A LEXICON

of

ST. THOMAS AQUINAS

based on

The *Summa Theologica* and selected passages of his other works

by

ROY J. DEFERRARI, Ph.D., LL.D., L.H.D., D.Ed.,
Gardiner Professor of Greek and Latin at the Catholic University of America;
Lecturer in Classics at Dunbarton College of Holy Cross,
Washington, D. C.

and

SISTER M. INVIOLATA BARRY, C.D.P., Ph.D.,
Professor of Greek and Latin at the
College of Our Lady of the Lake,
San Antonio, Texas

with the technical collaboration of

IGNATIUS McGUINESS, O.P., S.T.Lr., A.M., S.T.D.,
Professor of Theology in the
Pontifical Faculty of Theology at the
Dominican House of Studies,
Washington, D. C.

Printed in U. S. A.
THE JOHN D. LUCAS PRINTING CO.
Baltimore, Md.

PREFACE

The appearance of the Lexicon of the SUMMA THEOLOGIAE of St. Thomas Aquinas is an epoch making event in the world of American scholarship. While directed primarily at creating a deeper interest in and a clearer understanding of mediaeval Latin the work will be a great boon to philosophical and theological studies.

The Latinity of St. Thomas Aquinas varies in style in his different writings. The Latin in his OFFICIUM CORPORIS CHRISTI is vastly different from that of DE ENTE ET ESSENTIA. The Latin style of DE UNITATE INTELLECTUS is decidedly variant from that of the SUMMA THEOLOGIAE. Yet beneath all these variations there is a unity that makes the Latin style and vocabulary of Aquinas very distinctive. It is so distinctive that the only close imitation of it was achieved by Thomas of Sutton, an English Dominican contemporary of Aquinas. It is a distinctive style eminently fitted to express the subtleties of his philosophical and theological teachings clearly and consistently. It is very helpful to have a lexicon revealing the full meaning of St. Thomas' terminology. The "Lexicon of St. Thomas Aquinas" done by Dr. Roy J. Deferrari and his associates accomplishes this most difficult work with thoroughness and distinction.

In view of the emphasis placed by the Code of Canon Law on the study by seminarians of St. Thomas' philosophy and theology in their Latin texts this monumental work has brilliant significance.

St. Thomas himself, in his study of and defense of Aristotle, seems to have one great prepossession. It was to discover in every problem under debate with Augustinists and Latin Averroists the "Intentio Aristotelis". It was because Averroes failed in this that Aquinas called him not the "Commentator" but the "Corruptor" of Aristotle. Aquinas succeeded where Averroes and Siger of Brabant failed because of his lexicological familiarity with the literal meanings and the connotations of words in most of Aristotle's works. A task similar to that which confronted St. Thomas in his study of Aristotle faces English speaking scholars today in their study of Aquinas. Their failure to get the real "Intentio Thomae" will lead to a serious misunderstanding of his doctrine and to many very unnecessary discussions in philosophical and theological areas. Such misunderstanding and such useless discussions will be greatly reduced by this all important Thomistic Lexicon. It is a contribution, therefore, not only to the study of the Latin of the greatest of all mediaeval teachers but also to the advancement of a thorough understanding of the mind of Thomas Aquinas, the "Doctor Communis".

Americans may be proud that American scholarship of the highest competence and experience has been responsible for this work. Dr. Deferrari, a veteran in the field of concordances and lexicons, was faced here by a gigantic task. Only his intrepid courage and relentless perseverance through many years and the inspiration he gave to Sister Inviolata and Dr. McGuiness could have produced this epoch making work.

IGNATIUS SMITH, O.P.

December 25, 1947

AUTHORS' FOREWORD

To our knowledge no serious attempt has ever been made to publish a general lexicon for the works of St. Thomas of Aquin. Special lexicons or dictionaries of words of philosophical importance in his works have been published from time to time but none of any great extent since the appearance of the THOMAS - LEXIKON by Ludwig Schütz, the second and enlarged edition, in 1895. The present work is professedly a general lexicon for the study of the writings of St. Thomas. It includes all the words in the SUMMA THEOLOGICA and such other words from the remaining works as seem in the judgment of the authors to be of great importance. Examples of the usage of words or definitions of their meanings as they occur in the SUMMA THEOLOGICA will be drawn from other works of St. Thomas as circumstances permit and warrant. It is our feeling, moreover, that all worthy lexicographical studies hitherto accomplished in this field should in the interest of progressive scholarship be used fully. Accordingly we wish at this point to record our special indebtedness to the THOMAS - LEXIKON of Dr. Ludwig Schütz.

The method followed will be the traditional procedure for all special lexicons of a work or of works of any individual author. Each word as it appears will be followed by the different English meanings with which it is used, followed in turn by some illustrations of its use in each meaning taken from the works of St. Thomas. If definitions of any usage can be found in St. Thomas himself, these will be presented before the actual examples of the use of the word, on the ground that there is no better source of information on a writer's vocabulary than the statements of the writer himself. Whenever the phrase *et passim* does not appear after the illustrations of the use of a word, it may be assumed that no other examples exist in the SUMMA THEOLOGICA. Conversely, the use of *et passim* will indicate a rather extensive use of the word in that sense in the SUMMA THEOLOGICA. If the illustrations of the use of a word do not deal directly with the significance of the word itself, it may be assumed that at least in the SUMMA THEOLOGICA there is no better material for this purpose. It is to be noted also that all adverbs are treated under the corresponding adjectives, if these adjectives occur in our material of St. Thomas. Similarly, all participles used frequently as adjectives, and all adverbs derived from these participial adjectives, are treated under the verb, if the verb is employed within the limits of St. Thomas defined above. It is also to be noted that extensive treatment has been given to common phrases that occur in St. Thomas, each phrase being presented under the key word in that phrase.

The authors consider it important for a thorough knowledge of St. Thomas' thought to understand his language generally and not its philosophical and theological aspects exclusively. All words and phrases of syntax contribute to St. Thomas' expression of opinion and doctrine, and so may be said to have some importance for the understanding of his thought. It may be well said, futhermore, that St. Thomas, while systematic and rigidly consistent in his use of words and syntax, regularly employed classical words in non-classical meanings and often introduces words entirely unknown to the writers of the Classical Period. Moreover, he frequently expresses himself in a phraseology and idiom quite unknown to the writers through whose works our college and seminary students have in a large part been trained in the Latin language. Thus, in these days

when the study of Latin has declined almost universally and appears to be on the downward trail, it becomes increasingly important that attention be given to the language of St. Thomas as an indispensable instrument in the study of his thought. It can no longer be assumed that a student is so well informed on the fundamentals of the Latin language of the Classical Period that he can, without too great difficulty, adapt himself to the very different kind of Latin which he finds in St. Thomas. We assume, then, that the only satisfactory way to study the philosophy and the theology of St. Thomas is through the medium of his own language and not exclusively or even predominantly through the language of translators and interpreters. With this thought in mind, the authors plan in the near future a handy small edition of this lexicon for students who wish to read the works of St. Thomas in their original language.

The authors envision a systematic continuation of this work either by themselves or their successors. The Lexicon in its present form, as has been indicated above, treats every word that occurs in the SUMMA THEOLOGICA. It is planned that every other work of St. Thomas Aquinas will be combed in similar fashion, in the process of gathering new and significant material for the words already included in the Lexicon and inserting new articles on words that do not yet appear therein, until eventually a Lexicon of St. Thomas of Aquin complete for all his works, will have appeared.

In preparing material for this Lexicon a complete concordance for the SUMMA THEOLOGICA was compiled. The authors hope in the near future to have gathered sufficient funds to guarantee the publication of this concordance.

The authors wish to emphasize that this work is a lexicon in the generally accepted sense of the term. It is not a philosophical dictionary in the sense that it professes to give a *complete* treatment of the philosophical implications of every word, but it should be a useful instrument to that end. However, even as a general lexicon it must take cognizance in a concise manner of all the major philosophical implications, and this it proposes to do.

The text used is the so-called Leonine edition published at Rome, 1888-1906, for the SUMMA THEOLOGICA and the edition of VIVES for his other works, although notice is taken of the variant readings as they appear in the apparatus criticus of that edition and in other editions.

The authors wish to recall and to express their appreciation for the grant in aid placed at their diposal by the American Council of Learned Societies in the early stages of this project. It is difficult, indeed for them to express their full gratitude to the Reverend Mother M. Philothea, Mother General of the Congregation of Divine Providence in San Antonio, Texas, for the encouragement given them by her when they embarked on this extensive labor. Mother M. Philothea has since passed to her eternal reward. She believed in the great value of the work and never lost faith in the ability of the authors to carry it out. This has meant much to the authors. We wish also to thank the Reverend Mother Angelique, the present Reverend Mother of the Congregation of Divine Providence in San Antonio, for continuing the support and the interest of Mother Philothea.

KEY TO ABBREVIATIONS

I. The Summa Theologica (S.T.)

PP — *Prima Pars*
PS — *Prima Secundae*
SS — *Secunda Secundae*
PT — *Pars Tertia*
PTS — *Partis Tertiae Supplementum*

II. General

Accid. —*opusculum de natura accidentis*
Ad —*responsio ad obiectionem*
Aeter. —*de aeternitate mundi contra murmurantes*
Anal. —*expositio in 2 libros posteriorum analyticorum Aristotelis*
Anim. —*commentaria in 3 libros Aristotelis de anima*
Art. —*articulus*
Cael. —*expositio in 4 libros Aristotelis de caelo et mundo*
Cant. —*expositio 1 et 2 in canticum canticorum*
Caten. —*catena aurea in 4 evangelia*
Caus. —*expositio in librum de causis*
C. G. —*summa de veritate catholicae fidei contra gentiles*
Col. —*expositio in epistolam d. Pauli ad Colossenses*
Comp. —*compendium theologiae*
Cor. —*expositio in 2 epistolas d. Pauli ad Corinthios*
Declar. —*declaratio quorundam articulorum contra Graecos, Armenios et Saracenos*
Decret. —*expositio in 1 et 2 decretalem*
Dil. —*de dilectione Dei et proximi*
Div. —*divisio textus*
Ente —*liber de ente et essentia*
Eph. —*expositio in epistolam d. Pauli ad Ephesios*
Eth. —*expositio in 10 libros ethicorum Aristotelis ad Nichomachum*
Fall. —*opusculum de fallaciis*
Fid. —*expositio in articulos fidei et sacramenta ecclesiae*
Gal. —*expositio in epistolam d. Pauli ad Galatas*
Gener. —*expositio in 2 libros de generatione et corruptione Aristotelis*
Generis —*opusculum de natura generis*
Graec. —*opusculum contra errores Graecorum*
Hebd. —*expositio in librum Boethii de hebdomadibus*
Hebr. —*expositio in epistolam d. Pauli ad Hebraeos*
Ioan. —*expositio in evangelium b. Ioannis*
Is. —*expositio in Isaiam prophetam*
Mal. —*quaestiones disputatae de malo*
Mater. —*opusculum de natura materiae et dimensionibus interminatis*
Matth. —*expositio in evangelium b. Matthaei*
Mem. —*expositio in librum Aristotelis de memoria et reminiscentia*
Met. —*expositio in 12 libros metaphysicorum Aristotelis*
Meteor. —*expositio in 4 libros meteorologicorum Aristotelis*
Nom. —*expositio in librum b. Dionysii de divinis nominibus*
Opp. —*opusculum de quattuor oppositis*
Orat. —*expositio in orationem dominicam*
Perf. —*opusculum de perfectione vitae spiritualis*
Perih. —*expositio in librum perihermeneias Aristotelis*
Phil. —*expositio in epistolam d. Pauli ad Philippenses*
Philem. —*expositio in epistolam d. Pauli ad Philemonem*
Phys. —*expositio in 8 libros physicorum*
Pol. —*expositio in 8 libros politicorum*
Pot. —*quaestiones disputatae de potentia*
Pr. —*prooemium*
Prol. —*prologus*
Praec. —*expositio in 2 praecepta caritatis et in 10 praecepta legis*
Princ. —*opusculum de principio individuationis*
Prop. —*opusculum de propositionibus modalibus*
Ps. —*expositio in Psalmos Davidis*
Q. —*quaestio*
Qu. anim. —*unica quaestio disputata de anima*
Quodl. —*quaestiones quodlibetales*
Regim. —*opusculum de regimine principum*
Relig. —*opusculum contra impugnantes Dei cultum et religionem*
Rom. —*expositio in epistolam d. Pauli ad Romanos*
Salut. —*expositio in salutationem angelicam*
Sensu. —*expositio in librum Aristotelis de sensu et sensato*
Sent. —*scriptum in 4 libros sententiarum magistri Petri Lombardi*
Somniis —*expositio in librum Aristotelis de somniis*
Somno —*expositio in librum Aristotelis de somno et vigilia*
Sort. —*tractatus de sortibus*
Spir. —*unica quaestio de spiritualibus creaturis*
Subst. —*tractatus de substantiis separatis seu de angelorum natura*
Syll. —*opusculum de natura syllogismorum*
Symb. —*expositio in symbolum apostolorum*
Thess. —*expositio in epistolam d. Pauli ad Thessalonicenses*
Tim. —*expositio in 2 epistolas d. Pauli ad Timotheum*

Tit.	—*expositio in epistolam d. Paul ad Titum*	Univ.	—*opusculum 1 et 2 de universalibus*
Trin.	—*expositio et quaestiones in librum Boethii de trinitate*	Vercell.	—*responsio ad magistrum generalem Joannem de Vercellis*
Unio.	—*unica quaestio de unione verbi incarnati*	Verit.	—*quaestiones disputatae de veritate*
Unit.	—*opusculum de unitate intellectus contra Averroistas*	Virt.	—*quaestiones disputatae de virtutibus*

OTHER ABBREVIATIONS, SIGNS, ETC.

act.—*active.*
abl.—*ablative.*
absol. or abs.—*absolute -ly*, i.e., without case or adjunct.
abstr.—*abstract.*
acc.—*accusative.*
adj.—*adjective, -ly.*
adv.—*adverb, -ial, -ially.*
cf.—*confer* (compare).
comm. or c.,—*common.*
conj.—*conjunction.*
constr.—*construed, -construction.*
dat.—*dative.*
dep.—*deponent.*
dim.—*diminutive.*
eccl.—*ecclesiastical.*
esp.—*especially.*
etc.—*et cetera.*
f. or fem.—*feminine.*
fig.—*figurative, -atively.*
fut.—*future.*
gen.—*genitive.*
Gr.—*Greek.*
ib.—*ibidem.*
id.—*idem.*
i.e.—*id est.*
inch.—*inchoative, inceptive.*
indecl.—*indeclinable.*
indef.—*indefinite.*
indic.—*indicative.*
inf.—*infinitive.*
intr.—*intransitive.*
jurid.—*juridical.*
Lat.—*Latin.*
Lit.—*literal, in a literal sense.*
m. or masc.—*masculine.*
medic.—*medical* or *medicine.*
metaph.—*metaphorical, -ly.*
meton.—*by metonomy.*
MS.—*manuscript;* MSS.—*manuscripts.*
n. or neuter.—*neuter.*
neg.—*negative, -ly.*
nom.—*nominative.*
num. or numer.—*numeral.*
obj. or object.—*object, objective, -ly.*
p.—*page.*
P. a.—*participal adjective.*
part.—*participle.*
pass.—*passive, -ly,* or *passage.*
patr.—*patronymic.*
perf.—*perfect.*
pl. or plur.—*plural.*
posit. or pos.—*positive.*
poss.—*possessive.*
praep.—*preposition.*
preced.—*preceding.*
prep.—*preposition.*
pres.—*present.*
pron.—*pronoun.*
prooem.—*prooemium.*
prop.—*proper, -ly, in a proper sense.*
qs.—*quasi.*
ref.—*reference.*
rel.—*relative.*
rhet.—*rhetoric, -al.*
Rom.—*Roman.*
sc.—*scilicet.*
signif.—*signifies, -cation.*
specif.—*specifically.*
subj.—*subjunctive.*
subject. or subj.—*subject, subjective, -ly.*
subst.—*substantive, -ly.*
suff.—*suffix.*
sup.—*superlative* or *supine.*
syn.—*synonym, -mous.*
sync.—*syncopated.*
temp.—*tense* or *temporal.*
trans.—*translated, -tion.*
transf.—*transferred.*
trop.—*in a tropical* or *figurative sense.*
t.t.—*technical term.*
v.—*verb.*
vb.—*verb.*
voc.—*vocative.*

A

ā, ab, *prep.* with *abl.*, (1) *from*, indicating agency, *by*, (2) *from, from out of*, (3) *in relation to*, (4) *on account of, for the sake of*.—(1), non tendunt in finem nisi directa ab aliquo cognoscente, et intelligente; sicut sagitta a sagittante, PP. Q. 2. Art. 3 c; quod ab angelo sit maxime intellegibilis, PP. Q. 12. Art. 4 ob. 2; per accidens autem ad intellectum a quo cognoscibilis est, PP. Q. 16. Art. 1 c; remoto igitur motu, actio nihil aliud importat quam ordinem originis, secundum quod a causa aliqua vel principio procedit in id quod est a principio, PP. Q. 41. Art. 1 c; haec enim praepositio *a* denotat principium agens, 4 Sent. 1. 1. 4. 1 c; ens ab alio, Pot. 3. 13; aliquid a natura (sc. procreatum), 2 Phys. 2 b; est actus agentis ut ab hoc, 3 Phys. 5 i. Cf. 1 Sent. 15. 3. 1 ob. 5; 1 Sent. 32. 2. 2. 1 c; et passim. On **principium a quo**, see *principium*. — (2), sic dicitur Deus appropinquare ad nos, vel recedere a nobis, PP. Q. 9. Art. 1 ad 3; a materia aliqualiter elevatus est, PP. Q. 12. Art. 4 ad 3; genus sumitur a materia, PP. Q. 76. Art. 3 ob. 4, in quot.; omnia, quae habent ordinem ad unum aliquid licet diversimode, ab illo denominari possunt, PT. Q. 60. Art. 1 c; Deus nominatur a suis effectibus, Nom. 7. 2; denominantur omnes res verae a prima veritate, Verit. 1. 5 c; vel a medio, 3 Cael. 7 b. On **terminus a quo**, see *terminus*. — (3), omnia quae posuit Damascenus, pertinent ad providentiam, a qua imponitur hoc nomen, Deus, ad significandum, PP. Q. 13. Art. 8 ad 1; natura sensibilis, a qua dicitur animal, PP. Q. 13. Art. 12 c; finis non est omnino aliquid extrinsecum ab actu, PS. Q. 1. Art. 3 ad 1; occultat eas a nobis, 2 Cael. 21 a. Cf. 2 Cael. 26 n; et passim. On **prius, a quo non convertitur consequentia essendi** or **subsistendi**, see *prior*.—(4), hoc a lite, id est, propter litem, 2 Cael. 24 c.

Aarōn, *indecl.* or ōnis, *m.*, *Aaron, brother of Moses*; of the tribe of Levi and first high-priest of the Hebrews. Praeterea, Aaron fuit de tribu Levi, PT. Q. 31. Art. 2 ob. 2; unde et Aaron, qui fuit primus sacerdos secundum legem, duxit ex tribu Iuda coniugem Elisabeth filiam Aminadab, PT. Q. 31. Art. 2 ad 2; cumque sanctificasset Moyses Aaron et filios eius in vestitu suo, PT. Q. 62. Art. 6 ob. 2; sed sacerdotium est translatum ab Aaron ad Christum, PS. Q. 104. Art. 3 a. Cf. PS. Q. 100. Art. 11 c; PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; PS. Q. 102. Art. 5 ad 6.

abacus, i, *m.*, *a square tablet, abacus*, found only once in the S.T. Dicens quod fructus tricesimus debetur coniugatis, quae in repraesentatione quae fit in abaco, triginta significatur per contactum pollicis et indicis secundum suam summitatem, PTS. Q. 96. Art. 4 ob. 4.

abbās, ātis, *m.*, originally a Syrian word meaning *father*, and at first used in Latin of any monk respected for his old age or for the sanctity of his life. It is most frequently used to mean *the head of an ecclesiastical community of men, abbot*, and so in the S.T. Unde et clerici pro ecclesiis suis possunt esse advocati, et monachi pro causa monasterii sui, si abbas praeceperit, SS. Q. 71. Art. 2 c; sicut et abbas monasterii, qui tamen non est ab obedientiae voto absolutus, SS. Q. 88. Art. 11 ad 4; unde sacerdotes parochiales vel abbates, aut alii huiusmodi praelati non possunt indulgentias dare, PTS. Q. 26. Art. 1 c.

abbātissa, ae, *f.*, *the head of an ecclesiastical community of women, abbess*. Sed aliquae mulieres videntur habere clavem, sicut abbatissae habent spiritualem potestatem in subditas, PTS. Q. 19. Art. 3 ob. 4; sed praelatio committitur mulieribus in novo Testamento, ut patet de abbatissis, et in veteri, PTS. Q. 39. Art. 5 ob. 2.

abbreviātio, ōnis, *f.*, *an abbreviation, an abridgement*. Tertia est, quia calor ille recuperabit in intensione, quantum amittit in temporis abbreviatione, PTS. Q. 74. Art. 8 ad 5.

Abdias, ae, *m.*, *Abdias*, the governor of the house of Achab. Sicut in 3 Reg. 18, 10, dixit Abdias ad Eliam, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2.

abdicātio, ōnis, *f.*, *renunciation, disowning*. Abdicatio proprietatis, sicut etiam custodia castitatis, SS. Q. 88. Art. 11 a, in quot.; primo abdicatio temporalium curarum, ne impediatur animus a sapientiae perceptione, PTS. Q. 89. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 186. Art. 7, in quot.

abdico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to renounce, disown*. Sicut quilibet subditi a suis praelatis, praecipue qui erant paulatim exercitandi, ut temporalium sollicitudinem abdicarent, PS. Q. 108. Art. 2 ad 3; nam divitiae abdicantur per paupertatem, deliciae carnis per perpetuam castitatem, superbia vitae per obedientiae servitutem, PS. Q. 108. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 186. Art. 7 ob. 4.

abditus, a, um, *P. a.*, *hidden, remote*. Quia secundum hoc lapides qui sunt in abditissimo terrae sinu, PP. Q. 16. Art. 1 ob. 1; inter illa abdita receptacula de quibus Augustinus loquitur, etiam sunt computanda infernus et paradisus, PTS. Q. 69. Art. 2 ad 2.

abdūco, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, (1) *to lead away*, (2) *to take away forcibly, ravish*.— (1), irasci semper abducit nos a divina similitudine, SS. Q. 158. Art. 1 ob. 4. The following expressions with *abducere* in this sense are common: (a), **abducere a Deo**, *to lead away from God*. Ex qua quidem diversitate provenit diversitas peccatorum secundum speciem quibus tamen omnibus commune est a Deo abducere, SS. Q. 19. Art. 2 ad 5. Cf. PP. Q. 65. Art. 1 ad 3; PS. Q. 99. Art. 6 ob. 1; SS. Q. 26. Art. 2 a.—(b), **abducere a finali bono**, *to lead away from the final good*. Aliud autem est bonum apparens, et non verum, quia abducit a finali bono, SS. Q. 23. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 123. Art. 12 c; SS. Q. 136. Art. 2 c.—(c), **abducere a ratione**, *to lead away from reason*. Vitia carnalia intantum magis extinguunt iudicium rationis, inquantum longius abducunt a ratione, SS. Q. 53. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 77. Art. 8 ob. 3; SS. Q. 155. Art. 2 ob. 2. — (2), quia quandoque puella violenter abducitur a domo parentum, et violenter corrumpitur, SS. Q. 154. Art. 7 c.

Abēl, *indecl.* or ēlis and **Abēlus**, i, *m.*, *Abel, son of Adam*. Sicut etiam Abel processit immediate ab Adam, PP. Q. 36. Art. 3 ad 1; sicut sanguis Abel clamavit de terra, SS. Q. 83. Art. 8 ad 2.

abeo, īre, īvi or ii, itum, *v. n.*, *to depart, turn aside from, depart*. Multi discipulorum eius abierunt retro, quod est apostatare, SS. Q. 12. Art. 1 a. Cf. PS. Q. 69. Art. 3 ob. 4; PS. Q. 102. Art. 5; et passim. — **abire in infinitum**, *to depart into infinity*. Si enim per aliquid aliud esset una quaelibet res, cum illud iterum sit unum, si esset iterum unum per aliquid aliud, esset abire in infinitum, PP. Q. 11. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 62. Art. 2; PS. Q. 109. Art. 6; PTS. Q. 70. Art. 2; PTS. Q. 92. Art. 1 c.

aberro, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, *to wander away from, to wander, to stray*. A quibus quidam aberrantes, scilicet a charitate et aliis huiusmodi, conversi sunt in vaniloquium, SS. Q. 39. Art. 1 ad 3.

abhorreo, ēre, ui, 2, *v. n.* and *a.*, *to shudder at, abhor*. Et perfectius quam in aliis, propter hoc homo naturaliter abhorret cognoscere carnaliter non solum matrem, sed etiam filiam, quod est adhuc minus contra naturam, PTS. Q. 54. Art. 3 ad 3; aliqui non existentes in statu gratiae magis abhorrent mala vitiorum quam corporalia mala, SS. Q. 136. Art. 3 ob. 2; quod ille qui abstinet ab omnibus delectationibus praeter rationem rectam quasi delectationes secundum se abhorrens, est insensibilis, sicut agricola, SS. Q. 152. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 13. Art. 4; SS. Q. 25. Art. 7; et passim.

abicio, ere, iēci, iectum, 3, *v. a.*, *to cast away, throw aside*. Sed filios lucis decet opera lucis facere, et opera tenebrarum abicere, PS. Q. 108. Art. 1 a; est autem secundum rationem rectam quod aliquis divitias abiciat, ut contemplationi sapientiae vacet, SS. Q. 186. Art. 3 ad 3; ille autem minime divitias appretiatur qui penitus eas contemnit et abicit propter perfectionis amorem, PT. Q. 7. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 97. Art. 2; PS. Q. 22. Art. 1; PS. Q. 69. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 5; et passim. — **abiectus**, a, um, *P. a.*, *abject*,

worthless. Puta per aliquam vestem abiectam. aut per aliquid huiusmodi, et per hoc ipsum intendit ostendere aliquam excellentiam spiritualem, SS. Q. 113. Art. 2 ad 2; quando ergo quae abiecta et vilia sunt, divinam naturam non iniuriantur, sed salutem hominibus operantur, PT. Q. 16. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 22. Art. 1. — **abiectē**, *adv.*, *abjectly.* Utrum debuerit abiecte vivere in hoc mundo, an cum divitiis et honore, PT. Q. 40 pr.

abigo, ere, ēgi, actum, 3, *v. a.*, *to drive away, get rid of.* Sicut damnati in tenebras ultimas abiguntur, PP. Q. 66. Art. 3 c.

Abiron, *indecl.*, *m.*, *Abiron, the son of Eliab.* Cf. Numbers 16. Similiter etiam parvuli pro peccato Dathan et Abiron pariter cum eis absorpti sunt, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 3.

abiectio, ōnis, *f.*, *a throwing away, rejection, renunciation.* Sed exteriorem abiectionem vel aequanimiter patitur, sive in verbis, sive in factis, SS. Q. 161. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 22. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 4. — **abiectio temporalium (rerum)**, *renuntiation of temporal goods.* Abiectio temporalium rerum, quae fit spiritu, SS. Q. 19. Art. 12 c. Cf. PTS. Q. 40. Art. 1.

abiūrātio, ōnis, *f.*, *a forswearing, abjuration.* Si aliqui post abiurationem erroris deprehensi fuerint in abiuratam haeresim recidisse, saeculari iudicio sunt relinquendi, SS. Q. 11. Art. 4, in quot.

abiūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to deny anything on oath, forswear, abjure.* Si aliqui post abiurationem erroris deprehensi fuerint in abiuratam haeresim recidisse, saeculari iudicio sunt relinquendi, SS. Q. 11. Art. 4, in quot.

ablacto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to wean.* Postea Spiritu Paraclito confirmati, quasi ablactati, incipiunt ieiunare et alia difficilia servare, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 4.

ablātio, ōnis, *f.*, *a taking away, removal, ablation.* Sed contra, restitutio ablationi opponitur, SS. Q. 62. Art. 1 a; tum per ablationem peccati; tum per recompensationem acceptabilioris boni, PT. Q. 49. Art. 4 ad 2; sed hoc non potest esse, quia fortificatio non est nisi ex ablatione passibilitatis, PTS. Q. 14. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 8; PS. Q. 36. Art. 2; PS. Q. 85. Art. 2; PS. Q. 87. Art. 6; et passim.

ablātivus, a, um, *adj.*, (1) *possessing the power of taking away, removing, ablative,* (2) **ablativus** with or without **casus**, *the ablative case.*—(1), sic consolatio de qua ibi Apostolus loquitur est moderativa tristitiae, non autem totaliter ablativa, PT. Q. 84. Art. 9 ad 3; inquantum est ablativum poenalis vitae, PTS. Q. 98. Art. 3 c. — (2), cum ablativus construatur in habitudine alicuius causae, PP. Q. 37. Art. 2 c; uno modo, ut ablativus designet concomitantiam tantum, PP. Q. 41. Art. 2 c.

abluo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a.*, (1) *to wash away, wash,* (2) of religious rites, *to wash away sin, purify.*— (1), primo quidem quia aliqua pretiosa tractare non consuevimus nisi manibus ablutis, PT. Q. 83. Art. 5 ad 1; et linteamina quae tetigerit stilla, tribus vicibus minister abluat, calice supposito, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7; corpus autem infantis antequam nascatur ex utero non potest aliquo modo ablui aqua, PT. Q. 68. Art. 11 c; et passim.—(2), sed cor non abluitur nisi per gratiam, PT. Q. 62. Art. 1 a; ergo per hoc sacramentum peccata mortalia abluuntur, PT. Q. 79. Art. 3 ob. 1; unde sicut sacerdos baptizando aliquem, ostendit hominem interius ablutum per verba et facta, et non solum significative, sed etiam effective, PT. Q. 84. Art. 3 ad 5; et passim.

ablūtio, ōnis, *f.*, (1) *a washing away* or *cleansing,* (2) *offscourings,* (3) *a spiritual washing away* or *cleansing.*—(1), vinum et oleum non communiter assumuntur ad usum ablutionis, sicut aqua, PT. Q. 66. Art. 3 ad 2; et servatur ablutio manuum, quae potest fieri magis in promptu, PT. Q. 83. Art. 5 ad 1. — (2), debet animal caute capi et diligenter lavari, et comburi, et ablutio cum cineribus in sacrarium mitti, PT. Q. 83. Art. 6 ad 3. — (3), praeterea, in baptismo significatur ablutio peccatorum, PT. Q. 66. Art. 3 ob. 2; petimus ut hoc sacramentum sit nobis ablutio scelerum, vel eorum quorum conscientiam non habemus, PT. Q. 79. Art. 3 ad 1; et sicut in baptismo ad significandam interiorem ablutionem assumitur illud elementum cuius est maximus usus in abluendo, PTS. Q. 9. Art. 3 c. Common expressions are: (a), **ablutio exterior corporalis**, *exterior corporal ablution.* Sicut baptismus per ablutionem corporalem facit spiritualem emundationem a maculis spiritualibus, ita hoc sacramentum per medicationem sacramentalem exteriorem facit sanationem interiorem, PTS. Q. 30. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 60. Art. 7; PT. Q. 66. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 7; PTS. Q. 32. Art. 5; PTS. Q. 45. Art. 4; et passim. — (b), **ablutio interior spiritualis**, *interior spiritual ablution.*. Ex hoc autem quod aliquis lavandum se praebet per baptismum, significatur quod se disponat ad interiorem (spiritualem) ablutionem, PT. Q. 68. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 60. Art. 7; PT. Q. 73. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 1; et passim. — (c), **ablutio peccatorum**, *ablution* or *washing away of sins.* Quae sua humiditate lavat, ex quo conveniens est ad significandam et causandam ablutionem peccatorum, PT. Q. 66. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 66. Art. 7; PT. Q. 71. Art. 2; PT. Q. 71. Art. 7.

ablūtivus, a, um, *adj.*, *capable of washing away, lavational.* Sed multa alia sunt ablutiva quam aqua; sicut vinum et oleum, et huiusmodi alia, PT. Q. 66. Art. 3 ob. 2; aqua autem sacramento baptismi, qui tamen habet vim ablutivam ex virtute sanguinis Christi, PT. Q. 66. Art. 3 ad 3; quod vinum ratione suae humiditatis est ablutivum, PT. Q. 83. Art. 5 ad 10.

aboleo, ēre, ēvi (ui), itum, 2, *v. a.*, (1) *to destroy, abolish,* (2) in the *pass.*, *to die, decay.*—(1), et quandoque quidem princeps remittit poenam, et non abolet infamiam, SS. Q. 68. Art. 4 ad 3; sed opera in charitate facta non abolentur a Deo, in cuius acceptatione remanent, PT. Q. 89. Art. 5 ad 1.—(2), haec igitur opera mortua non vivificantur per poenitentiam sed magis abolentur, PT. Q. 89. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 8; PS. Q. 94. Art. 6; PS. Q. 97 pr.

abolitio, ōnis, *f.*, *abolishing, abolition.* Quod cum opus Incarnationis principaliter ordinetur ad reparationem humanae naturae per peccati abolitionem, PT. Q. 1. Art. 5 c; quae corde in malitia vel sacrilegio perseverante, peccatorum abolitionem non sinebat fieri, PT. Q. 69. Art. 10 a.

abōminābilis, e, *adj.*, *deserving to be abhorred, abominable.* Unde Apostoli ea Gentilibus interdixerunt, non quasi secundum se illicita, sed quasi Iudaeis abominabilia, SS. Q. 154. Art. 2 ad 1; praeterea, peccator magis est abominabilis Deo quam creatura irrationalis, PT. Q. 80. Art. 3 ob. 3; praeterea, magis est abominabilis Deo immunditia spiritualis quam corporalis, PT. Q. 80. Art. 5 ob. 3. Cf. PS. Q. 18. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 3, 5; PS. Q. 103. Art. 2; et passim.

abōminātio, ōnis, *f.*, *an abominating, an abomination.* Quia esus illorum reputaretur illicitus, cum nulla lege esset prohibitus, sed propter abominationem, vel consuetudinem, PS. Q. 103. Art. 1 ad 4; posset etiam sumi in potum a ministro, nisi propter abominationem dimitteretur, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7; abominatio autem mulieris non est naturalis, sed causa accidentalis extrinseca, PTS. Q. 58. Art. 1 ad 5. Cf. PS. Q. 23. Art. 4; PS. Q. 25. Art. 1; PS. Q. 60. Art. 4; et passim.

abōminor, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to abominate, abhor.* Sicut figuli abominantur alios figulos, PS. Q. 32. Art. 7 c; alia vero quae ibi ponuntur, Iudaei abominabantur propter consuetudinem legalis conversationis, SS. Q. 154. Art. 2 ad 1; per se quidem de peccato poenitet qui peccatum inquantum est peccatum, abominatur, PTS. Q. 98. Art. 2 c.

abortīvus, a, um, *adj.*, *born prematurely, abortive.* Quia talia animalia erant quasi abortiva, nondum plene consistentia propter teneritudinem, PS. Q. 102. Art. 3 ad 7.

Abraham or **Abram,** *indecl.* or ae, *m., Abraham.* The Messianic period, properly so called, begins with him. Nam Christus specialiter dicitur filius David et Abraham propter promissionem eis specialiter factam de Christo, PT. Q. 27. Art. 6 ob. 2; praeterea, Matth., I, probatur quod Christus fuerit filius Abrahae et David, per hoc quod Ioseph ex David descendit, PT. Q. 28. Art. 1 ob. 2; semen autem Abrahae sumptum est ex Adam, PT. Q. 31. Art. 1 a; Abraham autem sacerdos fuit, ut patet ex hoc quod Dominus dixit ad eum, Gen. XV, 9, PT. Q. 31. Art. 2 c; Matthaeus enim in principio libri incipiens ab Abraham descendendo usque ad Ioseph quadraginta duas generationes enumerat, PT. Q. 31. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 107. Art. 4; PS. Q. 66. Art. 2; PS. Q. 94. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 103. Art. 1; et passim.

abrenuntiātio, ōnis, *f., renunciation.* In professione certae regulae, quando per abrenuntiationem saeculi et propriae voluntatis aliquis statum perfectionis assumit, SS. Q. 88. Art. 7 c; abrenuntiatio propriarum facultatum dupliciter considerari potest, SS. Q. 184. Art. 7 ad 1; ideo nihil prohibet statum perfectionis esse sine abrenuntiatione propriorum, SS. Q. 184. Art. 7 ad 1.

abrēnuntio, āre, āvi, ātum, 1, *v. n., to disclaim, renounce,* used with the *dat.* Nam et in baptismo vovent homines abrenuntiare diabolo, et pompis eius, et fidem servare, SS. Q. 88. Art. 2 ob. 1; per quem homo abrenuntiat saeculo, totaliter Dei servitio mancipatus, SS. Q. 88. Art. 11 c; aliquis praecipue offert Deo per votum continentiae, quo abrenuntiat maximis delectationibus corporis, SS. Q. 186. Art. 7 c. Less often with the *acc.*, archidiaconi autem et presbyteri curati possunt libere abrenuntiare episcopo curam eis commissam, SS. Q. 189. Art. 7 c; nec obstat quod sunt pares in matrimonii actu, quia quilibet potest hoc quod suum est, abrenuntiare, PTS. Q. 53. Art. 1 ad 4.

abrogo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to repeal, abrogate.* Quia ius civile non obligat omnes, sed eos solos qui sunt his legibus subiecti, eo iterum per dissuetudinem abrogari potest, SS. Q. 32. Art. 7 ad 2; decreta illa sunt abrogata per contraria documenta Romanorum Pontificum, PT. Q. 80. Art. 6 ad 3; et ideo per contrariam consuetudinem est abrogatum, PT. Q. 80. Art. 8 ad 6.

abruptum, i, *n., steep ascent,* used in quotation from Gregory. Nam casum appetit qui ad summi loci fastigia, postpositis gradibus per abrupta quaerit ascensum, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 3.

Absalon, *indecl., m., Absalon, the son of David.* Sed aliter non meruit habere pacem domus David, nisi Absalon filius eius in bello, quod contra patrem gerebat, fuisset extinctus, SS. Q. 10. Art. 8 ad 4.

abscēdo, ere, cessi, cessum, 3, *v. n., to depart, disappear.* Hanc dicunt non semper permanere, sed quod sicut advenit, ita abscedit, PP. Q. 119. Art. 1 ad 2; sicut in corpore naturali membra diversa continentur in unitate per virtutem spiritus vivificantis, quo abscedente membra corporis separantur, SS. Q. 183. Art. 2 ad 3; etiamsi antequam panem illum comedat, et calicem bibat, de hoc saeculo in unitate corporis Christi constitutus abscedat, PT. Q. 73. Art. 3 ad 1; ut . . . suam infirmitatem cognoscat, et humilis ad Deum redeat, a quo superbus abscessit, PTS. Q. 21. Art. 2 c.

abscindo, ere, cidi, cissum, 3, *v. a., to tear asunder, separate, cut away.* Puta cum est putridum et corruptivum aliorum membrorum, laudabiliter et salubriter abscinditur, SS. Q. 64. Art. 2 c; ideo facilius est causas privationis et mali abscindere quam ipsum malum removere, PTS. Q. 12. Art. 3 ad 2; quod peccati commissi per satisfactionem radix abscindatur, PTS. Q. 15. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 33. Art. 7; PTS. Q. 12. Art. 3; et passim.

abscissio, ōnis, *f., a breaking off, cutting off, abscission.* Sicut medicus corporalis sanitatem aegroto debet inferre, si potest, sine alicuius membri abscissione, SS. Q. 33. Art. 7 c; scilicet abscissionem causarum quantum ad primum, et renitentiam liberi arbitrii ad ipsum peccatum quantum ad secundum, PTS. Q. 12. Art. 3 c; per quem obscuretur personae claritas, ut abscissio nasi, vel periculum in executione facere possit, PTS. Q. 39. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 97. Art. 2; PS. Q. 78. Art. 1; SS. Q. 65. Art. 1; PTS. Q. 43. Art. 3; et passim.

abscondo, ere, condi, and condidi, conditum and consum, 3, *v. a., to conceal carefully, hide.* Quamvis per huiusmodi infirmitates absconderetur eius divinitas, manifestabatur tamen humanitas quae est via ad divinitatem perveniendi, PT. Q. 14. Art. 1 ad 4; de hoc enim mysterio a saeculis abscondito dicit Apostolus, PT. Q. 44. Art. 1 ad 2; poenitentia autem non abscondit peccata, sed magis ea revelat, PT. Q. 84. Art. 6 ob. 1. Cf. PP. Q. 107. Art. 1. — **absconditus,** a, um, *P. a., hidden, secret,* often used substantively. Per prophetias autem infideles convincuntur, manifestatis absconditis cordis sui, SS. Q. 176. Art. 2 c; sed illi qui solitariam vitam agunt, videntur esse in abscondito positi nihil utilitatis hominibus afferentes, SS. Q. 188. Art. 8 ob. 4. Cf. PP. Q. 116. Art. 1; PP. Q. 117. Art. 2. — **absconsē,** *adv., secretly.* Qui autem de praedictis peccatis absconse a se commissis occulte sacerdoti confitentur, PT. Q. 89. Art. 3 c.

absconsio, ōnis, *f., hiding, absconsement.* Iob loquitur de illa absconsione peccati quam facit deprehensus peccatum negando, aut excusando, PTS. Q. 6. Art. 2 ad 3.

absentia, ae, *f., absence.* Quando aer obtenebrescit per absentiam luminaris, PP. Q. 67. Art. 2 c; quia detractorum est duplici lingua loqui, aliter scilicet in absentia, et aliter in praesentia, SS. Q. 74. Art. 1 ob. 3; quanto enim aliquid magis desideratur, tanto eius absentia est molestior, PTS. Q. 73. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 28. Art. 1; PS. Q. 29. Art. 3; PS. Q. 35. Art. 3; PT. Q. 73. Art. 5; et passim.

absento, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to be absent.* Praeterea, absentari a re amata non potest esse sine dolore, PTS. Q. 71. Art. 2 ob. 5.

absisto, ere, stiti, no sup., 3, *v. n., to withdraw from, cease,* used in S.T. only in quot. Ut in dissidium animus praeceps libelli conscriptione refractus absisteret, PS. Q. 107. Art. 2, in quot.

absolūtē, *adv.*, see *absolvo.*

absolūtio, ōnis, *f., an absolving, acquittal, absolution.* Praeterea, sacramentum poenitentiae est sacramentum necessitatis, quod praecipue in absolutione consistit, SS. Q. 100. Art. 2 ob. 3; postmodum autem in actu confessionis et absolutionis gratia augetur, PTS. Q. 10. Art. 1 c; effectus absolutionis non est aliud quam remissio peccatorum, quae per gratiam fit, PTS. Q. 38. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 112. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 1; PT. Q. 86. Art. 4; PTS. Q. 22. Art. 2; PTS. Q. 25. Art. 1; et passim. **sacramentum absolutionis,** *sacrament of absolution. Ego te absolvo,* id est, sacramentum absolutionis tibi impendo, PT. Q. 84. Art. 3 ad 5. Cf. PT. Q. 84. Art. 4; PTS. Q. 19. Art. 5. — **absolutio sacramentalis,** *sacramental absolution.* Tali forma Ecclesia utitur in sacramentali absolutione. huiusmodi autem absolutiones in publico factae non sunt sacramentales, PT. Q. 84. Art. 3 ad 1. Cf. PTS. Q. 8. Art. 6; PTS. Q. 10. Art. 5; PTS. Q. 18. Art. 1; PTS. Q. 18. Art. 2; PTS. Q. 25. Art. 1.

absolūtus, a, um, *P. a.*, see *absolvo.*

absolvo, ere, vi, ūtum, 3, *v. a.,* (1) lit., *to free from,* (2) *to absolve, acquit.*—(1), substantiae vero superiores, id est, angeli, sunt a corporibus totaliter absolutae, PP. Q. 55. Art. 2 c; non competit angelis, qui sunt substantiae omnino a corporibus absolutae, PT. Q. 6. Art. 3 ad 2; ergo quamdiu una manet, ab alia absolvi non potest, PTS. Q. 24. Art. 3 ob. 2. — (2), sed per exteriores actus absolvitur homo a poena et culpa, PTS. Q. 5. Art. 2 a; tunc episcopus, vel etiam sacerdos potest absolvere, PTS. Q. 24. Art. 1 c; cum ergo aliquis non possit absolvi ab uno peccato nisi absolvatur ab omnibus, PTS. Q. 24. Art. 3 ob. 1. — **absolūtus,** a, um, *P. a.,* (1) *cut off, freed,* synonym of *abstractus* and *separatus,*

(2) *having no relation to anything else, relationless, independent, simple, absolute*, the opposite of *condicionalis, condicionatus, relativus*, and *relatus*.—(1), ostendit hominem absolutum, PT. Q. 84. Art. 3 ad 5; caelo ab omni contrarietate absoluto, C. G. 2. 70; absolutum, a corpore non dependens, C. G. 2. 81; a corporalibus sensibus esse absolutum, C. G. 3. 47; a cura temporalium absolutos esse, C. G. 3. 134 and 135; operationem absolutam a corpore, 1 Sent. 3. 4. 1 c; quod omnino absolutum est a successione, 1 Sent. 37. 2. 1 ad 4; a corporalibus curis magis absoluta, 4 Sent. 9. 1. 4. 1 ad 2; absolutus ab una excommunicatione, 4 Sent. 18. 2. 5. 3 c. On **bonum absolutum**, see *bonus* under 3; on **esse absolutum**, see *esse*; on **forma absoluta**, see *forma* under 2; on **malum absolutum**, see *malus* under 3; on **natura absoluta**, see *natura*; on **numerus absolutus**, see *numerus*; on **potentia absoluta**, see *potentia* under 2; on **quidditas absoluta**, see *quidditas*; on **ratio absoluta**, see *ratio* under 2; on **vita absoluta**, see *vita* under 3. — (2), in singulari vero potest persona sumi pro absoluto et pro relativo, PP. Q. 29. Art. 4 c; simplicius et magis absolutum, PP. Q. 82. Art. 3 c; aut igitur illud absolutum est unum tantum, aut sunt duo absoluta, C. G. 4. 10; dividit per absolutum et relatum, 1 Sent. 1 Div.; est terminatum et absolutum, non dependens ab alio, 5 Met. 19 a. Cf. Pot. 2. 4 c; 1 Gener. 1 f. and 2 a; et passim. On **aequalitas absoluta**, see *aequalitas* under 1; on **apprehensio absoluta**, see *apprehensio* under 2; on **attributum absolutum**, see *attributum*; on **bonitas absoluta**, see *bonitas* under 1; on **certitudo absoluta**, see *certitudo* under 2 and 3; on **cognitio absoluta**, see *cognitio* under 2; on **comparatio absoluta**, see *comparatio* under 2; on **consideratio absoluta**, see *consideratio*; on **contradictio absoluta**, see *contradictio*; on **definitio absoluta**, see *definitio* under 2; on **distributio absoluta**, see *distributio* under 1; on **ens absolutum**, see *ens*; on **falsum absolutum**, see *falsus*; on **generatio absoluta**, see *generatio* under 1; on **identitas absoluta**, see *identitas*; on **impotentia absoluta**, see *impotentia*; on **intentio absoluta**, see *intentio* under 2; on **iudicium absolutum**, see *iudicium* under 3; on **motus absolutus appetitus**, see *motus* under 2; on **multitudo absoluta**, see *multitudo* under 1; on **necessitas absoluta**, see *necessitas* under 1-3; on **negatio absoluta**, see *negatio* under 2; on **nomen absolutum**, see *nomen* under 1; on **oppositio absoluta**, see *oppositio* under 2; on **perfectio absoluta**, see *perfectio* under 2 and 3; on **positio absoluta**, see *positio* under 2; on **possibile absolutum**, see *possibilis* under 1; on **potentia absoluta**, see *potentia* under 3 and 4; on **privatio absoluta**, see *privatio* under 2; on **proprietas absoluta**, see *proprietas* under 1; on **quantitas absoluta**, see *quantitas* under 1; on **ratio absoluta**, see *ratio* under 4 and 7; on **relatio absoluta**, see *relatio*; on **res absoluta**, see *res*; on **sanctitas absoluta**, see *sanctitas*; on **scientia absoluta**, see *scientia* under 2; on **substantia absoluta**, see *substantia* under 8; on **totalitas absoluta**, see *totalitas*; on **veritas absoluta**, see *veritas* under 1; on **verum absolutum**, see *verus* under 1; on **violentia absoluta**, see *violentia* under 1; on **virtus absoluta**, see *virtus* under 1; on **voluntas absoluta**, see *voluntas* under 3. — **quod est per essentiam suam relativum, posterius est absoluto**, see *relativus*. — **relatio non potest esse absque aliquo absoluto**, see *relatio*. — **absolūtum**, i, *n.*, *the independent, the absolute.* In singulario vero potest sumi pro absoluto et pro relativo, PP. Q. 29. Art. 4 c; unde quidquid habet vel potest habere rationem entis, continetur sub possibilibus absolutis, PP. Q. 25. Art. 3 c. — **absolūtē**, *adv.*, *separately, without regard to any particular circumstance, independently, absolutely, simply*, synonym of *simpliciter*, the opposite of *ex seu sub condicione, exsistente aliqua condicione, in comparatione seu per comparationem, in ordine ad aliquid, cum relatione, relative, quantum ad aliquid, secundum quid, suppositione facta, sub suppositione.* Verum absolute loquendo prius est, PP. Q. 16. Art. 4 c; universaliter et absolute loquendo, PP. Q. 113. Art. 7 c; simpliciter et absolute loquendo, SS. Q. 185. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 70. Art. 3 ad 2; PT. Q. 16. Art. 10 ob. 2; C G. 1. 22; 7 Phys. 2 d; et passim.

absonus, a, um, *adj.*, *deviating from the right tone, unsuitable, incongruous.* Et ita impune peccaret; quod videtur absonum, PTS. Q. 27. Art. 4 ob. 2.

absorbeo, ēre, bui, rarely psi, ptum, 2, *v. a.*, *to swallow down, engross, absorb.* Maxime autem sensus hominis immergitur ad terrena per luxuriam, quae est circa maximas delectationes, quibus anima maxime absorbetur, SS. Q. 46. Art. 3 c; et praecipue delectatio quae est in venereis quae totam animam absorbet, et trahit ad sensibilem delectationem, SS. Q. 53. Art. 6 c; facit tamen virtus fortitudinis ut ratio non absorbeatur a corporalibus doloribus, SS. Q. 123. Art. 8 c; cibus et potus communiter impedire possunt bonum rationis, absorbendo eam per immoderantiam delectationis, SS. Q. 149. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 10. Art. 3; PS. Q. 37. Art. 2; PS. Q. 72. Art. 2; SS. Q. 153. Art. 2; PT. Q. 65. Art. 1; et passim.

absque, *prep.*, with *abl.*, *without.* Absque detrimento eorum quae sunt de necessitate salutis, est peccatum veniale, SS. Q. 53. Art. 1 c; ex quo tamen non obligabantur ipsi, vel successores eorum, ut absque propriis sumptibus Evangelium praedicarent, SS. Q. 185. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 1. Art. 10; PP. Q. 14. Art. 12; PP. Q. 78. Art. 3; PS. Q. 5. Art. 7; PS. Q. 71. Art. 5; et passim. — **absque hoc quod**, with *subj.*, *without that, except that not.* Absque hoc quod haberet originale peccatum, ut nos legis iugo liberaret, PT. Q. 37. Art. 1 ad 3; absque hoc quod aliquis modus participandi claudatur in eorum significatione, PP. Q. 13. Art. 3 ad 1. — Common phrases are: (a), **absque auxilio**, *without aid.* Vitare peccatum absque alio auxilio gratiae, (ob. 1), . . ., absque auxilio gratiae, PS. Q. 109. Art. 9 ob. 2. Cf. SS. Q. 136. Art. 3 (quater); SS. Q. 136. Art. 4 (ter); et passim. — (b), **absque culpa**, *without fault.* Utrum alicuius testimonium repellatur absque eius culpa, SS. Q. 70 pr. Cf. SS. Q. 70. Art. 3 (bis); PT. Q. 14. Art. 3; et passim. — (c), **absque dubio**, *without doubt.* Unde si scienter iniustam causam defendit, absque dubio graviter peccat, SS. Q. 71. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 3; PT. Q. 28. Art. 2; PTS. Q. 95. Art. 1; et passim. — (d), **absque gratia**, *without grace.* Utrum hoc donum inveniatur in aliquibus absque gratia, SS. Q. 8 pr. Cf. PS. Q. 109. Art. 2; PS. Q. 114. Art. 2 (bis); et passim. — (e), **absque necessitate**, *without necessity.* Et praecipue ne magnam familiaritatem cum eis habeant, vel absque necessitate eis communicent, SS. Q. 10. Art. 9 ad 1. Cf. SS. Q. 95. Art. 8; SS. Q. 187. Art. 4 (bis); SS. Q. 188. Art. 1; et passim. — (f), **absque peccato**, *without sin.* Sed quod diu maneat absque peccato mortali, esse non potest, PS. Q. 109. Art 8 c. Cf. SS. Q. 69. Art. 1; PT. Q. 14. Art. 3; PTS. Q. 64. Art. 1; et passim.

absterreo, ēre, ui, itum, 2, *v. a.*, *to drive away by terrifying, frighten away.* Videmus immanissimas bestias a maximis voluptatibus absterreri dolorum metu, PS. Q. 50. Art. 3 ad 2; quandoquidem videmus etiam immanissimas bestias a maximis voluptatibus absterreri dolorum metu, SS. Q. 123. Art. 11, both in quot.

abstinentia, ae, *f.*, (1) *abstinence, a refraining from anything, abstaining from food* as sobrietas is abstaining from drink, (2) *abstinence* or *renunciation* in the sense of a virtue, the opposite of *gula*, (3) *ieiunium (fasting) as a part of abstinence.* For the difference between *abstinentia* and *castitas* see *castitas;* for the difference between *abstinentia* and *continentia* see *continentia.* — (1), puta quae sunt ex abstinentia ciborum vel venereorum, SS. Q. 136. Art. 4 ad 2; in his quantum ad cibum est abstinentia, quantum ad potum proprie sobrietas, SS. Q. 143. Art. 1 c; videtur quod inconvenienter ieiunantibus indicatur abstinentia a carnibus, ovis et lacticiniis, SS. Q. 147. Art. 8 ob. 1; per continentiam intelligitur universaliter abstinentia ab omni malo, SS. Q. 186. Art. 8 ad 2; sicut ad continentiam efficacius ordinatur maceratio carnis per abstinentiam cibi et potus, SS. Q. 188. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 146. Art. 1 c; 4 Sent. 15. 3. 1. 2 ad 3; et passim. —On **votum abstinentiae**

see *votum* under 1.—(2), e converso oppositae virtutes, scilicet abstinentia et castitas, maxime disponunt hominem ad perfectionem intellectualis operationis, SS. Q. 15. Art. 3 c; puta impletio voti est actus religionis, quae est potior virtus quam abstinentia, cuius actus est ieiunare, SS. Q. 88. Art. 6 ad 2; primo de ipsa abstinentia; secundo, de actu eius, qui est ieiunium; tertio, de opposito vitio, quod est gula, SS. Q. 146 pr; quod per abstinentiam corpus castigatur, non solum contra illecebram luxuriae, sed etiam contra illecebras gulae, SS. Q. 146. Art. 2 ad 2. — (3), ieiunium autem attenditur in cibis, in quibus medium adinvenit abstinentia, SS. Q. 147. Art. 2 c; vel potest dici quod etiam ieiunium proprie dictum est abstinentia ab omnibus illecebris, quia per quaelibet vitia adiuncta desinit esse actus virtuosus, SS. Q. 147. Art. 2 ad 1.

abstineo, ēre, ui, tentum, 2, *v. a.* and *n.*, *to keep away, to abstain from a thing*, used with the (1) *abl.* and *ab*, (2) the gerund and gerundive with *ab*, (3) *ne* and *subj.*, (4) *quin* and the *subj.*, (5) *absol.*—(1), sicut recedit voluntas eius qui amore iustitiae abstinet a peccato, PS. Q. 107. Art. 1 ad 2; hoc tutius observatur, si omnino a iuramento abstineat, nisi in causa necessitatis, PS. Q. 107. Art. 2 c; hoc enim esset tentare Deum, si quis imminente tali necessitate vellet a bello abstinere, SS. Q. 40. Art. 4 c; sicut propter sanitatem corporalem aliqui abstinent a quibusdam delectationibus ciborum, potuum et venereorum, SS. Q. 142. Art. 1 c; ita etiam peccat qui omnino abstinet ab actu generationis utpote faciens contra bonum speciei, SS. Q. 152. Art. 2 ob. 1. — (2), sed veritatem celando aliquis a testificando abstinet, SS. Q. 70. Art. 1 ob. 1; ergo gravius peccat qui non abstinet a malo faciendo, SS. Q. 79. Art. 4 a. — (3), abstineat se ne delectabiliter aliis coniungatur contra debitum divini ordinis, SS. Q. 151. Art. 2 c; ergo videtur quod propter easdem causas religiosi debeant abstinere ne de eleemosynis vivant, SS. Q. 187. Art. 4 ob. 5. — (4), sed ille qui est in peccato, non debet abstinere quin eleemosynam corporalem faciat, SS. Q. 33. Art. 5 ob. 2. — (5), ratio enim recta facit abstinere sicut oportet, SS. Q. 146. Art. 1 ad 4; quia dum homo abstinet, magis redditur fortis ad impugnationes gulae vincendas, SS. Q. 146. Art. 2 ad 2.

abstractē, *adv.*, see *abstraho.*

abstractio, ōnis, *f.*, *abstraction, separation, deduction*, a synonym of *resolutio*, used (1) primarily in a psychological sense for the operations of the cognitive faculties and (2) secondarily in a logical or epistemological sense, i.e., the drawing of the general from the particular, generalization, a synonym of *resolutio* and the opposite of *concretio*, (3) the mystical sense, a synonym of *alienatio*.—(1), ad perfectam operationem intellectus requiritur quidem abstractio ab hoc corruptibili corpore, PS. Q. 4. Art. 6 ad 3; hoc fiebat per abstractionem albedinis prius commixtae, 1 Phys. 9 l; alia vero fiunt abstractione, sicut ex lapide fit per sculpturam imago Mercurii, Phys. 12 i; per abstractionem a mixto, 1 Gener. 1 f; abstractionem in essentiis rerum, 1 Met. 10 b. Cf. PP. Q. 14. Art. 16; PTS. Q. 96. Art. 2; PTS. Q. 96. Art. 4; C. G. 2. 79; et passim. Uno quidem modo secundum quandam abstractionem, PS. Q. 77. Art. 1 c; necesse est fieri abstractionem a sensibus, SS. Q. 173. Art. 3 c. Cf. SS. Q 173. Art. 3; SS. Q. 175. Art. 1 c; SS. Q. 175. Art. 4; Verit. 12. 9 c; Verit. 13. 1 ad 12; et passim. — (2), cum dicitur universale abstractum, duo intelliguntur, scilicet ipsa natura rei et abstractio seu universalitas, PP. Q. 85. Art. 2 ad 2; ipsam universalitatem seu abstractionem a dictis condicionibus materiae, Log. 1. 1; intellectus noster potest in abstractione considerare, PP. Q. 12. Art. 4 ad 3; formae fiunt intellectae in actu per abstractionem, C. G. 1. 44. Cf. PP. Q. 12. Art. 4; PP. Q. 85. Art. 2; C. G. 1. 98; C. G. 2. 82; et passim. On **cognoscere in abstractione et per abstractionem,** see *cognoscere* under 2; on **dicere per abstractionem,** see *dicere* under 3; on **fieri abstractione,** see *fieri*; on **modus abstractionis,** see *modus* under 2; on **via abstractionis,** see *via* under 3. — Kinds of *abstractio* in this sense are: (a), **abstractio a materia seu a materialibus condicionibus,** *abstraction from matter* or *material conditions*. Medium est inter esse formae quae est in materia et esse formae quae est in intellectu per abstractionem a materia et a condicionibus materialibus, PP. Q. 55. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 57. Art. 2; 4 Sent. 44. 3. 3. 2 ad 3. — (b), **abstractio a materia individuali, abstractio a materia sensibili,** and **abstractio a materia intelligibili,** *abstraction* (of form) *from individual matter, that from sensible matter, that from intelligible matter*. Cf. *materia* under 3. Cf. PP. Q. 85. Art. 1 ad 2; 3 Anim. 8 c. — (c), **abstractio a materia intellegibili,** see *abstractio a materia individuali*. — (d), **abstractio a materia sensibili,** see *abstractio a materia individuali*. — (e), **abstractio a materialibus condicionibus,** see *abstractio a materia*. — (f), **abstractio formae a materia seu speciei a materia** and **abstractio universalis a particulari,** *abstraction of form from matter* (formal abstraction) and *that of the general from the particular* (total abstraction). Duplex fit abstractio per intellectum, una quidem, secundum quod universale abstrahitur a particulari, ut animal ab homine, alia vero, secundum quod forma abstrahitur a materia sicut forma circuli abstrahitur per intellectum ab omni materia sensibili. inter has autem abstractiones haec est differentia, quod in abstractione, quae fit secundum universale et particulare, non remanet id, a quo fit abstractio; remota enim ab homine differentia rationali, non remanet in intellectu homo, sed solum animal. in abstractione vero quae attenditur secundum formam et materiam, utrumque manet in intellectu; abstrahendo enim formam circuli ab aere remanet seorsum in intellectu nostro et intellectus circuli et intellectus aeris, PP. Q. 40. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 52. Art. 2 ob. 1; PP. Q. 85. Art. 1 ad 1; Trin. 2. 1. 3 c; Comp. 1. 62; 3 Met. 7 a; 12 Met. 2 a. — (g), **abstractio intellectus seu per intellectum,** *abstraction of the intellect*, which is the opposite of *abstractio sensus seu per sensum*, i.e., sensible abstraction (sensus accipit speciem a re sensibili, ubi deest aequalitas spiritualitatis, PP. Q. 42. Art. 2 ob. 1). — (h), **abstractio maior** and **abstractio minor,** *the greater or more extensively continued abstraction and the smaller or less extensively continued abstraction*. Cf. 4 Sent. 44. 3. 3. 2 ad 3. — (i), **abstractio minor,** see *abstractio maior*. — (j), **abstractio per intellectum,** see *abstractio intellectus*. — (k), **abstractio speciei a materia,** see *abstractio formae a materia*. — (l), **abstractio universalis a particulari,** see *abstractio formae a materia*. — **abstractio non est nisi unitorum** (Verit. 13. 3 ob. 7), *only that can be abstracted which is united or bound with something else*. Hence the foundation of abstraction is composition. — (4), perfectio intellectualis operationis in homine consistit in quadam abstractione a sensibilium phantasmatibus, SS. Q. 15. Art. 3 c; prout scilicet aliquis spiritu divino elevatur ad aliqua supernaturalia cum abstractione a sensibus, SS. Q. 175. Art. 1 c; prophetiae inspiratio quandoque fit cum abstractione a sensibus, Verit. 12. 9 c; quod abstractioni a carnali vita, 4 Sent. 49. 5. 2. 1 ad 3.

abstractīvē, *adv.*, *after the manner or in the sense of abstraction, abstractively*, a synonym of *abstracte*. Neque etiam homo dicitur ambulatio aut motus abstractive, 9 Met. 6 d. On **dicere abstractive,** see *dicere* under 3; on **sumere abstractive,** see *sumere* under 3.

abstractus, a, um, *P. a.*, see *abstraho*.

abstraho, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, (1) *to abstract, separate, to take one thing without another*, in the ontological sense, (2) *to abstract, separate, deduct*, in the psychological sense, (3) *to abstract, separate, deduct*, in the epistemological sense, (4) *to abstract, separate, deduct*, in the mystical sense, a synonym of *alienare*, (5) and generally, *to grasp, understand*.—(1), ea quae secundum rem non sunt abstracta, PP. Q. 85. Art. 1 ad 1; non potest se voto obligare ad religionem per quam ab obsequio domini sui abstraheretur, SS. Q. 88. Art. 8 ad 2; quae igitur omnino abstrahuntur a tempore, C. G. 3. 84; ens divinum, quod abstrahitur a materia et motu, 2 Sent. 2. 2. 2 ad 4. Cf. PTS. Q. 96. Art. 4; 4 Sent. 49. 5. 2. 3 c; 1 Gener. 7 c; et passim. — Illi qui sunt abstracti a cura temporalium rerum

tamen levia peccata venialia committunt, et frequentissime per fervorem charitatis purgantur, PS. Q. 89. Art. 2 ad 3.—(2), quamvis stultitiam nullus velit, vult tamen ea ad quae consequitur esse stultum, scilicet abstrahere sensum suum a spiritualibus et immergere terrenis, SS. Q. 46. Art. 2 ad 2; tanto magis abstrahitur a sensibilibus, C. G. 3. 47; mentem a Deo totaliter abstrahit, C. G. 3. 121; a sensibus abstrahitur vel per somnium vel per aegritudinem, Verit. 8. 12 ad 3. Cf. PP. Q. 89. Art. 7; SS. Q. 46. Art. 2; SS. Q. 146. Art. 2 c; SS. Q. 172. Art. 1; et passim. — (3), cuius virtute intelligibiles conceptiones ab eis abstrahimus, PP. Q. 12. Art. 13 c; quod humanitas apprehendatur sine individualibus condicionibus, quod est ipsam abstrahi, . . ., accidit humanitati, PP. Q. 85. Art. 2 ad 2; ut scilicet (illae similitudines) sint abstractae a condicionibus individuantibus materialibus, C. G. 2. 77; ea vero, quae sunt in sensibilibus abstrahit intellectus, non quidem intellegens ea esse separata, sed separatim vel seorsum ea intellegens, 3 Anim. 12 g. Cf. PP. Q. 85. Art. 2; C. G. 3. 41; 2 Phys. 3 e; et passim. On **intellectus abstrahens**, see *intellectus* under 3. — Kinds of *abstrahere* in this sense are: (a), **abstrahere a materia** and **abstrahere a motu**, *to abstract something from matter and from motion*. Ergo oportet quod materialia intelligantur inquantum a materia abstrahuntur, et a similitudinibus materialibus quae sunt phantasmata, PP. Q. 85. Art. 1 a. Cf. PTS. Q. 92. Art. 1, 2; 2 Phys. 3 e. — (b), **abstrahere a materia communi** and **abstrahere a materia individuali seu signata**, *to abstract* (form) *from common and from individual or marked matter*. Cf. *materia* under 3. Quod autem a materia individuali abstrahitur, est universale, PP. Q. 86. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 1 ad 2; C. G. 2. 50; 3 Anim. 8 b. — (c), **abstrahere a materia individuali**, see *abstrahere a materia communi*. — (d), **abstrahere a materia intellegibili** and **abstrahere a materia sensibili**, *to abstract* (form) *from intelligible and from sensible material*. Cf. *materia* under 3. Quantitas mathematica non abstrahit a materia intellegibili sed a materia sensibili, PT. Q. 77. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 85. Art. 1 ad 2; 2 Anal. 9 c; 2 Phys. 3 e; 3 Anim. 8 b. — (e), **abstrahere a materia sensibili**, see *abstrahere a materia intelligibili*. — (f), **abstrahere a materia signata**, see *abstrahere a materia communi*. — (g), **abstrahere a motu**, see *abstrahere a materia*. — (h), **abstrahere formam a materia seu abstrahere speciem a materia**, and **abstrahere totum a parte seu universale a particulari**, *to abstract form from matter, formal abstraction, and the whole from the part or the general from the particular total abstraction*. Hoc est abstrahere universale a particulari, vel speciem intelligibilem a phantasmatibus, considerare scilicet naturam speciei absque consideratione individualium principiorum, quae per phantasmata repraesentantur, PP. Q. 85. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 40. Art. 3 c; 2 Phys. 3 e; 8 Met. 1 c. — (i), **abstrahere per intellectum**, *to abstract by means of the intellect*. Sicut forma circuli abstrahitur per intellectum ab omni materia sensibili, PP. Q. 40. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 1 ad 1; Trin. 2. 1. 3 c. — (j), **abstrahere per modum compositionis et divisionis** and **abstrahere per modum simplicitatis**, *to abstract something after the manner of composition and division or of affirmation and negation*, i.e., by the second act of the mind, judgement, and *after the manner of simplicity* or *in the simple manner*, i.e., by the first act of the mind, simple apprehension. Abstrahere contingit dupliciter: uno modo per modum compositionis et divisionis, sicut cum intelligimus aliquid non esse in alio, vel esse separatum ab eo. alio modo per modum simplicis et absolutae considerationis; sicut cum intelligimus unum, nihil considerando de alio, PP. Q. 85. Art. 1 ad 1. — (k), **abstrahere per modum simplicitatis**, see *abstrahere per modum compositionis et divisionis*. — (l), **abstrahere speciem a materia**, see *abstrahere formam a materia*. — (m), **abstrahere totum a parte**, see *abstrahere formam a materia*. — (n), **abstrahere universale a particulari**, see *abstrahere formam a materia*. — **abstrahentium non est mendacium** (PP. Q. 7. Art. 3 ob. 1; 1 Sent. 30. 1. 3 ad 1), the translation of the Aristotelian phrase: οὐδὲ γίνεται ψεῦδος χωριζόντων (Phys. II. 2, 193. b. 35), *those who simply abstract something from a thing without at the same time designating it as separated from the thing commit no untruth*. Quamvis enim (mathematica) non sint abstracta secundum esse, non tamen mathematici, abstrahentes ea secundum intellectum, mentiuntur, quia non asserunt, ea esse extra materiam sensibilem, hoc enim esset mendacium, sed considerant de eis absque consideratione materiae sensibilis, quod absque mendacio fieri potest, 2 Phys. 3 e. — (4), sed oportet intellectum abstrahi a viribus animae sensitivae, ut dictum est, ad hoc ut raperetur ad videndam divinam essentiam, SS. Q. 175. Art. 5 ob. 3. Cf. PS. Q. 4. Art. 6 ob. 3; 2 Cor. 12. 1. — (5), quantitas mathematica non abstrahit a materia intellegibili, PT. Q. 77. Art. 2 ad 4; scientia naturalis a materia abstrahit, Trin. 2. 1. 2 ad 1; dicitur abstrahere a materia sensibili et naturali, 2 Phys. 3 e. Cf. Trin. 2. 1. 2 ad 1; 3 Cael. 3 c; 3 Anim. 8 b; 1 Met. prol. — **abstractus**, a, um, *P. a.*, *abstracted, deducted, separated*, in the ontological, psychological, epistemological, and mystical senses of the word, a synonym of *absolutus* and *separatus*. De Deo loquentes utimur nominibus concretis, ut significemus eius subsistentiam; quia apud nos non subsistunt nisi composita; et utimur nominibus abstractis, ut significemus eius simplicitatem, PP. Q. 3. Art. 3 ad 1; utrum species intelligibiles abstractae a phantasmatibus se habeant ad intellectum nostrum ut quod intelligitur, vel sicut id quo intelligitur, PP. Q. 85. pr. Cf. PP. Q. 85 pr.; PP. Q. 85. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 1; PT. Q. 3 pr.; PT. Q. 12. Art. 2; et passim. On **bonum abstractum**, see *bonus* under 3; on **consideratio abstracta**, see *consideratio*; on **dicere ut in abstracto**, see *dicere* under 3; on **forma abstracta**, see *forma* under 2; on **homo abstractus**, see *homo*; on **intellectus abstractus**, see *intellectus* under 3; on **linea abstracta**, see *linea* under 1; on **nomen abstractum**, see *nomen* under 1; on **numerus abstractus**, see *numerus*; on **quidditas abstracta**, see *quidditas*; on **similitudo abstracta**, see *similitudo* under 2; on **species a re abstracta**, see *species* under 5; on **unum abstractum**, see *unus*.—With *abstractum* in the epistemological sense, the opposite of *concretum*, is understood *a materia*, (Cf. Spir. 1 ad 11), i.e., that which is abstracted from the matter or the individual determination of a thing by means of the intellect, the essence of a thing. Cf. PP. Q. 85. Art. 2 ad 2; C. G. 4. 81. — On **definere in abstracto**, see *definere* under 2; on **dicere in abstracto**, see *dicere* under 3; on **praedicare in abstracto**, see *praedicare* under 2; on **significare in abstracto seu ut in abstracto**, see *significare*. — **quanto aliquid est simplicius et abstractius, tanto secundum se est nobilius et altius**, (PP. Q. 82. Art. 3 c), *the simpler and more general anything is, the nobler and more sublime it is in itself*. — **abstractum**, i, *n.*, *the abstract*, the opposite of *concretum*. Anima et caro significantur ut in abstracto, sicut divinitas et humanitas; in concreto vero dicuntur animatum et carneum, sive corporeum, sicut et ex alia parte Deus et homo. unde utrobique abstractum non praedicatur de abstracto, sed solum concretum de concreto, PT. Q. 16. Art. 1 ad 3; si tamen ex parte subiecti poneretur aliquid nomen significans naturam humanam in abstracto, PT. Q. 16. Art. 7 ad 4. Cf. PP. Q. 13. Art. 1; PP. Q. 32. Art. 2; PP. Q. 40. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 1; et passim. **abstractē**, *adv.*, *in the manner* or *the sense of a generalization, abstractly*, a synonym of *abstractive* and *in abstracto*, the opposite of *concrete, concretive, in concretione*, and *in concreto*. Si igitur in divinis accipiatur numerus absolute sive abstracte, PP. Q. 30. Art. 1 ad 4; hoc cognoscit intellectus immaterialiter et abstracte, quod est cognoscere universale, PP. Q. 86. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 12. Art. 4 ad 3; PP. Q. 30. Art. 1 ad 4; PP. Q. 39 pr.; PP. Q. 86. Art. 1 ad 4; Mal. 1. 1 ad 8; et passim. On **accipere abstracte**, see *accipere* under 3; on **cognoscere abstracte**, see *cognoscere* under 2; on **significare abstracte**, see *significare*; on **sumere abstracte**, see *sumere* under 3.

absum, abesse, afui, āfutūrus, *v. n.*, *to be away from, be absent*, the opposite of *adsum*. Prima ergo cognitio rerum in Verbo affuit

angelis a principio suae creationis, PP. Q. 62. Art. 1 ad 3; hoc enim dicimus accidens, quod potest et adesse et abesse alicui praeter subiecti corruptionem, PT. Q. 2. Art. 6 ob. 2; sed sicut ab angelis longe abest timor ita et ignorantia, PTS. Q. 73. Art. 3 ob. 2. —**absit,** *far be it, God forbid.* Used (1) *absolutely* (2) introducing *ut* or *quod clause* with the *subj.*, but always in quotation.—(1), non autem alius et alius: absit: haec enim ambo unum, PT. Q. 17. Art. 1, in quot.—(2), absit quod Christus sic senserit mortem, ut quantum in se est vita vitam perdiderit, PT. Q. 50. Art. 1, in quot.; absit ut sit in aliquo vera virtus, nisi fuerit iustus; absit autem ut sit iustus vere, nisi vivat ex fide, SS. Q. 151. Art. 1, in quot. Cf. PT. Q. 36. Art. 2; SS. Q. 64. Art. 8; SS. Q. 189. Art. 8; et passim.—**absens,** entis, *P. a., absent,* opposite of *praesens.* Quia repraesentat similitudinem rei etiam absentis, PP. Q. 17. Art. 2 ad 2; in quibus nobis amici mortui vel absentes communicaverunt, PS. Q. 38. Art. 1 ob. 3; ita ut simul cernatur et homo aliquis praesens oculis, et absens alius spiritu, tamquam oculis, SS. Q. 173. Art. 3, in quot.; sed aliquando proprius sacerdos est absens, cui non potest poenitens propria voce loqui, PTS. Q. 9. Art. 3 ob. 3; et passim.

absūmo, ere, mpsi, mptum, 3, *v. a., to consume, annihilate.* Non ita ut in ipso vivente carnis concupiscentia conspersa et innata repente absumatur, et non sit, PT. Q. 69. Art. 3, in quot.; nec cuncta in tantum absumet ut non sint, PTS. Q. 74. Art. 5, in quot. Cf. PP. Q. 114. Art. 4; PT. Q. 74. Art. 3.

absurdus, a, um, *adj., irrational, absurd.* Praecipue hoc apparet absurdum in raptoribus, qui multa rapiunt et tamen aliqua misericorditer largiuntur, PTS. Q. 99. Art. 5 c. Cf. PTS. Q. 74. Art. 5 c. Common phrases are: (a), **quod est absurdum,** cf. PP. Q. 3. Art. 4; PT. Q. 50. Art. 3; PTS. Q. 25. Art. 2; et passim.—(b), **quod videtur absurdum,** cf. PP. Q. 93. Art. 6; PTS. Q. 25. Art. 1; PTS. Q. 61. Art. 3; et passim. — **absurdē,** *adv., irrationally, absurdly.* Scilicet sicut uti absurdissime dicerentur, PS. Q. 11. Art. 2 ad 4; non absurde quadraginta sex annis dicitur fabricatum esse templum, quod corpus eius significabat, PT. Q. 33. Art. 1. Cf. PP. Q. 110. Art. 4; PS. Q. 11. Art. 2; both in quot.; et passim.

absynthium, i, *n., wormwood.* Dolor bonus est, si continuus non sit; mel enim absynthio est admiscendum, PTS. Q. 4. Art. 2, in quot.

abundantia, ae, *f., abundance, fulness, richness,* usually with the *gen.* Sed computantur inter gratias gratis datas, secundum quod important quamdam abundantiam scientiae et sapientiae, PS. Q. 111. Art. 4 ad 4; quantum vero ad id quod subditur, vobis autem tribulatio, loquitur de abundantia ex parte dantis, SS. Q. 32. Art. 10 ad 3; quia enim ex abundantia cordis os loquitur. . . ., luxuriosi, quorum cor est turpibus concupiscentiis plenum, de facili ad turpia verba prorumpunt, SS. Q. 153. Art. 5 ad 4; et passim. Common phrases are (a), **abundantia suae bonitatis,** PP. Q. 21. Art. 4; PP. Q. 22. Art.3; SS. Q. 175. Art. 2. — (b), **abundantia charitatis,** SS. Q. 184. Art. 1; PT. Q. 47. Art. 4; PTS. Q. 39. Art. 3. — (c), **abundantia divini amoris,** SS. Q. 182. Art. 2; SS. Q. 184. Art. 7. — (d), **abundantia divitiarum,** PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 78. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 7; PT. Q. 40. Art. 3. — (e), **abundantia gratiae,** PT. Q. 7. Art. 2; PT. Q. 27. Art. 3 (ter); PT. Q. 34. Art. 1. — (f), **abundantia meritorum,** PTS. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 26. Art. 1 (bis).

abundē, *adv., in great profusion* or *abundance, abundantly.* Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, id est, per baptismum, et renovationis Spiritus Sancti quem effudit in nos abunde, PT. Q. 69. Art. 4, in quot.

abundo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, (1) *to abound, have to overflowing, to flow* or *overflow,* (2) *to have an abundance of, to abound in,* used with the *abl.* with or without the *prep.* in.—(1), cur tu abundas, ille vero mendicat, nisi ut tu bonae dispensationis merita consequaris, ille vero patientiae braviis decoretur, SS. Q. 32. Art. 5 ad 2; et in simplicibus et mulieribus devotio abundat, elationem comprimendo, SS. Q. 82. Art. 3 ad 3; sed hoc non potest stare; quia secundum hoc in nullo abundaret a sacramentis veteris legis, PTS. Q. 42. Art. 3 c.—(2), est et alia ratio quare anima humana abundat diversitate potentiarum, PP. Q. 77. Art. 2 c; sed solum illa quae excedunt facultatem naturae, sicut quod piscator abundet sermone sapientiae et scientiae, PS. Q. 111. Art. 4 (bis); sed debitum erat homini Christo, quod sermone sapientiae et scientiae abundaret, PT. Q. 7. Art. 7 ob. 2; et sic maioris dignitatis est ille qui magis abundat in spiritualibus gratiae donis, SS. Q. 63. Art. 2 c; prodigi non semper abundat in dando propter voluptates circa quas est intemperantia, SS. Q. 119. Art. 1 ad 3; quia ignis est maxime afflictivus, propter hoc quod abundat in virtute activa, PTS. Q. 97. Art. 1 ad 1. — **abundans,** antis, *P. a., overflowing, abounding, abundant.* Et ideo, abundantiori gratia superveniente, oportuit plura credenda explicari, PS. Q. 108. Art. 2 ad 1; ex parte vero eius cui datur est abundans eleemosyna dupliciter, SS. Q. 32. Art. 10 c; sed abundans divitiarum possessio abundantiorem sollicitudinem ingerit, SS. Q. 188. Art. 7 c. — **abundanter,** *adv., abundantly, copiously.* Quae abundanter dari non debuit, PS. Q. 106. Art. 3 c; et haec enim abundantius in Novo Testamento tam in Doctrina Evangelica, quam apostolica, mandata leguntur, SS. Q. 16. Art. 2 c; uno modo quod suppleat sufficienter eius indigentiam; et sic laudabile est abundanter eleemosynam tribuere, SS. Q. 32. Art. 10 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 10; PT. Q. 66. Art. 3; PT. Q. 89. Art. 2; et passim.

abūsio, ōnis, *f., abuse, misuse.* Quod autem aliqui propria manu pugnent, abusionis est, SS. Q. 40. Art. 2 ad 2; et per abusionem talium iudicum sibi manducant et bibunt, SS. Q. 187. Art. 4, in quot.

abūsīvē, *adv.*, see *abusivus.*

abūsīvus, a, um, *adj., misapplied, abusive,* does not occur in the S.T. Cf. 3 Cael. 3 f; Quodl. 10. 3. 5 c. On **comparatio abusiva,** see *comparatio* under 2; on **locutio abusiva,** see *locutio* under 4; on **praedicatio abusiva,** see *praedicatio* under 2. — **abūsīvē,** *adv., in a misapplied or abusive manner, abusively.* Etsi aliquando abusive praedestinatio nominetur respectu cuiuscumque alterius finis, PP. Q. 23. Art. 1 ad 2; quae abusive imago dicitur, PP. Q. 93. Art. 5 ad 4. Cf. SS. Q. 21. Art. 3; SS. Q. 55. Art. 4. On **agere abusive,** see *agere* under 1.

abūsus, ūs, *m., misuse, abuse.* Quae scilicet contingunt per abusum eorum quae ad prudentiam requiruntur, SS. Q. 53 pr.; quamvis per abusum possit fieri malum, sicut patet de divitiis et honoribus, SS. Q. 58. Art. 10 ad 2; sic est incestus, qui consistit in abusu mulierum consanguinitate vel affinitate iunctarum, SS. Q. 154. Art. 1 c; gravitas in peccato magis attenditur ex abusu alicuius rei quam ex omissione debiti usus, SS. Q. 154. Art. 12 ad 4.

abūtor, i, ūsus, 3, *v. dep., to make use of for any purpose, misuse, abuse.* Et tamen etiam tali bono actu abutitur ad malum, PP. Q. 64. Art. 2 ad 5; homo qui abutitur potestate sibi data, meretur eam amittere, SS. Q. 65. Art. 3 ad 1, nihil est quo humana malitia non possit abuti quando etiam ipsa Dei bonitate abutitur, PT. Q. 3. Art. 8 ad 1; per quod aliquis usurpat sibi rem alienam abutendo scilicet uxore proximi, SS. Q. 170. Art. 1 c. Cf. PP. 64. Art. 2; PP. Q. 109. Art. 1; PS. Q. 20. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 71. Art. 3; et passim.

abyssus, i, *f., a bottomless pit, an abyss.* Quam quidem immensitatem aquarum accipere posset in nomine abyssi, PP. Q. 68. Art. 3 c; informitas vero aquae, quae est media, significatur nomine abyssi, PP. Q. 69. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 1.

academicus, i, *m., an academic philosopher. Contra Academicos,* the name of a work of St. Augustine. Cf. PTS. Q. 51. Art. 1.

Accaron, indecl., *m., Accaron.* Sicut per Eliam veritatem respondit nuntiis regis, qui mittebantur ad consulendum Deum Accaron, SS. Q. 174. Art. 5 ad 4. Cf. 4 Reg. 1. 1

accēdo, ere, cessi, cessum, 3, *v. n.*, (1) *to come near, to approach*, used (a) *absolutely*, (b) with *ad* in literal and figurative senses, (c) impersonally, (2) esp., *to approach the sacraments*, with *ad*, *to enter upon*, (3) *to approach for sexual intercourse*, used with *ad*, (4) *be added*, only in quotation, (5) *to happen, befall*, with *dat*, (6) *to approach in likeness*, with *ad*.—(1, a), sed bonitas virtutis, secundum quam aliqui appropinquant Deo, potest accedere et recedere, augeri et minui, SS. Q. 26. Art. 7 c; ideo debent accedentem probare utrum divino Spiritu moveatur, SS. Q. 189. Art. 10 ad 1; omnes autem qui baptismo Christi baptizantur, Spiritum sanctum recipiunt, nisi ficte accedant, PT. Q. 39. Art. 6 c; quod autem Maria alibi legitur Christum tetigisse, quando simul cum aliis mulieribus accessit. PT. Q. 55. Art. 6 ad 3. — (1, b), secundum hoc magis accedunt ad quamdam infinitatem, PP. Q. 14. Art. 1 c; et isti propinquius ad veritatem accesserunt, PP. Q. 29. Art. 4 c; per quam magis de propinquo accedentes ad Deum, SS. Q. 5. Art. 1 ad 1; videtur quod inconvenienter mater Dei purganda ad templum accesserit, PT. Q. 37. Art. 4 ob. 1; quod improbat Hieronymus per hoc quod maculosi ad altare accedere prohibentur, PT. Q. 82. Art. 5 ad 1; sed episcopus non posset accedere ad omnes infirmos suae dioecesis, PTS. Q. 31. Art. 3 a. — (1, c), per divisionem autem totius acceditur ad materiam, PP. Q. 7. Art. 3 ad 3; postulationem autem praecedit oratio per quam acceditur ad Deum, a quo petimus, SS. Q. 83. Art. 17 ad 3; alio modo est aliquid primum in virtutibus directe, per quod scilicet iam ad Deum acceditur, SS. Q. 161. Art. 5 ad 2.—(2), ergo cuiuslibet peccatoris ad mensam Christi accedentis peccatum est gravissimum, PT. Q. 80. Art. 5 ob. 2; cum qua, propter reverentiam sacramenti, non decet ad altare accedere, PT. Q. 80. Art. 7 c; tum ut cum maiori reverentia ad eucharistiam accedat, PTS. Q. 6. Art. 3 c; praeterea, in baptismo etiam quaedam spiritualis datur potestas accedendi ad sacramenta, PTS. Q. 34. Art. 2 ob. 3; ex aliqua operatione ipsius qui ad sacramentum accedit, PTS. Q. 34. Art. 5 c; quia si matrimonio iunctus ad sacros ordines accedat, etiam reclamante uxore, nihilominus characterem ordinis habet, PTS. Q. 53. Art. 4 c; sed non posset ex statuto Ecclesiae fieri quod ille qui ad baptismum accedit, non acciperet characterem baptismalem, si ex iure divino eius capax, PTS. Q. 54. Art. 4 ob. 2.—(3), puta cum coniugatus accedit ad uxorem alterius, SS. Q. 154. Art. 8 ad 1; sed accedere ad consanguineas vel affines, non est secundum se deforme, alias nullo tempore licuisset, SS. Q. 154. Art. 9 ob. 3; utrum accedere ad concubinam sit peccatum mortale, PTS. Q. 65 pr.; antiqui patres ea dispensatione qua plures habebant uxores, ad ancillas accedebant uxorio affectu, PTS. Q. 65. Art. 5 ad 2; sed nunquam licuit mulieri ad alium virum accedere, dimisso viro proprio, PTS. Q. 65. Art. 5 a. —(4), ut honestati vel necessitati nihil desit, nihil accedat nitori, SS. Q. 169. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 96. Art. 1; SS. Q. 173. Art. 4.—(5), cui accedit quod bonum cui contrariatur poena, timeatur tanquam finis ultimus, et per consequens poena timeatur tanquam principale malum, SS. Q. 19. Art. 4 c.—(6), anima enim intellectiva maxime ad divinam similitudinem accedit, PP. Q. 77. Art. 2 ob. 1; in hoc ipso magis ad similitudinem Dei accedit anima intellectiva quam creaturae inferiores, PP. Q. 77. Art. 2 ad 1; et tamen in via tanto unus alio perfectius implet, quanto magis accedit per quamdam similitudinem ad patriae perfectionem, SS. Q. 44. Art. 6 c; quanto enim aliquid magis accedit ad similitudinem divinam tanto perfectius beatitudinem participat, PTS. Q. 93. Art. 1 ob. 1.

accelerātio, ōnis, *f.*, *a hastening, an acceleration.* Aut vilius emit quod est alterius, vel etiam pro dilatione pretium auget vel pro acceleratione diminuit, SS. Q. 78. Art. 2 ob. 7; quandoque autem aliquid aliud, ut patet in acceleratione florum vel fructuum per artificium facta, PTS. Q. 7. Art. 3 c; nisi aliquibus ex speciali privilegio gratiae sit indultum contrarium, sicut et resurrectionis acceleratio, PTS. Q. 78. Art. 2 c.

accelero, āre, āvi, ātum, (also adc.), 1, *v. a.*, *to hasten, accelerate.* Licet paucis, accelerari rationis usum, qui ob hoc dicuntur doli capaces, SS. Q. 88. Art. 9 c; quidem dixerunt quod in innocentibus acceleratus est miraculose liberi arbitrii usus, SS. Q. 124. Art. 1 ad 1; sed melius est quod determinetur secundum conditionem contrahentium, quia in quibusdam magis acceleratur usus rationis quam in aliis, PTS. Q. 43. Art. 2 ad 7.

accendo, ere, ndi, nsum, 3, *v. a.*, (1) *to set on fire, kindle, light*, (2) *to incite, rouse up.*—(1), praesertim cum non multum inveniatur in lege quod in solemnitatibus cerei accenderentur, PS. Q. 101. Art. 1 ad 2; ponebant exemplum de candela quae accenditur pro aliquo divite quae non minus prodest eis qui cum ipso sunt, quam ipsi diviti, et forte magis, si habent oculos clariores, PTS. Q. 71. Art. 12 c. Cf. PS. Q. 101. Art. 1.—(2), nam concupiscentia accensa minuit iram, PP. Q. 81. Art. 2 c; inquantum aliquis sperans remunerari a Deo accenditur ad amandum Deum, et servandum praecepta eius, SS. Q. 17. Art. 8 c; quos per suam transfigurationem ad illius gloriae desiderium accendere voluit, PT. Q. 45. Art. 3 ob. 4. Cf. PS. Q. 46. Art. 8; PS. Q. 48. Art. 2.

accensio, ōnis, *f.*, *excitement, stirring up, inflaming, kindling.* Materiale est accensio sanguinis circa cor, PP. Q. 20. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 35. Art. 1, in quot.

acceptābilis, e, *adj.*, *acceptable, worthy of acceptance.* Ex hoc ipso redderetur minus acceptabile opus bonum quod ex obedientia fieret, SS. Q. 104. Art. 1 ob. 3; tum per ablationem peccati, tum per recompensationem acceptabilioris boni, PT. Q. 49. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 4, in quot.

acceptātio, ōnis, *f.*, (1) *acceptance, acceptation, reception*, a synonym of *acceptio*, (2) *ingratiation, winning favor.*—(1), determinatur autem consilium primo quidem per sententiam rationis, et secundo per acceptationem appetitus, PP. Q. 83. Art. 3 ad 2; dicit acceptationem essentiae in perfecta similitudine, 1 Sent. 4. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 59. Art. 3; PS. Q. 105. Art. 2; PS. Q. 110. Art. 1; PTS. Q. 47. Art. 5.—(2), gratia enim acceptationem quandam ponit in eo, qui habere gratiam dicitur, ut scilicet sit acceptus ei, cuius gratiam habet, 2 Sent. 26. 1. 1 ob. 1. Cf. 2 Sent. 26. 1. 1 ob. 2, c, and ad 1.

acceptio, ōnis, *f.*, (1) *acceptance, the act of receiving, reception*, the opposite of *datio*, (2) *comprehension, apprehension, understanding*, (3) *consideration, partiality, bias*, (4) *imputation, insinuation, acceptance.*—(1), circa scientiam et intellectum tria possunt considerari: primo quidem acceptio ipsius; secundo usus eius; tertio vero conservatio ipsius. acceptio quidem scientiae vel intellectus fit per doctrinam et disciplinam; et utrumque in lege praecipitur, SS. Q. 16. Art. 2 c; datio et acceptio est contra legem, SS. Q. 32. Art 7 c; non quaelibet acceptio Spiritus sancti requirit manus impositionem, quia etiam in baptismo accipit homo Spiritum sanctum, nec tamen fit ibi manus impositio; sed acceptio Spiritus sancti cum plenitudine, requirit manus impositionem, quod pertinet ad confirmationem, PT. Q. 84. Art. 4 ad 2; dico acceptionem contrarietatis, 5 Phys. 8 d. Cf. Q. 55. Art. 5; SS. Q. 66. Art. 5; SS. Q. 119. Art. 1; 7 Phys. 5 d; et passim. One kind of *acceptio* in this sense is: **acceptio supernaturalis**, *supernatural reception.* Cf. Verit. 12. 7 c.—(2), est in acceptione intellectus, PP. Q. 3. Art. 3 ad 1; sicut enim verum ponit acceptionem adaequatam rei, ita falsum acceptionem rei non adaequatam, PP. Q. 17. Art. 4 c; scilicet acceptionem sive repraesentationem rerum, SS. Q. 173. Art. 2 c; ex multis experimentis universalis acceptio, C. G. 2. 76; mutari de vera acceptione principiorum in falsam, C. G. 4. 95; secundum acceptionem Augustini, Mal. 3. 15 c; quorum quidam pertinent ad acceptionem principiorum, ex quibus procedit ad contemplationem veritatis, SS. Q. 180. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 30. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 1; et passim. One kind of *acceptio* in this sense is: **acceptio simplex**, *the simple comprehension* or *presentation* of a thing, so called because it is not bound with any predicate of the thing. Nam intellegere importat simplicem acceptionem alicuius rei, PP. Q. 83.

Art. 4 c. Cf. C. G. 1. 58— (3), non est acceptio personarum, si non serventur aequalia in personis inaequalibus, PS. Q. 97. Art. 4 ad 2; acceptio personarum locum habet in his, quae ex debito dantur, PS. Q. 98. Art. 4 ad 2; rerum acceptio non est peccatum, SS. Q. 63. Art. 1 ob. 2; acceptio personarum est peccatum, inquantum contrariatur iustitiae, SS. Q. 63. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 63. Art. 1 ad 3; SS. Q. 63. Art. 3; SS. Q. 64. Art. 4 ad 1; et passim.—(4), sequitur quod non sit demonstratio, sed petitio vel acceptio principii, 2 Anal. 3 k. Cf. PTS. Q. 95. Art. 1; 2 Anal. 3 b and e; 2 Anal. 5 d -g; et passim.

acceptivus, a, um, *adj., inclined to accept, acceptive.* Non est acceptivus pecuniae, neque custoditivus, sed emissivus, SS. Q. 117. Art. 1, in quot.

accepto, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a, to take, receive, accept.* Quod etiam simul cum hoc movet liberum arbitrium ad donum gratiae acceptandum in his qui sunt huius motionis capaces, PS. Q. 113. Art. 3 c; poterit pater votum eorum revocare vel acceptare, si sibi placuerit, SS. Q. 189. Art. 5 c; sed contra est quod Deus plus affectum cordis acceptat quam exteriorem actum, PTS. Q. 5. Art. 2 a. Cf. PS. Q. 31. Art. 5; PS. Q. 35. Art. 4; PS. Q. 87. Art. 6; SS. Q. 53. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 4; et passim.

acceptor, ōris, *m., acceptor, respecter, a viewer with partiality.* Non enim est personarum acceptor qui ex liberalitate de suo dat uni, et non alteri; sed si esset dispensator bonorum communium, et non distribueret aequaliter secundum merita personarum, esset personarum acceptor. salutaria autem beneficia Deus humano generi confert ex sua gratia; unde non est personarum acceptor, si quibusdam prae aliis conferat, PS. Q. 98. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 79. Art. 4, in quot.

accessio, ōnis, *f., access, attack.* Sicut accessio febris tertianae durat durante commotione humoris, SS. Q. 156. Art. 3 ad 1.

accessōrius, a, um, *adj., aiding* or *contributing in a secondary way, accessory*, a synonym of *secundarius*, a, um, and the opposite of *principalis.* Sed intelligere quoddam secundarium et accessorium, PP. Q. 14. Art. 4 ob. 2; cuicumque enim committitur principale, committitur et accessorium, PT. Q. 59. Art. 4 c. Cf. PTS. Q. 38. Art. 1 ob. 4.

accessus, ūs, *m., approach* in (1) literal and (2) figurative senses, the opposite of *recessus.*—(1), per motum qui est secundum Zodiacum, operatur diversitatem generationis et corruptionis per accessum et recessum, et per diversas virtutes stellarum, PP. Q. 68. Art. 2 ad 3; praepositio enim, *ad*, accessum quemdam significat, PP. Q. 93. Art. 1 c; praeterea, cum frequenter immineat iudiciorum necessitas facilis debet esse accessus ad iudicem, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 7; quod adulterium, sicut ipsum nomen sonat est accessus ad alienum torum, SS. Q. 154. Art. 8 c.—(2), sicut dicitur bonum et melius per accessum ad summum bonum, PP. Q. 49. Art. 3 ad 3; primus autem accessus ad Deum est per fidem, SS. Q. 161. Art. 5 ad 2; sed omnes aliae virtutes pertinere videntur ad accessum ad terminum, quia per omnes ordinatur homo ad bonum agendum, PT. Q. 185. Art. 6 ob. 2. — Common phrases are: **accessus ad Deum**, *approach to God.* Cf. SS. Q. 1. Art. 8; SS. Q. 161. Art. 5; PT. Q. 14. Art. 1; PT. Q. 40. Art. 1. — **accessus ad terminum**, *approach to a term* or *end.* Cf. PP. Q. 49. Art. 3; PS. Q. 40. Art. 4 (bis); PS. Q. 113. Art. 8 (bis); PT. Q. 85. Art. 6.

accidens, entis, *P. a.*, fr. *accido*, used as a substantive n., (1) *a happening, occurrence, incident, event*, (2) *something that is added, that comes to hand* in the broader sense of the word, i.e., that which for its existence depends on another than its own subject, one of the nine predicaments, the opposite of *substantia, non-substantial.*—(3) *something that is added, that comes to hand* in the narrower sense of the word, i.e., that which belongs to a thing but is placed outside its essence, one of the predicables, the opposite of *proprium, non-essential.*—(1), generatio feminae non solum contingit ex defectu virtutis activae, vel indispositione materiae, ut obiectio tangit; sed quandoque quidem ex aliquo accidenti extrinseco, PP. Q. 99. Art. 2 ad 2; casuale et in paucioribus accidens, C. G. 3. 5; multa accidentia sunt, quibus homines coguntur, C. G. 132 and 133; effectum accidentium ex operatione, 4 Sent. 45. 2. 2. 2 ad 4; testatur accidens, id est, eventus, 1 Met. 3 b. Cf. SS. Q. 65. Art. 1; PTS. Q. 48. Art. 2; et passim.—(2), si accidens accipiatur, secundum quod dividitur contra substantiam, PP. Q. 77. Art. 1 ad 5; accidentis enim esse est inesse, PP. Q. 28. Art. 2 c; accidens est res, cuius naturae debetur esse in alio, Quodl. 9. 3. 5 ad 2; esse in subiecto non est definitio accidentis, sed e contrario res, cui debetur esse in alio, et hoc nunquam separatur ab aliquo accidente nec separari potest, quia illi rei, quae est accidens, secundum rationem suae quidditatis semper debetur esse in alio, 4 Sent. 12. 1. 1. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 2. Art. 6; PT. Q. 77. Art. 1 ad 2; Pot. 8. 2 c; 5 Met. 22 h; et passim. On **bonum in accidente**, see *bonus* under 2; on **definitio accidentis**, see *definitio* under 2; on **distingui accidente**, see *distinguere*; on **diversitas accidentis**, see *diversitas*; on **diversus secundum accidens**, see *diversus*; on **esse accidentis**, see *esse*; on **multum secundum accidens**, see *multus* under 1; on **praedicare de accidente**, see *praedicare* under 2; on **problema de accidente**, see *problema*; on **scire secundum accidens**, see *scire* under 2.— Kinds of *accidens* in this sense are: (a), **accidens commune** and **accidens proprium**, the *common*, i.e., predicamental, *and the peculiar* or *predicable accident.* Dico quod sunt accidentia, non quod sint communia accidentia, quae non fluunt ex principiis speciei, sed consequuntur principia individui, sed sicut propria accidentia, quae consequuntur speciem, originata ex principiis ipsius, 1 Sent. 3. 4. 2 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 4 c; PP. Q. 29. Art. 1 ad 3; PP. Q. 74. Art. 1 ob. 4; PP. Q. 77. Art. 6 a; PS. Q. 2. Art. 6 a; C. G. 1. 23; C. G. 3. 69 and 97; et passim. — (b), **accidens completum**, *the complete* or *completely formed accident.* Cf. Trin. 1. 2. 2 ad 5. — (c), **accidens compositum seu copulatum** and **accidens simplex seu simpliciter**, *the accident which in its definition is joined or bound with a fixed subject* and *the simple accident which is not bound with a fixed subject.* Concavitas est simpliciter accidens, praecipue in comparatione ad nasum, cum nasus non sit de intellectu concavi, simitas autem est accidens compositum, cum sit nasus de intellectu eius, 7 Met. 4 d. — (d), **accidens copulatum**, see *accidens compositum.* — (e), **accidens exterius**, *the exterior* or *obvious accident.* Sensus non apprehendit essentias rerum sed exteriora accidentia tantum, PP. Q. 57. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 17. Art. 1 c; PP. Q. 18. Art. 2; C. G. 4. 1. — (f), **accidens extraneum seu quod omnino per accidens se habet** and **accidens per se**, *the adventitious predicamental accident* or *that which happens incidentally* and *the predicable accident that befits a thing as such and according to its nature and essence.* Unde cum Deus sit simpliciter primum ens, nihil in eo potest esse per accidens. sed nec accidentia per se in eo esse possunt, sicut risibile est per se accidens hominis; quia huiusmodi accidentia causantur ex principiis subiecti, PP. Q. 3. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 77; Art. 6 c; PS. Q. 7. Art. 2 ad 2; C. G. 1. 50; 1 Anal. 14 a; 6 Met. 2 f-k. Ente 2 e. — (g), **accidens gratuitum totius naturae** and **accidens individuale seu individuans, seu individui**, *the predicable accident imparted to the nature of an entire species and the individual* or *individualizing accident*, i.e., *the accident that befits an individual as such.* Accidens vero quod est individui, non consequens totam speciem consequitur materiam, quae est individuationis principium; et talis forma simplex est angelus, PP. Q. 54. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 100. Art. 1 c; PP. Q. 101. Art. 1 ad 1; PS. Q. 7. Art. 1 a; C. G. 1. 65; 5 Met. 22 h. — (h), **accidens individuale seu individuans**, see *accidens gratuitum totius naturae.* — (i), **accidens individui**, see *accidens gratuitum totius naturae.* — (j), **accidens innaturale** and **accidens naturale**, *the unnatural* and *the natural accident.* Accidens naturale causatur ex principiis subiecti, non autem accidens innaturale, cuiusmodi est peccatum originale,

Mal. 4. 2 ad 9. Cf. *accidens gratuitum totius naturae.* Cf. PP. Q. 101. Art. 1 ad 1; PTS. Q. 83. Art. 2. — (k), **accidens inseparabile** and **accidens separabile,** *the inseparable* and *the separable accident.* Quaedam, sc. accidentia individui, habent causam permanentem in subiecto, et haec sunt accidentia inseparabilia, quaedam vero habent causam non permanentem in subiecto, et haec sunt accidentia separabilia, ut sedere et ambulare, Qu. Anim., 12 ad 7. Cf. 1 Sent. 26 exp.; 1 Anal. 14 a.—(l), **accidens manens** and **accidens non manens seu pertransiens,** *the permanent* and *the non-permanent* or *transient accident.* Cf. 5 Met. 7 a. — (m), **accidens naturale,** see *accidens innaturale.* — (n), **accidens non manens,** see *accidens manens.* — (o), **accidens per se,** see *accidens extraneum.* — (p), **accidens pertransiens,** see *accidens manens.* — (q), **accidens proprium,** see *accidens commune.* — (r), **accidens quod omnino per accidens se habet,** see *accidens extraneum.* — (s), **accidens sensibile seu sensu perceptibile,** *the sensibly perceptible accident.* Quamvis ipsa relatio non sit sensibile accidens, tamen causae eius possunt esse sensibiles, PTS. Q. 44. Art. 1 ad 2. Cf. 4 Sent. 12. 1. 2. 1 ad 2; 2 Cael. 14 f. — (t), **accidens a sensu perceptibile,** see *accidens sensibile.* — (u), **accidens separabile,** see *accidens inseparabile.* — (v), **accidens simplex seu simpliciter,** see *accidens compositum.* — accidens magis proprie dicitur entis, quam ens (PP. Q. 45. Art. 4 c; PP. Q. 90 Art. 2 c; 3 Sent. 6. 2. 2 c; Pot. 3. 8. c; 7 Met. 1 b; Aristotle's Met. VI. 1, 1028 a. 18), *it is more properly said of accident that it is of a being than that it is a being, because it never exists for itself but always in another as in its subject.* **accidens non excedit suum subiectum seu non extendit se ultra suum subiectum** (2 Sent. 27. 1. 6 ob. 1 and ad 1), *accident proceeds and extends itself according to the kind and manner of its operation, never beyond the nature of its subject.* Quia accidens non habet esse extra proprium subiectum, nec habet virtutem agendi, nisi secundum condicionem sui subiecti, 2 Sent. 27. 1. 6 ad 1. **accidentis non est accidens** (PP. Q. 77. Art. 7 ob. 2; PS. Q. 7. Art. 1 ob. 3; PS. Q. 50. Art. 2 ob. 2; 1 Anal. 34 a), *an accident cannot serve another accident as subject,* at least not *per se,* i.e., not through itself. Accidens per se non potest esse subiectum accidentis; sed unum accidens per prius recipitur in substantia quam aliud, sicut quantitas quam qualitas; et hoc modo unum accidens dicitur esse subiectum alterius, ut superficies coloris, inquantum substantia uno accidente mediante recipit aliud; et similiter potest dici de potentiis animae, PP. Q. 77. Art. 7 ad 1. Cf. PP. Q. 78. Art. 3 ad 2 and Art. 7 ad 3; PT. Q. 77. Art. 2 ad 2. — **agere non est accidentium, sed substantiarum,** see *agere* under 1. — **nullum accidens invenitur sine substantia, sed aliqua substantia invenitur sine accidente** (7 Met. 1 d), *there is no accident without a substance serving it as subject, but there is a substance without accidents,* i.e., *God.* — (3), hoc enim dicimus esse accidens alicuius, quod est praeter essentiam eius, PP. Q. 54. Art. 3 ob. 2; si vero accipiatur accidens, secundum quod ponitur unum quinque universalium, sic aliquid medium est inter substantiam et accidens, quia ad substantiam pertinet, quidquid est essentiale rei, non autem, quidquid est extra essentiam, potest sic dici accidens, sed solum id quod non causatur ex principiis essentialibus speciei, PP. Q. 77. Art. 1 ad 5; aliquid dicitur accidens alicuius dupliciter, uno modo, quia inest ei, sicut album dicitur accidens Socratis, alio modo, quia est simul cum eo in eodem subiecto, sicut dicitur, quod album accidit musico, inquantum conveniunt et quodammodo se contingunt in uno subiecto, PS. Q. 7. Art. 1 ad 2; omne quod advenit rei, nihil faciens ad esse ipsius, est accidens, C. G. 1. 42; accidens dicitur id, quod inest alicui et quod contingit vere affirmare, non tamen ex necessitate, nec secundum magis, i.e., ut in pluribus, sed ut in paucioribus, 5 Met. 22 h. Cf. SS. Q. 43. Art. 1; SS. Q. 43. Art. 3; C. G. 2. 80, 81, and 83; et passim. For examples, see under sense 2 above. On **fallacia accidentis,** see *fallacia* under 2; on **per accidens seu secundum accidens,** see *per* under 1; on **sophisma accidentis,** see *sophisma.*

accidentālis, e, *adj., accidental, unessential, not belonging to the substance,* the opposite of *essentialis* and *substantialis.* See *accidens* under 3. Sed per aliquid accidentale superveniens impeditur speculatio prophetiae, SS. Q. 172. Art. 3 ob. 3; omne quod sequitur ad esse rei, est ei accidentale, C. G. 1. 22. — On **bonitas accidentalis,** see *bonitas* under 1; on **bonum accidentale seu secundum esse accidentale,** see *bonus* under 2; on **causa accidentalis,** see *causa* under 2; on **compositio accidentalis,** see *compositio* under 1; on **differentia accidentalis,** see *differentia;* on **dispositio accidentalis,** see *dispositio* under 4; on **diversitas accidentalis,** see *diversitas;* on **esse accidentale,** see *esse;* on **forma accidentalis,** see *forma* under 2; on **gloria accidentalis,** see *gloria* under 2; on **habitudo accidentalis,** see *habitudo;* on **immutatio accidentalis,** see *immutatio* under 2; on **modus accidentalis,** see *modus* under 1 and 2; on **pars accidentalis,** see *pars* under 1; on **perfectio accidentalis,** see *perfectio* under 2 and 4; on **potentia accidentalis,** see *potentia* under 4; on **praedicatio accidentalis,** see *praedicatio* under 2; on **praedictum accidentale,** see *praedictum* under 1; on **praemium accidentale,** see *praemium;* on **proprietas accidentalis,** see *proprietas* under 1; on **qualitas accidentalis,** see *qualitas;* on **quantitas accidentalis,** see *quantitas* under 2; on **suppositio accidentalis,** see *suppositio* under 4; on **unio accidentalis,** see *unio;* on **unire modo accidentali,** see *unire;* on **veritas accidentalis,** see *veritas* under 1. — **accidentāliter,** *adv., in an unessential* or *accidental way, by the way, accidentally, incidentally,* the opposite of *essentialiter* and *substantialiter.* Sicut relationes in rebus creatis accidentaliter insunt, PP. Q. 39. Art. 1 c; illa quidditas accidentaliter advenit in rem, C. G. 1. 22. Cf. PP. Q. 76. Art. 1; PP. Q. 118. Art. 3; SS. Q. 184. Art. 3; PT. Q. 2. Art. 6 ad 2; C. G. 2. 58; et passim. — On **dicere accidentaliter,** see *dicere* under 3: on **praedicare accidentaliter,** see *praedicare* under 2; on **unire accidentaliter,** see *unire.*

accidentāliter, *adv.,* see *accidentalis.*

accido, ere, cidi, no sup. 3, *v. n., to come to pass, happen, occur, befall.* (I). May be used (1) *absolutely,* (2) with *in* and *abl.,* (3) with the *dat.,* construed (4) with *quod.* and *indic.* or *subj.,* (5) rarely with *ut* and *subj.,* (6) *quin* and *subj.,* (7) with *inf.* (II). Also rarely, *to fall upon, reach, attain, be added,* used with *ad.*—(I) (1), quandoque autem aliqua accidunt praeter ordinem naturalem in rebus sensui non manifestis, PP. Q. 105. Art. 7 ob. 3; sed Dominus quaedam facienda praecepit, quorum contraria acciderunt, PT. Q. 13. Art. 4 ob. 2.—(I) (2), sicut accidit in plantis quae generantur ex semine, PP. Q. 92. Art. 1 c; sed hoc ideo in puris hominibus accidit, quia anima et corpus sic in eis coniunguntur ut per se existant, PT. Q. 2. Art. 5 ad 1.—(I) (3), quod enim accidit alicui naturae, non invenitur universaliter in natura illa, PP. Q. 51. Art. 1 c; scilicet errores qui in contemplatione divinorum frequenter accidunt his qui Scripturas ignorant, SS. Q. 188. Art. 5 c.—(I) (4), ex quo accidit quod sine difficultate aliquis contemplatur, SS. Q. 180. Art. 7 c; ratione coniunctionis accidit quod persona quae uni coniungitur aliquo modo omnibus coniungatur, PTS. Q. 55. Art. 1 ad 2.—(I) (5), cum mihi accidit ut me amplius cantus quam res quae canitur moveat, SS. Q. 91. Art. 2 in quot.—(I) (6), quia vix potest accidere quin corruptio accidat quantum ad utrumque fetum, PTS. Q. 65. Art. 1 ad 3.—(I) (7), quod accideret Deum esse insipientissimum, PP. Q. 14. Art. 11 c; accidit enim Socratem non cucurrisse esse impossibile, PP. Q. 25. Art. 4 ob. 1.—(II), hoc etiam signat verbum, quod accidit ad elementum, cum dicitur, "Ego te baptizo" etc., PT. Q. 66. Art. 1 c; unde secundum quod accidit ad illam causam, secundum hoc consequitur remissionem indulgentiae vel in toto, vel in parte, PTS. Q. 25. Art. 2 c.

accingo, ere, nxi, nctum, 3, *v. a.,* used in *pass.* as *middle, to gird oneself, make oneself ready for anything, prepare.* Renes autem accigendi sunt cingulo castitatis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2; sed

accingi ad comprehendendum culmen perfectionis, proprie pertinet ad religiosos, SS. Q. 186. Art. 3 a. Cf. SS. Q. 186. Art. 3, in quot.

accipio, ere, cēpi, ceptum, 3, *v. a.*, (1) *to accept, receive, take*, (2) *to take from, take away*, (3) *to take, grasp, comprehend, understand*, a synonym of *sumere* and *tenere*, (4) *to take consideration of, be partial towards*, (5) *to accept, impute, imply, assume*.—(1), per visum non accipitur ipsum corpus, PT. Q. 80. Art. 4 ad 4; per solam viam fidei et revelationis est acceptum, C. G. 1. 12. Cf. PS. Q. 114. Art. 1; PT. Q. 82. Art. 9 ob. 1; PTS. Q. 37. Art. 2; PTS. Q. 67. Art. 5; C. G. 2. 31; et passim. On **occasio accepta**, see *occasio*. — (2), ex his quae manifeste vivunt accipere possumus, PP. Q. 18. Art. 1 c; alia ex parte creaturarum accepta, C. G. 2. 33. Cf. PP. Q. 12. Art. 13; PP. Q. 76. Art. 5 c; PS. Q. 98. Art. 6; 8 Phys. 16 d; 8 Phys. 18 d; et passim. On **species a re accepta**, see *species* under 5. — (3), accipiendo effectum loco definitionis causae, PP. Q. 1. Art. 7 ad 1; non possumus accipere quid quasi genus, C. G. 1. 14. Cf. PP. Q. 39. Art. 2 ad 4; SS. Q. 35. Art. 4; PTS. Q. 92. Art. 3; PTS. Q. 97. Art. 5; et passim.— Kinds of *accipere* in this sense are: (a), **accipere absolute**, *to comprehend something absolutely, simply*. Forma absolute accepta consuevit significari ut eius cuius est forma, PP. Q. 39. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 30. Art. 1 ad 4; PT. Q. 50. Art. 5 c. — (b), **accipere abstracte** and **accipere concretive**, *to grasp something in the abstract* and *in the concrete sense*. Si igitur in divinis accipiatur numerus absolute sive abstracte, nihil prohibet in eo esse totum et partem, PP. Q. 30. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 39 pr.; PP. Q. 86. Art. 1 ad 4; Mal. 1. 1 ad 8. — (c), **accipere aequivoce, accipere analogice**, and **accipere univoce**, *to understand something equivocally, analogically*, and *homogeneously*. Hoc nomen, Deus in praemissis tribus significationibus non accipitur neque univoce, neque aequivoce, sed analogice, PP. Q. 13. Art. 10 c. — (d), **accipere analogice**, see *accipere aequivoce*. — (e), **accipere collective**, *to comprehend something in a collective sense*. Cf. 2 Cael. 8 c. — (f), **accipere complexe**, *to understand something comprehensively*. Cf. 2 Phys. 6 d. — (g), **accipere concretive**, see *accipere abstracte*. — (h), **accipere habitualiter**, *to understand something in the manner of a habitus*, i.e., not actually or advertently. Cf. Verit. 10. 3 c.—(i), **accipere metaphorice** and **accipere proprie**, *to understand something metaphorically* and *properly*. Nomen castitatis dupliciter accipitur; uno modo proprie, et sic est quaedam specialis virtus habens specialem materiam, scilicet concupiscentias delectabilium, quae sunt in venereis; alio modo nomen castitatis accipitur metaphorice, SS. Q. 151. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 78. Art. 1; SS. Q. 79. Art. 4; PT. Q. 24. Art. 1; C. G. 1. 13; 1 Sent. 17. 2. 1 c. — (j), **accipere negative seu remotive, accipere privative**, and **accipere positive**, *to understand something in the sense of a removal or negation, in that of a deficiency, and in that of an affirmation*. Non—ens negative acceptum non requirit subiectum; sed "privatio est negatio in subiecto," PP. Q. 48. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 4 ad 2; PP. Q. 48. Art. 3; 8 Phys. 19 c. — (k), **accipere positive**, see *accipere negative*. — (l), **accipere privative**, see *accipere negative*. — (m), **accipere proprie**, see *accipere metaphorice*. — (n), **accipere remotive**, see *accipere negative*. — (o), **accipere simpliciter**, see *accipere absolute*. — (p), **accipere singulariter**, *to understand something in the sense of the singular*. Cum hoc nomen, principium, singulariter acceptum non significet personam, PP. Q. 36. Art. 4 c. — (q), **accipere sub disiunctione**, *to understand something in the sense of a distinction* or *separation*. Cf. 1 Anal. 10 d. — (r), **accipere univoce**, see *accipere aequivoce*.—(4), unde cum spiritualia sint temporalibus potiora, gravius peccatum est personas accipere in dispensatione temporalium, SS. Q. 63. Art. 2 c; accipere personas differt contra accipere causam, Quodl. 10. 6. 12 c. Cf. SS. Q. 59. Art. 2; SS. Q. 75. Art. 2; SS. Q. 79. Art. 2; et passim.—(5), in eo autem quod caret motu et semper eodem modo se habet non est accipere prius et posterius, PP. Q. 10. Art. 1 c; oportet utrumque acceptorum esse per causam, C. G. 2. 15. Cf. PP. Q. 7. Art. 3 ad 1; PP. Q. 46. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 6; 2 Anal. 5 b; 8 Phys. 8 a; et passim. — **acceptus**, a, um, *P. a.*, (1) *received, accepted, understood*, (2) *acceptable, agreeable*.—(1), sic enim accepta veritas non est habitus, SS. Q. 109. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 106. Art. 6; et passim. — (2), inter alia religionis vota votum obedientiae excellentius est et humilitas est maxime Deo accepta, SS. Q. 188. Art. 8 ob. 3. Cf. PT. Q. 49. Art. 4; PTS. Q. 74. Art. 4; et passim.

accipiter, tris, *m.*, *hawk*. Si enim canis videat leporem aut accipiter avem nimis distantem, PS. Q. 40. Art. 3 c; accipiter vero, qui deservit hominibus ad praedam, significat eos qui ministrant potentibus ad depraedandum pauperes, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. Cf. PT. Q. 39. Art. 6.

acclinis, e. *adj.*, *inclined to, leaning on*, used with the *dat.* Humilis dicitur quasi humo acclinis, idest, imis inhaerens, SS. Q. 161. Art. 1 ad 1.

accommodātio, ōnis, *f.*, *accommodation, adjustment*. Quamvis enim huiusmodi verba corrupte prolata nihil significent ex virtute impositionis, accipiuntur tamen ut significantia ex accommodatione usus, PT. Q. 60. Art. 7 ad 3.

accommodātus, a, um, *P. a.*, see *accommodo*.

accommodē, *adv.*, see *accommodus*.

accommodo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to fit* or *adapt one thing to another, accommodate*, used with *ad*, *dat.*, and *absol.* Ut non solum voces ad significandum accommodet, PP. Q. 1. Art. 10 c; ita ad significandum divinam personam quae procedit per modum amoris accommodatum est ex usu Scripturae hoc nomen Spiritus sanctus, PP. Q. 36. Art. 1 c; ideo audiendis doctrinae sermonibus non accommodavit auditum, PT. Q. 12. Art. 3 ad 3; sicut mater Ecclesia, . . ., accommodat pueris baptizandis aliorum pedes, ut veniant et aliorum cor, ut credant, PT. Q. 71. Art. 1 ad 2. — **accommodatus**, a, um, *P. a.*, *fitted* or *adapted to, conformable* or *appropriate to*, a synonym of *accommodus*. Anima enim hominis in statu innocentiae erat corpori perficiendo et gubernando accommodata, sicut et nunc, PP. Q. 94. Art. 2 c; secunda autem prudentia est quidem vera, quia adinvenit vias accommodatas ad finem vere bonum, sed est imperfecta, duplici ratione, SS. Q. 47. Art. 13 c. Cf. PP. Q. 29. Art. 4; SS. Q. 78. Art. 1; et passim. On **distributio accommodata**, see *distributio* under 1.

accommodus, a, um, *adj.*, *fit, suitable*, used with the *dat.*, and with *ad*, a synonym of *accommodatus*. Primo quidem ut ordinet aliquid accommodum ad finem, et hoc pertinet ad providentiam, SS. Q. 48. Art. 1, in quot.; ad id autem quod licitum est, potest aliquis procedere vel per vias licitas, et fini intento accommodas, SS. Q. 69. Art. 2 c; sic praesupposito tali fine, paupertas maior vel minor est religioni accommoda, SS. Q. 188. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 16. Art. 3; PS. Q. 95. Art. 4; et passim. — **accommodē**, *adv.*, *fitly, suitably*. Sicut aliquis dicitur bonus latro, quia operatur accommode ad finem, PS. Q. 92. Art. 1 c.

accresco, ere, ēvi, ētum, 3, *v. n.*, (1) *to grow, become larger by growth, increase*, (2) *to be added to by way of increase or growth*, used with the *dat.*—(1), unde nihil accrescere debebat per restitutionem animalium, nisi propter negligentiam custodientis, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4; magis ex hoc deperibit perfectio universi, quam accrescet, PTS. Q. 91. Art. 4 ob. 5; et passim.— (2), praeterea, nulli hominum post mortem accrescit meritum vel demeritum, quod in vita non habuit, SS. Q. 18. Art. 3 ob. 3; Verbo Dei, cum sit Deus perfectus, ut in primo habitum est, nihil virtutis per carnem assumptam accrevit, PT. Q. 1. Art. 2 ob. 1; ex his non accresceret Socrati aliud esse, sed solum relatio quaedam ad huiusmodi, PT. Q. 17. Art. 2 c; et passim.

accumbo, (adc.), ere, cubui, cubitum 3, *v. n.*, *to lay oneself down in a reclining position, lie*. Quod quidem non accidit, si homo iaceat, vel

sedeat, vel accumbat, sed solum quando erectus stat, SS. Q. 183. Art. 1 c.

accumulo, (adc.), āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to add to a heap, accumulate.* Ergo ille qui est in peccato mortali, per hoc quod accipit hoc sacramentum, magis accumulat sibi peccatum, PT. Q. 79. Art. 3 a.

accūrātē, *adv., carefully, nicely, exactly,* a synonym of *studiose.* Quantum ad qualitatem, quaerit cibos nimis accurate praeparatos, id est, studiose, SS. Q. 148. Art. 4 c.

accūsābilis, e, *adj., blameworthy, reprehensible.* Sicut primo accusabilis reddatur aliquis ex hoc quod homicidium fecit, PS. Q. 7. Art. 1 ad 1; secundum quod ex circumstantiis actus redduntur laudabiles vel vituperabiles, excusabiles vel accusabiles, PS. Q. 7. Art. 2 ad 3.

accūsātio, ōnis, *f.,* (1) *complaint, accusation, indictment,* (2) *bill of indictment, action, suit.*—(1), haec est differentia inter denuntiationem et accusationem, quia in denuntiatione attenditur emendatio fratris; in accusatione autem attenditur punitio criminis, SS. Q. 68. Art. 1 c; utrum vox suae accusationis debeat admitti, merito quaeri potest, PTS. Q. 55. Art. 10 ad 4.—(2), ideo si crimen fuerit tale, quod vergat in detrimentum republicae, tenetur homo ad accusationem, SS. Q. 68. Art. 1 c; videtur quod ad separationem matrimonii quod est inter affines et consanguineos contractum, non sit procedendum per viam accusationis, PTS. Q. 55. Art. 10 ob. 1; non tamen talis accusatio potest fieri in iudicio ecclesiastico, quia Ecclesia non habet gladium materialem, PTS. Q. 60. Art. 1 c.

accūsātor, ōris, *m.,* (1) *one who calls another to account, an accuser,* (2) *plaintiff,* opposite of *reus.*—(1), publica infamia habet locum accusatoris, SS. Q. 67. Art. 3 ad 2; non conveniebat eius magisterio ut Iudam occultum peccatorem sine accusatore et evidenti probatione ab aliorum communione separaret, PT. Q. 81. Art. 2 c.—(2), ideo homo non potest simul esse accusator, et testis, et iudex, sicut Deus, SS. Q. 67. Art. 3 ad 3; ita quod iudex inter accusatorem et eum qui accusator medius constituitur ad examen iustitiae, SS. Q. 68. Art. 2 c; quod accusatur, si colludat cum reo qui noxius est, poenam incurrit, SS. Q. 69. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 67. Art. 3 ob. 2; et passim.

accūso, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to call one to account, reproach, blame,* (2) also metaph. of things, *to find fault with, denounce,* (3) *to call one to account publicly, arraign, indict, charge,* used with *acc.* of person, and *de* with the *abl.* of the charge.—(1), secundum hoc conscientia dicitur excusare, vel accusare, seu remordere, PP. Q. 79. Art. 13 c; si non timeret ab illo accusari cui confessus est, si coram ipso peccatum iteraret, PTS. Q. 11. Art. 5 c; non enim necesse est filios Iacobi a peccato mortali excusari fuerint apud patrem crimine pessimo, et in Ioseph necem et venditionem consenserint, PTS. Q. 65. Art. 5 c.—(2), ideo ab bonam mentem etiam pertinet ut hanc formidinem, quam corde tenet, lingua accuset, PTS. Q. 6. Art. 4 ad 1; ideo sicut homo accusatur quandoque, ita et factum ipsum accusari potest, PTS. Q. 55. Art. 10 c; si matrimonium nondum sit contractum, sed sponsalia tantum, non potest accusari, quia non accusatur quod non est, PTS. Q. 55. Art. 10 ad 3.—(3), ita quod iudex inter accusatorem et eum qui accusatur medius constituitur ad examen iustitiae, SS. Q. 68. Art. 2 c; sic ergo reo qui accusatur, licet se defendere veritatem occultando, quam confiteri non tenetur, per aliquos convenientes modos, SS. Q. 69. Art. 2 c; sicut etiam licet aliquem accusare de homicidio, aut de alio crimine, PTS. Q. 60. Art. 1 c; quod maritus potest accusare uxorem de adulterio dupliciter, PTS. Q. 62. Art. 3 ad 5.

acēdia sive acidia, ae, f., *sloth, abhorrence, aversion, disgust for spiritual blessings* because the attainment of these require physical exertion, the opposite of *gaudium spirituale.* Acedia vero est quaedam tristitia, qua homo redditur tardus ad spirituales actus propter corporalem laborem, PP. Q. 63. Art. 2 ad 2; acedia est tristitia de bono spirituali, inquantum est bonum divinum, SS. Q. 35. Art. 3 c; tristitia et abominatio seu taedium boni spiritualis et divini acedia est, Mal. 11. 2 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 8 c; PS. Q. 84. Art. 4 c; Mal. 11. 1 c; Mal. 1. 3 c; Mal. 11. 4 c; et passim.—*Acedia* is a kind of *tristitia.* Cf. *tristitia* under 1. It is one of the seven capital sins. Unde, cum acedia sit tristitia quaedam, . . ., convenienter ponitur vitium capitale, SS. Q. 35. Art. 4 c. Cf. *vitium,* under 2. Its daughters are the following six: *malitia, rancor* (=impugnatio seu indignatio circa homines, qui ad bona spiritualia inducunt), *pusillanimitas, desperatio, torpor circa praecepta* (=fuga bonorum spiritualium, quae sunt ad finem quantum ad ea, quae pertinent ad communem iustitiam), *evagatio mentis ad illicita* (=translatio a bonis spiritualibus ad delectabilia exteriora), SS. Q. 35. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 35. Art. 4 c; PS. Q. 84. Art. 4 c; Mal. 11. 4 c.

acēdior, āri, 1. *v. dep., to be morose, be peevish.* Subice humerum tuum, et porta illam, scilicet spiritualem sapientiam, et ne acedieris vinculis eius, SS. Q. 35. Art. 1, in quot.

ācer, cris, cre, *adj., sharp, severe, vehement.* Ne scilicet acriorem poenam inferat, non quod clementia sit directe odii moderativa, sed poenae, SS. Q. 157. Art. 1 ad 2.—**acriter**, *adv., sharply, severely, vehemently.* Ideo ex hac spe acrius pugnant, unde periculosi hostibus fiunt, PS. Q. 40. Art. 8 ad 3; in infantia oportebat impediri malitiam diaboli, ne eum acrius persequeretur, PT. Q. 29. Art. 1 ad 3; si autem auctoritatem senectutis in instrumentum malitiae vertant publice peccando, sunt manifeste et acriter arguendi, PT. Q. 42. Art. 2 ad 3; clericum per creaturam iurantem acerrime obiurgandum; si perstiterit in vitio, excommunicandum decernimus, SS. Q. 89. Art. 6, in quot. Cf. PP. Q. 114. Art. 5; SS. Q. 83. Art. 14; et passim.

acerbitas, ātis, *f., sharpness, severity, violence.* Quae acerbitatem habuit, tum propter generalitatem passionis, de qua dictum est, tum etiam ex genere passionis, PT. Q. 46. Art. 6 c; quod acerbitas illius poenae non est tantum ex quantitate peccati, quantum ex dispositione puniti, App. Q. 1. Art. 3 ad 2; cum poena duplicem habeat quantitatem, scilicet secundum intensionem acerbitatis, et secundum durationem temporis, PTS. Q. 99. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 87. Art. 3; PS. Q. 87. Art. 4; PTS. Q. 71. Art. 1; et passim.

acerbus, a, um, *adj., harsh, grievous, painful.* Sed acerba et infortunia opponuntur bonis fortunae, SS. Q. 129. Art. 8 ob. 3; quia mors confixorum in cruce est acerbissima, PT. Q. 46. Art. 6 c; quanto enim gravior est culpa et maior reatus, tanto acerbior poena imponitur in purgatorio, App. Q. 1. Art. 8 ob. 1.

acervus, i, *m., a multitude of objects, sometimes of the same kind, rising in a heap, a heap.* Multi lapides sunt unus acervus, quae est unitas compositionis aut ordinis, PS. Q. 17. Art. 4 c; sicut ex multis lapidibus absque aliquo ordine adunatis per solam compositionem fit acervus, PT. Q. 2. Art. 1 c; sive se tangant, sicut partes acervi, sive etiam colligentur, sicut partes domus, PT. Q. 90. Art. 3 ad 3; quia enim gentiles rationem attribuebant Mercurio, acervus Mercurii dicitur cumulus ratiocinii, SS. Q. 63. Art. 3 c.

acesco, ere, acui, 3, *v. inch., to become* or *turn sour.* Potest tamen confici de vino acescenti, PT. Q. 74. Art. 5 ad 2.

acētum, i, *n., sour wine, wine, vinegar.* Acetum est quaedam species vini quod de vite sumitur, PT. Q. 74. Art. 5 ob. 2; ideo sicut de pane totaliter corrupto non potest confici hoc sacramentum, ita nec de aceto, PT. Q. 74. Art. 5 ad 2; sicut acetum non fit vinum, nisi aceto corrupto et in humorem vitis transeunte, PTS. Q. 81. Art. 1 c.

Achab, *m., indecl., Achab, king of Samaria, husband of Jezabel.* Cf. 3 Reg. 21; PP. Q. 114. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 6; PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 45. Art. 3; PTS. Q. 14. Art. 5; PTS. Q. 74. Art. 6.

Acham or **Achar** or **Achan**, *m., indecl., Achan, the son of Charmi, the son of Zabdi, the son of Zare of the tribe of Juda.* Cf. Josue, 7, 18. Cf. also SS. Q. 35. Art. 8; SS. Q. 69. Art. 1; SS. Q. 108. Art. 4.

Achaz, *m., indecl., Achaz,* the son of Joathan, the son of Ozias, king of Juda. Cf. Isa. 7. 1. Cf. also SS. Q. 97. Art. 2.

Achilles, is, *m., Achilles,* the celebrated Greek hero in the Trojan war distinguished for strength and beauty; son of Peleus, king of Thessaly, and of Thetis. Cf. PP. Q. 13. Art. 9.

Achior, *m., Achior,* captain of all the children of Ammon. Cf. Judith, 5, 5. Cf. also PS. Q. 105. Art. 3.

Achis, *m., indecl., Achis,* king of Geth. Cf. 1 Reg. 21. 10. Cf. also SS. Q. 111. Art. 1.

Achos, Greek ἄχος, εος, τό, in Greek, *distress, pain of body* or *mind;* in Latin, *a kind of anxietas, anxious care.* According to Nemesius, Latin interpreter of Gregory of Nyssa, it is *aegritudo vocis usum adimens.* Videtur quod Damascenus, . . ., inconvenienter quatuor tristitiae species assignet, quae sunt *acedia, achos* vel anxietas, *misericordia et invidia,* PS. Q. 35. Art. 8 ob. 1.

acidus, a, um, *adj., sour, tart, acid.* Sicuti ea quae sunt acida, infrigida sunt, SS. Q. 35. Art. 1 c.

aciēs, ēi, *f.,* (1) *line of battle, battle array, battle,* (2) *acuteness of mind, concentration, force, power.*—(1), ad sequendum autem vexillum alicuius aciei ex motione tribuni, PS. Q. 109. Art. 6 c; potest autem aliquod esse iustum bellum dupliciter; uno modo generale, sicut cum aliqui decertant in acie, SS. Q. 123. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 9. Art. 1; PS. Q. 18. Art. 7.—(2), secundo ipsa imaginaria visio, quae provenit ex hoc quod acies animae, PP. Q. 93. Art. 6 ad 4; primo quidem quantum ad rationem, cuius acies hebetatur ex immoderatione cibi et potus, SS. Q. 148. Art. 6 c; ut in contemplativa iam pura mentis acie ad contemplandum Deum quisque pertranseat, SS. Q. 181. Art. 1 a. Cf. PP. Q. 12. Art. 1; PP. Q. 12. Art. 12.

acinus, i, *m., a berry,* especially *the grape.* Aliud, scilicet vinum, in unum ex multis acinis confluit, PT. Q. 79. Art. 1, in quot.

acolythus, i, *m., an acolyte,* the highest of the minor orders, the cleric who serves the ministers at Mass. Ideo inter omnes ordines minores ordo acolythorum superior est, PTS. Q. 37. Art. 4 ad 7; praecipue cum lumen corporale quod acolythi deferunt, significet lumen spirituale doctrinae, (ob. 8), . . ., quia acolythi habent ministerium super vasa, in quibus materia sacramenti continetur, quantum ad vinum, quod vase continente indiget propter sui humiditatem, (ad 7), . . ., quia acolythus doctrinam novi Testamenti visibiliter figurat, lumen portans, PTS. Q. 37. Art. 4 ad 8: quia nomen acolythi cerei portationem significat, PTS. Q. 37. Art. 5 ob. 6; sicut cereum, quo acolythus diacono servit ante eum ad Evangelium, ipsum portando, et urceolum, quo servit subdiacono, PTS. Q. 38. Art. 1 ad 2.

acquiesco, ere, ēvi, ētum, 3, *v. n., to be satisfied with, to acquiesce in* or *give assent to.* Unde non poterat esse quod, innocentia manente, intellectus hominis alicui falso acquiesceret quasi vero, PP. Q. 94. Art. 4 c; discordia est filia inanis gloriae, eo quod discordantium uterque in sensu proprio stat et unus alteri non acquiescit, SS. Q. 38. Art. 2 c; secundo, ut in his in quibus ipse sibi non sufficit, aliorum monitis acquiescat, SS. Q. 45. Art. 6 ad 3.

acquīro, ere, sīvi, situm, 3, *v. a., to get, obtain, acquire,* used *absol.,* and with *acc.* Patet ergo quod ratiocinari comparatur ad intellegere sicut moveri ad quiescere, vel acquirere ad habere, quorum unum est perfecti, aliud autem imperfecti, PP. Q. 79. Art. 8 c; uno modo quia ipsa acquisitio est iniusta, puta quae acquiruntur per rapinam aut furtum, aut usuram, SS. Q. 87. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 117. Art. 4; SS. Q. 118. Art. 8; PTS. Q. 27. Art. 1; PTS. Q. 71. Art. 12; et passim.

acquīsītio, ōnis, *f., acquisition, accession.* Sicut avaro est finis pecunia, et acquisitio pecuniae, PP. Q. 26. Art. 3 ad 2; secundo ipsa cognitionis acquisitio, quae fit vel per disciplinam, et ad hoc pertinet docilitas, SS. Q. 48. Art. 1 c; acquisitio autem scientiae et sapientiae fit per illuminationem intellectus, SS. Q. 96. Art. 1 c; sed finis hypocrisis est acquisitio lucri vel inanis gloriae, SS. Q. 111. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 108. Art. 7; PS. Q. 12. Art. 3; SS. Q. 32. Art. 7.

acquīsītīvus, a, um, *adj., having a tendency to acquire, acquisitive, productive.* Et si quidem finis ille subsit virtuti rationalis creaturae, operatio illa dicitur acquisitiva illius finis, . . ., sicut et in habitibus acquisitis operatio praecedens habitum est acquisitiva habitus, PP. Q. 62. Art. 9 ad 1.

ācrimōnia, ae, *f., sharpness, acrimony, irritation.* Si autem contentio dicatur impugnatio falsitatis cum debito modo acrimoniae, sic contentio est laudabilis, SS. Q. 38. Art. 1 c; quantalibet enim acrimonia cernendi eadem animalia vigeant, nihil aliud possunt videre quam corpora; sed ut videant et incorporalia, PTS. Q. 92. Art. 2, in quot.; articulus dicitur cum singula verba intervallis distinguuntur caesa oratione, hoc modo; acrimonia, voce, vultu adversarios perterruisti, SS. Q. 1. Art. 6, in quot. Cf. PP. Q. 12. Art. 3, in quot.

acriter, *adv.,* see *acer.*

actio, ōnis, *f.,* (1) *a doing, performing, action* in the general sense of the word, a synonym of *actus* and *operatio,* the opposite of *passio,* (2) *immanent action,* i.e., *actio manens,* a synonym of *operatio,* the opposite of *factio.* This action is in the category of *quality,* also called metaphysical, (3) *transient action,* i.e. *actio transiens,* a synonym of *factio.* This is the Aristotelian category, called predicamental. — (1), actio enim est proprie actualitas virtutis, sicut esse est actualitas substantiae vel essentiae, PP. Q. 54. Art. 1 c; actio secundum primam nominis impositionem importat originem motus. sicut enim motus, prout est in mobili ab aliquo, dicitur passio, ita origo ipsius motus, secundum quod incipit ab alio et terminatur in id quod movetur, vocatur actio. remoto igitur motu actio nihil aliud importat, quam ordinem originis, secundum quod a causa aliqua vel principio procedit in id, quod est a principio, PP. Q. 41. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 40. Art. 2 c; PP. Q. 41. Art. 1 ad 3; et passim. On the difference between *actio* and *passio,* see *passio* under 2. On **bonitas actionis**, see *bonitas* under 1; on **bonum actionis seu in actione**, see *bonus* under 2; on **defectus actionis**, see *defectus* under 2; on **malum actionis seu in actione**, see *malus* under 2; on **potentia actionis**, see *potentia* under 1; on **principium actionis**, see *principium;* on **principium primum et propinquum seu proximum actionis**, see *principium;* on **verbum exceptae actionis**, see *verbum* under 2; on **veritas actionis**, see *veritas* under 1; on **voluntarium secundum actionem**, see *voluntarius* under 3. *Actio transiens* is one of the nine categories of *accidens,* actio inter novem praedicamenta accidentis computatur, C. G. 2. 9. Cf. *accidens* under 2; i.e., it is one of the ten categories of Aristotle, actio est unum de decem generibus, PP. Q. 41. Art. 1 ob. 1; see *genus* under 2 and *praedicamentum* under 2. — Kinds of *actio* in this sense are: (a), **actio artificialis** and **actio naturae seu naturalis**, *the artistic* and *the natural action* or *the action of art* and *that of nature.* Cf. PP. Q. 45. Art. 2; PTS. Q. 71. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 3; C. G. 2. 23, 75, and 89; C. G. 3. 9; Mal. 16. 4 ad 5; 5 Met. 17 a; Comp. 1. 120; et passim. — (b), **actio bona, actio indifferens**, and also **actio mala**, *the normally good, the morally indifferent,* and *the morally bad action.* Actiones humanae secundum circumstantias sunt bonae vel malae, PS. Q. 18. Art. 3 a. Cf. PS. Q. 18. Art. 3 ob. 3; PS. Q. 18. Art. 4 ad 3; Quodl. 9. 7. 15 c; Eph. 4. 6; et passim. — (c), **actio casualis**, *accidental action.* Cf. *casualis;* also C. G. 2. 42. — (d), **actio civilis**, *public* or *political action.* Unde nil prohibet huiusmodi virtutes in Deo ponere, non

tamen circa actiones civiles, sed circa actiones Deo convenientes, PP. Q. 21. Art. 1 ad 1. — (e), **actio connaturalis**, *action that conforms to the nature of a thing* or *that is according to its nature*. Cf. C. G. 2. 21. — (f), **actio consistens in agente**, see *actio exiens*. — (g), **actio contemplativa seu contemplatoria** and **actio exterior**, *contemplative* or *ascetic action* which is an action of the spirit and therefore *an interior action*, and *the exterior action* which is fulfilled in the sphere of the visible. Sed angelus per solam intellectualem operationem regulat suas actiones exteriores. unde actiones exteriores in nullo impediunt eius contemplationem; quia duarum actionum, quarum una est regula et ratio alterius, una non impedit sed iuvat aliam, PP. Q. 112. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 112. Art. 1 ad 4; PS. Q. 13. Art. 4 ad 2; PS. Q. 18. Art. 6 c; SS. Q. 179. Art. 1 c; C. G. 3. 2; et passim.—(h), **actio corporalis** and **actio spiritualis**, *the corporal* or *physical action* and *the spiritual* or *immaterial action*. Cf. *spiritualis*. Nam illis religionibus quae ordinantur ad corporales actiones activae vitae, competit habere abundantiam divitiarum communium, SS. Q. 188. Art. 7 c. Cf. PTS. Q. 97. Art. 1; C. G. 3. 87; C. G. 3. 136; C. G. 4. 59; Verit. 5. 10 c; et passim. — (i), **actio debita**, *due* or *obligatory action*. Cf. C. G. 2. 21; C. G. 3. 10.—(j), **actio defectiva seu deficiens**, *the defective* or *deficient action*. Nihil prohibet aliquid esse secundum quid in actu, unde agere possit, et secundum aliud privari actu, unde causet deficientem actionem, PS. Q. 18. Art. 1 ad 2. Cf. C. G. 3. 10. — (k), **actio determinata**, *the definite* or *determined action*. Habet tamen aliquas determinatas distinctiones secundum determinatas actiones vel studia ad quae homo perducitur per augmentum, SS. Q. 24. Art. 9 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 5; 1 Perih. 5 d. — (l), **actio disponens** and **actio perficiens**, *the preparing* and *accomplishing action*. Cf. 4 Sent. 7. 1. 1. 1 c. — (m), **actio essentialis** and **actio personalis**, *the essential* and *the personal action*. Cf. PP. Q. 41. Art. 1 ad 2; Pot. 8. 1 ob. 11. — (n), **actio excepta**, *the exceptional* or *impersonal action*. Cf. 1 Perih. 3 c. — (o), **actio exiens seu progrediens seu tendens seu transiens in alterum seu in materiam exteriorem** and **actio manens seu consistens seu quiescens in agente**, *the transient action* or *that which goes forth and fulfills itself in something alien and the immanent action* or *that which remains within the agent*. Duplex est actio, una quae transit in exteriorem materiam, ut calefacere et secare, alia quae manet in agente, ut intelligere, sentire et velle, quarum haec est differentia, quia prima actio non est perfectio agentis, quod movet, sed ipsius moti, secunda autem actio est perfectio agentis, PP. Q. 18. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 2 c and Art. 4 c; PP. Q. 23. Art. 2 ad 1; PP. Q. 34. Art. 1 ad 2, and Art. 3 ad 2; PP. Q. 37. Art. 1 ob. 2; PP. Q. 54. Art. 1 ad 3, and Art. 2 c; PP. Q. 56. Art. 1 c, and ad 3; PP. Q. 76. Art. 1 c; PP. Q. 87. Art. 3 c; PS. Q. 3. Art. 2 ad 3; C. G. 1. 45, 53, and 73; C. G. 2. 1; 1 Sent. 40. 1. 1 ad 1; Pot. 10. 1 c; Verit. 8. 6 c; et passim. — (p), **actio exterior**, see *actio contemplativa*. — (q), **actio hierarchia**, *hierarchical action* or *action performed by members of a hierarchy as such*. Tres sunt actiones hierarchiae, scilicet purgatio, illuminatio et perfectio, PT. Q. 65. Art. 1 ob. 3. Cf. PTS. Q. 31. Art. 1; PTS. Q. 37. Art. 2; 2 Sent. 9. 1. 2 c; 4 Sent. 2. 1. 2 c and ad 9; Verit. 11. 4 c; Quodl. 11. 7. 7 c. — (r), **actio hominis** and **actio humana**, *the action of man* or *human action*. Illae ergo actiones proprie humanae dicuntur, quae ex voluntate deliberata procedunt; si quae autem aliae actiones homini conveniant, possunt dici quidem hominis actiones, sed non proprie humanae, cum non sint hominis, inquantum est homo, PS. Q. 1. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 179. Art. 2; C. G. 3. 25; C. G. 4. 7. — (s), **actio humana**, see *actio hominis*. — (t), **actio indifferens**, see *actio bona*. — (u), **actio indiscreta**, *the undifferentiated* or *undistinguished action*. Cf. Col. 4. 1. — (v), **actio in distans**, *action upon the distant* or *action in the distance*. Nullius agentis quantumcumque virtuosi actio procedit ad aliquid distans, nisi in quantum in illud per media agit. hoc autem ad maximam virtutem Dei pertinet, quod immediate in omnibus agit, dum nihil est distans ab eo, quasi in se illud Deum non habeat. dicuntur tamen res distare a Deo per dissimilitudinem naturae vel gratiae, sicut et ipse est super omnia per excellentiam suae naturae, PP. Q. 8. Art. 1 ad 3. — (w), **actio instantanea** and **actio successiva**, *action that takes place in a moment* and *action that takes place in successive moments*. Sed si actio sit instantanea et non successiva, non est necessarium faciens esse prius facto duratione, sicut patet in illuminatione, PP. Q. 46. Art. 2 ad 1. Cf. Quodl. 4. 6. 9 c. — (x), **actio intellectualis**, *intellectual action*, by which is to be understood both the action of the intellect itself and that which comes under the influence of the intellect of another. Aliqua operatio dupliciter dicitur intellectualis. uno modo quasi in ipso intellectu consistens, ut contemplatio, et talis operatio non determinat sibi locum, . . ., alio modo dicitur aliqua actio intellectualis, quia est ab aliquo intellectu regulata et imperata, et sic manifestum est quod operationes intellectuales interdum determinant sibi loca, PP. Q. 112. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 27. Art. 3; PP. Q. 76. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 1 ob. 4; PP. Q. 82. Art. 3. — (y), **actio intellegibilis**, *intellectual action* or *action of the intellect*. Sic igitur processio Verbi in divinis habet rationem generationis; procedit enim per modum intellegibilis actionis, quae est operatio vitae, et a principio coniuncto, . . ., et secundum rationem similitudinis, quia conceptio intellectus est similitudo rei intellectae, et in eadem natura existens, quia in Deo idem est intellegere et esse, PP. Q. 29. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 27. Art. 3 c; PP. Q. 28. Art. 4. — (z), **actio liberalis**, *free action* or *action befitting the free*. Cf. 8 Pol. 2 h. — (a[2]), **actio ludicra**, *the action of jest* or *play*. Actiones ludicrae non ordinantur ad aliquem finem extrinsecum, sed tantum ordinantur ad bonum ipsius ludentis, prout sunt delectantes, vel requiem praestantes, PS. Q. 1. Art. 6 ad 1. Cf. G. G. 3. 2 and 25. — (b[2]), **actio manens**, see *actio exiens*. — (c[2]), **actio meritoria**, *meritorious action*. Unde quamvis ille qui agit ut instrumentum alterius, non sit in statu merendi, actio tamen eius potest esse meritoria ratione principalis agentis, PTS. Q. 71. Art. 3 c. Cf. Eph. 4. 6. — (d[2]), **actio mixta**, **actio violenta**, and **actio voluntaria seu voluntatis**, *the mixed action* (from force and free will), *the forced action*, and *the voluntary action*. Cf. PS. Q. 1. Art. 1 ad 2; C. G. 1. 96; C. G. 2. 23; Comp. 1. 120. — (e[2]), **actio moralis** and **actio physica**, *the moral* or *ethical action* and *the physical action* or *the action accomplished by a thing as a being of nature*. Cf. PP. Q. 18. Art. 2 c; Mater. 2. — (f[2]), **actio naturae**, see *actio artificialis*. — (g[2]), **actio naturalis**, see *actio artificialis*. — (h[2]), **actio personalis**, see *actio essentialis*. — (i[2]), **actio perficiens**, see *actio disponens*. — (j[2]), **actio physica**, see *actio moralis*. — (k[2]), **actio progrediens**, see *actio exiens*. — (l[2]). **actio propria**, *the action proper to a thing* or *the appropriate action of a thing, characteristic action*. Creare non potest esse propria actio nisi solius Dei, PP. Q. 45. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 5 (passim); C. G. 2. 21; C. G. 4. 71. — (m[2]), **actio sacramentalis**, *sacramental action*. Per sacramentum ordinis aliquis accipit potestatem agendi actiones sacramentales, PT. Q. 65. Art. 2 ob. 2. Cf. PTS. Q. 20. Art. 1; 4 Sent. 7. 1. 1. 1 c; 4 Sent. 8. 13. 1 c. — (n[2]), **actio spiritualis**, see *actio corporalis*. — (o[2]), **actio successiva**, see *actio instantanea*. — (p[2]), **actio tendens in alterum**, see *actio exiens*. — (q[2]), **actio transiens**, see *actio exiens*. — (r[2]), **actio voluntaria**, see *actio mixta*. — (s[2]), **actio voluntatis**, see *actio mixta*. — actio agentis in patiente recepta est actus patientis et forma aut aliqua inchoatio formae in ipso, (C. G. 4. 16), *the action of the active principle, when it is received as an act upon the passive, is a reality of the latter and a form* or *a beginning of a form of the same*. — **actio consequitur modum actus in agente** (C. G. 1. 28), *action regulates itself according to the measure of the reality in the agent*. — **actio cuiuslibet rei sequitur naturam ipsius** (C. G. 4. 7), *the action of anything is directed according to its own nature* and *essence*. — **actiones in particularibus seu singularibus sunt** (PP. Q. 29. Art. 1 c; PS. Q. 76. Art. 1 c; SS. prol.), *actions are always accomplished*

in particular or *individual things, not in the general,* in that they are always directed to and terminate in an individual. — **actiones sunt individuorum seu singularium seu suppositorum** (PS. Q. 1. Art. 7 ob. 3; SS. Q. 58. Art. 2 c; PT. Q. 7. Art. 13 c), *actions have their subjects in individuals* or *individual things* or *individual substances, not in their parts* or *forms* or *faculties.* Actiones autem sunt suppositorum et totorum, non autem proprie loquendo partium et formarum, seu potentiarum, non enim proprie dicitur quod manus percutiat, sed homo per manum; neque proprie dicitur quod calor calefaciat, sed ignis per calorem; secundum tamen similitudinem quamdam haec dicuntur, SS. Q. 58. Art. 2 c. — **actio proprie non attribuitur instrumento, sed principali agenti** (PS. Q. 16. Art. 1 c), *an action in its proper meaning is to be ascribed not to the instrument but to the chief cause.* — **cuius est potentia, eius est actio,** see *potentia* under 2. — **eiusdem est potentia et actio,** see *potentia* under 2. — **posita actione sequitur effectus** (PP. Q. 46. Art. 1 ad 10), *when action is established* or *accomplished, the effect follows.* — (2), prima igitur dictarum operationum, quae in ipso operante manet, tamquam simplex operantis perfectio, operationis vindicat sibi nomen vel etiam actionis, secunda vero, quae in exteriorem materiam transit, eo, quod sit perfectio facti, factionis nomen assumit, C. G. 2. 1. For examples see (x) and (y) above. Cf. 1 Eth. 1 c; 1 Pol. 2 f; et passim. — (3), duplex est actio, una, quae procedit ab agente in rem exteriorem, quam transmutat, et haec est sicut illuminare, quae etiam proprie actio nominatur, alia vero actio est, quae non procedit in rem exteriorem, sed stat in ipso agente ut perfectio ipsius, et haec proprie dicitur operatio, et haec est ut lucere, Verit. 8. 6 c. Cf. 1 Sent. 40. 1. 1 ad 1; 7 Met. 6 k; et passim.

activē, *adv.,* see *activus.*

activus, a, um, *adj., concerning a deed* or *an effect* or *an action, doing, effecting, active,* a synonym of *practicus,* the opposite of *contemplativus, speculativus,* and *theoricus* on the one hand, on the other to *passivus* and *receptivus* as well as *factivus* and *operativus;* in grammar, *active voice.* Contemplativi ab activis non diversificantur, nisi secundum operationes quasdam, PP. Q. 18. Art. 2 ob. 2; ut activi ad passivum, PP. Q. 88. Art. 1 ad 3; unumquodque est activum, secundum quod est ens actu, 3 Sent. 14. 1. 4 c; activum oportet esse proportionatum passivo, C. G. 2. 47; quanto aliquid est magis actu, tanto est magis activum, Pot. 6. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 15. Art. 2 ad 1; PS. Q. 69. Art. 3 c; PS. Q. 69. Art. 4 c; 1 Sent. 32. 1. 2 ad 4; et passim. On **beatitudo activa,** see *beatitudo* under 1; on **defectus activi principii, causa activa,** see *causa* under 1; on **defectus activi principii,** see *defectus* under 2; on **determinatio activa,** see *determinatio* under 1; on **dispositio activa,** see *dispositio* under 4; on **felicitas activa,** see *felicitas;* on **forma activa,** see *forma* under 2; on **generatio activa,** see *generatio* under 1; on **habitus activus,** see *habitus* under 4; on **impotentia activa,** see *impotentia;* on **intellectus activus,** see *intellectus* under 3; on **notio activa,** see *notio* under 2; on **omnipotentia activa,** see *omnipotentia* under 1; on **operatio activa,** see *operatio* under 2; on **organum activum,** see *organum;* on **origo activa,** see *origo;* on **potentia activa,** see *potentia* under 1 and 2; on **potestas activa,** see *potestas* under 1; on **principium activum et primum activum,** see *principium;* on **privatio activa,** see *privatio* under 1; on **qualitas activa,** see *qualitas;* on **relatio activa,** see *relatio;* on **religio activa,** see *religio* under 2; on **scandalum activum, activum per accidens et activum per se,** see *scandalum* under 2; on **scientia activa,** see *scientia* under 1; on **sphaera activa,** see *sphaera* under 3; on **verbum activum,** see *verbum* under 2; on **virtus activa,** see *virtus* under 1 and 5; on **vita activa,** see *vita* under 3. — **activum,** i, *n., the active principle, cause.* Sed ad illa sola circa quae potest reduci in actum per intellectum agentem qui est proprium activum ipsius, PT. Q. 11. Art. 1 ob. 1; si ergo aliquid sit quod sit natum immutari ab activo naturali et spirituali immutatione, PTS. Q. 82. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 77. Art. 3. — **activum naturale,** *the natural cause.* Cf. Mal. 16. 9 ad 2 and ad 11; PTS. Q. 82. Art. 3 ad 2. — **activē,** *adv., in the manner and sense of action, actively,* the opposite of *passive* and *receptive.* Sed executio providentiae, quae gubernatio dicitur, passive quidem est in gubernatis, active autem est in gubernante, PP. Q. 23. Art. 2 c; sed virtus quaedam animae ad eadem active se extendens, PP. Q. 88. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 15. Art. 1. On **corrumpere active,** see *corrumpere* under 2; on **creatio active accepta seu significata,** see *creatio* under 2; on **generatio active sumpta,** see *generatio* under 1; on **origo active significata,** see *origo;* on **possible active,** see *possible* under 1; on **recipere active,** see *recipere;* on **significare active,** see *significare.*

actor, ōris, *m.,* (1) *doer, performer, maker,* the opposite of *factor* although sometimes its synonym, (2) in judicial language, *one who brings an action, plaintiff,* the opposite of *reus,* (3) *administrator.* — (1), ratio autem alicuius fiendi in mente actoris existens, PP. Q. 23. Art. 1 c; promittit enim Deus quod ipse facturus est; non est autem actor peccati, SS. Q. 162. Art. 1 ob. 1; non potest esse deformitas peccati ab uno actore, Pot. 3. 6 ob. 21; et passim.—(2), si in talibus omnino discordaverint testes actoris et rei, si sint aequales numero, et pares dignitate, statur pro reo, SS. Q. 70. Art. 2 ad 2; praeterea, in iudicio saeculari non est idem iudex, vel actor, et reus, PTS. Q. 6. Art. 1 a; sed vir est actor impetens uxorem de offensa in se commissa, PTS. Q. 62. Art. 3 a; et passim.—(3), committitur custodiae aliorum, qui . . . negotia agant, et hi actores nominantur, Gal. 4. 1; et passim.

actuālis, e, *adj.,* (1) *active, actual,* understood in the sense of an activity, consisting in an activity, appearing in the form of an activity, concerning an activity, the opposite of *habitualis* and *virtualis,* (2) *active, actual,* i.e., taking place in reality, being in the state of reality, the opposite of *possibilis* and *potentialis.*—(1), secundum quod importat quemdam actualem contemptum Dei, PS. Q. 84. Art. 2 c; carnes autem et ossa in aliis feminis sunt actuales corporis partes, ex quibus constituitur integritas corporis, PT. Q. 31. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 79. Art. 6 c; PP. Q. 79. Art. 13 c; PP. Q. 93. Art. 7 c; SS. Q. 27. Art. 2 c; Mal. 16. 8 c; et passim. On **amor actualis,** see *amor* under 1; on **applicatio actualis,** see *applicatio* under 3; on **apprehensio actualis,** see *apprehensio* under 2; on **caritas actualis,** see *caritas;* on **cogitatio actualis,** see *cogitatio* under 2; on **cognitio actualis,** see *cognitio* under 2; on **concupiscentia actualis,** see *concupiscentia* under 2; on **continuitas actualis,** see *continuitas* under 2; on **culpa actualis,** see *culpa;* on **cupiditas actualis,** see *cupiditas;* on **delectatio actualis,** see *delectatio;* on **dispositio actualis,** see *dispositio;* on **divisio actualis,** see *divisio;* on **intentio actualis,** see *intentio* under 2; on **libido actualis,** see *libido* under 2; on **macula actualis,** see *macula;* on **malitia actualis,** see *malitia* under 3; on **meritum, actuale,** see *meritum* under 1; on **notitia actualis,** see *notitia* under 2; on **ordinatio actualis,** see *ordinatio* under 3; on **paupertas actualis,** see *paupertas* under 2; on **peccatum actuale,** see *peccatum* under 2; on **respectus actualis,** see *respectus;* on **scientia actualis,** see *scientia* under 1; on **visio actualis,** see *visio* under 1; on **voluntas actualis,** see *voluntas* under 3. — (2), cognitio dici possit omnis actualis operatio intellectus, SS. Q. 180. Art. 3 ad 1; formae, . . ., sunt magis actuales, Pot. 6. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 6. Art. 7 ad 3; PS. Q. 67. Art. 2 c; SS. Q. 2. Art. 1 c; 3 Anim. 15 g; Eph. 4. 4; et passim. — On **bonum actuale,** see *bonus* under 3; on **causa actualis,** see *causa* under 2; on **cognitio actualis,** see *cognitio* under 2; on **compositio actualis,** see *compositio* under 1; on **confessio actualis,** see *confessio* under 2; on **consideratio actualis,** see *consideratio;* on **diversitas actualis,** see *diversitas;* on **inspiratio actualis,** see *inspiratio;* on **intellegentia actualis,** see *intellegentia* under 2; on **motio actualis,** see *motio;* on **operatio actualis.** see *operatio* under 2; on **relatio actualis,** see *relatio;* on **representatio actualis,** see *representatio;* on **sanctificatio actualis,** see *sanctificatio* under 1.

actuāliter, *adv.*, (1) *after the manner* or *in the sense of an action, actively*, the opposite of *habitualiter* and *virtualiter*, (2) *in a real way, in reality, actually*, the opposite of *potentialiter*.—(1), anima semper intelligit et amat se non actualiter, sed habitualiter, PP. Q. 93. Art. 7 ad 4; cor hominis actualiter semper feratur, SS. Q. 24. Art. 8 c; actualiter non solum habitualiter, Eph. 5. 3. Cf. SS. Q. 44. Art. 4; PTS. Q. 95. Art. 2; et passim.—(2), inquantum scilicet actualiter utitur sensibus corporis, SS. Q. 180. Art. 5 c; qui vero his subduntur peccatis, non sunt membra Christi actualiter, sed potentialiter, PT. Q. 8. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 184. Art. 2; PT. Q. 53. Art. 3 c; et passim. On **considerare actualiter**, see *considerare*; on **intellegere actualiter**, see *intellegere* under 1.

actuālitas, ātis, *f.*, (1) *realization, efficacy*, (2(*actual realization, actuality*, a synonym of *esse*, the opposite of *potentialitas*.—(1), aliud ipsa operatio sive actualitas, Eph. 3. 2.—(2), quia esse est actualitas omnis formae vel naturae, PP. Q. 3. Art. 4 c; nihil enim habet actualitatem, nisi inquantum est, PP. Q. 4. Art. 1 ad 3; unde patet quod actualitas per prius invenitur in forma substantiali quam in eius subiecto, . . ., sed e converso actualitas per prius invenitur in subiecto formae accidentalis quam in forma accidentali, PP. Q. 77. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 54. Art. 1; C. G. 1. 43; C. G. 2. 15; et passim.

actuāliter, *adv.*, see *actualis*.

actuo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to activate, realize, put in a state of reality*. Non actuat intellectum quantum ad esse, Pot. 4. 2 ad 10.

actuōsus, a, um, *adj.*, *pertaining to the active, full of activity, busy*. Augustinus, . . ., ponit tria vitae genera; scilicet otiosum, quod pertinet ad contemplationem; actuosum, quod pertinet ad vitam activam; et addit tertium ex utroque compositum, SS. Q. 179. Art. 2 ob. 2.

actus, ūs, *m.*, (1) *action, activity, act*, a synonym of *actio* and *operatio*, the opposite of *habitus* and *potentia*, (2) *reality, real being*, the opposite of *potentia* and *potestas*, (3) *deed, activity, Acts of the Apostles*.—(1), actus autem, ad quem comparatur potentia operativa, est operatio, PP. Q. 54. Art. 3 c; hoc nomen actus, quod ponitur ad significandum entelechiam et perfectionem, scilicet formam et alia huiusmodi, sicut sunt quaecumque operationes, venit maxime ex motibus quantum ad originem vocabuli. cum enim nomina sint signa intellegibilium conceptionum, illis primo imponimus nomina, quae primo intellegimus, licet sint posteriora secundum ordinem naturae. inter alios autem actus maxime est nobis notus et apparens motus, qui sensibiliter a nobis videtur, et ideo ei primo impositum fuit nomen actus et a motu ad alia derivatum est, 9 Met. 3 h; operatio autem est actus quidam propter quod nomen actus dicitur ab operatione, 9 Met. 8 f. Cf. PS. Q. 56. Art. 4 c; PS. Q. 74. Art. 8 ad 2; SS. Q. 4. Art. 2 c; SS. Q. 35. Art. 3 c; Pot. 1. 1 c; et passim. On **bonitas actus moralis et ex essentia actus**, see *bonitas* under 1; on **bonum in actibus humanis**, see *bonus* under 2; on **circumstantia actus**, see *circumstantia* under 1; on **continuatio actus**, see *continuatio* under 2; on **delectatio secundum actum**, see *delectatio*; on **imperfectio actus**, see *imperfectio*; on **libertas quantum ad actum**, see *libertas* under 2; on **perfectio actus**, see *perfectio* under 2; on **qualitas actus**, see *qualitas*; on **quantitas actus**, see *quantitas* under 2; on **significare per modum actus**, see *significare*; on **substantia actus**, see *substantia* under 8; on **voluntas praecedens actum**, see *voluntas* under c. — Kinds of **actus** in this sense are: (a), **actus absolute bonus**, *the simply morally good act*, which is opposed to the relatively morally good act. Ad hoc ergo, quod aliquis actus sit absolute bonus, oportet, quod congregetur bonitas obiecti, a qua actus est bonus in se, ut dare eleemosynam vel aliquid huiusmodi, et bonum ex parte agentis, ut scilicet bene faciat, et hoc includit tria secundum Philosophum, scilicet voluntatem vel electionem, debitum finem et firmitatem in opere ad minus in proposito, et hoc sufficit ad hoc, quod actus absolute bonus dicatur, 1 Sent. 46 exp.; in actibus, qui ad alium ordinantur, oportet tertium adesse ad perfectionem bonitatis, scilicet ut in eo, ad quem fit, effectum bonitatis consequatur, 1 Sent. 46 exp. — (b), **actus bestialis**, *the bestial* or *brutal act*, so-called because it makes man like a beast. Cf. 3 Pol. 9 a. —(c), **actus bonus, actus indifferens**, and **actus malus**, *the morally good, the morally indifferent*, and *the morally evil act*. Ex voluntate autem bona non producitur actus moralis malus, cum ex ipsa voluntate bona iudicetur actus moralis bonus. sed tamen ipse motus malae voluntatis causatur a creatura rationali, quae bona est; et sic est causa mali, PP. Q. 49. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 49. Art. 1 ad 2; PS. Q. 18. Art. 5 a; PS. Q. 18. Art. 8 ob. 1, 3, and c; PS. Q. 18. Art. 9 c; PS. Q. 92. Art. 2 c, Praec. prol.; 2 Sent. 40. 1. 5 c; Mal. 1. 1 ad 7; Mal. 2. 4 c and 5 c; et passim. — (d), **actus carnalis**, *the carnal act* or *the act accomplished by the flesh*. Tempore etiam legis Moysi, quando cultus Dei per carnalem actum propagandus erat, non erat omnino laudabile a commixtione carnis abstinere, PTS. Q. 96. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 154. Art. 5; PT. Q. 5. Art. 4; PTS. Q. 58. Art. 1; PTS. Q. 64. Art. 1; 4 Sent. 49. 5. 3. 1 ad 3; et passim. — (e), **actus casualis**, *the incidental act* or *the act occasioned by chance*. Cf. Mal. 2. 5 ob. 6. — (f), **actus clavis seu clavium**, *the act of the* (ecclesiastical) *power of the keys*. Omnis potestas spiritualis datur cum aliqua consecratione et ideo clavis cum ordine datur; sed executio clavis indiget materia debita, quae est plebs subiecta per iurisdictionem; et ideo antequam iurisdictionem habeat, habet claves, sed non habet actum clavium. et quia clavis per actum definitur, ideo in definitione clavis ponitur aliquid ad iurisdictionem pertinens, PTS. Q. 17. Art. 2 ad 2. Cf. PTS. Q. 11. Art. 3; PTS. Q. 17. Art. 3; PTS. Q. 19. Art. 4; PTS. Q. 22. Art. 1; 4 Sent. 18. 1. 1. 3 c and 3. 4 a; et passim. — (g), **actus coactus** and **actus voluntarius**, *the forced* and *the voluntary act*. In actu autem voluntario invenitur duplex actus, scilicet actus interior voluntatis et actus exterior, PS. Q. 18. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 6 pr.; SS. Q. 4. Art. 3; SS. Q. 110. Art. 1; SS. Q. 124. Art. 1; C. G. 3. 148; et passim. — (h), **actus coniugalis seu matrimonialis seu matrimonii**, the *matrimonial* or *connubial act*. Sed in actu coniugali vir se habet ut agens, et femina ut patiens, PTS. Q. 64. Art. 5 ob. 1. Cf. PS. Q. 74. Art. 8 ob. 4; SS. Q. 40. Art. 2 ob. 4; PT. Q. 29. Art. 2 c; 2 Sent. 20 exp.; 4 Sent. 26. 1. 3 ad 1 and 4 c; 4 Sent. 32. 1. 3 c; Hebr. 13. 1; et passim. — (i), **actus continuus**, *the continuous* or *unbroken act*. Cf. 2 Sent. 27. 1. 1 ad 3. — (j), **actus culpae**, *the act of guilt* or *involving guilt*. In peccato duo possunt considerari, scilicet actus culpae, et macula sequens. planum est autem, quod cessante actu peccati, remanet reatus in omnibus peccatis actualibus. actus enim peccati facit hominem reum poenae, inquantum transgreditur ordinem divinae iustitiae, ad quem non redit nisi per quamdam recompensationem poenae, quae ad aequalitatem iustitiae reducit, PS. Q. 87. Art. 6 c. — (k), **actus deficiens seu imperfectus** and **actus perfectus**, *the defective* or *imperfect act* and *the perfect act*. Actus enim qui progreditur ab una potentia secundum quod est ab alia mota, non potest esse perfectus, nisi utraque potentia sit bene disposita ad actum, PS. Q. 56. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 4. Art. 2 c; C. G. 1. 93; C. G. 3. 10; 2 Sent. 35. 1. 1 ad 3; Verit. 5. 4 c; 8 Phys. 10 c; et passim. — (l), **actus deformis**, *the formless act*. Dicitur enim actus deformis per privationem formae intrinsecae, quae est debita commensuratio circumstantiarum actus. et ideo non potest dici causa actus deformis Deus, qui non est causa deformitatis, licet sit causa actus inquantum est actus, SS. Q. 6. Art. 2 ad 2. — (m), **actus demeritorius** and **actus meritorius**, *the unmeritorious and the meritorious act*. Vel oportet dicere quod unus et idem actus conversionis in Deum, inquantum est ex libero arbitrio, est meritorius, et inquantum pertingit ad finem, est fruitio beata. sed neque hoc etiam videtur esse conveniens, quia liberum arbitrium non est sufficiens causa meriti; unde actus non potest esse meritorius secundum quod est ex libero arbitrio, nisi inquantum est gratia informatus, PP. Q. 62. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 4 ob. 1; PS. Q. 7. Art. 2 c; 1 Sent. 14. 2. 3 c; 2 Sent. 3. 3. 4 ad 1; 2 Sent. 24. 1. 4 ad 4; 3 Sent. 23. 2. 3. 1 ad 3; Mal. 2. 5 ob. 7; Virt. 1. 10 a;

Quodl. 6. 6. 11 c; et passim. — (n), **actus deordinatus seu inordinatus** and **actus ordinatus seu regulatus,** *the act not regulated* (by reason) or *the disordered act* and *the act regulated* (by reason) or *the ordered act.* Quia ergo ipsa culpa consistit in deordinato actu voluntatis, PP. Q. 48. Art. 6 c. Cf. Mal. 2. 1 ad 4 and ad 7 c, 2 c, and 5 c; Mal. 15. 3 c; et passim. — (o), **actus elicitus** and **actus imperatus,** *the act called forth by a faculty* or *accomplished by it* and *the act commanded* or *ordered by it.* Both of these usually belong to different faculties but at times they may stem from one and the same, namely the will. Impossibile autem est quod ipse actus a voluntate elicitus sit ultimus finis; nam obiectum voluntatis est finis, sicut obiectum visus est color, PS. Q. 1. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 6 pr. and Art. 4 c; PS. Q. 17. Art. 4 c and 5 c; PS. Q. 71. Art. 6 c; 2 Sent. 24. 1. 2 ad 3; 2 Sent. 25. 1. 3 c; 3 Sent. 23. 1. 4. 2 c; 4 Sent. 38. 2. 2. 2 c; et passim. — (p), **actus essentialis** and **actus personalis,** *the essential* and *the personal act,* i.e., the act which comes from the nature or essence of a thing and that which is accomplished by a person as such. Omissio non est peccatum originale, sed actuale, non quia habet aliquem actum sibi essentialem, sed secundum quod negatio actus reducitur ad genus actus; et secundum hoc non agere accipitur ut agere quoddam, SS. Q. 79. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 32. Art. 2 ad 2; PS. Q. 83. Art. 2 ad 2; C. G. 3. 113; 2 Sent. 9. 1. 3 ad 6; et passim. — (q), **actus exterior** and **actus interior seu intrinsecus,** *the exterior act,* i.e. the act which appears in the exterior or corresponds in the exterior to a faculty, and *the inner act,* i.e., the act which is accomplished within a thing or a faculty. Sicut interiores actus pertinent ad cor, ita exteriores actus pertinent ad membra, SS. Q. 81. Art. 7 c. Cf. *voluntas* under 2. Cf. PP. Q. 57. Art. 4 c; PS. Q. 18. Art. 6 c and 7 c; PS. Q. 54. Art. 2 ad 3; PS. Q. 72. Art. 3 ad 2; PS. Q. 74. Art. 2 ad 3 and Art. 8 ob. 3 and ob. 4; PS. Q. 97. Art. 3 c; PS. Q. 111. Art. 2 c; SS. Q. 2 pr.; SS. Q. 3. Art. 1 ad 3; SS. Q. 32. Art. 1 c; SS. Q. 81. Art. 7 c; SS. Q. 82 pr. and 84 pr.; SS. Q. 85. Art. 2 c; C. G. 3. 10, 119, and 130; 1 Sent. 38. 1. 5 ad 4; 4 Sent. 44. 3. 3. 2 c; Hebr. 11. 7; et passim. — (r), **actus figuralis,** *the figurative* or *symbolic act.* Cf. 3 Sent. 3. 4. 3. 1 c. — (s), **actus formae,** *the act of the (substantial) form of a thing.* Duplex est actus formae, unus qui est operatio, ut calefacere, qui est actus secundus, et talis actus supposito attribuitur, alius vero actus formae est materiae informatio, quae est actus primus, sicut vivificare corpus est actus animae, et talis actus supposito formae non attribuitur, Verit. 27. 3 ad 25. Cf. Verit. 29. 8 ob. 8. Cf. **effectus formae** under *effectus* and **principium primum actionis** under *actio* 1. — (t), **actus formaliter bonus** and **actus materialiter bonus,** *the act morally good, formally* and *materially.* Quia enim actus a proprio obiecto formam recipit, ille formaliter dicitur bonus, cuius obiectum est, bonum secundum rationem boni, . . ., materialiter autem actus dicitur bonus, qui congruit potentiae operanti, quamvis eius obiectum non sit bonum sub ratione boni, sicut cum quis recte intellegit et oculus clare videt, 3 Sent. 23. 1. 4. 1 c. Cf. 3 Sent. 33. 2. 1. 3 ad 6. — (u), **actus generativus** and **actus praeparativus,** *the generative* or *productive act* and *the preparatory act.* Cf. 2 Sent. 3. 3. 4. 1 ad 1. — (v), **actus hierarchicus,** *the hierarchical act* or *the act accomplished by the member of a hierarchy as such.* Cf. PTS. Q. 37. Art. 2; PTS. Q. 40. Art. 6; 2 Sent. 9. 1. 3 ad 6; 4 Sent. 5. 2. 1. 1 ob. 1 and ad 1; 4 Sent. 24. 2. 1. 2 ob. 2. — (w), **actus hominis** and **actus humanus,** *the act of a human being* and *the human act.* Actus autem humanus dicitur, qui non quocumque modo in homine vel per hominem exercetur, cum in quibusdam etiam plantae, bruta et homines conveniant, sed qui hominis proprius est. inter cetera vero hoc habet homo proprium in suo actu, quod sui actus est dominus; quilibet igitur, cuius homo dominus est, est proprie actus humanus, Virt. 1. 4 c. Cf. PP. Q. 1. 4 a and Art. 6 c; PP. Q. 62. Art. 6 ob. 2; PS. Q. 1. Art. 3 c; PS. Q. 17. Art. 4 c; C. G. 3. 85, 139, 140, and 154; 2 Sent. 25. 1. 3 ad 3; Verit. 5. 10 c; et passim. — (x), **actus humanus,** see *actus hominis.* — (y), **actus illicitus,** *the morally prohibited act.* Dicunt quidem quod tunc incipit peccatum omissionis quando aliquis se applicat ad actum illicitum et incompossibilem cum illo actu ad quem tenetur, SS. Q. 79. Art. 3 ad 3. — (z), **actus imperatus,** see *actus elicitus.* — (a²), **actus imperfectus,** see *actus deficiens.* — (b²), **actus indifferens,** see *actus bonus.* — (c²), **actus indifferens ad vitam seu minimus** and **actus necessarius ad vitam seu principalis,** *the act indifferent* or *least necessary for life and the act necessary and of first importance for life.* Ex eodem autem habet actus aliquis quod non sit malus in genere moris, et quod sit bonus, quia non est aliquis indifferens, PTS. Q. 49. Art. 4 c. Cf. 10 Met. 6 h. — (d²), **actus indirectus** and **actus rectus,** *the indirect* and *the direct act.* Cf. Mal. 2. 5 c; Log. 1. 1. — (e²), **actus individuus seu particularis seu singularis,** *the individual* or *particular* or *single act.* Cf. C. G. 3. 160; Mal. 2. 5 c. — (f²), **actus inordinatus,** see *actus deordinatus.* — (g²), **actus interior seu intrinsecus,** see *actus exterior.* — (h²), **actus laudabilis,** *the praiseworthy act.* Non omnis actus laudabilis est virtute informatus, 2 Sent. 24. 1. 4 ad 4. Cf. SS. Q. 5. Art. 2; SS. Q. 124. Art. 2; SS. Q. 144. Art. 1; PT. Q. 85. Art. 6; PTS. Q. 89. Art. 7; et passim. — (i²), **actus legitimus,** *the lawful act* or *the act administered by the law.* Praeceptum Ecclesiae directe respicit spiritualia, et ex consequenti legitimos actus, PTS. Q. 23. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 21. Art. 1; 4 Sent. 41. 1. 3. 2 c. — (j²), **actus materialiter bonus,** see *actus formaliter bonus.* — (k²), **actus matrimonialis,** see *actus coniugalis.* — (l²). **actus matrimonii,** see *actus coniugalis.* — (m²), **actus mercenarius,** *the mercenary act.* Cf. 3 Sent. 26. 2. 1 ad 5. — (n²), **actus meritorius,** see *actus demeritorius.* — (o²). **actus minimus,** see *actus indifferens ad vitam.* — (p²), **actus miraculosus,** *the miraculous act.* Cf. 4 Sent. 17. 1. 5. 1 c. — (q²), **actus moralis, actus naturae,** *the moral* and *the physical act,* or the activity that belongs to the sphere of morals and that which proceeds from a human nature. Actus nostri dicuntur morales, secundum quod a ratione ordinantur in finem voluntatis, ex hoc enim habet rationem boni vel mali, 4 Sent. 16. 3. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 49. Art. 1 ad 1; PS. Q. 1. Art. 3 c; C. G. 3. 8, 10, and 34; C. G. 4. 52; Mal. 2. 5 c and 6 c; 1 Anal. 44 i; et passim. — (r²), **actus naturae,** see *actus moralis.* — (s²), **actus necessarius ad vitam,** see *actus indifferens ad vitam.* — (t²), **actus notionalis,** *the notional act,* i.e., that activity in God which establishes a *notio.* Cf. PP. Q. 32. Art. 2 c; PP. Q. 33. Art. 4 ad 3; PP. Q. 36. Art. 1 c; PP. Q. 37. Art. 2 ad 2; PP. Q. 41. Art. 1 ad 1 and ad 2; 1 Sent. 32. 1 ob. 3; et passim. — (u²), **actus ordinatus,** see *actus deordinatus.* — (v²), **actus particularis,** see *actus individuus.* — (w²), **actus per accidens bonus** and **actus per se bonus,** *the morally good act by reason of an accident* and *the morally good act by reason of itself* or *as such.* Cf. 3 Sent. 23. 1. 4. 1 c. — (x²), **actus perfectus,** see *actus deficiens.* — (y²), **actus permanens** and **actus transiens,** *the permanent* or *lasting act* and *the transient* or *passing act.* Non tamen sequitur quod in caelo vivat vel sit, quia vivere et esse non important actum transeuntem in exterius obiectum, PP. Q. 8. Art. 4. ad 6; morbus corporalis non est actus, sed dispositio quaedam permanens; unde eadem manens potest mutari. sed peccatum veniale est actus transiens, qui resumi non potest; et quantum ad hoc non est simile, PS. Q. 88. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 57. Art. 4 c. — (z²), **actus per se bonus,** see *actus per accidens bonus.* — (a³), **actus personalis,** see *actus essentialis.* — (b³), **actus praeparativus,** see *actus generativus.* — (c³), **actus principalis ad vitam,** see *actus indifferens ad vitam.* — (d³), **actus privatus** and **actus publicus,** *the private* and *the public act.* Accipit potestatem regendi multitudinem et exercendi actus publicos, PT. Q. 65. Art. 1 c. Cf. Eph. 2. 6. — (e³), **actus publicus,** see *actus privatus.* — (f³), **actus purus,** *the pure act* or that with which nothing is mixed. Anima humana est quandoque intelligens in potentia, et scientiam quodammodo a rebus acquirit, et habet diversas potentias, quae omnia aliena sunt a Dei natura, qui est actus purus, et nihil ab alio accipiens, et nullam in se diversitatem

habens, PP. Q. 90. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 54. Art. 3; PP. Q. 79. Art. 2; PP. Q. 87. Art. 2 c; PP. Q. 90. Art. 2; et passim. — (g^3), **actus rectus**, see *actus indirectus*. — (h^3), **actus regulatus**, see *actus deordinatus*. — (i^3), **actus sacramentalis**, *the sacramental act*. Sicut in baptismo ad significandam interiorem ablutionem assumitur illud elementum cuius est maximus usus in abluendo, ita in actu sacramentali ad manifestandum ordinate assumitur ille actus quo maxime consuevimus manifestare, scilicet per proprium verbum, PTS. Q. 9. 3 c. Cf. PTS. Q. 20. Art. 3; 3 Sent. 3. 4. 3. 1 c.— (j^3), **actus scientiae**, see *scientia* under 1. — (k^3), **actus simplex**, *the simple* or *absolute act*. Omnes enim actus denominatus a potentia nominat simplicem actum illius potentiae, sicut intellegere nominat simplicem actum intellectus; simplex autem actus potentiae est in id quod est secundum se obiectum potentiae, PS. Q. 8. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 27. Art. 5; PP. Q. 41. Art. 6; PP. Q. 85. Art. 3; PS. Q. 112. Art. 4; SS. Q. 27. Art. 2; et passim. — (l^3), **actus singularis**, see *actus individuus*. — (m^3), **actus spiritualis**, *the immaterial* or *spiritual act*. Actus aliquis potest spiritualis dici vel quantum ad suum principium quod competit alicui ex aliquo spirituali dono vel officio, vel quantum ad sui finem, ut quando per actum ad aliquid spirituale pervenitur, 4 Sent. 25. 3. 2. 2 c. Cf. SS. Q. 81. Art. 7; SS. Q. 100. Art. 3; PTS. Q. 37. Art. 4; PTS. Q. 49. Art. 3; PTS. Q. 53. Art. 3; et passim. — (n^3), **actus syllogisticus**, *the syllogistic act, the act of drawing conclusions*. Cf. Foll. 1. — (o^3), **actus transiens**, see *actus permanens*. — (p^3), **actus virtuosus seu virtutis** and **actus vitiosus seu vitii**, *the virtuous* and *the immoral* or *sinful act* and *the act of virtue* and *that of vice* or *of sin*. Sicut peccatum consistit in hoc quod homo contempto Deo, commutabilibus bonis inhaeret, ita meritum virtuosi actus consistit e contrario in hoc quod homo contemptis bonis creatis, Deo inhaeret sicut fini, SS. Q. 104. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 6 ob. 3; PS. Q. 92. Art. 2 c; C. G. 3. 8. 138 and 139; Mal. 2. 4 ob. 11; Mal. 8. 3 ad 7; Virt. 5. 1 c; Quodl. 3. 12. 27 c; et passim. — (q^3), **actus virtutis**, see *actus virtuosus*. — (r^3), **actus vitii**, see *actus virtuosus*. — (s^3), **actus voluntarius**, see *actus coactus*. — (t^3), **actus voluntatis**, see *voluntas* under 4. — **actus circa singularia** (PS. 6 pr.), or **in particularibus est actus** (PP. Q. 103. Art. 6 c; C. G. 3. 6), *acts are accomplished only in individual things* and *under special circumstances*. Cf. *actio* under 1. **actus cuiuslibet potentiae accipitur secundum ordinem potentiae ad suum obiectum** (SS. Q. 2. Art. 2 c), *the act of every potentiality is conceived and understood according to the relation of potentiality to its object*. **actus distinguuntur ad invicem penes terminos et penes principia** (1 Sent. 13. 12 ob. 3), *acts are distinguished among each other according to their objects* and *according to their faculties* or *principles*. Cf. *ratio potentiae diversificatur etc.* **actus referuntur ad supposita** (SS. Q. 36. Art. 4 ad 7), *acts are referred to individual substances as to their subjects*. Cf. **actus sunt suppositorum. actus speciem recipiunt ex obiectis** (C. G. 3. 139 and 140; C. G. 147; PP. Q. 14. Art. 5 ob. 3; SS. Q. 4. Art. 3 c; Verit. 15. 2 c), *acts are specified through their objects*, or *formally different objects establish different kinds of actions*. In this connection note the following: sicut actus exterior accipit speciem ab obiecto circa quod est (see obiectum), ita actus interior voluntatis accipit speciem a fine sicut a proprio obiecto, PS. Q. 18. Art. 6 c. **actus sunt praevii potentiis** (PP. Q. 79. Art. 10 ob. 3) sc. ratione seu secundum rationem definitivam (2 Anim. 6 d), the translation of the Aristotelian passage: πρότερον γάρ εἰσι τῶν δυνάμεων αἱ ἐνέργειαι καὶ αἱ πράξεις κατὰ τὸν λόγον. (De Anim. II. 4. 415. a. 18 ff), *actions according to conception or definition are previous to the corresponding faculties, because their concept is contained in the definition of the faculty and therefore precedes it*. Potentia enim secundum hoc ipsum, quod est, importat habitudinem quandam ad actum, est enim principium quoddam agendi vel patiendi, unde oportet, quod actus ponatur in definitionibus potentiarum, 2 Anim. 6 d. — **actus sunt suppositorum seu individuorum seu particularium seu singularium subsistentium** (PP. Q. 39. Art. 5 ad 1; PP. Q. 56. Art. 1 ob. 2; PS. Q. 29. Art. 6 c; 2 Sent. 32. 1. 2 c), *actions have their subjects in individual substances*. Cf. above: *actus referuntur ad supposita*. **actus terminatur ad aliquid simile agenti** (C. G. 2. 50), *action aims at something as its result* or *product which is similar to the act*. **cuius est actus eius est potentia** (1 Sent. 7. 1. 2 a), the inverted translation of the Aristotelian passage: οὗ γὰρ ἡ δύναμις, τούτου καὶ ἡ ἐνέργεια (De Somn. et Vig. 454 a. 8), *to whatever as its subject the act belongs, this is also subject of the faculty belonging to it*. **cuius est habitus, eius est actus**, see *habitus* under 4. **cuius est potentia, eius est actus et e contrario**, see *potentia* under 2. **diversitas actus quandoque indicat diversitatem potentiarum, quandoque non** (Verit. 15. 2 ad 12), *diversity of action points sometimes to a diversity of faculty and sometimes not*. Cf. *potentia* under 1. **eiusdem est potentia, cuius est actus procedens a potentia**, see *potentia* under 2. **habitus propter actus sunt**, see *habitus* under 4. **in particularibus est actus**, see above: *actus circa singularia sunt*. **non possunt esse unius potentiae simul plures actus**, see *potentia* under 2. **quales sunt habitus tales actus reddunt**, see *habitus* under 4. — (2), cum igitur materia contineatur sub potestate divina, utpote a Deo producta, potest reduci in actum per divinam potentiam; et hoc est moveri materiam ad formam; quia forma nihil aliud est quam actus materiae, PP. Q. 105. Art. 1 c; illud quod respondet potentiae passivae quasi perfectio et complementum, actus dicitur, et propter hoc omnis forma actus dicitur, 1 Sent. 42. 1. 1 ad 1; secundo (nomen actus) fuit translatum ad formam, inquantum forma est principium operationis et finis, Pot. 1. 1 c; et inde (sc. ab operatione) derivatum est (nomen actus) ad formam, quae dicitur entelechia sive perfectio, 9 Met. 8 f:, visus est actus oculi, C. G. 2. 69. Cf. PP. Q. 3. Art. 1; C. G. 1. 16; C. G. 1. 73; C. G. 2. 71; 9 Met. 7; et passim. On **causa in actu**, see *causa* under 2; on **cognoscere actu seu in actu**, see *cognoscere* under 2; on **contrarietas secundum actum**, see *contrarietas* under 1; on **convenientia potentiae ad actum**, see *convenientia* under 2; on **diversus actus**, see *diversus*; on **divisio in actu**, see *divisio*; on **effectus in actu**, see *effectus*; on **ens actus, ens in actu et ens in actu simpliciter**, see *ens*; on **esse actu seu in actu**, see *esse*; on **exsistere actu**, see *exsistere*; on **infinitum actu seu in actu**, see *infinitus*; on **intellectus in actu**, see *intellectus* under 3; on **intellegibile actu seu in actu**, see *intellegibilis* under 2; on **ponere in actu**, see *ponere* under 2; on **posterius secundum actum**, see *posterior* under 2; on **prius secundum actum**, see *prior* under 1; on **puritas actus**, see *puritas* under 2; on **scientia in actu**, see *scientia* under 1; on **scire in actu**, see *scire* under 1; on **sensus in actu**, see *sensus* under 3; on **sentire actu**, see *sentire* under 1; on **unum actu**, see *unus*; on **velle actu**, see *velle* under 1; on **verum actu**, see *verum* under 1; on **vita secundum actum**, see *vita* under 2; on **volitum actu**, see *volitus*; on **voluntas secundum actum**, see *voluntas* under 3. Kinds of *actus* in this sense are: (a), **actus completus seu perfectus** and **actus incompletus seu imperfectus**, *the complete* or *finished* and *the incomplete* or *unfinished reality* Cf. **actus imperfectus et perfectus** under 1. Essentia creaturae comparatur ad essentiam Dei ut actus imperfectus ad perfectum, PP. Q. 14. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 14. Art. 6 c; PP. Q. 85. Art. 3 c; PP. Q. 87. Art. 1 c and Art. 2 c; PS. Q. 3. Art. 6 ad 3; C. G. 1. 28 and 56; C. G. 2. 22, 74, 90, and 91; 1 Sent. 19. 2. 1 c; 3 Phys. 1d, 2 a, and 2 c; 3 Phys. 3 e and 5 i; Ente 7 g; et passim. — (b), **actus debitus**, *the due or proper reality*. Omissio pertinet ad exteriorem actum; est enim omissio, quando praetermittitur aliquis actus debitus; et ideo opponitur iustitiae, et est effectus negligentiae, sicut etiam executio iusti operis est effectus rationis rectae, SS. Q. 54. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 54. Art. 1; C. G. 3. 4. — (c), **actus exsistendi**, *the reality of being* or *existence*. Cf. Vercell. 47. — (d), **actus imperfecti** and **actus perfecti**, *the reality of the imperfect* or *that not yet fully passed into the state of reality* (quia omne, quod est in pot-

entia, inquantum huiusmodi est imperfectum, ideo ille motus est actus imperfecti, 3 Anim. 12 a), *and the reality of the perfect or that of the fully passed into the state of reality* (iste modus est actus perfecti, est enim operatio sensus iam facti in actu per suam speciem. non enim sentire convenit sensui, nisi in actu exsistenti, 3 Anim. 12 a), i.e., motion in the proper and that in the improper sense of the word. Cf. *motus* under 1 and 2. — (e), **actus imperfectus**, see *actus completus*. — (f), **actus incompletus**, see *actus completus*. — (g), **actus participatus seu receptus**, *communicated* or *shared* or *received reality which is opposed to essential reality* (actus essentialis seu per essentiam). Actus vero recepti qui procedunt a primo actu infinito, et sunt quaedam participationes eius, sunt diversi. unde non potest esse potentia una quae recipiat omnes actus sicut est unus actus influens omnes actus participatos; alioquin potentia receptiva adaequaret potentiam actuam primi actus, PP. Q. 75. Art. 5 ad 1. — (h), **actus perfecti**, see *actus imperfecti*. — (i), **actus perfectissimi**, *the most complete* or *the most perfect reality*, which is actually identical with *actus purus seu totus*. Martyrium in actu perfectissimo charitatis consistit. actus enim perfectionis non sufficit ad statum faciendum, SS. Q. 184. Art. 5 ad 3. Cf. C. G. 1. 92. — **actus perfectus**, see *actus imperfectus*. — (j), **actus permanens seu quietus**, *the constant* (see *actus permanens* under 1) or *the quiet reality*, the opposite of *motus*. Cf. 1 Sent. 19. 2. 1 c. — (k), **actus potentiae permixtus** and **actus purus seu totus**, *the reality mingled with possibility* or *possible being*, and *the pure* or *total reality* which is nothing else than reality (actus tantum), PS. Q. 50. Art. 4 ob. 2; C. G. 1. 43). Cf. *actus purus* under 1. Ostensum est esse aliquod primum ens quod Deum dicimus; et quod huiusmodi primum ens oportet esse purum actum absque permixtione alicuius potentiae, eo quod potentia simpliciter est posterior actu, PP. Q. 9. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 2 c; C. G. 1. 16; C. G. 2. 6; 1 Sent. 19. 2. 1 c; 1 Sent. 42. 1. 1 ad 1; Vercell. 47; et passim. — (l), **actus primus** and **actus secundus**, *the first* and *the second reality*, i.e., the reality which is the first of all realities, namely God. Actus autem est duplex: primus et secundus. actus quidem primus est forma et integritas rei; actus autem secundus est operatio, PP. Q. 48. Art. 5 c; primus actus est universale principium omnium actuum; quia est infinitum virtualiter, in se omnia praehabens, PP. Q. 75. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 42. Art. 1 ad 1; PP. Q. 76. Art. 4 ad 1; PP. Q. 105. Art. 5 c; C. G. 1. 92; C. G. 2. 9 and 59; C. G. 4. 12; 1 Sent. 42. 1. 1 ad 1; Pot. 1. 1 c; Mal. 1. 5 c; 2 Cael. 4 c; 3 Cael. 6 f. Cf. Aristotle: De Anim. 2. 1, 412. a. f. — (m), **actus proprius**, *the reality proper to a thing, the proper reality*. Actus proprius fit potentia propria. cum ergo anima sit proprius actus corporis, anima producta est in corpore, PP. Q. 90. Art. 4 a. Cf. PP. Q. 54. Art. 3; PP. Q. 87. Art. 3; SS. Q. 4. Art. 1; SS. Q. 28. Art. 4; C. G. 2. 54; C. G. 3. 4; et passim. — (n), **actus purus**, see *potentiae permixtus*. — (o), **actus quietus**, see *actus permanens*. — (p), **actus receptus**, see *actus participatus*. — (q), **actus secundus**, see *actus primus*. — (r), **actus superadditus**, *the reality added* (to the nature of a thing). Unde per suum esse substantiale dicitur unumquodque ens simpliciter; per actus autem superadditos dicitur aliquid esse secundum quid, sicut esse album significat esse secundum quid, PP. Q. 5. Art. 1 ad 1. — (s), **actus totus**, see *actus potentiae mixtus*. — (t), **actus ultimus**, *the last reality* by which it is to be understood as the opposite of *actus primus*, as *actus secundus*, i.e., the reality to be understood as the last and highest perfection of the being of a thing. — **actus est prior potentia ratione** (9 Met. 7 b and 8 a), *reality* or *actuality is according to its conception and definition prior to the possibility or practicability*. Id per quod oportet alterum definiri est prius eo ratione, sicut animal prius homine et subiectum accidente. sed potentia non potest definiri nisi per actum. nam prima ratio possibilis in hoc consistit, quod convenit ipsum agere vel esse in actu, sicut aedificator dicitur, qui potest aedificare, et speculator, qui potest speculari, et visibile dicitur aliquid quod potest videri, et sic est in aliis. ergo est necessarium quod ratio actus praecedat rationem potentiae, et notitia actus notitiam potentiae, 9 Met. 7 b. — **actus est prior potentia substantia seu secundum substantiam, id est perfectione** (9 Met. 8 a), or, **actus est prior quam potentia, secundum substantiam et formam** (9 Met. 8 h), or, **actus secundum naturam est prior potentia** (C. G. 2. 78), *the reality* or *actuality is according to the nature* or *the essence* or *the form*, i.e., *according to its perfection* or *completion, prior to the possibility* or *practicability*. Quia esse prius secundum substantiam est esse prius perfectione, 9 Met. 8 a; substantia, id est, perfectione, nomine enim substantiae consuevit forma significari per quam aliquid est perfectum, 9 Met. 8 a; et hoc ideo, quia vir et homo iam habet speciem perfectam, puer autem et sperma nondum, 9 Met. 8 a. Cf. 9 Met. b-f. — **actus est prior potentia tempore**, (9 Met, 7 c), or, **actus generatione et tempore est posterior potentia** (9 Met. 8 a), *reality* or *actuality is according to time and generation prior to possibility or practicality, and likewise the reverse holds good, whereby one speaks simply of reality and potentiality*, or *with reference to something*. Quod quandoque est in potentia et quandoque in actu; licet enim in uno et eodem, quod exit de potentia in actum, prior sit potentia, quam actus, tempore, simpliciter tamen actus prior est potentia quia, quod est in potentia, non reducitur in actum nisi per ens actu, PP. Q. 3. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 3 ad 1; C. G. 1. 16; C. G. 2. 16, 52, and 78. — **actus est prior quam potentia secundum substantiam et formam**, see above: *actus est prior potentia substantia* etc. **actus et potentia dividunt quodlibet genus entium** (1 Phys. 15 a), *every supreme genus of being is divided into the actual* and *potential of the genus concerned*. **actus generatione et tempore est posterior potentia**, see above: *actus est prior potentia tempore*. — **actus secundum naturam est prior potentia**, see above: *actus est prior potentia substantia*, etc. — **agens agendo aliquid actu facit**, see *agens*. — **agere sequitur ad esse in actu**, see *agere* under 1. — **ens dividitur per potentiam et actum**, see *ens*. — **in bonis actus est melior potentia, . . ., in malis est actus peior potentia** (9 Met. 10 a and b), *in the case of good things reality is better than potentiality, but in the case of evil things reality is worse than potentiality*. — **nihil agit nisi secundum quod est actu** (PP. Q. 76. Art. 1 c), or, **omne agens agit, inquantum actu est** (C. G. 1. 73; C. G. 2. 47, 52, and 81), or, **unumquodque agit, secundum quod est actu** (C. G. 1. 16; C. G. 2. 81; C. G. 3. 97), *every cause is effective only in so far as it exists in the state of reality*. — **nihil secundum idem est potentia et actu**, see *potentia* under 4. — **non reducitur, quod est in potentia, in actum, nisi per id, quod est in actu**, see *potentia* under 4. — **omne, quod est in potentia, reducitur ad actum per id, quod est actu ens**, see *potentia* under 4. — **omne agens agit, inquantum est actu**, see above: *nihil agit, nisi* etc. — **potentia et actus sunt de primis differentiis entis**, see *potentia* under 4. — **proprius actus in propria materia fit** (C. G. 2. 81), *every proper reality comes in a proper matter as in the subject bringing it into existence*. — **proprius actus respondet propriae potentiae** (PP. Q. 54. Art. 3 c), *every reality corresponds to a proper potentiality*. — **unumquodque agit, secundum quod est actu**, see above: *nihil agit, nisi* etc. — **unumquodque genus dividitur per potentiam ei actum**, see *potentia* under 4. — **quod est in potentia, naturaliter movetur ab alio, quod est actu**, see *potentia* under 4. — (3), unde dicitur Actuum, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6; de quo in Actibus legitur, Nom. 8. 3.

acuitas, ātis, *f.*, *sharpness*, literally or figuratively. Hebetudo enim acuitati opponitur; dicitur enim per similitudinem intellectus actus, quando potest penetrare ad intima eorum quae proponuntur, SS. Q. 8. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; SS. Q. 46. Art. 3; PT. Q. 62. Art. 1; et passim.

acūleus, i, *m.*, *a sting*. Ut per hoc significaretur foetor, et immunditia, et aculei peccatorum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 6. Cf. PS. Q. 2. Art. 4, in quot.

acūmen, inis, *n.*, *a point, sharpness,* Et oculus dicitur malus, in quantum caret acumine visus, PP. Q. 5. Art. 3 ad 2; et applicat ad actionem securim, quae incidit per suum acumen, PP. Q. 105. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 109. Art. 3; PTS. Q. 82. Art. 4.

acus, ūm, *f.*, *a needle* or *pin.* Sed inconveniens videtur quod pro furto alicuius parvae rei, puta unius acus vel unius pennae aliquis puniatur morte aeterna, SS. Q. 66. Art. 6 ob. 3. Cf. SS. Q. 186. Art. 3, in quot.

acūtus, a, um, *v.* acuo, *P. a.*, *sharpened, made pointed, sharp, pointed, keen,* used literally and figuratively. Aut ferramento aliquo acuto se vulneraverit, PP. Q. 72. Art. 1 ad 6; sed quaedam animalia inveniuntur acutioris sensus quam homo, et velocioris motus, PP. Q. 91. Art. 3 ob. 1; hebes acuto opponitur, SS. Q. 15. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 91. Art. 3; SS. Q. 8. Art. 6; SS. Q. 15. Art. 2; PTS. Q. 66. Art. 4; et passim. — **acutē**, *adv.*, *sharply, keenly.* Sicut medici qui acutius vident causas, PP. Q. 57. Art. 3 c; sed quod acute videat, contingit ex virtute visiva oculi, PP. Q. 89. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 181. Art. 2.

ad, *prep.* with *acc.*, (1) *at, near, to, till, for,* (2) *in relation to, with regard to, like, according to.*—(1), praepositio enim "ad" accessum quemdam significat, qui competit rei distanti, PP. Q. 93. Art. 1 c; ly "ad" videtur importare ordinem ad finem, Verit. 3. 1 c; omnis potentia ad alterum est, C. G. 3. 31; quantum ad aliquos actus minimos et quasi indifferentes ad vitam, 10 Met. 7 h. Cf. PP. Q. 93. Art. 5; PT. Q. 58. Art. 2; PT. Q. 58. Art. 3; et passim. Common phrases with *ad* in this sense are: (a), **ad hoc**, *for this purpose, to this end.* Inquantum per huiusmodi opera disponitur ad hoc, ut gratiam consequatur, per quam poeniteat, SS. Q. 154. Art. 2 ad 5. Cf. PTS. Q. 66. Art. 4; et passim. — (b), **ad hoc quod**, with *subj.*, *for this, that, in order that.* Sed ille qui transit ad statum episcopalem, sublimatur ad hoc quod aliis provideat, SS. Q. 185. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 60. Art. 4; et passim. — (c), **ad invicem**, *to each other, to one another.* Motus spei et motus charitatis habent ordinem ad invicem, SS. Q. 18. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 160. Art. 2; et passim. — (d), **terminus ad quem**, see *terminus.* — (e), **usque ad**, *all the way to, continuous to.* Usque ad visionem suae essentiae, PP. Q. 12. Art. 11 ad 2; usque ad horam resurrectionis, PT. Q. 52. Art, 4 a. Cf. PTS. Q. 71. Art. 5; PTS. Q. 77. Art. 2; et passim. — (2). non potest cognosci differentia unius ad alterum, PP. Q. 85. Art. 4 ob. 4; animal est generale ad hominem et equum, SS. Q. 58. Art. 6 c; immutatio quae est ad formam substantialem, PT. Q. 77. Art. 3 ad 3; actus et potentia ad se invicem dicuntur, C. G. 1. 22; nec quarta ratio ad propositum concludit, C. G. 2. 37. Cf. PP. Q. 28. Art. 1 ad 1; et passim. — Common phrases with *ad* in this sense are: **ad aliquid**, *in relation to something,* a synonym of **relativum**, Aristotelian ὂν πρός τι, denotes relation to something or the existence of the relationship, one of the ten categories of Aristotle (see *genus* under 2, and *praedicamentum* under 2). Ea vero, quae dicuntur ad aliquid, significant secundum propriam rationem solum respectum ad aliud, PP. Q. 28. Art. 1 c; in hoc differt ad aliquid ab aliis generibus, quod alia genera ex propria sui ratione habent, quod aliquid sint, sicut quantitas ex hoc ipso, quod est quantitas aliquid ponit, et similiter est de aliis, sed "ad aliquid" ex propria sui generis ratione non habet, quod ponat aliquid, unde inveniuntur quaedam "ad aliquid" quae nihil sunt in rerum natura, sed in ratione tantum, quod in aliis generibus non contingit. et quamvis "ad aliquid" ex ratione sui generis non habeat, quod ponat aliquid, non tamen etiam habet ex ipsa generis ratione, quod nihil ponat, quia sic nulla relatio esset aliquid in rerum natura, unde "ad aliquid" non esset unum de decem generibus, habet autem relatio, quod sit aliquid reale ex eo, quod relationem causat, Quodl. 9. 2. 4 c. Cf. PP. Q. 28. Art. 1 ad 1; 1 Sent. 2. 1. 5 ob. 2; Pot. 8. 2 ob. 12; 3 Phys. 1 c; 5 Met. 17 a; et passim. On **distingui secundum ad aliquid**, see *distinguere*; on **magnus ad aliquid**, see *magnus*; on **oppositum ut ad aliquid**, see *opponere*; on **significare ut ad aliquid**, see *significare.*—Kinds of *ad aliquid* are: (a), **ad aliquid ratione alterius seu secundum aliud** and **ad aliquid secundum se**, *the possessing a relationship to something in accordance with another or on the basis of another and the possessing a relationship to something in accordance with itself or as a result of its own essence.* Cf. 5 Met. 17 a-f; 3 Phys. 1 c. — (b), **ad aliquid secundum aliud**, see *ad aliquid ratione alterius.* — (c), **ad aliquid secundum rationem tantum** and **ad aliquid secundum rem**, *the possessing a relationship to something simply according to thought* or *simply in thought and the possessing a relationship to something according to fact and in reality.* Cf. PP. Q. 28. Art. 1 c. — (d), **ad aliquid secundum rem**, see *ad aliquid rationem tantum.* — (e), **ad aliquid secundum se**, see *ad aliquid ratione alterius.* — **se habere ad**, *to hold oneself to, be related to, regard.* Oportet igitur quod humana mens se habeat ad utrumque extremorum secundum motum liberi arbitrii, PS. Q. 113. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 114. Art. 10; SS. Q. 185. Art. 8; PT. Q. 34. Art. 3; PT. Q. 72. Art. 6; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim. — **quantum** or **inquantum ad**, *in so far as concerns.* Quantum ad hoc quod est esse principium Spiritus sancti, non opponuntur Pater et Filius, sed solum quantum ad hoc quod hic est Pater, et ille Filius, PP. Q. 36. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 3. Art. 7; PT. Q. 72. Art. 11; PTS. Q. 79. Art. 3; PTS. Q. 91. Art. 4; et passim.

adaequātē, *adv.*, see *adaequo.*

adaequātio, ōnis, *f.*, *a making equal, equalizing, equalization, equation.* Veritas est adaequatio rei et intellectus, PP. Q. 16. Art. 1 c; satisfactio consistit in quadam adaequatione poenae ad culpam, PTS. Q. 14. Art. 2 ob. 4; meritum enim consistit in quadam adaequatione actus ad finem propter quem est, PTS. Q. 72. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 14. Art. 6; SS. Q. 62. Art. 5; PTS. Q. 12. Art. 2; et passim.

adaequo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to make equal to, equalize, equate, equal.* Sicut intellectus complexorum potest adaequari rebus, PP. Q. 16. Art. 2 ob. 2; quia omnes causae mediae non adaequant virtutem causae primae, PP. Q. 19. Art. 7 ad 2; ita damnatus est Iovinianus, qui adaequavit matrimonium virginitati, SS. Q. 186. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 12; PT. Q. 7. Art. 11; PTS. Q. 71. Art. 4; et passim. — **adaequātus**, a, um, *P. a.*, *equalized, exactly suited* or *fitted, corresponding perfectly, adequate.* Quando cognoscitur per speciem propriam adaequatam ipsi cognoscibili; PP. Q. 14. Art. 5 c; ut ostenderet Iohannis dignitatem, qua per Christum erat angelis adaequatus, SS. Q. 103. Art. 2 ad 1; et passim. On **effectus adaequatus**, see *effectus*; on **forma adaequata**, see *forma*; on **ratio adaequata**, see *ratio.*

Adam, *indecl. m.*, or *gen. Adae*, also **Adāmus**, ī, *Adam*, the first man. Sicut quod Deus de costa Adae formavit mulierem, PP. Q. 73. Art. 1 ad 3; sic donum Christi est maius quam delictum Adae, PS. Q. 109. Art. 10 ad 3. Cf. PP. Q. 95. Art. 2; PP. Q. 113. Art. 4; PP. Q. 119. Art. 2; PS. Q. 81. Art. 1; et passim.

Adamantus, or **Adimantus**, ī, *m.*, *Adamantus*, originally *Adantus* (Ἄδαντος), one of the twelve disciples of Manes or Manichaeus. Plotius (Contra Man. 1. 14) wrote the name as Adamantus. In the Greek form of Anathema he seems to be called Ἀδάμ. Ut Augustinus dicit Contra Adamantum, SS. Q. 108. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 107. Art. 1.

adamas, antis, *m.*, *adamant, magnet.* Sicut quod adamas trahit ferrum, et multa alia quae Augustinus enumerat, SS. Q. 96. Art. 2 ob. 1.

adaperio, īre, ui, ertum, 4, *v. a.*, *to open, throw open.* Unde quod dicit adaperiens vulvam, designat quod nihil antea inde intraverat vel exiverat, PT. Q. 37. Art. 3 ad 1.

adapertio, ōnis, *f., the act of opening, opening.* Unde illa adapertio non significat reserationem claustri pudoris virginei, sed solum exitum prolis ex utero matris, PT. Q. 28. Art. 2 ad 1.

adaptātio, ōnis, *f., adapting, adaptation.* In adaptatione beatitudinum ad dona duplex convenientia potest attendi, SS. Q. 121. Art. 2 c; quidam vero accipiunt numerum sacramentorum per quamdam adaptationem ad virtutes et ad defectus culparum et poenalitatum, PT. Q. 65. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 70. Art. 4; PTS. Q. 7. Art. 3; PTS. Q. 37. Art. 2; PTS. Q. 54. Art. 4.

adapto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to fit, adapt, adjust,* used with the *dat.* Ideo res diligenda non ita proprie adaptatur fidei, sicut res speranda, SS. Q. 4. Art. 1 ad 3; quod septima beatitudo congrue adaptatur dono sapientiae et quantum ad meritum, et quantum ad praemium, SS. Q. 45. Art. 6 c; haec autem similitudo non potest adaptari ad malum poenae, quia poena simpliciter dicit diminutionem, PTS. Q. 2. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 9. Art. 2; SS. Q. 83. Art. 9; SS. Q. 121. Art. 2; et passim.

adaugeo, ēre, xi, ctum, 2, *v. a., to make greater by adding to, increase, augment.* Tunc directe quantitas nocumenti adauget gravitatem peccati, PS. Q. 73. Art. 8 c; secundo quando peccatum adauget eius verbis, SS. Q. 73. Art. 1 ad 3.

addīco, ere, xi, ctum, 3, *v. a., to give one's consent to a thing, adjudge, sentence,* with *dat.*, rarely with *ad* and *acc.* Aliquis in aeternum a societate sanctorum exclusus aeternae poenae addicitur, PTS. Q. 99. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 47. Art. 5. — **addictus,** a, um, *P. a., dedicated, sentenced, destined.* Homo post peccatum statim necessitati mortis fuit addictus, SS. Q. 164. Art. 2 ob. 6; erit divina iustitia, qua eorum corpora ad poenam perpetuam sunt addicta, PTS. Q. 86. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 4; PT. Q. 48. Art. 4; PTS. Q. 71. Art. 6; et passim.

addisco, ere, didici, *no sup.*, 3, *v. a., to learn, be informed.* Similiter etiam neque per revelationem, neque addiscendo a bonis angelis, PP. Q. 64. Art. 1 ob. 5; ita contingit Paulo, quia subito cum esset in progressu peccati, perfecte motum est cor eius a Deo audiendo, addiscendo et veniendo, PS. Q. 112. Art. 2 ad 2; sed per intellectum audita addiscimus vel penetramus, SS. Q. 8. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 57. Art. 5; PS. Q. 113. Art. 3; SS. Q. 2. Art. 4; PT. Q. 12. Art. 3; et passim.

additāmentum, i, *n., addition, increase.* Ergo impium est dicere quod scientia eius additamentum acceperit, PT. Q. 12. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 52. Art. 2; SS. Q. 28. Art. 5; PT. Q. 12. Art. 2, all in quot.

additio, ōnis, *f., an adding to, addition,* the opposite of *subtractio* and *divisio.* Qui differunt per additionem et subtractionem unitatis, PP. Q. 50. Art. 2 ad 1; omnis additio et subtractio variat speciem, sicut in numeris, PP. Q. 76. Art. 4 ad 4; quod illae additiones ad praecepta veteris legis ad hoc ordinantur ut facilius impleatur quod vetus lex mandabat, PS. Q. 107. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 7. Art. 3; PS. Q. 35. Art. 8; SS. Q. 117. Art. 3; PT. Q. 44. Art. 4; PTS. Q. 94. Art. 4; et passim.

addo, ere, didi, ditum, 3, *v. a., to add to by way of increase, join* or *annex to, augment,* with *dat.* or *ad* and *acc.* or *super* and *acc.* or *supra* and *acc.* Sic autem bonum non addit aliquid super ens, PP. Q. 5. Art. 3 ad 1; e contrario autem Avicenna considerans, . . ., addit aliquam rem supra substantiam, PP. Q. 11. Art. 1 ad 1; unde eiusdem rationis est quod Deus adderet aliquam creaturam universo, PP. Q. 56. Art. 2 ad 4; imago aliquid addit supra rationem similitudinis, PP. Q. 93. Art. 1 c; alii autem dixerunt quod aliquid de novo additur ad veritatem humanae naturae per transmutationem naturalem alimenti in corpus humanum, PTS. Q. 80. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 11. Art. 1; PP. Q. 30. Art. 3; SS. Q. 175. Art. 2; PT. Q. 62. Art. 2; PTS. Q. 3. Art. 1; et passim. — **additus,** a, um, *P. a., added.* Sicut enim in numeris unitas addita vel subtracta variat speciem numeri, PP. Q. 5. Art. 5 c; ita semper in cineribus manet aliqua vis addita elementis, quae facit naturalem inclinationem ad eamdem animam, PTS. Q. 78. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 4; SS. Q. 24. Art. 5; SS. Q. 35. Art. 2; PTS. Q. 54. Art. 2; et passim.

addūco, ere, xi, ctum, 3, *v. a., to bring, prompt, induce, persuade, incite to,* used with *ad* or *in* and the *acc.*, with *ad* and gerund, also *absol.*, with *dat.* and with the *inf.* in quotation. Non enim aliquid ad perfectum adducitur statim a principio, sed quodam temporali successionis ordine, PS. Q. 106. Art. 3 c; adducor cantandi consuetudinem approbare in Ecclesia, ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis assurgat, SS. Q. 91. Art. 2, in quot.; si talem mihi aliquem adducas monachum qualis, ut secundum exaggerationem dicam, Elias fuit, SS. Q. 184. Art. 8, in quot.; sed ex hoc quod tempus necessitatem urgentem adducit, PTS. Q. 6. Art. 5 c; quia in aliis causis adducuntur ad testificandum quicumque sunt omni exceptione maiores, PTS. Q. 55. Art. 11 ob. 1. Cf. PS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 90. Art. 2; PT. Q. 1. Art. 5; PT. Q. 59. Art. 5; PTS. Q. 96. Art. 4; et passim. — **adductus,** a, um, *P. a., adduced, cited, quoted.* Ideo signanter in auctoritate adducta dicitur, PS. Q. 35. Art. 7 c; glossa autem adducta large accipit aureolam pro quolibet praemio quod redditur merito excellenti, PTS. Q. 96. Art. 11 ad 2. Cf. PS. Q. 114. Art. 6; PTS. Q. 55. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 7; et passim.

adeo, īre, ii, and rarely īvi, itum, 4, *v. n.* and *a., to go to, approach,* with *acc.* Frequentare palatia regum propter delicias, vel gloriam, vel cupiditatem non competit religiosis; sed ea adire propter pias causas eis competit, . . ., similiter etiam convenit religiosis adire regum palatia ad eos arguendos et dirigendos, SS. Q. 187. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 185. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 2; PT. Q. 71. Art. 2; PT. Q. 81. Art. 2.

adeō, *adv., to such an extent, so,* (1) with *adj.* alone, (2) with *quod* and *indic.* or *subj.*, (3) with *ut* and *subj.*, (4) with *quin* and *subj.*—(1), sed differentia huius doni, . . ., non est adeo manifesta, SS. Q. 8. Art. 6 c; nullus autem finis humanorum operum est adeo magnus, sicut honor Dei, SS. Q. 134. Art. 2 ad 3; et passim.—(2), nam quaedam sunt rectissima, et ideo manifesta, quod editione non indigent, PS. Q. 100. Art. 11 c; hic potest adeo parvus quod non sufficiet ad rationem contritionis, PTS. Q. 5. Art. 3 c; et quidam sunt quorum dictum adeo debet esse certum, quod confirmatione non egeat, SS. Q. 89. Art. 10 ad 1; hoc autem fieri non posset, nisi adeo modicum oppdneretur de aqua quod converteretur in vinum, PT. Q. 74. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 3; SS. Q. 73. Art. 2; SS. Q. 136. Art. 1; PTS. Q. 8. Art. 4; et passim. — (3), hoc adeo verum est, ut etiam apud Philosophum dicatur, PP. Q. 88. Art. 1 ad 1; quaedam negotia sunt adeo sibi repugnantia, ut convenienter simul exercere non possint, SS. Q. 40. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 92. Art. 1; PS. Q. 107. Art. 4; SS. Q. 16. Art. 2; PT. Q. 89. Art. 2; et passim. — (4), nihil enim est adeo contingens, quin in se aliquid necessarium habeat, PP. Q. 86. Art. 3 c.— **adeo quod,** *so much so that, so that,* with *indicative.* Adeo quod quidam etiam posuerunt Deum esse animam mundi, PP. Q. 51. Art. 1 ad 1; unde nihil tunc autem est, adeo quod nec aliqua affinitas contrahatur ex hoc, PTS. Q. 43. Art. 2 ad 1.

adeps, ipis, *comm., the soft fat* or *grease of animals, suet, lard.* Generaliter tamen prohibitus est eis esus omnis sanguinis, et adipis cuiuslibet animalis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6; PS. 102. Art. 5.

adeptio, ōnis, *f., an obtaining, attainment.* Gratia vero est causa remissionis culpae et adeptionis iustitiae, PS. Q. 113. Art. 8 ad 1; sed homines, antequam beatitudinem adipiscantur, habent spem de beatitudinis adeptione, SS. Q. 18. Art. 2 ob. 2; videtur quod effectus huius sacramenti non sit adeptio gloriae, PT. Q. 79. Art. 2 ob. 1; per debitum poenae homo a gloriae adeptione retardatur,

quam summe appetere debet, PTS. Q. 25. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 62 pr.; PS. Q. 23. Art. 3; SS. Q. 161. Art. 2; PT. Q. 52. Art. 5; PTS. Q. 84. Art. 2; et passim.

adhaerentia, ae, *f., power to cling, coherence.* Quaedam venialia sunt maioris adhaerentiae quam alia, secundum quod affectus magis ad ea inclinatur, et fortius in eis figitur, App. Q. 1. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 5; PS. Q. 89. Art. 2.

adhaereo, ēre, haesi, haesum, 2, *v. n., to cling to, adhere to,* used with the *dat.* or *absol.* Unde et voluntas hominis adhaeret alicui mobiliter, quasi potens etiam ab eo discedere et contrario adhaerere; voluntas autem angeli adhaeret fixe et immobiliter. et ideo, si consideretur ante adhaesionem, potest libere adhaerere et huic, et opposito; in his scilicet quae non naturaliter vult. sed postquam iam adhaesit, immobiliter adhaeret. et ideo consuevit dici quod liberum arbitrium hominis flexibile est ad oppositum, . . ., sic igitur et boni angeli semel adhaerentes iustitiae sunt in illa confirmati, PP. Q. 64. Art. 2 c; huiusmodi intellectus ex necessitate Deo adhaeret, PP. Q. 82. Art. 2 c; propter hoc enim homo detestatur peccatum, quia est contra Deum, cui vult adhaerere, PS. Q. 113. Art. 7 ad 2; sed quantum ad unionem carnalis copulae et cohabitationis, relictis omnibus parentibus homo adhaeret uxori, SS. Q. 26. Art. 11 ad 1. Cf. PP. Q. 34. Art. 4; SS. Q. 2. Art. 6; SS. Q. 11. Art. 1; SS. Q. 39. Art. 3; PTS. Q. 66. Art. 1; et passim.

adhaesio, ōnis, *f., an adhering, adhesion.* Unde ipsa firma adhaesio intellectus ad veritatem fidei non apparentem vocatur hic *argumentum,* SS. Q. 4. Art. 1 c; aliquis actus procedens ex gratia per quam removeatur inordinata adhaesio ad rem temporalem, PT. Q. 87. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 64. Art. 2; PS. Q. 73. Art. 5; SS. Q. 2. Art. 1; SS. Q. 4. Art. 1; PT. Q. 7. Art. 3.

adhibeo, ēre, ui, itum, 2, *v. n., to bring* or *add to, apply, employ,* (1) used with *ad* and *acc.,* (2) *circa* and *acc.,* (3) *contra* and *acc.,* (4) *in* and the *abl.,* (5) *dat.* alone, (6) *absol.*—(1), sacramenta, sicut dictum est, adhibentur ad hominum sanctificationem, sicut quaedam signa, PT. Q. 60. Art. 6 c; ideo tam chrisma quam oleum sanctum et oleum infirmorum prius benedicuntur quam adhibeantur ad usum sacramenti, PT. Q. 72. Art. 3 c.—(2), circa civitates hostium quaedam distinctio adhibebatur, PS. Q. 105. Art. 3 ad 4; nam sollicitudo quae circa proprias divitias adhibetur, pertinet ad amorem, privatum, SS. Q. 188. Art. 7 c. — (3), providit tamen Deus, adhibendo remedium contra mortem per gratiae donum, PP. Q. 76. Art. 5 ad 1; correctio delinquentis est quoddam remedium quod debet adhiberi contra peccatum alicuius, SS. Q. 33. Art. 1 c. — (4), secundo utrum in laudibus Dei sint cantus adhibendi, SS. Q. 91 pr.; nec reiteratio facit iniuriam sacramento, nisi in illo in quo sanctificatio adhibetur, PTS. Q. 8. Art. 5 ad 4.—(5), non autem huic peccato lex civilis adhibet poenam, SS. Q. 69. Art. 2 ad 1; sicut nec medicina corporalis adhibetur infirmo, nisi in eo aliquis motus vitalis naturae appareat, PT. Q. 68. Art. 4 ad 2.— (6), ideo est maxima cautela adhibenda, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 5; debet tamen tale studium adhiberi, ut si quid in eis inordinatum est corrigatur, SS. Q. 168. Art. 1 ad 4. Cf. also PP. Q. 82. Art. 5; PS. Q. 105. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 1; PTS. Q. 18. Art. 4; et passim.

adhibitio, ōnis, *f., an employing, application.* Voluntas sine adhibitione regulae rationis vel legis divinae est causa peccati, PS. Q. 75. Art. 1 ad 3.

adhortor, āri, ātus, 1, *v. dep., to encourage, exhort,* with *ad* and the *acc.,* used only in quot. Sed Deo de illorum victoriis gratias agimus, et nos ad imitationem eorum adhortamur, SS. Q. 85. Art. 2, in quot. Cf. PT. Q. 15. Art. 7, in quot.

adhuc, *adv.,* (1) *thus far, until now, as yet,* (2) in temporal sense, *still, yet,* (3) *besides, furthermore,* (4) the equivalent of ἔτι in comparisons for emphasis, *still, yet.*—(1), ergo praecepta iudicalia veteris legis non reprobantur, sed adhuc efficaciam habent, PS. Q. 104. Art. 3 ob. 3; passio Christi peracta est in corpore adhuc habente naturam passibilem quae communi lege nota est omnibus, PT. Q. 55. Art. 1 ad 1; sicut et in Ioanne Baptista dum adhuc esset materno utero, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 12.—(2), volebat haec mulier adhuc cum Christo conversari sicut et ante passionem, PT. Q. 55. Art. 6 ad 3; sancti in hac vita ideo pro inimicis exorant ut convertantur ad Deum, cum adhuc converti possunt, PTS. Q. 99. Art. 3 ad 2.—(3), tunc sequitur adhuc diversitas secundum speciem, et inaequalitas naturalis, PP. Q. 75. Art. 7 c; post resurrectionem mortuorum adhuc computantur multi anni usque ad resurrectionem aliorum, PTS. Q. 77. Art. 1 ob. 4.—(4), dum Deus permittit peccatorem adhuc amplius ruere in peccata, SS. Q. 83. Art. 16 c; in passione autem adhuc maior infirmitas circa humanitatem Christi apparuit, PT. Q. 44. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 10. Art. 5; SS. Q. 13. Art. 3; SS. Q. 186. Art. 9; PT. Q. 69. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 4; et passim. — **tamen adhuc,** *yet, still.* Non enim homo habet pacatum cor, quamdiu, etsi habeat aliquid quod vult, tamen adhuc restat ei aliquid volendum, quod simul habere non potest, SS. Q. 29. Art. 1 c; manet tamen adhuc obligatio voti virtualiter, SS. Q. 185. Art. 8 ad 3. Cf. PS. Q. 106. Art. 4; PT. Q. 7. Art. 4; PT. Q. 52. Art. 5; PTS. Q. 1. Art. 1; et passim.

adicio, see *adjicio.*

Adimantus, i, *m.,* see *Adamantus.*

adimo, ere, ēmi, emptum, 3, *v. a., to take away, destroy.* Postea adimatur ei potestas, PP. Q. 64. Art. 2 ad 3; cum videamus multas aegritudines usum rationis tollere, quae nondum adimunt vitam, PS. Q. 37. Art. 4 ad 3; tum quia in hoc sibi maxime nocet quod sibi adimit necessarium poenitentiae tempus, SS. Q. 64. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 5. Art. 3; SS. Q. 164. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 5; PT. Q. 45. Art. 2; et passim.

adimpleo, ēre, ēvi, ētum, 2, *v. a., to fulfil, perform.* Unde Dominus legem adimplevit, ostendendo etiam interiores actus peccatorum cadere sub prohibitione, PS. Q. 107. Art. 2 c; sed non poenitendo de peccato praeterito, vel non faciendo quod potest, ad votum adimplendum per continentiae observantiam, SS. Q. 79. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 100. Art. 12; PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 33. Art. 1; PT. Q. 21. Art. 4; PTS. Q. 25. Art. 1; et passim.

adimplētio, ōnis, *f., a completing, fulfilling, completion, fulfilment.* Adimpletio mandatorum legis etiam quae sunt de actibus aliarum virtutum habet rationem iustificationis, PS. Q. 100. Art. 2 ad 1; ergo videtur quod insufficienter hominem ordinaverit adimpletionem aliorum praeceptorum praetermittens, (ob. 1), . . ., Dominus circa illa legis praecepta adimpletionem apposuit in quibus Scribae et Pharisaei non rectum intellectum habebant, PS. Q. 108. Art. 3 ad 1.

adinvenio, īre, vēni, ventum, 4, *v. a., to find out, discover, devise.* Uno modo significat actum essendi; alio modo significat compositionem propositionis, quam anima adinvenit coniungens praedicatum subiecto, PP. Q. 3. Art. 4 ad 2; et sunt etiam alia vocabula adinventa ad significandum processum intellectualis conceptionis, PP. Q. 37. Art. 1 c; puta cum aliquis adinvenit vias accommodatas ad negotiandum vel ad navigandum, dicitur prudens negotiator vel nauta, SS. Q. 47. Art. 13 c. Cf. PP. Q. 28. Art. 1; PP. Q. 37. Art. 1; SS. Q. 47. Art. 13; SS. Q. 94. Art. 4; SS. Q. 129. Art. 2; et passim.

adinventio, ōnis, *f., a finding out, discovering, discovery, innovation.* Ideo autem necessaria est huiusmodi similitudinum vel imaginum adinventio, SS. Q. 49. Art. 1 ad 2; requiritur enim ad bene consiliandum non solum adinventio vel excogitatio eorum quae sunt opportuna ad finem, SS. Q. 51. Art. 1 ad 3; quod sanctorum Patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinventione non est praesumendum, SS. Q. 95. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 66. Art. 2.

adinventīvus, a, um, *adj., inventive.* Andragathia "est viri virtus adinventiva communicabilium operum", SS. Q. 128. Art. 1, in quot.

adipiscibilis, e, *adj., attainable by effort, obtainable.* Prout est aliquid adipiscibile vel fugibile cum aliqua difficultate, PS. Q. 23. Art. 1 c; tertio requiritur quod sit aliquid arduum cum difficultate adipiscibile, PS. Q. 40. Art. 1c.

adipiscor, i, eptus, 3, *v. dep., to attain to by effort, obtain, acquire.* Corpora terrena per mutationem et motum adipiscuntur suam ultimam perfectionem, PP. Q. 58. Art. 3 c; sed nihil melius bona voluntas adipisci potest quam divinae essentiae visionem, PP. Q. 94. Art. 1 ob. 2; Christus in mundum venit, ut per eum homines beatitudinem adipiscantur, PT. Q. 55. Art. 5 ob. 3. Cf. PS. Q. 100. Art. 12; SS. Q. 18. Art. 2; SS. Q. 27. Art. 3; PT. Q. 39. Art. 6; PTS. Q. 40. Art. 1; et passim.

aditus, ūs, *m., a going to, approach, access, admittance, entrance,* often used with *ad* and *acc., in* and *acc.,* and the *gen.* Instruitur de his quae pertinent ad paradisum caelestem, quo aditus homini praeparatur per Christum, SS. Q. 164. Art. 2 ad 4; sic non facilis aditus eis datur ad religionis ingressum, SS. Q. 189. Art. 9 ad 1; quia scilicet transeuntibus per aquam baptismi, per ignem Spiritus sancti patet aditus in caelum, PT. Q. 39. Art. 4 c; eis ad vitam gloriae propter peccatum primi parentis aditus non patebat, PT. Q. 52. Art. 5 c; sed immundis non patet aditus ad sacramenta, PT. Q. 80. Art. 7 c; quia tamen aliquo modo pertinet ad aditum regni, PTS. Q. 22. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 186. Art. 3; PT. Q. 39. Art. 5; PT. Q. 68. Art. 5; PT. Q. 73. Art. 3; PTS. Q. 19. Art. 1; et passim.

adiectio, ōnis, *f., an adding to, addition.* Nisi cum adiectione alicuius adiectivi quod designat illam formam, PP. Q. 39. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 51. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 3, both in quot.

adiectīvē, *adv.,* see *adiectivus.*

adiectivus, a, um, *adj., that is added, adjective,* the opposite of *substantivus.* Adiectivum ponit significationem suam circa subiectum, 1 Sent. 9. 1. 1 ad 2; adiectivum significatur per modum accidentis, 1 Sent. 9. 1. 2 a; omnis enim adiectivum ponit rem suam circa suum substantivum, 1 Sent. 21. 1. 1 ob. 1; quia spirans adiectivum est, spirator vero substantivum, PP. Q. 36. Art. 4 ad 7; adiectiva vero non supponunt, sed copulant, PP. Q. 39. Art. 5 ad 5. On **nomen adiectivum,** see *nomen* under 1. — Kinds of *adiectivum* are: (a), **adiectivum essentiale** and **adiectivum personale,** *the essential and the personal adjective,* or *the adjective that expresses something essential and that which expresses something personal.* Nomina igitur personalia substantiva possunt de essentia praedicari propter identitatem. neque sequitur quod proprietas personalis distinctam determinat essentiam. sed ponitur circa suppositum importatum per nomen substantivum. sed notionalia et personalia adiectiva non possunt praedicari de essentia, nisi aliquo substantivo adiuncto, PP. Q. 39. Art. 5 ad 5. Cf. PP. Q. 39. Art. 6 c; 1 Sent. 33. 1. 4 ob. 1 and ob. 3 and ad 3. — (b), **adiectivum negativum,** *negative adjective, an adjective that expresses something negatively.* Cf. 1 Sent. 33. 1. 4 ad 2. — (c), **adiectivum notionale,** *a notional adjective, an adjective that expresses a notion regarding God.* Cf. PP. Q. 39. Art. 5 ad 5 and Art. 6 c; 1 Sent. 33. 1. 4 ob. 3, a, and ad 3. — (d), **adiectivum personale,** see *adiectivum essentiale.* — **adiectīvē,** *adv., after the manner* or *in the sense of an adjective, adjectively,* the opposite of *substantive.* Dicunt quod sumitur adiective, PP. Q. 36. Art. 4 c; nominum essentialium quaedam significant essentiam substantive, quaedam vero adiective, PP. Q. 39. Art. 3 c. On **dicere adiective,** see *dicere;* on **significare adiective,** see *significare;* on **sumere adiective,** see *sumere;* on **tenere adiective,** see *tenere.*

adjicio, ere, iēci, iectum, 3, *v. a., to add* or *apply to a thing by way of increase, add a new thought* to what has already been said, *add* used with *ad* and *acc.,* (2) with *dat.,* (3) with *super* and *acc.,* (4) simply with direct object.—(1), Dominus removet per hoc quod homo non potest aliquid adicere ad staturam suam, PS. Q. 108. Art. 3 ad 5; similiter virginitas tenet spiritualitatis limitem, quia ad eam nihil de spiritualitate adici potest, PTS. Q. 96. Art. 4 c.—(2), differt tamen inquantum actus exterior aliquid adicit voluntati, SS. Q. 76. Art. 4 ad 2; qui in seipso est gloria plenus, cui nihil a creatura adici potest, SS. Q. 81. Art. 7 c.—(3), gaudium et pax nihil adiciunt super rationem boni, quod est obiectum charitatis, SS. Q. 30. Art. 3 ad 3.—(4), si pater in publico instrumento, vel cum trium testium subscriptione eum legitimum nominet, nec adiciat naturalem, PTS. Q. 68. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 29. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 6; SS. Q. 94. Art. 3; PTS. Q. 14. Art. 4; et passim.

adiūdico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to adjudge, adjudicate, assign,* used with *acc.* and *dat.* or *in.* Quia iam fit sibi debitum per hoc quod sententialiter sibi est adiudicatum, SS. Q. 66. Art. 5 ad 1; primo quidem ad satisfaciendum pro humano genere, quod erat morti adiudicatum propter peccatum, PT. Q. 50. Art. 1 c; unde legislator in integrum restitutionem adiudicat, PTS. Q. 47. Art. 1 a.

adiunctio, ōnis, *f., a joining* or *binding to, addition.* Ira non causat discordiam et contentionem, nisi cum adiunctione inanis gloriae, SS. Q. 132. Art. 5 ad 2; nihil prohibet unum peccatum ex adiunctione alterius deformius fieri, SS. Q. 154. Art. 6 ad 3; alia autem est perfectio quam homo consequitur ex adiunctione cibi, vel indumenti vel alicuius huiusmodi, PT. Q. 73. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 48. Art. 3; SS. Q. 136. Art. 4; SS. Q. 157. Art. 3; PT. Q. 2. Art. 5 c; PTS. Q. 9. Art. 2; et passim.

adiungo, ere, nxi, nctum, 3, *v. a., to add, join,* (1) with *dat.,* (2) rarely with *in* and *abl.,* (3) with direct object alone. — (1), haec dictio "solus", adiungitur termino essentiali, PP. Q. 31. Art. 3 ob. 3; haec virtus vocatur modestia, et adiungitur temperantiae tamquam principali, SS. Q. 160. Art. 1 c; ergo nec vino debet aliquid adiungi, PT. Q. 74. Art. 6 ob. 3. — (2), si igitur in his quae sunt a natura non adiungatur creatio, PP. Q. 45. Art. 8 ob. 4.—(3), si adiungatur quod ipsum esse causae agentis primae, scilicet Dei, est eius intelligere, PP. Q. 14. Art. 5 c; postea probationem adiunxit tum ex exemplo Elisabeth, tum ex Dei omnipotentia, PT. Q. 30. Art. 4 ob. 2; adiunxit: "nisi forte quis maioribus criminibus impediatur," PT. Q. 80. Art. 11 ob. 3. Cf. PP. Q. 49. Art. 3; PP. Q. 75. Art. 2; PP. Q. 85. Art. 5; SS. Q. 58. Art. 11; PTS. Q. 55. Art. 5; et passim. — **adiunctus,** a, um, *P. a., joined, added, connected with.* Sed solum secundum adiunctas mutationes, PP. Q. 10. Art. 5 ad 3; sicut aqua adiuncta vino. primo quidem convertitur in saporem vini, PP. Q. 97. Art. 4 c; postea considerandum est de virtutibus adiunctis prudentiae quae sunt quasi partes potentiales ipsius, SS. Q. 51 pr. Cf. PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 40. Art. 8; PS. Q. 112. Art. 1; et passim.— **adiunctum,** ī, *n., something added, an adjunct.* Non tamen convenit Filio esse Patrem propter notionale adiunctum, PP. Q. 41. Art. 6 ad 1; vesper enim est tenebris adiunctum, PP. Q. 64. Art. 1 ad 3; ut ex adiunctis ibi patet, PP. Q. 103. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 39. Art. 4; PP. Q. 39. Art. 6; PP. Q. 39. Art. 8; PTS. Q. 94. Art. 3; et passim.

adiūrātio, ōnis, *f., a swearing to, swearing, adjuration.* Obsecratio non est adiuratio ad compellendum, quae prohibetur, sed ad misericordiam implorandam, SS. Q. 83. Art. 17 ad 1. SS. Q. 90 in three articles is devoted entirely to this subject: de assumptione divini nominis per modum adiurationis; adiurare non est aliquem ad iurandum inducere, sed per quamdam similitudinem iuramenti a se inducti, alium ad aliquid agendum provocare. aliter tamen adiuratione utimur ad hominem, et aliter ad Deum; nam adiurando hominem, eius voluntatem per reverentiam rei sacrae immutare intendimus, quod quidem non intendimus circa Deum, cuius voluntas est immutabilis, SS. Q. 90. Art. 1 ad 3; sic ergo adiuratio qua quis utitur ad irrationalem creaturam, potest intelligi dupli-

citer: uno modo ut adiuratio referatur ad ipsam irrationalem creaturam secundum se, et sic vanum esset irrationalem creaturae adiurare; alio modo ut referatur ad eum, a quo irrationalis creatura agitur et movetur, SS. Q. 90. Art. 3 c. Cf. also SS. Q. 89 pr.

adiūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to swear to, confirm by an oath, adjure.* Ille qui iurat iuramento promissorio per reverentiam divini nominis quod ad confirmationem suae promissionis inducit, seipsum obligat ad faciendum quod promittit, quod est seipsum immobiliter ordinare ad aliquid agendum, SS. Q. 90. Art. 1 c; sed quod aliquis adiurando daemones repellat, hoc est ab eorum societate recedere, SS. Q. 90. Art. 2 ad 3; sed inducere alium ad aliquid agendum propter nomen divinum, hoc est adiurare, SS. Q. 90. Art. 2 a. See on *adiuratio.*

adiūtor, ōris, *m., one who helps, a helper, an assistant.* Stephanus ergo in labore certaminis positus stantem vidit, quem adiutorem habuit, PT. Q. 58. Art. 1 ad 3; quia coadiutor ordinatur ad eum cui adiutor datur, ideo coadiutor est minus principalis, PTS. Q. 8. Art. 5 ad 3.

adiūtōrium, i, *n., help, aid, assistance, support.* Sicut Scriptura dicit: "in adiutorium viri," PP. Q. 92. Art. 1 c; negat autem hoc qui contendit ad non peccandum gratiae Dei adiutorium non esse homini necessarium, PS. Q. 109. Art. 8 a; quia scilicet per huiusmodi praesumptionem tollitur vel contemnitur adiutorium Spiritus sancti, per quod homo revocatur a peccato, SS. Q. 21. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 17. Art. 6; SS. Q. 19. Art. 9; PT. Q. 41. Art. 1; PTS. Q. 42. Art. 2; et passim.

adiuvābilis, e, *adj., capable of being helped.* Non enim religiosi sunt minus adiuvabiles meritis aliorum quam saeculares, PTS. Q. 27. Art. 2 c.

adiuvo, āre, iūvi, iūtum, 1, *v. a., to give aid, help, assist, support.* Aliquis dicitur adiuvari per alium dupliciter; uno modo in quantum ab eo accipit virtutem, et sic adiuvari infirmi est; unde Deo non competit; et sic intelligitur illud: "quis adiuvit Spiritum Domini?" alio modo dicitur quis adiuvari per aliquem, per quem exequitur suam operationem, sicut dominus per ministrum; et hoc modo Deus adiuvatur per nos, in quantum exequimur suam ordinationem secundum illud I ad Cor. III, 9: "Dei enim adiutores sumus." neque hoc est propter defectum divinae virtutis, sed quia utitur causis mediis ut ordinis pulchritudo servetur in rebus, et ut etiam creaturis dignitatem causalitatis communicet, PP. Q. 23. Art. 8 ad 2; dupliciter ex gratuita Dei voluntate homo adiuvatur, PS. Q. 110. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 8; PS. Q. 106. Art. 2; SS. Q. 31. Art. 3; SS. Q. 85. Art. 1; PT. Q. 6. Art. 4; PTS. Q. 25. Art. 1; et passim. — **adiuvans,** antis, *P. a., helping, assisting,* sometimes used substantively. Cooperari dicitur aliquis alicui, non solum sicut secundarium agens principali agenti, sed sicut adiuvans ad praesuppositum finem, PS. Q. 111. Art. 2 ad 3; ideo bonum quod proprie et principaliter a Deo sperare debemus, est bonum infinitum, quod proportionatur virtuti Dei adiuvantis, SS. Q. 17. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 106. Art. 1; SS. Q. 52. Art. 2.

adminiculor, āri, ātus, 1, *v. dep., to support, prop,* used with *dat.* Simili modo exempla quae Apostolus et Gregorius inducunt, fidei resurrectionis persuasive adminiculantur, PTS. Q. 75. Art. 3 ad 2.

adminiculum, ī, *n., a prop, stay, support.* Sed tamen ex corpore aliquod adminiculum tali operationi exhibetur, PP. Q. 70. Art. 3 c; unde ipsius solius est formam producere in materia absque adminiculo praecedentis formae materialis, PP. Q. 91. Art. 2 c; Christus faciebat miracula virtute divina cuius proprium est subito operari, et perfecte absque adminiculo alicuius, PT. Q. 44. Art. 3 ob. 2. Cf. Q. 98. Art. 6; SS. Q. 83. Art. 6; SS. Q. 118. Art. 5; et passim.

administrātio, ōnis, *f., ministration, direction, management, care, administration.* Augustinus loquitur de anima in quantum movet corpus: unde utitur verbo "administrationis," PP. Q. 76. Art. 7 ad 1; uno modo in ordine ad bonum commune, puta cum aliquis eis servit in administratione rei publicae, SS. Q. 102. Art. 3 c; ut "agitatio" referatur ad interiorem intentionem, "administratio" autem ad exteriorem executionem, SS. Q. 134. Art. 2 ad 2; deinde considerandum est de administratione huius sacramenti, PTS. Q. 31 pr. Cf. PP. Q. 57. Art. 2; PS. Q. 4. Art. 6; SS. Q. 67. Art. 1; SS. Q. 181. Art. 4; PT. Q. 31. Art. 4; et passim.

administrātīvē, *adv., administratively, in the manner* or *sense of an administrator* or *executor.* Sic est in principe principaliter et quasi architectonice, in subditis autem secundario et quasi (administrative) ministrative, SS. Q. 58. Art. 6 c.

administrātor, ōris, *m., he that is near to help* or *assist, manager, administrator.* Sicut ratio eorum quae sunt agenda in civitate derivatur a rege per praeceptum in inferiores administratores, PS. Q. 93. Art. 3 c.

administrātōrius, a, um, *adj., performing the duties of an assistant, ministering, helping.* Angeli vero sunt administratorii spiritus, ut dicitur ad Hebr., 1. 14, PS. Q. 98. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 108. Art. 7.

administro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to manage, guide, administer, direct.* Sed quia ex aequali sapientia et bonitate omnia administrat PP. Q. 20. Art. 3 ad 1; non novam creaturam condendo, sed creaturam administrando, et ad propriam operationem eam movendo, PP. Q. 73. Art. 1 ad 2; ex quibus homo habet victum, vestitum et alia huiusmodi necessaria vitae, in quibus administrandis indiget homo servis, PS. Q. 105. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 7; PP. Q. 90. Art. 4; PS. Q. 98. Art. 4; SS. Q. 78. Art. 3; SS. Q. 177. Art. 2; PT. Q. 59. Art. 4; et passim.

admīrābilis, e, *adj., worthy of admiration, admirable, wonderful.* Inquantum scilicet admirabili Divinitatis consilio et virtute ad hereditatem futuri saeculi perducimur, PT. Q. 37. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 25. Art. 6; PP. Q. 48. Art. 1; SS. Q. 30. Art. 3; SS. Q. 142. Art. 3; PT. Q. 37. Art. 2; et passim.

admīratio, ōnis, *f., an admiring, admiration, wonder, surprise, amazement.* Admiratio autem consurgit cum effectus sunt manifesti et causa occulta, PP. Q. 105. Art. 7 c; non quaelibet admiratio et stupor sunt species timoris, sed admiratio quae est de magno malo, et stupor qui est de malo insolito. vel potest dici quod sicut segnities refugit laborem exterioris operationis, ita admiratio et stupor refugiunt difficultatem considerationis rei magnae et insolitae, sive sit bona sive mala; ut hoc modo se habeant admiratio et stupor ad actum intellectus, sicut segnities ad exteriorem actum, PS. Q. 41. Art. 4 ad 4; admiratio est species timoris consequens apprehensionem alicuius rei excedentis nostram facultatem; unde admiratio est actus consequens contemplationem sublimis veritatis, SS. Q. 180. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 1; SS. Q. 19. Art. 11; PT. Q. 5. Art. 4; PT. Q. 15. Art. 8; PTS. Q. 73. Art. 3; et passim.

admīrātīvus, a, um, *adj., admiring.* Magnanimus non est admirativus, PT. Q. 15. Art. 8, in quot.

admīror, āri, ātus, 1, *v. dep., to wonder* or *be astonished at, regard with admiration, admire.* Sicut aliquis admiratur, cum videt eclipsim solis, PP. Q. 105. Art. 7 c; quia scilicet admirantur Deum ut supra existentem, et eis incomprehensibilem, SS. Q. 19. Art. 11 c; Christus non admirabatur de fide Centurionis ea ratione quod esset magna quantum ad ipsum, sed quia erat magna quantum ad alios, PT. Q. 15. Art. 8 ad 2. Cf. PS. Q. 41. Art. 4; SS. Q. 132. Art. 5; PT. Q. 46. Art. 5; PTS. Q. 73. Art. 3; et passim.

admisceo, ēre, scui, xtum, 2, *v. a., to add to by mingling, mix with, add to, admix.* Used (1) with *dat.* usually, (2) with *in* and *abl.*, (3) also *absol.* — (1), in quibus sicut verum potest admisceri falso, ita et malum bono, SS. Q. 49. Art. 8 c; utrum vino consecrato possit

aliquid admisceri, PT. Q. 77 pr. — (2), utrum opus creationis admisceatur in operibus naturae et voluntatis, PP. Q. 45 pr.; aqua enim quae apud nos est, non est aqua pura, quod praecipue apparet de aqua maris in qua plurimum admisceatur de terrestri, PT. Q. 66. Art. 4 ob. 1.— (3), in quantum ibi compositio intellectus admiscetur, PP. Q. 17. Art. 3 c; admiscetur autem balsamum propter fragrantiam odoris, quae redundat ad alios, PT. Q. 72. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 174. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 3; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim. — **admixtus**, a, um, *P. a., that is mingled with something, mixed.* Sed habet aliquid de pernicioso admixtum, SS. Q. 69. Art. 1 ad 2; sed contritionis dolor habet multum de gaudio admixtum, PTS. Q. 3. Art. 1 ob. 3; ita id quod est appetibile vel delectabile, potest habere aliquid aliud admixtum, unde non sit delectabile vel appetibile, PTS. Q. 90. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 1; PTS. Q. 9. Art. 4; PTS. Q. 74. Art. 1; PTS. Q. 90. Art. 3; et passim.

admitto, ere, misi, missum, 3, *v. a., to suffer to come to a place, admit, allow, permit.* Used (1) usually with *ad* and *acc.*, (2) with *in* and *acc.*, (3) *absol.* — (1), qui admittuntur ad perceptionem hereditatis aeternae statim post mortem, PP. Q. 95. Art. 1 ad 2; ergo videtur quod non sint ad religionem admittendi nisi qui sunt in praeceptis exercitati, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 1; ideo inquantum Deus ex sua bonitate admittit homines ad beatitudinis hereditatem, dicitur eos adoptare, PT. Q. 23. Art. 1 c; sed mulier non videtur peccare admittendo sponsum ad carnalem copulam, PTS. Q. 46. Art. 2 ob. 3. — (2), tertio vero, quando aliqui extranei totaliter in eorum consortium et ritum admitti volebant, PS. Q. 105. Art. 3 c; sed non ut admitteretur homo iudicatus ab eis in caelestia, sed in figuras caelestium, PTS. Q. 19. Art. 1 ad 2. — (3), uno modo ex periurio, quia testes non admittuntur nisi iurati, et hoc semper est peccatum mortale, SS. Q. 70. Art. 4 c; ideo in baptismo unus debet esse principalis susceptor; alii tamen possunt admitti quasi coadiutores, PT. Q. 67. Art. 8 ad 3. Cf. PS. Q. 98. Art. 5; SS. Q. 110. Art. 4; PT. Q. 23. Art. 1; PT. Q. 83. Art. 3; PTS. Q. 55. Art. 10; et passim.

admixtio, ōnis, *f., a mingling, an admixture, mixture.* Vespere et mane non accipiuntur in cognitione angelica secundum similitudinem ad admixtionem tenebrarum, PP. Q. 58. Art. 6 ad 1; ergo gaudium spirituale charitatis admixtionem tristitiae patitur, SS. Q. 28. Art. 2 ob. 1; ideo si sit modica admixtio alterius frumenti ad multo maiorem quantitatem tritici, poterit exinde confici panis qui est materia huius sacramenti, PT. Q. 74. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 97. Art. 4; SS. Q. 172. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 4; PT. Q. 74. Art. 7; et passim.

admoneo, ēre, ui, itum, 2, *v. a., to remind, suggest, advise, warn, admonish,* (1) in general construed *absolutely*, also (2) with *acc.* of person, (3) with *acc.* of person and *de* and *abl.* of thing, (4) with *acc.* of person and *ut* (ne) and *subj.*, or *ad* and *gerund.* — (1), principatus paternus habet solum admonendi potestatem, non autem habet vim coactivam, PS. Q. 105. Art. 4 ad 5; talis correctio pertinet ad solos praelatos, qui non solum habent admonere sed etiam corrigere puniendo, SS. Q. 33. Art. 3 c; nam neque aliquos incredulos ad fidem virtuose convertit, sed admonendo et exteriora miracula ostendendo, PT. Q. 44. Art. 3 ob. 1. — (2), ipse etiam Dominus non legitur secreto admonuisse Iudam, antequam eum denuntiaret, SS. Q. 33. Art. 7 ob. 2. — (3), eos admonent de his quae hic aguntur, PP. Q. 89. Art. 8 ob. 2; tamen ipse non publicavit, sed obscuris verbis eum de peccato suo admonuit, SS. Q. 33. Art. 7 ad 2. — (4), admonuit eos, ne taliter loquentes ad hoc pervenirent quod in Spiritum sanctum peccarent, SS. Q. 14. Art. 1 c; in disciplina christiana admonemur ad appetendum meliora, SS. Q. 161. Art. 2 ob. 2; ut abbas in casu praedicto debet eum debere ut prioratum resignet, PTS. Q. 11. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 33. Art. 4; SS. Q. 167. Art. 2; SS. Q. 171. Art. 5; PT. Q. 55. Art. 3; et passim.

admonitio, ōnis, *f.*, (1) *a reminding, calling to mind, suggestion,* (2) *a friendly, mild admonition,* (3) *correction, chastisement,* (4) *instruction.* — (1), inquantum scilicet aliquis sua admonitione vel inductione aut exemplo alterum trahit ad peccandum, SS. Q. 43. Art. 1 c; ab angelis aliqua admonitione revelationis audierunt Magi quod stella Christum natum significaret, PT. Q. 36. Art. 5 ad 4. — (2), cuius finis est emendatio delinquentis, non habens coactionem, sed simplicem admonitionem, SS. Q. 33. Art. 6 c; tunc vel totaliter dimittenda sunt temporalia, vel aliter scandalum est sedandum, scilicet per aliquam admonitionem, SS. Q. 43. Art. 8 c. — (3), unde patet de necessitate praecepti esse quod secreta admonitio publicam denuntiationem praecedat, SS. Q. 33. Art. 7 c; quod post admonitionem secretam semel vel pluries factam, quamdiu spes probabiliter habetur de correctione, per secretam admonitionem procedendum est, SS. Q. 33. Art. 8 ad 1.—(4), permittitur autem ei privatim aliquos domestica admonitione instruere, PT. Q. 55. Art. 1 ad 3; vel eos sacris admonitionibus disponunt ad sacramentorum receptionem, PT. Q. 64. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 23. Art. 8; SS. Q. 33. Art. 1; SS. Q. 156. Art. 3; PT. Q. 52. Art. 2; PTS. Q. 24. Art. 1; et passim.

adoleo, ēre, ui, ultum, 2, *v. a., to offer in worship, sacrifice, burn.* Praeterea, ibidem Dominus mandavit quod sacerdos adoleret incensum suave fragrans super altare quod erat ante propitiatorium, PT. Q. 83. Art. 5 ob. 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 3, in quot.

adolescens, entis, *m., a young man.* Dominus enim consilium perfectionis dedit adolescenti, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 185. Art. 6 c.

adolescentia, ae, *f., the time of youth, from the fifteenth to the thirtieth year, between the year of puer* and *iuvenis, adolescence.* Sicut adolescentia et iuventus post perfectam hominis generationem, PS. Q. 72. Art. 7 ad 2; ad quorum utrumque valet quod Christus in pueritia vel adolescentia non coepit docere, sed in perfecta aetate, PT. Q. 39. Art. 3 ad 2.

adolescentula, ae, *f., a very young maiden.* Scilicet "sponsum et sponsam," et "adolescentulas," et "sodales sponsi," PTS. Q. 95. Art. 4 a.

adolescentulus, ī, *m., a very young man.* Audiant haec adolescentuli, audiant hi quibus psallendi in Ecclesia officium est, SS. Q. 91. Art. 2, in quot.

Adonai, *m., indecl., Adonai.* Unde Dominus dicit Moysi, Exod., 6. 2: *Ego Dominus, qui apparui Abraham, Isaac et Iacob, in Deo Omnipotente; et nomen meum Adonai non indicavi eis;* quia scilicet praecedentes patres fuerant instructi in fide de omnipotentia unius Dei; sed Moyses postea plenius fuit instructus de simplicitate divinae essentiae, cum dictum est ei, Exodi 3. 14. *Ego sum qui sum,* quod quidem nomen significatur a Iudaeis per hoc nomen Adonai, propter venerationem illius ineffabilis nominis, SS. Q. 174. Art. 6 c.

adoptātio, ōnis, *f., an adopting, receiving,* as a child. Hoc autem plus habet adoptatio divina quam humana? PT. Q. 23. Art. 1 c; ideo adoptatio, licet sit communis toti Trinitati, appropriatur tamen Patri ut auctori, Filio ut exemplari, Spiritui sancto, ut imprimenti in nobis huius similitudinem exemplaris, PT. Q. 23. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 23. Art. 2 ob. 1.

adoptio, ōnis, *f., a taking* or *receiving of one in the place of a child, an adopting, adoption.* Adoptio est extraneae personae in filium vel nepotem vel deinceps legitima assumptio, 4 Sent. 42. 2. 1 ob. 1. Cf. 3 Sent. 10. 2. 1. 1 c and 2. 1 c. On **filiatio adoptionis**, see *filiatio*; on **filius adoptionis seu per gratiam adoptionis**, see *filius* under 1; on **gratia adoptionis**, see *gratia* under 2. — Kinds of **adoptio** are *adoptio perfecta* or *arrogatio* and *adoptio simplex, the perfect* and *the simple* or *imperfect adoption of a child.* Filiatio adoptionis est quaedam imitatio filiationis naturalis. et ideo duplex est adoptionis species: una quae perfecte naturalem filiationem imitatur, et haec vocatur "arrogatio," per quam traducitur

adoptatus in potestatem adoptantis, et sic adoptatus succedit patri adoptandi ex intestato, nec potest eum pater sine culpa privare quarta parte hereditatis. sic autem adoptari non potest nisi ille qui est sui iuris, qui scilicet non habet patrem, aut si habet, est emancipatus. et haec adoptio non fit nisi auctoritate principis. alia adoptio est quae imitatur naturalem filiationem imperfecte, quae vocatur "simplex adoptio," per quam adoptatus non transit in potestatem adoptantis; unde magis est dispositio quaedam ad perfectam adoptionem quam adoptio perfecta. et secundum hanc potest adoptari etiam ille qui non est sui iuris; et sine auctoritate principis ex auctoritate magistratus; et sic adoptatus non succedit in bonis adoptantis, nec tenetur ei adoptatus aliquid de bonis suis in testamento dimittere, nisi velit, PTS. Q. 57. Art. 1 ad 1; duplex est adoptionis species, una, quae perfecte imitatur naturalem filiationem, et haec vocatur arrogatio, per quam reducitur adoptatus in potestatem adoptantis. et sic adoptatus succedit patri adoptanti ex intestato, nec potest eum pater sine culpa privare quarta parte hereditatis. sic autem adoptari non potest, nisi ille, qui sui iuris est, qui scilicet, postquam adoptatur, non habet patrem aut, si habet, est emancipatus. et haec adoptio non fit nisi auctoritate principis. alia est adoptio, quae imitatur naturalem filiationem imperfecte, quae vocatur simplex adoptio, per quam adoptatus non transit in potestatem adoptantis; unde magis est dispositio quaedam ad perfectam adoptionem, quam adoptio perfecta. et secundum hanc potest adoptari etiam ille, qui non est sui iuris, et sine auctoritate principis, ex auctoritate magistratus; et sic adoptatus non succedit in bonis adoptantis, nec tenetur ei adoptans aliquid de bonis suis in testamento dimittere, nisi velit, 4 Sent. 42. 2. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 3. Art. 8; PT. Q. 4. Art. 5; PT. Q. 20 pr.; PT. Q. 35. Art. 5; et passim.

adoptīvus, a, um, *adj., pertaining to adoption, made* or *acquired by adoption, adoptive, adopted.* Aliquorum vero est pater secundum similitudinem gratiae, qui etiam dicuntur filii adoptivi, secundum quod ordinantur ad hereditatem aeternae gloriae per munus gratiae acceptum, secundum illud Rom., 8. 16: *Ipse Spiritus reddit testimonium spiritui nostro quod sumus filii Dei; si autem filii haeredes,* PP. Q. 33. Art. 3 c; ita, Patre Incarnato, adoptivum filiationem reciperemus ab eo tamquam a principio naturalis filiationis, et a Spiritu sancto tamquam a nexu communi Patris et Filii, PT. Q. 3. Art. 5 ad 2; quidam legitimi et non naturales sicut filii adoptivi, PTS. Q. 68. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 41. Art. 3; PT. Q. 23. Art. 4; PT. 39. Art. 8; PTS. Q. 57. Art. 3; et passim.

adopto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to take one in place of a child* or *grandchild, adopt.* Adoptio ex dilectione procedit; unde et Deus dicitur nos per charitatem in filios adoptasse, PTS. Q. 57. Art. 1 ob. 7; triplex est legalis cognatio: prima quasi descendentium, quae contrahitur inter patrem adoptantem et filium adoptatum, et filium filii adoptivi, et nepotem, et sic deinceps; secunda quae est inter filium adoptivum et filium naturalem; tertia per modum cuiusdam affinitatis, quae est inter patrem adoptantem et uxorem filii adoptivi, vel e contrario inter filium adoptatum et uxorem patris adoptantis. prima ergo cognatio et tertia perpetuo matrimonium impediunt; secunda autem non nisi quamdiu manet in potestate patris adoptantis, PTS. Q. 57. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 114. Art. 3; PT. Q. 23. Art. 1; PT. Q. 23. Art. 2; PTS. Q. 57. Art. 2; et passim.

adōrātio, ōnis, *f.,* (1) *worship, adoration, veneration of a superior being,* (2) *manifestation of adoration, exterior sign of the veneration of a superior being.*—(1), adoratio ordinatur in reverentiam eius qui adoratur. manifestum est autem ex dictis quod religionis proprium est reverentiam Deo exhibere. unde adoratio qua Deus adoratur, est religionis actus, SS. Q. 84. Art. 1 c; nomen adorationis ab oratione sumitur (ob. 2), . . ., quia ex duplici natura compositi sumus, intellectuali scilicet et sensibili, duplicem adorationem Deo offerimus; scilicet spiritualem, quae consistit in interiori mentis devotione; et corporalem, quae consistit in exteriori corporis humiliatione. et quia in omnibus actibus latriae, id quod est exterius refertur ad id quod est interius, sicut ad principalius, ideo ipsa exterior adoratio fit propter interiorem; ut videlicet per signa humilitatis quae corporaliter exhibemus, excitatur noster affectus ad subiciendum se Deo, quia connaturale est nobis ut per sensibilia ad intelligibilia procedamus (c), . . ., etiam adoratio corporalis in spiritu fit, inquantum a spirituali devotione procedit, et ad eam ordinatur (ad 1), . . ., sicut oratio primordialiter est quidem in mente, secundario autem verbis exprimitur, . . ., ita etiam adoratio principaliter quidem in interiori Dei reverentia consistit; secundario autem in quibusdam corporalibus humilitatis signis; sicut genuflectimus, nostram infirmitatem significantes in comparatione ad Deum; prosternimus autem nos, quasi profitentes nos nihil esse ex nobis, SS. Q. 84. Art. 2 ad 2; adoratio enim non fit nisi Domino, Hebr. 1. 3. Cf. SS. Q. 84. Art. 2 ad 2; PT. Q. 25. Art. 1 – 6; et passim: — Kinds of *adoratio* in this sense are: (a), **adoratio corporalis seu exterior** and **adoratio spiritualis seu interior,** *the bodily* or *exterior adoration* and *the spiritual* or *interior adoration.* Cf. SS. Q. 84. Art. 2 c and ad 1, quoted above. — (b), **adoratio duliae,** and **adoratio latriae,** *the adoration of service* and *the adoration of service to God,* i.e., the adoration of an exalted creature and the adoration of the Creator. Adoratio igitur humanitatis Christi dupliciter potest intelligi: uno modo ut sit eius sicut rei adoratae; et sic adorare carnem Christi nihil est aliud quam adorare Verbum Dei incarnatum; sicut adorare vestem regis nihil est aliud quam adorare regem vestitum. et secundum hoc adoratio humanitatis Christi est adoratio latriae. alio modo potest intelligi adoratio humanitatis Christi quae fit ratione humanitatis Christi perfectae omni munere gratiarum; et sic adoratio humanitatis Christi non est adoratio latriae, sed adoratio duliae; ita scilicet quod una et eadem persona Christi adoretur adoratione latriae propter suam divinitatem, et adoratione duliae propter perfectionem humanitatis. nec hoc est inconveniens; quia ipsi Deo Patri debetur honor latriae propter Deitatem, et honor duliae propter dominium quo gubernat creaturam, PT. Q. 25. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 28. Art. 2 a; SS. Q. 84. Art. 1 ad 1; PT. Q. 25. Art. 5 c; 1 Sent. 33. 1. 1 a; 3 Sent. 9. 1. 26 ob. 3; Hebr. 13. 1; et passim. — (c), **adoratio exterior,** see *adoratio corporalis.* — (d), **adoratio interior,** see *adoratio corporalis.* — (e), **adoratio latriae,** see *adoratio duliae.* — (f), **adoratio spiritualis,** see *adoratio corporalis.*—(2), quia ea quae exterius aguntur signa sunt interioris reverentiae, quaedam exteriora ad reverentiam pertinentia exhibentur excellentibus creaturis, inter quae maximum est adoratio, sed aliquid est quod soli Deo exhibetur, scilicet sacrificium, SS. Q. 84. Art. 1 ad 1; considerandum est de exterioribus actibus latriae, et primo de adoratione, per quam aliquis suum corpus ad Deum venerandum exhibet, SS. Q. 84 pr.; adoratio ad occidentem fuit introducta, PS. Q. 102. Art. 4 ad 5. Cf. *adoratio corporalis* seu *exterior* above under 1. Cf. SS. Q. 84. Art. 2 c; SS. Q. 84. Art. 2 ad 1; et passim.

adōrātor, ōris, *m., one who adores, a worshipper.* Unde Dominus dicit Ioan., 4. 24, quod veros adoratores in spiritu et veritate oportet adorare, SS. Q. 83. Art. 5 ad 1.

adorior, īri, ortus, 4, *v. dep., to approach, undertake.* Quid te facere convenit, cum vis aliquod officium pietatis adoriri, quando Christus missurus Apostolos prius oravit, SS. Q. 147. Art. 5, in quot.

adorno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to decorate, adorn, embellish.* Auro et margaritis adornatae, et monilibus ornamenta mentis et corporis perdiderunt, SS. Q. 169. Art. 2, in quot.

adōro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to reverence, honor, adore, worship,* used with *acc.* and *absol.* Non prohibetur illo praecepto facere quam-

cumque sculpturam vel similitudinem, sed facere ad adorandum, PT. Q. 25. Art. 3 ad 1; quantum ad rationem contactus membrorum Christi, adoramus non solum crucem, sed etiam omnia quae sunt Christi, PT. Q. 25. Art. 4 ad 3; si quis etiam se circumcideret vel sepulchrum Mahumeti adoraret, apostata reputaretur, SS. Q. 12. Art. 1 ob. 2; ergo eadem ratione etiam nunc debemus adorare ad occidentem, si aliquis locus determinatus requiritur ad adorandum, SS. Q. 84. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 51. Art. 3; SS. Q. 84. Art. 1; PT. Q. 25. Art. 3; PT. Q. 36. Art. 5; PT. Q. 41. Art. 4; et passim. — **adorans,** antis, *m., adorer, worshipper.* Tertio propter concursum multorum adorantium, ex quo fit oratio magis exaudibilis, . . ., sed propter ipsos adorantes, SS. Q. 84. Art. 3 ad 2; ut scilicet motus adorantis sisteret in homine, inquantum est res quaedam, et non ferretur in Deum, cuius est imago, PT. Q. 25. Art. 3 ad 3.

Adriānus, i, *m.*, also **Hādriānus,** i, *m., Adrian* or *Hadrian* (772-795), in 787 presided through a legate over the Seventh General Council held at Nicaea, when the Catholic doctrine regarding the use and veneration of images was upheld. Hortatu et precibus Adriani Romanae urbis episcopi, Carolus bellum contra Longobardos suscepit, SS. Q. 40. Art. 2 ob. 3; sed contra est quod Adrianus I papa dicit, SS. Q. 68. Art. 4 a.

adscisco, ere, īvi, ītum, 3, *v. a., to receive, admit.* Fides Mariae verbis maior adsciscitur, et mendacii causa removetur, PT. Q. 29. Art. 1, in quot.

adscrībo, ere, psi, ptum, 3, *v. a.*, (1) *to impute, ascribe, attribute,* construed with the *dat.*, (2) *enroll, admit,* with *ad* and *acc.*—(1), ideo productio avium aquae adscribitur, PP. Q. 71. Art. 1 ad 3; unde Pharisaei, quasi perfectam legis iustitiam sibi adscribentes, etiam de his minutis decimas solvebant, SS. Q. 87. Art. 2 ad 3; ideo illam materiam specialiter sibi sobrietas adscribit in qua maxime laudabile est mensuram servare, SS. Q. 149. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 73. Art. 1; SS. Q. 137. Art. 2; SS. Q. 161. Art. 6; PT. Q. 35. Art. 7; PT. Q. 72. Art. 10; et passim, — (2), quo adscribimur ad hereditatem gloriae immortalis, adhuc corpus passibile et mortale habentes, PT. Q. 49. Art. 3 ad 3; sicut milites qui adscribebantur ad militiam antiquitus, solebant quibusdam characteribus corporalibus insigniri, PT. Q. 63. Art. 1 c; quod ille qui per baptismum in Ecclesia ponitur, ad duo adscribitur, scilicet ad coetum fidelium, et ad participationem sacramentorum, PTS. Q. 21. Art. 1 c.

adsto, āre, stiti, no sup., 1, *v. n.*, also *asto, to stand at* or *near a person* or *thing, stand by.* Alio modo propter personae defectum, vel corporalem, ut patet de caecis, qui convenienter iudicio adstare non possent, SS. Q. 71. Art. 2 c; secundum opinionem Saulis et adstantium, SS. Q. 174. Art. 5 ad 4. Cf. PP. Q. 112. Art. 3.

adstringo, ere, inxi, ictum, 3, *v. a., to bind, put under obligation, oblige, necessitate.* Debitum quidem legale est ad quod reddendum aliquis lege adstringitur, SS. Q. 80. Art. 1 c; sicut ergo amentes et furiosi non possunt se ad aliquid voto adstringere, SS. Q. 88. Art. 9 ob. 1; si tamen voto vel iuramento se adstrinxerint ad aliquid faciendum, obligantur quoad Deum, si habeant usum rationis, SS. Q. 189. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 185. Art. 4. — **adstrictus,** a, um, *P. a., bound to, obligated, bound.* Ideo quanto populus Iudaeorum erat adstrictus magis ad divinum cultum, tanto dignior aliis populis erat, PS. Q. 98. Art. 5 ad 2; quia huiusmodi personae sunt rebus divinis adstrictae, SS. Q. 71. Art. 2 c; si adhuc tenerentur adstricti reatu originalis peccati, PT. Q. 52. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 104. Art. 6; PT. Q. 52. Art. 5; PT. Q. 53. Art. 2; et passim.

adstruo, ere, struxi, structum, 3, *v. a., to affirm, establish.* Propter fidem Incarnationis adstruendam, PT. Q. 14. Art. 1 c; quia per hoc veritas incarnationis adstruitur, PT. Q. 31. Art. 4 c; manducavit ergo post resurrectionem, non quasi cibo indigens, sed ut eo modo naturam corporis resurgentis adstrueret, PT. Q. 54. Art. 3 ad 3; ita non essent efficacia ad fidem resurrectionis adstruendam, quae rationem humanam excedit, PT. Q. 55. Art. 5 c.

adsum, adesse, adfui, *v. n., to be present, be at hand.* Used (1) with *dat.*, (2) in the *abl.*, (3) *absol.*—(1), haec cognitio Dei non potest adesse creaturae alicui per sua naturalia, PP. Q. 56. Art. 3 c; fit ex consequenti, ut ab eis maior honor exhibeatur his quibus adsunt exteriora bona fortunae, SS. Q. 129. Art. 8 c; quia singulis partibus potentialibus adest totum secundum totam essentiam, PT. Q. 90. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 1; PS. Q. 113. Art. 5; SS. Q. 83. Art. 13; PT. Q. 2. Art. 6; PTS. Q. 69. Art. 6; et passim. — (2), in angelis autem non generatur scientia, sed naturaliter adest, PP. Q. 54. Art. 4 ad 1; in baptismo simul cum voce paterna affuit Spiritus sanctus in specie columbae, PT. Q. 45. Art. 4 ob. 2; quod in solemne celebratione missae plures debent adesse, PT. Q. 83. Art. 5 ad 12. Cf. PP. Q. 95. Art. 2; SS. Q. 147. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 6; PTS. Q. 36. Art. 2; et passim. — (3), nisi adesset intellectus agens, PP. Q. 79. Art. 3 ad 3; si adsit facultas, SS. Q. 69 pr.; dummodo adsint caetera quae sunt de necessitate sacramenti, PT. Q. 68. Art. 8 c; etiamsi aliqua necessitas adsit, PTS. Q. 98. Art. 6 ob. 3. Cf. PP. Q. 93. Art. 8; SS. Q. 186. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 7; PT. Q. 80. Art. 7; PTS. Q. 35. Art. 1; et passim.

adūlātio, ōnis, *f., low, cringing flattery, adulation,* the opposite of *detractio* and *litigium*, a synonym of *placiditas,* SS. Q. 115 deals with *adulatio.* Communiter tamen nomen adulationis attribui solet omnibus qui supra debitum modum virtutis volunt alios verbis vel factis delectare in communi conversatione, (c), . . ., pertinet autem ad adulationem, si quis velit aliquem laudare in quibus non est laudandus, (ad 1), . . ., nihil prohibet duo vitia esse contraria; et ideo sicut detractio est malum, ita et adulatio, quae contrariatur ei quantum ad ea quae dicuntur, non autem directe quantum ad finem; quia adulator quaerit delectationem eius cui adulatur; detractor autem non quaerit eius contristationem, cum aliquando occulte detrahat, sed magis quaerit eius infamiam, SS. Q. 115. Art. 1 ad 3; ergo litigium videtur esse gravius peccatum quam adulatio, . . ., magis verecundatur homo de adulatione quam de litigio, quamvis litigium sit gravius, SS. Q. 116. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 27. Art. 1; SS. Q. 38. Art. 1; SS. Q. 49. Art. 7; SS. Q. 62. Art. 7; PT. Q. 83. Art. 2; et passim.

adūlātor, ōris, *m., a low cringing flatterer, sycophant, adulator,* a synonym of *blanditor.* Si ergo aliquis in omnibus velit ad delectationem alteri loqui, excedit modum in delectando, et ideo peccat per excessum. et si quidem hoc faciat sola intentione delectandi, vocatur placidus, . . ., si autem faciat hoc intentione alicuius lucri consequendi, vocatur blanditor sive adulator, SS. Q. 115, Art. 1 c; litigiosus, qui superabundat in contristando, gravius peccat quam placidus vel adulator, qui superabundat in delectando, . . ., sicut adulator potest nocere occulte decipiendo, ita litigiosus potest interdum nocere manifeste impugnando, SS. Q. 116. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 32. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 62. Art. 7; SS. Q. 119. Art. 2.

adūlor, āri, ātus, 1, *v. dep., to flatter in a cringing manner, fawn upon,* used with *dat.* or *absol.* Quia adulator quaerit delectationem eius cui adulatur, SS. Q. 115. Art. 1 ad 3; alio modo ratione intentionis, puta cum quis alicui adulatur ad hoc quod fraudulenter ei noceat vel corporaliter vel spiritualiter, . . ., quia gladius persecutoris occidit effective quasi sufficiens causa mortis, nullus autem adulando potest esse alteri sufficiens causa peccandi, . . ., quod ratio illa procedit de eo qui adulatur intentione nocendi, SS. Q. 115. Art. 2 c.

adulter, eri, *m., an adulterer.* Errat quidem adulter in particulari eligens hanc delectationem inordinati actus, PP. Q. 63. Art. 1 ad 4; gravius enim esset, si adulter violenter eam opprimeret, SS. Q. 65. Art. 4 ad 3; adulteri, propter concupiscentiam multa audacia operantur, SS. Q. 123. Art. 10 ob. 3; ideo aliqualiter potest adulter

nominari, et magis ille qui est ardentior amator alterius mulieris, SS. Q. 154. Art. 8 ad 2; quamvis uxor post divortium non teneatur viro adultero ad debitum reddendum et cohabitandum, PTS. Q. 62. Art. 5 ad 3. Cf. PTS. Q. 59. Art. 4; PTS. Q. 62. Art. 4; PTS. Q. 62. Art. 6; et passim.

adultera, ae, *f., adulteress.* Quod iudicio adulterarum lapidabatur secundum legem, PT. Q. 29. Art. 1 ad 4; Bersabee, uxor Uriae, quae fuit adultera, quae tamen proprio nomine non ponitur, sed ex nomine viri designatur, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5; Christus mulierem adulteram absolvit absque poenitentia, PT. Q. 84. Art. 5 ob. 3; sic extra actum adulterii eam interficere, quantumcumque sciat eam esse adulteram, neque secundum leges civiles, neque secundum legem conscientiae licet, PTS. Q. 60. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 103. Art. 2; SS. Q. 104. Art. 4; PT. Q. 86. Art. 2; PTS. Q. 59. Art. 6; et passim.

adulterīnus, a, um, *adj., adulterous.* De adulterinis coniugiis, SS. Q. 124. Art. 3 and SS. Q. 154. Art. 12; quod quamvis ibi non sit sacramentum, est tamen ibi aliqua similitudo sacramenti, quae non est in fornicario, vel adulterino concubitu, PTS. Q. 66. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 169. Art. 2; SS. Q. 186. Art. 6.

adulterium, ii, *n.,* (1) *adultery* in the narrow sense of the word, the same as *adulterium carnale* under 2, a species or kind of *luxuria* and *iniustitia* and sometimes also of *avaritia,* (2) *adultery* in the broad sense of the word.—(1), avaritia vero, quae carnalibus peccatis connumeratur, pro adulterio ponitur, quod est iniusta usurpatio uxoris alienae, PS. Q. 72. Art. 2 ad 4; nihil prohibet in eodem actu diversorum vitiorum deformitates concurrere, . . ., et hoc modo adulterium continetur sub luxuria et sub iniustitia, SS. Q. 154. Art. 1 ad 2; adulterium, sicut ipsum nomen sonat, est accessus ad alienum torum. in quo quidem dupliciter contra castitatem humanae generationis aliquis delinquit; primo quidem inquantum accedit ad mulierem non sibi matrimonio copulatam; quod requiritur ad bonum prolis propriae educandae; alio modo, quia accedit ad mulierem alteri per matrimonium copulatam; et sic impedit bonum prolis alienae. eadem ratio est de muliere coniugata quae per adulterium corrumpitur, SS. Q. 154. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 59. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 1 c; SS. Q. 170. Art. 1; Mal. 15. 3 c; 4 Sent. 41. 1. 4. 1 c; et passim. — (2), sed magis videntur contrariari charitati proximi adulterium, et stuprum, et raptus, quae vergunt in iniuriam proximi, quam peccata contra naturam, per quae nullus alteri iniuriatur, SS. Q. 154. Art. 12 ob. 1. Cf. SS. Q. 154. Art. 12 c; PTS. Q. 59. Art. 3; et passim. — Kinds of *adulterium* in this sense are: **adulterium carnale** and **adulterium spirituale,** *the carnal* and *the spiritual adulterium* or *the violation of the matrimonium carnale* and *the violation of the matrimonium spirituale.* Cf. *matrimonium.* Mulier vovens continentiam, quoddam spirituale matrimonium facit cum Deo, et ideo sacrilegium quod committitur in violatione talis mulieris, est quoddam adulterium spirituale; et similiter alii modo sacrilegii ad materiam libidinosam pertinentes reducuntur ad alias species luxuriae, SS. Q. 154. Art. 1 ad 3. Cf. PTS. Q. 59. Art. 4; 4 Sent. 39. 1. 4 a.

adultero, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a., to commit adultery, pollute, defile.* Sed reportaret, si liceret adulterae ad aliud magis desideratum connubium transire, et esset occasio adulterandi volentibus alia matrimonia quaerere, PTS. Q. 62. Art. 5 a. Cf. PS. Q. 107. Art. 4 and SS. Q. 169. Art. 2, in quot.

adultus, a, um, *P. a., grown up, adult.* Vel propria eius qui baptizatur, si sit adultus, vel ipsius ecclesiae, si sit parvulus, PT. Q. 71. Art. 3 ad 3; nec aliquis habet gratiam ante susceptionem huius sacramenti nisi ex aliquo voto ipsius, vel per seipsum, sicut adulti, vel voto Ecclesiae, sicut parvuli, PT. Q. 79. Art. 1 ad 1; infirmitates in pueris non sunt ex peccato actuali causatae, sicut in adultis, PTS. Q. 32. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 100. Art. 2; PT. Q. 70. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 11; PTS. Q. 75. Art. 2; et passim.

adūnātio, ōnis, *f., a making into one, uniting, union.* Unde ubicumque est adunatio aliquorum, ibi est aliqua coniunctio, . . ., quod coniunctio adunationem quamdam importat, PTS. Q. 44. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PT. Q. 2. Art. 3 (bis), in quot.

adūno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to make one, unite.* Sicut ex multis lapidibus absque aliquo ordine adunatis, per solam compositionem fit acervus, PT. Q. 2. Art. 1 c; sed hoc in conceptione Christi non fuit, quia operatione Spiritus sancti talis sanguis in utero Virginis adunatus est et formatus in prolem, PT. Q. 31. Art. 5 ad 3; ea autem quae ordinantur ad aliquod unum dicuntur in ordine ad illud adunari, PTS. Q. 44. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 7; PP. Q. 69. Art. 1; SS. Q. 48. Art. 1; PT. Q. 61. Art. 1; PTS. Q. 29. Art. 2; et passim.

adūro, ere, ussi, ustum, 3, *v. a., to kindle, burn, scorch, dry up.* Tunc etiam quia tunc praecipue natura corporis humani indiget iuvari contra exteriorem aeris calorem, ne humores interius adurantur, SS. Q. 147. Art. 7 c; similiter sunt eis prohibitae carnes animalium habentium multas fissuras in pedibus, quia sunt nimis cholerica, et adusta, sicut carnes leonis et huiusmodi, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PT. Q. 29. Art. 1, in quot.

adustio, ōnis, *f., a kindling, burning.* Ita etiam virginitas hoc importat quod persona cui inest, immunis sit a concupiscentiae adustione, quae esse videtur in consummatione maximae delectationis corporalis, qualis est venereorum delectatio, SS. Q. 152. Art. 1 c.

adustīvus, a, um, *adj., of burning, burning.* Virtute Dei separabitur claritas ignis ab eius virtute adustiva, ita quod claritas cedet in gaudium beatorum, et ustivum ignis tormentum damnatorum, PTS. Q. 97. Art. 4 a.

advena, ae, *m.,* and *f., a foreigner, stranger.* Puta de bellis contra hostes, et de susceptione peregrinorum et advenarum, PS. Q. 104. Art. 4 c; alio modo quando in terram eorum adveniebant ad inhabitandum sicut advenae, (c), . . ., tamen quantum ad ea, quae ad gratiam Dei pertinebant, eunuchi ab aliis, non separabantur, sicut nec advenae, PS. Q. 105. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 104. Art. 4.

advenio, īre, vēni, ventum, 4, *v. a., to come to, reach, arrive at,* (1) used *absol.,* (2) with *dat.,* (3) with *ad* and *acc.,* (4) with *in* and *acc.,* and (5) with *supra* and *acc.*—(1), ad minus expectat quod dies hodiernus transeat et crastinus adveniat, PP. Q. 46. Art. 1 ob. 6; ideo cum advenit forma accidentalis, PP. Q. 76. Art. 4 c; tunc non est amplius tardandum, cum opportunum tempus advenerit, SS. Q. 106. Art. 4 ad 3; in aliis autem partibus advenit aliquid ex nutrimento, quod facit augmentum, PTS. Q. 80. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 66. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 10; PT. Q. 82. Art. 5; et passim. — (2), quia formae elementorum sunt quae primo adveniunt materiae, PP. Q. 68. Art. 1 c; sicut patet de fide quae temporaliter nobis advenit in praesenti, PP. Q. 93. Art. 8 ad 2; cum igitur forma naturalis ex necessitate adveniat materiae dispositae, PS. Q. 112. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 5. Art. 1; PP. Q. 50. Art. 2; PT. Q. 73. Art. 5; PTS. Q. 49. Art. 2; et passim. — (3), nec est verum quod quidam dicunt, aliquid de quinta essentia materialiter ad compositionem humani corporis advenire, PP. Q. 91. Art. 1 ad 2. — (4), ut quia in similitudinem carnis peccati advenerat, remedium, quo caro peccati consueverat mundari, non respueret, PT. Q. 37. Art. 1 c. — (5), nihil adveniens supra matrimonium post ipsum dissolvere, PTS. Q. 62. Art. 5 c; quia illud quod super hoc advenit, (c), . . ., in quo statu iam multum advenit supra substantiam seminis de substantia nutrimenti, PTS. Q. 80. Art. 4 ad 5.

adventītius, a, um, *adj., that is present by coming, foreign, adventitious.* Species autem quae est in memoria, etsi non sit extra animam, est tamen adventitia animae, PP. Q. 93. Art. 6 ad 4.

adventus, ūs, *m., a coming, approach, arrival.* Iudicialia praecepta non habuerunt perpetuam obligationem, sed sunt evacuata per

adventum Christi, PS. Q. 104. Art. 3 c; ergo ante Christi adventum non erat cognitum quod in divinitate esset paternitas et filiatio, SS. Q. 2. Art. 8 ob. 2; ipse Christus non baptizabat, sed discipuli eius et tamen postea fuerunt confirmati per adventum Spiritus sancti, PT. Q. 72. Art. 6 ob. 2; ideo adventum Christi ad iudicium venientis multa signa praecedent, PTS. Q. 73. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 2. Art. 8; SS. Q. 178. Art. 1; PT. Q. 1. Art. 2; PT. Q. 52. Art. 5; PT. Q. 70. Art. 4; et passim.

adverbiāliter, *adv.*, *in the manner of an adverb, adverbially.* Nisi unum intelligatur quasi adverbialiter positum, PP. Q. 36. Art. 4 c.

adverbium, ii, *n.*, *an adverb.* Hoc adverbium "sicuti" determinat modum visionis ex parte rei visae, PP. Q. 12. Art. 6 ad 1; sed hoc adverbium "tantum," cum sit exclusivum, potest poni, PP. Q. 31. Art. 3 ad 2; nunc taceo, hoc adverbium "nunc" facit demonstrationem pro instanti immediate sequenti locutionem, PT. Q. 78. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 6; PT. Q. 28. Art. 3; PT. Q. 35. Art. 2; PTS. Q. 12. Art. 2; et passim.

adversārius, i, *m.*, *an antagonist, opponent, adversary.* Quia homines qui habent de aliis iudicare, saepe propter iustitiam multos adversarios habent, SS. Q. 70. Art. 2 ad 3; daemones enim in cursu huius vitae nobis adversarii constituuntur, SS. Q. 90. Art. 2 c; poterat enim suam passionem et mortem impedire primo quidem adversarios reprimendo, PT. Q. 47. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 8; SS. Q. 69. Art. 2; SS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 71. Art. 3; PT. Q. 72. Art. 9; et passim.

adversātīvē, *adv.*, *in the manner* or *the sense of opposition, adversatively.* Cf. 1 Sent. 21 exp. On **ponere adversative**, see *ponere* under 2.

adversitas, ātis, *f.*, *misfortune, suffering, adversity.* Adversitates quas patiuntur observatores novae legis non sunt ab ipsa lege impositae, PS. Q. 107. Art. 4 ad 2; inquantum radicitus evellit passiones adversitatum, quibus anima inquietatur, SS. Q. 136. Art. 2 ad 2; non tamen credendum est quod afficiantur doloribus cognitis adversitatibus eorum quos in hoc saeculo dilexerunt, PTS. Q. 72. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 5. Art. 4; PS. Q. 99. Art. 6; SS. Q. 124. Art. 4.

adversor, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to stand opposite to one, oppose, resist.* De malis qui nobis adversantur, PP. Q. 63. Art. 9 a; in peccatis quae religioni adversantur, tanto aliquid gravius est quanto magis divinae reverentiae adversatur, SS. Q. 97. Art. 4 c; ideo manifestum est quod superbia importat aliquid quod adversatur rationi rectae, SS. Q. 162. Art. 1 c; ita etiam frequenter amici carnales adversantur profectui spirituali, SS. Q. 189. Art. 10 ad 2. Cf. PP. Q. 3. Art. 1; PT. Q. 1. Art. 4; PT. Q. 5. Art. 4; et passim. — **adversans**, ntis, *m.*, *adversary.* Simoniacum esset adversantium obstacula pecunia redimere, SS. Q. 100. Art. 2 ad 5.

adversum, i, *n.*, *misfortune, disaster, adversity.* Austeritas vitae et tolerantia adversorum, quae significantur per saga cilicina; quae erant exposita ventis et pluviis, ut Glossa dicit, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8.

adversus, *prep.* with *acc.*, *facing, against.* Caro concupiscit adversus spiritum per hoc quod passiones rationi repugnant, PP. Q. 95. Art. 2 ad 1; fortitudo est firmitas animi adversus ea quae temporaliter modesta sunt, SS. Q. 58. Art. 8 ad 2; adversus Apollinarium, PT. Q. 18. Art. 6 ob. 1. Cf. PP. Q. 33. Art. 4; SS. Q. 97. Art. 3; SS. Q. 123. Art. 2; PT. Q. 28. Art. 3; et passim.

adverto, ere, ti, sum, 3, *v. a.*, *to direct the mind to, heed, observe, notice.* Advertendum est quod numerus praedestinatorum certus Deo dicitur, PP. Q. 23. Art. 7 c; alio modo quando advertit hoc esse blasphemiam, considerans significata verborum, SS. Q. 13. Art. 2 ad 3; contingit quandoque quod per negligentiam ministri aut aqua non ponitur in calice aut etiam nec vinum, et hoc sacerdos advertit, PT. Q. 83. Art. 6 ob. 4. Cf. SS. Q. 99. Art. 3; PT. Q. 36. Art. 7; PTS. Q. 73. Art. 1; et passim. — **adversus**, a, um, *P. a.*, *unfavorable, adverse.* Nam praevaricator quasi varicator, qui adversam partem adiuvat, prodita causa sua, SS. Q. 68. Art. 3 c.—**adversum**, i, *n.*, *something adverse, adversity, calamity.* Quae vero invenit fidei nostrae adversa, in melius commutavit, PP. Q. 84. Art. 5 c; exultatio autem in adversis non est directe idem quod invidia, sed ex ea sequitur, SS. Q. 36. Art. 4 ad 3; fortitudo bene se habet in omnibus adversis tolerandis, SS. Q. 123. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 90. Art. 1; SS. Q. 36. Art. 4; SS. Q. 40. Art. 2; SS. Q. 152. Art. 3; et passim. — **ex adverso**, *adv. phrase*, *on the other hand.* Unde necesse est ut sit aliud iudicium universale correspondens ex adverso primae rerum productioni in esse, PTS. Q. 88. Art. 1 c.

advesperascit, ere. āvit, 3, *v. impers.* and *inch.*, *it approaches evening, twilight is coming on.* Sicut mortuus est advesperascente iam die et recedente in tenebras, ad ostendendum quod per suam mortem destrueret tenebras culape et poenae, PT. Q. 53. Art. 2 ad 3.

advocātio, ōnis, *f.*, *legal assistance, counsel at law, legal counsel.* Inconvenienter ergo aliqui quibus conceditur pro seipsis auctoritas advocationis esse prohibentur patrocinari causis aliorum, SS. Q. 71. Art. 2 ob. 3; exercere advocationis officium propter aliquid mundanum, repugnat omni religioni, SS. Q. 188. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 188. Art. 2.

advocātus, i, *m.*, also **advocata**, ae, *f.*, *legal assistant, counsellor, advocate.* Sic ergo ab officio advocatorum prohibentur quidam propter in potentiam, eo quod deficiunt sensu, SS. Q. 71. Art. 2 c; advocatus autem, suscipiens causam iniustam, iniuste laedit eum contra quem patrocinium praestat, SS. Q. 71. Art. 3 ad 1; sicut ad iudicium concurrit persona advocati, SS. Q. 71. Art. 4 ob. 3; inquantum scilicet oratio eius exprimebat sensualitatis affectum, tamquam sensualitatis advocata, PT. Q. 21. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 67 pr.; SS. Q. 71. Art. 1; SS. Q. 100. Art. 3; SS. Q. 189. Art. 3; et passim.

advoco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to call someone* to a place or to someone for counsel or aid; in judicial language, *avail oneself* of some one in a cause as *aid, assistant, witness, counsellor*; *call in.* Used with *ad* and *acc.*, also *absol.* Legis difficultatibus laborantes, et peccatis saeculi oneratos ad se advocat, PS. Q. 107. Art. 4 a; videtur quod inconvenienter aliqui secundum iura arceantur ab officio advocandi, SS. Q. 71. Art. 2 ob. 1; ut tota mentis intentio illuc advocetur, ita scilicet quod nihil intelligat aliud ex phantasmatibus, sed totaliter feratur in Deum, SS. Q. 175. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 187. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 1; et passim.

advōlo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, *to fly to* or *towards*, used with *in* and *acc.* Passer vero vivus advolare dimittebatur in agrum, quia leprosus restituebatur pristinae libertati, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7.

advolvo, ere, vi, volūtum, 3, *v. a.*, *to roll to* or *toward*, with *dat.* Quia nihil praeter eum oportet in pectora nostra penetrare, lapis ostio advolvitur, PT. Q. 51. Art. 2, in quot.

aedificātio, ōnis, *f.*, (1) abstr., *the act of building, a building* or *constructing*, used (a) *absol.*, (b) with the *gen.*, (2) concr., *a building, structure, edifice*, (3) fig., *building up, instructing, edification*, used (a) *absol.*, (b) with *gen.* — (1) (a), quae fit perfectio operati, sicut aedificatio est perfectio aedificati, PP. Q. 87. Art. 3 c; sicut in actibus exterioribus est considerare operationem et operatum, puta aedificationem et aedificatum, PS. Q. 90. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 16. Art. 1; SS. Q. 141. Art. 6; PT. Q. 78. Art. 2. — (1) (b), sicut etiam ars aedificativa est una secundum unitatem finis, quia tendit ad aedificationem domus, PS. Q. 99. Art. 1 ad 1; per aedificationem turris significatur perfectio christianae vitae, SS. Q. 189. Art. 10 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 4.—(2), sicut aedificatio est completa generatio domus; collocatio autem fundamenti, et erectio parietis sunt species incompletae, PS. Q. 72. Art. 7 c. — (3) (a), quia cum potestas Praelati spiritualis, qui non est dominus

sed dispensator, in aedificationem sit data, et non in destructionem, SS. Q. 88. Art. 12 ad 2; poenitentia non potest dici fundamentum spiritualis aedificii simpliciter, id est, in prima aedificatione, PT. Q. 84. Art. 6 ad 2. Cf. PTS. Q. 25. Art. 1. — (3) (b), aedificatio Ecclesiae per conversionem fidelium non pertinet ad perfectionem Christi, PT. Q. 7. Art. 4 ad 3; sed hoc fiebat virtute divina ad aedificationem fidei, PTS. Q. 83. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 171. Art. 1; SS. Q. 176. Art. 2; PT. Q. 54. Art. 1; PT. Q. 72. Art. 2.

aedificātivus, a, um, *adj., building, constructing,* a synonym of *aedificatorius.* Sicut si dicamus quod principium artis aedificativae est fundamentum, quia ibi incipit aedificator operari, SS. Q. 19. Art. 7 c; sicut etiam ars aedificativa est una secundum unitatem finis, quia tendit ad aedificationem domus, PS. Q. 99. Art. 1 ad 1. On **ars aedificativa,** see *ars* under 2. Cf. PP. Q. 1. Art. 4.

aedificātor, ōris, *m., a builder.* Aedificator enim est causa domus quantum ad eius fieri, PP. Q. 104. Art. 1 c; sed sapiens aedificator nihil omittit eorum quae sunt necessaria ad aedificium, PS. Q. 108. Art. 2 a; sicut domus, postquam aedificata est, non aedificatur ulterius ab aedificatore, SS. Q. 52. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 1; SS. Q. 19. Art. 7; SS. Q. 141. Art. 6; PT. Q. 78. Art. 2; et passim.

aedificātōrius, a, um, *adj., building, constructing,* a synonym of *aedificativus.* Alias quilibet homo obligaretur ad agriculturam et aedificatoriam, et ad huiusmodi officia quae sunt necessaria communitati humanae, PTS. Q. 41. Art. 2 c. On **ars aedificatoria,** see *ars* under 2.

aedificium, i, *n., a building of any kind, an edifice, structure,* used (1) concretely, (2) figuratively.—(1), sicut in genere aedificii artifex qui disponit formam domus dicitur sapiens et architecton, PP. Q. 1. Art. 6 c; fundamentum in aedificio non tenet secundum, sed primum locum, PT. Q. 84. Art. 6 ob. 2; undecimo die omnes colles et montes et aedificia in pulverem redigentur, PTS. Q. 73. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 65. Art. 2; PS. Q. 89. Art. 2; PS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 4. Art. 7; SS. Q. 161. Art. 5; et passim. — (2), **spirituale aedificium,** *spiritual edifice.* Sed peccata venialia sunt praeter spirituale aedificium, PS. Q. 89. Art. 2 ob. 1; sed fides videtur esse prior intellectu; quia fides est fundamentum totius spiritualis aedificii, SS. Q. 8. Art. 8 ob. 2; sed infidelitas est maximum peccatorum, quia subruit fundamentum spiritualis aedificii, SS. Q. 20. Art. 3 ob. 1. Cf. PS. Q. 76. Art. 4; PS. Q. 89. Art. 2; SS. Q. 4. Art. 7; SS. Q. 161. Art. 5; et passim.

aedifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) lit., *to erect a building, build,* used (a) *absol.,* (b) with *object,* (2) in gen., *to build* or *erect* anything, (3) fig., *to build up, establish, instruct, edify,* used (a) *absol.,* (b) with *object.*— (1) (a), aut per accidens, sicut dicitur, quod albus aedificat, PP. Q. 76. Art. 1 c; sicut aedificatoris finis non est aedificare sed domus, PP. Q. 103. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 56. Art. 1; PS. Q. 57. Art. 4; et passim. — (1) (b), puta qui aedificavit domum novam, qui plantavit vineam, vel qui despondit uxorem, PS. Q. 105. Art. 3 ob. 5; puta si aedificator incipiat aedificare, et non compleat domum, SS. Q. 137. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 113. Art. 2; PS. Q. 20. Art. 1; SS. Q. 52. Art. 3; PT. Q. 78. Art. 2; PTS. Q. 40. Art. 6; et passim. — (2), quae sit perfectio operati, sicut aedificatio est perfectio aedificati, PP. Q. 87. Art. 3 c; scimus autem quod aedificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 3; qui vult turrim aedificare, SS. Q. 189. Art. 10 ob. 3. Cf. PP. Q. 92. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 10; et passim. — (3) (a), sed solum de eo qui aedificat supra fundamentum, quod quidem non est fides informis, ut quidam existimabant, sed fides formata charitate, PS. Q. 89. Art. 2 ad 2.—(3) (b), super quam aliqui aedificant bona opera, quae figurantur per aurum, argentum et lapides pretiosos, PS. Q. 89. Art. 2 c; ille autem qui aedificet lignum, fenum et stipulam, non peccat mortaliter sed venialiter, SS. Q. 118. Art. 4 a; qui autem aedificant supra fundamentum fidei aurum et argentum et lapides pretiosos, PTS. Q. 89. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 87. Art. 6; PS. Q. 89. Art. 2; SS. Q. 176. Art. 2; PTS. Q. 99. Art. 4.

aeger, gra, grum, *adj., ill, sick, unwell,* the opposite of *sanus,* used lit. and fig. Nam sicut etiam mediocriter aegrum sanum non est, sic ista mediocritas morborum vel passionum animae sana non est, PS. Q. 24. Art. 2 c; sed simul intelligantur, ut album et nigrum, sanum et aegrum, PS. Q. 64. Art. 3 ob. 3; aegri autem spiritualiter sunt peccatores, qui recipiunt bonam habitudinem per hoc sacramentum, PT. Q. 84. Art. 4 ob. 1. Cf. PS. Q. 52. Art. 1; PS. Q. 54. Art. 2; PS. Q. 64. Art. 3; PT. Q. 43. Art. 4; et passim.

aegritudinalis, e, *adj., sickly, caused by disease, unhealthy.* Vel est aliqua aegritudinalis habitudo ex parte corporis, PS. Q. 78. Art. 3 c; sunt autem quaedam concupiscentiae et delectationes turpiores concupiscentiis et delectationibus humanis, quae dicuntur bestiales et aegritudinales, SS. Q. 142. Art. 4 ob. 3. Cf. PS. Q. 31. Art. 7; PTS. Q. 81. Art. 4.

aegritūdo, inis, *f., illness, sickness,* either of body or mind or soul, the opposite of *sanitas,* a synonym of *infirmitas* and *morbus.* Sicut aegritudo est privatio sanitatis, PS. Q. 18. Art. 8 ad 1; praeterea, tristitia est quaedam animi aegritudo, . . ., sed aegritudo animae contrariatur virtuti, PS. Q. 59. Art. 3 ob. 3; aegritudines autem alio nomine infirmitates dicuntur, PS. Q. 77. Art. 3 a; unde nominabant eas aegritudines vel morbos: et ideo penitus eas a virtute separabant, SS. Q. 123. Art. 10 c; vita enim, et incolumitas corporis consistit in hoc quod subiciatur animae, sicut perfectibile suae perfectioni. unde per oppositum mors, et aegritudo, et quilibet corporalis defectus pertinent ad defectum subiectionis corporalis ad animam, SS. Q. 164. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 2; PS. Q. 82. Art. 1; SS. Q. 49. Art. 8; PT. Q. 15. Art. 4; PTS. Q. 32. Art. 2; et passim.

aegrōtātio, ōnis, *f., illness, sickness, disease, infirmity,* properly only of body, while *aegritudo* and *morbus* also designate that of mind and soul. Sicut Tullius dicit, . . ., "morbi et aegrotationes partes sunt vitiositatis," in corporibus enim morbum appellat "totius corporis corruptionem," puta febrem vel aliquid huiusmodi; aegrotationem vero morbum, cum imbecillitate," vitium autem, "cum partes corporis inter se dissident." et quamvis in corpore quandoque sit morbus sine aegrotatione, puta cum aliquis est interius male dispositus, non tamen exterius praepeditur a solitis operationibus; in animo tamen, ut ipse dicit, "haec duo non possunt nisi cogitatione secerni, . . ., sed vitium animi, ut Tullius ibidem dicit, "est habitus aut affectio animi in tota vita inconstans et a seipsa dissentiens," quod quidem invenitur etiam absque morbo vel aegrotatione, utpote cum aliquis ex infirmitate vel ex passione peccat. unde in plus se habet vitium quam aegrotatio vel morbus, sicut etiam virtus in plus se habet quam sanitas; nam sanitas etiam quaedam virtus ponitur in VII Physic., text. 17; et ideo virtuti conventius opponitur vitium quam aegrotatio vel morbus, PS. Q. 71. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 71. Art. 1 (passim).

aegrōtātivus, a, um, *adj., inclined to sickness.* Sicut naturale est Socrati vel Platoni esse aegrotativum vel sanativum, secundum propriam complexionem, PS. Q. 51. Art. 1 c.

aegrōto, āre, āvi, ātum, 1, *v. n., to be ill, sick,* in the S.T. used only of the body. Sicut bonus paterfamilias aliquid pretiosius dat servo aegrotanti, PP. Q. 20. Art. 4 ad 2; et cum homo aegrotat aut tristatur, PP. Q. 79. Art. 2 c; vinum in modica quantitate sumptum non potest multum aegrotanti nocere, PT. Q. 74. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 22. Art. 1; SS. .Q 35. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 3.

aegrōtus, a, um, *adj., ill, sick, diseased,* a synonym of *aeger,* used in the S.T. only of the body. Sicut in restauratione vel sanatione aegrotorum, PP. Q. 105. Art. 7 ob. 2; sicut medicus corporalis

sanitatem aegroto debet inferre, si potest, sine alicuius membri abscissione, SS. Q. 33. Art. 7 c; sed contra est quod medicina non est necessaria nisi aegroto, PT. Q. 61. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 83. Art. 15; PTS. Q. 42. Art. 3.

Aegyptia, ae, *f.*, *an Egyptian woman.* Videtur quod fidelis possit matrimonium cum infideli contrahere, quia Ioseph contraxit cum Aegyptia, et Esther cum Assuero, PTS. Q. 59. Art. 1 ob. 1.

Aegyptiacus, a, um, *adj.*, *Egyptian.* Quantum vero ad effectum quia per sanguinem agni paschalis protecti sunt filii Israel a devastante angelo, et educti de Aegyptiaca servitute, PT. Q. 73. Art. 6 c.

Aegyptius, ii, *m.*, *an Egyptian.* Haec dicitur fuisse opinio Aegyptiorum, PP. Q. 23. Art. 8 c; imminebatque periculum ei qui non festinaret exire cum multitudine ne remanens occideretur ab Aegyptiis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2; figura baptismi praecessit in transitu maris Rubri, ubi Aegyptii sunt submersi sicut peccata delentur in baptismo, PT. Q. 39. Art. 4 ob. 1. Cf. PS. Q. 94. Art. 5; PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 60. Art. 6; SS. Q. 104. Art. 4. et passim.

Aegyptus, i, *f.*, *Egypt.* Quasi blasphemantes in Spiritum sanctum, beneficia Dei, qui eos de Aegypto eduxerat, idolo attribuentes, SS. Q. 14. Art. 3 c; de Aegypto Dei populo recedente Moyses mare virga divisit, et Pharaonem prostravit, et populum Dei redemit, PT. Q. 46. Art. 4 c; de quisbusdam patribus in Aegypto legitur quod oleum ad infirmos transmittebant, et sanabantur, PTS. Q. 31. Art. 1 ob. 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 174. Art. 6; PT. Q. 12. Art. 4; PTS. Q. 77. Art. 2; et passim.

aemulātio, ōnis, *f.*, *an assiduous striving to equal* or *excel another in anything, emulation.* Contra veneficia autem, inimicitias et contentiones, animositates, aemulationes et dissensiones opponuntur longanimitas, . . ., et benignitas, PS. Q. 70. Art. 4 c.

aemulātor, ōris, *m.*, *a zealous imitator, emulator.* Quia Moyses legem dedit, Elias pro gloria Domini aemulator fuit, PT. Q. 45. Art. 3, in quot.

aemulor, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to rival, endeavor to equal* or *to excel, emulate.* Maximam habet auctoritatem Ecclesiae consuetudo, quae semper est in omnibus aemulanda, SS. Q. 10. Art. 12 c. Cf. SS. Q. 4. Art. 7; PT. Q. 45. Art. 3 c.

aemulus, a, um, *adj.*, *emulating, rivalling, emulous,* as a substantive, *rival.* Passio, inquit, Domini aemulos habet, pares non habet, PT. Q. 46. Art. 11, in quot.

Aeneis, idis or idos, *f.*, *the Aeneid of Vergil.* Ponit dolorem inter passiones animae, inducens illud Vergilii, Aeneid, VI, vers. 753, PS. Q. 35. Art. 1 a.

aēneus, a, um, *adj.*, *of copper* or *bronze.* Sed aeneus circulus potest amittere rotunditatem, PP. Q. 50. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5.

aenigma, atis, *n.*, *that which is dark, obscure* or *inexplicable, a riddle, enigma, obscurity,* a synonym of *obscuritas.* Similiter etiam est considerandum, quod obscuritas quae importatur in nomine aenigmatis dupliciter potest accipi: uno modo secundum quod quaelibet creatura est quoddam obscurum, si comparetur ad immensitatem divinae claritatis, et sic Adam videbat Deum in aenigmate, quia videbat Deum per effectum creatum; alio modo potest accipi obscuritas quae consecuta est ex peccato, prout scilicet impeditur homo a consideratione intelligibilium per sensibilium occupationem, et secundum hoc non vidit Deum in aenigmate, PP. Q. 94. Art. 1 ad 3; nunc autem contemplatio divinae veritatis competit nobis imperfecte, videlicet per speculum et in aenigmate, SS. Q. 180. Art. 4 c; PP. Q. 12. Art. 11; PS. Q. 67. Art. 5; PT. Q. 61. Art. 4; et passim.

aenigmaticus, a, um, *adj.*, *like an enigma, obscure, enigmatic,* a synonym of *obscurus.* Unde non potest esse quod eadem numero cognitio quae prius fuit aenigmatica, postea fiat visio aperta, PS. Q. 67. Art. 5 c; per illa verba non ostenditur esse de ratione prophetiae aenigmatica cognitio, quae scilicet est per somnium et in visione, PT. Q. 7. Art. 8 ad 1. Cf. PP. Q. 12. Art. 3; PS. Q. 67. Art. 5; SS. Q. 5. Art. 1; SS. Q. 27. Art. 4; PT. Q. 9. Art. 3; et passim. On **cognitio aenigmatica**, see *cognitio* under 2; on **visio aenigmatica**, see *visio* under 1.

aequābilis, e. *adj.*, *equal, consistent, uniform, equable.* Generale decorum ita est ac si aequabilem formam atque universitatem honestatis in omni actu suo habeat continentem, SS. Q. 155. Art. 2, in quot.

aequālis, e, *adj.*, (1) *equally great, equal in the sense of bodily size,* the opposite of *inaequalis,* (2) *equally great, equal* in a figurative sense. See *aequalitas.*—(1), aequale est quod habet unam quantitatem cum alio, PP. Q. 39. Art. 8 c; aequale dicitur quasi per negationem minoris et maioris, PP. Q. 42. Art. 1 c; ut patet in dextro et sinistro, aequali et inaequali, et similibus, PS. Q. 7. Art. 2 ad 1; aequale autem est realiter medium inter maius et minus, SS. Q. 58. Art. 10 c; aequalia sunt quorum quantitas est una, 5 Met. 17 c; idem est aliquid esse aequale alicui, quod habere quantitatem illius, 1 Sent. 19. 1. 2 c; aequale opponitur magno et parvo sicut duae privationes, 1 Sent. 31. 1. 1 a; aequale est medium inter plus, quod pertinet ad superabundantiam, et minus, quod pertinet ad defectum, 2 Eth. 6 d; haec est igitur ratio aequalis, quod nec magnum nec parvum est, aptum tamen est esse aut magnum est parvum, 10 Met. 7 i. Cf. 5 Eth. 1 h; et passim. — Kinds of *aequale* in this sense are: (a), **aequale secundum proportionem** and **aequale secundum quantitatem** or **quantitatem absolutam,** *equally great according to relation* and *equally great according to greatness* or *absolute greatness.* Tale medium est secundum "geometricam proportionalitatem" in qua attenditur aequale non secundum quantitatem, sed secundum proportionem; sicut si dicamus quod sicut se habent sex ad quatuor ita se habent tria ad duo, quia utrobique est sequi altera proportio, in qua maius habet totum minus, et mediam partem eius; non autem est aequalitas excessus secundum quantitatem quia sex excedunt quatuor in duobus, tria vero excedunt duo in uno, SS. Q. 61. Art. 2 c; ex hoc ostenditur quod non sunt aequales absolute, non autem quod non sint aequales secundum proportionem, PTS. Q. 64. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 66. Art. 2; PS. Q. 73. Art. 2; PT. Q. 88. Art. 3. — (b), **aequale secundum quantitatem** or **quantitatem absolutam,** see (a). — (c), **aequale simpliciter,** *simply* or *entirely equally great.* Sed simpliciter non sunt aequales, PP. Q. 108. Art. 3 ad 1. Cf. 2 Sent. 5. 1. 2 c. — (2), omnes erunt aequales, PP. Q. 12. Art. 6 a; ut aequalibus inaequalia dentur, PP. Q. 23. Art. 5 ob. 3; ergo sunt diversi gradus beatitudinis, et non omnium est aequalis beatitudo, PS. Q. 5. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 47. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 5; PTS. Q. 22. Art. 4; et passim. On **amicitia inter aequales,** see *amicitia* under 1; on **complexio aequalis,** see *complexio* under 2; on **iurisdictio aequalis,** see *iurisdictio*; on **iustitia aequalis,** see *iustitia* under 1; on **iustum aequale** and **iustus aequalis,** see *iustus*; on **terminus aequalis,** see *terminus* under 4. — **ex aequali,** *equally.* Tamen si providentia ex aequali respiceret voluntatem et intellectum divinum, PP. Q. 22. Art. 1 ad 3. — **aequāliter,** *adv., equally, uniformly, in equal measure, in like manner.* Si omnes aequaliter Dei essentiam vident, PP. Q. 12. Art. 6 a; species universales aequaliter si habent ad praeteritum praesens et futurum, PP. Q. 57. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 76. Art. 5; SS. Q. 26. Art. 6; SS. Q. 44. Art. 7; PTS. Q. 96. Art. 1; et passim. On **praedicare aequaliter et aequaliter ad invicem,** see *praedicare* under 2; on **procedere aequaliter,** see *procedere* under 4.

aequālitas, ātis, *f.*, (1) *equal greatness, equality in bodily size,* the opposite of *inaequalitas,* (2) *equal greatness, equality* in a figurative sense, the opposite of *inaequalitas* and *disparitas,* (3) *equality, uniformity* of a thing.—(1), aequalitas enim attenditur secundum unum in quantitate, PP. Q. 42. Art. 1 ob. 1; aequalitas attenditur secundum magnitudinem, PP. Q. 42. Art. 4 ad 2; ad aequalitatem requiritur diversitas substantiae, 10 Met. 4 e; aequalitas est species

proportionis, est enim aequalitas proportio aliquorum habentium unam quantitatem, 1 Sent. 19. 1. 1 ad 4; aequalitas est relatio quaedam fundata supra unitatem quantitatis, 1 Sent. 31. 1. 1 c; aequalitas enim relatio quaedam est duorum ad invicem ex parte utriusque extremi, Mal. 16. 3 c. Cf. PP. Q. 42. Art. 1 ob. 4; PS. Q. 66. Art. 2; PTS. Q. 55. Art. 1; et passim. On **proportio aequalitatis**, see *proportio* under 1. — Kinds of *aequalitas* in this sense are: (a), **aequalitas absoluta seu omnimoda seu simpliciter** and **aequalitas aliqualis seu secundum quid**, *the simple* or *complete equality*, and *the equality in a certain measure* or *in a relative way*. Unde non potest hominis ad Deum esse iustitia secundum absolutam aequalitatem, sed secundum proportionem quamdam, PS. Q. 114. Art. 1 c. Cf. C. G. 3. 71; 2 Sent. 5. 1. 2 c; Mal. 16. 3; Thess. 1. 2; et passim. — (b), **aequalitas aequiperantiae**, *the equality of comparison in all and in every respect*, the opposite of *aequalitas seu proportio partium ad invicem*. Cf. 2 Sent. 16. 1. 1 ad 4. — (c), **aequalitas aliqualis**, see *aequalitas absoluta*. — (d), **aequalitas arithmetica seu secundum arithmeticam medietatem seu quantitatis** and **aequalitas geometrica seu proportionis**, *the arithmetical* and *the geometrical equality* or *the equality of the absolute* and *that of proportion*. In una tamen invenitur aequalitas secundum proportionalitatem geometricam, in alia secundum arithmeticam, SS. Q. 61. Art. 2 c; attenditur enim aequalitas proportionis, quando aequaliter se habet hoc ad illud, sicut aliud ad alterum. 2 Sent. 27. 1. 3 c. Cf. PS. Q. 114. Art. 3 c; 2 Sent. 27. 1. 3 c; 3 Sent. 18. 1. 2 c; 3 Sent. 36. 1. 4 c; 4 Sent. 32. 1. 3 c; Thess. 1. 2; et passim. — (e), **aequalitas geometrica**, see *aequalitas arithmetica*. — (f), **aequalitas omnimoda**, see *aequalitas absoluta*. — (g), **aequalitas proportionis**, see *aequalitas arithmetica*. — (h), **aequalitas quantitatis**, see *aequalitas arithmetica*. — (i), **aequalitas secundum arithmeticam medietatem**, see *aequalitas arithmetica*. — (j), **aequalitas secundum quantitatem absolutam** and **aequalitas secundum quantitatem comparatam** (3 Sent. 36. 1. 4 c), *the equality of absolute quantity* and *that of compared quantity* or *relative size*. Sicut patet in digitis manus, qui non sunt aequales secundum quantitatem absolutam, cum unus alteri superpositus excedat ipsum, sunt tamen aequales secundum proportionem, quia sicut quantitas unius digiti sufficit ad suum officium, ita et quantitas alterius digiti, unde et digiti proportionaliter, augentur, 3 Sent. 36. 1. 4 c. Cf. **aequalitas arithmetica**. — (k), **aequalitas secundum quantitatem comparatam**, see *aequalitas secundum quantitatem absolutam*. — (l), **aequalitas secundum quid**, see *aequalitas absoluta*. — (m), **aequalitas simpliciter**, see *aequalitas absoluta*. — (2), cum hominibus promittatur in beatitudine aequalitas angelorum, PP. Q. 12. Art. 6 ob. 3; aequalitas vel similitudo dupliciter potest significari in divinis, PP. Q. 42. Art. 1 ad 3; virtus ad suum obiectum principale secundum aequalitatem proportionatur, C. G. 1. 74; cum non pertingat bonitas creaturae ad aequalitatem bonitatis divinae, C. G. 3. 99. Cf. PS. Q. 114. Art. 1 c; PTS. Q. 92. Art. 3; et passim. On **comparatio aequalitatis**, see *comparatio* under 2; on **iustitia aequalitatis**, see *iustitia*; on **relatio aequalitatis**, see *relatio*. — Kinds of *aequalitas* in this sense are: (a), **aequalitas mutua**, *the common* or *mutual equality of two things*. Secundum quidem quod significatur per nomina, mutua aequalitas dicitur in divinis personis et similitudo; Filius enim est aequalis et similis Patri, et e converso, PP. Q. 42. Art. 1 ad 3. — (b), **aequalitas secundum quantitatem virtualem**, *equality according to the greatness of a power*. Ubi attenditur aequalitas secundum quantitatem virtualem aequalitas includit in se similitudinem, et aliquid plus, quia excludit excessum, PP. Q. 42. Art. 1 ad 2. — (3), unde organum tactus fuerit magis reductum ad aequalitatem complexionis, PP. Q. 76. Art. 5 c; cui excellentiae velocitatis repugnat aequalitas humanae complexionis, PP. Q. 91. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 91. Art. 1 c; C. G. 2. 70 and 90; C. G. 4. 8. 9; 2 Sent. 15. 2. 1 c; 2 Sent. 19. 1. 4 c; et passim.

aequāliter, *adv.*, see *aequalis*.

aequanimitas, ātis, *f.*, *calmness*, *patience*, *equanimity*. Ostendit Dominus filios sapientiae intelligere, in abstinendo, nec in manducando esse iustitiam, sed in aequanimitate tolerandi inopiam, SS. Q. 184. Art. 7, in quot. Cf. PT. Q. 40. Art. 2, in quot.

aequanimiter, *adv.*, *calmly*, *with equanimity*. Minus enim laeditur ex iniuria illata virtuosus, qui aequanimiter tolerat, quam alii, qui etiam interius scandalizati laeduntur, PS. Q. 73. Art. 9 ob. 1; sed exteriorem abiectionem, vel aequanimiter patitur, sive in verbis, sive in factis, SS. Q. 161. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 70. Art. 3; SS. Q. 73. Art. 4; SS. Q. 136. Art. 4; SS. Q. 152. Art. 3; SS. Q. 182. Art. 3; SS. Q. 183. Art. 4; et passim.

aequē, *adv.*, see *aequus*.

aequidistantia, ae, *f.*, *an equal distance*. Quod qualitates tangibiles in corporibus gloriosis non sunt reductae ad medium rei secundum aequidistantiam ab extremis receptam, PTS. Q. 83. Art. 6 ad 3.

aequinoctiālis, e, *adj.*, *pertaining to the equinox*, *equinoctial*, with *circulus* = *the equator*. Illi qui dicunt paradisum esse sub circulo aequinoctiali, . . ., dicitur enim esse sub aequinoctiali circulo, . . ., quidquid autem de hoc sit credendum est paradisum in loco temperatissimo constitutum esse, vel sub aequinoctiali vel alibi, PP. Q. 102. Art. 2 ad 4.

aequinoctium, i, *n.*, *the time of equal days* and *nights*, *equinox*. Debuit ergo magis pati circa tempus solstitii aestivalis quam circa tempus aequinoctii vernalis, (ob. 3), . . ., in aequinoctio, PP. Q. 46. Art. 9 ad 3.

aequiparantia, ae, *f.*, *complete equalization*, *coordination*, *equality*, a synonym of *adaequatio*. Uno modo per aequiparantiam alio modo per similitudinem, PP. Q. 63. Art. 3 c; voluntas hominis non potest conformari voluntati divinae per aequiparantiam, sed per imitationem, PS. Q. 19. Art. 9 ad 1. Cf. PS. Q. 19. Art. 9; SS. Q. 163. Art. 2; PT. Q. 1. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 8; PTS. Q. 44. Art. 1; 1 Sent. 17. 2. 3 ad 2; et passim. On **aequalitas aequiparantiae**, see *aequalitas* under 1; on **relatio aequiparantiae**, see *relatio*; on **similitudo aequiparantiae seu secundum aequiperantiam**, see *similitudo* under 1.

aequipero, (also **aequipar**), āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to put a thing on an equality with another thing*, *equalize*, with *dat.* Dum voluit aliquo modo Deo aequiperari, PP. Q. 61. Art. 4 ad 3; ergo et secundum iura humana filii illegitimi debent legitimis aequiperari, PTS. Q. 68. Art. 2 ob. 2; simpliciter Deo aequiperare voluit, 2 Sent. 5. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 46. Art. 2; SS. Q. 163. Art. 2.

aequipolleo, ēre, *v. n.*, *to be of equal value* or *significance*. Non necesse esse et possibile non esse aequipollent, PP. Q. 19. Art. 3 ob. 4. On **enuntiatio aequipollens**, see *enuntiatio* under 2; on **propositio aequipollens**, see *propositio* under 2.

aequitas, ātis, *f.*, *the virtue of doing what is right* and *just*, *justice*, *equity*, a synonym of *epikeia* and *iustitia*, the opposite of *iniquitas* and *iniustitia*. Quod illa praecepta iudicialia disponebant populum ad iustitiam et aequitatem, secundum quod conveniebat illi statui, PS. Q. 104. Art. 3 ad 3; potest autem contineri sub humanitate, quam Macrobius ponit: "aequitas" vero sub epikeia vel amicitia, SS. Q. 80. Art. 1 ad 3; ad hoc ordinatur epicheia, quae apud nos dicitur aequitas, SS. Q. 120. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 57. Art. 3; SS. Q. 58. Art. 11; SS. Q. 89. Art. 5; C. G. 3. 123; et passim. — Kinds of *aequitas* are: **aequitas moralis** and **aequitas naturalis**, *the moral* or *ethical justice*, and *the natural justice*, i.e., *the justice which man gradually acquires* and *that which is his by nature*. Puta si debeatur non ex iustitiae necessitate, sed ex quadam morali aequitate, ut contingit in beneficiis gratis susceptis, SS. Q. 31. Art. 3 ad 3; hoc videtur esse licitum secundum naturalem aequitatem, SS. Q. 66. Art. 5 ob. 2. Cf. C. G. 3. 123 and 144.

aequivalentia, ae, *f.*, *equivalence, the state of being equal in value.* Secundum aequivalentiam potest restitui, PS. Q. 60. Art. 3 ad 1; multo minus homo potest propter aequivalentiam operis Deum sibi constituere debitorem, PTS. Q. 14. Art. 4 ad 1; per quandam interpretationem sive aequivalentiam, 4 Sent. 4. 1. 1 ad 3. Cf. PTS. Q. 14. Art. 2 ad 4.

aequivaleo, ēre, 2, *v. a.*, *to have equal power, be equivalent.* Quia iustitia aequalitatem importat, Deo autem non possumus aequivalens recompensare, SS. Q. 57. Art. 1 ad 3; ideo si non detur illa pecunia quae creditur, sed alia aequivalens, nihil obest contractui, PTS. Q. 51. Art. 2 ad 7. Cf. SS. Q. 62. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 4; PTS. Q. 13. Art. 1.

aequivocātio, ōnis, *f.*, (1) *same name* or *title*, same name of two or more things which in their concept and essence are different; the opposite of *univocatio*, in which not only the name but the thing signified by the name is the same. This diversity may be (2) *ambiguity*, a complete difference or (3) *analogy*, a relative or proportional difference. It does not imply the pejorative and malicious sense of our English *equivocation*.—(1), ideo ad aequivocationem designandam signanter dicitur, PP. Q. 68. Art. 1 ad 1. On **fallacia aequivocationis**, see *fallacia* under 2; on **significare per modum aequivocationis**, see *significare*. — (2), ne intelligerentur tres essentiae propter nominis aequivocationem, PP. Q. 30. Art. 1 ad 1; deceptus est Galenus ex aequivocatione eius, quod est per se, 7 Phys. 1 b; in his autem quae multum distant, magis manifestatur aequivocatio, si idem nomen eis imponatur, 5 Eth. 1 g. Cf. PT. Q. 2. Art. 6 c; 1 Sent. 23. 1. 3 c; et passim. — (3), ubicumque dicitur, "vocavit", significatur aequivocatio nominis, PP. Q. 69. Art. 1 ad 5; secundum aequivocationem, id est, communicationem nominum, prout scilicet dicimus illum hominem esse Deum et Filium Dei, PT. Q. 2. Art. 6 c; aequivocatio inducitur ex diversa forma significata per nomen, non autem ex diversitate suppositionis, non enim hoc nomen *homo* aequivoce sumitur ex eo, quod quandoque supponit pro Platone, quandoque pro Socrate, C. G. 4. 49. Cf. PP. Q. 1. Art. 10; PP. Q. 13. Art. 10; PP. Q. 29. Art. 4; PP. Q. 30. Art. 1; et passim. — Kinds of *aequivocatio* in this sense are: **aequivocatio pura seu multum distans** and **aequivocatio propinqua seu proxima**, *the pure* or *the purely accidental* and therefore *remotely* (ab unitate generis) *existing* or *distant homonymity* (likeness of name) in sense 2, and the *closely* or *very closely existing homonymity because of the greater* or *smaller similarity of the things designated by the same name.* Pure aequivocation or ambiguity: Ita iste modus communitatis medius est inter puram aequivocationem et simplicem univocationem, PP. Q. 13. Art. 5 c; ubi est pura aequivocatio, nulla similitudo in rebus attenditur, sed solum unitas nominis, C. G. 1. 33. Comparative or analogous aequivocation: per similitudinem et propinquitatem ad unitatem generis multorum aequivocatio latet. sunt autem quaedam aequivocationum multum distantes, in quibus sola communitas nominum attenditur, sicut si canis dicatur caeleste sidus et animal latrabile. (pure aequivocation) quaedam vero sunt, (and this is analogy) quae habent quandam similitudinem, sicut si hoc nomen *homo* dicatur de vero homine et de homine picto, inquantum habet similitudinem quandam veri hominis. quaedam vero aequivocationes sunt proximae, aut propter convenientiam in genere, sicut si corpus dicatur de corpore caelesti et de corpore corruptibili, aequivoce dicitur naturaliter loquendo, quia eorum non est materia una (conveniunt tamen in genere logico, et propter hanc generis convenientiam videntur omnino non aequivoca esse), aut etiam sunt propinquae secundum aliquam similitudinem sicut ille qui docet in scholis, dicitur magister, et similiter ille, qui praeest domui, dicitur magister domus aequivoce, et tamen propinqua aequivocatione propter similitudinem; uterque enim est rector, hic quidem scholarum, ille vero domus, unde propter hanc propinquitatem vel generis vel similitudinis non videntur esse aequivocationes, cum tamen sint, 7 Phys. 8 g. Cf. 1 Sent. 35. 1. 4 c; Pot. 7. 7 c; et passim. See also *aequivoce et analogice.*

aequivocē, *adv.*, see *aequivocus.*

aequivoco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to use in an equivocal sense, equivocate, but not with intent to deceive.* Quia nomen substantiae, quod secundum proprietatem significationis respondet hypostasi, aequivocatur apud nos, cum quandoque significet essentiam, quandoque hypostasim, PP. Q. 29. Art. 2 ad 2.

aequivocus, a, um, *adj.*, (1) *homonymous*, of like name in the broad sense of the word; all things are so called which share the same name but not the same idea and essence, whether they are alike or not; opposite of *univocus*, and therefore inclusive of analogous, see below, (2) *homonymous, of like name* in the narrow sense of the word, applied to those things which bear the same name but are not only different in idea and essence, but are not similar to each other, a synonym of *aequivocus a casu*, opposite of *analogicus* or *analogus*.—(1), largo modo accipit aequivoca, secundum quod includunt in se analoga, PP. Q. 13. Art. 10 ad 4; id enim quo multa significantur, est signum ambiguum, et per consequens fallendi occasio sicut patet de nominibus aequivocis, PT. Q. 60. Art. 3 ob. 1; aequivoca, id est, non (simul) convenientia in nomine et ratione, 5 Phys. 7 a; aequivoca sunt, quorum nomen solum commune est et ratio substantiae diversa, 2 Anim. 2 b. Cf. PP. Q. 4. Art. 2 c; PP. Q. 6. Art. 2 c; PP. Q. 12. Art. 5 ob. 1; PS. Q. 35 pr.; PS. Q. 60. Art. 1 c; et passim. On **agens aequivocum**, see *agens*; on **causa aequivoca**, see *causa* under (b); on **effectus aequivocus**, see *effectus*; on **generatio aequivoca**, see *generatio* under 1. One kind of *aequivocus* in the broad sense of the word is **aequivocus a casu seu per casum et fortunam seu omnino seu pure**, *accidently* or *wholly* or *purely* and *simply homonymous*, the opposite of *analogicum* seu *analogum*, which is called **aequivocus a consilio.** In praedicationibus oporteat aequivoca ad univoca reduci tamen in actionibus agens non univocum ex necessitate praecedit agens univocum. agens enim non univocum est causa universalis totius speciei, ut sol est causa generationis omnium hominum; agens vero univocum non est causa agens universalis totius speciei, alioquin esset causa sui ipsius, cum sub specie contineatur, sed est causa particularis respectu huius individui, quod in participatione speciei constituit. causa igitur universalis totius speciei non est agens univocum. causa autem universalis est prior particulari. hoc autem agens universale, licet non sit univocum, non tamen est omnino aequivocum, quia sic non faceret sibi simile; sed potest dici agens analogicum, sicut in praedicationibus omnia univoca reducuntur ad unum primum non univocum, sed analogum, quod est ens, PP. Q. 13. Art. 5 ad 1; ista dicuntur aequivoce a casu, quia scilicet casu accidit, quod unum nomen unus homo imposuit uni rei et alius alii rei, ut praecipue patet in diversis hominibus uno nomine nominatis, 1 Eth. 7 i. Cf. C. G. 1. 33; 1 Sent. 35. 1. 4 c; Pot. 7. 7 c; 7 Phys. 8 g; 1 Eth. 7 i; et passim. — *Omne aequivocum reducitur ad univocum*, every *aequivocum* is to be traced back to an *univocum*, i.e., essentially different things are designated by the same name because there are essentially similar things to which the name in question is first applied. Cf. PP. Q. 13. Art. 5 ob. 1; PP. Q. 13. Art. 5 ad 1, quoted above; Pot. 7. 7 ob. 7. — (2), univocorum est omnino eadem ratio, aequivocorum est omnino ratio diversa. in analogicis vero oportet, quod nomen secundum unam significationem acceptum ponatur in definitione eiusdem nominis secundum alias significationes accepti, PP. Q. 13. Art. 10 c; aequivocum enim dividitur secundum res significatas, univocum vero dividitur secundum differentias, sed analogum dividitur secundum diversos modos, 1 Sent. 22. 1. 3 ad 2. Cf. Perih. 5 g; C. G. 1. 32-34; Pot. 7. 7 c and ad 3; 7 Met. 2 c; et passim. On **dictio aequivoca**, see *dictio* under 2; on **nomen aequivocum** or **pure aequivocum**, see *nomen* under 1; on **praedicatio aequivoca**, see *praedicatio* under 2. — **aequivocē**, *adv.*, (1) *in the manner* or *sense of*

homonymy, (2) *in the manner* or *sense of pure* or *complete homonymy*, synonym of *omnino* or *pure aequivoce*.—(1), Augustinus aequivoce utitur nomine creationis, PP. Q. 45. Art. 1 ad 1; aequivoce tamen dicitur angelus esse in loco et corpus, PP. Q. 52. Art. 1 c; unde, recedente anima, non est os aut caro, nisi aequivoce, ut patet per Philosophum, PT. Q. 5. Art. 3 c; non est intellectus agens et possibilis, nisi forte aequivoce, C. G. 2. 96. Cf. PP. Q. 13. Art. 10; PT. Q. 50. Art. 5; PP. Q. 112. Art. 2; PTS. Q. 55. Art. 1; C. G. 4. 29; 2 Anim. 2 b; et passim. On **causa aequivoce agens**, see *causa* under 2; on **commune aequivoce**, see *communis* under 1; on **dicere omnino seu proprie seu pure aequivoce**, see *dicere* under 3; on **praedicare omnino seu pure aequivoce**, see *praedicare* under 2. — (2), unde patet quod non secundum eamdem rationem hoc nomen, "sapiens," de Deo et de homine dicitur. et eadem ratio est de aliis. unde nullum nomen univoce de Deo et creaturis praedicatur, sed nec etiam pure aequivoce, ut aliqui dixerunt, PP. Q. 13. Art. 5 c; animal dictum de animali vero et de picto non dicitur pure aequivoce, PP. Q. 13. Art. 10 ad 4. Cf. PP. Q. 13. Art. 5 a and c; PT. Q. 60. Art. 1 ad 3; C. G. 2. 81; et passim. On **accipere aequivoce**, see *accipere* under 3; on **dicere aequivoce**, see *dicere* under 3; on **praedicare aequivoce**, see *praedicare* under 2; on **sumere aequivoce**, see *sumere* under 3.

aequo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to make one thing equal to another, make oneself equal to another, consider equal, equal, rival*, used with *acc.* alone or with *acc.* and *dat.* Anima sine corpore non aequatur angelis, ut Augustinus dicit, PS. Q. 4. Art. 5 ob. 6; nullus enim, nisi insanus, studet se aequare vel praeferre in gloria his qui sunt multo eo maiores, SS. Q. 36. Art. 1 ad 2; ex quo meritum continentiae coniugalis in ipso aequatur merito, continentiae virginalis in Ioanne, SS. Q. 152. Art. 4 ad 1; quaedam enim interioris hominis virtute viros aequaverunt in agonibus martyrum, PT. Q. 72. Art. 8, in quot. Cf. PP. Q. 25. Art. 6; PP. Q. 46. Art. 2; PP. Q. 52. Art. 3; SS. Q. 36. Art. 1; PTS. Q. 99. Art. 1; et passim.

aequor, ōris, *n.*, *an even, level surface, the sea, waters.* Secundo die omnia aequora prosternentur in profundum, PTS. Q. 73. Art. 1 a.

aequus, a, um, *adj.*, (1) *equal, equally great*, (2) *right, just, fair, a* synonym of *epiikes*.—(1), unus est interitus hominis et iumentorum, et aequa utriusque conditio, PP. Q. 75. Art. 6, in quot. — **ex aequo**, *equally, in the manner of equality* or *of equal size*: vel sit principium ex aequo coordinatum ei, PP. Q. 44 pr.; ratio illa procedit his quae ex aequo dividuntur, PP. Q. 60. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 8. Art. 3 ad 3; PS. Q. 56. Art. 2 c; Pot. 9. 9 c. *In the sense of equal* or *equally large measure:* tale damnum non oportet recompensare ex aequo, SS. Q. 62. Art. 4 c; si vero sit magna permixtio, puta ex aequo, vel quasi, talis permixtio speciem mutat, PT. Q. 74. Art. 3 ad 3. On **significare ex aequo**, see *significare*. — (2), clementia vero hoc facit ex animi lenitate, inquantum iudicat esse aequum ut aliquis non amplius puniatur, SS. Q. 157. Art. 4 ad 3; nam communicare proximis, et consulere nolentes aequa sapere, SS. Q. 189. Art. 10 ad 2; ita per ius positivum quod est ars boni et aequi, PTS. Q. 57. Art. 1 c; oportet, quod aequum et iustum in moribus sint determinata in rebus, Usur. 2. On **ars aequi**, see *ars* under 2; on **iudicium aequi**, see *iudicium* under 2. — **aequē**, *adv.*, *in like manner, equally.* Si omnes virtutes essent aeque intensae in uno et eodem, PS. Q. 66. Art. 2 ob. 2; omnia aeque eveniunt bonis et malis PS. Q. 114. Art. 10 ad 4; quantum ad hoc omnes homines aeque diligimus ex charitate, quia omnibus optamus bonum idem in genere, scilicet beatitudinem aeternam, SS. Q. 26. Art. 6 ad 1; ideo indulgentiae aeque valent si fiant ab eo qui in peccato mortali. sicut si fierent ab eo qui est sanctissimus, PTS. Q. 26. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 63. Art. 2; SS. Q. 131. Art. 1; PT. Q. 48. Art. 2; et passim,

aer, āeris, *m.*, *the air, atmosphere, the lower atmosphere* as distinguished from *aether*, the upper pure air. Licet aer in sua raritate manens non retineat figuram, neque colorem, PP. Q. 51. Art. 2 ad 3; quia etiam aer spiritus dicitur, PP. Q. 66. Art. 1 ad 2; similiter dicendum est quod firmamentum, id est, aerem, vocavit caelum, PP. Q. 69. Art. 1 ad 5; sicut corpus per hoc quod vivificatur ab anima, et aer per hoc quod illuminatur a sole, SS. Q. 81. Art. 7 c; sicut ignis primo calefacit aerem sibi propinquum, per quem calefacit corpora distantia, PT. Q. 56. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 5; PP. Q. 68. Art. 3; PP. Q. 91. Art. 1; SS. Q. 147. Art. 7; PT. Q. 75. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 7; et passim.

āereus, a, um, *adj.*, *pertaining to the air, aerial, airy, high*, usually *aerius.* Ut aerea loca esse daemonum, aetherea vero vel empyrea diceret angelorum, PP. Q. 66. Art. 3 c; sic secundum eum sunt tres caeli, aereum, sidereum, et aliud superius, PP. Q. 68. Art. 4 c; Elias sublevatus est in caelum aereum, non autem in caelum empyreum, qui est locus sanctorum, PT. Q. 49. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 51. Art. 1; PP. Q. 67. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 94. Art. 1; et passim.

āeromantia, ae, *f.*, *divination from the state of the air, aëromancy.* Si autem in aqua, hydromantia; si autem in aere, aeromantia; si autem in igne, pyromantia, SS. Q. 95. Art. 3 c.

aerūgo, inis, *f.*, *the rust of copper, verdigris.* De aere aut aurichalco non fiat, quia ob vini virtutem aeruginem parit, qui vomitum provocat, PT. Q. 83. Art. 3, in quot.

aerumna, ae, *f.*, *toil, hardship, distress.* Quaecumque enim mulier concipit, necesse est quod aerumnas patiatur et cum dolore pariat, SS. Q. 164. Art. 2 ad 3. Cf. PTS. Q. 69. Art. 2, in quot.

aerumnōsus, a, um, *adj.*, *full of trouble, wretched, miserable.* Sed recido in haec aerumnosis ponderibus, SS. Q. 180. Art. 8, in quot.

aes, aeris, *n.*, (1) *any crude metal dug out of earth, copper, bronze*, (2) *money*.—(1), ut ex aere fit imago, quae materialis est, PP. Q. 42. Art. 2 ob. 1; nec erat tanta pretiositas aeris, ut per hoc populus ad aliquam idololatriam provocaretur, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7; de aere aut aurichalco non fiat, quia ob vini virtutem aeruginem parit, quae vomitum provocat, PT. Q. 83. Art. 3 ad 6; sed si statua ex eodem aere reficiatur, non erit eadem numero, PTS. Q. 79. Art. 2 ob. 4. Cf. PP. Q. 45. Art. 1; SS. Q. 189. Art. 6; PT. Q. 75. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 3; et passim. — (2), vidua enim quae misit duo aera minuta in gazophylacium, PP. Q. 95. Art. 4 c; dicitur enim avaritia quasi aeris aviditas, quia scilicet in appetitu pecuniae consistit, SS. Q. 118. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 32. Art. 4; PT. Q. 79. Art. 5.

aestas, ātis, *f.*, *the summer season*, as one half of the year from March twenty-second to September twenty-second; the other half was *hiems;* also in a restricted sense, the *summer*, the three months from the entrance of the sun into Cancer to the autumn equinox. Quae non essent, si semper esset aut aestas, aut hiems, PP. Q. 70. Art. 2 c; sicut tempori aestatis competit sollicitudo metendi, tempori autumni sollicitudo vindemiae, SS. Q. 55. Art. 7 c; sed nox et dies, aestas et hiems efficiuntur per motum solis, PTS. Q. 91. Art. 2 ob. 1. Cf. PS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 55. Art. 7; PT. Q. 12. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 9; PT. Q. 61. Art. 4.

aestimātio, ōnis, *f.*, *estimation, valuation, analysis, opinion*, a synonym of *existimatio.* Sicut imaginatio formae sine aestimatione convenientis vel vocivi non movet appetitum sensitivum, PS. Q. 9. Art. 1 ad 2; est autem causa timoris, secundum quod facit nobis aestimationem de poenis quas peccatoribus infliget, SS. Q. 17. Art. 1 ad 2; iustum pretium rerum non est punctualiter determinatum; sed magis in quadam aestimatione consistit, SS. Q. 77. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 9 ad 3; PS. Q. 4. Art. 1 ad 3; PS. Q. 9. Art. 1 ad 2; SS. Q. 20. Art. 2 c; C. G. 1. 72 and 9 c; et passim. On **agens per aestimationem**, see *agens*. — Kinds of *aestimatio* are: (a), **aestimatio confusa**, *obscure* or *confused estimation*, as opposed to **aestimatio distincta**, *clear* and *definite estimation.* Sed tunc confusio respiciet aestimationem Dei, quae est secundum veritatem de quolibet peccato, sive sit unius tantum sive multorum, PTS. Q. 87. Art. 2 ad 4. Cf. C. G. 3. 48. — (b), **aestimatio corrupta seu**

falsa, and **aestimatio recta seu vera seu iusta**, *the corrupted* or *false* and *the right* or *true* or *just estimation.* Contingit autem aliquem habentem rectam existimationem in universali, circa motum appetitivum non recte se habere, corrupta eius aestimatione in particulari, . . ., et inde est quod aliquis habens rectam fidem in universali, deficit in motu appetitivo circa particulare, corrupta particulari eius aestimatione per habitum vel per passionem; sicut ille qui fornicatur, eligendo fornicationem ut bonum sibi, ut nunc, habet corruptam aestimationem in particulari, . . ., quod scilicet sibi in tali statu existenti non sit sperandum de venia, corrupta aestimatione eius circa particulare, SS. Q. 20. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 5 ob. 2; SS. Q. 8. Art. 5 c; SS. Q. 49. Art. 4 c; 4 Sent. 20. 1. 3. 2 c; Verit. 24. 10 c; et passim. — (c), **aestimatio falsa**, see *aestimatio corrupta.* — (d), **aestimatio grossa**, *the rough* or *approximate estimation.* Ad ieiunium requiritur hora determinata, non secundum subtilem examinationem, sed secundum grossam aestimationem, SS. Q. 147. Art. 7 ad 2. — (e), **aestimatio iusta**, see *aestimatio corrupta.* — (f), **aestimatio naturalis**, *the natural estimation* or *the estimation suggested by nature.* In aliis enim animalibus invenitur secundum aestimationem naturalem quaedam participatio prudentiae ad aliquos particulares actus, PP. Q. 96. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 6. Art. 2; PTS. Q. 65. Art. 1; Verit. 15. 1 c; 3 Anim. 4 k; et passim. — (g), **aestimatio particularis**, *particular estimation, estimation with reference to the particular* or *individual.* Necesse est quod ab aestimatione in universali ad appetitum rei particularis perveniatur mediante aestimatione particulari, . . ., unde motus spei auferri potest, non solum sublata universali aestimatione fidei, quae est sicut causa prima certitudinis spei, sed etiam sublata aestimatione particulari, quae est sicut secunda causa, SS. Q. 20. Art. 2 c. — (h), **aestimatio recta**, see *aestimatio corrupta.* — (i), **aestimatio vera**, see *aestimatio corrupta.*

aestimātīvus, a, um, *adj., estimating, valuating, analysing, sentient faculty of valuation* or *sentient power of judgment,* that faculty of the animal by which it recognizes the individual relations of usefulness and harmfulness which confront it but are not comprehensible to the external senses; always used in the S.T. in the feminine gender agreeing with *potentia, virtus, vis,* either expressed or understood. Quantum ad formas sensibiles non est differentia inter hominem et alia animalia; similiter enim immutantur a sensibilibus exterioribus; sed quantum ad intentiones praedictas differentia est. nam alia animalia percipiunt huiusmodi intentiones solum naturali quodam instinctu; homo autem per quamdam collationem. et ideo quae in aliis animalibus dicitur aestimativa naturalis, in homine dicitur cogitativa, quae per collationem quamdam huiusmodi intentiones adinvenit, PP. Q. 78. Art. 4 ob. 5; quia appetitus sensitivus in aliis quidem animalibus natus est moveri ab aestimativa virtute, PP. Q. 81. Art. 3 c; sicut Socrates, et filius Diaris, et amicus, et alia huiusmodi, quae per se cognoscuntur in universali ab intellectu, in particulari autem a virtute cogitativa in homine, aestimativa autem in aliis animalibus, PTS. Q. 92. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 4; PP. Q. 79. Art. 11; PP. Q. 81. Art. 2 and Art. 3; C. G. 2. 60; Verit. 25. 2 c; Qu. Anim. 13 c; Pot. Anim. 4. 3; 3 Sent. 26. 1. 2 c; 2 Anim. 13 d; Mem. 2 d; et passim. On **potentia aestimativa**, see *potentia* under 2; on **virtus aestimativa**, see *virtus* under 1; on **vis aestimativa**, see *vis* under 1. This faculty is also called **aestimativa naturalis**, *natural sentient power of evaluation.* Cf. PP. Q. 78. Art. 4 ob. 5, quoted above, also 1 Sent. 3. 1. 3 ad 3. On the difference between *vis aestimativa* of the animal and the corresponding *vis cogitativa* of man, see *cogitativus.*

aestimātor, ōris, *m., one who estimates the value of things, an estimator, a judge.* Ille iuste et sancte vivit, qui rerum integer aestimator est, in neutram partem declinando, SS. Q. 60. Art. 4, in quot.

aestimo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to determine* or *estimate the extrinsic* (money) *value of a thing, value, appraise,* used with *abl.* or *gen.* of value, (2) *to estimate the intrinsic* (moral) *worth of a thing, value, hold,* used with the *gen.*; with *pro.* and *abl.* of value; with *ex* and *abl., abl.* alone; *secundum* with *acc.* of the standard by which a thing is estimated.—(1), inquantum id quod amatur, magni pretii aestimatur, PS. Q. 26. Art. 3 c; per pecuniam autem intelligitur omne illud cuius pretium potest pecunia aestimari, SS. Q. 100. Art. 2 c; manifestum est autem quod obsequium hominis ad aliquam utilitatem ordinatur, quae potest pretio pecuniae aestimari, SS. Q. 100. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 2; SS. Q. 78. Art. 2. — (2), si ipse tanti se aestimet, quod etiam eum peccantem Deus non puniat vel a gloria excludat, SS. Q. 21. Art. 4 c; non tamen sic ut pro magno aestimet humanum honorem, SS. Q. 129. Art. 1 ad 3; dignitas carnis Christi non est aestimandum solum secundum carnis naturam, sed secundum personam assumentem, PT. Q. 49. Art. 2 ad 3; unde oportet haec omnia aestimari in finali iudicio, PT. Q. 59. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 81. Art. 3; PS. Q. 42. Art. 5; SS. Q. 1. Art. 3; SS. Q. 60. Art. 3; et passim.

aestīvālis, e, *adj., pertaining to summer, summer-like.* Ita in solstitio aestivali maxime exaltatur quolibet anno. debuit ergo magis pati circa tempus solstitii aestivalis quam circa tempus aequinoctii vernalis, PT. Q. 46. Art. 9 ob. 3.

aestuo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n., to be in agitation or violent commotion, rage, burn with desire* or *passion.* Similiter nec illae passiones quae respiciunt bonum non habitum et nunc habendum, ut cupiditas aestuans, PP. Q. 95. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 48. Art. 4, in quot.; SS. Q. 185. Art. 1; both in quot. — **aestuantius**, *more ardently.* Et aestuantius ab eis liberari desiderat, et ad Deum ire, PP. Q. 20 Art. 4 ad 3.

aestuōsus, a, um, *adj., very hot.* Vel montium, vel marium, vel alicuius aestuosae regionis, quae pertransiri non potest, PP. Q. 102. Art. 1 ad 3.

aestus, ūm, *m.,* (1) *fire, glow, heat,* (2) *fire* or *heat of any passion.*—(1), ut patet in multis serpentibus, in aestu solis, et huiusmodi, PP. Q. 65. Art. 1 ob. 2; gladium qui versatilis dicitur propter proprietatem motus circularis huiusmodi aestum causantis, SS. Q. 164. Art. 2 ad 5. Cf. PP. Q. 102. Art. 2; SS. Q. 35. Art. 1.— (2), ardentissimos aestus accensionum suarum solitis ac statutis horis animae inferens aegrotanti, SS. Q. 35. Art. 1, in quot.; aliquando ipso aestu immensi desiderii aliquis peccat, SS. Q. 148. Art. 4, in quot.

aetas, ātis, *f.,* (1) *the period of life, time of life, life, age,* (2) *a space of time, an age, generation, time,* (3) *the time* or *period of life for the man himself, the age for the men living in it.*—(1), per hoc quod declinat ad aetatem senectutis, quae est contraria prodigalitati, SS. Q. 119. Art. 3 c; non reprehenditur mulier in puellari aetate constituta si voveat absque consensu parentum, SS. Q. 189. Art. 5 ad 4; quia adhuc non erat in actu impediendi cum in tali aetate puer frigidus, et non frigidus, quantum ad actum illum, sint aequaliter impotentes, PTS. Q. 55. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 99. Art. 1; SS. Q. 85. Art. 1; SS. Q. 124. Art. 1; PT. Q. 7. Art. 12; PTS. Q. 81. Art. 1; et passim.— Kinds of *aetas* in this sense are: (a), **aetas corporalis**, *corporeal age, age of the body.* Quia huiusmodi corporales aetates animae non praeiudicant, PT. Q. 72. Art. 8 c. — (b), **infantilis aetas**, *infantile age, age of infancy.* Sicut infantilis aetas dicitur antequam habeat usum rationis, SS. Q. 24. Art. 9 c. Cf. PT. Q. 12. Art. 4; PT. Q. 39. Art. 3. — (c), **aetas iuvenalis**, *youthful* or *juvenile age.* Ut in iuvenili aetate moriens et resurgens, futuram resurgentium qualitatem in seipso Christus praemonstraret, PT. Q. 46. Art. 9 ad 4; sed Christus resurrexit in aetate iuvenili, quae circa triginta annos incipit, PTS. Q. 81. Art. 1 a. Cf. PT. Q. 46. Art. 9; PTS. Q. 86. Art. 1. — (d), **aetas legitima**, *legal age.* Legitima aetas ad hoc quod aliquis tondeatur cum voto solemni religionis, est tempus pubertatis, SS. Q. 189. Art. 5 ad 1; tum etiam quia non potest aliquis scire utrum puer, cum ad legitimam aetatem pervenerit, assentiat fidei, PT. Q. 71. Art. 1 ob. 3. — (e), **aetas perfecta**, *perfect age.* Sed post augmentum

corporale aliquis dicitur esse in statu perfectae aetatis, SS. Q. 184. Art. 4 ob. 1; ad quod requiritur perfecta aetas, qualis est triginta annorum, PT. Q. 39. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 98. Art. 2; PP. Q. 101. Art. 2; SS. Q. 10. Art. 12; PT. Q. 39. Art. 3; PT. Q. 72. Art. 1; et passim. — (f), **aetas puerilis,** *boyish age, age of boyhood.* Unde etiam in puerili aetate homo potest consequi perfectionem spiritualis aetatis, PT. Q. 72. Art. 8 ad 2; non ad illam quam habet in aetate puerili, in qua humores adhuc non pervenerunt ad ultimam digestionem, PTS. Q. 81. Art. 1 ad 3. — (g), **aetas spiritualis,** *spiritual age.* Anima, ad quam pertinet spiritualis aetas, immortalis est, PT. Q. 72. Art. 8 ad 4; similiter etiam quia per hoc sacramentum confertur homini perfectio spiritualis aetatis, PT. Q. 72. Art. 10 c. Cf. PT. Q. 72. Art. 5; PT. Q. 72. Art. 8. — (2), in prima aetate non fuit idololatria propter recentem memoriam creationis mundi, SS. Q. 94. Art. 4 ad 2; senectuti autem, quae est sexta aetas, propter numerum temporum, quia Christus venit in sexta aetate, PT. Q. 1. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 93. Art. 1; PT. Q. 1. Art. 6; PTS. Q. 54. Art. 4; et passim.— (3), ibi tot pueri et puellae, ibi iuventus multa, et omnis aetas, et graves viduae, et virgines anus, SS. Q. 189. Art. 10 ad 3. Cf. PS. Q. 89. Art. 6; PTS. Q. 88. Art. 3.

aeternāliter, *adv., forever, incessantly, eternally, for all eternity, from eternity,* the opposite of *temporaliter.* Processio autem et exitus dicuntur in divinis et aeternaliter et temporaliter; nam Filius ab aeterno processit, ut sit Deus; temporaliter autem, ut etiam sit homo secundum missionem visibilem, PP. Q. 43. Art. 2 c; et ideo dicitur peccare mortaliter aeternaliter puniendus, PS. Q. 72. Art. 5 c; et ut ostenderet Patrem suum esse auctorem a quo et aeternaliter processit secundum divinam naturam, PT. Q. 21. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 8 (bis); SS. Q. 1. Art. 7; SS. Q. 25. Art. 11; SS. Q. 40. Art. 1; SS. Q. 75. Art. 2; et passim.

aeternitas, ātis, *f., eternity,* the measure of the duration of a wholly immutable being. Sic ergo ex duobus notificatur aeternitas. primo ex hoc quod id quod est in aeternitate est interminabile, id est, principio et fine carens, ut terminus ad utrumque referatur. secundo per hoc quod ipsa aeternitas successione caret, tota simul existens, . . ., aeternitas dicitur tota, non quia habet partes sed inquantum nihil ei deest, PP. Q. 10. Art. 1 c; aeternitas dicitur quasi ens extra terminos, 1 Sent. 8. 2. 1 c; est igitur carens principio et fine, totum esse suum simul habens, in quo ratio aeternitatis consistit, C. G. 1. 15; aeternitas non potest nisi Deo convenire simpliciter, et absolute secundum perfectam rationem aeternitatis, 1 Sent. 8. 2. 2 c; Deus est omnino extra ordinem temporis, quasi in arce aeternitatis constitutus, quae est tota simul, cui subiacet totus temporis decursus secundum unum et simplicem eius intuitum, et ideo uno intuitu videt omnia, quae aguntur secundum temporis decursum, 1 Perih. 14 f; Deus qui de aeternitatis excelso omnia respicit, Graec. 2. 10. Cf. PP. Q. 10 (entirely devoted to the subject of *aeternitas Dei*); C. G. 2. 32 and 35; C. G. 3. 61; et passim. On the relationship between **aeternitas** and **aevum,** see *aevum.* On **nunc aeternitatis,** see *nunc*; on **ratio aeternitatis,** see *ratio* under 14; on **speculum aeternitatis,** see *speculum* under 1; on **veritas aeternitatis,** see *veritas* under 4. — Kinds of *aeternitas* are: (a), **aeternitas divina,** *divine eternity, eternity of God.* Angelicus autem intellectus et quilibet intellectus creatus deficit ab aeternitate divina, PP. Q. 57. Art. 3 c; beatitudo sanctorum dicitur vita aeterna, quia per hoc quod Deo fruuntur, efficiuntur quoddammodo participes aeternitatis divinae, quae excedit omne tempus, SS. Q. 18. Art. 2 ad 2. Cf. 2 Cael. 1 a; Aeter.; 8 Phys. 2 a — i. — (b), **aeternitas mundi,** *eternity of the world.* Ponentes aeternitatem mundi, ponunt aliquam regionem infinities esse mutatam de inhabitabili in habitabilem, et e converso, (ad 4), . . ., hanc rationem, ponentes aeternitatem mundi, multipliciter effugiunt, PP. Q. 46. Art. 2 ad 8. — (c), **aeternitas participata,** *the eternity participated in* and *shared by the creature,* the opposite of *eternity of God.* Quod autem dicit Augustinus quod *Deus est auctor aeternitatis* intelligitur de aeternitate participata, PP. Q. 10. Art. 2 ad 2; sicut angelis sanctis, qui Verbi participata aeternitate perfruuntur, PP. Q. 64. Art. 1, in quot. Cf. PP. Q. 10. Art. 2 ad 1; 1 Sent. 8. 2. 2 c; 1 Sent. 19. 2. 1; 2 Sent. 2. 1. 1; Quodl. 5. 4. 7 c.

aeternus, a, um, *adj.,* (1) *eternal* in the true sense of the word, without succession of past, present, and future; see *aeternitas,* (2) *eternal* in the false sense of the word, i.e., *endless, unceasing,* the opposite of *temporalis* and a synonym of *diuturnus,* (3) *existing from primeval times,* (4) *immemorial, preceding primeval times.* — (1), illud quod est vere aeternum, non solum est ens, sed vivens, PP. Q. 10. Art. 1 ad 2; unde, cum Deus sit maxime immutabilis, sibi maxime competit esse aeternum. nec solum est aeternus, sed est sua aeternitas; cum tamen nulla alia res sit sua duratio; quia non est suum esse, PP. Q. 10. Art. 2 c; primo enim vere et proprie dicuntur aeterna ea, quae sunt ingenita, id est, quae non habent causam, ut ea, quae de Deo dicuntur, Nom. 10. 3; Deum esse aeternum, C. G. 1. 15. Cf. PP. Q. 16. Art. 6; PS. Q. 93. Art. 4; SS. Q. 58. Art. 2; PT. Q. 3. Art. 8; PT. Q. 86. Art. 4; et passim. — **ab aeterno,** *from eternity,* without beginning in time. Sic non oportuit quod assumeretur a Verbo, cum ab aeterno sibi adfuerit, PT. Q. 4. Art. 4 ad 2; sed a patre iudiciaria potestas traducta est in Filium, non solum ab aeterno secundum divinam naturam, sed etiam in tempore secundum humanam, in qua eam meruit, PTS. Q. 90. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 61. Art. 2; PT. Q. 24. Art. 1; PT. Q. 35. Art. 5; et passim. On **dicere ab aeterno,** see *dicere* under 3; on **electio aeterna,** see *electio* under 2; on **filiatio aeterna,** see *filiatio*; on **fruitio aeterna,** see *fruitio*; on **electio aeterna,** see *electio*; on **generatio aeterna,** see *generatio* under 1; on **intellectus aeternus,** see *intellectus* under 3; on **lex aeterna,** see *lex* under 1; on **missio aeterna,** see *missio*; on **nativitas aeterna,** see *nativitas*; on **poena aeterna,** see *poena*; on **praedicare ab aeterno,** see *praedicare* under 2; on **processio aeterna,** see *processio*; on **ratio aeterna,** see *ratio* under 8; on **speculum aeternum,** see *speculum* under 1; on **suppositum aeternum,** see *suppositum* under 1; on **verbum aeternum,** see *verbum* under 1; on **veritas aeterna,** see *veritas* under 1; on **voluntas aeterna,** see *voluntas* under 3. — Kinds of *aeternum* in this sense are: (a), **aeternum participative,** *eternity by participation.* Secundum quod aliqua participant de interminabilitate aeternitatis, aliquo modo dicuntur aeterna participative, 1 Sent. 8. 2. 2 c. — (b), **aeternum secundum quid,** *eternal in some respect.* Aeternum quod comprehendit et continet omnem durationem, 1 Cael. 21 f. — (c), **aeternum simpliciter,** *simply* or *absolutely eternal.* See (a) and (b). — (2), aeternum accipitur ibi pro saeculo, PP. Q. 10. Art. 2 ad 2; inquantum homo propter bonum temporale contemnit aeternum, SS. Q. 118. Art. 1 ad 2; unde quod dicitur: *et vivat in aeternum* sumitur ibi aeternum pro diuturno, SS. Q. 164. Art. 2 ad 6; aliquando (dicuntur aeterna) ea, quae sunt incorruptibilia, quia numquam esse desinunt, et immortalia, quia numquam desinunt vivere, et invariabilia, quia non variantur de forma in formam vel de quantitate in quantitatem, et semper existentia eodem modo, quae semper in eadem habitudine se habent, Nom. 10. 3; sic aeternum exponitur pro tempore diuturno, Pot. 3. 17; aeternum sive saeculum alicuius rei, 1 Cael. 21 f. Cf. PP. Q. 79. Art. 9; PP. Q. 93. Art. 8; PS. Q. 88. Art. 6; PT. Q. 7. Art. 10; et passim. — **in aeternum,** *into eternity, forever, for an age,* a synonym of *in saeculum.* Opera Dei perseverant in aeternum, quae sic Deus facit ut in aeternum perseverent; et haec sunt ea quae sunt perfecta, PS. Q. 98. Art. 2 ad 2; erat etiam in arca virga, id est, potestas sacerdotalis, quia ipse est factus sacerdos in aeternum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6. Cf. PP. Q. 65. Art. 1; PP. Q. 94. Art. 1; PS. Q.98. Art. 2; PTS. Q. 75. Art. 1; et passim. On **auctoritas aeterna,** see *auctoritas* under 4; on **beatitudo aeterna,** see *beatitudo* under 1;

on **bonum aeternum**, see *bonus* under 3; on **mors aeterna**, see *mors*; on **peccatum aeternum**, see *peccatum* under 2; on **sacerdotium aeternum**, see *sacerdotium*; on **tempus aeternum**, see *tempus*; on **vita aeterna**, see *vita*. — (3), tertio modo signantur nomine aevi vel aeterni, omnia quae sunt antiquissima, licet sint corruptibilia, Nom. 10. 3.— (4), quarto modo tota congeries nostri temporis appellatur aevum vel aeternum, Nom. 10. 3.

aether, eris, *n.*, *the upper pure bright air, aether.* Ideo empyreum nominabat, vel aethereum, secundum quod sumitur ab inflammatione, PP. Q. 66. Art. 3 c.

aethereus, (also **aetherius**), a, um, *adj.*, *pertaining to the ether, ethereal, fiery*, a synonym of *empyreus*. Porphyrius discernebat a daemonibus angelos, ut aerea loca esse daemonum, aetherea vero vel empyrea diceret angelorum, . . ., caelum istud sidereum igneum esse existimabat; et ideo empyreum nominabat, vel aethereum, secundum quod nomen aetheris sumitur ab inflammatione, PP. Q. 66. Art. 3 c; supremam vero regionem aeris vocavit caelum aethereum propter inflammationem, PP. Q. 68. Art. 4 c.

Aethiopia, ae, *f.*, *Ethiopia*, a country in Africa on both sides of the equator. Non enim sol eumdem caloris effectum habet in Dacia, quem habet in Aethiopia, PP. Q. 115. Art. 6 ad 2.

Aethiops, opis, *m.*, *Aethiopian.* Sicut dentes Aethiopis possunt esse albi etiam post evulsionem, secundum quod Aethiops dicitur albus, PS. Q. 4. Art. 5 ad 3; cum enim Aethiops dicitur albus ratione dentis, oportet quod Aethiopis dens sit albedinis subiectum, PT. Q. 35. Art. 5 ad 1. Cf. PT. Q. 16. Art. 8.

aetiologia, ae, *f.*, *the teaching of causes* and *reasons, etiology.* Augustinus dicit, . . ., "Scriptura quae Testamentum vetus vocatur, quadrifariam traditur; scilicet secundum historiam, secundum aetiologiam, secundum analogiam, secundum allegoriam," (ob. 2), . . ., quod tria illa, scilicet historia, aetiologia, analogia, ad unum litteralem sensum pertinent; nam historia est ut ipse Augustinus exponit, ubi supra, cum simpliciter aliquid proponitur; aetiologia vero, cum causa dicti assignatur, PP. Q. 1. Art. 10 ad 2.

aeviternus, a, um, *adj.*, *participating in an aevum* or *age, aeviternal.* Sequitur quod in aeviternis non differat esse vel fuisse vel futurum esse, PP. Q. 10. Art. 5 ob. 3; secundum igitur primam opinionem necesse est dicere, quod sunt plura aeva, secundum quod sunt plura aeviterna prima aequalia. secundum autem secundam opinionem oporteret dicere, quod sit unum aevum tantum; quia cum unumquodque mensuretur simplicissimo sui generis, . . ., oportet quod esse omnium aeviternorum mensuretur per esse primi aeviterni, quod tanto est simplicius quanto prius, PP. Q. 10. Art. 6 c. Cf. Quodl. 5. 4. 7 c.

aevum, i, *n.*, (1) *eternity* in the unreal sense of the word, a synonym of *aeternitas participata*; the measure of the duration of an incorruptible, and substantially immutable, but created being, i.e., an angel. Strictly speaking, there is only one *aevum*, the duration of the highest angel or spiritual substance, (2) *space of time*, a synonym of *saeculum*.—(1), aevum nihil aliud erit, quam aeternitas participata, Quodl. 5. 4. 7 c; aevum differt a tempore et aeternitate, medium existens inter illa, . . ., cum aeternitas sit mensura esse permanentis; secundum quod aliquid recedit a permanentia essendi, secundum hoc recedit ab aeternitate. quaedam autem sic recedunt a permanentia essendi, quod esse eorum est subiectum transmutationis, vel in transmutatione consistit; et huiusmodi mensurantur tempore, sicut omnis motus, et etiam esse omnium corruptibilium. quaedam vero recedunt minus a permanentia essendi; quia esse eorum nec in transmutatione consistit, nec est subiectum transmutationis; tamen habent transmutationem adiunctam vel in actu, vel in potentia: sicut patet in corporibus caelestibus, quorum esse substantiale est intransmutabile; tamen esse intransmutabile habent cum transmutabilitate secundum locum; et similiter patet de angelis, quod scilicet habent esse intransmutabile cum transmutabilitate secundum electionem, quantum ad naturam eorum pertinet, et cum transmutabilitate intelligentiarum et affectionum et locorum suo modo; et ideo huiusmodi mensurantur aevo, quod est medium inter aeternitatem, et tempus. esse autem quod mensuratur aeternitate, nec est mutabile, nec mutabilitati adiunctum. sic ergo tempus habet prius et posterius; aevum autem non habet in se prius et posterius, sed ei coniungi possunt; aeternitas autem non habet prius neque posterius, neque ea compatitur, (c), . . ., aevum est totum simul, non tamen est aeternitas: quia compatitur secum *prius* et *posterius*, . . ., duratio aevi est infinita, quia non finitur tempore, PP. Q. 10. Art. 5 ad 2. Cf. Nom. 5. 1 and 10. 3; 1 Sent. 8. 2. 2 c; 19. 2. 1 c; 2 Sent. 2. 1. 1 c; Pot. 3. 14. 9 c; Quodl. 5. 4. 7 c; et passim. On **nunc aevi**, see *nunc*. — (2), aevum aliquando accipitur pro saeculo, quod est periodus durationis alicuius rei; et sic dicuntur multa aeva, sicut multa saecula, . . ., licet corpora caelestia et spiritualia differant in genere naturae, tamen conveniunt in hoc quod habent esse intransmutabile; et sic mensurantur aevo, . . ., nec omnia temporalia simul incipiunt, et tamen omnium est unum tempus propter primum, quod mensuratur tempore; et sic omnia aeviterna habent unum aevum propter primum, etiamsi non omnia simul incipiant, PP. Q. 10. Art. 6 ad 1.

affābilitas, ātis, *f.*, *affability, friendliness, kindness, courtesy*, a synonym of *amicitia*. In seriis autem se exhibet aliquis alteri dupliciter; uno modo ut delectabilem decentibus verbis et factis; et hoc pertinet ad quamdam virtutem, quam Aristoteles nominat *amicitiam*, et potest dici *affabilitas*, PS. Q. 60. Art. 5 c; oportet autem hominem convenienter ad alios homines ordinari in communi conversatione tam in factis quam in dictis, ut scilicet ad unum quemque se habeat secundum quod decet. et ideo oportet esse quamdam specialem virtutem quae hanc convenientiam ordinis observet; et haec vocatur amicitia sive affabilitas, SS. Q. 114. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 115. Art. 1; SS. Q. 116. Art. 1; SS. Q. 168. Art. 1; 4 Eth. 14 a-m; et passim.

affātus, ūs, *m.*, *a speaking to, address.* Trepidare virginum est, et ad omnes viri ingressus pavere, omnes viri affatus vereri, PT. Q. 30. Art. 3, in quot.

affectio, ōnis, *f.*, *the relation to* or *disposition toward a thing produced in a person by some influence, agitation, inclination, affection, striving after, desire*, a synonym of *affectus* and *passio*. Motus animi quos Graeci πάθη, nostri autem, sicut Cicero, perturbationes, quidam affectiones vel affectus, PS. Q. 22. Art. 2, quoted from St. Augustine; ex quo patet quod passiones animae sunt idem quod affectiones, PS. Q. 22. Art. 2 a; prima autem dispositio mentis humanae ad bonum est per amorem, qui est prima affectio et omnium affectionum radix, PS. Q. 70. Art. 3 c; affectio eius inclinata est in hunc actum, PS. Q. 74. Art. 8 c; affectio est inclinatio animae ad aliquid, C. G. 1. 68; omnis affectionis principium est amor, C. G. 1. 91. Cf. PS. Q. 22. Art. 2; PS. Q. 59. Art. 2; PS. Q. 62. Art. 2; PS. Q. 101. Art. 2; SS. Q. 118. Art. 6; C. G. 3. 103 and 119; 4 Sent. 44. 3. 3. 2 ob. 5; et passim. On **passio secundum affectionem**, see *passio* under 2; on **voluntas affectionis**, see *voluntas* under 3. — Kinds of *affectio* are: (a), **affectio animae**, *affection of soul.* Unde in affectionibus animae nonnisi secundum metaphoram dicitur, PS. Q. 33. Art. 1 c; non autem prout refertur ad moderationem affectionum animae, quae pertinet ad virtutem temperantiae, SS. Q. 141. Art. 4 ad 2; propriissime dicuntur passiones animae affectiones appetitus sensitivi, PT. Q. 15. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 87. Art. 4; PS. Q. 29. Art. 2; PS. Q. 36. Art. 1; et passim. — (b), **affectio animi**, *affection of the soul, spiritual faculty of desire.* Etiam medici aliquas affectiones animi per pulsum cognoscere possunt, et multo magis angeli, vel etiam daemones, quanto subtilius huiusmodi immutationes occultas

corporales perpendunt, . . ., alio modo possunt cognosci cogitationes, prout sunt in intellectu, et affectiones prout sunt in voluntate, PP. Q. 57. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 12 c; PS. Q. 71. Art. 1; SS. Q. 162. Art. 3; C. G. 1. 68. — (c), **affectio bestialis,** *animal* or *bestial affection.* Nam talis delectatio non est humana, sed bestialis, proveniens vel ex mala consuetudine, vel ex corruptione naturae, sicut et aliae huiusmodi bestiales affectiones, SS. Q. 159. Art. 2 c. — (d), **affectio charitatis,** *affection of love.* Tamen affectio charitatis, qua coniungimur Deo, praeponderat et dilectioni, et misericordiae in proximos, SS. Q. 30. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 30. Art. 4; SS. Q. 68. Art. 1; C. G. 3. 158. — (e), **affectio carnalis,** *carnal affection* and *inclination.* Si aliquis aliquid spirituale alicui conferat gratis propter consanguinitatem vel quamcumque carnalem affectionem est quidem illicita et carnalis collatio, SS. Q. 100. Art. 5 ad 2. Cf. Hebr. 12. 1. — (f), **affectio cordis,** *affection* or *feeling of the heart.* Deus scit etiam cogitationes et affectiones cordium, PP. Q. 14. Art. 12 c; sic solus Deus cogitationes cordium et affectiones voluntatum cognoscere potest, PP. Q. 57. Art. 4 c. — (g), **affectio devota,** *pious* or *devout affection.* Cf. C. G. 3. 96. — (h), **affectio exterior,** *exterior affection.* Cf. 2 Cant. 4. — (i), **affectio indebita,** *undue affection.* Cf. C. G. 1. 70; Mal. 2. 3. — (j), **affectio inordinata,** *inordinated* or *unregulated affection.* Si passiones dicamus "inordinatas affectiones", sicut Stoici posuerunt, PS. Q. 59. Art. 5 c; non quaelibet inordinatio affectionis, quae est circa ea quae sunt ad finem, id est, circa bona creata constituit peccatum mortale, SS. Q. 24. Art. 12 ad 4. Cf. PS. Q. 59. Art. 2; SS. Q. 8. Art. 7; SS. Q. 117. Art. 3; et passim. — (k), **affectio intellectiva,** *transcendental affection.* Prout sunt in intellectu et affectiones, prout sunt in voluntate, PP. Q. 57. Art. 4 c. Cf. C. G. 1. 89; C. G. 3. 81; 1 Sent. 8 exp. 2. — (l), **affectio interior,** *interior affection.* Propter hoc oportet quod virtutes in talibus sint principaliter circa interiores affectiones quae dicuntur animae passiones, PS. Q. 60. Art. 2 c; alio modo importat immoderantiam circa interiores affectiones divitiarum, SS. Q. 118. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 118. Art. 1; SS. Q. 118. Art. 3; SS. Q. 146. Art. 1. — (m), **affectio ordinata,** *regulated affection.* Inquantum ad quamlibet cardinalium virtutum requiritur ordinata affectio, PS. Q. 62. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 9. Art. 4. — (n), **affectio quieta,** *calm* or *subdued affection.* Cf. C. G. 4. 6. — (o), **affectio sensitiva** or **sensualis,** *sensitive* or *sensual affection.* Cf. **affectio intellectiva.** — (p), **affectio terrena,** *earthly inclination* or *affection.* Cf. Hebr. 12. 1.

affectivus, a, um, *adj., passionate, desiring intensely* or *passionately,* see *affectio* and *affectus,* a synonym of *affectualis.* Alia autem est unio affectiva, secundum scilicet quod aliquid habet aptitudinem vel proportionem, PS. Q. 25. Art. 2 ad 2; alia autem est cognitio divinae voluntatis sive bonitatis, affectiva, sive experimentalis, SS. Q. 97. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 68. Art. 1; SS. Q. 26. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 1. On **cognitio affectiva,** see *cognitio* under 2; on **conclusio affectiva,** see *conclusio* under 2; on **pars affectiva,** see *pars* under 1; on **passio affectiva,** see *passio* under 2; on **potentia affectiva,** see *potentia* under 2; on **unio affectiva,** see *unio*; on **virtus affectiva,** see *virtus* under 1; on **vis affectiva,** see *vis* under 1.

affecto. āre, āvi, ātum, 1. *v. freq., to exert one's self, to obtain, strive after, desire, covet.* Nisi inquantum affectavit excellentiam singularem, PP. Q. 63. Art. 2 c; in vulture autem, qui sequitur exercitum, expectans comedere cadavera mortuorum, significantur illi qui mortes et seditiones hominum affectant, ut inde lucrentur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 89. Art. 5; SS. Q. 169. Art. 1; SS. Q. 189. Art. 8; et passim.— **affectātus,** a, um, *P. a., desired, coveted.* Non autem bonum alterius poterat aestimari impedimentum boni affectati per angelum malum, PP. Q. 63. Art. 2 c; humilitati aliquid addiderunt experti, credo, aliquorum fictas poenitentias per affectatas honorum potentias, PT. Q. 89. Art. 3 ad 2. On **ignorantia affectata,** see *ignorantia.*

affectuālis, e, *adj., affectionate, passionate,* a synonym of *affectivus.* Theodori autem et Nestorii sequaces, divisione gaudentes, affectualem unitatem introducunt, PT. Q. 2. Art. 6 c; quia haec gratia ordinatur ad unionem personalem, gratia autem adoptionis ad quamdam unionem affectualem, PT. Q. 50. Art. 2 c. On **unio affectualis,** see *unio.*

affectus, ūs, *m.,* (1) *state, condition, situation,* a synonym of *passio,* (2) *affectionate state* or *mood, inclination, desire, longing,* a synonym of *affectio* and *passio,* (3) *faculty of desire.*—(1), sed etiam omne illud quod impedit ne affectus mentis totaliter dirigatur ad Deum, SS. Q. 184. Art. 2 c; passionibus sive affectibus eorum, 2 Meteor. 11 a; de accidentibus sive affectibus eorum, 2 Meteor. 11 b; participatio vel affectus lucis in diaphano vocatur lumen, 2 Anim. 14 h. Cf. PS. Q. 22. Art. 2; SS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 175. Art. 2; SS. Q. 184. Art. 3; PTS. Q. 90. Art. 3; et passim. — (2), delectatio autem de cogitatione ipsa sequitur inclinationem affectus in cogitationem ipsam, PS. Q. 74. Art. 8 c; praecepta ordinantia affectum humanum, PS. Q. 106. Art. 2 c; benevolentia quae hic dicitur affectus, SS. Q. 80. Art. 1 ad 2; affectum hominis per se quidem solus Deus videt, SS. Q. 106. Art. 5 ad 3; ex affectu hominis trahitur mens eius ad intendendum his, ad quae afficitur, SS. Q. 166. Art. 1 ad 2; ex hoc enim ipso quod appetitus ad aliquid vehementer afficitur, potest contingere quod ex violentia affectus homo ab omnibus aliis alienatur, SS. Q. 175. Art. 2 c; quia affectus suos homo non de facili mensurare potest, et quandoque illud quod minus displicet, videtur magis displicere, PTS. Q. 3. Art. 1 ad 4; omnis motus affectus ab amore derivatur, C. G. 3. 151. Cf. PP. Q. 72. Art. 1; SS. Q. 175. Art. 2; PT. Q. 85. Art. 2; C. G. 3. 56; et passim. On **approximatio secundum affectum,** see *approximatio*; on **magnitudo affectus,** see *magnitudo* under 3; on **perfectio secundum affectum,** see *perfectio* under 2; on **unio affectus sive secundum affectum,** see *unio*; on **unitas affectus,** see *unitas.* — Kinds of *affectus* in this sense are: (a), **affectus dilectionis,** *the affection of love* or *the affection consisting of love* (in voluntate). Unde cum trinam dimensionem Deo attribuit, sub similitudine quantitatis corporeae quantitatem virtualem ipsius designat, . . ., per latitudinem affectum dilectionis ad omnia, PP. Q. 3. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 26. Art. 6; SS. Q. 26. Art. 10; SS. Q. 32. Art. 2; Eph. 5. 10; et passim. — (b), **affectus misericordiae,** *the affection of sympathy* or *the affection consisting of sympathy.* Quantum vero ad affectum passionis, movetur affectus hominis etiam circa alia animalia; quia enim passio misericordiae consurgit ex afflictionibus aliorum, contingit autem etiam bruta animalia poenas sentire, potest in homine consurgere misericordiae affectus etiam circa afflictiones animalium proximum autem est ut qui exercetur in affectu misericordiae circa animalia, magis ex hoc disponatur ad affectum misericordiae circa homines, PS. Q. 102. Art. 6 ad 8. Cf. PP. Q. 21. Art. 3. — (c), **affectus passionis seu secundum passionem** and **affectus secundum rationem,** *the affection of physical suffering* or that which takes place merely by some physical change, i.e., *the purely sensuous affection,* and *the affection which is according to reason* and *is guided by it.* Illa obiecto procedit de misericordia quantum ad passionis affectum, PP. Q. 21. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 21. Art. 3 c; PS. Q. 102. Art. 6 ad 8; SS. Q. 135. Art. 1; et passim. — (d), **affectus praesentis saeculi,** *affection for* or *an attachment to this world* and *its goods.* Cf. *luxuria.* Alius autem est appetitus eorum quae sunt ad finem, et quantum ad hoc ponitur affectus praesentis saeculi in quo scilicet aliquis vult frui voluptate, SS. Q. 153. Art. 5 c. — (e), **affectus secundum passionem,** see *affectus passionis.* — (f), **affectus secundum rationem,** see *affectus passionis.* — (g), **affectus simplex,** *the simple affection or the roused activity of the will,* called simple because in contrast with the proper affection it is *absque passione vel animi concitatione* and comes into being without any physical change. Cf. *simplex actus voluntatis* under *voluntas* 2. Alio modo

significant simplicem affectum absque passione vel animi concitatione, et sic sunt actus voluntatis, PP. Q. 82. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 24. Art. 2 c. — (h), **affectus terrenorum,** *an affection or attachment for the earthly.* In hoc etiam quod iusti puniuntur in hoc mundo, apparet iustitia et misericordia, in quantum per huiusmodi afflictiones aliqua levia in eis purgantur, et ab affectu terrenorum in Deum magis eriguntur, PP. Q. 21. Art. 4 ad 3. — (i), **affectus uxorius,** *affection for wife.* Antiqui patres ea dispensatione qua plures habebant uxores, ad ancillas accedebant uxorio affectu, PTS. Q. 65. Art. 5 ad 2. Cf. PTS. Q. 67. Art. 2; PTS. Q. 95. Art. 1; 4 Sent. 33. 2. 2. 1 a. — (3), una quidem praeambula et dispositiva ad Dei visionem, quae est depuratio affectus ab inordinatis affectionibus; et haec quidem munditia cordis fit per virtutes et dona quae pertinent ad vim appetitivam, SS. Q. 8. Art. 7 c. On **emanatio affectus,** see *emanatio*; on **motus affectus,** see *motus* under 2; on **passio affectus,** see *passio* under 2.

affero, afferre, attuli, allātum, *v. n.,* (1) *to bring, bear, cause,* used with *acc.* alone, with *dat.,* with *de* and *abl.,* with *in* and *acc.,* (2) *affirm, assert, adduce.*—(1), consilia sapientis amici magnam afferunt utilitatem, PS. Q. 108. Art. 4 a; ideo quidquid est quod probabilitatem afferat in contrarium reddit testimonium inefficax, SS. Q. 70. Art. 3 c; pertinet ergo ad sapientem ut condelectationem afferat his cum quibus conversatur, SS. Q. 114. Art. 1 ad 3; corpus Christi non est de caelo allatum, sicut Valentinus haereticus posuit, PT. Q. 35. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 1; PS. Q. 38. Art. 1; SS. Q. 168. Art. 3; PT. Q. 37. Art. 1; PT. Q. 44. Art. 4; PT. Q. 55. Art. 3; et passim. — (2), nec est instantia quam quidam afferunt, PP. Q. 94. Art. 4 ad 5.

afficio, ere, affēci, affectum, 3, *v. a., to exert an influence on body* or *mind* so that it is brought into such or such a state, *affect a person, affect,* (1) used with *acc.* and *abl.* or in *pass.* with *abl.,* (2) with *ad* and *acc.,* (3) with *secundum* and *acc.,* (4) with *circa* and *acc.,* (5) with *in* and *acc.*—(1), natura autem spiritualis non afficitur loco, PP. Q. 64. Art. 4 ob. 1; quae habent respectum ad malum in ipso qui afficitur passione, ut timor et dolor, PP. Q. 95. Art. 3 ad 2; nam mutilatio tollit corporis integritatem; verberatio vero tantummodo afficit sensum dolore, SS. Q. 65. Art. 2 c; non tamen credendum est quod afficiantur doloribus, cognitis adversitatibus eorum quos in hoc saeculo dilexerunt, PTS. Q. 72. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 86. Art. 4; PS. Q. 24. Art. 3; PS. Q. 95. Art. 1; PT. Q. 77. Art. 1; et passim. — (2), tales reges solent parum affici ad gentem cui praeficiuntur, et per consequens non curare de ea, PS. Q. 105. Art. 1 ad 2; quando inferiores potentiae vehementer afficiuntur ad sua obiecta, SS. Q. 153. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 2; PS. Q. 33. Art. 3; SS. Q. 60. Art. 3; et passim. — (3), uterque enim iudicabit secundum quod gustus eius afficitur, PP. Q. 85. Art. 2 c; propinqua materia liberalitatis sunt interiores passiones, secundum quas homo afficitur circa pecuniam, SS. Q. 117. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 44. Art. 2; PS. Q. 60. Art. 2; SS. Q. 137. Art. 1; PT. Q. 55. Art. 4; et passim. — (4), non enim afficitur circa pecunias nec circa aliquid aliud huiusmodi, SS. Q. 119. Art. 1 ob. 2; sed unicuique suggeritur aliquid ex his circa quae est affectus, PT. Q. 41. Art. 4 c. — (5), quia ex his quae anima per imaginationem et alias huiusmodi potentias commisit in corpore, in futuro afficietur vel in bonum vel in malum, PTS. Q. 70. Art. 2 ad 1.

affigo, ere, ixi, ixum, 3, *v. a., to fix* or *fasten to, attach to,* used with *dat.* or *in* and *abl.* Dixit enim quod relationes in divinis sunt assistentes sive extrinsecus affixae, PP. Q. 28. Art. 2 c; ideo conveniens fuit quod Christus ad satisfaciendum pro illo peccato seipsum pateretur ligno affigi quasi restituens quod Adam sustulerat, PT. Q. 46. Art. 4 c; sed corpus Christi vivum fuit circumcisum et in ligno affixum, PT. Q. 50. Art. 5 a. Cf. PT. Q. 46. Art. 11; PT. Q. 47. Art. 2.

affinis, e, *adj., that is neighboring* or *a neighbor to, adjacent to, near by family relationship,* the opposite of *consanguineus,* used (1) with *dat.,* (2) with *gen.,* (3) *substantively.*—(1), substantiae enim spirituales inferiores, scilicet animae, habent esse affine corpori inquantum sunt corporum formae, PP. Q. 55. Art. 2 c; quanto virtus est magis amicitiae affinis quam pecunia, SS. Q. 25. Art. 6 ad 2; unde frater affinis mei, vel pater, non efficitur mihi affinis in aliquo genere, PTS. Q. 55. Art. 5 ad 6. Cf. PP. Q. 102. Art. 1; PS. Q. 19. Art. 2; SS. Q. 33. Art. 1; PTS. Q. 55. Art. 1; et passim. — (2), sicut etiam potest esse quod sit affinis et consanguinea eiusdem per carnalem propinquitatem, PTS. Q. 56. Art. 4 ad 4. — (3), sed in incestu importatur specialis conditio mulierum, quia est abusus consanguinearum vel affinium, SS. Q. 154. Art. 9 a; sicut est quoddam amicitiae vinculum inter consanguineos, ita inter affines, PTS. Q. 55. Art. 6 c; videtur quod coniugium quod inter affines vel consanguineos est contractum, non semper sit per divortium dirimendum, PTS. Q. 55. Art. 9 ob. 1. Cf. PTS. Q. 55. Art. 5; PTS. Q. 55. Art. 7; PTS. Q. 55. Art. 8; PTS. Q. 55. Art. 10; et passim.

affinitas, ātis, *f.,* (1) *relationship,* (2) *affinity by marriage,* the opposite of *consanguinitas.*—(1), nam semper summum inferioris ordinis affinitatem habet cum ultimo superioris, sicut infima animalia parum distant a plantis, PP. Q. 108. Art. 6 c; intemperantia enim et iustitia, quae sunt in contrariis generibus, virtute scilicet et vitio, non contrariantur ad invicem secundum rationem propriae speciei; nec habent aliquam affinitatem vel convenientiam ad invicem, PS. Q. 35. Art. 4 c; parentes, quantum ad naturam et affinitatem qua nobis coniunguntur, sunt a nobis secundum praeceptum Dei honorandi, SS. Q. 34. Art. 3 ad 1; contentio, sicut et discordia, habet affinitatem cum invidia quantum ad recessum eius a quo aliquis discordat, vel cum quo contendit, SS. Q. 38. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 119. Art. 2; SS. Q. 72. Art. 4; PT. Q. 27. Art. 4; PT. Q. 31. Art. 6; Nom. 7. 4; et passim. — (2), sed persona coniuncta per carnalem copulam non fit particeps eiusdem radicis, sed quasi extrinsecus adiuncta; et ideo ex hoc efficitur aliud genus vinculi, quod *affinitas* dicitur, PTS. Q. 55. Art. 1 c; carnalis copula est causa affinitatis, ut patet per definitionem affinitatis, quae est talis: *affinitas est propinquitas personarum ex carnali copula proveniens omni carens parentela.* sed carnalis copula est etiam in illicito concubitu. ergo illicitus concubitus affinitatem causat, PTS. Q. 55. Art. 3 a; videtur quod gradus affinitatis non extendantur, sicut gradus consanguinitatis, quia vinculum affinitatis est minus forte quam consanguinitatis, PTS. Q. 55. Art. 8 ob. 1; unde etiam affinitas non contrahitur nisi facta commixtione seminum, ex qua potest sequi generatio carnalis, PTS. Q. 56. Art. 2 c; Quaestiones 54 and 55 of PTS. are devoted entirely to *De impedimento consanguinitatis* and *De impedimento affinitatis* respectively. Cf. 4 Sent. 41. 1. 1. 3 ob. 2; 4 Sent. 41. 1. 1. 1 c; 4 Sent. 41. 1. 1. 4 ad 1; et passim. On **gradus affinitatis,** see *gradus.*

affirmātio, ōnis, *f.,* (1) *affirmation, affirmative expression, positive assertion,* a synonym of *positio* and the opposite of *negatio, privatio,* and *remotio,* (2) *positive settlement* of a thing, the opposite of *negatio.*—(1), affirmatio est enuntiatio alicuius de aliquo (κατάφασις δέ ἐστι ἀπόφανσίς τινος κατά τινος, Aristotle's De Interpr. 6, 17 a. 25), 1 Perih. 8 g; affirmatio dicitur compositio, inquantum coniunctionem ex parte rei significat, 1 Perih. 3 b. Cf. PP. Q. 58. Art. 8; PS. Q. 100. Art. 7; SS. Q. 122. Art. 2; 2 Perih. 1 a; et passim. On **via affirmationis,** see *via* under 1; on **virtus affirmationis,** see *virtus* under 6. — Kinds of *affirmatio* in this sense are: (a), **affirmatio de praedicato finito, affirmatio de praedicato infinito,** and **affirmatio de praedicato privativo seu affirmatio privativa,** *the affirmation with a limited, that with an unlimited,* and *that with privative predicate.* Cf. *praedicatum.* Cf. 2 Perih. 2 c. — (b), **affirmatio de praedicato infinito,** see *affirmatio de praedicato finito.* — (c), **affirmatio de praedicato privativo,** see *affirm-*

atio de praedicato finito. — (d), **affirmatio incompacta,** *the affirmation not entirely true,* quasi non omnino convenienter coniuncta propter diversum modum, Pot. 7. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 12; 1 Sent. 4. 2. 1 ad 2. — (e), **affirmatio privativa,** see *affirmatio de praedicato infinito.* — (f), **affirmatio secundum quid** and **affirmatio simplex seu simpliciter,** *the relative affirmation* or *the affirmation in a certain respect,* e.g., homo est iniustus, 2 Perih. 2 c, and *the simple* or *absolute affirmation,* e.g. homo est iniustus, 2 Perih. 2 c. — (g), **affirmatio simplex seu simpliciter,** see *affirmatio secundum quid.* — (h), **affirmatio una,** *a single affirmation.* Una est affirmatio, . . ., cum unum significatur de uno, 1 Perih. 12 e. Cf. PS. Q. 113. Art. 7. — **ad plura sese extendit negatio quam affirmatio** (PS. Q. 100. Art. 7 ad 1), *the denial of a decision has a greater sphere than the assertion of its opposite,* sequitur enim, si est album, non est nigrum, non tamen sequitur, si non est nigrum, ergo est album, PS. Q. 100. Art. 7 ad 1. — **affirmatio et negatio non sunt simul vera** (Pot. 1. 3 ob. 2), *affirmation* and *denial, which are opposed to each other, are not true at the same time.* — **affirmatio naturaliter est prior negatione** (SS. Q. 122. Art. 2 ad 1; 1 Perih. 1 a), or, **affirmatio secundum propriam rationem prior est negatione** (1 Perih. 8 b), *affirmation is by nature* and *essence prior to negation.* Cf. 1 Perih. 8 a; 1 Anal. 39 d. — **in deo affirmationes sunt incompactae** (1 Sent. 4. 2. 1 ob. 2; Pot. 9. 7 c), *affirmations made with reference to God are not entirely true.* — **si affirmatio est causa affirmationis, et negatio est causa negationis,** and the reverse, **si negatio est causa negationis, affirmatio est causa affirmationis** (1 Anal. 24 b. Cf. Aristotle's Anal. post. I. 13, 78. b. 17-21), *if the affirmation of something is the proper basis for the affirmation of something else, then also is the denial of the one the proper basis for the denial of the other,* and *vice versa.* — (2), per affirmationes propria cognitione de re habita scitur quid est res et quomodo ab aliis separatur, C. G. 3. 39. On **oppositio affirmationis et negationis,** see *oppositio* under 2. — Kinds of *affirmatio* in this sense are: **affirmatio imaginata, affirmatio intellecta,** and **affirmatio realis,** (Mal. 2. 1 ad 9), *the sensibly presented, the intellectually presented,* and *the truly positive settlement of a thing.*

affirmātīvē, *adv.,* see *affirmativus.*

affirmātīvus, a, um, *adj., affirming, affirmative, asserting positively,* the opposite of *negativus* and *privativus.* Praecepta affirmativa distinguuntur a negativis, quando unum non comprehenditur in alio, sicut in honoratione parentum non includitur quod nullus homo occidatur, nec e converso. sed quando affirmativum comprehenditur sub negativo, vel e converso, non dantur super hoc diversa praecepta; sicut non datur aliud praeceptum de hoc quod est: *non furtum facies,* et de hoc quod est *conservare rem alienam,* vel *restituere eam;* et eadem ratione non sunt diversa praecepta de credendo in Deum, et de hoc quod non credatur in alienos deos, PS. Q. 100. Art. 4 ad 2; sicut peccatum transgressionis opponitur praeceptis negativis, quae pertinent ad declinandum a malo, ita peccatum omissionis opponitur praeceptis affirmativis quae pertinent ad faciendum bonum. praecepta autem affirmativa non obligant ad semper, sed ad tempus determinatum; et pro illo tempore peccatum omissionis incipit esse, SS. Q. 79. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 13. Art. 12; PS. Q. 100. Art. 6; SS. Q. 3. Art. 2; SS. Q. 44. Art. 3; PTS. Q. 6. Art. 5; et passim. On **demonstratio affirmativa,** see *demonstratio* under 3; on **differentia affirmativa,** see *differentia;* on **enuntiatio affirmativa,** see *enuntiatio* under 2; on **intellectus affirmativus,** see *intellectus* under 8; on **locus affirmativus,** see *locus* under 4; on **mandatum affirmativum,** see *mandatum;* on **praeceptum affirmativum,** see *praeceptum;* on **praedicatum affirmativum,** see *praedicatum* under 1; on **propositio affirmativa,** see *propositio* under 2; on **syllogismus affirmativus,** see *syllogismus.* — **affirmativa sc. enuntiatio** or **propositio,** *the affirmative* or *positive expression* or *proposition.* Sed si de veritate essentialiter dicta loquamur, non potest intelligi, nisi resolvatur affirmativa in negativam, PP. Q. 16. Art. 5 ad 2; quod est haec falsa: Deus genuit Deum, qui est Deus Pater; quia cum ly Pater appositive construatur cum ly Deus, restringit ipsum ad standum pro persona Patris; ut sit sensus; genuit Deum qui est ipse Pater; et sic Pater esset genitus, quod est falsum. unde negativa est vera; genuit Deum qui non est Pater eius. si tamen intelligeretur constructio non esse appositiva, sed aliquid esse interponendum, tunc e converso affirmativa esset vera, et negativa falsa, ut sit sensus; genuit Deum qui est Deus, qui est Pater; sed haec est extorta expositio. unde melius est quod simpliciter affirmativa negetur, et negativa concedatur. praepositivus tamen dixit quod tam negativa quam affirmativa est falsa; quia hoc relativum, qui, in affirmativa potest referre suppositum, sed in negativa refert et significatum et suppositum. unde sensus affirmativae est quod esse Deum Patrem conveniat personae Filii. negativae vero sensus est, quod esse Deum Patrem non solum removeatur a persona Filii, sed etiam a divinitate eius. sed hoc irrationabile videtur, PP. Q. 39. Art. 4 ad 5. — Kinds of **affirmativa propositio** or **enuntiatio** are: (a), **affirmativa de praedicato finito, affirmativa de praedicato infinito seu infinita,** and **affirmativa de praedicato privativo seu privativa,** *the affirmation with a limited, that with an unlimited* and *that with a private predicate.* Cf. *praedicatum* under 1. Cf. 2 Perih. 2 c. — (b), **affirmativa de praedicato infinito,** see *affirmativa de praedicato finito.* — (c), **affirmativa de praedicato privativo,** see *affirmativa de praedicato finito.* — (d), **affirmativa infinita,** see *affirmativa de praedicato finito.* — (e), **affirmativa privativa,** see *affirmativa de praedicato finito.* — (f), **affirmativa simplex seu simpliciter,** *the simple affirmation* or *the absolute affirmation* which is opposed to *affirmatio secundum quid,* i.e., the relative affirmation or the affirmation in a certain respect. Cf. **affirmatio secundum quid** under *affirmatio* under 1. — **affirmātīvē,** *adv., in the manner* or *sense of an affirmation, affirmatively,* the opposite of *negative* and *privative.* De nominibus quae absolute et affirmative de Deo dicuntur, PP. Q. 13. Art. 2 c; per subiectum autem intellegitur hoc aliquid affirmative monstratum, Verit. 28. 1 c. Cf. PP. Q. 88. Art. 2; SS. Q. 22. Art. 1; SS. Q. 122. Art. 2; et passim. On **cognoscere affirmative,** see *cognoscere;* on **dicere affirmative,** see *dicere;* on **intellegere affirmative,** see *intellegere;* on **significare affirmative,** see *significare.*

affirmo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to present in words, assert, affirm, declare,* the opposite of *nego.* Sequitur quod aliquid possit affirmari de uno quod negatur de altero, PP. Q. 39. Art. 1 ad 2; iterum prius quam intellectus componat et dividat, affirmando, vel negando, PP. Q. 85. Art. 8 c; et tunc non affirmatur actus voluntatis, PS. Q. 6. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 10; PP. Q. 39. Art. 2; PP. Q. 45. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 11; PT. Q. 67. Art. 5; et passim.

afflātus, ūs, *m., afflation of the Holy Spirit, inspiration.* Si afflatus Spiritu sancto in aliquo monasterio, vel regulari canonia salvare se voluerit, SS. Q. 189. Art. 7, in quot. Cf. SS. Q. 184. Art. 8, in quot.

afflictio, ōnis, *f., pain, suffering, torment.* Ideo indirecte admiscetur aliqua afflictio vel dolor contemplationi, PS. Q. 35. Art. 5 c; ieiunia ergo quae praecepto Ecclesiae instituuntur, sunt magis *ieiunia afflictionis,* quae non conveniunt in diebus laetitiae, SS. Q. 147. Art. 5 ad 3; puta si videamus iustum affligi, simul placet nobis eius iustitia et displicet eius afflictio, PT. Q. 84. Art. 9 ad 2; ideo nomine ignis omnis afflictio designatur, si sit vehemens, PTS. Q. 97. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 32. Art. 3; PS. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 164. Art. 2; PTS. Q. 94. Art. 2; PTS. Q. 96. Art. 6; et passim.

afflictīvus, a, um, *adj., wounding, afflicting.* Est autem de ratione poenae quod sit contraria voluntati, et quod sit afflictiva, et quod pro aliqua culpa inferatur, PS. Q. 46. Art. 6 ad 2; et sic mors potest esse afflictiva, SS. Q. 164. Art. 1 ad 7; quia ignis est maxime

afflictivus, propter hoc quod abundat in virtute activa, PTS. Q. 97. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 164. Art. 1; PTS. Q. 86. Art. 3; PTS. Q. 97. Art. 4. On **amor afflictivus**, see *amor* under 1; on **passio afflictiva**, see *passio*; on **poena afflictiva**, see *poena*.

afflīgo, ere, ixi, ictum, *3, v. a., to strike* or *beat* a thing, *ruin, prostrate, afflict.* Praeterea, multi iusti in hoc mundo affliguntur, PP. Q. 21. Art. 4 ob. 3; sed secundum leges humanas graviter puniuntur qui nimis aspere affligunt servos aut ancillas, PS. Q. 105. Art. 4 ob. 3; ieiunantes enim, dum suam carnem affligunt, passioni Christi conformantur, SS. Q. 147. Art. 7 c; per vermem spiritualem caro affligetur, secundum quod passiones animae redundant in corpus, PTS. Q. 97. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 95. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 55. Art. 7; PT. Q. 59. Art. 4; App. Q. 1. Art. 5; et passim.

afflūenter, *adv., richly, affluently.* Sed per liberalitatem homo maxime assimilatur Deo *qui dat omnibus affluenter, et non improperat*, SS. Q. 117. Art. 6, in quot.

affluentia, ae, *f., affluence, abundance, profusion.* Primo quidem in affluentia exteriorum bonorum, sive sint divitiae, sive sint honores, PS. Q. 69. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 71. Art. 1; both in quot.

affor, ārī, ātus, 1, *v. dep., to speak to, address, accost.* Gabrielem archangelum scimus divinitus te esse affatum, PT. Q. 30. Art. 2, in quot.

Africa, ae, *f., Africa.* Ibis vero avis est in Africa, habens longum rostrum, . . ., significat invidos, qui de malis aliorum quasi de serpentibus reficiuntur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

Africānus, i, *m.*, Sextus Julius *Africanus*, a learned Christian writer of the third century who passed the greater part of his life at Emmaus in Palestine and afterwards lived at Alexandria. His principal work was a *Chronicon* in five books, from the creation of the world, which he placed in 5499 B. C., to A.D. 221. This work is lost, but part of it is extracted by Eusebius in his *Chronicon*, and many fragments of it are preserved by other writers. Cf. PT. Q. 31. Art. 3 ad 2.

Agabus, i, *m., Agabus.* Non hoc dicitur, ut post Ioannem excludat prophetas. legimus enim in Actibus Apostolorum, et Agabum prophetasse, et quatuor virgines filias Philippi, SS. Q. 174. Art. 6, in quot.

Agag, *indecl., n., Agag, king of Amalec.* Samuel etiam interfecit Agag regem Amalec (1 Reg. 15), SS. Q. 64. Art. 4 ob. 1.

Agamemnon, onis, *m., Agamemnon, King of Mycenae*, son of Atreus and Aërope. Non enim qui agit partes Agamemnonis, vere ipse est, sed simulat eum, SS. Q. 111. Art. 2 c.

Agapitus (also *Agapetus*), i, *m., Agapitus* or *Agapetus.* Et Innocentius Papa, Epist. VI ad Agapit. Dist. L, cap. "Canones", col. 282, dicit, PT. Q. 89. Art. 3 ob. 2.

Agar, *indecl. f., Agar*, an Egyptian handmaid of Sara, the wife of Abraham. Sicut legitur Gen., XVI, de Abraham, quod accessit ad Agar ancillam suam, SS. Q. 154. Art. 2 ob. 3. Cf. PTS. Q. 65. Art. 5 (bis); PTS. Q. 67. Art. 2.

Agatha, ae, *f., Agatha*, a virgin martyred at Catalana in Sicily under Decius, Feb. 5, 251, according to her *Acta;* but under Diocletian according to the Martyrol. and Aldehelm (de Virgin. 22). Beata vero Agatha experta erat erga se divinam benevolentiam, ut vel infirmitates non pateretur, pro quibus corporali medicina indigeret, vel statim sentiret divinae sanationis effectum, SS. Q. 97. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 97. Art. 1 ob. 3.

Agathensis, e, *adj., of Agde. Concilium Agathense, Council of Agde.* Cf. PT. Q. 68. Art. 3 ob. 2; PT. Q. 89. Art. 3 a.

Agatho, ōnis, *m., Pope Agatho.* Cf. PT. Q. 9. Art. 1 c; PT. Q. 13. Art. 4 ad 1; PT. Q. 18. Art. 1 c.

agens, entis, see *ago.*

ager, agri. *m.*, (1) *improved* or *productive land, a field*, (2) metaph. for *Ecclesia, the field of the Lord* with its harvest of saved souls. — (1), oves autem non de facili possunt custodiri a furto, quia pascuntur in agris, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9; quaedam vero res sunt quarum usus non est earum consumptio; et talia habent usumfructum, sicut domus et ager, et alia huiusmodi, SS. Q. 78. Art. 3 c; sicut agricolae dicuntur ex eo quod colunt agros, SS. Q. 81. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 103. Art. 2; PS. Q. 70. Art. 1; SS. Q. 66. Art. 5; SS. Q. 78. Art. 5; PT. Q. 36. Art. 3; et passim. — (2), similiter ager, id est, Ecclesia, non est seminandus diverso semine, id est, catholica doctrina et haeretica, PS. Q. 102. Art. 6 ad 9; ita cum laborant in agro dominico, possunt exinde vivere, SS. Q. 187. Art. 4 ad 2.

Ageruchia, ae, *f., Ageruchia*, a high born lady of Gaul, to whom St. Jerome addressed a letter (CXXIII in Migne collection) on monogamy. Cf. PTS. Q. 41. Art. 3 ob. 2; PTS. Q. 96. Art. 3 c; PTS. Q. 96. Art. 5 ob. 1.

Aggaeus, i, *m., Aggaeus*, one of those who returned from the captivity of Babylon, in the first year of the reign of King Cyrus. Cf. the Prophecy of Aggeus in the Old Testament. Cf. PT. Q. 89. Art. 6 ob. 3.

aggenero, āre, 1, *v. a.*, fig., *to cause, engender, produce.* Postmodum vero quod aggeneratur non sufficit ad augmentum, sed solum ad restaurationem deperditi. PP. Q. 97. Art. 4 c; non aggeneratur in eo alius habitus, sed habitus qui prius inerat fit perfectior, PS. Q. 54. Art. 4 ad 3; secunda autem opinio, quia ponit quod eo quod aggeneratur ex nutrimento indigetur ad perfectionem quantitatis individui, et ad multiplicationem quae fit per generationem, PTS. Q. 80. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 56. Art. 4; PS. Q. 103. Art. 4.

aggravātio, ōnis, *f.*, (1) *heaviness, load*, (2) fig., *depression, aggravation.*—(1), non erat ex aggravatione corporis, sed ex hoc quod obiectum ei connaturale erat, PP. Q. 94. Art. 2 ad 2; per hunc modum Deus est causa excaecationis, et aggravationis aurium, et obdurationis cordis, PS. Q. 79. Art. 3 c. — (2), per hunc modum fervor attribuitur amori, dilatatio delectationi, et aggravatio tristitiae, PS. Q. 37. Art. 2 c; utrum aggravatio animi sit effectus tristitiae vel doloris, PS. Q. 37 pr. Cf. PP. Q. 101. Art. 2; PS. Q. 35. Art. 8; PTS. Q. 18. Art. 3.

aggravo, āre, āvi, ātum, 1. *v. a.*, (1) *to add to the weight of, make heavier, weigh down*, (2) fig., *make worse* or *more dangerous, aggravate*, (3) *oppress, burden, annoy.*—(1), sed quod aggravatur non absorbetur, quinimo sub aliquo ponderoso deprimitur; quod autem absorbetur, intra absorbens includitur, PS. Q. 37. Art. 2 ob. 3; quarum prima est, quia, . . ., habet rationem cuiusdam oneris, a quo aliquis aggravatus allevari conatur, PS. Q. 38. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 101. Art. 2 — (2), unde tollere alienum in magna vel parva quantitate non diversificat speciem peccati; tamen potest aggravare vel diminuere peccatum, (c), . . ., circumstantia aggravans peccatum, vel augens bonitatem actus, PS. Q. 18. Art. 11 ad 2; non infligitur secundum praesens iudicium poena mortis, nisi furtum aggravetur per aliquam gravem circumstantiam, sicut patet de sacrilegio, quod est furtum rei sacrae, SS. Q. 66. Art. 6 ad 2; ergo non aggravat in infinitum, ut faciat mortale quod alias esset veniale, PTS. Q. 64. Art. 6 a. Cf. PS. Q. 73. Art. 10; SS. Q. 73. Art. 3; SS. Q. 88. Art. 6; PT. Q. 47. Art. 5; PTS. Q. 62. Art. 4; et passim. — (3), sed anima primi hominis non aggravabatur a corpore, cum non esset corruptibile, PT. Q. 94. Art. 2 ob. 2; acedia, aggravando animam, hominem impedit ab aliis operibus quae tristitiam causant, SS. Q. 35. Art. 4 ad 1; sic spiritus unitur corpori et vivificat corpus et a corpore aliqualiter aggravatur, PTS. Q. 70.

Art. 3 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 8; SS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 35. Art. 1; PTS. Q. 93. Art. 1; et passim.

aggredior, i, gressus, 3, *v. dep.*, (1) *to go to, approach*, (2) *go against, attack, assault*, (3) *go to, set about, undertake, begin.*—(1), ad actum autem aggrediendi duo requiruntur, quorum primum pertinet ad animi praeparationem, ut scilicet aliquis promptum animum habeat ad aggrediendum, SS. Q. 128. Art. 1 c; ex consequenti autem circa audaciam, quae aggreditur terribilia sub spe alicuius boni, SS. Q. 141. Art. 3 c; post ieiunium secuta est esuries, quae dedit diabolo audaciam eum aggrediendi, PT. Q. 41. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 45. Art. 1; PS. Q. 45. Art. 4; SS. Q. 123. Art. 6; SS. Q. 126. Art. 2; et passim.—(2), sicut ad obiectum fortitudinis proprie et per se pertinet sustinere pericula mortis, et aggredi hostes cum periculo propter bonum, SS. Q. 2. Art. 5 c; ideo principaliter actus fortitudinis est sustinere, id est, immobiliter sistere in periculis, quam aggredi, SS. Q. 123. Art. 6 c; cum tamen fortis quandoque non toleret patienter mala, sed etiam aggrediatur eum qui mala facit, SS. Q. 136. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 123. Art. 6; SS. Q. 123. Art. 10; SS. Q. 124. Art. 2; SS. Q. 127. Art. 2; et passim. — (3), in hoc quod ex fervore charitatis exponit se martyrio, aut abrenuntiat his quae possidet, aut quodcumque opus arduum aggreditur, PP. Q. 43. Art. 6 ad 2; sic charitas non diminuit laborem, imo facit aggredi opera maxima, PS. Q. 114. Art. 4 ad 2; unde etiamsi magnificentia et fiducia circa quaecumque alia magna operanda vel aggredienda ponantur, SS. Q. 128. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; PS. Q. 44. Art. 1; et passim.

aggregātio, ōnis, *f.*, *aggregation, sum.* Aggregatio bonorum est in Deo, PP. Q. 26. Art. 1 ad 1; ipse etiam quaternarius, quia ex denario et quaternario constituitur per aggregationem, ad eamdem significationem pertinere potest, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3.

aggrego, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to attach to, add to, reckon among, bring together*, a synonym of *adiungere*, (2) in *pass.*, *to attach one's self to, join.*—(1), inquantum omnes virtutes aggregantur ad unum motum faciendum, PP. Q. 52. Art. 3 c; cum constet ex omnibus partibus suis simul aggregatis, PTS. Q. 96. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 20. Art. 1; PP. Q. 94. Art. 2. — (2), interrogati confitentur fidem Ecclesiae in persona pueri, qui huic fidei aggregatur per fidei sacramentum, PT. Q. 68. Art. 9 ad 3; per baptismum aggregatur homo congregationi fidelium, PT. Q. 70. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 70. Art. 1; PT. Q. 73. Art. 4.

aggressio, ōnis, *f.*, *attack, assault.* Similiter etiam concupiscentia secundum propriam rationem tendit in bonum delectabile, cui per se repugnat aggressio periculorum, SS. Q. 123. Art. 10 ad 3.

agibilis, e, *adj.*, *feasible, practicable*, in the order of immanent activity, the opposite of *factibilis*. Sicut invenitur perfecta prudentia in homine, apud quem est ratio rerum agibilium, PS. Q. 3. Art. 6 c; quandoque in his quae per concupiscentiam aguntur, non totaliter tollitur cognitio, quia non tollitur potestas cognoscendi, sed solum consideratio actualis in particulari agibili, PS. Q. 6. Art. 7 ad 3. Cf. Verit. 15. 2 ob. 5 and ad 5; 3 Anim. 15 c; et passim. On **bonum agibile**, see *bonus* under 3. — **agibile**, is, *n.*, *that can be done, the doable*, i.e., *the immanent action*, as opposed to *factibile*, *that can be made.* Agibilia, quae scilicet in ipso operante consistunt, SS. Q. 47. Art. 5 c; agibilia dicuntur actiones quae non progrediuntur extra agentem, sed sunt actus perficientes ipsum, sicut caste vivere, patienter se habere, Verit. 5. 1 c; vel sunt agibilia, sicut actus virtutum qui sunt perfectiones operantis, C. G. 2. 25; circa agibilia, id est, circa actus qui sunt in operante, puta amare, odire, eligere, et huiusmodi, 1 Anal. 44 i. Cf. PS. Q. 15. Art. 3; PS. Q. 57. Art. 4; SS. Q. 47. Art. 5; SS. Q. 181. Art. 2; et passim. On **ratio agibilium**, see *ratio* under 6. — Kinds of *agibile* are: (a), **agibile circa bona vel mala unius hominis** and **agibile circa bona vel mala totius multitudinis civilis**, *action with reference to the good* and *the evil things of an individual person* and *that with reference to such on the part of the entire multitude* or *of the state.* Cf. 6 Eth. 7 b. — (b), **agibile circa bona vel mala totius multitudinis civilis**, see *agibile circa bona vel mala unius hominis.* — (c), **agibile particulare**, *the particular* or *single action.* Cf. PS. Q. 6. Art. 7 ad 3; 2 Sent. 39. 3. 2 ad 5. — **prudentia est recta ratio agibilium**, see *prudentia* under 1.

agilis, e, *adj.*, *that moves easily, agile.* Et sic dici poterunt corpora sanctorum agilia, PTS. Q. 84. Art. 1 ad 2. Cf. PTS. Q. 86. Art. 1.

agilitas, ātis, *f.*, *mobility, nimbleness, quickness, agility.* Agilitas motus ad hoc nihil faceret, PP. Q. 89. Art. 7 ob. 2; ita Deus dabit corporibus sanctorum aliam dispositionem quam nunc habeant, non quidem in figura et quantitate, sed in proprietate gloriae quae dicitur agilitas, PTS. Q. 84. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 89. Art. 7 (passim); PT. Q. 45. Art. 1 and 2; PT. Q. 54. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 1; et passim. — *agilitas* is one of the four *dotes* or characteristics of the glorified body at the resurrection. Corporis gloriosi sunt quatuor dotes, scilicet impassibilitas, agilitas, subtilitas, et claritas, PT. Q. 45. Art. 1 ob. 3. Cf. PT. Q. 45. Art. 1 ad 3; 4 Sent. 44. 2. 3. 1 c-3 c.

ἅγιος, *a, ov, adj.*, *pure, unsoiled, unearthly.* Huic significationi, competit nomen graecum. dicitur enim ἅγιος quasi sine terra, SS. Q. 81. Art. 8 c.

agitātio, ōnis, *f.*, *contemplation, consideration*, the opposite of *administratio.* "Magnificentia est rerum magnarum et excelsarum cum animi quadam ampla et splendida propositione agitatio atque administratio", ut *agitatio* referatur ad interiorem intentionem, *administratio* autem ad exteriorem executionem, SS. Q. 134. Art. 2 ad 2.

agito, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.*, (1) *to stir, rouse*, (2) *to ponder consider.*—(1), vel quia dicitur interim accusatus Romam ivisse, vel aliquorum periculorum terroribus agitatus, a cura interficiendi puerum interim destitisse, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3; adversus ipsam gratiam invidentiae facibus agitatur, ut deprecandi humilitatem subire non possit, PT. Q. 86. Art. 1, in quot. — (2), dicitur enim cogitare, quasi coagitare, vel simul agitare, SS. Q. 2. Art. 1 ob. 1.

agmen, inis, *n.*, *a collected multitude in motion, an army on the march, multitude.* Dum cunctis agminibus angelorum praelatus eorum claritatem transcenderet, PP. Q. 63. Art. 7 a. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; PP. Q. 112. Art. 2; both in quot.

Agnes, ētis, *f.*, *Agnes*, a virgin 12 or 13 years old, beheaded at Rome under Diocletian, celebrated by Ambrose, Jerome, Augustine, and others. Unde aliquae virgines sunt occisae pro virginitate quam servare volebant, sicut beata Agnes et quaedam aliae, quarum martyria in Ecclesia celebrantur, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 9. Cf. SS. Q. 124. Art. 4; PTS. Q. 73. Art. 3.

agnitio, ōnis, *f.*, *recognition, acknowledgment, knowledge.* Sed contra est quod Gregorius dicit, . . ., quod apparentia non habent fidem, sed agnitionem. ea ergo de quibus est fides agnitionem non habent. sed ea quae sunt scita agnitionem habent, SS. Q. 1. Art. 5 a. Cf. PP. Q. 12. Art. 13; PS. Q. 65. Art. 2; SS. Q. 180. Art. 7; PT. Q. 86. Art. 1; all in quot.

agnosco, ere, nōvi, agnitum, 3, *v. a.*, (1) *to declare, announce, acknowledge*, (2) *understand, recognize, know, perceive.*—(1), inquantum Deus permittit aliquod cadere in peccatum, ut peccatum suum agnoscentes humilientur et convertantur, PS. Q. 79. Art. 4 c; agnoscere culpam ubi non est, potest esse dupliciter: uno modo ut intelligatur quantum ad substantiam actus, et sic non est verum; non enim ad bonam mentem pertinet, sed ad errantem, ut se actum aliquem commisisse agnoscat quem non commisit, PTS. Q. 6. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 113. Art. 1; PT. Q. 27. Art. 6; PT. Q. 86. Art. 1; et passim. — (2), falsitas non sit in sensu sicut in agnoscente verum et falsum, PP. Q. 17. Art. 2 ad 3; post partum autem a

Ioseph agnita invenitur specie faciei, non tactu libidinis, PT. Q. 28. Art. 3 ad 3; eius quippe intimis sensibus quodammodo ascendit ad Patrem, qui sic in eo profecerit, ut Patri agnoscat aequalem, PT. Q. 55. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 76. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 8; PT. Q. 63. Art. 1; PT. Q. 63. Art. 5; et passim. — **veritas agnita,** *known truth,* Unde illuminare nihil aliud est quam manifestationem agnitae veritatis, alii tradere, PP. Q. 106. Art. 1 c; ergo et Christiani qui ab agnita (veritate) retrocesserunt, PTS. Q. 99. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 14. Art. 2 (quater).

agnus, i, *m., lamb.* Quaedam alia animalia mox nata habent naturalis industriae usum, sicut agnus statim fugit lupum, PP. Q. 101. Art. 2 ob. 2; sed Christus nulli horum comparatur, sed agno, PT. Q. 22. Art. 3 ob. 3; licet diversa animalia in veteri lege offerrentur, quotidianum tamen sacrificium, quod offerebatur mane et vespere, erat agnus, PT. Q. 22. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 9; et passim. — **Agnus Dei,** *lamb of God.* Figuralis autem ratio horum festorum est quia per *iuge sacrificium agni* figuratur perpetuitas Christi, qui est agnus Dei, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; unde significabatur quod oblatio agni veri, id est, Christi, esset sacrificium consummativum omnium aliorum, PT. Q. 22. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 152. Art. 5; PT. Q. 37. Art. 3; PT. Q. 73. Art. 6; et passim. — **agnus paschalis,** *paschal lamb.* Sicut agnus paschalis ante sex dies Paschae, id est, decima luna, secundum praeceptum legis ad locum immolationis ducebatur, PT. Q. 46. Art. 10 ad 1; sicut immolatio agni paschalis significat immolationem Christi, qua sanctificati sumus, PT. Q. 60. Art. 2 ad 2; quia tamen hoc sacramentum quotidie sumendum est, non autem agnus paschalis quotidie sumebatur, PT. Q. 83. Art. 5 ad 11. Cf. PS. Q. 102. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 9; PT. Q. 73. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 10; et passim.

ago, ere, ēgi, actum, 3, *v. a.*, (1) *to be active, do, treat, have effect, operate,* a synonym of *facere,* the opposite of *pati,* (2) *do, act* in the sense of an immanent activity, the opposite of *facere,* (3) *effect, bring about, accomplish,* in the sense of a transient action, a synonym of *facere,* (4) *drive on, put into action, spur on,* in the sense of (2), (5) *treat, negotiate, settle,* (6) *bring to, lead.*—(1), agere autem, quod nihil est aliud quam facere aliquid actu, est per se proprium actus inquantum est actus. unde et omne agens agit sibi simile, PP. Q. 115. Art. 1 c; agere nihil aliud est quam facere aliquid actu, quod quidem est per formam, C. G. 1. 23; agere vero nihil aliud est quam communicare illud per quod agens est actu, secundum quod est possibile, Pot. 2. 1 c. Cf. SS. Q. 100. Art. 6; PT. Q. 8. Art. 4; PTS. Q. 16. Art. 2; PTS. Q. 94. Art. 1; et passim. Common phrases are: (a), **agere gratias,** *to give thanks.* Deo de illorum victoriis gratias agimus, SS. Q. 85. Art. 2 ad 3; sicut pro bonis iam perceptis in humana natura gratias agebat Patri, recognoscendo eum auctorem, PT. Q. 21. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 7; SS. Q. 88. Art. 5; SS. Q. 106. Art. 3; SS. Q. 187. Art. 5; et passim. — (b), **agere vitam,** *to lead* or *live a life.* Unde quidam dicuntur agere vitam luxuriosam, quidam vitam honestam, PP. Q. 18. Art. 2 ad 2; sed illi qui solitariam vitam agunt, videntur esse in abscondito positi nihil utilitatis hominibus afferentes, SS. Q. 188. Art. 8 ob. 4. Cf. SS. Q. 189. Art. 5; PT. Q. 15. Art. 4; PT. Q. 40. Art. 6; PT. Q. 55. Art. 6; et passim. — (c), **agere poenitentiam,** *to do* or *perform penance.* Tenetur insuper de propria culpa praeterita poenitentiam agere, SS. Q. 88. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 186. Art. 1; PT. Q. 1. Art. 5; PT. Q. 38. Art. 3; PTS. Q. 6. Art. 1; et passim. On **intelligentia agens,** see *intellegentia* under 1; on **medium agere,** see *medium* under 2; on **potentia ad agere,** see *potentia* under 1; on **principium agendi, principium agens et principium agens propter finem,** see *principium*; on **sensus agens,** see *sensus* under 3. — Kinds of *agere* in this sense are: (a), **agere abusive** and **agere proprie,** *to be active in the misused* or *improper sense of the word* and *in the proper sense of the word.* Dicitur autem proprie quidem agere ipsum agens, quod actum producit, abusive autem id, quo agens agit, sicut proprie quidem pictor facit album parietem, sed quia facit album per albedinem, consuevit etiam dici, quod albedo facit album, Mal. 2. 11 c. Cf. Mal. 2. 11 ad 7. — (b), **agere a casu** and **agere a fortuna,** *to be active incidentally.* Cf. *casus* under 3. Impossibile est ergo quod aliqua virtus activa caelestis corporis sit causa eorum quae hic aguntur per accidens, sive a casu, sive a fortuna, PP. Q. 116. Art. 1 c. — (c), **agere a fortuna,** see *agere a casu.* — (d), **agere a necessitate seu ex necessitate seu in necessitate seu per necessitatem naturae seu per naturam** and **agere per intellectum seu per intellectum et voluntatem seu per voluntatem seu per arbitrium voluntatis seu per electionem voluntatis,** *to be active through force of nature* or *in consequence of an urge of nature,* and *to be active with reason* or *through reason* and *free will* or *in consequence of a free decision* or *choice of the will.* Agens autem non ageret propter formam, nisi in quantum similitudo formae esset in ipso. quod quidem contingit dupliciter: in quibusdam enim agentibus praeexistit forma rei fiendae secundum esse naturale, sicut in his quae agunt per naturam; sicut homo generat hominem, et ignis ignem. in quibusdam vero secundum esse intelligibile, ut in his quae agunt per intellectum; sicut similitudo domus praeexistit in mente aedificatoris; et haec potest dici idea domus, quia artifex intendit domum assimilare formae quam mente concepit quia igitur mundus non est casu factus, sed est factus a Deo per intellectum agente, . . ., necesse est quod in mente divina sit forma, ad similitudinem cuius mundus est factus, PP. Q. 15. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 4 ob. 1; C. G. 2. 33 and 25; C. G. 3. 2, 73 and 75. — (e), **agere consequenter** and **a primo,** *to be active in consequence of something,* and *to be active in the first place.* Cf. Mal. 2. 11 c. — (f), **agere effective seu efficienter, agere formaliter,** and **agere per modum causae finalis,** *to be active efficiently, in a formal way,* and *after the manner of the final cause.* Efficient action does not mean "highly useful", it means productive or operative of an effect. Formal action has very little action in it; it means what makes any particular thing *that* thing and not something else, as whiteness formally makes snow white. Final causality is the influence some desirable goal has on an agent, moving him to seek after it. Aliquid agere dicitur tripliciter. uno modo formaliter eo modo loquendi, quo dicitur albedo facere album, . . ., alio modo dicitur agere effective, sicut pictor dicitur facere album parietem. tertio modo per modum causae finalis sicut finis dicitur efficere movendo efficientem, PP. Q. 48. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 88. Art. 1 c; PS. Q. 85. Art. 1; PT. Q. 48. Art. 6 ob. 2; 2 Sent. 26. 1. 2 ad 4; Mal. 5. 5 ad 16. — (g), **agere efficienter,** see *agere effective.* — (h), **agere ex necessitate,** see *agere a necessitate.* — (i), **agere formaliter,** see *agere effective.* — (j), **agere in necessitate,** see *agere a necessitate.* — (k), **agere per accidens** and **agere per se,** *to be active by accident* or *indirectly* and *to be active of itself* or *according to its own nature* or *as such.* Dicitur, . . ., per accidens, sicut dicitur, quod album aedificat, quia accidit aedificatori esse album, PP. Q. 76. Art. 1 c; per accidens autem agit, quod agit removendo prohibens, sicut, . . . per accidens illuminat domum, qui aperit fenestram, quae erat obstaculum luminis, Mal. 2. 11 c; malum non agit aliquid per se, id est, secundum quod est privatio quaedam, PP. Q. 48. Art. 1 ad 4; per se quidem agit, quod agit, secundum propriam formam, . . ., sicut per se illuminat domum sol, Mal. 2. 11 c; dicitur per se agere, quod agit per aliquam formam sibi inhaerentem per modum naturae completae, sive habeat illam formam a se sive ab alio, aut naturaliter aut violenter, per quem modum dicuntur illuminare sol et luna, calefacere ignis et ferrum ignitum et aqua calefacta, Verit. 27. 4 c. Cf. PP. Q. 46. Art. 2; PP. Q. 116. Art. 1 and 2. — (l), **agere per intellectum seu per intellectum et voluntatem,** see *agere a necessitate.* — (m), **agere per modum causae finalis,** see *agere effective.* — (n), **agere per modum efficientiae, agere per modum meriti, agere per modum satisfactionis, agere per modum redemptionis,** and **agere per**

modum sacrificii, *to be active after the manner of effecting, after the manner of deserving* or *merit, after the manner of satisfying, after the manner of redemption,* and *after the manner of sacrifice.* Passio Christi secundum quod comparatur ad divinitatem eius, agit per modum efficientiae, inquantum vero comparatur ad voluntatem animae Christi, agit per modum meriti; secundum vero quod consideratur in ipsa carne Christi, agit per modum satisfactionis, inquantum per eam liberamur a reatu poenae; per modum vero redemptionis, inquantum per eam liberamur a servitute culpae; per modum autem sacrificii, inquantum per eam reconciliamur Deo, PT. Q. 48. Art. 6 ad 3. — (o), **agere per modum meriti,** see *agere per modum efficientiae.* — (p), **agere per modum redemptionis,** see *agere per modum efficientiae.* — (q), **agere per modum sacrificii,** see *agere per modum efficientiae.* — (r), **agere per modum satisfactionis,** see *agere per modum efficientiae.* — (s), **agere per naturam,** see *agere a necessitate.* — (t), **agere per necessitatem,** see *agere a necessitate.* — (u), **agere per necessitatem naturae,** see *agere a necessitate.* — (v), **agere per se,** see *agere per accidens.* — (w), **agere per voluntatem,** see *agere a necessitate.* — (x), **agere petitorio** and **agere possessorio,** *to be active in a petitory* and *in a possessory manner.* Cf. 4 Sent. 41 exp. — (y), **agere possessorio,** see *agere petitorio.* — (z), **agere primo,** see *agere consequenter.* — (a²), **agere proprie,** see *agere abusive.* — (b²), **agere secundum partem** and **agere secundum se totum,** *to be active according to one of its parts* and *according to its whole,* or *to be partially* and *wholly active.* Dicitur enim movere aliquid aut agere vel secundum se totum, sicut medicus sanat, aut secundum partem, sicut homo videt per oculum, PP. Q. 76. Art. 1 c. — (c²), **agere secundum quid** and **agere simpliciter,** *to be active in a certain respect* and *to be active simply* or *absolutely.* Cf. 1 Perih. 5 e. — (d²), **agere secundum se totum,** see *agere secundum partem.* — (e²), **agere simpliciter,** see *agere secundum quid.* — (f²), **agere ut praeeligens** and **agere ut ratiocinans,** *to be active in a selective manner* and *in a deliberate manner,* or *to be active selectively* and *to be so deliberately.* Sed omne quod agit per voluntatem, agit ut ratiocinans et eligens, PP. Q. 19. Art. 4 ob. 1. — **Agens agendo aliquid actu facit,** see *agens.* — **agens omne propter finem agit,** see *agens.* — **agere non est accidentium, sed substantiarum** (3 Sent. 28. 1. 1 c), or, **agere non est, nisi rei per se subsistentia** (4 Sent. 12. 1. 2 c), *being active* or *effecting is not an affair of accidents but of substances* or *of things existing by themselves* and *not in another.* Cf. **actiones seu actus sunt suppositorum** under *actio* under 1, and *actus* under 1. — **agere sequitur ad esse in actu** (C. G. 3. 69), or, **esse est prius natura, quam agere** (PT. Q. 34. Art. 2 ad 1), *activity follows upon reality* or *the being of a thing is by nature earlier than its activity* (non tamen est prius tempore, sed simul, cum agens habet esse perfectum, incipit agere, nisi sit aliquid impediens, sicut ignis simul, dum generatur, incipit calefacere et illuminare, PT. Q. 34. Art. 2 ad 1). — **agit unumquodque ratione formae** (C. G. 1. 43), *everything is active on the basis* and *by reason of its form.* Cf. **omne agens agit per suam formam** under *agens.* — **eius est agere, cuius est esse** (C. G. 2. 50), *that which has being has also activity,* i.e., *substance.* Cf. above: **agere non est accidentium** etc. — **esse est prius natura quam agere,** see above *agere sequitur ad esse* etc. — **nihil agit nisi secundum suam speciem** (C. G. 2. 49), or, **nihil agit ultra suam speciem** (PT. Q. 79. Art. 2 ob. 3; C. G. 3. 84; 2 Sent. 13. 1. 3 ob. 7), or, **nulla res potest agere ultra suam speciem** (PS. Q. 112. Art. 1 c; C. G. 3. 85), *nothing is active beyond the limits of its species* and *outside its activities* unless it is active as an instrumental cause, per quem modum aliquid potest agere ultra suam speciem, non quasi virtute propria, sed virtute principalis agentis, PT. Q. 77. Art. 3 ad 3. — **nihil agit nisi secundum quod est actu,** see *actus* under 2. — **nihil agit ultra suam speciem,** see above: *nihil agit, nisi secundum* etc. — **nihil agit ultra suam virtutem** (PS. Q. 114. Art. 2 c; PS. Q. 109. Art. 3 ad 2), *nothing is active beyond its strength;* cf. *nulla virtus activa agit ultra suum genus,* under *virtus* under 1. — **non quaecumque apta nata sunt agere et pati ad invicem, sed solum illa, quae sunt contraria vel habent contrarietatem** (1 Gener. 19 d), *only those things are suited to influence each other, which according to their substance are not opposed to each other* and *carry in themselves opposing accidents.* — **nulla res potest agere ultra suam speciem,** see above: *nihil agit, nisi secundum* etc. — **nullum agens corporale efficienter agit nisi per contactum,** see *agens.* — **omne agens agit, inquantum actu est,** see *actus* under 2. — **omne agens agit sibi simile,** see *agens.* — **omne agens assimilat sibi patiens,** see *agens.* — **omne, quod agit, potens esse agere** (C. G. 2. 7), *all that is active possesses also the potentiality corresponding to it.* — **unumquodque agit secundum quod est actu,** see *actus* under 2. — (2), differt autem "facere" et "agere", quia, ut dicitur, . . ., "factio" est actus transiens in exteriorem materiam, sicut aedificare, secare, et huiusmodi; agere autem est actus permanens in ipso agente, sicut videre, velle, et huiusmodi, PS. Q. 57. Art. 4 c.— (3), quia in hoc sacramento totum mysterium nostrae salutis comprehenditur, ideo prae caeteris sacramentis cum maiori solemnitate agitur, PT. Q. 83. Art. 4 c; hoc sacramentum agitur, C. G. 4. 62, 63, and 64; agit rerum similitudines, Quodl. 8. 2. 3 c. On **malitia acta,** see *malitia.* — (4), nam vitae nomen sumitur ex quodam exterius apparenti circa rem, quod est movere seipsum; non tamen est impositum hoc nomen ad hoc significandum, sed ad significandum substantiam cui convenit secundum suam naturam movere seipsam, vel agere se quocumque modo ad operationem, PP. Q. 18. Art. 2 c; ea quae amant amore naturali, magis aguntur quam agant, PP. Q. 60. Art. 1 ob. 2; animalia bruta et plantae non habent vitam rationalem, per quam a seipsis agantur, sed semper aguntur, quasi ab alio naturali quodam impulsu, SS. Q. 64. Art. 1 ad 2; eius autem proprie est agere, quod habet dominium sui actus, quod autem non habet dominium sui actus, magis agatur, quam agat, 2 Phys. 10 b; agit enim quasi ab alio actum, non quasi seipsum agens, C. G. 2. 23; a Spiritu Sancto filii Dei aguntur, C. G. 4. 22. On **potentia agens et acta,** see *potentia* under 2. — **(animalia) magis aguntur quam agunt** (C. G. 2. 60), or, **irrationalia magis aguntur ad operandum, quam seipsa agant** (C. G. 2. 76), *animals* or *irrational beings are rather driven to their activities than they drive themselves.* **sicut aliquid agitur naturaliter, sic aptum natum est agi** (2 Phys. 13 b), or, **sicut agitur unumquodque cursu naturae, ita natum est agi** (C. G. 3. 112), or, **unumquodque, sicut agitur naturaliter, sic actum natum est agi,** (PP. Q. 60. Art. 5 c), the translation of the Aristotelian passage: ὡς πράττεται οὕτω πέφυκε (Phys. II. 8, 199. a. 9 ff.), *as a thing activates itself naturally* or *according to the direction of nature, so it is also disposed to activity by nature.* — (5), de actibus et habitibus intellectivae partis agetur, PP. Q. 84 pr.; cum de actibus et potentiis animae ageretur voluntas movet intellectum ad suam operationem, PP. Q. 107. Art. 1 c; cum de missione divinarum personarum ageretur, ille mitti dicitur qui aliquo modo ab aliquo procedit, ut incipiat esse ubi prius non erat, vel ubi prius erat, per alium modum, PP. Q. 112. Art. 1 c.— (6), quod quidem non potest, dum haec vita agitur, perfecta curari, 4 Sent. 23. 1. 2. 1 c.— **agens,** entis, *P. a., doing, active, effecting,* the opposite of *patiens* and *passivus;* commonly used as a *substantive, agent, cause.* On **bonum agentis,** see *bonus* under 2; on **causa agens,** see *causa* under 1; on **defectus agentis,** see *defectus* under 2; on **finis agentis,** see *finis* under 2; on **imperfectio agentis,** see *imperfectio;* on **intellectus agens,** see *intellectus* under 3; on **movere per modum agentis,** see *movere;* on **ordo agentis,** see *ordo* under 1; on **praeparatio agens,** see *praeparatio* under 1. — Kinds of *agens* in the sense of cause or effective cause are: (a), **agens aequivocum** and **agens univocum,** the cause which in relation to this effect is only remotely or relatively and therefore analogously or ambiguously a cause at all, or is capable of producing more than one kind of effect, and that which has species and essence in common with the effect. Thus the sun is the equivocal cause of heat, inasmuch as it

moves the univocal cause — heated body — to produce its proper effect, heat; or the sun is the equivocal cause of the generation of this man, inasmuch as the sun disposes the matter and moves the univocal cause, the father, to impress the form or species of man in this matter. Quidquid perfectionis est in effectu, oportet inveniri in causa effectiva vel secundum eamdem rationem, si sit agens univocum, ut homo generat hominem; vel eminentiori modo, si sit agens aequivocum, sicut in sole est similitudo eorum quae generantur per virtutem solis, PP. Q. 4. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 6. Art. 2 c; PP. Q. 13. Art. 5 ob. 1; PS. Q. 60. Art. 1 c; C. G. 2. 88; C. G. 3. 22, 24, and 65; Pot. 7. 7 ob. 7; et passim. — (b), **agens analogicum,** *the agent similarly* or *relatively like* the univocal cause of an effect inasmuch as it influences and contributes to the production of the effect, but is specifically or even generically different from the effect, more often called in St. Thomas the *agens aequivocum.* Hoc autem agens universale, licet non sit univocum non tamen est omnino aequivocum, quia sic non faceret sibi simile; sed potest dici agens analogum, sicut in praedicationibus omnia univoca reducuntur ad unum primum non univocum, sed analogum, quod est ens, PP. Q. 13. Art. 5 ad 1. — (c), **agens artificiale, agens naturale,** and **agens per gratiam seu per caritatem,** *the artistically active cause, the naturally active cause,* and *the cause active from love* or *grace.* Cf. Virt. 3. 2 ob. 11. — (d), **agens consubstantiale,** *the cause which is of like substance* (with its effect). Cf. 1 Sent. 5. 2. 1 c. — (e), **agens contractum seu finitum** and **agens indeterminatum,** *the cause which is restricted* or *limited in its action* and *that which is unrestricted.* Sic ergo ex hoc quod aliquid est forma non determinata per materiam quantitati subiectam, habet quod sit agens indeterminatum et universale; ex hoc vero quod est determinata ad hanc materiam, habet quod sit agens contractum et particulare, PP. Q. 115. Art. 1 c. Cf. C. G. 2. 21. — (f), **agens corporale seu corporeum** and **agens incorporeum,** *the physical* and *the immaterial cause.* Et inde est etiam quod agentia corporalia similitudinem suam aliis tradunt quantum possibile est, PP. Q. 106. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 110. Art. 2; PT. Q. 48. Art. 6 ob. 2; Pot. 5. 1 c and ad 5; 4 Sent. 44. 3. 3. 3 ob. 7; et passim. — (g), **agens creatum** and **agens divinum,** *the created* or *produced cause* and *the divine cause.* Nullum agens naturale seu creatum potest agere nisi ad immutationem formae, PT. Q. 75. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 104. Art. 1; 1 Sent. 37. 1. 1 c; 1 Sent. 42. 1. 1 ad 3; 2 Sent. 15. 1. 2 c. — (h), **agens deficiens,** *the cause which is lacking* or *defective in its power.* Unde si aliqua res habeat esse ab agente deficiente quod possit esse causa defectiva actionis, poterit in primo instanti in quo incipit esse, habere defectivam operationem, PP. Q. 63. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 49. Art. 1; PS. Q. 75. Art. 1. — (i), **agens divinum,** see *agens creatum.* — (j), **agens exterius seu extrinsecum** and **agens interius,** *the exterior cause* or *the cause produced from without,* and *the interior cause.* Sed corpus inanimatum generatur ex materia determinata ab agente extrinseco, PP. Q. 78. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 36. Art. 4; PT. Q. 14. Art. 2; C. G. 2. 30 and 89; C. G. 3. 1; Mal. 5. 5 ad 13; et passim. — (k), **agens finitum,** see *agens contractum.* — (l), **agens immediatum seu proximum seu propinquum,** and **agens remotum,** *the immediate* or *proximate cause* and *the remote cause calculated from that upon which it is to bring into effect.* Actio attribuitur instrumento, sicut immediate agenti, PT. Q. 66. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 53. Art. 1; C. G. 2. 76; C. G. 3. 162; 1 Sent. 37. 1 ad 4; Mal. 4. 6 ad 15; Mal. 16. 11 ob. 11. — (m), **agens imperfectum** and **agens perfectum,** *the imperfect* and *the perfect cause.* Sunt autem quaedam quae simul agunt et patiuntur, quae sunt agentia imperfecta; et his convenit quod etiam in agendo intendant aliquid acquirere, . . ., agere propter indigentiam non est nisi agentis imperfecti quod natum est agere et pati, PP. Q. 44. Art. 4 c. Cf. C. G. 2. 30; 1 Sent. 37. 1. 1 ad 13; 1 Sent. 37. 3. 3 c. — (n), **agens incorporeum,** see *agens corporale.* — (o), **agens indeterminatum,** see *agens contractum.* — (p), **agens inferius** and **agens superius,** *the lower* or *subordinate* and *the higher* or *superior cause.* Quando agens inferius agit per propriam formam, tunc est alia operatio inferioris agentis et superioris; quando vero agens inferius non agit nisi secundum quod est motum a superiori agente, tunc est eadem operatio superioris agentis et inferioris, PT. Q. 19. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 118. Art. 1; PP. Q. 118. Art. 2; PS. Q. 111. Art. 2; C. G. 2. 76; C. G. 3. 107; 2 Phys. 6 f; et passim. — (q), **agens instrumentale** and **agens principale seu principaliter,** *the instrumental* and *the chief cause.* Agens per se et agens instrumentale in hoc differunt, quod agens instrumentale non inducit in effectum similitudinem suam, sed similitudinem principalis agentis, principale autem agens inducit similitudinem suam; et ideo ex hoc aliquid constituitur principale agens quod habet aliquam formam, quam in alterum transfundere potest, non autem ex hoc constituitur agens instrumentale, sed ex hoc, quod est applicatum a principali agente ad effectum aliquem inducendum, 4 Sent. 19. 1. 2. 1 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 3 c; PP. Q. 45. Art. 5 c; PP. Q. 49. Art. 1 c; C. G. 1. 44; C. G. 2. 21; C. G. 3. 78, 109, and 149; C. G. 4. 36; 3 Sent. 19. 1. 1 c; Mal. 2. 11 c; Quodl. 8. 2. 3 c; et passim. — (r), **agens insufficiens** and **agens sufficiens,** *the cause insufficient to produce an effect for itself,* and *the sufficient cause.* Cf. Quodl. 8. 2. 3 c. — (s), **agens intellectuale seu per intellectum seu per intellectum et voluntatem seu voluntarium,** and **agens naturale seu per naturam seu physicum,** *the rational cause* or *the cause that acts with reason* and *free will,* and *the natural cause* or *the cause guided by the blind force of nature.* Nisi forte in voluntariis agentibus tantum, in quorum potestate est subducere se ab ordinatione divini intellectus, in quo malum culpae consistit, PP. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 4 c and 5 ob. 1; PP. Q. 42. Art. 2 c; PP. Q. 46. Art. 1 ad 6; PP. Q. 47. Art. 1 ad 1; C. G. 1. 85; C. G. 2. 24 and 36; C. G. 3. 3, 6, 23, and 69; Pot. 3. 15 c and 17 ad 6; Mal. 5. 5 ad 7; 8 Phys. 2 c; et passim. — (t), **agens interius,** see *agens exterius.* — (u), **agens materiale,** *the material* or *physical cause.* Cf. C. G. 2. 16 and 75. — (v), **agens naturale,** see *agens artificiale, agens intellectuale,* and *agens supernaturale.* — (w), **agens organicum,** *the organic cuase.* Agens organicum non agit in remota, nisi per hoc quod agit in media, PTS. Q. 70. Art. 3 ob. 8. Cf. 4 Sent. 44. 3. 3. 3 ob. 8. — (x), **agens particulare** and **agens universale,** *the particular* and *the general cause,* i.e., the cause which is able to bring forth a smaller sphere of effects and that which can bring forth all possible effects. Aliter enim est intellegendum de agente particulari quod praesupponit aliquid et causat alterum, et aliter de agente universali quod producit totum; sicut agens particulare producit formam, et praesupponit materiam, . . ., agens autem particulare praesupponit tempus, sicut et materiam, PP. Q. 46. Art. 1 ad 6. Cf. PP. Q. 13. Art. 5 ad 1; PP. Q. 45. Art. 8 ad 3; PP. Q. 112. Art. 1 c; PP. Q. 115. Art. 1 c; C. G. 2. 16, 21, 23, and 87; C. G. 3. 22 and 149; et passim. — (y), **agens per aestimationem,** *the active cause* or *the basis of valuation* and *judgment.* Cf. C. G. 3. 4 and 39. — (z), **agens per caritatem,** see *agens artificiale.* — (a²), **agens perfectum,** see *agens imperfectum.* — (b²), **agens per gratiam,** see *agens artificiale.* — (c²), **agens per se,** *the cause active through itself,* presupposing the first motion from God. Quaedam enim secundum suam naturam sunt per se agentia, tamquam habentia dominium sui actus; et ista gubernantur a Deo non solum per hoc quod moventur ab ipso Deo in eis interius operante; sed etiam per hoc quod ab eo inducuntur ad bonum et retrahuntur a malo per praecepta et prohibitiones, praemia et poenas, PP. Q. 103. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 3. Art. 2; PS. Q. 75. Art. 1; PT. Q. 69. Art. 10; PTS. Q. 19. Art. 2; 4 Sent. 19. 1. 2. 1 c; Verit. 27. 4 c; et passim. — (d²), **agens per voluntatem,** see *agens intellectuale.* — (e²), **agens physicum,** see *agens intellectuale.* — (f²), **agens primum seu supremum** and **agens secundum seu secundarium,** *the first* or *the highest cause* and *the second cause* or *the cause of second rank.* Solus Deus potest creare, quia solius primi agentis est agere, nullo praesupposito; cum semper

agens secundum praesupponit aliquid a primo agente, PP. Q. 90. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 2 c; PP. Q. 25. Art. 1 ob. 1; PP. Q. 47. Art. 1 c; C. G. 1. 16 and 72; C. G. 2. 42, 87, and 89; C. G. 3. 10, 17, 66, 109, and 162; C. G. 4. 36; 1 Sent. 37. 1. 1 ad 4; et passim. — (g^2), **agens principale seu principaliter**, see *agens instrumentale*. — (h^2), **agens propinquum**, see *agens immediatum*. — (i^2), **agens proprium**, *the proper* or *particular cause* of a thing. Ad generationem vero animalium perfectorum non sufficit agens universale, sed requiritur agens proprium, quod est generans univocum, PP. Q. 45. Art. 8 ad 3. Cf. PT. Q. 66. Art. 4; PT. Q. 13. Art. 2. — (j^2), **agens proximum**, see *agens immediatum*. — (k^2), **agens remotum**, see *agens immediatum*. — (l^2), **agens secundarium seu secundum**, see *agens primum*. — (m^2), **agens secundum necessitatem** and **agens secundum voluntatem**, *the cause acting by natural necessity* and *that acting by free will*. Quia diabolus voluntaria causa est, non ex necessitate naturae agens, PTS. Q. 58. Art. 2 ad 4. Cf. C. G. 1. 50 and 55; C. G. 3. 99. — (n^2), **agens secundum voluntatem**, see *agens secundum necessitatem*. — (o^2), **agens sufficiens**, see *agens insufficiens*. — (p^2), **agens superius**, see *agens inferius*. — (q^2), **agens supernaturale** and **agens naturale**, *the supernatural* and *the natural cause*. Unde nulla creatura rationalis potest habere motum voluntatis ordinatum ad illam beatitudinem, nisi mota a supernaturali agente; et hoc dicimus auxilium gratiae, PP. Q. 62. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 13. Art. 2 c; C. G. 3. 70; 2 Sent. 15. 1. 2 c; Pot. 3. 1 ad 1. — (r^2), **agens supremum**, see *agens primum*. — (s^2), **agens universale**, see *agens particulare*. — (t^2), **agens univocum**, see *agens aequivocum*. — (u^2), **agens voluntarium**, see *agens intellectuale*. — **agens agendo aliquid actu fecit** (Pot. 3. 7 ob. 7), *the acting cause through its activity effects something*. **agens est honorabilius seu nobilius seu praestantius patiente** (PP. Q. 79. Art. 2 ob. 3; C. G. 2. 62; C. G. 2. 45 and 73; Pot. 3. 9. c; Pot. 5. 7 ad 6; 3 Anim. 10 b), the translation of the Aristotelian passage: *ἀεὶ γὰρ τιμιώτερον τὸ ποιοῦν τοῦ πάσχοντος.* (De Anim. III. 5, 430 a. 18 f.), *every active cause is more honorable* or *more noble* or *more excellent than that which suffers something through its activity*, because it is in the same relation to the sufferer as the giver to the receiver, already possessing that which the sufferer is first to receive through its action. In this connection note also the following: agens est nobilius patiente, si ad idem actio et passio referantur; non autem semper, si ad diversa. intellectus autem est vis passiva respectu totius entis universalis. vegetativum autem est activum respectu cuiusdam entis particularis, scilicet corporis coniuncti. unde nihil prohibet huiusmodi passivum esse nobilius tali activo, PP. Q. 79. Art. 2 ad 3. **agens et patiens oportet esse simul** (C. G. 2. 20; C. G. 3. 68), *the active cause and that upon which it is to act must exist at the same time* and *in the same place*. **agens omne propter finem agit** (Pot. 5. 5 c; cf. also PS. Q. 1. Art. 2 c; PS. Q. 6. Art. 2 c; PS. Q. 11. Art. 2 c; 3 Sent. 27. 1. 2 c; Verit. 22. 1 c; 12 Met. 12 c), *every active cause is busy for the sake of one end*. **agens proximum oportet esse coniunctum** (Mal. 16. 11 ob. 11), *the proximate cause must be bound with that upon which it is to bring about an effect*. Cf. PP. Q. 8. Art. 1 c. **nullum agens corporale efficienter agit, nisi per contactum** (PT. Q. 48. Art. 6 ob. 2), *a physical cause is operative as an active cause only when it is in contact with that upon which it is to bring about an effect*. **omne agens agit, inquantum actu est**, see *actus* under 2. **omne agens agit per suam formam** (PP. Q. 3. Art. 2 c; C. G. 1. 43; cf. also PP. Q. 15. Art. 1 c; PP. Q. 47. Art. 1 ad 1; C. G. 2. 92; C. G. 3. 2), *every active cause operates in consequence of* and *according to the form dwelling in it*, quae vel est essentia eius vel pars essentiae, C. G. 1. 43. **omne agens agit sibi simile** (PP. Q. 3. Art. 3 ob. 2; PP. Q. 19. Art. 2 c; PP. Q. 41. Art. 5 c; PP. Q. 115. Art. 1 c; C. G. 1. 29; C. G. 2. 46; C. G. 3. 53; 2 Sent. 18. 2. 1 ad 4), or, **omne agens assimilat sibi patiens**, (4 Sent. 44. 3. 1. 3 ob. 2), *every cause brings forth in that upon which it operates something similar to itself*, and this has its basis in that the effect already virtually (virtualiter) exists in its cause. Cf. PP. Q. 4. Art. 2 c; PP. Q. 19. Art. 4 c; C. G. 1. 49; C. G. 2. 45. **Omne agens, excepto primo agente, in suo opere indiget subiecto, quod sit susceptibile suae actionis** (PP. Q. 115. Art. 1 ob. 2; cf. PP. Q. 8. Art. 1 c; C. G. 3. 102), *with the exception of the first cause every cause needs an object for its action, which receives the effect*. **quodcumque agens est praesens tantum uni suorum effectum** (C. G. 3. 68), *the action of a cause which produces several effects always exists simultaneously only with one of them*.

agōn, ōnis, *m.*, *contest* or *combat in the public games*, *Christian contest* or *combat*, *the contest* or *combat of this world*. Quia confirmatio armat et instruit ad agones mundi huius et praelia reservandos, PT. Q. 72. Art. 8 ob. 4. Cf. the *De Agone Christiano* of St. Augustine; SS. Q. 154. Art. 3; PT. Q. 4. Art. 3; PT. Q. 5. Art. 3; et passim.

agōnia, ae, *f.*, *anxiety*. Ratione improvisionis, quia scilicet provideri non potest, sicut futura infortunia timentur, et talis timor dicitur agonia, PS. Q. 41. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 18. Art. 6.

agonizo, āre, āvi, ātum, *to engage in a conflict, strive*. Sic et quicumque pro proximi salute agonizat, primum sibi prodest, deinde proximo, PTS. Q. 71. Art. 4, in quot. Cf. PTS. Q. 93. Art. 3, in quot.

agresta, ae, *f.*, *juice of unripe grapes*. Praeterea, sicut de vite sumitur vinum depuratum, ita etiam agresta et mustum, . . ., quod agresta est in via generationis, et ideo nondum habet speciem vini, PT. Q. 74. Art. 5 ob. 3. Cf. PT. Q. 74. Art. 5 ad 3.

agrestis, e, *adj.*, a synonym of *rusticus*, *rural*, *rustic*, *wild*, *boorish*, *rude*. Amaritudo autem, quam passi fuerant in Aegypto, significabatur per lactucas agrestes, . . . , lactucae autem agrestes addebantur in signum poenitentiae peccatorum, quae necessaria est sumentibus corpus Christi, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2; ideo tales vitiosi sunt, et dicuntur duri et agrestes, SS. Q. 168. Art. 4 c. — **agrestis**, is, *m.*, *farmer*, *peasant*. Qui autem omnes fugit, sicut agrestis, insensibilis est, SS. Q. 152. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 168. Art. 1.

agricola, ae, *f.*, *a farmer*, *ploughman*, *countryman*, *peasant*, *boor*. Sicut agricolae dicuntur ex eo quod colunt agros, et incolae dicuntur ex eo quod colunt loca quae inhabitant, SS. Q. 81. Art. 1 ad 4; ille qui abstinet ab omnibus delectationibus praeter rationem rectam quasi delectationes secundum se abhorrens, est insensibilis, sicut agricola, SS. Q. 152. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 70. Art. 1; SS. Q. 122. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 3; SS. Q. 187. Art. 5; PT. Q. 47. Art. 5.

agricultūra, ae, *f.*, *agriculture*. Bobus etiam utebantur ad agriculturam quam inter res sacras habebant, PS. Q. 102. Art. 3 ad 2; est etiam id quod ex agricultura expectatur per seminationem vel quoscumque alios modos, PTS. Q. 96. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 164. Art. 2; PTS. Q. 41. Art. 2; et passim.

Agrippa, ae, *m.*, *Agrippa*, the name of a king in Judea. He was the grandson of Herod the Great and son of Aristobulus and Berenice. He was sent to Rome by his grandfather but was forced to leave because of debts. But he returned to Rome and became a favorite of Tiberius and Caligula. In 37, Caligula ascended the throne and, when he was assassinated, Agrippa supported Claudius who made him king of Judaea. He governed satisfactorily to the Jews and persecuted James and Peter. He died suddenly at an exhibition of games at Caesarea, possibly by assassination. Agrippa et Berenice cum multa ambitione introierunt praetorium, SS. Q. 131. Art. 2 ob. 3. Cf. Acts 25, 23.

Ahias, ae, *m.*, the prophet *Ahias* the Silonite. Cf. 3 Reg. 11. Sicut legitur introductum auctoritate Domini per Ahiam Silonitem prophetam, PS. Q. 105. Art. 1 ob. 3.

āio, *verb. defect., say, affirm, assert.* Ut ait Apostolus, SS. Q. 11. Art. 3 ad 3; ut ait Horatius, SS. Q. 23. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 24. Art. 1; PP. Q. 31. Art. 2; PP. Q. 79. Art. 10; SS. Q. 81. Art. 1; PT. Q. 32. Art. 2; et passim.

αἴθειν, to burn. Dicitur a θεῖν quod est curare et fovere universa; vel ab αἴθειν, id est, ardere; Deus enim noster ignis consumens est; vel θεᾶσθαι quod est considerare omnia, PP. Q. 13. Art. 8, in quot.

āla, ae, *f., wing.* Sicut habere alas, . . ., non convenit omni animali, PP. Q. 51. Art. 1 c; super arcam erat quaedam tabula quae dicebatur propitiatorium super alas cherubim, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6.

alacritas, ātis, *f., briskness, alacrity, promptness.* Quamvis in corpore non possit simul esse iuventus et senectus, potest tamen simul esse in anima; illa propter alacritatem, ista propter gravitatem, PT. Q. 1. Art. 6 ad 1.

alapa, ae, *f., a stroke* or *blow upon the cheek with the open hand, a box on the ear.* Sed cum suscepisset alapam, dixit: *quid me caedis*, SS. Q. 72. Art. 3 c; passus est enim Christus in capite pungentium spinarum coronam; in manibus et pedibus fixionem clavorum; in facie alapas, et in toto corpore flagella, PT. Q. 46. Art. 5 c. Cf. PTS. Q. 14. Art. 1; PTS. Q. 99. Art. 1.

ālātus, a, um, *adj., furnished with wings, winged.* Ut si accipiatur hoc ut definitio alicuius rei, animal rationale alatum, PP. Q. 85. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 7 (quater).

alba, ae, *f., an alb, a white linen vestment.* Sicut pro femoralibus habet sandalia, pro linea albam, pro balteo cingulum, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 6.

albēdo, inis, *f., white color, whiteness.* Sicut duo aequaliter alba dicuntur similia in albedine, PP. Q. 4. Art. 3 c; non per modum causae efficientis, sed per modum causae formalis, sicut albedo facit album, et iustitia iustum, PS. Q. 110. Art. 2 ad 1; quae quidem perfectio attenditur secundum aliquid exterius, puta in albedine vel nigredine, vel aliquo huiusmodi, SS. Q. 184. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 50. Art. 4; PS. Q. 18. Art. 11; SS. Q. 19. Art. 5; PT. Q. 77. Art. 5; PTS. Q. 83. Art. 3; et passim.

albo, āre, *v. a., to make white,* in *pass. to become white.* Non enim adhuc albatur, postquam iam aliquid factum est album, PS. Q. 67. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 169. Art. 1, in quot.

albūgo, inis, *f., a white spot, a disease of the eye, film, albugo.* Repudiatur etiam, si "habeat albuginem in oculo", id est, praesumptionem candoris iustitiae in sua cogitatione, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

Albumazar, also **Albumasar**, *indecl., m., Albumazar,* or *Abu-Maaschor,* 805-885, an Arabian astronomer. He was born in Balkh, lived in Bagdad, and died in Wasid of Central Asia. Three of his works were translated into Latin: De Magnis Coniunctionibus, Introductorium in Astronomiam, Flores Astrologici. Et Albumasar (in lib. introductorio ad artem astronomiae) dicit quod in locis in quibus nimis abundat calor aut frigus, homines non generantur sed in locis temperatis tantum, PP. Q. 91. Art. 2 ob. 2.

albus, a, um, *adj., white,* the opposite of *niger.* Res enim quae est alba potest esse nigra, PP. Q. 14. Art. 13 ad 3; sed subiecta eorum habebant huiusmodi esse per ea, sicut nix est alba per albedinem, PT. Q. 77. Art. 1 ad 4; sicut est similitudo inter illum qui habet colorem citrinum vel subflavum, et illum qui habet colorem album, PTS. Q. 92. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 3; PS. Q. 53. Art. 2; PS. Q. 111. Art. 2; SS. Q. 4. Art. 8; PTS. Q. 76. Art. 1; et passim. — **album**, i, *n., whiteness, white color, white,* a synonym of *albedo.* Sicut si album per se disgregat, magis album magis disgregat, PS. Q. 30. Art. 4 c; sicut et in naturalibus idem est medium inter contraria, ut inter album et nigrum, PS. Q. 60. Art. 4 c; praeterea, medium differt specie ab extremis, sicut pallidum ab albo et nigro, SS. Q. 103. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 59. Art. 4; PS. Q. 67. Art. 3; PS. Q. 72. Art. 5; PT. Q. 75. Art. 8; PTS. Q. 84. Art. 3; et passim.

alchimia, also **alchymia**, *ae, f., alchemy, the art of making* or *changing base metals into pure metals, especially gold and silver, chemistry.* Quae non conveniunt auro per alchimiam sophisticato, . . ., si autem per alchimiam fieret aurum verum, SS. Q. 77. Art. 2 ad 1; et insuper utilis ad scientiam alchimiae, quia tantummodo alchimistarum est transmutare metalla secundum veritatem, 4 Meteor. 1 a. Cf. 3 Meteor. 9 d.

alchimicus, a, um, *adj.,* also *alchymicus, alchemistic, chemical.* Si aliquis vendat argentum vel aurum alchimicum pro vero, SS. Q. 77. Art. 2 ob. 1; de aquis rosaceis et aquis alchimicis dici non potest, . . ., eadem ratione nec in aquis alchimicis, sicut nec in vino, . . ., aqua rosacea fit per sublimationem a rosis, sicut etiam aquae alchimicae generantur per sublimationem ab aliquibus corporibus. PT. Q. 66. Art. 4 ob. 5; quod de aquis rosaceis et aquis alchimicis dici non potest, PT. Q. 66. Art. 4 ad 5. — **alchimicus**, i, *m., alchemist, chemist,* a synonym of *alchimista.* Si aurum vel argentum ab alchimicis factum veram speciem non habeat auri et argenti, est fraudulentia et iniusta venditio, SS. Q. 77. Art. 2 ad 1; alchimici, id est, aurifices, Altar 10.

alchimista, also **alchymista**, ae, *m., alchemist, chemist,* a synonym of *alchimicus.* Alchymistae faciunt aliquid simile auro quantum ad accidentia exteriora, sed tamen non faciunt verum aurum, quia forma substantialis auri non est per calorem ignis, quo utuntur alchimistae, sed per calorem solis in loco determinato, ubi viget virtus mineralis; et ideo tale aurum non habet operationem consequentem speciem, et similiter in aliis, quae eorum operatione fiunt, 2 Sent. 7. 3. 1 ad 5; alchimistae per veram artem alchimiae (sed tamen difficilem, propter occultas operationes virtutis caelestis, quae mineralis dicitur, quae ex eo, quod sunt occultae, difficulter a nobis imitari possunt per praedicta principia vel per principiata ab ipsis) faciunt aliquando veram generationem metallorum, aliquando quidem ex sulphure et argento praedictis sine generatione exhalationis, aliquando autem faciendo exsudare praedictam exhalationem vaporosam ab aliquibus corporibus, per applicationem caliditatis proportionatae, quae est agens naturale, 3 Meteor. 9 d. Cf. Pot. 6. 1 ad 18; 4 Meteor. 1 a.

Alcibiades, is, *m., Alcibiades, an Athenian general in the time of the Peloponnesian War, a pupil of Socrates; a work of Plato,* so used in PP. Q. 76. Art. 1 c.

Alcuinus, i, *m., Alcuin, eminent educator, scholar,* and *theologian,* born about 735, died May 19, 804. Cf. SS. Q. 164. Art. 2 ad 1.

ālea, ae, *f., a game with dice.* Episcopus, aut presbyter, aut diaconus aleae aut ebrietati deserviens, aut desinat, aut deponatur, SS. Q. 150. Art. 2, in quot.

āleātor, ōris, *m., a player with dice, a gamester.* Alio modo quia iniuste lucratur, vel vivis vim inferendo, sicut latrones, vel mortuos spoliando, vel ab amicis auferendo, sicut aleatores, SS. Q. 118. Art. 8 ad 4.

Alexander, dri, *m., Alexander,* the name of several popes quoted by St. Thomas. Cf. PS. Q. 50. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 5; PT. Q. 73. Art. 5; PTS. Q. 55. Art. 4; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim. Note also the work, De Rhetorica ad Alexandrum, ascribed to Aristotle, PT. Q. 55. Art. 5 c.

Alexandria, ae, *f., the name of several towns in antiquity, Alexandria* in Egypt. Arius in Alexandria una scintilla fuit, SS. Q. 11. Art. 3 c.

Alexandrīnus, a, um, *adj., pertaining to Alexandria.* Athanasius non fuit summus pontifex, sed Alexandrinus patriarcha, SS. Q. 1. Art. 10 ob. 3; praeterea, beatus Cyrillus episcopus Alexandrinus dicit, PTS. Q. 40. Art. 6 a. Cf. PT. Q. 18. Art. 1; PT. Q. 21. Art. 4; PT. Q. 64. Art. 9; PT. Q. 83. Art. 2.

Alexius, i, *m.*, *Alexius, saint* and *confessor.* Cf. SS. Q. 187. Art. 5 c. According to legend, he was the son of a noble Roman who ran away on the night of his marriage to Edessa where he lived the life of an ascetic in poverty for seventeen years. He returned to Rome and unknown to his family lived near his former home as a beggar. The Greek version is very similar. The West celebrates his feast on July 17; the East on March 17. Veneration for him was brought to Rome by Sergius at the end of the tenth century.

Algazel, is, *m.*, *Algazel*, Al-Ghazali, Mohammed Abu Hamid, born at Tus 1058, an Arabian philosopher and theologian. In 1091 he was made professor in the College of Baghdad. Over a four year period he wrote against the Ismaelites (assassins), then resigned the chair, lead an ascetic life with a leaning towards scepticism, then towards mysticism, and finally began attacking philosophers, especially the beliefs in eternity, the reality of the divine attributes, and the immortality of the soul. At the Sultan's wish he accepted a professorship in the College of Nizam ul-Mulk at Nishapur. He died at Tas, December, 1111. Sixty-nine works are accredited to him, of which the main ones are a treatise on eschatology, "Revival of Sciences," and several treatises on ethics. Ut patet in Metaph. Algazelis, dicentis hoc esse infinitum per accidens, PP. Q. 46. Art. 2 ad 8. Cf. PP. Q. 7. Art. 4.

alibi, *adv., elsewhere, somewhere else, in* or *at another's place.* Quod ita est hic quod non alibi, est finitum secundum locum, PP. Q. 7. Art. 1 ob. 3; illa autem flumina quae ibi nominantur, alibi habent manifestas origines, PP. Q. 102. Art. 1 ob. 2; ideo quamvis aliter alibi scripserim, dicendum est in Christo fuisse scientiam acquisitam, PT. Q. 9. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 51. Art. 3; PP. Q. 77. Art 1; SS. Q. 11. Art. 2; SS. Q. 180. Art. 4; PT. Q. 16. Art. 8; et passim.

alicubi, *adv., somewhere, anywhere, at any place.* Quod Scriptura per litteralem sensum alicubi manifeste non tradat, PP. Q. 1. Art. 10 ad 1; uno modo secundum quod hoc adverbium alicubi determinat actum videndi ex parte obiecti, PP. Q. 8. Art. 4 ad 6; alio modo dicitur aliquid esse alicubi per suam essentiam, PT. Q. 52. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 31. Art. 2; PT. Q. 52. Art. 2; SS. Q. 44. Art. 5; PT. Q. 75. Art. 2; et passim.

aliēnātio, ōnis, *f., separation, desertion, alienation.* Extasis enim quamdam alienationem importare videtur, PS. Q. 28. Art. 3 ob. 1; sed etiam propter alienationem ab his quibus intendebat, SS. Q. 175. Art. 1 c; quandoque autem propter periculum, sicut patet de eo qui patitur morbum caducum, vel etiam quamcumque alienationem mentis, PT. Q. 82. Art. 10 ad 3. Cf. PP. Q. 111. Art. 3; PS. Q. 28. Art. 3; SS. Q. 175. Art. 1. — **alienatio (a sensibus)**, *alienation from the senses, a sensibus* may or may not be expressed, *loss of consciousness.* Quandoque quidem cum alienatione a corporeis sensibus, PP. Q. 111. Art. 3 c; utrum prophetica revelatio semper sit cum alienatione a sensibus, SS. Q. 173 pr.; sed nescivit utrum esset passus alienationem a sensibus, vel etiam utrum esset facta abstractio ab operibus animae vegetabilis, SS. Q. 175. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 11; SS. Q. 173. Art. 3; SS. Q. 175. Art. 1; SS. Q. 175. Art. 6.

aliēnigena, ae, *m., a stranger, foreigner, alien.* Dominus alienigenas prohibuit in matrimonium duci propter periculum seductionis, ne inducerentur in idololatriam, PS. Q. 105. Art. 4 ad 6; quia tunc populus non opprimebatur ab alienigenis, sed proprium regem habebat, SS. Q. 174. Art. 6 ad 2. It is sometimes used as an adjective modifying another noun: sed Christus natus est tempore quo rex alienigena dominabatur, PT. Q. 35. Art. 8 ob. 2. Cf. PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 35. Art. 8; PT. Q. 36. Art. 8.

aliēno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to cast off, alienate, estrange.* Quando alienatur a sensibus, magis viget intellectu, PP. Q. 86. Art. 4 ob. 2; quia peius esset omnino alienari a vero bono, PS. Q. 39. Art. 4 c; quia mens ad quaedam intelligibilia rapiatur alienata a sensibus, SS. Q. 175. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 142. Art. 3; SS. Q. 173. Art. 3; SS. Q. 175. Art. 2; et passim.

aliēnus, a, um, *adj., of another, foreign, alien.* Alienum est quod est extraneum et dissimile, PP. Q. 31. Art. 2 ad 3; sicut qui alienum servum interficit, peccat in dominum cuius est servus, SS. Q. 64. Art. 5 c; item columba alienos pullos nutrit, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4; si quis seminat in terra aliena, fructus sunt eius cuius est terra, PTS. Q. 52. Art. 4 a. Cf. PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 67. Art. 4; SS. Q. 187. Art. 2; PTS. Q. 60. Art. 2; et passim. — **de alieno (bono)**, *from the property of another.* Si autem addatur haec circumstantia ut multum accipiat de alieno, erit peccatum gravius, PS. Q. 73. Art. 7 c; non autem debet aliquis recompensare benefactori de alieno, SS. Q. 62. Art. 5 ad 4; promissio autem de alieno est illicita, PTS. Q. 46. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 57. Art. 5; PS. Q. 84. Art. 4; SS. Q. 62. Art. 3; PTS. Q. 61. Art. 1; et passim.

alietas, ātis, *f., dissimilarity, unlikeness*, i.e., dissimilarity according to the *suppositum.* Quae videtur alietatem excludere, PP. Q. 31 pr.; necesse est quod alietas ista quam requirit iustitia, sit diversorum agere potentium, SS. Q. 58. Art. 2 c; ad alietatem vero sequitur alteritas, non e converso, Trin., 1 pr.; genus substantivatum importat alietatem essentiae, 1 Sent. 9. 1. 1 ad 2.

alimentum, i, *n., nourishment, nutriment, food, provisions.* Per quam alimentum convertatur in substantiam corporis, PP. Q. 78. Art. 2 ad 4; utrum aliquid de alimento convertatur in veritatem humanae naturae, PP. Q. 119 pr.; et sic dicunt, cupiditatem esse radicem omnium peccatorum, ad similitudinem radicis arboris, quae ex terra trahit alimentum, PS. Q. 84. Art. 1 c; ad corporalem autem refectionem duo requiruntur, scilicet cibus, qui est alimentum siccum et potus, qui est alimentum humidum, PT. Q. 73. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 99. Art. 2; PS. Q. 52. Art. 3; SS. Q. 146. Art. 5; SS. Q. 149. Art. 2; PT. Q. 74. Art. 3; PTS. Q. 80. Art. 4; et passim.

aliōquin, *adv., in other respects, for the rest, otherwise.* Alioquin forma generati esset nobilior generante, PP. Q. 44. Art. 4 ad 2; alioquin peccatum hominis fuisset valde necessarium ex quo tantum bonum consecutum, PP. Q. 98. Art. 1 c; alioquin homo mereretur continue, etiam dormiendo, PS. Q. 55. Art. 1 ob. 3; alioquin iudicium deficeret vel a iusto naturali vel a iusto positivo, SS. Q. 60. Art. 5 c; alioquin non ieiunantes non haberent virtutem abstinentiae, SS. Q. 147. Art. 1 ob. 2; alioquin anima Christi esset imperfectior animabus aliorum hominum, PT. Q. 9. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 46. Art. 1; PP. Q. 55. Art. 2; PS. Q. 37. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 2; PTS. Q. 89. Art. 2; et passim.

Alipius, also **Alypius**, i, *m., Alipius*, an acquaintance of St. Augustine mentioned in the Confessions 6. 7. Cf. SS. Q. 167. Art. 2 ob. 2. Of him St. Augustine says in part: congemescebamus in his, qui simul amice vivebamus, et maxime cum Alipio et Nebridio ista conloquebar. quorum Alipius ex eodem quo ego eram ortus municipio, parentibus primatibus municipalibus, me minor natu. nam et studuerat apud me, cum in nostro oppido docere coepi, et postea Carthagini; et diligebat multum, quod ei bonus et doctus viderer, et ego illum, propter magnam virtutis indolem, quae in non magna aetate satis eminebat, Conf. 6. 7.

aliquālis, e, *adj., constituted in some way, some sort of, of some kind, some, such and such.* Avicenna posuit omnia animalia posse generari ex aliquali elementorum commixtione absque semine, etiam per viam naturae, PP. Q. 71. Art. 1 ad 1; quandoque quidem est homo aliqualis uniformiter secundum totam animam, PS. Q. 10. Art. 3 ad 2; ideo lex non est ipsum ius, proprie loquendo, sed aliqualis ratio iuris, SS. Q. 57. Art. 1 ad 2; quando iam pueri incipiunt aliqualem usum rationis habere ut possint devotionem concipere huius sacramenti, PT. Q. 80. Art. 9 ad 3; aliquid dicitur aliquale propter aliud, non solum sicut propter accidens, sed etiam sicut propter formale principium, sicut corpus dicitur vivum

propter animam, Mal. 4. 2 ad 8; quod per participationem dicitur aliquale, C. G. 1. 40; aliqualem eius habemus notitiam, C. G. 1. 14; omne, quod est totaliter aliquale, est essentialiter tale, . . . , sicut si aliquid est totaliter bonum, est essentia bonitatis, Nom. 4. 14. Cf. PP. Q. 83. Art. 1; PP. Q. 93. Art. 7; PS. Q. 5. Art. 3; PT. Q. 87. Art. 2; et passim. On **aequalitas aliqualis,** *relative equality*, see *aequalitas* under 1. — **aliqualiter,** *adv., in some way, in some measure.* Homo in statu innocentiae aliqualiter habuit omnes virtutes, PP. Q. 95. Art. 3 c; ad aliqualiter persuadendum, SS. Q. 48. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 73. Art. 1; PS. Q. 93. Art. 5; SS. Q. 8. Art. 8; PT. Q. 86. Art. 6; 2 Cael. 10 b; et passim. On **iustum aliqualiter,** see *iustus*; on **unum aliqualiter,** see *unus*.

aliquāliter, *adv.*, see *aliqualis*.

aliquamdiu, *adv., awhile, for a while, for sometime.* Qualitas consequens manet quidem aliquamdiu, sed non semper, PP. Q. 67. Art. 3 ad 1; ideo aliquamdiu in morte mansit, non quasi detentus, sed propria voluntate, PT. Q. 53. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 137. Art. 1; PT. Q. 52. Art. 4.

aliquando, *adv., at some time* or *other, once, at any time, ever.* Sed aliquando intelligit et aliquando non intelligit, PP. Q. 79. Art. 4 ob. 2; sed quia aliquod malum est apparens bonum, ideo voluntas aliquando appetit aliquod malum, PS. Q. 74. Art. 1 ad 1; quia aliquando requiritur testimonium alicuius, aliquando non requiritur, SS. Q. 70. Art. 1 c; praeterea, aliquando aliquis dicit alicui aliquod secretum, et ille recipit sub sigillo confessionis, PTS. Q. 11. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 5. Art. 6; PP. Q. 113. Art. 6; PS. Q. 112. Art. 5; SS. Q. 168. Art. 2; PT. Q. 70. Art. 4; PTS. Q. 11. Art. 1; et passim.

aliquanto, *adv., somewhat, in some degree, a little, considerably*, used in the S.T. only when giving references to other works. Ut Tullius dicit in IV *De Tusculanis quaestionibus* aliquanto a principio, PS. Q. 44. Art. 2 ob. 2; secundum Tullium, lib. II *De Inventione*, aliquanto ante finem, SS. Q. 186. Art. 1 ob. 2; sicut Chrysostomus dicit *Super Matth.*, hom. II *Op. Imperf.*, aliquanto a principio, PT. Q. 36. Art. 8 ad 4. Cf. PP. Q. 47. Art. 3; PS. Q. 60. Art. 3; PS. Q. 106. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 8; PT. Q. 15. Art. 4; et passim.

aliquantulus, a, um, *adj., little, small.* Quod quando dolebat de morte amici, in solis gemitibus et lacrymis erat ei aliquantula requies, PS. Q. 38. Art. 2, in quot. — **aliquantulum,** *adv., somewhat, a little.* Si vero motus vaporum aliquantulum fuerit remissior, PP. Q. 84. Art. 8. Cf. SS. Q. 147. Art. 7; SS. Q. 148. Art. 1, in quot.; PT. Q. 69. Art. 3, in quot.

aliquātenus, *adv., to a certain degree* or *extent, in some measure, somewhat.* Huius quaestionis veritas aliquatenus ex praemissa dependet, PP. Q. 58. Art. 5 c; ut veritas aliquatenus innotescat, PP. Q. 70. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 189. Art. 3; PT. Q. 73. Art. 3; PTS. Q. 11. Art. 1; all in quot.

aliqui, aliqua, aliquod, *indef. adj., some, any.* Sed quandoque quidem ex aliquo accidenti extrinseco, PP. Q. 99. Art. 2 ad 2; sed pro missis cantandis aliqui sacerdotes praebendam vel pecuniam accipiunt, SS. Q. 100. Art. 2 ob. 2; sed in aliquibus monasteriis aliquid ab his qui recipiuntur exigitur, SS. Q. 100. Art. 3 ob. 4; idem est veritatem aliquam occultare silentio et obscuritate verborum, PT. Q. 42. Art. 3 ob. 3; sed in sacramentis veteris legis non requirebatur aliqua forma verborum, PT. Q. 60. Art. 6 ob. 3. Cf. PP. Q. 6. Art. 3; SS. Q. 99. Art. 2; PT. Q. 57. Art. 4; PTS. Q. 11. Art. 1; et passim.

aliquis, aliquid, *indef. subst. pron., somebody* or *other, someone, anyone, something, anything.* Puta cum aliquis movetur ab aliquo quem diligit, ad benefaciendum alicui, PS. Q. 32. Art. 6 c; nihil prohibet aliqua duo esse secundum aliquid unius speciei et secundum aliud diversarum, SS. Q. 99. Art. 3 ad 2; secundo, per augmentum, quo aliquis perducitur ad perfectam quantitatem et virtutem, PT. Q. 65. Art. 1 c; dicitur enim aliquid quasi aliud quid, Verit. 1. 1 c; aliquid a natura procreatum, 2 Phys. 2 b. On **ad aliquid,** see *ad* under 2; on **bonum aliquid,** see *bŏnus* under 3; on **corruptio aliqua,** see *corruptio* under 2; on **demonstratio ad aliquid,** see *demonstratio* under 3; on **dictio aliqua,** see *dictio* under 2; on **distingui secundum aliquid,** see *distinguere*; on **esse aliquid, alicuius et in aliquo,** see *esse*; on **fieri ex aliquo,** see *fieri*; on **generatio alicuius et aliqua,** see *generatio* under 1; on **hoc aliquid,** see *hic*; on **impossibile aliquid,** see *impossibilis*; on **malum aliquid,** see *malus* under 1; on **perfectum secundum aliquid sui et secundum aliquid exterius adiacens or per aliquid exterius adveniens,** see *perfectus* under 1; on **posse ad aliquid, in aliquo,** see *posse*; on **possibile aliquid,** see **super aliquid et supra aliquid,** see *posse*; on **possibile aliquid,** see *possibilis* under 1; on **significare ut in aliquo,** see *significare*; on **suppositio ad aliquid,** see *suppositio* under 3. — **aliquid demonstratum sive monstratum,** *something apparent* or *definite*, i.e., *something special*, a synonym of *hoc aliquid* or *hoc signatum*. Cf. 2 Anim. 1 b; 5 Met. 15 a. See *hic*.

aliquoties, *adv., several times, at different times.* Non omnes malae cogitationes nostrae a diabolo excitantur, sed aliquoties ex nostri arbitrii motu emergunt, PS. Q. 80. Art. 4, in quot. Cf. PP. Q. 114. Art. 3; PT. Q. 8. Art. 7; both in quot.

aliquotus, a, um, *adj., certain, some.* Similiter dicunt quod per primum suffragium diminuitur aliquota pars poenae, PTS. Q. 71. Art. 5 c.

aliter, *adv.*, see *alius*.

aliunde, *adv., from another* or *some other place, person* or *thing*, (1) used *absolutely*, (2) with *quam*. — (1), hoc enim dari nobis dicitur quod aliunde habemus, PP. Q. 38. Art. 1 c; unde et Dominus filiis Israel miraculose manna praebuit in deserto, ubi aliunde cibus haberi non poterat, PT. Q. 41. Art. 4 ad 1; divina virtute aliunde suppleretur quantum indigeretur ad perfectionem quantitatis, PTS. Q. 80. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 1. Art. 6; SS. Q. 65. Art. 1; PT. Q. 4. Art. 6; PT. Q. 28. Art. 1; et passim. — (2), potest enim albedo vel nigredo supervenire homini aliunde quam a principiis speciei, PS. Q. 18. Art. 9 ad 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 10; PP. Q. 41. Art. 5; both in quot.

alius, a, ud, *adj.*, and *sybst., being unlike, different, another.* Hoc autem nomen, *alius*, masculine sumptum, non importat nisi distinctionem suppositi. unde convenienter dicere possumus quod Filius est alius a Patre, quia scilicet est aliud suppositum divinae naturae; sicut est alia persona et alia hypostasis, PP. Q. 31. Art. 2 c; sic haec propositio est falsa, si excludat alium masculine; est autem vera si excludat aliud neutraliter tantum, quia Filius est alius a Patre, non tamen aliud; similiter et Spiritus sanctus, PP. Q. 31. Art. 4 c; aliud et aliud non importat diversitatem suppositi vel hypostasis, sed diversitatem naturarum, PT. Q. 2. Art. 3 ad 1; aliud importat diversitatem substantiae, substantia autem dicitur non solum natura, sed etiam suppositum, PT. Q. 17. Art. 1 ad 7; aliud partitivum est, unde requiritur aliquid, a quo dividatur, 3 Sent. 6. 2. 1 ad 1; alius importat distinctionem in communi, non magis personalem, quam essentialem, et ideo, quando adiungitur termino personali, importat distinctionem personalem, quando autem adiungitur termino essentiali importat diversitatem essentiae secundum exigentiam formae illius termini, 1 Sent. 4. 1. 3 ad 2; alius semper significat diversitatem substantiae; sed substantia dicitur dupliciter, quandoque enim sumitur pro essentia, sicut est in usu Latinorum, quandoque pro supposito essentiae vel pro re naturae primi praedicamenti, quae dicitur hypostasis apud Graecos, 1 Sent. 9. 1. 1 ad 1; cum aliud non praedicet naturam tantum, sed suppositum naturae, 3 Sent. 6. 2. 1 ad 1. On the difference between *alius* and *alter*, see *alter* under 2. On **ad aliquid secundum aliud,** see *ad* under 2; on **causa per aliud,** see *causa* under 2; on **cognoscere in aliud,** see *cognoscere* under 2; on con-

tinuum per se secundum aliud, see *continuum* under 2; on **ens per aliud**, see *ens*; on **esse ab alio, esse in alio,** and **esse per aliud,** see *esse*; on **fieri aliud et ex alio,** see *fieri*; on **necessarius per aliud,** see *necessarius* under 1; on **necessitas ex alio,** see *necessitas* under 1; on **perfectum secundum aliud,** see *perfectus* under 1; on **praedicare ad aliud,** see *praedicare* under 2; on **propter aliud,** see *propter*. — Kinds of *alius* are: (a), **alius numero,** the Aristotelian ἕτερος ἀριθμῷ, *different according to number* and *individuum*. Si Filius acciperet a Patre aliam virtutem numero ad spirandum Spiritum sanctum, sequeretur quod esset sicut causa secunda et instrumentalis; et sic magis procederet a Patre quam a Filio, sed una et eadem numero virtus spirativa est in Patre et Filio; et ideo aequaliter procedit ab utroque, licet aliquando dicatur principaliter vel proprie procedere de Patre, propter hoc quod Filius habet hanc virtutem a Patre, PP. Q. 36. Art. 3 ad 2. Cf. C. G. 2. 75; 4. 11 and 81. — (b), **alius secundum accidens, alius secundum rationem,** and **alius secundum subiectum,** *different according to something secondary, different according to an idea* or *essence,* and *different according to subject* or *possessor*. Cf. 2 Sent. 27. 1. 6 c. See **aliter secundum accidens,** under *alter*. — (c), **alius secundum quid** and **alius simpliciter,** *different in some respect, different simply* or *absolutely*. Alterum importat diversitatem accidentis. et ideo diversitas accidentis sufficit ad hoc quod aliquid simpliciter dicatur alterum. sed aliud importat diversitatem substantiae; substantia autem dicitur non solum natura, sed etiam suppositum, . . . , et ideo diversitas naturae non sufficit ad hoc quod aliquid simpliciter dicatur aliud, nisi adsit diversitas secundum suppositum; sed diversitas naturae facit aliud secundum quid, scilicet secundum naturam, si non adsit diversitas suppositi, PT. Q. 17. Art. 1 ad 7. — (d), **alius secundum rationem,** see *alius secundum accidens*. — (e), **alius secundum subiectum,** see *alius secundum accidens*. — (f), **alius simpliciter,** see *alius secundum quid*. — **aliter,** *adv., otherwise, in another manner,* used (1) *absol.,* (2) with *quam, otherwise than,* (3), with *non quam, not otherwise than,* (4) with the *abl., differently from,* (5) with *non nisi, by no other means, on no other condition, not otherwise except*.—(1), aliter enim non posset esse mixtionis aequalitas, PP. Q. 91. Art. 1 c; sed potest vel per appellationem vel aliter licite subterfugere, SS. Q. 69. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 36. Art. 2; SS. Q. 1. Art. 5; PS. Q. 105. Art. 4; PT. Q. 17. Art. 1; PTS. Q. 82. Art. 4; et passim.—(2), ex hoc quod apprehendit vel iudicat res aliter quam sint, PP. Q. 17. Art. 2 c; tunc quandoque aliter evenit quam prophetetur, SS. Q. 171. Art. 6. ad 2. Cf. PP. Q. 41. Art. 3; SS. Q. 187. Art. 3; PT. Q. 2. Art. 10; PTS. Q. 62. Art. 1; et passim.—(3), inquantum non possunt aliter facere quam de eis disponatur, PS. Q. 93. Art. 4 ad 4; hoc enim aliter fieri non potest quam per consecrationem factam sub debita forma verborum, PT. Q. 83. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 46. Art. 1; PP. Q. 110. Art. 1.—(4), quia unum et idem aliter fit a maiori, et a minori virtute, PP. Q. 65. Art. 3 ad 3; circa productionem plantarum aliter opinatur Augustinus ab aliis, PP. Q. 69. Art. 2 c.—(5), nec aliter res in esse conservat, nisi inquantum eis continue influit esse, PP. Q. 104. Art. 3 c; non potest ei aliter subveniri in casu isto nisi per advenientes subveniatur, SS. Q. 71. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 12. Art. 13; SS. Q. 73. Art. 3; PT. Q. 75. Art. 2; PTS. Q. 47. Art. 3; et passim. — **aliter . . . aliter,** *one in one way . . . another in another*. Detractorum est duplici lingua loqui, aliter scilicet in absentia, et aliter in praesentia, SS. Q. 74. Art. 1 ob. 3; aliter operatur Pater creationem rerum per Filium, aliter tota Trinitas sanctificationem hominum per hominem Christum, PT. Q. 34. Art. 1 ad 3; sometimes extended three and four times, e.g., aliter enim producuntur animata, aliter inanimata, aliter animalia, atque aliter plantae, PP. Q. 93. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 5. Art. 1; SS. Q. 54. Art. 2; SS. Q. 178. Art. 2; PT. Q. 76. Art. 2; PTS. Q. 97. Art. 2; et passim.

allēgo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to bring forward, relate, allege*. Producendo falsos testes, vel allegando falsas leges quam iniustam causam defendendo, SS. Q. 71. Art. 3 ob. 3; ita quod ille ex parte cuius allegatur impedimentum perpetuo maneat absque spe coniugii, PTS. Q. 58. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 64. Art. 4. — **allegāta,** ōrum, *n., things alleged, evidence*. Iudex qui debet secundum allegata iudicare, condemnat ad mortem eum quem scit innocentem, per falsos testes convictum, . . ., si autem nec hoc potest, non peccat secundum allegata sententiam ferens, SS. Q. 64. Art. 6 ob. 3. Cf. SS. Q. 67. Art. 2; PTS. Q. 45. Art. 4.

allēgoria, ae, *f., an allegory, a figurative representation of a thought* or *of an abstract truth*. Sola autem allegoria inter illa quatuor pro tribus spiritualibus sensibus ponitur, PP. Q. 1. Art. 10 ad 2; sic habent rationes figurales et mysticas, sive accipiantur ex ipso Christo et Ecclesia, quod pertinet ad allegoriam, PS. Q. 102. Art. 2 c. — **secundum allegoriam,** *allegorically,* a synonym of *allegorice*. Non ex iis quae secundum allegoriam dicuntur, PP. Q. 1. Art. 10 ad 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 10, in quot.

allēgoricē, *adv.,* see *allegoricus*.

allēgoricus, a, um, *adj., symbolical, allegorical*. Sensus qui sunt historicus vel litteralis, allegoricus, tropologicus sive moralis, et anagogicus, (ob. 1), . . ., secundum ergo quod ea quae sunt veteris legis significant ea quae sunt novae legis, est sensus allegoricus, (c), . . ., sola autem allegoria inter illa quatuor pro tribus spiritualibus sensibus ponitur, sicut et Hugo de Sancto Victore sub sensu allegorico etiam anagogicum comprehendit, ponens in IV suarum Sententiarum, solum tres sensus, scilicet historicum, allegoricum et tropologicum, PP. Q. 1. Art. 10 ad 2. Cf. PP. Q. 113. Art. 7; SS. Q. 122. Art. 4. On **causa allegorica,** see *causa* under 3; on **sensus allegoricus,** see *sensus* under 8; on **significatio allegorica,** see *significatio* under 1. — **allēgoricē,** *adv., allegorically*. Iudicialia praecepta allegorice et moraliter exponuntur, PS. Q. 104. Art. 2 a.

allevio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to make light, lighten, relieve, alleviate,* a synonym of *allevo,* are. In damnatione reproborum apparet misericordia, non quidem totaliter relaxans, sed aliqualiter allevians, PP. Q. 21. Art. 4 ad 1; ergo ignorantia diminuit vel alleviat peccatum, PS. Q. 76. Art. 4 a. Cf. PS. Q. 38. Art. 3; PS. Q. 77. Art. 6; SS. Q. 148. Art. 3; PTS. Q. 87. Art. 1.

allevo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to lift up, lighten, alleviate, mitigate,* a synonym of *allevio,* are. Habet rationem cuiusdam oneris, a quo aliquis aggravatus allevari conatur, PS. Q. 38. Art. 3 c.

allicio, ere, lexi, lectum, 3, *v. a., to draw to oneself, attract*. Maxime autem homo indiget timore divino ad fugiendum ea quae maxime alliciunt, circa quae est temperantia, SS. Q. 141. Art. 1 ad 3; ad temporantiam pertinet refrenare delectationes quae nimis animum ad se alliciunt, SS. Q. 146. Art. 1 ad 3. Ecclesia ad hoc ita pronuntiat, ut quadam pia fraude ad benefaciendum alliciat, PTS. Q. 25. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 65. Art. 1; PP. Q. 115. Art. 5; PS. Q. 31. Art. 6; SS. Q. 149. Art. 1; PT. Q. 44. Art. 3; et passim.

alligātio, ōnis, *f., a binding* or *tying to*. Licet daemones non actu alligentur gehennali igni dum sunt in aere isto caliginoso, tamen ex hoc ipso quod sciunt illam alligationem sibi deberi, PP. Q. 64. Art. 4 ad 3.

alligo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to bind to, bind*. Illae autem quae aversae sunt a Deo, sunt corporibus alligatae diversis secundum diversitatem peccati, PP. Q. 47. Art. 2 c; licet daemones non actu alligentur gehennali igni dum sunt in aere isto caliginoso, PP. Q. 64. Art. 4 ad 3; sciendum tamen quod sicut Deus virtutem suam non alligavit sacramentis, quin possit sine sacramentis effectum sacramentorum conferre, PT. Q. 64. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 65. Art. 2; PS. Q. 96. Art. 5; PT. Q. 27. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 6; PTS. Q. 70. Art. 3; et passim.

allocūtio, ōnis, *f.*, *a speaking to, an accosting, an address*, a synonym of *alloquium*. Praeterea, revelatio prophetica fit per modum divinae allocutionis ad hominem, SS. Q. 174. Art. 6 ob. 2; allocutio illa specialiter intellecta secundum hoc erit aspera fidelibus condemnandis, PTS. Q. 89. Art. 7 ad 2.

alloquium, ii, *n.*, *a speaking to, an address*, a synonym of *allocutio*. Benignus est vir sponte ad bene faciendum paratus, et dulcis alloquio, SS. Q. 80. Art. 1, in quot.

alloquor, i, cūtus, 3, *v. dep. a.*, *to speak to, address, exhort*. Tres viri ei apparuerunt adorans unum alloquitur, dicens, SS. Q. 84. Art. 1 ad 3; propter hoc etiam crucem alloquimur et deprecamur quasi ipsum crucifixum, PT. Q. 25. Art. 4 c; contra est quod Augustinus dicit in De Nativitate, alloquens Virginem matrem, PT. Q. 35. Art. 6 a. Cf. SS. Q. 24. Art. 12; SS. Q. 124. Art. 1; SS. Q. 177. Art. 2; PT. Q. 50. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 3; et passim.

Almariani, ōrum, *m.*, also **Almarici, Amauriani, Amalricians**, an heretical sect founded towards the end of the twelfth century, by Amaury de Bene or de Chartres (Latin, *Almaricus, Amalricus, Amauricus*), a cleric and professor in the University of Paris, who died between 1204 and 1207. The Amalricians, like their founder, professed a kind of pantheism, holding as the fundamental principle of their system that God and the universe are one; that God is everything and everything is God. Cf. PP. Q. 3. Art. 8 c. Cf. also St. Augustine, D.C.D., 7. 6, where he presents Varro's views which are similar.

almificus, a, um, *adj.*, *glorious, celebrated for sanctity*. Neque enim B. Benedictus, monachorum praeceptor almificus, huius rei reliquo modo fuit interdictor, SS. Q. 187. Art. 1 c.

alo, ere, alui, altum, and alitum, 3, *v. a.*, *to nourish, cherish, promote, increase*. Inde quasi in utero eiusdem alimur, in iisdem primordiis proficientes, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 4; similiter alimentum iam conversum in substantiam aliti per virtutem nutritivam, PTS. Q. 54. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 97. Art. 3; PS. Q. 73. Art. 7, in quot.; SS. Q. 131. Art. 1, in quot.

aloē, ēs, *f.*, *the aloe*. Videtur autem superfluitatis fuisse quod ad sepeliendum Christum Nicodemus venit ferens mixturam myrrhae et aloes quasi libras centum, in quot., (ob. 2), . . ., myrrha enim et aloes propter sui amaritudinem significant poenitentiam, (ad 2), . . ., quod myrrha et aloes adhibebantur corpori Christi, PT. Q. 51. Art. 2 ad 3.

Alphaeus, i, *m.*, *Alphaeus*. Father of James the Apostle or James the Lesser, the same person as Cleophas, husband of Mary, sister or sister-in-law of the Blessed Virgin Mary. Haec autem Maria intelligitur esse uxor Alphaei, cuius filius est Iacobus minor, qui dictus est frater Domini, PT. Q. 28. Art. 3 ad 6. Cf. Galatians 1. 19.

Alpharabius, i, *m.*, *Alpharabius*. Cf. PTS. Q. 92. Art. 1 c. Muhammad ibn-Muhammad ibn-Tarkhan abu-Nasr al-Farabi (Alpharabius) was born in Transoxiana, educated under a Christian physician and a Christian translator in Baghdad, and flourished as a Sufi at Aleppo in the brilliant court of Sayf-al-Dawlah at al Hamdani. He died at Damascus in 950 at the age of eighty. His system of philosophy, as revealed by his several treatises on Plato and Aristotle, was a syncretism of Platonism, Aristotelianism, and Sufism, and won for him the enviable title of "the second teacher" after the great Aristotle.

altar, (altare), āris, *n.*, *altar*. Nam altare semel consecratum, non consecratur iterum, nisi fuerit dissipatum, SS. Q. 39. Art. 3 c; ecclesia et altare, et alia huiusmodi inanimata consecrantur, PT. Q. 83. Art. 3 ad 3; sed exigitur sanctificatio altaris, et huiusmodi, et etiam ipsius sacerdotis, quae non nisi per episcopum fieri potest, PTS. Q. 29. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 152. Art. 5; SS. Q. 187. Art. 4; PT. Q. 82. Art. 4; PTS. Q. 40. Art. 4; et passim.

altē, *adv.*, *high*. In aquila enim, quae alte volat, prohibetur superbia, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; puta cum aliquis nimis alte loquitur, SS. Q. 72. Art. 1 ad 1.

alter, tera, terum, *adj.*, (1) *the other of two, another*, (2) *being otherwise, accidentally different, qualitatively different*.—(1), qui enim obedit, sequitur alterius voluntatem, SS. Q. 186. Art. 8 ad 1; coniunx fornicando fidem frangit, quam alteri coniugi debet, PTS. Q. 62. Art. 1 ob. 4; si aliqua duo prius fuerint non unita et postmodum uniantur, oportet quod hoc fiat per mutationem utriusque vel alterius tantum, C. G. 3. 53; quod enim ab altero tantum agitur, C. G. 3. 112. Cf. PP. Q. 93. Art. 2; PS. Q. 73. Art. 8; SS. Q. 88. Art. 8; PT. Q. 7. Art. 11; et passim. — **alter . . . alter**, (a) *the one . . . the other*, (b) *one . . . another*.—(a), si aliquis parvulus esset articulo mortis, et adessent duo, quorum alter esset mutus, et alter manibus et brachiis careret, PT. Q. 67. Art. 6 ob. 3; ergo alter potest alterum causa fornicationis dimittere, PTS. Q. 62. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 187. Art. 6; PT. Q. 25. Art. 1; PT. Q. 53. Art. 2; PTS. Q. 55. Art. 5; et passim.—(b), quae non solum alteram personam alteri unit spirituali dilectionis vinculo; sed etiam totam Ecclesiam in unitate spiritus, SS. Q. 39. Art. 1 c. — **unus . . . alter**, (a) *the one . . . the other*, a synonym of *alter . . . alter*, (b) *one . . . another*.—(a), discordantium uterque in sensu proprio stat, et unus alteri non acquiescit, SS. Q. 38. Art. 2 c; quandocumque enim aliqua duo quorum unum est altero perfectius, PTS. Q. 92. Art. 1 c; duorum peccatorum mortalium unum est altero maius, PTS. Q. 99. Art. 1 ob. 2. Cf. PS. Q. 72. Art. 4; SS. Q. 183. Art. 4; PTS. Q. 74. Art. 3; et passim.—(b), remanebit in uno cognitio alterius, PP. Q. 56. Art. 2 ad 2; sed multitudo illorum intellectorum quorum unum attribuitur alteri, vel removetur ab altero, PP. Q. 58. Art. 4 ad 1; sed homo sibi ipsi non potest gratias agere, quia gratiarum actio videtur transire ab uno in alterum, SS. Q. 106. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 57. Art. 5; PS. Q. 13. Art. 4; SS. Q. 108. Art. 4; SS. Q. 114. Art. 2; et passim. On **apprehensio alterius**, see *apprehensio* under 2; on **auctoritas alterius**, see *auctoritas* under 4; on **bonum alterius**, see *bonus* under a and c; on **propter alterum**, see *propter*. — (2), sicut enim in terrena republica gravissimum esse videtur quod aliquis honorem regium alteri impendat quam vero regi, SS. Q. 94. Art. 3 c; dicitur alterum et alterum in creaturis, non significat diversitatem suppositi, sed solum diversitatem formarum accidentalium, PT. Q. 2. Art. 3 ad 1; alterum importat diversitatem accidentis, PT. Q. 17. Art. 1 ad 7; differentia accidentalis facit alterum solum, differentia vero substantialis facit aliud, id est, diversum, Pot. 9. 8 ob. 3; cum in quolibet fieri aliud dicatur fieri ex alio quantum ad fieri secundum esse substantiale vel alterum ex altero quantum ad fieri secundum esse accidentale, 1 Phys. 12 b; alterum solet dici, quod differt secundum qualitatem, 5 Phys. 4 b. Cf. SS. Q. 106. Art. 3; PTS. Q. 40. Art. 6; PTS. Q. 83. Art. 6; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim. On **ad aliquid ratione alterius**, see *ad* under 2; on **fieri alterum et ex altero**, see *fieri*; on **verbum alterum**, see *verbum* under 1. — Kinds of *alter* in this sense are: (a), **alter genere**, Aristotelian ἕτερος γένει, *different according to its genus* or *kind*. Ea quae sunt genere altera, altera genere particula animae ordinatur, contingens autem et necessarium sunt altera genere, sicut corruptibile et incorruptibile, PP. Q. 79. Art. 9 ob. 3. — (b), **alter secundum accidens, alter secundum rationem,** and **alter secundum subiectum**, *different according to accident, different according to idea* or *essence, different according to subject* or *suppositum*. Sicut dicitur, quod Sortes in foro est alter a seipso in domo, sicut ipse hodie est alter a seipso cras, . . ., sicut sunt diversae personae, 2 Sent. 27. 1. 6 c. — (c), **alter secundum rationem**, see *alter secundum accidens*. — (d), **alter secundum subiectum**, see *alter secundum accidens*.

alterābilis, e, *adj.*, *subject to change, alterable, changeable*, a synonym of *mutabilis*. Sicut in genere alterabilium primum alterans est corpus

mutabile vel alterabile, PT. Q. 31. Art. 4 ad 3; sicut caelum quod est primum alterans, non est alterabile, PT. Q. 39. Art. 1 ob. 3.

alterātio, ōnis, *f.*, (1) *making different, change, alteration of the sensible quality, physical agitation* or *excitement*, a synonym of *passio*, (2) *making different, change, alteration of quality in the general sense of the word.*—(1), alteratio est actus alterabilis, inquantum est alterabile, 3 Phys. 2 b; motus qui est in qualitate, vocatur alteratio, 5 Phys. 4 b; ex hoc autem, quod, postquam est ens actu factum, suscipit aliam quamcumque formam, dicitur alteratio, 1 Gener. 2 a; de alteratione, quae est motus secundum qualitatem, 1 Gener. 2 c; omnis alteratio fit secundum qualitatem sensibilem, quae est tertia species qualitatis, 7 Phys. 4 b; alteratio autem . . . proprie fit secundum tertiam speciem qualitatis, quae est passio et passibilis qualitas, 1 Cael. 7 b; secundum istam passionem (sc. proprie dictam) alteratio dicta non est nisi circa sensibilia et circa sensibilem partem animae per se, et circa intellectum per accidens quantum ad illas qualitates, quae in parte intellectiva ex sensibus oriuntur, sicut sunt omnes habitus acquisiti, 1 Sent. 17. 2. 1 ad 5; non quilibet motus est passio, sed solum alteratio proprie loquendo . . . ad hoc autem, quod sit alteratio, requiritur ex parte alterati, quod sit res per se subsistens, aliter enim subiectum motus esse non posset, et quod sit corpus, quia solum tale movetur, . . ., et ulterius, quod habeat naturam, contrarietati subiectam, quia alteratio est motus inter contrarias qualitates. ex parte vero terminorum alterationis requiritur, quod una qualitate expulsa alia introducatur, sic enim de qualitate in qualitatem transitur. sed ulterius ad rationem passionis requiritur, quod qualitas introducta sit extranea, et qualitas abiecta sit connaturalis; quod contingit ex hoc, quod passio importat quandam victoriam agentis super patiens, omne autem, quod vincitur, quasi trahitur extra terminos proprios ad terminos alienos, 3 Sent. 15. 2. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 97. Art. 3; 1 Gener. 10 a and e; 1 Gener. 11 a; et passim.—(2), alteratio primo quidem est in qualitatibus tertiae speciei; in qualitatibus vero primae speciei potest esse alteratio per posterius. facta enim alteratione secundum calidum et frigidum, sequitur animal alterari secundum sanum et aegrum, et similiter, facta alteratione secundum passiones appetitus sensitivi, vel secundum vires sensitivas apprehensivas, sequitur alteratio secundum scientiam et virtutes, PS. Q. 52. Art. 1 ad 3; alteratio secundum istam passionem (sc. communiter dictam) consistit in qualibet variatione circa receptionem alicuius qualitatis, et hoc modo potest esse alteratio etiam in substantiis pure intellectualibus, 1 Sent. 17. 2. 1 ad 5; in praedictis qualitatibus primae et quartae speciei non est alteratio primo et principaliter, sed secundario, quia huiusmodi qualitates consequuntur quasdam alterationes primarum qualitatum, 7 Phys. 5 b; omnis alteratio est similis alterationi, quae fit secundum sensum, 7 Phys. 4 b; passio et alteratio magis proprie dicitur in sensu, quam in intellectu, ib., sive sit secundum alterationem, C. G. 1. 20. Cf. 7 Phys. c and d; 7 Phys. a-g; et passim. On the difference between **alteratio** and **generatio**, see *generatio* under 1. On **fieri alteratione**, see *fieri*; on **motus alterationis**, see *motus* under 1. — Kinds of *alteratio* in this sense are: (a), **alteratio animae** or **animalis** and **alteratio corporalis**, *alteration of the soul* and *that of the body* or *animal* and *purely corporal alteration*, of which the former has its subject in the soul, the latter in the body. Sive etiam in corpus post resurrectionem, quia tunc omnis actio naturalis cessabit cessante motu primi mobilis, qui est causa omnis motus et alterationis corporalis, App. Q. 2. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 147. Art. 6; PTS. Q. 97. Art. 3; C. G. 4. 63; 5 Phys. 3 h and 8 h; et passim. — (b), **alteratio animalis**, see *alteratio animae.* — (c), **alteratio corporalis**, see *alteratio animae.* — (d), **alteratio naturalis** and **alteratio violenta**, *natural alteration* or *that conformable to nature* and *forced alteration.* Non tamen moventur secundum iussum rationis aut intellectus, quia scilicet ad motum horum membrorum requiritur aliqua alteratio naturalis, scilicet caliditatis et frigiditatis; quae quidem alteratio non subiacet imperio rationis, PS. Q. 17. Art. 9 ad 3. Cf. PS. Q. 6. Art. 4; PTS. Q. 75. Art. 3; PTS. Q. 91. Art. 1; 5 Phys. 10 b. — (e), **alteratio passiva** and **alteratio perfectiva**, *passive* and *perfecting alteration* or the alteration that consists in an actual passivity and that which consists in the perfecting of the altered thing. Duplex est alteratio. una quidem passiva, secundum quam ita aliquid adicitur, quod etiam aliquid aliud abicitur, sicut, cum aliquid alteratur de calido in frigidum, amittit calorem et recipit frigiditatem, . . ., est autem alia alteratio perfectiva, quae fit, secundum quod aliquid ab alio perficitur absque alterius abiectione, 1 Cael. 7 b. Cf. 1 Sent. 17. 2. 1 ad 5; 1 Cael. 7 b. See also **passio corruptiva** under *passio* under 2.—(f), **alteratio perfectiva**, see *alteratio passiva.* —(g), **alteratio violenta**, see *alteratio naturalis.*—**alterationis terminus est generatio**, *the goal of the alteration of the quality of a thing is the production of another thing.* Cf. 1 Phys. 5 c. Cf. also: unde in eodem instanti terminatur alteratio, in quo introducitur forma substantialis, PT. Q. 6. Art. 4 c; sed in alteratione removetur tantum unum accidens accidenti contrarium, ad quod terminatur alteratio, PTS. Q. 2. Art. 6 ad 3.

alterativus, a, um, *adj., changing.* Cf. *alteratio* and *qualitas.* Quantitas autem est proximum subiectum qualitatis alterativae, ut superficies est subiectum coloris, PP. Q. 78. Art. 3 ad 2. Cf. *alteratio* and *qualitas.* On **qualitas alterativa**, see *qualitas.*

alteritas, ātis, *f.*, *unlikeness, difference*, especially in accidents, *accidental difference.* Cf. *alter.* Alteritas, quae provenit ex differentia accidentali, potest ad eamdem hypostasim vel suppositum pertinere in rebus creatis, PT. Q. 2. Art. 3 ad 1; omne illud, cui accidit alteritas aliqua, C. G. 2. 83; alteritatis principium est accidentalis differentia, Trin. 1. 2. 1 ob. 5; motus aliquis est ex alteritate, 3 Phys. 3 c.

alternātio, ōnis, *f.*, *an interchange, alternation.* Mobile autem est idem subiecto in toto decursu temporis, sed differens ratione, in quantum est hic et ibi; et ista alternatio est motus, PP. Q. 10. Art. 4 ad 2; unde inconveniens videtur, quod per quaedam alternationes temporum transeat homo de beatitudine ad miseram, et e converso; quia huiusmodi temporales alternationes esse non possunt nisi circa ea quae subiacent tempori et motui, PS. Q. 5. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 16. Art. 8; PS. Q. 32. Art. 2; PS. Q. 85. Art. 6.

alterno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to do one thing* and *then another, do a thing by turns, interchange with something, alternate.* Similiter fluxus ipsius *nunc* secundum quod alternatur ratione, est tempus, PP. Q. 10. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 14. Art. 7; PS. Q. 32. Art. 2; both in quot.

alternus, a, um, *adj.*, *one after the other, by turns, interchangeable, alternate.* Series fati caelum et sidera movet, elementa in se invicem temperat et alterna commutatione transformat, PP. Q. 116. Art. 4, in quot.

altero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to alter, make different, change quality* in the particular and general sense of the word. See *alteratio.* Neque etiam est possibile quod corpus Christi gloriosum et impassibile existens alteretur ad suscipiendas huiusmodi qualitates, PT. Q. 77. Art. 1 c; hoc autem dicimus alterari, quando manente substantia actu existentis fit aliqua variatio circa formam, 1 Gener. 2 a; quae alterantur, alterantur secundum qualitates sensibiles, 7 Phys. 5 a; quae enim miscentur, oportet ad invicem alterata esse, C. G. 2. 56; nihil est medium alterantis et alterati, 7 Phys. 4 a. Cf. PP. Q. 78. Art. 3; PS. Q. 52. Art. 1; SS. Q. 15. Art. 3; PT. Q. 12. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 4; PTS. Q. 91. Art. 1; 2 Anim. 12 c; et passim. On **corpus primum alterans**, see *corpus*; on **qualitas alterans**, see *qualitas.*— **alterans primum**, *the first changing principle*, namely the heavens and all the heavenly bodies. Sicut in genere alterabilium primum alterans est corpus caeleste, quod tamen non est primum

movens simpliciter, sed movetur motu locali a superiori movente, PS. Q. 6. Art. 1 ad 1; sicut et in quolibet genere motus, primum movens est immobile secundum illum motum, sicut primum alterans est inalterabile, PT. Q. 4. Art. 6 ad 2. Cf. PT. Q. 39. Art. 1; PTS. Q. 86. Art. 2.—Kinds of **alterare** are: **alterare extra naturam** and **alterare secundum naturam,** *to change without the aid of nature and to change according to nature* or *according to the course of nature.* Quidam enim dimittuntur a febribus non in criticis diebus, et isti alterantur extra naturam, alii vero in criticis diebus, et isti alterantur secundum naturam, 5 Phys. 10 b.

alteruter, alterutra, alterutrum, *adj., one of two, the one* or *the other, either.* Sed tamen illa quae dubitationem habent circa alterutram naturam, non sunt dicenda absque determinatione, PT. Q. 16. Art. 8 ad 2. Cf. PS. Q. 38. Art. 3; PTS. Q. 8. Art. 1; both in quot.

altitūdo, dinis, *f., height* or *highness* in both the literal and figurative senses. Quae sua altitudine rationem transcendunt, PP. Q. 1. Art. 5 c; qui ab aliqua altitudine totam viam intuetur, PP. Q. 14. Art. 13 ad 3; ab altitudine cuiusdam montis, qui vocatur Olympus, PP. Q. 68. Art. 4 c; ut scilicet idoneum se ad altitudinem contemplationis redderet, abstinendo scilicet a corporalibus delectationibus, SS. Q. 142. Art. 1 ad 1; inquantum divinam altitudinem repraesentat, C. G. 2. 4; ad summam autem honoris altitudinem, C. G. 3. 63; haec autem altitudo attenditur quantum ad tria, Rom. 11. 5. Cf. PP. Q. 3. Art. 1; PP. Q. 69. Art. 1; PS. Q. 4. Art. 7; PS. Q. 89. Art. 3; SS. Q. 8. Art. 3; et passim. — Kinds of *altitudo* are: **altitudo terrena** and **altitudo virtutis,** *earthly highness* and *highness of virtue,* i.e., the highness which bestows upon man the possession of earthly goods and that which bestows virtue upon him. Cf. C. G. 3. 132 and 133.

Altissiodorensis, also **Autissiodorensis** and **Antissiodorensis,** is, *m., Altissiodorensis,* William of Auxerre, Archdeacon of Beauvais, a thirteenth-century theologian and professor at the University of Paris. He was one of the three theologians appointed in 1231 by Gregory IX to prepare an amended edition of the physical and metaphysical works of Aristotle which had been placed under a ban by the Council of 1210 because of the errors which were contained in the inaccurate translations and in the Arabian commentaries accompanying them. He is the author of a work entitled "Summa Aurea", which is not, as it is sometimes described, a mere compendium of the "Book of Sentences" by Peter the Lombard. Cf. PTS. Q. 71. Art. 5 c; 1 Sent. 15. 111.

altus, a, um, *adj.,* (1) lit., *high, deep,* (2) trop., *high, lofty, noble, august.*—(1), nam mare esse altius terra, experimento compertum est in mari Rubro, PP. Q. 69. Art. 1 ad 2; ut ministri Ecclesiae huiusmodi orationes etiam alta voce pronuntient, SS. Q. 83. Art. 12 c; neque aliquis mons tam altus invenitur, ut inde totus mundus inspici possit, PT. Q. 41. Art. 4 ob. 7.— (2), intellectus est simpliciter altior et nobilior voluntate, PP. Q. 82. Art. 4 ad 1; unaquaque virtus tanto excellentior est quanto ad altius bonum ordinatur, PS. Q. 111. Art. 5 c; oportet autem cum intellectus hominis elevatur ad altissimam Dei essentiae visionem, SS. Q. 175. Art. 4 c; puta cum aliquis deputatur ad aliquem actum altiorem, simul ex hoc habet et officium, et gradum, et ulterius quemdam perfectionis statum propter actus sublimitatem, sicut patet de episcopo, SS. Q. 183. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 82. Art. 3; PP. Q. 104. Art. 2; PS. Q. 66. Art. 5; SS. Q. 171. Art. 3; PT. Q. 32. Art. 1; PTS. Q. 37. Art. 2; et passim. — **altum,** i, *n., a height, high heaven,* especially in the phrase **in altum,** *on high.* Qui cadunt de trabe in alto posita, PS. Q. 44. Art. 4 ad 2; quia illi qui abutuntur doctrina quatuor Evangelistarum, ut per eam in altum non subleventur, immundi reputantur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 44. Art. 4; SS. Q. 73. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 13; SS. Q. 112. Art. 1; SS. Q. 183. Art. 1; et passim.

alvus, i, *f., the belly, a paunch, womb.* Quia corpus hominis solum inter terrenorum animalium corpora non pronum in alvum prostratum est, PP. Q. 93. Art. 6, in quot.; non coercetur aetatibus, non obitu extinguitur, non alvo matris excluditur, SS. Q. 189. Art. 1, in quot. Cf. PT. Q. 29. Art. 1, in quot.

amābilis, e, *adj., that deserves to be loved, worthy of love, lovely, amiable.* Contingit idem esse amabile et odibile diversis, secundum appetitum quidem naturalem, PS. Q. 29. Art. 1 ad 3; sicut si bonum est amabile et magis bonum est magis amabile, PS. Q. 45. Art. 4 ob. 2; semper autem commune bonum est magis amabile unicuique quam proprium bonum, SS. Q. 26. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 15. Art. 1; SS. Q. 27. Art. 1; SS. Q. 34. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 2; et passim.

Amalec et **Amalech,** *indecl. noun, m.,* the grandson of Esau through Eliphaz and Thamna, the concubine, one of the first kings of Edom. Cf. Genesis 30, 12 ff. Cf. SS. Q. 64. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 4.

Amalecitae, ārum, *m., Amalecites,* a tribe which, from the days of Exodus until the time of King Saul, roamed over the region from the southern boundary of Judah to the Egyptian frontier and the peninsula of Sinai. They are not counted among the kindred of the Israelites, and probably were among the inhabitants of the region, whom the Hebrew and Armenian immigrants found already in the land. Israel first met with the Amalecites in the region near Sinai, when Amalec naturally tried to prevent the entrance of a new tribe into the region, (Ex. 17. 8-16). Bruta etiam animalia, quae carent ratione, iussa sunt interfici pro peccato Amalecitarum, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 3. Cf. PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 104. Art. 3.

Aman, *indecl. noun, m.,* the persecutor of Achiacharus, the son of Hammedatha, appears in the Book of Esther as the enemy of the Jews and the chief minister of Assuerus. Secundum autem reverentiam quae debetur Deo, Mardochaeus noluit adorare Aman, SS. Q. 84. Art. 1 ad 1. Cf. Esther 3. 2.

amārissimē, *adv., most bitterly.* Paulo post cum respectus fuisset a Domino, flere scit amarissime, SS. Q. 186. Art. 10 c.

amāritūdo, inis, *f., bitterness, severity, sadness.* Quod non habet contemplatio mentis nec amaritudinem, nec taedium, PS. Q. 35. Art. 5 c; amaritudo autem, quam passi fuerant in Aegypto, significatur per lactucas agrestes, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2; myrrha enim et aloes propter sui amaritudinem significant poenitentiam, PT. Q. 51. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 48. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 35. Art. 4; SS. Q. 45. Art. 3; SS. Q. 168. Art. 4; et passim.

amārus, a, um, *adj.,* (1) of taste, *bitter, pungent,* opposite of *dulcis,* (2) trop., *calamitous, unpleasant, sad,* (3) of persons, *sullen, morose.*—(1), propter corruptionem linguae infirmis dulcia amara esse videntur, PP. Q. 17. Art. 2 c; sicut cum gustus febricantium dulcia iudicat amara, PP. Q. 85. Art. 6 c; idem Moyses lignum in aquam misit, et amaram aquam in dulcedinem commutavit, PT. Q. 46. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 2; PP. Q. 48. Art. 3; PP. Q. 75. Art. 2; PS. Q. 31. Art. 7; PT. Q. 15. Art. 6; et passim.—(2), et beatum Petrum, quando amarissimas lacrymas fudit, utique Dominum negasse poenituit, et tamen apostolus mansit, PT. Q. 89. Art. 3 ad 2; sed constat Traianum in inferno fuisse, quia multorum martyrum necem amaram instituit, PTS. Q. 71. Art. 5 ob. 5. Cf. PS. Q. 35. Art. 3; SS. Q. 38. Art. 1; SS. Q. 136. Art. 3.—(3), unde ex hoc homo diutinam tristitiam concipit; et ideo sunt sibi ipsis *graves et amari,* . . ., utrique, scilicet *amari* et *difficiles* habent iram diuturnam, sed propter aliam causam. nam amari habent iram permanentem propter permanentiam tristitiae, quam inter viscera tenent clausam; et quia non prorumpunt ad exteriora iracundiae signa, non possunt persuaderi ab aliis, nec ex seipsis recedunt ab ira, nisi prout diurnitate temporis aboletur tristitia, et sic deficit ira, SS. Q. 158. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 46. Art. 8; SS. Q. 36. Art. 3.

Amasias, ae, *m.*, *Amasias*, eighth king of Juda, son of Joas and Joadan or Joaden, came to the throne in the second year of the reign of Joas, king of Israel, and ruled for twenty-nine years. Cf. PT. Q. 31. Art. 3 ob. 4.

amātio, ōnis, *f.*, *love in the sense of affection*, at times also in the sense of a *simple emotion*. Amatio enim addit super amorem intensionem quandam amoris, quasi fervorem quendam, 3 Sent. 27. 2. 1 c; amatio autem (similatur) passioni, 3 Sent. 27. 2. 1 c; amicitiae actus est amatio, 8 Eth. 3 a; amatio videtur importare passionem, 8 Eth. 5 g; amatio fit consuetudine, importat enim amatio, ut dictum est, quendam vehementem impetum animi, 9 Eth. 5 d. — Kinds of *amatio* are: (a), **amatio corporalis**, *physical* or *sensual love*. Cf. C. G. 3. 118. — (b), **amatio mutua** and **amatio simplex**, *mutual love* and *simple* or *onesided love*. Sed nec benevolentia sufficit ad rationem amicitiae, sed requiritur quaedam mutua amatio, quia amicus est amico amicus, SS. Q. 23. Art. 1 c; quamvis actus amantis possit transire in non amantem, tamen unio inter eos non potest esse, nisi sit mutua amatio, PTS. Q. 47. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 27. Art. 2; 8 Eth. 5 h. — (c), **amatio simplex**, see **amatio mutua**.

amatīvus, a, um, *adj.*, *loving*, as *subst.*, *lover*. Inquantum est amativus falsarum opinionum, PP. Q. 17. Art. 1 c; propter quod sanguinei sunt magis amativi, PS. Q. 48. Art. 2 ad 1; ex hoc enim quod homo non est amativus pecuniae, sequitur quod de facili utatur ea et ad seipsum, et ad utilitatem aliorum, et ad honorem Dei, SS. Q. 117. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 20. Art. 2.

amātor, ōris, *m.*, (1) *lover, friend*, in honorable sense, (2) *lover*, in dishonorable sense.—(1), quanto perfectius aliquis est amator sapientiae, PS. Q. 38. Art. 4 c; illi quibus modicum deficit, et qui sunt amatores honoris, SS. Q. 36. Art. 1 ob. 3; amator periculi dicitur qui indifferenter se periculis exponit, SS. Q. 129. Art. 5; et passim.—(2), secundum quod mundi nomine amatores mundi significantur, PS. Q. 72. Art. 3 ob. 3; mundus enim, id est, amatores mundi, non potest capere Spiritum sanctum, PS. Q. 106. Art. 1 ad 1; ideo aliqualiter potest adulter nominari, et magis ille qui est ardentior amator alterius mulieris, SS. Q. 154. Art. 8 ad 2. Cf. PTS. Q. 49. Art. 6; et passim.

amātōrius, a, um, *adj.*, *amatory, amorous*. Sacerdotes, . . ., videmus comoedias legere, amatoria bucolicorum versuum verba canere, SS. Q. 167. Art. 1 c; per abundantiam amatoriae bonitatis, SS. Q. 175. Art. 2; both in quot.

ambidexter, tra, trum, *adj.*, *ambidextrous*. Sed per aliquod accidens contingit aliquem esse ambidextrum, quia natura nostra variabilis est, PTS. Q. 65. Art. 2 ad 1.

ambigo, ere, 3, *v. n.*, (1) *to be undecided, doubt*, (2) *argue, dispute*, used by St. Thomas only in quotation.—(1), quod angeli noverint futuram incarnationem ambigere non oportet, PT. Q. 30. Art. 2, in quot.; ambigenti Mariae de conceptu possibilitatem angelus praedicat, PT. Q. 30. Art. 4, in quot.; de veritate carnis et sanguinis Christi non relictus est ambigendi locus, PT. Q. 75. Art. 1, in quot. Cf. PT. Q. 73. Art. 3; PTS. Q. 97. Art. 5.— (2), ambigi solet utrum propterea dicta sint signa et prodigia mendacii, SS. Q. 178. Art. 1, in quot.

ambiguus, a, um, *adj.*, *uncertain, doubtful*. Huiusmodi autem ambigua iudicia non frequenter emergebant, PS. Q. 105. Art. 2 ad 7; quando significat multa secundum quod ex eis quodam ordine efficitur unum, tunc non est signum ambiguum, sed certum, PT. Q. 60. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 83. Art. 3, in quot. — **ambiguum**, i, *n.*, *doubt, uncertainty*. Non eo vocabulo vitatur ambiguum, cum de cultu Divinitatis vertitur quaestio, SS. Q. 81. Art. 1, in quot.; sine cuiuscumque dubitationis ambiguo, eos ad fidem catholicam venientes in sanctae Trinitatis nomine baptizabis, PT. Q. 66. Art. 6, in quot.

ambio, īre, īvi and ii, ītum, 4, *v. n.* and *a.*, (1) *to surround, encircle*, (2) *comprise*, (3) *strive after, seek*.—(1), sicut frigidum exterius ambiens calefacit, PP. Q. 49. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 2. Art. 4, in quot.—(2), aeternitas autem tota simul existens ambit totum tempus, PP. Q. 14. Art. 13 c.—(3), instant, satagunt, ambiunt, ut de omnibus hoc credatur, SS. Q. 33. Art. 7, in quot. Cf. SS. Q. 118. Art. 2; SS. Q. 131. Art. 2; both in quot.

ambitio, ōnis, *f.*, *a desire for honor, ambition*. Ambitio autem importat inordinatum appetitum honoris. unde manifestum est quod ambitio semper est peccatum, SS. Q. 131. Art. 1 c; ambitio importat appetitum inordinatum honoris, . . ., unde manifestum est quod ambitio opponitur magnanimitati sicut inordinatum ordinato, (c), . . ., et quantum ad hoc opponitur magnanimitati per excessum ambitio, (ad 1), . . ., unde ambitio non est circa exteriorem cultum nisi secundum quod pertinet ad honorem, SS. Q. 131. Art. 2 ad 3; SS. Q. 131 is entirely devoted to the subject, De Ambitione. Cf. PS. Q. 2. Art. 2; PS. Q. 75. Art. 4; PS. Q. 84. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 1; PT. Q. 41. Art. 4; et passim.

ambitiōsus, a, um, *adj.*, *honor-loving, ambitious*. See *ambitio*. Sepultura Christi fuit simplex ex una parte, . . ., ex alia vero parte videtur fuisse ambitiosa, inquantum eum cum aromatibus sepelierunt, PT. Q. 51. Art. 2, ob. 3; si quis enim inordinate appeteret dignitatem, non ratione honoris, sed propter debitum dignitatis usum suam facultatem excedentem, non esset ambitiosus, sed magis praesumptuosus, SS. Q. 131. Art. 2 ad 2.

ambitus, ūs, *m.*, (1) *circumference, compass*, (2) *ambition*, (3) *greed*.—(1), quod convenit alicui secundum se, convenit ei secundum totum suum ambitum, PTS. Q. 51. Art. 2 ob. 1.—(2), et superbia vitae, quod pertinet ad ambitum gloriae et honoris, PS. Q. 108. Art. 3 ad 4.—(3), sunt alii qui cum potiores videri appetunt, ad alienarum rerum ambitum succenduntur, SS. Q. 118. Art. 7, in quot.

ambō, bae, bo, *num.*, *both*, used usually of objects naturally in pairs, as the parts of the body. Uterque enim per se est sapientia, et simul ambo una sapientia, PP. Q. 39. Art. 7 ad 2; sapientia et virtus idem sunt in Deo, quia ambo sunt in divina essentia, PP. Q. 40. Art. 1 ad 1; secundum quod ex illa susceptione Incarnationis factum est ut homo esset Deus, et Deus esset homo, in quo sensu ambae locutiones sunt verae, PT. Q. 16. Art. 7 ad 2; non possent ambo simul baptizare, uno dicente verba, et alio exercente actum, PT. Q. 66. Art. 5 ad 4. Cf. PP. Q. 28. Art. 1; PP. Q. 30. Art. 2; PS. Q. 28. Art. 1; SS. Q. 57. Art. 4; PT. Q. 17. Art. 1; et passim.

Ambrosius, i, *m.*, *St. Ambrose*, bishop of Milan, (A.D. 374-397). He was born probably in 340 and he died on Good Friday night, 397. The chief sources of his life are his own works and a biography written by his secretary, Paulinus. St. Thomas quotes from the works of St. Ambrose freely throughout the S.T., especially from the following works: De Officiis, Super Lucam, De Paradiso, the various essays on virginity, De Spiritu Sanctu, De Incarnatione Domini, De Sacramentis, De Mysteriis, De Fide. Cf. PP. Q. 19. Art. 10; PP. Q. 50. Art. 1; PP. Q. 67. Art. 1; PP. Q. 114. Art. 5; PS. Q. 1. Art. 3; PS. Q. 61. Art. 4; PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 26. Art. 9; SS. Q. 123. Art. 2; SS. Q. 147. Art. 5; SS. Q. 184. Art. 3; PT. Q. 29. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 11; PT. Q. 76. Art. 1; PT. Q. 79. Art. 4; PTS. Q. 55. Art. 1; PTS. Q. 92. Art. 2; PTS. Q. 96. Art. 6; et passim.

ambulātio, ōnis, *f.*, *a walking about, a walk*. Sed ambulatio, cum sit motus continuus, requirit aliquam moram, PP. Q. 63. Art. 6 ob. 1; ambulatio enim continua est unus actus secundum genus naturae, PS. Q. 20. Art. 6 c; sicut ambulatio procedit a ratione sicut a dirigente, PS. Q. 56. Art. 2 ob. 1. Cf. PT. Q. 19. Art. 1.

ambulo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, *to go about, walk*. Sicut homo caecus actu habet virtutem gravissimam, per quam ambulare potest, PS. Q. 18. Art. 1 c; ut ambulet in via Dei, colendo ipsum, et ut diligat

ipsum, SS. Q. 22. Art. 2 c; agilitatem, quando ambulavit siccis pedibus super mare, PT. Q. 81. Art. 3 c; sicut mater quae promittens filio pomum ipsum ad ambulandum provocat, PTS. Q. 25. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 8. Art. 4; PS. Q. 108. Art. 4; PT. Q. 19. Art. 1; PTS. Q. 59. Art. 3; et passim.

āmen, Gr. ἀμήν, *adv., truly, surely, verily, so be it.* Talis enim partus decebat eum qui est super omnia benedictus Deus in saecula saeculorum. Amen, PP. Q. 119. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 189. Art. 10; PTS. Q. 99. Art. 5. Cf. also in quot., PT. Q. 66. Art. 5; PT. Q. 83. Art. 4.

āmens, mentis, *adj., out of one's senses, beside one's self, senseless, mad, insane, frantic, distracted.* Ut patet in dormientibus et amentibus, PP. Q. 54. Art. 5 c; si sit talis ignorantia quae peccatum omnino excuset, sicut est furiosi vel amentis, PS. Q. 88. Art. 6 ad 2; uno quidem modo propter defectum rationis, sicut patet in furiosis et in amentibus, qui se voto non possunt obligare ad aliquid dum sunt in furia vel amentia, SS. Q. 88. Art. 9 c; videtur quod furiosis et amentibus hoc sacramentum dari debeat, quia tales aegritudines sunt periculosissimae et cito ad mortem disponunt, PTS. Q. 32. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 63. Art. 3; PS. Q. 10. Art. 3; SS. Q. 46. Art. 2; PT. Q. 68. Art. 12; et passim.

āmentia, ae, *f., the being out of one's senses, beside one's self, madness, insanity.* Puta cum aliquis in furiam vel amentiam cadit, dicitur extasim passus, PS. Q. 28. Art. 3 c; sicut accidit in his qui propter vehementiam passionum amentiam incurrunt, SS. Q. 156. Art. 1 c; alii vero sunt amentes, qui ex sana mente quam habuerunt prius, in amentiam inciderunt, PT. Q. 68. Art. 12 c; deinde considerandum est de quinque impedimentis matrimonii, scilicet de impedimento frigiditatis, maleficii, furiae vel amentiae, incestus et defectus aetatis, PTS. Q. 58 pr. Cf. SS. Q. 45. Art. 5; SS. Q. 88. Art. 9.

amīca, ae, *f., a female friend, a concubine, a mistress.* De quodam qui dicebat se recessurum ab amica, SS. Q. 153. Art. 5 c.

amīcābilis, e, *adj., friendly, belonging to friendship, rising from friendship, proving friendship.* Nam iustitia est circa operationes quae sunt ad alium, sub ratione debiti legalis; amicitia autem sub ratione cuiusdam debiti amicabilis et moralis, SS. Q. 23. Art. 3 ad 1; Philosophus loquitur de amicabilibus quae sunt ad alterum, in quo bonum, quod est obiectum amicitiae, invenitur secundum aliquem particularem modum; non autem de amicabilibus quae sunt ad alterum in quo bonum praedictum invenitur secundum rationem totius, SS. Q. 26. Art. 3 ad 1; propter hoc inter amicabilia unum ponitur identitas electionis, SS. Q. 29. Art. 3 c; inter alia amicabilia ponit hoc quod est condolere amico, SS. Q. 30. Art. 2 c; amicabilia et amicitiae opera, quibus aliquis ad amicos utitur et secundum quae determinantur amicitiae, videntur processisse ex his, quae sunt homini ad seipsum, sic enim videtur esse unus homo alterius amicus, si eadem agit ad amicum, quae ageret ad seipsum, 9 Eth. 4 a. Cf. SS. Q. 82. Art. 2; SS. Q. 163. Art. 4; PT. Q. 18. Art. 5; PT. Q. 39. Art. 6; 9 Eth. 4 d; et passim. On **debitum amicabile,** see *debitus* under 1; on **opus amicabile,** see *opus* under 4.

amicio, īre, icui or ixi, ictum, 4, *v. a., to throw around, wrap about, cover.* Ecce multi fratres tui filii Abrahae amicti sunt stercore, morientes prae fame, SS. Q. 189. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 187. Art. 6, in quot.

amīcitia, ae, *f.,* (1) *friendship in the sense of a habitus,* (2) *friendship in the sense of an act, proof of friendship, manifestation of friendship,* (3) *friendliness, affability,* a synonym of *affabilitas.*—(1), amicitia non potest haberi nisi ad rationales creaturas in quibus contingit esse redamationem et communicationem in operibus vitae, et quibus convenit bene evenire, vel mala, secundum fortunam et felicitatem sicut et ad eas proprie benevolentia est. creaturae autem irrationalis non possunt pertingere ad amandum Deum neque ad communicationem intellectualis et beatae vitae, qua Deus vivit. sic igitur Deus, proprie loquendo, non amat creaturas irrationales amore amicitiae, sed amore quasi concupiscentiae, inquantum ordinat eas ad rationales creaturas, et etiam ad seipsum, non quasi eis indigeat, sed propter suam bonitatem et nostram utilitatem, PP. Q. 20. Art. 2 ad 3; amicitia . . . est quasi habitus, PS. Q. 26. Art. 3 c; non quilibet amor habet rationem amicitiae, sed amor qui est cum benevolentia; quando scilicet sic amamus aliquem ut ei bonum velimus. si autem rebus amatis non bonum velimus, sed ipsum earum bonum nobis velimus, sicut dicimur amare vinum, aut equum, aut aliquid huiusmodi, non est amor amicitiae, sit cuiusdam concupiscentiae. ridiculum enim est dicere quod aliquis habeat amicitiam ad vinum vel ad equum. sed nec benevolentia sufficit ad rationem amicitiae, sed requiritur quaedam mutua amatio, quia amicus est amico amicus. talis autem mutua benevolentia fundatur super aliqua communicatione, SS. Q. 23. Art. 1 c; amabile, quod est obiectum amationis, a qua dicitur amicitia, 8 Eth. 2 a; oportet ad rationem amicitiae, quod per eam aliqui sibi bene velint ad invicem, et quod hoc non lateat eos, et quod hoc sit propter unum aliquod praedictorum, scilicet propter bonum vel delectabile vel utile, 8 Eth. 2 i; amicitia vero addit duo (super amorem), quorum unum est societas quaedam amantis et amati in amore, ut scilicet mutuo se diligere sciant, aliud est, ut ex electione operentur, non tantum ex passione, unde dicit Philosophus, quod amicitia similatur habitui; amatio autem passioni, 3 Sent. 27. 2. 1 c; de ratione amicitiae est, quod amans velit impleri desiderium amati, inquantum vult ei bonum et perfectionem, propter quod dicitur, quod amicorum est idem velle, C. G. 3. 95. Cf. PP. Q. 60. Art. 3; PS. Q. 65. Art. 5; SS. Q. 25. Art. 7; C. G. 3. 124; 8 Eth. 2 f; 8 Eth. 9 a; et passim. On **amor amicitiae,** see *amor* under 1; on **bonum amicitiae,** see *bonus* under 3; on **debitum amicitiae,** see *debitus* under 1; on **dilectio amicitiae,** see *dilectio* under 1; on **voluntas amicitiae,** see *voluntas* under 3. —Kinds of *amicitia* in this sense are: (a), **amicitia charitatis,** *friendship of love for God, friendship of man with God.* Charitas . . . est quaedam amicitia hominis ad Deum, SS. Q. 23. Art. 5 c; amicitia charitatis non potest haberi ad creaturam irrationalem, SS. Q. 25. Art. 3 c; amicitia charitatis, . . . , fundatur super communicatione beatitudinis aeternae, SS. Q. 25. Art. 10 c. Cf. PS. Q. 65. Art. 5; SS. Q. 26. Art. 2 c; SS. Q. 27. Art. 8; PTS. Q. 14. Art. 1; et passim. — (b), **amicitia cognata seu cognatorum seu consanguineorum,** *friendship of blood relationship.* Cf. SS. Q. 23. Art. 5 c; SS. Q. 26. Art. 8; SS. Q. 154. Art. 9; 8 Eth. 12 b and d; et passim. — (c), **amicitia commilitantium,** *friendship of fellow-soldiers.* Amicitia consanguineorum fundatur in coniunctione naturalis originis, amicitia autem concivium in communicatione civili, et amicitia commilitantium in communicatione bellica, SS. Q. 28. Art. 8 c. — (d), **amicitia concivium seu politica,** *friendship of fellow-citizens* or *political friendship.* Cf. SS. Q. 26. Art. 2 c; SS. Q. 26. Art. 8; Virt. 2. 7 c; 8 Eth. 12 c; 9 Eth. 6 e. — (e), **amicitia coniugalis** and **amicitia fraterna,** *friendship of husband* and *wife* and *of brother* and *sister.* Cf. 8 Eth. 12 l, m, and t. — (f), **amicitia connutritiva seu hetaerica,** *friendship of persons nurtured together* or *as companions in youth.* Cf. 8 Eth. 12 h and m. — (g), **amicitia consanguineorum,** see *amicitia cognata.* — (h), **amicitia delectabilis, amicitia honesti seu honesta,** and **amicitia utilis,** *agreeable, honorable* and *useful friendship, friendship in which a friend is loved because of the pleasure which the relationship affords, friendship for the sake of a friend, friendship on account of which advantages are obtained.* Praeterea, secundum Philosophum, . . . , triplex est amicitia, utilis, delectabilis et honesta. sed amicitia utilis et delectabilis habet concupiscentiam, PS. Q. 26. Art. 4 ob. 3; principium amicitiae delectabilis maxime est visio, PS. Q. 31. Art. 6 ob. 3. Cf. SS. Q. 23. Art. 1; 3 Sent. 27. 2. 2 ad 1; Virt. 2. 8 ad 16 and 11 ad 6; 8 Eth. 3-7; et passim. — (i), **amicitia fraterna,** see *amicitia coniugalis.* — (j),

amicitia hetaerica, see *amicitia connutritiva.* — (k), amicitia hominis ad Deum, *man's friendship in relationship to God.* Intentio divinae legis est ut constituat principaliter amicitiam hominis ad Deum, . . . , impossibile est esse amicitiam hominis ad Deum, qui est optimus, nisi homines efficiantur boni, PS. Q. 99. Art. 2 c; charitas est amicitia quaedam hominis ad Deum, fundata super communicationem beatitudinis aeternae, SS. Q. 24. Art. 2 c. — (l), amicitia hominum ad invicem, *friendship of men in relation to each other.* Ad hoc enim omnis lex tendit ut amicitiam constituat vel hominum ad invicem, vel hominis ad Deum, PS. Q. 99. Art. 1 ad 2; nam sicut intentio principalis legis humanae est ut faciat amicitiam hominum ad invicem, PS. Q. 99. Art. 2 c. — (m), amicitia honesta or honesti, see *amicitia delectabilis.* — (n), amicitia imperfecta and amicitia perfecta, *imperfect* and *perfect friendship,* so called because in the first case a friend is loved in an imperfect manner, i.e., for the sake of something else, and in the latter in a perfect manner, i.e., for the sake of friendship itself. Cf. amicitia delectabilis. Cf. SS. Q. 31. Art. 1; SS. Q. 114. Art. 1; Virt. 2. 4 ad 11; 8 Eth. 3 a and b, 6 b-d, and g; et passim. — (o), amicitia inter aequales and amicitia inter inaequales, *friendship between equals* and *between unequals.* Cf. 8 Eth. 6 n and 7 a; Nom. 4. 9. — (p), amicitia inter inaequales, see *amicitia inter aequales.* — (q), amicitia liberalis and amicitia servilis, *friendship between the free* or *free born* and *between those not free* or *slaves.* Cf. C. G. 3. 124; 8 Eth. 6 g. — (r), amicitia materna and amicitia paterna, *maternal* and *paternal friendship, friendship of mother* and *father for their children.* Etiam in amicitia paterna inveniuntur multae rationes dilectionis, SS. Q. 26. Art. 11 ad 3. Cf. 8 Eth. 11 c and e; 8 Eth. 12 f and i. — (s), amicitia naturalis, *natural friendship, friendship according to nature.* Ut ad plures per consanguinitatem et affinitatem naturalis amicitia promanaret, PTS. Q. 54. Art. 4 c; amicitia quaedam naturalis in communicatione naturali fundatur, . . . , amicitia viri ad uxorem est naturalis. unde sicut persona coniuncta alteri per carnis propagationem quoddam vinculum naturalis amicitiae facit, ita coniungitur per carnalem copulam, PTS. Q. 55. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 26. Art. 7; PTS. Q. 49. Art. 1; C. G. 3. 135 and 136; Virt. 2. 7 c; et passim. — (t), amicitia paterna, see *amicitia materna.* — (u), amicitia per accidens and amicitia per se, *friendship for some secondary reason* and *friendship for its own sake.* Tam illi, qui amant propter utile, amant propter bonum, quod eis provenit, quam etiam illi, qui amant propter delectationem, amant propter delectabile, quod percipiunt, et ita non amant amicum secundum id, quod ipse in se est, sed secundum id, quod accidit ei, scilicet secundum quod est utile vel delectabile; unde patet, quod huiusmodi amicitiae non sunt amicitiae per se, sed per accidens, quia non amatur homo secundum id, quod ipse est, sed secundum quod aliquid exhibet secundum utilitatem vel delectationem, 8 Eth. 3 b. Cf. SS. Q. 114. Art. 1; PTS. Q. 54. Art. 3; PTS. Q. 56. Art. 1. — (v), amicitia peregrinantium or peregrinorum, *friendship of travelling companions.* Alio modo secundum diversitatem communicationum in quibus amicitiae fundantur, sicut alia species amicitiae est consanguineorum, et alia concivium aut peregrinantium; quarum una fundatur super communicatione naturali, alia super communicatione civili vel peregrinationis, SS. Q. 23. Art. 5 c. Cf. 8 Eth. 3 f. — (w), amicitia perfecta, see *amicitia imperfecta.* — (x), amicitia per se, see *amicitia per accidens.* — (y), amicitia politica, see *amicitia convicium.* — (z), amicitia principalis, *the principal* or *most excellent friendship.* Quae est propter bonum virtutis, 8 Eth. 3 k. Cf. 8 Eth. 3 k-t. — (a²), amicitia regalis, *royal friendship* or *the friendship of a king for one of his subjects.* Cf. 8 Eth. 11 b, c, and e. — (b²), amicitia secundum superabundantiam, seu amicitia superabundantiae, *friendship in superabundance.* Inquantum scilicet una persona excedit aliam, sicut amicitia, quae est patris ad filium et universaliter senioris ad iuniorem, et viri ad uxorem et universaliter omnis, qui habet imperium super aliquem, ad eum super quem habet imperium, 8 Eth. 7 a. Cf. 8 Eth. 7a-g and 11 b. — (c²), amicitia superabundantiae, see *amicitia secundum abundantiam.* — (d²), amicitia servilis, see *amicitia liberalis.* — (e²), amicitia utilis, see *amicitia delectabilis.* — (2), beneficentia nihil aliud importat quam facere bonum alicui. potest autem hoc bonum considerari dupliciter: uno modo secundum communem rationem boni; et hoc pertinet ad communem rationem beneficentiae; et hoc est actus amicitiae, et per consequens charitatis; nam in actu dilectionis includitur benevolentia, per quam vult aliquis bonum amico, . . . , voluntas autem est effectiva eorum quae vult, si facultas adsit; et ideo ex consequenti benefacere amico ex actu dilectionis consequitur. et propter hoc beneficentia secundum communem rationem est amicitiae vel charitatis actus, SS. Q. 31. Art. 1 c; primo distinguit amicitiam per habitum et actum, 8 Eth. 5 a; quod amicitia non solum dicatur secundum actum, sed etiam secundum habitum, 8 Eth. 5 g.—(3), oportet autem hominem convenienter ad alios homines ordinari in communi conversatione tam in factis quam in dictis, ut scilicet ad unumquemque se habeat secundum quod decet. et ideo oportet esse quamdam specialem virtutem quae hanc convenientiam ordinis observet; et haec vocatur amicitia sive affabilitas, SS. Q. 114. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 115. Art. 1; SS. Q. 116. Art. 1; SS. Q. 168. Art. 1; 3 Sent. 27. 2. 2 ad 1; 3 Sent. 34. 1. 2 c; 2 Eth. 98; et passim.

amictus, ūs, *m., mantle, cloak.* Ideo omnibus ministris competit *amictus* humeros tegens, quo significatur fortitudo ad divina officia exequenda, quibus mancipantur, (c), . . . , sicut pro femoralibus habet sandalia, pro linea albam, pro balteo cingulum, pro podere, seu talari veste, tunicam, pro ephod amictum, pro rationali pallium, pro cidari mitram, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 6. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 187. Art. 6; PT. Q. 89. Art. 1.

amīcus, a, um, *adj., friendly, kind, amicable.* Christus maxime est sapiens et amicus, PS. Q. 108. Art. 4 a; nec benevolentia sufficit ad rationem amicitiae, sed requiritur quaedam mutua amatio, quia amicus est amico amicus, SS. Q. 23. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 150. Art. 3; PTS. Q. 65. Art. 5.

amīcus, i, *m., a friend,* the opposite of *inimicus.* Nam ille proprie dicitur amicus cui aliquod bonum volumus, PS. Q. 26. Art. 4 ad 1; inde est quod amicus dicitur esse alter ipse; et Augustinus dicit, . . . , *Bene quidam dixit de amico suo, dimidium animae suae,* PS. Q. 28. Art. 1 c; unusquisque enim amicus primo quidem vult suum amicum esse et vivere, SS. Q. 25. Art. 7 c; amicus est melior quam honor, et amari quam honorari, SS. Q. 74. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 4. Art. 8; PS. Q. 28. Art. 4; PS. Q. 38. Art. 3; PS. Q. 48. Art. 2; SS. Q. 25. Art. 4; SS. Q. 27. Art. 1; PTS. Q. 87. Art. 2; et passim.

Aminadab, *indecl. noun, m., Aminadab,* son of Ram, of the tribe of Juda. His daughter Elizabeth became the wife of the high priest Aaron, and his son Nahasson was the chief of his tribe at the time of the departure from Egypt. He lived under the difficult servitude of the Pharaohs and must have died before the *exodus.* He is counted among the ancestors of Our Lord Jesus Christ. Cf. PT. Q. 31. Art. 2 ad 2.

āmissibilis, e, *adj., that may be lost.* Hae quidem (qualitates) quae sunt adventitiae, sunt habitus et dispositiones, secundum *facile* et *difficile amissibile* differentes, PS. Q. 49. Art. 2 c. — amissibiliter, *adv., in such a way that it can be lost.* Est autem de ratione formae quod sit in subiecto amissibiliter, quando non replet totam potentialitatem materiae, SS. Q. 24. Art. 11 c; iustificatio autem permanet, sed amissibiliter, PT. Q. 66. Art. 1 ad 1.

amissibiliter, *adv.,* see *amissibilis.*

āmissio, ōnis, *f., a losing, a loss.* Tamen sicut amissio charitatis est via ad amittendam fidem, SS. Q. 39. Art. 1 ad 3; sicut avarus timet amissionem pecuniae, intemperatus amissionem voluptatis, et sic

de aliis, SS. Q. 125. Art. 2 c; sicut magis est fugienda mors corporalis quam amissio rerum temporalium, SS. Q. 125. Art. 4 c; sicut cum aliquis tristatur de amissione gratiae vel pecuniae, PT. Q. 15. Art. 6 c; nec etiam potest dolor de amissione rerum corporalium coaequari dolori de corporis occisione, et aliis huiusmodi, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 8. Cf. PS. Q. 5. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 136. Art. 3; SS. Q. 164. Art. 1; PT. Q. 15. Art. 6; PTS. Q. 2. Art. 1; et passim.

amita, ae, *f., a sister of a grandfather, a great aunt.* Magis autem consuevit cohabitare neptis patruo, quam amita nepoti, quia filia est idem quasi cum patre, cum sit aliquid eius, sed soror non est hoc modo idem cum fratre, cum non sit aliquid eius, sed magis ex eodem nascitur. et ideo non erat eadem ratio prohibendi neptem et amitam, PTS. Q. 54. Art. 4 ad 7.

āmitto, ere, misi, missum, 3, *v. a., dismiss, lose.* Sic suam coronam aliquis amittere potest per peccatum mortale sequens, PP. Q. 23. Art. 6 ad 1; ille qui amittit pecuniam, non amittit possibilitatem habendi pecuniam, PS. Q. 67. Art. 5 ad 3; sed ea quae pertinent ad spiritualem salutem, ordinantur ad gratiam, quae amittitur per peccatum, PS. Q. 106. Art. 3 ad 3; eadem ratione homo a Deo avertitur propter timorem amittendi bona mundana, et propter timorem amittendi incolumitatem proprii corporis, SS. Q. 19. Art. 2 ad 5; ergo non amisit potestatem consecrandi, et ita sacerdos degradatus potest conficere hoc sacramentum, PT. Q. 82. Art. 8 a. Cf. PP. Q. 23. Art. 6; PS. Q. 36. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 6; PT. Q. 15. Art. 6; PT. Q. 46. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 4; et passim.

Ammon, *indecl., m., Ammon,* son of Lot and of his second daughter, father of the Ammonites. Cf. Gen. 19. 38. The descendants of Ammon were called sons of Ammon. Cf. PS. Q. 105. Art. 3 ad 1.

Ammonitae et **Ammonites,** ārum, *m., Ammonites,* a nation in Eastern Palestine. As to their origin from Lot, compare Genesis 19. 38. It is possible that Ammon is derived from the name of a tribal divinity. According to the pedigree presented in Genesis 19, 37 and 38, the Ammonites were closely related to the Israelites and still more so to their neighbors in the south, the Moabites. Cf. PS. Q. 105. Art. 3; et passim.

amo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to like, love,* the opposite of *odi.* See *amor.* Unde cum amare nihil aliud sit quam velle bonum alicui, manifestum est quod Deus omnia quae sunt, amat, non tamen eo modo sicut nos, PP. Q. 20. Art. 2 c; cum amare sit velle bonum alicui, duplici ratione potest aliquid magis vel minus amari. uno modo ex parte ipsius actus voluntatis, qui est magis vel minus intensus; et sic Deus non magis quaedam aliis amat, quia omnia amat uno et simplici actu voluntatis, et semper eodem modo se habente. alio modo ex parte ipsius boni, quod aliquis vult amato; et sic dicimur aliquem magis alio amare, cui voluimus maius bonum, quamvis non magis intensa voluntate, et hoc modo necesse est dicere quod Deus quaedam aliis magis amat. cum enim Dei sit causa bonitatis rerum, ut dictum est, non esset aliquid alio melius, si Deus non vellet uni maius bonum quam alteri, PP. Q. 20. Art. 3 c; amor et gaudium, secundum quod sunt passiones, sunt in concupiscibili; sed secundum quod nominant simplicem voluntatis actum, sic sunt in intellectiva parte, prout amare est velle bonum alicuius, et gaudere est quiescere voluntatem in aliquo bono habito, PP. Q. 59. Art. 4 ad 2; nam id quod amatur amore amicitiae, simpliciter et per se amatur; quod autem amatur amore concupiscentiae, non simpliciter et secundum se amatur, sed amatur alteri, PS. Q. 26. Art. 4 c; in amore concupiscentiae amans proprie amat seipsum, cum vult illud bonum quod concupiscit. magis autem unusquisque seipsum amat quam alium; quia sibi unus est in substantia, alteri vero in similitudine alicuius formae. et ideo, si ex eo quod est sibi similis in participatione formae, impediatur ipsemet a consecutione boni quod amat, efficitur ei odiosus, non inquantum est similis, sed inquantum est proprii boni impeditivus, . . . , in hoc etiam quod aliquis in altero amat quod in se non amat, invenitur ratio similitudinis secundum proportionalitatem. nam sicut se habet alius ad hoc quod in eo amatur, ita ipse se habet ad hoc quod in se amat: puta si bonus cantor bonum amet scriptorem, attenditur ibi similitudo proportionis, secundum quod uterque habet quod convenit ei secundum suam artem, . . . , ille qui amat hoc quo indiget, habet similitudinem ad id quod amat, sicut quod est potentia ad actum, . . . , secundum eamdem similitudinem potentiae ad actum ille qui non est liberalis, amat eum qui est liberalis inquantum expectat ab eo aliquid quod desiderat, PS. Q. 27. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 28. Art. 4; PS. Q. 40. Art. 7; SS. Q. 23. Art. 1; SS. Q. 25. Art. 2; SS. Q. 26. Art. 4; SS. Q. 27. Art. 4; et passim. — **amans,** antis, *P. a.,* with *gen.,* or *absol., fond, loving, kind, pleasing,* and *subst.* a *friend, lover.* Utrum amor sit causa omnium quae amans agit, PS. Q. 28 pr.; amans desiderat amatum sibi uniri, PS. Q. 28. Art. 3 ob. 2; sed ex eo quod in eis est perfectior charitas, sunt magis amantes, SS. Q. 27. Art. 1 ad 1; enim amans reputat amicum tamquam seipsum, malum ipsius reputat tanquam suum malum, SS. Q. 30. Art. 2 ad 1; quamvis actus amantis possit transire in non amantem, PTS. Q. 47. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 33. Art. 1; PS. Q. 66. Art. 6; SS. Q. 25. Art. 2; SS. Q. 26. Art. 10; et passim. — **amātus,** a, um, *P. a., loved, beloved;* and *subst., loved one.* Dicitur etiam Spiritus sanctus in Filio quiescere vel sicut amor amantis quiescit in amato, PP. Q. 36. Art. 2 ad 4; ut actio quaedam ab amante transiens in amatum, PP. Q. 37. Art. 1 ob. 2; inquantum scilicet amans aestimat amatum quodammodo ut unitum sibi, vel ad se pertinens, et sic movetur in ipsum, SS. Q. 27. Art. 2 c; cum dilectio intelligatur quasi medium inter amantem et amatum, SS. Q. 27. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 36. Art. 1; PS. Q. 4. Art. 3; PS. Q. 66. Art. 6; SS. Q. 27. Art. 1; SS. Q. 118. Art. 8; et passim.

amoenitas, ātis, *f., pleasantness, loveliness, delightfulness.* Idololatrae enim consueverant sub arboribus sacrificare, propter amoenitatem et umbrositatem, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7.

amor, ōris, *m.,* (1) *love,* the opposite of *odium,* (2) *love* embodied in a person, i.e., the Holy Ghost.—(1), primus enim motus voluntatis et cuiuslibet appetitivae virtutis est amor, . . . , amor autem respicit bonum in communi, sive sit habitum sive non habitum; unde amor naturaliter est primus actus voluntatis et appetitus; et propter hoc omnes alii motus appetitivi praesupponunt amorem quasi primam radicem; nullus enim desiderat aliquid nisi bonum amatum; neque aliquis gaudet nisi de bono amato; odium etiam non est nisi de eo quod contrariatur rei amatae; similiter et tristitia; et caetera huiusmodi, manifestum est in amorem referri sicut in primum principium. unde in quocumque est voluntas vel appetitus, oportet esse amorem. remoto enim primo, removentur alia. ostensum est autem in Deo esse voluntatem; unde necesse est in eo ponere amorem, (c), . . ., amor igitur et gaudium, et delectatio, secundum quod significant actus appetitus sensitivi, passiones sunt; non autem secundum quod significant actus appetitus intellectivi; et sic ponuntur in Deo, (ad 1), . . ., actus amoris semper tendit in duo, scilicet in bonum quod quis vult alicui, et in eum cui vult bonum. hoc enim est proprie amare aliquem, velle ei bonum. unde in eo quod aliquis amat se, vult bonum sibi; et sic illud bonum quaerit sibi unire, in quantum potest. et pro tanto dicitur amor vis unitiva etiam in Deo, sed absque compositione; quia illud bonum quod vult sibi, non est aliud quam ipse, qui est per suam essentiam bonus, ut supra ostensum est. in hoc vero quod aliquis amat alium, vult bonum illi; et sic utitur eo tamquam seipso, referens bonum ad illum sicut ad seipsum. et pro tanto dicitur amor vis concretiva, quia alium agregat sibi, habens se ad eum sicut ad se. etiam amor divinus est vis concretiva absque compositione quae sit in Deo, in quantum aliis bona vult, PP. Q. 20. Art. 1 ad 3; amor est nexus amantium, PP. Q. 37. Art. 1 ob. 3; amor est in concupiscbili, PS. Q. 26. Art. 1 a; est autem amor prima et

communis radix omnium appetitivarum passionum, Nom. 4. 9; amor est rei, quae habetur, 2 Sent. 1. 2. 1 c; amor quodammodo importat quandam convenientiam et connaturalitatem ad amatum, quod quidem perficitur, dum amatum aliquo modo habetur, 3 Sent. 26. 2. 3. 2 c; amor importat quandam connaturalitatem appetitus ad bonum amatum, 2 Eth. 5 b; videtur propria ratio amoris consistere in hoc, quod affectus unius tendat in alterum, sicut in unum cum ipso aliquo modo, C. G. 1. 91; in hoc enim praecipue consistit amor, quod amans amato bonum velit, C. G. 3. 90; qui (sc. amor) nihil est aliud, quam formatio quaedam appetitus ab ipso appetibili, unde amor dicitur quaedam unio amantis et amati, Verit. 26. 4 c; cum amor nihil sit aliud quam stabilimentum voluntatis in bono volito, Pot. 9. 9 c; est autem triplex effectus amoris. primus quidem est, quod movet amantem ad aliquam operationem; secundus effectus est, quod convertit opera amantis per intentionem in amatum; tertius effectus est, quod omnis amor est manifestativus sui ipsius per signa et effectus amoris, et per hoc quaerit amans, ut non solum amet, sed etiam ametur, Nom. 4. 11. Cf. PP. Q. 20. Art. 1 ad 3; PS. Q. 26. Art. 2 ad 3; PS. Q. 27. Art. 1 c; PS. Q. 28. Art. 5 c; PS. Q. 29. Art. 2 c; PS. Q. 70. Art. 3 c; SS. Q. 17. Art. 3 c; C. G. 1. 19; et passim. On the relation of *amor*, *charitas*, and *dilectio*, see *dilectio*. On **communicatio per modum amoris**, see *communicatio* under 1; on **lex amoris**, see *lex* under 1; on **magnitudo amoris**, see *magnitudo* under 3; on **procedere per modum amoris**, see *procedere* under 4; on **processio amoris**, see *processio*; on **servitus amoris**, see *servitus* under 1; on **servus amoris**, see *servus*; on **unio amoris**, see *unio*. — Kinds of *amor* in this sense are: (a), **amor actualis**, *love in the sense of action*. Benevolentia proprie dicitur actus voluntatis, quo alteri bonum volumus. hic autem voluntatis actus differt ab actuali amore, tam secundum quod est in appetitu sensitivo, quam etiam secundum quod est in appetitu intellectivo, qui est voluntas. amor enim qui est in appetitu sensitivo, quaedam passio est. omnis autem passio cum quodam impetu inclinat in suum obiectum, SS. Q. 27. Art. 2 c. — (b), **amor amicitiae sive benevolentiae** and **amor concupiscentiae**, *love of friendship* or *of benevolence, love of desire*. Sic ergo motus amoris in duo tendit, scilicet in bonum quod quis vult alicui, vel sibi, vel alii, et in illud cui vult bonum. ad illud ergo bonum quod quis vult alteri, habetur amor concupiscentiae; ad illud autem cui aliquis vult bonum, habetur amor amicitiae. haec autem divisio est secundum prius et posterius. nam id quod amatur amore amicitiae, simpliciter et per se amatur; quod autem amatur amore concupiscentiae, non simpliciter et secundum se amatur, sed amatur alteri, PS. Q. 26. Art. 4 c; non quilibet amor habet rationem amicitiae, sed amor qui est cum benevolentia; quando scilicet sic amamus aliquem ut ei bonum velimus. si autem rebus amatis non bonum velimus, sed ipsum earum bonum nobis velimus, sicut dicimur amare vinum aut equum, aut aliquid huiusmodi, non est amor amicitiae, sed cuiusdam concupiscentiae, SS. Q. 23. Art. 1 c; hoc quod aliquis velit frui Deo, pertinet ad amorem quo Deus amatur amore concupiscentiae. magis autem amamus Deum amore amicitiae quam amore concupiscentiae, quia maius est in se bonum Dei quam bonum quod participare possumus fruendo ipso, SS. Q. 26. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 20. Art. 1 ad 3, Art. 2 ob. 3 and ad 3, and 3 c; PS. Q. 26. Art. 4 ad 1; PS. Q. 27. Art. 3 c; PS. Q. 28. Art. 2 c; PS. Q. 66. Art. 6 ad 2; Virt. 4. 3 c; Nom. 4. 9; et passim.—(c), **amor angelicus** and **amor divinus**, *angelic* and *divine love* or *love of angels* and *love of God*. Cf. Nom. 4. 12. — (d), **amor animalis sive carnalis sive carnis sive sensitivus** and **amor rationalis sive spiritualis sive intellectualis**, *animal* or *carnal* or *sensual love* and *rational* or *spiritual* or *intellectual love*. Amor animalis, qui pertinet ad sensitivam partem, sive in hominibus sive in animalibus, Nom. 4. 5; coaptatio appetitus sensitivi vel voluntatis ad aliquod bonum, id est, ipsa complacentia boni dicitur amor sensitivus vel intellectualis seu rationalis, PS. Q. 26. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 60. Art. 1 ad 1; PS. Q. 26. Art. 1 c; PS. Q. 27. Art. 2 c; SS. Q. 26. Art. 3 c; SS. Q. 55. Art. 1 ad 2; Nom. 4. 12; 3 Sent. 27. 1. 2 c; 3 Sent. 33. 1. 1. 1 ad 1; et passim. — (e), **amor benevolentiae**, see *amor amicitiae*. — (f), **amor boni**, *love of good*. Sic ex amore boni zelus causatur. ex defectu autem bonitatis contingit quod quaedam parva bona non possunt integre simul possideri a multis, et ex amore talium causatur zelus invidiae, PS. Q. 28. Art. 4 ad 2; a quibus operibus aliqui retrahuntur propter inordinatum amorem proprii boni, PS. Q. 69. Art. 4 c; uno enim modo contrariatur charitati, secundum quod aliquis in amore proprii boni finem constituit, SS. Q. 19. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 28. Art. 6; PS. Q. 43. Art. 2; SS. Q. 23. Art. 4; SS. Q. 144. Art. 4; et passim. — (g), **amor charitatis** and **amor communiter dictus**, *love, in the sense of charity* and *so-called love in general*. Unde timor filialis et castus ad idem pertinent, quia per charitatis amorem Deus pater noster efficitur, SS. Q. 19. Art. 2 ad 3; ideo amor charitatis qui est amor huius boni, est specialis amor, SS. Q. 23. Art. 4 c; sollicitudo quae adhibetur circa res communes pertinet ad amorem charitatis, SS. Q. 188. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 20. Art. 4; PS. Q. 43. Art. 1; PS. Q. 62. Art. 2 ad 3; PS. Q. 70. Art. 3; PTS. Q. 4. Art. 3; et passim. — (h), **amor carnalis**, see *amor animalis*. — (i), **amor carnis**, see *amor animalis*. — (j), **amor communiter dictus**, see *amor caritatis*. — (k), **amor concupiscentiae**, see *amor amicitiae*. — (l), **amor congregativus sive unitivus**, *the joining* or *uniting love*, i.e., *the love for God*, the opposite of *amor disgregativus*, i.e., *the dissipating* or *self-love*. Amor Dei est congregativus inquantum affectum hominis a multis ducit in unum; et ideo virtutes quae ex amore Dei causantur, connexionem habent. sed amor sui disgregat affectum hominis in diversa, prout scilicet homo se amat appetendo sibi bona temporalia, quae sunt varia et diversa; et ideo vitia et peccata, quae causantur ex amore sui, non sunt connexa, PS. Q. 73. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 36. Art. 4 ad 1. — (m), **amor corruptivus seu deteriorativus seu laesivus**, and **amor meliorativus seu perfectivus**, *the love that debases* or *injures the lover* and *the love that makes him better and more perfect*. Ergo amor est passio laesiva et corruptiva, PS. Q. 28. Art. 5 ob. 1. — (n), **amor Dei** and amor **peccati**, *love for God* and *love for sin*. Amor Dei est profundens et creans bonitatem in rebus, PP. Q. 20. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 28. Art. 5; PS. Q. 73. Art. 1; SS. Q. 25. Art. 9; SS. Q. 118. Art. 4; SS. Q. 180. Art. 7; et passim. — (o), **amor deteriorativus**, see *amor corruptivus*. — (p), **amor divinus**, see *amor angelicus*. — (q), amor **divitiarum**, *love of riches*. Unde cupiditas recte nominatur desiderium vel amor divitiarum, quod est malum, SS. Q. 19. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 1; SS. Q. 48. Art. 4; SS. Q. 188. Art. 7. — (r), **amor gratuitus** and **amor mercenarius**, *the love bestowed gratuitously* and *the hired* or *mercenary love*. Sed quod convertatur in ipsum, secundum quod est obiectum beatitudinis supernaturalis, hoc est ex amore gratuito, a quo averti potuit peccando, PP. Q. 63. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 19. Art. 4 ad 3; 3 Sent. 33. 1. 1. 1 ad 1; 3 Sent. 34. 2. 2. 2 ad 2; Pot. 10. 4 ad 9. — (s), **amor honoris**, *love of honor*. Circa bonum vero quod est honor, si quidem sit absolute sumptum, secundum quod est obiectum amoris, sic est quaedam virtus quae vocatur "philotimia," id est, amor honoris, PS. Q. 60. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 129. Art. 2. — (t), **amor imperfectus** and **amor perfectus**, *the imperfect* and *the perfect love*. Amor autem quidam est perfectus, quidam imperfectus; perfectus quidem amor est quo aliquis secundum se amatur, ut puta cum aliquis secundum se vult alicui bonum, sicut homo amat amicum. imperfectus amor est quo quis amat aliquid, non secundum ipsum, sed ut illud bonum sibi ipsi proveniat, sicut homo amat rem quam concupiscit. primus autem amor pertinet ad charitatem, quae inhaeret Deo, secundum seipsum; sed spes pertinet ad secundum amorem; quia ille qui sperat, aliquid sibi obtinere intendit, SS. Q. 17. Art. 8 c. — (u), **amor inordinatus** and **amor ordinatus**, *unregulated* or *sinful love* and *regulated* or *virtuous love*. Omnis timor ex amore procedit; nullus enim timet nisi contrarium eius quod amat. amor

autem non determinatur ad aliquod genus virtutis vel vitii; sed amor ordinatus includitur in qualibet virtute; quilibet enim virtuosus amat proprium bonum virtutis; amor autem inordinatus includitur in quolibet peccato, ex amore enim inordinato procedit inordinata cupiditas, SS. Q. 125. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 84. Art. 2; PS. Q. 89. Art. 1; SS. Q. 55. Art. 1 ad 2; SS. Q. 157. Art. 1; PTS. Q. 5. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 6; et passim. — (v), **amor intellectualis,** see *amor animalis.* — (w), **amor iustitiae,** *love of justice.* Sed actus eius manet quidem cum charitate imperfecte in eo qui non solum movetur ad bene agendum ex amore iustitiae, sed etiam ex timore poenae, SS. Q. 19. Art. 8 ad 2. Cf. PS. Q. 93. Art. 6; PS. Q. 107. Art. 1; PS. Q. 107. Art. 2; SS. Q. 19. Art. 4; SS. Q. 104. Art. 3; et passim. — (x), **amor laesivus,** see *amor corruptivus.* — (y), **amor libidinosus,** *sensual* or *lustful love.* Unde Terentius dicit in Eunucho . . . loquens de amore libidinoso, SS. Q. 153. Art. 5 c. Cf. 3 Sent. 34. 2. 2. 2 ad 2. — (z), **amor meliorativus,** see *amor corruptivus.* — (a²), **amor mercenarius,** see *amor gratuitus.* — (b²), **amor mundanus** and **amor supermundanus,** *wordly* or *mundane love* and *spiritual* or *supermundane love.* Mundanos amores nominans, quibus bona sensibilis mundi amantur quocumque amore, maxime autem animali, amores autem supermundanos, quibus intellegibilia et vera bona amantur, Nom. 4. 12. — (c²), **amor naturalis,** *natural love.* Sicut cognitio naturalis semper est vera, ita dilectio naturalis semper est recta; cum amor naturalis nihil aliud sit quam inclinatio naturae indita ab auctore naturae, PP. Q. 60. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 60. Art. 1 ad 3; PS. Q. 26. Art. 1 c and ad 3; PS. Q. 29. Art. 1 c; Nom. 4. 12; 3 Sent. 27 1. 2 c; 3 Sent. 33. 1. 1. 1 ad 1; et passim. — (d²), **amor peccati,** see *amor Dei.* — (e²), **amor pecuniae,** *love of money,* see *amor divitiarum.* Sumptus autem est quaedam pecuniae amissio, a qua potest aliquis prohiberi per superfluum amorem pecuniae. et ideo materia magnificentiae possunt dici et ipsi sumptus, quibus utitur magnificus ad opus magnum faciendum, et ipsa pecunia qua utitur ad sumptus magnos faciendos, et amor pecuniae, quem moderatur magnificus, ne sumptus magni impediantur, SS. Q. 134. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 58. Art. 9; SS. Q. 117. Art. 3; SS. Q. 123. Art. 4; SS. Q. 129. Art. 2. — (f²), **amor perfectivus,** see *amor corruptivus.* — (g²), **amor perfectus,** see *amor imperfectus.* — (h²), **amor personalis,** *personal love,* i.e., love constituted in a person. Cf. PP. Q. 30. Art. 2 ad 1; 1 Sent. 32. 1. 2 ob. 3 and 3 c. — (i²), **amor rationalis,** see *amor animalis.* — (j²), **amor sensitivus,** see *amor animalis.* — (k²), **amor socialis,** *convivial* or *social love.* Cf. Verit. 20. 2 c. — (l²), **amor spiritualis,** see *amor animalis.* — (m²), **amor sui,** *love of self.* Cf. *luxuria.* Quod autem aliquis appetat inordinate aliquod temporale bonum, procedit ex hoc quod inordinate amat seipsum; hoc enim est amare aliquam, velle ei bonum. unde manifestum est quod inordinatus amor sui est causa omnis peccati, . . . , amor sui ordinatus est debitus et naturalis, ita scilicet quod velit sibi bonum quod congruit, sed amor sui inordinatus qui perducit ad contemptum Dei, ponitur esse causa peccati secundum Augustinum, . . . , concupiscentia qua aliquis appetit sibi bonum, reducitur ad amorem sui sicut ad causam, PS. Q. 77. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 32. Art. 1; PS. Q. 38. Art. 1; PS. Q. 73. Art. 1 ad 3; PS. Q. 109. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 6; SS. Q. 153. Art. 5 c; et passim. — (n²), **amor supermundanus,** see *amor mundanus.* — **Amor Dei est congregativus,** *love of God is unifying.* inquantum affectum hominis a multis ducit in unum, . . . , sed amor sui disgregat affectum hominis in diversa, prout scilicet homo se amat appetendo sibi bona temporalia, quae sunt varia et diversa, PS. Q. 73. Art. 1 ad 3. — **Amor est vis unitiva et concretiva,** *love is a force which unites* and *joins solidly.* In eo, quo aliquis amat se, vult bonum sibi, et sic illud bonum quaerit sibi unire, inquantum potest, et pro tanto dicitur amor vis unitiva, . . ., in hoc vero, quod aliquis amat alium, vult bonum illi, et sic utitur eo tamquam seipso, referens bonum ad illum sicut ad seipsum, et pro tanto dicitur amor vis concretiva, quia alium aggregat sibi habens se ad eum sicut ad seipsum, PP. Q. 20. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 20. Art. 1 ob. 3; PP. Q. 60. Art. 3 ob. 2; PS. Q. 25 Art. 2 ob. 2; C. G. 1. 91; Nom. 4. 12.—(2), nomen amoris in divinis, secundum quod personaliter sumitur, est proprium nomen Spiritus sancti, PP. Q. 37. Art. 1 c; sed Spiritus sanctus procedit a Patre et Filio ut amor, PP. Q. 41. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 37. Art. 1; PP. Q. 37. Art. 2; PP. Q. 45. Art. 6; PP. Q. 74. Art. 3; PP. Q. 93. Art. 7; et passim.

Amos, *indecl., m., Amos,* the earliest of the prophets whose writings have come down to us, and the initiator of one of the greatest movements in spiritual history. He was a herdsman or small sheep farmer in Tekoa, a small town in the uplands some six miles south of Bethlehem. Amos was prophesying in those years in which Uzziah and Jeroboam II were reigning contemporaneously, B.C. 775-750. Cf. PP. Q. 57. Art. 5; PS. Q. 79. Art. 1; SS. Q. 113. Art. 1; SS. Q. 172. Art. 3; PT. Q. 8. Art. 6; et passim.

āmōtio, ōnis, *f., a removing, removal.* Et sic contingit tantum intendi charitatem in actu quod contritio inde sequens merebitur non solum culpae amotionem, sed etiam absolutionem ab omni poena, PTS. Q. 5. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 9.

āmoveo, ēre, mōvi, mōtum, 2, *v. a., to remove from, put* or *take away, withdraw.* Requiritur etiam ad restituendum aequalitatem iustitiae, et ad amovendum scandalum aliorum, ut aedificentur in poena qui sunt scandalizati in culpa, PS. Q. 87. Art. 6 ad 3; ergo admonitio quae fit in correctione fraterna, ordinatur ad amovendum fratris peccatum, quod pertinet ad charitatem, SS. Q. 33. Art. 1 ad 2; spes autem firma esse non potest nisi amoveatur contrarium, SS. Q. 128. Art. 1 ad 6. Cf. PS. Q. 50. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 15; SS. Q. 183. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 7; PTS. Q. 36. Art. 1; et passim.

amphora, ae, *f., a vessel,* usually made of clay, with two handles or ears, for liquids, especially wine, *a flagon, pitcher, flask, bottle.* Ex his quae plurimum distant, non potest fieri commixtio; solvitur enim species unius eorum; puta si quis guttam aquae amphorae vini opponat, PT. Q. 2. Art. 1 c.

amplector, i, exus, 3, *v. dep., to surround, encompass, embrace, take in.* Super ea excogitat, et amplectitur, si quas rationes ad hoc invenire potest, SS. Q. 2. Art. 10 c; vel etiam desideranter exteriorem abiectionem amplectitur, quod pertinet ad septimum gradum, SS. Q. 161. Art. 6 ad 3; extendens ad me suscipiendum et amplectendum pias manus, plenas gregibus bonorum exemplorum, SS. Q. 189. Art. 10 ad 3; ideo ad hoc ut aliquis iustificetur per baptismum, requiritur quod voluntas hominis amplectatur baptismum et baptismi effectum, PT. Q. 69. Art. 9 c. Cf. SS. Q. 162. Art. 4; PT. Q. 79. Art. 1; both in quot.

amplexus, ūs, *m., embrace, encircling, surrounding.* Quantum autem ad delectationes circumstantes, puta quae sunt in oculis, tactibus et amplexibus, attenditur pudicitia, SS. Q. 143. Art. 1 c; minus est aspectus libidinosus quam tactus, amplexus vel osculum, . . . , aliquid dicitur esse peccatum mortale dupliciter: uno modo secundum speciem suam; et hoc modo osculum, amplexus, vel tactus, secundum suam rationem non nominant peccatum mortale, . . . , ideo cum oscula et amplexus huiusmodi propter delectationem huiusmodi fiunt, consequens est quod sint peccata mortalia; et sic solum dicuntur libidinosa, SS. Q. 154. Art. 4 a. Cf. SS. Q. 120. Art. 1; SS. Q. 182. Art. 2; PTS. Q. 49. Art. 6; all in quot.

ampliātio, ōnis, *f., an extending, enlarging.* Desiderium habet quidem aliquam ampliationem ex imaginatione rei desideratae, PS. Q. 33. Art. 1 ad 2; partim vero est ex ampliatione cordis, quae pertinet ad magnanimitatem, quam facit ira, PS. Q. 48. Art. 3 ad 2; nec posset hoc detrimentum gloriae recompensari propter ampliationem gaudii singulorum de gaudio communi, PTS. Q. 69. Art. 2 ad 3.

amplificātio, ōnis, *f.*, *enlarging, increasing, amplification.* Caliditas enim cordis repellit timorem, et causat spem, propter cordis extensionem et amplificationem, PS. Q. 45. Art. 3 c.

amplifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to widen, extend, enlarge, increase,* (2) *amplify, enlarge upon.*—(1), sed si plures damnarentur maior esset eorum poena, sicut etiam multiplicatio beatorum amplificat eorum gaudium, PTS. Q. 98. Art. 4 ob. 3.—(2), tum quia eodem modo loquendi utitur amplificando de sanitate, et aegritudine, et de virtute, et de scientia, PS. Q. 50. Art. 1 c.

amplio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to extend, enlarge, increase, amplify.* Inquantum aliquid in seipso ampliatur, ut quasi capacius reddatur, PS. Q. 33. Art. 1 ad 1; dum ei fortiter inhaeret, sed cor suum ampliat, ut perfecte delectabili fruatur, PS. Q. 33. Art. 1 ad 3; iuvenes etiam propter caliditatem naturae habent multos spiritus, et ita in eis cor ampliatur, PS. Q. 40. Art. 6 c; per consequens et nomen avaritiae ampliatum est ad omnem immoderatum appetitum habendi quamcumque rem, SS. Q. 118. Art. 2 c; postea ampliatus est cultus divinus et Ecclesia, quod implicite habebat in uno ordine, explicite tradidit in diversis, PTS. Q. 37. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 25. Art. 5; PS. Q. 60. Art. 3; SS. Q. 60. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 7; PTS. Q. 54. Art. 4; et passim.

amplitūdo, inis, *f.*, *wide extent, amplitude, size, bulk.* Natura autem rerum cognoscentium habet maiorem amplitudinem, PP. Q. 14. Art. 1 c; ex amplitudine autem cordis est quod aliquis ad ardua tendat, PS. Q. 40. Art. 6 c; infernus numquam deficiet in amplitudine, quin sufficiat ad damnatorum corpora capienda, PTS. Q. 97. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 7. Art. 1.

amplus, a, um, *adj.*, (1) *great, abundant, ample,* rarely used in the positive in the S.T., (2) frequently used in the comparative degree, especially (a) as substantive in the sense of *more, a greater quantity* or *number,* and (b) as adverb in the sense of *more often, to a greater extent,* also (3) rarely in the superlative degree.—(1), ut scilicet amplo proposito administratio non desit, (c), . . ., et ideo Tullius ad magnificentiam pertinere dicit, non solum administrationem rerum magnarum, sed etiam animi amplam excogitationem ipsarum, SS. Q. 128. Art. 1 ad 6. Cf. SS. Q. 128. Art. 1; SS. Q. 134. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 4; all in quot.—(2), Deus angelos quos altioris naturae fecit, ad maiora gratiarum dona et ampliorem beatitudinem ordinaverit, PP. Q. 62. Art. 6 c; aliquid amplius est de ratione beatitudinis quam de ratione fructus, PS. Q. 70. Art. 2 ad 3; tertio ex parte subiecti, quod non est capax amplioris perfectionis, SS. Q. 24. Art. 7 c; pecunia non potest vendi pro pecunia ampliori quam sit quantitas pecuniae mutuatae quae restituenda est, SS. Q. 78. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 62. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 5; PTS. Q. 37. Art. 1; et passim. — (a), quod est amplius, etiam inter corporis cruciatus huiusmodi gaudium invenitur, PS. Q. 38. Art. 4 c; per omnia bona quae facimus, non possumus sufficienter recompensare Deo quod debemus, quin semper amplius debeamus, PS. Q. 114. Art. 1 ob. 1; secundum hoc Dominus dicit quod interficientes corpus non habent amplius quid faciant, SS. Q. 32. Art. 2 ad 1; illud quod potest in unum et non in amplius, habet potentiam limitatam ad unum, PT. Q. 3. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 2 c; SS. Q. 78. Art. 1; PT. Q. 49. Art. 6; PTS. Q. 26. Art. 3; et passim. — (b), tanto amplius per plura, quanto amplius intellectus inferior fuerit, PP. Q. 55. Art. 3 c; qui statuit ebrios, si percusserint, amplius puniendos, non ad veniam respiciens quam ebrii debent magis habere, sed ad utilitatem, PS. Q. 76. Art. 4 ad 4; sive non convertatur ad culpae terminationem, quia per hoc tollitur ei potestas amplius peccandi, SS. Q. 25. Art. 6 ad 2; clementia vero hoc facit ex animi lenitate, inquantum iudicat esse aequum ut aliquis non amplius puniatur, SS. Q. 157. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 8; PP. Q. 3. Art. 8; PS. Q. 52. Art. 2; SS. Q. 10. Art. 4; PT. Q. 52. Art. 6; PTS. Q. 54. Art. 4; et passim.—(3), quia indigent amplissima gratia, ideo sacerdotes manus cum episcopo imponunt eis qui in sacerdotes promoventur, PTS. Q. 38. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 1. Art. 4, in quot.

amputo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to lop off, curtail, shorten, diminish.* Sicut si amputetur manus, aut pes, vel aliquid huiusmodi, PP. Q. 119. Art. 1 ad 3; secundo circa gubernationem uxoris et filiorum; quae amputatur per votum continentiae, SS. Q. 186. Art. 1 c; nec tamen, si aliqua martyribus amputata et ablata sunt membra, sine ipsis membris erunt in resurrectione mortuorum, PTS. Q. 82. Art. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 92. Art. 1; PS. Q. 35. Art. 8; SS. Q. 64. Art. 5; SS. Q. 185. Art. 2; PTS. Q. 80. Art. 1; et passim.

amylum, or **amulum**, i, *n.*, *starch.* Quia amylum est ex tritico corrupto, non videtur quod panis ex eo confectus possit fieri corpus Christi, quamvis quidam contrarium dicant, PT. Q. 74. Art. 3 ad 4.

an, *conj.*, *whether, or.* An fatum sit, PP. Q. 116 pr.; an aliquid sit possibile, PS. Q. 13. Art. 5 ad 3; est ergo considerandum quae sit causa somniorum, et an possit esse causa futurorum eventuum, vel ea possit cognoscere, SS. Q. 95. Art. 6 c; sicut dubium potest esse his qui iam sunt in religione, utrum ille qui religioni se offert, spiritu Dei ducatur, an simulate accedat, SS. Q. 189. Art. 10 ad 1. Cf. PP. Q. 113. Art. 7; PS. Q. 3. Art. 8; PS. Q. 93. Art. 2; SS. Q. 2. Art. 7; SS. Q. 97. Art. 1; SS. Q. 106. Art. 3; et passim. On **cognoscere an est**, see *cognoscere* under 2; on **quaestio an est**, see *quaestio.*

Anaclētus, i, *m.*, *Anaclete,* Saint and second or third bishop of Rome, a martyr under Domitian. Others say that he succeeded Clement I as fifth Bishop of Rome and was martyred under Trajan. His day is July 13. Cf. PT. Q. 80. Art. 10; PTS. Q. 40. Art. 5.

anadochus, i, *m.*, Greek ἀνάδοχος, *a taking upon oneself, giving security for,* in the S.T., *a god-parent, sponsor.* Ille qui de sacro fonte levat, anadochus a Dionysio: . . . dicitur, (ob. 2), . . . , ita etiam anadochus, qui baptizandum vice totius Ecclesiae offert, et suscipit, et confirmandum tenet, spiritualem cognationem contrahit, PTS. Q. 56. Art. 3 ad 1.

anagōgē, es, *f.*, see *anagogia.*

anagōgia, ae, *f.*, or *anagoge,* Greek ἀναγογή, (1) *a leading up, leading back,* (2) *a leading up, referring to, directing to heavenly things, mystical interpretation, anagoge.*—(1), hac reductione vel anagoge, quod idem est, 6 Met. 3 c; nomen dominationis designat aliquam anagogen suppositam omni servituti, C. G. 3. 80.—(2), sive ad statum futurae gloriae, prout in eam introducimur per Christum, quod pertinet ad anagogiam, PS. Q. 102. Art. 2 c; ad supercaelestis quietis anagogem nostrum iter faciens, PT. Q. 66. Art. 1, in quot.; ad anagogen, id est, sursum ductionem, supercaelestis quietis, 4 Sent. 3. 1. 1. 3 c; iuxta anagogen, id est, superiorem sensum, 1 Cant. 4.

anagōgicus, a, um, *adj.*, *leading up, directing to the heavenly, mystical, anagogic, anagogical.* See *anagogia.* Prout vero significant ea quae sunt in aeterna gloria est sensus anagogicus, (c), . . . , sola autem allegoria inter illa quatuor pro tribus spiritualibus sensibus ponitur sicut et Hugo de Sancto Victore sub sensu allegorico etiam anagogicum comprehendit, PP. Q. 1. Art. 10 ad 2; si vero secundum sensum anagogicum exponatur de angelis bonis, PP. Q. 113. Art. 7 ad 1; similiter etiam caeremoniale est secundum significationem anagogicam, SS. Q. 122. Art. 4 ad 1. On **causa anagogica**, see *causa* under 3; on **sensus anagogicus**, see *sensus* under 8; on **significatio anagogica**, see *significatio* under 1.

analogia, ae, *f.*, *comparative likeness, analogy.* Analogia vero est cum veritas unius Scripturae ostenditur veritati alterius non repugnare, PP. Q. 1. Art. 10 ad 2; huiusmodi nomina dicuntur de Deo et creaturis secundum analogiam, id est, proportionem, PP.

Q. 13. Art. 5 c; quando aliquid derivatur ab uno in alterum secundum analogiam vel proportionem, tunc est tantum unum numero, PS. Q. 20. Art. 3 ad 3; ratione similitudinis analogiae principiatorum ad suum principium, C. G. 3. 24. Cf. Verit. 2. 11 c; et passim. On **communis secundum analogiam,** see *communis* under 1; on **communitas analogiae,** see *communitas* under 1; on **dicere secundum analogiam,** see *dicere* under 3; on **idem secundum analogiam,** see *idem*; on **similitudo analogiae,** see *similitudo* under 1; on **unum secundum analogiam,** see *unus.* — Kinds of *analogia* are described in various ways: (a), **analogia communissima,** *the most general analogy.* Cf. Verit. 24. 10 and 18. — (b), **analogia secundum convenientiam in aliquo uno** and **analogia secundum quod unum imitatur aliud,** *analogy according to the agreement of two or more things in one thing,* and *analogy of two things according to which one imitates the other.* Quod eis per prius et posterius convenit, 1 Sent. 35. 1. 4 c; quantum potest nec perfecte ipsum assequitur, 1 Sent. 35. 1. 4 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 5 c and Art. 6 c; Pot. 7. 7 c. — (c), **analogia secundum covenientiam proportionalitatis** and **analogia secundum convenientiam proportionis,** *analogy of relative likeness and that according to agreement of proportion,* in other words, *analogy in the sense of the like condition* or *relation of two things to each other,* and *analogy in the sense of the like condition of two things with references to something else.* Quandoque vero dicitur aliquid analogice secundo modo convenientiae, sicut nomen visus dicitur de visu corporali et intellectu eo, quod, sicut visus est in oculo, ita intellectus est in mente, Verit. 2. 11 c; ridere dictum de prato nihil aliud significat, quam quod pratum similiter se habet in decore, cum floret, sicut homo, cum ridet, secundum similitudinem proportionis, PP. Q. 13. Art. 6 c; secundum modum primum convenientiae invenimus aliquid analogice dictum de duobus, quorum unum ad alterum habitudinem habet, sicut ens dicitur de substantia et accidente ex habitudine, quam substantia et accidens habent, et sanum dicitur de urina et animali ex eo, quod urina habet aliquam habitudinem ad sanitatem animalis, Verit. 2. 11 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 5 c and 6 c; 5 Met. 8 d; Verit. 2. 11 ad 6. — (d), **analogia secundum convenientiam proportionis,** see *analogia secundum convenientiam proportionalitatis.* — (e), **analogia secundum esse, analogia secundum intentionem tantum,** and **analogia secundum esse et intentionem,** *analogy according to being, that merely according to the idea, and that according to being and idea.* Et hoc contingit, quando plura parificantur in intentione alicuius communis, sed illud commune non habet esse unius rationis in omnibus, sicut omnia corpora parificantur in intentione corporeitatis, et hoc est, quando una intentio refertur ad plura per prius et posterius, quae tamen non habet esse nisi in uno, sicut intentio sanitatis refertur ad animal, urinam et diaetam diversimode secundum prius et posterius, non tamen secundum diversum esse, quia esse sanitatis non est nisi in animali, et hoc est, quando plura neque parificantur in intentione communi neque in esse, sicut ens dicitur de substantia et accidente, et de talibus oportet, quod natura communis habeat aliquod esse in unoquoque eorum, de quibus dicitur, sed differens secundum rationem maioris vel minoris perfectionis, 1 Sent. 19. 5. 2 ad 1. — (f), **analogia secundum esse et intentionem,** see *analogia secundum esse.* — (g), **analogia secundum intentionem tantum,** see *analogia secundum esse.* — (h), **analogia secundum quod unum imitatur aliud,** see *analogia secundum convenientiam in aliquo uno.*

analogicē, *adv.,* see *analogicus.*

analogicus, a, um, *adj., pertaining to analogy,* see *analogia, relatively alike, relative,* a synonym of *analogus.* Univocorum est omnino eadem ratio; aequivocorum est omnino ratio diversa; in analogicis vero oportet quod nomen secundum unam significationem acceptum ponatur in definitione eiusdem nominis secundum alias significationes accepti; sicut ens de substantia dictum ponitur in definitione entis, secundum quod de accidente dicitur; et sanum dictum de animali, ponitur in definitione sani secundum quod dicitur de urina et de medicina, PP. Q. 13. Art. 10 c; in analogicis non est idem ordo secundum rem et secundum nominis rationem, C. G. 1. 34. On **agens analogicum,** see *agens*; on **communitas analogica,** see *communitas* under 1; on **praedicatio analogica,** see *praedicatio* under 2. — **analogicē,** *adv., after the manner* and *in the sense of analogy, analogically.* Hoc nomen, Deus, in praemissis tribus significationibus non accipitur neque univoce, neque aequivoce, sed analogice. quod ex hoc patet; quia univocorum est omnino eadem ratio; aequivocorum est omnino ratio diversa; in analogicis vero oportet quod nomen secundum unam significationem acceptum ponatur in definitione eiusdem nominis secundum alias significationes accepti, PP. Q. 13. Art. 10 c; analogice, id est, proportionabiliter se habeant, 2 Cael. 11 d; non eodem modo univoce neque etiam pure aequivoce, sed analogice praedicatur pepansis de suis subiectis, sicut ridere de animali et prato viridi, 4 Meteor. 4 a. Cf. PP. Q. 13. Art. 5 and 6; PP. Q. 16. Art. 6; PT. Q. 60. Art. 1; Verit. 2. 11 c. On **accipere analogice,** see *accipere* under 3; on **commune analogice,** see *communis* under 1; on **dicere analogice,** see *dicere* under 3; on **praedicare analogice,** see *praedicare* under 2; on **sumere analogice,** see *sumere* under 3.

analogus, a, um, *adj., analogous, proportionate,* see *analogia, relatively alike, relative,* a synonym of *analogicus.* Hoc autem agens universale, licet non sit univocum non tamen est omnino aequivocum, quia sic non faceret sibi simile; sed potest dici agens analogum, sicut in praedicationibus omnia univoca reducuntur ad unum primum non univocum, sed analogum, quod est ens, PP. Q. 13. Art. 5 ad 1; analogo, id est, de quodam communi quod proportionaliter se habet ad multa, quasi sit aliquid commune, 1 Anal. 37 d; haec enim est natura omnis analogi, quod illud de quo primo dicitur erit in ratione omnium quae sunt post, sicut sanum, quod prius dicitur de animali, quam de urina vel medicina, et ideo sanitas animalis cadit in definitione utriusque sanitatis, Accid. 1; analogum dividitur secundum diversos modos, unde, cum ens praedicetur analogice de decem generibus, dividitur in ea secundum diversos modos, 1 Sent. 22. 1. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 10; PS. Q. 61. Art. 1; PS. Q. 88. Art. 1; 1 Eth. 7 i; 4 Pot. 1 a; et passim. On **commune analogum,** see *communis* under ‘; on **genus analogum,** see *genus* under 2; on **nomen analogum,** see *nomen* under 1.

analyticē, *adv.,* see *analyticus.*

analyticus, a, um, *adj., analytic,* not used in the S.T., (1) *taking to pieces, analyzing, dissolving, concerning dissolution,* a synonym of *resolutorius,* the opposite of *compositivus,* (2) *analytica, resolutoria,* the Analytica of Aristotle.—(1), on **ratio analytica,** see *ratio* under 13; on **scientia analytica,** see *scientia* under 1. *Analytica* sc. *pars logicae,* 1 Anal. 1 a and 35 a; Log. 4. 1; synonym of *Iudicativa;* Analytics, that part of Logic which has for its object the conclusion which comes of necessity and with certainty. Rationis processus necessitatem inducens, in quo non est possibile esse veritatis defectum, et per huiusmodi rationis processum scientiae certitudo adquiritur, et quia iudicium certum de effectibus haberi non potest, nisi resolvendo in prima principia, ideo pars haec Analytica vocatur, id est, Resolutoria, 1 Anal. 1 a.—(2), parts of the *Analytica* in this sense are: Liber Priorum Analyticorum and Liber Posterium Analyticorum, 1 Anal. 1 a; 2 Anal. 4 a; the first, *qui est de syllogismo simpliciter,* 1 Anal. 1 a, and the second, *qui est de syllogismo demonstrativo,* 1 Anal. 1 a. — **analyticē,** *adv., after the manner and in the sense of analysis* or *dissolution, analytically,* Aristotle's ἀναλυτικῶς (Anal. post. I. 23, 84 a. 8), synonym of *modo seu processu resolutorio,* the opposite of *composite, modo seu processu compositivo,* and *logice.* Analytice, id est, per rationes proprias demonstrari, quae accipiuntur secundum praedicata per se, quae sunt demonstrationi propria, 1 Anal. 33 a. Cf. 1 Anal. 35 a and h, and 43 a.

Ananias, ae, *m., Ananias,* one of the members of the early Church at Jerusalem who conspired with his wife, Sapphira, to make a false statement respecting their gift of property to the community of the brethren and was with her struck dead. Cf. Acts 5. 1-11. Cf. also SS. Q. 33. Art. 7 (bis); SS. Q. 64. Art. 4 (bis); SS. Q. 178. Art. 1; PTS. Q. 21. Art. 3.

anas, anatis, *f., duck.* Quia et in aqua natat, ut anates, et in terra ambulat, ut perdices, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

anathema, atis, *n.,* Greek ἀνάθεμα or ἀνάθημα, (1) *anathema, an accursed thing,* (2) *the person cursed.*—(1), quod Iosue ex praecepto Domini, iudicio sortium punivit Achar, qui de anathemate surripuerat, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 2; hoc est, approbante synodo Ephesina, part. III, anathem. 3, damnatum a Cyrillo sub his verbis, PT. Q. 2. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 36. Art. 2; SS. Q. 1. Art. 10 (ter); SS. Q. 95. Art. 8; PT. Q. 20. Art. 2; et passim.—(2), unde etiam sexta synodus, collat. VIII, cap. V, definit anathema eum qui dicit "unam personam secundum dignitatem, et honorem, et adorationem; sicut Theodorus et Nestorius insanientes conscripserunt," PT. Q. 2. Art. 6 c; unde Nestorius dixit: "si quis Dei Verbo tentat passiones tribuere, anathema sit," PT. Q. 16. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 41. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 3 (quater); PT. Q. 16. Art. 4; et passim.

anathematizo, āre, *1. v. a.,* Greek ἀναθεματίζω, *to anathematize, put under the ban.* Sic etiam Ecclesia maledicit anathematizando, sicut et prophetae in Scripturis quandoque imprecantur mala peccatoribus, quasi conformantes voluntatem suam divinae iustitiae, SS. Q. 76. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 8, in quot.

Anaxagoras, ae, *m., Anaxagoras,* born at Clazomenae c. 500 B.C., died at Lampsacus in Ionia c. 430 B.C. It appears that he wrote a work entitled, like most of the ancient philosophical treatises, περὶ φύσεως. Plato speaks of it in the Apology. Simplicius could still procure a copy of it in the sixth century of our era. It is to Simplicius that we owe such fragments as have come down to us. He taught that being is the result of the interaction of ultimate elements under control of the divine mind. Cf. PP. Q. 46. Art. 1 (bis); PP. Q. 46. Art. 2; PP. Q. 47. Art. 1; PP. Q. 66. Art. 1; PP. Q. 70. Art. 3; SS. Q. 15. Art. 3; PTS. Q. 74. Art. 2.

anchora, ae, *f., an anchor.* Unde ad Hebr., VI, spes comparatur anchorae, PS. Q. 40. Art. 6 ob. 1.

ancilla, ae, *f., a maid-servant, hand-maid, female slave.* Aliae scientiae dicuntur ancillae huius, i.e., sacrae doctrinae, PP. Q. 1. Art. 5 a; secundum leges humanas graviter puniuntur qui nimis aspere affligunt servos aut ancillas, (ob. 3), . . ., inconvenienter igitur lex permisit quod aliquis venderet filiam suam in famulam vel in ancillam, PS. Q. 105. Art. 4 ob. 4; multi enim fratrum Iudae ex ancillis nati fuerunt, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5; maior subiectio est in servo, quia mulier non datur viro in ancillam, propter quod non est de pedibus sumpta, PTS. Q. 39. Art. 3 ob. 4. Cf. PP. Q. 1. Art. 5; PS. Q. 105. Art. 4 (ter); PTS. Q. 52. Art. 2; PTS. Q. 65. Art. 3; et passim.

Ancyra, ae, *f., Ancyra,* modern *Angora,* a titular see of Galatia in Asia Minor, suffragan of Laodicea. It was said to have been founded by Midas, was the chief place of the Gallic conquerors of Asia Minor, (c. 277 B.C.). It is also famous for the official record of the Acts of Augustus, known as the "Monumentum Ancyranum." Cf. PT. Q. 28. Art. 2; PT. Q. 35. Art. 7; PT. Q. 40. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 12; PT. Q. 47. Art. 5; PT. Q. 51. Art. 1 (bis).

andragathia, ae, *f.,* Greek ἀνδραγαθία, *manly* or *mature consideration* and *care.* Andronicus etiam ponit septem virtutes annexas fortitudini, quae sunt "eupsychia, lenia, magnanimitas, virilitas, perseverantia, magnificentia, andragathia", . . . , magnificentiae autem addit "andragathiam," quasi virilem bonitatem, quae apud nos "strenuitas" potest dici. ad magnificentiam autem pertinet non solum quod homo consistat in executione magnorum operum, quod pertinet ad constantiam, sed etiam cum quadam virili prudentia et sollicitudine ea exequatur, quod pertinet ad andragathiam, sive strenuitatem; unde dicit quod andragathia "est viri virtus adinventiva communicabilium operum," SS. Q. 128. Art. 1 ad 6.

Andreas, ae, *m., Andrew.* (1) St. Andrew, the Apostle, son of Jonas or John (Matth. 16. 17; John 1. 42) was born in Bethsaida of Galilee (John. 1. 44). He was brother of Simon Peter (Matt.10. 2: John 1. 40). Both were fishermen (Matt. 4. 18; Mark, 1. 16). From the fourth Gospel we learn that Andrew was a disciple of the Baptist whose testimony first led him and John the Evangelist to follow Jesus (John 1. 35-40). Cf. SS. Q. 186. Art. 6; SS. Q. 188. Art. 10.—(2), dicitur enim in legenda B. Andreae, PP. Q. 36. Art. 2. The Andrew referred to here may be either St. Andrew, a martyr of the Faith in Lampsacus during the persecution of Decius or St. Andrew of Crete who was born at Damascus about the middle of the seventh century and died July 4. 740. It is probably the latter. St. Andrew of Crete attained the front rank of ecclesiastical orators of the Byzantine epoch. We know of twenty-two published and twenty-one of his unpublished sermons.

Andronicus, i, *m., Andronicus* of Rhodes, an eclectic of the Peripatetic School. He edited the works of Aristotle about 70 B.C. The story of the fate of Aristotle's works as narrated by Strabo (13. 1. 54) and repeated with the addition of a few details by Plutarch (Sulla, 26) is regarded as reliable. It tells how the library of Aristotle fell into the hands of Theophrastus by whom it was bequeathed to Neleus of Scepsis. After the death of Neleus the manuscripts were hidden in a cellar where they remained for almost two centuries. When Athens was captured by the Romans in 84 B.C., the library was brought to Rome by Sulla. A Roman grammarian named Tyrannion secured several copies, thus enabling Andronicus of Rhodes to collect the treatises and publish them. It must not, however, be inferred that the manuscripts hidden in the cellar for two hundred years were the only existing copy of Aristotle's works. Cf. SS. Q. 80. Art. 1 (bis); SS. Q. 81. Art. 8; SS. Q. 123. Art. 4; SS. Q. 128. Art. 1 (bis); SS. Q. 129. Art. 5; et passim.

angelicus, a, um, *adj., belonging to angels, angelic.* Angelicus autem intellectus et quilibet intellectus creatus deficit ab aeternitate divina, PP. Q. 57. Art. 3 c; beatitudo autem ultima excedit et naturam angelicam et humanam, PP. Q. 62. Art. 4 c; intellectus autem angelicus et divinus se habent sicut res incorruptibiles, quae statim a principio habent suam totam perfectionem. unde intellectus angelicus et divinus statim perfecte totam rei cognitionem habet, PP. Q. 85. Art. 5 c; naturae autem angelicae deest congruitas praedictae necessitatis, (c), . . ., sed hoc non videtur excludere totaliter congruitatem assumptionis angelicae naturae. potest enim Deus producendo novam angelicam naturam copulare eam sibi in unitate personae, et sic nihil praeexistens ibi corrumpetur. sed, sicut dictum est, deest congruitas ex parte necessitatis; quia etsi natura angelica in aliquibus peccato subiacet, est tamen eius peccatum irremediabile, PT. Q. 4. Art. 1 ad 3; virginitas dicitur esse vita angelica, inquantum per gratiam virgines imitantur id quod angeli habent per naturam, PTS. Q. 96. Art. 9 ad 1. Cf. PP. Q. 62. Art. 6; PP. Q. 109. Art. 1; PS. Q. 9. Art. 6; PS. Q. 50. Art. 6; PT. Q. 76. Art. 7; PTS. Q. 83. Art. 2; PTS. Q. 89. Art. 4; et passim.

angelus, i, *m.*, *an angel.* Important sections of the S. T. devoted exclusively to the *angeli* are the following: PP. Q. 50, De substantia angelorum absolute; Q. 51, De angelis in comparatione ad corpus; Q. 52, De angelis in comparatione ad locum; Q. 53, De motu locali angelorum; Q. 54, De virtute cognoscitiva angeli; Q. 55, De medio cognitionis angelicae; Q. 56. De cognitione angelica ex parte rerum immaterialium; Q. 57, De cognitione angelorum quantum ad res materiales; Q. 58, De modo cognitionis angelicae; Q. 59, De voluntate angelorum; Q. 60, De amore, seu dilectione angeli; Q. 61, De productione angelorum in esse naturae; Q. 62, De productione angeli in esse gratiae, et gloriae; Q. 63, De malitia angelorum quoad culpam; Q. 106, Quomodo una creatura aliam moveat, et primo de angelorum illuminatione; Q. 107, De locutionibus angelorum; Q. 108, De ordinatione angelorum secundum hierarchias et ordines; Q. 109, De ordinatione malorum angelorum; Q. 110, De praesidentia angelorum super creaturam corporalem; Q.111, De actione angelorum in homines; Q. 112, De missione angelorum; Q. 113, De custodia bonorum angelorum et impugnatione malorum. Note also: Manifestum est quod amicitia charitatis etiam ad angelos se extendit, SS. Q. 25. Art. 10 c; mens angelorum non habet impossibilitatem ad aeternam beatitudinem habendam, sicut habet mens daemonum; et ideo amicitia charitatis, quae fundatur super communicatione vitae aeternae magis quam super communicatione naturae, habetur ad angelos, non autem ad daemones, SS. Q. 25. Art. 11 ad 1; conveniens fuit matri Dei annuntiari per angelum divinae Incarnationis mysterium, propter tria, PT. Q. 30. Art. 2 c; ordo in angelis non attenditur secundum distinctionem naturae, nisi per accidens, inquantum ad distinctionem naturae sequitur in eis distinctio gratiae. attenditur autem in eis per se secundum distinctionem in gratia, PTS. Q. 34. Art. 1 ad 3; in resurrectione aliquid fiet ministerio angelorum, et aliquid virtute divina immediate, . . . , illud ergo quod fiet ministerio angelorum, non erit in instanti; si instans dicatur indivisibile temporis; erit tamen in instanti si instans accipiatur pro tempore imperceptibili. illud autem quod fiet virtute divina immediate, fiet subito, scilicet in termino temporis quo angelorum opus complebitur, quia virtus superior inferiorem ad perfectionem adducit, PTS. Q. 77. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 5. Art. 1; SS. Q. 24. Art. 3; PT. Q. 30. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 5; PTS. Q. 30. Art. 1; PTS. Q. 77. Art. 2; et passim.

angli, ōrum, *m.*, *Angles*, a low German tribe who occupied the district of Angeln in Schleswig-Holstein and extended to the West as far as the North Sea. With the Jutes and the Saxons, the Angles passed over in great numbers to Britain during the fifth century and settled in East Anglia, Northumbria, and Mercia. From them England derives its name. Augustinus, Anglorum episcopus, PT. Q. 80. Art. 7 (quater).

anguilla, ae, *f.*, *dim.*, *an eel.* Similiter etiam quidam pisces non habentes pinnulas et squammas, ut anguillae et huiusmodi, propter excessum humiditatis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

angulāris, *e*, *adj.*, *having corners* or *angles*, *angular.* Utrique tamen ad angularem lapidem concurrerunt, . . ., utrosque tamen sibi lapis ille angularis applicuit, quippe qui venit stulta eligere, PT. Q. 36. Art. 3, in quot.

angulus, i, *m.*, *an angle, a corner.* Triangulus habet tres angulos aequales duobus rectis, PS. Q. 33. Art. 3 c; distinguit eadem septem dona a quatuor virtutibus cardinalibus quas dicit significari per quatuor angulos domus, PS. Q. 68. Art. 1 a; si ergo oculus gloriosus videbit sub angulo, oportet quod videat sub determinata distantia, PTS. Q. 82. Art. 4 ob. 6. Cf. PP. Q. 82. Art. 1; PS. Q. 94. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 6 (bis); PT. Q. 44. Art. 3; PTS. Q. 82. Art. 4 (nonies); PTS. Q. 83. Art. 3.

angustia, ae, *f.*, *difficulty, distress.* Proprius autem effectus tristitiae consistit in quadam fuga appetitus; unde extraneum circa effectum tristitiae potest accipi quantum ad alterum tantum, quia scilicet tollitur fuga; et sic est anxietas, quae sic aggravat animum, ut non appareat aliquod refugium, unde alio nomine dicitur angustia, PS. Q. 35. Art. 8 c; licet finaliter hoc referant ad aliquod bonum apparens, puta ad hoc quod liberentur ab aliqua angustia, PS. Q. 73. Art. 8 ad 2; unde etiam ille qui seipsos interimunt, ex amore carnis suae hoc faciunt, quam volunt a praesentibus angustiis liberare, SS. Q. 126. Art. 1 c; nullas in hoc angustias patiemur, quia animal definitur per sensum qui est anima sensitiva sicut per formam essentialem, PTS. Q. 79. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 20. Art. 4; PS. Q. 35. Art. 3; PS. Q. 87. Art. 1; et passim.

angustio, āri, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to make narrow, straiten.* Quia tunc nullis periculis angustiabatur, PP. Q. 113. Art. 4 ob. 2; tunc simpliciter impeditur etiam interior motus animi angustiati, PS. Q. 37. Art. 2 c.

angustus, a, um, *adj.*, *narrow, strait, close, contracted.* Scilicet implorando divinum auxilium, et conatum apponendo ad ingrediendum per angustam portam perfectae virtutis, et cautelam adhibendo, ne a seductoribus corrumpamur, PS. Q. 108. Art. 3 c; Tullius etiam addit hoc esse "angusti animi", ut scilicet velit pecuniae subici, SS. Q. 118. Art. 5 ad 1. Cf. SS. Q. 180. Art. 5 (bis); SS. Q. 187. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 1; PT. Q. 28. Art. 3; PTS. Q. 72. Art. 1; PTS. Q. 92. Art. 3; all in quot.

anhēlo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to draw the breath with great difficulty, pant, puff, gasp.* Homini qui anhelat ad aliquid magnum, parvum videtur omne aliud quod est eo minus, SS. Q. 17. Art. 2 ad 3; sed infectionem culpae et corruptionem poenae in corpore nostro diligere non debemus, sed potius ad eius remotionem anhelare desiderio charitatis, SS. Q. 25. Art. 5 c.

anhomoemerus, a, um, *adj.*, *consisting of unlike parts*, the opposite of *homoeomerus*, *homogeneus*, and *uniformis*, not found in the S.T. Cf. 4 Sent. 8. 2. 1. 4 ob. 3; Pot. 6. 6 c; 1 Cael. 13 d and k; 1 Gener. 1 f. On **corpus anhomoeomerum**, see *corpus*.

anima, ae, *f.*, (1) *soul* in the particular and narrower sense of the word, not confined to the human soul, but the first act of any organic physical body, having life, (2) *soul* in the unreal and broader sense of the word, i.e., the inner principle of the local motion of a thing. *ὅθεν πρῶτον ἡ κατὰ τόπον κίνησις, ψυχή*, Aristotle's, De anim. 2. 4, 415. b. 21 f. Cf. 2 Anim. 7 k.—(1), illi qui dicebant animam esse de natura caloris denominabant eam a *ζῆν* vel *ζώειν*, id est, vivere, quod denominatum est a *ζέειν*, quod est fervere; illi vero qui dicebant animam de natura frigoris nominabant eam *ψυχρόν*, quod est frigidum, unde et ab hoc venit *ψυχή*, id est, anima, propter respirationem, quae salvat animal ex refrigidatione. sic ergo patet quod alii nominabant animam a vita, scilicet illi, qui dicebant ipsam de natura caloris, alii autem respirationem, scilicet illi qui dicebant quod est de natura frigoris, 1 Anim. 5 n; in prima (sc. parte) ponit definitionem animae, quae est quasi demonstrationis conclusio, in secunda ponit definitionem animae, quae est quasi demonstrationis principium, 2 Anim. 1 b; (anima) est actus primus physici corporis organici potentia vitam habentis, C. G. 2. 61. Cf. Aristotle, De Anima, 2. 1. 412 a. 27 f., *ψυχή ἐστιν ἐντελέχεια ἡ πρώτη σώματος φυσικοῦ δυνάμει ζώην ἔχοντος*; also C. G. 4. 44. Aristoteles non dicit animam esse actum corporis tantum, sed "actum corporis physici organici potentia vitam habentis," et quod talis potentia non abicit animam. unde manifestum est quod in eo cuius anima dicitur actus, etiam anima includitur, eo modo loquendi quo calor est actus calidi, et lumen est actus ludici; non quod seorsum sit lucidum sine luce, sed quia est lucidum per lucem et similiter dicitur, quod "anima est actus corporis, etc." quia per animam et est corpus, et est organicum, et est potentia vitam habens. sed actus primus dicitur respectu actus secundi qui est operatio. talis enim potentia est non abiciens, id est, non excludens animam, PP.

Q. 76. Art. 4 ad 1; anima autem est actus primus corporis physici potentia vitam habentis, id est, quod est in potentia ad opera vitae, 9 Eth. 7 e; si aliqua definitio communis debeat assignari quae conveniat omni animae, erit haec "anima est actus primus corporis physici organici, "(Aristotle's εἴη ἂν ἐντελέχεια ἡ πρώτη σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ, De anima 2. 1. 412 b 5. f.); non autem oportet addere "potentia vitam habentis," loco enim huius ponitur organicum, 9 Eth. 7 g; dicitur anima actus corporis organici physici, quia anima facit ipsum esse organicum, sicut lumen facit aliquid esse lucidum, Qu. Anim. 1 ad 15; est quaedam definitio animae, scilicet anima est, quo vivimus primum (Aristotle's, ἡ δὲ ψυχὴ τοῦτο ᾧ ζῶμεν . . . πρώτως, De anima 2. 2. 414 a. 12 f.); 2 Anim. 4 f; ad inquirendum de natura animae oportet praesupponere quod anima dicitur esse primum principium vitae in his quae apud nos vivunt; animata enim viventia dicimus, res vero inanimatas vita carentes, PP. Q. 75. Art. 1 c; anima est primum principium vitae in istis rebus inferioribus, Pot. Anim. 1; animae non est naturale infundere vitam, nisi tali corpori, scilicet quod est sic complexionatum et organizatum, 2 Sent. 19. 1. 4 ad 1. Cf. 2 Anim. 3 c-h; et passim. On **alteratio animae,** see *alteratio* under 2; on **bonum animae,** see *bonus* under 3; on **defectus animae,** see *defectus* under 1; on **dispositio animae,** see *dispositio* under 4; on **dos animae,** see *dos* under 2; on **ens in anima,** see *ens*; on **esse in anima,** see *esse*; on **gloria animae,** see *gloria* under 2; on **habitus animae,** see *habitus* under 4; on **infirmitas animae,** see *infirmitas* under 1; on **intellectus animae,** see *intellectus* under 3; on **intentio animae,** see *intentio* under 4; on **macula animae,** see *macula*; on **malum animae,** see *malus* under 3; on **oculus in anima,** see *oculus*; on **opus animae,** see *opus* under 4; on **pars animae,** see *pars* under 1; on **passio animae, in anima, animae nutritivae et animae tantum,** see *passio* under 2; on **potentia animae et solius animae,** see *potentia* under 2; on **proprietas solius animae,** see *proprietas* under 1; on **regimen animae,** see *regimen*; on **res extra animam,** see *res*; on **resurrectio animae,** see *resurrectio*; on **servitus quantum ad animam,** see *servitus* under 1; on **verbum impressum animae,** see *verbum* under 1; on **virtus animae,** see *virtus* under 1; on **vita animae,** see *vita* under 1. — Kinds of *anima* in this sense are: (a), **pars animae appetitiva,** *the appetitive part of the soul.* Virtus moralis perficit appetitivam partem animae, ordinando ipsam in bonum rationis, PS. Q. 59. Art. 4 c; devotio est actus appetitivae partis animae, et est quidam motus voluntatis, SS. Q. 82. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 33. Art. 3; PS. Q. 53. Art. 1; PS. Q. 57. Art. 1; PS. Q. 58. Art. 1; PS. Q. 64. Art. 1; et passim. — (b), **anima beata** and **anima beati,** *blessed soul* and *soul of the blessed.* Quia etiam modo aliquae animae beatorum sunt assumptae ad superiores ordines angelorum, PS. Q. 4. Art. 5 ad 6; statim a principio suae conceptionis, absque aliqua operatione meritoria praecedente, anima eius fuit beata, PS. Q. 5. Art. 7 ad 2; ascendit tamen in caelum propria virtute, quae est virtus divina, et propria virtute, quae est animae beatae, PT. Q. 57. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 84. Art. 5; PS. Q. 3. Art. 3; PT. Q. 11. Art. 1; PT. Q. 19. Art. 3; PT. Q. 56. Art. 2; PT. Q. 59. Art. 2; et passim. — (c), **anima beati,** see *anima beata.* — (d), **anima bestiae seu bestialis seu bruti seu brutalis, anima hominis seu humana,** and **anima plantae,** *the animal soul. the soul of man,* and *the soul of the plant.* Anima autem, quae est in plantis, habet infimum gradum inter potentias animae, . . . , anima autem bruti pertingit ad altiorem gradum, scilicet qui est sensus, . . ., sed anima humana pertingit ad altissimum gradum, qui est inter potentias animae, Verit. 10. 1 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 2 c; PT. Q. 5. Art. 4 c; C. G. 2. 68 and 82; Anim. 6 a; et passim. — (e), **anima bestialis,** see *anima bestiae.* — (f), **anima brutalis,** see *anima bestiae.* — (g), **anima bruti,** see *anima bestiae.* — (h), **anima generativa seu nutritiva** and **anima motiva,** *the producing* or *sustaining soul* and *the soul causing local motion,* or *the soul with power of production* and *sustenance* and *that with the power of local movement,* in other words, *the vegetative soul* and *the sensitive soul.* Sit conveniens definitio primae animae, scilicet vegetabilis, ut sit generativa alterius similis secundum speciem, 2 Anim. 9 k. Cf. PP. Q. 62. Art. 2 c; PP. Q. 70. Art. 3 c; PP. Q. 72. Art. 1 ad 1; PP. Q. 78. Art. 2 c; C. G. 2. 58, 80, 81, 83, 89; 1 Anim. 14 a; 3 Anim. 14 a; et passim. — (i), **anima Christi,** *soul of Christ.* Scientia indita animae Christi fuit habitualis; poterat enim ea uti quando volebat, . . ., in anima Christi fuit duplex cognitio, et utraque suo modo perfectissima. una quidem excedens modum naturae humanae, qua scilicet vidit Dei essentiam, et alia in ipsa; et haec fuit perfectissima simpliciter, . . . , sic igitur scientia habitualis non est simpliciter melior aut dignior quam anima Christi, sed secundum quid, PT. Q. 11. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 114. Art. 6; SS. Q. 175. Art. 4; PT. Q. 18. Art. 5; PT. Q. 53. Art. 4; PT. Q. 76. Art. 1; PTS. Q. 92. Art. 3; et passim. — (j), **anima Dei,** *soul of God.* Anima attribuitur Deo per similitudinem actus; si enim volumus aliquid nobis, ex anima nostra est; unde illud dicitur esse placitum animae Dei quod est placitum voluntati ipsius, PP. Q. 3. Art. 2 ad 1. — (k), **anima glorificata** and **anima non glorificata,** *the glorified* and *the unglorified soul of man.* Hac autem opinione praetermissa, alii assignant rationem praedictae virtutis ex parte animae glorificatae, ex cuius redundantia glorificabitur corpus, . . ., sic igitur Christus ascendit in caelum propria virtute; primo quidem virtute divina; secundo virtute animae glorificatae moventis corpus, prout vult, PT. Q. 57. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 83. Art. 1; PTS. Q. 84. Art. 1; PTS. Q. 84. Art. 3; 4 Sent. 44. 2. 3. 3 ob. 3 and ad 3; et passim.—(l), **anima hominis,** see *animae bestiae.* Cf. PP. Q. 80. Art. 1; PP. Q. 80. Art. 4; PS. Q. 83. Art. 1; PS. Q. 89. Art. 3; SS. Q. 172. Art. 4; PT. Q. 44. Art. 3; et passim.—(m), **anima humana,** see *anima bestiae.*—(n), **anima imperfecta** and **anima perfecta,** *imperfect soul,* i.e., with relation to man, the vegetative and sensitive soul, and perfect soul, i.e., rational or human soul. Successive corpus formatur et disponitur ad animam; unde primo tamquam imperfecte dispositum recepit animam imperfectam, et postmodum, quando perfecte est dispositum, recepit animam perfectam. sed corpus Christi propter infinitam virtutem agentis fuit perfecte dispositum in instanti; unde statim in primo instanti recepit formam perfectam, id est, animam rationalem, PT. Q. 33. Art. 2 ad 3. — (o), **anima intellectiva seu intellectualis seu rationalis, anima sensibilis seu sensitiva seu sensificans seu irrationalis** and **anima vegetabilis seu vegetativa seu vivificans,** *the intellective* or *rational soul, the sensitive* or *irrational soul* and *the vegetative,* or *life-giving soul,* which are to be understood on the one hand in the sense that each of them signifies, if in a context concerning man, the human soul in a particular part of its powers, on the other hand in the sense that the first signifies the human soul in all its powers, the second the animal soul, and the third the soul of plants. Anima autem intellectiva, . . . , secundum naturae ordinem infimum gradum in substantiis intellectualibus tenet; in tantum quod non habet naturaliter sibi inditam notitiam veritatis, sicut angelis, sed oportet quod eam colligat ex rebus divisibilibus per viam sensus, . . . , natura autem nulli deest in necessariis . unde oportuit quod anima intellectiva non solum haberet virtutem intelligendi, sed etiam virtutem sentiendi. actio autem sensus non fit sine corporeo instrumento. oportuit igitur animam intellectivam corpori uniri quod posset esse conveniens organum sensus, . . . , anima autem intellectiva habet completissime virtutem sensitivam; quia quod est inferioris, praeexistit perfectius in superiori, . . . , unde oportuit corpus cui unitur anima intellectiva, esse corpus mixtum, inter omnia alia magis reductum ad aequalitatem complexionis, . . ., sic igitur et animae intellectivae debetur corpus quod sit aequalis complexionis, . . . , animae intellectivae non debetur corpus propter ipsam intellectualem operationem secundum se, sed propter sensitivam virtutem, quae requirit organum aequaliter complexionatum. et ideo oportuit animam intellectivam tali corpori uniri, et non simplici elemento, vel corpori mixto, in

quo excederet ignis secundum quantitatem, . . . , et hoc competit animae intellectivae, quae, quamvis sit una secundum essentiam, tamen propter sui perfectionem est multiplex in virtute; et ideo ad diversas operationes indiget diversis dispositionibus in partibus corporis cui unitur. et propter hoc videmus quod maior est diversitas partium in animalibus perfectis quam in imperfectis, et in his quam in plantis, . . . , anima intellectiva, quia est universalium comprehensiva, habet virtutem ad infinita, et ideo non potuerunt sibi determinari a natura vel determinatae existimationes naturales, vel etiam determinata auxilia vel defensionum vel tegumentorum, sicut aliis animalibus quorum animae habent apprehensionem et virtutem ad aliqua particularia determinata, PP. Q. 76. Art. 5 c; anima vegetabilis, quae quidem in plantis est anima, in animalibus pars animae, 2 Anim. 9 k. Cf. PP. Q. 76. Art. 4; PP. Q. 76. Art. 6; PP. Q. 118. Art. 2; PS. Q. 56. Art. 3; SS. Q. 168. Art. 2; PT. Q. 11. Art. 2; C. G. 1. 20; C. G. 2. 23, 44, 57, 62, 70, 78, 80, 81, 90; 3. 23; 4 Sent. 44. 1. 1. 2 ad 3; Spir. 9 ob. 12; Qu. Anim. 15 ad 2; Verit. 10. 1 c and 20. 1 c; 2 Phys. 2 i; 2 Cael. 4 c and 18 a; 2 Anim. 9 k; Somn. 1 f; et passim. — (p), **anima intellectualis**, see *anima intellectiva*. — (q), **anima irrationalis**, see *anima intellectiva*. — (r), **anima motiva**, see *anima generativa*. — (s), **anima non glorificata**, see *anima glorificata*. — (t), **anima nutritiva**, see *anima generativa*. — (u), **anima perfecta**, see *anima imperfecta*. — (v), **anima plantae**, see *anima bestiae*. — (w), **anima rationalis**, see *anima intellectiva*. — (x), **anima sancta** and **anima sancti**, *holy soul* and *soul of a holy one, a saint*. Animae sanctorum separatae a corporibus ambulant per speciem, Dei essentiam videntes, in quo est vera beatitudo, . . ., angeli etiam infimi habent omnem perfectionem beatitudinis quam sunt habituri, non autem animae separatae sanctorum, PS. Q. 4. Art. 5 c. — (y), **anima sancti**, see *anima sancta*. — (z), **anima sensibilis**, see *anima intellectiva*. — (a^2), **anima sensificans**, see *anima intellectiva*. — (b^2), **anima sensitiva**, see *anima intellectiva*. — (c^2), **anima vegetabilis**, see *anima intellectiva*. — (d^2), **anima vegetativa**, see *anima intellectiva*. — (e^2), **anima vivificans**, see *anima intellectiva*. — **Anima est quodammodo omnia**, *the soul is in a certain sense everything*, a translation of the Aristotelian passage ἡ ψυχὴ τὰ ὄντα πώς ἐστι πάντα, De Anim. 3. 8. 431. b. 21. Omnia enim, quae sunt, aut sunt sensibilia aut intellegibilia. anima autem est quodammodo omnia sensibilia et intellegibilia, quia in anima est sensus et intellectus sive scientia, sensus autem est quodammodo ipsa sensibilia et intellectus intellegibilia sive scientia scibilia, 3 Anim. 13 a. Cf. PP. Q. 14. Art. 1 c; PP. Q. 80. Art. 1 c; 2 Cael 14 f; 3 Anim. 10 a and 13 a. — (2), *anima* taken in this sense is distinquished thus: (a), **anima caelestis seu caeli**, *the soul of heaven*. Inquantum vero intelligit se secundum illud quod habet de actu produxit animam caeli, PP. Q. 47. Art. 1 c; manifestum est autem quod anima caelestis corporis non potest habere operationes nutritivae animae quae sunt nutrire, augere, et generare, . . . , relinquitur ergo quod de operationibus animae nulla potest competere animae caelesti, nisi duae, intelligere et movere, PP. Q. 70. Art. 3 c. Cf. Pot. 6. 3 ad 4; Verit. 5. 10 c; 2 Cael. 13 a. — (b), **anima caeli**, see *anima caelestis*. — (c), **anima mundi seu orbis**, *the soul of the world*. Quidam enim posuerunt, quod Deus esset anima mundi, PP. Q. 3. Art. 8 c. Cf. C. G. 2. 42; 3. 120. — (d), **anima orbis**, see *anima mundi*. — (e), **anima primi caeli**, *the soul of the first* or *upper heaven*. Quidam etiam dixerunt, Deum esse animam primi caeli, PP. Q. 3. Art. 8 c.

animadversio, ōnis, *f.*, *reproach, censure*. Alia est quae comminatio dicitur, quae fit ob signum animadversionis divinae, SS. Q. 174. Art. 1, in quot.

animadverto, ere, ti, sum, 3, *v. a.*, *to give heed to, notice, observe, consider*. Animadvertendum est quod iusiurandum hos habeat comites, scilicet veritatem, iudicium et iustitiam, SS. Q. 89. Art. 3, in quot. Cf. PT. Q. 84. Art. 4; PT. Q. 86. Art. 3; both in quot.

animal, ālis, *n.*, (1) *animal* in the broader sense of the word, i.e., *a being endowed with senses, a sensitive nature*, (2) *animal* in the narrower sense of the word, i.e., *an irrational being of sense*, a synonym of *brutum*.—(1), animal enim sumitur a natura sensitiva per modum concretionis; hoc enim dicitur animal quod naturam sensitivam habet, PP. Q. 3. Art. 5 c; homo est animal; illud enim ipsum quod est homo, vere animal est; in eodem enim supposito est et natura sensibilis, a qua dicitur animal, et rationalis, a qua dicitur homo, PP. Q. 13. Art. 12 c; si ergo alia forma sit a qua aliquid dicitur animal, et a qua aliquid dicitur homo; sequeretur quod vel unum horum non possit praedicari de altero nisi per accidens, si istae duae formae ad invicem ordinem non habent, vel quod sit ibi praedicatio in secundo modo dicendi per se, si una animarum sit ad aliam praeambula. utrumque autem horum est manifeste falsum; quia animal per se de homine praedicatur, non per accidens; homo autem non ponitur in definitione animalis sed e converso. ergo oportet eamdem formam esse per quam aliquid est animal, et per quam aliquid est homo; alioquin homo non vere esset id quod est animal, ut sic animal per se de homine praedicetur, PP. Q. 76. Art. 3 c; ratio animalis a sensitivo, ratio vero hominis ab intellectivo, PP. Q. 85. Art. 3 ad 4; animal est substantia animata sensibilis, PT. Q. 50. Art. 4 a; animal nominat naturam generis, quae a specie numquam removetur, 2 Sent. 19 Exp.; in hoc enim, quod est sensitivum esse, consistit ratio animalis, per quam animal a non-animali distinguitur, Sensu 2 b; homo nominatur animal a natura sensibili, 10 Met. 10 a; perfectio animalium, quae scilicet consistit in perspicacitate sensuum, 10 Eth. 7 a. Cf. also PP. Q. 85. Art. 5 ad 3; PS. Q. 67. Art. 5 c; C. G. 1. 13; C. G. 2. 60 and 73; 2 Anim. 3 f; et passim. On **animali esse**, see *esse*. —Kinds of *animal* in the broader sense of the word are: (a), **animal brutum seu irrationale** and **animal rationale**, *the irrational* and *rational animal*. Animalia bruta secundum naturam sensitivam habent naturalem inclinationem ad quaedam particularia bona, quibus coniuncta sunt aliqua mala, PP. Q. 63. Art. 4 ob. 3; animalia bruta non habent aliquid supra phantasiam quod ordinet phantasmata, sicut homines habent rationem; et ideo phantasia brutorum animalium totaliter sequitur impressionem caelestem; et ideo ex motibus huiusmodi animalium magis possunt cognosci quaedam futura, ut pluvia, et huiusmodi, quam ex motibus hominum, qui moventur per consilium rationis, PP. Q. 86. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 50. Art. 4 ad 1; PP. Q. 51. Art. 1 ob. 2 and ad 2; PP. Q. 75. Art. 3; PP. Q. 93. Art. 3; PS. Q. 16. Art. 2; C. G. 2. 47, 48, 57, and 79; C. G. 3. 35. 39, and 112; 1 Perih. 14 d; 1 Sent. 25. 1. 1 ad 4; et passim. — (b), **animal civile seu politicum seu sociale seu sociabile seu gregale** and **animal solitarium**, *the political* or *social or sociable or gregarious and the solitary or single animal*. Cf. PP. Q. 96. Art. 4 c; PS. Q. 61. Art. 5 c; PS. Q. 72. Art. 4 c; PS. Q. 95. Art. 4 c; C. G. 3. 85; 1 Perih. 2 a; 1 Eth. 9 c; 1 Pol. 1 s and t; 2 Cant. 4; 1 Cor. 11. 4; et passim. — (c), **animal coniugale**, *the conjugal animal, the animal living with another*. Philosophus, . . . , dicit quod "homo est magis naturaliter coniugale animal quam politicum," PTS. Q. 41. Art. 1 a. Cf. 8 Eth. 12 s. — (d), **animal corpore aëreum** and **animal inferius**, *animal with an aerial body* and *an animal living on earth*. Ex quibus Platonici moti fuerunt ut ponerent daemones esse "animalia corpore aërea, anima passiva," PP. Q. 115. Art. 5 c; post quos ponebant animas coelestium corporum, et sub his daemones quod dicebant esse aerea quaedam animalia, SS. Q. 94. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 51. Art. 1; C. G. 3. 109; 8 Phys. 7 b; 2 Cael. 3 i. — (e), **animal domesticum**, *domestic animal*. Cf. 1 Pol. 1 u. — (f), **animal gregale**, see *animal civile*. — (g), **animal inferius**, see *animal corpore aëreum*. — (h), **animal irrationale**, see *animal brutum*. — (i). **animal naturale** and **animal separatum**, *the natural animal* or *the animal found in nature* and *the separated animal* or *the animal separated from its environment*. Quasi praemonstratio existens animalium naturalium, 1 Anal. 33 f. — (j), **animal politicum**, see *animal civile*. — (k),

animal rationale, see *animal brutum.* — (l), **animal risibile,** *an animal that can laugh.* Solus homo est animal risibile, PP. Q. 31. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 2. Art. 6.—(m), **animal separatum,** see *animal naturale.*—(n), animal sociale seu sociabile, see *animal civile.*—(o), **animal solitarium,** see *animal civile.* **Homo est naturaliter animal domesticum,** see *homo.* **Homo naturaliter seu secundum suam naturam est animal civile seu politicum seu sociale seu sociabile,** see *homo.* — (2), animal enim et homo sunt quaedam sensibilia, C. G. 2. 57; vivum enim substantialiter de homine praedicatur et de animali, C. G. 2. 58. On **circulus animalium,** see *circulus* under 1; on **vita animalis,** see *vita* under 1. — Kinds of *animal* in the narrower sense are: (a), **animal annulosi corporis seu annulosum,** *the animal with a body like a ring* or *ring-shaped.* Ut apes et formicae, 2 Anim. 18 b. Cf. 2 Sent. 15. 2. 2 ad 3; Somno 3 b. — (b), **animal aquaticum, animal terrenum seu terrestre,** and **animal caeleste,** *the animal of the water, of the land* and *of the heavens,* i.e., *winged.* Et ideo inter caelestia et aquatica animal sunt quaedam media, quae communicant cum utrisque, et computantur cum illis cum quibus magis communicant secundum id quod cum eis communicant, non secundum id quod communicant cum alio extremo, PP. Q. 71. Art. 1 ob. 5. Cf. PP. Q. 71. Art. 1 ad 4; PP. Q. 72. Art. 1 ad 1; 2 Sent. 15. 2. 2 ad 3; 2 Anal. 14 e. — (c), **animal caeleste,** see *animal aquaticum.* — (d), **animal domesticum seu mansuetum** and **animal ferox seu saevum,** *the domestic* or *tamed animal* and *the wild animal.* Per iumenta vel pecora intelliguntur animalia domestica, PP. Q. 72. Art. 1 ad 2; et huius providentiae homo executor fuisset, ut etiam nunc apparet in animalibus domesticis, PP. Q. 96. Art. 1 ad 2. — (e), **animal durae testae, animal mollis testae,** and **animal molle,** *the animal with a hard shell, the animal with a soft shell,* and *the mollusk.* Ut ostreae . . . ut cancri . . . quae habent mollem carnem exterius, ut pulpi et sepiae, 2 Anim. 18 b. — (f), **animal ferox,** see *animal domesticum.* — (g), **animal gressibile seu progressivum,** and **animal immobile,** *the animal that can walk* or *move from place to place* and *the attached animal, the one grown to the ground.* In quantum credimus caelum et terram esse creata a Deo, et pisces et aves esse productos ex aquis, et gressibilia animalia et plantas ex terra, SS. Q. 25. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 18. Art. 2 ad 1; PP. Q. 78. Art. 1 c; C. G. 2. 95; C. G. 3. 97; 2 Sent. 15. 2. 2 ob. 4; 2 Cael. 2 b; et passim. — (h), **animal ignobile** and **animal nobile,** *the ignobile* and *the noble animal.* Cf. C. G. 2. 76; 2 Sent. 15. 2. 2 ad 4. — (i), **animal immobile,** see *animal gressibile.* — (j), **animal immolatitium,** *the sacrificial animal.* Cf. 4 Sent. 38. 1. 4. 3 ad 1. — (k), **animal immundum** and **animal mundum,** *the unclean* and *the clean animal* in the sense of the Mosaic law. Distinctio mundorum animalium et immundorum non fuit ante legem quantum ad esum, PS. Q. 103. Art. 10 ad 4; canis secundum legem reputabatur animal immundum. alia tamen animalia immunda redimebantur, et eorum pretium poterat offeri, SS. Q. 86, Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 6. — (l), **animal imperfectum** and **animal perfectum,** *the imperfect* and *the perfect animal* of which the former is called imperfect because it is either grown to the ground like a plant or it does not express the animal nature in all its capacities, or because it does not represent in a most perfect manner the nature of its kind; the latter is called perfect either because it can move locally or expresses animal nature perfectly or possesses all essential and unessential characteristics of its kind. Femina est animal imperfectum, PS. Q. 102. Art. 3 ad 9; dicitur animal perfectum simpliciter, quando nihil ei deficit ex dispositione membrorum et aliis huiusmodi, quae requiruntur ad vitam animalis, alio modo dicitur aliquid perfectum secundum quid, quae quidem perfectio attenditur secundum aliquid exterius adiacens, puta in albedine vel nigredine vel aliquo huiusmodi, SS. Q. 184. Art. 1 ad 2; in spongia maris, Somno 3 b; quaedam non habent omnes sensus, sed solum tactum et gustum et ad minus illos, Somno 3 b; quae non solum sentiunt, sed etiam moventur motu locali, 2 Cael. 2 b; cum quaedam animalia habeant omnes sensus, ut perfecta, Somno 3 b. Cf. PP. Q. 45. Art. 8; PP. Q. 72. Art. 1; PP. Q. 91. Art. 2; 3 Anim. 16 b; 1 Pol. 3 g; et passim. — (m), **animal mansuetum,** see *animal domesticum.* — (n), **animal molle,** see *animal durae testae.* — (o), **animal mollis testae,** see **animal durae testae.** — (p), **animal nobile,** see *animal ignobile.* — (q), **animal perfectum,** see *animal imperfectum.* —(r), **animal pictum** and **animal verum,** *the painted* and *the true animal.* Animal dictum de animali vero et de picto, non dicitur pure aequivoce, PP. Q. 13. Art. 10 ob. 4. Cf. PP. Q. 76. Art. 8; Verit. 2. 11 ad 8; Mem. 3 e. — (s), **animal progressivum,** see *animal gressibile.* — (t), **animal saevum,** see *animal domesticum.* — (u), **animal silvestre,** *the animal of the forest.* Alia vero animalia vel sunt silvestria, et non sunt communiter hominum usui deputata, PS. Q. 102. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 96. Art. 1; Regim. 3. 9. — (v), **animal terrenum,** see *animal aquaticum.* — (w), **animal terrestre,** see *animal aquaticum.* — (x), **animal totalum,** *the animal existing entirely, the animal existing on its whole body, the animal not divided into its members or parts.* Sicut vermes, Somno 4 k; dicitur autem animal totalum, sc. pennis, quod habet totas alas integras et continuas, sicut vespertilio, 2 Anal. 14 e. — (y), **animal venenosum,** *poisonous animal.* Quaedam animalia, sunt venenosa et homini noxia, (ob. 6), . . ., unde animalia venenosa ei noxia non fuissent, PP. Q. 72. Art. 1 ad 6. Cf. PT. Q. 18. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 6. — (z), **animal verum,** see *animal pictum.* — (a^2), **animal volatile,** see *animal aquaticum.* — **animalia magis aguntur, quam agunt,** see *agere* under 4. — **Animal sumitur a natura sensitiva per modum concretionis,** see *concretio* under 3.

animalis, e, *adj.,* (1), *soulful,* synonym of *animatus,* opposite of *inanimatus,* (2) *sensuous, endowed with senses,* synonym of *animatus* and *sensitivus,* the opposite of *inanimatus* on the one hand and *spiritualis* on the other, (3) *brutal, bestial, brutalized.*—(1), immutativum hominis quoddam est corporale et aliud est animale et hoc est duplex, sensible et intellegibile, Quodl. 12. 14. 20 c. On **habitus animalis,** see *habitus* under 4; on **immutatio animalis,** see *immutatio* under 2.—(2), on **amor animalis,** see *amor* under 1; on **appetitus animalis,** see *appetitus* under 1; on **apprehensio animalis,** see *apprehensio* under 2; on **causa animalis,** see *causa* under 2; on **concupiscentia animalis,** see *concupiscentia* under 1; on **delectatio animalis,** see *delectatio;* on **generatio animalis,** see *generatio* under 1; on **homo animalis,** see *homo;* on **intentio animalis,** see *intentio* under 2; on **motus animalis,** see motus under 2; on **nativitas animalis,** see *nativitas;* on **operatio animalis,** see *operatio* under 2; on **organum animale,** see *organum;* on **passio animalis,** see *passio* under 2; on **proprietas animalis,** see *proprietas* under 1; on **sapientia animalis,** see *sapientia* under 1; on **spiritus animalis,** see *spiritus;* on **virtus animalis,** see *virtus* under 1; on **vis animalis,** see *vis* under 1; on **vita animalis,** see *vita* under 1.—(3), animale dicit aliquod denominatum a natura animalis; cum autem denominatio proprie sit ab eo, quod est formale et perfectivum rei, illi tantum animale esse competit, in quo proprietates animalis quantum ad aliquod dominantur, 2 Sent. 19 exp. On **corpus animale,** see *corpus;* on **sapientia animalis,** see *sapientia* under 1. — **animaliter,** *adv., in a soulful* or *sensitive manner, feelingly,* synonym of *sensitive,* the opposite of *spiritualiter.* Ex alia vero parte habet unde doleat et animaliter, dum considerat amissionem propriae vitae, et corporaliter, SS. Q. 123. Art. 8 c; in utrisque tamen tanto aliquis magis animaliter fatigatur, quanto vehementer operibus rationis intendit. sicut autem fatigatio corporalis solvitur per corporis quietem, ita etiam oportet quod fatigatio animalis solvatur per animae quietem, SS. Q. 168. Art. 2 c.

animalitas, ātis, *f., animalism, sensuality, the nature and essence of a being endowed with senses.* Cum differentia non sit nisi designativa

generis, remota differentia, non potest substantia generis eadem remanere; non enim remanet eadem animalitas, si sit alia anima constituens animal, PS. Q. 67. Art. 5 c; nec animalitas est unius speciei in omnibus animalibus, 4 Sent. 12. 1. 2. 3 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 3 ad 4; Ente 3 a and 4 a.

animāliter, *adv.*, see *animalis.*

animans, antis, *m.*, *f.*, and *n.*, *any living, animate being, an animal*, a synonym of *animal*. Quando et bruta animantia sunt producta, PP. Q. 90. Art. 4 ob. 2; prohibetur etiam quod iumenta, id est, populares homines, non faciamus coire, id est, coniunctionem habere, cum alterius generis animantibus, id est, cum gentilibus vel Iudaeis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 8; nec de animantibus irrationalibus, quia nulla nobis ratione sociantur, SS. Q. 64. Art. 1, in quot. Cf. PP. Q. 103. Art. 5; PP. Q. 115. Art. 5; SS. Q. 96. Art. 2; SS. Q. 142. Art. 2; SS. Q. 165. Art. 2; all in quot.

animātio, ōnis, *f.*, *a quickening, an animating, animation.* Sanctificatio beatae Virginis non potest intelligi ante eius animationem, . . . , et sic quocumque modo ante animationem beata Virgo sanctificata fuisset, numquam incurrisset maculam originalis culpae, . . . , unde relinquitur quod sanctificatio B. Virginis fuerit post eius animationem, PT. Q. 27. Art. 2 c; ita scilicet quod maiorum hominum maiorem quantitatem corpora habent in prima animatione, PT. Q. 33. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 27. Art. 1; PTS. Q. 44. Art. 2; PTS. Q. 80. Art. 4.

animātus, a, um, *P. a.*, see *animo.*

animo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to quicken, animate, endow with a soul.* Quod quidem fit quando proles concepta animatur, PT. Q. 27. Art. 1 ad 4; cui proportionabatur quantitas quam corpus eius habuit in tempore quo aliorum hominum corpora animantur, . . . , cum in tali quantitate quorumdam parvorum hominum corpora animentur, PT. Q. 33. Art. 2 ad 2; nam simul dum caro illa concipitur concepta est et animatur, PT. Q. 33. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 76. Art. 3; SS. Q. 125. Art. 3; PT. Q. 27. Art. 2; PT. Q. 33. Art. 2; PTS. Q. 78. Art. 3; et passim. — **animātus**, a, um, *P. a.*, (1) *animated, living*, a synonym of *animalis* and *vivus*, the opposite of *inanimatus*, (2), *sensitive, discerning by sense, being sensible of, perceiving*, also the opposite of *inanimatus*.—(1), vita in plantis est occulta, quia carent locali motu et sensu, quibus animatum ab inanimato maxime distinguitur, PP. Q. 69. Art. 2 ad 1; quia ergo iustitia animata iudicis non invenitur in multis, et quia flexibilis est ratio, PS. Q. 95. Art. 1 ad 2; animatum autem ab inanimato distinguimus sensu et motu, C. G. 2. 83; omnium corporum sensibilium, tam animatorum, quam inanimatorum, 7 Phys. 4 b. Cf. PP. Q. 70. Art. 3; PS. Q. 95. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 1; PT. Q. 81. Art. 4; PTS. Q. 44. Art. 2; et passim. On **corpus animatum**, see, *corpus;* on **esse animatum**, see *esse;* on **instrumentum animatum**, see *instrumentum;* on **iustitia animata**, see *iustitia* under 4; on **iustum animatum**, see *iustus;* on **res animata**, see *res;* on **substantia animata**, see *substantia* under 2. — **primum animatum**, i, *n.*, *the first animated, the primary animate*, i.e., that matter which the soul actualizes first. Si autem (anima) sit forma secundum aliquam partem sui, illam partem dicemus esse animam et illam materiam, cuius primo est actus, dicemus esse primum animatum, PP. Q. 75. Art. 5 c. Cf. also PP. Q. 76. Art. 1 c. — (2), quaedam partes sunt animatae, id est, sensitivae, ut oculus et manus, 7 Phys. 4 b.

animōsitas, ātis, *f.*, (1) *boldness, courage, spirit*, (2) *wrath, enmity.* —(1), "eupsychia" autem, id est, bona animositas, idem videtur esse quod securitas, SS. Q. 128. Art. 1 ad 6. Cf. SS. Q. 11. Art. 2; SS. Q. 42. Art. 1.—(2), contra veneficia autem inimicitias et contentiones, animositates, aemulationes et dissensiones opponuntur longanimitas, . . . , et ad curandum benignitas, et ad ignoscendum bonitas, PS. Q. 70. Art. 4 c.

animōsus, a, um, *adj.*, *full of courage, bold, spirited, undaunted.* Ex amplitudine autem cordis est quod aliquis ad ardua tendat; et ideo iuvenes sunt animosi et bonae spei, PS. Q. 40. Art. 6 c.

animus, i, *m.*, (1), *intellect, reason*, i.e., the rational part of the human soul; cf. **pars animae** under *pars*, (2) *feeling*, i.e., the sensitive faculty of desire, (3) *courage*, (4) *intention*.—(1), propter hoc magis liberatur humanus animus ab errore, PP. Q. 1. Art. 9 ad 3; motus liberi arbitrii est motus animi, PS. Q. 113. Art. 8 ad 3; motus animi est aliquid creatum in anima, SS. Q. 23. Art. 2 c; ut passio perfecta intelligatur, quando animo, id est, rationi dominatur, PT. Q. 15. Art. 4 c; contra communes animi conceptiones, 4 Sent. 44. 2. 2. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 45. Art. 2; PS. Q. 39. Art. 4; PS. Q. 108. Art. 1; SS. Q. 2. Art. 5; SS. Q. 188. Art. 5; PT. Q. 15. Art. 6; PTS. Q. 81. Art. 3; et passim. On **conceptio animi**, see *conceptio* under 3; on **libertas animi**, see *libertas* under 1; on **verbum animi sinu cogitatum**, see *verbum* under 1; on **virtus purgati animi**, see *virtus* under 5; on **vitium animi**, see *vitium* under 2.—(2), medici aliquas affectiones animi per pulsum cognoscere possunt, PP. Q. 57. Art. 4 c; secundum quod sunt quaedam passiones, cum quadam scilicet concitatione animi provenientes, et sic communiter accipiuntur, PP. Q. 82. Art. 5 ad 1; secundum hoc animus hominis dicitur per delectationem magnificari seu dilatari, PS. Q. 33. Art. 1 c; anxietas, quae sic aggravat animum, PS. Q. 35. Art. 8 c; mente rationabilia, animo passiva, C. G. 2. 90; ad removendum hominis animum a crudelitate, C. G. 3. 112. Cf. PP. Q. 82. Art. 5; PS. Q. 60. Art. 2; PS. Q. 113. Art. 5; SS. Q. 41. Art. 1; PT. Q. 30. Art. 4; PTS. Q. 3. Art. 1; et passim. On **motus animi**, see *motus* under 2; on **passio animi**, see *passio* under 2; on **remissio animi**, see *remissio* under 1. **Moderatio animi** and **austeritas animi**, *mildness* or *gentleness of heart* and *severity* or *hardness of heart.* Moderatio animi provenit ex quadam dulcedine affectus, qua quis abhorret omne illud quod potest alium contristare, . . . , austeritas animi videtur esse in eo qui non veretur alios contristare, SS. Q. 157. Art. 3 ad 1.—(3), inquantum scilicet ille qui per fortitudinem habet animum firmum contra pericula mortis, PS. Q. 61. Art. 4 ad 1; animus militis convertitur ad quaerendam victoriam, PS. Q. 109. Art. 6 c; in sensitivo appetitu est desiderium et animus, SS. Q. 129. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 41. Art. 1; SS. Q. 88. Art. 8; PT. Q. 45. Art. 3; et passim.—(4), sicut cum aliquis transiens per agrum, ut compendiosius vadat ad fornicandum, infert scienter nocumentum his quae sunt seminata in agro, licet non animo nocendi, PS. Q. 73. Art. 8 c; non aliquo animo malignandi, sed potius intendentes ad bonum, SS. Q. 38. Art. 1 ob. 3; solo animo repellendi iniuriam, SS. Q. 41. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 8; SS. Q. 66. Art. 6; SS. Q. 72. Art. 2; SS. Q. 136. Art. 5; SS. Q. 189. Art. 4; et passim.

Anna, ae, *f.*, *Anna.* The Anna mentioned in the S.T. was the daughter of Phanuel and belonged to the ancient tribe of Asher. She lived for more than a hundred years, was a wife for seven years and a widow for eighty-four. She gave herself to a life of devotion, frequenting the temple and worshipping with supplications day and night. At the presentation of the Infant Messiah (Luke 2. 22-24), she entered the sacred court, and hearing Simeon's prophecy and benediction took up the refrain of praise. Cf. SS. Q. 83. Art. 12; SS. Q. 153. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 3 (ter); PT. Q. 36. Art. 5 (bis).

annāles, ium, *m.*, *annals.* Signa vero quae Hieronymus ponit non asserit, sed in Annalibus Hebraeorum se ea scripta reperisse dicit, quae etiam valde parum veri similitudinem habent, PTS. Q. 73. Art. 1 c.

annecto, ere, nexui, nexum, 3, *v. a.*, *to tie* or *bind to, connect, annex.* Omnes virtutes, . . . , possunt ratione convenientiae iustitiae annecti, SS. Q. 80. Art. 1 c; omnia temporalia annectuntur spiritu-

alibus sicut fini, SS. Q. 100. Art. 4 ad 1; unde veritas est pars iustitiae, inquantum annectitur ei sicut virtus secundaria principali, SS. Q. 109. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 80. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 4; SS. Q. 186. Art. 8; PTS. Q. 11. Art. 2; et passim. — **annexum,** i, *n., something annexed* or *connected.* Consequenter considerandum est de annexis matrimonio, PTS. Q. 64 pr.

annexio, ōnis, *f., a tying* or *binding to, a connecting.* Annexio secundariae virtutis ad principalem non solum attenditur secundum materiam, sed magis secundum modum, SS. Q. 137. Art. 2 ad 1.

annexus, ūs, *m., a tying* or *binding to, a connection.* Dat locum intelligendi aerem, significans ipsum quasi aquae annexum, PP. Q. 68. Art. 3 c.

annihilātio, ōnis, *f., annihilation.* Quae quidem conversio tollitur, posita vel annihilatione substantiae panis, vel resolutione in praeiacentem materiam, . . . , similiter etiam non est dare unde talis resolutio vel annihilatio in hoc sacramento causetur, cum effectus sacramenti significetur per formam, PT. Q. 75. Art. 3 c; ita illius voluntatis annihilatio, et comminutio quaedam de se importat bonum ex genere, PTS. Q. 1. Art. 2 c; consumptio ibi accipitur non pro annihilatione, sed pro resolutione in cineres, PTS. Q. 74. Art. 8 ad 1.

annihilo, āre, 1, *v. a., to bring to nothing, annihilate.* Ergo in hoc sacramento non annihilatur substantia panis aut vini, (a), . . . , posuerunt quod per consecrationem substantia panis vel vini vel resolvatur in praeiacentem materiam, vel quod annihiletur, . . . unde posuerunt aliud sub distinctione, scilicet quod annihiletur, (c), . . . , non tamen sequitur quod annihiletur, . . . , sicut non sequitur, si aer, ex quo generatus est ignis, non sit ibi vel alibi, quod sit annihilatus, PT. Q. 75. Art. 3 ad 1; non est inconveniens si multiplicatis suffragiis, poena existentium in purgatorio annihiletur, PTS. Q. 71. Art. 6 ad 2. Cf. PT. Q. 77. Art. 5; PTS. Q. 1. Art. 1 (bis); PTS. Q. 10. Art. 1; PTS. Q. 12. Art. 1; et passim.

anniversārius, a, um, *adj., returning* or *renewed annually, annual, yearly.* Sed tamen anniversaria recordatio repraesentat quod olim factum est, PT. Q. 83. Art. 2 ob. 1. Cf. PT. Q. 80. Art. 8, in quot.

annuatim, *adv., annually.* Ideo annuatim illae hostiae reiterabantur, PT. Q. 22. Art. 5 ad 3.

annullo, āre, āvi, 1, *v. a., to annihilate, annul.* Hoc dicitur de diabolo secundum membra eius, quorum spes annullabitur, SS. Q. 18. Art. 3 ad 1; si autem non annullet sententiam, habet effectum suum, PTS. Q. 21. Art. 4 c; impedimentum autem per quod quis non potest de iure reddere debitum, ut consanguinitas, annullat contractum matrimonium sive sciat alter coniugum, sive non, PTS. Q. 58. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 85. Art. 4; PTS. Q. 38. Art. 2; PTS. Q. 52. Art. 3; PTS. Q. 89. Art. 4.

annulus, i, *m.,* (**anulus**), *ring.* Sicut cum aliquis defert litteras annulo regis signatas, creditur ex voluntate regis processisse quod in illis continetur, PT. Q. 43. Art. 1 c; ideo ipse solus quasi sponsus annulum Ecclesiae recipit, PTS. Q. 26. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 25. Art. 6; PT. Q. 62. Art. 1; PT. Q. 89. Art. 3; PTS. Q. 40. Art. 7 (bis); PTS. Q. 43. Art. 1; PTS. Q. 71. Art. 11.

annumerātio, onis, *f., a numbering, counting.* Ratio huius annumerationis sic accipi potest, PS. Q. 7. Art. 3 c.

annumero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to add to, include with, reckon with.* Apostolus loquitur de paganis, et aliis infidelibus, qui non habent characterem, per quem annumerati sint populo Dei. sed quia character baptismalis, quo quis populo Dei annumeratur, est indebilis, PTS. Q. 22. Art. 6 ad 1; unde non esset aliqua ratio quare sacramentis novae legis annumeraretur, PTS. Q. 42. Art. 3 c; ideo etiam non annumeratur aliis impedimentis, PTS. Q. 58. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 57. Art. 3; PT. Q. 51. Art. 4; PT. Q. 67. Art. 2; PTS. Q. 95. Art. 5.

annuntiātio, ōnis, *f., an announcing, announcement, annunciation.* Per hoc enim paratur via annuntiationi archangelorum et angelorum, PP. Q. 108. Art. 6 ad 4; spiritualem conceptionem Christi, quae est per fidem, praecedit annuntiatio, PT. Q. 30. Art. 1 ad 3; annuntiatio congruo ordine per angelum est perfecta, PT. Q. 30. Art. 4 c; per illam annuntiationem Magorum praesignabatur constantia gentium Christum usque ad mortem confitentium, PT. Q. 36. Art. 8 ad 2. Cf. PT. Q. 27 pr.; PT. Q. 30 pr..

annuntio, āre, āvi, 1, *v. a., to announce, make known, relate, proclaim.* Posuit, ad salvandam Scripturam, quod angeli in Scriptura dicuntur etiam homines divina annuntiantes, PP. Q. 50. Art. 3 c; prout prophetae ea quae divinitus edocti cognoscunt, ad aedificationem aliorum annuntiant, SS. Q. 171. Art. 1 c; si enim aliquis in Gallia existens cognosceret et annuntiaret aliis in Gallia existentibus ea quae tunc in Syria agerentur, propheticum esset, PT. Q. 7. Art. 8 c; unde et veteri lege in ipsa tintinnabula pendebant, subdiaconi enim primo admittuntur ad doctrinam novae legis annuntiandam, PTS. Q. 40. Art. 7c. Cf. PP. Q. 106. Art. 4; PP. Q. 115. Art. 4; PS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 38. Art. 1; PT. Q. 30. Art. 3; et passim.

annuo, ere, ui, ūtum, 3, *v. n., to nod, assent to, approve.* Ex hoc ipso quod praelati dissimulant, videntur annuere, SS. Q. 147. Art. 4 ad 3.

annus, i, *m., a year.* In quarta autem die fit mentio de diversitate dierum et temporum et annorum, PP. Q. 67. Art. 4 ad 3; alia vero quinque festa celebrabantur semel in anno, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; post annos autem pubertatis possunt iam se voto religionis obligare, SS. Q. 88. Art. 9 c; unitas autem huius oblationis figurabatur in lege per hoc quod semel in anno legalis pontifex cum solemni oblatione sanguinis intrabat in sancta, PT. Q. 22. Art. 5 ad 3; ad quod requiritur perfecta aetas qualis est triginta annorum, PT. Q. 39. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 4; PP. Q. 61. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 189. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 6; et passim.

annuus, a, um, *adj., annual.* Quandoque annui redditus ad hoc assignantur, SS. Q. 100. Art. 3 ob. 2.

Anomaei or **Anomoei,** ōrum, *m., Anomoeans,* so called from their doctrine that the Son is not consubstantial (ἀνόμοιος) with the Father. Cf. SS. Q. 161. Art. 5 ob. 1.

Anselmus, i, *m., Anselm,* Saint, Archbishop of Canterbury, doctor of the Church. He was born at Aosta, a Burgundian town on the confines of Lombardy, 1033-34; died April 21, 1109. Collections of his works were published soon after the invention of printing. Cf. PP. Q. 82. Art. 4; PP. Q. 100. Art. 2; PS. Q. 89. Art. 5; PS. Q. 112. Art. 3; SS. Q. 58. Art. 4; PTS. Q. 14. Art. 4; et passim.

ante, *prep.* and *adv., before,* the opposite of *post.* Nos autem dicimus non fuisse locum aut spatium ante mundum, PP. Q. 46. Art. 1 ad 3; nam homo habet liberum arbitrium vertibile et ante electionem, et post, PP. Q. 100. Art. 2 ad 4; similiter etiam sacerdotium fuit ante legem, PS. Q. 103. Art. 1 ob. 3; dicitur enim in talibus factum esse secundum quod iam est; fieri autem, secundum quod ante non fuit, PT. Q. 75. Art. 7 ad 2; praecipue si non potest eundem habere, cui ante confessus fuerat, qui omnia cognoscit, PTS. Q. 9. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 101. Art. 2; PP. Q. 117. Art. 2; PS. Q. 66. Art. 1; PS. Q. 114. Art. 2; SS. Q. 5. Art. 1; SS. Q. 100. Art. 6; PT. Q. 52. Art. 8; PT. Q. 83. Art. 5; et passim.

anteā, *temp. adv., before, formerly, earlier, aforetime.* Tamen antea in mundo erat, PP. Q. 43. Art. 1 c; sicut antea erat, PS. Q. 104. Art. 3 ad 3; nihil antea inde intraverat, PT. Q. 37. Art. 3 ad 1; ante oculos Filii Dei caeli antea clausi non fuerant, PT. Q. 39. Art. 5 ob. 2. Cf. PP. Q. 94. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 164. Art. 2; PT. Q. 51. Art. 2; PT. Q. 70. Art. 4; et passim.

anteactus, a, um, *adj.*, *that has been done before, former.* Poenitentia est anteacta peccata deflere, PT. Q. 84. Art. 10, in quot.; poenitentia, . . . est anteacta mala flere, SS. Q. 28. Art. 3 ob. 2; ille qui in peccatum mortale incidit, omnia bona anteacta mortificat, App. Q. 1. Art. 1 ad 3.

antecēdens, entis, *P. a.*, see *antecedo.*

antecēdenter, *adv.*, see *antecedo.*

antecēdo, ere, cessi, cessum, 3, *v. n.*, *to precede, excel,* used with *abl.* of respect, with or without *in.* Sed cultum et honorem etiam pietas exhibet parentibus, qui dignitate antecedunt, . . . , observantia, per quam cultum et honorem exhibemus his qui nos in dignitate antecedunt, SS. Q. 102. Art. 1 ob. 1 and 2. — **antecedens**, entis, *P. a.*, (1) *preceding*, the opposite of *consequens*, (2) *antecedent* clause in a conditional sentence, also the opposite of consequens.—(1), in his autem duodecim gradibus tanguntur non solum superbiae species sed etiam quaedam antecedentia et consequentia, SS. Q. 162. Art. 4 ad 4; ut patet per antecedentia, PTS. Q. 85. Art. 1 a. On **bonum antecedens**, see *bonus* under 2; on **ignorantia antecedens**, see *ignorantia* under 1; on **voluntas antecedens**, see *voluntas* under 3. — (2), non tamen sequitur, ut quidem dicunt, quod consequens sit necessarium absolute, quia antecedens est causa remota consequentis quod propter causam proximam contingens est. sed hoc nihil est. esset enim conditionalis falsa, cuius antecedens esset causa remota necessaria, et consequens effectus contingens; ut puta si diceremt: si sol movetur, herba germinabit. et ideo aliter dicendum est quod, quando in antecedente ponitur aliquid pertinens ad actum animae, consequens est accipiendum non secundum quod in se est, sed secundum quod est in anima, PP. Q. 14. Art. 13 ad 2; nihil enim prohibet, condicionalem esse veram, cuius antecedens et consequens est impossibile, sicut si dicatur, si homo est asinus, habet quattuor pedes, PP. Q. 25. Art. 3 ad 2; huius enim condicionalis antecedens est necessarium, C. G. 2. 28. Cf. SS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 102. Art. 1 and 2; SS. Q. 171. Art. 6; PTS. Q. 22. Art. 4; C. G. 3. 94. — **omnis condicionalis, cuius antecedens est necessarium absolute, consequens est necessarium absolute,** see *necessarius* under 2. — **antecedenter**, *adv.*, *in a preceding way, antecedently,* the opposite of *consequenter.* Similiter Deus antecedenter vult omnem hominem salvari, sed consequenter vult quosdam damnari secundum exigentiam suae iustitiae, PP. Q. 19. Art. 6 ad 1; ignorantia tripliciter se habet ad actum voluntatis: uno modo concomitanter, alio modo consequenter, tertio modo antecedenter, PS. Q. 6. Art. 8 c; ira dupliciter se potest habere ad rationem: uno quidem modo antecedenter, et sic trahit rationem a sua rectitudine, unde habet rationem mali; alio modo consequenter, prout scilicet appetitus sensitivus movetur contra vitia secundum ordinem rationis, SS. Q. 158. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 4; PS. Q. 4. Art. 6; PS. Q. 24. Art. 3; PS. Q. 77. Art. 6; et passim. On **ad beatitudinem pertinere antecedenter**, see *beatitudo* under 1; on **velle antecedenter**, see *velle* under 1.

antecello, ere, 3, *v. n.*, *to distinguish one's self above any one, excel, be superior to,* used with *dat.*, *abl.*, and with *in.* Illud quo homo irrationabilibus animalibus antecellit, PP. Q. 79. Art. 8, in quot.; fortius esse in rebus bellicis quam in urbanis antecellere, SS. Q. 123. Art. 3, in quot.

antecessio, ōnis, *f.*, *that which goes before, precedence, antecedent cause* as opposed to final cause. Tamen praedestinatio ratione antecessionis quam importat, PP. Q. 23. Art. 2 ad 2; ita quod non designetur aliqua antecessio; et sic nihil habet difficultatis. alii vero antecessionem quae designatur in hoc participio praedestinatus, referunt non ad id quod est esse Filium Dei, sed ad eius manifestationem, secundum illum consuetum modum loquendi in Scripturis, quo res dicuntur fieri. quando innotescunt; ut sit sensus, quod Christus praedestinatus est manifestari Filius Dei. sed sic non proprie praedestinatio accipitur; nam aliquis dicitur proprie praedestinari, secundum quod dirigitur in finem beatitudinis; beatitudo autem Christi non dependet ex nostra cognitione. et ideo melius dicendum est, quod illa antecessio quam importat hoc participium praedestinatus, non refertur ad personam secundum seipsam, sed ratione humanae naturae, . . . , licet hoc participium praedestinatus importet antecessionem, sicut et hoc participium factus, aliter tamen et aliter, PT. Q. 24. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 24. Art. 2.

antecessor, ōris, *m.*, *forerunner, predecessor.* Nihil aliud arbitramur quam quod antecessores nostri Romani Pontifices arbitrati fuisse noscuntur, SS. Q. 98. Art. 3, in quot. Cf. PT. Q. 74. Art. 7, in quot.

antedicta, ōrum, *n.*, *things mentioned before.* Cum relativa sunt aliquorum antedictorum recordativa, PP. Q. 13. Art. 1 ob. 3.

antefero, ferre, tuli, latum, 3, *v. a.*, *to bear* or *carry before, prefer.* Obedientia vero omnibus sacrificiis antefertur, PT. Q. 47. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 101. Art. 4.

antepōno, ere, posui, positum, 3, *v. a.*, *place before, prefer.* Sed tamen ei bonum viduae Annae, ac multo magis Mariae virginis anteponimus, SS. Q. 153. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 26. Art. 4, in quot.

Antepraedicamenta, ōrum, *n.*, *the first three chapters of Aristotle's Categories.* Sed Philosophus, in Antepraed., cap. de Aequiv. largo modo accipit aequivoca, PP. Q. 13. Art. 10 ad 4. The reference is to Aristotle's Categories 1.

antequam, *adv.*, *before*, used with (1) *indicative* and (2) *subjunctive.* —(1), nam praepropere, est antequam oportet, PS. Q. 72. Art.9 ob. 3; Christus non fecit miracula, antequam aquam convertit in vinum, PT. Q. 36. Art. 4 ad 3; in tali casu sponsus, antequam aliam duxerit, tenetur eam ducere in uxorem si sint aequalis conditionis, PTS. Q. 46. Art 2. ad 4. Cf. PT. Q. 15. Art. 3.—(2), postmodum gratia fuit ei collata, antequam peccasset, PP. Q. 95. Art. 1 c; ideo potest aliquem actum causare, antequam superior vel inferior ratio etiam habeat tempus deliberandi, PS. Q. 74. Art. 7 ad 4; consequens est quod primus homo non potuerit peccare venialiter antequam peccaret mortaliter, PS. Q. 89. Art. 3 ad 3; tunc si impedit ne praebenda detur digno consulens quod non detur, antequam sit firmatum quod ei detur, SS. Q. 62. Art. 2 ad 4; vel intelligitur, quando statim post peccatum contritus fuit, et facit multa bona, antequam confiteretur, PTS. Q. 14. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 7. Art. 1; PS. Q. 75. Art. 1, SS. Q. 2. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 12; PT. Q. 78. Art. 6; et passim.

anterior, ius, *adj.*, *comp.*, *previous, former, anterior,* opposite of *posterior.* Nullum autem anterius principium inveniri potest quam cogitatio, PP. Q. 23. Art. 5 c; quia oporteret, si homo haberet pronam staturam, quod uteretur manibus loco anteriorum pedum; . . . si haberet pronam staturam, et uteretur manibus loco anteriorum pedum, oporteret quod cibum caperet ore, PP. Q. 91. Art. 3 ad 3; qui in anteriora tendit, ad posteriora respicere non debet, PS. Q. 113. Art. 5 ob. 2. Cf. SS. Q. 130. Art. 1; PT. Q. 39. Art. 4.

anthropomorphitae, ārum, *m.*, *anthropomorphists, anthropomorphites, devotees of anthropomorphism,* the name applied to that tendency which endows the gods, or God, with the nature of men or man. Cf. SS. Q. 188. Art. 5 c.

Antichristus, i, *m.*, *the Antichrist.* PT. Q. 8. Art. 8 deals with the subject, *utrum Antichristus possit etiam dici caput omnium malorum.* Sicut praesciti et infideles et etiam Antichristus non privantur interiori auxilio naturalis rationis, PP. Q. 113. Art. 4 ad 3; Antichristi opera possunt dici esse signa mendacii, PP. Q. 114. Art. 4 ad 1; ibi loquitur Dominus de miraculis quae fienda sunt tempore Antichristi, SS. Q. 178. Art. 1 ad 2; Diabolus et Antichristus non sunt duo capita, sed unum, PT. Q. 8. Art. 8 ad 1. Cf. PT. Q. 49. Art. 2; PTS. Q. 73. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 7; PTS. Q. 80. Art. 2.

anticipātio, ōnis, *f.*, *anticipation*, a voluntary reaction to a stimulus before the latter occurs. Quia etiam ista anticipatio solutionis pecuniae habet mutui rationem, SS. Q. 78. Art. 2 ad 7; si respondetur hoc esse dictum per anticipationem, ut monumenta illo terrae motu aperta intelligantur, cum Christus in cruce penderet, PT. Q. 53. Art. 3 ad 2; ut per textum patet, intelligendum est per anticipationem esse dictum, quod frequenter historiographis accidit, PTS. Q. 77. Art. 1 ad 3.

anticipo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to take before, anticipate.* In quibusdam tamen (pubertas) anticipatur, et in quibusdam tardatur secundum diversam dispositionem naturae, SS. Q. 189. Art. 5 c.

Antiochēnus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to Antiochia, Antiochene.* Macarius Antiochenus, PT. Q. 18. Art. 1 c; Victor Antiochenus, PT. Q. 44. Art. 3 ad 2.

Antiochīa, (Antiochea), ae, *f.*, *Antioch.* De quibus mulieribus apud Antiochiam, PTS. Q. 96. Art. 6 ob. 6.

Antiochus, i, *m.*, *Antiochus IV.* Cf. PT. Q. 86. Art. 1 ob. 1. In 175 B.C. he seized the Syrian throne and began a series of conquests which were to rival his father's. In the course of his battles he had become suspicious of Judaea and determined to force that country into complete subjection to his will. His motives were probably more political than religious but as a part of his program he undertook to compel the Jews to worship heathen gods as well as, if not in place of, Jehovah. His plans were put into active operation towards the end of 170 B.C. The events of the period of persecutions are related in 2 Machabees. Antiochus IV died on an expedition against the Parthians in B.C. 164.

antiquē, *adv.*, see *antiquus.*

antiquitas, ātis, *f.*, *the quality of being antiquus, age, antiquity.* Propter sapientiam animae, quae ibi esse praesumitur ex temporis antiquitate, PTS. Q. 81. Art. 1 ad 1; antiquitas autem de Deo dicitur ratione aeternitatis, PTS. Q. 90. Art. 1 ob. 4. — **Antiquitates Iudaeae**, *the Jewish antiquities* of Flavius Josephus, historian, born A.D. 37 at Jerusalem, died about 101. The work in twenty books contains the whole history of the Jews from the creation to the outbreak of the revolt in A.D. 66. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 ad 6 and 5 ad 5; PTS. Q. 67. Art. 7 c.

antiquitus, *adv.*, *from ancient times, in ancient times.* Sed illi qui interimunt seipsos, puniuntur secundum leges civitatum in hoc quod privabantur antiquitus honore sepulturae, SS. Q. 59. Art. 3 ob. 2; ideo antiquitus rectores reipublicae divini vocabantur, quasi divinae providentiae ministri, SS. Q. 99. Art. 1 ad 1; cum modo usque ad quartum, antiquitus usque ad septimum gradum matrimonium consanguinitas impediret, PTS. Q. 54. Art. 4 ob. 5. Cf. SS. Q. 81. Art. 8; SS. Q. 149. Art. 4; PT. Q. 42. Art. 1; PTS. Q. 54. Art. 4; et passim.

antīquus, a, um, *adj.*, *old, ancient, former.* Omnes antiqui philosophi attribuunt infinitum primo principio, PP. Q. 7. Art. 1 c; quae enim antiqua sunt a memoria de facili excidunt, PS. Q. 48. Art. 2 ad 2; sed fornicatio simplex commemoratur in Scriptura in antiquis Patribus sine reprehensione, SS. Q. 154. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 45. Art. 2; SS. Q. 122. Art. 2; SS. Q. 153. Art. 2; PT. Q. 31. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 3; PTS. Q. 55. Art. 5; et passim. — **antiquē**, *adv.*, *in former times, of old*, a synonym of *antiquitus.* Nam et in caeteris intelligibilia a sensibus antique philosophi non distinguebant, PS. Q. 34. Art. 1 c.

Antōnius, ii, *m.*, *Antonius*, saint, the patriarch of Monasticism, born in 251 in the village of Koma near Thebais of a wealthy Coptic family. For information concerning his life, we rely almost exclusively on his biography by Athanasius. Cf. PS. Q. 63. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 6; SS. Q. 188. Art. 7; SS. Q. 188. Art. 8; PT. Q. 30. Art. 3.

antonomasticē, *adv.*, *in the manner* or *sense of antonomasia*, a figure of speech which is used when a name appropriate to several different things is applied to that of one of them to which it is preëminently suitable. Secundum consuetudinem humanae locutionis, aliqua nomina communia restringuntur ad ea quae sunt praecipua inter illa quae sub tali communitate continentur; sicut nomen urbis accipitur antonomastice pro Roma, . . . , si vero consideretur antonomastice temperantia, secundum quod refrenat appetitum ab his quae maxime alliciunt hominem, sic est specialis virtus, utpote habens specialem materiam, sicut et fortitudo, SS. Q. 141. Art. 2 c; id quod communiter multis convenit, antonomastice attribuitur ei cui per excellentiam convenit; sicut nomen fortitudinis vindicat sibi illa virtus quae circa difficillima firmitatem animi servat: et temperantiae nomen vindicat sibi illa virtus quae temperat maximas delectationes. religio autem, . . . , est quaedam virtus, per quam aliquis ad Dei servitium et cultum exhibet. et ideo antonomastice religiosi dicuntur illi qui se totaliter mancipant divino servitio, quasi holocaustum Deo offerentes, SS. Q. 186. Art. 1 c; id quod est commune omnibus sacramentis, attribuitur antonomastice huic propter eius excellentiam, PT. Q. 73. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 99. Art. 4; SS. Q. 125. Art. 2; SS. Q. 141. Art. 4; SS. Q. 151. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 9; PTS. Q. 89. Art. 6; C. G. 1. 1; Quodl. 3. 6. 17 ad 1; Hebr. 1. 2.

anus, ūs, *f.*, *old woman* (married or unmarried). Cum ipse esset senex, et uxor sua esset anus, et sterilis, PS. Q.102. Art. 5 ad 1; ibi tot pueri et puellae, ibi iuventus multa, et omnis aetas, et graves viduae, et virgines anus. SS. Q. 189. Art. 10 ad 3.

anxietas, ātis, *f.*, *sollicitude, mental distress* or *agitation* either in dread or anticipation of some sorrow or trial, or as a general apprehension of misfortune. Proprius autem effectus tristitiae, consistit in quadam fuga appetitus; unde extraneum circa effectum tristitiae potest accipi quantum ad alterum tantum, quia scilicet tollitur fuga; et sic est anxietas, quae sic aggravat animum, ut non appareat aliquod refugium, unde alio nomine dicitur angustia, PS. Q. 35. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 2; PS. Q. 38. Art. 5; PS. Q. 48. Art. 1; SS. Q. 52. Art. 3; SS. Q. 164. Art. 2.

anxio, āre, 1, *v. a.*, *to make uneasy* or *anxious.* Sicut aliquis delectatur in potu ex hoc quod anxiatur siti, PS. Q. 35. Art. 5 c; hoc enim ipsum quod est appetitum hominis anxiari de malo praesenti, rationem mali habet, PS. Q. 39. Art. 1 c.

aperio, īre, erui, ertum, 4, *v. a.*, *to uncover, make* or *lay bare, open*, the opposite of *claudere.* Ideo in tali casu essent portae aperiendae, contra verba legis, ut servaretur utilitas communis, quam legislator intendit, PS. Q. 96. Art. 6 c; nam ipse Christus per suam passionem aperuit nobis aditum vitae aeternae, PT. Q. 79. Art. 2 c; in corporalibus dicitur clavis instrumentum quo ostium aperitur. regni autem ostium nobis per peccatum clauditur et quantum ad maculam, et quantum ad reatum poenae, . . . , sed in Christo homine fuit haec potestas ad removendum praedictum obstaculum per meritum passionis, quae etiam dicitur ianuam aperire, (c), . . ., hoc intelligitur de clausione qua limbum clausit, ne aliquis ultra in illum descendat; et de apertione, qua paradisum aperuit, remoto impedimento naturae per suam passionem, (ad 2), . . . , clavis inferni, qua aperitur et clauditur, est potestas gratiam conferendi per quam homini aperitur infernus ut de peccato educatur, quod est inferni porta; et clauditur, ne ultra homo in peccatum labatur gratia sustentatus, . . ., etiam est clavis inferni et caeli, quia ex hoc ipso quod alicui aperitur unum, clauditur alterum. PTS. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 107. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 12; SS. Q. 164. Art. 2; PT. Q. 39. Art. 5; PTS. Q. 19. Art. 2; et passim. — **apertus**, a, um, *P. a.*, *opened, open, free.* In quantum omnia nuda sunt et aperta oculis eius, PP. Q. 8. Art. 3 c; efficitur beata per apertam Dei visionem, PP. Q. 100. Art. 2 c; in hoc enim speramus beatificari, quod videbimus aperta visione veritatem, cui per fidem

adhaeremus, SS. Q. 4. Art. 1 c; ideo per passionem Christi aperta est nobis ianua regni caelestis, PT. Q. 49. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 65. Art. 5; SS. Q. 40. Art. 3; SS. Q. 182. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 6; et passim. — **apertē**, *adv., openly, clearly, plainly*. Sed falsitas huius opinionis aperte apparet, PP. Q. 60. Art. 5 c; sicut motus sagittae ad determinatum finem demonstrat aperte quod sagitta dirigitur ab aliquo cognoscente, PP. Q. 103. Art. 1 ad 1; quamvis contingat quandoque quod absque astutia et dolo aliqui aperte et per violentiam malum operentur, SS. Q. 55. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 107. Art. 3; SS. Q. 97. Art. 1; SS. Q. 111. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 1; PT. Q. 39. Art. 8; et passim.

apertē, *adv.*, see *aperio*.

apertio, ōnis, *f., an opening, unfolding*, the opposite of *clausio*. Christus est egressus ex clauso utero matris; et sic nulla apertio meatuum ibi fuit, PT. Q. 35. Art. 6 c; unde consequens est quod effectus baptismi sit apertio ianuae regni caelestis, PT. Q. 69. Art. 7 c; in prima ergo definitione Augustini tangitur et substantia actus in "apertione", PTS. Q. 7. Art. 1 c; de apertione, qua paradisum aperuit, remoto impedimento naturae per suam passionem, PTS. Q. 17. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 35. Art. 6; PT. Q. 39. Art. 5; PT. Q. 49. Art. 5; PT. Q. 69. Art. 7; PTS. Q. 37. Art. 4; et passim.

apertūra, ae, *f., an opening, aperture*. Quamvis illa apertura vulnerum sit cum quadam solutione continuitatis, totum tamen hoc recompensatur per maiorem decorem gloriae, ut corpus non sit minis integrum, sed magis perfectum, PT. Q. 54. Art. 4 ad 2.

aphilotimia, ae, *f.*, (ἀφιλοτιμία) *without love of honor*. "aphilotimia", id est, sine amore honoris, SS. Q. 129. Art. 2 c.

Aphricānus, i, *m., Africanus*. See *Africanus*.

apirocalia, (*apurocalia*), ae, *f., a passionate inclination to overdo the expenditure of anything*, a synonym of *banausia*, and *consumptio*, the opposite of *magnificentia* and *parvificentia*. Vitio parvificentiae, quo aliquis deficit a debita proportione expensarum ad opus, intendens minus expendere quam dignitas operis requirat, opponitur vitium quo aliquis dictam proportionem excedit, ut scilicet plus expendat quam sit operi proportionatum. et hoc vitium graece quidem dicitur banausia a furno dicta, quia videlicet ad modum ignis qui est in furno, omnia consumit. vel dicitur apurocalia, ἀπυροκαλία, id est, sine bono igne, quia ad bonum ignis omnia consumit non propter bonum. unde Latine hoc vitium potest nominari "consumptio," SS. Q. 135. Art. 2 c. Another explanation, which is based on a more certain etymology but which comes to the same conclusion, is the following: superabundantia respectu magnificentiae vocatur apirocalia (ἀπειροκαλία, cf. Aristotle, Eth. Nic. 2. 7. 1107 b. 19 and 4. 4. 1122 a. 31) ab a, quod est sine, et piros, quod est experientia, et calos bonum, quasi sine experientia boni, quia scilicet multum expendentes non curant, qualiter bene expendant, 2 Eth. 8 e; vocatur apirocalia quasi sine experientia boni, quia scilicet inexperti sunt, qualiter oporteat bonum operari, et si quae etiam sunt aliae tales nominationes; quae quidem important superabundantiam, non quia excedant magnificum in magnitudine expensarum, circa quae oporteat expendere, sed superabundant in hoc, quod excedant rationem rectam in hoc, quod faciunt magnos sumptus cum quadam praeclaritate, in quibus non oporteat, 4 Eth. 6 e.

apis or-es, is, *f., a bee*. Quantum autem ad aliquas sagacitates etiam aliqua animalia imperfecta magis vigent, ut apes et formicae, PP. Q. 72. Art. 1 ad 1; grues sequuntur ducem et apes obediunt regi, PP. Q. 96. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 13. Art. 2.

apocalypsis, is, *f.*, (ἀποκάλυψις), *a disclosing, revelation. The Revelation, The Apocalypse*. Cf. PP. Q. 64. Art. 3; PS. Q. 103. Art. 3; SS. Q. 182. Art. 2; PT. Q. 59. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 3; PTS. Q. 77. Art. 3; et passim.

apocryphus, a, um, *adj., the apocryphal books incorporated with the Bible*. Cf. PP. Q. 10. Art. 6; SS. Q. 34. Art. 1; PT. Q. 35. Art. 6; PT. Q. 38. Art. 6; et passim.

Apollinaris, is, *m., Apollinaris* the Younger, author of a theory according to which Christ had a human body and a human sensitive soul but no human rational mind, the Divine Logos taking the place of this. He was bishop of Laodicea and flourished in the latter half of the fourth century. At first he was highly esteemed by men like St. Athanasius, St. Basil, and St. Jerome for his classical culture, his biblical learning, his defense of Christianity, and his loyalty to the Nicene faith. Cf. PT. Q. 5. Art. 3; PT. Q. 18. Art. 1.

Apollinaristae, ārum, *m., the Apollinarists, followers of Apollinaris* and his Christological theory. See Apollinaris. Apollinaristae de anima Christi a catholica Ecclesia dissenserunt, dicentes sicut Ariani, Christum carnem solam sine anima suscepisse, PT. Q. 5. Art. 4 c.

Apollinarius, ii, *m., Apollinaris*. Contra Apollinarium, qui dixit corpus Christi esse divinitate consubstantiale, PT. Q. 37. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 6; PT. Q. 18. Art. 6.

Apollo, inis, *m., Apollo*, son of Jupiter and Latona, twin-brother of Diana, and god of the sun; on account of his omniscience, god of divination; also known as god of archery, god of the pestilence, god of the healing art, god of poetry and music. Cf. SS. Q. 95. Art. 3 c; SS. Q. 188. Art. 5 ob. 2.

apostasia, ae, *f., falling away* or *separation from God*. Apostatare a Deo dicitur esse initium superbiae ex parte aversionis; ex hoc enim quod homo non vult subdi Deo, sequitur quod inordinate velit propriam excellentiam in rebus temporalibus; et sic apostasia a Deo non sumitur ibi quasi speciale peccatum, sed magis ut quaedam conditio generalis omnis peccati, quae est aversio ab incommutabili bono, PS. Q. 84. Art. 2 ad 2. apostasia importat retrocessionem quamdam a Deo. quae quidem diversimode fit secundum diversos modos quibus homo Deo coniungitur, SS. Q. 12. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 12. Art. 2; SS. Q. 162. Art. 7; PTS. Q. 24. Art. 1. — Kinds of *apostasia* are: (a), **apostasia absolute dicta** or **simpliciter dicta,** *apostasy absolutely* or *simply so called*. Sed si a fide discedat, tunc omnino a Deo retrocedere videtur. et ideo simpliciter et absolute est apostasia per quam aliquis discedit a fide, quae vocatur "apostasia perfidiae." et secundum hunc modum apostasia simpliciter dicta ad infidelitatem pertinet, SS. Q. 12. Art. 1 c.— (b). **apostasia a fide** or **perfidiae, apostasia ordinis** and **apostasia religionis,** *apostasy from faith* or *of perfidy, apostasy through the renunciation of holy orders* and *of the religious state*. Contingit ergo aliquem apostatare a Deo retrocedendo a religione quam professus est, vel ab ordine quem suscepit, et haec dicitur "apostasia religionis" seu "ordinis". contingit etiam aliquem apostatare a Deo per mentem repugnantem divinis mandatis. quibus duabus apostasiis existentibus, adhuc potest remanere homo Deo coniunctus per fidem, SS. Q. 12. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 12. Art. 2; PT. Q. 63. Art. 5; PT. Q. 88. Art. 2. See **apostasia absolute dicta.** — (c), **apostasia ordinis,** see *apostasia a fide.* — (d), **apostasia perfidiae,** see *apostasia a fide.* — (e), **apostasia simpliciter dicta,** see *apostasia absolute dicta.*

apostata, ae, *m., an apostate*. Alii vero sunt infideles qui quandoque fidem susceperunt, et eam profitebantur, sicut haeretici, et quicumque apostatae; et talis sunt etiam corporaliter compellendi, ut impleant quod promiserunt, et teneant quod semel susceperunt, SS. Q. 10. Art. 8 c; vel corrumpendo fidem, sicut haeretici, vel etiam totaliter a fide recedendo, sicut apostatae, SS. Q. 10. Art. 9 c; sed apostatae a fide sunt excommunicati, sicut et haeretici, SS. Q. 12. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 12. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 63.

Art. 5; PT. Q. 66. Art. 9; PT. Q. 80. Art. 6; PT. Q. 82. Art. 8; PT. Q. 88. Art. 2.

apostato, āre, 1, *v. n.*, *to forsake one's religion, apostatize.* See *apostasia.* Potest dici, quod apostatare a Deo dicitur esse initium superbiae; quia est prima superbiae species, PS. Q. 84. Art. 2 ad 2; contingit etiam aliquem apostatare a Deo per mentem repugnantem divinis mandatis, SS. Q. 12. Art. 1 c; apostatare a Deo dicitur esse superbiae humanae initium, non quasi aliquod aliud peccatum a superbia existens sed quia est prima superbiae pars, SS. Q. 162. Art. 7 ad 2. Cf. PS. Q. 84. Art. 2; SS. Q. 12. Art. 2; SS. Q. 158. Art. 7; SS. Q. 162. Art. 7; PT. Q. 88. Art. 2.

apostolātus, ūs, *m.*, *the office of an apostle, apostolate, apostleship.* Si autem haec nostra confessio apostolatus tui iudicio comprobetur, SS. Q. 11. Art. 2 ad 3; Mattias etiam est sorte ab Apostolis in apostolatum electus, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 2.

Apostolici, ōrum, *m.*, *followers of the Apostles, the Apostolici,* the name of a Christian sect. Sed contra est quod Augustinus dicit in *De Haeresibus*, haeresi XL: "Apostolici dicuntur qui se isto nomine arrogantissime vocaverunt, eo quod in suam communionem non reciperent utentes coniugibus et res proprias possidentes; quales habet catholica Ecclesia et monachos, et clericos plurimos." sed ideo isti haeretici sunt, quia se ab Ecclesia separantes, nullam spem putant eos habere qui utuntur his rebus quibus ipsi carent. est ergo erroneum dicere quod non liceat homini propria possidere, SS. Q. 66. Art. 2 a.

apostolicus, a, um, *adj.*, *relating to an apostle, apostolic.* Quia perversi homines apostolicam doctrinam et caeteras scripturas pervertunt ad sui ipsorum perditionem, SS. Q. 1. Art. 10 ad 1; haec enim abundantius in Novo Testamento tam in Doctrina Evangelica, quam apostolica, mandata leguntur, SS. Q. 16. Art. 2 c; habent tamen aliquam immunitatem secundum diversas concessiones eis a Sede Apostolica factas, SS. Q. 87. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 10; SS. Q. 87. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 8; PT. Q. 16. Art. 4; et passim.

apostolus, i, *m.*, (1) *an apostle,* (2) *the Apostle,* i.e., St. Paul.—(1), sicut cum apostoli facti sunt scientes, neque invenientes, neque discentes, PP. Q. 105. Art. 7 ob. 3; ideo illi qui fuerunt propinquiores Christo, vel ante, sicut Ioannes Baptista, vel post, sicut apostoli; plenius mysteria fidei cognoverunt, SS. Q. 1. Art. 7 ad 4; nec tempore apostolorum ab aliis quam ab ipsis apostolis legitur aut scitur peractum esse, PT. Q. 72. Art. 11 a; quod tamen Ecclesia ex traditione apostolorum habuit, PT. Q. 83. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 91. Art. 4; PP. Q. 105. Art. 7; SS. Q. 24. Art. 8; SS. Q. 174. Art. 6; PT. Q. 72. Art. 4; et passim.—(2), unde Apostolus dicit ad Hebr., XI, 1, PP. Q. 32. Art. 1 c; unde Apostolus dicit ad Ephes., III, 14, PP. Q. 33. Art. 2 ad 4; Apostolus accipit ibi iustificationem pro executione iustitiae, PS. Q. 100. Art. 12 ad 1; ut patet per Apostolum, qui dicit ad Rom., VI, 20; SS. Q. 183. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 93. Art. 6; PS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 4 .Art. 7; SS. Q. 32. Art. 10; SS. Q. 183. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 8; et passim.

apparātus, ūs, *m.*, *a preparing, providing, preparation, splendor.* Praecipue Dominus prohiberet etiam in rege ne superabundarent divitiis, aut magnifico apparatu, PS. Q. 105. Art. 1 ad 4; de loco et aliis quae pertinent ad apparatum huius celebrationis, PT. Q. 83 pr.; considerandum est de modestia, secundum quod consistit in exteriori apparatu, SS. Q. 169 pr. Cf. SS. Q. 88. Art. 7; SS. Q. 131. Art. 2.

appārentia, ae, *f.*, *appearance, semblance.* Sic patet quod praesumptuosus secundum rei veritatem quandoque deficit a magnanimo, sed secundum apparentiam in excessu se habet, SS. Q. 130. Art. 2 ad 3; sic enim intellectus ad falsum deducitur per apparentiam veritatis, sicut voluntas ad malum per apparentiam bonitatis, SS. Q. 172. Art. 6 c; secundum doctrinam Domini, in operibus sanctitatis nihil homines facere debent propter apparentiam, SS. Q. 187. Art. 6 ad 3; quaedam nobis apparent, quorum apparentia causatur ex aliquo modo reflexionis, Gener. 3 g; omnes passiones animae secundum apparentiam videntur esse coniuncti, 1 Anim. 2 b. Cf. PP. Q. 69. Art. 1; PP. Q. 114. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 165. Art. 2; PT. Q. 5. Art. 1; PTS. Q. 98. Art. 3; et passim. On **causa apparentiae**, see *causa* under 4; on **similitudo apparentiae**, see *similitudo* under 1.

appāreo, ēre, ui, itum, 2, *v. n.*, *to appear, become visible, make one's appearance.* Deum qui in persona angeli apparebat et loquebatur, SS. Q. 84. Art.1 ad 1; quandoque vero operatione daemonum aliquae phantasiae dormientibus apparent, . . . , ut sic dormienti aliquae phantasiae appareant conformes caelestium dispositioni, SS. Q. 95. Art. 6 c; unde et cum charitate angelus apparuit, ut ostenderetur quod ille qui nascebatur, erat splendor paternae gloriae, PT. Q. 36. Art. 5 ad 1. Cf. SS. Q. 104. Art. 2; SS. Q. 119. Art. 3; SS. Q. 146. Art. 2; SS. Q. 164. Art. 2; PT. Q. 4. Art. 4; et passim. — **apparet**, impers., *it is evident, clear, manifest.* Tertio apparet hoc fuisse conveniens ad manifestationem divinae virtutis, PT. Q. 1. Art. 6 c; iisdem rationibus apparet quare corpus Christi non debuit esse caeleste, quibus ostensum est quod non debuit esse phantasticum, PT. Q. 5. Art. 2 c; ex quo apparet quod uxor significat Ecclesiam, et sponsus Christum, PTS. Q. 66. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 11. Art. 1; PP. Q. 12. Art. 2; PP. Q. 12. Art. 13; PP. Q. 23. Art. 7; PT. Q. 46. Art. 6; PT. Q. 79. Art. 4; et passim. — **apparentia**, ium, *n. pl.*, *things that appear, appearances.* Ex hoc quod hac positione facta possunt salvari apparentia sensibilia circa motus caelestes, PP. Q. 32. Art. 1 ad 2. — **non apparentia**, *things that appear not, the unseen.* Rationes quae inducuntur ad auctoritatem fidei, non sunt demonstrationes, quae in visionem intelligibilem intellectum humanum reducere possint, et ideo non desinunt esse "non apparentia," SS. Q. 2. Art. 10 ad 2; per hoc autem quod dicitur "non apparentium," distinguitur fides a scientia et intellectu, per quae aliquid fit apparens, SS. Q. 4. Art. 1 c; sicut, adveniente aperta visione, excluditur fides, de cuius ratione est ut sit "non apparentium," SS. Q. 4. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 2. Art. 2; PP. Q. 46. Art. 2; SS. Q. 2. Art. 10; SS. Q. 4. Art. 1; SS. Q. 8. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 1. — **argumentum non apparentium**, *the evidence of things that appear not,* (Hebr. 11. 1). Fides enim est "sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium," PS. Q. 67. Art. 3 c; habitudo autem actus fidei ad obiectum intellectus, secundum quod est obiectum fidei, designatur in hoc quod dicitur "argumentum non apparentium," et sumitur argumentum pro argumenti effectu, SS. Q. 4. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 1. Art. 4; SS. Q. 5. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 1.

appāritio, ōnis, *f.*, *apparition, appearance.* Daemones autem expresse invocati solent futura praenuntiare multipliciter. quandoque quidem praestigiosis quibusdam apparitionibus se aspectui et auditui hominum ingerentes ad praenuntiandum futura; et haec species vocatur praestigium ex eo quod oculi hominum perstringuntur. quandoque autem per somnia; et haec vocatur divinatio somniorum. quandoque vero per mortuorum aliquorum apparitionem vel locutionem, et haec species vocatur necromantia, SS. Q. 95. Art. 3 c; unde possunt dici prophetae a phanos quod est "apparitio," quia scilicet eis aliqua, quae sunt procul, apparent SS. Q. 171. Art. 1 c; aliquando enim huiusmodi apparitiones fiunt vel in dormiendo vel in vigilando, operatione bonorum vel malorum spirituum, ad instructionem vel deceptionem viventium, PTS. Q. 69. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 43. Art. 7; PP. Q. 89. Art. 8; PS. Q. 80. Art. 2; PT. Q. 5. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 5; PTS. Q. 76. Art. 2; et passim.

appellātio, ōnis, *f.*, (1) *a name, title, appellation,* (2) in judic. lang. *an appeal.*—(1), haec relativa appellatio Dominus, Deo convenit ex tempore, PP. Q. 13. Art. 7 a; propterea Magister dicit, ...

quod in his appellatio tantum est relativa, PP. Q. 42. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 162. Art. 2; PT. Q. 52. Art. 2. — (2), sicut etiam nunc per appellationem vel per consultationem causae ab inferioribus iudicibus ad superiores deferuntur, PS. Q. 105. Art. 2 ad 7; sed potest vel per appellationem vel aliter liciter subterfugere, SS. Q. 69. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 69. Art. 3 (quinquiens).

appellātivus, a, um, *adj.*, *appellative, called*; *nomen appellativum*, the opposite of *nomen proprium*. Sed hoc nomen, Deus, non est nomen proprium, sed appellativum, . . . , hoc nomen, Deus, est nomen appellativum et non proprium, quia significat naturam divinam ut in habente, licet ipse Deus secundum rem non sit nec universalis nec particularis, PP. Q. 13. Art. 9 ob. 2. On **nomen appellativum**, see *nomen*.

appello, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, (1) *to call, term, entitle, declare, name*, (2) in judic. language, *appeal to one*.—(1), pulsativum autem appellat motum cordis, qui manifestatur per venas pulsatiles, PS. Q. 17. Art. 9 ad 2; sed iudex qui occidit latronem, vel miles qui occidit hostem reipublicae, non appellantur homicidae, PS. Q. 88. Art. 6 ad 3; unde et Gentilitas eos appellabat vates a vi mentis, SS. Q. 171. Art. 1 c; neque enim propterea non erat appellandus Ioseph pater Christi, quia non eum genuerat concumbendo, PT. Q. 28. Art. 1 ad 1. Cf: PP. Q. 69. Art. 1; PS. Q. 71. Art. 1; PS. Q. 106. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 4; SS. Q. 183. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 10; et passim.—(2), SS. Q. 69. Art. 3 deals with the topic: utrum liceat alicui iudicium subterfugere appellando.

appendix, icis, *f.*, *appendix of a literary work*. Sed contra est quod ibidem dicitur in appendice, SS. Q. 68. Art. 3 a; ut dicit Canon, Causa 1, quaest. 1, cap. "Quod quidam," col. 525, in appendice Gratiani, PT. Q. 82. Art. 8 ob. 1. Cf. PS. Q. 90. Art. 4; SS. Q. 99. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 10; PT. Q. 46. Art. 4; PT. Q. 66. Art. 3; PTS. Q. 20. Art. 1; et passim.

appendo, ere, endi, ensum, 3, *v. a.*, *to hang something upon something, attach to, append*. Secundum olfactum, in loco foetido cadaverum mortuorum, qui dicitur calvariae, appensus patibulo, PT. Q. 46. Art. 5 c.

appetibilis, e, *adj.*, *desirable, appetibile*. Ratio enim boni in hoc consistit, quod aliquid sit appetibile, PP. Q. 5. Art. 1 c; bonum sub ratione boni, id est, appetibilis, per prius pertinet ad voluntatem quam ad rationem, PS. Q. 19. Art. 3 ad 1; in omnibus autem appetibilibus et agibilibus mensura est finis; quia eorum quae appetimus et agimus oportet propriam rationem ex fine accipere, SS. Q. 27. Art. 6 c; propter appetitum alicuius appetibilis, C. G. 1. 13. Cf. PP. Q. 6. Art. 1; PS. Q. 26. Art. 2; SS. Q. 34. Art. 1; SS. Q. 118. Art. 7; SS. Q. 148. Art. 5; PTS. Q. 90. Art. 3; et passim. Kinds of *appetibile* are: (a), **appetibile absolute** and **appetibile in ordine ad aliud**, *absolutely* or *simply* and *in a certain respect desirable*. Id quod est absolute appetibile, est melius quam id quod est appetibile solum in ordine ad aliud, PS. Q. 16. Art. 2 ad 1. — (b), **appetibile in ordine ad aliud**, see *appetibile absolute*. — (c), **appetibile primum** and **appetibile secundum**, *the desirable in the first* and *foremost place*, and *that in the second place*. Sicut impossibile est quod primum visibile sit ipsum videre, quia omne videre est alicuius obiecti visibilis, ita impossibile est quod primum appetibile, quod est finis, sit ipsum velle, PS. Q. 1. Art. 1 ad 2; causae secundae moventes non movent, nisi secundum quod moventur a primo movente; unde secunda appetibilia non movent appetitum nisi in ordine ad primum appetibile, quod est ultimus finis, PS. Q. 1. Art. 6 c. Cf. C. G. 3. 67. — (d), **appetibile secundum**, see *appetibile primum*. — (e), **appetibile secundum sensum**, *the desirable through a sense*. Aliquid proponitur ut appetibile secundum sensum, et appetitus sensitivus inclinatur in illud, PS. Q. 75. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 153. Art. 4; C. G. 3. 160.

appetibilitas, ātis, *f.*, *desirability, desirableness*. Est enim primo quoddam bonum animae, quod scilicet ex sola apprehensione rationem appetibilitatis habet, PS. Q. 84. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 148. Art. 5; PTS. Q. 90. Art. 3; et passim. On **ratio appetibilitatis**, see *ratio* under 14.

appetitivus, a, um, *adj.*, *striving, desiring*. On **intellectus appetitivi** et **appetitivus**, see *electio* and *intellectus*; on **motus appetitivus**, see *motus*; on **pars appetitiva**, see *pars*; on **potentia appetitiva**, see *potentia*; on **virtus appetitiva**, see *virtus*; on **vis appetitiva**, see *vis*. *Appetitivum*, sc. *genus potentiarum animae* or *principium*, the translation of Aristotelian ὀρεκτικόν (De Anim. 2. 3, 414 a. 31; 3. 7. 431. a. 13), denotes either (1) the entirety of the desire of an animal being, including the will in man, i.e., simply, according to all phases of its activity, or, on the other hand, (2) in contrast to *fugitivum*, those faculties only in so far as they tend to good. —(1), secundum hanc etiam comparationem sunt duo genera potentiarum animae: unum quidem, scilicet appetitivum, secundum quod anima comparatur ad rem extrinsecam ut ad finem, qui est primum in intentione; aliud autem, motivum secundum locum, prout anima comparatur ad rem exteriorem sicut ad terminum operationis et motus, (c), . . ., appetitivum autem non constituit aliquem gradum viventium quia in quibuscumque est sensus, est etiam appetitus, PP. Q. 78. Art. 1 c; appetitivum et intellectivum sunt diversa genera potentiarum animae secundum diversas rationes obiectorum. sed appetitivum partim convenit cum intellectivo et partim cum sensitivo, quantum ad modum operandi per organum corporale vel sine huiusmodi organo; nam appetitus sequitur apprehensionem, PP. Q. 79. Art. 1 ad 2; omnium autem appetitivorum motuum principium est bonum vel malum apprehensum, SS. Q. 7. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 56. Art. 6 ad 2; SS. Q. 58. Art. 4 ad 3; Verit. 22.10 c; 2 Anim. 4 b; 3 Anim. 15 c and 16 a; et passim.—(2), spes autem et charitas pertinent ad vim appetitivam, secundum quod per eam homo in Deum ordinatur, PS. Q. 111. Art. 4 ad 2. Cf. 3 Anim. 12 b; et passim.

appetitus, ūs, *m.*, (1) *a striving, desire*, a synonym of *concupiscentia*, (2) *the appetitive faculty*.—(1), appetitus nihil aliud est, quam inclinatio appetentis in aliquid, PS. Q. 8. Art. 1 c; appetitus autem omnis est propter indigentiam, quia est non habiti, 1 Phys. 15 e. Cf. PS. Q. 29. Art. 1; PS. Q. 30. Art. 3; PS. Q. 35. Art. 1; PS. Q. 37. Art. 2; PS. Q. 40. Art. 1 ad 3; et passim. On **velle appetitu naturali**, see *velle* under 1. — Kinds of *appetitus* in this sense are: (a), **appetitus animalis seu sensitivus, appetitus intelligibilis seu intellectivus seu intellectualis seu rationalis seu voluntarius** and **appetitus naturalis**, *animal* or *sensual* or *irrational desire, the supersensible* or *rational* (the ὄρεξις διανοητική of Aristotle, Eth. Nic. 6. 2, 1139 b. 5) or *voluntary desire*, and *the natural desire* which sometimes occurs without knowledge of the desire and sometimes signifies that faculty of desire which arises from nature. Quaedam vero appetitum naturalem habent, absque cognitione, utpote inclinata ad suos fines ab alio superiore cognoscente, PP. Q. 6. Art. 1 ad 2; appetitus naturalis est inclinatio cuiuslibet rei in aliquid ex natura sua. unde naturali appetitu quaelibet potentia desiderat sibi conveniens. sed appetitus animalis consequitur formam apprehensam; et ad huiusmodi appetitum requiritur specialis animae potentia, et non sufficit sola apprehensio, PP. Q. 78. Art. 1 ad 3; sicut igitur id in quod tendit appetitus naturalis est bonum existens in re, ita id in quod tendit appetitus animalis, vel voluntarius est bonum apprehensum, PS. Q. 8. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 6. Art. 1 ad 2; PP. Q. 19. Art. 9 c; PP. Q. 60. Art. 1 c; PP. Q. 78. Art. 1 ad 3; PP. Q. 80. Art. 1 c and ad 3; PP. Q. 81. Art. 2 c; PP. Q. 87. Art. 4 c; PS. Q. 8. Art. 1 c; SS. Q. 148. Art. 1 ad 3; C. G. 1. 4 and 68; C. G. 2. 47 and 55; C. G. 3. 88; 2. Sent 24 3. 1 c; 2 Sent. 38. 1. 3 ad 2; 3 Sent. 27. 1. 2 c; Mal. 14. 1 ad 4; Verit. 22. 3 ad 3 and 15 c; 1 Phys. 15 e; 6 Eth. 2 i; et passim. Cf. **appetitus animalis** under 2. — (b), **appetitus consiliativus seu deliberatus seu praeconsiliati** and **appetitus impetuosus**, the ὄρεξις βουλευτική of

Aristotle (Eth. Nic. 3. 5, 1113 a. 10 and 6. 1, 1139. a. 23) *the deliberating* or *deliberated desire* or *desire for something previously considered*, and *impetuous* or *violent desire*. Electio non potest esse in angelis, cum electio sit appetitus praeconsiliati, PP. Q. 59. Art. 3 ob. 1; executio autem operis non solum sequitur ex consensu, sed etiam ex impetuoso appetitu, qualis est in brutis animalibus, PS. Q. 15. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 14. Art. 1 c; PS. Q. 15. Art. 2 ad 2; PS. Q. 17. Art. 2 ad 3; SS. Q. 163. Art. 2 ob. 3; PT. Q. 18. Art. 4 ob. 2; C. G. 2. 83; et passim. — (c), **appetitus deliberatus,** see *appetitus consiliativus.* — (d), **appetitus impetuosus,** see *appetitus consiliativus.* — (e), **appetitus inquisitivus,** *the investigating desire* or *the desire based on an investigation.* Ita Damascenus dicit, "consilium est appetitus inquisitivus," ut consilium aliquo modo pertinere ostendat et ad voluntatem, circa quam et ex qua fit inquisitio, et ad rationem inquirentem, PS. Q. 14. Art. 1 ad 1. — (f), **appetitus intellectivi seu intellectivus seu intellectualis seu intellegibilis, seu appetitus animalis.** Cf. **appetitus intellectivus** under 2. — (g), **appetitus libidinosus seu libidinis,** *sensual desire.* Cf. PP. Q. 98. Art. 2, in quot.; Mal. 12. 3 ob. 5. — (h), **appetitus naturalis,** see *appetitus animalis.* Cf. *appetitus naturalis* under 2. — (i), **appetitus perversus** and **appetitus rectus,** *the wrong* and *the right desire.* Appetitus dicitur rectus dupliciter, uno modo in se, secundum quod ea, quae in appetitu sunt, ordinata sunt, . . . , alio modo dicitur appetitus rectus a rectitudine, quae est extra ipsum, et hoc est materialiter, inquantum scilicet tendit in aliquid rectum extra se faciendum, cuiusmodi est rectitudo, quae est in artificiatis, 3 Sent. 33. 2. 1. 3 ad 6. Cf. 3 Sent. 23. 1. 4. 1 c; Mal. 16. 6 ob. 11. — (j), **appetitus praeconsiliati,** see *appetitus consiliativus.* — (k), **appetitus rationalis,** see *appetitus animalis.* Cf. **appetitus rationalis** under 2. — (l), **appetitus rectus,** see *appetitus perversus.* — (m), **appetitus sensitivus,** see *appetitus animalis.* Cf. **appetitus sensitivus** under 2. — (n), **appetitus simplex,** *the simple desire.* Ex parte appetitus velle importat simplicem appetitum alicuius rei, PP. Q. 83. Art. 4 c. Cf. **actus simplex,** under *actus* under 2 and *velle* under 2. — (o), **appetitus voluntarius,** see **appetitus animalis.** — **appetitus sequitur apprehensionem,** (PP. Q. 79. Art. 1 ad 2; PP. Q. 79. Art. 6 ad 2; Verit. 25. 1 c), *desire follows knowledge* and *directs itself towards it.* **impossibile est naturae appetitum vanum esse,** see *vanus* under 3. — (2), appetitus est nomen potentiae et nomen actus, 2 Sent. 24. 2. 1 ad 5; appetitus est specialis potentia animae, Verit. 22. 3 c. Cf. PP. Q. 81. Art. 2 c; PP. Q. 83. Art. 1 ad 1; PP. Q. 95. Art. 2 c; PS. Q. 17. Art. 8 c; 3 Anim. 4 k; et passim. On **delectatio appetitus intellectivi et sensitivi seu sensibilis,** see *delectatio*; on **libido appetitus sensitivi,** see *libido* under 2; on **motus appetitus absolutus et in ordine ad alterum,** see *motus* under 2; on **passio appetitus sensitivi,** see *passio* under 2. — Kinds of *appetitus* in this sense are: (a), **appetitus animalis seu bestialis seu brutalis seu sensitivus seu sensibilis seu sensualis seu irrationalis, appetitus intellectivus seu intellectualis seu rationalis** and **appetitus naturalis,** *the animal* or *sensitive* or *irrational faculty of desire, the supersensible* or *rational faculty of desire,* and *the natural faculty of desire.* Ita appetitus intellectivus, qui dicitur voluntas, movet in nobis mediante appetitu sensitivo; unde proximum motivum corporis in nobis est appetitus sensitivus. unde semper actum appetitus sensitivi concomitatur aliqua transmutatio corporis, et maxime circa cor, quod est primum principium motus in animali, . . . , sic igitur actus appetitus sensitivi, in quantum habent transmutationem corporalem annexam, passiones dicuntur, non autem actus voluntatis. amor igitur et gaudium et delectatio, secundum quod significant actus appetitus sensitivi, passiones sunt; non autem secundum quod significant actus appetitus intellectivi; et sic ponuntur in Deo, PP. Q. 20. Art. 1 ad 1; appetitus brutalis non est dominus sui actus, sed sequitur impressionem alterius causae corporalis vel spiritualis, PP. Q. 57. Art. 4 ad 3; appetitus autem naturalis non consequitur aliquam apprehensionem, sicut sequitur appetitus animalis et intellectualis. ratio autem imperat per modum apprehensivae virtutis. et ideo actus illi qui procedunt ab appetitu intellectivo vel animali, possunt a ratione imperari; non autem actus illi qui procedunt ex appetitu naturali; huiusmodi enim actus sunt vegetabilis animae, PS. Q. 17. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 57. Art. 4 ad 3; PP. Q. 59. Art. 4 c; PP. Q. 63. Art. 3 ob. 1; PP. Q. 64. Art. 3 c; PS. Q. 82. Art. 5 ob. 1, ob. 3, and c; PS. Q. 24. Art. 1 c; PS. Q. 26. Art. 1 c; PS. Q. 31. Art. 4 c; PS. Q. 46. Art. 4 ad 1; PS. Q. 109. Art. 8 c; PT. Q. 15. Art. 2 c; PT. Q. 27. Art. 3 c; C. G. 1. 72; C. G. 2. 81 and 83; C. G. 3. 10 and 26; C. G. 4. 52; Nom. 4. 9; Verit. 22. 4 c and ad 1; Hebr. 5. 2; 1 Perih. 2 a; et passim. Cf. **appetitus animalis** under 1. — (b), **appetitus bestialis,** see *appetitus animalis.* — (c), **appetitus brutalis,** see *appetitus animalis.* — (d), **appetitus carnalis seu carnis,** *the carnal* or *the corporal faculty of desire.* Appetitus autem carnis, qui est appetitus sensitivus; trahit ad bona sensibilia, quae sunt infra hominem, PS. Q. 70. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 5 c; PS. Q. 109. Art. 8 c; SS. Q. 164. Art. 1; PT. Q. 21. Art. 2 ob. 1. — (e), **appetitus carnis,** see *appetitus carnalis.* — (f), **appetitus humanus,** *the human faculty of desire* or *the will.* Appetitus autem humanus, qui est voluntas, est boni universalis, PS. Q. 2. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 2. Art. 8; PS. Q. 6. Art. 1; PS. Q. 57. Art. 3; PS. Q. 62. Art. 3; PS. Q. 67. Art. 4; SS. Q. 118. Art. 5; et passim. — (g), **appetitus inferior** and **appetitus superior,** *the lower* and *the higher,* or *the sensitive* and *supersensitive faculty of desire* in man. Similiter appetitus superior movet mediante inferiori; et ideo non est alia vis motiva consequens intellectum et sensum, PP. Q. 80. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 81. Art. 3; PP. Q. 82. Art. 5 ob. 1; PP. Q. 95. Art. 2 c; PP. Q. 106. Art. 2 ad 3; PS. Q. 109. Art. 8 c; C. G. 3. 109; et passim. — (h), **appetitus intellectivus seu intellectualis,** see *appetitus animalis.* — (i), **appetitus irrationalis,** see *appetitus animalis.* — (j), **appetitus materiae,** *the faculty of desire in material,* materia coadiuvat ad generationem, non agendo, sed inquantum est habilis ad recipiendum talem actionem, quae etiam habilitas appetitus materiae dicitur, 2 Sent. 18. 1. 2 c. — (k), **appetitus naturalis,** see *appetitus animalis.* Cf. *appetitus animalis* under 1. — (l), **appetitus passivus,** *the passive faculty of desire* or *that capable of receiving impressions.* Licet ergo obiectum appetitus intellectivi sit magis activum quam obiectum appetitus sensitivi, tamen appetitus sensitivus est magis passivus, PS. Q. 22. Art. 3 ad 2. Cf. Nom. 4. 19. — (m), **appetitus rationalis,** see *appetitus animalis.* Cf. *appetitus rationalis* under 1. — (n), **appetitus rationis** and **appetitus sensus,** *the faculty of desire of the rational part of man's soul* and *that of the sensible part of man's soul.* Cf. 3 Sent. 17. 1. 3. 4 c. Cf. **pars animae** under *pars* under 1. — (o), **appetitus sensibilis seu sensitivus seu sensualis,** see *appetitus animalis.* Cf. **appetitus sensitivus** under 1. — (p), **appetitus sensualitatis,** *the faculty of the desire of the sensual* or *the sensual faculty of desire.* Appetitus sensualitatis has duas vires continet, scilicet irascibilem et concupiscibilem, Verit. 25. 2 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 8 c; PT. Q. 18. Art. 6; PT. Q. 21. Art. 3; 3 Sent. 17. 1. 3. 4 c; Hebr. 5. 2. — (q), **appetitus superior,** see *appetitus inferior.*

appeto, ere, ivi, itum, 3, *v. a., to strive after something, strive after, desire.* Appetere est commune animatis et inanimatis, (ob. 1), . . . , appetere invenitur in habentibus cognitionem supra modum communem quo invenitur in omnibus, PP. Q. 80. Art. 1 ad 1; appetere autem nihil aliud est, quam aliquid petere, quasi tendere in aliquid ad ipsum ordinatum, Verit. 22. 1 c. Cf. 3 Anim. 15 b; 1 Eth. 1 b; et passim. — Kinds of *appetere* are: (a), **appetere explicite** and **appetere implicite,** *to desire in an open* or *explicit manner* and *to desire in a restrained* or *implicit manner.* Cf. 1 Eth. 2 c. — (b), **appetere implicite,** see *appetere explicite.* — (c), **appetere inordinate,** *to desire inordinately* or *without measure,* quod autem aliquis inordinate aliquod temporale bonum, procedit ex hoc quod inordinate amat seipsum, PS. Q. 77. Art. 4 c; non

autem inordinate appetivissent, appetendo id secundum suam mensuram ex divina regula praestitutam, SS. Q. 163. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 2; PS. Q. 84. Art. 1; SS. Q. 118. Art. 2; SS. Q. 131. Art. 2; et passim. — (d), **appetere naturaliter,** *to desire* or *seek naturally.* Naturaliter homo appetit ultimum finem scilicet beatitudinem, PP. Q. 83. Art. 1 ad 5; exinde etiam est quod omnia animalia naturaliter appetunt delectationem, quia semper animal laborat per sensum et motum, PS. Q. 32. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 26. Art. 2; PP. Q. 104. Art. 1; PS. Q. 16. Art. 4; PS. Q. 29. Art. 4; SS. Q. 162. Art. 1; PT. Q. 15. Art. 2; et passim. — (e), **appetere propter aliud** and **appetere propter se** or **sibi,** *to seek for something as ordered to something else* and *to seek for something for its self.* Unde sicut bonum propter seipsum appetitur, ita et delectatio propter se, et non propter aliud appetitur, si ly propter dicat causam fidelem, PS. Q. 2. Art. 6 ad 1; eorum quae propter se appetuntur, quaedam appetuntur solum propter se, et nunquam propter aliud, sicut felicitas, quae est ultimus finis; quaedam vero appetuntur et propter se, inquantum habent in seipsis aliquam rationem bonitatis, etiamsi nihil aliud boni per ea nobis accideret, et tamen sunt appetibilia propter aliud; inquantum scilicet producunt nos in aliquod bonum perfectius: et hoc modo virtutes sunt propter se appetendae, SS. Q. 145. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 83. Art. 4; PS. Q. 2. Art. 6; PS. Q. 77. Art. 4; SS. Q. 123. Art. 7; SS. Q. 158. Art. 2; et passim. — (f), **appetere propter se,** see *appetere propter aliud.* — **Bonum est, quod omnia appetunt,** see *bonus* under 3.

applicābilis, e, *adj., to be applied, applicable.* Ordo autem ad bonum commune, qui pertinet ad legem, est applicabilis ad singulares fines, PS. Q. 90. Art. 2 ad 1.

applicātio, ōnis, *f.,* (1) *adjustment, conformity, close accommodation,* (2) *application, devotedness,* (3) *employment, application.*—(1), sic igitur in omni creatura est potentia ad mutationem vel secundum esse substantiale, sicut corpora corruptibilia; vel secundum esse locale tantum, sicut corpora caelestia; vel secundum ordinem ad finem, et applicationem virtutis ad diversa, sicut in angelis, PP. Q. 9. Art. 2 c; operabile enim est aliquid propter applicationem formae ad materiam, PP. Q. 14. Art. 16 c; per applicationem igitur virtutis angelicae ad aliquem locum qualitercumque dicitur angelus esse in loco corporeo, PP. Q. 52. Art. 1 c; haec autem applicatio vel intellegitur secundum situm aut contactum vel secundum formam vel secundum operationem aliquam, 1 Sent. 37. 3. 1 c; non conveniat cuicumque parti per uniformitatem applicationis, 5 Phys. 7 e. Cf. SS. Q. 47. Art. 3; SS. Q. 88. Art. 10; 8 Phys. 21 c; et passim.—(2), felicitas consistit in applicatione ad id quod superius est, PP. Q. 64. Art. 1 ad 1; ad tertium de errore peccantium qui consistit in applicatione ad appetibile, PP. Q. 85. Art. 6 ad 1; applicatio causati ad causam suam potest esse dupliciter, 2 Sent. 23. 1. 1 c. Cf. SS. Q. 122. Art. 4; SS. Q. 162. Art. 1; PT. Q. 62. Art. 4; et passim.—(3), unde dicta applicatio non potest esse ratio cognoscendi particularia, PP. Q. 14. Art. 11 c; applicatio autem scientiae ad aliquid fit per aliquem actum,..., haec omnia consequuntur applicationem alicuius nostrae cognitionis vel scientiae ad ea quae agimus, PP. Q. 79. Art. 13 c; usus rei alicuius importat applicationem rei illius ad aliquam operationem, PS. Q. 16. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 8; PS. Q. 90. Art. 2; SS. Q. 47. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 1; et passim. A special kind of *applicatio* which belongs here is: **applicatio actualis,** *application in the sense of an activity.* Patet autem quod omnia haec consequuntur actualem applicationem scientiae ad ea quae agimus, PP. Q. 79. Art. 13 c.

applico, āre, āvi and ui, ātum and itum, 1, *v. a.,* (1) *to adjust, make conform* or *fit, accommodate closely,* (2) *to apply, devote,* (3) *to employ, make use of* or *apply.*—(1), illa efficacia quae est ex ipsa institutione sacramenti, applicatur huic materiae per sanctificationem, PTS. Q. 29. Art. 5 ad 2; quarum una applicatur alteri non in directum, sicut partes unius lineae sibi invicem in directum applicantur, 5 Phys. 7 e. Cf. PT. Q. 39. Art. 5; PT. Q. 52. Art. 1; PT. Q. 69. Art. 7; et passim.—(2), cognoscit singularia applicando causas universales ad singulares effectus, PP. Q. 14. Art. 11 c; applicatur tamen animae cognitio rebus materialibus, secundum quod intellectui permiscetur phantasia et sensus, PP. Q. 88. Art. 1 c; pertinet enim ad discipulum ut cor suum applicet his quae dicuntur, SS. Q. 16. Art. 2 c; quidquid applicat virtutem activam ad agendum, C. G. 3. 67. Cf. PTS. Q. 36. Art. 1; PTS. Q. 38. Art. 1; PTS. Q. 40. Art. 1; PTS. Q. 40. Art. 7; et passim.—(3), nam in omni propositione aliquam formam significatam per praedicatum, vel applicat alicui rei significatae per subiectum, PP. Q. 16. Art. 2 c; tertio modo applicatur secundum quod per conscientiam iudicamus quod aliquid quod est factum, sit bene factum vel non bene factum, PP. Q. 79. Art. 13 c; unde et operatio ad quam applicamus rem aliquam, dicitur usus eius, sicut equitare est usus equi, et percutere est usus baculi, PS. Q. 16. Art. 1 c; applicando intellegibilia prius abstracta ad res, C. G. 2. 96; ad quod applicantur ordinati, 4 Sent. 24. 1. 3. ad 2; secundum concretam rationem naturalis ad materiam applicantis, 7 Phys. 7 h; locutus fuerat de motu in communi non applicando ad res, 8 Phys. 1 b. Cf. PTS. Q. 29. Art. 5; PTS. Q. 32. Art. 3; PTS. Q. 40. Art. 2; 8 Phys. 11 f; et passim. On **magnum applicatum alicui rei,** see *magnus.*

appōno, ere, posui, positum, 3, *v. a., to apply to, add, unite,* the opposite of *subtraho.* Sicut enim in numeris unitas addita vel subtracta variat speciem numeri; ita in definitionibus differentia apposita vel subtracta, PP. Q. 5. Art. 5 c; ideo illud quod sufficit ad perfectionem legis humanae, ut scilicet peccata prohibeat, et poenam apponat, non sufficit ad perfectionem legis divinae, PS. Q. 98. Art. 1 c; oportet ut homo sollicitudinem apponat, et affectum adhibeat ad ea quae vult rememorari, SS. Q. 49. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 94. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 43. Art. 5; SS. Q. 77. Art. 1; PT. Q. 77. Art. 8; PTS. Q. 80. Art. 4; et passim.

apporto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to bring, carry, conduct, convey to.* Used in the S.T. only in quot. Panem ergo caelestem spiritualiter manducate, innocentiam ad altare apportate, PT. Q. 79. Art. 2, in quot. Cf. PT. Q. 79. Art. 4; PT. Q. 79. Art. 8; PT. Q. 80. Art. 2; all in quot.

appositio, ōnis, *f., a setting before, application, adding.* Hic autem fit diminutio per appositionem impedimenti, PS. Q. 85. Art. 2 ad 1; appositio autem aquae ad vinum refertur ad significandam, participationem huius sacramenti a fidelibus, . . . , et ideo consequens est quod appositio aquae non sit de necessitate sacramenti, PT. Q. 74. Art. 7 c; similiter est in hoc sacramento; quia curatio interiorum vulnerum non potest perfecte significari nisi per appositionem medicinae ad diversas vulnerum radices, PTS. Q. 29. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 48. Art. 3; PT. Q. 3. Art. 1; PT. Q. 84. Art. 3; PTS. Q. 51. Art. 2; et passim.

appositivē, *adv.,* see *appositivus.*

appositīvus, a, um, *adj., by way of addition, in apposition.* Si tamen intelligeretur constructio non esse appositiva sed aliquid esse interponendum, tunc a converso affirmativa esset vera, et negativa falsa, PP. Q. 39. Art. 4 ad 5. — **appositivē,** *adv., by way of addition, in apposition.* Genuit alium Deum; ita quod ly alius sit substantivum, et ly Deus appositive construatur cum eo, nempe alium qui est Deus, . . . , cum ly Pater appositive construatur cum ly Deus, restringit ipsum ad standum pro persona Patris, PP. Q. 39. Art. 4 ad 5. Cf. 1 Sent. 4. 1. 3 ad 4 and 5.

apprehendo, ere, di, sum, 3, *v. a.,* (1) *to grasp, take hold of,* (2) *to grasp with intellectual power, perceive, understand.*—(1), sed a principio quidem est absens ei, consequitur autem ipsam per hoc quod manu ipsam apprehendit, PS. Q. 3. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 7. Art. 5, in quot.—(2), eo quod apprehendimus fluxum ipsius "nunc", ita causatur in nobis apprehensio aeternitatis in quantum apprehendimus "nunc" stans, PP. Q. 10. Art. 2; intellectus autem

noster eo modo apprehendit eas secundum quod sunt in creaturis, PP. Q. 13. Art. 3 c; quod quidem contingit eo quod apprehendit res ut sunt, PP. Q. 17. Art. 2 c; bonum apprehensum est obiectum voluntatis, C. G. 2. 24. Cf. PS. Q. 62. Art. 4; SS. Q. 144. Art. 4; SS. Q. 171. Art. 4; PT. Q. 5. Art. 2; PT. Q. 15. Art. 6; et passim. On **forma apprehensa**, see *forma* under 2; on **intellectus quidditatem rei apprehendens**, see *intellectus* under 4; on **simplex apprehensum**, see *simplex* under 1. — Kinds of *apprehendere* in this sense are: (a), **apprehendere absolute**, *to understand absolutely*. Sed intellectus apprehendit esse absolute, et secundum omne tempus, PP. Q. 75. Art. 6 c; absolute autem apprehendere aliquid non solum convenit homini, sed etiam aliis animalibus, SS. Q. 57. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 16. Art. 2; PT. Q. 24. Art. 1. — (b), **apprehendere directe** and **apprehendere per reflexionem**, *to understand directly* and *to understand reflexively*. Cf. 3 Anim. 8 b.— (c), **apprehendere distincte**, *to understand exactly*. Cf. 1 Phys. 1 c. — (d), **apprehendere per imaginationem**, **apprehendere per sensum**, and **apprehendere per intellectum**, *to understand by means of the imagination, by means of an external sense, by means of the reason*. Obiectum autem, et motivum tristitiae est nocivum, seu malum interius apprehensum sive per rationem, sive per imaginationem, PT. Q. 15. Art. 6 c; quia igitur est alterius generis apprehensum per intellectum et apprehensum per sensum, PP. Q. 80. Art. 2 c. Cf. C. G. 2. 47; PP. Q. 78. Art. 4; PP. Q. 80. Art. 2; PP. Q. 81. Art. 1; PP. Q. 84. Art. 7; et passim. —(e), **apprehendere per intellectum**, see *apprehendere per imaginationem*. In hoc quod angelus apprehendit immobiliter per intellectum, PP. Q. 64. Art. 2 c; accidit autem alicui apprehenso per intellectum quod ordinetur ad opus, vel non ordinetur, PP. Q. 79. Art. 11 c. Cf. PP. Q. 82. Art. 4; PP. Q. 111. Art. 2. — (f), **apprehendere naturaliter**, *to understand naturally*. Super hoc fundantur omnia alia praecepta legis naturae, ut scilicet omnia illa facienda vel vitanda pertineant ad praecepta legis naturae, quae ratio practica naturaliter apprehendit esse bona humana . . . , inde est quod omnia illa ad quae homo habet naturalem inclinationem ratio naturaliter apprehendit ut bona, PS. Q. 94. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 3. — (g), **apprehendere simpliciter**, *to understand simply*. Ideo angeli qui perfecte possident, secundum modum suae naturae, cognitionem intelligibilis veritatis, non habent necesse procedere de uno ad aliud; sed simpliciter et absque discursu veritatem rerum apprehendunt, PP. Q. 79. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 10; PP. Q. 82. Art. 2. — (h), **apprehendere per modum complexi** and **apprehendere per modum incomplexi or simplicis**, *to understand according to the manner of the complex* and *the not complex or simple*. Vis autem apprehensiva dupliciter aliquid apprehendit: uno modo per modum incomplexi, sicut cum intelligimus quid est homo; alio modo per modum complexi, sicut cum intelligimus album inesse homini, PS. Q. 46. Art. 2 c. — (i), **apprehendere per modum incomplexi**, see *apprehendere per modum complexi*. — (j), **apprehendere per modum simplicis**, see *apprehendere per modum complexi*. — (k), **apprehendere per reflexionem**, see **apprehendere directe**. — (l), **apprehendere per sensum**, see *apprehendere per imaginationem*.

apprehensibilis, e, *adj.*, *that can be understood, intelligible*. Obiectum vero appetitus intellectivi vel voluntatis est bonum sub communi ratione boni, prout est apprehensibile ab intellectu, SS. Q. 24. Art. 1 c.

apprehensio, ōnis, *f.*, (1) *seizure, grasping*, (2) *grasping by means of intellectual power, perception, understanding*.—(1), no example in S.T.—(2), est enim quidam appetitus non consequens apprehensionem ipsius appetentis, sed alterius, PS. Q. 26. Art. 1 c; alio modo dicitur aliquid esse delectabile, quia est conveniens animali secundum apprehensionem, PS. Q. 30. Art. 3 c; delectationes vero spirituales dicuntur quae complentur in sola animae apprehensione, SS. Q. 118. Art. 6 c; se movet per appetitum et apprehensionem, C. G. 1. 44; voluntas enim ad agendum ex aliqua apprehensione movetur, C. G. 2. 24. Cf. PS. Q. 72. Art. 2 c; SS. Q. 123. Art. 8 c; SS. Q. 154. Art. 5; et passim. On **ordo apprehensionis**, see *ordo* under 1; on **via apprehensionis**, see *via*. — Kinds of *apprehensio* in this sense are: (a), **apprehensio absoluta sive simplex** and **apprehensio inquisitiva**, *the absolute* or *simple understanding and the searching understanding*. i.e., to grasp something intuitively and to grasp as a result of a process of reasoning. Prout scilicet apprehenditur aliquid ut conveniens absoluta apprehensione, PS. Q. 30. Art. 3 ad 2; simplex et absoluta, quando scilicet statim sine discussione apprehensum diiudicat, . . . , alia est inquisitiva, quando scilicet ratiocinando bonum vel malum conveniens vel nocivum investigat, 2 Sent. 24. 3. 1 c. — (b), **apprehensio actualis**, *an understanding consisting of an activity*. Inquantum sunt actus organorum corporalium, in quibus conservari possunt aliquae species absque actuali apprehensione, PP. Q. 79. Art. 6 c. — (c), **apprehensio alterius sive non-coniuncta** and **apprehensio propria sive coniuncta**, *the knowledge of another* and *the knowledge of oneself either united* or *not united with the desiring being*. Est enim quidam appetitus non consequens apprehensionem ipsius appetentis, sed alterius; et huiusmodi dicitur appetitus naturalis. res enim naturales appetunt quod eis convenit secundum suam naturam, non per apprehensionem propriam, sed per apprehensionem instituentis naturam, PS. Q. 26. Art. 1 c; cum appetitus naturalis derivetur ab aliqua apprehensione, licet non coniuncta, eadem ratio videtur esse de inclinatione appetitus naturalis et appetitus animalis, qui sequitur apprehensionem coniunctam, PS. Q. 29. Art. 1 c. — (d), **apprehensio animalis sive apprehensivae sensualis sive sensitiva sive sensus** and **apprehensio intellectiva sive intellectualis sive intellectus sive rationis**, *the animal* or *sensitive* and *supersensible knowledge, the knowledge of reason*. Quando scilicet ordo vel habitudo non potest esse inter aliqua nisi secundum apprehensionem rationis tantum, PP. Q. 13. Art. 7 c; non ens et privationes non habent ex seipsis veritatem, sed solum ex apprehensione intellectus. omnis autem apprehensio intellectus a Deo est, PP. Q. 16. Art. 5 ad 3; apprehensio sensitiva non attingit ad communem rationem boni, PS. Q. 4. Art. 2 ad 2; sed honores parvi vel magni, de quibus ibi loquitur, non sunt delectabiles secundum tactum, sed secundum apprehensionem animalem, SS. Q. 141. Art. 4 ob. 2; iste tamen impetus magis sequitur apprehensionem animalem prout scilicet aliquis apprehendit se esse ab alio laesum quam inclinationem naturalem, SS. Q. 155. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 117. Art. 3 ad 3; PS. Q. 17. Art. 7 c; C. G. 1. 44; C. G. 2. 24 and 47; C. G. 3. 10 and 23; 3 Sent. 26. 1. 5 ad 4; Mal. 16. 11 ad 6; et passim. — (e), **apprehensio apprehensivae sensualis**, see *apprehensio animalis*. — (f), **apprehensio certa** or **vera**, *certain* or *true understanding*. Veritas autem non sic est in sensu, quod sensus cognoscat veritatem; sed in quantum veram apprehensionem de sensibilibus, PP. Q. 17. Art. 2 c; cum sensus certam apprehensionem habeat de proprio sensibili, est in usu loquentium ut etiam secundum certam apprehensionem intellectus aliquid sentire dicamur, unde etiam sententia nominatur, PP. Q. 54. Art. 5 c. — (g), **apprehensio coniuncta**, see *apprehensio alterius*. — (h), **apprehensio connaturalis**, *natural understanding* or *the understanding coinciding with the nature of a faculty*. Sicut homo, dum elevatur ad comprehendenda aliqua quae sunt supra sensum et rationem, dicitur extasim pati, inquantum ponitur extra connaturalem apprehensionem rationis et sensus, PS. Q. 28. Art. 3 c. — (i), **apprehensio exterior** and **apprehensio interior**, *exterior* and *interior understanding*, or *the understanding of an exterior* and *of an interior object*. Augustinus spiritualem visionem dicit esse quae fit per similitudines corporum in absentia corporum. unde patet quod communis est omnibus interioribus apprehensionibus, PP. Q. 78. Art. 4 ad 6; delectatio et dolor ex duplici apprehensione causari possunt; vel ex apprehensione

exterioris sensus, vel ex apprehensione interioris, sive intellectus sive imaginationis. interior autem apprehensio ad plura se extendit quam exterior, eo quod quaecumque cadunt sub exteriori apprehensione, cadunt sub interiori, sed non e converso. sola igitur delectatio quae ex interiori apprehensione causatur, gaudium nominatur, ... et similiter ille solus dolor qui ex apprehensione interiori causatur, nominatur tristitia. et sicut illa delectatio quae ex exteriori apprehensione causatur, delectatio quidem nominatur, non autem gaudium; ita ille dolor qui ex exteriori apprehensione causatur, nominatur quidem dolor, non autem tristitia, PS. Q. 35. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 7; PS. Q. 60. Art. 5; PS. Q. 77. Art. 5. — (j), **apprehensio imaginaria seu imaginationis seu phantastica,** *understanding of the power of imagination,* or *sensible representation.* Quia igitur angeli cognoscunt res corporales et dispositiones earum, possunt per haec cognoscere quod est in appetitu et in apprehensione phantastica brutorum animalium, et etiam hominum, secundum quod in eis quandoque appetitus sensitivus procedit in actum sequens aliquam impressionem corporalem, sicut in brutis semper est. non tamen oportet quod angeli cognoscant motum appetitus sensitivi et apprehensionem phantasticam hominis, secundum quod moventur a voluntate et ratione; quia etiam inferior pars animae participat aliqualiter rationem sicut obediens imperanti, PP. Q. 57. Art. 4 ad 3; illud autem quod est ex parte potentiae animae, sequitur apprehensionem. apprehensio autem imaginationis, cum sit particularis, regulatur ab apprehensione rationis, quae est universalis, ..., motus appetitus sensitivi subito concitatur ad apprehensionem imaginationis vel sensus, PS. Q. 17. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 35. Art. 1; PS. Q. 77. Art. 1; PS. Q. 77. Art. 5 c; C. G. 2. 67; 3 Phys. 7 a; et passim. — (k), **apprehensio imaginationis,** see *apprehensio imaginaria.* — (l), **apprehensio inquisitiva,** see *apprehensio absoluta.* — (m), **apprehensio intellectiva** or **intellectualis,** see *apprehensio animalis.* — (n), **apprehensio intellectus,** see *apprehensio animalis.* — (o), **apprehensio interior,** see *apprehensio exterior.* — (p), **apprehensio non-coniuncta,** see *apprehensio alterius.* — (q), **apprehensio particularis** and **apprehensio universalis,** *particular* and *general* or *universal understanding.* Illud autem quod est ex parte potentiae animae, sequitur apprehensionem. apprehensio autem imaginationis, cum sit particularis, regulatur ab apprehensione rationis, quae est universalis, sicut virtus activa particularis a virtute activa universali, PS. Q. 17. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 105. Art. 1; PS. Q. 9. Art. 2; PS. Q. 19. Art. 10; C. G. 1. 44; 2. 48; et passim. — (r), **apprehensio phantastica,** see *apprehensio imaginaria.* — (s), **apprehensio propria,** see *apprehensio alterius.* — (t), **apprehensio rationis,** see *apprehensio animalis.* — (u), **apprehensio sensitiva,** see *apprehensio animalis.* — (v), **apprehensio sensus,** see *apprehensio animalis.* — (w), **apprehensio simplex,** see *apprehensio absoluta.* — (x), **apprehensio superficialis,** *superficial understanding.* Amans vero dicitur esse in amato secundum apprehensionem, inquantum amans non est contentus superficiali apprehensione amati, sed nititur singula quae ad amatum pertinent, intrinsecus disquirere, PS. Q. 28. Art. 2 c. — (y), **apprehensio universalis,** see *apprehensio particularis.* — (z), **apprehensio vera,** see *apprehensio certa.*

apprehensīvus, a, um, *adj., grasping, comprehending, knowing.* Uno modo secundum quod intellectus est apprehensivus entis et veri universalis, PP. Q. 82. Art. 4 ad 1; intellectus est naturaliter universalium apprehensivus, C. G. 2. 48. Cf. PP. Q. 79. Art. 6; PP. Q. 79. Art. 11; et passim. On **pars apprehensiva,** see *pars* under 1; on **potentia apprehensiva,** see *potentia* under 2; on **ratio apprehensiva,** see *ratio* under 1; on **virtus apprehensiva,** see *virtus* under 1; on **vis apprehensiva,** see *vis* under 1. — **apprehensivum,** sc. *genus animae, the genus* or *the whole of the sensible faculty of a being.* Sicut apprehensivo ordinatur appetitivum, ut inferior potentia, ita et motivum, PP. Q. 80. Art. 2 ob. 3.

appretio, āre, āvi, ātum, 1. *v. a., to value, estimate at a price, appraise, rate,* used only as deponent in the S.T. Ea enim quae sunt foetida despiciuntur quasi vilia; quae vero sunt boni odoris, homines magis appretiantur, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; illi qui contemnunt honores hoc modo quod pro eis adipiscendis nil inconveniens faciunt, nec eos nimis appretiantur, laudabiles sunt, SS. Q. 129. Art. 1 ad 3; ille autem minime divitias appretiatur qui penitus eas contemnit et abicit propter perfectiones amorem, PT. Q. 7. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 129. Art. 3; SS. Q. 132. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 2.

approbātio, ōnis, *f., an approving, probation.* Unde scientia Dei, secundum quod est causa rerum consuevit nominari scientia approbationis, PP. Q. 14. Art. 8 c; sic angelis non competit iudicare, quamvis angeli etiam aliquo modo possint iudicare, scilicet per sententiae approbationem, PTS. Q. 89. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 74. Art. 3; PP. Q. 79. Art. 9; PS. Q. 88. Art. 5; SS. Q. 95. Art. 8; SS. Q. 132. Art. 1; PT. Q. 71. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 6. On **notitia approbationis,** see *notitia* under 2; on **providentia approbationis,** see *providentia*; on **scientia approbationis,** see *scientia* under 2.

approbo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to assent to as good, approve, prove,* the opposite of *reprobo.* Secus autem esset, si approbaret ea quae lex aeterna reprobat, PS. Q. 93. Art. 3 ad 3; quaedam enim sunt in humanis actibus adeo explicita, quod statim cum modica consideratione possunt approbari vel reprobari per illa communia et prima principia, PS. Q. 100. Art. 1 c; similiter etiam non est peccatum quod aliquis velit bona opera sua approbari, SS. Q. 132. Art. 1 c; ut figura veritati coniungeretur, et per veritatem figura approbaretur contra illos qui Deum legis negant a Christo fuisse in Evangelio praedicatum, PT. Q. 37. Art. 3 ad 3; inde illi qui consentiant Christo iudici, eius sententiam approbando, iudicare dicentur, PTS. Q. 89. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 74. Art. 3; PS. Q. 10. Art. 2; PS. Q. 59. Art. 2; SS. Q. 158. Art. 1; PT. Q. 37. Art. 1; et passim.

appropinquātio, ōnis, *f., an approach, drawing near.* Secundum autem est appropinquatio ad alium terminum, SS. Q. 24. Art. 9 c; sed potest esse in eis quaedam appropinquatio ad scandalum, SS. Q. 43. Art. 5 ad 3.

appropinquo, āre, āvi, ātum, 1. *v. n., to come near, draw nigh to, approach,* used with *ad* and *acc.,* the *dat.* alone, and *absolutely.* Dicitur tamen mensura omnium ex eo quod unumquodque tantum habet de esse, quantum ei appropinquavit, PP. Q. 3. Art. 5 ad 2; sic dicitur Deus appropinquare ad nos, vel recedere a nobis, in quantum percipimus influentiam bonitatis ipsius, vel ab eo deficimus, PP. Q. 9. Art. 1 ad 3; sicut leo videns cervum per eius motum appropinquantem, incipit moveri ad ipsum, PS. Q. 6. Art. 1 ad 2; unde in his quae appropinquant primo perfecto, scilicet Deo, invenitur parum de ratione potentiae et passionis, PS. Q. 22. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 109. Art. 4; PS. Q. 73. Art. 3; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 172. Art. 1; PT. Q. 27. Art. 5; PTS. Q. 37. Art. 5; et passim.

apprōpriātē, *adv., in the manner* or *the sense of ascribing a special characteristic, appropriately.* Sed fit in nobis appropriate a Patre, qui est principium naturalis filiationis, PT. Q. 3. Art. 5 ad 2; Filius Dei dicitur dextera Patris appropriate, per modum quo etiam dicitur virtus Patris, PT. Q. 58. Art. 2 ad 1.

apprōpriātio, ōnis, *f., appropriation, ascribing, the attributing of a special characteristic.* Manifestatio personarum (sc. divinarum) per essentialia attributa appropriatio nominatur, PP. Q. 39. Art. 7 c; sic sumitur appropriatio Hilarii, secundum quam "aeternitas" appropriatur Patri, "species" Filio, "usus" Spiritui sancto, PP. Q. 39. Art. 8 c; appropriatio figurarum ad aliqua caelestia corpora, C. G. 3. 105; Augustinus loquitur per appropriationem quandam, 4 Sent. 48. 1. 1 ad 5; appropriatio causae ad effectum attenditur secundum assimilationem effectus ad causam, Pot. 3. 16 ad 5; per quandam appropriationem potest dici, Verit. 27. 6 c. Cf. PP. Q.

43. Art. 5; PS. Q. 93. Art. 4; SS. Q. 1. Art. 8; PT. Q. 58. Art. 2; 1 Sent. 31. 1. 2 c; Verit. 7, 3 c; Verit. 10. 13 c; et passim.

apprōprio, āre, 1, *v. n.*, (1) *to appropriate, take one's own possession,* (2) *appropriate, ascribe, attribute as a special peculiarity.* See *appropriatio.*—(1), ne gentes appropriarent sibi locum illum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 2; ergo illicitum est cuilibet homini appropriare sibi aliquam rem exteriorem, SS. Q. 66. Art. 2 ob. 1.—(2), sic sumitur appropriatio Hilarii, secundum quam "aeternitas" appropriatur Patri, "species" Filio, "usus" Spiritui sancto, PP. Q. 39. Art. 8 c; sicut enim principium effectivum appropriatur Patri propter potentiam, ita principium exemplare appropriatur Filio propter sapientiam, PP. Q. 46. Art. 3 c; nomen commune quandoque appropriatur his quae sunt infima, sicut nomen commune angelorum appropriatur infimo ordini angelorum; ita etiam et modus, qui communiter observatur in qualibet virtute, appropriatur specialiter virtuti quae in minimis modum ponit, SS. Q. 160. Art. 1 ad 1; appropriare nihil est aliud, quam commune trahere ad proprium, Verit. 7. 3 c; quasi communi ratione importante certitudinem iudicii appropriato ad iudicium, SS. Q. 9. Art. 2 c; figurae aliquae appropriantur aliquibus caelestium corporum, C. G. 3. 105; tactus habet plures differentias appropriatas sibi, 2 Anim. 13 a; non est idem appropriatum et proprium, quia appropriatum sumitur iuxta rationem proprii, 1 Sent. 10. 1. 1 ob. 5; appropriatum potest sumi dupliciter, aut materialiter, id est, id quod appropriatum est, . . . , aut formaliter, id est, inquantum appropriatum est, 1 Sent. 31. 1. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 39. Art. 8; PP. Q. 45. Art. 6; SS. Q. 82. Art. 1; PT. Q. 58. Art. 2; PTS. Q. 95. Art. 1; 1 Sent. 10. 1. 9 exp.; 31 Div.; Verit 10. 13 ad 1 and 9; et passim. On **causa appropriata,** see *causa* under 2; on **opus appropriatum,** see *opus* under 4; on **ratio appropriata,** see *ratio* under 11; on **sapientia appropriata,** see *sapientia* under 1. — Kinds of *appropriare* in this sense are: **appropriare causaliter sive per causam** and **appropriare essentialiter,** *to ascribe something to another in the sense of cause* or *in the sense of essence.* Essentialiter autem appropriatur divinis personis, sicut Patri potentia, qui ipse est potentia essentialiter, 2 Cor. 13. 3.

approximātio, ōnis, *f.*, *approximation.* Hoc autem est secundum approximationem ad id, quod est simpliciter et maxime verum, C. G. 1. 13. — Kinds of *approximatio* are: (a), **approximatio localis** and **approximatio spiritualis,** *local* or *physical* and *spiritual approximation.* Cf. 4 Sent. 17. 1. 2. 2 c. — (b), **approximatio per similitudinem naturae** and **approximatio secundum affectum,** *approximation as the result of a similarity of nature* and *approximation according to affection* or *desire.* Cf. 4 Sent. 17. 1. 2. 2 c. — (c), **approximatio secundum affectum,** see *approximatio per similitudinem naturae.* — (d), **approximatio spiritualis,** see *approximatio localis*

Aprīlis, is, *m.*, (sc. mensis), *April.* Illi enim ieiunabant in Iulio, qui est quartus mensis ab Aprili, quem primum habent, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2.

aptissimē, *adv.*, *most fittingly, most suitably.* Orate pro me,aptissime convenit ut ipsius respondeatur salutatione, PT. Q. 83. Art. 5, in quot.

aptitudo, inis, *f.*, *suitability, fitness, inclination, proneness towards.* Scilicet ipsum ordinem vel aptitudinem ad bonum, PP. Q. 5. Art. 3 ad 3; quia scilicet habet in sua natura aptitudinem, ut tali motu ab intellectu moveatur, PP. Q. 70. Art. 3 ad 4; homo habet aptitudinem naturalem ad intelligendum et amandum Deum, PP. Q. 93. Art. 4 c; nam primo quidem dat ei inclinationem vel aptitudinem ut in ipsum tendat; sicut cum corpus leve, quod est sursum, dat levitatem corpori generato, per quam habet inclinationem vel aptitudinem ad hoc quod sit sursum, PS. Q. 23. Art. 4 c; bonum naturalis aptitudinis diminui potest, C. G. 3. 12; inest naturalis aptitudo ad contrarium motum, C. G. 3. 23; aliquando vero secundum aptitudinem tantum, Ente 7 g. Cf. PS. Q. 25. Art. 2 c; PS. Q. 63. Art. 1; PS. Q. 95. Art. 1; SS. Q. 168. Art. 1 ad 2; 2 Cael. 34 e and f; et passim.

apto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to fit, adapt, accommodate, apply, adjust.* Et ideo quibusdam effectibus aptavit causas necessarias, quae deficere non possunt, ex quibus effectus de necessitate provenirent, quibusdam aptavit causas contingentes defectibiles, ex quibus effectus contingentes eveniant, PP. Q. 19. Art. 8 c; quibus praecepta universalia medicinae singulis infirmis secundum quod debent aptentur, PTS. Q. 20. Art. 1 c; similitudo autem fructus, secundum quod oritur ex semine magis continentiae quam fortitudini, PTS. Q. 96. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 62. Art. 6; PP. Q. 93. Art. 9; PS. Q. 95. Art. 4; PTS. Q. 79. Art. 1; PTS. Q. 95. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 4.

aptus, a, um, *adj.*, *suited, suitable, proper, fit, adapted, apposite.* Sicut artifex ad formam serrae eligit materiam ferream aptam ad secandum dura, PP. Q. 76. Art. 5 ad 1; sed hoc irrationabile videtur, quod in cibo assumpto non esset aliqua faeculentia, quae non esset apta ut converteretur in hominis nutrimentum, PP. Q. 97. Art. 3 ad 4; redditur homo minus aptus ad recte iudicandum, et quandoque totaliter disponitur ad contrarium, PS. Q. 53. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 93. Art. 6; PS. Q. 85. Art. 6; PT. Q. 31. Art. 5; PT. Q. 81. Art. 3; PTS. Q. 58. Art. 1; et passim.

apud, *prep.* with *acc.*, *at, near, about, around, before.* Hypostasis apud Graecos ex propria significatione nominis habet, PP. Q. 29. Art. 2 ad 1; circa etiam istam quaestionem apud philosophos fuit diversa opinio, PP. Q. 70. Art. 3 c; apud antiquos autem exercitationes ad bella sine huiusmodi periculis erant, SS. Q. 40. Art. 1 ad 4; verbum illud Apostoli non est intelligendum causaliter, sed essentialiter, quia scilicet ipsa sapientia mundi est stultitia apud Deum, SS. Q. 46. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 75. Art. 1; PS. Q. 3. Art. 6; PS. Q. 94. Art. 4; SS. Q. 46. Art. 1; SS. Q. 66. Art. 5; PT. Q. 55. Art. 4; PT. Q. 72. Art. 4; PTS. Q. 13. Art. 2; et passim.

Apulēius, i, *m.*, *Apuleius, a native of Madaura in Africa,* who was a bombastic writer of the second century. His principal work yet extant is called Metamorphoseon sive de Asino Aureo libri XI. Ut ab Apuleio dictum Augustinus introducit, De civit. Dei, lib. VIII, cap. 16, col. 241, t. 7, PP. Q. 115. Art. 5 ob. 7.

aqua, ae, *f.*, *water.* Aquae vivae dicuntur quae habent continuum fluxum. aquae enim stantes, quae non continuantur ad principium continue fluens, dicuntur mortuae, ut aquae cisternarum et lacunarum, PP. Q. 18. Art. 1 ad 3; aquae quae sunt supra caelos, non sunt fluidae, sed quasi glaciali soliditate extra caelum firmatae, PP. Q. 68. Art. 2 ad 2; sed transmutatio, quae fit a natura, quandoque quidem speciem aquae solvit; et hoc fit quando aqua efficitur per naturam de substantia alicuius corporis mixti, sicut aqua conversa in liquorem uvae est vinum, unde non habet speciem aquae, aliquando autem fit per naturam transmutatio aquae sine solutione speciei, PT. Q. 66. Art. 4 c; sed aqua offertur vino permixta, ut ostendatur quod vinum per se pertinet ad hoc sacramentum, tamquam de eius necessitate existens, aqua autem secundum quod adiungitur vino, PT. Q. 74. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 11. Art. 2; PP. Q. 68. Art. 2; PS. Q. 31. Art. 8; SS. Q. 25. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 4; et passim. Certain kinds of aqua are: (a), **aqua baptismalis,** *baptismal water.* Aqua baptismalis corpus tangit et cor abluit, PT. Q. 62. Art. 1 a. Cf. PT. Q. 67. Art. 3; PT. Q. 73. Art. 3. — (b), **aqua benedicta,** *holy water.* Aqua benedicta et aliae consecrationes non dicuntur sacramenta, quia non perducunt ad sacramenti effectum, qui est gratiae consecutio, sed sunt dispositiones quaedam ad sacramenta vel removendo prohibens, sicut aqua benedicta ordinatur contra insidias daemonum, et contra peccata venialia, PT. Q. 65. Art. 1 ad 6. Cf. PT. Q. 71. Art. 2; PT. Q. 77. Art. 8; PT. Q. 83. Art. 3; PT. Q. 84. Art. 2; PT. Q. 87. Art. 3; PTS. Q. 28. Art. 3. — (c), **aqua pura** and **aqua simplex,** *pure water* and *plain water.* Propria materia bap-

tismi est aqua, . . . , sed speciem aquae non habet nisi aqua simplex. ergo aqua pura et simplex de necessitate requiritur ad baptismum, (a), . . ., aqua suam puritatem et simplicitatem potest amittere dupliciter: uno modo per mixtionem alterius corporis; alio modo per alterationem, PT. Q. 66. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 66. Art. 4; PT. Q. 90. Art. 1. — (d), **aqua rosacea**, *rose water*. Aqua rosacea est liquor roseae resolutus, PT. Q. 66. Art.4 ad 5. Cf. PT. Q. 74. Art. 7 (bis). — (e), **aqua simplex**, see *aqua pura*.

Aquārii, iōrum, *m.*, (ὑδροπαράσταται), *Aquarians*, a name given to several sects in the early Church but chiefly to the followers of Tatian, of whom Theodoret says: "Tatian, after the death of his master, Justin the Martyr, set himself up as the author of a heresy. Among the things he rejected were marriage, and the use of animal food, and wine. Tatian is the father of the Aquarians and of the Encratites. They are called Hydroparastatae, because they offer water instead of wine; and Encratites, because they neither drink wine nor eat animal food." St. Augustine, (De Haeresibus, 64) says: "The Aquarians are so called because in the cup of the Sacrament they offer water, not that which the whole Church offers." Quidam vero, qui dicuntur Aquarii, aquam solam, sub specie sobrietatis, in hoc sacramento offerunt, PT. Q. 74. Art. 1 c.

aquāticus, a, um, *adj.*, *living, growing, found in* or *by the water, aquatic*. Ideo inter caelestia et aquatica animalia sunt quaedam media, PP. Q. 71. Art. 1 ad 4.

aqueus, a, um, *adj.*, *aqueous*, a synonym of *crystallinus*. Aliqui nominant caelum aqueum vel crystallinum, PP. Q. 66. Art. 3 ob. 4; ita dicetur aliud caelum aqueum propter solam diaphaneitatem, PP. Q. 68. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 68. Art. 4; SS. Q. 175. Art. 3.

aquila, ae, *f.*, *an eagle*. In aquila enim, quae alte volat, prohibetur superbia, PS. Q. 102. Art. 6. Cf. PP. Q. 12. Art. 3; PTS. Q. 92. Art. 2; both in quot.

aquilo, ōnis, *m.*, *north wind, the north*. Sicut Ieremias vidit *ollam succensam a facie aquilonis*, ut habetur Ieremias, 1. 13, SS. Q. 173. Art. 2 c.

aquilōnāris, e, *adj.*, *northerly, northern*. Mensa autem propositionis, super quam duodecim panes apponebantur, erat posita ex parte aquilonari, . . . , quia australis pars est dextra pars mundi, aquilonaris autem sinistra, . . . , convenienter autem *candelabrum* ponebatur ex parte australi, *mensa* autem ex parte aquilonari, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6.

aquōsus, a, um, *adj.*, *abounding in water, humid, watery*. Tandem vinum fit aquosum, PP. Q. 97. Art. 4 c; quia in fine propter veritatem speciei debilitatam comparatur vino aquoso corpus humanum, PTS. Q. 81. Art. 1 ob. 3. Cf. PP. Q. 119. Art. 1; PTS. Q. 80. Art. 4.

āra, ae, *f.*, *altar*. Si autem in visceribus animalium immolatorum in aris daemonum, vocatur aruspicium, SS. Q. 95. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 184. Art. 6; PT. Q. 82. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 3; all in quot.

Arabicus, a, um, *adj.*, *Arabic*, used in neuter as subst. for *the Arabic language*. In quibusdam tamen libris de Arabico translatis, substantiae separatae, . . . , intelligentiae vocantur, PP. Q. 79. Art. 10 c.

arānea, ae, *f.*, *a spider*. Apparent enim mirabiles sagacitates In operibus animalium, ut apum, et aranearum, et canum, PS. Q. 13. Art. 2 ob. 3; contingit quandoque quod in calicem musca vel aranea, vel aliquod animal venenosum cadit post consecrationem, (ob. 3), . . ., si musca vel aranea in calicem ante consecrationem ceciderit, aut etiam venenum deprehenderit esse immissum, PT. Q. 83. Art. 6 ad 3.

arātrum, i, *n.*, *a plough*. Ille qui mittit manum ad aratrum, iam facit aliquid; sed ille qui solum proponit, nondum aliquid facit; sed quando promittit, iam incipit se exhibere ad faciendum, licet nondum impleat quod promittit; sicut ille qui ponit manum ad aratrum, nondum arat, iam tamen ponit manum ad arandum, SS. Q. 88. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 88. Art. 1 ob. 3.

Arātus, i, *m.*, *Aratus*, of Soli, afterwards Pompeiopolis, in Cilicia, or, according to one authority, of Tarsus, flourished B.C. 270, and spent all the latter part of his life at the court of Antigonus Gonatas, king of Macedonia. He wrote two astronomical poems, entitled Phaenomena (Φαινόμενα), consisting of 732 verses, and Diosemeia (Διοσημεῖα), of 422. Sicut Paulus Act., XVII, 28, inducit verbum Arati, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2.

Arausicānus, a, um, *adj.*, with *concilium*, *the Council of Orange*. Two councils were held at Orange (Arausio), a town in the present department of Vaucluse in Southern France. The first met Nov. 8, 441 in the church called "Ecclesia Iustinianensis" or "Iustianensis." The council is designated either by the name of the church "synodus Iustinianensis" or by that of the episcopal city, "Arausicana Ia" (first of Orange). For the canons issued by the Council, see the Catholic Encyclopaedia. The second council was held on July 3, 529 to publish a decision in matters of faith. Cf. PT. Q. 80. Art. 9 a.

Arbee, *indecl.*, *f.*, city of *Arbee*, same as Hebron. Sara, the wife of Abraham, died and was buried there in a tomb which Abraham bought from Ephron. Cf. Gen. 23. 2; 35. 27. Cf. also PT. Q. 46. Art. 10 ad 3.

arbiter, tri, *m.*, *an umpire, arbiter, judge*. In rebus humanis aliqui propria sponte possunt se subicere aliorum iudicio, quamvis non sint eis superiores; sicut patet in his qui compromittunt in aliquos arbitros; et inde quod necesse est arbitrium poena vallari; quia arbitri, qui non sunt superiores, non habent de se plenam potestatem coercendi, SS. Q. 67. Art. 1 ad 2; sed actus recipientis requiritur ad percipiendam utilitatem sacramenti in eo qui est suae voluntatis arbiter constitutus, quasi removens prohibens, scilicet fictionem, PTS. Q. 8. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 69. Art. 3; PT. Q. 59. Art. 4; PT. Q. 68. Art. 4; PT. Q. 68. Art. 7.

arbitrārius, a, um, *adj.*, *depending on the will, of one's own choice, arbitrary*. Ita quod etiamsi sit simul ordinarius et arbitrarius iudex, potest ab eo appellari, . . . , et ideo rationabiliter denegatur subsidium appellationis a iudicibus arbitrariis, SS. Q. 69. Art. 3 ad 2.

arbitrium, ii, *n.*, (1) *sentence of the arbiter* or *judge, arbitration, decision*, (2) *free decision, free judgment, pleasure* or *option*, (3) *capacity* or *inclination to make a decision*, (4) *faculty of decision*. — (1), quaedam sunt quae non agunt ex aliquo arbitrio, sed quasi ab aliis acta et mota, PP. Q. 59. Art. 3 c; quilibet homo, inquantum est rationalis, participat aliquid de regimine secundum arbitrium rationis, intantum convenit ei prudentiam habere, SS. Q. 47. Art. 12 c; ut talis esset dispositio virium animae in ipsa quod inferiores vires nunquam moverentur sine arbitrio rationis, PT. Q. 27. Art. 3 c. — Kinds of *arbitrium* in this sense are: **arbitrium liberum** and **arbitrium non liberum**, *decision that is free* and *that which is not free*. Cf. **arbitrium liberum** under 3 and 4. Si igitur eius voluntas imponat rebus volitis necessitatem, sequitur quod omnia bona ex necessitate eveniunt; et sic perit liberum arbitrium, et consilium, et omnia huiusmodi, PP. Q. 19. Art. 8 a; ea autem ad quae naturaliter inclinamur, non subsunt libero arbitrio, sicut dictum est de appetitu beatitudinis, PP. Q. 83. Art. 2 c; liberum arbitrium, si vis vocabuli attendatur, nominat actum, Verit. 24. 4 c. Cf. PP. Q. 83. Art. 2 ad 1; Verit. 24. 1 ob. 1 and 4 c; 2 Sent. 24. 1. 1 c; et passim. On **voluntas ex libero arbitrio rationis proveniens**, see *voluntas* under 3. **Liberum arbitrium dicitur quasi liberum iudicium** (PP. Q. 83. Art. 3 ob. 2; PP. Q. 83. Art. 2 ob. 1), *a free decision is in a certain measure a free opinion but no iudicium, quo sententiat homo de conclusionibus in scientiis speculativis*, (Verit. 24. 1 ad 17), *but an opinion in the sense of electio which likewise dicitur quoddam iudicium* (PP. Q. 83. Art. 3 ad 2). **Liberum arbitrium est liberum de ratione iudicium** (PS. Q. 17. Art. 1 ad 2; C. G.

2. 48; Verit. 24. 1. ob. 17), *a free decision is a free judgment proceeding from reason in so far indeed as the decision is reached on the basis of deliberation, and the deliberation is concluded on the part of reason by a true judgment.* Iudicium est quasi conclusio et determinatio consilii. determinatur autem consilium primo quidem per sententiam rationis et secundo per acceptationem appetitus, . . . , et hoc modo ipsa electio dicitur quoddam iudicium, a quo nominatur liberum arbitrium, PP. Q. 83. Art. 3 ad 2. **Liberum arbitrium est liberum de voluntate iudicium** (2 Sent. 24. 1. 3 ad 5; 25 Exp.), *a free decision is a free judgment proceeding from the will*, in so far indeed as the decision of the will or the choice made by the will is considered a kind of judgment (PP. Q. 83. Art. 3 ad 2). Iudicium autem liberi arbitrii intellegitur iudicium electionis; unde, quod dicitur liberum de voluntate iudicium, ly *de* non denotat causam materialem, quasi voluntas sit id, de quo est iudicium, sed originem libertatis, quia, quod electio sit libera, hoc est, ex natura voluntatis, 2 Sent. 24. 1. 3 ad 5.—(2), si vir uxorem fornicantem proprio arbitrio dimitteret, ipse se vindicaret, PTS. Q. 62. Art. 3 a; nec tamen sequitur quod praelatus Ecclesiae possit pro suo arbitrio animas a purgatorio liberare, PTS. Q. 71. Art. 10 c; per arbitrium voluntatis, C. G. 2. 23; quasi non suo arbitrio limitet singula, C. G. 2. 26; intercidatur ad nostrum arbitrium, C. G. 2. 76; non tamen hoc faciet ad arbitrium nostrum, C. G. 2. 76; secundum suae arbitrium voluntatis, C. G. 3. 1; relinquitur igitur suo arbitrio, C. G. 3. 78. On **agere per arbitrium voluntatis**, see *agere* under 1. — (3), if *arbitrium* is taken in this sense, then *liberum arbitrium* indicates free decision or choice of the will. Secundum tamen communem usum loquendi liberum arbitrium dicimus id, quod est huius actus principium, scilicet quo homo libere iudicat principium autem actus in nobis est et potentia et habitus, PP. Q. 83. Art. 2 c. Cf. C. G. 3. 78; Verit. Q. 24. Art. 4 c and ad 6. Cf. *liberum arbitrium* under 1 and 4. **Liberum arbitrium dicitur esse facultas voluntatis et rationis,** *freedom of choice is said to be the faculty of the will and reason.* Est autem homo dominus suorum actuum per rationem et voluntatem, unde et liberum arbitrium esse dicitur facultas voluntatis et rationis, PS. Q. 1. Art. 1 c; liberum arbitrium facultas dicitur non quasi habitus quidam, sed quia actum suum in libera potestate habet, unde et liberum nominatur, 2 Sent. 24. 1. 1 ad 2. Cf. 2 Sent. 24 div. 1; Verit. 24. 1 ob. 6; PP. Q. 83. Art. 2 ob. 2.—(4), if *arbitrium* is understood in this sense, *liberum arbitrium* means the faculty of free decision or free will. Cf. *liberum arbitrium* under 1 and 3. Liberum arbitrium est potentia, PP. Q. 83. Art. 2 a and c; liberum arbitrium est appetitiva potentia, PP. Q. 83. Art. 3 c; liberum arbitrium, quod nihil aliud est, quam vis electiva, PP. Q. 83. Art. 4 c; voluntas et liberum arbitrium non sunt duae potentiae, sed una, PP. Q. 83. Art. 4 c; liberum arbitrium non nominat voluntatem absolute, sed in ordine ad rationem, Verit. 24. 6 ad 1; liberum arbitrium dicitur ex eo, quod cogi non potest, 2 Sent. 25, 1. 4 c; liberi arbitrii obiectum est secundarium bonum, 2 Sent. 24. 1. 3 c; liberum arbitrium dicitur respectu eorum, quae non necessitate quis vult, sed propria sponte, C. G. 1. 88; potestas enim liberi arbitrii est respectu eorum, quae sub electione cadunt, C. G. 3. 155. Cf. PP. Q. 22. Art. 2 ad 4; PS. Q. 1. Art. 1 c; C. G. 1. 88; C. G. 3. 155; 2 Sent. 24. 1. 3 c; 2 Sent. 25. 1. 4 c; 2 Sent. 26. 1. 3 ad 3; 2 Sent. 39. 2. 2 ad 3; Mal. 16. 7 ob. 18; Verit. 24. 4 c; Verit. 24. 5 c and 6 ad 1; et passim. On **iudicium liberi arbitrii**, see *iudicium* under 4; on **libertas liberi arbitrii**, see *libertas* under 1; on **motus liberi arbitrii**, see *motus* under 2. — Kinds of *liberi arbitrii* in this sense are: **liberum arbitrium Dei sive divinum, liberum arbitrium angeli sive angelicum** and **liberum arbitrium hominis sive humanum**, *the free will of God, that of the angels, that of man.* Cf. 2 Sent. 7. 1. 2 c; Verit. 24. 3 c. — **Liberum arbitrium est causa sui motus,** *free will is the cause of its own motion or activity*, quia homo per liberum arbitrium seipsum movet ad agendum, PP. Q. 83. Art. 1 ad 3. Cf. Verit. 24. Art. 1 c.

arbitror, āri, ātus, 1, *v. dep., to be of the opinion, believe, think, suppose.* Quaecumque sibi nociva sunt simpliciter mala arbitrantur, PP. Q. 65. Art. 1 ad 2; arbitrantur omnem nostram cognitionem fieri per solam immutationem a sensibilibus, PP. Q. 84. Art. 6 c; delectationes autem corporales arbitrabantur dicendas omnes esse malas, PS. Q. 34. Art. 1 c; et ideo cum illud despicitur, reputamus nos quoque despici, et arbitramur nos laesos, PS. Q. 47. Art. 1 ad 3; id est, eorum qui Deum habere humanam formam arbitrantur, SS. Q. 188. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 101. Art. 1; SS. Q. 147. Art. 5; PT. Q. 28. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 8; PT. Q. 38. Art. 6; PTS. Q. 77. Art. 2; et passim.

arbor, oris, *f., tree.* Dicimus quod arbor est florens floribus, quamvis flores non sint forma arboris sed quidam effectus ab ipsa procedentes, PP. Q. 37. Art. 2 c; lignum vitae est quaedam materialis arbor, sic dicta, PP. Q. 102. Art. 1 ad 4; sic dicunt cupiditatem esse radicem omnium peccatorum, ad similitudinem radicis arboris quae ex terra trahit alimentum, PS. Q. 84. Art. 1 c; timor Dei comparatur ad totam vitam humanam per sapientiam Dei regulatam, sicut radix ad arborem, SS. Q. 19. Art. 7 ad 2; contempsit Adam praeceptum, accipiens ex arbore pomum, PT. Q. 46. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 3; PS. Q. 20. Art. 2; PS. Q. 84. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 44. Art. 4; PTS. Q. 54. Art. 1; et passim.

arbustum, i, *n., shrub.* De arbustis, quae viriditatem amittunt, et rursus quasi resurgentia reparantur, PTS. Q. 75. Art. 3 ob. 2; et quot.

arca, ae, *f., chest, coffer, the ark* of the testament, anything in the shape of a box, *Noah's ark.* Artifex enim movetur ad agendum a fine, qui est ipsum operatum, puta arca, vel lectus, PP. Q. 105. Art. 5 c; scilicet arca testamenti, in qua erat urna aurea habens manna et virga Aaron, quae fronduerat et tabulae, in quibus erant scripta decem praecepta legis. haec autem arca sita erat inter duos cherubim, qui se mutuis vultibus respiciebant; et super arcam erat quaedam tabula, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; quia corvus semel emissus ab arca non est reversus, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; sic etiam sacerdotes in sabbato circumferentes arcam non transgrediebantur praeceptum de sabbati observatione, SS. Q. 122. Art. 4 ad 3; sicut per arcam Noe significabatur Ecclesia, SS. Q. 173. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 42. Art. 2; SS. Q. 33. Art. 4; SS. Q. 122. Art. 4; PT. Q. 36. Art. 8; PT. Q. 66. Art. 11; et passim.

arceo, ēre, cui, ctum, 2, *to keep off, prevent from,* (1) used *absol.,* (2) with *a* or *ab* and *abl.,* (3) with *a* or *ab* and *abl.* of *gerund* and *gerundive,* (4) with *ne* and *subj.*—(1), deinde potestates, per quas arcentur mali spiritus, sicut per potestates terrenas arcentur malefactores, PP. Q. 108. Art. 6 c; ergo daemones superati non arcentur, PP. Q. 114. Art. 5 ob. 2. Cf. PP. Q. 108. Art. 8; PP. Q. 113. Art. 2; PP. Q. 113. Art. 3; PT. Q. 71. Art. 2.—(2), nam poenae sunt medicinae quaedam ad arcendum homines a peccato, SS. Q. 39. Art. 2 ad 1; ab operibus enim misericordiae nullus debet arceri, SS. Q. 71. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 114. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 31. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 9; PTS. Q. 23. Art. 2; et passim. — (3), propter hoc quidam arcentur a patrocinio praestando in causis, quia sunt maiores tali officio, sicut religiosi et clerici, SS. Q. 71. Art. 2 ad 2; sacrilegus autem, qui sacra non reveretur, non sufficienter videtur a peccando arceri per hoc quod sacra ei interdicuntur, de quibus non curat, SS. Q. 99. Art. 4 c.—(4), nam et ipsi daemones arcentur per bonos angelos, ne noceant quantum volunt, PP. Q. 113. Art. 4 ad 3; nullus arceri debet ne intersit illis quae sunt honesta et licita. sed sacerdotes arcentur, ne intersint secundis nuptiis, PTS. Q. 63. Art. 1 ob. 3.

archangelus, i, *m., an archangel.* Illos vero ordines posuit in tertia hierarchia, quorum nomina designant operis executionem, scilicet principatus, angelos et archangelos, . . . , post quas sunt angeli et archangeli, qui nuntiant hominibus vel magna, quae sunt supra rationem, vel parva ad quae ratio se extendere potest, . . ., nam hoc

est primum in divinis. ministeriis miracula facere; per hoc enim paratur via annuntiationi archangelorum et angelorum, PP. Q. 108. Art. 6 c; sic igitur custodia humanae multitudinis pertinet ad ordinem principatuum; vel forte ad archangelos, qui dicuntur principes angelorum. unde et Michael, quem archangelum dicimus, unus de principibus dicitur, PP. Q. 113. Art. 3 c; fuit enim de ordine archangelorum, unde et Ecclesia eum (Gabrielem) archangelum nominat; et Gregorius ipse dicit quod "archangeli dicuntur qui summa annuntiant." satis est ergo credibile quod sit summus in ordine archangelorum, PT. Q. 30. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 12. Art. 1; PP. Q. 108. Art. 2; PP. Q. 108. Art. 5; PTS. Q. 76. Art. 3; et passim.

archidiāconātus, ūs, *m., archdeaconry.* Vel etiam cum licentia episcopi potest aliquis archidiaconus archidiaconatum vel parochiam dimittere, et simplicem praebendam accipere sine cura, . . ., ita etiam in Ecclesia cura episcopalis cum solemnitate consecrationis committitur; cura autem archidiaconatus vel plebanatus cum simplici iniunctione, SS. Q. 184. Art. 6 c; presbyteri curati et archidiaconi obligaverunt se ad curam agendam subditorum, quamdiu retinent archidiaconatum, vel parochiam; non autem obligaverunt se ad hoc quod perpetuo archidiaconatum vel parochiam teneant, SS. Q. 189. Art. 7 ad 1.

archidiāconus, i, *m., archdeacon.* Episcopi principaliter habent curam ovium suae dioecesis, presbyteri autem curati et archidiaconi habent aliquas subministrationes sub episcopis, . . . , sicut plebani et archidiaconi non habent principaliter curam, sed administrationem quamdam, secundum quod eis ab episcopo committitur; ita etiam ad eos non pertinet principaliter pastorale officium, nec obligatio ponendi animam pro ovibus, sed inquantum participant de cura, SS. Q. 184. Art. 6 ad 2; in presbyteris autem curatis et archidiaconis tria est considerare, scilicet statum, ordinem et officium; ad statum pertinet quod saeculares sint, ad ordinem, quod sint sacerdotes vel diaconi; ad officium, quod curam animarum habeant sibi commissam, . . . , si ergo fiat comparatio secundum bonitatem, sic praefertur status religionis officio presbyteri curati, vel archidiaconi; quia religiosus totam vitam suam obligat ad perfectionis studium, presbyter autem curatus vel archidiaconus non obligat totam vitam suam ad curam animarum, sicut episcopus, (c), . . ., sed presbyteri curati vel archidiaconi, quando religionem ingrediuntur, curam deponunt, ut adipiscantur perfectiorem statum, (ad 4), . . ., presbyteri curati et archidiaconi sunt similiores episcopis quam religiosi, quantum ad aliquid, scilicet quantum ad curam animarum, quam secundario habent; sed quantum ad perpetuam obligationem, quae requiritur ad statum perfectionis similiores sunt episcopo religiosi, SS. Q. 184. Art. 8. ad 5. Cf. SS. Q. 189. Art. 7 c; PTS. Q. 19. Art. 3; PTS. Q. 22. Art. 2; PTS. Q. 38. Art. 1.

archiepiscopus, i, *m., archbishop.* Sicut si archiepiscopus non possit super irregularitate dispensare, SS. Q. 185. Art. 2 ad 2; sed archiepiscopus non habet alterius generis potestatem quam episcopus, (ob. 7), . . . , sed ulterius archiepiscopi "pallium" habent, in signum privilegiatae potestatis, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

archisynagōgus, i, *m., ruler of the synagogue.* Cf. SS. Q. 122. Art. 4, in quot.

architecton, ōnis, *m., a master-builder, architect,* a synonym of *architectus* and *architector.* Sicut in genere aedificii artifex qui disponit formam domus dicitur sapiens et architecton respectu inferiorum artificum qui dolant lapides vel parant caementum, PP. Q. 1. Art. 6 c.

architectonicē, *adv.,* see *architectonicus.*

architectonicus, a, um, *adj., architectural, masterly, commanding, dominant, ordering, superordinate,* a synonym of *dominativus* and *principativus.* Sicut architectonicae (scientiae) utuntur subministrantibus, et civilis militari, PP. Q. 1. Art. 5 ad 2. On **ars architectonica,** see *ars* under 2; on **notitia architectonica,** see *notitia* under 2; on **prudentia architectonica,** see *prudentia* under 1; on **ratio architectonica,** see *ratio* under 6; on **scientia architectonica,** see *scientia* under 1; on **virtus architectonica,** see *virtus* under 5. — **architectonicē,** *adv., after the manner* or *in the sense of the architect, of the master, of the commander, of the ruler.* Sicut architectores in artificiis nihil manu operantur, sed solum disponunt et praecipiunt quid alii debeant operari, PP. Q. 112. Art. 4 ad 1; et sic in principe principaliter et quasi architectonice, in subditis autem secundario et quasi ministrative, SS. Q. 58. Art. 6 c.

architector, ōris, *m., master-builder, architect,* a synonym of *architecton* and *architectus.* Sicut architectores in artificiis nihil manu operantur, PP. Q. 112. Art. 4 ad 1; unde dicimus architectorem et omnem praecipientem movere suo imperio alios ad id ad quod ipse tendit, PS. Q. 12. Art. 1 c; in artificialibus etiam ratio artificialium actuum derivatur ab architectore ad inferiores artifices, qui manu operantur, PS. Q. 93. Art. 3 c.

architectūra, ae, *f., the art of building, architecture.* Ut in medicina vel architectura, SS. Q. 45. Art. 1 c.

architectus, i, *m., a master-builder, an architect,* a synonym of *architecton,* and *architector.* Delectatio est finis architectus, id est, principalis, PS. Q. 34. Art. 4 a.

arctātio, ōnis, *f., inconvenience, stricture.* Sed magna arctatio videtur si oporteat uni homini confiteri de necessitate, PTS. Q. 8. Art. 4 ob. 6; sed in muliere potest esse impedimentum naturale ex alia causa, scilicet arctatione, et tunc idem est iudicium de arctatione mulieris et de frigiditate viri, PTS. Q. 58. Art. 1 ad 6.

arctitudo, inis, *f., strictness.* Quamvis conversatio religionis sit difficilior quantum ad ipsum genus operis, propter arctitudinem observantiae regularis, SS. Q. 184. Art. 8 c; arctitudo observantiarum non est illud quod praecipue in religione commendatur, SS. Q. 188. Art. 6 ad 3; non attenditur secundum solam arctitudinem, sed principaliter secundum id ad quod religio ordinatur, . . ., sed si monachi sint clerici sacris ministeriis obsequentes, habent id quod est canonicorum regularium cum maiore arctitudine, SS. Q. 189. Art. 8 c.

arcto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to bind, obligate, restrict.* Ideo magis arctabatur aliquis in aliquibus casibus ad restituendum mutuum, quam ad restituendum depositum, PS. Q. 105. Art. 2 ad 5; quia non arctat nos ad facienda vel vitanda aliqua, PS. Q. 108. Art. 1 ad 2; licet ad credendum necessitate coactionis nullus arctetur, cum credere sit voluntarium, arctatur tamen necessitate finis, SS. Q. 1. Art. 6 ad 3; nec propter hoc arctatur via salutis, quia res quarum usus est necessarius in sacramentis, PT. Q. 60. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 66. Art. 2; PT. Q. 68. Art. 1; PT. Q. 72. Art. 12; PTS. Q. 8. Art. 4; PTS. Q. 42. Art. 4; et passim.

arctus, a, um, *adj., close, strait, narrow, confined, short, brief, strict, severe.* Ministris etiam novae legis arctius interdicitur ne se ingerant negotiis lucrativis, SS. Q. 87. Art. 2 ad 1; ad agendam perpetuam poenitentiam sunt in arctiori regula ponendi, vel in aliquo loco eiusdem ordinis, si arctior ordo non inveniretur, SS. Q. 100. Art. 6 ad 5; ideo non est ita arcta prohibitio operandi in die dominica sicut in die sabbati, SS. Q. 122. Art. 4 ad 4; quandoque tamen, magna tribulatione imminente, in signum poenitentiae arctioris, etiam pueris ieiunia indicuntur, SS. Q. 147. Art. 4 ad 2. Cf. Q. 186. Art. 3; SS. Q. 187. Art. 4; SS. Q. 188. Art. 6 (ter); SS. Q. 189. Art. 8 (octies); et passim.

arcus, ūs, *m., bow.* B. Ioannes Evangelista cum quidam scandalizarentur quod eum cum discipulis suis ludentem invenirent, dicitur mandasse uni eorum qui arcum gerebat, ut sagittam traheret; quod cum pluries fecisset, quaesivit utrum hoc continue facere posset; qui respondit, quod si hoc continue faceret, arcus fran-

geretur. unde beatus Ioannes subintulit quod similiter animus hominis frangeretur, si nunquam a sua intentione relaxaretur, SS. Q. 168. Art. 2 c.

ardeo, ēre, rsi, rsum, 2, *v. n., burn, blaze, glow.* Quanto cum pluribus ardebunt, tanto magis ardebunt, PTS. Q. 88. Art. 1 ad 2; sicut quod in igne ardeant vel foetoribus affligantur, et huiusmodi, PTS. Q. 97. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 8; SS. Q. 148. Art. 6; SS. Q. 169. Art. 2; SS. Q. 184. Art. 2; PTS. Q. 74. Art. 5; et passim, all in quot. — **ardens**, entis, *P. a., burning, fiery, ardent, hot.* Cherubim interpretatur "plenitudo scientiae," seraphim autem interpretatur, "ardentes," sive "incendentes," PP. Q. 63. Art. 7 ad 1; dixit solem esse lapidem ardentem, PP. Q. 70. Art. 3 c; sed in omni luxuria est amor ardentior debito, SS. Q. 154 Art. 8 ob. 2; quia ille qui est ardentior amator uxoris, facit contra bonum matrimonii, inhoneste eo utens, licet fidem non violet, ideo aliqualiter potest adulter nominari, et magis ille qui est ardentior amator alterius mulieris, SS. Q. 154. Art. 8 ad 2. Cf. PP. Q. 108. Art. 4; PS. Q. 38. Art. 4; SS. Q. 154. Art. 8; SS. Q. 180. Art. 7; et passim. — **ardenter**, *adv., in a burning, fiery, eager passionate manner, ardently.* Vel quia non servat modum debitum in edendo, quod est "ardenter", SS. Q. 148. Art. 4 c; utpote si nimis ardenter irascatur interius, vel si nimis exterius manifestet signa irae, SS. Q. 158. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 9; SS. Q. 148. Art. 4.

ardor, ōris, *m., heat, burning, ardor.* Nomen seraphim imponitur ab ardore claritatis, PP. Q. 109. Art. 1 ad 3; cum naturaliter homo consanguineam diligat, si adderetur amor, qui est ex commixtione venerea, fieret nimius ardor amoris et maximum libidinis incentivum, SS. Q. 154. Art. 9 ad 3; non procedit ex lege naturali quod aliqui barbari parentibus carnaliter commisceantur, sed ex concupiscentiae ardore, qui legem naturae in eis offuscavit, PTS. Q. 54. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 61. Art. 4; PP. Q. 63. Art. 7; PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 108. Art. 5; SS. Q. 147. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 7; et passim.

arduitas, ātis, *f., arduousness.* Non quidem absolute, sed sub ratione difficultatis vel arduitatis, PS. Q. 23. Art. 2 c; obiectum spei non est bonum futurum absolute, sed cum arduitate et difficultate adipiscendi, PS. Q. 40. Art. 1 ad 2; difficultas quae est ex arduitate operis, addit ad perfectionem virtutis, SS. Q. 184. Art. 8 ad 6. Cf. PS. Q. 25. Art. 1; PS. Q. 40. Art. 1; PS. Q. 41. Art. 2; PS. Q. 45. Art. 4; PS. Q. 60. Art. 5; SS. Q. 184. Art. 8; et passim.

arduus, a, um, *adj., arduous, difficult.* Arduum dicitur miraculum, non propter dignitatem rei in qua fit, PP. Q. 105. Art. 7 ad 2; quod illud arduum sit possibile adipisci; non enim aliquis sperat id quod omnino adipisci non potest; et secundum hoc differt spes a desperatione, (c), . . ., bonum quod non est arduum, quasi nihil reputatur, ut sic cupiditas maxime videatur tendere in bonum arduum, in quod etiam tendit spes, (ad 1), . . ., obiectum spei non tantum addit possibilitatem super obiectum desiderii, sed etiam arduitatem, quae ad aliam potentiam facit spem pertinere, scilicet ad irascibilem, quae respicit arduum, PS. Q. 40. Art. 1 ad 3; magnificentia autem convenit cum fortitudine in hoc, quod, sicut fortitudo tendit in aliquod arduum et difficile, ita etiam et magnificentia, . . . , sed magnificentia deficit a fortitudine in hoc, quod illud arduum in quod tendit fortitudo habet difficultatem propter periculum, quod imminet personae; arduum autem in quod tendit magnificentia, habet difficultatem propter dispendium rerum, (c), . . ., attingendo ad aliquid arduum non simpliciter sicut magnanimitas, sed in determinata materia, scilicet in sumptibus, SS. Q. 134. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 43. Art. 6; PP. Q. 81. Art. 2; PP. Q. 105. Art. 7; SS. Q. 20. Art. 4; SS. Q. 144. Art. 1; et passim.

ārea, ae, *f., a vacant space, place.* Propterea autem ibi crucifixus est Iesus, ut prius erat area damnatorum, ibi erigerentur vexilia martyrii, PT. Q. 46. Art. 10, in quot.

arefacio, ere, fēci, factum, 3, *v. a., to wither up, break down.* Deus cum iam per desiderium et intellectum cognoscitur, omnem in nobis voluptatem carnis arefacit, SS. Q. 189. Art. 7, in quot.

arēna, ae, *f., sand.* Sic enim Deo certus est etiam numerus guttarum pluviae et arenae maris, PP. Q. 23. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 2. Art. 6, in quot.

āresco, ere, 3, *v. n. inch., to become dry, dry up, wither, be dry.* Sicut ridere non opponitur ei quod est arescere; sed secundum quod ridere metaphorice de prato dicitur, propter eius floritionem et virorem, opponitur ei quod est arescere, PS. Q. 88. Art. 1 c; si enim hoc ita esset, vitae fons aruisset, PT. Q. 50. Art. 1 ad 1.

argenteus, a, um, *adj., of* or *from silver, made of silver.* Sicut imago regis in nummo argenteo, PP. Q. 93. Art. 1 ad 2; sciendum tamen, quod secundarius usus argenteorum vasorum posset esse commutatio, SS. Q. 78. Art. 1 ad 6; sicut quod fistula, per quam transit aqua, sit argentea vel plumbea, PT. Q. 64. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 78. Art. 1 (passim); PT. Q. 83. Art. 3.

argentum, i, *n.*, (1) *silver*, (2) *money.*—(1), sicut plumbum vel stannum adiungitur argento, ne consumatur per ignem, PP. Q. 119. Art. 1 c; inconvenienter igitur arcetur homo ab argento et auro, ex quibus fabricata sunt idola, PS. Q. 102. Art. 6 ob. 10; aurum et argentum non solum cara sunt propter utilitatem vasorum quae ex eis fabricantur, aut aliorum huiusmodi, sed etiam propter dignitatem et puritatem substantiae ipsorum. et ideo si aurum vel argentum ab alchimicis factum veram speciem non habeat auri et argenti; est fraudulentia et iniusta venditio, praesertim cum sint aliquae utilitates auri et argenti veri, secundum naturalem operationem ipsorum, SS. Q. 77. Art. 2 ad 1; ergo calix debet de petra fieri, et non solum de argento, vel auro vel stanno, PT. Q. 83. Art. 3 ob. 6. Cf. PP. Q. 17. Art. 1; PS. Q. 89. Art. 2; SS. Q. 78. Art. 1; SS. Q. 99. Art. 4; PT. Q. 25. Art. 4; PTS. Q. 67. Art. 6; et passim. — (2), unde non proprie dicitur aliquis qui habet argentum, sperare se habiturum aliquid quod statim in potestate eius est ut emat, PS. Q. 67. Art. 4 ad 3; sub argento, per quod pecunia significatur, significantur omnia bona exteriora, quorum pretium potest numismate mensurari, SS. Q. 118. Art. 2 ob. 2.

argūmentātio, ōnis, *f., advancing of proof, procedure of testimony, testimony* or *evidence* in the wider sense of the word, a synonym of *argumentum* and *locus.* Unde lex multiplicibus propositionibus non procedit argumentatio, sed secundum hoc aliquae fallaciae assignantur, PP. Q. 1. Art. 10 ob. 1; secundum quod falsum in propositione vel argumentatione est contrarium vero. et hoc modo interdum scientia corrumpitur per contrarium, dum scilicet aliquis per falsam argumentationem abducitur a scientia veritatis. et ideo Philosophus in libro praedicto ponit duos modos quibus scientia per se corrumpitur, scilicet per oblivionem ex parte memorativae et per deceptionem ex parte argumentationis falsae, PP. Q. 89. Art. 5 c; argumentatio erit et non demonstratio, 4 Met. 6 f; est autem argumentatio oratio significativa discursus rationis ab uno cognito ad aliud incognitum vel a magis cognito ad minus cognitum. sunt autem argumentationis quattuor species, scilicet syllogismus, enthymema, inductio et exemplum, Log. 4. 1. Cf. PS. Q. 7. Art. 1; PS. Q. 90. Art. 1. One kind of *argumentatio* is *argumentatio localis, evidence* or *proof from passages* or *expressions.* Cf. Fall. 2.

argumentativus, a, um, *adj., proving, proving the truth of something by a syllogism, possible of being proven by a syllogism, argumentative.* Videtur quod haec doctrina non sit argumentativa, . . . , ergo sacra doctrina non est argumentativa, PP. Q. 1. Art. 8 ob. 1; quia talis probatio argumentativa processisset ex aliquibus principiis, quae si non essent nota discipulis, PT. Q. 55. Art. 5 c. On **modus argumentativus**, see *modus* under b; on **probatio argumentativa**, see *probatio* under 2; on **ratio argumentativa**, see *ratio* under 13.

argūmentor, āri, ātus, *v. dep.*, *to adduce proof of a thing, prove, adduce something as proof, make a conclusion.* Sicut aliae scientiae non argumentantur ad sua principia probanda, sed ex principiis argumentantur ad ostendendum alia in ipsis scientiis, ita haec doctrina non argumentatur ad sua principia probanda, quae sunt articuli fidei; sed ex eis procedit ad aliquid ostendendum, . . . , ex resurrectione Christi argumentatur ad resurrectionem communem probandam, . . ., unde sacra Scriptura, cum non habeat superiorem, disputat cum negante sua principia, argumentando quidem, si adversarius aliquid concedat eorum quae per divinam revelationem habentur; sicut per auctoritates sacrae doctrinae disputamus contra haereticos, et per unum articulum contra negantes alium, (c), . . ., tamen ex articulis fidei haec doctrina ad alia argumentatur, (ad 1), . . ., argumentari ex auctoritate est maxime proprium huius doctrinae, eo quod principia huius doctrinae per revelationem habentur, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2; ut Aristoteles contra Empedoclem argumentatur, PP. Q. 84. Art. 2 c; ex quo argumentatur quod qui morbosi sunt sani non sunt, PS. Q. 24. Art. 2 c; rationabiliter argumentatur, quod cum corpore sit assumpta in caelum, quod tamen Scriptura non tradit, ita etiam rationabiliter argumentari possumus quod fuerit sanctificata in utero, PT. Q. 27. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 10; PP. Q. 25. Art. 6; PP. Q. 57. Art. 5; PS. Q. 39. Art. 4; PT. Q. 8. Art. 4; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim.

argūmentum, i, *n.*, (1) *proof* in the wider sense of the word, a synonym of *argumentatio* and *locus*, (2) *evidence, sign, mark,* (3) *brief statement of contents, summary,* (4) *means of revelation, the insight of the producing light,* (5) *conviction, certainty.*—(1), unde et ratio inquisitiva, quae dicitur "argumentum," est "rei dubiae faciens fidem," PS. Q. 14. Art. 4 c; per argumentum enim intellectus inducitur ad adhaerendum alicui vero; unde ipsa firma adhaesio intellectus ad veritatem fidei non apparentem vocatur hic argumentum, SS. Q. 4. Art. 1 c; argumentum dicitur dupliciter. quandoque dicitur argumentum quaecumque ratio rei dubiae faciens fidem; quandoque autem dicitur argumentum aliquod sensibile signum quod inducitur ad alicuius veritatis manifestationem, PT. Q. 55. Art. 5 c; argumentum dicitur, quod arguit mentem ad assentiendum alicui, Verit. 14. 2 ob. 14; argumentum proprie dicitur processus rationis de notis ad ignota manifestanda, secundum quod dicit Boëthius, quod est ratio rei dubiae faciens fidem, 3 Sent. 23. 2. 1 ad 4; quandoque enim (argumentum) significat ipsum actum rationis discurrentis de principiis in conclusiones, Verit. 14. 2 ad 9. Cf. SS. Q. 10. Art. 7 ob. 3; C. G. 1. 6; Hebr. 11. 1; et passim. — Kinds of *argumentum* in this sense are: (a), **argumentum ab auctoritate,** *proof from authority.* Argumentari ex auctoritate est maxime proprium huius doctrinae, eo quod principia huius doctrinae per revelationem habentur. et sic oportet quod credatur auctoritati eorum quibus revelatio facta est. nec hoc derogat dignitati huius doctrinae; nam, licet locus ab auctoritate quae fundatur super revelatione humana sit infirmissimus, locus tamen ab auctoritate quae fundatur super revelatione divina, est efficacissimus, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2. Cf. PP. Q. 1. Art. 8 c; 3 Phys. 6 b. — (b), **argumentum a maiori** and **argumentum a minori,** *proof from the greater* and *from the lesser.* Cf. 1 Cor. 15. 2; 2 Gener. 8 f. — (c), **argumentum a minori,** see **argumentum a maiori.** — (d), **argumentum extraneum,** *exterior proof* or *proof taken from something exterior.* Sed tamen sacra doctrina huiusmodi auctoritatibus utitur quasi extraneis argumentis et probabilibus, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2. — (e), **argumentum negativum,** *negative proof.* Cf. Virt. 2. 9 ob. 6. — (f), **argumentum probabile,** *proof of probability,* see *argumentum extraneum.* — (g), **argumentum rhetoricum,** *rhetorical proof.* Cf. 4 Sent. 16. 3. 1. 2 c. — (h), **argumentum solubile,** *soluble* or *refutable proof.* Cum etiam fides infallibili veritati innitatur, impossibile autem sit vero demonstrari contrarium, manifestum est probationes quae contra fidem inducuntur non esse demonstrationes, sed solubilia argumenta, PP. Q. 1. Art. 8 c. — (i), **argumentum sophisticum,** *the sophistic* or *deceitful proof.* Cf. 4 Phys. 1 b; Fall. 2. — (2), ex praeteritis oportet nos quasi argumentum sumere de futuris, SS. Q. 49. Art. 1 ad 3; miracula quae Christus fecit, argumenta quaedam fuerunt fidei quam ipse docebat, PT. Q. 44. Art. 1 c; quandoque autem dicitur argumentum aliquod sensibile signum, quod inducitur ad alicuius veritatis manifestationem, PT. Q. 55. Art. 5 c; quia tota vis argumenti consistit in medio termino, ex quo ad ignotorum probationem proceditur, ideo dicitur ipsum medium argumentum, sive sit signum, sive causa, sive effectus, 3 Sent. 23. 2. 1 ad 4; multa argumenta, id est, sensibilia signa, 2 Cael. 23 a. Cf. Verit. 14. 2 ad 9; 1 Cael. 17 c and g; 2 Meteor. 14 i; et passim. Under this heading belongs: **argumentum expressum,** *the explicit* or *distinct sign.* Cf. 2 Sent. 8. 1. 4. 1 a.— (3), quia in medio termino vel in principio, ex quo argumentando proceditur, continetur virtute totus processus argumentationis, ideo tractum est nomen argumenti ad hoc, quod quaelibet brevis praelibatio futurae narrationis dicatur argumentum, 3 Sent. 23. 2. 1 ad 4; librorum proemia argumenta vocantur, in quibus est quaedam praelibatio brevis totius operis sequentis, Verit. 14. 2 ad 9; praemittit glossator prologum sive argumentum, Eph. prol. Cf. PP. Q. 14. Art. 2; PP. Q. 58. Art. 7; PP. Q. 116. Art. 1; PS. Q. 3. Art. 2; PS. Q. 68. Art. 6; SS. Q. 68. Art. 4; et passim.—(4), quia principium vel medium dicitur argumentum, inquantum habet virtutem manifestandi conclusionem, et hoc verius inest ei ex lumine intellectus agentis, cuius est instrumentum, quia omnia, quae arguuntur, a lumine manifestantur, ut dicitur Ephes. 5, ideo ipsum lumen, quo manifestantur principia, sicut principiis manifestantur conclusiones, potest dici argumentum ipsorum principiorum, 3 Sent. 23. 2. 1 ad 4; quia per argumentum aliquid manifestatur et principium manifestationis est lumen, ipsum, quo aliquid cognoscitur, potest dici argumentum, Verit. 14. 2 ad 9.—(5), habitudo autem actus fidei ad obiectum intellectus, secundum quod est obiectum fidei, designatur in hoc quod dicitur "argumentum non apparentium," et sumitur "argumentum" pro argumenti effectu. per argumentum enim intellectus inducitur ad adhaerendum alicui vero, unde ipsa firma adhaesio intellectus ad veritatem fidei non apparentem vocatur hic argumentum unde alia littera habet "convictio," quia scilicet per auctoritatem divinam intellectus credentis convincitur ad assentiendum his quae non videt, . . ., per hoc autem fides ab omnibus aliis distinguitur quae ad intellectum pertinent. per hoc enim quod dicitur "argumentum," distinguitur fides ab opinione, suspicione et dubitatione, per quae non est prima adhaesio intellectus firma ad aliquid, SS. Q. 4. Art. 1 c; argumentum enim importat certitudinem, 3 Sent. 23. 2. 1 ad 8; argumentum verae fidei debilitent, C. G. 3. 154. Cf. Hebr. 11. 1.

arguo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a.*, (1) *to make clear, show, prove, argue, declare, assert,* (2) *to accuse, denounce, censure, blame* with *de* and the *abl.*—(1), nec potest argui quod sit in re, PP. Q. 2. Art. 1 ad 2; pertingit etiam ad intelligentiam veritatis cum quodam discursu et motu arguendo, PP. Q. 79. Art. 4 c; unde, si aliquis proximum non diligit, argui potest quod nec Deum diligat, SS. Q. 26. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 11; PP. Q. 16. Art. 5; SS. Q. 97. Art. 1; PTS. Q. 69. Art. 2; PTS. Q. 98. Art. 3; et passim.—(2), sciendum tamen est, quod ubi immineret periculum fidei, etiam publice essent praelati a subditis arguendi, SS. Q. 33. Art. 4 ad 2; tamen plerumque Deus peccatores quasi secreta admonitione arguit, interius inspirando vel vigilanti, vel dormienti, SS. Q. 33. Art. 7 ad 1; uno modo ad ostendendum quod hoc sit peccatum, de quo aliquis arguitur, SS. Q. 33. Art. 8 ad 3; non semper aliquis debet resistere detractori; arguendo eum de falsitate, SS. Q. 73. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 33. Art. 1; SS. Q. 40. Art. 4; SS. Q. 187. Art. 2; PT. Q. 42. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 8; et passim.

Ariāni, ōrum, *m.*, *Arians, followers of Arius,* the heresiarch. Arius was born in Africa (the exact locality is disputed) in A. D. 256.

In his early days he was a pupil of Lucian of Antioch, a celebrated Christian teacher, and a martyr of the faith. By some, Arius is said to have derived his heresy from Lucian. The heresy is concerned with the exact nature of the relation between the Father and the Son. Et ideo Ariani, volentes ad hoc deducere quod Filius sit creatura, dixerunt quod Pater genuit Filium voluntate, secundum quod voluntas designat principium, PP. Q. 41. Art. 2 c; Apollinaristae de anima Christi a catholica Ecclesia dissenserunt, dicentes sicut Ariani, Christum carnem solam sine anima suscepisse, PT. Q. 5. Art. 4 c; puta si aliquis dicat: Ego te baptizo in nomine Patris maioris, et Filii minoris, sicut Ariani baptizabant, PT. Q. 60. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 33. Art. 4; PP. Q. 34. Art. 1; PP. Q. 39. Art. 2; SS. Q. 184. Art. 6; PT. Q. 83. Art. 3; et passim.

Ariānus, a, um, *adj., pertaining* or *belonging to the Arian heresy.* Ariani autem haeretici Christum dixerunt esse creaturam et minorem Patre, non solum ratione humanae naturae, sed etiam ratione divinae personae, PT. Q. 16. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 82. Art. 7; PT. Q. 82. Art. 9 (bis).

āriditas, ātis, *f., dryness, drought.* Anima peccatorum ariditate sterilis fecundatur per baptismum, PT. Q. 69. Art. 5, in quot.

āridus, a, um, *adj., dry, withered, arid, parched.* Unde dicitur quod vocavit aridam terram, . . ., similiter etiam hic dicitur quod aridam, id est, illam partem quae est discooperta aquis, vocavit terram, prout distinguitur contra mare, PP. Q. 69. Art. 1 ad 5; haec inveniuntur in terra promissionis, ad significandum quod per aridam terram deserti eos deduxerat Deus ad terram deliciosam, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; una eademque civitas ex parte compluitur, et ex parte arida manet, PT. Q. 86. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 69. Art. 2; PP. Q. 70. Art. 1; PP. Q. 74. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 10.

ariēs, ietis, *m., a male sheep, a ram.* Abraham invenit arietem haerentem cornibus, quem repraesentabant per cornua, quibus buccinabant, . . ., inconvenienter igitur tabernaculo fuerunt apposita multa tegumenta, scilicet cortinae, saga cilicina, pelles arietum rubricatae, pelles hyacinthinae, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (septies).

Arimathaea, ae, *f., Arimathaea,* a city in Judea, from which came Joseph, a noble counsellor who went to Pilate and begged the body of Jesus. Cf. Matth. 27. 57; Mark 15. 43; Luke 23. 51; John 19. 38. Ergo inconveniens videtur esse quod Christo exhibita fuit honorabilis sepultura, inquantum a magnatibus fuit tumulatus, scilicet a Ioseph ab Arimathea, qui erat nobilis decurio, PT. Q. 51. Art. 2 ob. 1.

aristocratia, ae, *f., government by the best, rule by the best, aristocracy.* Aliud vero regimen est aristocratia, id est, principatus optimorum et optimatum, PS. Q. 95. Art. 4 c; aristocratia, id est, potestas optimatum, in qua aliqui pauci principantur secundum virtutem, PS. Q. 105. Art. 1 c; si vero administretur per paucos, virtuosos autem huiusmodi regimen aristocratia vocatur, id est, potentatus optimus vel optimorum, qui propterea optimates dicuntur, Regim. 1. 1. Cf. SS. Q. 50. Art. 1; PTS. Q. 37. Art. 1 (bis).

aristocraticus, a, um, *adj., aristocratic.* Cf. *aristocratia.* Quae quidem principalitas in aristocratia communitate attenditur secundum virtutem, in oligarchia secundum divitias, in democratia secundum libertatem, et in aliis aliter, SS. Q. 61. Art. 2 c.

Aristophanes, is, *m.,* the most distinguished comic poet of Greece, from Lindus, on the island of Rhodes, a contemporary of Socrates. Cf. PS. Q. 28. Art. 1 ad 2.

Aristoteles, is, *m., Aristotle,* a very learned and distinguished pupil of Plato, from Stagira, in Macedonia, teacher of Alexander the Great, and founder of the Peripatetic philosophy, often referred to by St. Thomas as *the* philosopher. Cf. PP. Q. 18. Art. 1; PP. Q. 110. Art. 1; PS. Q. 7. Art. 3; PS. Q. 65. Art. 1; SS. Q. 48. Art. 1; PT. Q. 76. Art. 2; et passim.

arithmēticus, a, um, *adj., concerning number, belonging to it, arithmetic.* In una tamen invenitur aequalitas secundum proportionalitatem geometricam, in alia secundum arithmeticam, SS. Q. 61. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 64. Art. 2; SS. Q. 58. Art. 10; SS. Q. 61. Art. 2 (bis); PTS. Q. 96. Art. 4. On **aequalitas arithmetica,** see *aequalitas* under 1; on **medium arithmeticum,** see *medium* under 1; on **proportio arithmetica,** see *proportio* under 1; on **proportionalitas arithmetica,** see *proportionalitas.* — **arithmeticus,** i, *m., arithmetician.* Sicut musica credit principia tradita sibi ab arithmetico, PP. Q. 1. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 5. — **arithmetica,** ae, *f.,* = ἀριθμητική (sc. τέχνη), *arithmetic, science of numbers.* Sed multae conclusiones pertinent ad unam scientiam totam, sicut ad geometriam vel arithmeticam, PS. Q. 54. Art. 4 ob. 3; puta de conclusionibus arithmeticae vel geometriae, SS. Q. 176. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 2 (bis); PP. Q. 31. Art. 1.

Arius, i, *m.,* an heresiarch, born about A.D. 250, died 336. He is said to have been a Libyan by descent. Arius learned his religious views from Lucian, the presbyter of Antioch and afterwards the martyr. He took sides with Meletius, an Egyptian schismatic, against Peter, Bishop of Alexandria, but a reconciliation followed, and Peter ordained Arius deacon. Because of new disputes, the Bishop excommunicated this restless churchman. However, he gained the friendship of Achillas, Peter's successor; was made presbyter by him in 313, and received the charge of a well-known district in Alexandria, called Baucalis. This entitled Arius to expound the Scriptures officially, and he exercised much influence when, in 318, his quarrel with Bishop Alexander broke out over the fundamental truth of our Lord's divine Sonship and substance. Cf. PP. Q. 27. Art. 1; PP. Q. 42. Art. 1; SS. Q. 11. Art. 3; PT. Q. 3. Art. 8; PT. Q. 20. Art. 1; PTS. Q. 2. Art. 4; et passim.

arma, ōrum, *n., implements of war, arms, both of offense* and *defense.* Cum, . . ., habeant etiam arma naturaliter sibi data sicut ungulas, dentes et cornua, PP. Q. 76. Art. 5 ob. 4; quia homo habet arma rationis ad explendas concupiscentias et saevitias, quae non habent alia animalia, PS. Q. 95. Art. 1 c; apud antiquos autem exercitationes ad bella sine huiusmodi periculis erant, et ideo vocabantur "meditationes armorum," vel "bella sine sanguine," SS. Q. 40. Art. 1 ad 4; maius etiam est spiritualibus armis contra errores haereticorum et tentationes daemonum fideles defendere, quam corporalibus armis populum fidelem tueri, SS. Q. 188. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 5. Art. 5; SS. Q. 40. Art. 1; SS. Q. 88. Art. 7; SS. Q. 189. Art. 10; PT. Q. 46. Art. 11; PTS. Q. 96. Art. 7; et passim.

armātūra, ae, *f., armour.* De armatura autem Dei subiungit, dicens, SS. Q. 184. Art. 1 ob. 2.

Armentārius, ii, *m., Armentarius.* St. Augustine (Classis III, Ep. 127), addresses a letter to a certain Armentarius and his wife Paulina, who have taken the vow of chastity. In this letter he extols their action and urges them to remain faithful to this vow. St. Thomas refers to this letter several times. Cf. SS. Q. 88. Art. 6; SS. Q. 185. Art. 6; SS. Q. 186. Art. 6; SS. Q. 189. Art. 2.

armentārius, a, um, *adj., pertaining to a herd of cattle.* Implet pastorem armentarium sycomoros vellicantem, et prophetam facit, SS. Q. 172. Art. 3, in quot.

armentum, i, *n., cattle for ploughing, a herd.* Mystice autem per vitulam de armento significatur caro Christi, quae non traxit iugum, quia non fecit peccatum, PS. Q. 105. Art. 2 ad 12.

armiger, gera, gerum, *adj., bearing weapons, armed, warlike.* Ira est quasi armigera concupiscentiae, PS. Q. 46. Art. 2, in quot.

armo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to furnish with weapons, arm, equip.* Non enim miles eligitur aut conscribitur ad hoc quod armetur, sed ad hoc quod pugnet, PP. Q. 24. Art. 2 c; sed quod homo armetur, vel ense percutiat in bello iusto, aut aliquid huiusmodi faciat, SS. Q.

2. Art. 5 c; per hoc quod ipse ante tentationem futuram ieiunavit, docuit quod per ieiunium nos oportet contra tentationes armari, PT. Q. 41. Art. 3 c; quia confirmatio armat et instruit ad agones mundi huius et praelia reservandos, PT. Q. 72. Art. 8 ob. 4. Cf. SS. Q. 40. Art. 1; SS. Q. 127. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 6; all in quot.

armus, i, *m.*, *the shoulder where it is fitted to the shoulder blade, the forequarter*, usually *the shoulder of an animal*, while *umerus* is that of men. De hostiis autem pacificis in usum sacerdotis cedebat pectusculum et armus dexter ad excludendum quamdam divinationis speciem, . . ., scilicet sanguis et adeps, pectusculum et armus dexter, PS. Q. 102. Art. 3 ad 8; pertinebat autem ad applicationem ministerii, quod imponebatur super manus eorum adeps arietis, et torta panis unius, et armus dexter, PS. Q. 102. Art. 5 ad 9.

aro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to plough, till.* Bos habet quinque utilitates, quia immolatur, arat, pascit carnibus, lac dat, et corium etiam diversis usibus ministrat, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9; sicut ille qui ponit manum ad aratrum, nondum arat, iam tamen ponit manum ad arandum, SS. Q. 88. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 40. Art. 8 (bis); PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 2. Art. 6.

arōma, atis, *n.*, *a spice.* Ex alia vero parte videtur fuisse ambitiosa, inquantum eum cum aromatibus sepelierunt, . . ., erat autem istius gentis consuetudo ut mortuorum corpora variis aromatibus condirentur, ut diutius servarentur illaesa, . . ., odor autem aromatum significat bonam famam, PT. Q. 51. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 131. Art. 2; both in quot.

arōmaticus, a, um, *adj.*, *composed of spice, aromatic, fragrant.* Vel sunt in medicamentum, et de his offerebatur thus, quod est aromaticum et consolidativum, PS. Q. 102. Art. 3 ad 13.

arreptītius, a, um, *adj.*, *raving, possessed of an evil spirit.* Experimento enim scitur, multa per daemones fieri, ad quae nullo modo virtus caelestium corporum sufficeret; puta quod arreptitii loquuntur lingua ignota, PP. Q. 115. Art. 5 c; exorcismus enim est contra energumenos, id est, arreptitios, ordinatus, PT. Q. 71. Art. 2 ob. 1; inter alios qui carent usu rationis sunt etiam arreptitii, qui energumeni dicuntur, PT. Q. 80. Art. 9 ob. 2. Cf. PS. Q. 80. Art. 3; SS. Q. 95. Art. 3 c; SS. Q. 172. Art. 5; SS. Q. 173. Art. 3 (bis); SS. Q. 175. Art. 1.

arrha, ae, *f.*, *money given to ratify a contract, a pledge, an earnest. Arrha* is a part of the purchase money, while *pignus* is a pledge to be restored when the contract for the security of which it is given has been performed. In sponsalibus non est quandoque sola promissio, sed additur iuramentum, et aliquae arrhae, (ob. 3), . . ., secundo, datis arrhis sponsalitiis, ut pecunia, vel aliquo huiusmodi, PTS. Q. 43. Art. 1 c.

arrideo, ēre, rīsi, rīsum, 2, *v. n.*, *to laugh at, smile at.* Viventibus aliis hominibus, his scilicet qui egerunt strenue, arrident propria gesta, PT. Q. 51. Art. 3 c.

arripio, ere, ripui, reptum, 3, *v. a.*, *to seize, snatch, lay hold of, take possession of, seize upon with eagerness* or *haste.* Statim Magi, visa stella, iter arripientes, longissimum iter in tredecim diebus peregerunt, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3; mulier quae nocte cognita est a viro, mane ad processionem veniens a diabolo est arrepta, PTS. Q. 64. Art. 8 ob. 1. Cf. SS. Q. 125. Art. 3; SS. Q. 172. Art. 5; SS. Q. 175. Art. 6; SS. Q. 188. Art. 7; SS. Q. 189. Art. 8; all in quot.

arroganter, *adv.*, *arrogantly, haughtily, proudly, insolently.* Apostolici dicuntur qui se isto nomine arrogantissime vocaverunt, SS. Q. 66. Art. 2 a, in quot.

arrogantia, ae, *f.*, *arrogance, conceitedness, pride, haughtiness.* Ex hoc enim quod aliquis interius per arrogantiam supra seipsum elevatur, sequitur plerumque quod exterius maiora quaedam de se iactet, licet quandoque non ex arrogantia, sed ex quadam vanitate aliquis ad iactantiam procedat, et in hoc delectetur, quia talis est secundum habitum. et ideo arrogantia, per quam aliquis supra seipsum extollitur, est species superbiae, SS. Q. 112. Art. 1 ad 2; iactantia ponitur species superbiae quantum ad interiorem causam eius, quae est arrogantia, SS. Q. 132. Art. 5 ob. 1. Cf. SS. Q. 113. Art. 1; SS. Q. 162. Art. 4 (ter); SS. Q. 187. Art. 5.

arrogātio, ōnis, *f.*, *a taking to one's self, adoption.* Una quae perfecte naturalem filiationem imitatur, et haec vocatur "arrogatio," per quam traducitur adoptatus in potestatem adoptantis, PTS. Q. 57. Art. 1 ad 1.

arrogo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to appropriate, claim as one's own, assume.* Quatuor quippe sunt species, quibus omnis tumor arrogantium demonstratur, SS. Q. 162. Art. 4, in quot. Cf. SS. Q. 187. Art. 4, in quot.

ars, artis, *f.*, (1) *art* or *knowledge* in the broader sense, synonym of *scientia*, (2) *art* or *knowledge* in the narrower sense, i.e., skill, dexterity, and adroitness in producing a work, (3), *art, artificiality.* — (1), accidentia quae omnino per accidens se habent, relinquuntur ab omni arte propter eorum incertitudinem et infinitatem, . . ., ad theologum autem, cui omnes aliae artes deserviunt, pertinet omnibus modis praedictis, PS. Q. 7. Art. 2 ad 2 and 3; quaedam (accidentia) sunt per se accidentia, quae in unaquaque arte considerantur, PS. Q. 18. Art. 3 ob. 2; secundum artem philosophi, C. G. 1. 12; individua enim non cadunt sub consideratione artis, 1 Meteor. 1 a. — Kinds of *ars* in this sense are: **ars factiva seu operativa, ars practica** and **ars speculativa seu theorica**, *creative* or *effective art, practical* and *speculative* or *theoretical art.* Habitus proportionantur potentiis, cum sint earum perfectiones. sed in habitibus, qui dicuntur artes operativae, ad aliud pertinet finis, et ad aliud quod est ad finem, . . . quaelibet ars operativa considerat et finem, et id quod est ad finem: . . ., et iterum in unaquaque arte operativa est et aliquis finis proprius, et aliquid quod est ad finem, quod proprie ad illam artem pertinet, PS. Q. 8. Art. 2 ob. 3 and ad 3; sed quidam habitus speculativi dicuntur artes, PS. Q. 57. Art. 4 ob. 2; sed ars non solum invenitur practica, sed etiam speculativa, ut patet in artibus liberalibus, . . ., ideo invenitur aliqua speculativa ars, non autem aliqua prudentia, SS. Q. 47. Art. 2 ob. 3 and ad 3. Cf. PTS. Q. 50. Art. 1; C. G. 2. 92; C. G. 3. 25 and 94; Trin. 2. 1. 1 ad 4; 1 Anal. 17 f; 4 Pol. 1 a.—(2), ars nihil aliud est, quam ratio recta aliquorum operum faciendorum, PS. Q. 57. Art. 3 c; ars est recta ratio factibilium, PS. Q. 57. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 57. Art. 5; PS. Q. 58. Art. 2; C. G. 1. 93; C. G. 2. 24; ars importat rectitudinem rationis circa factibilia, 1 Anal. 44 i; nihil enim aliud ars esse videtur, quam certa ordinatio rationis, qua per determinata media ad debitum finem actus humani perveniunt, Anal. 1 a; cf. 8 Phys. 15 a; virtutes morales non sunt factivae, sed activae, artes autem factivae sunt, C. G. 3. 10; ars non solum est cognoscitiva, sed factiva eorum, quae secundum artem fiunt, eorum vero, quae ab artis regulis deviant, est cognoscitiva, Quodl. 5. 1. 2 c. On the difference between *ars, intellectus, prudentia*, and *scientia*, see *scientia*. On the difference between *ars* and *natura*, see *natura*. **materia artis**, *the matter of art*, i.e., *that to which art directs itself.* Circa materiam artis duo est considerare, scilicet ipsam actionem artificis, quae per artem dirigitur, et opus, quod est per artem factum, 6 Eth. 3 f. — **Operatio artis**, *the action of art.* Est autem triplex operatio artis; prima quidem est considerare, qualiter aliquid sit faciendum, secunda autem est operari circa materiam exteriorem, tertia autem est constituere ipsum opus, 6 Eth. 3 f. Cf. **operatio artis** under *operatio*. On **constituere per artem**, see *constituere* under 2; on **continuum per artem**, see *continuum* under 2; on **fieri ab arte**, see *fieri*; on **forma artis**, see *forma* under 2; on **generare per artem**, see *generare*; on **generatio secundum artem**, see *generatio* under 1; on **opus artis**, see *opus* under 4; on **peccatum artis**, see *peccatum* under 1. — Kinds of *ars* in the sense of art properly so called are: (a), **ars aedificativa seu aedificatoria**, *architecture.*

Sicut etiam ars aedificativa est una secundum unitatem finis, quia tendit ad aedificationem domus, PS. Q. 99. Art. 1 ad 1; sicut si dicamus quod principium artis aedificativae est fundamentum, quae ibi incipit aedificator operari, SS. Q. 19. Art. 7 c. Cf. C. G. 2. 22 and 26; 1 Anal. 1 a; 7 Met. 6 i. — (b), **ars aequi** and **ars boni,** *art of the worthy* and *the right* and *art of the good,* i.e., the art that is prepared to bring forth what is worthy and right, to produce what is morally good. Ius est ars boni et aequi, SS. Q. 57. Art. 1, in quot.; ita per ius positivum, quod est ars boni et aequi, potest aliquis alium sibi assumere in Filium ad similitudinem filii naturalis, PTS. Q. 57. Art. 1 c. Cf. 4 Sent. 42. 2. 1 c. — (c), **ars architectonica seu imperans seu principalis seu superior** and **ars famulans seu subministrativa seu subserviens seu exsequens seu subalternata seu inferior,** *the commanding* or *principal* or *superordinate* and *the serving* or *effecting* or *subordinate art.* Unde ars quae est de fine, architectonica, seu principalis, vocatur, PS. Q. 15. Art. 4 ad 1; dicuntur enim artes architectonicae, quae aliis artibus subservientibus imperant, sicut gubernator navis imperat navifactivae et militaris equestri, 5 Met. 1 a; artes enim famulantes ordinantur in finem superioris artis, sicut ars equestris ad finem militaris, 1 Met. 2 f; ars autem subministrativa dicitur, quae facit aliquid in ministerium alterius artis, sicut ars, quae fundit ferrum, subministrat arti fabrili, 1 Pot. 6 b. Cf. PS. Q. 84. Art. 3 c; SS. Q. 47. Art. 12; SS. Q. 50. Art. 2; PT. Q. 32. Art. 4 ad 2; C. G. 1. 1; C. G. 2. 92; C. G. 3. 80; 2 Sent. 24. 3. 1 ad 5; 3 Sent. 35. 2. 1. 2 c; 2 Phys. 4 e; 1 Met. 1 i and 2 f; 5 Met. 1 a; 6 Eth. 7 a; 1 Pot. 6 b and 8 f; et passim. Cf. also *artifex.*—(d), **ars boni,** see *ars aequi.* Non omnis boni est ars, sed exteriorum factibilium, PS. Q. 34. Art. 1. — (e), **ars campsoria, seu nummularia seu obolostatica,** *the art of the money-changer.* Ars qua scilicet utuntur campsores denariorum, 1 Pol. 7 g. Cf. Regim. 2. 13 and 14; 1 Pol. 7 c, g, and 1; 1 Pol. 8 a, c, and h; Usur. 13. — (f), **ars carpentaria,** *the art of a carpenter.* Cf. 2 Phys. 4 e. — (g), **ars civilis seu politica,** *statesmanship* or *the art of the statesman.* Cf. C. G. 3. 64; 2 Sent. 24. 3. 1 ad 5; 6 Met. 3 c. — (h), **ars coniecturalis,** *the art of attaining exactness in practical things.* De his quae sunt determinata qualiter fieri debent, sicut est in operationibus artium, praeter quasdam coniecturales, . . ., ut puta medicinales, negativa, et huiusmodi, PS. Q. 14. Art. 4 c. Cf. also *eustochia.* — (i), **ars coquorum seu pulmentaria,** *the art of cooking.* Et tamen aliqua ars est factiva delectationis, scilicet pulmentaria et pigmentaria, PS. Q. 34. Art. 1 ad 3. Cf. 1 Pol. 9 c. — (j), **ars demonstrationis seu ars demonstrativa,** *the art of argumentation.* Cf. C. G. 1. 12; C. G. 2. 75. — (k), **ars demonstrativa,** see *ars demonstrationis.* — (l), **ars equestris,** *the art of horseback riding.* Cf. C. G. 1. 1; 3. 64; 1 Met. 2 f. — (m), **ars divina,** *divine art* or *God's art.* Omnes res naturales productae sunt ab arte divina; unde sunt quodammodo artificiata ipsius Dei, PS. Q. 91. Art. 3 c. — (n), **ars exercitiva,** *the art of gymnastics.* Cf. 4 Pol. 1 a. — (o), **ars exsequens,** see *ars architectonica.* — (p), **ars fabrilis,** *the art* or *skill of the blacksmith.* Cf. C. G. 3. 103; 1 Anal. 1 a; 11 Met. 7 c; 1 Pol. 6 b. — (q), **ars faciendi vestes,** *the art* or *the skill of the tailor.* Cf. 4 Pol. 1 a. — (r), **ars factiva** and **ars usualis,** *the art that makes* or *builds something* and *uses* or *applies it,* i.e., the art of preparing the necessary material for a work and the art of applying the material to the work. Tamen aliqua ars est factiva delectationis, scilicet pulmentaria et pigmentaria, PS. Q. 34. Art. 1 ad 3. Cf. 3 Sent. 35. 2. 1. 2 c; 2 Phys. 4 e. — (s), **ars famulans,** see *ars architectonica.* — (t), **ars figuli,** *the art of pottery.* Cf. 2 Phys. 4 e. — (u), **ars figurandi seu figurativa,** *the instructive art.* Ars quae sub se continet scriptivam et pictivam aut etiam sculptivam, 8 Pol. 1 t. Cf. 8 Pol. 1 k. — (v), **ars furnaria,** *the art of baking.* Cf. Regim. 2. 14. — (w), **ars gubernativa seu gubernatoria** and **ars navifactiva,** *the art of the pilot* and *shipbuilder.* Sicut etiam in artibus videmus, quod ars ad quam pertinet usus navis, scilicet ars gubernatoria, praecipit ei quae inducit formam navis; et haec praecipit illi quae habet executionem tantum in disponendo materiam, PP. Q. 18. Art. 3 c; sicut ad artem gubernativam, . . ., pertinet usus navis propter quem navis ipsa fit, PS. Q. 5. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 8. Art. 2; PS. Q. 9. Art. 1; PS. Q. 57. Art. 4 ob. 3; C. G. 1. 1; C. G. 3. 24 and 64. — (x), **ars humana,** *the art of man.* Sed ars humana eos adinvenit propter facultatem commutationis, PS. Q. 2. Art. 1 c; sed quantum ad quaedam quae superadduntur humana arte ad ornatum et elegantiam locutionis, SS. Q. 176. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 13. Art. 2. — (y), **ars imperans,** see *ars architectonica.* — (z), **ars inferior,** see *ars architectonica.* — (a²), **ars legispositiva,** *art of legislation.* Ad legalem autem iustitiam, quantum ad ea quae communiter sunt observanda ponitur "legispositiva," quae, ut ipse dicit, est scientia commutationum politicarum ad communitatem relatarum, SS. Q. 80. Art. 1 ad 4. Cf. 10 Eth. 16 h. — (b²), **ars liberalis** and **ars servilis seu mechanica,** *the free* and *the unfree* or *mechanical art.* Illae solae artes liberales dicuntur, quae ad sciendum ordinantur, illae vero, quae ordinantur ad utilitatem per actionem habendam, dicuntur mechanicae seu serviles, 1 Met. 3 c. Cf. PS. Q. 57. Art. 3 ob. 3 and ad 3; SS. Q. 47. Art. 2; Trin. 2. 1. 1 ad 3; Quodl. 4. 12. 13 ad 11; 1 Anal. 17 f; 1 Met. 3 c; 6 Met. 1 c; 1 Pol. 5 d. — (c²), **ars logica,** *logic.* Etiam in ipsis speculabilibus est aliquid per modum cuiusdam operis, puta constructio syllogismi aut orationis congruae, aut opus numerandi vel mensurandi, PS. Q. 57. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 47. Art. 2 ad 5. — (d²), **ars magica,** *the art of magic.* Nec ipsi Christo scribenti credidissent, de quo opinabantur quod magicis artibus fecisset miracula, PT. Q. 42. Art. 4 ad 3; huiusmodi autem praestigia cum fiant magicis artibus, non conveniunt Christo, PT. Q. 55. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 117. Art. 4 ob. 2; SS. Q. 96. Art. 2 ad 2; C. G. 3. 104. — (e²), **ars mechanica,** see *ars liberalis.* — (f²), **ars medicinalis** or **medicinae** and **ars pigmentaria,** *the art of medicine* or *healing* and *of salve mixing* or *pharmacy.* Aliqua ars est factiva delectationis, scilicet pulmentaria et pigmentaria, PS. Q. 34. Art. 1 ad 3; sicut in arte militari, et gubernativa, et medicinali, PS. Q. 57. Art. 3 ob. 3; moderatio ciborum secundum quantitatem et qualitatem pertinet ad artem medicinae in comparatione ad valetudinem corporis, SS. Q. 146. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 14. Art. 4 c; C. G. 1. 1; 7 Met. 6 i. — (g²), **ars militaris,** *the art* or *skill of war.* Sed militaris videtur esse quaedam ars in rebus bellicis, . . ., "militaris" potest esse ars, secundum quod habet quasdam regulas recte utendi quibusdam exterioribus rebus; puta armis et equis, SS. Q. 50. Art. 4 ob. 1; haec sunt de secunda intentione artis; sicut ars militaris utitur gladio ad bellum, et vagina ad gladii conservationem, PTS. Q. 80. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 24. Art. 1; PS. Q. 57. Art. 4 ob. 3; C. G. 1. 1; C. G. 3. 64; 2 Sent. 24. 3. 1 ad 5; 1 Met. 2 f. — (h²), **ars navifactiva,** see *ars gubernativa.* — (i²), **ars necromantica,** *the black art* or *the art of the evocation* or *conjuration of the dead.* Qui posuerunt daemones non esse, sed ea quae attribuuntur daemonibus secundum artem necromanticam, fieri virtute caelestium corporum, PP. Q. 115. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 3 c; C. G. 3. 104; Mal. 16. 1 c. — (j²), **ars negotiativa,** *skilled in trade.* Vocatur negotiatio, puta cum aliquis non defert merces nec per mare, nec per terram, sed assistit mercatoribus per communicationem pecuniae vel rerum, 1 Pol. 9 c. Cf. PS. Q. 14. Art. 4 c. — (k²), **ars notoria,** *the publishing art,* i.e., the art of learning and making things known that are unknown. Ars notoria est et illicita et inefficax. illicita quidem est, quia utitur quibusdam ad scientiam acquirendam quae non habent secundum se virtutem causandi scientiam, sicut inspectione quarumdam figurarum, et prolatione quorumdam ignotorum verborum, et aliis huiusmodi, . . ., et ideo ars notoria penitus est repudianda et fugienda a Christiano, sicut et aliae artes nugatoriae, vel noxiae superstitionis, . . ., possent tamen daemones hominibus colloquentes verbis exprimere aliqua scientiarum documenta; sed hoc non quaeritur per artem notoriam, . . ., acquirere scientiam bonum est; sed acquirere eam modo indebito non est bonum; et ad hunc finem intendit ars notoria, . . ., pueri illi non abstinebant secundum vanam observan-

tiam artis notoriae, sed secundum auctoritatem legis divinae nolentes inquinari cibis gentilium, SS. Q. 96. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 96. Art. 1 a. — (l²), **ars noxiae superstitionis** and **ars nugatoriae superstitionis,** *the art of harmful* and *foolish superstition.* Cf. SS. Q. 96. Art. 1 c; Sort. 5. — (m²), **ars nugatoriae superstitionis,** see *ars noxiae superstitionis.* — (n²), **ars numismatica,** *the art of numismatics.* Cf. Regim. 2. 13. — (o²), **ars nummularia,** see *ars campsoria.* — (p²), **ars obolostatica,** see *ars campsoria.* — (q²), **ars oeconomica,** *the art of housekeeping* or *home-management.* Cf. C. G. 4. 75; 1 Pol. 8 a. — (r²), **ars pecunaria,** *the art of money,* i.e., the art which has as its object everything that pertains to money. Cf. Regim. 2. 13. — (s²), **ars pecuniativa,** *the art of making money.* Ars, quae est circa denarios, vocatur pecuniativa, et actus eius est, quod possit considerare, unde possit provenire homini multitudo pecuniarum, 1 Pol. 7 h. Cf. 1 Pol. 6 b-e; 1 Pol. 7 a and h-i; 1 Pol. 8 a and e-h; 1 Pol. 9 a-c. — (t²), **ars pecuniativa mercativa, mercenaria et oneraria,** *the art of making money by selling goods, by hiring,* and *by transportation of freight.* Sicut eorum, qui labores suos locant pro mercede pecuniarum, . . ., (ars) quae scilicet exercet mercationes in terra per deportationem onerum in curribus vel iumentis, 1 Pol. 8 e and 9 c. — (u²), **ars pigmentaria,** see *ars medicinalis.* — (v²), **ars politica,** see *ars civilis.* — (w²), **ars pulmentaria,** see *ars coquorum.* — (x²), **ars rhetorica,** *the art of the rhetor* or *the orator.* Sed ex naturali ratione adinventa est ars rhetorica, per quam aliquis potest sic dicere ut doceat, ut delectet, ut flectat, SS. Q. 177. Art. 1 ob. 1. — (y²), **ars servilis,** see *ars liberalis.* — (z²), **ars subalternata,** see *ars principalis.* — (a³), **ars subministrativa,** see *ars principalis.* — (b³), **ars subserviens,** see *ars principalis.* — (c³), **ars superior,** see *ars principalis.* — (d³), **ars textoria,** *the art of weaving.* Cf. 1 Pol. 8 e. — (e³), **ars translativa,** *the transferring* or *transferred art of making money.* Pecuniativam translativam esse, per quam adquiritur pecunia non ex rebus necessariis ad vitam, sed ex quibusdam aliis rebus, et dicitur translativa, quia pecunia translata est de rebus naturalibus ad huiusmodi, 1 Pol. 9 c. Cf. 1 Pol. 9 b. — (f³), **ars usualis,** see *ars factiva.* — **Ars est ministra naturae** (Trin. 2. 1. 1 ad 5), *art is the servant of nature,* in so far as supplet defectum naturae in illis, in quibus natura deficit, 4 Sent. 42. 2. 1 c. **Ars imitatur naturam,** C. G. 2. 75; C. G. 3. 10; Regim. 3. 11; 4 Sent. 42. 2. 1 c; Verit. 11. 1 c; 2 Phys. 4 d and 13 c; also **ars imitatur naturam inquantum potest,** 1 Mal. 1 a; a translation of the Aristotelian phrase: ἡ τέχνη μιμεῖται τὴν φύσιν, Phys. 2. 2. 194 a. 21, art imitates nature (in sua operatione, C. G. 3. 10), in so far as it can but only *in his, quae possint fieri* et arte et natura; . . . si quis enim ex frigida causa infirmatur, natura eum calefaciendo sanat, unde et medicus, si eum curare debeat, calefaciendo sanat, C. G. 2. 75. **Ars non est in artificiato, quod fit per artem,** (7 Met. 6 a), the translation of the Aristotelian passage: ἡ μὲν οὖν τέχνη ἀρχὴ ἐν ἄλλῳ (Met. 11. 3. 1070. a 7), *art is not in the artistic work which is made by art but in something different from it, namely, in the artist.* Cf. *natura.* **Ars se habet semper ad bonum,** (PS. Q. 57. Art. 3 ad 1), *art always aims at something good and perfect.*—(3), illud est ars, quod competit alicui, inquantum est secundum artem et artificiosum, 2 Phys. 2 b.

Arsenius, ii, *m., Arsenius,* saint and anchorite, was born at Rome in 354 and died at Troe in Egypt in 450. Theodosius the Great asked the Emperor Gratian and Pope Damasus to send him a tutor from the West for his son Arcadius. They selected Arsenius who was well-read in Greek literature and a member of a noble Roman family. He was said to have been a deacon of the Church. Cf. SS. Q. 187. Art. 5 c.

artēria, ae, *f., the wind pipe, artery.* Unde timentes maxime tremunt in voce propter vicinitatem vocalis arteriae ad cor, PS. Q. 44. Art. 3 ad 3.

arthron, ou, *n., joint.* Arthron enim in graeco, quod in latino "articulus" dicitur, significatur quamdam coaptationem aliquarum partium distinctarum, SS. Q. 1. Art. 6 c.

articulātio, ōnis, *f., articulation, dissection, difference.* Et habet articulationem implicitam, 1 Sent. 4. 1. 3 ad 3; ratione articulationis includitur, 1 Sent. 4. 29. 4 ad 3.

articulus, i, *m.,* (1) *joint, member, part,* (2) *point of time, moment,* (3), *position, situation.*—(1), nomen articuli ex graeco videtur esse derivatum, ἄρθρον enim in graeco, quod in latino "articulus" dicitur, significat quamdam coaptationem aliquarum partium distinctarum; et ideo particulae corporis sibi invicem coaptatae dicuntur membrorum articuli, et similiter in grammatica apud Graecos dicuntur "articuli" quaedam partes orationis coaptatae aliis dictionibus ad exprimendum earum genus, numerum vel casum; et similiter in rhetorica "articuli" dicuntur quaedam partium coaptationes. dicit enim Tullius . . . quod "articulus dicitur, cum singula verba intervallis distinguuntur caesa oratione, hoc modo: acrimonia, voce, vultu adversarios perterruisti." unde et credibilia fidei christianae dicuntur per articulos distingui, inquantum in quasdam partes dividuntur, habentes aliquam coaptationem ad invicem, SS. Q. 1. Art. 6 c; articulus nomen graecum est et importat indivisionem. unde membra, quae non dividuntur in alia membra, dicuntur articuli; et secundum istum modum conclusiones, quae inquiruntur in aliqua scientia vel aliquo tractatu, dicuntur articuli, quia ex eis sicut ex quibusdam principiis indivisibilibus consurgit collectio, quae tractatum perficit; et sic in iudiciis ea, quae per testes probata sunt vel probanda, dicuntur articuli, 3 Sent. 25. 1. 1. 1 c; in nullo membro tantae sunt distinctiones articulorum, quantae in digitis, 1 Cant. 5; suscipiunt additionem articulorum, sicut et nomina, 1 Perih. 5a. Cf. PP. Q. 13. Art. 5; PP. Q. 58. Art. 7; SS. Q. 1. Art. 8; SS. Q. 32. Art. 7; PTS. Q. 33. Art. 2; et passim. — **Articulus fidei,** *article of faith.* Sacra doctrina procedit ex articulis fidei, qui non sunt per se noti cum non ab omnibus concedantur, PP. Q. 1. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 2. Art. 2; PP. Q. 32. Art. 4 a.; PS. Q. 113. Art. 4; SS. Q. 19. Art. 7; PT. Q. 31. Art. 1; PTS. Q. 69. Art. 2; 4 Sent. 3. 2. 3 ob. 4 and ad 4; et passim.—(2), videtur quod anima Christi in articulo illius passionis non tota frueretur fruitione beata, PT. Q. 46. Art. 8 ob. 1. — **articulus mortis,** *the moment of death.* Unde quia Ecclesia acceptat ut quilibet sacerdos absolvere possit in articulo mortis, ideo ex hoc ipso quis secundum quid usum iurisdictionis habet, quamvis iurisdictione careat, (ad 1), . . ., non oportet eum recurrere ad proprium sacerdotem, ut iterum a peccatis solvatur a quibus in articulo mortis absolutus est, sed ut innotescat ei quod sit absolutus, PTS. Q. 8. Art. 6 ad 2. Cf. PT. Q. 67. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 9; PTS. Q. 24. Art. 1; PTS. Q. 56. Art. 1; C. G. 3. 146; 4 Sent. 18. 2. 5. 1 c; et passim. — **articulus necessitatis,** *the moment of necessity.* Absque articulo necessitatis homo etiam hoc actu impleat ut diligat inimicum propter Deum, hoc pertinet ad perfectionem charitatis, SS. Q. 25. Art. 8 c; ideo licet in necessitatis articulo laicus possit baptizare, non tamen potest hoc sacramentum conficere, PT. Q. 82. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 31. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 7; PT. Q. 68. Art. 3; PT. Q. 71. Art. 3; PTS. Q. 31. Art. 2; et passim.—(3), necesse est ergo quod ille qui est in tali articulo constitutus, peccet mortaliter contra statutum Ecclesiae faciens, sive sumat, sive non sumat, PT. Q. 83. Art. 6 ob. 2; de virginitate servanda in isto articulo, Quodl. 10. 5. 9 c.

artifex, ficis, *m., artist, craftsman,* one who acts according to the intellectual habit of *ars,* art, which for St. Thomas may be either an art or a craft in our sense. Uno modo per deviationem a fine particulari intento ab artifice, et hoc peccatum erit proprium arti; puta si artifex intendens facere bonum opus, faciat malum, vel intendens facere malum, faciat bonum; . . . sed hoc peccatum non est proprium artificis, inquantum artifex, sed inquantum homo est.

unde ex primo peccato culpatur artifex inquantum artifex; sed ex secundo culpatur homo, inquantum homo est, PS. Q. 21. Art. 2 ad 2; bonum artis consideratur non in ipso artifice, sed magis in ipso artificiato, cum ars sit "ratio recta factibilium," PS. Q. 57. Art. 5 ad 1; artifex potest converti ad speciem artis, quae apud ipsum est, tripliciter, 1 Sent. 27. 2. 3 ad 4; est ergo iste processus in productione artificis, 1 Sent. 38. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 74. Art. 3; PS. Q. 56. Art. 4; PS. Q. 68. Art. 4; SS. Q. 169. Art. 2; PT. Q. 78. Art. 2; PTS. Q. 86. Art. 3; 1 Sent. 39. 2. 1 c; et passim. — Kinds of *artifex* are: (a), **artifex inferior** and **artifex superior,** *inferior* or *lower craftsman* and *superior* or *higher craftsman.* Sicut ministri et inferioris artificis est praeparare materiam ad formam, quam inducit principalis artifex, PT. Q. 38. Art. 3 c; sicut praeparatio materiae pertinet ad inferiores artifices, superior autem dat formam, PT. Q. 72. Art. 11 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 6; PS. Q. 93. Art. 3. — (b), **artifex princeps seu imperans seu dirigens** and **artifex usualis seu exsequens,** *the principal* or *directing* or *leading artist* and *the assistant* or *producing artist* or *craftsman.* Sicut autem in artificialibus invenitur aliquis artifex, qui tantum manu operatur, exsequens praeceptum alterius et nulli imperans, sicut ille, qui praeparat materiam, alius vero, qui praecipit praeparanti materiam, et ipse operatur ad inducendam formam, aliis vero, qui nihil operatur, sed praecipit, habens rationes operis sumptas ex fine, cuius est coniectator, et talis dicitur architector, quasi princeps artificum, vel usualis, inquantum utitur ministerio subditorum ad suum finem, ut ex 2 Physic. (c. 2) habetur ita etiam in ministeriis divinis dominationes sunt quasi artifices dirigentes et imperantes, alii vero sicut exsequentes secundum gradum et modum suum, 2 Sent. 10. 1. 3 ad 1. Cf. **ars architectonica,** under *ars* under 2.

artificiālis, e, *adj., artistic, artificial.* Ratio aliter se habet in artificialibus, et aliter in moralibus; in artificialibus enim ratio ordinatur ad finem particularem, quod est aliquid per rationem excogitatum; in moralibus autem ordinatur ad finem communem totius humanae vitae, PS. Q. 21. Art. 2 ad 2; in artificialibus etiam ratio artificialium actuum derivatur ab architectore ad inferiores artifices, qui manu operantur, PS. Q. 93. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 46. Art. 2; PP. Q. 63. Art. 1; PT. Q. 53. Art. 2; PT. Q. 75. Art. 6; PTS. Q. 79. Art. 2; et passim. On **actio artificialis,** see *actio* under 1; on **agens artificialis,** see *agens*; on **corpus artificiale,** see *corpus*; on **corruptio artificialis,** see *corruptio* under 2; on **forma artificialis,** see *forma* under 2; on **generatio artificialis,** see *generatio* under 1; on **modus artificialis,** see *modus* under 2; on **operatio artificialis,** see *operatio* under 2; on **opus artificiale,** see *opus* under 4; on **peccatum artificiale,** see *peccatum* under 1; on **res artificialis,** see *res.* — **artificiāliter,** *adv., in an artistic, scientific manner,* a synonym of *artificiose.* Ignis iste qui apud nos est, lignis nutritur, et ab homine succenditur, quia est artificialiter et per violentiam in alienam materiam introductus, PTS. Q. 97. Art. 6 ad 2; artificialiter quadrifariam divisit, Nom. Prol.

artificiāliter, *adv.,* see *artificialis.*

artificiātus, a, um, *adj., wrought by art.* Cum cognitio eius comparetur ad res sicut cognitio artis ad artificiata, . . . , necesse est quod omnia supponat suo ordini, sicut omnia artificiata subduntur ordini artis, PP. Q. 22. Art. 2 c; cum de Dei scientia et voluntate ageretur, Deus est causa rerum per suum intellectum et voluntatem, sicut artifex rerum artificiatarum, PP. Q. 45. Art. 6 c; sicut ergo artis opus non esset perfectum, si artificiato aliquid deesset eorum quae ars continet, PTS. Q. 80. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 8; PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 57. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 4; PT. Q. 3. Art. 8; PTS. Q. 79. Art. 3; et passim.

artificiōsē, *adv.,* see *artificiosus.*

artificiōsus, a, um, *adj., accomplished in art, skilful, artistic.* Quia magna et desperabilis infirmitas medicum artificiosiorem quaerebat, PT. Q. 35. Art. 8, in quot. — **artificiōsē,** *adv., in an artistic, scientific manner, artistically,* a synonym of *artificialiter.* Qui artificiose scientias tradiderunt, Nom. 1. 1.

artificium, ii, *n., a profession, trade, employment, handicraft, art, workmanship, work.* Cum aliquis habens artem operatur malum artificium, hoc non opus artis, imo est contra artem, PS. Q. 57. Art. 3 ad 1; unde periculosius est quod infideles accipiant dominium vel praelationem super fideles, quam quod accipiant ab eis ministerium in aliquo artificio, SS. Q. 10. Art. 10 ad 3; non esset sapiens artifex qui maxima instrumenta faceret ad aliquod modicum artificium construendum, PTS. Q. 91. Art. 3 ob. 6. Cf. PP. Q. 112. Art. 4; SS. Q. 87. Art. 2; PTS. Q. 75. Art. 3 (bis).

Artotyritae, ārum, *m.,* (Gr. ἄρτος bread; τυρός, cheese), *the Artotyritae.* One of a Montanist sect which according to its opponents used bread and cheese in the celebration of the Lord's Supper, because the first men offered the fruits of the earth and their flock. Cf. PT. Q. 74. Art. 1 c.

aruspicium, ii, *n., inspection of victims, auspicy.* Si autem in visceribus animalium immolatorum in aris daemonum, vocatur aruspicium, SS. Q. 95. Art. 3 c.

arx, arcis, *f., height, summit, pinnacle,* used in the S.T. only in a figurative sense. Quae quidem secundum quod in ipsa arce mentis residet volentis importune ad diversa se diffundere, vocatur importunitas mentis, SS. Q. 35. Art. 4 ad 3; hoc modo usus feminae deicit animum non a virtute, sed ab arce, id est, perfectione virtutis, SS. Q. 153. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 11. Art. 4; SS. Q. 182. Art. 3 (bis); SS. Q. 186. Art. 4; all in quot.

Asa, *indecl., m., Asa,* king of Juda, born in 975 B.C., son and successor of Abias, king of Juda. He died in 933 B.C., after reigning for forty-one years and was succeeded by his son, Josephat. Cf. SS. Q. 131. Art. 2; PT. Q. 31. Art. 3.

ascendo, ere, scendi, scensum, 3, *v. n., ascend, mount up,* used both lit. and fig., constr. with *in* and *acc., inter* and *acc., ad* and *acc., super* and *acc.,* and *absol.,* the opposite of *descendo.* Usque ad locum lunaris globi ascendit, non secundum situs eminentiam, sed secundum similitudinem, PP. Q. 102. Art. 1 ad 1; ut per aliquos gradus ligneos non stantes sed portatiles in hora sacrificii sacerdotes ad altare ascenderent sacrificia offerentes, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7; ideo timor filialis quasi primum locum tenet ascendendo inter dona Spiritus sancti, ultimum autem descendendo, SS. Q. 19. Art. 9 c; ergo charitas, quamdiu manet, ascendere potest, sed descendere, id est, diminui non potest, SS. Q. 24. Art. 10 a; qui certis temporibus de nocte ascendebant in montem, PT. Q. 36. Art. 5 ad 4; potest tamen dici quod ascendere etsi non proprie conveniat divinae naturae, potest tamen ei metaphorice convenire, prout scilicet dicitur in cor hominis ascendere, quando cor hominis se subicit et humiliat Deo; et eodem modo metaphorice dicitur ascendere respectu cuiuslibet creaturae, ex eo quod eam subicit sibi, PT. Q. 57. Art. 2 ad 1; videtur quod Christus non ascenderit super omnes caelos, PT. Q. 57. Art. 4 ob. 1; quidam dicunt quod ille ignis ascendet usque ad summitatem spatii continentis quatuor elementa, PTS. Q. 74. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 6. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 17. Art. 2; SS. Q. 181. Art. 4; PT. Q. 55. Art. 6; PT. Q. 57. Art. 1; et passim.

ascensio, ōnis, *f.,* (1) *an ascending, ascent,* the opposite of *descensio,* (2) *the Ascension* of Christ, *ascension into heaven.*—(1), motus qui est unus subiecto, potest ratione differre secundum principium et finem, ut ascensio et descensio, PS. Q. 12. Art. 4 ad 3; ascensio nihil est aliud quam motus in id quod est sursum, PT. Q. 21. Art. 1 ad 3; ascensio orationis est per actum qui non convenit nisi rationi, PT. Q. 21. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 57. Art. 1 ob. 1; PT. Q.

57 Art. 2 (bis).—(2), ex quo datur intelligi statim glorificato Christo in resurrectione et ascensione fuit Spiritus sanctus datus, PS. Q. 106. Art. 4 ad 2; quantum ad ascensionem in caelum, PT. Q. 49. Art. 6 c; ascensio Christi quantum ad terminum a quo non transcendebat hominum communem notitiam, sed solum quantum ad terminum ad quem. et ideo discipuli potuerunt videre ascensionem Christi quantum ad terminum a quo, id est, secundum quod elevabatur a terra; non autem viderunt ipsum quantum ad terminum ad quem; quia non viderunt quomodo reciperetur in caelo, PT. Q. 55. Art. 2 ad 2. Christus sua ascensione ascendit ad Patrem, PT. Q. 57. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 54. Art. 5; PP. Q. 79. Art. 1; PT. Q. 49. Art. 5; PT. Q. 57. Art. 1; PT. Q. 57. Art. 6; PTS. Q. 35. Art. 4; et passim.

ascensor, ōris, *m.*, *one that ascends*, a rider in a vehicle or on a horse. Per struthionem significatur simulator, qui deridet equum, id est, hominem iustum, et ascensorem, id est, Deum, SS. Q. 75. Art. 2, in quot.

ascensus, ūs, *m.*, *an ascending, ascent*, the opposite of *descensus*. Significatur nomine orationis, quia oratio est "ascensus intellectus in Deum," SS. Q. 83. Art. 17 c; in baptismo est ascensus per profectum gratiae, qui requirit descensum humilitatis, PT. Q. 39. Art. 4 ad 2; nisi secundum ascensum et descensum propagationis, ad quam non comparatur affinitas nisi mediante consanguinitate, PTS. Q. 55. Art. 7 ad 1. Cf. SS. Q. 83. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 12; SS. Q. 83. Art. 13; PT. Q. 33. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 4.

ascisco, ere, īvi, ītum, 3, *v. a.*, see *adscisco*.

ascrībi, ere, psi, ptum, 3, *v. a.*, see *adscribo*.

asina, ae, *f.*, *a she-ass*. Minores, qui significantur per asinas, debent in credendis adhaerere maioribus, qui per boves significantur, SS. Q. 2. Art. 6 a; sic ergo locutus est serpens homini, sicut asina in qua sedebat Balaam locuta est homini, SS. Q. 165. Art. 2 ad 4; unde muli, qui nascuntur ex equa et asino, magis assimilantur equabus quam illi qui nascuntur ex asina et equo, PTS. Q. 52. Art. 4 ob. 4.

asinus, i, *m.*, *an ass*. Sicut cum ex asino et equa generatur mulus, PP. Q. 73. Art. 1 ad 3; sicut nec aliquis praesumit hostes inermis invadere, quia Sampson cum mandibula asini multos hostium peremit, SS. Q. 186. Art. 4 ad 2; sed si in re quaesita propter se esset error, impediretur contractus, sicut si alicui venderetur asinus pro equo, PTS. Q. 51. Art. 2 ad 7. Cf. PP. Q. 1. Art. 3; PP. Q. 14. Art. 13; PP. Q. 90. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 88. Art. 2; PTS. Q. 37. Art. 1; et passim.

aspectus, ūs, *m.*, *sight, glance*. Per quem modum specula, si fuerint nova et pura, contrahunt quamdam impuritatem ex aspectu mulieris menstruatae, PP. Q. 117. Art. 3 ad 2; in quo lex attenuavit superstitionem gentilium, qui non solum per contactum immundi dicebant immunditiam contrahi, sed etiam per collocutionem, aut per aspectum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4; quandoque quidem praestigiosis quibusdam apparitionibus se aspectui et auditui hominum ingerentes ad praenuntiandum futura, SS. Q. 95. Art. 3 c; quidam enim dixerunt quod non erat in hoc sacramento fractio secundum rei veritatem, sed solum secundum aspectum intuentium, PT. Q. 77. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 1; PS. Q. 27. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 4; SS. Q. 161. Arr. 6; PT. Q. 55. Art. 4; et passim. **primo aspectu**, with or without prep. *in*, *at first sight, at first glance*. Sed primo aspectu apparet esse impossibile, PP. Q. 50. Art. 2 c; statim in primo aspectu principiorum totam virtutem eorum apprehenderent, PP. Q. 58. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 5; PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 125. Art. 3; SS. Q. 128. Art. 1.

asper, era, erum, *adj.*, (1) *rough, uneven, harsh, severe*, (2) of taste, *rough, harsh, sour, bitter*.—(1), per squammas autem significatur aspera vita, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; significatur per hoc quod vitula occisa in loco aspero et inculto relinquebatur in putredinem convertenda, PS. Q. 105. Art. 2 ad 12; asperrima autem videtur esse afflictio qua sequitur mors, PS. Q. 105. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 104. Art. 2; SS. Q. 161. Art. 6; PT. Q. 45. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 7; et passim.—(2), ita illa quae sunt cruda, habent horribilem et asperum saporem, SS. Q. 159. Art. 1 c; magis videtur esse consonum dominicae passioni panis hordeaceus, qui est asperior, PT. Q. 74. Art. 3 ob. 1. — **asperē**, *adv.*, *roughly, harshly*. Secundum leges humanas graviter puniuntur qui nimis aspere affligunt servos aut ancillas, PS. Q. 105. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 150. Art. 1, in quot.

asperē, *adv.*, see *asper*.

aspergo, ere, ersi, ersum, 3, *v. a.*, *to sprinkle, spatter over*. Ab hac autem immunditia purificabantur per solam vestimentorum ablutionem; nec indigebant aqua aspergi propter huiusmodi immunditiam, quia sic esset processus in infinitum; ille enim qui aspergebat aquam, immundus fiebat; et sic si ipse seipsum aspergeret, immundus remaneret; si autem alius eum aspergeret, ille immundus esset, et similiter ille qui illum aspergeret, et sic in infinitum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5; si autem omnino simul verba proferrent, et hominem immergerent aut aspergerent, essent puniendi de inordinato modo baptizandi, et non de iteratione baptismi, PT. Q. 67. Art. 6 c; quia sic qui esset omnino immunis a peccato mortali, aspersus aqua benedicta statim evolaret, PT. Q. 87. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 66. Art. 12; PTS. Q. 82. Art. 4.

asperitas, ātis, *f.*, *severity, difficulty, adversity*. Similiter etiam asperitatem hiemis elegit ad nativitatem, ut ex tunc carnis afflictionem peteretur pro nobis, PT. Q. 35. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 40. Art. 1.

aspernor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.*, *to disdain, spurn, reject*. Quae in tantum se convertit ad quietem indebitam, inquantum aspernatur bonum divinum, SS. Q. 35. Art. 4 ad 3; humilitati quidem, secundum quod subiectionem aspernatur, SS. Q. 162. Art. 1 ad 3.

aspersio, ōnis, *f.*, *a sprinkling upon, a sprinkling*. Unde et liberati sunt per sanguinis agni aspersionem, vel linitionem in postibus domorum, a periculo exterminii, quod imminebat Aegyptiis, (ad 2), ..., omnes autem huiusmodi immunditiae corporales purificabantur vel per solam aspersionem aquae, vel, quae maiores erant, per aliquod sacrificium ad expiandum peccatum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4; sicut aspersio aquae benedictae, PT. Q. 60. Art. 2 ob. 3; ablutio autem fieri potest per aquam, non solum per modum immersionis, sed etiam per modum aspersionis vel effusionis. et ideo quamvis tutius sit baptizare per modum immersionis, quia hoc habet communior usus, potest tamen fieri baptismus per modum aspersionis, vel etiam per modum effusionis, PT. Q. 66. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 103. Art. 2 (bis); PS. Q. 83. Art. 3; PT. Q. 87. Art. 3 (ter).

aspersōrium, ii, *n.*, *aspersory*, an instrument with which to sprinkle. Ita scilicet quod lignum cedrinum esset quasi manubrium aspersorii; hyssopus vero et passer erant id quod de aspersorio tingebatur in sanguine alterius passeris immolati in aquis vivis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7.

aspicio, ere, spexi, spectum, 3, *v. a.*, *to behold, look at, see*, used *absol.* and with *ad* and *acc.* Poterat habere aliquam excusationem propter infirmitatem carnis, quam in eo aspiciebat, SS. Q. 14. Art. 3 c; ergo si aspiciat retro, desistens a bono proposito, non est aptus regno Dei, SS. Q. 88. Art. 1 ob. 3; est igitur similitudo quantum ad hoc quod aspicit utraque potentia, non autem quantum ad hoc in quod utriusque potentiae conditio terminatur, PT. Q. 11. Art. 2 ad 1; nam clementia, dimuendo poenas, aspicit ad rationem, SS. Q. 157. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 184. Art. 7; SS. Q. 189. Art. 10; et passim.

assecutio, ōnis, *f.*, *a carrying out, attainment*. Sed in exterioribus motibus remotio impedimenti praecedit assecutionem finis, PS. Q. 113. Art. 8 ad 3; ex hoc ipso quod homo aliquid appetit, consequens est ipsum appetere eius, quod appetit, assecutionem; et per

consequens remotionem eorum quae assecutionem impedire possunt. potest autem impediri assecutio boni desiderati per contrarium appetitum vel sui ipsius vel alterius; et utrumque tollitur per pacem, SS. Q. 29. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 47. Art. 2; PTS. Q. 93. Art. 2.

assensio, ōnis, *f., consent, assent,* a synonym of *assensus.* Si ergo "cogitare" sumatur communiter secundum primum modum, sic hoc quod dicitur "cum assensione cogitare", non dicit totam rationem eius quod est "credere"; nam per hunc modum etiam qui considerat ea quae scit, vel intelligit, cum assensione cogitat. si vero sumatur "cogitare" secundo modo, sic in hoc intelligitur tota ratio huius actus qui est "credere." actuum enim ad intellectum pertinentium quidem habent firmam assensionem absque tali cogitatione, sicut cum aliquis considerat ea quae scit vel intelligit; talis enim consideratio iam est formata. quidam vero actus intellectus habere quidem cogitationem informem absque firma assensione, sive in neutram partem declinent, sicut accidit dubitanti; sive in unam partem magis declinent, sed tenentur aliquo levi signo, sicut accidit suspicanti; sive uni parti adhaereant, tamen cum formidine alterius, quod accidit opinanti. sed actus iste qui est "credere", habet firmam adhaesionem ad unam partem, SS. Q. 2. Art. 1 c.

assensus, ūs, *m., consent, assent,* especially on the part of the mind, a synonym of *assensio,* the opposite of *dissensus.* In nomine deceptionis duo possunt intelligi: scilicet qualiscumque existimatio levis qua aliquis adhaeret falso tanquam vero sine assensu credulitatis, et iterum firma credulitas. quantum ergo ad ea quorum scientiam Adam habebat, neutro istorum modorum homo decipi poterat ante peccatum; sed quantum ad ea quorum scientiam non habebat, decipi poterat, large accepta deceptione pro existimatione qualiscumque sine assensu credulitatis. quod ideo est dictum, quia existimare falsum in talibus non est noxium homini, et ex quo temere assensus non adhibetur non est culpabile, PP. Q. 94. Art. 4 c; alius autem actus rationis est, dum his quae apprehendit assentit. si igitur fuerint talia apprehensa, quibus naturaliter intellectus assentiat, sicut prima principia, assensus talium vel dissensus non est in potestate nostra, sed in ordine naturae; et ideo, proprie loquendo, naturae imperio subiacet. sunt autem quaedam apprehensa, quae non adeo convincunt intellectum, quin possit assentire vel dissentire, vel saltem assensum vel dissensum suspendere propter aliquam causam; et in talibus assensus vel dissensus in potestate nostra est, et sub imperio cadit, PS. Q. 17. Art. 6 c; fides importat assensum intellectus ad id, quod creditur, SS. Q. 1. Art. 4 c; proprium est credentis, ut cum assensu cogitet, SS. Q. 2. Art. 1 c; qui credit assensum praebet, C. G. 3. 40. Cf. PS. Q. 77. Art. 3; SS. Q. 1. Art. 4; SS. Q. 2. Art. 9; SS. Q. 32. Art. 8; C. G. 3. 95; et passim. On the difference between *assensus* and *consensus,* see *assentire.* — **assensus inquisitus,** *consent arising from investigation.* Cf. Verit. 14. 1 ad 2.

assentātio, ōnis, *f., a flattering assent, flattery, adulation,* a synonym of *adulatio.* Habet assentatio, id est, adulatio, "iucunda principia, eadem exitus amarissimos affert, SS. Q. 38. Art. 1, in quot.

assentio, īre, si, sum, 4, *to consent, assent,* in the first place an act of the mind but also an act of the will, the opposite of *dissentire.* Assentire est quasi ad aliud sentire, et sic importat quamdam distantiam ad id cui assentitur. sed consentire est simul sentire, et sic importat quamdam coniunctionem ad id cui consentitur. et ideo voluntas, cuius est tendere ad ipsam rem, magis proprie dicitur consentire; intellectus autem, cuius operatio non est secundum motum ad rem, sed potius e converso, ut in primo dictum est, magis proprie dicitur assentire; quamvis unum pro alio poni soleat. potest etiam dici quod intellectus assentit, inquantum a voluntate movetur, PS. Q. 15. Art. 1 ad 3; sunt autem quaedam apprehensa, quae non adeo convincunt intellectum, quin possit assentire vel dissentire, vel saltem assensum vel dissensum suspendere propter aliquam causam, PS. Q. 17. Art. 6 c; assentire autem a sententia dicitur, Verit. 14. 1 c; assentire non nominat motum intellectus ad rem, sed magis ad conceptionem rei, quae habetur in mente, cui intellectus assentit, dum iudicat, eam esse veram, Mal. 6. 1 ad 14. Cf. PP. Q. 62. Art. 8 ad 2; PP. Q. 82. Art. 2; PS. Q. 65. Art. 4; SS. Q. 1. Art. 4 c; C. G. 1. 6; C. G. 3. 40 and 93; 3 Sent. 23. 2. 2. 1 c; et passim.

assequor, i, secūtus, 3, *v. dep., to gain, obtain, procure.* Dicitur enim domus vera quae assequitur similitudinem formae quae est in mente artificis; et dicitur oratio vera, in quantum est signum intellectus veri, et similiter res naturales dicuntur esse verae secundum quod assequuntur similitudinem specierum quae sunt in mente divina; dicitur enim verus lapis, qui assequitur propriam lapidis naturam secundum praeconceptionem intellectus divini, PP. Q. 16. Art. 1 c; perfectam autem immutabilitatem angeli non nisi per gratiam assequuntur, PP. Q. 50. Art. 5 ad 1; in operibus miraculosis invenitur aliquid praeter solitum et consuetum ordinem causandi effectum; sicut cum aliquis infirmus sanitatem perfectam assequitur subito praeter solitum cursum sanationis quae fit a natura vel arte, PS. Q. 113. Art. 10 c; status religionis est exercitium quoddam ad sanctitatem assequendam, SS. Q. 189. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 9. Art. 2; PP. Q. 62. Art. 1; PS. Q. 93. Art. 3; SS. Q. 25. Art. 7; SS. Q. 129. Art. 6; PTS. Q. 81. Art. 2; et passim.

assero, ere, serui, sertum, 3, *v. a., to maintain, assert, affirm, declare,* the opposite of *nego.* Tamen id quod nomen significat multipliciter in sacra Scriptura invenitur assertum de Deo, PP. Q. 29. Art. 3 ad 1; Augustinus utitur opinionibus Platonis, non asserendo, sed recitando, PP. Q. 77. Art. 5 ad 3; divinum autem testimonium quandoque inducitur ad asserendum praesentia vel praeterita; et hoc dicitur iuramentum assertorium, SS. Q. 89. Art. 1 c; puta cum asserit de se aliquid vile, quod in se non recognoscit, aut cum negat de se aliquid magnum, quod tamen percipit in seipso esse, SS. Q. 113. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 89. Art. 7; SS. Q. 70. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 3; PT. Q. 32. Art. 2; PT. Q. 53. Art. 3; et passim.

assertio, ōnis, *f., an assertion, declaration.* Ideo periculosum videtur hanc assertionem de novo inducere, SS. Q. 10. Art. 12 c; alii vero contrarium asserunt; quorum assertioni magis assentiendum videtur, PT. Q. 1. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 55. Art. 6.

assertivē, *adv., in the manner* or *sense of a concluding assertion, taking leave of something that has been settled, assertively,* of the same meaning as *determinando,* the opposite of *inquisitive, inquirendo,* and *dubitando.* Sed Augustinus hoc dubitando dicit, unde praemittit: "ut volet, accipiat quisque quod dicam;" Gregorius autem assertive: quod patet per hoc dicit: "nullo modo credendum est," PP. Q. 89. Art. 8 c; quamvis hoc Augustinus non assertive, sed sub dubitatione dicat, SS. Q. 110. Art. 4 ad 5; canon ille non loquitur assertive, sed inquisitive, sicut ex circumstantia litterae haberi potest, PT. Q. 82. Art. 8 ad 1; super hoc assertive determinat, Mal. 16. 4 c. Cf. 2 Sent. 10. 1. 2 c; 4 Sent. 44. 3. 3. 2 ad 3.

assertōrius, a, um, *adj., declaratory, of the nature of assertion, assertory,* in the S.T. always used with *iuramentum,* the opposite of *promissorius.* Divinum autem testimonium quandoque inducitur ad asserendum praesentia vel praeterita; et hoc dicitur iuramentum assertorium. quandoque autem inducitur divinum testimonium ad confirmandum aliquid futurum, et hoc dicitur iuramentum promissorium, SS. Q. 89. Art. 1 c; sicut enim veritas requiritur ad iuramentum assertorium quod est de praeterito vel praesenti, SS. Q. 89. Art. 9 ob. 1; iuramentum promissorium se extendit ad futura, sicut assertorium ad praeterita et praesentia, SS. Q. 98. Art. 2 ob. 4. Cf. SS. Q. 89. Art. 7 (bis); SS. Q. 98. Art. 3 (bis).

assessio, ōnis, *f., a sitting by* or *near the judge, an assisting of the judge, the acting as assistant judge, assesion.* Dicunt quidam quod perfecti

viri quibus iudicaria potestas promittitur, . . ., iudicabunt, scilicet per honorabilem assessionem, PTS. Q. 89. Art. 1 c.

assessor, ōris, *m.*, *the assistant of a judge, an assessor.* Per sanctos angelos multa de divinis mysteriis daemonibus revelantur, cum divina iustitia exigit ut per daemones aliqua fiant vel ad punitionem malorum, vel ad exercitationem bonorum; sicut in rebus humanis assessores iudicis revelant tortoribus eius sententiam, PP. Q. 109. Art. 4 ad 1; oportet quod iudex et assessor iudicis merita causae cognoscant ad hoc quod iustam sententiam proferant, PTS. Q. 87. Art. 2 c; dicitur aliquis iudicare quasi assessorie et per similitudinem, quia scilicet similitudinem iudicis habet, inquantum sedet in loco eminenti, sicut iudex; et sic assessores dicuntur iudicare, PTS. Q. 89. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 89. Art. 3 (ter).

assessoriē, *adv.*, *in the manner of an assistant, especially of an assistant judge, assessorially,* see *assessor.* Dicitur aliquis iudicare quasi assessorie et per similitudinem, quia scilicet similitudinem iudicis habet, PTS. Q. 89. Art. 1 c.

assiduē, *adv.*, see *assiduus.*

assiduitas, ātis, *f.*, *a frequent occurrence, repetition, assiduity, unremitting application,* with or without the *gen.* of the thing, a synonym of *frequentia.* Quae posset provenire ex assiduitate alicuius operationis, PS. Q. 32. Art. 2 ad 3; quae per assiduitatem operandi lassantur, PS. Q. 33. Art. 2 c; similiter nec frequentia vel assiduitas, nisi forte per accidens ex aliquo supervenienti, PS. Q. 88. Art. 5 ad 1; assiduitas facit ebrietatem esse peccatum mortale, SS. Q. 150. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 35. Art. 5; PS. Q. 48. Art. 2; SS. Q. 150. Art. 2; PTS. Q. 72. Art. 2.

assiduus, a, um, *adj.*, *continual, constant, without intermission, assiduous.* Sed per aliquam assiduam inspectionem rei amatae, SS. Q. 27. Art. 2 c; sed ipsa oratio secundum se considerata non potest esse assidua, quia oportet aliis operibus occupari, SS. Q. 83. Art. 14 c; scilicet in domum suam ad cohabitationem assiduam, PT. Q. 29. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 88. Art. 5; SS. Q. 106. Art. 3; SS. Q. 150. Art. 2; all in quot. — **assiduē**, *adv.*, *continually, constantly, without intermission, assiduously.* Ad quem etiam nostra electio assidue dirigi debet sicut in ultimum finem, SS. Q. 81. Art. 1 c; non propter solam iterationem actus, sed quia non potest esse quod homo assidue inebrietur, quin sciens et volens ebrietatem incurrat, SS. Q. 150. Art. 2 ad 1; ignorantia autem intemperati durat assidue propter permanentiam habitus; unde assimilatur phthisi vel cuicumque morbo continuo, SS. Q. 156. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 101. Art. 3; SS. Q. 156. Art. 4; SS. Q. 182. Art. 1; et passim.

assignātio, ōnis, *f.*, *assignment, allotment, assignation.* In istis tribus potius imaginem Trinitatis assignat quasi prima assignatio sit quodammodo deficiens, PP. Q. 93. Art. 7 ad 2; quamvis non sit inconveniens ut id quod secundum assignationem unam dicitur imago, PP. Q. 93. Art. 9 ad 3; et utraque assignatio fulcimentum habere potest ex auctoritate Apostoli, . . . , ubi virtutem ponit inter potestatem et dominationem, secundum assignationem Dionysii, . . ., ubi principatus ponit medios inter dominationes et potestates, secundum assignationem Gregorii primo igitur videamus rationem assignationis Dionysii, . . ., invenitur autem congrua haec ordinum assignatio, PP. Q. 108. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 48. Art. 1 (quater); SS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 118. Art. 8; PTS. Q. 57. Art. 1; PTS. Q. 95. Art. 5; et passim.

assigno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to assign, allot, ascribe, indicate, point out.* Nihil prohibet angelo assignari locum divisibilem per contactum suae virtutis, sicut corpori assignatur locus divisibilis per contactum suae magnitudinis, PP. Q. 53. Art. 1 c; assignans quomodo hae duae partes uniantur, PP. Q. 70. Art. 3 c; has tres rationes Basilius assignat, PP. Q. 74. Art. 3 c; rationes litterales caeremoniarum supra assignatae referuntur ad divinum cultum, qui quidem cultus erat in fide venturi, PS. Q. 103. Art. 3 ad 3; Dionysius motum "circularem" in angelis assignat, inquantum uniformiter et indesinenter absque principio et fine intuentur Deum, SS. Q. 180. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 106. Art. 3 (quinquiens); SS. Q. 118. Art. 8; SS. Q. 148. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 6; PT. Q. 90. Art. 1; PTS. Q. 7. Art. 1; et passim.

assimilātio, ōnis, *f.*, *assimilation.* Scientia etiam est assimilatio ad rem scitam, PP. Q. 14. Art. 2 ob. 2; perfecta autem assimilatio effectus ad causam attenditur, quando effectus imitatur causam secundum illud per quod causa producit effectum, sicut calidum facit calidum, PP. Q. 50. Art. 1 c; assumptio quae fit per gratiam adoptionis, terminatur ad quamdam participationem divinae naturae secundum assimilationem ad bonitatem illius, PT. Q. 3. Art. 4 ad 3; assimilatio motum ad similitudinem dicit et sic competit ei, quod ab alio accepit, unde simile sit, C. G. 1. 29; assimilatio alicuius ad causam agentem fit per actum, C. G. 2. 53; requirit igitur summa universi perfectio non solum secundum assimilationem creaturae ad Deum, sed etiam primam, quantum possibile est, C. G. 2. 46. Cf. PP. Q. 4. Art. 3; PP. Q. 35. Art. 1; PP. Q. 57. Art. 2; PS. Q. 3. Art. 5; SS. Q. 173. Art. 2; PT. Q. 8. Art. 4; et passim. On via **assimilationis**, see *via* under 3. — Kinds of *assimilatio* are: **assimilatio per informationem** and **assimilatio secundum convenientiam,** *assimilation through reception of a likeness* and *assimilation according to agreement in nature* and *essence.* Secundum suam naturam angeli non assimilantur rebus materialibus, sicut assimilatur aliquid alicui secundum convenientiam in genere vel in specie, aut in accidente, sed sicut superius habet similitudinem cum inferiori, ut sol cum igne, PP. Q. 57. Art. 2 ad 2; sicut visus assimilatur colori, cuius specie informatur pupilla, 1 Sent. 34. 3. 1 ad 4.

assimilatīvus, a, um, *adj.*, *tending to* or *characterized by* or *causing assimilation, assimilative.* Videtur quod virtus dicatur qualitas quaedam animae in ordine ad Deum, tanquam assimilativa ad ipsum, non autem in ordine ad operationem, PS. Q. 55. Art. 2 ob. 3.

assimilo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, (1) *to consider as similar, compare,* (2) *assimilate,* to become like, but not identical with. — (1), secundum hoc similitudo, qua Aristoteles assimilat intellectum agentum lumini, PP. Q. 79. Art. 3 ad 2; ideo operatio apprehensivae virtutis assimilatur quieti, operatio autem virtutis appetitivae magis assimilatur motui, PP. Q. 81. Art. 1 c; quies est nobilior quam motus, quia secundum hoc quod res sunt immobiles, Deo magis assimilantur, in quo est summa immobilitas, PTS. Q. 91. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 57. Art. 2; PP. Q. 58. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 3; SS. Q. 158. Art. 8; et passim.—(2), uno modo quantum ad id in quo aliquid natum est Deo assimilari, . . . alio vero modo potest aliquis appetere similis esse Deo quantum ad hoc in quo non natus est assimilari; . . . hoc modo diabolus appetiit esse ut Deus, non ut ei assimilaretur quantum ad hoc quod est nulli subesse simpliciter, PP. Q. 63. Art. 3 c; unde non sufficit ad beatitudinem quod homo assimiletur Deo quantum ad potestatem, PS. Q. 2. Art. 4 ad 1; cuius ratio est, quia omne quod patitur trahitur ad terminos agentis, quia agens assimilat sibi patiens, PTS. Q. 82. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 103. Art. 4; PS. Q. 2. Art. 4; PS. Q. 3. Art. 5; PTS. Q. 86. Art. 3; et passim.

assisto, ere, astiti, *no sup.*, 3, *v. n.*, *to stand by one, defend, assist, aid,* used with *dat.*, a synonym of *ministro.* Angeli introducuntur assistentes et administrantes, ad similitudinem eorum qui alicui regi famulantur; quorum aliqui semper ei assistunt et eius praecepta immediate audiunt, alii vero sunt ad quos praecepta regalia per assistentes nuntiantur, sicut illi qui administrationi civitatum praeficiuntur; et ei dicuntur ministrantes, sed non assistentes. considerandum est ergo, quod omnes angeli divinam essentiam immediate vident, et quantum ad hoc omnes, etiam qui ministrant, assistere dicuntur. unde Gregorius dicit quod "semper assistere aut videre faciem Patris possunt qui ad ministerium exterius

mittuntur pro nostra salute," . . . secundum hoc soli superiores, qui sunt primae hierarchiae, assistere dicuntur, (c), . . ., Satan non dicitur adstitisse, sed inter assistentes adfuisse describitur quia, ut Gregorius dicit, "etsi beatitudinem perdidit, naturam tamen angelis similem non amisit," (ad 3), . . ., omnes assistentes aliqua immediate vident in claritate divinae essentiae, PP. Q. 112. Art. 3 ad 4; in quibusdam enim magis debet homo assistere parentibus quam uxori, SS. Q. 26. Art. 11 ad 1; ibi enim sacerdotium Christi praefertur sacerdotio legali, per hoc quod Christus assistit Pontifex futurorum bonorum, PTS. Q. 19. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 28. Art. 2 (bis); PP. Q. 40. Art. 1; PP. Q. 112. Art. 4 (decies); SS. Q. 161. Art. 5; PT. Q. 57. Art. 6; PT. Q. 83. Art. 4; et passim.

asso, āre, 1, *v. a., to roast, broil.* Sicut patet de Laurentio qui est assatus in craticula, PT. Q. 46. Art. 6 ob. 1.

associātio, ōnis, *f., union with, association.* Non enim tollitur solitudo per associationem alicuius, PP. Q. 31. Art. 3 ad 1; unde natura movet ut sit quaedam viri ad mulierem associatio, in quo est matrimonium, PTS. Q. 41. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 48. Art. 1 (bis).

associo, āre, āvi, ātum, 1; *v. a., to unite with* a person or thing, *associate with.* Ita quod homo ipse participet bonum divinum est potior ratio diligendi quam quod alius associetur ipsi in hac participatione, SS. Q. 26. Art. 4 c; ergo haec tria non magis debent associari iuramento quam aliis humanis actibus, SS. Q. 89. Art. 3 ob. 3.

assuēfacio, ere, fēci, factum, 3, *v. a., to use* or *accustom* to something, *habituate, inure,* constr. with *ad* and *acc.,* with *dat., absol.* Sed aliqui assuefiunt ad vitia, PS. Q. 71. Art. 2 ob. 2; hoc autem est contra intentionem legis, quae intendit hominem, assuefaciendo ad bona opera, inducere ad virtutem, PS. Q. 100. Art. 9 a; intentio legis erat assuefacere homines suis praeceptis, ad hoc quod sibi invicem de facili in necessitatibus subvenirent, . . ., ideo intendebat lex homines assuefacere ut facile sibi invicem bona sua communicarent, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4; tertio, ut suo baptismo assuefaceret homines ad baptismum Christi, PT. Q. 38. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 71. Art. 2; PS. Q. 92. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 95. Art. 4 (bis); PT. Q. 38. Art. 3; et passim.

assuefactio, ōnis, *f., becoming accustomed* or *inured* to a thing. Suscipiunt ordinem, quia quamvis tunc non sunt idonei ad officia quae in eis committuntur, tamen per assuefactionem idonei reddentur PTS. Q. 39. Art. 2c.

Assuerus, i, *m., Assuerus,* who married the queen Esther. He probably is to be identified with Darius, the son of Hystaspis, who began to rule eight years after the death of Cyrus. Cf. SS. Q. 12. Art. 2; SS. Q. 103. Art. 2; PTS. Q. 59. Art. 1.

assuesco, ere, ēvi, ētum, 3, *v. a., to become habituated* or *inured to.* Sicut lapis numquam assuescit ferri sursum, PS. Q. 71. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 94. Art. 2, in quot.

assuētūdo, inis, *f., a being accustomed* to a thing, *custom, habit.* Vel propter maiorem assuetudinem, vel propter meliorem dispositionem naturae, vel propter perspicacius iudicium rationis, PS. Q. 66. Art. 1 c; aptitudo ad virtutem inest nobis a natura, licet complementum virtutis sit per assuetudinem, vel per aliquam aliam causam, SS. Q. 108. Art. 2 c; maius remedium praebetur contra peccata vitanda ex gratia quam ex assuetudine nostrorum operum, PTS. Q. 25. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 63. Art. 2 (ter); PS. Q. 65. Art. 1; PS. Q. 71. Art. 2; PS. Q. 92. Art. 1; PS. Q. 95. Art. 1; PTS. Q. 14 Art. 4.

assūmo, ere, mpsi, mptum, 3, *v. a.,* (1) *to take to one's self, accept, take for one's self, receive,* (2) *take from, draw from,* (3) *take, seize,* (4) *add to, accept* as a basis for a conclusion, the Aristotelian *λαμβάνειν.* —(1), omnis assumptio ad aliquam unionem terminatur; quia assumere dicitur quasi ad se sumere, PP. Q. 51. Art. 2 ob. 2; unde ex hoc non potest concludi quod corpus hominis fuerit passibile, sed quod cibus assumptus erat passibilis, PP. Q. 97. Art. 3 ad 2; in verbo assumptionis duo importantur; videlicet principium actus et terminus; dicitur enim assumere, quasi ad se sumere, . . ., sic patet quod propriissime competit personae assumere naturam, PT. Q. 3. Art. 1 c; assumere . . . dicitur proprie quasi ad se sumere, ut sibi quocumque modo uniatur, 3 Sent. 5. 2. 2 c; non assumens aliquid extrinsecum, C. G. 2. 88; naturam humanam assumpsit, C. G. 4. 49. Cf. PT. Q. 4. Art. 4; PT. Q. 6. Art. 3; Pot. 6. 7 ad 1; C. G. 4. 55 and 93; et passim. On **communicabilitas assumentis,** see *communicabilitas*; on **corpus assumere,** see *corpus*; on **instrumentum assumere,** see *instrumentum.* — (2), nomina quae in divinam laudem sancti doctores assumunt secundum processus ipsius Dei distinguuntur, PP. Q. 13. Art. 2 ob. 2; infinitum est cuius quantitatem accipiendo semper est aliquid extra sumere, PP. Q. 14. Art. 12 ob. 1; assumere dicitur, . . ., uno modo communiter pro sumere, 3 Sent. 5. 2. 2 c; rationes assumere, C. G. 1. 2; fulcimentum aliquod falso sibi assumere, C. G. 1. 12. Cf. PP. Q. 19. Art. 11 c; PP. Q. 20. Art. 4 ad 2; PP. Q. 27. Art. 1 c; PP. Q. 33. Art. 1 ad 1; PP. Q. 67. Art. 4 c; SS. Q. 85. Art. 4 c; SS. Q. 89. Art. 1 c; C. G. 4. 50 and 62; et passim.—(3), ad astutiam pertinet assumere vias non veras, sed simulatas et apparentes, ad aliquem finem prosequendum vel bonum vel malum, SS. Q. 55. Art. 4 c.—(4), sed assumit sub alia universali, quam suggerit inclinatio passionis, et sub ea concludit, PS. Q. 77. Art. 2 ad 4; sive assumatur aliquod contentum sub universali propositione, 1 Anal. 2 b; assumpta minori infert conclusionem, 1 Cael. 14 e.

assumptibilis, e, *adj., acceptable, admissible, assumable.* Aliquid assumptibile dicitur, quasi aptum assumi a divina persona; quae quidem aptitudo non potest intelligi secundum potentiam passivam naturalem, quae non se extendit ad id quod transcendit unio personalis creaturae ad Deum. unde relinquitur quod assumptibile aliquid dicatur secundum congruentiam ad unionem praedictam, . . ., unde relinquitur quod sola natura humana sit assumptibilis, . . ., sic ergo dicitur aliqua creatura non esse assumptibilis, non ad subtrahendum aliquid potentiae divinae, . . ., quidam dicunt angelum non esse assumptibilem, quia a principio suae creationis est in sua personalitate perfectus, cum non subiaceat generationi et corruptioni, . . ., perfectio universi non est perfectio unius personae vel suppositi, sed eius quod est unum positione vel ordine, cuius plurimae partes non sunt assumptibiles, . . . unde relinquitur quod solum natura humana sit assumptibilis, PT. Q. 4. Art. 1 c; caro humana est assumptibilis a Verbo secundum ordinem quem habet ad animam rationalem sicut ad propriam formam, PT. Q. 6. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 29. Art. 1; PT. Q. 5. Art. 3; PT. Q. 6. Art. 1 (bis); PT. Q. 6. Art. 2 (quater). On **communicabilitas assumptibilis,** see *communicabilitas*; on **communitas assumptibilis,** see *communitas* under 1.

assumptio, ōnis, *f.,* (1) *assumption, admission, adoption,* (2) *taking on, drawing in,* (3) *seizure, grasping, adoption,* (4) *basis for a conclusion,* (5) *the sacrament of the altar.*—(1), omnis assumptio ad aliquam unionem terminatur; quia assumere dicitur quasi ad se sumere, PP. Q. 51. Art. 2. ob. 2; ne totaliter consumeretur, necesse erat per assumptionem cibi homini subveniri, PP. Q. 97. Art. 3 ad 1; assumptio autem (importat) actionem, secundum quam dicitur aliquis assumens; vel passionem, secundum quam dicitur aliquid assumptum, . . ., assumptio determinat terminum a quo et ad quem; dicitur enim assumptio, quasi ab alio ad se sumptio, PT. Q. 2. Art. 8 c; assumptio habet duos terminos, scilicet a quo et in quem, 3 Sent. 3. 5. 1 ad 3; secundum assumptionem formae servilis, C. G. 4. 8; assumptio veritatis intellegibilis in intellectum nostrum, C. G. 4. 8. Cf. SS. Q. 147. Art. 6; SS. Q. 148. Art. 3; PT. Q. 3. Art. 5; PT. Q. 6. Art. 5; PT. Q. 80. Art. 8; et passim. On the difference between *assumptio* and *unio,* see *unio.* — Kinds of *assumptio* in this sense are: (a), **assumptio in natura** and **assumptio in persona,** *assumption respecting a nature* and *assumption re-*

specting a person. In verbo assumptionis duo significantur, scilicet principium actionis, et terminus eius. esse autem assumptionis principium convenit naturae divinae secundum seipsam, quia eius virtute assumptio facta est: sed esse terminum assumptionis, non convenit naturae divinae secundum seipsam; sed ratione personae, in qua consideratur. et ideo primo quidem et proprissime persona dicitur assumere; secundario autem potest dici quod etiam natura assumpsit naturam ad sui personam; et secundum etiam hunc modum dicitur natura incarnata, non quasi sit in carnem conversa, sed quia naturam carnis assumpsit, PT. Q. 3. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 3. Art. 4; PT. Q. 4. Art. 2; C. G. 4. 55; et passim. — (b), **assumptio in persona**, see *assumptio in natura.* — (c), **assumptio legitima**, *the legitimate adoption of a child.* Ars imitatur naturam, et supplet defectum naturae in illis in quibus natura deficit. unde sicut per naturalem generationem aliquis filium producit; ita per ius positivum, quod est ars boni et aequi, potest aliquis alium sibi assumere in filium ad similitudinem filii naturalis, ad supplendum filiorum deperditorum defectum, propter quod praecipue adoptio est introducta. et quia assumptio importat terminum "a quo," propter quod assumens non est assumptum, oportet quod ille qui assumitur in filium, sit persona extranea. sicut ergo naturalis generatio habet terminum "ad quem," scilicet formam quae est finis generationis et terminum "a quo", scilicet formam contrariam, ita generatio legalis habet terminum "ad quem," scilicet filium vel nepotem, et terminum "a quo," scilicet personam extraneam. et sic patet quod praedicta assignatio comprehendit genus adoptionis, quia dicitur "legitima assumptio," et terminum "ad quem," quia dicitur "extraneae personae", et terminum "a quo," quia dicitur "in filium, vel nepotem," PTS. Q. 57. Art. 1 c. Cf. 4 Sent. 42. 2. 1 c.—(2), sed de sacramenti assumptione locus erit tractandi in tertia huius operis parte; de assumptione autem nominis divini nunc agendum est, SS. Q. 89 pr.; non prohibetur quaelibet assumptio divini nominis, SS. Q. 122. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 88. Art. 7; SS. Q. 98. Art. 1; PT. Q. 45. Art. 1 (quater); et passim.—(3), assumptio autem harum viarum potest dupliciter considerari: uno quidem modo in ipsa excogitatione viarum huiusmodi; et hoc proprie pertinet ad astutiam, sicut etiam excogitatio rectarum viarum ad debitum finem pertinet ad prudentiam. alio modo potest considerari talium viarum assumptio secundum executionem operis; et secundum hoc pertinet ad dolum, SS. Q. 55. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 5 pr.; PT. Q. 6. Art. 5 (bis); et passim.—(4), in syllogismis virtus propositionis universalis determinatur ad conclusionem particularem per assumptionem particularem, C. G. 3. 99; sed inducens hanc assumptionem, 1 Anal. 2 b.—(5), dicitur etiam in graeco μετάληψις, id est, assumptio, quia, ut Damascenus dicit, per hoc Filii deitatem assumimus, PT. Q. 73. Art. 4 c.

assurgo, ere, surrexi, surrectum, 3, *v. n., to rise, come to mind.* Adducor cantandi consuetudinem approbare in Ecclesia, ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis assurgat, SS. Q. 91. Art. 2, in quot. Cf. SS. Q. 148. Art. 1; SS. Q. 167. Art. 2; both in quot.

assus, a, um, *adj., roasted.* Comedebantur autem carnes illae, . . . erant autem assae igni, ad significandam passionem vel charitatem Christi, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2.

Assyrii, ōrum, *m., the Assyrians.* Sicut etiam bella et gesta illius populi exponuntur mystice, non autem bella vel gesta Assyriorum vel Romanorum, quamvis longe clariora secundum homines, PS. Q. 104. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 174. Art. 6; PT. Q. 15. Art. 3.

astrologia, ae, *f., knowledge of the stars, astronomy.* Sicut in astrologia ponitur ratio excentricorum et epicyclorum, ex hoc quod hac positione facta possunt salvari apparentia sensibilia circa motus caelestes, PP. Q. 32. Art. 1 ad 2; simili modo loquendi dicuntur astrologia et perspectiva species mathematicae, PS. Q. 35. Art. 8 c; ad astrologiam, quae considerat motus et situs astrorum, 1 Anal. 25 b; astrologia considerationem geometriae et arithmeticae applicat ad caelum et ad partes eius, 2 Phys. 3 h; in astrologia, quae est una scientiarum mathematicarum, cuius subiectum est caelum et caelestia corpora, 3 Met. 7 d. Cf. Trin. 2. 1. 3 ob. 6; 2 Phys. 3 c.

astrologus, i, *m.*, (1) *an astronomer*, a synonym of *astronomus*, (2) *astrologer.*—(1), eamdem enim conclusionem demonstrant astrologus et naturalis, puta quod terra est rotunda; sed astrologus per medium mathematicum, id est, a materia abstractum; naturalis autem per medium circa materiam consideratum, PP. Q. 1. Art. 1 ad 2; astrologus enim cognoscens eclipsim futuram per computationem caelestium motuum, scit eam in universali, PP. Q. 57. Art. 2 c; sicut astrologi praenuntiant eclipses futuras, SS. Q. 95. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 54. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 5; C. G. 1. 66; C. G. 2. 91; C. G. 3. 57; Trin. 1. 2. 3 ob. 8; 2 Phys. 3 h; 8 Phys. 23 d; et passim. — (2), quidam tamen dicunt quod isti Magi non fuerunt malefici, sed sapientes astrologi, qui apud Persas vel Chaldaeos Magi vocantur, PT. Q. 36. Art. 3 ad 2. Cf. Mem. 1 c.

astronomia, ae, *f., knowledge of the stars, astronomy.* Non est hoc astronomiae opus, a stellis scire eos qui nascuntur, sed ab hora nativitatis futura praedicere, PT. Q. 36. Art. 5, in quot.

astronomicus, a, um, *adj., astronomical.* Unde etiam imagines quas astronomicas vocant, ex operatione daemonum habent effectum, . . ., sed in hoc distant astronomicae imagines a nigromanticis, quod in nigromanticis fiunt expresse invocationes et phantasmagoria quaedam, SS. Q. 96. Art. 2 ad 2.

astrum, i, *n., a star, constellation.* Quia effectus astrorum variantur etiam in rebus corporeis, secundum diversam materiae dispositionem, PS. Q. 115. Art. 3 ad 4; de divinatione quae fit per astra, SS. Q. 95 pr.; si vero aliquis utatur consideratione astrorum ad praecognoscendum futura quae ex caelestibus causantur corporibus, puta siccitates et pluvias, et alia huiusmodi, non erit illicita divinatio nec superstitiosa, SS. Q. 95. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 5; SS. Q. 96. Art. 3; PTS. Q. 74. Art. 3; et passim.

astruo, ere, see *adstruo.*

astūtē, *adv.*, see *astutus.*

astūtia, ae, *f.*, (1) figuratively, *the quality of dexterity, adroitness, understanding, prudence*, in a good sense, (2) properly, *cunning, slyness, subtlety, craft*, in the usė of means to an end, in a bad sense. —(1), alio modo inquantum aliquis ad finem aliquem consequendum vel bonum, vel malum, utitur non veris viis, sed simulatis et apparentibus; et hoc pertinet ad peccatum astutiae. unde est quoddam peccatum prudentiae oppositum et a prudentia carnis distinctum, (c), . . . sicut prudentia abusive quandoque in malo accipitur, ita et astutia quandoque in bono; et hoc propter similitudinem unius ad alterum. proprie tamen astutia in malo accipitur, (ad 1), . . ., astutia potest consiliari et ad finem bonum, et ad finem malum; nec oportet ad finem bonum falsis viis pervenire, et simulatis, sed veris. unde etiam astutia, si ordinetur ad bonum finem, est peccatum, (ad 2), . . ., Gregorius sub "prudentia mundi" accepit omnia quae possunt ad falsam prudentiam pertinere. unde etiam sub hac comprehenditur astutia, SS. Q. 55. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 55. Art. 4; SS. Q. 92. Art. 1; SS. Q. 111. Art. 3; et passim.—(2), ad astutiam pertinet assumere vias non veras, sed simulatas et apparentes, ad aliquem finem prosequendum vel bonum vel malum. assumptio autem harum viarum potest dupliciter considerari: uno quidem modo in ipsa excogitatione viarum huiusmodi; et hoc proprie pertinet ad astutiam, sicut etiam excogitatio rectarum viarum ad debitum finem pertinet ad prudentiam. alio modo potest considerari talium viarum assumptio secundum executionem operis; et secundum hoc pertinet ad dolum, . . ., et ideo dolus importat quamdam executionem astutiae; et

secundum hoc ad astutiam pertinet, (c), . . ., sicut astutia proprie accipitur in malo, abusive autem in bono; ita autem et dolus, qui est astutiae executio, (ad 1), . . ., executio astutiae ad decipiendum, primo quidem et principaliter fit per verba, quae praecipuum locum tenent inter signa quibus homo significat aliquid alteri, (ad 2), . . . quamvis contingat quandoque quod absque astutia et dolo aliqui aperte et per violentiam malum operentur, SS. Q. 55. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 55. Art. 5; SS. Q. 55. Art. 8; SS. Q. 56. Art. 2; SS. Q. 69. Art. 2; SS. Q. 111. Art. 3; PT. Q. 39. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 3; et passim.

astūtus, a, um, *adj.*, *shrewd, sly, cunning.* Sed homines sunt infirmi et ignari; daemones autem potentes et astuti, PP. Q. 114. Art. 1 ob. 1; sed homines mites et astuti occultant iram, PS. Q. 42. Art. 5 ad 2; nycticorax, quae nocte acuti est visus, in die autem non videt, significat eos qui in temporalibus sunt astuti, in spiritualibus hebetes, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 42. Art. 5; PT. Q. 5. Art. 3; SS. Q. 51. Art. 1 ob. 1; SS. Q. 165. Art. 2; et passim. — **astūtus**, i, *m.*, *a knowing, shrewd person.* Non est aequa conditio pugnae, ut infirmus contra fortem, ignarus contra astutum exponatur ad bellum, PP. Q. 114. Art. 1 ob. 2. — **astūtē**, *adv.*, *cunningly.* Sicut dicitur prudens vel astuta lingua, quam prudens vel astutus movet ad aliquid prudenter astuteque suadendum, SS. Q. 165. Art. 2 ad 4, in quot.

asunetoi, ōn, *m.*, (Grk., ἀσύνετοι), *persons who are insensate* or *marked by a lack of reason.* Id est, homines, "boni sensus," sicut e contrario qui carent hac virtute, dicuntur asunetoi, id est, "insensati," SS. Q. 51. Art. 3 c.

at, *conj.*, *but, on the contrary, in opposition to this.* Passim.

atavus, i, *m.*, *the father of a great- great- grandfather* or *great- great- grandmother, an ancestor, forefather.* Sicut etiam apud quosdam gentilium statutum erat ut non reputarentur cives, nisi qui ex avo vel atavo cives existerent, PS. Q. 105. Art. 3 c.

Athanāsius, ii, *m.*, *Athanasius*, a celebrated archbishop of Alexandria in the time of the Emperor Constantine; a zealous persecutor of the Arians, who was persecuted by them in return; he died A.D. 377. Sed contra est quod dicit Athanasius, in suo symb. *De confess. fidei*, t. IV, col. 1582, PP. Q. 10. Art. 2 ob. 3; ut patet per Athanasium, in suo *Symbolo fidei*, col. 1582, t. 4., PP. Q. 30. Art. 2 ob. 5. Cf. PP. Q. 31. Art. 1; PP. Q. 33. Art. 1; PP. Q. 36. Art. 2; PP. Q. 39. Art. 3; PT. Q. 3. Art. 2; PT. Q. 16. Art. 6; et passim.

Athēnae, ārum, *f.*, *Athens*, the capital of Attica. Sed contra est quod Act., XVII, 16, dicitur quod cum Paulus Athenis expectaret, SS. Q. 94. Art. 1 ob. 4; quod tamen Apostolus non faciebat in locis in quibus habebat facultatem quotidie praedicandi, sicut Athenis, SS. Q. 187. Art. 3 ad 5. Cf. PP. Q. 28. Art. 4 (bis); SS. Q. 186. Art. 3.

Athēnienses, ium, *m.*, *the inhabitants of Athens, Athenians.* Anaxagoras enim, ut Augustinus refert, lib. XVIII De civ. Dei., c. XLI, col. 601, t. 7, factus est reus apud Athenienses, PP. Q. 70. Art. 3 c.

āthlēta, ae, *comm.*, *a wrestler, athlete.* Et etiam propter alicuius officii executionem, sicut athletas et milites necesse est a multis delectationibus abstinere, ut officium proprium exequantur, SS. Q. 142. Art. 1 c; si se ab illo permisit in montem duci, qui se permisit a membris illius crucifigi, . . ., sed quia, ut Origines dicit, . . ., sequebatur eum quasi athleta ad tentationem sponte proficiscens, PT. Q. 41. Art. 1, in quot.

atomus, a, um, *adj.*, *indivisible.* Quod sit atomum, id est, indivisibile, 6 Phys. 7 d.

atomus, i, *f.*, *something indivisible, atom.* Qui dixit ex concursu atomorum factum esse hunc mundum et alios infinitos, PP. Q. 47. Art. 3 c; nam et Democritus omnem actionem fieri posuit per influxionem atomorum, PP. Q. 84. Art. 6 c; Democritus enim posuit indivisibilia corpora, quae dicuntur atomi, esse principia omnium rerum, 1 Phys. 2 a; impossibile est, aliquod continuum componi ex atomis, id est, ex indivisibilibus, 6 Phys. 3 c; neque omnino aliquod continuum est atomus, id est, indivisibile, 6 Phys. 4 h. Cf. PP. Q. 115. Art. 1 (bis). — **in atomo**, i.e., **in individuo**, *in an individual.* Naturam humanam assumpsit Filius Dei in atomo, id est, in individuo, PT. Q. 4. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 2. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 5; PT. Q. 4. Art. 2.

atque, *conj.*, *and also, and besides, and even, and.* Filius mittitur, cum a quoquam cognoscitur atque percipitur, PP. Q. 43. Art. 5, in quot.; et postea subdit: vel ad consultationes et pacta quaedam significationum cum daemonibus placita atque foederata; quod pertinet ad secundum, SS. Q. 92. Art. 2 c, passim.

ātrāmentum, i, *n.*, *ink.* Sed doctrina Christi, quae est lex spiritus vitae, scribi debuit non atramento, sed Spiritu Dei vivi, PT. Q. 42. Art. 4 ad 2, in quot.

ātrium, ii, *n.*, (1) *an entrance hall in front of the Jewish tabernacle, atrium*, (2) *the Holy of Holies of the tabernacle*, (3) *a consecrated place to which fugitives from justice might flee as a refuge.*—(1), distinguebatur autem tabernaculum in duas partes: in unam quae vocabatur *Sancta Sanctorum*, quae erat occidentalis; et aliam quae vocabatur *Sancta*, quae erat ad orientem. et iterum ante tabernaculum erat atrium . . . in tabernaculum vero exterius, id est in *Sancta*, introibant sacerdotes quotidie, non autem populus, qui solum ad atrium accedebat, PS. Q. 102. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 84. Art. 1; et passim.—(2), de his atriis venitur in atrium, ubi maiestas adoratur, SS. Q. 84. Art. 1 ob. 2, in quot.—(3), si quis contumax, vel superbus fugitivum servum de atrio Ecclesiae per vim abstraxerit, nongentos solidos componat; et ibidem postea subditur, cap. XXI, SS. Q. 99. Art. 4 a, in quot.

ātrōcitas, ātis, *f.*, *the quality of atrox, cruelty.* Quod opponitur clementiae crudelitas, quae nihil aliud est quam atrocitas animi exigendis poenis, SS. Q. 159. Art. 1 ob. 3, in quot.

ātrox, ōcis, *adj.*, *cruel, fierce, atrocious.* Sicut aliquis capiens hostem atrocissimum, non statim interficit eum, PT. Q. 69. Art. 3 ad 1, in quot.

attaedians, antis, *adj.*, *wearisome, irksome.* Operatio est ei proportionata. unde si excedat illam mensuram, iam non erit proportionata, nec delectabilis, sed magis laboriosa et attaedians, PS. Q. 32. Art. 1 ad 3.

attamen, *adv.*, see *tamen.*

attendo, ere, tendi, tentum, 3, *v. a.*, (1) *to attend to something, mind*, (2) *to take into account, to fix one's eye upon, mean*, (3) *observe, perceive.*—(1), quidam vero attendentes ea quae in ista scientia tractantur, et non ad rationem secundum quam considerantur, assignaverunt aliter materiam huius scientiae, PP. Q. 1. Art. 7 c; si recte attenditur, C. G. 2. 29. Passim.—(2), propter rationem communem quam in diversis attendit, prout sunt divino lumine cognoscibilia, PP. Q. 1. Art. 4 c; aut ista communitas attenditur secundum rem, aut secundum rationem, PP. Q. 30. Art. 4 ob. 3; ubi attenditur aequalitas secundum quantitatem virtualem aequalitas includit in se similitudinem, PP. Q. 42. Art. 1 ad 2; perfecta autem assimilatio effectus ad causam attenditur, quando effectus imitatur causam secundum illud per quod causa producit effectum, PP. Q. 50. Art. 1 c; totalitas secunda quae attenditur secundum rationis et essentiae perfectionem, PP. Q. 76. Art. 8 c; similitudo imaginis attenditur in natura humana, secundum quod est capax Dei, PT. Q. 4. Art. 1 ad 2; nobilitas enim scientiae attenditur, C. G. 1. 70; per hoc magis attenderetur habitudo rerum, C. G. 1. 72. Cf. C. G. 2. 19; C. G. 2. 46; C. G. 3. 110; et passim.—(3), sic in omni eo quod movetur, attenditur aliqua compositio, PP. Q. 9. Art. 1 c; sed attendendum est quod actus rationis potest considerari dupliciter, PS. Q. 17. Art. 6 c; sed in hoc est attendenda differentia, C. G. 3. 92. Passim.

attentē, *adv., attentively, carefully.* Unde si aliquis attente cogitet illud quod dicit, non tamen cogitet se dicere illud, non multum postea recolit se dixisse, PT. Q. 83. Art. 6 ad 5; quia illud attentius operamur in quo delectamur, PS. Q. 33. Art. 3 c; et facit hominem attentius consiliari et operari, PS. Q. 44. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 4. Art. 1.

attentio, ōnis, *f., attention.* Sic attentio absolute orationi necessaria est, . . ., ad hunc effectum non ex necessitate requiritur quod attentio adsit orationi per totum, sed vis primae intentionis, qua aliquis ad orandum accedit, reddit totam orationem meritoriam, . . ., ad hoc de necessitate requiritur in oratione attentio, . . ., triplex est attentio, quae orationi vocali potest adhiberi: una quidem, qua attenditur ad verba ne aliquis in eis erret; secunda qua attenditur ad sensum verborum; tertia, qua attenditur ad finem orationis, scilicet ad Deum, et ad rem pro qua oratur; quae quidem est maxime necessaria et hanc etiam possunt habere idiotae; et quandoque in tantum abundat haec attentio, qua mens fertur in Deum, ut etiam aliorum omnium mens obliviscatur, SS. Q. 83. Art. 13 c. Cf. PS. Q. 33. Art. 3 (bis); PS. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 40. Art. 8; SS. Q. 129. Art. 3; SS. Q. 181. Art. 2; PT. Q. 30. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 4; et passim. — Kinds of *attentio* are: (a), **attentio actualis** and **attentio secundum virtutem**, *actual attention* or *attention taking place in reality* and *virtual attention* or *attention continuing because of the power of a previous attention.* Cf. 4 Sent. 15. 4. 2. 4 c. — (b), **attentio ad finem orationis, attentio ad petitionem ipsam seu ad sensum verborum** and **attentio ad verba**, *attention on the aim of prayer, on the petition in prayer,* or *on the thought contained in it* and *on the words of the prayer.* Cf. 4 Sent. 15. 4. 2. 5 c; SS. Q. 83. Art. 13 c; 1 Cor. 14. 3. — (c), **attentio ad petitionem ipsam**, see *attentio ad finem orationis.* — (d), **attentio ad sensum verborum**, see *attentio ad finem orationis.* — (e), **attentio ad verba**, see *attentio ad finem orationis.* — (f), **attentio secundum virtutem**, see *attentio actualis.*

attento, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to do, try, make trial of, attempt,* (2) *to attempt to lead someone from right, tempt, entice to evil.*—(1), et tamen potest dici quod etsi Deo nullus possit nocere, . . ., potest tamen nocumentum attentare in his quae Dei sunt, PS. Q. 73. Art. 8 ad 2; possent multa pericula contingere, dum extranei non habentes adhuc amorem firmatum ad bonum publicum, aliqua contra populum attentarent, PS. Q. 105. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 21. Art. 4; SS. Q. 130. Art. 1; SS. Q. 130. Art. 2; SS. Q. 131. Art. 2; SS. Q. 133. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 10; SS. Q. 172. Art. 3; PT. Q. 28. Art. 3; PT. Q. 41. Art. 4.—(2), diabolus autem magis attentat aliquem cum est solitarius, PT. Q. 41. Art. 2 c.

attenuo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to diminish, lessen, to render weak, thin.* Oportebat tamen non ita attenuare corporalem cultum Dei, ut homines ad cultum Dei, ut homines ad cultum daemonum declinarent, PS. Q. 101. Art. 3 ad 3; in quo lex attenuavit superstitionem gentilium, qui non solum per contactum immundi dicebant immunditiam contrahi, sed etiam per collocutionem, aut per aspectum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4; si ieiunando, vel alias corpus suum attenuando impotentem se reddat ad debiti solutionem, quod non videtur verum, PTS. Q. 64. Art. 1 ob. 3. Cf. PTS. Q. 14. Art. 13, in quot.

attero, ere, trīvi, trītum, 3, *v. a.,* (1) *to weaken, exhaust, wear out, waste,* (2) *masticate, chew,* (3) *pass away* or *out of existence.*—(1), incassum ergo per abstinentiam caro atteritur si inordinatis motibus dimissa mens vitiis dissipatur, SS. Q. 147. Art. 1, in quot.—(2), et in veritate manibus sacerdotum tractari, frangi, et fidelium dentibus atteri, PT. Q. 77. Art. 7, in quot.—(3), caelum nunquam atteretur quantum ad substantiam, sed quantum ad effectum virtutis, per quam movet ad generationem et corruptionem inferiorum, PTS. Q. 75. Art. 1 ad 1. Cf. PTS. Q. 75. Art. 1 ob. 1; PTS. Q. 77. Art. 1 ob. 4; PTS. Q. 77. Art. 3 ob. 1. — **attrita**, ōrum, *n., objects ground* or *rubbed by friction.* Attritio dicit accessum ad perfectam contritionem; unde in corporalibus dicuntur attrita quae aliquo modo sunt comminuta, sed non perfecte, PTS. Q. 1. Art. 2 ad 2.

attestātio, ōnis, *f., an attesting, attestation, testimony.* Et hoc totum est, ut peccatum impediatur quod in tali coniunctione esse potest, cap. "Quoties aliqui," et cap., "Super eo," XXII, *De testibus et attestationibus*, et cap, "Litteras," *De iuram. calumn.*, PTS. Q. 55. Art. 11 c.

attestor, āri, ātus, 1, *v. dep., to bear witness to, attest, prove, confirm, corroborate.* Dolere de malo culpae propter se attestatur voluntatis bonitati, cui malum culpae opponitur, PP. Q. 64. Art. 3 ad 3; hoc ipsum quod sic a Deo abducunt attestatur quod sunt a Deo, PP. Q. 65. Art. 1; plurimae enim sanctorum auctoritates attestantur hominem in statu innocentiae gratiam habuisse, PP. Q. 95. Art. 1 ad 3; huic veritati auctoritates Scripturae canonicae manifeste attestantur, et documenta sanctorum Patrum, PTS. Q. 69. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 2; PP. Q. 66. Art. 1; PP. Q. 118. Art. 1; PS. Q. 39. Art. 1; PS. Q. 44. Art. 1; PS. Q. 93. Art. 6; PT. Q. 1. Art. 5; et passim.

attinentia, ae, *f., relationship, kinship.* Invenimus autem in processu attinentiae duos modos, quibus vinculum huiusmodi causatur: unus est per carnis propagationem, et hic semper facit eamdem speciem attinentiae; . . . unde si ille modus procedendi iteratur, non erit affinitas, sed aliud attinentiae genus. unde persona quae matrimonialiter affini coniungitur, non est affinis, sed est aliud genus attinentiae, quod dicitur secundum affinitatis genus, . . ., sicut illa attinentia quae ex sponsalibus contrahitur, . . . , uxor viri efficitur eiusdem attinentiae consanguineis viri quantum ad gradum eumdem, sed non quantum ad idem attinentiae genus, . . . utroque modo aliqua attinentia, mediante praedicta muliere, secundum antiqua iura nihil proveniebat, PTS. Q. 55. Art. 5 c. Cf. PTS. Q. 55. Art. 1; PTS. Q. 55. Art. 7 (bis); PTS. Q. 55. Art. 8; PTS. Q. 56. Art. 5. On **genus attinentiae**, see *genus* under 2; on **gradus attinentiae**, see *gradus* under 1; on **processus attinentiae**, see *processus* under 1; on **propinquitas attinentiae**, see *propinquitas* under 2; on **species attinentiae**, see *species* under 8.

attineo, ēre, tinui, tentum, 2, *v. a.* and *n., to pertain to, be related to,* constr. with the *dat.* or *ad* and *acc.* Quia scilicet ex parte patris ei attinebat, SS. Q. 110. Art. 3 ad 3; sicque animam nasci fatemur ex utero, non quia antequam nasceretur, quantum ad se attinet, ipsa penitus non fuisset, PT. Q. 35. Art. 2 ad 1; sed secundum computationem canonicam duo fratres attinent sibi in primo gradu, (c), . . ., sed tamen, intensive loquendo, magis attinet alicui personae pater quam frater, quia frater non attinet ei, nisi in quantum est ex eodem patre, PTS. Q. 54. Art. 2 ad 5. Cf. SS. Q. 25. Art. 1 (bis); PTS. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 45. Art. 5; PTS. Q. 54. Art. 2 (ter); PTS. Q. 55. Art. 5; et passim.

attingo, ere, tigi, tactum, 3, *v. a., to attain to, pertain to, come in contact with, reach,* const., with *acc.*, with *ad* and *acc.*, and *absol.* In quantum virtute sua finita possent attingere quaedam loca, quae prius non attingebant, PP. Q. 9. Art. 2 c; in tantum enim unumquodque perfectum est, in quantum ad suum principium attingit, PP. Q. 12. Art. 1 c; attingere vero mente Deum qualitercumque magna est beatitudo, PP. Q. 12. Art. 7 c; sed deficimus in totaliter attingendo, PP. Q. 85. Art. 6 c; sicut homo attingit angelum secundum intellectum, SS. Q. 52. Art. 2 ob. 1; sicut cum credimus Deo, credendo Deum attingimus, SS. Q. 81. Art. 5 c; sed non omnes vires animae attingunt ad cognoscendum et amandum Deum, PT. Q. 46. Art. 8 ob. 3. Cf. SS. Q. 2. Art. 2; SS. Q. 33. Art. 2; SS. Q. 81. Art. 6; SS. Q. 184. Art. 1; PT. Q. 29. Art. 3; et passim.

attollo, ere, no perf. or sup., 3, *v. a., to lift* or *raise up, raise, elevate.* Ponit multas alias differentias motuum, ad similitudinem volatilium caeli; quorum quaedam nunc ad altiora se attollunt, SS. Q.

180. Art. 6, in quot.; praedestinata est ista humanae naturae tanta et tam celsa et summa subvectio, ut quo attolleretur altius non haberet, PT. Q. 24. Art. 2, in quot.

attondeo, ere, tondi, tonsum, 2, *v. a., to shave, shear, clip, crop.* Videtur quod ordinati non debeant coronae rasuram habere, quia Dominus comminatur captivitatem et dispersionem his qui sic attondentur, PTS. Q. 40. Art. 1 ob. 1.

attractīvus, a, um, *adj., attractive, pleasing.* In motibus autem appetitivae partis, bonum habet quasi virtutem attractivam, PS. Q. 23. Art. 4 c; quia spes est motus in bonum secundum rationem boni, quod de sua ratione est attractivum, PS. Q. 25. Art. 3 c; obiectum autem spei, quod est bonum arduum, habet quidem rationem attractivi, PS. Q. 40. Art. 4 c.

attraho, ere, traxi, tractum, 3, *v. a., to draw, lead, bring, move, attract.* Sed timor servilis et initialis respiciunt poenam, per quam homines attrahuntur ad Deum, divinitus inflictam vel comminatam, SS. Q. 19. Art. 2 ad 4; ipsa etiam voluptas fortius movet attrahendo, quam tristitia de carentia voluptatis retrahendo, quia carentia voluptatis est purus defectus, SS. Q. 138. Art. 1 c; ex hoc autem quod nobis appropinquare voluit per carnis assumptionem, magis nos ad se cognoscendum attraxit, PT. Q. 1. Art. 2 ad 3; in cognitionem veritatis, quae mundo apparuit attrahebat, PT. Q. 38. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 118. Art. 1; PS. Q. 26. Art. 3; PS. Q. 33. Art. 3; PS. Q. 89. Art. 4; SS. Q. 161. Art. 1; PTS. Q. 11. Art. 1: PTS. Q. 65. Art. 1; et passim.

attribuo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a., to attribute* or *impute to one, charge with, ascribe to.* Sicut dictum est de omnibus nominibus quae attribuuntur Deo, PP. Q. 108. Art. 5 c; sed beatitudines dicuntur solum perfecta opera, quae etiam ratione suae perfectionis magis attribuuntur donis quam virtutibus, PS. Q. 70. Art. 2 c; et ideo peccatum mortale non attribuitur sensualitati, sed rationi, PS. Q. 74. Art. 4 ad 1; non autem id quod conveniret personae Patris ratione propriae personae, posset attribui personae Filii aut Spiritus sancti, propter distinctionem personarum, quae remaneret, PT. Q. 3. Art. 6 ad 3; iudicium autem Filio hominis attribuitur, quia secundum humanam naturam omnibus apparebit tam bonis quam malis, PTS. Q. 92. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 5; PS. Q. 111. Art. 2; SS. Q. 14. Art. 3; PT. Q. 20. Art. 1; PT. Q. 57. Art. 5; PT. Q. 62. Art. 1; et passim.

attribūtio, ōnis, *f., attribution, assignment of a quality* as something peculiar. Potest etiam huius attributionis communis ratio accipi ex appropriatione essentialium attributorum, PP. Q. 45. Art. 6 ad 2; in attributione beatitudinem ad dona possunt duo considerari, . . ., et hunc modum attributionis sequitur Augustinus, PS. Q. 69. Art. 3 ad 3; quae attributionem habent ad illam naturam, 4 Pol. 1 a. Cf. Ente 4 d.

attributum, i, *n., attribute,* i.e., that quality which benefits a thing in a peculiar and original manner, so that, if other things share in it, it befits that thing above all and for the most part. Cf. PP. Q. 39. Art. 8 c. Secundum bonitatem et huiusmodi alia attributa non accipiuntur aliae possessiones nisi verbi et amoris, PP. Q. 27. Art. 5 ad 2; dicimus attributa ratione differre, 1 Sent. 2. 1. 3 c; attributa appropriata personis; 3 Sent. 4. 1. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 27. Art. 5; PP. Q. 45. Art. 6 (bis); PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 81. Art. 3 (bis); PTS. Q. 7. Art. 3; et passim. On **communitas attributi,** see *communitas* under 1. — Kinds of *attributum* are: (a), **attributum absolutum,** *the irrelative attribute.* Cf. Pot. 8. 1 ob. 7. — (b), **attributum divinum,** *the divine attribute.* Cf. Pot. 8. 1. 4 c. — (c), **attributum essentiale seu naturale** and **attributum personale,** *the essential* or *natural* and *the personal attribute.* Ad manifestationem fidei conveniens fuit essentialia attributa personis appropriari, . . . , essentialia vero attributa sunt nobis magis manifesta secundum rationem quam propria personarum; quia ex creaturis ex quibus cognitionem accipimus, possumus per certitudinem devenire in cognitionem essentialium attributorum, non autem in cognitionem personalium proprietatum, . . ., sicut igitur similitudine vestigii vel imaginis in creaturis inventa utimur ad manifestationem divinarum personarum, ita et essentialibus attributis. et haec manifestatio personarum per essentialia attributa appropriatio nominatur. possunt autem manifestari personae divinae per essentialia attributa dupliciter, PP. Q. 39. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 32. Art. 1 ad 1; PP. Q. 41. Art. 1; PP. Q. 45. Art. 6 (quater); PT. Q. 3. Art. 3 c; 1 Sent. 3. 1. 4 c; 8 Exp. 1; Pot. 3. 15 ob. 4; Pot. 8. 1 ad 7; Pot. 8. 2 ad 4; Pot. 9. 5 ob. 16; et passim. — (d), **attributum naturale,** see *attributum essentiale.* — (e), **attributum participatum,** *the imparted* or *shared attribute.* Cf. 1 Sent. 15. 5. 1 ob. 3.— (f), **attributum personale,** see *attributum essentiale.* — (g), **attributum potentiae,** *the attribute of power.* Sed vis divina non videtur pertinere ad praedestinationem sed magis ad attributum potentiae, PP. Q. 24. Art. 1 ob. 2; unde secundum potentiam accipitur actio ad extra; et sic secundum attributum potentiae non accipitur processio divinae personae sed solum processio creaturarum, PP. Q. 27. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 32. Art. 3.

attritio, ōnis, *f.,* (1) *rubbing, imperfect grinding, breaking,* (2) *incomplete compunction of heart, imperfect sorrow for sins.*—(1), ut fractio et attritio dentium referatur ad speciem sacramentalem sub qua vere est corpus Christi, PT. Q. 77. Art. 7 ad 3; sed cessante motu caeli, quod dicitur eius attritio, non erit tempus, nec nox nec dies, PTS. Q. 77. Art. 3 ob. 1; attritio dicit accessum ad perfectam contritionem, unde in corporalibus dicuntur attrita, quae aliquo modo sunt comminuta, sed non perfecte, sed contritio dicitur, quando omnes partes tritae sunt simul per divisionem ad minima, 4 Sent. 17. 2. 1. 2 ad 3.—(2), ideo significat attritio in spiritualibus quamdam displicentiam de peccatis commissis, sed non perfectam, PTS. Q. 1. Art. 2 ad 2; attritionis principium est timor servilis, PTS. Q. 1. Art. 3 a; attritio autem et contritio non dicunt habitum, sed actum tantum, PTS. Q. 1. Art. 3 c. On the difference between *attritio* and *contritio,* see *contritio* under 2.

auctor, ōris, *comm.,* (1) *author, originator,* (2) *teacher.*—(1), auctor sacrae Scripturae est Deus, PP. Q. 1. Art. 10 c; sed beata Virgo Maria tantam gratiae obtinuit plenitudinem, ut esset propinquissima auctori gratiae, PT. Q. 27. Art. 5 ad 1; nomen auctoris addit super rationem principii hoc, quod est non esse ab aliquo, 1 Sent. 29. 1. 1 c; sicut Deus est auctor naturae, ita est et auctor gratiae, 1 Sent. 46. 1. 4 ob. 4; huius positionis auctor videtur Avicebron, 2 Sent. 3. 1. 1 c; qui totus rei auctor est , 2 Sent. 18. 1. 2 c; auctor, qui naturam condidit, 4 Sent. 3. 1. 1 c; Deus non est auctor tendendi ad non esse, Pot. 3. 16 ad 3; auctorem libri de causis, Verit. 21. 5 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 2; PS. Q. 101. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 3; SS. Q. 104. Art. 4; PT. Q.41. Art. 2; et passim.—(2), hic auctores nostros nominat eos, qui libros canonicos ediderunt, 2 Sent. 14 exp.; omnes auctores distinguentes irascibilem a concupiscibili, sive sancti, sive philosophi, 3 Sent. 26. 2. 2 ad 1; secundum tres auctores oportet dicere, Verit. 21. 5 c.

auctōritas, ātis, *f.,* (1) *source, authorship,* (2) *the statement of an important person, a passage from a distinguished book,* (3) *authority, weight,* (4) *might, power.*—(1), fontalitas et auctoritas nihil aliud significant in divinis, quam principium originis, PP. Q. 33. Art. 4 ad 1; ex qua auctoritate habetur quod scientia dirigit pietatem, SS. Q. 9. Art. 3 ob. 2. Cf. Pot. 10. 1 ad 9. On **clavis auctoritatis,** see *clavis* under 2; on **potestas auctoritatis,** see *potestas* under 3. **per auctoritatem,** *in the manner of authorship* or *of the principal cause, authoritatively,* a synonym of *auctoritative, per modum auctoritatis* or *principalis agentis,* the opposite of *instrumentaliter* or *per modum instrumenti* or *ministraliter.* Augustinus autem negat Christum, secundum quod homo est, dare Spiritum sanctum per auctoritatem, PT. Q. 8. Art. 1 ad 1; nam secundum quod est Deus, operatur in sacramentis per auctoritatem; secundum autem

quod est homo, operatur ad interiores effectus sacramentorum meritorie et efficienter, sed instrumentaliter, PT. Q. 64. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 98. Art. 3; SS. Q. 124. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 11; PT. Q. 55. Art. 5; PTS. Q. 71. Art. 12; et passim.—(2), sicut per auctoritates sacrae doctrinae disputamus contra haereticos, et per unum articulum contra negantes alium, PP. Q. 1. Art. 8 c; ut ex auctoritate Augustini inducta patet, PP. Q. 5. Art. 5 ob. 5; auctoritas illa loquitur de similitudine quae est per participationem luminis gloriae, PP. Q. 12. Art. 2 ad 1; non conveniunt nobiscum in auctoritate alicuius scripturae, C. G. 1. 2. Cf. PS. Q. 37. Art. 3; PS. Q. 41. Art. 4; PS. Q. 114. Art. 6; SS. Q. 1. Art. 6; C. G. 3. 89; et passim.—(3), tum ad declarandum auctoritatem virorum per quos ad nos revelatio divina processit, PP. Q. 1. Art. 2 ad 2; expressum fuit auctoritate Romani Pontificis, cuius auctoritate etiam antiqua concilia congregabantur et confirmabantur, PP. Q. 36. Art. 2 ad 2; liber ille auctoritatem non habet, PP. Q. 77. Art. 8 ad 1; huic etiam auctoritas Augustini concordat, C. G. 1. 7; huic autem veritati divina auctoritas testimonium perhibet, C. G. 1. 15. Cf. PP. Q. 79. Art. 8 ad 1; PS. Q. 99. Art. 2; SS. Q. 2. Art. 9; SS. Q. 40. Art. 2; SS. Q. 66. Art. 5; C. G. 2. 61; C. G. 3. 1 and 54; 2 Sent. 14. 1. 2 ad 1; 4 Sent. 34. 1. 3 c; 8 Phys. 3 a; et passim.—(4), principes, qui propter huiusmodi casus habent auctoritatem in legibus dispensandi, PS. Q. 96. Art. 6 c; ille aliquid facit, cuius auctoritate fit, SS. Q. 64. Art. 3 c; vindicta quae fit auctoritate publicae potestatis, secundum sententiam iudicis, pertinet ad iustitiam commutativam, SS. Q. 80. Art. 1 ad 1; mittens autem auctoritatem aliquam habens, C. G. 4. 24. Cf. SS. Q. 88. Art. 10; C. G. 3. 125; C. G. 4. 72; et passim. — Kinds of *auctoritas* in this sense are: (a), **auctoritas adquisita** and **auctoritas naturalis**, *the acquired power* and *the power of nature* or *natural power*. Est quasi auctoritas secundaria et acquisitia: et prima est naturalis et aeterna, PTS, Q. 90. Art. 1. Cf. 4 Sent. 48. 1. 1 ad 1. — (b), **auctoritas aeterna**, *the eternal power*. — See *auctoritas adquisita*. — (c), **auctoritas alterius** and **auctoritas propria**, *the power of another* and *one's own power*. Religio non sic instituitur ad militandum quod religiosis propria auctoritate liceat bella gerere, sed solum auctoritate principum vel Ecclesiae, SS. Q. 188. Art. 3 ad 4. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 64. Art. 4; SS. Q. 188. Art. 3; SS. Q. 188. Art. 4 ad 2; Relig. 4; et passim. — (d), **auctoritas commissa** and **auctoritas ordinaria**, *power committed to someone* and *ordinary power* or *power befitting one according to the usual order*. Cf. Relig. 4. — (e), **auctoritas divina** and **auctoritas humana**, *divine power* and *human power*. Similiter etiam non est ius positivum, quia non innititur auctoritati humanae, sed auctoritati divinae, SS. Q. 57. Art. 2. Cf. PS. Q. 100. Art. 8; SS. Q. 4. Art. 1; SS. Q. 96. Art. 3; SS. Q. 104. Art. 3; 8 Phys. 3 a; et passim. — (f), **auctoritas dominii** and **auctoritas secundaria**, *the power of authority* or *of a lord* and *secondary* or *subordinate power*. In Christo secundum divinam naturam est auctoritas dominii respectu universalis creaturae ex iure creationis; sed in ipso secundum humanam naturam est auctoritas dominii, quam promeruit per passionem, PTS. Q. 90. Art. 1 ad 1. Cf. 4 Sent. 48. 1. 1 ad 1. — (g), **auctoritas humana**, see *auctoritas divina*. — (h), **auctoritas immediata**, *immediate power*. Cf. Relig. 4. — (i), **auctoritas naturalis**, see *auctoritas adquisita*. — (j), **auctoritas ordinaria**, see *auctoritas commissa*. — (k), **auctoritas plena**, *full power*. Cf. Relig. 4. — (l), **auctoritas primaeva**, *primitive* or *original power*. Quamvis apud Deum remaneat primaeva auctoritas iudicandi, hominibus tamen committitur a Deo iudiciaria potestas respectu eorum qui eorum iurisdictioni subiciuntur, PT. Q. 59. Art. 2 c. — (m), **auctoritas propria**, see *auctoritas alterius*. — (n), **auctoritas publica**, *public power* or *power of the state*. Sicut lex condi non potest nisi publica auctoritate, ita nec iudicium ferri potest nisi publica auctoritate, . . ., ideo sicut iniustum esset ut aliquis constringeret alium ad legem servandam, quae non esset publica auctoritate sancita, ita etiam iniustum est, si aliquis compellat aliquem ferre iudicium quod publica auctoritate non fertur, (c), . . ., ideo iniustum est quod aliquis iudicetur ab eo qui publicam auctoritatem non habet, (ad 1), . . . ideo per eorum defectum non dicitur usurpatum iudicium, sicut per defectum publicae auctoritatis, ex qua iudicium vim coactivam habet, SS. Q. 60 Art. 6 ad 4. Cf. SS. Q. 41. Art. 1; SS. Q. 64. Art. 3 c; SS. Q. 64. Art. 7 (bis); SS. Q. 64. Art. 5 ad 2; et passim. — (o), **auctoritas secundaria**, see *auctoritas dominii*.

auctoritativē, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of the author*, *authoritatively*, a synonym of *per auctoritatem* or *per modum auctoritatis*, the opposite of *ministerialiter* and *instrumentaliter*. Dare gratiam aut Spiritum sanctum convenit Christo secundum quod est Deus, auctoritative, PT. Q. 8. Art. 1 ad 1; licet auctoritative peccatum auferre conveniat Christo, secundum quod est Deus, tamen satisfacere pro peccato humani generis convenit ei, secundum quod est homo, PT. Q. 26. Art. 2 ad 3; Christus autem est principium gratiae, secundum Divinitatem quidem auctoritative, secundum humanitatem vero instrumentaliter, PT. Q. 27. Art. 5 c.

audācia, ae, *f.*, (1) in a good sense, *daring*, *intrepidity*, *courage*, *valor*, (2) in a bad sense, *audacity*, *presumption*, *temerity*, *insolence*, *impudence*. — (1), sed audacia aggreditur periculum imminens propter victoriam sui supra ipsum periculum, PS. Q. 45. Art. 1 c; sicut spes est principium audaciae, ita timor est principium desperationis. unde sicut ad fortem, qui utitur audacia moderate, praeexigitur spes; ita e converso desperatio ex aliquo timore procedit, SS. Q. 125. Art. 2 ad 3; audacia, . . . est quaedam passio. passio autem quandoque quidem est moderata secundum rationem, quandoque autem caret moderationis vel per excessum, vel per defectum; et secundum hoc est passio vitiosa, (c), . . ., audacia ibi sumitur, secundum quod est moderata ratione; sic enim pertinet ad virtutem fortitudinis, (ad 1), . . ., ideo audacia, quae operatur ad velocitatem operandi, intantum laudabilis est, inquantum a ratione ordinatur, SS. Q. 127. Art. 1 ad 2; prosecutio mali terribilis pertinet ad audaciam, (c), . . ., ideo audacia, quae insequitur malum, est post spem, quae insequitur bonum, (ad 1), . . ., ideo sicut spes est prior quam audacia, ita timor est prior quam desperatio; et sicut ex timore non semper sequitur desperatio, sed quando fuerit intensus, ita ex spe non semper sequitur audacia, sed quando fuerit vehemens, (ad 2), . . ., audacia, licet sit circa malum, cui coniunctum est bonum victoriae secundum aestimationem audacis, tamen respicit malum, PS. Q. 45. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 109. Art. 4; SS. Q. 123. Art. 3; SS. Q. 123. Art. 11; SS. Q. 127. Art. 2; SS. Q. 150. Art. 1; SS. Q. 161. Art. 2; et passim.—(2), tumor mentis non accipitur hic pro superbia; sed pro quodam conatu sive audacia hominis intentantis vindictam; audacia autem est vitium fortitudini oppositum, SS. Q. 158. Art. 7 ad 3. Cf. PS. Q. 61. Art. 4 ad 1; SS. Q. 126. Art. 2; SS. Q. 162. Art. 7; SS. Q. 127. Art. 1 and 2; SS. Q. 170. Art. 1; et passim.

audacter, *adv.*, see *audax*.

audax, ācis, *adj.*, *daring*, in a good sense, but oftener in a bad sense, *bold*, *courageous*, *spirited*; *audacious*, *rash*, *presumptuous*, *foolhardy*. Ex quo sequitur quod irati redduntur prompti et audaces ad invadendum, PS. Q. 44. Art. 1 ad 1; iniusta passi audaciores esse solent; sicut etiam bestiae, cum percutiuntur, . . ., unde illi qui se bene habent ad divina, audaciores sunt, PS. Q. 45. Art. 3 ob. 3; audaces autem propter solam aestimationem facientem spem et excludentem timorem, (c), . . ., sed in audacibus revocatur calor ad cor, in timentibus autem ad inferiora, PS. Q. 45. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 45. Art. 2; SS. Q. 108. Art. 4; SS. Q. 123. Art. 10; SS. Q. 127. Art. 1; SS. Q. 127. Art. 2; SS. Q. 162. Art. 7; PT. Q. 64. Art. 6; PT. Q. 82. Art. 5; PTS. Q. 36. Art. 5; et passim. — **audacter**, *adv.*, *boldly*, *courageously*, *audaciously*. Ex multitudine caloris et spirituum in interioribus magnificatur cor ad audacter aliquid aggrediendum, PS. Q. 44. Art. 1 ob. 1; remoto enim timore,

aliquis et fortiter sustinet, et audacter aggreditur, SS. Q. 126. Art. 2 ob. 1. Cf. PS. Q. 45. Art. 2; SS. Q. 122. Art. 1, in quot. — *sup.* *audacissime.* Cf. SS. Q. 187. Art. 1, in quot.

audeo, ēre, ausum, 2, *v. a.* and *n.*, *to venture, dare, be bold, be courageous.* Sic in hoc mundo quidam audent mala reprehendere, quorum causas non vident, PP. Q. 72. Art. 1 ad 6; non audeo praecipitare sententiam, SS. Q. 10. Art. 3 ob. 1; orationem autem praecedit obsecratio, quia ex consideratione divinae bonitatis ad eum audemus accedere, SS. Q. 83. Art. 17 ad 3; avarus autem nec aliis, nec sibi prodest, quia non audet uti etiam ad suam utilitatem bonis suis, SS. Q. 119. Art. 3 ad 1; hoc enim dicunt illi vel maxime pagani, qui Christum culpare aut blasphemare non audent, eique tribuunt excellentissimam sapientiam, sed tamen tamquam homini, PT. Q. 42. Art. 4 ob. 3. Cf. PS. Q. 33. Art. 2; SS. Q. 129. Art. 5; SS. Q. 152. Art. 5; SS. Q. 161. Art. 2; PT. Q. 44. Art. 1; PT. Q. 52. Art. 2; et passim.

audibilis, e, *adj., possible of being heard, audible.* Sonus autem audibilis fit in aere, PP. Q. 77. Art. 4 c; inquantum sunt quidam soni audibiles, SS. Q. 72. Art. 1 ad 1; sed una de conditionibus quae requiruntur ad hoc quod oratio sit audibilis est ut aliquis oret pro seipso, SS. Q. 83. Art. 7 ob. 2; fit enim doctrina per locutionem, locutio autem est signum audibile interioris conceptus, . . ., aliud vero obiectum doctrinae est ex parte sermonis audibilis, SS. Q. 181. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 3; PP. Q. 5. Art. 2.

audio, īre, īvi, ītum, 4, *v. a.*, (1) *to hear, perceive* or *understand by hearing, learn,* (2) *hear, listen to, obey, heed.*— (1), sicut in illis qui nihil audierunt de fide, SS. Q. 10. Art. 1 c; si aliquis detractiones audiat absque resistentia, videtur detractori consentire, SS. Q. 73. Art. 4; nonne quotidie Evangelium in Ecclesia legitur et auditur ab omnibus?, SS. Q. 96. Art. 4 ob. 4; sicut leo delectatur videns cervum vel audiens vocem eius, propter cibum, SS. Q. 141. Art. 4 ad 3; in verba blasphemiae prorumpens, et nomen Christi audire nolens, PTS. Q. 59. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 2. Art. 1; PP. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 7; SS. Q. 73. Art. 4; SS. Q. 147. Art. 5; PT. Q. 55. Art. 2; PTS. Q. 2. Art. 3; et passim.—(2), maior est potentia eius qui praecipit et docet, quam eius qui obedit et audit, PP. Q. 42. Art. 6 ob. 2; quorum aliqui semper ei assistunt et eius praecepta immediate audiunt, PP. Q. 112. Art. 3 c; nam et peccatores Deus audit peccatorum veniam petentes, quam non merentur, PS. Q. 114. Art. 9 ad 1; ut aperiantur aures ad audiendum mandata Dei, PT. Q. 71. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 6. Art. 1; SS. Q. 8. Art. 5; SS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 83. Art. 13; PT. Q. 43. Art. 4; et passim. — **confessionem audire,** *to hear confession,* i.e., on the part of a duly authorized person. Ita etiam religiones instituuntur ad praedicandum et confessiones audiendum, non quidem auctoritate propria, sed auctoritate praelatorum superiorum et inferiorum, . . ., a praelatis non conceditur talibus religiosis ut quilibet indifferenter possit praedicare, vel confessiones audire; sed secundum moderationem eorum qui huiusmodi religionibus praeficiuntur, vel secundum taxationem ipsorum praelatorum, SS. Q. 188. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 189. Art. 7; PTS. Q. 8. Art. 5; PTS. Q. 9. Art. 4; PTS. Q. 11. Art. 5; et passim. — **audire missam,** *to hear mass,* i.e., take part in the holy sacrifice of the mass. Ideo non licet a praedictis communionem accipere, aut eorum missam audire, . . ., ideo peccat quicumque eorum missam audit, vel ab eis accipit sacramenta, . . ., ideo usque ad sententiam Ecclesiae licet ab eis communionem accipere et eorum missam audire, PT. Q. 82. Art. 9 c. — **audiens,** entis, *m.* or *f., he who listens, a listener.* Utrobique enim animus audientis certificatur de posterioribus per priora, PP. Q. 84. Art. 3 ad 3; videntium enim unum et idem miraculum, et audientium eamdem praedicationem, quidam credunt, et quidam non credunt, SS. Q. 6. Art. 1 c; sic obiectum doctrinae est ipse audiens, SS. Q. 181. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 107. Art. 1; PP. Q. 107. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 7 (bis); SS. Q. 91. Art. 2; SS. Q. 178. Art. 2; et passim.

auditio, ōnis, *f., a hearing, a listening to.* In demonstratione Patris et auditione Filii non intelligitur, PP. Q. 42. Art. 6 ad 2; utpote visio ad videndum et auditio ad audiendum, PP. Q. 80. Art. 1 ad 3.

auditor, ōris, *m.*, (1) *a hearer, auditor,* (2) *one that hears a teacher, a pupil, a disciple.*—(1), tertio ut ea quae concipit, possit convenienter auditoribus proferre, PS. Q. 111. Art. 4 c; dum aliquis sic loquitur quod auditores delectet, (c), . . ., dum aliquis sic loquitur quod auditorem flectat, . . ., unde quandoque subtrahitur propter auditoris culpam, quandoque autem propter culpam ipsius loquentis, SS. Q. 177. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 117. Art. 1; SS. Q. 91. Art. 2; SS. Q. 168. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 4; PT. Q. 38. Art. 3; PT. Q. 40. Art. 3; PT. Q. 42. Art. 4 (bis).—(2), bona quae faciunt auditores, sunt effectus quidam consequentes ex praedicatione doctoris, PS. Q. 20. Art. 5 ob. 2; bona quae auditores faciunt, consequuntur ex praedicatione doctoris sicut effectus per se, PS. Q. 20. Art. 5 ob. 3; sicut in doctrina humana auditor ostenditur esse melioris intellectus, qui veritatem intelligibilem a magistro nude prolatam capere potest, SS. Q. 174. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 99. Art. 6; SS. Q. 185. Art. 8.

auditus, ūs, *m.*, (1) *the hearing, sense of hearing,* (2) *the act of hearing, hearing,* (3) *something heard.*— (1), sicut est visus in oculo et auditus in aure, PP. Q. 54. Art. 5 c; quare quaedam animalia sunt acutioris visus et subtilioris auditus quam homo, PP. Q. 91. Art. 3 ad 1; visio est certior auditu, SS. Q. 4. Art. 8 ob. 2; si quidem sunt signa ad visum, dicuntur nutus, si vero ad auditum, dicitur proprie locutio vocalis, hi enim duo sensus disciplinabiles sunt, 2 Sent. 11. 2. 3 c; sola immutatione spirituali organum auditus immutabitur, 4 Sent. 44 2. 1. 4 ad 4; auditus (est perceptivus) omnium audibilium, 2 Cael. 14 f; sapientiores sunt caeci, qui carent visu, mutis et surdis, qui carent auditus sensu, 2 Anim. 2 h. Cf. PP. Q. 66. Art. 2; PP. Q. 78. Art. 3; PS. Q. 11. Art. 1; SS. Q. 4. Art. 8; SS. Q. 72. Art. 1; PTS. Q. 32. Art. 4; 2 Anim. 17 b; et passim.—(2), non erat auditus ab homine exterius loquente, SS. Q. 5. Art. 1 ad 3; iterum loquela cum auditu, ut possit pronuntiare et audire quod ei dicitur, SS. Q. 71. Art. 2 c; aut est vox formata exterius ad auditum hominis delata, SS. Q. 174. Art. 1 ad 3; cum ergo fides sit ex auditu, auditus autem per verbum Christi, 4 Sent. 6. 2. 2. 1 a; visus et auditus solummodo exterius differunt, Verit. 9. 4 ad 12; hoc non est ex auditu, sed ex dono gratiae, Rom. 10. 2. Cf. PP. Q. 77. Art. 5; SS. Q. 180. Art. 3; PT. Q. 30. Art. 4; PT. Q. 41. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 2; et passim.—(3), quosdam quidem (libros composuit) ad praesentes, qui ab ipso audiebant, et hi libri dicuntur auditus, sicut dicitur liber de naturali auditu, Trin. pr.; hic autem est liber Physicorum, qui etiam dicitur de physico sive naturali auditu, quia per modum doctrinae ad audientes traditus fuit, 1 Phys. 1 a.

aufero, auferre, abstuli, ablatum, 3, *v. a.*, *to take* or *bear off, carry off, withdraw, remove.* Omnem corruptionem mentis et corporis Deus auferre potest a muliere corrupta, PP. Q. 25. Art. 4 ad 3; necessitas autem naturalis non aufert libertatem voluntatis, PP. Q. 82. Art. 1 ad 1; cum aliquis ex aegritudine vel aliqua huiusmodi causa incidit in talem passionem quas totaliter aufert usum rationis, PS. Q. 77. Art. 7 c; si haeretici non tolerantur, sed morti traduntur, aufertur eis facultas poenitendi, SS. Q. 11. Art. 3 ob. 1; quia etiam auferre rem alterius est quoddam iniustam facere, SS. Q. 61. Art. 4 c; gula dicitur virtutes auferre, non tam propter se quam etiam propter vitia quae ex ea oriuntur, SS. Q. 148. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 37 Art. 4; PS. Q. 81. Art. 3; PS. Q. 87. Art. 6; SS. Q. 62. Art. 2; PT. Q. 69. Art. 3; PT. Q. 87. Art. 2; et passim.

augeo, ēre, auxi, auctum, 2, *v. a.* and *n.*, *to increase, augment, enlarge, strengthen,* the opposite of *minuo.* Horum enim numerus et augetur et minuitur, et non numerus praedestinatorum, PP. Q. 23. Art. 7 ad 1; potest tamen augeri angelorum gaudium de salute eorum qui per ipsorum ministerium salvantur, PP. Q. 62. Art. 9 ad 3; unde et

mathematicae quantitates in infinitum augentur, PS. Q. 1. Art. 4 ob. 2; augeri est motus naturalis animalium et plantarum, PS. Q. 41. Art. 3 c; posset enim Deus etiam quantitatem corporalem augere, addendo aliquam magnitudinem non prius existentem, sed tunc creatam, . . ., sic augetur scientia geometriae in eo qui de novo incipit scire aliqua geometricalia quae prius nesciebat, . . ., sicut albedo augetur per hoc quod album additur albo, quamvis hoc augmento non fiat aliquid magis album, SS. Q. 24. Art. 5 c; beatitudinem sanctorum post resurrectionem augeri quidem extensive manifestum est, PTS. Q. 93. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 48. Art. 4; PP. Q. 70, Art. 3; PP. Q. 118. Art. 2; PS. Q. 52. Art. 2; PS. Q. 76. Art. 4; SS. Q. 24. Art. 7; PT. Q. 79. Art. 1; et passim.

augmentātio, ōnis, *f.*, *increase, growth, augmentation*, a synonym of *augmentum*. Sed augmentatio charitatis importat mutationem secundum "magis aut minus habere," SS. Q. 24. Art. 5 ad 3; sed augmentatio et diminutio sunt contraria, SS. Q. 24. Art. 10 ob. 1.

augmentativus, a, um, *adj.*, *that causes growth, concerned with growth, augmentative.* Alia vero per quam corpus vivum acquirit debitam quantitatem, et ad hoc ordinatur vis augmentativa, . . ., nam nutritiva et augmentativa habent suum effectum in eo in quo sunt; quia ipsum corpus unitum animae augetur et conservatur per vim augmentativam et nutritivam in eadem anima existentem, . . ., generativae autem deserviunt et augmentativa et nutritiva; augmentativae vero nutritiva, (c), . . ., per quam alimentum convertatur in substantiam corporis; quod etiam est necessarium ad actus virtutis augmentativae et generativae, PP. Q. 78. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 72. Art. 1; PP. Q. 77. Art. 3; PP. Q. 96. Art. 2; PT. Q. 33. Art. 1. On **potentia augmentativa**, see *potentia* under 2; on **virtus augmentativa**, see *virtus* under 1; on **vis augmentativa**, see *vis* under 1.

augmento, āre, 1, *v.* and *a.*, *to increase, enlarge*, the opposite of *diminuo* and *minuo*. Ideo ea quae augmentant potestatem hominis, nata sunt augere spem, et eadem ratione diminuere timorem, PS. Q. 42. Art. 5 ad 1; praeterea, fervor additus fervori augmentat fervorem, PS. Q. 48. Art. 2 ob. 3; unde amor charitatis augmentatus reverentiam timoris non minuit, sed auget, SS. Q. 19 Art. 10 ad 3; eodem modo debuit corpus illud (Christi) augmentari, sicut et alia hominum corpora augmentantur, ut ex hoc ostenderetur veritas humanae naturae, PT. Q. 33. Art. 1 ad 4; sicut claritas superiori creaturae addetur ad augmentandam gloriam electorum, ita etiam quidquid est turpe in creaturis, retrudetur in infernum ad augmentandam miseriam damnatorum, PTS. Q. 74. Art. 9 ad 3. Cf. PS. Q. 19. Art. 8; PS. Q. 45. Art. 4; PS. Q. 55. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 11; SS. Q. 142. Art. 2; PT. Q. 12. Art. 2; et passim.

augmentum, i, *n.*, *an increase, growth, augmentation*, the opposite of *decrementum* and *diminutio*. Sic scientia sua potest variari secundum augmentum et diminutionem, PP. Q. 14. Art. 15 ob. 2; huiusmodi sunt plantae quae, . . ., movent seipsa secundum augmentum et decrementum, PP. Q. 18. Art. 3 c; sed tamen secundum illud augmentum gratiae praecipue missio invisibilis attenditur, quando aliquis proficit in aliquem novum actum, vel novum statum gratiae, (ad 2), . . ., quidem augmentum attenditur secundum extensionem gratiae ad plura se extendentis, PP. Q. 43. Art. 6 ad 3; progressus autem in hoc motu est secundum augmentum charitatis vel gratiae, . . ., sic igitur augmentum gratiae cadit sub merito condigni, (c), . . ., est autem duplex terminus motus, scilicet ultimus, et medius, qui est et principium et terminus; et talis terminus est merces augmenti, (ad 1), . . ., augmentum gratiae non est supra virtutem praeexistentis gratiae, licet sit supra quantitatem ipsius, (ad 2), . . ., quolibet actu meritorio meretur homo augmentum gratiae, sicut et gratiae consummationem, quae est vita aeterna, . . ., ita nec gratia statim augetur, sed suo tempore, cum scilicet aliquis sufficienter fuerit dispositus ad gratiae augmentum, PS. Q. 114. Art. 8 ad 3. Cf. PP. Q. 119. Art. 1; PS. Q. 52. Art. 3; SS. Q. 24. Art. 7; SS. Q. 184. Art. 4; PT. Q. 7. Art. 12; PTS. Q. 81. Art. 2; et passim.

augur, uris, *comm.*, *an augur, diviner, soothsayer.* Secundum autem est per solam considerationem dispositionis vel motus alterius rei, quod pertinet ad augures, SS. Q. 95. Art. 3 c.

augurium, ii, *n.*, *the observation* and *interpretation of omens, augury, any kind of divination, prophecy, soothsaying, interpretation.* Quia etiam in auguriis reputabatur hoc esse fortunatum quod inveniretur mater incubans filiis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 8; si vero per motus vel voces avium seu quorumcumque animalium, sive per sternutationes hominum vel membrorum saltus, hoc pertinet generaliter ad augurium, SS. Q. 95. Art. 3 ad 1; divinatio quae fit per auguria et omina et alias huiusmodi observationes exteriorum rerum, SS. Q. 95. Art. 7 ob. 1. Cf. SS. Q. 95. Art. 2; SS. Q. 96. Art. 3.

auguror, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to perform the services* or *fill the office of an augur, take auguries, prophesy.* Ergo uti cognitione avium ad praecognoscendum futura, quod est augurari, non videtur esse illicitum, SS. Q. 95. Art. 7 ob. 2; hoc quod Ioseph dixit non esse aliquem sibi similem in scientia augurandi, secundum Augustinum, ioco dixit, non serio, SS. Q. 95. Art. 7 ad 1.

Augustinus, i, *m.*, *Aurelius Augustinus*, Saint and Bishop of Hippo Regius in North Africa, born at Thagaste in Numidia Proconsularis on November 13, 354 and died in Hippo Regius on August 28, 430 during the siege of that city by Gaiseric. St. Thomas shows a very wide and thorough knowledge of the works of St. Augustine, quoting from nearly all his works, the finished and polished works such as the Confessions, City of God, and On the Trinity, the unrevised sermons and letters, and nearly all the minor works. Cf. PP. Q. 51. Art. 2; PP. Q. 64. Art. 1; PP. Q. 74. Art. 2; PS. Q. 19. Art. 10; PS. Q. 65. Art. 2; PT. Q. 31. Art. 6; PTS. Q. 89. Art. 5; et passim.

Augustus, a, um, *adj.*, *of* or *relating to Augustus* or *the emperor*, but especially *(Mensis) Augustus, the month of August.* In quinto autem mense qui apud nos vocatur Augustus, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2.

Augustus, i, *m.*, *Augustus.*—(1), *Augustus Caesar*, the first Roman emperor, was born on the 23rd of September, 63 B.C. He was the son of C. Octavius by Atia, a daughter of Julia, the sister of C. Julius Caesar. He died at Nola on the 29th of August, 14 A.D. Cf. PT. Q. 35. Art. 8.—(2), *Constantinus Augustus, Flavius Valerius Aurelius Constantinus*, surnamed Magnus or the Great was born on February 27th, probably in 274, at Naissus (Nissa), in Dardania or Upper Moesia. His mother was the Christian Helena. He died on Whitsunday 337, in the 31st year of his reign, dating it from July 25, 306. Cf. SS. Q. 2. Art. 7.—(3), *Theodosius Augustus, Theodosius the Great*, Roman Emperor of the East, A.D. 378-395, was the son of the general Theodosius. He was born in Spain about 346 and died at Milan on the 17th of January, 395 A.D. Cf. SS. Q. 174. Art. 6.—(4), *Leo Augustus*, surnamed the Great, was born c. 400, in the country of the Bessi in Thrace. He was proclaimed emperor February 7, 457, and was crowned by Anatolius, patriarch of Constantinople, being the first Christian sovereign to receive his crown from the hands of a priest. He died in 461. Cf PT. Q. 64. Art. 9.—(5), *Martianus (Marcianus) Augustus*, Emperor of the East (A.D. 450-457) was the son of a poor but respectable man who had served in the imperial armies. He was born either in Thrace or in Illyrium about 391 A.D., and succeeded Theodosius the Younger who died in 450. The latter's widow, the celebrated Pulcheria, offered her hand and the imperial title to Marcian, on condition that he would not prevent her from continuing the state of virginity which she had hitherto enjoyed. He gladly agreed. He died on June 26th, 457. Cf. SS. Q. 10. Art. 7.

aula, ae, *f., a palace, royal court.* Ex hoc ostenditur rigidam vitam et austeram praedicationem vitare debere aulas regum, et mollium hominum palatia declinare, SS. Q. 187. Art. 2, in quot.

Aulus, i, *m., Aulus, the praenomen of Aulus Gellius, a grammarian of the first half of the second century of the Christian era, author of the Noctes Atticae.* Ut Augustinus narrat in IX *De Civ. Dei*, ubi supra, ab Aulo Gellio dictum, PS. Q. 59. Art. 2 c.

aura, ae, *f., sound, voice, echo.* Non conversionem quaerunt hominum, sed auras favorum, SS. Q. 111, Art. 2, in quot.

aurea, ae, *f.*, sc. *corona*, (1) *golden crown*, (2) *essential happiness of man in heaven.*—(1), corona autem est proprium signum regiae dignitatis, . . ., significat etiam corona perfectionem quandam ratione figurae circularis, 4 Sent. 49. 5. 1 c.—(2), praemium essentiale hominis, quod est eius beatitudo, consistit in perfecta coniunctione animae ad Deum, inquantum eo perfecte fruitur ut viso et amato perfecte. hoc autem praemium metaphorice "corona" dicitur, vel "aurea" tum ex parte meriti quod cum quadam pugna agitur, . . ., huic autem essentiali praemio, quod "aurea" dicitur aliquid superadditur dupliciter. uno modo ex conditione naturae eius qui praemiatur; sicut supra beatitudinem animae gloria corporis adiungitur; unde et ipsa gloria corporis interdum "aureola" nominatur, . . ., sic dicendum est quod "aureola" dicit aliquid "aureae" superadditum, id est, quoddam gaudium de operibus a se factis, quae habent rationem victoriae excellentis; quod est aliud gaudium ab eo quo de coniunctione ad Deum quis gaudet, quod gaudium "aurea" dicitur, PTS. Q. 96. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 96. Art. 2; PTS. Q. 96. Art. 6; PTS. Q. 96. Art. 8; PTS. Q. 96. Art. 13; 4 Sent. 19. 5. 1 c; Quodl. 5. 12. 24 c; 2 Cant. 1; 2 Tim. 4. 2; et passim.

Aurēliānensis, e, *adj.*, sc. *urbs, the Aurelian city*, the present city of *Orleans.* St. Thomas quotes a council at Orleans. *Concilium Aurelianense.* Cf. PT. Q. 72. Art. 7; PT. Q. 72. Art. 12; PT. Q. 83. Art. 6.

Aurēlius, i, *m., Aurelius*, archbishop of Carthage from 388 to 423. His episcopate coincided with the last great effort made by the Donatists to uphold a losing cause, and with the first appearance of Pelagianism. St. Thomas refers to letters written by St. Augustine to Aurelius. Cf. SS. Q. 150. Art. 1; SS. Q. 184. Art. 8.

aureola, ae, *f.*, sc. *corona*, (1) *a golden wreath* or *halo*, (2) *glory*, (3) *unessential happiness of man in heaven.*—(1), et inaurabis eam auro purissimo; faciesque illi labium aureum per circuitum, et ipsi labio coronam interrasilem altam quatuor digitis, et super illam alteram coronam aureolam, Exodus 25, 24 and 25.—(2), ipsa gloria corporis interdum aureola nominatur, 4 Sent. 49. 5. 1 c.—(3), non est inconveniens eidem merito, secundum diversa quae in ipso sunt, diversa praemia respondere. unde et virginitati respondet aurea, secundum quod propter Deum servatur imperio charitatis; aureola vero, secundum quod est quoddam perfectionis opus habens rationem victoriae cuiusdam excellentis; fructus vero, secundum quod per virginitatem homo in quamdam spiritualitatem transit, a carnalitate recedens, (ad 1), . . . , quamvis aureola sit quoddam accidentale praemium essentiali superadditum, non tamen omne accidentale praemium est aureola, sed praemium de operibus perfectionis, quibus homo maxime Christo conformatur secundum perfectam victoriam, PTS. Q. 96. Art. 2 ad 3; aureola dicit aliquid aureae superadditum, id est, quoddam gaudium de operibus a se factis, quae habent rationem victoriae excellentis, 4 Sent. 49. 5. 1 c; aureola non solum virginibus debetur, sed et martyribus et doctoribus, 4 Sent. 33. 3. 3 ad 3. Cf. PTS. Q. 96. Art. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13; 4 Sent. 49. 2. 1 ad 3; 4 Sent. 49. 5. 5. 1 c; Quodl. 5. 12. 24 c; 2 Tim. 4. 2; 2 Cant. 1; et passim.

aureus, a, um, *adj., gold, golden.* Ut patet cum ex forma imaginata auri et forma imaginata montis componimus unam formam montis aurei, quam numquam vidimus, PP. Q. 78. Art. 4 c; scilicet arc testamenti, in qua erat urna aurea habens manna, PS. Q. 102. Ar 4 ad 6; in quo iacebat homo auream laminam habens in pecto SS. Q. 2. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 9; PS. Q. 102. Art (quinquiens); PT. Q. 83. Art. 3; PTS. Q. 40. Art. 7 (bis); PTS. Q 96. Art. 2; PTS. Q. 96. Art. 11.

aurichalcum, i, *n., yellow copper ore, brass.* Sicut si aliquis vend aurum loco aurichalci, SS. Q. 77. Art. 2 c; de aere aut auricha non fiat, quia ob vini virtutem aeruginem parit, quae vomitu provocat, PT. Q. 83. Art. 3 ad 6.

auricula, ae, *f., the external ear, ear-lap.* De sanguine autem sacr ficii tingebatur extremum auriculae eius qui erat mundanus, e pollices manus dextrae et pedis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7 (bis). —

auriga, ae, *comm., a charioteer, driver.* Omnibus autem virtutib moralibus motor est ipsa prudentia, quae dicitur auriga virtutu PTS. Q. 2. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 56. Art. 4, in quot.

auris, is, *f., the ear,* as the organ of hearing, while *auricula* is the external ear. Quae exercentur per organa corporalia, sicut vis per oculum, auditus per aurem, PP. Q. 77. Art. 5 c; ideo quantu ad visum ponitur excaecatio; quantum ad auditum, auriu aggravatio; quantum ad affectum, obduratio, PS. Q. 79. Art. 3 c sal autem in os missum, et narium et aurium sputo linitio sign ficat receptionem doctrinae fidei quantum ad aures, PT. Q. 7 Art. 2 c. Cf. PP. Q. 54. Art. 5; PP. Q. 76. Art. 8; PS. Q. 79. Art. 3 SS. Q. 95. Art. 3; PT. Q. 76. Art. 3; PTS. Q. 72. Art. 3; et passi

aurōra, ae, *f., the dawn, daybreak, morning.* Propter hoc cantatu missa in aurora, (ad 2), . . . , ita tamen quod principium di accipiatur non a media nocte, nec etiam ab ortu solis, id es quando substantia solis apparet super terram, sed quando incip apparere aurora, PT. Q. 83. Art. 2 ad 4. Cf. PT. Q. 27. Art. 2, in quot.

aurum, i, *n.*, (1) *gold, gold-plate, things made of gold*, (2) *mone wealth*—.(1), alio modo in sensu qui suscipit formas sensibiliu absque materia, sicut colorem auri absque auro, PP. Q. 84. Art. 1 c inconvenienter igitur arcetur homo ab argento et auro, ex quibu fabricata sunt idola, PS. Q. 102. Art. 6 ob. 10; quia non recip aestimationem auri vel argenti, quae commutantur ad pondu SS. Q. 155. Art. 4 ad 1; sicut aurum pretiosius est inter materia vasorum, PT. Q. 83. Art. 3 ob. 7. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q 185. Art. 6; SS. Q. 186. Art. 8; PT. Q. 36. Art. 8; PT. Q. 41. Art. 4 PTS. Q. 89. Art. 6; et passim.—(2), sicut beatus Nicolaus auru furtim in domum proiciens vitare voluit humanum favorem, SS. Q 107. Art. 3 ad 4; "avarus" dicitur, quasi avidus auri, id es pecuniae, SS. Q. 118. Art. 2 ob. 2; in divitiis autem principatu auro defertur, PT. Q. 15. Art. 3 ad 3.

ausculto, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq., to listen, give heed, learn by hearin* Ausculta eamdem esse humilitatem, quam respiciat Deus, quae a illis dicitur mensuratio, vel moderatio, SS. Q. 161. Art. 4, in quot.

ausīvus, a, um, *adj., that causes boldness, makes men bold.* Ira es ausivum, PS. Q. 45. Art. 4, in quot.

auspicium, ii, *n., divination by observing the flight of birds, augury from birds, auspices.* Quod dicitur a garritu avium, sicut auspicium a inspectione avium, SS. Q. 95. Art. 3 ad 1.

austēritas, ātis, *f., severity, austerity, rigor.* Andronicus etiam dic quod familiares temperantiae sunt "austeritas, continentia, humilitas, simplicitas, ornatus, bona ordinatio, per se sufficientia," SS Q. 143. Art. 1 ob. 4; nam e converso, austeritas animi videtur ess in eo qui non veretur alios contristare, SS. Q. 157. Art. 3 ad 1; se quantum ad austeritatem animi, per quam aliquis fit promptus a poenas augendas, pertinet ad crudelitatem, SS. Q. 159. Art. 1 ad 1 austeritas, secundum quod est virtus, non excludit omnes delectationes, sed superfluas et inordinatas, SS. Q. 168. Art. 4 ad 3. Cf.

PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 143. Art. 1; SS. Q. 147. Art. 4; PT. Q. 38. Art. 2; PT. Q. 40. Art. 2 (bis); PT. Q. 41. Art. 3 (ter).

austērus, a, um, *adj.*, (1) of taste, *harsh, sour, tart,* (2) *severe, rigid, strict, austere.*—(1), in medicina autem austera nullo modo propter se, sed solum propter aliud, PS. Q. 70. Art. 1 ad 2; nam et medici austeras potiones propinant infirmis, ut conferant sanitatem, PS. Q. 87. Art. 7 c.—(2), seipsum proximo praefert in corde suo, peccata eius austera severitate diiudicans, ac si ipse esset iustus, SS. Q. 33. Art. 5 c; videtur quod Christus debuerit austeram vitam ducere in hoc mundo, . . ., sed Ioannes austeram vitam duxit, ut suo exemplo homines ad perfectionem vitae provocaret, PT. Q. 40. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 187. Art. 2, in quot; PT. Q. 40 pr.; PT. Q. 41. Art. 3.

austrālis, e, *adj.*, *southern.* Puta a ventis australibus, qui sunt humidi, PP. Q. 92. Art. 1 ad 1; ideo ponebatur candelabrum ex parte australi, quia ex illa parte est nobis planetarum cursus, . . . quia australis pars est dextra pars mundi, aquilonaris autem sinistra, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6. Cf. PP. Q. 99. Art. 2, in quot.

aut, conj., used singly, *or*; repeated, *either . . . or; aut . . . vel, either . . . or.* Aut albedo vel nigredo, vel aliquid huiusmodi, PP. Q. 3. Art. 3 c; si locus aliquis debetur homini, aut debetur ei ratione animae aut ratione corporis, PP. Q. 102. Art. 2 ob. 2; aut habet aliquod incommodum annexum, PS. Q. 5. Art. 4 c; et passim.

autem, *conj., on the other hand, but, yet, however, nevertheless,* never found at the beginning of a clause, but after one or more words. Peccatum autem in voluntate consistit, PP. Q. 114. Art. 2 ob. 3; proprium autem obiectum intellectus est verum, PS. Q. 3. Art. 7 c; ad rectam autem rationem prudentiae multo magis requiritur quod homo bene se habeat circa ultimum finem, PS. Q. 65. Art. 2 c; et passim.

authenticus, a, um, *adj., that comes from the author, authentic, original, genuine.* Unde sicubi in aliqua Scriptura authentica diversitas vel differentia personarum invenitur, PP. Q. 31. Art. 2 c; sed exponenda sicubi inveniatur in authentica Scriptura, PP. Q. 31. Art. 4 c; qui non est liber authenticus, sed falso adscribitur Augustino, PT. Q. 45. Art. 3 ad 2.

autumnus, i, *m., the season of abundance, autumn.* Sicut tempori aestatis competit sollicitudo metendi, tempori autumni sollicitudo vindemiae, SS. Q. 55. Art. 7 c.

auxiliātio, ōnis, *f., a helping, aiding.* Suffragium de sui ratione importat quamdam auxiliationem, quae non competit ei qui defectum non patitur, PTS. Q. 71. Art. 8 c.

auxilior, āri, ātus, 1, *v. dep., to help, aid, assist, succor,* constr. with *dat.* Ille autem qui alicui auxiliatur ad peccandum, non confert beneficium, sed magis nocumentum, SS. Q. 107. Art. 1 ad 1; quantum ad hoc magis acceptatur suffragium pro mortuo quam pro vivo, quia magis indiget cum non possit, sibi auxiliari, sicut vivus potest, PTS. Q. 71. Art. 5 ad 3; sed sancti in carne viventes proximis, et maxime sibi coniunctis, in periculis consulunt, et manifeste, auxiliantur. cum ergo post mortem sint multo maioris charitatis, si facta nostra cognoscerent, multo amplius suis charis et coniunctis consulerent et auxiliarentur in necessitatibus, quod facere non videntur, PTS. Q. 72. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 32. Art. 6, in quot.; PS. Q. 45. Art. 3; SS. Q. 107. Art. 1; PT. Q. 15. Art. 1.

auxilium, ii, *n., help, aid, assistance, support, succor.* Confortando ipsum et ministrando ei instrumenta et auxilia, quibus natura utatur ad effectum producendum, . . ., primo quidem proponendo ei aliqua auxilia vel instrumenta quibus intellectus eius utatur ad scientiam acquirendam, PP. Q. 117. Art. 1 c; naturale est cuilibet dolenti, sive homini sive animali, quod utatur quocumque auxilio potest ad repellendum nocivum praesens, quod infert dolorem, . . ., maximum autem auxilium ad omnia in animalibus est calor et spiritus, PS. Q. 44. Art. 1 ad 2; sic Deus non deficiebat hominibus quin daret eis salutis auxilia, PS. Q. 98. Art. 2 ad 4; uno modo poscendo auxilium a Deo, SS. Q. 32. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 8; PP. Q. 76. Art. 5; PS. Q. 87. Art. 8; SS. Q. 62. Art. 7; SS. Q. 100. Art. 5; PT. Q. 30. Art. 3; PTS. Q. 21. Art. 2; et passim. — Kinds of *auxilium* are: (a), **daemonis auxilium**, *a demon's help.* Omnis divinatio utitur ad praecognitionem futuri eventus aliquo daemonum consilio et auxilio, SS. Q. 95. Art. 3 c; unde nullo modo licet homini daemonum auxilio uti per pacta tacita vel expressa, SS. Q. 96. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 90. Art. 2; SS. Q. 90. Art. 3; SS. Q. 95. Art. 2; PTS. Q. 58. Art. 2. — (b), **auxilium Dei** or **auxilium divinum**, *God's help* or *divine help.* Homo non potest se praeparare ad lumen gratiae suscipiendum nisi per auxilium gratuitum Dei interius moventis, (c), . . ., hominis est praeparare animum, quia hoc facit per liberum arbitrium, sed tamen hoc non facit sine auxilio Dei moventis et ad se attrahentis, PS. Q. 109. Art. 6 ad 4; ideo si post acceptam gratiam homo adhuc indiget divino auxilio, non potest concludi quod gratia sit in vanum data, vel quod sit imperfecta; quia, etiam in statu gloriae, quando gratia erit omnino perfecta homo divino auxilio indigebit, PS. Q. 109. Art. 9 ad 1. Cf. PS. Q. 105. Art. 3; PS. Q. 112. Art. 2; SS. Q. 97. Art. 1; PTS. Q. 12. Art. 3; et passim.—(c), **auxilium divinum**, see *auxilium Dei.* — (d), **auxilium exterius** and **auxilium interius**, *exterior help* and *interior help.* Sicut praesciti et infideles et etiam antichristus non privantur interiori auxilio naturalis rationis, ita etiam non privantur exteriori auxilio toti naturae humanae divinitus concesso, scilicet custodia angelorum, PP. Q. 113. Art. 4 ad 3; sed ad id quod superexcedit suam proportionem, reparari non potest sine exteriori auxilio, PS. Q. 109. Art. 7 ad 3. Cf. PS. Q. 5. Art. 5 (bis); SS. Q. 32. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 5. — (e), **auxilium gratiae**, *help of grace.* Unde nulla creatura rationalis potest habere motum voluntatis ordinatum ad illam beatitudinem, nisi mota a supernaturali agente; et hoc dicimus auxilium gratiae. et ideo dicendum est quod angelus in illam beatitudinem voluntate converti non potuit nisi per auxilium gratiae, PP. Q. 62. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 106. Art. 3; PS. Q. 109. Art. 6; SS. Q. 1. Art. 3; SS. Q. 137. Art. 4; PT. Q. 63. Art. 4; et passim. — (f), **humanum auxilium**, *human help.* Indiget enim omnis homo primo quidem divino auxilio, secundo autem etiam auxilio humano, quia homo est naturaliter animal sociale, eo quod sibi non sufficit ad viam, SS. Q. 129. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 97. Art. 1. — (g), **auxilium medicinae**, *help of medicine.* Cum autem aliquis sanatur auxilio medicinae, sanitas partim est a natura, partim ab exteriori principio, PS. Q. 51. Art. 1 c; non tamen perfecte potest moveri hominis sani, nisi sanetur auxilio medicinae, PS. Q. 109. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 5. Art. 5 (bis); PS. Q. 109. Art. 5; PS. Q. 109. Art. 7.

avāritia, ae, *f.*, (1) *greediness, covetousness, avarice* in the wider sense of the word, a synonym of *cupiditas,* (2) *greediness, covetousness, avarice* in the true and narrower sense of the word, a synonym of *illiberalitas,* the opposite of *largitas, liberalitas,* and *prodigalitas,* (3) *covetousness, desire for another's wife.*—(1), kinds of *avaritia* in this sense are: **avaritia communiter dicta sive generaliter accepta sive generalis**, and **avarita proprie sumpta sive specialis**,*avarice commonly so called* or *generally accepted,* or *general avarice* and *avarice taken in a particular sense* or *special avarice.* Avaritia, secundum quod est speciale peccatum, est immoderatus appetitus rerum temporalium, quae veniunt in usum vitae humanae, quaecumque pecunia aestimari possunt; et ad ista non afficiuntur daemones, sicut nec ad delectationes carnales. unde avaritia proprie sumpta in eis esse non potest. sed si avaritia dicatur omnis immoderata cupiditas habendi quodcumque bonum creatum, sic avaritia continetur in superbia, quae est in daemonibus, PP. Q. 63. Art. 2 ad 2; avaritia, secundum quod est ex prima sui nominis impositione, significat inordinatam cupiditatem

pecuniarum; dicitur enim avarus quasi avidus aeris, . . ., et huic consonat, quod in graeco avaritia φιλαργυρία nominatur, quasi amor argenti. unde cum pecunia sit quaedam materia specialis, avaritia videtur secundum primam nominis impositionem speciale quoddam vitium esse. sed secundum quandam similitudinem ampliatum est hoc nomen ad significandum inordinatam cupiditatem quorumlibet bonorum; et secundum hoc avaritia est generale peccatum, quia in omni peccato est conversio per appetitum inordinatum ad aliquod commutabile bonum, . . ., et ideo Augustinus XI super Genes. ad litt (c. 10) dicit, quod est avaritia generalis, qua quis appetit aliquid plus quam oportet, et est avaritia specialis, quae usitatius appellatur amor pecuniae, Mal. 13. 1 c. Cf. SS. Q. 118. 2 c; SS. Q. 118. Art. 5 ad 2; 2 Sent. 21 Exp.; Mal. 13. 1 ad 1; et passim.—(2), dicitur enim avaritia quasi aeris aviditas, quia scilicet in appetitu pecuniae consistit, per quam omnia exteriora bona intellegi possunt, SS. Q. 118. Art. 1 ob. 1; avaritia, secundum quod est speciale peccatum, est immoderatus appetitus rerum temporalium, quae veniunt in usum vitae humanae, quaecumque pecunia aestimari possunt, PP. Q. 63. Art. 2 ad 2; tertium bonum est exterius, scilicet divitiae, et ad hoc ordinatur avaritia, PS. Q. 84. Art. 4 c; speciale quoddam peccatum est avaritia, secundum quod est immoderatus amor habendi possessiones, quae nomine pecuniae designantur, ex qua sumitur avaritiae nomen, SS. Q. 118. Art. 2 c; avaritia importat immoderantiam quandam circa divitias dupliciter, uno modo circa ipsam acceptionem et conservationem divitiarum, inquantum scilicet aliquis adquirit pecuniam ultra debitum, . . ., alio modo importat immoderantiam circa interiores affectiones divitiarum, puta cum quis nimis amat vel desiderat divitias aut nimis delectatur in eis, etiam si nolit rapere aliena, SS. Q. 118. Art. 3 c; connumeratur avaritia cum peccatis carnalibus ratione obiecti, cum spiritualibus vero ratione delectationis, Eph. 5. 2. *Avaritia* in the true sense of the word is one of the seven capital sins; see *vitium* under 2. The offspring of *avaritia* are described as follows: filiae avaritiae dicuntur vitia quae ex ipsa oriuntur, et praecipue secundum appetitum finis. quia vero avaritia est superfluus amor habendi divitias, in duobus excedit; primo enim superabundat in retinendo, et ex hac parte oritur ex avaritia obduratio contra misericordiam, quia scilicet cor eius misericordia non emollitur, ut de divitiis suis subveniat miseris. secundo ad avaritiam pertinet superabundare in accipiendo, et secundum hoc avaritia potest considerari dupliciter: uno modo secundum quod est in affectu; et sic ex avaritia oritur inquietudo, inquantum ingerit homini sollicitudinem et curas superfluas; avarus enim *non implebitur pecunia*, . . ., alio modo potest considerari in effectu; et sic in acquirendo aliena utitur quandoque quidem vi, quod pertinet ad violentias; quandoque autem dolo, qui quidem, si fiat in verbo, fallacia erit quantum ad simplex verbum, periurium, si addatur confirmatio iuramenti; si autem dolus committatur in opere, sic quantum ad res erit fraus, quantum autem ad personas erit proditio, ut patet de Iuda, qui ex avaritia prodidit Christum, SS. Q. 118. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 118. Art. 2 c; 5 Phys. 10 c; Mal. 13. 3 c.—(3), avaritia vero, quae in carnalibus peccatis connumeratur, pro adulterio ponitur, quod est iniusta usurpatio uxoris alienae, PS. Q. 72. Art. 2 ad 4.

avārus, a, um, *adj.*, *covetous, greedy, avaricious*, a synonym of *illiberalis*. Avarus enim ad congregandum pecuniam et rapit et non dat, quae dare debet, PS. Q. 72. Art. 6 c; avarus autem subicit se creaturae exteriori immoderate eam concupiscendo ad usum, non ad cultum, SS. Q. 118. Art. 5 ad 4; qui autem deficit in dando, vocatur avarus, SS. Q. 119. Art. 1 ad 1; avarus autem nec aliis, nec sibi prodest, quia non audet uti etiam ad suam utilitatem bonis suis, SS. Q. 119. Art. 3 ad 1; dicitur enim avarus quasi avidus aeris, Mal. 13. 1 c. Cf. PS. Q. 13. Art. 4; PS. Q. 72. Art. 6; SS. Q. 23. Art. 7; SS. Q. 135. Art. 1; PTS. Q. 59. Art. 6; et passim. On **iniustus avarus**, see *iniustus*.

Avempace, *indecl. m.*, *Ibn Badsha* or *Ibn Badja*, called by the scholastics *Aven-Pace* and *Avempace*, an Arabian philosopher, physician, astronomer, mathematician, and poet. He was born at Saragossa toward the end of the 11th century and died at Fez in 1138. Cf. PP. Q. 88. Art. 2; PTS. Q. 92. Art. 1.

aveo, ēre, *2, v. a.*, *to be* or *fare well*, used only in the *imper. ave*, *Hail*. Sicut "Pater noster", vel "Ave Maria," SS. Q. 96. Art. 4; o crux, ave, spes unica!, PT. Q. 25. Art. 4, in quot. Cf. PT. Q. 7. Art. 10; PT. Q. 82. Art. 9.

Averroes, *indecl., m.*, Mahommed Ibn Roschd, Arabian philosopher, astronomer, and writer on jurisprudence. He was born at Cordova in 1126. He studied law, theology, medicine, mathematics, and philosophy. He became physician to the Khalsfah Jaqub Jusuf and was charged with writing a commentary on Aristotle, which he carried out not so much with originality but with the greatest detail. The works of Averroes were one of the main sources of medieval Aristotelianism before and even after the original texts had been translated. Cf. PP. Q. 66. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 4; PP. Q. 78. Art. 4; PP. Q. 88. Art. 1; PP. Q. 88. Art. 2; PP. Q. 117. Art. 1 (bis); PTS. Q. 73. Art. 2; PTS. Q. 92. Art. 1.

aversio, ōnis, *f.*, *a turning away*, the opposite of *conversio*. Deus non discrevit inter angelos ante aversionem quorumdam et conversionem aliorum, PP. Q. 63. Art. 5 ad 4; peccatum mortale et veniale differunt in infinitum ex parte aversionis, PS. Q. 72. Art. 5 ad 1; quod autem sit mortale, est ex parte aversionis, quae per accidens sequitur ad conversionem, PS. Q. 77. Art. 8 ad 2; unde si hoc contingat per aversionem a regulis divinis est peccatum mortale, SS. Q. 53. Art. 1 c; praeterea, sicut in peccato actuali est aversio et conversio, App. Q. 2. Art. 1 ob. 4. Cf. PS. Q. 72. Art. 6; PS. Q. 87. Art. 4; SS. Q. 24. Art. 12; SS. Q. 162. Art. 7; PTS. Q. 13. Art. 1; et passim. — Kinds of *aversio* are: (a), **aversio a Deo**, *turning away from God*. Finis autem diaboli est aversio rationalis creaturae a Deo, PT. Q. 8. Art. 7 c; in peccato mortali sunt duo, scilicet aversio a Deo, et conversio ad bonum creatum, PT. Q. 88. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 5; SS. Q. 24. Art. 12; SS. Q. 162. Art. 7; PT. Q. 86. Art. 4; PTS. Q. 99. Art. 2; et passim. — (b), **aversio a fine ultimo**, *a turning away from the last end*. Unde quando anima deordinatur per peccatum usque ad aversionem ab ultimo fine, PS. Q. 72. Art. 5 c; si ergo inordinatio concupiscentiae accipiatur in gula secundum aversionem a fine ultimo, sic gula erit peccatum mortale, SS. Q. 148. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 71. Art. 6 (ter); PS. Q. 74. Art. 9; PS. Q. 77. Art. 8; PS. Q. 87. Art. 5. — (c), **aversio a incommutabili bono**, *a turning away from the unchangeable good*. Sic apostasia a Deo non sumitur ibi quasi speciale peccatum, sed magis ut quaedam conditio generalis omnis peccati, quae est aversio ab incommutabili bono, PS. Q. 84. Art. 2 ad 2; omne enim peccatum habet conversionem ad commutabile bonum, cum aversione ab incommutabili bono, SS. Q. 20. Art. 1 ob. 1. Cf. PS. Q. 73. Art. 3; PS. Q. 87. Art. 4; SS. Q. 20. Art.1 (quater); SS. Q. 162. Art. 6; PT. Q. 86. Art. 3; PT. Q. 86. Art. 4 (bis).

āverto, ere, ti, sum, *3, v. a.*, *to turn away, remove, avert*, the opposite of *converto*. Unde nullus videns Deum per essentiam potest voluntate averti a Deo, quod est peccare, PP. Q. 94. Art. 1 c; unde remanet ei liberum arbitrium, ut possit averti vel converti ad Deum, PS. Q. 77. Art. 8 ad 3; illi autem qui sunt in inferno retinebunt perversam voluntatem aversam a Dei iustitia, in hoc quod diligunt ea pro quibus puniuntur, SS. Q. 13. Art. 4 c; sic est peccatum mortale, quia per hoc homo avertitur a Deo, SS. Q. 55. Art. 2 c; omne peccatum mortale totaliter cor avertit a Deo, SS. Q. 125. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 63. Art. 3; PP. Q. 100. Art. 2; PS. Q. 77. Art. 8; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 3. Art. 2; SS. Q. 139. Art. 2; PT. Q. 28. Art. 3; PTS. Q. 98. Art. 1; et passim.

Avicebron, *indecl.*, *m.*, *Avicebron*, the first Jewish philosopher in Spain. He was born in Malaga in 1020 and died in 1070. He was a poet, philosopher, and moralist. His main work, *Fons Vitae*, was very influential and was much quoted by the scholastics. His doctrine of a spiritual substance individualizing also the pure spirits or separate forms was opposed by St. Thomas as early as his first treatise, *De Ente*. It found favor, however, later with the medieval Augustinians in the 13th century. Cf. PP. Q. 50. Art. 2; PP. Q. 66. Art. 2; PP. Q. 115. Art. 1 (quater).

Avicenna, ae, *m.*, *Avicenna*. He was born in 980 in the country of Bacchara. He began to write while still very young and completed more than a hundred works before his death. He taught in Ssaphan, was physician to several Persian princes, and died at Hamadan in 1037. Logic, physic, mathematics, and metaphysics form the parts of his comprehensive encyclopedia in eighteen volumes. His philosophy is Aristotelian with noticeable Neo-Platonic influences. St. Albert the Great and St. Thomas Aquinas professed great admiration for Avicenna whom the Arabs used to call the "third Aristotle." Cf. PP. Q. 7. Art. 4; PP. Q. 11. Art. 1; PP. Q. 65. Art. 4; PP. Q. 117. Art. 3; PTS. Q. 44. Art. 1; PTS. Q. 79. Art. 2; PTS. Q. 85. Art. 1; PTS. Q. 92. Art. 1; PTS. Q. 97. Art. 5; et passim.

aviditas, ātis, *f.*, *an eagerness* for something, *avidity, longing, vehement desire*. Si autem aliquis ex sola aviditate delectandi alios, SS. Q. 115. Art. 2 c; dicitur enim avaritia quasi aeris aviditas, SS. Q. 118. Art. 1 ob. 1. Cf. PS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 154. Art. 10; PT. Q. 41. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 4; all in quot.

avidus, a, um, *adj.*, *longing eagerly* for something, *desirous, eager, earnest, greedy*. As an adjective found in the S.T. only in quotation. Cf. SS. Q. 77. Art. 4; SS. Q. 118. Art. 2; SS. Q. 185. Art. 2. In the comparative degree of the adverb used in the S.T. as follows: sicut ergo delectatio de bono facit ut bonum avidius quaeratur, (c), . . ., sed tristitia de cessatione operationis facit avidius operari, PS. Q. 39. Art. 3 ad 3; ideo quamvis senes propter naturae defectum avidius exteriorum rerum inquirant subsidia, SS. Q. 118. Art. 1 ad 3.

avis, is, *f.*, *a bird*. Deputatur ad ornatum medii corporis per productionem avium et piscium, . . ., sicut in productione plantarum differt Augustinus ab aliis, ita et in productione piscium et avium. alii enim dicunt pisces et aves quinta die esse productos in actu, Augustinus autem dicit, . . ., quinta die aquarum natura produxit pisces et aves potentialiter, (c), . . . corpora avium et piscium possunt dupliciter considerari, (ad 2), . . ., aves autem motum habent in inferiori parte aeris; et ideo sub firmamento caeli volare dicuntur, etiamsi firmamentum pro nebuloso aere accipiatur; et ideo productio avium adscribitur, PP. Q. 71. Art. 1 ad 3; si vero per motus vel voces avium seu quorumcumque animalium, sive per sternutationes hominum vel membrorum saltus, hoc pertinet generaliter ad augurium; quod dicitur a garritu avium, sicut auspicium ab inspectione avium; quorum primum pertinet ad aures, secundum ad oculos; in avibus enim huiusmodi praecipue considerari solent, SS. Q. 95. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 68. Art. 4; PP. Q. 72. Art. 1; PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 147. Art. 8; et passim.

āvŏco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to call off* or *away*. Ad opera vitae activae interdum aliquis a contemplatione avocatur propter aliquam necessitatem praesentis vitae, SS. Q. 182. Art. 1 ad 3.

āvolo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, *to fly forth* or *away*. Etsi pennas habeat, quibus satagas in solitudinem avolare, ita tamen adstrictae sunt nexibus praeceptorum, SS. Q. 185. Art. 4, in quot.

avus, i, *m.*, *grandfather, grandsire*. Unde non oportet, ad hoc quod aliquis assimiletur avo, quod materia corporalis seminis fuerit in avo, sed quod sit in semine aliqua virtus derivata ab avo, mediante patre, PP. Q. 119. Art. 2 ad 2; quae autem secundo utrinque occurrit, distat in secundo gradu, ut avus, et nepos, et sic deinceps, (c), . . ., quamvis pater et patruus sint in eodem gradu respectu radicis consanguinitatis, quia uterque distat uno gradu ab avo, tamen respectu eius cuius consanguinitas quaeritur, non sunt in eodem gradu, quia pater est in primo gradu, patruus autem non potest esse propinquior quam in secundo in quo est avus, PTS. Q. 54. Art. 2 ad 6. Cf. PS. Q. 105. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 54. Art. 1.

Aymo, (Haimo or Aimo or Aymo,) *indecl. m.*, *Aymo*, Benedictine monk of Fulda and Bishop of Halberstadt. He studied with Rabanus Maurus under Alcuin. He died in 813. St. Thomas in the S.T. refers to his commentary on the Apocalypse. Cf. PTS. Q. 96. Art. 12.

Azarias, ae, *m.*, *Azarias*, also called *Ozias*. He was born in 829 B.C., the son of Amasias, king of Juda. At the death of his father and when only sixteen years of age he began his reign. He reigned well at first but later, overcome by pride, he interfered with the sacerdotal duties of the high priest in the temple of the Lord. He was cast out of the temple and died a leper in 776 B.C. His son Joathan succeeded him. Cf. PT. Q. 31. Art. 3.

azymus, a, um, *adj.*, (ἄζυμας), *unleavened*, also fig., *unleavened*, i.e., *morally uncorrupted, pure*. Sed dicitur cibus Paschalis, id est, azymi panes, quos oportet comedi a mundis, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1; quia manducabatur cum panibus azymis, PT. Q. 73. Art. 6 c. PT. Q. 74 is devoted to the subject: *De Materia Eucharistiae Quantum ad Speciem*. Art. 4 of this *quaestio* discusses: *Utrum hoc sacramentum debeat ex pane azymo*. — **azyma**, ōrum, *n.*, *the Jewish feast of unleavened bread*. Cf. Mark 14. 1: ἦν τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα. Cf. PT. Q. 46. Art. 9 (ter); PT. Q. 74. Art. 4 (bis).

B

Baal, *m.*, *indecl.*, *Baal*, a Syrian deity. Commendatur tamen et temporaliter remuneratur a Deo, non pro simulatione, sed pro zelo quo destruxit cultum Baal, SS. Q. 111. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 64. Art. 4; SS. Q. 111. Art. 1, in quot.

Babylōn, ōnis, *f.*, *Babylon*, the ancient and renowned chief city of Babylonia, on both sides of the Euphrates, whose ruins are at Hille, in Irak Arabi. Secundum hoc Babylon et domus Israel ab angelis derelictae dicuntur, PP. Q. 113. Art. 6 c; sed per quodlibet peccatum pertinet homo ad civitatem Babylonis, PS. Q. 77. Art. 4 c; hoc est inordinatus amor sui qui facit civitatem Babylonis, PS. Q. 84. Art. 2 ob. 3; non autem secundum respectum ad malitiam voluntatis, praecipue quantum ad regem Babylonis, PS. Q. 114. Art. 10 ad 2. Cf. PP. Q. 63. Art. 5; PS. Q. 73. Art. 1; PS. Q. 77. Art. 4; PS. Q. 89. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 25. Art. 7; SS. Q. 174. Art. 6.

Babylōnia, ae, *f.*, *Babylonia*, the Syrian province named after its capital, Babylon, between the Euphrates and the Tigris; sometimes used for all Syria, Assyria, and Mesopotamia; now Irak Arabi. Cf. PT. Q. 31. Art. 3, in quot.

Babylōnicus, a, um, *adj.*, same as *Babylonius, Babylonian*. Sicut nec pueri in fornace Babylonica existentes, PTS. Q. 74. Art. 8 ad 2. Cf. SS. Q. 167. Art. 1.

bactroperita, ae, *m.*, *furnished with* or *carrying a staff* and *pouch*; *staff* and *pouch-carrier*; *a nickname for a Cynic philosopher*. Cf. SS. Q. 188. Art. 7, in quot.

baculus, i, *m.*, (1) *a stick, staff*, as a support in walking, (2) *a sceptre of a bishop* or *abbot, crozier*.—(1), sicut si lapis moveretur a baculo, et baculus a manu, et hoc in infinitum, PP. Q. 46. Art. 2 ad 7; sicut equitare est usus equi, et percutere est usus baculi, PS. Q. 16. Art. 1 c; quia si percussisset liberum hominem, ita tamen quod statim moreretur, sed super baculum suum ambularet, PS. Q. 105. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 2. Art. 3; PS. Q. 17. Art. 3; SS. Q. 178. Art. 2; PT. Q. 62. Art. 5; PTS. Q. 28. Art. 3; et passim.—(2), concessit enim eis ut possent pergere ad praedicationis officium sine pera et baculo, PS. Q. 108. Art. 2 ad 3; episcopis adduntur novem ornamenta super sacerdotes, quae sunt caligae, sandalia, succinctorium, tunica, dalmatica, mitra, chirothecae, anulus et baculus, . . ., per baculum (significatur) cura pastoralis, qua debet colligere vagos, quod significat curvitas in capite baculi; sustentare infirmos, quod ipse stipes significat baculi; sed pungere lentos, quod significat stimulus in pede baculi, PTS. Q. 40. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 62. Art. 1; PTS. Q. 40. Art. 7.

bāiulus, i, *m.*, *he who bears burdens, porter, carrier.* Ideo soli Christo, et eius discipulis, qui erant baiuli doctrinae Christi, conveniebat miracula facere, PT. Q. 27. Art. 5 ad 3.

Bala, ae, *f.*, *Bala*, daughter of Retea, maid of Rachel and third wife of Jacob. Cf. Genesis 29. 29; 30. 3. 4. 7; 35. 22 and 25; 37. 2; 46. 25. Cf. also SS. Q. 154. Art. 2.

Balaam, *m.*, *indecl.*, *Balaam*, son of Beor. Cf. especially Numbers 22. 23 and 24. Sic ergo locutus est serpens homini, sicut asina, in qua sedebat Balaam, locuta est homini, SS. Q. 165. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 172. Art. 6 (bis); SS. Q. 174. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 5 (bis); PT. Q. 36. Art. 6.

balbus, a, um, *adj.*, *stammering, stuttering.* Alioquin illitterati et balbi, qui ista sacramenta conferunt, frequenter defectum in sacramentis inducerent, PT. Q. 60. Art. 7 ob. 3.

balbūtio, īre, 4, *v. n.* and *a.*, *to stammer, stutter.* Balbutiendo, ut possumus, excelsa Dei resonamus, PP. Q. 4. Art. 1, in quot.

ballivus, (**balivus**), i, *m.*, *a bailiff, chief magistrate.* Hoc est quod quidam dicunt, quod haec praepositio, per, quandoque notat auctoritatem in recto, ut cum dicitur: Rex operatur per ballivum; quandoque autem in obliquo, ut cum dicitur: Ballivus operatur per regem, (c), . . ., dicimus autem quod ballivus operatur per regem, quia ballivi est agere, cum sit dominus sui actus, . . ., dicitur autem ballivus operari per regem, quamvis haec praepositio, per, denotet medium; quia quanto suppositum est prius in agendo, tanto virtus eius est immediatior effectui, quia virtus causae primae coniungit causam secundam suo effectui, . . ., sic igitur in quantum ballivus est medius secundum ordinem suppositorum agentium, dicitur ballivus operari per regem, quia virtus regis facit quod actio ballivi consequatur effectum, PP. Q. 36. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 110. Art. 1; SS. Q. 184. Art. 6.

balneor, āri, ātus, 1, *v. n.* and *a.*, *dep.*, *to bathe.* Non erat fas filium simul cum patre balneari ne scilicet se invicem nudos conspicerent, SS. Q. 154. Art. 9 c.

balneum, i, *n.*, *a bath, a place for bathing.* In lixivio et in aquis sulphureorum balneorum potest, fieri baptismus, PT. Q. 66. Art. 4 ad 4; ut patet de Paschasio, equum Germanus Capuanus episcopus in balneis invenit, PTS. Q. 69. Art. 1 a. Cf. PS. Q. 38. Art. 5 ob. 1; App. Q. 1. Art. 2.

balsamum, i, *n.*, *a fragrant gum of the balsam-tree, balsam.* Admiscetur autem balsamum propter fragrantiam odoris, quae redundat ad alios, . . ., licet multa alia sint odorifera, tamen praecipue accipitur balsamum propter hoc quod habet praecipuum odorem, et quia etiam incorruptionem praestat, . . ., super apostolos etiam Spiritus sanctus descendit in figura linguae, quod ad idem significandum refertur quod significat balsamum, nisi quod lingua per locutionem est communicativa ad alterum, balsamum vero per odorem, PT. Q. 72. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 72. Art. 3; PTS. Q. 29. Art. 4 (ter).

Balthasar, (**Baltassar**), *indecl. m.*, *Balthasar*, son of Nabuchodonosor the Great, whom he succeeded as king of Babylon. Cf. Daniel 5. Aut etiam per similitudines corporales, ut Balthasar, non est talis censendus propheta, nisi illuminetur eius mens ad iudicandum, SS. Q. 173. Art. 2 c.

baltheus, (**balteus**), i, *m.*, *a girdle, belt.* Quintum erat baltheus, id est, cingulus quidam factus ex praedictis coloribus, . . ., ex istis autem octo ornamentis minores sacerdotes habebant quatuor, scilicet tunicam lineam, femoralia, baltheum, et tiaram, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; sicut pro femoralibus habet sandalia, pro linea albam, pro balteo cingulum, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 6.

banausia, ae, *f.*, *mania* or *passion, the making of a greatly disproportionate expense*, a synonym of *apirocalia* and *consumptio*, the opposite of *magnificentia* and *parvificentia*. Hoc vitium graece quidem dicitur banausia a furno dicta, quia videlicet ad modum ignis qui est in furno, omnia consumit. vel dicitur apurocalia, idest, sine bono igne, quia ad modum ignis omnia consumit non propter bonum. unde latine hoc vitium potest nominari "consumptio", SS. Q. 135. Art. 2 c; vocatur etiam haec superabundantia (sc. respectu magnificentiae) banausia a βαῦνος, quod est fornax, quia scilicet ad modum fornacis omnia consumunt, 2 Eth. 8 e. Cf. 4 Eth. 6 e.

banausus, a, um, *adj.*, *passing every measure of expense, prolific*, the opposire of *magnificus* and *parvificus*, does not occur in the S.T. Ille, qui superabundat in sumptibus magnis, qui vocatur banausus, quasi in fornace sua consumens excedit magnificum non quidem in absoluta sumptuum quantitate, sed in expendendo praeter id, quod oportet, quia in superfluis sumptibus multa consumit et vult splendidos sumptus facere praeter melodiam, id est, praeter debitam proportionem, quod est parabolice vel metaphorice dictum, puta quia facit nuptialia convivia histrionibus et comoedis, id est, repraesentatoribus multa tribuit et viam cooperit purpura, 4 Eth. 7 k.

bannum, i, *n.*, *public pronouncement*; in pl. *banna, banns, publication* of an intended marriage. Si post contractum matrimonium appareat, cum non prodierit in publicum, quando banna secundum consuetudinem in ecclesiis edebantur, PTS. Q. 55. Art. 10, in quot.

baptisma, atis, *n.*, or **baptismus**, i, *m.*, (1) *baptism in general* and in the broader sense of the word, (2) *baptism in the particular* and in the narrower sense of the word.—(1), proprie loquendo unum est tantum baptisma, quod in aqua celebratur sub determinata forma verborum, de qua Dominus dicit Matth. ult. 19, . . ., alia autem dicuntur baptismata per ordinem ad illud baptisma, et hoc tripliciter. primo dicitur aliquid baptisma quasi signum huius baptismi, et sic diluvium dicitur baptismus, inquantum significat nostrum baptismum quantum ad salvationem spiritualis vitae ex salvatione humani generis tunc in arca, ut patet ex 1 Petr. 3. 20 ff., et transitus maris rubri, qui signat baptismum nostrum quantum ad liberationem a servitute daemonum, ut dicitur in 1 Cor. 10. 1 ff., et ablutiones, quae fiebant in lege quae significant nostrum baptisma quantum ad purgationem peccatorum, quae in ipso fit. alio modo dicitur baptisma quasi causa aliqua nostri baptismi, et sic baptismus Ioannis dicitur baptisma ut disponens ad nostrum baptisma et baptisma, quo Christus baptizatus est, ut dans efficaciam nostro baptismo. alio modo dicitur aliquid baptismus secundum proportionem ad eundem effectum, et sic dicitur baptismus poenitentiae et baptismus sanguinis, de quibus magister hic loquitur, vel quantum ad effectum secundarium, qui est consummatio in bono, et sic dicitur baptismus Spiritus, de quo dicitur in Act. 1. 5. et haec novem genera baptismatum ponit Damascenus, 4 Sent. 4. 3. 3. 1 c. — Kinds of *baptismus* in this sense are: (a), **baptismus Christi sive Spiritus sive Spiritus sancti sive noster** and **baptismus Ioannis sive poenitentiae**, *the baptism*

of Christ or of the Holy Ghost or our Christian baptism and the baptism of St. John or the baptism of penance. Baptismus Ioannis non erat per se sacramentum, sed quasi quoddam sacramentale disponens ad baptismum Christi; et ideo aliqualiter pertinebat ad legem Christi, non autem ad legem Moysi, PT. Q. 38. Art. 1 ad 1; in baptismo Ioannis duo possunt considerari; scilicet ipse ritus baptizandi, et effectus baptismi. ritus quidem baptizandi non fuit ab hominibus, sed a Deo, qui familiari Spiritus sancti revelatione Ioannem ad baptizandum misit. effectus autem illius baptismi fuit ab homine, quia nihil in illo baptismo efficiebatur quod homo facere non posset. unde non fuit a solo Deo, nisi inquantum Deus in homine operatur, PT. Q. 38. Art. 2 c; potest intelligi duplex baptismus: unus quidem, quem Ioannes baptizando conferebat, qui dicitur baptismus poenitentiae, quia scilicet ille baptismus erat quoddam inductivum ad poenitentiam, et quasi quaedam protestatio, qua profitebantur homines se poenitentiam acturos; alius autem est baptismus Christi per quem peccata remittuntur, quem Ioannis dare non poterat sed solum praedicabat, . . ., vel potest dici quod praedicabat baptismum poenitentiae, id est, inducentem ad poenitentiam; quae quidem poenitentia ducit homines in remissionem peccatorum. vel potest dici quod per baptismum Christi, ut Hieronymus dicit, . . ., "Gratia datur, qua peccata gratis dimittuntur; quod autem consummatur per sponsum, initiatur per paranymphum," scilicet per Ioannem. unde dicitur quod baptizabat, et praedicabat baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum, non ideo quia hoc ipse perficeret, sed quia hoc inchoabat praeparando, PT. Q. 38. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 147. Art. 5; PT. Q. 39. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 11; PT. Q. 68. Art. 6; 4 Sent. 2. 2. 2 c; 4 Sent. 2. 3. 1 ad 1 and 4 c; 4 Sent. 3. 3. 1 c and ad 1; et passim. — (b), **baptismus Ioannis**, see *baptismus Christi.* — (c), **baptismus Iudaeorum**, *baptism of the Jews.* Baptismus Ioannis, sicut dicit Chrysostomus, . . ., medium fuit inter baptismum Iudaeorum et Christi baptismum, (ob. 2), . . . baptismus Iudaeorum in lege praeceptus erat solum figuralis; baptismus autem Ioannis aliqualiter erat realis, inquantum inducebat homines ad abstinendum a peccatis; baptismus autem Christi habet efficaciam mundandi a peccato et gratiam conferendi, PT. Q. 39. Art. 2 ad 2. — (d), **baptismus noster**, see *baptismus Christi.* — (e), **baptismus Pharisaeorum**, *baptism of the Pharisees.* Baptismata illa Pharisaeorum erant inania, utpote ad solam munditiam carnis ordinata, PT. Q. 38. Art. 1 ad 3. — (f), **baptismus poenitentiae**, see *baptismus Christi.* — (g), **baptismus Spiritus** or **Spiritus Sancti**, see *baptismus Christi.* — (2), baptismus ante Christi passionem fuit institutus, PT. Q. 66. Art. 2 a; baptismus iterari non potest; primo quidem quia baptismus est quaedam spiritualis regeneratio, prout scilicet aliquis moritur veteri vitae, et incipit novam agere, . . ., secundo, quia in morte Christi baptizamur, per quam morimur peccato, et resurgimus in novitatem vitae, PT. Q. 66. Art. 9 c; baptismum, qui est spiritualis regeneratio, C. G. 4. 59. On **character baptismi**, see *character* under 2; on **poenitentia ante baptismum**, see *poenitentia* under 1. — Kinds of *baptismus* in this sense are: (a), **baptismus aquae seu fluminis**, *baptism of water,* Baptismus aquae efficaciam habet a passione Christi, cui aliquis configuratur per baptismum, et ulterius sicut a prima causa a Spiritu Sancto, . . ., praeter baptismum aquae potest aliquis consequi sacramenti effectum ex passione Christi, inquantum quis ei conformatur, pro Christo patiendo, . . ., alia duo baptismata includuntur in baptismo aquae, qui efficaciam habet et ex passione Christi et ex Spiritu Sancto, . . ., alia vero duo conveniunt cum baptismo aquae non quidem quantum ad rationem signi; sed quantum ad effectum baptismatis, PT. Q. 66. Art. 11 c. Cf. PT. Q. 66. Art. 4; PT. Q. 66. Art. 12 (septies); PT. Q. 73. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 1; et passim. — (b), **baptismus flaminis**, *baptism of desire.* Sicut aliqui baptizantur baptismo flaminis propter desiderium baptismi, antequam baptizentur baptismo aquae, ita etiam aliqui manducant spiritualiter hoc sacramentum, antequam sacramentaliter sumant, PT. Q. 80. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 66. Art. 12 (quinquies); PTS. Q. 8. Art. 2. — (c), **baptismus sanguinis**, *baptism of blood.* Nam passio Christi operatur quidem in baptismo aquae per quamdam figuralem repraesentationem; in baptismo autem flaminis vel poenitentiae per quamdam affectionem; sed in baptismo sanguinis per imitationem operis. similiter etiam virtus Spiritus Sancti operatur in baptismo aquae per quamdam virtutem latentem; in baptismo autem poenitentiae per cordis commotionem; sed in baptismo sanguinis per potissimum dilectionis et affectionis fervorem, (c), . . ., non autem dicimus quod baptismus sanguinis praeeminentiam habet secundum rationem sacramenti, sed quantum ad sacramenti effectum, (ad 1), . . ., effusio sanguinis non habet rationem baptismi, si sit sine charitate. ex quo patet quod baptismus sanguinis includit baptismum flaminis, et non e converso; unde ex hoc ipso probatur perfectior, (ad 2), . . . baptismus sanguinis praeeminentiam habet, non solum ex parte passionis Christi, sed etiam ex parte Spiritus sancti, PT. Q. 66. Art. 12 ad 3. Cf. PT. Q. 66. Art. 11 ad 3.

baptismalis, e, *adj., pertaining to baptism, baptismal.* Unde sicut in pueris baptizatis per gratiam baptismalem meritum Christi operatur ad gloriam obtinendam, SS. Q. 124. Art. 1 ad 1; per hoc enim scitur aliquis esse baptismali charactere insignitus, quod est ablutus aqua sensibili, PT. Q. 63. Art. 1 ad 2; quod quidem intelligitur de fonte baptismali, PT. Q. 68. Art. 4 ob. 1; ablutio baptismalis habet quidem aliquam similitudinem cum ablutione maculae, PT. Q. 69. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 89. Art. 5; PT. Q. 60. Art. 8; PT. Q. 67. Art. 3; PT. Q. 71. Art. 3 (bis); PT. Q. 82. Art. 8; PTS. Q. 18. Art. 2; et passim.

Baptista, ae, *m., the baptizer,* in the S.T. it is always used with *Ioannes, John the Baptist.* Cf. PP. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 2. Art. 7 (bis); SS. Q. 188. Art. 8; PT. Q. 27. Art. 6; PTS. Q. 96. Art. 6; et passim.

baptistērium, ii, *n., a baptistery, a baptismal font.* Cineres quoque eorum in baptisterium inferantur, aut in pariete aut in fossis pavimentorum iactentur nec introeuntium pedibus inquinentur, PT. Q. 83. Art. 3, in quot.

baptīzātio, ōnis, *f., baptizing.* Primo considerandum est de baptismo Ioannis in communi, secundo de baptizatione Christi, PT. Q. 38 pr.; deinde considerandum est de baptizatione Christi, PT. Q. 39 pr. Cf. PT. Q. 38. Art. 1.

baptīzo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to baptize.* Hoc autem Ecclesiae usus nunquam habuit quod Iudaeorum filii invitis parentibus baptizarentur, SS. Q. 10. Art. 12 c; ideo ad hoc quod esset efficacior eius inductio, voluit baptizari baptismo quo manifeste non indigebat, PT. Q. 39. Art. 2 ad 1; ideo etiam non baptizatus in articulo necessitatis baptizare potest, ut si duo non baptizati se invicem baptizent, dum prius unus baptizaret alium, et postea baptizaretur ab eodem, et consequeretur uterque non solum sacramentum, sed etiam rem sacramenti. si vero extra articulum necessitatis hoc fieret, uterque graviter peccaret, scilicet baptizans et baptizatus, . . ., homo baptizans adhibet tantummodo ministerium exterius; sed Christus est qui interius baptizat, qui potest uti omnibus hominibus ad quodcumque voluerit. et ideo non baptizati possent baptizare, quia, ut Nicolaus Papa dicit: baptismus "non est illorum," scilicet baptizantium, "sed eius," scilicet Christi, PT. Q. 67. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 38. Art. 6; PT. Q. 67. Art. 8; PT. Q. 72. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 3; PTS. Q. 30. Art. 3; et passim.

barba, ae, *f., the beard,* usually distinguished from mustache and whiskers but sometimes including both. Sicut cum aliquis fricat barbam, vel movet manum aut pedem, PS. Q. 18. Art. 9c; praeceptum etiam erat eis ut non raderent caput nec barbam, nec in carnibus suis facerent incisuram, ad removendum idololatriae

ritum (in quot), . . ., nam sacerdotes gentilium raderent caput et barbam, . . ., neque deponere barbam, id est, sapientiae perfectionem, PS. Q. 102. Art. 6, in quot. Cf. PS. Q. 1. Art. 1 ob. 2; SS. Q. 186. Art. 5; PTS. Q. 29. Art. 6.

barbarus, a, um, *adj., barbarous, uncivilized.* Sed apud barbaras nationes nulla persona coniuncta consanguinitate a matrimonio excluditur, PTS. Q. 54. Art. 3 ob. 2. — **barbarus**, i, *m., a foreigner, stranger, barbarian.* Non procedit ex lege naturali quod aliqui barbari parentibus carnaliter commisceantur, sed ex concupiscentiae ardore, qui legem naturae in eis offuscavit, PTS. Q. 54. Art. 3 ad 2; sicut Augustinus in libro praedicto, ibid., narrat de Felice martyre, qui civibus Nolanis visibiliter apparuit, cum a barbaris oppugnarentur, PTS. Q. 69. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 188. Art. 3, in quot.; PT. Q. 44. Art. 2, in quot.; PT. Q. 66. Art. 10 ob. 3, in quot.

Barnabas, ae, *m., Barnabas*, a surname given by the Apostles to Joseph the Levite whose first recorded deed was the selling of his property and the giving of its proceeds to the Christian community. He was St. Paul's co-laborer in preaching the gospel. Paulus etiam et Barnabas dissensisse leguntur, Act. XV, SS. Q. 29. Art. 3 ob. 2; discordia quae fuit inter Paulum et Barnabam fuit per accidens, et non per se, SS. Q. 37. Art. 1 ad 3.

Bartholomaeus, i, *m., Bartholomew*, Saint, one of the Twelve Apostles. The name means "son of Tolmai." An Apocryphal gospel of Bartholomew existed in the early ages. Per quam fieri potest etiam corpora non gloriosa miraculose non videantur; sicut praestitum fuit B. Bartholomaeo miraculose, ut si vellet videretur, non autem videretur, si non vellet, PT. Q. 54. Art. 1, in quot.

Baruch, *indecl. noun, m., Baruch*, the son of Neriah, friend and amanuensis of the prophet Jeremias. An apocryphal work, the Book of Baruch, has come down to us bearing his name. It contains a promise of future glory for Israel and predicts the rebuilding of Jerusalem. Unde dicitur Baruch., VI, 30, PS. Q. 102. Art. 6 ad 11; sed contra est quod dicitur Baruch, III, 38, PT. Q. 40. Art. 1 a. Cf. PS. Q. 103. Art. 3; PT. Q. 4. Art. 4.

basilica, ae, *f., a basilica*, a church of the basilican type, or one to which the title has been given as an honor by the Pope. Quod ad episcopum pertinet basilicarum consecratio, unctio altaris, et confectio chrismatis, PT. Q. 67. Art. 2 ob. 2, in quot.; scilicet clericos ordinare, virgines benedicere, pontifices consecrare, manus imponere, basilicas dedicare, clericos deponere, synodos celebrare, chrisma conficere, vestes et vasa consecrare, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

Basilius, i, *m., Basil the Great.* Saint and Archbishop of Caesarea. He was born in Caesarea of Cappadocia in 329 or 330 and died there on January 1, 379, in the fiftieth year of his age. He has been called the Church's most effective instrument, after St. Athanasius, in the final victory over Arianism. St. Thomas in the S.T. quotes from the letters; the homilies on the Hexaemeron, on Faith, on Psalm XXVIII. 7, on the Book of Proverbs, on St. Luke's Gospel, the Contra Eunomium, and the De Constitutione Monachorum. By far the greatest number of quotations are from the homilies on the Hexaemeron. Cf. PP. Q. 66. Art. 3 (quinquiens); PP. Q. 67. Art. 4 (ter); PP. Q. 68. Art. 2 (ter); PP. Q. 69. Art. 1 (bis); PP. Q. 74. Art. 3 (quinquiens); SS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 66. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 13 (bis); SS. Q. 118. Art. 4 (bis); SS. Q. 184. Art. 8; PT. Q. 27. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 4; PTS. Q. 97. Art. 1; et passim.

basis, is and eos, *f., a base* or *support for a laver.* Irrationabile igitur videtur quod Dominus praecepit Exod., XXXI, 18, ut fieret labium aeneum cum basi sua ad lavandum manus et pedes sacerdotum, PS. Q. 102. Art. 5 ob. 8, in quot.

beātificātio, ōnis, *f., beatification, the state of being blessed.* Anima autem se offert Deo in sacrificium, sicut principio suae creationis, et sicut fini suae beatificationis, SS. Q. 85. Art. 2 c.

beatifico, āre, 1, *v. a., to make happy, bless, give a sight of the glories of heaven, beatify.* Inquantum vero est bonum beatificans universaliter omnes supernaturali beatitudine, PP. Q. 60. Art. 5 ad 4; hic autem loquimur de conversione ad Deum, inquantum est beatificans per suae essentiae visionem, PP. Q. 62. Art. 2 ad 1; sed maxime ex quo beatificati sunt visione Verbi, PP. Q. 64. Art. 1 ad 4; qui est creator animae, et in quo solo beatificatur, PP. Q. 79. Art. 4 c; sed angelus illuminatur lumine naturae a creante, . . ., lumine gloriae a beatificante, PP. Q. 106. Art. 1 ob. 2; dum intelligit aliquid super angelos esse quod homines beatificat, PS. Q. 5. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 5. Art. 4; PS. Q. 67. Art. 3; SS. Q. 4. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 75. Art. 1; PTS. Q. 92. Art. 2; et passim.

beātificus, a, um, *adj., beatific, blissful, imparting great happiness* or *blessedness.* A quibus eum secundum beatificam praesentiam suae divinitatis nunquam video recessisse, (ob. 1, in quot.), . . . et ideo subdit; a quibus eum secundum beatificam praesentiam suae divinitatis numquam video recessisse, PT. Q. 52. Art. 5, in quot.

beātitūdo, inis, *f., blissfulness, salvation, beatitude, felicity*, a synonym of *felicitas.* This happiness can be considered under various aspects, (1) as a *state* of being happy, (2) as an *object*, the attainment of which will make one happy, (3) as the *action or operation* by which the objective happiness is attained, and (4) antonomastically, as an *extremely good and virtuous operation* proceeding from the impulse of the Holy Ghost in the Gifts. Cf. PS. Q. 69.—(1), Boetius dicit in III de Consol. quod beatitudo est status omnium bonorum congregatione perfectus, PS. Q. 3. Art. 3 ob. 2; de ratione beatitudinis est stabilitas, sive confirmatio in bono, PP. Q. 62. Art. 1 a. Cf. PS. Q. 1. Art. 8 c; PS. Q. 2. Art. 7 c; PS. Q. 3. Art. 1 c; PS. Q. 3. Art. 3 c; PS. Q. 5. Art. 1 c; C. G. 1. 100; C. G. 3. 63; 7 Pol. 1 b; Quodl. 8. 9. 19 c; et passim. On **meritum beatitudinis**, see *meritum* under 1; on **scientia beatitudinis**, see *scientia* under 2; on **status beatitudinis finalis seu futurae**, see *status* under 3; on **visio beatitudinis**, see *visio* under 1. — Kinds of *beatitude* in this first sense are: (a), **beatitudo activa seu activae vitae** and **beatitudo contemplativa**, *active* and *contemplative happiness* or *the happiness of the active* and *that of the contemplative life.* Quidam enim posuerunt beatitudinem in vita voluptuosa, quidam in vita activa, quidam vero in vita contemplativa, . . . , beatitudo vero activae vitae dispositiva est ad beatitudinem futuram, . . . PS. Q. 69. Art. 3 c. See also under *vita* under 3.—(b), **beatitudo angeli, beatitudo hominis**, and **beatitudo Dei**, *happiness of the angel, that of man*, and *that of God.* Quantum ad primam beatitudinem, (naturalem) quam angelus assequi virtute suae naturae potuit, fuit creatus beatus; quia perfectionem huiusmodi angelus non acquirit per aliquem motum discursivum, sicut homo; sed statim ei adest propter suae naturae dignitatem, PP. Q. 62. Art. 1 c; sed status beatitudinis angelorum multum distat a statu naturae eorum; medium autem inter utrumque est meritum, . . ., (ob. 3), de natura angeli est quod statim suam perfectionem consequatur, ad quam ordinatur; et ideo non requiritur nisi unus actus meritorius, quia ea ratione medium dici potest, quia secundum ipsum angelus ad beatitudinem (*objective*) ordinatur, PP. Q. 62. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 75. Art. 1 ob. 1; PS. Q. 69. Art. 1 c; PS. Q. 85. Art. 6 ob. 3; C. G. 4. 59. — (c), **beatitudo animae**, *blessedness of the soul.* Unde spes, secundum quod est virtus theologica, non respicit beatitudinem corporis, sed beatitudinem animae, quae in divina fruitione consistit, PT. Q. 7. Art. 4 ad 2; beatitudinem sanctorum post resurrectionem augeri quidem extensive manifestum est, quia beatitudo tunc erit non solum in anima, sed etiam in corpore; et etiam ipsius animae beatitudo augebitur extensive, in quantum anima non solum gaudebit de bono proprio, sed etiam de bono corporis. potest etiam dici quod ipsius animae beatitudo intensive augebitur, PTS. Q. 93. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 2. Art. 7; PS. Q. 3. Art. 3; PT. Q. 15. Art. 10; PT. Q. 19. Art. 3; PTS. Q. 95. Art. 2; et passim. — (d), **beatitudo completa seu perfecta** and **beatitudo imperfecta seu inchoata**, *the complete* or *perfect happiness* and *the imperfect* or *incomplete*

happiness, of which the former consists in the immediate contemplation of God, and the latter of indirect knowledge of God. Ultima autem perfectio quae est finis totius universi, est perfecta beatitudo sanctorum (this includes the act, the object, and the state), quae erit in ultima consummatione saeculi, PP. Q. 73 Art. 1 c; duplex est beatitudo, una imperfecta quae habetur in hac vita, et alia perfecta, quae in Dei visione consistit, PS. Q. 4. Art. 5 c; nisi forte secundum quod ly per dicit causam efficientem, vel obiectum completae beatitudinis, quod est Deus, quod est summum speculabile, PS. Q. 57. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 2. Art. 3 c and ad 2; PS. Q. 3. Art. 2 ad 4 and 5 c; PS. Q. 4. Art. 5 c, 7 c, 8 c; PS. Q. 5. Art. 3 ad 2 and 4, 6 c; PS. Q. 69. Art. 2 c; SS. Q. 186. Art. 3 ad 4; C. G. 1. 102; C. G. 4. 21, 54; 4 Sent. 49. 1. 2. 2 ad 5; et passim. — (e), **beatitudo contemplativa**, see *beatitudo activa*. — (f), **beatitudo Dei**, see *beatitudo angeli*. — (g), **beatitudo divina**, *divine happiness*. Quidquid est desiderabile in quacumque beatitudine, vel vera, vel falsa, totum eminentius in divina beatitudine praeexistit, . . ., beatitudo aliqua secundum hoc est falsa, secundum quod defecit a ratione verae beatitudinis, et sic non est in Deo; sed quidquid habet de similitudine quantumcumque tenui beatitudinis, totum praeexistit in divina beatitudine, PP. Q. 26. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 26. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 8. Art. 3; SS. Q. 28. Art. 3; PT. Q. 23. Art. 1; PT. Q. 58. Art. 4; PT. Q. 63. Art. 2; et passim. — (h), **beatitudo futura** and **beatitudo praesentis vitae**, *the future* or *heavenly happiness* and *the present* or *earthly happiness*. Propter hoc in statu praesentis vitae perfecta beatitudo ab homine haberi non potest unde Philosophus, . . ., ponens beatitudinem hominis in hac vita, dicit eam "imperfectam", post multa concludens: "beatos autem dicimus, ut homines," sed promittitur nobis a Deo beatitudo perfecta, quando erimus sicut angeli in caelo, PS. Q. 3. Art. 2 ad 4; ideo ultima et perfecta beatitudo expectatur in futura vita, tota principaliter consistit in contemplatione. beatitudo autem imperfecta, qualis hic haberi potest, primo quidem et principaliter consistit in contemplatione; secundario vero in operatione practici intellectus ordinantis actiones et passiones humanas, PS. Q. 3. Art. 5 c; in virtutibus est quaedam similitudo et participatio futurae beatitudinis, SS. Q. 129. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 93. Art. 8; PS. Q. 65. Art. 4; PS. Q. 69. Art. 2; PS. Q. 70. Art. 2; SS. Q. 17. Art. 6; et passim. — (i), **beatitudo hominis**, or **beatitudo humana**, see *beatitudo angeli*. — (j), **beatitudo imperfecta**, see *beatitudo completa*. — (k), **beatitudo inchoata**, see *beatitudo completa*. — (l), **beatitudo patriae** and **beatitudo viae seu terrena**, *the happiness of the heavenly fatherland* and *that on the way there*, or *the happiness of heaven* and *that on earth*. Hoc modo se habet aureola ad beatitudinem patriae, PTS. Q. 96. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 69. Art. 4 c; 4 Sent. 49. 1. 2. 2 ob. 5 and ad 5. — (m), **beatitudo perfecta**, see *beatitudo completa*. — (n), **beatitudo praesentis vitae**, see *beatitudo futura*. — (o), **beatitudo propinqua**, and **beatitudo remota**, *the near* or *immediate happiness* and *the distant happiness*. Cf. PS. Q. 2. Art. 6 c.—(p), **beatitudo sanctorum**, *the happiness of the saints*, see *beatitudo animae*. Ad beatitudinem sanctorum pertinet non solum gloriae animae, sed etiam gloria corporis. sed animae sanctorum, qui sunt in patria, expectant adhuc gloriam corporis, SS. Q. 18. Art. 2 ob. 4. Cf. PP. Q. 64. Art. 4; PS. Q. 5. Art. 4; PTS. Q. 92. Art. 3; PTS. Q. 96. Art. 1; PTS. Q. 93. Art. 3; PTS. Q. 94. Art. 1; et passim. — (q), **beatitudo spei**, *the happiness of hope*, that happiness which consists first in hope and is in contrast to the happiness attained in reality. Apostolus loquitur de beatitudine spei, quae habetur per gratiam iustificantem, quae quidem non datur propter opera praecedentia; non enim habet rationem termini motus, ut beatitudo; sed magis est principium motus, quo ad beatitudinem tenditur, PS. Q. 5. Art. 7 ad 3. Cf. PS. Q. 11. Art. 4 c; PS. Q. 69. Art. 3 c. — (r), **beatitudo spiritualis**, *spiritual happiness*. Cf. 2 Cant. 1. — (s), **beatitudo tenuis**, *trivial* or *insignificant happiness*. Cf. PP. Q. 26. Art. 4 ad 1. — (t), **beatitudo terrena**, see *beatitudo patriae*. — (u), **beatitudo viae**, see *beatitudo patriae*. — **Homo naturaliter desiderat beatitudinem**, *man according to his nature longs for happiness but only in general, not in particular, because all do not realize where their true happiness lies*. Beatitudo dupliciter potest considerari: uno modo secundum communem rationem beatitudinis, et sic necesse est quod omnis homo beatitudinem velit. ratio autem beatitudinis communis est ut sit bonum perfectum, . . ., alio modo possumus loqui de beatitudine secundum specialem rationem, quantum ad id in quo beatitudo consistit; et sic non omnes cognoscunt beatitudinem, quia nesciunt cui rei communis ratio beatitudinis conveniat; et per consequens, quantum ad hoc, non omnes eam volunt, PS. Q. 5. Art. 8 c. — (2), the object which makes one happy. nihil enim aliud sub nomine beatitudinis intelligitur nisi bonum perfectum intellectualis naturae, cuius est suam sufficientiam cognoscere in bono quod habet; et cui competit ut ei contingat aliquid vel bene vel male, et sit suarum operationum domina, PP. Q. 26. Art. 1 c; si igitur beatitudo consideretur ex parte ipsius obiecti, sic solus Deus est beatitudo, quia ex hoc solo est aliquis beatus, quod Deum intelligit, . . ., sed ex parte actus intelligentis beatitudo est quid creatum in creaturis beatis, in Deo autem est etiam secundum hoc aliquid increatum, PP. Q. 26. Art. 3 c; in ratione beatitudinis duo includuntur, sc. ipse finis ultimus, qui est Summum Bonum, et adeptio vel fruitio ipsius boni, PS. Q. 5. Art. 2 c. St. Thomas treats of these objects in particular in PS. Q. 2. — (a), **beatitudo aeterna, seu perpetua**, *eternal* or *everlasting happiness*. Secundum quod per eos ordinatur homo ad perfectam Dei cognitionem, in qua aeterna beatitudo consistit, PP. Q. 1. Art. 4 c; idem est finis animae et angeli, sc. beatitudo aeterna, (ob. 1), . . ., beatitudo autem aeterna est finis ultimus et supernaturalis, PP. Q. 75. Art. 7 ad 4; ad finem autem beatitudinis movetur aliquis et appropinquat per operationes virtutum, et praecipue per operationes donorum, si loquamur de beatitudine aeterna, ad quam ratio non sufficit, sed in eam inducit Spiritus Sanctus, ad cuius obedientiam et sequelam per dona perficimur, PS. Q. 69. Art. 1. Cf. PP. Q. 23. Art. 7; PS. Q. 85. Art. 6; SS. Q. 17. Art. 2; SS. Q. 24. Art. 2; PT. Q. 25. Art. 3; PT. Q. 49. Art. 5; C. G. 4. 59; et passim. — (b), **beatitudo apparens seu falsa seu opinata** and **beatitudo vera**, *the apparent* or *false* or *supposed happiness* and *the true* and *actual happiness*, the former of which consists in the possession and enjoyment of a created good which is not really objective happiness, the latter in the knowledge and contemplation of God who is the true object, the possession of which makes man truly happy. Sicut idolum est Deus secundum opinionem, et non secundum veritatem, ita fruitio carnalium delectationum dicitur felicitas secundum opinionem, et non secundum veritatem. sed hoc nomen beatitudo univoce dicitur de hac beatitudine opinata, et de hac beatitudine vera, PP. Q. 13. Art. 10 ob. 2; omnis delectatio est quoddam proprium accidens quod consequitur beatitudinem, vel aliquam beatitudinis partem. ex hoc enim aliquis delectatur, quod habet bonum aliquod sibi conveniens vel in re, vel in spe, vel saltem in memoria. bonum autem conveniens, siquidem sit perfectum, est ipsa hominis beatitudo; si autem sit imperfectum, est quaedam beatitudinis participatio vel propinqua vel remota, vel saltem apparens. unde manifestum est, quod nec ipsa delectatio, quae consequitur bonum perfectum, est ipsa essentia beatitudinis, sed quoddam consequens ad ipsam, sicut per se accidens, PS. Q. 2. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 2. Art. 1; PS. Q. 3. Art. 1c; PS. Q. 26. Art. 4 c; C. G. 3. 26; C. G. 3. 27-32, 37-40, and 48-63; C. G. 4. 92. — (c), **beatitudo bestialis**, *the animal or bestial happiness of man*. Cf. C. G. 4. 54.—(d), **beatitudo falsa**, see *beatitudo apparens*; also *beatitudo divina* under 1. Cf. PP. Q. 26. Art. 4. — (e), **beatitudo opinata**, see *beatitudo apparens*. — (f), **beatitudo perpetua**, see *beatitudo aeterna*. — (g), **beatitudo supernaturalis**. *the supernatural happiness*, which is opposed to the natural. Est autem duplex hominis beatitudo sive felicitas, . . . una quidem proportionata humanae naturae, ad quam (sc. homo) pervenire potest per principia

suae naturae, alia autem est beatitudo naturam hominis excedens, ad quam homo sola divina virtute pervenire potest secundum quamdam divinitatis participationem, . . . et quia huiusmodi beatitudo proportionem humanae naturae excedit, principia naturalia hominis, ex quibus procedit ad bene agendum secundum suam proportionem, non sufficiunt ad ordinandum hominem in beatitudinem praedictam; unde oportet quod superadduntur homini divinitus aliqua principia per quae ita ordinetur ad beatitudinem supernaturalem sicut per principia naturalia ordinatur ad finem connaturalem; non tamen absque adiutorio divino, PS. Q. 62. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 60. Art. 5; PP. Q. 63. Art. 1, 3; PS. Q. 62. Art. 3; SS. Q. 8. Art. 1. — (g), **beatitudo vera,** see *beatitudo apparens.* — (3), in the sense of the subjective happiness. Nomine beatitudinis intelligitur ultima perfectio rationalis seu intellectualis naturae, PP. Q. 62. Art. 1 c; beatitudo sive felicitas est in perfectissima operatione habentis rationem et intellectum, 2 Sent. 4. 1. 1 c; beatitudo intellectualis naturae consistit in actu intellectus, PP. Q. 26. Art. 3 c; sed ex parte actus intelligentis beatitudo est quid creatum in creaturis beatis, PP. Q. 26. Art. 3 c; ad beatitudinem potest aliquid pertinere tripliciter, uno modo essentialiter, alio modo antecedenter, tertio modo consequenter, PS. Q. 3. Art. 3 c. Various kinds of *beatitude* in this sense are: (a), **beatitudo creata** and **beatitudo increata,** *the created* and *uncreated happiness* or *the happiness of the creature* and *that of its Creator.* Beatitudo etiam creata dicitur esse summum bonum, et sic non potest esse melius, (ob. 4), . . . , humanitas Christi ex hoc quod est unita Deo, et beatitudo creata ex hoc quod est fruitio Dei, et beata Virgo ex hoc quod est mater Dei, habent quamdam dignitatem infinitam ex bono infinito, quod est Deus, PP. Q. 25. Art. 6 ad 4; sicut igitur non est alius finis Deus, et fruitio Dei, ita eadem ratio fruitionis est qua fruimur Deo, et qua fruimur divina fruitione. et eadem ratio est de beatitudine creata quae in fruitione consistit, PS. Q. 11. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 26. Art. 3 c and ad 2; PS. Q. 62. Art. 7 ad 2; PT. Q. 9. Art. 2; 4 Sent. 49. 1. 2. 1 c; et passim. — (b), **finalis seu ultima beatitudo,** *the final* or *highest happiness.* Ultima beatitudo hominis consistit in quadem supernaturali Dei visione, SS. Q. 2. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 1 c; PP. Q. 63. Art. 3; PP. Q. 95. Art. 3 c; PP. Q. 102. Art. 2 ad 1; PS. Q. 3. Art. 5, 7; PS. Q. 69. Art. 3; Mal. 16. 3 c; 2 Cael. 18 f; et passim. — (c), **beatitudo increata,** see *beatitudo creata.* — (d), **beatitudo participata** and **beatitudo per essentiam,** *imparted* or *shared happiness* and *essential happiness;* in other words that happiness imparted by God to a creature and that happiness of God which is not communicable to him. Beatitudo quantum ad obiectum est summum bonum simpliciter; sed quantum ad actum, in creaturis beatis est summum bonum non simpliciter, sed in genere bonorum participabilium a creatura, PP. Q. 26. Art. 3 ad 1; ipsa autem participatio beatitudinis, secundum quam homo dicitur beatus, aliquid creatum est, PS. Q. 3. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 2. Art. 6 c; PS. Q. 3. Art. 2 ad 4; PS. Q. 5. Art. 3 ad 2; SS. Q. 26. Art. 5; et passim. — (e), **beatitudo per essentiam,** see *beatitudo participata.*— (4), in the sense of the blessings of the Sermon on the Mount, the operations of virtues perfected by the impulse of the Holy Spirit in the Gifts. Ad finem beatitudinis movetur aliquid, et appropinquat per operationes virtutum, et praecipue per operationes donorum, si loquamur de beatitudine aeterna, . . ., sed in eam inducit Spiritus Sanctus ad cuius obedientiam et sequelam per dona perficimus. et ideo beatitudines distinguuntur quidem a virtutibus et donis, non sicut habitus ab eis distincti, sed sicut actus distinguitur ab habitibus, PS. Q. 69. 1 c; aliae vero duae beatitudines pertinent ad opera activae beatitudinis quae sunt opera virtutum ordinantium hominem ad proximum, PS. Q. 69. Art. 4 c; beatitudines dicuntur solum perfecta opera, quae etiam ratione suae perfectionis magis attribuuntur donis, quam virtutibus, PS. Q. 70. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 157. Art. 2 ad 3; 3 Sent. 34. 1. 4 c. On the connection between **beatitudo** and **donum** and **fructus Spiritus Sancti** and **virtus,** see *fructus.* — The kinds of *beatitude* in the sense of the perfect act are the following eight: **paupertas spiritus,** see *paupertas;* **pietas; luctus,** i.e., *sorrow for past sins,* (SS. Q. 9. Art. 4 c and ad 1); **esuries et sitis iustitiae,** (SS. Q. 139. Art. 2 c), i.e., *hunger* and *thirst after justice;* **misericordia; munditia cordis,** see *munditia;* **pacificatio,** (SS. Q. 45. Art. 6 c), i.e., *peace making;* **persecutio passiva,** (PS. Q. 69. Art. 3 c), i.e., *being persecuted.*

beātus, a, um, *P. a.,* (1) *blissful, happy,* (2) *blissful, happy in heaven.* (1), non ergo angeli in sua creatione fuerunt beati, PP. Q. 62. Art. 1 a; fama nullo modo potest facere hominem beatum, PS. Q. 2. Art. 3 ad 2; beati dicuntur aliqui in hac vita vel propter spem beatitudinis adipiscendae in futura vita, . . ., vel propter aliqualem participationem beatitudinis secundum aliqualem summi boni fruitionem, PS. Q. 5. Art. 3 ad 1; potest intelligi quod illi qui sunt tam prompti animi ut credant Deo, etiam signis non visis, sint beati per comparationem ad illos qui non credunt nisi talia videant, PT. Q. 55. Art. 5 ad 3.—Kinds of *beatus* in this sense are: (a), **beatus participative** and **beatus per essentiam suam,** *happy through participation in another's happiness or happy through one's own essence* or *through one's self.* Homines autem sunt beati, . . ., per participationem, sicut et dii per participationem dicuntur. ipsa autem participatio beatitudinis, secundum quam homo dicitur beatus, aliquid creatum est, PS. Q. 3. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 10. Art. 4; PTS. Q. 75. Art. 1; C. G. 1. 102. — (b), **beatus per essentiam suam,** see *beatus participative.* — (c), **beatus secundum quid** and **beatus simpliciter,** *happy relatively* or *in a certain respect* and *simply* or *absolutely happy.* Circa hoc (Dei beatitudo) quaeruntur quatuor: 1° utrum beatitudo Deo competat; 2° secundum quid dicitur Deus esse beatus; utrum secundum actum intellectum, etc., PP. Q. 26 pr.; homo in paradiso beatus fuit non illa perfecta beatitudine in quam transferendus erat, quae in divinae essentiae visione consistit; habeat tamen beatam vitam secundum quemdam modum, . . ., inquantum habebat integritatem et perfectionem quamdam naturalem, PP. Q. 94. Art. 1 ad 1. Cf. 2 Sent. 4. 1. 1 ad 1; Verit. 13. 2 ob. 4 and c. — (d), **beatus simpliciter,** see *beatus secundum quid.*—(2), scientia Dei et beatorum, PP. Q. 1. Art. 2 c; sicut omnes beati, PP. Q. 9. Art. 2 ob. 2; quod beati Dei essentiam videant, PP. Q. 12. Art. 1 c; qui per assimilationem ad beatitudinem ipsius beati dicuntur, PP. Q. 26. Art. 2 c; quod sit locus beatorum, PP. Q. 66. Art. 3 c; sed visio Dei non pertinet ad vitam praesentem; ipsa enim beatos facit, SS. Q. 8. Art. 7 ob. 3. On **cognitio beata,** see *cognitio* under 2; on **contemplatio beata,** see *contemplatio;* on **dilectio beata,** see *dilectio* under 1; on **fruitio beata,** see *fruitio;* on **intellectus beatus,** see *intellectus* under 3; on **scientia beata,** see *scientia* under 2; on **virgo beata,** see *virgo;* on **visio beata,** see *visio* under 1; on **vita beata,** see *vita* under 1. — *Superl.,* **beatissimus,** a, um, *most blessed, most holy,* a title of the higher clergy. Haec est fides, papa beatissime, quam in catholica didicimus Ecclesia, SS. Q. 11. Art. 2, in quot.

Beda, ae, *m., Bede,* the Venerable Bede. He was born in 676 probably at Yarrow where he died on May 26, 735. Bede's attainments were very great. Grammar, rhetoric, poetry, hagiography, arithmetic, chronology, and specualtions on natural science furnished material for his pen. In addition he wrote his famous works on history and the interpretation of Scripture. In the S.T., St. Thomas refers frequently to Bede's commentaries on the New Testament, especially those on St. Luke and St. Mark. References are also made to the *Expositio in Genesim, Expositio in Exodum, Hexaemeron, De Tabernaculo, Hom. Dom. Palmarum, Hom. in festo Annuntiationis B. Mariae,* and *De Remediis Peccatorum,* the last referred to as Bede's Penitential. Cf. PP. Q. 66. Art. 3 (ter); PP. Q. 68. Art. 1; PP. Q. 96. Art. 1; PP. Q. 101. Art. 1 ob. 2; PP. Q. 102. Art. 1 ob. 1; PP. Q. 111. Art. 2 ob. 2; PS. Q. 65. Art. 3 ob. 3; SS. Q. 172. Art. 6; PT. Q. 30. Art. 2; PTS. Q. 8. Art. 3 ob. 2; et passim.

Beelzebub, *indecl., m., Beelzebub*, the chief of the evil spirits. Cf. PT. Q. 43. Art. 2.

Behemot, *indecl., m., Behemot*, a name for the devil. Cf. PTS. Q. 89. Art. 8 ob. 2.

Belial, *indecl., m., Belial*, a chief of the evil spirits. Cf. SS. Q. 172. Art. 6 ob. 1.

bellicus, a, um, *adj., pertaining to war, military.* Amicitia consanguineorum fundatur in coniunctione naturalis originis, amicitia autem concivium in communicatione civili, et amicitia commilitantium in communicatione bellica, SS. Q. 26. Art. 8 c; sicut secundum leges humanas militibus, qui deputantur ad exercitia bellica, negotiationes interdicuntur, SS. Q. 40. Art. 2 c; ita etiam gladio bellico ad eos pertinet rempublicam tueri ab exterioribus hostibus, SS. Q. 40. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 26. Art. 8; SS. Q. 31. Art. 3; SS. Q. 71. Art. 3; SS. Q. 123. Art. 5 (bis); et passim. — **res militaris**, *a matter of warfare, a military affair.* Unde aliqui, inquantum sunt bene consiliativi in rebus bellicis vel nauticis, dicuntur prudentes duces, vel gubernatores, PS. Q. 57. Art. 4 ad 3; dicitur esse prudens, non simpliciter, sed in hoc genere, scilicet in rebus bellicis, SS. Q. 47. Art. 2 ad 1; sicut princeps civitatis in rebus civilibus, dux autem exercitus in rebus bellicis, magister autem in disciplinis; et simile est in aliis, SS. Q. 102. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 40. Art. 8; SS. Q. 26. Art. 8; SS. Q. 40. Art. 1; SS. Q. 50. Art. 4 (ter); SS. Q. 123. Art. 5; SS. Q. 128. Art. 1; et passim.

bello, āre, āvi, ātum, 1, *v. n., to wage* or *carry on war, fight in war.* Et ideo homines quaerunt hanc concordiam rumpere bellando, . . ., et propter hoc omnes bellantes quaerunt per bella ad pacem aliquam pervenire perfectiorem quam prius haberent, SS. Q. 29. Art. 2 ad 2; et ideo ad clericos pertinet disponere et inducere alios ad bellandum bella iusta. non enim interdicitur eis bellare quia peccatum sit, sed quia tale exercitium eorum personae non congruit, SS. Q. 40. Art. 2 ad 3; necessitate cessante, non est licitum bellare in diebus festis propter rationes inductas, SS. Q. 40. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 1; SS. Q. 40 pr. (ter).

bēllua, (bēlua), ae, *f., a beast, monster.* Quarto die belluae omnes, et alia quae moventur in aquis, congregabuntur, PTS. Q. 73. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 98. Art. 2; PT. Q. 5. Art. 4; both in quot.

bellum, i, *n., war, warfare, battle.* Quaerunt autem homines feroces et immites per litigia et bella securitatem sibi acquirere inimicos suos destruendo, PS. Q. 69. Art. 4 c; de actu autem fortitudinis datur praeceptum proponendum per duces exhortantes in bello, PS. Q. 100. Art. 11 ad 3; propter hoc fideles Christi frequenter contra infideles bellum movent, SS. Q. 10. Art. 8 c; propter hoc omnes bellantes quaerunt per bella ad pacem aliquam pervenire perfectiorem quam prius haberent, SS. Q. 29. Art. 2 ad 2; fortitudo autem in periculis bellorum, quae sustinentur pro salute communi, SS. Q. 141. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 6; SS. Q. 40. Art. 1 (passim); SS. Q. 71. Art. 3; SS. Q. 123. Art. 1; SS. Q. 174. Art. 5; PT. Q. 72. Art. 10; et passim.

bene, *adv.*, see *bonus.*

benedico, ere, xi, ctum, *v. n.* and *a., to bless, consecrate, hallow*, the opposite of *maledico.* Unde dictum est creaturis quas benedixit, PP. Q. 73. Art. 3 c; puta quod aliquis maledicenti benedicat, et alia huiusmodi impleat, SS. Q. 186. Art. 2 c; sed in solemni baptismo aqua in qua debet celebrari baptismus, exorcizatur et benedicitur, PT. Q. 66. Art. 3 ob. 5; sed contra hoc expresse sunt verba Evangelii, in quibus dicitur quod Christus benedixit, PT. Q. 78. Art. 1 ad 1; per episcopum, qui etiam vestes benedicit, et vasa, et alia omnia quae ad divinum cultum applicantur, PTS. Q. 40. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 72. Art. 1; SS. Q. 76. Art. 1 (bis); SS. Q. 189. Art. 10; PT. Q. 72. Art. 12 (ter); PT. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 40. Art. 7; et passim. — **aqua benedicta**, *blessed water, holy water.* Aqua benedicta datur contra impugnationes daemonum quae sunt ab exteriori, PT. Q. 71. Art. 2 ad 3; aspersio aquae benedictae, (c), . . ., sic qui esset omnino immunis a peccato mortali, aspersus aqua bendicta statim evolaret, PT. Q. 87. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 65. Art. 1 (quater); PT. Q. 77. Art. 8 (bis); PT. Q. 83. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 2; PTS. Q. 8. Art. 3 (bis); PTS. Q. 28. Art. 3; et passim. — **oleum benedictum**, *blessed oil, holy oil.* Sed alias materias consecrare, scilicet chrisma, et oleum sanctum et oleum benedictum, pertinet ad solum episcopum, PT. Q. 82. Art. 1 ob. 4. — **benedictus**, i, *m., an approved* or *holy person.* Venite, benedicti Patris mei, PTS. Q. 69. Art. 2, in quot. Cf. PT. Q. 83. Art. 4, in quot.

benedictio, ōnis, *f., a benediction, blessing*, the opposite of *maledictio.* Sed non potest ex ore eodem procedere benedictio Dei et maledictio hominis, SS. Q. 76. Art. 1 ob. 2; benedictio vel maledictio proprie ad illam rem pertinet cui potest aliquid bene vel male contingere, scilicet rationali creaturae, SS. Q. 76. Art. 2 c; duplex est benedictio: una quae est ab ipso homine puro, sicut merente per proprium actum; et talis potest fieri a quolibet sancto, in quo Christus habitat per gratiam, et haec requirit maioritatem bonitatis ad minus, inquantum huiusmodi. alia est benedictio qua homo benedicit, ut benedictionem, quae est ex merito Christi, instrumentaliter alicui applicans, et quantum ad hanc requiritur maioritas ordinis, et non virtutis, PTS. Q. 19. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 110. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 3; PTS. Q. 42. Art. 1; PTS. Q. 63. Art. 2; et passim.

Benedictus, i, *m., Benedict*, Saint and abbot of Monte Cassino, called "patriarch of the monks of the West." He was born about A.D. 480 at Nursia (Norcia), anciently belonging to the Sabines, an episcopal city in the duchy of Spoleto in Umbria. His death is variously computed from 539 to A.D. 543. His character is best attested by his "Regula Monachorum," if, as is reasonable to suppose, this work is really his own composition. Cf. PS. Q. 13. Art. 5; SS. Q. 180. Art. 5 (ter); SS. Q. 187. Art. 4; SS. Q. 188. Art. 8; SS. Q. 189. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 9; et passim.

benefacio, ere, fēci, factum, 3, *v. n.*, used with *dat.* and *absol., to do a good action to, benefit, impart benefits*, the opposite of *malefacio.* Inter alios amicitiae actus ponit hoc unum quod est "operari bonum ad amicos," quod est amicis benefacere, SS. Q. 31. Art. 1 a; simpliciter loquendo, non possumus omnibus benefacere in speciali; nullus tamen est de quo non possit occurrere casus in quo oporteat ei benefacere etiam in speciali; et ideo charitas requirit ut homo, etiamsi non actu aliquibus benefaciat, habeat tamen hoc in animi sui praeparatione ut benefaciat cuicumque, si tempus adesset, (ad 1), . . ., est ergo subveniendum peccatori quantum ad sustentationem naturae; non est autem ei subveniendum ad fomentum culpae; hoc enim non esset benefacere, sed potius malefacere, SS. Q. 31. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 4. Art. 8; PS. Q. 32. Art. 6 (passim); PS. Q. 70. Art. 3; PS. Q. 108. Art. 4; SS. Q. 25. Art. 9 (bis); SS. Q. 26. Art. 12 (bis); PTS. Q. 25. Art. 2; et passim.

benefactīvus, a, um, *adj., doing good, benefiting, beneficent*, a synonym of *beneficus.* Ipse Andronicus dicit quod "benignitas est habitus voluntarie benefactivus, SS. Q. 80. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 66. Art. 4; SS. Q. 58. Art. 12; both in quot.

benefactor, ōris, *m., he who confers a favor, a benefactor.* Primo quidem modo benefactor est magis diligendus; quia cum sit principium boni in beneficiato, habet excellentioris boni rationem, sicut et de patre dictum est, . . ., primo quidem quia beneficiatus est quasi quoddam opus benefactoris, . . ., habet quidem et benefactor in beneficiato aliquod bonum, et e converso; sed benefactor inspicit in beneficiato suum bonum honestum, et beneficiatus in benefactore suum bonum utile, . . ., propter hoc ad benefactorem pertinet ut plus, (c), . . ., in benefactore est ut beneficiatus provocetur ad ipsum amandum. benefactor autem diligit beneficiatum non quasi provocatus ab illo, sed ex seipso motus, (ad 1), . . ., amor beneficiati ad benefactorem est magis debitus; et

ideo contrarium habet rationem maioris peccati. sed amor benefactoris ad beneficiatum est magis spontaneus; et ideo habet maiorem promptitudinem, (ad 2), . . ., benefactores enim a quibus maxima beneficia recepimus, scilicet Deum et parentes, praeferimus his quibus aliqua minora beneficia impedimus, SS. Q. 26. Art. 12 ad 3. Cf. PS. Q. 60. Art. 3; SS. Q. 31. Art. 3 (bis); SS. Q. 62. Art. 5; SS. Q. 106. Art. 1 (ter); PT. Q. 88. Art. 3; PTS. Q. 26. Art. 1; et passim.

beneficientia, ae, *f.*, *beneficence, doing good* in the wider and the narrower sense of the word. Beneficientia nihil aliud importat quam facere bonum alicui. potest autem hoc bonum considerari dupliciter: uno modo secundum communem rationem boni; et hoc pertinet ad communem rationem beneficientiae; et hoc est actus amicitiae, et per consequens charitatis; nam in actu dilectionis includitur benevolentia, per quam vult aliquis bonum amico, . . ., voluntas autem est effectiva eorum, quae vult si facultas adsit; et ideo ex consequenti benefacere amico ex actu dilectionis consequitur. et propter hoc beneficientia secundum communem rationem est amicitiae vel charitatis actus. si autem bonum quod quis facit alteri, accipiatur sub aliqua speciali ratione boni, sic beneficientia accipiet specialem rationem, et pertinebit ad aliquam specialem virtutem, . . ., quantum ad hoc beneficientia est effectus dilectionis, SS. Q. 31. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 70. Art. 3; SS. Q. 26. Art. 6 (bis); SS. Q. 31. Art. 4 (passim); SS. Q. 44. Art. 3 (ter); SS. Q. 58. Art. 11; 9 Eth. 5 a and 7 a; et passim. On the relationship of *beneficientia* to *benevolentia*, see *benevolentia*.

beneficiātus, i, *m.*, *one who has been benefited, one who receives a favor, beneficiary.* Dispensare cum eo qui est beneficiatus simoniace scienter, solus papa potest, SS. Q. 100. Art. 6 ad 7; manifestum est autem quod benefactor, inquantum huiusmodi, est causa beneficiati, SS. Q. 106. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 26 pr.; SS. Q. 26. Art. 12 (passim).

beneficium, ii, *n.*, (1) *benefit, kindness,* the opposite of *maleficium,* (2) *benefice,* an ecclesiastical position or office to which a stipend or salary is attached.—(1), omnia beneficia proximo exhibita, inquantum considerantur sub communi ratione boni, reducuntur ad amorem, SS. Q. 31. Art. 4 ad 2; recompensatio alicuius beneficii dupliciter fieri potest: uno quidem modo ex debito iustitiae, ad quod aliquis ex certo pacto obligari potest; et hoc debitum attenditur secundum quantitatem beneficii quod quis accepit, . . ., alio modo tenetur aliquis ad recompensandum beneficium ex debito amicitiae, in quo magis consideratur affectus ex quo aliquis beneficium contulit, quam etiam quantitas eius quod fecit, SS. Q. 78. Art. 2 ad 2; beneficium in effectu consistit, ut ipsum nomen sonat, SS. Q. 106. Art. 5 ob. 1. Cf. SS. Q. 106. Art. 4 c; SS. Q. 107. Art. 2, (passim); Mal. 13. 4 ad 5; 8 Eth. 11 b; 9 Eth. 2 a; et passim. — Kinds of *beneficium* in this sense are: (a), **beneficium commune** and **beneficium particulare seu privatum,** *the general* and *particular* or *individual benefit.* Tertio autem in persona quae dignitate praecellit, ex qua communia beneficia procedunt; quarto autem in aliquo benefactore, a quo aliqua particularia et privata beneficia percepimus, pro quibus particulariter ei obligamur, SS. Q. 106. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 108. Art. 2 ad 1; SS. Q. 122. Art. 4; Eph. 1. 1. 3 and 5; Eph. 1. 2. 1 and 3. 1; Hebr. 11. 7; et passim. — (b), **beneficium Dei seu beneficium divinum,** *benefit from God and divine benefit.* Quia omne bonum quo aliquis magnificatur, est Dei beneficium, cui homo fit ingratus peccando, PS. Q. 73. Art. 10 c; omnes solemnitates legis veteris sunt institutae in commemorationem alicuius divini beneficii vel praeteriti commemorati, vel futuri praefigurati, PS. Q. 100. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 2 (bis); PS. Q. 100. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 2 (bis); PS. Q. 112. Art. 3; SS. Q. 14. Art. 3; et passim. — (c), **beneficium divinum,** see *beneficium Dei.* — (d), **beneficium exterius,** *exterior benefit.* Ponentes ordinem dilectionis esse intelligendum secundum exteriora beneficia, SS. Q. 26. Art. 6 c. Cf. Vercell. 42. 9. — (e), **beneficium generale,** *general benefit.* Sed observatio sabbati est signum generalis beneficii, scilicet productionis universae creaturae, SS. Q. 122. Art. 4 ad 2. — (f), **beneficium gratuitum,** *the benefit bestowed out of pure favor.* Amicitia autem sub ratione cuiusdam debiti amicabilis et moralis; vel magis sub ratione beneficii gratuiti, SS. Q. 23. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 31. Art. 3; SS. Q. 186. Art. 2. — (g), **beneficium naturale,** *natural benefit.* Sed beneficia naturalia non subtrahuntur; inter quae sunt ministeria angelorum, quae ipse naturarum ordo requirit, PS. Q. 98. Art. 4 ad 3. — (h), **beneficium particulare,** see *beneficium commune.* Cf. PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 106. Art. 1; SS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 12; et passim. — (i), **beneficium privatum,** see *beneficium commune.* — (j), **beneficium publicum,** *public benefit.* Sicut celebratio Phase propter beneficium publicum liberationis in Aegypto, et propter futuram passionem Christi, PS. Q. 100. Art. 5 ad 2. — (k), **beneficium speciale,** *special benefit.* Deus igitur et legem et alia beneficia specialia illi populo exhibuit propter promissionem eorum patribus factam, ut ex eis Christus nasceretur, PS. Q. 98. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 86. Art. 4; SS. Q. 165. Art. 1.— (l), **beneficium spirituale,** *spiritual benefit.* Ita etiam beneficia spiritualia, puta correctionem, doctrinam et alia huiusmodi magis debet exhibere illis qui sunt suae spirituali curae commissi, SS. Q. 33. Art. 3 ad 1. Cf. PTS. Q. 24. Art. 2.—(2), ex beneficio tenetur ad exsecutionem ordinis, 4 Sent. 37. 1. 1 ad 4; non potest conferre beneficia, Virt. 2. 9 ad 14. Cf. Quodl. 6. 5. 9 c. — **beneficium ecclesiasticum,** *ecclesiastical benefice* or *income.* Si tamen aliquis det beneficium ecclesiasticum alicui hoc pacto vel intentione, ut exinde suis consanguineis provideat, est manifesta simonia, . . ., licite tamen potest aliquis, si sit indigens, pro se beneficium ecclesiasticum petere sine cura animarum, SS. Q. 100. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 63. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 1; SS. Q. 100. Art. 6 (bis); PTS. Q. 53. Art. 3 (ter); 3 Sent. 29. 1. 6 ad 3; 4 Sent. 25. 3. 3 ad 4; Virt. 2. 9 ad 14; et passim.

beneficus, a, um, *adj.*, *generous, liberal, beneficent, obliging, favorable.* Ideo oportet quod ad magis propinquos simus magis benefici, SS. Q. 31. Art. 3 c; ita in gratitudine attenditur aequalitas voluntatum, ut scilicet sicut ex promptitudine voluntatis beneficus aliquid exhibuit, ad quod non tenebatur, SS. Q. 106. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 27. Art. 3, in quot; SS. Q. 26. Art. 6; PTS. Q. 57. Art. 2 ob. 2.

benēplacitum, i, *n.*, *good pleasure, gracious purpose.* Voluntas enim proprie dicta vocatur voluntas beneplaciti, PP. Q. 19. Art. 11 c; unde nihil prohibet de eodem esse voluntatem beneplaciti, et voluntatem signi. sed operatio semper est eadem cum voluntate beneplaciti, non autem praeceptum, vel consilium, PP. Q. 19. Art. 12 ad 2. Cf. PT. Q. 18. Art. 6; also the following in quot.: PT. Q. 13. Art. 3; PT. Q. 14. Art. 1; PT. Q. 14. Art. 2; PT. Q. 15. Art. 2.

benevolentia, ae, *f.*, *good-will, benevolence.* Amicitia non potest haberi nisi ad rationales creaturas in quibus contingit esse redamationem et communicationem in operibus vitae, et quibus convenit bene evenire, vel male, secundum fortunam et felicitatem; sicut et ad eas proprie benevolentia est, PP. Q. 20. Art. 2 ad 3; benevolentia autem Dei ad hominem reparari dicitur per donum gratiae, PS. Q. 113. Art. 2 ad 1; benevolentia proprie dicitur actus voluntatis, quo alteri bonum volumus, . . ., sed benevolentia est simplex actus voluntatis, quo volumus alicui bonum, etiam non praesupposita praedicta unione affectus ad ipsum, SS. Q. 27. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 27. Art. 3; SS. Q. 23. Art. 1 (ter); SS. Q. 33. Art. 1; SS. Q. 60. Art. 3; SS. Q. 78. Art. 2; SS. Q. 163. Art. 4; C. G. 1. 91; 9 Eth. 5 a-h; et passim. On the relation of *benevolentia* to *beneficientia,* we read: sed beneficientia et benevolentia non differunt nisi sicut actus exterior et interior, quia beneficientia est executio benevolentiae. ergo sicut benevolentia non est alia virtus a charitate, ita nec beneficientia, SS. Q. 31. Art. 4 c. On **amor benevolentiae,** see *amor* under 1. —**benevolentia non habet distentionem et appetitum,**

id est, aliquem impetum inclinationis, (SS. Q. 27. Art. 2 c; 9 Eth. 5 c), *goodwill does not imply impetuosity* or *desire, that is, an eager inclination,* the translation of the Aristotelian passage: οὐ γὰρ ἔχει (sc. ἡ φίλησις) διάτασιν οὐδ' ὄρεξιν (Eth. Nic. 8. 5. 1166. b. 33). Goodwill has no sensitive desire, id est, passionem in appetitu sensitivo, quae animum suo impetu distendit quasi cum quadam violentia ad aliquid movens, 9 Eth. 5 c. Goodwill is not connected with any affection, sed ex solo iudicio rationis homo vult bonum alicui, SS. Q. 27. Art. 2 c.

benevolus, a, um, *adj., well-wishing, benevolent, kind, friendly, favorable.* Pietas non solum exhibet cultum parentibus, sed etiam patriae, et aliis sanguine coniunctis, et patriae benevolis, SS. Q. 122. Art. 5 ob. 2. Cf. SS. Q. 33. Art. 5; SS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 101. Art. 1; SS. Q. 101. Art. 2; all in quot.

benignē, *adv.*, see *benignus.*

benignitas, ātis, *f., kindness, kind-heartedness, friendliness.* Inter quae ponitur "bonitas" et "benignitas", quae respondent misericordiae, SS. Q. 52. Art. 4 ad 3; "benignitas" autem videtur esse idem cum "affectus" quem ponit Macrobius. unde et Isidorus dicit quod benignus est vir sponte ad bene faciendum paratus, et dulcis alloquio. et ipse Andronicus dicit quod "benignitas" est habitus voluntarie benefactivus, SS. Q. 80. Art. 1 ad 4; sed inter fructus bonitas et benignitas magis videntur convenire cum pietate quam mansuetudo, quae pertinet ad mitigatem, (ob.3) ,..., bonitas et benignitas in fructibus directe attribui possunt pietati, SS. Q. 121. Art. 2 ad 3; benignitas, id est, bona igneitas, ..., facit liquescere animum hominis ad bona communicanda, Ps. 51 b. Cf. PP. Q. 32. Art. 2; PP. Q. 102. Art. 2; PS. Q. 70. Art. 3; SS. Q. 82. Art. 4; PT. Q. 55. Art. 3; Gal. 5. 6; et passim. On the difference between *benignitas* and *bonitas*, see *bonitas*. The *benignitas* of man is one of the *fructus Spiritus sancti*; see *fructus* under 2. **Benignitas amicabilis**, *friendly kindheartedness.* Cf. 2 Sent. 22. 1. 3 c.

benignor, āri, 1, *v. dep., to rejoice, take delight.* Cf. SS. Q. 34. Art. 1, in quot.

benignus, a, um, *adj., kind, good, friendly, pleasing, favorable. benignant.* Dicuntur enim benigni quos bonus ignis amoris fervere facit ad benefaciendum proximis, PS. Q. 70. Art. 3 c; Isidorus dicit quod benignus est vir sponte ad bene faciendum paratus, et dulcis alloquio, SS. Q. 80. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 32. Art. 2; and the following in quot.: SS. Q. 40. Art. 1; SS. Q. 88. Art. 4; SS. Q. 107. Art. 4; PT. Q. 19. Art. 1 (bis). — **benignē**, *adv., in a friendly manner, kindly, benevolently, benignly.* Cf. SS. Q. 106. Art. 4, in quot.

Berengārius, ii, *m., Berengarius* of Tours. He was born at Tours about 999 and died on the island of St. Cosme, near the city, in 1088. According to some of his contemporaries, Berengarius held erroneous opinions about the spiritual power, marriage, the baptism of children, and other points of doctrine. His fundamental doctrine and error, however, concern the Holy Eucharist. Quae quidam non attendentes posuerunt corpus et sanguinem Christi non esse in hoc sacramento nisi sicut in signo, quod est tamquam haereticum abiciendum, utpote Verbis Christi contrarium. unde et Berengarius, qui primus huius erroris auctor fuerat, postea coactus est suum errorem revocare et veritatem fidei confiteri, PT. Q. 75. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 77. Art. 7 (bis).

Berenīcē, ēs, *f., Berenice,* the daughter of the Jewish king Agrippa I and sister of Agrippa the Younger, accused of incest. Cf. SS. Q. 131. Art. 2 ob. 3.

Bernardus, i, *m., Bernard* of Clairvaux, Saint, was born in 1090, at Fontaines, near Dijon, France, and died at Clairvaux on August 21, 1153. He founded 163 monasteries in different parts of Europe. He was the first Cistercian monk to be placed on the calendar of saints and was canonized by Alexander III on January 18, 1174. Pope Pius VIII gave him the title of Doctor of the Church. In the S.T. St. Thomas quotes chiefly from the De Consideratione. He also quotes from the De Natura Amoris, De Gratia et Libero Arbitrio, De Gradibus Humilitatis, De Praecepto et Dispensatione, De Diligendo Deo, and from the sermons De SS. Innocentibus, in Cantica, and De Coena Domini. Cf. PP. Q. 51. Art. 1; PP. Q. 83. Art. 2; SS. Q. 24. Art. 12; SS. Q. 180. Art. 3 (bis); PTS. Q. 4. Art. 2; PTS. Q. 96. Art. 6; et passim.

Bersabee, (Bethsabee), *f., indecl.,* also **Bersabea**, ae, *f., Bersabee,* the wife of Urias, born 1056 B.C. After the death of Urias, she married David. See 2 Reg. 11 and 12; also 3 Reg. 1 and 2. Cf. PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 70. Art. 3.

bestia, ae, *f., the irrational animal, wild animal, beast,* a synonym of *brutum*. Per bestias autem intelliguntur animalia saeva, ut ursi et leones, PP. Q. 72. Art. 1 ad 2; bestiae carent ratione, PP. Q. 98. Art. 2 ad 3; homo differt a bestiis principaliter secundum animam. differt autem secundum rationem continentiae et incontinentiae, SS. Q. 156. Art. 1 a; bestiae dicuntur propter crudelitatem, quasi vastiae, ut leones et ursi, 2 Sent. 15. Exp. Cf. PP. Q. 72. Art. 1 (bis); PP. Q. 98. Art. 2; PS. Q. 11. Art. 2 (bis); PS. Q. 35. Art 6; PS. Q. 102. Art. 6; PT. Q. 41. Art. 3; et passim. On **anima bestiae**, see *anima*; on **character bestiae**, see *character*. — Kinds of *bestia* are: (a), **bestia domestica**, *the domestic animal.* Bestia naturaliter est distincta ab homine; unde super hoc non requiritur aliquod iudicium an sit occidenda, si sit sylvestris; si vero sit domestica, requiritur iudicium, non propter ipsam, sed propter damnum domini, SS. Q. 64. Art. 3 ad 2. — (b), **bestia sylvestris**, *the animal of the forest, wild animal.* See *bestia domestica.*

bestiālis, e, *adj., animal, beastly* in the strict and in the transferred sense of the word, a synonym of *brutalis*. Alio modo quia ea a quibus refrenat temperantia, sunt infima in homine, convenientia ei secundum naturam bestialem, SS. Q. 141. Art. 2 ad 3; inter delectationes tactus quaedam sunt non humanae, sed bestiales, tam in cibis, utpote si quis delectaretur in esu carnium humanarum, quam etiam in venereis, SS. Q. 155. Art. 2 ob. 5; hoc videtur magis bestiale, quam humanum, feminas scilicet esse communes, quantum ad mixtionem carnis, Regim. 4. 4; quosdam superexcellenter diffamamus, dicentes eos bestiales, ..., ponit tres modos, secundum quos aliqui fiunt bestiales, 7 Eth. 1 f. On **actus bestialis**, see *actus* under 1; on **affectio bestialis**, see *affectio*; on **anima bestialis**, see *anima* under 1; on **appetitus bestialis**, see *appetitus* under 2; on **corpus bestiale**, see *corpus*; on **delectatio bestialis**, see *delectatio*; on **dispositio bestialis**, see *dispositio* under 4; on **homo bestialis**, see *homo*; on **incontinentia bestialis**, see *incontinentia*; on **malitia bestialis**, see *malitia* under 3; on **multitudo bestialis**, see *multitudo* under 4; on **operatio bestialis**, see *operatio* under 2; on **vita bestialis**, see *vita* under 3.

bestiālitas, ātis, *f.,* (1) *animal cruelty,* (2) *bestial desire, animal passion,* (3) *sexual intercourse with an animal.*—(1), feritas vel saevitia dicitur, secundum quam aliquis in poenis inferendis non considerat aliquam culpam eius qui punitur, sed solum hoc quod delectatur in hominum cruciatu. et sic patet quod continetur sub bestialitate; nam talis delectatio non est humana sed bestialis, (c), ..., crudelitas non solum attendit culpam in eo qui punitur, sed excedit modum in puniendo; et ideo crudelitas differt a saevitia sive feritate, sicut malitia humana differt a bestialitate, (c), ..., sed saevitia vel feritas continetur sub bestialitate, SS. Q. 159. Art. 2 ad 1. Cf. 7 Eth. 1 f.—(2), alio modo potest corrumpi contemperantia humanarum affectionum ita, quod progrediatur ultra limites humanae vitae in similitudinem affectionum alicuius bestiae, puta leonis aut porci, et hoc est, quod vocatur bestialitas, 7 Eth. 1 a. Cf. 7 Eth. 1 c and f and 6 h; 4 Sent. 13. 2. 2 ad 1.—(3), si fiat per concubitum ad rem non eiusdem speciei, quod vocatur bestialitas, SS. Q. 154. Art. 11 c; gravissimum autem est peccatum

bestialitatis, quia non servatur debita species, SS. Q. 154. Art. 12 ad 4. Cf. SS. Q. 154. Art. 11 ad 2.

Bethlehem, (Bethleem), *n., indecl., Bethlehem,* a town of the tribe of Juda, the birthplace of David and of Christ, now Beit el Lahm. Christus in Bethlehem nasci voluit, duplici ratione: primo quidem, quia factus est ex semine David secundum carnem, . . ., et ideo in Bethlehem, de qua natus fuit David, nasci voluit, ut ex ipso loco nativitatis promissio ei facta impleta ostenderetur, . . ., secundo, quia, ut Gregorius dicit, . . ., "Bethlehem domus panis interpretatur. ipse autem Christus est qui ait: Ego sum panis vivus qui de caelo descendi", (c), . . ., sicut David in Bethlehem natus est, ita etiam Ierusalem elegit, ut in ea sedem regni constitueret, et templum Dei ibi aedificaret; et sic Ierusalem elegit, ut esset civitas simul regalis et sacerdotalis. sacerdotium autem Christi et eius regnum praecipue consummatum est eius passione; et ideo convenienter Bethlehem elegit nativitati, Ierusalem vero passioni, (ad 1), . . ., et ideo in civitate Nazareth educari voluit et nutriri, in Bethlehem autem voluit quasi peregre nasci, PT. Q. 35. Art. 7 ad 2. Cf. PT. Q. 31. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 6; PT. Q. 36. Art. 8; PT. Q. 46. Art. 10.

biblia, ae, *f., the Bible.* Dicit enim Hieronymus in *Epist. ad Paulinum* quae ponitur in principio Bibliae, SS. Q. 23. Art. 1 ob. 3.

bibo, ere, bibi, (post-class. fut. bibitūrus), 3, *v. a., to drink.* Potest tamen facere opera perducentia ad bonum aliquod homini connaturale, sicut laborare in agro, bibere, manducare, et habere amicum, et alia huiusmodi, PS. Q. 109. Art. 5 c; Christus enim operabatur quaedam humanitus, comedendo, bibendo, et alia huiusmodi faciendo, SS. Q. 14. Art. 1 c; sic enim Dominus cum peccatoribus manducabat et bibebat, SS. Q. 25. Art. 6 ad 5. Cf. PS. Q. 76. Art. 4; SS. Q. 149. Art. 3 (passim); SS. Q. 168. Art. 2; SS. Q. 185. Art. 7; PT. Q. 40. Art. 2; PT. Q. 73. Art. 3; et passim.

bicubitus, a, um, *adj., of two cubits.* Scilicet contra rationem magnitudinis bicubitae vel tricubitae, sive circularis vel triangularis, et similium, PP. Q. 7. Art. 3 ad 2; aequalitas quidem quantitatis est, quae attenditur inter duas quantitates eiusdem mensurae, sicut bicubiti ad bicubitum, PTS. Q. 64. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 7; PS. Q. 52. Art. 1.

biduum, ii, *n., a period* or *space of two days, two days.* Congrue ordinatum est ut per biduum ante ab episcopo chrisma benedicatur, ut possit per dioecesim destinari, PT. Q. 72. Art. 12 ad 3.

biennium, ii, *n., a period* or *space of two years, two years.* Dicunt quod stella magis apparuit per biennium ante Christi nativitatem . . . et secundum hoc Herodes non statim recedentibus Magis, sed post biennium pueros interfecit, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3.

bigae, ārum, *f., a two-horsed car* or *chariot.* Geminas bigas mihi accommodes; alteram quidem superbiae et iustitiae, alteram vero peccati et humilitatis, SS. Q. 161. Art. 5, in quot.

bigamia, ae, *f., bigamy,* having more than one spouse, whether simultaneously or in succession. Et sunt quatuor modi bigamiae: primus est cum quis plures habet uxores de iure successive; secundus, cum simul habet plures, unam de iure, aliam de facto; tertius, cum habet plures successive, unam de iure, aliam de facto; quartus, quando viduam ducit in uxórem, PTS. Q. 66. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 108. Art. 4; PTS. Q. 24. Art. 1; PTS. Q. 64 pr.; PTS. Q. 66 pr.; PTS. Q. 66. Art. 2 (passim); PTS. Q. 66. Art. 3 (ter); PTS. Q. 66. Art. 4 (quinquies); PTS. Q. 66. Art. 5.

bigamus, i, *m., a man twice married,* see *bigamia.* Habet autem papa potestatem dispensandi in his quae per apostolos instituta sunt, sicut patet de bigamia, PTS. Q. 6. Art. 6 ob. 2; quod quidem apparet in bigamis, qui una uxore contenti esse noluerunt, PTS. Q. 66. Art. 1 c; ergo eadem ratione nec bigamus ante baptismum ordinari, PTS. Q. 66. Art. 4 a; bigamiae non est adiuncta irregularitas de iure naturali, sed de iure positivo; nec iterum est de essentialibus ordinis quod aliquis non sit bigamus, quod patet ex hoc quod si aliquis bigamus ad ordines accedat, characterem accipit, PTS. Q. 66. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 4; PTS. Q. 39. Art. 6; PTS. Q. 66. pr; PTS. Q. 66. Art. 2; PTS. Q. 66. Art. 3.

bilinguis, e, *adj., double-tongued, hypocritical, deceitful, false, treacherous.* Sed bilinguis videtur idem esse quod detractor, (ob. 3), . . . , bilinguis proprie dicitur susurro, SS. Q. 74. Art. 1 ad 3.

bīmātus, ūs, *m., the age of two years.* Herodes occidit pueros in Bethlehem et in omnibus finibus eius, a bimatu et infra, PT. Q. 36. Art. 2, in quot. Cf. PT. Q. 36. Art. 6, in quot.

bīmus, a, um, *adj., two years old, of two years.* Ideo autem non solum bimos pueros interfecit, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3.

bīnārius, a, um, *adj., that contains* or *consists of two.* Ternarius quidem constituitur asserentium, cum duo testes conveniunt cum actore; et ideo requiritur binarius testium, vel ad maiorem certitudinem ut sit ternarius, qui est multitudo perfecta in ipsis testibus, SS. Q. 70. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 74. Art. 3; PP. Q. 104. Art. 1.

binomius, a, um, *adj., having two names.* Quidam enim, . . . dicunt eosdem esse quos uterque Evangelista enumerat, sed sub diversis nominibus quasi binomios, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2.

bipēs, pedis, *adj., two-footed.* Si alia esset idea animalis, et alia bipedis, non esset unum simpliciter animal bipes, PP. Q. 76. Art. 3 c.

bis, *adj. num., twice, at two times, on two occasions.* Christus potest dici bis natus secundum duas nativitates. sicut enim dicitur bis currere qui currit duobus temporibus, ita potest dici bis nasci qui semel nascitur in aeternitate, et semel in tempore, quia aeternitas et tempus multo magis differunt quam duo tempora, cum tamen utrumque designet mensuram durationis, PT. Q. 35. Art. 2 ad 4; sed Christus ea bis protulit, primo quidem secrete ad consecrandum, secundo manifeste ad instruendum, PT. Q. 78. Art. 1 ad 1; et ita non sequitur quod peccatum unum bis puniatur, PTS. Q. 13. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 13. Art. 7; PP. Q. 102. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 5 (quinquies); PT. Q. 45. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 5; et passim.

blandīmentum, i, *n., flattering words, blandishment, flattery.* Nihil esse sentio quod magis ex arce deiciat animum virilem quam blandimenta feminea, SS. Q. 151. Art. 3, in quot. Cf. PP. Q. 114. Art. 3; SS. Q. 153. Art. 2; SS. Q. 186. Art. 4; all in quot.

blandior, īrī, ītus, 4, *v. dep., to flatter, soothe, correct, caress.* Nemo sibi blandiatur de legibus hominum; omne stuprum adulterium est, SS. Q. 154. Art. 6, in quot. Cf. SS. Q. 185. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 10; both in quot.

blanditia, ae, *f., a caressing, flattering, flattery.* Vel significatur quod hoedus, id est, peccator, non est "coquendus in lacte matris," id est, non est blanditiis deliniendus, PS. Q. 102. Art. 6 ad 4.

blanditor, ōris, *m., a flatterer.* Si autem faciat hoc intentione alicuius lucri consequendi, vocatur blanditor sive adulator, SS. Q. 115. Art. 1 c.

blandus, a, um, *adj., flattering, fawning, caressing.* Ut in osculis et amplexibus, aut stultiloquium, ut blanda verba, SS. Q. 154. Art. 4 ob. 1, in quot.

blasphēmia, ae, *f., blasphemy.* Nomen blasphemiae importare videtur quamdam derogationem alicuius excellentis bonitatis, et praecipue divinae. Deus autem, ut Dionysius dicit, est ipsa essentia bonitatis. unde quidquid Deo convenit, pertinet ad bonitatem ipsius; et quidquid ad ipsum non pertinet, longe est a ratione perfectae bonitatis, quae est eius essentia. quicumque ergo vel negat aliquid de Deo quod ei convenit, vel asserit de eo quod ei non convenit, derogat divinae bonitati, SS. Q. 13. Art. 1 c; maledictio creaturae, inquantum creatura est, redundat in Deum; et sic per accidens habet rationem blasphemiae, SS. Q. 76. Art. 4

ad 1; videtur quod inconvenienter assignentur sex filiae irae quae sunt: rixa, tumor mentis, contumelia, clamor, indignatio, blasphemia. blasphemia enim ponitur ab Isidoro filia superbiae, (ob. 1), . . ., alia etiam est inordinatio, secundum quod aliquis prorumpit in verba iniuriosa; quae quidem si sint contra Deum, erit blasphemia, si autem contra proximum, contumelia, (c), . . ., blasphemia in quam aliquis prorumpit deliberata mente, procedit ex superbia hominis contra Deum se erigentis; quia, . . ., id est, recedere a veneratione eius, est prima superbiae pars; et ex hoc oritur blasphemia. sed blasphemia in quam aliquis prorumpit ex commotione animi, procedit ex ira, SS. Q. 158. Art. 7 ad 1. Cf. PS. Q. 100. Art. 11; SS. Q. 13. Art. 2 (passim); SS. Q. 13. Art. 3 (passim); SS.Q. 158. Art. 3; PT. Q. 5. Art. 3; et passim. — Kinds of *blasphemia* are: (a), **blasphemia cordis** or **interior** and **blasphemia oris** or **vocalis,** *the blasphemy of thought* or *inner blasphemy* and *expressed* or *exterior blasphemy.* Si consistat tantum in corde, est cordis blasphemia; si autem exterius prodeat per locutionem, est oris blasphemia. et secundum hoc blasphemia confessioni opponitur, SS. Q. 13. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 13. Art. 4. — (b), **blasphemia interior,** see *blasphemia cordis.* — (c), **blasphemia oris,** see *blasphemia cordis.* — (d), **blasphemia perfecta,** *the perfect* or *complete blasphemy.* Ille qui contra Deum loquitur, convicium inferre intendens, derogat divinae bonitati, non solum secundum veritatem intellectus, sed etiam secundum pravitatem voluntatis detestantis, et impedientis pro posse divinum honorem; quod est blasphemia perfecta, SS. Q. 13. Art. 1 ad 1. — (e), **blasphemia vocalis,** see *blasphemia cordis.*

blasphēmo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to revile, reproach, blaspheme.* Nam blasphemare est contumeliam vel aliquod convicium inferre in iniuriam Creatoris. sed hoc magis pertinet ad malevolentiam contra Deum quam ad infidelitatem, SS. Q. 13. Art. 1 ob. 1; postmodum autem blasphemaverunt in Spiritum sanctum, dum opera quae ipse operabatur virtute propriae divinitatis, et per operationem Spiritus sancti, attribuebant principi daemoniorum. et propter hoc dicuntur in Spiritum sanctum blasphemasse, SS. Q. 14. Art. 1 c; maior tamen est superbia qua quis Deum negat, vel blasphemat, quam superbia qua quis inordinate divinam similitidinem appetit, SS. Q. 163. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 13. Art. 4 (quater); SS. Q. 14. Art. 3 (ter); PT. Q. 42. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 11 (bis); et passim.

blasphēmus, a, um, *adj., reviling, defaming, blasphemous,* used in the S.T. usually as *subst.,* i.e., **blasphemus,** i, *m., blasphemer.* Unde qui in talibus peccat, dicitur in Deum peccare, sicut haereticus, et sacrilegus, et blasphemus, PS. Q. 72. Art. 4 c; antiqui enim doctores, . . ., dicunt esse peccatum in Spiritum sanctum quando ad litteram aliquid blasphèmum dicitur contra Spiritum sanctum, SS. Q. 14. Art. 1 c; ergo sacerdos est quasi blasphemus et deceptor, qui indigne suum ordinem exequitur, PT. Q. 36. Art. 5 a. Cf. SS. Q. 13. Art. 3 (ter); SS. Q. 13. Art. 4; SS. Q. 99. Art. 2; PT. Q. 45. Art. 3, in quot.

Boētius, (Boethius), ii, *m., Boethius,* a distinguished philosopher and theologian under Theodoric. He was born about 470 A.D. and was beheaded A.D. 524 in prison, where he composed his most distinguished work, De Consolatione Philosophiae Libri V. In the S.T., St. Thomas quotes most frequently from this work, but he also quotes much from De Duabus Naturis, the De Trinitate, and the De Hebdomadibus or An Omne Quod Est Sit Bonum. He also refers to the Commentary on Cicero's Topica, the Commentarium Praedicamentorum, the De Institutione Arithmetica, and the In Categorias Aristotelis. Cf. PP. Q. 29. Art. 3; SS. Q. 118. Art. 7; SS. Q. 182. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 4. Art. 2; PTS. Q. 48. Art. 2; PTS. Q. 90. Art. 3; et passim.

Bonifacius, ii, *m., Boniface.* (1), Boniface I, Saint and Pope. He was elected on December 28, 418 and died at Rome on September 4, 422. Little is known of him previous to his election. He strongly supported St. Augustine in combating Pelagianism. When he received two letters from a Pelagian source calumniating St. Augustine he sent them to him. In recognition of this solicitude, Augustine dedicated to Boniface his rejoinder contained in "Contra Duas Epistolas Pelagianorum, Libri Quatuor." St. Thomas quotes this work frequently. Cf. SS. Q. 10. Art. 8; SS. Q. 40. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 7; SS. Q. 189. Art. 3; PT. Q. 68. Art. 9 (bis); PT. Q. 80. Art. 9; et passim.—(2), Boniface IV, Saint and Pope from 608 to 615. During his pontificate Mellitus, the first bishop of London, went to Rome to consult him on matters pertaining to the Church in England. St. Thomas quotes him on the monastic life. Cf. SS. Q. 187. Art. 1 and 2.—(3), Saint Boniface, Bishop of Maintz, called the "Apostle of Germany." He was born in Wessex in the last quarter of the 7th century and was then named Winfried. His success in evangelizing central Europe was amazing. There is a letter of Pope Gregory to this Boniface declaring: "Persons baptized by adulterous and unworthy priests and without interrogation as to their faith are not to be rebaptized; children taken from their parents, of whose baptism there is no proof, are to be baptized." St. Thomas quotes this letter in PT. Q. 67. Art. 5.

bonitas, ātis, *f.,* (1) *goodness* in the abstract and in the concrete senses of the word, a synonym of *completio, perfectio,* and *virtus,* also synonym of *bonum,* the opposite of *malitia* and *malum,* (2) *kindness, kindheartedness, goodness.*—(1), in hoc enim consistit uniuscuiusque rei bonitas, quod convenienter se habeat secundum modum suae naturae, PS. Q. 71. Art. 1 c; bonitas, qua formaliter boni sumus, est participatio quaedam divinae bonitatis, SS. Q. 23. Art. 2 ad 1; bonitas significat ut non subsistens, bonum autem ut concretum, C. G. 1. 30; bonitas uniuscuiusque est perfectio ipsius, C. G. 1. 40; quaelibet bonitas alia non est nisi similitudo quaedam primae bonitatis, C. G. 1. 96; etiam, cum sint mala, utimur in eis nomine bonitatis per quandam similitudinem; dicimus enim bonum furem et bonum calumniatorem, quia sic se habent in suis operationibus, licet malis sicut boni in bonis, 5 Met. 18 a. On **gradus in bonitate,** see *gradus* under 1; on **rectitudo bonitatis,** see *rectitudo* under 3. — Kinds of *bonitas* in this meaning are: (a), **bonitas absoluta seu completa seu omnimoda seu perfecta** and **bonitas deficiens seu imperfecta,** *the absolute* or *perfect* and *the defective* or *imperfect goodness.* Quae sunt in rebus infima non possunt consequi perfectam bonitatem, sed aliquam imperfectam consequuntur paucis motibus. superiora vero his adipiscuntur perfectam bonitatem motibus multis. his autem superiora sunt quae adipiscuntur perfectam bonitatem motibus paucis. summa vero perfectio invenitur in his quae absque motu perfectam possident bonitatem, . . ., homo autem potest consequi universalem et perfectam bonitatem, quia potest adipisci beatitudinem. est tamen in ultimo gradu secundum naturam eorum quibus competit beatitudo, . . ., in hoc ipso magis ad similitudinem Dei accedit anima intellectiva quam creaturae inferiores, quod perfectam bonitatem consequi potest, licet per multa et diversa; in quo deficit a superioribus, PP. Q. 77. Art. 2 c. Cf. 2 Sent. 36. 1. 5 c; 2 Sent. 41. 1. 2 c; Qu. Anim. 7 c; Verit. 21. 5 c; et passim.—(b), **bonitas absoluta** and **bonitas dependens ab alio,** *unconditioned* or *independent goodness,* and *goodness dependent on something.* Actiones autem humanae, et alia quorum bonitas dependet ab alio, habent rationem bonitatis ex fine a quo dependent, praeter bonitatem absolutam quae in eis existit, PS. Q. 18. Art. 4 c. Cf. Verit. 21. 4 ob. 9. — (c), **bonitas absoluta seu simpliciter** and **bonitas secundum quid,** *absolute* or *simple goodness* and *goodness in a certain respect.* Cf. Verit. 21. 4 c; Verit. 21. 5 ad 1. — (d), **bonitas accidentalis seu extra essentiam rei** and **bonitas substantialis seu essentialis seu de essentia rei,** *the unessential* or *accidental goodness* and *the essential goodness* or *that belonging to the very nature of something.* Bonitas alicuius rei est duplex:

una quidem quae est de essentia rei, sicut esse rationale est de essentia hominis; . . . alia bonitas est quae est extra essentiam rei, sicut bonum hominis est esse virtuosum vel sapientem; et secundum tale bonum potest Deus res a se factas facere meliores, PP. Q. 25. Art. 6 c. Cf. 1 Sent. 44. 1. 1 c; Verit. 21. 5 c. — (e), **bonitas actionis** and **bonitas effectus**, *the goodness of an action* and *of an effect*. Ergo malitia operationis est secundum obiecta mala quae homo diligit; et eadem ratio est de bonitate actionis, . . ., et quamvis etiam bonitas actionis non causetur ex bonitate effectus, tamen ex hoc dicitur actio bona, quod bonum effectum inducere potest; et ita ipsa proportio actionis ad effectum est ratio bonitatis ipsius, PS. Q. 18. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 18. Art. 3; PS. Q. 24. Art. 3. — (f), **bonitas actus**, *goodness of an act*. Circumstantia aggravans peccatum, vel augens bonitatem actus, quandoque non habet bonitatem vel malitiam secundum se, sed per ordinem ad aliam conditionem actus, . . ., et ideo non dat novam speciem, sed auget bonitatem vel malitiam quae est ex alia conditione actus, PS. Q. 18. Art. 11 ad 2. Cf. PS. Q. 7. Art. 2; PS. Q. 18. Art. 3; PS. Q. 19. Art. 1; PS. Q. 20. Art. 1; PS. Q. 77. Art. 6; et passim. — (g), **bonitas exterioris et bonitas interioris actus**, *goodness of the exterior* and *goodness of the interior act*. Actus voluntatis se habet ut formale ad actum exteriorem. ex formali autem et materiali fit unum. ergo est una bonitas actus interioris et exterioris, PS. Q. 20. Art. 3 a. Cf. PS. Q. 18. Art. 11; PS. Q. 20. Art. 1; PS. Q. 20. Art. 4 (quater); et passim. — (h), **bonitas actus interioris**, see *bonitas actus exterioris*. — (i), **bonitas actus moralis seu bonitas moralis** and **bonitas rei naturalis**, *the goodness of a virtuous action* and *that of the natural thing*, or *the moral goodness* and *the physical* or *metaphysical goodness*. Passiones animae dupliciter se possunt habere ad iudicium rationis; uno modo antecedenter; et sic, cum obnubilent iudicium rationis, ex quo dependet bonitas moralis actus, diminuunt actus bonitatem, . . ., et sic passio existens consequenter in appetitu sensitivo est signum intensionis voluntatis; et sic indicat bonitatem moralem maiorem, PS. Q. 24. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 18. Art. 2 c; PS. Q. 18. Art. 4 c; PS. Q. 18. Art. 8 ad 2; PS. Q. 18. Art. 11; PS. Q. 34. Art. 4 c; 2 Sent. 36. 1. 5 c. — (j), **bonitas adquisita, bonitas naturae seu naturalis** and **bonitas superaddita**, *acquired goodness*, *natural goodness* or *that existing by nature*, and *that added to nature*. Cf. 2 Sent. 32. 2. 2 c; 2 Sent. 36. 1. 5 ad 1; 2 Sent. 37. 2. 2 ad 5. — (k), **bonitas aestimata** and **bonitas vera**, *pretended* or *reputed goodness* and *real goodness*. Quia enim voluntas nostra non est causa bonitatis rerum, sed ab ea movetur sicut ab obiecto; amor noster, quo bonum alicui volumus, non est causa bonitatis ipsius, sed e converso bonitas eius, vel vera, vel aestimata, provocat amorem, quo ei volumus et bonum conservari quod habet et addi quod non habet; et ut ad hoc operemur, sed amor Dei est profundens et creans bonitatem in rebus, PP. Q. 20. Art. 2 c.— (l), **bonitas circumstantiarum seu ex circumstantiis, bonitas ex fine, bonitas ex genere seu materia, bonitas ex forma habitus** and **bonitas ex essentia actus**, *goodness arising from circumstances*, *that arising from the purpose of the doer*, *that arising from its kind* or *matter*, i.e., *from its object*, and *that arising from the form of its respective habitus*, and *that arising from the essence of a moral act*. Cum autem actus exterior habet bonitatem vel malitiam secundum se, scilicet secundum materiam vel circumstantias, tunc bonitas exterioris actus est una, et bonitas voluntatis, quae est ex fine, est alia; ita tamen quod bonitas finis ex voluntate redundat in actum exteriorem, et bonitas materiae et circumstantiarum redundat in actum voluntatis, PS. Q. 20. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 3; PS. Q. 19. Art. 2; 2 Sent. 36. 1. 5 c. — (m), **bonitas civilis**, *civic goodness* or *the goodness of a citizen*. Cf. 10 Met. 6 h. — (n), **bonitas communis seu universalis** and **bonitas particularis**, *the general goodness* and *the specific goodness*. Homo autem potest consequi universalem et perfectam bonitatem, quia potest adipisci beatitudinem, PP. Q. 77. Art. 2 c. Cf. C. G. 2. 23; Verit. 21. 4 c. — (o), **bonitas completa**, see *bonitas absoluta*. — (p), **bonitas creata seu creaturae** and **bonitas increata seu divina seu Dei**, *the created* and *the uncreated goodness*, or *the goodness of the creature* and *that of God*. Cf. **bonitas divina.** Perfectio bonitatis creaturae non invenitur in uno sed in multis; sed perfectio divinae bonitatis invenitur in uno simplici, PP. Q. 3. Art. 7 ad 2. Cf. SS. Q. 23. Art. 5 c and ad 2; SS. Q. 39. Art. 2 ad 3; Pot. 2. 4 ob. 11; Verit. 21. 4 ob. 2 and c and 5 c; Comp. 1. 109; et passim. — (q), **bonitas creaturae**, see *bonitas creata*. — (r), **bonitas Dei**, see *bonitas creata*. — (s), **bonitas de essentia rei**, see *bonitas accidentalis*. — (t), **bonitas deficiens**, see *bonitas absoluta*. — (u), **bonitas dependens** ab alio, see *bonitas absoluta*. — (v), **bonitas divina**, see *bonitas creata*. — (w), **bonitas essentialis**, see *bonitas accidentalis*. — (x), **bonitas essentialis seu per essentiam seu pura** and **bonitas participata seu per participationem**, *essential goodness* or *that which constitutes its being* or *pure goodness* and *the shared* or *imparted goodness*. Nihil potest quietare voluntatem hominis nisi bonum universale; quod non invenitur in aliquo creato, sed solum in Deo; quia omnis creatura habet bonitatem participatam, PS. Q. 2. Art. 8 c. Cf. Caus. 9 a; Verit. 21. 5 c. — (y), **bonitas ex circumstantiis**, see *bonitas circumstantiarum*. — (z), **bonitas ex essentia actus**, see *bonitas circumstantiarum*. — (a^2), **bonitas ex fine**, see *bonitas circumstantiarum*. — (b^2), **bonitas ex forma habitus**, see *bonitas circumstantiarum*. — (c^2), **bonitas ex genere**, see *bonitas circumstantiarum*. — (d^2), **bonitas ex materia**, see *bonitas circumstantiarum*. — (e^2), **bonitas ex obiecto**, *goodness derived from the object*. See **bonitas ex fine**. — (f^2), **bonitas extra essentiam rei**, see *bonitas accidentalis*. — (g^2), **bonitas hominis**, *the goodness of man*. — (h^2), **bonitas infinita**, *infinite goodness*. Deus autem tantum diligibilis est, quantum bonus est; bonitas autem eius est infinita; unde infinite diligibilis est, SS. Q. 24. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 32. Art. 1; SS. Q. 21. Art. 2. — (i^2), **bonitas imperfecta**, see *bonitas absoluta*. — (j^2), **bonitas increata**, see *bonitas creata*. — (k^2), **bonitas inhaerens**, *goodness adhering to a thing as its subject* or *inherent goodness*, the opposite of *subsistens*, i.e., that goodness existing for itself. Cf. Verit. 21. 4 c. — (l^2), **bonitas intentionis**, *goodness of intention*. Bonitas enim intentionis, . . ., redundat quodammodo in bonitatem voluntatis, quae fecit etiam exteriorem actum apud Deum meritorium, . . ., bonitas intentionis non est tota causa bonae voluntatis, PS. Q. 19. Art. 8 ob. 2. Cf. PS. Q. 19 pr.; PS. Q. 19. Art. 8 ad 2; PS. Q. 21. Art. 1. — (m^2), **bonitas moralis**, see *bonitas actus moralis*. — (n^2), **bonitas naturae**, see *bonitas adquisita*. — (o^2), **bonitas naturalis**, see *bonitas adquisita*. — (p^2), **bonitas participata**, see *bonitas essentialis*. — (q^2), **bonitas particularis**, see *bonitas communis*. — (r^2), **bonitas per essentiam**, see *bonitas essentialis*. — (s^2), **bonitas per participationem**, see *bonitas essentialis*. — (t^2), **bonitas perfecta**, *perfect goodness*. See *bonitas absoluta*. Cf. PP. Q. 13. Art. 8; PP. Q. 77. Art. 2 (quinquies); PP. Q. 103. Art. 4; PS. Q. 92. Art. 1; SS. Q. 13. Art. 1; SS. Q. 17. Art. 6 (bis); — (u^2), **bonitas prima seu summa**, *the first* or *highest goodness*. Cf. PP. Q. 77. Art. 2 c; SS. Q. 1. Art. 1 ob. 3; C. G. 3. 19 and 24; Qu. Anim. 7 c; Verit. 21. 4 c; Caus. 20 a and b; et passim. — (v^2), **bonitas prima** and **bonitas ultima**, *the first* and *the last goodness of a thing*. Cf. Qu. Anim. 7 c. — (w^2), **bonitas prima actus moralis** and **bonitas prima rei naturalis**, *the first goodness* or *that coming first into consideration in a moral action* and *that of a thing by nature*. Cf. PS. Q. 18. Art. 2 c; SS. Q. 23. Art. 5 ad 2. — (x^2), **bonitas prima rei naturalis**, see *bonitas prima actus moralis*. — (y^2), **bonitas pura**, see *bonitas essentialis*. — (z^2), **bonitas rei naturalis**, see *bonitas actus moralis*. — (a^3), **bonitas summa**, see *bonitas prima*. — (b^3), **bonitas substantialis**, see *bonitas accidentalis*. — (c^3), **bonitas super addita**, see *bonitas adquisita*. — (d^3), **bonitas ultima**, see *bonitas prima*. — (e^3), **bonitas universalis**, see *bonitas communis*. — (f^3), **bonitas vera**, see *bonitas aestimata*. — (g^3), **bonitas voluntatis**, *goodness of the will*. Unde cum bonitas voluntatis dependeat a bonitate voliti, . . . , necesse est quod dependeat ex intentione finis, . . . , tunc primae voluntatis bonitas non

dependet ex intentione sequenti, nisi quatenus reiteratur actus voluntatis cum sequenti intentione, PS. Q. 19. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 3; PS. Q. 19. Art. 1 (quater); PS. Q. 19. Art. 2 (sexies); PS. Q. 19. Art. 5; PS. Q. 20. Art. 1; et passim.—(2), non enim potest facere aliquid Deus quod non sit conveniens sapientiae et bonitati ipsius; secundum quem modum diximus aliquid esse debitum Deo, PP. Q. 21. Art. 4 c; omnia operatur propter suam bonitatem, PP. Q. 105. Art. 2 ad 2; propter bonitatem suam fecit nos, 1 Sent. 1 Exp. The difference between *bonitas* in this sense and *benignitas* is clear from the following: ad id autem, quod est iuxta hominem, scilicet proximum, bene disponitur mens hominis primo quidem quantum ad voluntatem benefaciendi, et ad hoc pertinet bonitas, secundo quantum ad beneficientiae executionem, et ad hoc pertinet benignitas; dicuntur enim benigni, quos bonus ignis amoris fervere facit ad benefaciendum proximis, PS. Q. 70. Art. 3 c. With man *bonitas* is one of the fruits of the Holy Ghost. Cf. *fructus* under 2. — Kinds of *bonitas* in this sense are: (a), **bonitas divina**, *divine goodness*. Cf. *divina*. Considerandum est quod elargiri perfectiones rebus pertinet quidem et ad bonitatem divinam, et ad iustitiam, et ad liberalitatem, et misericordiam, PP. Q. 21. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 50. Art. 6; PS. Q. 79. Art. 1; SS. Q. 23. Art. 2; SS. Q. 83. Art. 17; SS. Q. 172. Art. 2; et passim. — (b), **bonitas per se**, *goodness which is so through itself* and *its own being*, or *goodness itself*. Cf. Nom. 5. 1.

Bonosiaci, ōrum, *m.*, *the Bonosiaci* or *Bonosiani*, *the Bonosians*, an heretical sect whose founder was Bonosus, Bishop of Sardica in Illyria at the end of the fourth century. Gregory the Great rejected their baptism because the name of the Trinity was not invoked. Hi haeretici qui in Trinitatis nomine minime baptizantur, sicut sunt Bonosiaci et Cataphyrygae, PT. Q. 66. Art. 9, in quot.

bonus, a, um, *adj.*, (1) *good* in the general sense of the word, that which all desire, the opposite of *malus*, (2) *good in itself*, *objectively good*, i.e., that which is good in so far as it refers to a superior will (the divine); in other words, good as it is or has been desired, a synonym of *perfectus*, likewise the opposite of *malus*, (3) *good for something*, *subjectively good*, i.e., that which is good in so far as it tends to perfect the subject and is therefore desirable; likewise the opposite of *malus*.—(1), bonum ad plura se extendit quam ens; quia, ut dicit Dionysius, . . ., "bonum se extendit ad existentia et non-existentia, ens vero ad existentia tantum," PP. Q. 5. Art. 2 ob. 2; bonum autem extendit se ad non entia, quae etiam in esse vocat; dicitur enim bonum a boare, quod est vocare, 1 Sent. 8. 1. 3 ob. 2. Cf. C. G. 3. 20; et passim. — Kinds of bonum in its general meaning are: (a), **bonum absolute seu in se seu secundum se** and **bonum alterius**, *the absolute good* or *good in itself* or *good according to its own nature*. Bonum simpliciter dupliciter dicitur: uno modo quod est omnibus modis bonum, sicut virtutes sunt bonae; et sic in his quae sunt bona simpliciter, non est accipere medium et extrema; alio modo dicitur aliquid simpliciter bonum, quia est absolute bonum, scilicet secundum suam naturam consideratum, quamvis per abusum possit fieri malum, sicut patet de divitiis et honoribus; et in talibus potest accipi "superfluum, et diminutum, et medium," quantum ad homines, qui possunt eis uti vel bene vel male; et sic circa simpliciter bona dicitur esse iustitia, SS. Q. 58. Art. 10 ad 2; ad hoc ergo, quod aliquis actus sit absolute bonus, oportet quod congregetur bonitas obiecti, a qua actus est bonus in se, ut dare eleemosynam vel aliquid huiusmodi; et bonum ex parte agentis, ut scilicet bene faciat, et hoc includit tria secundum Philosophum in II Ethic. (c. 3), scilicet voluntatem et electionem, debitum finem et firmitatem in opere, ad minus in proposito. et hoc sufficit ad hoc, quod actus absolute bonus dicatur. sed in actibus, qui ad alium ordinantur, oportet tertium adesse ad perfectionem bonitatis, ut in eo, ad quem fit, effectum bonitatis consequatur, 1 Sent. 46 exp.; cf. PS. Q. 26. Art. 4 c, (cf. *bonum absolute acceptum* under 2), and *the good of another*, (cf. *bonum alterius* under 3), i.e., the objective good and the subjective good. — (b), **bonum alterius**, see *bonum absolute*. — (c), **bonum in se**, see *bonum absolute*. — (d), **bonum quod convertitur cum ente** and **bonum quod est in genere qualitatis**, *good which is convertible with being* et **nullam rem supra ens addit** (Pot. 9. 7 ad 5), a synonym of **bonum absolute seu in se seu secundum se**, and *the good which belongs to the category of quality* (cf. *genus* under 2) and is added to being when it is said of it a "res" or close modification, (these last two kinds of *bonum* are identical with the first two mentioned according to the thing). Videtur quod esse bonum per essentiam non sit proprium Dei, sicut enim unum convertitur cum ente et bonum, PP. Q. 6. Art. 3 ob. 1; et ideo sicut bonum convertitur cum ente, ita et verum, PP. Q. 16. Art. 3 c; cum bonum convertatur cum ente, sicut ens dicitur secundum substantiam et secundum accidens, ita et bonum attribuitur alicui et secundum esse suum essentiale et secundum esse accidentale, tam in rebus naturalibus quam in actionibus moralibus, PS. Q. 18. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 26. Art. 4 c; Pot. 9. 7 ad 5. — (e), **bonum quod est in genere qualitatis**, see *bonum convertitur cum ente*. — (f), **bonum secundum se**, see *bonum absolute*. Cf. *bonum ex suppositione alterius* under 3. — (2), convenientiam ergo entis ad appetitum exprimit hoc nomen bonum, Verit. 1. 1 c; esse creaturae non haberet rationem boni, nisi praesuppositio ordine ad creatorem, Verit. 21. 5 c; potest autem ex hoc simpliciter dici bona propter ordinem ipsum, C. G. 3. 20; bonum dicit rationem perfecti, PP. Q. 5. Art. 1 ad 1; unumquodque dicitur bonum, inquantum est perfectum, PP. Q. 5. Art. 5 c; ratio boni in perfectione consistit, C. G. 1. 39; unumquodque dicitur bonum, inquantum est perfectum in esse et in operari, Hebd. 2; ratio boni, secundum quod consistit in perfectione, consistit etiam in modo, specie et ordine, PP. Q. 5. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 5. Art. 6 c; PS. Q. 52. Art. 1 c; C. G. 3. 20; Verit. 21. 6 ob. 1 and c; et passim.—**per se bonum**, *good existing for itself*, as Plato assumed it. Cf. Verit. 21. 4 c. On **actio bona**, see *actio* under 1; on **actus bonus**, see *actus* under 1; on **ars bona**, see *ars* under 2; on **commutatio bona**, see *commutatio* under 2; on **conscientia bona**, see *conscientia* under 3; on **concupiscentia bona**, see *concupiscentia* under 1; on **delectatio bona**, see *delectatio*; on **electio bona**, see *electio* under 1; on **finis bonus**, see *finis* under 2; on **fortuna bona**, see *fortuna* under 1; on **habitus bonus**, see *habitus* under 4; on **homo simpliciter bonus**, see *homo*; on **intentio bona**, see *intentio* under 2; on **ira bona**, see *ira* under 1; on **libertas ad bonum**, see *libertas* under 2; on **mos bonus**, see *mos* under 2; on **opus bonum**, see *opus* under 4; on **oratio bona**, see *oratio* under 3; on **passio bona**, see *passio* under 3; on **ratio bona**, see *ratio* under 14; on **sensus bonus**, see *sensus* under 4; on **spiritus bonus**, see *spiritus*; on **stultitia bona**, see *stultitia*; on **superbia bona**, see *superbia* under 2; on **voluntas bona**, see *voluntas* under 3. — Kinds of *bonum* in the sense of good objectively or the objective good or the objective goodness are: (a), **bonum accidentale seu in accidente seu secundum esse accidentale** and **bonum substantiale seu in substantia seu quantum ad substantiam seu essentiale seu secundum esse essentiale**, *the unessential good of a thing* or *the good of a thing which is placed in one of its accidents*, i.e., its accidental perfection, and that which is placed in its own substance. Cum amor sit boni, bonum autem sit et in substantia et in accidente, ut patet, . . ., dupliciter aliquid amatur; uno modo ut bonum subsistens; alio modo ut bonum accidentale, sive inhaerens. illud quidem amatur ut bonum subsistens, quod sic amatur ut ei aliquis velit bonum; ut bonum vero accidentale seu inhaerens amatur id quod desideratur alteri; sicut amatur scientia, non ut ipsa sit bona, sed ut habeatur, PP. Q. 60. Art. 3 c; cum bonum convertatur cum ente, sicut ens dicitur secundum substantiam et secundum accidens, ita et bonum attribuitur alicui et secundum esse suum essentiale et secundum esse accidentale, tam in rebus naturalibus quam in actionibus moralibus, PS. Q. 18. Art.

3 ad 3. Cf. PP. Q. 22. Art. 1 c; 1 Hebd. 2; 2 Sent. 37. 3. 2 ad 1; Verit. 21. 1 ad 6; et passim. — (b), **bonum actionis** and **bonum agentis,** *the good of an action* and *that of the doer,* in other words, the good which consists in the perfection of the work and the good which consists in the perfection of the doer. Illud est maius malum quod opponitur maiori bono, sed poena, sicut dictum est, opponitur bono agentis; culpa autem bono actionis, PP. Q. 48. Art. 6 ob. 2. — (c), **bonum agentis,** see *bonum actionis.*—(d), **bonum antecedens** and **bonum consequens,** *the antecedent* and *consequent good.* Cf. 1 Sent. 46. 1. 4 c. — (e), **bonum completum seu consummatum seu perfectum** and **bonum defectivum seu deficiens seu imperfectum,** *the complete* or *final* or *perfect good* and *the defective* or *imperfect good.* See *bonum imperfectum* under 3. Beatitudo, . . . , significat bonum perfectum intellectualis naturae; inde est quod sicut unaquaeque res appetit suam perfectionem, ita est intellectualis natura naturaliter appetit esse beata, PP. Q. 26. Art. 2 c; bonum autem consummatum hominis est ultimus finis eius, . . . , comprehenditur sub bono completo et perfecto, quod est ultimus finis, PS. Q. 1. Art. 6 ad 1, ad 2. Cf. PP. Q. 49. Art. 3 c; PS. Q. 2. Art. 8 c; PS. Q. 18. Art. 1 ad 1; C. G. 3. 48; 1 Sent. 46 Exp.; 2 Sent. 34. 1. 3 c; Mal. 1. 3 c; et passim. — (f), **bonum consequens,** see *bonum antecedens.* — (g), **bonum consummatum,** see *bonum completum.* — (h), **bonum continentiae,** *the good that consists in continence.* Cf. C. G. 3. 136 and 137. — (i), **bonum defectivum seu deficiens,** see *bonum completum.* — (j), **bonum essentiale,** see *bonum accidentale.* — (k), **bonum essentiale seu essentialiter seu per essentiam** and **bonum participative** or **bonum participatione seu secundum participationem aliquam,** *the essentially good, the good through participation with the first.* Omne compositum ex materia et forma est perfectum et bonum per suam formam; unde oportet quod sit bonum per participationem, secundum quod materia participat formam. primum autem quod est bonum et optimum, quod Deus est, non est bonum per participationem; quia bonum per essentiam prius est bono per participationem, PP. Q. 3. Art. 2 c; quod autem dicitur: "Nemo bonus nisi solus Deus," intelligitur de bono per essentiam, PP. Q. 6. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 49. Art. 3 c; PP. Q. 103. Art. 2 c; C. G. 1. 38 and 41; C. G. 3. 15; Hebd. 2; Mal. 5. 1 ad 4; Verit. 21. 5 c; Comp. 1. 109; et passim. — (l), **bonum essentialiter,** see *bonum essentiale.* — (m), **bonum ex causa, bonum ex circumstantiis, bonum ex fine,** and **bonum ex genere seu secundum speciem suam,** *the good originating from its cause, from its circumstances, from its genus* or *kind,* i.e., from the object of a moral action. Et ideo sicut prima bonitas rei naturalis attenditur ex sua forma, quae dat speciem ei, ita et prima bonitas actus moralis attenditur ex obiecto convenienti; unde et a quibusdam vocatur "bonum ex genere" puta uti re sua, PS. Q. 18. Art. 2 c; Philosophus ibi loquitur de per se bono, quod est bonum secundum speciem suam; sic autem non fit aliquid magis bonum propter diuturnitatem vel perpetuitatem, sed propter naturam ipsius boni, PS. Q. 42. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 18. Art. 4 c; C. G. 3. 9; 2 Sent. 36. 1. 5 c. — (n), **bonum ex circumstantiis,** see *bonum ex causa.* — (o), **bonum ex fine,** see *bonum ex causa.* — (p), **bonum ex genere,** see *bonum ex causa.* — (q), **bonum formaliter seu formaliter dictum** and **bonum materialiter dictum,** *the good in the formal* and *that in the material sense of the word.* Bonum autem dici potest dupliciter: uno modo materialiter pro eo quod est bonum, alio modo formaliter secundum rationem boni. bonum autem, inquantum huiusmodi, est obiectum appetitivae virtutis. et ideo si qui habitus sunt qui faciant rectam considerationem rationis, non habito respectu ad rectitudinem appetitus, minus habent de ratione virtutis, tanquam ordinantes ad bonum materialiter, id est, ad id quod est bonum, non sub ratione boni. plus autem habent de ratione virtutis habitus illi qui respiciunt rectitudinem appetitus, quia respiciunt bonum non solum materialiter, sed etiam formaliter, id est, id quod est bonum sub ratione boni, SS. Q. 47. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 5. Art. 5 ad 2. — (r), **bonum hominis,** *the good* or *the goodness of man.* Bonum virtutis moralis praecipue consistit in ordine rationis. nam bonum hominis est secundum rationem esse, SS. Q. 141. Art. 6 c. Cf. Virt. 1. 13 c and ad 8. — (s), **bonum imperfectum,** see *bonum completum.* — (t), **bonum in accidente,** see *bonum accidentale.* — (u), **bonum in actionibus** and **bonum in rebus,** *the good in actions* and *the good in things* or *the goodness in doing* and *the goodness in the being of the thing.* De bono et malo in actionibus oportet loqui sicut de bono et malo in rebus, eo quod unaquaeque res talem actionem producit, qualis est ipsa, PS. Q. 18. Art. 1 c. — (v), **bonum in actibus humanis seu in actionibus moralibus seu in moralibus seu morale seu moris,** and **bonum in rebus naturalibus seu in naturalibus seu naturae seu naturale,** *the moral* or *virtuous good* and *the natural* or *physical good.* Cum bonum convertatur cum ente, sicut ens dicitur secundum substantiam et secundum accidens, ita et bonum attribuitur alicui et secundum esse suum essentiale et secundum esse accidentale, tam in rebus naturalibus quam in actionibus moralibus, PS. Q. 18. Art. 3 ad 3; bonum morale praecipue consistit in conversione ad Deum, malum autem morale in aversione a Deo; et ideo omnes praedicti timores vel important malum morale, vel bonum. sed timor naturalis praesupponitur bono et malo morali; et ideo non connumeratur inter istos timores, SS. Q. 19. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 18. Art. 9 ob. 3; PS. Q. 34. Art. 1 c; C. G. 3. 12; C. G. 3. 92 and 139, 140; Mal. 1. 4. ad 13; Mal. 2. 5 ad 2; et passim. Cf. *bonum naturale* under 3. — (w), **bonum inhaerens seu in ipsis rebus** and **bonum subsistens seu separatum,** *the good inherent in a thing as its subject* or *the accidental good existing in things* and *that existing for itself* or *the good separated from the things of thr world.* Cf. **per se bonum** above. Dupliciter aliquid amatur: uno modo ut bonum subsistens; alio modo ut bonum accidentale, sive inhaerens. illud quidem amatur ut bonum subsistens, quod sic amatur ut ei aliquis velit bonum; ut bonum vero accidentale seu inhaerens amatur id quod desideratur alteri; sicut amatur scientia, non ut ipsa sit bona, sed ut habeatur, PP. Q. 60. Art. 3 c. Cf. Spir. 8 c; Verit. 21. Art. 4 c. — (x), **bonum in ipsis rebus,** see *bonum inhaerens.* — (y), **bonum in moralibus,** see *bonum in actionibus moralibus.* — (z), **bonum in naturalibus,** see *bonum in actionibus moralibus.* — (a^2), **bonum in rebus,** see *bonum in actionibus.* — (b^2), **bonum in rebus naturalibus,** see *bonum in actionibus.* — (c^2), **bonum in substantia,** see *bonum accidentale.* — (d^2), **bonum materialiter dictum,** see *bonum formaliter dictum.* — (e^2), **bonum melius seu superabundans** and **bonum necessarium,** *the better good* or *the good extending beyond the measure of necessity* and *the necessary good;* in other words, the advised and the prescribed morally good work. Respectu vero boni necessarii, "praeceptum;" respectu vero superabundantis boni, "consilium," . . ., vel dicendum quod consilium est non solum de melioribus bonis assequendis, sed etiam de minoribus malis vitandis, PP. Q. 19. Art. 12 c and ad 4. Cf. SS. Q. 88. Art. 2 ob. 1. — (f^2), **bonum meritorium,** *the meritorius good.* Cf. 2 Sent. 28. 1. 1 ad 3. — (g^2), **bonum morale,** see *bonum in actionibus moralibus.* — (h^2), **bonum moris,** see *bonum in actionibus moralibus.* — (i^2), **bonum naturae,** see *bonum in actionibus moralibus.* — (j^2), **bonum necessarium,** see *bonum melius.* — (k^2), **bonum ordinis seu quantum ad ordinem in finem,** *the good of order* or *the good consisting in the ordering of an action towards its goal.* Omne enim bonum quod est in rebus, a Deo creatum est, . . . , in rebus autem creatis invenitur bonum non solum quantum ad substantiam rerum, sed etiam quantum ad ordinem earum in finem, et praecipue in finem ultimum, qui est bonitas divina, . . ., hoc igitur bonum ordinis in rebus creatis existens, a Deo creatum est, PP. Q. 22. Art. 1 c. Cf. C. G. 1. 70 and 78; 1 Sent. 44. 1. 2 c. — (l^2), **bonum participative,** see *bonum essentiale.* — (m^2), **bonum per accidens** and **bonum per se,** *the good which comes from something incidental* and *the good through itself* and *its own substance.* Cf. PP. Q. 103. Art. 2 c; PS. Q. 42. Art. 6 ad 3; Nom. prol.; 1 Sent. 43. 2. 1 ob. 3; 46 Exp.;

Verit. 21. 4 c; et passim. — (n^2), **bonum per essentiam,** see *bonum essentiale.* — (o^2), **bonum perfectum,** see *bonum completum.* Cf. *bonum perfectum* under 3. — (p^2), **bonum per participationem,** see *bonum essentiale.* — (q^2), **bonum per se,** see *bonum per accidens.* — (r^2), **bonum per suam substantiam,** see *bonum accidentale.* — (s^2), **bonum primum,** *the first Good,* namely, *God.* Cf. C. G. 3. 13. — (t^2), **bonum quantum ad ordinem in finem,** see *bonum ordinis.* — (u^2), **bonum quantum ad substantiam,** see *bonum accidenale.* — (v^2), **bonum secundum esse accidentale,** see *bonum accidentale.* — (w^2), **bonum secundum esse essentiale,** see *bonum accidentale.* — (x^2), **bonum secundum legis positionem** and **bonum secundum naturalem ordinem,** *the good according to the provision of the law* and *the good according to the natural order,* or *the legal* and *the natural good.* Cf. C. G. 3. 129. — (y^2), **bonum secundum naturalem ordinem,** see *bonum secundum legis positionem.* — (z^2), **bonum secundum quandam similitudinem** and **bonum vere,** *the good according to a kind of resemblance* and *the good in the true sense of the word* or *the unreal* and *the real good.* Bonum dicitur dupliciter, uno modo, quod est vere bonum et simpliciter perfectum, alio modo dicitur aliquid esse bonum secundum quandam similitudinem, quod est in malitia perfectum, sicut dicitur bonus latro vel perfectus latro, SS. Q. 45. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 47. Art. 13 c; 5 Met. 18 a. Cf. **bonum vere** under 2. — (a^3), **bonum secundum quid and bonum simpliciter,** *the good in a certain respect* or *the relatively good,* and *the simple or plainly good,* that which has all the perfection, substantial and accidental, which is due to it. Quod autem non habet ultimam perfectionem, quam debet habere, quamvis habeat aliquam perfectionem, inquantum est actu, non tamen dicitur perfectum simpliciter nec bonum simpliciter, sed secundum quid, PP. Q. 5. Art. 1 ad 1; si quidem aliquid defuerit de debita essendi plenitudine, non dicetur simpliciter bonum, sed secundum quid, PS. Q. 18. Art. 1 c; bonum, quod convertitur cum ente simpliciter quidem est quod ipsam habet bonitatem, quod autem est bonum alterius est bonum secundum quid, PS. Q. 26. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 58. Art. 10 ad 2; PT. Q. 11. Art. 5 ad 3; C. G. 1. 89 and 90; C. G. 3. 20; 1 Sent. 46 Exp.; Verit. 21. 4 c; Verit. 22. 1 ad 7; et passim. Cf. **bonum secundum quid** under 3. — (b^3), **bonum secundum speciem suam,** see **bonum ex causa.** — (c^3), **bonum separatum,** see *bonum inhaerens.* — (d^3), **bonum simpliciter,** see **bonum secundum quid.** — (e^3), **bonum subsistens,** see *bonum inhaerens.* — (f^3), **bonum substantiale,** see *bonum accidentale.* — (g^3), **bonum summe seu summum,** *the highest good.* Summum bonum est causa omnis entis, . . ., ergo non potest esse aliquod principium ei oppositum, quod sit causa malorum, . . ., primum bonorum principium est summum et perfectum bonum quod praehabet in se omnem bonitatem, PP. Q. 49. Art. 3 c. Cf. C. G. 1. 18; C. G. 3. 15, 17, and 69; et passim. Cf. *bonum summum* under 3. — (h^3), **bonum superabundans,** see *bonum melius.* — (i^3), **bonum virtutis seu virtutis moralis,** *the good* or *the goodness of virtue,* i.e., the goodness peculiar to virtue or the goodness of a moral act arising from the side of virtue which is the principal of the act. Sicut enim bonum sanitatis consistit in quadam commensuratione humorum per convenientiam ad naturam animalis, ita bonum virtutis consistit in quadam commensuratione humani actus secundum convenientiam ad regulam rationis, PS. Q. 73. Art. 3 c; quousque perveniatur ad perfectam bonitatem actus, quae est per informationem habitus, et tunc dicetur bonum virtutis, 2 Sent. 36. 1. 5 c. Cf. C. G. 3. 139 and 140. Cf. **bonum virtutis** under 3. — (j^3), **bonum virtutis moralis,** see *bonum virtutis.* — **bonum causatur seu est ex integra causa, malum autem ex singularibus seu singulis defectibus,** cf. PS. Q. 18. Art. 11 ob. 3; PS. Q. 19. Art. 6 ad 1; PS. Q. 79. Art. 3 ad 4, or **bonum constat ex una causa perfecta, sed malum omnifariam contingit ex particularibus defectibus,** (Cf. 1 Sent. 46. Exp.) or, **bonum contingit ex tota integra causa, malum autem ex singularibus defectibus** (cf. PS. Q. 71. Art. 5 ad 1; SS. Q. 53. Art. 2 ob. 3), or, **bonum contingit ex una et integra causa, malum autem ex singularibus defectibus,** (cf. 2 Eth. 7 a), or **bonum est ex causa una et integra, malum autem ex particularibus defectibus,** (cf. Mal. 2. 1 ad 3), or, **bonum est ex tota et integra causa malum autem ex singularibus defectibus,** (cf. Mal. 2. 4 ad 2), or **bonum est ex una et tota causa, malum autem ex singularibus defectibus,** (cf. Mal. 9 ob. 12; Nom. 4. 22), quilibet singularis defectus causat malum, or, **bonum autem causatur ex integra causa,** (PS. Q. 18. Art. 4 ad 3), *the good originates from a single cause* and *also from a single cause only when it is whole and undamaged; the bad results when there is any defect in any of the elements producing the good;* in other words, the morally good act is accomplished only when the object as well as the circumstances and end under which it is accomplished are morally good, but the morally bad when the object or any one of the circumstances is affected with a fault, sicut pulchritudo causatur ex hoc, quod omnia corporis membra decenter se habent, quorum si unum tantum fuerit indecenter dispositum, turpitudinem inducit, Mal. 8. 4 c. — **Bonum communiter acceptum est simplicius quam essentia,** Verit. 21. 5 ad 6, *the good of a thing, as it is understood generally, is in its conception simpler,* i.e., more extensive, *than the essence of the same,* quia communius (est), cum dicatur non solum de essentia, sed etiam de eo, quod per essentiam subsistit, et iterum de accidentibus, Verit. 21. 5 ad 6. — **bonum contingit uno modo, sed malum omnifariam seu multipliciter,** Pot. 3. 6 ob. 9; Nom. 4. 22; cf. 2 Sent. 35. 1. 3 ad 4; 2 Eth. 7 a; the translation of the Aristotelian passage τὸ μὲν ἁμαρτεῖν πολλαχῶς ἐστιν, . . . , τὸ δὲ κατορθοῦν μοναχῶς, Eth. Nic. 2. 5. 1106 b. 28 ff.,. *the morally good comes into existence in a single manner, the morally bad in all possible ways,* or *at least in manifold ways.* — **Bonum convertitur cum ente,** see *bonum* under 1, and *convertere* under 1. — **Bonum dicitur per informationem entis,** PP. Q. 5. Art. 1 ob. 2 and ad 2, *something is called good as a result of its form;* in other words, because it is provided with a form, cumautem unumquodque sit id, quod est, per suam formam, forma autem praesupponit quaedam et quaedam ad ipsam ex necessitate consequuntur, ad hoc quod aliquid sit perfectum et bonum, necesse est, quod formam habeat et ea, quae praeexiguntur ad eam, et ea, quae consequuntur ad ipsam, PP. Q. 5. Art. 5 c. — **Bonum est diffusivum seu communicativum sui esse,** PP. Q. 5. Art. 4 ob. 2; PP. Q. 73. Art. 3 ob. 2; PS. Q. 28. Art. 4 ob. 2; C. G. 1. 37; C. G. 3. 24; cf. also Nom. 4. 1 and 3; 1 Sent. 2. 1. 4 a; Regim. 4. 4; 2 Thess. 1. 2; or, **bonum secundum suam rationem est diffusivum sui esse,** PS. Q. 1. Art. 4 ob. 1; Verit. 21. 1 ob. 4; *it is characteristic of the good in consequence of its essence to spread its influence and to be imparted,* cum autem dicitur, quod bonum est diffusivum secundum sui rationem, non est intelligenda effusio, secundum quod importat operationem causae efficientis, sed secundum quod importat habitudinem causae finalis, Verit. 21. 1 ad 4; cf. PP. Q. 5. Art. 4 ad 2; 1 Sent. 34. 2. 1 ad 4. — **Bonum est vehementius in agendo quam malum,** 3 Sent. 27. 1. 3 ad 3; or, **bonum fortius est ad movendum, quam malum,** PS. Q. 60. Art. 5 ad 4, *the good has a greater power than the bad in operation,* quia malum non agit, nisi virtute boni, PS. Q. 60. Art. 5 ad 4; cf. Nom. 4. 22. — **Bonum non indiget malo, sed e converso,** C. G. 3. 146, *the good does not require the bad* or *evil for its existence,* but the evil does require the good, because evil according to its definition is a *privatio boni* and so must adhere to a good as its subject; cf. PP. Q. 48. Art. 3 c and ad 2 and 3. — **Quilibet singularis defectus causat malum, bonum autem causatur ex integra causa,** see above: Bonum causatur ex integra causa, etc. — **Verum et bonum subiecto quidem convertuntur, . . ., sed secundum rationem invicem se excedunt,** SS. Q. 109. Art. 2 ad 1, *the true* and *the good are according to the subject exchangeable things,* quia omne verum est bonum et omne bonum est verum, SS. Q. 109. Art. 2 ad 1; *according to the conception* or *idea they exceed each other,* sicut intellectus et

voluntas invicem se excedunt, nam intellectus intellegit voluntatem et multa alia et voluntas appetit ea, quae pertinent ad intellectum, et multa alia, SS. Q. 109. Art. 2 ad 1.—(3), *bonum est, quod omnia appetunt*, the translation of the Aristotelian passage τἀγαθόν, οὗ πάντ᾽ ἐφίεται Eth. Nic. 1. 1. 1094. a 3. Cf. PP. Q. 5. Art. 1 c; PP. Q. 6. Art. 2 ob. 2 and ad 2; C. G. 1. 37; C. G. 2. 82; C. G. 3. 3 and 24; 1 Eth. 1 b; et passim. Ratio enim boni in hoc consistit, quod aliquid sit appetibile, PP. Q. 5. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 6. Art. 1 c; PP. Q. 16. Art. 3 c; PP. Q. 19. Art. 9 c; PP. Q. 48. Art. 1 c; C. G. 1. 40; et passim. Unicuique enim rei est bonum quod convenit ei secundum suam formam; et malum quod est ei praeter ordinem suae formae, PS. Q. 18. Art. 5 c; nam bonum est aliquid, in quantum est appetibile et terminus motus appetitus, PP. Q. 5. Art. 6 c; hoc autem est de ratione boni, ut terminet appetitum, C. G. 3. 3. — Kinds of bonum in the sense of subjectively good are the following: (a), **bonum absolute acceptum seu simpliciter acceptum seu absolutum** and **bonum arctum seu arduum seu cum arduitate et elevatione seu cum arduitate et difficultate adipiscendi, seu sub ratione arduitatis et difficultate,** *the good free of difficulties* or *imagined as free of such* and *the good connected with difficulties* or *imagined as connected with such*; in other words, the good attained in an easy and that in a difficult way. Obiectum potentiae concupiscibilis est bonum vel malum sensibile simpliciter acceptum, quod est delectabile vel dolorosum, PS. Q. 23. Art. 1 c; cuius ratio est, quia obiectum concupiscibilis, . . . , est bonum vel malum sensibile absolute, . . . , sed obiectum irascibilis est sensibile bonum vel malum, non quidem absolute, sed sub ratione difficultatis vel arduitatis, . . . , bonum autem arduum sive difficile habet rationem ut in ipsum tendatur, inquantum est bonum, quod pertinet ad passionem spei; et ut ab ipso recedatur, inquantum est arduum et difficile, quod pertinet ad passionem desperationis, PS. Q. 23. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 25. Art. 1 a; PS. Q. 40. Art. 1 ad 2; PS. Q. 46. Art. 3 c; Verit. 26. 4 c. — (b), **bonum absolutum,** see *bonum absolute acceptum*. — (c), **bonum abstractum seu non participatum** and **bonum participatum seu participabile,** *the good which is abstracted* or *deducted* or *not shared* and *the good which is shared* or *imparted*. Beatitudo, quantum ad obiectum est summum bonum simpliciter; sed quantum ad actum, in creaturis beatis summum bonum non simpliciter, sed in genere bonorum participabilium a creatura, PP. Q. 26. Art. 3 ad 1; quia dicebat optimum illud quod est simpliciter summum bonum, quod scilicet est ipsum bonum quasi abstractum, et non participatum; sicut ipse Deus est summum bonum, PS. Q. 34. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 48. Art. 6 c; PS. Q. 2. Art. 7 c. — (d), **bonum actuale,** *the good present in reality*. Cf. 3 Anim. 15 g. — (e), **bonum additum** and **bonum privatum subtractum,** *the added* and *the deprived* or *subtracted good*. Cf. Mal. 5. 1 ad 4. See also *bonum commune*. — (f), **bonum adeptum seu habitum** and **bonum non habitum,** *the attained* and *the not attained good*. Sunt autem quidam actus voluntatis et appetitus respicientes bonum sub aliqua speciali conditione; sicut gaudium et delectatio est de bono praesenti et habito; desiderium autem est spes de bono nondum adepto. amor autem respicit bonum in communi, sive sit habitum sive non habitum, PP. Q. 20. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 23. Art. 3 c. — (g), **bonum ad naturam communem pertinens seu naturae** (sc. hominis) **seu naturae humanae** and **bonum personale,** *the good of common human nature* and *the personal good of man*. Bonum naturae humanae potest tripliciter dici: primo ipsa principia naturae, ex quibus ipsa natura constituitur, et proprietates ex his causatae, sicut potentia animae, et alia huiusmodi. secundo quia homo a natura habet inclinationem ad virtutem, . . . , ipsa autem inclinatio ad virtutem est quoddam bonum naturae. tertio modo potest dici bonum naturae, donum originalis iustitiae, quod fuit in primo homine collatum toti humanae naturae, PS. Q. 85. Art. 1 c. Cf. C. G. Q. 4. 52. — (h), **bonum adquisitum per motum** and **bonum adquisitum sine motu,** *the good acquired by means of motion* (et hoc est tantum in rebus naturalibus, 2 Sent. 1. 2. 1 ad 1) and *the good acquired without motion* (et tale bonum est etiam in rebus immobilibus, 2 Sent. 1. 2. 1 ad 1). Cf. PP. Q. 77. Art. 2 c. — (i), **bonum adquisitum sine motu,** see *bonum adquisitum per motum*. — (j), **bonum aestimatum apparens seu verisimile** and **bonum vere seu verum,** *the supposed* or *apparent* or *probable good* and *the true* or *real good*. Bonum, ad quod aliquis respiciens operatur, non semper est verum bonum, sed quandoque verum bonum, et quandoque apparens; et secundum hoc ex fine sequitur actio mala, PS. Q. 18. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 43. Art. 1 c; PS. Q. 92. Art. 1 c; SS. Q. 23. Art. 7 c; SS. Q. 45. Art. 1 ad 1; C. G. 1. 37 and 89; C. G. 3. 96; C. G. 4. 22; 2 Sent. 3. 2. 1 c; Mal. 11. 1 c; 3 Anim. 15 c; et passim. — (k), **bonum aeternum** and **bonum temporale,** *the eternal* and *the temporal good*. Est autem duplex bonum: unum quidem spirituale, scilicet salus animae, quod principaliter respicit charitas; hoc enim quilibet ex charitate debet alii velle, . . ., aliud autem est bonum quod secundario respicit charitas, scilicet bonum temporale; sicut est vita corporalis, possessio mundana et bona fama; et dignitas ecclesiastica, sive saecularis; hoc enim non tenemur ex charitate alii velle nisi in ordine ad salutem aeternam et eorum, et aliorum, SS. Q. 11. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 2. Art. 1 ad 3; PS. Q. 114. Art. 10 c; SS. Q. 36. Art. 2 c; C. G. 1. 5; Eph. 6. 1; et passim. — (l), **bonum agibile seu operabile,** *the active good* or *the good carried out by action*. Cf. Verit. 15. 2 ob. 5 and ad 5; 3 Anim. 15 c. — (m), **bonum alicui seu huic seu quoad hunc** and **bonum simpliciter,** *the good for anyone* or *for this* or *that person* and *the simply good and the good for all*. Qui ex hoc decepti esse videntur, quod non distinguebant inter id quod est bonum simpliciter, et inter id quod est bonum quoad hunc. simpliciter quidem bonum est quod secundum se bonum est. contingit autem, quod non est secundum se bonum, esse huic bonum, PS. Q. 34. Art. 2 c. Cf. 7 Eth. 12 b; C. G. 1. 89. — (n), **bonum alienum seu alterius** and **bonum proprium,** *the strange* or *the good of another* and *the particular* or *proper good*. Alio modo potest aliquis tristari de bono alterius, non ex eo quod ipse habet bonum, sed eo quod nobis deest bonum illud quod ipse habet, . . ., aliquis tristatur de bono alterius, inquantum ille cui accidit bonum, est eo indignus, SS. Q. 36. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 26. Art. 3 c; C. G. 3. 34; C. G. 4. 52. — (o), **bonum alterius,** see *bonum alienum*. — (p), **bonum amatum,** *the good that is loved*. Nullus enim desiderat aliquid nisi bonum amatum; neque aliquis gaudet nisi de bono amato, PP. Q. 20. Art. 1 c. — (g), **bonum amicitiae,** *the good consisting in friendship*. Cf. C. G. 3. 131 and 132. — (r), **bonum animae seu spirituale, bonum corporis seu secundum corpus seu corporale** and **bonum exterius seu exteriorum rerum seu in exterioribus rebus consistens,** *the good of the soul, that of the body*, and *that consisting in an exterior thing* or *the spiritual, the corporal* and *the exterior good of man*. Videtur quod beatitudo consistit in aliquo bono animae. beatitudo enim est quoddam hominis bonum; hoc autem per tria dividitur, quae sunt bona exteriora, bona corporis, et bona animae. sed beatitudo non consistit in bonis exterioribus, neque in bonis corporis, PS. Q. 2. Art. 7 ob. 1; nam ipsum bonum spirituale et est maius quam corporale bonum, et est magis dilectum. cuius signum est quod homines etiam a maxime corporalibus voluptatibus abstinent, ut non perdant honorem, qui est bonum intelligibile, PS. Q. 31. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 48. Art. 6 c; PS. Q. 84. Art. 4 c; PS. Q. 108. Art. 4 c; SS. Q. 11. Art. 4 c; SS. Q. 19. Art. 12 c; SS. Q. 104. Art. 3 c; C. G. 1. 5 and 92; C. G. 3. 31, 32, 37, 108, and 141; 3 Sent. 33. 3. 4. 5 ob. 1; Mal. 8. 1 c; Virt. 3. 1 c; Exp. 6. 1; et passim. — (s), **bonum apparens,** see *bonum aestimatum*. — (t), **bonum arctum,** see *bonum absolute acceptum*. — (u), **bonum arduum,** see *bonum absolute acceptum*. — (v), **bonum caeleste** and **bonum terrenum,** *the heavenly* and *the earthly good*. Primo enim ad legem pertinet ut ordinetur ad bonum commune sicut ad finem, . . . , quod quidem potest esse duplex; scilicet bonum sensibile et terrenum; et ad tale bonum ordinabat directe lex vetus, . . ., et iterum bonum intelligibile, et caeleste; et ad hoc ordinat lex nova;

unde statim Christus ad regnum caelorum in suae praedicationis principio invitavit, PS. Q. 91. Art. 5 c. — (w), **bonum caritatis,** *the good consisting of the love of God.* Cf. C. G. 3. 131 and 132. — (x), **bonum carnis,** *the good of the flesh* or *of man according to his flesh.* Ideo prudentia carnis proprie dicitur, secundum quod aliquis bona carnis habet ut ultimum finem suae vitae. manifestum est autem quod hoc est peccatum; per hoc enim homo deordinatur circa ultimum finem, qui non consistit in bonis corporis, . . ., si autem in ipso bono carnis constituatur ultimus finis, erit inordinata et illicita dilectio, SS. Q. 55. Art. 1 c and ad 2. — (y), **bonum commune seu publicum** and **bonum singulare seu privatum,** *the common* or *public good* and *the good of the individual* or *private good.* Cf. **bonum additum.** Iustitia quae intendit bonum commune, est alia virtus a iustitia quae ordinatur ad bonum privatum alicuius; . . ., sed iustitia ordinans hominem ad bonum commune, est generalis per imperium, quia omnes actus virtutum ordinat ad finem suum, scilicet ad bonum commune, PS. Q. 60. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 60. Art. 5 ad 1; PS. Q. 83. Art. 1 ad 5; SS. Q. 26. Art. 3 c; SS. Q. 152. Art. 4 ad 3; C. G. 2. 48; C. G. 3. 22 and 69; Virt. 2. 4 ad 2; Regim. 1. 15; et passim. — (z), **bonum commune seu secundum communem boni rationem seu universale** and **bonum particulare seu particulatum,** *the common good* or *according to the common plan of good* or *universal good* and *the particular* or *the good produced as a particular good.* Manifestum est autem ex dictis, quod obiectum appetitus intellectivi, qui voluntas dicitur, est bonum secundum communem boni rationem, nec potest esse aliquis appetitus nisi boni; unde in parte intellectiva appetitus non dividitur secundum distinctionem aliquorum particularium bonorum, sicut dividitur appetitus sensitivus, qui non respicit bonum secundum communem rationem, sed quoddam particulare bonum, PP. Q. 59. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 2 c; PP. Q. 103. Art. 2 c; PS. Q. 2. Art. 7 c and 8 c; SS. Q. 23. Art. 7 c; C. G. 1. 41, 44, 71, and 89; C. G. 3. 6 and 17; 2 Sent. 34. 1. 3 c and 4 c; Verit. 21. 4 c; et passim. — (a²), **bonum commutabile seu corruptibile** and **bonum incommutabile,** *the changeable* or *passing good* and *the unchangeable good.* In quolibet peccato mortali est quodammodo aversio a bono incommutabili, et conversio ad bonum commutabile; sed aliter et aliter. nam principaliter consistunt in aversione a bono incommutabili peccata quae opponuntur virtutibus theologicis, ut odium Dei, et desperatio, et infidelitas, quia virtutes theologicae habent Deum pro obiecto; ex consequenti autem important conversionem ad bonum commutabile, inquantum anima deserens Deum consequenter necesse est quod ad alia convertatur. peccata vero alia principaliter consistunt in conversione ad commutabile bonum; ex consequenti vero in aversione ab incommutabili bono, SS. Q. 20. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 1. Art. 7 ob. 1; PS. Q. 73. Art. 3 ad 2; PS. Q. 84. Art. 1 c and ad 1; C. G. 4. 72 and 90; Mal. 3. 12 c; Mal. 4. 5 ob. 3; et passim. — (b²), **bonum completivum seu perfectivum,** *the completing* or *perfecting goid.* Cum unumquodque appetat suam perfectionem, illud appetit aliquis ut ultimum finem quod appetit ut bonum perfectum et completivum sui ipsius, PS. Q. 1. Art. 5 c. Cf. Verit. 21. 6 c. — (c²), **bonum coniugale seu matrimonii,** *the conjugal good* or *the good of matrimony.* Bona matrimonii assignentur in littera, scilicet fides, proles et sacramentum, 4 Sent. 31. 1. 2 ob. 1. Cf. PS. Q. 94. Art. 1 a; C. G. 4. 78; 4 Sent. 31. 2 c; et passim. —(d²), **bonum coniunctum** and **bonum exterius seu extrinsecum,** *the good connected with the one who desires it* or *that attained by him,* and *the good still outside him.* Necesse est quod etiam finis rerum sit quoddam bonum extrinsecum, . . ., unde illud bonum quod est finis totius universi, oportet quod sit extrinsecum a toto universo, PP. Q. 103. Art. 2 c; hoc apparet secundum tria quae requiruntur ad dilectionem, scilicet bonum coniunctum, et id cui coniungitur et ipsa coniunctio, PS. Q. 31. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 7 c; PS. Q. 43. Art. 1 c; C. G. 1. 90; et passim.—(e²), **bonum connaturale seu naturale** and **bonum supernaturale,** *the good commensurate with the nature of him who desires* or *the natural good* and *the supernatural good.* Fides dirigit intentionem respectu finis ultimi supernaturalis; sed lumen etiam naturalis rationis potest dirigere intentionem respectu alicuius boni connaturalis, SS. Q. 10. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 26. Art. 3 c; SS. Q. 34. Art. 5 ad 2; Verit. 24. 14 c; et passim.— (f²), **bonum contractum seu determinatum seu finitum** and **bonum infinitum,** *the restricted* or *determined* or *limited* or *finite good* and *the infinite good.* Creatura corporalis secundum suam naturam est bona; sed non est bonum universale, sed est quoddam bonum particulare, et contractum, PP. Q. 65. Art. 1 ad 2; quia etiam peccantes intendunt aliquod bonum; sed quia contranituntur cuidam determinato bono, quod est eis conveniens secundum suam naturam aut statum, PP. Q. 103. Art. 8 ad 1. Cf. PS. Q. 2. Art. 8 ad 3; C. G. 2. 48; 1 Sent. 44. 1. 3 c; 2 Sent. 34. 1. 3 c; Mal. 5. 1 ob. 7; et passim. — (g²), **bonum corporale,** see *bonum animae.* — (h²), **bonum corporis,** see *bonum animae.* — (i²), **bonum corruptibile,** see *bonum commutabile.* — (j²), **bonum creditum** and **bonum increatum,** *the created good* and *the uncreated good.* Cuius ratio est, quia malum poenae privat bonum creaturae, sive accipiatur bonum creaturae aliquid creatum, sicut caecitas privat visum, sive sit bonum increatum, sicut per carentiam visionis divinae tollitur creaturae bonum increatum, PP. Q. 48. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 2. Art. 8 ob. 1 and c; PS. Q. 3. Art. 1 c; 1 Sent. 44. 1. 3 c; Mal. 5. 1 ob. 6 and ad 4; 2 Cant. 1; et passim. — (k²), **bonum creaturae,** *the good of the creature.* Cf. PP. Q. 48. Art. 6 c, quoted under *bonum creatum.* — (l²), **bonum cui fit** and **bonum facienti,** *the good with reference to him who receives it* and *the good with reference to him who performs it.* Cf. 1 Sent. 46 exp. (m²), **bonum cum arduitate et difficultate adipiscendi seu cum arduitate et elevatione,** see *bonum absolute acceptum.* — (n²), **bonum delectabile, bonum honestum,** and **bonum utile,** *the amusing* or *pleasing, the suitable* or *noble,* (see *bonum honorabile*), and *the useful good;* in other words, *the pleasing, the decent,* and *the useful.* Nam honestum dicitur, secundum quod aliquid habet quamdam excellentiam dignam honore propter spiritualem pulchritudinem; delectabile autem, inquantum quietat appetitum; utile autem inquantum refertur ad aliud, . . ., honestum dicitur quod propter se appetitur appetitu rationali qui tendat in id quod est conveniens rationi. delectabile autem propter se appetitur appetitu sensitivo, SS. Q. 145. Art. 3 c and ad 1. Cf. PP. Q. 5. Art. 6 c and ad 2; PS. Q. 34. Art. 2 ad 1; PS. Q. 99. Art. 5 c; SS. Q. 26. Art. 12 c; C. G. 3. 17; 1 Eth. 5 c; 4 Eth. 4 g; 8 Eth. 2 a; et passim. — (o²), **bonum delectabile secundum sensum,** *the sensible, pleasurable* or *pleasing good.* Charitas secundum quod est virtus, non est in concupiscibili, sed in voluntate; nam obiectum concupiscibilis est bonum delectabile secundum sensum, PP. Q. 59. Art. 4 ad 3. Cf. C. G. 1. 92; C. G. 3. 9 and 10. — (p²), **bonum determinatum,** see *bonum contractum.* — (q²), **bonum divinum,** *the divine Good* or *God.* Huiusmodi autem non est bonum divinum, quod est obiectum charitatis, PP. Q. 59. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 48. Art. 6 c. — (r²), **bonum domesticum,** and **bonum patriae seu politicum,** *the domestic* and *the political good,* or *the welfare of the family* and *of the state* or *the fatherland.* Unam specialem virtutem "pietatem," quae ordinat ad bonum patriae, PS. Q. 60. Art. 3 ad 2; similiter etiam actus gulae prohibendus committitur coactioni paternae; quia contrariatur bono domestico, PS. Q. 100. Art. 11 ad 3. — (s²), **bonum ecclesiae seu ecclesiasticum,** *the material property of an ecclesiastical group.* Sed ecclesiasticorum bonorum sunt dispensatores vel procuratores, . . ., sunt autem bona ecclesiastica non solum in usus pauperum, sed etiam ad cultum divinum et necessitates ministrorum expendenda, SS. Q. 185. Art. 7 c. Cf. C. G. 4. 78; Quodl. 6. 7. 12 c. — (t²), **bonum ex suppositione alterius** and **bonum secundum se seu simpliciter,** *the good resulting from the supposition of something else* and *the good according to itself* or *absolute good.* Cf. **bonum alicui,** and **bonum secundum quid.** Aliquid esse bonum vel malum potest dici dupliciter: uno modo simpliciter et secundum se; et sic omnis tristitia est quoddam

malum, . . ., alio modo dicitur aliquid bonum vel malum ex suppositione alterius, sicut verecundia dicitur esse bonum ex suppositione alicuius turpis commissi, PS. Q. 39. Art. 1 c.— (u²), **bonum exterius**, see **bonum animae** and **bonum coniunctum.** — (v²), **bonum extrinsecum**, see *bonum coniunctum.* — (w²), **bonum facienti**, see *bonum cui fit.* — (x²), **bonum finale seu ultimum** and **bonum proximum**, *the last* or *the final good of man* and *the proximate good;* in other words, *the good which man finally strives for and attains*, and *the good which he temporarily strives for and attains.* Bonum autem principaliter est finis; nam ea quae sunt ad finem, non dicuntur bona nisi in ordine ad finem. sicut ergo duplex est finis, usus ultimus, et alius proximus; ita etiam est duplex bonum, unum quidem ultimum, et aliud proximum et particulare. ultimum quidem principale bonum hominis est Dei fruitio, SS. Q. 23. Art. 7 c. Cf. C. G. 3. 29. — (y²), **bonum finitum**, see *bonum contractum.* — (z²), **bonum fortunae**, *the good of accident* or *good luck*, through which only one of the exterior goods (see *bonum exterius*) is to be understood, because the attainment and keeping of it depends so much on good luck. Magnanimitas ad duo respicit; ad honorem quidem sicut ad materiam, et ad aliquid magnum operandum sicut ad finem. ad utrumque autem istorum bona fortunae cooperantur; quia enim honor virtuosis, non solum a sapientibus, sed etiam a multitudine exhibetur, quae maxima reputat huiusmodi exteriora bona fortunae; fit ex consequenti, ut ab eis maior honor exhibeatur his quibus adsunt exteriora bona fortunae. similiter etiam ad actus virtutum organice bono fortunae deserviunt, quia per divitias et potentiam et amicos datur nobis facultas operandi. et ideo manifestum est quod bona fortunae conferunt ad magnanimitatem, SS. Q. 129. Art. 8 c. Cf. C. G. 3. 31 and 37; 2 Sent. 27 Exp.; 4 Sent. 15. 1. 4. 3 c; 2 Phys. 10 b. — (a³), **bonum futurum** and **bonum praesens seu habitum**, *the future* and *the present good* or *that which is possessed.* Huiusmodi bona quasi nihil sunt in comparatione ad bona futura, quae servantur bonis, SS. Q. 36. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 20. Art. 1 c. — (b³), **bonum gentis**, *the good* or *welfare of the people.* Cf. C. G. 1. 41. — (c³), **bonum gloriae**, **bonum gratiae**, and **bonum naturae seu secundum naturam**, *the good of heavenly splendor*, *the good of grace*, and *the good of nature*, (cf. *bonum ad communem naturam pertinens*) in other words, the good which for man consists of heavenly splendor or belongs to it; the good which for man rests here below in the grace of God or is granted him by grace, and the good which belongs to his nature or is in accordance with it. Est etiam quoddam bonum virtutis et gratiae, quod etiam habet suum modum, speciem et ordinem; et hoc totaliter tollitur per peccatum mortale, PS. Q. 85. Art. 4 c; a Deo duplex bonum accipere possumus, scilicet bonum naturae et bonum gratiae, SS. Q. 26. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 85. Art. 1 a; C. G. 2. 83; C. G. 3. 11; C. G. 4. 51 and 52; 2 Sent. 34. 1. 5 ad 5; Mal. 1. 4 ob. 13 and ad 13; Mal. 2. 11 c; et passim. — (d³), **bonum gratiae**, see **bonum gloriae.** — (e³), **bonum habitum**, see *bonum futurum.* — (f³), **bonum hominis seu humanum**, *the good of man* or *human good.* Bonum hominis simpliciter consideratur in bona operatione vel bono usu rerum habitarum, PP. Q. 48. Art. 6 c; bonum autem hominis est triplex, scilicet bonum animae, bonum corporis et bonum exteriorum rerum, Mal. 8. 1 c; oportet, quod bonum hominis sit secundum rationem, Virt. 1. 13 c. Cf. **bonum hominis.** Cf. PP. Q. 5. Art. 6 c; PP. Q. 48. Art. 6 c; SS. Q. 104. Art. 3 c; C. G. 3. 34; Mal. 8. 1 c; Virt. 1. 13 c; Virt. 3. 1 c; 1 Eth. 9 a; 7 Eth. 11 k; et passim. — (g³), **bonum hominis secundum quid** and **bonum hominis simpliciter**, *the good of man in a certain respect* and *the good of man simply.* Bonum autem hominis est duplex, unum simpliciter, aliud secundum quid. bonum hominis simpliciter est ultimus finis eius, . . ., bonum autem secundum quid et non simpliciter hominis est quod est bonum ei ut nunc, vel quod ei est secundum quid bonum; et huiusmodi non cadunt sub merito simpliciter, sed secundum quid, PS. Q. 114. Art. 10 c. — (h³), **bonum hominis simpliciter**, see *bonum hominis secundum quid.* — (i³), **bonum honestum**, *that good which is fitting*, or *decent*, or *strictly in accordance with the nature which seeks it for itself not as a means to some further good*, as opposed to *bonum utile.* See *bonum delectabile.* — (j³), **bonum honorabile**, and **bonum laudabile**, *the honorable* and *the praiseworthy good.* See *bonum honestum.* Inter bona autem quaedam sunt laudabilia, illa scilicet, quae sunt utilia in ordine ad finem aliquem. laudamus enim bonum equum, qui bene currit, quaedam vero sunt etiam honorabilia, illa scilicet, quae sunt propter seipsa, honoramus enim fines, 1 Anim. 1 a. Cf. C. G. 3. 29. — (k³), **bonum huic**, see *bonum alicui.* — (l³), **bonum huius mundi**, *the good of this world.* Bona autem huius mundi, quae pertinent ad usum humanae vitae, in tribus consistunt; scilicet in divitiis exteriorum bonorum, quae pertinent ad concupiscentiam oculorum, et in deliciis carnis, quae pertinent ad concupiscentiam carnis, et in honoribus, quae pertinent ad superbiam vitae, PS. Q. 108. Art. 4 c. Cf. C. G. 3. 27-32. — (m³), **bonum humanum**, see *bonum hominis.* — (n³), **bonum imaginabile seu imaginarium seu imaginatum**, *the sensibly represented* or *the imagined good.* Bonum autem sensibile vel imaginarium non est proportionatum voluntati, sed appetitui sensitivo, PS. Q. 19. Art. 3 c. Cf. Mal. 8. 1 c and 3c; 3 Anim. 15 c and g. — (o³), **bonum imperfectum** and **bonum perfectum**, *the imperfect* and *the perfect good.* See **bonum completum** under 2. Est enim aliquod bonum perfectum et aliquod bonum imperfectum. perfecta quidem bonitas est in his quae ad finem ordinantur, quando aliquid est tale quod per se est sufficiens inducere ad finem. imperfectum autem bonum est quod operatur aliquid ad hoc quod perveniatur ad finem, non tamen sufficit ad hoc quod ad finem perducat, PS. Q. 98. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 1. Art. 5 c. — (p³), **bonum incommutabile**, see *bonum commutabile.* — (q³), **bonum increatum**, see **bonum creatum.** — (r³), **bonum individui seu unius individui seu proprii individui** and **bonum speciei**, *the good of an individual* or *of a single individual* or *of a particular individual and the good of the entire kind.* Bonum speciei praeponderat bono individui. unde multo melius est quod multiplicentur species in angelis, quam quod multiplicentur individua in una specie, PP. Q. 50. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 60. Art. 5 ad 1; C. G. 3. 24 and 136-137; 4 Sent. 31. 1. 1 ob. 1. — (s³), **bonum infinitum**, see *bonum contractum.* — (t³), **bonum intellectuale seu intellegibile seu secundum intellectum seu secundum rationem** and **bonum sensibile seu secundum sensum**, *the supersensible* or *spiritual good* and *the sensible* or *physical good.* Cuius signum est quod homines etiam a maxime corporalibus voluptatibus abstinent, ut non perdant honorem, qui est bonum intelligibile, PS. Q. 31. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 9 ad 1; PS. Q. 91. Art. 5 c; C. G. 1. 5 and 90; C. G. 3. 6, 9 and 108; 2 Cant. 1; 3 Anim. 15 g; 1 Eth. 5 c; et passim. — (u³), **bonum intellectus seu rationis**, **bonum voluntatis** and **bonum sensus**, *the good of reason*, which consists of the true or of the truth; *the good of the will*, which consists of the good, or *the goodness of the thing;* and the *good of sense* which consists of the suitable on every occasion. Bonum autem intellectus est verum, malum autem eius est falsum, PS. Q. 57. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 55 Art. 4 ad 2; PS. Q. 59. Art. 4 c; PS. Q. 61. Art. 2 c and 3 c; PS. Q. 63. Art. 9 ad 1; PS. Q. 64. Art. 3 c; SS. Q. 1. Art. 3 ad 1; SS. Q. 141. Art. 6 c; C. G. 1. 1. 61 and 72; C. G. 2. 84; C. G. 3. 143; 1 Perih. 3 b; 3 Anim. 12 b; et passim. — (v³), **bonum laudabile**, see *bonum honorabile.* — (w³), **bonum matrimonii**, see *bonum coniugale.* — (x³), **bonum multitudinis seu totius seu totius multitudinis civilis** and **bonum unius seu unius hominis**, *the good of the multitude* or *of the whole* or *of the state*, and *the good of the individual* or *the citizen.* Bonum multitudinis, sicut exercitus, est duplex: unum quidem quod est in ipsa multitudine, puta ordo exercitus; aliud autem est quod est separatum a multitudine, sicut bonum ducis; et hoc melius est, quia ad hoc etiam illud aliud ordinatur, PS. Q. 111. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 60. Art. 3 ob. 2; C. G. 1. 41 and 86; C. G. 3. 17 and 125;

3 Sent. 35. 1. 4. 1 ad 2; 6 Eth. 7 b; et passim. — (y^3), **bonum naturae**, see *bonum ad naturam communem pertinens* and *bonum gloriae*. Cf. *bonum naturae* under 2. — (z^3), **bonum naturae humanae**, see *bonum ad naturam communem pertinens*. — (a^4), **bonum naturae singularis** and **bonum universi**, *the good of a single nature of a being* and *the good of the universe*. Cf. C. G. 1. 70; 1 Sent. 41. 1. 2 c; 4 Sent. 48. 2. 4 ob. 5; Spir. 8 c; 12 Met. 12 a-x, 3 Eth. 15 d. — (b^4), **bonum naturale**, see *bonum connaturale*. Cf. *bonum naturale* under 2. — (c^4), **bonum non-habitum**, see *bonum actuale*. — (d^4), **bonum non-participatum**, see *bonum abstractum*. — (e^4), **bonum operabile**, see *bonum agibile*. — (f^4), **bonum participabile**, see *bonum abstractum*. — (g^4), **bonum participatum**, see *bonum abstractum*. — (h^4), **bonum particulare**, see *bonum commune*. — (i^4), **bonum particulatum**, see **bonum commune**. — (j^4), **bonum patriae**, see *bonum domesticum*. — (k^4), **bonum patrimoniale**, *the paternal good*. Cf. Quodl. 6. 7. 12 c. — (l^4), **bonum perfectivum**, see *bonum completivum*. — (m^4), **bonum perfectum**, see *bonum imperfectum*. Cf. *bonum perfectum* under 2. — (n^4), **bonum personale**, see *bonum ad naturam communem pertinens*. — (o^4), **bonum politicum**, see *bonum domesticum*. — (p^4), **bonum praesens**, see *bonum futurum*. — (q^4), **bonum principale**, and **bonum secundarium**, *the principal* and *the subordinate good*. Bonum autem secundarium, et quasi particulare hominis potest esse duplex: unum quidem quod est vere bonum, utpote ordinabile, quantum est in se, ad principale bonum, quod est ultimus finis; aliud autem est bonum apparens, et non verum, quia abducit a finali bono. sic ergo patet quod virtus vera simpliciter est illa quae ordinatur ad principale bonum hominis, SS. Q. 23. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 39. Art. 2 ad 3; Nom. Prol.; Mal. 1. 4 ad 12; et passim. — (r^4), **bonum privatum**, see *bonum additum* and *bonum commune*. — (s^4), **bonum proprii individui**, see *bonum individui*. — (t^4), **bonum proprium**, see *bonum alienum*. — (u^4), **bonum proximum**, see *bonum finale*. — (v^4), **bonum publicum**, see *bonum commune*. — (w^4), **bonum quoad hunc**, see *bonum alicui*. — (x^4), **bonum rationis**, see *bonum intellectus*. — (y^4), **bonum secundarium**, see *bonum principale*. — (z^4), **bonum secundum communem boni rationem**, see *bonum commune*. — (a^5), **bonum secundum corpus**, see *bonum animae*. — (b^5), **bonum secundum intellectum**, see *bonum intellectuale*. — (c^5), **bonum secundum quid** and **bonum simpliciter**, *the respective good* or *the good in a certain respect* and *the simple* or *the absolute good*. Cf. **bonum ex suppositione alterius** and **bonum alicui**; also *bonum secundum quid and bonum simpliciter* under 2. Cf. PP. Q. 48. Art. 6 c; PS. Q. 114. Art. 10 c; C. G. 3. 108. — (d^5), **bonum secundum rationem**, see *bonum intellectuale*. — (e^5), **bonum secundum se**, see *bonum ex suppositione alterius*. — (f^5), **bonum secundum sensum**, see *bonum intellectuale*. — (g^5), **bonum sensibile**, see *bonum intellectuale*. — (h^5), **bonum sensus**, see *bonum intellectus*. — (i^5), **bonum simpliciter**, see *bonum alicui*, *bonum ex suppositione alterius* and *bonum secundum quid*. Cf. *bonum simpliciter* under 2. — (j^5), **bonum simpliciter acceptum**, see *bonum absolute acceptum*. — (k^5), **bonum singulare**, see *bonum commune*. — (l^5), **bonum speciei**, see *bonum individui*. — (m^5), **bonum spirituale**, see *bonum animae*. — (n^5), **bonum sub ratione arduitatis et difficultatis**, see *bonum absolute acceptum*. — (o^5), **bonum subtractum**, see *bonum additum*. — (p^5), **bonum summum**, *the highest good*. Cf. *bonum summum* under 2. Beatitudo enim est summum bonum, PP. Q. 26. Art. 2 ob. 1. Cf. PS. Q. 34. Art. 3 c; C. G. 1. 30 and 41. — (q^5), **bonum summum in aliquo genere vel ordine rerum** and **bonum summum simpliciter**, *the highest good in any kind* or *order of things* and *the highest simple* or *absolute good*. Deus est summum bonum simpliciter, et non solum in aliquo genere vel ordine rerum, PP. Q. 6. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 26. Art. 3 ad 1. — (r^5), **bonum summum in aliquo ordine rerum**, see *bonum summum in aliquo genere rerum*. — (s^5), **bonum summum simpliciter**, see *bonum summum in aliquo genere rerum*. — (t^5), **bonum temporale**, see *bonum aeternum*. — (u^5), **bonum terrenum**, see *bonum caeleste*. — (v^5), **bonum totius multitudinis civilis**, see *bonum multitudinis*. — (w^5), **bonum totius**, see *bonum multitudinis*. — (x^5), **bonum ultimum**, see *bonum finale*. — (y^5), **bonum unius seu unius hominis**, see *bonum multitudinis*. — (z^5), **bonum unius individui**, see *bonum individui*. — (a^6), **bonum universale**, see *bonum commune*. — (b^6), **bonum universale simpliciter**, *the simple* or *absolute universal good*, namely God, the opposite of *bonum universale secundum quid*, that is, the respective or in a certain respect general good, under which is to be understood a created good, which places itself in opposition to another created good as a general good. Deus autem non solum est bonum unius speciei, sed est ipsum universale bonum simpliciter, . . ., inclinatur enim unumquodque ad conservandum non solum suum individuum, sed etiam suam speciem; et multo magis naturalem inclinationem unumquodque in id quod est bonum universale simpliciter, PP. Q. 60. Art. 5 ad 1 and 3. — (c^6), **bonum universi**, see *bonum naturae singularis*. — (d^6), **bonum vere**, see *bonum aestimatum*. — (e^6), **bonum verisimile**, see *bonum aestimatum*. — (f^6), **bonum verum**, see *bonum aestimatum*. — (g^6), **bonum virtutis**, *the good of virtue*, in other words, the good of man which for him is laid in virtue. Cf. *bonum virtutis* under 2. Tertium autem bonum est bonum virtutis, quod est bonum animae, Virt. 3. 1 c. Cf. Virt. 1. 13 ad 8. — *Comp.*, **melior**, melius, *better*. Sunt autem quaedam consilia de quibusdam melioribus particularibus actibus, quae praetermitti possunt absque hoc quod vita hominis saecularibus actibus implicetur, SS. Q. 186. Art. 2 ad 3; sed si una creatura efficiatur melior, tollitur bonum universi quia non remanebit eadem harmonia, PTS. Q. 91. Art. 4 ob. 5. — Cf. SS. Q. 161. Art. 2; SS. Q. 163. Art. 4 (bis); PT. Q. 82. Art. 6 (passim); PT. Q. 86. Art. 5 (bis); PT. Q. 90. Art. 4; et passim. — *Sup.*, **optimus**, a, um, *best*. Optimum est quod multitudo regatur ab uno principe, PP. Q. 108. Art. 1 ad 1; cum enim optimi sit optima producere, PP. Q. 103. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 2. Art. 3 (bis); PP. Q. 4. Art. 1; PP. Q. 103. Art. 3 (quater); PS. Q. 1. Art. 7; PS. Q. 3. Art. 5 (passim); et passim. — *Adv., posit.*, **bene**, *well, honorably, satisfactorily, prosperously, cirrectly*, the opposite of *male*. Sed aliquis ex hoc ipso quod habet propositum bene faciendi, mittit manum ad aratrum, SS. Q. 88. Art. 1 ob. 3; iuramentum non est bonum nisi ei qui bene utitur iuramento, SS. Q. 89. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 16. Art. 2; PP. Q. 20. Art. 2; PP. Q. 22. Art. 1 (bis); PP. Q. 23. Art. 5 (ter); SS. Q. 89. Art. 2; et passim. — *Comp.*, **melius**, *better*. Necessarium dicitur aliquid dupliciter: uno modo per quod melius pervenitur ad finem, SS. Q. 83. Art. 13 c; vel potest melius dici quod ille toto corde terretur cuius animum timor vincit irreparabiliter, SS. Q. 125. Art. 3 ad 2. — Cf. PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 40. Art. 2; SS. Q. 89. Art. 7; PT. Q. 19. Art. 1; PTS. Q. 14. Art. 3; et passim. — *Sup.*, **optime**, *best*. Corpus hominis debuit esse dispositum optime ad ea quae sunt proprie animalis, PP. Q. 91. Art. 3 ob. 1; per quod facillime et optime fiat, PS. Q. 14. Art. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 77. Art. 2; SS. Q. 129. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 6; PT. Q. 57. Art. 1 (bis); PTS. Q. 83. Art. 6; et passim.

Booz, *indecl. noun, m., Boaz*, a wealthy Bethlehmite, the son of Salmon and grandfather of Jesse. He became the second husband of the widowed Ruth. Sicut patet de Ruth, quam duxit Booz in uxorem, PS. Q. 105. Art. 4 ad 6.

bōs, bŏvis, *comm., an ox, a cow*. Et quantum ad hoc curam Dei Apostolus a bobus removet, PP. Q. 22. Art. 2 ad 5; praeterea, alimentum hominis generantis quandoque est ex carnibus bovis vel porci, et aliorum huiusmodi, PP. Q. 119. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 30. Art. 4; PP. Q. 103. Art. 5; PS. Q. 20. Art. 5; PS. Q. 67. Art. 3 (bis); SS. Q. 32. Art. 10; et passim.

botrus, i, *f., the grape*. Dicitur enim ab eodem. Iulio papa, ubi supra "si necesse fuerit, botrus in calicem comprimatur," PT. Q. 74. Art. 5 ad 3.

boulesis, see *bulesis.*

bouly, Grk. *βουλή f., counsel, good counsel.* Eubulia autem importat bonitatem consilii; dicitur enim ab eu quod est "bonum," et bouly quod est "consilium," quasi "bona consiliatio," vel potius "bene consiliativa," SS. Q. 51. Art. 1 c.

bovīnus, a, um, *adj., of,* or *pertaining to oxen* or *cows, bovine.* Unde quamvis illud materiae quod quandoque fuit sub forma carnis bovinae, resurgat in homine sub forma carnis humanae, PTS. Q. 80. Art. 4 ad 1.

brăchium, (bracchium), ii, *n., the arm,* from the shoulder to the hand or to the wrist. Non enim, cum Scriptura nominat Dei brachium, est litteralis sensus, PP. Q. 1. Art. 10 ad 3; et eadem ratione brachia et manus tremunt, PS. Q. 44. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 39. Art. 4; PT. Q. 67. Art. 6; PT. Q. 83. Art. 5 (ter).

bravium, i, *n., a reward. prize.* Cur tu abundas, ille vero mendicat, nisi ut tu bonae dispensationis merita consequaris, ille vero patientiae braviis decoretur? est panis famelici, quem tu tenes, SS. Q. 32. Art. 5, in quot.; sed in Ecclesia militante specialia opera habentibus redduntur specialia praemia, sicut victoribus corona, currentibus bravium, PTS. Q. 99. Art. 1 ob. 5.

brevio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to shorten, abbreviate, abridge,* the opposite of *prolongo.* Quandoque vero non redditur dignus ut totaliter a societate civium excludatur; et ideo ut possit esse conveniens membrum civitatis, poena prolongatur, vel breviatur, PTS. Q. 99. Art. 1 c.

brevis, e, *adj., short, little, small,* of space, time, extent, the opposite of *diuturnus.* Per reptilia vero, animalia quae vel non habent pedes, quibus elevantur a terra, ut serpentes; vel habent breves, quibus parum elevantur ut lacertae et tortucae, PP. Q. 72. Art. 1 ad 2; praeterea, determinari potest tempus in quo primo potest actor peccati actualis; ad quod tempus cum pervenerit, potest ad minus per aliquod breve spatium stare, quin peccet mortaliter, PS. Q. 89. Art. 6 ob. 3; dicitur autem statim fieri quod fit brevi interposito tempore, PT. Q. 53. Art. 2 ad 2; sicut peccantes venialiter, tanto eorum poena erit brevior vel diuturnior, PTS. Q. 99. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 6; SS. Q. 83. Art. 14; PTS. Q. 72. Art. 1; et passim. — **breviter**, *adv., briefly, shortly.* Sed quia integram fidei veritatem eius doctrina breviter continebat, SS. Q. 1. Art. 10 ad 3. Cf. PP. prol.; SS. Q. 23. Art. 4; SS. Q. 184. Art. 8. — **in brevi**, (tempore), *in a short time.* Sed si indulgentiae tantum valent, quantum pronuntiantur, in brevi homo per indulgentias discurrens posset ab omni reatu temporalis poenae immunis reddi, PTS. Q. 25. Art. 2 ob. 2.

brevitas, ātis, *f.*, (1) of time, *shortness, brevity,* the opposite of *longitudo,* (2) of words, *conciseness, brevity,* (3) *littleness, smallness,* generally, a synonym of *parvitas.*—(1), ideo alii probabilius dicunt quod corpus gloriosum movetur in tempore, sed imperceptibili propter brevitatem, PTS. Q. 84. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 89. Art. 5; PS. Q. 53. Art. 1; PS. Q. 53. Art. 3; PTS. Q. 32. Art. 2; et passim. —(2), aliquando sancti doctores causa brevitatis, determinatione omissa, nomine creaturae utuntur circa Christum, PT. Q. 16. Art. 8 ad 1.—(3), aliud autem est parvitas et brevitas boni quod quis in peccato quaerit, SS. Q. 14. Art. 2 c; ad brevitatem viae, quam sapiens operator observat, PT. Q. 4. Art. 5 ad 3.

bria, ae, *f., a measure,* a synonym of *mensura.* Nomen autem sobrietatis sumitur a mensura; dicitur enim aliquis sobrius, quasi "briam," id est, mensuram servans, SS. Q. 149. Art. 1 c.

brutālis, e, *adj., animal, beastly,* a synonym of *bestialis.* Appetitus brutalis non est dominus sui actus, sed sequitur impressionem alterius causae corporalis vel spiritualis, PP. Q. 57. Art. 4 ad 3; unde quodammodo per ista peccata homo brutalis redditur, PS. Q. 73. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 145. Art. 4; PTS. Q. 79. Art. 1 (ter). On **anima brutalis**, see *anima* under 1; on **appetitus brutalis**, see *appetitus* under 2; on **irascibilis brutalis**, see *irascibilis;* on **vita brutalis**, see *vita* under 3. — **brutāliter**, *adv., in the manner of an animal, brutally.* Vel deprimitur in brutalem si brutaliter in hoc mundo vixit, PTS. Q. 79. Art. 1 ob. 2.

brutāliter, *adv.*, see *brutalis.*

brūtum, i, *n.*, see *brutus.*

brūtus, a, um, *adj., irrational,* in the S.T. used only with *animal.* Quaedam autem agunt iudicio, sed non libero, sicut animalia bruta, PP. Q. 83. Art. 1 c; sed cognoscere futura non pertinet ad animalia bruta, quae habent solum cognitionem sensitivam, quae non est futurorum, PS. Q. 40. Art. 3 ob. 1; Dominus voluit eos a crudelitate prohibere etiam circa animalia bruta, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 75. Art. 6; PS. Q. 6. Art. 2 (bis); PS. Q. 13. Art. 2 (passim); PT. Q. 80. Art. 3 (bis); PTS. Q. 54. Art. 3; et passim. — **brutum**, i, *n., animal, beast,* a synonym of *animal* and *bestia.* Sed in brutis non est ratio, PS. Q. 17. Art. 2 a; ita in nobis est delectatio non solum in appetitu sensitivo, in quo communicamus cum brutis, sed etiam in appetitu intellectivo, in quo communicamus cum angelis, PS. Q. 31. Art. 4 ad 3, aliquae vires sensitivae partis, etsi sint communes nobis et brutis, tamen in nobis habent aliquam excellentiam ex hoc quod rationi iunguntur, PS. Q. 74. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 76. Art. 3 (bis); PS. Q. 50. Art. 3 (bis); PT. Q. 8. Art. 2; SS. Q. 179. Art. 2; PTS. Q. 65. Art. 1; et passim. On **delectatio brutorum**, see *delectatio.*

būbo, ōnis, *f., an owl.* Per bubonem, qui in nocte victum quaerit, de die autem latet, significantur luxuriosi, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

buccella, ae, *f., a small mouthful, morsel.* Si ergo corpus suum ei dedit, videtur quod sub buccella ei dederit, praecipue cum legatur ibidem quod post buccellam introivit in eum Satanas, (in quot.) . . ., sed cum buccella intincta non accepit corpus Christi, (ob. 3), . . ., ubi secundum narrationem Ioannis Dominus per buccellam tinctam atque porrectam suum exprimit proditorem, PT. Q. 81. Art. 2 ob. 3.

buccina, ae, *f., a crooked horn* or *trumpet.* Sicut et in veteri lege mandabatur, Iosue, VI, quod sacerdotes sacris buccinis in bellis clangerent, SS. Q. 40. Art. 2 ad 2.

buccino, āre, āvi, ātum, 1, *v. n., to blow the buccina.* Quando Abraham invenit arietem haerentem cornibus, quem repraesentabant per cornua, quibus buccinabant, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10.

būcolicus, a, um, *adj., pertaining to shepherds, pastoral, bucolic.* Sacerdotes, omissis Evangeliis et Prophetis, videmus comoedias legere, amatoria bucolicorum versuum verba canere, SS. Q. 167. Art. 1, in quot.

Bulgari, ōrum, *m., the Bulgarians.* The *Responsa Nicolai ad consulta Bulgarorum* is the reply given by Pope Nicholas I to Boris, Prince of Bulgaria, on matters of Church discipline. Praeterea, Nicolaus I Papa, *ad consulta Bulgarorum* respondens, dicit cap. CIV, et in Decr. cap. "A quodam", *De consecrat.,* dist. IV, col. 1800, PT. Q. 66. Art. 6 ob. 3. Cf. PT. Q. 67. Art. 5; PTS. Q. 43. Art. 1.

bulisis, (bulesis), Grk. *βούλησις, f., free-will.* Aliud est thelesis aliud vero boulesis; thelesis autem est voluntas, boulesis autem videtur arbitrium; quia boulesis secundum ipsum est voluntas quae est circa aliquid, quasi unius per comparationem ad aliorum, PP. Q. 83. Art. 4 ob. 1. Cf. PT. Q. 18. Art. 3 (ter).

būtyrum, i, *n., butter.* Butyrum et mel comedet, ut sciat reprobae malum et eligere bonum, quod est actus liberi arbitrii, PT. Q. 18. Art. 4, in quot.

byssus, *f., cotton, cotton material, a fine kind of flax,* a synonym of *linum.* Scilicet bysso, per quod designatur terra, quia byssus, id est, linum, de terra nascitur, . . ., bysso quidem, ad designandam carnis puritatem, PS. Q. 102. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis); SS. Q. 169. Art. 1.

C

Cabilōnensis, e, *adj., of* or *belonging to Cabillonum,* (Chalon-sur-Saone). The *Concilium Cabilonense,* held in 813, decreed that during Lent fasting should be observed until the celebration of the office of Vespers, which in the Lenten season is said after the ninth hour. Sed contra est quod concilium Cabilonense dicit Decr. cap. "Solent", De consecrat., dist. 1, col. 1721, SS. Q. 147. Art. 7 a.

cachinnus, i, *m., a laugh in derision, jeering.* Quod subsannatio et irrisio conveniunt in fine, sed differunt in modo; quia irrisio fit in ore, id est, verbo et cachinnis, SS. Q. 75. Art. 1 ad 1.

cacūmen, inis, *n., the peak, top, utmost point.* Est infra concavum orbis lunae, . . ., vapores non elevari usque ad cacumina quorumdam montium, PP. Q. 68. Art. 2 c.

cadāver, eris, *n., a dead body of man* or *brute, corpse, carcass.* Secundum olfactum, in loco foetido cadaverum mortuorum, qui dicitur calvariae, appensus patibulo, PT. Q. 46. Art. 5 c; unde non minus est mortuus aliquis primo die mortis, et tertio vel quarto, quam post annum quando iam cadaver fuerit resolutum, PS. Q. 73. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 75. Art. 1; SS. Q. 102. Art. 5 (bis); PS. Q. 102. Art. 6; PTS. Q. 71. Art. 11; PTS. Q. 73. Art. 1; PTS. Q. 82. Art. 4 (bis); et passim.

cadāverinus, a, um, *adj., (cadaver), of carrion, cadaverous.* Unde, sicut Augustinus dicit X de Civ. Dei, cap. XIX, col. 298. t. 7, daemones non cadaverinis nidoribus, sed divinis honoribus gaudent, SS. Q. 85. Art. 2, in quot.

cado, ere, cecidi, casum, 3, *v. n.,* (1) *to fall, fall down,* (2) *fall upon, find,* (3) *fall into, fall in with,* (4) *fall under, belong to,* (5) *fall between,* (6) *fall away, become separated,* (7) *fall into sin, sin.*—(1), iam vero si in fornacem incautus ceciderit, PP. Q. 72. Art. 1 ad 6; eiusdem autem est surgere et cadere, PTS. Q. 82. Art. 1 c; in guttis successive cadentibus, 8 Phys. 12 e; non cadet inferius extra vas, 2 Cael. 24 a. — (2), in quemcumque enim cadit delectatio, PP. Q. 63. Art. 2 ob. 1; idem autem actus cadit super obiectum, PS. Q. 12. Art. 4 c; possit etiam in perfectos cadere, SS. Q. 43. Art. 5 ob. 1; actus aliquis est malus ex genere, eo quod cadit super materiam indebitam, SS. Q. 100. Art. 1 c; cadit autem voluntatis electio non solum super actus aliarum virium quibus voluntas ad suum finem utitur, sed etiam super actum proprium ipsius. voluntas enim vult se velle aliquid. et sic electio voluntatis cadit super dolorem illum sive tristitiam, PTS. Q. 2. Art. 3 ad 1. — (3), non cadunt in cognitionem hominis, SS. Q. 6. Art. 1 c; si quis ex divitiis in egestatem cecidit sine vitio suo, SS. Q. 32. Art. 10 ad 3; in Deum autem non cadit aliqua necessitas quia hoc repugnaret omnipotentiae ipsius, PT. Q. 46. Art. 1 ob. 1; in peiores occupationes cadunt, C. G. 3. 133 and 134. — (4), cadunt sub una potentia, PP. Q. 1. Art. 3 ad 2; cadunt in definitione speciei, PP. Q. 3. Art. 3 c; potest nec in apprehensione cadere, PP. Q. 13. Art. 9 c; id quod est per accidens, non cadit in divisione alicuius generis, PT. Q. 80. Art. 3 ad 3; sigillum confessionis directe non se extendit nisi ad illa quae cadunt sub sacramentali confessione, PTS. Q. 11. Art. 2 c; sed indivisibilitas cadit in definitione matrimonii, PTS. Q. 50. Art. 1 ob. 7. — (5), cadit medium inter intellectum et rem intellectam, PP. Q. 54. Art. 1 ob. 3; dispositio accidentalis cadat media inter corpus et animam, PP. Q. 76. Art. 6 c; quia non cadit inter cognoscentem et rem cognitam, sed est illud quod dat cognoscenti vim cognoscendi, PTS. Q. 92. Art. 1 ad 5. — (6), quod cadit a veritate sapientiae, PP. Q. 58. Art. 5 ob. 3; sed daemones totaliter a iustitia ceciderunt, PP. Q. 109. Art. 2 ob. 1; sed quandoque aliquis cadit a charitate proficiente, resurgit autem in charitate incipiente, PT. Q. 89. Art. 2 a. — (7), non enim permittit Deus aliquos cadere, quin alios erigat, PP. Q. 23. Art. 6 ad 1; quod tot ex hominibus salvabuntur, quot angeli ceciderunt, PP. Q. 23. Art. 7 c; ideo in superioribus angelis fuit maior conatus, et ad bonum in perseverantibus, et ad malum in cadentibus, et ideo superiorum angelorum persistentes facti sunt meliores, et cadentes facti sunt peiores aliis, SS. Q. 24. Art. 3 ad 3; ideo confessio est de necessitate salutis eius qui in peccatum mortale actuale cecidit, PTS. Q. 6. Art. 1 c.

cadūcus, a, um, *adj., perishable, falling,* synonym of *temporalis, terrenus.* Scilicet in Deo, sed in rebus temporalibus et caducis, PS. Q. 69. Art. 4 c; vel in rebus terrenis et caducis, quod pertinet ad cupiditatem, SS. Q. 132. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 132. Art. 1. — **morbus caducus**, *epilepsy.* Sed causantur in aliquibus hominibus ex quibusdam particularibus causis, sicut lepra, et morbus caducus, et alia huiusmodi, PT. Q. 14. Art. 4 c; ex quibus a celebratione impediuntur, sicut est lepra vel morbus caducus, (ob. 3), . . ., quandoque autem propter periculum, sicut patet de eo qui patitur, morbum caducum, PT. Q. 82. Art. 10 ad 3.

Caecilia, ae, *f., Cecilia,* Saint, a Roman virgin who suffered martyrdom in 230 under Alexander Severus. Her festival falls on November 22. Sicut de beata Cecilia patet, quae triduo supervixit, et de multis martyribus qui in carcere sunt defuncti, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 7.

Caecilius, ii, *m., Caecilius,* Bishop of Bilta, to whom Cyprian addresses a letter on the irregularity prevalent in some churches where water, instead of wine mixed with water, was offered at the Mass. Dicit enim Cyprianus ad Caecilium, ep. LXIII, 13, col. 384, PT. Q. 74. Art. 7 ob. 1.

caecitas, ātis, *f., blindness.* Kinds of *blindness* are: **caecitas corporalis** and **caecitas mentis**, *physical blindness* and *spiritual blindness.* Sicut caecitas corporalis est privatio eius quod est principium corporalis visionis, ita etiam caecitas mentis est privatio eius quod est principium mentalis sive intellectualis visionis, SS. Q. 15. Art. 1 c; ideo ex luxuria oritur caecitas mentis, quae quasi totaliter spiritualium bonorum cognitionem excludit; ex gula autem hebetudo sensus, quae reddit hominem debilem circa huiusmodi intelligibilia, SS. Q. 15. Art. 3 c; omnis autem defectus seu privatio speciem sortitur secundum habitum oppositum; differunt enim caecitas et surditas secundum differentiam visus et auditus, SS. Q. 107. Art. 2 c; nullus excaecatur spirituali caecitate nisi per peccatum mortale, quod animam privat lumine gratiae, SS. Q. 118. Art. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 48. Art. 1 (bis); PP. Q. 48. Art. 6; SS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 107. Art. 2; SS. Q. 118. Art. 4; SS. Q. 153. Art. 5 (quater); et passim. Caecitas mentis est filia luxuriae; cf. *luxuria.*

caeco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to blind, make blind.* Sicut medicina carnalis numquam caecat oculum, ut sanet calcaneum, SS. Q. 108. Art. 4 c; dicit se esse dignum oculos caecare plorando, (ob. 1), . . ., sed etiam temporali morte dignus est, non tamen volebat sibi oculos caecare, PTS. Q. 3. Art. 2 ad 1.

caecus, a, um, *adj.,* (1) *unseeing, blind* physically, (2) *blind* spiritually.—(1), sicut caecus natus nullam potest habere notitiam de coloribus, PP. Q. 84. Art. 3 c; sicut quod suscitat mortuos et illuminat caecos, PP. Q. 91. Art. 2 ad 1; sicut homo caecus habet de bonitate quod vivit, et malum est ei quod caret visu, PS. Q. 18. Art. 1 c; sicut equus currens, si sit caecus, tanto fortius impingit et laeditur, quanto fortius currit, PS. Q. 58. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 104. Art. 4; SS. Q. 173. Art. 2; PT. Q. 17. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 10 (ter); PTS. Q. 75. Art. 3; et passim. — (2), Dominus respondit: Sinite illos, scilicet turbari; caeci sunt, et duces caecorum, SS. Q. 3. Art. 2 ad 3; illud verbum "caecus" locutus est, quasi adhuc iniunctus, id est, nondum perfecte illuminatus, nam peccatores exaudit Deus, SS. Q. 178. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 83. Art. 16; SS. Q. 185. Art. 4 (bis).

caedes, is, *f., slaughter, murder.* Praeterea, homo insidiis utitur non solum in diripiendis bonis alienis, sed etiam in machinando

aliorum caedes, (ob. 3), . . ., quod autem aliqui insidiis utantur ad caedes aliorum, non provenit ex ira, sed magis ex odio, SS. Q. 55. Art. 8 ad 3; ut legitur II Reg., 1, scilicet propter caedem populi quae in eis contigerat, SS. Q. 76. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 92. Art. 2, in quot.; PS. Q. 112. Art. 2, in quot.; SS. Q. 64. Art. 7, in quot.

caedo, ere, cecidi, caesum, 3, *v. a.*, *to strike, cut, hew.* Salomon etiam expetiit a rege Tyri magistros operum ad ligna caedenda, SS. Q. 10. Art. 10 ad 3; sed cum suscepisset alapam, dixit: quid me caedis! ut habetur Ioan. XVIII, 23, SS. Q. 72. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 1. Art. 6, in quot.

caelebs, libis, *adj.*, *unmarried, celibate.* Sed apud antiquos puniebantur secundum leges illi qui semper caelibem vitam ducebant, SS. Q. 152. Art. 2 ob. 3. — **caelebs**, libis, *comm.*, *a celibate.* Ego non sum melior quam Abraham, sed melior est castitas caelibum quam castitas nuptiarum, SS. Q. 152. Art. 4, in quot.; melior est castitas caelibum quam castitas nuptiarum, quarum Abraham unam habebat in usu, ambas in habitu, SS. Q. 186. Art. 4, in quot.

Caelestinus, i, *m.*, Celestine I, Saint, Pope. Nothing is known of his early history except that he was a Roman and that his father's name was Priscus. He succeeded Saint Boniface I as Pope, September 10, 422 and died July 26, 432. Sed contra est quod Caelestinus papa dicit epist. II, can. IX, Decr., cap. LIII De Consecrat., dist. IV, col. 1818, PT. Q. 71. Art. 2 ob. 3.

caelestis, e, *adj.*, *heavenly*, opposite of *terrenus.* Angeli illum gradum tenent in substantiis spiritualibus quem corpora caelestia in substantiis corporeis; nam "et caelestes mentes" a Dionysio dicuntur. est autem haec differentia inter caelestia et terrena corpora, quod corpora terrena per mutationem et motum adipiscuntur suam ultimam perfectionem, corpora vero caelestia statim ex ipsa sua natura suam ultimam perfectionem habent, PP. Q. 58. Art. 3 c; ergo et in caelesti hierarchia superiores ab inferioribus possunt illuminari, PP. Q. 106. Art. 3 ob. 1; unde quantumcumque ignis habeat calorem perfectum, non alteraret nisi per motionem corporis caelestis. manifestum est autem, quod sicut motus omnes corporales reducuntur in motum caelestis corporis sicut in primum movens corporale, ita omnes motus tam corporales quam spirituales reducuntur in primum movens simpliciter, quod est Deus, PS. Q. 109. Art. 1 c; nisi ita quod tunc esset in corporibus humanis plus secundum quantitatem de natura caelesti, PTS. Q. 83. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 57. Art. 2 (bis); PP. Q. 115. Art. 3; PS. Q. 103. Art. 3 (passim); PTS. Q. 73. Art. 2; PTS. Q. 86. Art. 2 (bis); et passim. On **anima caelestis**, see *anima* under 2; on **bonum caeleste**, see *bonus* under 3; on **corpus caeleste**, see *corpus*; on **desiderium caeleste**, see *desiderium* under 1; on **ecclesia caelestis**, see *ecclesia* under 1; on **filius caelestis**, see *filius* under 1; on **gloria caelestis**, see *gloria* under 1; on **hierarchia caelestis**, see *hierarchia*; on **homo caelestis**, see *homo*; on **intellectus caelestis**, see *intellectus* under 1; on **motus caelestis**, see *motus* under 1; on **natura caelestis**, see *natura*; on **pater caelestis**, see *pater*; on **regnum caeleste**, see *regnum*; on **spiritus caelestis**, see *spiritus*; on **substantia caelestis**, see *substantia* under 2; on **vita caelestis**, see *vita* under 3.

caelibātus, ūs, *m.*, *celibacy, the single life.* Ioannis caelibatus et Abrahae connubium pro temporum distributione Christo militaverunt, SS. Q. 152. Art. 4, in quot.

caelum, i, *n.*, (*caelus*, i, *m.*,), also *coel—*, *heaven* in the real and the unreal sense of the word. Caelum tripliciter dicitur in Scripturis. quandoque enim dicitur proprie et naturaliter; et sic dicitur caelum corpus aliquod sublime et luminosum actu vel potentia et incorruptibile per naturam, . . ., secundo dicitur caelum per participationem alicuius proprietatis caelestis corporis, scilicet sublimitatis et luminositatis actu vel potentia, . . ., tertio dicitur caelum metaphorice; et sic quandoque ipsa sancta Trinitas dicitur caelum propter eius spiritualem sublimitatem et lucem; quandoque etiam spiritualia bona, in quibus est sanctorum remuneratio, propter eorum eminentiam caeli nominantur, . . ., quandoque vero tria genera supernaturalium visionum, scilicet corporalis, imaginariae et intellectualis, tres caeli nominantur, PP. Q. 68. Art. 4 c; cum caelum tripliciter dicatur, quandoque ipsa ultima sphaera, quandoque totum corpus, quod circulariter movetur, quandoque autem ipsum universum, 1 Cael. pr.; per caelum etiam intellegitur angelica natura, 2 Sent. 1. 1. 6 ad 7. Cf. PP. Q. 45. Art. 4; PP. Q. 46. Art. 1; 1 Cael. 20 b; et passim. — **caeli**, ōrum, *m.*, *the heavens, heaven.* Sedes Dei dicitur esse in caelo, non sicut in continente, sed magis sicut in contento. unde non oportet aliquam partem caeli eo superiorem esse, sed ipsum esse super omnes caelos, PT. Q. 57. Art. 4 ad 1; ergo nec est dubitandum animas sanctorum ad caelos ferri, PTS. Q. 69. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 22. Art. 3; PP. Q. 69. Art. 2 (ter); PP. Q. 88. Art. 1; PT. Q. 39. Art. 5 (quater); PT. Q. 51. Art. 1; et passim. — **regnum caelorum**, *kingdom of heaven.* Nam regnum caelorum, . . ., potest intelligi perfectae sapientiae initium, secundum quod incipit in eis spiritus regnare, PS. Q. 69. Art. 2 ad 3; quaerunt enim homines in rebus exterioribus, scilicet divitiis et honoribus, excellentiam quamdam et abundantiam; quorum utrumque importat regnum caelorum, per quod homo consequitur excellentiam et abundantiam bonorum in Deo; et ideo regnum caelorum Dominus pauperibus spiritu repromisit, PS. Q. 69. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 69. Art. 4; PS. Q. 91. Art. 5; SS. Q. 100. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 5 (bis); PTS. Q. 15. Art. 3; PTS. Q. 73. Art. 3; et passim. On **anima caeli et primi caeli**, see *anima* under 2. On **clavis caeli**, see *clavis* under 2; on **motus caeli seu in caelum**, see *motus* under 1; on **regnum caeli**, see *regnum*; on **virtus caeli**, see *virtus* under 1. — Kinds of *caelum* are: (a), **caelum aereum**, *airy heaven.* Verba illa psalmi sunt intelligenda de caelis aereis, qui purgabuntur per ignem ultimae conflagrationis, (ad 1), . . ., ergo illi caeli per ignem purgabuntur qui prius per aquam diluvii sunt purgati, scilicet caeli aerei, PTS. Q. 74. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 68. Art. 4 c; SS. Q. 175. Art. 3 ad 4; PT. Q. 49. Art. 5 ad 2; 2 Sent. 14. 1. 4 c; Pot. 4. 1 ad 5. — (b), **caelum aethereum**, *ethereal heaven.* Supremam vero regionem aëris vocavit caelum aethereum propter inflammationem; inferiorem vero regionem caelum aereum, PP. Q. 68. Art. 4 c; superior vero pars aëris dicitur caelum aethereum propter inflammationem illius partis ex propinquitate ignis, 2 Sent. 14. 1. 4 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 3 c; 1 Cael. 7 e. — (c), **caelum aqueum**, *watery heaven.* Invenitur etiam aliquod caelum totum diaphanum, quod aliqui nominant caelum aqueum vel crystallinum PP. Q. 66. Art. 3 ob. 4; ita dicetur aliud caelum aqueum propter solam diaphaneitatem, quod est supra caelum sidereum, PP. Q. 68. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 68. Art. 4 c; SS. Q. 175. Art. 3 ad 4. — (d), **caelum corporeum**, *physical heaven.* Caelum autem quod legitur secunda die factum, est caelum corporeum, PP. Q. 68. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 61. Art. 4; PP. Q. 68. Art. 4; PS. Q. 4. Art. 7, in quot.; PT. Q. 57 pr.— (e), **caelum crystallinum**, *crystal heaven.* Quia aquae quae sunt supra caelos, non sunt fluidae, sed quasi glaciali soliditate extra caelum firmatae. inde et a quibusdam dicuntur caelum crystallinum, PP. Q. 68. Art. 2 ad 2; so called, non quia sit de aqua congelata in modum crystalli, . . ., sed propter illius caeli soliditatem, Pot. 4. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 66. Art. 3 ob. 4; PP. Q. 68. Art. 4 c; PP. Q. 76. Art. 7; SS. Q. 175. Art. 3 ad 4; 2 Sent. 14. 1. 4 c; Pot. 4. 1 ad 5. — (f); **caelum empyreum seu igneum seu intellectuale**, *fiery* or *supersensible* or *intellectual heaven.* Caelum empyreum non invenitur positum nisi per auctoritates Strabi et Bedae, et iterum per auctoritatem Basilii, . . . , nam Strabus et Beda ponunt caelum empyreum ea ratione, quia firmamentum, per quod caelum empyreum intelligunt, non in principio, sed secunda die dicitur factum, . . ., et ideo illud caelum dicitur empyreum, id est, igneum, non ab ardore, sed a splendore, . . ., Porphyrius discernebat a daemonibus angelos, ut aerea loca esse daemonum, aetherea vero vel empyrea diceret angelorum, . . ., caelum istud sidereum igneum esse existimabat; ideo empyreum nominabat, vel aethereum,

secundum quod nomen aetheris sumitur ab inflammatione, (c), . . ., satis probabile est quod caelum empyreum, secundum quosdam, cum sit ordinatum ad statum gloriae, non habet influentiam in inferiora corpora, quae sunt sub alio ordine, utpote ordinata ad naturalem rerum decursum, PP. Q. 66. Art. 3 ad 2; caelum empyreum dicitur intellectuale, quia nostris visibus non subiacet, sed intellectu tantum capitur, non quod in se non sit visibile, 2 Sent. 2. 2. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 68. Art. 2; PP. Q. 102. Art. 2; PP. Q. 102. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 1; PTS. Q. 69. Art. 7; et passim. — (g), **caelum igneum,** see *caelum empyreum.* — (h), **caelum intellectuale,** see *caelum empyreum.* — (i), **caelum Olympium,** *Olympic heaven.* Sed quia istud spatium continet duo elementa, scilicet ignis et aeris, et in utroque eorum vocatur superior et inferior regio, ideo istud caelum Rabanus, . . ., distinguit in quatuor. supremam regionem ignis nominans caelum igneum; inferiorem vero regionem caelum Olympium, ab altitudine cuiusdam montis, qui vocatur Olympus, PP. Q. 68. Art. 4 c; pars autem inferior eius (scilicet sphaerae ignis) caelum Olympium dicitur a quodam monte, qui nominatur Olympus in Macedonia, qui ultra nubes in altum dicitur porrigi, 2 Sent. 14. 1. 4 c. — (j), **caelum primum, caelum secundum,** and **caelium tertium,** *the first* (cf. *caelum supremum*), *the second,* and the *third heaven.* Nomine tertii caeli potest uno modo intellegi aliquid corporeum; et sic tertium caelum dicitur caelum empyreum, quod dicitur tertium respectu caeli aërei et caeli siderei, vel potius respectu caeli siderei, et respectu caeli aquei et crystallini, . . . , alio modo per tertium caelum potest intelligi aliqua visio supermundana, quae potest dici tertium caelum triplici ratione. uno modo secundum ordinem potentiarum cognoscitivarum, ut primum caelum dicatur visio supermundana corporalis, quae fit per sensum, . . ., secundum autem caelum sit visio imaginaria, . . ., tertium vero caelum dicatur visio intellectualis. secundo modo potest dici tertium caelum secundum ordinem cognoscibilium, ut primum caelum dicatur cognitio caelestium corporum, secundum cognitio caelestium spirituum, tertium cognitio ipsius Dei. tertio modo potest dici tertium caelum contemplatio Dei secundum gradus cognitionis, qua Deus videtur, quorum primus pertinet ad angelos infimae hierarchiae, secundus ad angelos mediae, tertius ad angelos supremae, SS. Q. 175. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 3. Art. 8 c; PP. Q. 19. Art. 6; PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 70. Art. 3; 2 Cael. 8 b; 3 Cael. 1 a; et passim. — (k), **caelum sanctae Trinitatis,** *the heaven of the Holy Trinity.* Loquitur ibi non de caelo aliquo corporeo, sed de caelo sanctae Trinitatis, id quod angelus peccans ascendere voluit dum voluit aliquo modo Deo aequiparari, PP. Q. 61. Art. 4 ad 3; caelum sanctae Trinitatis nominatur metaphorice ipsa celsitudo divinae maiestatis et transumptiva similitudine, qualis potest esse corporalium et spiritualium secundum proportionalitatem, 2 Sent. 14. 1. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 68. Art. 4 c. — (l), **caelum secundum,** see *caelum primum.* — (m). **caelum sidereum,** *starry sky, firmament,* synonym of *firmamentum.* Firmamentum vero quod legitur secunda die factum est caelum sidereum, . . ., per firmamentum vero factum secunda die intelligitur caelum sidereum, PP. Q. 68. Art. 1 ad 1; tertium partim diaphanum et partim lucidum actu, quod vocant caelum sidereum, et dividitur in octo sphaeras, scilicet in sphaeram stellarum fixarum et septem sphaeras planetarum, quae possunt dici octo caeli, PP. Q. 68. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 3 ob. 4; PP. Q. 68. Art. 2 c; PP. Q. 68. Art. 3 c and ad 1; PP. Q. 68. Art. 4 c; PP. Q. 76. Art. 7; PS. Q. 102. Art. 4 and 5; SS. Q. 175. Art. 3 ad 4; 2 Sent. 14. 1. 4 c; Pot. 4. 1 ad 5; et passim. — (n), **caelum sphaericum,** *the spherical heaven.* Caelum, quod legitur prima die factum, est quoddam caelum sphaericum sine stellis, de quo philosophi loquuntur dicentes, ipsum esse nonam sphaeram et mobile primum, quod movetur motu diurno, PP. Q. 68. Art. 1 ad 1. — (o), **caelum superius,** *higher heaven.* Sed aqua diluvii non ascendit usque ad superiores caelos, sed solum quindecim cubitis super altitudinem montium, . . ., ergo caeli superiores illo igne non purgabuntur, (a), . . ., et ideo a substantia caeli superioris non oportet quod aliquid removeatur, sed oportet quod motus eius quietetur, PTS. Q. 74. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 61. Art. 4 ob. 3; PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 68. Art. 4; PP. Q. 69. Art. 1; PP. Q. 117. Art. 4. — (p), **caelum supremum,** *uppermost* or *highest heaven.* Caelum empyreum dicitur esse caelum supremum, (ob. 3), . . ., unde conveniens fuit quod angeli in supremo corpore crearentur, tamquam toti naturae corporeae praesidentes, sive id dicatur caelum empyreum, sive qualitercumque nominetur. unde Isidorus dicit quod supremum caelum est caelum angelorum, PP. Q. 61. Art. 4 c. Cf. **caelum primum.** — (q), **caelum tertium,** see *caelum primum.* — (r), **caelum Trinitatis,** *the heaven of the Trinity.* See *caelum sanctae Trinitatis.* Cf. 2 Cant. 5.

caementum, i, *n., cement.* Artifex qui disponit formam domus dicitur sapiens et architecton respectu inferiorum artificum qui dolant lapides vel parant caementum, PP. Q. 1. Art. 6 c; ita aedificator facit domum adhibendo caementum, lapides et ligna, PP. Q. 104. Art. 1 c.

caemeterium, ii, *n., a cemetery.* Sicut etiam nunc liceret emere aliquem agrum communem ad instituendum ibi caemeterium, vel etiam Ecclesiam, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3.

caenāculum, i, *n.,* see *coenaculum.*

Caere, *indecl. f., Caere,* a very ancient city in Etruria, previously called Agylla. Nomen caeremoniae introductum est ad significandum cultum divinum apud Latinos, a quodam oppido iuxta Romam, quod Caere vocabatur, eo quod Roma capta a Gallis, illic sacra Romanorum oblata sunt et reverentissime habita, PS. Q. 99. Art. 3 c.

caeremōnia, ae, *f., a formal act, rite, observance,* certain external works whereby man makes profession of his subjection to God, a synonym of *cultus.* Ordinatur autem homo in Deum non solum, . . ., sed etiam per quaedam exteriora opera, quibus homo servitutem proDtetur; et ista opera dicuntur ad cultum Dei pertinere; qui quidem cultus caeremonia vocatur, quasi munia, id est, dona Cereris, quae dicebatur dea frugum, ut quidam dicunt, eo quod primo ex frugibus oblationes Deo offerebantur, . . ., nomen caeremoniae introductum est ad significandum cultum divinum apud Latinos, a . . . oppido, . . ., quod Caere vocabatur, eo quod Roma capta, . . ., illic sacra Romanorum oblata sunt, PS. Q. 99. Art. 3 c; sed contra est quod in veteri lege singula praedicta caeremoniae vocantur sacrificia enim dicuntur caeremoniae, Num., XV, 24, PS. Q. 101. Art. 4 a. Cf. PS. Q. 102. Art. 2 (bis); PS. Q. 102. Art. 3 (passim); PS. Q. 103. Art. 1 (passim); PS. Q. 103. Art. 2 (passim); PS. Q. 103. Art. 3 (passim); PS. Q. 103. Art. 4 (passim); PT. Q. 74. Art. 4 (bis); SS. Q. 83. Art. 3; et passim.

caeremōniālis, e, *adj., pertaining to religious rites, ceremonial.* Sed determinatio huius praecepti, ut scilicet colatur talibus hostiis et talibus muneribus, hoc pertinet ad praecepta caeremonialia, PS. Q. 99. Art. 3 ad 2; praecepta moralia a caeremonialibus, et iudicialibus sunt distincta, PS. Q. 100. Art. 1 c; sed quibusdam praeceptis additur caeremoniale determinativum praecepti moralis communis, sicut in primo praecepto, PS. Q. 100. Art. 7 ad 2. Cf. PT. Q. 47. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 5 (bis); SS. Q. 86. Art. 1 (bis); SS. Q. 86. Art. 4 (bis); SS. Q. 87. Art. 1 (passim); SS. Q. 122. Art. 4 (quater); et passim. — **caeremōniālia,** ium, *n., a ceremonial,* a system of rules observed on certain occasions, as at a time of worship. Tum etiam quia mysterium Christi, quod per huiusmodi caeremonialia figurabatur, multiplices utilitates attulit mundo, et multa circa ipsum consideranda erant, quae oportuit per diversa caeremonialia figurari, PS. Q. 101. Art. 3 c; sed omnia caeremonialia erant ordinata ad cultum Dei, ut dictum est. ergo caeremonialia omnia sacra erant. non ergo una pars caeremonialium debet sacra nominari, PS. Q. 101. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 147. Art. 5; PTS. Q. 65. Art. 3; et passim.

Caesar, aris, *m.*, *Caesar*, the name of a patrician family of the Julian gens, which traced its origin to Iulus, the son of Aeneas. The name was assumed by Augustus as the adopted son of the dictator C. Julius Caesar, and was by Augustus handed down to his adopted son Tiberius. It continued to be used by Caligula, Claudius, and Nero, as members either by adoption or female descent of Caesar's family. Though the family became extinct with Nero, succeeding emperors used the name to stamp themselves as members of the reigning house. The first three alone are mentioned in the S.T. (1), *Caius Julius Caesar*, the Dictator, was probably born on July 12, 100 B.C., and was assassinated March, 15, 44 B.C. Cf. PS. Q. 24. Art. 3; PS. Q. 59. Art. 2; PS. Q. 94. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 10; SS. Q. 30. Art. 3 (bis); SS. Q. 125. Art. 2; SS. Q. 157. Art. 2; SS. Q. 181. Art. 2. — (2), Gaius Octavius, after his adoption by his great-uncle, *Gaius Iulius Caesar Octavianus*; the title of *Augustus* was given him by the senate and the people in 27 as a mark of special rank and claim to veneration; the first Roman emperor, born on the 23rd of September, 63 B.C., and died at Nola on the 29th of August, 14 A.D. Cf. PT. Q. 35. Art. 8 (bis). — (3), *Tiberius Claudius Nero Caesar*, was born on the 16th of November, B.C. 42, and died on the 16th of March, 37, at the villa of Lucullus, in Misenum. He reigned from 14 to 37 A.D., in which period occurred the Crucifixion. Cf. PP. Q. 93. Art. 6 (bis); SS. Q. 67. Art. 4; SS. Q. 69. Art. 3; PT. Q. 44. Art. 2; PT. Q. 47. Art. 3; PT. Q. 47. Art. 6.

Caesariensis, e, *adj.*, *of Caesarea, Caesarean.* Et Eusebius Caesariensis in Ecclesiastica historia, lib. 1, cap. VII, ab Aphricano historiographo traditam asserit, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2; PT. Q. 83. Art. 4 ob. 9, in quot.

caesaries, ēi, *f.*, *the hair.* Nisi prius rasa caesarie, et circumcisis unguibus, et deposita veste, in qua capta est, fleret patrem et matrem, per quae significatur idololatriae perpetua abiectio, PS. Q. 105. Art. 4 ad 6.

caeterus, (cet-), a, um, *adj.*, *the other, that which exists besides, can be added to what is already named of a like kind with it, the remainder, the rest.* Angeli autem inter caeteras creaturas sunt Deo propinquiores et similiores, PP. Q. 57. Art. 1 c; ab intellectu autem hominis viatoris non potest conspici nisi per fidem, sicut et caetera supernaturalia, PT. Q. 76; Art. 7 c; ut tertia opinio dicit, quae probabilior inter caeteras mihi videtur, PTS. Q. 80. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 98. Art. 2 (ter), PS. Q. 83. Art. 3; SS. Q. 129. Art. 3; PT. Q. 13. Art. 2; PTS. Q. 84. Art. 2; et passim. — **caeteri**, ōrum, *m.*, *others, the rest.* Sed si instituat aliqua observanda a suis familiaribus ministris, ad haec caeteri non obligantur, PS. Q. 98. Art. 5 ad 1; videtur quod infidelitas gentilium sive paganorum sit gravior caeteris, SS. Q. 10. Art. 6 ob. 1; quandoque vero si speretur multorum correctio, debet severitas vindictae exerceri in aliquos paucos principaliores, quibus punitis caeteri terreantur, SS. Q. 108. Art. 1 ad 5. Cf. SS. Q. 10. Art. 8; SS. Q. 39. Art. 1; SS. Q. 161. Art. 5; SS. Q. 184. Art. 4; PT. Q. 7. Art. 6; et passim. — **caetera**, ōrum, *n.*, *other things.* Non propter hoc quod sit caeteris dignius, PS. Q. 68. Art. 7 ad 1; caetera quae ibi sequuntur, PS. Q. 108. Art. 2 ob. 3; sed multa requiruntur ad prudentiam, sicut ratio, intellectus, docilitas, et caetera quae supra posita sunt, SS. Q. 53. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 109. Art. 9; SS. Q. 77. Art. 2; SS. Q. 162. Art. 4; PT. Q. 15. Art. 4; et passim. — **de caetero**, *as for the rest, for the future.* Quidam dicunt quod daemon superatus nullum hominem potest de caetero tentare, PP. Q. 114. Art. 5 c; non ergo de caetero superiores poterunt illuminare inferiores, PP. Q. 106. Art. 4 ob. 3; unde non dicebat quod de caetero violaretur per commixtionem virilem, PT. Q. 28. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 6; SS. Q. 172. Art. 3; PT. Q. 22. Art. 5; PT. Q. 39. Art. 5; et passim. — **caetera huiusmodi**, *other things of this kind, other similar things.* Et caetera huiusmodi manifestum est in amorem referri sicut in primum principium qui dicitur voluntas, PP. Q. 20. Art. 1 c; hoc fit immediate a Deo, sicut suscitatio mortui, illuminatio caeci, et caetera huiusmodi, PS. Q. 5. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 94. Art. 2; SS. Q. 14. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 7; PT. Q. 81. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 3; et passim. — **in caeteris**, *in other things, in other respects.* Et idem patet in caeteris, PP. Q. 103. Art. 6 c; nam et in caeteris intelligibilia a sensibilibus antiqui philosophi non distinguebant, PS. Q. 34. Art. 1 c; et simile est in caeteris, PS. Q. 51. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 6; SS. Q. 77. Art. 2; PT. Q. 76. Art. 1. — **inter caetera**, *among other things, among others.* Intellectus inter caetera quae ad hominem pertinent, principalitatem habet, PP. Q. 76. Art. 2 c; primo modo est causa spei omne illud, . . ., sicut divitiae et fortitudo, et inter caetera etiam experientia, PS. Q. 40. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 104. Art. 4; PS. Q. 91. Art. 2; PS. Q. 93. Art. 1; SS. Q. 11. Art. 1; SS. Q. 25. Art. 4; SS. Q. 104. Art. 2; et passim. — **caeteris paribus**, *other things being equal.* Caeteris tamen paribus innocentia dignior est, et magis dilecta, PP. Q. 20. Art. 4 ad 4; superbus, caeteris paribus, magis vult subesse superiori quam inferiori, PP. Q. 63. Art. 8 ad 2; primo quidem propter quantitatem peccati, quia maiori peccato, caeteris paribus, poena gravior debetur, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9. Cf. PS. Q. 73. Art. 5; PS. Q. 78. Art. 4; SS. Q. 4. Art. 8; SS. Q. 31. Art. 3; SS. Q. 106. Art. 2; SS. Q. 180. Art. 7; PTS. Q. 8. Art. 7; et passim.

Cain, *indecl. m.*, *Cain*, first son of Adam and Eve. Cf. PP. Q. 51. Art. 3; PT. Q. 84. Art. 10; PTS. Q. 6. Art. 2 (bis).

Caiphas, ae, *m.*, *Caiphas*, the seventy-first high priest of the Jews. He followed the teaching of the Saducaei and succeeded Simon, the son of Camith, in the priesthood. He was most hostile to Jesus, whose death he occasioned by furnishing false witnesses. Cf. SS. Q. 173. Art. 4 (bis); PT. Q. 50. Art. 1.

Cāius, i, *m.*, *Caius.*—(1) a Roman jurist quoted in the *Corpus Juris Canonici.* Cf. SS. Q. 57. Art. 3.—(2) a monk unknown except for the four letters addressed to him by Dionysius, the Pseudo-Areopagite. These letters are, for the most part, answers to questions concerning Catholic doctrine. They also contain practical directions and exhortations concerning conduct towards infidels, regarding mildness and humility, and on other points. Cf. SS. Q. 180. Art. 5; PT. Q. 19. Art. 1; PT. Q. 28. Art. 2; PT. Q. 33. Art. 4; PT. Q. 45. Art. 2; PTS. Q. 92. Art. 1.

calamus, i, *m.*, *a branch, the arm* or *branch of a candelabrum.* Habebat autem candelabrum septem calamos, . . ., ad significandum septem planetas, quibus totus mundus illuminatur, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6.

calcāneum, i, *n.*, *the heel.* Sicut medicina carnalis nunquam caecat oculum, ut sanet calcaneum, SS. Q. 108. Art. 4 c; non sanat oculum quod sanat calcaneum, PT. Q. 69. Art. 1 ob. 3, in quot; quia non sanat oculum quod calcaneo adhibetur, PTS. Q. 2. Art. 6 ob. 3, in quot.

calceāmentum, i, *n.*, *a covering for the foot, a shoe.* Puta pilorum loco vestium et ungularum loco calceamentorum, PP. Q. 76. Art. 5 ob. 4; calceamenta autem pedum sunt exempla mortuorum patrum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2; ignominiam etiam inferebat illi qui nolebat accipere uxorem fratris sui defuncti, quae tollebat calceamentum illius, et spuebat in faciem illius, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 10. Cf. PT. Q. 89. Art. 3, in quot.

calceo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to put on shoes.* Augustinus dicit, . . ., quod ad pacta cum daemonibus inita pertinent millia inanissimarum observationum, . . ., redire ad lectum, si quis dum se calceat sternutaverit, SS. Q. 96. Art. 3, in quot.

calceus, i, *m.*, *a shoe, half-boot.* Cur tu abundas, . . . , est panes famelici, quem tu tenes; nudi tunica, quam in conclavi conservas, discalceati calceus qui penes te marescit, SS. Q. 32. Art. 5 ad 2. — **ars calceorum**, *the art of making shoes, shoemaking.* Quod etiam ab arte calceorum et textorum multa abscindere oportet, SS. Q. 169. Art. 2, in quot.

calco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to tread upon something, tread under foot.* Si pes ex aeternitate semper fuisset in pulvere, semper subesset vestigium, quod a calcante factum nemo dubitaret, PP. Q. 46. Art. 2, in quot; quod ad pacta cum daemonibus inita pertinent millia inanissimarum observationum, . . ., limen calcare, cum ante domum suam aliquis transit, SS. Q. 96. Art. 3 ob. 3, in quot. Cf. SS. Q. 104. Art. 4 (bis), in quot.; SS. Q. 180. Art. 1, in quot.; SS. Q. 180 Art. 2, in quot.

calculo, āre, 1, *v. a.*, *to calculate, compute, reckon.* Omnium de hac re calculantium digitos resolvit et quiescere iubet, PTS. Q. 79. Art. 2, in quot.

calculus, i, *m.*, *a live coal.* Isaias, qui mitti voluit, ante se per altaris calculum purgatum videt, ne non purgatus adire quisque sacra ministeria audeat, SS. Q. 185. Art. 1, in quot.

calefacio, ere, fēci, factum, 3, *v. a.*, (1) *to make warm* or *hot, warm, heat*, opposite of *infrigido*, (2) *warm spiritually.*—(1), sicut finis ignis calefacientis est ut inducat similitudinem sui caloris in patiente, SS. Q. 123. Art. 7 c; ad calorem quidem maxime cooperatur vinum et alia calefacientia corpus, SS. Q. 147. Art. 8 ad 1; sic idem est calor quo ignis est calidus, et quo calefacit, PT. Q. 8. Art. 5 c; sicut aqua, vel ferrum calefacit per calorem susceptum ab igne, PT. Q. 13. Art. 1 ad 2; et hoc tam per alterationem, sicut patet de aqua calefacta a sole, quam etiam per mixtionem, PT. Q. 66. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 8; PP. Q. 115. Art. 1; PS. Q. 81. Art. 2; PS. Q. 87. Art. 1; SS. Q. 58. Art. 2; PT. Q. 9. Art. 2; et passim. — (2), Salomon ostendit melius esse quod sint duo simul quam unus, propter auxilium quod unus habet ab alio, vel ad sublevandum, vel ad fovendum, vel ad spiritualiter calefaciendum; quo quidem auxilio iam non indigent qui sunt perfectionem assecuti, SS. Q. 188. Art. 8 ad 1.

calefāctibilis, e, *adj.*, *capable of being warmed* or *made hot.* Sicut potentia calefactiva refertur ut ad proprium obiectum ad omne calefactibile, PP. Q. 25. Art. 3 c.

calefactibilitas, ātis, *f.*, *an inherent quality of things which renders them receptive of heat, capability of being warmed* or *heated.* Sicut virtus qua aqua calefacta potest calefacere, non manifestat naturam eius nisi quantum ad calefactibilitatem, PTS. Q. 74. Art. 3 ad 2.

calefactio, ōnis, *f.*, *a warming, heating*, the opposite of *infrigidatio.* Differt enim calefactio ab infrigidate secundum quod haec a calido, scilicet activo, ad calidum, illa autem a frigido ad frigidum procedit, PP. Q. 77. Art. 3 c; unde calefactio actio nihil aliud est quam motio quaedam a calore procedens; calefactio vero passio nihil aliud est quam motus ad calorem, PS. Q. 1. Art. 3 c; vel cum facta est humoris resolutio vel per nimiam calefactionem corporis, SS. Q. 154. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 5; PP. Q. 23. Art. 2; PP. Q. 37. Art. 2 (bis); PP. Q. 56. Art. 1; PP. Q. 75. Art. 1; PP. Q. 76. Art. 1; PP. Q. 79. Art. 2; PS. Q. 1. Art. 3; PS. Q. 6. Art. 3; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim.

calefactīvus, a, um, *adj.*, *calefacient, causing heat* or *warmth.* Sicut potentia calefactiva refertur ut ad proprium obiectum ad omne calefactibile, PP. Q. 25. Art. 3 c; sed omnes actus hos operatur ignis per unam suam virtutem calefactivam, SS. Q. 29. Art. 4 c. Cf. PTS. Q. 17. Art. 2; PTS. Q. 74. Art. 3.

calesco, ere, 3, *v. inch. n.*, *to grow warm* or *hot*, the opposite of *frigesco.* Secundum modum quo videmus quod ex ira corpus calescit et ex timore frigescit, PTS. Q. 86. Art. 3 ad 4.

calidas, ātis, *f.*, *warmth, heat*, the opposite of *frigiditas.* Secunda vero eius perfectio consistit in caliditate, levitate et siccitate, et huiusmodi, PP. Q. 6. Art. 3 c; exponit nomen seraphim secundum proprietates ignis, in quo est excessus caliditatis, quem importat nomen ardoris, vel incendii, PP. Q. 108. Art. 5 ad 5; ita et grossities materiae, frigiditas aut caliditas, aut alia huiusmodi dispositio impedire potest effectum corporis caelestis, PP. Q. 115. Art. 6 ad 2; quia scilicet ad motum horum membrorum requiritur aliqua alteratio naturalis, scilicet caliditatis et frigiditatis, PS. Q. 17. Art. 9 ad 3. Cf. PP. Q. 42. Art. 1; PP. Q. 115. Art. 6; PS. Q. 40. Art. 6; PTS. Q. 83. Art. 1; et passim.

calidus, a, um, *adj.*, *hot, warm*, opposite of *frigidus.* Sed speciales distinctiones dierum et temporum secundum quod dies est calidior die et tempus tempore et annus anno, fiunt secundum speciales motus stellarum, qui possunt intelligi quarto die incepisse, PP. Q. 70. Art. 2 ad 3; sicut calor facit suum subiectum non simpliciter esse, sed esse calidum, PP. Q. 76. Art. 4 c; sicut ex praesentia ignis potest concludi quod corpus cui ignis adhaeret, sit calidum, PT. Q. 5. Art. 3 ad 2; sicut cum manus fit calida ex tactu rei calidae vel odorifera ex tactu rei odoriferae, PTS. Q. 82. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 42. Art. 1; PP. Q. 76. Art. 6; PS. Q. 52, Art. 2; PS. Q. 90. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 9; PTS. Q. 74. Art. 9; et passim.—**calidum**, i, *n.*, *the hot, heat.* Tactus est cognoscitivus plurium contrarietatum, scilicet calidi et frigidi, humidi et sicci, et huiusmodi, PP. Q. 78. Art. 3 ob. 3; in aliis autem nil prohibet duo bona esse ad invicem contraria, sicut calidum et frigidum, quorum unum est bonum igni, alterum aquae, PS. Q. 31 Art. 8 ad 1; ita etiam calor per cessationem a calefaciendo corrumperetur, si per hoc incresceret frigidum, quod est calidi corruptivum, PS. Q. 53. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 3. Art. 6; PP. Q. 13. Art. 5; PP. Q. 89. Art. 5; PS. Q. 20. Art. 3; PS. Q. 82. Art. 2; PT. Q. 74. Art. 4; PTS. Q. 58. Art. 1; et passim.

caliga, ae, *f.*, *a shoe of leather, a half-boot, a soldier's boot.* Sed episcopis adduntur novem ornamenta super sacerdotes, quae sunt "caligae, sandalia, succinctorium, tunica, dalmatica, mitra, chirothecae, annulus, et baculus, . . ., vel per caligas" significatur rectitudo gressuum, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

cālīginōsus, a, um, *adj.*, *full of mist, covered with mist, dark, obscure, gloomy.* Sic ergo daemonibus duplex locus poenalis debetur: unus quidem ratione suae culpae, et hic est infernus; alius autem ratione exercitationis humanae, et sic debetur eis caliginosus aer, . . ., unde et usque tunc et boni angeli ad nos huc mittuntur, et daemones in hoc aere caliginoso sunt ad nostrum exercitium, (c), . . ., licet daemones non actu alligentur gehennali igni dum sunt in aere isto caliginoso, PP. Q. 64. Art. 4 ad 3; si enim quantum ad celsitudinem caeli aer iste caliginosus infernus est, PT. Q. 52. Art. 2 ad 5. Cf. SS. Q. 174. Art. 5; PTS. Q. 69. Art. 7 (bis).

cālīgo, inis, *f.*, *a thick atmosphere, a mist, vapor, fog, darkness, obscurity.* Sed in beatis nulla est caligo, SS. Q. 174. Art. 5 a; quod scilicet caligo et aliquis humor efficere solet, PT. Q. 55. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 187. Art. 3 (bis); PTS. Q. 62. Art. 3; all in quot.

calix, icis, *m.*, (1) *a cup, goblet, drinking-vessel, chalice*, (2) *Christ's passion.*—(1), inde est quod sacerdos eodem ritu et modo, scilicet in manibus, omnia haec verba profert, PT. Q. 78. Art. 3 c; unde et corporale et calix consecrantur, et similiter manus sacerdotis, ad tangendum hoc sacramentum, PT. Q. 82. Art. 3 c; ergo calix debet de petra fieri, et non solum de argento, vel auro vel stanno, PT. Q. 83. Art. 3 ob. 6; octavo autem repraesentatur separatio animae a corpore per duas cruces subsequentes extra calicem factas, PT. Q. 83. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 88. Art. 10; PT. Q. 21. Art. 4 (quater); PT. Q. 74. Art. 5; PTS. Q. 37. Art. 2 (ter); PTS. Q. 37. Art. 5 (duodeciens); et passim. — (2), Christus pro se oravit dupliciter: uno modo exprimendo affectum sensualitatis, . . ., vel etiam voluntatis simplicis, quae consideratur ut natura; sicut cum oravit a se calicem passionis transferri, PT. Q. 21. Art. 3 c; petiit enim a se removeri calicem passionis, ut patet Matth., XXVI, (ob. 1), . . ., si vero intelligitur petiisse quod non biberet calicem mortis et passionis, vel quod non biberet ipsum a Iudaeis, non quidem est factum quod petiit, PT. Q. 21. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 152. Art. 4; PT. Q. 74. Art. 2; PT. Q. 78. Art. 3 (septies); et passim.

calor, ōris, *m.*, (1) *warmth, heat, glow*, opposite of *frigus*, (2) *heat of passion*, (3) *heat of fever*.—(1), calor est qualitas activa consequens formam substantialem ignis, PP. Q. 67. Art. 3 c; calor, qui est principium calefactionis, non est corpus, sed quidam corporis actus, PP. Q. 75. Art. 1 c; corpus Christi subiectum fuit impressionibus caelestium corporum; passus est enim calorem in aestate, et in hieme frigus, sicut et alias humanas passiones, PT. Q. 12. Art. 4 ob. 3; calor proprie loquendo non agit, sed est medium quo agitur, Verit. 20. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 3. Art. 4; PT. Q. 27. Art. 5; PT. Q. 50. Art. 1; PT. Q. 51. Art. 3; PTS. Q. 17. Art. 2; C. G. 2. 62; 2 Cael. 10 c and d; 2 Anim. 8 e and 9 l; et passim. — (2), tamen fervor qui consequitur calorem, alia ratione pertinet ad amorem et ad iram, PS. Q. 48. Art. 2 ad 1; spiritualiter autem quotidie aliquid in nobis deperditur ex calore concupiscentiae per peccata venialia, quae diminuunt fervorem charitatis, PT. Q. 79. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 1. Art. 3; PS. Q. 48. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 4; PTS. Q. 62. Art. 4; et passim. — (3), unde calor febris hecticae, quamvis sit maior, non tamen ita sentitur sicut calor tertianae; quia calor hecticae iam versus est quasi in habitum et naturam, PS. Q. 29. Art. 3 c.

Calosyrius, ii, *m.*, *Calosyrius*, Cyril of Alexandria in his eighty-third letter to Calosyrius censures the opinion of certain Egyptian monks who maintained that God had a human body since man was made to the image of God. Contra quod Cyrillus dicit in Epist. ad Calosyrium, col. 1075, t. 9, PT. Q. 76. Art. 6 ad 2.

calumnia, ae, *f.*, *a false accusation, malicious charge, false* or *malicious information*. Quia si hoc nomen persona ex vi suae significationis non habet quod significet nisi etiam in divinis, ex hoc quod dictum est tres personas non fuisset haereticorum quietata calumnia, sed maioris calumniae data esset eis occasio, . . ., et secundum hoc etiam dici potest quod haec significatio huius nominis, persona, non erat percepta ante haereticorum calumniam, PP. Q. 29. Art. 4 c; leges humanae frequenter ingerunt calumniam et iniuriam hominibus, PS. Q. 96. Art. 4 ob. 3; sicut cum dolo vel fraude aliquis alicui calumniam ingerit, vel eius bona surripit, SS. Q. 56. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 61. Art. 3; PS. Q. 100. Art. 11; SS. Q. 41. Art. 1; SS. Q. 56. Art. 2 (bis); SS. Q. 63. Art. 2; SS. Q. 68. Art. 3; et passim.

calumniātor, ōris, *m.*, *a pettifogger, calumniator*. Furem enim odit et calumniatorem unusquisque, PS. Q. 29. Art. 6, in quot.

calumnior, āri, ātus, 1, *v. dep. act.*, *to depreciate, misrepresent, calumniate, blame unjustly*. Videtur quod accusatio non reddatur iniusta per calumniam, praevaricationem et tergiversationem quia, . . ., "calumniari est falsa crimina intendere," (ob. 1), . . ., uno modo ex eo quod aliquis iniuste agit contra eum qui accusatur, crimina falsa ei imponendo, quod est calumniari, (c), . . ., nec tamen qui falsum crimen alicui imponit, calumniatur, sed solum qui ex malitia in falsam accusationem prorumpit, . . ., quae omnia secundum prudentiam iudicis debent discerni; ut non prorumpat eum calumniatum fuisse qui vel ex levitate animi, vel ex iusto errore in falsam accusationem prorumpit, SS. Q. 68. Art. 3 ad 1; ut Iudaeis occasionem calumniandi subtraheret, PT. Q. 40. Art. 4c. Cf. PP. Q. 34. Art. 2; PP. Q. 66. Art. 3; SS. Q. 68. Art. 3 (ter); PT. Q. 42. Art. 1.

calumniōsē, *adv.*, see *calumniosus*.

calumniōsus, a, um, *adj.*, *full of tricks* or *artifices, calumnious*. Ergo videtur quod non semper reddatur iniusta accusatio si sit calumniosa, SS. Q. 68. Art. 3 ob. 1. — **calumniōsē**, *adv.*, *artfully, by trickery, calumniously*. Quod non esset si calumniose se defendere liceret. ergo non est licitum accusato calumniose se defendere, (a), . . ., hoc autem non est calumniose se defendere, sed magis prudenter evadere. non autem licet ei vel falsitatem dicere, vel veritatem tacere quam confiteri tenetur, neque etiam aliquem dolum vel fraudem adhibere, quia fraus et dolus vim mendacii habent; et hoc est calumniose se defendere, (c), . . ., sapiens non abscondit se calumniose, sed prudenter, SS. Q. 69. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 68. Art. 4 (bis); SS. Q. 69 pr.; SS. Q. 89. Art. 3.

calvāria, ae, *f.*, (1) *the skull of a man*, (2) *the place where the condemned are beheaded*, (3) *Calvary* the place where Jesus Christ was crucified. Passus est enim Christus, . . ., secundum omnem sensum corporeum, . . ., secundum olfactum, in loco foetido cadaverum mortuorum qui dicitur calvariae, appensus patibulo, PT. Q. 46. Art. 5 c; quidam exposuit Calvariae locum in quo sepultus est Adam, et ideo sic appellatum quia ibi antiqui hominis sit conditum caput. favorabilis interpretatio, et mulcens aurem populi, nec tamen vera extra urbem enim et foras portam, loca sunt in quibus truncantur capita damnatorum, et calvariae, id est, decollatorum sumpsere nomen. propterea autem ibi crucifixus est Iesus, ut prius erat area damnatorum, ibi erigerentur vexilla martyrii. Adam vero sepultum iuxta Hebron et Arbee, in Iesu filii Nave volumine legimus, PT. Q. 46. Art. 10, in quot.; refert quod Macharius inventa in via calvaria, cuiusdam defuncti, oratione praemissa quaesivit cuius caput fuisset; et caput respondit quod fuerat sacerdotis gentilis, qui in inferno erat damnatus, PTS. Q. 71. Art. 5 ob. 4.

cambium, ii, *n.*, *humidity*, in the course of transformation. Haec autem humiditas potest in duplici statu accipi: vel secundum quod est in principio transmutationis, et sic vocatur "ros", illa scilicet humiditas quae est in foraminibus parvarum venarum; vel secundum quod est in progressu transmutationis, et incipit iam dealterari, et sic vocatur "cambium." in neutro autem statu resurget, PTS. Q. 80. Art. 3 c.

camēlus, i, *m.*, *a camel*. Ut recitat Philosophus in IX De animalibus cap. XLVII, de camelo et equo, PTS. Q. 54. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 186. Art. 3; SS. Q. 187. Art. 6.

camīnus, i, *m.*, *furnace*. Sicut nec pueri senserunt in camino ignis, PTS. Q. 74. Art. 8 c.

campsorius, a, um, *adj.*, *referring to exchange of money*. Cf. Usur. 13 t; Usur. pr. and 13. On **communicatio campsoria**, see *communicatio* under 3; on **commutatio campsoria**, see *commutatio* under 2.

campus, i, *m.*, *an even flat place, a plain field*. Contingit autem quod obiectum actus non includit aliquid pertinens ad ordinem rationis, sicut levare festucam de terra, ire ad campum, et huiusmodi, PS. Q. 18. Art. 8 c; inde est quod Christus in desertum exivit, quasi ad campum certaminis, ut ibi a diabolo tentaretur, PT. Q. 41. Art. 2 c; quinto die omnes volucres caeli congregabuntur in campis invicem plorantes, non gustantes aliquid, nec bibentes, . . ., duodecimo die omnia animalia venient ad campos de silvis et montibus rugientia et nihil gustantia, PTS. Q. 73. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 182. Art. 3 (bis), in quot.

candēla, ae, *f.*, *a light made of wax* or *tallow, wax light, tallow-candle, taper*. Imperfectio luminis candelae non opponitur perfectioni solaris luminis quia non respiciunt idem subiectum, PS. Q. 67. Art. 5 ad 2; sed lumen crescit in aere per additionem, sicut in domo lumen crescit, alia candela superaccensa, SS. Q. 24. Art. 5 ob. 2; sicut lumen solis offuscat lumen candelae, quorum utrumque accipitur in ordine illuminantis, PT. Q. 9. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 67. Art. 2 (bis); SS. Q. 62. Art. 6; PTS. Q. 71. Art. 9; PTS. Q. 71. Art. 12 (ter).

candēlābrum, i, *n.*, *a candlestick, branched candlestick, chandelier, candelabrum*. Sed in ipso etiam candelabro lucernae cum oleo olivarum praeparabuntur, PS. Q. 101. Art. 1 ad 2; quod autem aliquis super candelabrum ponatur, non pertinet ad ipsum, sed ad eius superiores, SS. Q. 188. Art. 8 ad 4; principalior actus acolythi est quo ministrat in urceolo, quam quo ministrat in candelabro, PTS. Q. 37. Art. 5 ad 6. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (noniens); PT. Q. 83. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 34. Art. 5; PTS. Q. 38. Art. 1 (bis).

candens, entis, *P. a., glowing with heat, glowing hot.* Aliter absorbet aquam terra sitiens, aliter solis radius candens; illa indigentia, iste potentia, PT. Q. 54. Art. 3, in quot.; ferri candentis vel aquae ferventis examinatione confessionem extorqueri a quolibet, sacri non censent canones, PT. Q. 80. Art. 6, in quot. Cf. SS. Q. 95. Art. 8 (bis), in quot.

candidus, a, um, *adj., white, clear, bright,* opposite of *niger.* Cycnus autem est coloris candidi, et longum collum habet, per quod ex profunditate terrae vel aquae cibum trahit, PS. Q. 102. Art. 6, ad 1; inconvenienter igitur baptizatis traditur candida vestis, (ob. 3), . . ., vestis illa candida traditur baptizato, non quidem ea ratione quod non liceat ei aliis vestibus uti, sed in signum gloriosae resurrectionis, PT. Q. 66. Art. 10 ad 3. Cf. SS. Q. 169. Art. 2, in quot.; SS. Q. 187. Art. 6 (bis), in quot.; PT. Q. 71. Art. 3.

candor, ōris, *m.*, (1) *clearness, radiance, brightness, brilliancy, splendor,* (2) *candor, purity, integrity, sincerity.* — (1), ita claritas vestimentorum eius designabat futuram claritatem sanctorum, quae superabitur a claritate Christi, sicut candor nivis superabitur a candore solis, PT. Q. 45. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 109. Art. 9; PT. Q. 39. Art. 2; PT. Q. 45. Art. 1; all in quot. — (2), repudiatur etiam, si habeat albuginem in oculo, id est, praesumptionem candoris iustitiae in sua cogitatione, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; potest significare homines qui per exteriorem iustitiae candorem lucra terrena quaerunt, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

caninus, a, um, *adj., of* or *pertaining to a dog, canine.* Rixosus est a rictu canino dictus, SS. Q. 41. Art. 1, in quot.

canis, is, *comm.*, (1) *a dog,* (2) *a notorious sinner.*—(1), sicut canes melius oderant, et aves velocius moventur, PP. Q. 91. Art. 3 ob. 1; canis enim insequens cervum, si ad trivium venerit, odoratu quidem explorat, PS. Q. 13. Art. 2 ob. 3; neque enim odoribus leporum canes gaudent, sed cibatione, PS. Q. 31. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 13. Art. 2; PS. Q. 46. Art. 5; PS. Q. 40. Art. 3; PS. Q. 98. Art. 4; SS. Q. 86. Art. 3 (quinquies); PT. Q. 74. Art. 3; et passim.—(2), sancta prohibentur dari canibus, id est, peccatoribus manifestis, PT. Q. 80. Art. 6 ad 1.

canistrum, i, *n., a basket woven from reeds, a bread-basket, a canister.* Canistrum autem panum, in memoriam mannae praestitae populo, PS. Q. 102. Art. 5 ad 9.

cano, ere, cecini, cantum, 3, *v. n., to sing, sound, play,* synonym of *canto.* Cantica spiritualia possunt dici non solum ea quae interius canuntur in spiritu, sed etiam ea quae exterius ore cantantur, SS. Q. 91. Art. 2 ad 1; scilicet postquam septimus angelus tuba cecinerit; qua canente mortui resurgent, PTS. Q. 91. Art. 2 a. Cf. PS. Q. 100. Art. 1; SS. Q. 167. Art. 1; both in quot.

canon, ōnis, *m.*, (1) *rule, standard of conduct, regulation, precept,* (2) *summary, record, inventory.*—(1), secundum canones imponitur poena his qui casualiter occidunt, SS. Q. 64. Art. 8 ad 3; tales sortes sunt illicitae, et secundum canones prohibentur, SS. Q. 95. Art. 8 c; canon ille non loquitur assertive, PT. Q. 82. Art. 8 ad 1; poenae satisfactoriae in canonibus determinatae, 4 Sent. 18. 1. 3. 4 c; obligatur ex canonum statutis, 4 Sent. 20. 1. 3. 1 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 2; SS. Q. 10. Art. 8; PT. Q. 22. Art. 4; PT. Q. 68. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 2; et passim. — Kinds of *canon* in this sense are: (a), **canon Apostolorum seu apostolicus,** *precept of the Apostles.* Sed contra est quod in canonibus Apostolorum, SS. Q. 150. Art. 2 a. Cf. PT. Q. 66. Art. 8. — (b), **canon missae,** *the unchangeable part of Holy Mass.* Quidam dixerunt hoc sacramentum perfici non posse praedictis verbis prolatis, et aliis praetermissis, praecipue quae sunt in canone missae. sed hoc patet esse falsum, tum ex verbis Ambrosii supra inductis, tum etiam quia canon missae non est idem apud omnes, nec secundum omnia tempora, PT. Q. 78. Art. 1 ad 4. Cf. PT. Q. 79. Art. 7 (ter); 8 Exp. — (c), **canon sacer,** *holy* or *church precept.* Quia, ut in Littera dicitur, sacri canones in suscipientibus ordines certum et determinatum tempus statuerunt aetatis, PTS. Q. 39. Art. 2 ob. 1. Cf. 4 Sent. 25. 2. 1. 2 ob. 1; SS. Q. 95. Art. 8; SS. Q. 185. Art. 8; PT. Q. 80. Art. 6; PT. Q. 89. Art. 3; all in quot.—(2), sed contra est quod nulli libri ab eo scripti habentur in canone Scripturae, PT. Q. 42. Art. 4 a; omnia, quae in canone dicuntur, 4 Sent. 27. 3. 3 ob. 2.

canonicātus, us, *m., a canonry.* Similiter liber est quoddam signum, quo designatur traditio canonicatus, PT. Q. 62. Art. 1 c.

canonicus, a, um, *adj.*, (1) *according to a precept of the Church, belonging to it, canonical,* (2) *belonging to the summary* or *record of Holy Scripture, canonical.*—(1), et ideo secundum computationem canonicam et legalem, persona quae primo in progressu propagationis occurrit, vel ascendendo, vel descendendo, distat ab aliquo, . . ., secundum hoc est diversa computatio canonica, et legalis; quia legalis computatio attendit descensum a communi radice ex utraque parte, sed canonica tantum ex altera, ex illa scilicet ex qua maior numerus graduum invenitur, . . ., sed secundum computationem canonicam duo fratres attinent sibi in primo gradu, quia nueter eorum distat a radice communi nisi per unum gradum, . . ., et ideo secundum computationem canonicam, quanto gradu distat quis ab aliquo gradu superiori, tanto distat a quolibet descendentium ab ipso, et nunquam minus, PTS. Q. 54. Art. 2 c; secundum computationem canonicam et legalem, 4 Sent. 40. 1. 2 c. Cf. SS. Q. 19. Art. 5; SS. Q. 19. Art. 10; SS. Q. 24. Art. 8; SS. Q. 185. Art. 8; Offic. 1; Usur. 13; et passim. On **electio canonica,** see *electio* under 1; on **ius canonicum,** see *ius* under 1. — (2), auctoritatibus autem canonicae Scripturae utitur proprie et ex necessitate argumentando; auctoritatibus autem aliorum Doctorum Ecclesiae quasi argumentando ex propriis, sed probabiliter. innitur enim fides nostra revelationi Apostolis et Prophetis factae qui canonicos libros scripserunt, non autem revelationi, si qua fuit, aliis Doctoribus factae. unde dicit Augustinus, . . ., "solis eis Scripturarum libris qui canonici appellantur didici hunc timorem honoremque deferre, ut nullum auctorem eorum in scribendo aliquid errasse firmissime credam", PP. Q. 1. Art. 8 ad 2. Cf. PP. Q. 35. Art. 2; PP. Q. 89. Art. 8; PS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 110. Art. 3; SS. Q. 184. Art. 8; et passim. On **liber canonicus,** see *liber* under 3; on **scriptura canonica,** see *scriptura* inder 2. — **Canonica sc. epistula,** *a letter placed in the canon of sacred scripture.* Nomen autem archangeli ponitur in canonica uudae, PP. Q. 108. Art. 5 a; sed contra est quod dicitur in II Canonica Ioannis, 4, PS. Q. 32. Art. 5 a. Cf. PS. Q. 42. Art. 3; PS. Q. 43. Art. 1; SS. Q. 17. Art. 8; SS. Q. 24. Art. 9; SS. Q. 76. Art. 4; Eph. 2. 1; Hebr. 10. 4; et passim. — **canonicus,** i, *m., a canon, canonry, prebendary.* Vel cum canonicus aliquis iurat statuta Ecclesiae alicuius se servaturum, et postmodum aliqua fiunt de novo, . . ., canonicus vero qui iurat se servaturum statuta edita in aliquo collegio, non tenetur ex iuramento ad servandum futura, SS. Q. 98. Art. 2 ob. 4. Cf. SS. Q. 187. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 8; PT. Q. 62. Art. 1. — Kinds of *canonicus* in this sense are: **canonicus regularis** and **canonicus simplex,** *the regular* and *the simple canon.* Utraque religio, scilicet monachorum et canonicorum regularium, ordinatur ad opera vitae contemplativae; inter quae praecipua sunt ea quae aguntur in divinis mysteriis, ad quae ordinatur directe ordo canonicorum regularium, quibus per se competit ut sint clerici religiosi, . . ., et ideo quamvis ordo monachorum sit arctioris observantiae, si monachi essent laici, liceret transire ab ordine monachorum ad ordinem canonicorum regularium, . . ., sed si monachi sint clerici sacris ministeriis obsequentes, habent id quod est canonicorum regularium cum maiori arctitudine; et ideo transire licitum erit de ordine canonicorum regularium ad ordinem monachorum, petita tamen superioris licentia, SS. Q. 189. Art. 8 ad 2. Cf. SS. Q. 188. Art. 2 (ter); SS. Q. 184. Art. 8; Quodl. 1. 7. 13 c; Relig. 2.

canōrus, a, um, *adj.*, *melodious, harmonious.* Ex hoc evidentius discernitur, quid voluptatis, quid curiositatis agatur per sensus, quod voluptas pulchra, canora, suavis, sapida, lenia sectatur, SS. Q. 167. Art. 2, in quot.

canticum, i, *n.*, (1) *a song,* (2) *Canticum Canticorum, Song of Songs, the Canticles.*—(1), ergo videtur quod non debemus uti in divinis laudibus canticis corporalibus, sed solum spiritualibus, (ob. 1), . . ., cantica spiritualia possunt dici non solum ea quae interius canuntur in spiritu, sed etiam ea quae exterius ore cantantur, inquantum per huiusmodi cantica spiritualis devotio provocatur, SS. Q. 91. Art. 2 ad 1; canticum autem novum, quod solae virgines cantant, est gaudium quod habent de integritate carnis servata, SS. Q. 152. Art. 5 ad 3; nemo alius poterat dicere canticum quod virgines cantabant, PTS. Q. 96. Art. 12 ob. 1. Cf. SS. Q. 187. Art. 3 (bis); PTS. Q. 82. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 5; PTS. Q. 96. Art. 12; all in quot. — (2), sic Deus comprehenditur a beatis, secundum illud Cant. III, 4 PP. Q. 12. Art. 7 ad 1; Bernardus etiam in VI Hom. super Cant., PP. Q. 51. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 8. Art. 3; PS. Q. 28. Art. 5 (ter); PS. Q. 68. Art. 1; SS. Q. 24. Art. 10; SS. Q. 26. Art. 1; SS. Q. 26. Art. 9; et passim.

canto, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to sound, sing, play,* synonym of *cano.* Unde Augustinus dicit, . . . adducor cantandi consuetudinem approbare in Ecclesia, ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis assurgat, (c), . . ., cantica spiritualia possunt dici non solum ea quae interius canuntur in spiritu, sed etiam ea quae exterius ore cantantur, inquantum per huiusmodi cantica spiritualis devotio provocatur, (ad 1), . . ., unde Augustinus dicit, . . ., cum mihi accidit ut me amplius cantus quam res quae canitur moveat, poenaliter me peccare confiteor, et tunc mallem non audire cantantem, (ad 2), . . ., per cantum quo quis studiose ad delectandum utitur, abstrahitur animus a consideratione eorum quae cantantur. sed si aliquis cantet propter devotionem, attentius considerat quae dicuntur, tum quia diutius moratur super eodem, . . ., et eadem est ratio de audientibus, in quibus etsi aliquando non intelligant quae cantantur, intelligunt tamen propter quid cantantur, scilicet ad laudem Dei, et hoc sufficit ad devotionem excitandam, SS. Q. 91. Art. 2 ad 5, sed corpus Christi dicitur animatum, secundum illud quod Ecclesia cantat, PT. Q. 2. Art. 5 a. Cf. PP. Q. 28. Art. 2; PS. Q. 66. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 2 (bis); SS. Q. 176. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 2 (ter); et passim.

cantor, ōris, *m.*, *a singer.* Puta si bonus cantor bonum amet scriptorem, PS. Q. 27. Art. 3 ad 2; psalmistatus non est ordo, sed officium ordini annexum; quia enim psalmi cum cantu pronuntiantur, ideo dicitur psalmista, cantor. cantor autem non est ordinis specialis, tum quia cantare pertinet ad totum chorum, tum quia non habet aliquam specialem relationem ad eucharistae sacramentum; quia tamen officium quoddam est, inter ordines largo modo acceptos, aliquando computatur, PTS. Q. 37. Art. 2 ad 5. Cf. SS. Q. 150. Art. 2, in quot.

Cantuariensis, e, *adj.*, *of Canterbury. Thomas Cantuariensis, Thomas of Canterbury,* Thomas Becket, saint and martyr, Archbishop of Canterbury, born at London December 21, 1118(?), died at Canterbury, December 29, 1170. Sed contra est quod beatus Thomas Cantuariensis repetiit res Ecclesiae cum scandalo regis, SS. Q. 43. Art. 8 a.

cantus, us, *m.*, *song, singing.* Ideo salubriter fuit institutum ut in divinas laudes cantus assumerentur, ut animi infirmorum magis provocarentur ad devotionem. unde Augustinus dicit, . . ., "Flevi in hymnis et canticis tuis, suavesonantis Ecclesiae tuae vocibus commotus acriter," (c), . . ., Hieronymus non simpliciter vituperat cantum, sed reprehendit eos qui in Ecclesia cantant more theatrico, non propter devotionem excitandam, sed propter ostentationem vel delectationem provocandam. unde Augustinus dicit, . . ., "Cum mihi accidit ut me amplius cantus quam res quae canitur moveat, poenaliter me peccare confiteor, et tunc mallem non audire cantantem," (ad 2), . . . nobilior modus est provocandi homines ad devotionem per doctrinam et praedicationem quam per cantum. et ideo diaconi et Praelati, quibus competit per praedicationem et doctrinam animos hominum provocare in Deum, non debent cantibus insistere, ne per hoc a maioribus retrahantur, SS. Q. 91. Art. 2 ad 3; circa oblationem vero duo aguntur: scilicet laus populi in cantu offertorii, per quod significatur laetitia offerentium; et oratio sacerdotis, qui petit ut oblatio populi sit Deo accepta, . . ., ultimo autem tota missae celebratio in gratiarum actione terminatur, populo exultante pro sumptione mysterii, quod significat cantus post communionem, PT. Q. 83. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 6; PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 91. Art. 2 (bis); et passim.

capācitas, ātis, *f.*, *mental capacity, admissibility, susceptibility.* Utrum gratiam et gloriam secundum capacitatem suorum naturalium receperint, PP. Q. 62. pr.; esse autem participatum finitur ad capacitatem participantis, PP. Q. 75. Art. 5 ad 4; secundum quod excedit totam corporis capacitatem, PP. Q. 76. Art. 8 ad 4; actus et forma recipitur in materia secundum materiae capacitatem, PP. Q. 85. Art. 7 c; sed charitas, cum sit perfectio naturae, comparatur ad capacitatem naturalium sicut secundum ad primum. ergo videtur quod charitas infundatur secundum naturalium capacitatem, (ob. 2), . . . sed in angelis charitas et alia dona gratuita sunt data secundum capacitatem naturalium, (ob. 3), . . ., ergo charitas datur non secundum capacitatem naturalium, sed secundum voluntatem Spiritus sua dona distribuentis, (a), . . ., et ideo quantitas charitatis non dependet ex conditione naturae, vel ex capacitate naturalis virtutis, sed solum ex voluntate, SS. Q. 24. Art. 3 c; similitudo vestigii non dat capacitatem vitae aeternae, sed similitudo imaginis, SS. Q. 25. Art. 3 ad 2; secundum capacitatem gloriae, SS. Q. 44. Art. 7 c; duplex capacitas attendi potest in humana natura, una quidem secundum ordinem potentiae naturalis, quae a Deo semper impletur, qui dat unicuique rei secundum suam capacitatem naturalem, alia vero secundum ordinem divinae potentiae, cui omnis creatura oboedit ad nutum, PT. Q. 1. Art. 3 ad 3; intellectus divinus sua capacitate substantiam suam adaequat, C. G. 1. 3; veritas fidei christianae humanae rationis capacitatem excedat, C. G. 1. 7. Cf. PP. Q. 68. Art. 2; PP. Q. 90. Art. 2; SS. Q. 1. Art. 7; PT. Q. 7. Art. 11; PTS. Q. 13. Art. 2; 2 Sent. 11. 2. 1 ad 4; et passim.

capax, ācis, *adj.*, *capacious, susceptible, fit for.* Huius signum est quod anima nostra quanto magis a corporalibus abstrahitur, tanto intelligibilium abstractorum fit capacior, PP. Q. 12. Art. 11 c; unde, proprie loquendo, rationalis creatura quae est capax vitae aeternae, perducitur in ipsam quasi a Deo transmissa, (c), . . ., creaturae irrationales non sunt capaces illius finis qui facultatem humanae naturae excedit, PP. Q. 23. Art. 1 ad 2; sed ita infundit donum gratiae iustificantis, quod etiam simul cum hoc movet liberum arbitrium ad donum gratiae acceptandum in his qui sunt huius motionis capaces, (c), . . ., pueri non sunt capaces motus liberi arbitrii, PS. Q. 113. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 46. Art. 1; PS. Q. 33. Art. 1 (bis); SS. Q. 18. Art. 1; SS. Q. 88. Art. 9 (bis); PT. Q. 5. Art. 3; et passim.

capella, ae, *f.*, *a chapel.* Concedimus si ecclesiae fuerint incensae et combustae, in capellis cum tabula consecrata missas celebrari, PT. Q. 83. Art. 3, in quot.

capesso, ere, īvi, ītum, 3, *v. a.*, *to lay hold of with the mind, comprehend, understand.* Si anima statim cum est separata, omnia naturalia cognosceret, frustra homines studerent ad rerum scientiam capessendam, PP. Q. 89. Art. 3 ob. 4; quia bonum divinum in infinitum excedit humanam facultatem, indiget homo ut supernaturaliter ad illud bonum capessendum adiuvetur, SS. Q. 175. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 61. Art. 5, in quot.

Capharnaum, i, *n.*, *Capharnaum*, a maritime city on the shore of the Sea of Galilee. And leaving the city Nazareth, he came and dwelt in Capharnaum on the sea coast, in the borders of Zabulon and of Nephthalim, Matt. 4. 13. Cf. PT. Q. 28. Art. 3 ob. 5.

capillus, i, *m.*, *the hair of the head, hair*, synonym of *pilus*. Unde pilus, vel capillus, non habet rationem geniti et filii, sed solum quod procedit secundum rationem similitudinis, non cuiuscumque, PP. Q. 27. Art. 2 c; puta si aliquis parum trahit aliquem puerum per capillos vel aliquid huiusmodi, SS. Q. 158. Art. 3 c; non dicimus quod capillus qui nascitur ex homine, sit filius hominis; nec etiam dicimus quod homo qui nascitur, sit filius seminis; quia nec capillus habet similitudinem hominis, nec homo qui nascitur ex semine, habet similitudinem seminis, sed hominis generantis, PT. Q. 79. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 16. Art. 8; PTS. Q. 40. Art. 1 (quater); PTS. Q. 79. Art. 3 (bis); PTS. Q. 80. Art. 1; PTS. Q. 80. Art. 2 (duodecies); PTS. Q. 83. Art. 5 (octies); et passim.

capio, ere, cēpi, captum, 3, *v. a.*, *to take in hand, take hold of, lay hold of, take, seize, understand*. Id autem quod est perfectissimum in qualibet intellectuali natura, est intellectualis operatio secundum quam capit quodam modo omnia, PP. Q. 26. Art. 2 c; sunt enim quidam qui veritatem intelligibilem capere non possunt, nisi eis particulatim per singula explicetur; et hoc quidem ex debilitate intellectus eorum contingit. alii vero, qui sunt fortioris intellectus, ex paucis multa capere possunt, PP. Q. 55. Art. 3 c; sed homines incipiunt hereditatem capere salutis quando baptizantur, PP. Q. 113. Art. 5 ob. 1; frui enim nihil aliud esse videtur quam fructum capere, PS. Q. 11. Art. 1 ob. 1; mandavit quod de civitatibus hostium captis omnes interficerent, et tamen arbores fructiferas non succiderent, PS. Q. 105. Art. 3 ob. 4; puta si quis iudex capiat aliquem de loco sacro, quem in aliis locis licite capere posset, SS. Q. 99. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 88. Art. 1; PS. Q. 101. Art. 2 (ter); SS. Q. 108. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 1; PT. Q. 28. Art. 3; PTS. Q. 43. Art. 2 (ter); et passim.

capitālis, e, *adj.*, (1) *concerning the head*, (2) *principal, acting in the manner of the head*, (3) *like the principal part*.—(1), capitale dicitur a capite. caput autem proprie quidem est quoddam membrum animalis, quod est principium et directivum totius animalis. unde metaphorice omne principium et directivum caput vocatur; et etiam homines qui alios dirigunt et gubernant, capita aliorum esse dicuntur. dicitur ergo vitium capitale uno modo capite proprie dicto; et secundum hoc peccatum capitale dicitur peccatum quod capitis poena punitur. sed sic nunc non intendimus de capitalibus peccatis, sed secundum quod alio modo dicitur peccatum capitale a capite, prout metaphorice significat principium vel directivum aliorum; et sic dicitur vitium capitale ex quo alia vitia oriuntur, et praecipue secundum originem causae finalis, quae est formalis origo, . . ., et ideo vitium capitale non solum est principium aliorum, sed etiam est directivum, et quodammodo ductivum aliorum, . . ., capitale dicitur denominative a capite; quod quidem est per quamdam derivationem, vel participationem capitis, sicut habens aliquam proprietatem capitis, et non sicut simpliciter caput. et ideo capitalia vitia dicuntur non solum illa quae habent rationem primae originis, sicut avaritia, quae dicitur radix, et superbia, quae dicitur initium; sed etiam illa quae habent rationem originis propinquae respectu plurium peccatorum, PS. Q. 84. Art. 3 c. On **peccatum capitale**, see *peccatum* under 2; on **poena capitalis**,, see *poena*; on **sententia capitalis**, see *sententia* under 2. — (2), octavus, si habeat inimicitias capitales, PTS. Q. 24. Art. 1 c; cum ergo iusta poena adulterii sit mors, quia est capitale crimen, videtur quod liceat viro uxorem adulteram occidere, PTS. Q. 60. Art. 1 ob. 4. On **peccatum capitale**, see *peccatum* under 2; on **vitium capitale**, see *vitium* under 2. — (3), vel capitales accipiuntur secundum combinationem, 2 Phys. 6 a.

capitātus, a, um, *adj.*, *having a head*. Quaedam vero sunt imposita ad significandas res quas consequuntur quaedam habitudines, sicut movens et motum, caput et capitatum, et alia huiusmodi, PP. Q. 13. Art. 7 ad 1; quia esse album non pertinet ad ipsum esse personale Socratis; esse autem capitatum, et esse corporeum, PT. Q. 17. Art. 2 c.

capitulatim, *adv.*, *by heads, summarily*. Aristotelian ἐν κεφαλαίῳ (De Anim. 3. 10. 433 b. 21), synonym of *summarie* and *summatim*, not in the S.T. Sed si reducantur capitulatim sive in quadam summa, 2 Phys. 6 a; quando capitulatim, id est, in quodam compendio comprehenduntur, 5 Met. 3 b.

capitulum, i, *n.*, (1) *chief section, principal division*, (2) *a summarizing chapter*, (3) *general meeting of a body, a chapter*.—(1), de hac materia loquitur ibi fere in toto capitulo, PS. Q. 84. Art. 2 c; ut patet per capitulum inductum, Quodl. 3. 5. 11 ad 2; iam in praecedenti capitulo, 7 Met. 6 a. Cf. SS. Q. 10. Art. 8; SS. Q. 68. Art. 1; PT. Q. 25. Art. 1; PT. Q. 35. Art. 4. — (2), capitulum est brevis complexio, continens multa, et dicitur a capite, quia, sicut in capite virtute et quasi summarie continentur omnia, quae sunt in corpore, sic in capitulo illa, quae dicenda sunt, Hebr. 8. 1; breviter et sub quodam capitulo sive compendio, 1 Met. 11 a. Cf. 4 Phys. 12 f. — (3), sed consuetum est in religionibus, quod in capitulis aliqui proclamentur de culpis, nulla secreta admonitione praemissa, (ob. 4), . . ., huiusmodi proclamationes quae in capitulis religiosorum fiunt, sunt de aliquibus levibus, quae famae non derogant, SS. Q. 33. Art. 7 ad 4; in capitulo agitur quasi forum iudiciale magis quam poenitentiale, unde etiam non sacerdotes capitulum tenent, 4 Sent. 20. 1. 5. 2 ad 2; religiosus praelatus in capitulo praeest sicut iudex ecclesiasticus in foro iudiciali, Quodl. 1. 8. 16 c. Cf. SS. Q. 62. Art. 5; PT. Q. 25. Art. 1; PTS. Q. 19. Art. 3 (bis); PTS. Q. 27. Art. 2 (quater); et passim.

cappātus, a, um, *adj.*, *covered with a cloak, cloaked*. Et erit tunc distinctio Socratis et Platonis non alia quam hominis tunicati et cappati, PP. Q. 76. Art. 2 c.

capra, ae, *f.*, a *she-goat*. Utpote quod homo esset malus, quia non habet velocitatem caprae, vel fortitudinem leonis, PP. Q. 48. Art. 3 c; unde capra, quod est vilissimum animal, offerebatur pro idololatria quod est gravissimum peccatum, PS. Q. 102. Art. 3 ad 11; praeterea, in veteri lege maxime immolabatur hircus pro peccato principis, vel capra pro peccato alicuius de populo vel vitulus pro peccato sacerdotis, PT. Q. 22. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 105. Art. 2, in quot.

caprea, ae, *f.*, *a kind of wild she-goat, a roe*. Sed quia sunt quaedam animalia quae sub nullo horum comprehenduntur, ut cervi et capreae, ut etiam ista comprehenderentur, addidit, "quadrupedia," PP. Q. 72. Art. 1 ad 2.

caprīnus, a, um, *adj.*, *of* or *pertaining to goats*. Cf. SS. Q. 187. Art. 6, in quot.

captio, ōnis, *f.*, (1) *a catching, seizing*, (2) *apprehension*.—(1), ad mare Tiberiadis in captione piscium, PT. Q. 55. Art. 3, in quot.; quasi in locum peregrinum, humanae naturae, bona captione captivos, utpote per victoriam acquisitos, PT. Q. 57. Art. 6 c. — (2), ne aliquid per obscuritatem in captionem contineat, PS. Q. 95. Art. 3 ob. 1.

captiōsē, *adv.*, *captiously, insidiously*. Captiose loquebatur cum servulis, (in quot.), . . ., fingere autem et captiose loqui ad simulationem pertinet, SS. Q. 111. Art. 1 ob. 1.

captīvitas, ātis, *f.*, *captivity, bondage*. In decimo vero mense, qui apud nos Ianuarius dicitur, populus cum Ezechiale in captivitate positus audivit templum esse subversum, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2; videtur quod ordinati non debeant coronae rasuram habere, quia Dominus comminatur captivitatem et dispersionem his qui sic

attondentur, . . ., sed ministris Christi non debetur captivitas, sed libertas, PTS. Q. 40. Art. 1 ob. 1.

captīvo, āre, 1, *v. a.*, *to take captive.* Quia scilicet eos qui fuerant a diabolo captivati secum duxit in caelum, PT. Q. 57. Art. 6 c.

captīvus, a, um, *adj.*, *captive, prisoner.* Ponuntur enim septem eleemosynae corporales, scilicet pascere esurientem, potare sitientem, vestire nudum, recolligere hospitem, visitare infirmum, redimere captivum, et sepelire mortuum, (ob. 1), . . ., et quantum ad hoc ponitur "redemptio captivorum, (c), . . ., similiter etiam subvenire homini contra quamcumque oppressionem illatam extrinsecus, reducitur ad redemptionem captivorum, SS. Q. 32. Art. 2 ad 2; sed Christus non solvit sanguinem suum, qui dicitur esse pretium redemptionis nostrae, diabolo, qui nos captivos tenebat, PT. Q. 48. Art. 4 ob. 3; sicut et captivi etiam extra carcerem existentes a carcere quodammodo affliguntur, dum vident se ad carcerem damnatos, PTS. Q. 70. Art. 3 ad 8. Cf. PS. Q. 105. Art. 4 (bis); SS. Q. 10. Art. 8; SS. Q. 100. Art. 4; SS. Q. 185. Art. 7; PT. Q. 57. Art. 6; et passim.

capto, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. act.*, *to strive after, try* or *seek to obtain.* Vanum videtur captare benevolentiam eius qui benevolentia sua nos praevenit, . . ., superflue ergo praemittitur petitionibus; Pater noster qui es in coelis; quod videtur ad benevolentiam captandam pertinere, SS. Q. 83. Art. 9 ob. 5; sicut cum aliquis prodige multa consumit intentione captandi favorem aliquorum, a quibus divitias accipiat, SS. Q. 119. Art. 2 ad 1; vel si sine pacto aliqua munuscula tribuat ad familiaritatem captandam, SS. Q. 189. Art. 9 c.

captus, ūs, *m.*, *a taking, seizing.* Tunc unicuique mittitur Filius, cum a quoquam cognoscitur atque percipitur quantum cognosci et percipi potest pro captu vel proficientis in Deum, vel perfectae in Deo animae rationalis, PP. Q. 43. Art. 6, in quot.

Capuānus, a, um, *adj.*, *of Capua.* Ut patet de Paschasio quem Germanus Capuanus episcopus in balneis invenit, PTS. Q. 69. Art. 1 a; Germanus, episcopus Capuanus, Paschasium qui in balneis purgabatur, invenit, App. Q. 1. Art. 2 ob. 3.

caput, itis, *n.*, *head*, in the literal and figurative sense of the word. Caput autem proprie quidem est quoddam membrum animalis, quod est principium et directivum totius animalis. unde metaphorice omne principium et directivum caput vocatur; et etiam homines qui alios dirigunt et gubernant, capita aliorum esse dicuntur, PS. Q. 84. Art. 3 c. On **gratia capitis**, see *gratia* under 2; on **poena capitis**, see *poena*. — Kinds of *caput* are: (a), **caput angelorum**, *the head of angels.* Sed conformitas quae est inter Christum et angelos sufficit ad hoc quod Christus dicatur caput angelorum, (ob. 5), . . ., nec etiam Christus proprie dicitur caput angelorum, secundum illam rationem quia caput requirit conformitatem naturae ad membrum, PTS. Q. 95. Art. 4 ad 5. Cf. PT. Q. 8. Art. 4 (sexies). — (b), **caput Christi**, *the head of Christ.* Caput Christi dicitur Deus, . . ., inquantum est principium eius secundum humanitatem, 3 Sent. 13. 2. 1 ad 4. Cf. PT. Q. 8. Art. 1 (bis); PT. Q. 8. Art. 7; PT. Q. 8. Art. 8 (bis); PT. Q. 35. Art. 7; PT. Q. 64. Art. 4; PT. Q. 69. Art. 4. — (c), **caput corporis naturalis seu naturale** and **corpus in spiritualibus**, *the head of a natural body* or *the natural head* and *the head in spiritual things* or *the spiritual head.* Inveniuntur enim in capite naturali tres conditiones respectu aliorum membrorum singulariter. prima est, quod excellit ea in tribus, scilicet in altitudine situs, in nobilitate propriae virtutis (quia scilicet nobiliores vires, scilicet imaginatio et memoria et huiusmodi habent locum in capite) et etiam in perfectione, quia in capite congregantur omnes sensus, cum in aliis membris sit solus tactus. secunda est, quod a capite sunt omnes vires animales in aliis membris, et sic dicitur esse principium aliorum membrorum, dans aliis sensum et motum. tertia est quod dirigit omnia membra in suis actibus, propter imaginationem et sensus, qui in eo abundant formaliter, 3 Sent. 13. 2. 1 c. Cf. PT. Q. 8. Art. 1 and Art. 8; PT. Q. 69. Art. 5; Verit. 29. 4 c. — (d), **caput ecclesiae**, *the head of the Church.* In Christo non solum fuit gratia sicut in quodam homine singulari, sed sicut in capite totius Ecclesiae cui omnes uniuntur, PT. Q. 19. Art. 4 c; sed in Ecclesia nullus est maior Christo, quia ipse est caput Ecclesiae, PTS. Q. 40. Art. 4 ob. 3. Cf. PS. Q. 114. Art. 6; SS. Q. 39. Art. 4; PT. Q. 8. Art. 1 (septies); PT. Q. 8. Art. 5 (quater); PT. Q. 8. Art. 6 (octies); 3 Sent. 13. 2. 1 c; Verit. 29. 4 c; et passim. — (e), **caput hominum**, *the head of men* or *mankind.* Accipiendo generaliter secundum totum tempus mundi, Christus est caput omnium hominum, sed secundum diversos gradus, PT. Q. 8. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 8. pr.; PT. Q. 8. Art. 2 (ter); PT. Q. 8. Art. 4. — (f), **caput mulieris**, *the head of woman.* Tamen in his quae ad dispositionem domus pertinent, caput est mulieris vir, SS. Q. 32. Art. 8 ad 2; quamvis vir sit caput mulieris, quasi gubernator, non tamen quasi iudex ipsius, sicut nec e converso, PTS. Q. 62. Art. 4 ad 4. Cf. PP. Q. 92. Art. 2; SS. Q. 164. Art. 2; PT. Q. 67. Art. 4; PTS. Q. 52. Art. 3; et passim. — (g), **caput in spiritualibus**, see *caput corporis naturalis.* — (h), **caput naturale**, see *caput corporis naturalis.* — (i), **caput omnium malorum**, *the head of all evil.* Secundum hoc omnium malorum caput est diabolus, inquantum illum imitantur, PP. Q. 8. Art. 7 ad 2. Cf. PT. Q. 8. Art. 8; et passim.

carbo, ōnis, *f.*, *coal, charcoal.* Aristoteles lumen nominat ignem in propria materia; sicut ignis in materia aerea dicitur flamma, et in materia terrea dicitur carbo, PP. Q. 67. Art. 2 ad 2; carbo enim lignum simplex non est, sed unitum igni, PT. Q. 79. Art. 1 ad 2; patet in hoc quod carbo magis convenit cum igne quam cum arbore, unde abscissum est lignum, PTS. Q. 54. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 31. Art. 7; PS. Q. 35. Art. 8; SS. Q. 123. Art. 8; PT. Q. 79. Art. 1; et passim.

carcer, eris, *m.*, *a prison, jail.* Sed quandoque quidem perpetuo carcere vel exilio, quandoque etiam morte, PS. Q. 87. Art. 3 ad 1; et ideo nec martyrium proprie dicitur pro sola tolerantia carceris, vel exilii, vel rapinae divitiarum, nisi forte secundum quod ex his sequitur mors, SS. Q. 124. Art. 4 ad 3; viventes scilicet in corpore mortali, quod est quasi quidam carcer animae, PT. Q. 52. Art. 2 ad 3; utpote illi qui sunt submersi, aut famis inedia vel squalore carceris interempti, PTS. Q. 96. Art. 10 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 4, in quot.; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 65. Art. 3 (bis); SS. Q. 124. Art. 4 (bis); PT. Q. 52. Art. 2 (bis); PT. Q. 52. Art. 6 (ter); et passim.

cardinālis, e, *adj.*, *of* or *pertaining to a door-hinge, that on which something turns* or *depends, principal, chief.* Virtutes cardinales sive principales dicuntur quae praecipue vindicant id quod pertinet communiter ad virtutes, SS. Q. 123. Art. 11 c; virtus aliqua dicitur cardinalis, quasi principalis, quia super eam aliae virtutes firmantur sicut ostium in cardine, Virt. 1. 12 ad 24. Cf. PS. Q. 54. Art. 4; PS. Q. 61. Art. 1 (quinquies); PS. Q. 69. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 1; SS. Q. 52. Art. 3; SS. Q. 141. Art. 7 (ter); PTS. Q. 16. Art. 2 (bis); et passim. On **virtus cardinalis**, see *virtus* under 5.

cardo, inis, *m.*, *the hinge of a door.* Praeterea, virtus cardinalis est circa ea in quibus praecipue versatur vita humana, sicut ostium in cardine vertitur, SS. Q. 123. Art. 11 ob. 2.

carentia, ae, *f.*, *a lack* or *want of something, deprivation, forfeiture, something lost to its owner by way of penalty*, a synonym of *privatio*, constr. with the *gen.* Praeterea, ipsa privatio finis poena quaedam est, quae dicitur carentia visionis divinae, PP. Q. 48. Art. 6 ob. 3; cum non habeat eam in actu, erit simul sub forma et privatione, quia carentia formae, in eo quod est in potentia ad formam est privatio, PP. Q. 66. Art. 2 c; privatio autem in rerum natura nihil est aliud quam carentia oppositi habitus, PS. Q. 36. Art. 1 c; sciendum tamen quod carentia prudentiae et cuiuslibet virtutis includitur in carentia originalis iustitiae quae totam animam perficiebat, SS. Q. 53. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 66. Art. 1; PP. Q. 69.

Art. 1; PP. Q. 94. Art. 4 (bis); SS. Q. 79. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 13; SS. Q. 138. Art. 1 (bis); SS. Q. 158. Art. 8; SS. Q. 164. Art. 1; et passim.

careo, ēre, ui, itum, 2, *v. n.*, *to be cut off from, be without, want, lack,* constr. regularly with *abl.* Oculus dicitur malus, in quantum caret acumine visus, PP. Q. 5. Art. 3 ad 2; in intellectu autem, qui caret organo corporali, nihil existit nisi intelligibiliter, PP. Q. 79. Art. 6 c; illa vero quae ratione carent, tendunt in finem propter naturalem inclinationem, . . ., sicut ea quae omnino cognitione carent, . . ., unde non potest esse voluntas in his quae carent ratione et intellectu, cum non possint apprehendere universale, . . ., et ideo necesse est quod omnia quae carent ratione moveantur in fines particulares ab aliqua voluntate rationali, PS. Q. 1. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 2. Art. 3; PP. Q. 10. Art. 5; SS. Q. 10. Art. 2; SS. Q. 150. Art. 1; SS. Q. 157. Art. 4; PT. Q. 39. Art. 6; PTS. Q. 4. Art. 3; et passim.

carisia, ae, *f.*, (*caristia, charistia*), *high market value.* Puta si venditor deferens triticum ad locum, ubi est carisia frumenti, sciat multos posse venire, qui deferant, SS. Q. 77. Art. 3 ob. 4.

caritas, ātis, *f.*, see *charitas.*

carmen, inis, *n.*, *a song.* Daemones alliciuntur per varia genera lapidum, herbarum, lignorum, animalium, carminum, rituum, non ut animalia cibis, sed ut spiritus signis, PP. Q. 115. Art. 5. in quot.; delectabilibus pro sua diversitate diversis, non ut animalia cibis. sed ut spiritus signis quae cuiusque delectationi congruunt, per varia genera lapidum, herbarum, lignorum, animalium carminum, rituum, SS. Q. 96. Art. 2, in quot. Cf. PT. Q. 31. Art. 2.

carnālis, e, *adj.*, (1) *carnal* in the proper sense of the word, the opposite of *spiritualis,* (2) *carnal* in the improper sense of the word, i.e., referring or relating to the flesh, influenced or controlled by the flesh, following sensual appetite, also the opposite of *spiritualis.* — (1), daemones non delectantur in obscoenitatibus carnalium peccatorum quasi ipsi afficiantur ad delectationes carnales; ad hoc totum ex invidia procedit, quod in peccatis hominum quibuscumque delectantur, inquantum sunt impedimenta humani boni, PP. Q. 63. Art. 2 ad 1; sic igitur illa peccata quae perficiuntur in delectatione spirituali, vocantur peccata spiritualia; illa vero quae perficiuntur in delectatione carnali, vocantur peccata carnalia; sicut gula, quae perficitur in delectatione ciborum, et luxuria, quae perficitur in delectatione venereorum, (c), . . ., in peccatis etiam carnalibus est aliquis actus spiritualis, scilicet actus rationis; sed finis horum peccatorum, a quo denominantur, est delectatio carnis, (ad 3), . . ., delectatio autem gulae, etsi sit carnalis, non ita absorbet rationem, . . ., vel potest dici, quod res in qua delectatur avarus, corporale quoddam est, et quantum ad hoc connumeratur peccatis carnalibus. sed ipsa delectatio non pertinet ad carnem, sed ad spiritum, PS. Q. 72. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 53. Art. 6 (ter); PT. Q. 28. Art. 3; PTS. Q. 15. Art. 3 (ter); PTS. Q. 62. Art. 1 (bis); et passim. On **actus carnalis**, see *actus* under 1; on **adulterium carnale**, see *adulterium* under 2; on **amor carnalis**, see *amor* under 1; on **appetitus carnalis**, see *appetitus* under 2; on **concupiscentia carnalis**, see *concupiscentia* under 2; on **corpus carnale**, see *corpus*; on **corruptio carnalis**, see *corruptio* under 3; on **delectatio carnalis**, see *delectatio*; on **desiderium carnale**, see *desiderium* under 1; on **generatio carnalis**, see *generatio* under 1; on **matrimonium carnale**, see *matrimonium*; on **mors carnalis**, see *mors*; on **nativitas carnalis**, see *nativitas*; on **observantia carnalis**, see *observantia* under 4; on **opus carnale**, see *opus* under 4; on **pater carnalis**, see *pater*; on **peccatum carnale**, see *peccatum* under 2; on **propinquitas carnalis**, see *propinquitas* under 2; on **sacrificium carnale**, see *sacrificium*; on **servitus carnalis**, see *servitus* under 1; on **vitium carnale**, see *vitium* under 2.— (2), anima per affectum erit carnalis, C. G. 4. 89; carnales enim habent infirmitatem peccati in interioribus, ratio enim et voluntas in ipsis subditae sunt peccato, Hebr. 5. 1. On **affectio carnalis**, see *affectio*; on **collatio carnalis**, see *collatio* under 3; on **conversatio carnalis**, see *conversatio* under 2; on **homo carnalis**, see *homo*; on **intentio carnalis**, see *intentio* under 2; on **opus carnale**, see *opus* under 4. — **carnaliter**, *adv.*, *carnally.* Tamen carnaliter coniungerentur in unum ad generationis opus, PP. Q. 92. Art. 1 c; sed raptus potest committi, si aliquis violenter sponsam suam auferat de domo parentum, et eam carnaliter cognoscat, SS. Q. 154. Art. 7 ob. 4; qui dicere praesumit matrem Christi post partum a Ioseph esse carnaliter cognitam et alios genuisse, PT. Q. 28. Art. 3 c; et perfectius quam in aliis, propter hoc homo naturaliter abhorret cognoscere carnaliter non solum matrem, sed etiam filiam, quod est adhuc minus contra naturam, PTS. Q. 54. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 55. Art. 6; PT. Q. 58. Art. 1; PT. Q. 75. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 10; PTS. Q. 42. Art. 4; et passim.

carnālitas, ātis, *f.*, *carnality, any carnal propensity* or *act,* the opposite of *spiritualitas.* Sed quia considerata hic sola differentia spiritualitatis et carnalitatis graviora sunt quam caetera peccata, caeteris paribus, PS. Q. 73. Art. 5 c; ergo talis propinquitas magis debet dici carnalitas quam consanguinitas, PTS. Q. 54. Art. 1 ob. 4; et propter hoc vinculum quod propagatione contrahitur carnali convenientius dicitur consanguinitas quam carnalitas, PTS. Q. 54. Art. 1 ad 4; non quod ille actus sit peccatum, sed ratione carnalitatis illius actus, PTS. Q. 64. Art. 1 ad 1. Cf. PTS. Q. 96. Art. 2; PTS. Q. 96. Art. 4.

carnāliter, *adv.*, see *carnalis.*

carneus, a, um, *adj.*, *of flesh, carnal,* the opposite of *spiritalis* and *spiritualis.* Ergo corpus Christi non fuit corpus caeleste sed carneum et terrenum, (a), . . ., quasi corpus carneum et terrenum habentem, fuisset falsa demonstratio, si corpus caeleste habuisset, PT. Q. 5. Art. 2 c; in concreto vero dicuntur animatum et carneum, sive corporeum, sicut et ex alia parte Deus et homo, PT. Q. 16. Art. 1 ad 3.

carnifex, ficis, *m.*, *an executioner.* Alias excusarentur carnifices qui martyres occiderunt, SS. Q. 64. Art. 6 ad 3.

caro, carnis, *f.*, (1) *flesh* in the proper sense of the word, the opposite of *spiritus,* (2) *flesh* in the improper sense of the word, *carnal inclination, carnal disposition* of man, also the opposite of *spiritus.* —(1), alimentum vere convertitur in veritatem humanae naturae, inquantum vere accipit speciem carnis et ossis, et huiusmodi partium, (c), . . ., carnem vero "secundum materiam" dicunt esse quae generatur ex alimento; et hanc dicunt non semper permanere sed quod sicut advenit, ita abscedit, PP. Q. 119. Art. 1 ad 2; caro et sanguis ibi non accipitur pro natura carnis et sanguinis, PT. Q. 54. Art. 2 ad 1; caro de ratione sui non dicit aliquod ordinatum in cibum, sed quandam rem naturae, 4 Sent. 11. 2. 1. 2 ad 2; caro et sanguis secundum substantiam, 1 Cor. 15. 7. Cf. PP. Q. 27. Art. 1; PP. Q. 29. Art. 2 (bis); PS. Q. 102. Art. 6 (sexies); SS. Q. 147. Art. 8; PT. Q. 1. Art. 2 (sexies); et passim. On **appetitus carnis**, see *appetitus* under 2; on **bonum carnis**, see *bonus* under 3; on **concupiscentia carnis**, see *concupiscentia* under 2; on **corruptio carnis**, see *corruptio* under 3; on **delectabile carnis**, see *delectabilis*; on **delectatio carnis**, see *delectatio*; on **desiderium carnis**, see *desiderium* under 1; on **carni esse**, see *esse*; on **incorruptio carnis**, see *incorruptio* under 2; on **integritas carnis**, see *integritas*; on **lex carnis**, see *lex* under 1; on **oculus carnis**, see *oculus*; on **opus carnis**, see *opus* under 4; on **passio carnis**, see *passio under* 2; on **resurrectio carnis**, see *resurrectio*; on **sensus carnis**, see *sensus* under 2; on **voluptas carnis**, see *voluptas.* — The following kinds of *caro* belong here: (a), **caro bestialis**, *the flesh of beasts.* Et ideo si Christus animam sine mente habuisset, non habuisset veram carnem humanam, sed carnem bestialem, PT. Q. 5. Art. 4 c. — (b), **caro humana**, *human flesh.* Si autem aliquis formaretur virtute divina ex carne humana, manifestum est quod vis activa non

derivaretur ab Adam, (c), . . ., ille qui formaretur ex carne humana, fuisset in Adam secundum "corpulentam substantiam," sed non secundum "seminalem rationem," . . ., et ideo non contraheret originale peccatum, PS. Q. 81. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 56. Art. 4; PS. Q. 81. Art. 5; SS. Q. 142. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 1 (ter); PT. Q. 5. Art. 4 (bis); PT. Q. 6. Art. 1; et passim. — (c), **caro immortalis** and **caro mortalis,** *immortal* and *mortal flesh.* Cf. PT. Q. 27. Art. 3; PT. Q. 42. Art. 4; PT. Q. 48. Art. 3; PT. Q. 55. Art. 3; C. G. 4. 53 and 55. — (d), **caro impassibilis** and **caro passibilis,** *flesh incapable of suffering* and *flesh capable of suffering.* Cf. PT. Q. 18. Art. 5; C. G. 40. 29 and 55. — (e), **caro mortalis,** see *caro immortalis.* — (f), **caro passibilis,** see *caro impassibilis.* — (g), **caro phantastica** and **caro vera,** *imaginary flesh* and *true flesh.* Si sine his defectibus Filius Dei humanam naturam assumpsisset, videretur non fuisse verus homo, nec veram carnem habuisse sed phantasticam, PT. Q. 14. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 75. Art. 1; PTS. Q. 80. Art. 4; C. G. 4. 29; Decret. 1. — (h), **caro vera,** see *caro phantastica.* — (2), caro sumitur ibi pro homine, qui, dum secundum se vivit, secundum carnem vivere dicitur, PS. Q. 72. Art. 2 ad 1; caro et sanguinis, id est, carni et sanguini operam dantes, scilicet homines dediti vitiis et voluptatibus, 1 Cor. 15. 7. Cf. PS. Q. 72. Art. 2; PS. Q. 77. Art. 6; SS. Q. 11. Art. 1 (bis); SS. Q. 83. Art. 15; PT. Q. 54. Art. 2 ad 1; et passim. — **stimulus carnis,** *the sting of the flesh* or *impure carnal desire.* Sicut Paulus non est exauditus petens a se removeri stimulum carnis, (ob. 2), . . ., et propter hoc etiam Paulus non fuit exauditus petens amoveri stimulum carnis, quia non expediebat, SS. Q. 83. Art. 15 ad 2. On **amor carnis,** see *amor* under 1; on **concupiscentia carnis,** see *concupiscentia* under 2; on **opus carnis,** see *opus* under 4; on **prudentia carnis,** see *prudentia* under 1; on **tentatio carnis,** see *tentatio* under 2.

Carolus, i, *m., Charles,* here *Charlemagne,* King of the Franks, first sovereign of the Christian Empire of the West; born April 2, 742; died at Aachen, January, 28, 814. The place of his birth (whether Aachen or Liege) has never been fully ascertained, while the traditional date has been set a year or more later by recent writers. Hortatu et precibus Adriani Romanae urbis episcopi, Carolus bellum contra Longobardos suscepit, SS. Q. 40. Art. 2 ob. 3.

carpentārius, ii, *m., a carpenter.* Tertio, quia actio motoris nunquam attribuitur moto nisi sicut instrumento, sicut actio carpentarii serrae, PP. Q. 76. Art. 1 c.

carpo, ere, psi, ptum, 3, *to censure, dispraise, find fault with.* Concupiscentia oculorum est non solum in discendis magicis artibus sed etiam in contemplandis spectaculis, et in dignoscendis et carpendis vitiis proximorum, SS. Q. 167. Art. 2 ob. 3, in quot.

cartallus, i, *m., a basket.* Unde et ibidem subditur: suscipiens sacerdos cartallum, scilicet primitiarum, de manu eius qui defert primitias, SS. Q. 86. Art. 4, in quot.

Carthāginiensis, e, *adj., Carthaginian.* Cf. PT. Q. 67. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 8; PT. Q. 80. Art. 9.

carus, a, um, *adj.,* (1) *dear, precious, esteemed, valued,* (2) *dear, costly, at a high price,* the opposite of *vilis.*—(1), et tunc gravius est adulterium quam furtum, quanto homini charior est uxor quam res possessa, PS. Q. 73. Art. 5 ad 1; sicut solent homines lacrymari ex pietatis affectu, cum recuperant filios vel caros amicos, SS. Q. 82. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 186. Art. 6; PT. Q. 25. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 71. Art. 11, in quot.—(2), aurum et argentum non solum cara sunt propter utilitatem vasorum quae ex eis fabricantur, SS. Q. 77. Art. 2 ad 1.—**cari,** ōrum, *m., loved ones.* Fidelium devotio, . . ., suis charis in locis sacris providens sepulturam, in hoc non frustratur, quod defunctum suum suffragio sanctorum committit, PTS. Q. 71. Art. 11 ad 4. Cf. PTS. Q. 71. Art. 9; PTS. Q. 72. Art. 1. — **carē,** *adv., dearly, at a high price.* Sed contingit quod aliquis faciat iniustum alicui hoc, violenti, puta si vendat ei rem charius quam valeat, SS. Q. 59. Art. 3 ob. 3; nulla res carius emitur, quam quae precibus empta est, SS. Q. 83. Art. 2 ob. 3, in quot.; quid inquit, est aliud negotiatio, nisi vilius comparare et carius velle distrahere, SS. Q. 77. Art. 4 ob. 1; in quot. Cf. SS. Q. 59. Art. 3; SS. Q. 77. Art. 1 (quater); SS. Q. 77. Art. 4 (deciens); SS. Q. 78. Art. 2 (bis); SS. Q. 88. Art. 2.

cāseus, i, *m., cheese.* In quibusdam ieiuniorem diebus aliqui ovis et caseo utuntur, ergo pari ratione in ieiunio, quadragesimali talibus homo uti potest, SS. Q. 147. Art. 8 ob. 3.

Cassiānus, i, *m., Ioannes Cassianus, John Cassian,* a monk and ascetic writer of Southern Gau l,and the first to introduce the rules of Eastern monasticism into the West; born probably in Provence about 360; died about 435, probably near Marseilles. His two principal works deal with the cenobitic life and the principal or deadly sins. They are entitled "De institutis coenobiorum et de octo principalium vitiorum remediis libri XII", and "Collationes XXIV". Cassian himself describes the relation between the two works, saying: "These books, i.e., the Institutes, are mainly taken up with what belongs to the outer man and the customs of the coenobia, the others, i.e., the *Collationes* or Conferences, deal rather with the training of the inner man and the perfection of the heart." St. Thomas refers to both works in the S.T. Cf. SS. Q. 35. Art. 1 (ter); SS. Q. 35. Art. 3; SS. Q. 35. Art. 4; SS. Q. 36. Art. 4; SS. Q. 158. Art. 1; SS. Q. 162. Art. 8; SS. Q. 189. Art. 9; PT. Q. 80. Art. 9.

Cassiodōrus, i, *m., Flavius Magnus Aurelius Cassiodorus Senator,* the last being a surname; a Roman writer, statesman, and monk, born about 490; died about 583. During his public career Cassiodorus tried to reconcile two races, the Goths and the Romans; in his religious retreat he labored with greater success to harmonize the culture of the ancient with that of the Christian world. There are references in the S.T. to his commentaries (*complexiones*) on the Psalms. Cf. PS. Q. 99. Art. 4; SS. Q. 17. Art. 7; SS. Q. 77. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 2; SS. Q. 171. Art. 1; SS. Q. 171. Art. 3; SS. Q. 171. Art. 6; SS. Q. 172. Art. 2; SS. Q. 172. Art. 5 (bis); PTS. Q. 76. Art. 2.

Cassius, i, *m., Cassius,* a contributor to the *Digestae* or *Pandecta* of the *Corpus Iuris Civilis,* of Justinian I. Unde et in iure civili, lib. Cassius et seq., ff. de Senatoribus, (Dig. I. IX), dicitur quod ei qui a senatu amovetur, magis dignitas quam status aufertur, SS. Q. 183. Art. 1 c.

casso, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to frustrate, bring to naught, make void.* Alioquin, eo corrupto, naturae intentio casseretur, PP. Q. 98. Art. 1 c; utrum divina gubernatio cassetur in aliquo, PP. Q. 103 pr.; quia enim impossibile est Dei praescientiam falli et eius voluntatem seu dispositionem cassari, PT. Q. 46. Art. 2 c.

cassus, a, um, *adj., empty, void, useless, fruitless.* Rationes plures horum nominum non sunt cassae quasi vanae, PP. Q. 13. Art. 4 ad 2; sed Ecclesiae oratio non potest esse cassa quin exaudiatur, Ioan., XVI, 23, PTS. Q. 78. Art. 1 ob. 3; sed orationes eorum esse cassae non poterunt, cum sint maxime Deo accepti, PTS. Q. 99. Art. 3 ob. 2.

castellum, i, *n., Castellum Emmaus,* a titular see in Palaestrina Prima, suffragan of Caesarea. It is mentioned for the first time in 166-165 B.C. when Judas Machabeus defeated there the army of Gorgias. When the Crusaders entered Emmaus in 1099 on their way to Jerusalem, the village was already known as Castellum Emmaus. Ipso die resurrectionis dominicae quinquies Christus apparuisse legitur, . . ., quarto, duobus euntibus in castellum, PT. Q. 55. Art. 3 ob. 3.

castīgātio, ōnis, *f., a correction, chastising, punishment.* Abstinentia sanctorum est a cibo et potu, non quia aliqua creatura Dei sit mala, sed pro sola corporis castigatione, SS. Q. 146. Art. 2 ob. 2; omnia vitia intemperantiae assimilat puerilibus peccatis, quae

castigatione indigent, SS. Q. 151. Art. 3 ob. 2; etiam quantum ad actum, nisi forte ad tempus se velit subtrahere a consortio uxoris ad castigationem eius subtrahendo ei praesentiae suae solatium, PTS. Q. 59. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 151. Art. 2.

castigo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to correct, chastise, punish, blame, reprove, censure.* Requiritur quod homo castiget corpus suum et in servitutem redigat, I Cor., IX. 27, per abstinentiam cibi et potus, et aliorum huiusmodi, PS. Q. 63. Art. 4 c; sed disciplinam nolenti adhibere, est solum eius cui alterius cura committitur, et ad hoc pertinet aliquem verberibus castigare, SS. Q. 65. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 32. Art. 2, in quot.; SS. Q. 82. Art. 4, in quot.; SS. Q. 46. Art. 2; et passim.

castitas, ātis, *f.*, (1) *purity* in the general sense of the word, (2) *purity* in the narrow and particular sense of the word, *chastity*, the opposite of *luxuria*.—(1), nomen castitatis, sumitur ex hoc quod per rationem concupiscentia castigatur, quae ad modum pueri est refrenanda, . . ., in hoc autem ratio virtutis humanae consistit quod sit aliquid secundum rationem modificatum, . . ., unde manifestum est castitatem esse virtutem, SS. Q. 151. Art. 1 c; sic concupiscentia horum delectabilium maxime indiget castigari; et ideo circa huiusmodi concupiscentias antonomastice dicitur castitas, sicut et fortitudo est circa ea in quibus maxime indigemus animi firmitate, SS. Q. 151. Art. 2 ad 2; castitas, . . ., dicitur a castigando, nam illum dicimus bene castigatum, qui in omnibus ordinate se habet, Gal. 5. 6. Cf. Hebr. 12. 2; 3 Eth. 22 g; et passim. — Kinds of *castitas* in the general sense of the word are: **castitas proprie accepta** and **castitas metaphorice accepta sive spiritualis**, *chastity properly understood* and *chastity understood metaphorically* or *spiritual chastity*. Castitas dupliciter accipitur. uno modo proprie, et sic est quaedam specialis virtus habens specialem materiam, scilicet concupiscentias delectabilium, quae sunt in venereis. alio modo nomen castitatis accipitur metaphorice. sicut enim in corporis commixtione consistit delectatio venereorum, circa quam proprie est castitas et oppositum vitium, scilicet luxuria, ita etiam in quadam spirituali coniunctione mentis ad res aliquas consistit quaedam delectatio, circa quam est quaedam spiritualis castitas metaphorice dicta, vel etiam spiritualis fornicatio similiter metaphorice dicta. si enim mens hominis delectetur in spirituali coniunctione ad id, cui debet coniungi, scilicet ad Deum, et abstinet se, ne delectabiliter aliis coniungatur contra debitum divini ordinis, dicetur castitas spiritualis, . . ., si autem delectabiliter contra debitum divini ordinis coniungatur mens quibuscumque aliis rebus, dicetur fornicatio spiritualis, . . ., et hoc modo accipiendo castitatem castitas est generalis virtus, quia per quamlibet virtutem retrahitur mens humana, ne rebus illicitis delectabiliter coniungatur. principaliter tamen ratio huius castitatis consistit in caritate et in aliis virtutibus theologicis, quibus mens hominis coniungitur, SS. Q. 151. Art. 2 c and ad 3. — (2), castitas consistit quidem in anima sicut in subiecto, sed materiam habet in corpore. pertinet enim ad castitatem, ut secundum iudicium rationis et electionem voluntatis aliquis moderate utatur corporalibus membris, SS. Q. 151. Art. 1 ad 1; in omnibus enim accipitur, . . ., castitas pro integritate mentis, 2 Cor. 11. 1; castitas, inquantum est quidem secundum rationem operans, habet rationem virtutis, inquantum autem habet delectationem in suo actu, connumeratur inter fructus, Virt. 1. 4 ad 4. On the difference between *castitas* and *abstinentia*, note the following: castitas, quae est circa delectationes venereorum, est virtus distincta ab abstinentia, quae est circa delectationes ciborum, SS. Q. 151. Art. 3 c. Cf. Virt. 1. 4 c. On the difference between *castitas* and *continentia*, see *continentia* under 4. On **consilium perpetuae castitatis**, see *consilium* under 2. As kinds of *castitas* in this sense are: (a), **castitas communis**, *the general* or *customary purity*, the opposite of *castitas particularis*, i.e., special purity as it is practiced by a virgin. Castitas coniugalis ex hoc solo habet laudem quod abstinet ab illicitis voluptatibus; unde non habet aliquam excellentiam supra communem castitatem. viduitas autem addit quidem aliquid supra castitatem communem; non tamen pervenit ad id quod est perfectum in materia ista, scilicet ad omnimodam immunitatem venereae voluptatis; sed sola virginitas. et ideo sola virginitas ponitur virtus specialis super castitatem, sicut magnificentia supra liberalitatem, SS. Q. 152. Art. 3 ad 5. — (b), **castitas coniugalis, castitas virginalis,** and **castitas vidualis**, *marital purity, virginal purity,* and *the purity of widowhood*. See SS. Q. 152. Art. 3 ad 5, quoted above. Cf. also SS. Q. 152. Art. 4; SS. Q. 152. Art. 5 c; SS. Q. 153. Art. 2; SS. Q. 186. Art. 8. — (c), **castitas perfecta**, *perfect purity*. Sicut virginitas quae abstinet ab omni delectabili venereo, et sic tenet extremum, et est perfectissima castitas, PS. Q. 64. Art. 1 ob. 3. Cf. 2 Cant. 7. — (d), **castitas vera**, *true purity*. Fornicationi, quae est amor explendae libidinis a legitimo connubio solutus, opponitur charitas, per quam anima coniungitur Deo, in qua etiam est vera castitas, PS. Q. 70. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 23. Art. 7 (bis). — (e), **castitas vidualis**, see **castitas coniugalis.** — (f), **castitas virginalis**, see *castitas coniugalis.*

castrātūra, ae, *f.*, *emasculation, castration*. Sed opere humano potest aliquis fieri impotens ad carnalem copulam, per aliquam potestatem vel castraturam; et ex hoc matrimonium impeditur, PTS. Q. 58. Art. 2 ob. 4.

castro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to deprive of generative power, emasculate.* Puniuntur enim secundum statuta Micaeni concilii, part. 1, sect. IV, can. 1, qui se castraverunt propter castitatem servandam, SS. Q. 65. Art. 1 ob. 3; sed per eunuchos qui seipsos castraverunt propter regnum caelorum, Matth. XIX, 12, virgines designantur, PTS. Q. 96. Art. 5 a.

castrum, i, *n.*, (1) *any fortified place, a fort, castle,* (2) *several soldiers' tents situated together, a military camp, encampment.*—(1), sicut miles defendendo castrum regis, et implet opus fortitudinis, non refugiens mortis pericula propter bonum, et opus iustitiae, debitum servitium domino suo reddens, SS. Q. 104. Art. 2 ad 1.—(2), sicut etiam in exercitu quidam castra custodiunt, quidam signa deferunt, SS. Q. 152. Art. 2 ad 1; nam vitulus et hircus, qui solemnissimo sacrificio ad expiationem totius multitudinis offerebantur, extra castra comburebantur, PT. Q. 46. Art. 10 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (quater); PT. Q. 70. Art. 4.

castus, a, um, *adj.*, (1) *morally pure, unpolluted, spotless,* (2) *pious, holy, sacred.*—(1), sive per hoc quod continens patitur concupiscentias, sed non deducitur, castus autem neque patitur neque deducitur, PS. Q. 70. Art. 3 c; sicut castus recte determinat ea quae pertinet ad castitatem, SS. Q. 60. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 151. Art. 1 (bis); SS. Q. 154. Art. 7; SS. Q. 186. Art. 4; PT. Q. 31. Art. 5 (bis); PT. Q. 37. Art. 3.—(2), loquitur autem ibi de timore, casto qui non est sine gratia, PS. Q. 112. Art. 5 ob. 5; ergo etiam timor castus, qui videtur esse uxoris, per comparationem ad virum, debet distingui ab omnibus istis timoribus, SS. Q. 19. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 62. Art. 3; PS. Q. 42. Art. 3; PS. Q. 112. Art. 5; SS. Q. 19. Art. 2 (bis); SS. Q. 19. Art. 4 (bis); et passim. — **castē**, *adv., chastely, uprightly.* Caste quippe coniugaliter vixit, SS. Q. 186. Art. 4, in quot.

casuālis, e, *adj.*, *accidental, fortuitous, casual,* in the wider and narrower sense of the word. Cf. *casus*. In the wider sense *casualis* is the synonym of *fortuitus* and the opposite of *provisus* and *per se volitus seu intentus.* Inquantum igitur aliquis effectus ordinem alicuius causae particularis effugit, dicitur esse casuale vel fortuitum respectu causae particularis, sed respectu causae universalis, a cuius ordine subtrahi non potest, dicitur esse provisum, PP. Q. 22. Art. 2 ad 1; si duo servi alicuius domini mittantur ab eo ad eundem locum, uno de altero ignorante, concursus duorum servorum, si ad ipsos servos referatur, casualis est, quia accidit praeter utriusque intentionem, si autem referatur ad dominum, qui hoc

praeordinavit, non est casuale, sed per se intentum, PP. Q. 116. Art. 1 c; esset autem casuale, si sequeretur ut in paucioribus, C. G. 3. 6; casualia enim sunt, quae ex causis per accidens oriuntur, Mal. 2. 5 ad 6. Cf. PP. Q. 103. Art. 5 ad 1; SS. Q. 64. Art. 8 c; C. G. 2. 83; Comp. 1. 137; 1 Perih. 14 f; et passim. — **casualis,** in the narrower sense of the word is the opposite of *fortuitus.* See *fortuitus.* Ea quae accidunt semper vel frequenter non sunt casualia neque fortuita, C. G. 3. 3. Cf. C. G. 3. 6. On the difference between *casualis* and *fortuitus* in the narrower sense of the word see *fortuna* under 1. On **actus casualis,** see *actus* under 1; on **effectus casualis,** see *effectus*; on **generatio casualis,** see *generatio* under 1; on **res casualis,** see *res.* — **casualiter,** *adv., accidentally,* a synonym of *fortuito,* also the opposite of it, (see above), also the opposite of *essentialiter.* Verbum illud Apostoli non est intelligendum causaliter sed essentialiter, quia scilicet ipsa sapientia mundi est stultitia apud Deum, SS. Q. 46. Art. 3 ad 2; ex materia enim nihil determinatum provenire potest, nisi casualiter, eo quod materia ad multa possibilis est, ex quibus si unum tantum proveniat, hoc ut in paucioribus contingens necesse est esse; huiusmodi autem est, quod casualiter evenit et praecipue sublata intentione agentis, C. G. 2. 40; ex concursu autem duarum vel plurium causarum contingit aliquid causaliter evenire, dum finis non intentus ex concursu alicuius causae provenit, C. G. 3. 74; vel casualiter accidunt, id est, praeter intentionem causarum inferiorum, 2 Phys. 10 i; ea, quae casualiter fiunt, sunt praeter naturae ordinem, 2 Cael. 11 d. Cf. 2 Phys. 13 a.

casuāliter, *adv.,* see *casualis.*

casula, ae, *f., a chasuble.* Ergo si in datione calicis imprimitur character, eadem ratione, et in datione casulae, PTS. Q. 37. Art. 5 ob. 4; habet etiam casulam, quae significat charitatem, quia ipse charitatis conficit sacramentum scilicet eucharistiam, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

Casulānus, i, *m., Casulanus,* a copresbyter of Saint Augustine to whom the latter addresses a letter which St. Thomas quotes in the S.T. Sed contra est quod Augustinus dicit in Epist. XXXVI ad Casulanum, col. 136, t. 2, mos populi Dei, et instituta maiorum pro lege sunt tenenda, et sicut praevaricatores legum divinarum, ita et contemptores consuetudinem ecclesiasticarum coercendi sunt, PS. Q. 97. Art. 3 a.

cāsus, us, *m.,* (1) *fall, downfall,* (fig.), (2) *occurrence, happening, case, instance,* (3) *chance* in the wider and narrower sense of the word, Aristotle's *αὐτόματον,* synonym of *per se vanum*; in the wider sense a synonym also of *fortuna* and signifies each particular cause which produces something toward which it was not directed and so is only incidentally connected with it in operation and effect, and occurs only in rare cases; in its narrower sense *casus* is the opposite of *fortuna* (see under *fortuna*) and signifies blind chance, i.e., an irrational particular cause which produces something toward which it was not inclined by nature and therefore is only incidentally related to its operation and effect and also occurs only in rare cases, (4) *misfortune, mishap,* (5) *case* in the grammatical sense, *case* and *form* in declension and inflexion, (6) *falling away; separation,* (7) *falling away from God, falling into sin.*—(1), scandalum impactionem quamdam importat. sed non quicumque impingit, cadit. ergo scandalum, quod est spiritualis casus, potest esse sine peccato, SS. Q. 43. Art. 2 ob. 3; transitus enim superiorum ad inferiora casus dici potest, Nom. 8. 5; imaginatur casum ex timore, C. G. 3. 103; de casu fulminum, 1 Meteor. 1 f. Cf. PT. Q. 13. Art. 3; PTS. Q. 98. Art. 6; et passim. — (2), in casu necessitatis, ubi fides periclitatur, quilibet tenetur fidem suam aliis propalare, SS. Q. 3. Art. 2 ad 2; ideo in nullo casu licet viro occidere uxorem propria auctoritate, PTS. Q. 60. Art. 1 c; cum in aliquo speciali casu praeter communem ordinem, C. G. 3. 80. Cf. SS. Q. 2. Art. 10; SS. Q. 3. Art. 2; SS. Q. 88. Art. 10 c; PTS. Q. 20. Art. 2; PTS. Q. 31. Art. 1; C. G. 3. 125; et passim. — (3), casus, qui in Graeco dicitur automatum, 2 Phys. 10 f; quod provenit ex alicuius agentis actione praeter intentionem ipsius, dicitur a casu vel fortuna accidere, C. G. 3. 3; casus non solum est in hominibus, qui voluntarie agunt, sed etiam in aliis animalibus et etiam in rebus inanimatis, 2 Phys. 10 d; casus est in plus, quam fortuna, quia omne, quod est a fortuna, est a casu, sed non convertitur; quae hic aguntur per accidens, sive a casu sive a fortuna, PP. Q. 116. Art. 1 c; casus est causa agens praeter intentionem, SS. Q. 64. Art. 8 c; sic enim non essent semper aut in pluribus, sed raro, horum enim est casus, C. G. 1. 44; casus enim non contingit nisi in possibilibus aliter se habere, quae enim sunt ex necessitate et semper, non dicimus esse a casu, C. G. 2. 39; in his enim, quae in minori parte accidunt, dicuntur esse fortuna et casus, C. G. 3. 74; casus nihil aliud est, quam natura agens praeter intentionem, 1 Sent. 13. 2. 1 c; ea, quae sunt a casu, non sunt semper, neque etiam ut frequenter, 2 Cael. 7 b; casus non contingit in his, quae sunt a natura, sed ea, quae casúaliter fiunt, sunt praeter naturae ordinem, 2 Cael. 11 b. — On **aequivocus a casu sive per casum,** see *aequivocus* under 1; on **agere a casu,** see *agere* under 1; on **fieri a casu,** see *fieri*; on **generatio a casu,** see *generatio* under 1. — (4), errores et dubitationes et casus varii, C. G. 1. 102. — (5), ly se, vel est casus ablativi, ut sit sensus; genuit alterum a se; vel facit relationem simplicem, et eis refert identitatem naturae, PP. Q. 39. Art. 4 ad 4; quin dicatur in aliquo casu, Verit. 4. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 1. Art. 6 c. — Kinds of *casus* in this sense are: (a), **casus nominis,** and **casus verbi,** *case of a noun* and *form of a verb.* Huiusmodi, (sc. nominativi), autem obliqui vocantur casus nominis, quia quasi cadunt per quamdam declinationis originem a nominativo, qui dicitur rectus eo quod non cadit, 1 Perih. 4 f; variatio, (see declinatio verbi), quae est per modos et tempora, respicit ipsam actionem et ideo utraque constituit casus verbi; nam verba imperativi vel optativi modi casus dicuntur, sicut et verba praeteriti vel futuri temporis, 1 Perih. 5 e. Cf. 1 Perih. 8 b; 1 Perih. 13 a; 2 Perih. 1 d. — (b), **casus obliquus** and **casus rectus,** *the oblique* or *dependent case* and *the upright* or *independent case.* Stoici autem, quos grammatici sequuntur, dixerunt, etiam nominativos dici casus eo, quod cadunt, id est, procedunt, ab interiori conceptione mentis. et dicitur rectus eo, quod nihil prohibet, aliquid cadens sic cadere, ut rectum stet, sicut stilus qui cadens ligno infigitur, 1 Perih. 4 f. Cf. 2 Perih. 1 d. — (c), **casus rectus,** see *casus obliquus.* — (d), **casus verbi,** see *casus nominis.* — (6), licet Christus non ceciderit per peccatum, cecedit tamen per mortem, quia sicut peccatum est casus a iustitia, ita mors est casus a vita, PT. Q. 53. Art. 1 ad 1; sed magis est casus a natura, Mal. 1. 1 ad 10; timendum esset de casu futuro, Quodl. 4. 12. 23 ad 8. — (7), sed angeli non statim ut creati sunt, fuerunt confirmati in bono; quod casus quorumdam ostendit, PP. Q. 62. Art. 1 a; specialiter casus Iudaeorum et aliorum in eius morte delinquentium, et praecipue discipulorum, qui scandalum passi sunt in Christi passione, PT. Q. 46. Art. 6 c; casus et confirmatio angelorum, 2 Sent. 4. 1. 2 c.

catalogus, i, *m., a list of names, catalogue.* Iephte in catalogo sanctorum ut patet Hebr. XI, (ob. 2), . . ., propter quod ponitur in catalogo sanctorum, SS. Q. 88. Art. 2 ad 2.

Cataphrygae, ārum, *m., the Cataphrygians,* a sect of Montanists, so called because it originated in Phrygia. Hi haeretici qui in Trinitatis nomine minime baptizantur, sicut sunt Bonosiaci et Cataphrygae, PT. Q. 66. Art. 9, in quot.; alii vero, scilicet Cataphryges et Pepuziani ibid., haer. XXVI, PT. Q. 74. Art. 1 c.

cataracta, ae, *f., a flood-gate.* Inferte omnem decimam in horreum meum, ut sit cibus in domo mea; et probate me super hoc, dicit Dominus, si non aperuero vobis cataractas caeli, SS. Q. 97. Art. 2 ob. 1, in quot.

catēchismus, i, *m., religious instruction, a book of elementary Christian instruction, catechism.* Sed pertinet ad quaedam sacramentalia, quae sunt catechismus et exorcismus, PT. Q. 65. Art. 1 ad 3; inter sacramentalia baptismi multa alia praeter catechismum numerantur, PTS. Q. 56. Art. 2 ob. 4. Cf. PT. Q. 69. Art. 5; PT. Q. 71. Art. 1 (quater); PT. Q. 71. Art. 4 (ter); PTS. Q. 56. Art. 2; et passim.

catēchizātio, ōnis, *f., a systematic oral religious instruction, catechization.* Oratio non est minus efficax ad promovendum in bonum quam instructio, vel catechizatio, PTS. Q. 56. Art. 2 ob. 5.

catēchīzo, āre, 1, *v. a., to catechize, instruct in religion.* Ad diaconum pertinet recitare Evangelium in ecclesia et praedicare ipsum per modum catechizantis, PT. Q. 67. Art. 1 ad 1; maius est baptizare quam alia sacramentalia baptismi perficere, sicut catechizare et exorcizare, et aquam baptismalem benedicere, PT. Q. 67. Art. 3 ob. 2; doctor illuminat exterius per ministerium catechizando, PT. Q. 69. Art. 5 ad 2. Cf. PT. Q. 71 pr.; PT. Q. 71. Art. 1 (passim); PT. Q. 71. Art. 4 (passim); et passim.

catēchūmenus, i, *m.*, and a, ae, *f., a catechumen*, one who is receiving elementary instruction in religion. Diaconi habent officium super immundos, inter quos ponit catechumenos, PT. Q. 67. Art. 1 ad 1; si quis ergo catechumenus sit habens desiderium baptismi, quia aliter in bonis operibus non moreretur, PT. Q. 68. Art. 2 ad 2; sed unctio quae fit oleo ad catechumenos, PTS. Q. 29. Art. 1 ob. 1; sicut idem ibidem dicit, femina, si catechumena vel pagana vitiata est, non potest baptismum inter Dei virgines consecrari, PTS. Q. 66. Art. 4 ob. 5. Cf. PT. Q. 68. Art. 3, in quot.; PT. Q. 71. Art. 1, in quot.; PT. Q. 71. Art. 4 (ter); PT. Q. 83. Art. 4 (ter); PTS. Q. 37. Art. 2; et passim.

categorematicē, *adv.*, see *categorematicus.*

categorematicus, a, um, *adj., categorical*, i.e., *related to a category*, (see *praedicamentum*), the opposite of *syncategorematicus.* Haec dictio, solus, potest accipi ut categorematica vel syncategorematica. dicitur autem dictio categorematica quae absolute ponit rem significatam circa aliquod suppositum, ut albus circa hominem, cum dicitur homo albus, PP. Q. 31. Art. 3 c. On **dictio categorematica**, see *dictio* under 2. — **categorematicē**, *adv., in a categorical* or *positive manner, in the sense of a category, categorically*, (see *praedicamentum* under 2), the opposite of *syncategorematice.* Si enim solus ponat solitudinem circa Patrem, sic est falsa secundum quod sumitur categorematice; secundum vero quod sumitur syncategorematice, sic iterum potest intelligi multipliciter, PP. Q. 31. Art. 4 c. On **sumere categorematice**, see *sumere* under 3.

catēgoria, ae, *f., a predicament, category* or *class of predicables.* Sed secundum Boetium, in Comm. praedim., lib. IV In categorias Aristotelis, col. 277, t. 2, PS. Q. 100. Art. 6 ob. 2; praeterea, sicut Boetius dicit lib. I In categor. Arist., col. 198, t. 2, SS. Q. 4. Art. 4 ob. 4.

categoricus, a, um, *adj.*, (1) *declaring, declarative, declaring unconditionally, categorical*, a synonym of *praedicativus*, the opposite of *condicionalis*, (2) *declaring affirmatively, affirming*, a synonym of *praedicativus*, the opposite of *negativus.*—(1), vocatur apud Graecos propositio categorica, id est, praedicativa, 1 Perih. 8 b. — On **enuntiatio categorica**, see *enuntiatio* under 2; on **propositio categorica**, see *propositio* under 2; on **syllogismus categoricus**, see *syllogismus.* — **categorica**, sc. *enuntiatio* or *propositio, the categorical statement*, i.e., that statement in which an idea is implicitly declared by another. Cf. C. G. 1. 67. — (2), alio autem modo dividitur (sc. *demonstratio*) in categoricam et privativam, id est, affirmativam et negativam, 1 Anal. 37 a. On **demonstratio categorica**, see *demonstratio* under 3.

catēna, ae, *f., a chain* or *closely-linked series*, a series of excerpts especially from the works of the Church Fathers intended to clear up some points of Scriptural exegesis. Ut enim Eusebius dicit, in Cat. S. Th. sup. illud Lucae, ult.: stetit in medio, etc., PT. Q. 55. Art. 3 ad 4.

cathedra, ae, *f., a chair, stool, arm-chair*, used in the proper and improper sense of the word. Altaris palla, cathedra, candelabrum, et velum, si fuerint vetustate consumpta, incendio dentur, PT. Q. 83. Art. 3, in quot. — Kinds of *cathedra* are: (a), **cathedra episcopalis seu pontificalis**, *the episcopal chair.* Eo modo quo dicimus honorem episcopi non minui, dum actu non sedet in cathedra, PP. Q. 64. Art. 4 ad 3; propter paupertatem aut malitiam civium Ecclesia perdit cathedram episcopalem, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 2. Cf. Quodl. 3. 4. 9 c. — (b), **cathedra magistralis**, *the professorial chair.* Sicut Augustinus, . . ., dicit, "lignum, in quo fixa erant membra patientis, etiam cathedra fuit magistri docentis," PT. Q. 46. Art. 4 c; thronus enim est "sedes iudicis, solium regis, cathedra doctoris," PTS. Q. 89. Art. 3 ob. 2. Cf. Quodl. 3. 4. 9 c. — (c), **cathedra pontificalis**, *the pontifical chair.* Sicut pontifici, cui datur pro honore ut in cathedra sedeat in Ecclesia, non minuitur gloria eius, quando a cathedra recedit, quia et si actu ibi non sedeat, locus tamen ille sibi deputatus est, PTS. Q. 69. Art. 3 ad 3.

catholicē, *adv.*, see *catholicus.*

catholicus, a, um, *adj., orthodox, catholic.* Haec positio est falsa et a fide catholica penitus aliena, PP. Q. 104. Art. 3 c; quae supponuntur ut principia in catholica doctrina, PS. Q. 111. Art. 4 c; sic ecclesia catholica, si aliquorum perditione caeteros colligit, dolorem materni sanat cordis tantorum liberatione populorum, SS. Q. 10. Art. 8 ad 4; quia et ipsa doctrina catholicorum doctorum ab Ecclesia auctoritatem habet, . . ., quamvis fuerint retroactis temporibus multi catholici principes potentissimi, ut Constantinus et Theodosius, quibus familiares fuerunt sanctissimi episcopi, ut Sylvester Constantino, et Ambrosius Theodosio, SS. Q. 10. Art. 12 c. Cf. PP. Q. 27. Art. 1; PS. Q. 81. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 7; PT. Q. 2. Art. 6 (bis); PT. Q. 76. Art. 1; et passim. — **catholicus**, i, *m., a Catholic.* Unde patet quod catholicus dicens idolum non esse Deum, contradicit pagano hoc asserenti, . . ., sic enim verum diceret, cum etiam catholici interdum in tali significatione hoc nomine utantur, . . ., ipsam naturam Dei prout in se est, neque catholicus, neque paganus cognoscit, (ad 1), . . ., et secundum hoc in eadem significatione accipere potest gentilis hoc nomen, Deus, cum dicit: Idolum est Deus, in qua accipit ipsum catholicus dicens: Idolum non est Deus, PP. Q. 13. Art. 10 ad 5; secundum hoc catholici non contendunt contra haereticos, sed potius e converso, SS. Q. 38. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 99. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 5. Art. 3 (bis); SS. Q. 10. Art. 3 (bis); SS. Q. 11. Art. 2; SS. Q. 69. Art. 3 (bis); et passim. — **catholicē**, *adv., in the Catholic way, according to the Catholic rite.* Ab episcopis quondam catholice ordinatis, SS. Q. 39. Art. 3, in quot.

Catilīna, ae, *m., L. Sergius Catilina, Catiline*, a Roman who was notorius for several times attempting insurrections against his country. Ut Sallustius dicit in Coniur. Catil. circa princ. orat. Caesaris, SS. Q. 181. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 30. Art. 3; SS. Q. 157. Art. 2.

Catilinārius, a, um, *adj., Catilinarian, pertaining to Catiline.* Et Sallustius dicit in Catilinario, in princ. orat. Caesaris, PS. Q. 59. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 24. Art. 3; SS. Q. 131. Art. 1; SS. Q. 132. Art. 1.

Catō, ōnis, *m., Cato*, a cognomen of several celebrated Romans, (1) *M. Porcius Cato*, the elder, distinguished as a rigid judge of morals; hence called *Censorius*, whose most celebrated works were the *Origines* and *De Re Rustica*, (2) *M. Porcius Cato*, the younger, descendant of the elder, the enemy of Caesar, who committed suicide after the battle of Pharsalia, at Utica; hence the appellation Uticensis, (3) *Dionysius Cato*, the author of a work of unknown date entitled *De Moribus ad Filium*, frequently quoted by Chaucer

and used as a manual in the schools of the Middle Ages.—(1), Sapientis dicit auctoritas: Patere legem quam ipse tuleris, PS. Q. 96. Art. 5 ad 3; this reference is uncertain and may possibly be to Dionysius Cato.—(2), sicut et de Catone Sallustius dicit quod quo minus gloriam petebat, eo magis illam assequebatur, SS. Q. 32. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 135. Art. 2 ob. 2.—(3), ut dicit Cato in Rudimentis, PTS. Q. 36. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 81. Art. 1 ob. 4.

caulae, ārum, *f.*, *a sheep-fold.* Resecandae sunt putridae carnes, et scabiosa ovis a caulis repellenda, ne tota domus, massa, corpus et pecora ardeant, corrumpantur, putrescant, intereant, SS. Q. 11. Art. 3, in quot.

causa, ae, *f.*, *cause* in the wider sense of the word, the *αἰτία* or *αἴτιον* of Aristotle, i.e., that which contributes in a positive manner to the existence of another, a wide synonym of *principium*, the opposite both of *privatio* and *effectus*, (2) *operating* or *producing cause*, (3) *cause or purpose, motive of action, reason*, a synonym of *ratio*, (4) *reason in the logical sense of the word*, (5) *thing, affair*, a synonym of *res*, (6) *affair* in the judicial sense, *affair of the law, legal affair, lawsuit*.—(1), unde non solum est causa actionum inquantum dat formam, quae est principium actionis, sicut generans dicitur esse causa motus gravium et levium, sed etiam sicut conservans formas et virtutes rerum; prout sol dicitur causa manifestationis corporum, inquantum dat et conservat lumen, quo manifestantur colores. et quia forma rei est intra rem, et tanto magis quanto consideratur ut prior et universalior; et ipse Deus est propria causa ipsius esse universalis in rebus omnibus, quod inter omnia est magis intimum rebus; sequitur quod Deus in omnibus intime operetur, PP. Q. 105. Art. 5 c; causa est, ad quam de necessitate sequitur aliquid, PS. Q. 75. Art. 1 ob. 2; ly propter importat habitudinem alicuius causae, SS. Q. 27. Art. 3 c; illud est proprie causa alicuius, sine quo esse non potest, PT. Q. 86. Art. 6 a; proprie causa dicitur, ad quam ex necessitate sequitur aliquid, Mal. 3. 3 ad 3; cum causa sit, ad quam sequitur esse alterius, 2 Phys. 10 k; causa est, ad quam de necessitate sequitur aliquid, 5 Met. 1 a; hoc vero nomen causa importat influxum quendam ad esse causati, 5 Met. 1 a; omnis causa vel est materia vel forma agens vel finis, C. G. 3. 10. Cf. Mal. 3. 3 c; 2 Phys. 10 k; Somno 4 a; 5 Met. 3 a; et passim. On the difference between *causa, elementum,* and *principium*, see *elementum* and *principium*. On **debitum causae finalis et formalis**, see *debitus* under 1; on **ordo causae, causae formalis et materialis**, see *ordo* under 1; on **origo causae finalis**, see *origo*; on **principium secundum causas singulas**, see *principium*; on **ratio causae efficientis, finalis et formalis**, see *ratio* under 4. — Kinds of *causa* in this sense are: (a), **causa activa seu agens seu cogens seu effectiva seu efficax seu efficiens seu movens seu motiva seu originans**, *the effective* or *compelling cause* or *the producing* or *inducing cause*, or *that which gives a start*; in other words, that principle which by a so-called action bestows existence upon something substantially different from itself. Secunda via est ex ratione causae efficientis. invenimus enim in istis sensibilibus ordinem causarum efficientium; nec tamen invenitur nec est possibile, quod aliquid sit causa efficiens sui ipsius; quia sic esset prius se ipso, quod est impossibile. non autem est possibile quod in causis efficientibus procedatur in infinitum; quia in omnibus causis efficientibus ordinatis primum est causa medii, et medium est causa ultimi; sive media sint plura, sive unum tantum. remota autem causa, removetur effectus. ergo si non fuerit primum in causis efficientibus, non erit ultimum, nec medium. sed si procedatur in infinitum in causis efficientibus, non erit prima causa efficiens; et sic non erit nec effectus ultimus, nec causae efficientes mediae; quod patet esse falsum. ergo est necesse ponere aliquam causam efficientem primam, quam omnes Deum nominant, PP. Q. 2. Art. 3 c; unde dicunt quod non sequitur ex necessitate, si Deus est causa activa mundi, PP. Q. 46. Art. 2 ad 1; sicut contingit de qualibet causa activa, quod eius effectus recipitur in materia secundum modum materiae, PT. Q. 79. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 6. Art. 1 c; PP. Q. 14. Art. 5 c; PP. Q. 19. Art. 6 c and 8 c; PS. Q. 72. Art. 3; SS. Q. 78. Art. 3; PTS. Q. 31. Art. 3; C. G. 1. 17. 20, 72, and 96; C. G. 2. 29. 79, 87, 88, and 98; 1 Sent. 8. 1. 2 c and ad 2; 4 Sent. 43. 1. 2. 1 c; Pot. 10. 1 ad 9; 2 Phys. 6 a; 2 Cael. 10 e; et passim. — (b), **causa agens**, see *causa activa*. — (c), **causa cogens**, see *causa activa*. — (d), **causa communis seu universalis** and **causa propria**, *the general* or *universal cause* and *the individual* or *particular cause*. Sed cum omnia contraria conveniant in uno communi, necesse est in eis supra causas contrarias proprias inveniri unam causam communem; sicut supra qualitates contrarias elementorum invenitur virtus corporis caelestis; et similiter supra omnia quae quocumque modo sunt, invenitur unum primum principium essendi, (c), . . ., contraria conveniunt in genere uno, et etiam conveniunt in ratione essendi, et ideo, licet habeant causas particulares contrarias, tamen oportet devenire ad unam primam causam communem, PP. Q. 49. Art. 3 ad 1; possunt autem reduci in unam causam communem, quae est providentia divina, SS. Q. 95. Art. 5 c. Cf. 2 Phys. 6 a and b; PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 39. Art. 5; SS. Q. 95. Art. 6. — (e), **causa effectiva seu efficax seu efficiens**, see *causa activa*. — (f), **causa exemplaris sive formalis exemplaris**, *the exemplary cause* which consists in a form to be imitated exteriorly. Deus est prima causa exemplaris omnium rerum, PP. Q. 44. Art. 3 c; ideo resurrectio Christi est causa exemplaris nostrae resurrectionis, PT. Q. 56. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 44 pr.; PP. Q. 47. Art. 1; PP. Q. 93. Art. 5 ad 4; PT. Q. 56. Art. 1 ad 3; C. G. 4. 21; 4 Sent. 43. 1. 2. 1 c; Verit. 3. 3 c; et passim. —(g), **causa extrinseca** and **causa intrinseca**, *the exterior cause* or *the cause opposite to the thing exteriorly produced*, and *the inner cause* or *the cause which belongs to the substance of the thing produced*. Deus non propter aliquam indigentiam creaturas produxit, neque propter aliquam aliam causam extrinsecam, sed propter amorem suam bonitatis, PP. Q. 32. Art. 1 ad 3; timor autem partim provenit ex causa extrinseca, et partem subiacet voluntati. provenit quidem ex causa extrinseca, inquantum est passio quaedam consequens phantasiam imminentis mali, PS. Q. 42. Art. 4 c; causa devotionis extrinseca et principalis Deus est, SS. Q. 82. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 1. Art. 3 ob. 1; PS. Q. 18. Art. 4 ob. 2; PS. Q. 42. Art. 3 (ter); SS. Q. 32. Art. 2; C. G. 2. 31 and 81; C. G. 3. 13; 12 Met. 2 a; et passim. — (h), **causa finalis**, *the cause of an end* or *aim, final cause.* Cf. *finis*. Deus est sufficiens causa mundi; et finalis, ratione suae bonitatis, et exemplaris ratione suae sapientiae, et effectiva ratione suae potentiae, PP. Q. 46. Art. 1 ob. 9; prima autem inter omnes causas est causa finalis, PS. Q. 1. Art. 2 c; passio Christi est causa finalis veterum sacramentorum, quae scilicet ad ipsam significandam sunt instituta. causa autem finalis non praecedit tempore, sed solum in intentione agentis, PT. Q. 61. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 39. Art. 8 (bis); PS. Q. 2. Art. 6; PS. Q. 75. Art. 4 (bis); SS. Q. 17. Art. 5; C. G. 1. 38 and 72; et passim. — (i), **causa formalis**, *the forming* or *shaping cause*, that principle belonging to the substance of a thing by which it attains and possesses the being and existence peculiar to it. Cf. *principium formale*. Cum effectus conformetur agenti secundum suam formam, eadem ratio est in causis agentibus quae est in causis formalibus, PP. Q. 19. Art. 6 c; substantiae quae sunt formae subsistentes, non habent causam aliquam formalem sui esse et suae unitatis, nec causam agentem per transmutationem materiae de potentia in actum; sed habent causam producentem totam substantiam, PP. Q. 61. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 55. Art. 4; PS. Q. 110. Art. 1; PS. Q. 110. Art. 2; SS. Q. 27. Art. 3 (bis); PT. Q. 60. Art. 1; C. G. 2. 29 and 79; 2 Anal. 9 b; 2 Phys. 6 a; 5 Met. 3 b; et passim. — (j), **causa formalis exemplaris**, see *causa exemplaris*. — (k), **causa formalis extra rem** and **causa formalis inhaerens sive intrinseca**, *the forming* or *shaping cause of a thing which lies outside itself*, (cf. *causa exemplaris* above), *the inherent* or *the inner cause of the thing*. Est enim forma quodammodo causa eius, quod secundum ipsam

formatur, sive formatio fiat per modum inhaerentiae, sicut in formis intrinsecis, sive per modum imitationis, ut in formis exemplaribus, Verit. 3. 3 c. Cf. PP. Q. 5. Art. 2 ad 2; 1 Sent. 8. 1. 2 ad 2. — (l), **causa formalis inhaerens,** see *causa formalis extra rem.* — (m), **causa formalis intrinseca,** see *causa formalis extra rem.* — (n), **causa intrinseca,** see *causa extrinseca.* — (o), **causa materialis,** *the material cause* or *the cause that gives matter to a thing*; in other words that principle from which a thing comes or has come into being, (id, ex quo aliquid fit, 2 Phys. 5 d). Cf. *materia* and *principium materiale.* Soli quidem materiae, sicut Democritus et omnes antiqui naturales; ponentes solam causam materialem; secundum quos distinctio rerum provenit a casu secundum motum materiae, PP. Q. 47. Art. 1 c; causa autem materialis et formalis videntur habere solum locum in naturalibus corporibus, quae sunt composita ex materia et forma, PS. Q. 75. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 4 Art. 2; PP. Q. 45. Art. 1 (bis); PS. Q. 75. Art. 4 (bis); PT. Q. 62. Art. 6; C. G. 1. 17 and 20; C. G. 2. 9; 2 Anal. 9 b; 2 Phys. 6 b and d; et passim. — (p), **causa motiva,** see *causa activa.* — (q), **causa movens,** see *causa activa.* — (r), **causa originans,** see *causa activa.* — (s), **causa movens directe** and **causa movens indirecte,** *the directly* and *indirectly moving cause.* Est enim causa quaedam movens directe ad effectum, sicut calidum calefacit; est etiam causa indirecte movens, removendo prohibens, sicut removens columnam dicitur removere lapidem superpositum, PS. Q. 88. Art. 3 c. — (t), **causa posterior** and **causa prior,** *the later* and *earlier cause.* Cf. 2 Phys. 6 a and b. — (u), **causa prior,** see *causa posterior.* — (v), **causa propria,** see *causa communis.* — (w), **causa universalis,** see *causa communis.* — (2), etsi peccatum habeat causam, PS. Q. 75. Art. 1 ad 2; si omnem effectum ponimus habere aliquam causam, C. G. 3. 94. Cf. 2 Sent. 36. 1. 1 ad 2; 5 Met. 1 a; 6 Met. 3 a; et passim. On **appropriare per causam,** see *appropriare* under 2; on **bonum ex causa,** see *bonus* under 2; on **cognitio per causam,** see *cognitio* under 2; on **cognoscere ex causa seu per causam,** see *cognoscere* under 2; on **defectus causae,** see *defectus* under 2; on **locus a causa,** see *locus* under 4; on **malum causae,** see *malus* under 2; on **praedicare per causam,** see *praedicare* under 2; on **praedicatio per causam,** see *praedicatio* under 2; on **spirituale per causam,** see *spiritualis* under 3; on **velle in causam,** see *velle* under 1; on **verum in causam,** see *verus* under 1; on **voluntarium secundum causam,** see *voluntarius* under 3. — Kinds of *causa* in this sense are: (a), **causa accidentalis,** *the unessential* or *secondary cause.* Abominatio autem mulieris non est causa naturalis, sed causa accidentalis extrinseca, PTS. Q. 58. Art. 1 ad 5. Cf. 5 Met. 3 b. — (b), **causa actualis seu in actu** and **causa in potentia,** *the actually producing cause* (*operans in actu*, 2 Phys. 6 c) and *the cause able to produce* (*potens operari*, 2 Phys. 6 c) or *the cause in the state of reality* and *that in the state of potentiality.* Causa enim actualis peccati fomes est, PTS. Q. 12. Art. 3 ob. 1. Cf. C. G. 2. 21; 2 Phys. 6 c and f; 5 Met. 3 b. — (c), **causa adiuvans seu coadiuvans, causa consilians, causa praeparans seu disponens seu dispositiva** and **causa perficiens seu perfectiva seu consummativa,** *the helping* or *assisting cause, the advising cause, the preparing cause, the consummating* or *completing cause.* Cf. PS. Q. 66. Art. 6 ad 3; SS. Q. 94. Art. 4 c; 2 Sent. 19. 1. 4 ad 5; 4 Sent. 1. 1. 4. 1 c; Verit. 27. 4. ob. 3; 2 Phys. 5 b; 5 Met. 2 a and 3 b; et passim. — (d), **causa aequivoca sive aequivoce agens, causa analogice agens** and **causa univoce sive univoce agens,** *the homonymous, the analogous,* and *the synonymous cause,* (cf. *analogus* and *synonymus*), or *the cause which produces an effect unlike it, that which produces a relatively like effect,* and *that which produces a similar effect.* Similitudo autem effectus in causa quidem univoce invenitur uniformiter; in causa autem aequivoca invenitur excellentius, sicut calor excellentiori modo est in sole quam in igne, PP. Q. 6. Art. 2 c; cum affinitas ex consanguinitate causetur in diversitate speciei, sicut a causa aequivoca, PTS. Q. 55. Art. 8 ob. 1. Cf. C. G. 1. 29 and 31; 1 Sent. 8. 1. 2 c; 4 Sent. 43. 1. 2. 1 c. — (e), **causa aequivoce agens,** see *causa aequivoca.* — (f), **causa altissima,** *the highest cause.* Sed finis est prima et altissima causarum, PP. Q. 82. Art. 3 ob. 1; si quidem certitudo iudicii fit per altissimam causam, habet speciale nomen, quod est sapientia; dicitur enim sapiens in unoquoque genere qui novit altissimam causam illius generis, per quam potest de omnibus iudicare; simpliciter autem sapiens dicitur qui novit altissimam causam simpliciter, scilicet Deum, SS. Q. 9. Art. 2 c; in genere autem humanorum actuum causa altissima est finis communis toti vitae humanae, SS. Q. 47. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 6; PP. Q. 14. Art. 1; PS. Q. 62. Art. 2; PS. Q. 66. Art. 5 (ter); SS. Q. 45. Art. 1 (ter); SS. Q. 46. Art. 1 (bis); SS. Q. 46. Art. 2; C. G. 1. 94; 1 Anal. 44 i; et passim. — (g), **causa altissima in aliquo genere** and **causa altissima simpliciter,** *the highest cause in any kind of causes* and *the simply* or *absolutely highest cause.* Causa autem altissima dupliciter accipi potest; vel simpliciter vel in aliquo genere. ille ergo qui cognoscit causam altissimam in aliquo genere, et per eam potest de omnibus quae sunt illius generis iudicare et ordinare, dicitur esse sapiens in illo genere, . . ., ille autem qui cognoscit causam altissimam simpliciter, quae est Deus, dicitur sapiens simpliciter inquantum per regulas divinas omnia potest iudicare et ordinare, SS. Q. 45. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 6; SS. Q. 47. Art. 2. — (h), **causa altissima simpliciter,** see *causa altissima in aliquo genere.* — (i), **causa animalis** and **causa intellectualis,** *the sensitive cause* or *the cause endowed with senses* and *the intellectual* or *rational cause.* Alia vero causa nocturnae pollutionis potest esse animalis et interior; puta cum ex cogitatione praecedenti contingit aliquem, dormientem pollui, SS. Q. 154. Art. 5 c. Cf. C. G. 1. 68. — (j), **causa appropriata seu propria seu particularis seu singularis** and **causa communis seu universalis,** *the individual* or *particular* or *single cause* and *the general* or *universal cause.* Cf. PP. Q. 13. Art. 5 ad 1; PP. Q. 19. Art. 6 c; PP. Q. 49. Art. 3 c; PP. Q. 115. Art. 2 c; PS. Q. 73. Art. 6 c; C. G. 2. 15 and 21; 1 Sent. 15. 1. 3 ad 5; Verit. 3. 1 a; 2 Phys. 6 f; 5 Met. 3 b; 6 Met. 3 c; et passim. — (k), **causa coadiuvans,** see *causa adiuvans.* — (l), **causa communis,** see *causa appropriata.* — (m), **causa completa** and **causa incompleta seu imperfecta,** *the complete* or *perfect cause* and *the incomplete* or *imperfect cause.* Impossibile est quod duae causae completae sint immediate unius et eiusdem rei, PP. Q. 52. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 46. Art. 1 ob. 9; PS. Q. 75. Art. 1 ad 2; SS. Q. 43. Art. 1 ad 3. — (n), **causa composita** and **causa simplex,** *the composite cause* and *the simple cause.* Ut simplex causa dicatur, secundum quod accipitur causa statuae per se solum, ut statuae factor, sive per accidens tantum, scilicet Polycletus; composita autem, secundum quod utrumque simul accipitur, ut dicatur causa statuae Polycletus statuae factor, 5 Met. 3 b. — (o), **causa conclusionis,** *the cause of a conclusion* or *of a final sentence.* Cf. 1 Anal. 4 o; 2 Phys. 5 d; 1 Anal. 3 a. — (p), **causa concurrens,** *the concurring* or *cooperating cause.* Cf. C. G. 3. 86 ond 92. — (q), **causa consilians,** see *causa adiuvans.* — (r), **causa conspecialis,** *the cause that belongs to another of the same kind.* Cf. 5 Met. 3 b. — (s), **causa consubstantialis,** *the cause of the same substance as that of the effect.* Unde non dicimus quod domus sit de aedificatore, cum non sit causa consubstantialis, PP. Q. 41. Art. 3 ad 2; haec praepositio "de" designat causam consubstantialem, quae quidem consubstantialitas extremorum in transmutationibus naturalibus attenditur penes convenientiam in subiecto, PT. Q. 75. Art. 8 c. — (t), **causa consummativa,** see *causa adiuvans.* — (u), **causa contingens** and **causa necessaria,** *the cause not operating of necessity* and *that operating of necessity.* Sic consideratur ut futurum, et ut contingens nondum determinatum ad unum, quia causa contingens se habet ad opposita, PP. Q. 14. Art. 13 ad 1; ea quae producit per causas necessarias, sunt necessaria, ea vero quae producit per causas contingentes, sunt contingentia, PP. Q. 19. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 22. Art. 4 c; PS. Q. 10. Art. 4; C. G. 1. 67 and 85; C. G. 3. 2;

1 Sent. 38. 1. 5 c; et passim. — (v), **causa corporalis** and **causa spiritualis,** *the corporal* and *the spiritual cause.* Appetitus brutalis non est dominus sui actus, sed sequitur impressionem alterius causae corporalis vel spiritualis, PP. Q. 57. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 86. Art. 4; SS. Q. 95. Art. 7; SS. Q. 155. Art. 4; SS. Q. 172. Art. 1; SS. Q. 175. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 7; et passim. — (w), **causa creatrix sive factrix** and **causa gubernativa,** *the creative* or *producing cause* and *the leading* or *governing cause.* Cf. PP. Q. 103. Art. 8 c; Nom. 5. 1. — (x), **causa defectibilis** and **causa defectiva sive deficiens,** *the defective* and *the lacking cause.* effectus deficiens non procedit nisi a causa deficiente. sed malum si causam habeat, est effectus deficiens. ergo habet causam deficientem, (ob. 3), . . . malum habet causam deficientem aliter in rebus voluntariis et naturalibus PP. Q. 49. Art. 1 ad 3; si aliqua res habeat esse ab agente deficiente quod possit esse causa defectiva actionis poterit in primo instanti in quo incipit esse, habere defectivam operationem, PP. Q. 63. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 8; PP. Q. 49. Art. 3; PS. Q. 75. Art. 1; C. G. 3. 10 and 94. — (y), **causa defectiva seu deficiens,** see *causa defectibilis.* — (z), **causa determinata,** and **causa indeterminata,** *the determined* and *the undetermined cause.* Cf. C. G. 2. 39; C. G. 3. 42; Verit. 5. 2 c. — (a^2), **causa directiva seu directe dicta** and **causa indirecta seu indirecte vel occasionaliter dicta,** *the direct* and *the indirect* or *incidental cause*; in other words, the cause which produces a definite effect aiming directly at it, or the cause which has a share in producing the effect in so far as it prepares the effect or establishes the necessary condition for its production. Sed nullo istorum trium modorum potest aliquid esse directa causa peccati, PS. Q. 80. Art. 1 c; indirecte quidem potest aliquid dici causa alicuius, sicut cum aliquod agens causat aliquam dispositionem ad aliquem effectum, dicitur esse occasionaliter et indirecte causa illius effectus, sicut si dicatur, quod ille, qui secat ligna, est occasio combustionis ipsorum, . . ., directe autem dicitur aliquid esse causa alicuius, quod operatur directe ad illud, Mal. 3. 5 c. Cf. PS. Q. 88. Art. 3 c; PT. Q. 47. Art. 1 c. — (b^2), **causa directe dicta,** see *causa directa.* —(c^2), **causa disponens,** see *causa adiuvans.* — (d^2), **causa dispositiva,** see *causa adiuvans.*—(e^2), **causa essendi** and **causa fiendi seu generationis,** *the cause of being* and *the cause of becoming* or *coming into existence.* Intelligendum est secundum causam consequentiae, non secundum causam essendi, PP. Q. 14. Art. 8 ad 1; aliquod agens est causa sui effectus secundum fieri tantum et non directe secundum esse eius, quod quidem contingit et in artificialibus et in rebus naturalibus, PP. Q. 104. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 4; PP. Q. 8. Art. 3 (bis); PP. Q. 75. Art. 5 (bis); PP. Q. 104. Art. 3; PT. Q. 7. Art. 9 c; et passim. — (f^2), **causa essendi hoc** and **causa essendi simpliciter,** *the cause of being such* and *such, the cause of simply* or *absolutely being.* Cf. C. G. 2. 21. — (g^2), **causa essendi simpliciter,** see *causa essendi hoc.* — (h^2), **causa exterior seu extrinseca** and **causa interior,** *the exterior* and *the interior cause* or *the cause influencing a thing from the outside* and *the cause active within itself.* Cf. *causa extrinseca* above under (1). Praemissa autem quatuor bona magis sunt a causis exterioribus, PS. Q. 2. Art. 4 c; secundum hoc poterit esse timor de malo culpae, inquantum est ab exteriori causa, . . ., et omnis poena aliquo modo est ab exteriori causa, PS. Q. 42. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 75. Art. 2 c and 3 (passim); PS. Q. 79 pr.; SS. Q. 95. Art. 6; SS. Q. 154. Art. 5 c; et passim. — (i^2), **causa extrinseca,** see *causa exterior* . . . — (j^2), **causa factrix,** see *causa creatrix.* — (k^2), **causa fatalis,** *the active cause as blind* and *unavoidable fate.* Causa autem fatalis, cum habeat ordinationem super ea quae fato aguntur, necesse est quod sit directe et per se causa eius quod agitur, PP. Q. 116. Art. 1 c. — (l^2), **causa fiendi,** see *causa essendi.* — (m^2), **causa fortuita,** *the cause operating in the manner of an accident.* Cf. 2 Phys. 9 d. — (n^2), **causa generans prohibens** and **causa removens prohibens,** *the cause which prepares an obstacle* and *the cause which removes an obstacle,* thereby allowing an effect to proceed. Cf. PS. Q. 75. Art. 4 c; PS. Q. 85. Art. 5 c; PS. Q. 88. Art. 3 c; SS. Q. 64. Art. 8 c; C. G. 1. 13; et passim. — (o^2), **causa generationis,** see *causa essendi.* — (p^2), **causa gubernativa,** see **causa creatrix.** — (q^2), **causa immediata** and **causa mediata,** *the immediate* and *the mediate cause.* Actus autem humani potest accipi causa interior, et mediata, et immediata. immediata quidem causa humani actus est ratio et voluntas secundum quam homo est liber arbitrio, PS. Q. 75. Art. 2 c. Cf. C. G. 3. 70; 1 Sent. 17. 2. 1 ob. 4. — (r^2), **causa immobilis** and **causa transmutabilis seu variabilis,** *the fixed* or *unchangeable cause* and *the transient* or *changeable cause.* Quia habent causas transmutabiles, ut aegritudo et sanitas; habitus vero dicantur iliae qualitates quae secundum suam rationem habent quod non de facili transmutentur, quia habent causas immobiles, sicut scientiae et virtutes, PS. Q. 49. Art. 2 ad 3. Cf. C. G. 1. 85. — (s^2), **causa impediens** and **causa impedita,** *the impending* and *the impeded cause.* Si effectus caelestis corporis non ex necessitate proveniat, hoc est propter aliquam causam impedientem, (ob. 3), . . ., sed quia huiusmodi causae non deficiunt in minori parte nisi propter aliquam causam impedientem, videtur adhuc praedictum inconveniens non vitari, . . ., causa impediens actionem alicuius causae ordinatae ad suum effectum ut in pluribus, concurrit ei interdum per accidens, (c), . . ., licet causa impediens effectum alterius causae reducatur in aliquod caeleste corpus sicut in causam, tamen concursus duarum causarum, cum sit per accidens, non reducitur in causam caelestem, PP. Q. 115. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 75. Art. 1 c and ad 2. — (t^2), **causa impedita,** see *causa impediens.* — (u^2), **causa imperfecta,** see *causa completa.* — (v^2), **causa in actu,** see *causa actualis.*— (w^2), **causa incompleta,** see *causa completa.* — (x^2), **causa indeterminata,** see *causa determinata.* — (y^2), **causa indirecta,** see *causa directa.* — (z^2), **causa indirecte dicta,** see *causa directa.* — (a^3), **causa inferens,** *the cause that draws an inference* or *that admits an inference.* Si autem praeter voluntatem ipsius corpori unitur, et praeter eius naturam, oportet quod hoc sit ex causa violentiam inferente, PP. Q. 118. Art. 3 c. Cf. 2 Anal. 19 b.— (b^3), **causa inferior, causa superior** and **causa suprema,** *the subordinated* or *lower cause, the superior* or *higher* and *the highest cause.* Multa sunt in virtute et scientia et voluntate divina, quae non continentur sub ordine causarum inferiorum, . . ., unde aliquis respiciens ad causas inferiores dicere poterat: Lazarus non resurget; respiciens vero ad causam primam divinam poterat dicere: Lazarus resurget. et utrumque horum Deus vult, scilicet quod aliquid quandoque sit futurum secundum causas inferiores, quod tamen futurum non sit secundum superiorem, vel e converso. sic ergo dicendum est, quod Deus aliquando pronuntiat aliquid futurum secundum quod continetur in ordine causarum inferiorum, ut puta secundum dispositionem naturae, vel meritorum, quod tamen non fit, quia aliter est in causa superiori divina, PP. Q. 19. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 25. Art. 3 (quater); PP. Q. 45. Art. 5; PP. Q. 105. Art. 6; PP. Q. 106. Art. 3; PP. Q. 110. Art. 4; PP. Q. 116. Art. 1; PS. Q. 66. Art. 5; SS. Q. 171. Art. 6; C. G. 2. 21; C. G. 3. 99; 1 Sent. 42. 2. 3 c; Pot. 1. 4 c and ad 1; et passim. — (c^3), **causa influens,** *the cause which affects* or *exercises influence.* Quanto enim aliquod receptivum est propinquius causae influenti, tanto magis participat de influentia ipsius, PT. Q. 7. Art. 1. Cf. PT. Q. 7. Art. 9 c; PT. Q. 11. Art. 4. — (d^3), **causa in potentia,** see *causa actualis.* — (e^3), **causa instrumentalis seu secundaria** and **causa principalis seu primaria,** *the instrumental* or *secondary cause* and *the principal* or *primary cause.* Sicut causa primaria vehementius influit quam causa secunda, PP. Q. 21. Art. 4 c; causa vero instrumentalis non agit per virtutem suae formae sed solum per motum quo movetur a principali agente, . . ., sed causa instrumentalis, si sit manifesta, potest dici signum effectus occulti, eo quod non solum est causa, sed etiam quodammodo effectus inquantum movetur a principali agente, PT. Q. 62. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 36. Art. 3 ad 2; PS. Q. 83. Art. 1 (ter); SS. Q. 78. Art. 3;

PT. Q. 56. Art. 1 ad 2; PT. Q. 62. Art. 4; C. G. 1. 21. and 62; C. G. 3. 10; C. G. 4. 55; 1 Sent. 12. 1. 2 ob. 1; 2 Sent. 19. 1. 4 ad ; 4 Sent. 43. 1. 2. 1 c; Mal. 4. 1 ad 15 and 3 c; Verit. 5. 9 ad 10; et passim. — (f[3]), **causa intellectualis**, see *causa animalis.* — (g[3]), **causa interior**, see *causa exterior.* — (h[3]), **causa intermedia seu media**, *the middle causa* or *the cause that stands between*, so called because it stands between the *causa prima seu suprema* and *the effectus.* Cf. PP. Q. 19. Art. 6 ob. 3; PP. Q. 116. Art. 2 c; PT. Q. 6. Art. 1 c; C. G. 1. 50 and 67; C. G. 3. 86 and 94; Pot. 7. 9 ad 5; et passim. — (i[3]), **causa iustificans**, *the vindicating* or *justifying cause.* Cf. Verit. 28. 3 ad 1. — (j[3]), **causa media**, see *causa intermedia.* — (k[3]), **causa mediata**, see *causa immediata.* — (l[3]), **causa meritoria**, *the cause which merits something.* Priorem vero posterioris secundum rationem causae meritoriae, quae reducitur ad dispositionem materiae, PP. Q. 23. Art. 5 c; si resurrectio Christi sit causa resurrectionis corporum, aut esset causa exemplaris, aut causa effectiva, aut meritoria, (ob. 3), . . ., neque etiam est causa meritoria, quia Christus resurgens, iam non erat viator, et ita non erat in statu merendi, (ob. 3), . . ., resurrectio Christi non est, proprie loquendo, causa meritoria nostrae resurrectionis, sed est causa efficiens et exemplaris, (ad 3), . . ., ideo resurrectio Christi est causa exemplaris nostrae resurrectionis, (ad 3), . . ., passio tamen Christi est insuper causa meritoria, PT. Q. 56. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 79. Art. 3 ad 3; Mal. 7. 2 ad 2. — (m[3]), **causa naturae alicuius in hoc** and **causa naturae alicuius simpliciter**, *the cause of a nature* and *essence as it is realized in this* or *that individual*, and *the simple* or *absolute cause of a nature* and *essence.* Sicut Plato est causa humanae naturae in Sorte, non autem simpliciter eo quod ipse est creatus in humana natura, C. G. 2. 21. — (n[3]), **causa naturae alicuius simpliciter**, see *causa naturae alicuius in hoc.* — (o[3]), **causa naturalis causa non naturalis and causa praeternaturalis seu violenta**, *the natural cause, the unnatural cause, the cause against nature* or *violent cause.* Malum naturae quandoque est a causa naturali; et tunc dicitur malum naturae, non solum quia privatur naturae bonum, sed etiam quia est effectus naturae, sicut mors naturalis, et alii huiusmodi defectus. aliquando vero malum naturae provenit ex causa non naturali; sicut mors quae violenter infertur a persecutore, PS. Q. 42. Art. 2 c. Cf. Cael. 28 a. — (p[3]), **causa naturalis seu per naturam seu naturaliter agens** and **causa voluntaria seu per voluntatem**, *the natural cause* and *the cause of the will*, in other words, the cause which is directed by the blind force of nature and that which is directed by the free will. Quidquid est causa alicuius per hoc quod est tale, causa est per naturam, et non per voluntatem, PP. Q. 19. Art. 4 ob. 3; Deus igitur est prima causa movens et naturales causas et voluntarias. et sicut naturalibus causis, movendo eas, non aufert quin actus earum sint naturales, ita movendo causas voluntarias, non aufert quin actiones earum sint voluntariae, sed potius hoc in eis facit; operatur enim in unoquoque secundum eius proprietatem, PP. Q. 83. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 110. Art. 4 ob. 3; C. G. 3. 86; Pot. 3. 17 ad 4 and 6; Mal. 6. 1 ad 15; et passim. — (q[3]), **causa naturaliter agens**, see *causa naturalis.* — (r[3]), **causa necessaria**, see *causa contingens.* — (s[3]), **causa non naturalis**, see *causa naturalis.* — (t[3]), **causa occasionaliter dicta**, see *causa directa.* — (u[3]), **causa particularis**, see *causa appropriata.* — (v[3]), **causa per accidens seu secundum accidens and causa per se**, *the cause which is active because of something other than itself according to its nature* and *essence.* Est autem duplex causa, scilicet per se et per accidens. per se quidem causa alicuius est, quod directe est illius causa per suam virtutem, sicut aqua est causa infrigidandi; per accidens autem est causa alicuius, quod indirecte causat illud, puta removendo causam contrariam, sicut removens ignem de domo est causa infrigidationis eius, Vercell. 25; causa per accidens dicitur omne illud, quod coniungitur causae per se, quod non est de ratione eius, 2 Phys. 6 b; duplex est causa per accidens. una, quae aliquid operatur ad effectum, sed dicitur causa eius per accidens, quia praeter intentionem ille effectus a tali causa sequitur, sicut patet in eo, qui fodiendo sepulcrum invenit thesaurum. alia causa per accidens est, quae nihil operatur ad effectum, sed ex eo, quod accidit causae agenti, causa per accidens nominatur, sicut album dicitur esse causa domus per accidens eo quod accidit aedificatori, Pot. 3. 6 ad 6. Cf. PP. Q. 49. Art. 3 (ter); PS. Q. 75. Art. 1 c and 4 c; PS. Q. 85. Art. 5 c; SS. Q. 64. Art. 8 c; PT. Q. 69. Art. 10; C. G. 3. 10. 13 and 14; 1 Sent. 46. 1. 2 ad 3; 2 Phys. 6 b; 2 Phys. 8 d; 2 Phys. 9 b and 14 e; 5 Met. 3 b; 7 Met. 6 a; et passim. — (w[3]), **causa per aliud seu per alterum** and **causa per se**, *the cause operating through something else* or *by virtue of something else* and *that active through itself* or *through its own power.* Cf. *causa per accidens.* Habere aliquod bonum per se est nobilius quam habere illud per aliud. semper enim causa quae est per se, potior est ea quae est per aliud, PT. Q. 19. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 36. Art. 4 ob. 1; 8 Phys. 9 m. — (x[3]), **causa per alterum**, see *causa per aliud.* — (y[3]), **causa per naturam**, see *causa naturalis.* — (z[3]), **causa perfectiva**, see *causa adiuvans.* — (a[4]), **causa perficiens**, see *causa adiuvans.* — (b[4]), **causa per se**, see *causa per accidens* and *causa per aliud.*—(c[4]), **causa per se entis inquantum huiusmodi** and **causa per se huius entis**, *the cause active by itself of being as such* and *the cause active by itself of this* or *that being.* Cf. C. G. 2. 21 and 22. — (d[4]), **causa per se huius entis**, see *causa per se entis inquantum huiusmodi.* — (e[4]), **causa per se infinita**, *the interminable cause active by itself* or *according to its own nature* and *essence.* Cf. C. G. 2. 38. — (f[4]), **causa per voluntatem**, see *causa naturalis.* — (g[4]), **causa posterior** and **causa prior**, *the later* and *the earlier cause.* Cf. 5 Met. 3 b. — (h[4]), **causa praeparans**, see *causa adiuvans.* — (i[4]), **causa praeternaturalis**, see *causa naturalis.* — (j[4]), **causa prima** and **causa secunda**, *the first cause by which God is usually to be understood, but at times a produced cause also*, and *the second cause which always represents something created.* Quanto suppositum est prius in agendo, tanto virtus eius est immediatior effectui, quia virtus causae primae coniungit causam secundam suo effectui, PP. Q. 36. Art. 3 ad 4; sacramentorum prima causa est divina virtus quae in eis operatur salutem, PTS. Q. 45. Art. 1 ad 1; sic Christus, inquantum est Deus, est prima causa nostrae resurrectionis quasi aequivoca, PTS. Q. 76. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 6 (bis); PP. Q. 39. Art. 8; PP. Q. 44. Art. 3; PP. Q. 105. Art. 3; PT. Q. 48. Art. 5; PT. Q. 56. Art. 1; PT. Q. 77. Art. 1 (bis); et passim. — (k[4]), **causa primaria**, see *causa instrumentalis.* — (l[4]), **causa primordialis**, *the primitive cause.* Primordialis causa resurrectionis humanae est divina iustitia, PT. Q. 56. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 115. Art. 2 c; PP. Q. 117. Art. 3 c; Nom. 2. 1. — (m[4]), **causa principalis**, see *causa instrumentalis.* — (n[4]), **causa prior**, see *causa posterior.* — (o[4]), **causa privans**, *the incapacitating cause, the cause that effects a deficiency.* Cf. C. G. 3. 9. — (p[4]), **causa propria**, see *causa appropriata.* — (q[4]), **causa propinqua seu proxima** and **causa remota**, *the near* or *next cause* and *the remote cause considered from its effects.* Licet causa suprema sit necessaria, tamen effectus potest esse contingens propter causam proximam contingentem; sicut germinatio plantae est contingens propter causam proximam, licet motus solis, qui est causa prima, sit necessarius; et similiter scita a Deo sunt contingentia propter causas proximas, licet scientia Dei, quae est causa prima, sit necessaria, PP. Q. 14. Art. 13 ad 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 13 ad 2; PP. Q. 19. Art. 8; PP. Q. 22. Art. 4; PP. Q. 23. Art. 6; PP. Q. 103. Art. 7; PS. Q. 85. Art. 5; PT. Q. 14. Art. 3; et passim. — (r[4]), **causa regitiva**, *the ruling cause.* Cf. Caus. 9 a. — (s[4]), **causa remota**, see *causa proxima.* — (t[4]), **causa removens prohibens**, see *causa generans prohibens.* — (u[4]), **causa sacramentalis**, *the sacramental cause.* Sed causa dispositiva potest etiam esse ex nobis, et similiter etiam causa sacramentalis, quia formae sacramentorum verba sunt a nobis prolata, quae habent virtutem instrumentalem gratiam inducendi, qua peccata remittuntur, PTS. Q. 5. Art. 1 ad 1. Cf. PTS. Q. 45. Art. 3;

PTS. Q. 53. Art. 4; 4 Sent. 17. 2. 5. 1 ad 1; Verit. 18. 8 ob. 2. — (v^4), **causa secunda,** see *causa prima.* — (w^4), **causa secundum accidens,** see causa per accidens. — (x^4), **causa seminalis,** *the germinating cause.* Cf. 1 Sent. 17. 1. 3 c. — (y^4), **causa sensibilis,** *the cause realized by the senses.* Per causam sensibilem quandoque ducimur in cognitionem effectus occulti, sicut et e converso, unde nihil prohibet causam sensibilem esse signum, PP. Q. 70. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 85. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 6 (bis); PTS. Q. 44. Art. 1; 4 Sent. 14. 1. 1. 1 ad 1. — (z^4), **causa simplex,** see *causa composita.* — (a^5), **causa sine qua non,** *the cause without which no definite effect takes place*; in other words, the cause necessary for the production of a certain effect. Cf. 4 Sent. 1. 1. 4. 1 c. — (b^5), **causa singularis,** see *causa appropriata.* — (c^5), **causa spiritualis,** see *causa corporalis.* — (d^5), **causa sufficiens,** *the cause sufficient for producing an effect,* see *causa sufficiens* under 4. Si illa definitio causae universaliter debeat verificari, oportet ut intelligatur de causa sufficienti et non impedita. contingit enim aliquid esse causam sufficientem alterius, PS. Q. 75. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 46. Art. 1 ob. 9; PP. Q. 115. Art. 6 (bis); PS. Q. 75. Art. 1 (bis); SS. Q. 43. Art. 1 ad 3; SS. Q. 156. Art. 1 (bis); C. G. 2. 32; C. G. 3. 85 and 86; 4 Sent. 43. 1. 2. 1 ad 1; Pot. 5. 3 ob. 5; et passim. — (e^5), **causa sui esse,** *cause of one's own being.* Videtur quod angeli non habeant causam sui esse, (ob. 1), . . ., ergo non habent causam sui esse, (ob. 2), . . ., substantiae quae sunt formae subsistentes, non habent causam aliquam formalem sui esse et suae unitatis, nec causam agentem per transmutationem materiae de potentia in actum; sed habent causam producentem totam substantiam, PP. Q. 61. Art. 1 ad 2. — (f^5), **causa superior,** see *causa inferior.* — (g^5), **causa suprema,** see *causa inferior.* — (h^5), **causa temporalis,** *the temporal cause.* Cf. Hebr. 7. 4. — (i^5), **causa transmutabilis,** see *causa immobilis.* — (j^5), **causa universalis,** see *causa appropriata.* — (k^5), **causa universalissima,** *the most universal cause,* i.e., *God.* Cf. C. G. 3. 80. Unde oportet quod sit proprius effectus primae et universalissimae causae, quae est Deus, PP. Q. 45. Art. 5 c. — (l^5), **causa universaliter prima,** *the universally* or *the absolutely first cause.* Causa prima tunc potest impediri a suo effectu per defectum causae secundae, quando non est universaliter prima, sub se omnes causas comprehendens, PP. Q. 19. Art. 6 ad 3. — (m^5), **causa univoca,** see *causa aequivoca.* — (n^5), **causa variabilis,** see *causa immobilis.* — (o^5), **causa violenta,** see *causa naturalis.* — (p^5), **causa voluntaria,** see *causa naturalis.* — **ad remotionem causae sequitur remotio effectus seu remota causa removetur effectus,** *when the cause is removed, so also is the effect.* Cf. PP. Q. 2. Art. 3 c; PP. Q. 76. Art. 2 ob. 2; PS. Q. 75. Art. 1 c; PS. Q. 85. Art. 5 ob. 2; PS. Q. 112. Art. 3 ob. 2; C. G. 1. 13; C. G. 2. 25; Pot. 5. 8 a. — **Augmentata causa augmentatur effectus** (PS. Q. 19. Art. 8 ob. 2), **seu crescente causa crescit effectus** (4 Sent. 43. 1. 5 ob. 5), **seu multiplicata causa multiplicatur effectus** (PS. Q. 73. Art. 6 a), *if the cause is strengthened* or *increased, so also is the effect.* — **Causa est potior causato seu effectu** (PP. Q. 60. Art. 4 ob. 2; C. G. 3. 120), **seu, semper in causa est aliquid nobilius quam in causato** (1 Sent. 2. 1. 1 ad 1), *the cause is always more excellent than its effect.* — **Causa per se est prior ea, quae est per accidens** (C. G. 3. 15), *the cause active of itself* and *according to its nature is prior to that which is active because of something else.* Cf. 8 Phys. 9 m. — **Causa, quae per se semper est potior ea, quae est per aliud** (PT. Q. 36. Art. 4 ob. 1), **seu, semper causa, quae est per se, potior seu prior est ea, quae est per aliud seu alterum** (PT. Q. 19. Art. 3 c; 8 Phys. 9 m), the translation of the Aristotelian passage, τὸ γὰρ αὐτὸ καθ' αὑτὸ ὂν αἴτιον ἀεὶ πρότερον τοῦ καθ' ἕτερον (Phys. 8. 5. 257. a 30 f.), *the cause active through itself* or *by virtue of itself is prior to that which is active by virtue of something else.* — **Causis debent proportionaliter respondere effectus,** see *effectus.* — **Cessante causa cessat effectus** (PP. Q. 96. Art. 3 ob. 3), **seu deficiente causa necesse est et effectum dificere** (2 Gener. 10 c), *if the cause ceases, so also does the effect.* — **Contingit aliquid unum commune habere plures causas, secundum quod convenit diversis,** see *effectus.* — **Contingit unius effectus accipi quasi plures causas in diversis,** see *effectus.* — **Crescente causa crescit effectus,** see *effectus.* — **Deficiente causa necesse est effectum deficere,** see above. — **Diversorum diversi sunt effectus,** see *effectus.* — **Effectus assimilatur suae causae,** see *effectus.* — **Effectus deficiens non procedit nisi a causa deficiente,** see *effectus.* — **Effectus magis denominatur a causa proxima, quam a causa remota,** see *effectus.* — **Effectus non potest extendi ultra suam causam,** see *effectus.* — **effectus suis causis proportionaliter respondent,** see *effectus.* — **Idem non est causa sui ipsius** (PS. Q. 75. Art. 2 ob. 2), **seu, nihil est causa sui ipsius** (PS. Q. 20. Art. 3 ob. 3), *nothing can bring forth itself.* Cf. PP. Q. 2. Art. 3 c; C. G. 1. 18. Cf. also Aristotle's *Metaphysics* 1. 3. 984 a. 21. ff. — **Manente causa manet seu non tollitur effectus** (PS. Q. 103. Art. 3 ob. 3; SS. Q. 20. Art. 2 ob. 1), *as long as the cause remains active, so also does its effect.* — **multiplicata causa multiplicatur effectus,** see above. — **Nihil est causa sui ipsius,** see above. — **Non potest esse nisi una causa unius effectus in omnibus** (2 Anal. 19 b), *there can be but one cause for one effect in all things.* — **Omne causatum convertitur in suam causam per desiderium** (Nom. 4. 2), *every thing caused turns to its cause through a desire for it.* Cf. *effectus.* — **Omnis causa per accidens reducitur ad causam per se** (C. G. 3. 10), *every cause active for the sake of something else is to be traced to a cause which is active of itself and according to its own nature.* — **Omnis effectus est posterior sua causa,** see *effectus.* — **Omnis effectus in sua causa aliqualiter praeexsistit similitudo,** see *effectus.* — **Posita causa ponitur effectus** (PP. Q. 14. Art. 8 ob. 2; PP. Q. 63. Art. 2 ob. 3; C. G. 3. 94), **seu, posita causa sufficienti ponitur effectus** (PP. Q. 46. Art. 1 ob. 9; PP. Q. 115. Art. 6 ob. 1; C. G. 2. 35; Mal. 1. 3 ob. 8), **seu posita causa sufficienti necesse est effectum poni** (C. G. 2. 32; 6 Met. 3 a; 1 Perih. 14 f.), **seu posita causa sufficienti nihil aliud requiritur ad effectum inducendum seu nihil aliud videtur esse necessarium ad effectum** (PT. Q. 49. Art. 1 ob. 4; PT. Q. 61. Art. 1 ob. 3), *with the establishment of the sufficient cause the effect is equally established,* or, *besides the establishment of the sufficient cause nothing else seems to be necessary for producing the effect* provided that (1) by cause is understood *causa actualis* or *in actu* (see above), see also 2 Phys. 6 f., (2), this cause represents a *causa naturalis* (see above), see also PP. Q. 115. Art. 6 c; PS. Q. 75. Art. 1 ad 2; C. G. 2. 35, and (3) one keeps in mind that effect which is directly inclined to the cause according to nature; causa sufficiens statim producit effectum suum, ad quem ordinatur immediate, non autem effectum, ad quem ordinatur mediante alio, quantumcumque sit sufficiens; sicut calor, quantumcumque sit intensus, non statim in primo instanti causat calorem, sed statim incipit movere ad calorem, quia calor est effectus eius mediante motu, 4 Sent. 43. 1. 2. 1 ad 1. — **Quanto aliqua causa est altior, tanto ad plura se extendit eius causalitas** (Nom. 4. 2), or, **quanto aliqua causa est superior, tanto ad plura se extendit in causando** (PP. Q. 65. Art. 3 c), or, **quanto est causa superior, tanto eius virtus ad plura se extendit,** (PS. Q. 2. Art. 5 ob. 3), or **quanto fuerit causa universalior, tanto ad plura sa extendit et efficacius producit** (C. G. 2. 98), *the higher a cause stands in the rank of causes, the greater is its sphere of action* and *the more effective is its strength.* Cf. 2 Cael. 13 a. — **quidquid est causa causae, est causa causati** (Mal. 3. 1 ob. 4), or, **quidquid est causa causae, oportet esse causam effectus** (Verit. 6. 2 c), *whatever is a cause of another cause is the cause of the effect.* — **Remota causa removetur effectus,** see above, *ad remotionem causae* etc. — **Semper causa, quae est per se, potior seu prior est ea, quae est per aliud seu alterum,** see above: *causa quae est per se* etc. — **Semper in causa est aliquid nobilius, quam in causato,** see above: *causa est prior* etc. — **Ubi est eadem causa, et idem effectus** (PP. Q. 16. Art. 8 ob. 4), *where the cause is the same, the effect also*

is the same. — (3), de causis caeremonialium praeceptorum, PS. Q. 102 pr. — Kinds of *causa* in this sense are: (a), **causa allegorica, causa anagogica,** and **causa moralis,** *the allegorical the anagogical* or *mystical,* and *the moral cause.* Habuit, . . ., causam mysticam triplicem: unam allegoricam ad significandam quietem Christi in sepulcro; aliam moralem ad significandam requiem humanae mentis a peccatis et ab omnibus aliis rebus, in quibus requiem non invenit, nisi in Deo, in quo solo est quies; tertiam anagogicam ad significandam aeternam requiem, qua sancti in gloria quiescent, 3 Sent. 37. 1. 5. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 3 c. — (b), **causa anagogica,** see *causa allegorica.* — (c), **causa congruentiae,** *the cause of propriety.* Assignat causam congruentiae ex utilitate nostra, 3 Sent. 20 div. — (d), **causa conveniens seu rationabilis,** *the fitting* or *reasonable cause.* Videtur quod sacramentorum veteris legis conveniens causa esse non possit, PS. Q. 102. Art. 5 ob. 1. Cf. PS. Q. 68. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 3 a; SS. Q. 43. Art. 7; SS. Q. 99. Art. 4; et passim. — (e), **causa figuralis seu mystica** and **causa litteralis,** *the figurative, the mystic,* and *the literal cause.* Caeremoniae veteris legis duplicem causam habebant: unam scilicet litteralem, secundum quod ordinabantur ad cultum Dei; aliam vero figuralem sive mysticam, secundum quod ordinabantur ad figurandum Christum, . . ., causa vero figuralis est, quia panis significat Christum, PS. Q. 102. Art. 3 c and ad 12. Cf. PS. Q. 102. Art. 2 (quater). — (f), **causa litteralis,** see *causa figuralis.* — (g), **causa moralis,** see *causa allegorica.* — (h), **causa mystica,** see *causa figuralis.*— (i), **causa rationabilis,** see *causa conveniens.* **Liber (liberum) est, qui (quod) sui causa est,** see *liber.* — (4), Kinds of *causa* in this sense are: (a), **causa apparentiae,** and **causa exsistentiae,** *the cause of appearance* and *the cause of being* or *the apparent* and *the real cause.* Cf. Fall. 2. — (b), **causa cogens** and **causa sufficiens,** *the compelling cause* (see *causa cogens* under 2) and *the sufficient cause* (see *causa sufficiens* under 2). Ex hoc ipso quod aliquis habet malam opinionem de alio absque sufficienti causa, iniuriatur ei, et contemnit ipsum. nullus autem debet alium contemnere vel nocumentum quodcumque inferre absque causa cogente, SS. Q. 60. Art. 4 c. — (c), **causa consequentiae,** *the cause of necessary sequence.* Sed quod dicit, ideo praescire Deum aliqua, quia sunt futura, intelligendum est secundum causam consequentiae, non secundum causam essendi, PP. Q. 14. Art. 8 ad 1. — (d), **causa exsistentiae,** see *causa apparentiae.* — (e), **causa sufficiens,** see *causa cogens.* — (5), accipere personam differt contra accipere causam; accipere enim causam est iudicium formare ex aliquo, quod facit ad causam, Quodl. 10. 6. 12 c. — (6), videtur, quod in tali causa non sit procedendum per testes, 4 Sent. 41. 1. 5. 3 ob. 1. On **forum causarum,** see *forum* under 1; on **genus causarum,** see *genus* under 2. — Kinds of *causa* in this sense are: (a), **causa affinitatis,** *the cause of affinity.* Sed causa affinitatis fuit matrimonium, quod cessat post mortem viri, quia tunc solvitur mulier a lege viri, (ob. 1), . . ., consanguinitas non est maxima causa affinitatis sed coniunctio ad consanguineum, non solum quae est, sed quae fuit. propter hoc ratio non sequitur, PTS. Q. 55. Art. 2 ad 2. Cf. PTS. Q. 55 pr.; PTS. Q. 55. Art. 3; PTS. Q. 55. Art. 4 (bis); PTS. Q. 55. Art. 5 (ter); et passim. — (b), **causa contentiosa,** *the disputed case* or *the contested legal case.* Cf. PTS. Q. 22. Art. 1; 4 Sent. 18. 2. 2. 1 ad 2. — (c), **causa divortii,** *a case of divorce.* PTS. Q. 62. Art. 4 deals with the question, *utrum vir et uxor in causa divortii debeant ad paria iudicari.* — (d), **causa favorabilis,** *the favorable legal case.* Nisi forte in causis favorabilibus, sicut est causa libertatis et huiusmodi, SS. Q. 70. Art. 2 ad 2. — (e), **causa libertatis,** *the case dealing with the status of freedom.* Cf. SS. Q. 70. Art. 2 ad 2. — (f), **causa matrimonii,** *the matrimonial case.* Sacramentorum prima causa est divina virtus quae in eis operatur salutem; sed causae secundae, sive instrumentales, sunt materiales operationes, ex divina institutione habentes efficaciam, et sic consensus in matrimonio est causa, PTS. Q. 45. Art. 1 ad 1. Cf. PTS. Q. 45. Art. 5; PTS. Q. 48. Art. 1; PTS. Q. 48. Art. 2; PTS. Q. 49. Art. 3; PTS. Q. 50. Art. 1; 4 Sent. 41. 1. 5. 2 ob. 2; et passim. — (g), **causa sanguinis,** *the case concerning life* and *death.* Quod autem aliquis non velit aliquod peccatum committere, ut mortem corporalem evadat, cuius periculum in causa sanguinis imminet reo, est perfectae virtutis, . . ., et ideo si reus in causa sanguinis corrumpat adversarium suum, peccat quidem inducendo eum ad illicitum, SS. Q. 69. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 70. Art. 1 (bis); PTS. Q. 39. Art. 4. — (h), **causa separationis matrimonii,** *the case of matrimonial separation.* Ergo in causa separationis matrimonii non agitur per viam accusationis, PTS. Q. 55. Art. 10 ob. 2. Cf. 4 Sent. 41. 1. 5. 2 ob. 2.

causālis, e, *adj., causal, causative.* In omnibus locutionibus in quibus dicitur aliquis per aliquem operari, praepositio designat in causali aliquam causam seu principium illius actus, PP. Q. 36. Art. 3 c; ex verbis Augustini de huiusmodi rationibus seminalibus loquentis satis accipi potest quod ipsae rationes seminales sunt etiam rationes causales, sicut et semen est quaedam causa, . . ., sed tamen rationes ideales possunt dici "causales," non autem proprie loquendo "seminales," quia semen non est principium separatum, PP. Q. 115. Art. 2 ad 4; ut cum scilicet causale, cui adiungitur, est causa actionis, secundum quod exit ab agente, . . . aliquando vero causale est causa actionis secundum quod terminatur ad factum, Hebr. 1. 1. Cf. PP. Q. 90. Art. 4 (bis); PP. Q. 91. Art. 2 (quater); PP. Q. 91. Art. 4; PP. Q. 92. Art. 4 (ter); PP. Q. 103. Art. 6; PP. Q. 116. Art. 1; et passim. On **dictio causalis,** see *dictio* under 2; on **esse causale,** see *esse;* on **perfectio causalis,** see *perfectio* under 2; on **ratio causalis,** see *ratio* under 11. — **causāliter,** *adv., after the manner* or *in the sense of the effective cause, causally, according to cause,* a synonym of **secundum causam** (cf. Pot. 7. 9 ad 4). Causaliter tunc dictum est produxisse terram herbam et lignum, id est, producendi accepisse virtutem, . . ., ante ergo quam orirentur super terram, factae sunt causaliter in terra. confirmatur autem hoc etiam ratione; quia in illis primis diebus condidit Deus creaturam originaliter vel causaliter, . . ., non ergo in tertia die productae sunt plantae in actu, sed causaliter tantum, PP. Q. 69. Art. 2 c; quaedam vero praeextiterunt in operibus sex dierum non solum materialiter, sed etiam causaliter; sicut individua quae nunc generantur, praecesserunt in primis individuis suarum specierum, . . ., animalia etiam quaedam secundum novam speciem aliquando exoriuntur ex commixtione animalium diversorum secundum speciem, sicut cum ex asino et equa generatur mulus; et haec etiam praecesserunt causaliter in operibus sex dierum, PP. Q. 73. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 13. Art. 6 (ter); PP. Q. 83. Art. 1; PS. Q. 29. Art. 5; PS. Q. 79. Art. 1; PT. Q. 49. Art. 1; Pot. 7. 9 ad 4; et passim. On **appropriare causaliter,** see *appropriare* under 2; on **dicere causaliter,** see *dicere* under 3; on **intellegere causaliter,** see *intellegere* under 3; on **ponere causaliter,** see *ponere* under 2; on **praedicare causaliter,** see *praedicare* under 2; on **tenere causaliter,** see *tenere* under 7.

causālitas, ātis, *f.,* (1) *causality, character, that existing relation of a thing according to which it is the cause of something,* (2) *cause,* synonym of *causa* — (1), bonum autem, cum habeat rationem appetibilis, importat habitudinem causae finalis; cuius causalitas prima est; quia agens non agit nisi propter finem, et ab agente materia movetur ad formam; unde dicitur quod finis est causa causarum, PP. Q. 5. Art. 2 ad 1; alius discursus est secundum causalitatem; sicut cum per principia pervenimus in cognitionem conclusionum, PP. Q. 14. Art. 7 c; cum enim omne agens agat propter finem, tantum se extendit ordinatio effectuum in finem quantum se extendit causalitas primi agentis, PP. Q. 22. Art. 2 c; ad quae pertingit sua causalitas, C. G. 1. 65; sic remanet causalitas in causa prima, C. G. 1. 68; causalitas alicuius causae, C. G. 3. 49; secundum rationem causalitatis, 1 Sent. 8. 1. 3 ad 2. On **modus causalitatis,** see *modus* under 3; on **via causalitatis**

seu per causalitatem, see *via* under 3. Cf. PP. Q. 5. Art. 2 (quater); PP. Q. 13. Art. 10; PP. Q. 22. Art. 3; PP. Q. 45. Art. 6 (quinquies); PP. Q. 45. Art. 7; et passim. — (2), sed ex effectibus divinis divinam naturam non possumus cognoscere secundum quod in se est, ut sciamus de ea quid est, sed per modum eminentiae et causalitatis et negationis, PP. Q. 13. Art. 8 ad 2; quantum ad universalem causalitatem, PP. Q. 14. Art. 6 c; de causalitate resurrectionis Christi, PT. Q. 56 pr.; causalitates enim entis absolute reducuntur in primam causam universalem, causalitas vero aliorum, quae ad esse superadduntur vel quibus esse specificatur, pertinet ad causas secundas, Pot. 3. 1 c.

causāliter, *adv.*, see *causalis.*

causātivus, a, um, *adj.*, *causing, effecting, bringing forth, causative.* Ratio vero practica est non solum apprehensiva, sed etiam causativa, SS. Q. 83. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 43. Art. 2; PT. Q. 62. Art. 4 ob. 1 and ob. 2.

causo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to cause, effect, bring forth an effect.* In causando autem primo invenitur bonum et finis, qui movet efficientem, PP. Q. 5. Art. 4 c; creare est proprie causare sive producere esse rerum, PP. Q. 45. Art. 6 c; esse autem est causatum primum, C. G. 2. 21; propter hoc enim dicitur aliquid causatum, quod habet causam sui esse, 2 Anal. 7 b. Cf. PP. Q. 77. Art. 6 (bis); PP. Q. 97. Art. 4 (ter); SS. Q. 38. Art. 2; SS. Q. 54. Art. 3 (bis); SS. Q. 76. Art. 4; PT. Q. 68. Art. 7; PTS. Q. 5. Art. 1; et passim. — Kinds of *causare* are: (a), **causare efficienter**, *to bring forth something in the way of the efficient cause.* Secundum hoc passio Christi efficienter causat salutem humanam, PT. Q. 48. Art. 6 c. — (b), **causare per accidens** and **causare per se**, *to bring forth something by virtue of something else*, and *by virtue of itself* or *according to its own nature.* Spes per se causat delectationem, sed per accidens est ut causet tristitiam, PS. Q. 40. Art. 8 ad 2. Cf. PP. Q. 49. Art. 1 (bis); PP. Q. 49. Art. 2; C. G. 3. 21. — (c), **causare per se**, see *causare per accidens.* On **ignorantia causans**, see *ignorantia* under 1; on **prius in causando**, see *prior* under 1.— **Causa est prior causato**, see *causa* under 2. **Omne causatum convertitur in suam causam per desiderium**, see *causa* under 2. **Quidquid est causa causae, est causa causati**, see *causa* under 2. **Quod est primum in causando, ultimum est in causato** (PP. Q. 5. Art. 4 c), *whatever is the first in the sphere of action is the last in the sphere of the effect.* **Semper in causa est aliquid nobilius, quam in causato**, see *causa* under 2.

cautēla, ae, *f.*, *caution, precaution.* Ideo cum de Trinitate loquimur' cum cautela et modestia est agendum, PP. Q. 31. Art. 2 c; quae est in leone, ad actus magnanimitatis, et eius quae est in vulpe ad actus cautelae et sic de aliis, PP. Q. 55. Art. 3 ad 3; sed in praeceptis veteris legis parva cautela circa deposita adhibetur, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 5. Cf. PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 9; SS. Q. 32. Art. 10, in quot.; SS. Q. 43. Art. 6; SS. Q. 65. Art. 3; SS. Q. 70. Art. 3; SS. Q. 89. Art. 2; PTS. Q. 12. Art. 2; et passim.

cautio, ōnis, *f.*, *wariness, precaution, caution, heedfulness, circumspection.* Memoria, intelligentia, et providentia, similiter etiam cautio et docilitas, et alia huiusmodi, non sunt virtutes diversae a prudentia, PS. Q. 57. Art. 6 ad 4; sicut Tullius sub providentia includit cautionem et circumspectionem, sub intelligentia autem rationem, docilitatem et solertiam, SS. Q. 48. Art. 1 ad 1; nisi propter difficultatem accedendi ad ipsum absolveretur ab episcopo, vel a sacerdote proprio, praestita iuratoria cautione quod parebit mandato illius iudicis qui sententiam tulit, PTS. Q. 24. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 57. Art. 6; PS. Q. 59. Art. 3; PS. Q. 94. Art. 4; SS. Q. 48. Art. 1 (quater); SS. Q. 49. Art. 8 (noviens); PT. Q. 15. Art. 6; PTS. Q. 2. Art. 4; et passim.

cautus, a, um, *adj.*, *careful, circumspect, cautious*, as an adjective found in the S.T., usually in the comparative degree. Dicitur tamen Deus plus gaudere de poenitente quam de innocente, quia plerumque poenitentes cautiores, humiliores, et ferventiores resurgunt, PP. Q. 20. Art. 4 ad 4; quandoque quidem etiam ipsorum qui peccant, cum scilicet post peccatum humiliores et cautiores resurgunt, PS. Q. 87. Art. 2 ad 1; quaerunt autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati, cum invenerint, SS. Q. 11. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 89. Art. 2; PT. Q. 89. Art. 2; PTS. Q. 10. Art. 4. — **cautē**, *adv.*, *cautiously.* In qua si minus perite aut parum caute forte aliquid positum est, SS. Q. 11. Art. 2 ad 3; sed caute prosequi ea quae pertinent ad curam carnis, quod videtur ad prudentiam carnis pertinere, diminuit peccatum, SS. Q. 55. Art. 2 ob. 3; fortitudo, secundum quod distinguitur a patientia et perseverantia, est circa maxima pericula, in quibus est cautius agendum, SS. Q. 140. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 186. Art. 9 (bis); PT. Q. 83. Art. 6.

caveo, ēre, cāvi, cautum, 3, *v. n.* and *a.*, *to be on one's guard, take heed, beware, guard against, avoid*, (1) with *in* and *acc.*, (2) with *a* or *ab* and *abl.*, (3) with *de* and *abl.*, (4) with simple *abl.*, (5) with *ut* (*ne*) and *subj.*, (6) with *inf.*, (7) as *act.* with the *acc.* of person or thing, and in *pass.*—(1), cavere in futurum non est actus iustitiae, sed magis prudentiae, PTS. Q. 12. Art. 2 ob. 3.—(2), qui sibi a peccatis non cavent, SS. Q. 43. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 49. Art. 8 (bis); SS. Q. 114. Art. 1, in quot.—(3), de futuris cavet, PTS. Q. 12. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 80. Art. 4; PT. Q. 87. Art. 1.—(4), ut caveat periculo animae eius, PTS. Q. 62. Art. 6 ad 4. Cf. PTS. Q. 11. Art. 4.—(5), ut caveamus ne frater deterior efficiatur, SS. Q. 33. Art. 7 a. Cf. SS. Q. 75. Art. 4; SS. Q. 96. Art. 4 (bis); SS. Q. 168. Art. 2, in quot.; et passim.—(6), corruptionem addere caveat, PT. Q. 54. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 25. Art. 9 (bis); SS. Q. 132. Art. 1, in quot.; PT. Q. 80. Art. 4.—(7), duos errores oppositos cavere, PP. Q. 31. Art. 2 ad 2; quod etiam malum futurum caveat, PS. Q. 59. Art. 3 c; ad cavendum nocumentum, PS. Q. 95. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 101. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 11; SS. Q. 49. Art. 8 (ter); PT. Q. 2. Art. 4; et passim.

caverna, ae, *f.*, *a cavern, cavity, hole, grotto.* Item columba in cavernis petrae nidificat, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4.

cavo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to make hollow, hollow out.* Sicut nec quaelibet gutta cavat lapidem, PS. Q. 52. Art. 3 c; reducit eam in actum, sicut etiam in multis guttis cavantibus lapidem, SS. Q. 24. Art. 6 ad 2.

cēdo, ere, cessī, cessum, 3, *v. n.* and *a.*, (1) *to happen, result, turn out,* (2) *concede, yield to, submit to.*—(1), sed tamen sunt de intentione naturae universalis in quantum defectus unius cedit in bonum alterius, PP. Q. 22. Art. 2 ad 2; sed bonus actus hominis vel malus non cedit in aliquem profectum vel damnum ipsius Dei, PS. Q. 21. Art. 4 ob. 1; hoc nullo modo permitti debet: cederet enim hoc in scandalum et in periculum fidei, SS. Q. 10. Art. 10 c. Cf. PP. Q. 22. Art. 2; PS. Q. 21. Art. 4; PP. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 87. Art. 7; SS. Q. 83. Art. 8; et passim. — (2), si enim non resisteret, sed cederet consentiendo, non sequeretur dolor, sed delectatio, PS. Q. 36. Art. 4 c; etiam homo iuri suo debet cedere, PS. Q. 96. Art. 4 c; ex quo sequitur quod non cedat passioni corporale iam imminenti, SS. Q. 123. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 74. Art. 7 ad 2; PS. Q. 100. Art. 11; PS. Q. 124. Art. 2; SS. Q. 132. Art. 5; SS. Q. 138. Art. 1 (passim); et passim.

cedrinus, a, um, *adj.*, *of cedar-wood, cedar.* Adiungebatur etiam in combustione lignum cedrinum, hyssopus, coccusque bis tinctus, (ad 5), . . ., et lignum cedrinum, et vermiculum, et hyssopum, hoc modo ut filo coccineo ligarentur passer et hyssopus simul cum ligno cedrino, . . ., hic autem passer vivus simul, cum ligno cedrino, et cocco, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7.

cedrus, i, *f.*, *the cedar, juniper-tree.* Igni enim apponebatur cedrus, significans terram propter sui terrestreitatem, . . ., adduntur autem tria, scilicet cedrus, quod significat altitudinem spei vel contemplationis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5.

Celantia, ae, *f.*, *Celantia*, a matron to whom St. Jerome addresses a letter on the dangers arising from flattery. Et ideo dicit in Epist. ad Celant., 17, col. 1212, t. 1, Hieronymus quod nihil est quod tam facile corrumpat mentes hominum quam adulatio, SS. Q. 115. Art. 2 ob. 1.

celātio, ōnis, *f.*, *a seal, secret*, any instrumentality that keeps something close, secret, or unknown, as the seal of confession. Sed celatio confessionis in aliquo casu contra charitatem militaret, (ob. 1), . . ., sed celatio confessionis est introducta ex statuto Ecclesiae tantum, (ob. 2), . . ., et praeter hoc sunt aliae utilitates huius celationis, PTS. Q. 11. Art. 1 c; sed celatio confessionis est instituta propter bonum totius Ecclesiae, PTS. Q. 11. Art. 4 ob. 2. — **celatio confessionis**, *the seal of confession*, synonym of *sigillum confessionis*. See above.

celeber, ebris, ebre, *adj.*, *distinguished, celebrated, famous*, honored by a great assembly, procession, train etc. Et sic bonum non invenitur in eo cuius fama celebris habetur, PS. Q. 2. Art. 3 ad 2; quaedam sanctae feminae tempore persecutionis, ut insectatores suae pudicitiae devitarent. . . ., earum martyria in catholica Ecclesia veneratione celeberrima frequentantur, SS. Q. 124. Art. 1 ob. 2; ita etiam ad eius humilitatem pertinuit quod in loco tam celebri confusionem pati non recusavit, PT. Q. 46. Art. 10 ad 1. — **celebriter**, *adv.*, *frequently*. Sed ecclesia vel altare opere humano consecratur, sicut et calix et ministri, et alia huiusmodi; horum autem consecrationes non recoluntur celebriter in Ecclesia, PT. Q. 83. Art. 3 ob. 4.

celebrātio, ōnis, *f.*, *the act, process, time* or *means of celebrating, celebration, something performed with solemn rites*. Quamvis tamen esset domi habita propter primam desponsationis fidem, nondum tamen intervenerat solemnis celebratio nuptiarum, PT. Q. 29. Art. 2 ad 3; non enim solemnitas nuptialis adhibetur nisi in celebratione matrimonii, SS. Q. 88. Art. 7 c; sed contra, nullus ordo datur nisi in missae celebratione, PTS. Q. 40. Art. 2 ob. 3; sed in illis temporibus non interdicitur celebratio aliorum sacramentorum. ergo nec celebratio matrimonii, PTS. Q. 64. Art. 10 ob. 1. Cf. PS. Q. 107. Art. 4, in quot.; PS. Q. 102. Art. 2 (bis); PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 93. Art. 1; SS. Q. 100. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 9; PT. Q. 72. Art. 4; PT. Q. 74. Art. 4 (bis); et passim.

celebritas, ātis, *f.*, (1) *the act of celebrating, celebration*, synonym of *celebratio*, (2) *celebrity, fame, renown*.—(1), puta in consecratione templi vel altaris, vel aliorum huiusmodi, aut etiam in ipsa celebritate solemnitatum, PS. Q. 108. Art. 2 ad 2; unde talis celebritas non est totaliter reprobanda, PT. Q. 27. Art. 2 ad 3; si vero incoepta consecratione, hoc acciderit, puta consecrato corpore ante consecrationem sanguinis, vel etiam consecrato utroque, debet missae celebritas per alium expleri, PT. Q. 83. Art. 6 ad 1. —(2), Boetius ponit quinque ad beatitudinem pertinentia in III De consolat., prosa X, col. 764. t. 1, quae sunt haec: . . ., celebritas, quam promittit fama, (ob. 7), . . ., celebritas, inquantum bonum unius est in notitia multorum, PTS. Q. 95. Art. 5 ad 7.

celebriter, *adv.*, see *celeber*.

celēbro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to celebrate, solemnize, carry out* or *perform in a formal manner*. Quae pertineant vel ad sanctificationem alicuius templi vel vasorum, vel etiam ad aliquam solemnitatem celebrandam, PS. Q. 108. Art. 2 ob. 2; celebrantibus etiam divinas laudes in ecclesiastico officio et processiones facientibus aliquid datur, SS. Q. 100. Art. 3 ob. 2; unde et post Pentecosten post receptionem Spiritus Sancti ieiunium celebrat Ecclesia, SS. Q. 189. Art. 1 ad 4. Cf. PT. Q. 29. Art. 2; PT. Q. 33. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 9 (quater); PT. Q. 83. Art. 3 (quater); PTS. Q. 62. Art. 6 ob. 5; et passim. — **celebrare missam**, *to celebrate mass*. Sicut diacono non licet missam celebrare quia non habet ordinem sacerdotalem, . . ., sicut diacono non potest committi ut celebrat missam, nisi fiat sacerdos, SS. Q. 187. Art. 1 c; unde et in satisfactionem aliquibus iniungitur quod pro se missas faciant celebrari, PT. Q. 79. Art. 5 ob. 3. Cf. PT. Q. 80. Art. 6; PT. Q. 82. Art. 6; PT. Q. 82. Art. 7; PT. Q. 83. Art. 2 (passim); PT. Q. 83. Art. 3 (passim); et passim.

celeritas, ātis, *f.*, *celerity, speed, swiftness, quickness*. Par celeritas in verbis Augustini est intelligenda quantum ad hoc quod est imperceptibilis excessus unius respectu alterius, PTS. Q. 84. Art. 3 ad 4; et hoc est quod dicit Augustinus, ibidem, quod mira celeritate cernentur, PTS. Q. 87. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 89. Art. 7, in quot.; SS. Q. 106. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 69. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 84. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 88. Art. 2, in quot.

celerrimē, *adv.*, *quickly*. De quattuor virtutibus unde omnia officia manant, quod qui acutissime et celerrime potest et videre verum, et explicare rationem, is prudentissimus et sapientissimus rite haberi solet, SS. Q. 181. Art. 2 c, in quot.

cellārium, ii, *n.*, *pantry, cellar*. Arguit philosophos qui vulgo appellantur Bactroperitae, quod contemptores saeculi, et omnia pro nihilo ducentes, cellarium secum vehebant, SS. Q. 188. Art. 7 ob. 5, in quot.; sed hoc esset ad irrisionem sacramenti, si sacerdos vellet consecrare totum panem qui venditur in foro, et totum vinum quod in cellario, PT. Q. 74. Art. 2 ob. 2.

cellula, ae, *f.*, *a small room* or *space* used figuratively here for the womb of the Virgin Mary. Quod angeli noverint futuram incarnationem ambigere non oportet. latuit autem eos investigabilis Domini conceptio atque modus, qualiter totus in genitore, totus manebat in omnibus, nec non et in virginea cellula, PT. Q. 30. Art. 2, in quot.

cēlo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to conceal, to keep secret*. Sed veritatem celando aliquis a testificando abstinet, SS. Q. 70. Art. 1 ob. 1; quando non potest peccatum aliqua tergiversatione celari, PT. Q. 82. Art. 9 ad 3; utrum in quolibet casu teneatur homo celare ea quae sub sigillo confessionis habet, PTS. Q. 11 pr.; sed aliquando aliquis peccatum celans incurrit propriae conscientiae damnum, (ob. 3), . . ., quod praeceptum de confessione celanda consequitur ipsum sacramentum, PTS. Q. 11. Art. 1 ad 2. Cf. PTS. Q. 11. Art. 2 (bis); PTS. Q. 11. Art. 3 (passim); PTS. Q. 11. Art. 5 (passim); PTS. Q. 11. Art. 11; et passim.

celsitūdo, inis, *f.*, *celsitude, loftiness, altitude, height, exaltation, dignity*. Repromisit autem celsitudinem honoris et abundantiam divitiarum, PS. Q. 108. Art. 3 ad 4; contumelia non ordinatur ad finem superbiae, qui est celsitudo, SS. Q. 72. Art. 4 ad 1; et ideo Dominus, ut impedimentum salutis auferret, exteriorem celsitudinem contemnendum monstravit per humilitatis exempla, SS. Q. 161. Art. 5 ad 4; quia celsitudo quam superbus inordinate appetit, secundum suam rationem non habet maximam repugnantiam ad bonum virtutis, SS. Q. 162. Art. 6 c; quantum autem ad secundum, scilicet ad celsitudinem gradus, appetere episcopatum est praesumptuosum, . . ., verum quia, prout est episcopalis actus, habet annexam gradus celsitudinem, SS. Q. 185. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 94. Art. 2, in quot.; SS. Q. 161. Art. 5; SS. Q. 162. Art. 1 (bis); SS. Q. 181. Art. 4; PT. Q. 36. Art. 2; PT. Q. 52. Art. 2.

Celsus, i, *m.*, *Celsus, Iuventus*, son of the jurist Celsus and one of the conspirators against Domitian. His *Digestorum libri* XXXIX are arranged in agreement with Hadrian's code of laws. Dicit enim Celsus iurisconsultus, lib. I, ff., De iust. et iure, quod ius est ars boni et aequi, SS. Q. 57. Art. 1 ob. 1.

celsus, a, um, *adj.*, *extending upward, high, lofty*. Quanto quisque est celsior, tanto est et in his spiritualibus scilicet operibus, potentior, SS. Q. 187. Art. 1, in quot.; praedestinata est ista humanae naturae tanta et tam celsa et summa subvectio, ut quo attolleretur altius non haberet, PT. Q. 24. Art. 2, in quot.

Celtae, ārum, *m.*, *the Celts*, a great parent-stock of people in the north of Europe. Sicut Philosophus dicit in III Ethic., cap. VII, circa med., quod Celtae propter stultitiam nihil timeret, SS. Q. 126. Art. 1, in quot.

cēnseo, ēre, ui, cēnsum, 2, *v. a.*, (1) *to deem, consider, think,* (2) *to allow, maintain, approve,* (3) *to incorporate,* (4) *to enroll.*—(1), si quis tali ordinationi pertinaciter repugnaret, haereticus censeretur, SS. Q. 11. Art. 2 ad 3; aut etiam per similitudines corporales, ut Balthasar non est talis censendus propheta, nisi illuminetur eius mens ad iudicandum, SS. Q. 173. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 2. Art. 4, in quot.; SS. Q. 84. Art. 1, in quot.; PT. Q. 83. Art. 3.—(2), ferri candentis vel aquae ferventis examinatione confessionem extorqueri a quolibet, sacri non censent canones, SS. Q. 95. Art. 8, in quot. Cf. PT. Q. 80. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 66. Art. 4 ob. 5, in quot.—(3), ratam, id est, per quam visceribus Christi censeamur, PT. Q. 83. Art. 4, in quot.—(4), propter quod et simul censentur in Bethlehem, ut de una videlicet stirpe generati, PT. Q. 31. Art. 2, in quot.

censūra, ae, *f., severity.* Significatur homo qui non habet aliquod velamen taciturnitatis, et qui non constringitur aliqua censura disciplinae, PS. Q. 102. Art. 5, in quot.; quod iustitia censuram tenet, liberalitas bonitatem, SS. Q. 117. Art. 6, in quot.

census, ūs, *m., a census, riches, property, rating, wealth.* Et ideo rationabiliter bonum corporis praefertur bonis exterioribus, quae per censum significantur, PS. Q. 2. Art. 5 ad 1; ut certis temporibus certas oblationes faciat, quod tamen habet rationem census, SS. Q. 86. Art. 1 c; eo tempore dignatus est incarnari, quo mox natus censui Caesaris adscriberetur, atque ob nostri liberationem ipse servitio subderetur, PT. Q. 35. Art. 8 in quot.; ut dicit Gregorius, lib. X, Moral., cap. XXX, col. 948, t. 1, affectus in crimine est, non census, PTS. Q. 40. Art. 3, in quot.

centēnārius, a, um, *adj., consisting of a hundred, centenarian.* Scilicet denarii, centenarii, millenarii ut Dionysius ibidem dicit, PP. Q. 112. Art. 4 ad 2; quia numerus millenarius designat universitatem magis quam centenarius, PTS. Q. 77. Art. 1 ad 4; sed non similiter, excedit sexagenarius tricenarium, et centenarius sexagenarium, neque secundum arithmeticam proportionem, quia sexagenarius excedit tricenarium in triginta, . . ., et centenarius sexagenarium in quadraginta, PTS. Q. 96. Art. 4 ob. 3.

centeni, ae, a, *num. adj., a hundred, a hundred each.* Assistentium vero numerus finitus, cum subditur; et decies millies centena millia assistebant ei (in quot.), . . ., decies centena millia, daretur intelligi, . . ., sed quia dicitur; decies millies centena millia, multo plures dicuntur assistentes quam ministrantes, PP. Q. 112. Art. 4 ad 2.

centēsimus, a, um, *num. ordin., a hundredfold.* Sed virginitati debetur maximum praemium, scilicet fructus centesimus, (ob. 2), . . ., quod centesimus fructus attribuitur virginitati, secundum Hieronymum, SS. Q. 152. Art. 5 ad 2; sed eidem merito respondet aureola et fructus centesimus, scilicet virginitati, (ob. 1), . . ., sic enim de fructu Dominus loquitur Matth., XIII, ubi fructum dividit in trigesimum, sexagesimum et centesimum, PTS. Q. 96. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 70. Art. 3 (bis), in quot.; SS. Q. 152. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 96. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 96. Art. 5.

centies, *adv., a hundred times.* Accipietis centies tantum in tempore hoc domos, et fratres, PS. Q. 107. Art. 1 ob. 2, in quot.; medicorum enim est centies infirmum, centies curare, PT. Q. 84. Art. 10 ad 3.

centiloquium, ii, *n., the Centiloquium,* often called καρπός or *Fructus Librorum Suorum,* an astrological work containing a hundred aphorisms by Claudius Ptolemaus, a Greek mathematician, astronomer, and geographer in Upper Egypt in the second century A. D. Sed tamen ut Ptolemaeus dicit in Centiloquio, parum a princ., sapiens dominatur astris, PS. Q. 9. Art. 5 ad 3.

centrum, i, *n., the centre, the middle of a circle.* Quia duae lineae protractae a centro, quanto longius protrahuntur a centro, tanto longius distant ab invicem, PP. Q. 7. Art. 3 c; ut puta quod si centrum cognosceret seipsum, PP. Q. 14. Art. 6 c; secundum autem motum lunae movetur circa centrum secundum fluxum et refluxum, SS. Q. 2. Art. 3 c; sed post resurrectionem, quando lux lunae augebitur secundum rei veritatem, non erit alicubi nox super terram, sed solum in centro terrae, PTS. Q. 91. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 68. Art. 4 (bis); PP. Q. 89. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 6 (bis).

centum, *indecl. num., a hundred.* Sicut centum marchae maius donum est, si dentur pauperi, PP. Q. 20. Art. 4 ad 4; ut puta, si diceremus certum esse quod centum vel mille salventur, non autem quod hi, vel illi, PP. Q. 23. Art. 7 ad 4; si intenderet emere rem valentem centum libras, PS. Q. 19. Art. 8 c; sicut centum librae excedunt quadraginta, SS. Q. 23. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 21. Art. 3; PP. Q. 47. Art. 2 (bis); PP. Q. 63. Art. 7; PP. Q. 112. Art. 4; et passim.

centuplum, i, *n., a hundred-fold, centuple.* Et similiter e converso boni, etsi in hac vita quandoque non habeant corporalia praemia, nunquam tamen deficiunt a spiritualibus etiam in hac vita, secundum illud Matth., XIX, 29, et Marc. X, 30; centuplum accipiet, . . ., etiam in hoc saeculo, PS. Q. 69. Art. 2 ad 2.

centurio, ōnis, *m., a centurion, captain, the commander of a century,* occupying a station below the tribune. Et constituat tribunos et centuriones, et multa accipiat a subditis suis propter commune bonum procurandum, PS. Q. 105. Art. 1 ad 5; quae fecit ut Romanis deliberantibus utrum ad alium locum migrarent, forte eo tempore centurio quidam exclamarit, SS. Q. 95. Art. 3 ad 1; Christus non admirabatur de fide Centurionis ea ratione quod esset magna quantum ad ipsum sed quia erat magna quantum ad alios, PT. Q. 15. Art. 8 ad 2. Cf. SS. Q. 40. Art. 1, in quot.; PT. Q. 15. Art. 8; PT. Q. 72. Art. 10; PT. Q. 75. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 10 (bis); PT. Q. 80. Art. 11 (bis).

Cephas, ae, *Cephas,* a Chaldaic word meaning "rock" and given by Christ to Simon, the son of Jonas, who was thereafter called "Peter". Unde et Hieronymus super epist. ad Titum, cap. 1, v. 6, col. 562, t. 7, dicit: antequam diaboli instinctu studia in religione fierent, et diceretur in populis. ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cephae, etc., SS. Q. 188. Art. 5 ob. 2.

cēra, ae, *f., wax.* Sed figura unitur cerae nullo corpore mediante, PP. Q. 76. Art. 7 ob. 3; sicut imago in cera perficitur per impressionem sigilli, PT. Q. 5. Art. 4 ad 1; oleum et cera ad sepulcrum defunctorum perlata per accidens defuncto prosunt, PTS. Q. 71. Art. 11 ad 1. Cf. PTS. Q. 71. Art. 9.

cerēbrum, i, *n., the brain, the head.* Plato, . . ., posuit diversas animas esse in corpore uno etiam secundum organa distinctas, . . ., dicens, vim nutritivam esse in hepate, concupiscibilem in corde, cognoscitivam in cerebro, PP. Q. 76. Art. 3 c; tum etiam ut frigiditas cerebi temperaret calorem cordis, PP. Q. 91. Art. 3 ad 1; potus autem inebrians habet specialem rationem impediendi usum rationis, inquantum scilicet pertubat cerebrum sua fumositate, SS. Q. 149. Art. 2 ob. 3; ut Rabanus dicit, . . ., statim signatur in cerebro a presbytero cum sacro chrismate, sequente et oratione, PT. Q. 66. Art. 10, in quot. Cf. PP. Q. 99. Art. 1 (ter); PP. Q. 101. Art. 2 (bis); PP. Q. 115. Art. 5 (ter); PTS. Q. 82. Art. 4.

Cerēs, eris, *f., Ceres,* the daughter of Saturn and Ops, goddess of agriculture, especially of the cultivation of corn. Qui quidem cultus caeremonia vocatur, quasi munia, id est, dona Cereris, quae dicebatur dea frugum, PS. Q. 99. Art. 3 c; sine Cerere et Libero friget Venus, id est, per abstinentiam cibi et potus tepescit luxuria, SS. Q. 147. Art. 1, in quot.

cēreus, i, *m., a candle, a wax taper.* Praecepta caeremonialia dicuntur illa quae pertinent ad solemnitates, quasi dicerentur a cereis quae in solemnitatibus accenduntur, (ob. 2), . . ., praesertim cum non multum inveniatur in lege quod in solemnitatibus cerei accenderentur, PS. Q. 101. Art. 1 ad 2; unde et in benedictione cerei paschalis dicitur: O felix culpa quae talem ac tantum meruit

habere Redemptorem, PT. Q. 1. Art. 3 ad 3. Cf. PTS. Q. 37. Art. 5; PTS. Q. 38. Art. 1 (bis).

Cērinthus, i, *m.*, *Cerinthus*, a heretical Jew who came from Egypt into Asia Minor towards the end of the first century and taught a strange mixture of Judaism, Christianity and paganism, leaning towards Gnosticism. Simpliciter confitendum est matrem Christi virginem concepisse. contrarium enim pertinet ad haeresim Ebionitarum et Cerinthi qui Christum purum hominem arbitrabantur et de utroque sexu natum putaverunt, PT. Q. 28. Art. 1 c.

cerno, ere, crēvi, crētum, 3, *v. a.*, *to perceive, see, discern*, used in the S.T. only in quotation. Trinitas divinarum personarum est summum bonum quod purgatissimis mentibus cernitur, PP. Q. 6. Art. 2, in quot.; quantalibet enim acrimonia cernendi eadem animalia vigeant, nihil aliud possunt videre quam corpora, PP. Q. 12. Art. 3, in quot. Cf. PP. Q. 12. Art. 3; PP. Q. 87. Art. 1; PP. Q. 93. Art. 8 (bis); PS. Q. 109. Art. 9; SS. Q. 5. Art. 1; et passim, all in quot.

certāmen, inis, *n.*, *a contest, struggle, strife, battle.* Sed huiusmodi non videntur esse illicita, quia et David cum Philisthaeo singulare iniisse certamen legitur, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 3; dum fidem et iustitiam non deserit propter imminentia pericula mortis, quae etiam in quodam certamine particulari a persecutoribus imminent, SS. Q. 124. Art. 2 c; sicut quod miles perseveret usque ad finem certaminis, et magnificus usque ad consummationem operis, SS. Q. 137. Art. 1 ad 2; et inde est quod Christus in desertum exivit, quasi ad campum certaminis ut ibi a diabolo tentaretur, PT. Q. 41. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 180. Art. 7 (quater); PT. Q. 58. Art. 1; PT. Q. 72. Art. 10; PTS. Q. 72. Art. 3; PTS. Q. 96. Art. 1; et passim.

certificātio, ōnis, *f.*, *an attestation, asservation, giving of assurance.* Praeterea, iuramentum ordinatur ad confirmationem seu certificationem, SS. Q. 89. Art. 5 ob. 3.

certifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to certify as accurate, inform, attest, bear testimony to, assure, make evident, confirm.* Sequitur quod sit circulatio in ratione, circumfundens intellectum, et nihil certificans, PP. Q. 30. Art. 3 ob. 3; et ideo nihil prohibet, si in hoc ipso quod intendimus hominem certificare, Deo reverentiam exhibeamus, SS. Q. 89. Art. 4 ad 3; ad hoc enim discipulis post resurrectionem apparuit, ut eos de fide resurrectionis certificaret, et consolationem perturbatis afferret secundum illud Ioan, XX., 20, PT. Q. 55. Art. 3 ob. 1; ita discipuli certificati sunt de fide resurrectionis per Christi apparitiones, PT. Q. 55. Art. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 84. Art. 3; SS. Q. 4. Art. 8; SS. Q. 88. Art. 4 (bis); PT. Q. 1. Art. 2; PT. Q. 54. Art. 4 (ter); PT. Q. 83. Art. 6.

certitudinālis, e, *adj.*, *sure, certain*, synonym of *certus*, not used in S. T. On **cognitio certitudinalis**, see *cognitio* under 2.—**certitudināliter**, *adv.*, see *certitudo* and *certus*, *with certainty* or *surety, unfailingly*, a synonym of *certe* and *certo*. Quia per huiusmodi praedestinationis effectus certitudinaliter impletur, PP. Q. 23. Art. 8 c; sicut dicitur quod lapis certitudinaliter tendit deorsum, PS. Q. 40. Art. 2 ad 3; secundum quem modum dicitur quod natura certitudinaliter operatur, tanquam mota ab intellectu divino certitudinaliter movente unumquodque ad suum finem, . . ., sic etiam spes certitudinaliter tendit in suum finem quasi participans certitudinem a fide quae est in vi cognoscitiva, SS. Q. 18. Art. 4 c; ex causa necessaria certitudinaliter sequitur effectus, C. G. 1. 67. Cf. PS. Q. 112. Art. 5; 1 Sent. 4. 1 c; 3 Sent. 27. 1. 3 ad 1; 4 Sent. 22. 2. 2. 3 c; Quodl. 11. 3. 3 c; et passim. On **cognoscere certitudinaliter**, see *cognoscere* under 2.

certitudināliter, *adv.*, see *certitudinalis.*

certitūdo, inis, *f.*, (1) *certainty, surety* in general, (2) *certainty surety of knowledge*, (3) *certainty, surety* in the striving after and the attainment of an aim, (4) *exact certainty, fast limits.* Cf. *certus.* —(1), certitudo invenitur in aliquo dupliciter, scilicet essentialiter et participative. essentialiter quidem invenitur in vi cognoscitiva; participative autem in omni eo quod a vi cognoscitiva movetur infallibiliter ad finem suum. secundum quem modum dicitur quod natura certitudinaliter operatur, tanquam mota ab intellectu divino certitudinaliter movente unumquodque ad suum finem. et per hunc etiam modum virtutes morales certius arte dicuntur operari, inquantum per modum naturae moventur a ratione ad suos actus; et sic etiam spes certitudinaliter tendit in suum finem quasi participans certitudinem a fide, quae est in vi cognoscitiva, SS. Q. 18. Art. 4 c; certitudo primo et principaliter est in cognitione, sed per similitudinem et participative est in omnibus operibus naturae et virtutis, 3 Sent. 26. 2. 4 ad 1. — Kinds of *certitudo* in the general sense of the word are: (a), **certitudo adhaesionis seu inhaesionis** and **certitudo inclinationis**, *the certainty of assent* and *that of inclination*, a synonym of *certitudo cognitionis* and *certitudo ordinis.* Sed fides quae est rerum visarum, improprie dicitur, et secundum quamdam similitudinem quantum ad certitudinem aut firmitatem adhaesionis, PT. Q. 7. Art. 3 ad 3. Cf. Verit. 10. 10 ad 9; Quodl. 6. 4. 6 c. — (b), **certitudo cognitionis** and **certitudo ordinis**, *the certainty of knowledge* and *that of inclination toward something.* Cognitionis quidem certitudo est, quando cognitio non declinat in aliquo ab eo, quod in re invenitur, sed hoc modo existimat de re, sicut est. et quia certa existimatio habetur de re praecipue per causam rei, ideo tractum est nomen certitudinis ab ordine causae ad effectum, ut dicatur ordo causae esse ad effectum certus, quando causa infallibiliter effectum producit, Verit. 6. 3 c. Cf. PP. Q. 22. Art. 1 ad 1; PS. Q. 40. Art. 2 ad 3; SS. Q. 4. Art. 8; SS. Q. 9. Art. 1 ad 1; C. G. 4. 54; Verit. 10. 10 ad 9; et passim. — (c), **causa inclinationis,** see *causa adhaesionis.* — (d), **causa inhaesionis,** see *causa adhaesionis.* — (e),**causa ordinis,** see *causa cognitionis.* — (2), certitudo enim pertinet ad dignitatem scientiae, PP. Q. 1. Art. 5 ob. 1; certitudo est proprietas cognitivae virtutis, PS. Q. 40. Art. 2 ob. 3; certitudo potest considerari dupliciter. uno modo ex causa certitudinis, et sic dicitur esse certius illud, quod habet certiorem causam, . . ., alio modo potest considerari certitudo ex parte subiecti, et sic dicitur esse certius, quod plenius consequitur intellectus hominis, SS. Q. 4. Art. 8 c; certitudo nihil aliud est, quam determinatio intellectus ad unum, . . ., tanto autem maior est certitudo, quanto est fortius, quod determinationem (intellectus ad unum) causat, 3 Sent. 23. 2. 2. 3 c; certitudo proprie dicitur firmitas adhaesionis virtutis cognitivae in suum cognoscibile, 3 Sent. 23. 26. 2. 4 c; quod aliquid per certitudinem sciatur, est ex lumine rationis divinitus interius indito, quo in nobis loquitur Deus, Verit. 11. 1 ad 13; ad hominem disciplinatum, id est, bene instructum pertinet, ut tantum certitudinis quaerat in unaquaque materia, quantum natura rei patitur. non enim potest esse tanta certitudo in materia variabili et contingenti, sicut in materia necessaria, semper eodem modo se habente et ideo auditor bene disciplinatus non debet maiorem certitudinem requirere, nec minori esse contentus, quam sit conveniens rei, de qua agitur, 1 Eth. 3 b. — Cf. SS. Q. 70. Art. 2 c; Verit. 11. 1 ad 17; 4 Sent. 9. 1. 5. 2 ad 2; Trin. 2 pr.; et passim. — On **procedere per certitudinem,** see *procedere* under 2. — Kinds of *certitudo* in this sense are: (a), **certitudo absoluta** and **certitudo condicionata**, *the unconditioned* (cf. *certitudo absoluta* under 3) and *the conditioned certainty.* Cf. Verit. 6. 5 ad 2. — (b), **certitudo condicionata**, see *certitudo absoluta.* — (c), **certitudo demonstrativa seu infallibilis seu fixa** and **certitudo probabilis**, *the apodictic* or *infallible* or *unswerving certainty* and *the moral certainty.* Certitudo non est similiter quaerenda in omni materia. in actibus enim humanis, super quibus constituuntur iudicia et exiguntur testimonia, non potest haberi certitudo demonstrativa, eo quod sunt circa contingentia et variabilia; et ideo sufficit probabilis certitudo, quae ut in pluribus veritatem attingat, etsi in paucioribus a veritate deficiat, SS. Q. 70. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 70. Art. 3 c; C. G. 1. 4. — (d), **certitudo experimentalis seu sensibilis**

and **certitudo per demonstrationem**, *the actual* or *apparent certainty* and *certainty based on proof.* Cf. 3 Sent. 14. 1. 3. 5 c; 4 Sent. 9. 1. 5. 2 ad 1. — (e), **certitudo fidei, certitudo opinionis, certitudo principiorum**, and **certitudo scientiae**, *the certainty of faith, that of opinion, that of principles*, and *that of knowledge from reason.* Sed donum intellectus videtur principaliter ordinari ad certitudinem fidei, quae ponitur fructus, (a), . . ., dono intellectus respondet pro proprio fructu fides, id est, fidei certitudo, (c), . . ., sic autem non accipitur fides, cum dicitur fructus, sed pro quadam certitudine fidei, ad quam homo pervenit per donum intellectus, (ad 1), . . ., sed perfectio intellectus consequitur fidem, quae est virtus; ad quam quidem intellectus perfectionem sequitur quaedam fidei certitudo, (ad 2), . . ., respondet solum unus fructus qui est certitudo significata nomine fidei, SS. Q. 8. Art. 8 ad 3; fidei certitudo quae auctoritati sacrae Scripturae innititur, SS. Q. 110. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 111. Art. 4; SS. Q. 1. Art. 5; SS. Q. 4. Art. 8; SS. Q. 9. Art. 3; SS. Q. 20. Art. 2 (bis); 3 Sent. 23. 2. 2. 3 c and ad 1; 3 Sent. 25. 2. 2. 1 c; 3 Sent. 25. 31. 1. 1 c; Verit. 11. 1 ad 13 and ad 17; 1 Anal. 1 a; et passim. — (f), **certitudo fixa**, see *certitudo demonstrativa.* — (g), **certitudo infallibilis**, see *certitudo demonstrativa.* — (h), **certitudo iudicii**, *the certainty of judgment.* Quia ergo nomen scientiae importat quamdam certitudinem iudicii, ut dictum est, si quidem certitudo iudicii fit per altissimam causam, habet speciale nomen, quod est sapientia, . . ., cognitio vero rerum humanarum vocatur "scientia", quasi communi nomine importante certitudinem iudicii appropriato ad iudicium, quod fit per causas secundas, SS. Q. 9. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 68. Art. 2; SS. Q. 69. Art. 3; 1 Anal. 1 a. — (i), **certitudo omnimoda, seu perfecta**, *the certainty considered from every point of view* or *the perfect certainty.* Inquisitio scientiae demonstrativae non procedit in infinitum, quia est devenire in aliqua principia per se nota, quae omnimodam certitudinem habent, PS. Q. 14. Art. 6 ob. 3. Cf. PT. Q. 15. Art. 7 c; C. G. 3. 154; C. G. 4. 54; Mal. 16. 7 c; Hebr. 11-1; 1 Anal. 1 a. — (j), **certitudo opinionis**, see *certitudo fidei.* — (k), **certitudo perfecta**, see *certitudo omnimoda.* — (l), **certitudo praescientiae**, *the certainty of divine foreknowledge.* Certitudo divinae praescientiae non excludit contingentiam singularium futurorum, SS. Q. 171. Art. 6 ad 1. Cf. Verit. 6. 4 c. — (m), **certitudo principiorum**, see *certitudo fidei.* — (n), **certitudo probabilis**, see *certitudo demonstrativa.* — (o), **certitudo providentiae**, *the certainty of Divine Providence.* Indissolubilitas illa et immutabilitas, . . ., pertinet ad certitudinem providentiae, PP. Q. 22. Art. 4 ad 3. Cf. C. G. 3. 94. — (p), **certitudo rationis**, *the certainty of reason.* Certitudo rationis est ex intellectu, SS. Q. 49. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 60. Art. 2. — (q), **certitudo scientiae**, see *certitudo fidei.* — (r), **certitudo sensibilis**, see *certitudo experimentalis.* — (s), **certitudo veritatis**, *the certainty of truth.* Sollicitudini videtur opponi certitudo veritatis, . . ., sed certitudo veritatis pertinet ad prudentiam cum sit virtus intellectualis, SS. Q. 47. Art. 9 ob. 2. Cf. PS. Q. 91. Art. 4; SS. Q. 70. Art. 2; SS. Q. 144. Art. 3 (bis); SS. Q. 174. Art. 2. — (t), **certitudo visionis**, *the certainty of intuitive perception* or *insight.* Antequam per certitudinem divinae visionis necessitas huiusmodi connexionis demonstretur, PP. Q. 82. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 2. Art. 1 c. — (3), certitudo attribuitur motui non solum appetitus sensitivi, sed etiam appetitus naturalis, sicut dicitur, quod lapis certitudinaliter tendit deorsum, et hoc propter infallibilitatem, quam habet ex certitudine cognitionis, quae praecedit motum appetitus sensitivi vel etiam naturalis, PS. Q. 40. Art. 2 ad 3; omnis operatio et motus cuiuscumque tendentis in finem est ex cognitione dirigente vel coniuncta, sicut in agentibus per voluntatem, vel remota, sicut in agentibus per naturam, quia vero non tenderent determinate in finem suum, nisi ab aliqua cognitione praecedente in ipsum ordinaretur, unde est quod opus naturae est simile operis artis, inquantum per determinata media tendit in suum finem. et hoc habet ex determinatione divinae sapientiae instituentis naturam. et ideo nomina, quae ad cogitionem pertinent, ad naturales operationes transferuntur, sicut dicitur, quod natura sagaciter operatur et infallibiliter; et sic etiam dicitur certitudo in natura tendente in finem, 3 Sent. 26. 2. 4 c. Cf. 4 Sent. 22. 2. 2. 3 c; Verit. 6. 3 c; Quodl. 11. 3. 3 c; et passim. — Kinds of *certitudo* in this sense are: (a), **certitudo absoluta** and **certitudo quaedam**, *the unconditioned certainty* (see *certitudo absoluta* under 2), and *a kind of certainty.* Non habent certitudinem absolutam, sed quandam, inquantum sunt magis determinatae causae ad unum, quam ad aliud, 1 Sent. 38. 1. 5 c. — (b), **certitudo praedestinationis** and **certitudo reprobationis**, *the certainty of divine foreknowledge* and *that of divine repudiation.* Sed ex hoc non tollitur praedestinationis certitudo, PP. Q. 23. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 23. Art. 7; PP. Q. 23. Art. 8; Verit. 6. 4 c. — (c), **certitudo quaedam**, see *certitudo absoluta.* — (d), **certitudo reprobationis**, see *certitudo praedestinationis.* — (4), per formam significatur perfectio vel certitudo uniuscuiusque rei, Ente 1 c; certitudo mensurationis duarum quantitatum, 2 Sent. 24. 3. 6 ad 3; tolleretur certitudo prolis, Mal. 15. 1 c.

certo, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.*, *to fight, struggle, contend, combat.* Sicut patet in martyribus, qui pro fide patienter et fortiter usque ad mortem certaverunt, PS. Q. 114. Art. 4 ob. 3; magis autem certat continens, qui patitur vehementes passiones et concupiscentias pravas, quam temperatus, qui non habet eas vehementes, SS. Q. 155. Art. 4 ob. 2; inde est quod multi in puerili aetate propter robur Spiritus sancti perceptum, usque ad sanguinem fortiter certaverunt pro Christo, PT. Q. 72. Art. 8 ad 2. Cf. PP. Q. 95. Art. 4; SS. Q. 140. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 6; PTS. Q. 40. Art. 7; PTS. Q. 77. Art. 1; et passim.

certus, a, um, *adj.*, (1) *certain*, both in relation to the knowledge of a thing and in relation to the striving after and attainment of a goal, (2) *exactly, certain, firmly determined.*—(1), certus divinae providentiae ordo, PP. Q. 22. Art. 4 ad 2; ordo praedestinationis est certus, PP. Q. 23. Art. 6 c; praecognitio infallibiliter certa, C. G. 3. 154; virtus est certior arte, Verit. 10. 10 ad 9.—On **apprehensio certa**, see *apprehensio* under 2; on **cognitio certa**, see *cognitio* under 2; on **iudicium certum**, see *iudicium* under 3; on **matrimonium certum**, see *matrimonium*; on **scientia certa**, see *scientia* under 1; on **signum certum**, see *signum* under 1. — (2), ut ex causis certis proveniant, PP. Q. 19. Art. 5 ad 2; quod numerus praedestinatorum non sit certus, PP. Q. 23. Art. 7 ob. 1; ad aliquam certam personam videatur pertinere, PP. Q. 39. Art. 8 c. —The following are to be distinguished here: **certus formaliter** and **certus materialiter**, *firmly established formally* or *according to essence* and *firmly established materially* or *in relation to a single concrete thing.* Quod numerus praedestinatorum sit certus Deo non solum formaliter, sed etiam materialiter, PP. Q. 23. Art. 7 c. — **certē**, *adv.*, *assuredly, really, surely, certainly.* Apostolus ibi loquitur de donis gloriae, quae sunt nobis data in spe; quae certissime cognoscimus per fidem, licet non cognoscamus per certitudinem nos habere gratiam per quam nos possimus ea promereri, PS. Q. 112. Art. 5 ad 4; aut certe cum iactant se habere quod non habent, SS. Q. 162. Art. 4 ob. 1; vel certe genus tertium tentationis his verbis figuratur, quod est curiositas, SS. Q. 165. Art. 2 ad 4; certe si aequalis est utrumque potentiae hoc maiores est misercordiae, PT. Q. 43. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 6; PS. Q. 27. Art. 1, in quot.; PS. Q. 35. Art. 4, in quot.; SS. Q. 24. Art. 11; SS. Q. 45. Art. 1; et passim.

cervix, īcis, *f.*, *the neck, nape.* Potest tamen dici quod quia populus ille carnalis erat, et durae cervicis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 7; significabatur quod quicumque homicidium fecisset, quamvis esset utilis et fortis, occidendus erat, et morte crudeli, quod cervicis concisio significabat, PS. Q. 105. Art. 2 ad 12; sicut inconveniens iunctura esset, si quis pingeret imaginem, in qua humano capiti

cervix iungeretur equina, PT. Q. 1. Art. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 189. Art. 10, in quot.

cervus, i, *m., a stag, deer.* Leo etiam occidens cervum intendit cibum, cui coniungitur occisio animalis, PP. Q. 19. Art. 9 c; canis enim insequens cervum, si ad trivium venerit, odoratu quidem explorat an cervus per primam vel secundam viam transiverit, PS. Q. 13. Art. 2 ob. 3; sicut leo delectatur videns cervum vel audiens vocem eius, propter cibum, SS. Q. 141. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 72. Art. 1; PS. Q. 2. Art. 5; PS. Q. 6. Art. 1; PS. Q. 6. Art. 8 (bis).

cespito, āre, āvi, ātum, 1, *v. n., to stumble* or *trip while walking.* Patitur defectum in ambulando, dum ambulat cespitando, PS. Q. 18. Art. 1 ad 2.

cessātio, ōnis, *f., cessation, omission.* Unde et requies dupliciter accipi potest: uno modo pro cessatione ab operibus, PP. Q. 73. Art. 2 c; et ideo post sex dies ponitur septima deputata cessationi ab opere, PP. Q. 74. Art. 1 ad 5; et quia etiam ipsam cessationem, puta somni, vel occupationis alicuius naturalis, ad operationem praedictam ordinat, PS. Q. 3. Art. 2 ad 4; sicut Hieronymus et Augustinus circa cessationem legalium; et tamen hoc est absque vitio haeresis, SS. Q. 11. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 23. Art. 3; PS. Q. 32. Art. 1; PS. Q. 39. Art. 3; PS. Q. 53. Art. 3 (passim); SS. Q. 19. Art. 11; et passim.

cessio, ōnis, *f., a resignation, giving up.* Sed illi qui petunt cessionem a cura episcopali, ad cedendum compelluntur, SS. Q. 185. Art. 4 ob. 3.

cesso, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. n* and *a., to be still, be inactive, cease.* Sicut igitur fieri rei non potest remanere, cessante actione agentis quod est causa effectus secundum fieri; ita nec esse rei potest remanere, cessante actione agentis quod est causa effectus non solum secundum fieri sed etiam secundum esse. et haec est ratio quare aqua calefacta retinet calorem, cessante actione ignis; non autem remanet aer illuminatus nec ad momentum, cessante actione solis; quia scilicet materia aquae susceptiva est caloris ignis secundum eamdem rationem qua est in igne, PP. Q. 104. Art. 1 c; pro tanto dicitur Deus die septimo a novis creaturis condendis cessasse, PTS. Q. 91. Art. 1 ad 3; praelatio autem ordinum dicitur cessatura quantum ad ea quae nunc circa nos eorum ordinata ministeria exercentur, PTS. Q. 92. Art. 3 ad 12. Cf. PP. Q. 62. Art 7 ob. 1; PS. Q. 31. Art. 6; PS. Q. 47. Art. 4; SS. Q. 24. Art. 12; SS. Q. 33. Art. 8; PT. Q. 2. Art. 6; PT. Q. 77. Art. 3; et passim.

cētus, i, *m.*, (acc. to the Grk. *cetos, n.*, and hence the plural *cete*=κήτη) *any large sea-animal*, particularly *a species of whale.* Et in cete qui absorbuit et eiecit Ionam, SS. Q. 95. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 71. Art. 1, in quot.

Chalcedonensis, e, *adj., Chalcedonian.* Unde in determinatione chalcedonensis synodi dicitur quod illi qui fuerunt congregati in concilio constantinopolitano, PP. Q. 36. Art. 2 ad 2; et idem etiam reiteratur in gestis chalcedonensis synodi, p. II Act. V, sub. fin., SS. Q. 1. Art. 10 ob. 2. Cf. PT. Q. 2. Art. 1 (bis); PT. Q. 2. Art. 2. The references are all to the fourth Ecumenical Council convened in 451 at Chalcedon in Bithynia, by Pope Leo I, for the purpose of settling the monophysite controversy raised by the teaching of Dioscurus, Patriarch of Alexandria, and Eutyches, archimandrite of a monastery near Constantinople.

Chaldaei, ōrum, *m., the Chaldaeans*, a people of Assyria, distinguished in an early age for their knowledge of astrology and astronomy. Unde sicut ab igne fornacis Chaldaeorum abstulit virtutem comburendi quantum ad aliquid, PTS. Q. 82. Art. 1 ad 4. Cf. PT. Q. 36. Art. 3.

Chaldaicus, a, um, *adj., Chaldaean.* Sed vindicta pertinet ad Deum; dicitur enim Deut., XXXII, 35 (secundum aliam litteram Chaldaic. Paraphr.) et Rom., XII, 19, SS. Q. 108. Art. 1 ob. 1.

Cham, *m., indecl., Ham*, a son of Noe. Unde et pro peccato, Cham Chanaan filius eius maledictus est, ut habetur Gen., IX. Giezi etiam peccante, lepra transmittitur ad posteros, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 1; inquantum Cham maledictionem servitutis in sua posteritate accepit, propter hoc quod irrisit patrem inebriatum, SS. Q. 150. Art. 3 ad 3.

Chanaān, *f., indecl., the land of Chanaan* or *Palestine.* Unde et pro peccato Cham Chanaan filius eius maledictus est, ut habetur Gen. IX, Giezi etiam peccante, lepra transmittitur ad posteros, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 1; praeterea, Gen. XXVIII, Isaac praecepit Iacob quod non acciperet uxorem de filiabus Chanaan (ob. 2), . . ., tum propter malitiam illarum mulierum, tum etiam propter hoc quod semen Chanaan de terra quae semini patriarcharum promittebatur, erat disperdendum, PTS. Q. 47. Art. 6 ad 2. Cf. PTS. Q. 59. Art. 1.

Chananaeus, a, um, *adj., of Chanan, Chananaean.* In principio legis invitatur populus ad regnum terrenum Chananaeorum, PS. Q. 91. Art. 5 c; sed Christus aliquos Gentilium instruxit, sicut mulierem Samaritanam, Ioan., IV. et Chananaeam, Matth. XV, PT. Q. 42. Art. 1 ob. 3.

chaos or **chaus**, *abl. chao* (other cases not used in the classical period), *chaos, confusion.* Si ergo informitas praecessit tempore formationem materiae, sequitur a principio fuisse confusionem corporalis creaturae, quam antiqui vocaverunt "chaos," PP. Q. 66. Art. 1 ob. 2.

character, ĕris, *m.*, (1) *a written character* or *letter, flourish*, (2) *impressed sign, imprinted mark, an indelible quality of soul.*—(1), adiungantur vel characteres aliqui vel aliqua nomina, SS. Q. 96. Art. 2 ad 1; ita potentia naturalis animae perficitur per spiritualem potentiam, quae est character, PT. Q. 63. Art. 4 ad 2; utuntur quibusdam characteribus et figuris determinatis, C. G. 3. 105; character enim signum est, in quo datur intellegi, quod figuris huiusmodi non utuntur, nisi ut signis exhibitis alicui intellectuali naturae, C. G. 3. 105. Cf. PT. Q. 70. Art. 4; PT. Q. 72. Art. 5; PTS. Q. 17. Art. 2; PTS. Q. 19. Art. 2 (bis); PTS. Q. 30. Art. 3 (passim); et passim. — (2), iuxta characterem seu impressionem a sigillo, PP. Q. 42. Art. 2 ob. 1; character proprie est signaculum quoddam, quo aliquid insignitur ut ordinatum in aliquem finem, sicut charactere insignitur denarius ad usum commutationum, et milites charactere insigniuntur quasi ad militiam deputati, PT. Q. 63. Art. 3 c; est enim character signum distinctivum et configurativum, 4 Sent. 4. 1. 1 c. Cf. PT. Q. 63. Art. 1 ad 2 and 4 c; 4 Sent. 7. 2. 1. 1 c; et passim. — Kinds of *character* in this sense are: (a), **character baptismalis seu baptismi, character confirmationis** and **character ordinis seu ordinis sacerdotalis, seu sacerdotii,** *the indelible mark of baptism, that of confirmation*, and *that of holy orders.* Character animae impressus habet rationem signi, inquantum per sensibile sacramentum imprimitur; per hoc enim scitur aliquis esse baptismali charactere insignitus, quod est ablutus aqua sensibili, PT. Q. 63. Art. 1 ad 2; res autem et sacramentum est character baptismalis, qui est res significata per exteriorem ablutionem, PT. Q. 66. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 68. Art. 4 (bis); 4 Sent. 7. 2. 1. 1 ad 2; 4 Sent. 24. 2. 3 ob. 1 and c; et passim. — (b), **character bestiae** and **character Christi,** *the mark of the apocalyptic animal* and *the mark of Christ.* Unde et ipsi perditionis filii characterem bestiae habere dicuntur, ut patet Apoc. XIII, (ob. 3), . . ., unde et character bestiae intelligi potest per oppositum vel obstinata malitia, quia aliqui deputantur ad poenam aeternam, vel professio illiciti cultus, PT. Q. 63. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 63. Art. 3 c and ad 2; PT. Q. 69. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 10; 4 Sent. 4. 1. 1 ad 3. — (c), **character Christi,** see *character bestiae.* — (d), **character confirmationis,** see *character baptismalis.* — (e), **character corporalis** and **character spiritualis,** *the physical* and *the spiritual mark.* Ideo in circumcisione imprimebatur character solum in corpore, non autem in anima. sed in confirmatione cum charactere

corporali imprimitur simul character spiritualis, eo quod est sacramentum novae legis, PT. Q. 72. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 63. Art. 1; PT. Q. 64. Art. 9 ad 3; 4 Sent. 1. 2. 4. 1 c; 4 Sent. 7. 2. 1. 2 ad 2. — (f), **character fidelium,** *the mark of the Christian.* Similiter character fidelium est quo distinguuntur fideles Christi a servis diaboli vel in ordine ad vitam aeternam, vel in ordine ad cultum praesentis Ecclesiae, PT. Q. 63. Art. 3 ad 3. — (g), **character interior,** *interior character, inward mark.* Signaculum non ponitur hic pro charactere interiori, sed pro eo quod exterius geritur, quod est signum interioris potestatis et causa; et sic etiam sumitur character in alia definitione. si tamen pro interiori charactere sumeretur, non esset inconveniens; quia divisio sacramenti in illa tria non est in partes integrales, proprie loquendo; quia illud quod est res tantum, non est de essentia sacramenti; quod est etiam sacramentum tantum, transit; et sacramentum manere dicitur. unde relinquitur quod ipse character interior sit essentialiter et principaliter ipsum sacramentum ordinis, PTS. Q. 34. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 64. Art. 1. — (h), **character militaris,** *military mark* or *character.* Sicut dictum est de charactere militari, quo in ordine ad pugnam distinguitur miles regis a milite hostis, PT. Q. 63. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 63. Art. 5; PT. Q. 66. Art. 9. — (i), **character ordinis seu ordinis sacerdotalis,** see *character baptismalis.* — (j), **character sacerdotii,** see *character baptismalis.* — (k), **character sacramentalis,** *the sacramental mark* or *character.* Deputatur quisque fidelis ad recipiendum vel tradendum aliis ea quae pertinent ad cultum Dei; et ad hoc proprie deputatur character sacramentalis. totus autem ritus christianae religionis derivatur a sacerdotio Christi. et ideo manifestum est quod character sacramentalis specialiter est character Christi, cuius sacerdotio configurantur fideles secundum sacramentales characteres, qui nihil aliud sunt quam quaedam participationes sacerdotii Christi ab ipso Christo derivatae, PT. Q. 63. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 63. Art. 5 (quater); PT. Q. 63. Art. 6; PT. Q. 65. Art. 3. — (l), **character spiritualis,** see *character corporalis.*

characterizo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to characterize, mark, set forth the character of.* Communiter in omnibus conspicitur, illud naturam characterizat in his quae sub ipsa sunt individuis, PTS. Q. 75. Art. 3 ob. 1.

charādrius, ii, *m., a yellowish bird.* Charadrius autem, quae est avis garrula, significat loquaces, PS. Q. 102. Art. 6 c.

charitas, ātis, *love of God,* as the chief object of our supernatural happiness, an infused theological virtue. Charitas autem addit supra amorem perfectionem quamdam amoris, inquantum id quod amatur, magni pretii aestimatur, ut ipsum nomen designat, PS. Q. 26. Art. 3 c; sic enim charitas est mater omnium virtutum, et radix, inquantum est omnium virtutum forma, PS. Q. 62. Art. 4c; charitas non solum significat amorem Dei, sed etiam amicitiam quandam ad ipsum, quae quidem super amorem addit mutuam redamationem cum quadam mutua communicatione, PS. Q. 65. Art. 5 c; charitas non est qualiscumque amor Dei, sed amor Dei, quo diligitur ut beatitudinis obiectum, ad quod ordinamur per fidem et spem, PS. Q. 65. Art. 5 ad 1. Cf. SS. Q. 4. Art. 3; SS. Q. 13. Art. 2; SS. Q. 23. Art. 4 c; Virt. 2. 8 c; Virt. 4. 3 c; et passim; caritas autem utroque modo (sc. per modum habitus et actus) accipi potest, PS. Q. 26. Art. 3 c. Cf. *caritas actualis.* In sense of a *habitus, charitas* is understood as a virtue, i.e., a theological virtue; cf. PS. Q. 62. Art. 3 c; SS. Q. 23. Art. 3 c and 6 c; SS. Q. 58. Art. 6 c; 3 Sent. 27. 2. 2 c; Virt. 2. 2 c and 5 c; et passim. — Taken in the sense of an act, *charitas* is a fruit of the Holy Ghost; cf. *fructus* under 2.—On the mutual relationship between *charitas, amor,* and *dilectio,* see *dilectio* under 1. On **affectio charitatis,** see *affectio,* on **agens per charitatem,** see *agens;* on **amor charitatis,** see *amor* under 1; on **bonum charitatis,** see *bonus* under 3; on **debitum charitatis,** see *debitus* under 1; on **dilectio charitatis,** see *dilectio* under 1; on **donum charitatis,** see *donum* under 2; on **lex charitatis,** see *lex* under 1; on **magnitudo charitatis,** see *magnitudo* under 3; on **perfectio charitatis,** see *perfectio* under 2; on **praeceptum charitatis,** see *praeceptum;* on **sacramentum charitatis** see *sacramentum* under 3. — Kinds of *charitas* are: (a), **charitas actualis** and **charitas habitualis,** *the actual* and *the habitual love* or *the love in the sense of an act* and *that in the sense of an habitus.* Cf. PS. Q. 26. Art. 3 c; 1 Sent. 17. 1. 5 c; Mal. 16. 2 and 14. — (b), **charitas Christi,** *Christ's love* or *charity.* Maior fuit charitas Christi patientis quam malitia crucifigentium, PT. Q. 48. Art. 2 ad 2; unde in quodam sermone Maximi dicitur "charitas Christi in suis martyribus vincit," SS. Q. 124. Art. 2 ob. 2. Cf. PT. Q. 48. Art. 1; PT. Q. 49. Art. 4; PT. Q. 52. Art. 6; PT. Q. 75. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 5. — (c), **charitas creata** and **charitas increata,** *created love* or *that of a creature* and *uncreated love* or *divine love.* Sed per infusionem Spiritus sancti, qui est amor Patris et Filii, cuius participatio in nobis est ipsa charitas creata, SS. Q. 24. Art. 2. Cf. 1 Sent. 17. 1. 4 c and ad 5. — (d), **charitas Dei,** *the charity of God.* Peccatum mortale est per quod homo separatur a primo principio spiritualis vitae, quod est charitas Dei, SS. Q. 13. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 78. Art. 1; SS. Q. 24. Art. 8. — (e), **charitas divina,** *divine love* or *charity.* Ita etiam charitas qua formaliter diligimus proximum est quaedam participatio divinae charitatis, SS. Q. 23. Art. 2 ad 1; incarnationis enim opus ex immensitate divinae charitatis processit, PT. Q. 1. Art. 5 ob. 1. Cf. PS. Q. 88. Art. 2 (bis); SS. Q. 13. Art. 2; SS. Q. 23. Art. 2; SS. Q. 182. Art. 2; PT. Q. 4. Art. 5. — (f), **charitas eliciens** and **charitas imperans,** *the eliciting* and *the commanding love;* in other words, the *habitus* of love for God in so far as it reproduces an act of love from itself and in so far as it induces the act of another virtue. Ex appetitu finis ultimi concipit actus aliarum virtutum, imperando ipsos, SS. Q. 23. Art. 8 ad 3; et sic hoc ipsum quod est diligere aliquem, quia consanguineus vel coniunctus est, vel quia concivis, vel propter quodcumque huiusmodi aliud licitum ordinabile in finem charitatis, potest a charitate imperare; et ita ex charitate tam eliciente quam imperante pluribus modis diligimus magis nobis coniunctos, SS. Q. 26. Art. 7 c; cum autem bonum, super quod fundatur quaelibet alia amicitia honesta ordinetur sicut ad finem ad bonum, super quod fundatur charitas, consequens est, ut charitas imperet actui cuilibet alterius amicitiae, sicut ars, quae est circa finem imperat arti, quae est circa ea, quae sunt ad finem, SS. Q. 26. Art. 7 c. Cf. 2 Sent. 38. 1. 2 ad 5; Virt. 2. 3 c. — (g), **charitas fraterna,** *fraternal love* or *charity.* Dum tamen haec ita dominentur in animo quod fraternae charitati praeponantur, . . ., non tamen ita quod si ei constaret quod fratrem posset a peccato retrahere, propter timorem vel cupiditatem omitteret, quibus in animo suo praeponit charitatem fraternam, SS. Q. 33. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 83. Art. 7 (bis); SS. Q. 187. Art. 4; PT. Q. 88. Art. 1, in quot. — (h), **charitas habitualis,** see *charitas actualis.* — (i), **charitas imperans,** see *charitas eliciens.* — (j), **charitas imperfecta** and **charitas perfecta,** *the imperfect* and *the perfect love.* Cf. **charitas incipiens.** Unde charitatis imperfectae, quae est viae, est mereri; charitas autem perfectae non est mereri, sed praemio frui, . . ., et similiter actus charitatis perfectae non habet rationem meriti, sed magis deest de perfectione praemii, PP. Q. 62. Art. 9 ad 1. Cf. SS. Q. 19. Art. 8 (bis); SS. Q. 23. Art. 1; SS. Q. 27. Art. 7; Virt. 2. 10 c. — (k), **charitas incipiens, charitas proficiens** and **charitas perfecta,** *the beginning love, the progressing love,* and *the perfect love* or *the love of the beginner, that of the advanced,* and *that of the perfect.* Videtur quod inconvenienter distinguantur tres gradus charitatis, scilicet "incipiens, proficiens et perfecta", SS. Q. 24. Art. 9 ob. 1; sed contra, charitas proficiens vel perfecta est maior quam charitas incipiens, PT. Q. 89. Art. 2 ob. 3. — (l), **charitas increata,** see *charitas creata.* — (m), **charitas patriae** and **charitas viae,** *love in the heavenly fatherland* and *that on the way to it;* in other words *the heavenly* and *the earthly love.* Charitas viae nunquam potest pervenire ad aequalitatem charitatis patriae, quantumcumque

augeatur. ergo videtur quod charitas viae non remaneat in patria, (ob. 3), . . ., charitas viae per augmentum non potest pervenire ad aequalitatem charitatis patriae, propter differentiam quae est ex parte causae, PS. Q. 67. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 24. Art. 7 (bis); SS. Q. 24. Art. 8; SS. Q. 24. Art. 11 (bis); SS. Q. 44. Art. 6; 3 Sent. 31. 2. 2 ad 5; Virt. 2. 12 and 15; et passim. — (n), **charitas perfecta**, see *charitas imperfecta* and *charitas incipiens*. — (o), **charitas proficiens**, see *charitas incipiens*. — (p), **charitas viae**, see *charitas patriae*. **Charitas dicitur esse forma aliarum virtutum,** *love is said to be the form of all other virtues.* Per charitatem ordinantur actus omnium aliarum virtutum ad ultimum finem, et secundum hoc ipsa dat formam actibus omnium aliarum virtutum, et pro tanto dicitur esse forma virtutum, nam et ipsae virtutes dicuntur in ordine ad actus formatos, SS. Q. 23. Art. 8 c; charitas dicitur esse forma aliarum virtutum, non quidem exemplariter aut essentialiter, sed magis effective inquantum scilicet omnibus formam imponit secundum modum praedictum, SS. Q. 23. Art. 8 ad 1. Cf. SS. Q. 4. Art. 3 c and ad 1; SS. Q. 24. Art. 12 ad 5; 2 Sent. 26. 1. 4 ad 5; Virt. 2. 3 c and ad 4, 16, 18, and 19. — **Charitas dicitur finis aliarum virtutum,** *love is called the aim of all virtues.* Quia omnes alias virtutes ordinat ad finem suum, SS. Q. 23. Art. 8 ad 3. Cf. 2 Sent. 38. 1. 2 ad 5. Cf. below: *Charitas est motor omnium virtutum.* — **Charitas dicitur mater aliarum virtutum,** *charity* or *love is called the mother of all virtues.* Quia mater est, quae in se concipit ex alio, ex hac ratione (caritas) dicitur mater aliarum virtutum, quia ex appetitu finis ultimi concipit actus aliarum virtutum, imperando ipsos, SS. Q. 23. Art. 8 ad 3. Cf. PS. Q. 62. Art. 4 c; PS. Q. 84. Art. 1 ad 1; PS. Q. 186. Art. 7 ad 1; 2 Sent. 38. 1. 2 ad 5; Virt. 2. 3 c. — **Charitas est motor omnium virtutum,** *charity* or *love is the mover* or *rouser of all virtues.* Inquantum scilicet imperat actus omnium aliarum virtutum. omnis enim virtus vel potentia superior dicitur movere per imperium inferiorem ex eo, quod actus inferioris ordinatur ad finem superioris, sicut aedificativa imperat caementariae eo, quod actus caementariae artis ordinatur ad formam domus, quae est finis aedificativae. unde cum omnes aliae virtutes ordinentur ad finem charitatis, ipsa imperat actus omnium virtutum, ex hoc dicitur motor earum, Virt. 2. 3 c. — **Charitas est radix omnium virtutum,** *charity or love is the root of all virtues.* Charitas comparatur fundamento et radici, inquantum ex ea sustentantur et nutriuntur omnes aliae virtutes, et non secundum rationem, qua fundamentum et radix habent rationem causae materialis, SS. Q. 23. Art. 8 ad 2. Cf. PS. Q. 62. Art. 4 c; SS. Q. 139. Art. 2 ad 2.

charitativē, *adv.*, see *charitativus.*

charitativus, a, um, *adj.*, *pertaining to charity, of a charitable nature, charitative, loving.* Obiectum autem charitativae dilectionis Deus est; homo autem diligens est, SS. Q. 26. Art. 7 c. — **charitativē**, *adv.*, *charitably, in a charitable manner.* Et etiam considerandum est quod cum aliquis praelatum charitative monet non propter hoc se maiorem existimat, SS. Q. 33. Art. 4 ad 3; tertio requiritur ut charitative emendare peccata aliorum satagat, SS. Q. 45. Art. 6 ad 3.

charta, ae, *f.*, *a parchment, letter, document.* Pone enim principem loqui per verbum, et hoc formari per litteras in charta aliqua, et dirigi civitatibus, et aliquis inobediens chartam disrumpat; ad mortis sententiam deducetur, non tamquam chartam disrumpens, sed tamquam verbum imperiale disrumpens, . . ., quod enim videbat, quasi charta erat, PT. Q. 46. Art. 12, in quot. Cf. PT. Q. 47. Art. 5, in quot.

chaunos, i, *m.*, = χαῦνος, *a blusterer, swaggerer, wind-bag, braggadocio.* Sed contra est quod Philosophus dicit in II Ethic., cap. VII, et in IV, cap. III, ad fin., quod magnanimo opponitur per excessum chaunos, id est, fumosus, vel ventosus, quem nos dicimus praesumptuosum, SS. Q. 130. Art. 2 ob. 3.

cheir, cheiros, *f.*, = χείρ, *the hand.* Nam ex lineamentis manus consideratis divinatio sumpta, chiromantia vocatur, quasi divinatio manus, cheir enim graece dicitur manus, SS. Q. 95. Art. 3 c.

chere, = χαῖρε, *hail, welcome,* a synonym of *salve.* Secundum quosdam praecepta caeremonialia dicuntur quasi normae, id est, regulae salutis; nam chere in graeco idem est quod salve, PS. Q. 101. Art. 1 ob. 3.

cherub, *m. plur.*, **Cherubim**, (*cherubin*), *the cherubim,* the name of a rank of angels mentioned in the Old Testament. Sed ordo cherubim est sub ordine seraphim, ut Dionysius dicit, VII cap. Angel. hierarch., 1 etc. col. 206, t. 1 (ob. 1), . . ., quod cherubim interpretatur plenitudo scientiae, seraphim autem interpretatur ardentes, sive incendentes. et sic patet quod cherubim denominatur a scientia, . . ., et ideo primus angelus peccans non est denominatus seraphim, sed cherubim, PP. Q. 63. Art. 7 ad 1; nam et in tabernaculo erant imagines cherubim, SS. Q. 94. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 63. Art. 9; PP. Q. 108. Art. 2; PP. Q. 108. Art. 5 (passim); PP. Q. 108. Art. 6 (passim); PS. Q. 102. Art. 4 (passim); et passim.

Chīliastae, ārum, *m.*, *the Chiliasts,* the believers in chiliasm or the doctrine that Christ will reign on earth a thousand years visibly and personally. Quidam haeretici posuerunt primam resurrectionem futuram esse mortuorum ut cum Christo mille annis in terra regnarent; unde vocati sunt Chiliastae, quasi millenarii, PTS. Q. 77. Art. 1 ad 4; ut Iudaei et Saraceni ponunt, et quidam haeretici posuerunt, qui vocantur Chiliastae, PTS. Q. 81. Art. 4 ad 4.

chiromantia, ae, *f.*, *chiromancy, palmistry,* the art of predicting events or telling fortunes by inspecting the hand. Nam ex lineamentis manus consideratis divinatio sumpta, chiromantia vocatur, quasi divinatio manus, cheir enim graece dicitur manus, SS. Q. 95. Art. 3 ad 1.

chirothēca, ae, *f.*, *the episcopal glove,* a glove forming part of a bishop's official vestments. Sed episcopis adduntur novem ornamenta super sacerdotes, quae sunt caligae, sandalia, succinctorium, tunica, dalmatica, mitra, chirothecae, annulus, et baculus, . . ., vel per caligas significatur rectitudo gressuum, . . ., per chirothecas, cautela in opere, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

chlamys, ydis, *m.*, *a Grecian military cloak, chlamis.* Sicut beatus Sebastianus Christianorum animos, quos in tormentis videbat deficere, confortabat, et adhuc latebat sub militari chlamyde in domo Diocletiani, SS. Q. 10. Art. 10 ad 2.

cholera, ae, *f.*, *bile,* one of the juices of the animal body, one of the humours of ancient psychology, determining the so-called temperaments. Quia motus irae est impetuosior propter cholerae inflammationem, PS. Q. 46. Art. 6 ad 1; puta si sit febris ex cholera putrefacta, potest esse maior vel minor putrefactio, et propinquior vel remotior a principio vitae, PS. Q. 82. Art. 4 ad 2; secundo, quia motus irae magis consequitur corporis complexionem propter velocitatem motus cholerae, quae tendit ad iram, SS. Q. 156. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 46. Art. 5 c; PS. Q. 48. Art. 2; PT. Q. 54. Art. 2, in quot. — **inflammatio cholerae**, *the rising* and *overflowing of the bile.* See PS. Q. 46. Art. 6 ad 1, above.

cholericus, a, um, *adj.*, *choleric, bilious, of a biliuos temperament, easily provoked to anger, irascible.* Sicut videmus quod lingua infirmi, quae infecta est cholerico et amaro humore non potest aliquid dulce, PP. Q. 75. Art. 2 c; secundum quod habet cholericam complexionem, PS. Q. 46. Art. 5 c; et similiter sunt eis prohibitae carnes animalium habentium multas fissuras in pedibus, quia sunt nimis cholerica, et adusta sicut carnes leonis, et huiusmodi, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; impetus autem passionis provenire solet vel ex velocitate, sicut in cholericis, vel ex vehementia, sicut in melancholicis, SS. Q. 156. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 111. Art. 4; SS. Q. 156. Art. 1, in quot. On **complexio cholerica**, see *complexio* under 2; on **homo cholericus**, see *homo.*

chorda, ae, *f.*, *a string* of a musical instrument, *cord*. Sicut si una chorda plus debito intenderetur, PP. Q. 25. Art. 6 ad 3; tangis primam chordam, qua unus colitur Deus, et cecidit bestia superstitionis, SS. Q. 92. Art. 1 ob. 3, in quot. Cf. PP. Q. 93. Art. 1; SS. Q. 92. Art. 1; SS. Q. 122. Art. 2; SS. Q. 122. Art. 4; SS. Q. 151. Art. 1; SS. Q. 153. Art. 3; SS. Q. 163. Art. 4; PTS. Q. 49. Art. 6.

chorus, i, *m.*, *a chorus, choir*. Bestia etiam virgo Maria est super omnes choros angelorum exaltata, PP. Q. 25. Art. 6 ob. 4; omnia ergo quae in hoc sacramento dicuntur, a sacerdote dici deberent, et non quaedam a ministris, quaedam a choro, (ob. 6), . . ., postquam lectionem cantatur a choro graduale, quod significat spiritualem exultationem, vel tractus in officis luctuosis, qui significat spiritualem gemitum, PT. Q. 83. Art. 4c. Cf. PT. Q. 83. Art. 4 (bis); PTS. Q. 37. Art. 2.

chrisma, atis, *n.*, *chrism*, a mixed unguent of oil and balm consecrated by a bishop on Holy Thursday and used for sacramental unctions, and solemn consecrations; hence, that with which one is anointed. Sed apud quosdam est consuetudo quod in consecrationibus episcoporum, benedictionibus abbatum et ordinationibus clericorum, pro chrismate, vel oleo sancto, et aliis huiusmodi aliquid detur, SS. Q. 100. Art. 2 ob. 4; puta de chrismate, quo homines confirmantur, PT. Q. 64. Art. 2 ob. 1; usus aquae adhibetur in baptismo, quasi pertinens ad substantiam sacramenti; sed usus olei chrismatis adhibetur ad quamdam solemnitatem, PT. Q. 66. Art. 10 ad 2. Cf. PT. Q. 66. Art. 10 (ter); PT. Q. 67. Art. 2; PT. Q. 71. Art. 4; PT. Q. 72. Art. 2 (passim); PT. Q. 72. Art. 3 (passim); PT. Q. 72. Art. 5; et passim.

christallinus, a, um, *adj.*, *crystalline, like crystal, transparent, pure, pellucid*. Et sic tertium caelum dicitur caelum empyreum, quod dicitur tertium respectu caeli aerei et caeli siderei, vel potius respectu caeli siderei, et respectu caeli aquei sive christallini, SS. Q. 175. Art. 3 ad 4.

christiānitas, ātis, *f.*, *Christianity*, Neque poenitentiam, neque christianitatem largiri, neque absolvere posse per sacerdotalis officii divinitus sibi iniunctam potestatem, SS. Q. 187. Art. 1 c, in quot.; qui in professione christianitatis inusitato squalore ac sordibus intentos in se oculos hominum facit, SS. Q. 187. Art. 6 ad 3, in quot.

Christiānus, a, um, *adj.*, *Christian*. Propositum nostrae intentionis in hoc opere est ea quae ad Christianam religionem pertinent eo modo tradere secundum quod congruit ad eruditionem incipientium, PP. pr.; Iulianus imperator, quamvis esset apostata, habuit tamen sub se Christianos milites, quibus cum dicebat, SS. Q. 12. Art. 2 ob. 1; mendacium maxime perniciosum est quod fit in his quae ad Christianam religionem pertinent, SS. Q. 93. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 3. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 30. Art. 4; PT. Q. 65. Art. 1; PT. Q. 65. Art. 3; et passim. — **Christiānus**, i, *m.*, *a Christian*. Et ideo boni Christiani, inquantum per iustitiam divinam miracula faciunt, dicuntur facere miracula per publicam iustitiam, PP. Q. 110. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 10. Art. 9; SS. Q. 10. Art. 10; SS. Q. 11. Art. 2; SS. Q. 95. Art. 8; SS. Q. 96. Art. 1; et passim.

christiformiter, *adv.*, *christiform, in the manner* or *in the person of Christ*. Et audet immundas infamias, non dicam orationes, super divina signa christiformiter enuntiare, PT. Q. 64. Art. 6 ob. 3, in quot.; et audet immundas infamias, non enim dicam orationes super divina symbola christiformiter enuntiare, PT. Q. 82. Art. 5 ob. 3, in quot. Cf. PTS. Q. 36. Art. 5.

Christus, i, *m.*, *Christ*. Deus scivit Christum nasciturum, PP. Q. 14. Art. 15 ob. 3; alii vero dicunt quod incertum est quis horum plus Christum dilexerit amore charitatis, PP. Q. 20. Art. 4 ad 3; quod enim confitemur in Christo unam personam et duas naturas, PS. Q. 64. Art. 4 ob. 3; unde et specialiter ad suae mansuetudinis imitationem Christus nos invitat, dicens Matth., XI, 29, SS. Q. 157. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 25. Art. 6; PS. Q. 100. Art. 12; PS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 184. Art. 8; PT. Q. 11. Art. 1; et passim.

chronici, (sc. libri), ōrum, *m.*, *chronicles*, a register of facts and events in the order of time. Et dicit quod quidam, nomine Phlegon, in Chronicis suis scripsit hoc in principatu Tiberii Caesaris factum, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2.

Chrysostomus, i, *m.*, *Chrysostom*. Saint and doctor of the Church, bishop of Constantinople, c 347-407. In the S.T., St. Thomas quotes from the *De Compunctione Cordis* (SS. Q. 27. Art. 8; SS. Q. 182. Art. 2; PT. Q. 1. Art. 4), the *De Sacerdotio* (SS. Q. 184. Art. 8), and from a large number of his homilies, especially those on the gospels of St. Matthew (PP. Q. 108. Art. 8; PP. Q. 113. Art. 3; PP. Q. 115. Art. 5; PS. Q. 20. Art. 4; PS. Q. 69. Art. 2; PS. Q. 88. Art. 4; PT. Q. 39. Art. 6; et passim), and of St. John (PP. Q. 12. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 6; PT. Q. 6. Art. 3; PT. Q. 43. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 1; et passim). St. Thomas makes frequent reference to the *Opus Imperfectum in Matthaeum* which he ascribes to John Chrysostom (PP. Q. 114. Art. 5; PS. Q. 107. Art. 3; SS. Q. 44. Art. 5; SS. Q. 60. Art. 2; SS. Q. 108. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 6; PT. Q. 38. Art. 6; PT. Q. 47. Art. 5; et passim). This work, however, is that of an Arian author of the fifth century.

cibāria, ōrum, *n.*, *food, nutriment, provisions, victuals*. Tertia ratio est ad tollendam nimiam diligentiam cibaria, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; sicut et nunc videmus quod aliqua cibaria sunt in aliquibus terris abominabilia, quae in aliis comeduntur, PS. Q. 103. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 66. Art. 7, in quot.

cibātio, ōnis, *f.*, *the act of eating, taking a meal*. Neque enim odoribus leporum canes gaudent, sed cibatione, PS. Q. 31. Art. 6 c.

cibo, no *perf.*, ātum, 1, *v. a.*, *to give food to someone, to feed*. Sed ille qui habet potestatem cibandi, non semper tenetur pauperem cibare, SS. Q. 71. Art. 1 ob. 3; et quia homo semel nascitur, multoties autem cibatur, PT. Q. 66. Art. 9 ad 5; ut sacerdotio respondeat donum sapientiae, quae non pane vitae et intellectus cibat, sicut sacerdos nos pane caelesti reficit, PTS. Q. 37. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 81. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 80. Art. 4.

cĭbus, i, *m.*, *food*. Ea autem quae sunt ad finem non ex necessitate volumus volentes finem, . . ., sicut volumus cibum, PP. Q. 19. Art. 3 c; Abraham autem obtulit eis cibos, PP. Q. 51. Art. 3 ad 5; sicut per cibum et potum intelligitur delectatio beatitudinis, PS. Q. 4. Art. 7 ad 1; circa quod tamen est discretio adhibenda propter diversas conditiones hominum, quorum quidam delectationibus nutriti indigent magis delicatis cibis aut vestibus, SS. Q. 32. Art. 10 ad 3; autem in lege quidam cibi dicuntur immundi, hoc est, per quamdam significationem, PT. Q. 40. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 96. Art. 3; PP. Q. 97. Art. 3; PP. Q. 97. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 9; SS. Q. 122. Art. 4; et passim.

cicātrix, īcis, *f.*, *a scar, cicatrice*. Quaedam autem videntur esse contraria gloriae, puta quod manducavit et bibit, et quod habuit vulnerum cicatrices, (ob. 2), . . ., tertio, ostendit eis quod esset idem numero corpus quod prius habuerat, ostendendo eis vulnerum cicatrices, PT. Q. 55. Art. 6 c; cicatrices autem quae in eius corpore apparebunt non pertinebunt ad aliquam infirmitatem, PTS. Q. 90. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 54 pr.; PT. Q. 54. Art. 4 (passim); PTS. Q. 82. Art. 1 (ter); PTS. Q. 96. Art. 10 (quater).

Cicero, ōnis, *m.*, *Cicero, M. Tullius*, the greatest of the Roman orators, born on the third of January, 106 B.C. at Arpinum, assassinated, at the age of sixty-three years, by the soldiers of Antonius, 43 B.C. Haec igitur est ratio quare Socratem et Platonem et Ciceronem dicimus tres homines, PP. Q. 39. Art. 3 c; hanc autem Cicero, locutor egregius, non dubitavit appellare virtutem, PS. Q. 59. Art. 1 ob. 3, in quot. Cf. PP. Q. 1. Art. 8, in quot; PS. Q. 22. Art. 2, in quot; SS. Q. 81. Art. 1, in quot.; PT. Q. 83. Art. 1, in quot.

ciconia, ae, *f.*, *a stork.* Ibis vero avis est in Africa, habens longum rostrum, quae serpentibus pascitur, et forte est idem quod ciconia, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

cidaris, is, *f.*, *a tiara, diadem,* the Pope's triple crown. Cidaris autem vel tiara significabat caelum empyreum; lamina aurea Deum omnibus praesidentem, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; sed cidaris, quae erat signum dignitatis, solum pontificibus dabatur, sicut et nunc mitra, (ad 2), . . ., sicut pro femoralibus habet sandalia, pro linea, albam, pro balteo cingulum, pro podere, seu talari veste, tunicam, pro ephod amictum, pro rationali pallium, pro cidari mitram, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 6.

cilicinus, a, um, *adj., made of hair-cloth.* Inconvenienter igitur tabernaculo fuerunt apposita multa tegumenta, scilicet cortinae, saga cilicina, pelles arietum rubricatae pelles hyacinthinae, (ob. 8), . . ., et desuper tertium de quibusdam sagis cilicinis, quae non tantum operiebant tectum tabernaculi, (ad 8), . . ., austeritas vitae et tolerantia adversorum, quae significantur per saga cilicina, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8.

cilicium, ii, *n., a hair-shirt.* Unde de Achab, qui cilicio carnem suam induit, dicit Dominus ad Eliam, SS. Q. 187. Art. 6, in quot; et postmodum eis manum imponit, aquam benedictam super eos spargit, et cinerem capitibus superponit, cilicio colla eorum operit, PTS. Q. 28. Art. 3, in quot.

cingo, ere, nxi, cinctum, 3, *v. a., to surround.* Unde et quidam metrice dixerunt: res sedet in coena turba cinctus duodena; se tenet in manibus, se cibat ipse cibus, PT. Q. 81. Art. 1, in quot.

cingulum, i, *n., a girdle, belt,* used *figuratively* and *literally.* Renes autem accingendi sunt cingulo castitatis, (ad 2), . . ., tertio habebat superhumerale, quod tegebat humeros et anteriorem partem usque ad cingulum, . . ., cingulus quidam factus ex praedictis quatuor coloribus, . . ., moderatio discretionis, quae significatur per cingulum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10. Cf. PTS. Q. 40. Art. 7 (bis).

cinis, eris, *m.*, (1) *ashes,* (2) *the remains of a human body turned to dust.*—(1), cinis dicitur vestigium ignis, PP. Q. 93. Art. 6 c; in cineres non potest aliquid resolvi, nisi per combustionem, 4 Sent. 43. 1. 4 ob. 2. Cf. PT. Q. 66. Art. 4; PT. Q. 77. Art. 5 (bis); PT. Q. 83. Art. 6 (quater); PTS. Q. 28. Art. 3; 1 Meteor. 6 b; et passim. — (2), per eamdem autem rationem possunt converti in corpus humanum per quam possunt converti in cineres vel in vermes, PT. Q. 77. Art. 6 c; per cineres intelleguntur omnes reliquiae, quae remanent humano corpore resoluto, duplici ratione. primo quia mos erat apud antiquos, corpora mortuorum comburere et cineres conservare, unde inolevit modus loquendi, ut ea, in quae corpus humanum resolvitur, cineres dicantur. secundo propter causam resolutionis, quae est incendium fomitis, quo corpus humanum radicitus est infectum, unde ad purgationem huius infectionis oportet usque ad prima componentia corpus humanum resolvi; quod autem per incendium resolvitur, dicitur in cineres resolvi, et ideo ea, in quae corpus humanum dissolvitur cineres dicuntur, 4 Sent. 43. 1. 4. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (sexies); PT. Q. 51. Art. 3; PT. Q. 77. Art. 5; PTS. Q. 74. Art. 8 (quinquies); PTS. Q. 77. Art. 4 (ter); PTS. Q. 78. Art. 3 (quater); et passim.

circā, = **circum**, *prep.* with *acc., about, around, concerning.* On **materia circa quam**, see *materia* under 1; on **principium circa quod**, see *principium.* **Circa esse**, *to belong to something, to concern something, to revolve around something, to have something for an object.* Virtutum moralium quaedam sunt circa passiones, PP. Q. 21. Art. 1 ad 1; id autem, circa quod est actio exterior, est obiectum eius, PS. Q. 18. Art. 6 c; non omnis virtus moralis est circa delectationes et tristitias sicut circa propriam materiam, PS. Q. 59. Art. 4 ad 1; circa simpliciter bona dicitur esse iustitia, SS. Q. 58. Art. 10 ad 2; quae sunt circa pecunias, C. G. 3. 20; quae sunt circa intellectum, C. G. 3. 84. Cf. PP. Q. 30. Art. 3 (bis); PP. Q. 32. Art. 4 (quater); PS. Q. 103. Art. 4 (bis); PS. Q. 105. Art. 4 (bis); SS. Q. 1. Art. 7; SS. Q. 19. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 8; PTS. Q. 67. Art. 3; et passim.

circuitus, ūs, *m., a circuit, distance around, compass, a passing around.* Alii vero, ut Augustinus dicit, posuerunt propter hoc circuitum animarum, PP. Q. 46. Art. 2 ad 8; qui sex dies, in quibus Deus legitur fecisse cuncta, Gen. I, intelligi vult non hos usitatos dies qui solis circuitu peraguntur cum sol quarto die factus legatur, PP. Q. 58. Art. 6 c; et per modum istum non est inconveniens quod vel in circuitu vel deorsum moveatur, PTS. Q. 74. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 180. Art. 6 (ter); PT. Q. 36. Art. 5, in quot.

circulāris, e, *adj., circular, moving in a circle.* Similiter etiam neque secundum motum circularem, quia in motu circulari oportet quod una pars corporis, transferatur ad locum in quo fuit alia pars, quod in corpore circulari, si ponatur infinitum, esse non posset, (c), . . ., licet infinitum non sit contra rationem magnitudinis in communi, est tamen contra rationem cuiuslibet speciei eius, scilicet contra rationem magnitudinis bicubitae vel tricubitae, sive circularis vel triangularis, et similium, PP. Q. 7. Art. 3 ad 2; nam quidam est "circularis" secundum quem aliquid movetur uniformiter circa idem centrum, . . ., et ideo in operationibus intelligibilibus id quod simpliciter habet uniformitatem attribuitur motui circulari, (c), . . ., ideo Dionysius motum "circularem" in angelis assignat, inquantum uniformiter et indesinenter absque principio et fine intuentur Deum; sicut motus circularis carens principio et fine, uniformiter est circa idem centrum, . . ., primo quidem illa quae est ex diversitate exteriorum rerum, prout scilicet relinquit exteriora, et hoc est quod primo ponit in motu circulari animae "introitum" ipsius ab interioribus ad seipsam, . . ., "obliquum" autem motum ponit in angelo compositum ex recto et circulari, inquantum secundum contemplationem Dei inferioribus providet; in anima autem ponit motum "obliquum" similiter ex recto et circulari compositum, prout scilicet illuminationibus divinis ratiocinando utitur, SS. Q. 180. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 50. Art. 5; PP. Q. 66. Art. 2; PP. Q. 67. Art. 4 (bis); PP. Q. 85. Art. 8; SS. Q. 164. Art. 2; SS. Q. 179. Art. 1; PTS. Q. 40. Art. 1; et passim. On **deductio circularis**, see *deductio* under 3; on **definitio circularis**, see *definitio* under 2; on **demonstratio circularis**, see *demonstratio* under 3; on **figura circularis**, see *figura* under 1; on **generatio circularis**, see *generatio* under 1; on **linea circularis**, see *linea* under 1; on **magnitudo circularis**, see *magnitudo* under 1; on **motus circularis**, see *motus* under 1; on **probatio circularis**, see *probatio* under 2; on **processus circularis**, see *processus* under 1; on **ratio circularis**, see *ratio* under 13; on **syllogismus circularis**, see *syllogismus.* — **circulāriter**, *adv., circularly, in a circular direction, moving in circles.* Hanc attribuit diis qui circumeunt caelos, id est, substantiis separatis, quae movent corpora caelestia circulariter, PP. Q. 22. Art. 3 c; cum enim sol circulariter moveatur, oportet ea quae solis virtuti subsunt, PTS. Q. 91. Art. 1 ad 1; sol successive illuminat diversas partes mundi, secundum quod circulariter movetur, PTS. Q. 91. Art. 2 ob. 5. On **demonstrare circulariter**, see *demonstrare* under 3; on **ferri circulariter**, see *ferre* under 3; on **fieri circulariter**, see *fieri*; on **latio circulariter**, see *latio* under 1; on **movere circulariter**, see *movere.*

circulāriter, *adv.*, see *circularis.*

circulātio, ōnis, *f., circular course, revolution, circulation.* Unde si motus caeli semper duraret, . . ., sed mensuraret quamlibet circulationem, PP. Q. 10. Art. 4 c; erit circulatio in manifestatione omnipotentiae, PP. Q. 25. Art. 3 c; in illo dilectio incipit et per hoc ad alia derivatur per modum cuiusdam circulationis, SS. Q. 27. Art. 4 ad 2; ergo videtur quod sit circulatio in definitionibus istis, PTS. Q. 44. Art. 3 ob. 1; cum enim sol circulariter moveatur, oportet ea quae solis virtuti subsunt, circulationem aliquam habere, PTS. Q. 91. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 30. Art. 3; SS. Q. 34. Art. 6; PTS. Q. 77. Art. 3; PTS. Q. 79. Art. 2 (bis).

circulus, i, *m.*, (1) *circle, circular part* or *orbit, revolution* in literal sense, (2) *circle, circular path* or *orbit, revolution* in figurative sense, (3) *sphere, region*, synonym of *globus* and *orbis*.—(1) unde et circulus dicitur esse figura perfecta, quia habet idem principium et finem, PS. Q. 3. Art. 7 ob. 2; alia erit circulus, et alia triangulus, 4 Phys. 23 o; aliquis circulus est minor et tardior, 2 Cael. 11 f. On **ferri circulo, circulum et secundum circulum,** see *ferre* under 3; on **generare circulo,** see *generare quadratura circuli, the squaring of a circle*, i.e., *the quadrature of a circle* or *a fourth part of a circle.* Cf. C.G . 1. 66; 3 Cael. 16 b. — Kinds of *circulus* in this sense are the following: (a), **circulus aequinoctialis,** *the circle that makes day and night equal, the equator.* Sed locus paradisi non est locus temperatus; dicitur enim esse aequinoctiali circulo, qui locus videtur esse calidissimus, (ob. 4), . . ., illi qui dicunt paradisum esse sub circulo aequinoctiali opinantur sub circulo illo esse locum temperatissimum propter aequalitatem dierum et noctium omni tempore, PP. Q. 102. Art. 2 ad 4. Cf. 2 Gener. 10 c; 2 Meteor. 10 b. — (b), **circulus animalium seu zodiacus,** *the animal* or *astronomical circle.* Cf. 3 Phys. 9 c; 1 Meteor. 10 b and 13 d; 12 Met. 6 g. — (c), **circulus lacteus,** *the milky way.* Cf. Meteor. 12 c and 13 d. — (d), **circulus lunaris,** *lunar circle, circle of the moon.* Paradisus pertingit usque ad lunarem circulum, PP. Q. 102. Art. 1 ob. 1. — (e), **circulus maximus** and **circulus parvus,** *the largest and a small circle of a sphere*; the latter is also called *epicyclus*, i.e., a small circle having its center on the circumference of a greater circle, an *epicycle.* Cf. 2 Cael. 17 b; 12 Met. 10 a. — (f), **circulus obliquatus seu obliquus,** *the oblique circle* or *the ellipse.* Quarum transmutationum quasdam causas universaliores ponebant, ut obliquum circulum, PP. Q. 44. Art. 2 c. Cf. 2 Cael. 4 l; 2 Gener. 10 c; 12 Met. 6 g and 10 a. — (g), **circulus parvus,** see *circulus maximus.* — (h), **circulus zodiacus,** see *circulus animalium.* — (2), erit circulus in definitione, PP. Q. 11. Art. 2 ob. 4; appetitivus motus circulo agitur, PS. Q. 26. Art. 2 c; propter circulum inventum in causis et causatis, C. G. 3. 14; ponit circulum quendam in actibus animae, Verit. 1. 2 c; nec sequitur ex eius positione circulus, Pot. 9. 7 c; eorum, quae fiunt in tempore, est quidam circulus, 4 Phys. 23 n. On **demonstrare circulo,** see *demonstrare* under 3; on **generare circulo,** see *generare.*— (3), relinquitur quod circuli, id est, sphaerae moveantur, 2 Cael. 11 f; ex comparatione stellarum ad circulos seu orbes, 2 Cael. 12 a; per motum circulorum sive sphaerarum, 2 Cael. 13 a; infixa in huiusmodi circulis, 2 Cael. 17 b.

circumamictus, a, um, *adj., enveloped, surrounded.* Sed contra est quod in psal. XLIV, 10, scribitur ad ornatum reginae pertinere quod sit circumamicta varietate, SS. Q. 188. Art. 1 ob. 4. Cf. SS. Q. 183. Art. 2.

circumcēdo, ere, cessi, cessum, 3, *v. n.* and *a., to include.* Verum et bonum se invicem circumcedunt, PP. Q. 79. Art. 11 ad 2.

circumcīdo, ere, cīdi, cīsum, 3, *v. a.*, (1) *to circumcize, to perform circumcision upon*; hence, sometimes in Scripture, *to purify from sin*, (2) *to trim, pare, cut short.*—(1), dicitur enim Act., XVI, quod Paulus circumcidit Timotheum, (ob. 1), . . ., ergo circumcidi et alias caeremonias observare post passionem Christi, est peccatum mortale, (ob. 3), . . ., et ideo Paulus circumcidit Timotheum, qui ex matre Iudaea genitus erat; Titum autem, qui ex gentilibus natus erat, circumcidere noluit, PS. Q. 103. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 107. Art. 2; SS. Q. 12. Art. 1; SS. Q. 122. Art. 4; PT. Q. 37. Art. 1 (passim); PT. Q. 37. Art. 2 (bis); et passim.—(2), nisi prius rasa caesarie et circumcisis unguibus, et deposita veste in qua capta est, fleret patrem et matrem, per quae significatur idololatriae perpetua abiectio, PS. Q. 105. Art. 4 ad 6.

circumcingo, ere, 3, *v. a., to surround.* Balthaei circumvolutio significabat oceanum, qui circumcingit terram, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

circumcīsio, ōnis, *f., a cutting around, circumcision, spiritual circumcision.* Circumcisio per remotionem carnalis pelliculae in membro generationis facta, significabat spoliationem vetustae generationis, a qua quidem vetustate liberamur per passionem Christi; ideo veritas huius figurae non fuit plene impleta in Christi nativitate, sed in eius passione, ante quam circumcisio suam virtutem et statum habebat; et ideo decuit Christum ante suam passionem, tamquam filium Abrahae, circumcidi, (ad 1), . . ., Christus circumcisionem suscepit eo tempore quo erat sub praecepto, . . ., ita etiam et circumcisionem, quae est remedium originalis peccati, suscepit, absque hoc quod haberet originale peccatum, ut nos a legis iugo liberaret, et ut in nobis spiritualem circumcisionem efficeret, ut scilicet suscipiendo figuram, impleret veritatem, PT. Q. 37. Art. 1 ad 2; circumcisio quoddam signum fidei est institutum a Deo, (c), . . ., cultellus lapideus non erat de necessitate circumcisionis, unde non invenitur tale instrumentum praecepto divino determinatum, neque etiam communiter tali instrumento Iudaei utebantur ad circumcidendum, sicut neque modo utuntur. leguntur tamen aliquae circumcisiones famosae cultello lapideo factae, . . ., per quod figurabatur circumcisionem spiritualem esse faciendam per Christum, (ad 2), . . ., octavus dies determinabatur circumcisioni, tum propter mysterium, quia in octava aetate, quae erit aetas resurgentium, quasi in octavo die perficietur per Christum spiritualis circumcisio, PT. Q. 70. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 188. Art. 5; PT. Q. 37. Art. 1; PT. Q. 70. Art. 4 (passim); et passim.

circumdo, dare, dedi, datum, 1, *v. a., to put around, wrap around, encompass.* Sed contra, superior praelatus etiam circumdatus est infirmitate, et contingit ipsum peccare, PTS. Q. 20. Art. 3 ob. 3; et ideo ad hanc perfectionem designandam ipsi pallium datur, quo undique circumdatur, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 7. Cf. PP. Q. 95. Art. 3, in quot.; PT. Q. 25. Art. 6, in quot.

circumeo, or **circueo,** īre, īvi or ii or circui, circuitum, 4, *v. n.* and *a., to wander around a place, pass through, go the rounds of.* Et hanc attribuit diis qui circumeunt caelos, id est, substantiis separatis, quae movent corpora caelestia circulariter, PP. Q. 22. Art. 3 c; qui caelum circumeunt, scilicet respectu eorum quae sunt in generatione et corruptione, PP. Q. 103. Art. 6 ob. 1; non localiter secundum animam omnes circumeundo, sed effectum suae potentiae aliqualiter ad omnes extendendo, PT. Q. 52. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 48. Art. 3; SS. Q. 187. Art. 5, in quot.; SS. Q. 187. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 96. Art. 11.

circumferentia, ae, *f., a circumference.* Terra se habet ad caelum ut centrum ad circumferentiam. circa unum autem centrum possunt esse multae circumferentiae, PP. Q. 68. Art. 4 ad 1.

circumfero, ferre, tuli, latum, 3, *v. a., to bear around, move* or *carry around.* Si quis etiam dicat quod non corrumpitur, sed simul cum sole accedit et circumfertur, PP. Q. 67. Art. 2 c; et sic etiam sacerdotes in sabbato circumferentes arcam non transgrediebantur praeceptum de sabbati observatione. similiter etiam nullius spiritualis actus exercitium est contra observantiam sabbati, puta si quis doceat verbo vel scripto, SS. Q. 122. Art. 4 ad 3. Cf. PT. Q. 54. Art. 4, in quot.

circumfulgeo, ēre, 2, *v. n., to shine around.* Quia, ut Damascenus dicit loc. supra cit., est locus temperato et tenuissimo et purissimo aere circumfulgens, plantis semper floridis comatus, PP. Q. 102. Art. 2 c.

circumfundo, ere, fūdi, fūsum, 3, *v. a., to diffuse, to pour* or *send out so as to spread in all directions.* Sed accidentibus prioris vini commixtum, corpori quod sub eis latet undique circumfunditur, non madidans circumfusum, (in quot.), . . ., tunc enim dicitur undique circumfundi, PT. Q. 77. Art. 8 ad 3.

circumlino, ere, litum, 3, *v. a.*, *to anoint.* Quemadmodum unguento, vel alio oleo sancto circumlinire volens infirmum, primo ille, scilicet liniens, participat unctionem, et sic postea perungit laborantem, PTS. Q. 71. Art. 4 ob. 3, in quot.

circumlocūtio, ōnis, *f.*, *circumlocution, periphasis.* Unde et quibusdam circumlocutionibus utimur ad significandam personam sic procedentem, PP. Q. 37. Art. 1 c; unde fuit necessarium ut quadam circumlocutione designaretur per id quod consequitur ad fidem, SS. Q. 17. Art. 7 ad 2.

circumpōno, ere, posui, positum, 3, *v. a.*, *to surround, clothe.* Cum enim ipse possit formare corpus ex aere cuiuscumque formae et figurae, ut illud assumens in eo visibiliter appareat, potest eadem ratione circumponere cuicumque rei quamcumque formam corpoream, PP. Q. 114. Art. 4 ad 2; sed ut maiorem hinc circumponas gloriam; et si quidem peccator fuerit qui mortuus est, ut peccamina solvas, PTS. Q. 71. Art. 8 ob. 4, in quot.

circumquāque, *adv.*, *on every side, all around.* Sed ille ignis habebit alium motum quam ignis est elementum, quia circumquaque movebitur ut totum purgare possit, PTS. Q. 74. Art. 3 ob. 3.

circumsaepio, īre, sepsi, septum, 4, *v. a.*, *to hedge* or *fence around with something, to surround, enclose.* Et ideo simpliciter earum via est circumsepta, ut non possint ulterius per aliqua opera transmutari secundum statum felicitatis et materiae; sed quantum ad hoc non est circumsepta, PTS. Q. 71. Art. 2 ad 3.

circumscrībo, ere, psi, ptum, 3, *v. a.*, (1) *to circumscribe, encircle,* (2) *limit, define,* (3) *write over, rewrite in other words.*—(1), locus dicitur circumscribere locatum ex eo, quod in circuito describit figuram locati, 4 Sent. 10. 1. 3. 1 c. Cf. PS. Q. 7. Art. 1; PT. Q. 52. Art. 3; PT. Q. 58. Art. 1; et passim. The following must be distinguished here: **circumscribere terminis essentialibus** and **circumscribere terminis localibus**, *to fix an idea* or *notion* and *to enclose locally.* Circumscribi terminis localibus est proprium corporum; sed circumscribi terminis essentialibus est commune cuilibet creaturae, tam corporali quam spirituali, PP. Q. 50. Art. 1 ad 3. — (2), sic impossibile est quod circumscribatur per intellectum aliquid a Deo, ita quod aliud remaneat, PT. Q. 3. Art. 3 c; etiam circumscriptis per intellectum personalitatibus trium personarum, PT. Q. 3. Art. 3 ad 2; etiam circumscripta omni Dei actione, Pot. 5. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 5; PS. Q. 109. Art. 9; et passim. — (3), ita circumscribitur bonum finale hominis, quod est felicitas, et vocat circumscriptionem notificationem alicuius per aliqua communia quae ambiunt quidem ipsam rem, non tamen adhuc per ea in speciali declaratur natura illius rei, 1 Eth. 11 a.

circumscriptio, ōnis, *f.*, *limitation, restriction, the state of being limited* or *bounded, limited comprehension.* Circumscriptione tamen substantiae non carent, PP, Q. 50. Art. 1, in quot.; sed incircumscriptum lumen videre cupientes, cunctas circumscriptionis suae imagines deprimunt, SS. Q. 180. Art. 5 ob. 2, in quot.

circumscriptīvē, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of a circumscription,* in which the parts of the circumscription so correspond with those of the circumscribed that the latter are measured through the former circumscriptively, part by part, the opposite of *definitive.* Similiter etiam patet quod non est in hoc sacramento circumscriptive; quia non est ibi secundum commensurationem propriae quantitatis, . . ., quod autem non est extra superficiem sacramenti, nec est in alia parte altaris, non pertinet ad hoc quod sit ibi definitive vel circumscriptive, sed ad hoc quod incoepit ibi esse per consecrationem et conversionem panis et vini, PT. Q. 76. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 52. Art. 2 (ter); PS. Q. 94. Art. 1; PT. Q. 52. Art. 3; 4 Sent. 10. 1. 3. 1 c. On **esse in loco circumscriptive**, see *locus* under 2; on **significare circumscriptive**, see *significare.*

circumspectio, ōnis, *f.*, *circumspection, cautious* and *careful observation with a view to wise conduct.* Secundum sententiam Plotini attribuit prudentiae sex, scilicet rationem, intellectum, circumspectionem, providentiam, docilitatem et cautionem, (ob. 1), . . ., scilicet providentia, circumspectio et cautio, . . ., secundo ut attendat circumstantias negotii; quod pertinet ad circumspectionem, (c), . . ., sicut Tullius sub providentia includit cautionem et circumspectionem, SS. Q. 48. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 49 pr.; SS. Q. 49. Art. 7 (passim).

circumspicio, ere, exi, ectum, 3, *v. n.* and *a.*, (1) *to look around, look about,* (2) *view something mentally, consider.*—(1), unde Augustinus definiendo comprehensionem, dicit quod totum comprehenditur videndo, quod ita videtur, ut nihil eius lateat videntem; aut cuius fines circumspici possunt; tunc enim fines alicuius circumspiciuntur, PP. Q. 12. Art. 7 ad 2; cui opponitur curiositas, per quam aliquis curiose ubique et inordinate circumspicit, SS. Q. 162. Art. 4 ad 4. — (2), sed determinat id quod cadebat sub obligatione deliberationis humanae, quae non potuit omnia circumspicere, SS. Q. 88. Art. 10 ad 2.

circumstantia, ae, *f.*, (1) *circumstance, surrounding circumstances in general,* the opposite of *substantia,* (2) *circumstance of a human action.*—(1), nomen circumstantiae ab his, quae in loco sunt, derivatur ad actus humanos. dicitur autem in localibus aliquid circumstare, quod est quidem extrinsecum a re, tamen attingit ipsam vel appropinquat ei secundum locum. et ideo, quaecumque condiciones sunt extra substantiam actus et tamen attingunt aliquo modo actum humanum, circumstantiae dicuntur, PS. Q. 7. Art. 1 c. — Kinds of *circumstantia* in general are: (a), **circumstantia actus seu actus humani seu actus moralis,** *the circumstance of human action.* The entire PS. Q. 7 deals with the topic, *de circumstantiis humanorum actuum.* Cf. also PS. Q. 18. Art. 3; PS. Q. 19. Art. 2; 4 Sent. 16. 3. 1. 1 c; Mal. 2. 4 ad 9. — (b), **circumstantia litterae,** *the circumstance of the context of a book.* Canon ille non loquitur assertive, sed inquisitive, sicut ex circumstantia litterae haberi potest, PT. Q. 82. Art. 8 ad 1. Cf. C. G. 4. 8. — (2), circumstantia dicitur, quod extra substantiam actus exsistens aliquo modo attingit ipsum, PS. Q. 7. Art. 3 c; dicitur autem circumstantia, quod circumstat actum, quasi extrinsecus extra actus substantiam consideratum, Mal. 2. 6 c; circumstantiae sunt extra actionem, inquantum non sunt de essentia actionis, sunt tamen in ipsa actione velut quaedam accidentia eius, sicut et accidentia, quae sunt in substantiis naturalibus, sunt extra essentias earum, Mal. 18. 3 ad 1. Cf. Mal. 2. 4 ad 9 and 6 ad 9. The circumstances of a human action are seven as follows: *quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.* Nam circumstantia dicitur quasi extra substantiam actus existens, ita tamen quod aliquo modo attingit ipsum. contingit autem hoc fieri tripliciter: uno modo, inquantum attingit ipsum actum; alio modo, inquantum attingit causam actus; tertio modo, inquantum attingit effectum. ipsum autem actum attingit vel per modum mensurae, sicut tempus et locus; vel per modum qualitatis actus, sicut modus agendi. ex parte autem effectus ut cum consideratur "quid" aliquis fecerit. ex parte vero causae actus, quantum ad causam finalem, accipitur "propter quid"; ex parte autem causae materialis, sive obiecti accipitur "circa quid"; ex parte vero causae agentis principalis accipitur "quid" egerit; ex parte vero causae agentis instrumentalis accipitur "quibus auxiliis", PS. Q. 7. Art. 3 c. Cf. 4 Sent. 16. 3. 1. 2 c; Mal. 2. 4 ad 9, 6 c, and ad 9; 3 Eth. 3 d. On **bonitas circumstantiae seu ex circumstantia**, see *bonitas* under 1; on **bonum ex circumstantia,** see *bonus* under 2. — Kinds of *circumstantia* in this sense are: (a), **circumstantia aggravans,** *the aggravating circumstance.* Quaelibet autem circumstantia aggravans malitiam habet specialem defectum, (ob 3), . . ., circumstantia aggravans peccatum, vel augens bonitatem actus, quandoque non habet bonitatem vel malitiam secundum se, sed per ordinem ad aliam conditionem actus, PS. Q. 18. Art. 11 ad 2. Cf. SS. Q. 12. Art. 1; SS. Q. 13. Art. 3; SS. Q. 43. Art. 3; SS. Q. 73. Art. 3; PTS. Q. 62. Art. 4; Mal.

2. 7 ad 4 and 7. — (b), **circumstantia constituens speciem** and **circumstantia mutans speciem,** *the circumstance which determines the kind of action and that which changes it.* Non tamen scit eum esse patrem, quod est circumstantia constituens novam speciem peccati, PS. Q. 76. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 88. Art. 5; SS. Q. 73. Art. 1; Mal. 2. 6 ad 7, 8, and 11; Mal. 2. 8 ad 3. — (c), **circumstantia debita,** *due circumstance.* Nam plenitudo bonitatis eius non tota consistit in sua specie sed aliquid additur ex his quae adveniunt tamquam accidentia quaedam; et huiusmodi sunt circumstantiae debitae. unde si aliquid desit quod requiratur ad debitas circumstantias, erit actio mala, PS. Q. 18. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 20. Art. 1 (bis); PS. Q. 95. Art. 3; SS. Q. 31. Art. 2; SS. Q. 101. Art. 4; PT. Q. 90. Art. 4; 4 Sent. 31. 2. 1 a; et passim. — (d), **circumstantia mutans speciem,** see *circumstantia constituens speciem.* — (e), **circumstantia principalis,** *the main circumstance.* Et ideo principalissima est omnium circumstantiarum illa quae attingit actum ex parte finis; scilicet "cuius gratia"; secundaria vero quae attingit ipsam substantiam actus; id est, "quid fecit." aliae vero circumstantiae sunt magis vel minus principales, secundum quod magis vel minus ad has appropinquant, PS. Q. 7. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 70. Art. 2.

circumsto, āre, steti, 1, *v. n.* and *a., to stand around in a circle, take a station around, stand around a person* or *thing;* with *acc., surround, encircle, encompass.* Comparet etiam cum his quae circumstant, (c), . . ., licet ea quae possunt circumstare sint infinita, tamen ea quae circumstant in actu non sunt infinita, (ad 1), . . ., an sit conveniens fini secundum ea quae circumstant, SS. Q. 49. Art. 7 ad 3; quantum autem ad delectationes circumstantes, puta quae sunt oculis, tactibus et amplexibus, attenditur pudicitia, SS. Q. 143. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 5; PP. Q. 85. Art. 6; PS. Q. 7. Art. 1 (ter); SS. Q. 147. Art. 7; SS. Q. 168. Art. 1; PT. Q. 43. Art. 2; et passim.

circumvēlo, āre, 1, *v. a., to cover around, envelop.* Radius divinae revelationis non destruitur propter figuras sensibiles quibus circumvelatur, PP. Q. 1. Art. 9 ad 2; oculus enim noster impeditur a visione corporis Christi in hoc sacramento existentis, propter species sacramentales ipsum circumvelantes, PT. Q. 76. Art. 7 ob. 1. Cf. PP. Q. 12. Art. 13, in quot.; PP. Q. 111. Art. 1, in quot.; SS. Q. 174. Art. 2, in quot.

circumvenio, īre, vēni, ventum, 4, *v. a., to circumvent, to gain advantage over,* or *get the better of by craft, artifice* or *fraud.* Sed contra est quod astutia ad circumveniendum ordinatur, SS. Q. 55. Art. 4 ob. 3.

circumventio, ōnis, *f., circumvention, defrauding, a forestalling by artifice, a circumventing.* Secundum illud Apostoli ad Ephes., IV, 14; in astutia ad circumventionem erroris, ad quod etiam dolus ordinatur, SS. Q. 55. Art. 4 ob. 3, in quot.

circumvolūtio, ōnis, *f., a circumvolution, a turning around a center.* Balthei circumvolutio significabat oceanum, qui circumcingit terram, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

circus, i, *m., the circus,* an enclosure used for exhibiting horse-and chariot-races and gladiatorial combats. Canem currentem post leporem iam non specto, cum in circo fit, SS. Q. 167. Art. 2, in quot.

Cisterciensis, e, *adj., Cistercian,* of or belonging to the order of monks founded in 1098 at Cistercium (Citeaux) in France, an offshoot of the Benedictines. Liber ille negatur a quibusdam esse Augustini. dicitur enim fuisse cuiusdam Cisterciensis, qui eum ex dictis Augustini compilavit et quaedam de suo addidit, PTS. Q. 70. Art. 2 ad 1.

cisterna, ae, *f., a cistern.* Aquae enim stantes, quae non continuantur ad principium continue fluens, dicuntur mortuae, ut aquae cisternarum et lacunarum, PP. Q. 18. Art. 1 ad 3.

cithara, ae, *f., the cithara, harp.* Quorum si unum aliquod esset melius, corrumperetur proportio ordinis; sicut si una chorda plus debito intenderetur, corrumperetur citharae melodia, PP. Q. 25. Art. 6 ad 3; sed instrumenta musica, sicut citharas et psalteria, non assumit Ecclesia in divinas laudes, ne videatur iudaizare, SS. Q. 91. Art. 2 ob. 4; sicut si dicamus sonum citharae vocem mortuam dare, PT. Q. 89. Art. 6 c.

citharista, ae, *m., a player on the cithara, a citharist.* Perfectio autem secunda est finis; finis autem vel est operatio sicut finis citharistae est citharizare, PP. Q. 73. Art. 1 c; Philosophus loquitur de finibus artium; quarum quaedam habent pro finibus operationes ipsas, sicut citharistae finis est citharizare, PP. Q. 103. Art. 2 ad 2.

citharīzo, āre, 1, *v. n., to play on the cithara.* Perfectio autem secunda est finis; finis autem vel est operatio, sicut finis citharistae est citharizare, PP. Q. 73. Art. 1 c; Philosophus loquitur de finibus artium; quarum quaedam habent pro finibus operationes ipsas, sicut citharistae finis est citharizare, PP. Q. 103. Art. 2 ad 2.

citharoedus, i, *m., a citharoedus,* one who plays on the cithara accompanying it with the voice. Implet, scilicet Spiritus sanctus, citharoedum puerum, et psalmistam facit, SS. Q. 172. Art. 3 ob. 3, in quot.; implet citharoedum puerum, et Psalmistam facit; implet puerum abstinentem, et iudicem sanum facit, SS. Q. 189. Art. 1, in quot.

cito, *adv.,* see *citus.*

cito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to quote, cite,* used in phrase *loco citato, in a passage already cited,* (2) *called, summoned.* — (1), superfluitas in ludo pertinet ad ineptam laetitiam, quam Gregorius, loco citato, dicit esse filiam gulae, SS. Q. 168. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 50. Art. 1; SS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 169. Art. 1; PT. Q. 35. Art. 7; et passim. — (2), quorum unum est quod seniores citati iurabant, nihil se praetermisisse in custodia viarum, PS. Q. 105. Art. 2 ad 12; haec vox, quaecumque sit, quandoque dicitur clamor, quasi praeconis ad iudicium citantis, PTS. Q. 76. Art. 2 c.

citrā, *prep.* with *acc., without, aside from, without regard to.* Quando vero fit deordinatio citra aversionem a Deo, tunc est peccatum veniale, . . ., qui vero peccat citra aversionem a Deo, ex ipsa ratione peccati reparabiliter deordinatur, quia salvatur principium, PS. Q. 72. Art. 5 c; non quod damnatorum misereatur, nisi forte puniendo citra condignum, PTS. Q. 94. Art. 2 ad 2; inquantum citra condignum puniuntur non quod a poena absolvantur, PTS. Q. 99. Art. 2 ad 1.

citrīnus, a, um, *adj., citrine, having the same color as a lemon, greenish-yellow,* a synonym of *subflavus.* Sicut est similitudo inter illum qui habet colorem citrinum vel subflavum, et illum qui habet colorem album, . . ., si enim fieret in oculo forma citrini, non diceretur oculus videre albedinem, PTS. Q. 92. Art. 1 c.

citrum, i, *n., the citron-tree.* Unde in hoc festo debebant habere fructum arboris pulcherrimae, id est, citrum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 11.

citus, a, um, *adj., quick, alert.* Sicut dicit Isidorus in lib. X Etym., ut supra, sollicitus dicitur, quasi solers citus, SS. Q. 47. Art. 9, in quot,; Isidorus dicit in libro X Etymolog., 244, col. 393, t. 3: sollicitus dicitur, quasi solers et citus, SS. Q. 49. Art. 4, in quot. — **citō,** *adv., quickly, speedily, soon.* Uno modo ex facilitate ipsius motus, et talem iram vocat fel, quia cito accenditur, PS. Q. 46. Art. 8 c; utilitas enim cito transit, et delectatio memoriae non est sicut delectatio rei praesentis, SS. Q. 26. Art. 12 c. Cf. PP. Q. 73. Art. 6; PP. Q. 89. Art. 1; PP. Q. 100. Art. 2; PP. Q. 107. Art. 1; SS. Q. 12. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 7; PTS. Q. 9. Art. 4; et passim. — *comp.* **citius,** *more quickly, sooner.* Necesse est quod si fuerit infinita, moveat improportionabiliter citius, PP. Q. 25. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 45. Art. 5; PS. Q. 46. Art. 5; SS. Q. 2. Art. 4; PTS. Q. 70. Art. 6; et passim. — *sup:* **citissimē,** *very quickly.* Omnes gradus venialium peccatorum ad tria reducuntur, . . ., ad stipulam quae citissime expeditur, PS. Q. 89. Art. 2 ad 4.

cīvilis, e, *adj., civil, civic, concerning* or *pertaining to the citizen, political, social,* synonym of *politicus* and *socialis.* Secundum quod in civilibus omnes homines qui sunt unius communitatis, reputantur quasi unum corpus et tota communitas quasi unus homo, PS. Q. 81. Art. 1 c; Iudaei sunt servi principum servitute civili, quae non excludit ordinem iuris naturalis vel divini, SS. Q. 10. Art. 12 ad 3; sicut equestris, et militaris, et vicilis differunt specie, licet finis unius ordinetur ad finem alterius, SS. Q. 47. Art. 11 ad 3. Cf. SS. Q. 68. Art. 4; SS. Q. 78. Art. 1 (ter); SS. Q. 78. Art. 2; SS. Q. 88. Art. 3; PT. Q. 8. Art. 1; et passim. On **animal civile**, see *animal* under 1; on **ars civilis**, see *ars* under 2; on **bonitas civilis**, see *bonitas* under 1; on **communicatio civilis**, see *communicatio* under 3; on **communitas civilis**, see *communitas* under 2; on **conversatio civilis**, see *conversatio* under 1; on **felicitas civilis**, see *felicitas*; on **fortitudo civilis**, see *fortitudo* under 2; on **iudicium civile**, see *iudicium* under 1; on **ius civile**, see *ius* under 1; on **iustitia civilis**, see *iustitia* under 1; on **iustum civile**, see *iustus*; on **lex civilis**, see *lex* under 1; on **malitia civilis**, see *malitia* under 3; on **materia civilis**, see *materia* under 2; on **multitudo civilis**, see *multitudo* under 4; on **operatio civilis**, see *operatio* under 2; on **opus civile**, see *opus* under 4; on **ordinatio civilis**, see *ordinatio* under 2; on **potestas civilis**, see *potestas* under 3; on **scientia civilis**, see *scientia* under 1; on **subiectio civilis**, see *subiectio* under 2; on **theologia civilis**, see *theologia* under 1; on **virtus civilis**, see *virtus* under 1; on **vita civilis**, see *vita* under 3. — **Homo est naturaliter seu secundum suam naturam animal civile**, see *homo.*

cīvilitas, ātis, *f., the art of government, politics, society.* Sed quantum ad primam institutionem, competit ei quod sit in officium naturae, quantum vero ad ultimam, quod sit in officium civilitatis, PTS. Q. 42. Art. 2 c.

cīvis, is, *comm., a citizen, a fellow citizen.* Sicut angeli apparentes Abrahae visi sunt ab eo et tota familia eius, et Loth, et a civibus Sodomorum, PP. Q. 51. Art. 2 c; si tamen contingat casus quod hostes insequantur aliquos cives, per quos civitas conservatur, PS. Q. 96. Art. 6 c; apparet etiam hoc in politicis virtutibus, secundum quas cives pro bono communi dispendia et propriarum rerum et personarum interdum sustintent, SS. Q. 26. Art. 3 c; ut cives, in quos sine discussione meritorum sententia mortis non feretur, PTS. Q. 89. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 60. Art. 4; PP. Q. 60. Art. 5; PS. Q. 92. Art. 1 (ter); PS. Q. 95. Art. 3; SS. Q. 58. Art. 6 (bis); PT. Q. 85. Art. 1; et passim.

cīvitas, ātis, *f., the citizens united in a community, the body-politic, the state, a city,* synonym of *urbs.* Si homo esset naturalis pars huius civitatis, haec inclinatio esset ei naturalis, PP. Q. 60. Art. 5 c; sicut quod facit rector civitatis, dicitur civitas facere, PP. Q. 75. Art. 4 ad 1; sed per quodlibet peccatum pertinet homo ad civitatem Babylonis, PS. Q. 77. Art. 4 a; sicut homo est pars domus, ita domus est pars civitatis; civitas autem est communitas perfecta, . . ., ita etiam bonum unius domus ordinatur ad bonum unius civitatis quae est communitas perfecta, PS. Q. 90. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 104. Art. 3; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 26. Art. 2; SS. Q. 47. Art. 11; SS. Q. 50. Art. 1; et passim. — **civitas Dei**, *the city of God*; **De Civitate Dei**, *On the City of God*, St. Augustine's masterpiece dealing with the two cities, the city of the evil and the city of the good as the city of God. The work is named after one city. Cf. PP. Q. 63. Art. 5; PS. Q. 24. Art. 2; PS. Q. 65. Art. 4; PS. Q. 73. Art. 1; SS. Q. 81. Art. 7; et passim.

clam, *adv., secretly, privately.* Cum saepe adversa a Saracenorum partibus perveniant nuntia, quidam in Romanum portum Saracenos clam furtiveque venturos esse dicebant, SS. Q. 40. Art. 2 ob. 2, in quot.; in Galilaea vero non clam, aut semel, aut bis sed cum multa potestate ostensionem sui fecit, PT. Q. 55. Art. 3 ad 4.

clāmo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a., proclaim, declare, cry out, invoke.* Propter hoc dolentes vix se possunt continere quin clament, PS. Q. 44. Art. 1 ad 2; ut ita cognita sua infirmitate, clamaret ad medicum et gratiae quaereret auxilium, PT. Q. 1. Art. 5 c; intelligitur autem fuisse hora tertia cum clamaverunt Iudaei, ut Dominus crucifigeretur; et veracissime demonstratur tunc eos crucifixisse quando clamaverunt, . . ., ut illi eum potius crucifixisse inveniantur qui hora tertia ut crucifigeretur clamaverunt, PT. Q. 46. Art. 9 ad 2. Cf. PP. Q. 87. Art. 2; PP. Q. 107. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 83. Art. 1; SS. Q. 103. Art. 2; et passim.

clāmor, ōris, *m.,* (1) *a sound, call, shout,* (2) *a cry, plea, prayer, turning of the mind to someone,* e.g., *God,* a synonym of *intentio cordis,* (3) *the voice of a crier.* The appearance of Christ on the day of the resurrection, in so far as it has the force of a command, is called His voice (*vox*), and this voice is sometimes called a cry (*clamor*), as of a crier summoning to judgment, (4) *an outcry, a disorderly* and *confused speech, a rising of the voice in anger,* a synonym of *racha.*— (1), quodam pugnae casu cum clamor ingens totius populi vehementer Alipium pulsasset curiositate victus aperuit oculos, SS. Q. 167. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 107. Art. 4; PS. Q. 48. Art. 2, in quot.; SS. Q. 36. Art. 4, in quot.; SS. Q. 158. Art. 4, in quot.; PT. Q. 41. Art. 4, in quot.— (2), intentio cordis dicitur clamor ad Deum, . . ., intentionem nostram ad Deum dirigimus, quae quidem intentio vim clamoris habet, PS. Q. 12. Art. 2 ad 1. — (3), et sic eius apparitio, in quantum habet vim cuiusdam imperii, vox eius dicitur; et haec vox, quaecumque sit, quandoque dicitur clamor, quasi praeconis ad iudicium citantis, PTS. Q. 76. Art. 2 c. — (4), contentio cum clamore quodam est. sed clamor ex ira oritur, (ob.2), . . ., clamor assumitur in contentionem, de qua loquimur, . . ., et ideo non oportet quod contentio ex eodem derivetur ex quo derivatur clamor, SS. Q. 38. Art. 2 ad 2; videtur quod inconvenienter assignentur sex filiae irae quae sunt; rixa, tumor mentis, contumelia, clamor, indignatio, blasphemia, (ob. 1), . . ., sicut dictum est de eo qui dicit fratri suo, Racha; et sic ponitur clamor, per quem intelligitur inordinata et confusalo cutio, SS. Q. 158. Art. 7 c.

clāmōsē, *adv.,* see *clamosus.*

clāmōsus, a, um, *adj., loud, clamoring, persistent.* Secundus, ut pauca verba et rationabilia loquatur aliquis non clamosa voce, SS. Q. 161. Art. 6 ob. 1, in quot.; secundus gradus humilitatis est ut pauca verba et rationabilia loquatur aliquis non clamosa voce, SS. Q. 162. Art. 4, in quot.; primo per inquisitionem, quam debet praecedere clamosa insinuatio, quae locum accusationis tenet, PTS. Q. 62. Art. 3; in quot. — **clāmōsē**, *adv., clamorously, noisily.* Quantum ad locutionem; et sic est contentio, cum aliquis verbis clamose contra alium litigat, SS. Q. 132. Art. 5 c.

clandestinus, a, um, *adj., clandestine, kept secret, concealed, surreptitious.* Sed Ecclesia prohibet clandestina fieri matrimonia, cap. "cum inhibitio," *De clandest. despons.* ergo non possunt fieri in occulto, (ob. 3), . . ., sed similiter Ecclesia prohibuit clandestina matrimonia (ob. 4), . . ., prohibentur autem clandestina matrimonia propter pericula quae inde evenire solent, (ad 3), . . ., non sunt prohibita clandestina matrimonia, quasi contra essentialia matrimonii existentia, PTS. Q. 45. Art. 5 ad 4.

clango, ere, *no perf., 3, v. n., to clang, sound, cause to send forth a loud, sharp, and ringing metallic sound.* Sicut et in veteri lege mandabatur, Iosue, VI, quod sacerdotes sacris buccinis in bellis clangerent, SS. Q. 40. Art. 2 ad 2.

clarē, *adv.,* see *clarus.*

clāreo, ēre, 2, *v. n., to become bright, illustrious, renowned, distinguished.* Augustinus dicit, XII Super Gen. ad litt., c, XV, col. 466, t. 3, quod propter animae affectionem bonam quaedam eius merita etiam in somnis clarent, SS. Q. 154. Art. 5, in quot.; non parva est universae Ecclesiae, quae in hac consuetudine claret, auctoritas, SS. Q. 71. Art. 2 (ob. 4), in quot.

clāresco, ere, clārui, 3, *v. inch. n.*, *to shine forth, become clear, grow bright*. Ex eorum persecutionibus claresceret patientia martyrum, PP. Q. 19. Art. 9 ad 1; gloria autem est effectus honoris et laudis, quia ex hoc quod testificamur de bonitate alicuius clarescit bonitas eius in notitia plurimorum, et hoc importat nomen gloriae, SS. Q. 103. Art. 1 ad 3; et hoc modo lumen scientiae non offuscatur, sed magis clarescit in anima Christi per lumen scientiae divinae, PT. Q. 9. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 43. Art. 4, in quot.; PT. Q. 53. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 4.

claria, ae, *f.*, = κληρία, *glory*, which is clear knowledge together with praise, a synonym of *gloria*. Gloria autem est effectus honoris et laudis quia ex hoc quod testificamur de bonitate alicuius clarescit bonitas eius in notitia plurimorum, et hoc importat nomen gloria; nam gloria dicitur quasi claria; unde ad Rom., ult. dicit quaedam glossa Augustini quod gloria est clara cum laude notitia, SS. Q. 103. Art. 1 ad 3.

clārificātio, ōnis, *f.*, *a glorification, condition of clarity, state of being glorified, uplifted to celestial honor and blessedness*. Clarificata carne Dominus resurrexit; sed noluit in ea clarificatione discipulis suis apparere, PT. Q. 55. Art. 6, in quot.; sicut Christus, Ioan., XVII petiit suam clarificationem, PT. Q. 83. Art. 4 ad 7.

clārifico, āre, 1, *v. a.*, (1) *to make bright*, (2) *to glorify, exalt to a state of glory*, a synonym of *glorifico*.—(1), sicut cum ferrum clarificatur per limationem, PS. Q. 63. Art. 1 c.—(2), gloria claritatem quamdam significat; unde glorificari idem est quod clarificari, SS. Q. 132. Art. 1, in quot.; sed ipse clarificatus est non solum in seipso sed etiam in suis fidelibus, PT. Q. 48. Art. 1 ob. 3. Cf. PT. Q. 54. Art. 3, in quot.; PT. Q. 55. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 91. Art. 4.

clāritas, ātis, *f.*, (1) *clearness, brightness*, (2) *clarity, distinctness*, a synonym of *limpiditas*, (3) *gleam of light, radiance, splendor*, (4) *fame, prestige, good repute*.—(1), sicut nec claritas aeris cum obscuritate eius, PS. Q. 67. Art. 5 ad 2; sicut ex claritate solis in aerem, SS. Q. 83. Art. 11 c; paulatim augetur eius claritas vel obscuritas, 2 Cael. 16 b. Cf. PS. Q. 67. Art. 5; PS. Q. 111. Art. 5; PT. Q. 36. Art. 8; PTS. Q. 83. Art. 1; PTS. Q. 85. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 3; et passim. — **claritas lactea seu circuli lactei**, *the brightness of the milky way*. Cf. 1 Meteor. 12 e and 13 d. — (2), secundum quod in homine invenitur perfectio virtutis imaginativae, et claritas intelligentiae, SS. Q. 172. Art. 1 c; quantitas scientiae non solum attenditur secundum numerum scibilium, sed etiam secundum claritatem cognitionis, PT. Q. 10. Art. 2 ad 3; maiorem claritatem dictorum, 4 Meteor. 10 b. Cf. PT. Q. 10. Art. 2; PT. Q. 182. Art. 3 (bis); PTS. Q. 97. Art. 6; et passim. — (3), debita proportio, sive consonantia, et iterum claritas, PP. Q. 39. Art. 8 c; claritas illa causabitur ex redundantia gloriae animae in corpus, 4 Sent. 44. 2. 4. 1 c. On **gloria claritatis**, see *gloria* under 2. — Kinds of *claritas* in this sense are: (a), **claritas corporalis** and **claritas spiritualis**, *the bodily* and *the spiritual splendor*. Cf. 4 Sent. 44. 2. 4. 1 c.— (b), **claritas corporis**, *splendor of the body*. Qualitatem mentis, quantum ad quantitatem gratiae et gloriae, repraesentabit claritas corporis, PP. Q. 57. Art. 4 ad 1; sicut maior est claritas corporis quod potest etiam alia corpora illuminare, quam eius quod ita in se lucet, PS. Q. 111. Art. 5 ob. 2. Cf. PT. Q. 45. Art. 1; PT. Q. 45. Art. 2 (bis); PT. Q. 55. Art. 6; PTS. Q. 85. Art. 2. — (c), **claritas corporis gloriosi**, *splendor of the glorified body*. Claritas enim corporis gloriosi derivatur ab animae claritate, (c), . . ., ex illo verbo non ostenditur quod claritas Christi non fuerit claritas gloriae, sed quod non fuerit claritas corporis gloriosi, quia corpus Christi nondum erat immortale, PT. Q. 45. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 54. Art. 3; PTS. Q. 82. Art. 4; PTS. Q. 85. Art. 2 (decies); PTS. Q. 90. Art. 2. — (d), **claritas divina**, *divine splendor*. Ex refulgentia claritatis in corporibus innovatio, PP. Q. 12. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 94. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 5; PTS. Q. 93. Art. 3. — (e), **claritas Christi**, *splendor of Christ*. Corpora gloriosa sanctorum erunt configurata corpori claritatis Christi, PT. Q. 76. Art. 7 ob. 2. Cf. PT. Q. 45. Art. 2 (bis). — (f), **claritas Dei**, *splendor of God*. Quae intus omnipotentis Dei claritatem vident, nullo modo credendum est, PP. Q. 89. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 22. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 72. Art. 1; PTS. Q. 77. Art. 3; PTS. Q. 92. Art. 1; PTS. Q. 94. Art. 1. — (g), **claritas gloriae seu gloriosa** and **claritas naturae seu naturalis**, *the splendor of heavenly glory* and *natural glory*. Habet lucem caelum empyreum non condensatam, ut radios emittat, sicut corpus solis, sed magis subtilem; vel habet claritatem gloriae, quae non est conformis cum claritate naturali, PP. Q. 66. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 144. Art. 2; PT. Q. 45. Art. 2 ob. 1; PT. Q. 45. Art. 4; 3. Sent. 16. 2. 2 ob. 1 and 2 and ad 6; 4 Sent. 44. 2. 4. 1 ad 4 and 2 ad 1; et passim. — (h), **claritas gloriosa**, see *claritas gloriae*. — (i), **claritas huius vitae** and **claritas patriae**, *the splendor of this life* and *that of the heavenly fatherland*, or *the earthly* and *the heavenly splendor*. Cf. 3 Sent. 16. 2. 1 ad 4. — (j), **claritas imaginaria** and **claritas sensibilis**, *the imaginary splendor* and *that realized by the senses*. Illa claritas dicitur imaginaria fuisse non quin esset vera claritas gloriae, PT. Q. 45. Art. 2 ad 2. Cf. 3 Sent. 16. 2. 1 ob. 4, ob. 5, and c. — (k), **claritas naturae**, see *claritas gloriae*. — (l), **claritas naturalis**, see *claritas gloriae*.—(m), **claritas patriae**, see *claritas huius vitae*. — (n), **claritas sensibilis**, see *claritas imaginaria*. — (o), **claritas spiritualis**, see *claritas corporalis*. — (p), **claritas vera**, *true splendor*. Cf. 3 Sent. 16. 2. 1 ob. 1 and a.

clārus, a, um, *adj.*, (1) *clear, manifest, plain, evident, intelligible*, (2) *brilliant, celebrated, renowned, famous*.—(1), unde homo primus non impediebatur per res clariores a clara et firma contemplatione intelligibilium effectuum, PP. Q. 94. Art. 1 c; quia vero illud quod simpliciter clarum est, a multis conspici potest etiam a remotis, SS. Q. 132. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 181. Art. 2; PT. Q. 45. Art. 4; PT. Q. 51. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 12; PTS. Q. 85. Art. 1; et passim. — (2), ut ex hoc clariores et nobiliores haberentur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; sicut etiam bella et gesta illius populi exponuntur mystice, non autem bella vel gesta Assyriorum vel Romanorum, quamvis longe clariora secundum homines, PS. Q. 104. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 117. Art. 6; SS. Q. 132. Art. 2; SS. Q. 145. Art. 2; et passim. — **clārē**, *adv.*, *clearly, distinctly*. Infinitis modis contingit creaturam rationalem intelligere Deum, vel clarius vel minus clare, PP. Q. 62. Art. 9 c; non autem sicut ipsis sanctis angelis, quibus plura et clarius revelantur in ipso Verbo, PP. Q. 64. Art. 1 c; tanto per eam Deus clarius videtur, PP. Q. 94. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 4. Art. 5; PS. Q. 52. Art. 2; PS. Q. 69. Art. 4; SS. Q. 181. Art. 2; PT. Q. 34. Art. 4; et passim.

claudicātio, ōnis, *f.*, *a limping, lameness*. Effectus causae secundae deficientis reducitur in causam primam non deficientem, quantum ad id quod habet entitatis et perfectionis, non autem quantum ad id quod habet de defectu; sicut quidquid est motus in claudicatione, PP. Q. 49. Art. 2 ad 2; nam caecitas et claudicatio sunt infirmitates quaedam, SS. Q. 32. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 79. Art. 2 (bis).

claudico, āre, 1, *v. a.*, *to limp, be lame, halt, be defective*, used *lit.* and *fig.* Sicut si tibia quae nascitur clauda ex debilitate seminis statim incipiat claudicare, PP. Q. 63. Art. 5 c; puta si aliquis alicui vendat equum claudicantem pro veloci, vel ruinosam domum pro firma, vel cibum corruptum, sive venenosum pro bono, SS. Q. 77. Art. 3 c; et ideo dicitur communiter quod matrimonium non claudicat, PTS. Q. 47. Art. 4 c; quia matrimonium non claudicat quantum ad vinculum, sed quandoque claudicat quantum ad effectum, PTS. Q. 59. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 180. Art. 7 (quater).

claudo, ere, si, sum, 3, *v. a.*, *to shut something that is open, close, shut up*, the opposite of *aperire*. Sicut si in civitate obsessa statuatur lex quod portae civitatis maneant clausae, PS. Q. 96. Art. 6 c; sicut si dicatur aliquis alium perfundere, quia non clausit fenestram, per quam imber ingreditur, PT. Q. 47. Art. 1 c; clavis est ad aperien-

dum et claudendum, PTS. Q. 17. Art. 1 ob. 2; sic ponunt quod corpus Christi exivit de utero virginali et intravit ianuis clausis ad discipulos, PTS. Q. 83. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 7 (ter); PS. Q. 102. Art. 4 (bis); SS. Q. 158. Art. 5; SS. Q. 189. Art. 7; PT. Q. 28. Art. 2; PTS. Q. 17. Art. 1; et passim. — **clausum**, i, *n.*, *an enclosed place, a closed passage.* Sed hoc non videtur vero corpori, sed phantastico convenire, ut possit per clausa transire, (ob. 2), . . ., sic per clausa transire videtur ad gloriam corporis pertinere, PT. Q. 28. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 38. Art. 2; PT. Q. 54. Art. 1, in quot.

claudus, a, um, *adj.*, *lame, limping, halting.* Sicut defectus in motu animalis potest contingere, vel propter debilitatem virtutis motivae, ut in pueris, vel propter solam ineptitudinem instrumenti, ut in claudis, PP. Q. 49. Art. 1 c; unde dirigere caecum, et sustentare claudum reducuntur ad visitationem infirmorum, SS. Q. 32. Art. 2 ad 2; sicut Act. II, 6, legitur quod Petrus dixit claudo, PT. Q. 84. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 63. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 86. Art. 3 (bis); PT. Q. 84. Art. 3; et passim.

clausio, ōnis, *f.*, *the act of closing* or *shutting something*, as a door, gate. Clausio ianuae est obstaculum quoddam prohibens homines ab ingressu, PT. Q. 49. Art. 5 c; hoc intelligitur de clausione qua limbum clausit, ne aliquis ultra in illum descendat, PTS. Q. 17. Art. 1 ad 2; sed in apertione et clausione ostiorum non habent aliam potestatem ostiarii quam alii homines, PTS. Q. 37. Art. 4 ob. 9.

claustrum, i, *n.*, (also **claustra**, ōrum), (1) *bar, bolt, barrier,* (2) *a place that is shut up, enclosure, cloister,* (3) *restraint, enclosure, fig.* —(1), dum conditor ac redemptor noster claustra inferni penetrans, electorum exinde animas eduxit, PT. Q. 52. Art. 8, in quot.—(2), tum etiam quia oporteret quod religiosi de claustris suis exirent ad corrigendos homines, (ob. 4), . . ., unde patet quod nec religiosos oportet exire claustrum ad corrigendum delinquentes, SS. Q. 33. Art. 2 ob. 4. Cf. SS. Q. 101. Art. 4 (bis).—(3), quae inter claustra morum solemnium latitabat, SS. Q. 169. Art. 1 c; unde illa adapertio non significat reserationem claustri pudoris virginei, sed solum exitum prolis ex utero matris, PT. Q. 28. Art. 2 ad 1. Cf. PTS. Q. 55. Art. 4 (bis); PTS. Q. 58. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 3.

clāvicula, ae, *f.*, *dim.*, *a little key*, used *fig.* Sed quandoque industria naturali ad hoc utuntur quae secundum eos clavicula dicitur, PTS. Q. 17. Art. 3 ad 2.

clāvis, is, *f.*, (1) *key* in the general sense of the word, (2) *key* in the spiritual sense of the word, i.e., the power to remit or retain the guilt and the punishment of sin, having the same meaning as *potestas* or *virtus* or *vis clavium*.—(1), in corporalibus dicitur clavis instrumentum, quo ostium aperitur, 4 Sent. 18. 1. 1. 1 c; nomen clavis aequivoce dicitur de instrumento, quo clauduntur ostia, et de quodam cooperculo, quod cooperit arteriam, quae est in collo animalium, 5 Eth. 1 g. Cf. 4 Sent. 19. 1. 3. 1 ad 2. — **clavis materialis**, *the material key.* Actus, scilicet "excludere et recipere", secundum duos actus materialis clavis, qui sunt aperire et claudere, PTS. Q. 17. Art. 2 c; clavis materialis non potest aperire nisi seram propriam, PTS. Q. 20. Art. 1 ad 2. Cf. 4 Sent. 18. 1. 1. 2 c. — (2), regni autem ostium nobis clauditur per peccatum, et quantum ad maculam et quantum ad reatum poenae, et ideo potestas, qua tale obstaculum regni removetur, dicitur clavis, 4 Sent. 18. 1. 1. 1 c. Cf. C. G. 4. 74. On **actus clavis seu clavium**, see *actus* under 1; on **potestas clavis**, see *potestas* under 2; on **virtus clavis**, see *virtus* under 1; on **vis clavis**, see *vis* under 1. — Kinds of *clavis* in this sense of a spiritual key are: (a), **clavis auctoritatis, clavis excellentiae,** and **clavis ministerii seu ecclesiae,** *the power of the key of the author* or *the founder, that of the distinguished in the service, that of the service* or *of the Church.* Haec autem potestas est in divina Trinitate per auctoritatem, 4 Sent. 18. 1. 1. 1 c; in Christo homine fuit haec potestas, . . ., per meritum passionis, quae etiam dicitur ianuam aperire, et ideo dicitur habere secundum quosdam claves excellentiae, 4 Sent. 18. 1. 1. 1 c; etiam ministris ecclesiae, qui sunt dispensatores sacramentorum, potestas aliqua ad praedictum obstaculum removendum est collata, non propria, sed virtute divina et passionis Christi, et haec potestas metaphorice clavis ecclesiae dicitur, quae est clavis ministerii, 4 Sent. 18. 1. 1. 1 c; sunt autem claves ecclesiae auctoritas discernendi et potestas iudicandi, Decret. 1. Cf. PTS. Q. 17. Art. 1; C. G. 4. 72; 4 Sent. 19. 1. 1. 2 c; et passim. — (b), **clavis caeli seu regni seu regni caelestis** and **clavis inferni,** *the key of the heavenly kingdom* and *that of hell.* Clavis regni caelestis consequantur ad sacerdotium, per quod homo in caelestia introducitur; non autem tale erat sacerdotium Leviticum; et ideo claves caeli non habuerunt, sed claves terreni tabernaculi, PTS. Q. 19. Art. 1 ad 1; clavis inferni, qua aperitur et clauditur, est potestas gratiam conferendi, per quam homini aperitur infernus, ut de peccato educatur, quod est inferni porta, et clauditur, ne homo ultra in peccatum labatur gratia sustentatus, . . ., sed clavis regni est potestas etiam dimittendi reatum poenae, per quem homo a regno prohibetur, 4 Sent. 18. 1. 1. 1 ad 3. Cf. PTS. Q. 17. Art. 1 ob. 3 (bis); PTS. Q. 19. Art. 3; 4 Sent. 19. 1. 1. 1 ad 1. — (c), **clavis ecclesiae,** see *clavis auctoritatis.* — (d), **clavis excellentiae,** see *clavis auctoritatis.* — (e), **clavis inferni,** see *clavis caeli.* — (f), **clavis iurisdictionis** and **clavis ordinis,** *the power of the key of exterior jurisdiction* and *that of sacramental consecration.* Clavis est duplex: una quae se extendit ad ipsum caelum immediate, removendo impedimenta introitus in caelum per remissionem peccati, et haec vocatur clavis ordinis; et hanc soli sacerdotes habent, quia ipsi soli ordinantur populo in his quae directa ad Deum. alia clavis est quae non directe se extendit ad ipsum caelum, sed mediante militante Ecclesia, per quam aliquis ad caelum vadit, dum per eam aliquis excluditur vel admittitur ad consortium Ecclesiae militantis, per excommunicationem et absolutionem; et haec vocatur clavis iurisdictionis in foro causarum, 4 Sent. 19. 1. 1. 3 c. Cf. PTS. Q. 22. Art. 1; PTS. Q. 22. Art. 2; PTS. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 26. Art. 2; et passim. — (g), **clavis ministerii,** see *clavis auctoritatis.* — (h), **clavis ordinis,** see *clavis iurisdictionis.* — (i), **clavis regni seu regni caelestis,** see *clavis caeli.* — (j), **clavis principalis,** *the principal power of the key.* Cf. PTS. Q. 17. Art. 3; PTS. Q. 19. Art. 4; 4 Sent. 18. 1. 1. 3 ad 2. — (k), **clavis scientiae,** *the key of knowledge* or *discernment as to whether or not one is worthy of absolution.* Clavis sunt duae scilicet scientia discernendi, et potentia iudicandi, (ob. 2), . . ., sacerdotes veteris legis habebant auctoritatem discernendi et iudicandi, sed non ut admitteretur homo iudicatus ab eis in caelestia, sed in figuras caelestium, PTS. Q. 19. Art. 1 ad 2; potentia ligandi et solvendi die clavis ecclesiae, 4 Sent. 18. 1. 1. 3 c. Cf. PTS. Q. 17. Art. 3 (quater); PTS. Q. 37. Art. 2; C. G. 4. 72.

Cledōnius, i, *m.*, *Cledonius*, a trusted friend and correspondent of Gregory Nazianzen. Having spent his early years about the court he devoted himself to the religious life in the diocese of Nazianzus and gave up his property to the service of the poor. Gregory addressed to Cledonius his two celebrated letters against Apollinaris. The second of these was written in answer to one of Cledonius, asking him to declare his faith on the person of Christ which he was accused of dividing. In it Gregory begs Cledonius to assure all that he held the Nicene faith inviolate. These letters were adopted as articles of faith by the councils of Ephesus and Chalcedon. Unde Gregorius Nazianzenus dicit in Epist. I ad Cledonium, inter princ. et med. PT. Q. 2. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 16. Art. 7; PT. Q. 17. Art. 1.

Clemens, entis, *m.*, *Clement*, generally known as *Clemens Romanus.* According to common tradition, one of the first, if not the first, bishop of Rome after the apostles, and certainly a leading member of that church towards the end of the first century. He was saint and martyr. The only genuine work of Clement is the Epistle to the Corinthians. Other writings ascribed to him are now regarded as

spurious. St. Thomas in the S.T. refers to the so-called second letter to the Corinthians (PT. Q. 77. Art. 8; PT. Q. 80. Art. 5), the *Epitome de Gestis Petri* under the name of *Itinerarium Clementis* (PP. Q. 117. Art. 4) and the *Ep. decretal secunda ad Iacobum Fratrem Domini* (SS. Q. 73. Art. 3; PTS. Q. 36. Art. 4).

clēmens, entis, *adj.*, *mild, merciful.* Sicut dicitur in quodam Sermone concilii Ephesini, 3, col. 1354. op. Theod. Ancyr., nihil horum quae salvant homines, iniuriam Deo facit, quae ostendunt eum non passibilem, sed clementem, PT. Q. 51. Art. 1 ad 3.

clementia, ae, *f.*, *mildness, gentleness,* the opposite of *crudelitas* and *saevitia.* Cum ergo clementia sit lenitas superiores adversus inferiorem in constituendis poenis, ut Seneca dicit, SS. Q. 157. Art. 1 ob. 1; sed clementiae per superabundantiam opponitur et saevitia et crudelitas, (ob. 1), . . ., clementia est virtus humana; unde directe ipsi opponitur crudelitas, quae est malitia humana, sed saevitia vel feritas continetur sub bestialitate; unde non directe opponitur clementiae, sed superexcellentiori virtuti, quam Philosophus, . . ., vocat heroicam, vel divinam, quae secundum nos videtur pertinere ad dona Spiritus sancti, SS. Q. 159. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 157. Art. 2 (passim); SS. Q. 57. Art. 4 (ter); SS. Q. 160. Art. 2; SS. Q. 164. Art. 2; PTS. Q. 71. Art. 4; et passim. On the difference between *clementia* and *mansuetudo*, see *mansuetudo.*

clēricālis, e, *adj.*, *clerical, priestly.* Sicut habere beneficia ecclesiastica dicitur spiritualibus annexum, quia non competit nisi habenti officium clericale, SS. Q. 100. Art. 4 c; ergo videtur quod illi qui sunt in statu clericali, sint perfectiores religiosis, SS. Q. 184. Art. 8 ob. 3. Cf. PTS. Q. 53. Art. 3 (ter).

clēricātūra, ae, *f.*, *the clerical state.* Tertio per aliqua specialia ad supererogationem pertinentia, sicut per religionem, et clericaturam, vel sacrum ordinem, SS. Q. 12. Art. 1 c.

clēricātus, ūs, *m.*, *the clerical office.* Habitus sanctitatis, puta religionis vel clericatus, significat statum quo quis obligatur ad opera perfectionis, SS. Q. 111. Art. 2 ad 2; non enim laicus potest post solemnem poenitentiam ad clericatum promoveri, nec clericus ad superiorem ordinem, PTS. Q. 28. Art. 1 ob. 3. Cf. SS. Q. 184. Art. 8 (ter), in quot.; SS. Q. 185. Art. 8, in quot.; PT. Q. 89. Art. 3 (quater), in quot.; PTS. Q. 35. Art. 2.

clēricus, i, *m.*, *cleric,* in St. Thomas all who have been ordained for the ecclesiastical ministry, including *presbyteri, diaconi, subdiaconi, lectores, cantores,* but not *episcopi* or *sacerdotes,* although like many others St. Thomas is not always consistent in his use of the term. *Monachi* and *religiosi* are not regarded ordinarily as in the ministry of the church, i.e., as having care of souls and giving spiritual service to them, but they may be. In the latter case they too would be *clerici.* Sicut ad quaedam obligantur clerici, qui mancipantur divino ministerio, ad quae laici non obligantur; similiter et religiosi ad quaedam perfectionis opera obligantur ex sua professione, ad quae saeculares non obligantur, PS. Q. 98. Art. 5 c; nam omnes clericorum ordines ordinantur ad altaris ministerium, in quo sub sacramento repraesentatur passio Christi, SS. Q. 40. Art. 2 c; ad ea quae sunt de necessitate salutis, maxime tenentur clerici et sacerdotes. sed clericis et sacerdotibus prohibetur ferre testimonium in causa sanguinis, SS. Q. 70. Art. 1 ob. 3; unde monachos et presbyteros non decet in quacumque causa advocatos esse, neque clericos in iudicio saeculari, quia huiusmodi personae sunt rebus divinis adstrictae, . . ., unde et clerici pro ecclesiis suis possunt esse advocati, et monachi pro causa monasterii sui, si abbas praeceperit, SS. Q. 71. Art. 2 c; religiosi, qui sunt clerici, si habent curam animarum, spiritualia populo dispensantes, non tenentur decimas dare, sed possunt eas recipere. de aliis vero religiosis, etiamsi sint clerici, qui non dispensant populo spiritualia, est alia ratio, SS. Q. 87. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 106. Art. 4; SS. Q. 71. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 8 (ter); PTS. Q. 40. Art. 3 (passim); et passim.

clerus, i, *m.*, *the clergy, the clerical order.* Cleros graece, sors latine appellatur; propterea vocantur clerici vel quia de sorte sunt Domini, vel quia ipse Dominus sors, id est, pars clericorum est, SS. Q. 185. Art. 6 ob. 3, in quot.; episcopus cum omni clero septem psalmos poenitentiales dicit, . . ., postea iubet ministris ut eos ab ecclesia pellant, clero eos prosequente cum hoc responsorio, PTS. Q. 28. Art. 3, in quot. Cf. PTS. Q. 37. Art. 2.

clībanus, i, *m.*, *an oven,* used *lit.* and *fig.* Nunc enim offerebantur spicae, nunc similia, nunc panis, quandoque quidem coctus in clibano, quandoque in sartagine, quandoque in craticula, Levit., II et VII, (ob. 12), . . ., erat autem sicut panis formatus post humanitatem assumptam; coctus igne, id est, formatus Spiritu sancto in clibano uteri virginalis, PS. Q. 102. Art. 3 ad 12.

cloāca, ae, *f.*, *a drain, sewer.* Si solis radius cloacarum sordes siccare novit, eis inquinari non novit, PT. Q. 31. Art. 4, in quot.

clypeum, (clypeus), i, *n.*, *a shield.* Et nos tolerabilius mundi mala suspicimus, si contra haec per praescientiae clypeum munimur, SS. Q. 123. Art. 9, in quot.; nam singularia quae imminent, sunt minus voluntaria, ut abicere clypeum, et alia huiusmodi, SS. Q. 142. Art. 3 c.

coacervātio, ōnis, *f.*, *a heaping together.* Unde super illud psal. CXXXVI, . . ., dicit Glossa, quod coacervatione vitiorum subrepit diffidentia, SS. Q. 162. Art. 7 ad 3.

coacervo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to heap together, heap in a mass.* Divitiae effundendo magis quam coacervando nitent, PS. Q. 2. Art. 1 ob. 3.

coactē, *adv.*, see *cogo.*

coactio, ōnis, *f.*, *force, exterior power,* a synonym of *violentia* and *vis,* the opposite of *libertas* and *persuasio.* Inducendus ad fidem non coactione, sed persuasione, SS. Q. 10. Art. 12 c; duplex est necessitas: una coactione, et haec, quia repugnat voluntati, tollit rationem meriti, SS. Q. 58. Art. 3 ad 2; duplex est coactio vel violentia: una quae facit necessitatem absolutam, . . ., alia, quae facit necessitatem conditionatam, . . ., unde, haec violentia, vel coactio potest esse in consensu, qui est actus voluntatis, non autem primi. et quia haec coactio fit ex hoc quod timetur aliquod periculum imminens, ideo ista vis idem est quod metus, qui voluntatem cogit quodammodo, PTS. Q. 47. Art. 1 c; coactio enim nihil aliud est, quam violentiae cuiusdam inductio, Verit. 22. 5 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 9 c; SS. Q. 33. Art. 6 c; SS. Q. 66. Art. 8 (passim); PT. Q. 14. Art. 2 (bis); PT. Q. 46. Art. 1 (ter); C. G. 3. 138, 139, and 148; et passim. On **libertas a necessitate coactionis**, see *libertas* under 2; on **necessarium necessitate coactionis seu per coactionem**, see *necessarius* under 1; on **necessitate coactionis**, see *necessitas* under 1. — Kinds of *coactio* are: (a), **coactio compellens seu sufficiens seu perfecta**, *the compelling* or *the sufficient* or *the perfect force.* Quae compulsio vocatur, 2 Sent. 25. 1. 2 c; quae quidem simpliciter coactio dici potest, 2 Sent. 25. 1. 5 c. — (b), **coactio impellens seu inducens seu insufficiens seu imperfecta**, *the inciting* or *inducing* or *insufficient* or *imperfect force.* Quae potius impulsio, quam coactio dicitur, 2 Sent. 25. 1. 4 c. Cf. 2 Sent. 25. 1. 1 c.

coactīvus, a, um, *adj.*, *forcing, inducing with exterior power.* Quod homini datur divinitus ad felicitatem consequendam, non est coactivum, C. G. 3. 148. Cf. PS. Q. 90. Art. 3 (bis); PS. Q. 96. Art. 5 (quater); PS. Q. 100. Art. 9; PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 35. Art. 6 (bis); et passim. On **potestas coactiva**, see *potestas* under 3; on **virtus coactiva**, see *virtus* under 6; on **vis coactiva**, see *vis* under 2.

coadiūtor, ōris, *m.*, *an assistant, coadjutor.* Et ideo in baptismo unus debet esse principalis susceptor; alii tamen possunt admitti quasi coadiutores, PT. Q. 67. Art. 8 ad 3; et quia coadiutor ordinatur ad eum cui adiutor datur, ideo coadiutor est minus principalis, PTS. Q. 8. Art. 5 ad 3; quia episcopus indiget coadiutoribus in minoribus officiis constitutis, PTS. Q. 36. Art. 4 ob. 1. Cf. PTS. Q. 26. Art. 1.

coadiuvo, āre, iūvi, iūtum, 1, *v. a., to help, help another* or *each other.* Sicut principale agens, sed sicut coadiuvans agens principale, quod est principium interius, PP. Q. 117. Art. 1 c; tertio modo sicut coadiuvans extrinsecus, sicut amici requiruntur ad aliquid agendum, PS. Q. 4. Art. 1 c; alio modo instrumentaliter, et quasi coadiuvans nos ad merendum, SS. Q. 83. Art. 9 c; amor autem inordinatus non coadiuvat ad meritum aureolae, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 8. Cf. PP. Q. 99. Art. 2; PS. Q. 5. Art. 6; SS. Q. 2. Art. 10; SS. Q. 71. Art. 3; SS. Q. 123. Art. 2; et passim.

coadōro, āre, 1, *v. a., to worship* or *adore along with.* Si quis audet dicere assumptum hominem coadorari oportere Deo Verbo, quasi alterum alteri, PT. Q. 25. Art. 1, in quot.

coadūno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to unite, add,* or *join together.* In nullum nomen religionis, seu verum, seu falsum, coadunari homines possunt, PT. Q. 61. Art. 1 ob. 3, in quot.

coaequālis, e, *adj., co-equal, of like age.* Athanasius in suo Symb. fid. col. 1583, t. 4, dicit quod tres personae coaeternae sibi sunt, et coaequales, PP. Q. 42. Art. 1 ob. 4, in quot.; sed non credidit Filium coaequalem et consubstantialem Patri, SS. Q. 1. Art. 8, in quot.; et ex hoc ostendebatur quod haberet virtutem coaequalem Deo Patri, PT. Q. 43. Art. 4 c.

coaequo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to make one thing equal* or *even with another, make something of the same value as another.* Ut Augustinus consequenter probat, in X De Trinit., cap. III et IV, col. 975, t. 8, ideo quia notitia non totaliter menti coaequatur, accipit in anima tria quaedam propria mentis, PP. Q. 93. Art. 7 ad 2; si ergo aliquid nominari debeat nomine designante proprietatem ipsius, non debet nominari ab eo quod imperfecte participat, . . ., sed ab eo quod est sibi quasi coaequatum, PP. Q. 108. Art. 5 c; quia oportet virtutem cognoscentis coaequari cognoscibilitati rei cognitae, PTS. Q. 92. Art. 1 ad 6. Cf. PP. Q. 42. Art. 1, in quot.; PP. Q. 93. Art. 1 (bis); in quot.; PTS. Q. 96. Art. 6; PTS. Q. 96. Art. 12.

coaeternitas, ātis, *f., co-eternity.* Et ita utrobique deficit repraesentatio connaturalitatis et coaeternitatis divinarum personarum, PP. Q. 93. Art. 6 ad 4.

coaeternus, a, um, *adj., coeternal.* Nam ut ostendatur connaturalis Patri dicitur, Filius; ut ostendatur coaeternus, dicitur splendor, PP. Q. 34. Art. 2 ad 3; et in hoc praecipue iustitia consistit, quamvis secundum effectum non sit ab aeterno, quia nihil est Deo coaeternum, SS. Q. 58. Art. 2 ad 3; qua Deus Pater Verbum unicum protulit sibi coaeternum, PT. Q. 45. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 34. Art. 1, in quot.; PP. Q. 36. Art. 3 (bis); PP. Q. 42. Art. 1, in quot.; PP. Q. 42. Art. 2 (passim); PS. Q. 110. Art. 1.

coaevus, a, um, *adj., coeval, of the same age, coeternal with something.* In rebus creatis, etiam cum id quod est a principio sit suo principio coaevum secundum durationem, PP. Q. 42. Art. 3 ad 2.

coagito, āre, *no perf.* ātum, 1, *v. a., to discuss together,* a synonym of *cogito.* Videtur quod credere non sit cum assensione cogitare. cogitatio enim importat quamdam inquisitionem; dicitur enim cogitare, quasi coagitare, vel simul agitare, SS. Q. 2. Art. 1 ob. 1.

coalesco, ere, alui, alitum, 3, *v. inch. n., to coalesce, come together, unite.* Et ideo dicendum secundum tertiam opinionem, quod ad litteram ista sunt prohibita, non ad observandum caeremonias legis, sed ad hoc quod posset coalescere unio gentilium et Iudaeorum simul habitantium, PS. Q. 103. Art. 4 ad 3.

coaptātio, ōnis, *f., coaptation, adaptation, aptitude, kinship, bond, an accurate joining together, quality of being suited for something.* Et similiter coaptatio appetitus sensitivi vel voluntatis ad aliquod bonum, id est, ipsa complacentia boni, dicitur amor sensitivus, vel intellectivus seu rationalis, PS. Q. 26. Art. 1 c; arthron enim in graeco, quod in latino articulus dicitur, significat quamdam coaptationem aliquarum partium distinctarum, . . ., et similiter in rhetorica articuli dicuntur quaedam partium coaptationes, SS. Q. 1. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 26. Art. 2 c; PS. Q. 27. Art. 4; PS. Q. 28. Art. 1; PS. Q. 28. Art. 5.

coapto, āre, *no perf.*, ātum, 1, *v. a., to fit, join with something, compose of, adjust, adapt.* Ad amorem autem pertinet quod appetitus coaptetur ad quamdam receptionem boni amati, PS. Q. 28. Art. 5 c; et similiter in grammatica apud Graecos dicuntur articuli quaedam partes orationis coaptatae aliis dictionibus ad exprimendum earum genus, numerum vel casum, SS. Q. 1. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 7, in quot.; PT. Q. 6. Art. 1, in quot.

coarctātio, ōnis, *f., a contraction, a drawing together.* Coarctatio autem formae est per materiam, PP. Q. 14. Art. 1 c.

coarcto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to restrict, contract, confine, compress.* Unde manifestum est quod natura rei non cognoscentis est magis coarctata et limitata, PP. Q. 14. Art. 1 c; ita etiam non coarctat in unum id ad quod multa requiruntur, SS. Q. 183. Art. 2 ad 2; sed virtus divina, cum sit infinita, nullo termino coarctatur, PT. Q. 7. Art. 12 ob. 2; vel etiam in signum quod non habet coarctatam potestatem; quod curvatio baculi significat, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 8. Cf. PP. Q. 115. Art. 1; SS. Q. 128. Art. 1 (bis); PTS. Q. 8. Art. 6; PTS. Q. 51. Art. 3; PTS. Q. 67. Art. 6; et passim.

coassisto, ere, coastiti, no *sup.*, 3, *v. n., to coassist, aid.* Est tamen virtus divina sacramento coassistens, quae sacramentalem effectum operatur, PT. Q. 62. Art. 4 c.

coassūmo, ere. sumpsi, sumptum, 3, *v. a., to assume together, coassume.* Secundo, de coassumptis, quae sunt perfectiones et defectus, PT. Q. 4 pr.; deinde considerandum est de coassumptis a Filio Dei in humana natura, PT. Q. 7 pr.

coccineus, a, um, *adj., scarlet-colored.* Et lignum cedrinum, et vermiculum, et hyssopum, hoc modo ut filio coccineo ligarentur passer et hyssopus simul cum ligno cedrino, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7.

coccus, i, *m., scarlet cloth.* Adiungebatur etiam in combustione lignum cedrinum, hyssopus, coccusque tinctus, . . ., coccus bis tinctus, significans aquam, . . ., coccus bis tinctus quod significat geminam charitatem, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (ter).

codex, icis, *m.*, (1) *a code of laws,* (2) *a codex* or *manuscript, a book.* —(1), et in Codice, lib. IV De legibus et constitut., Theodosius et Valentinianus imperatores Volusiano praefecto scribunt, PS. Q. 96. Art. 5 ad 3; secundum etiam iura civilia punitur validus mendicans, ut habetur codice de mendicantibus validis, SS. Q. 187. Art. 5 ob. 3. Cf. PS. Q. 90. Art. 4, in quot.; SS. Q. 10. Art. 7; SS. Q. 77. Art. 1; SS. Q. 120. Art. 1 (bis). — (2), in quibusdam codicibus additur, sine causa; caeterum in veris definita sententia est, et ira penitus tollitur, SS. Q. 158. Art. 1, in quot.

coelestis, e, *adj.*, see *caelestis.*

coelum, i, *n.*, see *caelum.*

coena, ae, *f., a supper, the Lord's supper.* Legitur enim multa seorsum discipulis dixisse, sicut patet in sermone coenae, PT. Q. 42. Art. 3 ob. 1; constat quarta decima luna Christum coenam fecisse, et quinta decima eum esse passum, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1; Dominus discipulis dedit potestatem sacerdotalem, quantum ad principalem actum, ante passionem in coena, PTS. Q. 37. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 10. Art. 9; PT. Q. 62. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 8 (bis); PT. Q. 81. Art. 1 (ter); et passim.

coenāculum, i, *n.*, (caenaculum), *a dining room,* usually in an upper story, the upper room in which Christ ate the last supper with His disciples. Sicut et apostoli post acceptum Spiritum sanctum se manifestaverunt, qui prius in caenaculo latebant, PT. Q. 72. Art. 9 c; sicut patet exemplo apostolorum, qui antequam plenitudinem

Spiritus sancti acciperent, erant in coenaculo perseverantes in oratione, PT. Q. 72. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 173. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 3.

coeno, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to sup, partake of the evening meal, dine, eat.* Sed Dominus, postquam coenavit, hoc sacramentum discipulis suis tradidit, PT. Q. 80. Art. 8 ob. 1; et ideo secundum consuetudinem quarumdam ecclesiarum, sicut apostoli Christo coenanti concoenaverunt ita novi ordinati episcopo ordinanti concelebrant, PT. Q. 82. Art. 2 c.

coenobium, ii, *n.*, *a cloister, convent, monastery.* Et Cassianus dicit in lib. VIII De institut. coenob., cap. VI, col. 333. t. 1, SS. Q. 158. Art. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 35. Art. 3; SS. Q. 35. Art. 4; SS. Q. 36. Art. 4; SS. Q. 162. Art. 8; SS. Q. 186. Art. 5, in quot.; SS. Q. 188. Art. 2, in quot.; SS. Q. 189. Art. 9.

coeo, ire, ivi or ii, itum, *v. a.* and *n.*, (1) *to unite, to combine, to merge,* (2) *to copulate.*—(1), sicut Romae fluxit oleum, et in Hispania apparuerunt tres soles paulatim in unum coeuntes, PT. Q. 36. Art. 3 ad 3. — (2), ideo primi parentes in paradiso non coierunt, PP. Q. 98. Art. 2 ad 2; prohibetur etiam quod iumenta, id est, populares homines, non faciamus coire, id est, coniunctionem habere, cum alterius generis animalibus, id est, cum gentilibus vel Iudaeis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 10. Cf. SS. Q. 64. Art. 4; PTS. Q. 50. Art. 1 (bis); PTS. Q. 51. Art. 2; PTS. Q. 52. Art. 1 (quater); PTS. Q. 54. Art. 3; et passim.

coepi, isse, ——, 3, *v. a.* and *n.*, *to begin, commence, undertake.* In primo instanti quo angelus esse coepit, PP. Q. 63. Art. 5 c; prima autem revelatio ante legem facta est Abrahae, cuius tempore coeperunt homines a fide unius Dei deviare ad idololatriam declinando, SS. Q. 174. Art. 6 c; propter hoc quod vita eremitica coeperat declinare et laxius observari, SS. Q. 189. Art. 8 c; quia nondum homines fideles seorsum ab infidelibus coeperant adunari ad cultum unius Dei, PT. Q. 70. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 93. Art. 7; SS. Q. 153. Art. 3; SS. Q. 186. Art. 4; PT. Q. 32. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 9; et passim.

coepiscopus, i, *m.*, *an associate bishop.* Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres nostros et coepiscopus nonnisi ad Petrum, id est, ad sui nominis et honoris auctorem referre debere, SS. Q. 11. Art. 2, in quot.

coerceo, ēre, cui, citum, 2, *v. a.*, *to restrain, check, coerce, curb.* Ex qua contingit quod aliqui poenaliter sunt sub aliis coercendi, PP. Q. 96. Art. 3 ad 1; secundo, quando inordinatos actus inferiorum virium vel imperat, vel etiam post deliberationem non coercet, PS. Q. 74. Art. 5 c; et ideo quia coerceri nolunt per spiritualem potestatem Ecclesiae, iustum est ut potestate temporali coerceantur, SS. Q. 39. Art. 4 c; ad iudicium faciendum tria requiruntur; primo quidem potestas subditos coercendi, PT. Q. 59. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 96. Art. 2 (bis); PS. Q. 101. Art. 3; SS. Q. 65. Art. 3 (bis); SS. Q. 99. Art. 4; SS. Q. 102. Art. 2; et passim.

coercitio, ōnis, *f.*, *coercion, restraint, chastisement.* Correctio illa quae est actus iustitiae, per coercitionem poenae, non competit subdito respectu praelati, SS. Q. 33. Art. 4 c; et illa Ecclesia quando aliqui per excommunicationem sufficienter non reprimuntur, adhibet coercitionem bracchii saecularis, SS. Q. 39. Art. 4 ad 3.

coessentiālis, e, *adj.*, *equally essential with something, coessential.* Licet in divinis amor sit coessentialis, inquantum est divinus, PP. Q. 30. Art. 2 ad 2; procedens non esset coessentiale suo principio, C. G. 4. 26.

coetus, ūs, see *coitus.*

coexhibeo, ēre, ui, itum, 2, *v. a.*, *to show, exhibit, manifest at the same time as something else is being displayed.* Quarto secundum dignitatem honoris, prout omnis honor qui exhibetur Filio Dei, coexhibetur filio hominis propter coniunctionem ad Filium Dei, PT. Q. 2. Art. 6 c.

coexistentia, ae, *f.*, *coexistence.* Secundo ratio eorum praedicta non valet, quia coexistentiam corporis impedire in eodem loco est plus quam replere locum, PTS. Q. 83. Art. 2 c.

coexisto, ere, stiti, stitum, 3, *v. n.*, *to coexist, exist together with.* Sicut igitur accidentia et formae, et huiusmodi quae non subsistunt, magis sunt coexistentia quam entia, PP. Q. 45. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 42. Art. 2, in quot.

cōgitātio, ōnis, *f.*, (1) *thinking* or *thought* in the general and broader sense of the word, (2) *thinking* or *thought* in the narrower and proper sense of the word, i.e., *contemplation, reflection.*—(1), cogitatio secundum Richardum de Sancto Victore videtur pertinere ad multorum inspectionem ex quibus aliquis colligere intendit unam simplicem veritatem. unde sub cogitatione comprehendi possunt et perceptiones sensuum ad cognoscendum aliquos effectus, et imaginationes, et discursus rationis circa diversa signa, vel quaecumque perducentia in cognitionem veritatis intentae, SS. Q. 180. Art. 3 ad 1; dispositio, quae fit per cogitationem ad intellegendum, C. G. 2. 76. quod per cogitationem disponantur phantasmata, C. G. 2. 76. Cf. Mal. 3. 3 ob. 7. One kind of *cogitatio* in this sense is: **cogitatio cordis**, *secret thought, the thought of the intellect* or *reason.* Cogitatio cordis dupliciter potest cognosci. uno modo in suo effectu; et sic non solum ab angelo, sed ab homine cognosci potest, et tanto subtilius, quanto effectus huiusmodi fuerit magis occultus, . . ., alio modo possunt cognosci cogitationes, prout sunt in intellectu, et affectiones, prout sunt in voluntate; et sic solus Deus cogitationes cordium et affectiones voluntatum cognoscere potest, PP. Q. 57. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 8; PP. Q. 14. Art. 12; PP. Q. 91. Art. 4; PP. Q. 117. Art. 2; SS. Q. 12. Art. 8 a; et passim. — (2), cogitatio enim proprie in inquisitione veritatis consistit, PP. Q. 34. Art. 1 ad 2; dum vero (potentia intellectiva) persistit in inquisitione illius, quod intendit, vocatur cogitatio, PP. Q. 79. Art. 10 ad 3; cogitatio proprie dicitur motus animi deliberantis, nondum perfecti per plenam visionem veritatis, SS. Q. 2. Art. 1 c; cogitatio quandam inquisitionem importat; dicitur enim cogitare quasi coagitare, id est, discurrere et conferre unum cum altero, Verit. 14. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 2. Art. 1 ob. 1; Verit. 4. 1 ad 1; Mal. 16. 8 c; Ioan. 1. 1. On **diversus cogitatione**, see *diversus*; on **concupiscentia cogitationis**, see *concupiscentia* under 1. — Kinds of *cogitatio* in this sense are: (a), **cogitatio actualis**, *thought consisting in an action*, i.e., which consists in the use of intellectual representation. Verbum autem in anima nostra sine actuali cogitatione esse non potest, PP. Q. 93. Art. 7 c. Cf. Mal. 16. 8 c; Verit. 8. 13 c; Verit. 9. 4 ad 2. — (b), **cogitatio formata** and **cogitatio informis**, *formed* and *formless thinking*, i.e., that thinking which is bound by a *firma assensio* to the recognized truth, and that in which this *firma assensio* is lacking. Actuum enim ad intellectum pertinentium quidem habent firmam assensionem absque tali cogitatione, sicut cum aliquis considerat ea quae scit vel intelligit; talis enim consideratio iam est formata. quidam vero actus intellectus habent quidem cogitationem informem absque firma assensione, sive in neutram partem declinent, sicut accidit dubitanti; sive in unam partem magis declinent, sed tenentur aliquo levi signo, sicut accidit suspicanti; sive uni parti adhaereant, tamen cum formidine alterius, quod accidit opinanti, SS. Q. 2. Art. 1 c. Cf. Mal. 16. 8 c; Verit. 4. 1 a. — (c), **cogitatio honesta** and **cogitatio turpis**, *seemly* and *unseemly*, *impure* or *vicious thought.* Turpis cogitatio dicitur non solum, quae de turpibus est, quia de eis non potest esse honesta cogitatio, sed quae turpitudinem habet propter delectationem vel consensum adiunctum, 4 Sent. 9. 1. 4. 1 ad 4. Cf. PT. Q. 80. Art. 7 (bis). — (d), **cogitatio informis**, see *cogitatio formata.* — (e), **cogitatio interior seu intima**, *the inner thought.* Deo autem potest fieri promissio per solam interiorem cogitationem, SS. Q. 88. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 78. Art. 8 ob. 3; 1 Cant. 5. — (f), **cogitatio turpis**, see *cogitatio honesta.* — (g), cogi-

tatio vana, *vain thought.* Consensus in delectationem quae est de ipsa vana cogitatione fornicatione, est peccatum veniale, PS. Q. 74. Art. 8 ad 2. Cf. 2 Cant. 3 a. — (h), **cogitatio volubilis,** *discursive thinking.* Sicut et in patria "non erunt volubiles nostrae cogitationes ab aliis in alia euntes atque redeuntes; sed omnem scientiam nostram uno simul conspectu videbimus," ut Augustinus dicit, PP. Q. 58. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 3; PTS. Q. 85. Art. 3, in quot; 1 Sent. 1. 4. 2 ad 2.

cōgitātīvus, a, um, *adj., thinking, judging,* in the broader and in the narrower sense of the words. Cf. *cogitatio.* Quamvis etiam in ipsis interioribus viribus sensitivis apprehensivis possunt poni aliqui habitus secundum quod homo sit bene memorativus, vel cogitativus, vel imaginativus, PS. Q. 50. Art. 3 ad 3. On **potentia cogitativa,** see *potentia* under 2; on **virtus cogitativa,** see *virtus* under 1; on **vis cogitativa,** see *vis* under 1.— **Cogitativa sc. potentia seu virtus seu vis,** *the sensible judging power of man,* i.e., that faculty of man by means of which he recognizes on the one hand the individual relations of usefulness and harmfulness in physical or material things not comprehended by the exterior senses, and on the other hand, the phantasms or imaginary representations derived from these material things for the abstraction of general ideas. Illam eminentiam habet cogitativa et memorativa in homine, non per id quod est proprium sensitivae partis, sed per aliquam affinitatem et propinquitatem ad rationem universalem, secundum quemdam refluentiam. et ideo non sunt aliae vires, sed eaedem perfectiores quam sint in aliis animalibus, PP. Q. 78. Art. 4 ad 5. Cf. PP. Q. 78. Art. 4 ob. 5 and c; PP. Q. 81. Art. 3 c; PP. Q. 111. Art. 2 ad 2; C. G. 2. 60, 73, 76, and 80; 3 Sent. 26. 1. 2 c; Pot. Anim. 4; Qu. Anim. 13 c; Verit. 25. 2 c; 2 Anim. 13 d; et passim. — On the difference between the *vis cogitativa* of man, conceived as a faculty for the recognition of usefulness and harmfulness in a thing, and the *vis aestimativa* of the animal, the following is pertinent: alia animalia percipiunt huiusmodi intentiones solum naturali quodam instinctu, homo autem per quandam collationem. et ideo, quae in aliis animalibus dicitur aestimativa naturalis, in homine dicitur cogitativa quia per collationem quandam huiusmodi intentiones adinvenit. unde etiam dicitur ratio particularis, cui medici assignant determinatum organum, scilicet mediam partem capitis; est enim collativa intentionum individualium sicut ratio intellectiva intentionum universalium, PP. Q. 78. Art. 4 c; cogitativa apprehendit individuum ut exsistens sub natura communi, quod contingit ei, inquantum unitur intellectivae in eodem subiecto, unde cognoscit hunc hominem, prout est hic homo, et hoc lignum, prout est hoc lignum. aestimativa vero non apprehendit aliquod individuum, secundum quod est sub natura communi, sed solum secundum quod est terminus aut principium alicuius actionis vel passionis, sicut ovis cognoscit hunc agnum non, inquantum est hic agnus, sed inquantum est ab ea lactabilis, et hanc herbam, inquantum est eius cibus. unde alia individua, ad quae se non extendit eius actio vel passio, nullo modo apprehendit sua aestimativa naturali. naturalis enim aestimativa datur animalibus, ut per eam ordinentur in actiones proprias vel passiones prosequendas vel fugiendas, 2 Anim. 13 d. Cf. PP. Q. 78. Art. 4 ob. 5 and ad 5; C. G. 2. 60.

cōgitātus, ūs, *m., a thinking, thought.* Sicut et in solo cogitatu per consensum, SS. Q. 66. Art. 6 ad 3; ideo anima Christi in Verbo cognoscit omnia existentia, secundum quodcumque tempus, et etiam hominum cogitatus, quorum est iudex, PT. Q. 10. Art. 2 c.

cōgito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to think* in the general and broader sense of the word, (2) *to think* in the narrower and proper sense of the word, i.e., *to think backwards* and *forward, think over, consider.* — (1), cogitare tripliciter sumi potest: uno modo communiter pro qualicumque actuali consideratione intellectus, . . ., alio modo dicitur "cogitare" magis proprie consideratio intellectus, quae est cum quadam inquisitione, antequam perveniatur ad perfectionem intellectus per certitudinem visionis; . . ., ideo "cogitare" secundo modo sumitur pro actu intellectus deliberantis; tertio modo pro actu virtutis cogitativae, . . ., si ergo "cogitare" sumatur communiter secundum primum modum, sic hoc quod dicitur cum "assensione cogitare", non dicit totam rationem eius quod est "credere," nam per hunc modum etiam qui considerat ea quae scit, vel intelligit, cum assensione cogitat. si vero sumatur "cogitare" secundo modo, sic in hoc intelligitur tota ratio huius actus qui est "credere," . . ., "cogitare" non sumitur hic prout est actus cogitativae virtutis, sed prout pertinet ad intellectum, SS. Q. 2. Art. 1 c; intellectus et imaginatio nostra aliquid maius Deo cogitare possunt, C. G. 1. 20. Cf. PP. Q. 99. Art. 7 (passim); PP. Q. 93. Art. 7 (bis); PS. Q. 15. Art. 4 (ter); PS. Q. 109. Art. 1 (ter); PT. Q. 4. Art. 4; et passim. — (2), dicitur enim cogitare quasi coagitare vel simul agitare, SS. Q. 2. Art. 1 ob. 1; cogitare autem est considerare rem secundum partes et proprietates suas, unde cogitare dicitur quasi coagitare, 1 Sent. 3. 4. 5 c; dicitur enim cogitare quasi coagitare, id est, discurrere et conferre unum cum altero, Verit. 14. 1. ob. 2. Cf. PS. Q. 44. Art. 2; PS. Q. 74. Art. 7 (quater); PS. Q. 74. Art. 8 (passim); PT. Q. 64. Art. 8 (bis); PT. Q. 92. Art. 2; et passim.

cognātio, ōnis, *f., relationship, intimate* or *natural connection, kindred.* Unde fratres Domini dicti sunt, non secundum naturam, quasi ab eadem matre nati, sed secundum cognationem, quasi consanguinei eius existentes, PT. Q. 28. Art. 3 ad 5; quid restat, nisi credere Mariam non fuisse extraneam a cognatione David, PT. Q. 31. Art. 2 ad 1; ergo nulla cognatio contrahitur inter eum, et illum qui de sacro fonte levatur, PTS. Q. 56. Art. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 104. Art. 3; SS. Q. 81. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 9; PTS. Q. 28. Art. 3; PT. Q. 37. Art. 2; PTS. Q. 54. Art. 1; et passim. — Kinds of *cognatio* are the following: (a), **carnalis cognatio et spiritualis cognatio,** *carnal relationship* and *spiritual relationship.* Sicut enim se habet corporalis cognatio ad corporalem generationem, ita spiritualis ad spiritualem. sed solus baptismus dicitur spiritualis generatio. ergo solum baptismum contrahitur spiritualis cognatio, sicut per solam generationem carnalem carnalis cognatio, (ob. 1), . . ., sed illud non videtur rationabile quia cognatio carnalis non contrahitur nisi per actum generationis completum, PTS. Q. 56. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 56. Art. 1; PTS. Q. 56. Art. 3. — (b), **legalis, cognatio,** *legal relationship.* Triplex est legalis cognatio: prima quasi descendentium, quae contrahitur inter patrem adoptantem et filium adoptatum, et filium filii adoptivi, et nepotem, et sic deinceps; secunda, quae est inter filium adoptivum et filium naturalem; tertia per modum cuiusdam affinitatis, quae est inter partem adoptantem et uxorem filii adoptivi, vel e contrario inter filium adoptatum et uxorem patris adoptantis, PTS. Q. 57. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 57. Art. 2. — (c), **spiritualis cognatio,** see *carnalis cognatio.* Cf. PTS. Q. 56. Art. 1 (passim); PTS. Q. 56. Art. 2 (passim); PTS. Q. 56. Art. 3 (passim); PTS. Q. 56. Art. 4 (passim); PTS. Q. 56. Art. 5 (passim); PTS. Q. 57. Art. 3 (passim); et passim.

cognātus, a, um, *adj., kindred, related, like, similar.* Secundum quosdam quod B. Virgo erat de stirpe seu parentela Aaron, unde erat cognata Elisabeth, PT. Q. 29. Art. 1 ad 4; bene angelus ad Virginem mittitur; quia semper est angelis cognata virginitas, PT. Q. 30. Art. 2, in quot.; alter vero vel avum maternum, vel aliquem de cognatis maioribus posuit, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2. — **cognātus,** i, *m.,* and **cognāta,** ae, *f., a blood-relation, kinsman.* Sic autem et facere videntur, ad nuptias enim vocant cognatos, SS. Q. 26. Art. 8 c; Maria autem mater Christi cognata dicitur Elisabeth, quae est filia Aaron, (ob. 2), . . ., ratione cuius B. Virgo Maria, quae fuit de stirpe David, esset Elisabeth cognata, PT. Q. 31. Art. 2 ad 2. Cf. PTS. Q. 71. Art. 9.

cognitio, ōnis, *f.*, (1) *knowledge* in a wide and general sense, without distinguishing the different faculties by which it is attained, or the product from the process. It is the ability, found in all living beings except plants, of receiving the form of things other than self without losing self-identity, because they possess formally or eminently a sensitive soul. Found on different levels, it may be *sense knowledge* or *sense perception*; *rational knowledge*, i.e., intellectual knowledge which is discursive; *angelic knowledge*, i.e., intellectual knowledge without discursus or reasoning but intuitive; and *divine knowledge*. Thus it includes *sensation*, all the operations of the senses, internal and external, and their products; *apprehension*, *judgement* and *reasoning*, *intuition*, all the operations of an intellect, human, angelic or divine, and the habits of wisdom, science, understanding, art, and prudence. To preserve the distinction, as the Romance languages still do, between *cognitio* and *scientia*, it might better be rendered by *perception*, *awareness*, or *recognition*, (2) *knowledge* in a narrower sense as the function or activity of knowing or perceiving, i.e., psychological knowledge.—(1), omnis cognitio fit per aliquam similitudinem, PP. Q. 14. Art. 14 ob. 2; quamvis, . . ., cognitio dici possit omnis actualis operatio intellectus, SS. Q. 180. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 12. Art. 13; PP. Q. 14. Art. 11; SS. Q. 48. Art. 1; SS. Q. 58. Art. 8; PT. Q. 58. Art. 8; et passim. — Kinds of *cognitio* in this sense are: **cognitio coitus** and **cognitio notitiae**, *knowledge in the manner of cohabitation* or *copulation, carnal knowledge* and *knowledge in the manner of knowing*, i.e., *the knowledge of sexual intercourse and psychological knowledge*. Quidam dixerunt hoc non esse intelligendum de cognitione coitus, sed de cognitione notitiae. dicit enim Chrysostom, . . ., "non cognovit eam Ioseph antequam pareret, cuius fuerit dignitatis, sed postquam peperit, tunc cognovit eam; quia per ipsius prolem spatiosior et dignior facta fuerat quam totus mundus; quia quem totus mundus capere non poterat, in angusto cubiculo uteri sui sola suscepit," . . ., Hieronymus autem, . . ., concedit esse intelligendum de cognitione coitus, PT. Q. 28. Art. 3 ad 3.—(2), res cognita dicitur esse cognitionis obiectum, secundum quod est extra cognoscentem in se ipsa subsistens, Verit. 14. 8 ad 5; praecipuum in cognitione alicuius rei est scire quid est, C. G. 3. 50. On **certitudo cognitionis**, see *certitudo* under 1; on **cognoscere in cognitionis principio**, see *cognoscere*; on **iudicare per modum cognitionis**, see *iudicare* under 2; on **iudicium cognitionis**, see *iudicium* under 4; on **primum cognitionis seu secundum cognitionem**, see *primus*; on **principium cognitionis**, see *principium*; on **prius cognitionis, in cognitione, ordine cognitionis, secundum cognitionem et cognitio intellectiva**, see *prior* under 1; on **quantitas cognitionis**, see *quantitas* under 2; on **veritas cognitionis adquisitae, infusae et naturalis**, see *veritas* under 1. — Kinds of *cognitio* in this sense are: (a), **cognitio absoluta** and **cognitio collativa seu comparata**, *the absolute knowledge* or *the knowledge considered by itself* and *the comparative* or *compared knowledge*. Cf. 1 Sent. 27. 2. 3 ad 3; Verit. 8. 15 ob. 7; Verit. 15. 1 a and c; Verit. 18. 2 ob. 1 and ad 1. — (b), **cognitio actualis, cognitio habitualis,** and **cognitio virtualis seu potentialis**, *knowledge consisting in an action* or *taking place in reality, the knowledge that has become inactive* and *the knowledge at hand by virtue of power or potentiality*. Eadem ratione non possumus intelligere infinita in habitu. in nobis enim habitualis cognitio causatur ex actuali consideratione, PP. Q. 86. Art. 2 c; nam actualis cognitio operatio est quaedam, PS. Q. 32. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 11. Art. 5; C. G. 1. 56; Verit. 4. 2 c; Verit. 10. 9 c; 1 Anal. 3 d and 4 b and o. — (c), **cognitio adquisita** and **cognitio infusa**, *the knowledge acquired by one's own activity* and *knowledge bestowed or infused by God*. Sicut etiam alia est veritas naturalis cognitionis, et alia est veritas cognitionis infusae vel acquisitae, PP. Q. 60. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 9. Art. 3.—(d), **cognitio ad rem** and **cognitio a re accepta**, *knowledge reduced to a thing as its cause and knowledge derived from a thing*. Cf. Pot. 3. 4 ad 13. — (e), **cognitio aenigmatica seu specularis** and **cognitio aperta seu apparens seu manifesta**, *inferred* or *reflected knowledge* and *open* or *manifest knowledge of God*, so called in connection with 1 Cor. 13. 12. Etiam potest dici quod angelus ante confirmationem, et homo ante peccatum, quaedam de divinis mysteriis manifesta cognitione cognoverunt, quae nunc non possumus cognoscere nisi credendo, SS. Q. 5. Art. 1 c; per illa verba non ostenditur esse de ratione prophetiae aenigmatica cognitio, quae scilicet est per somnium et in visione, PT. Q. 7. Art. 8 ad 1. Cf. PP. Q. 56. Art. 3 c; PP. Q. 95. Art. 5 ob. 5; PS. Q. 67. Art. 5 ob. 1 and c; SS. Q. 5. Art. 1 c; 2 Sent. 4. 1. 1 ad 3; Mal. 1. 3 ad 11; Verit. 12. 12 c; Verit. 13. 3 ob. 11 and a; Verit. 18. Art. 3 ob. 1 and ad 1; 2 Cant. 5; et passim. — (f), **cognitio affectiva**, *knowledge connected with love* and *producing love*. Alia autem est cognitio divinae voluntatis, sive bonitatis, affectiva, sive experimentalis; dum quis experitur in seipso gustum divinae dulcedinis, et complacentiam divinae voluntatis, SS. Q. 97. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 64. Art. 1 c; SS. Q. 162. Art. 3 ad 1; Mal. 16. 6 ad 8. — (g), **cognitio angelica seu angeli**, *angelic knowledge* or *angel's knowledge*. Intelligi vult non hos usitatos dies qui solis circuitu peraguntur cum sol quarto die factus legatur, sed unum diem, scilicet cognitionem angelicam sex rerum generibus praesentatam, (c), . . ., sic igitur cognitio angeli, qua cognoscit res in propria natura, dies est per comparationem ad ignorantiam vel errorem, sed obscura est per comparationem ad visionem Verbi, PP. Q. 58. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 56 pr.; PP. Q. 58. Art. 7; PP. Q. 64. Art. 1; PP. Q. 108. Art. 1. — (h), **cognitio aperta**, see *cognitio aenigmatica*. — (i), **cognitio apparens**, see *cognitio aenigmatica*. — (j), **cognitio a re accepta**, see *cognitio ad rem*. — (k), **cognitio beata**, *the blessed* or *enrapturing knowledge of God as shared by the angels and man in heaven*. Est autem et alia angelorum cognitio, quae eos beatos facit, qua vident Verbum, et res in Verbo; et hac quidem visione cognoscunt mysteria gratiae, non quidem omnia, nec aequaliter omnes, sed secundum quod Deus voluerit eis revelare, PP. Q. 57. Art. 5 c; est enim creatura rationalis capax illius beatae cognitionis, inquantum est ad imaginem Dei. ad hunc autem finem beatitudinis homines reducuntur per Christi humanitatem, . . ., et ideo oportuit quod cognitio beata in Dei visione consistens, excellentissime Christo homini conveniret; quia semper causam oportet esse potiorem causato, PT. Q. 9. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 7 ob. 1; PT. Q. 9. Art. 3 (quater); C. G. 4. 54. — (l), **cognitio certa seu certitudinalis, cognitio per verisimilitudinem** and **cognitio coniecturalis**, *certain* or *sure knowledge, probable* and *surmised* or *conjectured knowledge*. Propter hoc sic infallibiliter subdi potest certae cognitioni, utpote sensui visus, sicut cum video Socratem sedere, . . ., unde quicumque cognoscit effectum contingentem in causa sua tantum, non habet de eo nisi coniecturalem cognitionem, PP. Q. 14. Art. 13 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 3 c; PS. Q. 112. Art. 5; SS. Q. 2. Art. 4; PTS. Q. 55. Art. 9; C. G. 1. 63; 1 Sent. 35. 1. 3 ob. 1; 2 Sent. 4. 1. 2 c; 2 Sent. 7. 2. 2 c; Mal. 16. 7 c; Ps. Q. 38 e; 1 Anal. 4 b; et passim. — (m), **cognitio certitudinalis**, see *cognitio certa*. — (n), **cognitio collativa**, see *cognitio absoluta*. — (o), **cognitio communis seu generalis seu universalis** and **cognitio propria seu particularis seu specialis**, *the general* and *the proper* and *the particular knowledge*. Unde et animae separatae de omnibus naturalibus cognitionem habent, non certam et propriam, sed communem et confusam, PP. Q. 89. Art. 3 c; propria cognitio uniuscuiusque rei est, secundum quod cognoscitur per propriam rationem, Quodl. 11. 2. 2 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 6 ob. 3, a, and c; PP. Q. 56. Art. 2 ob. 3; PP. Q. 84. Art. 1 c; PP. Q. 85. Art. 3 (bis); C. G. 1. 50; C. G. 1. 54 and 69; C. G. 3. 38 and 75; Nom. 7. 4; 1 Sent. prol. 1. 2 c; 1 Sent. 35. 1. 3 ob. 1; Mal. 16. 5 ad 16; Verit. 2. 4 ob. 1 and c; Verit. 8. 16 ad 7; Quodl. 11. 2. 2 c; et passim. — (p), **cognitio comparata**, see *cognitio absoluta*. — (q), **cognitio completa seu perfecta seu plena** and **cognitio imperfecta seu defectiva seu deficiens**, *the complete* or *perfect* or *full knowledge* and *the imperfect* or *defective knowledge*. Sicut igitur se habent angeli

ad perfectam cognitionem rerum naturalium per huiusmodi species, ita animae separatae ad imperfectam et confusam. angeli autem per huiusmodi species cognoscunt cognitione perfecta omnia naturalia; quia omnia quae Deus fecit in propriis naturis, fecit in intelligentia angelica, PP. Q. 89. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 62. Art. 3 ob. 2; PS. Q. 67. Art. 3 c; C. G. 1. 5, 14, and 50; Nom. 7. 4; Trin. 2. 2. 3 c; 1 Sent. prol. 1. 3. 3 c; Mal. 16. 6 ad 16; Verit. 12. 3 ad 1, 7 c, and 12 c; Verit. 18. 4 ad 7; 1 Anal. 4 b; et passim. — (r), **cognitio complexorum** and **cognitio incomplexorum**, *the knowledge of that associated with a statement* and *knowledge not so associated*, i.e., *knowledge of a judgment* or *decision* and *that of the idea*. Cf. C. G. 1. 59. — (s), **cognitio comprehensionis**, *the knowledge of comprehension*. Dionysius loquitur de cognitione comprehensionis, ut expresse eius verba ostendunt, et sic a nullo intellectu creato cognoscitur, PP. Q. 56. Art. 3 ad 1. — (t), **cognitio comprehensoris seu patriae** and **cognitio viatoris seu viae seu praesentis vitae seu praesentis status**, *the knowledge of the possessor of God* and *of the heavenly fatherland* (qua Deus per suam essentiam videtur, Verit. 13. 2 c), and *the knowledge of the pilgrim* or *of the way to the heavenly fatherland* or *of the knowledge of the present life* or *conditions*, (quae est per speculum et aenigma sensibilium creaturarum, Verit. 13. 2 c). Cognoscebat tamen Deum quadam altiori cognitione quam nos nunc cognoscamus, et sic quodammodo eius cognitio media erat inter cognitionem praesentis status et cognitionem patriae, qua Deus per essentiam videtur, PP. Q. 94. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 174. Art. 2 ad 3; Verit. 8. 4 ob. 7; Verit. 13. 2 c, — (u), **cognitio confusa seu indistincta seu indeterminata** and **cognitio distincta seu determinata**, *the indistinct* or *indefinite* and *the clear* or *definite knowledge*. Unde intellectus noster, dum de potentia in actum educitur, primum pertingit ad cognitionem universalem et confusam de rebus quam ad propriam rerum cognitionem, sicut de imperfecto ad perfectum procedens, PP. Q. 14. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 3 c and ad 3; PP. Q. 85. Art. 4 ad 3 and 8 c; PP. Q. 86. Art. 2 c; C. G. 3. 38; Trin. 2. 2. 3 c; 1 Sent. 6 exp.; Verit. 2. 4 t and ob. 1 and 2; 1 Phys. 1 b; et passim. — (v), **cognitio coniecturalis**, see *cognitio certa*. Unde quicumque cognoscit effectum contingentem in causa sua tantum, non habet de eo nisi coniecturalem cognitionem, PP. Q. 14. Art. 13 c. — (w), **cognitio coniuncta** and **cognitio remota**, *the knowledge connected with a being* and *that removed from it* or *the knowledge which comes to a being itself and which befits another but directs the activity of that being*. Cf. 3 Sent. 26, 2. 4 c. — (x), **cognitio creata**, *the created* or *produced knowledge*. Cum ergo cognitio quaecumque alia creata compareretur ad cognitionem beatam sicut imperfectum ad perfectum, et sicut dispositio ad terminum, videtur quod cum Christus habuerit cognitionem beatam non fuerit ei necessarium habere aliam cognitionem, PT. Q. 9. Art. 3 ob. 2. — (y), **cognitio defectiva seu deficiens**, see *cognitio completa*. — (z), **cognitio Dei**, *knowledge of God*. Ex quo videtur quod sit duplex Dei cognitio: una qua videtur per sui essentiam, secundum quam dicitur videri facie ad faciem; alia, secundum quod videtur in speculo creaturarum, PP. Q. 56. Art. 3 ob. 3; sed in manifesta Dei cognitione consistit vita aeterna, PS. Q. 114. Art. 4 a. Cf. PP. Q. 12. Art. 2; PP. Q. 32. Art. 1 (ter); PS. Q. 2. Art. 3; SS. Q. 34. Art. 2; SS. Q. 180. Art. 4; PT. Q. 3. Art. 8 (bis); et passim. — (a^2), **cognitio determinata**, see *cognitio confusa*. Magis est determinata cognitio qua cognoscitur aliquid in singulari, quam illa qua cognoscitur aliquid in universali. sed anima separata non habet aliquam determinatam cognitionem de speciebus rerum naturalium, PP. Q. 89. Art. 4 ob. 2. — (b^2), **cognitio discursiva seu ratiocinativa** and **cognitio sine discursu seu intellectus**, *discursive* and *intuitive knowledge*, i.e., knowledge which comes about through a *discursus*, namely, through a progression of reasonings from something known to something unknown. Cognitio discursiva est, quando ex prius notis in ignotum devenitur, (1 Sent. 36. 2. 1 ad 4), and that knowledge which comes about without such a *discursus* and which consists of intuition. Sed experimentalis cognitio est discursiva; ex multis enim memoriis fit unum experimentum, et ex multis experimentis fit unum universale, (ob. 3), . . ., discursus quemdam motum nominat. omnis autem motus est de uno priori in aliud posterius. unde discursiva cognitio attenditur, secundum quod ex aliquo prius noto devenitur in cognitionem alterius posterius noti quod prius erat ignotum. si autem uno inspecto, simul aliud inspiciatur, sicut in speculo inspicitur simul imago rei, non est propter hoc cognitio discursiva; et hoc modo cognoscunt angeli res in Verbo, PP. Q. 58. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 7 (bis); PP. Q. 29. Art. 3; PP. Q. 60. Art. 2 c; PS. Q. 14. Art. 1; C. G. 1. 57; C. G. 3. 91; Pot. 9. 2 ad 10; Quodl. 11. 2. 2 ad 2; Caus. 18; et passim. — (c^2), **cognitio distincta**, see *cognitio confusa*. Partes possunt intelligi dupliciter: uno modo sub quadam confusione, prout sunt in toto; et sic cognoscuntur per unam formam totius et sic simul cognoscuntur. alio modo cognitione distincta, secundum quod quaelibet cognoscitur per suam speciem; et sic non simul intelliguntur, PP. Q. 85. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 89. Art. 8. — (d^2), **cognitio diurna** and **cognitio nocturna**, *knowledge of the day* and *that of the night*, i.e., *that of the angels* and *that of the devil*. Creatura tenebra est comparata excellentiae divini luminis; et ideo cognitio creaturae in propria natura, vespertina dicitur; vesper enim est tenebris adiunctum, habet tamen aliquid de luce; cum autem totaliter deficit lux est nox. sic igitur et cognitio rerum in propria natura, quando refertur ad laudem Creatoris, ut in bonis angelis, habet aliquid de luce divina, et potest dici vespertina; si autem non refertur in Deum, sicut in daemonibus, non dicitur vespertina, sed nocturna, PP. Q. 64. Art. 1 ad 3. Cf. Pot. 4. 2 ad 14; Verit. 8. 17 ad 4. — (e^2), **cognitio divina**, *the divine knowledge* or *the knowledge of God*. Oportet igitur eamdem esse veritatem propheticae cognitionis et enuntiationis, quae est cognitionis divinae, cui impossibile est subesse falsum, SS. Q. 171. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 56. Art. 3 (bis); PP. Q. 58. Art. 3; PP. Q. 111. Art. 1; PS. Q. 110. Art. 4; SS. Q. 8. Art. 1; SS. Q. 173. Art. 1; PT. Q. 10. Art. 2; et passim. — (f^2), **cognitio divinorum**, *knowledge of divine things*. Primo quidem quod homo sit sortitus plenitudinem cognitionis divinorum, ut ex hoc instruere alios possit, . . ., secundo oportet quod doctor recte se habeat circa principales conclusiones scientiae; et sic ponitur sermo sapientiae, quae est cognitio divinorum, PS. Q. 111. Art. 4 c; cum autem sapientia sit cognitio divinorum, . . ., aliter consideratur a nobis et aliter a philosophis, SS. Q. 19. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 5; SS. Q. 2. Art. 4; SS. Q. 45. Art. 4 (bis); SS. Q. 82. Art. 3; SS. Q. 173. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 4; PT. Q. 30. Art. 2; et passim. — (g^2), **cognitio essentialis**, *the essential knowledge*, i.e., *of God*, (sua enim scientia est sua essentia, C. G. 1. 57.). — (h^2), **cognitio experimentalis**, *the knowledge of experience*. See *cognitio discursiva*. Cf. PP. Q. 58. Art. 3 ob. 3; PP. Q. 96. Art. 1 ad 3; PS. Q. 112. Art. 5; Mal. 16. 7 ob. 11. — (i^2), **cognitio explicita** and **cognitio implicita**, *the unfolded* or *developed knowledge* and *the enfolded* or *restricted knowledge*. Cf. 3 Sent. 25. 2. 2. 4 c; Verit. 14. 11 c. — (j^2), **cognitio fallax**, *the deceiving* or *erring knowledge*. Cf. Verit. 18. 6 ob. 9. — (k^2), **cognitio fidei**, *the knowledge of faith*. Cognitio enim fidei est supra naturalem cognitionem de Deo non solum hominis, sed etiam angeli, SS. Q. 5. Art. 1 c; oportet etiam quod per incrementa temporum magis explicaretur cognitio fidei, PT. Q. 61. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 67. Art. 3 ob. 3; PS. Q. 113. Art. 4; SS. Q. 1. Art. 4; SS. Q. 1. Art. 7 (quater); SS. Q. 4. Art. 8; SS. Q. 24. Art. 7; et passim. — (l^2), **cognitio finis imperfecta** and **cognitio finis perfecta**, *the imperfect* and *perfect knowledge of an aim*. Est autem duplex cognitio finis, perfecta scilicet et imperfecta. perfecta quidem finis cognitio est, quando non solum apprehenditur res quae est finis, sed etiam cognoscitur ratio finis, et proportio eius quod ordinatur in finem ad ipsum; et talis cognitio finis competit soli rationali naturae. imperfecta autem cognitio finis est quae in sola finis apprehensione consistit, sine hoc quod

cognoscatur ratio finis et proportio actus ad finem; et talis cognitio finis reperitur in brutis animalibus per sensum et aestimationem naturalem, PS. Q. 6. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 59. Art. 2 c; PS. Q. 1. Art. 2 c and ad 1; PS. Q. 11. Art. 2 c; PS. Q. 13. Art. 2 ad 3; 3 Sent. 27. 1. 2 c; 5 Met. 16 c. — (m^2), **cognitio finis perfecta**, see *cognitio finis imperfecta*. — (n^2), **cognitio formalis**, *formal knowledge*, i.e., the knowledge of that which is related to something else as its form or the principle that gives form. Cf. 2 Sent. 3. 3. 4 c. — (o^2), **cognitio generalis**, see *cognitio communis*. — (p^2), **cognitio gloriae** and **cognitio gratiae seu gratuita**, *knowledge in the glory of heaven* and *the knowledge which is given to man on earth by God as the result of grace*, (quae est per gratiam, PP. Q. 64. Art. 1 c). Angelus duplicem habet Verbi cognitionem, unam naturalem, et aliam gloriae; naturalem quidem, qua cognoscit Verbum per eius similitudinem in sua natura relucentem; cognitionem vero gloriae, qua cognoscit Verbum per suam essentiam et utraque cognoscit angelus res in Verbo, sed naturali quidem cognitione imperfecte, cognitione vero gloriae perfecte, PP. Q. 62. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 13 ob. 2; PP. Q. 62. Art. 7 ob. 2; PP. Q. 89. Art. 2; PP. Q. 94. Art. 1 c; PS. Q. 67. Art. 3 ob. 3; SS. Q. 5. Art. 4 ob. 3; Pot. 4. 2 ad 21; Mal. 16. 6 ob. 3; Verit. 8. 17 ob. 6 and c; Verit. 18. 4 c; et passim. — (q^2), **cognitio gratiae**, see *cognitio gloriae*. — (r^2), **cognitio gratuita**, see *cognitio gloriae*. — (s^2), **cognitio habitualis**, see *cognitio actualis*. — (t^2), **cognitio hominis**, *the knowledge of man* or *possessed by man*. Consequens est quod cognitio hominis versetur circa ea quibus caro fovetur, SS. Q. 166. Art. 1 ad 2; ideo quaedam cognoscunt daemones etiam sua naturali cognitione, quae sunt remota ab hominum cognitione, quae possunt hominibus revelare, SS. Q. 172. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 1; PP. Q. 102. Art. 1; PS. Q. 29. Art. 5; SS. Q. 8. Art. 1 (bis); SS. Q. 171. Art. 1. — (u^2), **cognitio humana**, *human knowledge*. Res autem cognita aliter comparatur ad cognitionem humanam, et aliter ad cognitionem divinam. humana enim cognitio a rebus cognitis causatur; sed divina cognitio est causa rerum cognitarum, PS. Q. 2. Art. 3 c; sed principium cognitionis humanae est ab ipsis angelis, per quos homines illuminantur, PS. Q. 3. Art. 7 ob. 2; quia tamen principium humanae cognitionis est sensus, ideo in eo consistit maxima certitudo, PT. Q. 30. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 57. Art. 2 (bis); PS. Q. 66. Art. 6; PS. Q. 101. Art. 2; SS. Q. 2. Art. 6; SS. Q. 47. Art. 2; et passim. — (v^2), **cognitio imaginaria seu imaginativa**, *the knowledge* or *the power of imagination*. Cf. PP. Q. 84. Art. 6 ad 2; 1 Anal. 1 a. — (w^2), **cognitio immaterialis** and **cognitio materialis**, *the knowledge which comes about without bodily organs* and *that which comes with them*, i.e., *spiritual* and *material knowledge*. Anima per intellectum cognoscit corpora cognitione immateriali, universali et necessaria, PP. Q. 84. Art. 1 c; ad intellectum autem pertinet cognitio omnium immaterialium, PT. Q. 11. Art. 1 a. — (x^2), **cognitio imperfecta**, see *cognitio completa*. — (y^2), **cognitio implicita**, see *cognitio explicita*. — (z^2), **cognitio incomplexorum**, see *cognitio complexorum*. — (a^3), **cognitio indeterminata**, see *cognitio confusa*. — (b^3), **cognitio indistincta**, see *cognitio confusa*. — (c^3), **cognitio infusa**, see *cognitio adquisita*. — (d^3),, **cognitio inquisitiva seu venativa**, *the investigating* or *searching knowledge*, i.e., *knowledge which depends on an investigation* or *which results from such*. Cf. C. G. 1. 96; Verit. 18. 2 ob. 9. — (e^3), **cognitio intellectiva seu intellectualis seu intelligibilis seu intellectus seu rationis** and **cognitio sensitiva seu sensibilis seu sensus**, *intellectual knowledge* or *the knowledge of reason* and *sensitive knowledge* or *the knowledge of the senses*. Cognitio autem animae partim est intellectualis et partim sensitiva, PP. Q. 54. Art. 3 ad 1; cognitio intellectiva aliquo modo a sensitiva primordium sumit, . . ., cognitio singularium est prior quoad nos quam cognitio universalium, sicut cognitio sensitiva, quam cognitio intellectiva, PP. Q. 85. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 6. Art. 1 ad 2; PP. Q. 59. Art. 1 c; PP. Q. 60. Art. 2 c; PP. Q. 80. Art. 2 ob. 2; PP. Q. 84. Art. 6 ob. 1; SS. Q. 167. Art. 2 c; C. G. 1. 10, 20, and 89; C. G. 48, 63, and 74; C. G. 22; Nom. 7. 4; 3 Sent. 24. 1. 2. 3 c; Verit. 8. 12 ad 8; 1 Anal. 1 a and 40; 1 Phys. 1 b; 5 Met. 13 f; Caus. 18; et passim. — (f^3), **cognitio intellectualis**, see *cognitio intellectiva*. Sic igitur secundum Platonis opinionem neque intellectualis cognitio a sensibili procedit, neque etiam sensibilis totaliter a sensibilibus rebus, . . ., non potest dici quod sensibilis cognitio sit totalis et perfecta causa intellectualis cognitionis, sed magis quodammodo materia causae, . . ., sensitiva cognitio non est tota causa intellectualis cognitionis; et ideo non est mirum, si intellectualis cognitio ultra sensitivam se extendit, PP. Q. 84. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 13; PP. Q. 54. Art. 3; PP. Q. 55. Art. 3; PP. Q. 85. Art. 3; PS. Q. 7. Art. 1; et passim. — (g^3), **cognitio intellectus**, see *cognitio intellectiva*. — (h^3), **cognitio intelligibilis**, see *cognitio intellectiva*. — (i^3), **cognitio manifesta**, see *cognitio aenigmatica*. — (j^3), **cognitio materialis**, see *cognitio immaterialis*. — (k^3), **cognitio matutina** and **cognitio vespertina**, *the morning* and *the evening knowledge*, namely of angels, i.e., that knowledge by which the angels know the things of the world in the Divine Word, and that knowledge by which they recognize those things outside the Word in their own nature (vespere enim est tenebris adiunctum, habet tamen aliquid de luce, PP. Q. 64. Art. 1 ad 3). Hoc quod dicitur de cognitione matutina et vespertina in angelis, introductum est ab Augustino, qui sex dies, in quibus Deus legitur fecisse cuncta, Gen. 1; intelligi vult non hos usitatos dies qui solis circuitu peraguntur cum sol quarto die factus legatur, sed unum diem scilicet cognitionem angelicam sex rerum generibus praesentatam, . . ., matutina et vespertina cognitio ad idem pertinet, id est, ad angelos illuminatos, qui sunt distincti a tenebris, id est, a malis angelis, PP. Q. 58. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 7 (bis); PP. Q. 62. Art. 1 ad 3; PP. Q. 64. Art. 1 ad 3; PS. Q. 67. Art. 3 (ter); PT. Q. 9. Art. 3 c; Pot. 4. 2 ad 14; Verit. 8. 16 ob. 2; et passim. — (l^3), **cognitio meridiana**, *the midday knowledge of the angels*, which is a kind of morning knowledge. Cf. Pot. 4. 2 ad 14; Verit. 8. 17 ad 4. — (m^3), **cognitio meritoria**, *the meritorious knowledge*. Meritoria Dei cognitio et dilectio non est nisi per gratiam, PP. Q. 93. Art. 8 ad 3. — (n^3), **cognitio naturalis** and **cognitio supernaturalis**, *the natural* (quae habetur per naturam, PP. Q. 64. Art. 1 c) and *the supernatural knowledge*. In angelis beatis remanet cognitio et dilectio naturalis, . . ., cognitio autem et dilectio naturalis ordinantur ad cognitionem et dilectionem gloriae, unde nihil prohibet in angelo esse et cognitionem et dilectionem naturalem, et cognitionem et dilectionem gloriae, PP. Q. 62. Art. 7 c; quia natura hominis dependet a superiori natura, ad eius perfectionem non sufficit cognitio naturalis sed requiritur quaedam supernaturalis, SS. Q. 2. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 12. Art. 10 ad 2; PP. Q. 57. Art. 5 c; PP. Q. 62. Art. 1 ad 3; PP. Q. 94. Art. 1 c; SS. Q. 2. Art. 3 ad 1; SS. Q. 5. Art. 4 ob. 3; SS. Q. 178. Art. 1 c; C. G. 1. 3; Pot. 4. 2 ad 25; Mal. 5. 3 c; Mal. 16. 6 ob. 3; Verit. 8. 17 ob. 6 and c; Verit. 12. 7 c; Verit. 18. 4 c; et passim. — (o^3), **cognitio necessaria**, *the necessary knowledge* or *the knowledge that could not be otherwise*. Anima per intellectum cognoscit corpora cognitione immateriali, universali et necessaria, PP. Q. 84. Art. 1 c. — (p^3), **cognitio nocturna**, see *cognitio diurna*. — (q^3), **cognitio obumbrata seu obscuritati admixta**, *the darkened* or *obscure knowledge*. Cf. Verit. 12. 12 c and 24. 3 c. — (r^3), **cognitio obscuritati admixta**, see *cognitio obumbrata*. — (s^3), **cognitio particularis**, see *cognitio communis*. — (t^3), **cognitio patriae**, see *cognitio comprehensoris*. — (u^3), **cognitio per causam** and **cognitio per effectum**, *the knowledge of a thing from its cause* and *the knowledge of a thing from its effect* or *knowledge a priori*, and *knowledge a posteriori*. Cf. 2 Sent. 33. 1. 2 c; 1 Anal. 42 d. — (v^3), **cognitio per effectum**, see *cognitio per causam*. — (w^3), **cognitio perfecta**, see *cognitio completa*. — (x^3), **cognitio per verisimilitudinem**, see *cognitio certa*. — (y^3), **cognitio philosophica** and **cognitio theologica**, *philosophical* and *theological knowledge*. Cf. Nom. 3. 1; 1 Sent. Prol. 1. 1 c. — (z^3), **cognitio plena**, see *cognitio completa*. — (a^4), **cognitio potentialis**, see cog-

nitio actualis. — (b⁴), **cognitio practica** and **cognitio speculativa,** *the practical* and *the speculative* or *theoretical knowledge,* i.e., knowledge directed to an action or effect and that directed to an observation or to contemplation. Cognitionis practicae fructus non potest esse in ipsa, quia talis cognitio non scitur propter se, sed propter aliud; sed cognitio speculativa habet fructum in seipsa, scilicet certitudinem eorum quorum est. et ideo dono consilii, quod pertinet solum ad cognitionem practicam, non respondet aliquis fructus proprius, SS. Q. 8. Art. 8 ad 3. Cf. PP. Q. 14. Art. 16; PP. Q. 15. Art. 3 (bis); PP. Q. 103. Art. 6; PS. Q. 3. Art. 5; SS. Q. 8. Art. 6; C. G. 1. 65; C. G. 3. 35, 36, and 75; Verit. 3. 3 c; et passim. — (c⁴), **cognitio praesentis status seu vitae,** see *cognitio comprehensoris.* — (d⁴), **cognitio prima seu primitiva** and **cognitio ultima,** *the first* or *original knowledge* and *the last knowledge.* Sed primam Dei cognitionem angelus habere non potuit per sua naturalia, (ob. 3), . . ., primae igitur cognitioni assimilatur divina cognitio qua per essentiam suam videtur, PP. Q. 56. Art. 3 c; primitiva alicuius rei cognitio est, secundum quod consideratur in causa sua, quae est Verbum aeternum, . . ., ultima autem rei cognitio est, secundum quod cognoscitur in seipsa, Verit. 8. 16 c. Cf. PP. Q. 87. Art. 1; PP. Q. 87. Art. 2; Pot. 4. 2 ad 8; Verit. 8. 16 ad 3. — (e⁴), **cognitio primitiva,** see *cognitio prima.* — (f⁴), **cognitio prophetica,** *prophetic knowledge.* Ita etiam in cognitione prophetica intellectus humanus patitur ex illustratione divini luminis, SS. Q. 171. Art. 2 ad 1; cognitio autem prophetica est per lumen divinum, quo possunt omnia cognosci tam divina quam humana, tam spiritualia quam corporalia, (c), . . ., formale in cognitione prophetica est lumen divinum, a cuius unitate prophetia habet unitatem speciei, licet sint diversa, quae per divinum lumen prophetice manifestantur, SS. Q. 171. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 171. Art. 6; SS. Q. 172. Art. 1; SS. Q. 172. Art. 5; SS. Q. 173. Art. 1 (bis); SS. Q. 174. Art. 2; et passim. — (g⁴), **cognitio propria,** see *cognitio communis,* — (h⁴), **cognitio prudentiae,** *the knowledge of prudence.* Manifestum est autem quod cognitio prudentiae ordinatur ad operationes virtutum moralium sicut ad finem, . . ., ita cognitio prudentiae quae de se ordinatur ad operationes virtutum moralium, directe pertinet ad vitam activam, . . ., cognitio autem prudentiae, quae magis habet finem in actu appetitivae virtutis, pertinet ad vitam activam, SS. Q. 181. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 166. Art. 2; SS. Q. 181. Art. 2. — (i⁴), **cognitio ratiocinativa,** see *cognitio discursiva.* — (j⁴), **cognitio reflexiva,** *reflexive knowledge.* Cf. Princ. — (k⁴), **cognitio remota,** see *cognitio coniuncta.* — (l⁴), **cognitio rerum (humanarum),** *the knowledge of (human) things.* Et ideo cognitio divinarum rerum vocatur "sapientia", cognitio vero rerum humanarum vocatur "scientia", quasi communi nomine importante certitudinem iudicii appropriato ad iudicium, quod fit per causas secundas, SS. Q. 9. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 5; PP. Q. 56 pr. (bis); PS. Q. 68. Art. 5; PS. Q. 111. Art. 4; SS. Q. 47. Art. 1; PTS. Q. 92. Art. 1. — (m⁴), **cognitio sensibilis seu sensitiva,** see *cognitio intellectiva.* — (n⁴), **cognitio sensitiva,** see *cognitio intellectiva.* — (o⁴), **cognitio sensus,** see *cognitio intellectiva.* — (p⁴), **cognitio simplex,** *the simple knowledge,* i.e., the knowledge which consists of a purely abstract notion, but yet is not composed after the manner of a judgment in which an idea is expressed by another. Sed haec omnia Deus una simplici cognitione cognoscit, . . ., unde simplex Dei cognitio omnibus istis nominibus nominari potest, PP. Q. 14. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 180. Art. 5; 1 Sent. 38. 1. 3 c. — (q⁴), **cognitio sine discursu,** see *cognitio discursiva.* — (r⁴), **cognitio singularium,** *the knowledge of singulars.* Cognitio singularium non pertinet ad perfectionem animae intellectivae secundum cognitionem speculativam; pertinet tamen ad perfectionem eius secundum cognitionem practicam, quae non perficitur absque cognitione singularium, in quibus est operatio, PT. Q. 11. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 57. Art. 2 (bis); PP. Q. 85. Art. 3. — (s⁴), **cognitio specialis,** see *cognitio communis.* — (t⁴), **cognitio specifica,** *the specific knowledge* or *the knowledge of essence.* Cf. Verit. 16. 2 c. — (u⁴), **cognitio specularis,** see *cognitio aenigmatica.* — (v⁴), **cognitio speculativa,** see *cognitio practica.* Cf. PP. Q. 14. Art. 16; SS. Q. 8. Art. 6; SS. Q. 8. Art. 8 (bis); PT. Q. 11. Art. 1. — (w⁴), **cognitio summaria,** *the knowledge which includes only the chief matter.* Contingit quod aliquid plus ametur quam cognoscatur; quia potest perfecte amari, etiamsi non perfecte cognoscatur; sicut maxime patet in scientiis, quas aliqui amant propter solam summariam cognitionem quam de eis habent, PS. Q. 27. Art. 2 ad 2. — (x⁴), **cognitio supernaturalis,** see *cognitio naturalis.* Cf. SS. Q. 45. Art. 1; SS. Q. 171. Art. 2; SS. Q. 178. Art. 1. — (y⁴), **cognitio supersubstantialis,** *the supersubstantial knowledge.* Sicut essentia divina est supersubstantialis, ita et eius scientiam supersubstantialem dixit, Nom. 1.1. — (z⁴), **cognitio theologica,** see *cognitio philosophica.* — (a⁵), **cognitio ultima,** see *cognitio prima.* — (b⁵), **cognitio uniformis,** *the uniform* or *homogeneous knowledge.* Intellectus enim angeli habet cognitionem uniformem secundum duo. primo quidem quia non acquirit intelligibilem veritatem ex varietate rerum compositarum; secundo quia non intelligit veritatem intelligibilium discursive, sed simplici intuitu, SS. Q. 180. Art. 6 ad 2. — (c⁵), **cognitio universalis,** see *cognitio communis.* — (d⁵), **cognitio venativa,** see *cognitio inquisitiva.* — (e⁵), **cognitio veri,** *knowledge of truth.* Sicut visus ad perceptionem coloris, et intellectus ad cognitionem veri, PP. Q. 82. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 4; SS. Q. 23. Art. 6; SS. Q. 167. Art. 1 (bis); et passim. — (f⁵), **cognitio veritatis,** *knowledge of the truth.* Cognitio veritatis est duplex: una pure speculativa; et hanc superbia indirecte impedit, subtrahendo causam, . . ., alia autem est cognitio veritatis, scilicet effectiva; et talem cognitionem veritatis directe impedit superbia, quia superbi, dum delectantur in propria excellentia, excellentiam veritatis fastidiunt, SS. Q. 162. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 93. Art. 9 (bis); PS. Q. 5. Art. 8; PS. Q. 14. Art. 3; PS. Q. 80. Art. 2; SS. Q. 167. Art. 1 (passim); PT. Q. 49. Art. 6 (bis); et passim. — (g⁵), **cognitio vespertina,** see *cognitio matutina.* — (h⁵), **cognitio viae,** see *cognitio comprehensoris.* — (i⁵), **cognitio viatoris,** see *cognitio comprehensoris.* — (j⁵), **cognitio virtualis,** see *cognitio actualis.* — (k⁵), **cognitio volubilis,** *fluent knowledge.* Quae est per discursum rationis, 1 Sent. 1. 4. 2 ob. 2. — **Aliqua cognitio quanto altior est, tanto est magis unita et ad plura se extendit,** (1 Sent. Prol. 1. 2 c), *the higher a knowledge stands according to its rank, the more unified* or *simple it is in itself* and *the more it embraces;* cf. *unire.* — **Cognitio contingit seu est, secundum quod cognitum est in cognoscente,** (PP. Q. 12. Art. 4 c; PP. Q. 16. Art. 1 c), or, **cognitio fit per hoc, quod cognitum est in cognoscente,** (PP. Q. 59. Art. 2 c), or, **cognitio non fit, nisi secundum quod cognitum est in cognoscente,** (1 Sent. 38. 1. 2 c), or, **cognitio fit, secundum quod cognitum est in cognoscente,** (1 Sent. 38. 1. 2 c), or, **cognitio fit, secundum quod cognitum aliquo modo est in cognoscente,** (C. G. 1. 77), *knowledge is effected in as much as the thing known in some way exists in the one who knows.* — **Cognitio est media inter cognoscentem et obiectum,** (Verit. 2. 5 ob. 15), *knowledge stands midway between him who knows* and *the thing known.* — **Cognitio facientis determinat formam facti,** (C. G. 1. 50), *the knowledge of him who produces determines the form of what is produced,* i.e., every work is directed in its formation according to the idea of him who produces it. — **Cognitio fit per hoc, quod cognitum est in cognoscente,** see above: *Cognitio contingit* etc. — **Cognitio fit, secundum quod cognitum aliquo modo est in cognoscente,** see above: *Cognitio contingit* etc. — **Cognitio non fit, nisi secundum quod cognitum est in cognoscente,** see above: *Cognitio contingit* etc.—**Cognitio omnis fit per assimilationem cognoscentis et cogniti,** (C. G. 1. 65), or, **omnis cognitio est seu fit per assimilationem cognoscentis ad cognitum,** (PP. Q. 12. Art. 9 ob. 1; C. G. 1. 65; 1 Sent. 36. 1. 1 ob. 3; Mal. 16. 8 ob. 10; Verit. 2. 5 ob. 5 and 8 ob. 2; Verit. 8. 5 c), or, **omnis cognitio fit secundum similitudinem cogniti in cognoscente,** (C. G. 2. 77), or, **quaelibet cognitio perficitur per hoc, quod similitudo rei cognitae est in cognoscente,** (6 Met. 4 c), *knowledge comes into being thus: the*

knower is made to resemble the known in so far indeed as he takes upon himself not physically but intentionally a likeness of the known thing, see below: *Omnis cognitio est per speciem* etc. — **Omnis cognitio est seu fit per assimilationem cognoscentis ad cognitum,** see above: *Cognitio omnis fit* etc. — **Omnis cognitio est per speciem aliquam, per cuius informationem fit assimilatio cognoscentis ad rem cognitam,** (1 Sent. 3. 1. 1 ob. 3), or, **Omnis cognitio est per speciem aliquam cognoti in cognoscente,** (1 Sent. 36. 2. 3 a), *every knowledge comes into being thus: a representation or likeness of the known exists in the knower, which impresses upon the knower its form immaterially and makes him similar not physically but cognitively to the known.* See above: *Cognitio omnis fit* etc. — **Omnis cognitio est per unionem rei cognitae ad cognoscentem,** (1 Sent. 3. 1. 2 ob. 3), *every knowledge comes into existence as the result of a union of the known thing with the knower.* — **Omnis cognitio est secundum aliquam formam, quae est in cognoscente principium cognitionis,** (Verit. 10. 4 c), or, **quaelibet cognitio fit per modum formae, quae est in cognoscente,** (Verit. 2. 6 c), *every knowledge takes place as the result of a form which in the knower is the principle of the knowledge.* — **Omnis cognitio est secundum modum eius quo aliquid cognoscitur,** (Nom. 7. 3), *every knowledge directs itself according to the manner* and *fashion of that whereby something is known, sicut omnis operatio est secundum modum formae, quo aliquis operatur,* Nom. 7. 3. — **Omnis cognitio fit secundum similitudinem cogniti in cognoscente,** see above: *Cognitio omnis fit* etc. — **Oportet quod cognitio fiat secundum modum cognoscentis,** (1 Sent. 38. 1. 2 c), *knowledge must take place according to the mode of existence* and *character of the knower, (quod patet ex hoc, quod eiusdem rei cognitio est in sensu cum condicionibus materialibus, quia sensus est potentia in materia, in intellectu autem, quia immaterialis est, eiusdem cognitio est sine appenditiis materiae,* (1 Sent. 38. 1. 2 c).—**Quaelibet cognitio fit per modum formae, quae est in cognoscente,** see above: *Omnis cognitio est secundum aliquam formam* etc. — **Quaelibet cognitio perficitur hoc, quod similitudo rei cognitae est in cognoscente,** see above: *Cognitio omnis fit* etc.

cognitivus, a, um, *adj.,* (1) *knowing,* synonym of *cognoscitivus,* (2) *belonging to knowledge, concerning knowledge.*—(1), videtur quod sensualitas non solum sit appetitiva, sed etiam cognitiva, PP. Q. 81. Art. 1 ob. 1. On **habitus cognitivus,** see *habitus* under 4; on **pars cognitiva,** see *pars* under 1; on **potentia cognitiva,** see *potentia* under 1; on **ratio cognitiva,** see *ratio* under 1; on **virtus cognitiva,** see *virtus* under 1; on **vis cognitiva,** see *vis* under 1. — (2), sicut autem se habet in cognitivis principium ad conclusionem, cui propter principia assentimur; ita in appetitivis se habet finis ad ea quae sunt ad finem, quae propter finem appetuntur, PP. Q. 83. Art. 4 c. On **conclusio cognitiva,** see *conclusio* under 2; on **intentio cognitiva,** see *intentio* under 4; on **iudicium cognitivum,** see *iudicium* under 4.

cognitor, ōris, *m., one who knows, a knower.* Verum est quod ita se habet ut videtur cognitori, si velit et possit cognoscere, PP. Q. 16. Art. 1 ob. 1, in quot.; non quod Deus sit obiectum intentionis semper; sed quia est intentionis cognitor, PS. Q. 12. Art. 2 ad 1; quia illa res vera est, quae est ita ut videtur cognitori secundum actum, PTS. Q. 80. Art. 4 c.

cognōminātio, ōnis, *f., a designation, title, a distinguishing appellation.* Quae in Evangelio non consuevit nominari nisi cum cognominatione huius dignitatis, quod sit mater Iesu, PT. Q. 28. Art. 3 ad 6.

cognoscibilis, e, *adj., recognizable, discernible.* Ipsa autem anima non est cognoscibilis per corporis sensus, PP. Q. 84. Art. 2 c; potentia cognoscitiva proportionatur cognoscibili, PP. Q. 84. Art. 7 c; obiectum cognoscibile proportionatur virtuti cognoscitivae, PP. Q. 85. Art. 1 c; unumquodque cognoscibile est secundum quod est in actu, et non secundum quod est in potentia, PP. Q. 87. Art. 1 c; unumquodque cognoscibile est, inquantum est ens, 1 Phys. 1 b. Cf. PS. Q. 29. Art. 6; PS. Q. 32. Art. 1; PS. Q. 54. Art. 2; PS. Q. 67. Art. 3 (bis); PS. Q. 74. Art. 10; PT. Q. 10. Art. 3 (bis); PT. Q. 12. Art. 1; et passim On **ratio cognoscibilis,** see *ratio* under 14.

cognoscibilitas, ātis, *f., cognizability, perceptibility.* Sicut deficit aliquid ab entitate, ita deficit a cognoscibilitate, PP. Q. 89. Art. 7 ad 3; ad hoc autem quod aliquid totaliter cognoscatur quandoque oportet esse proportionem inter cognoscens et cognitum, quia oportet virtutem cognoscentis coaequari cognoscibilitati rei cognitae; aequalitas autem proportio quaedam est. sed quandoque cognoscibilitas rei excedit virtutem cognoscentis, sicut cum nos cognoscimus Deum, aut e converso sicut cum ipse cognoscit creaturas; et tunc non oportet esse proportionem inter cognoscens et cognitum, sed proportionalitatem tantum, PTS. Q. 92. Art. 1 ad 6; unumquodque quantum habet de esse, tantum habet de cognoscibilitate, C. G. 1. 71.

cognoscitivus, a, um, *adj., cognoscitive, knowing,* a synonym of *cognitivus.* Non est cognoscitivus nisi existentium, PP. Q. 12. Art. 1 ob. 3; et inter ipsos sensus visus est magis cognoscitivus, quia est minus materialis, PP. Q. 84. Art. 2 c; est enim tactus cognoscitivus eorum ex quibus consistit animal, scilicet calidi et frigidi, et humidi et sicci, et huiusmodi, PS. Q. 31. Art. 6 c; intellectus divinus singularium est cognoscitivus, C. G. 1. 63. Cf. PP. Q. 14. Art. 1 c; PP. Q. 65. Art. 3 ad 2; PS. Q. 5. Art. 1; SS. Q. 19. Art. 7; SS. Q. 47. Art. 3 (bis); SS. Q. 47. Art. 15; SS. Q. 58. Art. 4; C. G. 1. 69; et passim. On **habitus cognoscitivus,** see *habitus* under 4; on **intellectus cognoscitivus quidditatis rei,** see *intellectus* under 4; on **pars cognoscitiva,** see *pars* under 1; on **potentia cognoscitiva,** see *potentia* under 2; on **principium cognoscitivum,** see *principium*; on **sensus magis seu maxime cognoscitivus,** see *sensus* under 3; on **substantia cognoscitiva,** see *substantia* under 2; on **virtus cognoscitiva,** see *virtus* under 1; on **vis cognoscitiva,** see *vis* under 1. — **Cognoscitivum, sc. principium,** *the principle of knowledge* or *the faculty of knowledge.* Cf. 1 Sent. 4. 1. 1 c; Verit. 22. 10 c.

cognosco, ere, gnōvi, gnitum, 3, *v. a.,* (cf. *cognitio*), (1) *to know* in the general and broader sense of the word, *to perceive, discern, apprehend,* (2) *to know* in the judicial sense, i.e., *judge* or *decide* about something, (3) *to know* in the carnal sense, i.e., to exercise the *copula carnalis.*—(1), unde ex sensibilium cognitione non potest tota Dei virtus cognosci, et per consequens nec eius essentia videri, PP. Q. 12. Art. 12 c; sed ad hoc potest responderi quod cognoverint eum esse Filium Dei, non per naturam, sed per excellentiam gratiae singularis. possumus tamen dicere quod etiam verum Dei Filium cognovisse dicuntur, quia evidentia signa huius rei habebant; quibus tamen assentire propter odium et invidiam noluerunt, ut eum cognoscerent esse Filium Dei, PT. Q. 47. Art. 5 ad 1; non arbitramur nos aliquid cognoscere, si substantiam eius non cognoscimus, C. G. 3. 50. Cf. PP. Q. 12. Art. 11; PP. Q. 65. Art. 2; PT. Q. 29. Art. 1; PT. Q. 40. Art. 3; PT. Q. 47. Art. 5; PTS. Q. 65. Art. 1; PTS. Q. 97. Art. 4; et passim. One kind of *cognoscere* in this sense is **cognoscere carnaliter,** *to know carnally,* or *associate with some one sexually.* Cf. 4 Sent. 40. 1. 3 ad 3, and see (3). On **esse in cognoscente,** see *esse*; on **intellectus cognoscens quod quid est,** see *intellectus* under 4; on **principium cognoscendi et principium primum cognoscendi,** see *principium*; on **ratio cognoscendi,** see *ratio* under 12. On **substantia cognoscens,** see *substantia* under 2. The following are kinds of cognoscere in this sense: (a), **cognoscere abstracte seu in abstractione and cognoscere concrete seu in concretione,** *to know something in its abstract* or *general form* and *to know something in its concrete form.* Unde id quod cognoscit sensus materialiter et concrete, quod est cognoscere singulare directe, hoc cognoscit intellectus immaterialiter et abstracte quod est cognoscere universale, PP. Q. 86. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 12. Art. 4 ad

3. — (b), **cognoscere actu seu in actu, cognoscere habitualiter seu in habitu** and **cognoscere in potentia,** *to know something at the present moment, after the manner of a habit to which we do not presently avert,* and *according to an as yet unfilled capacity.* Thus a man while reading this, actually reads English but might habitually know Latin, and undertake at some future date to acquire Sanskirt. Actus autem perfectus ad quem pervenit intellectus, est scientia completa, per quam distincte et determinate res cognoscuntur; actus autem incompletus est scientia imperfecta, per quam sciuntur res indistincte sub quadam confusione. quod enim sic cognoscitur, secundum quid cognoscitur in actu, et quodammodo in potentia, PP. Q. 85. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 8. Art. 3; PP. Q. 75. Art. 1 (ter); PP. Q. 86. Art. 2 (bis); PP. Q. 93. Art. 4 (bis); C. G. 3. 46; Verit. 10. 2 c and ad 4; 1 Phys. 1 b; et passim. — (c), **cognoscere affirmative,** *to know in the sense of an affirmation,* i.e., to know in the sense that the knower expresses a positive decision of a thing. Unde per similitudines rerum materialium aliquid affirmative potest cognosci de angelis secundum rationem communem, licet non secundum rationem speciei, de Deo autem nullo modo, PP. Q. 88. Art. 2 ad 4. Cf. Pot. 7. 5 c. — (d), **cognoscere an est** and **cognoscere quid est,** *to know whether a thing is* or *exists* and *to know what a thing is.* Cf. 3 Sent. 23. 1. 2 c. — (e), **cognoscere certitudinaliter** and **cognoscere coniecturaliter,** *to know something with sureness* and *certainty* and *to know something in the manner of a conjecture.* Alio modo homo cognoscit aliquid per seipsum, et hoc certitudinaliter; et sic nullus potest scire se habere gratiam, . . ., tertio modo cognoscitur aliquid coniecturaliter per aliqua signa; et hoc modo aliquis cognoscere potest se habere gratiam, inquantum scilicet percepit se delectari in Deo et contemnere res mundanas, et inquantum homo non est conscius sibi alicuius peccati mortalis, PS. Q. 112. Art. 5 c. Cf. 1 Sent. 38. 1. 5 c. — (f), **cognoscere coniecturaliter,** see *cognoscere certitudinaliter.* — (g), **cognoscere concreta,** see *cognoscere abstracte.* — (h), **cognoscere cum discursu** and **cognoscere simplici intuitu,** *to know something discursively* and *intuitively.* Cf. 1 Sent. 36. 2. 1 ob. 4. See also *discursus.* — (i), **cognoscere demonstrative seu per modum necessitatis** and **cognoscere probabiliter seu per modum probabilitatis,** *to know something in consequence of a demonstrated proof* or *with apodictic certainty* and *to know something with probability,* i.e., *to know that something must be* or *to know that something can be.* Sicut aliquis probabiliter scire potest aliquam propositionem esse demonstrabilem, licet ipse eam demonstrative non cognoscat, PP. Q. 12. Art. 7 ad 3. Cf. C. G. 1. 67; 2 Sent. 2. 2. 1 ad 4. — (j), **cognoscere determinate seu distincte** and **cognoscere indistincte,** *to know something in a certain* and *in an uncertain way.* Actus autem perfectus ad quem pervenit intellectus, est scientia completa, per quam distincte et determinate res cognoscuntur; actus autem incompletus est scientia imperfecta, per quam sciuntur res indistincte sub quadam confusione, PP. Q. 85. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 147. Art. 7; 1 Phys. 1 b and e. — (k), **cognoscere directe** and **cognoscere indirecte,** *to know something directly* or *in a straightforward way* and *to know something indirectly* or *in a round-about way.* Singulare in rebus materialibus intellectus noster directe et primo cognoscere non potest, . . ., unde intellectus noster directe non est cognoscitivus nisi universalium. indirecte autem, ut quasi per quamdam reflexionem, potest cognoscere singulare, . . ., sic igitur ipsum universale per speciem intelligibilem directe intelligit, indirecte singularia, quorum sunt phantasmata, PP. Q. 86. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 3 c; PP. Q. 86. Art. 1 ad 4 and Art. 3 c; Quodl. 12. 8. 11 c. — (l), **cognoscere distincte,** see *cognoscere determinate.* — (m), **cognoscere ex causa seu per causam** and **cognoscere ex effectu seu per effectum,** *to know something from* and *through its cause* and *to know something from* and *through its effect.* Cf. 2 Sent. 23. 1. 2 c. — (n), **cognoscere ex effectu,** see *cognoscere ex causa.* — (o), **cognoscere explicite** and **cognoscere implicite,** *to know something in an unfolded* or *open way* and *to know something in an enveloped* or *contained way.* Quaedam explicite cognita sunt a posterioribus, quae a prioribus non cognoscebantur explicite, SS. Q. 1. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 2. Art. 7; 3 Sent. 25. 2. 2. 4 ad 3 and exp.; Verit. 14. 11 c. — (p), **cognoscere habitualiter,** see *cognoscere actu.* — (q), **cognoscere immaterialiter** and **cognoscere materialiter,** *to know something in an immaterial* or *spiritual manner* and *to do so materially.* Knowledge as such is always immaterial; the objects known may be material. Plato enim, quia perspexit intellectualem animam immaterialem esse, et immaterialiter cognoscere, posuit formas rerum cognitarum immaterialiter subsistere, PP. Q. 84. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 86. Art. 1 ad 4. See **cognoscere imperfecte** and **cognoscere perfecte,** *to know something imperfectly* and *to know something perfectly.* Ille qui perfecte cognoscit res aliquas, potest usque ad minima et actus, et virtutes, et naturas earum distinguere; qui autem cognoscit eas imperfecte, non potest distinguere nisi in universali; quae quidem distinctio fit per pauciora; sicut qui imperfecte cognoscit res naturales, distinguit earum ordines in universali, . . ., nos autem imperfecte angelos cognoscimus, et eorum officia, PP. Q. 108. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 6; PP. Q. 14. Art. 10 (ter); PP. Q. 55. Art. 3; PP. Q. 79. Art. 8; PP. Q. 79. Art. 9; PS. Q. 93. Art. 6; 1 Anal. 4 b; et passim.—(s), **cognoscere implicite,** see *cognoscere explicite.*—(t), **cognoscere in abstractione,** see *cognoscere abstracte.*—(u), **cognoscere in actu,** see *cognoscere actu.*—(v), **cognoscere in aenigmate seu in speculo,** *to know something in a riddle* or *in a mirror.* Quamdiu per speculum et id aenigmate cognoscimus, PT. Q. 61. Art. 4. Cf. 2 Sent. 4. 1. 1 ob. 3 and ad 3. — (w), **cognoscere in alio** and **cognoscere in seipso,** *to know something in another* and *to know something in oneself.* In seipso quidem cognoscitur aliquid, quando cognoscitur per speciem propriam adaequatam ipsi cognoscibili, sicut cum oculus videt hominem per speciem hominis; in alio autem videtur id quod videtur per speciem continentis, sicut cum pars videtur in toto per speciem totius, vel cum homo videtur in speculo per speciem speculi, vel quocumque alio modo contingat aliquid in alio videri, PP. Q. 14. Art. 5 c. — (x), **cognoscere in cognitionis principio** and **cognoscere in obiecto cognito,** *to know in a principle whence something comes* and *in a known object.* Uno modo sicut in obiecto cognito, sicut aliquis videt in speculo ea quorum imagines in speculo resultant, . . ., alio modo dicitur aliquid cognosci in aliquo sicut in cognitionis principio, sicut si dicamus quod in sole videntur ea quae videntur per solem, PP. Q. 84. Art. 5 c. — (y), **cognoscere in concretione,** see *cognoscere abstracte.* — (z), **cognoscere in habitu,** see *cognoscere actu.* — (a²), **cognoscere in obiecto cognito,** see *cognoscere in cognitionis principio.* — (b²), **cognoscere in particulari seu in speciali** and **cognoscere in universali seu universaliter seu in quadam communitate,** *to know something in general* and *in particular.* Contingit ergo quod aliquis habeat scientiam in universali, puta nullam fornicationem esse faciendam, sed tamen non cognoscat in particulari hunc actum, qui est fornicatio, non est faciendum, PS. Q. 77. Art. 2 c. Cf. C. G. 1. 66; 2. 75; 3. 80. — (c²), **cognoscere in potentia,** see *cognoscere actu.* Inquantum est singulare, cum in universali singularia non cognoscantur nisi in potentia, PP. Q. 57. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 56. Art. 1; PP. Q. 75. Art. 1; PP. Q. 84. Art. 3; PP. Q. 86. Art. 2. — (d²), **cognoscere in quadam communitate,** see *cognoscere in particulari.* — (e²), **cognoscere in seipso,** see *cognoscere in alio.* — (f²), **cognoscere in speciali,** see *cognoscere in particulari.* — (g²), **cognoscere in speculo,** see *cognoscere in aenigmate.* — (h²), **cognoscere in universali,** see *cognoscere in particulari.* — (i²), **cognoscere incomplexe,** *to know in a manner not complex,* i.e., intuitively, without formulation of a proposition. Et ideo ea quae sunt secundum se simplicia, intellectus humanus cognoscit secundum quamdam complexionem; sicut e converso intellectus divinus incomplexe cognoscit ea quae secundum se complexa, SS. Q. 1. Art. 2 c. — (j²), **cognoscere indirecte,** see *cognoscere directe.*—(k²), **cognoscere indistincte,** see

cognoscere distincte.—(l²), **cognoscere intellectualiter,** *to know something in an intellectual way.* Cf. C. G. 1. 57. — (m²), **cognoscere materialiter,** *to know something according to matter.* Scilicet id quod materialiter cognoscitur, quod est sicut materiale obiectum, SS. Q. 1. Art. 1 c; quilibet cognoscitivus habitus formaliter quidem respicit medium per quod aliquid cognoscitur, materialiter autem id quod per medium cognoscitur, SS. Q. 9. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 84. Art. 2 (ter). — (n²), **cognoscere naturaliter,** *to know naturally.* Intellectus enim cognoscit principia naturaliter; et ex hac cognitione causatur in homine scientia conclusionem, quae non cognoscuntur naturaliter ab homine, sed per inventionem, vel doctrinam, PP. Q. 60. Art. 2 c; scilicet lumen intellectus agentis, per quod cognoscuntur statim a principio naturaliter quaedam universalia principia omnium scientiarum, PP. Q. 117. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 2. Art. 1; PP. Q. 12. Art. 11; PP. Q. 55. Art. 2; PP. Q. 59. Art. 3; PS. Q. 1. Art. 5; et passim. — (o²), **cognoscere per abstractionem** and **cognoscere per impressionem,** *to know something as the result of abstraction* or *separation* or *as the result of an imprint* or *impression.* Eorum, quae sunt magis materialia, quam intellectus, species est in intellectu simplicior, quam in rebus, et ideo huiusmodi dicuntur cognosci per modum abstractionis. Deus autem et angeli sunt simpliciores nostro intellectu, et ideo species, quae in nostro intellectu efficitur, per quam cognoscuntur, est minus simplex, unde non dicimûr cognoscere ea per abstractionem, sed per impressionem ipsorum in intelligentias nostras, 1 Sent. 3. 1. 1 ad 3. — (p²), **cognoscere per accidens** and **cognoscere per se,** *to know something indirectly through something else* and *to know something directly through oneself.* — (q²), **cognoscere per actum,** *to know through actualization.* Potentiae cognoscuntur per actus, PP. Q. 77. Art. 7 a; unde nec ipsa potentia cognoscitur nisi per actum, PP. Q. 84. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 6; PP. Q. 57. Art. 4; PP. Q. 83. Art. 4; PP. Q. 87. Art. 3; PS. Q. 63. Art. 4; SS. Q. 18. Art. 1. — (r²), **cognoscere per causam,** see *cognoscere ex causa.* — (s²), **cognoscere per effectum,** see *cognoscere ex causa.* — (t²), **cognoscere per essentiam,** *to know by one's essence.* Et ideo solus Deus cognoscit omnia per suam essentiam; angelus autem suam essentiam non potest omnia cognoscere, sed oportet intellectum eius aliquibus speciebus perfici ad res cognoscendas, PP. Q. 55. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 6 (passim); PP. Q. 14. Art. 10 (bis); PP. Q. 15. Art. 1; PP. Q. 56. Art. 2 (quater); PP. Q. 57. Art. 1; et passim. — (u²), **cognoscere per excessum seu per modum excellentiae, cognoscere per remotionem seu per modum remotionis,** and **cognoscere ut causam seu secundum habitudinem principii,** *to know something, namely God, in a manner of excess* or *excellence, to know something in a manner of removal* or *negation* and *to know something as a cause* or *in its relationship as a principle,* i.e., *to know something,* namely God, *in that one assigns to Him a perfection of an infinitely high degree, in that one utterly denies an imperfection on His part and conceives Him as the effective cause or principle of visible creation.* Deus in hac vita non potest a nobis videri per suam essentiam, sed cognoscitur a nobis ex creaturis secundum habitudinem principii, et per modum excellentiae et remotionis, PP. Q. 13. Art. 1 c; Deum, . . ., cognoscimus ut causam, et per excessum, et per remotionem. alias etiam incorporeas substantias in statu praesentis vitae cognoscere non possumus nisi per remotionem, vel aliquam comparationem ad corporalia, PP. Q. 84. Art. 7 ad 3. — (v²), **cognoscere per impressionem,** see *cognoscere per abstractionem.* — (w²), **cognoscere per intellectum,** *to know through the intellect.* Anima per intellectum cognoscit corpora cognitione immateriali, universali et necessaria, (c), . . ., Verbum Augustini est intelligendum quantum ad ea quibus intellectus cognoscit, non autem quantum ad ea quae intellectus cognoscit, enim corpora intelligendo, sed non per corpora, neque per similitudines materiales et corporeas, sed per species immateriales et intelligibiles, quae per sui essentiam in anima esse possunt, PP. Q. 84. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 59. Art. 1; PP. Q. 75. Art. 2; PP. Q. 89. Art. 4; PS. Q. 58. Art. 4; PS. Q. 58. Art. 5; et passim. — (x²), **cognoscere per modum excellentiae,** see *cognoscere per excessum.* — (y²), **cognoscere per modum necessitatis,** see *cognoscere demonstrative.* — (z²), **cognoscere per modum probabilitatis,** see *cognoscere demonstrative.* — (a³), **cognoscere per modum remotionis,** see *cognoscere per excessum.* — (b³), **cognoscere per modum speculationis seu speculative,** *to know in the manner* or *in the sense of pure speculation without considering a doing* or *activity in which knowledge can be valued.* Ad omnia quae a Deo cognoscuntur secundum propriam rationem, et secundum quod cognoscuntur ab ipso per modum speculationis, PP. Q. 15. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 16 c. — (c³), **cognoscere per modum visionis,** *to know in the manner of direct intuition.* Cf. PP. Q. 57. Art. 5; C. G. 3. 41. — (d³), **cognoscere per praesentiam suae essentiae in cognoscente, cognoscere per praesentiam suae similitudinis in potentia cognoscitiva** and **cognoscere per praesentiam suae similitudinis resultantis in aliqua re,** *to know something in consequence of the presence of its essence in the knower, to know something in consequence of the presence of its direct image in the knowing faculty* and *to know something in consequence of the presence of its reflection in anything.* Ad cuius evidentiam considerandum est quod aliquid tripliciter cognoscitur: uno modo per praesentiam suae essentiae in cognoscente, sicut si lux videatur in oculo; et sic dictum est, quod angelus intelligit seipsum. alio modo per praesentiam suae similitudinis in potentia cognoscitiva, sicut lapis videtur ab oculo per hoc quod similitudo eius resultat in oculo. tertio modo per hoc quod similitudo rei cognitae non recipitur immediate ab ipsa re cognita, sed a re aliqua in qua resultat, sicut cum videmus hominem in speculo, PP. Q. 56. Art. 3 c. — (e³), **cognoscere per praesentiam suae similitudinis in potentia cognoscitiva,** see *cognoscere per praesentiam suae essentiae in cognoscente.* — (f³), **cognoscere per praesentiam suae similitudinis resultantis in aliqua re,** see *cognoscere per praesentiam suae essentiae in cognoscente.* — (g³), **cognoscere per rationem,** *to know through reason.* Impossibile est per rationem naturalem ad cognitionem Trinitatis divinarum personarum pervenire, . . ., homo per rationem naturalem in cognitionem Dei pervenire non potest nisi ex creaturis, PP. Q. 32. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 12; PP. Q. 14. Art. 3; PP. Q. 14. Art. 6; PP. Q. 15. Art. 3; PP. Q. 18. Art. 4; PP. Q. 93. Art. 5; et passim. — (h³), **cognoscere per remotionem,** see *cognoscere per excessum.* — (i³), **cognoscere per revelationem, cognoscere per se** and **cognoscere per signa,** *to know something through revelation, to know something through itself,* and *to know something through signs.* Aliquid cognosci potest; uno modo per revelationem; et hoc modo potest aliquis scire se habere gratiam; revelat enim Deus hoc aliquando aliquibus ex speciali privilegio; ut securitatis gaudium etiam in hac vita in eis incipiat, et ut confidentius et fortius magnifica opera prosequantur, et mala praesentis vitae sustineant, PS. Q. 112. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 57. Art. 5; SS. Q. 171. Art. 4; SS. Q. 180. Art. 5. — (j³), **cognoscere per scientiam,** *to know by habitual knowledge.* Dicimur enim aliquid cognoscere et per scientiam et per intellectivam potentiam, PP. Q. 83. Art. 2. Cf. PP. Q. 57. Art. 3; SS. Q. 176. Art. 1; PT. Q. 9. Art. 1 (ter); PT. Q. 10. Art. 2; PT. Q. 11. Art. 1; et passim. — (k³), **cognoscere per se,** see *cognoscere per accidens* and *cognoscere per revelationem.* — (l³), **cognoscere per sensum,** to know something through a sense. Sicut enim aliqua cognoscuntur per sensum visus, ita etiam aliqua cognoscuntur per sensus tactus et gustus, SS. Q. 167. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 54. Art. 5; PP. Q. 58. Art. 2; PP. Q. 84. Art. 1; PS. Q. 31. Art. 5; SS. Q. 47. Art. 3. — (m³), **cognoscere per signa,** see *cognoscere per revelationem.* — (n³), **cognoscere per similitudinem,** *to know by a reflected likeness.* Iste modus cognoscendi Deum est angelo connaturalis, ut scilicet cognoscat eum per similitudinem eius in ipso angelo refulgentem. sed cognoscere Deum per aliquam similitudinem creatam non est cognoscere essentiam Dei, PP. Q. 12. Art. 4 ad 1; omne quod cognoscitur,

cognoscitur per suam similitudinem, vel per suum oppositum, PP. Q. 14. Art. 10 ob. 3. Cf. PP. Q. 17. Art. 3 (bis); PP. Q. 54. Art. 3; PP. Q. 62. Art. 1; PT. Q. 13. Art. 1. — (o³), **cognoscere per speciem,** *to know something through cognitive representations.* Unus angelus cognoscit alium per speciem eius in intellectu suo existentem, quae differt ab alio angelo, cuius similitudo est, non secundum esse materiale et immateriale, sed secundum esse naturale et intentionale, PP. Q. 56. Art. 2 ad 3; Paulus, postquam cessavit videre Deum per essentiam, memor fuit illorum quae in illa visione cognoverat per aliquas species intelligibiles habitualiter ex hoc in eius intellectu relictas, SS. Q. 175. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 2; PP. Q. 14. Art. 5; PP. Q. 57. Art. 2; PP. Q. 58. Art. 7; PP. Q. 84. Art. 3; PP. Q. 86. Art. 2; 2 Sent. 4. 1. 1 ob. 3; et passim. — (p³), **cognoscere per speciem continentis** and **cognoscere per speciem propriam,** *to know something through a cognitive representation of one who possesses the knowledge and to know something through its own cognitive representation.* In seipso quidem cognoscitur aliquid, quando cognoscitur per speciem propriam adaequatam ipsi cognoscibili, sicut cum oculus videt hominem per speciem hominis; in alio autem videtur id quod videtur per speciem continentis, sicut cum pars videtur in toto per speciem totius, vel cum homo videtur in speculo per speciem speculi, vel quocumque alio modo contingat aliquid in alio videri, PP. Q. 14. Art. 5 c. Cf. C. G. 1. 71. — (q³), **cognoscere per speciem propriam,** see *cognoscere per speciem continentis.* — (r³), **cognoscere perfecte,** see *cognoscere imperfecte.* — (s³), **cognoscere plene,** *to know something fully.* Talis dissensio de minimis et de opinionibus repugnat quidem paci perfectae, in qua plene veritas cognoscetur, et omnis appetitus complebitur, SS. Q. 29. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 13 (ter); PP. Q. 106. Art. 4; SS. Q. 1. Art. 7; PT. Q. 7. Art. 4; PT. Q. 9. Art. 2. — (t³), **cognoscere primo,** *to know something first and next.* Id quod est primo et per se cognitum a virtute cognoscitiva est proprium eius obiectum, PP. Q. 85. Art. 8 c; singulare in rebus materialibus intellectus noster directe et primo cognoscere non potest, PP. Q. 86. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 16. Art. 2; PP. Q. 58. Art. 3; PP. Q. 88 pr.; PP. Q. 88. Art. 3 (quater). — (u³), **cognoscere probabiliter,** see *cognoscere demonstrative.* — (v³), **cognoscere rem quantum ad ea, quae ipsam consequuntur** and **cognoscere rem secundum id quod est,** *to know a thing with reference to that which is proper to it* and *to know it according to what it is in itself.* Cf. 3 Sent. 23. 1. 2 c. — (w³), **cognoscere rem secundum id quod est,** see *cognoscere rem quantum ad ea, quae ipsam consequuntur.* — (x³), **cognoscere secundum habitudinem principii,** see *cognoscere per excessum.* — (y³), **cognoscere secundum quid** and **cognoscere simpliciter,** *to know something with reference to something* or *in a certain respect* and *to know something simply* or *absolutely.* Cf. C. G. 3. 118. — (z³), **cognoscere simplici intuitu,** see *cognoscere cum discursu.* — (a⁴), **cognoscere simpliciter,** see *cognoscere secundum quid.* — (b⁴), **cognoscere speculative,** see *cognoscere per modum speculationis.* — (c⁴), **cognoscere universaliter,** see *cognoscere in particulari.* — (d⁴), **cognoscere ut causam,** see *cognoscere per excessum.* — **cognita sunt in cognoscente secundum modum cognoscentis et non secundum modum rerum cognitarum,** (Nom. 2. 4), or, **cognoscens continet species cogniti secundum modum suum,** (C. G. 1. 70), or, **omne cognoscens habet cognitionem de re cognita non per modum rei cognitae, sed per modum cognoscentis,** (1 Sent. 3. 1. 1 c), *the known* or *the representation of the known is in the knower after the manner of the knower* and *not after the manner of the known.* Cf. 1 Sent. 38. 1. 2 c. — **Cognoscens continet species cogniti secundum modum suum,** see above: *cognita sunt in* etc. — **Cognoscentis et cognoscibilis oportet esse aliquam proportionem,** (Trin. pr. 1. 2 ob. 3), *the knower* and *the knowable must stand in some kind of relation to each other.* — **Omne cognoscens habet cognitionem de re cognita non per modum rei cognitae, sed per modum cognoscentis,** see above. *Cognita sunt in* etc. — **Res non cognoscitur ab anima nisi per aliquam sui similitudinem exsistentem vel in sensu vel in intellectu,** see *res.* — **Unumquodque cognoscitur, secundum quod est in actu non secundum quod est in potentia,** (Trin. 1. 2. 2 c), *everything is known only in as far and in as much as it exists in reality, not however, in so far as it exists merely in potentiality.* — (2), ad iudiciariam autem potestatem duo requiruntur, scilicet auctoritas cognoscendi de culpa et potestas absolvendi vel condemnandi, C. G. 4. 72. Cf. PT. Q. 59. Art. 2; PTS. Q. 87. Art. 2. — (3), aliquis potest cognoscere suam sponsam absque peccato luxuriae. sed raptus potest committi, si aliquis violenter sponsam suam auferat de domo parentum, et eam carnaliter cognoscat, SS. Q. 154. Art. 7 ob. 4; quae est a viro cognita, PT. Q. 28. Art. 1 ob. 3; postquam a secundo cognosceretur, C. G. 3. 123; quod una femina a pluribus maribus non cognoscatur, C. G. 3. 124; si aliquis cognoscat mulierem coniugatam, Mal. 2. 6 a. Cf. PT. Q. 28. Art. 1; PT. Q. 28. Art. 3 (passim); PTS. Q. 20. Art. 2; PTS. Q. 49. Art. 5; PTS. Q. 59. Art. 5; 4 Sent. 31. 2. 3 ob. 1-4.

cōgo, cogere, coēgi, coactum, 3, *v. a., to force, induce.* Quia considerabant quod verum importat comparationem ad intellectum, cogebantur veritatem rerum constituere in ordine ad intellectum nostrum, PP. Q. 16. Art. 1 ad 2; peccatum primi angeli fuit aliis causa peccandi, non quidem cogens, sed quadam quasi exhortatione inducens, PP. Q. 63. Art. 8 c; per hunc modum permittebat lex quod paupertate cogente aliquis filium vel filiam venderet, PS. Q. 105. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 96. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 8 (quater); SS. Q. 29. Art. 1; PT. Q. 68. Art. 7; PT. Q. 70. Art. 4; PT. Q. 77. Art. 8; et passim. — **coactē,** *adv., through force, coercively.* Sed Deus non regit nos per violentiam et coacte, SS. Q. 175. Art. 1 ob. 3.

cohabitātio, ōnis, *f., cohabitation, a dwelling together.* Sed quantum ad unionem carnalis copulae et cohabitationis, relictis omnibus parentibus, homo adhaeret uxori, SS. Q. 26. Art. 11 ad 1; de abbatissis tamen dicitur quod non habent praelationem ordinariam, sed quasi ex commissione, propter periculum cohabitationis virorum ad mulieres, PTS. Q. 39. Art. 1 ad 1; sed lex vetus in personis prohibendis attendit praecipue cohabitationem contra concupiscentiam, . . ., prohibens illas personas ad quas facilior pateret accessus propter mutuam cohabitationem, PTS. Q. 54. Art. 4 ad 7. Cf. PTS. Q. 54. Art. 3; PTS. Q. 57. Art. 2; PTS. Q. 59. Art. 3; PTS. Q. 59. Art. 4; et passim.

cohabito, āre, 1, *v. n., to dwell together, cohabit.* Propter periculum quod imminere posset si viri mulieribus cohabitarent, PTS. Q. 19. Art. 3 ad 4; vir non debet cohabitare uxori infideli nolenti cohabitare sine contumelia Creatoris, (a), . . ., si autem infideles non vult cohabitare sine contumelia Creatoris, in verba blasphemiae prorumpens, et nomen Christi audire nolens, tunc si ad infidelitatem pertrahere nitatur, vir fidelis, (c), . . ., discedens potest alteri per matrimonium copulari, . . ., crimen uxoris nolentis cohabitare sine contumelia Creatoris absolvit virum a servitute qua tenebatur uxori, PTS. Q. 59. Art. 5 ad 2. Cf. PTS. Q. 41. Art. 1; PTS. Q. 54. Art. 4; PTS. Q. 55. Art. 6; PTS. Q. 57. Art. 2; PTS. Q. 59. Art. 3 (ter); PTS. Q. 59. Art. 4 (bis); et passim.

cohaereo, ēre, haesi, haesum, 2, *v. n., to cling together, be united.* Vel cum partes definitionis sibi non cohaerent, PP. Q. 58. Art. 5 c; non enim esset fundamentum, nisi ei aliae partes aedificii cohaererent, SS. Q. 4. Art. 7 ad 4; et ideo timor filialis et spes sibi invicem cohaerent, et se invicem perficiunt, SS. Q. 19. Art. 9 ad 1. Cf. Q. 67. Art. 1; PT. Q. 59. Art. 1.

cohibeo, ēre, ui, itum, 2, *v. a., to keep back, hinder, restrain, check.* Ita et boni angeli non totaliter cohibent malos a nocendo, PP. Q. 109. Art. 4 ad 2; ex parte quidem rationis in tantum viget, quod etsi non cohibeat affectum ab inordinato appetitu, vindictae cohibet tamen linguam ab inordinata locutione, PS. Q. 48. Art. 4 c; ad quem finem pervenit lex cohibendo exteriores actus quantum ad illa mala quae possunt perturbare pacificum statum civitatis, PS.

Q. 98. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 3 (bis); PS. Q. 73. Art. 4 (bis); PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 107. Art. 1; SS. Q. 161. Art. 6; SS. Q. 186. Art. 7; PT. Q. 66. Art. 10; et passim.

cohibitio, ōnis, *f.*, *a restraining, governing, curbing, prohibition, prevention.* Augmentum irae quandoque est usque ad impediendam rationem a cohibitione linguae, PS. Q. 48. Art. 4 ad 1; sunt autem quidam effectus Dei qui repugnant inordinatae voluntati, sicut inflictio poenae, et etiam cohibitio peccatorum per legem divinam, SS. Q. 34. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 4; PS. Q. 93. Art. 4 (bis); PS. Q. 107. Art. 4; SS. Q. 65. Art. 1; SS. Q. 108. Art. 1; et passim.

cohibitivus, a, um, *adj.*, *cohibitive, curbing, restraining.* Et ideo fortitudo est circa timores et audacias, quasi cohibitiva timorum, et audaciarum moderativa, SS. Q. 123. Art. 3 c.

coincido, ere, 3, *v. n.*, *coincide.* Forma et finis et efficiens non coincidunt in idem numero, SS. Q. 23. Art. 8 ob. 3; poenitentia in idem coincidit cum vindicativa iustitia, PTS. Q. 16. Art. 1 ob. 3.

coinquino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) of infectuous diseases, *to infect,* (2) *to defile, to contaminate.*—(1), primo tamen rasis pilis totius corporis, et lotis vestimentis, eo quod lepra pilos corrodit, vestimenta coinquinat, et foetida reddit, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7. — (2), cum ergo omne peccatum coinquinet hominem, videtur quod gula non sit peccatum, (ob. 1), . . ., id quod intrat in hominem per modum cibi, secundum suam substantiam et naturam, non coinquinat hominem spiritualiter, . . ., inordinata tamen ciborum concupiscentia spiritualiter hominem coinquinat, SS. Q. 148. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 103. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 32. Art. 6.

cointellego, ere, exi, ectum, 3, *v. a.*, *to know with, understand with.* Tamen secundum quod cointelliguntur per intellectum nostrum oppositae relationes in Deo, PP. Q. 13. Art. 7 ad 4; dicitur tamen relative filius ad matrem relatione quae cointelligitur relationi maternitatis ad Christum; sicut etiam Deus dicitur Dominus relatione quae cointelligitur reali relationi qua creatura subicitur Deo, . . ., sed huic filiationi aeternae cointelligitur quidam respectus temporalis dependens a matre, PT. Q. 35. Art. 5 ad 2.

coitus, ūs, *m.*, (1) *coition, copulation, sexual intercourse,* (2) *an assembly, body, collection of persons considered as a whole.*—(1), in animalibus perfectis, quae generantur ex coitu, virtus activa est in semine maris, PP. Q. 118. Art. 1 ad 4; nisi cum eo dispensetur propter fragilitatem suam, cum timetur de illicito coitu, PTS. Q. 58. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 51. Art. 3; PP. Q. 92. Art. 1 (bis); PP. Q. 98. Art. 2 (passim); PP. Q. 118. Art. 2 (bis); PS. Q. 31. Art. 7; PS. Q. 35. Art. 6; et passim. — (2), sed dicuntur diaconi purgare, inquantum vel immundos eiciunt a coetu fidelium, vel eos sacris admonitionibus disponunt ad sacramentorum receptionem, PT. Q. 64. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (bis); PS. Q. 103. Art. 3; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 42. Art. 2 (bis); SS. Q. 95. Art. 8; et passim.

collābor, i, collapsus, 3, *v. dep.*, *to fall, to fall into ruins, sink, stoop,* used *lit.* and *fig.* Ad reparationem humanae naturae, quae per peccatum collapsa erat, nihil aliud requiri videbatur quam quod homo satisfaceret pro peccato, PT. Q. 1. Art. 2 ob. 2; sed quia homo deserto Deo collapsus erat ad corporalia, PT. Q. 1. Art. 3 ad 1; nam et artifex per formam artis conceptam, qua artificiatum condidit, ipsum si collapsum fuerit, restaurat, PT. Q. 3. Art. 8 c.

collactāneus, i, *m.*, *a foster-brother, a brother nourished at the same breast.* Vidi ego, et expertus sum zelantem puerum, nondum loquebatur et intuebatur pallidus amaro aspectu collactaneum suum, SS. Q. 36. Art. 3 ob. 2.

collātio, ōnis, *f.*, (1) *a bringing together, collection,* (2) *a placing together, comparison,* (3) *transmission, participation, bestowal, distribution.*—(1), in Collationibus autem Patrum (a work of Ioannes Cassianus, monk and ascetic writer, 360-435), SS. Q. 83. Art. 17 c; sicut in Collationibus Patrum legitur, SS. Q. 154. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 17; SS. Q. 155. Art. 1; SS. Q. 186. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 4 (bis); Quodl. 4. 12. 24 c; et passim. — (2), non enim indigent collatione et discursu alterius, PP. Q. 63. Art. 5 c; per collationem quandam huiusmodi intentiones adinvenit, PP. Q. 78. Art. 4 c; electio enim collationem quamdam importat, qua unum alteri praefertur, PS. Q. 13. Art. 1 ob. 7. Cf. PS. Q. 14. Art. 3 (ter); PS. Q. 32. Art. 8; SS. Q. 47. Art. 1; SS. Q. 110. Art. 1; 4 Phys. 23 a; et passim. On **iudicare ex collatione**, see *iudicare* under 3.— (3), omnis collatio boni supra debitum eius cui confertur, ad misericordiam pertinet, PP. Q. 23. Art. 1 ad 3; sic in collatione gratiae et gloriae attenditur electio, PP. Q. 23. Art. 4 ad 1; sed prius erat informis, et nunc formatur, non quidem forma substantiali, sed per collationem determinatae virtutis, PP. Q. 70. Art. 1 ad 1; talis est collatio munerum gratiae, per quam peccatores assumuntur a Deo, SS. Q. 63. Art. 1 ad 3; in collatione sacramentorum, PT. Q. 64. Art. 1 ob. 2. Cf. PT. Q. 64. Art. 5; PT. Q. 67. Art. 1; PT. Q. 71. Art. 4; PT. Q. 72. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 11; PTS. Q. 8. Art. 3; PTS. Q. 17. Art. 3; C. G. 4. 76; et passim. — Kinds of *collatio* in this sense are: (a), **collatio carnalis** and **collatio simoniaca** (sc. **alicuius spiritualis rei**), *the carnal bestowal* or *one which proceeds from carnal consideration* and *simoniacal bestowal* or *the bestowal of a spiritual thing for the sake of an earthly advantage.* Si aliquis spirituale alicui conferat gratis propter consanguinitatem vel quamcumque carnalem affectionem, est quidem illicita et carnalis collatio, non tamen simoniaca, quia nihil ibi accipitur, SS. Q. 100. Art. 5 ad 2. — (b), **collatio liberalis**, *the generous bestowal.* Cf. 1 Sent. 18. 1. 2 c and ad 1. — (c), **collatio simoniaca**, see *collatio carnalis.*

collativus, a, um, *adj.*, *comparing, comparative.* Est enim collativa intentionum individualium, PP. Q. 78. Art. 4 c; appetitus enim, quamvis non sit collativus, PP. Q. 83. Art. 3 ad 3; scientia animae Christi fuit aliquo modo collativa et discursiva, PT. Q. 11. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 78. Art. 4 (bis); PP. Q. 81. Art. 3; PP. Q. 82. Art. 2 (bis); PP. Q. 83. Art. 3; PS. Q. 45. Art. 4; PT. Q. 11. Art. 3 (passim); et passim. On **motus collativus**, see *motus* under 2; on **ratio collativa**, see *ratio* under 4; on **scientia collativa**, see *scientia* under 2; on **virtus collativa**, see *virtus* under 1; on **vis collativa**, see *vis* under 1.

collaudātio, ōnis, *f.*, *warm praise, collaudation.* Sed contra est quia super illud ps. XXXII Rectos decet collaudatio, PS. Q. 19. Art. 10. a. Cf. SS. Q. 183. Art. 1.

collaudo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to praise, commend, extol highly, collaud.* Hieronymus enim, Epist. CVIII, 15, col. 891. t. 1, collaudat Paulam de hoc quod minima peccata sicut magna plangebat, PTS. Q. 3. Art. 3 ob. 1.

collecta, ae, *f.*, (1) *a meeting, assemblage, congregation, collection,* (2) *the Collect of the Mass,* i.e., *the Prayer of the Day.*—(1), per festum autem Coetus atque Collectae significatur congregatio fidelium in regno coelorum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; festo Coetus atque Collectae succedit festum angelorum, vel etiam festum omnium sanctorum, PS. Q. 103. Art. 3 ad 4.—(2), ut habet Collecta pro viris et defunctis, PP. Q. 23. Art. 7 c; in Collecta domin. X post Pent. PP. Q. 25. Art. 3 ob. 3; in pluribus etiam Ecclesiae collectis haec quatuor possunt attendi, SS. Q. 83. Art. 17 c. Cf. PP. Q. 52. Art. 1; PS. Q. 113. Art. 9; SS. Q. 82. Art. 4; PT. Q. 31. Art. 5; PT. Q. 73. Art. 1; PT. Q. 73. Art. 2 (bis); et passim.

collectio, ōnis, *f.*, (1) *a gathering, collection, blending together, assembly* of persons or things, (2) *a series,* as of persons related by blood and descending from a common ancestor in various degrees.— (1), et ab huiusmodi sententiarum fidei collectione nomen symboli est acceptum, SS. Q. 1. Art. 9 c; scilicet collectio cinerum reformatio corporis et infusio animae. ergo resurrectio non fiet subito, (ob.

2), . . ., sed ad resurrectionem exigitur aliquis motus localis in collectione cinerum. ergo non fiet subito, PTS. Q. 77. Art. 4 ob. 4. Cf. SS. Q. 96. Art. 4, in quot.; SS. Q. 189. Art. 8, in quot.; PTS. Q. 76. Art. 3. — (2), dicitur enim linea consanguinitatis esse ordinata collectio personarum consanguinitate coniunctarum ab eodem stipite descendentium diversos continens gradus (in quot), sed nihil est aliud consanguinitas quam collectio talium personarum, (ob. 1), . . ., consanguinitas enim non est collectio, sed relatio quaedam aliquarum personarum ad invicem quarum collectio lineam consanguinitatis facit, PTS. Q. 54. Art. 2 ad 1.

collectīvē, *adv.*, see *collectivus.*

collectīvus, a, um, *adj.*, *collective, composing.* Trinitas videtur esse nomen collectivum, cum significet multitudinem. tale autem nomen non convenit in divinis, cum unitas importata per nomen collectivum sit minima unitas, (ob. 2), . . ., nomen collectivum duo importat, scilicet pluritatem suppositorum, et unitatem quamdam, scilicet ordinis alicuius, PP. Q. 31. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 39. Art. 5. On **nomen collectivum**, see *nomen* under 1; on **unitas collectiva**, see *unitas.* — **collectīvē**, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of collecting* or *composing, collectively*, synonym of *composite* and *coniunctim*, the opposite of *distributive, divise, divisim*, and *divisive.* Sed intensive et collective similitudo divinae perfectionis magis invenitur in intellectuali creatura, PP. Q. 93. Art. 2 ad 3; sic ly omnis accipitur quasi collective, ut intelligatur, quod in omnibus motibus irregularibus ista tria inveniuntur, non autem in unoquoque eorum, 2 Cael. 8 c. On **accipere collective**, see *accipere* under 3; on **intellegere collective**, see *intellegere* under 3; on **tenere collective**, see *tenere* under 7.

collēgiātus, i, *m.*, *he who is with one in a society, college, corporation,* etc., *a collegian.* Dicimus enim quod multi homines sunt collegium, vel exercitus, aut populus; dicimus tamen quod plures homines sunt collegiati, PP. Q. 38. Art. 3 c.

collēgium, ii, *m.* and *n.*, (1) *a college, society, assembly, company, community,* (2) *a chapter or body of clergy connected with some collegiate church or cathedral.*—(1), dicimus enim quod multi homines sunt collegium, vel exercitus, aut populus, PP. Q. 39. Art. 3 c; poterat tamen dispensative aliquis in collegium populi admitti propter aliquem virtutis actum, . . ., ideo ergo spurii propter vilitatem originis excludebantur ab Ecclesia, id est, a collegio populi, PS. Q. 105. Art. 3 ad 1; circumcisio autem erat quaedam protestatio fidei; unde et per circumcisionem antiqui aggregabantur collegio fidelium, PT. Q. 70. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 113. Art. 2 (ter); PS. Q. 21. Art. 3 (passim); SS. Q. 98. Art. 2; PT. Q. 81. Art. 2. — (2), puta quando praelatus et totum collegium in simoniam consensit, (ob. 4), . . ., pecunia, vel possessio, vel fructus simoniace accepta, debent restitui Ecclesiae, in cuius iniuriam data fuerunt, non obstante quod praelatus vel aliquis de collegio illius Ecclesiae fuit in culpa, SS. Q. 100. Art. 6 ad 4. Cf. SS. Q. 39. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 40. Art. 2.

collīdo, ere, līsi, līsum, 3, *v. a.*, *to bruise, beat, press together, dash against.* Unde Super illud ps. XXXVI: cum ceciderit, non collidetur, SS. Q. 186. Art. 10 c; decimo die omnes lapides parvi et magni, dividentur in quatuor partes, unaquaque aliam collidente, PTS. Q. 73. Art. 1 ob. 3.

colligātio, ōnis, *f.*, *a tie, bond, joining, cohesion.* Sed per quamdam colligationem est quodammodo adhuc aliquid eius, sicut et fructus pendens in arbore est aliquid arboris, PP. Q. 113. Art. 5 ad 3; puer autem in utero matris existens est aliquid eius per quamdam colligationem corporum distinctorum, PT. Q. 68. Art. 11 ad 2; alias non posset esse colligatio ad unum, PTS. Q. 40. Art. 6 c.

colligo, ere, lēgi, lectum, 3, *v. a.*, *to gather, collect.* Unde oportet ex multis modis colligere similitudinem, PP. Q. 42. Art. 2 ad 1; sed oportet quod eam colligat ex rebus divisibilibus per viam sensus, PP. Q. 76. Art. 5 c; sicut exhibebunt in ultima resurrectione pulveres colligendo, PP. Q. 91. Art. 2 ad 1; ratione necessitatis discipulos excusavit in sabbato spicas colligentes, PS. Q. 107. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 78. Art. 4; PP. Q. 84. Art. 5; PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 25. Art. 3; PS. Q. 55. Art. 4 (bis); et passim.

colligo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to unite, connect, tie, fasten, bind,* used *lit.* and *fig.* Sicut fructus ex arbore, et foetus ex matre, cui colligatur, consequenter tractum est nomen naturae ad omne principium motus, PP. Q. 115. Art. 2 c; vel quia colligabatur super caput eius aliqua schedula, ubi erant scripta peccata, PS. Q. 102. Art. 5 ad 6; contingit enim quod aliqua universitas sibi in malitia colligatur, PTS. Q. 22. Art. 5 ob. 1; et ideo secundum quamlibet communicationem denominantur aliqui quasi colligati ad invicem, PTS. Q. 54. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 36. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 55. Art. 1.

collinio, īre, īvi, ītum, 4, *v. a.*, *to rub over something.* Nec in tragoedorum modum guttur et fauces medicamine colliniendas ut in Ecclesia theatrales moduli audiantur et cantica, SS. Q. 91. Art. 2 ob. 2, in quot.

collis, is, *m.*, *a hill.* Undecimo die omnes colles et montes et aedificia in pulverem redigentur, PTS. Q. 73. Art. 1 a.

collocātio, ōnis, *f.*, (1) *a putting together, erecting, placing, laying,* (2) *a place of rest, stopping* or *halting place, establishment,* a synonym of *mansio.*—(1), collocatio autem fundamenti, et erectio parietis sunt species incompletae, PS. Q. 72. Art. 7 c. — (2), et ideo in quolibet motu ipsam quietem in fine motus dicimus collocationem vel mansionem. et ideo, cum nomen motus derivetur usque ad actus appetitus et voluntatis, ipsa assecutio finis appetitivi motus dicitur mansio aut collocatio in fine, PTS. Q. 93. Art. 2 c.

colloco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to place together, arrange, station, set up, place.* Quae non esset, nisi lapides diversimode in aedificio collocarentur, PP. Q. 65. Art. 2 ad 3; formae non collocantur in genere vel specie, sed composita, PP. Q. 76. Art. 3 ad 2; non ergo collocantur immediate super archangelos, (ob. 4), . . ., nam Dionysius collocat virtutes sub dominationibus, et supra potestates, PP. Q. 108. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 1; SS. Q. 17. Art. 5; SS. Q. 164. Art. 2; PTS. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 36. Art. 2; et passim.

collocūtio, ōnis, *f.*, *a conversation.* In quo lex attenuavit superstitionem gentilium, qui non solum per contactum immundi dicebant immunditiam contrahi, sed etiam per collocutionem, aut per aspectum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4; secundum quem aliqui nec afferunt aliis delectationes collocutionem, nec ab aliis recipiunt, SS. Q. 168. Art. 4 ob. 3.

colloquium, ii, *n.*, *a conversation, conference, discourse, colloquy.* Quanta gloria attributa, orationibus fabulari cum Deo, cum Christo miscere colloquia, quod velis, quod desideras, postulare, SS. Q. 83. Art. 2, in quot.; pane solo, qui eis per certa intervalla temporum affertur et aqua contenti desertissimas terras incolunt, perfruentes colloquio Dei, cui puris mentibus inhaeserunt, SS. Q. 188. Art. 8, in quot.

colloquor, i, cūtus, 3, *v. dep.*, *to talk together, converse, hold a conversation,* (1) used with *ad* and *acc.*, (2) *cum* and *abl.*, (3) with *dat.*, (4) *absol.*—(1), uno modo privatim ad unum vel paucos, familiariter colloquendo, et quantum ad hoc gratia sermonis potest competere mulieribus, SS. Q. 177. Art. 2 c. — (2), si enim Moysi cum Deo colloquentis glorificata est facies, ut non possent intendere in eum filii Israel, PT. Q. 28. Art. 3 ad 3. — (3), possent tamen daemones hominibus colloquentes verbis exprimere aliqua scientiarum documenta, SS. Q. 96. Art. 1 c; verbis quidem Deo colloquimur orando, SS. Q. 97. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 24. Art. 10. in quot.; SS. Q. 114. Art. 2; SS. Q. 174. Art. 3. — (4), et ideo eorum suffragia non imploramus orando, sed a vivis petimus colloquendo, SS. Q. 83. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 28. Art. 1, in quot.; SS. Q. 172. Art. 5.

collūdo, ere, si, sum, 3, *v. n.*, *to act collusively, plot secretly with evil design.* Colludens cum reo, proprias probationes dissimulando, et falsas excusationes admittendo, SS. Q. 68. Art. 3 ad 2; accusator cum accusato colludens poenam recipit a legibus constitutam, . . ., non autem imponitur poena accusato per hoc quod cum accusatore colludit, (ob. 2), . . ., accusator, si colludat cum reo qui noxius est, poenam incurrit, . . ., manifestum est quod etiam reus peccat cum adversario colludendo, SS. Q. 69. Art. 2 ad 2.

collum, i, *n.*, *the neck*, that part of an animal which connects the head with the trunk, (2) *the shoulders*, (3) *life*, used symbolically. —(1), de suspensionibus sacrorum verborum ad collum, SS. Q. 96 pr.; videtur quod suspendere divina verba ad collum non sit illicitum, . . ., ergo videtur quod licitum sit aliqua sacra scripta collo suspendere in remedium infirmitatis, vel cuiuscumque nocumenti, (ob. 1), . . ., sed reliquias sanctorum licet homini collo suspendere, vel qualitercumque portare ad suam protectionem, SS. Q. 96. Art. 4 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 3, in quot.; PS. Q. 102. Art. 6.—(2), et postmodum eis manum imponit, aquam benedictam super eos spargit, et cinerem capitibus superponit cilicio colla eorum operit, PTS. Q. 28. Art. 3 c.—(3), quamvis occasio persecutionis desit, habet tamen et pax nostra suum martyrium, quia etsi carnis colla ferro non subdimus, spirituali tamen gladio carnalia desideria in mente trucidamus, SS. Q. 124. Art. 4 ob. 1, in quot. Cf. PTS. Q. 96. Art. 6 ob. 5.

colluvio, ōnis, *f.*, *defilement, stain.* Quae, quia sine peccati colluvione, et sine virilis admixtionis detrimento Christum suscepit, sine dolore genuit, PT. Q. 35. Art. 6 ad 1.

colo, ere, colui, cultum, 3, *v. a.*, (1) *to till, tend, take care of a field*, (2) *honor, revere, reverence, worship.*—(1), etiam aliqua quae nobis subiecta sunt, coli a nobis dicuntur, sicut agricolae dicuntur ex eo quod colunt agros, et incolae dicuntur ex eo quod colunt loca quae inhabitant, SS. Q. 81. Art. 1 ad 3; contingit quandoque quod aliquis habet domicilium in una parochia, et colit agros in alia, SS. Q. 87. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. 164. Art. 2. — (2), instrumenta autem colendi pertinent ad sacra, sicut est tabernaculum, et vasa, et alia huiusmodi, PS. Q. 101. Art. 4 c; oves enim colebant, hircos venerabantur, quia in eorum figura daemones apparebant, PS. Q. 102. Art. 3 ad 2; superstitio autem impedit religionem quantum ad hoc, ne suscipiatur Deus ad colendum, . . ., prius autem est Deum suscipere ad colendum quam eum susceptum honorare, SS. Q. 122. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 11. Art. 3; PP. Q. 67. Art. 4; PS. Q. 101. Art. 4; SS. Q. 122. Art. 2 (ter); PT. Q. 15. Art. 3; PT. Q. 22. Art. 2; et passim. — **colens**, entis, *P. a.*, *honoring, treating respectfully*; *subst.*, *a reverer, worshipper.* In quo quidem culti considerari possunt et ipse cultus, et colentes, et instrumenta colendi, . . ., ex parte autem colentium duo possunt considerari, . . ., inquantum pertinebant ad quamdam idoneitatem populi colentis Deum, PS. Q. 101. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 101. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 103. Art. 1; PS. Q. 104. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 11; et passim.

cōlo, āre, āvi, ātum, *v. a.*, *to filter, strain, clarify, purify.* Sicut et lixivium colatur per cineres, PT. Q. 66. Art. 4 ob. 4.

colōnus, i, *m.*, *a farmer, husbandman, one who cultivates another's land.* Sed in talibus potest fidelis infideli subici; possunt enim fideles infidelium coloni esse, SS. Q. 10. Art. 10 ob. 3; illa verba dicuntur ex persona colonorum vineae, PT. Q. 47. Art. 5 ad 1.

color, ōris, *m.*, (1) *color, hue, tint*, (2) *outward show, appearance*, (3) *coloring, style*, especially of diction, (4) *complexion, the natural color of men.*—(1), visus enim videt colorem pomi sine eius odore, PP. Q. 85. Art. 2 ad 2; sicut intentio coloris quae est in pupilla, non potest facere album, PS. Q. 5. Art. 6 ad 2; sicut visio corporalis se extendit ad omnes colores, et cognitio naturalis animal se extendit ad omnia illa quae subduntur lumini intellectus agentis, SS. Q. 171. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 72. Art. 5; PP. Q. 19. Art. 3; PP. Q. 35. Art. 1; PT. Q. 77. Art. 8; et passim. — (2), vim passus et invitus haereticis ordinatus colorem habet excusationis, SS. Q. 125. Art. 4 ob. 3, in quot. — (3), quae ponitur unus color rhetoricus a Tullio, qui dicit, lib. IV. Rhet. ad Heren., SS. Q. 38. Art. 1 c. — (4), color quippe pallore afficitur, oculi deprimuntur, mens accenditur, membra frigescunt, SS. Q. 36. Art. 2 ob. 4, in quot. Cf. SS. Q. 111. Art. 2, in quot.

colōro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to color, tinge, color reddish* or *brownish.* Sicut impossibile est quod idem corpus secundum idem simul coloretur diversis coloribus, PP. Q. 85. Art. 4 c; non enim visus percipit coloratum in potentia, sed solum coloratum in actu, et similiter intellectus, PP. Q. 87. Art. 1 c; sicut Socrates et Plato conveniunt in specie animalis, differunt autem in specie colorati, si unus sit albus et alius niger, SS. Q. 99. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 1. Art. 3; PP. Q. 1. Art. 7 (bis); PP. Q. 17. Art. 2; PP. Q. 45. Art. 4; PS. Q. 10. Art. 2 (ter); PT. Q. 16. Art. 9 (bis); et passim.

Colossenses, ium, *m.*, *the Colossians, the inhabitants of Colossae*; to the Church in Colossae Paul's Epistle to the Colossians was addressed. Ita intelligatur, Deum omnia fecisse in principio, id est, in Filio, secundum illud Apostoli ad Colossens., I, 15, PP. Q. 46. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 33. Art. 3; PP. Q. 35. Art. 2; PP. Q. 41. Art. 2; PT. Q. 1. 6; PT. Q. 2. Art. 10; PT. Q. 8. Art. 6; et passim.

columba, ae, *f.*, *a dove, a pigeon.* Facta autem est missio visibilis ad Christum in baptismo quidem sub specie columbae, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6; vel in turture castitas, in columba charitas significabatur, PS. Q. 102. Art. 3 ad 2; ut patet in columba super Christum descendente, et in corvo qui pavit Eliam, SS. Q. 95. Art. 7 c; secundo, ad designandum septem dona Spiritus sancti, quae columba suis proprietatibus significat, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4; sicut patet in turture et columba, et huiusmodi, PTS. Q. 65. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 12. Art. 13; PT. Q. 37. Art. 3; PT. Q. 38. Art. 5; PT. Q. 39. Art. 6 (passim); PT. Q. 39. Art. 7 (passim); PT. Q. 39. Art. 8 (quater); et passim.

columna, ae, *f.*, (1) *a column, pillar*, used *lit.* and *fig.*, (2) *objects resembling a pillar*, as the pillar of cloud and fire that guided the exodus of the Israelites from Egypt, (3) on printed matter, *one of the two or more vertical series of lines separated by a rule* or *blank space.*—(1), et similiter dextrum non dicitur de columna, nisi in quantum ponitur animali ad dexteram. unde huiusmodi relatio non est realiter in columna, sed in animali, PP. Q. 13. Art. 7 c; sed columnae caeli non possunt intelligi nisi virtutes caelorum. ergo virtutes caelorum commovebuntur, PTS. Q. 73. Art. 3 ob. 3. Cf. SS. Q. 19. Art. 11, in quot.; SS. Q. 184. Art. 6, in quot.; SS. Q. 185. Art. 3, in quot. — (2), et illi columnae quàm populus in eremo sequebatur, PP. Q. 43. Art. 7 ad 2; protectio columnae nubis et transitus maris Rubri fuerunt quaedam figurae nostri baptismi, PT. Q. 70. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 36. Art. 7. — (3), ut dicit Dionysius, X, Cael. hier., 3, col. 274, t. 1, PP. Q. 50. Art. 4 ob. 4; et passim.

coma, ae, *f.*, (1) *the hair of the head*, (2) *a tail* or *train*, as the nebulosity surrounding the nucleus of a comet. — (1), quia vir cui imponitur solemnis poenitentia, debet comam abicere, PTS. Q. 28. Art. 3 ob. 1. Cf. PTS. Q. 40. Art. 1 (bis). — (2), septimo die omnia sidera errantia et fixa ex se spargent igneas comas sicut cometae, PTS. Q. 73. Art. 1 ob. 3.

comātus, a, um, *adj.*, (1) *decked with something resembling hair*; with **stella**, *a star having a radiant, hairy train*; *a comet*, (2) *clothed, decked.*—(1), stellae quae non sunt in caelo, sed in aere, dicuntur stellae comatae, (ob. 3), . . ., ita nec etiam stellarum comatarum, quae nec de die apparent, nec cursum suum ordinatum mutant, PT. Q. 36. Art. 7 ad 3. — (2), quia, ut Damascenus dicit, loc. supra cit., est locus temperato et tenuissimo et purissimo aere circumfulgens, plantis semper floridis comatus, PP. Q. 102. Art. 2, in quot.

combīnātio, ōnis, *f.*, *a joining two by two, combination.* Sic igitur in domestica communione sunt tres combinationes, scilicet domini ad servum, viri ad uxorem, patris ad filium, PS. Q. 105. Art. 4 c.

combūro, ere, 3, *v. a.*, *to burn up, consume*, used *lit.* and *fig.* Puta, si quis dicat naturam ignis esse malam, quia combussit domum alicuius pauperis, PP. Q. 49. Art. 3 c; ignis eius, quod in nobis est desiderii, assumens eam quae ex carbone, id est, ex hoc sacramento, ignitionem, comburat nostra peccata et illuminet corda nostra, ut participatione divini ignis igniamur et deficemur, PT. Q. 79. Art. 8 a, in quot. Cf. PP. Q. 51. Art. 2; PP. Q. 115. Art. 6; SS. Q. 27. Art. 7; PT. Q. 46. Art. 10; PT. Q. 77. Art. 5 (bis); et passim.

combustibilis, e, *adj.*, *combustible*, that may be set on fire and burned, *susceptible of combustion.* Et similiter etiam quod in superficie terra sit aliqua materia combustibilis, PP. Q. 115. Art. 6 c; sicut et virtus ignis tanto est fortior, quanto comburere potest materiam minus combustibilem, SS. Q. 27. Art. 7 c; sed inquantum sequitur materiam, quam requirit extra propriam sphaeram existens, sic sequitur materiae combustibilis situm, PTS. Q. 74. Art. 3 ad 3. — **combustibile**, is, *n.*, *any substance that will readily ignite and burn, a combustible.* Unde videmus quod quia ignis non potest totaliter vincere suum combustibile, PP. Q. 51. Art. 3 c; ignis enim undique apposito combustibili augmentatur, PTS. Q. 74. Art. 3 c.

combustio, ōnis, *f.*, *a burning, consuming.* Sicut lignum impeditur a combustione per actionem aquae, PP. Q. 22. Art. 2 ad 1; est occasio combustionis ipsorum, PP. Q. 114. Art. 3 c; sicut si diceretur esse causa combustionis lignorum qui ligna siccaret, ex quo sequeretur quod facile incenderentur, PS. Q. 80. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis); PT. Q. 46. Art. 5; PTS. Q. 78. Art. 2.

comedo, ere, ēdi, ēsum, 3, *v. a.*, *to eat entirely up, eat, consume.* Quia comestio importat sumptionem cibi convertibilis in substantiam comedentis, PP. Q. 51. Art. 3 ad 5; similiter gulosus ad satisfaciendum gulae et superflua comedit, et ieiunia debita praetermittit, PS. Q. 72. Art. 6 c; propter hoc etiam prohibitum est eis comedere animalia suffocata vel strangulata, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; Christus enim operabatur quaedam humanitus comedendo, bibendo et alia huiusmodi faciendo, SS. Q. 14. Art. 1 ad 1; quia carnes comestae numquam sunt de veritate humanae naturae in comedente, PTS. Q. 83. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 94. Art. 4; PP. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 155. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 3; PT. Q. 78. Art. 1; et passim.

comes, itis, *comm.*, (1) *a companion, associate, comrade, sharer, partner*, used *lit.* and *fig.*, (2) *a prerequisite, an accompanying attendant* or *condition.*—(1), dicit enim Augustinus, Ad Bonifacium comitem, Epist. CLXXXV, c. VI, 22, col. 803, t. 2, SS. Q. 10. Art. 8 ad 3. Cf. PS. Q. 36. Art. 2, in quot.; SS. Q. 24. Art. 11; SS. Q. 151. Art. 1, in quot.; SS. Q. 162. Art. 8, in quot. — (2), primo ergo de iuramento agendum est, . . ., qui sint comites iuramenti, SS. Q. 89 pr.; videtur quod inconvenienter ponantur tres comites iuramenti videlicet iustitia, iudicium et veritas, . . ., ergo inconvenienter ponuntur tres comites iuramenti; (ob. 1), . . ., ergo videtur quod insufficienter tres comites iuramenti enumerantur, SS. Q. 89. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. 89. Art. 7.

comessātio, ōnis, *f.*, *rioting, revelling, luxurious* and *profligate living, boisterous festivity.* Filius etiam protervus propter parva delicta, quia scilicet comessationibus vacabat et conviviis, mandatur lapidari Deut., XXI, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 9; dividitur enim gula in comessationem et ebrietatem, quas prohibet apostolus in auctoritate inducta, (c), . . ., unde Augustinus dicit in Epistola XXII ad Aurelium episcopum, 5, col. 92, t, 2, de comessationibus et ebrietatibus loquens, SS. Q. 150. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 70. Art. 4.

comestibilia, ium, *n.*, *eatables, edibles, foods.* Unde alii dicunt quod ad litteram illa comestibilia fuerunt prohibita, non propter observantiam legalium, sed propter gulam comprimendam, PS. Q. 103. Art. 4 ad 3.

comestio, ōnis, *f.*, *a consuming, eating of food, a meal.* Quia comestio importat sumptionem cibi convertibilis in substantiam comedentis, . . ., unde non fuit vera comestio, sed figurativa spiritualis comestionis, PP. Q. 51. Art. 3 ad 5; non autem taxatur ieiunantibus quantitas cibi. ergo nec numerus comestionis taxari debet, (ob. 1), . . ., quae tamen a multis in diebus ieiunii post comestionem sumuntur. ergo unitas comestionis non est de ratione ieiunii (ob. 3), . . ., ad hoc autem sufficere videtur unica comestio, SS. Q. 147. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 31. Art. 7; PS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 148. Art. 4; SS. Q. 148. Art. 6; SS. Q. 152. Art. 2 (bis); PTS. Q. 50. Art. 1; et passim.

comētes, ae, *f.*, *a comet.* Et tamen non omnino aberat significatio cometarum, PT. Q. 36. Art. 7 ad 3; septimo die omnia sidera errantia et fixa ex se spargent igneas comas, sicut cometae, PTS. Q. 73. Art. 4 ob. 1.

cōmis, e, *adj.*, *affable, pleasant.* Multa sunt per quae quidquid debemus reddere et felicibus possumus; fidele consilium, assidua conversatio, sermo comis, et sine adulatione iucundus, SS. Q. 106. Art. 3, in quot.

comitor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.*, *to accompany, attend, follow as a result.* Eos differentia, scilicet deitatis, comitatur qui vel augent, vel minuunt; ut Ariani, qui gradibus numerorum Trinitatem variantes distrahunt, atque in pluralitatem deducunt, PP. Q. 42. Art. 1, in quot.; et etiam ipsi daemones qui de poenis hominum laetantur, eos comitantur, et assistunt purgandis, App. I. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 83. Art. 3.

commaculo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to spot, stain, pollute, defile on every side.* Quod sacerdos qui immolabat eam, commaculatus erat usque ad vesperum, PS. Q. 102. Art. 5 ob. 5.

commaneo, ēre, 2, *v. n.*, *to remain somewhere constantly, to live together.* In qua mas et femina commanent per totam vitam, quod non contingit in aliis animalibus, PP. Q. 92. Art. 2 c; utrum coniux conversus ad fidem possit commanere cum uxore infideli nolente converti, PTS. Q. 59 pr.; haec autem obligatio ad commanendum feminam marito matrimonium facit, PTS. Q. 65. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 189. Art. 8, in quot.; PTS. Q. 59. Art. 3 (passim).

commansio, ōnis, *f.*, *a living together.* Quae requirit diuturnam commansionem parentum, quod non est in concubina, quae ad tempus assumitur, PTS. Q. 67. Art. 2 ad 2.

commassātio, ōnis, *f.*, *an assemblage of persons that collectively make one unit, an assemblage.* Quidam autem tenebrarum harum causam assignant ex commassatione corporum damnatorum, quae prae multitudine, PTS. Q. 97. Art. 4 c.

commāter, tris, *f.*, *a co-mater, godmother*, a woman who contracted a spiritual relationship with a man by being sponsor at baptism either for his child or his godchild. Quae mihi, vel cuius mea natum fonte levavit, haec mea commater, fieri mea non valet uxor si qua meae natum non ex me fonte levavit, hanc post fata meae non inde vetabor habere, PTS. Q. 56. Art. 4, in quot.

commemorātio, ōnis, *f.*, *a calling to mind, reminding, commemorating, remembrance.* Omnes solemnitates legis veteris sunt institutae in commemorationem alicuius divini beneficii vel praeteriti commemorati, vel futuri praefigurati, PS. Q. 100. Art. 5 ad 2; ideo non baptizabant in nomine Trinitatis, sed in commemoratione mortis Christi, PT. Q. 66. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 7; PS. Q. 102. Art. 5 (bis); PT. Q. 83. Art. 1; PT. Q. 83. Art. 2 (bis); PT. Q. 83. Art. 4; et passim.

commemorativus, a, um, *adj.*, *commemorative, pertaining to* or *designed for commemoration.* Sicut intellectus metaphoricae locu-

tionis in Scripturis est litteralis, quia verba ad hoc proferuntur ut hoc significent, ita etiam significationes caeremoniarum legis, quae sunt commemorativae beneficiorum Dei, PS. Q. 102. Art. 2 ad 1; unam quidem respectu praeteriti, inquantum scilicet est commemorativum dominicae passionis, quae fuit verum sacrificium, PT. Q. 73. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 7; PT. Q. 83. Art. 2.

commemoro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to recall an object to memory in all its particulars, mention, call to mind, record, present, commemorate.* In cuius productione tria opera Scriptura commemorat, PP. Q. 65 pr.; Scriptura commemorat quatuor flumina in paradiso oriri, PP. Q. 102. Art. 1 ob. 2; inquantum in eis sentitur aliquis amor conceptus ad illos qui in spectaculis commemorantur, PS. Q. 35. Art. 3 ad 2; manna autem conservabatur in arca ad commemorandum beneficium quod Dominus praestitit filiis Israel in deserto, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; nam in baptismo commemoratur mors Christi, inquantum homo Christo commoritur, ut in novam vitam regeneretur, sed in sacramento eucharistae commemoratur mors Christi, PT. Q. 66. Art. 9 ad 5. Cf. PP. Q. 69. Art. 2 (ter); PP. Q. 73. Art. 3 (bis); PS. Q. 100. Art. 5 (ter); PS. Q. 103. Art. 3; SS. Q. 32. Art. 2 (bis); PT. Q. 22. Art. 3 (bis); et passim.

commendābilis, e, *adj.*, *commendable, worthy of praise.* Magis autem de hoc eos secundum se commendabiles esse ostendit dicens, SS. Q. 87. Art. 2 ad 3; ut illud quod habent in virtute, actu exercentes divinam sapientiam commendabilem ostendant, PTS. Q. 84. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 106. Art. 6; SS. Q. 127. Art. 1.

commendātio, ōnis, *f.*, (1) *praise, commendation, approval,* (2) *a commemorative prayer said during the mass for the souls in purgatory.* —(1), ponitur in commendationem viri iusti, non est peccatum. sed in commendationem viri iusti dicitur Proverb., XXVIII, 1, SS. Q. 126. Art. 1 ob. 1; primo quidem ad commendationem divinae iustitiae, ad quam pertinet exaltare illos qui se propter Deum humiliant, PT. Q. 53. Art. 1 c; tamen probabilius aestimatur quod totum illud iudicium, et quoad discussionem, et quoad accusationem malorum, et quoad commendationem bonorum, et quoad sententiam de utrisque mentaliter perficietur, PTS. Q. 88. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 127. Art. 1; SS. Q. 129. Art. 6; PT. Q. 59. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 5; et passim. — (2), ubi in precibus sacerdotis, quae Domino Deo ad eius altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum, PTS. Q. 71. Art. 2 ob. 3.

commendo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to commend* or *recommend, procure favor for, praise,* (2) *commend to one's care for preservation* or *protection, intrust to one's charge, commit to one's care, commend to,* (3) *be sprung* or *derived, take one's origin from,* (4) *betoken, to be a token* or *sign of, give promise* or *evidence* of.—(1), et secundum hoc commendantur aliqui de mortuorum sepultura, SS. Q. 32. Art. 2 ad 1; sicut in largitionibus privatarum personarum commendatur moderatio, effusio vero culpatur, SS. Q. 61. Art. 1 ad 1; per hoc etiam quod tertia die resurrexit, commendatur perfectio ternarii, qui est numerus omnis rei, PT. Q. 53. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 4; SS. Q. 45. Art. 2; SS. Q. 64. Art. 6; SS. Q. 81. Art. 7; SS. Q. 108. Art. 4 (bis); PT. Q. 46. Art. 9; et passim. — (2), quidam vero dicunt quod Petrus plus dilexit Christus in membris, et sic etiam a Christo plus fuit dilectus; unde ei Ecclesiam commendavit, PP. Q. 20. Art. 4 ad 3. Cf. PT. Q. 42. Art. 4; PT. Q. 48. Art. 5; PT. Q. 73. Art. 5; PT. Q. 83. Art. 5, in quot. — (3), durum autem videtur ut David non fuerit in illa resurrectione iustorum, si eis iam aeterna donata est, cuius Christus ex semine commendatur, PT. Q. 53. Art. 3 ad 2. — (4), Dominus noster corpus et sanguinem suum in eis rebus commendavit quae ad unum aliquid rediguntur ex multis, PT. Q. 79. Art. 1, in quot.

commensūrātio, ōnis, *f.*, *bringing together, adaptation, proportion, commensurateness.* Praeexigitur autem ad formam determinatio, sive commensuratio principiorum seu materialium, seu efficientium ad ipsam, PP. Q. 5. Art. 5 c; actus autem proportionantur fini secundum commensurationem quamdam, PS. Q. 7. Art. 2 c; huiusmodi autem diversae dispositiones vel commensurationes sanitatis se habent secundum excedens et excessum, PS. Q. 52. Art. 1 c; importat commensurationem alicuius communis ad singula, PS. Q. 97. Art. 4 c; secundum diversam commensurationem animarum ad corpora, C. G. 2. 81; propria perfectio uniuscuiusque rei in quadam commensuratione consistit, Hebd. 1; sanitatis enim, quae est quaedam virtus corporis, est quaedam commensuratio calidorum et frigidorum, 7 Phys. 5 e. Cf. PP. Q. 50. Art. 3; PS. Q. 32. Art. 7; PS. Q. 50. Art. 1; PS. Q. 52. Art. 1 (bis); PS. Q. 60. Art. 2 (ter); PS. Q. 73. Art. 3; C. G. 3. 6; et passim. On **unio per modum commensurationis**, see *unio*. — Kinds of *commensuratio* are: (a), **commensuratio debita**, *the commensurateness that ought to be* or *that is proper.* Sicut aegritudo, quae privat debitam commensurationem humorum, . . ., multum enim refert ad aegritudinem vel turpitudinem, utrum plus vel minus a debita commensuratione humorum vel membrorum recedatur. et similiter dicendum est de vitiis et peccatis; sic enim in eis privatur debita commensuratio rationis, ut non totaliter ordo rationis tollatur, PS. 73. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 71. Art. 6; PS. Q. 73. Art. 3; SS. Q. 6. Art. 2 ad 2; 3 c Sent. 33. 2. 3 c.—(b), **commensuratio proportionata**, *the relative* or *proportionate commensurateness.* Ideo oportet secundum quamdam proportionatam commensurationem adaequare passionem actioni in commutationibus, SS. Q. 61. Art. 4 c.

commensūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to bring into proportion, adapt, make commensurate.* Corpus enim est in loco, inquantum continetur sub loco, et commensuratur loco; unde oportet quod etiam motus corporis secundum locum commensuretur loco, et sic secundum exigentiam eius, . . ., sed angelus non est in loco ut commensuratus et contentus, sed magis ut continens unde motus angeli loco non oportet quod commensuretur loco, nec quod sit secundum exigentiam eius, ut scilicet habeat continuitatem ex loco, sed est motus non continuus, PP. Q. 53. Art. 1 c; sicut ad sanitatem concurrunt calor et frigus commensurata, PS. Q. 12. Art. 3 ad 2; nam ea quae sunt ad finem, necesse est commensurari fini, sicut medicina commensuratur sanitati, SS. Q. 118. Art. 1 c; haec enim anima est commensurata huic corpori, C. G. 2. 81. Cf. PP. Q. 8. Art. 2 (bis); PP. Q. 52. Art. 1; PP. Q. 52. Art. 2 (bis); PS. Q. 49. Art. 4 (ter); SS. Q. 27. Art. 6; SS. Q. 118. Art. 1; PT. Q. 75. Art. 1; et passim. — **commensurātus**, a, um, *P. a.*, *adapted, made commensurate.* Inest autem unicuique rei naturalis inclinatio ad exsequendum actionem commensuratam suae potentiae, . . ., ita pusillanimus etiam defici a proportione suae potentiae dum recusat in id tendere quod est suae potentiae commensuratum, SS. Q. 133. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 53. Art. 1; SS. Q. 57. Art. 2 (bis); SS. Q. 57. Art. 3 (bis); SS. Q. 88 Art. 10 (bis); SS. Q. 136. Art. 3; et passim.

commentārium, ii, *n.*, *a commentary, exposition, brief explanation, annotation.* Unde Hieronymus dicit Comm. in Ezech., c. XVI, V. 54, lib. V, col. 157, t, 5, PP. Q. 43. Art. 1 ob. 2; nam super illud Luc., XIII, Archisynagogus indignans, quod sabbato curasset, dicit Beda, lib. IV Comment. col. 505, t. 3, SS. Q. 122. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 20. Art. 4; SS. Q. 95. Art. 4; SS. Q. 158. Art. 7; SS. Q. 168. Art. 8; PT. Q. 32. Art. 4; PTS. Q. 91. Art. 2; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim.

commentātor, ōris, *m.*, (1) *interpreter, commentator,* (2) *the interpreter* or *commentator per eminentiam,* i.e., the interpreter of the writings of Aristotle by whom is understood the Moorish philosopher Ibn Roshd, called in Latin, Averroes. (+1198).—(1), dicit enim Maximus, commentator Dionysii, (ob. 1), . . ., considerantes igitur praedicti commentatores quod angeli sunt immateriales, et quod non est in illis potentia materiae, secundum hoc ab eis habitum excluserunt et omne accidens, PS. Q. 50. Art. 6 c; quidam enim commentator, 2 Sent. 9. 1. 8 c. — (2), ut patet per Commentatorem, PP. Q. 3. Art. 5 ob. 2. Cf. PP. Q. 4. Art. 2; PP. Q.

13. Art. 9 ob. 1; PP. Q. 54. Art. 1; PS. Q. 49. Art. 3; C. G. 1. 20; C. G. 2. 61; 1 Sent. 3. 1. 4 ad 1; 1 Sent. 35. 1. 4 ob. 5; et passim.

commercium, ii, *n.*, *compact, agreement, covenant, contract.* Et illi faciunt per quaedam privata commercia, isti autem publica administratione et iussu Dei, cui cuncta creatura subiecta est, PP. Q. 114. Art. 4, in quot.

commētior, īri, mensus, 4, *v. dep.*, *to measure, proportion, make proportionate*, used *fig.* Corpus autem non est capax ut in instanti localiter moveatur, quia oportet quod commetiatur se spatio secundum cuius divisionem dividitur tempus, PT. Q. 57. Art. 3 ad 3; vere Deus tanquam iustus commetietur impotenti possibilitatem, tamquam suscipiens defectuum commutationem negotiabat, PTS. Q. 71. Art. 14, in quot.

commīlito, ōnis, *m.*, *a comrade, companion in war, fellow soldier.* In his autem quae pertinent ad civilem conversationem, plus debemus diligere concives, et in bellicis plus commilitones, SS. Q. 26. Art. 8 c; sicut dicuntur concives qui habent politicam communicationem ad invicem, et commilitones, qui conveniunt in militari negotio, PTS. Q. 54. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 31. Art. 3 (bis); PTS. Q. 44. Art. 1.

commīlito, āre, 1, *v. n.*, *to be a companion in war, to fight side by side.* Amicitia consanguineorum fundatur in coniunctione naturalis originis, amicitia autem concivium in communicatione civili, et amicitia commilitantium in communicatione bellica, SS. Q. 26. Art. 8 c.

commināātio, ōnis, *f.*, *a threatening, menacing, denunciation, commination, threat.* Ergo promissiones et comminationes temporales videntur contrariari intentioni legislatoris, (ob. 1), . . ., ergo cum lex humana procedat ad inducendum homines per temporales comminationes et promissiones, PS. Q. 99. Art. 6 ob. 2; non enim esset promissio, sed comminatio, si quis diceret se contra aliquem facturum, SS. Q. 88. Art. 2 c; nihilominus tamen prophetia comminationis semper quantum ad aliquem intellectum impletur, PTS. Q. 99. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 100. Art. 7 (quater); PS. Q. 107. Art. 1 (bis); SS. Q. 22. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 1; SS. Q. 174. Art. 1 (passim); et passim.

comminatorius, a, um, *adj.*, *comminatory, threatening punishment* or *vengeance.* Prophetia comminatoria poenae tunc solum immutatur quando variantur merita eius in quem comminatio facta est, PTS. Q. 99. Art. 3 ad 3.

comminor, āri, ātus, 1, *v. dep.*, (1) *to threaten*, (2) *charge, give command, instruction* or *advice to.*—(1), nam homines, quando non implent quod comminati sunt, poenitere videntur, PP. Q. 19. Art. 7 ad 2; nam timor mundanus sive humanus respicit poenam a Deo avertentem, quam quandoque inimici Dei infligunt vel comminantur, SS. Q. 19. Art. 2 ad 4; videtur quod ordinati non debeant coronae rasuram habere, quia comminatur captivitatem et dispersionem his qui sic attondentur, PTS. Q. 40. Art. 1 ob. 1. Cf. Q. 14. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 2; SS. Q. 65. Art. 2 (bis); PT. Q. 52. Art. 5; PTS. Q. 54. Art. 4; PTS. Q. 99. Art. 4. — (2), dicitur enim Matth., IX, 31, quod caecis illuminatis comminatus est Iesus, dicens, PT. Q. 13. Art. 4 ob. 2. — **comminātus**, a, um, *P. a.*, *threatened.* Sed timor servilis et initialis respiciunt poenam, per quam homines attrahuntur ad Deum, divinitus inflictam vel comminatam, SS. Q. 19. Art. 2 ad 4.

comminuo, ere, ūtum, 3, *v. a.*, *to break, destroy, crush, wear away, diminish.* Et quod os non comminuerent ex eo, quia in festinantia non vacat ossa frangere, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2; quia caeleste regnum Christi comminuet et consumet universa regna, et ipsum stabit in aeternum, ut dicitur Dan., II, 44, PT. Q. 36. Art. 7 ad 3; quod frangi dicuntur aliqua quando in magnas partes dividuntur, sed comminui, vel conteri, quando ad partes minimas reducitur hoc quod in se solidum erat, PTS. Q. 1. Art. 1 c; unde in corporalibus dicuntur attrita quae aliquo modo sunt comminuta, sed non perfecte, PTS. Q. 1. Art. 2 ad 2. Cf. PTS. Q. 2. Art. 2.

comminūtio, ōnis, *f.*, *a trituration, breaking, crushing, reducing to a fine powder*, a synonym of *contritio*, used *fig.* Sed inter fractionem et comminutionem, sive contritionem in rebus materialibus, PTS. Q. 1. Art. 1 c; ita illius voluntatis annihilatio, et comminutio quaedam de se importat bonum ex genere, PTS. Q. 1. Art. 2 c; contritio importat, ut dictum est, alicuius duri et integri comminutionem, PTS. Q. 2. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 2. Art. 2 (passim).

commisceo, ēre, miscui, mixtum, 2, *v. a.*, (1) *to mix* or *mingle together, intermingle*, (2) *produce by mingling, mix carnally, have sexual intercourse.*—(1), tamen commiscent se eis peccata venalia; sicut cum aliquis habet curam rei familiaris, quod bonum est,commiscet se superfluus amor vel uxoris, vel filiorum, vel possessionum, PS. Q. 89. Art. 2 c; etenim artem ad luxuriam deduxerunt, necessitatem eius corrumpentes artem arti male commiscentes, SS. Q. 169. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 95. Art. 4 (bis); PS. Q. 105. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 32. Art. 2; PT. Q. 54. Art. 1; et passim. — (2), animalia enim diversarum specierum non commiscentur de facili ad invicem, nisi hoc per homines procuretur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 8; primo quidem ex parte ipsius feminae cui aliquis commiscetur, quia ei debitus honor non servatur, SS. Q. 154. Art. 1 c; ille qui carnaliter commiscetur, facto consentit in carnalem copulam secundum rei veritatem, PTS. Q. 46. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 154. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 9; PT. Q. 31. Art. 2; PT. Q. 32. Art. 4 (bis); PTS. Q. 42. Art. 4; PTS. Q. 51. Art. 2; et passim.

commiseror, āri, ātus, 1, *v. a. dep.*, *to commiserate, feel pity for.* E contrario autem illi, qui reputant se esse felices, et intantum potentes quod nihil mali putant se posse pati, non ita commiserentur, SS. Q. 30. Art. 2 c.

commissio, ōnis, *f.*, (1) *commitment, assignment, charge*, (2) *perpetration, commission*, the opposite of *omissio.*—(1), magis tamen viri subditi ex commissione possunt exsequi, SS. Q. 177. Art. 2 c; sicut in mundanis potestatibus solus rex benedictionem solemnem accipit alii vero per simplicem commissionem instituuntur, SS. Q. 184. Art. 6 ad 2; ideo si aliquis poenitentiario episcopi vel alteri ab ab episcopo commissionem habenti confessus fuerit, PTS. Q. 8. Art. 5 ad 4. Cf. SS. Q. 67. Art. 1 (bis); SS. Q. 187. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 4; PT. Q. 82. Art. 1; PTS. Q. 22. Art. 1; 4 Sent. 17. 3. 3. 5 ad 4; et passim. On **potestas per commissionem**, see *potestas.* — (2), in eadem specie peccati invenitur omissio et commissio, PS. Q. 72. Art. 6 a. On **peccatum commissionis**, see *peccatum* under 2.

committo, ere, misi, missum, 3, *v. a.*, (1) *to commit to, assign, charge, entrust*, (2) *perpetrate, commit* (a sin or a crime), the opposite of *omitto.*—(1), sicut autem navis committitur gubernatori ad dirigendum, PS. Q. 2. Art. 5 c; necessarium fuit, ut in quibuscumque est possibile, lex determinaret quid iudicandum sit, et paucissima arbitrio hominum committerentur, PS. Q. 95. Art. 1 ad 2; unde, sicut in lege humana publica non potest dispensare nisi ille a quo lex auctoritatem habet, vel is cui ipse commiserit, ita in praeceptis iuris divini, quae sunt a Deo, nullus potest dispensare nisi Deus, vel is cui ipse specialiter committeret, PS. Q. 97. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 113. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 11; SS. Q. 78. Art. 4 (ter); SS. Q. 88. Art. 12; SS. Q. 93. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 1 (passim); PT. Q. 67. Art. 3; et passim.—(2), non enim omnia peccata committuntur diabolo instigante, PP. Q. 114. Art. 3 c; peccata committere non licet propter aliquam deordinationem quam habent, PS. Q. 73. Art. 2 ad 1; in his quae aliquis ex certa malitia committit, gaudet postquam commisit, PS. Q. 78. Art. 2 ob. 3; manifeste usura committitur, quia huiusmodi expectatio pretii solvendi habet rationem mutui, SS. Q. 78. Art. 2 ad 7. Cf. PP. Q. 95. Art. 3; PS. Q. 105. Art. 2 (bis); PS. Q. 113. Art. 5; SS. Q. 66. Art. 8; SS. Q. 67;

Art. 1; SS. Q. 184. Art. 5; PTS. Q. 13. Art. 2 (bis); et passim. — **commissus**, a, um, *P. a., committed, perpetrated.* Vituperatur etiam maxime peccatum commissum in personas propinquas, PS. Q. 73. Art. 9 a; sed licet lucrum accipere de pecunia commissa mercatori vel artifici, SS. Q. 78. Art. 2 ob. 5; interior quidem poenitentia est qua quis dolet de peccato commisso, PT. Q. 84. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 56. Art. 2 (bis); SS. Q. 67. Art. 4 (bis); SS. Q. 63. Art. 4; PT. Q. 85. Art. 3; PT. Q. 86. Art. 2; PTS. Q. 16. Art. 3 (ter); PTS. Q. 50. Art. 1; et passim. — **commissum**, i, *n., a transgression, offense, sin.* Sed stultum videtur dolere de commisso praeterito, quod non potest non esse, quod tamen pertinet ad poenitentiam, PT. Q. 85. Art. 1 ob. 3; tunc uterque est debitor illius poenae, unus pro commisso, alius pro omisso, PTS. Q. 13. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 40. Art. 1; SS. Q. 69. Art. 1; SS. Q. 70. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 4; PTS. Q. 2 pr.

commixtio, ōnis, *f.*, (1) *mixture, composition,* synonym of *complexio, compositio,* and *mixtio,* (2) *carnal connection, coition.*—(1), secundum commixtionem aliquam elementorum, PP. Q. 70. Art. 3 c; malum non potest esse purum absque commixtione boni, sicut bonum summum est absque omni commixtione mali, PTS. Q. 69. Art. 7 ad 9; ex commixtione utriusque quaedam communis species resultat, C. G. 4. 35; in qua quidem commixtione tria inveniuntur, Nom. 8. 2. Cf. PP. Q. 77. Art. 4; PP. Q. 111. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6 (ter); PT. Q. 32. Art. 2; PTS. Q. 77. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 2 (bis); et passim. On **temperamentum commixtionis**, see *temperamentum* under 1; on **unio per modum commixtionis**, see *unio.* — (2), ut est commixtio maris et feminae, et educatio liberorum et similia, PS. Q. 94. Art. 2 c; concupiscentia uxoris alienae ad commixtionem pertinet ad concupiscentiam carnis, PS. Q. 100. Art. 4 c; unde non decebat quod de caetero violaretur per commixtionem virilem, PT. Q. 28. Art. 3 c; videtur quod carnalis commixtio sit de integritate matrimonii, PTS. Q. 42. Art. 4 ob. 1; virginitas, . . ., opponitur virili commixtioni, Pot. 1. 3 ad 6 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 1; PS. Q. 94. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6 (quater); SS. Q. 151. Art. 2; SS. Q. 151. Art. 4 (bis); PT. Q. 28. Art. 1 (bis); Graec. 2. 3; Eph. 4. 4; et passim.

commodātus, a, um, *P. a.*, (1) *leased out for rent,* (2) *loaned.*—(1), et returned the loan was called *commodatum*; if the thing was to be consumed as wine or oil, and returned in kind, the loan was called *mutuum.* Et si quidem gratis concedit usum rei, vocatur usus fructus in rebus quae aliquid fructificant; vel simpliciter mutuum seu commodatum in rebus quae non fructificant, SS. Q. 61. Art. 3 c.

commodātus, a, um, *P. a.*, (1) *leased out for rent,* (2) *loaned.*—(1), et propter hoc licite potest homo accipere pretium pro usu domus, et praeter hoc petere domum commodatam, sicut patet in conductione et locatione domus, SS. Q. 78. Art. 1 c. — (2), nisi forte esset talis res cuius usus sine pretio soleat concedi inter amicos, sicut patet de libro commodato, SS. Q. 78. Art. 2 ad 6.

commodē, *adv., duly, properly, fittingly.* Commode autem factum est, PP. Q. 74. Art. 3 ad 4; quae commode dici possunt de intelligendo spiritualiter paradiso, PP. Q. 102. Art. 1 c; praecipue si sit res magni valoris et possit commode transmitti, SS. Q. 62. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 79. Art. 8; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 147. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 6; PT. Q. 83. Art. 6; PTS. Q. 6. Art. 5.

commoditas, ātis, *f., advantage, benefit, profit, consideration.* Sed etiam propter aliquas alias commoditates et utilitates sive nocumenta, PP. Q. 78. Art. 4 c; videtur quod aliquis possit pro pecunia mutuata aliquam aliam commoditatem expetere, SS. Q. 78. Art. 2 ob. 1.

commodum, i, *n., profit, gain, advantage, benefit, consideration, recompense.* Quidam autem aestimantes res non ex earum natura, sed ex suo proprio commodo, quaecumque sibi nociva sunt, PP. Q. 65. Art. 1 ad 2; Augustinus intelligit hominem non posse simul Deum, et commodum temporale intendere sicut ultimus fines, PS. Q. 12. Art. 3 ad 1; ergo videtur licitum esse aliquod commodum de pecunia mutuata expectare, vel etiam exigere, SS. Q. 78. Art. 2 ob. 7; et ita nec alii, alioquin ex sua culpa commodum reportarent, PT. Q. 82. Art. 10 ob. 2. Cf. PP. Q. 96. Art. 3; PS. Q. 95. Art. 3; PTS. Q. 10. Art. 5 (bis); PTS. Q. 10. Art. 6; PTS. Q. 36. Art. 4; PTS. Q. 89. Art. 7; et passim.

commorior, iri, mortuus, 3, *v. dep. n., to die with* or *at the same time with one.* Nam in baptismo commemoratur mors Christi, in quantum homo Christus commoritur, ut in novam vitam regeneretur; sed in sacramento Eucharistiae commemoratur mors Christi, PT. Q. 66. Art. 9 ad 5; nec etiam de cruce Christi, cum tamen per baptismum homo Christo commoriatur, ut Apostolus dicit Rom. 6, PT. Q. 72. Art. 4 ob. 3. Cf. PT. Q. 79. Art. 5; PT. Q. 84. Art. 10; PT. Q. 86. Art. 4.

commoror, āri, ātus, 1, *v. dep. n.* and *a., to dwell, live together, remain, stay, tarry, abide, sojourn.* Puta cum aliquis timet commorari in societate malorum, ne ab eis ad peccandum inducatur, PS. Q. 42. Art. 3 c; quia non habet de eis iudicare spirituali iudicio, sed temporali in casu cum inter Christianos commorantes aliquam culpam committunt, et per fideles temporaliter puniuntur, SS. Q. 10. Art. 9 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 35. Art. 3, in quot.; SS. Q. 154. Art. 9; SS. Q. 187. Art. 1, in quot.; PT. Q. 52. Art. 5; PT. Q. 66. Art. 6; PTS. Q. 71. Art. 12.

commōtio, ōnis, *f.*, (1) *a moving, motion, agitation, disturbance,* (2) *fig., a rousing, exciting of the emotions* or *passions,* with and without *animi.*—(1), nam sonus ex percussione causatur et aeris commotione, PP. Q. 78. Art. 3 c; et quia isti motus non erunt, sicut fluxus, et refluxus maris, et commotiones ventorum, et huiusmodi, ideo illa elementa maxime mutabuntur a proprietate quam nunc habent, PTS. Q. 74. Art. 5 ad 1. Cf. PTS. Q. 97. Art. 3; et passim. — (2), vel etiam cum per operationem daemonum sit aliqua commotio in phantasia ad praesignandum aliqua futura, quae daemones cognoscunt, ut supra dictum est, PP. Q. 86. Art. 4 ad 2; nam ira provenit ex aliqua commotione animi propter laesionem illatam, PS. Q. 46. Art. 6 ad 3; similiter etiam virtus Spiritus Sancti operatur, . . ., in baptismo autem poenitentiae per cordis commotionem, PT. Q. 66. Art. 12 c. Cf. PP. Q. 111. Art. 3; PP. Q. 111. Art. 4; SS. Q. 43. Art. 5; PT. Q. 13. Art. 3; PT. Q. 86. Art. 5; et passim.

commoveo, ēre, mōvi, mōtum, 2, *v. a., to move, shake, agitate,* used *lit.* and *fig.* Similiter etiam potest interius commovere spiritus et humores, . . ., sed illud interius principium potest multipliciter ab exteriori commoveri, PP. Q. 111. Art. 4 c; nullus autem commovetur qui rei immobili firmiter inhaeret, SS. Q. 43. Art. 5 c; primus quidem est motus voluntatis commotae ex impetu passionis, SS. Q. 143. Art. 1 c; non autem talis poenitentia debet imponi nisi pro peccato, quod totam commoverit urbem, PTS. Q. 28. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 117. Art. 3 (bis); PS. Q. 17. Art. 9; PS. Q. 31. Art. 4; SS. Q. 43. Art. 4; et passim.

commūnicābilis, e, *adj., communicable,* the opposite of *incommunicabilis.* Quod bonum amatur, inquantum est communicabile amanti, PS. Q. 28. Art. 4 ad 2; lumen enim spirituale magis est communicabile quam corporale lumen, PTS. Q. 71. Art. 12 ob. 1; illud est communicabile alicui, quod non dicit defectum in communicante nec in eo, cui communicatur, Verit. 20. 5 ob. 5. Cf. PP. Q. 11. Art. 3; PP. Q. 13. Art. 9 (passim); SS. Q. 128. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 64. Art. 4 (bis). On **nomen communicabile,** see *nomen* under 1. — Special uses of *communicabilis* are as follows: (a), **communicabile proprie** and **communicabile secundum similitudinem seu similitudinis participationem,** *communicable in the proper* and *full sense of the word* and *communicable according to analogy or likeness.* Aliquod nomen potest esse communicabile dupliciter. uno modo proprie; alio modo per

similitudinem. proprie quidem communicabile est quod secundum totam significationem nominis est communicabile multis; per similitudinem autem communicabile est quod est communicabile secundum aliquid eorum quae includuntur in nominis significatione. hoc enim nomen, leo, proprie communicatur omnibus illis in quibus invenitur natura quam significat hoc nomen, leo; per similitudinem vero communicabile est illis qui participant quid leoninum, ut puta audaciam vel fortitudinem, qui metaphorice leones dicuntur, PP. Q. 13. Art. 9 c. — (b), **communicabile secundum opinionem** and **communicabile secundum rei veritatem,** *communicable according to the opinion of someone* and *according to the truth* and *reality of a thing.* Hoc nomen, Deus, incommunicabile quidem sit secundum rem, sed communicabile secundum opinionem; sicut hoc nomen, sol, esset communicabile secundum opinionem ponentium multos soles, PP. Q. 13. Art. 9 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 9 ad 3. — (c), **communicabile secundum rei veritatem,** see *communicabile secundum opinionem.* Haec nomina, bonus, sapiens, et similia, imposita quidem sunt a perfectionibus procedentibus a Deo in creaturas; non tamen sunt imposita ad significandum divinam naturam, sed ad significandum ipsas perfectiones absolute, et ideo etiam secundum rei veritatem sunt communicabilia multis, PP. Q. 13. Art. 9 ad 3. — (d), **communicabile secundum similitudinem seu similitudinis participationem,** see *communicabile proprie.* Natura divina non est communicabilis nisi secundum similitudinis participationem, PP. Q. 13. Art. 9 ad 1.

commūnicābilitas, ātis, *f., communicability,* the opposite of *incommunicabilitas,* Ne autem tollatur simplicitas divinae essentiae, vitandum est nomen separationis et divisionis, quae est totius in partes, PP. Q. 31. Art. 2 c. — Kinds of *communicabilitas* are: **communicabilitas assumentis and communicabilitas assumptibilis,** *communicability of that which accepts* and *communicability of that which can be accepted.* Cf. 1 Sent. 25. 1. 1 ad 7; 3 Sent. 5. 2. 1 ad 2.

communicantia, ae, *f., agreement, conformity, a state of correspondence.* Non dicitur esse similitudo creaturae ad Deum per communicantiam in forma secundum eamdem rationem generis et speciei, PP. Q. 4. Art. 3 ad 3; sed quia non est communicantia nec secundum speciem, PP. Q. 4. Art. 3 ad 1; quod quidem dupliciter contingit; vel propter communicantiam in radice operis, quae est charitas in operibus meritoriis, PTS. Q. 71. Art. 1 c.

commūnicātio, ōnis, *f.,* (1) *communication, participation, the making common, sharing,* synonym of *communio,* (2) *participation, agreement,* (3) *communication, association, intercourse,* synonym of *communio, communitas, congregatio,* and *conversatio.* See *communicare.*—(1), communicatio enim perfectionum absolute considerata pertinet ad bonitatem, PP. Q. 21. Art. 3 c; in omni natura invenitur tantum unus modus communicationis illius naturae, PP. Q. 27. Art. 3 ob. 2; communicatio divinae naturae est etiam intelligentiae communicatio, C. G. 4. 8; nec talis communicatio vitae a quocumque alio impedire potest, C. G. 4. 85; divina bonitas est primum principium communicationis totius, 4 Sent. 46. 1. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 20. Art. 2; PP. Q. 43. Art. 4; SS. Q. 23. Art. 1; SS. Q. 23. Art. 5; SS. Q. 25. Art. 11; SS. Q. 26. Art. 2; SS. Q. 26. Art. 8; et passim. — Kinds of *communicatio* in this sense are: (a), **communicatio idiomatum,** *participation in peculiarities.* Communicatio idiomatum fit, secundum quod naturae uniuntur in persona vel in supposito, 3 Sent. 22. 1. 2 ad 1. Cf. 3 Sent. 5. 2. 2 ad 3; 3 Sent. 21. 1. 1. 2 ob. 4. — (b), **communicatio naturalis,** and **communicatio supernaturalis,** *natural* and *supernatural participation.* Eodem modo illi qui conveniunt in naturali communicatione, dicuntur "consanguinei," PTS. Q. 54. Art. 1 c; amicitia quaedam naturalis in communicatione naturali fundatur, PTS. Q. 55. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 23. Art. 5; SS. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 54. Art. 2; PTS. Q. 55. Art. 1; 3 Sent. 24. 1. 3. 1 ad 2. — (c), **communicatio nominum,** *participation in names.* Posuerunt enim aliam esse personam Filii Dei et filii hominis, quae dicebant sibi invicem esse unitas, . . ., secundum aequivocationem, id est, communicationem nominum, prout scilicet dicimus illum hominem esse Deum et Filium Dei, PT. Q. 2. Art. 6 c. — (d), **communicatio per modum amoris** and **communicatio per modum naturae,** *participation after the manner of love* or *through an act of the same* and *participation after the manner of nature or through an act of the same.* Cf. 1 Sent. 13. 1. 2 ad 2. — (e), **communicatio per modum naturae,** see *communicatio per modum amoris.* — (f), **communicatio supernaturalis,** see *communicatio naturalis.* — (2), cum similitudo attendatur secundum convenientiam vel communicationem in forma, multiplex est similitudo secundum multos modos communicandi in forma, PP. Q. 4. Art. 3 c; amicitia non potest haberi nisi ad rationales creaturas in quibus contingit esse redamationem et communicationem in operibus vitae, PP. Q. 20. Art. 2 ad 3; spiritualium et corporalium non potest esse communicatio in materia, C. G. 4. 84. — (3), haec (iustitia) dicitur a Philosopho, . . ., iustitia commutativa, vel directiva commutationum, sive communicationum, PP. Q. 21. Art. 1 c; ideo lex divina praecepta proponit de omnibus illis per quae homines bene ordinentur ad communicationem cum Deo, PS. Q. 100. Art. 2 c; unde ad rationem populi pertinet ut communicatio hominum ad invicem iussit praeceptis lege ordinetur, PS. Q. 105. Art. 2 c; secundum hanc vitam non est nobis communicatio cum Deo et angelis, SS. Q. 23. Art. 1 ad 1; nulla communicatio est mortuorum ad vivos, 4 Sent. 45. 1. 1. 2 ob. 4. Cf. SS. Q. 10. Art. 10; SS. Q. 23. Art. 1; SS. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 54. Art. 1; PTS. Q. 71. Art. 2; et passim. — Kinds of *communicatio* in this sense are: (a), **communicatio auctoritate principum** and **communicatio propria voluntate privatarum personarum,** *official* and *private association.* Est autem duplex communicatio hominum ad invicem: una quidem quae fit auctoritate principum; alia autem quae fit propria voluntate privatarum personarum, PP. Q. 105. Art. 2 c. — (b), **communicatio civilis seu civilium operum seu politica, communicatio oeconomica, communicatio divina seu spiritualis,** and **communicatio naturalis,** *civic* or *public association,* i.e., that which consists in civic affairs (secundum quam homines ad concives suos communicant, 3 Sent. 29. 1. 6 c); *association in domestic* or *family affairs* (secundum quam homines sibi in domesticis officiis communicant, 3 Sent. 29. 1. 6 c); *association in divine* and *spiritual affairs* (secundum quam omnes homines communicant in uno corpore ecclesiae vel actu vel potentia, 3 Sent. 29. 1. 6 c); and *natural association* (omnis autem communicatio naturalis fundatur super originem, secundum quam est pater et filius, 3 Sent. 29. 1. 7 c. Cf. *communicatio naturalis*). Cf. SS. Q. 23. Art. 5; SS. Q. 26. Art. 8; SS. Q. 31. Art. 3 c; PTS. Q. 44. Art. 3; 3 Sent. 29. 1. 6 c, 7 c, and Exp.; 3 Sent. 33. 1. 1. 3 ad 3 and 2. 1. 4 c; 3 Sent. 34. 3. 2. 3 ob. 1 and 1 c; 4 Sent. 27. 1. 1. 3 ad 3; 4 Sent. 45. 1. 1. 2 ad 4; 8 Eth. 9 g.—1, 10 a, 11 a, and 12 a; 1 Pol. 1 g; et passim. — (c), **communicatio civilium operum,** see *communicatio civilis.*—(d), **communicatio campsoria,** *association in money-changing* and *banking.* Cf. Usur. 13 t. — (e), **communicatio commutativa,** *association in exchange.* Cf. 5 Eth. 8 f. — (f), **communicatio divina,** see *communicatio civilis.* — (g), **communicatio naturalis,** see *communicatio civilis.* — (h), **communicatio oeconomica,** see *communicatio civilis.* — (i), **communicatio personalis,** *personal* or *individual association.* Cf. 1 Pol. 7 f, g, and l. — (j), **communicatio politica,** see *communicatio civilis.* — (k), **communicatio propria voluntate privatarum personarum,** see *communicatio auctoritate principum.* — (l), **communicatio spiritualis,** see *communicatio civilis.*

commūnicātivus, a, um, *adj., communicative, permitting participation,* synonym of *diffusivus.* Sed bonum est diffusivum et communicativus est qui non sustinet quod proximus aliquid modicum de suo accipiat absque magno sui detrimento, PS. Q. 105. Art. 2 ad 1; pertinet autem ad quamdam excellentiam quod aliquis benefaciat

et quod sit communicativus et plurium retributivus, SS. Q. 129. Art. 4 ad 2; magis igitur homo est communicativus alteri; quam quodcumque aliud animal, quod gregale videtur, Regim. 1. 1. Cf. PP. Q. 73. Art. 3; PS. Q. 28. Art. 4; PS. Q. 112. Art. 3; PT. Q. 72. Art. 2. — **Bonum est diffusivum et communicativum sui,** see *bonus* under 1.

commūnicātor, ōris, *m., a communicator, one who communicates* or *makes another a partaker of something.* Cum dixisset quod Deus in quodam signo tradit sui participationem accedenti ad baptismum, subiungit; perficiens eum divinum et communicatorem divinorum, PT. Q. 63. Art. 2, in quot.

commūnico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to inform, communicate, make generally known, confer,* (2) *participate in, take part* or *share in, have in common, agree, receive Holy Communion,* (3) *have communication with, go about with, associate with.* Cf. *communicatio.* —(1), sed etiam quantum ad id quod notum est sibi soli de se ipso, et aliis per revelationem communicatum, PP. Q. 1. Art. 6 c; talis potestas nulli creaturae potuit communicari, sicut nec divina essentia; aliam potestatem habuit excellentiae, quae competit ei secundum quod homo, et talem potestatem potuit ministris communicare, dando scilicet eis tantam gratiae plenitudinem, (c), ..., Christus non ex invidia praetermisit potestatem excellentiae Ecclesiae ministris communicare, sed propter fidelium utilitatem, (ad 1), . . ., Christus noluit potestatem suae excellentiae ministris communicare. si tamen communicasset, ipse esset caput principaliter, alii vero secundario, PT. Q. 64. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 13. Art. 9 ob. 1; PT. Q. 82. Art. 6; PTS. Q. 36. Art. 5; PTS. Q. 38. Art. 1; PTS. Q. 71. Art. 10; C. G. 2. 68 and 87; C. G. 3. 151; 4 Sent. 5. 1. 3. 1 c; et passim. — Kinds of *communicare* in this sense are: (a), **communicare per actum naturae** and **communicare per actum voluntatis,** *to communicate something through an act of nature* and *through an act of the free will.* Cf. 1 Sent. 13. 1. 2 ad 2. — (b), **communicare per actum voluntatis,** see *communicare per actum naturae.* — (c), **communicare proprie,** *to communicate something in the proper* and *in the full sense of the word.* Hoc enim nomen, leo, proprie communicatur omnibus illis in quibus invenitur natura quam significat hoc nomen, leo, PP. Q. 13. Art. 9 c. — (d), **communicare ratione** and **communicare re,** *to communicate something according to its notion or idea and in reality.* Cf. PP. Q. 13. Art. 9 c; PT. Q. 19. Art. 1. — (e), **communicare re,** see *communicare ratione.* — (2), omnia quaecumque sunt divinitus revelabilia, communicant in una ratione formali obiecti huius scientiae, PP. Q. 1. Art. 3 c; omnia quae sunt in genere uno, communicant in quidditate, vel essentia generis, quod praedicatur de eis in eo quod quid, PP. Q. 3. Art. 5 c; ab hac tamen generali regula excipiuntur infirmi, qui statim communicandi sunt, PT. Q. 80. Art. 8 c; qui communicat huic mysterio, PT. Q. 83. Art. 4 ad 4. Cf. PP. Q. 1. Art. 3 c; PP. Q. 60. Art. 4 ad 3; PP. Q. 80. Art. 2 ad 3; C. G. 62, 68, and 82; C. G. 3. 37; C. G. 4. 11; 3 Sent. 34. 1. 3 c and ad 6; Virt. 2. 7 ob. 9; 1 Anal. 43 d; et passim. — (3), alio modo ad cautelam eorum quibus interdicitur ne aliis communicent, . . ., si enim aliqui fuerint firmi in fide, ita quod ex communione eorum cum infidelibus conversio infidelium magis sperari possit quam fidelium a fide aversio non sunt prohibendi infidelibus communicare, SS. Q. 10. Art. 9 c; utrum autem cum idololatris sit communicandum, SS. Q. 94 pr.; quibus ad invicem communicamus, 3 Sent. 33. 2. 1. 4 c. Cf. PTS. Q. 23. Art. 1 (passim); PTS. Q. 90. Art. 2 (passim); PTS. Q. 92. Art. 1; 4 Sent. 18. 2. 4. 1 c; Quodl. 10. 7. 15 c; et passim.

commūnio, īre, īvi, ītum, 4. *v. a., to fortify on all sides, barricade, intrench.* In aliquod scilicet spatium, quod erat aliqua maceria communitum, atque ibi vidisse angelum sedentem supra lapidem revolutum a monumento, PT. Q. 55. Art. 6, in quot.

commūnio, ōnis, *f.,* (1) *communication, association,* a synonym of *communicatio, communitas, congregatio,* and *conversatio,* (2) *participation, sharing unity,* likewise a synonym of *communicatio,* (3) *the sacrament of the altar, the Eucharist, Holy Communion.*—(1), communio domesticarum personarum ad invicem, . . ., est secundum quotidianos actus, qui ordinantur ad necessitatem vitae, PS. Q. 105. Art. 4 c; communio alicuius personae interdicitur fidelibus dupliciter: uno modo in poenam illius cui communio fidelium subtrahitur; alio modo ad cautelam eorum quibus interdicitur ne aliis communicent, SS. Q. 10. Art. 9 c. Cf. SS. Q. 39. Art. 4; SS. Q. 66. Art. 2; PTS. Q. 21. Art. 1 (bis); PTS. Q. 23. Art. 1; PTS. Q. 23. Art. 2 (ter); et passim. — Kinds of *communio* in this sense are: **communio domestica** and **communio politica,** *domestic* or *family association* and *public or civic association.* Cum omnis pars ordinetur ad totum, sicut imperfectum ad perfectum, unus autem homo est pars communitatis perfectae, necesse est quod lex proprie respicit ordinem ad felicitatem communem. unde et Philosophus, praemissa definitione legalium, mentionem facit de felicitate et communione politica, PS. Q. 90. Art. 2 c; sic igitur in domestica communione sunt tres combinationes, scilicet domini ad servum, viri ad uxorem, patris ad filium, PS. Q. 105. Art. 4 c. — (2), beneficentia autem et communio pertinent ad charitatem, misericordiam, et liberalitatem, SS. Q. 85. Art. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 47. Art. 1; SS. Q. 39. Art. 4; PT. Q. 3. Art. 6 (bis); et passim. — (3), aliam autem significationem habet respectu rei praesentis, scilicet ecclesiasticae unitatis, cui homines aggregantur per hoc sacramentum; et secundum hoc nominatur communio vel synaxis. dicit enim Damascenus, . . ., quod dicitur communio, quia communicamus per ipsam Christo, et quia participamus eius carne et divinitate, et quia communicamus et unimur ad invicem per ipsam, PT. Q. 73. Art. 4 c; dicitur communio vel synaxis, quod idem est, inquantum scilicet homo congregatur ad unum et ad seipsum et ad alios ei quod est maxime unum, coniunctus, 4 Sent. 8. 1. 1. 3 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 9; SS. Q. 154. Art. 5; PT. Q. 80. Art. 6 (quater); PT. Q. 80. Art. 7; PT. Q. 81. Art. 2; PT. Q. 82. Art. 9 (passim); PT. Q. 83. Art. 4; et passim.

commūnis, e, *adj.,* (Cf. *communitas*), (1) *common* (i.e. in common), *joint, combined,* the opposite of *proprius, distinctus,* and *individualis,* (2) *general, usual,* synonym of *generalis* and *universalis,* the opposite of *particularis* and *specialis.*—(1), non possit esse commune tribus personis, PP. Q. 30. Art. 4 ob. 1; posse peccare commune est homini et angelo, PP. Q. 63. Art. 6 ob. 3; aliae vero potentiae sunt communes animae et corpori, PP. Q. 76. Art. 8 ad 4; in divinis est accipere commune et proprium, quamvis non sit accipere universale et particulare, 1 Sent. 13. 1. 3 c. Cf. PP. Q. 40. Art. 4; PP. Q. 46. Art. 6 (passim); PP. Q. 50. Art. 4; PP. Q. 66. Art. 1 (bis); PP. Q. 75. Art. 7; PP. Q. 76. Art. 3 (bis); et passim. On **accidens commune,** see *accidens* under 2; on **bonum commune,** see *bonum* under 3; on **causa communis,** see *causa* under 1 and 2; on **conceptio communis,** see *conceptio* under 4; on **conceptus communis,** see *conceptus* under 2; on **concupiscentia communis,** see *concupiscentia* under 1; on **defectus communis,** see *defectus* under 2; on **differentia communis,** see *differentia;* on **discretio communis,** see *discretio* under 2; on **dispensatio communis,** see *dispensatio* under 2; on **donum commune,** see *donum* under 2; on **esse commune,** see *esse;* on **essentia communis,** see *essentia* under 1; on **finis communis,** see *finis* under 2; on **forma communis,** see *forma* under 2; on **intentio communis,** see *intentio* under 3; on **instrumentum commune,** see *instrumentum;* on **lex communis,** see *lex* under 1; on **locus communis,** see *locus* under 2; on **materia communis,** see *materia* under 3; on **mensura communis,** see *mensura;* on **modus communis,** see *modus* under 2 and 3; on **motus communis,** see *motus* under 1; on **natura communis,** see *natura;* on **nomen commune,** see *nomen* under 1; on **operatio communis,** see *operatio* under 2; on **oratio communis,** see *oratio* under 3; on

organum commune, see *organum*; on passio communis, see *passio* under 1; on principium commune, see *principium*; on propositio communis, see *propositio* under 2; on proprietas communis, see *proprietas* under 1; on **ratio communis**, see *ratio* under 11 and 12; on **sensibile commune**, see *sensibilis* under 3; on **sensus communis**, see *sensus* under 3; on **spiratio communis**, see *spiratio*; on **status communis**, see *status* under 3; on **suffragia communia**, see *suffragium*; on **terminus communis**, see *terminus* under 5; on **usus communis**, see *usus* under 1; on **via communis**, see *via* under 1; on **vita communis**, see *vita* under 3; on **votum commune**, see *votum* under 1. — Kinds of *commune* in this sense are: (a), **commune absolute dictum seu per se acceptum** and **commune quod importat respectum ad creaturas seu acceptum cum respectu ad creaturas**, *the absolutely common* or *the common as such* and *the common with reference to the creature.* Communia absolute dicta secundum ordinem intellectus nostri sunt priora quam propria, quia includuntur in intellectu propriorum, sed non e converso. in intellectu enim personae Patris intelligitur Deus; sed non convertitur. sed communia quae important respectum ad creaturam per posterius dicuntur quam propria quae important respectus personales; quia persona procedens in divinis procedit ut principium productionis creaturam, PP. Q. 33. Art. 3 ad 1. Cf. 1 Sent. 7. 1. 3 ad 4. — (b), **commune acceptum cum respectu ad creaturas**, see *commune absolute dictum.* — (c), **commune aequivoce, commune analogice seu secundum analogiam seu analogum** and **commune univoce seu univocum**, *the common in the sense of pure homonymity, that in the sense of proportion,* and *that in the sense of homogeneity.* Cf. 1 Sent. 29. 1. 2. 1 ad 3; 1 Sent. 35. 1. 4 c; 3 Sent. 33. 2. 1 ad 2. — (d), **commune analogice seu analogum**, see *commune aequivoce.* — (e), **commune per praedicationem** and **commune secundum participationem**, *the common after the manner of declaration* and *the common after the manner of participation in one* and *the same thing.* Cf. 4 Sent. 49. 1. 1. 1 ad 3. — (f), **commune per se acceptum**, see *commune absolute dictum.* — (g), **commune quod importat respectum ad creaturas**, see *commune absolute dictum.* — (h), **commune re seu secundum rem** and **commune secundum rationem**, *the common according to fact* and *the common according to a mental* or *logical consideration.* Ad sciendum autem quae nomina proprie sunt communicabilia, considerandum est quod omnis forma in supposito singulari existens per quod individuatur, communis est multis vel secundum rem, vel secundum rationem saltem; sicut natura humana communis est multis secundum rem et rationem; natura autem solis non est communis multis secundum rem, sed secundum rationem tantum, PP. Q. 13. Art. 9 c. Cf. 1 Sent. 13. 1. 3 c; 1 Sent. 34. 1. 1 ad 4. — (i), **commune secundum analogiam**, see *commune aequivoce.* — (j), **commune secundum participationem**, see *commune per praedicationem.* — (k), **commune secundum rationem**, see *commune re.* Cf. PP. Q. 78. Art. 3; PS. Q. 1. Art. 5. — (l), **commune secundum rem**, see *commune re.* — (m), **commune univoce seu univocum**, see *commune aequivoce.* — (2), ut inter opera distinctionis produceretur lux tanquam primi corporis forma, et tanquam communior, PP. Q. 67. Art. 4 c; visus autem, . . ., est maxime spiritualis et perfectior inter omnes sensus et communior, PP. Q. 78. Art. 3c; primo de appetitivo in communi, PP. Q. 80 pr.; scilicet ex communibus et probabilibus, 3 Phys. 8 a. Cf. PP. Q. 20. Art. 1; PP. Q. 45. Art. 2; PP. Q. 65. Art. 3; PP. Q. 69. Art. 1; PP. Q. 75. Art. 1; PS. Q. 68. Art. 2; et passim. On **bonitas communis**, see *bonitas* under 1; on **bonum commune**, see *bonus* under 3; on **castitas communis**, see *castitas* under 2; on **cognitio communis**, see *cognitio* under 2; on **conceptio communis**, see *conceptio* under 4; on **desiderium commune**, see *desiderium* under 1; on **differentia communis**, see *differentia*; on **dignitas communis**, see *dignitas* under 2; on **distinctio in communi**, see *distinctio* under 2; on **divisio communis analogi seu per analogiam**, see *divisio*; on **documentum commune**, see *documentum* under 4; on **eleemosyna communis**, see *eleemosyna*; on **ens communis**, see *ens*; on **esse commune**, see *esse*; on **essentia communis**, see *essentia*; on **finis communis**, see *finis* under 2; on **forma communis**, see *forma* under 2; on **forum commune**, see *forum* under 2; on **genus commune**, see *genus* under 1; on **homo communis**, see *homo*; on **iniustum commune**, see *iniustus*; on **intentio communis**, see *intentio* under 3; on **iudicium commune**, see *iudicium* under 1; on **ius commune**, see *ius* under 1; on **iustitia communis**, see *iustitia* under 1; on **modus communis**, see *modus* under 2; on **necessitas communis**, see *necessitas* under 3; on **nomen commune**, see *nomen* under 1; on **opinio communis**, see *opinio*; on **origo in communi**, see *origo*; on **perfectio communis**, see *perfectio* under 3; on **praeceptum commune**, see *praeceptum*; on **praedicare in communi**, see *praedicare* under 2; on **propositio communis**, see *propositio*; on **ratio communis**, see *ratio* under 11, 12, and 13; on **resurrectio communis**, see *resurrectio*; on **scientia communis**, see *scientia* under 1; on **species communis**, see *species* under 8; on **unum commune**, see *unus*; on **veritas communis**, see *veritas* under 1; on **verum commune**, see *verus* under 1; on **virtus communis**, see *virtus* under 1 and 5; on **vita communis**, see *vita* under 3. — **communiter**, *adv., together, in common, jointly, in general,* synonym of *in communi.* Tam in rebus humanis, quam in rebus naturalibus hoc communiter invenitur, PP. Q. 110. Art. 1 c; communiter ponitur quod homo in statu innocentiae non potuit venialiter peccare, PS. Q. 89. Art. 3 c; quarum duae pertinent communiter ad amicitiam, quae ad creaturas irrationales haberi non potest, SS. Q. 25. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 82. Art. 5 (bis); PP. Q. 98. Art. 1; PS. Q. 22. Art. 1; PS. Q. 65. Art. 1 (bis); PS. Q. 103. Art. 1; SS. Q. 35. Art. 4; SS. Q. 88. Art. 12; SS. Q. 95. Art. 6; et passim. — **in communi**, see *communiter*; opposite of *in particulari, in proprio,* and *in speciali.* Primo de bono in communi, PP. Q. 5 pr.; ideo astrologi ut in pluribus vera possunt praedicare, et maxime in communi, non autem in speciali, PP. Q. 115. Art. 4 ob. 3; hoc autem innotescit sibi et in communi et in particulari, SS. Q. 67. Art. 2 c; differt tamen circa hoc, utrum divitiae abundantes vel moderatae in proprio, vel in communi habeantur, SS. Q. 188. Art. 7 c; Christus omnem doctrinam suam vel turbae toti proposuit, vel omnibus suis discipulis in communi, PT. Q. 42. Art. 3 c; sed solo pronomine, quod significat substantiam in communi, sine qualitate, id est, forma determinata, PT. Q. 78. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 6 (ter); PP. Q. 37. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 1; PP. Q. 119. Art. 1; SS. Q. 11. Art. 3; SS. Q. 39. Art. 2; SS. Q. 188. Art. 7; et passim.

commūnitas, ātis, *f.*, (Cf. *communis*), (1) *community, common possession, joint ownership,* (2) *community, social intercourse, association* a synonym of *communicatio, communio, congregatio,* and *conversatio,* (3) *community, congregation, parish,* (4) *generality,* synonym of *universalitas.*—(1), iste modus communitatis medius est inter puram aequivocationem et simplicem univocationem, PP. Q. 13. Art. 5 c; qualis autem sit communitas, investigantes diversimode locuti sunt, PP. Q. 30. Art. 4 c. — Kinds of *communitas* in this sense are: (a), **communitas analogiae seu analogica** and **communitas univocationis seu univoca**, *the community of proportion* and *that of similarity.* Cf. 1 Sent. Prol. 1. 2 ad 2; 1 Sent. 29. 1. 2. 1 ad 1; 1 Sent. 44. 1. 1 ad 2; Pot. 7. 7 ad 1; Verit. 2. 11 ob. 1 and c. — (b), **communitas analogica**, see *communitas analogiae.* — (c), **communitas assumptibilis**, *the community* of the acceptable, i.e., of that which a person can accept or take upon himself. Cf. 1 Sent. 25. 1. 1 ad 7; 3 Sent. 5. 2. 1 ad 2. — (d), **communitas attributorum, communitas essentiae seu naturae, communitas operationum, communitas relationum essentialium,** and **communitas negationum**, *the community of essential characteristics, that of essences* or *of natures, that of actions, that of essential relations* and *that of negative aspects.* Cf. PP. Q. 30. Art. 4 ad 3; 1 Sent. 25. 1. 3 c. — (e), **communitas essentiae**, see **communitas attributorum.** — (f), **communitas generis, communitas speciei** and

communitas personae, *the community of genus, that of species, that of kind*, and *that of person*. Licet sit communitas rationis et non rei, tamen non sequitur quod in divinis sit universale vel particulare vel genus vel species; tum quia neque in rebus humanis communitas personae est communitas generis vel speciei, tum quia personae divinae habent unum esse, genus autem et species et quodlibet universale praedicatur de pluribus secundum esse differentibus, PP. Q. 30. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 30. Art. 4 c; PT. Q. 4. Art. 4; 1 Sent. 25. 1. 3 c. — (g), **communitas intentionis seu secundum rationem intentionis** and **communitas secundum rationem proportionis,** *community of relation* or *after the manner of relation*, and *that after the manner of proportions*. Quidam autem dixerunt quod est communitas intentionis, eo quod in definitione personae ponitur individuum, PP. Q. 30. Art. 4 c. Cf. 1 Sent. 25. 1. 3 c. — (h), **communitas naturae,** see *communitas attributorum*. — (i), **communitas negationum,** see *communitas attributorum*. — (j), **communitas operationum,** see *communitas attributorum*. — (k), **communitas particularis** and **communitas universalis,** *particular* and *general community*. Cf. 1 Sent. 25. 1. 1 ad 7; 3 Sent. 5. 2. 1 ad 2. — (l), **communitas personae,** see *communitas generis*. — (m), **communitas rationis** and **communitas rei,** *community of idea* and *that of fact*. Cf. PP. Q. 30. Art. 4 c and ad 3; 1 Sent. 25. 1. 3 c; 3 Sent. 1. 2. 4 ad 4. — (n), **communitas rationis fundatae in re,** *community of idea based on reality*. Cf. 1 Sent. 25. 1. 3 c. — (o), **communitas rei,** see *communitas rationis*. Cf. PP. Q. 30. Art. 4; SS. Q. 66. Art. 2. — (p), **communitas relationum essentialium,** see *communitas attributorum*. — (q), **communitas secundum rationem intentionis,** see *communitas intentionis*. — (r), **communitas secundum rationem proportionis,** see *communitas intentionis*. — (s), **communitas speciei,** see *communitas generis*. — (t), **communitas universalis,** see *communitas particularis*. — (u), **communitas univoca,** see *communitas aequivoce*. — (v), **communitas univocationis,** see *communitas aequivoce*. — (2), odium causatur ex aliqua dissonantia, quae communitati repugnat, PS. Q. 29. Art. 6 ob. 2; divitiae communes quodammodo pertinent ad singulos qui sunt in communitate, SS. Q. 188. Art. 7 ob. 3. — Kinds of *communitas* in this sense are: (a), **communitas civilis seu humana,** *the purely civic* or *universally human association*, quae est hominum ad invicem (PS. Q. 100. Art. 2 c), the opposite of the *communitas ecclesiastica*, quae est hominum ad Deum (PS. Q. 100. Art. 2 c). — (b), **communitas humana,** see *communitas civilis*. — (c), **communitas personalis,** *the personal* or *individual association*, quae est personae ad personam, 1 Pol. 1 f. and 1. — (3), ex parte vero totius communitatis universi; quia in qualibet communitate ille qui regit communitatem, praecipue habet curam boni communis, PS. Q. 21. Art. 4 c; est enim communitas quoddam totum, . . ., omnis communitas est instituta gratia alicuius boni, 1 Pol. 1 b. — Kinds of *communitas* in this sense are: (a). **communitas aristocratica, communitas oligarchica,** and **communitas democratica,** *the aristocratic, the oligarchic* and *the democratic community*, i.e., communities presided over by the virtuous, the rich and the free people. Quae quidem principalitas in aristocratica communitate attenditur secundum virtutem, in oligarchica secundum divitias, in democratica secundum libertatem, et in aliis aliter, SS. Q. 61. Art. 2 c. Cf. 3 Pol. 6 c. — (b), **communitas civitatis seu politica, communitas domus, communitas vici** and **communitas universi,** *the state* or *civic community, the family* or *domestic community, the village* or *city community*, and *the world* or *universal community*. Constituitur enim communitas civitatis ex multis personis, et eius bonum per multiplices actiones procuratur, PS. Q. 96. Art. 1 c; omnes aliae diversitates personarum quae sunt in civitate, habent immediatam relationem ad communitatem civitatis et ad principem ipsius, SS. Q. 57. Art. 4 ad 3; ultima est communitas civitatis, 1 Pol. 1 a; in prima communitate, quae est communitas unius domus, 1 Pol. 7 d; quae complectitur diversas personarum communicationes, 1 Pol. 1 f; quae constituitur ex pluribus communicationibus personalibus, 1 Pol. 1 l; quae est ex pluribus multitudinibus, 1 Pol. 1 f; communicatio, quae est ex pluribus domibus, vocatur vicus, 1 Pol. 1 n. — (c), **communitas democratica,** see *communitas aristocratica*. — (d), **communitas domus,** see *communitas civitatis*. — (e), **communitas humana,** *the community of mankind*. Cf. *communitas humana* above: Huiusmodi autem communicatio pertinet ad rationem iustitiae, quae est proprie directiva communitatis humanae, PS. Q. 100. Art. 2 c. — (f), **communitas imperfecta** and **communitas perfecta,** *the imperfect* and *the perfect community*. Sicut autem civitas est perfecta communitas, ita princeps civitatis habet perfectam potestatem coercendi; et ideo potest infligere poenas irreparabiles, scilicet occisionis vel mutilationis. pater autem et dominus, qui praesunt familiae domesticae, quae est imperfecta communitas, habent imperfectam potestatem coercendi, secundum leviores poenas, quae non inferunt irreparabile nocumentum, et huiusmodi est verberatio, SS. Q. 65. Art. 2 ad 2; inter omnes communitates humanas ipsa (sc. communitas civitatis) est perfectissima, 1 Pol. 1 a. Cf. PS. Q. 90. Art. 2 c; PS. Q. 91. Art. 1 c; 1 Pol. 1 a and r; Regim. 1. 1; 1 Pol. 1 r; et passim. — (g), **communitas naturalis,** *the natural community*. Cf. 1 Pol. 1 n, o, r, and s. — (h), **communitas oligarchica,** see *communitas aristocratica*.—(i), **communitas perfecta,** see *communitas imperfecta*. — (j), **communitas politica,** see *communitas civitatis*. — (k), **communitas universi,** see *communitas civitatis*. — (l), **communitas vici,** see *communitas civitatis*.

commūniter, *adv.*, see *communis*.

commūtābilis, e, *adj., mutable, capable* or *liable to change in form, state* or *quality*. Omne autem peccatum consistit in appetitu alicuius commutabilis boni, quod inordinate appetitur, PS. Q. 72. Art. 2 c; deinde considerandum est de voto, . . ., utrum votum sit dispensabile, vel commutabile, SS. Q. 88 pr.; unde si sit inordinata conversio ad bonum commutabile sine aversione a Deo, sicut est in peccatis venialibus, non debetur peccato poena aeterna, sed temporalis, PT. Q. 86. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 3; PS. Q. 75. Art. 1; PS. Q. 77. Art. 4; PS. Q. 82. Art. 3; SS. Q. 79. Art. 4 (bis); PT. Q. 8. Art. 7; et passim.

commūtātio, ōnis, *f.*, (1) *change, transformation*, (2) *exchange, barter, commutation*, (3) *conduct at the exchange*.—(1), si autem pro hoc quod servandum erat, aliquid aliud imponatur, dicitur commutatio voti, unde minus est votum commutare quam in voto dispensare; utrumque tamen in potestate Ecclesiae consistit, SS. Q. 88. Art. 10 c; commutatio est quaedam dispensatio, 4 Sent. 38. 1. 4. 4 a; inter commutationem et dispensationem hoc interest, quod, quando votum commutatur, vovens absolvitur ab uno et ligatur ad aliud, sed quando in voto dispensatur, simpliciter a voto absolvitur sine hoc, quod ad aliud ligetur, 4 Sent. 38. 1. 4. 3 c. Cf. SS. Q. 61. Art. 3; SS. Q. 61. Art. 4; SS. Q. 88. Art. 10; SS. Q. 88. Art. 12 (passim); SS. Q. 89. Art. 9; PT. Q. 85. Art. 3; et passim. — (2), nam ad iustitiam pertinet in diversis generibus commutationum rectitudinem statuere, et etiam in distributionibus, PS. Q. 60. Art. 3 ob. 3; commutatio proprie est, quando ex mutuis operibus fit aliquid alicui debitum, sicut ex hoc, quod unus laboravit in vinea alterius, alter constituitur sibi debitor in tanto, quantum valet labor eius, 3 Sent. 33. 3. 4. 5 ad 2; pecunia est inventa propter commutationes faciendas, 1 Pol. 7 b. Cf. PS. Q. 2. Art. 1; SS. Q. 61. Art. 2; SS. Q. 61. Art. 3; SS. Q. 62. Art. 1; SS. Q. 77. Art. 4 (passim); PT. Q. 63. Art. 3; et passim. — Kinds of *commutatio* in this sense are: (a), **commutatio campsoria,** *moeny exchange*. Cf. Usur. pr. and 13. — (b), **commutatio involuntaria** and **commutatio voluntaria,** *voluntary* and *involuntary commutation*, the συνάλλαγμα ἀκούσιον and συνάλλαγμα ἑκούσιον of Aristotle (Eth. Nic. V, 7. 1131. b. 26). Quaedam (commutationes) sunt involuntariae, quaedam vero voluntariae; involuntariae quidem quando aliquis utitur re alterius, vel persona, vel opere, eo invito; quod quidem contingit

quandoque occulte per fraudem, quandoque etiam manifeste per violentiam, . . ., voluntariae autem commutationes dicuntur quando aliquis voluntarie transfert rem suam in alterum, SS. Q. 61. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 58. Art. 11 ad 3; SS. Q. 64 pr.; SS. Q. 65. Art. 4; SS. Q. 73. Art. 1 ad 1; 5 Eth. 4 c and d; et passim. — (c), **commutatio naturalis** and **commutatio per seu secundum rationem inventa**, *natural commutation* or *that proceeding from nature* and *that based on human reason*. Cf. 1 Pol. 7 b, c, and f. — (d), **commutatio necessitatis**, *commutation of necessity*. Cf. 5 Eth. 9 c. — (e), **commutatio pecunaria**, *commutation by means of money*. Cf. 5 Eth. 9 f. — (f), **commutatio per seu secundum rationem inventa**, see *commutatio naturalis*. — (g), **commutatio voluntaria**, see *commutatio involuntaria*. — (3), hoc patet esse falsam; nam ad iustitiam pertinet diversis generibus commutationum rectitudinem statuere, (ob. 3), . . ., et ideo est eadem virtus iustitiae, praecipue quantum ad commutationes, PS. Q. 60. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 21. Art. 1; SS. Q. 61. Art. 3 (ter); SS. Q. 62. Art. 1 (bis); SS. Q. 77. Art. 1; SS. Q. 80. Art. 1 (ter); et passim. In this sense note **bona commutatio**, *good conduct* or *the virtue of justice in exchange*, the Greek *εὐσυναλλαξία*. In illa enumeratione ponuntur quaedam pertinentia ad veram iustitiam; ad particularem quidem "bona commutatio" de qua dicit quod est habitus in commutationibus aequalitatem custodiens, SS. Q. 80. Art. 1 ad 4.

commūtātīvus, a, um, *adj.*, *commutable, exchangeable*, in the S.T. used only with *iustitia* and *iustum*. On **iustitia commutativa**, see *iustitia* under 1; on **iustum commutativum**, see *iustus*.

commūto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to alter, change*, (2) *exchange something with another, exchange, barter*. Si autem esset causa apparens, per quam saltem in dubium verteretur, posset stare iudicio Praelati dispensantis vel commutantis, SS. Q. 88. Art. 12 ad 2; si obiciatur quod quidam peccantes mortaliter proponunt vitam suam in melius quandoque commutare, PTS. Q. 99. Art. 1 c; ergo videtur quod multo amplius per divinam misericordiam comminatio poenae aeternae commutabitur in mitiorem sententiam, PTS. Q. 99. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 84. Art. 5; PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 88. Art. 10 (passim); SS. Q. 110. Art. 4; PT. Q. 44. Art. 4; PTS. Q. 71. Art. 6; et passim.—(2), nam et res distribui possunt a communi in singulos, et commutari de uno in alium, SS. Q. 61. Art. 3 c; spirituale non est pro temporali commutandum, SS. Q. 71. Art. 4 ob. 2. Cf. PT. Q. 85. Art. 3 (bis).

cōmoedia, ae, *f.*, *a comedy*. Nomen personae videtur traductum ex his personis quae in comoediis tragoediisque quosdam homines repraesentabant, (ob. 2, in quot), . . ., quia enim in comoediis et tragoediis repraesentabantur aliqui homines famosi, PP. Q. 29. Art. 3 ad 2; sacerdotes omissis Evangeliis et Prophetis, videmus comoedias legere, amatoria bucolicorum versuum verba canere, SS. Q. 167. Art. 1, in quot.

compactus, a, um, *P. a.*, of figure or form, *compact, thick-set, firm*. Ex quo totum corpus est compactum, scilicet per fidem, SS. Q. 183. Art. 2, in quot.

compāgino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to join together*. Sicut navifactor compaginat navem per seipsum, sed praeparat materiam per artifices subministrantes, PS. Q. 98. Art. 3 c.

compāgo, inis, *f.*, *a joint*, a place of union between two bones or separate parts of the skeleton. Unde dicitur Hebr., 4, 12, quod pertingit usque ad divisionem spiritus et animae compagum quoque et medullarum, PP. Q. 14. Art. 6 ob. 3, in quot.; a quo secundum Augustinum, tract. 1 in Ioan., a med., et 1 super Gen. ad litt. cap. 4, est omnis forma, et compago, et concordia partium, PP. Q. 65. Art. 4 c.

compar, paris, *n.*, *comm.*, *a compeer, one having equal rank* or *standing*. Qui posuerunt animas redire ad compares stellas, PTS. Q. 97. Art. 5 c.

comparābilis, e, *adj.*, *comparable*, that may be compared, fit to be compared. Sed quae non sunt unius generis, non sunt comparabilia, (ob. 3), . . ., si quidem sint in diversis generibus contenta, nullo modo comparabilia sunt, PP. Q. 6. Art. 2 ad 3; sed ea quae sunt diversorum generum, non sunt comparabilia, (ob. 3), . . ., et ideo nihil prohibet omnia peccata esse comparabilia, PS. Q. 73. Art. 3 ad 3.

comparātio, ōnis, *f.*, (1) *proportion, relation, direction*, (2) *comparison, comparing*.—(1), dona praeferuntur virtutibus, quia dona perficiunt vires animae in comparatione ad Spiritum sanctum moventem, PS. Q. 68. Art. 8 c; velle est per comparationem volentis ad volitum, C. G. 1. 79; comparatio substantiae separatae ad omnia phantasmata, quae sunt in quibuscumque hominibus, est una, sicut comparatio solis est una ad omnes colores, C. G. 2. 76; sicut est comparatio corporis caelestis ad corpus elementare, C. G. 3. 69; invenitur enim duplex comparatio corporis ad locum, Trin. 1. 2. 3 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 1; PS. Q. 68. Art. 3 (bis); PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 73. Art. 1; PT. Q. 63. Art. 2; PT. Q. 74. Art. 2 (quater); PT. Q. 81. Art. 4 c; et passim. — (2), natura lucis dicitur esse sine numero et pondere et mensura, non simpliciter, sed per comparationem ad corporalia, PP. Q. 5. Art. 5 ad 5; summum dicitur in comparatione aliorum, PP. Q. 6. Art. 2 ob. 2; etiam signis non visis, sint beati per comparationem ad illos qui non credunt nisi talia videant, PT. Q. 55. Art. 5 ad 3; debitum iustitiae inveniri ex comparatione posterioris creaturae ad priorem, C.G. 2. 29; est quasi nihil in comparatione ad illam distantiam, C. G. 3. 57. Cf. PP. Q. 6. Art. 2 (bis); PP. Q. 58. Art. 6 (ter); PP. Q. 76. Art. 4 ob. 3; PP. Q. 107. Art. 2; PS. Q. 88. Art. 1; PT. Q. 65. Art. 3; PT. Q. 75. Art. 7; 7 Phys. 7 f-h; et passim. — Kinds of *comparatio* in this sense are: (a), **comparatio absoluta** and **comparatio respectiva**, *the absolute* and *the respective comparison*. Nam comparatio quae est secundum finem, est absoluta, eo quod finis propter se quaeritur; comparatio autem quae est secundum exercitium, est respectiva, quia exercitium non quaeritur propter se, sed propter finem, SS. Q. 188. Art. 6 c. —,(b), **comparatio abusiva**, *the abusive comparison*. Cf. 3 Cael. 3 f. — (c), **comparatio aequalitatis** and **comparatio similitudinis**, *comparison in the sense of equality* and *that in the sense of resemblance*. Illa comparatio Samuelis non est aequalitatis, sed similitudinis, quia inobedientia redundat in contemptum Dei, sicut et idololatria, licet idololatria magis, SS. Q. 105. Art. 2 ad 1. — (d), **comparatio respectiva**, see *comparatio absoluta*. — (e), **comparatio similitudinis**, see *comparatio aequalitatis*.

comparātīvē, *adv.*, see *comparativus*.

comparātīvus, a, um, *adj.*, *of* or *pertaining to comparison, comparative*. Primo secundum considerationem absolutam, et deinde secundum comparativam considerationem, PP. Q. 29. pr.; comparativum supponit positivum, 3 Cael. 3 f; positivum posuit pro comparativo, 1 Cor. 7. 8. — **comparātīvē**, *adv.*, *in the sense of comparison, like a comparison*. Cum Apostolus dicit quod gratia Dei in plures abundavit, ly plures non est accipiendum comparative, quasi plures numero sint salvati per gratiam Christi quam damnati per peccatum Adae, PT. Q. 52. Art. 7 ad 2. Cf. PT. Q. 42. Art. 3. — On **dicere comparative**, see *dicere* under 3.

compāreo, ēre, ui, 2, *v. n.*, *to appear, be visible*. Et ulterius ad significandum locum in quo ius redditur, sicut dicitur aliquis comparere in iure, SS. Q. 57. Art. 1 ad 11; dubium illud determinatur ex hoc quod alter non comparet tempore statuto ad matrimonium perficiendum, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 2; etiam pueri ante perfectam aetatem decedentes in iudicio comparebunt, non ut iudicentur, sed ut videant gloriam iudicis, PTS. Q. 89. Art. 5 ad 3.

comparo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to bring into a condition, put oneself in relation to something, direct, place in reference, refer*, (2) *compare*, (3) *prepare, procure*.—(1), localis enim distantia per se

comparatur ad sensum, C. G. 2. 96; nisi unum eorum compararetur ad alterum, C. G. 3. 43; et comparatur ad esse, C. G. 3. 66; minister autem comparatur ad dominum, C. G. 4. 74; comparatur autem ad locum, Trin. 1. 2. 3 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 2 ad 3; PP. Q. 76. Art. 8 c; SS. Q. 50. Art. 2; SS. Q. 50. Art. 3 ad 1; SS. Q. 57. Art. 4 c; et passim. — (2), tunc est relatio rationis tantum; sicut cum comparat ratio hominem animali ut speciem ad genus, PP. Q. 28. Art. 1 c; utrumque autem horum invenitur, si comparemus intellectum, qui spiritus dicitur, ad caeteras animae partes, PT. Q. 6. Art. 2 c; potest comparari ad intellectum, C. G. 3. 51; comparat suprema ad infima, C. G. 3. 84. On **cognitio comparata,** see *cognitio* under 2; on **quantitas comparata,** see *quantitas.* Cf. PP. Q. 50. Art. 1; PP. Q. 52. Art. 2; PP. Q. 52. Art. 3 ad 3; PP. Q. 77. Art. 1; SS. Q. 64. Art. 2 c; SS. Q. 64. Art. 3; et passim. — (3), sicut coena comparata ex multis periculis, 3 Pol. 14 f.

comparticeps, ticipis, *adj., a partner, one who takes part* or *is associated with another.* Aliud autem est ut homo bene se habeat ad alios communitatis consocios et comparticipes, PS. Q. 100. Art. 5 c.

compassio, ōnis, *f.,* (1) *a natural attraction to something,* (2) *compassion,* a synonym of *misericordia.*—(1), utrum (dolor vel tristitia mitigetur) per compassionem amicorum, PS. Q. 38 pr.; huiusmodi autem compassio, sive connaturalitas ad res divinas, fit per charitatem, quae quidem unit nos Deo, SS. Q. 45. Art. 2 c; charitas tunc est compassionis principium quando possumus ex charitate velle remotionem miseriae alicuius, PTS. Q. 94. Art. 2 ad 1. — (2), misericordia est compassio miseriae alterius. proprie misericordia est ad alterum, non autem ad seipsum, nisi secundum quamdam similitudinem, SS. Q. 30. Art. 1 ad 1; cum misericordia sit compassio super miseria aliena, SS. Q. 30. Art. 2 c; misericordia vel compassio potest in aliquo inveniri dupliciter: uno modo per modum passionis; alio modo per modum electionis. in beatis quidem non erit aliqua passio in parte inferiori, nisi consequens electionem rationis. unde non erit in eis compassio vel misericordia, nisi secundum electionem rationis. hoc autem modo ex electione rationis misericordia vel compassio nascitur, scilicet prout aliquis vult malum alterius repelli unde in illis quae secundum rationem pelli non volumus, compassionem talem non habemus, PTS. Q. 94. Art. 2 c; compassio dici debet, id est, simul passio, Nom. 2. 4; misericordia vel compassio, 4 Sent. 50. 2. 4. 2 c.

compater, tris, *m., a co-parent, a god-father.* Aliquis potest fieri alicuius compater dupliciter: uno modo per actum alterius, qui baptizat, vel in ipso baptismo suscipit filium eius et sic cognatio spiritualis non transit a viro in uxorem, nisi forte ille sit filius uxoris, . . ., alio modo per actum proprium, sicut cum levat filium alterius de sacro fonte, (c), . . ., unus semper erit compatrum spiritualis, alter carnalis; non fallit regula talis, PTS. Q. 56. Art. 4 ad 2.

compaternitas, ātis, *f., coparternity,* relationship existing between the godparent and the carnal parent of the same person. Et sic patet quod tres sunt cognationes spirituales: una quae dicitur spiritualis paternitas, quae est inter patrem spiritualem et filium spiritualem; alia quae dicitur compaternitas, quae est inter patrem spiritualem et carnalem eiusdam, PTS. Q. 56. Art. 5 c.

compatior, i, passus, 3, *v. dep.,* (1) *to allow, permit, acknowledge,* used with the *acc.* alone, with the *acc.* followed by the *dat.* or by *secum,* (2) *to feel compassion, suffer pain with, sympathize with, commiserate,* used with the *dat.* and *absol.*—(1), unde eo modo quo virtus moralis compatitur alias passiones ratione moderatas, compatitur etiam tristitiam, PS. Q. 59. Art. 3 c; si tamen tristitia nullo modo compateretur sibi gaudium, per hoc non tolleretur habitualis continuitas poenitentiae sed actualis, PT. Q. 84. Art. 9 ad 2; unde in corporibus inferioribus est mutabilitas et secundum esse substantiale, . . ., si subiectum compatiatur secum privationem accidentis; sicut hoc subiectum homo compatitur secum non album, . . ., in corporibus vero coelestibus materia non compatitur secum privationem formae, PP. Q. 9. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 8. Art. 2; PS. Q. 2. Art. 4; PS. Q. 28. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 1; PT. Q. 77. Art. 4; et passim. — (2), unde etiam et alii magis sunt reprehensibiles, si ei non compatiuntur, PT. Q. 46. Art. 6 ad 5; sicut nec minuitur angelorum gaudium per hoc quod malis nostris compati dicuntur, PTS. Q. 71. Art. 5 ad 4; sed oportet ut prius simul compatiamur, ut postea simul glorificemur, PT. Q. 79. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 30. Art. 1; SS. Q. 45. Art. 6; PTS. Q. 71. Art. 11; PTS. Q. 94. Art. 2 (passim); et passim. — **compatiens,** entis, *P. a., pitying, sympathizing.* Videtur quod dolor amici compatientis non mitiget tristitiam, PS. Q. 38. Art. 3 ob. 1.

compello, ere, puli, pulsum, 3, *v. a., to drive, move, impel, incite, urge, compel, force, constrain to something,* used with the *acc.*, with the *acc.* and *inf.*, with the *inf.*, with *in* and *acc.*, with *ad* and the *acc.*, and with *ut.* Quicumque adiurat aliquem, quodammodo ipsum compellit, SS. Q. 90. Art. 1 ob. 2; ita etiam iniustum est, si aliquis compellat aliquem ferre iudicium quod publica auctoritate non fertur, SS. Q. 60. Art. 6 c; hoc ipsum daemonibus displicet quod signa fidei sunt tam evidentia, ut per ea credere compellantur, SS. Q. 5. Art. 2 ad 3; ergo aliqui sunt compellendi ad fidem, SS. Q. 10. Art. 8 ob. 4; et ideo haeretici sunt compellendi ut fidem teneant, SS. Q. 10. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 70. Art. 1; SS. Q. 102. Art. 1; PTS. Q. 43. Art. 1 (quater); PTS. Q. 45. Art. 4 (bis); PTS. Q. 46. Art. 1; PTS. Q. 47 pr.; PTS. Q. 47. Art. 6 (bis); et passim.

compendiōsē, *adv.*, see *compendiosus.*

compendiōsus, a, um, *adj., short, brief, compendious.* Erit ergo compendiosior et expeditior considerationis via, SS. prol.; via compendiosior est semper sapienti magis eligenda, sed compendiosior via est quod homines quid inveniuntur vivi, (ob. 4), . . ., non semper via compendiosior est magis eligenda, PTS. Q. 78. Art. 1 ad 4. — **compendiōsē,** *adv., briefly.* Si oportet compendiose dicere, aliud quidem et aliud ea ex quibus Salvator est, PT. Q. 17. Art. 1, in quot. — **compendiōsius,** *comp., more quickly.* Sicut cum aliquis transiens per agrum, ut compendiosius vadat ad fornicandum, infert scienter nocumentum his quae sunt seminata in agro, licet non animo nocendi, PS. Q. 73. Art. 8 c.

compensātio, ōnis, *f., a balancing, exchange.* Periculosissime admittitur haec compensatio, ut nos faciamus aliquid mali, ne alius gravius malum faciat, PT. Q. 80. Art. 6, in quot.

compenso, āre, āvi, 1, *v. a., to appraise, compensate, set a balance against.* Primo quidem quia res spiritualis non potest aliquo terreno pretio compensari, sicut de sapientia dicitur Proverb. 3, 15, SS. Q. 100. Art. 1 c; fecunditas carnis etiam illarum quae in hoc tempore nihil aliud in coniugio quam prolem requirunt, quam mancipent Christo, pro amissa virginitate compensari non posse credenda est, SS. Q. 152. Art. 4, in quot.

comperio, īre, peri, pertum, 4, *v. a., to prove, discover, find out, lay open.* Nam mare esse altius terra, experimento compertum est in mare Rubro, PP. Q. 69. Art. 1 ad 2; sed per multa experimenta aliqui compererunt ex consideratione siderum aliqua futura posse praenosci, SS. Q. 95. Art. 5 ob. 2; cum quidam frater pateretur pollutionem semper in festis in quibus erat communicandum, seniores comperto quod nulla causa ab ipso praecesserat, PT. Q. 80. Art. 7 c; comperimus quod quidam sumpta tantummodo corporis sacri portione, a calice sacri cruoris abstineant, PT. Q. 80. Art. 12 (ob. 1), in quot.

compesco, ere, pescui, 3, *v. a., to hold in check, repress, curb, restrain.* Sed non potest aliquis esse virtuosus nisi ab omnibus vitiis compescatur, ergo ad legem humanam pertinet omnia vitia compescere, PS. Q. 96. Art. 2 ob. 2; imponitur enim quibusdam duris et superbis, qui per legem compescuntur et domantur, PS. Q. 98. Art. 6 c; sicut ieiunare secundum suam speciem refertur ad finem abstinentiae, quae est compescere carnem, SS. Q. 3. Art. 1 c.

competo, ere, īvi or ii, ītum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) *to be appropriate to, suitable to, befit, be attached to, belong to, be due to, be becoming to, be attributable to, be applicable to, correspond to, be competent,* used with the *dat.*, *in* with the *abl.*, *acc.* and *inf.*, the *inf.*, *quod* and *subj.*, *absol.*, *ad* and *acc.*, (2) *become clear to the mind,* (3) *require, demand, deem necessary, be incumbent on,* used with *ut* and *subj.*—(1); id enim quod est proprium infimae doctrinae, non videtur competere huic scientiae, PP. Q. 1. Art. 9 ob. 1; sed nomina significantia in concreto non competunt Deo, PP. Q. 13. Art. 1 ob. 2; sed hoc non potest competere in divinis nisi forte secundum metaphoram, PP. Q. 29. Art. 3 ob. 2; post peccatum primi hominis non competebat legem veterem dari, PS. Q. 98. Art. 6 ad 1; et Augustinus dicit, . . ., quod animae humanae, secundum quod a sensibus corporis abstrahitur, competit futura praevidere, SS. Q. 172. Art. 1 ob. 1; huiusmodi autem actus competunt presbyteris curatis, et archdiaconis, quibus ex officio competit praedicare et confessiones audire, SS. Q. 189. Art. 7 ob. 3; sed Deo, qui coelum et terram implet, ut dicitur Ier. 23, non competit quod parvo feminae utero includatur, PT. Q. 31. Art. 4 ob. 2; competit etiam pannus lineus propter sui munditiam, PT. Q. 83. Art. 3 ad 7; sicut etiam ignis fornacis modificatur ex industria fabri in sua actione, secundum quod competit ad effectum artis, PTS. Q. 97. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 13. Art. 12; PP. Q. 14. Art. 1 (bis); PP. Q. 14. Art. 2; PT. Q. 16. Art. 5; PT. Q. 64. Art. 3; et passim. — (2), sed perceptio divinae veritatis competit nobis secundum distinctionem quamdam, SS. Q. 1. Art. 6 ob. 3. — (3), et utraque significatio competit, ut sanctitas attribuatur his quae divino cultui applicantur, SS. Q. 81. Art. 8 c; sed ad religionem monachorum non per se competit ut sint clerici, SS. Q. 189. Art. 8 ad 2.

compīlo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to compile, publish, compose a literary work from material collected from other works.* Dicitur enim fuisse cuiusdam Cisterciensis, qui cum ex dictis Augustini compilavit et quaedam de suo addidit, PTS. Q. 70. Art. 2 ad 1; sicut aliquis divulgat fidem praedicando et docendo, ita scripta compilando, PTS. Q. 96. Art. 11 ob. 5.

complacentia, ae, *f.*, *complacency, satisfaction, delight, the fact* or *state of being pleased with oneself* or *others, the manifestation of tranquil pleasure.* In hoc enim significatur quaedam complacentia Dei opificis in re facta, . . ., in formatione vero persona Patris in Deo dicente, persona vero Filii in Verbo quo dicitur, persona Spiritus Sancti in complacentia, PP. Q. 74. Art. 3 ad 3; et complacentia eius quod offertur ut conveniens, et hoc pertinet ad appetitivam potentiam, in qua ratio delectationis completur, PS. Q. 11. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 25. Art. 2; PS. Q. 26. Art. 1; PS. Q. 26. Art.2 (quater); SS. Q. 88. Art. 3; SS. Q. 97. Art. 2; et passim.

complaceo, ēre, ui and placitus sum, 2, *v. n.*, *to be pleasing at the same time, please also, be very pleasing to.* In Christo complacuit omnem plenitudinem Divinitatis inhabitare, PT. Q. 1. Art. 6 (ob. 2), in quot.; et ideo, ut beatitudo sanctorum eis magis complaceat, et de ea uberiores gratias Deo agant, datur eis ut poenam impiorum perfecte intueantur, PTS. Q. 94. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 15. Art. 1; PS. Q. 27. Art. 1.

complantatus, a, um, *P. a.*, *planted along with, planted in.* Cf. 2 Sent. 2. 2. 2 ad 5; Somno. 4 k. On **spiritus complantatus,** see *spiritus.*

complector, i, plexus, 3, *v. dep.*, *to embrace, comprise, include as a component part, item or member.* Videtur quod beatitudo divina non complectatur omnes beatitudines, . . ., ergo divina beatitudo non complectitur omnem beatitudinem, (ob. 1), . . ., ergo beatitudo eius non complectitur omnem beatitudinem, (ob. 2), . . ., divina autem perfectio complectitur omnem perfectionem, . . ., ergo divina beatitudo complectitur omnem beatitudinem, PP. Q. 26. Art. 4 a; martyrium complectitur id quod summum in obedientia esse potest, SS. Q. 124. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 29. Art. 2; PS. Q. 55. Art. 4; SS. Q. 8. Art. 6; SS. Q. 23. Art. 4, in quot.; SS. Q. 83. Art. 9, in quot.

complemēntum, i, *n.*, *completion, completeness, termination, perfection, conclusion.* Paternitas significat complementum generationis, PP. Q. 33. Art. 2 ad 2; sicut prudentia aptitudinem quidem habet ex natura, sed eius complementum est ex exercitio vel gratia, SS. Q. 49. Art. 1 ad 2; quod non potuit perduci ad perfectum seminis complementum propter imperfectionem virtutis feminae, PT. Q. 31. Art. 5 ad 3; requiritur ad complementum, C. G. 1. 42; unum est complementum alterius, C. G. 2. 53; dat complementum operi, C. G. 2. 88; per remotionem complementi, 4 Sent. 49. 2. 1 ad 12. Cf. PP. Q. 118. Art. 1; PS. Q. 2. Art. 7; PS. Q. 25. Art. 4; PS. Q. 95. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 15 (bis); PT. Q. 6. Art. 4; et passim. On **perfectio complementi,** see *perfectio* under 2. — Kinds of *complementum* are: (a), **complementum diminutum,** *the diminished completion.* Cf. 2 Sent. 1. 1. 1 c. — (b), **complementum formale,** *the formal completion* or *that which refers to form.* Proles habet a patre complementum formale sed a matre substantiam corporis, PTS. Q. 52. Art. 4 c. Cf. 4 Sent. 36. 1. 4 c. — (c), **complementum primum** and **complementum ultimum,** *the first and the last completion.* Ultimum complementum est, quando ratio iam bene praecepit de agendis, PS. Q. 57. Art. 6 ad 2. — Cf. C. G. 2. 89; 1 Cael. 4 a. — (d), **complementum scientiae,** *the completion of knowledge.* In complemento scientiae semper scientia effectuum dependet ex cognitione principiorum et elementorum, PP. Q. 85. Art. 8 ad 1. Cf. 1 Meteor. 1 a. — (e), **complementum ultimum,** see *complementum primum.* — (f), **complementum universi,** *the completion of the universe.* Voluit eum esse hominem, ut frueretur ipso, vel ad complementum universi, PP. Q. 19. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 19. Art. 8; PP. Q. 47. Art. 1; PTS. Q. 72. Art. 2. — (g), **complementum virtutis,** *the completion of virtue.* Aptitudo ad virtutem inest nobis a natura, licet complementum virtutis sit per assuetudinem, vel per aliquam aliam causam, SS. Q. 108. Art. 2 c. — (h), **complementum voluntatis,** *the completion of purpose.* Dico autem complementum voluntatis esse, quando vult hoc absolute facere omnibus modis, C. G. 2. 32.

compleo, ēre, ēvi, ētum, 2, *v. a.*, *to fill up, fulfil, make complete* or *perfect, finish, conclude.* Oportet autem, ad hoc quod potentia perfecte compleatur per formam, quod omnia contineantur sub forma ad quae potentia se extendit; et inde est quod in rebus corruptibilibus forma non perfecte complet potentiam materia, PP. Q. 55. Art. 1 c; per carnalem copulam completur dicta translatio, quia tunc intrat uterque in corporalem possessionem sibi traditae potestatis, PTS. Q. 61. Art. 2 ad 2; sed istud non videtur sufficere ad promissionem Domini complendam, PTS. Q. 89. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 2. Art. 3 (bis); PP. Q. 55. Art. 2 (bis); PS. Q. 104. Art. 3; SS. Q. 66. Art. 3; PT. Q. 75. Art. 7; PTS. Q. 41. Art. 2; et passim. — **complētus,** a, um, *P. a.*, *filled full, full, complete, perfect,* synonym of *perfectus,* the opposite of *incompletus* and *imperfectus.* Nam materia inferiorum corporum non est completa totaliter per formam, sed est in potentia ad formas quas non habet; materia autem caelestium corporum est totaliter completa per formam, PP. Q. 84. Art. 3 ad 1; nisi forte secundum quod ly per dicit causam efficientem, vel obiectum completae beatitudinis, quod est Deus, quod est summum speculabile, PS. Q. 57. Art. 1 ad 2; in quibus manifeste ostenditur quod illa promissio fuit in apostolis completa, PS. Q. 106. Art. 4 ad 2; unde non sequitur quod omnia peccata sint mortalia, sed solum quando oriuntur ex superbia completa, quam diximus esse peccatum mortale, SS. Q. 162. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 7. Art. 3; PT. Q. 16. Art. 12; C. G. 1. 14; C.G. 1. 42; C.G. 1. 73; C. G. 1. 89; Fid. 1; et passim. On **accidens completum,** see *accidens* under 2; on **actus completus,** see *actus* under 2; on **beatitudo completa,** see *beatitudo* under 1; on **bonitas completa,** see *bonitas* under 2; on **bonum completum,** see *bonus* under 2; on

causa completa, see *causa* under 2; on **cognitio completa**, see *cognitio* under 2; on **definitio completa**, see *definitio* under 2; on **designatio completa**, see *designatio*; on **dimensio completa**, see *dimensio*; on **dominium completum**, see *dominium*; on **ens completum**, see *ens*; on **esse completum**, see *esse*; on **essentia completa**, see *essentia* under 1; on **forma completa**, see *forma* under 2; on **generatio completa**, see *generatio* under 1; on **habitus completus**, see *habitus* under 4; on **individuum completum**, see *individuum*; on **inductio completa**, see *inductio* under 4; on **magnitudo completa**, see *magnitudo* under 1; on **motus completus**, see *motus* under 1; on **natura completa**, see *natura*; on **notitia completa**, see *notitia* under 2; on **operatio completa**, see *operatio* under 2; on **passio completa**, see *passio* under 3; on **potentia completa et non completa**, see *potentia* under 4; on **quantitas completa**, see *quantitas*; on **scientia completa**, see *scientia* under 2; on **species completa**, see *species* under 6; on **subsistens completa**, see *subsistens*; on **substantia completa**, see *substantia* under 2; on **superbia completa**, see *superbia* under 1; on **suppositum completum ultima completione**, see *suppositum* under 2; on **unitas completa**, see *unitas*; on **virtus completa**, see *virtus* under 1 and 5; on **voluntas completa**, see *voluntas* under 3. — **complētē**, *adv.*, *fully, completely, perfectly.* Unde non proprie et complete competit ei ratio generationis, PP. Q. 27. Art. 2 ad 2; unde natura lapidis vel cuiuscumque materialis rei, cognosci non potest complete et vere nisi secundum quod cognoscitur ut in particulari existens, PP. Q. 84. Art. 7 c; sed poena, quae ante iudicium complete inflicta non fuerat, in ultimo iudicio complebitur, PTS. Q. 88. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 76. Art. 5; PP. Q. 84. Art. 2; PS. Q. 16. Art. 4; PS. Q. 49. Art. 1; PTS. Q. 34. Art. 5; PTS. Q. 44. Art. 2 (bis); et passim.

complētē, *adv.*, see *compleo.*

complētio, ōnis, *f.*, *completion, achievement*, synonym of *consummatio* and *perfectio*. Inde est quod ad completionem universi requiruntur diversi gradus rerum, quarum quaedam altum et quaedam infimum locum teneant universo, PP. Q. 23. Art. 5 ad 3; completio ergo divinorum operum non debet attribui septimo diei, PP. Q. 73. Art. 1 ob. 3; in peccato vero operis est principaliter completio interioris conceptus cordis, sed manifestatio est ex consequenti, PS. Q. 72. Art. 7 ad 2; quantum ad propriae naturae bonitatem sive completionem, C. G. 1. 43; completio autem universi exigit, C. G. 1. 85. Cf. PP. Q. 77. Art. 6; PP. Q. 79. Art. 6; PS. Q. 13. Art. 6; PT. Q. 17. Art. 1; PT. .Q 74. Art. 5; PTS. Q. 38. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 1 (bis); et passim.

complētīvē, *adv.*, see *completivus.*

complētīvus, a, um, *adj.*, *filling up, completive, completing, achieving, concluding*, synonym of *perfectivus*. Illud appetit ut ultimum finem quod appetit ut bonum perfectum et completivum sui ipsius, PS. Q. 1. Art. 5 c; quarum duae, scilicet gaudium et tristitia, principales dicuntur, quia sunt completivae et finales simpliciter respectu omnium passionum, . . ., timor autem et spes sunt principales, non quidem quasi completivae simpliciter, sed quia sunt completivae in genere motus appetivi ad aliquid, PS. Q. 25. Art. 4 c; id autem quod est ex parte sacerdotis, qui operatur ut minister Christi, se habet formale et completivum sacramenti, PT. Q. 84. Art. 7 c; omne completivum forma dicitur, 4 Sent. 1. 1. 3 ad 1; omne completivum quodammodo formale est respectu eius, quod completur, 4 Sent. 3. 1. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 3; PS. Q. 50. Art. 2; SS. Q. 8. Art. 7; SS. Q. 152. Art. 3; SS. Q. 162. Art. 6; et passim. On **bonum completivum**, see *bonus* under 3; on **differentia completiva**, see *differentia*; on **forma completiva**, see *forma* under 2; on **pars completiva**, see *pars* under 1; on **passio completiva in genere et completiva simpliciter**, see *passio* under 3; on **ratio completiva**, see *ratio* under 14. — **complētīvē**, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of completing, of achieving, of concluding, in a complete manner, completely.* Ordines distinguuntur in angelis completive quidem secundum dona gratuita, PP. Q. 108. Art. 4 c; omne bonum completive superveniens potest dici finis, PS. Q. 33. Art. 4 c; totum autem completive est prius partibus, 3 Sent. 2. 2. 1. 3 c. Cf. PS. Q. 25. Art. 4; SS. Q. 152. Art. 1 (bis); Mal. 2. 3 c; Verit. 15. 2 ad 1. On **consistere completive**, see *consistere* under 3.

complētōrium, ii, *n.*, (= **completorium officium**), *a service containing prayers at the close of the day, the compline of the breviary.* Symbolum autem apostolorum, quod tempore persecutionis editum fuit, fide nondum publicata occulte dicitur in prima et in completorio, SS. Q. 1. Art. 9 ad 6. Cf. PT. Q. 84. Art. 3; 4 Sent. 21. 2. 1 c; Quodl. 1. 9. 20 c.

complexē, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of a composition, compositionally, compositively*; synonym of *composite* and *coniunctim*, the opposite of *divise, divisim, divisive*, and *incomplexe*. Cf. 2 Phys. 6 d. On **accipere complexe**, see *accipere* under 3.

complexio, ōnis, *f.*, (1) *construction, composition*, synonym of *commixtio* and *compositio*, the opposite of *divisio* and *resolutio*, (2) *composition* of an animal body, at times with reference to the chief humours occurring in it.—(1), ea quae sunt secundum se simplicia, intellectus humanus cognoscit secundum quamdam complexionem, SS. Q. 1. Art. 2 c; neque est complexio opinionis et sensus, ita quod essentialiter componatur ex utroque, 3 Anim. 5 m; definitio includit quandam complexionem vel partium definitionis ad invicem, C. G. 1. 59; nulla autem esset complexio, Pot. 7. 5 ob. 12. Cf. C. G. 2. 90. — (2), quia scilicet habitudinem naturalem ad irascendum, quae est ex complexione, magis de facili sequitur ira quam concupiscentia, vel aliqua alia passio, PS. Q. 46. Art. 5 c; alio modo ex naturali dispositione, quia videlicet habet animum minus constantem propter fragilitatem complexionis, SS. Q. 138. Art. 1 ad 1; femina secundum corpus habet quamdam debilem complexionem, SS. Q. 156. Art. 1 ad 1; complexio cum sit quoddam constitutum ex contrariis qualitatibus quasi medium inter eas, C. G. 2. 63; considerat etiam dispositiones corporum, puta complexiones, 4 Pol. 1 a. — Cf. PP. Q. 76. Art. 5 (ter); PP. Q. 78. Art. 3; PS. Q. 72. Art. 5; PS. Q. 82. Art. 4; SS. Q. 123. Art. 1; SS. Q. 156. Art. 1 (quater); et passim. On **aequalitas complexionis**, see *aequalitas* under 3; on **temperamentum complexionis**, see *temperamentum* under 1. — Kinds of *complexio* in this sense are as follows: (a), **complexio aequalis**, *the regular* or *even temperament.* Sic igitur animae intellectivae debetur corpus quod sit aequalis complexionis, PP. Q. 76. Art. 5 ad 1. Cf. C. G. 2. 90. — (b), **complexio calida** and **complexio frigida**, *the warm* or *excitable* and *the cold or placid temperament.* Leo, qui est calidae complexionis, et asinus, qui est frigidae complexionis, 2 Gener. 8 e. Cf. 2 Sent. 15. 2. 1 c. — (c), **complexio cholerica**, *the choleric temperament.* Est enim homo dispositus ad irascendum, secundum quod habet cholericam complexionem, PS. Q. 46. Art. 5 c. Cf. C. G. 2. 63. — (d), **complexio debita**, *the temperament that should be, the right temperament, the proper mixture of the humors.* Sicut autem sanitas corporalis corrumpitur per hoc quod corpus recedit a debita complexione humanae speciei, SS. Q. 157. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 35. Art. 5; 2 Sent. 15. 2. 1 c. — (e), **complexio extrema** and **complexio media seu temperata**, *the extreme* and *the medium or moderate temperament.* Alia vero animalia, secundum quod recedunt ab hac qualitate complexionis ad dispositionem alicuius complexionis extremae, PS. Q. 46. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 91. Art. 3 ad 1; PP. Q. 102. Art. 2 ob. 4; PS. Q. 85. Art. 6; PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; 2 Sent. 15. 2. 1 c; 4 Sent. 49. 3. 2 c; Verit. 18. 8 ad 6; et passim. — (f), **complexio frigida**, see *complexio calida.* — (g), **complexio hominis**, see *humana, the temperament of man.* (Homo) cuius complexio maxime vicina est temperamento, Gener. 8 e. Cf. PP. Q. 102. Art. 1 ad 1; 2 Sent. 15. 2. 1 c. — (h), **complexio humana**, see *complexio hominis.* Secundum hoc locus ille non esset conveniens habitationi humanae; tum quia ibi est maxima in-

temperies, tum quia non est temperatus complexioni humanae, sicut aer inferior magis terrae vicinus, PP. Q. 102. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 34. Art. 2; PTS. Q. 83. Art. 6. — (i), **complexio media**, see *complexio extrema*. — (j), **complexio mollis** and **complexio sicca**, *the soft* or *tender* and *the dry* or *hard temperament*. Cf. 2 Sent. 20. 2. 1 ad 5; Verit. 18. 8 ad 6. — (k), **complexio naturalis**, *the natural temperament* or *temperament according to nature*. Ideo magis est in promptu illi qui est dispositus secundum naturalem complexionem ad iram, (c), . . ., in homine considerari potest et naturalis complexio ex parte corporis, quae est temperata, et ipsa ratio, PS. Q. 46. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 9. Art. 5; PS. Q. 65. Art. 1; PS. Q. 74. Art. 9; PS. Q. 85. Art. 5; SS. Q. 123. Art. 1; SS. Q. 155. Art. 4; Mal. 7. 5 ad 12; Verit. 6. 4 ad 2. — (l), **complexio propria**, *the peculiar temperament*. Potest enim natura alicuius hominis considerari vel secundum naturam generis, vel secundum naturam speciei, vel secundum complexionem propriam individui, PS. Q. 46. Art. 5. Cf. PS. Q. 46. Art. 5 c; PS. Q. 51. Art. 1 c. — (m), **complexio sicca**, see *complexio mollis*. — (n), **complexio temperata**, see *complexio extrema*. — (o), **complexio terrestris**, *the earthly* or *frigid temperament*. Impletus autem passionis provenire solet, . . ., ex vehementia, sicut in melancholicis, qui propter terrestrem complexionem vehementissime inflammantur, SS. Q. 156. Art. 1 ad 2.

complexiōnātus, a, um, *adj.*, *joined together, put together*. Propter sensitivam virtutem, quae requirit organum aequaliter complexionatum, PP. Q. 76. Art. 5 ad 2; quam alii et maiores et pulchriores et melius complexionati, PP. Q. 96. Art. 3 c; sunt medie complexionata quia nec sunt nimis humida quod significant ungulae, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; secundum corpus erat optime complexionatus, PT. Q. 46. Art. 6 c; diversa complexionata conveniunt in calefaciendo, Pot. 7. 2 c; inquantum est medie complexionatum, Verit. 22. 1 ad 8. On **corpus complexionatum**, see *corpus*; on **qualitas complexionata**, see *qualitas*.

complexus, ūs, *m.*, *embrace, embracing*. Quanto magis panis ille qui de caelo descendit, non potest ab his qui coniugalibus paulo ante haesere complexibus, violari, atque contingi? PT. Q. 80. Art. 7 ad 2, in quot.

complexus, a, um, *adj.*, *intertwined with something, joined together, put together*, the opposite of *incomplexus* and *simplex*. Sed sicut intellectus complexorum potest adaequari, ita intellectus, incomplexorum; et etiam sensus sentiens rem est, (ob. 2), . . ., et similiter est de vocibus complexis, PP. Q. 16. Art. 2 c; simplex et complexum, 2 Phys. 6 e; anima omniquaque complexa, 2 Cael. 1k. On **conclusio complexa**, see *conclusio* under 2; on **terminus complexus**, see *terminus* under 5; on **vox complexa**, see *vox* under 2. — **Complexa non definiuntur**, 1 Anal. 2 a, *things composed* (such as those that represent *unum per accidens*) *cannot be defined*. Hominis enim albi non est aliqua definitio, 1 Anal. 2 a. Cf. 7 Met. 3 a-d and 4 e. — Discussion about a *complexum* is also with reference to the action of reason and will. With reference to the knowledge of reason *complexum* indicates the judgment, because this consists of a two-fold composition of expression, i.e., of the expression of one by another. Therefore the more exact term here is *complexum per modum enuntiabilis*, SS. Q. 1. Art. 2 c. Cognoscit omnia complexa, PP. Q. 16. Art. 5 ad 1; in incomplexis non est verum nec falsum, sed solum in complexis, PP. Q. 17. Art. 2 ob. 3; Deus non solum cognoscit ipsas res, sed etiam enuntiabilia et complexa, 1 Sent. 38. 1. 3 c; praeexsistunt in nobis quaedam scientiarum semina, scilicet primae conceptiones intellectus, quae statim lumine intellectus agentis cognoscuntur per species a sensibilibus abstractas, sive sint complexa, ut dignitates, sive incomplexa, sicut ratio entis et unius et huiusmodi, quae statim intellectus apprehendit, Verit. 11. 1 c. Cf. C. G. 1. 59. On **apprehendere per modum complexi**, see *apprehendere* under 2; on **cognitio complexa**, see *cognitio* under 2; on **intellectus complexus**, see *intellectus* under 9. — With regard to the will and its desires *complexum* means something brought about in relation to something which is the opposite of the simple and the absolute. Unde utroque modo vis appetitiva potest tendere in bonum et malum. per modum quidem simplicis et incomplexi, cum appetitus simpliciter sequitur bonum vel inhaeret bono, vel refugit malum, et tales motus sunt desiderium et spes, delectatio et tristitia, et alia huiusmodi. per modum autem complexi, sicut cum appetitus fertur in hoc quod aliquod bonum vel malum insit vel fiat circa alterum, vel tendendo in hoc, vel refugiendo ab hoc, sicut manifeste patet in amore et odio; amamus enim aliquem inquantum volumus ei inesse aliquod bonum; odimus autem aliquem, inquantum volumus ei inesse malum, PS. Q. 46. Art. 2 c.

complico, āre, āvi, ātum, (ui, itum), 1, *v. a.*, *to fold together, to join*. Videtur autem ridiculosum gesticulationes facere, ad quas pertinere videtur quod sacerdos quandoque bracchia extendit, manus iungit, digitos complicat, PT. Q. 83. Art. 5 ob. 5.

compluit, ere, 3, *v. impers. to rain upon*. Una eademque civitas ex parte compluitur, et ex parte arida manet, quia sunt qui cum quaedam vitia resecant, in aliis graviter perdurant, PT. Q. 86. Art. 3 ob. 1.

complūres, ium, *adj.*, *very many, more than one, not a few, several*. Multis exitio fuere; honores, qui complures pessum dederunt, SS. Q. 83. Art. 5, in quot.; vel nihil obstat si dicamus pauciores intra conclave, et complures in monte fuisse, PT. Q. 55. Art. 3 ad 4.

compōno, ere, posui, positum, 3, *v. a.*, (1), *to put together, compound, compose, unite, coalesce*, the opposite of *dividere* and *resolvere*, (2) *arrange, prepare*, (3) *invent, devise*.—(1), Deus est purus actus, non habens aliquid de potentialitate. unde impossibile est quod Deus sit compositus ex materia et forma, PP. Q. 3. Art. 2 a; quaedam operatio animae in homine, quae dividendo et componendo format diversas rerum imagines etiam quae non sunt a sensibus acceptae, PP. Q. 84. Art. 6 ad 2; sicut omne aliud in quo duo conveniunt, potest dici ex eis compositum, PT. Q. 2. Art. 4 ad 2; enuntiationes format componendo et dividendo, C. G. 1. 36; de dicto intellectam et compositam esse veram, C. G. 1. 67. Cf. PP. Q. 3. Art. 7; PP. Q. 14. Art. 13 ad 3; PP. Q. 16. Art. 2 c; PP. Q. 85. Art. 5; PS. Q. 101. Art. 2; PTS. Q. 89. Art. 2; et passim. On **accidens compositum**, see *accidens* under 2; on **causa composita**, see *causa* under 2; on **corpus compositum**, see *corpus*; on **dictio composita**, see *dictio* under 2; on **enuntiatio composita**, see *enuntiatio* under 2; on **fieri ut compositum**, see *fieri*; on **intellectus compositus**, see *intellectus* under 4 and 9; on **intelligere compositum et dividendo**, see *intellegere* under 1; on **materia composita**, see *materia* under 3; on **motus compositus**, see *motus* under 1; on **nomen compositum**, see *nomen* under 1; on **numerus compositus**, see *numerus*; on **oratio composita**, see *oratio* under 2; on **passio composita**, see *passio* under 1; on **persona composita**, see *persona* under 3; on **propositio composita**, see *propositio* under 2; on **quaestio composita**, see *quaestio*; on **qualitas composita**, see *qualitas*; on **quidditas composita**, see *quidditas*; on **res composita**, see *res*; on **sensus compositus**, see *sensus* under 8; on **substantia composita**, see *substantia* under 2; on **terminus compositus**, see *terminus* under 5; on **verum in composito**, see *verus* under 1. — **componens est causa efficiens compositi**, (C. G. 1. 18), *that which joins something together is the producing cause thereof*. — **compositum se habet ad simplicia, ut perfectum ad imperfecta**,(1) Cael. 4 c), *the composite is in relation to the simple as the perfect is to the imperfect*. — **in unoquoque genere simplex est prius compositis**, see *simplex*. — **omne compositum est posterius suis componentibus**, (PP. Q. 3. Art. 7 c; C. G. 1. 18), *every compound is subsequent to the things that compose it*. — **sensus non componit vel dividit**, see *sensus*. — **simplex est prius composito**, see *simplex*. — (2), sic ergo Dominus in Evangelio "finxit se longius ire", quia composuit mo-

tum suum quasi volentis longius ire ad aliud figurate significandum, scilicet quod "ipse ab eorum fide longe erat," SS. Q. 111. Art. 1 ad 1. — (3), sermonem fabularem composuerunt, 2 Cael. 1 g; componere fabulam, 2 Meteor. 4 c; quae componit ad persuadendum, 1 Cor. 2. 1. — **compositus**, a, um, *P. a., arranged, composed, compounded, composite.* Sed quasi materia reducta de potentia in actum ab aliquo agente composito, PP. Q. 65. Art. 4 c; sic enim compositum ex anima et corpore dicitur hoc aliquid, PP. Q. 75. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 58. Art. 4; PP. Q. 75. Art. 5; PP. Q. 76. Art. 1; PP. Q. 115. Art. 1; SS. Q. 164. Art. 1; SS. Q. 164. Art. 3; et passim. — **compositum**, i, *n., a compound, a composite thing.* Apud nos composita sunt meliora simplicibus, PP. Q. 3. Art. 7 ob. 2; compositum ex hac materia et ex hac forma habet rationem hypostasis et personae, PP. Q. 29. Art. 2 ad 3; propter hoc in compositis ex materia et forma natura non praedicatur de supposito, PT. Q. 2. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 29. Art. 2; PP. Q. 45. Art. 4; PP. Q. 45. Art. 8; PP. Q. 91. Art. 2; PP. Q. 110. Art. 2; SS. Q. 175. Art. 6; PTS. Q. 75. Art. 1; et passim. — **compositē**, *adv., in the manner* or *in the sense of compounding, compositely,* synonym of *in sensu composito* (Cf. *sensus*), *collective, complexe,* and *coniunctim,* the opposite of *distributive, divise, divisim, divisive,* and *simpliciter.* Similiter cum intelligit simplicia quae sunt supra se, intelligit ea secundum modum suum composite, non tamen ita quod intelligat ea esse composita, PP. Q. 13. Art. 12 ad 3; in effectu invenitur composite et multipliciter, C. G. 2. 45. On **intellegere composite**, see *intellegere* under 3.

compos, potis, *adj., having the mastery, control,* or *power over a thing, master of.* Sed amor non semper facit alienationem, sunt enim amantes interdum sui compotes, PS. Q. 28. Art. 3 ob. 1; similiter etiam ex parte ipsius hominis peccantis, ex hoc triplici ratione: primo quidem, quia, quanto ille qui peccat magis est compos suae mentis, tanto gravius peccat, SS. Q. 142. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 150. Art. 1; SS. Q. 150. Art. 4; SS. Q. 157. Art. 4 (bis); SS. Q. 173. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 9.

compositē, *adv.*, see *compono.*

compositio, ōnis, *f.*, (1) *composition, combination,* synonym of *commixtio* and *complexio;* the opposite of *discretio, divisio, resolutio,* and *simplicitas;* as a generic term it is further qualified according to the manner of combination into substantial and accidental. Substantial composition is either physical, if the elements to be combined are physical, or metaphysical, if the elements are metaphysical entities like essence and existence and subsistence, or logical, if the elements are second intentions like genus and difference, (2) *preparation, arrangement.* — (1), sicut compositio singulorum membrorum in corpore naturali ordinatur ad totius corporis unitatem, SS. Q. 39. Art. 1 c; omnis compositio indiget aliquo componente; si enim compositio est, ex pluribus est, quae autem secundum se sunt plura, in unum non conveniunt, nisi ab aliquo componente uniantur, C. G. 1. 18; compositio autem vel divisio operatio quaedam intellectus est, C. G. 1. 58; in substantiis autem compositis ex materia et forma est duplex compositio actus, et potentiae, prima quidem ipsius substantiae, quae componitur ex materia et forma secunda vere ex ipsa substantia iam composita et esse, quae etiam potest dici ex eo quod est et esse, vel ex eo quod est et quo est, C. G. 2. 54; in compositione et divisione semper noster intellectus adiungit tempus praeteritum vel futurum, C. G. 2. 96; aliquid venire in compositionem alicuius contingit dupliciter, aut per essentiam suam per modum principii materialis vel formalis, . . ., alio autem modo venit aliquid in compositionem alicuius per effectum virtutis suae, 2 Sent. 17. 3. 1 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 4 (passim); PP. Q. 76. Art. 8; PP. Q. 85. Art. 5; PP. Q. 91. Art. 1; PS. Q. 17. Art. 4; PT. Q. 2. Art. 4; et passim. On **abstrahere per modum compositionis**, see *abstrahere* under 1; on **consonantia compositionis**, see *consonantia* under 2; on **fieri compositione**, see *fieri;* on **ordo compositionis**, see *ordo* under 1; on **processus compositionis**, see *processus* under 2; on **unum compositione**, see *unus;* on **verum in compositione**, see *verus* under 1; on **via compositionis**, see *via* under 3. — Kinds of *compositio* in this sense are: (a), **compositio accidentalis seu accidentis ad subiectum seu subiecti et accidentis** and **compositio substantialis seu formae ad materiam seu formae et materiae seu ex materia et forma,** *the accidental* and *the substantial composition* or *the combination of an accident with a subject,* and *that of the form with its matter.* Quia vero divina simplicitas excludit compositionem subiecti et accidentis, sequitur quod quidquid attribuitur Deo, est eius essentia, PP. Q. 40. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 3. Art. 2 ob. 1 and 7 c; PP. Q. 85. Art. 5 ad 3; C. G. 2. 54; Quodl. 7. 3. 7 ad 1. — (b), **compositio accidentis ad subiectum,** see *compositio accidentalis.* — (c), **compositio actualis,** *the actual composition.* Cf. Eph. 4. 4. — (d), **compositio actus et potentia, seu ex actu et potentia,** *the composition of actuality* and *potentiality.* Deus intelligendo se, produxit intelligentiam primam, in qua, quia non est suum esse, ex necessitate incipit compositio potentiae et actus, PP. Q. 47. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 5 ad 4; C. G. 2. 53 and 54. — (e), **compositio enuntiabilium,** *the composition which takes place in statements,* i.e., *the affirmation or negation of a predicate to a subject.* Sicut scit materialia immaterialiter et composita simpliciter; ita scit enuntiabilia non per modum enuntiabilium, quod scilicet in intellectu eius sit compositio vel divisio enuntiabilium; sed unumquodque cognoscit per simplicem intelligentiam, intelligendo essentiam uniuscuiusque, (c), . . ., ratio illa procederet, si Deus cognosceret enuntiabilia per modum enuntiabilium, (ad 1), . . ., compositio enuntiabilis significat aliquod esse rei, sic Deus per suum esse, quod est eius essentia, est similitudo omnium eorum quae per enuntiabilia significantur, PP. Q. 14. Art. 14 ad 2; in vocibus affirmatio dicitur compositio, inquantum coniunctionem ex parte rei significat, 1 Perih. 3 b. — (f), **compositio ex actu et potentia,** see *compositio actus et potentiae.* — (g), **compositio ex eo quod est et esse seu ex substantia et esse,** *composition of that which is,* or *of substance* or *of person, existence,* and *being.* Cf. C. G. 2. 54; Quodl. 7. 3. 7 ad 1. — (h), **compositio ex materia et forma,** see *compositio accidentalis.* — (i), **compositio ex substantia et esse,** see *compositio ex eo quod est et esse.* — (j), **compositio explicita** and **compositio implicita,** *the unfolded* or *open,* and *the involved* or *contained composition.* Cf. 1 Perih. 3 c. — (k), **compositio formae ad materiam seu formae et materiae,** see *compositio accidentalis.* — (l), **compositio generis et differentiae,** *the composition of genus* and *difference, logical composition.* Cum enim in Deo non sit compositio, . . ., generis et differentiae, PP. Q. 3. Art. 7 c. — (m), **compositio humani corporis,** *the composition of the human body.* Alii dicunt quod in ipso corpore erit aliquid prohibens passionem corporum gloriosorum, scilicet natura quinti corporis, vel caelestis, quam ponunt venire in compositione humani corporis, ad conciliandum elementa in harmoniam quamdam, . . ., sed hoc non potest stare, quia corpus quintum non venit materialiter ad compositionem corporis humani, PTS. Q. 82. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 91. Art. 1 (bis); PT. Q. 57. Art. 3; PTS. Q. 74. Art. 8; PTS. Q. 83. Art. 1 (bis). — (n), **compositio implicita,** see *compositio explicita.* — (o), **compositio intellectus seu rationis** and **compositio rei seu realis,** *composition from the side of reason* and *objective composition.* Compositio et divisio intellectus per quamdam differentiam vel comparationem fit. unde sic intellectus cognoscit multa componendo et dividendo, sicut cognoscendo differentiam vel comparationem rerum, (ad 1), . . ., similitudo rei recipitur in intellectu secundum modum intellectus et non secundum modum rei. unde compositioni et divisioni intellectus respondet quidem aliquid ex parte rei; tamen non eodem modo se habet in re sicut in intellectu, . . ., tamen differt compositio intellectus a compositione rei; nam ea quae componuntur in re, sunt diversa; compositio autem intellectus est signum identitatis eorum quae componuntur.

PP. Q. 85. Art. 5 ad 3; si consideremus ea, quae sunt circa intellectum secundum se, semper est compositio, . . ., sed si referatur ad rem, quandoque dicitur compositio, quandoque dicitur divisio compositio quidem, quando intellectus comparat unum conceptum alteri quasi apprehendens coniunctionem aut identitatem rerum quarum sunt conceptiones, 1 Perih. 3 b; in nobis est duplex compositio intellectus, una quidem, quae pertinet ad inventionem veritatis, alia vero, quae pertinet ad iudicium, Nom. 7. 2. Cf. PP. Q. 16. Art. 2 (bis); PP. Q. 16. Art. 5; PP. Q. 17. Art. 3 (quater); PP. Q. 58. Art. 4; PP. Q. 85. Art. 2; Nom. 7. 2; Verit. 27. 1 ad 8; 1 Perih. 3 b; et passim. — (p), **compositio materialis seu quantitativarum partium** and **compositio per receptionem participationum plurium**, *material composition* or *that of material parts*, and *composition through the reception of several participations*. Cf. PP. Q. 3. Art. 7 c; Verit. 20. 2 ad 3. — (q), **compositio naturalis** and **compositio philosophica**, *natural composition* or *that formed in nature* and *that in the sense of philosophy*. Cf. Verit. 16. 1 ad 16. — (r), **compositio per receptionem participationum plurium**, see *compositio materialis*. — (s), **compositio philosophica**, see *compositio naturalis*. — (t), **compositio propositionis**, *the composition of a sentence*. Alio modo significat compositionem propositionis, quam anima adinvenit coniungens praedicatum subiecto, PP. Q. 3. Art. 4 ad 2. — (u), **compositio quantitativarum partium**, see *compositio materialis*. — (v), **compositio quidditatis**, *the composition of quiddity* or *of essence* with personality or subsistence. Utrum sit in eo compositio quidditatis sive essentiae vel naturae, et subiecti, PP. Q. 3 pr. — (w), **compositio rationis**, see *compositio intellectus*. — (x), **compositio realis**, see *compositio intellectus*. Huic reali compositioni respondet compositio intellectus, secundum quam praedicatur accidens de subiecto, ut cum dicitur: Homo est albus, PP. Q. 85. Art. 5 ad 3. — (y), **compositio rei**, see *compositio intellectus*. — (z), **compositio secundum naturam** and **secundum rationem**, *composition in reality* and *that in thought*. Cf. 3 Met. 3 a. — (a²), **compositio secundum rationem**, see *compositio secundum naturam*. — (b²), **compositio subiecti et accidentis**, see *compositio accidentalis*. Quia vero divina simplicitas excludit compositionem subiecti et accidentis, sequitur quod quidquid attribuitur Deo, est eius essentia, PP. Q. 40. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 3 pr. — (c²), **compositio substantialis**, see *compositio accidentalis*. — (d²), **compositio verbalis**, *composition expressed in words*. Quae est identitatis nota, ut cum dicit: Deus est bonus, C. G. 1. 36. — (2), sed contra est quod decor honestatis pertinet ad virtutem. sed compositio exteriorum motuum pertinet ad decorem honestatis, SS. Q. 168. Art. 1 a; secundum compositionem, id est, secundum conventionem, 5 Eth. 9 c.

compositīvus, a, um, *adj., suitable for uniting, compositive, putting together, synthetic,* the opposite of *resolutorius*. Sed operationes nostrae non procedunt modo resolutorio, sed magis modo compositivo, scilicet de simplicibus ad composita (ob. 1), . . ., in omni inquisitione oportet incipere ab aliquo principio, quod quidem si, sicut est prius in cognitione, ita etiam sit prius in esse, non est processus resolutorius, sed magis compositivus. procedere enim a causis in effectus, est processus compositivus; nam causae sunt simpliciores effectibus, PS. Q. 14. Art. 5 c. On **modus compositivus**, see *modus* under 3; on **processus compositivus**, see *processus* under 2.

compossibilis, e, *adj., possible of uniting with something, compossible, compatible,* not found in S.T. Ordinem compossibilem esse respectu alicuius tripliciter, Verit. 6. 3 c; tamen non est compossibile, 1 Cael. 29 b; est compossibile posito, 1 Cael. 29 b.

comprehendo, ere, di, sum, 3, *v. a.*, (1) *to take in, include in one's self, comprise,* (2) *comprehend, understand,* (3) *seize, reach, hold fast, apprehend, possess* (the final goal).—(1), comprehendere, si proprie accipiatur, significat aliquid habens et includens alterum; et sic oportet quod omne comprehensum sit finitum, sicut omne inclusum. non sic autem comprehendi dicitur Deus a seipso, ut intellectus suus sit aliud quam ipse et capiat ipsum et includat; sed huiusmodi locutiones per negationem sunt exponendae. sicut enim Deus dicitur esse in seipso, quia a nullo exteriori continetur, ita dicitur comprehenditur a seipso, quia nihil est sui quod lateat ipsum, PP. Q. 14. Art. 3 ad 1; illud proprie dicitur comprehendi ab aliquo, quod ab eo includitur; dicitur enim aliquis aliquid comprehendere, quando simul ex omnibus partibus apprehendere potest, quod est undique inclusum habere, Verit. 8. 2 c; comprehendere dicitur quasi simul prendere, id est, capere, et ideo illud proprie comprehenditur, quod simul capitur, id est, cum omnibus, quae eius sunt, 4 Sent. 49. 2. 3 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 3 c; PP. Q. 7. Art. 4; PP. Q. 13. Art. 5 c; PP. Q. 14. Art. 3 ad 1; PT. Q. 45. Art. 1 ad 2; C. G. 1. 40; C. G. 2. 78; Eph. 3. 5; Phil. 3. 2; et passim.—(2), comprehendere Deum impossibile est cuicumque intellectui creato, . . ., ad cuius evidentiam sciendum est quod illud comprehendi dicitur quod perfecte cognoscitur; perfecte autem cognoscitur, quod tantum cognoscitur, quantum est cognoscibile, PP. Q. 12. Art. 7 c; Deus perfecte comprehendit seipsum, . . ., tunc enim dicitur aliquid comprehendi, quando pervenitur ad finem cognitionis ipsius; et hoc est quando res cognoscitur ita perfecte sicut cognoscibilis est, PP. Q. 14. Art. 3 c; res comprehenditur, cuius definitio cognoscitur, si tamen ipsa definitio comprehendatur, Verit. 8. 2 ad 4; illa enim comprehendere dicimur, quae perfecte cognoscimus, quantum cognoscibilia sunt, Decret. 1. Cf. PP. Q. 106. Art. 1; PS. Q. 28. Art. 3; C. G. 1. 8; Nom. 1. 1; 3 Sent. 14. 1. 2. 1 c; 4 Sent. 49. 2. 3 ob. 3 and 5; et passim. — (3), alio modo comprehensio largius sumitur, secundum quod comprehensio insecutioni opponitur; qui enim attingit aliquem, quando iam tenet ipsum, comprehendere eum dicitur, PP. Q. 12. Art. 7 ad 1; sicut aliquis consequens aliquem, dicitur eum comprehendere, quando tenet eum, PS. Q. 4. Art. 3 ad 1; Ecclesia, secundum statum viae, est congregatio fidelium; sed, secundum statum patriae, est congregatio comprehendentium. Christus autem non solum fuit viator, sed etiam comprehensor. et ideo non solum fidelium, sed etiam comprehendentium est caput, utpote plenissime habens gratiam et gloriam, PT. Q. 8. Art. 4 ad 2. Cf. Eph. 3. 5; Phil. 3. 2.

comprehensibilis, e, *adj., comprehensible, capable of being comprehended* or *grasped by the mind.* Sed hoc ipsum quod intellectus est altior sensu, rationabiliter ostendit esse aliquas res incorporeas a solo intellectu comprehensibiles, PP. Q. 50. Art. 1 a; quia scilicet natura comprehensibilis est, quae est subiecta Deo, sicut sedes sedenti, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; et huiusmodi infinitum, quantum est de se, est maxime cognoscibile propter perfectionem actus, licet non sit comprehensibile a potentia finita creaturae, PT. Q. 10. Art. 3 ad 1.

comprehensio, ōnis, *f.*, (1) *encompassing, inclusion,* (2) *comprehension, understanding,* (3) *apprehension, holding fast, possession,* (4) *possession of God.*—(1), uno modo stricte et proprie, secundum quod aliquid includitur in comprehendente; et sic nullo modo comprehenditur nec intellectu, nec aliquo alio; quia cum sit infinitus, nullo finito includi potest, ut aliquid finitum cum infinite capiat, sicut ipse infinitus est; et sic de comprehensione nunc quaeritur, PP. Q. 12. Art. 7 ad 1; comprehensio dicitur dupliciter: uno modo inclusio comprehensi in comprehendente, et sic omne quod comprehenditur a finito est finitum; unde hoc modo Deus comprehendi non potest ab aliquo intellectu creato, PS. Q. 4. Art. 3 ad 1; de ratione comprehensionis sunt duo; unum est quod fines eius rei apprehendantur vel contineantur, . . ., aliud est de ratione eius, scilicet nihil comprehensi esse extra comprehensorem, 1 Sent. 43. 1. 1 ad 4; est duplex modus comprehensionis, scilicet secundum quantitatem dimensivam et virtualem, secundum dimensivam quidem, ut dolium comprehendit vinum, secundum virtualem autem, ut materia dicitur comprehendere formam, quando nil materiae remanet imperfectum a forma, Verit. 8. 2 c. — (2), ita

perducatur ad summum modum visionis, qui est comprehensio, PP. Q. 62. Art. 9 c; comprehensio importat plenitudinem cognitionis ex parte rei cognitae, ut scilicet tantum cognoscatur res, quantum cognosci potest, SS. Q. 28. Art. 3 ad 3; sunt autem et aliae plurimae utilitates quae consecutae sunt supra comprehensionem sensus humani, PT. Q. 1. Art. 2. Cf. PP. Q. 14. Art. 12; PP. Q. 89. Art. 1; PT. Q. 13. Art. 3; PTS. Q. 55. Art. 10; C. G. 2. 98; et passim. On **cognitio comprehensionis,** see *cognitio under* 2; on **notitia comprehensionis,** see *notitia* under 2; on **visio comprehensionis,** see *visio* under 1. — Kinds of *comprehensio* in this sense are: (a), **comprehensio gloriae,** *understanding of the glory of heaven.* Cf. 4 Sent. 49. 2. 3 ad 1. — (b), **comprehensio perfecta,** *the complete* or *full understanding.* Cf. Verit. 5. 2 ad 11. — (3), alio modo comprehensio largius sumitur, secundum quod comprehensio insecutioni opponitur, PP. Q. 12. Art. 7 ad 1; alio modo comprehensio nihil aliud nominat, quam tensionem alicuius rei iam praesentialiter habitae, sicut aliquis consequens aliquem dicitur eum comprehendere, quando iam tenet eum, PS. Q. 4. Art. 3 ad 1. — (4), qui enim attingit aliquem, quando iam tenet ipsum, comprehendere eum dicitur. et sic Deus comprehenditur a beatis, ..., et sic intelliguntur auctoritates Apostoli de comprehensione; et hoc modo *comprehensio* est una de tribus dotibus animae, quae respondet spei, sicut visio fidei, et fruitio charitati, PP. Q. 12. Art. 7 ad 1; comprehensio non est aliqua operatio praeter visionem, sed quaedam habitudo ad finem iam habitum. unde iam ipsa visio vel res visa secundum quod praesentialiter adest, est obiectum comprehensionis, PS. Q. 4. Art. 3 ad 3; Christo defuit fides et spes, propter id quod est imperfectionis in eis; sed loco fidei habuit apertam visionem; et loco spei plenam comprehensionem; et sic fuit perfecta charitas in eo, PS. Q. 65. Art. 5 ad 3; comprehensio nihil est aliud, quam in praesentia Deum habere et in seipso tenere, 4 Sent. 49. 4. 5. 1 c. Cf. PS. Q. 4. Art. 3 (passim); PS. Q. 65. Art. 5; PT. Q. 7. Art. 10; PTS. Q. 93. Art. 1; PTS. Q. 95. Art. 5 (passim); et passim.

comprehensīvus, a, um, *adj., including within itself, comprehensive.* Anima intellectiva, quia est universalium comprehensiva, habet virtutem ad infinita, PP. Q. 76. Art. 5 ad 4; ut eius essentia sit immaterialiter comprehensiva omnium, PP. Q. 84. Art. 2 c. On **scientia comprehensiva,** see *scientia* under 2; on **visio comprehensiva,** see *visio* under 1.

comprehensor, ōris, *comm.,* (1) *one who contains* or *includes,* (2) *one who comprehends, comprehender, possessor,* especially *the possessor of God* or *of heavenly glory,* the opposite of *viator.*—(1), ipse est apprehensor et comprehensor sui, Verit. 2. 2 c. — (2), sed angeli non sunt viatores, sed comprehensores, (a), . . ., sed melius est ut dicatur quod nullo modo aliquis beatus mereri potest, nisi sit simul viator, ut Christus, qui solus fuit viator et comprehensor, PP. Q. 62. Art. 9 ad 3; Christus simul erat comprehensor et viator, inquantum ergo erat comprehensor, non competit sibi ratio prophetiae, sed solum inquantum erat viator, SS. Q. 174. Art. 5 ad 3; aliquis dicitur viator ex eo quod tendit in beatitudinem, comprehensor autem dicitur ex hoc quam iam beatitudinem obtinet, secundum illud 1 Corinth., IX, 24; sic currite ut comprehendatis, et Philipp., III, 12: sequor autem, si quo modo comprehendam, PT. Q. 15. Art. 10 c. Cf. PP. Q. 65. Art. 5 ob. 3; PP. Q. 113. Art. 4 ad 1; PS. Q. 65. Art. 5; SS. Q. 18. Art. 2; SS. Q. 88. Art. 4; PT. Q. 7. Art. 8; Comp. 1. 237; et passim. On **cognitio comprehensoris,** see *cognitio* under 2; on **gaudium comprehensoris,** see *gaudium*; on **gratia comprehensoris,** see *gratia* under 2; on **perfectio comprehensoris,** see *perfectio* under 3.

comprimo, ere, pressi, pressum, 3, *v. a.,* (1) *to restrain, suppress, withhold, repress, curb,* (2) *to press* or *squeeze* something.—(1), ita quod nisi per frequentem usum intellectualis habitus quodammodo succidantur vel comprimantur, PS. Q. 53. Art. 3 c; inde est quod huiusmodi quandoque occasionaliter devotionem impediunt; et in simplicibus et mulieribus devotio abundat, elationem comprimendo, SS. Q. 82. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 95. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 103. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 4; et passim. — (2), potest tamen in necessitate fieri, dicitur enim ab eodem Iulio papa, loc. cit. in arg., si necesse fuerit, botrus in calicem comprimatur, PT. Q. 75. Art. 5, in quot.

comprobātio, ōnis, *f., approbation, the act of formally* or *authoritatively approving as proper* or *commendable.* Quaedam vero miracula sunt ad fidei comprobationem, et ista debent esse manifesta, PT. Q. 29. Art. 1 ad 2.

comprobo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to prove, verify something, put to the test, approve.* Dum scilicet constantia fidelium comprobatur ut Apostolus dicit, SS. Q. 11. Art. 3 ad 2; Christus suscepit defectus nostros, ut pro nobis satisfaceret, et ut veritatem humanae naturae comprobaret, et ut nobis fieret exemplum virtutis, PT. Q. 15. Art. 1 c; quod licet Christo resurgenti in vitam immortalem congrueret locus caelestis, tamen ascensionem distulit, ut veritas resurrectionis comprobaretur, PT. Q. 57. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 11. Art. 3; PT. Q. 15. Art. 7; PT. Q. 29. Art. 1; PT. Q. 37. Art. 1; PT. PT. Q. 39. Art. 2; et passim.

comprōmitto, ēre, misi, missum, 3, *v. a., to promise mutually, to abide by the decision of an arbiter.* Sicut patet in his qui compromittunt in aliquos arbitros, SS. Q. 67. Art. 1 ad 2.

comptus, a, um, *v.* 1. como, *P. a., adorned, decked, ornamented.* Sed quos diabolus infecit, de inimico tuo compta, cum illo pariter arsura, SS. Q. 169. Art. 2 ob. 2, in quot.

compugnātio, ōnis, *f., an engagement, encounter.* Gravior est compugnatio corporalium praeliorum quam concertationes verborum, SS. Q. 188. Art. 3 ob. 2.

compulsio, ōnis, *f., an urging, constraint, compulsion, obligation.* Pronuntiatio veritatis non importat compulsionem ad hoc quod suscipiatur, SS. Q. 60. Art. 5 ad 1; secundo autem adiurationis modo, qui est per compulsionem, licet nobis ad aliquid uti, et ad aliquid non licet, (c), . . . Origines loquitur de adiuratione quae non fit potestative per modum compulsionis, SS. Q. 90. Art. 2 ad 1.

compunctio, ōnis, *f., remorse, the sting of conscience, compunction.* Vel potest dici, sicut dicit Chrysostomus in lib. I De compunctione, cap. VIII, circa princ., et Homil. XVI in Epist. ad Rom., a princ., SS. Q. 27. Art. 8 ad 1; contritio est compunctio et humilitas mentis cum lacrymis, veniens de recordatione peccati et timore iudicii, PTS. Q. 1. Art. 1, in quot. Cf. SS. Q. 182. Art. 2; PT. Q. 1. Art. 4; PT. Q. 89. Art. 3, in quot.

compungo, ere, nxi, nctum, 3, *v. a., to feel remorse, be goaded by the sting of conscience.* Sed quorumdam excaecationem ordinat ad eorum salutem, sicut quorumdam Iudaeorum, qui excaecati sunt, ut Christo non crederent, et non credentes occiderent, et postmodum compuncti converterentur, PS. Q. 79. Art. 4 ob. 3.

computātio, ōnis, *f., a computing, reckoning, a computation.* Astrologus enim cognoscens eclipsim futuram per computationem coelestium motuum, PP. Q. 57. Art. 2 c; sed secundum hoc est diversa computatio canonica et legalis; quia legalis computatio attendit descensum a communi radice ex utraque parte; sed canonica tantum ex altera, ex illa scilicet ex qua maior numerus graduum invenitur, PTS. Q. 54. Art. 2 c.

computo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to sum up, reckon up, compute, enumerate.* Sed iumenta et bestiae sub quadrupedibus computantur, PP. Q. 72. Art. 1 ob. 2; inter praecepta ergo Decalogi non computantur duo genera praeceptorum, PS. Q. 100. Art. 3 c; si vero sit mortuus ille cui est restitutio facienda, debet restitui haeredi eius, qui computatur quasi una persona cum ipso, SS. Q. 62. Art. 5 ad 3; adoratio autem imaginum est inter infructuosa opera computanda quantum ad duo, PT. Q. 25. Art. 3 ad 2; et hoc modo opus suffragii quod computatur quasi eius pro quo fit,

ita absolvit eum a debito poenae quod non absolvit facientem a debito poenae propriae, PTS. Q. 71. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 4 (ter); PP. Q. 71. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 8; PS. Q. 113. Art. 6; SS. Q. 148. Art. 6; PT. Q. 44. Art. 2; et passim.

compūtresco, ere, trui, 3, *v. inch. n., to rot, to become wholly putrid.* Dicunt tamen quod quandoque si contingeret sacerdotem errare in iudicando, miraculose leprosus mundabatur a Deo virtute divina, non autem virtute sacrificiorum, sicut etiam miraculose mulieris adulterae computrescebat femur bibitis aquis in quibus sacerdos maledicta congesserat, PS. Q. 103. Art. 2 ad 3.

cōnātus, ūs, *m., an effort, struggle, endeavor.* Et unaquaeque res in sua operatione et conatu non tendit nisi ad bonum, PP. Q. 103. Art. 8 c; spes enim supra desiderium addit quemdam conatum et quamdam elevationem animi ad consequendum bonum arduum, PS. Q. 25. Art. 1 c; illa virtus secundum quam sua dona Deus unicuique, est dispositio, vel praeparatio praecedens, sive conatus gratiam accipientis, SS. Q. 24. Art. 3 ad 1; virtus ibi non accipitur solum pro naturali capacitate, simul cum conatu ad habendam gratiam, PTS. Q. 93. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 40. Art. 6; PS. Q. 40. Art. 8; PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 20. Art. 4; SS. Q. 24. Art. 3 (ter); et passim.

concatēno, āre, *no perf.*, ātum, 1, *v. a., to link* or *bind together, connect.* Connexae sibi sunt concatenataeque virtutes, ut qui unam habet, plures habere videatur, PS. Q. 65. Art. 1 (ob. 4), in quot.

concausa, ae, *f., concurrent cause,* synonym of *causa secundaria.* Posuit materiam non creatam; et ideo non posuit ideam esse materiae, sed materiae concausam, (ad 3), . . ., tum quia singularia individuantur per materiam, quam ponebat esse increatam, ut quidam dicunt, et concausam ideae, PP. Q. 15. Art. 3 ad 4; erubescentia in illa definitione non ponitur quasi causa confessionis, cum magis nata sit impedire confessionis actum, sed magis quasi concausa ad liberandum a poena, inquantum ipsa erubescentia poena quaedam est, et sic etiam claves Ecclesiae concausae confessionis ad hoc sunt, PTS. Q. 7. Art. 3 ad 2; sed concausa aliquo modo, C. G. 2. 62; ignis quodammodo concausa est, 2 Anim. 8 e; est tamen quaedam concausa, 5 Met. 6 a.

concavitas, ātis, *f., a hollow, cavity.* Sed inconveniens videtur dicere, infra terram esse tantam concavitatem, cum partes terrae naturaliter ferantur ad medium (ob. 3), . . ., nec est inconveniens quod infra viscera terrae tanta concavitas conservetur divina virtute, quae damnatorum omnium corpora possit capere, PTS. Q. 97. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 29. Art. 5, in quot.

concavus, a, um, *adj., hollow, concave, arched, vaulted, curved.* Tertio modo, ut dicatur quod terra potuit aliquas partes praebere concavas, PP. Q. 69. Art. 1 ad 2; tunc autem loco speculorum erunt nubes concavae, ad quas fiet radiorum reverberatio, PTS. Q. 74. Art. 3 c. — **concavum**, i, *n., a vault, hollow place.* Tum quia locus, quo feruntur levia et rara est infra concavum orbis lunae, . . ., quia non est necessarium ut omne quod in concavo apparet rotundum, PP. Q. 68. Art. 2 c.

concēdo, ere, cessi, cessum, 3, *v. n.* and *a., to grant, allow, concede, affirm, admit, say, give, permit,* used with the *inf.*, the *dat.* and *inf.*, the *acc.* and *inf.*, *ut* and *subj.*, the *dat.* followed by *ut* and *subj.*, *quod* and *subj.*, *quod* and *indic.*, the *acc.*, *ad* and *acc.*, *acc.* and *dat.*, *in* and *acc.*, *inter* and *acc.*, *in* and *abl.*, *de* and *abl.*, with *dat.* Dominus dimittere uxorem concessit propter fornicationem, PTS. Q. 52. Art. 1 c; sicut quibusdam presbyteris concedit conferre minores ordines, PT. Q. 72. Art. 11 ad 1; concedimus ad praesens unum esse aevum tantum, PP. Q. 10. Art. 6 c; ideo autem non est concessum, ut tertio aliquis appellet super eodem, SS. Q. 69. Art. 3 ad 3; quia non concedit creditori ut accipiat pignus quod voluerit, sed magis debitori ut det quo minus indiguerit, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4; unde simpliciter concedendum est, quod beati Dei essentiam videat, PP. Q. 12. Art. 1 c; sic concedi potest quod angelus, dum movetur, partim est in termino a quo, PP. Q. 53. Art. 1 ad 1; si adversarius aliquid concedit; si autem nihil concedit, PP. Q. 1. Art. 8 c; et ideo tempus decem dierum concessit ad appellandum, SS. Q. 69. Art. 3 ad 3; secundo ne eum cui mutuum concederent, gravarent vel usuris vel etiam aliqua pignora omnino vitae necessaria accipiendo, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4; ius etiam patronatus transit cum re vendita et in feudum conceditur, SS. Q. 100. Art. 4 ob. 3; nisi forte esset talis res cuius usus sine pretio soleat concedi inter amicos, sicut patet de libro commodato, SS. Q. 78. Art. 2 ad 6; sed in lege divina conceditur aliqua usura secundum illud Deut., XXIII, 19. SS. Q. 78. Art. 1 ob. 2; dictum Augustini est concedendum de tota natura corporali simul accepta, PP. Q. 115. Art. 1 ad 1; circa volatilia autem et quadrupedia illa sola conceduntur eis quae posteriora crura habent longiora, PS. Q. 102. Art. 6 ad 6. Cf. PP. Q. 1. Art. 8; PP. Q. 2. Art. 1; PS. Q. 68. Art. 8; PS. Q. 82. Art. 4; SS. Q. 62. Art. 8; PTS. Q. 71. Art. 5; et passim.

concelēbro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to concelebrate, to celebrate mass,* as a newly-ordained priest, with the ordaining bishop. Et ideo secundum consuetudinem quarumdam ecclesiarum, sicut apostoli Christo coenanti concoenaverunt, ita novi ordinati episcopo ordinanti concelebrant, PT. Q. 82. Art. 2 c.

concentus, ūs, *m., concord, agreement,* used in the S.T. only in quot. Caveamus ne dum relaxare animum volumus, solvamus omnem harmoniam, quasi concentum quemdam bonorum operum, SS. Q. 168. Art. 2, in quot.

conceptio, ōnis, *f.*, (1) *conception* in the narrow and proper sense of the word, foecundation, (2) *conception* in the broad sense of the word, anything generated, (3) *comprehension, representation,* (4) *intellectual comprehension, intellectual representation, idea, thought,* synonym of *conceptus, intentio,* and *ratio.*—(1), unde et his quae pertinent ad generationem viventium utitur Scriptura ad significandam processionem divinae sapientiae, scilicet conceptione et partu, PP. Q. 27. Art. 2 ad 2; ad Christum autem fuit facta invisibilis missio in principio suae conceptionis, non autem postea, cum a principio suae conceptionis fuerit plenus omni sapientia et gratia, PP. Q. 43. Art. 6 ad 3; conceptio proprie dicitur generatio alicuius intra uterum, 4 Sent. 14. 1. 2. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 43. Art. 7; PT. Q. 31 pr.; PT. Q. 32 pr.; 3 Sent. 8. 1; C. G. 2. 83; C. G. 4. 33; et passim. — Kinds of *conceptio* in this sense are: **conceptio miraculosa** and **conceptio naturalis,** *the miraculous* or *supernatural conception* and *the natural conception.* Quia unumquodque magis iudicatur secundum formam quam secundum materiam, et similiter secundum agens quam secundum patiens; inde est quod conceptio Christi debet dici simpliciter miraculosa et supernaturalis sed secundum aliquid naturalis, PT. Q. 33. Art. 4 c. Cf. 3 Sent. 3. 2. 2 c. — **Conceptio Beatae Virginis,** *the conception of the Blessed Virgin.* Quidam celebrant festum Conceptionis B. Virginis, PT. Q. 27. Art. 2 ob. 3. Cf. PT. Q. 27. Art. 2 (passim). — (2), sed tamen intellectus noster secundum diversas conceptiones ipsum cognoscit, eo quod non potest ipsum, ut in seipso est videre, PT. Q. 13. Art. 12 c; in intellectu nostro utimur nomine conceptionis, secundum quod in verbo nostri intellectus invenitur similitudo rei intellectae, licet non inveniatur naturae identitas, PP. Q. 27. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 13; PP. Q. 27. Art. 3; PT. Q. 30. Art. 1; PT. Q. 32. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 1; et passim. — Kinds of *conceptio* in this sense are: **conceptio intellectualis seu intelligibilis** and **conceptio materialis,** *the intellectual* or *spiritual conception* and *the material or earthly conception,* quae apud nos in animalibus invenitur; C. G. 4. 11. See *conceptio intellectualis seu intelligibilis* under 3. Cf. C. G. 4. 11 and 19. — (3), ratio enim quam significat nomen est conceptio intellectus de re significata per nomen; intellectus autem noster, cum cognoscat Deum ex creaturis, format ad intelligendum Deum conceptiones

proportionatas perfectionibus procedentibus a Deo in creaturas, PP. Q. 13. Art. 4 c; "Verbum est sapientia genita," quod nihil aliud est quam ipsa conceptio sapientis, quae etiam pari modo notitia genita dici potest, PP. Q. 34. Art. 1 ad 2; ex hoc enim voluntas libere potest ad diversa ferri, quia ratio potest habere diversas conceptiones boni, PS. Q. 17. Art. 1 ad 2; quae (sc. animalia) per quasdam voces suas conceptiones invicem sibi manifestant, 1 Perih. 2 a; etiam bruta animalia habent determinatas conceptiones, 4 Met. 9 a. Cf. SS. Q. 88. Art. 1 (passim); PTS. Q. 70. Art. 3. — Kinds of *conceptio* in this sense are: (a), **conceptio animi seu mentis seu intellectus seu intellectualis seu intellegibilis,** *the conception of the spirit* or *of the intellect* or *the intellectual conception.* Quaedam sunt communes animi conceptiones et per se notae apud sapientes tantum, ut incorporalia in loco non esse, PP. Q. 2. Art. 1 c; unde id, quod intellectu comprehenditur, non immerito conceptio intellectus vocatur, Comp. 1. 38; conceptio intellectus est media inter intellectum et rem intellectam, quia ea mediante operatio intellectus pertingit ad rem; et ideo conceptio intellectus non solum est id, quod intellectum est, sed etiam id, quo res intelligitur, ut sic id, quod intelligitur, possit dici et res ipsa et conceptio intellectus, Verit. 4. 2. ad 3. See *conceptio intellectualis seu intelligibilis* under 2. Cf. PP. Q. 5. Art. 2 c; PP. Q. 12. Art. 13 c; PP. Q. 37. Art. 1 c; C. G. 1. 34; C. G. 4. 5 and 11; Symb. 2 and 8; 1 Sent. 2. 1. 3 c; Pot. 3. 1 ad 1; Pot. 7. 6 c; Pot. 8. 1 c; Verit. 4. 2 ad 3; Comp. 1. 38; 1 Perih. 2 a; 9 Met. 3 h; et passim. — (b), **conceptio intellectualis,** see *conceptio animi.* — (c), **conceptio intellectus,** see *conceptio animi.* — (d), **conceptio intelligibilis,** see *conceptio animi.* — (e), **conceptio mentis,** see *conceptio animi.* — (f), **conceptio substantialis,** *the essential conception of a thing.* Cf. Verit. 22. 7 c. — **ratio, quam significat nomen, est conceptio intellectus de re significata per nomen,** (PP. Q. 13. Art. 4 c), *the intellectual conception* or *idea* or *aspect which a word signifies of a thing is what our reason has conceived about the thing designated by the word.* — (4), secundum quod forma artificiati est ex conceptione artificis, PP. Q. 45. Art. 7 c; omnium haec est de felicitate conceptio, C. G. 3. 48; a principio conceptiones magistri, C. G. 3. 152; rationi hominis vel conceptioni hominis respondet res extra animam, Pot. 7. 6 c; sicut conceptio chimaerae, 1 Sent. 2. 1. 3 c; conceptio autem animae duobus modis se habet. uno modo ut repraesentatio rei tantum, sicut est in omnibus cognitionibus acceptus a rebus, . . ., alio modo conceptio animae non est repraesentativa rei, sed magis praesignativa, sicut exemplar factivum, sicut patet in scientia practica, quae est causa rei, 4 Sent. 8. 2. 1. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 27. Art. 1 (ter); PP. Q. 27. Art. 2; PP. Q. 36. Art. 2; PP. Q. 99. Art. 2; PP. Q. 110. Art. 2 (quinquies); et passim. — Kinds of *conceptio* in this sense are: (a), **conceptio communis,** *the general thought by which is understood on the one hand an idea, on the other an opinion.* Duplex est modus communium conceptionum. una est communis omnibus, ut si ab aequalibus aequalia demas, aequalia manent, quae restant, inter se. alia est doctorum tantum, ut incorporalia in loco non esse, quae non vulgus, sed docti comprobant, quia vulgi consideratio imaginationem transcendere non potest, ut ad rationem rei incorporalis pertingat, Verit. 10. 12 c. Cf. PP. Q. 2. Art. 1 c; PP. Q. 45. Art. 2 ob. 1; PS. Q. 94. Art. 4; Hebd. pr.; 4 Sent. 33. 1. 1 c; 4 Sent. 44. 2. 2. 3 ob. 2; Pot. 3. 1 ad 1; Pot. 5. 3 ad 7; Verit. 10. 12 c; 1 Anal. 19 a; et passim. — (b), **conceptio naturalis,** *the natural conception* or *that from the nature of reason inherent in man.* Unde oportet quod in vi cognitiva sit naturalis conceptio, . . ., sed quia homo inter caetera animalia rationem finis cognoscit, et proportionem operationis ad finem; ideo naturalis conceptio est ei indita, (c), . . ., naturalis inclinatio in appetitiva sequitur naturalem conceptionem in cognitione. et quia non ita est contra conceptionem naturalem quod vir habeat plures uxores, PTS. Q. 65. Art. 1 ad 9. Cf. PT. Q. 33. Art. 4; 4 Sent. 33. 1. 1 c. —, (c), **conceptio particularis** and **conceptio universalis,** *the particular* and *the universal conception.* Superior enim angelus notitiam veritatis accipit in universali quadam conceptione, ad quam capiendam inferioris angeli intellectus non esset sufficiens, PP. Q. 106. Art. 1 c; universales conceptiones, quarum cognitio est nobis universaliter insita, sunt quasi semina quaedam omnium sequentium cognitionum, Verit. 11. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 89. Art. 1; C. G. 11. 48 and 92. — (d), **conceptio prima,** *the first conception* or *conception according to time.* In ultimo instanti locutionis in quo aliquis sensum loquentis capit, potest assentire ei quod dicitur, ut patet maxime in primis conceptionibus, quas quisque probat auditas, PP. Q. 63. Art. 8 ad 1. Cf. PP. Q. 79. Art. 5 ob. 3; Trin. 2. 2. 4 c. — (e), **conceptio universalis,** see *conceptio particularis.*

conceptus, ūs, *m.,* (1) *conception, fruit of the womb,* synonym of *conceptio,* (2) *comprehension, conception, thought, concept,* synonym of *conceptio.*—(1), dedit conceptum Rebeccae, PP. Q. 23. Art. 8 a; sed multiplicatio conceptus pertinet ad dignitatem mulieris, SS. Q. 164. Art. 2 ob. 2; in illo autem conceptu virginali concupiscentia locum habere non potuit, PT. Q. 31. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 115. Art. 3; PS. Q. 83. Art. 3; SS. Q. 164. Art. 2; PT. Q. 28. Art. 1; PT. Q. 30. Art. 4 (bis); PT. Q. 33. Art. 4; et passim. — Here belong **conceptus naturalis** and **conceptus miraculosus,** *natural* and *miraculous conception.* Etiamsi non esset sufficiens materia ad naturalem conceptum, PT. Q. 28. Art. 1 ad 5. Cf. Hebr. 11. 3. — (2), significare conceptus suos est homini naturale, SS. Q. 85. Art. 1 ad 3; alio modo habet convenientiam specialiter cum humana natura ex eo quod Verbum est conceptus aeternae sapientiae, a qua omnis sapientia hominum derivatur, PT. Q. 3. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 8; PP. Q. 107. Art. 1 (bis); PP. Q. 107. Art. 2; PS. Q. 91. Art. 1; PS. Q. 17. Art. 3; et passim. — Kinds of *conceptus* in this sense are: (a), **conceptus communis,** *general thought.* Cf. Hebr. 11. — (b), **conceptus cordis seu mentis seu interior,** *the spiritual or inner conception.* Ad hominem enim utimur verbis, ut conceptum nostri cordis quem non potest cognoscere, verbis nostris ei exprimamus, SS. Q. 91. Art. 1 c; quandocumque autem (intellectus) actu intelligit, quoddam intellegibile format, quod est quaedam proles ipsius unde et mentis conceptus nominatur, Declar. 3. Cf. PP. Q. 34. Art. 1 c; PP. Q. 107. Art. 1 c; PS. Q. 72. Art. 7; SS. Q. 181. Art. 3 c; C. G. 3. 97; et passim. — (c), **conceptus cordis seu mentis seu interior,** *the spiritual* or *inner conception, idea.* Ipse autem conceptus cordis de ratione sua habet quod ab alio procedat, scilicet a notitia concipientis, PP. Q. 34. Art. 1 c; secundus autem gradus eius est in ore, secundum quod homo prorumpit facile ad manifestandum conceptum cordis, PS. Q. 72. Art. 7 c; quandocumque autem (intellectus) actu intellegit, quoddam intellegibile format, quod est quaedam proles ipsius, unde et mentis conceptus nominatur, Declar. 3. Cf. PP. Q. 107. Art. 1 c; SS. Q. 181. Art. 3 c; C. G. 3. 97. — (d), **conceptus intellectus,** *the concept of the intellect.* Vox enim significat intellectus conceptum, . . ., dicitur autem proprie verbum in Deo, secundum quod verbum significat conceptum intellectus, PP. Q. 34. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 107. Art. 1; PP. Q. 107. Art. 3. — (e), **conceptus interior,** see *conceptus cordis.* — (f), **conceptus mentis,** see *conceptus cordis.*

concerno, ere, crēvi, crētum, 3, *v. a., to concern, pertain to.* Secundum autem quod confessio est pars sacramenti, sic concernit iudicium sacerdotis, qui est minister sacramenti, PTS. Q. 9. Art. 4 c; quandoque prout est potentia sensitivae partis, secundum scilicet quod concernit praeteritum tempus, PTS. Q. 70. Art. 2 ad 4.

concertātio, ōnis, *f., a contest, striving for something, combat, encounter.* Et propter hoc omnes ludi in quibus est concertatio . . ., et universaliter omnes concertationes, secundum quod habent spem victoriae, PS. Q. 32. Art. 6 ad 3; pugna pugilum, quae monomachia dicitur, id est, singularis concertatio, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 3; gravior est compugnatio corporalium praeliorum quam concertationes verborum, SS. Q. 188. Art. 3 ob. 2. Cf. PT. Q. 18. Art. 6.

concessio, ōnis, *f., an allowing, granting, conceding, permission, leave.* Uno modo, secundum Augustinum, in lib. II De Consensu evangelistarum, c. XXX, 73, col. 1113, t. 3, ut non sint praecepta, sed concessiones, PS. Q. 108. Art. 2 ad 3; illa autem quae ponuntur Matth., X, et Luc. IX et X, fuerunt quaedam praecepta disciplinae pro tempore illo, vel concessiones quaedam, PS. Q. 108. Art. 4 ad 4; habent tamen aliquam immunitatem secundum diversas concessiones eis a Sede Apostolica factas, SS. Q. 87. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 185. Art. 8; PTS. Q. 41. Art. 4 (bis); PTS. Q. 57. Art. 1; PTS. Q. 57. Art. 3.

concha, *ae, f., a shell-fish.* Purpura, per quam significatur aqua, fiebat enim purpureus color ex quibusdam conchis, quae inveniuntur in mari, PS. Q. 102. Art. 4 ad 4.

conchilium, ii, *n., a shell-fish.* Non tamen motivum secundum locum, sicut sunt immobilia animalia, ut conchilia, PP. Q. 78. Art. 1 c.

concido, ere, cidi, 3, *v. n., to collapse.* Virtus Dei ab eis quae creata sunt regendis si cessaret aliquando, simul et illorum cessaret species, omnisque natura concideret, PP. Q. 104. Art. 1, in quot.

conciliātio, ōnis, *f., a conciliating.* Quod haec rerum pars alternat defectu et profectu, offensionibus et conciliationibus, PS. Q. 32. Art. 2 ob. 3, in quot.

concilio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to win over, harmonize, unite, bring together, reconcile, blend together.* Et hoc videtur esse aliqua lux coelestis quae conciliat elementa, et redigit in unum, PP. Q. 76. Art. 7 ob. 3; illa est vera necessitudo, et Christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non praesentia tantum corporum, non subdola et palpans adulatio, sed Dei timor, et divinarum Scripturarum studia conciliant, SS. Q. 23. Art. 1 ob. 3; quam ponunt esse de compositione humani corporis, et per eam elementa contraria conciliari in unum, PT. Q. 57. Art. 3 c; ad conciliandum elementa in harmoniam quamdam, per quam possint esse debita materia animae rationalis, PTS. Q. 82. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 110. Art. 2 ob. 3, in quot.; PT. Q. 27. Art. 4 ob. 3, in quot.

concilium, ii, *n., an assembly for consultation, assembly, meeting, union, council.* In quolibet concilio institutum fuit symbolum aliquod propter errorem aliquem qui in concilio damnabatur. unde sequens concilium non faciebat aliud symbolum quam primum, PP. Q. 36. Art. 2 ad 2; nec in conciliis episcoporum statuta inveniuntur, SS. Q. 147. Art. 3 ad 3; secundo vero ponitur concilium in quo iudices inter se conferunt quo supplicio damnari oporteat, SS. Q. 158. Art. 5 ad 3; in concilio quinto apud Constantinopolim celebrato, PT. Q. 2. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 28. Art. 2; PP. Q. 39. Art. 2; PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 48. Art. 1; SS. Q. 100. Art. 6; PT. Q. 2. Art. 3; et passim.

concino, ere, cinui, *no sup.*, 3. *v. n.* and *a., to sing in concert* or *harmoniously.* Ad hanc coronam pertinet canticum novum, quod virgines coram Agno concinunt, PTS. Q. 96. Art. 5 ob. 7, in quot. Cf. SS. Q. 155. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 99. Art. 1, in quot.

concipio, ere, cēpi, ceptum, 3, *v. a.*, (1) *to conceive through corporeal* or *intellectual procreation,* (2) *comprehend, conceive, grasp.*—(1), id enim quod intellectus in concipiendo format, est verbum, PP. Q. 34. Art. 1 ad 2; divina ratio nihil concipit ex tempore, sed habet aeternum conceptum, PS. Q. 91. Art. 1 c; femina autem quae ex mare concipit non est virgo, PT. Q. 31. Art. 5 c; homo ille, qui concipiebatur, PT. Q. 32. Art. 1 c; conceptum et natum esse, C. G. 4. 5; similitudo concepta in intellectu de re intellecta, C. G. 4. 11. Cf. PP. Q. 19. Art. 4 ad 4; PP. Q. 45. Art. 7; SS. Q. 23. Art. 8; SS. Q. 181. Art. 3 c; PT. Q. 31. Art. 1; PT. Q. 32. Art. 3; et passim. — (2), nullus intellectus potest illud concipere, PP. Q. 25. Art. 3 c; cum enim intelligimus lapidem, id quod ex re intellecta concipit intellectus, vocatur verbum, PP. Q. 28. Art. 4 ob. 1; mente concipere non possumus, C. G. 1. 11. Cf. PP. Q. 33. Art. 3; PP. Q. 34. Art. 1; PP. Q. 34. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 7; C. G. 1. 1; C. G. 3. 49 and 147; et passim.

concīsio, ōnis, *f., a cutting.* Per occisionem enim vitulae, . . ., significabatur quod quicumque homicidium fecisset, quamvis esset utilis et fortis, occidendus erat, et morte crudeli, quod cervicis concisio significabat, PS. Q. 105. Art. 2 ad 12.

concitātio, ōnis, *f., an emotion of the mind, affection, passion.* Quandoque quidem, secundum quod sunt quaedam passiones, cum quadam scilicet concitatione animi provenientes, . . ., alio modo significant simplicem affectum absque passione, vel animi concitatione, PP. Q. 82. Art. 5 ad 1.

concito, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a., to rouse, urge, impel one to any act, feeling,* etc.; *to move strongly, to influence, stir up,* used with *acc.* and *ad*, and *in* with the *abl.* In quantum possunt concitare huiusmodi passiones, PP. Q. 111. Art. 2 c; quod motus appetitus sensitivi subito concitatur ad apprehensionem imaginationis, vel sensus, PS. Q. 17. Art. 7 c; clementia est virtus per quam animus temere concitatus in odium alicuius, benignitate retinetur, SS. Q. 157. Art. 1, in quot.; et ex hoc quod passiones aliquae concitantur in appetitu sensitivo, PS. Q. 80. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 80. Art. 2 (quater); SS. Q. 41. Art. 2 (bis); SS. Q. 43. Art. 7; SS. Q. 43. Art. 8; SS. Q. 65. Art. 2; et passim.

concīvis, is, *m., a fellow citizen.* Dantur etiam quaedam pertinentia ad concives ad invicem, puta circa emptiones, et venditiones et iudicia, et poenas, PS. Q. 104. Art. 4 c; ergo non solum ad consanguineos et ad concives pietas se extendit, SS. Q. 101. Art. 1 ob. 3; sicut dicuntur "concives" qui habent politicam communicationem ad invicem et commilitones qui conveniunt in militari negotio, PTS. Q. 54. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 26. Art. 7; SS. Q. 26. Art. 8 (bis); SS. Q. 31. Art. 3; SS. Q. 101. Art. 2 (bis).

conclāve, is, *n.*, (1) *a wardrobe,* (2) *a room.*—(1), est panis famelici, quem tu tenes nudi tunica, quam in conclavi conservas, SS. Q. 32. Art. 5, in quot.—(2), vel nihil obstat si dicamus pauciores intra conclave, et complures in monte fuisse, PT. Q. 55. Art. 3 ad 4. Cf. PTS. Q. 64. Art. 3.

conclūdo, ere, si, sum, 3 *v. a.*, (1) *to link together, enclose, include,* (2) *terminate, close, end,* (3) *close, draw a conclusion, infer,* (4) *prove, substantiate.*—(1), omnes causae particulares concludantur sub universali causa, PP. Q. 22. Art. 2 ad 1; omnis substantia corporalis concluditur quantitate, PP. Q. 115. Art. 1 ob. 3; determinatus locus eligitur ad adorandum, non propter Deum qui adoratur, quasi loco concludatur, SS. Q. 84. Art. 3 ad 2; omne malum sub ordine alicuius boni concluditur, C. G. 3. 140-141. Cf. PP. Q. 3. Art. 3; PP. Q. 22. Art. 2; PP. Q. 48. Art. 1; PP. Q. 103. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 3; PTS. Q. 99. Art. 2; Meteor. 15 i and k; et passim. — (2), tertio petitionem concludit, cum dicit, PT. Q. 83. Art. 4 c; sed concluditur circulo, C. G. 4. 26; ut quadam circulatione perfectio rerum concludatur, C. G. 4. 55. Cf. PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 75. Art. 5; PS. Q. 3. Art. 2; PS. Q. 69. Art. 2; SS. Q. 184. Art. 8; PT. Q. 59. Art. 1; et passim. — (3), "malum est ad universi perfectionem conferens," concludit ducendo quasi ad inconveniens, PP. Q. 19. Art. 9 ad 2; ratio illa concludit quod homo non indigeat alia habituali gratia, PS. Q. 109. Art. 9 ad 3; non potest ex aliqua dissimilitudine concludi quod metaphorice aliquid de aliquo non praedicetur, PTS. Q. 95. Art. 4 c; obiectio in contrarium facta non recte concludit, C. G. 1. 65; sicut tertia ratio concludebat, C. G. 3. 26. Cf. PS. Q. 17. Art. 1; SS. Q. 23. Art. 2; SS. Q. 51. Art. 1; SS. Q. 55. Art. 6; PT. Q. 52. Art. 8; PT. Q. 86. Art. 6; et passim. — (4), ea vero quae sunt in contrarium, concludunt quod non univoce huiusmodi nomina de Deo et creaturis praedicentur, non autem quod aequivoce, PP. Q. 13. Art. 5 ad 3; Aristoteles, . . ., ex unitate ordinis in rebus existentis concludit unitatem Dei gubernantis, PP.

Q. 47. Art. 3 ad 1; ex effectibus causas concludere, C. G. 1. 12. Cf. PP. Q. 81. Art. 3; PP. Q. 86. Art. 1; PT. Q. 11. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 3; PTS. Q. 91. Art. 2; et passim. — Kinds of *concludere* in this sense are: (a), **concludere de necessitate, sive ex necessitate,** *to prove with logical necessity* or *to prove that something is necessarily true.* Sed non de necessitate concludit nisi de intellectu qui deliberando investigat quid agendum sit, quod est simile motui, PP. Q. 46. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 50. Art. 3; SS. Q. 4. Art. 5; C. G. 2. 32, 35, and 89. — (b), **concludere simpliciter,** *to prove simply* or *absolutely,* or *to prove that something is so and so under all circumstances.* Non concludit simpliciter quod incorruptibilia non incoeperunt esse, PP. Q. 46. Art. 1 ad 2.

conclūsio, ōnis, *f.,* (1) *closing, conclusion, end,* (2) *course of reasoning, argument, conclusion,* i.e., the proposition derived from at least two other, but frequently more, related propositions by a process of reasoning, the external sign of which is a syllogism.—(1), iudicium est quasi conclusio et determinatio consilii, PP. Q. 83. Art. 3 ad 2; electio particularis operabilis est quasi conclusio syllogismi intellectus practici, PP. Q. 86. Art. 1 ad 2; conclusio etiam syllogismi, qui fit in operabilibus, ad rationem pertinet, PS. Q. 13. Art. 9 ad 2; ea vera quae sunt ad finem sunt sicut conclusiones, PS. Q. 89. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 9. Art. 1; PS. Q. 13. Art. 3 c; PS. Q. 76. Art. 1 c; PS. Q. 86. Art. 1 ad 2; PS. Q. 8. Art. 5; et passim. — (2), si enim intellectus noster statim in ipso principio videret conclusionis veritatem, PP. Q. 58. Art. 4 c; conclusio ex aliquibus principiis infertur, 1 Anal. 2 a; subiectum et praedicatum conclusionis sunt maior et minor extremitas in praemissis, 1 Anal. 3 d; propositiones quidem quantum ad terminos sunt materia conclusionis, . . ., quantum autem ad vim illativam ipsarum reducuntur ad hoc genus causae (sc. efficientis), 2 Phys. 5 d. Cf. PP. Q. 82. Art. 2; PP. Q. 117. Art. 1 (bis); PS. Q. 10. Art. 2; PS. Q. 57. Art. 2; PS. Q. 94. Art. 4; PS. Q. 95. Art. 2; 5 Met. 3 a; et passim. On **causa conclusionis,** see *causa* under 2; on **habitus conclusionis,** see *habitus* under 4; on **quaestio ad conclusionem,** see *quaestio*; on **scientia conclusionis,** see *scientia* under 2; on **virtus conclusionis,** see *virtus* under 6. — Kinds of *conclusio* in this sense are: (a), **conclusio affectiva** and **conclusio cognitiva,** *the conclusion which comes from an emotion* or *which is bound up with a desire* and *the conclusion which consists of a simple cognition.* Quia tales (conclusiones affectivae) sunt conclusiones in operativis, 2 Sent. 24. 2. 4 ad 2.— (b), **conclusio cognitiva,** see *conclusio affectiva.* — (c), **conclusio complexa,** *the complex conclusion.* Cf. Quodl. 8. 2. 4 c. — (d), **conclusio demonstrabilis seu demonstrativa,** *the conclusion which is demonstrable* or *one which has been demonstrated and in both cases proved to be true.* Sicut conclusiones demonstrabiles, ad quarum remotionem sequitur remotio primorum principiorum, PP. Q. 82. Art. 2 c; sic enim certitudo habetur de conclusionibus demonstrativis per indemonstrabilia universalia principia, PS. Q. 112. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 46. Art. 2; PS. Q. 95. Art. 2; 8 Phys. 21 g. — (e), **conclusio de necessitate seu necessaria,** *the true conclusion of necessity.* Ex principiis autem necessariis non sequitur conclusio nisi necessaria, PP. Q. 14. Art. 13 ob. 2; in scientiis demonstrativis, in quibus principia necessaria sunt causae conclusionum necessariarum, PP. Q. 44. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 14. Art. 13; PS. Q. 94. Art. 6; C. G. 3. 86; 1 Sent. 38. 1. 5 ob. 5; Verit. 23. 4 ad 11. — (f), **conclusio falsa** and **conclusio vera,** *the false* and *the true conclusion.* Non semper ex principiis ex necessitate procedit conclusio, sed tunc solum quando principia non possunt esse vera, si conclusio non sit vera, PS. Q. 13. Art. 6 ad 1; uno quidem modo quando ratio inducitur ad aliquam conclusionem falsam, quae apparet vera; alio modo ex eo quod ratio procedit ex aliquibus falsis, quae videntur esse vera, sive sint ad conclusionem veram, sive conclusionem falsam, SS. Q. 55. Art. 3 c. Cf. Verit. 23. Art. 4 ad 11. — (g), **conclusio necessaria,** see *conclusio de necessitate.* — (h), **conclusio particularis seu singularis,** *the particular* or *individual conclusion,* i.e., *the conclusion which concerns something particular and individual.* Sicut ex propositione universali non infertur conclusio particularis, nisi assumendo particularem, SS. Q. 20. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 81. Art. 3; PS. Q. 76. Art. 1; SS. Q. 47. Art. 6; SS. Q. 49. Art. 2 ad 1; 2 Sent. 24. 2. 4 ad 2. — (i), **conclusio singularis,** see *conclusio particularis.* — (j), **conclusio vera,** see *conclusio falsa.*

concoeno, āre, 1, *v. freq. ceno., to dine* or *sup together with someone.* Et ideo secundum consuetudinem quarumdam ecclesiarum, sicut Apostoli Christo coenanti concoenaverunt, ita novi ordinati episcopo ordinanti concelebrant, PT. Q. 82. Art. 2 c.

concomitanter, *adv., concomitantly, at the same time with, at the same time,* the opposite of *antecedenter* and *consequenter.* Unde quasi concomitanter se habet amicitia ad perfectam beatitudinem, PS. Q. 4. Art. 8 ad 3; uno modo concomitanter, alio modo consequenter, tertio modo antecedenter, concomitanter quidem, quando ignorantia est de eo quod agitur, . . ., de ignorantia quae concomitanter se habet ad voluntatem, PS. Q. 6. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 4. Art. 4 (bis); PS. Q. 76. Art. 1; PS. Q. 76. Art. 4; PT. Q. 76. Art. 2; PT. Q. 76. Art. 4.

concomitantia, ae, *f.,* (1) *accompaniment, concomitance, concomitancy,* (2) *collaboration.*—(1), nam hoc participium, "dicens," concomitantiam quamdam importat verborum prolatorum ad ea quae praecedunt. non autem oportet quod haec concomitantia intelligatur solum respectu ultimi verbi prolati, quasi Christus tunc ista verba protulerit, quando dedit discipulis suis, sed potest intelligi concomitantia respectu totius praecedentis; ut sit sensus: dum benediceret frangeret, et daret discipulis suis, haec verba dixit: Accipite etc., PT. Q. 78. Art. 1 ad 1; propter concomitantiam ad corpus, 4 Sent. 11. 3. 4. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 41. Art. 2 (bis); PP. Q. 54. Art. 1; PT. Q. 62. Art. 4; PT. Q. 79. Art. 5 (bis). On **praedicatio per concomitantiam,** see *praedicatio* under 2. — Kinds of *concomitantia* in this sense are: **concomitantia naturalis** and **concomitantia realis,** *natural* and *real concomitance.* Sciendum tamen quod aliquid Christi est in hoc sacramento dupliciter: uno modo quasi ex vi sacramenti; alio modo ex naturali concomitantia, . . ., ex naturali autem concomitantia est in hoc sacramento illud quod realiter est coniunctum ei in quod praedicta conversio terminatur, (c), . . ., consequens est quod divinitas vel anima Christi non sit in hoc sacramento ex vi sacramenti, sed ex reali concomitantia, . . ., et ideo si in illo triduo mortis fuisset hoc sacramentum celebratum, non fuisset ibi anima Christi nec ex vi sacramenti, nec ex reali concomitantia, . . ., et ideo in hoc sacramento corpus quidem Christi est ex vi sacramenti, anima autem Christi ex reali concomitantia, PT. Q. 76. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 76. Art. 2 (ter); PT. Q. 76. Art. 3; PT. Q. 76. Art. 4 (bis); 4 Sent. 8. 2. 4. 1 ad 1; 4 Sent. 10. 1. 2. 1 c; 4 Sent. 12. 1. 2. 4 c; et passim. — (2), sed intellectus secundum seipsum est conservativus specierum praeter concomitantiam organi corporalis, PP. Q. 79. Art. 6 ad 1.

concomitor, āri, ātus, 1, *v. dep., to attend, accompany.* Unde semper actum appetitus sensitivi concomitatur aliqua transmutatio corporis, PP. Q. 20. Art. 1 ad 1; diversitas autem secundum speciem semper habet diversitatem naturalem concomitantem, PP. Q. 75. Art. 7 c; non potest esse beatitudo sine delectatione concomitante, PS. Q. 4. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 4. Art. 2; PS. Q. 34. Art. 3; PS. Q. 68. Art. 5; SS. Q. 17. Art. 7; SS. Q. 48. Art. 1; SS. Q. 59. Art. 3; et passim. On **delectatio concomitans,** see *delectatio*; on **ignorantia concomitans,** see *ignorantia* under 1; on **poena concomitans peccatum,** see *poena*; on **voluntas concomitans,** see *voluntas.*

concordia, ae, *f., harmony, concord,* the opposite of *discordia.* Concordia enim proprie sumpta est ad alterum, inquantum scilicet diversorum cordium voluntates simul in unum consensum conveniunt, SS. Q. 29. Art. 1 c; discordia concordiae opponitur. concordia autem, . . ., ex charitate causatur; inquantum scilicet charitas multorum corda coniungit in aliquid unum, quod est

principaliter quidem bonum divinum, secundario autem bonum proximi; discordia igitur ea ratione est peccatum, inquantum huiusmodi concordiae contrariatur, . . ., concordia, quae est charitatis effectus, est unio voluntatum, non unio opinionum, SS. Q. 37. Art. 1 c; concordia parvae res crescunt, et per discordiam maximae dilabuntur, SS. Q. 37. Art. 2 ad 3; concordia, . . ., etiam in (interiori) affectu consistit, sed respectu eorum, quae sunt personae, 9 Eth. 5 a; concordia videtur circa ad genus amicitiae pertinere, 9 Eth. 6 a; concordia attenditur circa ea, quae habent aliquam magnitudinem, . . ., quae possint convenire utrique concordantium vel etiam omnibus, sive hominibus sive civibus unius civitatis, 9 Eth. 6 d. Cf. PP. Q. 39. Art. 8 (bis); PP. Q. 65. Art. 4; PP. Q. 109. Art. 2 (bis); PTS. Q. 73. Art. 2; PTS. Q. 95. Art. 5; 9 Eth. 4 a and 5 a; et passim. On the difference between *concordia* and *pax*, see *pax* under 1.

concorditer, *adv.*, see *concors.*

concordo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, of persons and things, *to agree, be of one mind, harmonize, be united* or *concordant with*; used with *cum* and *abl.*, *in* and *abl.*, *ad* and *acc.*, the *dat.*, and *absol.* Et sic secundum hoc quantum ad aliquid cum eis Augustinus concordat, PP. Q. 66. Art. 1 c; quia si in omnibus concordarent, etiam in minimis, viderentur ex condicto eumdem sermonem proferre, quod tamen prudentiae iudicis relinquitur discernendum, SS. Q. 70. Art. 2 ad 2; possibile est non solum duos, sed etiam tres, vel plures concordare ad mentiendum, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 8; tunc talis error rationis vel conscientiae excusat, ut voluntas concordans rationi erranti non sit mala, PS. Q. 19. Art. 6 c; secundum quam etiam voluntates amicorum concordant, PT. Q. 18. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 16. Art. 1; PP. Q. 19. Art. 11 (ter); PS. Q. 85. Art. 3; SS. Q. 25. Art. 7 (bis); PT. Q. 43. Art. 1; PTS. Q. 9. Art. 1; et passim.

concors, cordis, *adj.*, *of the same mind, agreeing, concordant, harmonious.* Et hoc modo laudabile fuit quod Paulus posuit dissensionem inter eos qui erant concordes in malo, SS. Q. 37. Art. 1 ad 2; testimonium ad hoc quod sit credibile, debet esse concors, SS. Q. 70. Art. 2 ob. 2. — **concorditer,** *adv.*, *harmoniously, amicably.* Qui omnes hoc concorditer sentiunt, PP. Q. 61. Art. 3 ad 1; sicut si aliqui non valentes aliquid concorditer dividere, SS. Q. 95. Art. 8 c.

concreātus, a, um, *adj.*, *concreated, created together* or *contemporaneously.* Utrum collum empyreum sit concreatum materiae informi; utrum tempus sit eidem concreatum, PP. Q. 66 pr.; et partium animae corpori concreatarum, sicut invisibilia sunt quodammodo infinita respectu materialium, PS. Q. 2. Art. 6 c; vel ad novam rerum considerationem, quam prius secundum species concreatas videre non poterant, PTS. Q. 73. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 7. Art. 2; PP. Q. 45. Art. 8; PP. Q. 66. Art. 4 (quater); PP. Q. 77. Art. 7; et passim.

concrētē, *adv.*, see *concretus.*

concrētio, ōnis, *f.*, (1) *a growing together, concrescence*, synonym of *condensatio, congregatio*, and *inspissatio*, the opposite of *disgregatio* and *rarefactio*, (2) *a growing together, coalescence* with something, the opposite of *discretio*, (3) *specialization*, i.e., coalescence of the general being of a thing with its particular or individual definitions, the opposite of *abstractio* and *separatio*.—(1), quaedam fiunt ex illis per concretionem sive per inspissationem, 1 Met. 12 d. — (2), sed unitio et concretio est diversorum in unum reductorum, (ob. 2), . . ., sicut plus est esse unum quam uniri, ita amor magis est unus ad seipsum quam ad diversa quae ei uniuntur. sed ideo Dionysius usus fuit nomine unionis et concretionis, ut ostenderet derivationem amoris a se in alia, sicut ab uno derivatur unitio, PP. Q. 60. Art. 3 ad 2; ratio et natura habitus, sicut et cuiuslibet accidentis, consistit in concretione ad subiectum, . . ., si igitur habitus secundum seipsum non intenditur neque remittitur, neque etiam secundum concretionem sui ad subiectum diminui poterit, PS. Q. 53. Art. 2 ob. 3; esse suum est in concretione ad materiam, Pot. 3. 11 ad 11; maior est concretio formae ad materiam, quam virtutis ad organum, Qu. Anim. 2 ob. 3. On the difference between *concretio* and *unitio*, see *unitio*. **animal sumitur a natura sensitiva per modum concretionis,** *the animal* or *the disposition of the animal in the definition and essence of man is taken from his sensitive nature and is therefore considered in the concrete, not as an abstract idea.* Cf. PP. Q. 3. Art. 5 c; PP. Q. 50. Art. 2 ob. 1 and ad 1; PP. Q. 76. Art. 3 ob. 4; PP. Q. 85. Art. 3 ad 4 and 5 ad 3; PS. Q. 67. Art. 5 c; 5 Met. 22 a; 7 Met. 9 a; 8 Met. 3. 1; et passim. — **esse aliarum formarum non est, nisi in concretione formarum ad materiam,** *all other forms* (except the human soul) *have their existence only in that they are united and developed with matter.* Cf. C. G. 4. 81. — (3), habens autem formam invenitur quidem subsistens, sed non simplex, immo concretionem habens, unde intellectus noster, quidquid significat ut subsistens, in concretione significat, C. G. 1. 30; quia ratio rei absoluta sine concretione non potest inveniri nisi in substantia immateriali, Verit. 23. 1 c; demum processit per modum concretionis sive applicationis principiorum communium ad quaedam determinata mobilia, Sensu 1 a. Cf. PP. Q. 12. Art. 4; PP. Q. 13. Art. 1. On **cognoscere in concretione,** see *cognoscere* under 2; on **dicere in concretione,** see *dicere* under 3; on **modus concretionis,** see *modus* under 2; on **significare in concretione,** see *significare.*

concretīvē, *adv.*, see *concretivus.*

concretīvus, a, um, *adj.*, (1) *making grow together, joining together, concretive*, synonym of *congregativus* and *unitivus*, the opposite of *discretivus* and *disgregativus*, (2) *specializing, making specific, expressing something that has been particularized, concretive*, synonym of *concretus*.—(1), amor est virtus unitiva et concretiva, PP. Q. 60. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 20. Art. 1 (ter); PS. Q. 25. Art. 2. See also *amor*. On **praedicatio concretiva,** see *praedicatio* under 2; on **virtus concretiva,** see *virtus* under 1; on **vis concretiva,** see *vis* under 1. — (2), videtur quod nomina essentialia concretiva non possunt supponere pro persona, PP. Q. 39. Art. 4 ob. 1. On **nomen concretivum,** see *nomen* under 1. — **concretīvē,** *adv.*, *in the manner of particularizing* or *specifying, concretively.* Utrum adiectiva notionalia, aut verba vel participia praedicari possint de nominibus essentialibus concretive acceptis, PP. Q. 39 pr.

concrētus, a, um, *adj.*, (1) *grown together, consolidated,* (2) *grown together, coalesced with something,* (3) *made specific, specialized, particularized*, i.e., coalesced with special or individual characteristics, the opposite of *abstractus*, (4) *expressing something specialized* or *individualized*, synonym of *concretivus*.—(1), concretus et inspissatus fuerit, 1 Meteor. 8 c. On **elementum concretius,** see *elementum* under 1. — (2), fingamus, . . ., sicut plerique volunt, esse in mundo animam generalem quae sic ineffabili motu semina cuncta vivificet, ut non sit concreta cum genitis, PT. Q. 35. Art. 2 ad 1, in quot.; concreta dicuntur, quae simpliciter unum sunt effecta, 3 Sent. 27. 1. 1 ad 5; concernendo intentiones particulares et materiae concretas, 2 Sent. 24. 2. 1 ad 1; quasi materiae obligatum et concretum, Verit. 23. 1 c; posuerunt universalia nobis innata et concreta, Univ. 1. On **esse concretum,** see *esse.* — (3), cum intellectu creatus per suam naturam natus sit apprehendere formam concretam et esse concretum in abstractione per modum resolutionis cuiusdam, potest per gratiam elevari ut cognoscat substantiam separatam subsistentem, et esse separatum subsistens, PP. Q. 12. Art. 4 ad 3. On **forma concreta,** see *forma* under 2; on **ratio concreta,** see *ratio* under 11. — **concretum,** sc. **materiae,** *the essence of a thing developed with particular or individual characteristics*, the opposite of *abstractum.* Humanitas igitur significat sola principia essentialia speciei, sed non excludit principia individuantia a sui significatione; nam homo dicitur, qui habet humanitatem, C. G. 4. 81; concretum praedicatur de abstracto, PP. Q. 31. Art. 1 ob. 5; quia enim divina simplicitas excludit compositionem formae et materiae, sequitur quod in divinis idem est abstractum et concretum, ut deitas et Deus, . . ., nam proprietates personales sunt idem cum personis ea ratione qua abstractum est

idem cum concreto, PP. Q. 40. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 32. Art. 2; PP. Q. 40. Art. 2; PS. Q. 53. Art. 2; PT. Q. 16. Art. 1 (bis). — **in concreto,** *in the concrete,* in a definite subject. Omne nomen aut dicitur in abstracto, aut in concreto. sed nomina significantia in concreto non competunt Deo, cum simplex sit, PP. Q. 13. Art. 1 ob. 2; oportet autem non solum nomina essentialia in abstracto et in concreto significare, . . ., licet de notionibus non fiat mentio in sacra Scriptura, fit tamen mentio de personis, in quibus intelliguntur notiones, sicut abstractum in concreto, PP. Q. 32. Art. 2. Cf. PP. Q. 54. Art. 1; PS. Q. 53. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 3; PT. Q. 4. Art. 3; PT. Q. 4. Art. 4 (bis); PT. Q. 16. Art. 1 (quater); PT. Q. 17. Art. 1 (quater); PT. Q. 35. Art. 4. — (4), ideo de Deo loquentes utimur nominibus concretis, PP. Q. 3. Art. 3 ad 1. On **nomen concretum,** see *nomen* under 1. — **concrētē,** *adv., concretely.* Unde id quod cognoscit sensus materialiter et concrete, quod est cognoscere singulare directe, PP. Q. 86. Art. 1 ad 4.

concubīna, ae, *f., a concubine,* a woman who cohabits with a man without marriage. Et ideo patet quod accedere ad mulierem non unitam sibi matrimonio, quae concubina vocatur, est contra legem naturae, PTS. Q. 65. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 82. Art. 9, in quot.; PTS. Q. 65. Art. 4 (bis); PTS. Q. 65. Art. 3 (passim); PTS. Q. 65. Art. 5 (passim); PTS. Q. 67. Art. 2 (quater); PTS. Q. 68. Art. 2.

concubinārius, a, um, *adj., having a concubine, concubitous.* Et ideo specialiter hoc peccatum sacerdotibus prohibitum est ab Ecclesia, et ne aliquis audiat missam concubinarii sacerdotis, PT. Q. 82. Art. 9 ad 3.

concubitor, ōris, *m., a bed fellow.* Quia super illud I ad Cor., VI, 9; neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, Glossa interl. exponit, SS. Q. 138. Art. 1, in quot.

concubitus, ūs, *m., copulation, coition.* Sicut homo generatur ex adulterio et ex matrimoniali concubitu, PS. Q. 18. Art. 5 ob. 3; si hoc referatur ad carnalem concubitum per quem proles generatur, PT. Q. 29. Art. 2 c; sed a susceptione ordinum propter illicitum concubitum suum non semper aliquis impeditur, PTS. Q. 39. Art. 5 ob. 2. Cf. PS. Q. 34. Art. 1; PS. Q. 94. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 2 (passim); PTS. Q. 65. Art. 3 (passim); PTS. Q. 66. Art. 2; et passim.

conculco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to tread under foot, crush* or *bruise by treading.* Dum tamen scandalum non oriatur ex malitia aliquorum volentium fidem, aut iustitiam Ecclesiae conculcare, SS. Q. 185. Art. 4 c; quod fidelis graviora meretur supplicia ex hoc quod peccando Filium Dei conculcat per contemptum, SS. Q. 186. Art. 10 c. Cf. PT. Q. 35. Art. 7, in quot.; PT. Q. 80. Art. 5.

concumbo, ere, cubui, cubitum, 3, *v. n., to lie with* (for copulation). Puta si quis sanctimonialem violaverit verberando vel concumbendo, SS. Q. 99. Art. 3 ad 2; ergo pari ratione subvertere limitem morum libidine concumbendi in rebus sacris facit sacrilegii vitium, SS. Q. 154. Art. 10 ob. 3; ante tempus legis fornicatio non erat peccatum; quod probat ex hoc quod Iudas cum Thamar concubuit, PTS. Q. 65. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 154. Art. 8, in quot.; SS. Q. 154. Art. 11 (bis); SS. Q. 154. Art. 12; PT. Q. 28. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 65. Art. 3; et passim.

concupiscentia, ae, *f.,* (1) *desire, greed, cupidity* in the broader sense of the word, synonym of *appetitus* and *cupiditas,* (2) *sensual desire, sensual greed.* The natural inclination in every creature with a sensitive nature to seek the good befitting that nature is called appetite or concupiscence. This nature can be related to good in various ways which are called passions from *pati,* because the nature is acted upon by the good—or its absence. Thus, concerning good we have the passion of *love,* whether it be present or absent; *joy,* when it is present; *desire,* when it is absent. This is concupiscence in the restricted sense. Concerning evil, we have *hatred, fear* when it threatens; *sadness,* when it is present to us. These are the concupiscible passions. (3) *inordinate desire, sinful greed, evil covetousness.*—(1), concupiscentia est appetitus boni delectabilis, PS. Q. 30. Art. 1 c; voluntas sub concupiscentia comprehenditur, secundum quod concupiscentia largo modo sumitur pro omni appetitu, PS. Q. 71. Art. 6 ob. 2; sed concupiscentia est secundum naturam; est enim proprius actus virtutis concupiscibilis, quae est potentia naturalis, PS. Q. 82. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 60. Art. 3 c; PP. Q. 82. Art. 5 ad 1; PS. Q. 28. Art. 2; PS. Q. 28. Art. 4; PS. Q. 73. Art. 6 ad 2; Mal. 2. 3 ad 5; et passim. On **amor concupiscentiae,** see *amor* under 1; on **dilectio concupiscentiae,** see *dilectio* under 1. — Kinds of *concupiscentia* in this sense are: (a), **concupiscentia animalis seu sensibilis seu sensualitatis seu quae est passio** and **concupiscentia quae est actus voluntatis,** *the animal* or *sensual desire which consists in a passion properly so called,* and *the desire of the will* or *the transcendental desire.* Amor, concupiscentia et huiusmodi dupliciter accipiuntur. quandoque quidem, secundum quod sunt quaedam passiones, cum quadam scilicet concitatione animi provenientes, et sic communiter accipiuntur; et hoc modo sunt solum in appetitu sensitivo. alio modo significant simplicem affectum absque passione vel animi concitatione, et sic sunt actus voluntatis; et hoc etiam modo attribuuntur angelis et Deo, PP. Q. 82. Art. 5 ad 1; alia est concupiscentia animalis, eorum scilicet quae per sensum carnis sustentationem aut delectationem non afferunt, sed sunt delectabilia secundum apprehensionem imaginationis, aut alicuius huiusmodi acceptionis, sicut sunt pecunia, ornatus vestium, et alia huiusmodi, PS. Q. 77. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 25. Art. 2 ad 1; PS. Q. 30. Art. 3 ad 1; PS. Q. 31. Art. 3; PS. Q. 70. Art. 5 c; PS. Q. 89. Art. 5 ob. 1; et passim. — (b), **concupiscentia apposita seu non naturalis** and **concupiscentia necessaria seu naturalis,** *the desire which is added to the nature of a thing or which is consequent upon knowledge, and the desire that befits a thing by necessity or the desire natural to it.* Concupiscentia est appetitus boni delectabilis. dupliciter autem aliquid est delectabile: uno modo, quia est conveniens naturae animalis, sicut cibus, potus et alia huiusmodi; et huiusmodi concupiscentia delectabilis dicitur naturalis; alio modo aliquid est delectabile, quia est conveniens animali secundum apprehensionem, sicut cum aliquis apprehendit aliquid ut bonum et conveniens et per consequens delectatur in ipso; et huiusmodi delectabilis concupiscentia dicitur non naturalis, et solet magis dici cupiditas. primae ergo concupiscentiae, naturales, communes sunt et hominibus et aliis animalibus, quia utrisque est aliquid conveniens et delectabile secundum naturam; et in his etiam omnes homines conveniunt, unde et Philosophus in III Ethic. (Nic. c. 11, 1118. b 8 f.) vocat eas communes et necessarias. sed secundae concupiscentiae sunt propriae hominum, quorum proprium est excogitare aliquid ut bonum et conveniens praeter id, quod natura requirit, unde et in I Rhetor. (c. 11, 1370. a 18 f.) Philosophus dicit, primas concupiscentias esse irrationales, secundas vero cum ratione. et quia diversi diversimode ratiocinantur, ideo etiam secundae dicuntur in III Ethic (Nic. c. 11, 1118. b. 8f) propriae et appositae scilicet supra naturales, PS. Q. 30. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 30. Art. 3 ad 1, ad 2, ad 4; PS. Q. 31. Art. 3 c and ad 2; PS. Q. 77. Art. 5 c; SS. Q. 142. Art. 2 ad 2; SS. Q. 142. Art. 3; Eph. 2. 1; 3 Eth. 20 d; et passim. — (c), **concupiscentia bona** and **concupiscentia mala seu prava,** *the morally good* and *the morally evil* or *wicked desire.* Rationi autem rectae opponuntur concupiscentiae pravae, sicut et rationi perversae opponuntur concupiscentiae bonae. et ideo proprie et vere continens est qui persistit in ratione recta, abstinens a concupiscentiis pravis; non autem qui persistit in ratione perversa, abstinens a concupiscentiis bonis; sed hic magis potest dici obstinatus in malo, SS. Q. 155. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 34. Art. 1 c; SS. Q. 156. Art. 2 c; Virt. 5. 1 ad 6; Gal. 5. 6. — (d), **concupiscentia cogitationis,** *the desire of thought.* Eorum scilicet quae non veniunt ex desideriis carnis, sed ex ipso appetitu animae ut honoris ambitio et propriae excellentiae et huiusmodi, Eph. 2. 1. — (e), **concupiscentia communis** and **concupiscentia propria,** *the*

desire common to man and *the desire peculiar to man*. Cf. PS. Q. 30. Art. 3 c; 3 Eth. 20 d. — (f), **concupiscentia confusa seu indeterminata** and **concupiscentia determinata**, *the confused* or *indefinite desire* and *the definite desire*. Cf. 3 Anim. 16 b; Sensu 1 c. — (g), **concupiscentia cum ratione** and **concupiscentia sine ratione seu irrationalis.** Concupiscentia dicitur esse sine ratione, non quia totaliter auferat iudicium rationis, sed quia in nullo procedit secundum iudicium rationis; et ex hoc est turpior, SS. Q. 156. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 30. Art. 3 c. — (h), **concupiscentia determinata**, see *concupiscentia confusa*. — (i), **concupiscentia fomitis**, *the desire of evil concupiscence*. Illud verbum Apostoli quidam exponunt non de cupiditate actuali, sed de quadam habituali cupiditate, quae est concupiscentia fomitis, ex qua omnia peccata oriuntur, SS. Q. 119. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 66. Art. 3 c; PT. Q. 70. Art. 4. — (j), **concupiscentia illicita**, *unlawful* or *illicit desire*. Uterque extra passionem existens gerit in proposito concupiscentias illicitas non sequi, SS. Q. 155. Art. 3 c. Cf. Mal. 7. 6 ad 6. — (k), **concupiscentia immoderata seu inordinata** and **concupiscentia moderata seu ordinata**, *the immoderate* or *inordinate desire* and *the moderate* or *regulated desire*. Appetitus divitiarum artificialium est infinitus, quia deservit concupiscentiae inordinatae, PS. Q. 2. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 95. Art. 3; PP. Q. 98. Art. 2 c; SS. Q. 58. Art. 9; SS. Q. 143. Art. 1; PT. Q. 27. Art. 3 c; Mal. 2. 3 ad 5; Mal. 14. 1 c and ad 2 and 3 and 2 c; Mal. 15. 1 c; et passim. — (l), **concupiscentia indeterminata**, see *concupiscentia confusa*. — (m), **concupiscentia inordinata**, see *concupiscentia confusa*. Vitium gulae proprie consistit in concupiscentia inordinata, SS. Q. 148. Art. 2 c; libido autem importat inordinatam concupiscentiam, quae non totaliter subditur rationi, PT. Q. 27. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 96. Art. 1; PS. Q. 2. Art. 1; PS. Q. 68. Art. 4; PS. Q. 77. Art. 5; PS. Q. 82. Art. 4; PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 118. Art. 2; SS. Q. 148. Art. 1; et passim. — (n), **concupiscentia irrationalis**, see *concupiscentia cum ratione*. — (o), **concupiscentia mala**, see *concupiscentia bona*. — (p), **concupiscentia moderata**, see *concupiscentia immoderata*. — (q), **concupiscentia naturalis**, see *concupiscentia apposita*. — (r), **concupiscentia necessaria**, see *concupiscentia apposita*. — (s), **concupiscentia non naturalis**, see *concupiscentia apposita*. — (t), **concupiscentia ordinata**, see *concupiscentia immoderata*. — (u), **concupiscentia pecuniae**, *desire of money*. Concupiscentia autem pecuniae et delectatio non est corporalis, sed magis animalis, SS. Q. 117. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 134. Art. 4; SS. Q. 157. Art. 1. — (v), **concupiscentia praecedens** and **concupiscentia quae sequitur**, *the desire that precedes reason* and *that which follows it*. Si vero concupiscentia dicatur passio quaedam, quae est motus vis concupiscibilis, sic maior concupiscentia praecedens iudicium rationis et motum voluntatis, diminuit peccatum, PS. Q. 73. Art. 6 ad 2. — (w). **concupiscentia prava**, see *concupiscentia bona*. — (x), **concupiscentia propria**, see *concupiscentia communis*. — (y), **concupiscentia quae est actus animalis**, see *concupiscentia animalis*. — (z), **concupiscentia quae est passio**, see *concupiscentia animalis*. — (a^2), **concupiscentia quae sequitur**, see *concupiscentia praecedens*. — (b^2), **concupiscentia sensibilis**, see *concupiscentia animalis*. Cf. PS. Q. 25. Art. 2. — (c^2), **concupiscentia sensualitatis**, see *concupiscentia animalis*. — (d^2), **concupiscentia sine ratione**, see *concupiscentia cum ratione*. — (e^2), **concupiscentia superflua**, *the superfluous* or *excessive desire*. Peccatum enim intemperantiae est peccatum superfluae concupiscentiae, SS. Q. 142. Art. 2 c. — (2), bonum secundum sensum est bonum totius coniuncti. talis autem delectationis appetitus videtur esse concupiscentia quae simul pertineat et ad animam et ad corpus, ut ipsum nomen concupiscentiae sonat. unde concupiscentia proprie loquendo est in appetitu sensitivo et in vi concupiscibili, quae ab ea denominatur, PS. Q. 30. Art. 1 c; amor, concupiscentia et huiusmodi, . . ., accipiuntur quandoque quidem, secundum quod sunt quaedam passiones, cum quaedam scilicet concitatione animi provenientes, et sic communiter accipiuntur; et hoc modo sunt solum in appetitu sensitivo, PP. Q. 82. Art. 5 ad 1; concupiscentia, . . ., est eadem passio cum desiderio, PS. Q. 25. Art. 2 ob. 1; concupiscentia est passio differens specie et ab amore et a delectatione, PS. Q. 30. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 6. Art. 7; PS. Q. 23. Art. 4; PS. Q. 60. Art. 4; PS. Q. 67. Art. 1; SS. Q. 35. Art. 3; SS. Q. 150. Art. 4; et passim. On **desiderium concupiscentiae**, see *desiderium*; on **continens concupiscentia**, see *incontinens*; on **incontinentia concupiscentiae**, see *incontinentia*; on **spiritus concupiscentiae**, see *spiritus*; on **vulnus concupiscentiae**, see *vulnus*. — Kinds of *concupiscentia* in this sense are: (a), **concupiscentia accensa**, *the inflamed desire*. Nam concupiscentia accensa minuit iram, et ira accensa minuit concupiscentiam ut in pluribus, PP. Q. 81. Art. 2 c. — (b), **concupiscentia amens**, *raving desire*. In daemonibus est furor irrationabilis et concupiscentia amens, PP. Q. 59. Art. 4, in quot. Cf. PS. Q. 10. Art. 3; Qu. Anim. 19 ad 8. — (3), concupiscentia autem pertinet ad peccata carnalia, PS. Q. 73. Art. 5 ob. 3; fomes nihil est aliud quam inordinata concupiscentia sensibilis appetitus, PT. Q. 27. Art. 3 c; ex actu naturae, qui est carnis propagatio, relinquitur quaedam dispositio inclinans ad malum in ipsa natura generati, quae concupiscentia vel fomes dicitur, 2 Sent. 32. 1. 1 c. Cf. PS. Q. 82. Art. 3; PS. Q. 89. Art. 5; SS. Q. 148. Art. 2; SS. Q. 148. Art. 4; SS. Q. 151. Art. 2; Mal. 4. 2 ad 12. — **adustio concupiscentiae**, *the brand* or *burning of evil desire*. Nomen virginitatis a virore sumptum videtur; et sicut illud dicitur virens, et in suo virore persistere, quod non est ex superabundantia caloris adustionem expertum; ita etiam virginitas hoc importat quod persona cui inest, immunis sit a concupiscentiae adustione, quae esse videtur in consummatione maximae delectationis corporalis, qualis est venereorum delectatio, SS. Q. 152. Art. 1 c. On **deformitas immoderatae concupiscentiae**, see *deformitas* under 2; on **fomes concupiscentiae**, see *fomes* under 1; on **lex concupiscentiae**, see *lex* under 1. — Kinds of *concupiscentia* in this sense are: (a), **concupiscentia actualis** and **concupiscentia habitualis**, *the active* and *the habitual evil desire* or *the desire in the sense of an action and that in the sense of a habit*. Fomes nihil est aliud quam inordinata concupiscentia sensibilis appetitus; habitualis tamen, quia actualis concupiscentia est motus peccati, PT. Q. 27. Art. 3 c; concupiscentia, secundum quod pertinet ad originale peccatum non est concupiscentia actualis, sed habitualis, Mal. 4. 2 ad 4. Cf. 2 Sent. 32. 1. 3 ad 1; 3 Sent. 3. 1. 2. 3 ad 3; Mal. 4. 2 ob. 4 and ad 4. — (b), **concupiscentia carnalis seu carnis** and **concupiscentia oculorum**, *the desire of the flesh* and *the desire of the eyes*. Obscurata etiam erat ratio naturalis per augmentum carnalis concupiscentiae usque ad peccata contra naturam, PT. Q. 70. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 84. Art. 2 c; SS. Q. 44. Art. 6; SS. Q. 142. Art. 2; SS. Q. 167. Art. 2 c; PT. Q. 48. Art. 3; PT. Q. 70. Art. 2; PT. Q. 70. Art. 3; PTS. Q. 42. Art. 3; C. G. 3. 132 and 133; Eph. 2. 1; et passim. — (c), **concupiscentia carnis**, see *concupiscentia carnalis*. — (d), **concupiscentia habitualis**, see *concupiscentia actualis*. — (e), **concupiscentia oculorum**, see *concupiscentia carnalis*. — (f), **concupiscentia venereorum**, *sordid lust*. Contra concupiscentiam venereorum oportuit specialiter remedium adhiberi per aliquod sacramentum; primo quidem quid per huiusmodi concupiscentiam non solum vitiatur persona, sed etiam natura; secundo propter vehementiam eius, quae rationem absorbet, PT. Q. 65. Art. 1 ad 5. Cf. PS. Q. 46. Art. 5; SS. Q. 58. Art. 9; SS. Q. 142. Art. 2; SS. Q. 153. Art. 2; PTS. Q. 96. Art. 6; C. G. 3. 136 and 137; et passim.

concupiscibilis, e, *adj.*, (1) *desirable, covetous*, (2) *concupiscent, desiring, desirous*.—(1), propter hoc etiam pugnae animalium sunt de concupiscibilibus, PP. Q. 81. Art. 2 c; vel opinabilia aut etiam concupiscibilia, 9 Met. 3 h. Cf. PS. Q. 30. Art. 1; PS. Q. 30. Art. 3; SS. Q. 129. Art. 1; et passim. — (2), sed homo non statim movetur secundum appetitum irascibilem et concupiscibilem, PP. Q. 81. Art. 3 c; nisi quietatio appetitus in bono adepto, quae pertinet ad

gaudium, quod est passio concupiscibilis, PS. Q. 23. Art. 3 c; haec (est) circa concupiscibile (= passiones concupiscibiles), C. G. 1. 92. Cf. PS. Q. 23. Art. 3; PS. Q. 26. Art. 3; PS. Q. 77. Art. 5; PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 4. Art. 2; SS. Q. 24. Art. 1; et passim. — **concupiscibilis** sc. *vis seu potentia* usually indicates the capacity of sensual desire or tendency which, taken together with *vis irascibilis*, constitutes the *appetitus sensitivus* in man as well as in animal. Obiectum concupiscibilis est bonum delectabile secundum sensum, PP. Q. 59. Art. 4 ad 3; appetitus sensitivus est una vis in genere, quae sensualitas dicitur, sed dividitur in duas potentias, quae sunt species appetitus sensitivi, scilicet in irascibilem et concupiscibilem, PP. Q. 81. Art. 2 c; necesse est quod in parte sensitiva sint duae appetitivae potentiae, una, per quam anima simpliciter inclinatur ad prosquendum ea, quae sunt convenientia secundum sensum, et ad refugiendum nociva, et haec dicitur concupiscibilis, PP. Q. 81. Art. 2 c; vis enim concupiscibilis dicitur a concupiscendo, PP. Q. 82. Art. 5 ob. 1; inter omnes passiones concupiscibilis magis sensibilis est concupiscentia, et propter hoc ab ea denominatur potentia, PS. Q. 25. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 59. Art. 4 c; PS. Q. 23. Art. 1 a; PS. Q. 41. Art. 2; SS. Q. 129. Art. 1; C. G. 2. 60 and 81; Verit. 25. 2 c; 3 Anim. 14 e; et passim. On **passio concupiscibilis**, see *passio* under 3. Sometimes, however, the spiritual desire of the will is understood by *concupiscibilis*. Ipsa voluntas, . . ., potest dici concupiscibilis propter desiderium boni, PP. Q. 82. Art. 5 ad 2; quia obiectum concupiscibilis est bonum absolute, PS. Q. 25. Art. 1 ad 1; nisi forte ipsam voluntatem aequivoce irascibilem et concupiscibilem vocare velint, 3 Sent. 27. 2. 3 c. Cf. PS. Q. 46. Art. 3; 3 Sent. 26. 1. 5 ad 3.

concupiscibilitās, ātis, *f.*, *concupiscence, the desire of the senses which seeks only its own gratification, undue lustful appetite* or *passion*. Recedit anima a corpore, secum trahens omnia, sensum, imaginationem, rationem, intellectum, intelligentiam, concupiscibilitatem et irascibilitatem, PTS. Q. 70. Art. 1, in quot. Cf. PTS. Q. 70. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 74. Art. 8, in quot.

concupisco, ere, cupīvi or cupii, itum, 3, *v. inch. a.*, *to long much for a thing, be very desirous of*, used with the *acc.*, the *inf.*, and *absolutely*. Concupiscimus enim aliquid et nobis et aliis, PP. Q. 20. Art. 2 ad 3. Augustinus enim, exponens illud ps. CXVIII, concupivit anima desiderare iustificationes tuas, Conc. VIII, Col. 1522, t. 4, dicit, SS. Q. 8. Art. 5, in quot.; sed timiditas est magis voluntaria quam intemperantia; nullus enim concupiscit intemperatus esse, SS. Q. 142. Art. 3 ob. 3; sed datio liberalitatis provenit ex eo quod dans est aliqualiter affectus circa pecuniam, dum eam non concupiscit neque amat, SS. Q. 117. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 82. Art. 5; PP. Q. 83. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 4; SS. Q. 31. Art. 1; PT. Q. 15. Art. 2 (passim); et passim.

concurro, ere, curri, cursum, 3, *v. n.*, *to run together, coincide, concur*. Et quia in huiusmodi spiritu concurrit virtus animae cum virtute caelesti; dicitur quod "homo generat hominem, et sol," PP. Q. 118. Art. 1 ad 3; aliqua duo concurrunt ad integrandum aliquid unum, PS. Q. 12. Art. 3 ad 2; oportet unam alteri quandoque concurrere, C. G. 3. 74; plures causae concurrunt ad unius rei constitutionem, 5 Met. 3 b. Cf. PS. Q. 4. Art. 3; PS. Q. 13. Art. 1; PS. Q. 83. Art. 4; PS. Q. 113. Art. 7; SS. Q. 71. Art. 1; SS. Q. 157. Art. 1 (ter); 7 Met. 9 a; et passim. On **causa concurrens**, see *causa* under 2.

concursus, ūs, *m.*, *the coming together, coincidence, concurrence*. Sed ex concursu multarum causarum agentium, PP. Q. 47. Art. 1 c; qui dixit ex concursu atomorum factum esse hunc mundum et alios infinitos, PP. Q. 47. Art. 3 c; uno de altero ignorante, concursus duorum servorum, PP. Q. 116. Art. 1 c; contingit autem aliquem effectum ex concursu diversarum causarum produci, PS. Q. 46. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 22. Art. 2; PP. Q. 115. Art. 6 (ter); PP. Q. 118. Art. 3; SS. Q. 84. Art. 3; SS. Q. 88. Art. 7; C. G. 3. 74; et passim.

concutio, ere, cussi, cussum, 3, *v. a.*, (1) *to strike, do violence to someone*, (2) *to terrify, trouble, put in fear*.—(1), dictum est autem eis: neminem concusseritis; sufficiat vobis stipendium vestrum, SS. Q. 40. Art. 1, in quot.; latronem in cruce convertere et in paradisum inducere non minus fuit quam concutere petras, PT. Q. 46. Art. 11, in quot. — (2), consideremus quomodo tunc iniquiorum conscientia concutietur quando etiam iustorum vita turbatur, (ob. 3), . . ., non possunt in tanti terroris turbine nulla formidine concuti, PTS. Q. 89. Art. 6 ad 3, in quot. Cf. SS. Q. 36. Art. 4, in quot.; SS. Q. 123. Art. 4, in quot.

condecentia, ae, *f.*, *the becoming, the appropriate, fitness*. Et ideo iustitia quandoque dicitur in Deo condecentia suae bonitatis, PP. Q. 21. Art. 1 ad 3; illi vero qui non erant sub lege tenebantur ad aliqua exterius facienda in honorem divinum secundum condecentiam ad eos inter quos habitabant, SS. Q. 85. Art. 4 c.

condecet, ēre, *v. impers.*, *it becomes* or *is becoming, meet, seemly*. Sed se ut finem, alia vero ut ad finem, in quantum condecet divinam bonitatem, etiam alia ipsam participare, PP. Q. 19. Art. 2 c; cum punis malos, iustum est, quia illorum meritis convenit, cum vero parcis malis, iustum est, quia bonitati tuae condecens est, PP. Q. 21. Art. 1, in quot.

condelectātio, ōnis, *f.*, *delectation, pleasure*. Pertinet ergo ad sapientem ut condelectationem afferat his cum quibus conversatur, non quidem lascivam, quam virtus cavet, sed honestam, SS. Q. 114. Art. 1 ad 3.

condēlector, āri, 1, *v. pass.*, *to share pleasure* or *happiness with someone, rejoice, be happy*. Ex alia parte condelectatur ex consideratione divinae bonitatis, et ex spe divini auxilii, SS. Q. 82. Art. 4 ad 2; haec autem amicitia per se quidem desiderat condelectare, contristare autem reveretur, SS. Q. 114. Art. 1, in quot.; quia tranquillitas potentiarum et subiectio earum ad gratiam est quando inferiores vires obediunt superioribus, quae legi Dei condelectantur, App. Q. 1. Art. 6 c.

condemnābilis, e, *adj.*, *worthy of condemnation*. Licet per hoc vel in conscientia fratris, vel saltem sua pro peccato praeterito condemnabilem se esse ostendat, SS. Q. 33. Art. 5 c; sed quia condemnans alium, ostendit se similiter condemnabilem esse propter idem peccatum vel simile, SS. Q. 60. Art. 2 ad 3.

condemnātio, ōnis, *f.*, *a condemning, condemnation*. Quia nullus in ipsum potest iudicium condemnationis ferre, si contra legem agat, PS. Q. 96. Art. 5 ad 3; ex his ergo patet quod si peccator cum humilitate corripiat delinquentem non peccat, nec sibi novam condemnationem acquirit, SS. Q. 33. Art. 5 c; sed demeritum Adae derivatur ad condemnationem aliorum, PT. Q. 19. Art. 4 a. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 33. Art. 6; SS. Q. 60. Art. 2; PTS. Q. 66. Art. 3; PTS. Q. 89. Art. 6; et passim.

condemno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to sentence, condemn, commit*. Veritati huius doctrinae repugnans totum condemnatur ut falsum, PP. Q. 1. Art. 6 ad 2; sed quia condemnans alium, ostendit se similiter condemnabilem esse propter idem peccatum vel simile, SS. Q. 60. Art. 2 ad 3; aliquos gentiles existimasse, Christum quosdam libros scripsisse continentes quaedam magica, PT. Q. 4[illegible]. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 60. Art. 3; SS. Q. 62. Art. 3; PT. Q. 19. Art. 1?; PT. Q. 52. Art. 6; PTS. Q. 90. Art. 2; et passim.

condenso, āre, 1, *v. a.*, *to condense, to press close together, gather together*. Quod licet aer in sua raritate manens non retinet figuram neque colorem; quando tamen condensatur, . . ., et sic Angeli assumunt corpora ex aere, condensando ipsum virtute divina, PP. Q. 51. Art. 2 ad 3; si autem per firmamentum intelligatur pars aeris in qua nubes condensantur, PP. Q. 68. Art. 2 c; sed raritas et densitas elementorum resistere videntur claritati, cum corpus clarum oporteat esse condensatum, PTS. Q. 91. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 68. Art. 1 (bis); PP. Q. 112. Art. [illegible]

condēscendo, ere, *no perf.*, 3, *v. n.*, *to condescend, stoop, let one's self down.* Quorum imbecillitati condescendens, illa solum eis proposuit quae manifeste sensui apparent, PP. Q. 68. Art. 3 c; sed paulatim, condescendens eius capacitati, SS. Q. 1. Art. 7 ad 2. Cf. Q. 44. Art. 7; SS. Q. 109. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 4; PT. Q. 36. Art. 5; PT. Q. 58. Art. 4; et passim.

condictio, ōnis, *f.*, *a formal claim of restitution.* Quia secundum iura humana I Idem, ff. de Condict. ob. turp. caus., SS. Q. 86. Art. 3 ob. 1.

condictum, i, *n.*, *an agreement.* Alio modo aliquid est adaequatum, vel commensuratum alteri ex condicto, (c), . . ., quod voluntas humana ex communi condicto potest aliquid facere iustum in his quae secundum se non habent aliquam repugnantiam ad naturalem iustitiam, SS. Q. 57. Art. 2 ad 1; non enim omnes gentes unquam convenerunt ut ex communi condicto aliquid statuerent, SS. Q. 57. Art. 3 ob. 3. Cf. SS. Q. 60. Art. 5; SS. Q. 66. Art. 2; SS. Q. 70. Art. 2.

condignātivus, a, um, *adj.*, *befitting, becoming,* synonym of *condignus* and *dignativus.* Cf. 4 Sent. 49. 4. 3 c. On **unio condignativa**, see *unio.*

condignitās, ātis, *f.*, *condignity,* the relation of equality between merit of action, conduct, or person, and the value of the award meted out. Si consideretur secundum substantiam operis, et secundum quod procedit ex libero arbitrio, sic non potest ibi esse condignitas propter maximam inaequalitatem, PS. Q. 114. Art. 3 c.

condignus, a, um, *adj.*, *worthy, becoming, fitting,* synonym of *condignativus* and *debitus*, the opposite of *congruus.* Punit citra condignum, PP. Q. 21. Art. 4 ad 1; sed contra, id quod redditur secundum iustum iudicium, videtur esse merces condigna, . . ., ergo homo meretur vitam aeternam ex condigno, . . ., si autem loquamur de opere meritorio, secundum quod procedit ex gratia Spiritus sancti, sic est meritorum vitae aeternae ex condigno, PS. Q. 114. Art. 3 a and c; condignum infinitae bonitati Dei, SS. Q. 28. Art. 3 c; condignum importat aequalitatem dignitatis, 2 Sent. 27. 1. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 114. Art. 5; PS. Q. 114. Art. 6 (quinquies); PS. Q. 117. Art. 7 (bis); PS. Q. 114. Art. 8 (bis); SS. Q. 83. Art. 15 (bis); et passim. On **mereri ex condigno**, see *mereri*; on **meritorium ex condigno**, see *meritorius*; on **meritum condignum**, see *meritum* under 1.

condīmentum, i, *n.*, *seasoning.* Dicendum quod ea quae in usum hominis veniunt de terrae nascentibus, . . ., vel sunt in condimentum, et de his offerebatur oleum et sal, PS. Q. 102. Art. 3 ad 13; pauci amici propter delectationem sunt habendi, quia parum de delectatione sufficit ad vitam quasi pro condimento, sicut parum de sale sufficit in cibo, SS. Q. 168. Art. 4 c, in quot.

condio, īre, īvi or ii, ītum, 4, *v. a.*, *to embalm a dead body.* Et offerunt munera dignitati Christi, . . ., myrrha, qua mortuorum corpora condiuntur, PT. Q. 36. Art. 8, in quot.; erat autem istius gentis consuetudo ut mortuorum corpora variis aromatibus condirentur, PT. Q. 51. Art. 2, in quot.

conditio, ōnis, *f.*, (1) *foundation, establishment, arrangement,* synonym of *creatio* and *institutio*, (2) *situation, position, relation, rank,* (3) *quality, state, condition, nature, peculiarity,* (4) *condition, term.* — (1), quaelibet alia conditio, secundum quam creatura quaecumque differt a Creatore, a Dei sapientia est instituta, et ad Dei bonitatem ordinata, PT. Q. 1. Art. 1 ad 3; ante mundi conditionem, C. G. 4. 6; homo ex natura conditionis suae, Verit. 14. 10 ob. 2. Cf. Verit. 18. 4 ob. 2. — (2), videtur quod propter conditionem personae in quam peccatur, peccatum non aggravatur, PS. Q. 73. Art. 9 ob. 1; conditio personae in distributiva iustitia attenditur, SS. Q. 61. Art. 2 ad 3; ex quo homo venit ad annos pubertatis, si sit liberae conditionis, est suae potestatis, SS. Q. 88. Art. 8 ad 2; status proprie pertinet ad conditionem libertatis vel servitutis, SS. Q. 184. Art. 4 c; quod repugnat conditioni eius, C. G. 3. 127. Cf. SS. Q. 183. Art. 1; PTS. Q. 43. Art. 2; PTS. Q. 46. Art. 2 (ter); PTS. Q. 47. Art. 6; PTS. Q. 50. Art. 1; C. G. 3. 132, 133 and 134, 135; et passim. — **conditio servilis**, *the position of slave.* Si autem uterque sit servilis conditionis, et pertineant ad diversos dominos, tunc dividunt filios, si plures sint, PTS. Q. 52. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 6, in quot.; SS. Q. 187. Art. 4, in quot.; 4 Sent. 36 div. — (3), secundum conditionem causae proximae effectus habet contingentiam vel necessitatem, PP. Q. 25. Art. 3 ad 4; videtur quod iuramentum non impediatur per aliquam conditionem personae vel temporis, SS. Q. 89. Art. 10. ob. 1; oportet eius conditiones investigare, C. G. 1. 14; dicit cum conditione certitudinis, 1 Sent. 25 exp. Cf. SS. Q. 88. Art. 7; SS. Q. 89. Art. 3; SS. Q. 118. Art. 7; SS. Q. 134. Art. 4; SS. Q. 186. Art. 10; PTS. Q. 49. Art. 2; et passim. On **perfectum secundum conditionem alicuius**, see *perfectus*; on **status primae conditionis**, see *status.* — Kinds of *conditio* in this sense are: (a), **conditio corporalis**, *physical nature* or *condition.* Sed omnia huiusmodi nomina implicant quasdam corporales conditiones; significant enim cum tempore, et cum compositione et cum aliis huiusmodi, quae sunt conditiones corporum, (ob. 3), . . ., ista nomina quae proprie dicuntur de Deo, important conditiones corporales non in ipso significato nominis, sed quantum ad modum significandi; ea vero quae metaphorice de Deo dicuntur, important conditionem corporalem in ipso suo significato, PP. Q. 13. Art. 3 ad 3. Cf. PTS. Q. 52. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 1. — (b), **conditio essentialis**, *essential condition.* Cf. C. G. 1. 89. — (c), **conditio generalis**, *general condition.* Quidam enim accipiunt eas, prout significant quasdam generales conditiones humani animi, quae inveniuntur in omnibus virtutibus, (c), . . ., vel inquantum istae virtutes denominant quasdam generales conditiones virtutum, vel per redundantiam praedictam, (ad 2), . . ., illae quatuor generales virtutum conditiones, quas ponit Philosophus, non sunt propriae praedictis virtutibus, sed possunt eis appropriari secundum modum iam dictum, PS. Q. 61. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 56. Art. 2; PS. Q. 65. Art. 1; PS. Q. 65. Art. 2; PS. Q. 84. Art. 2; SS. Q. 14. Art. 1 (bis); SS. Q. 141. Art. 4; et passim. — (d), **conditio individualis**, *individual condition.* Inquantum per virtutem intellectus agentis accipere possumus in nostra consideratione naturas specierum sine individualibus conditionibus, PP. Q. 85. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 79. Art. 4; PP. Q. 85. Art. 2; PS. Q. 6. Art. 6; Pot. 2. 3 ad 5. — (e), **conditio materialis**, *material condition.* Illae solae virtutes in nobis sunt singularium congoscitivae, quae recipiunt species non abstractas a materialibus conditionibus, (ob. 2), . . ., quamvis species intellectus divini secundum esse suum non habeat conditiones materiales, sicut species receptae in imaginatione et sensu, tamen virtute se extendit ad immaterialia et materialia, PP. Q. 14. Art. 11 ad 2. Cf. PP. Q. 55. Art. 2 (bis); PP. Q. 57. Art. 2; PP. Q. 79. Art. 3; PP. Q. 84. Art. 2; PTS. Q. 52. Art. 4; C. G. 1. 47; et passim. — (f), **conditio naturalis**, *natural condition.* Mortui ea quae in hoc mundo aguntur, considerata eorum naturali conditione, non cognoscunt, et praecipue interiores motus cordis, SS. Q. 83. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 58. Art. 5; PS. Q. 85. Art. 6; PT. Q. 31. Art. 5. — (g), **conditio particularis**, *particular condition.* Particulares conditiones cuiuslibet rei singularis dicuntur accidentia individuantia ipsam. sed Philosophus, . . ., circumstantias nominat "particularia", id est, particulares singulorum actuum conditiones, PS. Q. 7. Art. 1 a. Cf. PP. Q. 44. Art. 3; PP. Q. 79. Art. 4; PP. Q. 85. Art. 5; PS. Q. 30. Art. 2; PS. Q. 94. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 2; et passim. — (h), **conditio principalis**, *principal condition.* In actu uno accipitur ut circumstantia superaddita obiecto, quod determinat speciem actus, potest iterum accipi a ratione ordinante ut principalis conditio obiecti determinantis speciem actus, . . ., locus qui prius considerabatur ut circumstantia, nunc consideratur ut principalis conditio obiecti rationi repugnans, (c), . . ., circumstantia manens in ratione circumstantiae, cum habeat rationem accidentis, non dat speciem; sed inquantum mutatur in principalem conditionem obiecti secundum hoc dat speciem, PS. Q. 18.

Art. 10 ad 2. — (i), **conditio specialis,** *special condition.* Alio modo possumus loqui de mysterio Incarnationis quantum ad speciales conditiones, PP. Q. 57. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 20. Art. 1; 1 Thess. 5. 1.—(4), ideo non simpliciter virginitatem vovit Dei genetrix, sed sub conditione, si Deo placeret, PT. Q. 28. Art. 4 ad 1; illa conditio explicita non solum actui, sed etiam potestati contrariatur copulae carnales, et ideo est contraria matrimonio, PTS. Q. 48. Art. 1 ad 3; quando uxor non vult cohabitare nisi sub conditione peccandi, PTS. Q. 59. Art. 6 ad 5; non quidem absolute, sed sub conditione vel suppositione, C. G. 2. 52. Cf. PP. Q. 12. Art. 3 ad 2; SS. Q. 88. Art. 8; SS. Q. 89. Art. 7; SS. Q. 98. Art. 2; PTS. Q. 47. Art. 5; et passim. On **debitum conditionis,** see *debitus* under 1; on **necessarium ex conditione et ex conditione agentis et finis,** see *necessarius* under 1; on **necessarium sub conditione,** see *necessarius* under 2; on **voluntarium absque et sub conditione,** see *voluntarius* under 3.

conditiōnālis, e, *adj., conditional, with a condition attached, limiting* or *limited by restrictions or stipulations,* synonym of *conditionatus,* the opposite of *absolutus* and *categoricus.* Hoc quod dicitur: *Necesse est ut veniant scandala,* non est intelligendum de necessitate absoluta, sed de necessitate conditionali, SS. Q. 43. Art. 2 ad 1. On **debitum condicionale,** see *debitus* under 1; on **enuntiatio conditionalis,** see *enuntiatio* under 2; on **necessitas conditionalis,** see *necessitas* under 1; on **propositio conditionalis,** see *propositio* under 2; on **syllogismus conditionalis,** see *syllogismus.* — **conditionalis** sc. **propositio,** *the conditional proposition.* i.e., that statement whereby an idea is expressed conditionally by another. Omnis conditionalis cuius antecedens est necessarium absolute, consequens est necessarium absolute, . . ., sed haec est quaedam conditionalis vera: "Si Deus scivit hoc contingens futurum esse, hoc erit;" quia scientia Dei non est nisi verorum. huius autem conditionalis antecedens est necessarium absolute, tum quia est aeternum, tum quia significatur ut praeteritum, PP. Q. 14. Art. 13 ob. 2. Cf. PP. Q. 19. Art. 8 (quater); PP. Q. 25. Art. 3; PP. Q. 44. Art. 1; SS. Q. 171. Art. 6 (quinquies); PTS. Q. 22. Art. 4; PTS. Q. 71. Art. 12; C.G. 1. 13, 20, and 67; C.G. 3. 94; 4 Phys. 23 e; 8 Phys. 21 b; et passim. — A kind of *conditionalis* sc. *propositio* is *conditionalis necessaria* sc. *propositio, the necessarily true conditional sentence.* Secundum quod dicimus hanc conditionalem esse veram, vel necessariam, PP. Q. 116. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 8; C. G. 1. 67. — **conditiōnāliter,** *adv., conditionally,* the opposite of *pure, simpliciter.* In quolibet voto includitur conditionaliter voluntas Praelati superioris, SS. Q. 88. Art. 12 ad 2. Cf. PTS. Q. 30. Art. 1.

conditionātus, a, um, *adj., conditioned, with a condition attached,* synonym of *conditionalis,* the opposite of *absolutus.* Alio modo dicitur aliquid voluntarium voluntate conditionata, App. Q. 1. Art. 4 c; sed nihil prohibet desiderium conditionatum eorum vacuum esse, PTS. Q. 78. Art. 1 ad 2. On **certitudo conditionata,** see *certitudo* under 2; on **consensus conditionatus,** see *consensus* under 2; on **debitum conditionatum,** see *debitus* under 1; on **impossibilitas conditionata,** see *impossibilitas;* on **libertas conditionata,** see *libertas* under 1; on **meritum conditionatum,** see *meritum* under 1; on **necessitas conditionata,** see *necessitas* under 1-3.

conditīvē, *adv., operatively, in a manner characterized by operativeness or power* (here, of the Holy Spirit) *to produce effect.* Corpus Christi non seminaliter, sed conditive a Spiritu Sancto formatum est, PT. Q. 35. Art. 3 ob. 3, in quot.

conditor, ōris, *m., a maker, creator, establisher, founder, source.* Quia Deus est omnis veritatis et omnis voluntatis principium et conditor, PP. Q. 107. Art. 3 c; Deus autem per suam sapientiam conditor est universarum rerum, PS. Q. 93. Art. 1 c; Deus autem, qui est conditor hominis, omnipotens est, SS. Q. 164. Art. 1 ad 1; exceptis sex casibus, quos sibi iuris conditor, scilicet Papa, reservavit, PTS. Q. 24. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 105. Art. 6, in quot.; SS. Q. 162. Art. 2, in quot.; SS. Q. 184. Art. 7; SS. Q. 185. Art. 2; PT. Q. 52. Art. 8, in quot.; et passim.

condivido, ere, visi, vīsum, 3, *v. a., to share with something else, distinguish from something else, coordinate.* Alii vero suum ordinem constituent quasi condivisum toti societati angelorum, PP. Q. 108. Art. 8 c; alio modo potest sumi natura in homine secundum quod condividitur rationi, PS. Q. 31. Art. 7 c; primo ergo modo ira non est passio generalis, sed condivisa aliis passionibus, PS. Q. 46. Art. 1 c; sed ira est capitale vitium inani gloriae condivisum, SS. Q. 132. Art. 5 ob. 2. Cf. PS. Q. 57. Art. 2 ob. 1; SS. Q. 1. Art. 1 ob. 3; SS. Q. 47. Art. 5 a; SS. Q. 81. Art. 8 ob. 3; SS. Q. 102. Art. 1 ob. 3; SS. Q. 155. Art. 1 ob. 1; et passim. — **divisum non condividitur dividentibus,** see *dividere* under 1.

condo, ere, didi, ditum, 3, *v. a.,* (1) *to create, establish, make, fashion, produce, form;* used with *acc.; in* and *abl; a* and *abl.; cum* and *abl.,* (2) of written productions, *draw up, write, frame* or *compose,* (3) of the founding of towns or states, *to build, establish, found,* (4) *bury,* (5) with the accessory idea of carefulness, *put away, place away.* — (1), sed secundum quod per verbum intelligitur ratio idealis, per quam Deus omnia condidit quae Filio appropriatur, PP. Q. 32. Art. 1 ad 1; sed quod fuerit etiam conditus in gratia, . . ., videtur requirere ipsa rectitudo primo status, PP. Q. 95. Art. 1 c; ergo in rebus a Deo conditis nihil malum invenitur, PP. Q. 48. Art. 2 ob. 3; sicut et de primo homine supra diximus, quod fuit cum gratia conditus, PP. Q. 100. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 5; PP. Q. 55. Art. 2; PP. Q. 63. Art. 3; PP. Q. 69. Art. 2; PP. Q. 118. Art. 3; et passim. — (2), quia symbolum Patrum est declarativum symboli apostolorum, et etiam fuit conditum fide iam manifestata, SS. Q. 1. Art. 9 ad 6; et ad eorum observantiam aliqui obligantur, si statuantur auctoritate eorum, quorum est condere legem, SS. Q. 87. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 90. Art. 3; PS. Q. 92. Art. 2; PS. Q. 96. Art. 6 (ter); PS. Q. 97. Art. 3 (quater); PTS. Q. 26. Art. 3; et passim. — (3), tunc oportebat incipere quando condebatur haec civitas, SS. Q. 174. Art. 6 ad 2, in quot.—(4), visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo, SS. Q. 32. Art. 2, in quot.; quidam exposuit Calvariae locum, in quo sepultus est Adam, ideo sic appellatum, quia ibi antiqui hominis sit conditum caput, PT. Q. 46. Art. 10. in quot. Cf. PT. Q. 51. Art. 2. — (5), si vero non fuerit tabula, terra radetur, et igni consumetur, et cinis intra altare condetur, PT. Q. 83. Art. 6, in quot. Cf. PT. Q. 83. Art. 3, in quot.

condoleo, ēre, 2, *v. n., to suffer with another, feel another's pain, sympathize with,* used with the *dat.* In utroque amicitia manifestatur, scilicet et quod congaudet gaudenti, et quod condolet dolenti, PS. Q. 38. Art. 3 ad 1; quintum est quod ei condoleat et congaudebat, SS. Q. 27. Art. 2 ob. 3; SS. Q. 28. Art. 2; SS. Q. 30. Art. 2. — **condolens,** entis, *P. a., sympathizing.* Sed amicus condolens dolet de dolore amici dolentis, PS. Q. 33. Art. 3 ob. 2 (passim).

condonābilis, e, *adj., pardonable, forgivable, that may be pardoned* or *shown clemency* or *indulgence.* Si quis a fortibus et super excellentibus delectationibus vincitur vel tristitiis, non est admirabile, sed condonabile si contra tendat, SS. Q. 138. Art. 1, in quot. Cf. SS. Q. 142. Art. 3, in quot.; SS. Q. 156. Art. 4, in quot.

condōno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to pardon, remit an offense.* Quod libere peccata dimittit; eius enim qui superioris legi astringitur, non est libere peccata condonare, PP. Q. 25. Art. 3 ad 3; sed poena aufertur a Deo, qui etiam peccatorum actualium poenas condonare potest, PS. Q. 81. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 62. Art. 6; SS. Q. 188. Art. 3; PT. Q. 68. Art. 5, in quot.; PT. Q. 69. Art. 2, in quot.

condūco, ere, duxi, ctum, 3, *v. a.* and *n., to hire for one's use, rent, employ;* used with *acc.,* and *abl.* of price. Sicut cum aliquis primo vult sanitatem, et postea deliberans quomodo possit sanari, vult conducere medicum, ut sanetur, PS. Q. 8. Art. 3 c; circa animalia

... et maxime si erant mercede conducta, ..., et maxime hoc observandum erat, quando animalia mercede conducta, (ad 4), ... si autem non essent mercede conducta, potuisset habere aliquam aequitatem ut saltem tantum restitueret, quantum usus animalis mortui vel debilitati conduci posset, PS. Q. 105. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 62. Art. 8; SS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 187. Art. 2, in quot.; SS. Q 188. Art. 3, in quot.

conductio, ōnis, *f.*, *a hiring, farming.* Aliam vero cum recompensatione utilitatis, sicut per venditionem, et emptionem, et locationem, et conductionem, PS. Q. 105. Art. 2 c; sicut patet in conductione et locatione domus, SS. Q. 78. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 61. Art. 3.

conductor, ōris, *m.*, *one who hires a thing, a tenant.* Sed non est necessarium ut statim pretium locatae domus conductor exhibeat, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 6.

confābulātio, ōnis, *f.*, *a confab, a conversation, discoursing together.* Certe ipse concubitus, ipse amplexus, ipsa confabulatio, et osculatio, et coniacentium duorum turpis et foeda dormitio, SS. Q. 154. Art. 4 ob. 3, in quot.

confectio, ōnis, *f.*, *a making, preparing, producing, arranging.* Simul autem intendit aliquis et finem proximum, et ultimum, sicut confectionem medicinae et sanitatem, PS. Q. 12. Art. 3 c; ad episcopum pertinet basilicarum consecratio, unctio altaris et confectio chrismatis, PT. Q. 67. Art. 2 ob. 3.

confero, ferre, contuli, collatum, 3, *v. a.*, (1) *contribute to something, conduce*, synonym of *facere*, (2) *put side by side, compare*, (3) *bestow, confer, judge, contribute.*—(1), ideo appetitur delectatio ab his qui in tristitia sunt, ut conferens ad proprium bonum, PS. Q. 32. Art. 7 ad 2; quies enim maxime confert ad debitum rationis usum, PS. Q. 33. Art. 3 ob. 1; bona fortunae conferunt ad magnanimitatem, SS. Q. 129. Art. 8 c; ad gustum pertinet discretio saporum, qui conferunt ad delectationem alimenti, SS. Q. 141. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 4. Art. 6; PS. Q. 37. Art. 1 ad 2; SS. Q. 29. Art. 3; SS. Q. 63. Art. 2; SS. Q. 80. Art. 1; 12 Met. 12 x; et passim. — (2), est tantum in ipsa apprehensione rationis conferentis unum alteri, PP. Q. 28. Art. 1 c; conferre unum alteri est proprius et connaturalis actus rationis, PS. Q. 32. Art. 8 c; conferre autem et syllogizare est rationis, PS. Q. 46. Art. 4 c; quae quidem manifestatio sive enuntiatio est rationis actus conferentis signum ad signatum, SS. Q. 110. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 83. Art. 3; PS. Q. 13. Art. 1; PS. Q. 16. Art. 1; PS. Q. 76. Art. 1; SS. Q. 53. Art. 3; et passim. — (3), sacramentalis quidem potestas est quae per aliquam consecrationem confertur, ..., unde effectus sacramentales non excluduntur propter culpam quamcumque conferentis sacramentum, SS. Q. 39. Art. 3 c; per hoc quod aliquis ab Ecclesia suspenditur, vel excommunicatur, vel etiam degradatur, non amittit potestatem conferendi sacramentum, sed licentiam utendi hac potestate; et ideo sacramentum quidem confert, sed tamen peccat conferendo, PT. Q. 69. Art. 9 ad 3; universaliter per omnia sacramenta novae legis, in quibus confertur gratia, peccata venialia remittuntur, PT. Q. 87. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 1; PS. Q. 98. Art. 1; SS. Q. 161. Art. 3; PT. Q. 64. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 1; PTS. Q. 22. Art. 1; et passim.

confessē, *adv.*, see *confiteor.*

confessio, ōnis, *f.*, (1) *confession in general*, (2) *confession of sins, confession.*—(1), triplex est confessio, quae in Scripturis laudatur. una est confessio eorum quae sunt fidei; et ista est proprius actus fidei, utpote relata ad fidei finem, ..., alia est confessio gratiarum actionis, sive laudis; et ista est actus latriae; ordinatur enim ad honorem Deo exterius exhibendum quod est finis latriae. tertia est confessio peccatorum; et haec ordinatur ad delectionem peccati, quae est finis poenitentiae; unde pertinet ad poenitentiam, SS. Q. 3. Art. 1 ad 1; confirmatio, per quam homo roboratus exponitur in publicum ad confessionem nominis Christi, PTS. Q. 56. Art. 2 ad 1; veritas, quae est in confessionibus in iudicio faciendis, Verit. 1. 5 ad 13. Cf. PS. Q. 108. Art. 1; SS. Q. 3. Art. 2 (passim); SS. Q. 13. Art. 1; PT. Q. 72. Art. 9; PTS. Q. 7. Art. 2; et passim. — Kinds of *confessio* in this sense are: **confessio fidei, confessio gratiarum actionis seu laudis, confessio humilitatis seu peccatorum,** and **confessio veritatis,** *the confession of faith, that of thanksgiving* or *of praise, that of humility* or *of sins,* and *the confession of truth.* Iniuriam facit ei cui obedire tenetur, dum sibi denegat quod ei debet, scilicet confessionem veritatis, SS. Q. 69. Art. 1 ad 2; non autem sufficit sola confessio fidei, vel miraculorum operatio, vel solus auditus, SS. Q. 108. Art. 3 c; sed contra, homo tenetur ad confessionem peccatorum, sicut ad confessionem fidei, PTS. Q. 9. Art. 3 a. See SS. Q. 3. Art. 1 ad 1, above. Cf. PP. Q. 10. Art. 2; SS. Q. 13. Art. 2; SS. Q. 13. Art. 3; SS. Q. 11. Art. 2; PT. Q. 68. Art. 6 c; Is. 25; Hebr. 4. 3; et passim. — **Confessiones Augustini,** *the Confessions of St. Augustine.* Dicit enim Augustinus in principio Confessionum, SS. Q. 175. Art. 1. ob 1. Cf. PP. Q. 84. Art. 5; PP. Q. 86. Art. 4; PS. Q. 4. Art. 1; SS. Q. 142. Art. 2; SS. Q. 180. Art. 8; PT. Q. 88. Art. 2; et passim. — (2), octavus gradus humilitatis est "confessio peccatorum"; cui opponitur "defensio eorumdum", SS. Q. 162. Art. 4 ad 4; contritio, confessio et satisfactio ponuntur partes poenitentiae, PT. Q. 90. Art. 2 c; confessio est quoddam sacramentale, Quodl. 1. 6. 10 c. Cf. SS. Q. 70. Art. 1; PTS. Q. 9. Art. 4; PTS. Q. 10. Art. 5; PTS. Q. 20. Art. 3; 4 Sent. 17. 3; C. G. 4. 72; et passim. On **forum confessionis,** see *forum* under 2. — Kinds of *confessio* in this sense are: (a), **confessio actualis** and **confessio in proposito exsistens,** *the confession which takes place in reality and the intended confession.* Cf. 4 Sent. 16. 1. 1. 2 ad 2; PT. Q. 90. Art. 3 ob. 2; PTS. Q. 6. Art. 5; PTS. Q. 10. Art. 3. — (b), **confessio discreta,** *the confession made with discrimination.* Prima est ut aliquis "sit sciens," et quantum ad hoc confessio dicitur esse "discreta" secundum quod in actu omnis virtutis prudentia requiritur, PTS. Q. 9. Art. 4 c; confessio dicitur discreta, secundum quod in actu omnis virtutis prudentia requiritur; est autem haec discretio, ut maiora cum maiori pondere confiteatur, 4 Sent. 17. 3. 4. 4 c. — (c), **confessio exterior** and **confessio interior,** *the exterior* and *the interior confession.* Duplex est peccatorum confessio: una quidem interior, quae fit Deo, ..., alia vero est confessio peccatorum exterior, quae fit sacerdoti, PT. Q. 68. Art. 6 c; sicut conceptus interior eorum quae sunt fidei est proprie fidei actus ita etiam et exterior confessio, SS. Q. 3. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 3. Art. 2 (bis). — (d), **confessio generalis** and **confessio particularis seu specialis,** *the general* and *the particular confession.* Inquantum sunt cum aliquo motu destestationis peccatorum; et hoc modo confessio generalis, tunsio pectoris et oratio dominica operantur ad remissionem venialium peccatorum, PT. Q. 87. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 68. Art. 6 c; PTS. Q. 10. Art. 5 (passim); PTS. Q. 10. Art. 6; 4 Sent. 21. 2. 1. 1 c. — (e), **confessio informis,** *the confession not made through love of God.* Cf. PTS. Q. 9. Art. 1 ob. 1; 4 Sent. 17. 3. 4. 1 ob. 1. — (f), **confessio in proposito exsistens,** see *confessio actualis.* — (g), **confessio interior,** see *confessio exterior.* — (h), **confessio particularis,** see *confessio generalis.* — (i), **confessio sacramentalis,** *the sacramental confession,* i.e., *the confession belonging to the sacrament of penance.* In confessione sacramentali non solum requiritur absolutio, sed iudicium sacerdotis satisfactionem imponentis expectatur; et ideo quamvis iste absolutione sit functus, tamen tenetur confiteri, ut suppleatur quod defuit sacramentali confessioni, PTS. Q. 10. Art. 5 ad 1; unde si ante absolutionem aliquis non fuisset perfecte dispositus ad gratiam suscipiendam in ipsa confessione et absolutione sacramentali gratiam consequeretur, si obicem non poneret, PTS. Q. 18. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 8. Art. 1; PTS. Q. 8. Art. 2 (bis); PTS. Q. 11. Art. 1 (bis); PTS. Q. 11. Art. 2 (ter); 4 Sent. 21. 2. 1. 1 ad 1; 4 Sent. 21. 3. 1. 1 c and 2 c; et passim. — (j), **confessio specialis,** see *confessio generalis.* — **sigillum confessionis,** *the seal of confession.* Sed peccatum quod quis confitetur, sub sigillo confessionis ponitur, (ob. 3), ..., peccatum in qualibet confessione aperitur sacerdoti, et

clauditur aliis confessionis sigillo, PTS. Q. 7. Art. 1 ad 3; sigillum confessionis est aliquid annexum sacramentali confessioni. sed ea quae annexa sunt alicui sacramento non se extendunt ultra sacramentum illud. ergo sigillum confessionis non se extendit nisi ad ea de quibus est sacramentalis confessio, . . ., sigillum confessionis directe non se extendit nisi ad illa quae cadunt sub sacramentali confessione; sed indirecte id quod non cadit sub sacramentali confessione, etiam ad sigillum confessionis pertinet; sicut illa per quae posset peccator, vel peccatum deprehendi, PTS. Q. 11. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 10. Art. 5; PTS. Q. 11 pr.; PTS. Q. 11. Art. 1 (bis); PTS. Q. 11. Art. 3 (passim); PTS. Q. 11. Art. 4 (passim); PTS. Q. 11. Art. 5 (bis); PTS. Q. 11. Art. 11; et passim.

confessor, ōris, *m.*, (1) *a confessor*, a priest who administers the sacrament of penance, (2) *a confessor*, one who confesses or makes profession of his faith in Christianity, or who avows his faith in face of persecution; also one who leads an exemplary Christian life and wins a reputation for sanctity.—(1), per confessionem debet poenitens se confessori suo manifestare, PTS. Q. 6. Art. 4 c; quod possint sibi eligere proprios sacerdotes confessores, qui quantum ad hoc sunt eis superiores, PTS. Q. 8. Art. 4 ad 4. Cf. PTS. Q. 18. Art. 2; PTS. Q. 90. Art. 2. — (2), si omnes virtutes essent aeque intensae in uno et eodem, . . ., sed hoc patet esse falsum, quia diversi sancti de diversis virtutibus praecipue laudantur, sicut Abraham de fide, Moyses de mansuetudine, Iob de patientia; unde de quolibet confessore cantatur in Ecclesia, PS. Q. 66. Art. 2 ob. 2; festo Expiationis succedunt festa Martyrum et Confessorum, PS. Q. 103. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 124. Art. 2.

confestim, *adv.*, *immediately, speedily, without delay, straightway.* Et secundum hoc dicit Damascenus, quod cum rationali confestim concomitatur liberum arbitrium, PP. Q. 83. Art. 3, in quot. Cf. PP. Q. 95. Art. 1; PS. Q. 46. Art. 4; SS. Q. 66. Art. 7; PT. Q. 36. Art. 7; all in quot.

conficio, ere, fēci, fectum, 3, *v. a.*, (1) *to make something from something*, used with *ex* and *de*, (2) with reference to the Holy Eucharist and the Mass, *consecrate, accomplish, effect, perform, perfect, offer up*, (3) *make, prepare, mix*, (4) *to total up, amount to.*—(1), puta quod vestis non conficeretur ex lana et lino, PS. Q. 102. Art. 1 ad 1; sed de aceto non potest confici hoc sacramentum, PT. Q. 74. Art. 5 ob. 2. Cf. SS. Q. 179. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 2; PT. Q. 74. Art. 4 (passim); PT. Q. 74. Art. 5; PT. Q. 74. Art. 6; PT. Q. 79. Art. 1; et passim. — (2), ut abutatur ea, vel si intentat conficere corpus Christi, ut eo ad veneficia utatur, PT. Q. 64. Art. 10 c; unde dicendum est quod si sacerdos sola verba praedicta proferret cum intentione conficiendi hoc sacramentum, PT. Q. 78. Art. 1 ad 4; et hoc modo Eusebius intellexit his verbis confici sacramentum quantum ad primam et secundum perfectionem, PT. Q. 78. Art. 1 ad 2; quidam dixerunt quod haeretici, schismatici et excommunicati, quia sunt extra Ecclesiam, non possunt conficere hoc sacramentum, PT. Q. 82. Art. 7 c; sed domus in qua primo Christus hoc sacramentum confecit, non fuit consecrata, PT. Q. 83. Art. 3 ob. 2. Cf. PT. Q. 75. Art. 7; PT. Q. 78. Art. 1 (passim); PT. Q. 82 pr.; PTS. Q. 8. Art. 4; PTS. Q. 19. Art. 6 (bis); et passim. — (3), interdum etiam conceditur eis testamenta conficere, SS. Q. 185. Art. 8 ob. 3; magis ergo debet chrisma confici et benedici in festo Pentecostes quam in coena Domini, PT. Q. 72. Art. 12 ob. 3. — (4), denarius ergo numerus, qui totam insinuat disciplinam, quater ductus, id est, numero, qui corpori tribuitur multiplicatus, quadragenarium numerum conficit, PT. Q. 40. Art. 2, in quot. Cf. SS. Q. 147. Art. 5.

confidenter, *adv.*, see *confido.*

confidentia, ae, *f.*, *confidence, trust.* De fortitudine vero dicit quod adversa non metuit, quod est necessarium in praesenti; et iterum quod confidentiae cibos apponit, PS. Q. 68. Art. 6 ad 2; alio modo ex parte voluntatis, propter maiorem promptitudinem, seu devotionem, vel confidentiam, SS. Q. 5. Art. 4 c. Cf. PP. pr.; SS. Q. 38. Art. 1, in quot.; SS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 130. Art. 2; SS. Q. 161. Art. 2 (bis).

confido, ere, fisus sum, 3, *v. n.*, *to trust, trust in, believe, be confident of* with *de* and *abl.*, *be self-confident*; used with *de* and *abl.*, *in* and *abl.*, *ad* and *acc.*, *acc.* and *inf.*, and *absolutely.* Et praecipue si homo confidat de auxilio divino, PS. Q. 45. Art. 3 c; sed confidit in his de quibus confidendum est, et circa illa non superflue sollicitatur, SS. Q. 47. Art. 9 ad 3; et vituperantur illi de quibus aliquis confidere non potest ad auxilium ferendum, SS. Q. 17. Art. 4 c; puta cum aliquis videns se sanum, confidit se diu victurum, SS. Q. 129. Art. 6 c; unde et sperantes confidentes vocamus, quasi pro eodem utentes eo quod est confidere et sperare, PS. Q. 40. Art. 2 ob. 2; occasio est quod homo confidat de seipso, et ideo non totaliter se Deo tradat, SS. Q. 82. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 98. Art. 6; PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 17. Art. 5; SS. Q. 128. Art. 1; SS. Q. 132. Art. 3; et passim. — **confidenter**, *adv.*, *boldly, daringly, confidently.* Sed celatio confessionis est instituta propter bonum totius Ecclesiae, ut homines confidentius ad confessionem accedant, PTS. Q. 11. Art. 4 ob. 2. Cf. PS. Q. 112. Art. 5; PT. Q. 15. Art. 6, in quot.

configo, ere, xi, xum, 3, *v. a.*, *to pierce through, fasten.* Secundum tactum quidem flagellatus et clavis confixus, PT. Q. 46. Art. 5 c; quia configuntur in locis nervosis et maxime sensibilibus, scilicet in manibus et pedibus, PT. Q. 46. Art. 6 c. — **confixus**, a, um, *P. a.*, *pierced through, transfixed.* Quia mors confixorum in cruce est acervissima, PT. Q. 46. Art. 6 c.

configuratio, ōnis, *f.*, *like formation, uniformity.* Et ideo effectus consequitur in suscipientibus sacramenta non secundum similitudinem ministrorum, sed secundum configurationem ad Christum, PT. Q. 64. Art. 5 ad 1; scilicet et quod significetur in baptismo Trinitas personarum, et quod fiat configuratio ad sepulturam Christi, PT. Q. 66. Art. 8 ob. 1; accipit hanc configurationem ex impressione sigilli, C. G. 2. 88; signatio enim ad similitudinem configurationis pertinere videtur, C. G. 4. 21. Cf. PT. Q. 69. Art. 9.

configurativus, a, um, *adj.*, *making similar, making uniform, configurative.* Hoc modo est signum configurativum alicui principali, apud quem residet auctoritas eius ad quod aliquis deputatur, PT. Q. 63. Art. 3 ad 2. On **signum configurativum**, see *signum* under 1.

configūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to make from or after something, make uniform*, (2) *symbolize.*—(1), sunt corpori Christi configuranda per gloriosam resurrectionem, PT. Q. 25. Art. 6 c; ideo conveniens fuit ut discipulis suis gloriam suae claritatis ostenderet, quod est ipsum transfigurari, cui suos configurabit, PT. Q. 45. Art. 1 c; oportet nos ei configurari, PT. Q. 49. Art. 3 ad 2; quod configuratur alicui, constituitur ex actione eius, cui configuratur, C. G. 2. 88; omnis materia suae formae configuratur, C. G. 2. 89; nihil autem configuratur alicui, nisi per eius proprium characterem, Pot. 10. 4 c. Cf. PT. Q. 49. Art. 3 (quinquies); PT. Q. 52. Art. 1; PT. Q. 63. Art. 1; PT. Q. 63. Art. 3 (quater); PT. Q. 63. Art. 5; PT. Q. 66. Art. 2 (bis); et passim. — (2), quae in hoc sacramento configuratur, C. G. 4. 69.

confingo, ere, finxi, fictum, 3, *v. a.*, *to invent, devise, feign, pretend.* Et per hunc modum etiam dicitur homo falsus, in quantum est amativus falsarum opinionum, vel locutionum, PP. Q. 17. Art. 1 c; Aristoteles posuit ultimam felicitatem hominis in cognitione substantiarum separatarum, . . ., et non per continuationem intellectus agentis a quibusdam confictam, PP. Q. 88. Art. 1 c; similiter etiam obstetrices, . . ., non tamen fuit earum recta voluntas quantum ad hoc quod mendacium confinxerunt, PS. Q. 114. Art. 10 ad 2. Cf. PS. Q. 99. Art. 3; SS. Q. 39. Art. 1; SS. Q. 96. Art. 4.

confinium, ii, *n.*, *neighborhood, nearness, close connection, contiguity.* Videlicet quia est in confinio spiritualium et corporalium creaturarum, PP. Q. 77. Art. 2 c; quae partim est alba, et partim nigra, duae partes quae sunt in confinio albi et nigri, PP. Q. 108. Art. 3 ad 3.

confirmātio, ōnis, *f.*, (1) *fortification, strengthening,* (2) *corroboration, confirmation,* (3) *the sacrament of confirmation.*—(1), ostendit quid in eis posset liberum arbitrium ante confirmationem, PP. Q. 95. Art. 1 ad 3; vovere religionis ingressum est quaedam confirmatio voluntatis ad meliora, SS. Q. 189. Art. 2 ad 3; sicut in miraculis quae fiunt ad confirmationem fidei, PT. Q. 31. Art. 1 ad 2; casus et confirmatio angelorum, 2 Sent. 4. 1. 2 c; fomes enim confirmationi opponitur, 3 Sent. 3. 1. 2. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 112. Art. 2 c; PT. Q. 29. Art. 1; PT. Q. 43. Art. 3; PT. Q. 44. Art. 3; SS. Q. 3. Art. 2; SS. Q. 10. Art. 7; et passim. — (2), iuramentum ad confirmationem ordinatur, confirmatio autem in scibilibus per rationem fit, SS. Q. 89. Art. 1 c; ipsa sponsalia et sponsorum datio est promissionis confirmatio, PTS. Q. 43. Art. 1 ad 1; iuramentum adhibetur ad confirmationem dictorum, PTS. Q. 46. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 1; PS. Q. 69. Art. 3; PS. Q. 111. Art. 4; SS. Q. 88. Art. 1; SS. Q. 118. Art. 8; et passim. — (3), ad idem etiam ordinatur quodammodo confirmatio, PT. Q. 63. Art. 6 c; fortitudini confirmatio et ordinatur contra infirmitatem, PT. Q. 65. Art. 6 c; confirmatio est sacramentum plenitudinis gratiae, PT. Q. 72. Art. 1 ad 2; ita etiam confirmatio est quoddam spirituale augmentum promovens hominem in spiritualem aetatem perfectam, PT. Q. 72. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis); PT. Q. 72. Art. 1 - 12; PTS. Q. 37. Art. 5; PTS. Q. 40. Art. 5; C. G. 4. 60; et passim.

confirmativus, a, um, *adj.*, *confirmative, tending to conform, confirmatory.* Tum etiam quia eius miracula confirmativa erant doctrinae ipsius, PT. Q. 44. Art. 2 ob. 3.

confirmātor, ōris, *m.*, *a confirmant*, one who administers the rite of confirmation. Sed illi qui sacramentum ordinis suscipiunt, sunt aliorum confirmatores, PTS. Q. 35. Art. 4 ob. 2.

confirmo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *fortify, strengthen, confirm,* (2) *corroborate, confirm,* (3) *perform the sacrament of confirmation, confirm.*—(1), in conceptione autem Filii Dei consummata est eius gratia confirmans eam in bono, PT. Q. 27. Art. 5 ad 2; miraculorum autem usus ei non competebat, dum viveret quia tunc temporis confirmanda erat doctrina Christi miraculis, PT. Q. 27. Art. 5 ad 3; ad hoc autem quod confirmaretur fides de veritate humanitatis, et mortis eius, oportuit moram esse inter mortem et resurrectionem, PT. Q. 53. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 36. Art. 5; PT. Q. 45. Art. 3; PT. Q. 59. Art. 6; PT. Q. 72. Art. 9; PT. Q. 86. Art. 1; et passim. — (2), hoc quidem confirmat auctoritate Scripturae, PP. Q. 69. Art. 2 c; Augustinus confirmat per verba Cypriani, PS. Q. 109. Art. 10 a; ille qui iurat invocat divinum testimonium ad confirmandum ea quae dicit, SS. Q. 89. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 89. Art. 1; SS. Q. 89. Art. 5; SS. Q. 89. Art. 10; SS. Q. 90. Art. 1; PT. Q. 38. Art. 6; et passim. — (3), licet ille qui confirmatur sit adultus corporaliter nondum tamen est adultus spiritualiter, PT. Q. 72. Art. 10 ad 1; solus episcopus confirmat, PTS. Q. 38. Art. 1 a; ita ille qui baptizatum suscipit de sacro fonte aut confirmandum tenet, gerit personam Ecclesiae, PTS. Q. 56. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 64. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 1; PT. Q. 72. Art. 4; PT. Q. 72. Art. 7; PT. Q. 72. Art. 10; PTS. Q. 38. Art. 1; et passim. — **confirmātus**, a, um, *P. a.*, *strengthened, corroborated, confirmed.* Sic geminato testimonio confirmati, PT. Q. 36. Art. 8 ad 3; ipsius Christi assertionem miraculis confirmatam, PT. Q. 55. Art. 6 ad 1; ideo linitur confirmatus chrismate in fronte, ut in manifesto demonstret se esse christianum, PT. Q. 72. Art. 9 c. Cf. PT. Q. 9. Art. 3; PT. Q. 54. Art. 2 c; PT. Q. 72. Art. 5; PTS. Q. 41. Art. 2; et passim.

confiteor, ēri, fessus, *v. dep.*, *to acknowledge, reveal, make known, confess.* Simpliciter confitendum est matrem Christi virginem concepisse, PT. Q. 28. Art. 1 c; quidam tamen confessi sunt Christum in triduo hominem fuisse, PT. Q. 50. Art. 4 c; sacramentum enim confirmationis ordinatur ad confitendum publice fidem Christi, PT. Q. 72. Art. 6 ob. 1; sed si aliquis semel confessus est etiam in mortali existens, non tenetur ulterius ad confitendum eadem peccata, PTS. Q. 9. Art. 1 a. Cf. PP. Q. 25. Art. 3; PP. Q. 36. Art. 2 (bis); SS. Q. 3. Art. 1 (bis); SS. Q. 11. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 1; PT. Q. 90. Art. 2; et passim. — **confessus**, a, um, *P. a.*, *confessed, manifested, made evident.* Videre confessa, id est, ea quae sunt omnibus manifesta, 1. Gener. 3 h; confessa autem de felicitate, 1 Eth. 12 b. Cf. 1 Eth. 4 b. — **confessē**, *adv.*, *admittedly, confessedly, conformably*, the Aristotelian ὁμολόγως, Eth. Nic. 6. 2, 1139. a 30. Veritas confesse se habens, id est, concorditer ad appetitum rectum, 6 Eth. 2 f. On **veritas confesse se habens**, see *veritas* under 1.

conflāgrātio, ōnis, *f.*, *a burning, conflagration.* Sexta de igne ultimae conflagratione mundi, qui faciem iudicis praecedet, PTS. Q. 69 pr.; ista autem conflagratio nihil aliud est quam congregatio omnium causarum inferiorum et superiorum, quae ex natura sua habent virtutem igniendi, PTS. Q. 74. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 74. Art. 4 (bis); PTS. Q. 74. Art. 5; PTS. Q. 74. Art. 6; PTS. Q. 74. Art. 7 (passim); PTS. Q. 74. Art. 8 (passim); PTS. Q. 74. Art. 9 (passim).

conflātilis, e, *adj.*, *molten, made of matter in a state of fusion, cast.* Nisi postquam declinavit ad idololatriam, adorando vitulum conflatilem, PS. Q. 102. Art. 3 c; occidat unusquisque fratrem, et amicum, et proximum suum, pro peccato vituli conflatilis, SS. Q. 64. Art. 3 ob. 1.

conflātio, ōnis, *f.*, (1) *a moulding, casting in metal,* (2) *a conflagration burning, kindling.*—(1), oportebat quod sacerdos prius offerret pro seipso vitulum pro peccato in commemorationem peccati quod Aaron fecerat in conflatione vituli aurei, (ad 6), . . ., vituli pro peccato, in memoriam remissionis peccati Aaron circa conflationem vituli, PS. Q. 102. Art. 5 ad 9. — (2), post transitum hunc per purgatorii ignis conflationem expeditur, PTS. Q. 72. Art. 1 a.

conflictus, ūs, *m.*, *a fight, contest.* Dicit quod ad conflictum spiritualis agonis non assurgitur, nisi prius intra nosmetipsos hostis positus, gulae videlicet appetitus, edomatur, SS. Q. 148. Art. 1 ob. 3. in quot.

conflo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to produce, cause, effect,* (2) *melt, purge, cleanse.*—(1), et ad medium reducuntur et conflatur ex eis una forma, PP. Q. 76. Art. 4 ad 4; vel oporteret dicere quod ex divina virtute et humana esset conflata in Christo una virtus, PT. Q. 19. Art. 1 c. — (2), quod est ignis consumens malos et ignis conflans bonos; et super illud I Cor., III: uniuscuiusque opus ignis probabit, dicit Glossa, PTS. Q. 74. Art. 9 ob. 1.

confluo, ere, xi ctum, 3, *v. a.* and *n.*, *to flow* or *run together.* Ut dicatur quod terra potuit aliquas partes praebere concavas, quibus confluentes aquae reciperentur, inter quas prima videtur probabilior, (ad 2), . . ., omnes aquae unum terminum habent, scilicet mare, in quod confluunt vel manifestis vel occultis meatibus, PP. Q. 69. Art. 1 ad 3; aliud scilicet vinum, in unum ex multis acinis confluit, PT. Q. 79. Art. 1, in quot.

confoederātio, ōnis, *f.*, *compact, agreement, complicity, alliance, binding together.* Venter et genitalia sibimetipsis vicina sunt, ut ex vicinitate membrorum confoederatio intelligatur vitiorum, SS. Q. 151. Art. 3 ob. 3, in quot.; et eam Ioseph coniugem non frustra appellatum propter animorum confoederationem, PT. Q. 31. Art. 2, in quot.; sed per accidens finis matrimonii est confoederatio hominum, PTS. Q. 54. Art. 3 c.

conformābilis, e, *adj.*, *conformable.* Veritas invenitur in intellectu secundum quod apprehendit rem ut est, PP. Q. 16. Art. 5 c.

conformātio, ōnis, *f.*, *conformity.* Quantum necesse est ad corporis assumendi conformationem, PP. Q. 51. Art. 2 ad 3; ad appetitum duo pertinent, scilicet motus in finem et conformatio, ad finem per amorem, PS. Q. 62. Art. 3 ad 3; conformatio illa est intelligenda secundum id quod est dos, et non secundum rationem dotis quae sit in Christo, PTS. Q. 95. Art. 3 ad 1. Cf. PTS. Q. 95. Art. 4 (bis).

conformis, e, *adj.*, *uniform, conformed*, the opposite of *difformis.* Postquam dixerat conformes fieri aliquos imaginis Filii Dei, PP. Q. 33. Art. 3 ad 2; homines qui in potestatibus sunt, propter similitudinem potestatis, maxime videntur esse Deo conformes, PS. Q. 2. Art. 4 ob. 1; transmutatio corporalis, quae est in eis materialis, est conformis et proportionata motui appetitus, (c), . . ., aliae passiones habent transmutationem corporalem conformem secundum suam speciem motioni vitali, PS. Q. 37. Art. 4 ad 2; tertio ponitur uniformitas conformis angelis, SS. Q. 180. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 16. Art. 5; PP. Q. 66. Art. 5; PP. Q. 89. Art. 2; PS. Q. 1. Art. 3; PS. Q. 74. Art. 8; SS. Q. 50. Art. 4; et passim. — **conformiter**, *adv.*, *in conformity, conformably.* Ideo omnis motus appetitivus conformiter se habens in intellectu vero, est secundum se bonus; omnis autem motus appetitivus conformiter se habens in intellectu falso, est secundum se malus et peccatum, . . ., et ideo sicut motus spei, qui conformiter se habet ad existimationem veram, est laudabilis et virtuosus; ita oppositus motus desperationis, qui se habet conformiter existimationi falsae de Deo, est vitiosus et peccatum, SS. Q. 20. Art. 1 c; et quia secundum positionem fidei resurrectio erit in vitam immortalem conformiter Christo, PTS. Q. 77. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 5; PS. Q. 85. Art. 5; SS.Q. 21. Art. 2 (ter); SS. Q. 180. Art. 6, in quot.

conformitas, ātis, *f.*, *conformity*, agreement in respect of some formality, synonym of *uniformitas*, the opposite of *difformitas.* Intellectus autem conformitatem suam ad rem intelligibilem cognoscere potest, PP. Q. 16. Art. 2 c; habet rationem extremi unius, quod est conformitas, PS. Q. 64. Art. 1 ad 1; vita enim spiritualis conformitatem aliquam habet ad vitam corporalem, sicut et caetera corporalia conformitatem quamdam spiritualium habent, PT. Q. 65. Art. 1 c; conformitas ponit convenientiam duorum in forma una, 1 Sent. 48. 1. 1 ob. 3. Cf. PP. Q. 16. Art. 2 (bis); PP. Q. 16. Art. 8 (ter); PS. Q. 39. Art. 2; SS. Q. 26. Art. 13; PT. Q. 31. Art. 1; 1 Sent. 48. 1. 1 c; 7 Met. 6 f; et passim. — Kinds of *conformitas* are: (a), **conformitas gloriae** and **conformitas gratiae**, *the conformity of heavenly glory* and *that of divine grace.* Secundum quod homo actu vel habitu Deum cognoscit et amat, sed tamen imperfecte, et haec est imago per conformitatem gratiae, (c), . . ., illae rationes procedunt de imagine quae est secundum conformitatem gratiae et gloriae, PP. Q. 93. Art. 4 ad 2. Cf. PT. Q. 69. Art. 9. — (b), **conformitas gratiae**, see *conformitas gloriae.* — (c), **conformitas imaginis** and **conformitas similitudinis**, *conformity according to an image* and *that according to similarity.* Adoptio aliorum Dei est per quamdam conformitatem imaginis ad Filium Dei naturalem, PT. Q. 45. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 93. Art. 4 ob. 2. — (d), **conformitas in natura seu secundum convenientiam in natura**, *the conformity of nature.* Cf. 4 Sent. 49. 2. 1 ad 7; Verit. 2. 3 ad 9 and 5 ad 5. — (e), **conformitas secundum convenientiam in natura**, see *conformitas in natura.* — (f), **conformitas secundum quid** and **conformitas simpliciter**, *the respective conformity* or *the conformity in a certain respect* and *the simple* or *aboslute conformity.* Cf. 1 Sent. 48. 1. 2 c. — (g), **conformitas similitudinis**, see *conformitas imaginis.* — (h), **conformitas simpliciter**, see *conformitas secundum quid.*

conformiter, *adv.*, see *conformis.*

conformo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to conform, make like in form, bring into harmony* or *correspondence with a model* or *example, to act in accord* or *conformity*; used with *dat.*, *acc.*, and *dat.*; *in* with the *abl.* Anima per gratiam conformatur Deo, PP. Q. 43. Art. 5 ad 2; videtur quod voluntas hominis non debeat semper conformari divinae voluntati in volito, (ob. 1), . . ., si ergo homo teneretur conformare voluntatem suam divinae voluntati in volito, PS. Q. 19. Art. 10 ob. 2; et quia intellectus non potest infallibiliter conformari in rebus contingentibus, sed solum in necessariis, PS. Q. 57. Art. 5 ad 3; caput et membra conformantur in natura, sed non in virtute, PT. Q. 53. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 18. Art. 4; PP. Q. 93. Art. 8; PS. Q. 50. Art. 4; SS. Q. 152. Art. 5; PT. Q. 14. Art. 3; et passim.

confortātio, ōnis, *f.*, *a strengthening, comfort.* Sed potest etiam ad statum futurum pertinere, quantum ad confortationem de rebus, hic speratis et ibi obtentis, PS. Q. 68. Art. 6 ad 2; nullum enim peccatum procedit ex divina confortatione ex qua procedit quod aliquis de se minora dicat, SS. Q. 113. Art. 1 ob. 1; illa confortatio angeli per modum instructionis, PT. Q. 12. Art. 4 ad 1.

confortātīvus, a, um, *adj.*, *strengthening, comforting, having the properties for consoling.* Hoc autem sacramentum est medicina confortativa, quae non debet dari nisi liberatis a peccato, PT.Q. 80. Art. 4 ad 2.

conforto, āre, 1, *v. a.*, *to strengthen much.* Nam et lumen naturale intellectus confortatur per infusionem luminis gratuiti, PP. Q. 12. Art. 13 c; nam ex uno confortatur natura animalis ex alio vero quodammodo molestatur, PS. Q. 35. Art. 4 ad 3; ille ergo qui a Deo confortatur, confitetur se esse stultissimum secundum reputationem humanam, SS. Q. 113. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 12. Art. 2; PP. Q. 117. Art. 1; PS. Q. 4. Art. 1; PT. Q. 77. Art. 6; PTS. Q. 58. Art. 5; et passim.

confractio, ōnis, *f.*, *a confraction* or *breaking up.* Dummodo praemissa oratione prius confringantur, quia post confractionem non intelliguntur esse vasa sacra, SS. Q. 100. Art. 4 ad 2.

confricātio, ōnis, *f.*, *a rubbing, striking.* Sicut confricatio barbae, vel levatio festucae de terra, et similia, quae non cadunt sub voto, nec sub obedientia, SS. Q. 186. Art. 5 ad 4.

confringo, ere, frēgi, fractum, 3, *v. a.*, *to break in pieces.* Tamen pro necessitate Ecclesiae et pauperum, materia eorum vendi potest, dummodo praemissa oratione prius confringantur, SS. Q. 100. Art. 4 ad 2; quia tunc Moyses descendens de monte Sinai tabulas legis confregit Exod., XXXII, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2. Cf. PT. Q. 52. Art. 4 (ter); PT. Q. 52. Art. 5; PT. Q. 76. Art. 2.

confugio, ere, fūgi, 3, *v. n.*, (1) *to take refuge in, have recourse to*, (2) *to flee to a place for refuge*, (3) with *ad ecclesiam, change from one creed to another*, (4) with *ad religionem, enter religion, become a member of a religious order.*—(1), ergo est impossibile quod Deus non recipiat eum ad se confugit, PS. Q. 112. Art. 3 ob. 1; et sic manifestum est quod in Verbo cognoscunt vota, et devotiones, et orationes hominum qui ad eorum auxilium confugiunt, PTS. Q. 72. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 95. Art. 1, in quot.; SS. Q. 60. Art. 1, in quot.; SS. Q. 67. Art. 3, in quot.; PT. Q. 63. Art. 1, in quot. — (2), dicitur enim Deut., XIX, quod qui percusserat, proximum suum nesciens, et qui nullum contra ipsum habuisse odium comprobabatur, ad unam urbium refugii confugiebat, PS. Q. 105. Art. 2 ad 10. — (3), si quis confugerit ad Ecclesiam catholicam de Paulianistis et Cataphrygis rebaptizari eos omnino debere, PT. Q. 66. Art. 9, in quot. — (4), sed diversimodo quia in duobus, scilicet cum quis ad religionem confugit et alter coniugum cum altero per verba de praesenti contrahit ipso iure sponsalia dirimuntur, PTS. Q. 43. Art. 3 c.

confugium, ii, *n.*, *a flight to shelter.* Loquitur secundum quod ipsum confugium hominis ad Deum est per motionem divinam, quam iustum est non deficere, PS. Q. 112. Art. 3 ad 1.

confundo, ere, fūdi, fūsum, 3, *v. a.*, *to mingle, confound, confuse*, the opposite of *distinguo.* Huiusmodi indivisibile prius est intellectum a nobis quam eius divisio, quae est in partes, quia cognitio confusa

est prior quam distincta, PP. Q. 85. Art. 8 c; aliud remedium est ut possessiones non in perpetuum alienentur, sed certo tempore ad suos possessores revertantur, ut non confundantur sortes possessionem, (c), . . ., hoc instituit ut sortes non confunderentur, sed semper remaneret eadem distinctio determinata in tribubus, PS. Q. 105. Art. 2 ad 3; ideo qui conscientiam alicuius inquietat, confundendo ipsum, aliquod speciale nocumentum ei infert, SS. Q. 75. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 30. Art. 3; PP. Q. 89. Art. 3; PS. Q. 68. Art. 8; PS. Q. 105. Art. 4; PT. Q. 2. Art. 6; PT. Q. 36. Art. 3; et passim. — **confūsē**, *adv., confusedly, without order, disorderly*, synonym of *indistincte*, the opposite of *distincte* and *ordinate*. Quod est cognoscere in potentia et confuse, PP. Q. 86. Art. 2 ad 2; non confuse, sed ordinate tenenda est, 1 Cant. 2. Cf. PP. Q. 39. Art. 8. On **dicere confuse**, see *dicere* under 3; on **notum confuse**, see *notus*; on **supponere confuse**, see *supponere* under 4. —**confūsus**, a, um, *P. a.*, (1) *poured together, mixed, mingled*, (2) *vague, indistinct, confused*, synonym of *indistinctus*, *inordinatus*, the opposite of *distinctus*, *ordinatus*.—(1), praeexsistere simul sicut in aliquo uno confuso et commixto ex multis, 1 Phys. 9 a. — (2), cum enim dicimus; Pater et Filius sunt unum principium, hoc quod dico principium non habet determinatam suppositionem, imo confusam pro duabus personis simul. unde in processu est fallacia figurae distinctionis a confusa suppositione ad determinatam, PP. Q. 36. Art. 4 ad 4; sic ponitur "clamor," per quem intelligitur inordinata et confusa locutio, SS. Q. 158. Art. 7 c; confusa non debent exponi composita sed indistincta, 1 Phys. 1 b; confusa sunt primo nobis nota, quam distincta, 1 Phys. 1 b. Cf. PP. Q. 14. Art. 6; PP. Q. 25. Art. 5; PP. Q. 31. Art. 2; PP. Q. 85. Art. 3 (ter); PP. Q. 89. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 4; et passim. On **concupiscentia confusa**, see *concupiscentia* under 1; on **imaginatio confusa**, see *imaginatio* under 1; on **nomen confusum**, see *nomen* under 1; on **similitudo confusa**, see *similitudo* under 1; on **suppositio confusa**, see *suppositio* under 4.

confūsē, *adv.*, see *confundo*.

confūsibilis, e, *adj.*, *capable of being confused, embarrassed*. Ita per peccatum contra naturam propriae naturae confusibilem perversitatem patiatur, SS. Q. 94. Art. 3 ad 3.

confūsio, ōnis, *f.*, (1) *mixture, medley, mingling*, the opposite of *discretio*, *distinctio*, and *mixtio vera*, (2) *confusion, bewilderment, disorder*, the opposite of *distinctio* and *ordo*, (3) *indefiniteness, vagueness, ambiguity*, synonym of *indistinctio*, the opposite of *distinctio*, (4) *consternation, shame*. — (1), quae miscentur mixtione iam perfecta, non manent actu, sed virtute tantum; nam si actu manerent, non esset mixtio, sed confusio tantum, C. G. 2. 56; propter confusionem quatuor elementorum, 2 Gener. 10 e. Cf. PT. Q. 2. Art. 1 c; PT. Q. 3. Art. 5; PT. Q. 3. Art. 7; PT. Q. 19. Art. 1. On **unio per modum confusionis**, see *unio*. — (2), eorundem frequens repetitio et fastidium et confusionem generabat, PP. Q. 1 pr.; multiplicitas enim sensuum in una scriptura parit confusionem, PP. Q. 1. Art. 10 ob. 1; ubicumque est pluralitas sine ordine, ibi est confusio, PP. Q. 42. Art. 3 a; distinctioni autem opponitur confusio, PP. Q. 60. Art. 1 a; confusio opponitur distinctioni et ordini, sic ergo ex multitudine religionum induceretur confusio, si ad idem et eodem modo diversae religiones essent absque necessitate et utilitate, SS. Q. 188. Art. 1 ad 4; confusio opponitur ordini partium, 4 Sent. 10. 1. 3. 3 ad 2; factum est chaos, quasi quaedam confusio, 4 Phys. 1 h. Cf. PP. Q. 1. Art. 10; PP. Q. 66. Art. 1; PS. Q. 98. Art. 6; SS. Q. 164. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 1; 1 Phys. 8 a; 12 Met. 6 f; et passim. — (3), actus autem incompletus est scientia imperfecta, per quam sciuntur res indistincte sub quadam confusione, . . ., manifestum est autem quod cognoscere aliquid in quo plura continentur, sine hoc quod habeatur propria notitia uniuscuiusque eorum quae continentur in illo est cognoscere aliquid sub confusione quadam, . . ., utrumque enim totum potest cognosci in quadam confusione, sine hoc quod partes distincte cognoscantur, PP. Q. 85. Art. 3 c; signa quae magister discipulo proponit, sunt rerum notarum in universali et sub quadam confusione, sed ignotarum in particulari et sub quadam diffusione, PP. Q. 117. Art. 1 ad 4; nisi sciremus quodammodo de eis quid est sub quadam confusione, Trin. 2. 2. 3 c. Cf. PP. Q. 2. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 1 c; PP. Q. 98. Art. 1 ob. 3; SS. Q. 68. Art. 4. — (4), aliquis perdit conscientiae gloriam per quamdam confusionem et erubescentiam, SS. Q. 75. Art. 1 ad 2; ita etiam ad eius humilitatem pertinuit quod in loco tam celebri confusionem pati non recusavit, PT. Q. 46. Art. 10 ad 1; tertio quantum ad confusionem, et opprobria, quae sustinuit, PT. Q. 49. Art. 6 c; inde retrahatur propter confusionem aliquam, C. G. 4. 60. Cf. SS. Q. 3. Art. 1 (bis); SS. Q. 164. Art. 2 ad 8; PT. Q. 52. Art. 6; PTS. Q. 22. Art. 6; PTS. Q. 62. Art. 5; Praec. 4; et passim.

confūsus, a, um, *adj.*, see *confundo*.

confutātio, ōnis, *f.*, *confusion, shame, perplexity*. Sed quidam ad suam consolationem et liberationem, quidam autem ad suam confutationem et confusionem, sicut damnati, PT. Q. 52. Art. 6 ad 1.

confūto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to confute, refute successfully, prove to be wrong, answer conclusively, put to silence by words*. Ut possit etiam fideles instruere et adversarios confutare, PS. Q. 68. Art. 5 ad 1; non debet disputari de his quae sunt fidei, quasi de eis dubitando, sed propter veritatem manifestandam, et errores confutandos, SS. Q. 10. Art. 7 ad 3; similiter etiam per hoc hominum gloriam confutavit, PT. Q. 35. Art. 7 ad 1. Cf. SS. Q. 38. Art. 1, in quot.; PT. Q. 52. Art. 2 (bis).

congaudeo, ēre, 2, *v. n.*, *to rejoice with*. Quintum est quod ei condoleat et congaudeat, SS. Q. 27. Art. 2 ob. 3; non tamen hoc gaudium quo unus alteri congaudet, potest aureola nominari, PTS. Q. 96. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 31. Art. 4; SS. Q. 28. Art. 2.

congelātio, ōnis, *f.*, *a freezing, congealing*. Inter quae primum est liquefactio quae opponitur congelationi, . . ., unde cordis congelatio vel duritia est dispositio repugnans amori, PS. Q. 28. Art. 5 c.

congelo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to cause to freeze up, congeal*. Nam lateres indurantur ab igne, et aqua congelata induratur, ex frigore, PS. Q. 15. Art. 2 ad 2; ea enim quae sunt congelata, in seipsis constricta sunt, PS. Q. 28. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 6; PS. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 48. Art. 2; PS. Q. 87. Art. 1.

congemisco, ere, 3, *v. inch. n.*, *to sigh deeply, groan*. Invenerimus nos in eodem vitio esse, non obiurgemus, sed congemiscamus, SS. Q. 33. Art. 5, in quot. Cf. SS. Q. 60. Art. 2, in quot.

congero, ere, gessi, gestum, 3, *v. a.*, *to amass*, heap something on something else in an unfriendly manner. Sicut etiam miraculose mulieris adulterae computrescebat femur bibitis aquis in quibus sacerdos maledicta congesserat, PS. Q. 103. Art. 2 ad 3; cave ne Domino tuo mendicante, scilicet Christo alienas divitias congeras, SS. Q. 187. Art. 5, in quot.

conglōrificātus, a, um, *adj.*, *glorified together with*. Unde ibidem Damascenus subdit; in qua scilicet gloria deitatis, Dei Filius existens ante saecula, ut Deus, et Patri consubstantialis, sedet conglorificata carne eius, PT. Q. 58. Art. 3, in quot.

conglutino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to attach, bind closely*. Sed actus voluntatis consistit in motu ad ipsas res, ita quod amor rei amatae animam conglutinat, PS. Q. 86. Art. 1 ad 2. — **conglutinans**, antis, *P. a.*, *binding*. In limo terrae est terra, et aqua conglutinans partes terrae, PP. Q. 91. Art. 1 ad 4.

congrātulātio, ōnis, *f.*, *congratulation, a hearty sympathy in another's joys* or *hopes*. In quo pietas non exhibebit misericordiae opera, sed congratulationis affectum, PP. Q. 68. Art. 6 ad 2.

congregātio, ōnis, *f.*, (1) *a gathering* or *scraping together, union*, synonym of *concretio*, *condensatio*, and *inspissatio*, the opposite of *discretio*, *disgregatio*, and *rarefactio*, (2) *band, society, association*,

congregation, synonym of *communicatio*, *communio*, and *communitas*.—(1), congregatio, quae pertinet ad attractionem, 7 Phys. 3 g; congregatio et disgregatio corporum, 8 Phys. 14 c. Cf. 3 Cael. 8 d; 1 Gener. 1 d and 2 b. — (2), sed Ecclesia est, congregatio hominum fidelium, PP. Q. 117. Art. 2 ob. 1; effectus ex congregatione multarum causarum productus, PS. Q. 46. Art. 1 c; per "festum" autem "coetus" atque "collectae" significatur congregatio fidelium in regno caelorum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; ergo videtur quod vivere in congregatione sit melius quam ducere solitariam vitam, SS. Q. 188. Art. 8 ob. 2; quia homo est pars congregationis, et congregatio est pars Ecclesiae, ideo in intentione privati boni includitur intentio boni congregationis, et boni totius Ecclesiae, PTS. Q. 26. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 3. Art. 3 (bis); PS. Q. 46. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 161. Art. 5; SS. Q. 188. Art. 7; PT. Q. 8. Art. 4 (bis); 4 Sent. 20. 1. 4. 1 c; et passim. — Kinds of *congregatio* in this sense are: (a), **congregatio corporalis** and **congregatio spiritualis**, *the corporeal* and *the spiritual union*. Cf. Eph. 4. 4.—(b), **congregatio oeconomica** and **congregatio politica**, *the domestic* and *the political union*. Sed cum Ecclesia sit congregatio fidelium, congregatio autem hominum sit duplex, scilicet oeconomica, sicut illi qui de una familia sunt, et politica, sicut illi qui sunt de uno populo; Ecclesia assimilatur congregationi politicae, quia ipse populus dicitur, PTS. Q. 26. Art. 1 c; duplex est congregatio, quaedam oeconomica, sicut familia aliqua; et quaedam politica, sicut civitas et regnum, PTS. Q. 60. Art. 1 ad 4. Cf. 4 Sent. 20. 1. 4. 1 c; 4 Sent. 37. 2. 1 ad 4. — (c), **congregatio politica**, see *congregatio oeconomica*. — (d), **congregatio spiritualis**, see *congregatio corporalis*.

congregātivus, a, um, *adj.*, *suitable for uniting, gathering, collecting*, synonym of *concretivus*, and *unitivus*, the opposite of *disgregativus*. Quod autem est congregativum, est activum, 4 Meteor. 1 a; album et nigrum, quae dividuntur per congregativum et disgregativum, 5 Met. 12 k. Cf. PS. Q. 73. Art. 1; 10 Met. 9 f; Ente 7. l. On **amor congregativus**, see *amor* under 1.

congrego, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to collect, assemble, unite, gather together, bring together*, used of persons, animals, and things, (2) *convoke, call together by summons*, (3) *condense, bring into a smaller* and *denser state*, (4) *to collect, amass, accumulate something*. —(1), Christus post baptismum et tentationem coepit discipulos congregare, PT. Q. 43. Art. 3 ob. 3; scilicet quod statim omnia animalia congregarentur, PP. Q. 96. Art. 1 ad 1; quarto die belluae omnes, et alia quae moventur in aquis congregabantur, PTS. Q. 73. Art. 1 ad 1; quod aquae congregatae sunt in unum locum, et apparuit arida; secunda vero per hoc quod protulit terra herbam virentem, PP. Q. 69. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 69. Art. 1 (passim); PP. Q. 96. Art. 1; PS. Q. 44. Art. 1; PT. Q. 35. Art. 8; PT. Q. 43. Art. 3; PTS. Q. 20. Art. 1; et passim. — (2), sed huiusmodi synodus auctoritate solius Summi Pontificis potest congregari; ut habetur in Decret., dist. 17, cap. 4. et 5, SS. Q. 1. Art. 10 ob. 3. Cf. PP. Q. 36. Art. 2 c. — (3), nec videtur quod lumen congregetur circa candelam, PP. Q. 67. Art. 2 c. — (4), avarus enim ad congregandum pecuniam et rapit, et non dat ea quae dare debet, PS. Q. 72. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 185. Art. 7; PTS. Q. 59. Art. 6; et passim.

congressus, ūs, *m. a. hostile encounter, conflict*. Quod timidus est qui primo aspectu ad congressum trepidat, SS. Q. 125. Art. 3 ob. 2.

congruē, *adv.*, see *congruus*.

congruenter, *adv.*, see *congruo*.

congruentia, ae, *f.*, *congruity, fitness, suitability, becomingness*, synonym of *congruitas*. Ad standum pro relativo ex congruentia suae significationis, PP. Q. 29. Art. 4 c; per congruentiam quamdam aliquis specialis locus creaturae spirituali attribuitur, PP. Q. 102. Art. 2 ad 2; non propter necessitatem beatitudinis, sed secundum quamdam congruentiam et decorum, PS. Q. 4. Art. 7 ad 3; secundum propriae naturae congruentiam, C. G. 2. 68. Cf. PP. Q. 112. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 6; PT. Q. 3. Art. 8 (bis); PT. Q. 4. Art. 1 (ter); PT. Q. 80. Art. 7 c; C. G. 2. 72; C. G. 3. 85 and 113; C. G. 4. 1, 55, and 97; Pot. 6. 9 ad 2; et passim. On **causa congruentiae**, see *causa* under 5; on **medium congruentiae**, see *medium* under 2.

congruitas, ātis, *f.*, *congruity, fitness, suitability, becomingness*, synonym of *congruentia*. Non propter necessitatem, sed propter congruitatem, PP. Q. 66. Art. 3 ad 3; dispositio etiam ordinum, quam Gregorius ponit, congruitatem habet, PP. Q. 108. Art. 6 c; est ibi congruitas propter quandam aequalitatem proportionis, PS. Q. 114. Art. 3 c; sed de congruitate requiritur omnis perfectio per quam aliquis reddatur idoneus ad executionem ordinis, PTS. Q. 35. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 4. Art. 1 (passim); PT. Q. 6. Art. 1 (bis); PT. Q. 6. Art. 2 (ter); PT. Q. 8. Art. 5; PT. Q. 80. Art. 7 (bis); 7 Phys. 6 g; et passim. On **debitum congruitatis**, see *debitus* under 1; on **medium congruitatis**, see *medium* under 2; on **ordo congruitatis**, see *ordo* under 2.

congruo, ere, ui, 3, *v. n.*, *to coincide* or *correspond with a person* or *thing in substance or feeling or time, be suited or adapted to, agree with, accord, fit, be fitting*, used (1) *absl.*, (2) with *dat.*, (3) with *ad* and acc., (4) with *cum* and *abl.* — (1), Trinitate posita, congruunt huiusmodi rationes, PP. Q. 32. Art. 1 ad 2; discernitur per formam, congruit per ordinem, PP. Q. 45. Art. 7 c; ita quod non liceat eis nisi quod secundum divinam dispositionem congruere intuentur, PTS. Q. 69. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 77. Art. 4; PT. Q. 35. Art. 8; PTS. Q. 53. Art. 3. — (2), Dominus autem nihil fecit quod non congrueret eius aetati, PT. Q. 12. Art. 3 ad 3; passio Christi relata ad Christi carnem congruit infirmitati assumptae, PT. Q. 48. Art. 6 ad 1; diversa sacramenta diversis temporibus congruunt, PT. Q. 60. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 102. Art. 2 (ter); PP. Q. 112. Art. 1; PS. Q. 10. Art. 4; PS. Q. 95. Art. 3; PT. Q. 32. Art. 1; PT. Q. 57. Art. 1; et passim. — (3), secundum quod congruit ad eruditionem incipientium, PP. pr.; quorum nullum potest ad hoc congruere quod peccatum sit causa peccati, PS. Q. 75. Art. 4 ob. 1; id quod congruit ad debitum finem voluntatis, PT. Q. 11. Art. 5 ad 2; quid congruat secundum ordinem ad totum, PTS. Q. 74. Art. 5 ad 4. — (4), hoc congruit cum eo quod supra dixerat, PP. Q. 14. Art. 10 ad 1.— **congruens**, entis, *P. a.*, *agreeing, fit, appropriate, suitable, consistent, congruous*. In conversatione illius populi et praecipue sacerdotum, debuerunt esse aliqua specialia congruentia ad cultum divinum vel spiritualem vel corporalem, PS. Q. 102. Art. 6 c; ille qui propter malum finem aliqua disponit congruentia illi fini, habet falsam prudentiam, SS. Q. 47. Art. 13 c. Cf. PS. Q. 95. Art. 2; SS. Q. 83. Art. 6; SS. Q. 88. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 8; PTS. Q. 94. Art. 1. — **congruenter**, *adv.*, *agreeably, fitly, suitably*, synonym of *congrue*. Talia vota congruentius secundum arbitrium superioris sunt vel servanda vel praetermittenda, SS. Q. 88. Art. 2 ad 3; non est referendum ad potentiam absolutam sed ad id quod potest fieri congruenter, PT. Q. 43. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 110. Art. 3; SS. Q. 91. Art. 2; SS. Q. 175. Art. 3; PT. Q. 14. Art. 1; PTS. Q. 32. Art. 5; et passim.

congruus, a, um, *adj.*, *congruous, fitting, becoming, suitable*, as distinguished from *condignus* and *debitus*. Ordo congruus familiae, . . ., demonstrat huiusmodi iustitiam in gubernante, PP. Q. 21. Art. 1 c; ergo congruum fuit ut lex vetus illo temporis ordine traderetur, PS. Q. 98. Art. 6 a; alio modo habet rationem meriti, secundum quod procedit ex libero arbitrio, inquantum voluntarie aliquid facimus; et ex hac parte meritum est congruum; quia congruum est ut dum homo bene utitur sua virtute, Deus secundum superexcellentem virtutem excellentius operetur, PS. Q. 114. Art. 6 c; per elementorum congruas qualitates, C. G. 3. 22; nullum sibi congruum nutrimentum, C. G. 3. 22; sicut congruum et incongruum in grammatica, 5 Met. 12 g. Cf. PP. Q. 108. Art. 6; PP. Q. 113. Art. 1; PS. Q. 9. Art. 5; PS. Q. 14. Art. 5; PS. Q. 100.

Art. 7; PS. Q. 114. Art. 7; C. G. 3. 45; et passim. — **ex congruo,** *in a fitting manner, becomingly.* Merendo per alia bona ex congruo, PS. Q. 114. Art. 6 ad 3; aliquis potest alteri mereri ex congruo, primam gratiam, PS. Q. 114. Art. 7 ad 2. Cf. Verit. 23. 6 ad 6. On **definitio congrua,** see *definitio* under 2; on **mereri ex congruo,** see *mereri*; on **meritorum ex congruo,** see *meritorius*; on **meritum congruum,** see *meritum* under 1. — **congruē,** *adv., fittingly, becomingly, suitably,* synonym of *congruenter.* Septima beatitudo congrue adaptatur dono sapientiae et quantum ad meritum, et quantum ad praemium, SS. Q. 45. Art. 6 c; nulla religio congrue institui potest ad militandum, SS. Q. 188. Art. 3 ob. 3; meruit ex gratia sibi data illum puritatis et sanctitatis gradum, ut congrue posset esse mater Dei, PT. Q. 2. Art. 11 ad 3. Cf. PP. Q. 51. Art. 3; PP. Q. 69. Art. 1; PS. Q. 2. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 19. Art. 12 (bis); SS. Q. 81. Art. 7; et passim.

coniaceo, ēre, *to lie together.* Certe ipse concubitus, ipse amplexus, ipsa confabulatio et osculatio et coniacentium duorum turpis et foeda dormitio, quantum dedecoris et criminis confitetur, SS. Q. 154. Art. 4 a, in quot.

cōnicio, ere, iēci, iectum, 3, *v. a., to conjecture, guess, surmise.* Sed secundum quod in quibuscumque conicere dicitur homo veritatem SS. Q. 49. Art. 4 ad 3; non necessitate patitur, caeteris eius operibus potest conici utrum hoc contemptu superflui cultus, an ambitione aliqua faciat, SS. Q. 187. Art. 6 ad 3.

coniecto, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.,* (1) *to conclude* or *infer by conjecture, conjecture,* (2) *aim at, seek.*—(1), prout ex praeteritis memoratis et praesentibus intellectis, coniectamus de futuris providendis, PP. Q. 22. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 49. Art. 4; SS. Q. 95. Art. 1. — (2), sicut politica, quae coniectat bonum commune ad inferiores artes et virtutes, quae coniectant aliquod bonum speciale, PTS. Q. 38. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 40. Art. 6.

coniectūra, ae, *f.,* (1) *a conjecture, an opinion founded on a comparison of facts, guess, conjectural inference,* (2) of the language of augury, a *conclusion drawn from signs or omens, a divining, divination, prediction,* (3) *an element of rhetorical representation founded on conjecture.*—(1), cognoscuntur non per certitudinem, sed per coniecturam, PP. Q. 57. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 86. Art. 4; SS. Q. 1. Art. 3 (bis); SS. Q. 48. Art. 1; PTS. Q. 10. Art. 5; PTS. Q. 77. Art. 2 (bis); et passim. — (2), postea considerandum est de superstitionibus observantiarum, . . ., de observantiis quae ordinantur ad coniecturas sumendas fortuniorum vel infortuniorum, SS. Q. 96 pr. — (3), tertius modus est ex quibusdam coniecturis ad suspicionem inducendam, vel ad aequaliter persuadendum, quod pertinet ad rhetoricam, SS. Q. 48. Art. 1 c; sed coniecturis uti est proprium rhetorum, (ob. 3), . . ., et tamen coniecturatio hic non sumitur solum secundum quod pertinet ad coniecturas quibus utuntur rhetores, SS. Q. 49. Art. 4 ad 3.

coniectūrālis, e, *adj., belonging to conjecture* or *supposition, conjectural.* Non habet de eo nisi coniecturalem cognitionem, PP. Q. 14. Art. 13 c; sicut est in operationibus artium, praeter quasdam coniecturales, PS. Q. 14. Art. 4 c; sed sufficit aliqua coniecturalis probabilitas secundum quam rhetor persuadet, PS. Q. 105. Art. 2 ad 8. On **ars coniecturalis,** see *ars* under 2; on **cognitio coniecturalis,** see *cognitio* under 2; on **scientia coniecturalis,** see *scientia* under 2. — **coniectūrāliter,** *adv., conjecturally, supposedly by conjecture.* Cognoscitur aliquid coniecturaliter per aliqua signa, PS. Q. 112. Art. 5 c; qui super hoc loquuntur, magis coniecturaliter quam per certitudinem loquuntur, SS. Q. 175. Art. 6 ad 1. On **cognoscere coniecturaliter,** see *cognoscere* under 2.

coniectūrāliter, *adv.,* see *coniecturalis.*

coniecturātio, ōnis, *f., a conjecture, an inference drawn from probabilities; bona coniecturatio, a guessing well, happy conjecture,* synonymous with *eustochia* (εὐστοχία), one of the parts of *prudence* mentioned by Aristotle and to which *sollertia* (shrewdness) belongs, or the *easy and rapid conjecture in finding the middle term.* Secundo ipsa cognitionis acquisitio, quae fit vel per disciplinam et ad hoc pertinet docilitas; vel per inventionem et ad hoc pertinet eustochia, quae est bona coniecturatio; huius autem pars ut dicitur in 6 Ethic., cap. 9, est solertia quae est velox coniecturatio medii, SS. Q. 48. Art. 1 c; sed in bene consiliando non habet locum solertia, quae est eustochia quaedam, id est, bona coniecturatio, quae est sine ratione, et velox, (ob. 2), . . ., praeterea, solertia, ut dictum est est quaestio praec., est quaedam bona coniecturatio, (ob. 3), . . ., nam eustochia est bene coniecturativa de quibuscumque, solertia autem est facilis et prompta coniecturatio circa inventionem medii, (c), . . ., nec tamen propter hoc excluditur quin bona coniecturatio ad bene consiliandum valeat, (ad 2), . . ., et tamen coniecturatio hic non sumitur solum secundum quod pertinet ad coniecturas quibus utuntur rhetores, SS. Q. 49. Art. 4 ad 3.

coniectūrātivus, a, um, *adj., having skill in conjecture* or *tracing things which are hidden from ordinary and easy perception, skillful in conjecture.* Nam eustochia est bene coniecturativa de quibuscumque; solertia, autem, est facilis et prompta coniecturatio circa inventionem medii, SS. Q. 49. Art. 4 c.

coniectūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to conjecture, surmise, form a tentative opinion regarding.* Sed postmodum visis miraculis, ex quadam suspicatione coniecturavit eum esse Filium Dei, PT. Q. 44. Art. 1 ad 2.

coniugālis, e, *adj., relating to marriage, conjugal.* Coitus coniugalis, si sit sine peccato, puta si fiat causa prolis generandae, vel causa reddendi debitum, non alia ratione impedit sumptionem huius sacramenti, PT. Q. 80. Art. 7 ad 2; tum ex parta puellae, quae ex hoc quod violatur nulla pactione coniugali praecedente, SS. Q. 154. Art. 6 c; tamen pulchritudine cessante, adhuc durat copula coniugalis, PT. Q. 6. Art. 1 ad 3; ergo praedicta bona non sufficiunt ad excusandum coniugalem concubitum, PTS. Q. 49. Art. 4 ob. 1; sed vinculum coniugale ex ipso consensu causatur directe, PTS. Q. 51. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 34. Art. 1; SS. Q. 151. Art. 4; SS. Q. 170. Art. 1; PT. Q. 6. Art. 1; PT. Q. 29. Art. 2 (bis); PTS. Q. 41. Art. 1; PTS. Q. 43. Art. 1; et passim. On **actus coniugalis,** see *actus* under 1; on **bonum coniugale,** see *bonus* under 3; on **castitas coniugalis,** see *castitas* under 2; on **continentia coniugalis,** see *continentia* under 4; on **pudicitia coniugalis,** see *pudicitia*; on **status coniugalis,** see *status* under 4; on **vita coniugalis,** see *vita* under 3. — **coniugāliter,** *adv., as a married person.* Caste quippe coniugaliter vixit, SS. Q. 186. Art. 4 ad 2.

coniugāliter, *adv.,* see *coniugalis.*

coniugātio, ōnis, *f.,* (1) *pairing, connecting, uniting,* synonym of *connexio,* (2) *a pair, yoke.*—(1), secundum tres coniugationes, scilicet uxoris et viri, patris et filii, domini et servi, SS. Q. 58. Art. 7 ad 3; coniugatio est rerum actu existentium, PT. Q. 75. Art. 2 ob. 1; coniugatio, quae est secundum diametrum, 5 Eth. 8 h; in aliis animalibus est coniugatio inter marem et feminam, 8 Eth. 12 t; de aliis duabus coniugationibus domesticis, 1 Pol. 10 a. — (2), in concupiscibili sunt tres coniugationes passionum, scilicet amor et odium, desiderium et fuga, gaudium et tristitia. similiter in irascibili sunt tres, scilicet spes et desperatio, timor et audacia, et ira, cui nulla passio opponitur, PS. Q. 23. Art. 4 c; solum reliquae quattuor coniugationes erunt possibiles, scilicet calidum et siccum, calidum et humidum, frigidum et humidum, frigidum et siccum, 2 Gener. 2 a.

coniugium, ii, *n., a connection by marriage, marriage, wedlock,* synonym of *matrimonium.* Prohibuit etiam quasdam personas ne in coniugium ducerentur, PS. Q. 105. Art. 4 c; coniugium autem consummatur per carnalem copulam, PT. Q. 28. Art. 3 ob. 2; matrimonium sive coniugium dicitur verum ex hoc quod suam perfectionem attingit, PT. Q. 29. Art. 2 c; in matrimonio est tria

considerare: primo essentiam ipsius, quae est coniunctio, et secundum hoc nominatur "coniugium"; secundo causam eius, quae est desponsatio, et secundum hoc vocatur, "nuptiae" a "nubo", quia in ipsa solemnitate desponsationis, qua matrimonium perficitur, capita nubentium velantur; tertio effectum, qui est proles, et sic dicitur "matrimonium", (c), . . ., coniunctio viri ad mulierem per matrimonium est maxima, cum sit et animarum et corporum, et ideo "coniugium" nominatur, PTS. Q. 44. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 89. Art. 7; SS. Q. 186. Art. 6; PTS. Q. 49. Art. 4; PTS. Q. 58. Art. 1; PTS. Q. 67. Art. 6 (bis); et passim.

coniugo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to marry, wed.* Nisi in eos qui neque coniugati, neque coniugari cupientes, cogitare debent quomodo placeant Deo, SS. Q. 169. Art. 2, in quot.; quia consuetudo est hominibus comedere panem et vinum bibere, coniugavit eis Deus divinitatem, (ob. 1), in quot., . . ., Deus coniugavit divinitatem suam, id est, divinam virtutem, pani et vino, PT. Q. 75. Art. 2 ad 1. — **coniugātus**, a, um, *P. a.*, *joined together, united, married.* Licet virginitas sit melior quam continentia coniugalis potest tamen coniugatus melior esse quam virgo, duplici ratione: primo quidem ex parte ipsius castitatis, si scilicet ille qui est coniugatus habeat animum magis paratum ad virginitatem servandam, si oporteret, quam ille qui est actu virgo, SS. Q. 152. Art. 4 ad 2; unde stuprum ibi nominat concubitum viri coniugati cum quacumque alia muliere praeter uxorem, SS. Q. 154. Art. 6 ad 2; prout scilicet aliquis commiscetur coniugatae vel virgini, vel alterius conditionis mulieri, (ob. 1), . . ., peccatum coniugati cum sua uxore non est secundum indebitam materiam, SS. Q. 154. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 154. Art. 8 (bis); SS. Q. 169. Art. 2 (ter); PT. Q. 29. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 3; PTS. Q. 53. Art. 3; et passim.

coniunctē, *adv.*, see *coniungo.*

coniunctim, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of a union* or *joining, jointly, in common,* synonym of *collective, complexe, composite, coniuncte,* the opposite of *distributive, divise, divisim, divisive, disiunctim.* Scilicet necesse est praescita vel praenuntiata a Deo evenire, si tamen coniunctim accipiatur, SS. Q. 43. Art. 2 ad 1; tunc vis sacramentalis est in utroque coniunctim, PTS. Q. 18. Art. 1c; quia sine ratione est et coniunctim et divisim, 3 Pol. 9 a.

coniunctio, ānis, *f.*, (1) *a union, relation, connection by relationship, affinity, friendship, intimacy,* (2) *a union, the act or state of being united with something, the union of minds, of the soul with God,* (3) *a carnal union, a conjugal connection, wedlock.*—(1), et secundum diversas coniunctiones sunt diversimode diversa beneficia dispensanda, (c), . . ., in aliis autem est aestimatio, habenda et coniunctionis, et beneficii suscepti, SS. Q. 31. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 26. Art. 8 (passim); SS. Q. 26. Art. 9; SS. Q. 32. Art. 9; SS. Q. 102. Art. 3; PTS. Q. 55. Art. 2; et passim. — (2), gratia autem gratum faciens ordinat hominem immediate ad coniunctionem ultimi finis, (c), . . ., sed per gratiam gratis datam homo non potest causare in alio coniunctionem ad Deum, PS. Q. 111. Art. 5 ad 2; si enim mens hominis delectetur in spirituali coniunctione ad id cui debet coniungi, scilicet ad Deum, SS. Q. 151. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 3. Art. 2; SS. Q. 26. Art. 12; SS. Q. 151. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 5; PT. Q. 87. Art. 1; PTS. Q. 49. Art. 2; et passim. — (3), secundum autem rationem coniunctionis magis diligenda est uxor, . . ., in quibusdam enim magis debet homo assistere parentibus quam uxori; sed quantum ad unionem carnalis copulae, et cohabitationis relictis omnibus, homo adhaeret uxori, SS. Q. 26. Art. 11 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 73. Art. 3; SS. Q. 141. Art. 4; PTS. Q. 54. Art. 3; PTS. Q. 55. Art. 1; et passim.

coniunctum, i, *n.*, *a composition, that which is composed* or *made up of parts, as soul and body in man.* Sed contra est quod Philosophus dicit, in lib. de Somno et Vigilia, cap. 1, quod sentire non est proprium animae neque corporis, sed coniuncti. potentia ergo sensitiva est in coniuncto sicut in subiecto, (a), . . ., et ideo potentiae quae sunt talium operationum principia, sunt in coniuncto sicut in subiecto et non in anima sola, (c), . . ., quia per animam coniunctum habet quod tales operationes operari possit, (ad 1), . . ., quod omnes huiusmodi potentiae per prius sunt in anima quam in coniuncto, non sicut in subiecto, sed sicut in principio, PP. Q. 77. Art. 5 ad 2; species enim conservantur non in parte animae sensitiva tantum, sed magis in coniuncto, PP. Q. 79. Art. 6 ad 1; et propter hoc ex unione animae et corporis in Christo non constituitur nova hypostasis, seu persona; sed advenit ipsum coniunctum personae seu hypostasi praeexistenti, PT. Q. 2. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 77. Art. 8 (bis); PP. Q. 78. Art. 3; PP. Q. 84. Art. 6; PS. Q. 50. Art. 4.

coniungibilis, e, *adj.*, *capable of being joined.* Creaturae corporales non dicuntur immediate videri, nisi quando id quod est in eis, coniungibile visui, ei coniungitur; non sunt autem coniungibiles visui per essentiam suam ratione materialitatis, . . ., sed Deus per essentiam suam coniungibilis est intellectui, PTS. Q. 92. Art. 1 ad 6.

coniungo, ere, nxi, nctum, 3, *v. a.*, (1) *to bind together, connect, join, unite, compose, form by uniting,* constr. with *dat.*, the *acc.* alone, with *cum* and *abl.*, with *ad invicem,* and used *absolutely,* (2) *join carnally, copulate.*—(1), sed imago Dei dicitur aliqua creatura, inquantum Deo coniungitur, PP. Q. 93. Art. 3 ob. 2; aversio a Deo, cui debet homo per rectam rationem coniungi, PS. Q. 73. Art. 7 ad 3; mediatoris officium proprium est coniungere eos inter quos est mediator; nam extrema uniuntur in medio, PT. Q. 26. Art. 1 c; sicut Deus non coniungit illos qui coniunguntur contra divinum praeceptum, PTS. Q. 54. Art. 4 ad 1; si vero prius coniungatur cum hoc verbo "potest," quod habet vim ampliandi, et postmodum cum hoc verbo "est," significabitur quoddam praesens et confusum, PP. Q. 25. Art. 5 ad 2; peccatum cordis et oris non distinguuntur a peccato operis quando simul cum eo coniunguntur, PS. Q. 72. Art. 7 ad 3; quantumcumque ad invicem coniungantur, PP. Q. 14. Art. 11 c; coniungit autem mediator per hoc quod ea quae unius sunt defert ad alterum, PT. Q. 26. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 93. Art. 6; PS. Q. 100. Art. 2; SS. Q. 1. Art. 8; SS. Q. 37. Art. 1; SS. Q. 151. Art. 2; PTS. Q. 54. Art. 4; et passim. — (2), et tamen carnaliter coniungerentur in unum ad generationis opus, PP. Q. 92. Art. 1 c; uxor coniungitur viro ut una caro existens, SS. Q. 26. Art. 11 c; illos qui coniunguntur infra quartum consanguinitatis gradum, Deus coniunxit, PTS. Q. 54. Art. 4 ob. 1. Cf. PTS. Q. 45. Art. 2; PTS. Q. 49. Art. 2; PTS. Q. 55. Art. 1 (bis); PTS. Q. 55. Art. 5 (bis); PTS. Q. 62. Art. 2; et passim. — **coniunctus**, a, um, *P. a.*, *joined together, united, bound,* the opposite of *separatus.* Anima, quamdiu est corpori coniuncta, non potest aliquid intelligere non convertendo se ad phantasmata, PP. Q. 89. Art. 1 c; alii vero insuper circa ipsum semper inhaerent, quasi ei coniuncti, PP. Q. 108. Art. 6 c; licet non coniuncta, eadem ratio videtur esse de inclinatione appetitus naturalis et appetitus animalis, PS. Q. 29. Art. 1 c; quod aliquis bonum fugiat propter aliquod malum coniunctum, PS. Q. 84. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 89. Art. 1; PP. Q. 108. Art. 6; PS. Q. 29. Art. 1; PS. Q. 32. Art. 5 (bis); PT. Q. 22. Art. 2; PT. Q. 74. Art. 5; et passim. On **forma coniuncta**, see *forma* under 2; on **intellectus coniunctus**, see *intellectus* under 1; on **locatum coniunctum**, see *locare*; on **malum coniunctum**, see *malus* under 3; on **medium coniunctum**, see *medium* under 2; on **motor coniunctus**, see *motor*; on **occasio coniuncta**, see *occasio*; on **operatio coniuncta**, see *operatio* under 2; on **organum coniunctum**, see *organum*; on **passio coniuncta**, see *passio* under 2; on **persona coniuncta**, see *persona* under 3; on **potentia coniuncta**, see *potentia* under 2; on **proportionalitas coniuncta**, see *proportionalitas*; on **proprietas coniuncta**, see *proprietas* under 1; on **res coniuncta**, see *res*; on **speculum coniunctum**, see *speculum* under 1; on **spiritus coniunctus**, see *spiritus*; on **substantia coniuncta**, see *substantia* under 2; on **terminus coniunctus**, see *terminus* under 4; on **voluntas coniuncta**, see *voluntas* under 3. — **coniunctē**, *adv.*, *in connection, conjointly, at the same time, in a*

friendly manner, found only in the comparative degree in the S.T. and only in quotation. Multo videlicet coniunctius quam si esset aliunde adoptatus, PT. Q. 28. Art. 1, in quot.; nullo modo ipsa spernenda sunt corpora, quae utique multo familiarius atque coniunctius quam quaelibet indumenta gestamus, PTS. Q. 74. Art. 11, in quot.

coniunx, iugis, *comm., one who is united in marriage, a consort, spouse, wife, husband*, in plur. for *married pair*. Et ut etiam maior dilectio inter coniuges a principio contrahatur, PS. Q. 105. Art. 4 c; in vinculo matrimoniali uterque coniugum habet usum liberi arbitrii, SS. Q. 10. Art. 12 ad 1; tunc neuter poterit scire de altero an sit ei verus coniunx et ita erit fornicator, quandocumque matrimonio utetur, PTS. Q. 45. Art. 4 ob. 2. Cf. PTS. Q. 41. Art. 1; PTS. Q. 44. Art. 1; PTS. Q. 49. Art. 6; PTS. Q. 52. Art. 1; PTS. Q. 64. Art. 9; et passim.

coniūrātio, ōnis, *f., a conspiracy, plot*. The *Coniuratio Catilinae* or *Bellum Catilinarium* is a history of the conspiracy of Catiline during the consulship of Cicero, 63 B.C. Ut dicit Sallustius in Coniur. Catil., ante med. orat. Caesar, SS. Q. 157. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 181. Art. 2 ad 2.

connātūrālis, e, *adj.*, (1) *of the same nature as someone else*, (2) *agreeing with the nature of a thing, natural*, synonym of *naturalis*. —(1), ut ostendatur connaturalis Patri, dicitur Filius, PP. Q. 34. Art. 2 ad 3. On **filius connaturalis**, see *filius* under 1; on **forma connaturalis**, see *forma* under 2. — (2), cognoscere est nobis connaturale, PP. Q. 12. Art. 4 c; est ei connaturale, ut magis particulariter veritatem accipiat, PP. Q. 106. Art. 1 c; gravitas, quae est principium motus ad locum connaturalem, PS. Q. 26. Art. 2 c; sed appetitus corporis naturalis non quiescit nisi in loco connaturali, PS. Q. 31. Art. 7 ob. 1. Cf. PS. Q. 62. Art. 3; PS. Q. 109. Art. 3; SS. Q. 175. Art. 1; C. G. 1. 89; C. G. 2. 21 and 77; C. G. 3. 54, 119, and 130; C. G. 4. 1; et passim. On **actio connaturalis**, see *actio* under 4; on **apprehensio connaturalis**, see *apprehensio* under 2; on **bonum connaturale**, see *bonus* under 3; on **delectatio connaturalis**, see *delectatio*; on **lumen connaturale**, see *lumen*; on **operatio connaturalis**, see *operatio* under 2; on **qualitas connaturalis**, see *qualitas*; on **scientia connaturalis**, see *scientia* under 2; on **species connaturalis**, see *species* under 5. — **connātūrāliter**, *adv., in a manner agreeing with the nature of a thing, naturally*, synonym of *naturaliter*, does not occur in S.T. A rebus sensibilibus connaturaliter sibi scientiam capiens, C. G. 4. 1.

connātūrālitas, ātis, *f.*, (1) *like nature*, (2) *natural relation* or *agreement with something, natural inclination to something, natural attraction to something, natural inclination or attraction*.—(1), ita utrobique deficit repraesentatio connaturalitatis et coaeternitatis divinarum personarum, PP. Q. 93. Art. 6 ad 4; ut, . . ., per connaturalitatem autem importetur unio appetituum naturalium, SS. Q. 29. Art. 2 ad 1. — (2), propter connaturalitatem intellectus nostri ad res compositas, PP. Q. 13. Art. 1 ad 3; aptitudinem seu connaturalitatem ad bonum, PS. Q. 23. Art. 4 c; amor est quaedam unio vel connaturalitas amantis ad amatum, PS. Q. 32. Art. 3 ad 3; propter connaturalitatem intellectus nostri ad res corporeas, PS. Q. 52. Art. 1 c; tum etiam propter connaturalitatem huius concupiscentiae, SS. Q. 153. Art. 4 c; propter connaturalitatem intellectus nostri ad phantasmata, C. G. 3. 47; connaturalitas attenditur secundum formam substantialem, 1 Gener. 11 b; amor importat quandam connaturalitatem appetitus ad bonum amatum, 2 Eth. 5 b. Cf. PS. Q. 26. Art. 1 (ter); PS. Q. 26. Art. 2; PS. Q. 27. Art. 1 c; PS. Q. 27. Art. 4; PS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 45. Art. 2 (quater); et passim.

connātūrāliter, *adv.*, see *connatural.*

connecto, ere, nexui, nexum, 3, *v. a., to connect, entwine, link together, join together*. Used with *acc., in* and *abl., dat.* and *abl.*; *dat.*, and *ad*. Uno modo ex vi charitatis, quae omnes fideles connectit ut sint unum in Deo, PTS. Q. 21. Art. 1 ad 2; diversa non est necesse esse simul, nisi propter aliquid unum, in quo connectuntur, et a quo dependent, SS. Q. 171. Art. 4 c; et ideo omnes qui sibi invicem charitate connectuntur aliquod emolumentum ex mutuis operibus reportant, PTS. Q. 71. Art. 1 c; inde est quod fortitudo proprie est circa timorem et audaciam, non autem circa spem, nisi inquantum connectitur audaciae, SS. Q. 123. Art. 3 ad 3; virtutes morales connectuntur ad invicem, inquantum dependent a prudentia, PS. Q. 65. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 1. Art. 4; PS. Q. 65. Art. 1 (passim); PS. Q. 68 pr.; SS. Q. 146. Art. 2; et passim. — **connexus**, a, um, *P. a., connected, joined*. See liberalitas non videtur connexa aliis virtutibus, SS. Q. 117. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 1. Art. 4.

connexio, ōnis, *f., a tying together, connection, adherence*, synonym of *coniugatio*. Connexio autem importat unitatem aliquorum duorum, PP. Q. 39. Art. 8 c; quorumcumque enim ratio consistit in distinctione, eorum non est aliqua connexio, quia connexio distinctioni opponitur, 2 Sent. 9. 1. 6 ob. 1; qua unitur Deo per connexionem amoris, 4 Sent. 49. 4. 3 c; domus habet tres connexiones, sine quibus non est perfecta, scilicet viri et mulieris, patris et filii, domini et servi, Eph. 5. 8. Cf. PP. Q. 82. Art. 2, (passim); PS. Q. 66. Art. 2, (passim); PS. Q. 83. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 2; SS. Q. 152. Art. 3; 2 Sent. 10. 1. 2 c; Eph. 6. 1 and 2; et passim.

connoto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to connote, indicate* indirectly by the use of a word or idea. Cum dico potentiam generandi, potentia significatur in recto, et generatio in obliquo, sicut si dicerem essentiam Patris. unde quantum ad essentiam quae significatur potentia generandi communis est tribus personis; quantum autem ad notionem, quae connotatur, propria est personae Patris, PP. Q. 41. Art. 5 ad 3. — **connotans**, antis, *P. a., connoting, having a meaning more extensive than the word implies*. Videtur quod in nomine Verbi non importetur respectus ad creaturam. omne enim nomen connotans effectum in creatura essentialiter in divinis dicitur, PP. Q. 34. Art. 3 ob. 1. — **connōtātus**, a, um, *P. a., connoted, signified*. Quod quidem facile esset videre, si diceremus quod huiusmodi nomina sunt inducta ad removendam, vel ad designandam habitudinem causae respectu creaturarum; sic enim essent diversae rationes horum nominum secundum diversa negata, vel secundum diversos effectus connotatos, PP. Q. 13. Art. 4 c.

connūbium, ii, *n., marriage, wedlock*. Sicut fornicationi, quae est amor explendae libidinis a legitimo connubio solutus, opponitur charitas, PS. Q. 70. Art. 4 c; non enim tanta fit iniuria patri per stuprum virginis quae non est eius connubio deputata, SS. Q. 170. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 152. Art. 4, in quot.; PT. Q. 37. Art. 3; PTS. Q. 50. Art. 1; PTS. Q. 62. Art. 5.

connumerātio, ōnis, *f., a connumeration, reckoning together*. Ista non est connumeratio secundum divisionem generis in species, in qua oportet quod connumerata sint simul, PS. Q. 113. Art. 6 ad 3; donum pietatis dirigitur dono scientiae, quod adiungitur in connumeratione donorum Isa., XI, SS. Q. 121. Art. 2 ob. 2. Cf. PTS. Q. 96. Art. 12.

connumero, āre, 1, *v. a., to number among, reckon among*, used with *per*, *cum, ad* and *acc., dat., inter* and *acc., acc.* and *dat., in* and *abl.* Aer . . . non per seipsum connumeratur, sed cum aliis, PP. Q. 71. Art. 1 ad 3; sed contra est, quod quaecumque connumerantur ad invicem, oportet ea esse aliquo modo ab invicem distincta, quia distinctio est principium numeri, SS. Q. 8. Art. 6 a; quod est contra Gregorium qui connumerat eam, loc. cit., inter vitia quae ex gula oriuntur, SS. Q. 15. Art. 2 ob. 3; connumeratur spes fidei et charitati quae sunt virtutes theologicae, SS. Q. 17. Art. 5 a; et ideo non connumeratur inter istos timores, SS. Q. 19. Art. 2 ad 2; connumerat castitatem ieiuniis, quae ad abstinentiam pertinent, SS. Q. 151. Art. 3 c; et ideo praeexigitur gratia quae sufficiat ad hoc quod digne connumerentur in plebe Christi, PTS. Q. 35. Art. 1

ad 3. Cf. PP. Q. 1. Art. 6; PP. Q. 66. Art. 4; PP. Q. 68. Art. 4; PS. Q. 58. Art. 3 (passim); SS. Q. 154. Art. 11; et passim. — **connumerātus**, a, um, *P. a., reckoned, numbered.* Poenitentia enim est quoddam sacramentum aliis sacramentis connumeratum, PT. Q. 85. Art. 1 ob. 1.

cōnor, āri, *ātus, sum.*, 1, *v. dep., to undertake, endeavor, attempt, try, strive for.* Used with the *inf.*, with *ad*, *ad* and *gerundive.* Alii vero, hoc repudiantes tanquam erroneum, conati sunt ostendere quomodo culpa animae parentis traducitur in prolem, PS. Q. 81. Art. 1 c; et si quidem aliquis conetur futura praenoscere ex consideratione situs et motus siderum, SS. Q. 95. Art. 3 c; non tamen statim augetur, sed quando aliquis conatur ad huiusmodi augmentum, SS. Q. 24. Art. 6 ad 1; nullus conatur ad ea in quibus est multum deficiens, et ideo cum aliquis in hoc eum excedat, non invidet, SS. Q. 36. Art. 1 ad 3; tanto magis conatur ad expellendam tristitiam, PS. Q. 37. Art. 3 c; quod illud onus alii cum ipso ferant, quasi conantes ad ipsum ab onere alleviandum, PS. Q. 38. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 1; PP. Q. 34. Art. 1; PS. Q. 109. Art. 7; SS. Q. 43. Art. 2; PT. Q. 71. Art. 3; et passim.

conpeto, see *competo.*

conplexio, see *complexio.*

conprobo, see *comprobo.*

conqueror, i, questus, 3, *v. dep. a, to complain of a thing, to bewail.* Unde et Dominus conqueritur Ierem., XI, 15, SS. Q. 186. Art. 10 c; sed etiam in veteri lege fuit poenitentia; unde et Dominus conqueritur, Ierem. VIII, 6, dicens, PT. Q. 84. Art. 7 ob. 2.

conquiesco, ere, quiēvi, quiētum, 3, *v. n., to rest, repose, be at rest.* Et tunc voluntas delectata conquiescit in fine iam adepto, PS. Q. 3. Art. 4 c; quae quidem tranquillitas consistit in hoc quod omnes motus appetitivi in homine conquiescunt, SS. Q. 29. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 11. Art. 3; PS. Q. 33. Art. 3; PS. Q. 70. Art. 1 (bis); PS. Q. 70. Art. 3; SS. Q. 29. Art. 1.

conquiro, ere, quīsivi, quīsitum, 3, *v. a., to acquire, seek, ask.* Avaritia inhiat ad lucra conquirenda, ad quod maxime necessaria est quaedam peritia terrenarum rerum, SS. Q. 166. Art. 1 ad 3; si ergo tantum illa suffragia prodessent quae fiunt per eos qui sunt in gratia non posset homo scire, per quos suffragia conquireret suis defunctis, PTS. Q. 71. Art. 3 ob. 5. Cf. SS. Q. 167. Art. 2; SS. Q. 185. Art. 4; SS. Q. 187. Art. 3; SS. Q. 187. Art. 4.

conregno, āre, 1, *v. n., to reign together with someone*, used with the *dative.* Inquantum Patri conregnat, et ab eo habet iudiciariam potestatem, PT. Q. 58. Art. 1 c; quia qui sedet ad dexteram regnantis, quodammodo illi conregnat, PT. Q. 58. Art. 3 ob. 2.

conresuscito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to raise from the dead together.* Et propter hoc quia ipse iam resuscitatus est, dicit Apostolus quod Deus non quodammodo ei conresuscitavit, PT. Q. 58. Art. 4 ad 1.

consanguineus, a, um, *adj., consanguine, consanguineous, blood relationship resulting from collateral or lineal consanguinity and distinguished from affinis or relationship by marriage.* Sed miles in bello magis debet juvare extraneum commilitonem quam consanguineum hostem, SS. Q. 31. Art. 3 ob. 2; sicut etiam potest esse quod sit affinis et consanguinea eiusdem per carnalem propinquitatem, PTS. Q. 56. Art. 4 ad 4. — **consanguinea**, ae, *f., a kinswoman, a female blood-relation.* Item, videtur quod nec propter affinitatem intervenientem; utpote si sponsus consanguineam sponsae fornicario concubitu cognoscat, PTS. Q. 43. Art. 3 ob. 4; sicut cum consanguineus meus ex parte patris duxit in uxorem consanguineam meam ex parte matris, PTS. Q. 55. Art. 3 ad 2; — **consanguineus**, i, *m.*, frequently used as *subst.* in *plur.* — **consanguinei**, ōrum, *m., kinsmen, blood-relations.* Sed coniunctio ad consanguineum, non solum quae est, sed quae fuit, PTS. Q. 55. Art. 2 ad 2; sed uxor viri alicuius efficitur eiusdem attinentiae cum omnibus consanguineis viri sui; ergo et omnes consanguinei viri sui efficiuntur unum cum omnibus qui attinent mulieri per affinitatem, PTS. Q. 55. Art. 5 ob. 3. Cf. PTS. Q. 54. Art. 1 (passim); PTS. Q. 54. Art. 2 (passim); PTS. Q. 55. Art. 1 (passim); PTS. Q. 55. Art. 10 (passim); et passim.

consanguinitas, ātis, *f., blood relationship, consanguinity.* Dum proximus diligitur ratione consanguinitatis, SS. Q. 19. Art. 6 c; sicut consanguinitas facit aliquem dignum ad hoc quod instituatur heres patrimonii, SS. Q. 63. Art. 1 c; consanguinitas est vinculum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione coarctatum, 4 Sent. 40. 1. 1 ob. 1; consanguinitas, ut dictum est, est quaedam propinquitas in naturali communicatione fundata secundum actum generationis, qua natura propagatur, 4 Sent. 40. 1. 2 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 4; PTS. Q. 54. Art. 2 (passim); PTS. Q. 54. Art. 4 (passim); PTS. Q. 55. Art. 5 (passim); PTS. Q. 58. Art. 1; 4 Sent. 40. 1. 2 ad 1; et passim. On **gradus consanguinitatis**, see *gradus* under 1; on **linea consanguinitatis**, see *linea* under 2.

conscendo,ere, ndi, nsum, 3, *v. a.* and *n., to mount, ascend*, used with *ad* and *acc.*, the *acc.* Secundus autem est prout anima conscendit ad hoc quod uniatur virtutibus superioribus unitis scilicet angelis, PP. Q. 94. Art. 2 c; et ideo secuti inferiores angeli non possunt transferri ad naturalem gradum superiorum, ita nec ad gratuitum; homines vero possunt ad gratuitum conscendere, sed non ad naturalem, PP. Q. 108. Art. 8 ad 1; sed etiam postquam caelos conscenderint, verisimile est quod aliquando movebuntur pro suae libito voluntatis, PTS. Q. 84. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 64. Art. 7; PT. Q. 40. Art. 1; PT. Q. 45. Art. 3; PTS. Q. 35. Art. 2.

conscientia, ae, *f.*, (1) *joint-knowledge,* (2) *consciousness,* (3) *conscience,* (4) *matter of conscience, case of conscience.* — (1), conscientia enim secundum proprietatem vocabuli importat ordinem scientiae ad aliquid, nam conscientia dicitur cum alio scientia. applicatio autem scientiae ad aliquid fit per aliquem actum. unde ex ista ratione nominis patet, quod conscientia sit actus, PP. Q. 79. Art. 13 c; nomen enim conscientiae significat applicationem scientiae ad aliquid, unde conscire dicitur quasi simul scire, Verit. 17. 1 c; conscientia, sicut ipsum nomen sonat, importat applicationem scientiae vel notitiae humanae ad aliquem proprium actum, Quodl. 3. 12. 26 c; conscientia nominat ipsum actum, qui est applicatio cuiuscumque habitus vel cuiuscumque notitiae ad aliquem actum particularem applicatur autem aliqua notitia ad aliquem actum dupliciter; uno modo, secundum quod consideratur an actus sit vel fuerit, alio modo, secundum quod consideratur, an actus sit rectus vel non, Verit. 17. 1 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 13 c; PS. Q. 19. Art. 5 a; 2 Sent. 24. 2. 4 c; et passim. — (2), quicumque autem habet conscientiam peccati, PT. Q. 79. Art. 3 c; et secundum quidem primum modum applicationis dicimur habere conscientiam alicuius actus, inquantum scimus, illum actum esse factum vel non factum, sicut est in communi usu loquendi, quando dicitur, hoc non esse factum de conscientia mea, id est, nescio vel nescivi, an hoc factum sit vel fuerit, Verit. 17. 1 c; sed sciendum, quod in prima applicatione, qua applicatur scientia ad actum, ut sciatur, an factum sit, est applicatio ad actum particularem notitiae sensitivae, ut memoriae, per quam eius, quod factum est, recordamur, vel sensus, per quem hunc particularem actum, quem nunc agimus, percipimus, Verit. 17. 1 c; huius offensae homo conscientiam habens, C. G. 4. 54. Cf. PP. Q. 79. Art. 13 c; PT. Q. 72. Art. 7; PT. Q. 79. Art. 3 ad 2; C. G. 4. 77; 1 Sent. 17. 1. 5 ad 3; 3 Sent. 23. 1. 2 ad 3; et passim. — (3), conscientia nihil aliud est quam applicatio scientiae ad aliquem actum, PS. Q. 19. Art. 5 c; secundum vero alium modum applicationis, quo notitia applicatur ad actum, ut sciatur, an actus sit rectus vel non, duplex est via: una, secundum quod per habitum scientiae dirigimur in aliquid faciendum vel non faciendum; alio modo, secundum quod actus, postquam factus

est, examinatur ad habitum scientiae, an sit rectus vel non rectus. et haec duplex via in operativis distinguitur secundum duplicem viam, quae est in speculativis, scilicet viam, quae est inveniendi et iudicandi. illa enim via, qua per scientiam inspicimus, quid agendum est, quasi consiliantes, est similis inventioni, per quam ex principiis investigamus conclusiones. illa autem via, per quam ea, quae iam facta sunt, examinamus et discutimus, an recta sint, est sicut via iudicii, per quam conclusiones in principia resolvuntur. secundum autem utrumque applicationis modum nomine conscientiae utimur. secundum enim quod applicatur scientia ad actum ut dirigens utimur, secundum enim quod applicatur scientia ad actum ut dirigens ipsum, secundum hoc dicitur conscientia instigare vel inducere vel ligare, secundum vero quod applicatur scientia ad actum per modum examinationis eorum, quae iam acta sunt, sic dicitur conscientia accusare vel remordere, quando id, quod factum est, invenitur discordare a scientia, ad quam examinatur, defendere autem vel excusare, quando invenitur id, quod factum est, processisse secundum formam scientiae, Verit. 17. 1 c. Cf. PTS. Q. 6. Art. 4 (quater); PTS. Q. 7. Art. 2; PTS. Q. 8. Art. 5; PTS. Q. 9. Art. 1; 2 Sent. 24. 2. 4 c; et passim. On **forum conscientiae**, see *forum* under 2; on **iudicium conscientiae**, see *iudicium* under 1 and 3; on **munditia conscientiae**, see *munditia*; on **scintilla conscientiae**, see *scintilla*. — **remorsus conscientiae**, *sting of conscience, remorse of conscience*. Unde vermis qui in damnatis ponitur non debet intelligi esse corporalis, sed spiritualis, qui est conscientiae remorsus, qui dicitur vermis, inquantum oritur ex putredine peccati, et animam affligit, sicut corporalis vermis ex putredine ortus affligit pungendo, PTS. Q. 97. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 85. Art. 2; PS. Q. 87. Art. 1 c; SS. Q. 88. Art. 12; PTS. Q. 98. Art. 8 (bis); C. G. 4. 90; 4 Sent. 50. 2. 3. 2 c; Quodl. 7. 5. 13 c; et passim. — **vermis conscientiae**, *the worm of conscience, the remorse of conscience.* See *remorsus conscientiae*. Si de culpa, cum a culpa illa alterius emundari non possint, dolor ille erit in desperationem inducens. sed talis dolor in damnatis est vermis conscientiae. ergo pueri vermem conscientiae habebunt; et sic non esset eorum poena mitissima, PTS. Q. 68. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 3 ob. 3; PS. Q. 88. Art. 4 c; PTS. Q. 14. Art. 5; C. G. 4. 90; 4 Sent. 50. 2. 3. 2 c; Quodl. 7. 5. 13 c; et passim. — Kinds of *conscientia* in this sense are: (a), **conscientia bona** and **conscientia mala seu remordens**, *the good conscience* and *the evil conscience* or *the conscience that has scruples*. Sed pueri neque conscientiam habent bonam vel malam, cum non habeant usum rationis, neque etiam convenienter ipsi interrogantur, cum non intelligent, (ob. 3), . . ., conscientiam autem bonam consequitur puer etiam in seipso non quidam actu, sed habitu per gratiam iustificantem, PT. Q. 68. Art. 9 ad 3. Cf. SS. Q. 24. Art. 2; SS. Q. 25. Art. 7 c; SS. Q. 44. Art. 1; SS. Q. 100. Art. 6; PTS. Q. 36. Art. 1; Verit. 17. 1 ad 4 and 5 c; et passim. — (b), **conscientia errans seu erronea** and **conscientia recta**, *the erroneous* and *the right conscience.* Idem est quaerere "utrum voluntas discordans a ratione errante sit mala", quod quaerere "utrum conscientia errans obliget," . . ., quod illa quae sunt secundum se bona, sint prohibita, erit ratio vel conscientia errans; et similiter si ratio vel conscientia dicat alicui quod id quod est secundum se indifferens, ut levare festucam de terra, sit prohibitum vel praeceptum, erit ratio vel conscientia errans. dicunt ergo quod ratio vel conscientia errans circa indifferentia, sive praecipiendo sive prohibendo, obligat, . . ., sed ratio vel conscientia errans praecipiendo ea quae sunt per se mala, vel prohibendo ea quae sunt per se bona et necessaria ad salutem, non obligat; unde in talibus voluntas discordans a ratione vel conscientia errante non est mala, PS. Q. 19. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 19. Art. 6 c; 2 Sent. 39. 3. 3 c; Verit. 17. 4 c and 5 c; Quodl. 3. 12. 27 c; et passim. — (c), **conscientia immunda seu inquinata** and **conscientia munda seu pura**, *the impure* or *the polluted conscience* and *the pure conscience*. Cf. Verit. 17. 1 ad 2, 3, and 4. — (d), **conscientia inquinata**, see *conscientia immunda*. — (e), **conscientia mala**, see *conscientia bona*. — (f), **conscientia munda**, see *conscientia immunda*. — (g), **conscientia pura**, see *conscientia immunda*. — (h), **conscientia recta**, see *conscientia errans*. — (i), **conscientia remordens**, see *conscientia bona*. — (4), istud quidem secundum usum loquentium esse videtur, ut conscientia quandoque pro re conscita accipiatur, ut cum dicitur "dicam tibi conscientiam meam", id est, quod in conscientia mea est, Verit. 17. 1 c. Cf. 2 Sent. 24. 2. 4 c.

conscius, a, um, *adj.*, (1) *knowing* or *conscious of something with another*, used with the *gen.*, (2) *knowing something in one's self, conscious of*, with *sibi*, used with the *gen.*, *a subj. cl.*, and *de*.—(1), sicut ille qui est conscius criminis, timetur ne crimen revelet, PS. Q. 42. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 60. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 45. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 6; PT. Q. 89. Art. 3; et passim.—(2), et inquantum homo non est conscius sibi alicuius peccati mortalis, PS. Q. 112. Art. 5 c; et sibi conscius est quid sit bonum et quid malum, PS. Q. 91. Art. 2, in quot.; praeterea, quicumque non est conscius sibi peccati, . . ., si ergo per generalem confessionem peccata mortalia oblita dimittuntur, quicumque non est sibi conscius de aliquo peccato mortali, PTS. Q. 10. Art. 5 ob. 2.

conscribo, ere, psi, ptum, 3, *v. a.*, (1) *to put together in writing, compose, write*, (2) *write together on a roll* or *list, enroll*, so the frequently occurring title of Senators: **Patres Conscripti**, *chosen, elect, assembled fathers*, (3) *draw up a law*; **libellus conscriptus de repudio**, *a bill of divorce*, (4) *draw up a creed*, or *formal summary of fundamental points of religious belief*, *conscribere fidem*, (5) used *figuratively*. — (1), consideravimus namque huius doctrinae novitios, in iis quae a diversis scripta sunt plurimum impediri, PP. prol.; nam et in libris materialibus aliquid conscribitur ad succurrendum memoriae, PP. Q. 24. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 174. Art. 2; SS. Q. 174. Art. 6 (ter); PT. Q. 2. Art. 6; PT. Q. 72. Art. 11 (bis); et passim. — (2), est enim consuetum apud homines quod illi qui ad aliquid eliguntur; conscribuntur in libro, utpote milites, vel consiliarii, qui olim dicebantur patres conscripti, (c), . . . non est consuetum conscribi eos qui repudiantur, sed eos qui eliguntur, PP. Q. 24. Art. 1 ad 3; non enim miles eligitur, aut conscribitur, ad hoc quod armetur, PP. Q. 24. Art. 2 c. — (3), quod lex est nullo privato commodo, sed pro communi civium utilitate conscripta, PS. Q. 90. Art. 2, in quot.; ut mulier habens libellum conscriptum de repudio, alteri nubere posset; alias enim ei creditum non fuisset, PTS. Q. 67. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 96. Art. 1 in quot. — (4), perfecto symbolo Nicaenae Synodi, decrevit sancta synodus aliam fidem nulli licere proferre, vel conscribere, vel componere praeter definitam a sanctis Patribus qui in Nicaea congregati sunt cum Spiritu Sancto, SS. Q. 1. Art. 10. in quot. — (5), dicitur autem metaphorice aliquid conscriptum in intellectu alicuius, quod firmiter in memoria tenet, PP. Q. 24. Art. 1 c.

conscriptio, ōnis, *f.*, (1) *a conscription, a drawing up in writing*; used *figuratively* of the names of the elect in the book of life, *a knowledge of those chosen for life eternal*, (2) *the drawing up of a brief or bill, libelli conscriptio*, (3) *writings*, used in the plural.—(1), ipsa ergo praedestinatorum conscriptio dicitur liber vitae, (c), . . . uno modo conscriptio eorum qui sunt electi ad vitam, . . ., alio modo potest dici liber vitae conscriptio eorum quae ducunt in vitam, PP. Q. 24. Art. 1 ad 1; liber vitae, . . ., importat conscriptionem quamdam sive notitiam electorum ad vitam, PP. Q. 24. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 24. Art. 3. — (2), neque enim ait lex; qui voluerit, dimittat uxorem, cui esset contrarium non dimittere; sed utique nolebat dimitti uxorem a viro, qui hanc interposuit moram, ut in dissidium animus praeceps libelli conscriptione refractus absisteret, PS. Q. 107. Art. 2, in quot. — (3), si quis duabus personis sive substantiis, id est, hypostasibus, eas quae in evangelicis et apostolicis conscriptionibus sunt, dividit voces, PT. Q. 16. Art. 4, in quot.

consecrātio, ōnis, *f.*, (1) *a consecration*, an act by which a thing is separated from a common and profane use to a sacred one, or by which a person or thing is dedicated to the service and worship of God, (2) *the Consecration at the Holy Sacrifice of the Mass*, the act by which in the celebration of Holy Mass the bread and wine are changed into the body and blood of Christ, the species or outward semblance of bread and wine alone remaining.—(1), sed multae aliae sanctificationes fiunt in Ecclesia secundum sensibilia signa sicut aqua benedicta, consecratio altaris, et alia huiusmodi, PT. Q. 65. Art. 1 ob. 5; sed frustra videtur adhiberi consecratio ecclesiae vel altari, (ob. 3), . . . ecclesia, et altare, et alia huiusmodi inanimata consecrantur non quia sint gratiae susceptiva, sed quia ex consecratione adipiscuntur quamdam spiritualem virtutem; per quam apta redduntur divino cultui, PT. Q. 83. Art. 3 ad 3; sicut enim templum, et altare, et vasa, et vestes, ita et ministri, qui ad Eucharistiam ordinantur, consecratione indigent, PTS. Q. 37. Art. 2 c; sicut nec ipsa consecratio annulari, quia etiam altare vel chrisma semel consecrata perpetuo consecrata manent, unde cum episcopalis potestas cum quadam consecratione detur, PTS. Q. 38. Art. 2 c. — (2), videtur quod in hoc sacramento remaneat substantia panis et vini post consecrationem, (ob. 1), . . ., quidam posuerunt post consecrationem substantiam panis et vini in hoc sacramento remanere, . . ., unde relinquitur quod salva veritate huius sacramenti, substantia panis post consecrationem remanere non possit, PT. Q. 75. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 76. Art. 6; PT. Q. 77. Art. 7; PT. Q. 82. Art. 9; PT. Q. 83. Art. 6 (passim); PT. Q. 84. Art. 3; et passim.

consecrātivus, a, um, *adj.*, *consecratory, consecrating, pertaining to the consecration at the Mass.* Ita etiam ex prolatione ipsius Christi haec verba virtutem consecrativam sunt consecuta, PT. Q. 78. Art. 5 c; unde et virtus consecrativa non solum consistit in ipsis verbis, sed etiam in potestate sacerdoti tradita in sua consecratione et ordinatione, cum ei dicitur ab episcopo, PT. Q. 82. Art. 1 ad 1.

consecro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to sanctify, hallow, recognize something as holy*, (2) *dedicate or consecrate a person to God, devote one's life and prerogatives to the service of God*, (3) *set some person or thing apart as sacred or dedicated to sacred things*, (4) *administer, perform the ceremonies of*, (5) *consecrate, exercise the power conferred on a priest at ordination of changing bread and wine into the Body and Blood of Christ at the consecration of the Mass.* — (1), primo quidem quia oportebat Christum a Ioanne baptizari, ut baptismum consecraret, PT. Q. 38. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 39. Art. 5; PT. Q. 39. Art. 8; PT. Q. 66. Art. 5; PT. Q. 67. Art. 7; et passim. — (2), non ergo est iniustum, si pueri Iudaeorum carnalibus parentibus auferantur, et Deo per baptismum consecrentur, SS. Q. 10. Art. 12 ob. 4; et ideo conveniens fuit ut virginitas eius ex voto esset Deo consecrata, PT. Q. 28. Art. 4 c; sicut idem ibidem dicit, femina, si catechumena vel pagana vitiata est, non potest post baptismum inter Dei virgines consecrari, PTS. Q. 66. Art. 4 ob. 5, in quot. Cf. SS. Q. 10. Art. 12; SS. Q. 152. Art. 3; SS. Q. 152. Art. 5; PT. Q. 38. Art. 1; PT. Q. 39. Art. 5; et passim. — (3), scilicet clericos ordinare virgines benedicere, pontifices consecrare, manus imponere, basilicas dedicare, clericos deponere, synodos celebrare, Chrisma conficere; vestes et vasa consecrare, PTS. Q. 40. Art. 7 c; sed episcopus potest quemlibet episcopum promovere; quia etiam Ostiensis episcopus consecrat papam, PTS. Q. 40. Art. 6 ob. 3; sicut consecrantur altare et vas propter reverentiam eucharistiae, PT. Q. 65. Art. 1 ad 6; sed episcopus potest consecrare episcopum; ergo et sacerdos potest promovere diaconum, PTS. Q. 38. Art. 1 ob. 5. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 86. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 4; SS. Q. 99. Art. 3; et passim. — (4), ergo potest consecrari baptismus in nomine Christi sub hac forma: ego te baptizo in nomine Christi, PT. Q. 66. Art. 6 ob. 3. — (5), maximum sacramentorum est eucharistia; quae in missa consecratur, SS. Q. 100. Art. 2 ob. 2; consecratur enim hoc panis, et hoc vinum, PT. Q. 77. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 82. Art. 5; PTS. Q. 37. Art. 4; PTS. Q. 37. Art. 5; PTS. Q. 38. Art. 1; PTS. Q. 40. Art. 4; PTS. Q. 50. Art. 1; et passim.

consecūtio, ōnis, *f.*, (1) *an acquiring, obtaining, attainment*, (2) *execution, the act of carrying into effect*, synonymous with *generatio*. — (1), utrum post consecutionem gloriae remanserit in eis dilectio et cognitio naturalis, PP. Q. 62 pr.; qui intense aliquid concupiscit movetur contra omne illud quod repugnat consecutioni vel fruitioni quietae eius quod amatur, PS. Q. 28. Art. 4 c; finis secundum intentionem est primum in re, secundum consecutionem est ultimum, PTS. Q. 49. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 103. Art. 1; PP. Q. 108. Art. 7; PS. Q. 3. Art. 4 (passim); PS. Q. 114. Art. 10; et passim. — (2), in passionibus animae est duplex ordo: scilicet intentionis et consecutionis seu generationis, . . ., aut secundum ordinem consecutionis seu generationis, et sic erit amor principalis passio, PS. Q. 25. Art. 4 ob. 2.

consecūtivē, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of a series, of a succession, consecutively*, the opposite of *causaliter*. Haec praepositio "in" non ponitur causaliter, sed consecutive, PS. Q. 79. Art. 1 ad 2; "et probate me," non est intelligendum causaliter quasi ad hoc solvere deberent decimas ut probarent si Deus aperiret eis cataractas caeli; sed consecutive, quia scilicet si decimas solverent, experimento probaturi erant beneficia quae eis Deus conferret, SS. Q. 97. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 98. Art. 1; PT. Q. 41. Art. 3. On **intellegere consecutive**, see *intellegere* under 3; on **ponere consecutive**, see *ponere* under 2; on **tenere consecutive**, see *tenere* under 7.

consecutivus, a, um, *adj.*, *following by succession, consecutive.* Lr "ad hoc" est consecutivam et non finalem causam designans, 1 Sent. 5 exp.

consedeo, ēre, sēdi, sessum, 2, *v. n.*, *to sit with someone.* Sicut ille qui consedet regi ad dexteram, assistit ei in regnando, et iudicando, PT. Q. 58. Art. 1 c; et secundum eumdem modum loquendi subdit Apostolus quod consedere nos fecit in caelestibus, PT. Q. 58. Art. 4 ad 1.

consempiternus, a, um, *adj.*, *coeternal.* Est enim fatuum et indoctum existentem ante omnia saecula et consempiternum Patri indigere dicere initio ut sit secundo, PT. Q. 35. Art. 2, in quot.

consensio, ōnis, *f.*, *an agreeing together, consent, unanimity*, only in quotation in the S.T. Cupiditas et laetitia nihil est aliud quam voluntas in eorum consensionem quae volumus, PS. Q. 31. Art. 4, in quot.; laetitia est voluntas in eorum consensionem quae volumus, PS. Q. 35. Art. 3 ob. 3, in quot.; si in consensione male utendi rebus quae per sensum corporis sentiuntur, ita decernitur quodcumque peccatum, PS. Q. 74. Art. 7 ob. 4, in quot.

consensus, ūs, *m.*, (1) *consent, assent in the broad sense*, (2) *consent, assent of the will, acquiescence.*—(1), cum Augustinus attribuit consensum rationi, accipit rationem secundum quod in ea includitur voluntas, PS. Q. 15. Art. 1 ad 1; voluntas tendit in id, quod est ratione iudicatum. unde consensus potest attribui et voluntati et rationi, PS. Q. 74. Art. 7 ad 1; pax importat unionem non solum appetitus intellectualis, seu rationalis, aut animalis, ad quod potest pertinere consensus, sed etiam appetitus naturalis; et ideo Dionysius dicit quod "pax est operativa consensus et connaturalitatis"; ut in consensu importetur unio appetituum ex cognitione procedentium, per connaturalitatem autem importetur unio appetituum naturalium, SS. Q. 29. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 15. Art. 2 (quater); PS. Q. 15. Art. 3 (passim); PS. Q. 15. Art. 4 (bis); SS. Q. 184. Art. 1; PT. Q. 30. Art. 4; PT. Q. 49. Art. 2; et passim. — Kinds of *consensus* in this sense are: **consensus rationis** and **consensus voluntatis**, *the consent of the rational appetite* and *the consent of the will.* Est enim consummatio peccati in consensu rationis, . . ., unde si sit inchoatio peccati in sola sensualitate, et

non pertingat usque ad consensum rationis, propter imperfectionem actus est peccatum veniale; sicut in genere adulterii concupiscentia, quae sistit in sola sensualitate, est peccatum veniale; si tamen pervenitur usque ad consensum rationis, est peccatum mortale, SS. Q. 35. Art. 3 c; consensus autem voluntatis est actus qui praesupponit actum intellectus, PTS. Q. 51. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 16. Art. 4; PS. Q. 74. Art. 9; PS. Q. 77. Art. 7; PTS. Q. 48. Art. 1; PTS. Q. 64. Art. 4; C. G. 3. 25; et passim. — (2), consensus proprie loquendo, . . ., importat applicationem appetitivi motus ad aliquid agendum, PS. Q. 15. Art. 2 c; consensus in delectationem potest esse non solum rationis inferioris sed etiam superioris, (ad 1), . . ., consensus in peccatum, quod est veniale ex genere, est veniale peccatum; et secundum hoc potest concludi, quod consensus in delectationem quae est de ipsa vana cogitatione fornicationis, est peccatum veniale. sed delectatio quae est in ipso actu fornicationis, de genere suo est peccatum mortale; sed quod ante consensum sit veniale peccatum tantum, hoc est, per accidens, scilicet propter imperfectionem actus; quae quidem imperfectio tollitur per consensum deliberatum supervenientem, (ad 2), . . ., consensus in delectationem quae procedit ex complacentia actus homicidii, est peccatum mortale; non autem consensus in delectationem quae procedit ex complacentia cogitationis de homicidio, SS. Q. 74. Art. 9 ad 5; per delectationem tracta fuit voluntas ad consensum peccati, C. G. 3. 158; haec violentia seu coactio potest esse in consensu, qui est actus voluntatis, 4 Sent. 29. 1. 1 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 8 (passim); PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 68. Art. 3; SS. Q. 69. Art. 3 (ter); PTS. Q. 45. Art. 4 (ter); PTS. Q. 61. Art. 1 (bis); et passim. — Kinds of *consensus* in this sense are: (a), **consensus coactus,** *compulsory consent.* Utrum aliquis consensus possit esse coactus; utrum aliqua coactio mentis cadat in constantem virum; utrum consensus coactus tollat matrimonium; utrum consensus coactus faciat matrimonium ex parte cogentis, PTS. Q. 47 pr. Cf. PTS. Q. 47. Art. 1. — (b), **consensus conditionatus,** *the conditioned consent.* Ergo cum matrimonium sit contractus quidam videtur quod possit fieri per conditionatum consensum, PTS. Q. 47. Art. 5 a. Cf. PTS. Q. 45 pr.; PTS. Q. 47 pr. (bis); 4 Sent. 29. 1. 3. 3 ob. 1. — (c), **consensus deliberatus,** *the deliberate consent or the consent based on deliberation.* Cum autem ex passione aliquis procedit ad actum peccati, vel ad consensum deliberatum, hoc non fit subito, PS. Q. 77. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 8; PS. Q. 74. Art. 9; PS. Q. 74. Art. 10 (bis); Mal. 7. 5 ad 10. — (d), **consensus determinatus,** *the determined consent.* Cf. 2 Sent. 28. 1. 2 c. — (e), **consensus expressus** and **consensus interpretativus,** *the expressed consent* and *that existing according to an explanation* or *the consent as explained by* or *evident in action.* Ita etiam consensus expressus per verba de praesenti inter personas legitimas ad contrahendum, matrimonium facit, PTS. Q. 45. Art. 5 c. Cf. PTS. Q. 5 pr. (bis); 4 Sent. 28. 1. 2 ob. 2; Verit. 15. 4 ob. 10 and ad 10. — (f), **consensus interior seu mentalis seu mentis,** *the inner consent.* Ita expressio verborum sine interiori consensu matrimonium non facit, PTS. Q. 45. Art. 4 c. Cf. PTS. Q. 45 pr.; PTS. Q. 46. Art. 2; PTS. Q. 47. Art. 1; PTS. Q. 47. Art. 3; PTS. Q. 63. Art. 2; 4 Sent. 27. 1. 2. 4 ad 2; 4 Sent. 28. 1. 2 c. — (g), **consensus interpretativus,** see *consensus expressus.* — (h), **consensus matrimonialis seu nuptialis,** *the consent to marriage.* Verba quibus consensus exprimitur matrimonialis sunt forma huius sacramenti, non autem benedictio sacerdotis, quae est quoddam sacramentale, PTS. Q. 42. Art. 1 ad 1. Cf. PTS. Q. 48. Art. 1 (quater); 4 Sent. 26. 2. 1 ad 1; 4 Sent. 28. 1. 4 ob. 2 and a. — (i), **consensus mentalis,** see *consensus interior.* — (j), **consensus mentis,** see *consensus interior.* — (k). **consensus mutuus,** *the mutual consent.* Unde cum coniunctiones materialium contractuum fiant per mutuum consensum, oportet quod hoc modo etiam fiat matrimonialis coniunctio, PTS. Q. 45. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 61. Art. 1; PTS. Q. 64. Art. 6; 4 Sent. 32. 1. 4 ob. 1. — (l), **consensus nuptialis,** see *consensus matrimonialis.*

consentāneus, a, um, *adj., agreeing* or *in accordance with something,* used with *the dative.* Quod est habitus in modum naturae rationi consentaneus, PS. Q. 56. Art. 5, in quot.; sed cum omnis virtus humana ordinetur ad bonum hominis, oportet quod sit consentanea rationi, PS. Q. 58. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 56. Art. 6, in quot.; PS. Q. 58. Art. 4, in quot.; PS. Q. 71. Art. 2, in quot.; SS. Q. 47. Art. 7; SS. Q. 142. Art. 2, in quot. — **consentaneum est,** *it agrees with something, it is fitting, consistent, proper,* used with *ut* and *subj.*, with the *dative.* Non est consentaneum ut qui metu non frangitur, cupiditate frangatur, PS. Q. 61. Art. 4, in quot.; non est consentaneum, qui metu non frangatur, eum frangi cupiditate, nec qui invictum se a labore praestiterit, vinci a voluptate, SS. Q. 138. Art. 1, in quot. On **unio consentanea,** see *unio.*

consentio, ire, sensi, sensum, 4, *v. n.* and *a.*, (1) *to concur with, agree with in the broad sense,* opposite of *dissentio, constr.* with *dat.*, and *absl.*, (2) *consent to,* constr. with *in* and *acc.*, *ad* and *acc.*, and *absl.*—(1), eiusdem rationis esse videtur quod homo aliquid faciat, et quod facienti consentiat, SS. Q. 40. Art. 2 ob. 3; dignos morte eos qui peccantibus consentiunt, SS. Q. 69. Art. 2 ad 2; nos propter tam debiles rationes veritati fidei consentire, C. G. 1. 9; numquam fit peccatum mortale, sed ipse actus rationis consentientis, PS. Q. 88. Art. 4 ad 2; maxime autem consentit qui ad aliquid faciendum alios inducit, SS. Q. 40. Art. 2 ob. 3; praeeligit unum alteri, consentiens, vel dissentiens, SS. Q. 154. Art. 5 ob. 2. Cf. SS. Q. 43. Art. 1; SS. Q. 62. Art. 7; SS. Q. 78. Art. 4; SS. Q. 125. Art. 3; PT. Q. 40. Art. 4; PTS. Q. 43. Art. 2; et passim. — (2), consentire importat applicationem sensus ad aliquid. est autem proprium sensus quod cognoscitivus est rerum praesentium, . . ., et quia actus appetitivae virtutis est quaedam inclinatio ad rem ipsam, secundum quandam similitudinem ipsa applicatio appetitivae virtutis ad rem, secundum quod ei inhaeret, accepit nomen sensus, quasi experientiam quandam sumens de re, cui inhaeret inquantum complacet sibi in ea, . . ., et secundum hoc consentire est actus appetitivae virtutis, PS. Q. 15. Art. 1 c; sed quandoque consentitur in actum non consultis rationibus aeternis, PS. Q. 74. Art. 7 ob. 2; unde patet quod bene dixerunt illi, qui dixerunt quod consentire in matrimonium est consentire in carnalem copulam implicite, non explicite; non enim debet intelligi, nisi sicut implicite continetur effectus in sua causa, quia potestas carnalis copulae, in quam consentitur, est causa carnalis copulae sicut potestas utendi re sua est causa usus, PTS. Q. 48. Art. 1 c; iustitia vero est ut tota anima consentiat ad huiusmodi propositi viam, PS. Q. 61. Art. 5 c; tamen non est probabile quod aliqua communitas ita tota ad malum consentiat quin aliqui sint dissentientes, PTS. Q. 22. Art. 5 c; ergo non potest per matrimonium transire in potestatem viri, nisi patre consentiente, PTS. Q. 45. Art. 5 ob. 1. Cf. PS. Q. 15. Art. 3 (quater); PS. Q. 15. Art. 4 (passim); PS. Q. 74. Art. 8 (ter); SS. Q. 10. Art. 11 ob. 1; SS. Q. 35. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 7; PT. Q. 44. Art. 1; et passim. On the difference between *consentire* and *assentire,* see *assentire.* — **consentire interpretative,** *to consent to something in an explanatory manner,* i.e., *to do* or *omit something which is explained as assent.* Cf. Verit. 23. 3 c.

Consentius, ii, *m.*, *Consentius,* a lay theologian of the time of Augustine, who lived on certain islands, probably the Balearic. In Epistle 205 Augustine answers some questions raised by Consentius on the nature of the risen body. Quia, ut Augustinus dicit ad Consentium de Resurrectione carnis, epist. CCV, 15, col. 947, t. 2, PT. Q. 54. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 54. Art. 4; PTS. Q. 83. Art. 3; PTS. Q. 85. Art. 1.

consepelio, īre, *no perf. sepultus,* 4, *v. a., to bury with,* used with the *dative, in* and *abl., cum* and *abl.* Unde non debet occasione sustentationis parentum exire claustrum, in quo Christo consepelitur, et se iterum saecularibus negotiis implicare, SS. Q. 101. Art. 4 ad 4; tertio, quantum ad mysterium per quod informantur illi qui in Christo consepeliuntur in mortem, PT. Q. 51. Art. 2 c; consepulti

sumus cum illo per baptismum in mortem, PT. Q. 69. Art. 6 ob. 4, in quot. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 147. Art. 5; PT. Q. 51. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 8, in quot.

consequens, *P. a.*, see *consequor.*

consequenter, *adv.*, see *consequor.*

consequentia, ae, *f.*, (1) *succession, series,* (2) *logical conclusion, deduction, inference* that derives from the logical form in which the argument is proposed.—(1), secundum quod omnia corpora diaphana sub consequentia aquarum intelliguntur, PP. Q. 68. Art. 3 c; sed per hunc modum peccatum veniale potest disponere per quamdam consequentiam ad peccatum quod est mortale ex parte agentis, PS. Q. 88. Art. 3 c; sed per quamdam consequentiam erant caeremonialia, PS. Q. 101. Art. 4 ad 4; diminuit tamen fomitem ex quadam consequentia, PT. Q. 79. Art. 6 ad 3; dilatatur quadam consequentia naturali, C. G. 2. 88. Cf. SS. Q. 141. Art. 3 ad 1; 7 Phys. 5 e; 2 Meteor. 1 f; Mem 5 b. — (2), ideo praescire Deum aliqua, quia sunt futura, intelligendum est secundum causam consequentiae, PP. Q. 14. Art. 8 ad 1; ideo non est ad consequentiam trahendum, PTS. Q. 39. Art. 3 ad 3; in illis, quae se habent secundum additionem unius ad alterum, est consequentia in contrario, non consequentia in ipso, sicut patet in homine et animali; sicut enim se habet homo ad animal, ita se habet nonanimal ad non-homo, 3 Sent. 30. 1. 3 ad 7; probat per auctoritatem rationabilitatem consequentiae, Hebr. 8. 1; cuius consequentiae ratio patet, 1 Perih. 13 e. Cf. 3 Sent. 33. 2. 5 ad 5; 2 Perih. 2 c and e; 1 Gener. 5 c. On **causa consequentiae,** see *causa* under 4; on **necessitas consequentiae,** see *necessitas* under 2; on **prius a quo non convertitur consequentia essendi seu subsistendi,** see *prior* under 1.

consequor, i, secūtus, 3, *v. dep. a.*, (1) *to follow after something, follow after, accompany,* used *absl.* or with *ad* and *acc.*, (2) *result from something, be the consequence of something, follow from something,* used *absl.*, or with *ad* and *acc* or with *ex* and *abl.*, (3) *attain, obtain,* (4) *be obtained, result.*—(1), sed aliquod malum appetitur per accidens, in quantum consequitur ad aliquod bonum PP. Q. 19. Art. 9 c; consequitur autem intentio voluntatem, quando accedit voluntati praeexistenti, PS. Q. 19. Art. 7 c; eadem ratio est de quacumque ignorantia non causante, sed consequente vel concomitante actum peccati, PS. Q. 76. Art. 3 c; error fidei de matrimonio est circa ea quae sunt matrimonium consequentia, PTS. Q. 51. Art. 2 ad 2; veritas consequitur intellectum nostrum, C. G. 1. 59; quod consequitur omne ens, convenit enti, C. G. 1. 72; voluntas consequitur intellectum, C. G. 1. 75. Cf. PP. Q. 5. Art. 4; PP. Q. 7. Art. 3; SS. Q. 23. Art. 8 c; SS. Q. 139. Art. 2; PTS. Q. 98. Art. 5; C. G. 1. 81. et passim. — (2), forma autem praesupponit quaedam, et quaedam ad ipsam ex necessitate consequuntur, PP. Q. 5. Art. 5 c; ratio aeternitatis consequitur immutabilitatem, sicut ratio temporis consequitur motum, PP. Q. 10. Art. 2 c; tamen fervor qui consequitur calorem, alia ratione pertinet ad amorem et ad iram, PS. Q. 48. Art. 2 ad 1; eadem ratio est de virtutibus quae ex gratia consequuntur, PT. Q. 89. Art. 2 c; quod sanitas consequatur, C. G. 2. 29; unum enim consequitur ad ens, C. G. 2. 58; unum enim et ens se consequuntur, C. G. 2. 73; consequuntur etiam civilem vitam quaedam bona, C. G. 3. 63; erat enim proverbium, ut ea, quae se consequuntur, dicerentur sibi continuari sicut linum lino, 3 Phys. 11 d. Cf. PP. Q. 7. Art. 4; SS. Q. 148. Art. 6; SS. Q. 158. Art. 6; SS. Q. 163. Art. 1; PTS. Q. 72. Art. 1; PTS. Q. 99. Art. 1; et passim. — (3), ut consequantur id, quod est optimum, PP. Q. 2. Art. 3 c; cum tamen calor in igne consequatur formam substantialem, PP. Q. 5. Art. 4 c; ut scilicet virtute propriae naturae operaretur ad beatitudinem consequendam, SS. Q. 163. Art. 2 c; adulti, quando circumcidebantur, consequebantur remissionem non solum originalis peccati sed etiam actualium peccatorum, PT. Q. 70. Art. 4 ad 5; eam iam actu consecutus est, C. G. 1. 102; perfectam Dei similitudinem non possunt consequi, C. G. 2. 45; consequitur suam ultimam perfectionem, C. G. 3. 64. Cf. PS. Q. 107. Art. 1; SS. Q. 172. Art. 4; PT. Q. 68. Art. 1; PT. Q. 72. Art. 6 (ter); PT. Q. 89. Art. 5 (bis); PTS. Q. 35. Art. 3; et passim. — (4), ad hoc quod sanitas consequatur, C. G. 2. 29; malum non consequitur ex intentione alicuius agentis, C. G. 3. 4. — **consequens,** entis, *P. a.*, (1) *following after, following, consequent,* the opposite of *antecedens,* (2) *conclusion of a conditional sentence,* also the opposite of *antecedens,* (3) *logical, conclusive, consequence,* which derives from the nature of things.—(1), relationes consequentes actionem intellectus, PP. Q. 13. Art. 7 ad 3; dimensiones quantitativae sunt accidentia consequentia corporeitatem, quae toti materiae convenit, PP. Q. 76. Art. 6 ad 2; in ebrietate duo attenduntur, . . ., scilicet defectus consequens et actus praecedens, SS. Q. 150. Art. 4 c; sed consequentem commixtionem elementorum, C. G. 2. 62. Cf. PS. Q. 26. Art. 2; PS.Q. 25. Art. 3; PS. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 110. Art. 4; SS. Q. 175. Art. 3; PTS. Q. 38. Art. 3; et passim. On **bonum consequens,** see *bonus* under 2; on **consideratio consequens,** see *consideratio*; on **ignorantia consequens,** see *ignorantia* under 1; on **intellegere ex consequente,** see *intellegere* under 1; on **intentio consequens,** see *intentio* under 2; on **passio consequens,** see *passio* under 3; on **poena consequens ex peccato,** see *poena*; on **privatio consequens aliquam potentiam,** see *privatio* under 2; on **qualitas consequens,** see *qualitas*; on **sophisma consequens,** see *sophisma*; on **voluntas consequens,** see *voluntas* under 3. — **ex consequenti,** *in consequence, subsequently.* Quasi ex consequenti imago Trinitatis potest attendi in anima secundum potentias, PP. Q. [illegible] Art. 7 c; qui quidem per prius inclinatur ad bonum, et ex consequenti ad repudiandum malum contrarium, PS. Q. 36. Art. 2 c; qui enim vult aliquid cum quo aliud simul esse non potest, ex consequenti vult illo carere, PS. Q. 71. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 104. Art. 2 c; SS. Q. 135. Art. 1 c; PT. Q. 14. Art. 4; PT. Q. 7[illegible] Art. 5; 1 Gener. 5 c, 10 e and f; et passim. On **significare ex consequenti,** see *significare.* — (2), omnis conditionalis, cuius antecedens est necessarium absolute, consequens est necessarium absolute; quia ita se habet consequens in conditionali ad antecedens, sicut conclusio ad praemissas in syllogismo, . . ., h[illegible] autem conditionalis antecedens est necessarium absolute, cum [illegible] de praeterito. ergo et consequens erit necessarium absolute, [illegible] 3), . . ., in utraque enim antecedens est impossibile non esse. [illegible] et consequens est necessarium, SS. Q. 171. Art. 6 ad 3; non autem consequens, C. G. 2. 28. Cf. PP. Q. 14. Art. 13 ob. 2 and ad 2; P[illegible] Q. 25. Art. 3 ad 2; C. G. 3. 94; 1 Cael. 9 g; et passim. On **fallacia consequentis,** see *fallacia* under 2; on **positio consequentis,** [illegible] *positio* under 3; **on sophisma consequéntis,** see *sophisma.* — [illegible] potest autem deficere ab aliquibus accidentalibus, vel consequentibus, PP. Q. 17. Art. 1 c; cuius virtus salvatur in omnibus consequentibus, PP. Q. 21. Art. 4 c; consequens est quod primus hom[illegible] non potuerit peccare venialiter, antequam peccaret mortal[illegible] PS. Q. 89. Art. 3 ad 3; ergo consequens est ut etiam charitas [illegible] charitate diligatur, SS. Q. 25. Art. 2 a; consequens est misericordiam esse virtutem, SS. Q. 30. Art. 3 c; et sic consequens es[illegible] Perih. ad 2. Cf. PS. Q. 111. Art. 2; SS. Q. 23. Art. 2 (bis); SS. Q. [illegible] Art. 2; SS. Q. 167. Art. 1; PT. Q. 15. Art. 4; PT. Q. 78. Art. 4 [illegible] passim. — **per consequens,** *consequently, accordingly.* Quia [illegible] non esset aliquod primum movens, et per consequens nec aliq[illegible] aliud movens, PP. Q. 2. Art. 3 c; tali remedio sublato aufertur [illegible] et per consequens timor, PS. Q. 42. Art. 6 ad 1; ideo ad cultum [illegible] pertinet, et per consequens ad caeremonialia praecepta, PS. Q. [illegible] Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 16. Art. 8; PP. Q. 76. Art. 2; PS. Q. 60. [illegible] 2; PS. Q. 94. Art. 4; SS. Q. 29. Art. 2; PT. Q. 50. Art. 2; C. G. [illegible] and 65; 2 Cael. 4 a; 1 Gener. 5 c; et passim. On **necessitas consequentis,** see *necessitas* under 1. — **consequenter,** *adv.*, (1) [illegible] *sequently, afterwards, after that, thereupon,* the opposite of [illegible] *cedenter* and *concomitanter,* (2) *in direct sequence after so*[illegible]

or *out of something*, the ἐφεξῆς of Aristotle, (3) *consequently, accordingly*, synonym of *per consequens*.—(1), utraque tamen nomina ex tempore de Deo dicuntur quantum ad habitudinem quam important vel principaliter, vel consequenter, PP. Q. 13. Art. 7 ad 1; sensitivae partis primo et rationis consequenter, PS. Q. 75. Art. 2 ad 1; consequenter autem ordinat interiorem hominis motum quoad proximum, PS. Q. 108. Art. 3 c; consequenter autem competit hominibus, SS. Q. 76. Art. 1 c; consequenter autem, quod delectetur, Mal. 8. 3 ad 7; consequenter ponit epistolarem narrationem, Phil. 1. 1; et hoc probat consequenter, 1 Perih. 13 c. Cf. PP. Q. 22. Art. 3; PS. Q. 3. Art. 4; PS. Q. 77. Art. 6; SS. Q. 2. Art. 5 c; SS. Q. 22. Art. 2; Hebr. 1. 4; et passim. On **agere consequenter**, see *agere* under 1; on **ad beatitudinem pertinere consequenter**, see *beatitudo* under 1; on **velle consequenter**, see *velle* under 1. — (2), multitudo etiam secundum rationem consequenter se habet ad unum, PP. Q. 11. Art. 2 ad 4; tempus non componitur ex instantibus consequenter se habentibus, PT. Q. 75. Art. 7 ad 1; ad hoc quod aliquid dicatur esse consequenter ad alterum, duo requiruntur. quorum unum est, quod sit post aliquod principium quodam ordine, vel secundum positionem, sicut in iis, quae habent ordinem in loco, vel secundum speciem, sicut dualitas est post unitatem, vel quocumque alio modo aliqua determinate ordinentur, sicut secundum virtutem, secundum dignitatem, secundum cognitionem et huiusmodi. aliud, quod requiritur, est, quod inter id, quod est consequenter, et id, cui est consequenter, non sit aliquod medium de numero eorum, quae sunt in eodem genere, sicut linea consequenter se habet ad lineam, si nulla linea sit in medio, et similiter est de unitate ad unitatem et de domo ad domum. sed nihil prohibet ad hoc, quod aliquid sit alteri consequenter, quin aliquid sit medium inter ea alterius generis, sicut si aliquod animal sit medium inter duas domus. quare autem dixerit, "et cuius est consequenter," et "quod est post primum", manifestat subdens, quod omne, quod dicitur consequenter, est consequenter respectu alicuius, et non tanquam prius, sed tanquam posterius. non enim dicitur, quod unum sit consequenter duobus, neque nova luna secundae, sed e converso, 5 Phys. 5 d; consequenter autem sint, quorum nihil est medium sui generis, 6 Phys. 1 a; vel sint consequenter ad invicem ita quod immediate sibi succedant, 6 Phys. 5 d; dicuntur autem consequenter se habentia, quorum nihil est medium eiusdem generis, sicut duo milites in acie vel duo clerici in choro, 2 Anal. 11 a; oporteret, quod puncti essent contigui vel consequenter se habentes in linea, 1 Gener. 5 c; aliqua sunt consequenter se habentia, ex quibus non fit unum vel continuitate vel contactu, sicut in exercitu dicitur prima acies et secunda acies, 12 Met. 1 b. Cf. SS. Q. 2. Art. 10 c; SS. Q. 22. Art. 2; SS. Q. 62. Art. 7 ad 2; 5 Phys. 5 g; 8 Phys. 14 e; et passim. On **dignius est esse continuum, quam consequenter**, see *continuus* under 2; on **duo puncta non sunt consequenter se habentia ad invicem**, see *punctum*. — (3), consequenter fit motus irae causativus cuiusdam fervoris sanguinis et spiritum circa cor, PS. Q. 48. Art. 2 c; consequenter autem facit hominem bene se habere circa ea quae sunt ad finem, PS. Q. 71. Art. 6 ad 3; oportet, quod consequenter ponatur, C. G. 3. 150. Cf. PS. Q. 75. Art. 1 c; SS. Q. 9. Art. 4 ad 1; SS. Q. 20. Art. 1 ad 1; SS. Q. 58. Art. 4; SS. Q. 58. Art. 4; SS. Q. 73. Art. 3 c; et passim.

conservātio, ōnis, *f.*, (1) *preservation*, (2) *keeping, retention*. — (1), in natura corruptibili; quae indiget et generatione ad conservationem speciei, et alimento ad conservationem speciei, PP. Q. 18. Art. 3 ad 3; videmus enim quod naturaliter pars se exponit ictui absque deliberatione ad conservationem totius corporis, PP. Q. 60. Art. 5 c; omnes creaturae indigent divina conservatione, PP. Q. 104. Art. 1 c; conservatio rei non est nisi continuatio esse ipsius, C. G. 3. 65; quaelibet res naturalis conservationem sui esse appetit, Pot. 5. 1 ob. 13. Cf. PP. Q. 104. Art. 1; PS. Q. 4. Art. 2; SS. Q. 122. Art. 5; SS. Q. 141. Art. 3; SS. Q. 142. Art. 3; PTS. Q. 83. Art. 4; et passim. — (2), ad harum autem formarum retentionem aut conservationem ordinatur phantasia, sive imaginatio, PP. Q. 78. Art. 4 c; circa scientiam et intellectum tria possunt considerari: primo quidem acceptio ipsius; secundo usus eius; tertio vero conservatio ipsius, SS. Q. 16. Art. 2 c; conservatio autem fit per memoriam, SS. Q. 16. Art. 2 c; secundum quod fides dicitur ex hoc quod "fiunt dicta" in conservatione promissorum, PTS. Q. 49. Art. 2 ad 2; ad aliud principium pertinet receptio et conservatio, Mem. 2 d. Cf. PP. Q. 60. Art. 5; PP. Q. 108. Art. 7; PS. Q. 1. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 7; SS. Q. 24. Art. 10 (ter); PTS. Q. 96. Art. 6; et passim.

conservativē, *adv.*, see *conservativus*.

conservativus, a, um, *adj.*, (1) *preserving*, the opposite of *corruptivus*, (2) *keeping, retaining, conservative*.—(1), memoria, secundum quod est conservativa specierum, non est nobis pecoribusque communis; species enim conservantur non in parte animae sensitiva tantum, sed magis in coniuncto, cum vis memorativa sit actus organi cuiusdam. sed intellectus secundum seipsum est conservativus specierum praeter concomitantiam organi corporalis, PP. Q. 79. Art. 6 ad 1; utroque autem modo aliqua res creata invenitur esse alterius conservativa. manifestum est enim quod etiam in rebus corporalibus multa sunt quae impediunt actiones corrumpentium, et per hoc dicuntur rerum conservativa, . . ., et ideo principaliter quidem prima causa est effectus conservativa, (c), . . ., cum propria causa sit conservativa effectus ab ea dependentis, sicut nulli effectui praestari potest quod sit causa sui ipsius, potest tamen ei praestari quod sit causa alterius; ita etiam nulli effectui praestari potest quod sit sui ipsius conservativus; potest tamen ei praestari quod sit conservativus alterius, PP. Q. 104. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 79. Art. 7; PS. Q. 46. Art. 5; PS. Q. 85. Art. 6; SS. Q. 136. Art. 2; 2 Cael. 14 f; et passim. On **dicere conservative**, see *dicere* under 3. — (2), vita autem iustorum est conservativa et promotiva boni communis, SS. Q. 64. Art. 6 c; aliae autem virtutes sunt conservative huius boni, SS. Q. 123. Art. 12 c; sicca autem et dura (sunt) bene conservativa, Mem. 2 d. Cf. SS. Q. 64. Art. 6; PT. Q. 60. Art. 1. — **conservātīvē**, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of preserving, conservatively*. "Singula seipsa amant contentive", id est, conservative, PS. Q. 28. Art. 5 a. Cf. SS. Q. 123. Art. 12. On **dicere conservative**, see *dicere* under 3.

conservātor, ōris, *m.*, *a keeper, preserver, defender*. Ergo immediate est etiam conservator, PP. Q. 104. Art. 2 ob. 1; quia ipse est rerum Ecclesiae conservator, SS. Q. 62. Art. 5 ob. 5.

conservo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to preserve*, (2) *keep, retain*.—(1), praeterea, unaquaeque res conservatur in esse per id quod esse habet. sed potentia generativa est per quam acquiritur esse viventis. ergo per eamdem res viva conservatur, (ob. 4), . . ., ipsum corpus unitum animae augetur et conservatur per vim augmentativam et nutritivam in eadem anima existentem, PP. Q. 78. Art. 2 c; dupliciter aliquid rem aliquam in esse conservat, uno modo indirecte et per accidens per hoc, quod removet vel impedit actionem corrumpentis, alio modo directe, et per se quia ab eo dependet esse alterius, sicut a causa dependet esse effectus, PP. Q. 104. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 104. Art. 1; PP. Q. 105. Art. 5; PS. Q. 85. Art. 6; PS. Q. 94. Art. 2; SS. Q. 82. Art. 2; SS. Q. 122. Art. 4; et passim. — (2), ad apprehendendum autem intentiones quae per sensum non accipiuntur ordinatur vis aestimativa; ad conservandum autem eas vis memorativa, PP. Q. 78. Art. 4 c; si principes a subditis exigant quod eis secundum iustitiam debetur propter bonum commune conservandum, etiam si violentia adhibeatur, non esse rapina, SS. Q. 66. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 50. Art. 1; SS. Q. 79. Art. 1; SS. Q. 146. Art. 2; SS. Q. 188. Art. 7; PTS. Q. 13. Art. 1; et passim. On **locus conservans**, see *locus* under 2.

conservus, i, *m.*, *a fellow-slave, a companion in servitude*. Unde ibi subditur; conservus tuus sum, et fratrum tuorum, SS. Q. 84. Art. 1,

in quot.; a quo dimissum debitum Dominus repetit, eo quod ille conservo suo debitum nollet dimittere, PT. Q. 88. Art. 1 ob. 1, in quot. Cf. SS. Q. 185. Art. 7.

consessio, ōnis, *f.*, *a sitting together, sitting*, synonym of *consessus*. Videtur, enim iudicium consessioni superaddere, PTS. Q. 89. Art. 1 c.

consessus, ūs, *m.*, (1) *an assembly*, (2) *a sitting together* or *with*, synonym of *consessio*. Intelligatur de quotidianis consessibus, quis hic non peccat, si tamen peccat? SS. Q. 63. Art. 3 ob. 3, in quot.; tertio, quantum ad consessum paternae dexterae, et manifestationem Divinitatis ipsius, PT. Q. 49. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 57. Art. 1; PT. Q. 57. Art. 2; PT. Q. 58. Art. 4.

consīderābilis, e, *adj.*, *worthy of consideration* or *investigation*. Verum autem est dupliciter considerabile; uno modo, sicut per se notum; alio modo, sicut per aliud notum, PS. Q. 57. Art. 2 c.

consīderātio, ōnis, *f.*, *consideration, deliberation*, synonym of *deliberatio*. Consideratio importat actum intellectus veritatem rei intuentis, SS. Q. 53. Art. 4 c; quamvis secundum Philosophum omnis operatio intellectus consideratio dicitur, SS. Q. 189. Art. 3 ad 1; operatio intellectualis, quae est ipsa consideratio, C. G. 1. 56; actus scientiae, qui est consideratio, 7 Phys. 6 f; consideratio est actus potentiae intellectivae, 7 Phys. 6 f; consideratio est usus scientiae, 2 Anim. 1 e. Cf. PS. Q. 5. Art. 8; PS. Q. 87. Art. 3; SS. Q. 2. Art. 1; SS. Q. 129. Art. 6; PT. Q. 30. Art. 4; PTS. Q. 83. Art. 3; et passim. — Kinds of *consideratio* are: (a), **consideratio absoluta** and **consideratio comparativa,** *the absolute* and *the comparative consideration*. In absoluta consideratione quidditatis rei et eorum quae per eam cognoscuntur intellectus numquam decipitur, PP. Q. 85. Art. 6 ad 3; in quarto vero gradu ponitur absoluta consideratio intelligibilium, in quae per sensibilia pervenitur, SS. Q. 180. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 19. Art. 6 ad 1; PP. Q. 29 pr.; PS. Q. 87. Art. 6; SS. Q. 57. Art. 3; 2 Sent. 32. 1. 3 c; Ente 4 d, e, and i; et passim. — (b). **consideratio abstracta**, *the abstract* or *general consideration*. Cf. 7 Phys. 7 h. — (c), **consideratio actualis**, *the present, conscious advertence as opposed to habitual.* Motus liberi arbitrii non est absque actuali consideratione, PS. Q. 113. Art. 7 ob. 2; consideratio actualis rei scitae subiacet libero arbitrio; est enim in potestate hominis considerare vel non considerare, . . ., sic ex parte assensus non multum videtur habere rationem meriti, sed ex parte considerationis actualis potest meritoria esse, SS. Q. 2.Art. 9 ad 2. Cf. PP. Q. 86. Art. 2; PS. Q. 6. Art. 7 ad 3; SS. Q. 2. Art. 1 c; 2 Sent. 11. 2. 3 ad 4; 3 Sent. 2. 2. 1. 1 ad 1; Mal. 16. 6 ad 4; Verit. 14. 1 ad 4; et passim. — (d), **consideratio comparativa**, see *consideratio absoluta*. — (e), **consideratio consequens** and **consideratio prima,** *the consequent* and *the first consideration*. Aliquid autem potest esse in prima sui consideratione secundum quod absolute consideratur, bonum vel malum; quod tamen prout cum aliquo adiuncto consideratur, quae est consequens consideratio eius, e contrario se habet, PP. Q. 19. Art. 6 ad 1. — (f), **consideratio contemplata,** *the contemplated consideration*. Quia consideratio earum prudenter a sensum habentibus contemplata glorificationem perficit creatoris, PP. Q. 68. Art. 2 c. — (g), **consideratio discursiva seu ratiocinativa seu rationalis** and **consideratio intellectualis,** *the discursive* or *syllogistic consideration* and *the intuitive consideration*. Tunc enim ratiocinativa est nostra consideratio, quando ab uno considerato in aliud transimus, sicut syllogizando a principiis in conclusiones, C. G. 1. 57. — (h), **consideratio formata,** *the consideration connected with the considered object by firma assensio*. Actuum enim ad intellectum pertinentium quidem habent firmam assensionem absque tali cogitatione, sicut cum aliquis considerat ea quae scit vel intelligit; talis enim consideratio iam est formata, SS. Q. 2. Art. 1 c. — (i), **consideratio intellectualis,** see *consideratio discursiva*. — (j), **consideratio logica** and **consideratio realis,** *the logical* and *the real consideration* or *the consideration of a thing from the standpoint of logic* and *that from the standpoint of metaphysics*. Secundum autem logicam considerationem est unum genus omnium corporum propter unam rationem corporeitatis, PP. Q. 66. Art. 2 ad 2. Cf. Qu. Anim. 7 ad 17; 1 Gener. 10 e. — (k), **consideratio materialis,** *the consideration of a thing on its material side*. Speciale autem obiectum dicitur, non solum secundum materialem considerationem ipsius, sed magis secundum rationem formalem, SS. Q. 47. Art. 5 c. — (l), **consideratio moralis** and **consideratio naturalis,** *the moral consideration* and *that of natural science*. Moralis igitur consideratio, quia est humanorum actuum, primo quidem tradenda est in universali; secundo vero in particulari, PS. Q. 6 pr. Cf. 1 Anal. 44 i; 1 Cael. 1 a and 9 b; 1 Gener. 10 e; 1 Met. 12 b. — (m), **consideratio naturalis,** see *consideratio moralis*. — (n), **consideratio particularis** and **consideratio universalis,** *the particular* and *the general consideration*. Omnis operativa scientia in particulari consideratione perficitur, PS. Q. 6 pr. — (o), **consideratio prima,** see *consideratio consequens*. — (p), **consideratio ratiocinativa,** see *consideratio discursiva*. — (q), **consideratio rationalis,** see *consideratio discursiva*. — (r), **consideratio realis,** see *consideratio logica*. — (s), **consideratio simplex seu unita,** *the simple* or *unified consideration*. Alio modo per modum simplicis et absoluta considerationis; sicut cum intelligimus unum nihil considerando de alio, PP. Q. 85. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 3; Nom. 7. 2. — (t), **consideratio speculativa,** *the speculative* or *theoretical consideration*. Si quis aedificator consideret qualiter posset fieri aliqua domus, non ordinans ad finem operationis, sed ad cognoscendum tantum, erit quantum ad finem speculativa consideratio, tamen de re operabili, PP. Q. 14. Art. 16 c. Cf. C. G. 3. 25. — (u), **consideratio theologica,** *the theological consideration*. Cf. Nom. 3. 1. — (v), **consideratio unita,** see *consideratio simplex*. — (w), **consideratio universalis,** see *consideratio particularis*.

consīderātivus, a, um, *adj.*, *considering, contemplative, considerative*, synonym of *contemplativus*, does not occur in S.T. On **habitus considerativus**, see *habitus* under 4.

consīdero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to fix one's eyes upon, take into consideration, consider, ponder*, synonym of *delibero*. Consideramus namque huius doctrinae novitios, PP. prol.; educitur in actum eorum cum fit sciens, et ulterius, cum fit considerans, PP. Q. 54. Art. 4 c; in peccato est duo considerare, scilicet pronitatem ad peccandum, et motivum ad peccandum, PP. Q. 63. Art. 7 c; prout in nuda contemplatione consideratur, PT. Q. 2. Art. 5 ad 2; considerare, id est, operatio intellectus, quae est in componendo et dividendo, 1 Anim. 10 d. Cf. PP. Q. 113. Art. 7; PP. Q. 115. Art. 2; PP. Q. 116. Art. 3; PS. Q. 2. Art. 5; PS. Q. 64. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 7; et passim. — Kinds of *considerare* are: (a), **considerare absoluta,** *to consider something simply*, i.e., without reference to this or that individual circumstance. Aliquid autem potest esse in prima sui consideratione, secundum quod absolute consideratur, bonum vel malum, PP. Q. 19. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 23. Art. 6; PP. Q. 39. Art. 8; SS. Q. 57. Art. 3; SS. Q. 147. Art. 3; PT. Q. 18. Art. 5; et passim. — (b), **considerare actualiter,** *to consider in reality*. Quae quidem propositiones aliquando actualiter considerantur, aliquando vero habitualiter a ratione tenentur, PS. Q. 90. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 57. Art. 4 ad 2. — (c), **considerare diligenter,** *to consider carefully*. De singulis beneficientiae partibus inveniuntur praecepta tradita in sacra scriptura, ut patet diligenter consideranti, SS. Q. 44. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 14. Art. 12; PP. Q. 27. Art. 1; PP. Q. 108. Art. 6; PS. Q. 4. Art. 2; PS. Q. 100. Art. 1; et passim. — (d), **considerare in particulari** and **considerare in universali,** *to consider in particular* and *to consider in general*. Quod autem homo non consideret in particulari id quod habitualiter scit, quandoque quidem contingit ex solo defectu intentionis . . ., et hoc modo ille qui est in passione constitutus, non considerat in particulari id quod scit in universali, inquantum passio impedit talem considerationem, PS. Q. 77. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 71 pr. —

(e), **considerare in speciali seu specialiter,** *to consider in a special way.* Consequenter considerandum est de personis in speciali, PP. Q. 33 pr.; primo ergo considerabimus specialiter de his quae pertinent ad omnes hominum status, SS. prol. Cf. PP. Q. 104. pr.; SS. Q. 14 pr.; SS. Q. 144 pr.; PT. Q. 66 pr. — (f), **considerare in universali seu universaliter,** see *considerare in particulari.* — (g), **considerare logice** and **considerare physice,** *to consider something logically,* i.e., *from the standpoint of a logician,* and *to consider something physically,* i.e., *from the standpoint of a physicist.* Si genus consideretur physice, corruptibilia et incorruptibilia non sunt in eodem genere propter diversum modum potentiae in eis, PP. Q. 66. Art. 2 ad 2. Cf. 1 Gener. 3 h. — (h), **considerare materialiter,** *to consider in material aspects, materially.* In distinctione potentiarum vel etiam habituum, non est considerandum ipsum obiectum materialiter, PS. Q. 54. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 1. Art. 1; PTS. Q. 97. Art. 6. — (i), **considerare physice,** see *considerare logice.* — (j), **considerare proprie,** *to consider properly, fittingly.* Sed decorum proprie consideratur in temperantia, SS. Q. 141. Art. 2 ob. 3. Cf. PT. Q. 50. Art. 6. — (k), **considerare rationabiliter,** *to consider rationally, reasonably.* Unde rationabiliter in ipso consideratur quod inducit formam in talem materiam et non in aliam, ex differentia materiae ad materiam, sed hoc non rationabiliter consideratur in eo qui simul producit formam et materiam, sed consideratur rationabiliter in eo quod ipse producit materiam congruam formae et fini. agens autem particulare praesupponit tempus, sicut et materiam unde rationabiliter consideratur in eo quod agit in tempore posteriori et non priori, PP. Q. 46. Art. 1 ad 6. — (l), **considerare recte,** *to consider rightly.* Si quis recte consideret, omnia ex quibus fides potest definiri, in praedicta descriptione tanguntur, SS. Q. 4. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 3; PP. Q. 115. Art. 3; PS. Q. 6. Art. 6; PS. Q. 57. Art. 2; PS. Q. 110. Art. 3; et passim. — (m), **considerare simpliciter,** *to consider simply* or *absolutely.* Bonum hominis simpliciter consideratur in bona operatione, PP. Q. 48. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 6; PP. Q. 82. Art. 3; PS. Q. 87. Art. 7. — (n), **considerare ut determinate** and **considerare ut indeterminate,** *to consider something in a definite* and *in an indefinite manner* or *to consider something from the point of view of a definite end* and *from the point of view of an indefinite nature.* In quantum enim intellectus noster considerat illam rem ut indeterminate, accipitur in eis ratio generis; in quantum vero considerat ut determinate, accipitur, ratio differentiae, PP. Q. 50. Art. 2 ad 1. — (o), **considerare ut indeterminate,** see *considerare ut determinate.* — (p), **considerare ut in facto esse** and **considerare ut in fieri,** *to consider something in the state of its becoming* and *of its completion.* Conversio autem potest considerari dupliciter: uno modo ut in fieri, alio modo ut in facto esse. non autem debuit significari conversio in hac forma ut in fieri, sed ut in facto esse; primo quidem quia haec conversio non est successiva, . . ., sed instantanea; in huiusmodi autem mutationibus fieri non est nisi factum esse, PT. Q. 78. Art. 2 c. — (q), **considerare ut in fieri,** see *considerare ut in facto esse.*

considium, ii, *n., a sitting together.* Dicitur enim consilium, quasi considium, eo quod multi consident ad simul conferendum, PS. Q. 14. Art. 3 c.

consīdo, ere, sēdi, sessum, 3, *v. n., to sit down together, take a seat together.* Eo quod multi consident ad simul conferendum, PS. Q. 14. Art. 3 c.

consignātio, ōnis, *f., a sealing, signing, imprinting,* often synonymous with *character,* or *the mark* or *seal imprinted, a permanent impress* or *character left on the soul by a sacrament.* Sed consignatio importatur in nomine characteris, (ob. 1), . . ., Apostolus ibi loquitur de consignatione, PT. Q. 63. Art. 3 ad 1; sed in forma baptismi non fit mentio de consignatione characteris, nec etiam de cruce Christi, PT. Q. 72. Art. 4 ob. 3; sacramenta novae legis habentia materiam, in usu materiae perficiuntur, sicut baptismus in ablutione, et confirmatio in chrismatis consignatione, PT. Q. 73. Art. 1 ob. 3; primo quidem quia formae aliorum sacramentorum, important usum materiae, puta baptizationem vel consignationem, PT. Q. 78. Art. 1 c.

consignificātio, ōnis, *f., connotation, signification.* Tertio vero ex eius (sc. nominis qui est) consignificatione, significat enim esse in praesenti, PP. Q. 13. Art. 11 c; alius et aliud idem significant, sed sola generis consignificatione differunt, PP. Q. 31. Art. 2 ob. 4; talis consignificatio compositionis, 1 Perih. 5 g.

consignifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to connote, express with.* Hoc nomen "Deus" quantum ad id a quo imponitur, scilicet ab esse, et quantum ad modum significandi et consignificandi, PP. Q. 13. Art. 11 ad 1; terminus in subiecto positus non restringitur per terminum positum in praedicato ratione significationis, sed solum ratione temporis consignificati, PP. Q. 39. Art. 4 ob. 2; oportet circa modum significandi et consignificandi considerare ea quae apud nos sunt, PT. Q. 3. Art. 7 ad 2; distinguit verbum a nomine, in hoc scilicet, quod dicit, consignificat tempus, 1 Perih. 5 a; hoc verbum "est" consignificat compositionem, 1 Perih. 5 g. Cf. 1 Perih. 5 b and 4 a, 3 d.

consigno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to mark, distinguish* or *designate by some outward sign or mark,* (2) *to mark with a sign, especially with a cross, to leave a permanent impress on the soul.*—(1), quicumque autem ad aliquid certum deputatur, consuevit ad illud consignari; sicut milites, qui adscribebantur ad militiam antiquitus solebant quibusdam characteribus corporalibus insignari, PT. Q. 63. Art. 1 c. — (2), consigno te signo crucis, et confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, amen, PT. Q. 72. Art. 4 ob. 1, in quot. Cf. PT. Q. 76. Art. 4, in quot.; PT. Q. 84. Art. 3, in quot. — **consignātus,** a, um, *P. a., marked, signed.* Non solum illi ex quibus est Christus natus, legem acceperunt, sed totus populus consignatus signaculo circumcisionis, quae fuit signum promissionis Abrahae factae, PS. Q. 98. Art. 6 ad 3. — **consignans,** antis, *P. a., sealing, stamping a likeness of something on something else.* Character est distinctio a charactere aeterno impressa animae rationali, secundum imaginem, consignans trinitatem creatam Trinitati creanti et recreanti, PT. Q. 63. Art. 3 a, in quot.

consiliābilis, e, *adj., to be considered, worthy of consultation* or *consideration from others.* In hoc magis declinat quod sit appetitus intellectivus, nominans electionem desiderium consiliabile, PP. Q. 83. Art. 3, in quot.; sed circa omnia consiliabilia ponitur virtus una, scilicet eubulia, PS. Q. 57. Art. 6 ob. 3; illud vero dicitur consiliabile, de quo consiliantur homines recte dispositum intellectum habentes, 3 Eth. 7 b. On **desiderium consiliabile,** see *desiderium* under 1.

consiliārius, ii, *m., a counsellor, adviser.* Utpote milites, vel consiliarii, qui olim dicebantur patres conscripti, PP. Q. 24. Art. 1 c; vel secundum consilium ut si consiliarius mittere, dicatur regem ad bellandum, PS. Q. 43. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 52. Art. 3 ob. 3, in quot.

consiliātio, ōnis, *f., counsel, a counselling, advice.* Dicitur enim ab εὖ, quod est bonum, et βουλή, quod est consilium, quasi bona consiliatio, vel potius bene consiliativa, (c), . . ., omne enim peccatum est contra bonam consiliationem, SS. Q. 51. Art. 1 ad 3.

consiliātivus, a, um, *adj., counsel giving, advising, capable of giving counsel or advise,* Aristotelian βουλευτικός. Secundum quod est consiliativus et ratiocinativus eorum quae sunt ad finem, PS. Q. 19. Art. 3 ad 2; aliquis potest dici consiliativus dupliciter: uno modo a voluntate, seu sollicitudine conciliandi; et sic timor consiliativos facit, . . ., alio modo dicitur aliquis consiliativus a facultate bene consiliandi; et sic nec timor nec aliqua passio consiliativos facit, (c), . . ., etiam spes facit consiliativos, . . ., timor tamen facit magis consiliativos quam spes, PS. Q. 44. Art. 2 ad 3; quilibet autem virtuosus est bene consiliativus in his quae ordinan-

tur ad finem virtutis; licet forte in aliquibus particularibus negotiis non sit bene consiliativus, puta in mercationibus, vel in rebus bellicis, vel in aliquo huiusmodi, SS. Q. 51. Art. 1 ad 3; quem quidem voluntatis actum, Damascenus vocat βούλησιν, id est, consiliativam voluntatem, a magistris autem vocatur voluntas ut ratio, PT. Q. 18. Art. 3 c; distinguit autem consiliativum ab appetitivo, 3 Anim. 15 c; ostendit modum consiliativae inquisitionis, 3 Eth. 8 a; qui est bene consiliativus, 6 Eth. 4 c; quaelibet earum dividitur in consiliativam et indicativam, 6 Eth. 7 d. Cf. PP. Q. 22. Art. 1 ob. 1; PS. Q. 57. Art. 4 (bis); PS. Q. 57. Art. 6 (bis); PS. Q. 58. Art. 5 (bis); SS. Q. 33. Art. 1; SS. Q. 47. Art. 8; et passim. On **appetitus consiliativus,** see *appetitus* under 1; on **virtus consiliativa,** see *virtus* under 5; on **voluntas consiliativa,** see *voluntas* under 3.

consiliātor, ōris, *m., a counsellor.* Et de istis non inquirit consiliator, PS. Q. 14. Art. 6 c; unde tunc solum tenetur consiliator aut palpo, id est, adulator, ad restitutionem, SS. Q. 62. Art. 7 c.

consilior, āri, ātus, 1, *v. dep.,* (1) *to reflect, commune with one's own thoughts, deliberate,* (2) *advise, counsel, give advice.*—(1), ad hoc enim consiliamur, ut sciamus quid nobis sit bonum, PP. Q. 19. Art. 7 c; licet consiliari non competat Deo, PP. Q. 22. Art. 1 ad 1; nullus consiliaretur de his, quae sunt per alium agenda, (ob. 4), . . ., sic dominus consiliatur de his quae sunt agenda per servum, PS. Q. 14. Art. 3 ad 4; consiliamur de operabilibus, quae in nobis, id est, in nostra potestate exsistunt, 3 Eth. 7 h; non consiliamur de finibus, sed de his, quae sunt ad fines, 3 Eth. 8 b. Cf. PP. Q. 22. Art. 2; PS. Q. 14. Art. 5 ob. 2; PS. Q. 14. Art. 6 ad 2; PS. Q. 44. Art. 2 c; C. G. 1. 93; C. G. 3. 85; et passim. — (2), multi bene consiliantur, quibus tamen virtutes morales desunt, PS. Q. 58. Art. 5 ob. 3; sicut consiliari est actus consilii, et iudicare est actus scientiae, PS. Q. 69. Art. 3 ad 2; unde homo per prudentiam vel eubuliam fit bene consilians vel sibi, vel alii, SS. Q. 52. Art. 1 ad 1; consilians autem in his, quae agunt a proposito, est, quod dat formam, per quam agit, 2 Phys. 5 b. Cf. PS. Q. 57. Art. 4 ob. 3; PS. Q. 58. Art. 4; SS. Q. 47. Art. 8 c; SS. Q. 47. Art. 13; SS. Q. 52. Art. 2 ad 1; SS. Q. 53. Art. 5; et passim. On **causa consilians,** see *causa* under 2.

consilium, ii, *n.,* (1) *consideration, reflexion, deliberation,* (2) *counsel, advice.*—(1), consilium est inquisitio de rebus dubiis, PP. Q. 22. Art. 1 ad 1; consilium, quod in inquisitione consistit, PP. Q. 60. Art. 2 ob. 1; requiritur consilium, per quod diiudicatur, quid sit alteri praeferendum, PP. Q. 83. Art. 3 c; inquisitio rationis ante iudicium de eligendis, . . ., consilium vocatur, PS. Q. 14. Art. 1 c; in consilio, quod est actus rationis, apparet aliquid voluntatis sicut materia, quia consilium est de his, quae homo vult facere, PS. Q. 14. Art. 1 ad 1; consilium proprie importat collationem inter plures habitam, quod et ipsum nomen designat; dicitur enim consilium quasi considium eo, quod multi consident ad simul conferendum, PS. Q. 14. Art. 3 c; consilium enim est inquisitio de particularibus, in quibus est operatio, PS. Q. 14. Art. 6 ob. 1; consilium autem est inquisitio quaedam ex quibusdam ad alia procedens, SS. Q. 49. Art. 5 c; consilium est quaestio de operabilibus a nobis, non tamen de omnibus, . . ., sed de his, quae sunt ad finem, 3 Sent. 35. 2. 4. 1 c; quandoque enim consilium nihil aliud est quam actio rationis inquirentis de agendis et hoc modo consilium se habet ad electionem, sicut syllogismus vel quaestio ad conclusionem, Verit. 17. 3 ad 2; consilium autem est inquisitio quaedam, non demonstrativa, sed ad opposita viam habens, Mal. 6. 1. c; consilium non est de his, quae sunt ex necessitate, sed solum de contingentibus, quae possunt esse et non esse, 1 Perih. 14 a. Cf. PP. Q. 19. Art. 8; SS. Q. 52. Art. 1 c and 3 ad 2; C. G. 1. 93; C. G. 3. 73 and 89; 3 Eth. 7-9; 6 Eth. 1 k; et passim. On **donum consilii,** see *donum* under 2; on **opus consilii,** see *opus* under 4. — A special kind of **consilium** in this sense is **consilium voluntatis,** *the deliberation of the will* or *the deliberation which takes place with a free will.* Quod autem operamur consilio voluntatis, non ex necessitate volumus, PP. Q. 19. Art. 3 a. — **consilium est appetitus inquisitivus,** *deliberation is an inquiring appetite* or *an appetite based on inquiry.* Ita Damascenus dicit, . . . "consilium est appetitus inquisitivus," ut consilium aliquo modo pertinere ostendat et ad voluntatem, circa quam et ex qua fit inquisitio, et ad rationem inquirentem, PS. Q. 14. Art. 1 ad 1.—(2), consilium est non solum de melioribus bonis assequendis, sed etiam de minoribus malis vitandis, PP. Q. 19. Art. 12 ad 4; alioquin frustra essent consilia, exhortationes, praecepta, PP. Q. 83. Art. 1 a; consilium est de meliori bono, quam praeceptum, PS. Q. 92. Art. 2 ob. 2; haec est differentia inter consilium et praeceptum, quod praeceptum importat necessitatem, consilium autem in optione ponitur eius, cui datur, PS. Q. 108. Art. 4 c; alias autem eleemosynas dare est in consilio, sicut et de quolibet meliori bono dantur consilia, SS. Q. 32. Art. 5 c; unde et instructio qua super hoc (angeli) a Deo instruuntur, consilium dicitur, SS. Q. 52. Art. 3 c; alio modo dicitur consilium persuasio vel inductio ad aliquid agendum non habens vim coactivam, Verit. 17. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 83. Art. 1; PS. Q. 108. Art. 4; SS. Q. 52. Art. 1; SS. Q. 52. Art. 2 ad 1; SS. Q. 53. Art. 5 c; C. G. 3. 130 and 139 and 140; et passim. On **perfectio consilii,** see *perfectio* under 3. — Kinds of *consilium* in this sense are: (a), **consilium bonum** and **consilium malum,** *the good* and *the bad counsel.* Illi quid indigent regi consilio alieno, saltem in hoc sibi ipsis consulere sciunt, si gratiam habent, ut aliorum requirant consilia, et discernant consilia bona a malis, SS. Q. 47. Art. 14 ad 2. Cf. PS. Q. 57. Art. 5; PS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 47. Art. 13; SS. Q. 51. Art. 1; SS. Q. 52. Art. 1 (bis). — (b), **consilium de continentia seu de continentia perpetua observanda seu de virginitate seu virginitatis seu perpetuae castitatis,** *the counsel of continence* or *of chastity* or *of virginity.* Similiter dans consilium perpetuae castitatis, . . ., et similiter Apostolus, . . ., praemisso consilio virginitatis, dicit, PS. Q. 108. Art. 4 ad 1. Cf. C. G. 3. 130, 132, 136, 137. — (c), **consilium de virginitate,** see *consilium de continentia.* — (d), **consilium evangelicum seu Evangelii,** *the evangelical counsel* or *the counsel contained in the Gospel.* Expeditius perveniet totaliter bona huius mundi abdicando, et ideo de hoc dantur consilia Evangelii, . . ., haec autem tria totaliter derelinquere, secundum quod possibile est, pertinet ad consilia evangelica, (c), . . ., ideo Dominus, consilia evangelica proponens, semper facit mentionem de idoneitate hominum ad observantiam consiliorum, PS. Q. 108. Art. 4 ad 1. — (e), **consilium Evangelii,** see *consilium evangelicum.* — (f), **consilium generale seu perfectum** and **consilium particulare,** *the universal* or *the perfect counsel* and *the particular counsel* or *the counsel concerning a single case.* Et sic etiam omnia consilia particularia ad illa tria generalia et perfecta reducuntur, PS. Q. 108. Art. 4 c. — (g), **consilium humanum,** *human counsel.* Consilium autem humanum non solum est de bonis, sed etiam de malis, PS. Q. 80. Art. 1 ob. 3. Cf. SS. Q. 101. Art. 4. — (h), **consilium malum,** see *consilium bonum.* Ita diabolus movet hominem ad consilium malum, et per hoc sequitur quod diabolus directe sit causa peccati, (ob. 3), . . ., sed quod determinetur ad malum consilium voluntas humana, PS. Q. 80. Art. 1 ad 3. — (i), **consilium medicinae,** *medicinal counsel.* Potest tamen absque culpa vomitus procurari ex consilio medicinae in remedium alicuius languoris, SS. Q. 148. Art. 6 ob. 1. Cf. SS. Q. 150. Art. 2 (ter). — (j), **consilium oboedientiae,** *the counsel of voluntary obedience to the superior of an order.* Etiam consilium oboedientiae Dominus intelligitur dedisse, PS. Q. 108. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 186. Art. 8 ad 1; C. G. 3. 130. — (k), **consilium particulare,** see *consilium generale.* — (l), **consilium paupertatis perpetuae,** *the counsel of constant* or *perpetual voluntary poverty.* Sed Christus specialiter dedit consilium de paupertate, SS. Q. 186. Art. 8 ob. 1. Cf. PS. Q. 108. Art. 4 ad 1; C. G. 3. 130, 135, 136. — (m), **consilium perfectum,** see *consilium generale.* — (n), **consilium perpetuae castitatis,** see *consilium de continentia.* — (o), **consilium secundum quid** and **consilium simpliciter,** *the respective* and *the absolute counsel.* Observatio

uniuscuiusque eorum in aliquo speciali casu pertinet ad consilium secundum quid, PS. Q. 108. Art. 4 c. — (p), **consilium simpliciter,** see *consilium secundum quid.* — (q), **consilium virginitatis,** see *consilium de continentia.*

consimilis, e, *adj., similar in all respects, like, homogeneous.* Per se autem, sicut cum ex uno actu peccati homo disponitur ad hoc quod, alium actum consimilem facilius committit, PS. Q. 75. Art. 4 c; in quibus et consimilibus casibus non videtur posse distingui, quibus clericis sint decimae solvendae, SS. Q. 87. Art. 3 ob. 2. Cf. PT. Q. 25. Art. 5; PTS. Q. 80. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 90. Art. 1. — As subst., only in the phrases: **et consimilia, et consimiles,** *and the like, and similar things.* Quod auctoritates illae et consimiles sunt intelligendae per quamdam similitudinem, PP. Q. 54. Art. 5 c; sed ad servandum praecepta charitatis homo non tenetur, sed sufficit sola praeparatio animi, ..., et in aliis consimilibus, ut Augustinus exponit in lib. de Serm. Dom. in monte, SS. Q. 2. Art. 5 ob. 2.

consistentia, ae, *f.,* (1) *continuance, consistence, good condition, safety,* synonym of *incolumitas,* (2) *mass, matter, material.* — (1), et esse, et vivere, et huiusmodi alia, quae respiciunt consistentiam naturalem, PS. Q. 10. Art. 1 c; magis enim amamus consistentiam corporis naturalem quam delectationem cibi; et ideo timore doloris qui provenit ex flagellis vel aliis huiusmodi quae contrariantur bonae consistentiae corporis, dimittimus delectationem ciborum vel aliorum huiusmodi, PS. Q. 35. Art. 6 c; dolor enim corporis exterior causatur ex causa repugnante bonae consistentiae corporis, in qua est vita, PS. Q. 35. Art. 7 ob. 1; ad consistentiam humanae vitae pertinens in individuo vel in specie, PS. Q. 60. Art. 5 c; quandoque quidem in propriam personam, quantum ad consistentiam personae, PS. Q. 100. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 61. Art. 3 c; PTS. Q. 64. Art. 1; Pot. 3. 2 ad 4; 1 Meteor. 14 p. — (2), consistentia sive substantia omnium corporum, 1 Cael. 23 c; formae, quae est substantia totius consistentiae eorum, 2 Cael. 20 g; disgregant consistentias vaporum, 1 Meteor. 4 c; talis consistentia, id est, praedicta materia, 1 Meteor. 6 d. Cf. 3 Cael. 6 b; 1 Meteor. 11 d and g; 1 Meteor. 13 a; 2 Anim. 22 d.

consisto, ere, stiti, stitum, 3, *v. n.,* (1) *to continue, last, persevere,* (2) *exist, be,* (3) *consist in something.*—(1), sicut corporis membra, si fuerint in sua natura consistentia, PS. Q. 58. Art. 2 c; homo habet aptitudinem naturalem ad intelligendum et amandum Deum, et haec aptitudo consistit in ipsa natura mentis, PP. Q. 93. Art. 4 c; talia animalia erant quasi abortiva, nondum plene consistentia propter teneritudinem, PS. Q. 102. Art. 3 ad 7; in sua naturali dispositione consistens, SS. Q. 65. Art. 1 c; quod homo consistat in executione magnorum operum, SS. Q. 128. Art. 1 ad 6; res creatae in esse consistunt, C. G. 2. 32. — (2), huiusmodi relatio non potest consistere nisi in quodam ordine, PP. Q. 28. Art. 1 ad 2; in quolibet genere, quanto aliquid est prius, tanto est simplicius, et in paucioribus consistens, PS. Q. 19. Art. 2 c; quae scilicet in ipso operante consistunt, SS. Q. 47. Art. 5 c; aliae virtutes morales consistunt circa passiones, SS. Q. 79. Art. 1 ad 1; antequam fiant, in voluntate hominis consistunt, SS. Q. 86. Art. 1 ob. 2; ideo consequens est quod magnanimitas consistat circa honores, SS. Q. 129. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 24. Art. 3 c; PS. Q. 64. Art. 3 c; PS. Q. 83. Art. 1 ob. 1; SS. Q. 19. Art. 3; SS. Q. 58. Art. 12; SS. Q. 81. Art. 6; et passim. On **actio consistens in agente,** see *actio* under 1. — Kinds of *consistere* in this sense are: (a), **consistere instrumentaliter** and **consistere per auctoritatem,** *to exist after the manner of an instrument* and *after the manner of authorship* or *of an author.* In humana autem natura consistit instrumentaliter et per ministerium, PT. Q. 16. Art. 11 ad 2. Cf. SS. Q. 184. Art. 3; SS. Q. 186. Art. 3; PTS. Q. 93. Art. 1. — (b), **consistere per auctoritatem,** see *consistere instrumentaliter.* — (c), **consistere radicaliter,** *to exist like a root.* Radicaliter honestas consistit in interiori electione, significative autem in exteriori conversatione, SS. Q. 145. Art. 1 ad 3. Cf. 4 Sent. 44. 3. 3. 1 ad 7; PTS. Q. 70. Art. 1; PTS. Q. 71. Art. 5. — (3), ratio boni consistit in modo, specie et ordine, PP. Q. 5 pr.; cum enim totum consistat in partibus, PP. Q. 76. Art. 8 c; sed mundus in quadam rerum multitudine consistit, PP. Q. 103. Art. 2 ob. 3; felicitas sive beatitudo per quam homo Deo maxime conformatur, ..., in operatione consistit, PS. Q. 55. Art. 2 ad 3; usus pecuniae non solum consistit in hoc quod pecunia detur, sed in hoc quod expendatur, SS. Q. 117. Art. 3 ob. 3; qui in cognoscendo Deum consistat, C. G. 1. 4. Cf. PP. Q. 48. Art. 2; PP. Q. 64. Art. 1; PS. Q. 114. Art. 4; SS. Q. 15. Art. 3; C. G. 1. 15; C. G. 2. 39; 1 Sent. 28. 1. 1 ad 1; et passim. — Kinds of *consistere* in this sense are: (a), **consistere essentialiter,** *to consist essentially.* Amicitia autem charitatis fundatur super communicatione beatitudinis, quae consistit in Deo essentialiter, SS. Q. 26. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 3. Art. 3; PS. Q. 3. Art. 6; PS. Q. 77. Art. 6; SS. Q. 185. Art. 6; SS. Q. 186. Art. 9; SS. Q. 188. Art. 7; et passim. — (b), **consistere completive** and **consistere originaliter,** *to consist according to completion and according to origin.* Cf. Quodl. 8. 9. 19 c. — (c), **consistere formaliter** and **consistere substantialiter,** *to consist in something according to its form* and *according to its essence.* Omne peccatum formaliter consistit in aversione a Deo, SS. Q. 10. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 106. Art. 5; Quodl. 8. 9. 19 c. — (d), **consistere originaliter,** see *consistere completive.* — (e), **consistere principaliter,** *to consist in something according to the principal matter in substance.* Oratio principaliter consistit in interiori actu, SS. Q. 84. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 48. Art. 5; PS. Q. 2. Art. 2; PS. Q. 75. Art. 2; PS. Q. 88. Art. 4 c; SS. Q. 20. Art. 1; et passim. — (f), **consistere simpliciter,** *to consist simply.* Cum bonum simpliciter consistat in actu, et non in potentia, PP. Q. 48. Art. 6 c. — (g), **consistere substantialiter,** see *consistere formaliter.* — (h), **consistere totaliter,** *to consist wholly* or *completely.* Aliud autem opus est activae vitae quod totaliter consistit in occupatione exteriori, SS. Q. 188. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 24. Art. 5.

consōbrinus, i, *m.*, *a cousin, the child of a mother's sister;* but more frequently **consobrini** is used of *all cousins-german, children of brothers or sisters.* Nos autem fratres Domini, non filios Ioseph, sed consobrinos Salvatoris Mariae materterae Domini liberos intelligimus, PT. Q. 28. Art. 3, in quot.; dicitur quod duae consobrinorum uxores uni viro altera post alteram nubere prohibentur, (ob. 1), ..., duorum consobrinorum uxores uni viro alteram post alteram nubere, publicae honestatis iustitia contradicit, PTS. Q. 55. Art. 5, in quot.

consociātio, ōnis, *f., a union, fellowship, society, association in social relationship.* Consociatio igitur angelorum et animarum non excludit solitudinem absolutam a divinis, PP. Q. 31. Art. 3 ad 1; non enim importat aliquam consociationem in concupiscendo, sicut concupiscentia, PS. Q. 30. Art. 1 ad 2; homo diligit proximum et secundum animam et secundum corpus, ratione cuiusdam consociationis in beatitudine, SS. Q. 25. Art. 12 ad 3; consociatio autem est ratio dilectionis secundum quamdam unionem in ordine ad Deum, SS. Q. 26. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 26. Art. 5 (bis).

consocio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to unite, associate, join with,* used with the *dative.* Vel quia est unum nobiscum vel quia est nobis consociatum in beatitudinis participatione, SS. Q. 25. Art. 12 c; ita per eum erant angelis consociandi secundum illud Coloss., I, 20, PT. Q. 44. Art. 1 ad 1. — **consociātus,** a, um, *P. a., united.* Unde indiget ad plenam iucunditatis bonitatem bono alicuius alterius consociati sibi, PP. Q. 32. Art. 1 ad 2.

consocius, i, *m., a companion, aid, fellow, associate.* Aliud autem est ut homo bene se habeat ad alios communitatis consocios et comparticipes, PS. Q. 100. Art. 5 c.

consōlātio, ōnis, *f.,* (1) *a consoling, consolation, comfort, an encouragement, encouraging,* (2) *a consolatory discourse* or *treatise,* especially the *Consolatio Philosophiae,* the title of a discourse on

Philosophy written by Boethius while in prison at Pavia.—(1), et utroque modo luctus praesens ad consolationem futurae vitae perducit, PS. Q. 35. Art. 3 ad 1; et ideo in hac beatitudine ponitur luctus pro merito, et consolatio consequens pro praemio, SS. Q. 9. Art. 4 ad 1; et sic consolatio de qua ibi Apostolus loquitur est moderativa tristitia, non autem totaliter ablativa, PT. Q. 84. Art. 9 ad 3. Cf. PS. Q. 69. Art. 4 (ter); SS. Q. 114. Art. 1; SS. Q. 161. Art. 5; PT. Q. 52. Art. 6; PT. Q. 55. Art. 3 (quater); et passim. — (2), ut dicit Boetius, De consolat., lib. V, prosa VI, col. 859, t. 1, PP. Q. 10. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 5; PP. Q. 46. Art. 2; PP. Q. 116. Art. 3; PS. Q. 29. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 5; et passim.

consōlātivus, a, um, *adj., comforting, consolatory.* Naturaliter amicus condolens in tristitiis est consolativus, PS. Q. 38. Art. 3 c.

consōlātor, ōris, *m., one who consoles, a comforter.* Consolantur autem in hac vita, Spiritum sanctum, qui Paracletus, id est, consolator, dicitur, participando, PS. Q. 69. Art. 2 ad 3.

consolidatīvus, a, um, *adj., consolidant, having the power of consolidating*; especially in medicine, *tending to heal wounds.* Vel sunt in medicamentum, et de his offerebatur thus, quod est aromaticum et consolidativum, PS. Q. 102. Art. 3 ad 10.

consolido, āre, *no perf.,* ātum, 1, *v. a., to make firm* or *solid, unite into one body* or *system.* Continens illum in quo tota Ecclesia unitur et consolidatur, scilicet Christum, PTS. Q. 71. Art. 9 c.

consōlo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to comfort, cheer, console,* synonym of *consolor.* Quod quidem confirmat per hoc quod a matre sua non visitabatur, nec in tristitiis, consolabatur, sicut quando vivebat, PP. Q. 89. Art. 8 c; consolantur autem in hac vita, Spiritum sanctum, qui Paracletus, id est, consolator, dicitur, participando, PS. Q. 69. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 38. Art. 3, in quot.; PS. Q. 69. Art. 4 (bis); SS. Q. 32. Art. 3; PT. Q. 55. Art. 3.

consōlor, āri, ātus, 1, *v. dep., to console, encourage, comfort, cheer,* synonym of *consolo.* Scilicet docere ignorantem, consulere dubitanti, consolari tristem, corrigere peccantem, remittere offendenti, portare onerosos graves, et pro omnibus orare, SS. Q. 32. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 115. Art. 1; SS. Q. 184. Art. 8.

consonantia, ae, *f.,* (1) *harmony, agreement, accord* in the real and in the unreal sense of the word, synonym of *convenientia* and *harmonia,* the opposite of *dissonantia,* (2), *the teaching of harmony, the teaching of music, the field of harmony or of music.*—(1), Pater et Filius et Spiritus Sanctus sunt quidem per substantiam tria, per consonantiam vero unum, PP. Q. 39. Art. 2 ob. 1; debita proportio, sive consonantia, et iterum claritas, PP. Q. 39. Art. 8 c; cum non quaelibet circumstantia importet aliquam consonantiam vel dissonantiam ad rationem, PS. Q. 18. Art. 10 ad 3; diesis quod est minimum in consonantiis, 5 Met. 8 c. Cf. PS. Q. 29. Art. 1; SS. Q. 145. Art. 2. — Kinds of *consonantia* in general are: (a), **consonantia compositionis** and **consonantia ordinis,** *the harmony in composing and combining* and *the harmony in order.* Cf. 1 Phys. 10 b. — (b), **consonantia musica seu musicalis seu musicae,** *musical harmony* or *the harmony in music.* Cf. 2 Phys. 5 b; 2 Cael. 14 c; 1 Met. 16 a. — (c), **consonantia naturalis,** *natural harmony.* Sicut unum quodque habet naturalem consonantiam vel aptitudinem ad id quod sibi convenit, PS. Q. 29. Art. 1 c. — (d), **consonantia ordinis,** see *consonantia compositionis.* — (2), et consonantia vel harmonica, id est, musica ad arithmeticam, 1 Anal. 15. f.

consono, āre, ui, 1, *v. a., to agree, be consonant with, be in harmony with.* Et huic quidem consonat ratio processionis utriusque, PP. Q. 36. Art. 2 c; quod etiam consonat dictis Hilarii, qui dicit in II De Trinit. 29. Col. 69, t. 2, quod., PP. Q. 36. Art. 4 ob. 7; intellectus enim humanus est mensuratus a rebus, ut scilicet conceptus hominis non sit verus propter seipsum, sed dicitur verus ex hoc quod consonat rebus, PS. Q. 93. Art. 1 ad 3; damnati non habent Deum odio, nisi ratione punitionis et prohibitionis eius quod malae eorum voluntati consonat, PTS. Q. 98. Art. 8 ad 1. Cf. PP. Q. 63. Art. 3; PP. Q. 63. Art. 7; PS. Q. 61. Art. 5; SS. Q. 83. Art. 16; PT. Q. 29. Art. 2; et passim. — **consonans,** antis, *P. a., harmonious,* opposite of *inconsonans.* Unde et colores medii, et voces consonantes sunt delectabiles; inconsonantes autem offendunt auditum, PTS. Q. 86. Art. 3 ad 3.

consonus, a, um, *adj., harmonious, agreeing with, agreeing in thought* or *purpose, in keeping with something, fit, suitable.* Hoc tamen probabilius videtur tenendum, et magis dictis sanctorum consonum est, quod, fuerunt creati in gratia gratum faciente, PP. Q. 62. Art. 3 c; malum, autem secundum se contrariatur voluntati, sed bonum est voluntati consonum, PS. Q. 6. Art. 7 ad 1; sed nec istud videtur esse consonum verbis Marci dicentis, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1. Cf. PP. Q. 63. Art. 6; PS. Q. 49. Art. 2; PT. Q. 74. Art. 3; PTS. Q. 91. Art. 2; PTS. Q. 72. Art. 2; PTS. Q. 87. Art. 3; et passim.

consōpio, īre, *no perf.,* ītum, *v. a., to lull to sleep, to bring into an unconscious state.* Hoc non videtur sufficere; quia huiusmodi excitatio non videtur necessaria animae, nisi in quantum est consopita secundum Platonicos quodammodo, PP. Q. 84. Art. 4 c.

consors, sortis, *m., a companion, partaker of something, sharer, partner.* Solus Socrates scribit, non datur intelligi quod Socrates sit solitarius, sed quod nullus sit ei consors in scribendo, PP. Q. 31. Art. 3 c; secundum quod dicitur II, Petr., I, 4, quod per Christum facti sumus consortes divinae naturae, PS. Q. 62. Art. 1 c; sed etiam sancti homines efficiuntur divinae naturae consortes, SS. Q. 85. Art. 2 ob. 1. Cf. PS. Q. 81. Art. 1; PS. Q. 114. Art. 3; SS. Q. 168. Art. 3; PT. Q. 1. Art. 2, in quot.; PT. Q. 72. Art. 3, in quot.; et passim.

consortium, ii, *n., a partnership, fellowship, society, participation, association with.* Vitandum est etiam nomen solitarii, ne tollatur consortium trium personarum, PP. Q. 31. Art. 2 c; et hoc modo viri dicuntur zelare uxores, ne per consortium aliorum impediatur singularitas quam in uxore quaerunt, PS. Q. 28. Art. 4 c; secundo autem restituebatur, tanquam mundus, consortio hominum et cultui divino, scilicet post septem dies, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7; utraque autem vita est licita et laudabilis, ut scilicet aliquis a communi consortio hominum segregatus abstinentiam servet, PT. Q. 40. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 31. Art. 3; PP. Q. 31. Art. 4; PP. Q. 32. Art. 1 (bis); SS. Q. 188. Art. 2, in quot.; PT. Q. 40. Art. 2; PTS. Q. 2. Art. 5; et passim.

conspecialis, e, *adj., belonging to the same kind,* not used in S.T. Cf. 5 Met. 3 b. On **causa conspecialis,** see *causa* under 2.

conspectus, ūs, *m.,* (1) *a seeing, looking at, sight, view, the range of sight, power of vision;* **in conspectu,** *before the eyes of, in the presence of,* (2) *the gaze, attentive observation,* (3) *a particular look or expression as a look of pity* or *favor,* (4), *a mental view, glance.* — (1), quod aliquid potest dici praesens alicui in quantum subiacet eius conspectui, PP. Q. 8. Art. 3 ad 2; sed decorum magis respicit conspectum, cui placet, SS. Q. 145. Art. 2 ob. 1; alio modo oratione interpretativa, scilicet per eorum merita, quae in conspectu Dei existentia non solum eis cedunt ad gloriam, PTS. Q. 72. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 108. Art. 4; SS. Q. 129. Art. 3; SS. Q. 188. Art. 7; SS. Q. 188. Art. 8, in quot.; PTS. Q. 69. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 3; et passim. — (2), alio modo, ut homo in turpibus quae agit, vitet conspectus publicos propter timorem vituperii, SS. Q. 144. Art. 2 c. — (3), et hoc post circumcisionem eius factum est, ut ostendat, neminem, nisi circumcisum vitiis, dignum esse divinis conspectibus, PT. Q. 37. Art. 3 ad 2. — (4), non erunt volubiles nostrae cogitationes, ab aliis in alia euntes, atque redeuntes; sed omnem scientiam nostram, uno simul conspectu videbimus, PP. Q. 12. Art. 10 ob. 2, in quot.

conspergo, ere, si, sum, 3, *v. a.*, *to sprinkle, bespatter.* Non ita ut in ipso vivente carnis concupiscentia conspersa et innata repente absumatur, et non sit, PT. Q. 69. Art. 3 c, in quot.

conspicābilis, e, *adj.*, *evident, plain* or *manifest to the mind* or *senses,* In beatitudine resurgentium, unus erit conspicabilis alteri, sicut ipse sibi, PP. Q. 57. Art. 4 ob. 1, in quot.

conspicio, ere, spexi, spectum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) *to gaze upon, observe, contemplate,* (2) *perceive mentally, understand, comprehend.* —(1), conspiciendis quidem, secundum quod ea in seipsis speculatur, PP. Q. 79. Art. 9 c; conspiciendis quidem secundum quod divina in seipsis contemplatur, SS. Q. 45. Art. 3 c; illud quod simpliciter clarum est, a multis conspici potest et a remotis, SS. Q. 132. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 9; SS. Q. 154. Art. 9; SS. Q. 175. Art. 4; PTS. Q. 71. Art. 5; PTS. Q. 90. Art. 2; et passim. — (2), summa veritas ab omnibus beatis secundum diversos gradus conspicitur, PP. Q. 62. Art. 9 c; uti ratione atque intellectu ad intelligendum et conspiciendum Deum potest, PP. Q. 93. Art. 7 ad 4; quae autem conspiciuntur intellectu, non creduntur, SS. Q. 2. Art. 3 ob. 3; sed etiam quantum ad spiritualia, quia prae timore infamiae multi a peccato retrahuntur, unde quando se infamatos conspiciunt, irrefrenate peccant, SS. Q. 33. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 8. Art. 3; SS. Q. 45. Art. 5; SS. Q. 173. Art. 2; SS. Q. 174. Art. 2 (bis); SS. Q. 180. Art. 1; PT. Q. 76. Art. 7; et passim.

conspicuus, a, um, *adj.*, *that is* or *comes in view, visible, conspicuous.* Dominus mandavit quod fieret altare holocaustorum de aere, quod esset omni populo conspicuum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7; longitudo in eo quod ab ipso ligno usque ad terram conspicuum est, PT. Q. 46. Art. 4 c.

conspuo, *no perf.*, ūtum, 3, *v. a.* and *n.*, *to spit upon in contempt, spit upon.* Non autem prout est in sacramento, sicut irrideri, conspui, crucifigi, flagellari et caetera huiusmodi, PT. Q. 81. Art. 4 c.

constans, antis, *part.* and *P. a.*, see *consto.*

constanter, *adv.*, see *consto.*

constantia, ae, *f.*, *firmness, steadfastness, perseverence, constancy.* Tertium autem addit, scilicet constantiam, quae magnificentia comprehendi potest. oportet enim in his quae magnifice aliquis facit, constantem animum habere, . . ., potest etiam constantia ad perseverantiam pertinere, ut perseverans dicatur aliquis ex eo quod non desistit propter diuturnitatem, constans autem ex eo quod non desistit propter quaecumque alia repugnantia, . . ., ad magnificentiam autem pertinet non solum quod homo consistat in executione magnorum operum, quod pertinet ad constantiam, SS. Q. 128. Art. 1 ad 6; et labor, quem homo sustinet in continuata executione boni operis, quod pertinet ad constantiam; tam longanimitas quam etiam constantia sub patientia comprehenduntur, . . ., quod dicit "arduarum", pertinet ad constantiam in bono, SS. Q. 136. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 3. Art. 1; SS. Q. 4. Art. 5; SS. Q. 11. Art. 3; SS. Q. 20. Art. 3; SS. Q. 24. Art. 12; 4 Sent. 29. 1. 2 c; et passim. On the relationship of *constantia* or *perseverantia*, see *perseverantia*. Cf. SS. Q. 137. Art. 3; which deals with the question: Utrum constantia pertineat ad perseverantiam.

Constantinopolis, is, *f.*, Κωνσταντίνου πόλις, *the city of Constantinople,* previously called *Byzantium,* Turkish *Stamboul.* In concilio quinto apud Constantinopolim celebrato, PT. Q. 2. Art. 3 c; ubicumque fuerit episcopus, sive Romae, sive Eugubii, sive Constantinopoli, sive Rhegii, eiusdem meriti, eiusdem est et sacerdotii, SS. Q. 188. Art. 1, in quot. Cf. PT. Q. 18. Art. 1.

Constantinōpolitānus, a, um, *adj.*, *of Constantinople*: *urbs,* i.e., *Constantinople,* see PT. Q. 54. Art. 2; PTS. Q. 83. Art. 1. In concilio Constantinopolitano, PT. Q. 18. Art. 1 c; Sergius Constantinopolitanus, PT. Q. 18. Art. 1 c; haec est haeresis Eutychii Constantinopolitani episcopi, PTS. Q. 83. Art. 6 a. Cf. PP. Q. 36. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 1; PTS. Q. 40. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 40. Art. 6; PTS. Q. 79. Art. 1.

Constantinus, i, *m.*, C. Flavius Valerius Claudius Constantinus, *Constantine,* emperor of Rome, born A.D. 274, died A.D. 323. The great change which makes the reign of Constantine an epoch in church history is the union between Church and state, and the introduction of the personal interference of the emperor. Invenitur etiam in historicis Romanorum, quod tempore Constantini Augusti et Irenae matris eius inventum fuit quoddam sepulcrum, SS. Q. 2. Art. 7 ad 3; sicut patet de Constantino, qui in baptismo, mundatus est a lepra, PT. Q. 69. Art. 8 ob. 4; Gentiles adhuc intrabant ad fidem, sicut tempore martyrum et temporibus Constantini imperatoris, et circa tempora illa, PTS. Q. 59. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 2. Art. 7; SS. Q. 10. Art. 12 (bis); PT. Q. 50. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 3.

constellātio, ōnis, *f.*, *a collection of stars supposed to exert an influence on human affairs, a constellation.* Duorum geminorum sub una constellatione natorum unus est masculus, et alter femina, PP. Q. 115. Art. 3 ob. 4; necromantici observant certas constellationes ad invocandos daemones, (ob. 2), . . ., daemones advocati in certis constellationibus propter duo veniunt, . . ., quia considerant secundum aliquas certas constellationes materiam corporalem magis esse dispositam ad effectus pro quibus advocantur, PP. Q. 115. Art. 5 ad 2.

constituo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a.*, (1) *to put together, construct,* (2) *produce, achieve, accomplish, make,* (3) *put up, propose, place, arrange,* (4) *appoint, assign, establish.*—(1), in quolibet autem toto homogeneo totum constituitur ex partibus habentibus formam totius, PP. Q. 11. Art. 2 ad 2; illud enim cuius generatio non simul perficitur, sed successive, videtur constitui ex pluribus partibus, PS. Q. 54. Art. 4 ob. 1; ipse etiam quaternarius, quia ex denario et quaternario constituitur per aggregationem, ad eam significationem pertinere potest, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 11. Art. 2; PT. Q. 3. Art. 7 (bis); PT. Q. 23. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 5; Pot. 10. 5 c; et passim. — (2), multa venialia peccata constituant unum peccatum mortale, PS. Q. 88. Art. 4 c; ad hoc enim omnis lex tendit ut amicitiam constituat vel hominum ad invicem, vel hominis ad Deum, PS. Q. 99. Art. 1 ad 2; ita intentio divinae legis est ut constituat principaliter amicitiam hominis ad Deum, PS. Q. 99. Art. 2 c; per quod manifeste inaequalitas constituitur, quae iustitiae contrariatur, SS. Q. 78. Art. 1 c; diversitas causarum constituitur, C. G. 2. 42. Cf. PS. Q. 104. Art. 3; PS. Q. 114. Art. 1; SS. Q. 23. Art. 3; SS. Q. 45. Art. 6; SS. Q. 47. Art. 13; et passim. — Kinds of *constituere* in this sense are: (a), **constituere formaliter,** *to produce something according to its form* and *essence.* Cf. Pot. 8. 3 c. — (b), **constituere integraliter,** *to produce something according to its whole.* Si sic intelligatur quod ex multis peccatis venialibus integraliter constituatur unum peccatum mortale, falsum est, PS. Q. 88. Art. 4 c. — (c), **constituere per artem,** *to produce something through art.* Sicut in quolibet artifice praeexistit ratio eorum quae constituuntur per artem, PS. Q. 93. Art. 1 c. — (3), inquantum constituitur in eo finis, PS. Q. 88. Art. 4 c; ideo ad hoc dubium tollendum constituit lex ut omnes recurrerent ad locum principalem a Deo electum, PS. Q. 105. Art. 2 ad 7; quae attingunt rationem secundum quod ex ea medium constituitur in operationibus, vel passionibus humanis, SS. Q. 23. Art. 6 c; ratio medium constituit in commutationibus, Mal. 2. 6 c. Cf. PP. Q. 102. Art. 1; PS. Q. 99. Art. 6; PS. Q. 114. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 6 (ter); SS. Q. 77. Art. 4; et passim. — (4), ex quo patet quod sacerdos constituebatur iudex leprae mundatae, non autem emundandae, PS. Q. 103. Art. 2 ad 3; ergo illi qui sunt sub potestate constitui aliorum, non possunt eleemosynam facere, (a), . . ., ille qui est sub potestate alterius constitutus, inquantum huiusmodi,

secundum superioris potestatem regulari debet, . . ., sic ergo ille qui est sub potestate constitutus, de re secundum quam superiori subicitur, eleemosynam facere non debet, SS. Q. 32. Art. 8 c; et imperator est constitutus, Regim. 3. 10; constituit populo duces, Regim, 3. 21. Cf. PS. Q. 2. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 2 (bis); SS. Q. 16. Art. 2 (bis); SS. Q. 64. Art. 5; SS. Q. 68. Art. 2; et passim.

constitūtio, ōnis, *f.*, (1) *a constitution of the whole from parts, disposition, nature,* (2) *appointment, establishment,* (3) *a body of laws, constitution.*—(1), talis est constitutio continui ex suis partibus, PP. Q. 11. Art. 2 ad 2; creatio non dicit constitutionem rei compositae ex principiis praeexistentibus, PP. Q. 45. Art. 4 ad 2; illud ergo pertinet ad veritatem naturae alicuius, quod est de constitutione naturae ipsius, PP. Q. 119. Art. 1 c; sicut forma unitur materiae, et accidens subiecto, et pars toti, vel alteri parti ad constitutionem totius, PS. Q. 28. Art. 1 ob. 2. Cf. PS. Q. 46. Art. 6; PS. Q. 55. Art. 2; SS. Q. 26. Art. 5; PT. Q. 2. Art. 1 (bis); PTS. Q. 80. Art. 3; et passim. — (2), alioquin si nulla esset eius actio ad constitutionem episcopi vel principis, non competeret ei electio, PS. Q. 13. Art. 4 ad 3; per hoc autem quod dicitur "constitutio in existentem naturam," id est, in id quod exsistit in natura rei, ponitur causa delectationis, scilicet praesentia connaturalis boni; per hoc autem quod dicitur simul tota, ostenditur quod constitutio non debet accipi prout est in constitui, sed prout est in constitutum esse, quasi in termino motus, PS. Q. 31. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 17. Art. 2; PT. Q. 19. Art. 1; PTS. Q. 49. Art. 3; PTS. Q. 80. Art. 4. — (3), regnum quando scilicet civitas gubernatur ab uno; et secundum hoc accipiuntur "constitutiones principium", PS. Q. 95. Art. 4 c; in Codice, lib. IV, De legibus et constitutionibus, PS. Q. 96. Art. 5 ad 3; quod tali poena, vel tali puniantur, est ex constitutione divina vel humana, SS. Q. 85. Art. 1 ad 1; observantia diei dominicae in nova lege succedit observantiae sabbati; non ex vi praecepti legis, sed ex constitutione Ecclesiae et consuetudine populi christiani, SS. Q. 122. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 90. Art. 1; PS. Q. 96. Art. 5; SS. Q. 57. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 13; SS. Q. 86. Art. 4; et passim.

constitutivus, a, um, *adj., constructive, productive, accompletive,* the opposite of *distinctivus.* Hoc nomen, pater, significat relationem, quae est distinctiva et constitutiva hypostasis; hoc autem nomen, generans vel genitus, significat originem quae non est distinctiva et constitutiva hypostasis, PP. Q. 40. Art. 2 c; alio modo, secundum quod est constitutiva personae, (c), . . ., obiectio illa procedit de paternitate secundum quod est relatio, et non secundum quod est constitutiva personae, (ad 2), . . ., secundum intellectum praecedit filiationem etiam secundum quod est constitutiva personae Filii, PP. Q. 40. Art. 4 ad 3; quidquid consequitur ad esse perfectum, non est constitutivum illius rei, 1 Sent. 28. 1. 2 c; constitutivum hypostasis potest intellegi dupliciter, Pot. 8. 3 c. Cf. PP. Q. 48. Art. 1 (quinquies); PP. Q. 50. Art. 4; PP. Q. 76. Art. 1; PS. Q. 97. Art. 2; SS. Q. 136. Art. 2; et passim. On **differentia constitutiva**, see *differentia*; on **forma constitutiva**, see *forma* under 2. — **constitutīvē**, *adv., in the manner* or *in the sense of founding, building, constructing*; *constructively,* not used in S.T. Quod sit de intellectu eius constructive, 1 Sent. 28. 1. 1 ad 1.

consto, āre, stiti, stātum, 1, *v. n.*, (1) *to stand firm, be stable* or *steadfast,* (2) *to stand firm, be certain* or *sure, be established,* (3) *exist, be present,* (4) *exist, consist of.* — (1), et si quis vellet eam in debitam formam definitionis reducere, posset sic dicere quod "iustitia est habitus, secundum quem aliquis constanti et perpetua voluntate ius suum unicuique tribuit," (c), . . ., non superflue additur "constans", ut sicut per hoc quod dicitur "perpetua voluntas" designatur quod aliquis gerat in proposito perpetuo iustitiam conservandi; ita etiam per hoc quod dicitur "constans", designetur quod in hoc proposito firmiter perseveret, SS. Q. 58. Art. 1 ad 4; praesertim si coactus fuerit tali metu qui cadere posset in constantem virum, SS. Q. 98. Art. 3 ad 1; oportet enim in his quae magnifice aliquis facit, constantem animum habere, . . ., constans autem ex eo quod non desistit propter quaecumque alia repugnantia, SS. Q. 128. Art. 1 ad 6. Cf. SS. Q. 125. Art. 4; SS. Q. 137. Art. 3 (bis); SS. Q. 138. Art. 1; PTS. Q. 47. Art. 3 (ter); PTS. Q. 82. Art. 1; et passim. — (2), (cum) haec autem constet esse infinita, PP. Q. 14. Art. 12 c; sicut nihil constat firmiter secundum rationem speculativam, nisi per resolutionem ad prima principia indemonstrabilia, ita firmiter nihil constat per rationem practicam nisi per ordinationem ad ultimum finem, qui est bonum commune. quod autem hoc modo ratione constat, legis rationem habet, PS. Q. 90. Art. 2 ad 3; si ei constaret quod fratrem posset a peccato retrahere, propter timorem vel cupiditatem omitteret, SS. Q. 33. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 66. Art. 3; PS. Q. 18. Art. 9 ob. 2; SS. Q. 70. Art. 3 ob. 2; PT. Q. 31. Art. 3 ad 2 and ad 3; PT. Q. 51. Art. 4 ad 1; et passim. — (3), constat enim aliquid per suam substantiam, PP. Q. 45. Art. 7 c; omnium natura constantium, . . ., est terminus magnitudinis, 2 Sent. 14. 1. 1 ad 4. Cf. 2 Sent. 30. 2. 2 c; 2 Anim. 8 c. — (4), mundus constat ex sua tota materia, PP. Q. 47. Art. 3 ad 3; utrumque hoc verbum natura vocis, et litterarum, et syllabarum quibus constat, mundum est, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; species autem sacramentales sunt accidentia, ex quibus homo non constat, PT. Q. 77. Art. 6 ob. 2; rationem convertibilem, ex genere et differentiis constantem, 2 Anal. 5 a. Cf. PP. Q. 30. Art. 3 (bis); PP. Q. 68. Art. 4; PS. Q. 96. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 4 (bis); PT. Q. 57. Art. 1; et passim. — **constans**, antis, *P. a., standing firm, firm, unchangeable, stable.* Hinc, scilicet ex motibus exterioribus, homo cordis nostri absconditus aut levior aut iactantior, aut turbidior, aut contra gravior, et constantior, et purior, et maturior aestimatur, SS. Q. 168. Art. 1, in quot.; sed contra, Abraham et Isaac constantes fuerunt, . . ., ergo metus potest cadere in constantem virum, . . ., sed aliquis, quantumcumque constans, potest pati tale violentum, quia si sit in mari, merces proiciet tempore naufragii. ergo metus potest cadere in constantem virum, (a), . . ., in hoc autem constans ab inconstanti distinguitur quantum ad duo, . . ., et ideo constans ad minus malum sustinendum cogitur ad maius malum, ut vitet minus malum, . . ., unde constans est medius inter inconstantem et pertinacem; secundo differunt quantum ad aestimationem periculi imminentis, quia constans non nisi ex forti aestimatione et probabili cogitur; sed inconstans ex levi, PTS. Q. 47. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 58. Art. 1 (passim); SS. Q. 98. Art. 3; SS. Q. 128. Art. 1 (bis); PTS. Q. 47. Art. 2 (passim); PTS. Q. 85. Art. 1; et passim. — **constanter**, *adv., firmly, steadily, constantly.* Inquantum scilicet videbant homines, eos qui fuerant illiterati et simplices, tam sapienter et constanter loqui, PT. Q. 44. Art. 3 ad 1.

constrictio, ōnis, *f.*, *a binding* or *drawing together, contraction,* opposite of *dilatatio.* Movent solum seipsa motu dilatationis et constrictionis, PP. Q. 18. Art. 3 c; affectus delectationis est dilatatio; cui non opponitur aggravatio, sed constrictio, (ob. 2), . . ., quantum ad motum appetitivum pertinet, ad idem refertur constrictio et aggravatio, PS. Q. 37. Art. 2 ad 2; nam gaudium est cum dilatatione cordis, tristitia vero cum constrictione, PT. Q. 84. Art. 9 ad 2. Cf. PS. Q. 33. Art. 1 (bis).

constrictivus, a, um, *adj., contracting, limiting, constrictive.* On **vis constrictiva**, see *vis* under 1.

constrictus, a, um, *adj.*, see *constringo.*

constringo, ere, strinxi, strictum, 3, *v. a.*, (1) *to draw together, bind together, bind, tie up, fetter,* (2) *trop., restrain hold in check,* (3) *constrain, compel.*—(1), nam illud constringimus quod firmiter volumus retinere, (ad 3), . . ., ille qui delectatur constringit quidem rem delectantem, PS. Q. 33. Art. 1 ad 3. — (2), tamen propter aliquam necessitatem superiores inferiores suos tali genere adiurationis constringere possunt, SS. Q. 90. Art. 1 c; nos quippe, si sancti efficimur, non tamen nascimur, quia ipsa naturae corruptibilis conditione constringimur, PT. Q. 34. Art. 1 ad 2;

inquantum constringit concupiscentiam, ne extra bona matrimonii feratur, PTS. Q. 42.Art. 3 c. Cf. PP. Q. 116. Art. 4, in quot.; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 12. Art. 4; SS. Q. 184. Art. 5, in quot; SS. Q. 189. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 60. Art. 1, in quot. — (3), sicut iniustum esset ut aliquis constringeret alium ad legem servandam, quae non esset publica auctoritate sancita, SS. Q. 60. Art. 6 c; sententia iudicis debet habere vim coactivam per quam constringatur utraque pars ad servandam sententiam iudicis, SS. Q. 67. Art. 1 c. — **constrictus**, a, um, *P. a.*, *checked, restrained, bound.* Infirmam et constrictam excedentes nostrorum materialium numerorum commensurationem, PP. Q. 50. Art. 3, in quot.; ea enim quae sunt congelata, in seipsis constricta sunt, PS. Q. 28. Art. 5 ad 1; ex hoc enim quod aggravatur animus, . . ., ad seipsum retrahitur, quasi in seipso constrictus, PS. Q. 37. Art. 2 ad 2. — **constrictē**, *adv.*, *closely*, always in quot. in S.T. Qui pro locorum et temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatibus, constrictius tibi quasi quadam sorte iunguntur, SS. Q. 26. Art. 6, in quot. Cf. SS. Q. 31. Art. 3; SS. Q. 71. Art. 1; both in quot.

constructio, ōnis, *f.*, (1) *a putting* or *placing together, a joining together, building, construction*, opposite of *destructio* and *resolutio*, (2) *fig., erection, construction*, (3) *in gram., grammatical connection, construction.*—(1), ad caeremonias sacrorum pertinet constructio altaris et eius inunctio, PS. Q. 103. Art. 1 ob. 2; id quod est primum in constructione, est ultimum in resolutione, SS. Q. 34. Art. 5 c; quia causae destructionis et constructionis alicuius rei sunt oppositae vel eaedem contrario modo sumptae, PTS. Q. 50. Art. 1 ad 8. Cf. PS. Q. 8. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 4 (bis); SS. Q. 187. Art. 5; PTS. Q. 25. Art. 3. — (2), puta constructio syllogismi aut orationis congruae, PS. Q. 57. Art. 3 ad 3; ad designandum communem effectum baptismi qui est constructio ecclesiasticae unitatis, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4; quod non removetur nisi per constructionem boni, PTS. Q. 12. Art. 3 ad 2. — (3), si tamen intelligeretur constructio non esse appositiva sed aliquid esse interponendum, PP. Q. 39. Art. 4 ad 5.

constructīvus, a, um, *adj.*, *productive of, constructive of.* Eas solas artes oportet vocare quae necessariorum, et eorum quae continent vitam nostram, sunt tributivae et constructivae, SS. Q. 169. Art. 2 ad 4, in quot.

construo, ere, struxi, structum, 3, *v. a.*, (1) *to make by piling up, construct, build*, used both *lit.* and *fig.*, (2) esp. in *gram. lang., connect grammatically, construct, construe.*—(1), per tabulas ex quibus construebatur tabernaculum, significantur Christi fideles, ex quibus construitur Ecclesia, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8; huiusmodi domus non construuntur nisi ad cultum et ad custodiam possessionum, PS. Q. 105. Art. 2 ad 3; bonum autem facilius tollitur quam construatur, PTS. Q. 12. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 62. Art. 6; PS. Q. 102. Art. 4, (passim); SS. Q. 161. Art. 5, in quot.; PT. Q. 31. Art. 5, in quot.; SS. Q. 94. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 3. — (2), Pater diligit Filium Spiritu sancto, cum ablativus construatur in habitudine alicuius causae, . . ., quidam vero dixerunt quod ablativus iste construitur in habitudine signi, . . ., quidam vero dixerunt quod ablativus iste construitur in habitudine causae formalis, . . ., quidam vero dixerunt quod construitur in habitudine effectus formalis, . . ., iste est indutus vestimento, iste ablativus construitur in habitudine causae formalis quamvis non sit forma, PP. Q. 37. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 2; PP. Q. 39. Art. 4 (bis).

consubstantiālis, e, *adj.*, *of like substance, of like essence, consubstantial.* Cum Filius dicitur natus de Patre, haec praepositio significat principium generans consubstantiale, non autem principium materiale, (ad 1), . . ., unde non dicimus quod domus sit de aedificatore, cum non sit causa consubstantialis. possumus autem dicere quod aliquid sit de aliquo, quocumque modo illud significetur ut principium consubstantiale, PP. Q. 41. Art. 3 ad 2; sed non credidit Filium "coaequalem et consubstantialem Patri", SS. Q. 1. Art. 8 ad 3; non est consubstantiale Spiritui sancto, SS. Q. 32. Art. 2 ad 1; per quam consubstantialis est Patri, C. G. 4. 36; subdit consubstantiales, quia scilicet essentia Patris et Filii una est et in nullo differens, Decret. 1; nullus habitus est consubstantialis, 1 Sent. 3. 5. 1 ob. 2; principium aliquod, a quo aliquid fluit, est consubstantiale rei, cuius est principium, 1 Sent. 12. 1. 2 ad 1; omnes partes sunt consubstantiales toti, Qu. Anim. 12 ob. 15. Cf. PT. Q. 32. Art. 2; PT. Q. 37. Art. 1; PT. Q. 50. Art. 5; PT. Q. 58. Art. 2; PT. Q. 58. Art. 3; PT. Q. 75. Art. 8 (bis); On **agens consubstantiale**, see *agens*; on **causa consubstantialis**, see *causa* under 2; on **principium consubstantiale**, see *principium*.

consubstantiālitas, ātis, *f.*, *like substance, like essence, consubstantiality.* Unde aliter dici potest quod haec praepositio "de" semper denotat consubstantialitatem, PP. Q. 41. Art. 3 ad 2; tertius modus est iuxta characterem seu impressionem a sigillo, ubi deest consubstantialitas, et potentiae efficientia. quartus modus est iuxta immissionem bonae voluntatis a Deo, ubi etiam deest consubstantialitas, (ob. 1), . . ., consubstantialitatem, Filii nomen insinuet, PP. Q. 42. Art. 2 ad 1, in quot.; nam ad ipsum Filium Dei, qui dicitur esse conceptus, habet habitudinem consubstantialitatis, . . ., et ideo convenienter dicere possumus Christum esse conceptum de Spiritu sancto, hoc modo quod efficientia Spiritus sancti referatur ad corpus assumptum, consubstantialitas vero ad personam assumentem, PT. Q. 32. Art. 2 c; quandam consubstantialitatem sive coexsistentiam animae cum corpore, 8 Met. 5 g.

consuesco, ere, suēvi, suētum, 3, *v. a.* and *n.*, *to accustom oneself, be accustomed, be wont*, constr. regularly with *inf.*, opposite of *dissuescere.* Non consuevit dici quod persona sit essentiae, sed magis quod essentia sit personae, PP. Q. 39. Art. 2 ob. 4; forma absolute accepta consuevit significari ut eius cuius est forma, ut virtus Petri; e converso autem res habens formam aliquam non consuevit significari ut eius, nisi cum volumus determinare sive designare formam, PP. Q. 39. Art. 2 ad 4; inde est quod res naturales "non possunt aliquid consuescere vel dissuescere", PS. Q. 51. Art. 2 c; consueverunt enim timentes et verecundati maxime oculos deprimere, quasi non audentes se aliis comparare, SS. Q. 161. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 48. Art. 1; PP. Q. 66. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 72. Art. 4; SS. Q. 89. Art. 10; PT. Q. 11. Art. 1; et passim. — **consuētus**, a, um, *P. a.*, *used, accustomed, usual, ordinary, wonted, customary*, opposite of *inconsuetus.* Non est consuetum conscribi eos qui repudiantur, PP. Q. 24. Art. 1 ad 3; sicut autem in die consueto mane est principium diei, vespere autem terminus, PP. Q. 58. Art. 6 c; quia a peccatis consuetis non facile homines abstrahuntur nisi per graves poenas, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9; haec virtus "similiter ad notos et ignotos, et consuetos et inconsuetos operatur", SS. Q. 114. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 31. Art. 4; PP. Q. 79. Art. 13; PP. Q. 105. Art. 8; PS. Q. 97. Art. 2; SS. Q. 57. Art. 1; PT. Q. 13. Art. 2; et passim.

consuetudinālis, e, *adj.*, *accustomed, usual, of custom, of use.* Nihil autem est aliud habitus consuetudinalis quam habitudo acquisita per consuetudinem, quae est in modum naturae, PS. Q. 56. Art. 5 c.

consuētūdo, inis, *f.*, (1) *custom, usage, habit*, synonym of *habitudo, mos*, (2) *state of being conversant, experience.*—(1), malitia aliquorum hominum potest dici naturalis vel propter consuetudinem, quae est natura altera, PP. Q. 63. Art. 4 ad 2; obiectio illa procedit de more, secundum quod significat consuetudinem, PS. Q. 58. Art. 1 ad 1; aliqui habent depravatam rationem ex passione, seu ex mala consuetudine, seu ex mala habitudine naturae, PS. Q. 94. Art. 4 c; consuetudo et habet vim legis et legem abolet et est legum interpretatrix, PS. Q. 97. Art. 3 c; maximam habet auctoritatem ecclesiae consuetudo, SS. Q. 10. Art. 12 c; consuetudo non praeiudicat iuri naturali vel divino, SS. Q. 100. Art. 2 c; consuetudo autem importat quandam frequentiam circa ea, quae facere vel non facere in nobis est, 3 Sent. 23. 1. 4. 2 c; consuetudo autem, et

praecipue, quae est a principio, vim naturae obtinet, C. G. 1. 11; consuetudo facit necessitatem, non simpliciter, sed in repentinis praecipue, Mal. 6. 1 ad 24. Cf. PS. Q. 32. Art. 2 ad 3; PS. Q. 97. Art. 3 ad 2; SS. Q. 79. Art. 2 ad 2; PTS. Q. 44. Art. 3; 2 Met. 5 a; 4 Sent. 33. 1. 1 ad 1; et passim. — (2), nullus, qui habuit consuetudinem in sacris eloquiis, Nom. 8. 1. — With prep., **ex consuetudine, per consuetudinem, propter consuetudinem, secundum consuetudinem**, and *absol.*, **consuetudine**, *according to* or *from custom, by* or *from habit, in a usual* or *customary manner*, etc. Hoc nec ex auctoritate Scripturae, nec ex consuetudine Iudaeorum haberi potest, PT. Q. 70. Art. 3 ad 3; et ideo per contrariam consuetudinem est abrogatum, PT. Q. 80. Art. 8 ad 6; malitia aliquorum hominum potest dici naturalis vel propter consuetudinem, PP. Q. 63. Art. 4 ad 2; ex qua homines obligantur ut primitias solvant secundum consuetudinem patriae, SS. Q. 86. Art. 4 c; ideo nulla lege, vel consuetudine est permissum, unam mulierem nubere plures viros, sicut e converso, PTS. Q. 65. Art. 1 ad 8. Cf. PS. Q. 66. Art. 2; PS. Q. 98. Art. 6; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 87. Art. 2; PT. Q. 15. Art. 5; et passim. Less frequently, **contra consuetudinem** and **praeter consuetudinem**, *contrary to custom*. Tum peccatum quam transgressio potest esse contra consuetudinem honestam, et contra inclinationem naturalem, SS. Q. 79. Art. 2 ad 2; sive secundum consuetudinem eorum cum quibus vivit, sive praeter eorum consuetudinem, SS. Q. 169. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 105. Art. 7; PS. Q. 97. Art. 2; SS. Q. 10. Art. 12; SS. Q. 79. Art. 2; SS. Q. 93. Art. 2; et passim.

consulo, ere, lui, ltum, *v. n.* and *a.*, (1) esp. *consulere alicui* or *alicui rei, to take care for some person or thing, be mindful of, take care of, look to, have regard for, counsel* or *consult for*, (2) *consulere aliquem, consult with one, ask his opinion* or *advice, take counsel of, consult, question*, (3) *consulere aliquid, take counsel* or *deliberate upon something, consider*, (4) *give advice, advise, counsel* with *acc.*, and *absol.* — (1), illi qui indigent regi consilio alieno, saltem in hoc sibi ipsis consulere sciunt, SS. Q. 47. Art. 14 ad 2; unusquisque enim licite potest suae indemnitati consulere, SS. Q. 78. Art. 2 ob. 1; ut consultat saluti corporali, vel etiam contemplationi veritatis, SS. Q. 152. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 26. Art. 6; SS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 77. Art. 3; SS. Q. 107. Art. 3; SS. Q. 179. Art. 2; PTS. Q. 72. Art. 1; et passim. — (2), unde necesse habent super his sapientiam Dei consulere, PP. Q. 113. Art. 8 c; hoc est consulere Deum, SS. Q. 52. Art. 3 c; ad hoc pertinet superstitio divinativa, quae daemones consulit per aliqua pacta cum eis inita, SS. Q. 92. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 107. Art. 3; PS. Q. 96. Art. 6; SS. Q. 174. Art. 5; PT. Q. 67. Art. 5 c, in quot.; PTS. Q. 72. Art. 2; et passim. — (3), consulendis vero, secundum quod ex eis accipit regulas agendorum, PP. Q. 79. Art. 9 c; sed quandoque consentitur in actum non consultis rationibus aeternis, PS. Q. 74. Art. 7 ob. 2; in obiecta enim inferiorum virium non fertur nisi inquantum de eis consulit rationes aeternas, PS. Q. 74. Art. 10 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 9; PS. Q. 74. Art. 10; SS. Q. 8. Art. 3; SS. Q. 45. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 6; et passim. — (4), consulere non est proprius actus legis, sed potest pertinere etiam ad personam privatam, PS. Q. 92. Art. 2 ad 2; tunc si impedit ne praebenda detur digno, consulens quod non detur, SS. Q. 62. Art. 2 ad 4; primo quidem movendo ad ipsam acceptionem, quod quidem fit praecipiendo, consulendo, consentiendo expresse, SS. Q. 62. Art. 7 c; ex doctrina Apostoli, qui virginitatem consuluit tamquam melius bonum, SS. Q. 152. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 113. Art. 8; SS. Q. 71. Art. 3; SS. Q. 186. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 10 ad 5; PTS. Q. 47. Art. 3; et passim. — **consultum**, i, *n.*, *a decree, decision, resolution*, (2) *consultation, inquiry*. — (1), consulto omnium statuimus ut sacrificium altaris non in serico panno aut tincto quisquam celebrare praesumet, sed in puro linteo ab episcopo consecrato, PT. Q. 83. Art. 3 ad 7, in quot. — **senatus consultum**, *a decree of the Senate*. Sed leges, plebiscita, senatus consulta, et alia huiusmodi, PS. Q. 95. Art. 4 ob. 2. — (2), Nicolaus I Papa, ad consulta Bulgarorum respondens, dicit, PT. Q. 66. Art. 6 ob. 3. Cf. PT. Q. 67. Art. 5; PTS. Q. 43. Art. 1. — **consultē**, *adv.*, *considerately, deliberately, designedly, on purpose*. Ut agatur consultius, SS. Q. 98. Art. 3 ob. 1.

consultātio, ōnis, *f.*, *a mature deliberation, consideration, consultation*. Dicuntur etiam quidam consultationes facere de futuris eventibus, (ob. 3), . . ., propter hoc consultatio dicitur fieri de futuris eventibus, PS. Q. 14. Art. 3 ad 3; sicut etiam nunc per appellationem vel per consultationem causae ab inferioribus iudicibus ad superiores deferuntur, PS. Q. 105. Art. 2 ad 7; in veteri autem lege, quae promittebat terrena, erant consultationes de futuris ad religionem pertinentibus, SS. Q. 95. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 92. Art. 2, in quot.

consultē, *adv.*, see *consulo*.

consulto, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.*, *to reflect, consider maturely, take counsel, deliberate*. Omnes homines qui de rebus dubiis consultant, ab odio, ira, et amicitia atque misericordia vacuos esse decet, PS. Q. 24. Art. 3, in quot. Cf. SS. Q. 30. Art. 3, in quot.

consultōrius, a, um, *adj.*, *of consultation, consultatory*. Si autem inquiratur quid agere oporteat, vocatur sors consultoria, SS. Q. 95. Art. 8 c.

consultum, i, *n.*, see *consulo*.

consummātio, ōnis, *f.*, (1) *finish, termination, conclusion, end*, (2) *consummation, accomplishment, fulfilment*, (3) *completeness, making complete, completion, perfection*, synonym of *completio* and *perfectio*. — (1), posuerunt enim Pelagiani quod initium bene faciendi sit ex nobis, consummatio autem ex Deo, PP. Q. 23. Art. 5 c; consummatio operum secundum nostram translationem attribuitur diei septimae, PP. Q. 73. Art. 1 ad 2; omne humanum studium ibi suam consummationem accipit, C. G. 3. 63. Cf. PS. Q. 72. Art. 7; PS. Q. 113. Art. 6; PS. Q. 114. Art. 5; PT. Q. 63. Art. 6; PTS. Q. 55. Art. 4; et passim. — A kind of *consummatio* in this sense is: **consummatio saeculi seu temporum**, *the end of the world* or *of time*. Sed consummatio saeculi erat in fine mundi, (ob. 1), . . ., quae erit in ultima consummatione saeculi, PP. Q. 73. Art. 1 c; ergo status fidelium Christi manebit usque ad consummationem saeculi, PS. Q. 106. Art. 4 a. Cf. PTS. Q. 77. Art. 1; C. G. 4. 55. — (2), sed ista consummatio praecessit causaliter, PP. Q. 73. Art. 1 ad 1; est enim consummatio peccati in consensu rationis, SS. Q. 35. Art. 3 c; sed ad eius consummationem plurimum valet humanum studium, SS. Q. 49. Art. 3 ad 2; ad consummationem sacramenti, C. G. 4. 75; scientia Christi de ipsa consummatione, Ioan. 19. 5 a. Cf. PP. Q. 108. Art. 7; PS. Q. 3. Art. 4; PS. Q. 72. Art. 7; PS. Q. 106. Art. 4; PT. Q. 22. Art. 5; et passim. — (3), consummatio quae est secundum operationem partium, competit septimae, PP. Q. 73. Art. 1 ad 2; semper inchoatio alicuius ordinatur ad consummationem ipsius, PS. Q. 1. Art. 6 c; his modis tam virtutes intellectuales quam morales secundum, quamdam aptitudinis inchoationem sunt in nobis a natura, non autem consummatio earum; quia natura determinatur ad unum; consummatio autem huiusmodi virtutum non est secundum unum modum actionis, sed diversimode secundum diversas materias, PS. Q. 63. Art. 1 c; persistere in aliquo bono usque ad consummationem, SS. Q. 137. Art. 1 c; consummatio sive perfectio creaturarum, C. G. 2. 84. Cf. PS. Q. 71. Art. 2 ad 3; SS. Q. 1. Art. 8; SS. Q. 53. Art. 5 c (bis); PT. Q. 59. Art. 5 (bis); PTS. Q. 72. Art. 1; C. G. 3. 149; et passim. — Kinds of *consummatio* in this sense are: (a), **consummatio gloriae, consummatio** gratiae, and **consummatio naturae**, *the completion of heavenly glory, that of grace*, and *that of nature*. In Incarnatione Christi consummatio gratiae, in fine mundi consummatio gloriae, PP. Q. 73. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 73. Art. 1; PS. Q. 114. Art. 8; SS. Q. 1. Art. 7 ad 4; SS. Q. 2. Art. 7 c. — (b), **consummatio gratiae**, see *consummatio gloriae*. — (c), **consummatio monastica**, *the monastic perfection*, i.e., *consecration*. Cf. 4 Sent. 2. 1. 2 ob. 9. — (d), **consummatio**

naturae, see *consummatio gloriae*. — (e), **consummatio ultima**, *the last perfection*, which is that of heaven. In ultima consummatione gloriae cessabit corporum motus, PP. Q. 66. Art. 3 ad 1; ultima autem perfectio, quae est finis totius universi, est perfecta beatitudo sanctorum, quae erit in ultima consummatione saeculi, PS. Q. 73. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 7; SS. Q. 1. Art. 7 ad 4; PT. Q. 72. Art. 11 (bis); PTS. Q. 74. Art. 4 (bis); PTS. Q. 91. Art. 4; PTS. Q. 98. Art. 6.

consummātivē, *adv.*, see *consummativus.*

consummātivus, a, um, *adj.*, *completing, perfecting, effecting, consummative.* Unde oportet quod virtus sit in illa potentia quae est consummativa boni operis, PS. Q. 56. Art. 5 c; unde significabatur quod oblatio agni veri, id est, Christi; esset sacrificium consummativum omnium aliorum, PT. Q. 22. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 184. Art. 6; SS. Q. 186. Art. 5; PT. Q. 72. Art. 4; all in quot. On **causa consummativa**, see *causa* under 2. — **consummātivē**, *adv.*, *after the manner or sense of completion, consummatively.* Contingit quidem radicaliter ex natura, consummative autem ex exercitio, vel ex munere gratiae, SS. Q. 51. Art. 3 ad 1.

consummātor, ōris, *m.*, *a completer, finisher.* Sed de Christo dicitur, Heb., XII, 2, quod est auctor et consummator fidei, PT. Q. 7. Art. 3, in quot.

consummātus, a, um, *P. a.*, see *consummo.*

consummo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to finish, bring to an end*, (2) *consummate, accomplish, fulfil*, (3) *complete, make complete, get ready.*—(1), quies enim demonstrat motum consummatum, . . ., unde hoc ipso quod cessavit novas creaturas condere in septima die, dicitur opus suum consummasse, PP. Q. 73. Art. 1 ad 2; ut significaret diem consummari per reditum solis ad unum et idem punctum, PP. Q. 74. Art. 3 ad 7. Cf. PP. Q. 114. Art. 5; PS. Q. 56. Art. 5; PT. Q. 37. Art. 2; PT. Q. 40. Art. 4; C. G. 2. 84; et passim. — (2), quia tamen in morte Christi lex vetus consummata est, secundum illud quod ipse moriens dixit Ioan., XIX, 30: *Consummatum est*, potest intelligi quod patiendo omnia veteris legis praecepta implevit, PT. Q. 47. Art. 2 ad 1; secundo consummatur id, quod consummandum restabat, Ioan. 19. 5 a. Cf. PT. Q. 28. Art. 3; PT. Q. 39. Art. 8; PT. Q. 65. Art. 3; PT. Q. 73. Art. 3; PTS. Q. 48. Art. 1; et passim. On **matrimonium consummatum**, see *matrimonium*. — (3), posterior tamen est naturaliter extrema unctio, quae consummat sanationem, quam poenitentia inchoat, PT. Q. 65. Art. 2 c; sed in futura consummabitur, C. G. 3. 63. Cf. PS. Q. 20. Art. 4; PS. Q. 69. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 4; PT. Q. 27. Art. 5; PT. Q. 59. Art. 5; et passim. On **bonum consummatum**, see *bonus* under 2; on **gratia consummata**, see *gratia* under 2; on **perfectio consummata**, see *perfectio*; on **voluntas consummata**, see *voluntas* under 3. — **consummātus**, a, um, *P. a.*, *brought to the highest degree, perfect, complete, consummate.* Perfectum, qui est status gloriae consummatae, PP. Q. 109. Art. 1 c; beatitudo est perfectio consummata, quae omnem defectum excludit a beato, PS. Q. 5. Art. 4 ad 1; sed sequitur ipsam consummata perfectio in unione ad Deum, PT. Q. 1. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 62. Art. 5; PS. Q. 1. Art. 7; PS. Q. 69. Art. 4; PT. Q. 3. Art. 8; PTS. Q. 92. Art. 3; et passim.

consūmo, ere, sumpsi, sumptum, 3, *v. a.*, *consume, squander, annihilate, destroy, bring to naught.* Malum non potest totaliter consumere bonum, PP. Q. 48. Art. 4 c; in quibus ex nutrimento restauratur id quod per calorem naturalem consumitur, PP. Q. 119. Art. 1 ad 5; ideo sicut si aliquis pro pecunia mutuata, vel quaecumque alia re quae ipso usu consumitur, SS. Q. 78. Art. 2 c; illud enim consumi dicitur quod in nihilum reducitur, PTS. Q. 74. Art. 8 ob. 1. Cf. PS. Q. 85. Art. 2; SS. Q. 78. Art. 1; SS. Q. 135. Art. 2; SS. Q. 186. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 5; et passim.

consumptio, ōnis, *f.*, (1) *spending, consumption*, (2) *wasting, lavishing, squandering*, synonym of *apirocalia, banausia*, and *prodigalitas*, the opposite of *avaritia, illiberalitas*, and *parvificentia.* — (1), ab interiori quidem (corpus humanum) corrumpitur per consumptionem humidi et per senectutem, PP. Q. 102. Art. 2 c; quaedam res sunt quarum usus est ipsarum rerum consumptio; sicut vinum consumimus eo utendo ad potum, et triticum consumimus, eo utendo ad cibum, . . ., quaedam vero sunt quorum usus non est ipsa rei consumptio; sicut usus domus est inhabitatio, non autem dissipatio, . . ., ita proprius et principalis pecuniae usus est ipsius consumptio, sive distractio, secundum quod in commutationes expenditur, (c), . . ., unde si amplius exigat pro usufructu rei, quae alium usum non habet nisi consumptionem substantiae, exigit pretium eius quod non est; et ita est iniusta exactio, (ad 5), . . ., usus principalis vasorum argenteorum non est ipsa eorum consumptio, SS. Q. 78. Art. 1 ad 6; quarum usus est consumptio substantiarum ipsarum rerum, Mal. 13. 4 c; non minorabilis per aliquam consumptionem, Nom. 4. 2. Cf. PS. Q. 72. Art. 9; PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 4. Art. 2; 2 Sent. 19. 1. 4 c; 3 Sent. 5. 3. 3 ad 4; 3 Sent. 16. 1. 3 ad 6; et passim. — (2), hoc vitium graece quidem dicitur banausia a furno dicta, quia videlicet ad modum ignis qui est in furno, omnia consumit. vel dicitur apirocalia, id est, sine bono igne, quia ad modum ignis omnia consumit non propter bonum. unde latine hoc vitium potest nominari "consumptio", (c), . . ., sic ergo vitium consumptionis opponitur parvificentiae in eo quod excedit in sumptu operis dignitatem, expendens multa ubi pauca oporteret expendere, SS. Q. 135. Art. 2 ad 2; unum vitium, quod consistit in indebita corruptione vel consumptione substantiae, id est, propriarum divitiarum, 4 Eth. 1 e.

consumptīvus, a, um, *adj.*, *tending to consume, destructive, consumptive.* Contingit autem alicui bono particulari aliquod malum esse adiunctum, sicut igni coniungitur hoc malum quod est esse consumptivum aliorum, PP. Q. 63. Art. 4 c.

consumptor, ōris, *m.*, *consumer, destroyer, waster*, opposite of *parvificus.* Consumptor ex ipsa specie actus opponitur parvifico, inquantum transcendit regulam rationes, a qua parvificus deficit, SS. Q. 135. Art. 2 ad 3.

consuo, ere, sui, sūtum, 3, *v. a.*, *sew, stitch or join together.* Sed contra est quod super illud Ezech., XIII, 18: Vae qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus, SS. Q. 115. Art. 1 a, in quot.

consurgo, ere, surrexi, surrectum, 3, *v. n.*, (1) of living beings, rare in S.T., constr. *ad* or *in aliquid*, also *absol.*, *to rise* or *stand up* for any action, (2) of inanimate things, common in S.T., constr. *ad* or *in aliquid*, usually *absol.*, *arise.*—(1), ex quibus in Dei venerationem consurgimus, PS. Q. 102. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 100. Art. 1; PT. Q. 37. Art. 1; both in quot. — (2), admiratio autem consurgit, cum effectus sunt manifesti et causa occulta, PP. Q. 105. Art. 7 c; secundus motus consurgit in appetitu ad fugiendum et repellendum malum contristans, PS. Q. 39. Art. 3 c; ad hoc quod ex diversis gradibus pulchritudo et perfectio Ecclesiae consurgat, PS. Q. 112. Art. 4 c; hoc modo motus spei in ipsam (beatitudinem) consurgit, SS. Q. 17. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 12. Art. 1; PP. Q. 73. Art. 1; PS. Q. 38. Art. 2; SS. Q. 9. Art. 4; SS. Q. 184. Art. 4; et passim.

contactus, ūs, *m.*, *a touching, touch, contact*, both in the true and the figurative senses of the word. Necesse est quod motus angeli in loco nihil aliud sit quam diversi contactus diversorum locorum successive et non simul; quia angelus non potest simul esse in pluribus locis, . . ., huiusmodi autem contactus non est necessarium esse continuos. potest tamen in huiusmodi contactibus continuitas quaedam inveniri; quia, . . ., nihil prohibet angelo assignari locum divisibilem per contactum suae virtutis, sicut corpori assignatur locus divisibilis per contactum suae magnitu-

dinis, PP. Q. 53. Art. 1 c; corpus autem agens non potest adesse suo effectui nisi per contactum, quo tangentia ultima fiunt simul, C. G. 2. 20; substantia intellectualis non potest uniri corpori per modum contactus proprie sumpti, C. G. 2. 56; omnis actio corporalis requirit contactum, 4 Sent. 1. 10. 4. 1 c. Cf. PP. Q. 105. Art. 2 (ter); PS. Q. 89. Art. 1 (bis); PS. Q. 102. Art. 5 (passim); C. G. 3. 68; 6 Phys. 1 b; 1 Gener. 18 b and 23 c; et passim. On **infinitum per contactum**, see *infinitus*; on **unire per contactum virtutis et per modum contactus**, see *unire*. — Kinds of *contactus* in general are: (a), **contactus corporalis seu corporeus** and **contactus spiritualis**, *the physical* and *the spiritual contact*. Utrolibet tamen modo Deus principaliter operatur, qui utitur instrumentaliter vel interiori motu hominis, vel eius locutione, vel etiam aliquo exteriori actu, seu etiam aliquo contactu corporali corporis etiam mortui, SS. Q. 178. Art. 1 ad 1; manifestum est autem quod resurrectio Christi non habet contactum corporalem ad mortuos qui resurgent, propter distantiam temporis et loci; similiter etiam nec contactum spiritualem, qui est per fidem et charitatem, quia etiam infideles et peccatores resurgent, PT. Q. 56. Art. 1 ob. 3. Cf. PP. Q. 105. Art. 2 ad 1; PT. Q. 48. Art. 6 ad 2; PT. Q. 57. Art. 5 c; C. G. 2. 56; Spir. 2 c; et passim. — (b), **contactus quantitatis seu molis** and **contactus virtutis seu virtualis**, *the physical quantitative contact* and *that of power*, or *operation*, both of which are in fact identical with the two mentioned above. Incorporalia non sunt in loco per contactum quantitatis dimensivae, sicut corpora, sed per contactum virtutis, PP. Q. 8. Art. 2 ad 1; differt hic tactus sc. virtutis a tactu corporeo in tribus. primo quidem, quia hoc tactu id, quod est indivisibile, potest tangere divisibile, quod in tactu corporeo non potest accidere. nam puncto non potest tangi, nisi indivisibile aliquod, substantia autem intellectualis, quamvis sit indivisibilis, potest tangere quantitatem divisibilem, inquantum agit in ipsam. alio enim modo est indivisibile punctum et substantia intellectualis; punctum quidem est sicut quantitatis terminus et ideo habet situm determinatum in continuo, ultra quem porrigi non potest, substantia autem intellectualis est indivisibilis quasi extra genus quantitatis existens unde non determinatur ei indivisibile aliquid quantitatis ad tangendum. secundo, quia tactus quantitatis est solum secundum ultima, tactus autem virtutis est ad totum, quod tangitur. sic enim tangitur, secundum quod patitur et movetur, hoc autem fit secundum quod est in potentia, potentia vero est secundum totum et non secundum ultima totius; unde totum tangitur. ex quo patet tertia differentia, quia in tactu quantitatis, quae fit secundum extrema, oportet esse tangens extrinsecum ei, quod tangitur, et non potest incedere per ipsum, sed impeditur ab eo; tactus autem virtutis, qui competit substantiis intellectualibus, cum sit ad intima, facit substantiam tangentem esse intra id, quod tangitur et incedentem per ipsum absque impedimento, C. G. 2. 56. Cf. PP. Q. 53. Art. 1 c; PP. Q. 75. Art. 1 ad 3; PP. Q. 105. Art. 2 ad 1; C. G. 2. 56; C. G. 3. 68; et passim. — (c), **contactus spiritualis**, see *contactus corporalis*. — (d), **contactus virtualis**, see *contactus quantitatis*. — (e), **contactus virtutis**, see *contactus quantitatis*. — **nullum agens corporale efficienter agit nisi per contactum**, see *agens*.

contāgio, ōnis, *f.*, *a touching, contact, touch, contagion, infection*, synonym of *contagium*, used in the S.T. only in quotation. Quid tam mundum pro mundandis vitiis mortalium, quam sine contagione carnalis concupiscentiae caro nata in utero, et ex utero virginali? PT. Q. 48. Art. 3 ad 1, in quot. Cf. SS. Q. 2. Art. 7; SS. Q. 152. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 6; PT. Q. 86. Art. 5; all in quot.

contāgiōsus, a, um, *adj.*, *contagious*. Unde et morbi contagiosi, sicut lepra, scabies, et huiusmodi, infectiones dicuntur, PS. Q. 83. Art. 4 c; sed lepra est contra utrumque matrimonii finem, quia cum sit morbus contagiosus, mulier non tenetur cohabitare viro leproso, PTS. Q. 64. Art. 1 ob. 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis).

contāgium, ii, *n.*, *a touching, contact, touch, contagion, infection*, synonym of *contagio*. Sed maior puritas fuisset B. Virginis, si numquam anima eius fuisset inquinata contagio originalis peccati, (ob. 2), . . ., si numquam anima B. Virginis fuisset contagio originalis peccati inquinata, hoc derogaret dignitati Christi, secundum quam est universalis omnium Salvator, PT. Q. 27. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 37. Art. 3, in quot.

contāminātio, ōnis, *f.*, *a polluting, contamination, defilement*. Quia hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei et contaminationem sacramentorum, PT. Q. 64. Art. 6 c.

contāmino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to contaminate, defile, stain*, used in the S.T. only in quot. Nec tamen contaminatur sabbatum, sicut sacerdotes in templo sabbatum violant et sine crimine sunt, SS. Q. 122. Art. 4, in quot. Cf. PT. Q. 46. Art. 9 (bis).

contego, ere, texi, tectum, 3, *v. a.*, *to cover up, conceal*. Nomen Hypocritae tractum est a specie eorum qui in spectaculis contecta facie incedunt, SS. Q. 111. Art. 2, in quot.

contemno, ere, tempsi, temptum, 3, *v. a.*, *to consider a person* or *thing as unimportant or of small value, esteem lightly, contemn, despise, disdain*. Occurrunt multa propter quae consequenda vel vitanda homo recedit a Deo, contemnendo praecepta ipsius, PS. Q. 109. Art. 8 c; sive quia committit actum peccati mortalis, sive quia contemnit salutem proximi, SS. Q. 43. Art. 4 c; ille qui detrahit fratri, intantum videtur detrahere legi, inquantum contemnit praeceptum de dilectione proximi, SS. Q. 74. Art. 2 ad 3; inter virtutes autem morales tanto aliqua potior est, quanto aliquis maius aliquid contemnit, ut Deo inhaereat, SS. Q. 104. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 114. Art. 2; SS. Q. 112. Art. 2; SS. Q. 113. Art. 1; SS. Q. 163. Art. 2; SS. Q. 169. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 2; et passim.

contemperantia, ae, *f.*, *equal measure, correct relation*, synonym of *contemperatio*, not in S.T. Quorum contemperantia constituit sanitatem, 4 Phys. 4 a; et similiter contemperantia vitae humanae salvatur, 7 Eth. 1 a.

contemperātio, ōnis, *f.*, *equal measure, correct relation*, synonym of *contemperantia*. Quod fiat contemperatio mixtionis in corpore animalis, PP. Q. 71. Art. 1 ad 2; in contemperatione humorum sanitas consistit, 2 Phys. 4 d; aliqua enim contemperatio humorum est sanitas, 7 Phys. 5 e.

contempero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to moderate* or *temper by mixing*. Ad contemperandum calorem caelestium corporum, PP. Q. 68. Art. 2 ad 3.

contemplātio, ōnis, *f.*, *contemplation, meditation* in its strictest use; *contemplation* is the simple gazing of the mind at manifest truth. Dicuntur multae aeternitates, secundum quod sunt multi participantes aeternitatem ex ipsa Dei contemplatione, PP. Q. 10. Art. 3 ad 1; de contemplativa enim felicitate habet continuam et certissimam contemplationem sui et omnium aliorum, PP. Q. 26. Art. 4 c; contemplatio habet quietem ab exterioribus motibus, SS. Q. 179. Art. 1 ad 3; contemplatio pertinet ad ipsum simplicem intuitum veritatis, SS. Q. 180. Art. 3 ad 1; finis igitur hominis est pervenire ad veritatis contemplationem, C. G. 2. 83; ultima felicitas hominis non consistit nisi in contemplatione Dei, C. G. 3. 37; contemplatio aliquando capitur stricte pro actu intellectus divina meditantis, et sic contemplatio est sapientiae actus, alio modo communiter pro omni actu, quo quis a negotiis exterioribus sequestratus soli Deo vacat, quod quidem contingit dupliciter, vel inquantum homo Deum loquentem in Scripturis audit, quod fit per lectionem, vel inquantum Deo loquitur, quod fit per orationem, 4 Sent. 15. 4. 1. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 3. Art. 5; PS. Q. 13. Art. 4 (bis); SS. Q. 45. Art. 3; SS. Q. 172. Art. 3; SS. Q. 180. Art. 5; et passim. On the difference between *contemplatio* and *speculatio Dei* we read: nomen contemplationis significat illum actum principalem

quo quis Deum in seipso contemplatur, sed speculatio magis nominat illum actum quo quis divina in rebus creatis quasi in speculo inspicit, 3 Sent. 35. 1. 2. 3 c. On **delectatio contemplationis**, see *delectatio*; on **puritas contemplationis**, see *puritas* under 1; on **votum contemplationis**, see *votum* under 1. — Kinds of *contemplatio*, namely *contemplatio Dei*, are the following: (a), **contemplatio beata**, *the blessed contemplation* or *the contemplation of the blessed in heaven*. Intellectus humanus Christi non eget ascensione in Deum, cum sit semper Deo unitus et secundum esse personale, et secundum contemplationem beatam, PT. Q. 21. Art. 1 ad 3, in quot. Cf. 2 Sent. 10. 1. 4 c. — (b), **contemplatio deiformis**, *God-like contemplation*. Cf. 3 Sent. 35. 2. 1. 1 ad 1. — (c), **contemplatio expedita seu libera**, *the unhindered or free contemplation* (quia facile est ea considerare in universali). Cf. 1 Pol. 9 a. — (d), **contemplatio explicita**, *the explicit* or *open contemplation* (articulorum, quae fides sub quodam modo involuto tenet secundum humanum modum). Cf. 3 Sent. 35. 2. 1. 1 ad 1. — (e), **contemplatio imperfecta et contemplatio perfecta**, *the imperfect* (per creaturas) and *the perfect contemplation* (qua videtur Deus immediate per suam essentiam). Cf. 1 Sent. Prol. 1. 1 c. Cf. also PP. Q. 62. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 7. — (f), **contemplatio intima**, *internal contemplation*. In suavitate contemplationis intimae non diu mens figitur, SS. Q. 180. Art. 8, in quot. Cf. 2 Sent. 10 1. 1 ob. 2. — (g), **contemplatio libera**, see *contemplatio expedita*. — (h), **contemplatio mentis**, *contemplation of the mind*. Sed haec duo directe in contemplatione mentis locum non habent, quia mens non habet organum corporale; unde dictum est in auctoritate inducta, quod non habet contemplatio mentis nec amaritudinem, nec taedium, (c), . . ., illa tristitia quae est secundum Deum, non est de ipsa contemplatione mentis, sed est de aliquo quod mens contemplatur, (ad 1), . . ., afflictio carnis per accidens et indirecte se habet ad contemplationem mentis, PS. Q. 35. Art. 5 ad 5. Cf. SS. Q. 15. Art. 3. — (i), **contemplatio nuda**, *bare contemplation* or *contemplation separated from all individuals*. Prout in nuda contemplatione consideratur, vel secundum quod est in omnibus individuis, PT. Q. 2. Art. 5 ad 2; sed humana natura prout est ab individuis separata vel abstracta, in nuda contemplatione cogitatur, PT. Q. 4. Art. 4 a. Cf. PT. Q. 2. Art. 2, in quot. — (j), **contemplatio patriae et contemplatio viae**, *the contemplation of God in the heavenly fatherland* and *the contemplation on the way*, or *the heavenly* and *the earthly contemplations*. Tamen potest dici quod contemplatio quae tollit necessitatem fidei, est contemplatio patriae, qua supernaturalis veritas per essentiam videtur, SS. Q. 5. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 180. Art 7; SS. Q. 189. Art. 7 (bis); PT. Q. 7. Art. 5. — (k), **contemplatio perfecta**, see *contemplatio imperfecta*. — (l), **contemplatio philosophica et contemplatio theologorum**, *the philosophical* and *theological contemplations*. Cf. 2 Cant. 1. — (m), **contemplatio sapientiae**, *the contemplation of wisdom*, (quae est sapientiae actus, 4 Sent. 15. 4. 1. 2 ad 1.). Sicut vinum materiale inebriat corporaliter, ita etiam metaphorice consideratio sapientiae dicitur potus inebrians, propter hoc quod sua delectatione animum allicit, . . ., et ideo circa contemplationem sapientiae per similitudinem quamdam sobrietas dicitur, SS. Q. 149. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 112. Art. 1; PP. Q. 5. Art. 4 (bis); SS. Q. 180. Art. 2; SS. Q. 180. Art. 7; SS. Q. 186. Art. 3; 1 Sent. 2 Exp. — (n), **contemplatio simplex**, *simple contemplation*. "Quod ab exterioribus ad simplices contemplationes elevatur, (ob. 2), . . ., hoc idem contingit secundum quod omnes operationes animae reducuntur ad simplicem contemplationem intelligibilis veritatis, SS. Q. 180. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 188. Art. 6. — (o), **contemplatio spiritualis**, *spiritual contemplation*. Nam ad prophetiam requiritur maxima mentis elevatio ad spiritualem contemplationem, SS. Q. 178. Art. 4. Cf. 2 Cant. 1. — (p), **contemplatio theologorum**, see *contemplatio philosophica*. — (q), **contemplatio veritatis**, *contemplation of truth*. Manifestum est autem quod manifestatio divinae veritatis quae fit per nudam contemplationem ipsius veritatis, potior est quam illa quae fit sub similitudine corporalium rerum, SS. Q. 174. Art. 2 c; principaliter quidem ad vitam contemplativam pertinet contemplatio divinae veritatis quia huiusmodi contemplatio est finis totius humanae vitae, . . ., nunc autem contemplatio divinae veritatis competit nobis imperfecte, videlicet per speculum et in aenigmate; unde per eam fit nobis quaedam inchoātio beatitudinis quae hic incipit, ut in futuro continuetur, SS. Q. 180. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 3. Art. 5; PS. Q. 31. Art. 7; SS. Q. 152. Art. 2 (bis); SS. Q. 177. Art. 2; SS. Q. 180. Art. 3 (quater); et passim. — (r), **contemplatio viae**, see *contemplatio patriae*.

contemplātīvus, a, um, *adj.*, *examining*, *contemplative*, synonym of *considerativus*. Tunc sunt magis delectabiles; nisi forte per accidens, inquantum operationi contemplativae adiunguntur aliquae operationes virtutum corporalium quae per assiduitatem operandi lassantur, PS. Q. 33. Art. 2 c; sicut etiam contemplativi dicuntur, non qui contemplantur, sed qui contemplationi totam vitam suam deputant, SS. Q. 81. Art. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 18. Art. 2 ob. 2; SS. Q. 45. Art. 3; SS. Q. 152. Art. 2 (bis); SS. Q. 180. Art. 4 (passim); 3 Sent. 35. 1. 2. 2 ad 1; et passim. On **actio contemplativa**, see *actio* under 1; on **beatitudo contemplativa**, see *beatitudo* under 1; on **felicitas contemplativa**, see *felicitas*; on **inquisitio contemplativa**, see *inquisitio*; on **intellectus contemplativus**, see *intellectus* under 3; on **religio contemplativa**, see *religio* under 2; on **virtus contemplativa**, see *virtus* under 5; on **vita contemplativa**, see *vita* under 3.

contemplor, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to contemplate*, *meditate*. Modus contemplandi non est idem hic et in patria, SS. Q. 180. Art. 8 ad 1; intime contemplari potest dici aliquis tripliciter. vel secundum quod eius consideratio non distrahitur ad exteriora sensibilia; et sic omnes angeli boni et mali intime contemplantur, quia scientiam non a sensu accipiunt. aut per hoc, quod non indigent exteriori similitudine, in qua Deum contemplentur, quae scilicet sit extra essentiam eius, sed eum in essentia sua vident; et sic intime contemplantur omnes beati, non autem in statu creationis, nec iterum mali angeli. aut per hoc, quod non tantum essentiam Dei vident, sed ipsam penetrantes in ipsa inspiciunt eius effectus, qui in ipsa per similitudinem relucent; et sic intime contemplari est proprie assistere, et hoc solum angelis primae hierarchiae convenit, secundum alios vero modos dicitur secundum quid assistere, 2 Sent. 10. 1. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 32. Art. 8 (bis); SS. Q. 45. Art. 3; SS. Q. 147. Art. 1; PT. Q. 21. Art. 1; PT. Q. 44. Art. 2; et passim.

contemptibilis, e, *adj.*, *contemptible*. Et hoc dupliciter: uno modo excludendo a cultu divino omne id poterat esse contemptibile, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; qui in hoc ipso honorabilis habetur, quod bonus iudicatur, et contemptibilis, si iudicetur malus, SS. Q. 60. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 103. Art. 5, in quot.; SS. Q. 161. Art. 6, in quot.; PT. Q. 44. Art. 3, in quot.

contemptibiliter, *adv.*, *contemptibly*. Sextus, ut patiatur contemptibiliter se tractari, SS. Q. 161. Art. 6 ob. 1, in quot.

contemptor, ōris, *m.*, *a contemner*, *despiser*. Quod quidem in negotiatione contingit, tum propter hoc quod est ordinata ad lucrum terrenum, cuius clerici debent esse contemptores, SS. Q. 77. Art. 4 ad 3; nam primo de oratione dicit: citius exauditur una obedientis oratio quam decem millia contemptoris; illos contemptores intelligens, et indignos exaudiri, qui manibus non operantur, SS. Q. 187. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 97. Art. 2, in quot.; SS. Q. 188. Art. 7.

contemptus, ūs, *m.*, *contempt*, *a despising*, *contemning*. Alio modo secundum quod importat quemdam actualem contemptum Dei, PS. Q. 84. Art. 2 c; et ex tali contemptu sequitur acedia; de his enim tristamur quae quasi mala vel vilia reputamus, SS. Q. 35. Art. 1 ad 3; sine sacramento baptismi potest aliquis salvus fieri, dummodo non contemptus religionis, sed necessitas sacramentum excludat,

PT. Q. 65. Art. 4 ob. 3; ut homo ex minori contemptu etiam peccata faciat, PTS. Q. 14. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 9; PS. Q. 77. Art. 4; PS. Q. 96. Art. 2; SS. Q. 35. Art. 1; SS. Q. 86. Art. 3; et passim.

contendo, ere, di, tum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) *to contend, maintain by argument*; **contendere iudicio,** *go to law,* used with *abl.*, *in* and *abl.*, *cum* and *abl.*, *contra* and *acc.*, *de* and *abl.*, the *acc.* and *inf.*, (2) *pertain to, apply to,* used with *ad* and *acc.*, (3) *strain eagerly after, strive for, exert one's energies towards some goal,* used with the *abl. of means, pro* and the *abl.*, the *inf.*—(1), et ideo Apostolus prohibuit ut fideles non contendant iudicio coram iudice infideli, SS. Q. 10. Art. 10 c; contingit quod aliqui vel in iudicio vel in disputatione contendunt, non aliquo animo malignandi, (ob. 3), . . ., Iob videtur cum Deo contendisse, (ob. 4), . . ., contendere est contra aliquem tendere, (c), . . ., quia contendebant de quo non erat contendendum, (ad 1), . . ., ille in iudicio contendit qui impugnat veritatem iustitiae, et in disputatione contendit, SS. Q. 38. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 14. Art. 3; SS. Q. 38. Art. 2 (ter); SS. Q. 41. Art. 1 (ter); SS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 129. Art. 3. — (2), non de veridico in confessionibus dicimus, neque quaecumque ad iustitiam vel iniustitiam contendunt, SS. Q. 109. Art. 3, in quot. — (3), sed ille, scilicet bonus, vera via utitur; hic, scilicet ignavus, quia bonae artes desunt dolis atque fallaciis contendit, SS. Q. 131. Art. 1 ad 3; nullus enim contendit nisi pro re quam aestimat magnam, SS. Q. 132. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 69. Art. 2, in quot; SS. Q. 147. Art. 5, in quot; SS. Q. 169. Art. 2.

contentio, ōnis, *f.*, *contradiction, disputing, wordy contention, squabble, quarrel.* Contendere est contra aliquem tendere. unde sicut discordia contrarietatem quamdam importat in voluntate, ita contentio contrarietatem quamdam importat in locutione; et propter hoc etiam cum oratio alicuius per contraria se diffundit, vocatur contentio, . . ., si ergo accipiatur contentio secundum quod importat impugnationem veritatis et inordinatum modum; sic est peccatum mortale; et hoc modo definit Ambrosius contentionem, dicens, . . ., contentio est impugnatio veritatis per confidentiam clamoris. si autem contentio dicatur impugnatio falsitatis cum debito modo acrimoniae, sic contentio est laudabilis. si autem accipiatur contentio secundum quod importat impugnationem falsitatis cum inordinato modo, sic potest esse peccatum veniale; nisi forte tanta inordinatio fiat in contendendo, quod ex hoc generetur scandalum aliorum. . . ., in discipulis Christi non erat contentio cum intentione impugnandi veritatem, quia unusquisque defendebat quod sibi verum videbatur; erat tamen in eorum contentione inordinatio, quia contendebant de quo non erat contendendum, scilicet de primatu honoris, SS. Q. 38. Art. 1 c; sicut contentio importat quamdam contradictionem verborum, ita etiam rixa importat quamdam contradictionem in factis, SS. Q. 41. Art. 1 c; quantum ad locutionem; et sic est "contentio", cum aliquis verbis clamose contra alium litigat, SS. Q. 132. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 70. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 7 ad 1; SS. Q. 37 pr.; SS. Q. 38. Art. 2 (passim); SS. Q. 53. Art. 5; Mal. 9. 3 ad 4; 2 Tim. 2. 2 c; 7 Eth. 3 a; et passim.

contentiōsē, *adv.*, see *contentiosus.*

contentiōsus, a, um, *adj.*, *pertaining to contention, contentious, disputatious.* Sententia in foro contentioso a non suo iudice lata nulla est, PTS. Q. 8. Art. 2 ob. 2; ideo etiam non sacerdotes, dummodo iurisdictionem habeant in foro contentioso, possunt excommunicare, PTS. Q. 22. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 8. Art. 2; PTS. Q. 22. Art. 1; PTS. Q. 43. Art. 1; PTS. Q. 55. Art. 9. On causa **contentiosa,** see *causa* under 6. — **contentiōsē,** *adv.*, *contentiously.* Quod posset contingere in eo casu in quo contentiose uterque aliquem baptizare conaretur, PT. Q. 67. Art. 6 c.

contentīvē, *adv.*, *conservatively, tending to conserve* or *hold together*; synonym of *conservative.* Quod singula seipsa amant contentive; id est, conservative, PS. Q. 28. Art. 5 ob. 3, in quot.

contentus, a, um, *P. a.*, see *contineo.*

contero, ere, trīvi, trītum, 3, *v. a.*, (1) *to grind, bruise, crush, separate into small pieces,* (2) *be broken in spirit* because of a sense of sin, *be bruised, crushed, contrite, conscience-smitten, penitent, sorry,* used frequently in this sense with *de* and *abl.*, and always in the *pass.* — (1), sed contra est quod ad sensum videri potest ex speciebus sacramentalibus aliquid generari, vel cineres, si comburantur, vel vermes, si putrefiant, vel pulveres, si conterantur, PT. Q. 77. Art. 5 a. Cf. PT. Q. 77. Art. 5; PTS. Q. 83. Art. 5 (bis); PT. Q. 1. Art. 1. — (2), quia homo in statu illo est sic dispositus, ut etiam de his quae non meminit contereretur, si memoriae adessent, PS. Q. 113. Art. 5 ad 3; et qui in peccato perseverat negligit conteri de peccato, SS. Q. 54. Art. 1 ob. 2; eiusdem enim videtur esse satisfacere cuius est peccare, PT. Q. 48. Art. 2 ob. 1. Cf. PTS. Q. 1. Art. 1; PTS. Q. 2 pr.; PTS. Q. 2. Art. 1 (bis); PTS. Q. 2. Art. 2 (ter); PTS. Q. 2. Art. 5 (passim); PTS. Q. 2. Art. 6 (ter); et passim. — **contrītus,** a, um, *P. a.*, *contrite, penitent.* Et in tali casu non peccat sumendo corpus Christi, quia homo per certitudinem scire non potest utrum sit vere contritus, PT. Q. 80. Art. 4 ad 5; sed contritus ante confessionem non debet accedere ad Eucharistiam, PTS. Q. 5. Art. 1 ob. 3. Cf. SS. Q. 186. Art. 10; PT. Q. 46. Art. 6; PTS. Q. 2. Art. 1; PTS. Q. 10. Art. 2; PTS. Q. 14. Art. 2; et passim.

conterritus, a, um, *P. a.*, *terrified, frightened.* Cum discipuli conturbati et conterriti putabant se spiritum videre, et non verum corpus, PT. Q. 5. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 54. Art. 1, in quot.

contestātio, ōnis, *f.*, *a contestation, attestation, the act of contesting, disputing, pleading.* Et ad hoc pertinet obsecratio quae est per sacra contestatio, sicut cum dicimus, SS. Q. 83. Art. 17 c; et ideo duplex est modus iurandi: unus quidem per simplicem Dei. contestationem, sicut cum aliquis dicit, SS. Q. 89. Art. 1 ad 3; unum quidem quod fit per simplicem contestationem, inquantum scilicet testimonium Dei invocatur, SS. Q. 89. Art. 6 c; honor autem est contestatio quaedem de excellentia alicuius, SS. Q. 145. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 60. Art. 1.

contestor, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to call to witness.* Vel etiam ad alios contestandum, ut non solum desistant a fractione voti propter timorem Dei, sed etiam propter reverentiam hominum, SS. Q. 88. Art. 1 c; vel per modum contestationis, quasi contestando veritatem divinae iustitiae ad cuius executionem principes terrae constituuntur, SS. Q. 89. Art. 6 c. Cf. PTS. Q. 55. Art. 11.

contextus, a, um, *P. a.*, *entwined, interwoven.* Inconvenienter igitur mandatur postmodum altare fieri de lignis auro vel aere contextis, et tantae altitudinis, ut ad illud nisi per gradus ascendi non possit, PS. Q. 102. Art. 4 ob. 7. Cf. PS. Q. 102. Art. 6 (ter).

contextus, ūs, *m.*, *a context, the whole text of a work, the body of matter on a written* or *printed page as distinguished from notes.* Neque est inconveniens quod in uno contextu locutionis loquatur Scriptura de Sapientia genita et de creata, PP. Q. 41. Art. 3 ad 4.

contiguatio, ōnis, *f.*, *the immediate contact of two things,* so that their boundaries lie close to each other, *contiguity,* the opposite of *continuatio* and *continuitas,* not in S.T. Per continuitatem vel contiguitatem, C. G. 1. 13.

contiguus, a, um, *adj.*, *neighboring, bordering on, contiguous, directly touching something,* the ἁπτόμενος of Aristotle (cf. Phys. 5. 3. 226. b. 23; 213. a. 22), the opposite of *continuus.* Est tamen partim in uno locorum contiguorum, et partim in alio, PP. Q. 53. Art. 3 ad 3; nec est possibile secundum naturam duo corpora esse simul in eodem loco, qualiacumque corpora sint, quia contiguum requirit distinctionem in situ, PP. Q. 67. Art. 2 c; quia contigua sunt quorum ultima sunt simul, PTS. Q. 83. Art. 2 ob. 5, in quot; contigua sunt, quorum ultima sunt simul, 4 Sent. 44. 2. 2. 2 ob. 5.

Cf. Verit. 28. 2 ad 10: 2 Anal. 11 a; 4 Phys. 6 c and 21 b; 5 Phys. 5 b; 6 Phys. 1 a; 1 Meteor. 2 b. On **totum contiguum,** see *totus* under 1.

continens, entis, *P. a.*, see *contineo.*

continentia, ae, *f.*, (1) *holding together, coherence,* (2) *containing in itself, inclusion, contents, essence,* (3) *abstinence, restraint* in the broader sense of the word, i.e., *self-control, temperance,* the opposite of *incontinentia,* (4) *restraint* in the narrower sense of the word, *continence,* likewise the opposite of *incontinentia.*—(1), omnia desiderant ipsum, . . ., ut continentia, id est, conservantiam rerum, Nom. 4. 3. Cf. Nom. 10. 1. — (2), quia potentia materiae ad plura se extendit quam sit continentia formae huius vel illius, PP. Q. 55. Art. 1 c; primo quidem ratione continentiae huius sacramenti; continetur enim ipse Christus in eucharista sicut in sacramento, PT. Q. 73. Art. 5 c; secundum causae continentiam scit omnia, C. G. 1. 49; ad sciendam vero continentiam huius IV capituli, Nom. 4. 1; quarto dicitur lex tota continentia caeremonialium, Rom. 5. 6; secundum continentiam suae universalitatis, 1 Perih. 10 c; ad excludendum continentiam formae, 4 Phys. 5 a. Cf. PT. Q. 76. Art. 1 c; PT. Q. 79. Art. 5 c; C. G. 4. 46; Nom. 7. 3; 1 Cael. 21 f; 2 Cael. 20 g; 4 Met. 5 c; et passim. — Kinds of *continentia* in this sense are: (a), **continentia localis,** *the local content.* Cf. Nom. 4. 6. — (b), **continentia virtualis,** *the virtual content.* Alio modo secundum virtualem continentiam, prout scilicet forma effectus virtualiter continetur in causa, PP. Q. 105. Art. 1 ad 1. — (3), nomen continentiae refrenationem quandam importat, inquantum continentia dicitur circa illas passiones, quae impellunt ad aliquid prosequendum, in quibus laudabile est, ut ratio retrahat hominem a prosequendo, . . ., est autem considerandum, quod naturales inclinationes principia sunt omnium supervenientium, . . ., et ideo passiones tanto vehementius impellunt ad aliquid prosequendum, quanto magis sequuntur inclinationem naturae, quae praecipue inclinat ad ea, quae sunt sibi necessaria vel ad conservationem individui, sicut sunt cibi, vel ad conservationem speciei, sicut sunt actus venerei, quorum delectationes ad tactum pertinent. et ideo continentia et incontinentia proprie dicuntur circa concupiscentias delectationum tactus, SS. Q. 155. Art. 2 c; alio modo potest intelligi secundum quod nomen continentiae sumitur communiter pro omni abstinentia a rebus illicitis, SS. Q. 155. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 85. Art. 3; SS. Q. 143. Art. 1 ad 1; SS. Q. 155. Art. 1 c; SS. Q. 155. Art. 1 ad 2 and 4 c; SS. Q. 186. Art. 8; 7 Eth. 1 i-9 o; et passim. On the difference between *continentia* and *temperantia,* see *temperantia.* — Kinds of *continentia* in this sense are: **continentia simpliciter** and **continentia secundum quid seu cum additione seu secundum similitudinem,** *the simple* or *absolute restraint* and *the so-called restraint with reference to something or with reference to a similarity.* Communiter autem secundum quid potest (continentia) dici in quacumque alia materia, SS. Q. 155. Art. 2 ad 1; ergo sine eius (uxoris) consensu non potest vir votum continentiae facere vel simpliciter, vel ad tempus, PTS. Q. 64. Art. 4 a; in genere continentiae solam illam dicimus simpliciter continentiam et incontinentiam, quae est circa eadem temperantiae et intemperantiae, sed circa iram dicimus incontinentiam secundum similitudinem, et ideo addimus incontinentiam irae, sicut incontinentem honoris et lucri, 7 Eth. 41. Cf. SS. Q. 155. Art. 2 c; SS. Q. 156. Art. 2 c; 7 Eth. 4 h. — (4), quidam enim continentiam nominant, per quam aliquis ab omni delectatione venerea abstinet, unde et apostolus (ad Galat. 5. 23) continentiam castitati coniungit, SS. Q. 155. Art. 1 c; delectationes venereorum sunt vehementiores, quam delectationes ciborum, et ideo circa venerea magis consuevimus continentiam dicere, quam circa cibos, licet secundum Philosophum circa utrumque possit dici, SS. Q. 155. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 88. Art. 11 (passim); SS. Q. 155. Art. 4 c; PT. Q. 7. Art. 2; PTS. Q. 53. Art. 4 (passim); C. G. 3. 136 and 137; et passim. On the difference between *continentia* and *castitas* the following is said: haec duo distinguantur per hoc, quod castitas refrenat hominem ab illicitis, continentia vero etiam a licitis, sive per hoc, quod continens, patitur concupiscentias, sed non deducitur, castus autem neque patitur, neque deducitur, PS. Q. 70. Art. 3 c. Cf. Gal. 5. 6. *Continentia* is one of the *fructus Spiritus Sancti*; see *fructus.* On **bonum continentiae,** see *bonus*; on **consilium de continentia,** see *consilium*; on **votum continentiae,** see *votum.* — Kinds of *continentia* in this sense are: (a), **continentia coniugalis, continentia vidualis,** and **continentia virginalis,** *marital continence, the continence of widowhood,* and *virginal continence.* Per continentiam, cui fructus respondet, homo in quandam spiritualitatem adducitur, carnalitate abiecta. et ideo secundum diversum modum spiritualitatis quem continentia facit diversi fructus distinguuntur. est autem quaedam spiritualitas necessaria, et quaedam superabundans. necessaria quidem spiritualitas est in hoc quod rectitudo spiritus ex delectatione carnis non pervertatur, quod fit, cum aliquis secundum rectum ordinem rationis utitur delectationibus carnis; et haec est spiritualitas coniugatorum. spiritualitas vero superabundans est per quam homo ab huiusmodi delectationibus carnis spiritum suffocantibus omnino se abstrahit, sed hoc contingit dupliciter, vel respectu cuiuslibet temporis, praeteriti, praesentis et futuri, et haec est spiritualitas virginum; vel secundum aliquod tempus, et haec est spiritualitas viduarum. servantibus ergo continentiam coniugalem datur fructus trigesimus, vidualem sexagesimus, virginalem centesimus, ratione illa quam Beda superius assignat, PTS. Q. 96. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 70. Art. 3 ad 2; SS. Q. 152. Art. 4 (passim); PTS. Q. 96. Art. 3; PTS. Q. 99. Art. 5. — (b), **continentia perfecta,** *the perfect continence.* Quidam enim continentiam nominant per quam aliquis ab omni delectatione venerea abstinet, . . ., et sic continentia perfecta principalis quidem est virginitas, secundaria vero viduitas, SS. Q. 155. Art. 1 c. — (c), **continentia perpetua,** *perpetual continence.* Continentia perpetua requiritur ad perfectionem religionis, sicut voluntaria paupertas, SS. Q. 186. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 3; PTS. Q. 53. Art. 2; PTS. Q. 53. Art. 4; PTS. Q. 62. Art. 5; C. G. 3. 136 and 137; et passim. — (d), **continentia principalis** and **continentia secundaria,** *the principal* or *the most excellent continence* and *the secondary continence.* Principalis (continentia) quidem est virginitas, secundaria vero viduitas, SS. Q. 155. Art. 1. c. — (e), **continentia secundaria,** see *continentia principalis.* — — (f), **continentia vidualis,** see *continentia coniugalis.* — (g), **continentia virginalis,** see *continentia coniugalis.* Hoc modo dicitur quod omnis ponderatio non est digna continentis animae in genere castitatis; quia nec etiam fecunditas carnis, quae quaeritur in matrimonio, adaequatur continentiae virginali vel viduali, SS. Q. 155. Art. 4 ad 1.

contineo, ēre, ui, tentum, 2, *v. a.* and *n.*, (1) *to hold* or *keep together, hold fast, preserve, restrain,* (2) *bound, limit, enclose, include, contain,* usually with *in* or *sub* and *abl.*, also with *inter* or *intra* and *acc.*, (3) *check, curb, subdue, repress, restrain,* (4) *be contained in something, be composed of, rest upon, be supported by,* in *pass.* and *aliqua re.* — (1), uno modo in quantum continentur et conservantur virtute divina, PP. Q. 18. Art. 4 ad 1; sicut et iustitia originalis continebat omnes animae partes in unum, PS. Q. 82. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 14. Art. 3; PP. Q. 39. Art. 8; PP. Q. 50. Art. 5; PP. Q. 52. Art. 1 (ter); PT. Q. 62. Art. 3; et passim. — (2), soluto vinculo originalis iustitiae, sub quo quodam ordine omnes vires animae continebantur, PS. Q. 82. Art. 4 ad 1; nihil tamen prohibet maius in minori virtute contineri sicut arbor continetur in semine, PS. Q. 107. Art. 3 ad 2; quaedam enim est quae habet aliquam formam determinatam, quae continetur inter partes corporis, sicut sanguis et alii tres humores, PTS. Q. 80. Art. 3 c; nisi quod dimensiones locati continentur intra terminum loci, PTS. Q. 83. Art. 3 ad 1; sed corpora gloriosa non occultabunt illud quod intra ea continetur, PTS. Q. 85. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 48. Art. 5; PS. Q. 66. Art. 5;

PS. Q. 82. Art. 3; SS. Q. 186. Art. 9 (passim); PT. Q. 1. Art. 1; et passim. — (3), continere, quod est actus castitatis, SS. Q. 88. Art. 6 c; sed aliquis continendo potest peccare; puta si desideret aliquid bonum facere, et ab eo se contineat, SS. Q. 155. Art. 1 ob. 2; sicut alii homines per abstinentiam consequuntur virtutem continendi, PT. Q. 40. Art. 2 ad 2; ideo debet, quantum potest, dare operam ut uxor contineat, PTS. Q. 64. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 52. Art. 1; SS. Q. 155. Art. 1; PTS. Q. 53. Art. 1; PTS. Q. 62. Art. 4; PTS. Q. 64. Art. 6; et passim. — (4), sed contra, genus est prius secundum intellectum eo quod genere continetur, PP. Q. 3. Art. 5 a; Pater enim intelligendo se et Filium et Spiritum sanctum et omnia alia quae eius scientia continentur, PP. Q. 34. Art. 1 ad 3; quae quidem communicationes his versibus continentur, PTS. Q. 21. Art. 1 ob. 4. Cf. PT. Q. 31. Art. 4; PT. Q. 38. Art. 2; PTS. Q. 23. Art. 1; PTS. Q. 50. Art. 1; PTS. Q. 84. Art. 2; et passim. — **continens**, entis, *P. a.*, (1) *holding together, tenacious,* (2) *including, limiting, containing,* (3) *bordering upon, neighboring, contiguous, near,* (4) *connected, continuous, uninterrupted,* (5) *continent, moderate, temperate,* the opposite of *incontinens*.—(1), licet corporalia dicantur esse in aliquo sicut in continente, PP. Q. 8. Art. 1 ad 2; divisibile indiget aliquo continente et uniente partes eius, C. G. 2. 65. Cf. 5 Met. 20 f. — (2), ideo cultus continens falsitatem non pertinet proprie ad Dei invocationem, quae salvat, SS. Q. 93. Art. 1 ad 1; Christum quosdam libros scripsisse continentes quaedam magica, quibus miracula faciebat, quae disciplina Christiana condemnat, PT. Q. 42. Art. 4 c; unde conscientiae singulorum erunt quasi quidam libri continentes res gestas, ex quibus iudicium procedet, PTS. Q. 87. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 8. Art. 1 c; PP. Q. 66. Art. 2; PS. Q. 94. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 10; PTS. Q. 37. Art. 4; 1 Cael. 4 f; 2 Cael. 18 g; 2 Cael. 20 g; C. G. 2. 46; 4 Phys. 6 a-g and 8 a-c; et passim. On **corpus continens et contentum**, see *corpus*; on **locus continens**, see *locus* under 2; on **species continens**, see *species* under 5. — (3), corporalis quidem inquantum imaginatio dormientis immutatur vel ab aere continenti vel ex impressione caelestis corporis, SS. Q. 95. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 7 c (bis). — (4), sicut cum duae lineae se contingunt, sunt duo puncta ex parte duarum linearum, unum autem punctum ex parte lineae continentis, PT. Q. 75. Art. 1 ad 1. — (5), unde signanter dicitur "animae continentis", non "carnis continentis", SS. Q. 88. Art. 11 ad 4; unde ille solus vere continens dicitur qui tenet se in eo quod est secundum rationem rectam, non autem in eo quod est secundum rationem perversam, . . ., ideo proprie et vere continens est qui persistit in ratione recta, abstinens a concupiscentiis pravis, SS. Q. 155. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 138. Art. 2; SS. Q. 155. Art. 2 (quater); SS. Q. 155. Art. 3 (bis); SS. Q. 155. Art. 4 (quater); SS. Q. 156. Art. 1 (bis); C. G. 2. 63; 7 Eth. 1 i-9 o; et passim. On the difference between *continens* and *temperatus*, see *temperatus* under 5. — Kinds of *continens* in this sense are: **continens simpliciter** and **continens secundum quid seu cum aliqua additione**, *the simply* or *absolutely restrained* and *the restrained in a certain respect* or *with a certain limitation.* Continens et incontinens non dicitur aliquis simpliciter circa omnia, sed circa illam determinatam materiam, circa quam dicitur aliquis temperatus vel intemperatus, scilicet circa concupiscentias et delectationes tactus, 7 Eth. 3 c; circa ea (sc. exteriora bona) non dicimus simpliciter aliquos continentes vel incontinentes, sed secundum quid, apponendo, quod sint continentes vel incontinentes lucri vel honoris vel alicuius huiusmodi, SS. Q. 155. Art. 2 ad 3. — **continens**, entis, *m.*, or *f.*, *who restrains his passions, continent, moderate, temperate.* Ex hoc patet quod in continente et perseverante superabundant inordinatae passiones, . . ., ex quibus ratiocinatur, quod continenti et perseveranti deest, PS. Q. 58. Art. 3 ad 2; quia non salvatur in eis iudicium rationis, quod continens servat; et incontinens deserit, SS. Q. 156. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 70. Art. 3; SS. Q. 53. Art. 5 (bis); SS. Q. 155. Art. 3 (quater); SS. Q. 155. Art. 4; PT. Q. 7. Art. 2 (bis); et passim. — **continens**, entis, *n.*, *that which contains, a container.* Per hoc quod virtus eius immediate contingit locum per modum continentis perfecti, PP. Q. 52. Art. 3 c; contentum enim videtur esse in continente, PT. Q. 62. Art. 3 ob. 1; uno modo secundum metonymiam, qua ponitur continens pro contento, ut sit sensus, PT. Q. 78. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 8. Art. 1; PP. Q. 14. Art. 5; PS. Q. 28. Art. 2 (bis); SS. Q. 76. Art. 2 c; PT. Q. 57. Art. 4 (bis); et passim. — **contentus**, a, um, *P. a.*, (1) *contained, enclosed, included,* (2) *contented, satisfied.* — (1), anima enim est in corpore ut continens, et non ut contenta, PP. Q. 52. Art. 1 c; sed angelus non est in loco ut commensuratus et contentus, PP. Q. 53. Art. 1 c; in veteri autem lege duo possunt considerari: scilicet finis, et praecepta contenta in lege, PS. Q. 107. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 6. Art. 2; PP. Q. 75. Art. 4; PT. Q. 78. Art. 5; PT. Q. 79. Art. 2; PTS. Q. 37. Art. 5; et passim. — (2), inquantum amans non est contentus superficiali apprehensione amati, PS. Q. 28. Art. 2 c; inquantum scilicet sunt contenti iusta distributione, SS. Q. 61. Art. 1 ad 3; quod quidem apparet in bigamis, qui una uxore contenti esse noluerunt, PTS. Q. 66. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 28. Art. 3; SS. Q. 33. Art. 2; SS. Q. 87. Art. 1; SS. Q. 141. Art. 6; PT. Q. 41. Art. 2; et passim. — **contenta**, ōrum, *n.*, *contents.* Sed subdiaconus habet actum super contenta in urceolo; quia utitur aqua et vino ad ponendum in calice, et aquam iterum manibus sacerdotis praebet; et diaconus, sicut et subdiaconus, solum actum habet super calicem, non super contenta, sed sacerdos super contenta, PTS. Q. 37. Art. 4 ad 6.

contingens, entis, *P. a.*, see *contingo.*

contingenter, *adv.*, see *contingo.*

contingentia, ae, *f.*, *not a necessity*, by which may be understood the *logical* as well as the *ontological necessity, contingency,* the opposite of *necessitas.* Non igitur divina providentia necessitatem rebus imponit, contingentiam excludens, (a), . . ., unde modus contingentiae et necessitatis cadit sub provisione Dei, PP. Q. 22. Art. 4 ad 3; effectus habet contingentiam vel necessitatem, PP. Q. 25. Art. 3 ad 4; rerum contingentiam non tollit, C. G. 1. 67; divina voluntas contingentiam non tollit, C. G. 1. 85. Cf. PP. Q. 14. Art. 13; SS. Q. 95. Art. 5; SS. Q. 171. Art. 6 (bis); C. G. 3. 72; 1 Perih. 14 f.

contingo, ere, tigi, tactum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) *to happen to one, befall, fall to one's lot, come to pass,* (2) used often impers., *it happens, befalls, comes to pass,* with *inf.*, *ut* and *subj.*, *quod* and *subj.*—(1), sed hoc eis contingit ex siccitate cerebri, PP. Q. 99. Art. 1 ad 2; sicut indigestio contingit praeter ordinem virtutis nutritivae ex aliquo impedimento, PP. Q. 103. Art. 7 c; ex certa autem malitia dupliciter peccare contingit, SS. Q. 14. Art. 4 c; hoc modo ex timore Dei vel ex horrore propriorum peccatorum contingit desperatio, SS. Q. 20. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 99. Art. 2; PP. Q. 103. Art. 7; PS. Q. 104. Art. 2; SS. Q. 13. Art. 1; SS. Q. 72. Art. 1; et passim. — (2), contingit hominem multipliciter deficere, PP. Q. 113. Art. 1 ad 1; potest ergo contingere quod qui facit iniustum, non est iniustus, SS. Q. 59. Art. 2 c; sed contingit quandoque ut propter bonum aliquod facientibus homicidium consequatur casualiter, SS. Q. 64. Art. 8 a. Cf. PP. Q. 113. Art. 8; PS. Q. 29. Art. 1; PS. Q. 85. Art. 1; SS. Q. 92. Art. 1; et passim. — **contingens**, entis, *P. a.*, (1) *touching, contacting with,* (2) *ontologically not necessary, not existing of necessity, contingent,* that which does not have to be what it is, or even to be at all, the opposite of *necessarius,* (3) *logically not necessary, not of necessity valid* or *true, contingent,* also the opposite of *necessarius.*—(1), nam substantia incorporea sua virtute contingens rem corpoream continet ipsam, et non continetur ab ea, PP. Q. 52. Art. 1 c; dubietates contingentes articulos fidei, Fid. 1. — (2), ea vero quae producit per causas contingentes, sunt contingentia, PP. Q. 19. Art. 8 c; est autem unumquodque contingens ex parte materiae; quia contingens est quod potest esse et non esse, PP. Q. 86. Art. 3 c; intellectus practicus non est circa necessaria, sed circa contingentia aliter se habere, quae opere humano fieri possunt, SS. Q. 8. Art. 3 ob. 2. Cf.

PP. Q. 14. Art. 13 (bis); PP. Q. 103. Art. 7; PS. Q. 14. Art. 6; PS. Q. 57. Art. 5; SS. Q. 60. Art. 3; 1 Anal. 44 b; et passim. On the difference between *contingens* and *necessarius* the following is said: contingens a necessario differt, secundum quod unumquodque in sua causa est; contingens enim sic in sua causa est, ut non esse ex ea possit et esse, necessarium vero ex sua causa non potest non esse. secundum id vero, quod utrumque eorum in se est, non differt quantum ad esse, super quod fundatur verum, quia in contingenti secundum id, quod in se est, non est esse et non esse, sed solum esse, licet in futurum contingens possit non esse, C. G. 1. 67. Cf. 1 Phys. 10 b; 2 Phys. 8 a. On **causa contingens**, see *causa* under 2; on **effectus contingens**, see *effectus*; on **materia contingens**, see *materia* under 3; on **operabile contingens**, see *operabilis*; on **principium contingens**, see *principium*; on **singulare contingens**, see *singularis* under 1. — Kinds of *contingens* in this sense are: (a), **contingens ad utrumlibet seu ad utrumque seu incertum seu indeterminatum seu infinitum** and **contingens determinatum ad unum**, *unnecessary in two respects*, or *the uncertainly* or *indefinitely unnecessary* and *the definitely necessary in a single respect*, that which is indifferent to various determinations and that which is conceived or regarded as determined, but only contingently, to be this rather than anything else. Ergo voluntas divina est contingens ad utrumlibet, et sic imperfecta; quia omne contingens est imperfectum, PP. Q. 19. Art. 3 ob. 4; dicitur autem sic, quia nullam causam habet, quare magis se habeat ad unam partem, quam ad aliam, Syll. Cf. PP. Q. 14. Art. 13 c; C. G. 1. 82; C. G. 3. 2; 1 Sent. 38. 1. 5 c; Verit. 8. 12 c; 1 Perih. 13 d; 2 Phys. 8 a; 6 Met. 2 g; Syll.; et passim.—(b), **contingens determinatum ad unum**, see *contingens ad utrumlibet*. Neque ut ad utrumlibet contingens sed ut determinatum ad unum, . . ., et sic consideratur ut futurum, et ut contingens nondum determinatum ad unum, quia causa contingens se habet ad opposita, PP. Q. 14. Art. 13 c.—(c), **contingens futurum** and **contingens praesens**, *the unnecessary in the future* and *in the present*. Ipsi enim nesciunt futura contingentia, et cogitationes cordium; hoc enim solius Dei est, PP. Q. 12. Art. 8 a; contingens aliquod dupliciter potest considerari: uno modo in seipso, secundum quod iam in actu est; et sic non consideratur ut futurum, sed ut praesens, neque ut ad utrumlibet contingens, sed ut determinatum ad unum; et propter hoc sic infallibiliter subdi potest certae cognitioni, utpote sensui visus, sicut cum video Socratem sedere. alio modo potest considerari contingens ut est in sua causa; et sic consideratur ut futurum, et ut contingens nondum determinatum ad unum, quia causa contingens se habet ad opposita; et sic contingens non subditur per certitudinem alicui cognitioni, PP. Q. 14. Art. 13 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 13 ad 2; PP. Q. 94. Art. 3; PS. Q. 111. Art. 4; SS. Q. 49. Art. 6; C. G. 1. 63 and 64; C. G. 3. 154; et passim. — (d), **contingens incertum**, see *contingens ad utrumlibet*. — (e), **contingens indeterminatum**, see *contingens ad utrumlibet*. — (f), **contingens possibile**, *possibly necessary*. Alio modo contingens capitur, ut stat in sua communitate, non respiciens hoc vel aliud tantum, sed indifferenter utrumque, non tamen quod sit tertium significatum. et hoc modo captum dicitur contingens possibile seu secundum rationem suae communitatis. sicut clarius loquendo animal potest capi tribus modis. uno modo pro rationali et alio modo pro irrationali; isti duo modi sunt eius differentiae. tertio modo potest considerari non pro hoc aut pro illo tantum, sed pro sua forma universali, inquantum scilicet est animal solum, Syll. — (g), **contingens praesens**, see *contingens futurum*. Si autem (cognitio est) praesentium, sive contingentium, sive necessariorum, vocatur "intellectus" sive "intellegentia", SS. Q. 48. Art. 1 c. — (h), **contingens ut in paucioribus** and **contingens ut in pluribus**, *the possible that may occur in the fewest* and *the most instances*. Cf. C. G. 3. 75; 1 Perih. 13 d; 2 Phys. 8 a; 6 Met. 2 g. — (i), **contingens ut in pluribus**, see *contingens ut in paucioribus*. — **Humani actus in singularibus contingentibus consistunt**, (SS. Q. 120. Art. 1 c), *human actions are concerned with affairs that may not take place*, or *take place differently*. **Nihil enim est ideo contingens, quin in se aliquid necessarium habeat**, (PP. Q. 86. Art. 3 c), *nothing is so contingent that it does not have something necessary in itself*, as for example, in the case of a thing of nature, it is necessary that it have a very definite existence and act according to its form. — (3), hoc antecedens: "Deus scivit hoc contingens futurum", non est necessarium, sed contingens; quia licet sit praeteritum, tamen importat respectum ad futurum, PP. Q. 14. Art. 13 ad 2; ex falso contingenti non sequitur falsum impossibile, C. G. 1. 13; in syllogismis ex maiori de necessitate et minori de contingenti non sequitur conclusio de necessitate, C. G. 3. 86; ex contingenti supposito, etiam si sit falsum, non potest sequi aliquod impossibile, 7 Phys. 2 d. On **falsum contingens**, see *falsum*; on **minor de contingenti**, see *minor* under 3; on **propositio contingens**, see *propositio* under 2; on **syllogismus contingens**, see *syllogismus*; on **veritas contingens**, see *veritas* under 1; on **verum contingens seu a contingenti**, see *verus* under 1. — **contingenter**, *adv., not of necessity, contingently*, by which may be understood the logical as well as the ontological contingency, the opposite of *necessario, necesse*, and *de* or *ex necessitate*. Non igitur propterea effectus voliti a Deo eveniunt contingenter, quia causae proximae sunt contingentes, sed propterea quia Deus voluit eos contingenter evenire, contingentes causas ad eos praeparavit, PP. Q. 19. Art. 8 c; veniale non est dispositio ex necessitate praecedens mortale, sed contingenter; sicut quandoque labor disponit ad febrem, non autem sicut calor disponit ad formam ignis, PS. Q. 89. Art. 6 ad 1; sed quaedam contingenter, C. G. 1. 63; quae sint contingenter, C. G. 2. 30. Cf. PP. Q. 19. Art. 3; PP. Q. 22. Art. 4 (passim); PP. Q. 23. Art. 6 (bis); PP. Q. 103. Art. 3; PP. Q. 10. Art. 4; Quodl. 12. 3. 4 c; et passim.

continuātio, ōnis, *f.*, (1) *direct combination, connection*, synonym of *continuitas* and *unio*, the opposite of *contiguatio*, (2) *a following of one thing after another, an unbroken series, continuation, succession*, likewise synonym of *continuitas*.—(1), ista continuatio vel unio non sufficit ad hoc quod actio intellectus sit actio Socratis, PP. Q. 76. Art. 1 c; tremit etiam labium inferius et tota inferior mandibula propter continuationem ad cor, PS. Q. 44. Art. 3 ad 3; per continuationem vel contiguationem, C. G. 1. 13; continuatio sequentium ad praecedentia, C. G. 2. 1 t; neque continuatione, neque compositione, C. G. 2. 56; similis igitur continuatio est intellectus possibilis, C. G. 2. 59; ex quibuscumque componitur aliquid unum, vel per modum continuationis vel per modum contactus, oportet quod habeant ultima,quae sint unum vel quae sint simul, 6 Phys. 1 b. Cf. PP. Q. 88. Art. 1 (bis); PT. Q. 68. Art. 11; PT. Q. 78. Art. 2; C. G. 3. 43 and 155; 2 Sent. 17. 2. 1 c; 1 Phys. 3 b; 5 Met. 7 b; 10 Met. 1 a; et passim.—(2), sicut adeptio beatitudinis est quoddam bonum arduum, ita etiam eius continuatio, . . ., ergo postquam sunt beatitudinem adepti possunt sperare beatitudinis continuationem, (ob. 2), . . ., ita continuatio beatitudinis non diversificatur per praesens, praeteritum et futurum et ideo beati non habent spem de continuatione beatitudinis, sed habent ipsam rem, quia non est ibi ratio futuri, SS. Q. 18. Art. 2 ad 2; de continuatione eius, C. G. 3. 84 pr.; continuatio rei non est nisi continuatio esse ipsius, C. G. 3. 65; erit tamen continuatio illuminationis, 2 Sent. 11. 2. 6 ad 4. Cf. PP. Q. 95. Art. 3; PP. Q. 104. Art. 1; PS. Q. 32. Art. 2; PS. Q. 109. Art. 10; 4 Sent. 49. 2. 5 ad 12; 5 Phys. 7 a; et passim. — Kinds of *continuatio* in this sense are: **continuatio actus** and **continuatio habitus**, *the lasting continuation of an action and that of a habitus*. Dicitur autem aliquis "in suo aeterno" peccasse, non solum secundum continuationem actus in tota hominis vita durantis; sed quia ex hoc ipso quod finem in peccato constituit, voluntatem habet in aeternum peccandi, PS. Q. 87. Art. 3 ad 1; continuatio autem habitus in subiecto non requirit continuationem actus, SS. Q. 24. Art. 12 c.

continuē, *adv.*, see *continuus.*

continuitas, ātis, *f.*, (1) *a direct combination, connection of two things, so that their exterior boundaries fall together, continuity*, synonym *continuatio* and *unio*, the opposite of *contiguatio*, (2) *a following of one thing after another, an unbroken series, continuation, succession, continuity*, likewise a synonym of *continuatio*.—(1), motus et tempus habent quantitatem et continuitatem a magnitudine, PP. Q. 7. Art. 3 ob. 4; sed non omnes aquae habent ad invicem continuitatem, PP. Q. 69. Art. 1 ob. 3; quamvis illa apertura vulnerum sit cum quadam solutione continuitatis, PT. Q. 54. Art. 4 ad 2; nisi per continuitatem vel contiguationem, C. G. 1. 13. Cf. C. G. 1. 66; 1 Sent. 8. 3 ad 4; 1 Sent. 37. 4. 1 c and 3 c; 2 Sent. 2. 1. 1 ad 4; 4 Sent. 45. 1. 1. 2 ad 3; Quodl. 9. 4. 9 c. On **diversitas continuitatis**, see *diversitas*; on **unitas continuitatis**, see *unitas*; on **unum continuitatis**, see *unus*. — (2), continuitas enim temporis est ex continuitate motus, PP. Q. 53. Art. 3 c; ut operetur per motum diurnam continuitatem generationis, sicut caelum in quo sunt sidera, PP. Q. 68. Art. 2 ad 3; continuatio autem habitus in subiecto non requirit continuitatem actus, SS. Q. 24. Art. 12 c; postea autem per continuitatem irae pervenitur ad hoc, SS. Q. 34. Art. 6 ad 3; per hoc tamen non excluditur continuitas poenitentiae, PT. Q. 84. Art. 9 ad 1; ipsa continuitas motus, 5 Phys. 7 a. Cf. PP. Q. 10. Art. 6; PP. Q. 53. Art. 1 (passim); PP. Q. 104. Art. 2; PS. Q. 3. Art. 2; PT. Q. 31. Art. 7; et passim. — Kinds of *continuitas* in this sense are: **continuitas actualis** and **continuitas habitualis**, *the lasting continuation of an action* and *that of an habitus.* Si tamen tristitia nullo modo compateretur sibi gaudium, per hoc non tolleretur habitualis continuitas poenitentiae, sed actualis, PT. Q. 84. Art. 9 ad 2.

continuo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, (1) *to combine directly, connect two things, unite*, (2) *continue* or *link without interruption, connect*, frequently in *pass.*—(1), quae non sunt continuata ad invicem non habent unum locum, PP. Q. 69. Art. 1 ob. 3; sic per speciem intelligibilem continuatur intellectus possibilis corpori huius vel illius hominis, PP. Q. 76. Art. 1 c; sed non omnis aqua continuatur cum aqua Iordanis, quam Christus tetigit sua carne, PT. Q. 66. Art. 3 ob. 4; potest autem actio unius alteri continuari dupliciter, PTS. Q. 21. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 18. Art. 1 ad 3; SS. Q. 83. Art. 14; PTS. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 38. Art. 2 (bis). — (2), alius autem continuat motum voluntatis, quousque opus perficiat, PS. Q. 20. Art. 4 c; quanto aliquae delectationes plus ad hoc accedunt, tanto plus continuari possunt, PS. Q. 32. Art. 2 c; in innocente magis continuatur divinae gratiae beneficium quam in poenitente, SS. Q. 106. Art. 2 ob. 3; actus in quibus consistit beatitudo, expedit semper continuare quantum possibile est, PTS. Q. 4. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 52. Art. 3 (bis); SS. Q. 180. Art. 4; PT. Q. 33. Art. 1; PT. Q. 84. Art. 4; PT. Q. 84. Art. 9 (bis); et passim. — **continuans**, antis, *P. a., continuing.* Dicta enim definitio non datur de "nunc", nisi secundum quod est continuans partes temporis, non secundum quod est terminans totum tempus, PTS. Q. 91. Art. 2 ad 9. — **continuātus**, a, um, *P. a., continued.* Sicut etiam conservatio luminis in aere est per continuatum influxum a sole, PP. Q. 104. Art. 1 ad 4; post mortalia vulnera pro Christo suscepta vel quascumque alias tribulationes continuatas usque ad mortem, SS. Q. 124. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 32. Art. 2 (bis); PS. Q. 33. Art. 2; SS. Q. 83. Art. 14, in quot.; SS. Q. 106. Art. 2 (bis); et passim.

continuō, *adv.*, see *continuus.*

continuus, a, um, *adj.*, (1) *directly combined, connected with something*, the opposite of *contiguus, discontinuatus, discontinuus*, (2) *connected in itself, uninterruptedly succeeding one another, lasting continually*, Aristotelian *συνεχής*, (Cf. Aristotle's Praedic. 6. 4 b 20; Phys. VI. 1, 231 a 22), the opposite of *intercisus* and *discretus*, (3) *touching something directly*, synonym of *contiguus*.—(1), in neutra accipietur medium continuum extremis, quia in una accipietur medium continuum uni extremo et discontinuum ab altero, 1 Anal. 41 f; sensui, puta visui, aer continuus est, id est, absque medio coniunctus, 7 Phys. 4 c; continuum illi, id est, immediate coniunctum ad ipsum, 2 Cael. 5 g. Cf. 2 Cael. 6 c and 13 a. — (2), sic enim definitur continuum, "quod est in infinitum divisibile", PP. Q. 7. Art. 3 ob. 3; motus enim est unus, qui est continuus, PS. Q. 20. Art. 6 ob. 1; nam continuum non componitur nisi ex continuis, PT. Q. 2. Art. 4 ad 3; continuum a continendo dicitur. quando igitur multae partes continentur in uno et quasi simul se tenent, tunc est continuum. sed hoc non potest esse, cum sint duo ultima, sed solum cum est unum. ex hoc autem ulterius concludit, quod continuatio esse non potest nisi in illis, ex quibus natum est unum fieri secundum contactum. ex eadem enim ratione aliquod totum est secundum se unum et continuum, ex qua ex multis fit unum continuum, vel per aliquam conclavationem vel per aliquam incollationem vel per quemcumque modum contingendi, ita quod fiat unus terminus utriusque vel etiam per hoc, quod aliquid naturaliter nascitur iuxta aliud, sicut fructus adnascitur arbori et continuatur quodammodo ei, 5 Phys. 5 f; continua sint, quorum ultima sunt unum (συνεχῆ μέν ἐστιν, ὧν τὰ ἔσχατα ἕν Aristotle, Phys. 6. 1, 231. a. 22), 6 Phys. 1 a; continua sunt, quorum terminus est idem, 4 Phys. 18 f; continuum est, cuius motus est unus, 1 Cael. 20 b; continuum dicitur id, cuius est secundum se unus motus tantum et non est possibile aliter, 5 Met. 7 b; continuum est in potentia divisibile in infinitum, C. G. 1. 20; continuum est, quod est divisibile in infinitum. et dicit, "multoties", quia invenitur etiam alia definitio continui, quae ponitur in Praedicamentis (c. 6, 5. a. 1 f.); continuum est, cuius partes ad unum terminum communem copulantur. differunt tamen hae duae definitiones. continuum enim, cum sit quoddam totum, per partes suas definiri habet. partes autem dupliciter comparantur ad totum, scilicet secundum compositionem, prout ex partibus totum componitur, et secundum resolutionem, prout totum dividitur in partes. haec igitur definitio continui data est secundum viam resolutionis, quae autem ponitur in Praedicamentis, secundum viam compositionis, 3 Phys. 1 b; continuum invenitur a Philosopho dupliciter definitum uno modo definitione formali, prout dicitur in Praedicamentis, quod continuum est, cuius partes copulantur ad unum communem terminum; unitas enim continui est quasi forma ipsius. Alio modo definitione materiali, quae sumitur ex partibus, quae habent rationem materiae, ut dicitur in II Physicorum (c. 3); et sic definitur hic, quod continuum est, quod est divisibile in semper divisibilia, 1 Cael. 2 a. Cf. PP. Q. 3. Art. 5; PS. Q. 3. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 3; 4 Phys. 6 f; 6 Phys. 1 d and 4 a; 8 Phys. 18 f; C. G. 3. 12; et passim. On **actus continuus**, see *actus* under 1; on **divisio continua**, see *divisio*; on **generatio continua**, see *generatio* under 1; on **magnum continuum**, see *magnus*; on **motus continuus et non continuus**, see *motus* under 1; on **mutatio continua**, see *mutatio*; on **operatio continua**, see *operatio* under 2; on **pars continua et non continua**, see *pars* under 1; on **proportionalitas continua**, see *proportionalitas*; on **quantitas continua**, see *quantitas* under 1; on **tempus continuum et non-continuum**, see *tempus*; on **totum continuum**, see *totus* under 1; on **unio continua**, see *unio*; on **unitas continua**, see *unitas*; on **visio continua**, see *visio* under 1. — Kinds of *continuum* in this sense are: (a), **continuum fluens** and **continuum permanens**, *the flowing continuum* or *that in motion* and *the permanent* or *static continuum.* Cf. 8 Phys. 2 h. — (b), **continuum homogeneum**, *the homogeneous continuum*, Cf. 4 Sent. 10. 1. 3. 3 ad 1. — (c), **continuum per aliud**, seu **secundum aliud** and **continuum secundum se**, *the continuum through something else* or *according to something else* and *the continuum existing according to itself.* Cf. 5 Met. 7 b. — (d), **continuum per artem, continuum per violentiam**, and **continuum per seu secundum naturam**, *the continuum brought about by art, that by violence* or *force*, and *that by*

itself. Cf. 5 Met. 7 b; 10 Met. 1 a and b. — (e), **continuum permanens**, see *continuum fluens*. — (f), **continuum per naturam**, see *continuum per artem*. — (g), **continuum per violentiam**, see *continuum per artem*. — (h), **continuum secundum aliud**, see *continuum per aliud*. — (i), **continuum secundum naturam**, see *continuum per artem*. — (j), **continuum secundum se**, see *continuum per aliud*. — **dignius est esse continuum, quam consequenter**, (8 Phys. 14 e), *to be connected within self is more worthy and better than to follow indirectly from something, quia plus habet de ratione unitatis et perpetuitatis*, 8 Phys. 14 e. — **ex multis parvis non possunt fieri magna continua**, (1 Meteor. 15 d), *great continua cannot arise from many small things*. — **in continuis inter quaelibet duo signa sive inter duo puncta semper est aliquod medium accipere**, (1 Anal. 32 c), or, **inter quaelibet duo indivisibilia est continuum medium**, (6 Phys. 5 d. Cf. 6 Phys. 1 f), *between any two signs or points of continua there is always a middle member which is likewise a continuum*. — **nullum continuum est indivisibile**, (6 Phys. 4 h), *no continuum is indivisible*: cf. *corpus*. — **nullum continuum ex indivisibilibus componitur**, (6 Phys. 1 a. Cf. 6 Phys. 1 b-3 m and 5 d; 1 Cael. 2 a), *no continuum is composed of indivisibles*. — **omne continuum est divisibile in divisibilia**, (6 Phys. 1 g), *every continuum can be divided into divisibles*. — (3), cum B sit locus distans ab A, sequeretur in medio interiacente quod pars Z quae est in B, non esset continua parti quae est in A, PTS. Q. 84. Art. 3 c; continuum autem hic accipit pro contiguo, ut scilicet nihil sit medium inter ea, 1 Meteor. 2 b; ignis enim est continuus, id est, contiguus cum corpore caelesti, 1 Meteor. 5 b; qui est continuus, id est, contiguus motibus caelestibus, 1 Meteor. 13 f. — **continuē**, *adv.*, *continuously, without interruption*, the opposite of *intercise*. Ea enim quae continue sensibus nostris occurrunt vel tactu, sicut ea quae in manu habemus, vel visu, sicut ea quae ante oculos mentis sunt continue, SS. Q. 16. Art. 2 c; aliquis continue orat vel propter continuitatem desiderii, . . ., vel quia non intermittit quin temporibus statutis oret, etc., SS. Q. 83. Art. 14 ad 4; non enim continue impellit, sed intercise, 8 Phys. 23 e. Cf. PP. Q. 13. Art. 9; PP. Q. 18. Art. 1; PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 104. Art. 1 (bis); PS. Q. 20. Art. 6; et passim. — **continuō**, *adv.*, *immediately, forthwith, directly, without delay*, synonym of *statim*. Quia non est necesse quod continuo peccet in actu, PS. Q. 109. Art. 8 c; a qua tamen afflictione eum continuo liberavit, PT. Q. 44. Art. 1 ad 4; unde continuo additum est in verbis Apostoli, PT. Q. 54. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 93. Art. 1 (bis), in quot.; PP. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 76. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 7; PT. Q. 80. Art. 9; et passim.

contra, *adv.* and *prep.*, (1) *adv.*, *the contrary, the opposite, on the contrary*, (2) *prep.* with *acc.*, (a) *against, in opposition to, contrary to*, (b) *in contrast to, in opposition to*.—(1), sed contra, duo corpora non possunt simul esse in eodem loco, PP. Q. 67. Art. 2 a; sed contra est quod Philosophus dicit, PP. Q. 78. Art. 3 a; sed contra beatitudo est verum hominis bonum, PS. Q. 2. Art. 3 a; sed contra est auctoritas Scripturae, SS. Q. 44. Art. 5 a. Cf. PP. Q. 85. Art. 2; PP. Q. 109. Art. 3; PS. Q. 14. Art. 6; SS. Q. 81. Art. 2; PT. Q. 23. Art. 2; PTS. Q. 47. Art. 2; et passim. — **e contra**, *on the contrary, the contrary*. Sicut e contra angeli per immaterialia materialia cognoscunt, PP. Q. 85. Art. 1 c; sicut e contra Gregorius dicit, SS. Q. 162. Art. 3 ad 2; e contra si sit suspensus a iurisdictione et non ab ordine, PTS. Q. 22. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 8. Art. 2; SS. Q. 89. Art. 7; PT. Q. 80. Art. 4; PTS. Q. 43. Art. 3; PTS. Q. 47. Art. 2; et passim.—(2), (a), remedium contra adulationem est detractio, SS. Q. 115. Art. 1 ob. 3; in quo loquitur contra monachos quosdam, SS. Q. 187. Art. 3 ad 2; nihil passus est Christus contra suam voluntatem, PT. Q. 15. Art. 6 ob. 4; unde Augustinus dicit Contra Maximum, lib. III, cap. XX, PT. Q. 18. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 105. Art. 6; PS. Q. 66. Art. 5; SS. Q. 161. Art. 2 (passim); PT. Q. 15. Art. 1; et passim. — (b), amor, ira, tristia, et huiusmodi contra se dividuntur, PP. Q. 20. Art. 1 ob. 2; contra temperantiam dividitur, PP. Q. 21. Art. 1 ob. 1; voluntas dividitur contra naturam, sicut una causa contra aliam, PS. Q. 10. Art. 1 ad 1; confessio dividitur contra contritionem et satisfactionem, PTS. Q. 9. Art. 1 ob. 2; habitus, secundum quod dividitur contra privationem et potentiam, C. G. 2. 78. Cf. PP. Q. 12. Art. 2; PP. Q. 94. Art. 1; PS. Q. 10. Art. 1; SS. Q. 48. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 1; et passim.

contractio, ōnis, *f.*, (1) *contraction*, (2) *compression, limitation*. — (1), quantum autem ad animalem motum appetitus, timor contractionem quamdam importat, . . ., ideo ex ipsa imaginatione, quae causat timorem, sequitur quaedam contractio in appetitu; sicut etiam videmus in morientibus quod natura retrahitur ad interiora propter debilitatem virtutis; et videtur etiam in civitatibus quod quando cives timent, retrahunt se ab exterioribus, et recurrunt, quantum possunt, ad interiora. et secundum similitudinem huius contractionis, quae pertinet ad appetitum animalem, sequitur etiam in timore ex parte corporis contractio caloris et spirituum ad interiora, (c), . . ., propter hoc in huiusmodi timore non solum fit contractio ex parte appetitus, sed etiam ex parte naturae corporalis, . . ., ideo fit quaedam contractio secundum appetitum animalem, non autem secundum naturam corporalem; sed magis anima, quasi in se contracta, vacat ad motionem spirituum et caloris; unde fit eorum diffusio ad exteriora, PS. Q. 44. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 67. Art. 4; PS. Q. 44 pr.; PS. Q. 41. Art. 1 (bis); PS. Q. 44. Art. 3 ad 1. — (2), creatura corporalis secundum suam naturam est bona; sed non est bonum universale, sed est quoddam bonum particulare, et contractum; secundum quam particularitatem et contractionem sequitur in ea contrarietas, PP. Q. 65. Art. 1 ad 2.

contractus, ūs, *m.*, *a contract, agreement, a formal agreement between two parties*. Hoc fit quasi per quemdam privatum contractum, PP. Q. 110. Art. 4 ad 2; sed etiam de voluntariis contractibus, qui inter homines fiunt, et de omnibus pertinentibus ad populi communitatem et regimen, PS. Q. 104. Art. 1 ad 1; ergo licet in contractu emptionis et venditionis aliquid dare pro maiori pretio quam valeat, SS. Q. 77. Art. 1 ob. 3; sicut ad contractus sponsalium requiritur aliquis rationis usus, ita ad consentiendum in peccatum mortale, PTS. Q. 43. Art. 2 ob. 2; sicut ex dictis patet, coniunctio matrimonialis fit ad modum obligationis in contractibus materialibus, PTS. Q. 45. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 12; PS. Q. 104. Art. 1; SS. Q. 77. Art. 1 (bis); PTS. Q. 47. Art. 1; PTS. Q. 47. Art. 3; et passim.

contractus, a, um, *P. a.*, see *contraho*.

contrādīco, ere, xi, ctum, 3, *v. n.*, *to contradict, deny, directly* or *by implication, gainsay*. Nisi sub conditione, si ille ad cuius potestatem pertinet, non contradicat, SS. Q. 88. Art. 8 ad 1; ut invicem se spontanee recipiant, quod iudicatur fieri, si in desponsatione non contradicant, PTS. Q. 45. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 13. Art. 10 (bis); PS. Q. 58. Art. 2 (bis); PS. Q. 111. Art. 4; PTS. Q. 87. Art. 3; PTS. Q. 95. Art. 1; et passim.

contrādictio, ōnis, *f.*, (1) *contradiction, disagreement*, in the real and narrower sense of the word, the ἀντίφασις of Aristotle, the simple denial of that which someone affirms, or, the simple affirmation of that which someone denies, leaving no middle to which both might agree, (cf. contrarietas), (2) *contradiction, disagreement* in the broader sense of the word.—(1), hoc maxime apparet in contradictione, quae est principium oppositionis, PS. Q. 35. Art. 4 c; universalis et particularis propositio si opponantur, opponuntur secundum contradictionem, PS. Q. 77. Art. 2 ob. 3; cum cuilibet affirmationi opponatur negatio et e converso, oppositioni huiusmodi imponatur nomen hoc, quod dicatur contradictio, 1 Perih. 9 b; contradictio consistit in sola remotione affirmationis per negationem, 1 Perih. 11 a; quia vero, ut dictum est, contradictio est oppositio affirmationis et negationis (cf. Aristotle, De Interpr., c. 6, 17 a 33 ff.), illa requiruntur ad con-

tradictionem, quae requiruntur ad oppositionem affirmationis et negationis. oportet autem opposita esse circa idem. et quia enuntiatio constituitur ex subiecto et praedicato, requiritur ad contradictionem primo quidem, quod affirmatio et negatio sint eiusdem praedicati; si enim dicatur, "Plato currit, Plato non disputat", non est contradictio. secundo requiritur, quod sint de eodem subiecto; si enim dicatur; "Socrates currit, Plato non currit", non est contradictio. tertio requiritur, quod identitas subiecti et praedicati non solum sit secundum nomen, sed sit simul secundum rem et nomen. nam si non sit idem nomen, manifestum est, quod non sit una et eadem enuntiatio. similiter autem ad hoc, quod sit enuntiatio una, requiritur identitas rei; dictum est enim supra, quod enuntiatio una est, quae unum de uno significat, et ideo subdit, "non autem aequivoce", id est, non sufficit identitas nominis cum diversitate rei, quae facit aequivocationem. sunt autem et quaedem alia in contradictione observanda ad hoc, quod tollatur omnis diversitas praeter eam, quae est affirmationis et negationis; non enim esset oppositio, si non omnino idem negaret negatio, quod affirmavit affirmatio. haec autem diversitas potest secundum quattuor considerari. uno quidem modo secundum diversas partes subiecti; non enim est contradictio, si dicatur "Aethiops est albus dente et non albus pede". secundo, si sit diversus modus ex parte praedicati, non enim est contradictio, si dicatur "Socrates currit tarde et non movetur velociter", vel si dicatur "ovum est animal in potentia et non est animal in actu". tertio, si sit diversitas ex parte mensurae, puta loci vel temporis; non enim est contradictio, si dicatur "pluit in Gallia, et non pluit in Italia", aut "pluit heri, hodie non pluit." quarto, si sit diversitas ex habitudine ad aliquid extrinsecum, puta si dicatur "decem homines esse plures quoad domum, non autem quoad forum", 1 Perih. 9 c; contradictio est oppositio, cuius non est medium secundum se. quamvis enim in privatione et habitu et in contrariis immediatis non sit medium circa determinatum subiectum, tamen est medium simpliciter; nam lapis neque caecus neque videns est, et albedo neque par neque impar est. et hoc etiam, quod habent de immediatione circa determinatum subiectum, habent inquantum aliquid praticipant contradictionis; nam privatio est negatio in subiecto determinato. et alterum etiam contrariorum habet aliquid privationis. sed contradictio simpliciter in omnibus caret medio, et hoc non habet ab alio, sed ex seipsa. et propter hoc dicit, quod eius non est medium secundum se, 1 Anal. 5 d; contradictio in contrariis et privative oppositis includitur, C. G. 2. 25; contradictio, quae includitur in omnibus oppositis, habet in sui ratione, quod sit secundum idem et respectu eiusdem, 1 Cael. 6 a; inter opposita in contradictione nullo modo potest esse medium; contradictio enim est oppositio, cuius altera pars ex necessitate adest cuicumque subiecto, sive sit ens, sive non-ens, 10 Met. 9 d. Cf. PP. Q. 25. Art. 4; PP. Q. 63. Art. 3; 1 Perih. 10 a; 1 Sent. 5. 1. 1. ad 1; 4 Sent. 11. 1. 3. 2 ad 3; et passim. On **oppositum in contradictione seu secundum contradictionem seu ut contradictio,** see *opponere*; on **oppositio contradictionis seu secundum contradictionem,** see *oppositio* under 2; on **syllogismus contradictionis,** see *syllogismus*. — Kinds of *contradictio* in this sense are: **contradictio absoluta seu absolute seu simpliciter** and **contradictio quaedam seu participata in contrariis,** *the unconditioned* or *absolute contradiction* and *that made with a certain point of view* or *contained in contraries.* Tamen si consideretur praeteritum sub ratione praeteriti, ipsum non fuisse est impossibile, non solum per se, sed absolute contradictionem implicans, PP. Q. 25. Art. 4 ad 1. Cf. 1 Anal. 5 d; 10 Met. 6 d; Opp. 2. — (2), sumitur hic large contradictio pro qualicumque oppositione affirmationis et negationis, 1 Perih. 12 d.

contrādictor, ōris, *m., an opponent, one who objects,* or *replies.* Sed etiam scit fidem manifestare, et alios ad credendum inducere, et contradictores revincere, SS. Q. 9. Art. 1 ad 2.

contrādictōriē, *adv.*, see *contradictorius.*

contrādictōrius, a, um, *adj., contradicting, contradictory, opposing,* simply denying something that anyone affirms, or simply affirming something that anyone denies. Haec positio implicat contradictoria, PP. Q. 10. Art. 5 c; separare definitionem a definito est ponere duo contradictoria esse simul, PTS. Q. 83. Art. 3 ob. 2; quod est contradictoria esse simul, C. G. 2. 25; hae duae (sc. propositiones) "quidam homo est albus" (quae est particularis affirmativa), "nullus homo est albus" (quae est universalis negativa) sunt contradictoriae, 1 Perih. 11 a; in contradictoriis negatio non plus facit, nisi quod removet affirmationem, 1 Perih. 11 d; impossibile est, contradictoria simul esse vera vel falsa, 1 Perih. 15 b. Cf. PP. Q. 46. Art. 1; PP. Q. 92. Art. 3; PS. Q. 64. Art. 3; PT. Q. 68. Art. 4; 1 Cael. 27 a; et passim. On **enuntiatio contradictoria,** see *enuntiatio* under 2; on **oppositio contradictoria,** see *oppositio* under 2. One kind of *contradictoria* in this sense is **contradictoria absolute,** *raising contradictions to questions in an unconditioned* or *absolute manner.* Cf. Opp. 3. — **contradictoriē,** *adv., in the sense* or *after the manner of a contradiction, contradictorily.* Quamvis enim esse et non esse non sint contraria, sed contradictorie opposita, PS. Q. 64. Art. 3 ad 3; sed primum contradictorie, secundum contrarie, quod importat maiorem distantiam, SS. Q. 79. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 19. Art. 9 (ter); PP. Q. 36. Art. 4. On **oppositum contradictorie,** see *opponere.*

contraeo, īre, 4, *v. n., to withstand, oppose, go against, make resistance,* used with the *dative.* Iustorum fortitudo est carnem vincere, propriis voluptatibus contraire, delectationem vitae praesentis extinguere, SS. Q. 123. Art. 3 ob. 1, in quot.

contraho, ere, traxi, ctum, 3, *v. a.,* (1) *to draw together, contract, assemble, gather,* synonym of *congregare,* (2) *confine, restrain, restrict, limit,* synonym of *restringere, coarctare, finire, determinare,* (3) *draw down upon oneself, assume, acquire,* (4) *conclude, enter upon, contract.*—(1), sic enim disponitur animal ex imaginatione mortis contrahens calorem ad interiora, . . ., sed magis anima, quasi in se contracta, vacat ad motionem spirituum et caloris, PS. Q. 44. Art. 1 ad 3. — (2), ea vero quae addunt supra ens, contrahunt ipsum, (ob. 1), . . ., substantia, quantitas et qualitas, et ea quae sub eis continentur, contrahunt ens applicando ens ad aliquam quidditatem, seu naturam; sic autem bonum non addit aliquid super ens, sed rationem tantum appetibilis et perfectionis, quod convenit ipsi esse in quacumque natura sit; unde bonum non contrahit ens, PP. Q. 5. Art. 3 ad 1; per eam eius amplitudo contrahitur, PP. Q. 7. Art. 1 c; materia per formam contrahitur ad determinatam speciem, sicut substantia alicuius speciei per accidens ei adveniens contrahitur ad determinatum modum essendi, ut homo contrahitur per album, PP. Q. 44. Art. 2 c; angeli habent virtutem minus contractam quam animae. unde virtus motiva animae contrahitur ad corpus unitum, quod per eam vivificatur, quo mediante alia potest movere. sed virtus angeli non est contracta ad aliquod corpus; unde potest corpora non coniuncta localiter movere, PP. Q. 110. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 44. Art. 2 c; PP. Q. 65. Art. 3 c; PP. Q. 115. Art. 1 c; PS. Q. 2. Art. 6 c; C. G. 1. 14; C. G. 1. 28 and 93; C. G. 2. 16 and 98; C. G. 3. 22 and 51; Verit. 21. 1 c; et passim. On **agens contractum,** see *agens*; on **bonum contractum,** see *bonus* under 3; on **differentia contracta,** see *differentia*; on **dispositio contracta seu in partem,** see *dispositio* under 1; on **forma contracta,** see *forma* under 2; on **principium contractum,** see *principium*; on **virtus contracta,** see *virtus* under 1. — (3), quod dentes serrae hebetari possint et rubiginem contrahere, sequitur ex necessitate materiae, PP. Q. 76. Art. 5 ad 1; ex naturali generatione contrahitur quaedam propinquitas, quae matrimonium impedit, PP. Q. 92. Art. 2 ad 3; si Adam non peccasset, non generaret ex se filios gehennae, ita scilicet quod ab ipso peccatum contraherent, quod est causa gehennae, PP. Q. 100. Art. 2 ad 1; non contrahitur irregularitas, PS. Q. 20. Art. 5 ob. 4; in verbo contrahendi intellegitur ordo effectus ad causam, ut scilicet

illud dicatur contrahi, quod simul cum sua causa ex necessitate trahitur, PT. Q. 14. Art. 3 c; illud proprie contrahitur, quod ex necessitate alio contracto trahitur, 3 Sent. 15. 1. 3 c. Cf. PP. Q. 117. Art. 3 ad 2; PS. Q. 81. Art. 2 ob. 3; PT. Q. 14. Art. 3; PT. Q. 27. Art. 1 (ter); C. G. 4. 50; et passim. On **malitia contracta**, see *malitia* under 3. — (4), in gradu prohibito contrahunt matrimonium, SS. Q. 63. Art. 2 ob. 2; qui non contrahunt matrimonium, PT. Q. 65. Art. 4 ad 3; est de utilibus ut si dicatur: Contraham tecum, si dabis mihi centum, PTS. Q. 43. Art. 1 ad 4; nullus vovens continentiam potest matrimonium contrahere, PTS. Q. 53. Art. 3 a; ex tali contractu contrahitur publicae honestatis iustitia, PTS. Q. 55. Art. 4 ad 3. Cf. PTS. Q. 43. Art. 2; PTS. Q. 44. Art. 3; PTS. Q. 49. Art. 3; PTS. Q. 56. Art. 2 (passim); 4 Sent. 34. 1. 1 c; et passim. — **contractus**, a, um, *P. a., drawn together into a narrow space, limited, restricted, acquired, concluded, contracted.* Necesse est quod ipsum eius esse sit receptum, et contractum ad terminatam naturam, PP. Q. 7. Art. 2 c; angeli habent virtutem minus contractam quam animae, PP. Q. 110. Art. 3 ad 3; habet quod sit agens contractum et particulare, PP. Q. 115. Art. 1 c; nec tamen raptus dirimit matrimonium iam contractum, etsi impediat contrahendum, SS. Q. 154. Art. 7 ad 3; quasi in gyrum vertuntur secundum latiores vel contractiores circuitus, SS. Q. 180. Art. 6 ob. 3. Cf. PS. Q. 2. Art. 8; PS. Q. 18. Art. 7; SS. Q. 88. Art. 7; SS. Q. 189. Art. 8; PT. Q. 1. Art. 1; PTS. Q. 2. Art. 2; et passim.

contranitor, i, 3, *v. dep.* and *n., to rebel against, resist, oppose,* used with the *dative.* Utrum aliquid divinae providentiae contranitatur, PP. Q. 103 pr.; si igitur nihil contraniteretur divinae ordinationi, nullus iuste puniretur a Deo, (ob. 2), . . ., ergo aliqua sunt quae contranituntur divinae gubernationi, (ob. 3), . . ., primo igitur modo nihil contranititur ordini divinae gubernationis, (c), . . ., sed quia contranituntur cuidam determinato bono, PP. Q. 103. Art. 8 ad 1.

contrapassio, ōnis, *f., requital, compensation,* synonym of *contrapassum,* does not occur in S.T. Si non fit talis contrapassio, homines non communicabunt res suas invicem, 5 Eth. 9 e.

contrapassum, i, *n., corresponding requital, due satisfaction, proper reparation, just compensation,* Aristotelian ἀντιπεπονθός (cf. Aristotle, Eth. Nic. V. 8, 1132 b 21). Hoc, quod dicitur contrapassum, importat aequalem recompensationem passionis ad actionem praecedentem. quod quidem propriissime dicitur in passionibus et actionibus iniuriosis, quibus aliquis personam proximi laedit, puta si percutit, quod repercutiatur, . . ., et quia etiam auferre rem alterius est quoddam iniustum facere, ideo secundario etiam in his dicitur contrapassum, prout scilicet aliquis, qui damnum intulit, in re sua etiam ipse damnificatur, . . ., tertio vero transfertur nomen contrapassi ad voluntarias commutationes, in quibus utriusque est actio et passio, sed voluntarium diminuit de ratione passionis, . . ., et ideo oportet secundum quamdam proportionatam commensurationem adaequare passionem actioni in commutationibus; ad quod inventa sunt numismata. et sic contrapassum est commutativum iustum. quod in distributiva iustitia locum non habet, quia in distributiva iustitia non attenditur aequalitas secundum proportionem rei ad rem, vel passionis ad actionem, unde dicitur contrapassum; sed secundum proportionalitatem rerum ad personas, SS. Q. 61. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 61 pr; SS. Q. 68. Art. 4; PT. Q. 88. Art. 4; PTS. Q. 13. Art. 1; 4 Sent. 15. 1. 2 a; 5 Eth. 8 a-i; et passim.

contrapatior, i, passus, 3, *dep. v., to endure* or *suffer condignly.* Secundum autem utramque aequalitatem aliquis contrapatitur, secundum quod fecit, SS. Q. 61. Art. 4 ob. 2.

contrāpōno, ere, posui, positum, 3, *v. a., to contrapose, set over against, oppose.* Requies contraponitur operationi, PP. Q. 73. Art. 2 ob. 3; sed homines maxime fugiunt servitutem, cui contraponitur potestas, PS. Q. 2. Art. 4 ob. 3; et sic non oportet quod singula singulis contraponantur, PS. Q. 70. Art. 4 c; baptismus enim est quaedam spiritualis regeneratio, quae contraponitur generationi carnali, PT. Q. 69. Art. 1 ob. 1. — **contrapositus**, a, um, *P. a., contraposed.* Bonum commutabile non accipitur ut terminus contrapositus incommutabili bono, PS. Q. 88. Art. 1 ad 4.

contrapugno, āre, āvi, ātum, 1, *v. n., to oppose, withstand, resist, countervail.* Ex hoc quod una res alteri contrapugnat, ostenditur quod aliquid reniti potest ordini qui est ex aliqua causa particulari, PP. Q. 103. Art. 8 ad 3.

contrārīē, *adv.,* see *contrarius.*

contrārietas, atis, *f.,* (1) *contrariety,* a state of opposition that lies between extremes in the same class or kind. Unlike contradiction which opposes affirmation and negation and leaves no middle ground, contrariety opposes two affirmations or two negations and admits, with a few exceptions, of intermediate degrees, always however under a particular aspect, or within a certain class or genus. Thus *white* and *wet* are neither contraries nor contradictories; white and not-white are contradictories; the contrary of white must be sought in the realm of color, and is *black*; the contrary of *wet* will be found in the realm of physical qualities, and is *dry.* Care is necessary when dealing with these two kinds of opposition, since in another application their notions change somewhat. Contrariety and contradiction are applied not only to the things, but also, less properly, to propositions. Since however the subject of the opposed propositions differs, there is no real opposition; but it is convenient for the logician to designate one statement opposed to another as its contradictory, contrary or subcontrary. Thus, the contradictory of the universal affirmative statement, "every man is just", is the particular negative, "some man is not just," and its contrary is the universal negative, "every man is not just." Thus while the predicates, *just* and *not-just* are contradictory, the statement, men are just and men are not just are contraries, (2) *opposition* of any sort.—(1), contrarietas enim et repugnantia non adversatur rationi entis et veri, sicut adversatur rationi boni, PS. Q. 29. Art. 5 c; super hanc remotionem (non omnis homo est albus) addit haec enuntiatio "nullus homo est albus" totalem remotionem, quae est extrema distantia a primo, quod pertinet ad rationem contrarietatis, et ideo convenienter hanc oppositionem dicit contrarietatem, 1 Perih. 10 c; oportet quod, in quocumque genere invenitur contrarietas, inveniantur duo termini maxime distantes inter quos cadunt omnia, quae sunt illius generis, 5 Phys. 3 b; non enim attenditur contrarietas inter duos terminos secundum lineam circularem, quaecumque pars sit circumferentiae, sed secundum diametrum, 8 Phys. 19 a; contrarietas, ut philosophi docent, est differentia secundum formam, C. G. 4. 24; contrarietas enim est ex differentiis determinantibus et contrahentibus genus, C. G. 3. 82. Cf. PS. Q. 23. Art. 2 (passim); SS. Q. 37. Art. 1; 5 Phys. 8 e and g; 1 Cael. 8 h; 4 Met. 3 b; 10 Met. 5 a and b; 10 Met. 11 b; et passim. On **oppositio contrarietatis seu secundum contrarietatem,** see *oppositio,* under 2; on **oppositum ut contrarietas,** see *opponere.* — Kinds of *contrarietas* in this sense are: (a), **contrarietas enuntiationum, contrarietas opinionum,** and **contrarietas rerum,** *the diametrical opposite of two statements, that of two ideas* and *that of two things.* Cf. 1 Perih. 10 e and 11 c; — (b), **contrarietas immediata** and **contrarietas quae nata est habere medium,** *the diametrical opposites which do not admit a medium,* e.g., odd and even, and *that which by nature admit such.* Cf. Somno 1 c; 10 Met. 6 d. — (c), **contrarietas in motu seu motus,** *the diametrical opposites in the sphere of motion.* Sed contrarietas non est in motibus, nisi secundum contrarietatem terminorum, . . ., ergo neque in passionibus est contrarietas passionum nisi secundum contrarietatem obiectorum, (ob. 2), . . ., est autem duplex contrarietas in mutationibus et motibus, . . ., una quidem secundum accessum et recessum ab eodem

termino, . . ., alia autem secundum contrarietatem terminorum, PS. Q. 23. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 23. Art. 2 (bis); PT. Q. 18. Art. 6; C. G. 3. 23; 5 Phys. 8 g. — (d), **contrarietas in mutationibus seu mutationum,** *the diametrical opposite in changes.* Cf. PS. Q. 23. Art. 2 c; 5 Phys. 8 g and i. — (e), **contrarietas in passionibus,** *the diametrical opposite in passions.* Invenitur ergo in passionibus irascibilis contrarietas secundum contrarietatem boni et mali, sicut inter spem et timorem; et iterum secundum accessum et recessum ab eodem termino, sicut inter audaciam et timorem, PS. Q. 23. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 23. Art. 4; PS. Q. 40. Art. 4 (ter). — (f), **contrarietas loci,** see *locus.* — (g), **contrarietas motus,** see *contrarietas in motu.* — (h), **contrarietas mutationum,** see *contrarietas in mutationibus.* — (i), **contrarietas opinionum,** see *contrarietas enuntiationum.* — (j), **contrarietas quae est secundum actum** and **contrarietas quae est secundum potentiam,** *the diametrical opposite between two existing things according to actuality* and *according to potentiality.* Cf. 10 Met. 12 a. — (k), **contrarietas quae est secundum potentiam,** see *contrarietas quae est secundum actum.* — (l), **contrarietas quae nata est habere medium,** see *contrarietas immediata.* — (m), **contrarietas rerum,** see *contrarietas enuntiationum.* — (n), **contrarietas secundum accessum et recessum ab eodem termino** and **contrarietas terminorum,** *the diametrical opposite according to approach to* or *departure from the same terminus* and *that between two different termini.* — (o), **contrarietas terminorum,** see *contrarietas secundum accessum et recessum ab eodem termino.* — (p), **contrarietas voluntatum,** *the opposite* or *contrariety of acts of the will.* Ad hoc ergo quod sit contrarietas voluntatum in aliquo, requiritur primo quidem quod secundum idem attendatur diversitas voluntatum. si enim unius voluntas sit de aliquo fiendo secundum quamdam rationem universalem, et alterius voluntas sit de eodem non fiendo secundum quamdam rationem particularem, non est omnino contrarietas voluntatum; puta si Rex vult suspendi latronem propter bonum publicum, et aliquis eius consanguineus nolit eum suspendi propter amorem privatum, non erit contrarietas voluntatis; nisi forte intantum se extendat voluntas hominis privati, ut bonum publicum velit impedire, ut conservetur bonum privatum; tunc enim circa idem attenditur repugnantia voluntatum, . . ., unde patet quod in Christo nulla fuit repugnantia, vel contrarietas voluntatum, PT. Q. 18. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 18 pr.; PTS. Q. 24. Art. 3. — **non est contrarietas medii ad extrema,** *the middle member which lies between the two extremes of a diametrical opposite does not form an opposite with these two extremes.* Cf. 10 Met. 7 g. — (2), in Deo non est contrarietas aliqua, PP. Q. 17. Art. 4 ob. 3; quia principium contrarietatis est privatio et habitus, PP. Q. 75. Art. 4 c; accipit hic contrarietatem large, secundum quod includit etiam privationem, 5 Phys. 4 g. Cf. PS. Q. 23. Art. 4; SS. Q. 111. Art. 3; PT. Q. 18. Art. 6; 2 Cael. 15 b; 3 Meteor. 6 f ad 3; et passim. On **materia contrarietati subiecta et non subiecta,** see *materia* under 3. — Kinds of *contrarietas* in this sense are: (a), **contrarietas directa,** *the exact* or *direct opposite.* Alio modo per directam contrarietatem ad proprium bonum; sicut figuli abominantur alios figulos, non inquantum sunt figuli, sed inquantum per eos amittunt excellentiam propriam sive proprium lucrum, quae appetunt sicut proprium bonum, PS. Q. 32. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 162. Art. 2; 5 Phys. 5 c; 8 Phys. 15 f; 8 Phys. 19 a. — (b), **contrarietas perfecta,** *the perfect* or *complete opposite;* in fact, identical with *contrarietas directa.* Cf. C. G. 3. 82; 10 Met. 5 b and c. — (c), **contrarietas prima,** *the primary opposition,* namely, the one which prevails between the *habitus* and the *privatio.* Prima contrarietas est habitus et privatio, quia scilicet in omnibus contrariis salvatur; cum semper unum contrariorum sit imperfectum respectu alterius, ut nigrum respectu albi, et amarum respectu dulcis, PP. Q. 48. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 23. Art. 2; SS. Q. 36. Art. 3. — (d), **contrarietas tangibilis,** *the tangible opposite* or *that perceptible by the sense of touch.* Cf. 2 Gener. 2 d. — **contrarietatis principium est oppositio privationis et habitus,** see *habitus.* — **prima contrarietas est habitus et privatio,** see *habitus.* — **principium contrarietatis est privatio et habitus,** see *habitus.* **privatio et habitus est prima contrarietas quae in omnibus salvatur,** see *habitus* and cf. *contrarietas prima.*

contrārior, āri, *dep. v.,* 1, *to be contrary to, be opposed in situation, direction, aim, purpose* or *operation.* Sed contra, tristitia de malo contrariatur delectationi de malo, PS. Q. 39. Art. 1 ob. 3; uno enim modo contrariatur charitati, secundum quod aliquis in amore proprii boni finem constituit, SS. Q. 19. Art. 6 c; quamvis error non contrarietur secundum se matrimonio, contrariatur ei tamen quantum ad causam suam, PTS. Q. 51. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 48. Art. 6; PP. Q. 65. Art. 2; PS. Q. 40. Art. 4 (passim); SS. Q. 19. Art. 6; SS. Q. 24. Art. 8; PTS. Q. 48. Art. 1; et passim.

contrārius, a, um, *adj.,* (1) *diametrically opposed, directly opposed, exactly opposed,* Aristotelian ἀντικείμενος τὸ κατὰ διάμετρον (De Caelo I. 8, 277. a. 23 f; Meteor. II. 6. 363. a. 33 f), i.e., whatever within the same kind are most distant from each other. — (2), *opposed,* i.e., most distant from each other. — (1), contraria sunt, quae maxime differunt, PP. Q. 77. Art. 3 ob. 2; contraria sunt, quae maxime distant in eodem genere, SS. Q. 21. Art. 3 ad 2; contrarium magis distat a suo contrario, quam simplex eius negatio, sicut nigrum plus distat a suo contrario quam simplex eius negatio, sicut nigrum plus distat ab albo, quam simpliciter non album, omne enim nigrum est non album, sed non convertitur, SS. Q. 79. Art. 4 c; universalis affirmativa et universalis negativa sunt contrariae, sicut "omnis homo est iustus, nullus homo est iustus, quia scilicet universalis negativa non solum removet universalem affirmativam, sed etiam designat extremam distantiam, inquantum negat totum, quod affirmatio ponit, et hoc pertinet ad rationem contrarietatis, 1 Perih. 11 b; contraria enim sunt, quae maxime distant. maxima autem distantia inter duos terminos non mensuratur secundum lineam circularem, sed secundum lineam rectam; possunt enim inter duo puncta infinitae lineae curvae describi, sed non nisi una linea recta, id autem, quod est unum, est mensura in quolibet genere, 8 Phys. 19 a; ad hoc, quod aliqua diversa sint contraria, duo requiruntur. quorum unum est, quod sint nata aliqualiter esse in eodem subiecto, vel proximo vel saltem remoto; calor enim contrariatur frigori, quod tamen non est natum esse in igne, sed est natum esse in materia ignis, quae est primum subiectum. secundo requiritur, quod diversa, quae sunt contraria, non possunt esse simul, sed mutuo se expellant. unde album et nigrum, secundum quod sunt in materia, sunt contraria mutuo se expellentia, secundum tamen quod sunt in intellectu, non habent contrarietatem, sed sunt simul, quin immo unum eorum cognoscitur per aliud, 2 Cael. 10 b; semper alterum contrariorum est cum defectu et privatione quadam respectu alterius, 1 Gener. 8 c. Cf. PS. Q. 45. Art. 1 c; PS. Q. 53. Art. 1 c; 1 Perih. 10 c; 1 Cael. 8 f; 2 Meteor. 11 b; 10 Met. 5 f; et passim. On **differentia contraria,** see *differentia;* on **enumeratio contraria,** see *enumeratio* under 2; on **fieri ex contrario,** see *fieri;* on **forma contraria,** see *forma* under 2; on **oppositum ut contrarium,** see *opponere;* on **oppositio contraria,** see *oppositio* under 2; on **species contraria,** see *species* under 8. — Kinds of *contraria* in this sense are: (a), **contraria immediata** and **contraria mediata,** *the diametrically opposed,* which does not admit a middle, e.g., odd and even, and that which does admit such. Quorundam contrariorum est medium et quorundam non. inter bonum enim et malum medium est; est enim aliquis homo neque bonus neque malus, ..., sed par et impar in numeris non habent medium, quia numerus dicitur impar ex hoc, quod quocumque modo caret paritate, 10 Met. 6 h. Cf. 1 Anal. 5 d; Mal. 2. 5 a; 10 Met. 6 c and 9 a—i.—(b), **contraria in mente** and **contraria in rerum natura,** *the diametrically opposed in thought* and *that in the reality of things.* Ea quae sunt contraria in rerum

natura, secundum quod sunt in mente, non habent contrarietatem; non enim rationes contrariorum sunt contrariae; sed magis unum contrariorum est ratio cognoscendi aliud, propter quod est una scientia contrariorum, PS. Q. 35. Art. 5 ad 2. — (c), **contraria in rerum natura**, see *contraria in mente*. — (d), **contraria mediata**, see *contraria immediata*. — (e), **contraria posteriora** and **contraria priora**, *the later* and *the primarily diametrically opposed*. Cf. 1 Phys. 10 d and 11 f. — (f), **contraria prima**, *the primary diametrically opposed*. Quaedam contraria sunt, quae ex aliis contrariis causantur, sicut dulce et amarum causantur ex humido et sicco et calido et frigido. sic autem non est procedere in infinitum, sed est devenire ad aliqua contraria, quae non causantur ex aliis contrariis, et haec vocat prima contraria, 1 Phys. 10 b. Cf. 1 Phys. 10 b and 11 f; 10 Met. 6 b. — (g), **contraria primo seu principaliter** and **contraria secundario seu secundario modo**, *the diametrically opposed first and foremost* and *that secondarily*. Secundario modo dicuntur contraria propter hoc, quod habent habitudinem ad ea, quae principaliter sunt contraria, 5 Met. 12 h. Cf. 5 Met. 12 g. and h; 10 Met. 5 c and 6 b. — (h), **contraria principaliter**, see *contraria primo*. — (i), **contraria priora**, see *contraria posteriora*. — (j), **contraria secundario seu secundario modo**, see *contraria primo*. — (k), **contraria secundum formam seu speciem** and **contraria secundum locum**, *the diametrically opposed according to form* and *kind* and *that according to place*. Contraria secundum locum sunt, quae maxime distant secundum locum, sicut contraria secundum speciem, id est, formam dicuntur, quae maxime distant secundum formam. contraria enim sunt, quae maxime distant in eodem genere. non tamen est intellegendum, quod contraria secundum formam distent proprie, id est, distantia locali; sed ideo dicuntur maxime distare, quia sunt maxime dissimilia naturaliter. maxime autem distant secundum locum, quae distant secundum diametrum, id est, quae sunt extrema unius lineae rectae diametralis, ad invicem contraposita, sicut est illa distantia lineae rectae, quae transit per centrum horizontis, 2 Meteor. 11 b. Cf. 5 Phys. 5 c; 2 Meteor. 11 b and c. — (l), **contraria secundum formam generis** and **contraria secundum formam speciei**, *the diametrically opposed according to the form* or *the essence of its genus* (sicut virtus et vitium), and *that according to the form* and *the essence of its species* (sicut iustitia et iniustitia). Forma autem est et generalis et specialis; unde contingit esse aliqua contraria secundum formam generis, sicut virtus et vitium, et secundum formam speciei, sicut iustitia et iniustitia, . . ., in his ergo quorum species considerantur secundum formas absolutas, contingit quidem species quae continentur sub contrariis generibus, non esse contrarias secundum rationem speciei; non tamen contingit quod habeant aliquam affinitatem vel convenientiam ad invicem. temperantia enim et iustitia, quae sunt in contrariis generibus, virtute scilicet et vitio non contrariantur ad invicem secundum rationem propriae speciei; nec habent aliquam affinitatem vel convenientiam ad invicem. sed in illis quorum species sumuntur secundum habitudinem ad aliquid extrinsecum, contingit quod species contrariorum generum non solum non sunt contrariae ad invicem, sed etiam habent quamdam convenientiam et affinitatem ad invicem ex eo quod eodem modo se habere ad contraria contrarietatem inducit sicut accedere ad album, et accedere ad nigrum, habent rationem contrarietatis; sed contrario modo se habere ad contraria habet rationem similitudinis, sicut recedere ab albo, et accedere ad nigrum, PS. Q. 35. Art. 4 c. Cf. 10 Met. 11 b. — (m), **contraria secundum formam speciei**, see *contraria secundum formam generis*. — (n), **contraria secundum locum**, see *contraria secundum formam*. — (o), **contraria secundum speciem**, see *contraria secundum formam*. — **contraria iuxta se posita magis elucescunt**, *the diametrically opposed become clearer* and *more distant when they are placed opposite each other*. Cf. PS. Q. 42. Art. 5 ad 3; PS. Q. 48. Art. 3 ob. 3; 4 Sent. 50. 2. 4. 1 c. — **contraria mutuo se expellunt**, *the diametrically opposed expel each other, in any particular subject*. Cf. 1 Perih. 11 c; 2 Cael. 10 b; C. G. 2. 55. — **contraria nata sunt fieri circa idem**, *the diametrically opposed are disposed by nature to occur in the same subject, quando subiectum aequaliter se habet ad utrumque contrariorum*, (SS. Q. 24. Art. 10 ad 1). Cf. 4 Phys. 14 h; 5 Phys. 3 g; 2 Cael. 10 b; 5 Met. 12 g. — **contrariorum eadem est scientia**, *one* and *the same science treats the diametrically opposed*. Cf. 1 Anal. 15 f; 8 Phys. 2 c; 4 Met. 3 b; 10 Met. 5 f; 11 Met. 3 e. — **nihil prohibet contraria eidem inesse non secundum idem**, *in different ways the diametrically opposed can come to one* and *the same subject*. Cf. PT. Q. 46. Art. 8 ad 1. — **non convenit plura esse contraria uni**, *to one* and *the same thing there cannot be several diametrically opposed at the same time*. Cf. 10 Met. 5 d and e. — **rationes contrariorum in intellectu non sunt contrariae**, *the notions of diametrically opposed things are not diametrically opposed to each other in the intellect*. Cf. PP. Q. 75. Art. 6 c; 1 Perih. 10 e; 2 Cael. 10 b. — **unum contrariorum est quodammodo ratio alterius**, *the conception of one of two diametrically opposed things is to a certain degree that of the other, in so far as one is defined by means of the other* and *this is possible, cum se habeant sicut perfectum et imperfectum*, (PP. Q. 77. Art. 3 ad 2). Cf. PP. Q. 48. Art. 1 ad 1; PP. Q. 77. Art. 3 ad 2; PS. Q. 35. Art. 5 c; PS. Q. 54. Art. 2 ad 1; 10 Met. 4 b and 6 g; 3 Phys. 1 e. — **utrumque contrariorum est natura quaedam**, *each of two diametrically opposed things is a nature*, i.e., *something positive*. Cf. C. G. 3. 8; 1 Gener. 8 c. — (2), obiecto autem contemplationis nihil est contrarium. contrariorum enim rationes, secundum quod sunt apprehensae, non sunt contrariae; sed unum contrarium est ratio cognoscendi aliud. unde delectationi quae est in contemplando, per se loquendo, non potest esse aliqua tristitia contraria, PS. Q. 35. Art. 5 c; invenitur autem in quibusdam oppositio secundum contrarias formas, sicut in coloribus album et nigrum, PS. Q. 67. Art. 3 c; quies est contraria motui, 5 Phys. 4 g; alio modo accipiuntur contraria, prout extendunt se ad principia opposita, sicut forma et privatio interdum dicuntur contraria, 3 Meteor. 6 f ad 3. Cf. PS. Q. 85. Art. 1; SS. Q. 118. Art. 3; PT. Q. 88. Art. 1; PTS. Q. 84. Art. 3; 10 Met. 5 f; et passim. — Kinds of *contrarium* in this sense are: **contrarium proprium seu proprie seu vere** and **contrarium improprium**, *the proper* or *true* and *the improper diametrically opposed*. Cf. 5 Met. 12 g. — **contrārium**, i, *n.*, *the opposite, reverse, contrary, the diametrical opposite*. Ita quod organum sit medium inter contraria, ut necesse est in tactu accidere, PP. Q. 91. Art. 1 ad 3; res creatae a se invicem dissentiunt, et contra se invicem pugnant, ut in contrariis apparet, PP. Q. 103. Art. 3 ob. 2; ergo omnis passio animae habet contrarium, PS. Q. 23. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 76. Art. 5; PP. Q. 104. Art. 4; PS. Q. 113. Art. 2; SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 187. Art. 1; et passim. — **ex (e) contrario**, *on the contrary, on the other hand, vice versa*. E contrario autem illi, qui reputant se esse felices, et intantum potentes quod nihil mali putant se posse pati, non ita commiserentur, SS. Q. 30. Art. 2 c; sicut et e contrario pertinere videtur ad praemium quod impugnatio subtrahatur, SS. Q. 165. Art. 1 ob. 3; tamen multorum bonorum sunt mali filii, et e contrario, PT. Q. 59. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 11. Art. 1; SS. Q. 61. Art. 1; SS. Q. 66. Art. 3; SS. Q. 184. Art. 4; PTS. Q. 17. Art. 3; et passim. — **contrariō**, same as *ex (e) contrario* but rarely used. Inter omnia alia bona praesentis vitae maxime amat homo ipsam vitam, et contrario maxime odit ipsam mortem, SS. Q. 124. Art. 3 c. — **in contrarium**, *to the contrary, to the opposite side of a question*. Sed in contrarium est auctoritas Gregorii sic enumerantis, PS. Q. 84. Art. 4 a; in contrarium sufficit auctoritas Apostoli, SS. Q. 4. Art. 1 a; sed in contrarium est auctoritas Scripturae, SS. Q. 122. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 58. Art. 7; PP. Q. 70. Art. 1; PS. Q. 68. Art. 4; PS. Q. 71. Art. 6; PS. Q. 85. Art. 3; et passim. — **contrariē**, *adv.*, *in the manner or sense of contrasting opposites, in an opposite direction, in a different manner, contrarily*. Imprudentia dupliciter accipi potest: uno modo privative, alio modo contrarie, SS. Q. 53.

Art. 1 c; sed primum contradictorie, secundum contrarie quod importat maiorem distantiam, SS. Q. 79. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 32. Art. 4 (quater); PS. Q. 23. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 1; SS. Q. 53. Art. 1; SS. Q. 123. Art. 6; PTS. Q. 50. Art. 1.

contratendens, dentis, *m.*, *a contender, one who contends* or *maintains by argument.* Uno modo quantum ad intentionem contratendentis, SS. Q. 38. Art. 1 c.

contremisco, ere, mui, 3, *v. inch. n.* and *a.*, *to shake, to tremble all over.* Et ideo Gregorius dicit, 17 Moral., exponens illud Iob 26, 11: columnae caeli contremiscunt, . . ., ipsae virtutes coelestium, . . ., in ipsa contemplatione contremiscunt, SS. Q. 19. Art. 11, in quot.

contrībulo, āre, no perf., ātum, 1, *v. a.*, *to afflict, crush, bruise.* Spiritus qui ex una parte contribulatur propter praesentis vitae defectus, SS. Q. 82. Art. 4 ad 2. — **contrībulatus**, a, um, *P. a.*, *afflicted.* De quibus dicitur in Psal. 50, 19: sacrificium Deo spiritus contribulatus; PT. Q. 82. Art. 1 ad 2.

contristābilis, e, *adj.*, *sad, depressing, gloomy, disagreeable, painful,* Sic igitur supposito aliquo contristabili vel doloroso, ad bonitatem pertinet quod aliquis de malo praesenti tristetur vel doleat, PS. Q. 39. Art. 1 c; directius tamen oritur ex invidia, per quam ipsum bonum proximi redditur contristabile, et per consequens odibile, SS. Q. 34. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 78. Art. 4; PP. Q. 96. Art. 4; PTS. Q. 90. Art. 3.

contristātio, ōnis, *f.*, *an afflicting, affliction, grief.* Ad eutrapeliam pertinet dicere aliquod leve convicium, non ad dehonorationem vel ad contristationem eius in quem dicitur sed magis causa delectationis et ioci, SS. Q. 72. Art. 2 ad 1; detractor autem non quaerit eius contristationem, cum aliquando occulte detrahat, sed magis quaerit eius infamiam, SS. Q. 115. Art. 1 ad 3.

contristātivus, a, um, *adj.*, *painful, displeasing, saddening, depressing.* Sicut autem contristativum malum est quod contrariatur voluntati, PS. Q. 42. Art. 2 c; qualitates autem elementares pertinent ad tactum, qui est maxime materialis, et earum excessus contrarietatis magis est contristativus quam delectativus, PTS. Q. 91. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 41. Art. 2; PS. Q. 41. Art. 3; PS. Q. 41. Art. 4; SS. Q. 30. Art. 1.

contristo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to make sad* or *sorrowful, pain, sadden, afflict.* Sicut quaedam operationes propriae sunt gaudentium, ita etiam quaedam operationes conveniunt his qui contristantur, (ob. 3), . . ., sicut quanto aliquis magis tristatur de re aliqua, tanto magis conatur ad expellendam tristitiam, PS. Q. 37. Art. 3 c; et haec quidem moderatio animi provenit ex quadam dulcedine affectus, SS. Q. 157. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 38. Art. 3 (passim); PS. Q. 47. Art. 2; PS. Q. 47. Art. 3; SS. Q. 34. Art. 6; PT. Q. 72. Art. 11; PTS. Q. 90. Art. 3; et passim. — **contristans**, antis, *P. a.*, *saddening, sorrowing.* Et si quidem non sit tanta vis mali contristantis, ut auferat spem evadendi, licet animus aggravetur, quantum ad hoc quod in presenti non potitur eo quod vult, PS. Q. 37. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 31. Art. 7; PS. Q. 35. Art. 5; PS. Q. 36. Art. 2; PS. Q. 38. Art. 2; PS. Q. 70. Art. 3; SS. Q. 30. Art. 1; et passim. — **contristātus**, a, um, *P. a.*, *sorrowful, saddened.* Id in quo delectatur tristatus, etsi non sit simile tristitiae, est tamen simile homini contristato, PS. Q. 32. Art. 7 ad 2. Cf. PS. Q. 38. Art. 2; PS. Q. 38. Art. 3; SS. Q. 25. Art. 7; PT. Q. 5. Art. 3; et passim.

contrītio, ōnis, *f.*, (1) *grinding, crushing,* (2) as one of the important integrating parts of Penance *compunction of heart, perfect contrition, contrition,* voluntary sorrow for sin with the resolve to confess and satisfy for them.—(1), licet esset vera cibi contritio, et traiectio in interiorem partem corporis assumpti, PT. Q. 55. Art. 6 ad 1; sicut contritio dicitur a terendo, ita et attritio, (ob. 2), . . ., unde in corporalibus dicuntur attrita quae aliquo modo sunt comminuta, sed non perfecte; sed contritio dicitur, quando omnes partes tritae sunt simul per divisionem ad minima, PTS. Q. 1. Art. 2 ad 2; inter fractionem et comminutionem sive contritionem in rebus materialibus, 4 Sent. 17. 2. 1. 1 c; per quandam contritionem sive confricationem aëris, 2 Cael. 10 d. Cf. PTS. Q. 1. Art. 1; PTS. Q. 2. Art. 1; 4 Sent. 2. 2. 1 c; 2 Cael. 10 e. — (2), per fidem enim et contritionem remittuntur peccata, PS. Q. 113. Art. 6 ob. 3; videtur, quod contritio non sit "dolor pro peccatis assumptus cum proposito confitendi et satisfaciendi," ut quidam definiunt, 4 Sent. 17. 2. 1. 1 ob. 1; quia ad dimissionem peccati requiritur, quod homo totaliter affectum peccati dimittat, per quem quandam continuitatem et soliditatem in sensu suo habebat, ideo actus ille, quo peccatum remittitur, contritio dicitur per similitudinem. in qua quidem contritione plura possunt considerari, scilicet ipsa substantia actus, modus agendi, principium et effectus. et secundum hoc de contritione inveniuntur diversae definitiones traditae. quantum enim ad ipsam substantiam actus datur praedicta definitio; et quia actus contritionis est actus virtutis, et est pars poenitentiae sacramenti, ideo manifestatur in praedicta definitione, inquantum est actus virtutis, per hoc, quod ponitur genus ipsius, scilicet "dolor", et obiectum in hoc, quod dicitur "pro peccatis", et electio, quae requiritur ad actum virtutis, in hoc, quod dicitur "assumptus", sed inquantum est pars sacramenti, per hoc, quod tangitur ordo ipsius ad alias partes, cum dicitur "cum proposito confitendi" etc. alia etiam definitio invenitur, quae definit contritionem, secundum quod est actus virtutis tantum, sed additur ad praedictam definitionem differentia contrahens ipsam ad specialem virtutem, scilicet poenitentiam. dicit enim, quod contritio est dolor voluntarius semper pro peccato puniens in se, quod dolet se commisisse. in hoc enim, quod additur "puniens", ad specialem virtutem contrahitur, . . ., alia autem definitio invenitur Isodori, quae talis est, contritio est compunctio et humilitas mentis cum lacrimis, veniens de recordatione peccati et timore iudicii. et haec quidem tangit rationem nominis in hoc, quod dicit "humilitas mentis", quia, sicut per superbiam aliquis in suo sensu rigidus redditur, ita per hoc, quod a sensu suo contritus recedit, humiliatur; tangit etiam modum exteriorem in hoc, quod dicit "cum lacrimis", et principium contritionis in hoc, quod dicit "veniens de recordatione peccati et timore iudicii". alia sumitur ex verbis Augustini, quae tangit effectum contritionis, scilicet "contritio est dolor remittens peccatum". alia sumitur ex verbis Gregorii, quae talis est "contritio est humilitas spiritus, annihilans peccatum, inter spem et timorem". et haec tangit rationem nominis in hoc, quod dicit, quod contritio est "humilitas spiritus", et effectum eius in hoc, quod dicit "annihilans peccatum", et originem in hoc, quod dicit "inter spem et timorem"; nec solum ponit causam principalem, quae est timor, sed etiam secundariam, quae est spes, sine qua timor desperationem facere posset, 4 Sent. 17. 2. 1. 1 c. Cf. PT. Q. 90. Art. 2 c; 4 Sent. 17. 2. 1. 1 ad 1; 4 Sent. 17. 2. 1. 2 c and 3 c; 4 Sent. 17. 2. 2. 2 c; C. G. 4. 72; Verit. 28. 8 c; et passim. On the difference between *contritio* and *attritio* we read: attritio dicit accessum ad perfectam contritionem. unde in corporalibus dicuntur attrita, quae aliquo modo comminuta sunt, sed non adhuc perfecte; sed contrita dicuntur, quando omnes partes tritae sunt simul per divisionem ad minima. et ideo significat attritio in spiritualibus quandam displicentiam de peccatis commissis, sed non perfectam, contritio autem perfectam, 4 Sent. 17. 2. 1. 2 ad 3. Cf. PTS. Q. 1. Art. 1 and Art. 3; Verit. 28. 8 ad 3. — A kind of *contritio* in this sense is: **contritio generalis,** *the general, the perfect contrition with reference to all sins.* Si autem peccatum omnino a memoria exciderit, tunc ex impotentia faciendi excusatur a debito; et sufficit generalis contritio de omni eo in quo Deum offendit, PTS. Q. 2. Art. 3 ad 2; ergo una contritio generalis delet omnia peccata mortalia, PTS. Q. 2. Art. 6 ob. 3. Cf. 4 Sent. 17. 2. 3. 3 ad 2.

contrōversia, ae, *f.*, *a controversy, contention, dispute, debate.* Non enim erat talis controversia in his quae sunt de necessitate salutis,

SS. Q. 37. Art. 1 ad 3; ex fine autem, quia iuramentum inducitur ad iustificandum homines et ad finiendum controversias, SS. Q. 89. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 89. Art. 4; PTS. Q. 24. Art. 1.

contubernium, ii, *n.*, *fellowship, the condition of being sharer* or *partaker*. Unde Hieronymus dicit ad Rustic. monach., ante med. epist: mihi placet ut habeas sanctorum contubernium, SS. Q. 188. Art. 8, in quot.

contueor, ēre, uitus, 2, *v. a.*, *to look on, gaze on, consider attentively*. In quibus veritatem intelligibilem contuetur ut in I dictum est, PS. Q. 4. Art. 5 c; si praesepe despicis, erige parumper oculos, et novam in caelo stellam protestantem mundo nativitatem dominicam contuere, PT. Q. 44. Art. 2, in quot.

contuitus, ūs, *m.*, *an attentive looking at, a view, sight*. Quod contemplatio est perspicax et liber animi contuitus in res perspiciendas, SS. Q. 180. Art. 3, in quot.

contumācia, ae, *f.*, *contumacy, insolent* and *stubborn perverseness*. Filius autem contumax, non quia comedebat et bibebat occidebatur, sed propter contumaciam et rebellionem, quae semper morte puniebatur, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9; excommunicationis causa est contumacia, (ob. 2), . . ., etiam manente contumacia, potest aliquis discrete excommunicationem iuste latam remittere, PTS. Q. 24. Art. 2 ad 2.

contumāciter, *adv.*, see *contumax*.

contumax, ācis, *adj.*, *contumacious, insolent, stubborn, obstinate*. Principatus paternus habet solum admonendi potestatem, non autem habet vim coactivam, per quam rebelles et contumaces comprimi possunt, PS. Q. 105. Art. 4 ad 5; sed pro malitia in qua aliquis contumax extiterit, debet excommunicatio ferri, PTS. Q. 22. Art. 5 ob. 1. Cf. SS. Q. 187. Art. 3, in quot.; PT. Q. 89. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 21. Art. 3 (bis); PTS. Q. 24. Art. 2; PTS. Q. 55. Art. 11; et passim. — **contumāciter**, *adv.*, *obstinately, stubbornly*. Qui in ecclesia Christi morbidum aliquid pravumque sapiunt, si correpti, ut sanum rectumque sapiant, resistunt contumaciter, SS. Q. 11. Art. 2 ob. 3, in quot.

contumēlia, ae, *f.*, *insult, affront, injury*, in its narrower as well as in its broader sense a synonym of *contumeliatio*. Contumelia importat dehonorationem alicuius, . . ., et ideo contumelia, proprie loquendo, in verbis consistit, . . ., inde est quod contumelia extenso nomine etiam in factis dicitur, (c), . . ., convicium et improperium consistunt in verbis, sicut et contumelia, quia per omnia haec repraesentatur aliquis defectus alicuius in detrimentum honoris ipsius. huiusmodi autem defectus est triplex: scilicet defectus culpae, qui repraesentatur per verba contumeliosa; et defectus generaliter culpae et poenae, qui repraesentatur per convicium, quia vicium consuevit dici non solum animae, sed etiam corporis; unde si quis alicui iniuriose dicat eum esse caecum, convicium quidem dicit, sed non contumeliam; si quis autem dicat alteri quod sit fur, non solum convicium, sed etiam contumeliam infert. quandoque vero repraesentat aliquis alicui defectum minorationis, sive indigentiae, qui etiam derogat honori consequenti quamcumque excellentiam; et hoc fit per verbum improperii, quod proprie est quando aliquis iniuriose alteri ad memoriam reducit auxilium quod contulit ei necessitatem patienti, SS. Q. 72. Art. 1 ad 3; contumelia autem magnam habet propinquitatem ad finem irae, qui est vindicta; nulla enim vindicta est irato magis in promptu quam inferre contumeliam alteri. et ideo contumelia maxime oritur ex ira, (c), . . ., contumelia non ordinatur ad finem superbiae, qui est celsitudo. et ideo non directe contumelia oritur ex superbia; disponit tamen superbia ad contumeliam, inquantum illi qui se superiores aestimant, facilius alios contemnunt, et iniurias eis irrogant, . . ., et propter hoc ex stultitia oritur contumelia secundum affinitatem quam habet cum ira, (ad 2), . . ., "iratus intendit manifestam offensam; quod non curat odiens". et ideo contumelia, quae importat manifestam iniuriam, magis pertinet ad iram quam ad odium, SS. Q. 72. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 10. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 12, in quot.; SS. Q. 13. Art. 1; SS. Q. 30. Art. 2 (ter); SS. Q. 33. Art. 6, in quot.; PT. Q. 25. Art. 4; PTS. Q. 59. Art. 5 (passim); et passim.

contumēlians, antis, *P. a.*, *insulting, reviling, abusing by speech*. Ille qui tacet contra contumeliantem, magis ipsum ad iram provocat, PS. Q. 47. Art. 1 ob. 4, in quot.; si aliquis hoc animo taceret, ut tacendo contumeliantem ad iracundiam provocaret, pertineret hoc ad vindictam, SS. Q. 72. Art. 3 ad 3.

contumēliatio, ōnis, *f.*, *insolence*, synonym of *contumelia*, a kind of *parvipensio*. Scilicet despectus, epireasmus, id est, impedimentum voluntatis implendae, et contumeliatio, PS. Q. 47. Art. 2 c.

contumeliatīvus, a, um, *adj.*, *contumelious, exhibiting contumely*. Sed Philosophus dicit ibidem quod illi qui sunt in contumeliativa dispositione, non miserentur, (ob. 3), . . ., illi qui sunt in contumeliativa dispositione, SS. Q. 30. Art. 2 ad 3. On **dispositio contumeliativa**, see *dispositio* under 3.

contumēliōsus, a, um, *adj.*, *full of abuse, reproachful, insolent*. Utrum oporteat contumeliosos reprimere, SS. Q. 72 pr.; videtur esse falsum, ut patet in eo qui leviter ex surreptione vel ex levi ira dicit aliquod verbum contumeliosum, SS. Q. 72. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 72. Art. 7; SS. Q. 72. Art. 3 (ter); SS. Q. 73. Art. 1 (ter); SS. Q. 75. Art. 1; et passim.

conturbans, antis, *P. a.*, *distracting, confusing, causing conturbation*. Primo quidem quantum ad quietem ab exterioribus conturbantibus, PS. Q. 70. Art. 3 c.

conturbātio, ōnis, *f.*, *disturbance, disorder, conturbation*. Tertio ad exemplum eorum qui per mortem Christi spiritualiter moriuntur peccatis, qui scilicet absconduntur a conturbatione hominum, PT. Q. 51. Art. 1 c.

conturbo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to disturb, throw into confusion*. Qui sollicitudinem consiliandi inducat, nec multum rationem conturbet, PS. Q. 44. Art. 2 ad 2; et ideo specialiter sobrietas attenditur circa potum, non quemcumque, sed eum qui sua fumositate natus est caput conturbare, SS. Q. 149. Art. 1 c. — **conturbātus**, a, um, *P. a.*, *disturbed, confused, disquieted*. Cum discipuli conturbati et conterriti putabant se spiritum videre, et non verum corpus, PT. Q. 5. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 54. Art. 1, in quot.

convalescentia, ae, *f.*, *a regaining of health, convalescence*. Nec quoad reliquias culpae, quia adhuc remanent dispositiones ex actibus praecedentibus relictae, ut patet post convalescentiam, PTS. Q. 30. Art. 1 ob. 2.

convalesco, ere, ui, 3, *v. inch. n.*, *to recover from a disease, to regain health, to grow strong*. Nec iterum quoad poenam, quia adhuc si convalescat, teneretur perficere satisfactionem iniunctam, PTS. Q. 30. Art. 1 ob. 2; et quia ratio paulatim in homine convalescit, PTS. Q. 43. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 180. Art. 7, in quot.; SS. Q. 189. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 43. Art. 2 (bis).

conveniens, entis, *P. a.*, see *convenio*.

convenienter, *adv.*, see *convenio*.

convenientia, ae, *f.*, (1) *suitability, convenience, fitness*, (2) *agreement, harmony*, synonym of *consonantia* and *harmonia*, the opposite of *differentia* and *contrarietas*.—(1), huius quidem convenientiae ratio sumi potest ex duobus, PP. Q. 36. Art. 1 c; sic igitur Dionysius exponit ordinum nomina secundum convenientiam ad spirituales perfectiones eorum, PP. Q. 108. Art. 5 c; de convenientia incarnationis Christi, PT. Q. 1 pr.; convenientia ordinis perfectionem providentiae demonstrat, C. G. 3. 77; oportet autem effectus causis per convenientiam respondere, C. G. 3. 140 and 141; solutio rationum supra positarum contra convenientiam incar-

nationis, C. G. 4. 55 t; designant convenientiam nutrimenti, 3 Anim. 1 g. Cf. PS. Q. 7. Art. 1 ad 3; PS. Q. 35. Art. 4 c; PS. Q. 50. Art. 1 ad 3; PS. Q. 100. Art. 9 ad 3; PTS. Q. 69. Art. 1 ad 2 (ter); Col. 1. 4; et passim. On **debitum convenientiae**, see *debitus* under 1. — (2), cum similitudo attendatur secundum convenientiam vel communicationem in forma, PP. Q. 4. Art. 3 c; uniuntur secundum hanc convenientiam vel differentiam, PP. Q. 74. Art. 1 ad 3; haec quidem unio est secundum convenientiam amoris, PS. Q. 28. Art. 1 ad 2; amor consistit in quadam convenientia amantis ad amatum, PS. Q. 29. Art. 2 c; causat etiam in avibus convenientiam maris et feminae, C. G. 3. 123; secundum convenientiam suae naturae, C. G. 3. 147; secundum convenientiam praedictorum, C. G. 4. 20. Cf. PS. Q. 6. Art. 2 ad 1; SS. Q. 38. Art. 2 ad 1; PTS. Q. 35. Art. 5 ob. 1; PTS. Q. 54. Art. 1 ad 3; PTS. Q. 54. Art. 3 ad 1; et passim. — Kinds of *convenientia* in this sense are: (a), **convenientia potentiae ad actum** and **convenientia secundum proprietates naturae**, *the agreement of potentiality with its actualization* and *that with reference to natural characteristics*. Cf. 2 Sent. 1. 2. 4 ad 3. — (b), **convenientia proportionalitatis** and **convenientia proportionis**, *the harmony of proportionality* and *that of proportion*. Est enim quaedam convenientia inter ipsa, quorum est ad invicem proportio eo quod habent determinatam distantiam vel aliam habitudinem ad invicem, sicut binarius cum unitate eo quod est duplum; convenientia etiam quandoque attenditur duorum ad invicem inter quae non sit proportio, sed magis similitudo duarum ad invicem proportionum, sicut senarius convenit cum quaternario ex hoc quod sicut senarius est duplum ternarii, ita quaternarius binarii. primo ergo convenientia est proportionis, secunda autem proportionalitatis, Verit. 2. 11 c. Cf. PTS. Q. 77. Art. 1; PTS. Q. 95. Art. 4. — (c), **convenientia proportionis**, see *convenientia proportionalitatis*. — (d), **convenientia secundum proportionem**, *agreement according to a proportion* or *a similarity*. Convenientia enim secundum proportionem potest esse duplex, Verit. 2. 11 c. — (e), **convenientia secundum proprietates naturae**, see *convenientia potentiae ad actum*.

convenio, īre, vēni, ventum, 4, *v. n.* and *a.*, (1) *to come together, meet together, assemble*, (2) *agree with in wishes or decisions, accord, harmonize*, (3) *res convenit* or impers. *convenit, is becoming, seemly, suitable, appropriate, proper*.—(1), respectu eorum quae naturaliter conveniunt rei vel ab ea removentur, PP. Q. 58. Art. 5 c; ideo ista fuerunt prohibita pro tempore illo, in quo de novo oportebat convenire in unum gentiles et Iudaeos, PS. Q. 103. Art. 4 ad 3; qualiter illud iudicium sit futurum, et quomodo homines ad iudicium convenient, non potest multum per certitudinem sciri, PTS. Q. 88. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 2; PP. Q. 58. Art. 2 c; PP. Q. 66. Art. 2; PT. Q. 28. Art. 3 (bis); PTS. Q. 29. Art. 2; et passim. — (2), forma substantialis et accidentalis partim conveniunt et partim differunt, PP. Q. 77. Art. 6 c; tristitia et timor in uno conveniunt, quia utrumque est de malo, PS. Q. 42. Art. 3 ad 2; conveniunt autem hae duae opiniones in hoc quod utraque dicit quod illud quod est ex semine generatum totum resurget etiam totalitate materiae considerata, PTS. Q. 80. Art. 5 c; illos qui coniunguntur ad perfectam matrimonii rationem, oportet in specie convenire, PTS. Q. 95. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 27. Art. 4; PS. Q. 29. Art. 1; PS. Q. 81. Art. 1; PT. Q. 3. Art. 7; PT. Q. 8. Art. 4; PTS. Q. 35. Art. 5; et passim. — (3), vivere autem manifeste animalibus convenit, PP. Q. 18. Art. 1 c; sed esse summum bonum convenit Deo, PS. Q. 3. Art. 1 ob. 3; quaerunt unionem quae convenit et decet, PS. Q. 28. Art. 1 ad 2; ideo magis convenit quod habitus sint in viribus sensitivis appetitivis quam in viribus sensitivis apprehensivis, PS. Q. 50. Art. 3 ad 3; convenit enim ut, cum homo sit pars mundi eodem igne purgetur homo et mundus, PTS. Q. 74. Art. 9 ad 1. Cf. PP. Q. 20. Art. 1 (bis); PP. Q. 29. Art. 3 (bis); PP. Q. 39. Art. 7 (ter); PS. Q. 49. Art. 3 (passim); PT. Q. 11. Art. 5; et passim. — **conveniens**, entis, *P. a., agreeing, consistent, harmonious, meet, fit, suitable*. Conveniens est ut hoc nomen, persona, de Deo dicatur, PP. Q. 29. Art. 3 c; ergo eius consilia maximam utilitatem continent, et convenientia sunt, PS. Q. 108. Art. 4 a; talis manifestatio fuit opus divinum. ergo per convenientia signa fuit effecta, PT. Q. 36. Art. 5 a; ideo convenientissimum fuit ut Christus in cibo et potu communiter se, sicut alii, haberet, PT. Q. 40. Art. 2 c; convenientissimum videtur quod ille qui violenter et iniuste detinet aliquid, per superioris potentiam spolietur, PT. Q. 46. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 23. Art. 7; PP. Q. 25. Art. 5 (passim); PS. Q. 34. Art. 2 (passim); PT. Q. 46. Art. 3 (ter); PTS. Q. 86. Art. 4; et passim. On **desiderium conveniens**, see *desiderium* under 1; on **finis conveniens**, see *finis* under 1; on **proportio conveniens et non conveniens**, see *proportio* under 1. — **convenienter**, *adv., fitly, suitably, conformably, consistently*. Convenienter dicitur quod firmamentum dividit aquas ab aquis, PP. Q. 68. Art. 3 c; directe quidem virtus importat dispositionem quamdam alicuius convenienter habentis secundum modum suae naturae, PS. Q. 71. Art. 1 c; ideo esse pacificum convenienter attribuitur sapientiae, SS. Q. 45. Art. 6 c; non ergo convenienter fuerunt disposita ante Christum sacramenta, PT. Q. 61. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 69. Art. 1; PP. Q. 76. Art. 5; PS. Q. 69. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 7; SS. Q. 32. Art. 6 (ter); et passim.

conventiculum, i, *n., an assembly, meeting, conventicle*. Praecipitur autem quod in una domo agnus paschalis comedatur; id est, in Ecclesia Catholicorum non in conventiculis haereticorum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2.

conventio, ōnis, *f., an agreement, a compact, covenant, fellowship, harmony*. Non videtur esse illicitum si ex conventione agatur id quod fieri debet ex debito honestatis, SS. Q. 77. Art. 1 ob. 3; primo quidem ex praecedenti conventione; sicut cum alicui conceditur aliquis fundus Ecclesiae, SS. Q. 86. Art. 1 c; sed maxima conventio est inter virum et uxorem, PTS. Q. 59. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 64. Art. 1, in quot.; SS. Q. 172. Art. 6, in quot.; PT. Q. 16. Art. 8; PT. Q. 52. Art. 2.

conventus, ūs, *m., an assembly, a gathering of people for divine worship, a meeting*. Et alia solemnitas nuptiarum, quae consistit in apparatu sponsi et sponsae, et conventu propinquorum, SS. Q. 88. Art. 7 c; sed conventus diversi, vel parochiae in una dioecesi assimilantur congregationi in diversis familiis, PTS. Q. 26. Art. 1 c; sed communicatio fidelium est duplex, quaedam in spiritualibus, sicut sunt mutuae orationes, et conventus ad sacra percipienda, PTS. Q. 21. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 12 (bis), in quot.; PT. Q. 67. Art. 4, in quot.

conversātio, ōnis, *f.*, (1) *social intercourse, association*, synonym of *communicatio, communio*, and *communitas*, (2) *conduct, way of life*. —(1), segregatae sunt a conversatione viventium et coniunctae conversationi spiritualium substantiarum, PP. Q. 89. Art. 8 c; haec autem societas hominis ad Deum, quae est quaedam familiaris conversatio cum ipso, inchoatur quidem hic in praesenti per gratiam, . . ., si discrederet vel desperaret se posse habere aliquam societatem vel familiarem conversationem cum ipso, . . ., nisi fidem habeat, per quam credat huiusmodi societatem et conversationem hominis cum Deo, PS. Q. 65. Art. 5 c; cum extraneis potest esse hominum conversatio dupliciter, PS. Q. 105. Art. 3 c; aut conversationis usus, C. G. 1. 91; conversatio autem hominis ad Deum, C. G. 4. 22. Cf. PS. Q. 91. Art. 4 c; PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 114. Art. 1 c; SS. Q. 115. Art. 1; PT. Q. 55. Art. 3 ad 1; Quodl. 10. 7. 15 c; et passim. — As kinds of *conversatio* in this sense are: (a), **conversatio civilis seu politica**, *the civic or public intercourse*. In his autem quae pertinent ad civilem conversationem, plus debemus diligere concives, et in bellicis plus commilitones, SS. Q. 26. Art. 8 c. Cf. C. G. 1. 92; C. G. 2. 76; 2 Met. 5 b; 10 Met. 6 h. — (b), **conversatio domestica**, *the domestic intercourse*. Dantur etiam in lege quaedam praecepta pertinentia ad domesticam conversationem, sicut de servis, et uxoribus

et filiis, PS. Q. 104. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 105 pr.; SS. Q. 50. Art. 3 ad 1 and 2; SS. Q. 164. Art. 2 (ter); C. G. 3. 123. — (c), **conversatio exterior,** *the exterior association.* Angeli non convivunt nobis exteriori conversatione, quae nobis est secundum sensitivam naturam, SS. Q. 25. Art. 10 ad 3. Cf. SS. Q. 145. Art. 1 (bis); PTS. Q. 8. Art. 5. — (d), **conversatio politica,** see *conversatio civilis.* — (2), iterum eorum singularis conversatio, per quam distinguuntur ab his qui Deum non colunt, (c), . . ., per eorum observantias figurabatur conversatio populi novae legis, quae omnia ad Christum pertinent, (ad 1), . . ., ea quae pertinebant ad conversationem populi Deum colentis, retinebant sibi commune nomen observantiarum, PS. Q. 101. Art. 4 ad 4; quae manifeste sunt falsa et conversationi humanae contraria, PP. Q. 115. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 104. Art. 5; SS. Q. 145. Art. 1 ad 3; SS. Q. 145. Art. 2 c; SS. Q. 184. Art. 8 c; SS. Q. 189. Art. 1; et passim. Kinds of *conversatio* in this sense are: (a), **conversatio carnalis,** *carnal conduct.* Nam sicut per circumcisionem auferebatur quaedam carnalis pellicula, ita per baptismum homo expoliatur a carnali conversatione, PT. Q. 70. Art. 1 ad 1. — (b), **conversatio regularis,** *the religious life.* Religiosi obedientiam profitentur quantum ad regularem conversationem, secundum quam suis praelatis subduntur; et ideo quantum ad illa sola obedire tenentur quae possunt ad regularem conversationem pertinere; et haec est obedientia sufficiens ad salutem, SS. Q. 104. Art. 5 ad 3. — (c), **conversatio virtuosa,** *the virtuous conduct.* Christus florere voluit secundum virtuosam conversationem, non secundum carnis originem, PT. Q. 35. Art. 7 ad 2.

conversio, ōnis, *f.*, (1) *a turning, overturning, turning round, turning point,* (2) *transformation, change,* synonym of *immutatio, mutatio,* and *transmutatio,* (3) *turning to, directing to,* the opposite of *aversio,* (4) *turning to God or Christianity, conversion,* also the opposite of *aversio.*—(1), cum aliquis dicitur per aliquid operari, non semper recipitur conversio, PP. Q. 36. Art. 3 ad 4; non recipitur conversio aequalitatis et similitudinis, PP. Q. 42. Art. 1 ad 3; quibus etiam observatis in coeli conversione motibus siderum, SS. Q. 96. Art. 2, in quot.; admirantur circa conversiones solis, quae sunt duae, 1 Met. 3 g; conversio non semper significat motum, dicuntur enim circulares figurae conversae, id est, ad omnem partem versae, 2 Cael. 21 d; post conversiones, id est, post solstitium, 2 Meteor. 9 d. — (2), hoc modo Christus ex quinque panibus satiavit quinque millia hominum, quomodo ex paucis granis producit multitudinem segetum; quod fit per conversionem alimenti, PP. Q. 92. Art. 3 ad 1; caro dicitur deificata non per conversionem, sed per unionem ad Verbum, PT. Q. 2. Art. 1 ad 3; manifestum est autem quod per conversionem grana multiplicantur in segetes, PT. Q. 44. Art. 4 ad 4; de conversione panis et vini in corpus et sanguinem Christi, PT. Q. 75. pr.; fieri conversionem in invicem, C. G. 4. 31; vel per motum localem, vel per conversionem, C. G. 4. 62; conversio aquae in vinum, 2 Sent. 18. 1. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 119. Art. 1 (quater); PT. Q. 75. Art. 7; PT. Q. 78. Art. 2 (passim); PTS. Q. 83. Art. 3; 4 Sent. 17. 1. 5. 1 c; et passim. — Kinds of *conversio* in this sense are: (a), **conversio circularis seu mutua,** *the circular or the mutual change* which takes place, dum a primo generato devenitur ad ultimum et ab ultimo reditur ad primum, non idem numero, sed idem specie, 2 Anal. 12 a. — (b), **conversio formalis** and **conversio substantialis,** *the formal* and *the substantial change,* i.e., the change in which only the form of a thing, not, however, the matter also is affected, (omnis conversio, quae fit secundum leges naturae, est formalis, PT. Q. 75. Art. 4 c), and that by which tota substantia huius convertitur in totam substantiam illius, PT. Q. 75. Art. 4 c. Cf. C. G. 4. 63; 4 Sent. 11 Div.; 4 Sent. 1. 3. 3 ad 3. — (c), **conversio miraculosa seu supernaturalis** and **conversio naturalis,** *the miraculous* and *supernatural* and *the natural change.* In hoc sacramento consecratio materiae consistit in quadam miraculosa conversione substantiae, quae a solo Deo perfici potest, PT. Q. 78. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 75. Art. 8; PT. Q. 78. Art. 4; 4 Sent. 8. 2. 3 ad 2; 4 Sent. 11. 1. 3. 1 c and 3 ob. 1 and ad 3. — (d), **conversio mutua,** see *conversio circularis.* — (e), **conversio naturalis,** see *conversio miraculosa.* Rursus quia huius conversionis non est accipere aliquod subiectum, ea quae verificantur in conversione naturali ratione subiecti, non sunt concedenda in hac conversione, PT. Q. 75. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 4; PT. Q. 75. Art. 4. — (f), **conversio perfecta,** *the perfect* or *complete change.* Sed perfecta conversio ad Deum est eorum qui regenerantur in Christo per baptismum, PT. Q. 68. Art. 3 a. Cf. 4 Sent. 11. 1. 4 ob. 2 and ad 2. — (g), **conversio substantialis,** see *conversio formalis.* Unde haec conversio non est formalis, sed substantialis, (c), . . ., unde cum haec conversio substantialis importet quemdam ordinem substantiarum, quarum una convertitur in alteram, est sicut in subiecto in utraque substantia sicut ordo et numerus, PT. Q. 75. Art. 4 ad 1. — (h), **conversio successiva,** *the change which takes place gradually,* the opposite of *conversio subita seu instantaneae,* i.e., *the change which takes place in an instant.* Cf. PT. Q. 75. Art. 7; PT. Q. 78. Art. 2; 4 Sent. 11. 3. 2 ob. 2 and a. — (i), **conversio supernaturalis,** see *conversio miraculosa.* — (3), sed quando facti sunt beati per conversionem ad bonum, PP. Q. 62. Art. 1 ad 3; cum enim res semper ordinetur ad id quod melius est, est autem melior modus intelligendi per conversionem ad intelligibilia simpliciter quam per conversionem ad phantasmata, debuit sic a Deo institui animae naturae, . . ., considerandum est igitur quod, etsi intelligere per conversionem ad superiora sit simpliciter nobilius quam intelligere per conversionem ad phantasmata; tamen ille modus intelligendi, prout erat possibilis animae, erat imperfectior, PP. Q. 89. Art. 1 c; verbum Apostoli est intelligendum quantum ad id quod est materiale in scientia, et quantum ad modum intelligendi, quia scilicet neque phantasmata remanebunt destructo corpore, neque erit usus scientiae per conversionem ad phantasmata, PS. Q. 67. Art. 2 ad 1; propria et per se causa peccati accipienda est ex parte conversionis ad commutabile bonum, PS. Q. 77. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 89. Art. 5 (bis); PP. Q. 111. Art. 1; PS. Q. 84. Art. 2; SS. Q. 10. Art. 5; SS. Q. 20. Art. 1 (passim); et passim. —Kinds of *conversio* in this sense are: (a), **conversio indebita,** *the improper turning to* or *that which should not be.* Ex ipsa indebita conversione ad aliquod bonum commutabile sequitur aversio ab incommutabili bono, in qua perficitur ratio mali, PS. Q. 73. Art. 3 ad 2. Cf. Mal. 5. 4 ob. 4. — (b), **conversio inordinata,** *the inordinate* or *disreputable turning to.* Nam in omni peccato est inordinata conversio ad commutabile bonum, PS. Q. 84. Art. 1 c; sed in aliis peccatis est non solum aversio inordinata a Deo, sed etiam inordinata conversio, SS. Q. 20. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 87. Art. 4 (bis); SS. Q. 21. Art. 1; SS. Q. 39. Art. 1; SS. Q. 79. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 1; PT. Q. 86. Art. 4 (ter); et passim. — (4), conversionem Iudaeorum attribuit iustitiae et veritati; conversionem autem gentium misericordiae, PP. Q. 22. Art. 4 ob. 2; conversio hominis ad Deum fit quidem per liberum arbitrium, PS. Q. 109. Art. 6 ad 1; bonum morale praecipue consistit in conversione ad Deum, malum autem morale in aversione a Deo, SS. Q. 19. Art. 2 ad 2; dantur hominibus a Deo ad conversionem, 2 Sent. 5. 2. 1 c; inducit quinque rationes inducentes ad conversionem, Is. 45. Cf. PP. Q. 63. Art. 5; PP. Q. 108. Art. 6; PS. Q. 113. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 9; PT. Q. 86. Art. 2; et passim. Under this heading belongs: **conversio meritoria,** *the conversion which is meritorious with God.* Cf. 2 Sent. 5. 2. 1 c.

conversivus, a, um, *adj., having a converting quality, transforming.* Et ideo virtus conversiva in principio quidem tam fortis est, PP. Q. 119. Art. 1 ad 4; una conversiva ad fidem, quam Dionysius tribuit episcopo in II Eccles. hierach., I, p. II, col. 394, t. 1, PT. Q. 71. Art. 4 ad 3; unde vis conversiva, quae est in formis horum sacramentorum, consequitur significationem quae in prolatione ultimae dictionis terminatur, PT. Q. 78. Art. 4 ad 3.

conversor, āri, ātus, 1, *v. freq.*, (1) *to converse with, associate with, live with, be intimately acquainted with,* (2) *abide, live, dwell* somewhere, (3) *pass one's life, live.*—(1), sed propter nos, ut familiariter cum hominibus conversando demonstrent intelligibilem societatem quam homines cum eis habendam in futura vita, PP. Q. 51. Art. 2 ad 1; ipse fugit de patria in qua conversari solitus erat cum amico suo iam mortuo, PS. Q. 38. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 28. Art. 1, in quot.; SS. Q. 25. Art. 6; SS. Q. 154. Art. 9; SS. Q. 184. Art. 8; PT. Q. 55. Art. 6 (bis); et passim. — (2), utrum Christus debuerit solitariam vitam ducere, an inter homines conversari, PT. Q. 40 pr.; per quadraginta dies typus praesentis saeculi quo Christus in Ecclesia conversatur, potest intelligi, PT. Q. 57. Art. 1 ad 4. Cf. PT. Q. 40. Art. 1. — (3), aliquae animalium carnes immunditiam habent; vel quia ex rebus immundis nutriuntur sicut porcus, aut immunde conversantur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; videtur quod Christus non fuerit conversatus secundum legem, PT. Q. 40. Art. 4 (passim); lex divina non solum patrem et matrem excludit a matrimonio, sed etiam alias coniunctas personas, quas oportet simul conversari, PTS. Q. 54. Art. 3 c.

convertibilis, e, *adj.*, (1) *turnable, convertible, interchangeable,* whether in the reality of a thing or in an assertion, (2) *changeable, transformable.* — (1), ergo videtur quod non sunt convertibilia, PP. Q. 16. Art. 3 ob. 3; in genere convertibilium illud, quod significat "quod quid est", speciali nomine definitio vocatur, quae autem ab hoc deficiunt convertibilia exsistentia, nomen commune sibi retinent, scilicet quod propria dicuntur, SS. Q. 9. Art. 2 c; sicut in logicis convertibile, quod non significat essentiam, retinet sibi commune nomen proprii, SS. Q. 50. Art. 2 ad 1; ut plurimum sunt convertibilia, 1 Anal. 22 i; aeque praedicantium, id est, convertibilium, 1 Anal. 23 a; subici cuilibet convertibilium, 1 Anal. 31 k. On **effectus convertibilis et non-convertibilis**, see *effectus*; on **ratio convertibilis**, see *ratio* under 9; on **terminus convertibilis**, see *terminus* under 4. — **verum et ens sunt convertibilia**, *the true* and *being are convertible terms.* Cf. PP. Q. 16. Art. 8 ad 2. — (2), comestio importat sumptionem cibi convertibilis in substantiam comedentis, PP. Q. 51. Art. 3 ad 5. — **convertibiliter**, *adv.*, *changeably, convertibly, interchangeably,* not in S.T. Habere tres angulos duobus rectis aequales non excedit triangulum, de quo praedicatur, sed eidem convertibiliter est, C. G. 2. 15. On **praedicare convertibiliter**, see *praedicare* under 2.

convertibilitas, ātis, *f.*, *convertibility, changeability.* not in S.T. Eadem etiam convertibilitas apparet in falso, 1 Perih. 13 d; sicut convertibilitas incorruptibilis et ingenti manifestatur, 1 Cael. 28 e. Cf. 2 Cael. 1. 16 a.

converto, ere, ti, sum, 3, *v. a.*, (1) *to turn around, turn, return in the reality of things,* (2) *return in statement, interchange, declare in the reverse, speak in reverse,* so that the subject of the statement is made the predicate and the predicate of the same is made the subject of the next sentence, (3), *change, transform,* (4) *turn to, direct to,* (5) *turn to God, convert.* — (1), transeuntibus filiis Israel, aquae Iordanis conversae sunt retrorsum, PT. Q. 39. Art. 4 ob. 3; figurae conversae, id est, ad omnem partem versae, 2 Cael. 21 d.— (2), verum cum ente convertitur, PP. Q. 1. Art. 1 ob. 2; sicut enim unum convertitur cum ente, ita et bonum, PP. Q. 6. Art. 3 ob. 1; ens et res convertuntur, PP. Q. 48. Art. 2 ob. 2; verum et bonum subiecto quidem convertuntur, quia omne verum est bonum et omne bonum est verum, sed secundum rationem invicem se excedunt, SS. Q. 109. Art. 2 ad 1; votum obedientiae continet sub se alia vota; sed non convertitur, SS. Q. 186. Art. 8 c; ens et verum convertuntur, quia quaelibet res naturalis per suam formam arti divinae conformatur, 1 Perih. 3 b; esse et esse verum convertuntur, 1 Anal. 4 m; quae aequaliter de se invicem praedicantur et convertuntur ad invicem, 1 Anal. 31 k. Cf. PP. Q. 5. Art. 4 c; PP. Q. 33. Art. 3 ad 1; PP. Q. 77. Art. 4 c; PS. Q. 35. Art. 7 c; SS. Q. 79. Art. 4 c; 1 Perih. 8 a; et passim. — (3), quamvis in Corpus Christi post resurrectionem cibus non converteretur, sed resolveretur in praeiacentem materiam, tamen Christus habebat corpus talis naturae in quod posset cibus converti; unde fuit vera comestio. sed cibus assumptus ab angelis neque convertebatur in corpus assumptum, neque corpus illud talis erat naturae in quod posset alimentum converti; unde non fuit vera comestio, sed figurativa spiritualis comestionis, PP. Q. 51. Art. 3 ad 5; non quod anima vel aliquid animae convertatur, ut sit haec vel illa imago, PP. Q. 84. Art. 2 ad 1; unde nec ipsa potest converti in aliud, cum sit incorruptibilis, PT. Q. 2. Art. 1 c; per quam, quod prius erat dissimile, convertatur, C. G. 3. 82; dicitur Deus converti, C. G. 3. 96; cum fuerit conversus in sanguinem, C. G. 3. 102; in carnem Christi fuisse conversum, C. G. 4. 31. Cf. PP. Q. 67. Art. 3; SS. Q. 176. Art. 1; PT. Q. 5. Art. 3; PT. Q. 36. Art. 4; C. G. 4. 62; Quodl. 3. 1. 2 c; et passim. — (4), sicut cum, postquam intelligimus aliquid in actu, convertimus nos ad intelligendum aliud, PP. Q. 14. Art. 7 c; angeli indiguerunt gratia ad hoc quod converterentur in Deum prout est obiectum beatitudinis, (c), . . ., converti autem ad beatitudinem ultimam homini quidem est difficile, PP. Q. 62. Art. 2 ad 2; non convertendo se ad phantasmata, PP. Q. 84 pr.; possent converti in suos actus, C. G. 3. 26; in illud magis vel unius converti, C. G. 3. 110; intentio conversa ad finem, C. G. 3. 143; omnia convertuntur in ipsum (sc. Deum), inquantum omnia desiderant ipsum triplici ratione, Nom. 4. 3. — Cf. PP. Q. 84. Art. 4 (ter); PP. Q. 85. Art. 5 (bis); PP. Q. 111. Art. 2; PS. Q. 93. Art. 1; SS. Q. 35. Art. 4; et passim. — **omnis effectus convertitur in suum principium seu ad causam**, a qua procedit, see *effectus.* — **unumquodque naturaliter convertitur ad id, quod melius est**, *every thing by nature turns toward that which is better for itself.* Cf. Mal. 16. 5 ob. 14. — (5), sed naturale fuit angelo quod converteretur ad Deum, PP. Q. 62. Art. 4 ob. 2; sicut praedicante Paulo apostolo convertebantur gentes, PP. Q. 117. Art. 2 ad 1; illi qui conversi erant ad Christum ex Iudaeis, . . ., his autem qui convertebantur ex gentilitate ad Christum non inerat causa ut ea observarent, . . ., ideo autem noluit Spiritus Sanctus ut statim inhiberetur his qui ex Iudaeis convertebantur, observatio legalium, sicut inhibebantur his qui ex gentilibus convertebantur, gentilitatis ritus, ut quaedam differentia inter hos ritus ostenderetur, PS. Q. 113. Art. 4 ad 1; sed alii infideles volentes converti ab Ecclesia recipiuntur, SS. Q. 11. Art. 4 ad 3; macula quidem culpae deletur per gratiam, qua cor peccatoris, convertitur in Deum, PT. Q. 22. Art. 3 c; qualiter debeatis alios convertere, Is. 45. Cf. PP. Q. 47. Art. 2; PP. Q. 62. Art. 6; PS. Q. 109. Art. 6 (passim); SS. Q. 10. Art. 9; SS. Q. 136. Art. 5; et passim. — **conversus**, a, um, *P. a.*, *turned around, turned, changed, directed to, converted.* Multi enim propter abundantiam amoris et irae sunt in insaniam conversi, PS. Q. 77. Art. 2 c; neque enim conversa credenda est anima eius in naturam rationalem, SS. Q. 165. Art. 2 ad 4; huiusmodi accidentia acquisierunt esse individuum in substantia panis et vini, qua conversa in corpus et sanguinem Christi, PT. Q. 77. Art. 1 ad 3; videtur quod coniunx conversus ad fidem non possit commanere cum uxore infidele nolente converti, cum qua in infidelitate contraxerat, PTS. Q. 59. Art. 3 ob. 1; corpore in spiritum converso, PTS. Q. 83. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 47. Art. 2; SS. Q. 106. Art. 2; SS. Q. 175. Art. 1; PT. Q. 68. Art. 5; PTS. Q. 54. Art. 1; et passim. — **e converso**, *conversely, in the opposite way, in the other way about.* Unde e converso esse oportet in causato, PP. Q. 5. Art. 4 c; sed non e converso, PP. Q. 33. Art. 3 ad 1; e converso se habet, PP. Q. 77. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 2. Art. 6; PS. Q. 100. Art. 3; PT. Q. 2. Art. 8 c; C. G. 1. 61 and 65; et passim.

convexus, a, um, *adj.*, *convex, rounded, concave.* Uno modo, quia non est necessarium ut omne quod in concavo apparet rotundum, sit etiam supra rotundum, seu convexum, PP. Q. 68. Art. 2 ad 2.

convicior, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to revile, reproach, taunt, rail.* Puta percutiendo vel conviciando, aut etiam cum reverentiam exhibet

SS. Q. 61. Art. 3 c; sed conviciari est actus alicuius virtutis, scilicet eutrapeliae, ad quam pertinet bene conviciari, SS. Q. 72. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 74. Art. 1; SS. Q. 75. Art. 1. — **conviciātus**, a, um, *P. a.*, *insulted, reviled.* Sicut autem aliquis conviciando intendit conviciati honorem deprimere, SS. Q. 75. Art. 1 c. — **convicians**, antis, *P. a.*, used substantively, *a reviler, one given to reviling.* Qui enim sustinet contumeliam sibi illatam, audaciam nutrit conviciantis, . . ., ergo homo non debet. sustinere contumeliam sibi illatam, sed magis convicianti respondere, (ob. 1), . . ., audaciam conviciantis. contumeliose debet aliquis moderate reprimere, SS. Q. 72. Art. 3 ad 1.

conviciōsus, a, um, *adj.*, *deriding, mocking, scornful, contemptuous.* Ita etiam causa disciplinae potest aliquis alteri, quem debet corrigere, verbum aliquod conviciosum dicere, SS. Q. 72. Art. 2 ad 2.

convicium, ii, *n.*, *reproach, insult, railing.* De actu praeterito potest timeri convicium vel opprobrium futurum, PS. Q. 41. Art. 4 ad 3; nam blasphemare est contumeliam vel aliquod convicium inferre in iniuriam Creatoris, (ob. 1), . . ., illi, qui contra Deum loquitur, convicium inferre intendens, SS. Q. 13. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 72. Art. 1 (passim); SS. Q. 72. Art. 2 (passim); SS. Q. 72. Art. 3.

convictio, ōnis, *f.*, *conviction, proof.* Unde alia littera habet "convictio," quia scilicet per auctoritatem divinam intellectus credentis convincitur ad assentiendum his quae non videt, SS. Q. 4. Art. 1 c.

convictus, ūs, *m.*, *social intercourse, relationship, companionship, fellowship, society, company.* Conversatio autem et convictus sapientiae est per contemplationem, PS. Q. 35. Art. 5 ob. 5; et tamen si ex tali communicatione vel convictu subversio fidelium timeretur, esset penitus interdicendum, SS. Q. 10. Art. 10 ad 3; sed homines charitatem habentes refugiunt corporis convictum, SS. Q. 25. Art. 5 ob. 1. Cf. PS. Q. 59. Art. 3; PS. Q. 105. Art. 2 (ter); SS. Q. 25. Art. 6; SS. Q. 77. Art. 1; SS. Q. 114. Art. 2; et passim.

convinco, ere, vīci, victum, 3, *v. a.*, (1) *to convict, find guilty after a judicious trial*, used with the *inf.*, *acc.*, *de*, and *ex*, (2) *to convince, satisfy by evidence in respect to a truth or falsity, to prove*, used with *acc.*, *de* and *abl.*—(1), si dilectionis testimonium est cura pastoralis, quisquis virtutibus pollens gregem Dei renuit pascere, Pastorem summum convincitur non amare, SS. Q. 184. Art. 7, in quot.; ita etiam inimicis vulnera demonstraturus est sua, ut convincens eos veritas dicat, PT. Q. 54. Art. 4, in quot.; angeli ducuntur in iudicium pro peccatis hominum, non quasi rei, sed quasi testes, ad convincendum homines de eorum ignavia, PP. Q. 113. Art. 7 ad 4; multo magis haeretici statim ex quo de haeresi convincuntur, SS. Q. 11. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 11. Art. 3; SS. Q. 64. Art. 6; SS. Q. 67. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 11. Art. 5. — (2), sunt autem quaedam apprehensa, quae non adeo convincunt intellectum, PS. Q. 17. Art. 6 c; sed postquam homo est instructus per legem, convicta est eius superbia de infirmitate, PS. Q. 98. Art. 6 c; ex hoc ipso quod aliquis eligit id quod repugnat divinae charitati, convincitur praeferre illud charitati divinae, PS. Q. 88. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 51. Art. 3; SS. Q. 4. Art. 1; SS. Q. 5. Art. 2; SS. Q. 176. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 10; et passim. — **convictus**, a, um, *P. a.*, *convinced, convicted.* Intellectus enim assentit veritati fidei, non quasi convictus ratione, PP. Q. 111. Art. 1 ad 1; puta cum iudex, qui debet secundum allegata iudicare, condemnat ad mortem eum quem scit innocentem, per falsos testes convictum, SS. Q. 64. Art. 6 ob. 3. Cf. SS. Q. 67. Art. 1; PT. Q. 82. Art. 9; PTS. Q. 62. Art. 6; et passim.

conviva, ae, *comm.*, *a guest, one who feasts with another, a table companion.* Dominus Iesus Christus ipse conviva et convivium, ipse comedens et qui comeditur, PT. Q. 81. Art. 1 ob. 3, in quot.

convivium, ii, *n.*, *a banquet, social feast, entertainment.* Et sic quantum ad populum erat esus paschalis convivii, ad quem nullus incircumcisus admittebatur, (c), . . ., unde per huiusmodi convivii celebrationem profitebantur se ad illum populum pertinere quem Deus sibi assumpserat ex Egypto, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2; Dominus non prohibet simpliciter vocare amicos aut consanguineos ad convivium, SS. Q. 31. Art. 3 ad 1; sed hoc convivium ipse Iudas repudiavit, PT. Q. 81. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 68. Art. 5, in quot.; SS. Q. 9. Art. 3, in quot.; SS. Q. 101. Art. 1, in quot.; PT. Q. 66. Art. 9.

convivo, ere, vixi, 3, *v. n.*, *to live with, dwell with, associate with.* Sed cum peccatoribus non est convivendum, secundum illud II ad Cor., VI, 17, SS. Q. 25. Art. 6 ob. 5; verbum illud Philosophi non est intelligendum quod aliquis eodem modo debeat colloqui et convivere notis et ignotis, SS. Q. 114. Art. 2 ad 3; sed Christus in victu et vestitu communem vitam duxit secundum modum aliorum quibus convivebat, PT. Q. 40. Art. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 72. Art. 4; PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 129. Art. 3; SS. Q. 179. Art. 1; PT. Q. 75. Art. 1; et passim.

convīvor, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to eat, to feast, to banquet with others.* Nono, quod dicit Marcus, novissime recumbentibus, quia iam non erant in terra, cum illo convivaturi, PT. Q. 55. Art. 3 ad 3.

convoco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to call together, convoke, assemble.* Similiter etiam quia convocare multitudinem, quod in bellis oportet fieri, non pertinet ad privatam personam, SS. Q. 40. Art. 1 c.

convolo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, *to come to, come hastily to.* Ante carnalem copulam non est omnino translatum corpus unius sub potestate alterius, sed sub conditione, nisi interea alter coniugum ad frugem melioris vitae convolet, PTS. Q. 61. Art. 2 c.

convolūtio, ōnis, *f.*, *a turning over, reflection, meditation, contemplation.* Secundum est quaedam convolutio virtutum ipsius per quam anima liberatur ab errore, et ab exteriori occupatione, SS. Q. 180. Art. 6 ob. 2, in quot.; alii vero monachos ipsos nominant ex indivisibili et singulari vita uniente ipsos ex indivisibilium sanctis convolutionibus, SS. Q. 184. Art. 5, in quot. Cf. SS. Q. 188. Art. 2, in quot.

convolvo, ere, volvi, volūtum, 3, *v. a.*, *to collect, roll together, roll up.* Anima imagines corporum convolvit et rapit factas in semetipsa de semetipsa, PP. Q. 84. Art. 2, in quot.; quaedam confestim nominata, convoluta sunt cum malitia, inter quae ponit furtim, SS. Q. 66. Art. 7 ob. 2; in quot.

cooperātio, ōnis, *f.*, *co-operation.* Maius est ex nihilo aliquid facere, et ubi nihil cooperatur agenti, quam ex aliquo facere aliquid cum aliqua cooperatione patientis, . . ., et est ibi aliqua cooperatio ex parte hominis, PS. Q. 113. Art. 9 ob. 3. Cf. PTS. Q. 37. Art. 2; PTS. Q. 86. Art. 3.

cooperātor, ōris, *m.*, *a cooperator, joint laborer.* Tertio ut via proficiendi hominibus amplior detur, dum plures in diversis officiis distribuuntur, ut omnes sint Dei cooperatores, PTS. Q. 37. Art. 1 c; sic enim Dei cooperatores efficiuntur, quo nihil est divinius, PTS. Q. 72. Art. 1 c.

cooperculum, i, *n.*, *a cover, lid.* Per vas outem quod non habet cooperculum nec ligaturam, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4.

cooperio, īre, rui, rtum, 4, *v. a.*, *to cover wholly, cover over, overwhelm.* Dicit quod superposita Dei tenebrae, . . ., cooperiuntur omni lumini, (ob. 4), . . ., ideo dicit quod divinae tenebrae cooperiuntur omni lumini, PTS. Q. 92. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 69. Art. 1 (passim); PP. Q. 69. Art. 2. — **cooperiens**, entis, *P. a.*, *covering over.* Quia corporali aspectui patere non poterat propter aquas undique eam cooperientes, PP. Q. 66. Art. 1 c.

cooperor, āri, ātus sum, 1, *v. dep.*, *to work with* or *together, combine, unite.* Sicut agricola cooperatur ad productionem plantarum, PP. Q. 70. Art. 1 ad 4; ad aedificationem vero templi cooperati sunt etiam gentiles, scilicet Tyrii et Sidonii, PS. Q. 102. Art. 4 ad 2; sed

operari et cooperari non sunt opposita; idem enim potest operari et cooperari, (ob. 4), . . ., cooperari dicitur aliquis alicui, non solum sicut secundarium agens principali agenti, sed sicut adiuvans ad praesuppositum finem, PS. Q. 111. Art. 2 ad 3; ad calorem quidem maxime cooperatur vina et alia calefacientia corpus, SS. Q. 147. Art. 8 ad 1. Cf. PP. Q. 114. Art. 3; PS. Q. 111. Art. 1; SS. Q. 71. Art. 3; PT. Q. 69. Art. 6; PT. Q. 71. Art. 4; et passim. — **cooperans,** antis, *P. a., working with, cooperating.* Salus hominis procedit a Deo dirigentibus ministris Dei et cooperantibus ipsis hominibus qui salvantur, PS. Q. 102. Art. 3 ad 8; inquantum vero est principium operis meritorii, quod ex libero arbitrio procedit, dicitur cooperans, PS. Q. 111. Art. 2 c; sicut igitur prius est effectus gratiae operantis quam gratiae cooperantis, PT. Q. 86. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 24. Art. 3; PS. Q. 111. Art. 3; PT. Q. 7. Art. 9 ob. 2; PT. Q. 49. Art. 3; PTS. Q. 34. Art. 1; et passim.

coopertūra, ae, *f., a covering, cover.* Sicut cor, hepar, manus et pes, quaedam autem ad conservationem aliarum partium, sicut folia sunt ad coperturam fructuum, PTS. Q. 80. Art. 2 c.

coordino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to coordinate, make coordinate, place in harmonious* or *reciprocal relations.* Qui ordinatur ad ducem sicut ad finem, primum est quod miles subdatur duci, . . ., secundum vero, ut aliis coordinetur, PS. Q. 100. Art. 6 c; prout scilicet secundum eas unus homo alteri coordinatur, SS. Q. 58. Art. 8 c; primo ad hoc quod coordinetur gregi Christi, PTS. Q. 8. Art. 1 ad 4. — **coordinātus,** a, um, *P. a., coordinated, coordinate.* Utrum materia prima sit creata a Deo, vel sit principium ex aequo coordinatum ei, PP. Q. 44 pr.

cōpia, ae, *f.,* (1) *abundance, plenty,* (2) of possessions, *riches, wealth,* (3) with reference to action, *ability, opportunity, means of doing a thing.*—(1), huiusmodi autem aves specialiter offerebantur, quia habentur in copia in terra promissionis, PS. Q. 102. Art. 3 ad 2; festo Neomeniae succedit festum beatae Virginis, in qua primo apparuit illuminatio solis, id est, Christi per copiam gratiae, PS. Q. 103. Art. 3 ad 4; mensuras rerum venalium necesse est in diversis locis esse diversas, propter diversitatem copiae et inopiae rerum, SS. Q. 77. Art. 2 ad 2; quorum meritorum tanta est copia quod omnem poenam debitam nunc viventibus excedunt, et praecipue propter meritum Christi, PTS. Q. 25. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 188. Art. 7; PT. Q. 40. Art. 2; PT. Q. 69. Art. 4 (ter); PT. Q. 84. Art. 4. — (2), egenus, id est, petens; et pauper, id est, insufficiens mihi, quia mundanas copias non habeo, SS. Q. 187. Art. 5 ob. 5; in quot.—(3), non debet mulier baptizare, si adsit copia viri, PT. Q. 67. Art. 4 c; quod si licentiam habere non possit, idem est iudicium quod de illo qui non habet copiam sacerdotis, PTS. Q. 8. Art. 4 ad 5. Cf. PTS. Q. 6. Art. 5 (passim); PTS. Q. 8. Art. 2; PTS. Q. 9. Art. 2.

cōpiōsē, *adv.,* see *copiosus.*

cōpiōsus, a, um, *adj., furnished abundantly with a thing, well supplied, rich, copious.* Quae tunc copiosior fuisset nullo obstaculo in natura humana invento, PP. Q. 95. Art. 4 c; unde et alio die sunt facti in quibus miraculum Christus fecit in copiosa piscium captura, PT. Q. 44. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 70. Art. 4 (bis); PT. Q. 84. Art. 3. — **cōpiōsē,** *adv., copiously, abundantly, plentifully.* Eam copiose in alios effundunt, PP. Q. 108. Art. 5 ad 5. Cf. PP. Q. 95. Art. 4; SS. Q. 78. Art. 4.

cōpula, ae, *f., union;* **copula carnalis, copula coniugalis, copula spiritualis,** *sexual union, conjugal union, spiritual connection.* Primum autem horum est invenire in qualibet carnali copula, ubi est commixtio seminum, quia ex tali copula potest proles produci, quamvis secunda desit, PTS. Q. 55. Art. 3 c; utrum copula carnalis eidem consensui adveniens faciat matrimonium, PTS. Q. 46 pr.; quod quantum ad primam perfectionem, omnino verum fuit matrimonium Virginis matris Dei et Ioseph, quia uterque consensit in copulam coniugalem, PT. Q. 29. Art. 2 c; potest autem ante carnalem copulam, quando est tantum copula spiritualis, PTS. Q. 59. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 88. Art. 11; PT. Q. 29. Art. 2; PTS. Q. 6. Art. 1; PTS. Q. 48. Art. 4 (passim); PTS. Q. 55. Art. 1; et passim.

copulātim, *adv., in the manner* or *in the sense of combining, condensing in union,* synonym of *coniunctim,* the opposite of *disiunctim,* not in S.T. Utitur autem istis nominibus disiunctim et non copulatim, 1 Phys. 1 a.

cōpūlātio, ōnis, *f., copulation, union.* "Aliud est unio, aliud incarnatio; nam unio solam demonstrat copulationem; ad quid autem facta est copulatio; non adhuc; humanatio autem et incarnatio determinant, ad quėm sit fact copulatio". sed similiter assumptio non determinat, ad quem facta sit copulatio, (ob. 3), . . ., cui facta est copulatio ex parte assumentis, PT. Q. 2. Art. 8 ad 3. Cf. PT. Q. 16. Art. 3, in quot.; PT. Q. 28. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 62. Art. 5, in quot.

cōpulo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to add, couple, unite, join.* used with the *dat., acc.* Unde sophistae dicunt quod nomina substantiva supponunt, adiectiva vero non supponunt, sed copulant, PP. Q. 39. Art. 5 ad 5; quod qualitercumque intellectus seu uniatur, seu copuletur huic vel illi homini, PP. Q. 76. Art. 2 c; uxor est in potestate viri, sicut ei matrimonio copulata, SS. Q. 154. Art. 8 ad 3; potest enim Deus producendo novam Angelicam naturam copulare eam sibi in unitate personae, PT. Q. 4. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 11. Art. 1; PS. Q. 28. Art. 1 (bis); SS. Q. 154. Art. 8; PT. Q. 32. Art. 1; PTS. Q. 55. Art. 5; et passim. — **cōpulans,** antis, *P. a., uniting.* Quod enim dicit "copulans", refertur ad unionem affectus, sine qua non est amor, PS. Q. 28. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 3, in quot.; PT. Q. 31. Art. 4, in quot. — **cōpulātus,** a, um, *P. a., joined together, united, connected.* Secundum est, virgo in civitate deprehensa a viro et illi per vim copulata, SS. Q. 154. Art. 7, in quot.; primo quidem in quantum accedit ad mulierem non sibi matrimonio copulatam, . . ., quia accedit ad mulierem alteri per matrimonium copulatam, SS. Q. 154. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 23. Art. 1, in quot.

coquo, ere, xi, ctum, 3, *v. a., to cook, bake, boil, roast, parch.* Sicut enim coquus coquit cibum adhibendo aliquam virtutem naturalem activam, scilicet ignis, PP. Q. 104. Art. 1 c; in qua et cibi coquuntur, et itinerantur, et piscantur homines, et alia multa huiusmodi faciunt, SS. Q. 122. Art. 4 ob. 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 6 (ter); SS. Q. 159. Art. 1. — **coctus,** a, um, *P. a., baked.* Nunc panis, quandoque quidem coctus in clibano, quandoque in sartagine, quandoque in craticula, PS. Q. 102. Art. 3 ob. 12.

coquus, i, *m., a cook.* Sicut enim coquus coquit cibum adhibendo aliquam virtutem naturalem activam, scilicet ignis, PP. Q. 104. Art. 1 c; sicut nec coquis obedit materia ad nutum, PP. Q. 110. Art. 2 ad 3.

cor, cordis, *n.,* (1) *heart* in the general sense of the word, (2) *heart* in the proper sense of the word, (3) *heart* in the figurative sense of the word.—(1), fortitudo hominis praecipue dependet ex corde, sive spiritualiter hoc accipiatur, sive corporaliter, (ob. 2), . . ., nam sicut cor corporale est principium omnium corporalium motuum, ita etiam voluntas, . . ., est principium omnium spiritualium motuum, SS. Q. 44. Art. 5 c. — (2), nam motus caeli est in universo corporalium naturarum sicut motus cordis in animali, quo conservatur vita, PP. Q. 18. Art. 1 ad 1; unde semper actum appetitus sensitivi concomitatur aliqua transmutatio corporis, et maxime circa cor, quod est primum principium motus in animali, (ad 1), . . ., materiale est accensio sanguinis circa cor, vel aliquid huiusmodi, PP. Q. 20. Art. 1 ad 2; sicut sensus propter intellectum et pulmo propter cor, PP. Q. 65. Art. 2 c; dicens, vim nutritivam esse in hepate, concupiscibilem in corde, cognoscitivam in crebro, PP. Q. 76. Art. 3 c; cor est principium motus animalis, (ob 2), . . . principium autem corporalis motus est a motu cordis; unde motus

cordis secundum naturam est, et non secundum voluntatem, (ad 2), . . ., dicens involuntarios esse motus cordis et membri pudendi, scilicet quia ex aliqua apprehensione huiusmodi membra commoventur, . . ., cor enim principium est sensuum, PS. Q. 17. Art. 9 ad 3; ira est accensio sanguinis circa cor, PS. Q. 22. Art. 2 ad 3; in omni passione animae additur aliquid vel diminuitur a naturali motu cordis, PS. Q. 24. Art. 2 ad 2; circa cor, quod est instrumentum passionum animae, PS. Q. 48. Art. 2 c; non enim accipitur hic cor pro membro corporali, SS. Q. 44. Art. 5 ob. 1; in generatione animalis primo generatur cor, SS. Q. 122. Art. 2 c; vis enim motiva, . . ., est principaliter in corde, C. G. 2. 72; principium vitae in homine, scilicet cor, est in medio positum, 2 Sent. 14. 1. 1 ad 2; cor est principium virium vitalium in toto corpore, 3 Sent. 13. 2. 1 ad 5; dispositiones cordis in quibusdam passionibus sunt quasi activae, in quibusdam quasi passivae, 3 Sent. 34. 2. 1. 1 c; cor animalis magis est conforme Deo immobili; quando movetur, quam quando quiescit, 4 Sent. 43. 1. 1. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 44. Art. 3; PT. Q. 90. Art. 3 ad 3; C. G. 1. 89; C. G. 2. 58; 2 Sent. 12. 1. 2 ad 6; 4 Sent. 49. 1. 4. 1 ad 1; Qu. Anim. 9 ad 6; 5 Met. 1 a; et passim. On **infirmitas cordis**, see *infirmitas* under 1; on **ira cordis**, see *ira* under 1. — (3), quia Deus scit etiam cogitationes et affectiones cordium, PP. Q. 14. Art. 12 c; verbum est, quod non voce profertur, sed in corde pronuntiatur, PP. Q. 34. Art. 1 c; ut cor accipiamus pro appetitu intellectivo, PS. Q. 24. Art. 3 c; cum enim homo non habet cor suum firmatum in Deo, PS. Q. 109 Art. 8 c; cor autem spiritualiter acceptum vel est ipsa anima, vel aliquid animae, SS. Q. 44. Art. 5 ob. 1; actus voluntatis, quae hic significatur per cor, SS. Q. 44. Art. 5 c; ad ostendendum quod lapidea hominum corda per eius passionem emollirentur, PT. Q. 44. Art. 4 ad 3; in cordibus hominum reverentiam Dei parit, C. G. 2. 2; Deus etiam cordium iudex est, C. G. 3. 128. Cf. PP. Q. 27. Art. 1; PP. Q. 45. Art. 2; PS. Q. 72. Art. 7; PS. Q. 94. Art. 6; SS. Q. 91. Art. 1; PT. Q. 86. Art. 5; et passim. On **blasphemia cordis**, see *blasphemia*; on **cogitatio cordis**, see *cogitatio* under 1; on **conceptus cordis**, see *conceptus* under 2; on **munditia cordis**, see *munditia*; on **peccatum cordis**, see *peccatum* under 2; on **verbum cordis et in corde enuntiatum**, see *verbum* under 1; on **vestigium cordis**, see *vestigium*; on **voluntas cordis**, see *voluntas* under 3. — **duritia cordis**, *hardness of heart*, i.e., *of the will*. Unde cordis congelatio vel duritia est dispositio repugnans amori; sed liquefactio importat quamdam mollificationem cordis, PS. Q. 28. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 10; PTS. Q. 67. Art. 3 (bis). — **ex (e) toto corde**, *with one's whole heart*. Dupliciter contingit ex toto corde Deum diligere; uno quidem modo in actu, id est, ut totum cor hominis semper actualiter in Deum feratur, et ista est perfectio patriae; alio modo, ut habitualiter totum cor hominis in Deum feratur, ita scilicet quod nihil contra Dei dilectionem cor hominis recipiat; et haec est perfectio viae, SS. Q. 44. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 100. Art. 10 (bis); SS. Q. 29. Art. 3; SS. Q. 44. Art. 5 (passim); SS. Q. 44. Art. 8; SS. Q. 147. Art. 5; et passim. — **obduratio cordis**, *obduracy of the heart*, i.e., *of the will*. Per hunc modum Deus est causa excaecationis, et aggravationis aurium, et obdurationis cordis, PS. Q. 79. Art. 3 c.

coram, *adv.* and *prep.*, used only as a *prep.* with *abl.* in the S.T., *in the presence of, before the eyes of, in the face of, before.* Non solum obligantur ad implendam legem illi coram quibus promulgatur lex, sed etiam alii, PS. Q. 90. Art. 4 ob. 2; nam gentiles in sacris lunae proponebant mensam coram idolo lunae, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; ratio scandali constituitur per hoc quod coram aliis peccatur, SS. Q. 43. Art. 3 ad 6; unde si aliquis de alio male loquatur coram multis, eo absente detractio est, SS. Q. 73. Art. 1 ad 2; postmodum vero egressi non verebantur publice fidem fateri etiam coram inimicis fidei christianae, PT. Q. 72. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 2. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 7 (bis); SS. Q. 33. Art. 4; SS. Q. 67. Art. 2; SS. Q. 103. Art. 1. (quater); et passim.

Corinthii, ōrum, *m.*, *the Corinthians.* Dicit enim Apostolus I ad Corinth. CIII, 4, SS. Q. 94. Art. 1 ob. 3. Cf. SS. Q. 89. Art. 2; SS. Q. 146. Art. 1; PT. Q. 7. Art. 7; PT. Q. 25. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 9; et passim.

Corinthus, *f.*, *Corinth, a celebrated commercial city in the Peloponnesus.* Sicut Paulus, quamvis non iverit Corinthum, sicut dixerat, non tamen est mentitus, SS. Q. 89. Art. 7 ob. 1; unde et Apostolus non est mentitus, qui non ivit Corinthum, quo se iturum esse promiserat, ut dicitur II ad Corinth., I, et hoc propter impedimenta quae supervenerant, SS. Q. 110. Art. 3 ad 5.

corium, ii, *n.*, *hide, leather, skin.* Cornua et ungulae, quae sunt quorumdam animalium arma, et spissitudo corii, PP. Q. 91. Art. 3 ad 2; quod bos habet quinque utilitates, quia immolatur, arat, pascit, carnibus, lac dat, et corium etiam diversis usibus ministrat, PS. Q. 105. Art. 2 ad 10.

Cornēlius, a, um, *Cornelian*, **lex Cornelia**, *the Cornelian Law*, one of the laws passed in the dictatorship of Sulla. Ergo inconvenienter ponitur divisio legum humanarum ex nominibus legislatorum, ut scilicet quaedam dicatur Cornelia, quaedam Falcidia, (ob. 4), . . ., sicut distinguitur lex Iulia de adulteriis, lex Cornelia de sicariis, PS. Q. 95. Art. 4 ob. 4.

Cornēlius, ii, *Cornelius*, centurion of a cohort called *Italica*. He was a devout and God-fearing man whom the Lord, in a vision, ordered Peter to baptize. This happened in 36 A.D. Cornelius is said to have been bishop of Caesarea after the death of Zachaeus. Sed contra est quod de Cornelio adhuc infideli existente dictum est, Act. 10, (ob. 3), . . ., de Cornelio tamen sciendum est quod infidelis non erat, SS. Q. 10. Art. 4 ad 3; ita etiam ante baptismum Cornelius consecutus est, PT. Q. 69. Art. 4 ad 2. Cf. PT. Q. 68. Art. 3.

cornīcula, ae, *f.*, *dim.*, *a little crow.* Sicut corniculae frequenter crocitantes significant pluviam mox futuram, PP. Q. 86. Art. 4. ob. 3; puta si quis ex hoc quod cornicula frequenter crocitat, praedicat pluviam cito esse futuram, SS. Q. 95. Art. 7 ad 2.

cornū, ūs, *n.*, *a horn, a hard* and *generally crooked growth upon the head of many mammiferous animals*, (2) *the peaks which terminate the miter of a bishop.*—(1), habeant etiam arma naturaliter sibi data, sicut ungulas, dentes et cornua, PP. Q. 76. Art. 5 ob. 4. Cf. PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 16. Art. 2; PS. Q. 44. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 4 (bis). — (2), per "mitram" scientia utriusque Testamenti; unde et duo cornua habet, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

cornupeta, ae, *adj.*, *comm.*, *butting, pushing* or *goring with the horns.* Et ideo magis puniebatur dominus, si bos cornupeta fuerat ab heri et nudius tertius, in quo casu poterat occurri periculo, quam si subito cornupeta efficeretur, PS. Q. 105. Art. 2 ad 11.

corōna, ae, *f.*, (1) *a crown, reward*, synonymous with **aureola** or the reward added to the essential bliss of heaven for spiritual victories achieved on earth, (2) *a wreath, garland*, the **spinarum corona** or *crown of thorns which Christ wore during His passion, also a garland, given as a prize*, (3) *a crown or tonsure, the shaving of the crown of the head of a person entering the priesthood or a monastic order.*—(1), et sic suam coronam aliquis amittere potest per peccatum mortale sequens, PP. Q. 23. Art. 6 ad 1; ex quo videtur quod aureola sit quaedam corona non omnibus, sed quibusdam specialiter reddita; aurea autem omnibus beatis redditur, . . ., ergo, prae aliis aliquam coronam habere debent; et hanc dicimus "aureolam", (ob. 5), . . ., hoc autem praemium metaphorice "corona" dicitur, vel aurea, tum ex parte meriti, quod cum quaedam pugna agitur, PTS. Q. 96. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 6 (passim); SS. Q. 83. Art. 11; PT. Q. 69. Art. 3; PTS. Q. 96. Art. 6; PTS. Q. 96. Art. 8; et passim.—(2), sicut crux Christi fuit instrumentum passionis eius et mortis, ita etiam et multa alia, puta clavi, corona et lancea, PT. Q. 25. Art. 4 ob. 3; passus est enim Christus in capite pungentium spinarum coronam, PT. Q. 46. Art. 5 c; sed in Ecclesia militante specialia opera habentibus redduntur specialia praemia, sicut victoribus corona

currentibus bravium, PTS. Q. 96. Art. 1 a.—(3), sed corona vel tonsura non competit mulieribus, ut patet I ad Cor., XI, PTS. Q. 39. Art. 1 ob. 3; ergo cum Nazaraei non essent ordinati ad ministerium divinum, videtur quod ministris Ecclesiae non debeatur tonsura, vel rasura coronae, PTS. Q. 40. Art. 1 ob. 2; videtur quod corona sit ordo, PTS. Q. 40. Art. 2 ob. 1. Cf. PTS. Q. 39. Art. 1; PTS. Q. 40. Art. 3.

corōnātio, ōnis, *f.*, *the tonsure, the ceremony of shaving the crown of the head, or receiving the priest's tonsure.* Ergo videtur quod signatum interius ei respondeat; et ita in coronatione imprimetur character, et erit ordo, PTS. Q. 40. Art. 2 ob. 1.

corōno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to do honor to, reward.* Dicitur enim II ad Timoth., II, 5: non coronabitur nisi qui legitime certaverit, PP. Q. 95. Art. 4 ob. 2, in quot.; ut scilicet per hoc a peccatis arceatur, ut etiam de virtutibus non superbiat, et per patientiam coronetur, SS. Q. 164. Art. 1 ad 4. Cf. PTS. Q. 40. Art. 3; PTS. Q. 93. Art. 3; PTS. Q. 96. Art. 9.

corporālis, e, *adj.*, (1) *corporeal, bodily,* synonym of *corporeus*, the opposite of *incorporalis*, *incorporeus*, and *spiritualis*, (2) in neut. as noun, *the corporal.*—(1), omnis enim potentia huiusmodi est actus corporalis organi, . . ., actus autem proportionatur ei cuius est actus. unde nulla huiusmodi potentia potest se extendere, ultra corporalia (c), . . ., vita autem non videtur oculo corporali, sicut per se visibile, sed sicut sensibile per accidens, PP. Q. 12. Art. 3 ad 2; de distinctione corporalis et spiritualis creaturae, PP. Q. 50 pr.; anima humana abundat diversitate potentiarum, videlicet quia est in confinio spiritualium et corporalium creaturarum, PP. Q. 77. Art. 2 c; immutationes corporales magis causantur ex dolore exteriori, . . ., tum etiam quia sensus exterior est magis corporalis quam sensus interior, sicut et appetitus sensitivus quam intellectivus, PS. Q. 35. Art. 7 ad 3; videtur quod cognatio spiritualis non transeat a viro in uxorem, quia spiritualis unio et corporalis sunt disparatae, et diversorum generum, (ob. 1), . . ., bona spiritualia magis multiplicabilia sunt quam corporalia. sed consanguinitas corporalis viri transit ad uxorem per affinitatem, (a), . . ., ex hoc quod sunt diversorum generum unio corporalis et spiritualis, potest concludi quod una non est altera, non autem quod una non possit esse causa alterius, PTS. Q. 56. Art. 4 ad 1; non enim est eadem materia spiritualium et corporalium, C. G. 2. 16. Cf. PP. Q. 12. Art. 4 (ter); PP. Q. 97. Art. 1 (bis); PS. Q. 39. Art. 1 (passim); SS. Q. 32. Art. 4 (passim); SS. Q. 33. Art. 7 (bis); PTS. Q. 91. Art. 1 (passim); et passim. On **actio corporalis**, see *actio* under 1; on **adoratio corporalis**, see *adoratio* under 1; on **agens corporalis**, see *agens*; on **alteratio corporalis**, see *alteratio*; on **amatio corporalis**, see *amatio*; on **bonum corporale**, see *bonus* under 3; on **caecitas corporalis**, see *caecitas*; on **causa corporalis**, see *causa* under 2; on **character corporalis**, see *character* under 2; on **claritas corporalis**, see *claritas* under 3; on **condicio corporalis**, see *condicio* under 3; on **congregatio corporalis**, see *congregatio* under 2; on **contactus corporalis**, see *contactus*; on **cor corporale**, see *cor* under 1; on **cultus corporalis**, see *cultus* under 2; on **defectus corporalis**, see *defectus* under 4; on **delectatio corporalis**, see *delectatio*; on **dispositio corporalis**, see *dispositio* under 2; on **divitiae corporales**, see *divitiae*; on **dolor corporalis**, see *dolor*; on **donum corporale**, see *donum* under 1; on **eleemosyna corporalis**, see *eleemosyna*; on **elementum corporale**, see *elementum* under 1; on **esse corporale**, see *esse*; on **figura corporalis**, see *figura* under 1; on **forma corporalis**, see *forma* under 2; on **fornicatio corporalis**, see *fornicatio* under 2; on **fortitudo corporalis**, see *fortitudo* under 1; on **fructus corporalis**, see *fructus* under 1; on **fundamentum corporale**, see *fundamentum*; on **generatio corporalis**, see *generatio* under 1; on **gloria corporalis**, see *gloria* under 2; on **habitus corporalis**, see *habitus* under 4; on **ieiunium corporale**, see *ieiunium*; on **immunditia corporalis**, see *immunditia*; on **immutatio corporalis**, see *immutatio* under 2; on **individuum corporale**, see *individuum*; on **integritas corporalis**, see *integritas*; on **locus corporalis**, see *locus* under 1; on **lumen corporale**, see *lumen*; on **lux corporalis**, see *lux*; on **magnitudo corporalis**, see *magnitudo* under 2; on **malum corporale**, see *malus* under 3; on **materia corporalis**, see *materia* under 3; on **matrimonium corporale**, see *matrimonium*; on **miraculum corporale**, see *miraculum* under 1; on **mors corporalis**, see *mors*; on **motus corporalis**, see *motus* under 2; on **munditia corporalis**, see *munditia*; on **natura corporalis**, see *natura*; on **necessitas corporalis**, see *necessitas*; on **oculus corporalis**, see *oculus*; on **operatio corporalis**, see *operatio* under 2; on **opus corporale**, see *opus* under 4; on **organum corporale**, see *organum*; on **passio corporalis**, see *passio* under 2; on **peccatum corporale**, see *peccatum* under 2; on **poena corporalis**, see *poena*; on **potentia corporalis**, see *potentia* under 2; on **potestas corporalis**, see *potestas* under 3; on **praesentia corporalis**, see *praesentia*; on **pulchritudo corporalis**, see *pulchritudo*; on **qualitas corporalis**, see *qualitas*; on **quantitas corporalis**, see *quantitas* under 1; on **res corporalis**, see *res*; on **resurrectio corporalis**, see *resurrectio*; on **sacrificium corporale**, see *sacrificium*; on **scandalum corporale**, see *scandalum* under 1; on **sensus corporalis**, see *sensus* under 2; on **servitus corporalis**, see *servitus* under 1; on **signum corporale**, see *signum* under 1; on **similitudo corporalis**, see *similitudo* under 2; on **species corporalis**, see *species* under 6; on **spiritus corporalis**, see *spiritus*; on **subiectio corporalis**, see *subiectio*; on **substantia corporalis**, see *substantia* under 2; on **tactus corporalis**, see *tactus* under 1; on **transmutatio corporalis**, see *transmutatio* under 1; on **usura corporalis**, see *usura*; on **via corporalis**, see *via* under 1; on **virtus corporalis**, see *virtus* under 1; on **vis corporalis**, see *vis*; on **visio corporalis**, see *visio*; on **visus corporalis**, see *visus*; on **vita corporalis**, see *vita* under 1; on **voluptas corporalis**, see *voluptas*. — **nullum agens corporale efficienter agit nisi per contactum,** *no corporal cause is active as an effective cause otherwise than by contact with that upon which it acts.* Cf. PT. Q. 48. Art. 6 ob. 2. — (2), quia in reverentiam huius sacramenti, a nulla re contingitur nisi consecrata; unde et corporale et calix consecrantur, et similiter manus sacerdotis, ad tangendum hoc sacramentum, PT. Q. 82. Art. 3 c; non erat autem tantum periculum circa corpus, quod ponitur in corporali, sicut circa sanguinem, qui continetur in calice. et ideo licet calix non fiat de petra, corporale tamen fit de panno lineo, quo corpus Christi fuit involutum, PT. Q. 83. Art. 3 ad 7. — **corporāliter**, *adv.*, *corporally, bodily,* opposite of spiritualiter. Possumus ergo daemones adiurando per virtutem divini nominis, tamquam inimicos repellere, ne nobis noceant spiritualiter vel corporaliter, secundum potestatem divinam datam a Christo, SS. Q. 90. Art. 2 c; alio modo ratione intentionis puta cum quis alicui adulatur ad hoc quod fraudulenter ei noceat vel corporaliter vel spiritualiter, SS. Q. 115. Art. 2 c; sed duae humanae naturae non possent corporaliter sibi invicem uniri, PT. Q. 3. Art. 7 ob. 3. Cf. PP. Q. 28. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 8; SS. Q. 33. Art. 3; PT. Q. 71. Art. 2; PTS. Q. 21. Art. 2; et passim.

corporāliter, *adv.*, see *corporalis.*

corporeitas, ātis, *f.*, *corporality, materiality,* the opposite of *incorporeitas* and *spiritualitas.* Sicut ergo materia praeintelligitur perfecta secundum esse ante intellectum corporeitatis, et sic de aliis; ita praeintelliguntur accidentia quae sunt propria entis ante corporeitatem, (ad 1), . . ., dimensiones quantitativae sunt accidentia consequentia corporeitatem, quae toti materiae convenit. unde materia iam intellecta sub corporeitate et dimensionibus potest intelligi ut distincta in diversas partes, PP. Q. 76. Art. 6 ad 2; corporeitas autem dupliciter accipi potest: uno modo, secundum quod est forma substantialis corporis, prout in genere substantiae collocatur, et sic corporeitas cuiuscumque corporis nihil est aliud quam forma substantialis eius, secundum quam in genere et specie collocatur, ex qua debetur rei corporali, quod habeat tres dimensiones, . . ., alio modo accipitur corporeitas, prout est forma accidentalis, secundum quam dicitur corpus esse in genere qua-

titatis, et sic corporeitas nihil aliud est, quam tres dimensiones, quae corporis rationem constituunt, C. G. 4. 81; si corporeitas sumatur a corpore, prout est in genere quantitatis, sic corporeitas non est rei naturalis quidditas, sed eius accidens, scilicet trina dimensio. si vero sumatur a corpore, prout est in genere substantiae, sic corporeitas nominat rei naturalis essentiam, Verit. 10. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 66. Art. 2 (quater); PTS. Q. 84. Art. 3 (bis); Quodl. 12. 7. 9 c; 2 Sent. 3. 1. 1 c; 2 Sent. 12. 1. 1 ad 1; 4 Sent. 44. 2. 3. 3 ad 3. On **forma corporeitas**, see *forma* under 2.

corporeus, a, um, *adj.*, *corporal, bodily*, synonym of *corporalis*, the opposite of *incorporalis*, *incorporeus*, and *spiritualis*. Ergo angeli non sunt ante naturam corpoream creati, (a), . . ., angeli enim sunt quaedam pars universi; non enim constituunt per se unum universum, sed tam ipsi quam creatura corporea in constitutionem unius universi conveniunt, (c), . . ., angeli sunt ante mundum corporeum creati, (ad 1), . . ., creaturae corporeae omnes sunt unum in materia, sed angeli non conveniunt in materia cum creatura corporea, PP. Q. 61. Art. 3 ad 3; corporeum enim et incorporeum est causa alicuius rei, nisi inquantum movetur, C. G. 3. 65. anima intellectualis dicitur esse quasi quidam horizon et confinium corporeorum et incorporeorum, C. G. 2. 68. Cf. PP. Q. 102. Art. 1 (passim); PS. Q. 44. Art. 4; SS. Q. 156. Art. 1 (bis); C. G. 2. 81; Qu. Anim. 1 c; et passim. On **agens corporeum**, see *agens*; on **caelum corporeum**, see *caelum*; on **elementum corporeum**, see *elementum* under 1; on **figura corporea**, see *figura* under 1; on **genus corporeum**, see *genus* under 1; on **habitus corporeus**, see *habitus* under 4; on **locus corporeus**, see *locus* under 1; on **lux corporeus**, see *lux* under 1; on **motus corporeus**, see *motus* under 2; on **mundus corporeus**, see *mundus* under 1; on **natura corporea**, see *natura*; on **organum corporeum**, see *organum*; on **passio corporea**, see *passio* under 2; on **principium corporeum**, see *principium*; on **qualitas corporea**, see *qualitas*; on **quantitas corporea**, see *quantitas* under 2; on **res corporea**, see *res*; on **spiritus corporeus**, see *spiritus*; on **substantia corporea**, see *substantia* under 2; on **tactus corporeus**, see *tactus*; on **virtus corporea**, see *virtus* under 1; on **visio corporea**, see *visio* under 1. One kind of *corporeum* is **corporeum primum**, *the first corporal thing*, i.e., *the heavens*. Cf. C. G. 3. 23; also *corpus primum alterans* under *corpus*. — **omne agens corporeum agit per contactum**, *every bodily cause operates through contact with that upon which it acts*. Cf. 4 Sent. 44. 3. 3. 3 ob. 7.

corporo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to incorporate, combine together* or *with something else so as to form a consistent whole*. Quia tales aquae non incorporantur per artem vel naturam aliquibus corporibus emmixtis, PT. Q. 66. Art. 4 ad 4. — **corporātus**, a, um, *P. a.*, *embodied*. Phantasticum hominis, quod etiam in cogitando sive somniando, per rerum innumerabilia genera variatur, veluti corporatum in alicuius animalis effigie sensibus apparet alienis (in quot), . . ., quod ipsa vis phantastica hominis aut species eius eadem numero corporata alterius sensibus ostendatur, PP. Q. 114. Art. 4 ad 2.

corpulentia, ae, *f.*, *corpulence, grossness* or *fleshiness of body*. Dicunt autem quidam quod prohibetur ab hoc in isto statu ratione corpulentiae, . . ., quae quidem corpulentia ab eo per subtilitatis dotem tolletur, . . ., primo quia corpulentia, quam dos subtilitatis, aufert, PTS. Q. 83. Art. 2 c; quidquid sit hoc, quod corpulentiam nominant, Trin. 1. 4. 3 c; ratione corpulentiae, per quam habet, quod repleat locum, quae quidem corpulentia ab eo per subtilitatis dotem tolletur, 4 Sent. 44. 2. 2. 2 c; hoc esse grossitiem vel corpulentiam quandam, Quodl. 1. 10. 21 c. Cf. PP. Q. 107. Art. 1, in quot.; PT. Q. 15. Art. 1; PTS. Q. 85. Art. 1, in quot.

corpulentus, a, um, *adj.*, *corpulent, physically* or *bodily large*. Unde non fuit in Adam secundum seminalem rationem, sed solum secundum corpulentam substantiam, PT. Q. 15. Art. 1 ad 2; corpus Christi fuit in Adam secundum corpulentam substantiam, PT. Q. 31. Art. 1 ad 3; ut sunt homines corpulenti et ponderosi, Regim. 4. 10. Cf. PP. Q. 119. Art. 2, in quot.; PS. Q. 81. Art. 4; PT. Q. 31. Art. 6 (passim); PT. Q. 31. Art. 8. On **materia corpulenta**, see *materia* under 3; on **substantia corpulenta**, see *substantia* under 3.

corpus, ŏris, *body*, either in physical sense as material, or mathematical as tridimensional, *frame*, synonym of *elementum*, the opposite of *spiritus*. Corpus, quod est magnitudo completa, dupliciter sumitur; scilicet mathematice, secundum quod consideratur in eo sola quantitas; et naturaliter secundum quod consideratur in eo materia et forma, PP. Q. 7. Art. 3 c; hoc nomen corpus impositum est ad significandum quoddam genus substantiarum ex eo, quod in eis inveniuntur tres dimensiones, et ideo aliquando ponitur hoc nomen corpus ad significandas tres dimensiones, secundum quod corpus ponitur species quantitatis, PP. Q. 18. Art. 2 c; cum enim ratio corporis in hoc consistat, quod sit talis naturae, ut in eo possint designari tres dimensiones, 1 Sent. 25. 1. 1 ad 2; definitio enim corporis est, quod sit determinatum planitie, id est, superficie, 3 Phys. 8 a (cf. Aristotle, Phys. III. 5 204. b. 5); de ratione corporis est, quod habeat dimensionem in omnem partem, 3 Phys. 8 b; corpus est continuum, quod est divisibile omniquaque, id est, ad omnem partem vel secundum omnem dimensionem, 1 Cael. 2 b. Cf. PP. Q. 3. Art. 1 ob. 1; PP. Q. 110. Art. 3; PT. Q. 21. Art. 3; 7 Met. 12 e; Ente 3 c; et passim. On **bonum corpus et secundum corpus**, see *bonus* under 3; on **dispositio corporis**, see *dispositio* under 4; on **dos corporis**, see *dos* under 2; on **elementum corporis**, see *elementum* under 1; on **gloria corporis**, see *gloria* under 2; on **habitus corporis**, see *habitus* under 4; on **immunditia corporis**, see *immunditia*; on **integritas corporis**, see *integritas*; on **macula in corpore**, see *macula*; on **malum corpus**, see *malus* under 3; on **necessitas corporis**, see *necessitas* under 3; on **passio corporis**, see *passio* under 2; on **potentia corporis**, see *potentia* under 2; on **pulchritudo corporis**, see *pulchritudo*; on **quantitas corporis**, see *quantitas* under 2; on **resurrectio corporis**, see *resurrectio*; on **unitas corporis**, see *unitas*; on **virtus corporis**, see *virtus* under 1; on **vita corporis**, see *vita* under 1. — Kinds of *corpus* are the following: (a), **corpus aereum, corpus aqueum**, and **corpus solidum**, *the airy* or *gaseous body*, *watery* or *fluid body*, and *solid body*. Daemones aerea dicuntur animalia, quia corporum aereorum natura vigent, PP. Q. 51. Art. 1 ob. 1, in quot. Cf. PP. Q. 66. Art. 3 ad 4; C. G. 3. 120; C. G. 4. 23; Pot. 6. 6 c and 7 ob. 7. — (b), **corpus agile**, *the light, agile body*. Nullum corpus quod movetur cum labore et poena, potest dici agile, PTS. Q. 84. Art. 1 ob. 2. Cf. PTS. Q. 86. Art. 1; C. G. 4. 86 and 89; 4 Sent. 44. 2. 3. 1 ob. 1 and a. —(c), **corpus anhomoeomerum** and **corpus homoeomerum seu homogeneum seu uniforme**, *the body that consists of unlike parts and that which consists of like parts*. Cf. 4 Sent. 8. 2. 1. 4 ob. 3; Pot. 6. 6 c; 1 Cael. 13 d and k; 1 Gener. 1 f. — (d), **corpus animale** and **corpus spirituale sc. hominis**, *the animal-like body*, and *the spiritual or spiritualized body of man*, of which the first is derived from the fact that *animalibus passionibus subiacet et alimonia indiget*, C. G. 4. 86, and the last because *totaliter spiritui subiectum est*, PS. Q. 4. Art. 6 ad 3, or *spiritibus quantum ad aliquid simile est*, 4 Sent. 44. 2. 2. 4 a. Apostolus ille verba inducit ad ostendendum, esse corpus spirituale, sicut corpus animale; quia vita spiritualis corporis incepit in Christo, qui est primogenitus ex mortuis, sicut vita corporis animalis incepit in Adam. non ergo in verbis Apostoli habetur quod Adam non fuit spiritualis secundum animam, sed quod non fuit spiritualis secundum corpus, PP. Q. 95. Art. 1 ad 1; in primo igitur statu anima rationalis communicabat corpori id quod competit ei inquantum est anima; et ideo corpus illud dicebatur animale, inquantum scilicet habebat vitam ab anima, . . ., in ultimo vero statu post resurrectionem anima communicabit quodammodo corpori ea quae sunt sibi propria inquantum

est spiritus; immortalitatem quidem quantum ad omnes; impassibilitatem vero et gloriam et virtutem quantum ad bonos, quorum corpora spiritualia dicentur, PP. Q. 97. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 4. Art. 6 ad 3; PS. Q. 4. Art. 7 c; PT. Q. 54. Art. 3; PTS. Q. 82. Art. 4; PTS. Q. 83. Art. 1; C. G. 4. 86 and 89; 4 Sent. 44. 2. 2. 4 a; Pot. 6. 8 c; Eph. 1. 1, (et passim). — (e), **corpus animatum seu vivum** and **corpus inanimatum,** *the body with the soul* or *the living body* and *the soulless or lifeless body.* Animal vero dicitur ex hoc quod habet corpus animatum anima sensitiva. anima ergo intellectiva comparatur ad corpus animatum anima sensitiva sicut forma ad materiam, PP. Q. 76. Art. 3 ob. 4; sed corpora inanimata sunt infra plantas, PP. Q. 18. Art. 1 a. Cf. PP. Q. 76. Art. 4; PT. Q. 2. Art. 5 (bis); PT. Q. 5. Art. 3; C. G. 2. 64; 1 Anal. 36 c; 4 Phys. 12 g; 7 Phys. 4 b; 2 Cael. 13 a; 7 Met. 12 e; et passim. — (f), **corpus aqueum,** see *corpus aereum.* — (g), **corpus artificiale seu non naturale** and **corpus naturale seu physicum,** *the artificial* or *unnatural body* and *the natural body,* i.e., the body which has come into existence with the aid of art and that which has come into existence through nature. Sicut corpora naturalia subduntur corporibus caelestibus, ita etiam corpora artificialia, . . ., ergo et corpora artificialia, puta imagines, sortiuntur aliquam virtutem occultam a corporibus caelestibus ad aliquos effectus causandos, (ob. 2), . . ., sed corporum artificialium formae procedunt ex conceptione artificis, SS. Q. 96. Art. 2 ad 2. Cf. 8 Phys. 1 a; 1 Cael 3 b; 2 Anim. 1 c. — (h), **corpus assumptum,** *the assumed body.* Angeli in assumptis corporibus Abrahae apparuerunt, (a), . . ., angeli non indigent corpore assumpto propter seipsos, sed propter nos, (ad 1), . . ., corpus assumptum unitur angelo non quidem ut formae, neque solum ut motori, sed sicut motori repraesentato per corpus mobile assumptum, PP. Q. 51. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 51. Art. 3 (passim); PT. Q. 14. Art. 1; PT. Q. 45. Art. 3; PT. Q. 55. Art. 6 (bis); PT. Q. 76. Art. 1; 2 Sent. 8. 1. 4. 1 c; Pot. 6. 7 c; et passim. — (i), **corpus bestiale** and **corpus hominis seu humanum,** *the animal and the human body.* Sicut quod corpus humanum mutetur in corpus bestiale, aut quod corpus hominis mortuum reviviscat, PP. Q. 114. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 91. Art. 1 c and ad 1; PP. Q. 91. Art. 3 ad 3; C. G. 2. 44; 2 Sent. 1. 2. 5 c; Mal. 16. 9 ob. 2; et passim. — (j), **corpus caeleste** and **corpus terrenum seu terrestre,** *the heavenly* and *the earthly body.* Angeli illum gradum tenent in substantiis spiritualibus quem corpora caelestia in substantiis corporeis, . . ., est autem haec differentia inter caelestia et terrena corpora, quod corpora terrena per mutationem et motum adipiscuntur suam ultimam perfectionem, corpora vero caelestia statim ex ipsa sua natura suam ultimam perfectionem habent, PP. Q. 58. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 2 c; PT. Q. 5. Art. 2 ob. 1; C. G. 1. 5 and 20; C. G. 2. 16, 43, and 90; C. G. 3. 22, and 120; C. G. 4. 30 and 86; 1 Perih. 14 f; 4 Phys. 10 b; 7 Phys. 8 g; 1 Cael. 18 f; 2 Cael. 13 a; Sensu 6 e; et passim. — (k), **corpus carnale seu carneum,** *the carnal body or that consisting of flesh and bone.* Videtur quod Christus non habuerit corpus carnale sive terrestre, sed caeleste, (ob. 1), . . ., caro autem et ossa non sunt ex materia caelestis corporis, sed ex inferioribus elementis. ergo corpus Christi non fuit corpus caeleste, sed carneum et terrenum, (a), . . ., cum enim Filius Dei se hominibus ostenderit, quasi corpus carneum et terrenum habentem, fuisset falsa demonstratio, si corpus caeleste habuisset, PT. Q. 5. Art. 2 c. — (l), **corpus circulare seu sphaericum** and **corpus rectilineum seu rectum,** *the round* or *spherical body* and *that consisting of a straight line.* Si autem duo corpora circularia essent in eodem loco, duo circuli designati in eis se tangerent secundum totum, PTS. Q. 83. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 7. Art. 3 c; C. G. 1. 20; 4 Sent. 44. 2. 2. 3 ad 2; 2 Cael. 5 e and 13 a. — (m), **corpus clarum seu lucidum** and **corpus opacum seu tenebrosum,** *the bright* or *shining body* and *the dark* or *obscured body.* Sed raritas et densitas elementorum resistere videntur claritati, cum corpus clarum oporteat esse aliquo modo condensatum, PTS. Q. 91. Art. 4 ob. 2. Cf. C. G. 4. 86 and 89; 4 Sent. 44. 2. 4. 1 c. — (n), **corpus commixtum seu mixtum seu complexionatum seu compositum** and **corpus simplex,** *the composed* and *the simple body,* i.e., *that body consisting of two* or *more elements* and *that consisting of one element.* Cf. C. G. 2. 15, 30, 56, 89, and 90; Pot. 6. 6 c; 3 Phys. 8 b; 1 Cael. 3 b, 4 a, 9 d, and 20 e; 2 Cael. 13 a; 3 Cael. 1 b; 2 Gener. 3 a; 11 Met. 10 h; et passim. — (o), **corpus complexionatum,** see *corpus commixtum.* — (p), **corpus compositum,** see *corpus commixtum.*— (q), **corpus coniunctum seu proprium** and **corpus exterius seu extraneum,** *the body combined* or *joined with action and that outside or a stranger to it.* Vegetativum autem est activum respectu cuiusdam entis particularis, scilicet corporis coniuncti, PP. Q. 79. Art. 2 ad 3. Cf. C. G. 3. 103; C. G. 4. 11. — (r), **corpus continens** and **corpus contentum,** *the enclosing* and *the enclosed body.* Cum autem bruta animalia non habeant nisi animam sensitivam, cuius omnes potentiae sunt actus corporalium organorum, subiacet eorum anima dispositioni continentium corporum, et primordialiter caelestium, SS. Q. 95. Art. 7 c. Cf. 2 Sent. 12. 1. 5 ad 2; 1 Cael. 4 f. — (s), **corpus contentum,** see *corpus continens.* — (t), **corpus corruptibile** and **corpus incorruptibile,** *the corruptible* and *the incorruptible body,* i.e., the body subject to dissolution and that not so subject. Supposito autem quod nulla forma quae sit in corpore corruptibili, remaneat, ut subtracta generationi et corruptioni, sequitur de necessitate quod non sit eadem materia corporum corruptibilium et incorruptibilium, . . ., sic ergo materia, secundum quod est sub forma incorruptibilis corporis, erit adhuc in potentia ad formam corruptibilis corporis; et cum non habeat eam in actu erit simul sub forma et privatione, quia carentia formae in eo quod est in potentia ad formam, est privatio. haec autem dispositio est corruptibilis corporis. impossible ergo est quod corporis corruptibilis et incorruptibilis per naturam sit una materia, PP. Q. 66. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 3; PP. Q. 76. Art. 7 ob. 3; PTS. Q. 86. Art. 2. (passim); C. G. 2. 92 and 93; 7 Phys. 8 g; 2 Cael. 13 a; et passim. — (u), **corpus determinatum seu terminatum seu finitum,** and **corpus interminatum seu infinitum,** *the determined* or *finite* and *the undetermined* and *infinite body.* Cf. C. G. 1. 20; 3 Phys. 8 a; 1 Cael. 11 b, 12 f, 13 i, and 14 a; 2 Anim. 14 d; Sensu 6 e and g. — (v), **corpus diaphanum,** *the transparent body.* Corpus diaphanum, quod est subiectum tenebrarum et lucis, PP. Q. 48. Art. 3 c; inter corpora caelestia invenitur aliquod corpus partim diaphanum et partim lucidum, scilicet caelum sidereum, (ob. 4), . . ., quid corpus firmamenti, etsi sit solidum, est tamen diaphanum, PP. Q. 66. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 66. Art. 1; PP. Q. 68. Art. 3 (bis); PS. Q. 85. Art. 2; PS. Q. 86. Art. 2. — (w), **corpus divinum,** *the divine body,* i.e., *heaven.* Corpus eius est quoddam divinum propter hoc, quod est ingenitum et incorruptibile, 2 Cael. 4 c; caelestium corporum, quae vocat corpora divina propter sui perpetuitatem, 2 Cael. 19 b. Cf. 2 Cael. 1 b. — (x), **corpus divisibile,** and **corpus indivisibile,** *the divisible* and *the indivisible body.* Quod etiam dicunt de rarefactione corporis in infinitum divisibile, vanum est; non enim corpus naturale in infinitum dividitur aut rarefit sed usque ad certum terminum, PP. Q. 68. Art. 2 c. Cf. C. G. 3. 65; 1 Phys. 2 a and 10 a; 1 Gener. 3 g. — (y), **corpus Dominicum,** *the body of the Lord.* Si enim corripitur qui non diiudicat, hoc est, non discernit a caeteris cibis Dominicum corpus, PT. Q. 81. Art. 2 ob. 3, in quot. Cf. PT. Q. 33. Art. 1 (bis); PT. Q. 66. Art. 10; PT. Q. 22. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 7; all in quot.; Trin. 1. 2. 3 ob. 1. — (z), **corpus effigiatum seu figuratum,** *the formed body* or *the body cast into a definite form.* Cf. C. G. 2. 49; 1 Gener. 3 c. — (a^2), **corpus elementare,** *the elementary body,* i.e., *the body consisting of one* or *more elements.* Ita corpus caeleste est absque contrarietate, corpora vero elementaria sunt cum contrarietate, PP. Q. 66. Art. 2 c. Cf. PP. PP. Q. 46. Art. 2; PT. Q. 19. Art. 2 c; PT. Q. 54. Art. 3; PTS. Q. 91. Art. 4; C. G. 2. 56 and 90; Pot. 4. 1 ad 5; et passim. — (b^2), **corpus exterius,** see *corpus coniunctum.*— (c^2), **corpus extraneum,** see *corpus coniunctum.* — (d^2), **corpus figuratum,** see *corpus effi-*

giatum. — (e²), **corpus finitum,** see *corpus determinatum.* — (f²), **corpus firmamenti,** *the body of the firmament* or *the firmament.* Corpus firmamenti, etsi sit solidum, est tamen diaphanum, PP. Q. 66. Art. 3 ad 4. — (g²), **corpus formatum,** *the formed body,* i.e., *the body supplied with form.* Scilicet spiritus sancti, per quem corpus Christi est formatum, . . ., non enim erat congruum ut corpus humanum assumeret, nisi formatum, . . ., et ideo in primo instanti quo materia adunata pervenit ad locum generationis, fuit perfecte formatum corpus Christi et assumptum, PT. Q. 33. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 67. Art. 4; PP. Q. 91. Art. 4; PP. Q. 92. Art. 3; PT. Q. 119. Art. 2; C. G. 2. 43; 7 Met. 12 e; et passim. — (h²), **corpus glorificatum seu gloriosum** and **corpus non gloriosum seu ignobile,** *the glorified* or *transfigured body* and *the body which is not glorified* or *transfigured.* Corporis gloriosi sunt quatuor dotes, . . ., scilicet impassibilitas, agilitas, subtilitas et claritas, PT. Q. 45. Art. 1 ob. 3. Cf. PT. Q. 45. Art. 2 (bis); PT. Q. 54. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 5; C. G. 4. 87 and 96; Symb. 11; 3 Sent. 21. 2. 4. 2 ad 1 and 2; 4 Sent. 44. 2. 1. 1 c, 3 c, and 4 c; Quodl. 1. 10. 21 c, and 22 c; et passim. — (i²), **corpus gloriosum,** see **corpus glorificatum.** Intei caetera corpora gloriosa manifestum est quod corpus Christi maiori refulget gloria, (c), . . ., corpus gloriosum non habet ex principiis suae naturae quod possit in caelo aut supra caelum esse; sed habet hoc ex anima beata, ex qua recipit gloriam; et sicut motus gloriosi corporis sursum non est violentus, ita nec quies est violenta; unde nihil prohibet eam esse sempiternam, PT. Q. 57. Art. 4 ad 4. Cf. PT. Q. 28. Art. 2 (bis); PT. Q. 54. Art. 3; PT. Q. 76. Art. 7; PTS. Q. 83. Art. 2; PTS. Q. 84. Art. 3 (bis); et passim. — (j²), **corpus grave seu ponderosum** and **corpus leve,** *the heavy* and *the light body.* Corporibus gravibus et levibus non competit moveri, nisi secundum quod sunt extra dispositionem suae naturae, utpote cum sunt extra locum proprium; cum enim sunt in loco proprio et naturali, quiescunt, PP. Q. 18. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 28. Art. 1; PP. Q. 105. Art. 6; PS. Q. 1. Art. 6; C. G. 4. 89; 3 Phys. 9 g; 4 Phys. 10 b; 1 Cael. 5 a-e and 18 f; 1 Meteor. 2 a; et passim. — (k²), **corpus hominis, see corpus bestiale.** — (l²), **corpus homoeomerum,** see **corpus anhomoeomerum.** — (m²), **corpus homogeneum,** see **corpus anhomoeomerum,** — (n²), **corpus humanum,** see **corpus bestiale.** — (o²), **corpus igneum,** *the fiery body.* Cf. Pot. 6. 7 ob. 7. — (p²), **corpus ignobile,** see **corpus glorificatum.** — (q²), **immortale,** *the immortal* or *everlasting body,* see **corpus divinum.** Cf. PP. Q. 97. Art. 3, in quot.; PT. Q. 45. Art. 2; PTS. Q. 74. Art. 5, in quot. — (r²), **corpus impalpabile** and **corpus palpabile,** *the impalpable* and *the palpable body.* Corpus nostrum in resurrectionis gloria erit impalpabile, PTS. Q. 83. Art. 6 a. Cf. PT. Q. 54. Art. 2 ad 2; C. G. 4. 84; 4 Sent. 44. 2. 2. 6 c. — (s²), **corpus impassibile** and **corpus passibile,** *the body which is incapable of suffering* (id est, absque passionibus sensibilibus, 4 Phys. 13 b), and *the body that is capable of suffering.* Idem verum corpus Christi erat quod a discipulis tunc in propria specie videbatur, et in specie sacramenti sumebatur. non autem erat impassibile secundum quod in propria specie videbatur; quinimo erat passioni paratum. unde nec ipsum corpus Christi, quod in specie sacramenti dabatur, impassibile erat. impassibili tamen modo erat sub specie sacramenti quod in se erat visibile, PT. Q. 81. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 7; PP. Q. 95. Art. 2; PT. Q. 12. Art. 4 ad 3; PTS. Q. 71. Art. 1 (bis); PTS. Q. 74. Art. 8; PTS. Q. 82. Art. 1; C. G. 4. 30 and 86; 4 Sent. 44. 2. 1. 1 c and 3. 1. 2 c; 4 Phys. 13 b; 2 Cael. 11 f; et passim. — (t²), **corpus inanimatum,** see **corpus animatum.** — (u²), **corpus incorruptibile,** see **corpus corruptibile.** — (v²), **corpus indivisibile,** see **corpus divisibile.** — (w²), **corpus inferius** and **corpus superius,** *the lower* and *the upper body* or *that which is found below the moon* (*a lunari globo inferius,* 3 Sent. 8. 1. 1 ob. 1) and *that which is found above it.* Nam quod corpora causent vel sibi similia vel inferiora, et quod superiora reducant inferiora, totum hoc provenit per quamdam transmutationem, PP. Q. 90. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 2 c; PP. Q. 58. Art. 1 c; PP. Q. 63. Art. 7 c; C. G. 1. 29 and 42; C. G. 2. 16, 30, and 43; C. G. 3. 22; 3 Phys. 4 c; 1 Cael. 6 a; 1 Meteor. 2 b; et passim. — (x²), **corpus infinitum,** see **corpus determinatum.** — (y²), **corpus intellegibile** and **corpus sensibile,** *the body appearing in the imagination,* (*quod est corpus mathematicum,* 3 Phys. 8 a), and *that perceptible through the senses,* (*quod est corpus naturale,* 3 Phys. 8 a). Corpora sensibilia sunt mobilia secundum ipsum statum mundi, quia per motum creaturae corporalis procuratur elementorum multiplicatio, PP. Q. 66. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 52. Art. 3 ob. 2; 3 Phys. 8 a; 4 Phys. 9 c; 7 Phys. 4 b; 1 Gener. 4 a; et passim. — (z²), **corpus interminatum,** see *corpus determinatum.* — (a³), **corpus leve,** see **corpus grave.** — (b³), **corpus locans,** and **corpus locatum,** *the locating* and *the located body.* Sicut etiam circulus signatus in corpore locato sphaerico, tangit circulum signatum in corpore locante, PTS. Q. 83. Art. 3 ad 2. Cf. PT. Q. 76. Art. 5 c; PTS. Q. 83. Art. 5; 1 Sent. 37. 2. 1 c; 2 Sent. 12. 1. 5 ad 1; 4 Sent. 44. 2. 2. 3 ad 1 and 2 and 5 c; Verit. 28. 2 ad 10; 4 Phys. 8 c; et passim. — (c³), **corpus locatum,** see *corpus locans.* — (d³), **corpus lucidum,** see *corpus clarum.* — (e³), **corpus materiale,** *the body attached to matter.* Cf. C. G. 2. 59. — (f³), **corpus mathematicum** and **corpus naturale,** *the mathematical* and *the physical body,* of which the former *nihil est aliud quam dimensiones (corporis) separatae,* (4 Sent. 44. 2. 2. 2 c), and the latter is the body which exists with a fixed essence *in rerum natura.* Ubi habet pro inconvenienti quod corpus mathematicum, quod nihil est aliud quam dimensiones separatae, sit simul cum alio corpore naturali sensibili, . . ., et similiter est de superficiebus et corporibus mathematicis, PTS. Q. 83. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 3 c; PP. Q. 59. Art. 2 ob. 1 and ad 1; PP. Q. 68. Art. 1; C. G. 1. 20; C. G. 2. 77; C. G. 64 and 105; 2 Sent. 30. 2. 2 c; 4 Sent. 44. 2. 2. 2 c; Pot. 4. 1 ad 5; 3 Phys. 8 a; 1 Cael. 3 b and 14 e; et passim. — (g³), **corpus minerale,** *the mineral body* or *the mineral.* Corpora mineralia assimilantur soli et stellis quorum virtute generantur, PP. Q. 105. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 47. Art. 2; PP. Q. 69. Art. 2; PTS. Q. 91. Art. 5 (ter); Spir. 2 c. — (h³), **corpus mixtum,** see *corpus commixtum.* Quia tales aquae non incorporantur per artem vel naturam aliquibus corporibus mixtis, sed solum alterationem quamdam recipiunt ex hoc quod transeunt per aliqua corpora, (ad 4), . . ., minimum autem est ibi liquoribus corporum mixtorum, qui tamen per huiusmodi sublimationem, virtute naturae, quae est fortior arte, resolvuntur in veram aquam, quod ars facere non potest; unde aqua pluvialis nullam proprietatem retinet alicuius corporis mixti, quod de aquis rosaceis et aquis alchimicis dici non potest, PT. Q. 66. Art. 4 ad 5. Cf. PP. Q. 3. Art. 7; PP. Q. 68. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 1 (quater); PS. Q. 82. Art. 2; PT. Q. 75. Art. 3; et passim. — (i³), **corpus mobile,** *the body which can be moved locally.* Unde sequitur de corpore mobili secundum locum quod sit divisibile secundum magnitudinem, PP. Q. 53. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 51. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 6; PP. Q. 84. Art. 1 (bis); 1 Anal. 44 b; 2 Phys. 3 c; et passim. — (j³), **corpus mysticum sc. Christi,** *the mystical body of Christ,* i.e., *the Church.* Sicut tota Ecclesia dicitur unum corpus mysticum per similitudinem ad naturale corpus hominis, PT. Q. 8. Art. 1 c; haec est differentia inter corpus hominis naturale et corpus Ecclesiae mysticum, quod membra corporis naturalis sunt omnia simul; membra autem corporis mystici non sunt omnia simul, . . ., sic igitur membra corporis mystici accipiuntur, non solum secundum quod sunt in actu, sed etiam secundum quod sunt in potentia, PT. Q. 8. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 83. Art. 4 (bis); PT. Q. 49. Art. 1; PT. Q. 73. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 4; 3 Sent. 12. 3. 1. 1 ob. 1 and ad 1; 4 Sent. 7. 3. 1. 3 c; et passim. — (k³), **corpus naturale,** see *corpus artificiale* and *corpus mathematicum.* — (l³), **corpus non gloriosum,** see **corpus glorificatum.** — (m³), **corpus non naturale,** see *corpus artificiale.* — (n³), **corpus opacum,** see *corpus clarum.* — (o³), **corpus organicum seu organizatum,** *the organic body* or *the body supplied with organs.* Sed est actus corporis organici. ergo non est nisi in corpore organico. sed non quaelibet pars corporis hominis est

corpus organicum, (ob. 2), . . ., anima est actus corporis organici sicut et primi proportionati et perfectibilis, PP. Q. 76. Art. 8 ad 2. Cf. PT. Q. 76. Art. 3 (ter); SS. Q. 156. Art. 1; PTS. Q. 80. Art. 2; C. G. 4. 44; 2 Anim. 1 f. — (p³), **corpus palpabile,** see *corpus impalpabile.* — (q³), **corpus particulare,** *the particular* or *single body.* Cf. C. G. 2. 35; 1 Cael. 2 h. — (r³), **corpus passibile,** see *corpus impassibile.* — (s³), **corpus phantasticum** and **corpus verum,** *the phantastic* and *the real body.* Et quia veritas naturae corporis est ex forma, consequens est quod corpus Christi post resurrectionem et verum corpus fuerit, et eusdem naturae cuius fuerat prius. si autem eius corpus fuisset phantasticum, non fuisset vera resurrectio, sed apparens, PT. Q. 54. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 5. Art. 1 c; PT. Q. 16. Art. 1; PT. Q. 28. Art. 2 ob. 2; C. G. 4. 29; Pot. 6. 7 c; et passim. — (t³), **corpus physicum,** see *corpus artificiale.* — (u³), **corpus ponderosum,** see *corpus grave.* — (v³), **corpus primum,** *the first body, quod est omnium corporum contentivum,* (1 Cael. 4 c), or *one of those of which all other bodies are composed,* (2 Gener. 3 a). In quolibet genere, quanto aliquid est prius, tanto est simplicius, et in paucioribus consistens, sicut prima corpora sunt simplicia, PS. Q. 19. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 3; PP. Q. 67. Art. 4 (bis); 1 Cael. 4 c and 8 a; 2 Gener. 3 a. — (w³), **corpus primum alterans,** *the first qualitatively changing body,* i.e., *Heaven.* Virtus lucis ad omnia corporalia se extendit, inquantum est qualitas activa primi corporis alterantis, scilicet caeli, PP. Q. 5. Art. 5 ad 5. Cf. C. G. 3. 69; 2 Anim. 14 h. — (x³), **corpus proprium,** see *corpus coniunctum.* — (y³), **corpus quantum,** *the somewhat large body, the tolerably large body.* Cf. 4 Phys. 12 g. — (z³), **corpus quintum,** *the fifth body.* Alii vero dixerunt caelum non esse de natura quatuor elementorum, sed esse quintum corpus praeter quatuor elementa, PP. Q. 68. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 74. Art. 5; PTS. Q. 82. Art. 1 (ter); 2 Sent. 14. 1. 2 c; 4 Sent. 44. 2. 1. 1 c; 1 Cael. 4 b and 8 a; et passim. — (a⁴), **corpus rectilineum,** see *corpus circulare.* — (b⁴), **corpus rectum,** see *corpus circulare.* — (c⁴), **corpus sensibile,** see *corpus intellegibile.* — (d⁴), **corpus sidereum,** *the body of a star.* Cf. C. G. 2. 44. — (e⁴), **corpus simplex,** see *corpus commixtum.* — (f⁴), **corpus solidum,** see *corpus aereum.* — (g⁴), **corpus speculare,** *the reflected body.* Cf. 1 Meteor. 12 i; 3 Meteor. 3 i. — (h⁴), **corpus sphaericum,** see *corpus circulare.* — (i⁴), **corpus spirituale,** see *corpus animale.* — (j⁴), **corpus subsistens,** *the subsisting body.* Corpus gravissimum, quod substat omnibus, 1 Cael. 18 f. — (k⁴), **corpus substantificatum,** *the body made into a substance.* Cf. Quodl. 3. 2. 4 ad 1. — (l⁴), **corpus subtile,** *the subtle body.* Quidam autem posuerunt animas iterato coniungi corporibus caelestibus vel etiam corporibus in modum venti subtilibus, PTS. Q. 79. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 5 (bis); PP. Q. 76. Art. 7; PTS. Q. 83. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 4; PTS. Q. 84. Art. 3; et passim. — (m⁴), **corpus superius,** see *corpus inferius.* — (n⁴), **corpus supremum,** *the supreme body,* quod est omnium corporum contentivum, 1 Cael. 4 c. Sic igitur formatio supremi corporis facta est prima die; et quia tempus sequitur motum caeli, tempus autem est numerus motus supremi corporis, per huiusmodi formationem facta est distinctio temporis, noctis scilicet et diei, PP. Q. 69. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 61. Art. 4; PP. Q. 110. Art. 3; PP. Q. 112. Art. 1; 1 Cael. 4 c and 8 a. — (o⁴), **corpus tactivum** and **corpus tangibile,** *the touching* and *the tangible body.* Cf. C. G. 4. 84; 3 Sent. 21. 2. 4. 2 ad 1; 4 Sent. 44. 2. 6 ob. 3 and c. — (p⁴), **corpus tangibile,** see *corpus tactivum.* — (q⁴), **corpus tenebrosum,** see *corpus clarum.* — (r⁴), **corpus terminatum,** see *corpus determinatum.* — (s⁴), **corpus terrenum,** see *corpus caeleste.* — (t⁴), **corpus terrestre,** see *corpus caeleste.* — (u⁴), **corpus uniforme,** see *corpus homoeomerum.* — (v⁴), **corpus verum,** see *corpus phantasticum.* — (w⁴), **corpus vivum,** see *corpus animatum.* — **corpora naturalia ad certum terminum dividuntur,** (Pot. 4. 1 ad 5), or, **corpora naturalia in infinitum dividi non possunt,** (2 Sent. 14. 1. 1 ad 4), or, **omnium natura constantium positus est terminus,** (2 Sent. 30. 2. 2 c), *bodies, as they are found in nature can be divided only up to a definite limit, ultra quem species non salvatur,* (2 Sent. 14. 1. 1 ad 4), *quia quaelibet species determinatam quantitatem requirit et in plus et in minus,* (2 Sent. 30. 2. 2 c). — **corpora naturalia in infinitum dividi non possunt,** see above. — **corpora tangendo agunt,** (3 Phys. 4 c), or, **nullum corpus agit nisi tangendo,** (PP. Q. 45. Art. 5 c), *bodies do not effect anything otherwise than by contact with those upon which they exercise an influence.* Cf. PP. Q. 78. Art. 1 c. — **nullum corpus agit nisi per motum,** (C. G. 3. 65), *no body is active unless first put into motion.* Cf. C. G. 1. 20; PP. Q. 110. Art. 1 ad 1; 2 Sent. 2. 2. 3 c; 3 Phys. 2 d. — **nullum corpus agit nisi tangendo,** see above. — **nullum corpus potest directe agere in id, quod nullo modo est corporeum,** (3 Anim. 4 b), *no body can directly influence something spiritual.* Cf. 1 Perih. 14 f; 8 Phys. 11 c. — **omnium natura constantium positus est terminus,** see above.

corpusculum, i, *n. dim., a small, frail body.* Ergo videtur inconveniens quod intra corpusculum vagientis infantiae lateat, cui parva putatur universitas; et tamdiu a sedibus suis absit ille regnator, atque ad unum corpusculum totius mundi cura transferetur, PT. Q. 1. Art. 1 ob. 4. Cf. PT. Q. 10. Art. 1, in quot.

corrādo, ere, si sum, 3, *v. a., to scrape.* Si non fuerit tabula locus corradetur, et igni consumetur, et cinis intra altare condetur, et sacerdos quadraginta diebus poeniteat, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7.

correctio, ōnis, *f.,* (1) *guidance, instruction, reprimand,* (2) *correction, amendment.* — (1), correctio delinquentis est quoddam remedium, quod debet adhiberi contra peccatum alicuius, SS. Q. 33. Art. 1 c; sicut etiam correctio, qua fratres corrigimus, effectum habet in praedestinatis, non in reprobatis, . . ., sed sicut nulli, quamdiu vivit hic, subtrahendum est correctionis beneficium, quia non possumus praedestinatos distinguere a reprobatis, SS. Q. 83. Art. 7 ad 3; differentia est inter correptionem et correctionem, quia correptio est gratia patientis, ut bonus fiat, sed correctio sive castigatio est gratia facientis, ut ius servetur, 2 Cant. 1. Cf. SS. Q. 32. Art. 2 ad 3; SS. Q. 160. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 1; PTS. Q. 62. Art. 2; 4 Sent. 19. 2. 1 c; et passim. — Kinds of *correctio* in this sense are the following: (a), **correctio divina** and **correctio humana,** *divine guidance* and *human guidance.* Cf. Hebr. 12. 2. — (b), **correctio fraterna,** *brotherly guidance.* Alio vero est correctio fraterna; cuius finis est emendatio delinquentis, non habens coactionem, sed simplicem admonitionem, (c), . . ., et ideo correctio fraterna, quando est impeditiva finis, scilicet emendationis fratris, iam non habet rationem boni, SS. Q. 33. Art. 6 ad 3; correctio fraterna est admonitio fratris de emendatione delictorum fraterna charitate, 4 Sent. 19. 2. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 1. Art. 8; SS Q. 33. Art. 1 c; SS. Q. 33. Art. 3 (ter); 4 Sent. 19. 2 .1-3; Virt. 3. 1 and 2; et passim. — (c), **correctio fraterna simplex** and **correctio praelatorum,** *the simple brotherly guidance which pertains to equals* and *the guidance of superiors which has special reference to their subjects.* Medicus quadam coactione utitur in phreneticum, qui curam eius recipere non vult; et huic assimilatur correctio praelatorum, quae habet vim coactivam, non autem simplex correctio fraterna, SS. Q. 33. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 33. Art. 3 c, 4 c, and 6 c. — (d), **correctio humana,** see *correctio divina.* — (e), **correctio indebita,** *the improper guidance,* the opposite of *correctio debita,* quae est secundum debitas circumstantias, secundum quod est actus virtutis, Virt. 3. 1 c. Cf. SS. Q. 33. Art. 5 c. — (f), **correctio praelatorum,** see *correctio fraterna simplex.* — (2), lex scripta dicitur esse data ad correctionem legis naturalis, PS. Q. 94. Art. 5 ad 1; aliquis qui potest prohibere, non peccat si a prohibitione abstineat, non sperans correctionem, sed magis malum aestimans ex tali prohibitione occasionem sumere, PTS. Q. 67. Art. 3 ad 1; cum adultera commanere spe correctionis, 4 Sent. 39. 1. 3 c. Cf. SS. Q. 36. Art. 2 c; SS. Q. 138. Art. 3; PTS. Q. 59. Art. 3; PTS. Q. 60. Art. 1; PTS. Q. 62. Art. 2 ad 6; et passim.

corrector, ōris, *m.*, *a corrector, improver.* Conscientia est spiritus corrector, et paedagogus animae sociatus, PP. Q. 79. Art. 13 ob. 1, in quot.; quia sic magis homo esset proditor criminis quam corrector fratris, SS. Q. 33. Art. 8 ob. 1, in quot.

corregno, āre, see *conregno.*

correlātivus, a, um, *adj.*, *having, indicating*, or *involving a reciprocal relation, correlative.* Per ly aliud intelligitur correlativum, quod non est prius, sed simul natura, PP. Q. 40. Art. 2 ad 4.

correptio, ōnis, *f.*, (1) *a reproof, correction, correption,* (2) "**De correptione et gratia,**" *On Correction* and *Grace*, one of the Anti-Pelagian books of St. Augustine written after 412.—(1), ideo ergo necessaria est correptio, quia voluntas hominis requiritur ad hoc quod a peccato abstineat; sed tamen correptio non est sufficiens sine Dei auxilio, PS. Q. 109. Art. 8 ad 2. Cf. SS. Q. 11. Art. 3; SS. Q. 158. Art. 1. — (2), sed contra est quod Augustinus dicit in lib. De correptione et gratia, c. XIII, col. 940. t. 10, PP. Q. 23. Art. 7 a. Cf. PP. Q. 95. Art. 1; PS. Q. 109. Art. 2; PS. Q. 109. Art. 4; PS. Q. 109. Art. 8; PS. Q. 109. Art. 10; SS. Q. 2. Art. 5; et passim.

corrēspondeo, ēre, di, sum, 2, *v. a.*, *to correspond, to answer* or *conform to the description of something else, be similar, agree in details.* Et sic totum corpus cui per suam virtutem applicatur correspondet ei ut unus locus, PP. Q. 52. Art. 2 c; odium numquam vinceret amorem nisi propter maiorem amorem, cui odium correspondet, PS. Q. 29. Art. 3 ad 2; videtur quod iudiciaria potestas non correspondeat voluntariae paupertati, PTS. Q. 89. Art. 2 ob. 1. Cf. PS. Q. 4. Art. 3; PS. Q. 70. Art. 4; SS. Q. 52. Art. 4; PT. Q. 7. Art. 10; PTS. Q. 40. Art. 6; PTS. Q. 89. Art. 2; et passim.

corresuscito, āre, see *conresuscito.*

corrigia, ae, *f.*, *a girdle, band, belt.* Venus est dolosa, et eius corrigia est varia, SS. Q. 55. Art. 8 ob. 1, in quot.

corrigibilis, e, *adj.*, *corrigible, capable of being corrected* or *set right.* Sed correctio fraterna quae est actus charitatis, pertinet ad unumquemque respectu cuiuslibet personae, ad quam charitatem debet habere, si in ea aliquid corrigibile inveniatur, SS. Q. 33. Art. 4 c.

corrigo, ere, rexi, rectum, 3, *v. a.*, (1) *to make straight, set right,* (2) *to improve, amend, correct, reform, make better.*—(1), quia nihil inordinatum et deforme fuerat in corpore Christi per Spiritum Sanctum concepto, quod in resurrectione corrigendum esset, PT. Q. 54. Art. 1 ad 3.—(2), propter quod Richardus de Sancto Victore, lib. 4 de Trinit., cap. 18 et 23, corrigere volens hanc definitionem, dixit, PP. Q. 29. Art. 3 ad 4; videtur quod aliquis non teneatur corrigere praelatum suum, SS. Q. 33. Art. 4 ob. 1; Ecclesia non ita intendit corrigere infideles, PTS. Q. 23. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 56. Art. 1; PS. Q. 94. Art. 5; SS. Q. 33. Art. 7; PTS. Q. 21. Art. 2; PTS. Q. 62. Art. 4; et passim.

corripio, ere, ripui, reptum, 3, *v. a.*, *to correct, rebuke, chide, admonish, reprove.* Uno modo in quantum facit homini imaginationem propriae sapientiae et excellentiae, PS. Q. 32. Art. 6 ad 3; in correctione autem fraterna Dominus voluit quod principium esset occultum, dum frater corriperet fratrem inter se et ipsum solum, SS. Q. 33. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 8 (bis); SS. Q. 11. Art. 3; SS. Q. 33. Art. 2; SS. Q. 33. Art. 5 (passim); PTS. Q. 62. Art. 3; et passim.

corrixor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.*, *to quarrel, dispute, wrangle.* Et propter hoc figuli corrixantur ad invicem, PS. Q. 27. Art. 3 c; sicut figuli corrixantur ad invicem, et similiter plures uxores unius viri, PTS. Q. 65. Art. 1 c.

corrōboro, āri, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to make strong, strengthen, invigorate.* Sed sanitatem prius habitam corroborant, PS. Q. 51. Art. 4 ad 3.

corrōdo, ere, si sum, 3, *v. a.*, *to gnaw, gnaw to pieces.* Quia corpus eorum quasi pravo humore corroditur, PS. Q. 32. Art. 7 ad 2; vel etiam a muribus corrodantur, vel etiam qualitercumque perdantur, PT. Q. 83. Art. 6 ob. 7.

corrōsio, ōnis, *f.*, *corrosion, wasting away, the action of wasting away by slow degrees.* Potest tamen missam dicere occulte, nisi lepra adeo invaluerit quod per corrosionem membrorum eum ad hoc reddiderit impotentem, PT. Q. 82. Art. 10 ad 3.

corrumpo, ere, rūpi, ruptum, (corrumptum), 3, *v. a.*, (1) *to destroy, cause to disappear* in the general and broader sense of the word, i.e., cause a thing to disappear in any way, the opposite of *generare,* (2) *destroy, cause to disappear* in a particular or narrower sense of the word, i.e., cause a thing to disappear through dissolution or decomposition, also the opposite of *generare,* (3) *spoil, make worse.*—(1), invenimus enim in rebus quaedam quae sunt possibilia esse et non esse; cum quaedam inveniantur generari et corrumpi, et per consequens possibilia esse et non esse, PP. Q. 2. Art. 3 c; omne quod corrumpitur, incipit non esse et desinit esse, PP. Q. 42. Art. 2 ad 3; nulla forma corrumpitur nisi vel actione contrarii vel per corruptionem sui subiecti vel per defectum suae causae, C. G. 2. 79. Cf. PP. Q. 82. Art. 1; PP. Q. 104. Art. 1; PS. Q. 36. Art. 3; PT. Q. 74. Art. 8; et passim. — Kinds of *corrumpere* in this sense are: (a), **corrumpere per accidens** and **corrumpere per se,** *to destroy something along with something else* and *directly through itself.* Dupliciter enim aliquid corrumpitur, uno modo per se, alio modo per accidens. impossibile est autem aliquid subsistens generari aut corrumpi per accidens, id est, aliquo generato vel corrupto. sic enim competit alicui generari et corrumpi, sicut et esse, quod per generationem adquiritur et per corrumptionem amittitur. unde, quod per se habet esse, non potest generari vel corrumpi nisi per se; quae vero non subsistunt, ut accidentia et formae materiales, dicuntur fieri et corrumpi per generationem et corruptionem compositorum, PP. Q. 75. Art. 6 c. — Cf. PP. Q. 39. Art. 5; PS. Q. 53. Art. 1 (bis); PT. Q. 77. Art. 4 ob. 2 and c; C. G. 2. 55, 79, and 82; C. G. 4. 55; 2 Sent. 19 1. 1 ad 2; ad passim. — (b), **corrumpere per se,** see *corrumpere per accidens.* — (c), **corrumpere proprie,** *to destroy in the real sense.* Cf. Verit. 2. 12 ad 20. — (2), nihil corrumpitur, nisi per hoc quod amittit formam, PP. Q. 9. Art. 2 c; nihil corrumpitur, nisi per hoc, quod forma eius a materia separatur, PP. Q. 50. Art. 5 c; omne, quod mutatur de specie in speciem, corrumpitur, C. G. 2. 80; ad hoc ergo, quod aliquid corrumpatur, oportet, quod prius fuerit ens per aliquod tempus, 8 Phys. 6 b; homo musicus corruptus est, quando homo amittit habitum musicae, 1 Gener. 10 d. Cf. PT. Q. 28. Art. 2; PT. Q. 77. Art. 5; PTS. Q. 70. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 5; Comp. 1. 74; et passim. On **dispositio corrumpens et totaliter corrumpens,** see *dispositio.* — Kinds of *corrumpere* in this sense are: (a), **corrumpere active seu effective** and **corrumpere formaliter,** *to destroy after the manner of activity* or *active cause* and *destroy after the manner of form* or *formal cause.* Corrumpere autem active est movere et agere, Mal. 1. 1 ad 9; corrumpere formaliter non est movere nec agere, sed corrumptum esse, Mal. 1. 1 ad 9; corrumpere formaliter non est movere nec agere, sed corrumptum esse, Mal. 1. 1 ad 9; sicut enim formaliter albedo facit album; ita etiam formaliter privatio privat et corruptio corrumpit, 2 Sent. 34. 1. 2 ad 4. — (b), **corrumpere effective,** see *corrumpere active.* — (c), **corrumpere formaliter,** see *corrumpere active.* — (d), **corrumpere miraculose** and **corrumpere naturaliter,** *to destroy in a miraculous* or *supernatural way* and *destroy in a natural way.* Cf. PT. Q. 77. Art. 4 ob. 3. — (e), **corrumpere naturaliter,** see *corrumpere miraculose.* — (f), **corrumpere secundum quid** and **corrumpere simpliciter,** *to destroy something according to this* or *that* or *in a certain respect* and *destroy something simply* or *absolutely.* Cum recedit forma accidentalis, non dicitur aliquid corrumpi simpliciter, sed secundum quid forma autem substantialis dat esse simpliciter, et ideo, . . ., per eius recessum (dicitur) simpliciter corrumpi, PP. Q. 76. Art. 4 c. — (g), **corrumpere**

simpliciter, see *corrumpere secundum quid.* — **non corrumpitur aliquid in omnino non ens,** *that which is corrupted in the proper sense of the word is not annihilated.* Cf. C. G. 2. 55. — **quae corrumpuntur, eadem numero iterari non possunt,** *that which is corrupted can no more return as the same according to the individual.* Cf. C. G. 4. 80. — (3), omnem corruptionem mentis et corporis Deus auferre potest a muliere corrupta; hoc tamen ab ea removeri non poterit, quod corrupta non fuerit; sicut nec ab alio peccante, PP. Q. 25. Art. 4 ad 3; virtus autem corrumpitur ex particularibus defectibus, SS. Q. 16. Art. 1 ad 3; nam si caro corrumpi non posset, non esset difficile perpetuam incorruptionis meditationem habere, SS. Q. 152. Art. 1 ad 1; pro quacumque alia causa violenter corrumpatur, 4 Sent. 49. 5. 3. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 6. Art. 4; PS. Q. 53. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 2; PT. Q. 44. Art. 2; PTS. Q. 66. Art. 3; et passim. On **aestimatio corrupta,** see *aestimatio*; on **habitus corruptus,** see *habitus* under 4; on **intentio corrupta,** see *intentio* under 2; on **natura corrupta,** see *natura*; on **politia corrupta,** see *politia* under 1; on **ratio corrupta,** see *ratio* under 6; on **regimen corruptum,** see *regimen.* — **corruptē,** *corruptly, perversely, incorrectly.* Sed quidam corrupte verba proferunt, (ob. 3), . . ., ille qui corrupte profert verba sacramentalia, si hoc ex industria facit, non videtur intendere facere quod facit Eccelsia, . . ., quamvis enim huiusmodi verba corrupte prolata nihil significent ex virtute impositionis, accipiuntur tamen ut significantia ex accommodatione usus, PT. Q. 60. Art. 7 ad 3.

corruo, ere, ui, 3, *v. n.* and *a., to fall, fall together, send to the ground,* used *lit.* and *fig.* Ergo corruere sive praecipitari ad imprudentiam pertinet, SS. Q. 53. Art. 3 ob. 3; et pro peccato filiorum Eli idem populus corruit in conspectu Philistinorum, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 1; ne per illecebras et illicitas voluptates corruat templum eius quod esse coepisti, SS. Q. 153. Art. 3, in quot.; quia adhuc est possibile aliquos per eius haeresim corruere, PTS. Q. 2. Art. 4 ob. 2. — **corruens,** entis, *P. a., falling, rushing together.* Quia adhuc est possibile aliquos per eius haeresim corruere, quibus corruentibus eius poena augetur, PTS. Q. 2. Art. 4 ob. 2; sexto die, flumina ignea surgent contra firmamentum ab occasu solis usque ad ortum corruentia, PTS. Q. 73. Art. 1 a.

corruptē, *adv.,* see *corrumpo.*

corruptēla, ae, *f., a corrupting, seducing, misleading, corruption, that which corrupts.* Nam homini per pudicitiam a corruptelas recedenti primo occurrit quod quantum ex se potest, modum in omnibus teneat, SS. Q. 45. Art. 6 ad 3; quia dum concupiscentiae satisfit in actu coniugali, ad alias corruptelas non ita incitat, PTS. Q. 42. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 68. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 9; PT. Q. 37. Art. 3, in quot.; PT. Q. 60. Art. 7; PTS. Q. 64. Art. 4; et passim.

corruptibilis, e, *adj., destructible, extinguishable, perishable,* in the broader and narrower sense of the word, the opposite of *generabilis* and *incorruptibilis.* Non autem dicitur aliquid esse corruptibile per hoc, quod Deus possit illud in non esse redigere, subtrahendo suam conservationem, sed per hoc, quod in seipso aliquod principium corruptionis habet, vel contrarietatem vel saltem potentiam materiae, PP. Q. 50. Art. 5 ad 3; unde est quod in rebus corruptibilibus forma non perfecte complet potentiam materiae, PP. Q. 55. Art. 1 c; dicitur autem aliquid corruptibile per hoc, quod inest ei potentia ad non esse, PP. Q. 75. Art. 6 ad 2; omne, quod est compositum ex contrariis, est naturaliter corruptibile, quasi habens in se causam corruptionis suae, PS. Q. 85. Art. 6 ob. 2; videmus in mundo quaedam, quae sunt possibilia esse et non esse, scilicet generabilia et corruptibilia, C. G. 1. 15; corruptibile et incorruptibile non attribuuntur per se accidenti, sed substantiae, Virt. 2. 12 ad 20; omne corruptibile corrumpitur exsistente aliquo subiecto, 1 Cael. 6 a; est ergo primus modus, secundum quem dicimus aliquid esse corruptibile, quod, cum prius sit aliquid, posterius vel non est vel contingit non esse, sive hoc contingat per corruptionem et transmutationem desinat esse, sicut tactus et motus. secundo modo dicimus aliquid esse corruptibile, quod contingit non esse, id est, quandoque potest desinere esse, per specialem modum corruptionis. tertio modo dicitur aliquid corruptibile, quod de facili corrumpitur, quod potest dici εὐφθαρτον, id est, bene corruptibile, 1 Cael. 24 e. Cf. SS. Q. 180. Art. 7; 2 Sent. 3. 1. 1 ad 2; 2 Sent. 12. 1 ad 1; Spir. 2 ad 16; Qu. Anim. 14 ad 5; 1 Cael. 26 g; et passim. On **bonum corruptibile,** see *bonus* under 3; on **esse corruptibile,** see *esse*; on **corpus corruptibile,** see *corpus*; on **forma corruptibilis,** see *forma* under 2; on **materia corruptibilis,** see *materia* under 3; on **natura corruptibilis,** see *natura*; on **substantia corruptibilis,** see *substantia* under 2; on **virtus corruptibilis,** see *virtus* under 1; on **vita corruptibilis,** see *vita* under 1. — **corruptibilia per generationem redeunt ad idem specie, non ad idem numero,** 4 Sent. 44. 1. 1. 2 ad 1, *corruptible things when destroyed return to something which is the same according to kind but not according to the individual.* Cf. C. G. 4. 80.

corruptibilitas, ātis, *f., destructibility, perishableness* in the broader sense of the word, opposite of *incorruptibilitas.* Quia et ipsa habet materiam ex contrariis compositam, ex inclinatione materiae sequitur corruptibilitas in toto, PS. Q. 85. Art. 6 c; unde dupliciter potest contingere ut corpus, quod ex conditione suorum principiorum corruptibilitatem habet, incorruptibile reddatur. uno modo ex hoc quod principium ad corruptionem movens totaliter tollitur, et hoc modo corpora damnatorum incorruptibilia erunt, . . ., sicut et nunc corruptibilitas corporum deservit divinae providentiae, per quam ex aliquibus corruptis alia generantur. alio modo contingit ex hoc quod principium corruptionis impeditur; et hoc modo corpus Adae incorruptibile fuit, quia contrariae qualitates in hominis corpore existentes continebantur per gratiam innocentiae ne ad dissolutionem corporis agere possent, PTS. Q. 86. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 164. Art. 3; PT. Q. 14. Art. 4 (bis); PT. Q. 72. Art. 8; PTS. Q. 74. Art. 6. — A kind of *corruptibilitas* is: **corruptibilitas naturalis,** *the natural destructibility.* Cf. PP. Q. 66. Art. 2 c.

corruptio, ōnis, *f.,* (1) *destruction, annihilation, extinction in the general and broader sense of the word,* i.e., the destruction or annihilation of a thing as such in any manner, the opposite of *generatio,* (2), *destruction, extinction* in the special and narrower sense of the word, i.e., the destruction of a thing through the dissolution of the matter and form, and the substitution of a new form in the same matter. When both matter and form disappear, it is annihilation; form alone, corruption, (3) *corruption, perversion, deterioration, degeneration,* the opposite of *perfectio.* — (1), cum generatio unius sit corruptio alterius, quod ex corruptione ignobiliorum generentur nobiliora non repugnat primae rerum institutioni. unde animalia quae generantur ex corruptione rerum inanimatarum vel plantarum, potuerunt tunc generari; non autem quae generantur ex corruptione animalium tunc potuerunt produci, nisi potentialiter tantum, PP. Q. 72. Art. 1 ad 5; omnis corruptio formae vel est per corruptionem subiecti vel est a contrario, PS. Q. 53. Art. 1 ob. 2; corruptio est mutatio de esse in non esse, PT. Q. 50. Art. 5 ob. 3; primus ergo modus corruptionis ponit desitionem in communi absque distinctione potentiae et actus, 1 Cael. 24 e; ipsa rei annihilatio dicitur corruptio, Verit. 5. 2 ad 6; generatio per se loquendo est via in esse et corruptio via in non-esse, C. G. 1. 26; non ergo corruptio animae consistit in hoc, quod a corpore separetur, C. G. 2. 79; ad corruptionem virginitatis faciunt, C. G. 4. 45. Cf. PP. Q. 63. Art. 3; PT. Q. 50. Art. 5; C. G. 4. 80; 2 Sent. 19. 1. 4 c; 5 Phys. 1 e; 8 Phys. 6 b; et passim. — (2), sicut etiam in rebus naturalibus generatio et corruptio differunt, quamvis generatio unius sit corruptio alterius, PS. Q. 113. Art. 6 ad 2; corruptio enim accidit per separationem formae a materia, PT. Q. 77. Art. 4 ob. 1; omnis enim corruptio est per separationem formae a materia, C. G. 2. 55; cum enim generatio et corruptio sit motus in substantiam in

his, quae generantur et corrumpuntur, non manet substantia eadem, C. G. 2. 83; cum enim corruptio sit proprie compositi transmutatio de esse in non-esse, 2 Sent. 19. 1. 1 ad 2; significat etiam corruptio perfectam corporis in ea, ex quibus compositum est, elementa destructionem et dissolutionem, Quodl. 3. 2. 4 c; corruptio autem est de affirmato in negatum, sicut de albo in non-album vel de homine in non-hominem, 1 Phys. 13 d; illa mutatio, quae est ex subiecto in non-subiectum, vocatur corruptio, 5 Phys. 2 e; corruptio importat desitionem cum determinato modo, scilicet transmutationis, 1 Cael. 24 e; e converso dicitur corruptio, quando, quod ponitur in esse, est ignobilius, 4 Meteor. 2 a. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 54. Art. 2; PT. Q. 74. Art. 3; C. G. 4. 80; 2 Sent. 19. 1. 4 c; 3 Sent. 21. 1. 3 ad 5; et passim. On **motus corruptionis**, see *motus* under 2; on **status corruptionis**, see *status* under 3. — Kinds of *corruptio* in this sense are: (a), **corruptio alicuius seu aliqua seu huius seu huiusmodi seu secundum quid** and **corruptio simplex seu simpliciter**, *a certain kind of destruction* or *the destruction of this* and *that in a thing* or *the destruction with reference to something* and *the simple destruction of the same* or *the absolute destruction of the same, of which the first destruction signifies now the separation of the accidental form, now the change of an ignoble substance into a noble substance; the second signifies now the separation of the substantial form* and *now the change of a noble substance into an ignoble substance.* Quando ex ignobiliori generatur nobilius, est generatio simpliciter et corruptio secundum quid, e converso autem, quando ex nobiliori ignobilius generatur, PS. Q. 22. Art. 1 c; quaedam est corruptio simpliciter, quae scilicet est ex esse substantiali in non-esse, quaedam vero est in oppositam negationem cuiuscumque affirmationis, sicut de albo in non-album, quae est corruptio huius, 5 Phys. 2 e; corruptio est per separationem formae a materia, simplex quidem corruptio per separationem formae substantialis, corruptio autem secundum quid per separationem formae accidentalis, C. G. 2. 55. Cf. PP. Q. 76. Art. 4 c; C. G. 2. 55; 2 Sent. 35. 1. 5 c; 4 Phys. 8 c; 5 Phys. 2 e; 1 Gener. 8 b and g; et passim. — (b), **corruptio artificialium**, *the destruction of works of art.* Cf. 1 Gener. 1 a. — (c), **corruptio contra naturam seu extra naturam seu violenta, corruptio secundum naturam seu naturalis** and **corruptio miraculosa**, *forced* or *unnatural destruction, natural destruction* or *that conformable to nature*, and *the miraculous* or *supernatural destruction.* De unaquaque re corruptibili dupliciter loqui possumus: uno modo secundum naturam universalem; alio modo secundum naturam particularem, natura quidem particularis est propria virtus activa et conservativa uniuscuiusque rei et secundum hanc omnis corruptio et defectus est contra naturam, . . ., quia huiusmodi virtus intendit esse et conservationem eius cuius est, PS. Q. 85. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 77. Art. 4 ad 3; C. G. 3. 6; Mal. 1. 1 ob. 10; 5 Phys. 10 b. — (d), **corruptio extra naturam**, see *corruptio contra naturam.* — (e), **corruptio huius seu huiusmodi**, see *corruptio alicuius.* — (f), **corruptio miraculosa**, see *corruptio contra naturam.* — (g), **corruptio mutua**, *the mutual destruction*, i.e., a series of destructions, with the last of which the thing destroyed first comes to light again. Unde, cum quatuor elementa communicent in una materia, ut mutua generatio et corruptio in eis ostendit, per consequens sequebatur quod omnium corporum sit materia una, PP. Q. 66. Art. 2 c. Cf. 4 Sent. 44. 1. 1. 2 ad 1. — (h), **corruptio naturalis**, see *corruptio contra naturam.* — (i), **corruptio propria**, *the destruction proper to a thing* or *the destruction inflicted on oneself.* Cf. C. G. 2. 55. — (j), **corruptio secundum naturam**, see *corruptio contra naturam.* — (k), **corruptio secundum quid**, see *corruptio alicuius.* — (l), **corruptio simplex**, see *corruptio alicuius.* — (m), **corruptio simpliciter**, see *corruptio alicuius.* — (n), **corruptio substantialis**, *the substantial destruction through the loss of the substantial form* or *the destruction aimed at the substance of a thing.* Sed illud quod corrumpitur corruptione substantiali, postquam corrumptum est iam non est, quia corruptio est mutatio ab esse ad non-esse. corpus ergo Christi, postquam mortuum fuit, non remansit idem numero, cum mors sit substantialis corruptio, PT. Q. 50. Art. 5 ob. 3. — (o), **corruptio violenta**, see *corruptio contra naturam.* —**generationis et corruptiones ex contrariis et in contraria sunt**, see *generatio.* — **generatio huius est corruptio illius et corruptio huius est generatio alterius**, see *generatio.* — **generatio unius est corruptio alterius et corruptio unius est generatio alterius**, see *generatio.* — **primum in generatione est postremum in corruptione**, see *generatione.* — (3), inde est quod propter corruptionem linguae infirmis dulcia amara esse videntur, PP. Q. 17. Art. 2 c; omnem corruptionem mentis et corporis Deus auferre potest a muliere corrupta, PP. Q. 23. Art. 4 ad 3; converti autem ad beatitudinem ultimam homini quidem est difficile, et quia est supra naturam, et quia habet impedimentum ex corruptione corporis et infectione peccati, PP. Q. 62. Art. 2 ad 2; propter corruptionem praedictam, PS. Q. 74. Art. 3 ad 2; est duplex corruptio: una, per quam tollitur perfectio prima, per quam res esse primum habebat, et talis corruptio speciei mutationem facit, ..., alia corruptio est, per quam tollitur perfectio secunda, per quam res in esse secundo completo perficitur, et haec speciem non variat, sed tantum speciei complementum tollit, 2 Sent. 35. 1. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 98. Art. 1; PP. Q. 102. Art. 2; PS. Q. 83. Art. 4; PT. Q. 54. Art. 4; Quodl. 3. 2. 4 c; et passim. On **malum corruptionis**, see *malus* under 2 and 3. — Kinds of *corruptio* in this sense are: (a), **corruptio carnalis seu carnis**, *the carnal corruption* or *the corruption of the flesh*, by which is meant sometimes the corruption of man's sensible nature, again the destruction of the *signaculum virginalis pudoris*, and again destruction as a result of a voluntary *resolutio seminis delectationem sensibilem causans*, SS. Q. 152. Art. 1 ob. 3, 4 c, and ad 4. Cf. PP. Q. 114. Art. 3 c; SS. Q. 15. Art. 3; SS. Q. 118. Art. 6; SS. Q. 152. Art. 1 ob. 4; PT. Q. 54. Art. 2; Praec. 6; et passim. — (b), **corruptio carnis**, see *corruptio carnalis.* — (c), **corruptio culpae** and **corruptio poenae**, *the corruption of men because of a guilt* and *the corruption of man because of punishment.* Corpus nostrum secundum duo potest considerari: uno modo secundum eius naturam; alio modo secundum corruptionem culpae et poenae, SS. Q. 25. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 27. Art. 2; PTS. Q. 74. Art. 1. — (d), **corruptio fomitis**, *corruption of man as a result of concupiscence*, i.e., *evil desire.* *Sensualitas significatur per serpentem*, non quantum ad naturam sensualitatis, quam Christus assumpsit, sed quantum ad corruptionem fomitis, quae in Christo non fuit, PT. Q. 18. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 74. Art. 3 ad 2; PTS. Q. 73. Art. 4; PTS. Q. 74. Art. 8; PTS. Q. 96. Art. 5; 2 Sent. 32. 1. 3 c; et passim. — (e), **corruptio moralis**, and **corruptio naturalis**, *the moral* and *the natural corruption.* Cf. PS. Q. 85. Art. 6; Mal. 4. 1 ob. 9. — (f), **corruptio naturae** and **corruptio personae**, *the corruption of nature* and *that of a person*, i.e., *a man.* Sicut aliquis habens quasdam naturales inclinationes ad aliqua peccata propter corruptionem naturae in ipso, PS. Q. 78. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 114. Art. 3 c; PS. Q. 31. Art. 7; PS. Q. 84. Art. 2 c; PS. Q. 87. Art. 7; PS. Q. 109. Art. 2; PS. Q. 109. Art. 3; SS. Q. 34. Art. 5 (bis); SS. Q. 159. Art. 2; PT. Q. 27. Art. 3 c; et passim. — (g), **corruptio naturalis**, see *corruptio moralis.* — (h), **corruptio peccati originalis**, *the corruption of man in consequence of original sin.* Praecipue secundum quod est gratia destituta per corruptionem originalis peccati, PP. Q. 23. Art. 7 ad 3. Cf. PS. Q. 83. Art. 1; PS. Q. 83. Art. 4; PTS. Q. 58. Art. 2. — (i), **corruptio personae**, see *corruptio naturae.* — (j), **corruptio poenae**, see *corruptio culpae.* — (k), **corruptio politiae**, *the corruption of a state.* Cf. 3 Pol. 6 b and d. — (l), **corruptio propinqua** and **corruptio remota**, *the proximate* and *the remote corruption.* Cf. 5 Pol. 7 c. — (m), **corruptio remota**, see *corruptio propinqua.* — (n), **corruptio sensualitatis**, *the corruption of sensuality* or *the sensual nature of man.* Perpetua corruptio sensualitatis est intellligenda quantum ad fomitem, qui numquam totaliter in hac vita, PS. Q. 74. Art. 3 ad 2.

corruptivus, a, um, *adj.*, *destroying*, in the broader and narrower sense of the word, *corrupting, corruptive*, the opposite of *conservativus, generativus*, and *perfectivus*. Ergo amor est resolutivus; est ergo corruptivus et laesivus, PS. Q. 28. Art. 5 ob. 2; periculosus communitati et corruptivus ipsius propter aliquod peccatum, SS. Q. 64. Art. 2 c; inquantum est eius corruptivus, C. G. 2. 41; soni caelestium corporum non sunt corruptivi, 2 Cael. 14 f. Cf. PS. Q. 29. Art. 1; PS. Q. 31. Art. 1; PS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 30. Art. 1; PT. Q. 60. Art. 8; et passim. On **amor corruptivus**, see *amor* under 1; on **malum corruptivum**, see *malus* under 3; on **passio corruptiva**, see *passio* under 2.

corruptor, ōris, *m.*, *a corruptor, seducer*. Raptor dicitur corruptor et rapta dicitur corrupta, SS. Q. 66. Art. 4 ob. 3; in quot.

cortina, ae, *f.*, *a curtain*. Corpus tabernaculi constabat ex quibusdam tabulis in longitudinem erectis; quae quidem interius tegebantur quibusdam cortinis ex quatuor coloribus variatis, . . ., sed huiusmodi cortinae tegebant solum latera tabernaculi, . . ., in speciali vero secundum quosdam per cortinas designabatur coelum sidereum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8.

coruscātio, ōnis, *f.*, *a coruscation, a flash of brilliant light, lightning*. Per mala granata coruscationes; superhumerale vero significabat sua varietate caelum sidereum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

corusco, āre, 1, *v.* and *n.*, *to gleam, glitter, shine, coruscate*. Unum horum coruscat miraculis, aliud succumbit iniuriis, PT. Q. 2. Art. 3 ob. 1, in quot; venit ad me Gabriel archangelus facie rutilans, veste coruscans, ingressu mirabilis, PT. Q. 30. Art. 3 ob. 3, in quot.

corvīnus, a, um, *adj.*, *raven-like, of* or *pertaining to the raven*. Per animalia corvini generis significantur illi qui sunt voluptatibus denigrati, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

corvus, i, *m.*, *a raven*. Ut si dicam: corvum nigrum possibile est esse album, PP. Q. 14. Art. 13 ad 3. Cf. PS. Q. 72. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 83. Art. 10; SS. Q. 95. Art. 7.

costa, ae, *f.*, (1) *a rib*, (2) *the side of the human body*. — (1), dicitur tamen vel ex quinque panibus turbas pavisse, vel ex costa mulierem formasse, quia additio facta est ad materiam praeexistentem costae, vel panum, PP. Q. 92. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 92. Art. 3 (passim); PP. Q. 92. Art. 4 (passim); PP. Q. 97. Art. 2 (passim); PTS. Q. 54. Art. 3; PTS. Q. 80. Art. 4 (passim); PTS. Q. 81. Art. 3; et passim. — (2), cum accesseris ad tremendum calicem, ut ab ipsa bibiturus Christi costa ita accedas, PT. Q. 79. Art. 1, in quot.

crāpula, ae, *f.*, *intemperance in the use of food* or *drink*. Ebrietas longe est a me; misereberis, ne appropinquet mihi; crapula autem nonnunquam subrepsit servo tuo, SS. Q. 150. Art. 2, in quot.; sive crapula, sive turpium cogitationum, plerumque tale peccatum est veniale, PT. Q. 80. Art. 7 ob. 4.

crās, *adv.*, *tomorrow*. Sicut qui vult facere domum cras et non hodie, expectat aliquid futurum cras quod hodie non est, PP. Q. 46. Art. 1 ob. 6. Cf. PP. Q. 57. Art. 3; PP. Q. 79. Art. 6; SS. Q. 89. Art. 7; PT. Q. 21. Art. 1; PTS. Q. 47. Art. 5. — *subst.* Nolite solliciti esse in crastinum. cras autem ibi ponitur pro futuro, sicut dicit Hieronymus in hunc loc., SS. Q. 55. Art. 7 a.

crassus, a, um, *adj.*, *gross, fat, dense, thick, solid*. Quemadmodum corpora crassiora et inferiora per subtiliora et potentiora quodam ordine reguntur, PP. Q. 103. Art. 6 ob. 3, in quot.; divina providentia statuit ut corpora crassiora et inferiora per subtiliora et potentiora quodam ordine regantur, PTS. Q. 77. Art. 1, in quot. Cf. PP. Q. 115. Art. 3, in quot.; PT. Q. 13. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 76. Art. 3, in quot.

crastinus, a, um, *adj.*, *of tomorrow, tomorrow's*. Sicut qui vult facere domum cras, et non hodie, et ad minus expectat dies hodiernus transeat et crastinus adveniat, PP. Q. 46. Art. 1 ob. 6. Cf. SS. Q. 55. Art. 7, in quot. — **crastinum**, i, *n.*, *tomorrow, the morrow*. Hoc enim esset de crastino cogitare, quod Dominus prohibet, Matth. VI, SS. Q. 32. Art. 5 ad 3; sed Iudaei occupati circa procurationem mortis Christi, contra legem, celebrationem Paschae in crastinum distulerunt, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 55. Art. 7, in quot.; SS. Q. 188. Art. 7, in quot. (passim); PT. Q. 76. Art. 6 (passim); PT. Q. 83. Art. 5; et passim.

Crates, is, *m.*, *Crates, a Theban philosopher*. Crates ille Thebanus, homo quondam ditissimus, cum ad philosophandum Athenas pergeret, magnum auri pondus adiecit, SS. Q. 186. Art. 13, in quot.

crātīcula, ae, *f.*, *a small gridiron*. Nunc enim offerebantur spicae, nunc simila, nunc panis, quandoque quidem coctus in clibano, quandoque in sartagine, quandoque in craticula, PS. Q. 102. Art. 3 ob. 12. Cf. PT. Q. 46. Art. 6.

creābilis, e, *adj.*, *creatable, that can be made* or *created*. Sed contra est quod dicit Dionysius, De divin. nom., c. II, 1., col. 638. t, 1, quod communia totius divinitatis sunt omnia creabilia, PP. Q. 45. Art. 6 ob. 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 92. Art. 1, in quot.

creātio, ōnis, *f.*, (1) *production, creation* in the special and narrow sense of the word, i.e., the bringing forth of a thing from absolutely no pre-existent matter, (2) *creation* in the broader and general sense of the word, i.e., the bringing forth from something, making from something, development, synonym of *condicio* and *factio*.—(1), creatio nihil praesupponit, PP. Q. 21. Art. 4 ob. 4; emanationem totius entis a causa universali, quae est Deus; et hanc quidem emanationem designamus nomine creationis, PP. Q. 45. Art. 1 c; cum creatio sit sine motu, simul aliquid creatur et creatum est, PP. Q. 45. Art. 2 ad 3; creatio est propria actio ipsius Dei, PP. Q. 45. Art. 5 c; creatio autem est productio alicuius rei secundum totam substantiam suam nullo praesupposito, quod sit vel increatum vel ab aliquo creatum, PP. Q. 65. Art. 3 c; creatio infinitam virtutem requirit in potentia, e qua egreditur, Pot. 3. 4 c. Cf. PP. Q. 32. Art. 1 ad 2; PP. Q. 45. Art. 4 ad 1; PP. Q. 45. Art. 5 ad 3; PP. Q. 65. Art. 3 ad 3; 4 Sent. 5. 1. 3. 3 c; 8 Phys. 2 a; et passim. On **imago creationis**, see *imago* under 1; on **status creationis**, see *status* under 3. — Kinds of *creatio* in this sense are: **creatio active accepta seu significata** and **creatio passive accepta seu sumpta**, *creation in the active* and *that in the passive sense of the word*, in other words, creation which is an *actio* or activity of God and that being-created which is a kind of *passio*, i.e., expressed by the reception of being on the part of creature. Sicut enim creatio passive accepta attribuitur creaturae, ita creatio active accepta attribuitur Creatori. sed creatio active accepta non est aliquid in Creatore; quia sic sequeretur quod in Deo esset aliquid temporale. ergo creatio passive accepta non est aliquid in creatura, (ob. 1), . . ., creatio active significata significat actionem divinam, quae est eius essentia, cum relatione ad creaturam, (ad 1), . . ., et tamen creatio passive accepta est in creatura, et est creatura, PP. Q. 45. Art. 3 ad 2. Cf. 1 Sent. 40. 1. 1 ad 1; 2 Sent. 1. 1. 2 ad 4; Pot. 3. 3 c and ad 2. — (2), Augustinus aequivoce utitur nomine creationis, secundum quod creari dicuntur ea quae in melius reformantur; ut cum dicitur aliquis creari in episcopum. sic autem non loquimur hic de creatione, PP. Q. 45. Art. 1 ad 1; creatio accipitur ibi large pro qualibet factione, Pot. 3. 8 ob. 2; per creationem communiter acceptam, Pot. 3. 8 ob. 2. — Kinds of *creatio* in this sense are: **creatio prima** and **creatio secunda seu nova**, *the first* and *the second or new creation*. Sabbatum autem, quod significat primam creationem, mutatur in diem dominicum, in quo commemoratur nova creatura inchoata in resurrectione Christi, PS. Q. 103. Art. 3 ad 4. Cf. PT. Q. 3. Art. 8; Praec. 3.

creatīvus, a, um, *adj.*, *creative, having the power to create in any sense*. Virtus autem creativa Dei est communis toti Trinitati, PP. Q. 32. Art. 1 c.

creātor, ōris, *m., a creator, founder, the Creator of the world, God.* Sicut enim creatio passive accepta attribuitur creaturae, ita creatio activa non est aliquid in Creatore, (ob. 1), . . ., praeterea, nihil est medium inter Creatorem et creaturam, PP. Q. 45. Art. 3 ob. 2; sed nulla persona est extranea a Deo, qui est omnium creator, PT. Q. 23. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 7; SS. Q. 94. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 10; PT. Q. 31. Art. 4; PT. Q. 82. Art. 5; PTS. Q. 59. Art. 6; et passim.

creātrix, īcis, *f., creatrix, creative.* Sicut Platonici posuerunt, dicentes "per se vitam", aut "per se sapientiam" esse quasdam substantias creatrices, PP. Q. 84. Art. 5 c. On **causa creatrix**, see *causa* under 2.

creātūra, ae, *f., a creature, something created, the creation.* Ipsum autem totum, quod est universitas creaturarum, PP. Q. 48. Art. 2 ad 3; si ergo omnes creaturae tam spirituales quam corporales sunt immediate a Deo productae, nulla esset inter creaturas diversitas, PP. Q. 65. Art. 3 ob. 2; ordo autem creaturae rationalis est ut sit sub Deo et supra caeteras creaturas, SS. Q. 19. Art. 11 c; Christus habet iudicium non solum super angelos sed etiam super administrationem totius creaturae, PT. Q. 59. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 41. Art. 1; PP. Q. 47. Art. 1 (passim); PT. Q. 2. Art. 7; PT. Q. 4. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 4; PTS. Q. 88. Art. 3; et passim.

crēber, bra, brum, *adj., frequent.* Dicuntur fratres in Aegypto crebras quidem habere orationes, sed eas tamen brevissimas et raptim quodammodo iaculatas, SS. Q. 83. Art. 14, in quot.; propter quod Augustinus in libro De orando Deum, epist. CXXX, C. IX, col. 501 t. 2, dicit esse necessarias crebras orationes, SS. Q. 171. Art. 2 ad 2; crebra enim erat eius cum eis conversatio priusquam ascendisset in coelum; et hoc ad consolationem ipsorum, PT. Q. 55. Art. 3 ad 3.

crēbescens, entis, *P. a., increasing, growing strong, becoming widespread.* Theodosius Augustus ad Ioannem in Aegypto eremo constitutum, quem prophetandi spiritu praeditum fama crebescente didicerat misit, SS. Q. 174. Art. 6, in quot.

crēdibilis, e, *adj., credible, worthy of being believed.* Et ideo credibile est quod Simon Magus illudebatur ab aliquo daemone, PP. Q. 117. Art. 4 ad 2; et haec sunt credibilia, de quibus est fides, PS. Q. 62. Art. 3 c; nisi forte quorumdam, puta Manichaeorum, qui etiam circa credibilia plus errant quam gentiles, SS. Q. 10. Art. 6 c; tunc testimonio Patris erat eius divinitas manifestanda; ut eius doctrina credibilior fieret, PT. Q. 39. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 2. Art. 5 (passim); SS. Q. 6. Art. 1; PTS. Q. 52. Art. 4; PTS. Q. 70. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 14; PTS. Q. 97. Art. 2; et passim.

crēditor, ōris, *m., a creditor.* Sed ille qui debet alicui debitum corporale, puta pecuniam, non debet esse contentus ut ei occurrat creditor, (ob. 4), ..., unde sicut ille qui debet pecuniam creditori, SS. Q. 33. Art. 2 ad 4; si tamen debeat aliquam pecuniam, et non habeat unde reddat tenetur facere quod potest, ut scilicet cedat bonis suis creditori, SS. Q. 189. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 105. Art. 2 (bis); SS. Q. 62. Art. 4.

crēdo, ere, didi, creditum, 3, *v. a.*, (1) *to believe* in the general sense of the word, i.e., to assent not for intrinsic reasons but on the authority of someone, (2) *believe* in the supernatural sense of the word, i.e., to assent firmly to truths on the authority of God revealing.—(1), actus iste, qui est credere, habet firmam adhaesionem ad unam partem, in quo credens convenit cum sciente et intellegente, et tamen eius cognitio non est perfecta per manifestam visionem, in quo convenit cum dubitante, suspicante et opinante, et sic proprium est credentis, ut cum assensu cogitet, SS. Q. 2. Art. 1 c; credere est actus intellectus secundum quod movetur a voluntate ad assentiendum, SS. Q. 4. Art. 2 c; principium credendi ex parte voluntatis magis videtur esse obedientia quam charitas, SS. Q. 4. Art. 3 ob. 3. Cf. SS. Q. 5. Art. 5 c; PTS. Q. 51. Art. 1; Verit. 14. 1 c; 3 Sent. 23. 2. 2. 1 c; Hebr. 11. 1; et passim. — (2), ipsum autem credere, est actus intellectus assentientis veritati divinae ex imperio voluntatis a Deo motae per gratiam, SS. Q. 2. Art. 9 c; obiectum enim formale fidei est veritas prima, cui etiam inhaerendo credimus quaecumque sub fide continentur, SS. Q. 4. Art. 6 c; sed in fide non ponitur aliquis ordo, sed omnia aequaliter creduntur, SS. Q. 26. Art. 1 ob. 2. Cf. PS. Q. 107. Art. 3; SS. Q. 1. Art. 9 (passim); SS. Q. 8. Art. 6; SS. Q. 14. Art. 4; SS. Q. 20. Art. 3; Symb. 1; et passim. On **scientia credendorum**, see *scientia* under 2.—Kinds of *credere* in this sense are: (a), **credere Deo** or **Deum** or **in Deum**, *to believe God* or *in God with loving devotion.* Sic ponitur actus fidei, "credere Deum"; quia, . . ., nihil proponitur nobis ad credendum, nisi secundum quod ad Deum pertinet. aliud autem est formalis ratio obiecti, quod est sicut medium, propter quod tali credibili assentitur; et sic ponitur actus fidei "credere Deo"; quia, . . ., formale obiectum fidei est veritas prima cui inhaeret homo, ut propter eam creditis assentiatur. si vero consideretur tertio modo obiectum fidei, secundum quod intellectus est motus a voluntate sic ponitur actus fidei "credere in Deum." veritas enim prima ad voluntatem refertur, secundum quod habet rationem finis, (c), . . ., per ista tria non designantur diversi actus fidei, sed unus et idem actus habens diversam relationem ad fidei obiectum, SS. Q. 2. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 19. Art. 5; PS. Q. 99. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 5; 3 Sent. 23. 2. 2. 2 c; Verit. 14. 7 ad 7; Rom. 4. 1; et passim. — (b), **credere explicite** and **credere implicite**, *to believe something explicitly* and *implicitly.* Omnia quae credenda traduntur in Novo Testamento explicite et aperte, traduntur credenda in Veteri Testamento, sed implicite et sub figura, PS. Q. 107. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 2. Art. 5 c, 7 c, and 8 c; Verit. 14. 11 c and ad 6; 3 Sent. 25. 2. 2. 4 ad 1; Exp.; et passim.—(c), **credere implicite**, see *credere explicite.* — (d), **credere in Deum**, see *credere Deo.*

crēdulitas, ātis, *f.*, (1) *belief, faith,* synonym of *fides*, the opposite of *incredulitas* and *infidelitas*, (2) *opinion in matters of faith.* — (1), scilicet qualiscumque existimatio levis qua aliquis adhaeret falso tanquam vero sine assensu credulitatis et iterum firma credulitas, . . ., sed quantum ad ea quorum scientiam non habeat, decipi poterat, large accepta deceptione pro existimatione qualicumque sine assensu credulitatis, PP. Q. 94. Art. 4 c; principale videtur esse et quasi finis in unaquaque credulitate ille, cuius dicto assentitur, SS. Q. 11. Art. 1 c; ad fidem pertinet non solum credulitas cordis, sed etiam protestatio interioris fidei per exteriora verba et facta, SS. Q. 12. Art. 1 ad 2; ad fidei veritatem non solum pertinet ipsa credulitas cordis, sed etiam exterior protestatio, SS. Q. 124. Art. 5 c; intellectus hominis Deo subditur per modum credulitatis, C. G. 3. 152; sed modum quoque ipsius credulitatis excedunt, C. G. 4. 83; quod cadit in credulitate intellectus, 1 Sent. 8. 1. 3 c; ad credulitatem huius opinionis multum proficit, 4 Phys. 6 l. — (2), habemus multas credulitates de unaquaque stellarum, scilicet observationes eorum, 2 Cael. 17 d.

crēmentum, i, *n., growth, increase.* Tunc Christus nasci voluit, quando lux diei crementum incipit accipere, PT. Q. 35. Art. 8, in quot.

crēmo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to burn, consume by fire,* used especially of the burning of victims in sacrifice, (2) *to burn, make suffer pain* as in the case of the souls in purgatory who are made fit for paradise by expiatory suffering, also used to describe the pains of those who suffer eternal punishment in hell.—(1), sed in figura Christi praecesserunt omnia sacrificia veteris Testamenti in quibus animalia gladio necabantur, et postmodum igni cremabantur, PT. Q. 46. Art. 4 ob. 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 5 (ter); PS. Q. 102. Art. 6; PTS. Q. 97. Art. 5. — (2), in damnatis gravior erit poena quod visione Dei carebunt, quam quod igne inferni cremabuntur, App. Q. 2. Art. 2 ob. 1. Cf. App. Q. 1. Art. 2.

creo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *produce, create* in the narrower sense of the word, i.e., *to bring forth the whole being of a thing from no pre-existing matter*, (2) *create* in the broader sense of the word, i.e., to make from something, to make into something, promote; synonym of *facere*.—(1), creare est ex nihilo aliquid facere, PP. Q. 45. Art. 2 ad 2; creare non potest esse propria actio nisi solius Dei, PP. Q. 45. Art. 5 c; nihil enim est aliud creare, quam absque materia praeiacente aliquid in esse producere, C. G. 2. 16; creare autem est dare esse, 1 Sent. 37. 1. 1 c; creare non est nisi potentiae infinitae, C. G. 2. 20. Cf. PP. Q. 32. Art. 1 ad 2; PP. Q. 45. Art. 5 ad 3; PP. Q. 65. Art. 3 ad 3; Pot. 3. 4 c; Comp. 1. 70; Eph. 2. 3; et passim. On **agens creatum**, see *agens*; on **beatitudo creata**, see *beatitudo* under 1; on **bonitas creata**, see *bonitas* under 1; on **bonum creatum**, see *bonus* under 3; on **caritas creata**, see *caritas*; on **cognitio creata**, see *cognitio* under 2; on **dilectio creata**, see *dilectio* under 1; on **donum creatum**, see *donum* under 1; on **ens creatum**, see *ens*; on **esse creatum**, see *esse*; on **gloria creata**, see *gloria* under 2; on **gratia creata**, see *gratia* under 2; on **hypostasis creata**, see *hypostasis* under 3; on **infinitum creatum**, see *infinitus*; on **intellectus creatus**, see *intellectus* under 3; on **lumen creatum**, see *lumen*; on **natura creata**, see *natura*; on **potentia creata**, see *potentia under* 3; on **ratio creata**, see *ratio* under 12; on **regula creata**, see *regula* under 1; on **sapientia creata**, see *sapientia* under 1; on **scientia creata**, see *scientia* under 2; on **similitudo creata**, see *similitudo*; on **species creata inhaerens**, see *species* under 5; on **substantia creata**, see *substantia* under 2; on **suppositum creatum**, see *suppositum* under 2; on **unitas creata**, see *unitas*; on **veritas creata**, see *veritas* under 1; on **virtus creata**, see *virtus* under 1; on **vita creata**, see *vita* under 1; on **voluntas creata**, see *voluntas* under 2. — Kinds of *creans* in this sense are: **creans instrumentale** and **creans primum**, *the instrumental* and *the first* or *chief creator*. Cf. C. G. 2. 21. — (2), creare dicuntur ea, quae in melius reformantur, ut cum dicitur aliquis creari in episcopum, PP. Q. 45. Art. 1 ad 1; qua tali populo liceat creare sibi magistratus, per quos respublica administretur, PS. Q. 97. Art. 1 c, in quot.

crepido, inis, *f.*, *pedestal, base.* Sed sanguis effundebatur ad crepidinem altaris in honorem Dei, adeps vero adurebatur in igne, PS. Q. 102. Art. 3 ad 8.

crepusculum, i, *n.*, *twilight, evening twilight, the dusk of the evening.* Tamen satis probabiliter a quibusdam dicitur quod resurrectio erit quasi in crepusculo, PTS. Q. 77. Art. 3 c.

cresco, ere, crēvi, crētum, 3, *v. inch. n.*, *to increase, grow. thrive, augment, spread, multiply*, of things abstract and concrete. Videtur quod magnitudo possit crescere in infinitum, PP. Q. 7. Art. 3 ob. 3; et ideo, corpore resumpto, beatitudo crescit, non intensive, sed extensive, PS. Q. 4. Art. 5 ad 5; et secundum hoc omnes virtutes unius hominis sunt aequales quadam aequalitate proportionis, in quantum aequaliter crescunt in homine, PS. Q. 66. Art. 2 c; videtur quod a principio cognitio credibilium fuerit perfecta, et quod non creverit secundum successionem temporum, SS. Q. 1. Art. 7 ob. 2; potest autem verum vinum ad terras illas deferri in quibus vites non crescunt, PT. Q. 74. Art. 5 ad 1; et quia crevit multitudo populi christiani, in qua continentur senes, iuvenes, PT. Q. 80. Art. 12 c. Cf. PP. Q. 106. Art. 1; PS. Q. 66. Art. 1; SS. Q. 24. Art. 10; PTS. Q. 82. Art. 1; PTS. Q. 88. Art. 4; et passim. — **crescens**, entis, *part. n.*, used substantively, *increase.* Nisi forte dicatur quod tunc temporis magis invalescent; sed secundum quam mensuram crescentia vicinum adventum denuntient, incertum est, PTS. Q. 73. Art. 1 c.

crimen, inis, *n.*, *crime, sin, guilt, charge, fault, offense, accusation.* Sicut ille qui est conscius criminis, timetur ne crimen revelet, PS. Q. 42. Art. 1 c; iudicio etiam humano in crimine laesae maiestatis filii exhaeredantur pro peccato parentum, PS. Q. 81. Art. 2 ob. 1; capitalia crimina dicuntur quae capite plectuntur, PS. Q. 84. Art. 3 ob. 3; sic ergo dicendum est quod accipere pecuniam pro spirituali sacramentorum gratia est crimen simoniae, SS. Q. 100. Art. 2 c; quandoque vir uxorem suspectam de adulterio habens; ei insidiatur, ut deprehendere possit eam cum testibus in crimine fornicationes, PTS. Q. 62. Art. 3 ad 4. Cf. PS. Q. 87. Art. 8; SS. Q. 62. Art. 7; SS. Q. 154. Art. 7; SS. Q. 154. Art. 12; PTS. Q. 62. Art. 3; PTS. Q. 99. Art. 5; et passim.

crimīnālis, e, *adj.*, *criminal, of* or *pertaining to crime.* Sed contra est quod in causa criminali iuramentum de calumnia est praestandum, SS. Q. 69. Art. 2 ob. 3; poena enim pecuniaria non solet imponi pro culpa criminali, SS. Q. 99. Art. 4 ob. 1. Cf. PS. Q. 89. Art. 1, in quot.; SS. Q. 154. Art. 2 (bis), in quot. — **crimīnāliter**, *adv.*, *criminally.* Et sic non est dubium quod sine peccato potest vir zelo iustitiae non livore vindictae aut odii motus, uxorem adulteram in iudicio saeculari accusare criminaliter de adulterio, et poenam mortis a lege statutam petere, PTS. Q. 60. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 68. Art. 3, in quot.

crimīnāliter, *adv.*, see *criminalis.*

crimīnātor, ōris, *m.*, *an accuser, informer, one who charges others publicly with crimes, either by accusing or by railing at them.* Sed criminator idem videtur esse quod detractor, (ob. 2), . . ., criminator differt a susurrone et a detractore, quia criminator est qui publice crimina aliis imponit vel accusando, SS. Q. 74. Art. 1 ad 2.

crimīnōsus, a, um, *adj.*, *guilty of crime, full of guilty deeds.* Vel etiam si subditi accusare volentes fuerint criminosi, SS. Q. 68. Art. 1 ad 2; si sacerdos, qui eum adesse deprecatur, criminosis plenus actionibus comprobetur, PT. Q. 82. Art. 5 ob. 2, in quot.

crisis, is, *f.*, *a judgment, decision.* Hypocrita a Graeco sermone in Latinum simulator interpretatur, qui dum intus malus sit bonum se palam ostendit; hypo enim falsum, crisis iudicium interpretatur, SS. Q. 111. Art. 2 a, in quot.

crispus, a, um, *adj.*, *curled, crimped.* Dicimus autem absque determinatione quod est crispus, quia hoc non potest ei convenire nisi secundum capillos, PT. Q. 16. Art. 8 c.

crocito, āre, 1, *v. freq. n.*, *to croak loudly.* Sicut corniculae frequenter crocitantes significant pluviam mox futuram, PP. Q. 86. Art. 4 ob. 3; puta, si quis ex hoc quod cornicula frequenter crocitat, praedicat pluviam cito esse futuram, SS. Q. 95. Art. 7 ad 2.

crucesignātio, ōnis, *f.*, *the sign of the cross.* Sacerdos in celebratione missae utitur crucesignatione ad exprimendam passionem Christi, . . ., quod significat trina crucesignatio super illa verba, . . ., ad quod significandum fit iterum trina crucesignatio super illa verba, PT. Q. 83. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 84. Art. 4.

cruciātus, ūs, *m.*, *torture, torment, a torturing, execution, suffering.* Quod est amplius, etiam inter corporis cruciatus huiusmodi gaudium invenitur, PS. Q. 38. Art. 4 c; sed hoc per divinam virtutem fiet sine cruciatu doloris, PTS. Q. 74. Art. 8 ad 3. Cf. PS. Q. 85. Art. 3, in quot.; SS. Q. 43. Art. 4, in quot.; SS. Q. 154. Art. 5, in quot.; SS. Q. 159. Art. 2; PTS. Q. 69. Art. 2, in quot.; et passim.

crucifigo, ere, fixi, xum, 3, *v. a.*, (1) *to put to death by fastening on a cross*, (2) *mortify, subdue*, as impulses or desires.—(1), si ergo loquamur de ipsa cruce in qua Christus crucifixus est utroque modo est a nobis veneranda, PT. Q. 25. Art. 4 c; Christus inter latrones crucifixus est alia ratione quantum ad intentionem Iudaeorum, alia vero quantum ad Dei ordinationem, PT. Q. 46. Art. 11 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 12; PT. Q. 47. Art. 3; PT. Q. 54. Art. 4; PT. Q. 55. Art. 3; PTS. Q. 90. Art. 2; et passim. — (2), per baptismum id agitur, ut vetus homo crucifigatur et corpus peccati destruatur, PT. Q. 69. Art. 3 ob. 3, in quot.

crucifixio, ōnis, *f., crucifixion*, the act of putting to death by nailing to a cross. Ab illa ergo noctis hora usque ad Christi crucifixionem, occurit hora Parasceves sexta, secundum Ioannem, et hora diei tertia secundum Marcum, PT. Q. 46. Art. 9, in quot.

crucifixor, ōris, *m., a crucifier.* Ipse oravit ut peccatum crucifixoribus suis ignosceretur, (ob. 2), . . ., Dominus non oravit pro omnibus crucifixoribus, PT. Q. 21. Art. 4 ad 2; et ideo Iudaei peccaverunt, non solum tanquam hominis Christi, sed etiam tanquam Dei crucifixores, PT. Q. 47. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 47. Art. 6; PT. Q. 48. Art. 2.

crucio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to torture, torment.* Et in hoc veraciter ignis iste est spiritui nocivus, et sic anima ignem ut sibi nocivum videns, ab igne cruciatur, PTS. Q. 70. Art. 3 c; ita quod idem sit ignes qui damnatos cruciat in inferno et qui iustos in purgatorio purgat, quamvis damnati, App. Q. 1. 2 c; et inde est quod eodem igne quidam plus, quidam cruciantur, PTS. Q. 71. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 36. Art. 3; PTS. Q. 74. Art. 8; PTS. Q. 74. Art. 9 (bis); PTS. Q. 78. Art. 3; PTS. Q. 86. Art. 1; et passim.

crūdēlis, e, *adj., cruel, morally rude* or *unfeeling, unmerciful, severe.* Nec est ita probabile ut sit facta vita feliciore crudelior, PP. Q. 89. Art. 8 c; et praecipue Iudaei crudeles erant, et ad avaritiam proni, PS. Q. 105. Art. 1 ad 2; sicut ergo misericordia non est proprie ad seipsum, sed dolor, puta cum patimur aliquid crudele in nobis, SS. Q. 30. Art. 1 ad 2; aut volentes favere Herodi, quem timebant: populus enim plus iusto favet eis quos crudeles sustinet, PT. Q. 36. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 30. Art. 1; SS. Q. 159. Art. 2, in quot.; PT. Q. 47. Art. 3 (bis); PT. Q. 48. Art. 4; PT. Q. 64. Art. 9, in quot.; et passim.

crūdēlitas, ātis, *f., harshness, severity, cruelty, barbarity.* In sanguine vero et adipe et nervo, intelligitur prohiberi crudelitas et voluptas, et fortitudo ad peccandum, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; puta cum aliquis timet tyrannum propter eius crudelitatem, SS. Q. 25. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 157. Art. 1; SS. Q. 159. Art. 1 (passim); SS. Q. 159. Art. 2 (passim).

crūditas, ātis, *f., crudity, rawness.* Nomen crudelitatis a cruditate sumptum esse videtur, SS. Q. 159. Art. 1 c.

crūdus, a, um, *adj., raw, uncooked.* Ita illa quae sunt cruda habent horribilem et asperum saporem, SS. Q. 159. Art. 1 c.

cruor, ōris, *m., blood.* Sicut nunc potest eadem integritate salva ex utero virginis fluxus menstrui cruoris emitti, PP. Q. 98. Art. 2 ad 4; per immunditiam autem mulieris sanguinifluae designatur immunditia idololatriae, propter immolatitium cruorem, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4. Cf. PT. Q. 80. Art. 12, in quot.

crūs, ūris, *n., the leg, shank, shin.* Non est ex virtute motiva sed ex curvitate cruris, PP. Q. 49. Art. 2 ad 2; circa volatilia autem et quadrupedia illa sola conceduntur eis quae posteriora crura habent longiora, ut salire possint, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; cruibus vero vexatis, et ambulare super terram penitus non valentibus, sanum gressum donare, Deo decibile est, PT. Q. 19. Art. 1, in quot. Cf. PT. Q. 47. Art. 1.

crux, ūcis, *f., a cross, tree, frame* or *other wooden instrument of execution*, on which criminals were impaled or hanged. Secundo propter sacramentum, quia de latere Christi dormientis in cruce fluxerunt sacramenta, PP. Q. 92. Art. 3 c; sed mors crucis erat mors maledictionis, PT. Q. 46. Art. 4 ob. 3; pro illa lamina habet pontifex noster crucem, ut Innocentius III dicit, lib. I De myster. missae, cap. LIII et seq., PTS. Q. 40. Art. 7 ad 6. Cf. SS. Q. 103. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 9; PTS. Q. 37. Art. 4; PTS. Q. 64. Art. 6; et passim.

crystallinus, a, um, *adj., crystalline, made of crystal, crystal.* Aliqui nominant caelum aqueum vel crystallinum, PP. Q. 66. Art. 3 ob. 4; unde et a quibusdam dicuntur caelum crystallinum, PP. Q. 68. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 68. Art. 4; PP. Q. 76. Art. 7.

crystallus, i, *m., crystal.* Dicitur enim quod terra erit superficie exteriori pervia sicut vitrum, aqua sicut crystallus, aer ut caelum, ignis et luminaria caeli, PTS. Q. 91. Art. 4 c.

cubiculum, i, *n., an apartment for reclining* or *sleeping, a resting-place.* Quia quem totus mundus capere non poterat, in angusto cubiculo uteri sui sola suscepit, PT. Q. 28. Art. 3 ad 3.

cubicus, a, um, *adj., cubic, cubical.* Quaternarius autem est primus numerus solidus et cubicus, PTS. Q. 96. Art. 4 ad 3.

cubitālis, e, *adj., a cubit long.* Sicut peregrinatio per mundum cum baculo cubitali, PTS. Q. 28. Art. 3 c.

cubitum, i, *n.*, (*cubitus*, i, *m*), *a cubit, an ell*, the distance from the elbow to the tip of the middle finger. Dicens quod primo die maria omnia exaltabuntur quindecim cubitis super montes, PTS. Q. 73. Art. 1 ob. 3; sed aqua diluvii non ascendit usque ad superiores caelos, sed solum quindecim cubitis super altitudinem montium, PTS. Q. 74. Art. 4 ob. 3; constat autem quod aqua diluvii non ascendit usque ad summitatem spatii elementorum, sed solum usque ad quindecim cubitos super altitudines montium, PTS. Q. 74. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 115. Art. 1, in quot.

cūiusmodi = *qualis, of such a kind as, of such a nature as, such as.* Nihil videtur esse magis indivisibile quam id quod est indivisibile actu et potentia cuiusmodi est punctum et unitas, PP. Q. 11. Art. 4 ob. 2; sed delectationes extraneae cuiusmodi sunt delectationes corporales, PS. Q. 34. Art. 1 ad 1; neque etiam inter media bona, cuiusmodi sunt potentiae animae, quae sunt quaedam potentiae naturales, PT. Q. 62. Art. 4 ob. 2; qui a delectabilibus venereis, quae sunt praecipua in hoc genere omnino abstinet, cuiusmodi est virgo, PTS. Q. 96. Art. 11 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 2; PP. Q. 48. Art. 6; PS. Q. 48. Art. 3; PT. Q. 65. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 4; PTS. Q. 25. Art. 2; et passim.

culex, icis, *m., a gnat, midge, fly.* Non tamen numerus vel bovum vel culicum vel aliquorum huiusmodi est per se praeordinatus a Deo, PP. Q. 23. Art. 7 c.

culmen, inis, *n., the top, summit, height.* Sunt nonnulli iustorum, qui ad comprehendendum culmen perfectionis accincti, (in quot), . . ., sed accingi ad comprehendendum culmen perfectionis, SS. Q. 186. Art. 3 ob. 6. Cf. PT. Q. 45. Art. 2, in quot.

culpa, ae, *f., guilt, fault, blame.* Subducere se ab ordinatione divini intellectus, in quo malum culpae consistit, PP. Q. 17. Art. 1 c; hoc enim imputatur alicui in culpam, cum deficit a perfecta actione, cuius dominus est secundum voluntatem, PP. Q. 48. Art. 5 c; de ratione culpae est, quod noceat agenti in sua actione, PP. Q. 48. Art. 5 ad 4; culpa consistit in deordinato actu voluntatis, PP. Q. 48. Art. 6 c; sed cum sint tres status hominum; scilicet innocentiae, culpae et gloriae; sicut de statu gloriae assumpsit comprehensionem, et de statu innocentiae immunitatem a peccato; ita et de statu culpae assumpsit necessitatem sibiacendi poenalitatibus huius vitae, PT. Q. 13. Art. 3 ad 2; culpa autem consistit in transgressione praecepti vel abusu auctoritatis, Is. 10. Cf. PS. Q. 2. Art. 3 (passim); PS. Q. 73. Art. 5; PS. Q. 79. Art. 3; PS. Q. 81. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 9; et passim. On the difference between *culpa* and *poena*, see *poena*. On **actus culpae**, see *actus* under 1; on **corruptio culpae**, see *corruptio* under 3; on **defectus culpae**, see *defectus* under 2; on **deformitas culpae**, see *deformitas* under 2; on **immunditia culpae**, see *immunditia*; on **impuritas culpae**, see *impuritas* under 1; on **libertas a culpa**, see *libertas* under 3; on **malitia culpae**, see *malitia* under 3; on **malum culpae**, see *malus* under 3; on **purgatio a culpa**, see *purgatio*; on **status culpae**, see *status* under 3. — Kinds of *culpa* are: (a), **culpa actualis** and **culpa originalis**, *the guilt of action* and *the guilt of inheritance*, i.e., the guilt which man has incurred by committing a deed and that which he has inherited through his descent from his first parents. Culpa originalis et actualis removetur ab eodem, a quo etiam removetur et huius-

modi defectus, PS. Q. 85. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 83. Art. 4; PS. Q. 87. Art. 7 c; PT. Q. 14. Art. 1 ad 3; PT. Q. 69. Art. 3 (ter); PTS. Q. 2. Art. 3; PTS. Q. 6. Art. 1; PTS. Q. 30. Art. 1 (bis); PTS. Q. 69. Art. 7; 2 Sent. 26. 1. 3 ad 4; 2 Sent. 32. 1. 1 c; Verit. 27. 6 ad 2; et passim. — (b), **culpa criminalis**, *the guilt in consequence of the commission of a crime.* Poena enim pecuniaria non solet imponi pro culpa criminali. sed sacrilegium est culpa criminalis; unde capitali sententia punitur secundum leges civiles, SS. Q. 94. Art. 4 ob. 1. — (c), **culpa mortalis** and **culpa venialis**, *the mortal guilt and the venial guilt.* In aliqua tamen religione, scilicet Ordinis Fratrum Praedicatorum, transgressio talis, vel omissio ex suo genere non obligat ad culpam neque mortalem, neque venialem, sed solum ad poenam taxatam sustinendam, SS. Q. 186. Art. 9 ad 1; remissa culpa mortali tollantur omnes reliquiae peccati, PT. Q. 86. Art. 5 ob. 1. Cf. PT. Q. 86. Art. 4 (bis); PTS. Q. 3. Art. 1; PTS. Q. 5. Art. 3; PTS. Q. 21. Art. 1; 2 Sent. 21. 1. 3 ad 4; 4 Sent. 2. 1. 1. 3 ad 2 and 14 Exp.; et passim. — (d), **culpa naturae**, *the guilt in the nature of a being.* Cf. 2 Sent. 30. 1. 2 ad 1. — (e), **culpa originalis**, see *culpa actualis.* — (f), **culpa praecedens**, and **culpa subsequens**, *the guilt preceding* and *that following an action.* Sive etiam malitia dicatur aliqua praecedens culpa ex qua oritur subsequens culpa, PS. Q. 78. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 79. Art. 3; SS. Q. 100. Art. 2; PTS. Q. 3. Art. 1. — (g), **culpa subsequens**, see *culpa praecedens.* — (h), **culpa venialis**, see *culpa mortalis.*

culpābilis, e, *adj., culpable, guilty*, opposite of *laudabilis.* Ergo actus humanus ex hoc quod est bonus vel malus, habet rationem laudabilis vel culpabilis, (a), . . ., sicut malum est in plus quam peccatum, ita peccatum est in plus quam culpa; ex hoc enim dicitur actus culpabilis vel laudabilis, quod imputatur agenti, PS. Q. 21. Art. 2 c; actus bonus vel malus habet rationem laudabilis vel culpabilis, PS. Q. 21. Art. 3 c; si autem actus praecedens fuit culpabilis, sic non totaliter aliquis excusatur a peccato sequenti, SS. Q. 150. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 71. Art. 5; PS. Q. 81. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 5 (ter); PTS. Q. 62. Art. 1; et passim. On **defectus culpabilis**, see *defectus* under 2. — **culpābiliter**, *adv., culpably.* Alioquin sequeretur quod homo dormiens culpabiliter peccaret, PS. Q. 82. Art. 1 ob. 2.

culpābiliter, *adv.*, see *culpabilis.*

culpo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to blame, reprehend, condemn, censure*, opposite of *laudo, probo, commendo.* Nihil enim est aliud laudari vel culpari, quam impurati alicui malitiam vel bonitatem sui actus, (c), . . ., unde ex primo peccato culpatur artifex inquantum artifex; . . ., et ideo culpatur ex tali peccato homo, PS. Q. 21. Art. 2 ad 2; sicut in largitionibus privatarum personarum commendatur moderatio, effusio vero culpatur, SS. Q. 61. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 44. Art. 6; SS. Q. 104. Art. 4; SS. Q. 150. Art. 4, in quot.; PT. Q. 42. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 6; et passim.

cultellus, i, *m., dim. a small knife.* Sicut unus faber producit multos cultellos materialiter ab invicem distinctos, PP. Q. 36. Art. 2 c; sicut quod cultellus bene incideret, vel serra bene secaret, PS. Q. 57. Art. 5 ob. 1; cultellus lapideus non erat de necessitate circumcisionis, PT. Q. 70. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 41. Art. 3; PP. Q. 84. Art. 8 (ter); PS. Q. 57. Art. 5; PS. Q. 85. Art. 6 (bis); PT. Q. 78. Art. 4; et passim.

culter, tri, *m., a knife.* Sed cultores idolorum in cultu eorum cultris, se incidebant usque ad effusionem sanguinis, PS. Q. 102. Art. 5 ob. 1; et etiam in cultu idolorum incidebant se cultris, et lanceolis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 11.

cultor, ōris, *m., a worshipper, reverencer.* Sacramenta proprie dicuntur illa quae adhibebantur Dei cultoribus ad quamdam consecrationem, PS. Q. 102. Art. 5 c; sed tales erant daemonum cultores, SS. Q. 172. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 40. Art. 1, in quot.

cultūra, ae, *f., a cultivating, cultivation.* Ergo multo minus circa culturam plantarum debuit aliqua discretio adhiberi, PS. Q. 102. Art. 6 ob. 9.

cultus, ūs. *m.*, (1) *care, culture, honor*, (2) *veneration, worship*, (3) *worship of God or a god.*—(1), huiusmodi domus non construuntur nisi ad cultum et custodiam possessionum, PS. Q. 105. Art. 2 ad 3; colere dicimur homines quos honorificatione, vel recordatione, vel praesentia frequentamus; et etiam aliqua quae nobis subiecta sunt, coli a nobis dicuntur, sicut agricolae dicuntur ex eo quod colunt agros, et incolae dicuntur ex eo quod colunt loca quae inhabitant, SS. Q. 81. Art. 1 ad 4; cultūs autem cuilibet rei impensus nihil aliud esse videtur, quam debita operatio circa id adhibita, et ex hoc diversimode dicuntur aliqui colere agros, parentes, patriam et alia huiusmodi, quia diversis diversae operationes coaptantur, Trin. 1. 1. 2 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 101. Art. 1; SS. Q. 101. Art. 4; SS. Q. 102. Art. 2 (passim); C. G. 3. 119; et passim.—(2), "eusebia" vero dicitur "bonus cultus", unde est idem quod "religio", SS. Q. 80. Art. 1 ad 4; ut "officium" referatur ad obsequium, "cultus" vero ad reverentiam sive honorem, SS. Q. 101. Art. 2 c; sed exhibere cultum Deo ut patri, est adhuc excellentius quam exhibere cultum Deo ut creatori et domino, SS. Q. 121. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 99. Art. 3; SS. Q. 84. Art. 1; SS. Q. 109. Art. 1; PTS. Q. 55. Art. 8; PTS. Q. 71. Art. 11; et passim. — Kinds of *cultus* in this sense are: (a), **cultus corporalis seu exterior** and **cultus spiritualis seu interior**, *the bodily* or *exterior veneration* and *the spiritual* or *the inner veneration.* Praecepta caeremonialia pertinebant ad cultum Dei exteriorem et corporalem, ..., sed huiusmodi cultum corporalem lex debebat diminuere, quia ordinabat ad Christum, qui docuit homines Deum colere in spiritu et veritate, (ob. 3), . . ., vetus lex in multis diminuit corporalem cultum; propter quod statuit quod non in omni loco sacrificia offerrentur, neque a quibuslibet; et multa huiusmodi statuit ad diminutionem exterioris cultus, sicut etiam rabbi Moyses Aegyptius dicit. oportebat tamen non ita attenuare corporalem cultum Dei, ut homines ad cultum daemonum declinarent, PS. Q. 101. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 101. Art. 2 c; PS. Q. 102. Art. 4 c and 5 ad 4; PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 122. Art. 4 c; et passim. — (b), **cultus daemonum**, *the worship of demons.* Ad evitanda superstitiosa exercitia, quae consistunt in cultu daemonum, vel qualitercumque noxia, quae consistunt in actibus peccatorum, PT. Q. 61. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 101. Art. 3; SS. Q. 95. Art. 2; PTS. Q. 40. Art. 1. — (c), **cultus debitus**, and **cultus indebitus**, *due* or *proper worship*, and *improper worship or worship that should not exist.* Sicut religio est cultus debitus, ita superstitio est cultus indebitus, SS. Q. 95. Art. 2 ob. 2; ille autem cuius animus implicatus est alicui cultui indebito, non potest simul debitum Dei cultum suscipere, SS. Q. 122. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 101. Art. 1; SS. Q. 81. Art. 5 (bis); SS. Q. 106. Art. 1. —(d), **cultus Dei seu divinitatis seu divinus**, *the worship of God.* Praecepta caeremonialia dicuntur quae ordinantur ad cultum Dei. est autem duplex cultus Dei, interior et exterior. cum enim homo sit compositus ex anima et corpore, utrumque debet applicari ad colendum Deum; ut scilicet anima colat interiori cultu et corpus interiori, PS. Q. 101. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 ad 4; SS. Q. 81. Art. 1 ad 4; SS. Q. 94. Art. 1 c; C. G. 1. 27; C. G. 3. 119 and 120; Trin. 1. 1. 2 c; 4 Sent. 13. 2. 1 ad 4; 2 Cael. 1 b and 18 i; et passim. — (e), **cultus divinitatis**, see *cultus Dei.* — (f), **cultus divinus**, see *cultus Dei.* — (g), **cultus exterior**, see *cultus corporalis.* — (h), **cultus indebitus**, see *cultus debitus.* — (i), **cultus interior**, see *cultus corporalis.* — (j), **cultus spiritualis**, see *cultus corporalis.*—(3), dum retrahens homines a cultu idololatriae concludebat eos sub cultu unius Dei, PS. Q. 98. Art. 2 c; Deus dicitur coli fide, spe et caritate, non quasi cultus eliciatur his virtutibus sed quia dictae virtutes ordinant ad cultum, vel etiam quia actus dictarum virtutum materialiter cadunt in cultum modo praedicto, 3 Sent. 9. 1. 1. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 81. Art. 1; SS. Q.

94. Art. 1; SS. Q. 122. Art. 2; PT. Q. 60. Art. 4; et passim. On disparitas cultus, see *disparitas*. — Kinds of *cultus* in this sense are: **cultus idololatriae** and **cultus latriae,** the worship of a god in the manner of idolatry and that in the manner of the true worship of God. Nam etsi omnes superiores revereri debeamus, non tamen eadem reverentia omnibus debetur, sed aliquid speciale Summo Deo debetur, qui singulari ratione omnes excellit; et hic est latriae cultus, (c), . . ., neque in veteris legis tabernaculo seu templo, neque etiam nunc in Ecclesia imagines instituuntur, ut eis cultus latriae exhibeatur, sed ad quamdam significationem, SS. Q. 94. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 ad 7; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 94. Art. 4; SS. Q. 89. Art. 6 (ter); PT. Q. 25. Art. 4; PT. Q. 25. Art. 6; C. G. 3. 120; et passim.

cum, (1) *prep.* with *abl., with, together with, in connection* or *company with, along with,* sometimes to be translated *and,* (2) *conj.* with *indicative* in purely temporal clauses, with *subjunctive* in mixed temporal clauses, also in causal and concessive clauses, *when, as, while, after, since, although.*—(1), quod pueri non fuissent nati cum iustitia gratuita, . . ., sed cum iustitia originali, PP. Q. 100. Art. 1 ad 2; per regnum exaltatio hominis usque ad coniunctionem cum Deo, PS. Q. 4. Art. 7 ad 1; scilicet cum divina sapientia, quae consistit in contemplatione Dei, PS. Q. 4. Art. 8 a. Cf. PP. Q. 97. Art. 2; PS. Q. 1. Art. 3; PS. Q. 2. Art. 7; PS. Q. 3. Art. 7; PS. Q. 6. Art. 1; PS. Q. 7. Art. 1; et passim. — (2), cum Dominus dicit, PS. Q. 2. Art. 1 ad 3; cum ergo angelus naturae ordine sit supra hominem ut in primo habitum est, PS. Q. 2. Art. 8 ob. 1; ideo remanet naturaliter homini desiderium, cum cognoscit effectum, PS. Q. 3. Art. 8 c; cum igitur essentia beatitudinis in visione Dei consistat, PS. Q. 4. Art. 1 ob. 2; unde sicut cum dico nolo legere, sensus est, volo non legere, PS. Q. 6. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 10. Art. 2; PP. Q. 100. Art. 1; PP. Q. 100. Art. 2; PP. Q. 103. Art. 5; PS. Q. 3. Art. 4; PS. Q. 5. Art. 7; PS. Q. 6. Art. 3; et passim.

cuminibilis, e, *adj., stingy, niggardly.* Si autem nihil, tenax; si autem cum magna difficultate det, vocatur cuminibilis, quasi cumini venditor, quia de parvis magnam vim facit, SS. Q. 118. Art. 8 ad 4.

cuminum, i, *n., a cumin, a plant;* **cumini venditor,** *a cummin seller, a niggard, a meanly parsimonious person.* Si autem nihil, tenax; si autem cum magna difficultate det, vocatur cuminibilis, quasi cumini venditor, quia de parvis magnam vim facit, SS. Q. 118. Art. 8 ad 4.

cumque, *adv., whenever, whensoever,* serves for the generalizing of any action, event, time. Cumque sanctificasset Moyses Aaron et filios eius in vestitu suo, PT. Q. 62. Art. 6 ob. 2; et hoc est quod Ruth, III, super illud; cumque comedisset et bibisset, etc., dicit Glossa, PS. Q. 81. Art. 1 c; cumque uniuscuiusque gentis vel culpa vel iustitia ad supernae curiae concilium ducitur eiusdem gentis praepositus vel obtinuisse in certamine, vel non obtinuisse perhibetur, PTS. Q. 72. Art. 3, in quot.

cumulo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to augment by heaping up, to increase, accumulate.* Firmissime lene, et nullatenus dubites, extra Ecclesiam baptizatis, si ad Ecclesiam non redierint, baptismo cumulari perniciem, PT. Q. 64. Art. 9, in quot.

cumulus, i, *m.,* (1) *a summit, peak, point, crown, increase, superabundance,* (2) **cumulus ratiocinii,** *the computing of accounts,* a synonym of *acervus Mercurii.* The gentiles ascribed the keeping of accounts to Mercury; the heap of Mercury, **acervus Mercurii,** signifies the computing of accounts.—(1), si autem etiam in aliis obedire voluerint, hoc pertinebit ad cumulum perfectionis, SS. Q. 104. Art. 5 ad 3; quia ipsa Christi praesentia pertinebat ad cumulum gloriae, PT. Q. 52. Art. 5 ad 3; cicatrices illae quae in corpore Christi permanserunt, non pertinent ad corruptionem vel defectum, sed ad maiorem cumulum gloriae, PT. Q. 54. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 25. Art. 9 ob. 3; PTS. Q. 71. Art. 11, in quot. — (2), sicut qui immittit lapidem in acervum Mercurii, ita qui tribuit insipienti honorem. quia enim gentiles ratiocinationem attribuebant Mercurio, acervus Mercurii dicitur cumulus ratiocinii, in quo mercator quandoque mittit unum lapillum loco centum marcarum, SS. Q. 63. Art. 3 c.

cūnae, ārum, *f., a cradle.* used figuratively for *earliest childhood.* Quid erit tribunal iudicantis quando superbos reges cunae terrebant infantis? PT. Q. 35. Art. 2, in quot.

cunctus, a, um, and more frequently in the plural, *cuncti, ae, a, adj., all in a body, all together, the whole, all, entire.* Cuncta eveniunt eo modo quo ipse providet, sive necessario, sive contingenter, PP. Q. 22. Art. 4 ad 2; sex dies, in quibus Deus legitur fecisse cuncta, PP. Q. 58. Art. 6 c; minima gratia baptismalis sufficiens est ad delendum cuncta peccata, PT. Q. 69. Art. 8 ad 1. Cf. PP. Q. 109. Art. 2; PS. Q. 93. Art. 1; SS. Q. 45. Art. 2; SS. Q. 186. Art. 3; PT. Q. 69. Art. 8; PT. Q. 80. Art. 5; et passim.

cupiditas, ātis, *f., greediness, desire, covetousness,* synonym of *avaritia* and *concupiscentia.* Non enim cupiditas est per se amor, sed amoris effectus, PS. Q. 30. Art. 2 ad 2; secundum quosdam cupiditas tripliciter dicitur: uno modo, prout est appetitus inordinatus divitiarum, et sic est speciale peccatum; alio modo, secundum quod significat inordinatum appetitum cuiuscumque boni temporalis, et sic est genus omnis peccati; nam in omni peccato est inordinata conversio ad commutabile bonum, ut dictum est; tertio modo sumitur, prout significat quandam inclinationem naturae corruptae ad bona corruptibilia inordinate appetenda, et sic dicunt cupiditatem esse radicem omnium peccatorum ad similitudinem radicis arboris, quae ex terra trahit alimentum; sic enim ex amore rerum temporalium omne peccatum procedit, PS. Q. 84. Art. 1 c; si quis enim cupiditatem nominaret amorem laboris, quia propter cupiditatem homines laborant, non recte nominaret; non enim cupidi laborem quaerunt sicut finem, sed sicut id quod est ad finem; sicut finem autem quaerunt divitias; unde cupiditas recte nominatur desiderium vel amor divitiarum, quod est malum, SS. Q. 19. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 77. Art. 5 c and ad 1; SS. Q. 24. Art. 10 ad 2; 2 Sent. 5. 1. 3 ad 1; 2 Sent. 22. 1. 1 ad 7; 2 Sent. 42. 2. 3 ad 1; et passim. — Kinds of *cupiditas* are: (a), **cupiditas actualis** and **cupiditas habitualis,** *the desire in action* and *that which consists in a habit.* Illud verbum Apostoli quidam exponunt non de cupiditate actuali, sed de quadam habituali cupiditate, quae est concupiscentia fomitis, ex qua omnia peccata oriuntur, SS. Q. 119. Art. 2 ad 1. — (b), **cupiditas aestuans,** *the increased* or *passionate desire.* Omnes illae passiones quae respiciunt malum, in Adam non erant, ut timor et dolor et huiusmodi; similiter nec illae passiones quae respiciunt bonum non habitum et nunc habendum, ut cupiditas aestuans, PP. Q. 95. Art. 2 c. — (c), **cupiditas generalis,** *the general desire.* Alii vero dicunt quod loquitur de cupiditate, generali respectu cuiuscumque boni, SS. Q. 119. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 84. Art. 1 c. — (d), **cupiditas habitualis,** see *cupiditas actualis.* — (e), **cupiditas venialis peccati,** *the desire that consists in a venial sin* in contrast to the desire that consists in a mortal sin. Duplex est cupiditas: una quidam, qua finis in creaturis constituitur; et haec mortificat totaliter charitatem, cum sit venenum ipsius, . . ., est autem alia cupiditas venialis peccati, quae semper diminuitur per charitatem, SS. Q. 24. Art. 10 ad 2.

cupīdo, inis, *f., desire, wish, longing, eagerness.* In a bad sense, *desire, lust, passion, greed.* Ergo avaritia, quae est pecuniarum cupido est peccatum mortale, SS. Q. 118. Art. 4 ob. 3; quod mori fugientem inopiam vel cupidinem, vel aliquid triste, non est fortis, sed magis timidi; mollities est enim fugere laboriosa, SS. Q. 125. Art. 2 ad 2, in quot.; si quis sua coniuge non cupidine, voluptatis captus, sed solummodo liberorum creandorum gratia utitur. PT. Q. 80. Art. 7, in quot. Cf. SS. Q. 186. Art. 3.

cupidus, a, um, *adj., desirous of, covetous, covetous of money.* Statim a principio cupidus consecutus esset pecuniam, quando vult eam

habere, PS. Q. 3. Art. 4 c; non enim cupidi laborem quaerunt sicut finem, sed sicut id quod est ad finem, SS. Q. 19. Art. 3 c; inanis gloriae cupidus secundum rei veritatem deficit a magnanimo, quia videlicet gloriatur in his quae magnanimus parva aestimat, SS. Q. 132. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 115. Art. 5; SS. Q. 132. Art. 3.

cupio, īre, īvi or ii, itum, 3, *v. a.*, *to long for a thing, desire, wish*, construed with (1) the *acc.*, (2) the *inf.*, (3) the *acc.* and the *inf.* —(1), sicut ferventi desiderio esuriens et sitiens cupit cibum vel potum, PS. Q. 69. Art. 3 c; quia mali etiam sic cupiunt exteriora bona, quod spiritualia contemnunt, SS. Q. 25. Art. 7 ad 1; sed virtuosi non laudantur ex hoc quod cupiunt honores, sed magis ex eo quod eos fugiunt, SS. Q. 129. Art. 1 ob. 3. Cf. PP. Q. 95. Art. 2; PS. Q. 37. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 19. Art. 6; SS. Q. 117. Art. 6; et passim. — (2), prodigus enim aliquod bonum temporale cupit consequi inordinate, SS. Q. 119. Art. 2 ad 1; nisi in eos qui neque coniugati, neque coniugari cupientes, cogitare debent quomodo placeant Deo, SS. Q. 169. Art. 2 c; sed incircumscriptum lumen videre cupientes, cunctas circumscriptionis suae imagines deprimunt, SS. Q. 180. Art. 5 ob. 2. Cf. PS. Q. 3. Art. 1; PT. Q. 30. Art. 2; SS. Q. 24. Art. 9; PT. Q. 43. Art. 2; PTS. Q. 92. Art. 3; et passim. — (3), quorum cupiunt se fore participes, SS. Q. 187. Art. 4 c.

cupisco, ere, 3, *v. inch.*, *to covet, long much for something, be very desirous of.* Et seorsum peccatum cordis, cum dicitur: non concupisces rem proximi tui, et: non concupisces uxorem proximi tui, PS. Q. 100. Art. 5 ob. 5, in quot.

cūprum, i, *n.*, late Latin for *cyprium, copper, bronze.* Sicut hominis imago dicitur esse in cupro, PP. Q. 93. Art. 2 c; ut sic dicatur Deus homo, sicut cuprum figuratum dicitur aurum, quia habet similitudinem auri, PT. Q. 16. Art. 1 c.

cur, *adv.* = **quam ob rem**, *for what reason, wherefore, why, to what purpose, from what motive.* Cur tu abundas, ille vero mendicat, nisi ut tu bonae dispensationis merita consequaris, ille vero patientiae braviis decoretur? SS. Q. 32. Art. 5 ad 2; si sanguis in corpore Christi resurgentis fuit, cur non et pituita, PT. Q. 54. Art. 2 ad 2; cur Deus homo, (a work of St. Anselm), PTS. Q. 82. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 7. Art. 3; PS. Q. 109. Art. 10; SS. Q. 66. Art. 2; PT. Q. 52. Art. 2; PTS. Q. 12. Art. 2; et passim.

cūra, ae, *f.*, (1) *care, attention, concern, solicitude, thought, welfare*, generally used with the *gen.*, and *de* with *abl.*, (2) *a duty, charge over something, management, jurisdiction*; **cura parentum, cura patris**, *parental jurisdiction*; **cura animarum**, *spiritual direction of souls*; **cura regiminis**, *charge of the government*; **cura pastionis**, *pastoral care*; **cura pastoralis**, *the duty of a parish priest*, or *the district* and *people under his charge, a curacy*; **cura episcopalis**, *a bishopric*, the office of a bishop or the district and people under his charge, *a diocese*; **cura rei familiaris**, *charge of a household*, (3) *care, provision against harm* or *need, precaution.*—(1), dicitur Deo aequaliter esse cura de omnibus non quia aequalia bona sua cura omnibus dispenset, PP. Q. 20. Art. 3 ad 1; nisi enim ea cognoscerent, de eis curam non haberent, PP. Q. 89. Art. 8 ob. 1; non totaliter subtrahit boves a cura gubernationis divinae, PP. Q. 103. Art. 5 ad 2; unde apud eum qui habet curam de animae salute, potest sub electione cadere esse sanum, vel esse infirmum, PS. Q. 13. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 22. Art. 1; PP. Q. 22. Art. 2 (passim); PS. Q. 28. Art. 3; SS. Q. 129. Art. 7; SS. Q. 152. Art. 5; SS. Q. 154. Art. 6; et passim. — (2), et ideo iudicialia praecepta reliquit Dominus disponenda his qui curam aliorum erant habituri vel spiritualem vel temporalem, PS. Q. 108. Art. 2 ad 4; quia in qualibet communitate ille qui regit communitatem, praecipue habet curam boni communis, PS. Q. 21. Art. 4 c; unde contra iustitiam naturalem esset, si puer antequam habet usum rationis, a cura parentum subtrahatur, (c), . . ., unde nec aliquis debet rumpere ordinem iuris naturalis, quo filius est sub cura patris, SS. Q. 10. Art. 12 ad 2; ex quo nihil aliud ostendi potest, nisi quod periculosior est status habentis curam animarum, quam monachi, SS. Q. 184. Art. 8 ad 1; si dilectionis testimonium est cura pastionis, quisquis virtutibus pollens gregem Dei renuit pascere, Pastorem summum convincitur non amare, SS. Q. 184. Art. 7, in quot.; rex etiam, qui intendit bonum commune totius regni, movet per suum imperium singulos praepositos civitatum, qui singulis civitatibus curam regiminis impendunt, PP. Q. 82. Art. 4 c; ergo videtur quod episcopus non possit curam episcopalem dimittere, et ad religionem transire, (a), . . ., et ideo tamdiu obligatur ad hoc quod curam pastoralem retineat, quamdiu potest subditis sibi commissis proficere ad salutem, SS. Q. 185. Art. 4 c; non autem est conveniens quod antiquior iuveni in cura rei familiaris subdatur, PTS. Q. 57. Art. 1 ad 5. Cf. SS. Q. 57. Art. 2; SS. Q. 68. Art. 4; SS. Q. 184. Art. 6 (passim); SS. Q. 184. Art. 7; SS. Q. 184. Art. 8 (passim); et passim. — (3), si vero necessitas immineat pauperibus erogandi, superflua cura est et inordinata, ut aliquis in futurum conservet, SS. Q. 185. Art. 7 ad 4.

cūrābilis, e, *adj.*, *curable*, the opposite of *incurabilis.* Peccatum veniale et mortale differunt, sicut morbus curabilis et incurabilis, . . ., sed morbus curabilis potest fieri incurabilis, PS. Q. 88. Art. 4 ob. 3.

cūrātio, ōnis, *f.*, (1) *a healing, cure, the act, process, means by which a cure is effected*, used of spiritual and physical ailments, (2) **curatio funeris**, *the management* or *care of a funeral.* —(1), puta si medicus desperet de curatione alicuius infirmi, vel si aliquis desperet se fore divitias adepturum, SS. Q. 20. Art. 1 ad 3; non est de necessitate salutis corporalis ut statim medicus quaeratur, nisi quando necessitas curationis incumbit; et similiter est de morbo spirituali, PTS. Q. 6. Art. 5 ad 2; et similiter est in hoc sacramento quia curatio interiorum vulnerum non potest perfecte significari nisi per appositionem medicinae ad diversas vulnerum radices, PTS. Q. 29. Art. 2 c; sed contra, hoc sacramentum est quaedam spiritualis curatio per modum corporalis curationis exhibita, PTS. Q. 33. Art. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 33. Art. 1; SS. Q. 71. Art. 1; SS. Q. 101. Art. 2; PTS. Q. 5. Art. 3; PTS. Q. 28. Art. 3; et passim. — (2), curatio funeris conditio sepulturae pompa exequiarum, magis sunt vivorum solitia quam subsidia mortuorum, PTS. Q. 71. Art. 11 ob. 5, in quot.

cūrātor, ōris, *m.*, *superintendent, commissioner, manager, overseer, officer.* Si quid iusserit curator numquid est tibi faciendum, si contra proconsulem iubeat? SS. Q. 104. Art. 5, in quot.

cūria, ae, *f.*, *a curia* or *court.* Sicut maior est qui in curia regis non solum prandet, sed etiam faciem regis videt, PS. Q. 69. Art. 4 ad 3; viri autem persona quaeritur, qui in senatu et reliquiis curiis civitatum generis asserit dignitatem, PT. Q. 29. Art. 1 c; orationes totius caelestis curiae si aliquid impetrare possunt, essent efficaciores quam omnia praesentis Ecclesiae suffragia, PTS. Q. 75. Art. 3 ob. 6. Cf. PTS. Q. 66. Art. 3; PTS. Q. 68. Art. 3 (bis); PTS. Q. 72. Art. 3.

cūriālitas, ātis, *f.*, *geniality, jocularity, jocoseness, the state of being genial*, a synonym of *iocularitas.* Et sic ponitur scurrilitas, id est iocularitas quaedam proveniens ex defectu rationis, . . ., unde ad Eph. 5, super illud; aut stultiloquium, aut scurrilitas, dicit Glossa interl. quod a stultis curialitas dicitur, id est, iocularitas, quae risum movere solet, SS. Q. 148. Art. 6 c; aut stultiloquium, ut blanda verba, aut scurrilitas, quae a stultis curialitas dicitur, id est, iocularitas, SS. Q. 154. Art. 4 ob. 1.

cūriōsē, *adv.*, see *curiosus.*

cūriōsitas, ātis, *f.*, *desire of knowledge, curiosity, inquisitiveness.* Sed vanitas sensus et obscuritas mentis est vitiosa. ergo circa intellectivas scientias potest esse curiositas vitiosa, (a), . . ., sicut patet de his qui aliqua futura a daemonibus perquirunt; quae est super-

stitiosa curiositas, SS. Q. 167. Art. 1 c; videtur quod vitium curiositatis sit circa sensibilium cognitionem, (a), . . ., sed circa delectationem cognitionis omnium sensuum est curiositas; et vocatur concupiscentia oculorum, SS. Q. 167. Art. 2 ad 1; virgines enim concupiscentia inflammat, et experiendi desiderium, quod ex quadam quasi curiositate procedit, PTS. Q. 96. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 77. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 35. Art. 4 (bis); SS. Q. 95. Art. 2 (bis); SS. Q. 141. Art. 4; et passim.

curiōsus, a, um, *adj.*, (1) *curious, inquisitive, inquiring eagerly about a thing,* (2) *odd,* of a whimsical appearance.—(1), ut in his observationibus homines implicati curiosiores fiant, SS. Q. 96. Art. 3, in quot.; quod concupiscentia oculorum reddit homines curiosos, SS. Q. 167. Art. 2 ob. 3, in quot. Cf. SS. Q. 166. Art. 2 (bis); in quot. — (2), quia ergo mulieres licite se possunt ornare, . . ., vel etiam aliquid superaddere, ut placeant viris, consequens est quod artifices talium ornamentorum non peccant in usu talis artis, nisi forte inveniendo aliqua superflua et curiosa, SS. Q. 169. Art. 2 ad 4. — **curiōsē**, *adv.*, (1) *with care, carefully,* (2) *inquisitively, curiously.* — (1), sicut curiose praeparati cibi, et mulieres ornatae, SS. Q. 142. Art. 2 ad 2. — (2), cui opponitur "curiositas," per quam aliquis curiose ubique et inordinate circumspicit, SS. Q. 162. Art. 4 ad 4; si universam istam corporis molem, quam mundum nuncupamus curiosissime, intensissimeque perquirant, SS. Q. 167. Art. 1 c.

cūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to care for, take* or *have care of, be solicitous for, look or attend to, trouble oneself about,* constr. with *acc., inf., de* and *abl., ut* and *subj.*, and *absl.*, (2) *cure, heal,* of the soul as well as of the body.—(1), ut curet non solum quae sua sunt, sed quae aliorum, PS. Q. 34. Art. 1 ad 1; quam non curat voluntas malorum, PS. Q. 34. Art. 4 c; ut scilicet aliquis non curet sanctitatem habere, SS. Q. 111. Art. 4 c; illa enim praecipue curaverunt evangelistae tradere quae ad necessitatem salutis et ecclesiasticae dispositionis pertinent, PTS. Q. 29. Art. 3 ad 1; non videtur multum curare de amicitia eius, PS. Q. 47. Art. 2 ad 3; pertinet curare de salute eius qui habet membrum corruptivum, SS. Q. 65. Art. 1 c; quamvis studiose curare debeat sacramenti minister ut etiam actualem intentionem adhibeat, PT. Q. 64. Art. 8 ad 3; si talis dispositio habet secum adiunctum aliquem defectum, artifex non curat, PP. Q. 91. Art. 3 c; si immineat periculum accusatori; non est curandum, SS. Q. 70. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 95. Art. 4; SS. Q. 119. Art. 1 (bis); SS. Q. 153. Art. 5; PT. Q. 89. Art. 3; et passim. — (2), sicut cum aliquis subito per virtutem divinam a febre curatur absque cursitatione et consueto processu naturae in talibus, PP. Q. 105. Art. 8 c; Deus totum hominem perfecte curat, PT. Q. 86. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 16 c; PS. Q. 87. Art. 6; SS. Q. 49. Art. 8; SS. Q. 104. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 4; et passim. — **presbyteri curati vel archidiaconi**, *presbyters* or *archdeacons who have benefices to which the care of souls is attached.* Sicut episcopi suscipiunt curam animarum cum consecratione, ita etiam presbyteri curati et archidiaconi, SS. Q. 184. Art. 6 ob. 2. Cf. SS. Q. 184. Art. 6 (passim); SS. Q. 184. Art. 8 (passim); SS. Q. 188. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 7 (passim).

curricūlum, i, *n.*, *a period* or *cycle* of *time.* Ut scilicet animae separatae a corporibus post determinata temporum curricula iterum redirent ad corpora, PP. Q. 46. Art. 2 ad 8.

curro, ere, cucurri, cursum, 3, *v. n.*, *to run, move quickly, hasten, fly.* Sicut cursus est quo currens currit, PP. Q. 50. Art. 2 ad 3; sed aquae naturaliter videntur fluentes, et adunatae currentes, PP. Q. 69. Art. 1 ob. 4; sicut equus currens, si sit caecus tanto fortius impingit et laeditur, quanto fortius currit, PS. Q. 58. Art. 4 ad 3; ne intellectus dum subtiliter currit oberret, PS. Q. 68. Art. 8 ob. 3; sicut si aliquis currens ad occidendum, impingat et laedat sibi pedem, PS. Q. 73. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 13; PP. Q. 25. Art. 4 (passim); PP. Q. 86. Art. 3 (bis); PS. Q. 55. Art. 1 (bis); SS. Q. 77. Art. 2; et passim.

currus, ūs, *m.*, *a chariot, car.* Quomodo vir descenderat de curru et occurrerat ei, PT. Q. 7. Art. 8 c; ad quod etiam pertinet quod Helias divisit aquas Iordanis quando erat in curru igneo rapiendus in caelum, PT. Q. 39. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 1; PT. Q. 45. Art. 3; PT. Q. 57. Art. 3 (bis).

cursitātio, ōnis, *f.*, *adv.*, *bustle, care.* Sicut cum aliquis subito per virtutem divinam a febre curatur absque cursitatione et consueto processu naturae in talibus, PP. Q. 105. Art. 8 c.

cursor, ōris, *m.*, *a courier, a special emissary carrying messages* or *dispatches.* Vigiles enim, et cursores, et alii huiusmodi de suo labore viventes, intelliguntur de operibus manuum vivere, SS. Q. 187. Art. 3 c.

cursus, ūs, *m.*, *a course, progress, direction, way.* A qua plurimi deficiunt secundum communem cursum et inclinationem naturae, PP. Q. 23. Art. 7 ad 3; sicut cursus ad currere, quorum unum significat actum in abstracto, aliud in concreto, PP. Q. 54. Art. 1 ad 2; omnia illa quae praeter communem cursum contingere possunt, considerare pertinet ad solam providentiam divinam, SS. Q. 51. Art. 4 ad 3; gentiles vero, at maxime astrologi consueti sunt stellarum cursus inspicere, PT. Q. 36. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 4; PP. Q. 25. Art. 5 (bis); PS. Q. 2. Art. 5; PS. Q. 55. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 2 (bis); et passim. — Kinds of *cursus* are: (a), **cursus naturae**, *course of nature.* Alia vero est miraculosa, quae fit ab agente supernaturali supra consuetum ordinem et cursum naturae, sicut resuscitatio mortuorum, PT. Q. 13. Art. 2 c; illud quod homo habet in principio suae creationis, secundum communem naturae cursum, est homini naturale, PT. Q. 34. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 104. Art. 4; PTS. Q. 67. Art. 2 (bis); PTS. Q. 69. Art. 3 (bis); PTS. Q. 94. Art. 1; et passim. — (b), **cursus rerum**, *course of events, order of things.* Unde nullo modo iste cursus rerum sic ex necessitate a Deo provenit, quod alia provenire non possent, . . ., potentia divina determinatur ad hunc cursum rerum propter ordinem sapientiae et iustitiae divinae, sine quo Deus nihil operatur, ..., unde divina sapientia non determinatur ad aliquem ordinem rerum, ut non possit alius cursus rerum effluere, (c), . . ., licet iste cursus rerum sit determinatus istis rebus quae nunc sunt, non tamen ad hunc cursum limitatur divina sapientia et potestas, PP. Q. 25. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 22. Art. 2; PP. Q. 86. Art. 4; PP. Q. 104. Art. 4; PTS. Q. 67. Art. 2; PTS. Q. 77. Art. 3; et passim. — (c), **cursus spiritualis**, *the spiritual course.* Sed spiritualis cursus terminatur ad beatitudinem, PS. Q. 4. Art. 3 a. — (d), **cursus temporis**, *course of time.* Ideo per temporis cursum transmutatur quantum ad passiones appetitivae partis, PS. Q. 53. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 86. Art. 4; PT. Q. 44. Art. 2; PT. Q. 59. Art. 5 (bis); PTS. Q. 69. Art. 3.

curvātio, ōnis, *f.*, *a curve, bending.* Vel etiam in signum quod non habet coarctatam potestatem; quod curvatio baculi significat, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 8.

curvitas, ātis, *f.*, *a curve, curvity, curvature.* Non est ex virtute motiva, sed ex curvitate cruris, PP. Q. 49. Art. 2 ad 2; dicimus enim quod simitas est curvitas nasi, PS. Q. 53. Art. 2 ad 3; quod significat curvitas in capite baculi, sustentare infirmos, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

curvo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to make to yield, move.* Et curvatur obsequio, ut honore donetur, PT. Q. 41. Art. 4 ad 3, in quot.

curvus, a, um, *adj.*, *crooked, bent.* Dicimus enim quod simum est nasus curvus, PS. Q. 53. Art. 2 ad 3; sicut defectus claudicationis reducitur in tibiam curvam sicut in causam, non autem in virtutem motivam, PS. Q. 79. Art. 2 c.

custōdia, ae, *f.*, (1) *a watching, guardianship, protection, safeguard,* (2) **custodia pecuniae**, *a saving, economy, carefulness in outlay,* (3) *a prison, place of confinement,* (4) **De custodia virginitatis**, *on guarding chastity,* a special admonition on the rules which should

regulate the conduct of those who devote themselves to virginity, and contained in Letter twenty-two of St. Jerome to Eustochium. —(1), deinde considerandum est de custodia bonorum Angelorum, PP. Q. 113 pr; ubi adest fortior custodia, infirmior superfluere videtur, (ob. 2), . . ., essent ergo negligentes Angeli, si eorum custodiae homines essent commissi; quod patet esse falsum, PP. Q. 113. Art. 1 ob. 3; puta si ad conservationem reipublicae statueretur in aliqua civitate quod de singulis vicis aliqui vigilarent ad custodiam civitatis obsessae, PS. Q. 100. Art. 8 c; et ad hoc idem pertinere videtur etiam nomen liberalitatis; cum aliquis a se emittit, quodammodo illud a sua custodia et dominio liberat, SS. Q. 117. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 102. Art. 3; PP. Q. 113. Art. 2 (passim); PP. Q. 113. Art. 3 (passim); PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 154. Art. 12; PTS. Q. 96. Art. 5; et passim. — (2), sed acceptio et custodia non videntur ad usum pecuniae pertinere, SS. Q. 117. Art. 3 ob. 2. — (3), dicit enim quod corpus Christi fuit in sepulcro positum, quando ipse perrexit praedicare his qui in custodia erant spiritibus, PT. Q. 52. Art. 2 ob. 3. Cf. PTS. Q. 69. Art. 3 ob. 3, in quot. — (4), sed contra est quod Hieronymus ep. 22, ad Eustochium, de Custodia virginitatis, PP. Q. 25. Art. 4 ob. 3.

custōdio, īre, īvi or ii, ītum, 4, *to watch, protect, keep, defend, guard, preserve.* Sicut ille qui timet amittere sanitatem, timendo custodit eam, PS. Q. 42. Art. 4 ob. 1; intantum dicitur quod obedientia omnes virtutes menti inserit et custodit, SS. Q. 104. Art. 3 ad 2; ad prudentiam pertinet custodire pecuniam, ne subripiatur aut inutiliter expendatur, SS. Q. 117. Art. 4 ad 1; sicut etiam in exercitu quidam castra custodiunt, quidam signa deferunt, quidam gladiis decertant, SS. Q. 152. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 11. Art. 1 (bis); PP. Q. 113. Art. 3 (bis); PS. Q. 42. Art. 4 (bis); PS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 44. Art. 1; PT. Q. 38. Art. 2; et passim.

custōdītīvus, a, um, *adj., inclined* or *tending to keep, protect, protective, save, guard.* Non est acceptivus pecuniae neque custoditivus, sed emissivus, SS. Q. 117. Art. 1 ob. 2, in quot.

custos, ōdis, *comm., preserver, keeper, protector, defender.* Custos arboris vitae corruptionem corporis inhibebat, PP. Q. 97. Art. 4, in quot,; quia iudex est "iustum animatum" et princeps est "custos iusti", SS. Q. 58. Art. 1 ad 5; principibus vero potestas publica committitur ad hoc quod sint iustitiae custodes, SS. Q. 66. Art. 8 c; patientia est virtus maxime necessaria, cum sit custos aliarum virtutum, SS. Q. 140. Art. 2 ad 2; Ioseph Mariae custos fuit potius quam maritus eius, PT. Q. 29. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 103. Art. 6; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 62. Art. 7; SS. Q. 66. Art. 8; SS. Q. 136. Art. 2 (bis); SS. Q. 188. Art. 7; et passim.

cycnus, i, *m., the swan.* Sicut album et nigrum consequuntur dive- sitatem speciei corvi et cycni, PS. Q. 72. Art. 5 c; cycnus autem est coloris candidi, et longum collum habet, per quod ex profun- ditate terrae vel aquae cibus trahit, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

cymbalum, i, *n., a cymbal.* Et idem etiam habetur per Glossam, super illud II Esdrae, XII: in cantico et cymbalis, PTS. Q. 82. Art. 4 c.

Cypriānus, i, *m., Thascius Caecilius Cyprian* of Carthage; saint, bishop, and martyr; died 258 A.D. He was the first great organizer of the Church, and a staunch defender of unity under Rome. His systematic habits and powers of business contributed greatly to his success as an administrator. His address was dignified, conciliatory, affectionate; his looks attractive by thier grave joyousness. Of his works, St. Thomas in the S.T. quotes chiefly the *De Habitu Virginum*, (SS. Q. 152. Art. 5; SS. Q. 169. Art. 2 (bis); PTS. Q. 96. Art. 8; PTS. Q. 96. Art. 12); also the *De Oratione Dominica*, (SS. Q. 83. Art. 7; PT. Q. 21. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 4); and several letters (SS. Q. 39. Art. 3; SS. Q. 124. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 4; PT. Q. 64. Art. 9; PT. Q. 74. Art. 7; PT. Q. 80. Art. 6; et passim). Cf. also PS. Q. 109. Art. 10; SS. Q. 124. Art. 2 (bis); SS. Q. 167. Art. 2 (passim); PT. Q. 64. Art. 9 (bis); et passim.

Cyrillus, i, *m., Cyril,* saint and doctor of the Church, archbishop of Alexandria; died on June 9 or 27, 444 A.D. Against Nestorius he taught the use of the term θεοτόκος in a letter to the monks of Egypt. Cf. PT. Q. 2. Art. 6 ad 4. He was a man of strong will and vehement nature, tending to be overly vehement and impatient in controversy. He must, however, be praised for his faith, firmness, intrepidity, fortitude, endurance, perseverance. He is quoted (PTS. Q. 40. Art. 6), on the supremacy of the Roman Pontiff. There are also references to his Epistola Synodica received by the Council of Ephesus, (PT. Q. 20. Art. 2; PT. Q. 35. Art. 2, 4; PT. Q. 46. Art. 2), and to his commentaries on St. Luke and St. John (SS. Q. 101. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 10; PT. Q. 43. Art. 4; PT. Q. 4[...] Art. 3; PT. Q. 55. Art. 1; PT. Q. 75. Art. 1; PT. Q. 79. Art. 1). Cf. also PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 6; PT. Q. 16. Art. 4; PT. Q. [...] Art. 1; PT. Q. 76. Art. 6; et passim.

Cyrus, i, *m.,* (1) Cyrus, the founder of the Persian monarchy, [...] *Cyrus*, bishop of Phasia and patriarch of Alexandria, A.D. 630-[...]. —(1), propheticum enim fuit quod Isaias praenuntiavit, quod Cyrus rex Persarum, templum Dei esset reaedificaturus, PT. Q. [...] Art. 8 c.—(2), postmodum vero Macarius Antiochenus patriarcha et Cyrus Alexandrinus, et Sergius Constantinopolitanus et quidam eorum sequaces posuerunt in Christo unam voluntatem, PT. Q. [...] Art. 1 c.

D

Dācia, ae, *f.*, in classical Latin, *Dacia*, the Roman province of Dacia between the Danube and the Carpathian mountains, but used in medieval times to designate the Scandanavian countries. Non enim sol eundem caloris effectum habet in Dacia, quem habet in Aethiopia, PP. Q. 115. Art. 6 ad 2.

daemon, onis, *m.*, (1) in the pre-christian sense, *an intelligent being with an airy body*, dwelling in the upper air, *a spirit*, (2) in the Christian sense, *a fallen angel, an evil spirit*, always so used by St. Thomas, (3) *a ghost, apparition*, (4) *idol*, i.e., evil spirit as the object of false worship. — (1), daemonum quidam boni, quidam mali, PP. Q. 63. Art. 7 c; daemon Graece idem est quod "sciens" Latine; est etiam nomen commune cuiuslibet intelligentiae et componitur cum "calodaemon" quod est bonus daemon, a "calo" quod est bonum et "daemon", quasi bonus daemon, Somno 1 b; quorundam daemonum, qui sunt custodes circa terram humanarum actionum, PP. Q. 103. Art. 6 ob. 1. Cf. (3) below; PS. Q. 85. Art. 1; Subst. 19; et passim. — (2), non est necessaria manifestatio veritatis neque in angelis neque in daemonibus, . . ., et ideo maior plenitudo naturalis luminis quae est in superioribus daemonibus, non potest esse ratio illuminationis, PP. Q. 109. Art. 3 ad 2; et hoc praecipue in daemonibus vel angelis bonis, PTS. Q. 98. Art. 6 c; daemones autem habent communem cum Deo immortalitatem, cum hominibus autem miseriam, PT. Q. 26. Art. 1 ad 2; daemones res aliquae sunt, nec tamen Deus est in daemonibus, PP. Q. 8. Art. 1 ob. 4; videtur quod aliqui daemones sint naturaliter mali, PP. Q. 63. Art. 4 ob. 1; sed tales erant daemonum cultores, SS. Q. 172. Art. 5 a; huiusmodi substantias intellectuales, quas daemones consueto nomine dicimus vel diabolos, esse naturaliter malas, C. G. 3. 107; daemones non habere corpora naturaliter sibi unita, Mal. 16. 1 c. Cf. PP. Q. 36. Art. 1 ob. 1; PP. Q. 89. Art. 8; PP. Q. 109. Art. 1, 4; SS. Q. 94. Art. 1 c; SS. Q. 95. Art. 2 ad 2; SS. Q. 165. Art. 2; PT. Q. 43. Art. 2; PT. Q. 44. Art. 1 ob. 1; PTS. Q. 70. Art. 3 (passim); C. G. 3. 76; Mal. 16. 1-12; Eph. 2. 1 and 6. 3; et passim. On **instinctus daemonis**, see *instinctus*; on **pactum cum daemone**, see *pactum*; on **prophetia daemonis**, see *prophetia*; on **providentia daemonis**, see *providentia*; on **revelatio daemonis**, see *revelatio*. — One kind of *daemon* in this sense is: **daemon incubus**, (cf. Quodl. 6. 10. 18 ob. 2), *the incumbent devil* in the exercise of the connubial act, the opposite of **daemon succubus**, *the succumbing devil* (cf. PP. Q. 51. Art. 3). — (3), ponebant esse quaedam animalia aërea, quae daemones nominabant, PP. Q. 51. Art. 1 ad 1; dicebant, habere daemones aërea corpora, Mal. 16. 1 c; posuerunt, daemones esse animalia animo passiva, Mal. 16. 1 c; daemones sunt animalia corpore aërea, mente rationalia, animo passiva, tempore aeterna, 5 Met. 10 a. Cf. PP. Q. 63. Art. 4; SS. Q. 94. Art. 1; PTS. Q. 58. Art. 2; C. G. 3. 120; 2 Cael. 13 a; et passim. — (4), oportebat tamen non ita attenuare corporalem cultum Dei, ut homines ad cultum daemonum declinarent, PS. Q. 101. Art. 3 ad 3; ideo ad superstitionem pertinet, non solum cum sacrificium daemonibus offertur per idololatriam, SS. Q. 95. Art. 2 c; unde ibi intelligitur prohiberi adoratio imaginum, quas Gentiles faciebant in venerationem deorum suorum, id est, daemonum, PT. Q. 25. Art. 3 ad 1.

daemoniācus, a, um, *adj., devilish, demoniac, pertaining to an evil spirit*. Cum malus spiritus arripit hominem in haec, scilicet visa, "aut daemoniacos facit, aut arreptitios aut falsos prophetas," SS. Q. 172. Art. 5, in quot. — **daemoniācus**, i, m., *a daemoniac, one possessed by an evil spirit*. Unde comparat avarum daemoniaco, qui in corpore vexatur, (ob. 3), . . ., Chrysostomus comparat avarum daemoniaco, non quia vexetur in carne, sicut daemoniacus, sed per oppositum quia sicut daemoniacus ille de quo legitur Marc. 5, SS. Q. 118. Art. 6 ad 3.

daemonium, ii, *n.*, (1) *a demon, devil*, (2) *idol*. — (1), quapropter bono christiano, sive mathematici, sive quilibet impie divinantium, et maxime dicentes vera, cavendi sunt, ne consortio daemoniorum animam deceptam pacto quodam societatis irretiant, SS. Q. 95. Art. 5, in quot.; quia super illud Matth. 17: hoc genus daemoniorum etc., SS. Q. 147. Art. 2, in quot. Cf. SS. Q. 90. Art. 2 ob. 1, in quot.; SS. Q. 95. Art. 8, in quot.; SS. Q. 158. Art. 4, in quot.; SS. Q. 172. Art. 4, in quot.; SS. Q. 178. Art. 2, in quot.; et passim. — (2), et daemonia, id est, idola quae in templis posita colebantur pro diis, 5 Met. 10 a.

dalmatica, ae, *f.*, *a dalmatic, a wide-sleeved tunic of silk worn over the alb and cassock by a sacred minister at high mass*. Sed episcopi utuntur vestibus ministrorum, dalmatica scilicet, quae est vestis diaconi, (ob. 3), . . ., sed episcopis adduntur novem ornamenta super sacerdotes, quae sunt caligae, sandalia, succinctorium, tunica, dalmatica, mitra, chirotheca, annulus, baculus, . . ., per dalmaticam largitas in operibus misericordiae, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

Damascēnus, i, m., *Damascene, a native of Damascus*, esp. St. John, priest and doctor of the Church, born about 676 A.D., and died around the middle of the eighth century. St. Thomas quotes from his *De fide catholica* and *De fide orthodoxa*. Over fifty-two references to the latter have been noticed in the S.T. He also refers to his sermons: *De iis qui fide dormierunt*; *De suffragiis mortuorum*. Et secundum hoc Damascenus dicit, De fide catholica, lib. II, c. IV, Col. 875, t. 1, PP. Q. 63. Art. 7 c; unde Damascenus, lib. I Orth. fid., Cap. IX, col. 835, t. 1, dicit quod, PP. Q. 13. Art. 11 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 8; PP. Q. 19. Art. 6; PS. Q. 16. Art. 1; PS. Q. 16. Art. 4; PS. Q. 63. Art. 1; PS. Q. 109. Art. 2; PS. Q. 109. Art. 7; SS. Q. 10. Art. 1; SS. Q. 36. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 4; PT. Q. 60. Art. 9; PT. Q. 66. Art. 11; et passim. Damascenus dicit in Serm. de his qui in fide dormierunt, 18, col. 263, t, 2, PTS. Q. 71. Art. 4 ob. 3; vel dicendum secundum Damascenum, in Sermone de dormientibus, ubi supr. 13. etc. col. 255, t. 2, PTS. Q. 71. Art. 6 ad 1; ut dicit Damascenus in quodam Sermone de suffragiis mortuorum, 3, col. 250, t. 2, sic dicens, PTS. Q. 71. Art. 2 a.

Damasus, i, *m.*, *Damasus, pope*. He is said to have been a Spaniard and to have succeeded Pope Liberius in 366 A.D. He was the principal defender of the orthodoxy of the Church against Arian and other heretics. It was at his urging that St. Jerome prepared the Vulgate. His correspondence with Jerome, his attached and devoted friend and secretary, began A.D. 376 and closed with his death A.D. 384. Six of Jerome's letters to him are expositions of difficult passages of Scripture elicited by letters of Damasus asking the aid of his learning. He died in December 384 A.D. after a pontificate of eighteen years. Dicit enim Hieronymus in Homilia de filio prodigo scil. epist. XXI ad Damas. Col. 393, 40. t. 1, PP. Q. 19. Art. 10 ob. 1; unde dicit Hieronymus ad Damasum pāpam in Exposit. symb. in fin., SS. Q. 11. Art. 2 ad 3; oblationes, postquam fuerint consecratae, non possunt cedere in usum laicorum; sicut vasa et vestimenta sacra et hoc modo intelligitur dictum Damasi papae, SS. Q. 86. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 10. Art. 3; PP. Q. 29. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 7; SS. Q. 187. Art. 4; PT. Q. 15. Art. 3 (ter).

damnābilis, e, *adj., damnable, worthy of condemnation*. Sed infideles non sunt in Christo Jesu, ergo in infidelibus est damnabile, PS. Q. 89. Art. 5 ob. 1; sicut matrimonialis actus potest esse meritorius, et tamen virginitatem voventibus damnabilis redditur propter obligationem eorum ad maius bonum, SS. Q. 40. Art. 2 ad 4; consensus in matrimonium ideo est damnabilis post votum virginitatis, PTS. Q. 48. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 40. Art. 2; SS. Q. 73. Art. 4, in quot.; SS. Q. 94. Art. 2, in quot.; SS. Q. 154. Art. 9, in quot.; SS. Q. 185. Art. 4; SS. Q. 186. Art. 9; PT. Q. 28. Art. 4; PTS. Q. 49. Art. 6; PTS. Q. 53. Art. 1, in quot.

damnātio, ōnis, *f.*, *damnation*, condemnation to punishment in the life to come; the consignment of a person judicially to everlasting perdition, as the damnation of the wicked. Sed homines praesciti ad damnationem nunquam perveniunt ad vitam aeternam, PP. Q. 113. Art. 4 ob. 3; Deus non vult damnationem alicuius sub ratione damnationis, PS. Q. 19. Art. 10 ad 2; nihil meretur damnationem aeternam nisi peccatum mortale, SS. Q. 158. Art. 3 ob. 2; dolor animae separatae patientis pertinet ad statum futurae damnationis, quae excedit omne malum huius vitae, PT. Q. 46. Art. 6 ad 3; sed ante finem mundi determinata est unicuique damnatorum sua damnatio, et cuique sanctorum sua beatitudo, PTS. Q. 88. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 83. Art. 1; PS. Q. 98. Art. 4; SS. Q. 36. Art. 2; PT. Q. 68. Art. 9; PTS. Q. 75. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 7; et passim.

damnifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to injure, damnify, to cause injury* or *damage to, in person* or *estate*. Prout scilicet aliquis qui damnum intulit, in re sua etiam ipse damnificatur, . . ., similiter etiam cum quis aliquem involuntarium in re sua damnificat, . . ., quia ipse qui damnificavit alium in re sua, nihil damnificaretur, SS. Q. 61. Art. 4 c; et quia in damnificando aliquem corporaliter, vel in rebus temporalibus aliquis mortaliter peccat, et contra charitatem facit, PTS. Q. 21. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 62. Art. 4 (passim); SS. Q. 62. Art. 7; SS. Q. 64. Art. 1; SS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 72. Art. 1; SS. Q. 77. Art. 1; et passim.

damno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to condemn, damn, doom, sentence one to any punishment*, constr. with the *acc.* of the person either (1) alone or (2) with the *abl.* or (3) *de* or (4) *ad*. — (1), propter errorem aliquem qui in concilio damnabatur, PP. Q. 36. Art. 2 ad 2; in manifestis Dei iudiciis, quibus homines spiritualiter damnat pro proprio peccato, SS. Q. 108. Art. 4 ad 2; quod esset matrimonium damnare, SS. Q. 152. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 19. Art. 6; PP. Q. 64. Art. 2; SS. Q. 10. Art. 1; SS. Q. 18. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 11; et passim. — (2), concilium in quo iudices inter se conferunt quo supplicio damnari oporteat, SS. Q. 158. Art. 5 ad 3; Petrus Ananiam et Saphiram pro defraudatione pretii agri sententia mortis damnavit, PTS. Q. 21. Art. 3 a. — (3), ideo infames, infideles et damnati de gravibus criminibus non decenter sunt advocati, SS. Q. 71. Art. 2 c. — (4), aliquis damnatur ad mortem dupliciter, SS. Q. 69. Art. 4 c; David damnavit illum ad mortem qui non timuerat mittere manum, PT. Q. 47. Art. 6 ad 3; sicut est etiam de duobus qui damnantur ad eiusdem mortis poenam, PTS. Q. 62. Art. 4 c. Cf. PTS. Q. 70. Art. 3; PTS. Q. 77. Art. 9. — **damnātus**, i, *m.*, *the damned, condemned.* Similiter etiam cum perpetuitas damnationis pertineat ad poenam damnatorum, . . ., ideo neque in beatis, neque in damnatis est spes, (c), . . ., ideo magis potest fides informis in damnatis quam spes, (ad 2), . . ., defectus spei in damnatis, non variat demeritum, SS. Q. 18. Art. 3 ad 3; ideo damnati in inferno, qui praedicto modo passioni Christi non coniunguntur, effectum eius percipere non possunt, PT. Q. 49. Art. 3 ad 1; ita conveniens locus tristitiae damnatorum est infimum terrae, (c), . . ., infernus nunquam deficiet in amplitudine, quin sufficiat ad damnatorum corpora capienda, . . ., nec est inconveniens quod intra viscera terrae tanta concavitas conservetur divina virtute, quae damnatorum omnium corpora possit capere, (ad 3), . . ., cum alius sit locus qui viatoribus et damnatis debetur, PTS. Q. 97. Art. 7 ad 4. Cf. PP. Q. 100. Art. 2; PS. Q. 74. Art. 8; PS. Q. 85. Art. 2 (bis); SS. Q. 18. Art. 3 (ter); PT. Q. 52. Art. 2 (ter); et passim.

damnōsus, a, um, *adj.*, *injurious, hurtful, destructive.* Sed potest in aliquo casu contingere quod sit damnosum et per consequens irrationabile, si deposita reddantur, PS. Q. 94. Art. 4 c; unde, si emergat casus in quo observatio talis legis sit damnosa communi saluti, . . ., si tamen contingat casus quod hostes insequantur aliquos cives, per quos civitas conservatur, damnosissimum esset civitati, nisi eis portae aperirentur, PS. Q. 96. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 70. Art. 1.

damnum, i, *n.*, (1) *loss, injury, harm, hurt, damage,* (2) *indemnity*, that which is paid or given as compensation or reimbursement for a loss. — (1), et tamen minus peccat qui aliquod damnum sibi infert, quam si inferret alteri, PS. Q. 73. Art. 9 ob. 2; et tenetur ille qui plus habet recompensare ei qui damnificatus est, si sit notabile damnum, SS. Q. 77. Art. 1 ad 1; qui non puniuntur poena sensus propter peccatum actuale, sed solum poena damni propter peccatum originale, PT. Q. 52. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 21. Art. 4; PS. Q. 73. Art. 9; PTS. Q. 49. Art. 4; PTS. Q. 52. Art. 3; et passim. — (2), sicut Augustinus dicit 21 de Civit. Dei, cap. 11, circa princ., octo genera poenarum in legibus esse scribit Tullius, damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, exilium, mortem, servitutem, ex quibus aliqua sunt in lege statuta, damnum quidem, sicut cum fur condemnabatur ad quintuplum, vel quadruplum, (ob. 10), . . ., in furto autem aliarum rerum adhibuit poenam damni, PS. Q. 105. Art. 2 ad 10.

Daniēl, ēlis, *m.*, *Daniel*, the hero and traditional author of the book that bears his name. He belonged to the tribe of Judah and was of noble or perhaps royal descent. He was carried as a prisoner into Babylon by Nebuchadnezzar after the capture of Jerusalem, and was instructed in the learning and tongue of the Chaldeans. At the age of eighty Daniel was one of the chief ministers in the kingdom under Darius the Mede. The Book of Daniel is one of the books of the Old Testament, generally divided into two main parts; the first recounts the events of Daniel's life, and the second contains his prophecies. Et Daniel interpretatus est somnium regis Babylonis, ut habetur Dan. 2. et 4, SS. Q. 95. Art. 6 ob. 2; sicut Daniel vidit scripturam parietis ut legitur Daniel 5, SS. Q. 173. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 6; PP. Q. 113. Art. 8 (passim); SS. Q. 142. Art. 1 (passim); PT. Q. 39. Art. 3; PTS. Q. 90. Art. 1; et passim.

Dardanus, i, *m.*, *Dardanus*, a nobleman and devout Christian. He lived in the early part of the fifth century and held the office of governor in the Gallic provinces. St. Augustine addresses Letter one hundred eighty seven, *De praesentia Dei*, to Dardanus. Sed contra est quod Augustinus dicit in epist. ad Dardanum 187, PT. Q. 7. Art. 7 a. Cf. PT. Q. 68. Art. 11; PT. Q. 69. Art. 6.

Dathan, *indecl. n. m.*, *Dathan*, the son of Eliab, of the tribe of Reuben. He conspired with his brother Abiron against Moses and Aaron. Similiter etiam parvuli pro peccato Dathan et Abiron pariter cum eis absorpti sunt, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 3.

datio, ōnis, *f.*, *the act of giving, giving, donation*, the opposite of *acceptio*. Una quae consistit in mutua datione et acceptione, PP. Q. 21. Art. 1 c; unde si homo det aliquod donum magnum, et tamen quadam concupiscentia retinendi, datio non est liberalis, SS. Q. 31. Art. 1 ad 2; de ratione dationis non videtur plus esse, nisi quod datum libere a dante habeatur, 1 Sent. 15. 3. 1 c. Cf. PS. Q. 66. Art. 4; SS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 117. Art. 3 (quater); SS. Q. 119. Art. 1 (bis); PT. Q. 72. Art. 7; et passim. — Kinds of *datio* are: (a), **datio ad iustitiam pertinens** and **datio ad liberalitatem pertinens**, *the giving from justice* and *the giving from generosity*. Duplex est datio: una quidem pertinens ad iustitiam, qua scilicet aliquis dat alicui quod ei debetur; et circa tales dationes attenditur personarum acceptio. alia est datio ad liberalitatem pertinens; qua scilicet gratis datur alicui quod ei non debetur, et talis est collatio munerum gratiae, per quam peccatores assumuntur a Deo; et in hac donatione non habet locum personarum acceptio, quia quilibet absque iniustitia potest de suo dare quantum vult et cui vult, SS. Q. 63. Art. 1 ad 3. — (b), **datio ad liberalitatem pertinens**, see *datio ad iustitiam pertinens*. — (c), **datio illicita** and **datio non illicita**, *the giving which is not allowed* and *that which is allowed*. Aliquis dupliciter aliquid dat illicite: uno modo quia ipsa datio est illicita, et contra legem, sicut patet in eo qui simoniace aliquid dedit, . . . alio modo aliquis illicite dat, quia propter rem illicitam dat, licet ipsa datio non sit illicita, SS. Q. 62. Art. 5 ad 2. — (d), **datio non illicita**, see *datio illicita*.

dator, ōris, *m.*, *a giver.* Erant etiam ibi tabulae testamenti ad designandum quod ipse Christus est legis dator, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; aliud est bona non facere, et aliud est bonorum odisse datorem (in quot.), . . ., ex quo datur intelligi quod odire Deum omnium bonorum datorem, SS. Q. 34. Art. 2 ad 1.

Dāvid, *m.*, *indecl.* or vīdis, (1) *David*, the second and greatest of the Kings of Israel and the youngest of the eight sons of Jesse, the Bethlehemite. He belonged to the tribe of Judah. As a ruler, warrior, and organizer he stands preeminent among the heroes of Israel. He is the principal author of the Book of Psalms, (2) *David*, of Dinant, a pantheistic philosopher who lived in the first decades of the thirteenth century. He was a magister, or teacher at Paris where he wrote Quaternulli (little note books), which was condemned by a provincial council in 1210. Whatever is known of his doctrines is derived chiefly from Albert the Great and St. Thomas. — (1), et III Regum, I, dicitur quod Nathan propheta ingressus ante regem David, adoravit eum pronus in terram, SS. Q. 84. Art. 1 ob. 1; quasi diceret quod Christus ea ratione qua dicitur filius Ioseph, potest dici filius Heli et omnium eorum qui ex stirpe David descenderunt, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 2. Art. 5; PT. Q. 39. Art. 3; PT. Q. 47. Art. 6; PTS. Q. 30. Art. 2; et passim. — (2), tertius error fuit Davidis de Dinando, qui stultissime posuit Deum materiam primam, PP. Q. 3. Art. 8 c.

dē, *prep.*, *from, out of, concerning*, constr. with *abl.*, synonym of *ex.* Haec propositio *ex* vel *de* non designat habitudinem causae formalis, sed magis habitudinem causae efficientis vel materialis, PP. Q. 39. Art. 2 ad 5; haec propositio *de* significat principium generans consubstantiale, non autem principium materiale, PP. Q. 41. Art. 3 ad 1; haec propositio *de* proprie designat principium et consubstantialitatem, 1 Sent. 5. 2. 1 c; quandoque *de* ponitur pro *ex*, 4 Sent. 11. 1. 4. 3 c. Cf. PP. Q. 113. Art. 7; PS. Q. 6. Art. 1; PT. Q. 32. Art. 2 c; PT. Q. 75. Art. 8 c; 1 Sent. 34. 1. 2 ad 3; et passim. On **materia de qua**, see *materia* under 1.

dea, ae, *f.*, *a goddess.* Et hoc etiam modo humana natura non dicitur essentialiter dea, sed deificata, PT. Q. 16. Art. 3 c.

dealbātio, ōnis, *f.*, *a whitewashing, whitening, the act of making white.* Nihil enim refert, quantum ad rationem dealbationis, utrum ille qui dealbatur fuerit niger, aut pallidus, vel rubeus, PP. Q. 23. Art. 1 ad 3; sicut dealbatio, quae est motus a nigro in album, opponitur denigrationi, quae est motus ab albo in nigrum, PS. Q. 23. Art. 2 c.

dealbo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to whiten over, to whitewash.* Pass., *be white.* Utrum ille qui dealbatur fuerit niger, PP. Q. 23. Art. 1 ad 3; non enim si divina operatione omnes homines dealbarentur, vel in uno loco congregarentur, sicut tempore diluvii factum est, PTS. Q. 75. Art. 3 ad 1.

dealtero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to alter* or *change completely.* Vel secundum quod est in progressu transmutationis, et incipit iam dealterari, et sic vocatur cambium, . . ., tertium autem genus humiditatis est quod iam pervenit ad ultimam perfectionem, quam natura intendit in corpore individui, quam iam est dealterata et incorporata membris, PTS. Q. 80. Art. 3 c.

deauro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to gild, gild over.* Erat autem deaurata, quia Christus fuit plenus sapientia et charitate, quae per aurum significatur, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6.

Debbōra, ae, *f.*, *Debbora*, prophetess of Mt. Ephraim and the wife of Lapidoth who judged Israel, and who with Barac defeated Sisara about 1285 B.C. Et in veteri, ut patet de Debbora, quae iudicavit Israel, Iudic. 4, (ob. 2), . . ., Debbora autem in temporalibus praefuit, non in sacerdotalibus, PTS. Q. 39. Art. 1 ad 2.

dēbello, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to conquer completely, vanquish, subdue.* Et stans propter suam fortitudinem ad debellandum omne quod adversatur ei, PP. Q. 3. Art. 1 ad 4; potestates quibus adversae potestates debellantur, PP. Q. 108. Art. 5 c.

dēbeo, ēre, ui, itum, 2, *v. a.*, (1) *to owe, be under obligation to render* or *pay*, commonly in pass., *is due*, (2) with the *inf.*, *be bound, be in duty bound, ought, must, should.* — (1), creaturae vero invisibili debetur ternarius numerus; diligere, enim iubemur Deum ex toto corde, et ex tota anima, et ex tota mente; creaturae vero visibili debetur quaternarius propter calidum et frigidum, humidum et siccum, SS. Q. 147. Art. 5 c; unde et senibus honor et reverentia debetur, SS. Q. 149. Art. 4 ob. 1; maius praemium debetur maiori virtuti. sed virginitati debetur maximum praemium, scilicet fructus centesimus, SS. Q. 152. Art. 5 ob. 1; sed coniunx fornicando fidem frangit, quam alteri coniugi debet, PTS. Q. 62. Art. 1 a. Cf. PP. Q. 59. Art. 1; SS. Q. 85. Art. 2; SS. Q. 152. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 7; PTS. Q. 32. Art. 7; et passim. — (2), unde ille qui vovit monasterium aliquod intrare, debet dare operam, quantum potest, ut ibi recipiatur, . . ., sicut mulier quae vovit virginitatem, si postea corrumpatur, non solum debet servare quod potest, scilicet perpetuam continentiam, sed etiam de eo quod amisit peccando, poenitere, SS. Q. 88. Art. 3 ad 2; sed nos Christum imitari debemus, SS. Q. 147. Art. 5 ob. 1; non ergo debet baptismus differri de die in diem, PT. Q. 68. Art. 3 a; ergo ante peccatum debuit matrimonium institui, PTS. Q. 42. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 83. Art. 5; SS. Q. 147. Art. 7; SS. Q. 154. Art. 1; PT. Q. 4. Art. 6; PTS. Q. 75. Art. 2; et passim. — **dēbitus**, a, um, *P. a.*, *intended, proper, becoming, due, conformable to duty, required, necessary*, synonym of *iustus* and *necessarius*, the opposite of *indebitus.* Debitum enim est Deo ut impleatur in rebus id quod eius sapientia et voluntas habet, et quod suam bonitatem manifestat, . . ., debitum etiam est alicui rei creatae quod habeat id quod ad ipsam ordinatur, PP. Q. 21. Art. 1 ad 3; rectitudo voluntatis, . . ., requiritur ad beatitudinem; cum nihil aliud sit quam debitus ordo voluntatis ad ultimum finem; quae ita exigitur ad consecutionem ultimi finis, sicut debita dispositio materiae ad consecutionem formae, PS. Q. 5. Art. 7 c; esse impavidum est vitiosum vel propter defectum debiti amoris, vel propter superbiam, vel propter stultitiam, sed defectus debiti amoris opponitur charitati, superbia autem humilitati, stultitia autem prudentiae sive sapientiae, PS. Q. 126. Art. 2 ob. 2; quod autem ad perfectionem alicuius requiritur, est debitum unicuique, C. G. 1. 93. Cf. PS. Q. 20. Art. 2; PS. Q. 73. Art. 2; PS. Q. 77. Art. 7; SS. Q. 106. Art. 1; PTS. Q. 14. Art. 5; et passim. On **actio debita**, see *actio* under 1; on **actus debitus**, see *actus* under 2; on **circumstantia debita**, see *circumstantia*; on **commensuratio debita**, see *commensuratio*; on **complexio debita**, see *complexio* under 2; on **dispositio debita**, see *dispositio* under 4; on **finis debitus**, see *finis* under 5; on **forma debita**, see *forma* under 2; on **materia debita**, see *materia* under 3; on **mensura debita**, see *mensura*; on **modus debitus**, see *modus* under 2; on **movere per modum debitum**, see *movere*; on **operatio debita**, see *operatio*; on **oppositio debita**, see *oppositio* under 1; on **ordo debitus**, see *ordo*; on **perfectio debita**, see *perfectio* under 2; on **petitio debita**, see *petitio* under 1; on **praeparatio debita**, see *praeparatio* under 1; on **proportio debita**, see *proportio*; on **quantitas debita**, see *quantitas.* — **debitum**, i, *n.*, *what is due, debt, duty, obligation.* In nomine ergo debiti importatur quidam ordo exigentiae vel necessitatis alicuius, ad quod ordinatur, PP. Q. 21. Art. 1 ad 3; iustitia proprie dicta attendit debitum unius hominis ad alium; sed in omnibus aliis virtutibus attenditur debitum inferiorum virium ad rationem; et secundum rationem huius debiti Philosophus assignat quamdam iustitiam metaphoricam, PS. Q. 100. Art. 2 ad 2; quod debitum sive necessitas sumatur, C. G. 2. 29; videtur debitum et necessarium, Pot. 3. 16 c; debitum quandam subiectionem et obligationem importat, Pot. 10. 4 ad 8. Cf. SS. Q. 83. Art. 16; SS. Q. 87. Art. 3; SS. Q. 151. Art. 2; PT. Q. 1. Art. 3; PTS. Q. 58. Art. 5; et passim. — Kinds of *debitum* are: (a), **debitum amicabile seu amicitiae**, *the duty of friendship.*

Amicitia autem sub ratione cuiusdam debiti amicabilis et moralis, SS. Q. 23. Art. 3 ad 1; alio modo tenetur aliquis ad recompensandum beneficium ex debito amicitiae, SS. Q. 78. Art. 2 ad 2. — (b), **debitum amicitiae**, see *debitum amicabile*. — (c), **debitum carnale**, *the carnal* or *marital debt*. In matrimonio est contractus quidam, quo unus alteri obligatur ad debitum carnale solvendum, . . ., ita non est conveniens matrimonii contractus, si fiat ab aliquo qui debitum carnale solvere non possit, PTS. Q. 58. Art. 1 c. — (d), **debitum causae finalis** and **debitum causae formalis**, *the influence of the motive* or *intention of a work*, *that of the formal cause*. Cf. Pot. 3. 16 c. — (e), **debitum causae formalis**, see *debitum causae finalis*. — (f), **debitum charitatis** and **debitum iuris seu iustitiae**, *the duty of love* and *that of justice*. Ad quam etsi non teneantur ex debito iuris, tenentur tamen ex debito charitatis, SS. Q. 188. Art. 4 ad 4. Cf. SS. Q. 78. Art. 2 ad 2; SS. Q. 185. Art. 7; C. G. 2. 28. — (g), **debitum condicionale seu condicionatum seu condicionis**, *the conditionally necessary*. Cf. C. G. 2. 29. — (h), **debitum condicionis**, see *debitum condicionale*. — (i), **debitum congruitatis seu convenientiae seu per modum condecentiae seu secundum quandam decentiam** and **debitum necessitatis seu secundum necessitatem**, *the requirement of suitability* or *good form* and *that of necessity*. Cf. PT. Q. 64. Art. 5 ad 3; C. G. 2. 28; 4 Sent. 5. 2. 2. 1. ad 1. — (j), **debitum coniugii seu matrimonii**, *the marital duty*. Dominus non ita verecundatur a servo petere debitum servitutis, sicut uxor a viro debitum coniugii, PTS. Q. 64. Art. 2 ad 3. Cf. PTS. Q. 64. Art. 3. (Vives); 4 Sent. 32. 1. 2. 1 ad 3 and 4 ob. 1. — (k), **debitum continentiae**, *the obligation of continency*. Quia si non est essentialiter annexa, potest manere solemnitas consecrationis sine debito continentiae, . . ., non est autem essentialiter annexum debitum continentiae ordini sacro, sed ex statuto Ecclesiae, . . ., est autem debitum continentiae essentiale statui religionis, per quem homo abrenuntiat saeculo, SS. Q. 88. Art. 11 c. — (l), **debitum convenientiae**, see *debitum congruitatis*. — (m), **debitum essendi**, *the necessity of being*. Cf. Pot. 3. 16 c. — (n), **debitum ex eo, quod ipse exhibet** and **debitum propter necessitatem**, *that which is due someone because he gives something* and *that which is due because he is in need of it*. Alio modo efficitur aliquid debitum ex eo quod ipse exhibet, sive sit aliquid temporale, sive spirituale, SS. Q. 187. Art. 4 c. — (o), **debitum ex merito proveniens** and **debitum secundum condicionem naturae**, *that which belongs to someone by reason of merit* and *that which is due him according to the state of his nature*. Potest autem intelligi duplex debitum: unum quidem ex merito proveniens, quod refertur ad personam cuius est agere meritoria opera, . . ., aliud est debitum secundum conditionem naturae; puta si dicamus, debitum esse homini quod habeat rationem et alia quae ad humanam pertinent naturam, PS. Q. 111. Art. 1 ad 2. — (p), **debitum ex ordine alicuius ad aliquem seu propter aliud** and **debitum per se seu secundum se**, *that which is due a thing as a result of its relationship to something else* or *on account of another* and *that which is due it as such* or *in consequence of itself*. Est autem aliquid debitum dupliciter: uno modo per se, alio modo propter aliud. per se quidem debitum est in unoquoque negotio id quod est finis, quia habet rationem per se boni. propter aliud autem est debitum id quod ordinatur ad finem; sicut medico per se debitum est ut sanet, propter aliud autem ut medicinam det ad sanandum, SS. Q. 44. Art. 1 c. — (q), **debitum gratitudinis**, *a debt of gratitude*. Debitum gratitudinis est quoddam debitum honestatis, quam virtus requirit, (c), . . ., nullus propter impotentiam reddendi ab ingratitudine excusatur, ex quo ad debitum gratitudinis reddendum sufficit sola voluntas (ad 2), . . ., debitum gratitudinis ex debito amoris derivatur, a quo nullus debet velle absolvi. unde quod aliquis invitus hoc debitum debeat, videtur provenire ex defectu amoris, ad eum qui beneficium dedit, SS. Q. 107. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 106. Art. 6; SS. Q. 107. Art. 3 (ter). — (r), **debitum honestatis seu morale** and **debitum legale**, *duty according to propriety* or *morality* and *that according to a positive law*, i.e., *moral duty* and *legal duty*. Unusquisque tenetur ex quodam debito honestatis aliquid recompensare ei qui sibi gratiam fecit, SS. Q. 78. Art. 2 ob. 2; debitum quidem legale est ad quod reddendum aliquis lege adstringitur; et tale debitum proprie attendit iustitia, quae est principalis virtus. debitum autem morale est quod aliquis debet ex honestate virtutis, SS. Q. 80. Art. 1 c. Cf. *debitum secundum regulam legis determinantis*. Cf. PS. Q. 99. Art. 5 c; SS. Q. 23. Art. 3 ad 1; SS. Q. 77. Art. 1 ob. 3; SS. Q. 102. Art. 2 ad 2; SS. Q. 106. Art. 4 ad 1; SS. Q. 107. Art. 1 c; SS. Q. 109. Art. 3 c; SS. Q. 117. Art. 5 ad 1; et passim. — (s), **debitum iuris**, see *debitum charitatis*. — (t), **debitum iustitiae**, see *debitum charitatis*. — (u), **debitum legale**, see *debitum honestatis*. — (v), **debitum matrimonii**, see *debitum coniugii*. — (w), **debitum morale**, see *debitum honestatis*. Cf. 4 Sent. 32. div.; Quodl. 10. 5. 11 c. — (x), **debitum mortis**, *the necessity of dying*. Sicut Christus debitum mortis non habuit mortem voluntarie subiit, ut sua virtute vinceret mortem, PT. Q. 46. Art. 11 ad 1. — (y), **debitum multitudinis** and **debitum unius**, *the duty of the multitude* or *the crowd as such* and *that of the individual*. Dupliciter autem aliquid est debitum: uno modo, ut impleatur ab uno, et hoc debitum sine peccato praeteriri non potest; aliud autem est debitum implendum a multitudine; ad tale debitum implendum non tenetur quilibet de multitudine; multa enim sunt multitudini necessaria, ad quae implenda unus non sufficit; sed implentur a multitudine, dum unus hoc, alius illud facit, SS. Q. 152. Art. 2 ad 1. — (z), **debitum necessitatis**, see *debitum congruitatis*. Cf. SS. Q. 80. Art. 1. — (a^2), **debitum obedientiae**, *the duty of obedience*. Ita etiam obedientia medium est inter superfluum, quod attenditur ex parte eius qui subtrahit superiori obedientiae debitum, quia superabundat in implendo propriam voluntatem, SS. Q. 104. Art. 2 ad 2. — (b^2), **debitum per se**, see *debitum ex ordine alicuius ad aliquem*. Cf. SS. Q. 44. Art. 1 c. — (c^2), **debitum poenae**, *the debt of punishment*. Sed per poenam satisfactoriam, quam aliquis in hac vita sustinet, expiatur a debito poenae, (a), . . ., quicumque est debitor alicuius per hoc a debito absolvitur quod debitum solvit et quia reatus nihil est aliud quam debitum poenae; per hoc quod aliquis poenam sustinet quam debebat, a reatu absolvitur; et secundum hoc poena purgatorii a reatu purgat, App. Q. 1. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 87. Art. 6 c (bis); PTS. Q. 13. Art. 2; PTS. Q. 25. Art. 1 (bis); PTS. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 74. Art. 4 (bis). — (d^2), **debitum propter aliud**, see *debitum ex ordine alicuius ad aliquem*. — (e^2), **debitum propter necessitatem**, see *debitum ex eo, quod ipse exhibet*. — (f^2), **debitum secundum conditionem naturae**, see *debitum ex merito proveniens*. — (g^2), **debitum secundum necessitatem**, see *debitum congruitatis*. — (h^2), **debitum secundum quandam decentiam**, see *debitum congruitatis*. — (i^2), **debitum secundum regulam legis determinantis** and **debitum secundum regulam rationis**, *the duty according to the rule of a determining law* and *that according to the guidance of reason*, i.e., *the legal* and *the moral duty*. Cf. *debitum honestatis*. Est autem duplex debitum: unum quidem secundum regulam rationis; aliud autem secundum regulam legis determinantis; sicut Philosophus, . . ., distinguit duplex iustum, scilicet morale et legale, PS. Q. 99. Art. 5 c. — (j^2), **debitum secundum regulam rationis**, see *debitum secundum regulam legis determinantis*. — (k^2), **debitum secundum se**, see *debitum ex ordine alicuius ad aliquem*. — (l^2), **debitum servitutis**, *the duty arising from servitude*. Sed servus tenetur ex necessitate praecepti domino suo debitum servitutis reddere, PTS. Q. 64. Art. 1. Cf. PTS. Q. 64. Art. 2; 4 Sent. 32. 1. 2. 1 ad 3. — (m^2), **debitum unius**, see *debitum multitudinis*. — **ex debito**, *according to the debt, as due*, often constr. with gen. Ideo illi proprie dicuntur hos defectus contrahere, qui ex debito peccati hos defectus incurrunt. Christus autem hos defectus non habuit ex debito peccati, . . ., sic igitur patet quod Christus non contraxit hos defectus, quasi ex debito peccati eos suscipiens sed ex propria voluntate, PT. Q. 14. Art. 3 c; pater tenetur ex debito procurare salutem prolis, PTS. Q. 59. Art. 4 ob 4. Cf. PP. Q. 23. Art. 5; PS. Q. 98. Art. 4; SS. Q. 43. Art. 7; SS. Q. 68. Art. 1; SS. Q. 69. Art. 1; et passim. — **dēbitē**, *adv.*

duly, rightly, justly, properly. Quia sensus delectantur in rebus debite proportionatis, PP. Q. 5. Art. 4 ad 1; ad aliud autem respicit magnanimitas sicut ad materiam qua debite utitur, scilicet ad honorem, SS. Q. 131. Art. 2 ad 1; hoc modo matrimonium ex hoc quod ordinatur ad prolem, utile est, et nihilominus honestum, inquantum debite ordinatur, PTS. Q. 49. Art. 2 ad 6. Cf. SS. Q. 89. Art. 5 (bis); SS. Q. 109. Art. 2; SS. Q. 122. Art. 2; SS. Q. 168. Art. 2, in quot.; SS. Q. 188. Art. 8; et passim.

dēbilis, e, *adj., weak, imperfect, frail, infirm, feeble, lame, wanting in activity*; (1) of inanimate subjects, (2) of animate subjects, (3) used figuratively, *weak in mind*. — (1), calor non semper remanebit, sed ad tempus propter debilem participationem principii caloris, PP. Q. 104. Art. 1 c; virtus autem quanto est debilior, tanto ad pauciora se potest extendere, PS. Q. 44. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 29. Art. 3; PS. Q. 77. Art. 2; SS. Q. 2. Art. 9; PT. Q. 74. Art. 8; PT. Q. 80. Art. 9; PT. Q. 89. Art. 4; et passim. — (2), ex parte vero naturae quia propter naturae defectum quidam nascuntur debiles et orbati, quidam autem fortes et perfecti, PP. Q. 96. Art. 3 ob. 3; ex gula autem hebetudo sensus, quae reddit hominem debilem circa huiusmodi intelligibilia, SS. Q. 15. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 30. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 6; PT. Q. 82. Art. 10; PT. Q. 84. Art. 10; PTS. Q. 36. Art. 1. — (3), quia enim habet intellectum elevatum statim uno principio demonstrativo proposito, ex ipso multarum conclusionum cognitionem accipit; quod non convenit ei qui debilioris intellectus est, sed oportet quod ei singula explanentur, PP. Q. 12. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 89. Art. 1. — **dēbiliter**, *adv., infirmly, lamely, feebly*. Alio modo, quando non permanet homo in his quae consiliata sunt, eo quod debiliter est firmatus in eo quod ratio iudicavit, SS. Q. 156. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 47. Art. 3, in quot.; SS. Q. 15. Art. 3, in quot.

dēbilitas, ātis, *f.*, (1) *weakness, debilitation, weakening*, synonym of *infirmitas*, (2) *weakness of the soul, weakness of the will*, the ἀσθένεια of Aristotle (Eth. Nic. VII. 8. 1150 b 19). — (1), debilitas est via ad corruptionem, PP. Q. 77. Art. 8 ob. 3; propter rationabilem causam, puta infirmitatem, aut debilitatem, aut aliquid huiusmodi, SS. Q. 189. Art. 4 ad 2; propter infirmitatem vel debilitatem, SS. Q. 189. Art. 8 c; debilitas vel aegritudo superveniens ordini sacerdotali ordinem non tollit, PT. Q. 82. Art. 10 ad 3. Cf. PP. Q. 19. Art. 6 ob. 3; PP. Q. 49. Art. 1 c; PS. Q. 88. Art. 5; SS. Q. 147. Art. 4; C. G. 2. 79; C. G. 3. 25; et passim. — (2), sic ergo hebetudo sensus circa intelligentiam importat quamdam debilitatem mentis circa considerationem spiritualium bonorum, SS. Q. 15. Art. 2 c; alio modo quando non permanet homo in his, quae consiliata sunt, eo quod debiliter est firmatus in eo, quod ratio iudicavit, unde haec incontinentia vocatur debilitas, SS. Q. 156. Art. 1 c; hic defectus nihil aliud est quam quaedam debilitas et ineptitudo, quae in nobis relinquitur ex peccato actuali vel originali, PTS. Q. 30. Art. 1 c; quidam incontinentes sunt, qui superveniente concupiscentia consiliantur quidem, sed non permanent in his, quae consiliati sunt, propter passionem, a qua vincuntur, et talis incontinentia dicitur debilitas, 7 Eth. 7 i. Cf. PP. Q. 55. Art. 3; PS. Q. 44. Art. 1; SS. Q. 82. Art. 3; SS. Q. 97. Art. 2; PTS. Q. 30. Art. 1; et passim.

dēbilitātio, ōnis, *f., a laming, weakening*. Secunda ratio esse potuit ad debilitationem concupiscentiae in membro illo, PS. Q. 102. Art. 5 ad 1; sicut ex ieiunio manet corporis debilitatio et ex eleemosynarum largitione substantiae diminutio; et sic de similibus, PTS. Q. 14. Art. 3 ad 3.

dēbiliter, *adv.*, see *debilis*.

dēbilito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to lame, cripple, weaken, disable, maim*. Omnis virtus in corpore passibili per continuam actionem debilitatur, PP. Q. 119. Art. 1 ad 4; illi enim qui desperant de fuga, debilitantur in fugiendo, sed sperant mortem suam vindicare, PS. Q. 40. Art. 8 ad 3; infirmitas communiter potest dici omnis passio, inquantum debilitat robur animae et impedit rationem, PS. Q. 85. Art. 3 ad 4; circa animalia vero mutuata haec lex statuit ut propter negligentiam eius cui mutuata sunt, si in ipsius absentia moriantur, vel debilitentur, reddere ea compellatur, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4; vera opinio de uno principio debilitatur, C. G. 3. 120. Cf. PS. Q. 37. Art. 3; PS. Q. 48. Art. 2; SS. Q. 32. Art. 10, in quot.; PT. Q. 86. Art. 5; PTS. Q. 12. Art. 3; PTS. Q. 54. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 5; et passim. — Kinds of *debilitare* are: **debilitare per accidens** and **debilitare per se**, *to weaken something incidentally* or *because of something else* and *to weaken something as such* or *because of itself*. Si autem aliqua virtus animae debilitetur debilitato corpore, hoc non est nisi per accidens, inquantum scilicet virtus animae indiget organo corporali, sicut visus debilitatur debilitato organo, per accidens tamen, quod ex hoc patet. si enim ipsi virtuti per se accideret aliqua debilitas, nunquam restauraretur organo reparato. videmus autem, quod, quantumcumque vis visiva videatur debilitata, si organum reparetur, vis visiva restauratur; unde dicit Aristoteles (De Anim. 1. 4, 408 b. 21 f.), quod, si senex accipiat oculum iuvenis, videbit utique sicut iuvenis. cum igitur intellectus sit virtus animae, quae non indiget organo, ut ex praemissis patet, ipse non debilitatur, neque per se, neque per accidens per senium vel per aliquam aliam debilitatem corporis, C. G. 2. 79.

dēbitē, *adv.*, see *debeo*.

dēbitor, ōris, *m., a debtor*, one who is indebted or under obligations to someone for something, used with the *genitive* of the thing, and *dative* of the person. Parentes autem non videntur esse debitores filiis propter aliqua beneficia suscepta, sed potius e converso, PS. Q. 100. Art. 5 ad 4; non quasi ex necessitate illius sententiae, quia ipse mortis debitor non erat, PT. Q. 35. Art. 6 ad 1; non tamquam ipse esset debitor poenae, sed ut eos qui erant poenae obnoxii, liberaret, PT. Q. 52. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; PS. Q. 114. Art. 1; PTS. Q. 18. Art. 4; PTS. Q. 25. Art. 1; PTS. Q. 70. Art. 5; PTS. Q. 99. Art. 1; et passim.

dēbitum, i, *n.*, see *debeo*.

decalogus, i, *m., the decalogue, the ten commandments, the moral law*. Sed moralia praecepta non videntur habere aliquam distinctionem nisi secundum quod reducuntur ad praecepta decalogi, PS. Q. 104. Art. 4 ob. 2; sed contra est quod specialiter in praeceptis decalogi mandatur de honoratione parentum, SS. Q. 26. Art. 8 ob. 3; sed habere concubinum est contra praeceptum Decalogi, scilicet non moechaberis, ergo nunquam fuit licitum, PTS. Q. 65. Art. 5 ob. 3. Cf. SS. Q. 13. Art. 2; SS. Q. 22. Art. 1 (passim); SS. Q. 148. Art. 2; SS. Q. 170. Art. 1; PT. Q. 40. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 65. Art. 5; et passim.

dēcanto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to chant, to sing to a chant*. Manifestum est quod non potest intelligi de his qui horas canonicas in Ecclesia decantant, SS. Q. 187. Art. 3 ad 3.

dēcapito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to behead, execute, decapitate*. Illi qui iam decapitantur maxime sunt in defectu, (ob. 2), . . ., illi qui iam decapitantur, PS. Q. 43. Art. 2 ad 2; sed quandoque illi qui sunt in propinquo exitus, sunt sani; sicut illi qui decapitandi sunt, PTS. Q. 32. Art. 1 ob. 2.

decas, adis, *f., a decade, any group, set* or *arrangement of ten*. Sicut de duobus Deciis Titus Livius narrat, decad., I, lib. VIII, cap. VIII, et lib. X, cap. XIX, SS. Q. 82. Art. 1 c.

dēcēdo, ere, cessi, cessum, 3, *v. n., to go away, depart, withdraw*, synonym of *linquo, relinquo, desero, destituo, deficio, discedo, excedo*, opposite of *accedo, maneo, succedo*; constr. absol., rarely with *de, ex*, and *a*. Numquam enim videbunt regnum Dei pueri, qui sine baptismo decesserunt cum originali peccato, PS. Q. 87. Art. 5 ob. 2; puta cum peccata venialia inveniuntur in eo qui decedit cum peccato mortali, PS. Q. 89. Art. 2 ob. 2; sed in hereditate Dei non videtur aliquis posse succedere, quia ipse nunquam decedit, (ob.

3), . . ., ideo hereditatem corporalem nullus potest percipere nisi succedens decedenti, . . ., quamvis posset dici quod Deus decedit, secundum quod est in nobis per fidem, PT. Q. 23. Art. 1 ad 3; nisi quia ille mox natus sine nomine, quasi nunquam esset, de vita decessit? PT. Q. 37. Art. 2, in quot.; baptizati enim tunc decedentes ex certa spe introitum regni caelestis expectabant, PT. Q. 69. Art. 7 ad 2; cum sola originali culpa decedentes a corporeo igne patiuntur vel affliguntur poena ignis, App. Q. 2. Art. 1 ob. 1. Cf. PS. Q. 89. Art. 2; SS. Q. 13. Art. 4; PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 52. Art. 7; PT. Q. 72. Art. 8; et passim.

decem, *num.*, *ten*. Tabulae, in quibus erant scripta decem praecepta legis, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; deinde considerandum est de ingressu religionis et circa hoc quaeruntur decem, SS. Q. 189 pr.; inquantum est quodammodo terminus omnium numerorum, qui procedunt usque ad decem, PT. Q. 31. Art. 8 c; decies decem centum sunt, PTS. Q. 77. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 5. Art. 6; PP. Q. 10. Art. 6; PT. Q. 15 pr.; PT. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 8. Art. 7; et passim.

decens, entis, *P. a.*, see *decet*.

decenter, *adv.*, see *decet*.

decentia, ae, *f.*, *decency, decorum, becomingness, moral fitness, fitting* and *due regard for propriety*. Secundum hoc iustitia Dei respicit decentiam ipsius, PP. Q. 21. Art. 1 ad 3; in his enim casibus laudabiliter praetermitteret aliquis id quod ad decentiam sui status pertinere videretur, ut maiori necessitati subveniret, SS. Q. 32. Art. 6 c; unde pertinet ad bene esse beatitudinis, et ad decentiam quamdam ipsius, PTS. Q. 96. Art. 1 ad 1; Anselmus intelligit non esse iustum, quantum ad decentiam divinae bonitatis, PTS. Q. 99. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 84. Art. 3 (bis); SS. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 101. Art. 2; SS. Q. 143. Art. 1; SS. Q. 169. Art. 2; PT. Q. 64. Art. 5; et passim.

dēceptio, ōnis, *f.*, *a deceiving, deception, deceitfulness*. Multiplicitas enim sensuum in una scriptura parit confusionem et deceptionem, PP. Q. 1. Art. 10 ob. 1; quidam dixerunt quod in nomine deceptionis duo possunt intelligi: scilicet qualiscumque existimatio levis qua aliquis adhaeret falso tanquam vero sine assensu credulitatis, et iterum firma credulitas, quantum ergo ad ea quorum scientiam Adam habebat, neutro istorum modorum homo decipi poterat ante peccatum; sed quantum ad ea quorum scientiam non habebat, decipi poterat, large accepta deceptione pro existimatione qualicumque sine assensu credulitatis, . . ., sed omnis deceptio accidit in intellectu ex aliquo inferiori, puta phantasia, vel aliquo huiusmodi, . . ., rectitudo primi status non compatiebatur aliquam deceptionem circa intellectum, PP. Q. 94. Art. 4 c; nec hoc tamen pertinet ad aliquam deceptionem, sicut accidit in magorum praestigiis, . . ., sicut etiam Christus absque deceptione apparuit discipulis euntibus in Emmaus, PT. Q. 76. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 5 (bis); PP. Q. 111. Art. 3 (passim); PS. Q. 53. Art. 1 (quater); SS. Q. 111. Art. 3; SS. Q. 112. Art. 2; et passim.

dēceptor, ōris, *m.*, *a deceiver*. Sicut patet de iactatore, qui superexcedit dicendo falsum, quaerens gloriam, et de deceptore, qui diminuit evadens debiti solutionem, PS. Q. 72. Art. 8 ad 2; ergo sacerdos est quasi blasphemus et deceptor, PTS. Q. 36. Art. 5 ob. 4. Cf. SS. Q. 110. Art. 3, in quot.

dēcerno, ere, crēvi, crētum, 3, *v. a.* and *n.*, *to decide, determine*. Ius redditur ab eo ad cuius officium pertinet iustitiam facere, licet etiam id quod decernit sit iniquum, SS. Q. 57. Art. 1 ad 1; accipere rem alienam vel occulte vel manifeste, auctoritate iudicis hoc decernentis, non est furtum, . . ., unde multo minus furtum fuit quod filii Israel tulerunt spolia Aegyptiorum ex praecepto Domini hoc decernentis pro afflictionibus quibus Aegyptii eos sine causa afflixerant, SS. Q. 66. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 74. Art. 7; SS. Q. 89. Art. 7; SS. Q. 147. Art. 3; SS. Q. 153. Art. 5; PT. Q. 56. Art. 1; et passim.

dēcerto, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to contend, fight*. Decertare ex fortitudine provenit, non ex defectu, sed decertantes timent eos qui cum eisdem decertant (ob. 3), . . ., decertantes timent, non propter potentiam, qua decertare possunt, PS. Q. 43. Art. 2 ad 3; potest autem aliquod esse iustum bellum dupliciter: — uno modo generale, sicut cum aliqui decertant in acie, SS. Q. 123. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 123. Art. 2; SS. Q. 152. Art. 2; PTS. Q. 72. Art. 3, in quot.

decet, cuit, 2, *v. impers.*, *it is seemly, comely, becoming, it beseems, behooves, is fitting, suitable, proper*. Angelos enim veritatis non decet aliqua fictio, PP. Q. 51. Art. 3 ob. 1; decuit ut virtus Dei maxime ostenderetur in productione corporis eius, PP. Q. 91. Art. 1 ob. 1; quaerunt unionem quae convenit et decet, PS. Q. 28. Art. 1 ad 2; non enim omnia opera misericordiae omnes decent; sicut stultos non decet consilium dare, neque ignorantes docere, SS. Q. 71. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 119. Art. 2; PS. Q. 18. Art. 3; PS. Q. 98. Art. 4; SS. Q. 67. Art. 4; SS. Q. 71. Art. 2; et passim. — **decens**, entis, *P. a.*, *seemingly, becoming, decent, proper, fit*. Propter decentissimum ordinem his rebus attributum a Deo, PP. Q. 25. Art. 6 ad 3; uno modo ut delectabilem decentibus verbis et factis, PS. Q. 60. Art. 5 c; unde decens erat ut gloria repleretur ab ipso Verbo, PT. Q. 49. Art. 6 ad 3; ergo maxime decens est ut ipsi iuventur suffragiis alienis, PTS. Q. 71. Art. 7 ob. 1. Cf. PP. Q. 96. Art. 3; PS. Q. 18. Art. 3; SS. Q. 102. Art. 2; SS. Q. 185. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 1; et passim.

decibilis, e, *adj.*, *becoming, meet, suitable, proper*. Quaedam enim sunt Deo decibilia, quaedam humana; veluti corporaliter vadere super terram, profecto humanum est; cruribus vero vexatis, et ambulare super terram penitus non valentibus sanum gressum donare, Deo decibile est, PT. Q. 19. Art. 1, in quot.

dēcido, ere, cidi, 3, *v. n.*, in a figurative sense, *to fall, fall away*; in **peccatum decidere**, *to fall into sin*; **in nihilum decidere**, *to sink into nihility*, used with *a*, *ab* and *abl.*, *in* and *acc.* Et propter hoc, illi qui habent gratiam, et decidunt a gloria, non dicuntur esse electi simpliciter sed secundum quid, PP. Q. 24. Art. 2 ad 3; et ideo qui ab hoc medio decidit totaliter fide caret, SS. Q. 5. Art. 3 ad 2; non tamen ait quod totaliter ab eius providentia excludantur, alioquin in nihilum deciderent, PP. Q. 22. Art. 2 ad 4; si aliquis ante satisfactionem peractam in peccatum decidat et in peccato existens satisfaciat, satisfactio talis ei valeat, PTS. Q. 14. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 5; PP. Q. 103. Art. 1; PS. Q. 109. Art. 8; SS. Q. 128. Art. 1; PTS. Q. 80. Art. 4 (bis); et passim.

dēcīdo, ere, cīdi, cīsum, 3, *v. a.*, *to cut off, divide, separate*. Quantum ad illas animae partes quae corporeis organis in suis corporibus utuntur, ex hoc quod in animalibus quae decisa vivunt, PP. Q. 76. Art. 3 c; et hoc per seipsum multiplicatur, ut ex eo possit semen decidi a generante, ex quo filius generetur in quo etiam illa pars decisa multiplicatur, PTS. Q. 80. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 4. Art. 1; PP. Q. 51. Art. 3; PP. Q. 119. Art. 2 (bis).

deciēs, *num. adv.*, *ten times*. Sed millenarius est numerus solidus ex duplici ductu denarii in seipsum surgens, quia decies decem centum sunt, et centum decies mille sunt, PTS. Q. 77. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 112. Art. 4 (passim).

decimātio, ōnis, *f.*, *the taking of a tenth, a tithing*. Decimatio oleris, quae in performationem futurorum erat utilis non debebat omitti, SS. Q. 87. Art. 1 ob. 2, in quot.

decimo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to cause to pay tithes, pay tithes of* (anything), *tithe*. Si vero vendat triticum non decimatum, potest Ecclesia decimas exigere Ecclesiae debitas, et ab emptore, SS. Q. 87. Art. 2 ad 4; utrum fuerit decimata in lumbis Abrahae, PT. Q. 31 pr. Cf. PT. Q. 22. Art. 6; PT. Q. 31. Art. 8 (passim).

decimus, a, um, *adj.*, *the tenth*. Ideo ergo spurii propter vilitatem originis excludebantur ab Ecclesia, id est, a collegio populi usque ad decimam generationem, PS. Q. 105. Art. 3 ad 2; ad decimum sic

proceditur, SS. Q. 24. Art. 10 ob. 1; decimo die omnes lapides, parvi et magni, dividentur in quatuor partes, unaquaque aliam collidente, PTS. Q. 73. Art. 1 a. Cf. PP. Q. 13. Art. 10; PP. Q. 42. Art. 2; PS. Q. 19. Art. 10; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 162. Art. 4; et passim. — **decima**, ae, *f.*, (sc. *pars*), *the tenth part, tithe.* Ex simili causa Ecclesia abstinet a decimis exigendis in terris in quibus non est consuetum decimas solvere, SS. Q. 43. Art. 8 ad 5; utrum homines teneantur ad solvendas decimas ex necessitate praecepti, SS. Q. 87 pr.; ideo potest esse quod pater det decimas alicui sacerdoti, tamquam minor maiori, PT. Q. 31. Art. 8 ad 4. Cf. PS. Q. 105. Art. 1 (bis); SS. Q. 87. Art. 3 (passim); SS. Q. 97. Art. 2 (quater); SS. Q. 100. Art. 4 (quater); PT. Q. 22. Art. 6; et passim.

dēcipio, ere, cēpi, ceptum, 3, *v. a.*, *to catch, ensnare, entrap, beguile, elude, deceive, cheat.* Sensus enim circa proprium obiectum non decipitur, sicut visus circa colorem, nisi forte per accidens ex impedimento circa organum contingente; sicut cum gustus febricitantium dulcia iudicat amara, propter hoc quod lingua malis humoribus est repleta. circa sensibilia vero communia decipitur sensus, sicut iudicando de magnitudine vel figura; ut cum iudicat solem esse pedalem, qui tamen est maior terra et multo magis decipitur circa sensibilia per accidens, ut cum iudicat fel esse mel propter coloris similitudinem, . . ., per accidens tamen contingit intellectum decipi circa quod quid est in rebus compositis, . . ., unde in rebus simplicibus, in quarum definitionibus compositio intervenire non potest, non possumus decipi; sed deficimus in totaliter attingendo, (c), . . ., sed in absoluta consideratione quidditatis rei et eorum quae per eam cognoscuntur intellectus nunquam decipitur, PP. Q. 85. Art. 6 ad 1; ipse aliquando in hoc fuit deceptus, quod credidit initium fidei esse ex nobis, sed consummationem nobis dari ex Deo, PS. Q. 114. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 94. Art. 4 (passim); PP. Q. 110. Art. 2; PS. Q. 21. Art. 2; SS. Q. 96. Art. 4; SS. Q. 154. Art. 9; PT. Q. 77. Art. 2; et passim.

dēcisio, ōnis, *f.*, *a separation, loss.* Sicut igitur decisio seminis non est cum passione quae removeat hominem a naturali dispositione, PP. Q. 97. Art. 2 ad 3; ad matrem pertinere videtur decisio seminis, PT. Q. 35. Art. 3 ob. 3; sed resurget tantum illud quod fuit de veritate humanae naturae individui, et per decisionem et multiplicationem ad praedictam perfectionem pervenit in numero et quantitate, PTS. Q. 80. Art. 4 c.

Decius, ii, *m.*, *Decius*, the name of an eminent plebeian gens at Rome. Its best known members were the two Decii (P. Decius Mus, father and son) who, as consuls, voluntarily devoted themselves to death to save their country, the former at Veseris 340 B.C., the latter at Sentinum 295 B.C. Sicut de duobus Deciis Titus Livius narrat, decad., 1, lib. 8 cap. 9, et lib. 10 cap. 19, SS. Q. 82. Art. 1 c.

dēclārātio, ōnis, *f.*, *a disclosure, exposition, manifestation, declaration.* Leges autem scribuntur ad utriusque iuris declarationem, aliter tamen et aliter, SS. Q. 60. Art. 5 c; unde etiam conveniens fuit ut ad huius rei declarationem invisibilis creaturae formam assumeret, PT. Q. 30. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 7; PS. Q. 12. Art. 3; PTS. Q. 7. Art. 1, in quot.

dēclārātivus, a, um, *adj.*, *explanatory, clear, serving for explanation.* Verum est declarativum aut manifestativum esse, PP. Q. 16. Art. 1, in quot.; quia symbolum Patrum est declarativum symboli apostolorum, et etiam fuit conditum fide iam manifestata, et Ecclesia pacem habente, propter hoc publice in missa cantatur, SS. Q. 1. Art. 9 ad 6.

dēclāro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to make clear, plain, evident, manifest, to explain, declare*, also in a figurative sense, *to make clear to the mind, show, prove*, used with the *acc.* and *inf.*, with *acc.* Potest autem aliquis declarare se velle aliquid vel per se ipsum, vel per alium, . . ., per alium declarat se aliquid velle, in quantum ordinat ad aliquid velle, PP. Q. 19. Art. 12 c; ita certus cursus naturalium rerum cognitione carentium manifeste declarat mundum ratione aliqua gubernari, PP. Q. 103. Art. 1 ad 1; huiusmodi autem rationes Christus non induxit ad resurrectionem suam declarandum, PT. Q. 55. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 1; PP. Q. 36. Art. 2; PS. Q. 113. Art. 3; SS. Q. 41. Art. 1; PT. Q. 39. Art. 8; PT. Q. 45. Art. 4; et passim.

dēclīnātio, ōnis, *f.*, (1) in the older grammarians, every change of form which a word undergoes, as *declension*, strictly so called, *conjugation, comparison, derivation*, etc.; among the later grammarians, *declension* as distinguished from *coniugatio, comparatio, derivatio*, etc., (2) *a turning away from a thing, an avoiding, avoidance.* — (1), variatio autem ex parte finis dictionis, ut plurimum non mutat significationem; quae tamen apud Graecos variatur etiam secundum principium dictionis in declinationibus verborum, PT. Q. 60. Art. 7 ad 3. — (2), importat autem motum voluntatis repudiantis malum, ut ipsum nomen declinationis ostendit, SS. Q. 79. Art. 1 ad 2; semper requirit aliquem actum etiam in declinatione a malo, (ob. 4), . . ., est quaedam specialis pars iustitiae distincta a declinatione mali, SS. Q. 79. Art. 3 c; secundo propter declinationem religionis a debita perfectione, SS. Q. 189. Art. 8 c.

dēclīno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, (1) *to avoid, shun*, with an object denoting that from which one turns aside, (2) *turn aside* towards something, used with *ad* and *in* with *acc.*; **declinare ad idololatriam,** *fall into idolatory*; **declinare in neutram partem,** *turn neither to this side nor that*; **declinare in alteram partem,** *turn to one side*; **declinare in malum,** *incline to evil*; **declinare in unam partem magis quam in aliam,** *to incline to one side rather than the other*; **declinare ad tyrannidem,** *to degenerate into tyranny*, (3) *turn away from, deviate*, used with *a*, *ab*, and *abl.*, (4) *decrease, degenerate, dwindle*, used with *in* and *acc.* — (1), quia secundum hoc homo volens et sciens privat se usu rationis, quo secundum virtutem operatur et peccata declinat, SS. Q. 150. Art. 2 c; quidam autem posteriores magistri putantes se has haereses declinare, in eas per ignorantiam inciderunt, PT. Q. 2. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 35. Art. 1, in quot.; SS. Q. 172. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 1, in quot.; PT. Q. 40. Art. 1; et passim. — (2), Augustinus vero sub dubio dereliquit, in neutram partem declinans, PP. Q. 70. Art. 3 c; unde quod ad malum eius appetitus declinet, contingit ex aliqua corruptione seu inordinatione in aliquo principiorum hominis, PS. Q. 78. Art. 1 c; quia ex cupiditate horum principes ad tyrannidem declinant, et iustitiam derelinquunt, PS. Q. 105. Art. 1 ad 2; prima autem revelatio ante legem facta est Abrahae, cuius tempore coeperunt homines a fide unius Dei deviare ad idololatriam declinando, SS. Q. 174. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 71. Art. 4; SS. Q. 109. Art. 4 (passim); SS. Q. 119. Art. 3; SS. Q. 176. Art. 1; et passim. — (3), solum autem illum actum a rectitudine declinare non contingit, PP. Q. 63. Art. 1 c; quod est declinare ab extremis quasi a malis, SS. Q. 79. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 79. Art. 1 (passim); SS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 113. Art. 2; SS. Q. 129. Art. 4; PTS. Q. 99. Art. 3; et passim. — (4), nam benignitatis earum merces, quae eis in aeterna potuit vita retribui, pro admissa culpa mendacii in terrenam est recompensationem declinata, SS. Q. 110. Art. 4, in quot. — **dēclīnans**, antis, *P. a.*, *turning aside* to something. Sed circa tempus Abrahae diminuta fides, plurimis ad idololatriam declinantibus, PT. Q. 70. Art. 2 ad 1.

dēcoctio, ōnis, *f.*, *a boiling, cooking, a decoction, a boiling out* or *separation.* Quia aliquem modum decoctionis operantur per ignem secundum aliquam artis moderationem, PP. Q. 110. Art. 2 ad 3; sed quaedam opera conceduntur in die dominica quae in die sabbati prohibebantur, sicut decoctio ciborum, et alia huiusmodi, SS. Q. 122. Art. 4 ad 4; admixtio chrismatis non solvit speciem aquae, sicut nec etiam aqua decoctionis carnium aut aliorum huiusmodi, PT. Q. 66. Art. 4 ad 2; quia post multam depurationem cibi pervenitur ad decoctionem seminis, quod est superfluitas ultimi cibi, PTS. Q. 80. Art. 4 ad 4.

dēcollātus, a, um, *P. a.*, *beheaded, decapitated.* Extra urbem enim et foras portam, loca sunt in quibus truncantur capita damnatorum, et calvariae, id est, decollatorum sumpsere nomen, PT. Q. 46. Art. 10, in quot.

dēcoquo, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, *to boil, cook, prepare food by subjecting it to the action of heat.* Multo igitur minus pertinet ad animal iam occisum, qualiter eius carnes decoquantur, (ob. 4), . . ., tamen in animo decoquentis ad quamdam crudelitatem pertinere videtur, . . ., vel potest dici quod gentiles in solemnitatibus idolorum taliter carnes hoedi decoquebant ad immolandum, PS. Q. 102. Art. 6 ad 3. — **dēcoctus**, a, um, *P. a.*, *cooked.* Et ideo etiam igni cremabantur, quia per ignem decocta fiunt apta humano esui, PS. Q. 102. Art. 3 ad 5.

decor, ōris, *m.*, *what is seemly* or *becoming, comeliness, elegance, grace, beauty, ornament.* Sicut enim ridere dictum de prato nihil aliud significat quam quod pratum similiter se habet in decore, cum floret, PP. Q. 13. Art. 6 c; decor enim hominis est ex ratione, SS. Q. 116. Art. 2 ad 2; tamen sciendum est quod decor cicatricum, quae in corporibus martyrum apparebunt, non potest dici aureola, PTS. Q. 96. Art. 10 ad 1. Cf. PP. Q. 19. Art. 9 (bis); PP. Q. 70. Art. 1; SS. Q. 152. Art. 5; PT. Q. 87. Art. 2; et passim.

decoro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to decorate, adorn, embellish, beautify.* In tantum quod etiam concubitus coniugalis, qui honestate nuptiarum decoratur, verecundia non careat, SS. Q. 151. Art. 4 c; vel etiam inquantum ex sumptibus sepulturae vel pauperes fructum capiunt, vel ecclesia decoratur, PTS. Q. 71. Art. 11 c. Cf. PTS. Q. 91. Art. 3.

decōrus, a, um, *adj.*, *becoming, fitting, seemly, proper, suitable, decorous.* Tullius dicit quod decorum ab honesto nequit separari et quod ista omnia decora sunt. sed decorum proprie consideratur in temperantia, SS. Q. 141. Art. 2 ob. 3; sed virtus laudabilis est, inquantum est honesta et decora, SS. Q. 141. Art. 8 ob. 1. — **decorum**, i, *n.*, *that which is seemly, suitable, seemliness, fitness, propriety, decorum.* Unde Tullius dicit: "Duplex decorum, generale et speciale," quod "pulchrum est, quod consentaneum est hominis excellentiae in eo in quo natura eius a reliquis animantibus differt, SS. Q. 142. Art. 2 c; vocat autem ibi inhonesta membra turpia, honesta autem membra pulchra. ergo honestum et decorum idem esse videtur, (a), . . ., ad rationem pulchri, sive decori, concurrit et claritas et debita proportio, (c), . . ., quod autem in ipsa apprehensione apparet decorum, accipitur ut conveniens et bonum, SS. Q. 145. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 132. Art. 1; SS. Q. 144. Art. 1, in quot.; SS. Q. 145 pr.; SS. Q. 155. Art. 2, in quot.

dēcrēmentum, i, *n.*, *decrease, diminution.* Plantae dicuntur vivere, in quantum habent in se ipsis principium motus augmenti et decrementi, sed motus localis est perfectior et prior secundum naturam quam motus augmenti et decrementi, PP. Q. 18. Art. 1 ob. 2; qui est in iuvenili aetate, ad quam terminatur motus augmenti, et a qua incipit motus decrementi, PTS. Q. 81. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 3; PP. Q. 78. Art. 1, in quot.; PP. Q. 97. Art. 4.

dēcresco, ere, crēvi, crētum, 3, *v. n.*, *to decrease, grow less.* Quia Deo possit aliquid accrescere vel decrescere, PP. Q. 73. Art. 3 ad 1; quantum charitas crescit tantum timor decrescit, SS. Q. 19. Art. 10 ob. 1, in quot.

dēcrētālis, is, *f.*, *a decretal, a letter* or *rescript* of the pope determining some point in ecclesiastical law. Unde Innocentius III dicit in Decretali praedicta, in corp. art. quod facilius indulgetur, SS. Q. 185. Art. 4 ad 1; quod est contra Decretalem Alexandri, papae III, dicentis, PT. Q. 2. Art. 6 a; tunc quilibet ordo impedire deberet; quod falsum est, ut patet per Decretalem Alexandri III, De cler. coniugatis, PTS. Q. 53. Art. 3 ob. 5. Cf. SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 88. Art. 12; SS. Q. 188. Art. 3; SS. Q. 188. Art. 6; PTS. Q. 43. Art. 3; PTS. Q. 65. Art. 2; PTS. Q. 66. Art. 5; et passim.

dēcrētum, i, *n.*, (1) *a decree, a law* or *ordinance of an ecclesiastical ruler, council* or *legislative body,* (2) a book or compilation of decrees, orders or laws, especially the **Decretum Gratiani**, the *Decretal of Gratian* or the papal decrees up to and including those of Innocent II published about 1150 by Gratian, a Camaldolese monk, a master of theology at the University of Bologna. — (1), si observantiae veteris legis ex ratione erant, frustra evacuarentur per rationabilia decreta novae legis, PS. Q. 102. Art. 1 ob. 1; sed illicitum videtur his qui offerre noluerunt, ecclesiastica sacramenta denegare, secundum illud decretum sextae synodi, SS. Q. 86. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 96. Art. 5; SS. Q. 64. Art. 7; SS. Q. 86. Art. 1; PT. Q. 67. Art. 8; PT. Q. 80. Art. 9; PTS. Q. 18. Art. 4; et passim. — (2), sed contra est quod praedicta divisio ponitur in Decret. 36, quaest. 1, in appendice Grat. ad cap. Lex illa, SS. Q. 154. Art. 1 ob. 6; in Decret. 36. quaest 1, in appendice Grat. ad cap. Lex illa, SS. Q. 154. Art. 10 ob. 2.

decurio, ōnis, *m.*, *a decurion, the head* or *chief of a decuria*; after the extension of the Roman dominion, the members of the senate of the municipia and the colonies were called *decuriones.* Inquantum a magnatibus fuit tumulatus scilicet a Ioseph ab Arimathea, qui erat nobilis decurio, PT. Q. 51. Art. 2 ob. 1.

dēcurrens, entis, *P. a.*, *flowing.* Sed et ipsa terra simile beneficium sentiebat, decurrentis de latere sanguinis stillatione mandata, PT. Q. 46. Art. 4, in quot.

dēcursus, ūs, *m.*, *course, rotation, methodical* or *regular sequence, influence.* Sit idem indivisibiliter se habens in toto decursu temporis, (ob. 2), . . ., mobile autem est idem subiecto in toto decursu temporis, PP. Q. 10. Art. 4 ad 2; gratia est in sacramentis novae legis instrumentaliter sicut forma artificiati est in instrumentis artis secundum quemdam decursum ab agente in patiens, PP. Q. 43. Art. 6 ad 4; quae sunt sub alio ordine, utpote ordinata ad naturalem rerum decursum, PP. Q. 66. Art. 3 ad 2.

decus, oris, *n.*, *ornament, grace, embellishment, splendor, glory, honor, dignity,* anything that ornaments, embellishes, adorns, honors. Peccata venialia, si multiplicentur, nostrum decus ita exterminant, ut a caelestis sponsi amplexibus nos separent, PS. Q. 89. Art. 1, in quot.; flos est ille ecclesiastici germinis decus atque ornamentum gratiae spiritualis illustrior portio gregis Christi, SS. Q. 152. Art. 5 ob. 1, in quot. Cf. PP. Q. 47. Art. 2, in quot.; PS. Q. 109. Art. 7.

dēdecus, oris, *n.*, *disgrace, dishonour, infamy, shame.* Certe ipse concubitus, ipse amplexus, ipsa confabulatio, et osculatio, et coniacentium duorum turpis et foeda dormitio, quantum dedecoris et criminis confitetur, SS. Q. 154. Art. 4, in quot. Cf. PS. Q. 97. Art. 2, in quot.; PT. Q. 69. Art. 3, in quot.; PT. Q. 80. Art. 6, in quot.

dēdicātio, ōnis, *f.*, *dedication, consecration.* Propter quod etiam octo diebus, solemnitas dedicationis agitur, . . ., solemnitates dedicationum ecclesiarum per singulos annos solemniter sunt celebrandae, . . ., in libris Regum perfecta dedicatione templi reperies, 3 Reg. 8, PT. Q. 83. Art. 3, in quot.

dēdico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to dedicate, consecrate* a person or thing to God, to His service, or to some sacred purpose. Quamvis religiosi dici possint communiter omnes qui Deum colunt, specialiter tamen religiosi dicuntur qui totam vitam suam divino cultui dedicant, a mundanis negotiis se abstrahentes, SS. Q. 81. Art. 1 ad 5; vinum cum carnibus post diluvium est dedicatum, SS. Q. 149. Art. 3 ob. 3, in quot.; sed per sacramentum confirmationis, quasi domus aedificata dedicatur in templum Spiritus sancti, et quasi epistola conscripta signatur signo crucis, PT. Q. 72. Art. 11 c; scilicet clericos ordinare, virgines benedicere, pontifices consecrare, manus imponere, basilicas dedicare, clericos deponere, synodos celebrare, PTS. Q. 40. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 99. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 2; PT. Q. 78. Art. 3, in quot.; PT. Q. 83. Art. 3, in quot.; PT. Q. 87. Art. 3; PTS. Q. 74. Art. 1.

dedignātio, ōnis, *f.*, *a disdaining, refusal.* Vera iustitia non habet dedignationem, scilicet ad peccatores, sed compassionem, SS. Q. 30. Art. 1, in quot.; falsa iustitia, scilicet superborum, non habet compassionem, sed dedignationem, SS. Q. 30. Art. 2, in quot.

dedignor, āri, ātus, 1., *v. a.* dep., *to disdain, reject as unworthy,* used with the *infinitive.* Dominus dedignatur pars fieri, . . ., non tamen dedignatur pars fieri eorum qui res mundi ita possident, PTS. Q. 40. Art. 3 ad 1.

dēdo, ere, didi, ditum, 3, *v. a.*, (1) *to apply, devote, dedicate one's self,* used with *se,* with the *dat.,* (2) *to surrender, yield,* used with *acc.* and *dat.* — (1), his forsitan concedendum est rempublicam non capessentibus, qui excellenti ingenio doctrinae se dediderunt, PS. Q. 61. Art. 5, in quot.; dicit Glossa Hieronymi: legis observantia cui dediti tunc erant erat peccatum paene par servituti idolorum, cui ante conversionem vacaverant, SS. Q. 94. Art. 3, in quot. — (2), quamvis nondum dederint sibi mutuo potestatem corporis sponsalia contrahentes, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 6. — **dēditus**, a, um, *P. a., given up to, addicted, devoted* to something. Qui frequenter ad alienam mensam comedit otio deditus, aduletur necesse est pascenti se, SS. Q. 187. Art. 4, in quot.; homines divinis dediti non solum ab illicitis, sed etiam ab illis quae habent aliquam turpitudinis speciem arcentur, PTS. Q. 63. Art. 1 ad 3; Cf. SS. Q. 148. Art. 6, in quot.; PT. Q. 36. Art. 5 (bis); PT. Q. 42. Art. 1; PT. Q. 61. Art. 1; PT. Q. 82. Art. 9.

dēdūco, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, (1) *to lead, bring, fetch, draw away, convey,* used with *acc.,* and *ad* and *in* with *acc.,* (2) *derive from, deduce, draw, take,* used with *a* and *ex* with *abl.* and with *acc.,* (3) *mislead, lead astray, seduce.* — (1), sic deducant eos in peccatum mortale, PS. Q. 89. Art. 4 ad 3; ecclesia non orat pro aliquo ut ad infernum deducatur, PTS. Q. 69. Art. 4 ob. 3. — Common expressions are: (a), **deducere ad hoc,** *to come to a point* or *conclusion.* Et ideo Ariani, volentes ad hoc deducere quod Filius sit creatura, dixerunt quod Pater genuit Filium voluntate, PP. Q. 41. Art. 2 c. — (b), **deducere conclusiones,** *to draw conclusions.* Ut ex principiis posset conclusiones deducere, PP. Q. 117. Art. 1 c. — (c), **deducere ad notitiam multorum,** *to bring to the notice of many.* Sed gloria consistit in hoc quod bonum hominis ad notitiam multorum deducitur, PS. Q. 4. Art. 8 ob. 1. — (d), **deducere mentem ad hoc,** *to exercise the mind to this extent, exercise the memory to this extent.* Quae tamen non pertingit ad perfectam doni rationem, nisi usque ad hoc mens hominis deducatur, SS. Q. 8. Art. 5 ad 1. — (e), **deducere in pactum,** *to enter into a compact.* Ille qui mutuum dat, potest absque peccato in pactum deducere cum eo qui mutuum accipit, recompensationem damni, SS. Q. 78. Art. 2 ad 1. — (f), **deducere recompensationem,** *to draw a recompense.* Ergo non videtur esse illicitum, si aliquis pecuniam alteri mutuans, in obligationem deducat aliquam recompensationem, SS. Q. 78. Art. 2 ob. 2. — (g), **deducere tributa,** *to deduct taxes.* Et ideo non debent prius deduci tributa, et pretium operariorum quam solvantur decimae, SS. Q. 87. Art. 2 ad 4. — (h), **deducere expensas,** *to deduct expenses.* Tamen intelligendum est de fructibus qui supersunt, deductis expensis factis causa fructuum, SS. Q. 100. Art. 6 ad 3. — (i), **deduci ad mortis sententiam,** *to face the death penalty.* Ad mortis sententiam deducetur, non tamquam chartam disrumpens sed tamquam verbum imperiale disrumpens, PT. Q. 46. Art. 12 ad 3. — (j), **deduci ad successionem,** *to be made successor.* Et ideo non competit ei quod per adoptionem ad successionem deducatur, PTS. Q. 57. Art. 1 ad 7. — (k), **deducere senectutem meam ad inferos,** *to bring down my grey hairs to death.* Deducetis senectutem meam cum tristitia ad inferos, videtur hoc magis timuisse, PTS. Q. 69. Art. 5, in quot. Cf. PS. Q. 39. Art. 2; PS. Q. 57. Art. 2; PS. Q. 108. Art. 1; SS. Q. 181. Art. 3; PT. Q. 49. Art. 2; PT. Q. 61. Art. 1; et passim. — (2), quae deducitur a Deo sicut ab exemplari, PP. Q. 93. Art. 1 c; sicut etiam in speculativis scientiis falsae opiniones circa ea quae deducuntur ex principiis, non diminuunt certitudinem principiorum, SS. Q. 24. Art. 10 c. Cf. PS. Q. 13. Art. 6; PS. Q. 82. Art. 4; PS. Q. 90. Art. 4; SS. Q. 44. Art. 2; PTS. Q. 2. Art. 1; et passim. — (3), est autem continentia, seu perseverantia, perfectio rationalis partis, quae se tenet contra passiones, ne deducatur, PS. Q. 58. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 59. Art. 2, in quot.; PS. Q. 70. Art. 3.

dēductio, ōnis, *f.*, (1), *leading, guidance,* (2) *leading away, derivation,* (3) *deduction, establishment,* (4) *maintenance,* the Aristotelian διαγωγή (cf. Aristotle, Pol. VIII. 5. 139 a 25 ff). — (1), id est, Tabernaculorum, septem diebus, ad commemorandum beneficium divinae protectionis et deductionis per desertum, ubi in tabernaculis habitaverunt, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10. — (2), paragogia, id est, derivatio vel deductio, puta cum aliquis occulte dirigit aquam alterius ad alium locum, 5 Eth. 4 d. — (3), omnis autem deductio rationis ab aliquibus procedit, quae accipiuntur ut prima, SS. Q. 49. Art. 2 c; alii autem pertinent ad deductionem principiorum in veritatem eius cuius cognitio inquiritur, SS. Q. 180. Art. 3 c; ponit deductionem rationis ipsius, 1 Phys. 9 b. Cf. PP. Q. 82. Art. 2. — Kinds of *deductio* in this sense are: **deductio circularis seu reflexa** and **deductio directa,** *the deduction which moves in a circle* or *looks backward* and *that which is direct, by which the last derives something in general from another* and *the first, that from which something was derived, in turn derives from this.* Cf. 1 Anal. 8 b and d. — (4), non sunt erudiendi in musica causa ludi nec deductionis, 8 Pol. 2 c, d-k.

dēfatigo or **dēfetigo**, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to weary out, tire* a person; *to fatigue, exhaust.* Quando auditores sunt defatigati, non est inutile ab aliqua re nova aut ridicula oratorem incipere, SS. Q. 168. Art. 2, in quot.

dēfectibilis, e, *adj., defectible, showing defects, lacking, deficient.* Similiter etiam quae ex proposito fiunt, oportet reducere in aliquam altiorem causam, quae non sit ratio, et voluntas humana; quia haec mutabilia sunt, et defectibilia, PP. Q. 2. Art. 3 ad 2; aptavit causas contingentes defectibiles, PP. Q. 19. Art. 8 c. On **causa defectibilis,** see *causa* under 2.

dēfectīvē, see *defectivus.*

dēfectīvus, a, um, *adj., imperfect, faulty, defective.* Nec potest dici quod virtus Dei Patris fuerit defectiva in generando neque quod Dei Filius successive et per transmutationem ad perfectionem pervenerit, PP. Q. 42. Art. 4 c; sed iste modus multipliciter defectivus est, PTS. Q. 71. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 5 (bis); PT. Q. 7. Art. 9. On **bonum defectivum,** see *bonus;* on **causa defectiva,** see *causa;* on **cognitio defectiva,** see *cognitio;* on **operatio defectiva,** see *ratio;* on **passio defectiva,** see *passio;* on **potentia defectiva,** see *potentia;* on **solutio defectiva,** see *solutio;* on **virtus defectiva,** see *virtus.* — **defectīvē**, *adv., in a defective manner, defectively,* synonym of *deficienter,* the opposite of *indeficienter* and *perfecte.* Intellectus noster participans defective lumen intellectuale, Verit. 8. 15 c.

dēfectus, ūs, *m.*, (1) *a failing, lacking, absence* in the general sense of the word, synonym of *negatio,* the opposite of *habitus,* (2) *fault, defect, lack,* i.e., *the non-existence of that which should exist,* synonym of *deficientia, infirmitas,* and *privatio,* the opposite of *excellentia* and *perfectio.* — (1), si vero (defectus) accipiatur negative, sic non quaelibet creatura invenitur deficiens, PP. Q. 12. Art. 4 ad 2; non omnis defectus boni est malum, sed defectus boni, quod natum est et debet haberi, PP. Q. 48. Art. 5 ad 1; defectus rationis pertinet ad rationem speciei equi vel bovis, PS. Q. 67. Art. 3 c; defectus omnis secundum privationem aliquam est, C. G. 2. 25; opiniones antiquorum de defectu maris, 2 Meteor. 4 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 5; SS. Q. 135. Art. 1; SS. Q. 138. Art. 1; SS. Q. 142. Art. 2; 2 Sent. 35. 1. 1 ad 1; et passim. — (2), intellectus angeli non habet defectum, si defectus accipiatur privative, ut scilicet careat eo, quod habere debet, PP. Q. 12. Art. 4 ad 2; quae quidem est excellentia et defectus, 5 Phys. 3 b; omnis autem impotentia et defectus est

praeter naturam, 2 Cael. 9 a; defectus incidit praeter intentionem agentis, 1 Sent. 34. 1. 3 c; si quid in dictis philosophorum inveniatur contrarium fidei, hoc non est philosophiae, sed magis philosophiae abusus ex defectu rationis, Trin. pr. 2. 3 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 1 c; SS. Q. 126. Art. 1 c; 2 Sent. 35. 1. 1 ad 1; C. G. 1. 3. 26, 28, and 30; 1 Anal. 44 c; et passim. — Kinds of *defectus* in this sense are: (a), **defectus actionis** and **defectus virtutis,** *the defect of an action* and *that of power.* In actione quidem causatur malum propter defectum alicuius principiorum actionis, vel principalis agentis vel instrumentalis, . . ., sed si sit defectus in effectu proprio ignis puta quod deficiat a calefaciendo, hoc est, vel propter defectum actionis, qui redundat in defectum alicuius principii, (c), . . ., sed in rebus voluntariis defectus actionis a voluntate actu deficiente procedit, inquantum non subicit se actu suae regulae, PP. Q. 49. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 49. Art. 2; PS. Q. 6. Art. 3 c; C. G. 2. 25; C. G. 3. 10. — (b), **defectus activi principii seu agentis** and **defectus recipientis,** *the defect of the active principle* (cf. *defectus causae*) and *that of the recipient,* i.e., *of that thing which receives the action of the active principle upon itself,* (cf. *defectus ex parte accipientis*). Cf. C. G. 3. 10; 1 Sent. 20. 1. 2 ad 3. — (c), **defectus agentis,** see *defectus activi principii.* Malum quod in defectu actionis consistit semper causatur ex defectu agentis, in Deo autem nullus defectus est, sed summa perfectio, . . ., unde malum quod in defectu actionis consistit, vel quod ex defectu agentis causatur, non reducitur in Deum sicut in causam, PP. Q. 49. Art. 2 c. Cf. App. Q. 2. Art. 1. — (d), **defectus causae** and **defectus effectus,** *the defect of cause* (cf. *defectus activi principii*) and *that of effect.* Primo quidem defectus causae, id est, ipsius causae negatio, est causa negationis secundum seipsam; ad remotionem enim causae sequitur remotio effectus, sicut obscuritatis causa est absentia solis, PS. Q. 75. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 3 ad 4; C. G. 2. 79. — (e), **defectus communis** and **defectus proprius,** *the common* or *general,* and *the particular* or *true defect.* Defectus enim corporalis aut est in vita, aut est post vitam. si quidem est in vita, aut est communis defectus respectu eorum quibus omnes indigent, aut est specialis propter aliquod accidens superveniens. si primo modo, aut defectus est interior aut exterior, . . ., defectus autem communis respectu exterioris auxilii est duplex: unus respectu tegumenti; et quantum ad hoc ponitur "vestire nudum". alius autem respectu habitaculi; et quantum ad hoc ponitur "suscipere hospitem," SS. Q. 32. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 52. Art. 8; C. G. 4. 52; Comp. 1. 226. — (f), **defectus corporalis** and **defectus spiritualis,** *the corporal* and *the spiritual defect.* Unde etiam mors et omnes defectus corporales consequentes sunt quaedam poenae originalis peccati, (c), . . ., ex parte quidem substantiae actus potest peccatum actuale aliquem defectum corporalem causare, sicut ex superfluo cibo aliqui infirmantur et moriuntur; sed ex parte culpae privat gratiam, quae datur homini ad rectificandum animae actus, non autem ad cohibendum defectus corporales, sicut originalis iustitia cohibebat. et ideo peccatum actuale non causat huiusmodi defectus, sicut originale, PS. Q. 85. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 81. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 5 (ter); SS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 164. Art. 1 (bis); C. G. 4. 52; 3 Sent. 3. 1. 2. 1 c; 15 Div; 4 Sent. 2. 1. 1. 1 ad 2; et passim. — (g), **defectus culpabilis seu culpae and defectus poenalis seu poenae,** *the defect as a result of a guilt* and *as a result of a punishment, voluntary moral defect which is punishable,* and *defect either moral* or *physical, which is involuntary* or *against the will, undergone as a result of guilt.* Cf. SS. Q. 72. Art. 1; SS. Q. 164. Art. 1; PT. Q. 65. Art. 1; PTS. Q. 20. Art. 2; C. G. 4. 52; 3 Sent. 3. 1. 2. 1 c; 15 Div.; Virt. 4. 4 ad 2; Comp. 1. 226; et passim. — (h), **defectus culpae,** see *defectus culpabilis.* — (i), **defectus effectus,** see *defectus causae.* — (j), **defectus ex parte accipientis** and **defectus ex parte dantis,** *the defect on the part of the recipient* and *that on the part of the giver.* Cf. *defectus activi principii.* Cf. 1 Sent. 20. 1. 2 ad 3. — (k), **defectus ex parte dantis,** see *defectus ex parte accipientis.* — (l), **defectus naturae seu naturalis** and **defectus voluntarius,** *the defect inherent in the nature of a thing* or *the natural defect* and *the voluntary defect* or *that incurred with a free will.* Mors et alii defectus naturae proveniunt a natura universali, PS. Q. 42. Art. 2 ad 3; ars imitatur naturam, et supplet defectum naturae in illis in quibus natura deficit, PTS. Q. 57. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 49. Art. 3; PS. Q. 81. Art. 2; PS. Q. 87. Art. 7; C. G. 3. 10; 3 Sent. 15. 1. 1 c; Virt. 4. 4 ad 2; et passim. — (m), **defectus naturalis,** see *defectus naturae.* — (n), **defectus poenalis,** see *defectus culpabilis.* — (o), **defectus poenae,** see *defectus culpabilis.* — (p), **defectus proprius,** see *defectus communis.* — (q), **defectus puerilis** and **defectus senilis,** *the defect of childhood* and *that of old age.* Homo in statu innocentiae generatus fuisset, sed non fuisset corruptus. et ideo in statu illo potuissent esse aliqui defectus pueriles qui consequuntur generationem; non autem defectus seniles, qui ordinantur ad corruptionem, PP. Q. 99. Art. 1 ad 4. Cf. 2 Sent. 20. 2. 1 c. — (r), **defectus recipientis,** see *defectus activi principii.* — (s), **defectus senilis,** see *defectus puerilis.* — (t), **defectus spiritualis,** see *defectus corporalis.* — (u), **defectus virtutis,** see *defectus actionis.* — (v), **defectus voluntarius,** see *defectus naturae.*

dēfendo, ere, di, sum, 3, *v. a.,* (1) *to defend, guard, protect, cover, with* the *acc.* of that from which anything is warded off, rarely with *ab aliquo* and *contra aliquid* or *aliquem,* (2) of speech, *support, defend, maintain, bring forward, allege in defence,* (3) legally, *defend, prosecute.* — (1), sicut miles defendendo castrum regis, SS. Q. 104. Art. 2 ad 1; sicut licite defendunt eam materiali gladio contra interiores perturbatores, dum malefactores puniunt, SS. Q. 40. Art. 1 c; repellit autem homo nocumenta per hoc quod se defendit contra iniurias ne ei inferantur, SS. Q. 108. Art. 2 c; si rempublicam defendat ab hostium impugnatione, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 76. Art. 3; SS. Q. 41. Art. 1 (ter); SS. Q. 42. Art. 2 (bis); SS. Q. 123. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 2; et passim. — (2), apud alios vero sufficit defendere non esse impossibile quod praedicat fides, PP. Q. 32. Art. 1 c; ita contendentes sunt aliqui ex hoc unusquisque verbo id quod sibi videtur defendit, SS. Q. 38. Art. 2 c; maius etiam est spiritualibus armis contra errores haereticorum et tentationes daemonum fideles defendere, quam corporalibus armis populum fidelem tueri, SS. Q. 188. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 5; SS. Q. 10. Art. 7; SS. Q. 10. Art. 10; SS. Q. 33. Art. 7; SS. Q. 38. Art. 1; et passim. — (3), utrum advocatus peccet iniustam causam defendendo, SS. Q. 71. pr.; unde si scienter iniustam causam defendit, absque dubio graviter peccat, et ad restitutionem tenetur eius damni quod contra iustitiam per eius auxilium altera pars incurrit. si autem ignoranter iniustam causam defendit, putans esse iustam, excusatur secundum modum quo ignorantia excusari potest, (c), . . ., unde et advocato defendenti causam iustam licet prudenter occultare ea quibus impediri posset processus eius; non autem licet ei aliqua falsitate uti, SS. Q. 71. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 41. Art. 1; SS. Q. 69 pr.; SS. Q. 69. Art. 2 (passim); SS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 71. Art. 4; et passim.

dēfensātrix, īcis, *f., she who defends.* Patet etiam ex hoc quod irascibile est quasi propugnatrix et defensatrix concupiscibilis, dum insurgit contra ea quae impediunt convenientia, PP. Q. 81. Art. 2 c.

dēfensio, ōnis, *f.,* (1) *a defending, defence,* (2) *legal maintenance of a right.* — (1), secundum quod est utile animali ad suam defensionem, PP. Q. 81. Art. 2 ad 2; ideo sic Paulus Petrum non reprehendisset, nisi aliquo modo par esset quantum fidei defensionem, SS. Q. 33. Art. 4 ad 2; ergo etiam si aliquis occidat aliquem pro defensione vitae suae non erit reus homicidii, SS. Q. 64. Art. 7 a. Cf. PP. Q. 76. Art. 5; SS. Q. 41. Art. 1; SS. Q. 64. Art. 7 (quater); SS. Q. 69. Art. 4; SS. Q. 122. Art. 4; et passim. — (2), in iudicio adhuc defensioni datur locus, SS. Q. 158. Art. 5, in quot.

dēfensor, ōris, *m., a defender.* Et execrabile apparet, ut nullos prorsus, vel non tales habeat defensores, per quos possit schisma contingere, non dormiat severitas disciplinae, SS. Q. 10. Art. 8, in quot.; et quia

oportet quod testis, accusator, et defensor, in quolibet iudicio habeant eorum notitiam quae in iudicio versantur, PTS. Q. 87. Art. 1 c.

dēfero, ferre, tuli, lātum, *v. a.*, (1) *to bring, bear, carry a thing*, (a) not stating the terminus, (b) stating the terminus, used with *adv.* of place, *in* and *ad* with *acc.*, the *dat.*, (2) carry one thing to another with the idea of changing or increasing the quality, *to add*, also *carry* in the sense of *wear*, (3) *to report, relate, tell, reveal*, (4) *give, confer upon, bestow*, used with *acc.* and *dat.*, *acc.* alone, and *ad* with *acc.* — (1a), sed ipse Christus legitur Ioan., XII, loculos habuisse ad aliquid conservandum quos Iudas deferebat, SS. Q. 55. Art. 7 ob. 3; et praecipue cum lumen corporale quod acolythi deferunt, significat lumen spirituale doctrinae, PTS. Q. 37. Art. 4 ob. 8. Cf. PP. Q. 86. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 86. Art. 4; SS. Q. 152. Art. 2; PTS. Q. 37. Art. 4; et passim. — (1b), sicut in domo aliqua de novo incipit esse ignis, aut quia illuc defertur, aut quia illuc generatur, PT. Q. 75. Art. 2 c; orat autem ut angeli animam defuncti in sinum Abrahae deferant, PTS. Q. 69. Art. 4 ob. 3; aer a sole illuminabitur et colorum differentias deferet ad visum, PTS. Q. 86. Art. 3 c; sicut hominibus per angelos bonos divinae illuminationes deferuntur, PTS. Q. 89. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; PS. Q. 81. Art. 1; PS. Q. 98. Art. 3; PT. Q. 55. Art. 1 (passim); PT. Q. 72. Art. 2; et passim. — (2), potest autem verum vinum ad terras illas deferri, in quibus vites non crescunt, quantum sufficit ad hoc sacramentum, PT. Q. 74. Art. 5 ad 1; utrum liceat eis vestimenta caeteris viliora deferre, SS. Q. 187 pr.; Hieronymus ibi loquitur de vestibus vilibus quae deferuntur propter humanam gloriam, SS. Q. 187. Art. 6 ad 2; qui habitum vilem deferunt quasi signum suae professionis, qua contemptum mundi profitentur, SS. Q. 187. Art. 6 ad 3; in veteri lege pontifex deferebat superhumerale, quod significabat onus Evangelii, PTS. Q. 40. Art. 7 ob. 4. — (3), si in hoc oportebat servari communem ordinem, secundum quem divina hominibus per angelos revelantur, similiter divina ad mulierem per virum deferuntur, PT. Q. 30. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 67. Art. 3; PTS. Q. 62. Art. 3. — (4), solis eis Scripturarum libris qui canonici appellantur didici hunc timorem honoremque deferre, PP. Q. 1. Art. 8, in quot.; fidelitas quidem ad dominum in hoc consistit ut honorem principatus ad alium non deferat, PS. Q. 100. Art. 5 c; sed diversos honores diversis deferimus, secundum propriam virtutem singulorum, SS. Q. 25. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 15. Art. 3; PT. Q. 74. Art. 1; PT. Q. 78. Art. 1; SS. Q. 84. Art. 1. — **dēferens**, entis, *P. a.*, *deferent*, something that carries or conveys. Sicut etiam et forma coloris in pariete habet esse naturale, in medio autem deferente habet esse intentionale tantum, PP. Q. 56. Art. 2 ad 3. — **dēlātus**, a, um, *P. a.*, *carried*. Aut est vox formata exterius ad auditum hominis delata, quam ponit quinto loco, SS. Q. 174. Art. 1 ad 3; ita etiam obsequium delatum in proximos redundat in Deum, SS. Q. 188. Art. 2 c.

dēficienter, *adv.*, see *deficere*.

dēficientia, *f.*, (1) *letting off, ceasing*, the opposite of *indeficientia*, not in S.T. Secundum solam deficientiam a primo motu, 2 Cael. 15 b.

dēficio, ere, fēci, fectum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) *to fall off, become alienated, be detached from something*, (2) *fall off, leave off, cease*, (3) *fall off, begin to fail, vanish, become defective, fall short*, (4) *fall off against another, remain behind something, be defective, permit to fail*, (5) *fail, not to exist*, (6) *remain behind the truth, fail, err.* — (1), res autem naturalis non deficit ab esse quod sibi competit secundum suam formam, potest autem deficere ab aliquibus accidentalibus, vel consequentibus, PP. Q. 17. Art. 3 c; non enim sunt praedestinati qui habent gratiam, et deficiunt a gloria, PP. Q. 24. Art. 2 a; cum deficit a gratia, PP. Q. 24. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 3; PP. Q. 48. Art. 2 c; PP. Q. 63. Art. 7 (ter); PS. Q. 5. Art. 5; PS. Q. 26. Art. 4; et passim. — (2), sed negatio non est de ratione nisi eorum quae sunt deficientia, quod aeternitati non competit, PP. Q. 10. Art. 1 ob. 1; etiamsi quandoque deficerent, quod Deo possibile esset, adhuc aevum distingueretur ab aeternitate et tempore, PP. Q. 10. Art. 5 c; vel etiam defecissent ab actione et passione, 2 Gener. 10 g. Cf. PP. Q. 24. Art. 3 c; PP. Q. 32. Art. 1 ob. 1; PP. Q. 49. Art. 1 (bis); PP. Q. 49. Art. 2 (ter); PS. Q. 5. Art. 4; PS. Q. 20. Art. 4; et passim. — (3), quia profectus virtutis videtur esse continuus, cum charitas semper aut proficiat, aut deficiat, PP. Q. 43. Art. 6 ob. 2; est autem unus gradus bonitatis ut aliquid ita bonum sit quod nunquam deficere possit, PP. Q. 48. Art. 2 c; cum deficere quoddam corrumpi sit, C. G. 2. 25; deficere dicitur per respectum ad terminum a quo, 6 Phys. 7 b. Cf. PP. Q. 99. Art. 1; PP. Q. 115. Art. 6 (ter); PS. Q. 3. Art. 2 (bis); PS. Q. 21. Art. 1 (ter); PS. Q. 32. Art. 2; et passim. — (4), sic in quantum deest visio, deficit a ratione cognitionis quae est in scientia, PP. Q. 12. Art. 13 ad 3; quamvis utraque nomina deficiant a modo ipsius, PP. Q. 13. Art. 1 ad 2; minoratum in eo et deficiens esse non potest, C. G. 2. 15; est enim deficiens ab infinita Dei bonitate, C. G. 2. 45; habet bonitatem deficientem a bonitate hominis, 2 Sent. 41. 1. 2 c; exempla sunt deficientia, Unio 1 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 2 c; PP. Q. 14. Art. 6 c; PP. Q. 17. Art. 1 a; PP. Q. 19. Art. 6 c; PP. Q. 84. Art. 3 ad 1; PP. Q. 87. Art. 2 c; PP. Q. 89. Art. 1 c; PP. Q. 91. Art. 3 ad 1; et passim. On **actio deficiens**, see *actio* under 1; on **actus deficiens**, see *actus* under 1; on **agens deficiens**, see *agens*; on **bonitas deficiens**, see *bonitas* under 1; on **bonum deficiens**, see *bonus* under 2; on **causa deficiens**, see *causa* under 2; on **cognitio deficiens**, see *cognitio* under 2; on **effectus deficiens**, see *effectus*; on **imago deficiens**, see *imago* under 1; on **qualitas deficiens**, see *qualitas*; on **similitudo deficiens**, see *similitudo* under 1; on **species deficiens**, see *species* under 6; on **virtus deficiens**, see *virtus* under 1 and 5. — **Natura non deficit in necessariis**, see *natura*. **Natura non deficit nisi in paucioribus**, see *natura*. — (5), deficit autem interdum filio terreno propter temporis paucitatem, PP. Q. 39. Art. 8 c; deficiente aliquo sensu deficit scientia eorum, quae apprehenduntur secundum illum sensum, PP. Q. 84. Art. 3 c; videtur sibi aliquid deficere, 8 Pol. 2 e. Cf. PP. Q. 64. Art. 1; PP. Q. 101. Art. 1; PS. Q. 2. Art. 1; PS. Q. 48. Art. 4; PS. Q. 75. Art. 2; et passim. — (6), in applicando universalia principia iuris ad particularia opera contingit hominem multipliciter deficere, PP. Q. 113. Art. 1 ad 1; in ponendo istas causas deficiebat, 1 Met. 6 b; eorum uterque defecerit, 1 Met. 6 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 4; PS. Q. 74. Art. 5; PS. Q. 94. Art. 4; PS. Q. 97. Art. 3; et passim. — **dēficienter**, *adv.*, *in the manner of falling off, in a defective* or *deficient manner, deficiently*, synonym of *defective*, the opposite of *indeficienter, perfecte*, and *plenarie*. Inquantum participat ipsum per modum cuiusdam assimilationis licet remote et deficienter, PP. Q. 6. Art. 4 c; non secundum eandem rationem, sed deficienter, PP. Q. 13. Art. 5 c; sicut et alia passiva propter suam indispositionem deficienter recipiunt impressionem agentium, PP. Q. 17. Art. 2 c; in inferioribus continetur deficienter et partialiter et multipliciter, PP. Q. 57. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; C. G. 2. 46 and 55; 1 Sent. 2. 1. 3 c; 2 Sent. 15. 1. 2 ad 4; 3 Sent. 26. 1. 2 c; Pot. 7. 4 ad 5; et passim.

dēfigo, ere, xi, xum, 3, *v. a.*, (1) *to fix, fasten, turn intently*, used figuratively; **defigere intentionem in aliquo**, *to fix the attention on something*; **defigere affectum in aliquo**, *to fix the heart on something*, (2) **manus defigere**, *to strike hands*, i.e., *to close a contract as surety, to pledge one's person*. — (1), nam primo aliquis considerat finem; secundo vero perfectam finis cognitionem accipit, tertio vero intentionem suam in ipso defigit, PP. Q. 108. Art. 6 c; quinto modo quantum ad ea in quibus homo suum affectum defixit, PT. Q. 59. Art. 5 c.—(2), fili mi, si sposponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam, SS. Q. 189. Art. 7, in quot. — **dēfixus**, a, um, *P. a.*, *fixed*. Aut quia opera legis exterius implentes, cor totum habebant in temporalibus defixum, et a Deo elongatum, PS. Q. 99. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 161. Art. 6; SS. Q. 162. Art. 4, in quot.

dēfinio, (diffinio), īre, īvi, ītum, 4, *v. a.*, (1) *to fix the limits of, bound, limit* in the general sense of the word, (2) *to fix the limits of, bound, limit* in the logical sense of the word, i.e., to set forth or declare that which constitutes the essence of a thing, (3) *determine, dispose.* — (1), quod autem aliquis bene definiat aliquid in operibus virtuosis, proprie procedit ex habitu virtutis, sicut castus recte determinat ea quae pertinent ad castitatem, SS. Q. 60. Art. 1 c; angelus diffiniri vel determinari non potest ad locum aliquem, 1 Sent. 37. 3. 1 c; non potest loco illo definiri, 4 Sent. 10. 1. 3, 2 c. Cf. PP. Q. 92. Art. 3; SS. Q. 60. Art. 1; SS. Q. 60. Art. 4; PT. Q. 10. Art. 3; 1 Sent. 3. 7. 4. 2 c; et passim. — (2), unumquodque praecipue denominatur et definitur secundum id, quod convenit ei primo et per se, non autem secundum id, quod convenit ei per aliud, PT. Q. 60. Art. 4 ad 1; tunc pulcherrime unumquodque diffinitur, quando per diffinitionem manifestatur natura rei et demonstratur omnes proprietates consequentes et solvuntur omnes dubietates incidentes, 1 Sent. 37. 3. 3 c; secundum quod aliqua habent esse, possunt diffiniri, 2 Sent. 35. 1. 2 ad 1; alius est modus, quo definiuntur accidentia, et alius, quo definiuntur substantiae, Pot. 8. 4 ad 5; tunc enim diffinitur optime quid est res, quando non solum cognoscimus substantiam et naturam ipsius rei, sed etiam passiones et accidentia eius, 1 Anim. 9 e; differt ad definiendum, quod sic vel aliter partes definitiones ordinentur, 2 Anal. 14 d; non oportet definire per metaphoras, 2 Anal. 16 f; substantiam, quae scilicet habet aliquid universalius, quod de ipsa praedicetur, et quae potest de alio inferiori praedicari, contingit definire, 1 Anal. 34 d; accidens non definitur, nisi quatenus significatur per modum substantiae per aliquod nomen, 2 Anal. 2 f. Cf. PS. Q. 78. Art. 2; SS. Q. 168. Art. 4; PT. Q. 66. Art. 1; PTS. Q. 17. Art. 2; 2 Anim. 9 k; 1 Anim. 1 f and 11 h; et passim. On **principium definiens**, see *principium.* — Kinds of *definire* in this sense are: (a), **definire absolute,** and **definire cum dependentia ad subiectum,** *to define something with reference to* and *for itself* and *to define something with an expression of that upon which it is dependent.* Cum subiectum definiatur absolute, quia in definitione eius non ponitur aliquid, quod sit extra essentiam ipsius, passio autem definitur cum dependentia ad subiectum, quod in eius definitione ponitur, 1 Anal. 2 a. Cf. PP. Q. 85. Art. 3 ad 3. — (b), **definire cum dependentia ad subiectum,** see *definire absolute.* — (c), **definire in abstracto** and **definire in concreto,** *to define something in general* and *to define something so taken as it exists in reality.* Si accidens definitur in abstracto, subiectum ponitur loco differentiae, . . ., sicut cum dicitur, simitas est curvitas nasi; cum autem accidens definitur in concreto, e converso subiectum ponitur loco generis, sicut cum dicitur, simus est nasus curvus, Sensu 6 e. Cf. 1 Anal. 10 a. — (d), **definire in concreto,** see *definire in abstracto.* — (e), **definire per posterius** and **definire principaliter,** *to define something in the sense of the later* and *in the sense of the essential* and *of the earlier.* Substantia principaliter definitur, accidens vero per posterius, 2 Anal. 2 f. Cf. 2 Anal. 6 f. — (f), **definire principaliter,** see *definire per posterius.* — **complexa non definiuntur,** see *complexus;* **cuicumque convenit definitio, convenit et definitum,** see *definitio* under 2; **definitio convertitur seu debet converti cum definito,** see *definitio* under 2; **definitio et definitum sunt idem,** see *definitio* under 2; **multiplicata definitione multiplicatur et definitum,** see *definitio* under 2; **remota definitione aufertur definitum,** see *definitio* under 2. — (3), Deus sua sapientia omnia definivit, PT. Q. 1. Art. 5 a; neque ex parte Dei, qui Christum definivit pati, PT. Q. 46. Art. 1 c; sed iudicio Ecclesiae definitum est quod debent separari, PTS. Q. 62. Art. 6 ob. 1. Cf. SS. Q. 63. Art. 4; SS. Q. 86. Art. 4.

dēfinitio, (diffinitio), ōnis, *f.*, (1) *limitation, restriction, definition* in the general sense of the word, (2) *limitation, restriction, definition* in the logical sense of the word, i.e., *the presentation* or *expression* of that which constitutes the essence of a thing, *notional essence, notion,* synonym of *ratio* and *terminus,* (3) *determination, disposition.* Cf. *definio.* — (1), id quod significatur per nomen, est eius definitio, PP. Q. 29. Art. 4 ob. 3; dicere ergo materiam eamdam multiplicari absque rarefactione, est ponere contradictoria simul, scilicet definitionem absque definito, PP. Q. 92. Art. 3 c; multiplicata enim definitione multiplicatur et definitum, PP. Q. 108. Art. 2 ob. 1; omnis diffinitio, id est, determinatio uniuscuiusque, Nom. 5. 1. Cf. PP. Q. 85. Art. 1 ob. 2; PP. Q. 85. Art. 3 ob. 3; PT. Q. 10. Art. 3 ob. 1; PT. Q. 35. Art. 5; PTS. Q. 7. Art. 1; et passim. — (2), qua quidem informatus (sc. intellectus) format secundo vel definitionem vel divisionem vel compositionem, quae per vocem significatur, PP. Q. 85. Art. 2 ad 3; in operibus rationis est considerare ipsum actum rationis, qui est intellegere et ratiocinari, et aliquid per huiusmodi actum constitutum, quod quidem in speculativa ratione primo quidem est definitio, secundo enuntiatio, tertio vero syllogismus vel argumentatio, PS. Q. 90. Art. 1 ad 2; in rebus, quarum diffinitiones cognoscimus, C. G. 1. 14; formae et diffinitiones rerum, C. G. 1. 54; appellat ibi rationem definitionem, Verit. 3. 2 ad 4; quicumque assignat diffinitionem seu naturam rei, 1 Anim. 9 e; esse diffinitionem, id est, substantiam animae, 1 Anim. 11 h; definitio indicat rei quidditatem et essentiam, (the translation of Aristotle's words: *ὁρισμὸς μὲν γὰρ τοῦ τί ἐστι καὶ οὐσίας*, Anal. Post. II. 3, 90 b 30 f.), SS. Q. 4. Art. 1 c; definitio significat quid est res, C. G. 1. 21; definitio significat formam et essentiam rei, 1 Anal. 10 a; definitio est oratio significans quod quid est, 2 Anal. 2 a; definitio est notificatio substantiae, 2 Anal. 2 f; definitio est manifestativa eius quod quid est et substantiae, id est, essentiae cuiuslibet rei, 2 Anal. 2 i; definitio sit ratio significativa ipsius quod quid est, 2 Anal. 8 b; in genere convertibilium illud, quod significat quod quid est, speciali nomine definitio vocatur, SS. Q. 9. Art. 2 c; species autem rei est, quam signat diffinitio, quae est signum quidditatis rei, C. G. 2. 93; definitio est oratio significans quid est esse, definitio enim quidditatem rei significat, 1 Sent. 33. 1. 1 ad 1; definitio enim oratio quaedam est, et tamen, si ad rationem hominis, id est, definitionem non addatur aut *est,* quod est verbum, aut *erat* aut *fuit,* quae sunt casus verbi, aut aliquid huiusmodi, id est, aliquod aliud verbum seu casus verbi, nondum est oratio enuntiativa, 1 Perih. 8 b; definitio, quae positio dicitur. ponitur enim ab arithmetico definitio unitatis tamquam quoddam principium, . . ., sed tamen definitio non dicitur suppositio; illud enim proprie supponitur, quod verum vel falsum significat, 1 Anal. 5 f; (cf. 1 Perih. 1 a; 1 Anal. 19 c and e); diffinitio significans quod quid est res dicitur terminus; est enim terminus cognitionis. incipit enim cognitio rei ab aliquibus signis exterioribus, quibus pervenitur ad cognoscendum rei diffinitionem. quo cum perventum fuerit, habetur perfecta cognitio de re. vel dicitur terminus cognitionis, quia infra ipsam continentur ea, per quae scitur res, 5 Met. 19 b; (cf. C. G. 3. 49; Pot. 8. 2 ob. 11; 1 Perih. 4 a; 2 Anal. 1 a and 2 b; 4 Phys. 5 b); omnis diffinitio est quaedam ratio, id est, quaedam compositio nominum per rationem ordinata; unum enim nomen non potest esse diffinitio, quia definitio oportet quod distincte notificet principia rerum, quae concurrunt ad essentiam rei constituendam. alias autem diffinitio non sufficienter manifestaret essentiam rei. et propter hoc dicit in I Physicorum (1, 184. b. 11 f.), quod diffinitio dividit diffinitum in singularia, id est, exprimit distincte singula principia diffiniti. hoc autem non potest fieri nisi per plures dictiones. unde una dictio non potest esse diffinitio, sed potest esse manifestativa eo modo, quo nomen minus notum manifestatur per magis motum, 7 Met. 9 a; (cf. 7 Met. 15 b); definitio significat unum aliquid, unde ea, quae ponuntur in definitione ad significandum unitatem debent poni absque copula, 2 Anal. 5 g; (cf. 7 Met. 4 c and 12 a-k); definitio enim notificat essentiam rei, quae non potest sciri, nisi sciantur principia, 1 Anim. 1 d; in definitione oportet non solum cognoscere principia essentialia, sed etiam accidentalia, 1 Anim. 1 f; definitio est ex prioribus et notioribus (the translation of the Aristotelian passage: *ὁ διὰ προτέρων καὶ γνωριμωτέρων βέλτιον ὥρισται*, Top. IV. 4,

141, a 33), PP. Q. 85. Art. 8 ob. 2; (cf. 2 Anal. 3 a; 1 Phys. 6 g); definitio est ex genere et differentia (the translation of the Aristotelian phrase: ὁ ὁρισμὸς ἐκ γένους καὶ διαφορῶν ἐστίν, Top. I. 8, 103. b. 15 f), PP. Q. 3. Art. 5 c; (cf. C. G. 1. 25; 1 Perih. 12 f; 1 Anal. 27 d; 7 Met. 12 e); in diffinitione superioris non debet poni inferius, 2 Sent. 35. 1. 2 ob. 3; via ad inveniendum definitiones conventissima est per divisiones, 3 Phys. 1 c; (cf. 2 Anal. 14 a and 15 f; 7 Met. 12 e; 2 Eth. 5 a); si diffinitio de re aliqua daretur quae complete comprehenderet omnia principia rei, non esset unius rei nisi una diffinitio. sed quia in quibusdam diffinitionibus ponuntur quaedam principia sine aliis, ideo contingit variari diffinitiones de una et eadem re, 3 Sent. 23. 2. 1 ad 8; (cf. 1 Anal. 16 c); omnis diffinitio aut est conclusio demonstrationis, . . ., aut est demonstrationis principium, 2 Anim. 1 b; (cf. 2 Anim. 2 f; PP. Q. 3. Art. 5 c; 2 Sent. 9. 1. 1 ad 1; 4 Sent. 3. 1. 1. 1 c; 1 Anal. 16 c and 26 b; 2 Anal. 1 g and 8 b-g; 1 Phys. 1 a); definitio est praedicatum essentiale, 1 Anal. 31 k; dupliciter diffinitio potest considerari, vel secundum id, quod significatur per diffinitionem, vel secundum intentionem diffinitionis, 1 Sent. 25. 1. 1 ad 2; definitio non est corruptibilium, sed sempiternorum, 1 Anal. 16 c; definitio est solum eorum contentiva sive significativa, quae praedicantur affirmative et universaliter, 2 Anal. 2 c; definitio autem in rebus naturalibus non significat formam tantum, sed formam et materiam, PP. Q. 75. Art. 4 c; (cf. PP. Q. 29. Art. 2 ad 3; C. G. 4. 81; Pot. 9. 1 ob. 7; Quodl. 2. 2. 4 c); in diffinitione formarum ponuntur propriae materiae loco differentiae, sicut cum dicitur, quod anima est actus corporis physici organici, Pot. 6. 2 ad 9; (cf. Qu. Anim. 1 ad 15; 2 Anim. 1 b); diffinitio et quod quid erat esse primo et simpliciter est substantiarum, non tamen solum substantiarum, cum et accidentia aliquo modo habeant diffinitionem et quod quid erat esse, non tamen primum, 7 Met. 4 c; oportet autem, quod proprium subiectum ponatur in definitione accidentis, quandoque quidem in obliquo, . . ., ut cum dicimus, quod simitas est curvitas nasi, quandoque vero in recto, . . ., ut cum dicimus quod simus est nasus curvus, 1 Anal. 10 a; et passim. On **idem definitione,** see *idem*; on pars **definitionis,** see *pars* under 1; on **primum secundum definitionem,** see *primus*; on **prius definitione seu secundum definitionem,** see *prior* under 1; on **unitas definitionis,** see *unitas*; on via **definitionis,** see *via* under 3. — Kinds of *definitio* in this sense are: (a), **definitio absoluta,** *the definition without reference,* i.e., the definition that takes no consideration of anything else. Cf. 2 Sent. 35. 1. 2 ad 1. — (b), **definitio accidentis** and **definitio substantiae,** *the definition of accident* and *that of substance.* In diffinitione substantiae nihil ponitur, quod sit extra substantiam diffiniti, diffinitur enim unaquaeque substantia per sua principia materialia vel formalia. in diffinitione autem accidentis ponitur aliquid, quod est extra essentiam diffiniti, scilicet subiectum, 2 Anim. 1 b. Cf. PP. Q. 77. Art. 6; PS. Q. 35. Art. 2 ad 3; PT. Q. 77. Art. 1 ad 2; C. G. 3. 97; Pot. 8. 4 ad 5; Verit. 3. 7 ad 2; 1 Perih. 4 a; 1 Anal. 10 a; 1 Phys. 6 g; 2 Anim. 1 b and 2 b; Sensu 6 e; 7 Met. 4 a-c; et passim. — (c), **definitio circularis,** *the definition that turns in a circle,* so called because in it one explains something from another which before was explained from the first. Cf. 1 Phys. 6 g. — (d), **definitio competens seu congrua seu sufficiens** and **definitio incompetens seu incongrua seu insufficiens,** *the definition that proves to be adequate* or *the suitable* or *the sufficient definition* and *the definition that proves to be inadequate* or *unsuitable* or *the insufficient definition.* Cf. 1 Anim. 11 f-h and 2 f; 7 Met. 2 c. — (e), **definitio completa seu perfecta** and **definitio incompleta seu imperfecta,** *the perfect* and *the imperfect definition.* Cf. SS. Q. 58. Art. 1 c; 1 Phys. 1 a; 4 Phys. 5 b; 1 Anim. 2 f; Ente 7 a. — (f), **definitio congrua,** see *definitio competens.* — (g), **definitio dialectica seu logica** and **definitio realis,** *the logical* and *the objective definition.* Aliquando enim datur aliqua diffinitio, in qua nihil est ex parte corporis, sicut quod ira est appetitus vindictae, . . ., (et haec) est dialectica, 1 Anim. 2 f; si quis ergo assignet diffinitionem, per quam non deveniatur in cognitionem accidentium rei diffinitae, illa diffinitio non est realis, sed remota et dialectica; sed illa diffinitio, per quam devenitur in cognitionem accidentium, est realis et ex propriis et essentialibus rei, 1 Anim. 1 f. Cf. 7 Met. 2 c; Quodl. 9. 2. 4 ad 3. — (h), **definitio falsa, definitio large sumpta,** and **definitio vera,** *the false* and *the improper definition, the definition in a wide sense* and *the true* or *proper definition.* Uno modo secundum quod intellectus definitionem unius attribuit alteri, ut si definitionem circuli attribuat homini; unde definitio unius rei est falsa de altera. alio modo secundum quod partes definitionis componit ad invicem, quae simul sociari non possunt; sic enim definitio non est solum falsa respectu alicuius rei, sed est falsa in se, PP. Q. 17. Art. 3 c; istae enim sunt diffinitiones verae, in quibus non est aliud, quam primum genus et differentiae, 7 Met. 12 e. Cf. PP. Q. 85. Art. 6 c; 2 Sent. 25 Exp. — (i), **definitio formalis** and **definitio materialis,** *the formal definition* or *that given with respect to form* and *the material definition* or *that given with respect to material.* Diffinitio quandoque materialis dicitur, quae comprehendit tantum materiam rei, formalis autem, quae comprehendit formam; sicut "ira est accensio sanguinis circa cor" dicitur materialis diffinitio et "ira est appetitus in vindictam" dicitur formalis. quandoque autem materialis comprehendit formam et materiam, sed formalis causam efficientem; sicut haec dicitur materialis: "tonitruum est continuus sonus in nubibus," haec autem formalis: "tonitruum est exstinctio ignis in nube." quandoque autem diffinitio materialis comprehendit materiam et formam et efficientem, formalis autem finem; sicut "domus est coopertorium factum ex lapidibus et lignis per talem modum et talem artem" est diffinitio materialis respectu huius: "domus est cooperimentum prohibens nos a frigoribus et caumatibus," et hoc praecipue accidit in instrumentis, quia in eis quasi tota ratio speciei a fine sumitur, 4 Sent. 3. 1. 1. 1 c. Cf. Trin. 1. 2. 2 c; 1 Anal. 4 i; 3 Phys. 4 a; 1 Cael. 2 a; 1 Anim. 2 f; 2 Anim. 2 b. — (j), **definitio imperfecta,** see *definitio completa.* — (k), **definitio incompetens,** see *definitio competens.* — (l), **definitio incompleta,** see *definitio completa.* — (m), **definitio incongrua,** see *definitio competens.* — (n), **definitio insufficiens,** see *definitio competens.* — (o), **definitio large sumpta,** see *definitio falsa.* — (p), **definitio logica,** see *definitio dialectica.* — (q), **definitio materialis,** see *definitio formalis.* — (r), **definitio mathematica** and **definitio naturalis seu physica,** *the mathematical* and *the scientific definition* or *the definition of the mathematicians* and *that of the natural scientists.* Illa autem, quae est circa materiam, ignorat autem formam, nullius est nisi naturalis; nullus enim habet considerare materiam nisi naturalis. nihilominus tamen illa, quae ex utrisque est, scilicet ex materia et forma, est magis naturalis, 1 Anim. 2 f. — (s), **definitio naturalis,** see *definitio mathematica.* — (t), **definitio perfecta,** see *definitio completa.* — (u), **definitio physica,** see *definitio mathematica.* — (v), **definitio quae est per causam finalem** and **definitio quae est per causam materialem,** *the definition which is derived from the end* or *purpose of a thing* and *that derived from its material.* Cf. 1 Anal. 4 a and 16 c; 2 Anal. 8 a and c. — (w), **definitio quae est per causam materialem,** see *definitio quae est per causam finalem.* — (x), **definitio realis,** see *definitio dialectica.* — (y), **definitio remota,** *the remote definition* or *that which lies distant from the essence of a thing.* (definitio) per quam non deveniatur in cognitionem accidentium rei, 1 Anim. 1 f. — (z), **definitio secundum viam compositionis data** and **definitio secundum viam resolutionis data,** *the definition given in a synthetical manner* and *that given in an analytical manner.* Cf. 3 Phys. 1 b. — (a^2), **definitio secundum viam resolutionis data,** see *definitio secundum viam compositionis data.* — (b^2), **definitio substantiae,** see *definitio accidentis.* — (c^2), **definitio sufficiens,** see *definitio competens.* — (d^2), **definitio universalis,** *the universal definition* or *that universally held.* Huiusmodi definitione, . . ., tangitur aliqua communis condicio rei, 7 Met. 2 c. Cf. 1 Eth. 11 a. — (e^2), **definitio vera,** see *definitio falsa.* — **cuicumque convenit definitio, convenit et definitum** (2 Sent. 27. 1. 2

ob. 8), *to what a definition is always suitable to this the notion defined by it* and *the thing that corresponds to the latter are suitable.* — **definitio convertitur cum definito** or **definitio debet converti cum definito,** *the definition must be interchangeable with the thing defined,* i.e., the predicate of a sentence, which forms the definition of a thing, and the subject of the sentence which contains the definition, if the definition is to be correct, must be interchangeable, so that one can just as well say: *homo est animal rationale* as the reverse: *animal rationale est homo.* Cf. PT. Q. 60. Art. 2 a; 2 Sent. 35. 1. 2 ob. 2; 4 Sent. 3. 1. 1. 1 ob. 3; Pot. 9. 2. ob. 12. — **definitio dividit definitum in singularia** (7 Met. 9 a; 1 Phys. 1 d), the translation of the Aristotelian passage: ὁ δὲ ὁρισμὸς αὐτοῦ διαιρεῖ εἰς τὰ καθ' ἕκαστα (Phys. I. 1, 184. b. 11 f), *the definition divides the defined into the individual parts of the substance.* — **definitio et definitum sunt idem** (1 Sent. 25. 1. 1 ad 2), or, **definitio est idem rei,** *the definition* or *that expressed through the definition is one and the same with the defined* or *the defined thing.* — **multiplicata definitione multiplicatur et definitum** (PP. Q. 108. Art. 2 ob. 1), *if the definition increases by a characteristic, so does the thing defined increase,* so that as a result its essence is changed. Formae et diffinitiones rerum, quae eas signant, sunt similes numeris. nam in numeris una unitate addita vel subtracta species numeri variatur, ut patet in binario et ternario. similiter autem est in diffinitionibus. nam una differentia addita vel subtracta variat speciem; substantia enim sensibilis absque rationali et irrationali addito specie differt, C. G. 1. 54. Cf. C. G. 3. 97; C. G. 4. 33; Spir. 1 ad 9; 8 Phys. 3 l; 5 Met. 19 b. — **particularium non est scientia nec definitio,** see *particularis.* — **ratio, quam significat nomen, est definitio** (PP. Q. 13. Art. 1 c and 6 c; C. G. 1. 12; 1 Sent. 2. 1. 3 c; 1 Sent. 25. 1. 1 ad 2; 1 Anal. 4 c; 4 Met. 16 i), the translation of the Aristotelian passage: ὁ λόγος, οὗ τὸ ὄνομα σημεῖον, ὁρισμὸς γίνεται (Metaph. III 7, 1012b. 23 f), *the intellectual presentation of a thing, of which the linguistic sign is a name and not a sentence, is the definition of the same.* Cf. PS. Q. 90. Art. 1 ad 2; Pot. 9. 5 c. Cf. also *conceptio.* — **remota definitione aufertur definitum** (PP. Q. 97. Art. 1 ob. 1), *if a definition is removed through the omission of a factor of the same, so also is that which is defined by it.* Cf. above: *multiplicata definitione multiplicatur et definitum.* — (3), iudicium nihil aliud est quam quaedam definitio vel determinatio eius quod iustum est, SS. Q. 60. Art. 5 c; ex parte Dei cuius definitionem circa passionem Christi praenuntiatam in Scripturis, et praefiguratam in observantia veteris Testamenti, oportebat impleri, PT. Q. 46. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 7 c; PTS. Q. 89. Art. 7.

dēfīnītīvē, (diffīnītīvē), *adv.,* see *definitivus.*

dēfīnītīvus, (diffinitivus), a, um, *adj.,* (1) *marking off, definitive, final,* (2) *defining,* i.e., representing or indicating the essence of a thing. — (1), sed solum per sententiam definitivam latam contra eum in causa accusationis, quod propter hoc non peccet mortaliter, SS. Q. 98. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 60. Art. 3, in quot. On **sententia definitiva,** see *sententia* under 2. — (2), not so used in S.T. Cf. *definitio* under (2). On **ratio definitiva,** see *ratio* under 8. — **dēfīnītīvē,** (diffinitive), *adv.,* (1) *after the manner* or *in the sense of demarcation, limitation, restriction, enclosure,* in which the parts enclosed do not correspond with those of their limitation and on this account cannot be measured by the latter. Spiritual substances are in place *definitive* by their activity there, the opposite of *circumscriptive,* (2) *after the manner* or *in the sense of a definition.* Cf. *definitio* under (2). — (1), nam corpus est in loco circumscriptive, quia commensurantur loco; angelus autem non circumscriptive, cum non commensuretur loco, sed definitive; quia ita est in uno loco quod non in alio; Deus autem neque circumscriptive, neque definitive, quia est ubique, PP. Q. 52. Art. 2 c; esse enim in aliquo definitive vel circumscriptive, est pars eius quod est esse in loco sed corpus Christi videtur esse definitive in hoc sacramento, quia ita est ubi sunt species panis vel vini quod non est in alio loco altaris, (ob. 1), . . ., corpus Christi non est in hoc sacramento definitive, . . ., quod autem non est extra superficiem sacramenti, nec est in alia parte altaris, non pertinet ad hoc quod sit ibi definitive vel circumscriptive, PT. Q. 76. Art. 5 ad 1. Cf. PT. Q. 76. Art. 8. On **esse in loco definitive,** see *locus* under 2. — (2), not so used in S.T. On **significare definitive,** see *significare.*

dēflecto, ere, xi, ctum, 3, *v. a.* and *n., to turn aside,* or *in another direction,* used *figuratively.* Hieronymus videtur excludere a Deo liberum arbitrium non simpliciter, sed solum quantum ad hoc quod est deflecti in peccatum, PP. Q. 19. Art. 10 ad 1; sed est propter libertatem voluntatis, quae potest a bono in malum deflecti, PT. Q. 89. Art. 4 ad 3; et ideo non est in eis aliquid quod eorum iudicium a iustitia deflectat, PTS. Q. 89. Art. 2 c.

dēfleo, ēre, ēvi, ētum, 2, *v. a.* and *n., to weep over something, lament, deplore, bewail.* Omnis ista varietas confitenda est et deflenda, PT. Q. 68. Art. 6 ob. 3, in quot.; poenitentia est anteacta peccata deflere et flenda iterum non committere, PT. Q. 84. Art. 10 ob. 4, in quot.

dēflexio, ōnis, *f., a deflection, turning aside, deviation from the usual* or *proper course.* In Iechonia facta est quaedam deflexio ad extraneas gentes; quando in Babyloniam transmigratum est, PT. Q. 31. Art. 3, in quot.

dēflōrātio, ōnis, *f., a defloration;* **dēflōrātio virginum,** *a deflowering of virgins, depriving of virginity.* Stuprum enim importat illicitam virginum deflorationem, (ob. 1), . . ., manifestum est quod stuprum, quod importat illicitam virginum deflorationem sub cura parentum existentium est determinatae luxuriae species, SS. Q. 154. Art. 6 c.

dēflōro, āre, āvi, *v. a., to deflower;* **deflorare virginem,** *to ravish, seduce a maiden.* Sed contra est quod stuprum proprie consistit in actu venereo quo virgo defloratur, SS. Q. 154. Art. 6 ob. 3; concurrunt quidem in idem, quando aliquis violentiam infert ad virginem illicite deflorandam, . . ., stuprum vero sine raptu invenitur, quando aliquis absque violentiae illatione virginem illicite deflorat, SS. Q. 154. Art. 7 c. Cf. PTS. Q. 46. Art. 2; PTS. Q. 66. Art. 3; PTS. Q. 67. Art. 6.

dēfluo, ere, xi, 3, *v. n.,* (1) *to flow down,* (2) of things not liquids, used in a figurative sense, *to pass from,* (3) *to fall from a higher to a lower state;* **dēfluere per peccatum,** *to fall on account of sin,* (4) *to pass away, be lost.* — (1), et inde est quod ex dolore sensibili, vel etiam sensibili vicino citius defluunt lacrymae corporales, quam de dolore spiritualis contritionis, PTS. Q. 3. Art. 1 ad 2. — (2), nisi forsan quis imaginetur, idem accidens numero defluere ab agente in patiens, PP. Q. 115. Art. 1 ad 5. — (3), ergo paulatim disponitur ad hoc quod totaliter defluat per peccatum mortale, PS. Q. 88. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 78. Art. 3, in quot.; PS. Q. 109. Art. 7; SS. Q. 163. Art. 3. — (4), et non computatur ut alia pars totius considerati secundum speciem, cum non obtineat alium locum vel situm in corpore quam pars quae defluxit, tenebat, PTS. Q. 80. Art. 5 ad 1.

dēfluxio, ōnis, *f., a discharge.* Et Aristoteles etiam dicit, in lib. de Somn. et Vigil. (lib. de Divin. per somnum, c. 2), quod Democritus posuit cognitionem fieri per idolorum defluxiones, . . ., quam quidem immutationem Democritus asserebat fieri per imaginum defluxiones, . . ., quod operationes sensitivae partis causentur per impressionem sensibilium in sensum, non per modum defluxionis, PP. Q. 84. Art. 6 c.

dēfluxus, ūs, *m.,* (1) *a flowing off, issue, efflux,* (2) *a falling downwards,* used figuratively, *a falling into sin.* — (1), sicut Democritus ponebat fieri actionem per defluxum atomorum, PP. Q. 115. Art. 1 ad 5; unde non dicimus quod phrenetici et alii mente capti, in quibus propter victoriam imaginativae virtutis fit huiusmodi defluxus specierum ad organa sentiendi, vere sentiant, sed quod

videtur eis quod sentiant, PTS. Q. 82. Art. 3 c. — (2), quod non ad subitum quis evacuatur aut deficit, sed paulatim per partes defluere necesse est. sed maximus defluxus esse videtur ut aliquis ex certa malitia peccet, PS. Q. 78. Art. 3 ob. 2.

dēfodio, ere, fodi, fossum, 3, *v. a., to dig*; **dēfodere in terram,** *to bury in the earth,* used here figuratively, meaning *to conceal.* Esurientium panis est quem tu detines; nudorum indumentum est quod tu recludis; miserorum redemptio et absolutio est pecunia quam tu in terram defodis, SS. Q. 66. Art. 7, in quot.

dēforis, *adv., from outside, outside.* Et ideo Philosophus, in lib. II. De gen. animal, c, III, dicit: relinquitur intellectum solum deforis advenire, PP. Q. 118. Art. 2, in quot.

dēformis, e, *adj., formless,* synonym of *informis.* Sicut actus dicitur deformis propter hoc quod caret debita forma, ita etiam fides dicitur informis propter hoc quod caret debita forma. sed actus deformis peccati non est a Deo, (ob. 2), . . ., dicitur enim actus deformis per privationem formae intrinsecae, quae est debita commensuratio circumstantiarum actus. et ideo non potest dici causa actus deformis Deus, qui non est causa deformitatis, licet sit causa actus, inquantum est causa, . . ., sicut actus deformis non est a Deo, ita nec aliqua fides falsa, SS. Q. 6. Art. 2 ad 2; quanto minus est, tanto peccatum est deformius, SS. Q. 118. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 93. Art. 8; PS. Q. 88. Art. 5; SS. Q. 154. Art. 6 (bis); SS. Q. 154. Art. 9; PT. Q. 54. Art. 1; App. Q. 2. Art. 2; et passim. On **actus deformis**, see *actus* under 1.

dēformitas, ātis, *f.*, (1) *formlessness,* synonym of *difformitas* and *informitas,* (2) *deformity, atrociousness, ugliness,* likewise synonym of *informitas.* — (1), excessus vero et defectus habet rationem alterius extremi, quod est deformitas, PS. Q. 64. Art. 1 ad 1; ideo non potest dici causa actus deformis Deus, qui non est causa deformitatis, licet sit causa actus, inquantum est actus, . . ., deformitas non solum importat privationem debitae formae, sed etiam contrariam dispositionem; unde deformitas se habet ad actum, sicut falsitas ad fidem, SS. Q. 6. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 99. Art. 2; PTS. Q. 2. Art. 2. — A kind of *deformitas* in this sense is: **deformitas actus,** *formlessness of an act,* i.e., the deficiency of a relation befitting it in the circumstances of an activity. Deformitas actus est de ratione speciei ipsius actus, secundum quod est actus moralis, SS. Q. 6. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 144. Art. 2. Cf. also *actus deformis* under *actus.* — (2), circumstantia aggravat peccatum ex eo quod auget deformitatem provenientem ex alia circumstantia, PS. Q. 73. Art. 7 c; nulla deformitas, nullus defectus, C. G. 4. 86; in corpore humano potest esse deformitas dupliciter, 4 Sent. 44. 3. 1. 1 c. Cf. SS. Q. 99. Art. 2 (bis); SS. Q. 110. Art. 4; SS. Q. 118. Art. 5; PT. Q. 54. Art. 4; PTS. Q. 2. Art. 2 (bis); et passim. — Kinds of *deformitas* in this sense are: (a), **deformitas adulterii,** *the ugliness of adultery.* Alia vero duo specialiter pertinent ad deformitatem adulterii, SS. Q. 154. Art. 8 c. — (b), **deformitas culpae,** *the ugliness of guilt.* In daemonibus intelligitur et natura, quae est a Deo, et deformitas culpae, quae non est ab ipso, PP. Q. 8. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 19. Art. 9 c. — (c), **deformitas fornicationis,** *the ugliness of fornication.* Sicut cum quis furatur ut fornicetur, ipsum furtum accipit quodammodo fornicationis deformitatem, SS. Q. 85. Art. 3 c. — (d), **deformitas gulae,** *the ugliness of gluttony.* Quia in peccato primi parentis, quod per originem traducitur, fuerunt plures deformitates, scilicet superbiae, inobedientiae, gulae, et alia huiusmodi, PS. Q. 82. Art. 2 ad 1. — (e), **deformitas immoderatae concupiscentiae,** *the ugliness of immoderate desire.* Aliud autem quod considerari potest est quaedam deformitas immoderatae concupiscentiae quae in statu innocentiae non fuisset, PP. Q. 98. Art. 2 c. — (f), **deformitas imprudentiae,** *the ugliness of imprudence.* Deformitatem imprudentiae nullus vult, SS. Q. 53. Art. 1 ad 1. — (g), **deformitas iniustitiae,** *the ugliness of injustice.* Nec deformitas iniustitiae omnino per accidens se habet ad luxuriam, SS. Q. 154. Art. 1 ad 2. — (h), **deformitas inoboedientiae,** *the ugliness of disobedience.* Cf. PS. Q. 82. Art. 2 ad 1; PS. Q. 89. Art. 3. — (i), **deformitas luxuriae,** *the ugliness of luxury.* Sed hoc importat specialem deformitatem luxuriae, SS. Q. 154. Art. 8 a. — (j), **deformitas peccati,** *the ugliness of sin.* Maculam quidem incurrit, inquantum privatur decore gratiae ex deformitate peccati, PS. Q. 109. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 7 c. — (k), **deformitas superbiae,** *the ugliness of pride.* Cf. PS. Q. 82. Art. 2 ad 1.

dēformo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to deform, disfigure, spoil, mar.* Si ante contractum matrimonium aliquam gravem infirmitatem incurrat alter eorum inter quos sunt contracta sponsalia, quae ipsum debilitet nimis (ut epilepsia, vel paralysis), aut eum deformet ut abscissio nasi, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 3. — **dēformātus,** a, um, *P. a., deformed.* In rebus autem quae nominant naturam non deformatam, absolute dicendum est Deum esse, PP. Q. 8. Art. 1 ad 5. Cf. SS. Q. 25. Art. 11.

dēfraudātio, ōnis, *f.*, (1) *a defrauding, cheating.* Ex defraudatione depositi maximum periculum imminet, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 5; et hoc modo nihil prohibet defraudationem pertinere ad avaritiam, vel illiberalitatem, SS. Q. 55. Art. 5 ad 2; sed contra est quod Petrus Ananiam et Saphiram pro defraudatione pretii agri sententia mortis damnavit, Act. 5, PTS. Q. 21. Art. 3 ob. 2.

dēfraudo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to defraud, overreach, cheat.* Petrus Ananiam et Saphiram occulte defraudantes de pretio agri publice denuntiavit, nulla secreta admonitione praemissa, SS. Q. 33. Art. 7 ob. 2; habet rem Ecclesiae debitam, et a venditore, quia quantum est de se Ecclesiam defraudavit, SS. Q. 87. Art. 2 ad 4; qui sunt dispensatores bonorum Ecclesiae, quae sunt pauperum, quos defraudant, prodige expendendo, SS. Q. 119. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 4; PTS. Q. 19. Art. 5 (bis); PTS. Q. 74. Art. 6 (ter).

dēfugio, ere, fūgi, 3, *v. a., to flee, shun, avoid.* Neque enim ministerium baptizandi defugeret, ut haberet baptizatos servos, per quos caeteros baptizaret qui non defugit memorabilis illius humilitatis ministerium, quando eis lavit pedes, PT. Q. 38. Art. 6, in quot. Cf. PT. Q. 72. Art. 6, in quot.

dēfungor, i, functus, 3, *v. dep., depart, die,* synonym of *morior,* opposite of *vivo.* Relicto filio uno Iacob nomine, defunctus est, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2; sed sacerdos Graecus, defuncta uxore sua, non potest alteram ducere. ergo nec uxor, defuncto viro, PTS. Q. 53. Art. 4 ob. 4; sicut de beata Caecilia patet, quae triduo supervixit, et de multis martyribus qui in carcere sunt defuncti, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 7. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 ad 7; PS. Q. 105. Art. 4 (passim); PT. Q. 52 pr.; PTS. Q. 53. Art. 4 (passim); PTS. Q. 55. Art. 5; et passim.—**dēfunctus,** i, *m., = mortuus, deceased, defunct*; very commonly in plural, **dēfuncti** = *mortui, the dead.* Ut habet collecta pro vivis et defunctis, PP. Q. 23. Art. 7 c; sed quidam erronee posuerunt, daemones nihil aliud esse quam animas defunctorum, PP. Q. 108. Art. 8 ad 3; quod videtur esse contra Ecclesiae ordinationem quae specialem missam pro defunctis instituit, PTS. Q. 71. Art. 9 ob. 5; sed talis causa non potest esse ex parte defuncti, PTS. Q. 71. Art. 10 a. Cf. PP. Q. 63. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 4 (bis); PTS. Q. 74. Art. 9 (passim); PTS. Q. 74. Art. 11 (passim); PTS. Q. 74. Art. 12; et passim.

dēgenero, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a., to degenerate, depart from its race* or *kind.* Voluntas enim hominis transmutari potest, ut videlicet degeneret a virtute in cuius actu principaliter consistit felicitas, PS. Q. 5. Art. 4 c; sed propter magnam potestatem, quae regi conceditur de facili regnum degenerat in tyrannidem, (ad 2), . . ., sed magis praenuntiabatur usurpatio regum, qui sibi ius iniquum constituunt, in tyrannidem degenerantes, PS. Q. 105. Art. 1 ad 5. Cf. PT. Q. 1. Art. 2; PTS. Q. 95. Art. 1 (ter).

dēgo, ere, dēgi, 3, *v. a., to live, spend, pass,* sc. time. Quod ministrator spiritus non poterat degere in tenebris, sed in luce, et laetitia degendi sibi habitum possidebat, PP. Q. 66. Art. 3, in quot.; et tamen magis quam hi qui in coenobiis degunt, in operibus diebus ac noctibus consumuntur, SS. Q. 186. Art. 5, in quot.; talis autem vita est quam nunc degimus, PTS. Q. 78. Art. 1 c.

dēgradātio, ōnis, *f., degradation, the act of lowering* as in rank, or the *deprival of honor* and *power;* **dēgradātio sacerdotis,** *the degradation of a priest,* or *the taking away of the use of his sacerdotal prerogatives.* Sacerdos per degradationem aut amittit potestatem consecrandi, (ob. 3), . . ., unde manifestum est quod potestas consecrandi non amittitur per degradationem, PT. Q. 82. Art. 8 c; sed excommunicatio et suspensio, et degradatio sunt poenae quaedam, PTS. Q. 19. Art. 6 ob. 3.

dēgrado, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to degrade, lower in rank, standing* or *character, strip of office* or *dignity;* **dēgradāre clericum ab officio,** *to degrade a cleric from office.* Clericus qui adulationibus et proditionibus vacare deprehenditur, degradetur ab officio, SS. Q. 115. Art. 2, in quot. Cf. PT. Q. 64. Art. 6; PT. Q. 64. Art. 9; PT. Q. 82. Art. 8. — **dēgradātus,** a, um, *P. a., degraded;* **sacerdos dēgradātus,** *a degraded priest, a priest deprived of the use of his sacerdotal powers.* Videtur quod sacerdos degradatus non possit hoc sacramentum conficere, (ob. 1), . . ., excommunicatio est medicinalis. et ideo excommunicatis non aufertur executio sacerdotalis potestatis, quasi in perpetuum, sed ad correctionem usque ad tempus. degradatis autem aufertur executio, quasi in perpetuum condemnatis, PT. Q. 82. Art. 8 ad 3. Cf. PTS. Q. 8. Art. 5; PTS. Q. 19. Art. 6.

dēgusto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to taste,* used in a figurative sense. Dulcedinem contemplationis aliquis homo raptim et pertranseundo degustat, SS. Q. 180. Art. 8 ob. 2; quod anima, cum contemplari Deum nititur, velut in quodam certamine posita, modo quasi exuperat, quia intelligendo et sentiendo de incircumscripto lumine aliquid degustat, SS. Q. 180. Art. 7 ob. 2, in quot. Cf. SS. Q. 180. Art. 7; SS. Q. 182. Art. 2.

dehonestātio, ōnis, *f., disgrace, dishonor.* Sicut mors, verbera, dehonestatio per stuprum et servitus, PTS. Q. 47. Art. 2 ad 2.

dehonesto, āre, 1, *v. a., to dehonestate, disparage, dishonor.* Tum quantum ad hoc quod vivit in memoriis hominum, cuius honor dehonestatur, SS. Q. 32. Art. 2 ad 1.

dehonorātio, ōnis, *f., a dishonoring, dishonor.* Contumelia videtur ad quamdam dehonorationem pertinere, (ob. 2), . . ., contumelia importat dehonorationem alicuius, SS. Q. 72. Art. 1 c; puta propter timorem comminationum, vel dehonorationis, aut etiam propter tristitiam, vel iram seu spem, SS. Q. 123. Art. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 72. Art. 2 (passim); SS. Q. 75. Art. 1; SS. Q. 129. Art. 2.

dehonōro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to dishonor.* Sicut datur praeceptum de honoratione parentum, non autem prohibetur quod parentes dehonorentur, SS. Q. 22. Art. 1 ad 3; in quibus quodammodo ipsae personae sanctorum venerantur vel dehonorantur, SS. Q. 99. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 48. Art. 3, in quot.; SS. Q. 72. Art. 1 (passim); SS. Q. 73. Art. 1.

dēicio, ere, iēci, iectum, 3, *v. a.,* (1) *to overthrow, cast down, bring down,* (2) in pass. voice used as middle, *fall,* (3) in the pass., *be dejected, be cast down, be disheartened.* — (1), uno modo ex principio extrinseco, puta cum aliquis ab alio deicitur, et sic humilitas est poena, SS. Q. 161. Art. 1 ad 1; et hoc modo usus feminae deicit animum non a virtute sed ab arce, id est, perfectione virtutis, SS. Q. 153. Art. 2 ad 1; sicut sublimatus est in donis gratiarum super alios, ita deiectus est infra alios per ignominiam passionis, PT. Q. 46. Art. 5 ad 2; non ergo videtur quod in infernum debeat deici ad poenam damnatorum, PTS. Q. 74. Art. 9 ob. 2. Cf. SS. Q. 151. Art. 3, in quot.; SS. Q. 163. Art. 1; SS. Q. 165. Art. 1 (bis); SS. Q. 186. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 78. Art. 1; et passim. — (2), sicut patet de eo qui maiori impetu passionis deicitur in peccatum, PS. Q. 78. Art. 4 ob. 2. — (3), inde est quod nec de eis multum extollitur, si adsint, neque in eorum amissione multum deicitur, SS. Q. 129. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 133. Art. 2 (bis). — **dēiciens,** entis, *P. a., throwing down.* Turbo domum deiciens filios eius occidit, PP. Q. 114. Art. 4, in quot. — **dēiectus,** a, um, *P. a., thrown.* Ionas etiam a facie Domini fugiens, sorte deprehensus est, et in mare deiectus, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 2.

deifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to deify, make one a god.* Sic enim necesse est quod solus Deus deificet, communicando consortium divinae naturae per quamdam similitudinis participationem, PS. Q. 112. Art. 1 c; et similiter dicendum est ad tertium; nam deificari idem est quod fieri Deum, PT. Q. 16. Art. 7 ad 3. Cf. PS. Q. 50. Art. 6, in quot.; PT. Q. 16. Art. 7. — **deificātus,** a, um, *P. a., deified.* Similiter et caro dicitur deificata, ut ipse dicit ibid., cap. xv et xvii, non per conversionem, sed per unionem ad Verbum, salvis suis proprietatibus, PT. Q. 2. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 16. Art. 3 (bis); PT. Q. 16. Art. 5.

deificus, a, um, *adj., sacred, divine.* Theologi plane monstrant caelestium substantiarum ordines a supremis mentibus doceri deificas scientias, PP. Q. 106. Art. 1, in quot.

deifōrmis, e. *adj., godlike.* Secundum hoc lumen efficiuntur deiformes, id est, Deo similes, (c), . . ., per hoc enim lumen fit creatura rationalis deiformis, PP. Q. 12. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 5 c and ad 3; PP. Q. 108. Art. 4; PS. Q. 50. Art. 6 (bis); SS. Q. 184. Art. 5; SS. Q. 188. Art. 2; PTS. Q. 36. Art. 1; et passim. On **contemplatio deiformis,** see *contemplatio;* on **intellectus deiformis,** see *intellectus* under 3.

deiformitas, ātis, *f., God-likeness, likeness to God.* Intellectum in quadam deiformitate constituit, PP. Q. 12. Art. 6 c; sanctitas et deiformitas est in angelis per gratiam, PP. Q. 108. Art. 4 ob. 1.

deinceps, *adj.* and *adv., following, thereafter, next, following.* De Iudaeis praecipit sancta synodus, nemini deinceps ad credendum vim inferri, SS. Q. 10. Art. 8, in quot.; decrevit sancta synodus nullum deinceps clericum aut possessiones conducere, aut negotiis saecularibus se miscere, SS. Q. 187. Art. 2, in quot. Cf. SS. Q. 188. Art. 3; PT. Q. 68. Art. 9; PT. Q. 68. Art. 10; PT. Q. 69. Art. 10; PT. Q. 80. Art. 8; et passim, all in quot. — In phrases, (1) **ac deinceps,** (2) **et deinceps,** (3) **et sic deinceps,** *and so forth.* — (1), dicit enim Philosophus in VII *Physic.,* text. 17, ac deinceps, PS. Q. 49. Art. 2. Cf. PS. Q. 50. Art. 2. — (2), ut dicitur in III *De Anima,* text. 23 et deinceps, PP. Q. 85. Art. 8 c; sicut contingit amitti filios, ita et nepotes, et deinceps, PTS. Q. 57. Art. 1 ad 6. Cf. PS. Q. 77. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6; PTS. Q. 57. Art. 1; PTS. Q. 80. Art. 4; PTS. Q. 91. Art. 1; et passim. — (3), forma quae dat primum et secundum et tertium et sic deinceps, est perfectissima, PP. Q. 76. Art. 4 ad 3; ideo contingit quod patris est accipere patrem, et filii filium, et sic deinceps, PTS. Q. 54. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 119. Art. 1; PTS. Q. 6. Art. 5; PTS. Q. 54. Art. 1; PTS. Q. 54. Art. 2; PTS. Q. 55. Art. 5; et passim.

deinde, *adv., thereafter, thereupon, afterwards,* in local succession, *next.* Deinde procedit multiplicitas, PP. Q. 47. Art. 2 ad 2; deinde quaeritur de angelis per comparationem ad corporalia, PP. Q. 51 pr.; deinde quaeritur de opere sextae diei, PP. Q. 72. Art. 1 ob. 1; et deinde intelligit proprietas et accidentia, et habitudines circumstantes rei essentiam, PP. Q. 85. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 47. Art. 2; PP. Q. 71. Art. 1; PP. Q. 90 pr.; SS. Q. 83. Art. 9; SS. Q. 99. Art. 3; et passim.

deitas, ātis, *f.,* (1) *deity* in the abstract sense of the word, i.e., *Godhead, Godhood,* (2) *deity* in the concrete sense of the word, i.e., *God.* — (1), essentia vel natura Dei, quae est Deitas, dicitur esse in Deo, PP. Q. 3. Art. 3 ob. 1; Deus est trinus, sequitur quod sunt tria

supposita deitatis, PP. Q. 31. Art. 1 ad 5; ita Deus significatur ut habens deitatem, PP. Q. 39. Art. 3 ob. 1; sic significaretur distinctio deitatis, PP. Q. 39. Art. 4 ad 4; deitas, in quantum est una in pluribus, habet quamdam convenientiam cum forma nominis collectivi, PP. Q. 39. Art. 5 ad 6. Cf. PP. Q. 31. Art. 2; PP. Q. 32. Art. 2; PP. Q. 39. Art. 3; PT. Q. 43. Art. 3; 1 Sent. 29. exp.; et passim. — (2), Deitas dicitur esse omnium effective, et exemplariter, non autem per essentiam, PP. Q. 3. Art. 8 ad 1; possumus enim dicere quod paternitas est Deus et deitas est Pater, PP. Q. 32. Art. 2 ad 2; et sic habens deitatem, quod significat hoc nomen, Deus, est idem quod deitas, PP. Q. 39. Art. 4 c; quia enim divina simplicitas excludit compositionem formae et materiae, sequitur quod in divinis idem est abstractum et concretum, ut deitas et Deus, PP. Q. 40. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 2 ad 2; PP. Q. 13. Art. 10 a; PP. Q. 31. Art. 1; PP. Q. 39. Art. 5; SS. Q. 174. Art. 6; et passim. On **fruitio Deitatis**, see *fruitio*.

dēiectio, ōnis, *f.*, (1) *downfall, defeat,* (2) *dejection, depression, sadness,* (3) *abasement.* — (1), elatio autem deiectionem praecedens, quae facta est per peccatum mortale, (ob. 2), . . ., dicitur autem praecessisse deiectionem eius in exteriorem actum peccati, PS. Q. 89. Art. 3 ad 2; tertio quia per hoc figurabatur deiectio regni diaboli, PT. Q. 36. Art. 2 ad 3. — (2), ad hoc autem quod aliquod bonum arduum non aestimet ut possibile sibi adipisci per se vel per alium, perducitur ex nimia deiectione, SS. Q. 20. Art. 4 c. — (3), humilitas, secundum quod est virtus, in sui ratione importat quamdam laudabilem deiectionem in ima, SS. Q. 161. Art. 1 ad 2; volens itaque Evangelista commendare pro nobis deiectionem humilitatis Dei, verbum carnemque nominavit, PT. Q. 5. Art. 3 ad 1.

dēiectivus, a, um, *adj., dejectory, having a tendency to cast down* or *depress.* Et quia acedia est tristitia quaedam deiectiva spiritus, SS. Q. 20. Art. 4 c.

dēlectābilis, e, *adj., enjoyable, entertaining, giving pleasure.* Sed diversa delectabilia non differunt nisi secundum magis et minus. ergo omnia delectabilia pertinent ad unam speciem virtutis, et eadem ratione omnia terribilia, et similiter de aliis, PS. Q. 60. Art. 5 ob. 3; honestum concurrit in idem subiectum cum utili et delectabili, a quibus tamen differt ratione, . . ., et ideo honestum est naturaliter homini delectabile, . . ., non tamen omne delectabile est honestum, quia potest etiam aliquid conveniens esse secundum sensum, et non secundum rationem. sed hoc delectabile est praeter hominis rationem, quae perficit naturam ipsius ipsa etiam virtus, quae secundum se honesta est, refertur ad aliud sicut ad finem, scilicet ad felicitatem. et secundum hoc idem subiecto est honestum et utile, et delectabile. sed ratione differunt; nam honestum dicitur, secundum quod aliquid habet quamdam excellentiam dignam honore propter spiritualem pulchritudinem; delectabile autem, inquantum quietat appetitum; utile autem inquantum refertur ad aliud; in pluribus tamen est delectabile quam utile et honestum; quia omne utile et honestum est aliqualiter delectabile, sed non convertitur, SS. Q. 145. Art. 3 c; operationes enim consuetae et quae sunt secundum habitum, magis sunt delectabiles, 8 Pol. 2 e; ad occursum alicuius delectabilis puta cibi vel mulieris, C. G. 3. 85. Cf. PS. Q. 1. Art. 7; PS. Q. 20. Art. 3; PS. Q. 32. Art. 6 (passim); PS. Q. 32. Art. 8 (passim); PTS. Q. 90. Art. 3; et passim. On **amicitia delectabilis**, see *amicitia* under 1; on **bonum delectabile**, see *bonus* under 3; on **sentire aliquid delectabile**, see *sentire* under 1. — Kinds of *delectabile* are: (a), **delectabile carnis**, *that of the flesh which is enjoyable.* Sed quantum ad hoc specialiter quod aliquis appetit sibi delectabilia carnis, ponitur amor sui "filia luxuriae," SS. Q. 153. Art. 5 ad 3; non enim virtutis est in angelis quod omnino a delectabilibus carnis abstineant, PTS. Q. 99. Art. 9 ad 1. Cf. PS. Q. 74. Art. 4; SS. Q. 55. Art. 2; SS. Q. 166. Art. 2 (bis); PTS. Q. 99. Art. 11; PTS. Q. 99. Art. 13; et passim. — (b), **delectabile ciborum seu in cibis** and **delectabile venereorum seu venereum**, *the enjoyable in eating* and *drinking* and *the enjoyable in sex.* "Castitas" est circa delectabilia venereorum, "abstinentia" vero est circa delectabilia ciborum, et "eutrapelia" circa delectabilia ludorum, (a), . . ., sicut sunt delectabilia ciborum et venereorum, erit pertinens ad virtutem "temperantiae", PS. Q. 60. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 64. Art. 1 ob. 3; PTS. Q. 96. Art. 11; 2 Sent. 25. 1. 1 ad 5; 2 Sent. 44. 2. 1 ad 3. — (c), **delectabile in cibis**, see *delectabile ciborum.* — (d), **delectabile innaturale seu non secundum naturam** and **delectabile secundum naturam,** *the enjoyable that is not natural* or *according to nature* and *that according to nature.* Cf. PS. Q. 30. Art. 3 c; 7 Met. 5 a-f. — (e),**delectabile memoratum,** *the enjoyable that comes from recollection.* Sed delectabilia memorata sunt causa delectationis, PS. Q. 32. Art. 4 ob. 2. — (f), **delectabile non secundum naturam,** see *delectabile innaturale.* — (g), **delectabile secundum naturam,** see *delectabile innaturale.* — (h), **delectabile secundum sensum seu sensus,** *the sensible enjoyment* or *that which gives pleasure to the senses.* Sed obiectum concupiscibilis est delectabile secundum sensum, (ob. 1), . . ., bonum delectabile secundum sensum est communiter obiectum concupiscibilis, . . ., unde ipsum delectabile secundum sensum, inquantum appetitum sibi adaptat quodammodo et conformat, causat amorem, PS. Q. 30. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 4; PP. Q. 82. Art. 5; PS. Q. 30. Art. 1; C. G. 1. 92; C. G. 3. 9 and 10; et passim. — (i), **delectabile secundum tactum,** *the enjoyable through touch.* Ieiunium ab Ecclesia est institutum ad reprimendas concupiscentias carnis, quae quidem sunt delectabilium secundum tactum quae consistunt in cibis et venereis, SS. Q. 147. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 46. Art. 5; PS. Q. 61. Art. 4; SS. Q. 141. Art. 4; SS. Q. 151. Art. 2; 2 Sent. 44. 2. 1 ad 3. — (j), **delectabile sensus,** see *delectabile secundum sensum.* — (k), **delectabile venereorum seu venereum,** see *delectabile ciborum.* — **delectabiliter,** *adv., delightfully.* Nam operari iusta sed iuste, id est, delectabiliter, causat habitum iustitiae politicae, per quem delectabiliter operamur, PP. Q. 89. Art. 6 ad 3; sed delectabiliter operari, sive cum laetitia vel hilaritate, quodammodo cadit sub praecepto, PS. Q. 100. Art. 9 ad 3. Cf. PP. Q. 89. Art. 6; PS. Q. 4. Art. 1; PS. Q. 32. Art. 6; PS. Q. 78. Art. 3; PS. Q. 92. Art. 2; et passim.

dēlectābilitas, ātis, *f., delectation, great pleasure* or *enjoyment, delectability.* Cum sint obiecta delectationis, non solum faciunt differentiam materialem, sed etiam formalem, si sit diversa ratio delectabilitatis, PS. Q. 31. Art. 8 ad 3; scilicet id quod appetitur, vel quod est delectabile et id quod est ratio appetibilitatis vel delectabilitatis in ipso, . . ., sed id quod est ratio delectabilitatis, . . ., res autem quae sunt delectabiles per participationem bonitatis, quae est ratio appetibilitatis et delectabilitatis, PTS. Q. 90. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 95. Art. 5.

dēlectābiliter, *adv.*, see *delectabilis.*

dēlectāmentum, i, *n., a delight.* Sapor autem, qui est proprie obiectum gustus, est sicut delectamentum alimentorum, SS. Q. 141. Art. 5 ob. 2.

dēlectātio, ōnis, *f., amusement, delight, enjoyment* in the broader and narrower senses of the words, synonym of *gaudium* and *laetitia.* Ipsa etiam delectatio ex dilatatione nomen accepit, ut laetitia nominetur, PS. Q. 33. Art. 1 a; delectatio, quae nihil est aliud quam quietatio appetitus in bono, PS. Q. 2. Art. 6 ad 1; in delectatione duo sunt, scilicet perceptio convenientis, quae pertinet ad apprehensivam potentiam, et complacentia eius quod offertur ut conveniens, et hoc pertinet ad appetitivam potentiam, in qua ratio delectationis completur, PS. Q. 11. Art. 1 ad 3; licet enim delectatio sit quies quaedam appetitus, considerata praesentia boni delectantis, quod appetitui satisfacit, tamen adhuc remanet immutatio appetitus ab appetibili, ratione cuius delectatio motus quidam est, PS. Q. 31. Art. 1 ad 2; ad delectationem duo requiruntur, scilicet consecutio boni convenientis, et cognitio huiusmodi adep-

tionis. utrumque autem horum in quadam operatione consistit, . . ., unde oportet quod omnis delectatio aliquam operationem consequatur, PS. Q. 32. Art. 1 c; sicut obiectum delectationis est bonum apparens conveniens coniunctum, PS. Q. 43. Art. 1 c; duplex est, delectatio, una quidem de obiecto actus, alia vero de ipso actu, Virt. 4. 1 ad 14; delectatio est quaedam operationis perfectio, . . ., perficit enim operationem, sicut pulchritudo iuventutem, C. G. 1. 90; delectatio est quaedam superfloritio naturae, 4 Sent. 49. 3. 1. 1 c; duplex est delectatio, una, quae praecedit assecutionem finis, et haec est ordinabilis in aliud; potest enim ordinari ad perfectam operationem, inquantum videlicet illa, in quibus delectamur, attentius agimus. alia delectatio est, quae consequitur assecutionem finis, et illa efficitur per operationem, quae fini coniungit, 4 Sent. 49. 1. 2. 2 ad 3; delectatio, quae est in appetitu sensitivo, quaedam passio est, non autem delectatio, quae est in intellectivo, nisi passione large accepta, 4 Sent. 49. 3. 1. 1 c; delectationi autem opponitur dolor, secundum quod delectatio est in sensu exteriori et praecipue in tactu, sed secundum quod est interius, non habet aliud oppositum, quam tristitiam, 4 Sent. 49. 3. 1. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 31. Art. 3 ad 3; PS. Q. 32. Art. 3 c; PS. Q. 33. Art. 1 c; PS. Q. 33. Art. 6 c; 4 Sent. 49. 3. 1. 4 c; 4 Sent. 49. 3. 2 c; 4 Sent. 49. 3. 1. 4 ad 3; C. G. 3. 26; 7 Phys. 6 d; Verit. 15. 4 c; et passim. On the difference between *delectatio* and *gaudium*, see *gaudium*. On **magnitudo delectationis**, see *magnitudo* under 3. — Kinds of *delectatio* in the more general sense of the word are: (a), **delectatio actualis seu secundum actum, delectatio memoriae seu per memoriam** and **delectatio spei seu per spem**, *the enjoyment that arises in an action of the senses, that produced by remembrance* and *that by hope*, or *the enjoyment of something in the present, past,* and *future*. Effectus huius sacramenti est non solum augmentum habitualis gratiae sed etiam quaedam actualis delectatio spiritualis dulcedinis, PT. Q. 81. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 79. Art. 8; 2 Sent. 32. 1. 3 ad 1; 7 Phys. 6 d. — (b), **delectatio aliena seu extranea** and **delectatio propria seu concomitans**, *the enjoyment which is foreign to* or *outside a habit* or *that which is proper to* or *accompanies it*. Delectatio concomitans operationem intellectus non impedit ipsam, . . ., delectatio autem extranea impedit operationem, quandoque quidem ex intentionis distractione, PS. Q. 4. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 33. Art. 3 c and 4 c; PS. Q. 34. Art. 1 c; 4 Sent. 49. 3. 4. 1 ad 2 and 3 ad 4; 7 Eth. 12 f; 10 Eth. 7 c; et passim. — (c), **delectatio animalis seu spiritualis seu non naturalis** and **delectatio corporalis, seu naturalis seu connaturalis**, *the inorganic* or *suprasensory enjoyment* and *the physical, organic, sense pleasure*. Duplex est delectatio: una quidem animalis, quae consummatur in sola apprehensione alicuius rei ad votum habitae; et haec etiam potest dici delectatio spiritualis, sicut cum aliquis delectatur in laude humana, vel in aliquo huiusmodi. alia vero delectatio est corporalis, sive naturalis, quae in ipso tactu corporali perficitur, quae potest etiam dici delectatio carnalis, PS. Q. 72. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 31. Art. 3 c and ad 1; PS. Q. 31. Art. 6 ad 1 and Art. 7 c; SS. Q. 118. Art. 6 ad 1; SS. Q. 123. Art. 8 c; SS. Q. 168. Art. 2; Mal. 14. 1 c; 3 Eth. 19 d; et passim. — (d), **delectatio apparenter** and **delectatio vere seu vera**, *the apparent* or *ostensible* and *the true* or *real enjoyment*. Cf. 7 Eth. 12 b and c. — (e), **delectatio appetitus intellectivi seu delectatio secundum intellectum seu intellectus seu intellectualis seu intelligibilis** and **delectatio appetitus sensibilis seu sensitivi seu delectatio sensus seu secundum sensum seu sensibilis seu sensitiva**, *the enjoyment of the intellectual* and *that of the sensitive part of the soul* or *the intellectual* and *the sensual enjoyment*. Delectatio autem appetitivus intellectivi nihil aliud est quam simplex motus voluntatis, PS. Q. 31. Art. 4 c; delectatio intellectus dicitur dupliciter; uno modo ita, quod sit intellectus quantum ad subiectum et quantum ad obiectum, et haec est illa delectatio, qua intellectus delectatur in hoc, quod intelligit, . . ., alio modo delectatio intellectus dicitur quantum ad subiectum, sed non quantum ad obiectum, quia non delectatur per hoc, quod intellegit, sed de aliquo delectabili apprehenso, quando scilicet intellectiva pars delectatur de aliquo, quod in ipsis rebus accidit consonum voluntati, 3 Sent. 15. 2. 3. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 2. Art. 6 ad 2; PS. Q. 4. Art. 1 ad 3; PS. Q. 32. Art. 7 ad 2; C. G. 1. 72; C. G. 3. 26, 33, and 48; 2 Sent. 33. 2. 1 ad 4; 3 Sent. 15. 2. 2. 2 ad 3; 3 Sent. 15. 2. 3. 1 c and 2 ob. 3 and ad 3; 4 Sent. 49. 3. 1. 1 ad 2 and 2 ad 2; et passim.—(f), **delectatio appetitus sensibilis seu sensitivi**, see *delectatio appetitus intellectivi*. —(g), **delectatio bestialis seu brutorum** and **delectatio humana**, *the animal* or *bestial* and *the human enjoyment*. Feritas vel saevitia dicitur, secundum quam aliquis in poenis inferendis non considerat aliquam culpam eius qui punitur, sed solum hoc quod delectatur in hominum cruciatu. et sic patet quod continetur sub bestialitate; nam talis delectatio non est humana, sed bestialis, proveniens vel ex mala consuetudine, vel ex corruptione naturae, sicut et aliae huiusmodi bestiales affectiones, SS. Q. 159. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 180. Art. 7 c; C. G. 4. 83; 3 Eth. 19 m; 7 Eth. 4 c and 5 a; et passim. — (h), **delectatio bona seu eligibilis seu laudabilis** and **delectatio mala seu prava seu perversa seu inhonesta seu probrosa seu turpis**, *the good enjoyment* or *that which is worthy of choice* or *praise* and *the evil* or *bad* or *dishonorable* or *shameful enjoyment*. Dicendum est ergo aliquas delectationes esse bonas, et aliquas esse malas. est enim delectatio quies appetitivae virtutis in aliquo bono amato, et consequens aliquam operationem. unde huius ratio duplex accipi potest: una quidem ex parte boni, in quo aliquis quiescens delectatur; bonum enim et malum in moralibus dicitur, secundum quod convenit rationi, vel discordat ab ea, . . ., ita et in moralibus est quaedam delectatio bona, secundum quod appetitus superior aut inferior requiescit in eo quod convenit rationi; et quaedam mala ex eo quod quiescit in eo quod a ratione discordat, et a lege Dei, . . ., unde cum concupiscentiae bonarum operationum sint bonae, malarum vero malae, multo magis delectationes bonarum operationum sunt bonae, malarum vero malae, PS. Q. 34. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 35. Art. 1 c; PTS. Q. 49. Art. 6; 4 Sent. 49. 3. 3. 3 ad 2, 4, 2 c and ad 3 and 3 c; 7 Eth. 11 e and m and 12 b; 10 Eth. 1 a-4 f. — (i), **delectatio brutorum**, see *delectatio bestialis*. — (j), **delectatio carnalis seu carnis seu corporalis** and **delectatio spiritualis**, *the carnal* or *physical* and *the mental* or *suprasensible enjoyment*. Cf. *delectatio animalis*. Delectationum autem quaedam sunt carnales, et quaedam spirituales. carnales quidem delectationes dicuntur quae in sensu carnis complentur, sicut delectationes ciborum, et venereorum; delectationes vero spirituales dicuntur quae complentur in sola animae apprehensione. illa ergo peccata dicuntur carnalia quae perficiuntur in delectationibus carnalibus; illa vero dicuntur spiritualia quae perficiuntur in spiritualibus delectationibus absque carnali delectatione, SS. Q. 118. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 10 ob. 2; PP. Q. 63. Art. 2 ad 1; PS. Q. 2. Art. 6 c; PS. Q. 31. Art. 5 ob. 1 and c; PS. Q. 33. Art. 2 c; PS. Q. 48. Art. 1 c; PS. Q. 72. Art. 2 c; SS. Q. 20. Art. 1; SS. Q. 45. Art. 2 ob. 2; SS. Q. 52. Art. 4 ob. 3; SS. Q. 123. Art. 8 c; SS. Q. 153. Art. 5; SS. Q. 180. Art. 7 c; SS. Q. 186. Art. 7; PTS. Q. 64. Art. 5; C. G. 1. 92; C. G. 3. 27; C. G. 4. 54; 4 Sent. 49. 3. 4. 1 ad 2 and 5. 1 c; Hebr. 13. 1; 3 Eth. 19 d-m; et passim. — (k), **delectatio carnis**, see *delectatio carnalis*. — (l), **delectatio cibi**, *enjoyment in food*. Sicut gula, quae perficitur in delectatione ciborum, et luxuria, quae perficitur in delectatione venereorum, PS. Q. 72. Art. 2 c; carnales quidem delectationes dicuntur quae in sensu carnis completur, sicut delectationes ciborum, et venereorum, SS. Q. 118. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 17. Art. 8; PS. Q. 31. Art. 5; PS. Q. 67. Art. 1; SS. Q. 141. Art. 4; SS. Q. 146. Art. 2; et passim. — (m), **delectatio concomitans**, see *delectatio aliena*. Cf. PS. Q. 4. Art. 1 (bis); PS. Q. 4. Art. 2. — (n), **delectatio connaturalis**, *according to the bodily side of man*, see *delectatio animalis*. Ad peccata intemperantiae maxime homo habet pronitatem, propter hoc quod huiusmodi concupiscentiae et delectationes connaturales nobis sunt, SS. Q. 150. Art. 3 ad 1. — (o), **delectatio contemplationis**, *the enjoyment of contemplation* or *that effected by the contemplation of an object*. Delectatio contemplationis potest intelligi

dupliciter: uno modo ita quod contemplatio sit delectationis causa, et non obiectum; et tunc delectatio non est de ipsa contemplatione, sed de re contemplata. contingit autem contemplari aliquid nocivum et contristans, sicut et aliquid conveniens et delectans. unde si sic delectatio contemplationis accipiatur, nihil prohibet delectationi contemplationis esse tristitiam contrariam. alio modo potest dici delectatio contemplationis, quia contemplatio est eius obiectum, et causa puta cum aliquis delectatur de hoc ipso quod contemplatur, PS. Q. 35. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 15. Art. 5 (bis); PT. Q. 15. Art. 6. — (p), **delectatio corporalis**, see *delectatio carnalis*. — (q), **delectatio diuturna seu morosa**, *the lasting* or *prolonged enjoyment*. In morals, a specific kind of internal sin, frequently but not necessarily, against the VI commandment. Delectatio dicitur morosa vel diuturna, secundum quod per accidens est in tempore, PS. Q. 31. Art. 2 ad 2; non dicitur diuturna delectatio propter moram temporis, sed ex consensu rationis deliberatae, 2 Sent. 24. 3. 4 ad 2. Cf. 2 Sent. 24. 3. 4 ob. 3 and c; Mal. 7. 4 ad 2; Verit. 15. 4 c. — (r), **delectatio eligibilis**, see *delectatio bona*. — (s), **delectatio exterior seu exterioris actus** and **delectatio interior**, *the exterior* and *interior enjoyment*, i.e., the enjoyment effected through an exterior act and that through thinking thereon. Sed peccatores in culpa habuerunt delectationem interiorem et exteriorem, PTS. Q. 97. Art. 3 ob. 2. Cf. Verit. 15. 4 c. — (t), **delectatio exterioris actus**, see *delectatio exterior*. — (u), **delectatio extranea**, see *delectatio aliena*. — (v), **delectatio humana**, see *delectatio bestialis*. — (w), **delectatio immixta seu simplex** and **delectatio mixta**, *the unmixed* or *simple* and *the mixed enjoyment*. Cf. 10 Eth. 3 c. — (x), **delectatio immoderata seu inordinata**, *the immoderate* or *inordinate enjoyment*. Ut sic homines, qui ad delectationes immoderatas sunt proni, a delectationibus se retrahentes, ad medium virtutis perveniant, (c), . . ., temperatus non fugit omnes delectationes, sed immoderatas et rationi non convenientes, PS. Q. 34. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 148. Art. 6; PTS. Q. 49. Art. 4; 2 Sent. 31. 1. 1 ad 3; 4 Sent. 49. 3. 4. 1 ad 2; Mal. 14. 4 c; Verit. 15. 4 c. — (y), **delectatio imperfecta** and **delectatio perfecta**, *the imperfect* and *the perfect enjoyment*. Cf. 7 Eth. 12 c and d. — (z), **delectatio inhonesta**, see *delectatio bona*. — (a²), **delectatio innaturalis**, see *delectatio animalis*. — (b²), **delectatio inordinata**, see *delectatio immoderata*. — (c²), **delectatio intellectualis**, see *delectatio appetitus intellectivi*. — (d²), **delectatio intellectus**, see *delectatio appetitus intellectivi*. — (e²), **delectatio intelligibilis**, see *delectatio appetitus intellectivi*. — (f²), **delectatio interior**, see *delectatio exterior*. — (g²), **delectatio laudabilis**, see *delectatio bona*. — (h²), **delectatio mala**, see *delectatio bona*. — (i²), **delectatio memoriae**, see *delectatio actualis*. — (j²), **delectatio mixta**, see *delectatio immixta*. — (k²), **delectatio morosa**, see *delectatio diuturna*. — (l)², **delectatio mortalis** and **delectatio venialis**, *the mortal enjoyment* or *that constituting a mortal sin*, and *the easily pardoned enjoyment* or *that constituting a venial sin*. Cf. Verit. 15. 4 ad 5. — (m²), **delectatio naturalis**, see *delectatio animalis*. Ita etiam delectationum quaedam sunt naturales, et quaedam non naturales, quae sunt cum ratione, PS. Q. 31. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 31. Art. 6; PS. Q. 31. Art. 7 (ter); PS. Q. 35. Art. 2; SS. Q. 141. Art. 7; SS. Q. 142. Art. 3; et passim. — (n²), **delectatio non-naturalis**, see *delectatio animalis*. — (o²), **delectatio perfecta**, see *delectatio imperfecta*. — (p²), **delectatio per memoriam**, see *delectatio actualis*. — (q²), **delectatio per spem**, see *delectatio actualis*. — (s²), **delectatio perversa**, see *delectatio bona*. — (s²), **delectatio prava**, see *delectatio bona*. — (t²), **delectatio probrosa**, see *delectatio bona*. — (u²), **delectatio propria**, see *delectatio aliena*. — (v²), **delectatio secundum actum**, see *delectatio actualis*. — (w²), **delectatio secundum intellectum**, see *delectatio appetitus intellectivi*. — (x²), **delectatio secundum sensum**, see *delectatio appetitus intellectivi*. — (y²), **delectatio secundum tactum seu tactus**, *the enjoyment in the sense of touch*. Si autem loquamur de delectatione sensus quae est ratione utilitatis, sic maxima delectatio est secundum tactum, . . ., unde secundum hoc delectationes quae sunt secundum tactum, sunt maiores, quasi fini propinquiores, (c), . . ., nam delectatio, et maxime quae est secundum tactum, est causa amicitiae delectabilis per modum finis, PS. Q. 31. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 83. Art. 4; SS. Q. 141. Art. 4 c. — (z²), **delectatio sensibilis seu sensitiva**, see *delectatio appetitus intellectivi*. — (a³), **delectatio sensus**, see *delectatio appetitus intellectivi*. — (b³), **delectatio servilis**, *the servile enjoyment*. Id, in quo communicans cum bestiis, in nobis est servile et naturaliter rationi subiectum, 3 Eth. 19 m. Cf. SS. Q. 142. Art. 4 c. — (c³), **delectatio simplex**, see *delectatio immixta*. — (d³), **delectatio spei**, see *delectatio memoriae*. — (e³), **delectatio spiritualis**, see *delectatio carnalis*. — (f³), **delectatio superflua**, *the excessive* or *immoderate enjoyment*. Cf. 7 Eth. 4 g. — (g³), **delectatio tactus**, see *delectatio secundum tactum*. — (h³), **delectatio turpis**, see *delectatio bona*. — (i³), **delectatio venerea seu veneorum**, *the sexual enjoyment*. Et ideo castitas, quae est circa delectationes venereorum, est virtus distincta ab abstinentia, (c), . . ., delectationes venereae sunt vehementiores et magis opprimentes rationem quam delectationes ciborum, (ad 2), . . ., sed delectationes ciborum, quamvis aliqualiter ordinentur ad delectationes venereorum, SS. Q. 151. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 34. Art. 1; PS. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 72. Art. 2; SS. Q. 15. Art. 3; SS. Q. 20. Art. 4; SS. Q. 141. Art. 4; SS. Q. 141. Art. 5; 2 Sent. 7. 1. 2 c; Mal. 15. 4 c; et passim. — (j³), **delectatio venialis**, see *delectatio mortalis*. — (k³), **delectatio vera seu vere**, see *delectatio apparenter*. — (l³), **delectatio visus**, *visual enjoyment*. Cum igitur delectatio tactus sit maxima ratione utilitatis, delectatio autem visus ratione cognitionis, si quis utramque comparare velit, inveniet simpliciter delectationem tactus esse maiorem delectatione visus, secundum quod consistit intra limites sensibilis delectationis, . . ., sed si consideremus delectationes visus, secundum quod visus deservit intellectui, sic delectationes visus erunt potiores, ea ratione qua et intelligibiles delectationes sunt potiores sensibilibus, PS. Q. 31. Art. 6 c. — (m³), **delectatio vitae activae** and **delectatio vitae contemplativae**, *the enjoyment of the active* and *that of the contemplative life*. Maior est delectatio vitae contemplativae quam activae, SS. Q. 182. Art. 1 c. Cf. 4 Sent. 4. 9. 3. 5. 3 c. — (n³), **delectatio vitae contemplativae**, see *delectatio vitae activae*. — **delectatio est quaedam sensibilis generatio in naturam** (7 Eth. 11 f; 1 Sent. 1. 4. 1 c; 2 Sent. 20. 1. 2 ad 3), the translation of the Aristotelian passage: πᾶσα ἡδονὴ γένεσίς ἐστιν εἰς φύσιν αἰσθητή (Eth. Nic. VII, 12. 1152. b. 13), *enjoyment is a certain perceptible* or *perceived production*, (*generatio quae sentitur*, 1 Sent. 1. 4. 1 c), *which is directed upon the nature of a thing*, i.e., upon something in conformity with nature, (*naturae conveniens*, cf. 1 Sent. 1. 4 c; 2 Sent. 20. 1. 2 ad 3); in other words, what is produced by something which befits its nature, taking place perceptibly in a being and felt by it. Dum enim aliquid sensibiliter aggeneratur naturae nostrae quasi nobis connaturale, ex hoc delectamur, sicut patet in sumptione cibi et potus, 7 Eth. 11 f; conveniens enim adveniens perficit id, cui advenit, et quietat inclinationem in illud; et haec quietatio, secundum quod est percepta, est delectatio, unde Plato (Philebo c. 32 and 33) dixit, quod delectatio est generatio sensibilis, id est, cognita in naturam, id est, connaturalis; unde in his, quae cognitionem non habent, non est delectatio aliquo modo, 3 Sent. 27. 1. 2 and 3. — **delectatio non est generatio, sed magis consistit in factum esse**, (PS. Q. 31. Art. 1 c), or, **delectatio non in generatione consistit, sed magis in esse generatum**, (4 Sent. 49. 3. 4. 3 ad 2 c), *enjoyment consists not so much in a coming into existence* or *producing*, as Plato says, *as in an existence* or *production*. Tunc enim res potest habere propriam operationem, quae est delectationis causa, quando iam perfecta est, non autem, quando est imperfecta et in fieri, 4 Sent. 49. 3. 4. 3 ad 2 c. Cf. 7 Eth. 11 f and 12 d; 10 Eth. 3 f and 5 a-g; 1 Anal. 41 f.

dēlectātivus, a, um, *adj.*, *delectable, giving great pleasure*. Qualitates autem elementares pertinent ad tactum, qui est maxime materialis,

et earum excessus contrarietatis magis est contristativus quam delectativus, PTS. Q. 91. Art. 4 ad 1.

dēlecto, āre, āvi, ātum, 1, *v. intens. a.*, *to delight, give pleasure, please*, used with *in*, *ex*, *de* and *abl.*, *abl.* alone, *acc.*, *inf.*, and *absolutely*. Quia sensus delectantur in rebus debite proportionatis, PP. Q. 5. Art. 4 ad 1; et ideo, cum iratus multum in animo suo cogitet de vindicta ex hoc delectatur, PS. Q. 48. Art. 1 c; multo enim magis delectatur homo de hoc quod cognoscit aliquid intelligendo, PS. Q. 31. Art. 5 c; sicut medicus videretur delectari afflictione infirmi, si medicinam amaram, quam infirmo propinat, ad eius sanitatem non ordinaret, PS. Q. 79. Art. 4 ob. 2; sicut enim movemur ad diligendum ea quae nos delectant, inquantum ex hoc ipso accipiuntur sub ratione boni, SS. Q. 34. Art. 6 c; quid enim huiusmodi magis conformantur humano corpori, plus delectant et magis conferunt ad humani corporis nutrimentum, SS. Q. 147. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 7; PP. Q. 19. Art. 1; SS. Q. 41. Art. 1; SS. Q. 123. Art. 8; SS. Q. 136. Art. 3; PTS. Q. 98. Art. 2; PTS. Q. 99. Art. 1; et passim. — **dēlectans**, ntis, *P. a.*, *delighting, pleasing*. Quia sicut bonum delectans causat amorem, ita tristitia causat odium, SS. Q. 36. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 1. Art. 6; PS. Q. 32. Art. 2; PS. Q. 38. Art. 2; SS. Q. 36. Art. 4; SS. Q. 180. Art. 1; et passim. — **dēlectātus**, a, um, *P. a.*, *delighted, pleased*. Et tunc voluntas delectata conquiescit in fine iam adepto, PS. Q. 3. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 31. Art. 1; PS. Q. 70. Art. 1; SS. Q. 25. Art. 7; SS. Q. 31. Art. 1; SS. Q. 112. Art. 2; et passim.

dēlēgātus, a, um, *P. a.*, *delegated*. Sed contra est quod Hieronymus, exponens illud Matth., XVIII: angeli eorum in caelis, . . ., magna est dignitas animarum, ut unaquaeque habeat ab ortu nativitatis in custodiam sui angelum delegatum, PP. Q. 113. Art. 2 a, in quot; sicut patet in iudicibus delegatis, PTS. Q. 89. Art. 2 ad 5.

dēleo, ēre, ēvi, ētum, 2, *v. a.*, *to abolish, destroy, annihilate*. Sic non totaliter memoria defuncti deleatur, PS. Q. 105. Art. 4 c; sed tamen et hoc peccatum cum aliis deleri potest per succedentem contritionem, quae supplet vicem baptismi, PT. Q. 68. Art. 3 c; minima gratia baptismalis sufficiens est ad delendum cuncta peccata, PT. Q. 69. Art. 8 ad 1; cum enim ad veram poenitentiam charitas requiratur, sine qua non delentur peccata, PT. Q. 84. Art. 10 c. Cf. PP. Q. 24. Art. 3 (passim); PS. Q. 89. Art. 2; PS. Q. 94. Art. 6 (passim); PT. Q. 1. Art. 4; PTS. Q. 30. Art. 1 (bis); et passim.

dēlētio, ōnis, *f.*, *a blotting out, removal, destroying, deletion*. Deletio scripturae opponitur, (ob. 3), . . ., et sic etiam exponitur in Glossa ordinaria deletio talis, (c), . . ., et ad hoc pertinet deletio libri vitae, PP. Q. 24. Art. 3 ad 2; sola enim charitas sufficit ad deletionem peccati, PS. Q. 113. Art. 5 ob. 1; et haec ordinatur ad deletionem peccati, quae est finis poenitentiae; unde pertinet ad poenitentiam, SS. Q. 3. Art. 1 ad 1; ad deletionem venialis peccati non requiritur infusio gratiae, PT. Q. 65. Art. 1 ad 8; et quia ille etiam poena quaedam est, tantum potest intendi quod sufficiet ad deletionem culpae et poenae, PTS. Q. 5. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 147. Art. 7 (bis); SS. Q. 147. Art. 5; PT. Q. 1. Art. 4 (passim); PTS. Q. 5. Art. 3; PTS. Q. 12. Art. 1; et passim.

dēlībātus, a, um, *P. a.*, *tasted*, used figuratively. Pia provisione factum est ut, contemplatione semper manentis gaudii ad breve tempus delibata, fortius adversa tolerarent, PT. Q. 45. Art. 1, in quot.

dēlīberātio, ōnis, *f.*, *deliberation, consideration, consultation*, synonym of *consideratio*. Ea enim quae principaliter intendimus, cum maiori deliberatione et studio consuevimus facere, PP. Q. 91. Art. 4 ad 1; deliberatio duo importat, scilicet perceptionem rationis cum certitudine iudicii de eo, de quo fit deliberatio, et sic potest esse in instanti in eo, in quo non est dubitatio de agendis, . . ., potest etiam dicere discussionem sive inquisitionem, et sic importat discursum quendam, unde potest non esse in instanti, Verit. 29. 8 ad 1; deliberatio non potest esse in momento, Mal. 16. 4 c; deliberatio fit per modum cuiusdam syllogismi, Mem. 8 a. Cf. PP. Q. 63. Art. 8; PS. Q. 1. Art. 1 ob. 3; PS. Q. 74. Art. 3; SS. Q. 88. Art. 10; SS. Q. 89. Art. 8; et passim. On **peccatum ex deliberatione**, see *peccatum* under 2. — One kind of *deliberatio* is: **deliberatio inquisitiva**, *the inquiring deliberation* or *the deliberation that proceeds in the manner of an inquiry*. Unde in angelis est electio, non tamen cum inquisitiva deliberatione consilii, sed per subitam acceptationem veritatis, PP. Q. 59. Art. 3 ad 1.

dēlīberātivus, a, um, *adj.*, *relating to deliberation, deliberative, deliberating, considering*. Cum enim rationis sit ordinare, actus a ratione deliberativa procedens, si non sit ad debitum finem ordinatus, ex hoc ipse repugnat rationi, et habet rationem mali, . . ., unde necesse est omnem actum hominis a deliberativa ratione procedentem, in individuo consideratum, bonum esse vel malum. si autem non procedit a ratione deliberativa, sed ex quadam imaginatione, (c), . . ., omnis finis a ratione deliberativa intentus pertinet ad bonum alicuius virtutis, vel ad malum alicuius vitii, PS. Q. 18. Art. 9 ad 3; in damnatis potest duplex voluntas considerari, scilicet voluntas deliberativa, et voluntas naturalis, . . ., sed voluntas deliberativa est eis ex seipsis, secundum quod in potestate est eorum inclinari per affectum ad hoc vel illud, PTS. Q. 98. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 10; PTS. Q. 98. Art. 3 (ter). On **ratio deliberativa**, see *ratio* under 3; on **vis deliberativa**, see *vis* under 1.

dēlībero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to deliberate, consider*, synonym of *considero*. Sed primum quod tunc homini cogitandum occurrit, est deliberare de seipso, PS. Q. 89. Art. 6 c; cum enim aliquid multoties fit, videtur ex deliberato rationis iudicio provenire, PS. Q. 97. Art. 3 c; sed quod deliberet vel non deliberet, etsi huiusmodi etiam sit dominus, oportet quod hoc sit per deliberationem praecedentem, PS. Q. 109. Art. 2 ad 1; oportet, quod deliberans consilietur de duobus, quorum utrumque potest facere, ut alterum eorum eligat in futuro, Mal. 16. 4 ad 7. Cf. PP. Q. 46. Art. 2; PP. Q. 64. Art. 2; PS. Q. 6. Art. 2; PS. Q. 74. Art. 7; SS. Q. 163. Art. 2; et passim. On **appetitus deliberatus**, see *appetitus* under 1; on **consensus deliberatus**, see *consensus* under 2; on **finis deliberatus**, see *finis* under 2; on **ratio deliberata**, see *ratio* under 3 and 7; on **voluntas deliberata**, see *voluntas* under 3.

dēlicātus, a, um, *adj.*, (1) *delicate, fine*, (2) *overnice, fastidious, squeamish*. — (1), sed quia sunt quaedam cibaria magis delicata et gulam provocantia, non videtur ratio quare fuerunt haec magis quam alia prohibita, PS. Q. 103. Art. 4 ad 3; circa quod tamen est discretio adhibenda, propter diversas conditiones hominum, quorum quidam delectationibus nutriti indigent magis delicatis cibis aut vestibus, SS. Q. 32. Art. 10 ad 3. — (2), quidem pertinet in delectationibus ad incontinentem, in tristitiis autem ad mollem sive delicatum, SS. Q. 53. Art. 5 ob. 3. Cf. SS. Q. 187. Art. 4, in quot.

dēliciae, ārum, *f.*, (sing. *delicia*, ae, *f.*), (1) in the singular, *delicacy*, a susceptibility to the inconveniences of labor, resulting from delicacy of health, *tenderness*, (2) in the plural, *pleasure, delight, luxuriousness, voluptuousness*. — (1), Philosophus dicit in 7 Ethic. cap. 7, ante med., quod delicia mollities quaedam est, (ob. 2), . . . et ideo delicia mollities quaedam est sed mollities proprie respicit defectum delectationum, delicia autem causam impeditivam delectationis, puta laborem vel aliquid huiusmodi, SS. Q. 138. Art. 1 ad 2. — (2), Ezech., xxviii, 13; in deliciis paradisi Dei fuisti dicitur ad diabolum sub persona regis Tyri, PP. Q. 63. Art. 5 c; qui scilicet constituunt ultimum finem in deliciis ventris, PS. Q. 1. Art. 5 a; mergulus autem, cuius natura est ut sub undis diutius immoretur, significat gulosos, qui in aquis deliciarum se immergunt, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; et in deliciis carnis quae pertinent ad concupi-

centiam carnis, et in honoribus, quae pertinent ad concupiscentiam, PS. Q. 108. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 141. Art. 5 (ter); SS. Q. 153. Art. 5; SS. Q. 187. Art. 4; et passim.

dēliciōsus, a, um, *adj.*, (1) *delicious, choice,* (2) *delightful, affording delight,* (3) *voluptuous, effeminate.* — (1), quod autem aliquis appetat cibos deliciosos, contingit propter appetitum delectationis quae est in cibo, PS. Q. 72. Art. 9 c. — (2), et haec inveniuntur in terra promissionis, ad significandum quod per aridam deserti eos deduxerat Deus ad terram deliciosam, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10. — (3), sed esse deliciosum videtur pertinere ad intemperantiam, (ob. 2), . . ., deliciosi autem dicuntur qui non possunt sustinere aliquos labores, nec aliquid quod voluptatem diminuat, SS. Q. 138. Art. 1 ad 2.

dēlictum, i, *n.*, (delinquo), prop. a falling short of the standard of law, especially a transgression against the positive law; while *peccatum* is usually against the natural law; *a sin, crime, transgression, a sin of omission.* Sometimes it is taken strictly for the omission of something concerning God or for a man's intentional dereliction of duty. Videtur quod peccatum commissionis et omissionis specie differunt. delictum enim contra peccatum dividitur, Eph. 2, 1, ubi dicitur: cum essetis mortui delictis et peccatis vestris, et exponit ibi Glossa interlin: delictis, id est, dimittendo quae iubentur, et peccatis scilicet agendo prohibita. ex quo patet quod per delictum intelligitur peccatum omissionis; per peccatum, peccatum commissionis, (ob. 1), . . ., illa divisio quae est per commissionem et omissionem, non est secundum diversas species formales, sed materiales tantum, PS. Q. 72. Art. 6 ad 1; dicendum quod delictum communiter sumptum significat quamcumque omissionem; quandoque tamen stricte accipitur pro eo quod, omittitur aliquid de his quae pertinent ad Deum, vel quando scienter, et quasi cum quodam contemptu derelinquit homo id quod facere debet, SS. Q. 79. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 96. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 33. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 6; PTS. Q. 32. Art. 7; et passim.

dēlinio, īre, īvi, delinītum, 4, *v. a., to daub, besmear, spread* or *rub over*; in the Summa used twice figuratively, *cajole, flatter, blandish, wheedle.* Vel significatur quod hoedus, id est, peccator, non est coquendus in lacte matris, id est, non est blanditiis deliniendus, PS. Q. 102. Art. 6 ad 4; sed quos vel ipsi amant, vel quorum sunt obsequiis deliniti, vel pro quibus maiorum quispiam rogaverit, et, ut deteriora taceam, qui ut clerici fierent muneribus impetrarunt, SS. Q. 185. Art. 3, in quot.

dēlinquo, ere, līqui, lictum, 3, *v. n.* and *a., to fail, be wanting* in one's duty, *commit a fault, do wrong, transgress, offend.* Cum enim aliquis delinquit in minori non meretur detrimentum pati in maiori, SS. Q. 24. Art. 10 c; imminet etiam periculum periurii, quia de facili homo in verbo delinquit, SS. Q. 89. Art. 2 c; tanto enim offensa est gravior, quanto maior est ille in quem delinquitur, PT. Q. 1. Art. 2 ad 2; sed quia timet ne in his quae bene agere videtur, per superbiam gravius delinquat, PTS. Q. 6. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 33. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 8; PT. Q. 88. Art. 2; PTS. Q. 32. Art. 7; et passim. — **dēlinquens**, ntis, *P. a., m.,* or *f.* as subst., *a transgressor, sinner, delinquent.* Corrigere delinquentem est quaedam eleemosyna spiritualis, (a), . . ., correctio delinquentis est quoddam remedium quod debet adhiberi contra peccatum alicuius, . . ., duplex ergo est correctio delinquentis: una quidem quae adhibet remedium peccato, inquantum est quoddam malum ipsius peccantis; et ista est proprie fraterna correctio, quae ordinatur ad emendationem delinquentis. . . ., alia vero correctio est quae adhibet remedium peccato delinquentis, secundum quod est in malum aliorum, et praecipue in nocumentum communis boni, SS. Q. 33. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 33. Art. 2 (ter); SS. Q. 33. Art. 5 (passim); SS. Q. 33. Art. 6 (bis); SS. Q. 160. Art. 1 (bis); PT. Q. 46. Art. 6; et passim.

dēlīrāmentum, i, *n., nonsense, absurdity.* Quae sententia apocryphorum deliramenta convincit, PT. Q. 35. Art. 6, in quot.

dēlīro, āre, *v. n., to rave, speak in an incoherent manner.* Illi enim creaturam, et servum Dei Patris et Filii Spiritum sanctum delirando fatentur, SS. Q. 100. Art. 1 ob. 1, in quot.

dēlūsio, ōnis, *f., a ridiculing, teasing, joking.* Sed derisio non videtur contrariari charitati, agitur enim ludo quandoque inter amicos, unde et delusio nominatur, SS. Q. 75. Art. 2 ob. 1.

dēmando, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to give in charge, intrust, commit.* Nisi omnes alii ad petitionem eius absolutionem ipsius confirmaverint, vel nisi omnes demandent uni absolutionem, PTS. Q. 24. Art. 3 c.

dēmentia, ae, *f., madness, folly.* Hoc enim quaerere est ultimae dementiae, quia scilicet in talibus non invenitur culpa et poena, PT. Q. 44. Art. 4, in quot.

dēmereor, ēri, demeritus, 2, *v. a.*, dep., used only once in the active voice in the S.T., *to demerit, be worthy of retribution, deserve to lose.* Naturalibus neque meremur, neque demeremur. sed angeli sua dilectione aliqua merentur vel demerentur, PP. Q. 60. Art. 2 c; homo qui habet dominium sui actus, ipse etiam, inquantum est alterius, scilicet communitatis cuius est pars, meretur aliquid vel demeretur inquantum actus suos bene vel male disponit, PS. Q. 21. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 21. Art. 4 (bis); SS. Q. 13. Art. 4; SS. Q. 154. Art. 5; PT. Q. 4. Art. 4; PTS. Q. 41. Art. 4; et passim.

dēmergo, ere, si, mersum, 3, *v. a., to plunge into, submerge.* Nunc autem in inferiora demerguntur, et hoc saepius repetere videntur, SS. Q. 180. Art. 6, in quot.; ita totam mentem eius demerserat amor Christi, ut etiam hoc quod ei prae caeteris omnibus amabilius erat, esse cum Christo, SS. Q. 182. Art. 2, in quot.; ergo ignis finalis conflagrationis in infernum cum reprobis demergetur, PTS. Q. 74. Art. 9 ob. 3. — **dēmersus**, a, um, *P. a., plunged, submerged.* Dum quidam in beatitudinem sublimati sunt, quidam vero in miseriam demersi, PTS. Q. 89. Art. 8 c.

dēmeritōrius, a, um, *adj., demeritorious, blameworthy, lacking in merit.* Secundum quod sunt meritorii vel demeritorii, quod convenit actibus humanis, PS. Q. 7. Art. 2 c; sed diversis operibus meritoriis vel demeritoriis diversae partes corporis deserviunt, PTS. Q. 79. Art. 3 ob. 3; actus inordinatus ex libertate arbitrii procedens non excusatur quin sit demeritorius, etiamsi aliqua necessitas adsit, cuius aliquis sibi causa, PTS. Q. 98. Art. 6 ob. 3. Cf. PS. Q. 21. Art. 4; SS. Q. 13. Art. 4 (passim).

dēmeritum, i, *n., demerit,* the opposite of *meritum.* Opera voluntaria non imputentur homini ad meritum vel demeritum, (ob. 3), . . ., si voluntas ita moveretur ab alio quod ex se nullatenus moveretur, opera voluntatis non imputarentur ad meritum vel demeritum; sed quia per hoc quod movetur ab alio non excluditur quin moveatur ex se, . . ., ideo per consequens non tollitur ratio meriti vel demeriti, PP. Q. 105. Art. 4 ad 3; contingit autem quandoque quod in diversis regnis vel in diversis hominibus contraria merita vel demerita inveniantur, ut unus alteri subdatur aut praesit, PP. Q. 113. Art. 8 c; meritum et demeritum dicuntur in ordine ad retributionem, quae fit secundum iustitiam, . . ., rationem vero meriti et demeriti secundum retributionem iustitiae ad alterum, PS. Q. 21. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 1 (bis); PS. Q. 21. Art. 4 (passim); PS. Q. 114. Art. 10 (bis); SS. Q. 18. Art. 3 (bis); SS. Q. 122. Art. 5; et passim. — One kind of *demeritum* is: **demeritum substantiale,** *the essential demerit* or *demerit according to its essence.* Cf. 4 Sent. 17 exp.

dēmissus, a, um, *P. a., brought down, lowered.* In capite Quadragesimae tales poenitentes praesentant se cum presbyteris suis episcopo civitatis. ante fores ecclesiae sacco induti, nudis pedibus, vultibus in terram demissis, coma deposita, PTS. Q. 28. Art. 3, in quot.

dēmo, ere, mpsi, mptum, 3, *v. a., to take away, take off, subtract.* Tanto autem est maius nocumentum, quanto maius bonum demitur, SS. Q. 73. Art. 3 c.

dēmocrātia, ae, *f.*, *government by the people, democracy.* Aliud autem regimen est populi, quod nominatur democratia; et secundum hoc sumuntur "plebiscita", PS. Q. 95. Art. 4 c; ex democratia, id est, potestate populi, inquantum ex popularibus possunt eligi principes et ad populum pertinet electio principum, PS. Q. 105. Art. 1 c; si vero iniquum regimen exerceatur per multos, democratia nuncupatur, id est, potentatus populi, quando scilicet populus plebeorum per potentiam multitudinis opprimit divites; sic enim et populus totus erit quasi unus tyrannus, Regim. 1. 1. Cf. PS. Q. 104. Art. 3; SS. Q. 50. Art. 1.

dēmocrāticus, a, um, *adj.*, *democratic.* Sed democraticum erat quod isti de omni populo eligebantur, PS. Q. 105. Art. 1 c; quae quidem principalitas in aristocratica communitate attenditur secundum virtutem, in oligarchica secundum divitias, in democratica secundum libertatem, et in aliis aliter, SS. Q. 61. Art. 2 c; unde et in rebus humanis alia sint praecepta democratica, alia regia, alia tyrannica, SS. Q. 140. Art. 1 c. On **communitas democratica**, see *communitas* under 3; on **lex democratica,** see *lex* under 1; on **politia democratica,** see *politia* under 1.

Dēmocritus, i, *m.*, *Democritus*, a celebrated philosopher (fifth century B.C.) born at Abdera, an adherent of the Eleatic school, and the originator of the atomic theory. Et ideo illi potuerunt ponere plures mundos, qui causam mundi non posuerunt aliquam sapientiam ordinantem, sed casum, ut Democritus, qui dixit ex concursu atomorum factum esse hunc mundum et alios infinitos, PP. Q. 47. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 22. Art. 2 (bis); PP. Q. 47. Art. 1; PP. Q. 47. Art. 3; PP. Q. 84. Art. 6 (passim); PP. Q. 115. Art. 1.

dēmonstrābilis, e, *adj.*, (1) *that can be pointed out, demonstrable, presentable, producible,* (2) *demonstrable* as being necessarily true. — (1), licet "iste" grammatice loquendo, ad aliquam certam personam videatur pertinere, tamen quaelibet res demonstrabilis, grammatice loquendo, per "hoc" dici potest, licet secundum rei naturam non sit persona, PP. Q. 39. Art. 8 c. — (2), videtur quod Deum esse non sit demonstrabile. Deum enim esse est articulus fidei. sed ea quae sunt fidei non sunt demonstrabilia, quia demonstratio facit scire, fides autem de non apparentibus est, . . ., ergo Deum esse non est demonstrabile, (ob. 1), . . ., unde Deum esse secundum quod non est per se notum quoad nos, demonstrabile est per effectus nobis notus, (c), . . ., nihil tamen prohibet id quod per se demonstrabile est et scibile, ab aliquo accipi ut credible, qui demonstrationem non capit, PP. Q. 2. Art. 2 ad 1; unde mundum incepisse est credibile, non autem demonstrabile, vel scibile, PP. Q. 46. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 95. Art. 2, in quot. On **conclusio demonstrabilis,** see *conclusio* under 2; on **propositio demonstrabilis,** see *propositio* under 2.

dēmonstrātio, ōnis, *f.*, (1) *showing, presentation, indication,* (2) *making known, explanation, proof, demonstration,* synonym of *ostensio,* (3) *proof* or *argumentation* in the narrower sense of the word, i.e., *demonstratio scientialis seu scientifica,* i.e., that proof which demonstrates something as being necessarily true, an argument productive of certitude, not opinion, also a synonym of *ostensio.* — (1), nomina significant substantiam cum qualitate: verba autem et participia significant cum tempore; pronomina autem cum demonstratione, vel relatione, (ob. 3), . . ., pronomina vero demonstrativa dicuntur de Deo secundum quod faciunt demonstrationem ad id quod intelligitur, non ad id quod sentitur secundum enim quod a nobis intelligitur, secundum hoc sub demonstratione cadit, PP. Q. 13. Art. 1 ad 3; in demonstratione Patris et auditione Filii non intelligitur nisi quod Pater communicat scientiam Filio, sicut et essentiam, PP. Q. 42. Art. 6 ad 2; per hoc pronomen "meum" quod includit demonstrationem primae personae, quae est persona loquentis, PT. Q. 78. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (bis); SS. Q. 178. Art. 2; PT. Q. 5. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 4; 4 Sent. 8. 2. 1. 4 ad 1; et passim. On **significare cum demonstratione,** see *significare.* — Kinds of *demonstratio* in this sense are: (a), **demonstratio ad intellectum** and **demonstratio ad sensum,** *indication with reference to the intellect* and *indication with reference to the senses.* Alii dixerunt quod haec dictio "hoc" in hac locutione facit demonstrationem non ad sensum, sed ad intellectum, PT. Q. 78. Art. 5 c. Cf. 4 Sent. 8. 2. 1. 4 ad 1. — (b), **demonstratio ad sensum,** see *demonstratio ad intellectum.* — (c), **demonstratio personalis** and **demonstratio simplex,** *the personal* and *the simple indication* or *the indication with reference to a definite person* and *the general indication.* Cf. Quodl. 5. 5. 8 c. — (d), **demonstratio simplex,** see *demonstratio personalis.* — (2), manifestum est probationes quae contra fidem inducuntur non esse demonstrationes, sed solubilia argumenta, PP. Q. 1. Art. 8 c; medium demonstrationis est quod est, (ob. 2), . . ., nihil tamen prohibet id quod per se demonstrabile est et scibile, ab aliquo accipi ut credibile, qui demonstrationem non capit, PP. Q. 2. Art. 2 ad 1; ut demonstratio divinitatis eius, PT. Q. 36. 4 c; communicatio autem intellegentiae demonstratio vel locutio sive doctrina potest dici, C. G. 4. 8; propter resurrectionis demonstrationem, C. G. 4. 83; sed ad virtutis demonstrationem, C. G. 4. 86. Cf. PP. Q. 12. Art. 7 (bis); PP. Q. 13. Art. 1; PP. Q. 39. Art. 7; SS. Q. 1. Art. 5; SS. Q. 1. Art. 8 (bis); et passim. — Kinds of *demonstratio* in this sense are: (a), **demonstratio exemplaris,** *the exemplified proof* or *that illustrated by an example.* Cf. 4 Phys. 12 b. — (b), **demonstratio scientalis seu scientifica,** *the scientific proof* or *that producing a knowledge of something.* Cf. 1 Anal. 4 g and 14 d. — (3), tota autem virtus demonstrationis, quae est "syllogismus faciens scire", (the translation of the Aristotelian passage: *ἀπόδειξιν δὲ λέγω συλλογισμὸν ἐπιστημονικόν*, Anal. post. I. 2, 71 b 17 f), dependet ex medio, PS. Q. 54. Art. 2 ad 2; demonstratio facit scire conclusionem necessariam; ergo oportet, quod sit ex principiis necessariis, 1 Anal. 13 c; demonstratio est ex necessariis et de necessariis, . . ., quia scientifica, id est, faciens scire, 1 Anal. 14 d; per hoc enim quod dicitur, quod demonstratio est ex primis, habetur quod sit ex propriis principiis, 1 Anal. 4 o; demonstratio est solum circa illa, quae per se insunt rebus, 1 Anal. 35 b; demonstratio est syllogismus ostendens causam et propter quid; sic enim contingit scire, 1 Anal. 38 a; certa cognitio sive scientia est effectus demonstrationis, 4 Met. 4 b; demonstratio est species argumentationis, Verit. 2. 4 ad 5. Cf. PP. Q. 117. Art. 1; PS. Q. 1. Art. 4; C. G. 1. 57; 1 Anal. 4 g and h; 1 Anal. 4 i and k; 6 Eth. 4 d; et passim. On **ars demonstrationis,** see *ars* under 2; on **elementum demonstrationis,** see *elementum* under 1; on **medium demonstrationis seu in demonstratione,** see *medium* under 2; on **principium demonstrationis,** see *principium*; on **syllogismus demonstrationis,** see *syllogismus*; on **via demonstrationis,** see *via* under 3; on **virtus demonstrationis,** see *virtus* under 7; on **vis demonstrationis,** see *vis* under 2.—Kinds of *demonstratio* in this sense are: (a), **demonstratio ad aliquem seu ad hominem (sc. arguentem) seu ad contradicendum** and **demonstratio simpliciter seu vera,** *the proof directed against anyone or against a person who maintains something* or *the opposing proof* and *the simple proof* or *that which confirms a truth.* Contra negantes principia non potest adduci demonstratio simpliciter, quae procedit ex magis notis simpliciter, sed demonstratio ad contradicendum, quae procedit ex iis, quae supponuntur ab adversario, quae sunt interdum minus nota simpliciter, 1 Phys. 3 d. Cf. 1 Anal. 14 a; 7 Phys. 1 b; 4 Met. 6 f; 5 Met. 6 f; 11 Met. 5 f. — (b), **demonstratio ad contradicendum,** see *demonstratio ad aliquem.* — (c), **demonstratio ad hominem,** see *demonstratio ad aliquem.* — (d), **demonstratio ad impossibile ducens** and **demonstratio ostensiva,** *the proof which leads to something impossible* or *absurd* and *that which to a certain degree shows a thing to be true* or *the indirect* and *the direct proof.* Cf. 1 Anal. 20 b, 34 i, 37 a and b, 40 a-f; 6 Phys. 4 g; 7 Phys. 2 d; 8 Phys. 21 c. — (e), **demonstratio affirmativa seu categorica seu praedicativa** and **demonstratio negativa seu privativa,** *the affirmative proof* or *that which expresses something in the*

affirmative and *the negative proof*, i.e., the proof which confirms that something is the case and that which confirms that something is not the case. Cf. 1 Anal. 31 e and i; 1 Anal. 32 d; 1 Anal. 37 a and c; 1 Anal. 39 a-e. — (f), **demonstratio categorica**, see *demonstratio affirmativa*. — (g), **demonstratio circularis**, *the proof which proceeds in a circle* or *is given in a roundabout way*. In circulari demonstratione concluditur idem per idem, 1 Anal. 8 d; ut si dicamus: si est hoc, est hoc, 1 Anal. 8 b. Cf. 1 Anal. 8 a, b, d and e and 14 a; 2 Cael. 16 a. — (h), **demonstratio negativa**, see *demonstratio affirmativa*. — (i), **demonstratio operativa**, *the proof which produces other knowledge*. Cf. 1 Anal. 2 a. — (j), **demonstratio ostensiva**, see *demonstratio ad impossibile ducens*. — (k), **demonstratio particularis** and **demonstratio universalis**, *the particular* and *the general proof*. Demonstratio autem universalis demonstrat aliquid et facit scire non secundum ipsum, sed secundum aliud, scilicet secundum universale, sicut quod triangulus duorum aequalium laterum, qui est ἰσοσκελής, habet tres (angulos aequales duobus rectis), non quia est ἰσοσκελής, sed quia est triangulus. particularis autem demonstratio demonstrat de aliqua re particulari secundum seipsam, 1 Anal. 3. 7 c. Cf. 1 Anal. 37 a, 38 a-g. — (l), **demonstratio physica**, *the physical proof* or *that of natural science*. Cf. Pot. 3. 17 c. — (m), **demonstratio positione differens**, *the proof which is different by reason of the position of its premises*. Positione, id est, ordine differens, sicut haec: tonitruum est continuus sonus in nubibus propter exstinctionem ignis in nube. in hac enim ponitur et demonstrationis conclusio et principium sed non secundum ordinem syllogismi, 2 Anim. 1 b. Cf. 4 Sent. 3. 1. 1. 1 c; 1 Anal. 16 c; 2 Anal. 8 c; 1 Phys. 1 a; 2 Cael. 2 b; Aristotle's Anal. Pot. I. 8, 75 b 31 f.—(n), **demonstratio praedicativa**, see *demonstratio affirmativa*.—(o), **demonstratio privativa**, see *demonstratio affirmativa*.—(p), **demonstratio propter quid** and **demonstratio quia seu signi**, *the proof from the cause* and *that from the effect* or *from the sign* or *the proof a priori* and *that a posteriori*. Duplex est demonstratio. una, quae est per causam et dicitur "propter quid", et haec est per priora simpliciter. alia est per effectum et dicitur demonstratio quia, et haec est per ea, quae sunt priora quoad nos; cum enim effectus aliquis nobis est manifestior quam sua causa, per effectum procedimus ad cognitionem causae, PP. Q. 2. Art. 2 c. Cf. C. G. 1. 12; 4 Sent. 1. 1. 1. 1 ad 5; 1 Anal. 8 a; 1 Anal. 23 a-25 f; 34 i; 7 Phys. 1 b; 2 Anim. 3 a; 1 Eth. 4 e. Cf. also Aristotle's Anal. Prior. 2. 27, 70 a. 10 f; Rhetor. 1. 2, 1357. a 32 ff. — (q), **demonstratio quia**, see *demonstratio propter quid*. — (r), **demonstratio signi**, see *demonstratio propter quid*. — (s), **demonstratio simpliciter**, see *demonstratio ad aliquem*. — (t), **demonstratio universalis**, see *demonstratio particularis*. — (u), **demonstratio vera**, see *demonstratio ad aliquem*.

dēmonstrātīvē, *adv., in the manner of a proof, in a manner that proves something to be necessarily true in the sense of such a proof, demonstratively*, the opposite of *logice* and *probabiliter*. Ratio etiam speculativa sicut ratiocinatur syllogizando demonstrative, ita etiam ratiocinatur syllogizando dialectice, PS. Q. 57. Art. 2 ob. 3; sed per hunc modum fideles habent eorum notitiam, non quasi demonstrative, sed inquantum per lumen fidei videntur esse credenda, SS. Q. 1. Art. 5 ad 1; et hoc demonstrative facit, 4 Met. 4 b. Cf. PP. Q. 12. Art. 7; PP. Q. 13. Art. 5; PP. Q. 46. Art. 1; PP. Q. 46. Art. 2 (passim); SS. Q. 171. Art. 3; et passim. On **cognoscere demonstrative**, see *cognoscere* under 2; on **dicere demonstrative**, see *dicere* under 3; on **intellegere demonstrative**, see *intellegere* under 1; on **probare demonstrative**, see *probare*; on **procedere demonstrative**, see *procedere* under 2; on **scire demonstrative**, see *scire* under 2.

dēmonstrātīvus, a, um, *adj.*, (1) *showing, indicative, pointing out*, (2) *confirming something as necessarily true, being necessarily true, demonstrative*, (3) *concerning the proof which confirms something as being necessarily true*. — (1), unde sacramentum est et signum rememorativum eius quod praecessit, scilicet passionis Christi, et demonstrativum eius quod in nobis efficitur per Christi passionem, scilicet gratiae, PT. Q. 60. Art. 3 c; cum enim dicitur: "hoc est corpus meum," ly "hoc" est demonstrativum substantiae, PT. Q. 78. Art. 5 ob. 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 1 (ter); PP. Q. 58. Art. 7; PP. Q. 62. Art. 7; PS. Q. 67. Art. 3 (bis); PT. Q. 16. Art. 11; et passim. On **medium demonstrativum**, see *medium* under 2; on **pronomen demonstrativum**, see *pronomen*; on **signum demonstrativum**, see *signum* under 1. — (2), sic se habent praecepta legis naturalis in homine quantum ad operabilia, sicut se habent prima principia in demonstrativis, PS. Q. 94. Art. 2 a; in humanis actibus invenitur aliqua certitudo, non quidem sicut in demonstrativis, sed secundum quod convenit tali materiae, SS. Q. 60. Art. 3 ad 1; exterior conversatio habet rationem honesti, secundum quod est demonstrativa interioris rectitudinis, SS. Q. 145. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 10. Art. 3; PP. Q. 12. Art. 7; PP. Q. 36. Art. 3; SS. Q. 49. Art. 4; SS. Q. 156. Art. 3; et passim. On **ars demonstrativa**, see *ars* under 2; on **certitudo demonstrativa**, see *certitudo* under 2; on **conclusio demonstrativa**, see *conclusio* under 2; on **disputatio demonstrativa**, see *disputatio*; on **habitus demonstrativus**, see *habitus* under 4; on **materia demonstrativa**, see *materia* under 2; on **medium demonstrativum**, see *medium* under 2; on **principium demonstrativum**, see *principium*; on **probatio demonstrativa**, see *probatio* under 2; on **processus demonstrativus**, see *processus* under 2; on **pronomen demonstrativum**, see *pronomen*; on **propositio demonstrativa**, see *propositio* under 2; on **ratio demonstrativa**, see *ratio* under 13; on **scientia demonstrativa**, see *scientia* under 2; on **syllogismus demonstrativus**, see *syllogismus*; on **veritas demonstrativa**, see *veritas* under 3. — (3), *demonstrativa* sc. *pars logicae*, that part of logic which concerns itself with *demonstratio* or *scientia demonstrativa*. In parte logicae, quae dicitur demonstrativa, sola doctrina pertinet ad logicam, usus vero ad philosophiam et ad alias particulares scientias, quae sunt de rebus naturae, et hoc ideo, quia usus demonstrativae consistit in utendo principiis rerum, de quibus fit demonstratio, quae ad scientias reales pertinet non utendo intentionibus logicis, 4 Met. 4 b. Cf. 1 Anal. 20 d.

dēmonstrātor, ōris, *m.*, *he who proves something as necessary* or *as necessarily true, a demonstrator*, the opposite of *dialecticus*. Ubicumque de hac materia loquitur inducit testimonia antiquorum, quod non est demonstratoris, sed probabiliter persuadentis, PP. Q. 46. Art. 1 c; eandem conclusionem aliter demonstrator, aliter dialecticus cognoscit, 2 Sent. 3. 3. 2 c; demonstrator non utitur ad suum finem nisi enuntiativis orationibus significantibus res, secundum quod earum veritas est in anima, 1 Perih. 7 c. Cf. 1 Anal. 5 c, 9 c, 10 a and d, 19 b, 20 d, and 31 c; 2 Phys. 15 e.

dēmonstro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to show, present, exhibit*, (2) *make known, explain, substantiate, prove, demonstrate*, (3) *prove something as being necessarily true*. — (1), sentiri non potest, ut demonstrari possit, PP. Q. 13. Art. 1 ob. 3; unde et grammatice loquendo, essentia divina, secundum quod significatur et supponitur per hoc nomen, Deus, potest demonstrari hoc pronomine iste, PP. Q. 39. Art. 8 c; prophetae praenuntiantes Christi adventum non potuerunt durare nisi usque ad Ioannem, qui praesentialiter Christum digito demonstravit, SS. Q. 174. Art. 6 ad 3; demonstrato pane, C. G. 4. 62; per "hic" demonstretur substantia, C. G. 4. 63; digito demonstravit, Verit. 12. 12 ad 3. Cf. PP. Q. 45. Art. 7; SS. Q. 158. Art. 7; PT. Q. 39. Art. 6 (passim); PT. Q. 41. Art. 4; PT. Q. 78. Art. 5; et passim. On **aliquid demonstratum**, see *aliquis*; on **individuum demonstratum**, see *individuum*; on **materia demonstrata**, see *materia* under 3; on **singulare demonstratum**, see *singularis*. — Kinds of *demonstrare* in this sense are: **demonstrare quantum ad intellectum** and **demonstrare quantum ad sensum**, *to show with reference to the intellect* and *to show with reference to the senses*. Cf. 1 Sent. 22. 1 ad 3. — (2), salvator noster Dominus Iesus Christus, teste angelo, "populum suum salvum faciens a peccatis eorum", viam veritatis nobis in seipso demonstravit, PT. pr.; operatio enim

rei demonstrat substantiam et esse ipsius, C. G. 2. 79; ut igitur utrumque nobis in seipso demonstraret, C. G. 4. 79. Cf. PP. Q. 117. Art. 1; PT. Q. 39. Art. 8; PT. Q. 45. Art. 1; C. G. 4. 83 and 88; et passim. — (3), cum enim fides infallibili veritati innitatur, impossibile autem sit vero demonstrari contrarium, manifestum est probationes quae contra fidem inducuntur non esse demonstrationes, sed solubilia argumenta, PP. Q. 1. Art. 8 c; ex quolibet autem effectu potest demonstrari, propriam causam eius esse, PP. Q. 2. Art. 2 c; Deum esse unum ex tribus demonstratur, PP. Q. 11. Art. 3 c; ad demonstrandum Deum esse, C. G. 1. 10; transcendentem in aliud genus non contingit demonstrare, 1 Cael. 3 d. Cf. PP. Q. 1. Art. 1; PS. Q. 54. Art. 2 (passim); PS. Q. 57. Art. 2; SS. Q. 178. Art. 2 (bis); 1 Anal. 15 d; et passim. On **modus demonstrandi**, see *modus* under 2. — Kinds of *demonstrare* in this sense are: (a), **demonstrare argumentative** and **demonstrare redargutive seu elenchice**, *to prove something in the sense of a proof in the wider meaning of the word* and *to prove something in the sense of a refutation.* Cf. 4 Met. 6 f. — (b), **demonstrare circulariter seu circulo**, *to prove by going in a circle.* Circulariter demonstrare est demonstrare ex invicem, id est, ut quod primo fuit principium, postmodum fiat conclusio, et e converso, 1 Anal. 7 c. Cf. Verit. 10. 8 ob. 9; 1 Anal. 8 a, b, and d; 2 Anal. 12 a. — (c), **demonstrare circulo**, see *demonstrare circulariter.* — (d), **demonstrare elenchice**, see *demonstrare argumentative.* — (e), **demonstrare ostensive**, *to prove manifestly*, i.e., to prove something in such a manner that at the end of the proof one can exhibit it as true in some measure. Cf. 1 Anal. 37 a. — (f), **demonstrare redargutive**, see *demonstrare argumentative.* — (g), **demonstrare simpliciter**, *to prove something simply* or *plainly.* Cf. 4 Met. 6 f. — (h), **demonstrare sufficienter**, *to prove something sufficiently.* Gregorius loquitur quantum ad sufficientiam obiecti scilicet Dei, quod, quantum in se est, sufficienter continet omnia, et demonstrat, PP. Q. 12. Art. 8 ad 1.

Dēmophilus, i, *m.*, *Demophilus*, a monk, addressed in the eighth letter which appears under the name of Dionysius the Areopagite. Et ideo Dionysius redarguit Demophilum monachum, Epist. VIII, col. 1087, t. 1, SS. Q. 33. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 45. Art. 5; PT. Q. 64. Art. 6; PT. Q. 82. Art. 5; PTS. Q. 36. Art. 5.

dēmoror, āri, ātus, 1, *v. dep. n.* and *a.*, *to tarry, dwell, remain in the same place for a while.* Et super illud psal. xxix: ad vesperum demorabitur fletus, dicit Glossa, PT. Q. 56. Art. 2 ob. 4.

dēmulceo, ēre, lsi, mulctum, 2, *v. a.*, *to soothe, please, calm.* Et ideo claritas corporis gloriosi, quamvis excedat claritatem solis, tamen de sui natura non offendit visum sed demulcet, PTS. Q. 85. Art. 2 ad 2.

dēmum, *adv.*, used to give prominence to an idea in opposition to or restriction of another, *at length, at last, at any rate, lastly*, used enclitically with the adverb *tunc.* Et tunc cessat augmentum, demum diminutio, PP. Q. 119. Art. 1 ad 4; et tunc demum voluntas alicuius incipit uti exequendo imperium rationis, PS. Q. 17. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 83. Art. 5; PT. Q. 38. Art. 1; PT. Q. 68. Art. 3.

dēnārius, ii, *m.*, (1) the number *ten*, (2) *a coin* of small value, *a penny, a leaden coin.* — (1), qui enim decimam dat, quae est perfectionis signum, eo quod denarius est quodammodo numerus perfectus, quasi primus limes numerorum, ultra quem numeri non procedunt, SS. Q. 87. Art. 1 c; sic ergo per denarium significantur omnes res, SS. Q. 147. Art. 5 c; posset etiam denarius ad Decalogum referri, . . ., ipse etiam quaternarius, quia ex denario et quaternario constituitur per aggregationem, . . ., denarius enim tamquam iustitiae numerus, in decem praeceptis legis ostenditur. peccatum autem est legis transgressio, denarii vero numero transgressio est undenarius, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3; per denarium autem impletio mandatorum legis, PT. Q. 39. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 112. Art. 4 ad 2; SS. Q. 77. Art. 4 (passim); PT. Q. 39. Art. 3; PT. Q. 40. Art. 2 (bis); PT. Q. 63. Art. 3; et passim. — (2), sicut si alicui, cui debentur centum denarii, aliquis ducentos det de suo, PP. Q. 21. Art. 3 ad 2; sicut denarius dicitur imago Caesarius, inquantum habet Caesaris imaginem, PP. Q. 93. Art. 6 ad 1; unitas denarii significat unitatem beatitudinis ex parte obiecti, PS. Q. 5. Art. 2 ad 1; sicut denarius accipit nomen debiti ex hoc quod alicui debetur; quamvis omnino sint idem debitum et denarius, PTS. Q. 96. Art. 1 c; ponunt exemplum de illo qui afferens denarium plumbeum accipit centum libras ex regis ordinatione; non quod denarius ille aliquid operetur ad habendam praedictae pecuniae quantitatem; sed hoc operatur sola voluntas regis, . . ., nam denarius plumbeus non est nisi quoddam signum regiae ordinationis de hoc quod pecunia recipiatur ab isto, PT. Q. 62. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 35. Art. 2; PS. Q. 2. Art. 1; SS. Q. 77. Art. 4; SS. Q. 85. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 5; et passim.

dēnegātio, ōnis, *f.*, *a refusal, denial.* Ergo denegatio debiti, quae ad divortium pertinet, debet Ecclesiae iudicium praecedere, PTS. Q. 62. Art. 3 ob. 3.

dēnego, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to deny, refuse, to grant* or *give something*, (2) *deny, refuse to admit* or *believe something.* — (1), praesertim quia nulla dignitas competens alicui secundum suam naturam ei denegatur, PP. Q. 65. Art. 3 ob. 3; quia si homo facit quod in se est, Deus ei non denegat gratiam, PS. Q. 109. Art. 6 ob. 2; falsa autem opinio est quod peccatori, poenitenti veniam deneget, vel quod peccatores ad se non convertat per gratiam iustificantem, SS. Q. 20. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 97. Art. 4; SS. Q. 11. Art. 4; SS. Q. 86. Art. 1; PT. Q. 72. Art. 8; PTS. Q. 20. Art. 1; PTS. Q. 36. Art. 1; et passim. — (2), quis dicere vel stultus praesumat, nisi qui veram carnis resurrectionem denegat, PT. Q. 54. Art. 4, in quot.

dēnigrātio, ōnis, *f.*, *a blackening.* Sicut dealbatio, quae est motus a nigro in album opponitur denigrationi, PS. Q. 23. Art. 2 c; videtur quod detractio non sit denigratio alienae famae per occulta verba, (ob. 1), . . ., ergo non omnis denigratio famae est detractio, SS. Q. 73. Art. 1 ob. 3. Cf. SS. Q. 76. Art. 4.

dēnigro, āre, 1, *v. a.*, *to blacken*, used figuratively. Si ergo per detractionem denigretur fama alicuius, non poterit hoc fieri per verba occulta, (ob. 2), . . ., sed quandoque denigratur fama alicuius, etiamsi nihil subtrahatur de veritate, SS. Q. 73. Art. 1 ob. 3. — **dēnigrātus**, a, um, *P. a.*, *blackened.* Per animalia corvini generis significantur illi qui sunt voluptatibus denigrati, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

dēnique, *adv.*, (1) in ascending to a higher or more general expression, *even, in fact*, (2) to introduce the last of a series, *finally, lastly.* — (1), Augustinus, . . ., dicit: gustus arboris vitae corruptionem corporis inhibebat: denique et post peccatum potuit indissolubilis manere, PP. Q. 97. Art. 4 ob. 3. — (2), denique et Apostolum nostrum, scilicet dicebat Iudaeus non fuisse ausum affirmare se in corpore raptum, sed dixisse, sive in corpore, sive extra corpus, nescio, SS. Q. 175. Art. 6, in quot.

dēnōminātio, ōnis, *f.*, *name, denomination, title, term.* Cum ergo denominatio fiat a potiori, videtur quod ira sit potior et prior quam spes, PS. Q. 25. Art. 3 ob. 1; sed denominationes fiunt secundum similitudinis convenientiam, PT. Q. 35. Art. 1 ob. 2; videtur quod matrimonium inconvenienter nominetur quia denominatio debet fieri a digniori, PTS. Q. 44. Art. 2 ob. 1; videtur quod filii debeant sequi conditionem patris, quia denominatio fit a digniori, PTS. Q. 52. Art. 4 ob. 1. On **praedicare per modum denominationis**, see *praedicare* under 2; on **praedictio per denominationem**, see *praedicatio* under 2. — A kind of *denominatio* is: **denominatio praedicamentalis**, *the name of a thing after one of the ten predicaments* (see *praedicamentum*). Cf. 3 Phys. 5 i. — **denominatio fit a forma quae dat speciem rei** (1 Perih. 8 b), or, **omnis denominatio est a forma, quae dat esse et est principium operationis** (2 Sent. 9. 1. 4 c), or, **omnis denominatio est a forma** (Pot. 7. 10 ob. 8), *the name*

of a thing occurs from the form which endows it with being and *forms the principle of its activity.* — **denominatio fit a potiori,** *the name of a thing is given after the more eminent part of the same.* Cf. PS. Q. 25. Art. 2 ob. 1. — **denominatio fit ex completo et ultimo et manifestiori,** *the name of a thing is given according to its perfect* and *last* and *more manifest form.* Ideo potentia irascibilis denominatur a passione irae, quae est ultima aliarum passionum, quae sunt in irascibili, 3 Sent. 33. 2. 1. 4 ad 1. — **denominatio proprie est secundum habitudinem accidentis ad subiectum,** *the proper name of a thing is given according to the relation of an accident to its subject.* Cf. 1 Sent. 17. 1. 5 ad 2. — **denominatio rei maxime debet fieri a perfectione et fine** (PP. Q. 33. Art. 2 ad 2), or, **iustum est, quod omnia definiantur et denominentur a fine** (2 Anim. 9 k), the translation of the Aristotelian text: ἀπὸ τοῦ τέλους ἅπαντα προσαγορεύειν δίκαιον (De Anim. 2. 4, 416. b. 23 f.), *the name of a thing ought especially to be taken from that which forms its fulfillment* and *end.* — **denominationes consueverunt fieri a perfectiori,** *the names of things are customarily given from that which is the more perfect among them.* Cf. PP. Q. 115. Art. 2 c. — **iustum est, quod omnia definiantur et denominentur a fine,** see above: *denominatio rei,* etc. — **omnis denominatio est a forma, quae dat esse et est principium operationis,** see above: *denominatio fit a forma,* etc. — **omnis denominatio fit a forma,** see above: *denominatio fit a forma,* etc.

dēnōminātivē, *adv., by derivation, after the manner of naming, denominatively.* Voluntarium autem denominative dicitur a voluntate, PS. Q. 6. Art. 2 ad 1; capitale dicitur denominative a capite, PS. Q. 84. Art. 3 ad 1; unum et duo denominative dicuntur, PT. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 16. Art. 3 (passim). On **dicere denominative,** see *dicere* under 3; on **praedicare denominative,** see *praedicare* under 2.

dēnōminātivus, a, um, *adj., naming, designating, formed by derivation, denominative,* not used in the S.T. On **praedicatio denominativa,** see *praedicatio* under 2.

dēnōmino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to name, term. designate, denominate,* synonym of *dicere.* Omnis enim actus denominatus a potentia nominat simplicem actum illius potentiae, sicut intelligere nominat simplicem actum intellectus, PS. Q. 8. Art. 2 c; omnia quae habent ordinem ad unum aliquid, licet diversimode, ab illo denominari possunt; sicut a sanitate, quae est in animali, denominatur sanum non solum animal, quod est sanitatis subiectum; sed dicitur medicina sana, inquantum est sanitatis effectiva; diaeta vero, inquantum est conservativa eiusdem, et urina, inquantum est significativa ipsius, PT. Q. 60. Art. 1 c; duplex est modus, quo aliquid denominative praedicatur. denominatur enim aliquid ab eo, quod extra ipsum est, sicut a loco dicitur aliquis esse alicubi et a tempore aliquando; aliquid vero denominatur ab eo, quod inest, sicut ab albedine albus; a relatione vero non invenitur aliquid denominari quasi exterius existente, sed inhaerente; non enim denominatur aliquis pater, nisi a paternitate quae ei inest, C. G. 2. 13. Cf. PS. Q. 113. Art. 1; PT. Q. 22. Art. 6; Verit. 21. Art. 4 ad 2; 3 Phys. 5 i; 5 Phys. 8 e; et passim. — **iustum est, quod omnia definiantur et denominentur a fine** (2 Anim. 9 k), or, **res denominatur a fine et complemento** (PT. Q. 60. Art. 2 ad 3), or, **unumquodque denominatur a fine** (C. G. 4. 74; cf. 2 Anim. 9 k), the translation of the Aristotelian text: ἀπὸ τοῦ τέλους ἅπαντα προσαγορεύειν δίκαιον (De Anim. 2. 4, 416. b. 23 f), *everything* (sc. quod est propter finem, 3 Eth. 15 d), *is rightly named* and *defined according to that which forms its end* or *completion,* quia ex fine sumitur ratio eorum, quae sunt ad finem, 3 Eth. 15 d. — **omne accidens denominat proprium subiectum,** *every accident names its peculiar subject,* i.e., *from every accident is taken a designation of its subject.* Cf. PP. Q. 77. Art. 5 c. — **res debet denominari ab eo, quod est de essentia sua** (4 Sent. 27. 1. 1. 2 ob. 2), or, **unaquaeque res proprie denominatur a sua quidditate** (Pot. 7. 2 a), *a thing must be properly named from that which belongs to its essence.* — **res denominatur a fine et complemento,** see above: *iustum est, quod* etc. — **unaquaeque res proprie denominatur a sua quidditate,** see above: *res debet denominari ab eo* etc. — **unumquodque denominatur a fine,** see above: *iustum est, quod omnia* etc. — **unumquodque denominatur a sua forma** (PP. Q. 13. Art. 11 c; PP. Q. 37. Art. 2 c), *everything is named after its form.* Illud, a quo aliquid denominatur, non oportet quod sit semper forma secundum rei naturam, sed sufficit quod significetur per modum formae, grammatice loquendo; denominatur enim homo ab actione et ab indumento et ab aliis huiusmodi, quae realiter non sunt formae, Pot. 7. 10 ad 8. — **unumquodque praecipue denominatur et definitur secundum id quod convenit ei primo et per se, non autem secundum id quod convenit ei per aliud,** *everything is especially named* and *defined according to that which is first due it* and *through itself,* i.e., *through its own nature* and *essence, not however according to that which is due it through another.* Cf. PT. Q. 60. Art. 4 ad 1.

dēnoto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to denote, mark out, indicate, designate.* Dicitur autem ballivus operari per regem quamvis haec praepositio, per, denotet medium, PP. Q. 36. Art. 3 ad 4; haec praepositio "in" denotat habitudinem continentis, PP. Q. 39. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 41. Art. 3; PP. Q. 43. Art. 3; PP. Q. 45. Art. 6.

dens, dentis, *m.,* (1) *a tooth,* (2) of things resembling a tooth, *a tooth point, spike.* — (1), sicut si homo est albus dente, albedo non convenit primo homini, sed denti, PP. Q. 8. Art. 4 c; cum igitur aliorum animalium corpora habeant naturaliter insita tegumenta, . . ., habeant etiam arma naturaliter sibi data, sicut ungues, dentes, et cornua, PP. Q. 76. Art. 5 ob. 4. — **dolor dentium,** *a tooth ache.* Quamquam acerrimo his diebus dentium dolore torquerer, PS. Q. 37. Art. 1, in quot. Cf. PS. Q. 4. Art. 5; PT. Q. 16. Art. 8; PT. Q. 35. Art. 5 (bis); PT. Q. 77. Art. 7 (bis); PT. Q. 83. Art. 5. — **strepitus dentum,** *a chattering of the teeth.* Unde et strepitus dentium sequitur, PS. Q. 44. Art. 3 ad 3. — **stridor dentium,** *gnashing of the teeth.* Color quippe pallore afficitur, oculi deprimuntur, mens accenditur, membra frigescunt, fit in cogitatione rabies, in dentibus stridor, SS. Q. 36. Art. 2, in quot. — (2), sed quod dentes serrae hebetari possint et rubiginem contrahere, PP. Q. 76. Art. 5 ad 1.

densitas, ātis, *f., thickness, density.* Ut puta secundum raritatem et densitatem, per congregationem et segregationem, PP. Q. 44. Art. 2 c; densitas autem corporis gloriosi pervietatem non tollit ab eis, sicut nec densitas vitri a vitro, PTS. Q. 85. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 77. Art. 7 (bis); PTS. Q. 85. Art. 1 (passim); PTS. Q. 88. Art. 4; PTS. Q. 91. Art. 4 (ter).

denso, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to make thick, press together, thicken.* Secundo, ut dicatur quod rarior aqua, velut nebula, terras tegebat, quae congregatione densata est, PP. Q. 69. Art. 1 ad 2; et cum statim mare divina virtute in pluvias densatur absque naturalibus causis, PP. Q. 105. Art. 8 c; et ita rarefieret et densaretur, quod non potest esse, PTS. Q. 83. Art. 5 c.

densus, a, um, *adj., thick, dense,* i.e., consisting of parts crowded together, opposite of *rarus.* Et lignum densarum frondium, id est, myrtum, quae sunt odorifera, et spatulas palmarum, et salices de torrente, quae diu retinent suum virorem, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; inter alia accidentia panis et vini quae remanent, deprehenduntur etiam sensu rarum et densum, quae non possunt esse in quantitate dimensiva, praeter materiam existente, quia rarum est quod habet, parum de materia sub magnis dimensionibus; densum autem, quod habet multum de materia sub parvis dimensionibus, ut dicitur, 4 Physic., text. 84, (ob. 3), . . ., et ideo sicut subtracta substantia, divina virtute conservantur accidentia, ita subtracta materia,

divina virtute conservantur qualitates materiam consequentes, sicut *rarum* et *densum*, PT. Q. 77. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 115. Art. 1; PP. Q. 115. Art. 3; PT. Q. 77. Art. 7; PTS. Q. 80. Art. 5; PTS. Q. 91. Art. 4.

dēnūdātio, ōnis, *f., a laying bare, uncovering.* Uno modo simpliciter revelando veritatem, vel per internam inspirationem, vel etiam per facti denudationem, SS. Q. 89. Art. 1 ad 3.

dēnūdo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to lay bare, uncover, expose.* Ne reveletur turpitudo tua, considerandum est quod hoc etiam fuit institutum ad excludendam idololatriam; nam in sacris Priapi sua pudenda gentiles populo denudabant, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7; quod Chrysostomus comparat duarum daemoniaco, non quia vexetur in carne, sicut daemoniacus, sed per oppositum, quia sicut daemoniacus ille de quo legitur Marc. 5, se denudabat, ita avarus se superfluis divitiis onerat, SS. Q. 118. Art. 6 ad 3. — **dēnūdātus,** a, um, *P. a., stripped of, deprived, divested,* used with *ab* and *abl.* In substantia angeli non est aliqua potentia denudata ab actu, PP. Q. 58. Art. 1 ad 3.

dēnuntiātio, ōnis, *f.,* (1) *announcement, declaration, pronouncement,* (2) *denunciation,* the act of declaring an action or person. — (1), rebus autem rationalibus sibi subiectis potest imponere legem, in quantum suo praecepto vel denuntiatione quacumque imprimit menti earum quamdam regulam, quae est principium agendi, PS. Q. 93. Art. 5; sed sicut praeceptum fidei proponendum fuit per modum denuntiationis vel commemorationis, SS. Q. 22. Art. 1. Cf. SS. Q. 174. Art. 3 (bis); SS. Q. 174. Art. 4 (bis). — (2), circa publicam denuntiationem peccatorum distinguendum est. aut enim peccata sunt publica, aut sunt occulta. si quidem sint publica, non est tantum adhibendum remedium ei qui peccavit, ut melior fiat, sed etiam aliis, in quorum notitiam devenit, ut non scandalizentur, SS. Q. 33. Art. 7 c; haec est differentia inter denuntiationem et accusationem, quia in denuntiatione attenditur emendatio fratris, SS. Q. 68. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 68. Art. 2 (ter); PTS. Q. 55. Art. 10, in quot.; PTS. Q. 55. Art. 11, in quot.; PTS. Q. 62. Art. 3 (bis).

dēnuntiātivus, a, um, *adj., monitory, indicatory, conveying monition, admonitory.* Imperare non est movere quocumque modo, sed cum quadam intimatione denuntiativa ad alterum, quod est rationis, PS. Q. 17. Art. 1 ad 1.

dēnuntiātor, ōris, *m., a denouncer,* one who publicly accuses or declares as deserving of punishment. Quod denuntiator non obligat se ad probandum; unde nec punitur, si probare nequieverit, SS. Q. 68. Art. 2 ad 3.

dēnuntio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *announce, declare, name,* (2) *denounce, threaten.* — (1), soli superiores, per quos inferioribus denuntiatur, PP. Q. 112. Art. 3 c; nam angeli et archangeli denominantur a denuntiando, PP. Q. 112. Art. 4 c; imperans enim ordinat eum cui imperat, ad aliquid agendum, intimando vel denuntiando, . . ., sed ratio potest aliquid intimare vel denuntiare dupliciter, PS. Q. 17. Art. 1 c; sicut autem homo imprimit denuntiando quoddam interius principium actuum homini sibi subiecto, PS. Q. 93. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 12. Art. 2 c; SS. Q. 33. Art. 8; SS. Q. 68. Art. 2; SS. Q. 174. Art. 3; PT. Q. 28. Art. 4; et passim. — (2), alio modo cum ratione denuntiante, et sic ira est cum ratione, PS. Q. 46. Art. 4 ad 1; Petrus Ananiam et Saphiram occulte defraudantes de pretio agri publice denuntiavit, nulla secreta admonitione praemissa; ipse etiam Dominus non legitur secreto admonuisse Iudam, antequam eum denuntiaret, SS. Q. 33. Art. 7 ob. 2. Cf. SS. Q. 67. Art. 3 ad 2; SS. Q. 73. Art. 2 ob. 1; SS. Q. 89. Art. 7 ad 3; PTS. Q. 24. Art. 1 c (bis).

dēnuo, *adv.,* (1) of the restoration of things which have been destroyed, *anew, afresh,* = *de integro,* (2) for *iterum, a second time, once more,* (3) for *rursus,* of anything that is repeated not precisely a second time, *once again, again,* hence often with verbs compounded with *re.* — (1), sed oportet, si denuo vult illam rem intelligere, quod convertat se ad intellectum agentem, quem ponit substantiam separatum, PP. Q. 79. Art. 6 c; cum enim decor gratiae proveniat ex illustratione divini luminis non potest talis decor in anima reparari nisi Deo denuo illustrante, (c), . . ., et ideo non potest homo per seipsum reparari; sed indiget ut denuo ei lumen gratiae infundatur, PS. Q. 109. Art. 7 ad 2.—(2), maledictus, qui totum hominem, quem assumpsit Dei Filius, denuo assumptum vel liberatum, tertia die a mortuis resurrexisse non confitetur. sed non potuit totus homo denuo assumi, nisi aliquando fuerit totus homo a Verbo Dei separatus, (ob. 2), . . ., in verbis illis Athanasius non intellexit quod totus homo denuo sit assumptus, PT. Q. 50. Art. 3 ad 2; sed ex hoc non videtur aliquis esse denuo baptizandus, quod intentionem non habeat suscipiendi baptismum, PT. Q. 68. Art. 7 ob. 2. Cf. PT. Q. 67. Art. 5, in quot.; PT. Q. 72. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 53. Art. 3; PTS. Q. 80. Art. 6 (bis). — (3), sed indiget ut denuo ei lumen gratiae infundatur, sicut si corpori mortuo resuscitando denuo infunderetur anima, PS. Q. 109. Art. 7 ad 2; non tamen toto corde terretur, sed reparari et animari denuo potest, SS. Q. 125. Art. 3, in quot.

dēordinātio, ōnis, *f., inordinateness, disorder, deordination,* a departure from or violation of the settled order of things. Quando vero, fit deordinatio citra aversionem a Deo, tunc est peccatum veniale. sicut in corporibus deordinatio mortis, quae est per remotionem principii vitae, est irreparabilis secundum naturam, PS. Q. 72. Art. 5 c; peccatum quod committitur in proximum, habet rationem mali ex duobus; uno quidem modo ex deordinatione eius qui peccat, SS. Q. 34. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 2 (bis); PS. Q. 73. Art. 3; SS. Q. 142. Art. 4; PT. Q. 86. Art. 2 (ter); et passim.

dēordino, āre, āvi, ātum, *to disorder, put out of order, disarrange, disturb,* synonym of *inordino,* opposite of *ordino.* Unde quando anima deordinatur per peccatum usque ad aversionem ab ultimo fine, PS. Q. 72. Art. 5 c; obiectum superioris rationis sunt aeternae rationes, a quibus deordinari non est sine peccato mortali, PS. Q. 74. Art. 10 ob. 1; per peccatum originale deordinantur omnes animae partes, PS. Q. 82. Art. 3 ob. 3; secundum quod obiectum agit in potentiam, et una potentia agit in aliam, et deordinat ipsam, PS. Q. 85. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 109. Art. 7; SS. Q. 34. Art. 4; SS. Q. 118. Art. 1 (bis); SS. Q. 153. Art. 5 (bis); PT. Q. 87. Art. 1; et passim. — **dēordinātus,** a, um, *P. a., disordered, disarranged, disturbed.* Sic enim inter bonum et malum invenitur medium, prout bonum dicitur quod est ordinatum, malum autem quod non solum est deordinatum, sed etiam nocivum alteri, PP. Q. 48. Art. 1 ad 2; quia ex hoc interrupta est innocentia primi status, qua subtracta, deordinata est tota natura humana, SS. Q. 163. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 48. Art. 6; PS. Q. 87. Art. 6; PS. Q. 109. Art. 8. On **actus deordinatus,** see *actus* under 1; on **voluntas deordinata,** see *voluntas* under 3.

deorsum, *adv.,* (1) *downwards,* opposite of *sursum,* (2) *down, below,* also the opposite of *sursum.* — (1), motus autem elementorum sunt invicem contrarii, ut qui est sursum ei qui est deorsum, PP. Q. 66. Art. 2 c; sicut lapis movetur deorsum, et similiter omnia cognitione carentia, PP. Q. 83. Art. 1 c; sicut grave, cum movetur deorsum a generante, non cogitur, PP. Q. 105. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 105. Art. 6 ad 1 (ter); PS. Q. 11. Art. 2 c; PS. Q. 36. Art. 4; SS. Q. 185. Art. 4 (bis); PT. Q. 36. Art. 7; et passim. — (2), locus autem proprius gravis non est esse sursum, sed solum deorsum, PP. Q. 68. Art. 2 ob. 1; sicut quies quae est sursum, si quae est deorsum, PS. Q. 31. Art. 8 c; quod quidem si fit a genere ad speciem, vel a toto ad partem, erit, ut ipse exponit, secundum sursum et deorsum, SS. Q. 180. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 34. Art. 1; PS. Q. 36. Art. 1; PS. Q. 36. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 7; et passim.

dēpaupero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to depauperate, impoverish, make poor.* Vel ex proprio lucro vel quocumque alio licito modo, potest dare eleemosynas etiam irrequisito assensu viri, moderatas tamen, ne ex earum superfluitate vir depauperetur, SS. Q. 32. Art. 8 ad 2.

dēpello, ere, puli, pulsum, 3, *v. a.*, *to expel, remove, displace.* Ex hoc sequitur quod operetur ad depellendam miseriam alterius, sicut miseriam propriam, PP. Q. 21. Art. 3 c; secundo quia huiusmodi accidentia non sunt ubi est aer, quinimo ad motum harum specierum aer depellitur, PT. Q. 77. Art. 1 c; primo quidem ad reverentiam huius sacramenti, ut scilicet per bonum odorem depellatur, si quid corporaliter pravi odoris in loco fuerit, PT. Q. 83. Art. 5 ad 2. Cf. PT. Q. 84. Art. 9. — **dēpulsus**, a, um, *P. a.*, *expelled, removed.* Puta per correctionem subditorum, vel per sedationem scandali, vel per curationem infirmitatis, aut depulsa ignorantia per instructionem sufficientem, SS. Q. 185. Art. 4 ad 2. Cf. PT. Q. 59. Art. 1.

dēpendentia, ae, *f.*, *dependence*, the state of relying on something or someone. Unde hoc nomen, causa, videtur importare diversitatem substantiae, et dependentiam alicuius ab altero, PP. Q. 33. Art. 1 ad 1; habet dependentiam a subiecto secundum suam rationem; aliter tamen et aliter, PS. Q. 53. Art. 2 ad 3; maior est dependentia corporis ad animam quam animae ad corpus, sed anima separata a corpore adhuc habet aliquam dependentiam ad corpus, PTS. Q. 78. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 77. Art. 4.

dēpendeo, ēre, 2, *v. a.*, *to be dependent on, be governed by, be derived from*, (constr. with *e* (ex) or *a* (ab). Cum necessitas effectus ex necessitate causae dependeat, . . ., cum esse mundi ex voluntate Dei dependeat sicut ex sua causa, PP. Q. 46. Art. 1 c; secundum quod est universale bonum, a quo dependet omne bonum naturale, PP. Q. 60. Art. 5 ad 4; manifestum est autem, quod cognitio conclusionis dependet ex omnibus mediis praecedentibus non solum quantum ad novam acquisitionem scientiae, sed etiam quantum ad scientiae conservationem, PP. Q. 108. Art. 7 ad 2; ideo ex gloria quae est apud Deum, dependet beatitudo hominis sicut ex causa sua, PS. Q. 2. Art. 3 c; omnis enim humana operatio ab usu rationis dependet, PS. Q. 33. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 46. Art. 2; PS. Q. 2. Art. 3; PS. Q. 60. Art. 5; SS. Q. 106. Art. 5; PT. Q. 38. Art. 6; et passim.

dēperditio, ōnis, *f.*, *loss.* Sed mors hominis non accidit nisi per deperditionem alimenti in perpetuum se contra mortem tueri, PP. Q. 119. Art. 1 ob. 4. Cf. PP. Q. 97. Art. 3 ob. 1; PP. Q. 97. Art. 4; PT. Q. 77. Art. 6; PTS. Q. 81. Art. 4.

dēperdo, ere, didi, ditum, 3, *v. a.*, *to lose.* Ad veritatem humanae naturae pertinere videtur humidum radicale; quod si deperdatur, restitui non potest ut medici dicunt, (ob. 3), . . ., sed etiam ad restaurandum illud quod deperditur per actionem caloris naturalis, PP. Q. 119. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 97. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 4 (bis); PTS. Q. 80. Art. 1. — **dēperditus**, a, um, *P. a.*, *lost.* Et ideo ad restaurationem humidi deperditi necesse est habere potentiam nutritivam, PP. Q. 78. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 97. Art. 3; PP. Q. 97. Art. 4 (bis); PP. Q. 119. Art. 1 (ter); PTS. Q. 33. Art. 1; PTS. Q. 57. Art. 1; et passim.

dēpereo, īre, ii (fut. deperiet for - ibit) 4, *v. n.*, *to go to ruin, perish, be lost, impaired, diminished*, often followed by the *dat.* of the person or thing for whom and of which something has been impaired or diminished. Non tamen, ex hoc aliquid deperit sacrae Scripturae, quia nihil sub spirituali sensu continetur fidei necessarium quod Scriptura per litteralem sensum alicubi manifeste non tradat, PP. Q. 1. Art. 10 ad 1; nihil deperit ei qui eleemosynam facit; PS. Q. 20. Art. 5 ob. 4; sed nihil deperit veritati a quocumque dicatur, sed a quocumque est accipienda, SS. Q. 60. Art. 6 ob. 1. Cf. PP. Q. 20. Art. 4; PP. Q. 73. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 13 (bis); PTS. Q. 84. Art. 2; PTS. Q. 82. Art. 1; et passim.

dēpingo, ere, pinxi, pictum, 3, *v. a.*, *to depict, paint in colors, paint.* Unde si depingatur color alicuius rei in pariete, non dicitur esse imago, nisi depingatur figura, PP. Q. 35. Art. 1 c; unde et B. Lucas dicitur depinxisse Christi imaginem, quae Romae habetur, PT. Q. 25. Art. 3 ad 4.

dēpōno, ere, posui, positum, 3, *v. a.*, (1) *to lay down, lay aside, give up, renounce*, (2) *give in charge to, commit to, intrust to*, (3) *take down, depose.* — (1), conscientia deponi potest, non autem potentia, PP. Q. 79. Art. 13 a; prius rasa caesarie et circumcisis unguibus, et deposita veste in qua capta est, PS. Q. 105. Art. 4 ad 6; tunc debet restituere, talem animum deponendo, SS. Q. 62. Art. 5 ad 5; animam accusandi deponendo, SS. Q. 68. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 111. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 10; PT. Q. 46. Art. 11; PTS. Q. 36. Art. 5 ad 3; PTS. Q. 40. Art. 1 ad 2; et passim. — (2), sicut naturalem aequalitatem habet ut deponenti depositum reddatur, SS. Q. 57. Art. 2 ad 1; sicut res deposita est simpliciter quidem deponentis sed est eius apud quem deponitur, quantum ad custodiam, SS. Q. 66. Art. 3 ad 3; non minor videtur esse necessitas quandoque deponendi pecuniam suam apud usurarium quam mutuum accipiendi ab ipso. sed deponere pecuniam apud usurarium omnino videtur esse illicitum; sicut illicitum esset deponere gladium apud furiosum, vel virginem committere luxurioso seu cibum guloso, SS. Q. 78. Art. 4 ob. 3. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 62. Art. 1; SS. Q. 62. Art. 5 (bis); PTS. Q. 87. Art. 1; et passim. — (3), presbyter autem cardinalis nisi cum quadraginta quatuor testibus non deponatur, SS. Q. 70. Art. 2 ob. 3, in quot.; si vero aliquis propter culpam sit ab episcopatu depositus, et in monasterium detrusus ad poenitentiam peragendam, non potest iterato ad episcopatum revocari, SS. Q. 185. Art. 4 ad 2; clericos deponere, PTS. Q. 40. Art. 7 c. — **dēpositus**, a, um, *P. a.*, *intrusted, deposited.* Talium conservatio, sicut et depositorum, imminet his quibus sunt commissa ex necessitate, SS. Q. 43. Art. 8 c; puta cum impugnatori patriae non est depositum reddendum, vel aliquid aliud huiusmodi, SS. Q. 51. Art. 4 c; puta si aliquis gladium depositum redderet furioso, SS. Q. 62. Art. 5 ob. 1. Cf. PS. Q. 94. Art. 4 (ter); PS. Q. 105. Art. 2 (passim); SS. Q. 57. Art. 2 (ter); SS. Q. 61. Art. 3; SS. Q. 66. Art. 5; et passim.

dēporto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to carry*, or *convey down, carry away*, used with *in* and *ad* with *acc.* Ac si ille hircus deportaret ea in desertum, ubi a bestiis comederetur, quasi portans poenam pro peccatis populi, PS. Q. 102. Art. 5 ad 6. Cf. App. Q. 1. Art. 1.

dēposco, ere, poposci, 3, *v. a.*, *to beseech, request earnestly, require, ask.* Melius est enim ut ipse subvenias tuis, quibus pudor est ab aliis sumptum deposcere, SS. Q. 32. Art. 9, in quot.; vocare autem nostrum est, ut Gregorius dicit ibidem, lib. V. Moral., cap. xliii, col. 723, t. 1, humili Deum prece deposcere, PTS. Q. 72. Art. 2 ob. 5.

dēpositārius, ii, *m.*, *a depositary, a person entrusted with anything*, especially money. Ille qui furtim accipit rem suam apud alium depositam, gravat depositarium, . . ., unde manifestum est quod peccat, et tenetur ad relevandum gravamen depositarii, SS. Q. 66. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 105. Art. 2.

dēpositio, ōnis, *f.*, (1) *a putting off, laying aside, a parting from, getting rid of*, (2) *a deposition*; the act of deposing from office, dignity or power. — (1), homines salvos facit baptisma non carnis depositio sordium, sed conscientiae bonae interrogatio in Deum, PT. Q. 68. Art. 9 ob. 3, in quot.; Nazaraei autem profitebantur perfectionem quamdam in depositione comae, significantes temporalium contemptum, PTS. Q. 40. Art. 1 ad 2. — (2), insuper autem simoniaci tam vendentes quam ementes spiritualia aut etiam mediatores aliis poenis puniuntur, scilicet infamia et depositione, si sint clerici, SS. Q. 100. Art. 6 c.

dēpraedātio, ōnis, *f.*, *a plundering.* Sed inordinata exercitia, et periculosa, ex quibus occasiones et depraedationes proveniunt, SS. Q. 40. Art. 1 ad 4.

dēpraedor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.*, *to plunder, pillage, ravage.* Quia si illi qui depraedantur hostes, habeant bellum iustum, ea quae per

violentiam in bello acquirunt, eorum efficiuntur, SS. Q. 66. Art. 8 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; PS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 86. Art. 3, in quot.

dēprāvo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, used figuratively, *to pervert, corrupt, spoil, deprave.* Et per intentionem sequentem non depravatur ille actus voluntatis, qui praecessit, sed actus voluntatis qui iteratur, PS. Q. 19. Art. 7 ad 2; sed quia quandoque contingit quod voluntas hominis depravatur, est aliquis casus, SS. Q. 57. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 93. Art. 6; PS. Q. 95. Art. 1; SS. Q. 2. Art. 6. — **dēprāvātus**, a, um, *P. a., depraved.* Nisi quando habetur suspicio quod sint ab haereticis depravati, SS. Q. 2. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 58. Art. 5; PS. Q. 94. Art. 4; PS. Q. 97. Art. 1; SS. Q. 34. Art. 1; SS. Q. 165. Art. 1.

dēprecātio, ōnis, *f., a prayer for pardon, deprecation, petition*, synonym of *inductio* and *petitio*. Sic autem nunc loquimur de oratione, prout significat quamdam deprecationem vel petitionem, SS. Q. 83. Art. 1 c; unus quidem per modum deprecationis vel inductionis ob reverentiam alicuius sacri, (c), . . ., Origenes loquitur de adiuratione quae non fit potestative per modum compulsionis, sed magis per modum cuiusdam benevolae deprecationis, SS. Q. 90. Art. 2 ad 1; ergo forma huius sacramenti debet esse per modum deprecationis, (ob. 2), . . ., verbum Leonis est intelligendum quantum ad deprecationem quae praemittitur absolutioni, PT. Q. 84. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 90. Art. 3 (bis); PT. Q. 21. Art. 3 (bis), in quot.; PT. Q. 79. Art. 7; PTS. Q. 32. Art. 3.

dēprecātivus, a, um, *adj., tending to remove* or *avert evil by prayer, deprecatory*, the opposite of *imperative*. Ut dicat: "Ego te absolvo", sed oratione deprecativa, (ob. 1), . . ., in quibus tamen non semper modum deprecativo utebantur, sed quandoque modo indicativo et imperativo, PT. Q. 84. Art. 3 ad 4; utrum forma huius sacramenti debeat proferri per orationem deprecativam, PTS. Q. 29 pr.; illa verba quae sunt de essentia formae, scilicet oratio deprecativa, ab omnibus dicuntur, PTS. Q. 29. Art. 7 ad 2. Cf. PTS. Q. 29. Art. 8, passim.

dēprecor, āri, ātus, 1, *v. dep. a., to pray, intercede, pray for, intercede in behalf of, beseech in prayer.* Per quod impedimentum praestabatur orationi Danielis pro eodem populo deprecantis, PP. Q. 113. Art. 8 c; oratio est actus rationis, per quem aliquis superiorem deprecatur, . . ., illi ergo proprie competit orare cui convenit rationem habere, et superiorem, quem deprecari possit, SS. Q. 83. Art. 10 c; sicut enim homo imperando, vel deprecando, ordinat quodammodo quid sibi ab aliis fiat, SS. Q. 88. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 1 (bis); SS. Q. 90. Art. 1; PT. Q. 25. Art. 4; PT. Q. 43. Art. 4; PT. Q. 78. Art. 1 (bis); et passim.

dēprehendo, ere, di, sum, 3, *v. a., to catch, overtake, surprise, apprehend, take, find out, discover.* Motus eius deprehenderetur per motum alicuius corporis apparentis, PP. Q. 66. Art. 3 ob. 1; quia ista positio per veras rationes falsa deprehenditur, . . ., omnes autem, quantumcumque rudes, terram et aquam esse corpora sensu deprehendunt, PP. Q. 68. Art. 3 c; natura autem et virtus animae deprehenditur ex eius operatione, PP. Q. 70. Art. 3 c; secundum locum quidem, . . ., prius deprehenditur esse corpus quam deprehendatur esse animal; et prius deprehenditur esse animal quam deprehendatur esse homo, PP. Q. 85. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 34. Art. 1; PS. Q. 40. Art. 3; SS. Q. 151. Art. 4; SS. Q. 178. Art. 1; PT. Q. 75. Art. 1; et passim. — **dēprehensus**, a, um, *P. a., caught, apprehended, discovered.* Virgo in civitate deprehensa a viro, SS. Q. 154. Art. 7 ad 3; postquam deprehensus fuerit per rationem, tunc facile evitatur tum ex consideratione propriae infirmitatis, SS. Q. 162. Art. 6 ad 1; Iob loquitur de illa absconsione peccati quam facit deprehensus peccatum negando aut excusando, PTS. Q. 6. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 66. Art. 6; SS. Q. 94. Art. 2; PTS. Q. 60. Art. 1 (quater); PTS. Q. 99. Art. 6, et passim.

dēpressio, ōnis, *f.*, (1) *depression, a pressing* or *sinking down, lowness of spirits*, (2) *a repression, the act of repressing*, or *the condition of being depressed.* — (1), et similiter timor addit supra fugam seu abominationem quamdam depressionem animi propter difficultatem mali, PS. Q. 25. Art. 1 c. — (2), cum autem peccatum sit actus inordinatus, manifestum est quod quicumque peccat, contra aliquem ordinem agit; et ideo ab ipso ordine consequens est, quod deprimatur; quae quidem depressio poena est, PS. Q. 87. Art. 1 c.

dēprimo, ere, pressi, pressum, 3, *v. a.*, (1) *weigh down, press down, repress, injure*, (2) fig., *depress, dispirit.* — (1), quod aggravatur non absorbetur, quinimo sub aliquo ponderoso deprimitur, PS. Q. 37. Art. 2 ob. 3; unde in hominibus hoc ex naturali inclinatione invenitur ut unusquisque deprimat eum qui contra ipsum insurgit, . . ., consequens est ut ab ipso ordine et a principe ordinis deprimatur, ... ideo ab ipso ordine consequens est quod deprimatur; quae quidem depressio poena est, PS. Q. 87. Art. 1 c; sicut autem aliquis conviciando intendit conviciati honorem deprimere, SS. Q. 75. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 6 ad 3; SS. Q. 83. Art. 13; SS. Q. 161. Art. 2; SS. Q. 180. Art. 5 ob. 2, in quot.; PTS. Q. 79. Art. 1; et passim. — (2), quia ad inferiora deprimitur, PS. Q. 28. Art. 3 c; quae scilicet ita deprimit animum hominis, ut nihil ei agere libeat, SS. Q. 35. Art. 1 c; in hoc tamen est differentia, quia meritum exaltat sed peccatum deprimit, PTS. Q. 89. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 28. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 2; PT. Q. 40. Art. 2, in quot. — **dēpressus**, a, um, *P. a., deep lying, depressed.* Dum cerebrum, . . ., non est depressum, sed super omnes partes corporis elevatum, PP. Q. 91. Art. 3 ad 3: quando mens nostra intendit temporalibus rebus, ut in eis quiescat, remanet in eis depressa, SS. Q. 83. Art. 6 ad 3.

dēprōmo, ere, prompsi, promptum, 3, *v. a., to bring forth something, bring, fetch.* Quandoque autem ille cuius mens movetur ad aliqua verba exprimenda, non intelligit quod Spiritus Sanctus per haec verba intendat, sicut patet de Caipha, Ioan, 10, SS. Q. 173. Art. 4 c; et singulis temporibus non defuerunt aliqui prophetiae spiritum habentes, non quidem ad novam doctrinam fidei depromendam, SS. Q. 174. Art. 6 ad 3.

dēpurātio, ōnis, *f., depuration, purification*, the process of purifying or separating, said of things physical and spiritual. Una quidem praeambula et dispositiva ad Dei visionem, quae est depuratio affectus ab inordinatis affectionibus, SS. Q. 8. Art. 7 c; quia post multam depurationem cibi pervenitur ad decoctionem seminis, quod est superfluitas ultimi cibi, PTS. Q. 80. Art. 4 ad 4.

dēpurātus, a, um, *adj., made* or *become free from impurities, depurated, purified.* Unde quanto magis intellectus fuerit depuratus, tanto magis percipit immaterialium intelligibilem veritatem, PP. Q. 88. Art. 1 c; haec quidem est munditia mentis depuratae a phantasmatibus et erroribus, SS. Q. 8. Art. 7 c; sicut de vite sumitur vinum depuratum, ita etiam agresta et mustum, PT. Q. 74. Art. 5 ob. 3.

dēputātio, ōnis, *f.*, (1) *authorization, appointment, deputation*, the act or state of being deputed, the authority so deputed, (2) *an assignment*, a giving or promise to give money or property to someone. — (1), quod illa sanctificatio sacerdotis et filiorum eius et vestium ipsorum, vel quorumcumque aliorum, per aspersionem sanguinis, nihil aliud erat quam deputatio ad divinum cultum, et remotio impedimentorum ad emundationem carnis, PS. Q. 103. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 171. Art. 2; PTS. Q. 40. Art. 2 (bis). — (2), secundo propter praecedentem deputationem sive promissionem, sicut cum aliquis offert donationem inter vivos, vel cum relinquit in Testamento Ecclesiae aliquam rem mobilem vel immobilem in posterum solvendam, (c), . . ., sicut in primo, et tertio, et quarto modo, et etiam postquam eas fecerint per deputationem, sive promissionem: tenentur enim realiter exhibere quod est Ecclesiae per modum deputationis oblatum, SS. Q. 86. Art. 1 ad 2.

dēputo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to destine, allot* to anyone or anything, *delegate, assign, depute.* Non ergo contemplationi locus corporeus deputatur, (ob. 3), . . ., locus corporeus deputatur contemplationi, non propter necessitatem sed propter congruitatem, PP. Q. 66. Art. 3 ad 3; sicut etiam contemplativi dicuntur, non qui contemplantur, sed qui contemplationi totam vitam suam deputant, SS. Q. 81. Art. 1 ad 5; quia per sacrum ordinem aliquis deputatur ad dignissima ministeria quibus ipsi Christo servitur in sacramento altaris, SS. Q. 184. Art. 8 c; inquantum per ea deputantur homines ad cultum Dei secundum ritum christianae religionis, PT. Q. 63. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 74. Art. 1 (passim); PP. Q. 113. Art. 2 (passim); SS. Q. 122. Art. 4 (passim); SS. Q. 182. Art. 4 (ter); PT. Q. 63. Art. 3 (passim); et passim. — **dēputātus**, a, um, *P. a.*, *alloted, assigned, delegated, deputed.* Hic autem princeps Persarum erat angelus regno Persarum in custodiam deputatus, PP. Q. 113. Art. 8 a; apud Gentiles loca sepulturae deputata religiosa reputabantur, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3; habere aliquod tempus deputatum ad vacandum divinis, cadit sub praecepto morali, SS. Q. 122. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 99. Art. 3; SS. Q. 170. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 7; PT. Q. 63. Art. 3; et passim.

dēratiōcinor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.*, *to conclude badly* or *incorrectly*, does not occur in S.T. Zeno autem deratiocinatur, 6 Phys. 6 a. Cf. 6 Phys. 11 a.

dērelictio, ōnis, *f.*, *abandonment, forsaking.* Reprobatio vero non est causa eius quod est in praesenti, scilicet culpae; sed est causa derelictionis a Deo, PP. Q. 23. Art. 3 ad 2; derelictio illa non est referenda ad solutionem unionis personalis, sed ad hoc quod Deus Pater eum exposuit passioni, PT. Q. 50. Art. 2 ad 1.

dērelinquo, ere, liqui, lictum, 3, *v. a.*, (1) *to abandon, forsake, give up, leave, let stand,* (2) *to give over, yield, resign,* (3) *to neglect* or *fail to do something,* (4) *to bequeath.* — (1), sed Deus aliquando hominem derelinquit, secundum illud Psalm. 21, 1, Deus, Deus meus respice in me, quare me dereliquisti? Ergo multo magis angelus custos hominem derelinquit, (ob. 2), . . ., sed aliquando sunt in caelo. ergo aliquando nos derelinquunt, (ob. 3), . . ., sed in tantum Deus secundum ordinem suae Providentiae dicitur hominem derelinquere, . . ., et si interdum hominem loco, non tamen derelinquat eum quantum ad effectum custodiae, PP. Q. 113. Art. 6 c; quia ex cupiditate horum principes ad tyrannidem declinant, et iustitiam derelinquunt, PS. Q. 105. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 103. Art. 3; PS. Q. 108. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 7, in quot.; SS. Q. 100. Art. 4, in quot.; SS. Q. 117. Art. 1, in quot.; SS. Q. 186. Art. 3 (bis); SS. Q. 186. Art. 7; PT. Q. 41. Art. 2; PT. Q. 44. Art. 2 (bis); — **delinquere aliquid sub dubio**, *to leave something doubtful.* Augustinus etiam, 14 de Civ. Dei, cap. 9, a med., hoc modo ponit timorem in patria, quamvis hoc sub dubio derelinquat, SS. Q. 19. Art. 11 c. Cf. PP. Q. 70. Art. 3. — **derelinquere aliquid intelligentiae**, *to leave something to the intelligence.* Caetera vero nostrae intelligentiae derelinquuntur, PT. Q. 28. Art. 3 ad 3. — **derelinquere aliquem**, *to desert* or *forsake someone*, i.e., to leave them unprotected. Ut quid dereliquisti me? (ob. 1), . . ., unde derelinquere ibi non est aliud quam non protegere a persequentibus, PT. Q. 50. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 83. Art. 5. — (2), cum autem esuriit Dominus, ut Hilarius dicit super Matth., can. 3, parum a princ., non fuit ex surreptione inediae; sed naturae suae hominem dereliquit, PT. Q. 41. Art. 3, in quot. — (3), delictum communiter sumptum significat quamcumque omissionem; quandoque tamen stricte accipitur pro eo quod omittitur aliquid de his quae pertinent ad Deum; vel quando scienter et quasi cum quodam contemptu derelinquit homo id quod facere debet, SS. Q. 79. Art. 4 ad 1. — (4), episcopi de rebus propriis vel acquisitis, vel quicquid de proprio habent, heredibus suis, si voluerint, derelinquant, SS. Q. 184. Art. 7, in quot. Cf. SS. Q. 185. Art. 6, in quot. — **dērelictus**, a, um, *P. a.*, *forsaken, abandoned.* Et secundum hoc Babylon et domus Israel ab angelis derelictae dicuntur, quin angeli earum custodes non impediverunt quin tribulationibus subderentur, PP. Q. 113. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 66. Art. 5 (bis); SS. Q. 79. Art. 4; SS. Q. 186. Art. 2 (bis); PT. Q. 46. Art. 3; PT. Q. 50. Art. 2.

dērideo, ēre, si, sum, 2, *v. a.*, *to laugh at, laugh to scorn, scoff at, deride, ridicule,* (2) *to disregard, leave out of consideration, make light of.* — (1), ne Scriptura ex hoc ab infidelibus derideatur, et ne eis via credendi praecludatur, PP. Q. 68. Art. 1 c; sed deridere Dei est aeternaliter punire pro peccato mortali, ut patet per id quod dicitur in Psal. 2. 4, SS. Q. 75. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 75. Art. 2 (bis); SS. 81. Art. 7; SS. Q. 88. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 6. — (2), sed non est absque peccato quod aliquis orando evagationem mentis patiatur; videtur enim deridere Deum, sicut si alicui homini loqueretur, et non attenderet ad ea quae ipse proferret, SS. Q. 83. Art. 13 ob. 3. — **dēridens**, ntis, *m.*, *derider.* Ille qui simulat, non expresse Deum irridet, sed quasi interpretative, in quantum scilicet ad modum deridentis se habet, SS. Q. 75. Art. 2 ad 2.

dērisibilis, e, *adj.*, *ridiculous, absurd, open to derision.* Quod fictitium, et derisibile apparet; tum quia lux non est corpus; tum quia quinta essentia non venit materialiter in compositionem corporis mixti, PP. Q. 76. Art. 7 c; derisibilis enim videretur, si quis in disputatione alicuius scientiae vellet propositum per iuramentum probare, SS. Q. 89. Art. 1 c.

dērisio, ōnis, *f.*, *derision, the act of deriding* or *the state of being derided* or *put to shame by someone, ridicule, mockery, contempt shown by words* and *laughter. Derisio* and *subsannatio* are similar in motive but differ in the manner of attaining the end, because *derisio* is done by words and laughter while *subsannatio* is done by a sneer or grimace of contempt made by slightly raising the upper lip and nostrils. Subsannatio et irrisio conveniunt in fine, sed differunt in modo, quia irrisio fit ore, id est, verbo et cachinnis, subsannatio autem naso rugato, SS. Q. 75. Art. 1 ad 1; sic aliquem illudere, vel irridere, est eum omnino parvipendere, et eum tam vilem aestimare, ut de eius malo non sit curandum; sed sit quasi pro ludo habendum. et sic derisio est peccatum mortale, SS. Q. 75. Art. 2, (passim).

dērisor, ōris, *m.*, *a mocker, derider, scoffer, satirical person.* Ad contumeliosum ergo, et susurronem, et detractorem et etiam derisorem pertinet dicere malum culpae, SS. Q. 76. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 33. Art. 6, in quot.; SS. Q. 75. Art. 1 (bis).

dērisōriē, *adv.*, see *derisorius.*

dērisōrius, a, um, *adj.*, *ridiculous, serving for laughter.* Praeterea in sacramentis Ecclesiae nihil derisorium fieri debet. sed hoc derisorium videtur quod adulti baptizati, PT. Q. 67. Art. 7 ob. 3. — **dērisōriē**, *adv.*, *ridiculously, derisively,* characterized by derision or mockery. Uno modo respectu ipsius sacramenti, puta cum aliquis non intendit sacramentum conferre, sed derisorie aliquid agere, PT. Q. 64. Art. 10 c.

dērivātio, ōnis, *f.*, (1) *derivation, the act of deriving* or *acquiring from an origin* or *source*, or *the condition of being derived,* (2) in gramm. *derivation, etymology of words.* — (1), sed ideo Dionysius usus fuit nomine unionis et concretionis, ut ostenderet derivationem amoris a se in alia, sicut ab uno derivatur unitio, PP. Q. 60. Art. 3 ad 2; sed verum est quod iudicium et efficacia huius cognitionis, per quam naturam animae cognoscimus, competit nobis secundum derivationem luminis intellectus nostri a veritate divina, PP. Q. 87. Art. 1 c; unde omnia dona pertinent ad has tres virtutes, sicut quaedam derivationes praedictarum virtutum, PS. Q. 68. Art. 4 ad 3; sicut a voluntate alicuius hominis derivatur peccatum actuale ad alias partes eius. in qua quidem derivatione potest attendi quod quidquid provenit ex motione voluntatis peccati ad quamcumque partem hominis quae quocumque modo potest esse particeps peccati vel modum subiecti, PS. Q. 83. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 119. Art. 2; PS. Q. 84. Art. 3; SS. Q. 38. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 6. — (2), illa definitio datur de articulo magis secundum

quamdam etymologiam nominis, prout habet derivationem latinam, quam secundum eius veram significationem, prout a graeco derivatur, SS. Q. 1. Art. 6 ad 3.

dērivo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to draw off, deduce, derive*, with *a* (*ab*) or *e* (*ex*) *lit.* and *fig.*, (2) *dispense, distribute* with *ad*, (3) in gramm., *derive*, sc. one word from another. — (1), videtur haec opinio derivata esse ab opinione Platonis, PP. Q. 115. Art. 1 c; culpabilis defectus animae per traductionem seminis in prolem derivatur, quamvis semen actualiter non sit culpae subiectum, . . ., sic igitur multi homines ex Adam derivati sunt tanquam multa membra unius corporis, PS. Q. 81. Art. 1 c; infectio originalis culpae non derivatur a voluntate eius qui ipsam contrahit, PS. Q. 83. Art. 4 ad 2; a gratia enim derivantur virtutes, PT. Q. 7. Art. 9 ob. 1. Cf. PP. Q. 65. Art. 4 (bis); PS. Q. 97. Art. 3; SS. Q. 17. Art. 8 (bis); SS. Q. 164. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 2; et passim. — (2), ista autem perfectio ad angelos quidem derivatur, secundum quod omnia sunt in eorum cognitione quae sunt a Deo in natura producta per formas diversas; ad hominem vero derivatur inferiori modo huiusmodi perfectio, PP. Q. 91. Art. 1 c; ita quod quidquid aliud praeter illud quod ex primo parente in posteros derivatur, additum fuerit, PP. Q. 119. Art. 1 c; inde est quod nomen circumstantiae ab his quae in loco sunt, derivatur ad actus humanos, PS. Q. 7. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 4. Art. 5; PS. Q. 20. Art. 1; PS. Q. 83. Art. 2; SS. Q. 26. Art. 1; PT. Q. 35. Art. 6; et passim. — (3), nomen articuli ex graeco videtur esse derivatum, (c), . . ., definitio datur de articulo magis secundum quamdam etymologiam nominis, prout habet derivationem latinam, SS. Q. 1. Art. 6 ad 3; nam in graeco, "eleemosyna", a misericordia derivatur, sicut in latino "miseratio," SS. Q. 32. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 67. Art. 2 ad 3; PS. Q. 49. Art. 1 c; PS. Q. 52. Art. 1; SS. Q. 58. Art. 11; SS. Q. 62. Art. 1; et passim. — **dērivātus**, a, um, *P. a.*, *drawn, deduced, derived.* Propriae virtutes inditae singulis rebus perfectis, ab universalibus agentibus derivatae, PP. Q. 79. Art. 4 c; secundum verbum conceptum de Dei notitia et amorem exinde derivatum, PP. Q. 93. Art. 8 c; sicut quaedam conclusiones ex his derivatae, PS. Q. 94. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 2; PP. Q. 51. Art. 1; PP. Q. 60. Art. 2; PP. Q. 65. Art. 4; PP. Q. 79. Art. 4; et passim.

dērogātio, ōnis, *f.*, *derogation, disparagement, the act of injuring* or *seeking to injure in reputation, detraction, depreciation.* Nomen blasphemiae importare videtur quamdam derogationem alicuius excellentis bonitatis, . . ., huiusmodi ergo derogatio divinae bonitatis vel est secundum intellectum tantum, vel etiam secundum affectum, SS. Q. 13. Art. 1 c.

dērogo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to take away, detract from, diminish, disparage, dishonor*, constr. with *dat.* Sed hoc primo quidem derogat catholicae fidei, . . ., secundo etiam derogat philosophiae documentis, PP. Q. 57. Art. 2 c; dicere ergo quod inclinatio naturae non sit recta, est derogare auctori naturae, PP. Q. 60. Art. 1 ad 3; quicumque ergo vel negat aliquid de Deo quid ei convenit, vel asserit de eo quod ei non convenit, derogat divinae bonitati, (c), . . ., illa qui contra Deum loquitur, convicium inferre intendens, derogat divinae bonitati, SS. Q. 13. Art. 1 ad 1; contrarium est haereticum, utpote derogans veritati humanitatis Christi, PT. Q. 2. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 32. Art. 1; SS. Q. 13. Art. 2 c; PT. Q. 4. Art. 5 c; PT. Q. 5. Art. 1 ob. 2; PT. Q. 5. Art. 2 c; et passim.

dēscendo, ere, di, sum, 3, *v. n.*, (1) *come down, fall, descend, penetrate deeply*, opposite of *ascendo*, (2) *lower one's self, descend to an evil act*, (3) *descend* or *proceed* from any person, *be in line of descent.* — (1), Spiritus sanctus descendit super Dominum baptizatum in specie columbae, PP. Q. 43. Art. 7 c; cum sit articulus fidei quod Christus secundum animam descendit ad inferos, PP. Q. 53. Art. 1 a; statim Christo mortem patiente, anima eius ad infernum descendit, et suae passionis fructum exhibuit sanctis in inferno detentis, PT. Q. 52. Art. 5 ad 3; quando Spiritus sanctus descendit super discipulos, PT. Q. 83. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 5. Art. 2 (ter); PT. Q. 7. Art. 8; PTS. Q. 29. Art. 6 (bis); PTS. Q. 36. Art. 3; PTS. Q. 69. Art. 2; et passim. — (2), anima Christi non descendit ad aliquod malum, quia nec animae iustorum ad aliquod malum descendunt, PT. Q. 52. Art. 1 ob. 1. — (3), Heli et Ioseph fuerunt patres Christi, diversimode a David descendentes. . . ., Christus ea ratione qua dicitur filius Ioseph, potest dici filius Heli et omnium eorum qui ex stirpe David descenderunt, ... Nathan, qui per Salomonem descendit, uxorem eam primum ceperat, . . . pater eius dicitur Heli, quia dicit eam ex Melchi descendisse, ... praesertim cum Ambrosius dicat, . . ., Christum de semine Iechoniae descendisse, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2; omnes enim homines ab eodem stipite carnali propagatione descendunt, scilicet ab Adam, PTS. Q. 54. Art. 1 ob. 1. Cf. PS. Q. 81. Art. 4 (bis); PS. Q. 98. Art. 6; PT. Q. 28. Art. 1 ob. 2; PT. Q. 31. Art. 2 ob. 2; PTS. Q. 54. Art. 2 (bis); et passim. — **dēscendens**, entis, *m.* and *f.*, *a descendant*; plur. **dēscendentēs**, *posterity.* Ideo secundum tres dictas habitudines tres lineae consanguinitatis sumuntur, scilicet "linea descendentium" secundum primum habitudinem; "linea ascendentium" secundum secundam; "linea transversalis" secundum tertiam, . . ., quanto gradu distat quis ab aliquo gradu superiori, tanto distat a quolibet descendentium ab ipso, et nunquam minus, (c), ... sed descensus talis, scilicet a persona, cuius consanguinitas quaeritur, lineam descendentium facit, PTS. Q. 54. Art. 2 ad 2. Cf. PTS. Q. 54. Art. 1; PTS. Q. 57. Art. 3.

dēscensio, ōnis, *f.*, *a going down, descent*, opposite of *ascensio.* Motus qui est unus subiecto, potest ratione differre secundum principium et finem, ut ascensio et descensio, PS. Q. 12. Art. 4 ad 3; ut in priori unctione significetur super ipsum Spiritus sancti descensio ad habitationem Deo consecrandam, PT. Q. 72. Art. 11, in quot.; quidam enim dicunt quod ignis elementum, qui est in sphaera sua, descendet ad purgationem; modum autem descensionis ponunt per multiplicationem, PTS. Q. 74. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 36. Art. 2; PS. Q. 71. Art. 4.

dēscensus, ūs, *m.*, *a descent, lineal descent*, opposite of *ascensus.* Per *festum* autem *Pentecostes* significatur descensus Spiritus sancti in Apostolos, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; descensus ad inferos est unus de articulis fidei, . . ., sed in symbolo Patrum non fit mentio de descensu ad inferos, (ob. 4), ... de descensu ad inferos nullus error erat exortus apud haereticos, SS. Q. 1. Art. 9 ad 4; in mysterio autem Incarnationis magis consideratur descensus plenitudinis in naturam humanam, PT. Q. 34. Art. 1 ad 1; in baptismo est ascensus per profectum gratiae, qui requirit descensum humilitatis, PT. Q. 39. Art. 4 ad 2; descensus communiter sumptus attenditur secundum quamlibet consanguinitatis lineam, quia carnalis propagatio, ex qua vinculum consanguinitatis trahitur, descensus quidam est, sed descensus talis, scilicet a persona, cuius consanguinitas quaeritur, lineam descendentium facit, PTS. Q. 54. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 31. Art. 3; SS. Q. 102. Art. 1; PT. Q. 33. Art. 3; PT. Q. 38. Art. 5; PT. Q. 52. Art. 7 (passim); et passim.

dēscrībo, ere, psi, 3, *v. a.*, *to represent, delineate, describe.* Prout in Scripturis divinis divina per res sensibiles metaphorice describuntur, PP. Q. 12. Art. 3 ad 3; sicut enim a sacra Scriptura proprietates rerum intelligibilium sub similitudinibus rerum sensibilium describuntur, PP. Q. 51. Art. 2 ad 2; unde et Maria, per quam significatur vita contemplativa, describitur secus pedes Domini assidue sedens, SS. Q. 182. Art. 1 c; natus est autem tempore servitutis, quo scilicet totus orbis praecepto Augusti describitur, quasi tributarius factus, PT. Q. 35. Art. 8 ob. 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 9; PP. Q. 51. Art. 3; PP. Q. 69. Art. 2; PP. Q. 91. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 5; et passim.

dēscriptio, ōnis, *f.*, *a description.* Tamen si quis recte consideret, omnia ex quibus fides potest definiri, in praedicta descriptione tanguntur, SS. Q. 4. Art. 1 c; et sumitur haec descriptio ad simili-

tudinem dotis corporalis, per quam sponsa ornatur et providetur viro unde possit sufficienter sponsam et liberos nutrire, PTS. Q. 95. Art. 1 c.

dēsero, ere, ui, rtum, 3, *v. a.*, *to leave, desert, abandon.* Vocatio refertur ad auxilium Dei interius moventis et excitantis mentem ad deserendum peccatum, PS. Q. 113. Art. 1 ad 3; non autem poterat absque iniuria fieri quod viri uxores desererent, SS. Q. 186. Art. 4 ad 1; sed omnes religiosi saeculum deserere dicuntur, SS. Q. 188. Art. 2 ob. 3; sed quia homo deserto Deo collapsus erat ad corporalia, PT. Q. 1. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 119. Art. 1; PS. Q. 61. Art. 5; PT. Q. 57. Art. 1; PT. Q. 68. Art. 8; PT. Q. 83. Art. 6; et passim. — **dēsertus**, a, um, *P. a.*, *deserted, left, abandoned.* Quae sunt animae passiones; quia scilicet deserti homines ab auxilio divinae gratiae, vincuntur a passionibus, PS. Q. 87. Art. 2 c; Simon et Iudas leguntur adiurasse dracones, et eis praecepisse ut in desertum locum discederent, SS. Q. 90. Art. 3 a; sicut nunc etiam angeli gaudent de divina iustitia qua fit ut deserti a gratia in peccatum ruant illi quos custodiunt, PTS. Q. 87. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 86. Art. 4; PS. Q. 110. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 8; all in quot. — **dēsertum**, i, *n.*, *a desert place, desert, waste.* Sicut et petra in deserto fuit aliquid mateiiale, et tamen significavit Christum, PP. Q. 102. Art. 1 ad 4; Christus autem districtissimam vitam incoepit post baptismum, manens in deserto, et ieiunans quadraginta diebus et quadraginta noctibus, PT. Q. 40. Art. 2 ob. 3; ipsa civitas sancta, id est, Ierusalem, desertum dicitur, quia erat derelicta a Deo, PT. Q. 41. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (quater); PS. Q. 102. Art. 5 (ter); PT. Q. 41. Art. 2 (passim); PT. Q. 70. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 4; et passim. — **in desertis**, *in desert places.* Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 188. Art. 8.

dēsertio, ōnis, *f.*, *a forsaking, giving up.* Non autem consistit perfectio in ipsa temporalium bonorum desertione, SS. Q. 19. Art. 12 ad 1. — **desertio temporalium bonorum**, *the renunciation of temporal goods.*

dēsertor, ōris, *m.*, *a deserter, one who forsakes an allegiance* or *duty.* Augustinus dicit, . . ., ita omnia corpora per spiritum vitae rationalem; et spiritus vitae rationalis desertor atque peccator, per spiritum vitae rationalem pium et iustum; et ille per ipsum Deum, PP. Q. 103. Art. 6 ob. 3, in quot. Cf. PP. Q. 109. Art. 4; SS. Q. 90. Art. 2; PT. Q. 13. Art. 13. Art. 2; PT. Q. 44. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 3; all in quot.

dēsertum, i, *n.*, see *desero.*

dēservio, īre, 4, *v. n.*, *to serve, be devoted to, subject to, subservient to,* used with the *dat.*, rarely with *ad* and *acc.* Omnia enim quae sunt, inveniuntur esse ordinata ad invicem, dum quaedam quibusdam deserviunt, PP. Q. 11. Art. 3 c; obediunt enim vires sensitivae intellectui, et ei deserviunt, PP. Q. 76. Art. 2 c; sed quia exteriora bona instrumentaliter deserviunt ad quosdam actus virtutum, SS. Q. 186. Art. 7 ad 4. Cf. PP. Q. 11. Art. 3; PP. Q. 67. Art. 4; PS. Q. 106. Art. 3; SS. Q. 77. Art. 4; PTS. Q. 81. Art. 4; PTS. Q. 86. Art. 2; et passim.

dēsicco, āre, no perf., ātum, 1, *v. a.*, *to desiccate, season, remove the moisture from,* used literally and figuratively. Quod quidem aliqui philosophi attribuunt actioni solis per elevationem vaporum desiccantis terram, PP. Q. 69. Art. 1 ad 4; sed pondus religionis desiccat parietes, id est, homines, ab humore vitiorum, SS. Q. 189. Art. 1 ad 3; lixivium non videtur esse aqua pura; habet enim contrarias proprietates aquae, scilicet calefaciendi et desiccandi, PT. Q. 66. Art. 4 ob. 4. Cf. PP. Q. 115. Art. 3; PS. Q. 32. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 5. — **dēsiccans**, ntis, *P. a.*, *drying, parching.* Timor autem non videtur causare frigus, sed magis calorem desiccantem, PS. Q. 44. Art 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 69. Art. 1. — **dēsiccātus**, a, um, *P. a.*, *seasoned.* Unde pondus ordinum imponendum est parietibus iam per sanctitatem desiccatis, SS. Q. 189. Art. 1 ad 3.

dēsiderābilis, e, *adj.*, *desirable.* Desiderabilius est quam certissima cognitio quae habetur de minimis rebus, ut dicitur in 11 de Animal, PP. Q. 1. Art. 5 ad 1; sed nihil videtur esse magis desiderabile ab hominibus quam honor, PS. Q. 2. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 26. Art. 14; PP. Q. 87. Art. 2 (passim).

dēsideranter, *adv.*, see *desidero.*

dēsiderātīvus, a, um, *adj.*, *desiderative, having* or *implying desire.* Sed contra est quod Gregorius Nyssenus dicit, . . ., quod irrationalis pars animae dividitur in desiderativum et irascitivum, PP. Q. 82. Art. 5 a. Cf. PS. Q. 41. Art. 2 ob. 1, in quot. (bis).

dēsiderium, ii, *n.*, (1) *desire* in the proper sense of the word, i.e., the longing for a thing which one as yet does not possess, (2) *desire* in the broader sense of the word, i.e., the longing for a thing in like measure, whether it is possessed or not. — (1), sicut gaudium et delectatio est de bono praesenti et habito; desiderium autem est spes de bono nondum adepto, PP. Q. 20. Art. 1 c; cum desiderium sit rei non habitae, possibilis tamen haberi, PP. Q. 58. Art. 1 ob. 2; item sitis vel desiderium potest dupliciter accipi: uno modo proprie, secundum quod importat appetitum rei non habitae, PS. Q. 33. Art. 2 c; est enim desiderium, secundum quod voluntas tendit in id, quod nondum habet, C. G. 3. 26; desiderium est inclinatio voluntatis in aliquod bonum consequendum, C. G. 3. 26. Cf. PS. Q. 23. Art. 2 c; PS. Q. 40. Art. 1 c; 2 Sent. 1. 2. 1 c; 3 Sent. 26. 1. 3 c; 3 Sent. 26. 2. 3. 2 c. On **quies desiderii**, see *quies.* — Kinds of *desiderium* in this sense are: (a), **desiderium caeleste**, and **desiderium saeculare**, *the heavenly* and *the worldly* or *earthly desire.* Cf. 1 Cant. 5. — (b), **desiderium carnale seu carnis**, *the desire of the flesh.* Nomine autem ventris, significatur carnale desiderium, quia haec pars mollior sentitur in corpore, SS. Q. 165. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 42. Art. 1; PTS. Q. 99. Art. 6; Eph. 2. 1; 2 Cant. 1. — (c), **desiderium carnis**, see *desiderium carnale.* — (d), **desiderium commune**, *the general desire.* Unde patet quod illud commune desiderium non est naturae, sed vitii, et ideo commune est multis, qui per latam viam vitiorum incedunt, SS. Q. 77. Art. 1 ad 2. Cf. PTS. Q. 78. Art. 1 (bis); PTS. Q. 92. Art. 1; 4 Sent. 43. 1. 4 ob. 2. — (e), **desiderium concupiscentiae seu sensus** and **desiderium intellectuale**, *the desire of sensual appetite* or *of the sensual part of the soul* and *the intellectual desire.* Desiderium magis pertinere potest, proprie loquendo, non solum ad inferiorem appetitum, sed etiam ad superioiem; non enim importat aliquam consociationem in concupiscendo, sicut concupiscentia; sed simplicem motum in rem desideratam, PS. Q. 30. Art. 1 ad 2. — (f), **desiderium consiliabile**, *the deliberating* or *deliberate desire*, the translation of the Aristotelian phrase βουλευτικὴ ὄρεξις (Eth. Nic. 3. 5, 1113. a. 11). In hoc magis declinat quod sit appetitus intellectivus, nominans electionem "desiderium consiliabile," PP. Q. 83. Art. 3 c. Cf. 3 Eth. 9 d. — (g), **desiderium conveniens**, *the suitable* or *proper desire.* Cf. C. G. 3. 95. — (h), **desiderium intellectuale**, see *desiderium concupiscentiae.* — (i), **desiderium naturae seu naturale**, *the desire of nature* or *the natural desire.* Naturale desiderium nihil est aliud quam inclinatio inhaerens rebus ex ordinatione primi moventis, 1 Eth. 2 a. Cf. PP. Q. 12. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 16; C. G. 2. 55; C. G. 3. 48; 1 Eth. 2 a and 16 g. — (j), **desiderium naturale**, see *desiderium naturae.* Inest enim homini naturale desiderium cognoscendi causam, cum intuetur effectum, PP. Q. 12. Art. 1 c; dato quod esset possibile, hoc esset contra naturale desiderium; inest enim unicuique naturale desiderium ad conservandum suum esse, quod non conservaretur, si transmutaretur in altiorem naturam, PP. Q. 63. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 8 (ter); PP. Q. 75. Art. 6; PS. Q. 2. Art. 2; PS. Q. 2. Art. 8; PS. Q. 3. Art. 8; et passim. — (k), **desiderium pium**, *the pious desire* or *the pious wish.* Sic ad bona Deus nos invitat, quod ad ea non passibus corporis, sed piis desideriis et devotis orationibus accedamus, SS. Q. 83. Art. 5 ad 3. — (l), **desiderium saeculare**, see *desiderium caeleste.* — (m), **desiderium sensus**, see *desiderium concupiscentiae.*

— **impossibile est naturale desiderium esse inane** (C. G. 2. 55), or, **naturale desiderium non potest esse inane** (PP. Q. 75. Art. 6 c), or, **naturale et commune desiderium non potest esse vacuum et inane** (4 Sent. 43. 1. 4. 1 ob. 2), *the natural* and *the general desire cannot be impossible of fulfillment*. — (2), desiderium illud angelorum non excludit rem desideratam, sed eius fastidium. vel dicuntur desiderare Dei visionem quantum ad novas revelationes quas pro opportunitate negotiorum a Deo recipiunt, PP. Q. 58. Art. 1 ad 2; desiderium potest, . . ., accipi, . . ., alio modo communiter, secundum quod importat exclusionem fastidii, PS. Q. 33. Art. 2 c.

dēsīdero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to desire for* the pleasure or enjoyment of something; *wish* or *earnestly long for*; *covet*; *crave*. Quod unumquodque naturaliter suo modo esse desiderat, . . ., unde omne habens intellectum naturaliter desiderat esse semper, PP. Q. 75. Art. 6 c; naturaliter autem homo desiderat retinere bonum quod habet, PS. Q. 5. Art. 4 c; primatus enim fugientem se desiderat, desiderantem se horret, SS. Q. 185. Art. 1 c; et non desiderabitis rem alterius, nedum rogetis vel tollatis aliquid, SS. Q. 187. Art. 5, in quot. Cf. PP. Q. 2. Art. 2; PS. Q. 27. Art. 3; SS. Q. 83. Art. 6; PT. Q. 68. Art. 2; PTS. Q. 71. Art. 5; et passim. — **dēsīderans**, ntis, *m.*, *one who desires*, *a desirer*. Secundum quod cognitum est in cognoscente, et desideratum in desiderante, PP. Q. 8. Art. 3 c. — **dēsīderātus**, a, um, *P. a.*, *desired*. In quantum omnes perfectiones desideratae effluunt ab eo sicut a causa, PP. Q. 6. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 8. Art. 3; PP. Q. 12. Art. 6; PP. Q. 58. Art. 1; PS. Q. 28. Art. 6; SS. Q. 29. Art. 2; et passim.

dēsidia, ae, *f.*, *slothfulness*, *idleness*, *indolence*, *inactivity*. Quod propter naturam turpes nullus increpat, sed eos qui propter desidiam et negligentiam, PS. Q. 81. Art. 1 ob. 5, in quot.; si quam operam vestram mater Ecclesia desideraverit, nec elatione avida suscipiatis, nec blandiente desidia respuatis, SS. Q. 185. Art. 2 ob. 3, in quot.

dēsignātio, ōnis, *f.*, *designation*, *determination*, synonym of *determinatio*. Ut intelligantur isti genitivi construi in designatione formae, (c), . . ., non autem et converso, nisi aliquid addatur ad designationem essentiae, PP. Q. 39. Art. 2 ad 4; ideae, . . ., quae ad sui designationem non indigent essentialibus differentiis, C. G. 1. 24. — Kinds of *designatio* are: (a), **designatio completa**, *the complete determination*, Cf. C. G. 1. 14. — (b), **designatio essentialis seu substantialis**, *the essential determination*. Cf. C. G. 1. 24. — (c), **designatio substantialis**, see *designatio essentialis*.

dēsignātīvus, a, um, *adj.*, *designating*, *determining*, synonym of *determinativus*. Cum differentia non sit nisi designativa generis, remota differentia, non potest substantia generis eadem remanere, PS. Q. 67. Art. 5 c; sed tamen est designativum vel determinativum alicuius, Quodl. 2. 2. 4 ad 1.

dēsigno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to designate*, *point out*, *signify*, *denote*, *describe*, *represent*, (2) *to mark out*, *trace out*. — (1), illa propinquitas ad Deum quae designatur nomine thronorum, convenit etiam cherubim et seraphim, et excellentius, ut dictum est, PP. Q. 108. Art. 6 ad 2; quod per ista tria non designantur diversi actus fidei, sed unus et idem actus habens diversam relationem ad fidei obiectum, SS. Q. 2. Art. 2 ad 1; quia in dalmaticis partibus primo usus eius fuit ad designandum quod ipse primo dispensator sacramentorum ponitur; ipse enim sanguinem dispensat, PTS. Q. 40. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 51. Art. 3; PP. Q. 106. Art. 2; SS. Q. 146. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 1; PTS. Q. 40. Art. 1; et passim. — (2), et tunc primo aedificatum fuit templum in loco quem designaverat Abraham ex divina demonstratione ad immolandum, . . ., locus autem ille designari non debuit per aedificationem templi ante tempus praedictum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 2. — **dēsignātus**, a, um, *P. a.*, *designated*. Sed in nomine singularis designati significatur determinatum distinguens sicut in nomine Socratis haec caro et hoc os, PP. Q. 30. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 6; PT. Q. 36. Art. 5; PTS. Q. 83. Art. 3 (ter); et passim.

dēsino, ere, sii, situm, 3, *v. a.* and *n.*, *to leave off*, *cease*, *desist*, the opposite of *incipio*. Ideo omne quod corrumpitur incipit non esse et desinit esse, PP. Q. 42. Art. 2 ad 3; unde vel pars omnino desinit esse destructo toto, sicut partes animalis destructo animali, PS. Q. 4. Art. 5 ad 2; sed peccatores non desinunt esse homines, quia peccatum non tollit naturam, SS. Q. 25. Art. 6 a; propter talem immutationem non desinit corpus et sanguis Christi esse sub hoc sacramento, PT. Q. 77. Art. 4 c; sed motum esse perpetuum est quia quod factum est, numquam desinit esse factum, PTS. Q. 55. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 46. Art. 1; PP. Q. 62. Art. 8; PP. Q. 84. Art. 4; PS. Q. 94. Art. 5; SS. Q. 184. Art. 1; et passim.

dēsisto, ere, stiti, stitum, 3, *v. a.* and *n.*, *to leave off*, *cease*, *desist from*, constr. (1) with *a* or *ab*, (2) with *inf.*, (3) *absol.* — (1), sicut submersio navis dicitur esse a gubernatore, inquantum desistit a gubernando, PS. Q. 6. Art. 3 c; ergo desistere a meliori pertinet ad imprudentiam, SS. Q. 53. Art. 5 a; si vero ab accusatione innocentis desistat propter aliquam confusionem, facit iniuriam reipublicae, SS. Q. 68. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 5. Art. 4; PS. Q. 20. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 71. Art. 3; SS. Q. 100. Art. 3; et passim. — (2), sicut cum latro suspenditur, non ut ipse emendetur, sed propter alios, ut saltem metu poenae peccare desistant, PS. Q. 87. Art. 3 ad 2; ut saltem sic malefacere desistentes, et aliis quietam vitam redderent, PS. Q. 95. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 33. Art. 6; SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 123. Art. 7; PTS. Q. 52. Art. 3; et passim. — (3), puta cum aliquis vult facere aliquid bono fine vel malo, et propter aliquod impedimentum desistit, PS. Q. 20. Art. 4 c; aliud autem est ut ex diuturna difficilium passione homo non fatigetur usque ad hoc quod desistat, (c), . . ., potest etiam constantia ad perseverantiam pertinere, ut perseverans dicatur aliquis ex eo quod non desistit propter diuturnitatem, constans autem ex eo quod non desistit propter quaecumque alia repugnantia, SS. Q. 128. Art. 1 ad 5. Cf. PTS. Q. 58. Art. 2 ad 3.

dēsōlātio, ōnis, *f.*, (1) *a desolating*, *the act of making desolate*, *devastation*, (2) *desolation*, *the state* or *condition of being desolate*, *loneliness*. — (1), et similiter cinis dicitur vestigium ignis, et desolatio terrae vestigium hostilis exercitus, PP. Q. 93. Art. 6 c. — (2), conceditur autem his qui sunt in statu desolationis, SS. Q. 149. Art. 4 ob. 3.

dēsōlo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to desolate*, *deprive of inhabitants*, or *to strip of dwellings*, *goods*, and *products*, *ravage*; hence to leave lonely and bare. Quia super illud Matth., XII, omne regnum contra se divisum desolabitur, col. 79. t. 7, dicit Hieronymus, SS. Q. 37. Art. 2 ob. 3; dicit autem Philosophus ibidem, quod tyrannos civitates desolantes, et sacra praedantes non dicimus illiberales, id est avaros, SS. Q. 118. Art. 8 ob. 5.

dēspectio, ōnis, *f.*, *a looking down upon*, in a figurative sense, *contempt*, *despising*. Utrum sola parvipensio vel despectio sit motivum irae, PS. Q. 47 pr.; sicut iam supra dictum est, art. 2 et 3 praec., indigna despectio est maxime provocativa irae, defectus igitur vel parvitas eius contra quem irascimur, facit ad augmentum irae, in quantum auget indignam despectionem, PS. Q. 47. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 47. Art. 2.

dēspector, ōris, *m.*, *a despiser*, *disdainer*, one who treats others with indifference or contempt. Praesumptuosi propter exteriorem fortunam fiunt despectores et iniuriatores aliorum, quasi magnum aliquid aestimantes exteriora bona, SS. Q. 130. Art. 2 ob. 3; in quot.

dēspectus, ūs, *m.*, *a looking down upon*, *contempt*, *a despising*. Videtur quod non sola parvipensio vel despectio sit motivum irae, (ob. 1), . . ., sunt enim tres species parvipensionis, ut dicitur in 2 Rhet.

ibid., scilicet despectus, epiraesmus, id est, impedimentum voluntatis implendae, et contumeliatio, et ad haec tria omnia motiva irae reducuntur, PS. Q. 47. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 47. Art. 3.

dēspērābilis, e, *adj.*, *incurable, desperate.* Quia magna et desperabilis infirmitas medicum artificiosiorem quaerebat, PT. Q. 35. Art. 8, in quot.

dēspērātio, ōnis, *f.*, *hopelessness, despair* in the narrower and broader senses of the word, opposite of *spes*. Respectu boni nondum adepti est spes et desperatio, . . ., similiter in irascibili sunt tres: scilicet spes et desperatio, timor et audacia, et ira, cui nulla passio opponitur, PS. Q. 23. Art. 4 c; oportet quod passiones quarum obiectum est bonum, scilicet spes et desperatio, sint naturaliter priores passionibus quarum obiectum est malum, scilicet audacia et timore; ita tamen quod spes est prior desperatione, . . ., desperatio autem est recessus a bono, qui non competit bono, secundum quod est bonum, sed secundum aliquid aliud, . . ., ita etiam spes et desperatio sunt ratio timoris et audaciae; nam audacia consequitur spem victoriae et timor consequitur desperationem vincendi, ira autem consequitur audaciam, PS. Q. 25. Art. 3 c; cum ventum fuerit ad aliquid impossibile, tunc homines discedunt, et sic respicit hoc obiectum desperatio, PS. Q. 40. Art. 4 c; desperatio non importat solam privationem spei, sed importat quendam recessum a re desiderata propter aestimatam impossibilitatem adipiscendi, PS. Q. 40. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 25. Art. 4 (passim); PS. Q. 45. Art. 2 (passim); SS. Q. 14. Art. 2 c; SS. Q. 20. Art. 1-4; 3 Eth. 8 d; et passim. — In the narrower sense of the word, *desperatio* is one of the irascible affections (see **passio irascibilis** under *passio*.) With reference to spiritual goods, it is opposed to the theological virtue of hope, it is a *filia acidiae* (see *acidia*) and a sin against the Holy Ghost (see *peccatum in Spiritum sanctum*.)

dēspēro, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to be hopeless, have no hope of, despair, give up*, opposite of *spero*, constr. most frequently (1) with *de*, (2) *absol.*, less frequently, (3) with *acc.* and *inf.* — (1), illi autem qui desperant de fuga, debilitantur in fugiendo, sed sperant mortem suam vindicare, PS. Q. 40. Art. 8 ad 3; de nemine desperandum est in hac vita, SS. Q. 14. Art. 3 ad 1; ideo enim tot sanavit febricitantes, tot languidos, tot claudos, caecos et aridos, ne desperaret de se peccator, PT. Q. 84. Art. 10 ad 3. Cf. SS. Q. 14. Art. 2; SS. Q. 14. Art. 3; SS. Q. 17. Art. 3 (bis); SS. Q. 17. Art. 5; SS. Q. 20. Art. 1 (bis); et passim. — (2), quia sic illi qui non sunt praedestinati desperarent, PP. Q. 23. Art. 1 ad 4; ideo enim aliquis desperat, quia timet difficultatem quae est circa bonum sperandum, PS. Q. 45. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 20. Art. 1 (bis); SS. Q. 20. Art. 2 (passim); SS. Q. 161. Art. 2; PT. Q. 64. Art. 4; PTS. Q. 28. Art. 1; et passim. — (3), si discrederet vel desperaret se posse habere aliquam societatem vel familiarem conversationem cum ipso, PS. Q. 65. Art. 5 c; puta si medicus desperet de curatione alicuius infirmi, vel si aliquis desperet se fore divitias adepturum, SS. Q. 20. Art. 1 ad 3. — **dēspērāns**, antis, *P. a.*, *despairing.* Sed multi qui damnabuntur habuerunt in hac vita spem, nunquam desperantes, SS. Q. 18. Art. 3 ob. 3. — As a *subst.*, *a despairing person, despairer.* Sed desperans videtur incidere in haeresim damnatam, (ob. 3), . . ., hoc autem non existimat desperans, SS. Q. 20. Art. 2 ad 2. — **dēspērātus**, a, um, *P. a.*, *given up, despaired of, irremediable, desperate.* Ideo tanquam desperati feruntur ad omne quod eis perversa voluntas suggerit, SS. Q. 13. Art. 4 ad 1; sicut enim ostenditur peritia medici, si infirmitatem desperatam sanet, . . ., sed medicus laudatur, si infirmitatem desperatam sanet, (ob. 1), . . ., medicus, accipiens in cura infirmitatem desperatam, nulli facit iniuriam, SS. Q. 71. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 5. Art. 3; PTS. Q. 21. Art. 2 (bis).

dēspicientia, ae, *f.*, *a despising, contempt.* Dicit enim Tullius in lib. 1 de Offic., in tit. magnanimit., in duobus potiss. sita, quod magnus animus in externarum rerum despicientia commendatur, SS. Q. 129. Art. 8 ob. 2, in quot.

dēspicio, ere, exi, ectum, 3, *v. n.* and *a.*, *to look down upon, despise, disdain.* Id in quo maxime studemus, reputamus esse bonum nostrum; et ideo cum illud despicitur, reputamus nos quoque despici, et arbitramur nos laesos, PS. Q. 47. Art. 1 ad 3; prudentia omnia mundana divinorum contemplatione despiciat, PS. Q. 61. Art. 5 c; in rebus temporalibus non pertinet ad liberalem ut sic aliis intendat, quod omnino se et suos despiciat, SS. Q. 117. Art. 1 ad 1; quamdiu autem homini remanet vita corporalis, nondum se opere ostendit corporalia cuncta despicere, SS. Q. 124. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 92. Art. 3; PS. Q. 47. Art. 3 (quater); PS. Q. 47. Art. 4 (passim); PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 130. Art. 2; et passim.

dēspondeo, ere, spondi, sponsum, 2, *v. a.*, *to betroth, engage, espouse.* Inconvenienter igitur mandatur, Deut. 20, 5-7, quod imminente proelio, aliqui domum remittantur, puta qui aedificavit domum novam, qui plantavit vineam, vel qui despondit uxorem, PS. Q. 105. Art. 3 ob. 5.

dēsponsātio, ōnis, *f.*, *a betrothing, betrothal.* Illae enim quae sunt aliis desponsatae, restituendae sunt suis sponsis, qui in eas ex ipsa desponsatione ius habent, (ad 3), . . ., sponsus ex ipsa desponsatione habet aliquod ius in sua sponsa, SS. Q. 154. Art. 7 ad 4. Cf. PT. Q. 28. Art. 4; PT. Q. 29. Art. 1 (ter); PT. Q. 29. Art. 2; PTS. Q. 44. Art. 2; et passim.

dēspōnsātor, ōris, *m.*, *a fiancé, a betrothed person.* Novus aedificator domus, aut plantator vineae, vel desponsator uxoris excludebantur a proelio propter duo, PS. Q. 105. Art. 3 ad 5.

dēsponso, āre, no perf., ātum, 1, *v. a.*, *to betroth, promise to marry.* Mater Dei non creditur, antequam desponsaretur Ioseph, absolute virginitatem vovisse, (c), . . ., verbum illud Apostoli est intelligendum de illis quae absolute castitatem vovent, quod quidem mater Dei non fecit, antequam Ioseph desponsaretur, PT. Q. 28. Art. 4 ad 3; Ecclesia desponsatur Christo, PTS. Q. 40. Art. 7 c; ideo gentilitas, priusquam desponsaretur a Christo in fide Ecclesiae, corrupta fuit a diabolo per idololatriam, PTS. Q. 66. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 154. Art. 7 (quater); PT. Q. 29. Art. 1; PTS. Q. 59. Art. 6; PTS. Q. 95. Art. 1; PTS. Q. 95. Art. 4; et passim. — **dēsponsāta**, ae, *f.*, *betrothed, promised in marriage.* Utrum Christus debuerit de desponsata nasci, PT. Q. 29 pr.; ideo ipse etiam solus virgines benedicit, quae figuram gerunt Ecclesiae Christo desponsatae, cuius cura ipsi principaliter committitur, PTS. Q. 38. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 28. Art. 4; PT. Q. 29. Art. 1 (passim); PT. Q. 29. Art. 2 (ter); PTS. Q. 43. Art. 3; PTS. Q. 55. Art. 4; et passim.

despoticus, a, um, *adj.*, *imperious, despotic*, synonym of *dominativus*, and *tyrannicus*. Anima quidem corpori dominatur despotico principatu, intellectus autem appetitui, politico et regali. dicitur enim despoticus principatus quo aliquis principatur servis, qui non habent facultatem in aliquo resistendi imperio praecipientis, quia nihil sui habent. principatus autem politicus et regalis dicitur quo aliquis principatur liberis, . . ., sic igitur anima dominatur corpori despotico principatu, quia corporis membra in nullo resistere possunt imperio animae, PP. Q. 81. Art. 3 ad 2; combinatio domini et servi vocatur despotica, id est, dominativa, 1 Pol. 2 b. Cf. PS. Q. 9. Art. 2; PS. Q. 17. Art. 7; PS. Q. 56. Art. 4; PS. Q. 58. Art. 2. On **dominium despoticum**, see *dominium*; on **principatus despoticus**, see *principatus* under 1; on **regimen despoticum**, see *regimen*; on **scientia despotica**, see *scientia* under 2.

dēstinātio, ōnis, *f.*, *destination, the predetermined end*; sometimes it is taken for someone's real mission to a given end or for a mission conceived in someone's mind. Augustinus dicit in lib. de Praedestinatione Sanctorum: quid est praedestinatio nisi destinatio alicuius existentis, (ob. 2), . . ., destinatio aliquando sumitur pro reali missione alicuius ad aliquem terminum; et sic destinatio non est nisi eius quod est. alio modo sumitur destinatio pro missione quam aliquis mente concepit, PS. Q. 23. Art. 2 ad 2.

dēstino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to destine, send to a destined end,* (2) *destine, resolve firmly* on a determined course of action. — (1), unde ratio praedictae transmissionis creaturae rationalis in finem vitae aeternae praedestinatio nominatur; nam destinare est mittere, PP. Q. 23. Art. 1 c; congrue ordinatum est ut per biduum ante ab episcopo chrisma benedicatur, ut possit per dioecesim destinari, PT. Q. 72. Art. 12 ad 3. Cf. SS. Q. 165. Art. 2, in quot. — (2), alio modo sumitur destinatio pro missione quam aliquis mente concepit, secundum quod dicimur destinare quod mente firmiter proponimus, PP. Q. 23. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 24. Art. 1, in quot.

dēstituo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a.*, (1) *to deprive, strip, rob of,* mostly passive in this sense, used with the *abl.* of the thing taken away, opposite of *statuo,* (2) *abandon, forsake, impair,* in any way. — (1), omnes res creatae viderentur quodammodo esse frustra, si propria operatione destituerentur; cum omnes res sint propter suam operationem, PP. Q. 105. Art. 5 c; inquantum ergo ratio destituitur suo ordine ad verum, est vulnus ignorantiae; inquantum vero voluntas destituitur ordine ad bonum, est vulnus malitiae; inquantum vero irascibilis destituitur suo ordine ad arduum, est vulnus infirmitatis; inquantum vero concupiscentia destituitur ordine ad delectabile moderatum ratione, PS. Q. 85. Art. 3. Cf. PS. Q. 91. Art. 6 (bis); PT. Q. 69. Art. 3; PT. Q. 75. Art. 1; PTS. Q. 66. Art. 5; PTS. Q. 71. Art. 1. — (2), motus membrorum genitalium aliquando importunus est nullo praesente; aliquando autem destituit inhiantem, et cum in animo concupiscentia ferveat, friget in corpore, PS. Q. 17. Art. 9 ob. 3, in quot. Cf. PS. Q. 68. Art. 5, in quot.; principium autem spiritualis vitae, quae est secundum virtutem, est ordo ad ultimum finem, . . ., qui quidem, si destitutus fuerit, reparari non potest per aliquod principium intrinsecum, PS. Q. 88. Art. 1 c. — **dēstitūtus**, a, um, *P. a., deprived of.* Et ideo omnes vires animae remanent quodammodo destitutae proprio ordine, PS. Q. 85. Art. 3 c.

dēstitūtio, ōnis, *f., destitution, a forsaking, a failure.* Et ideo omnes vires animae remanent quodammodo destitutae proprio ordine, quo naturaliter ordinantur ad virtutem; et ipsa destitutio vulneratio naturae dicitur, PS. Q. 85. Art. 3 c; qui dicitur mortalis ex eo quod inducit defectum irreparabilem per destitutionem alicuius principii, PS. Q. 88. Art. 1 c.

dēstructio, ōnis, *f., a destroying, destruction.* Sed animae humanae remanet esse compositi post corporis destructionem, PS. Q. 4. Art. 5 ad 2; et ideo odium, quod dilectioni huic opponitur, non est primum in destructione virtutis, quae fit per vitia, sed ultimum, SS. Q. 34. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 5; PS. Q. 106. Art. 4; SS. Q. 88. Art. 12; PT. Q. 4. Art. 2; PTS. Q. 89. Art. 2; et passim.

dēstructor, ōris, *m., a destroyer, one who pulls down.* Et tunc quasi rebellis et destructor ordinationis legis omnino occidendus erat, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9.

dēstruo, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, (1) *to tear down,* (2) *to destroy, ruin, weaken,* used figuratively, (3) *cause the downfall of; overthrow.* — (1), quod patet etiam in rebus inanimatis; nam Ecclesiae vel altaris manet consecratio semper, nisi destruatur, PT. Q. 63. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 5, in quot.; SS. Q. 66. Art. 1, in quot.; SS. Q. 118. Art. 4, in quot. — (2), commendatur tamen et temporaliter remuneratur a Deo, non pro simulatione, sed pro zelo quo destruxit cultum Baal, SS. Q. 111. Art. 1 ad 2; et simili modo destruuntur errores quorumdam haereticorum, PTS. Q. 79. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 9; SS. Q. 25. Art. 6; PT. Q. 33. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 11; PTS. Q. 3. Art. 2. — (3), et quia per possessionum irregularitatem plures civitates destruuntur, ut Philosophus dicit in 2 Polit. cap. 5 et 7, PS. Q. 105. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 8. — **dēstructus**, a, um, *P. a., destroyed.* Et tamen destructis corporibus remanent animae in suo esse multiplicatae, PP. Q. 76. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 75. Art. 6; PP. Q. 76. Art. 1; PT. Q. 51. Art. 2; App. Q. 1. Art. 6; et passim.

dēsūdo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a., to sweat greatly, exert* or *fatigue one's self.* Ecclesiasticis utilitatibus desudantes, ecclesiastica dignum est remuneratione gaudere, SS. Q. 100. Art. 5 ob. 1, in quot.; omnis qui ad Deum convertitur, prius necesse est ut desudet in labore, SS. Q. 182. Art. 2 ob. 1.

dēsum, esse, fui, *v. n., to be absent, fail, be wanting,* constr. with (1) *dat.,* (2) *in,* (3) *ad,* (4) *quin,* and (5) *absol.* — (1), perfectum dicitur cui nihil deest eorum quae debet habere, PP. Q. 73. Art. 1 ob. 3; per legem scriptam suppletum est quod legi naturae deerat, PS. Q. 94. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 18. Art. 4; PS. Q. 58. Art. 3; SS. 128. Art. 1; SS. Q. 174. Art. 6; PT. Q. 46. Art. 2; et passim. — (2), utraque autem necessitas deest in angelis, PP. Q. 54. Art. 4 c; si in adulto deesset intentio suscipiendi sacramentum, esset rebaptizandus, PT. Q. 68. Art. 7 ad 2. Cf. PS. Q. 5. Art. 7; SS. Q. 24. Art. 10; PT. Q. 28. Art. 1; PT. Q. 64. Art. 9; PTS. Q. 65. Art. 5; et passim. — (3), quorum si aliquod desit ad decentem habitudinem, consequitur malum, PS. Q. 18. Art. 3 c; non tamen perfecte bonus, quia deest debita ordinatio ad ultimum finem, SS. Q. 23. Art. 7 ad 1. Cf. SS. Q. 77. Art. 4; PT. Q. 55. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 6. — (4), nulli tamen intellectui beato deest quin cognoscat in Verbo omnia quae ad ipsum spectant, PT. Q. 10. Art. 2 c; unde si ex parte eius non defuit quin matrimonium compleret, potest licite alteri nubere sine peccato aliquo, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 2. — (5), sic in quantum deest visio, PP. Q. 12. Art. 13 ad 3; sed quod non reducatur in actum, contingit quia deest gratia secundum divinam iustitiam, PS. Q. 85. Art. 2 ad 3; sed quia nihil deest de perfectione divinae naturae personae incarnatae, PT. Q. 3. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 42. Art. 2 (passim); PP. Q. 66. Art. 1; PS. Q. 5. Art. 2; PS. Q. 20. Art. 4; SS. Q. 100. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 9; et passim.

dēsūmo, ere, mpsi, 3, *v. a., to pick out, choose, take, select.* Scientia est prior quam amor, et intellectus videtur esse altior quam voluntas, ordo autem Cherubim a scientia desumitur, PP. Q. 108. Art. 6 ob. 3.

dēsuper, *adv.*, (1) *from above, on high,* that which transcends the merely physical or natural, (2) *from overhead, over one's head, aloft.* — (1), unde oportet quod hoc ei desuper detur, PP. Q. 38. Art. 1 c; non sufficit ipsa motio rationis, nisi desuper adsit instinctus et motio Spiritus sancti, PS. Q. 68. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 102. Art. 1; SS. Q. 162. Art. 4 (bis); PT. Q. 9. Art. 4; PT. Q. 15. Art. 1, in quot. — (2), nam latitudo est in eo ligno, quod transversum desuper figitur, PT. Q. 46. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4.

dēsursum, *adv.*, (1) *from above,* i.e., *from God,* (2) *above,* i.e., a condition superior in quality, degree, rank. — (1), et ideo convenienter Iacobus dicit, quod sapientia quae desursum est, quae est donum Spiritus sancti, primum est pudica, quasi vitans corruptelas peccati, SS. Q. 45. Art. 6 ad 3. — (2), quia ut Augustinus dicit exponens illud Ioan., III: qui desursum venit, super omnes est. Glossa ord., col. 369, t. 2, desursum venit Christus, id est, de altitudine naturae humanae, quam habuit ante peccatum hominis, PT. Q. 14. Art. 3 c.

dētectio, ōnis, *f., an uncovering, revealing.* Gregorius enim dicit, hom. 40. in Evang., parum a princ. quod confessio est peccatorum detectio et ruptio vulneris, PTS. Q. 7. Art. 1 ob. 4, in quot.

dētego, ere, texi, ctum, 3, *v. a., to disclose, make known, reveal to knowledge, free from secrecy.* Sed aliquando aliquis restitutionem faciendo, crimen suum detegit, ut patet in furto, (ob. 2), . . . homo etsi non teneatur crimen suum detegere hominibus, tenetur tamen crimen suum detegere Deo in confessione, SS. Q. 62. Art. 6 ad 2; si operam medicantis expectas, oportet quod vulnus detegas, PTS. Q. 6. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 68. Art. 3 (bis); SS. Q. 77. Art. 3; SS. Q. 113. Art. 1. — **dētectus**, a, um, *P. a., disclosed, revealed.* Ergo peccata quae fuerant prius commissa remanent detecta, et ita videtur quod redeant, PT. Q. 88. Art. 1 ob. 4.

dētentio, ōnis, *f.*, *a keeping back, detaining.* Sed minus peccatum est detentio rei alienae quam homicidium, quod aliquis incurrit, nisi alii in ultima necessitate subveniat, SS. Q. 32. Art. 7 ob. 3; detentio coactionem quamdam importat, PT. Q. 53. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 62. Art. 8; SS. Q. 65. Art. 3; SS. Q. 66. Art. 3 (ter); SS. Q. 78. Art. 3.

dēterior, ius, *adj.*, comp. (*sup.* deterrimus, a, um), *worse, poorer, meaner.* Non ergo volente Deo fit homo deterior. constat autem quod quolibet malo fit aliquid deterius, PP. Q. 19. Art. 9 a; nam quando huiusmodi transmutatio fit in deterius, magis proprie habet rationem passionis, quam quando fit in melius, (c), . . ., ratio illa procedit de passione quae est cum transmutatione ad deterius, PS. Q. 22. Art. 1 ad 3; unde manifestum est, quod odium est multo deterius et gravius quam ira, PS. Q. 46. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 39. Art. 4 (ter); PS. Q. 96. Art. 2; SS. Q. 27. Art. 7; SS. Q. 33. Art. 6 (passim); PTS. Q. 6. Art. 4 (bis); et passim.

dēteriōrātio, ōnis, *f.*, *a mangling*, the act of making torn or jagged wounds, a synonym of *laceratio.* Specialis modus occidendi animalia immolata determinabatur in lege ad excludendum alios modos quibus idololatrae animalia idolis immolabant, . . ., lex elegit genus occisionis quo animalia minus affligebantur occisa, per quod etiam excludebatur et immisericordia offerentium, et deterioratio animalium occisorum, PS. Q. 102. Art. 3 ad 6.

dēteriorātīvus, a, um, *adj.*, *deteriorating, deteriorative.* Amor autem boni quod non est conveniens amanti est laesivus et deteriorativus amantis, PS. Q. 28. Art. 5 c. On **amor deteriorativus,** see *amor* under 1.

dēteriōro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to deteriorate, make worse, reduce in quality, lessen in value, worth*, or the like. Nihil autem quod coaptatur ad aliquid quod est sibi conveniens, ex hoc ipso laeditur; sed magis, si sit possibile, perficitur et melioratur; quod vero coaptatur ad aliquid quod non est sibi conveniens, ex hoc laeditur et deterioratur, . . ., unde maxime homo perficitur et melioratur per amorem Dei; laeditur autem et deterioratur per amorem peccati, PS. Q. 28. Art. 5 c. Cf. PTS. Q. 91. Art. 3 (passim).

dēterminābilis, e, *adj.*, *determinable, finite, terminable, that may be terminated*, or *that will in due course come to an end.* Sola iustitia inter alias virtutes importat rationem debiti; et ideo moralia intantum sunt lege determinabilia, PS. Q. 99. Art. 5 ad 1; cum ergo aliae circumstantiae non sint determinatae in actibus virtutum, sed determinabiles secundum rationem prudentiae, videtur quod nec in restitutione sit tempus determinatum, ut scilicet aliquis teneatur ad statim restituendum, SS. Q. 62. Art. 8 ob. 3; ea autem quae pertinent ad legem naturae, sunt determinabilia per ius positivum, PTS. Q. 59. Art. 2 ad 3.

dēterminātē, *adv.*, see *determino.*

dēterminātio, ōnis, *f.*, (1) *demarcation, stipulation, determination,* synonym of *designatio*, the opposite of *indeterminatio*, (2) *arrangement, direction, decision, determination.* — (1), in brutis animalibus invenitur determinatio appetitus in aliquid passive tantum; consensus vero importat determinationem appetitus non solum passivam, sed magis activam, PS. Q. 15. Art. 2 ad 1; appetitus eorum quae sunt ad finem praesupponit determinationem consilii, PS. Q. 15. Art. 3 c; quaedam dictiones, quae possunt dici determinationes vel signa, 1 Perih. 10 c; improprie autem sumitur absque determinatione subiecti et temporis, 5 Met. 15 i. Cf. PP. Q. 53. Art. 3; PP. Q. 83. Art. 3; PS. Q. 17. Art. 3 ad 1; PS. Q. 49. Art. 2 (passim); PS. Q. 99. Art. 4 c; et passim. — Kinds of *determinatio* in this sense are: (a), **determinatio activa** and **determinatio passiva,** *the active* and *the passive determination* or *self-determination* and *the determination of a being* or *faculty coming from something foreign to it.* Cf. PS. Q. 15. Art. 2 ad 1. — (b), **determinatio diminuens,** *the diminishing determination* or *that which includes a diminution.* Cf. Pot. 9. 5 ob. 2. — (c), **determinatio distinctionis** and **determinatio limitationis,** *the determination of distinction* and *that of limitation* or *the distinguishing* and *the limiting determination.* Cf. Quodl. 7. 3. 6 c. — (d), **determinatio limitationis,** see *determinatio distinctionis.* — (e), **determinatio passiva,** see *determinatio activa.* — (2), quae vero derivantur a lege naturae per modum particularis determinationis, pertinent ad ius civile, PS. Q. 95. Art. 4 c; determinatio decimae partis solvendae est auctoritate Ecclesiae tempore novae legis instituta, secundum quamdam humanitatem, SS. Q. 87. Art. 1 c; utrum determinationes theologicae debeant fieri auctoritate vel ratione, Quodl. 4. 9. 18 t; qui sentit contra determinationem Conciliorum, Quodl. 9. 7. 16 a; etiam determinatio Dionysii, 4 Sent. 7. 1. 2. 3 a. Cf. PP. Q. 36. Art. 2; PS. Q. 99. Art. 4; PS. Q. 100. Art. 7; PS. Q. 104. Art. 3; SS. Q. 86. Art. 4; et passim.

dēterminatīvē, see *determinativus.*

dēterminatīvus, a, um, *adj.*, *limiting, fixing, determining, determinative*, synonym of *designativus.* "Alatum" enim et "non alatum" non sunt per se determinativa eius quod est irrationale, . . ., differentia specifica quae est ex obiecto, non est per se determinativa eius quae est ex fine, . . ., si vero obiectum per se ordinetur ad finem, una dictarum differentiarum est per se determinativa alterius, PS. Q. 18. Art. 7 c; alia scientia demonstrativa, quae est veritatis determinativa, SS. Q. 51. Art. 2 ad 3; determinativum alicuius essentialium principiorum, Quodl. 2. 2. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 100. Art. 7; PS. Q. 100. Art. 11; SS. Q. 27. Art. 6; SS. Q. 62. Art. 3; SS. Q. 103. Art. 1; et passim. — **dēterminatīvē,** *adv.*, *definitively, in the sense* or *in the manner of a stipulation* or *determination, determinatively.* Unde praedicta verba Innocentii sunt opinative magis dicta quam determinative, PT. Q. 78. Art. 1 ad 1. On **dicere determinative,** see *dicere* under 3.

dētermino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *delimit, fix, determine*, (2) *direct, arrange, order.* — (1), hoc adverbium "sicuti" determinat modum visionis ex parte rei visae, ut sit sensus, . . ., non autem determinat modum visionis ex parte videntis, ut sit sensus, . . ., PP. Q. 12. Art. 6 ad 1; ideo specialiter quaedam virtus determinatur ad exhibendum honorem et cultum his qui sunt in dignitate constituti, SS. Q. 102. Art. 1 ad 2; sed ratione naturae, quae secundum formam determinatur, PT. Q. 2. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 117. Art. 4; SS. Q. 122. Art. 6; SS. Q. 129. Art. 1; SS. Q. 140. Art. 2 (bis); PT. Q. 60. Art. 5 (passim); et passim. — (2), Dionysius, cap. I et III De Divin. nom., determinat, PP. Q. 5. Art. 2 ad 1; in tertio praecepto determinatur dies sabbati, PS. Q. 100. Art. 7 ad 2; ideo lex vetus non determinavit ut de huiusmodi minutis rebus decimae dentur, sed reliquit hoc arbitrio dare volentium, SS. Q. 87. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 3; PS. Q. 99. Art. 5; SS. Q. 87. Art. 3; SS. Q. 175. Art. 3 (bis); PT. Q. 84. Art. 3; et passim. — **dēterminātus,** a, um, *P. a.*, (1) *delimited, fixed, determined*, synonym of *finitus* and *terminatus*, the opposite of *indefinitus, indeterminatus, infinitus*, and *interminatus*, (2) *directed, arranged, ordered,* synonym of *ordinatus.* — (1), quaelibet creatura habet esse finitum et determinatum, PP. Q. 84. Art. 2 ad 3; aliquid dicitur determinatum dupliciter, primo ratione limitationis, alio modo ratione distinctionis, Quodl. 7. 1. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 12; SS. Q. 54. Art. 1; SS. Q. 62. Art. 8; SS. Q. 122. Art. 6; PT. Q. 61. Art. 3; et passim. On **actio determinata,** see *actio* under 1; on **bonum determinatum,** see *bonus* under 3; on **causa determinata,** see *causa* under 2; on **cognitio determinata,** see *cognitio* under 2; on **concupiscentia determinata,** see *concupiscentia* under 1; on **concensus determinatus,** see *concensus* under 2; on **corpus determinatum,** see *corpus*; on **dispositio determinata,** see *dispositio* under 4; on **distantia determinata,** see *distantia*; on **effectus determinatus,** see *effectus*; on **esse determinatum,** see *esse*; on **forma determinata,** see *forma* under 2; on **iudicium determinatum ad unum,** see *iudicium* under 4; on **linea determinata,** see *linea* under 1; on **locus determinatus,** see *locus* under 2; on **magnitudo determinata,** see

magnitudo under 1; on **materia determinata,** see *materia* under 3; on **multitudo determinata,** see *multitudo* under 3; on **natura determinata,** see *natura*; on **numerus determinatus,** see *numerus*; on **passio determinata,** see *passio* under 2; on **phantasia determinata,** see *phantasia* under 2; on **proportio determinata,** see *proportio* under 1; on **quantitas determinata,** see *quantitas*; on **ratio determinata,** see *ratio* under 14; on **suppositio determinata,** see *suppositio* under 4; on **suppositum determinatum,** see *suppositum* under 2; on **tempus determinatum,** see *tempus*; on **virtus determinata,** see *virtus* under 1 and 5. — (2), nomen Trinitatis in divinis significat determinatum numerum personarum, PP. Q. 31. Art. 1 c; sed omnia quae ad fidem pertinent sunt per sacra consilia determinata, SS. Q. 10. Art. 7 ob. 2. Cf. PP. Q. 25. Art. 5; PP. Q. 29. Art. 1; PS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 2. Art. 5; SS. Q. 64. Art. 1 et passim. On **iudicium determinatum et non determinatum ad unum,** see *iudicium* under 4. — **dēterminātē,** *adv., in a defined, fixed, determined manner, determinately,* the opposite of *indeterminately.* Scientia completa, per quam distincte et determinate res cognoscuntur, PP. Q. 85. Art. 3 c; sive petitio proponatur determinate, quod quidam nominant proprie postulationem, SS. Q. 83. Art. 17 c; licet autem virtus principalis agentis non determinetur ad hoc instrumentum determinate, PT. Q. 56. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 7. Art. 1; PP. Q. 31. Art. 1; PS. Q. 57. Art. 2; SS. Q. 83. Art. 5 (passim); SS. Q. 156. Art. 6; et passim. On **considerare ut determinate,** see *considerare*; on **significare determinate,** see *significare.*

dēterreo, ēre, ui, itum, 2, *v. a., to deter, prevent, hinder.* Unde quando aliquis nutritus est in peccatis parentum, vehementius ea sequitur; et si ex eorum poenis non est deterritus, obstinatior videtur; unde et est maiori poena dignus, PS. Q. 87. Art. 8 ad 3; deterrentur enim nunc aliqui mali a blasphemando propter timorem futurarum poenarum, (ob. 1), . . ., homines deterrentur in praesenti a blasphemia propter timorem poenarum, quas se putant evadere, SS. Q. 13. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 33. Art. 6; SS. Q. 164. Art. 2 (bis).

dētestābilis, e, *adj., detestable.* Inter haereticos tanto haeresis aliquorum detestabilior est, quanto in pluribus et principalioribus veritati fidei contradicunt; sicut haeresis Arii, qui separavit divinitatem, detestabilior fuit quam haeresis Nestorii, SS. Q. 10. Art. 6 ob. 2. Cf. SS. Q. 66. Art. 9; SS. Q. 94. Art. 3.

dētestātio, ōnis, *f.,* (1) *a detestation, abhorrence,* (2) *detestation,* a formal expression of condemnation. — (1), blasphemia opponitur confessioni fidei; et ideo habet in se gravitatem infidelitatis; et aggravatur peccatum, si superveniat detestatio voluntatis, SS. Q. 13. Art. 3 c; oportet quod semper in vitae huius tempore status contritionis maneat, quantum ad peccati detestationem, PTS. Q. 4. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (passim); PS. Q. 102. Art. 6 (passim); PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 7; PT. Q. 84. Art. 2; PTS. Q. 4. Art. 1; et passim. — (2), sed contra, tristitia de malo contrariatur delectationi de malo. sed delectatio de malo est mala: unde in detestationem quorumdam dicitur, Prov. 2, 14, quod laetantur, cum male fecerint, PS. Q. 39. Art. 1 a; unde appetitus sensitivus in hoc sequitur detestationem rationis, quod de huiusmodi malo tristatur, moderate tamen secundum rationis iudicium, PS. Q. 59. Art. 3 c.

dētestor, āri, ātus, 1, *v. dep. a., to hate intensely, abominate, detest, abhor.* In interiori vero tristitia cognitio mali quandoque quidem est per rectum iudicium rationis, et recusatio mali est per voluntatem bene dispositam detestantem malum, (c), . . ., sicut tristitia de malo procedit ex voluntate et ratione recta, quae detestatur malum; ita tristitia de bono procedit ex ratione et voluntate perversa, quae detestatur bonum, PS. Q. 39. Art. 2 ad 2; sed concitare iurgia est peccatum mortale; detestatur enim Deus eos qui seminant discordias, SS. Q. 112. Art. 2 ob. 1; sed sufficit aliquis actus procedens ex gratia, quo homo detestetur peccatum veniale vel explicite vel saltem implicite, PT. Q. 87. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 59. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6; PS. Q. 113. Art. 5 (passim); SS. Q. 10. Art. 6; PT. Q. 88. Art. 2; PTS. Q. 4. Art. 1; et passim.

dētineo, ēre, ui, tentum, 2, *v. a., to hold off, keep back, detain.* Quia ei qui a passione detinetur, videtur esse bonum id ad quod per passionem inclinatur, PS. Q. 80. Art. 2 c; sciebat autem quod virtus passionis eius extendenda erat usque ad eos qui in limbo detinebantur, SS. Q. 2. Art. 7 ad 2: nec potest repetere pecuniam quam turpiter dedit, licet alius iniuste detineat, SS. Q. 100. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 75. Art. 4; SS. Q. 49. Art. 1; SS. Q. 65. Art. 3 (quater); SS. Q. 66. Art. 5; PT. Q. 46. Art. 3; et passim. — **dētentus,** a, um, *P. a., kept back, detained.* Sed furtum committitur, etiamsi aliquis rem suam occulte accipiat ab altero detentam, vel custoditam, (ob. 3), . . ., qui vero furtim accipit rem suam apud alium iniuste detentam, SS. Q. 66. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 52. Art. 5; PT. Q. 53. Art. 2; PTS. Q. 39. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 5; PTS. Q. 71. Art. 10, in quot.

dētorqueo, ēre, si, tum, 2, *v. a.* and *n., to twist out of shape*; in a figurative sense, *to misrepresent, distort.* Sic igitur in quantum omnia quae hic aguntur, divinae Providentiae subduntur, tanquam per eam praeordinata, et quasi praelocuta, fatum ponere possumus: licet hoc nomine sancti doctores uti recusaverint propter eos qui ad vim positionis siderum hoc nomen detorquebant, PP. Q. 116. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 57. Art. 1.

dētractābilis, e, *adj., dishonorable, characterized by* or *bringing dishonor* or *reproach.* Damascenus dicit lib. 3 orth. Fid. cap. 20, quod Christus non debuerit assumere detractibiles passiones, sed mors crucis videtur fuisse maxime detractibilis et ignominiosa, (ob. 2), . . ., ad secundum dicendum quod Christus detractibiles passiones assumere renuit, PT. Q. 46. Art. 4 ad 2.

dētractio, ōnis, *f., detraction, the act of revealing,* directly or indirectly, the real defects and faults of a person in order to blacken his good name. Detractio autem secundum suam rationem ordinatur ad denigrandum famam alicuius. unde ille per se loquendo detrahit qui ad hoc de aliquo obloquitur, eo absente, ut eius famam denigret, SS. Q. 73. Art. 2 c; non semper aliquis debet resistere detractori, . . ., et maxime si sciat verum esse quod dicitur, sed debet eum verbis redarguere, . . ., vel saltem ostendere quod ei detractio displicet per tristitiam faciei, SS. Q. 73. Art. 4 ad 2; ita etiam verbis aliquis dupliciter aliquem laedit: uno modo in manifesto, . . ., alio modo occulte, et hoc fit per detractionem, SS. Q. 73. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 11; SS. Q. 74. Art. 2 (passim); SS. Q. 76. Art. 4 (passim); SS. Q. 115. Art. 1 (passim); et passim.

dētractor, ōris, *m., a detractor,* one who seeks to diminish the reputation of another; one who reveals the real faults or flaws in the character of another. Unde patet quod detractio differt a contumelia dupliciter: uno modo quantum ad modum proponendi verba: quia scilicet contumeliosus contra aliquem loquitur, detractor autem occulte; alio modo quantum ad finem intentum, sive quantum ad nocumentum illatum, quia scilicet contumeliosus derogat honori, detractor famae, SS. Q. 73. Art. 1 c; quia detractor intendit denigrare famam proximi, unde illa mala de proximo praecipue profert ex quibus proximus infamari possit, vel saltem diminui eius fama, SS. Q. 74. Art. 1 c; detractor autem non quaerit eius contristationem, cum aliquando occulte detrahat sed magis quaerit eius infamiam, SS. Q. 115. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 73. Art. 3; SS. Q. 73, Art. 4 (passim); SS. Q. 74. Art. 1 (passim); SS. Q. 76. Art. 1; SS. Q. 76. Art. 4; et passim.

dētraho, ere, xi, ctum, 3, *v. a.,* (1) *to take away, remove, withdraw, take from, draw,* (2) *disparage, detract from.* — (1), a vitio autem nomen vituperationis detractum creditur, PS. Q. 71. Art. 2 c; dum scilicet non solum cavet propter iniuriam sibi illatam detrahi ad odium, SS. Q. 25. Art. 9 c; ille detrahit qui aliquid subtrahit, vel diminuit de e

quod est, SS. Q. 73. Art. 1 ob. 3. Cf. PT. Q. 15. Art. 3; PT. Q. 89. Art. 3; both in quot. — (2), ergo occulte mordere famam alicuius est detrahere, (a),..., hoc enim intendere videtur, et ad hoc conatur detrahens, ut eius verbis credatur, (c),..., aliquis dicitur detrahere alteri, non quia diminuit de veritate, sed quia diminuit famam eius, SS. Q. 73. Art. 1 ad 3; unde ille per se loquendo detrahit qui ad hoc de aliquo obloquitur, eo absente, ut eius famam denigret, (c),..., contingit tamen quandoque quod aliquis dicit aliqua verba, per quae diminuitur fama alicuius, non hoc intendens, sed aliquid aliud. hoc autem non est detrahere per se, et formaliter loquendo, sed solum materialiter, et quasi per accidens, (c),..., revelare peccatum occultum alicuius propter eius emendationem denuntiando, vel propter bonum iustitiae publicae accusando, non est detrahere, SS. Q. 73. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 73. Art. 3 (passim); SS. Q. 73. Art. 4 (passim); SS. Q. 74. Art. 1 (ter); SS. Q. 74. Art. 2 (bis); SS. Q. 95. Art. 3; et passim.

dētrimentum, i, *n.*, *an injury*, anything so done as to operate adversely to one in his person, property, rights or attributes; *harm, loss, damage, detriment.* Et sic quae sunt diversa et opposita in se ipsis, in Deo praeexistunt ut unum, absque detrimento simplicitatis ipsius, PP. Q. 4. Art. 2 ad 1; non autem facile communicativus est qui non sustinet quod proximus aliquid modicum de suo accipiat absque magno sui detrimento, (ad 1),..., statutum fuit ut nullus possessionem vendere posset nisi pro manifesto detrimento, PS. Q. 105. Art. 2 ad 3; sic manifestum est macula peccati ab anima auferri non potest, nisi per hoc quod anima Deo coniungitur, per cuius distantiam detrimentum proprii nitoris incurrebat, PS. Q. 87. Art. 6 c; et ideo si crimen fuerit tale, quod vergat in detrimentum reipublicae, tenetur homo ad accusationem, SS. Q. 68. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 48. Art. 3; SS. Q. 43. Art. 8; SS. Q. 95. Art. 4; PT. Q. 29. Art. 1; PTS. Q. 36. Art. 4; et passim.

dētrūdo, ere, si, sum, 3, *v. a.*, *to thrust down, cast down, to force away.* In inferno autem detruduntur homines propter solum peccatum mortale, PS. Q. 89. Art. 6 a; scilicet ex carcere, in quem detruditur homo pro peccato mortali, PT. Q. 87. Art. 4 a; si vero aliquis propter culpam sit ab episcopatu depositus, et in monasterium detrusus ad poenitentiam peragendam, non potest iterato ad episcopatum revocari, SS. Q. 185. Art. 4 ad 2. Cf. PTS. Q. 69. Art. 7; PTS. Q. 74. Art. 9; PTS. Q. 89. Art. 8; PTS. Q. 97. Art. 5.

dēturpo, āre, 1, *v. a.*, *to disfigure, defile.* Alio modo quia ea a quibus refrenat temperantia, sunt infima in homine, convenientia ei secundum naturam bestialem,..., et ideo ex eis maxime natus est homo deturpari, SS. Q. 141. Art. 2 ad 3.

Deus, i, *God*, the concrete subject of *deitas, divinitas*, and *divina.* "God is God" has been called a perfect definition, but theology cannot rest satisfied with this definition in the face of the unwarranted demands of science. Accordingly it expresses itself concerning *the capability of knowledge*, concerning *the idea*, and concerning *the attributes of God*, upon the basis of Scriptures. Cardinal Newman, in his "Idea of a University", discourse III, gives an unexcelled description. "I mean then by the Supreme Being, one who is simply self-dependent, and the only Being who is such: moreover, that He is without beginning or Eternal, and the only Eternal; that in consequence He has lived a whole eternity by Himself; and hence that He is all-sufficient, sufficient for His own blessedness, and all-blessed, and ever-blessed. Further, I mean a Being, who, having these prerogatives, has the Supreme Good, or rather is the Supreme Good, or has all the attributes of Good in infinite intenseness; all wisdom, all truth, all justice, all love, all holiness, all beautifulness; who is omnipotent, omniscient, omnipresent; ineffably one, absolutely perfect; and such, that what we do not know and cannot even imagine of Him, is far more wonderful than what we do and can. I mean One who is sovereign over His own will and actions, though always according to the eternal Rule of right and wrong, which is Himself. I mean, moreover, that He created all things out of nothing, and preserves them every moment, and could destroy them as easily as He made them; and that in consequence, He is separated from them by an abyss, and is incommunicable in all His attributes. And further, He has stamped upon all things, in the hour of their creation, their respective natures, and has given them their work and mission and their length of days, greater or less, in their appointed place. I mean, too, that He is ever present with His works, one by one, and confronts every thing He has made by His particular and most loving Providence, and manifests Himself to each according to its needs; and has on rational beings imprinted the moral law, and given them power to obey it, imposing on them the duty of worship and service, searching and scanning them through and through with His omniscient eye, and putting before them a present trail and a judgment to come." St. Thomas in the S.T. proves the existence of God in PP. Q. 2. Art. 3. Cf. also PP. Q. 2. Art. 1 (utrum Deum esse sit per se notum); PP. Q. 2. Art. 2 (utrum Deum esse sit demonstrabile); et passim, especially PP. Q. 1 through PP. Q. 47 pr., ut ab intellegendo nomen Dei imponerent; nam Theos, quod secundum Graecos Deum significat, dicitur a theaste (θεᾶσθαι), quod est considerare vel videre, C. G. 1. 44; significatur enim hoc nomine id, quo maius significari non potest, PP. Q. 2. Art. 1 ob. 2; principalis intentio huius sacrae doctrinae est Dei cognitionem tradere et non solum secundum quod in se est, sed etiam secundum quod est principium rerum et finis earum, et specialiter rationali creaturae, PP. Q. 2 pr. Cf. C. G. 1. 9; quia nos non scimus de Deo quid est, non est nobis per se nota, sed indiget demonstrari (scilicet haec propositio "Deus est"), PP. Q. 2. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 2. Art. 1 ad 1 and 2; C. G. 1. 10 and 11; 1 Sent. 3 pr. and 1. 2 c; Verit. 10. 12 c; Deum esse, secundum quod non est per se notum quoad nos, demonstrabile per effectus nobis notos, PP. Q. 2. Art. 2 c. Cf. C. G. 1. 12; Deum esse, quinque viis probari potest, PP. Q. 2. Art. 3 c. Cf. C. G. 1. 13; 4 Phys. 2 a; 7 Phys. 1 a and b, 3 a, and 7 a; 8 Phys. 2 a, 3 e, 7 a-h, 9-13 and 21-23; 1 Cael. 8 i; 2 Met. 3 a; 6 Met. 1 f; 12 Met. 12 x; bonitas enim infinita Dei manifestatur etiam in productione creaturarum, quia infinitae virtutis est ex nihil producere, PP. Q. 32. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 45. Art. 5 ad 3; PP. Q. 65. Art. 3 ad 3; C. G. 1. 43 and 2. 20; Pot. 3. 4 c and 6. 3 ad 16; Comp. 1. 70; natura autem eius (sc. Dei) est per se necesse esse, C. G. 1. 80; in hoc maxime consideratur divina dignitas quod est prima causa essendi non habens ab alio esse, Pot. 10. 1 ob. 6; inter alia nomina hoc (nomen Qui est) maxime proprie nominat Deum; unumquodque enim denominatur a sua forma, PP. Q. 13. Art. 11 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 11 ad 1; 1 Sent. 8. 1. 1 ad 3; Pot. 7. 5 c; 10. 1 ad 9; impossibile est ergo, quod in Deo sit aliud esse et aliud eius essentia, PP. Q. 3. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 11 c; PT. Q. 3. Art. 3 ad 1; Deus est sua essentia, quidditas seu natura, C. G. 1. 21. Cf. C. G. 1. 22; 1 Sent. 2. 1. 1 a and 4 ad 1; Comp. 1. 110; Ente 6 a; Deus in hac vita,..., cognoscitur a nobis ex creaturis secundum habitudinem principii et per modum excellentiae et remotionis, PP. Q. 13. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 7 ad 3; C. G. 1. 14; 1 Sent. 3. 1. 3 c; quae quidem perfectiones in Deo praeexistunt unite et simpliciter, PP. Q. 13. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 183. Art. 2 c; in Deo idem potentia et essentia et voluntas et intellectus et sapientia et iustitia, PP. Q. 25. Art. 5 ad 1; Deus est omnino extra ordinem temporis, quasi in arce aeternitatis constitutus, quae est tota simul, cui subiacet totus temporis decursus secundum unum et simplicem eius intuitum, et ideo uno intuitu videt omnia, quae aguntur secundum temporis decursum, 1 Perih. 14 f. On **arbitrium liberum Dei**, see *arbitrium* under 4; on **credere Deo, Deum et in Deum**, see *credere* under 2; on **cultus Dei**, see *cultus* under 2; on **donum Dei**, see *donum* under 1; on **electio de Deo dicta**, see *electio* under 1; on **esse Dei**, see *esse*; on **genus Dei**, see *genus* under 1; on **gloria Dei**, see *gloria* under 1; on **homo Deus**, see *homo*; on **iudicium Dei**, see *iudicium* under 1; on **lumen Dei**, see

lumen; on nomen Dei, see *nomen* under 1; on **praeceptum Dei**, see *praeceptum*; on **prophetia Dei**, see *prophetia*; on **providentia Dei**, see *providentia*; on **regnum Dei**, see *regnum*; on **sapientia secundum Deum**, see *sapientia* under 1; on **scientia Dei**, see *scientia* under 2; on **servitus Dei**, see *servitus* under 2; on **spiritus Dei**, see *spiritus*; on **tentatio Dei**, see *tentatio* under 1; on **tristitia secundum Deum**, see *tristitia* under 1; on **virtus Dei**, see *virtus* under 1; on **visio Dei, visio Deo per creaturam et visio Dei per essentiam**, see *visio* under 1; on **vita Dei**, see *vita* under 1; on **voluntas Dei**, see *voluntas* under 2. — **amor Dei est congregativus**, see *amor* under 1. — **Deus et natura nihil frustra faciunt**, see *frustra*. — **Deus nihil facit frustra**, see *frustra*. — **in Deo affirmationes sunt incompactae**, see *affirmatio* under 1. — **in operibus Dei et ecclesiae nihil est vanum et frustra**, see *frustra*. — **in operibus Dei non est aliquid frustra**, see *frustra*. — **natura in sua operatione Dei operationem imitatur**, see *natura*. — **natura nihil facit frustra, ita nec Deus**, see *frustra*. —

deus, i, *m.*, *a god, a deity*. Dicuntur dii multi secundum errorem, quorumdam, qui multos deos colebant, existimantes planetas et alias stellas esse deos, vel etiam singulas partes mundi, PP. Q. 11. Art. 3 ad 1; Plato per deos intelligit corpora caelestia, quae existimabat esse ex elementis composita, PP. Q. 50. Art. 5 ad 2; perversum iuramentum, quando aliquis iurat per falsos deos, SS. Q. 98. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 97. Art. 4; PS. Q. 100. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 98. Art. 4 (passim); PT. Q. 58. Art. 2 (bis); et passim.

deuteronomium, ii, *n.*, *deuteronomy, the second* or *repeated Law, the fifth book of the Pentateuch*, so called because it contains a second statement of the Law. Sed contra est quod dicitur Deuter. IV, 6, in principio legis, PP. Q. 1. Art. 6 a. Cf. PS. Q. 105. Art. 3 (passim); SS. Q. 16. Art. 2; PT. Q. 88. Art. 3; PTS. Q. 39. Art. 5; PTS. Q. 67. Art. 6; et passim.

dēvasto, āre, no perf., ātum, 1, *v. a.*, *to lay waste, devastate*. Ipsa vitiorum regina superbia, . . ., mox illud septem principalibus vitiis, quasi quibusdam suis ducibus, devastandum tradit, SS. Q. 162. Art. 8 c, in quot.; quantum vero ad effectum, quia per sanguinem agni paschalis protecti sunt filii Israel a devastante angelo, et educti de Aegyptiaca servitute, PT. Q. 73. Art. 6 c.

dēvenio, īre, vēni, ventum, 4, *v. n.*, *to reach, arrive at, come to*, in a figurative sense, used with *in* and *ad* with *acc.* Ergo necesse est devenire ad aliquod primum movens, quod a nullo movetur; et hoc omnes intelligunt Deum, PP. Q. 2. Art. 3 c; ergo non statim a principio, sed per multam consuetudinem ex qua habitus generari potest, aliquis ad hoc devenit ut ex certa malitia peccet, PS. Q. 78. Art. 3 ob. 2; ideo proprie per nomen gloriae designatur quod bonum alicuius deveniat in multorum notitiam et approbationem, SS. Q. 132. Art. 1 c; et nudam veritatem Dominus discipulis exponebat, per quos deveniret ad alios qui essent idonei, PT. Q. 42. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 6. Art. 3 ob. 3; PP. Q. 10. Art. 6 a; PS. Q. 78. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 7; PT. Q. 52. Art. 5; et passim.

dēviātio, ōnis, *f.*, *a deviation, departing, a straying from, variation* or *deflection from a customary way, rule, method* or *standard*. Et ideo ratio peccati, quae consistit in deviatione ab ordine ad finem, proprie consistit in actu, PS. Q. 21. Art. 1 ad 3; cum autem peccatum sit per deviationem ab ordine ad finem, . . ., uno modo per deviationem a fine particulari intento ab artifice, . . ., alio modo per deviationem a fine communi humanae vitae, PS. Q. 21. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 21. Art. 1 ad 3.

dēvictus, a, um, *P. a.*, *conquered, vanquished, beaten*. Cum devictum cor livoris putredo corruperit, ipsa quoque exteriora indicant, quam graviter animum vesania instiget, SS. Q. 36. Art. 2 ob. 4, in quot.; aliud vero par videbis devictum non fragilitate iustitiae, sed mole et tumore superbiae, SS. Q. 161. Art. 5 ad 1, in quot.; ipsa vitiorum regina superbia, cum devictum plene cor ceperit, SS. Q. 162. Art. 8 c, in quot.

dēvio, āre, āvi, 1, *v. n.*, *to turn from the straight road, go aside, deviate*. Fomes autem non consistit in ratione, sed magis a ratione deviat, (ob. 1), . . ., sic enim deviantes a lege transgressores constituuntur, PS. Q. 91. Art. 6 ad 2; qui ex infusione gratiae rectum iudicium habent circa credenda et agenda, ita quod in nullo deviant a rectitudine iustitiae, SS. Q. 9. Art. 3 ad 3; prima autem revelatio ante legem facta est Abrahae, cuius tempore coeperunt homines a fide unius Dei deviare ad idololatriam declinando, SS. Q. 174. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 8. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 5 (bis); SS. Q. 11. Art. 1 c; et passim.

dēvirgino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to violate, deprive of virginity*. Quod quidem, . . ., consuetae nativitatis more loquitur, non quod Dominus sacri ventris hospitium, quod ingressus sanctificaverat, egressus devirginasse credendus sit, PT. Q. 28. Art. 2 ad 1, in quot.

dēvītātio, ōnis, *f.*, *an avoidance*. In illo statu erat devitatio tranquilla peccati, PP. Q. 94. Art. 4 c, in quot.

dēvīto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to avoid, go out of the way of, shun*. Quaedam sanctae feminae tempore persecutionis, ut insectatores suae pudicitiae devitarent, se in fluvium proiecerunt, eoque modo defunctae sunt, SS. Q. 124. Art. 1 ob. 2, in quot.; vestes pullas, id est, nigras, aeque devita ut candidas, SS. Q. 187. Art. 6 ob. 2, in quot.

dēvolvo, ere, volvi, volūtum, 3, *v. a.*, mid., *to sink down, fall into*. Unde sicut ponebat daemones et animas damnatorum quandoque a poena liberandas; ita ponebat angelos et animas beatorum quandoque a beatitudine in huius vitae miserias devolvendas, PTS. Q. 99. Art. 2 c.

dēvoro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, of inanimate things, *to swallow up, ingulf*. Gregorius, xv Moralium, cap. xxix, col. 1098. t. 1, exponens illud Iob. xx: devorabit eum ignis qui non succenditur, dicit, PTS. Q. 100. Art. 6 ob. 2, in quot.

dēvōtē, *adv.*, see *devoveo*.

dēvōtio, ōnis, *f.*, the opposite of *indevotio*, (1) *devotion*, state of being devoted, and one of the interior acts of religion; an act of the appetitive part of the soul and a special movement of the will to give oneself readily to things concerning the service of God; *fervor, ardor, zeal*, (2) *devotion*, observant attention or notice, as when directed towards a particular person or a given object; *consideration, regard*, (3) *devotion*, an expression of devotedness or devoutness; especially an act of religious worship; *a religious exercise, prayer*, usually in the plural, *devotions*. — (1), interiores autem actus religionis videntur esse devotio et oratio, SS. Q. 82 pr.; devotio dicitur a devovendo; unde devoti dicuntur qui seipsos quodammodo Deo devovent ut ei se totaliter subdant, . . ., unde devotio est specialis actus voluntatis, (c), . . ., et ideo cum devotio sit actus voluntatis hominis offerentis seipsum Deo ad ei serviendum, qui est ultimus finis, consequens est quod devotio imponat modum humanis actibus, (ad 1), . . ., devotio est actus appetitivae partis animae, et est quidam motus voluntatis, SS. Q. 82. Art. 1 ad 3; et sic patet quod devotio est actus religionis, SS. Q. 82. Art. 2 c; causa devotionis extrinseca et principalis Deus est, . . ., . . ., devotio est quidam voluntatis actus ad hoc quod homo prompte se tradat ad divinum obsequium, . . ., et ideo necesse est quod meditatio sit devotionis causa, (c), . . ., consideratio eorum quae nata sunt dilectionem Dei excitare, devotionem causat, (ad 1), . . ., ea quae sunt Divinitatis, sunt secundum se maxime excitantia dilectionem, et per consequens devotionem, . . ., ea quae pertinent ad Christi humanitatem, . . ., maxime devotionem excitant; cum tamen devotio principaliter circa ea quae sunt Divinitatis consistat, SS. Q. 82. Art. 3 ad 2; devotio ex duplici consideratione procedit; principaliter quidem ex consideratione divinae bonitatis, . . ., secundario vero causatur devotio, ex consideratione propriorum defectuum, SS. Q. 82. Art. 4 c; ad devotionem, quae est

principalis actus religionis, SS. Q. 104. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 85. Art. 3 (bis); SS. Q. 88. Art. 6 (bis); SS. Q. 89. Art. 3 (bis); SS. Q. 91. Art. 2; PTS. Q. 3. Art. 2; PTS. Q. 25. Art. 2; et passim. Some common phrases are: (a), **devotio orationis,** *fervor in prayer.* Per quod exprimitur orationis devotio offerimus Deo, PT. Q. 36. Art. 8 ad 4. — (b), **devotio fidelium,** *fervor of the faithful.* Sed pertinet ad quamdam solemnitatem, per quam excitatur devotio fidelium, PT. Q. 66. Art. 3 ad 5. — (c), **devotio fidei Christianae,** *devotion of the Christian faith.* Nam in primitiva Ecclesia, quando magna vigebat devotio fidei Christianae, statutum fuit ut quotidie fideles communicarent, PT. Q. 80. Art. 10 ad 5. — (2), devotio autem quam subditi dicuntur habere ad dominos temporales, alterius est rationis, SS. Q. 82. Art. 2 ad 3; similiter etiam licitum est, si propter devotionem quam aliquis ad monasterium ostendit largas eleemosynas faciendo, facilius in monasterio recipiatur, sicut etiam licitum est aliquem e converso provocare ad devotionem monasterii per temporalia beneficia, SS. Q. 100. Art. 3 ad 4. — (3), et sic manifestum est quod in Verbo cognoscunt vota, et devotiones, et orationes hominum qui ad eorum auxilium confugiunt, PTS. Q. 72. Art. 1 c.

dēvoveo, ēre, vōvi, vōtum, 2, *v. a., to vow, devote.* Devotio dicitur a devovendo; unde devoti dicuntur qui seipsos quodammodo Deo devovent ut ei se totaliter subdant, SS. Q. 82. Art. 1 c; sed contra est quod devotio a devovendo dicitur, SS. Q. 82. Art. 2 a. — **devovere se in mortem,** *to devote one's self to death.* Propter quod et olim apud gentiles devoti dicebantur qui seipsos idolis devovebant in mortem pro sui salute exercitus, sicut de duobus Deciis Titus Livius narrat, SS. Q. 82. Art. 1 c. — **dēvōtus,** a, um, *P. a.,* (1) *devout, pious,* (2) *devoted* or *attached* to a person or thing. — (1), quae quidem sunt salubres admonitiones, devotae orationes, contra pertinaces excommunicationis sententia, SS. Q. 40. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 82. Art. 4 c; SS. Q. 83. Art. 5 ad 3; SS. Q. 83. Art. 14; PTS. Q. 30. Art. 2; et passim. — (2), et etiam subditi dicuntur esse devoti dominis suis, . . ., quod Iudaei quasi devoti Romanis legibus dixerunt, SS. Q. 82. Art. 2 ob. 3. — **dēvōtē,** *adv., devoutly, with reverence* or *solemnity.* Et eadem ratione in vigiliis praecipuarum festivitatum, in quibus praeparari nos oportet ad festa futura devote celebranda, SS. Q. 147. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 82. Art. 1 (bis); SS. Q. 104. Art. 2; PT. Q. 68. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 8; et passim.

dexter, tera, terum, also tra, trum, (1) *to the right, on the right side, right,* opposite of *sinister,* (2) *favorable, propitious, fortunate.* — (1), similiter dextrum non dicitur de columna, PP. Q. 13. Art. 7 c; ut patet in dextro et sinistro, aequali et inaequali, et similibus, PS. Q. 7. Art. 2 ad 1; sicut homo de novo fit dexter absque seu mutatione per motum illius qui fit ei sinister, PT. Q. 16. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 3 (ter); PS. Q. 102. Art. 4 (bis); PS. Q. 102. Art. 5 (passim); PT. Q. 46. Art. 11, in quot.; PTS. Q. 59. Art. 6; et passim. — (2), utroque ergo modo Christo convenit sedere ad dexteram Patris: uno quidem modo, inquantum aeternaliter manet incorruptibilis in beatitudine Patris, quae eius dextera dicitur secundum illud ps. 15. 10, . . ., alio modo dicitur Christus sedere ad dexteram Dei Patris, inquantum Patri conregnat, et ab eo habet iudicariam potestatem; sicut ille qui consedet regi ad dexteram, assistit ei in regnando, et iudicando, PT. Q. 58. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 58. Art. 1 (passim); PT. Q. 58. Art. 3 (passim); PT. Q. 58. Art. 4 (passim); et passim.

dextrorsum, *adv., towards the right side, to the right side.* Et hoc saepius repetere videntur; alia vero dextrorsum, vel sinistrorsum divertunt multoties, (ob. 3, in quot.), . . ., illae diversitates motuum quae accipiuntur secundum differentiam eius quod est sursum et deorsum, dextrorsum et sinistrorsum, ante et retro, SS. Q. 180. Art. 6 ad 3.

diabolicus, a, um, *adj., devilish, proceeding* or *derived from the devil, characteristic of the devil, diabolic, diabolical.* Quaedam sapientia est terrena, animalis, diabolica, (ob. 1), . . ., si autem in aliqua excellentia, vocatur sapientia diabolica, propter imitationem superbiae diaboli, SS. Q. 45. Art. 1 ad 1; unde Iacobi 3 dicitur sapientia esse terrena animalis et diabolica, SS. Q. 55. Art. 1 ad 3; sic ergo locutus est serpens homini, sicut asina, . . ., nisi quod illud fuit opus diabolicum, hoc angelicum, SS. Q. 165. Art. 2 ad 4, in quot.

diabolus, i, *m., the devil, the chief of the apostate angels, enemy* and *tempter of man*; the prince and ruler of the Kingdom of evil, the arch-enemy of God. In the Old Testament he is commonly alluded to as *Satan,* and in the New Testament as *Beelzebub, serpent, dragon,* and is also described as the *god of this world,* the *evil one* and the *prince of devils.* Dicitur autem diabolus esse deus huius saeculi, non creatione, PP. Q. 65. Art. 1 c; et per hunc modum dicitur diabolus caput omnium malorum, . . ., inquantum igitur ad hunc finem aliqui adducuntur peccando, sub diaboli regimine et gubernatione cadunt; et ex hoc dicitur eorum caput, PT. Q. 8. Art. 7 c; per quam homo factus est servus diaboli, . . ., maleficii potestas permittitur diabolo a Deo in hoc actu magis quam in aliis, PTS. Q. 58. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 114. Art. 2 (passim); PS. Q. 79. Art. 3; SS. Q. 165. Art. 2 (passim); PT. Q. 41. Art. 1 (passim); PTS. Q. 58. Art. 2 (passim); PTS. Q. 66. Art. 3; et passim.

diāconātus, ūs, *m., deaconship, diaconate, the office of a deacon.* Unde ibidem Gregorius dicit: consuetudo est valde reprehensibilis ut in diaconatus ordine constituti modulationi vocis inserviant, SS. Q. 91. Art. 2 ad 3, in quot.; et sic sunt tres tantum ordines sacri, scilicet sacerdotium et diaconatus, qui habent actum circa corpus Christi et sanguinem consecratum, . . ., PTS. Q. 37. Art. 3 c.

diāconissa, ae, *f., a deaconess,* one who performed some duties analogous to those of a deacon, with regard to the women of the congregation, catechizing, assisting at baptism, etc. They were not, however, the recipient of any order. Dixerunt quod sexus virilis est de necessitate praecepti sed non de necessitate sacramenti, quia etiam in Decretis, cap. *Mulieres,* dist. 32, et cap. Diaconissam, 27, quaest. 1, fit mentio de diaconissa et presbytera. sed diaconissa ibi dicitur quae in aliquo actu diaconi participat, scilicet quae legit homilias in ecclesia, PTS. Q. 39. Art. 1 c.

diāconus, i, *m., a deacon,* one of a major order ranking next below the priesthood who assists the priests in all the solemn rites of Christ's Church, particularly at Mass, and in the distribution of Holy Communion, and in solemn baptism. It is the deacon's duty also to read the gospel in Church and to preach it as one catechizing. They were originally chosen (Acts, vi, 1-5) to administer the temporalities of the Church. Dicuntur autem diaconi quasi ministri, quia videlicet ad diaconos non pertinet aliquod sacramentum principaliter et quasi ex proprio officio praebere, sed adhibere ministerium aliis maioribus in sacramentorum exhibitione, (c), . . ., quod ad diaconum pertinet recitare Evangelium in ecclesia, et praedicare ipsum per modum catechizantis, PT. Q. 67. Art. 1 ad 1; potestas diaconi est media inter potestatem subdiaconi et sacerdotis. sacerdos enim directe habet potestatem super corpus Christi, subdiaconus autem super vasa tantum; sed diaconus super corpus Christi in vase contentum, PTS. Q. 37. Art. 5 ad 5. Cf. PP. Q. 108. Art. 4; SS. Q. 70. Art. 2; SS. Q. 91. Art. 2; SS. Q. 184. Art. 6; PTS. Q. 31. Art. 2 (passim); et passim.

diadēma, atis, *n., a royal head-dress, a diadem.* Reges diademata deponentes assumunt crucem in purpuris, in diadematibus in armis, in mensa sacrata, ubique terrarum crux emicat, PT. Q. 46. Art. 11 c, in quot.

diaeta, ae, *f.,* (1) *a diet, prescribed manner of living,* (2) *a day's journey,* or about twenty-five miles. — (1), sicut aliquando contingit quod aliqui infirmi multum amantes sanitatem, inordinate

tamen se habent circa diaetae observationem, SS. Q. 24. Art. 10 c; sicut si aliquis medicus videns aliquos indebita diaeta utentes, dicat, SS. Q. 43. Art. 2 ad 1; sicut medicus non adhibet mensuram, quantum sanet, sed quanta medicina, vel diaeta utatur ad sanandum, SS. Q. 184. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 142. Art. 1 c; PT. Q. 60. Art. 1; PT. Q. 65. Art. 1. — (2), ille qui est vicinus ecclesiae, et ecclesiae sacerdotes, et clerici consequuntur tantam indulgentiam, sicut illi qui venirent a mille diaetis, PTS. Q. 25. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 147. Art. 4 ad 3.

dialecticē, *adv.*, see *dialecticus.*

dialecticus, a, um, *adj.*, (1) *suited to what has been discussed, in dispute, not possible of certain conclusion, probable.* (2) *suited to discussion, causing debate* or *dispute, not bringing to a certain conclusion.* — (1), expresse dicit, . . ., quod quaedam sunt problemata dialectica, de quibus rationes non habemus, ut, "utrum mundus sit aeternus", PP. Q. 46. Art. 1 c. On **definitio dialectica**, see *definitio* under 2; on **problema dialecticum**, see *problema*; on **propositio dialectica**, see *propositio* under 2. — (2), sicut ad eamdem conclusionem habere possumus et medium demonstrativum et dialecticum, PP. Q. 58. Art. 7 ad 3; aliquis homo potest simul habere de eadem conclusione scientiam per syllogismum denonstrativum, et opinionem per syllogismum dialecticum, PS. Q. 67. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 83. Art. 1; PS. Q. 53. Art. 1; PT. Q. 9. Art. 3 (quater); PT. Q. 10. Art. 4. On **disputatio dialectica**, see *disputatio*; on **locus dialecticus**, see *locus* under 4; on **medium dialecticum**, see *medium* under 2; on **oratio dialectica**, see *oratio* under 1; on **scientia dialectica**, see *scientia* under 2; on **syllogismus dialecticus**, see *syllogismus*. — **dialectica, sc. ars seu scientia**, synonym of *scientia dialectica* and *topica, the art* or *science of discussing* or *debating about something in such a way that no real certainty but only a greater* or *less probability is reached.* Unde et in speculativis una est dialectica inquisitiva de omnibus; scientiae autem demonstrativae, quae sunt indicativae, sunt diversae de diversis, PS. Q. 57. Art. 6 ad 3; in processu rationis, qui non est cum omnimoda certitudine, gradus aliquis invenitur, secundum quod magis et minus ad perfectam certitudinem acceditur. per huiusmodi enim processum quandoque quidem, etsi non fiat scientia, fit tamen fides vel opinio propter probabilitatem propositionum, ex quibus proceditur, quia ratio totaliter declinat in unam partem contradictionis, licet cum formidine alterius, et ad hoc ordinatur topica sive dialectica; nam syllogismus dialecticus ex probabilibus est, 1 Anal. 1 a. Cf. SS. Q. 48. Art. 1 c; SS. Q. 51. Art. 2 ad 3 and Art. 4 ad 2; 1 Anal. 1 a, 15 f, and 20 d; 4 Met. 4 b. — Kinds of *dialectica* are: **dialectica docens,** and **dialectica utens,** *the teaching* and *the using dialectic,* i.e., *the dialectic of theory* or *explanation* and *that of practice* or *application.* Secundum quidem quod est docens, habet considerationem de istis intentionibus instituens modum, quo per eas procedi possit ad conclusiones in singulis scientiis probabiliter ostendendas, et hoc demonstrative facit et secundum hoc est scientia; utens vero est, secundum quod modo adiuncto utitur ad concludendum aliquid probabiliter in singulis scientiis et sic recedit a modo scientiae, 4 Met. 4 b. — **dialecticus,** i, *m., he who possesses the art* or *science of making something probable* and *knows how to practice it, a dialectician, a logician,* the opposite of *demonstrator.* Dialectus autem circa omnia praedicta procedit ex probabilibus, unde non facit scientiam, sed quamdam opinionem, 4 Met. 4 b. Cf. PP. Q. 48. Art. 3 ad 3; 1 Anal. 20 d. — **dialecticē,** *adv., dialectically.* Ratio etiam speculativa sicut ratiocinatur syllogizando demonstrative, ita etiam ratiocinatur syllogizando dialectice, PS. Q. 57. Art. 2 ob. 3.

dialogus, i, *m., a dialogue,* a literary work in the form of a conversation between two or more people. St. Thomas quotes freely from the Dialogorum Libri IV of Gregory the Great. Sed contra est quod Augustinus dicit III, De Trinit. c. IV, col. 873, t. 8, quod omnia corpora reguntur per spiritum vitae rationalem, et Gregorius dicit in IV Dial., c. vi. col. 329, t. 3 quod in hoc mundo visibili nihil nisi per creaturam invisibilem disponi potest, PP. Q. 110. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 87. Art. 5; SS. Q. 188. Art. 7; PTS. Q. 39. Art. 3; PTS. Q. 100. Art. 7; PTS. Q. 102. Art. 1; et passim. St. Thomas also refers to the following: Anselmus, Dial. de veritate; Trismegistus Pimander, Dial. IV; Boethius, In Isagog. Porphyr. Dial. II; Plato, De Repub., Dial. VI; Chrysostom, de Sacerdotio seu Dial.; Augustine, Dial. ad Orosium. Cf. PP. Q. 21. Art. 2; PP. Q. 32. Art. 1; PS. Q. 110. Art. 2; SS. Q. 172. Art. 1; SS. Q. 184. Art. 8; PT. Q. 5. Art. 2; et passim.

diametrāliter, *adv., diametrically, in a diametrical manner.* Usque ad vesperam supernaturaliter restitutam ad diametrum solis, id est, ut diametraliter esset soli opposita, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2, in quot.

diamētros, i, *f., a diameter.* Secundum quem modum quaelibet res potest dici esse falsa quantum ad id quod ei non inest, sicut si dicamus diametrum esse commensurabilem, PP. Q. 17. Art. 1 c; rursus ipsam vidimus, scilicet lunam, a nona hora, in qua scilicet recessit a sole cessantibus tenebris, usque ad vesperam supernaturaliter constitutam ad diametrum solis, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2, in quot.

diaphaneitas, ātis, *f., diaphaneity, transparency.* Augustinus forte per supremum partem aeris intelligit supremam partem coeli, cum quo aer quamdam convenientiam habet propter suam subtilitatem et diaphaneitatem, PP. Q. 61. Art. 4 ad 2; dicitur coelum empyreum, id est, igneum, propter solis splendorem; ita dicetur aliud coelum aqueum propter solam diaphaneitatem, quod est supra sidereum, PP. Q. 68. Art. 2 c; propter quod quidam philosophi posuerunt aquam omnium rerum principium, . . ., sua diaphaneitate est luminis susceptiva, unde competit baptismo inquantum est fidei sacramentum, PT. Q. 66. Art. 3 c; actum diaphaneitatis sequitur, C. G. 2. 62; diaphaneitas, quae completur, Ente 7 g. Cf. PTS. Q. 82. Art. 4 ad 5.

diaphanus, a, um, *adj., diaphanous, transparent.* Nunquam tamen, manente aere, tolleretur quod secundum naturam suam est diaphanum, PP. Q. 48. Art. 4 c; inter corpora caelestia invenitur aliquod corpus partim diaphanum et partim lucidum, scilicet caelum sidereum. invenitur etiam aliquod caelum totum diaphanum, quod aliqui nominant caelum aqueum vel crystallinum, PP. Q. 66. Art. 3 ob. 4. Cf. PP. Q. 68. Art. 2; PP. Q. 68. Art. 3; PP. Q. 68. Art. 4 (bis); PS. Q. 85. Art. 2; PS. Q. 86. Art. 2; et passim. On **corpus diaphanum**, see *corpus*. — **diaphanum,** i, *n., diaphanum,* the transparent or translucent medium of the light. Sed ex diversa dispositione diaphani recipientis, PP. Q. 14. Art. 6 c; tenebrositas non est de ratione diaphani, SS. Q. 6. Art. 2 c; diaphanum semper est in ultima dispositione ad lucem, C. G. 2. 19; diaphanum est aëri principium lucendi, C. G. 2. 54; lumen, quod est actus diaphani, 2 Cael. 14 f; diaphanum autem est idem, quod transparens, 2 Anim. 14 b; est autem diaphanum, quod non habet proprium colorem, ut secundum ipsum videri possit, sed est susceptivum extranei coloris, secundum quem aliquo modo est visibile, 2 Anim. 14 c. Cf. PP. Q. 104. Art. 1; PS. Q. 113. Art. 7; SS. Q. 23. Art. 3; C. G. 2. 60 and 76; C. G. 3. 43 and 53; 2 Anim. 15 a; Sensu 2 g and 5 a; et passim.

Diāres, is, *m., Diares,* a name mentioned in Aristotle's *De Anima* II, 6, 21, and used by St. Thomas in elucidating a point similar to that treated by Aristotle under the foregoing reference. Per accidens autem sentitur illud quod non infert passionem sensui; neque in quantum est sensus, neque inquantum est hic sensus, . . ., sicut Socrates, et filius Diaris, PTS. Q. 92. Art. 2 c.

diastolē, ēs, *f., diastole,* opp. of *systole,* the regular expansion or dilation of the heart and of the arteries in beating. In omni passione animae additur aliquid, vel diminuitur a naturali motu cordis, inquantum cor intensius vel remissius movetur secundum systolen aut diastolen, PS. Q. 24. Art. 2 ad 2.

dicaion, (δίκαιος α, ον) *adj., observant of the rules of right, righteous, right, just.* Sed epicheia videtur esse principalior virtus quam iustitia, ut ipsum nomen sonat; dicitur enim ab epi, quod est supra et dicaion, quod est iustum, SS. Q. 120. Art. 2 ob. 2.

dicibilis, e, *adj., that can be said, applicable.* Quaedam vero, velut Deo dicibiles, PT. Q. 2. Art. 3 c, in quot.

dico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., dedicate, consecrate, devote.* Unde et res Deo dicatae, sanctae dicuntur, PP. Q. 73. Art. 3 c; sed quaedam erant quae erant sacra, utpote ad cultum Dei dicata, nec tamen erant sacrificia nec sacramenta, PS. Q. 101. Art. 4 ad 3; puta si virgo Deo dicata fornicetur, SS. Q. 99. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 81. Art. 8, in quot.; SS. Q. 133. Art. 1, in quot.; SS. Q. 152. Art. 3, in quot.; SS. Q. 185. Art. 7; PT. Q. 83. Art. 3; et passim.

dico, ere, xi, ctum, 3, (1) *to say, speak, talk* in the narrower and wider sense of the word, (2) *signify, name, designate*, synonym of *denominare*, (3) *say, relate, state, declare*, synonym of *praedicare*. — (1), nihil enim est aliud dicere, quam proferre verbum, PP. Q. 34. Art. 1 ad 3; cum dicere sit producere verbum, PP. Q. 37. Art. 2 ad 2; dicere autem tripliciter se habet ad id quod dicitur. uno modo per modum enuntiationis, sicut aliquid exprimitur modo indicativo, et sic maledicere nihil aliud est, quam malum alterius referre, . . ., alio modo dicere se habet ad id quod dicitur, per modum causae, et hoc quidem primo et principaliter competit Deo, qui omnia suo verbo fecit, . . ., consequenter autem competit hominibus, qui verbo suo alios movent per imperium ad aliquid faciendum, et ad hoc instituta sunt verba imperativi modi. tertio modo ipsum dicere se habet ad id quod dicitur, SS. Q. 76. Art. 1 c; producere verbum, quod est dicere vel loqui, PT. Q. 39. Art. 8 ad 2; hoc verbum dicere potest accipi dupliciter, stricte et large. stricte accipiendo dicere idem est, quod verbum a se emittere, . . ., alio modo potest accipi communiter, prout dicere idem est, quod intellegere, Pot. 2. 4 ad 8; Aristoteles frequenter ponit dicere pro affirmare, 1 Perih. 6 b. Cf. SS. Q. 91. Art. 2; SS. Q. 173. Art. 3; Pot. 9. 9 ad 8; Verit. 4. 2 ad 4 and 5; Quodl. 4. 4. 6 ad 1; et passim. On **relativum secundum dici**, see *relativus*. — Kinds of *dicere* in this sense are: (a), **dicere mentis seu rationis** and **dicere oris seu vocis**, *the speaking of the mind* or *reason* and *that of the mouth* or *the voice*. Cf. Log. 4. 1. — (b), **dicere oris**, see *dicere mentis*. — (c), **dicere per oppositum alicui**, *to say something in opposition.* Simplicitas dicitur per oppositum duplicitati, qua scilicet aliquis aliud habet in corde, et aliud ostendit exterius, SS. Q. 109. Art. 2 ad 4. — (d), **dicere rationis**, see *dicere mentis*. — (e), **dicere sufficienter**, *to say enough.* Cf. PP. Q. 19. Art. 8 c; C. G. 1. 79. — (f), **dicere vocis**, see *dicere mentis*. — **actus et potentia ad se invicem dicuntur** (C. G. 1. 12), or, **potentia dicitur ad actum** (PP. Q. 54. Art. 3 c), *we speak of reality with regard to corresponding possibility* and *of possibility with reference to corresponding reality.* — **bonum et malum dicuntur secundum ordinem ad finem vel privationem ordinis** (C. G. 3. 9), *the question of the morally good* or *the morally evil is with reference to the ordering of a thing to its last goal* or *with reference to the denial of this ordering.* — **demonstratio ad demonstrabile dicitur** (1 Anal. 38 c), *proof is mentioned with reference to that which can be proven.* — **potentia dicitur ad actum**, see above: *actus et potentia* etc. — **quod ab omnibus communiter dicitur, impossibile est totaliter esse falsum** (C. G. 2. 34), *what is commonly asserted by all cannot possibly be entirely false.* — **simul intenduntur ea, quae dicuntur ad invicem** (1 Anal. 38 c), *things that are said with reference to one another are known simultaneously.* — (2), bonum dicit rationem appetibilis, quam non dicit ens, PP. Q. 5. Art. 1 c; potest dici agens analogicum, PP. Q. 13. Art. 5 ad 1; nam iudicium dicitur iustitiae executio, PS. Q. 104. Art. 3 ob. 1; assimilatio motum ad similitudinem dicit, C. G. 1. 29. Cf. PP. Q. 79. Art. 13; PS. Q. 59. Art. 2; PS. Q. 84. Art. 3; (passim); SS. Q. 51. Art. 4; SS. Q. 81. Art. 1; et passim. — (3), dicuntur enim aliqui beati propter spem praemiorum, PS. Q. 69. Art. 2 ob. 1; delectatio morosa non dicitur esse peccatum mortale, nisi in his quae ex suo genere sunt peccata mortalia, PS. Q. 88. Art. 5 ad 2; illi qui dicuntur prophetae insani et stulti, non sunt veri prophetae sed falsi, SS. Q. 171. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 82. Art. 2; SS. Q. 92. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 6; PT. Q. 50. Art. 5; PTS. Q. 68. Art. 1; et passim. On **relatio secundum dici ad aliquid**, see *relatio*. — Kinds of *dicere* in this sense are: (a), **dicere ab aeterno seu aeternaliter** and **dicere de tempore seu ex tempore seu temporaliter**, *to say something as existing from eternity* and *something as existing from a definite time*; in other words, *to say something in the sense of the eternal* and *something in the sense of the temporal.* Sed Verbum dicitur de Deo ab aeterno, PP. Q. 34. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 13 pr. and Art. 7 ob. 1; PP. Q. 34. Art. 3 ad 2; PP. Q. 43. Art. 2 c; 1 Sent. 8. 4. 1 ad 3; Pot. 7. 1 ad 9. — (b), **dicere absolute seu simpliciter** and **dicere comparative seu relative seu secundum quid**, *to express something without respect to anything* or *simply* or *absolutely* and *to express something with reference to something else* or *in a certain respect.* Trinitas absolute dicitur, PP. Q. 31. Art. 1 ad 3; vita dicitur absolute, SS. Q. 183. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 3. Art. 1 c; PP. Q. 6. Art. 2 ad 1 and 4 c; PP. Q. 13. Art. 1 ob. 3; PP. Q. 13. Art. 2 c and Art. 7 c; PP. Q. 14. Art. 15 ob. 1; PP. Q. 28. Art. 2 ad 2; C. G. 2. 12; C. G. 3. 20; C. G. 4. 48; Nom. 11. 2; 1 Sent. 8. 4. 1 ad 3; 1 Sent. 9. 1. 1 ad 3; Verit. 7. 5 ad 3; 3 Cael. 3 f; 5 Met. 17 e; et passim. — (c), **dicere abstractive seu in abstracto seu ut in abstracto seu per abstractionem** and **dicere concretive seu in concretione seu in concreto**, *to express something in the abstract* and *something in the concrete sense* or *to express something thought of as in the state of a generalization* and *something thought of as in the state of the particular.* Omne nomen aut dicitur in abstracto, aut in concreto, PP. Q. 13. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 1 ad 3; 3 Cael. 3 d; 9 Met. 6 d; Ente 7 h. — (d), **dicere accidentaliter** and **dicere substantialiter seu secundum substantiam**, *to express something in the sense of an accident* and *something in the sense of a substance.* Quae de aliis dicuntur accidentaliter, sibi conveniunt essentialiter, ut esse potentem, sapientem et alia huiusmodi, PP. Q. 6. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 13 pr.; PP. Q. 13. Art. 2 ob. 1 and 5 c; PP. Q. 28. Art. 2 ob. 1; Pot. 8. 2 ob. 13. — (e), **dicere adiective and dicere substantive**, *to express something in the sense* or *in the form of an adjective* and *something in the sense* or *in the form of a substantive.* Nam Deus dicitur substantive; sed habens deitatem dicitur adiective, PP. Q. 39. Art. 3 ad 1. Cf. Pot. 8. 2 ob. 13. — (f), **dicere aequivoce, dicere analogice seu secundum analogiam** and **dicere univoce**, *to express something in the sense of mere homonymy, something in the sense of analogy* or *proportion* and *something in the sense of homogeneity.* that is, to use words which are the same, but the sense of which is totally different, or comparatively the same, or exactly the same. Quidquid ergo de Deo et creaturis dicitur, aequivoce dicitur, PP. Q. 13. Art. 5 a. Cf. PP. Q. 3. Art. 6 ad 1; PP. Q. 13. Art. 5 c; PP. Q. 68. Art. 4 ob. 3; C. G. 1. 33 t and 34 t; C. G. 2. 15, 57, and 72; 1 Sent. 19. 5. 2 ad 1; Pot. 7. 7 c; Verit. 2. 11 ob. 7; 1 Perih. 5 g; 1 Gener. 8 c; et passim. — (g), **dicere aeternaliter**, see *dicere ab aeterno*. — (h), **dicere affirmative seu positive** and **dicere negative seu privative seu remotive**, *to express something in an affirmative* and *something in a negative sense*, i.e., *something in the sense of existence* and *non-existence.* Sed de nominibus quae absolute et affirmative de Deo dicuntur, sicut bonus, sapiens, et huiusmodi multipliciter aliqui sunt opinati. quidem enim dixerunt quod haec omnia nomina, licet affirmative de Deo dicantur, tamen magis inventa sunt ad aliquid removendum a Deo, quam ad aliquid ponendum in ipso, PP. Q. 13. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 11. Art. 3 ad 2; PT. Q. 89. Art. 6 c; 2 Sent. 35. 1. 1 ob. 5; 2 Sent. 43. 1. 6 c; Nom. 2. 1; Pot. 3. 5 c and 6 ad 10; Pot. 9. 7 ob. 6; Mal. 7. 3 ad 17; 3 Phys. 7 c; 5 Met. 20 e. — (i), **dicere analogice**, see *dicere aequivoce*. — (j), **dicere antonomastice**, *to express antonomastically.* Ideo antonomastice religiosi dicuntur illi qui se totaliter mancipant divino servitio, quasi holocaustum Deo offerentes, SS. Q. 186. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 125. Art. 2; SS. Q. 151. Art. 2. — (k), **dicere causa-**

liter seu effective, *to express something in the sense of a cause* and *in the sense of a producing cause.* De aliis autem nominibus quae non metaphorice dicuntur de Deo, esset etiam eadem ratio, si dicerentur de Deo causaliter tantum, ut quidam posuerunt, (c), . . ., obiectio illa procederet, si huiusmodi nomina solum de Deo causaliter praedicarentur et non essentialiter, sicut sanum de medicina, PP. Q. 13. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 69. Art. 2; PP. Q. 116. Art. 2 ad 1; SS. Q. 123. Art. 12 c; Nom. 2. 5. — (l), **dicere comparative,** see *dicere absolute.* — (m), **dicere concretive,** see *dicere abstractive.* — (n), **dicere confuse seu indistincte,** *to express something in an indefinite* or *indistinct manner.* Cf. Nom. 2. 2. — (o), **dicere conservative,** *to express something in the sense of preservation* or *of the preserving cause.* Id autem quod essentialiter dicitur potius est eo quod dicitur effective; et hoc etiam potius est eo quod dicitur conservative secundum remotionem impedimenti, SS. Q. 123. Art. 12 c. — (p), **dicere demonstrative** and **dicere probabiliter,** *to express something as necessary* or *as being necessarily true* and *to express something as probable.* Cf. 2 Sent. 3. 1. 3 c. — (q), **dicere denominative,** *to express something in the sense of a mere name.* Voluntarium autem denominative dicitur a voluntate, PS. Q. 6. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 84. Art. 3; PT. Q. 16. Art. 3 (quater); PT. Q. 17. Art. 1; 9 Met. 6 d. — (r), **dicere determinative** and **dicere opinative,** *to express something in the sense of a fixed determination* and *something in the sense of an opinion.* Unde praedicta verba Innocentii sunt opinative magis dicta quam determinative, PT. Q. 78. Art. 1 ad 1. — (s), **dicere de nullo** and **dicere de omni,** *to express something as belonging to no extensive term* or *notion of a thing* and *to express something as extensive term* or *notion of a thing* and *to express something as belonging to each of the same.* Tunc enim dicitur aliquid de omni, . . ., quando nihil est sumere sub subiecto, de quo praedicatum non dicatur, . . ., hoc autem contingit vel ut nunc, et sic utitur quandoque dici de omni dialecticus, vel simpliciter et secundum omne tempus, et sic solum utitur eo demonstrator, 1 Anal. 9 b and c. Cf. 1 Anal. 9 d; Log. 4. 1. — (t), **dicere de omni,** see *dicere de nullo.* — (u). **dicere de subiecto,** *to say something about its ontological subject,* i.e., of its substance. Cf. 1 Anal. 10 b; 7 Met. 13 c. — (v), **dicere de tempore,** see *dicere ab aeterno.* — (w), **dicere effective,** see *dicere causaliter.* — (x), **dicere eminentius,** *to express something in an eminent sense.* Cf. PP. Q. 13. Art. 6 c; Pot. 7. 5 ad 8. — (y), **dicere essentialiter seu per essentiam seu substantialiter** and **dicere participative seu participatione seu per participationem,** *to express something in the sense of essence* or *substance* and *something in the sense of the participated in* or *shared.* Sed notitia et cogitatio et intuitus in divinis essentialiter dicuntur, PP. Q. 34. Art. 1 ob. 2; unde in divinis intelligere solum essentialiter dicitur, . . ., sic igitur in quantum in amore vel dilectione non importatur nisi habitudo amantis ad rem amatam, amor et diligere essentialiter dicuntur, sicut intelligentia et intelligere, PP. Q. 37. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 4. Art. 3 ob. 1; PP. Q. 13. Art. 6 c; PP. Q. 16. Art. 5; PP. Q. 34 pr.; PP. Q. 116. Art. 2 ad 1; PS. Q. 90. Art. 1 ad 1; PT. Q. 16. Art. 3 c; PT. Q. 18. Art. 2 ad 1; C. G. 1. 32, 38, 39, and 41; Hebd. 2; 1 Sent. 27. 2. 2 c; Pot. 7. 5 a; Quodl. 2. 2. 3 c; et passim. — (z), **dicere ex tempore,** see *dicere ab aeterno.* — (a^2), **dicere figurate seu metaphorice seu per metaphoram seu symbolice seu translative seu per similitudinem** and **dicere proprie seu per proprietatem seu secundum proprietatem,** *to express something in the figurative* or *symbolic sense* and *something in the proper sense.* Cum autem fictio nostra refertur ad aliquam significationem, non est mendacium, sed aliqua figura veritatis, alioquin omnia quae a sapientibus et sanctis viris, vel etiam ab ipso Domino figurate dicta sunt, mendacia deputabuntur, PT. Q. 55. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 9 ad 3; PP. Q. 13 pr. and Art. 6 c; PP. Q. 18. Art. 1 ad 1; SS. Q. 55. Art. 1 c; 1 Sent. 3. 4. 2 ad 1; 1 Sent. 4. 1. 1 c; 1 Sent. 8. 2. 3 ob. 2; 1 Sent. 22. 1. 2 ad 4 and 4 c; Pot. 7. 5 ad 8 and 10 ob. 4; Verit. 10. 10 ad 6; Quodl. 7. 6. 15 ob. 1; Unit.; 2 Meteor. 5 c; et passim. — (b^2), **dicere in abstracto,** see *dicere abstractive.* — (c^2), **dicere in concretione,** see *dicere abstractive.* — (d^2), **dicere in concreto,** see *dicere abstractive.* — (e^2), **dicere indistincte,** see *dicere confuse.* — (f^2), **dicere metaphorice,** see *dicere figurate.* — (g^2), **dicere multiplicative,** *to express something in the sense of a multiplication.* Cf. PP. Q. 112. Art. 4 ad 2. — (h^2), **dicere negative,** see *dicere affirmative.* — (i^2), **dicere notionaliter** and **dicere personaliter,** *to express something in the sense of a notio* and *something in the sense of a person.* Sed principium in divinis respectu personae dicitur notionaliter, PP. Q. 41. Art. 5 ob. 1. Cf. PP. Q. 37. Art. 1 (bis); PS. Q. 93. Art. 1 ob. 2; 1 Sent. 27. 2. 2 c; 1 Sent. 32. 1. 1 c; Pot. 9. 9 ad 7. — (j^2), **dicere omnino aequivoce seu proprie seu pure aequivoce,** *to express something in the sense of proper* or *bare equivocation.* Animal dictum de animali vero et de picto, non dicitur pure aequivoce, PP. Q. 13. Art. 10 ad 4. Cf. C. G. 1. 33; 1 Perih. 5 g. — (k^2), **dicere opinative,** see *dicere determinative.* — (l^2), **dicere participatione,** see *dicere essentialiter.* — (m^2), **dicere participative,** see *dicere essentialiter.* — (n^2), **dicere partitive,** *to say something in the sense of a division.* "Millia millium ministrabant ei", non esse dictum multiplicative, sed partitive, ac si diceretur: "Millia de numero millium," PP. Q. 112. Art. 4 ad 2. — (o^2), **dicere passive,** *to express something in a passive sense.* Illud passive dicitur, quod a verbo passivo derivatur, 2 Sent. 35. 1. 1 ad 5. — (p^2), **dicere per abstractionem,** see *dicere abstractive.* — (q^2), **dicere per accidens** and **dicere per se,** *to express something about a thing because of something accompanying it,* and *to express something about a thing as belonging to its nature.* Hoc autem dicimus per accidens esse quod est praeter intentionem, PS. Q. 71. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 5. Art. 2; PP. Q. 7. Art. 4; SS. Q. 4. Art. 7; SS. Q. 64. Art. 8; 1 Perih. 5 g; 1 Anal. 9 b and 10 a-e; Log. 5. 1. — (r^2), **dicere per essentiam,** see *dicere essentialiter.* — (s^2), **dicere per modum identitatis** and **dicere per modum informationis,** *to express something in the sense of identity* and *something in the sense of giving form.* Cf. Pot. 8. 3 ad 4. — (t^2), **dicere per modum informationis,** see *dicere per modum identitatis.* — (u^2), **dicere per participationem,** see *dicere essentialiter.* — (v^2), **dicere per posterius** and **dicere per prius,** *to express something in the sense of the later* and *something in the sense of the earlier,* i.e., *to express something as belonging to a thing later* and *something as belonging to it earlier.* Sed communia quae important respectum ad creaturam, per posterius dicuntur quam propria quae important respectus personales, PP. Q. 33. Art. 3 ad 1. Cf. Pot. 7. 5 ad 8; 1 Perih. 5 g. — (w^2), **dicere per prius,** see *dicere per posterius.* — (x^2), **dicere per proprietatem,** see *dicere figurate.* — (y^2), **dicere per se,** see *dicere per accidens.* — (z^2), **dicere per similitudinem,** see *dicere figurate.* — (a^3), **dicere personaliter,** see *dicere notionaliter.* — (b^3), **dicere positive,** see *dicere affirmative.* — (c^3), **dicere primo,** *to express something of a thing as belonging to it first.* Omne, quod primo praedicatur, praedicatur per se, sed non convertitur, 1 Anal. 9 b. Cf. Log. 5. 1. — (d^3), **dicere privative,** see *dicere affirmative.* — (e^3), **dicere probabiliter,** see *dicere demonstrative.* — (f^3), **dicere proprie,** see *dicere figurate.* — (g^3), **dicere proprie aequivoce,** see *dicere omnino aequivoce.* — (h^3), **dicere pure aequivoce,** see *dicere omnino aequivoce.* — (i^3), **dicere relative,** see *dicere absolute.* — (j^3), **dicere remotive,** see *dicere affirmative.* — (k^3), **dicere secundum analogiam,** see *dicere aequivoce.* — (l^3), **dicere secundum opinionem** and **dicere secundum veritatem,** *to express something in the sense of a mere opinion* and *something in the sense of a decided truth.* Videtur quod hoc nomen, Deus, univoce dicatur de Deo per naturam et per participationem et secundum opinionem, (ob. 1), . . ., ergo et hoc nomen, Deus, univoce dicitur de Deo secundum veritatem, et de Deo secundum opinionem, PP. Q. 13. Art. 10 ob. 2. — (m^3), **dicere secundum proprietatem,** see *dicere figurate.* — (n^3), **dicere secundum quid,** see *dicere absolute.* — (o^3), **dicere secundum substantiam,** see *dicere accidentaliter.* — (p^3), **dicere secundum veritatem,** see *dicere secundum opinionem.* — (q^3), **dicere sicut in facto esse** and **dicere sicut in fieri,** *to express something as in the state of having become* and *to express something as existing in the state of becoming.* Nam ae-

sumptio dicitur sicut in fieri, unio autem sicut in facto esse; et ideo uniens dicitur esse unitum, assumens autem non dicitur esse assumptum, PT. Q. 2. Art. 8 c. — (r³), **dicere sicut in fieri,** see *dicere sicut in facto esse.* — (s³), **dicere similitudinarie,** see *dicere metaphorice.* — (t³), **dicere simpliciter,** see *dicere absolute.* — (u³), **dicere substantialiter,** see *dicere accidentaliter* and *dicere essentialiter.* — (v³), **dicere substantive,** see *dicere adiective.* — (w³), **dicere symbolice,** see *dicere figurate.* — (x³), **dicere temporaliter,** see *dicere ab aeterno.* — (y³), **dicere translative,** see *dicere figurate.* — (z³), **dicere universaliter,** *to express something general* or *common about a thing.* Tunc est universale praedicatum, cum non solum in quolibet est, de quo praedicatur, sed et primo demonstratur inesse ei de quo praedicatur, 1 Anal. 11 d. Cf. PP. Q. 4. Art. 2; PP. Q. 59. Art. 4; 1 Anal. 9 b and 11 a-f; Log. 5. 2. — (a⁴), **dicere univoce,** see *dicere aequivoce.* — (b⁴), **dicere ut in abstracto,** see *dicere abstractive.* — **dictum,** i, *n., something said,* i.e., *a saying, a word.* Alio modo praebet se aliquis alteri ut manifestum per dicta et facta, PS. Q. 60. Art. 3 c; sed peccatum definitur esse "dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei", PS. Q. 71. Art. 2 ob. 4. Cf. PS. Q. 41. Art. 2; PS. Q. 69. Art. 1; PS. Q. 70. Art. 3; PS. Q. 71. Art. 6; SS. Q. 43. Art. 1 (passim); et passim.

dictāmen, inis, *n.,* (late Lat. for *dictum*), *utterance, dictum, prescription.* Conscientia dicitur spiritus, secundum quod spiritus pro mente ponitur, quia est quoddam mentis dictamen, PP. Q. 79. Art. 13 ad 1; dictamen rationis errantis non obligat, PS. Q. 19. Art. 5 ob. 2; nihil est aliud lex quam quoddam dictamen practicae rationis in principe qui gubernat aliquam communitatem perfectam, PS. Q. 91. Art. 1 c; moralia, quae sunt de dictamine legis naturae, PS. Q. 99. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 7 ad 1; SS. Q. 56. Art. 1 c; SS. Q. 81. Art. 2 (ter); SS. Q. 122. Art. 4; PTS. Q. 67. Art. 1; et passim.

dictio, ōnis, *f.,* (1) *saying, talking, speech,* synonym of *locutio,* (2) *figure of speech, idiom, mode of expression,* synonym of *locutio, nomen, terminus,* and *oratio.* — (1), et dicit dictione, tanquam actu notionali, PP. Q. 37. Art. 2 ad 2; dictio pertinet ad intellectum, SS. Q. 83. Art. 1 a; dictio est interpretatio interioris apprehensionis, 3 Anim. 3 c. — (2), pars orationis est significativa, sicut dictio significat, 1 Perih. 6 a and c; imposuerit hoc nomen (sc. dictio) ad significandum partes enuntiationis, 1 Perih. 8 e; distinguitur enim oratio per dictiones et dictio per syllabas, 2 Anim. 18 a. Cf. 1 Sent. 8. 2. 3 ad 2; 1 Sent. 28. 1. 1 ad 1. On **fallacia extra dictionem, fallacia in dictione et fallacia figurae dictionis,** see *fallacia* under 2; on **figura dictionis,** see *figura* under 2; on **paralogismus extra dictionem et in dictione,** see *paralogismus.* — Kinds of *dictio* in this sense are: (a), **dictio aequivoca,** *the equivocal* or *ambiguous expression.* Cf. 1 Perih. 5 g. — (b), **dictio aliquis sive quidam, dictio omnis, dictio non-omnis,** and **dictio nullus,** *the expression of someone* or *of a certain person, the expression of everyone, the expression of not everyone,* and *the expression of no-one,* i.e., *the particular affirmative, the general affirmative, the particular negative,* and *the general negative.* Cf. 1 Perih. 10 c. — (c), **dictio categorematica** and **dictio syncategorematica,** *the categorematical* and *the syncategorematical expression,* or *a restrictive* and *non-restrictive modification.* Dicitur autem dictio categorematica, quae absolute ponit rem significatam circa aliquod suppositum, ut *albus* circa hominem, cum dicitur: homo albus, . . ., dictio vero syncategorematica dicitur, quae importat ordinem praedicti ad subiectum sicut haec dictio *omnis* vel *nullus;* et similiter haec dictio *solus,* quia excludit omne aliud suppositum a consortio praedicati. sicut cum dicitur: solus Socrates scribit, non datur intelligi, quod Socrates sit solitarius, sed quod nullus sit ei consors in scribendo, quamvis cum eo multis exsistentibus, PP. Q. 31. Art. 3 c. Cf. 1 Sent. 2. 1. 1. 1. 1 c and 2. 1 ob. 3; Pot. 9. 7 c. — (d), **dictio causalis,** *the expression which indicates a cause* or *a reason.* Cf. PP. Q. 36. Art. 3 c. — (e), **dictio composita** and **dictio simplex,** *the composite* and *the simple expression,* i.e., *the expression composed of several words* or *that forms a sentence* and *that which consists of a single word.* Cf. 1 Perih. 1 a and 6 c; 3 Anim. 11 e. — (f), **dictio exclusiva,** *the exclusive expression* or *that which indicates an exclusion.* Videtur quod dictio exclusiva, "solus", non sit addenda termino essentiali in divinis, PP. Q. 31. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 31. Art. 4 ob. 1 and ad 3; C. G. 4. 25; Trin. 1. 1. 4 ad 5; 1 Sent. 21. div. and 1. 2 c; 4 Sent. 8. 2. 3 ad 1; Pot. 10. 4 ad 12; Verit. 5. 8 ad 1. — (g), **dictio exercens aliquid sive officialis** and **dictio significans aliquam rem conceptam,** *the expression that carries out something* or *that performs a duty* or *that indicates a considered thing.* Cf. Pot. 9. 7 c. — (h), **dictio non-omnis,** see *dictio aliquis.* — (i), **dictio nullus,** see *dictio aliquis.* — (j), **dictio officialis,** see *dictio exercens aliquid.* — (k), **dictiò omnis,** see *dictio aliquis.* — (l), **dictio per se significans,** *the expression that indicates something by itself alone.* Sicut hoc, quod dico rex, quandoque est una dictio per se significans, inquantum vero accipitur ut una quaedam syllaba huius nominis sorex, soricis, non significat aliquid per se, sed est vox sola, 1 Perih. 6 c. — (m), **dictio quidam,** see *dictio aliquis.* — (n), **dictio significans aliquem rem conceptam,** see *dictio exercens aliquid.* — (o). **dictio simplex,** see *dictio composita.* — (p), **dictio syncategorematica,** see *dictio categorematica.* — (q), **dictio tertia,** *the third expression in a sentence,* i.e., *the copula.* Cf. 2 Perih. 2 a and b.

dicto, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a., to prescribe, decree, recommend, dictate.* Et similiter, si aliquis homo cognosceret quod ratio humana dictaret aliquid contra praeceptum Dei, PS. Q. 19. Art. 5 ad 2; prout scilicet in tantum patiuntur quod lex aeterna dicat de eis, PS. Q. 93. Art. 6 c; quia ea quae sunt iuris gentium, naturalis ratio dictat, SS. Q. 57. Art. 3 ad 3; quia natura dictat hoc cuilibet animali secundum modum convenientem speciei suae, PTS. Q. 65. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 83. Art. 1; PS. Q. 69. Art. 3; PS. Q. 94. Art. 3; PS. Q. 99. Art. 5; SS. Q. 47. Art. 7; et passim. — **dictans,** ntis, *P. a., dictating, directing the words* or *substance of.* Itaque cum illi scripserunt quae ille ostendit et dixit, nequaquam dicendum est quod ipse non scripserit; quandoquidem membra eius id operata sunt quod dictante capite cognoverunt, PT. Q. 42. Art. 4 ad 1, in quot.

Didymus, i, *m., Didymus,* head of the catechetical school of Alexandria in the fourth century, was born in 309 or 314 A.D. The best information about Didymus is derived from Jerome who refers to him as his old teacher and "my seer". Writing in 392, De Viris Illustribus 109, he gives a short biographical account of Didymus. Jerome translated Didymus' treatise on the Holy Spirit and prefixed a preface to it; this treatise was a protest against Macedonianism. Unde Didymus dicit in lib. 2 de Spiritu Sancto, col. 123, t. 2 oper. S. Hieron, PT. Q. 60. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 66. Art. 6.

dies, ei, *m.,* (in sing. sometimes f.,) (1) *day,* the natural day, as opposed to night, the period from dawn to dark, (2) *day,* the twenty-four hours that elapse during one revolution of the earth upon its axis, (3) *day* (a) any period of time occupied by some course of operations, (b) *days* of creation; these were creative days, stages in the process of creation, but not days of twenty-four hours. — (1), sed in aestate sunt dies longiores quam in hieme, PT. Q. 35. Art. 8 ob. 3; corpus autem eius mansit in sepulcro per diem integrum et duas noctes, ad comprobandum veritatem mortis suae, PT. Q. 52. Art. 4 c; quod regulariter missa debet celebrari in die, et non in nocte, quia ipse Christus est praesens in hoc sacramento, PT. Q. 83. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 66. Art. 4; PP. Q. 67. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 6; PT. Q. 89. Art. 2; PTS. Q. 91. Art. 2; et passim. — (2), secundus dies est integer cum viginti quatuor horis nocturnis et diurnis; nox autem sequens pertinet ad tertium diem, PT. Q. 51. Art. 4 ad 1. Cf. PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 55. Art. 3; PT. Q. 70. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 3; et passim. — (3a), secundum quod dixit Iacob: dies peregrinationis meae, nulla mentione facta de nocte, PP. Q. 75. Art. 2 ad 6; unde et ipsi dies Apostolorum dicti sunt novissimi dies, PTS. Q. 88. Art. 3 ad 2. — (3b), multo autem

minus, secundum opinionem Aristotelis, poni potest quod firmamentum secundum suam substantiam sit secunda die productum, secundum quod per istos dies successio temporis designatur, PP. Q. 68. Art. 1 c; nam secundum Augustinum, per diem intelligitur cognitio mentis angelicae; ut sic primus dies sit cognitio primi divini operis; secundus dies, cognitio secundi operis, et sic de aliis. et sic dicitur unumquodque opus esse factum in aliqua die, quia nihil Deus produxit in rerum natura quod non impresserit menti angelicae, . . ., et sic distinguitur dies secundum naturalem ordinem rerum cognitarum, non secundum successionem cognitionis, aut secundum successionem productionis rerum, PP. Q. 74. Art. 2 c; unde sicut Moyses distinxit opera sex dierum per dies ut rudis populus capere posset, quamvis omnia simul sint facta, secundum Augustinum, lib. 4, PTS. Q. 77. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 69. Art. 1, 2, 3; PP. Q. 70. Art. 1, 2; PP. Q. 71. Art. 1; PP. Q. 91. Art. 4, et passim. — Common phrases are: **de die in diem,** *from day to day.* Non ergo debet baptismus differri de die in diem, PT. Q. 68. Art. 3 a. — **in die,** *daily, every day.* Ergo esset laudabile quod homo pluries in die communicaret, quod tamen non habet Ecclesiae consuetudo, PT. Q. 80. Art. 10 ob. 4. — **de die,** *for the day, daily.* Sufficit sacerdoti unam missam in die una celebrare, . . ., quidam tamen pro defunctis unam faciunt, alteram de die, si necesse est, PT. Q. 83. Art. 2 ad 5. — **tota die,** *all the time.* Praeterea, si hoc esset, tota die fierent divortia, cum raro inveniatur matrimonium in quo alter coniugum in peccatum non labatur, PTS. Q. 59. Art. 6 a. — **dies et noctes,** *day* and *night, unceasingly.* Nonne nobis videtur in vanitate sensus et obscuritate mentis ingredi, qui diebus ac noctibus in dialectica arte torquetur, SS. Q. 167. Art. 1 a, in quot. — **dies iudicii,** *the day of judgment.* Usque ad diem iudicii semper nova aliqua supremis Angelis, revelantur divinitus de his quae pertinent ad dispositionem mundi, PP. Q. 106. Art. 4 ad 3. — **dies mortis,** *day of death.* Unde non minus est mortuus, aliquis primo die mortis, PS. Q. 73. Art. 3 c. — **dies sabbati,** *the Sabbath day.* Memento ut diem sabbati sanctifices, PS. Q. 100. Art. 4 c, in quot. — **dies dominica,** *the Lord's day, Sunday.* Sabbatum autem, quod significabat primam creationem, mutatur in diem dominicam, PS. Q. 103. Art. 3 ad 4. — **dies gloriae,** *the day of glory* or *the perfect day.* Quasi lux splendens procedit, et crescit usque ad perfectam diem, PS. Q. 114. Art. 8 c. —**dies festi,** *holy days.* Sed bella maximam inquietudinem habent. ergo nullo modo est in diebus festis pugnandum, SS. Q. 40. Art. 4 ob. 1. — **dies nativitatis,** *a birthday.* Et sic maledixit Iob diei nativitatis suae, SS. Q. 76. Art. 2 c. — **dies solemnes,** *days of solemnity.* Pro quibus etiam iuramenta competit praestare in solemnibus diebus, SS. Q. 89. Art. 10 c. — **dies fausti vel infausti,** *lucky* or *unlucky days.* Secundum quam observabantur auguria, et quidam dies fausti vel infausti, SS. Q. 96. Art. 3 c. — **dies dominicales,** *dominical days,* days relating to Christ as the Lord, or to Sunday as the Lord's Day. Et in diebus Dominicalibus, in quibus memoria resurrectionis agitur, SS. Q. 147. Art. 5 ob. 3. — **dies circumcisionis,** *day of circumcision.* Et ideo apud Iudaeos consuetum erat ut ipso die circumcisionis nomina pueris imponerentur, PT. Q. 37. Art. 2 ad 3. — **dies purgationis,** *the day of purification.* Quod impleti sunt dies purgationis Mariae secundum legem Moysi, PT. Q. 37. Art. 4 a, in quot. — **dies azymorum,** *day of the Azymes, the Passover.* Primo die Azymorum, quando Pascha immolabant, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1. — **dies festus Paschae,** *the festival day of the Pasch.* Quod dicitur Ioan. 13, quod ante diem festum Paschae, PT. Q. 46. Art. 9 c. — **dies passionis,** *the day of the Passion, Good Friday.* Dicitur quod Iudaei non introierunt in praetorium Pilati ipso die passionis, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1. — **novissimus dies,** *the last day, the day of final judgment.* Et ideo in novissimo die de terra surrecturus sum, PT. Q. 53. Art. 1 c, in quot. — **dies ascensionis,** *the day of the Ascension, Ascension Day.* Decimo in ipso die ascensionis, non iam in terra, sed elevatus in nube, PT. Q. 55. Art. 3 ad 3. — **dies resurrectionis,** *day of the resurrection, Easter Sunday.* Et tamen antea in Ierusalem ab eis visus est, et ipso die resurrectionis, PT. Q. 55. Art. 3 ob. 4. — **dierum Antiquus,** *the Ancient of Days, God the Father.* In Daniele, ubi primo dicitur quod Antiquus dierum sedit, PT. Q. 59. Art. 1 ad 2, in quot. — **dies Pentecostes,** *the day of Pentecost.* Sicut apostolis datus est in die Pentecostes, PT. Q. 72. Art. 7 c. — **dies Natalis,** *a birthday,* especially Christ's birthday. Videtur inconveniens esse quod in die Natalis ter celebretur hoc sacramentum, PT. Q. 83. Art. 2 ob. 2.

diffāmātio, ōnis, *f., defamation.* Quod a propalantibus verecundamur propter nocumentum inde proveniens, quod est diffamatio apud multos, SS. Q. 144. Art. 3 ad 3.

diffāmo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to defame, bring disrepute upon; disgrace, dishonor.* Utpote quod dicat se male dixisse, vel quod iniuste eum diffamaverit, SS. Q. 62. Art. 2 ad 2; quod subditi praelatos suos accusare prohibentur, qui non affectione charitatis, sed sua pravitate, vitam eorum diffamare et reprehendere quaerunt, SS. Q. 68. Art. 1 ad 2; sed contingit aliquos virtuosos ingloriosos esse, puta si false diffamentur, vel etiam indigne opprobria patiantur, SS. Q. 144. Art. 4 ob. 3; et ita non esset sufficienter provisum famae B. Virginis, . . ., unde quod dicitur: et nollet eam traducere, melius intelligitur, id est, nollet eam diffamare in publicum, PT. Q. 29. Art. 2 ad 3.

differenter, *adv.,* see *differo.*

differentia, ae, *f., the difference between two things in this* or *that respect but not in all respects,* not as radical as *diversitas,* but more than *distinctio,* the opposite of *convenientia* and *similitudo,* a quality which distinguishes one class or type from another. In logic, and in philosophy, the concept of *differentia* is a most important one. It is that which makes each thing to be what it is specifically. It is the active, determining element which restricts and confines the potential and determinable extension of a genus to this or that species. Thus the species, "rational animal," is constituted by limiting the genus "animal" by the difference "rational" setting this species off from all other animals which are not-rational. It is the formal element in any definition; the genus is the material element. Semper autem id a quo sumitur differentia constituens speciem, se habet ad illud unde sumitur genus, sicut actus ad potentiam, . . ., omne enim genus habet differentias, quae non participant essentiam generis, PP. Q. 3. Art. 5 c; differentia importat distinctionem formae, PP. Q. 31. Art. 2 ad 2; differentia est nobilior genere, PP. Q. 50. Art. 4 ad 1; differentia sumitur a forma rei, PP. Q. 76. Art. 1 a; differentia igitur in his quaerenda est, quae in aliquo conveniunt, C. G. 1. 17; differentia importat distinctionem aliquam secundum formam, Pot. 9. 8 ad 2; differentia advenit generi non per accidens, sed per se, tamquam determinativa ipsius per modum, quo materia determinatur per formam, 1 Perih. 8 c; genus et differentia, quae sunt partes definitionis, 1 Perih. 12 f; differentia complet essentiam generis, Pot. 8. 4 ad 5; cum omnia genera dividantur contrariis differentiis, 3 Phys. 1 e; nulla autem species vel differentia consequitur omnem speciem sui generis, 5 Phys. 7 f; cuiuslibet generis differentiae sunt contrariae, 8 Phys. 16 c; ex pluribus differentiis non potest fieri unum, 7 Met. 12 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 7 c; PS. Q. 67. Art. 5 c; 1 Perih. 8 c; 2 Anal. 13 d; 4 Phys. 4 a; 2 Sent. 3. 1. 5 c; 2 Sent. 3. 1. 6 ad 1; 7 Met. 12 b; 8 Met. 2 f; et passim. On the relation of *differentia* to *distinctio* and *diversitas,* see *distinctio* under 2, and *diversitas.* On **nomen differentiae,** see *nomen* under 1. — Kinds of *differentia,* as understood in the general sense of the word, are: (a), **differentia accidentalis** and **differentia substantialis seu essentialis,** *the unessential* and *the essential difference.* Oportet interdum uti differentiis accidentalibus loco substantialium, PP. Q. 29. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 77. Art. 1 ob. 7; PP. Q. 80. Art. 2; PS. Q. 18. Art. 5 ad 4; PS. Q. 49. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 3 ad 1; PTS. Q. 79. Art. 1; PTS. Q. 82. Art. 1; C. G. 1. 24 t; C. G. 4. 33; 2 Sent. 40. 1. 1 ob. 3; 4 Sent. 14. 1. 1. 5 ad 1; 4 Sent. 44. 2. 1. 1 ad 1; Pot. 7. 3 ob. 2; Pot. 9. 2 ad

5; Spir. 11 ad 3; Verit. 4. 1 ad 8; Verit. 10. 1 ad 6; 2 Anal. 13 d; 1 Gener. 8 c; 1 Anim. 1 f; 5 Met. 12 b; 7 Met. 12 f; 8 Met. 2 b; 10 Met. 9 f; et passim. — (b), **differentia affirmativa** and **differentia negativa,** *the difference which consists in something positive* and *that which consists in something negative.* Cf. C. G. 1. 14. — (c), **differentia communis** and **differentia particularis seu propria,** *the universal* or *general difference* and *the special* or *particular difference.* Cf. PP. Q. 79. Art. 7 c; PS. Q. 49. Art. 2 ad 3; 12 Anal. 15 i; 8 Met. 2 a and e. — (d), **differentia completiva sc. speciei,** *the difference that brings about the true nature* or *species of a thing* or *that brings it to a conclusion,* identical with *differentia specifica ultima.* Nam genus sumitur a materia communi, differentia vero completiva speciei a forma, particulare vero a materia individuali, PP. Q. 85. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 75. Art. 7 ob. 2; 3 Sent. 22. 1. 1 ob. 1; 4 Phys. 6 a. — (e), **differentia constituens speciem seu constitutiva speciei,** *the difference that brings out the true nature of a species,* again identical with *differentia specifica ultima.* Species constituitur ex genere et differentia; semper autem id a quo sumitur differentia constituens speciem, se habet ad illud unde sumitur genus, sicut actus ad potentiam, PP. Q. 3. Art. 5 c; differentiae dividentes aliquod genus, et constituentes speciem illius generis per se dividant illud, si autem per accidens, non recte procedit divisio, PS. Q. 18. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 48. Art. 1 ob. 2 and ad 2; PP. Q. 76. Art. 1 a; PP. Q. 77. Art. 3 c; PS. Q. 18. Art. 10; PS. Q. 54. Art. 3; PS. Q. 72. Art. 5; C. G. 2. 52; 1 Sent. 27. 1. 1 ad 1; 1 Sent. 43. 1. 1 c; 2 Sent. 40. 1. 1 ob. 3; Mal. 1. 1 ob. 12; Spir. 8 ad 18; 1 Meteor. 1 a; 8 Met. 2 d; 10 Met. 9 f; et passim. — (f), **differentia constitutiva,** see *differentia constituens.* Similiter etiam malum, quod est differentia constitutiva habitus, non est privatio pura, PS. Q. 54. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 50. Art. 4 ob. 1; PP. Q. 76. Art. 3 ob. 4; PS. Q. 67. Art. 5. — (g), **differentia contrahens seu determinans,** *the difference that limits* or *defines a genus.* Sed additur ad praedictam definitionem differentia contrahens ipsam ad specialem virtutem, scilicet poenitentiam, PTS. Q. 1. Art. 1 c. Cf. C. G. 3. 82. — (h), **differentia contraria seu opposita** and **differentia media,** *the difference opposed to another* and *the middle difference* or *that lying between two opposite differences.* Differentiae dividentes genus sunt contrariae, PP. Q. 75. Art. 7 c. Cf. C. G. 1. 17; C. G. 3. 108; Unio. 3 ad 13; 2 Anal. 15 d; 3 Phys. 1 e; 8 Phys. 16 c; 5 Met. 12 b; 10 Met. 9 f-h; et passim. — (i), **differentia determinans,** see *differentia contrahens.* — (j), **differentia diversificans seu dividens seu divisiva,** *the difference that divides* or *separates a kind.* Differentiae dividentes genus sunt contrariae, PP. Q. 75. Art. 7 c; differentiae dividentes aliquod genus, et constituentes speciem illius generis, per se dividant illud, PS. Q. 18. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 3 c; 1 Perih. 8 g; 10 Met. 10 a and b. — (k), **differentia dividens,** see *differentia diversificans.* — (l), **differentia divisiva,** see *differentia diversificans.* — (m), **differentia essentialis,** see *differentia accidentalis.* — (n), **differentia formalis** and **differentia materialis,** *the difference which springs from the form* and *that which springs from the material of a thing.* Sed diversitas quae est secundum virtutem activam, facit formalem differentiam passionum, secundum quam passiones specie differunt, PS. Q. 30. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 7; PS. Q. 62. Art. 2; PS. Q. 72. Art. 6 c; SS. Q. 58. Art. 7; PT. Q. 75. Art. 4; 2 Sent. 32. 2. 3 ob. 1; 10 Met. 11 b; et passim. — (o), **differentia generis seu secundum genus, differentia speciei seu secundum speciem** and **differentia secundum numerum,** *the difference of genus, that of species,* and *individual difference.* Differentia enim secundum speciem est propter formam; sed differentia secundum numerum est propter materiam, PP. Q. 62. Art. 6 ad 3; unde voluntas bona et mala sunt actus differentes secundum speciem. differentia autem speciei in actibus est secundum obiecta, PS. Q. 19. Art. 1 c; timori autem contrariatur ratione differentiae seu generis, scilicet, motus spei, SS. Q. 21. Art. 3 ob. 2. Cf. C. G. 2. 83 and 89; C. G. 3. 108; 10 Met. 10 a-d. — (p), **differentia immediata,** *the immediate difference* or *that which divides a genus immediately.* Cf. 2 Anal. 15 e. — (q), **differentia incompossibilis,** *the difference which is not possible together with another difference.* Cf. Unio 3 ad 13. — (r), **differentia loci,** see *locus.* — (s), **differentia materialis,** see *differentia formalis.* — (t). **differentia media,** see *differentia contraria.* — (u), **differentia negativa,** see *differentia affirmativa.* — (v), **differentia opposita,** see *differentia contraria.* — (w), **differentia particularis,** see *differentia communis.* — (x), **differentia per accidens** and **differentia per se,** *the difference that belongs to a thing as such* and *through its own nature* and *that which belongs to it only incidentally.* Sed haec est differentia per accidens, et non per se: quia dato quod tempus semper fuerit et semper futurum sit, secundum positionem eorum qui motum caeli ponunt sempiternum, adhuc remanebit differentia inter aeternitatem et tempus, PP. Q. 10. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 5; PS. Q. 19. Art. 1 c; PS. Q. 20. Art. 2; PS. Q. 49. Art. 2 ad 3; 10 Met. 11 a. — (y), **differentia perfecta,** *the perfect* or *the greatest difference.* Cf. 10 Met. 5 c and 10 c. — (z), **differentia per se,** see *differentia per accidens.* — (a²), **differentia posterior** and **differentia prior,** *the later* and *the earlier difference* or *that which comes to a thing according to its nature later* and *that which comes to it according to its nature earlier.* Sed differentia quae est ex fine, videtur esse posterior quam differentia quae est ex obiecto, quia finis habet rationem ultimi, PS. Q. 18. Art. 7 ob. 2. Cf. PS. Q. 18. Art. 7 c. — (b²), **differentia prima** and **differentia ultima seu specifica ultima,** *the first* and *the last difference* or *the difference that belongs to a thing according to nature first* and *that which belongs to it according to nature last.* Differentia specifica ultima est nobilissima, inquantum est maxime determinata, per modum quo actus est nobilior potentia, PP. Q. 75. Art. 7 ad 2; prima autem differentia eorum invenitur in electione, SS. Q. 155. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 7 ob. 2; PP. Q. 93. Art. 2 c; PS. Q. 18. Art. 7 ob. 2; PS. Q. 18. Art. 10 c; PT. Q. 2. Art. 8; PT. Q. 77. Art. 2; C. G. 1. 65; C. G. 3. 9; 1 Sent. 43. 1. 1 c; 2 Anal. 13 d and 15 e and i; 3 Phys. 2 a; 8 Met. 2 e and 31; et passim. — (c¹), **differentia prima contraria,** *the first of the opposite differences in a thing.* Cf. 1 Phys. 11 n; 10 Met. 9 g and h. — (d¹), **differentia prior,** see *differentia posterior.*—(e¹), **differentia propria,** see *differentia communis.* — (f²), **differentia realis,** *the objective difference.* Cf. Pot. 10. 2 ad 7. — (g²), **differentia secundum genus,** see *differentia generis.* — (h²), **differentia secundum numerum,** see *differentia generis.* — (i²), **differentia secundum speciem,** see *differentia generis.* — (j²), **differentia simplex,** *the simple difference.* Cf. Ente 6 h. — (k²), **differentia speciei,** see *differentia generis.* — (l²), **differentia specifica seu specificans,** *the difference of genus* or *that difference which establishes the species and essence.* Specifica enim differentia est quae complet definitionem, et sumitur a propria forma rei, PP. Q. 29. Art. 1 ad 4; cum differentiae specificae per se dividant genus, SS. Q. 17. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 4. Art. 2; PP. Q. 48. Art. 1 ad 2; PS. Q. 18. Art. 7; PS. Q. 49. Art. 2 ad 3; C. G. 1. 42; C. G. 2. 44 and 95; 2 Sent. 3. 1. 6 c; 2 Anal. 15 c; et passim. — (m²), **differentia specifica ultima,** see *differentia prima.* — (n²), **differentia substantialis,** see *differentia accidentalis.* — (o²), **differentia ultima,** see *differentia prima.* — (p²), **differentia vera,** *the true difference.* — **definitio est ex genere et differentia,** see *definitio.* — **species constituitur ex genere et differentia,** see *species.*

differo, differre, distuli, dilatum, *v. a.* and *n.,* (1) *to put off, defer, delay,* (2) *be different* in the one or the other point but not in all points. — (1), aliqui dixerunt, usque ad diem iudicii differri poenam sensibilem tam daemonum quam animarum, et similiter beatitudinem sanctorum, differri usque ad diem iudicii, PP. Q. 64. Art. 4 ad 3; malum naturae, quandoque non provenit natura, . . ., secundum tamen quod a natura provenit, etsi non ex toto vitari possit, potest tamen differri, PS. Q. 42. Art. 2 ad 1; frustra igitur tantum differtur resurrectio mortuorum, C. G. 4. 83. Cf. SS. Q. 51. Art. 3 ad 3; SS. Q. 147. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 6 (passim); PTS. Q. 77. Art.

1 (bis); 2 Sent. 6. 13 ad 6; et passim. — **dilātus**, a, um, *P. a., delayed, deferred.* Phronesis autem dilata facit cognitionem, PP. Q. 79. Art. 10, in quot.; aliorum resurrectione dilata usque ad finem mundi, PT. Q. 53. Art. 2. Cf. PTS. Q. 61. Art. 2; PTS. Q. 80. Art. 1 (bis). — (2), differens proprie acceptum aliquo differt, unde ibi quaeritur differentia, ubi est convenientia. et propter hoc oportet differentia esse composita quodammodo, cum in aliquo differant et in aliquo conveniant, PP. Q. 90. Art. 1 ad 3; omne differens aliquo est differens, C. G. 1. 17; illa propriissime dicuntur differentia, quae sunt eadem genere et diversa secundum speciem, 5 Met. 12 b, necesse est ut id, quo differentia differunt, sit aliquid idem in illis, 10 Met. 4 h. Cf. PP. Q. 3. Art. 8; PP. Q. 90. Art. 1 (passim); 1 Sent. 8. 1. 2 ad 3; 2 Sent. 17. 1. 1 ad 5; Pot. 7. 3 ad 2; 5 Met. 12 b; et passim. — On the difference between *differre* and *diversum esse*, see *diversus*. — Kinds of *differre* in this sense are: (a), **differre genere, differre specie seu secundum speciem,** and **differre numero,** *to be different according to genus, according to species* and *according to the individual.* Duplex enim distinctio invenitur in rebus: una formalis, in his quae differunt specie; alia vero materialis, in his quae differunt numero tanto, PP. Q. 47. Art. 2 c; corruptibile et incorruptibile genere differunt, ... sed eorum quae differunt genere non est transmutatio in invicem, PP. Q. 97. Art. 1 ob. 2. Cf. PS. Q. 72. Art. 1; PS. Q. 72. Art. 7 c; PS. Q. 85. Art. 6; C. G. 2. 75 and 83; C. G. 4. 35; 1 Sent. 2. 1. 1 a; 3 Sent. 5. 1. 3 ad 4; 10 Met. 4 a, 11 a and 12 a and d; et passim.—(b), **differre materialiter** and **differre secundum formam,** *to be different according to matter* and *different according to form.* Numquam enim hoc invenimus quod ab uno procedant plura absque ordine, nisi in illis quae solum materialiter differunt, PP. Q. 36. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 6; PS. Q. 95. Art. 4 (bis); 10 Met. 11 c. — (c), **differre numero,** see *differre genere.* Particularia enim sunt quae differunt numero et conveniunt in una specie, PP. Q. 76. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 47. Art. 2; PP. Q. 50. Art. 4; PP. Q. 62. Art. 6; PTS. Q. 54. Art. 1. — (d), **differre secundum obiectum,** *to be different according to object* or *end.* Unde in idem redit quod peccata differant secundum obiecta vel secundum fines, PS. Q. 72. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 23. Art. 2; PS. Q. 23. Art. 4; PS. Q. 26. Art. 3; PS. Q. 31. Art. 3; PS. Q. 73. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 5 (bis); et passim. — (e), **differre per essentiam** and **differre supposito seu secundum hypostasim seu substantiam,** *to be different according to essence* and *according to suppositum* or *to be different according to individual substance.* Omnino impossibile videtur plures animas per essentiam differentes in uno corpore esse, PP. Q. 76. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 31. Art. 2 ad 1; PP. Q. 76. Art. 3 ob. 1; SS. Q. 49. Art. 5; C. G. 4. 34 and 38. — (f), **differre ratione seu secundum rationem** and **differre re seu secundum rem seu realiter,** *to be different according to reason* and *reality* or *according to idea* and *according to fact.* Bonum et ens sunt idem secundum rem, sed differunt secundum rationem tantum, PP. Q. 5. Art. 1 c; sed obiectum speculativi intellectus est verum, practici autem bonum, quae differunt ratione, PP. Q. 79. Art. 11 ob. 2. Cf. PP. Q. 5. Art. 1 c and 4 ad 1; PP. Q. 13. Art. 12 c; PP. Q. 25. Art. 1 ad 4; PP. Q. 28. Art. 3 ad 1; PP. Q. 39. Art. 1 c; PP. Q. 40. Art. 1 ad 1; PP. Q. 59. Art. 2 ob. 2; C. G. 4. 24; Unio. 1 ad 2; et passim. — (g), **differre re,** see *differre ratione.* — (h), **differre realiter,** see *differre ratione.* — (i), **differre secundum essentiam,** *to differ according to essence.* Divina autem essentia ab intellectu nostro differt secundum essentiam et esse, PTS. Q. 92. Art. 1. Cf. SS. Q. 19. Art. 8 (bis); SS. Q. 58. Art. 6; SS. Q. 81. Art. 8. — (j), **differre secundum formam,** see *differre materialiter.* — (k), **differre secundum hypostasim,** see *differre per essentiam.* — (l), **differre secundum rationem,** see *differre ratione.* — (n), **differre secundum rem,** see *differre ratione.* — (n), **differre secundum speciem,** see *differre genere.* — (o), **differre secundum substantiam,** see *differre per essentiam.* — (p), **differre specie,** see *differre genere.* — (q), **differre supposito,** see *differre per essentiam.* — **differens,** entis, *P. a., different, superior.* Sed secundum hoc, licet omne differens sit diversum, non tamen omne diversum est differens, PP. Q. 90. Art. 1 ad 3; pulchrum est idem bono sola ratione differens, PS. Q. 27. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 10. Art. 4 (bis); PP. Q. 23. Art. 5; PP. Q. 117. Art. 1; PS. Q. 18. Art. 6; PS. Q. 66. Art. 1; PT. Q. 77. Art. 2; et passim. — **differenter,** *adv., differently.* Hoc tamen differenter se habet ex parte intellectus et voluntatis, PP. Q. 60. Art. 2 c; differenter tamen significatur actus per ista tria, PS. Q. 26. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 8; PP. Q. 45. Art. 6; PS. Q. 114. Art. 1; SS. Q. 89. Art. 7; PT. Q. 8. Art. 6; et passim.

difficilis, e, *adj.,* (1) *hard, difficult, troublesome,* (2) of character, *hard to manage, slow, surly, ill-tempered, morose.* — (1), et ita magis respicit rationem difficilis timor quam spes; in difficilibus autem, maxime in quibus nobis non confidimus, consiliamur, PS. Q. 44. Art. 2 ad 3; unde qui potest refrenari concupiscentias delectabilium secundum tactum, ne modum excedant, quod est difficillimum, PS. Q. 61. Art. 4 ad 1; ad quem maiores et difficiliores Ecclesiae quaestiones referuntur, SS. Q. 1. Art. 10 c; sed fortitudo est circa difficillima, (ob. 2), . . ., ratio virtutis magis consistit in bono quam in difficili, SS. Q. 123. Art. 12 ad 2; ostendit quod non sunt ex necessitate ad difficilia cogendi, SS. Q. 189. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 23. Art. 3; PS. Q. 107. Art. 4; SS. Q. 137. Art. 4; PT. Q. 45. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 1; et passim. — (2), Philosophus dicit, . . ., quod senes sunt difficilis spei propter experientiam, PS. Q. 40. Art. 5 ob. 2, in quot.; unde Philosophus, . . ., vocat acutos, quia cito irascuntur; quosdam amaros, quia diu retinent iram; quosdam difficiles, quia nunquam quiescunt, nisi puniant, PS. Q. 46. Art. 8 c; furorem autem dicit esse iram quae observat tempus in supplicium, quod Philosophus attribuit difficilibus, SS. Q. 158. Art. 5 a. — *Adv.,* in three forms but *difficile* is used most frequently. — (a), **difficile,** *with difficulty.* Cum de passione timoris ageretur, timor proprie est de malo arduo, quod scilicet difficile vitatur, SS. Q. 144. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 53. Art. 1; PS. Q. 67. Art. 2; PS. Q. 68. Art. 3; SS. Q. 156. Art. 3; SS. Q. 158. Art. 5; et passim. — (b), **difficiliter,** *with difficulty.* Tum ex eo quod apprehenduntur ut quae difficiliter repelli possunt, PS. Q. 44. Art. 2 c.—(c), **difficulter,** *with difficulty.* Unde causis praecedentibus potest vitari, quamvis difficulter, causis amotis potest incurri, PTS. Q. 12. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 77. Art. 4, in quot.; SS. Q. 188. Art. 7, in quot. — *Comp.* Adhuc autem boves difficilius custodiuntur, quia habentur in agris, et non ita pascuntur gregatim, sicut oves, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9. — *Sup.* Sed superbia difficillime cavetur, sicut Augustinus dicit, SS. Q. 162. Art. 6 ob. 1. — *Adv. phrase,* **de difficili,** *with difficulty.* Sed contra est quod Philosophus dicit, in Praedicamentis, quod habitus est qualitas de difficili mobilis, PS. Q. 49. Art. 1 a.

difficiliter, *adv.,* see *difficilis.*

difficultas, ātis, *f.,* (1) *a difficulty, obstacle, hinderance,* the state or quality of being difficult; the condition of a work or task as greatly beset with obstacles or perplexities; the character of a thing as requiring much effort, wisdom or skill to do or accomplish it, also that which makes a thing hard to do or accomplish, (2) *a difficulty,* an objection rendering a doctrine or statement hard to receive; that which renders something not easy to understand or explain. — (1), meritum enim est ex difficultate actus meritorii. sed nullam difficultatem Angelus habuit ad bene operandum, (ob. 1), . . ., absque difficultate dicere possumus quod suam beatitudinem meruerit, (c), . . ., quod difficultas bene operandi non est in Angelis ex aliqua contrarietate, PP. Q. 62. Art. 4 ad 1; circa quod duo attendenda videntur, scilicet bonitas et difficultas, . . ., si vero attendatur difficultas bene conversandi in religione et in officio habentis curam animarum, SS. Q. 184. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 101. Art. 1 c; PS. Q. 107. Art. 4 (passim); SS. Q. 165. Art. 1; PT. Q. 69. Art. 4; PTS. Q. 24. Art. 1; et passim. — (2), circa significationem huius nominis, persona, in divinis difficultatem ingerit, PP. Q. 29. Art. 4 c; ista quaestio partim quidem absoluta est secundum

praemissa, partim difficultatem habet, PP. Q. 115. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 1; PP. Q. 84. Art. 6; PT. Q. 77. Art. 6; PT. Q. 78. Art. 5; PTS. Q. 95. Art. 1; et passim.

difficulter, *adv.*, see *difficilis.*

diffidentia, ae, *f.*, *diffidence, distrust, unbelief.* Superfluitas enim timoris et diffidentiae facit superfluitatem sollicitudinis, SS. Q. 47. Art. 9 ad 3; coacervatione vitiorum subrepit diffidentia, SS. Q. 162. Art. 7 ad 3. — **filii diffidentiae,** *sons of despair.* De nemine desperandum est in hac vita, . . ., sed considerata conditione peccati, dicuntur aliqui filii diffidentiae, ut habetur ad Ephes. 2, SS. Q. 14. Art. 3 ad 1. — **sine spei diffidentia,** *with unfailing hope.* Quomodo a me bibitur calix iste passionis, ita ab his bibatur sine spei diffidentia, PT. Q. 21. Art. 4 ad 1, in quot.

diffinio, see *definio.*

diffinitio, see *definitio.*

diffinitivē, see *definitive.*

diffinitivus, see *definitivus.*

difformis, e, *adj.*, *not uniform, manifold,* the opposite of *conformis* and *uniformis.* On **motus difformis,** see *motus*; on **pars difformis,** see *pars.* — **difformiter,** *adv.*, *in an ununiform* or *manifold manner, not uniformly, multifariously,* the opposite of *conformiter* and *uniformiter.* Sicut enim in rerum naturalium ordine perfectio, quae in Deo simpliciter et uniformiter invenitur, in universitate creaturarum inveniri non potest, nisi difformiter et multipliciter, SS. Q. 183. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 180. Art. 6 ad 2.

difformitas, ātis, *f.*, *difformity, the state* or *quality of being unlike* or *difform* or *of irregular form, manifoldness,* the opposite of *conformitas* and *uniformitas.* Sed potius e converso in materia creata est difformitas, PP. Q. 47. Art. 1 c; alterius extremi, quod est difformitas, PS. Q. 64. Art. 1 ad 1; in anima vero, antequam ad istam uniformitatem perveniat, exigitur quod duplex eius difformitas amoveatur, . . ., secundo autem oportet quod removeatur secunda difformitas, SS. Q. 180. Art. 6 ad 2; ex sui ratione habet difformitatem, C. G. 3. 23; difformitas autem et varietas et infinitum pertinent ad numerum parem, 3 Phys. 6 e. Cf. PP. Q. 103. Art. 3. On **motus difformitatis,** see *motus.*

difformiter, see *difformis.*

diffundo, ere, fūdi, fūsum, 3, *v. a.*, *to pour out, let run out, let flow over, spread out, impart.* Bonitatem rebus diffundit, PP. Q. 13. Art. 2 c; sed etiam ut proprium bonum in alia diffundat secundum quod possibile est, PP. Q. 19. Art. 2 c; sed per gloriam bonum hominis maxime diffunditur in notitiam aliorum, PS. Q. 2. Art. 3 ob. 2; ne diffundatur per totum, PT. Q. 78. Art. 8 ad 4. Cf. PP. Q. 78. Art. 3; PP. Q. 106. Art. 4; PS. Q. 37. Art. 4; C. G. 1. 37; C. G. 3. 69; et passim. — **diffundens,** entis, *P. a.*, *diffusing, spreading.* Ad misericordiam et bonitatem se superabundanter diffundentem, PP. Q. 45. Art. 6 ad 3. — **diffūsus,** a, um, *P. a.*, *spread out, extended, diffuse.* Angeli non congregant divinam cognitionem a sermonibus diffusis, PP. Q. 58. Art. 3 a; sed populus novae legis est ubique per mundum diffusus, SS. Q. 87. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 1. Art. 4, in quot.; PT. Q. 23. Art. 3; PT. Q. 75. Art. 1; PTS. Q. 40. Art. 6; PTS. Q. 65. Art. 2; et passim. — **diffūsē,** *adv.*, *in a scattered manner, copiously.* Quod anima illuminatur divinis cognitionibus rationaliter et diffuse, SS. Q. 180. Art. 6, in quot.

diffūsio, ōnis, *f.*, *pouring out, spreading out, imparting.* Unde participatur a rebus non sicut pars, sed secundum diffusionem processionis ipsius, PP. Q. 75. Art. 5 ad 1; primum bonum habet diffusionem secundum intellectum, PS. Q. 1. Art. 4 ad 1; in Deo autem est bonitas et diffusio bonitatis in alia, C. G. 2. 45. Cf. PP. Q. 117. Art. 1; PS. Q. 1. Art. 4; PS. Q. 44. Art. 1; C. G. 3. 24; 5 Phys. 7 a; et passim. — **summa diffusio voluntatis est per modum amoris,** see *voluntas* under 2.

diffūsivē, *adv.*, see *diffusivus.*

diffūsivus, a, um, *adj.*, *pouring out, spreading, imparting,* synonym of *communicativus.* Bonum est diffusivum sui esse, . . ., sed esse diffusivum importat rationem causae efficientis, (ob. 2), . . ., bonum dicitur diffusivum sui esse eo modo quo finis dicitur movere, PP. Q. 5. Art. 4 ad 2; sed bonum est diffusivum et communicativum sui, PP. Q. 73. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 27. Art. 5; PS. Q. 1. Art. 4 (bis); PS. Q. 2. Art. 3; PTS. Q. 29. Art. 4; et passim. — **bonum est diffusivum et communicativum,** see *bonus.* — **diffūsivē,** *adv.*, *in the manner* or *in the sense of pouring out, of spreading out, of imparting, diffusively.* Universum est perfectius in bonitate, quam intellectualis creatura, extensive et diffusive, PP. Q. 93. Art. 2 ad 3; sed modus humanae naturae est ut non simpliciter veritatem cognoscat, quod pertinet ad rationem intellectus, sed diffusive, quod est proprium rationis, SS. Q. 8. Art. 1 ob. 2.

dīgero, ere, gessi, gestum, 3, *v. a.*, (1) *to dissolve, clear away, wear away,* (2) *to digest.* — (1), sed in difficilibus est ira diuturna propter vehemens desiderium vindictae; et ideo tempore non digeritur, sed per solam punitionem quiescit, SS. Q. 158. Art. 5 ad 2. — (2), sicut etiam ad opera animae vegetabilis operatur color exterior, ut facilius digeratur cibus, PS. Q. 80. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 80. Art. 3 c. — **dīgerens,** ntis, *P. a.*, *digesting, dissolving.* Quod pinguedo corporalis et generatur per calorem naturalem digerentem, SS. Q. 82. Art. 2 ad 2. — **dīgestus,** a, um, *P. a.*, (a) *digested, absorbed,* (b) *seasoned, prepared.* — (a), sunt autem eis concessa ad esum animalia ruminantia, et findentia ungulam, quia habent humores bene digestos, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. Cf. PT. Q. 80. Art. 8 ob. 5. — (b), sicut autem ea quae sunt cocta et digesta, solent habere suavem et dulcem saporem, SS. Q. 159. Art. 1 c. — **dīgesta,** ōrum, *n.*, *Digests, the name given to a collection of writings distributed under certain heads, especially of Justinian's code of laws, the Pandects, Digests.* Sed contra est quod in principio Digestorum, I Iuri operam, ff. de Iust. et Iure, dicitur: naturale est, PTS. Q. 41. Art. 1 a. Cf. PTS. Q. 51. Art. 1; PTS. Q. 52. Art. 1; PTS. Q. 54. Art. 3; PTS. Q. 65. Art. 1.

dīgesta, ōrum, *n.*, see *digero.*

dīgestio, ōnis, *f.*, (1) *a dividing of food, dissolving, digestion,* the process by which food taken into the body is dissolved and chemically changed so that it can be assimilated by the blood and furnish nutriment to the body; the separation of the nutritious from the waste elements, (2) *fermentation.* — (1), digestio enim, et ea quae consequuntur, fit instrumentaliter per actionem caloris, PP. Q. 78. Art. 1 c; potus quia magis sumitur ad alterationem corporis et digestionem ciborum assumptorum quam ad nutritionem, SS. Q. 147. Art. 6 ad 2; non ad illam quam habet in aetate puerili, in qua humores adhuc non pervenerunt ad ultimam digestionem, PTS. Q. 81. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 110. Art. 2; PS. Q. 17. Art. 8; SS. Q. 147. Art. 7; PT. Q. 31. Art. 5 (bis). — (2), mustum autem iam habet speciem vini; nam eius dulcedo attestatur digestioni, quae est completio a naturali calore, PT. Q. 74. Art. 5 ad 3.

dīgestīvus, a, um, *adj.*, *digestive, pertaining to digestion.* Unde et vis appetitiva dividitur contra retentivam, digestivam et expulsivam; et ad talem appetitum pertinet esuries et sitis, SS. Q. 148. Art. 1 ad 3.

digitus, i, *m.*, *a finger, any digit of the hand.* Sicut digiti manus sunt inaequales secundum quantitatem, PS. Q. 66. Art. 2 c; ad quas pertinere videtur quod sacerdos quandoque bracchia extendit, manus iungit, digitos complicat, (ob. 5), . . ., digitos autem iungit post consecrationem scilicet pollicem cum indice, . . ., ut si qua particula digitis adhaeserit, (ad 5), . . ., et eadem ratione perfundit vino digitos, PT. Q. 83. Art. 5 ad 10. Cf. PP. Q. 107. Art. 1 ob. 2; PS. Q. 102. Art. 5 ad 5; PS. Q. 96. Art. 5 ad 3; PTS. Q. 77. Art. 2 c. — **pulpae digitorum,** *finger-tips.* Qui in pulpis digitorum praecipue viget, et propter appetitivam inunguntur aliquibus renes, PTS. Q. 32. Art. 6 c.

dignātivus, a, um, *adj.*, *decent, proper*, synonym of *condignativus* and *condignus*. Alia dignativa qua humana natura unitur divinae, PTS. Q. 95. Art. 3 c. On **unio dignativa**, see *unio*.

dignē, *adv.*, see *dignus*.

dignifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to think worthy, dignify*, used with *acc.* of the person and *abl.* of the thing. Quia magnanimus maximis dignificat seipsum, (ob. 1), . . ., quod qui est parvis dignus, et his dignificat seipsum, (ob. 2), . . ., magnanimitas ergo facit quod homo se magnis dignificet, SS. Q. 129. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 130. Art. 2 (ter); SS. Q. 133. Art. 1 (ter); SS. Q. 141. Art. 4.

dignitas, ātis, *f.*, (1) *dignity, worthiness, worth*, (2) *fundamental truth, principle, axiom*, the ἀξίωμα or κοινὸν λεγόμενον ἀξίωμα of Aristotle (cf. Anal. post. 1. 2, 72 a. 17; 10, 76 b. 14). — (1), speculativarum enim scientiarum una altera dignior dicitur tum propter certitudinem, tum propter dignitatem materiae, PP. Q. 1. Art. 5 c; secundum quod aliquis gubernator vel dispensator, dat unicuique secundum suam dignitatem, PP. Q. 21. Art. 1 c; nam dignitas absolutum est, et ad essentiam pertinet, PP. Q. 42. Art. 4 ad 2; dignitas est de absolute dictis, 1 Sent. 7. 2. 2 ad 4; dignitas significat bonitatem alicuius propter seipsum, utilitas vero propter aliud, 3 Sent. 35. 1. 4. 1 c; dignitas pontificalis excedit omnes alias dignitates, Hebr. 5. 1; quattuor ponuntur nomina dignitatum, Regim. 3. 21. Cf. PP. Q. 67. Art. 1 c; PS. Q. 68. Art. 8 ad 2; C. G. 1. 102; C. G. 2. 25; C. G. 3. 1; C. G. 4. 76; 1 Sent. 9. 2. 1 ad 4; et passim. On **iustum secundum dignitatem**, see *iustus*; on **ordo dignitatis et secundum dignitatem**, see *ordo* under 1; on **prius ordine dignitatis**, see *prior* under 1. — (2), quaedam sunt dignitates vel propositiones per se notae communiter omnibus, PS. Q. 94. Art. 2 c; aliud vero (sc. immediatum principium syllogismi) est, quod dicitur dignitas vel maxima propositio, quam necesse est habere in mente et ei assentire quemlibet qui doceri debet, 1 Anal. 5 e; utimur nomine praedicto, scilicet dignitatis vel maximae propositionis, propter huiusmodi principiorum certitudinem ad manifestandum alia, 1 Anal. 5 e; hinc acceperunt quasi dignitatem, id est, rem per se notam, 3 Phys. 11 e; neque etiam aliquid velit accipere ut dignitatem, id est, ut principium absque ratione, 8 Phys. 3 d. — A kind of *dignitas* in this sense is: **dignitas communis seu prima**, *the general* or *first principle*. Cf. 1 Anal. 18 g and 43 m.

dignor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.*, *to deem worthy* or *deserving*, used with the *acc.* of the person and the *abl.* of the thing, (2) *to regard as fit, becoming, worthy of one's self, to deign*; and with a negative, *not to deign, to disdain*, used with the *inf.* as object. — (1), dicit enim Tullius, . . ., quod observantia est per quam homines aliqua dignitate antecedentes quodam cultu et honore dignamur, SS. Q. 102. Art. 1 ob. 1, in quot. Cf. SS. Q. 80. Art. 1, in quot.; SS. Q. 184. Art. 3, in quot.—(2), unde et Dominus hunc errorem per seipsum excludere dignatus est, PT. Q. 5. Art. 1 c; et revelasti ea parvulis, id est, humilibus; neque etiam ab hominibus addiscere dignatur, SS. Q. 162. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 55. Art. 7 ad 3, in quot.; SS. Q. 82. Art. 3, in quot.; SS. Q. 185. Art. 6, in quot.; PT. Q. 1. Art. 2, in quot.; et passim.

dīgnoscentia, ae, *f.*, *the power of distinguishing, knowledge*. Dictus est a sapore, quia sicut gustus aptus est ad discretionem saporis ciborum, sic sapiens ad dignoscentiam rerum, atque causarum, SS. Q. 46. Art. 1 c, in quot.

dīgnosco, ere, 3, *v. a.*, *to know apart, distinguish, discern* one thing from another, used *absol.*, with *ab* and *abl.*, the *acc.* Quia in istis partibus primum lepra dignoscitur et sentitur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7; Dominus iussit ut in quatuor angulis palliorum hyacinthinas fimbrias facerent ad Israel populum dignoscendum ab aliis populis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 7; omnis sapientiae disciplina est Creatorem creaturamque dignoscere, PT. Q. 40. Art. 2 ad 3, in quot. Cf. SS. Q. 167. Art. 2, in quot.; PT. Q. 80. Art. 12.

dignus, a, um, *adj.*, *worthy, suitable, fitting, proper*. Dignior creatura facta est propter inferiorem, non secundum quod in se consideretur, sed secundum quod ordinatur ad integritatem universi, PP. Q. 70. Art. 2 ad 4; aliquod tamen accidens est secundum quid dignius substantia, PS. Q. 66. Art. 4 c; accidens autem quod causatur ex participatione alicuius superioris naturae, est dignius subiecto, SS. Q. 23. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 66. Art. 3 (bis); PS. Q. 98. Art. 5; SS. Q. 36. Art. 3; SS. Q. 63. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 2; et passim. — **dignē**, *adv.*, *worthily, fitly, becomingly*. Ad digne suscipiendum baptismum Christi, PT. Q. 38. Art. 1 c; ad digne sumendum corpus Christi, PT. Q. 65. Art. 3 c; praeparatio quaedam ad digne agenda ea quae sequuntur, PT. Q. 83. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 81. Art. 5; SS. Q. 30. Art. 2; SS. Q. 184. Art. 6; PT. Q. 63. Art. 4; PT. Q. 82. Art. 5; et passim.

dīgredior, i, gressus, 3, *v. dep. n.*, *to go away, depart*. Ultimum hoc voluit arctius infigere cordibus et memoriae discipulorum, a quibus ad passionem digressurus erat, PT. Q. 73. Art. 5 c, in quot.

diiūdicātio, ōnis, *f.*, *a judging, deciding, determining*. In tertio vero diiudicatio sensibilium secundum intelligibilia, SS. Q. 180. Art. 4 ad 3.

diiūdico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to judge by discerning* or *distinguishing, to decide, determine*. With the idea of the particle predominating, *to discern by judging, to distinguish between two things*. Ex parte quidem cognitivae requiritur consilium, per quod diiudicatur, quid sit praeferendum. ex parte autem appetitivae requiritur quod appetendo acceptetur quod per consilium diiudicatur, PP. Q. 83. Art. 3 c; quaedam vero sunt ad quae diiudicanda indiget homo adiuvari per instructionem divinam, . . ., quaedam enim sunt quae statim per se ratio naturalis cuiuslibet hominis diiudicat esse facienda, PS. Q. 100. Art. 1 c; cognoscere occulta cordium, et diiudicare per se quidem ad solum Deum, PT. Q. 59. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 79. Art. 9 ad 4; PS. Q. 58. Art. 5; PS. Q. 93. Art. 2; SS. Q. 51. Art. 4; PT. Q. 75. Art. 5; et passim.

dīlabor, i, lapsus, 3, *v. dep. n.*, (1) *to go to ruin, be lost, perish, decay*, (2) *to let fall, drop*, (3) *to fall to a lower state, to fall into sin*. — (1), quomodo concordia parvae res crescunt, sic discordia maximae dilabuntur, (ob. 3, in quot.), . . ., quod ideo concordia parvae res crescunt, et per discordiam dilabuntur, SS. Q. 37. Art. 2 ad 3. — (2), contingit quandoque propter frigus, quod sacerdoti dilabitur hostia in calicem, sive ante fractionem, sive post, PT. Q. 83. Art. 6 ob. 6. — (3), inquantum scilicet non refrenando per rationem motum irae, dilabuntur in aliqua peccata mortalia, SS. Q. 158. Art. 3 ad 1; sed ille filius prodigus per affectum in inferiora dilapsus est, SS. Q. 175. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 182. Art. 1 ad 2, in quot.

dīlanio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to divide into pieces, tear*. Carnem quippe sic intellexerunt manducandam, quomodo in cadavere dilaniatur, PT. Q. 75. Art. 1 ad 1, in quot. Cf. PT. Q. 77. Art. 1 ad 3, in quot. — **dilaniātus**, a, um, *P. a.*, *torn, mangled*. Quod cum tranquillitatem mentis ira diverberat, dilaniatam quodammodo scissamque perturbat, SS. Q. 158. Art. 1 ob. 2, in quot.

dīlātātio, ōnis, *f.*, *dilatation, expansion, extension, enlarging, an extending*, the opposite of *constrictio*. Nam ea quae non habent nisi sensum tactus, movent solum seipsa motu dilationis et constrictionis, PP. Q. 18. Art. 3 c; sed effectus delectationis est dilatatio (ob. 2), . . ., et per hunc modum fervor attribuitur amori, dilatatio delectationi, PS. Q. 37. Art. 2 c; nam gaudium est cum dilatatione cordis, PT. Q. 84. Art. 9 ad 2. Cf. PS. Q. 33. Art. 1 (passim); PS. Q. 45. Art. 3. — **dilatatio sui**, *self-dilatement, a puffing up of one's self*. Iactatio et dilatatio sui, quae fit per superbiam vel inanem gloriam, non directe concitat iurgium aut rixam, sed occasionaliter, SS. Q. 41. Art. 2 ad 2.

dilatio, ōnis, *f.*, *a putting off, delaying, deferring, delay, lapse of time.* Puta quod aliquis praepropere comedat, potest provenire ex hoc quod homo non potest ferre dilationem cibi propter facilem consumptionem humiditatis, PS. Q. 72. Art. 9 c; tristitia, qua quis luget de dilatione gloriae, pertinet ad impedimentum participationis divini boni, SS. Q. 28. Art. 2 ad 3; ergo neque in aliis restitutionibus faciendis potest fieri dilatio, sed statim restituere oportet, (a), . . ., et quia per dilationem restitutionis committitur peccatum iniustae detentionis, SS. Q. 62. Art. 8 ad 3; scriptura non solum necessaria est propter absentiam personae quae significat, vel cui est aliquid significandum, sed etiam dilationem temporis, SS. Q. 68. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 35. Art. 3 ad 1; PS. Q. 70. Art. 3 c; SS. Q. 28. Art. 2 ad 3; PT. Q. 52. Art. 2 ad 2; PTS. Q. 6. Art. 5 (passim); et passim.

dilato, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a* and *n.*, (1) *to expand, dilate, spread out, enlarge,* (2) *to swell as* with importance; *assume a pompous air.* — (1), ex hoc quod aliquid dilatatur, efficitur capacius ad recipiendum, (ob. 2), . . ., et dilatabitur cor tuum, (a, in quot.), . . ., et sic dilatatur affectus hominis per delectationem, SS. Q. 33. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 24. Art. 7 ad 2; SS. Q. 188. Art. 3 c. — (2), ergo videtur quod rixa sit filia superbiae vel inanis gloriae, ad quam pertinet se iactare et dilatare, SS. Q. 41. Art. 2 ob. 2.

dilectio, ōnis, *f.*, (1) *love* in the sense of an act of the will which takes place on the basis of a previous choice of the will, (2) *love* in the sense of a *dos*, (3) *love* in the sense of a title of address. — (1), praedestinatio secundum rationem praesupponit electionem, et electio dilectionem, . . ., unde praedestinatio aliquorum in salutem aeternam praesupponit secundum rationem, quod Deus illorum velit salutem; ad quod pertinet electio, et dilectio. dilectio quidem, in quantum vult eis hoc bonum salutis aeternae; nam diligere est velle alicui bonum, . . ., electio tamen et dilectio aliter ordinantur in nobis et in Deo, eo quod in nobis voluntas diligendo non causat bonum, sed ex bono praeexistente incitamur ad diligendum; et ideo eligimus aliquem, quem diligamus; et sic electio dilectionem praecedit in nobis; in Deo autem est e converso; nam voluntas eius, qua vult bonum alicui diligendo, est causa quod illud bonum ab eo prae aliis habeatur. et sic patet quod dilectio praesupponitur electioni secundum rationem, et electio praedestinationi. unde omnes praedestinati sunt electi et dilecti, PP. Q. 23. Art. 4 c; omnis actus appetitivae virtutis ex amore seu dilectione derivatur, PP. Q. 60 pr. On the distinctions between *dilectio, amor*, and *caritas*, St. Thomas says: amor autem et dilectio significantur per modum actus vel passionis, caritas autem utroque modo (sc. per modum habitus et actus) accipi potest. differenter tamen significatur actus per ista tria. nam amor communius est inter ea; omnis enim dilectio vel caritas est amor, sed non e converso. addit enim dilectio supra amorem electionem praecedentem, ut ipsum nomen sonat; unde dilectio non est in concupiscibili, sed in voluntate tantum et in sola rationali natura. caritas autem addit supra amorem perfectionem quandam amoris, inquantum id, quod amatur, magni pretii aestimatur, ut ipsum nomen designat, PS. Q. 26. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 3 ad 1; SS. Q. 27 pr.; C. G. 3. 123; Nom. 4. 9; 4 Eth. 14 f; et passim. On **affectus dilectionis**, see *affectus* under 2; on **praeceptum dilectionis**, see *praeceptum*. — Kinds of *dilectio* in this sense are: (a), **dilectio amicitiae** and **dilectio concupiscentiae**, *the love of friendship* and *that of desire.* Quae duo, si diligenter consideremus, differunt secundum duos actus voluntatis, scilicet appetere, quod est rei non habitae, et amare, quod est rei habitae, . . ., est ergo dilectio concupiscentiae, qua quis aliquid desiderat ad concupiscendum, quod est sibi bonum secundum aliquem modum, . . ., dilectio autem amicitiae est, qua aliquis aliquid vel similitudinem eius, quod in se habet, amat in altero, volens bonum eius, ad quem similitudinem habet, 2 Sent. 3. 4. 1 c. Cf. Dil. 2. 4 c; Phil. 1. 3. — (b), **dilectio beata**, *the beatific* and *the beatifying love of angels* and *men in heaven.* Sed dilectio et cognitio naturalis est imperfecta respectu cognitionis et dilectionis beatae, (ob. 1), . . ., sed sufficit in angelis beatis cognitio et dilectio beata, (ob. 2), . . ., sed angeli beati sunt semper in actu cognitionis et dilectionis beatae, PP. Q. 62. Art. 7 ob. 3. — (c), **dilectio charitatis seu charitativa**, *the love that consists in charitas* or *love for God.* Ad proximum potest esse aliqua alia specialis dilectio praeter dilectionem charitatis, quae fundatur in Deo, SS. Q. 19. Art. 6 c; ideo cum dilectio charitatis se extendat ad omnes, etiam beneficentia se debet extendere ad omnes, pro loco tamen et tempore, SS. Q. 31. Art. 2 c; dilectio charitatis est inclinatio quaedam infusa rationali naturae ad tendendum in Deum, Virt. 2. 9 c. Cf. PP. Q. 60. Art. 5 ob. 4; SS. Q. 4. Art. 3; SS. Q. 23. Art. 2; SS. Q. 25. Art. 1 ob. 1; SS. Q. 26. Art. 7 c; et passim. — (d), **dilectio charitativae**, see *dilectio charitatis.* — (e), **dilectio concupiscentiae**, see *dilectio amicitiae.* — (f), **dilectio creata** and **dilectio increata**, *the created* and *the uncreated love* or *the love of the creature* and *that of the creator.* Cf. 1 Sent. 17 Exp. 1. — (g), **dilectio electiva** and **dilectio naturalis**, *love by choice* and *love by nature*, i.e., *love that rests upon free choice* and *that which rests on natural impulse.* Sed angeli sua dilectione aliqua merentur vel demerentur. ergo in eis est aliqua dilectio electiva, (a), . . ., in angelis est quaedam dilectio naturalis, et quaedam electiva; et naturalis dilectio in eis est principium electivae; quia semper id quod pertinet ad prius, habet rationem principii, . . ., dilectio igitur boni quod homo naturaliter vult sicut finem, est dilectio naturalis; dilectio autem ab hac derivata, quae est boni quod diligitur propter finem, est dilectio electiva, PP. Q. 60. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 60 pr.; PP. Q. 60. Art. 3 (passim); Verit. 8. 6 ad 10. — (h), **dilectio essentialis** and **dilectio notionalis**, *the essential love* and *that forming a notio.* Cf. 1 Sent. 32. 1. 1 c; 1 Sent. 32. 1. 2 ad 4. — (i), **dilectio gloriae** and **dilectio gratuita**, *love in the glory of heaven* and *that bestowed by grace.* Cognitio autem et dilectio naturalis ordinantur ad cognitionem et dilectionem gloriae. unde nihil prohibet in angelo esse et cognitionem et dilectionem naturalem, et cognitionem et dilectionem gloriae, PP. Q. 62. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 60. Art. 2 ob. 2; Quodl. 1. 4. 8 ad 1. — (j), **dilectio gratuita**, see *dilectio gloriae.* — (k). **dilectio imperfecta seu insufficiens** and **dilectio perfecta**, *the imperfect* or *insufficient love* and *the perfect love.* Cf. PP. Q. 62. Art. 7 ob. 1; SS. Q. 27. Art. 8 c; 2 Sent. 26. 1. 1 ad 2. — (l), **dilectio increata**, see *dilectio creata.* — (m), **dilectio insufficiens**, see *dilectio imperfecta.* — (n), **dilectio meritoria**, *the meritorious love.* Meritoria Dei cognitio et dilectio non est nisi per gratiam, PP. Q. 93. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 27. Art. 7. — (o), **dilectio naturalis**, see *dilectio electiva.* — (p), **dilectio non recta** and **dilectio recta**, *the wrong* and *the right love.* Omnis dilectio aut est recta aut non recta. dilectio autem recta pertinet ad charitatem; dilectio autem non recta pertinet ad iniquitatem; neutrum autem horum pertinet ad naturam, quia charitas est supra naturam, iniquitas autem est contra naturam, PP. Q. 60. Art. 1 ob. 3. — (q), **dilectio notionalis**, see *dilectio essentialis.* — (r), **dilectio perfecta**, see *dilectio imperfecta.* — (s), **dilectio politica seu politicae virtutis**, *civic love* or *love of political virtue.* Cf. PP. Q. 60. Art. 4 c; Virt. 2. 4 c. — (t), **dilectio politicae virtutis**, see *dilectio politica.* — (u), **dilectio recta**, see *dilectio non recta.* — (2), et quantum ad hoc ponitur dos a quibusdam dilectio, 4 Sent. 49. 4. 5. 1 c. — (3), postulavit a me vestra dilectio, Sort. pr.

dilector, ōris, *m.*, *a lover.* Unde et pro praemio promittitur dilectoribus Christi, PT. Q. 19. Art. 3 ob. 4; non iam in forma servi intelligendus est, in illa in qua aequalis est Patri, quam promisit dilectoribus suis, PT. Q. 55. Art. 3 ad 4, in quot.

dilectus, ūs, see *delectus.*

diligenter, see *diligo.*

diligentia, ae, *f.*, (1) *diligence, carefulness, proper heed* or *attention, care, caution*, the degree of personal care, attention or effort due from one in a given situation, opposite of *negligentia*, (2) *parsi-*

mony, undue sparingness in the expenditure of money, *extreme economy, closeness, stinginess.* — (1), negligentia enim diligentiae opponitur, (ob. 1), . . ., diligentia videtur esse idem sollicitudini, . . ., unde diligentia, sicut et sollicitudo, requiritur ad quamlibet virtutem, SS. Q. 54. Art. 1 ad 1; tamen hoc ipsum ad reverentiam Dei pertinet quod homo praesumptuose et sine debita diligentia se habeat in his quae ad Deum pertinent, SS. Q. 97. Art. 3 ad 2; quantum in ipso est, ut scilicet diligentiam adhibeat ad rememorandum singula peccata mortalia, PT. Q. 87. Art. 1 c; si autem invenire non possit, iusta adhibita diligentia, sufficit de eo conteri, secundum quod in notitia tenetur, PTS. Q. 2. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 103. Art. 4 ad 1; SS. Q. 64. Art. 8 ad 1; SS. Q. 87. Art. 2; PTS. Q. 36. Art. 4; PTS. Q. 39. Art. 4. — (2), Philosophus dicit in 4 Ethic., cap. 2, ante med., quod diligentia ratiocinii est parvifica, . . ., sed diligentia ratiocinii videtur esse laudabilis, SS. Q. 135. Art. 1 ob. 2.

diligibilis, e, *adj., estimable, amiable, lovable.* Quia unicuique habenti habitum est per se diligibile id quod est ei conveniens secundum proprium habitum, PS. Q. 78. Art. 2 c; homo tenetur ad determinate diligendum ea diligibilia quae sunt proprie et per se charitatis obiecta, SS. Q. 2. Art. 5 ad 2; cum enim unumquodque in tantum diligibile sit, in quantum est bonum, Deus, cuius bonitas est infinita, est infinite diligibilis, SS. Q. 27. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 24. Art. 2 (passim); SS. Q. 24. Art. 8 (passim); SS. Q. 25. Art. 7; SS. Q. 25. Art. 12 (passim); SS. Q. 26. Art. 2 (passim); et passim.

diligibilitas, ātis, *f., loveableness.* Diversa habitudo diligentis ad diversa diligibilia facit diversam rationem diligibilitatis, SS. Q. 25. Art. 12 ad 1.

diligo, ere, lexi, lectum, 3, *v. a., to value* or *esteem highly, love,* synonym of *amo.* Ex parte autem voluntatis praeter diligere et amare, quae important habitudinem amantis ad rem amatam, non sunt aliqua vocabula imposita quae importent habitudinem ipsius impressionis vel affectionis rei amatae, quae provenit in amante, ex hoc quod amat, ad suum principium aut e converso, . . ., sic igitur inquantum in amore vel dilectione non importatur nisi habitudo amantis ad rem amatam, amor et diligere essentialiter dicuntur, sicut intelligentia et intelligere, . . ., ita quod per amorem intelligatur amor procedens, et per diligere intelligatur spirare amorem procedentem; sic amor est nomen personae, et diligere vel amare est verbum notionale, sicut dicere vel generare, (c), . . ., licet Spiritus sanctus amet essentialiter non tamen convenit ei quod spiret amorem, quod est diligere notionaliter sumptum, quia sic diligit essentialiter ut amor procedens, non ut a quo procedit amor, PP. Q. 37. Art. 1 ad 4; ratio autem diligendi proximum Deus est; hoc enim debemus in proximo diligere, ut in Deo sit. unde manifestum est quod idem specie actus est quo diligitur Deus et quo diligitur proximus. et propter hoc habitus charitatis non solum se extendit ad dilectionem Dei, sed etiam ad dilectionem proximi, (c), . . ., unde eodem amore charitatis diligimus omnes proximos, inquantum referuntur ad unum bonum commune, quod est Deus, (ad 2), . . ., et similiter reprehensibile esset, si quis proximum diligeret tanquam principalem finem, non autem si quis proximum diligat propter Deum; quod pertinet ad charitatem, SS. Q. 25. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 60. Art. 5 (passim); PS. Q. 29. Art. 3 (bis); SS. Q. 25. Art. 2 (passim); SS. Q. 25. Art. 5 (passim); SS. Q. 25. Art. 6 (passim); SS. Q. 27. Art. 8 (passim); et passim. — **diligens**, *P. a., loving, attentive, diligent.* Sic ergo dilectio speciem habet ex obiecto, sed intensionem habet ex parte ipsius diligentis, SS. Q. 26. Art. 7 c; intensio autem dilectionis est ex coniunctione dilecti ad diligentem, SS. Q. 26. Art. 8 c; si populus sit bene moderatus et gravis, communisque utilitatis diligentissimus custos recte lex fertur, PS. Q. 97. Art. 1, in quot. Cf. PS. Q. 42. Art. 5; PS. Q. 66. Art. 6; SS. Q. 25. Art. 8; SS. Q. 47. Art. 9, in quot.; PT. Q. 87. Art. 7; et passim. — **diligenter**, *adv., carefully, attentively, diligently.* Si quis autem diligenter consideret, PP. Q. 27. Art. 1 c; si diligenter verba Philosophi discutiantur, PP. Q. 89. Art. 1 ad 1; potest etiam dicere praelato quod diligentius invigilet super gregem suum, PTS. Q. 11. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 8. Art. 6; SS. Q. 180. Art. 5; PT. Q. 36. Art. 5; PT. Q. 43. Art. 3; PT. Q. 62. Art. 6; et passim. — **dilectus**, a, um, *P. a., loved, beloved, dear.* Petrus plus dilexit Christum in membris, et sic etiam a Christo plus fuit dilectus, . . ., Ioannes vero plus dilectus quantum ad quaedam familiaritatis indicia quae Christus ei magis demonstrabat propter eius iuventutem et puritatem, . . ., fuit melior et magis dilectus Ioannes secundum quid, (ad 3), ... nam sive sint innocentes, sive poenitentes, illi sunt meliores et magis dilecti qui plus habent de gratia; caeteris tamen paribus innocentia dignior est, et magis dilecta, PP. Q. 20. Art. 4 ad 4; nam ipsum bonum spirituale et est maius quam corporale bonum, et est magis dilectum, PS. Q. 31. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 4; PS. Q. 32. Art. 4; SS. Q. 28. Art. 4; SS. Q. 185. Art. 3; PT. Q. 86. Art. 3; et passim.

dilūcidē, *adv., clearly, brightly, plainly.* Tentabimus cum confidentia divini auxilii, ea quae ad sacram doctrinam pertinent, breviter ac dilucide prosequi, PP. pr.

dilūculum, ii, *n., day-break, dawn.* Christus in diluculo resurrexit, . . ., illud enim diluculum et pars noctis, et pars diei dici potest, PT. Q. 51. Art. 4 ad 2; Christus resurrexit circa diluculum illucescente iam die, . . ., nunc autem cum diluculo surrexit, PT. Q. 53. Art. 2 ad 3.

dīluo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a., to wash away,* used figuratively. Baptismus est aqua diluendis criminibus sanctificata per verbum Dei, PT. Q. 66. Art. 1 ob. 2, in quot. Cf. PTS. Q. 29. Art. 7, in quot.

dilūvium, ii, *n., a deluge, a great overflowing of the land by water; flood;* specifically, the flood in the time of Noe recorded in Gen. VII. Inquantum hominem quem fecerat, per diluvium a facie terrae delevit, PP. Q. 19. Art. 7 ad 1; quod esus plantarum et aliorum terrae nascentium fuit apud homines etiam ante diluvium, PS. Q. 102. Art. 6 ad 2; diluvium autem et poena Sodomorum sunt inducta propter peccata luxuriae, SS. Q. 148. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 51. Art. 3 (bis); PT. Q. 39. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 11; PTS. Q. 74. Art. 4; PTS. Q. 74. Art. 6 (passim); et passim.

dīmensio, ōnis, *f., extent, dimension.* Per divisionem una dimensio corrumpitur et fiunt duae, per additionem autem e converso ex duabus fit una, PT. Q. 77. Art. 4 c; ipsae autem dimensiones pertinent ad genus quantitatis, 3 Met. 13 i; quod autem dividitur secundum tres dimensiones, dividitur secundum omnes, 1 Cael. 2 b; determinare de dimensionibus corporum inquantum huiusmodi per se pertinet ad mathematicum, 1 Cael. 2 e; ultimi autem termini dimensionum sunt puncta, 3 Cael. 4 a; quod quidem habet dimensiones longitudinis, latitudinis et profunditatis, 4 Phys. 3 b; cum dimensiones sint in spatio vacuo, sicut in corpore sensibili, 4 Phys. 13 a; dimensiones non possunt intellegi in materia, nisi secundum quod materia intellegitur constituta per formam substantialem in esse substantiali corporeo, Qu. Anim. 9 ad 17. Cf. PP. Q. 85. Art. 1; PS. Q. 33. Art. 1; 4 Sent. 44. 2. 2. 2 c; 3 Met. 12 f; 5 Met. 15 b; et passim. On **indivisibile secundum dimensionem**, see *indivisibilis*; on **materia dimensioni subiecta**, see *materia* under 3. — Kinds of *dimensio* are: (a), **dimensio completa** and **dimensio incompleta**, *the complete* and *the incomplete dimension.* Cf. 4 Sent. 44. 1. 2. 4 c. — (b), **dimensio imaginaria** and **dimensio realis**, *the imaginary* and *the real dimension.* Cf. Pot. 3. 1 ad 10. — (c), **dimensio incompleta**, see *dimensio completa.* — (d), **dimensio indeterminata seu interminata** and **dimensio terminata**, *the undetermined* or *unlimited dimension* and *the limited dimension.* Cf. 4 Sent. 11. 1. 1. 3 ad 4 and 2. 4 c; 4 Sent. 44. 1. 2. 5 ad 3; Verit. 5. 9 ob. 6; 4 Phys. 3 b. — (e), **dimensio interminata**, see *dimensio indeterminata.* — (f), **dimensio quantitativa**, *dimension of quantity.* Dimensiones quantitativae sunt accidentia consequentia corporeitatem, quae toti materiae convenit, PP. Q. 76. Art. 6 ad 2. — (g), **dimensio realis**, see *dimensio imaginaria.* — (h), **dimensio sacramentalis**, *sacramental*

dimension. In huiusmodi apparitionibus, . . ., non videtur propria species Christi, sed species miraculosa formata vel in oculis intuentium, vel etiam in ipsis sacramentalibus dimensionibus, PT. Q. 76. Art. 8 ad 2. Cf. PT. Q. 77. Art. 8. — (i), **dimensio separata,** *the dimension separated from matter*. Si enim ponamus dimensiones esse separatas sine materia illae dimensiones non replent locum, . . ., corpus mathematicum, quod nihil est aliud quam dimensiones separatae, PTS. Q. 83. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 83. Art. 3; 4 Sent. 44. 2. 2. 2 c. — (j), **dimensio terminata,** see *dimensio indeterminata.*

dimensionātus, a, um, *adj., dimensioned, having dimensions, dimensional.* Quia corpus est ad omnem partem dimensionatum, impossibile est esse plura corpora infinita, PT. Q. 10. Art. 3 ad 3.

dimensivus, a, um, *adj., concerning dimension, belonging to dimension, dimensive.* Incorporalia non sunt in loco per contactum quantitatis dimensivae, PP. Q. 8. Art. 2 ad 1; diversae autem partes materiae non possunt intelligi nisi secundum divisionem dimensivarum quantitatum, PP. Q. 76. Art. 6 ob. 2; duplex autem est quantitas, scilicet dimensiva et virtualis, (ob. 1), . . ., charitati non convenit quantitas dimensiva, sed solum quantitas virtualis, SS. Q. 24. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 52. Art. 1 (bis); PT. Q. 76. Art. 4 (passim); PT. Q. 77. Art. 2 (passim); PT. Q. 77. Art. 4; PT. Q. 77. Art. 7; et passim. On **quantitas dimensiva,** see *quantitas* under 1. — **dimensīvē,** *adv., extensively.* Uno modo intensive ex ipsa natura consanguinitatis, alio modo quasi dimensive, PTS. Q. 54. Art. 2 ad 5.

dimidius, a, um, *adj., half.* Puta si aliquis sit deceptus ultra dimidiam iusti pretii quantitatem, SS. Q. 77. Art. 1 ad 1; ergo veniam consequitur, et sic peccata quae oblita sint, relaxantur, cum impium sit a Deo dimidiam sperare veniam, PTS. Q. 10. Art. 5 a, in quot. Cf. PS. Q. 113. Art. 5, in quot.; PT. Q. 70. Art. 4, in quot.; PT. Q. 86. Art. 3, in quot. — **dīmidium,** ii, *n., the half.* Sicut patet de omnibus relationibus quae consequuntur quantitatem, ut magnum et parvum, duplum et dimidium, (c), . . ., et e converso, tunc sunt simul natura; sicut duplum et dimidium, et pater et filius, et similia, PP. Q. 13. Art. 7 ad 6; puta si quantitas dividatur in duas partes, et a dimidio subtrahatur dimidium, PS. Q. 85. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 28. Art. 1, in quot.; PP. Q. 28. Art. 4; PTS. Q. 77. Art. 2 ad 2; PTS. Q. 82. Art. 3.

dīminuo, ere, —, dīminūtum, 3, *v. a., to diminish, lessen.* Sed secundum quod magis et minus additur, diminuit vini fortitudinem, PP. Q. 97. Art. 4 c; tunc poena secundum veritatem iudicii diminui debet, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9; utrum ratio humana diminuat meritum fidei, SS. Q. 2 pr.; ideo quod Deus diligatur propter seipsum, non diminuit meritum, SS. Q. 27. Art. 8 ad 2; tale dominium diminutum sit propter peccata, Regim. 3. 9. Cf. PP. Q. 48. Art. 4 (passim); PS. Q. 21. Art. 2; PS. Q. 76. Art. 4 (bis); PS. Q. 85. Art. 1 (ter); SS. Q. 78. Art. 2 (ter); et passim. On **complementum diminutum,** see *complementum*; on **determinatio diminuens,** see *determinatio* under 1; on **dispositio diminuens,** see *dispositio* under 4; on **ens diminutum,** see *ens*; on **potentia diminuta,** see *potentia* under 2. — **dīminuēns,** entis, *P. a., diminishing, lessening.* Inquantum scilicet removetur actus qui prohibebat causas corrumpentes vel diminuentes habitum, PS. Q. 53. Art. 3 c; in parte quidem, sicut cum habet in se aliquid diminuens culpam, PS. Q. 88. Art. 2 c; potest tamen esse alius ordo propter circumstantias aggravantes vel diminuentes, SS. Q. 73. Art. 3 c. — **dīminūtus,** a, um, *P. a., diminished, lessened.* Diminutum autem dicitur aliquid secundum quod deficit a regula rationis, SS. Q. 168. Art. 3 c; remanent tamen debilitatae et diminutae, ita quod homini non dominentur, PT. Q. 86. Art. 5 c; sed passiones possunt habere superfluum et diminutum et quantum ad intensionem, et quantum ad durationem, PTS. Q. 4. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 1 (bis); PS. Q. 85. Art. 5; SS. Q. 58. Art. 10; SS. Q. 153. Art. 2; PTS. Q. 14. Art. 5; et passim. — **dīminūtē,** *adv., diminutely, incompletely.* Videtur quod insufficienter et diminute enumerentur, PS. Q. 70. Art. 3 ob. 4.

dīminūtē, *adv.*, see *diminuo.*

dīminūtio, ōnis, *f.*, (1) *the act of diminishing in quality, value, rank, size, reduction, lessening, diminution,* (2) *the condition of being diminished, diminution,* the opposite of *augmentum* and *additio.* — (1), quidam imaginantes diminutionem boni praedicti ad similitudinem diminutionis quantitatis, PP. Q. 48. Art. 4 ad 3; et multa huiusmodi statuit ad diminutionem exterioris cultus, PS. Q. 101. Art. 3 ad 3; potest tamen fieri ut eius effectus, scilicet diminutio dignitatis personae in opinione hominum, SS. Q. 62. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 48. Art. 4; SS. Q. 24. Art. 8; PT. Q. 80. Art. 3; PTS. Q. 8. Art. 6; PTS. Q. 14. Art. 5; et passim. — (2), sic scientia sua potest variari secundum augmentum et diminutionem, PP. Q. 14. Art. 15 ob. 2; corruptio et diminutio sunt quaedam mutationes, PS. Q. 53. Art. 3. Cf. PP. Q. 7. Art. 3; PP. Q. 119. Art. 1; SS. Q. 157. Art. 2; PT. Q. 77. Art. 4 (bis); et passim.

dīminūtīvē, *adv.*, see *diminutivus.*

dīminūtīvus, a, um, *adj., diminutive, tending to diminish.* Omne bonum est diminutivum mali, SS. Q. 10. Art. 6 ob. 3; alio modo bonum alterius aestimatur ut malum proprium, inquantum est diminutivum propriae gloriae vel excellentiae, SS. Q. 36. Art. 1 c; sed dicitur saevus circa veritatem propter aliquam similitudinem saevitiae, quae non est diminutiva poenarum, SS. Q. 159. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 67. Art. 4; SS. Q. 157. Art. 1; SS. Q. 157. Art. 2 (passim); SS. Q. 157. Art. 3. — **dīminūtīvē,** *adv., diminutively, as a diminutive.* Et ideo aureola dicitur diminutive respectu aureae, PTS. Q. 96. Art. 1. Cf. PTS. Q. 96. Art. 8 (bis).

dīmissio, ōnis, *f.*, (1) *a remission, the act of remitting, discharge from penalty, pardon, deliverance, absolution,* (2) *a dismissal, leave to depart, divorce,* (3) *a bequeathment.* — (1), et quia ad dimissionem peccati requiritur quod homo totaliter affectum peccati dimittat, PTS. Q. 1. Art. 1 c; sed hoc facit videri quod non ordinantur ad culpae dimissionem, PTS. Q. 18. Art. 1 c; unde dismissio debitorum vel liberatio a malo non potest intelligi quod aliquis sine debito vel immunis a malo nascatur, PTS. Q. 78. Art. 1 ad 3; operationem ordinatam ad culpae dimissionem, 4 Sent. 18. 1. 3 c; non equidem ad dimissionem poenae, 4 Sent. 20. 1. 5. 1 c. Cf. PT. Q. 62. Art. 5; PTS. Q. 10. Art. 5; PTS. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 27. Art. 1; PTS. Q. 27. Art. 2; et passim. — (2), haec autem dimissio divortium dicitur; et ideo concedendum est quod divortium non potest celebrari nisi iudicio Ecclesiae, PTS. Q. 62. Art. 3 c; dimissio uxoris est huiusmodi, 4 Sent. 33. 2. 2. 1 ob. 1. Cf. PTS. Q. 62. Art. 5 ad 4; PTS.Q. 67. Art. 2 (bis). — (3), sed quod ei provideatur in posterum per haereditatis et aliorum bonorum dimissionem, videtur pertinere ac secundum legis naturae intentionem, PTS. Q. 67. Art. 2 ad 1.

dīmitto, ere, mīsi, missum, 3, *v. a.*, (1) *discharge, dismiss, release, let go, divorce,* (2) *discharge from penalty, remit, pardon, absolve.* — (1), quod tamen aliquando diabolus redeat ad eum quem dimisit, patet per illud, PP. Q. 114. Art. 5 c; si propter scandalum correctio dimittatur, non dimittitur spirituale bonum, SS. Q. 43. Art. 7 ad 3; esset tamen hoc propter scandalum dimittendum, si ex hoc aliqui exemplum sumerent, SS. Q. 63. Art. 2 ad 1; votum quamdam obligationem importat ad aliquid faciendum vel dimittendum, SS. Q. 88. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 4 (passim); PS. Q. 107. Art. 2 (passim); PS. Q. 113. Art. 2; SS. Q. 33. Art. 6 (ter); PTS. Q. 67. Art. 4; et passim. — (2), quasi peccatum dimittatur, non vi sacrificiorum, sed ex fide et devotione offerentium, PS. Q. 103. Art. 2 c; ille enim iudex non potest salva iustitia culpam sine poena dimittere, . . ., et ideo si dimittat peccatum, quod habet rationem culpae, ex eo quod contra ipsum committitur, nulli facit iniuriam, PT. Q. 46. Art. 2 ad 3; sed homo quandoque dimittit unum debitum sine alio, PT. Q. 86. Art. 3 ob. 4. Cf. PS. Q. 87. Art. 6; PS. Q. 114. Art. 2; PT. Q. 44. Art. 3 (bis); PTS. Q. 18. Art. 2 (passim); PTS. Q. 27. Art. 1 (bis); et passim. — **dīmissus,** a, um, *P. a., discharged, dismissed, pardoned, absolved.* Utrum peccata per poenitentiam di-

missa redeant simpliciter per sequens peccatum, PT. Q. 88 pr.; secundum quod causabantur ex actibus peccatorum prius dimissorum, . . ., sic igitur per peccatum sequens poenitentiam redit quodammodo reatus peccatorum prius dimissorum, . . ., et hoc non est peccata dimissa redire simpliciter sed secundum quid, PT. Q. 88. Art. 1 c; in lege de libello repudii duo erant permissa, scilicet dimittere uxorem, et uxorem dimissam alteri iungi, PTS. Q. 67. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 21. Art. 4; PT. Q. 88. Art. 2 (passim); PT. Q. 88. Art. 3 (passim); PT. Q. 89. Art. 5; PTS. Q. 14. Art. 2; et passim.

Dinandum, i, *n.*, *Dinant*, a town in Namur province, Belgium, supposedly the birthplace of David of Dinant, a pantheistic philosopher of the thirteenth century. Tertius error fuit Davidis de Dinando, qui stultissime posuit Deum esse materiam primam, PP. Q. 3. Art. 8 c.

dīnotica, (sc. *potentia*), ae, *f.*, *cunningness, cleverness*, the δεινότης of Aristotle, natural diligence which may be directed to both good and evil. Sicut Philosophus dicit, in 6 Ethic., cap. 12, circa fin. est in talibus dinotica, id est, naturalis industria, quae se habet ad bonum et malum, vel astutia, quae se habet solum ad malum, quam supra diximus falsam prudentiam vel prudentiam carnis, SS. Q. 47. Art. 13 ad 3; est itaque quaedam potentia, id est, operativum principium, quam vocavit dinoticam, quasi ingeniositatem sive industriam, quae talis est, ut per eam homo possit operari ea, quae ordinantur ad intentionem, quam homo quae supposuit sive bonam sive malam, et quod per ea, quae operatur, possit sortiri, id est, consequi finem, 6 Eth. 10 l. Cf. 6 Eth. 10 m; 3 Sent. 36. 1. 1 c.

dioecēsānus, a, um, *adj.*, *diocesan*, *of* or *pertaining to a diocese.* Et si a dioecesanis episcopis totaliter, vel ex parte sunt exempti obligantur tamen ad obediendum Summo Pontifici, SS. Q. 186. Art. 5 ad 3.

diocēsis, is, *f.*, *a bishop's jurisdiction, diocese, the territory* or *churches under a bishop's jurisdiction.* Quod episcopi principaliter habent curam ovium suae diocesis, SS. Q. 184. Art. 6 ad 2; sicut episcopus se habet ad diocesim suam, ita sacerdos ad suam parochiam, PTS. Q. 8. Art. 4 a, et ideo in diocesi Trevirensi papa baculum portat, et non in aliis locis, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 8. Cf. SS. Q. 67. Art. 1 (bis); PT. Q. 72. Art. 12 (bis); PTS. Q. 26. Art. 1; PTS. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 55. Art. 10.

Diocletiānus, i, *m.*, *Diocletian* (284-305, A.D.), a celebrated Roman emperor born of an obscure family in Dalmatia in the town of Dioclea from which he derived his first name, probably originally Docles, afterwards lengthened to the Greek form Diocles, and after his accession to the Empire to the Roman form Diocletianus. Sicut beatus Sebastianus Christianorum animos, quos in tormentis videbat, confortabat, et adhuc latebat sub militari chlamyde in domo Diocletiani, SS. Q. 10. Art. 10 ad 2.

Dionysius, ii, *m.*, *Dionysius, the Pseudo-Areopagite.* He lived from the very earliest to the latter half of the fifth century, and was in all probability a native of Syria. He was a Christian Platonist and a disciple of Proclus. His writings were translated into Latin about 858 A.D. by Scotus Erigena. St. Thomas quotes abundantly from three principal works of Dionysius: *De Divinis Nominibus*, *De Coelesti* (*Angelica*) *Hierarchia*, and *De Ecclesiastica Hierarchia.* There are also a few scattered references to the *Theologia Mystica* and various letters — *ad Demophilum*, *ad Polycarpum*, *ad Caium monachum*, *ad Dorotheum*, and *ad Ioannem Evangelistam.* Dionysius dicit, cap. IV. *De div. nom.* 10, col. 707, t. 1, PS. Q. 27. Art. 1 ob. 3; unde Dionysius dicit in IV cap. *Cael. hierar.* 3 col. 179, t. 1, SS. Q. 173. Art. 1 c; quia secundum *Dionysium*, cap. V. *Eccles. hierar.*, 6, col. 506, et c. VI, 3, col. 531, SS. Q. 185. Art. 1 ad 2; dicit enim Dionysius *De mystica theologia*, cap. 1, 3, col. 1002, t. 1, PP. Q. 12. Art. 13 ob. 1; sed contra est quod Dionysius, in Epist. viii, *ad Demophilum*, PTS. Q. 36. Art. 5 a; et Dionysius dicit in Epistola vii, *ad Polycarpum*, SS. Q. 167. Art. 1 ad 3; Dionysius in *Epist.* 1, *ad Caium monachum*, PTS. Q. 92. Art. 1 ob. 4; sicut Dionysius dicit in Epist. V *ad Dorotheum*, PTS. Q. 92. Art. 1 ob. 5; Dionysius dicit in Epist. x *ad Ioan. Evangelistam*, PT. Q. 46. Art. 7 ob. 3. Cf. PP. Q. 21. Art. 1; PS. Q. 28. Art. 5; PT. Q. 65. Art. 1; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim.

Dioscorus, i, *m.*, (1) *Dioscorus*, a physician whose conversion and baptism are related by Augustine to Alypius in epistle 227. In all probability this is the same Dioscorus who wrote to Augustine enclosing a number of questions on Cicero and philosophy. Augustine who was just recovering from an illness, and overwhelmed with business, wrote him a long letter (Ep. 118) refusing his request, and telling him that such questions are obsolete. However, he proceeds to give him the principles of his own philosophy in the same way as in his letters to Coelestinus and Consentius, (2) *Dioscorus*, patriarch of Alexandria, succeeded Cyril in the bishopric about midsummer in 444 A.D. After he had involved himself in the Monophysite heresy, he was accused of having greatly misconducted himself in the first year of his episcopate. Already in June 445 Pope Leo the Great wrote him a letter in which he pointed out to Dioscorus the existing abuses in the church at Alexandria. His name is conspicuous on the list of "violent men" in church history. — (1), ut Augustinus dicit in Epist. 118, ad Dioscorum, PS. Q. 3. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 6; PS. Q. 4. Art. 6; SS. Q. 25. Art. 5; PT. Q. 14. Art. 1; PT. Q. 15. Art. 10; et passim. — (2), circa mysterium unionis duarum naturarum in Christo duplex haeresis insurrexit. una quidem confundentium naturas; sicut Eutychetis et Discori, PT. Q. 2. Art. 6 c; Leo papa scribit Dioscoro Alexandrino episcopo, epist. 80, PT. Q. 83. Art. 2 ob. 4.

dīrectē, *adv.*, see *dirigo.*

dīrectio, ōnis, *f.*, (1) *direction, guidance*, (2) *direction*, act of directing or focusing the attention on a single object, (3) *direction*, the act of directing or aiming something, (4) plural, *directions*, facts of knowledge, *solutions.* — (1), et ulterius se extendit etiam ad directionem humanorum operum, secundum quod per dilectionem operatur, SS. Q. 8. Art. 6 c; in qua quidem directione primo occurrit remotio a malis, quae contrariantur sapientiae, SS. Q. 45. Art. 6 ad 3; tamen secundum praeceptum et directionem rationis, in quo consistit ratio sollicitudinis, SS. Q. 47. Art. 9 ad 1. Cf. PP. Q. 103. Art. 3; PS. Q. 74. Art. 6 ad 2; SS. Q. 45. Art. 3 ad 3; SS. Q. 45. Art. 5; SS. Q. 50. Art. 1 ad 1; SS. Q. 92. Art. 2 c; et passim. — (2), et ideo illa opera praecipue nata sunt mortuis suffragari quae maxime ad communicationem charitatis pertinent, vel ad directionem intentionis in alterum, (c), . . ., sed tamen ieiunium in sui ratione non continet aliquid quod ad charitatem vel directionem intentionis pertineat, PTS. Q. 71. Art. 9 ad 2. — (3), unde, sicut necessitas violentiae in motu sagittae demonstrat sagittantis directionem, ita necessitas naturalis creaturarum demonstrat divinae providentiae gubernationem, PP. Q. 103. Art. 1 ad 3. — (4), ita etiam ex parte rationis practicae naturaliter homo participat legem aeternam secundum quaedam communia principia non autem secundum particulares directiones singulorum, PS. Q. 91. Art. 3 ad 1.

dīrectivus, a, um, *adj.*, *giving direction, directing, guiding, directive.* Prudentia enim est directiva aliarum virtutum moralium, PS. Q. 61. Art. 2 ob. 1; sed ratio praecedit voluntatem, cum sit directiva ipsius, PS. Q. 74. Art. 5 ob. 2; quod est principium et directivum totius animalis, PS. Q. 84. Art. 3 c; humilitas proprie est directiva et moderativa motus appetitus, SS. Q. 161. Art. 2 c; superius est directivum inferioris, 2 Sent. 24. 2. 2 c. Cf. PP. Q. 70. Art. 2; PS. Q. 61. Art. 2; PS. Q. 95. Art. 4; SS. Q. 49. Art. 8; SS. Q. 161. Art. 2; et passim. On **donum directivum**, see *donum* under 1; on **vis directiva**, see *vis* under 2.

dīrectus, a, um, *P. a.*, see *dirigo.*

diremptio, ōnis, *f.*, *a separation.* In illo iudicio has res didicimus esse venturas, . . ., Christum iudicaturum, mortuorum resurrectionem, bonorum malorum diremptionem, mundi conflagrationem, eiusdem renovationem, PTS. Q. 74. Art. 7 ob. 1, in quot.

dirigibilis, e, *adj.*, *dirigible, capable of being directed* or *guided.* In omni eo quod est dirigibile secundum rationem, superfluum dicitur quod regulam rationis excedit, . . ., ludicra sive iocosa verba vel facta sunt dirigibilia secundum rationem, SS. Q. 168. Art. 2 c.

dirigo, ere, rexi, rectum, 3, *v. a.*, *to direct, guide, arrange.* Per multos enim habitus cognoscitivos dirigimur in agendis, PP. Q. 79. Art. 13 ob. 3; sicut motus sagittae ad determinatum finem demonstrat aperte quod sagitta dirigitur ab aliquo cognoscente, PP. Q. 103. Art. 1 ad 1; inquantum homo per futuros eventus cognitos dirigitur ad aliquid faciendum, vel vitandum, PS. Q. 14. Art. 3 ad 3; ideo petitiones, quas ad eos dirigimus, Deo manifestante cognoscunt, SS. Q. 83. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 79. Art. 9; PP. Q. 89. Art. 6; SS. Q. 52. Art. 4 (passim); SS. Q. 58. Art. 4; PT. Q. 21. Art. 2; et passim. — **dirigens**, entis, *P. a.*, *directing, guiding, arranging.* Unius et eiusdem effectus etiam in nobis est causa scientia ut dirigens, PP. Q. 19. Art. 4 ad 4; sed quantum ad modum visionis praefigitur diversimode terminus ex intentione dirigentis in finem, PP. Q. 62. Art. 9 c; primum est dirigens, scilicet vis cognoscitiva, PTS. Q. 32. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 5; SS. Q. 45. Art. 3; SS. Q. 50. Art. 1; SS. Q. 121. Art. 2; PTS. Q. 51. Art. 1; et passim. — **directus**, a, um, *P. a.*, (1) *straight, direct, directed*, opposite of *indirectus*, (2) *perpendicular, vertical*, also the opposite of *indirectus.* — (1), sicut rebus naturalibus, quae aguntur tantum, quasi ab altero directae in finem, PP. Q. 22. Art. 2 ad 4; sed nullo istorum trium modorum potest aliquid esse directa causa peccati, PS. Q. 80. Art. 1 c; illo tamen modo quo in talibus lex dici potest, secundum directam inclinationem, PS. Q. 91. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 2. Art. 3; PP. Q. 59. Art. 1; PS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 56. Art. 2; SS. Q. 127. Art. 2; PTS. Q. 26. Art. 1; 2 Anal. 10 c; 5 Phys. 7 c; et passim. On **causa directa**, see *causa*; on **contrarietas directa**, see *contrarietas*; on **deductio directa**, see *deductio*; on **fieri in directum**, see *fieri*; on **infinitum in directum**, see *infinitus*; on **motus directus**, see *motus*; on **movere in directum**, see *movere*; on **oppositio directa**, see *oppositio.* — (2), terrae, per quas nunquam sol pertransit in directum capitis, PP. Q. 102. Art. 2 ad 4; proiciatur sursum in directum, 2 Cael. 26 k. Cf. SS. Q. 180. Art. 6, in quot. — **directē**, *adv.*, (1) *directly to a goal*, either immediately or mediately, i.e., with or without media which lie in the way of the goal to be attained, the opposite of *indirecte* and *oblique*, (2) *in a direct manner*, the opposite of *indirecte* and *mediate*, (3) *vertically.* — (1), quando directe eius similitudine informatur, PP. Q. 12. Art. 9 c; quaedam vero significant directe essentiam divinam, PP. Q. 13. Art. 7 ad 1; intellectus noster directe et primo cognoscere non potest, PP. Q. 86. Art. 1 c; uno modo directe, quod scilicet procedit ab aliquo, PS. Q. 6. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 104. Art. 1 c; PP. Q. 114. Art. 3 c; PP. Q. 115. Art. 3 c and 4 c; PS. Q. 88. Art. 3 c; PT. Q. 47. Art. 1 c; C. G. 2. 23; 2 Cael. 10 e; et passim. On **apprehendere directe**, see *apprehendere* under 2; on **causa movens**, see *causa* under 1; on **causa directe dicta**, see *causa* under 2; on **cognoscere directe**, see *cognoscere* under 2; on **disponere directe**, see *disponere* under 2; on **facere directe**, see *facere* under 1; on **oppositum directe**, see *opponere*; on **syllogismus directe concludens**, see *syllogismus*; on **velle directe**, see *velle*; on **voluntarium directe**, see *voluntarius* under 3. — (2), fertur autem in aliquid mens dupliciter, uno modo directe et immediate, PP. Q. 93. Art. 8 c; sacrificum offertur Deo directe quidem, quando immediate res nostras Deo offerimus, SS. Q. 85. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 93. Art. 8; SS. Q. 24. Art. 12; SS. Q. 73. Art. 1; SS. Q. 73. Art. 4; SS. Q. 132. Art. 5; et passim. — (3), quando sol est directe super summitatem capitum nostrorum, 2 Cael. 10 e. Cf. PTS. Q. 82. Art. 4.

dirimo, ere, ēmi, emptum, 3, *v. a.*, *to break off, end by destroying a connection* or *bond*, used figuratively. In omnibus praedictis casibus sponsalia contracta dirimuntur, sed diversimode; quia in duobus, scilicet cum quis ad religionem confugit, et cum alter coniugum cum altero per verba de praesenti contrahit, ipso iure sponsalia dirimuntur, (c), . . ., et ideo potest sibi praecavere unus contra alium sponsalia dirimendo, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 6; et tunc matrimonium dirimit; aut non est perpetua, et tunc non dirimit, . . ., et ideo quando matrimonium dirimitur, non datur licentia ei ut coniungatur alteri, PTS. Q. 58. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 154. Art. 7; SS. Q. 189. Art. 8; PTS. Q. 56. Art. 5; PTS. Q. 58. Art. 2 (passim); PTS. Q. 59. Art. 3; et passim.

diripio, ere, ui, eptum, 3, *v. a.*, *to rob, take away, despoil.* Praeterea, homo insidiis utitur non solum in diripiendis bonis alienis, sed etiam in machinando aliorum caedes, SS. Q. 55. Art. 8 ob. 3; sicut etiam licet ei qui incidit in latrones, manifestare bona quae habet, quae latrones peccant diripiendo, ad hoc quod non occidatur, SS. Q. 78. Art. 4 c; si ergo eis propter Christum temporalia bona diripiantur, videtur quod sint martyres, PTS. Q. 96. Art. 1 ob. 8.

dīrumpo, ere, rūpi, ruptum, 3, *v. a.*, *to burst asunder, break.* Legum enim terror ita profuit, ut multi dicant: Gratias Domino, qui vincula dirupit, SS. Q. 10. Art. 8 ad 1.

diruo, ere, rui, rūtum, 3, *v. a.*, *to tear asunder, demolish, destroy.* Quinimo Christiani principes templa idolorum primo claudi, et postea dirui fecerunt, SS. Q. 10. Art. 11 ob. 2; puta si aliquis damnificet aliquem diruens domum eius tenetur ad tantum quantum valet domus, SS. Q. 62. Art. 4 c.

dīrus, a, um, *adj.*, *fearful, awful, harsh.* Ea quae sunt crudelia, seu dira, videntur quemdam excessum mali habere, . . ., quod dirum est aliud a miserabili, (ob. 2), . . ., Philosophus dicit quod dirum est expulsivum miserationis, SS. Q. 30. Art. 1 ad 2.

discalceātus, a, um, *adj.*, *unshod, bare-footed.* Nudi tunica, quam in conclavi conservas; discalceati calceus, qui penes te marescit, SS. Q. 32. Art. 5 ad 2, in quot.

discēdo, ere, cessi, cessum, 3, *v. n.*, (1) with the notion of *cedere* predominating, *to depart from* any place or person, *to go away from*, (a) used with *ab*, *ex*, and *abl.*, (b) designating the terminus ad quem, (2) *give up, forsake, leave, recede, withdraw*, used figuratively, (3) *cease, vanish, disappear.* — (1a), quicumque mittitur, ab aliquo loco discedit, et ad aliquem locum de novo vadit, PP. Q. 43. Art. 1 ob. 3; unde oportet quod ex hac vita discedant qui post motum coeli quiescentem victuri sunt, PTS. Q. 78. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 37. Art. 1, in quot.; PT. Q. 57. Art. 1, in quot.; PT. Q. 73. Art. 5; PT. Q. 79. Art. 6, in quot.; PT. Q. 79. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 59. Art. 5 (passim); et passim. — (1b), sed contra est quod Simon et Iudas leguntur adiurasse dracones, et eis praecepisse ut in desertum locum discederent, SS. Q. 90. Art. 3 a. — (2), sicut homines a naturali instinctu boni discedunt propter passionem peccati, ita etiam discedunt ab instigatione bonorum angelorum, PP. Q. 113. Art. 1 ad 3; et ideo Dominus attribuit illa praemia his beatitudinibus, propter quae homines ab eis discedunt, discedunt enim aliqui ab operibus iustitiae non reddentes debitum, . . ., discedunt etiam aliqui ab operibus misericordiae, PS. Q. 69. Art. 4 c; sed si a fide discedat, tunc omnino a Deo retrocedere videtur, SS. Q. 12. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 79. Art. 1; PS. Q. 86. Art. 2; SS. Q. 94. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 11; SS. Q. 156. Art. 4; SS. Q. 183. Art. 2; et passim. — (3), omnis enim qualitas permanet in subiectis, etiam postquam agens discesserit, PP. Q. 67. Art. 3 ob. 1.

disceptātio, ōnis, *f.*, (1) *a discussion, debate*, the process of discussing any question, (2) *a disquisition, an examination* or *inquiry.* — (1), si inter Dei ministros sit disceptatio, . . ., si haec disceptatio aliter non potuerit terminari, SS. Q. 95. Art. 8 c; ponitur disceptatio Domini cum reprobis et electis. sed illa disceptatio non est nisi de

operibus misericordiae, (ob. 2), . . ., quod non propter hoc ponitur disceptatio de operibus misericordiae solum, PTS. Q. 102. Art. 5. — (2), utrum quantum ad disceptationem fiet per vocalem locutionem, PTS. Q. 88 pr.; videtur quod iudicium illud, quantum ad disceptationem et sententiam fiet per locutionem vocalem, PTS. Q. 88. Art. 2 ob. 1.

discerno, ere, crēvi, crētum, 3, *v. a.*, (1) *to separate things according to their qualities, distinguish between, discern*, (2) *to determine, resolve, decide*, (3) *to reveal, indicate distinctly.* — (1), Stoici enim non discernebant inter sensum et intellectum, et per consequens nec inter intellectivum appetitum et sensitivum; unde nec discernebant passiones animae a motibus voluntatis, PP. Q. 24. Art. 2 c; Deus non discrevit inter Angelos ante aversionem quorumdam et conversionem aliorum, PP. Q. 63. Art. 5 ad 4; ut habeat certum et rectum iudicium de eis; discernendo scilicet credenda a non credendis, SS. Q. 9. Art. 1 c; non tamen debet asserere illud mortale esse, sed cum dubitatione loqui, et iudicium sacerdotis expectare, cuius est discernere inter lepram et lepram, PTS. Q. 6. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 5. Art. 1 ad 1; PP. Q. 7. Art. 1 ad 3; PS. Q. 91. Art. 2; SS. Q. 47. Art. 14; PT. Q. 80. Art. 7; PTS. Q. 17. Art. 3; et passim. — (2), sed homo peccator non est naturaliter distinctus ab hominibus iustis; et ideo indiget iudicio publico, ut discernatur an sit occidendus propter salutem communem, SS. Q. 64. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 70. Art. 2 ad 2; SS. Q. 184. Art. 6, in quot. — (3), dicit enim Dionysius, . . ., discreta autem est benignissima erga nos Dei operatio, PT. Q. 19. Art. 1 ob. 1, in quot. — **discernens**, ntis, *P. a.*, *discerning, distinguishing between.* Posuerunt omnem cognitionem animae materialem esse, non discernentes inter intellectum et sensum, PP. Q. 84. Art. 2 c. — **discrētus**, a, um, *P. a.*, *discrete, made up of distinct parts* or *separate units, discontinuous.* Quidam igitur non considerantes nisi multitudinem quae est species quantitatis discretae, PP. Q. 30. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 5; PP. Q. 42. Art. 1; PP. Q. 50. Art. 3; PS. Q. 113. Art. 7; PT. Q. 3. Art. 4; et passim.

discerpo, ere, psi, ptum, 3, *v. a.*, *to tear to pieces, rend, tear.* Sicut qui chartam imperialem discerpserit tamquam Imperatoris disrumpens verbum, PT. Q. 47. Art. 5 ob. 3, in quot. — **discerpens**, ntis, *P. a.*, *tearing.* Quod daemon ad praeceptum Christi exclamans, et multum discerpens hominem, exiit ab eo, PT. Q. 44. Art. 1 ob. 4.

discessus, us, *m.*, *departure, a going away.* Ideo, ut in maiori veneratione haberetur, Dominus in ultimo discessu suo a discipulis hoc sacramentum instituit, PT. Q. 73. Art. 5 c.

disciplina, ae, *f.*, (1) *instruction* in the passive sense of the word, i.e., *to be instructed*, opposite of *doctrina*, (2) *knowledge, science*, (3) *department of instruction, branch of instruction, science, art*, synonym of *ars*, *doctrina*, and *scientia*, (4) *mathematics*, Aristotelian *μάθημα* (Phys. II. 9, 200 a 15; De Cael III. 1, 299 a 4), (5) *discipline, education, schooling, training.* — (1), ut intellegat autem per disciplinam aut inventionem, PP. Q. 84. Art. 3 c; acceptio quidem scientiae vel intellectus fit per doctrinam et disciplinam, SS. Q. 16. Art. 2 c; modus autem qui est per disciplinam, est secundarius, PT. Q. 9. Art. 4 ad 1; disciplina dicitur a discendo, Hebr. 12. 2; omnis disciplina et omnis scientia ex praeexsistente fit cognitione, C. G. 2. 75; disciplina enim nihil aliud videtur, quam acceptio scientiae, Trin. 2. 2. 1 a; alius (modus adquirendi scientiam), quando rationi naturali aliquis exterius adminiculatur, et hic modus dicitur disciplina, Verit. 11. 1 c; disciplina autem est receptio cognitionis ab alio, 1 Anal. 1 a; omnis doctrina et omnis disciplina fit ex praeexistenti cognitione, (the translation of the Aristotelian passage: *πᾶσα διδασκαλία καὶ πᾶσα μάθησις διανοητικὴ ἐκ προϋπαρχούσης γίνεται γνώσεως*, Anal. Post. 1. 1, 71. a 1f.), 2 Anal. 1 a. Cf. C. G. 2. 30; C. G. 3. 105; 4 Sent. 44. 2. 1. 4 ob. 4; 2 Anal. 16 d; 1 Anal. 1 a; 6 Eth. 3 c; et passim.—(2), virtutes morales sunt permanentiores etiam disciplinis, quae sunt virtutes intellectuales (the translation of the Aristotelian passage: *μωνιμώτεραι γὰρ καὶ τῶν ἐπιστημῶν αὗται δοκοῦσιν εἶναι* Eth. Nic. 1. 11, 1100. b. 14), PS. Q. 66. Art. 3 ob. 1; tamen quod dicitur "virtutes esse permanentiores disciplinis," intelligendum est non ex parte subiecti vel causae, sed ex parte actus; nam virtutum usus est continuus per totam vitam, non autem usus disciplinarum, PS. Q. 53. Art. 1 ad 3. Cf. 1 Eth. 16 b; PP. Q. 117. Art. 1, in quot.; PS. Q. 53. Art. 1 (ter); PS. Q. 109. Art. 1, in quot.; et passim. — (3), cum igitur inter disciplinas etiam sapientia contineatur, PS. Q. 66. Art. 5 ob. 1; sed ad alios futuros eventus cognoscendos non sunt aliquae verae artes seu disciplinae, sed fallaces et vanae ex deceptione daemonum introductae, SS. Q. 95. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 14. Art. 4, in quot.; PS. Q. 100. Art. 3; SS. Q. 96. Art. 2, in quot.; PT. Q. 54. Art. 2, in quot.; et passim. On **paralogismus disciplinae**, see *paralogismus.* — Kinds of *disciplina* in this sense are: (a), **disciplina agonastica, seu luctativa** and **disciplina exercitiva seu gymnastica**, *the art of wrestling* and *gymnastics.* Cf. 8 Pol. 1 g, h, l, and u. — (b), **disciplina exercitiva**, see *disciplina agonastica.* — (c), **disciplina figurativa**, *the forming art.* (Disciplina figurativa) quae sub se continet scriptivam et pictivam aut etiam sculptivam, 8 Pol. 1 t. Cf. 8 Pol. 1 k, l, and p. — (d), **disciplina grammatica** seu **litterarum** and **disciplina rationalis**, *grammar* and *logic.* Cf. 8 Pol. k, l, s.—(e), **disciplina illiberalis seu servilis** and **disciplina liberalis**, *the servile* and *the free art* or *the art of the slave* and *that of the free man.* Cf. 8 Pol. 1 h and i.—(f), **disciplina iudicativa** and **disciplina rhetorica**, *the art of judging* and *that of rhetoric.* Cf. 8 Pol. 1 g. On **scientia iudicativa**, see *scientia.* — (g), **disciplina liberalis**, see *disciplina illiberalis.* — (h). **disciplina litterarum**, see *disciplina grammatica.* — (i), **disciplina medicativa**, *the art of healing* or *medical science.* Cf. 8 Pol. 1 g. — (j), **disciplina musica seu musicae**, *music.* Cf. 8 8 Pol. 1 k, l, and p; 8 Pol. 2 a. — (k), **disciplina philosophica** and **disciplina theologica**, *the philosophical* and *theological science.* Necessarium fuit ad humanam salutem esse doctrinam quamdam secundum revelationem divinam praeter philosophicas disciplinas, quae ratione humana investigantur, (c), . . ., necessarium igitur fuit, praeter philosophicas disciplinas quae per rationem investigantur, sacram doctrinam per revelationem haberi, (c), . . ., unde nihil prohibet de eisdem de quibus philosophicae disciplinae tractant secundum quod sunt cognoscibilia lumine naturalis rationis, etiam aliam scientiam tractare secundum quod cognoscuntur lumine divinae revelationis. unde theologia quae ad sacram doctrinam pertinet differt, secundum genus, ab illa theologica quae pars philosophiae ponitur, PP. Q. 1. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 1. Art. 5 (bis); PP. Q. 88. Art. 2 ob. 2. — (l), **disciplina rationalis**, see *disciplina grammatica.* — (m), **disciplina rhetorica**, see *disciplina iudicativa.* — (n), **disciplina servilis**, see *disciplina illiberalis.* — (o), **disciplina theologica**, see *disciplina philosophica.* — (4), aliter in disciplinis, id est, in mathematicis, 1 Anal. 42 a; contraria disciplinis, id est, scientiis mathematicis, 3 Cael. 3 a; in quibus mathematicas scientiae disciplinas vocat, Trin. 2. 2. 1 a. — (5), quod homini adveniat per aliquam disciplinam, PS. Q. 95. Art. 1 c; disciplina autem non debetur ex debito necessitatis, quia inferiori non est aliquis obligatus, inquantum est inferior, SS. Q. 80. Art. 1 ad 3; status religionis est quoddam exercitium et disciplina, SS. Q. 186. Art. 3 c; ab ipso habet esse, nutrimentum et disciplinam, 4 Sent. 42. 2. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 97. Art. 4; PS. Q. 99. Art. 2; SS. Q. 16. Art. 2; SS. Q. 65. Art. 2; et passim. — Kinds of *disciplina* in this sense are: (a), **disciplina legum**, *the training of the law* or *through the laws.* Sed quia inveniuntur quidam protervi, et ad vitia proni, qui verbis de facili moveri non possunt, necessarium fuit quod per vim vel metum cohiberentur a malo, ut saltem sic malefacere desistentes, et aliis quietam vitam redderent, et ipsi tandem per huiusmodi assuetudinem ad hoc perducerentur quod voluntarie facerent quae prius metu implebant, et sic fierent virtuosi. huiusmodi autem disciplina cogens metu poenae est disciplina legum, PS. Q. 95. Art. 1 c.

— (b), **disciplina paterna**, *paternal training*. Quantum ad illos iuvenes qui sunt proni ad actus virtutum ex bona dispositione naturae vel consuetudine vel magis divino munere, sufficit disciplina paterna, quae est per monitiones, PS. Q. 95. Art. 1 c.

disciplīnābilis, e, *adj.*, (1) *capable of being learned, capable of being trained, capable of being broken in*, (2) *capable of being taught, producing knowledge, serving the knowledge of reason*, the opposite of *indisciplinabilis*. — (1), non tamen sunt disciplinabilia, ut scilicet per alterius instructionem possunt assuescere ad aliquid faciendum vel vitandum, 1 Met. 1 c. — (2), see PS. Q. 27. Art. 1 ad 3. On **sensus disciplinabilis**, see *sensus* under 3. — **disciplinabiliter**, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of proof which demonstrates something as being necessarily true, in an instructive manner*. Disciplinabiliter procedere est demonstrative procedere et per certitudinem, Trin. 2. 2. 1 a; disciplinabiliter procedere maxime proprium est mathematicae, Trin. 2. 2. 1 a. Cf. Trin. 2. 2. 1 ad 2.

disciplīnābiliter, *adv.*, see *disciplinabilis*.

disciplīnālis, e, *adj.*, (1) *instructive*, (2) *producing a certain knowledge*, (3) *mathematical*. — (1), alia est instructio disciplinalis, qua quis instruitur, qualiter ad baptismum accedere debet, 4 Sent. 6. 2. 2. 2 c. — (2), disciplinalis, id est, faciens scire, 6 Eth. 3 c. On **syllogismus disciplinalis**, see *syllogismus*. — (3), on **scientia disciplinalis**, see *scientia* under 1.

disciplīnātus, a, um, *adj.*, (1) *well trained, brought up*, (2) *instructed, well instructed, scientifically educated*, (3) *mathematically educated*. — (1), quae inter disciplinatos non perturbatur ex modicorum acceptione, sed magis amicitia confirmatur, PS. Q. 105. Art. 2; sicut pueros disciplinatos dicimus castigatos, 3 Eth. 2. 21. — (2), ad hominem disciplinatum, id est, bene instructum pertinet ut tantum certitudinis quaerat in unaquaque materia, quantum natura rei patitur, 1 Eth. 3 b. Cf. Trin. 2 pr. — (3), iuvenes fiunt geometrici et disciplinati, id est, in scientiis disciplinalibus sive mathematicis docti, 6 Eth. 7 k.

discipulātus, ūs, *m.*, *discipleship, the condition of a disciple*. Unde quod aliquis auctoritate praelatorum praedicet, vel alia huiusmodi faciat, non supergreditur discipulatus vel subiectionis gradum, SS. Q. 188. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 186. Art. 5, in quot.; SS. Q. 187. Art. 1, in quot.

discipulus, i, *m.*, (1) *a disciple*, one who believes the teaching of another, or who adopts and follows some doctrine of another, (2) *a disciple*, one who receives instruction, a *pupil* or *learner*. — (1), Dominus Ioan., XVI. promisit discipulis suis in adventus Spiritus sancti Paracleti cognitionem veritatis, PS. Q. 106. Art. 4 ob. 2; unde et Christus ad discipulorum instructionem respondit, signa operum ostendens, SS. Q. 2. Art. 7 ad 2; et ideo dicendum est quod Iudas cum aliis discipulis corpus Domini et sanguinem suscepit, (c), . . ., non tamen cogit, quia Christus loquitur discipulis, a quorum collegio Iudas se separavit, PT. Q. 81. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 91. Art. 5; PS. Q. 107. Art. 1; SS. Q. 28. Art. 3; PT. Q. 40. Art. 2; PTS. Q. 54. Art. 4; et passim. — (2), unde et quilibet docens, ex his quae discipulus novit, ducit eum in cognitionem eorum quae ignorabat, . . ., ducit autem magister discipulum ex praecognitis in cognitionem ignotorum dupliciter, PP. Q. 117. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 103. Art. 6; PP. Q. 106. Art. 4; PS. Q. 68. Art. 2; SS. Q. 49. Art. 3; PT. Q. 35. Art. 5; et passim.

disco, ere, didici, 3, *v. a.*, *to learn, learn to know, become acquainted with*, used with *acc.*, *acc.* and *inf.*, *rel cl.*, and *absol.* Sed contra est quod nullus discit illud quod cognoscit, sed angeli etiam supremi quaerunt de divinis mysteriis gratiae et ea discunt, (a), . . ., imo quaedam etiam superiores Angeli postmodum didicerunt, PP. Q. 57. Art. 5 ad 1; videtur quod Christus aliquid ab hominibus didicerit, PT. Q. 12. Art. 3 ob. 1; sed talem natum esse didicerunt, in quo adorando se salutem, quae secundum Deum est, consecuturos minime dubitarent, PT. Q. 36. Art. 8 ad 1; laudo quod quaeritis; sed prius discite quid quaeratis, SS. Q. 185. Art. 1 ad 1, in quot.; prius enim homo ab alio discit quam alium doceat, SS. Q. 16. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 105. Art. 7; SS. Q. 11. Art. 2; SS. Q. 45. Art. 2; PT. Q. 12. Art. 3; PT. Q. 37. Art. 3; et passim.

discohaerentia, *f.*, *disconnection, incoherence*, does not occur in S.T. Impossibile, quod dicitur secundum nullam potentiam, sed secundum seipsum, dicitur ratione discohaerentiae terminorum, omnis autem discohaerentia terminorum est in ratione alicuius oppositionis, Pot. 1. 3 c.

discontinuātio, ōnis, *f.*, *lack of connection, incoherence*, does not occur in S.T. Aeternitas autem et tempus sunt diversae mensurae secundum diversam naturam, et non per discontinuationem, 3 Sent. 8. 1. 4. 2 c.

discontinuo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to separate, disconnect, make incoherent*. Sed aperturae vulnerum contrariantur integritati corporis, quia per eas discontinuatur corpus, PT. Q. 54. Art. 4 ob. 2; hoc non est aliud et aliud, nisi quando discontinuatur, 3 Sent. 8. 1. 4. 2 c; corpora caelestia sint ad invicem discontinuata, 2 Cael. 13 a.

discontinuus, a, um, *adj.*, *not directly connected, not hanging together, discontinuous*, synonym of *intercisus* and *discretus*, the opposite of *continuous*. Quia in una accipietur medium continuum uni extremo et discontinuum ab altero, 1 Anal. 14 f.

disconvenientia, ae, *f.*, *an inconvenience, want of agreement, inconsistency, disagreement*. Habitus specie distinguuntur non solum secundum obiecta et principia activa, sed etiam in ordine ad naturam, . . ., uno modo secundum convenientiam ad naturam, vel etiam secundum disconvenientiam ab ipsa, PS. Q. 54. Art. 3 c.

discooperio, īre, perui, pertum, 4, *v. a.*, *to uncover, remove the covering from*, used with the *abl.* Una, quam habet ex hoc quod est aquis discooperta, PP. Q. 66. Art. 1 c; scilicet terra, per hoc quod discooperta est aquis, (c), . . ., oportuit quod aliqua pars terrae esset discooperta aquis, (ad 4), . . ., id est, illam partem quae est discooperta aquis, PP. Q. 69. Art. 1 ad 5; item in quo non erat terra discooperta aquis, PP. Q. 74. Art. 2 c. — **discoopertus**, a, um, *P. a.*, *uncovered*. Adhuc etiam aliquae mulierculae vasa dimittunt discooperta in obsequium nocturnorum numinum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4.

discordia, ae, *f.*, *disagreement, dissension, discord*, the opposite of *concordia*. Discordia importat quamdam disgregationem voluntatum, inquantum scilicet voluntas unius stat in uno, et voluntas alterius stat in altero, (c), . . ., rixa non est idem quod discordia, . . ., sed discordia consistit in disiunctione motuum voluntatis, quam facit superbia, vel inanis gloria, ratione iam dicta, (ad 1), . . ., in discordia consideratur quidem ut terminus a quo recessus a voluntate alterius, . . ., potius ponitur discordia filia inanis gloriae quam invidiae, (ad 2), . . ., ideo concordia parvae res crescunt, et per discordiam maximae dilabuntur, . . ., unde patet quod hoc pertinet ad proprium effectum discordiae, quae est divisio voluntatum; non autem pertinet ad originem diversorum vitiorum a discordia, per quod habeat rationem vitii capitalis, SS. Q. 37. Art. 2 ad 3; posuerunt causas generationis et corruptionis discordiam et concordiam, 1 Phys. 10 d. Cf. SS. Q. 38. Art. 2 c; SS. Q. 42. Art. 1 (passim); SS. Q. 132. Art. 5 c; Mal. 9. 3 c; Job. 25; 1 Anim. 4 b; et passim.

discordo, āre, āvi, 1, *v. n.*, (1) of animate things, *to disagree, be at variance, differ, quarrel*, (2) of inanimate things, *to be unlike, out of harmony with, to disagree, be inconsistent with, opposed to*, the opposite of *concordo*. — (1), et sic secundum hoc quantum ad aliquid cum eis Augustinus concordat, et quantum ad aliquid discordat, PP. Q. 66. Art. 1 c; ea quae ab invicem discordant, . . ., sed multa animalia naturaliter ab invicem discordant, sicut ovis et lupus, PP. Q. 96. Art. 1 ob. 2; et si in talibus omnino discordaverint testes actoris et rei, si sint aequales numero, et

pares dignitate, statur pro reo, SS. Q. 70. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 70. Art. 1; SS. Q. 37. Art. 1; SS. Q. 38. Art. 2. — (2), non est ergo voluntas mala, si discordat a ratione errante, PS. Q. 19. Art. 5 ob. 1. — **discordans,** ntis, *P. a., disagreeing, clashing, being at variance.* Videtur quod voluntas discordans a ratione errante non sit mala, (ob. 1), . . ., sed voluntas discordans a ratione errante non potest reduci ad aliquam speciem malitiae, (ob. 3), . . ., ita quod voluntas discordans a tali ratione errante erit mala, PS. Q. 19. Art. 5 c.

discrēdo, ere, didi, ditum, 3, *v. a., to be incredulous towards, not to believe.* Haereticus qui discredit unum articulum fidei, possit habere fidem informem de aliis articulis, (ob. 1), . . ., sicut peccatum mortale contrariatur charitati, ita discredere unum articulum contrariatur fidei, . . . , ergo neque fides, postquam discredit unum articulum fidei, (a), . . ., haereticus qui discredit unum articulum fidei non habet habitum fidei neque formatae, neque informis, . . ., haereticus qui pertinaciter discredit unum articulum, non est paratus sequi in omnibus doctrinam Ecclesiae, SS. Q. 5. Art. 3 c; iuramentum autem quaeritur ad subveniendum alicui defectui, quo scilicet unus homo alteri discredit, SS. Q. 89. Art. 5 c; per similes rationes alii crediderunt et discrediderunt, 4 Phys. 9 a. Cf. PS. Q. 44. Art. 2, in quot.; PS. Q. 65. Art. 5; SS. Q. 5. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 5.

discrepans, ntis, *P. a., discrepant, varying, different.* Ne vero tollatur similitudo, vitandum est nomen alieni, et discrepantis, . . ., quod in Patre et Filio non est discrepans, PP. Q. 31. Art. 2 c.

discrepantia, ae, *f., unlike condition,* the state of being disparate or dissimilar, *discordance, discrepancy.* Sicut etiam sanitas, quanto fuerit maior, tanto etiam minores discrepantias excludit, PS. Q. 73. Art. 4 c.

discrētē, *adv.,* (1) *in a separate* or *special manner,* synonym of *discretive,* the opposite of *unite* and *unitive,* (2) *with distinction, with circumspection.* — (1), quaedam tradit de Trinitate unite et quaedam discrete, Nom. 2. 1. — (2), aliquis non leviter, sed ex necessaria causa et discrete iuret, SS. Q. 89. Art. 3 c; ideo oportet discrete mendicitatem ad humiliationem assumere, SS. Q. 187. Art. 5 c. Cf. PTS. Q. 8. Art. 1; PTS. Q. 14. Art. 3; PTS. Q. 24. Art. 2.

discrētio, ōnis, *f.,* (1) *growing apart, dilation, loosening,* synonym of *disgregatio* and *rarefactio,* the opposite of *concretio, condensatio, congregatio* and *inspissatio,* (2) *separation, division, discrimination,* synonym of *distinctio, divisio,* and *separatio,* the opposite of *confusio* and *unitio,* (3) *distinction,* the opposite of *indiscretio,* (4) *the distinction between good* and *evil, discretion, knowledge,* (5) *distinction, difference,* synonym of *distinctio.* — (1), discretio seu distantia rerum est per proprias formas, 3 Cael. 6 e; generabantur alia concretione vel discretione, 1 Met. 12 d. — (2), qualis sit unitio et discretio in divinis, Nom. 2. 2; prosequitur expositionem unitionis et discretionis, Nom. 2. 2; hae igitur processiones vocantur discretiones, Nom. 2. 2; unitati distinctio sive discretio opponitur, Nom. 4. 6; importat discretionem vel separationem, Nom. 5. 1; discretio, quae constituit numerum, quae est species quantitatis, opponitur continuo, Pot. 9. 7 a 7; discretio sanguinis puri ab impuro, Somno. 6 g. Cf. Somno 6 i. — Kinds of *discretio* in this sense are: (a), **discretio communis seu unita** and **discretio propria,** *the common* or *united discrimination* and *the particular* or *peculiar discrimination,* i.e., *the discrimination common to several things* and *therefore being only one* and *that peculiar to each of them.* Cf. Nom. 2. 2. 3 ad 6. — (b), **discretio divina seu in divinis,** *the divine discrimination* or *that which takes place in God.* Cf. Nom. 2. 2 and 6. — (c), **discretio in divinis,** see *discretio divina.* — (d), **discretio propria,** see *discretio communis.* — (e), **discretio realis,** and **discretio secundum rationem,** *the real* and *the notional discrimination.* Cf. Nom. 5. 1. — (f), **discretio secundum rationem,** see *discretio realis.* — (g), **discretio unita,** see *discretio communis.* — (3), electio discretionem quandam importat, PP. Q. 19. Art. 4 ad 1; abundat discretio rationis, PP. Q. 92. Art. 1 ad 2; cum quadam discretione unius ab altero, PS. Q. 13. Art. 2 ad 1; per nasum enim discretio designatur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; non fiebat discretio mundorum ab immundis, PS. Q. 102. Art. 6 ob. 9; ad hoc ponitur discretio spirituum, PS. Q. 111. Art. 4 c; discretio, quae ad prudentiam pertinet, est genetrix et custos et moderatrix virtutum, 3 Sent. 33. 2. 5 c; est autem haec discretio, ut maiora cum maiore pondere confiteatur, 4 Sent. 17. 3. 4. 4 c; potestas clavium est potestas rationalis, cum habeat discretionem adiunctam, 4 Sent. 18. 1. 3. 3 a; non solum aufert discretionem illorum, 2 Cael. 14 f; unum est discretio, quae fit per cognitionem, quae quidem discretio opus est intellectivae et sensitivae partes (sc. animae), 3 Anim. 14 a; faciens huiusmodi iudicium et discretionem, Somno 3 e; habet sensum et iudicium et discretionem, 1 Met. 1 m. Cf. SS. Q. 88. Art. 2; SS. Q. 141. Art. 5; SS. Q. 188. Art. 6; PS. Q. 46. Art. 3; PS. Q. 107. Art. 2; et passim. On **iudicium discretionis,** see *iudicium* under 2 and 3. On *discretio* in this sense, note the following: **discretio sapientiae,** *the discrimination of wisdom* or *the discrimination made with wisdom.* Quia in sale significatur discretio sapientiae, vel etiam mortificatio carnis. — (4), antequam ad annos discretionis perveniat, defectus aetatis prohibens usum rationis excusat eum a peccato mortali, PS. Q. 89. Art. 6 c; parvuli, quorum quidam non sunt tantae discretionis, ut cautelam debitam circa usum huius sacramenti adhibeant, PT. Q. 80. Art. 12 c; aliqui, si necessitas adsit et spes profectus, ad minores ordines possunt ante annos discretionis promoveri sine peccato, PTS. Q. 39. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 89. Art. 6 (bis); PS. Q. 102. Art. 6; PTS. Q. 18. Art. 3; PTS. Q. 39. Art. 2; PTS. Q. 39. Art. 6 (bis); et passim. — (5), ea vero quae habent aliquam excellentiae discretionem ab aliis, magis admiretur et revereatur, PS. Q. 102. Art. 4 c; discretio luminis intelligibilis non potest a nobis cognosci, nisi secundum quod iudicatur per aliqua signa imaginaria vel sensibilia, SS. Q. 174. Art. 3 ad 1.

discrētīvē, *adv.,* see *discretivus.*

discrētīvus, a, um, *adj.,* (1) *separating, dividing, discriminating,* synonym of *disgregativus,* the opposite of *concretivus, congregativus,* and *unitivus,* (2) *distinguishing.* — (1), (ordo) ministrantium vero purgativus et discretivus, SS. Q. 184. Art. 6 a, in quot. On **terminus discretivus,** see *terminus;* on **vis discretiva,** see *vis.* — (2), per nasum enim discretio designatur, quia est discretivus odoris, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; prout est discretivus saporum, 2 Anim. 21 a. Cf. PTS. Q. 82. Art. 4; 2 Anim. 22 d; Hebr. 2. 3. — **discrētīvē,** *adv., after the manner* or *in the sense of dividing* or *of discriminating, in a separate* or *special manner, discretively,* synonym of *discrete,* the opposite of *unite* and *unitive.* Quaedam tradit unitive et quaedam discretive, Nom. 2. 2; discretive intelligitur, 2 Sent. 15. 1. 1 ob. 3.

discrētor, ōris, *m., a discerner, he who discerns* or *judges.* Et discretor cogitationum et intentionum cordis; et non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius, PP. Q. 14. Art. 6 a, in quot.

discrimen, inis, *n., chance, risk, hazard, undetermined probability in general.* Quia qui aliquid committit vel omittit, in quo dubitat esse peccatum mortale, peccat mortaliter, discrimini se committens, PTS. Q. 6. Art. 4 ad 3.

discrimino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to discriminate, distinguish, note or set apart as different, perceive the difference between.* Sortes, quibus cuncta vos in vestris discriminatis provinciis quas patres damnaverunt, nihil aliud quam divinationes et maleficia esse decernimus, SS. Q. 95. Art. 8 a, in quot.

discurro, ere, curri and cucurri, cursum, 3, *v. n.,* (1) *to run to* and *fro, run around, run through something,* (2) *go from one thing to another in thought, think over* and *over, examine, discuss, infer, conclude,* synonym of *ratiocinari;* the opposite of *intellegere.* — (1), primi discipuli Christi ad hoc fuerunt ab ipso electi, ut per universum orbem discurrentes, fidem eius ubique praedicarent, SS. Q. 176. Art. 1 c; cum non habeant maiorem damnationem quam daemones,

qui ubique discurrunt, PTS. Q. 69. Art. 3 ob. 2; sidera discurrentia, 1 Meteor. 6 a; in stellis discurrentibus, 1 Meteor. 11 d. Cf. PP. Q. 14. Art. 7; PP. Q. 14. Art. 14; SS. Q. 185. Art. 5; PTS. Q. 64. Art. 4; 1 Meteor. 6 a; et passim. — (2), cognoscere effectus per causam est scientiae discurrentis, PP. Q. 14. Art. 7 ob. 2; tunc enim dicitur solum intellectus de uno in aliud discurrere, quando diversa apprehensione utrumque apprehendit, Verit. 2. 3 ad 3; discurrere proprie est ex uno in cognitionem alterius devenire, Verit, 8, 15 c; tertius vero actus rationis est secundum id, quod est proprium rationis, scilicet discurrere ab uno in aliud, ut per id, quod est notum, deveniat in cognitionem ignoti, 1 Anal. 1 a. Cf. PP. Q. 42. Art. 5 ob. 1; PP. Q. 58. Art. 4 c; PP. Q. 77. Art. 6 ob. 2; PS. Q. 100. Art. 3 ob. 3; C. G. 3. 14, 63, and 91; et passim. On **intellegere discurrendo**, see *intellegere* under 1; on **potentia discurrens**, see *potentia* under 2.

discursivē, *adv.*, see *discursivus.*

discursivus, a, um, *adj., inferring, concluding, of* or *pertaining to the understanding* or *power of connected thinking*; exhibiting the process and method of ratiocination; elaborative as opposed to intuitive, synonym of *ratiocinativus.* Videtur quod scientia Dei sit discursiva, (ob. 1), . . ., unde cum Deus effectus suos in se ipso videat sicut in causa, eius cognitio non est discursiva, (c), . . ., unde eius scientia non est discursiva, PP. Q. 14. Art. 7 ad 3; unde discursiva cognitio attenditur, secundum quod ex aliquo prius noto devenitur in cognitionem alterius posterius noti, quod prius erat ignotum, . . ., non est propter hoc cognitio discursiva, PP. Q. 58. Art. 3 ad 1; intellectus angeli, . . ., non est discursivus, ut scilicet procedat a principiis in conclusiones, PS. Q. 89. Art. 4 c; et ideo divina scientia non est discursiva vel ratiocinativa sed absoluta et simplex, SS. Q. 9. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 29. Art. 3; PP. Q. 62. Art. 1; PS. Q. 14. Art. 1; PS. Q. 45. Art. 4; PT. Q. 11. Art. 4 (passim). On **cognitio discursiva**, see *cognitio* under 2; on **consideratio discursiva**, see *consideratio*; on **intellectus discursivus**, see *intellectus* under 3; on **motus discursivus**, see *motus* under 2; on **scientia discursiva**, see *scientia* under 2. — **discursivē**, *adv., in the manner* or *sense of inferring* or *concluding.* Intellectus enim angeli habet cognitionem secundum duo, . . ., secundo quia non intelligit veritatem intelligibilium discursive, sed simplici intuitu, SS. Q. 180. Art. 2 ad 2; quod quidem ostensum est non fieri discursive, C. G. 1. 57.

discursus, ūs, *m.*, (1) *running here* and *there, rambling, running through, course,* (2) *thoughtful transition from one thing to another, discussion, conference, deduction,* synonym of *ratio* and *ratiocinatio*, the opposite of *cognitio sine discursu, intellectus,* and *simplex intuitus.* — (1), quantum ad maiores in illis qui volunt Deo in religione servire propter vitandum religiosorum discursum, PTS. Q. 66. Art. 5 c; discursus tripliciter in sacra scriptura vituperatur, Relig. 10; apparent discursus astrorum, 1 Meteor. 5 i; utrum discursus siderum currentium fiat hoc modo, 1 Meteor. 7 a; in principio discursus et in termino, 1 Meteor. 11 d; discursus aquarum, 2 Meteor. 3 c; Deus est superior temporis discursu, Declar. 10.— (2), in scientia enim nostra duplex est discursus. unus secundum successionem tantum, sicut cum postquam intellegimus aliquid in actu, convertimus nos ad intelligendum aliud. alius discursus est secundum causalitatem, sicut cum per principia pervenimus in cognitionem conclusionum, PP. Q. 14. Art. 7 c; discursus enim intellectus attenditur secundum hoc, quod unum per aliud cognoscitur, PP. Q. 58. Art. 3 ob. 1; discursus est quidam motus intellectus de uno in aliud, Qu. Anim. 7 ob. 3; quando vero non alio actu fertur potentia cognoscitiva in medium quo cognoscit, et in rem cognitam, tunc non est aliquis discursus in cognitione, Verit. 2. 3 ad 3; omnis discursus vel est ex universalibus ad particularia, vel a particularibus ad universalia, Verit. 8. 15 a; in actu cognoscitivae virtutis discursus attenditur, secundum quod semotim cognoscimus principia et ex eis in conclusiones venimus, C. G. 1. 76. Cf. PP. Q. 58. Art. 3 c and ad 1; PP. Q. 79. Art. 4 c; SS. Q. 8. Art. 1 ad 2; C. G. 1. 57; C. G. 1. 87; et passim. On **cognoscere per discursum**, see *cognoscere* under 2; on **intellegere cum et sine discursu**, see *intellegere* under 1.

discussio, ōnis, *f.*, (1) *a shaking, shock,* (2) *discussion, examination.* — (1), diligenti discussione suae conscientiae, 4 Sent. 9. 1. 3. 2 c. Cf. PT. Q. 27. Art. 4. On **dubitatio discussionis**, see *dubitatio.* — (2), ad iudicium duo pertinent, scilicet discussio meritorum, et retributio praemiorum, . . ., sed discussio meritorum non est nisi ubi est quaedam meritorum commixtio bonorum cum malis, . . ., et ideo discussio meritorum in eis locum habet, (c), . . ., discussio meritorum in electis non erit ad tollendam certitudinem beatitudinis a cordibus ipsorum iudicandorum, PTS. Q. 89. Art. 6 ad 2; iudicium autem quod est discussio meritorum, solum fidelibus, quia in infidelibus non est fidei fundamentum, . . ., unde non est in eis aliqua permixtio bonorum operum vel meritorum ad mala, quae discussionem requirat, . . ., iudicabuntur ut cives, in quos sine discussione meritorum sententia mortis non feretur; sed infideles condemnabuntur ut hostes, qui consueverunt apud homines absque meritorum discussione exterminari, (c), . . ., oportet ad manifestationem divinae iustitiae ut discussio de eorum meritis fiat per quam ostendatur eos iuste a sanctorum civitate excludi, PTS. Q. 89. Art. 7 ad 1. Cf. SS. Q. 67. Art. 2; PTS. Q. 75. Art. 2; PTS. Q. 88. Art. 2 (bis); 4 Sent. 47. 1. 3. 2 c; Comp. 1. 243 and 244; et passim. On **iudicium discussionis**, see *iudicium* under 2.

discutio, ere, cussi, cussum, 3, *v. a., to examine, scrutinize, consider, discuss.* Si diligenter verba Philosophi discutiantur, PP. Q. 89. Art. 1 ad 1; ut patet in eo qui affectus circa carnalia, de spiritualibus subtiliter discutere fastidit, PS. Q. 15. Art. 2 c; si non contineat manifestam iniustitiam, non peccat praeceptum exequendo, quia ipse non habet discutere superioris sententiam, SS. Q. 64. Art. 6 ad 3; ex quo tamen ad hoc adiuvari potest ut districtius discutiat, probationes inductas, SS. Q. 67. Art. 2 c; sed utrum hoc habere possit corpus gloriosum ex aliqua proprietate sibi indita, ut simul cum alio corpore in eodem loco existat, inferius discutietur, PT. Q. 54. Art. 1 ad 1. Cf. PTS. Q. 20. Art. 2 ob. 3; PTS. Q. 88. Art. 2; PTS. Q. 99. Art. 5.

disgregātio, ōnis, *f., a putting apart, dispersing, disunion, separation,* synonym of *discretio* and *rarefactio*, the opposite of *concretio, congregatio. condensatio,* and *inspissatio.* Quod discordia importat quamdam disgregationem voluntatum, SS. Q. 37. Art. 2 c; disgregatio, quae pertinet ad pulsionem, 7 Phys. 3 g; densitas autem et raritas videntur esse quaedam congregatio et disgregatio, 8 Phys. 14 c.

disgregātivus, a, um, *adj., putting apart, dispersing, loosening, separating,* synonym of *discretivus*, the opposite of *concretivus, congregativus,* and *unitivus.* Album est disgregativum visus, C. G. 3. 139 and 140; quod sit disgregativum visus, 1 Anal. 37 g; album et nigrum, quae dividuntur per congregativum et disgregativum, 5 Met. 12 k. Cf. 10 Met. 9 f; Ente 7. l.

disgrego, are, 1, *v. a.*, (1) *to separate, dilate, enlarge in all directions,* (2) *disperse, disunite, separate, scatter, divide.* — (1), unde maior sanitas magis concupiscitur et sic in infinitum; sicut si album per se disgregat, magis album magis disgregat, PS. Q. 30. Art. 4 c. — (2), tunc animae intentio ad exteriora quodammodo disgregatur, et sic interior dolor minuitur, PS. Q. 38. Art. 2 c; sed amor sui disgregat affectum hominis in diversa, PS. Q. 73. Art. 1 ad 3; aqua enim non habet vim disgregandi, sed magis congregandi, PTS. Q. 74. Art. 2 ad 2; calefaciendo et dissolvendo organum visus, et disgregando spiritus, PTS. Q. 85. Art. 2 ad 2.

disiunctim, *adv., in the manner* or *sense of separating, of putting apart,* synonym of *divisim*, the opposite of *coniunctim* and *copulatim.* Utitur autem istis nominibus disiunctim et non copulatim, 1 Phys. 1 a.

disiunctio, ōnis, *f., separation, putting apart.* Sed discordia consistit in disiunctione motuum voluntatis, quam facit superbia vel inanis gloria, ratione iam dicta, SS. Q. 37. Art. 2 ad 1; ad necessitatem, quae est sub disiunctione, 1 Perih. 15 b; necesse est, quod sub disiunctione altera pars contradictionis sit vera vel falsa, 1 Perih. 15 c. On **accipere sub disiunctione,** see *accipere* under 3; on **inducere sub disiunctione,** see *inducere* under 2; on **ponere sub disiunctione,** see *ponere* under 3.

disiunctīvus, a, um, *adj., separating, putting apart,* synonym of *divisivus.* Prosequitur Philosophus alteram partem disiunctivae (sc. propositionis), 11 Met. 10 m. On **enuntiatio disiunctiva,** see *enuntiatio* under 2; on **propositio disiunctiva,** see *propositio* under 2; on **syllogismus disiunctivus,** see *syllogismus.*

disiungo, ere, xi, ctum, 3, *v. a., to separate, disjoin, disunite, sever, divide.* Gregorius, . . ., dicens quod virtutes, si sint disiunctae, non possunt esse perfectae secundum rationem, PS. Q. 65. Art. 1 c, in quot.; homo a Deo disiungitur per peccatum, SS. Q. 27. Art. 4 ob. 3. — **disiunctus,** a, um, *P. a., separated, excluded.* On **pars disiuncta,** see *pars* under 1; on **proportionalitas disiuncta,** see *proportionalitas*; on **terminus disiunctus,** see *terminus* under 4.

dispar, aris, *adj., unlike, dissimilar, different, unequal.* Ordo est parium dispariumque rerum sua cuique loca tribuens dispositio, PP. Q. 96. Art. 3 a, in quot.; ergo ad minus inter infideles qui habent cultum disparem, non potest esse verum matrimonium, PTS. Q. 59. Art. 2 ob. 3; quod vinculum paternitatis non solvitur per disparem cultum vinculum matrimonii, PTS. Q. 59. Art. 5 ad 5.

disparātus, a, um, *P. a., unpaired, dissimilar, disparate, having no distinct relation in common,* so different that they cannot be put together in pairs, the opposite of *par.* Similiter etiam nec ex parte obiectorum cum sint diversa et penitus disparata, PP. Q. 77. Art. 4 ob. 2; quamvis gratia sacramentorum, et gratia virtutum sit alia et alia, non tamen sunt contrariae, sed disparatae, PTS. Q. 7. Art. 2 ad 3; videtur quod cognatio spiritualis non transeat a viro in uxorem, quia spiritualis unio et corporalis sunt disparatae, et diversorum generum, PTS. Q. 56. Art. 4 ob. 1; motus a termino et in terminum quandoque sunt contrarii, quandoque idem, quandoque disparati, 3 Sent. 26. 1. 3 ad 3; non tamen sunt contrariae, sed disparatae, 4 Sent. 17. 3. 2. 2 ad 3; quae sunt omnino disparata, possunt ab invicem separari, Pot. 3. 7 ob. 9; quando duo sunt motus omnino disparati, non possunt esse simul in eadem potentia, Verit. 28. 9 ad 1; quae sunt ad invicem disparata, non praedicantur de se invicem, Quodl. 9. 2. 2 a. Cf. PS. Q. 18. Art. 7; PS. Q. 18. Art. 10; PS. Q. 35. Art. 4 (passim). Cf. also PP. Q. 96. Art. 3 ob. 1 and 2. On **forma disparata,** see *forma* under 2; on **relatio disparata,** see *relatio*; on **scientia disparata,** see *scientia* under 1; on **species disparata,** see *species* under 8.

dispareo, ēre, ui, itum, 2, *v. n., to disappear, vanish, vanish out of sight.* Angeli non assumunt corpora de terra vel aqua, quia non subito disparerent, PP. Q. 51. Art. 2 ob. 3; quia corpus gloriosum, quod apparet ut vult, post apparitionem, cum voluerit, disparet, PT. Q. 76. Art. 8 c; sed corpus Christi post resurrectionem non necessario videbatur; imo disparuit ab oculis discipulorum in Emmaus, PTS. Q. 85. Art. 3 a.

disparitas, ātis, *f., impossibility of being paired, complete difference, disparity.* Ne autem tollatur aequalitas, vitandum est nomen disparitatis, PP. Q. 31. Art. 2 c; ordo autem maxime videtur in disparitate consistere, (a), . . ., necesse est dicere aliquam disparitatem in primo statu fuisse, ad minus quantum ad sexum, . . ., ex parte etiam corporis poterat esse disparitas, (c), ... Gregorius per verba illa intendit excludere disparitatem quae est secundum differentiam iustitiae et peccati; ex qua contingit quod aliqui poenaliter sunt ab aliis coercendi, (ad 1), . . ., causa disparitatis poterat esse ex parte Dei; non quidem ut puniret quosdam et quosdam praemiaret, sed ut quosdam plus quosdam minus sublimaret; et pulchritudo ordinis magis in hominibus reluceret. et etiam ex parte naturae poterat disparitas causari secundum praedictum modum absque aliquo defectu naturae, PP. Q. 96. Art. 3 ad 3; quod sit, inter partes disparitas, C. G. 3. 94. — Kinds of *disparitas* are: (a), **disparitas cultus,** *complete difference in the worship of God as practiced by Christians* and *non-Christians.* Sed spiritualis cognatio videtur esse contraria disparitati cultus, cum spiritualis cognatio sit propinquitas proveniens ex datione sacramenti, vel intentione ad idem; disparitas autem cultus consistit in sacramenti carentia, . . ., cum ergo disparitas cultus matrimonium impediat, (ob. 4), ... et sic disparitas cultus et spiritualis cognatio matrimonio repugnant, quia in uno est maior distantia, in altero maior propinquitas quam matrimonium requirat, PTS. Q. 56. Art. 1 ad 4. Cf. PTS. Q. 50. Art. 1 (bis); PTS. Q. 51. Art. 2; PTS. Q. 59. Art. 1 (passim); 4 Sent. 34. 1. 1 c; 4 Sent. 39. 1. 1 c and 2 ad 2; 4 Sent. 42. 1. 1 ob. 4 and ad 4; et passim. — (b), **disparitas fidei,** *complete difference in religious belief as opposed to disparitas cultus which is concerned with the externals of worship.* Unde etiam hoc impedimentum non dicitur disparitas fidei, sed cultus disparitas, qui respicit exterius servitium, PTS. Q. 59. Art. 1 ad 5. Cf. PTS. Q. 59. Art. 1 (passim).

dispartior, īri, 4, *v. a., to distribute.* Distributio quae pertinet ad iustitiam distributivam, est pecuniae, vel honoris, vel aliorum, quaecumque dispartiri possunt inter eos qui civitate communicant, SS. Q. 61. Art. 3 ob. 2, in quot.

dispendium, ii, *n.,* (1) *loss, the art* or *state of losing, failure to keep* or *win,* (2) *privation, misfortune.* — (1), sequitur quod velit dispendium pati in aliquo spiritualium bonorum, ut potiatur aliquo temporali bono, PS. Q. 78. Art. 1 c; apparet etiam hoc in politicis virtutibus, secundum quas cives pro bono communi dispendia et propriarum rerum et personarum interdum sustinent, SS. Q. 26. Art. 3 c; sed quia conscientia praeferenda est famae, voluit Dominus ut saltem cum dispendio famae fratris conscientia per publicam denuntiationem a peccato liberetur, SS. Q. 33. Art. 7 c; arduum autem in quod tendit magnificentia, habet difficultatem propter dispendium rerum, quod est multo minus quam periculum personae, SS. Q. 134. Art. 4 c; et minister baptismi etiam sit quicumque non ordinatus, ne propter defectum baptismi homo salutis suae dispendium patiatur, PT. Q. 67. Art. 3 c. — (2), puta ne fame aut siti moreretur aut aliquod huiusmodi dispendium, nisi secundum ordinem iustitiae, paterentur, SS. Q. 31. Art. 2 ad 3.

dispensābilis, e, *adj., dispensable,* that may be removed by or made the subject of a dispensation. Videtur quod praecepta Decalogi sint dispensabilia, (ob. 1), . . ., ergo praecepta Decalogi sunt dispensabilia, PS. Q. 100. Art. 8 ob. 3, 4; quia Summus Pontifex gerit plenarie vicem Christi in tota Ecclesia, ipse habet plenitudinem potestatis dispensandi in omnibus dispensabilibus votis, SS. Q. 88. Art. 12 ad 3; ergo pari ratione in iuramento, si esset dispensabile, quilibet episcopus posset dispensare, SS. Q. 89. Art. 9 ob. 3.

dispensātio, ōnis, *f.,* (1) *distribution, dispending, administration,* (2) *apportionment, imposition,* (3) *arrangement, disposition, management,* (4) *freeing, release, dispensation.* — (1), ad ostendendam potestatem ministerii in dispensatione sacramentorum, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6; dispensatio proprie importat commensurationem alicuius communis ad singula. unde etiam gubernator familiae dicitur dispensator, inquantum unicuique de familia cum pondere et mensura distribuit et operationes et necessaria vitae, PS. Q. 97. Art. 4 c; unde cum spiritualia sint temporalibus potiora, gravius peccatum est personas accipere in dispensatione spiritualium quam in dispensatione temporalium, SS. Q. 63. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 82. Art. 3 c; C. G. 3. 140; C. G. 3. 141; C. G. 4. 74; 4 Sent. 24. 1. 2. 2 c; 1 Pol. 2 c; et passim. — (2), quae quidem dispensatio fit etiam per hominem Christum, PT. Q. 59. Art. 6 c. — (3), sed ab hoc ordine in rebus corporalibus aliquando ex divina dispensatione receditur,

PP. Q. 112. Art. 2 c; cui tamen dignitati non derogat, si ex aliqua dispensatione Christus quandoque corporaliter ad terram descendat, PT. Q. 57. Art. 6 ad 3; tollatur a providentiae dispensatione, C. G. 3. 97. — Kinds of *dispensatio* in this sense are: **dispensatio communis** and **dispensatio specialis**, *the general* and *the particular management*. Non autem legitur aliqua dispensatio communis in lege cum omnibus facta, PTS. Q. 65. Art. 2 ob. 3; contingit per specialem Dei dispensationem, ut animae mortuorum rebus viventium intersint, PP. Q. 89. Art. 8 ad 2. Cf. PP. Q. 108. Art. 8; PT. Q. 39. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 6; App. Q. 1. Art. 2; 2 Sent. 10. 1. 2 c. — (4), lex naturalis, . . ., dispensationem recipere non potest, PS. Q. 97. Art. 4 ad 3; dispensatio matrimonii contrahendi principaliter, SS. Q. 63. Art. 2 ad 2; dispensatio voti intellegenda est, SS. Q. 88. Art. 10 c; in commutatione vel dispensatione votorum, SS. Q. 88. Art. 12 c; dispensatio est iuris relaxatio, 4 Sent. 24. 1. 3. 5 ob. 2; et talis licentia dispensatio dicitur, 4 Sent. 33. 1. 2 c; dispensatio est communis iuris relaxatio, 4 Sent. 44. 1. 3. 4 ad 1; auctoritate divina dispensatio fieri potest, C. G. 3. 125. Cf. PS. Q. 100. Art. 8; PP. Q. 102. Art. 2; PS. Q. 100. Art. 8; PT. Q. 56. Art. 2; PT. Q. 57. Art. 6; et passim.

dispensātīvē, *adv.*, see *dispensativus.*

dispensātīvus, a, um, *adj.*, *distributing, dispensing, managing.* On **iustum dispensativum**, see *iustus*. — **dispensātīvē**, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of disengaging, separating, freeing from a precept* or *legal obligation, by way of exception, dispensatively,* synonym of *dispensatorie* or *per dispensationem.* Poterat tamen dispensative aliquis in collegium populi admitti propter aliquem virtutis actum, PS. Q. 105. Art. 3 ad 1; restituit eos dispensative ad Ecclesiasticas dignitates quas prius habebant, SS. Q. 11. Art. 4 c; defectus nostros dispensative assumpsit, ut pro peccato nostro satisfaceret, PT. Q. 14. Art. 4 ad 2; virtute divinitatis Christi dispensative sic beatitudo in anima continebatur, PT. Q. 15. Art. 5 ad 3; sicut enim dispensative factus est ut in Christo gloria animae non redundaret ad corpus, PT. Q. 45. Art. 2 ad 1; dicitur dispensative Christus manducasse, eo modo loquendi, quo iuristae dicunt, quod dispensatio est communis iuris relaxatio, quia Christus intermisit hoc, quod est communiter resurgentium, scilicet non uti cibis, 4 Sent. 44. 1. 3. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 100. Art. 6; SS. Q. 175. Art. 4; PT. Q. 19. Art. 3; 3 Sent. 22. 2. 1. 3 ad 2; 3 Sent. 22. 3. 2. 3 c; Comp. 1. 231; et passim.

dispensātor, ōris, *m.*, *distributer, dispenser, administrator.* Secundum quod aliquis gubernator vel dispensator, dat unicuique secundum suam dignitatem, PP. Q. 21. Art. 1 c; gubernator familiae dicitur dispensator, inquantum unicuique de familia cum pondere et mensura distribuit et operationes et necessaria vitae, PS. Q. 97. Art. 4 c; ecclesiasticorum bonorum sunt dispensatores vel procuratores, SS. Q. 185. Art. 7 c; ostendit se esse dispensatorem divinorum, quorum ipse primo debet esse particeps, PT. Q. 82. Art. 4 c; vel fraude dispensatorum, C. G. 2. 132 and 133; omnis dispensator debet habere claves eorum, quae dispensat, 4 Sent. 18. 1. 1. 1 a. Cf. PS. Q. 98. Art. 4; SS. Q. 63. Art. 2; SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 95. Art. 7 (bis); PTS. Q. 6. Art. 1; et passim.

dispensātōriē, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of a disengaging, a separating, a freeing from a precept* or *legal obligation*, synonym of *dispensative.* Dispensatorie id faciens, 4 Sent. 1. 2. 5. 3 c.

dispenso, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.*, (1) *to distribute, dispense, manage,* (2) *allot, impose,* (3) *arrange, dispose, establish,* (4) *loose, disengage, free from a precept* or *a legal obligation.* — (1), dicitur Deo aequaliter esse cura omnibus non quia aequalia bona sua cura omnibus dispenset, sed quia ex aequali sapientia et bonitate omnia administrat, PP. Q. 20. Art. 3 ad 1; dispensantur autem sacramenta per Ecclesiae ministros, SS. Q. 100. Art. 2 c; qui sacramenta fidelibus dispensarent, C. G. 4. 74; auctoritas dispensandi huiusmodi thesaurum, 4 Sent. 20. 1. 3. 2 c. Cf. PS. Q. 21. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 87. Art. 1; SS. Q. 122. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 3; et passim. — (2), non semper poena a Deo dispensatur pro culpa, PS. Q. 87. Art. 3 ob. 3; vel etiam ex forma, puta cum inaequaliter onera multitudini dispensantur, PS. Q. 96. Art. 4 c; qui aliis praecepta operandi dispensat, C. G. 3. 120. — (3), dispensantur per ministerium angelorum, PP. Q. 43. Art. 7 ob. 5; in quacumque multitudine ex eo dicitur aliquis dispensare, quod ordinat, qualiter aliquod commune praeceptum sit a singulis adimplendum, PS. Q. 97. Art. 4 c; maiora et minora dispensat, PS. Q. 102. Art. 4 ad 1; quae (sc. cura) in hoc consistere videtur, quod per intellectum aliqua dispensentur, C. G. 3. 75. Cf. PP. Q. 96. Art. 1 ad 2; PTS. Q. 36. Art. 5 ad 2; C. G. 3. 75; C. G. 3. 76; C. G. 3. 97; et passim. — (4), ille qui habet regere multitudinem, habet potestatem dispensandi in lege humana, PS. Q. 97. Art. 4 c; quando cum aliquo dispensatur, ut legem communem non servet, non debet fieri in praeiudicium boni communis, PS. Q. 97. Art. 4 ad 1; cum eis facilius dispensatur absque peccato acceptionis personarum, SS. Q. 63. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 88. Art. 10 c; SS. Q. 89. Art. 9 a; C. G. 3. 76; C. G. 3. 125; 4 Sent. 17. 3. 1. 5 c; 4 Sent. 27. 3. 3 ob. 3; 4 Sent. 38. 1. 4. 4 c; et passim.

disperdo, ere, didi, ditum, 3, *v. a.*, *to disperse, drive in different directions,* used with *de* and *abl.* Tum propter malitiam illarum mulierum, tum quia semen Chanaan de terra, quae semini patriarcharum promittebatur, erat disperdendum, PTS. Q. 47. Art. 6 ad 2.

dispereo, īre, ii, 4, *v. n.*, *to go completely to ruin, be lost, disappear.* Non enim sic corrumpuntur ut omnino dispereant, quasi in nihilum redigantur, PT. Q. 77. Art. 5 c.

dispergo, ere, si, sum, 3, *v. a.*, *to scatter on all sides, to divide, disperse,* used lit. and fig. Tum quia omnis virtus ad plura dispersa fit minor, unde e contrario quando intenditur circa unum, minus potest ad alia dispergi, PS. Q. 77. Art. 1 c; ad fideles Christi pertinet ut eos qui sunt dispersi reducant, SS. Q. 39. Art. 3 ob. 2; ut si qua particula digitis adhaeserit, non dispergatur; quod pertinet ad reverentiam sacramenti, PT. Q. 83. Art. 5 ad 5; sed ideo non acceperunt partem cum aliis tribubus, quia erant per omnes tribus dispergendi, PTS. Q. 40. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 147. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 5; PT. Q. 43. Art. 2 ad 3.

dispersio, ōnis, *f.*, *dispersion, the act of scattering* or *the state of being scattered.* Videtur quod ordinati non debeant coronae rasuram habere, quia Dominus comminatur captivitatem et dispersionem his qui sic attondentur, PTS. Q. 40. Art. 1 ob. 1.

dispertio, īre, īvi or ii, ītum, 4, *v. a.*, *to distribute, divide.* Si habebant aliquid in saeculo quo facile sine opificio sustentarent istam vitam, quod conversi ad Deum indigentibus dispertiti sunt, et credenda est eorum infirmitas, et ferenda, SS. Q. 187. Art. 4 c, in quot.

displicentia, ae, *f.*, *displeasure, pain, discomfort.* Displicentia autem dolorem causat in eo qui est susceptivus doloris, qualis est homo in hac vita, PT. Q. 84. Art. 7 c; poenitentia enim incipit in displicentia peccatorum, PT. Q. 85. Art. 5 ob. 1; et ideo significat attritio in spiritualibus quamdam displicentiam de peccatis commissis, PTS. Q. 1. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 85. Art. 2; PT. Q. 87. Art. 1 (passim); PTS. Q. 2. Art. 1; PTS. Q. 2. Art. 2 (bis); PTS. Q. 3. Art. 1 (passim); PTS. Q. 3. Art. 2 (bis); PTS. Q. 4. Art. 2 (bis); et passim.

displiceo, ēre, ui, itum, 2, *v. n.*, *to displease, vex, annoy, offend.* Puta si aliquis prohibeatur peccare, non quia peccatum ei secundum se displiceat, sed propter spem vitae aeternae, PS. Q. 78. Art. 3 c; hoc ipsum daemonibus displicet quod signa fidei sunt tam evidentia, ut per ea credere compellantur, SS. Q. 5. Art. 2 ad 3; alio modo possumus loqui de gaudio et tristitia secundum quod consistunt in simplici actu voluntatis, cui aliquid placet vel displicet, PT. Q. 84. Art. 9 ad 2; ut si minus displiceret ei peccatum quam

debeat displicere separatio a fine, PTS. Q. 5. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 25. Art. 8; SS. Q. 30. Art. 3; SS. Q. 144. Art. 4; PT. Q. 86. Art. 3; PTS. Q. 2. Art. 2; et passim.

dispōno, ere, posui, positum, *3, v. a.,* (1) *to take apart, distribute, arrange, dispose,* (2) *prepare, establish, make suitable, affect,* (3) *order, command, decree.* — (1), sicut in genere aedificii artifex qui disponit formam domus dicitur sapiens, PP. Q. 1. Art. 6 c; secundum rationes aeternorum temporalia disponimus, PP. Q. 79. Art. 9 c; tunc enim unaquaeque res optime disponitur, C. G. 1. 1. Cf. PS. Q. 5. Art. 7; PS. Q. 77. Art. 3; PS. Q. 100. Art. 7; SS. Q. 123. Art. 7; PT. Q. 36. Art. 6; et passim. — (2), non dicitur aliquis disponi per qualitatem, nisi in ordine ad aliquid, PS. Q. 49. Art. 2 ad 1; dispositio tripliciter se habet ad id, quod disponit, PS. Q. 74. Art. 4 ad 3; disponens est quodammodo causa, PS. Q. 88. Art. 4 c; eiusdem est disponere ad finem et ad finem perducere, PS. Q. 98. Art. 2 c; aliquid potest disponere ad aliquam perfectionem tripliciter, 3 Sent. 13. 3. 1 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 3; PT. Q. 67. Art. 1; PTS. Q. 18. Art. 2; C. G. 1. 52; C. G. 2. 19; et passim. On **actio disponens,** see *actio* under 1; on **causa disponens,** see *causa* under 2; on **principium disponens,** see *principium;* on **ratio disponens,** see *ratio* under 12. — Kinds of *disponere* in this sense are: **disponere directe** and **disponere removendo prohibens,** *to prepare directly* and *indirectly,* i.e., to prepare something so that one immediately aims at it, or so that one removes the obstacle that stands in the way of it. Et secundum hoc actus peccati dupliciter ad aliquid disponit: uno quidem modo directe, et sic disponit ad actum similem secundum speciem, . . ., alio modo actus humanus disponit ad aliquid, removendo prohibens; et hoc modo peccatum veniale ex genere potest disponere ad mortale peccatum ex genere, PS. Q. 88. Art. 3 c. — (3), sed sicut disponentes et mandantes quid per alios fieri debeat, sicut architectores in artificiis nihil manu operantur, sed solum disponunt et praecipiunt quid alii debeant operari, PP. Q. 112. Art. 4 ad 1; quomodo Deus disposuit suo intellectu et voluntate, C. G. 2. 28; quod Deus aliquid se facturum disposuerit, C. G. 2. 28. Cf. PP. Q. 22. Art. 4; PP. Q. 23. Art. 7; PP. Q. 103. Art. 8; PS. Q. 83. Art. 1; PT. Q. 55. Art. 6; et passim. — **dispōnens,** entis, *P. a., disposing, preparing, decreasing.* Timor enim servilis est sicut principium extra disponens ad sapientiam, SS. Q. 19. Art. 7 c; sed per aliquod tempus natura operatur disponens ad augmentum, et nihil augens actu, (c), . . ., sed quilibet operatur ad eam ut disponens, SS. Q. 24. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 181. Art. 1; PT. Q. 45. Art. 2; PT. Q. 90. Art. 4; PTS. Q. 18. Art. 1; PTS. Q. 32. Art. 2; et passim. — **dispositus,** a, um, *P. a., disposed, prepared, decreed.* Secundum aliquem talem modum disposita, PP. Q. 14. Art. 1 ad 3; cum in hominibus quidam habeant corpus melius dispositum, PP. Q. 85. Art. 7 c; recusatio mali est per voluntatem bene dispositam detestantem malum, PS. Q. 39. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 115. Art. 3; PS. Q. 112. Art. 3; PS. Q. 113. Art. 7; SS. Q. 43. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 2; et passim.

dispositio, ōnis, *f.,* (1) *systematic arrangement, management, disposition,* (2) *systematic iuxtaposition, disposal, placing,* (3) *preparation, bent of mind, inclination, condition, suitableness,* synonym of *praeparatio* and *habitus,* the opposite of *indispositio,* (4) *position, site,* synonym of *positio* and *situs,* (5) *order, prescription, ordinance.* In general, according to St. Thomas, matter is the subject of dispositions, as distinguished from the habits of the intellect and the will. Disposition is the more easily changed. — (1), dispositio autem potest dici tam ratio ordinis rerum in finem, quam ratio ordinis partium in toto, PP. Q. 22. Art. 1 c; dispositio quidem semper importat ordinem alicuius habentis partes; sed hoc contingit tripliciter, . . ., scilicet aut secundum locum, aut secundum potentiam, aut secundum speciem, in quo, . . ., comprehendit omnes dispositiones, PS. Q. 49. Art. 1 ad 3; dispositio nihil est aliud quam ordo partium in habente partes (διάθεσις λέγεται τοῦ ἔχοντος μέρη τάξις, Aristotle's Metaph. 4. 19, 1022. b. 1). ponit autem modos, quibus dicitur dispositio, qui sunt tres, . . ., ostendit etiam, quod hoc nomen dispositio ordinem significet; significat enim positionem, sicut ipsa nominis impositio demonstrat, de ratione autem positionis est ordo, 5 Met. 20 a; sic enim est dispositio rerum in veritate, sicut et in esse, C. G. 1. 1; dispositio dicitur tribus modis. uno modo, per quam materia disponitur ad formae receptionem, sicut calor est dispositio ad formam ignis. alio modo, per quam aliquod agens disponitur ad agendum, sicut velocitas est dispositio ad cursum. tertio modo dispositio dicitur ipsa ordinatio aliquorum ad invicem, Verit. 1. 1 ad 9. Cf. PP. Q. 57. Art. 4; PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 91. Art. 3 (passim); PP. Q. 116. Art. 1; PS. Q. 17. Art. 7; et passim. — (2), primus (modus dispositionis) est secundum ordinem partium in loco, et sic dispositio sive situs est quoddam praedicamentum, 5 Met. 20 a. — Kinds of *dispositio* in this sense are: **dispositio assistentium** and **dispositio ministrantium,** *the position of an assistant* or *owner* and *that of the serving* or *servants.* Cf. 2 Sent. 10. 1. 3 ad 1 and 4. — (3), dispositio tripliciter se habet ad id, quod disponit. quandoque enim est idem et in eodem, sicut scientia inchoata dicitur esse dispositio ad scientiam ad perfectam. quandoque autem est in eodem, sed non idem, sicut calor est dispositio ad formam ignis. quandoque vero nec idem nec in eodem, sicut in his, quae habent ordinem ad invicem, ut ex uno perveniatur in aliud, sicut bonitas imaginationis est dispositio ad scientiam, quae est in intellectu, PS. Q. 74. Art. 4 ad 3; dispositio se habet ad perfectionem dupliciter, uno modo, sicut via ducens ad perfectionem, alio modo sicut effectus a perfectione procedens, PT. Q. 9. Art. 3 ad 2; secundus modus (dispositionis) est, prout ordo partium attenditur secundum potentiam sive virtutem, et sic dispositio ponitur in prima specie qualitatis; dicitur enim aliquid hoc modo dispositum ut puta secundum sanitatem vel aegritudinem ex eo, quod partes eius habent ordinem in virtute activa vel passiva, 5 Met. 20 a; duplex est dispositio. quaedam est, quae necessaria est ad esse eius ad quod disponit, et haec semper praecedit illud ad quod disponit, sicut calor formam ignis. quaedam vero dispositio ordinatur ad facilitatem eius ad quod disponit, quod quidem sine ea esse potest, sed non ita de facili, sicut quod ligna perfunduntur oleo, ut inflammentur citius, 2 Sent. 21. 2. 3 ad 1; dispositio proprie dicitur illud, quod se habet ut incompletum in motu ad perfectum, quod est terminus motus, sicut qui addiscit habet dispositionem scientiae, qua perficitur in termino motus disciplinae, 2 Sent. 24. 3. 6 ad 6; dispositio ad aliquid dicitur id, per quod aliquid movetur in illud consequendum, Virt. 1. 1 ad 8. Cf. PP. Q. 25. Art. 2; PS. Q. 88. Art. 4 ad 4; C. G. 1. 52; C. G. 2. 19; 7 Phys. 5 e; et passim. On the difference between *dispositio* and *habitus,* see *habitus.* On **ignorantia dispositionis seu secundum dispositionem seu perversae dispositionis,** see *ignorantia* under 1; on **perfectio dispositionis,** see *perfectio* under 2; on **prius ordine dispositionis,** see *prior* under 1. — Kinds of *dispositio* in this sense are: (a), **dispositio accidentalis,** *the unessential disposition.* Videtur quod anima intellectiva uniatur corpori mediantibus aliquibus dispositionibus accidentalibus, (ob. 1), . . ., impossibile est quod aliqua dispositio accidentalis cadat media inter corpus et animam, vel inter quamcumque formam substantialem et materiam suam, . . ., unde impossibile est quod quaecumque dispositiones accidentales praeexistant in materia ante formam substantialem et per consequens ante animam, PP. Q. 76. Art. 6 c. Cf. C. G. 2. 37.—(b), **dispositio activa** and **dispositio passiva,** *the disposition to act* and *that to be acted upon.* Quamvis etiam dici possit quod vita activa dispositio sit ad vitam contemplativam, SS. Q. 181. Art. 1 ad 3. Cf. 3 Sent. 34. 2. 1. 1 c; Verit. 6. 1 ad 8; Verit. 25. 5 ad 13. — (c), **dispositio actualis,** and **dispositio habitualis,** *the disposition that is explicit, here* and *now,* and *that which is prolonged, continual,* and *implicit.* Sanitas dicitur habitus vel habitualis dispositio in ordine ad naturam, PS. Q. 49. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 50. Art. 1 c; C. G. 1. 56; C. G. 3. 156; 4 Sent. 17. 1. 3. 2 ad 3. — (d), **dispositio aegritudinalis** and **dispositio bestialis,** *the sickly disposition* and *the*

beastly disposition. Cf. 7 Eth. 1 g and 5 l. — (e), **dispositio animae** and **dispositio corporis seu corporales,** *the condition of the mind* and *that of the body* or *the physical condition.* Fortitudo vero sit quaedam dispositio animae, per quam firmetur in eo quod est secundum rationem, PS. Q. 61. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 49. Art. 1 ad 3; PTS. Q. 82. Art. 1; 7 Eth. 5 e and 6 a. — (f), **dispositio bestialis,** see *dispositio aegritudinalis.* — (g), **dispositio contrahens seu in partem contrahens seu specificans, dispositio diminuens** and **dispositio corrumpens seu totaliter corrumpens,** *the disposition that limits something completely* or *partially* or *makes it a species, that diminishes it,* and *that destroys it utterly.* Cf. Verit. 1. 1 ob. 4 and ad 4. — (h), **dispositio contumeliativa,** *the disposition inclined to insult.* Illi qui sunt in contumeliativa dispositione, sive quia sint contumeliam passi, sive quia contumeliam inferre, provocantur ad iram et ad audaciam, SS. Q. 30. Art. 2 ad 3. — (i), **dispositio corporalis,** see *dispositio animae.* — (j), **dispositio corporis,** see *dispositio animae.* — (k), **dispositio corrumpens,** see *dispositio contrahens.* — (l), **dispositio debita,** *the disposition that ought to be* or *the proper disposition.* Virtus, inquantum est conveniens dispositio animae, assimilatur sanitati et pulchritudini, quae sunt debitae dispositiones corporis, PS. Q. 55. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 49. Art. 1; PP. Q. 78. Art. 1; PS. Q. 3. Art. 4; PS. Q. 71. Art. 1; SS. Q. 12. Art. 1; et passim. — (m), **dispositio determinata,** *a definite disposition, the disposition determined in this way* or *that.* Virtus corporis caelestis non est infinita; unde requirit determinatam dispositionem in materia ad inducendum suum effectum, et quantum ad distantiam loci, et quantum ad alias conditiones, PP. Q. 115. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 10. Art. 1 ad 2; PT. Q. 77. Art. 7; PTS. Q. 32. Art. 7; Verit. 12. 4 c. — (n), **dispositio diminuens,** see *dispositio contrahens.* — (o), **dispositio gratuita** and **dispositio naturalis,** *the disposition bestowed by grace* and *the natural disposition.* Cf. PP. Q. 18. Art. 1 ad 2; C. G. 2. 30; 4 Sent. 49. 2. 7 c. — (p), **dispositio habitualis,** see *dispositio actualis.* — (q), **dispositio inordinata,** *the disordered* or *inorderly disposition.* Est enim quaedam inordinata dispositio proveniens ex dissolutione illius harmoniae in qua consistebat ratio originalis iustitiae; sicut etiam aegritudo corporalis est quaedam inordinata dispositio corporis, secundum quam solvitur aequalitas, in qua consistit ratio sanitatis, (c), . . ., ita etiam peccatum originale habet privationem originalis iustitiae, et cum hoc inordinatam dispositionem partium animae, (ad 1), . . ., originale vero, cum sit peccatum naturae, est quaedam inordinata dispositio ipsius naturae, quae habet rationem culpae, inquantum derivatur ex primo parente, . . ., sed inordinata dispositio actus non habet rationem habitus, PS. Q. 82. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 82. Art. 2 c; PS. Q. 82. Art. 4 (bis); — (r), **dispositio in partem contrahens,** see *dispositio contrahens.* — (s), **dispositio mala,** *the bad disposition.* Quod est propter defectum intellectus; qui maxime contingit ex mala dispositione communis sensus non bene iudicantis, SS. Q. 51. Art. 3 c. Cf. 5 Eth. 1 e; 7 Eth. 5 k. — (t), **dispositio materialis,** *the disposition of a thing according to its matter.* Sed recte considerantibus apparet quod huiusmodi accidentia se habent sicut materiales dispositiones ad formas substantiales naturalium corporum. materia autem non sufficit ad agendum; et ideo oportet super has materiales dispositiones ponere aliquod principium activum, PP. Q. 115. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 43. Art. 1 (quater); PS. Q. 43. Art. 2; SS. Q. 27. Art. 3 c; 4 Sent. 12. 2. 1. 3 c; Pot. 4. 2 ad 10; Verit. 12. 4 c; et passim. — (u), **dispositio naturalis,** see *dispositio gratuita.* — (v), **dispositio passiva,** see *dispositio activa.* — (w), **dispositio perfecta,** *the perfect* and *the perfectly developed disposition.* Quod autem dicit "secundum speciem" includit perfectas dispositiones, quae dicuntur "habitus", sicut scientia et virtus complete, PS. Q. 49. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 4. Art. 6 (bis); PS. Q. 68. Art. 1. — (x), **dispositio propinqua seu proxima** and **dispositio remota,** *the imminent* or *immediate disposition* and *the disposition remote to some act related to it.* Omnes virtutes sunt connexae secundum habitus simul in anima existentes vel in actu vel in propinqua dispositione, SS. Q. 129. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 134. Art. 1; C. G. 3. 84; 1 Sent. 17. 2. 3 c; 10 Met. 6 f. — (y), **dispositio propria,** *the proper* or *particular disposition.* Inde est quod etiam in ipsis actionibus humanis dicitur negotium aliquem statum habere secundum ordinem propriae dispositionis cum quadam immobilitate seu quiete, SS. Q. 183. Art. 1 c. Cf. 4 Sent. 12. 2. 1. 3 c. — (z), **dispositio remota,** see *dispositio propinqua.* — (a²), **dispositio specificans,** see *dispositio contrahens.* — (b²), **dispositio totaliter corrumpens,** see *dispositio contrahens.* — (c²), **dispositio ultima,** *the last disposition of a thing towards an action.* Motus liberi arbitrii qui est in iustificatione impii, est ultima dispositio ad gratiam, PT. Q. 89. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 75. Art. 7; PT. Q. 89. Art. 1; PTS. Q. 37. Art. 4; C. G. 2. 19; Verit. 8. 3 c; 2 Anim. 14 h.—(4), si astrologus iudicet de aliqua eclipsi futura per dispositiones caelestium motuum, PP. Q. 57. Art. 2 c; tertius modus est, prout ordo partium attenditur secundum speciem et figuram totius, et sic dispositio sive situs ponitur differentia in genere quantitatis, dicitur enim, quod quantitas alia est habens positionem, ut linea, superficies, corpus et locus, alia non habens, ut numerus et tempus, 5 Met. 20 a. Cf. PP. Q. 53. Art. 3 c (bis); PS. Q. 102. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 5; PS. Q. 95. Art. 7; SS. Q. 95. Art. 8 (bis); et passim. — (5), istae particulares, dispositiones adinventae secundum rationem humanam dicuntur leges humanae, PS. Q. 91. Art. 3 c; eorum actus nostrae dispositioni subduntur, SS. Q. 90. Art. 2 c; ex eius libera dispositione, C. G. 2. 27; ex necessitate divinae dispositionis, C. G. 2. 28; sed suae dispositioni implendae, C. G. 2. 29. Cf. PP. Q. 63. Art. 3; PP. Q. 89. Art. 8.

dispositīvē, *adv.,* see *dispositivus.*

dispositīvus, a, um, *adj., preparing, arranging, making suitable, dispositive.* Beatitudo vero activae vitae dispositiva est ad beatitudinem futuram, PS. Q. 69. Art. 3 c; anima huius hominis non fuit secundum "seminalem rationem" in Adam peccante sicut in principio effectivo, sed sicut in principio dispositivo, PS. Q. 83. Art. 1 ad 3; habet tamen lex nova quaedam sicut dispositiva ad gratiam spiritus sancti, (c), . . ., in Scriptura Evangelii non continentur nisi ea quae pertinent ad gratiam Spiritus sancti, vel sicut dispositiva, vel sicut ordinativa ad usum huius gratiae, sicut dispositiva quidem, quantum ad intellectum per fidem, per quam datur Spiritus sancti gratia, continentur in Evangelio, PS. Q. 106. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 8. Art. 7; SS. Q. 94. Art. 4 c and ad 1; PT. Q. 27. Art. 5; PTS. Q. 5. Art. 1. On **causa dispositiva,** see *causa* under 2; on **finis dispositivus,** see *finis* under 2; on **principium dispositivum,** see *principium.* — **dispositīvē,** *adv., in the manner* or *in the sense of preparation, of arrangement, dispositively.* Causa secunda instrumentalis non participat actionem causae superioris, nisi inquantum per aliquid sibi proprium dispositive operatur ad effectum principalis agentis, . . ., unde non potest aliquid aliud operari dispositive et instrumentaliter ad hunc effectum, cum creatio non sit ex aliquo praesupposito quod possit disponi per actionem instrumentalis agentis, PP. Q. 45. Art. 5 c; materialiter autem et dispositive in inferioribus viribus, PP. Q. 89. Art. 5 c; unde ipsa poena non est effectus peccati directe, sed solum dispositive, PS. Q. 87. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 180. Art. 2 c; PT. Q. 83. Art. 4 c; PT. Q. 84. Art. 1 ad 1; C. G. 2. 89; Pot. 3. 4 ad 8; Mal. 7. 3 ad 1; Quodl. 10. 1. 3 ad 2; Eph. 5. 7; et passim.

disputātio, ōnis, *f., disputation, scientific discussion,* i.e., *discussion* about a thing with a presentation of the arguments which speak for or against it. Sed disputatio publica cum infidelibus fieri non potest sine contentione verborum, (ob. 1), . . ., disputatio argumentis aliquibus agitur, (ob. 3), . . ., in disputatione fidei duo sunt consideranda, . . ., considerandum est utrum illi qui disputationem audiunt, sint instructi et firmi in fide, (c), ... Apostolus non prohibet totaliter disputationem, sed inordinatam, SS. Q. 10. Art. 7 ad 1; disputatio est actus syllogisticus unius ad alterum ad aliquid propositum ostendendum, Fall. 1; vertitur enim (disputatio)

inter duos, scilicet inter opponentem et respondentem, Fall. pr.; ex interrogatione et responsione fit disputatio, 1 Anal. 21 d. Cf. SS. Q. 38. Art. 1 (passim); SS. Q. 89. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 5; PT. Q. 80. Art. 7 c; 1 Phys. 10 a and 11k and 13 d; Quodl. 4. 9. 18 c. — Kinds of *disputatio* are: (a), **disputatio demonstrativa seu doctrinalis seu magistralis,** *the demonstrating disputation* or *the disputation of the teacher* or *the master which shows a thesis to be certain* and *necessary*. Est circa necessaria, . . ., et procedit ex propriis disciplinae, 1 Anal. 27 c; doctrinalis seu demonstrativa est, quae ad scientiam ordinatur, procedens ex primis et veris et per se notis et propriis illius scientiae, de qua fit disputatio et hoc vertitur inter docentem et addiscentem, Fall. 2. — (b), **disputatio dialectica,** *the dialectic disputation* or *that which shows a thing probable.* Fit circa probabilia, . . ., et procedit ex communibus, 1 Anal. 27 c; dialectica vero disputatio est ex probabilibus procedens et ad opinionem vel propositum tendens, Fall. 2. — (c), **disputatio doctrinalis,** see *disputatio demonstrativa.* — (d), **disputatio litigiosa seu sophistica,** *the quarrelsome* or *subtle disputation.* Sophistica autem est tendens ad gloriam, ut sapiens esse videatur, unde dicitur sophistica quasi apparens scientia; procedit ex his, quae videntur esse vera sive probabilia et non sunt, vel simpliciter falsas propositiones assumendo, quae videntur esse vera, vel in virtute falsarum propositionum argumentando, Fall. 2. — (e), **disputatio magistralis,** see *disputatio demonstrativa.* — (f), **disputatio propria,** *the disputation proper to an object* or *the peculiar disputation* which corresponds to it and its principles. Cf. 1 Anal. 21 d. — (g), **disputatio publica,** *the public disputation.* Sed disputatio publica cum infidelibus fieri non potest sine contentione verborum, (ob. 1), . . ., lex illa prohibet publicam disputationem de fide quae procedit ex dubitatione fidei, non autem illam quae est ad fidei conservationem, SS. Q. 10. Art. 7 ad 2. — (h), **disputatio rhetorica,** *the rhetorical disputation* or *the disputation of the orator.* Tertius modus est ex quibusdam coniecturis ad suspicionem inducendam, vel ad aequaliter persuadendum, quod pertinet ad rhetoricam, SS. Q. 48. Art. 1 c. — (i), **disputatio sophistica,** see *disputatio litigiosa.* — (j), **disputatio tentativa,** *the disputation assigned as a test* or *experiment of something.* Tentativa autem disputatio est, quae ordinatur ad experimentum sumendum de aliquo per ea, quae videntur respondenti, Fall. 2. Cf. 4 Met. 4 b. — (k), **disputatio theologica,** *the theological dispute* or *the dispute assigned to a theological subject.* Cf. Quodl. 4. 9. 18 c.

disputātīvē, *adv.*, see *disputativus.*

disputātīvus, a, um, *adj., disputing, disputative,* i.e., *speaking for* or *against a thing, for the sake of argument* and *classification.* On **modus disputativus,** see *modus*; on **oratio disputativa,** see *oratio*; on **ratio disputativa,** see *ratio.* — **disputātīvē,** *adv., after the manner* and *in the sense of the disputation, disputatively.* Ad inquirendum disputative, 2 Anal. 3 a; quae disputative praemissa sunt, 2 Anal. 6 i; Philosophus hic disputative procedit ex probabilibus, 1 Phys. 11 f; Aristoteles hoc disputative obicit, 1 Gener. 6 b. Cf. 2 Anal. 3 b; 2 Anal. 7 a; 1 Phys. 11 h and k; 4 Phys. 1 e; 3 Anim. 15 a.

disputo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a., dispute, discuss, argue.* Inferiores scientiae nec probant sua principia, nec contra negantem principia disputant, sed hoc relinquunt superiori scientiae; suprema vero inter eas, scilicet metaphysica, disputat contra negantem sua principia, si adversarius aliquid concedit; si autem nihil concedit, non potest cum eo disputare; potest tamen solvere rationes ipsius. unde sacra Scriptura, cum non habeat superiorem, disputat cum negante sua principia, argumentando quidem, si adversarius aliquid concedat eorum quae per divinam revelationem habentur; sicut per auctoritates sacrae doctrinae disputamus contra haereticos; et per unum articulum contra negantes alium, PP. Q. 1. Art. 8 c; sapientia non solum utitur principiis indemonstrabilibus, quorum est intellectus concludendo ex eis, sicut etiam aliae scientiae, sed etiam iudicando de eis, et disputando contra negantes, PS. Q. 66. Art. 5 ad 4. Cf. PP. Q. 29. Art. 3; PS. Q. 74. Art. 8; SS. Q. 10. Art. 7 (passim); SS. Q. 38. Art. 1; SS. Q. 99. Art. 1; et passim.

disquīro, ere, 3, *v. a., to penetrate, pierce to the meaning of, discern, detect, investigate.* In quantum amans non est contentus superficiali apprehensione amati, sed nititur singula quae ad amatum pertinent, intrinsecus disquirere, PS. Q. 28. Art. 2 c.

disrumpo, ere, rūpi, ruptum, 3, *v. a.*, (1) *to tear asunder, destroy,* (2) *to break off, sever,* used fig. — (1), pone enim principem loqui per verbum, et hoc formari per litteras in charta aliqua, et dirigi civitatibus, et aliquis inobediens chartam disrumpat, . . ., non tamquam chartam disrumpens, sed tanquam verbum imperiale disrumpens, PT. Q. 46. Art. 12 ad 3, in quot.; sicut qui chartam imperialem discerpsit, tanquam Imperatoris disrumpens verbum, PT. Q. 47. Art. 5 ob. 3, in quot. — (2), in quantum contemnit praeceptum de dilectione proximi; contra quod directius agit qui amicitiam disrumpere nititur, SS. Q. 74. Art. 2 ad 3.

dissēmino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to spread abroad, disseminate.* Et Deut., XIII, mandatur quod ille qui disseminat doctrinam contra fidem, occidatur, SS. Q. 16. Art. 1 ob. 4; puta cum simulat sanctitatem ut falsam doctrinam disseminet, vel ut adipiscatur ecclesiasticam dignitatem indignus, vel quaecumque alia temporalia bona, in quibus finem constituit, SS. Q. 111. Art. 4 c.

dissensio, ōnis, *f., dissension, angry* or *violent difference of opinions, disagreement accompanied by contention, discord, clashing, strife.* Virga vero Aaron ponebatur ibi ad comprimendam dissensionem populi de sacerdotio Aaron, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; sed eorum dissensiones non erant circa ea quae sunt fidei, SS. Q. 11. Art. 2 ob. 1; similiter etiam existente concordia in principalibus bonis, dissensio in aliquibus parvis non est contra charitatem, SS. Q. 29. Art. 3 ad 2; sed contra est quod ad Galat,. V. 20, dissensiones, id est, discordiae, ponuntur inter opera carnis, de quibus subditur, SS. Q. 37. Art. 1 a; secundo, quia schisma non importat aliquam praeparationem ad pugnam corporalem, sed solum importat dissensionem spiritualem, SS. Q. 42. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 29. Art. 1 (passim); SS. Q. 29. Art. 3 (passim); SS. Q. 37. Art. 1 (passim); SS. Q. 42. Art. 2; et passim.

dissensus, ūs, *m., dissent, the act* or *state of dissenting, refusal of assent, approval* or *agreement,* opposite of *assensus.* Assensus talium vel dissensus non est in potestate nostra, sed in ordine naturae, . . . vel saltem assensum vel dissensum suspendere propter aliquam causam; et in talibus assensus vel dissensus in potestate nostra est, PS. Q. 17. Art. 6 c; sed tamen iste assensus vel dissensus voluntatis impeditur per passionem modo praedicto, PS. Q. 77. Art. 3 ad 3.

dissentio, īre, si, sum, 4, *v. n.*, (1) *to dissent, disagree in opinion, think* or *feel in a contrary manner, withhold assent,* also *withhold approval* and *consent,* used with *ab, in* and *abl., inter se,* (2) of inanimate things, *dissent, be unlike, dissimilar, differ, be out of harmony with,* (3) *dissent, to refuse adherence to the teaching of the established Church.* — (1), quod in hac quaestione Augustinus ab aliis expositoribus dissentit, PP. Q. 74. Art. 2 c; videmus enim quod etiam sacri doctores, ut Hieronymus et Augustinus, in aliquibus opinionibus dissenserunt, (ob. 2), . . ., et propter hoc nihil prohibet aliquos charitatem habentes in opinionibus dissentire, SS. Q. 29. Art. 3 ad 2; seditio autem proprie est inter partes unius multitudinis inter se dissentientes, SS. Q. 42. Art. 1 c; si vero testes eiusdem partis dissenserunt, debet iudex ex motu sui animi percipere cui parti sit standum, SS. Q. 70. Art. 2 ad 2; nisi inquantum consensus praecedens in altero adhuc manet in suo vigore; unde si dissentiret, non fieret matrimonium, PTS. Q. 47. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 17. Art. 6; PS. Q. 74. Art. 9; SS. Q. 10. Art. 2 (bis); SS. Q. 11. Art. 2; PTS. Q. 64. Art. 6; et passim. — (2), ea quae gubernantur ab uno, sibi ad se invicem non dissentiunt, . . ., sed res creatae a se invicem dissentiunt et contra se invicem pugnant

ut in contrariis apparet, (ob. 2), . . ., quod contraria etsi dissentiant quantum ad fines proximos, PP. Q. 103. Art. 3 ad 2; vilis tunica contemptum saeculi probet, ita dumtaxat, ne animus tumeat ne habitus sermoque dissentiat, SS. Q. 187. Art. 6 c, in quot.—(3), Apollinaristae de anima Christi a catholica Ecclesia dissenserunt, dicentes sicut Ariani, Christum carnem solam sine anima suscepisse, PT. Q. 5. Art. 4 c.

dissero, ere, rui, rtum, 3, *v. a., to discuss, speak, discourse, treat of a thing*, used with *de* and *abl.* Sed et si absque morbo aliquo corpus alicubi seorsum deposuisset, ac deinde se offerret, non crederetur ei de resurrectione disserenti, PT. Q. 46. Art. 3 ad 2, in quot.; tertio, per opera vitae intellectivae in hoc quod cum eo loquebantur et de Scripturis disserebant, PT. Q. 55. Art. 6 c.

dissideo, ēre, ēdi, essum, 2, *v. n.*, (1) *to be separate, be apart, lack compactness*, used with *inter se*, (2) *contradict, think differently*, used with the *dative*. — (1), in corporibus enim morbum appellat totius corporis corruptionem, puta febrem vel aliquid huiusmodi; aegrotationem vero morbum cum imbecillitate; vitium autem, cum partes corporis inter se dissident, PS. Q. 71. Art. 1 ad 3, in quot. — (2), multo autem magis testimonium unius repellitur si sibi ipsi dissideat interrogatus de visu et scientia; non autem si dissideat interrogatus de opinione et fama, SS. Q. 70. Art. 2 ad 2.

dissidium, ii, *n.*, (1) *a dividing, disturbance, disunion, dispute, dissension*, (2) *a separation, divorce.* — (1), nisi forte ad aliquod malum vitandum, scilicet ad vitandum scandalum vel dissidium quod ex hoc posset provenire, SS. Q. 10. Art. 11 c; distinguit inter schisma et haeresim, dicens quod schisma est eadem opinantem, atque eodem ritu colentem quo caeteri, solo congregationis delectari dissidio, SS. Q. 39. Art. 1 a, in quot.; sed quantum ad hoc quod ex his quae ibi ponuntur similiter poterat dissidium generari inter Iudaeos et Gentiles, et eorum unanimis consensus impediri, SS. Q. 154. Art. 2 ad 1; quod modica differentia facit in civitate dissidium, SS. Q. 183. Art. 2 ob. 3. — (2), ut in dissidium animus praeceps libelli conscriptione refractus absisteret, PS. Q. 107. Art. 2 ad 2, in quot.; lex vetus prohibuit dissidium uxoris sine libello repudii, lex autem nova omnino dissidium prohibuit, PS. Q. 107. Art. 4 ob. 3.

dissimilis, e, *adj., dissimilar, unlike, different*, used *absol.*, with *dat.*, *gen.*, *ad* and *acc.*, *in* and *abl.*, *ab* and *abl.*, *de* and *abl.* Et quidem in totis dissimilium partium manifestum est, PP. Q. 3. Art. 7 c; et similiter dici potest similitudo principii veritas divina, in quantum eius esse non est intellectui dissimile, PP. Q. 16. Art. 5 ad 2; ergo non debet uniri corpori quod componitur ex partibus dissimilium specierum, PP. Q. 76. Art. 5 ob. 3; et tamen quantum ad hoc est dissimile, quia homo potest aliquam scientiam acquirere per suos actus, PS. Q. 76. Art. 2 ad 2; Magi invenerunt puerum Iesum in nullo ab humanae infantiae generalitate dissimilem, PT. Q. 33. Art. 2 ob. 2, in quot.; bonorum corpora, . . ., non tamen ex hoc dolorem sentient, sicut nec pueri in fornace Babylonica existentes; et quantum ad hoc, est dissimile de bonis et malis, PTS. Q. 74. Art. 8 ad 2. Cf. PP. Q. 11. Art. 2; PP. Q. 19. Art. 8; SS. Q. 175. Art. 6; PT. Q. 36. Art. 4, in quot.; PT. Q. 67. Art. 6; et passim. — **dissimiliter**, *adv., differently, in a different manner.* Sed quodammodo dissimiliter se habent, PP. Q. 75. Art. 3. Cf. PS. Q. 114. Art. 2 ad 2.

dissimiliter, *adv.*, see *dissimilis.*

dissimilitūdo, inis, *f., unlikeness, difference, dissimilitude*, opposite of *similitudo.* Sed ad manifestandum personas per viam similitudinis vel dissimilitudinis, ut dictum est, PP. Q. 39. Art. 7 ad 1; principari enim et praeesse quamdam dissimilitudinem importat, . . ., ergo dissimilitudo magis est causa delectationis quam similitudo, (ob. 1), . . ., ergo dissimilitudo est magis causa delectationis quam similitudo, PS. Q. 32. Art. 7 ob. 2; non requiratur similitudo quantum ad omnia, non potest ex aliqua dissimilitudine concludi quod metaphorice aliquid de aliquo non praedicetur. et sic ex ratione inducta non potest simpliciter haberi quod angelis dotes non conveniant, sed solum quod non ita proprie, sicut hominibus, ratione dissimilitudines praedictae, PTS. Q. 95. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 8; PS. Q. 52. Art. 3; PT. Q. 6. Art. 4; PT. Q. 74. Art. 3; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim.

dissimulātio, ōnis, *f., dissimulation, a dissembling, concealing, disguising, connivance.* Sive etiam per aliqualem consensum seu dissimulationem; sicut etiam interdum boni simul puniuntur temporaliter, SS. Q. 108. Art. 4 ad 1; licet tamen veritatem occultare prudenter sub aliqua dissimulatione, SS. Q. 110. Art. 3 ad 4.

dissimulo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to dissemble*, (2) *neglect, leave unnoticed.* — (1), colludens cum reo, proprias probationes dissimulando, et falsas excusationes admittendo, SS. Q. 68. Art. 3 ad 2; omnes essent in peccato mortali et per consequens etiam ministri Ecclesiae dissimulando, SS. Q. 87. Art. 1 ob. 5. Cf. SS. Q. 89. Art. 5 ad 3; SS. Q. 147. Art. 4 ad 3.—(2), fortis viri est non dissimulare cum aliquid immineat, sed praetendere, et tamquam explorare de specula quadam mentis, et obviare cogitatione provida rebus futuris, SS. Q. 123. Art. 9 ob. 2; iniurias Dei dissimulare nimis est impium, SS. Q. 188. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 107. Art. 2 (bis); SS. Q. 108. Art. 1 ad 2, in quot.

dissipātio, ōnis, *f., destruction.* Quaedam vero sunt quorum usus non est ipsa rei consumptio; sicut usus domus est inhabitatio, non autem dissipatio, SS. Q. 78. Art. 1 c.

dissipātor, ōris, *m., a disperser, destroyer.* Quicumque largitur de his quae sunt necessaria sibi, est propriae substantiae dissipator, SS. Q. 32. Art. 6 ob. 2.

dissipo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to demolish, destroy* by tearing down, (2) *squander, waste profusely*, (3) *dissipate, pursue pleasure* or *indulgence to excess*, (4) *disperse* or *scatter utterly.* — (1), nam altare semel consecratum, non consecratur iterum, nisi fuerit dissipatum, SS. Q. 39. Art. 3 c. — (2), unde et Luc. 15. 13, dicitur de filio prodigo quod dissipavit substantiam suam luxuriose vivendo, SS. Q. 119. Art. 1 ob. 3, in quot. — (3), incassum ergo per abstinentiam caro atteritur, si inordinatis motibus dimissa mens vitiis dissipatur, SS. Q. 147. Art. 1 ad 1, in quot. — (4), in septimo vero, qui appellatur October, Godolias occisus est, et reliquiae populi dissipatae, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2.

dissolūbilis, e, *adj., dissoluble, that may be dissolved.* O dii deorum, quorum opifex idem, paterque ergo opera si quidem vos mea, dissolubilia natura, me tamen ita volente indissolubilia, (ob. 2), in quot., . . ., quae existimabat esse ex elementis composita; et ideo secundum suam naturam erant dissolubilia, PP. Q. 50. Art. 5 ad 2; sed hoc non potest esse, si matrimonium dissolubile fuerit, PS. Q. 105. Art. 4 ob. 8. Cf. PP. Q. 66. Art. 2 c.

dissolūtio, ōnis, *f.*, (1) *dissolution*, the act of dissolving, destroying something or of separating it into parts, (2) *dissolution*, the act of destroying a connection or bond, (3) *dissolution, laxity, want of firmness, a slackening* or *abating*, synonym of *remissio*, (4) *dissolution, the breaking up of a multitude*, (5) *dissolution*, the act of annulling or setting aside. — (1), similiter etiam licet corpus Christi non fuerit dissolutum per incinerationem, ipsa tamen separatio animae a corpore dissolutio quaedam fuit, PT. Q. 53. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 97. Art. 4; PP. Q. 103. Art. 3 c; PT. Q. 50. Art. 5 c, in quot.; PTS. Q. 79. Art. 2; PTS. Q. 86. Art. 2. — (2), est enim quaedam inordinata dispositio proveniens ex dissolutione illius harmoniae in qua consistebat ratio originalis iustitiae, PS. Q. 82. Art. 1 c. — (3), sed idem vitium ad defectum pertinens opponitur et crudelitati, et saevitiae, videlicet remissio; vel dissolutio, SS. Q. 159. Art. 2 ob. 3; in Ecclesia non debet aliquid fieri quod inducat religionis dissolutionem. sed si religiosis indulgentiae prodessent, esset occasio dissolutionis disciplinae regularis, PTS. Q. 27. Art. 2 ob. 2. — (4), ordo contra dissolutionem multitudinis; matrimonium in remedium contra concupiscentiam personalem,

PT. Q. 65. Art. 1 c. — (5), quod non semper debet induci ad hoc quod in matrimonio illo stet, sed solum quando timetur dissolutione, PTS. Q. 47. Art. 3 ad 3.

dissolvo, ere, solvi, solūtum, 3, *v. a.*, (1) *dissolve, destroy, separate into parts*, (2) *relax, loosen, dissipate*, (3) *dissolve, annul.* — (1), augmentum enim causae auget effectum; si enim calidum dissolvit, magis calidum magis dissolvit, PS. Q. 77. Art. 6 ob. 1; sed quandoque propositum religionis intrandae non est ex Deo, cum frequenter per exitum religionis dissolvatur, SS. Q. 189. Art. 10 ob. 1; vel materiam sicut necessarium est corpus ex contrariis compositum dissolvi, PT. Q. 14. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 22. Art. 2; PP. Q. 97. Art. 4; PT. Q. 41. Art. 1 (ter); PT. Q. 53. Art. 1 (bis); PTS. Q. 17. Art. 2; et passim. — (2), propter indulgentias non debet dissolvi regularis observantia, PTS. Q. 27. Art. 2 ad 2. — (3), non tamen ex hoc matrimonium dissolvitur quia nullum impedimentum matrimonio superveniens potest dissolvere ipsum, PTS. Q. 52. Art. 3 c; ita quod vigor naturae et rationis defectum aetatis suppleat, matrimonium non dissolvitur, PTS. Q. 58. Art. 5 c. Cf. PTS. Q. 49. Art. 3; PTS. Q. 52. Art. 2; PTS. Q. 58. Art. 1; PTS. Q. 59. Art. 3 (bis); PTS. Q. 62. Art. 5; et passim. — **dissolūtus**, a, um, *P. a., dissolved, destroyed, relaxed, loosened.* Virtus autem activa quae erat in semine, esse desinit, dissoluto semine, PP. Q. 118. Art. 1 ad 4; ideo in nuptiis consueverunt signa multae laetitiae dissolutae ostendi, PTS. Q. 64. Art. 10 (Vives ed.); ergo dissoluta carne, anima habet mansionem, quae ei in caelis fuerat conservata, PTS. Q. 69. Art. 2 a. Cf. PT. Q. 5. Art. 2 ad 3, in quot.; PT. Q. 53. Art. 1; PTS. Q. 79. Art. 3.

dissonantia, ae, *f.*, (1) *dissonance, disaccord, discordance, want of accord, state of being inharmonious, a repugnance, incongruousness*, opposite of *consonantia* and synonym of *repugnantia*, (2) *a discrepancy, a disagreement between things which are expected to correspond.* — (1), cum non quaelibet circumstantia importet aliquam consonantiam vel dissonantiam ad rationem, PS. Q. 18. Art. 1 ad 3; sicut unumquodque habet naturalem consonantiam vel aptitudinem ad id quod sibi convenit, . . ., ita ad id quod est repugnans et corruptivum, habet dissonantiam naturalem, . . ., odium vero est dissonantia quaedam appetitus ad id quod apprehenditur ut repugnans et nocivum, PS. Q. 29. Art. 1 c; odium vero consistit in quadam repugnantia vel dissonantia, PS. Q. 29. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 29. Art. 5; PS. Q. 29. Art. 6; PS. Q. 35. Art. 6; PTS. Q. 3. Art. 3 ad 3. — (2), angeli in testes resurrectionis inducti ex ista dissonantia Evangelistarum insufficientes videntur, PT. Q. 55. Art. 6 ob. 5.

dissono, āre, 1, *v. n., to disagree, differ, be at variance*, used with *ab* and *abl*, the *dative*. Sed nihil prohibet aliquid esse commune multis, quod tamen dissonat ab aliis, PS. Q. 29. Art. 6 ad 2; sed hoc dissonat ab auctoritatibus et expositionibus sanctorum, PTS. Q. 91. Art. 3 ad 6. — **dissonans**, ntis, *P. a., disagreeing.* Quia odium causatur ex hoc quod qualitas alicuius rei apprehenditur ut dissonans nostrae dispositioni, PS. Q. 46. Art. 7 ad 3.

dissonus, a, um, *adj., discordant, inconsistent, contradictory* or *disagreeing.* Aliquid de se conveniens rationi, vel dissonum a ratione, PS. Q. 24. Art. 4 c; non est conveniens ut aliquod factum sibi ipsi sit dissonum, PT. Q. 51. Art. 2 ob. 3.

dissuādens, ntis, *P. a., dissuading.* Ideo libellus scribebatur, ut mora interveniente et consilio scribarum dissuadente, vir a proposito repudiandi desisteret, PTS. Q. 67. Art. 7 c.

dissuesco, ere, 3, *v. n., to become unaccustomed to*, opposite of *consuesco.* Et inde est quod res naturales non possunt aliquid consuescere vel dissuescere, PS. Q. 51. Art. 2 c.

dissuētūdo, dinis, *f., a becoming unaccustomed, disusing, desuetude.* Secundo, ratione dissuetudinis, quia scilicet aliquod malum inconsuetum nostrae considerationi offertur, PS. Q. 41. Art. 4 c; sed quia ius civile non obligat omnes, sed eos solos qui sunt his legibus subiecti, et iterum per dissuetudinem abrogari potest, SS. Q. 32. Art. 7 ad 2; ubi sine scandalo requiri non possent propter dissuetudinem, SS. Q. 87. Art. 1 ad 5.

distans, antis, *P. a.*, see *disto.*

distantia, ae, *f., distance, remoteness.* Sicut etiam nomen distantiae derivatum est a loco ad omnia contraria, PP. Q. 67. Art. 2 ad 3; ab his quae sunt secundum locum, processit nomen distantiae ad omnia contraria, PS. Q. 7. Art. 1 c; in nomine distantiae, quae primo invenitur in loco et exinde transumitur ad quamcumque formarum differentiam, Pot. 10. 1 c. Cf. PP. Q. 33. Art. 1; PP. Q. 76. Art. 7; PS. Q. 13. Art. 6; 4 Sent. 49. 1. 4. 3 c; 4 Phys. 1 f; et passim. — Kinds of *distantia* are: (a), **distantia determinata** seu **finita** and **distantia infinita**, *the determined* or *finite distance* and *the infinite distance.* Est enim de ratione organici corporis determinata distantia singularium partium ab invicem, sicut oculi ab oculo, et oculi ab aure, (ob. 2), . . ., illa determinata distantia partium in corpore organico fundatur super quantitate dimensiva ipsius, PT. Q. 76. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 89. Art. 7 (bis); PP. Q. 107. Art. 4; PTS. Q. 70. Art. 3; 4 Sent. 5. 1. 3. 3 ad 5; Pot. 3. 1 ad 3; Verit. 27. 3 ad 9; et passim. — (b), **distantia extrema seu maxima**, *the extreme of greatest distance.* Cf. 1 Perih. 10 c; 5 Phys. 3 c; 6 Phys. 13 b; 10 Met. 5 b. — (c), **distantia finita**, see *distantia determinata.* — (d), **distantia infinita**, see *distantia determinata.* — (e), **distantia maxima**, see *distantia extrema.*

distemperantia, ae, *f., distemperature, bodily derangement, state of disturbance, the absence* or *lack of a relation which ought to exist*, opposite of *temperamentum* and *temperantia.* Non enim potest dici causa aegritudinis quod non est causa distemperantiae humorum, SS. Q. 6. Art. 2 c.

distempero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n., to distemper, affect with disease* or *disorder.* Sicut visus patitur patiente sensu tactus in oculo, super quem fundatur visus, puta cum oculus pungitur aut etiam distemperatur per calorem, PT. Q. 46. Art. 7 c. — **distemperātus**, a, um, *P. a., distempered, of unequal temperature.* Inter ea vero quae exterius corrumpunt, praecipuum videtur esse distemperatus aer, PP. Q. 102. Art. 2 c.

distillo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n., to drop* or *trickle down, distil.* In lacrymarum autem resolutione oportet esse illius humoris generationem qui per lacrymas distillat, PTS. Q. 97. Art. 3 c. — **distillans**, ntis, *P. a., trickling, dropping.* Ira multo dulcior melle distillante in pectoribus virorum crescit, PS. Q. 48. Art. 1 a, in quot.

distinctē, *adv.*, see *distinguo.*

distinctim, *adv., distinctly.* Incarnationis mysterium dicit pertinere ad discretam theologiam, secundum quam scilicet aliquid distinctim dicitur de divinis personis, PT. Q. 3. Art. 4 a.

distinctio, ōnis, *f.*, (1) *separation, division, distinction, discrimination*, synonym of *discretio* and *divisio*, the opposite of *confusio* and *unitas*, (2) *state of separation, unlikeness, difference*, synonym of *discretio*, the opposite of *identitas* and *unitas.* — (1), Deus distinxit lucem a tenebris et divisit aquas ab aquis. ergo distinctio et multitudo rerum est a Deo, PP. Q. 47. Art. 1 a; de opere distinctionis, PP. Q. 65 pr.; de ordine creationis ad distinctionem, PP. Q. 66 pr.; quaecumque connumerantur ad invicem, oportet ea esse aliquo modo ab invicem distincta, quia distinctio est principium numeri, SS. Q. 8. Art. 6 a; sub distinctione dixerat, C. G. 2. 78; unitati distinctio sive discretio opponitur, Nom. 4. 6; per distinctionem lucis a tenebris, Pot. 4. 2 c; sic confusioni succedit distinctio, 1 Phys. 8 a; ingrederetur distinctio in res, 4 Phys. 9 i. Cf. PP. Q. 63. Art. 5; PP. Q. 66. Art. 1 a; PP. Q. 67 pr.; PS. Q. 91. Art. 5; SS. Q. 10. Art. 10 (ter); et passim. — (2), vitare debemus in divinis nomen diversitatis et differentiae, ne tollatur unitas essen-

tiae, possumus autem uti nomine distinctionis propter oppositionem relativam, PP. Q. 31. Art. 2 c; in ratione distinctionis est negatio; distincta enim sunt, quorum unum non est aliud, C. G. 1. 71; multitudo autem ei correspondens addit supra res, quae dicuntur multae, quod unaquaeque earum sit una, et quod una earum non sit altera, in quo consistit ratio distinctionis, Pot. 9. 7 c. Cf. PP. Q. 72. Art. 1; PP. Q. 108. Art. 3; PS. Q. 54. Art. 2; PS. Q. 84. Art. 4; SS. Q. 2. Art. 8; et passim. On the relationship of *distinctio* to *differentia*, we read: differentia importat distinctionem aliquam secundum formam, Pot. 9. 8 ad 2. For the rest, *differentia* is similar to *diversitas* and is also used as a synonym of *distinctio*. Cf. PP. Q. 31. Art. 2 c and ad 2; Pot. 9. 8 ad 2. — Kinds of *distinctio* in this sense are: (a), **distinctio essentialis** and **distinctio personalis seu personae**, *the essential* and *the personal difference* or *the difference in essence* and *that in person*. Cf. PP. Q. 1. Art. 2 pr.; 1 Sent. 4. 1. 3 ad 2; Pot. 10. 5 c. — (b), **distinctio formae seu secundum formam seu formalis** and **distinctio materiae seu materialis**, *difference according to form*, i.e., *specific*, and *that according to matter*, i.e., *numerical* or *even generic*. Differentia importat distinctionem formae, PP. Q. 31. Art. 2 ad 2; duplex distinctio invenitur in rebus, una formalis in his, quae differunt specie, alia vero materialis in his, quae differunt numero tantum, PP. Q. 47. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 36. Art. 2 c; PP. Q. 50. Art. 3; PP. Q. 59. Art. 2 ad 2; PP. Q. 75. Art. 7 c; C. G. 4. 24; 1 Sent. 13. 1. 2 c; 1 Sent. 26. 2. 2 c; 1 Sent. 29. 1. 3 c. — (c), **distinctio formalis,** see *distinctio formae*. Principalior est distinctio formalis quam materialis. distinctio autem formalis semper requirit inaequalitatem, PP. Q. 47. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 59. Art. 2. — (d), **distinctio in communi** and **distinctio specialis**, *the general* and *the particular difference*. Nam primo considerabimus de distinctione rerum in communi, PP. Q. 47 pr. Cf. PP. Q. 108. Art. 3 ad 2; 1 Sent. 4. 1. 3 ad 2. — (e), **distinctio in substantia seu substantiae,** *difference according to substance* or *according to essence*. Unde ad eius rationem sufficit distinctio substantiae, quae est hypostasis, vel persona. sed diversitas requirit distinctionem substantiae, quae est essentia, PP. Q. 31. Art. 2 ad 1. — (f), **distinctio localis**, *local difference* or *difference according to place*. Cf. C. G. 4. 11. — (g), **distinctio materiae**, see *distinctio formae*. — (h), **distinctio materialis**, see *distinctio formae*. — (i), **distinctio numeralis seu secundum numerum** and **distinctio speciei**, *the difference according to number* and *that according to species*. Cf. Pot. 2. 4 c; Mal. 1. ad 18; Spir. 1 ad 19. — (j), **distinctio personae**, see *distinctio essentialis*. — (k), **distinctio personalis**, see *distinctio essentialis*. Nomen doni importat distinctionem personalem, secundum quod donum dicitur esse alicuius per originem, PP. Q. 38. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 58. Art. 2. — (l), **distinctio quantitativa**, *difference in size*. Cf. PP. Q. 75. Art. 7 c. — (m), **distinctio realis seu secundum rem** and **distinctio secundum rationem tantum**, *the real* and *the merely notional difference*. Things are really distinct when they lack identity apart from or independently of the consideration of the mind; things are rationally distinct when that which is in reality one, offers different aspects to the mind whence different concepts or ideas are formed. Every real distinction is also rationally distinct but not vice versa. Sed propter huiusmodi rationis distinctionem non est aliqua realis distinctio bonitatis et potentiae divinae, (ob. 2), . . ., in divinis non est distinctio realis, nisi secundum originem, (ob. 3), . . . unde oportet quod in Deo sit realis distinctio; non quidem secundum rem absolutam, quae est essentia, in qua est summa unitas et simplicitas sed secundum rem relativam, PP. Q. 28. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 30. Art. 2; PP. Q. 39. Art. 1. — (n), **distinctio relationis**, *the difference in respect to something*. Nec potest secundum distinctionem relationum inaequalitas vel dissimilitudo dici, PP. Q. 42. Art. 4 ad 2. Cf. C. G. 4. 21. — (o), **distinctio secundum formam**, see *distinctio formae*. — (p), **distinctio secundum numerum**, see *distinctio numeralis*. — (q), **distinctio secundum ordinem** and **distinctio secundum originem**, *the difference of order* or *rank* and *that according to origin*. Cf. PP. Q. 28. Art. 3 ob. 3; C. G. 4. 24. — (r), **distinctio secundum rationem tantum**, see *distinctio realis*. — (s), **distinctio secundum res**, see *distinctio realis*. — (t), **distinctio specialis**, see *distinctio in communi*. — (u), **distinctio speciei**, see *distinctio numeralis*. Cf. SS. Q. 158. Art. 5. — (v), **distinctio suppositi**, *difference according to a single substance*. Hoc autem nomen, alius, masculine sumptum, non importat nisi distinctionem suppositi, PP. Q. 31. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 36. Art. 4; PP. Q. 39. Art. 1 ad 1; PP. Q. 40. Art. 2; PT. Q. 3. Art. 7 (bis). — **quanto distinctio prior est, tanto propinquior est unitati**, (PP. Q. 40. Art. 2 ad 3), *the earlier a difference between two things, the closer is the unity of the same*, i.e., if several differences prevail between two things, of which one supports the other, then there arises a difference in that respect wherein the things are one or similar, the more closely so, the sooner it is added to the series of differences.

distinctivus, a, um, *adj.*, *distinctive, indicating distinction* or *difference, separating, dividing*, the opposite of *constitutivus*. Ergo primum principium distinctivum in divinis non potest esse relatio, (ob. 4), . . ., quod in quibuscumque pluribus invenitur aliquid commune, oportet quaerere aliquid distinctivum, . . ., significat relationem, quae est distinctiva et constitutiva hypostasis, hoc autem nomen, generans vel genitus, significat originem quae non est distinctiva et constitutiva hypostasis, PP. Q. 40. Art. 2 c; sed a virtutibus moralibus distinguitur prudentia secundum formalem rationem potentiarum distinctivam, SS. Q. 47. Art. 5 c; praediffinitiones et voluntates sunt distinctivae entium, Nom. 5. 3; distinctivum enim et constitutivum hypostasis potest intelligi dupliciter, Pot. 8. 3 c. Cf. PT. Q. 63. Art. 1; PT. Q. 72. Art. 5 (ter); PTS. Q. 30. Art. 1; PTS. Q. 35. Art. 2 (bis); PTS. Q. 93. Art. 3. On **signum distinctivum**, see *signum* under 1.

distinguibilis, e, *adj.*, *distinguishable, capable of being distinguished, separated* or *recognized as distinct*. In quantum vero est forma accidentalis, est distinguibilis solum secundum subiectum, et secundum hoc habet proprium augmentum, SS. Q. 24. Art. 5 ad 1.

distinguo, ere, nixi, nctum, 3, *v. a.*, *to separate, divide, distinguish*. Cum hoc nomen, sapiens, de homine dicitur, significamus aliquam perfectionem distinctam ab essentia hominis, et a potentia et ab esse ipsius, et ab omnibus huiusmodi, PP. Q. 13. Art. 5 c; Deus distinxit lucem a tenebris, et divisit aquas a aquis, PP. Q. 47. Art. 1 a; distincta enim sunt, quorum unum non est aliud, unde et prima, quae se ipsis distinguuntur, mutuo sui negationem includunt, C. G. 1. 71; oppositae differentiae ab invicem distinguuntur, C. G. 1. 17; lite separante et distinguente, 1 Phys. 8 a. Cf. PP. Q. 14. Art. 1; PP. Q. 40. Art. 4 (bis); PP. Q. 45. Art. 6 (bis); PS. Q. 41. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 5; et passim. On **cognitio distincta**, see *cognitio* under 2; on **effectus distinctus**. see *effectus*; on **esse distinctum**, see *esse*; on **forma distincta**, see *forma* under 2; on **relatio distinguens personam**, see *relatio*; on **subsistens distinctum**, see *subsistens* under 3; on **substantia distinguens**, see *substantia* under 1; on **suppositum distinctum et realiter distinctum**, see *suppositum* under 2. — Kinds of *distinguere* are: (a), **distingui accidente** and **distingui substantialiter seu secundum esse substantiale**, *to be distinguished according to accident* and *according to substance*. Cf. Pot. 3. 7 c. — (b), **distingui formaliter** and **distingui materialiter**, *to be distinguished according to form* and *according to matter*. Cf. PP. Q. 36. Art. 2 c; Pot. 8. 3 c. — (c), **distingui materialiter**, see *distingui formaliter*. Ea enim quae conveniunt specie et differunt numero, conveniunt in forma, sed distinguuntur materialiter, PP. Q. 50. Art. 4 c. — (d), **distingui per aliud** and **distingui per se seu seipso seu secundum seipsum**, *to be distinguished through something else* and *through itself*. Nam bonum et malum per se ad voluntatem pertinent, sicut verum et falsum ad rationem, cuius actus per se distinguitur differentia veri et falsi, PS. Q. 91. Art. 1 c. Cf. C. G. 1. 71; 1 Sent. 26. 2. 2 c; Pot. 1. 2 ad 7; Pot. 3. 10 c. — (e), **distingui**

per se, see *distingui per aliud.* — (f), **distingui ratione seu secundum rationem** and **distingui realiter seu secundum rem,** *to be distinguished according to notion* and *according to fact.* Cf. PP. Q. 28. Art. 3 a; PP. Q. 30. Art. 2 c; PP. Q. 39. Art. 1 a; C. G. 4. 24; Pot. 2. 6 c; Verit. 1. 1 ad 5 c. — (g), **distingui realiter,** see *distingui ratione.* — (h), **distingui relatione originis seu secundum originem,** *to be distinguished with regard to origin* or *according to origin.* Cf. 1 Sent. 13. 1. 2 c. — (i), **distingui secundum ad aliquid** and **distingui secundum aliquid,** *to be distinguished through a relation with something* and *to be distinguished through something absolute.* Cf. Pot. 2. 5 c. — (j), **distingui secundum aliquid,** see *distingui secundum ad aliquid.* — (k), **distingui secundum esse substantiale,** see *distingui accidente.* — (l), **distingui secundum originem,** see *distingui relatione originis.* — (m), **distingui secundum rationem,** see *distingui ratione.* — (n), **distingui secundum rem,** see *distingui ratione.* — (o), **distingui secundum seipsum,** see *distingui per aliud.* — (p), **distingui secundum speciem,** *to be distinguished according to species.* Cf. PP. Q. 77. Art. 3 ob. 1; PP. Q. 119. Art. 1; PS. Q. 72. Art. 4; Verit. 12. 13 ad 2. — (q), **distingui seipso,** see *distingui per aliud.* — (r), **distingui substantialiter,** see *distingui accidente.* — (s), **distingui supposito,** *to be distinguished according to single substance.* Cf. C. G. 4. 10. — **distinguens,** entis, *P. a., separating, distinguishing.* Persona non addit supra hypostasim proprietatem distinguentem absolute, sed proprietatem distinguentem ad dignitatem pertinentem. totum enim hoc est accipiendum loco unius differentiae. ad dignitatem autem pertinet proprietas distinguens, secundum quod intelligitur subsistens in natura rationali. unde remota proprietate distinguente a persona, non remanet hypostasis; sed remaneret, si tolleretur rationalitas naturae. tam enim persona quam hypostases est substantia individua. unde in divinis de ratione utriusque est relatio distinguens, PP. Q. 40. Art. 3 ad 1; Anaxagoras, qui posuit intellectum distinguentem res, PP. Q. 47. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 16. Art. 7; PP. Q. 42. Art. 1; PP. Q. 50. Art. 2; PP. Q. 95. Art. 1; PS. Q. 3. Art. 6; PS. Q. 72. Art. 4; et passim. — **distinctus,** a, um, *P. a., separated, separate, distinct.* Hypostases autem significatur in divinis ut relatione distincta, PP. Q. 29. Art. 4 c; praecepta moralia a caeremonialibus et iudicialibus sunt distincta, PS. Q. 100. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 70. Art. 1; PP. Q. 80. Art. 1; PS. Q. 101. Art. 1; SS. Q. 8. Art. 6 (bis); SS. Q. 24. Art. 5; et passim. **distinctē,** *adv., distinctly, clearly, in a definite manner,* the opposite of *confuse* and *indistincte.* Actus autem perfectus ad quem pervenit intellectus est scientia completa, per quam distincte et determinate res cognoscuntur; actus autem incompletus est scientia imperfecta, per quam sciuntur res indistincte sub quadam confusione, . . ., utrumque enim totum potest cognosci in quadam confusione, sine hoc quod partes distincte cognoscantur. cognoscere autem distincte id quod continetur in toto universali, est habere cognitionem de re minus communi, sicut cognoscere animal indistincte est cognoscere animal inquantum est animal; cognoscere autem animal distincte est cognoscere animal inquantum est animal rationale vel irrationale; quod est cognoscere hominem, PP. Q. 85. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 1. Art. 7 (bis); SS. Q. 2. Art. 7; SS. Q. 81. Art. 1, in quot.; PT. Q. 17. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 7; PT. Q. 60. Art. 6; et passim.

disto, āre, 1, *v. n., to stand apart, be separate, be distant.* Propter hoc quod intellectus et essentia angeli in infinitum distant a Deo. sequitur quod non possit eum comprehendere nec per suam naturam eius essentiam videre, . . ., sicut Deus in infinitum distat ab angelo, ita cognitio quam Deus habet de seipso in infinitum distat a cognitione quam angelus habet de Deo, PP. Q. 56. Art. 3 ad 2; futura, quae distant secundum tempus, non sunt entia in actu, PP. Q. 89. Art. 7 ad 3; sed Deus et caro in infinitum distant, PT. Q. 1. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 8. Art. 1 (bis); PP. Q. 108. Art. 6; PP. Q. 76. Art. 7 (bis); PS. Q. 114. Art. 1; SS. Q. 79. Art. 4; SS. Q. 129. Art. 2; et passim. — **distans,** antis, *P. a., standing apart, being removed, distant.* Nullius agentis, quantumcumque virtuosi, actio procedit ad aliquid distans, nisi inquantum in illud per media agit, PP. Q. 8. Art. 1 ad 3; formae significatae per subiectum et praedicatum sunt maxime distantes, (ob. 1), . . ., natura autem divina et humana, quamvis sint maxime distantes, tamen conveniunt per Incarnationis mysterium in uno supposito, PT. Q. 16. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 89. Art. 7; PP. Q. 118. Art. 1; PS. Q. 52. Art. 1; PS. Q. 73. Art. 4; SS. Q. 49. Art. 6; et passim.

distortus, a, um, *P. a., distorted, misshapen, deformed.* Si vero motus vaporum aliquantulum fuerit remissior, apparent phantasmata, sed distorta et inordinata, sicut accidit in febricitantibus, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; si vero fuerit speculum male dispositum, apparent ibi imagines distortae, SS. Q. 51. Art. 3 ad 1; sed quasi omnes experiuntur quod aliqua tempora, vel loca, vel verba audita, vel occursus hominum sive animalium, sive distorti aut inordinati actus, SS. Q. 96. Art. 3 ob. 2.

distractio, ōnis, *f.,* (1) *alienation,* the act of alienating or making over the possession of a thing to another so as to make it his property, (2) *distraction,* a drawing off or diversion of the mind from some object claiming attention. — (1), et ita proprius et principalis pecuniae usus est ipsius consumptio, sive distractio, secundum quod in commutationes expenditur, (c), . . ., usus autem principalis pecuniae argenteae est distractio pecuniae in commutationes, SS. Q. 78. Art. 1 ad 6. — (2), nisi sicut dictum est de pollutione nocturna quae accidit sine peccato, scilicet propter immunditiam corporalem, mentis distractionem, (ad 2), . . . non tamen aufertur corporalis immunditia et distractio mentis ex pollutione consecuta, (ad 4), . . ., quod somnium homicidii non inducit corporalem immunditiam, nec etiam tantam distractionem mentis, PT. Q. 80. Art. 7 ad 5. Cf. PS. Q. 4. Art. 1 ad 3; PS. Q. 33. Art. 3; PS. Q. 77. Art. 1 c; PS. Q. 77. Art. 2.

distraho, ere, xi, ctum, 3, *v. a.,* (1) *to distract, divert* or turn aside the mind from concentrating on some particular thing, (2) in mercant. lang., *to sell separately in parcels, to retail,* (3) *to divide, sunder,* (4) *to withdraw, remove.* — (1), vitia carnalia quo sunt remota a mente, eo magis eius intentionem ad remotiora distrahunt, SS. Q. 15. Art. 3 ad 3; si vero mens per hoc distrahatur, vel qualitercumque impediatur, est a talibus cessandum, (c), . . ., verba ad aliud pertinentia distrahunt mentem, et impediunt devotionem orantis, SS. Q. 83. Art. 12 ad 2. Cf. PP. Q. 94. Art. 1; SS. Q. 186. Art. 3 ad 4; SS. Q. 188. Art. 7 c; PTS. Q. 41. Art. 3 ad 2. — **distrahens,** ntis, *P. a., distracting.* Consideratio vero quorumcumque ad hoc non pertinentium, sed ab eis mentem distrahentium impedit devotionem, SS. Q. 82. Art. 3 ad 1. — (2), quid, inquit, est aliud negotiatio, nisi vilius comparare et carius velle distrahere, SS. Q. 77. Art. 4 ob. 1, in quot.; nisi forte in articulo necessitatis, in quo pro redemptione captivorum, et aliis necessitatibus pauperum, etiam vasa cultui divino dicata distrahuntur, SS. Q. 185. Art. 7 ad 3. — (3), Boetius dicit, . . ., eos differentia, scilicet deitatis, comitatur qui vel augent, vel minuunt; ut Ariani, qui gradibus numerorum Trinitatem variantes distrahunt, atque in pluralitatem deducunt, PP. Q. 42. Art. 1 c. — (4), et secundum hoc oportebat quod anima summe perfecta non esset, nisi a corpore separata, per quod a suo principio distrahitur, cuius participatio ipsam beatam facit, PTS. Q. 75. Art. 1 c.

distribuo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a., to divide, distribute, apportion.* Unde nihil prohibet dicere inferiores angelos divinitus distributos esse ad administrandum inferiora corpora, PP. Q. 63. Art. 7 c; unde etiam gubernator familiae dicitur dispensator, in quantum unicuique de familia, cum pondere et mensura distribuit et operationes et necessaria vitae, PS. Q. 97. Art. 4 c; opportunum autem fuit ut praeter ordinarios praelatos alii assumerentur ad huiusmodi officia propter multitudinem fidelis populi, et difficultatem inveniendi sufficientes personas distribuendas singulis plebibus, SS. Q. 188.

Art. 4 ad 5. Cf. PS. Q. 98. Art. 4; SS. Q. 37. Art. 7 ad 1; SS. Q. 63. Art. 1 ad 2; SS. Q. 184. Art. 7; SS. Q. 188. Art. 7; et passim. Of abstract objects: et haec dicitur a Philosopho, . . ., iustitia commutativa, . . ., alia quae consistit in distribuendo, et dicitur distributiva iustitia, PP. Q. 21. Art. 1 c; primae omnes quinque beatitudines possunt attribui scientiae et consilio tamquam dirigentibus; sed inter dona exequentia distribuuntur, PS. Q. 69. Art. 3 ad 3; ille autem ad quem est iustitia, non dicitur esse materia iustitiae sed magis res quae distribuuntur vel commutantur, PT. Q. 85. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 76. Art. 3; SS. Q. 45. Art. 5; SS. Q. 52. Art. 1; PTS. Q. 71. Art. 13; PTS. Q. 93. Art. 3; et passim.

distribūtio, ōnis, *f.*, (1) *distribution, disposing*, (2) *partition, separation*.—(1), ita etiam in distributione communium bonorum est moderatio servanda, (ad 1), . . ., actus distributionis, qui est communium bonorum, pertinet solum ad praesidentem communibus bonis, sed tamen iustitia distributiva est etiam in subditis quibus distribuitur; inquantum scilicet sunt contenti iusta distributione; quamvis etiam distributio quandoque fiat bonorum communium, non quidem civitati, sed uni familiae; quorum distributio fieri potest auctoritate alicuius privatae personae, SS. Q. 61. Art. 1 ad 3; distributio terminaretur infra genus possibilium, Pot. 1. 7 ad 2; in commutationibus et distributionibus, Mal. 2. 6 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 6; PS. Q. 60. Art. 3; PS. Q. 85. Art. 6; SS. Q. 61. Art. 3 (passim); PT. Q. 83. Art. 5; et passim. — Kinds of *distributio* in this sense are: (a), **distributio absoluta** and **distributio accommodata**, *simple distribution* or that which includes all that comes into consideration and the accommodated distribution or that which is valid only for some. Cf. Pot. 1. 7 ob. 2; Hebr. 2. 2 and 3. — (b), **distributio accommodata**, see *distributio absoluta*. — (c), **distributio commensurata**, *commensurate distribution*. Nam dispensatio videtur importare quamdam commensuratam distributionem, vel applicationem communis alicuius ad ea quae sub ipso continentur, SS. Q. 88. Art. 10 c.—(d), **distributio universalis**, *the common distribution*. Cf. Pot. 1. 7 ob. 2. — (2), ea, quae non sunt unius rationis, sub una distributione non cadunt; non enim, cum dicitur omnis canis, distributio sumitur pro latrabili et caelesti, Pot. 2. 5 ob. 6.

distribūtīvē, *adv.*, see *distributivus*.

distribūtīvus, a, um, *adj.*, (1) *disposing, distributive*, (2) *dividing, separating*. — (1), distributivum iustum est bonorum communium, SS. Q. 61. Art. 1 ob. 4, in quot. On **iustitia distributiva**, see *iustitia*; on **iustum distributivum**, see *iustus*. — (2), sicut ubique est distributivum loci, ita semper est distributivum temporis, 1 Sent. 37. 2. 3 ob. 2. On **signum distributivum**, see *signum* under 1. — **distribūtīvē**, *adv.*, *in the manner* or *sense of dividing* or *distributing, distributively*, synonym of *divise, divisim*, and *divisive*, the opposite of *collective, composite*, and *coniunctim*. Non enim posset excipi persona Patris; sed sumitur secundum usum loquendi distributive pro quacumque rationali natura, PP. Q. 31. Art. 4 ad 2. On **intellegere distributive**, see *intellegere* under 3; on **sumere distributive**, see *sumere* under 3.

distribūtor, ōris, *m.*, *a distributer*. Puta cum aliquis distributor ponitur eleemosynarum, potest et ipse sibi accipere, si indigeat, eo tenore quo et aliis ministrat, SS. Q. 32. Art. 9 ad 3.

districtē, *adv.*, see *districtus*.

districtio, ōnis, *f.*, *strictness*, the character of being strict in any sense. Ergo videtur non fuisse congruum quod post tantam vitae districtionem ad communem vitam rediret, PT. Q. 40. Art. 2 ob. 3.

districtus, a, um, *P. a.*, *strict, severe, mortified*. Virgines sacrae si pro lucro animae suae propter districtiorem vitam ad aliud monasterium pergere disposuerint, ibidemque commanere decreverint synodus concedit, SS. Q. 189. Art. 8 a, in quot.; ridiculum videtur ut aliquis districtiorem vitam incipiat, . . ., Christus autem districtissimam vitam incoepit post baptismum, PT. Q. 40. Art. 2 ob. 3. On **vita districta**, see *vita* under 3. — **districtē**, *adv.*, *strictly, severely*. Ex quo tamen ad hoc adiuvari potest ut districtius discutiat probationes inductas, SS. Q. 67. Art. 2 c; si omnia peccata districta prohiberentur poenis adhibitis, SS. Q. 78. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 133. Art. 1, in quot.

ditio, ōnis, *f.*, *sway, power, rule, authority*. Ligna autem fructifera mandabantur reservari propter utilitatem ipsius populi, cuius ditioni civitas et eius territorium erat subiciendum, PS. Q. 105. Art. 3 ad 4; nullus autem iuste punit aliquem, nisi sit eius ditioni subiectus, SS. Q. 65. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 109. Art. 4, in quot.

dito, āre, āvi, 1, *v. a.*, *to enrich, increase the wealth of*. Nihil enim prohibet aliquid esse melius simpliciter, ut philosophari quam ditari, PS. Q. 66. Art. 3 c; melius est ditari quam philosophari; quamvis hoc simpliciter melius, SS. Q. 32. Art. 3 c, in quot. Cf. SS. Q. 182. Art. 1, in quot. (bis).

diū, *adv.*, *a long time, long while, long*. Alio modo, ex parte tristitiae causantis iram, quae diu in memoria manet, . . ., quosdam irascentium vocat acutos, quia cito irascuntur; quosdam amaros, quia diu retinent iram, PS. Q. 46. Art. 8 c; puta cum aliquis videns se sanum, confidit se diu victurum, SS. Q. 129. Art. 6 c; sed magis videtur auferri peccatum, vel etiam diminui, si baptismus diu differatur, PT. Q. 68. Art. 3 ob. 3; sed contra est quod aliquando morbus diu durat post sacramenti perceptionem, PTS. Q. 33. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 119. Art. 1; PS. Q. 97. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 6; SS. Q. 137. Art. 1; PT. Q. 76. Art. 8; et passim. — **diutius**, *comp.*, *longer*. Occasionally there is no comparison intended, and then *diutius* = *a long time, very long*. Sed peccata venialia ipsorum qui circa terrena occupantur, diutius manent, (ad 3), . . ., et secundum hoc omnes gradus venialium peccatorum ad tria reducuntur, PS. Q. 89. Art. 2 ad 4; sed si aliquis cantet propter devotionem, attentius considerat quae dicuntur, tum quia diutius moratur super eodem, SS. Q. 91. Art. 2 ad 5. Cf. PS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 122. Art. 5; PTS. Q. 6. Art. 6; PTS. Q. 55. Art. 8; App. Q. 1. Art. 8 (bis); et passim.

dium, i, *n.*, *the open sky, the open air*. Ergo videtur quod hoc sacramentum non debeat celebrari in domo, sed magis sub dio, (ob. 1), . . ., ideo passio Christi non est celebrata intra civitatem Iudaeorum, sed sub dio, . . ., concedimus, in itinere positis si ecclesia defuerit, sub dio, seu in tentorio, PT. Q. 83. Art. 3 ad 1.

diurnus, a, um, *adj.*, *diurnal, daily, of* or *belonging to the day*. Quod quidam ponunt primum mobile, quod revolvit totum coelum motu diurno, ut operetur per motum diurnum continuitatem generationis, PP. Q. 68. Art. 2 ad 3; sicut Philosophus dicit, . . ., quod primus motus, scilicet diurnus, est causa continuitatis generationis, PP. Q. 104. Art. 2 c; secunda autem dies est integra cum viginti quatuor horis nocturnis et diurnis, PT. Q. 51. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 68. Art. 1.

diūtinus, a, um, *adj.*, *of long duration, lasting, long*. Quod dicit difficilium, pertinet ad gravitatem mali quam proprie respicit patientia; quod vero addit, diuturna, sive diutina, pertinet ad longanimitatem, SS. Q. 136. Art. 5 c; unde ex hoc homo diutinam tristitiam concepit, SS. Q. 158. Art. 5 c.

diūtius, *adv.*, see *diu*.

diūturnē, *adv.*, see *diuturnus*.

diūturnitas, ātis, *f.*, *length of time, long duration, durability*, (a) with the *genitive*, (b) *absolutely*. — (a), quaedam etiam aeterna in Scripturis dicuntur propter diuturnitatem durationis, PP. Q. 10. Art. 3 c; non possunt ab uno homine sufficienter omnia considerari, nec per modicum tempus, sed per temporis diuturnitatem, SS. Q. 49. Art. 3 c; dolor enim patientis augetur secundum gravitatem et diuturnitatem passionis, PT. Q. 46. Art. 6 ob. 1; ergo per diuturnitatem temporis matrimonium ratificatur, etiamsi prius ratum non

fuit, PTS. Q. 55. Art. 9 ob. 2. Cf. SS. Q. 123. Art. 6; SS. Q. 137. Art. 1; SS. Q. 137. Art. 2; SS. Q. 137. Art. 3 (bis); SS. Q. 158. Art. 5; PT. Q. 46. Art. 6 (bis); et passim. — (b), diuturnitas respondet radicationi culpae in subiecto, App. Q. 1. Art. 8 (bis) ad 1; quae quidem afflictio excedit martyrii afflictionem diuturnitate, sed exceditur intensione, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 5. Cf. SS. Q. 128. Art. 1; SS. Q. 137. Art. 1; SS. Q. 137. Art. 2 (bis); SS. Q. 137. Art. 3; PTS. Q. 98. Art. 7.

diūturnus, a, um, *adj., of long duration, lasting, long.* Sunt duae causae ad contrarios motus inclinantes, utraque alteram impedit; et tamen illa finaliter vincit quae fortior est et diuturnior, PS. Q. 38. Art. 1 ad 3; videtur quod non sit laudabile quod aliquis religionem ingrediatur absque multorum consilio et diuturna deliberatione praecedente, SS. Q. 189. Art. 10 ob. 1; unde huiusmodi corporales immunditiae, si sint perpetuae vel diuturnae, non impediunt sumptionem huius sacramenti salutaris, PT. Q. 80. Art. 7 ad 3. Cf. PS. Q. 31. Art. 2; PS. Q. 53. Art. 3; SS. Q. 180. Art. 8 (passim); PTS. Q. 52. Art. 4; PTS. Q. 65. Art. 5; et passim. — **diūturnē**, *adv., long, a long time.* Et amor sui ipsius quam amor alterius diuturnius manet, PS. Q. 38. Art. 1 ad 3; et ideo qui ex malitia peccat, diuturnius peccat, PS. Q. 78. Art. 4 c.

divello, ere, velli, vulsum, 3, *v. a.*, (1) *to displace, separate, remove*, (2) *tear away from*, used fig. — (1), quod divellens columnam, per accidens movet lapidem columnae superpositum, (c), . . ., siquis enim aequali impulsu divellat duas columnas, PS. Q. 85. Art. 5 ad 1; aliud est enim nolle incorporare quae desunt; aliud iam incorporata divellere, SS. Q. 186. Art. 3 c, in quot. — (2), unde et frangi dicitur aliquis quando a suo sensu divellitur, PTS. Q. 1. Art. 1 c.

dīverbero, āre, *no perf.*, atum, 1, *v. a., to sunder, destroy.* Quod cum tranquillitatem mentis ira diverberat, dilaniatam quodammodo scissamque perturbat, SS. Q. 158. Art. 1 ob. 2, in quot.

diversificātivus, a, um, *adj., making otherwise* or *different, diversifying.* Quod praeteritum et praesens possunt esse propriae differentiae potentiarum sensitivarum diversificativae, PP. Q. 79. Art. 7 ad 2.

diversifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to make otherwise* or *different, diversify.* Sunt enim diversorum individuorum diversae formae secundum materiam diversificatae, PP. Q. 85. Art. 7 ad 3; diversa autem ratio obiecti sufficit ad diversificandum virtutes, SS. Q. 81. Art. 3 ob. 1; cum meritum sit quodammodo praemii causa, oportet diversificari praemia, secundum quod merita diversificantur, PTS. Q. 96. Art. 13 c; ut sit aliquid diversificatum per haec duo, 10 Met. 10 a.— Cf. PP. Q. 18. Art. 2; PP. Q. 44. Art. 1; PP. Q. 60. Art. 4; PP. Q. 93. Art. 8; PS. Q. 72. Art. 4; SS. Q. 92. Art. 2; SS. Q. 148. Art. 4 (passim); et passim. — Kinds of *diversificare* are: **diversificare formaliter** and **diversificare materialiter**, *to make something different according to form* and *to do so according to matter.* Cf. Mal. 2. 6 c.

dīversimodē, *adv., otherwise, in a different manner, in another way, differently.* Et per hunc modum potest accipi, quomodo tentare diversis diversimode attribuatur, PP. Q. 114. Art. 2 c; ad observandum autem unumquodque eorum diversimode aliquis se disponere potest, SS. Q. 188. Art. 1 c; omnia quae habent ordinem ad unum aliquid, licet diversimode, PT. Q. 60. Art. 1 c; tamen diversimode ab aliis sacramentis quae materiam habent, PTS. Q. 34. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 7; PP. Q. 67. Art. 4; PS. Q. 49. Art. 4; SS. Q. 122. Art. 6; PT. Q. 18. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 1; et passim.

dīversitas, ātis, *f., complete distinction, difference,* synonym of *differentia,* the opposite of *identitas* and *unitas.* Diversitas requirit distinctionem substantiae, quae est essentia, PP. Q. 31. Art. 2 ad 1. On the relation of *diversitas* to *differentia,* both taken in the strict sense, the following is noteworthy: nescivit quid inter differentiam et diversitatem intersit. differens enim ut in decimo Metaphysicorum (c. 3, 1054. a 24 ff.) determinatur, dicitur ad aliquid; nam omne differens aliquo est differens. diversum autem aliquid absolute dicitur ex hoc, quod non est idem. differentia igitur in his quaerenda est, quae in aliquo conveniunt; oportet enim aliquid in his assignari, secundum quod differant, sicut duae species conveniunt in genere, unde oportet, quod differentiis distinguantur. in his autem, quae in nullo conveniunt, non est quaerendum, quo differant, sed seipsis diversa sunt. sic enim et oppositae differentiae ab invicem distinguuntur; non enim participant genus quasi partem suae essentiae; et ideo non est quaerendum, quibus differant, seipsis enim diversa sunt, C. G. 1. 17; aliud est differentia, aliud diversitas. duo enim, quorum unum est diversum ab altero, non est necesse per aliquid esse diversa; possunt enim esse diversa seipsis. et hoc ex praedictis patet, quia quodcumque ens alteri comparatur, aut est diversum, aut est idem. sed quod est differens ab aliquo, oportet quod per aliquid sit differens; unde necesse est ut id, quo differentia differunt, sit aliquid in illis, quae non sic differunt, 10 Met. 4 h. Cf. PP. Q. 67. Art. 4 (ter); PS. Q. 30. Art. 1 (quater); PS. Q. 60. Art. 5 (passim); SS. Q. 24. Art. 5 (ter); Nom. 4. 6; et passim. On **relatio diversitatis**, see *relatio*; on **relativum diversitatis**, see *relativus.* — Kinds of *diversitas* are: (a), **diversitas accidentalis seu accidentis**, and **diversitas substantiae seu secundum substantiam seu essentiae**, *the unessential* and *the essential difference.* Cf. PP. Q. 75. Art. 7 c; PT. Q. 17. Art. 1 ad 7; C. G. 2. 81; 1 Sent. 4. 1. 3 ad 2. — (b), **diversitas accidentis**, see *diversitas accidentalis.* Alterum importat diversitatem accidentis. et ideo diversitas accidentis sufficit ad hoc quod aliquid simpliciter dicatur alterum, PT. Q. 7. Art. 1 ad 7. Cf. PP. Q. 11. Art. 4; PS. Q. 54. Art. 1; PT. Q. 77. Art. 8.—(c), **diversitas actualis** and **diversitas potentialis**, *the real* and *the potential difference.* Cf. 1 Cael. 3 d.—(d), **diversitas continuitatis**, *the difference of the immediate connection,* i.e., *the difference which has resulted from the partition of a continuation.* Cf. 5 Met. 12 a.—(e), **diversitas essentiae**, see *diversitas accidentalis.*—(f), **diversitas formae seu formalis** and **diversitas materiae seu materialis**, *the formal* and *the material difference, the difference according to form* and *according to matter.* Sicut enim in naturalibus diversitas generis consequitur diversitatem potentiae materiae, diversitas autem speciei diversitatem formae in eadem materia, PS. Q. 23. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 30. Art. 3 ob. 2 and ad 2; SS. Q. 47. Art. 5 c; SS. Q. 154. Art. 1 ad 1; PT. Q. 2. Art. 3 ad 1; PT. Q. 19. Art. 1; PT. Q. 25. Art. 6; C. G. 2. 80; C. G. 3. 92; 2 Sent. 32. 2. 3 ad 1 and 6; 3 Sent. 27. 2. 4. 1 ad 3; Mal. 2. 6 c. — (g), **diversitas formalis**, see *diversitas formae.* — (h), **diversitas generis seu in genere seu secundum genus**, **diversitas speciei seu in specie seu secundum speciem** and **diversitas individui seu in numero seu secundum numerum**, *the difference of genus, that of species,* and *that according to the single thing* or *individual.* Quae quidem diversitas materiae causat diversitatem non solum speciei sed generis, PP. Q. 50. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 3; PP. Q. 75. Art. 7 c; PP. Q. 85. Art. 7 ad 3; PS. Q. 23. Art. 1 c; PS. Q. 54. Art. 1 ad 1; PT. Q. 6. Art. 3; C. G. 2. 49, 73, 89, and 93; C. G. 3. 92; Trin. 1. 2. 2 a and c; Virt. 5. 1 ad 9; 5 Met. 12 a; 10 Met. 10 a; et passim. — (i), **diversitas gradus**, *difference according to degree.* Posuit diversitatem gradus in huiusmodi substantiis inventam accidentalem, PP. Q. 75. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 174 pr.; SS. Q 183. Art. 1; PTS. Q. [illegible] Art. 7; Quodl. 4. 12. 23 ad 2. — (j), **diversitas hypostasis seu suppositi seu secundum suppositum** and **diversitas naturae seu naturalis**, *the difference according to the single substance* and *that according to nature.* Ita quod dicitur Christus aliud et aliud, non importat diversitatem suppositi vel hypostasis, sed diversitatem naturarum, PT. Q. 2. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 75. Art. 7 c; PT. Q. 17. Art. 1 ad 7. — (k), **diversitas individui**, see *diversitas generis.* — (l), **diversitas in genere**, see *diversitas generis.* — (m), **diversitas in numero**, see *diversitas generis.* — (n), **diversitas in specie**, see *diversitas generis.* — (o), **diversitas materiae**, see *diversitas formae.*

— (p), **diversitas materialis**, see *diversitas formae*. — (q), **diversitas naturae**, see *diversitas hypostasis*. — (r), **diversitas naturalis**, see *diversitas hypostasis*. — (s), **diversitas potentiae materiae**, *the difference in the potentiality* and *in the possibility of matter*. In naturalibus diversitas generis consequitur diversitatem potentiae materiae, PS. Q. 23. Art. 1 c. — (t), **diversitas rationis** and **diversitas realis**, *the notional* and *the real difference*. Diversitas rationum ad diversificandum potentias sufficit, PP. Q. 59. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 10. Art. 4; PP. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 47. Art. 5; SS. Q. 58. Art. 10; PT. Q. 18. Art. 6; PT. Q. 75. Art. 7; 1 Sent. 11. 1. 1 c; Caus. 16; Opp. 3. — (u), **diversitas secundum genus**, see *diversitas generis*. — (v), **diversitas secundum numerum**, see *diversitas generis*. — (w), **diversitas secundum speciem**, see *diversitas generis*. — (x), **diversitas secundum substantiam**, see *diversitas accidentalis*. — (y), **diversitas secundum suppositum**, see *diversitas hypostasis*. — (z), **diversitas significationis** and **diversitas suppositionis**, *the difference in the designation* and *that in the meaning*. Cf. 3 Sent. 6. 1. 3 ad 1; C. G. 4. 49. — (a²), **diversitas speciei**, see *diversitas generis*. — (b²), **diversitas substantiae**, see *diversitas accidentalis*. — (c²), **diversitas suppositi**, see *diversitas hypostasis*. — (d²), **diversitas suppositionis**, see *diversitas significationis*. — (e²), **diversitas susceptivi**, *the difference of the susceptible principle* or *of the subject*. Cf. 7 Phys. 7 1.

diversōrium, i, *n.*, *a lodging place, an inn*. Et etiam ut Beda dicit, cap. 5. in Luc., in diversorio loco egebat, ut nobis multas mansiones in domo Patris sui praepararet, PT. Q. 35. Art. 7 ad 2.

diversus, a, um, *adj.*, *completely* or *absolutely different, diverse, opposite, contrary, conflicting*, synonym of *differens*, antonym of *idem* and *unus*. Continet enim sub se diversas species tripliciter: uno quidem modo per oppositum ad diversas partes subiectivas prudentiae, . . ., alio modo secundum partes quasi potentialis prudentiae, quae sunt virtutes adiunctae, et accipiuntur secundum diversos actus rationis, (c), . . ., quando corruptio diversarum circumstantiarum habet idem motivum, non diversificatur peccati species, . . ., sed si essent diversa motiva, tunc essent diversae species, SS. Q. 53. Art. 2 ad 3; multitudo autem in substantia facit diversum, Pot. 9. 8 ob. 1; diversum dicitur oppositum totaliter ad idem; cuilibet enim modo eius quod est idem, opponitur aliquis modus eius quod est diversum, et propter hoc, quot modis dicitur idem, tot modis dicitur diversum, 5 Met. 12 a; ponit tres modos eius quod est diversum. quorum primus est, quod diversum dicitur omne quod est aliud per oppositum ad idem. sicut enim idem dicebatur omne quod est ipsum, quod est relativum identitas, ita diversum dicitur esse, quod est aliud, quod est relativum diversitatis. et propter hoc unumquodque ad aliud comparatum aut est idem, aut diversum. alius modus est, quando non est una materia et una ratio, sicut tu et propinquus tibi diversi estis. tertius autem modus est, sicut in mathematicis, ut si dicantur lineae inaequales diversae. et quia dixerat, quod omne ad omne est idem aut diversum, ne quis crederet, hoc esse verum tam in entibus, quam in non-entibus removet hoc dicens: Diversum autem dicitur omne ad omne in his, quae dicuntur unum et ens, non autem in non-entibus. idem enim et diversum non opponuntur ut contradictoria, quorum alterum necesse est verum esse de quolibet ente aut non-ente, sed opponuntur ut contraria, quae non verificantur, nisi de ente; et ideo diversum non dicitur de non-entibus. sed non idem, quod contradictorie opponitur eidem, dicitur etiam de non-entibus, sed in omnibus entibus dicitur idem aut diversum. omne enim quod est ens et unum in se, comparatum alteri, aut est unum ei, et sic est idem, aut non unum, aptum natum esse unum, et sic est diversum. sic igitur diversum et idem opponuntur, 10 Met. 4 g. Cf. PP. Q. 62. Art. 8 (bis); PP. Q. 77. Art. 6 (bis); SS. Q. 47. Art. 11 (passim); SS. Q. 51. Art. 2 (bis); SS. Q. 58. Art. 2 (ter); et passim. On the relation of *diversum* to *differens*, both taken in the strict sense of the words, note the following: unde si fiat vis in verbo, non proprie dicuntur differre, sed diversa esse. unde secundum Philosophum, X Metaph., text. 24 et 25, "diversum absolute dicitur, sed omne differens aliquo differt." unde si fiat vis in verbo, materia prima et Deus non differunt, sed sunt diversa se ipsis; unde non sequitur quod sint idem, PP. Q. 3. Art. 8 ad 3; differens proprie acceptum aliquo differt, unde ibi quaeritur differentia ubi est convenientia. et propter hoc oportet differentia esse composita quodammodo, cum in aliquo differant, et in aliquo conveniant. sed secundum hoc, licet omne differens sit diversum, non tamen omne diversum est differens, ut dicitur in X Metaph., text. 25 et 25. nam simplicia diversa sunt seipsis, non autem differunt aliquibus differentiis ex quibus componantur; sicut homo et asinus differunt rationali et irrationali differentiis, de quibus non est dicere quod ulterius aliis differentiis differant, PP. Q. 90. Art. 1 ad 3; secundum Philosophum in X Metaphysicorum (1. c.) non est idem esse diversum et esse differens, quia differens ad aliquid dicitur (unde oportet omne differens proprie loquendo aliquo differre), diversum autem absolute dicitur; unde, quae diversa sunt, non oportet aliquo diversa esse, sed seipsis. si enim oportet omnia diversa in aliquo differre, in infinitum abiretur; et ideo oportet devenire ad prima simplicia, quae seipsis diversa sunt, ut patet in differentiis, quibus species distinguuntur, 2 Sent. 17. 1. 1 ad 5. Cf. 1 Sent. 8. 1. 2 ad 3; Pot. 7. 3 ad 2; 4 Phys. 23 o.—Kinds of *diversus* are: (a), **diversus actu** and **diversus cogitatione seu ratione**, *different in reality* and *in thought* or *according to notion*. Impossibile est ergo quod idem intellectus simul perficiatur diversis speciebus intelligibilibus ad intelligendum diversa in actu, PP. Q. 85. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 12 c; Trin. 4. 2 ob. 5; 5 Met. 12 a. — (b), **diversus cogitatione**, see *diversus actu*. — (c), **diversus genere, diversus specie seu secundum speciem**, and **diversus numero**, *different according to genus, according to species*, and *according to number* or *according to the single thing*. Ita in actibus animae actus ad diversas potentias pertinentes sunt non solum specie, sed etiam genere diversi, PS. Q. 23. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 89. Art. 8; PS. Q. 54. Art. 1 ad 1; C. G. 2. 80 and 84; C. G. 4. 33; Pot. 7. 3 ob. 3; 5 Met. 12 a and b; et passim. — (d), **diversus numero**, see *diversus genere*. — (e), **diversus ratione**, see *diversus actu*. — (f), **diversus secundum accidens** and **diversus secundum substantiam**, *different unessentially* and *essentially*. Cf. PS. Q. 17. Art. 4 c. — (g), **diversus secundum speciem**, see *diversus genere*. — (h), **diversus secundum substantiam**, see *diversus secundum accidens*. — (i), **diversus simpliciter**, *different simply* or *absolutely*. Cf. PS. Q. 17. Art. 4 (bis). — (j), **diversus specie**, see *diversus genere*. — **diversum**, i, *n.*. *the opposite, the different, the contrary*. Sed si angelus superior cognoscat per unam formam universalem diversa quae inferior angelus cognoscit per plures formas speciales, sequitur quod angelus superior utitur una forma universali ad cognoscendum diversa, (ob. 3), . . ., si sit excellens, potest idem accipi ut propria ratio et similitudo diversorum, PP. Q. 55. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 53. Art. 1; PP. Q. 58. Art. 2 (quater); PS. Q. 50. Art. 3; SS. Q. 53. Art. 6; SS. Q. 75. Art. 1; et passim.

diverto, ere, ti, sum, 3, *v. n.*, *to part, separate, turn aside*. Puta divertendo cogitationem ad alia sed dum homo cogitationem ad aliud divertit, potest etiam circa illud aliquis inordinatus motus insurgere, PS. Q. 74. Art. 3 ad 2; temperantia enim hoc intendit, ne propter concupiscentias homo divertat a ratione, et similiter fortitudo, ne a recto iudicio rationis divertat propter timorem vel audaciam, SS. Q. 47. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 8 (bis); PS. Q. 37. Art. 2; PS. Q. 71. Art. 6; PS. Q. 73. Art. 1; SS. Q. 53. Art. 1; et passim. — **diversus**, a, um, *P. a.*, see *diversus, adj.*

dives, itis, and **dīs**, dite, *adj.*, *rich*, **dives**: sicut dives in inferno positus vidit Lazarum et Abraham, Luc. 16, PP. Q. 89. Art. 2 a; praeferre divitem pauperi videtur ad acceptionem personarum pertinere, SS. Q. 63. Art. 2 ob. 2; quod communi vita uti quantum ad victum et vestitum, potest aliquis non solum divitias possidendo, sed etiam a

mulieribus et divitibus necessaria accipiendo, PT. Q. 40. Art. 3 ad 2; et exinde dives petiit fratres suos a damnatione eripi, PTS. Q. 98. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 89. Art. 4; PS. Q. 104. Art. 3; SS. Q. 63. Art. 2; PT. Q. 23. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 12 (passim); et passim. —*Comp.*, **ditior**: sed non videtur gravius peccare qui facit iniuriam personae ditiori vel potentiori quam alicui pauperi, PS. Q. 73. Art. 9 ob. 3; sed illis non debet sic dari, ut ditiores inde fieri valeant, SS. Q. 32. Art. 10 ob. 1. Cf. SS. Q. 33. Art. 3; SS. Q. 145. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 7 (bis); SS. Q. 188. Art. 7, in quot.—*Sup.*, **ditissimus**: Crates ille Thebanus, homo quondam ditissimus, cum ad philosophandum Athenas pergeret, magnum auri pondus abiecit, SS. Q. 186. Art. 3 ad 3, in quot.

divido, ere, vīsi, vīsum, 3, *v. a.*, (1) *to divide, separate, distribute*, synonym of *distinguere* and *resolvere*, the opposite of *componere*, (2) *distinguish*. — (1), videtur quod non convenienter dividatur bonum per honestum, utile et delectabile, PP. Q. 5. Art. 6 ob. 1; quod dividit aliquid commune, se habet ex additione ad illud, PP. Q. 11. Art. 1 ob. 2; si intelligatur de re, est divisa et falsa, PP. Q. 15. Art. 13 ad 3; sed quando iudicat rem ita se habere sicut est forma quam de re apprehendit, tunc primo cognoscit et dicit verum; et hoc facit componendo et dividendo, PP. Q. 16. Art. 2 c; ens dividitur per unum et multa, PP. Q. 30. Art. 3 c; videtur quod angelus intellegat componendo et dividendo, PP. Q. 58. Art. 4 ob. 2; intellectus noster intelligit discurrendo et componendo et dividendo, C. G. 1. 58; de re vero intellectam et divisam esse falsam, C. G. 1. 67; ens dividitur per contingens et necessarium, C. G. 3. 72; alia est operatio, scilicet componentis et dividentis, 1 Perih. 1 a; eadem sunt, in quae aliquid dividitur et ex quibus componitur, 1 Gener. 4 e. Cf. PS. Q. 61. Art. 1; PS. Q. 70. Art. 3; SS. Q. 1. Art. 2; SS. Q. 19. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 4; et passim. On **differentia dividens**, see *differentia*; on **intellectus dividens**, see *intellectus* under 4; on **intellegere componendo et dividendo**, see *intellegere* under 1; on **sensus dividens**, see *sensus* under 8. — Kinds of *dividere* in this sense are: (a), **dividere ex opposito**, *to divide in the sense* and *from the point of view of the opposition* or *contrast*. Potentiae autem animae ex opposito dividuntur, sicut diversae species, PP. Q. 77. Art. 7 ob. 3; sed amor et odium, cum sint contraria, ex opposito dividuntur, (ob. 1), . . ., in iis quae ex opposito dividuntur, quaedam inveniuntur quae sunt naturaliter simul et secundum rem et secundum rationem, sicut duae species animalis, vel duae species coloris, PS. Q. 29. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 19. Art. 12 ob. 1; PP. Q. 50. Art. 4; PS. Q. 35. Art. 2; PS. Q. 61. Art. 1; C. G. 2. 60; et passim. — (b), **dividere per accidens, and dividere per se seu proprie**, *to divide something according to something which belongs to it accidently* or *to divide unintentionally* and *to divide something according to itself* or *according to its nature* and *reality, to divide intentionally*. Et ideo, divisa superficie, dividitur albedo per accidens, . . ., unde non dividitur per accidens, scilicet per divisionem quantitatis, PP. Q. 76. Art. 8 c; unumquodque potest per se dividi secundum id, quod in eius ratione continetur; sicut in ratione animalis continetur anima, quae est rationalis vel irrationalis, et ideo animal proprie et per se dividitur secundum rationale et irrationale, non autem secundum album et nigrum, quae sunt omnino praeter rationem eius, PS. Q. 95. Art. 4 c. — (c), **dividere per se**, see *dividere per accidens*. Cum differentiae specificae per se dividant genus, SS. Q. 17. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 3; PS. Q. 95. Art. 4 (ter); PS. Q. 18. Art. 7; PS. Q. 20. Art. 2; PTS. Q. 55. Art. 7. — (d), **dividere proprie**, see *dividere per accidens*. — **divisum non condividitur dividentibus** (SS. Q. 154. Art. 1 ob. 6), *the divided is not divided exactly as the things which divide it* or *into which it is divided*, i.e., *the division of the whole is made otherwise than each of its member's division*. — **nullum divisibile est sua divisio, qua dividitur**, see *divisio*. — **sensus non componit vel dividit**, see *sensus*. — (2), amor, ira, tristitia et huiusmodi contra se dividuntur, PP. Q. 20. Art. 1 ob. 2; iustitia enim contra temperantiam dividitur, PP. Q. 21. Art. 1 ob. 1; actio et passio dividuntur contra se invicem, PP. Q. 44. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 10. Art. 1 ad 1; PS. Q. 30. Art. 3 ob. 3; PT. Q. 80. Art. 1 (quater); 4 Sent. 17. 3. 4. 1 ob. 2; 4 Sent. 50. 2. 1. 6 a; et passim. — **dīvidens**, entis, *P. a.*, *dividing, separating, distinguishing*. Proprie loquendo, veritas est in intellectu componente et dividente, non autem in sensu, neque in intellectu cognoscente quod quid est, PP. Q. 16. Art. 2 c; differentiae dividentes aliquod genus, et constituentes speciem illius generis, per se dividant illud, PS. Q. 18. Art. 7 c; sed irascibilis et concupiscibilis sunt duae potentiae dividentes appetitum sensitivum, PS. Q. 23. Art. 1 a. Cf. PP. Q. 58. Art. 4; PP. Q. 75. Art. 7; SS. Q. 46. Art. 3; SS. Q. 145. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 1; et passim. — **dīvīsus**, a, um, *P. a.*, *divided, separated, distinguished*. Quod autem est compositum, non habet esse quamdiu partes eius sunt divisae sed postquam constituunt et componunt ipsum, (c), . . ., quod est principium numeri, divisi sunt in contrarias positiones, (ad 1), . . ., nihil prohibet id quod est uno modo divisum, esse alio modo indivisum; sicut quod est divisum numero, est indivisum secundum speciem; et sic contingit aliquid esse uno modo unum, alio modo multa. sed tamen si sit indivisum simpliciter; vel quia est indivisum secundum id quod pertinet ad essentiam rei, licet sit divisum quantum ad ea quae sunt extra essentiam rei, sicut quod est unum subiecto, et multa secundum accidentia; vel quia est indivisum in actu, et divisum in potentia, sicut quod est unum toto, et multa secundum partes; huiusmodi erit unum simpliciter et multa secundum quid. si vero aliquid e converso est indivisum secundum quid, et divisum simpliciter, utpote quia est divisum secundum essentiam, et indivisum secundum rationem vel secundum principium, sive causam, PP. Q. 11. Art. 1 ad 2; alio modo secundum quod est aliquid contra habitum divisum, PS. Q. 49. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 11. Art. 2 (passim); PP. Q. 75. Art. 5; PS. Q. 61. Art. 3; PS. Q. 81. Art. 1; SS. Q. 39. Art. 4; et passim. — **dīvīsē**, *adv.*, *after the manner of division* or *separation, divisively*, synonym of *distributive, divisim, divisive*, the opposite of *collective, complexe, composite, coniunctim*. Quae quidem perfectiones in Deo praeexistunt unite et simpliciter, in creaturis vero recipiuntur divise et multipliciter, PP. Q. 13. Art. 4 c. On **intellegere divise**, see *intellegere* under 3; on **recipere divise**, see *recipere* under 3; on **sumere divise**, see *sumere* under 3; on **tenere divise**, see *tenere* under 7. — **dīvīsim**, *adv.*, *after the manner of division* or *separation, divisively*, synonym of *distributive, divise, divisive*, the opposite of *collective, complexe, composite*, and *coniunctim*. Quae sunt multipliciter et divisim in aliis, PP. Q. 13. Art. 4 ad 3; ita ut quod divisim et multipliciter est in effectibus, in causa est simpliciter et eodem modo, . . ., omnes rerum perfectiones quae sunt in rebus creatis divisim et multipliciter, PP. Q. 13. Art. 5 c; quia sine ratione est a coniunctim et divisim, 3 Pol. 9 a. Cf. PP. Q. 14. Art. 1; PP. Q. 14. Art. 14; PP. Q. 47. Art. 1; PT. Q. 3. Art. 3 c; PT. Q. 7. Art. 7. On **intellegere divisim**, see *intellegere* under 1.

dīvīnātio, ōnis, *f.*, (1) *prophecy, divination*, i.e., *any prophecy of a future thing*, (2) *foretelling*, i.e., the forbidden or superstitious prophecy of a future thing, (3) *divine opinion* obtained through divine revelation. — (1), nomine divinationis intelligitur quaedam praenuntiatio futurorum. futura autem dupliciter praenosci possunt, uno quidem modo in suis causis, alio modo in seipsis. causae autem futurorum tripliciter se habent. quaedam enim producunt ex necessitate et semper suos effectus; et huiusmodi effectus futuri per certitudinem praenosci et praenuntiari possunt ex consideratione suarum causarum, sicut astrologi praenuntiant eclipses futuras. quaedam vero causae producunt suos effectus non ex necessitate et semper, sed ut in pluribus, raro tamen deficiunt; et per huiusmodi causas possunt praenosci effectus futuri, non quidem per certitudinem, sed per quandam coniecturam, sicut astrologi per considerationem stellarum quaedam praenoscere et praenuntiare possunt de pluviis et siccitatibus et medici de sanitate

et morte. quaedam vero causae sunt quae, si secundum se considerentur, se habent ad utrumlibet, quod praecipue videtur de potentiis rationalibus, quae se habent ad opposita secundum Philosophum, (lib. IX Metaph., text 3 et 18); et tales effectus vel etiam, si qui effectus ut in paucioribus casu accidunt ex naturalibus causis, per considerationem causarum praenosci non possunt, quia eorum causae non habent inclinationem determinatam ad huiusmodi effectus. et ideo effectus huiusmodi praenosci non possunt, nisi in seipsis considerentur. homines autem in seipsis huiusmodi effectus considerare possunt solum, dum sunt praesentes, sicut cum homo videt Socratem currere vel ambulare, sed considerare huiusmodi in seipsis, antequam fiant, est Dei proprium, qui solus in sua aeternitate videt ea, quae futura sunt, quasi praesentia, . . ., si quis ergo huiusmodi futura praenuntiare aut praenoscere quocumque modo praesumpserit, nisi Deo revelante, manifeste usurpat sibi, quod Dei est, et ex hoc aliqui divini dicuntur, SS. Q. 95. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 95 pr.; SS. Q. 95. Art. 2 (passim); SS. Q. 95. Art. 3 (passim); SS. Q. 172. Art. 1; Is. 3 c; et passim. — Kinds of *divinatio* in the general sense are: **divinatio illicita seu superstitiosa** and **divinatio licita seu non-superstitiosa,** *forbidden* or *superstitious* and *the permitted* or *non-superstitious prophecy.* Divinatio quae innititur falsae opinioni, est superstitiosa et illicita, . . ., si quis utatur somniis ad praecognoscendum futura, secundum quod somnia procedunt ex revelatione divina, vel ex causa naturali intrinseca sive extrinseca, quantum potest se virtus talis causae extendere, non erit illicita divinatio. si autem huiusmodi divinatio causetur ex revelatione daemonum, cum quibus pacta habentur expressa, quia ad hoc invocantur, vel tacita, quia huiusmodi divinatio extenditur ad quod se non potest extendere, erit divinatio illicita et superstitiosa, SS. Q. 95. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 4 (quater); SS. Q. 95. Art. 5 (passim); SS. Q. 95. Art. 6 (passim); SS. Q. 95. Art. 7 (quater); SS. Q. 95. Art. 8. — (2), divinatio ergo non dicitur, si quis praenuntiet ea, quae ex necessitate eveniunt vel ut in pluribus, quae humana ratione praenosci possunt; neque etiam, si quis futura alia contingentia Deo revelante cognoscat; tunc enim non ipse divinat, id est, quod divinum est facit, sed magis, quod divinum est suscipit. tunc autem solum dicitur divinare, quando sibi indebito modo usurpat praenuntiationem futurorum eventuum, SS. Q. 95. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 2 c; SS. Q. 95. Art. 3 c; PP. Q. 89. Art. 7 ob. 2; PP. Q. 115. Art. 3 ad 4; C. G. 3. 104; 2 Sent. 7. 2. 2 ad 1; et passim. On **superstitio divinationis,** see *superstitio.* — One kind of *divinatio* in this sense is: **divinatio sortium,** *fortune-telling from the casting of lots.* Cf. SS. Q. 95. Art. 8. — (3), existimationi, quam habemus de diis, quam quidem vocat divinationem, quasi ex divina revelatione habitam, 2 Cael. 1.1.

divīnātīvus, a, um, *adj.,* (1) *prophesying, foretelling,* (2) *divining, guessing.* — (1), considerandum est de superstitione divinativa, SS. Q. 95 pr. Cf. SS. Q. 92. Art. 2; SS. Q. 95. Art. 1. On **sors divinativa,** see *sors* under 1; on **superstitio divinativa,** see *superstitio.* — (2), On **scientia divinativa,** see *scientia* under 1.

divīnātor, ōris, *m., a soothsayer, diviner.* Quod quidam prophetant in spiritu diaboli, quales sunt divinatores, sed sic discernuntur, SS. Q. 172. Art. 5 ad 3, in quot.

divīnātōrius, a, um, *adj., divinatory, of* or *pertaining to divination.* Si vero quaeratur quid sit futurum, vocatur sors divinatoria, SS. Q. 95. Art. 8 c.

divīnitas, ātis, *f.,* (1) *deity* in the abstract sense of the word, *divinity,* (2) *deity* in the concrete sense of the word, *God.* — (1), per hircum autem qui emittebatur, potest significari vel ipsa divinitas Christi, quae in solitudinem abiit, homine Christo patiente, non quidem locum mutans, sed virtutem cohibens, PS. Q. 102. Art. 5 ad 6; videtur quod omnibus illis sit sacrificium offerendum qui Divinitatis consortes fiunt, SS. Q. 85. Art. 2 ob. 1; divinitas dicitur a divino, quod est denominativum; unde potest etiam participationem divinitatis significare, secundum quod etiam dicitur perpetuitas specierum a Philosopho divinum esse, 1 Sent. 29 Exp.; pater est principium totius divinitatis, 1 Sent. 28. 1. 1 c. Cf. SS. Q. 94. Art. 1; PT. Q. 5. Art. 1; PT. Q. 7. Art. 1; PT. Q. 7. Art. 7; 1 Sent. 15 Exp. 2; et passim. — **divinitas fontana,** *the divine fountain-head.* Cf. 1 Sent. 28. 1. 1 c. — (2), sed non solum proponuntur nobis credendum ea quae pertinent ad divinitatem, quae est veritas prima, sed etiam ea quae pertinent ad humanitatem Christi, et Ecclesiae sacramenta, et creaturarum conditionem, (ob. 1), . . ., nisi secundum quod habent aliquam ordinem ad Deum, prout scilicet per aliquos divinitatis effectus homo adiuvatur ad tendendum in divinam fruitionem, SS. Q. 1. Art. 1 c; gratia enim causatur in homine ex praesentia Divinitatis sicut lumen in aere ex praesentia solis, PT. Q. 7. Art. 13 c. Cf. SS. Q. 94. Art. 4; SS. Q. 95. Art. 2; SS. Q. 124. Art. 5; PT. Q. 1. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 6; et passim. On **cultus divinitatis,** see *cultus* under 2.

divīnitus, *adv.,* (1) *divinely, by divine providence* or *influence,* (2) *by divine communication, by inspiration, prophetically.* — (1), et interdum etiam phantasmata in imaginatione hominis formantur divinitus; magis exprimentia res divinas quam ea quae naturaliter a sensibilibus accipimus, . . ., et interdum etiam aliquae res sensibiles formantur divinitus, (c), . . ., ex phantasmatibus vel a sensu acceptis secundum naturalem ordinem, vel divinitus in imaginatione formatis, PP. Q. 12. Art. 13 ad 2; etiam originalis iustitia pertinebat primordialiter ad essentiam animae; erat enim donum divinitus datum humanae naturae, PS. Q. 83. Art. 2 ad 2; unde etiam oportet in rebus humanis quod superiores moveant inferiores per suam voluntatem ex vi auctoritatis divinitus ordinatae, SS. Q. 104. Art. 1 c; si vox aliqua sit causa resurrectionis, hoc non erit nisi sit per virtutem voci divinitus datam, PTS. Q. 76. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 23. Art. 2; SS. Q. 108. Art. 1; PT. Q. 30. Art. 2; PTS. Q. 6. Art. 6; PTS. Q. 19. Art. 3; PTS. Q. 91. Art. 1; et passim. — (2), Scriptura autem divinitus inspirata non pertinet ad philosophicas disciplinas, . . ., utile igitur est praeter philosophicas disciplinas esse aliam scientiam divinitus inspiratum, PP. Q. 1. Art. 1 a; de his ergo quae expresse per spiritum prophetiae propheta cognoscit, maximam certitudinem habet, et pro certo habet quod haec sunt divinitus sibi revelata, SS. Q. 171. Art. 5 c; sed nec hoc etiam sacerdos facere potest, nisi ei divinitus reveletur, PT. Q. 84. Art. 3 ob. 5. Cf. PP. Q. 58. Art. 1; SS. Q. 171. Art. 4; SS. Q. 173. Art. 4; PT. Q. 7. Art. 4; PT. Q. 11. Art. 6; PT. Q. 64. Art. 2; et passim.

divīno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to foresee, divine,* also *to foretell, predict, prophesy,* used *absol.* Quae vocatur spatulamantia, quia scilicet in spatulis animalium immolatorum divinabant, PS. Q. 102. Art. 3 ad 8; tunc enim non ipse divinat, id est, quod divinum est, facit, . . ., tunc autem solum dicitur divinare, quando sibi indebito modo usurpat praenuntiationem futurorum eventuum, SS. Q. 95. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 3 c, in quot. — **divinans,** ntis, *m., a diviner.* Res quas divinantes attendunt, considerantur ab eis non sicut signa quibus exprimant, SS. Q. 95. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 95. Art. 5 ad 2, in quot.

divīnus, a, um, *adj., divine,* i.e., *becoming to God, belonging to God, concerning God, proceeding from God, leading to God, like unto God.* Antiquitus rectores reipublicae divini vocabantur, quasi divinae providentiae ministri, SS. Q. 99. Art. 1 ad 1; sicut dominicus denominative dicitur a domino, ita divinus denominative dicitur a Deo, PT. Q. 16. Art. 3 ob. 3; nec dicitur res divina, quia sit per essentiam Deus, sed per quandam similitudinis participationem, sicut quolibet magnum et admirabile solet dici divinum, Vercell. 33; divinum autem sumitur secundum relationem ad Deum vel ut principium vel ut finem, 1 Sent. 2. Div.; omne enim, quod est immortale aut incorruptibile, divinum appellabant, 3 Phys. 6 g; et divinus, quia excedit omnem materiam, quantitatem et motum, 1 Cael. 21 f; forma autem est quoddam divinum in rebus, inquantum est quaedam participatio primi actus, 3 Cael. 2 b; non

enim dicitur aliquid divinum propter hoc solum, quia est a Deo, sed et quia nos Deo assimilat propter excellentiam bonitatis, 1 Eth. 14 c. Cf. PP. Q. 6. Art. 4; PP. Q. 60. Art. 5; PS. Q. 34. Art. 1; PS. Q. 91. Art. 2; 3 Sent. 7. 1. 2 ob. 3; et passim. On **aeternitas divina**, see *aeternitas*; on **agens divinum**, see *agens* under 4; on **amor divinus**, see *amor* under 1; on **attributum divinum**, see *attributum*; on **auctoritas divina**, see *auctoritas* under 4; on **beneficium divinum**, see *beneficium*; on **bonitas divina**, see *bonitas* under 1 and 2; on **bonum divinum**, see *bonus* under 3; on **cognitio divina**, see *cognitio* under 2; on **communicatio divina**, see *communicatio* under 3; on **corpus divinum**, see *corpus*; on **correctio divina**, see *correctio*; on **cultus divinus**, see *cultus* under 1; on **discretio divina**, see *discretio* under 2; on **dogma divinum**, see *dogma*; on **dominium divinum**, see *dominium*; on **electio divina**, see *electio* under 1; on **ens divinum**, see *ens*; on **esse divinum**, see *esse*; on **essentia divina**, see *essentia*; on **forma divina**, see *forma* under 2; on **fruitio divina**, see *fruitio*; on **generatio divina**, see *generatio* under 1; on **gloria divina**, see *gloria* under 1; on **habitus divinus**, see *habitus* under 4; on **influxus divinus**, see *influxus*; on **inspiratio divina**, see *inspiratio*; on **instinctus divinus**, see *instinctus*; on **intellectus divinus**, see *intellectus* under 1 and 3; on **intelligibile divinum**, see *intelligibilis* under 2; on **iudicium divinum**, see *iudicium* under 1 and 2; on **ius divinum**, see *ius* under 1; on **iustitia divina**, see *iustitia* under 1; on **lex divina**, see *lex* under 1; on **lumen divinum**, see *lumen*; on **mandatum divinum**, see *mandatum*; on **motio divina**, see *motio*; on **natura divina**, see *natura*; on **nomen divinum**, see *nomen* under 1; on **officium divinum**, see *officium* under 2; on **opus divinum**, see *opus* under 1; on **passio divina**, see *passio* under 2; on **perfectio divina**, see *perfectio* under 2; on **philosophia divina**, see *philosophia*; on **potentia divina**, see *potentia* under 2; on **potestas divina**, see *potestas* under 3; on **praedicatio divina**, see *praedicatio* under 2; on **prophetia divina**, see *prophetia*; on **providentia divina**, see *providentia*; on **ratio divina**, see *ratio* under 8 and 12; on **regimen divinum**, see *regimen*; on **regula divina**, see *regula* under 1; on **relatio divina**, see *relatio*; on **res divina**, see *res*; on **revelatio divina**, see *revelatio*; on **sapientia divina**, see *sapientia* under 1 and 3; on **scientia divina**, see *scientia* under 1 and 2; on **scriptura divina**, see *scriptura* under 2; on **similitudo divina**, see *similitudo* under 1; on **spiritus divinus**, see *spiritus*; on **substantia divina**, see *substantia* under 2; on **suppositum divinum naturae**, see *suppositum* under 2; on **trinitas divina**, see *trinitas* under 1; on **veritas divina**, see *veritas* under 1; on **virtus divina**, see *virtus* under 1, 4, and 5; on **visio divina**, see *visio* under 1; on **vita divina**, see *vita* under 1 and 3; on **voluntas divina**, see *voluntas* under 2 and 3. — **dīvinus**, i, *m.*, *diviner, prophet.* Si quis ergo huiusmodi futura praenuntiare aut praenoscere quocumque modo praesumpserit, nisi Deo revelante, manifeste usurpat sibi quod Dei est; et ex hoc aliqui divini dicuntur, SS. Q. 95. Art. 1 c; hoc enim praecognoscere solius Dei est, a cuius actus usurpatione divini vocantur, qui futuris praenuntiandis intendunt, 2 Sent. 7. 2. 2 ad 1; a divinis, quia sibi actum Dei vindicant in praedictione futurorum, Is. 8 d. — **dīvīna**, ōrum, *n.*, *God Himself, divine things, God-like things.* De his quae pertinent ad trinitatem personarum in divinis, PP. Q. 27 pr.; nos dicimus in divinis pluraliter tres personas, PP. Q. 29. Art. 2 ad 2; proprietates absolutae in divinis, PP. Q. 30. Art. 1 ad 2; qui immediate de divinis pluraliter tres personas, PP. Q. 29. Art. 2 ad 2; proprietates quod divina dicuntur substantiae immateriales et incorporeae, 1 Cael. 20 b; divinum autem dicebant omnem substantiam separatam, 1 Cael. 21 h. Cf. PP. Q. 27. Art. 1-5; PP. Q. 31. Art. 2 c; PP. Q. 32. Art. 3 c; PS. Q. 93. Art. 1 ob. 2; 2 Cael. 4 b; et passim.

dīvīsē, *adv.*, see *divido.*

dīvisibilis, e, *adj.*, *divisible, separable*, the opposite of *indivisibilis.* Sed spatium quod transit corpus gloriosum per suum motum est divisibile. ergo et motus divisibilis est et tempus divisibile, PTS. Q. 84. Art. 3 a; omne divisibile vel est numerus vel magnitudo, 3 Phys. 7 d; nullum divisibile potest esse primum ens, quia esse cuiuslibet divisibilis dependet a partibus, 7 Phys. 1 b; divisibile enim non potest inesse rei indivisibili omnino, 3 Cael. 3 d. Cf. PP. Q. 3. Art. 1; PP. Q. 52. Art. 2 (bis); PP. Q. 53. Art. 1 (passim); PP. Q. 76. Art. 5; PP. Q. 85. Art. 8 (passim); et passim. On **corpus divisibile**, see *corpus*; on **locus divisibile**, see *locus* under 1; on **passio divisibilis**, see *passio* under 1. — Kinds of *divisibilis* are: (a), **divisibilis in infinitum**, *divisible to infinity.* Quod etiam dicunt de rarefactione corporis in infinitum, propter hoc quod corpus est in infinitum divisibile, vanum est; non enim corpus naturale in infinitum dividitur aut rarefit, sed usque ad certum terminum, PP. Q. 68. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 3; PP. Q. 53. Art. 2; 1 Phys. 3 b; 3 Phys. 1 b; 6 Phys. 1 c; et passim.—(b), **divisibilis in potentia**, *divisible potentially.* Continuum est indivisibile, quia est indivisum in actu, licet sit divisibile in potentia, PP. Q. 85. Art. 8 c. Cf. 1 Gener. 5 b.—(c), **divisibilis secundum accidens** and **divisibilis secundum speciem**, *divisible with reference to an accident* and *with reference to species* and *essence.* Sed contra est quod qualitates non sunt divisibiles nisi per accidens, scilicet ratione subiecti, PT. Q. 77. Art. 2 a. Cf. 3 Cael. 3 d. — (d), **divisibilis secundum speciem**, see *divisibilis secundum accidens.* — **nullum divisibile est sua divisio, qua dividitur**, see *divisio.*

dīvisim, *adv.*, see *divido.*

dīvisio, ōnis, *f.*, *division, separation, partition, classification*, synonym of *discretio, distinctio*, and *resolutio*, the opposite of *commixtio, complexio, compositio*, and *indivisio.* Cum ergo divisioni opponatur additio, et diminutioni augmentum, videtur quod magnitudo possit crescere in infinitum, PP. Q. 7. Art. 3 ob. 3; veritas enim consistit in compositione et divisione intellectus. sed in Deo non est compositio et divisio, PP. Q. 6. Art. 5 ob. 1; non veniunt convenienter in unam divisionem, cum non sint unius ordinis, PP. Q. 19. Art. 12 ob. 3; sub divisione hanc conclusionem inducit, C. G. 1. 13; probatio procedit ex divisione eius, C. G. 1. 20; non potest esse compositio et divisio, nisi simplicium apprehensorum, 1 Perih. 1 a. Cf. PS. Q. 72. Art. 4; PT. Q. 76. Art. 3; PT. Q. 77. Art. 7; C. G. 1. 58; C. G. 2. 96; 1 Perih. 3 b, et passim. On **abstrahere per modum divisionis**, see *abstrahere* under 1; on **infinitum divisionis seu per divisionem seu secundum divisionem**, see *infinitus*; on **locus a divisione**, see *locus* under 4; on **verum in divisione**, see *verus* under 1; on **via divisionis**, see *via* under 3. — Kinds of *divisio* are: (a), **divisio actualis seu in actu**, *the division or subdivision taking place* or *consisting in reality.* Cf. Quodl. 1. 10. 21 c; 1 Gener. 5 c. — (b), **divisio communis analogi seu per analogiam** and **divisio univoci**, *the division of a common thing after the manner of analogy* and *that of the homogeneous.* In ea, de quibus dicitur secundum prius et posterius, sicut ens dividitur per substantiam et accidens et per potentiam et actum; et in talibus ratio communis perfecte salvatur in uno, in aliis autem secundum quid et per posterius, . . ., qua dividitur genus univocum in suas species, quae ex aequo participant genus, sicut animal in bovem et equum, Mal. 7. 1 ad 1. Cf. 2 Sent. 42. 1. 3 c. — (c), **divisio communis per analogiam**, see *divisio communis analogi.* — (d), **divisio continui**, *the division of what hangs together.* Sicut etiam omnis divisio continuorum comprehenditur sub tribus his, principio, medio, et fine, SS. Q. 24. Art. 9 ad 1. Cf. PP. Q. 7. Art. 4; PP. Q. 30. Art. 3; PP. Q. 50. Art. 3 (bis); 3 Phys. 1 b; 6 Phys. 1 c and 5 f; 1 Gener. 7 c; et passim. — (e), **divisio essentiae seu per essentiam seu secundum essentiam seu essentialis** and **divisio quantitatis seu per quantitatem seu secundum quantitatem seu quantitativa**, *the division of a thing according to its essence* and *that according to its matter.* Quae scilicet est per aliquam oppositionem formalem, Pot. 9. 7 c; divisio essentialis semper est per differentias, quae per se dividunt aliquod commune, sicut habens pedes per se dividitur per bipes et quadrupes, non autem per album et nigrum, 1 Sent. 37. 1. 2 ad 2; sicut quod est unum continuitate, 1 Sent. 24. 1. 1 c. Cf.

Pot. 10. 5 c; 3 Phys. 12 c. — (f), **divisio essentialis,** see *divisio essentiae.* — (g), **divisio formalis seu secundum formam** and **divisio materialis seu secundum materiam,** *division according to form* and *division according to matter.* Alia est divisio formalis quae fit per oppositas vel diversas formas, PP. Q. 30. Art. 3 c. Cf. 1 Sent. 24. 1. 2 c; Pot. 10. 5 c; Declar. 4; 3 Phys. 12 c. — (h), **divisio in actu,** see *divisio actualis.* — (i), **divisio infinita,** *the division that goes into the infinite.* Primo quia infinita divisio, quae congruit continuae quantitati non videtur posse ad quantitatem spiritualem transferri, PTS. Q. 71. Art. 5 c. Cf. 3 Phys. 12 c. — (j), **divisio intellectus,** *the division taking place on the side of reason* or *the negation.* Enuntiatio significat compositionem et divisionem intellectus, PP. Q. 85. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 16. Art. 2 (bis); PP. Q. 16. Art. 4; PP. Q. 16. Art. 5; PP. Q. 85. Art. 5 (bis); SS. Q. 179. Art. 1; 1 Anal. 1 a; 1 Perih. 3 b, et passim. — (k), **divisio materialis,** see *divisio formalis.* — (l), **divisio per essentiam,** see *divisio essentiae.* — (m), **divisio per quantitatem,** see *divisio essentiae.* — (n), **divisio per se,** *the division of a thing according to itself* or *according to its nature* and *essence.* Uno modo secundum ipsam mendacii rationem, quae est propria et per se mendacii divisio, SS. Q. 110. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 55. Art. 7; C. G. 3. 72; 4 Sent. 41. 1. 2. 2 c. — (o), **divisio quantitatis,** see *divisio essentiae.* — (p), **divisio quantitativa,** see *divisio essentiae.* — (q), **divisio recta,** *the correct division.* Cf. Pot. 10. 5 c. — (r), **divisio secundum essentiam,** see *divisio essentiam.* — (s), **divisio secundum formam,** see *divisio formalis.* — (t), **divisio secundum materiam,** see *divisio formalis.* — (u), **divisio secundum naturam** and **divisio secundum rationem,** *the division that takes place in nature* and *in reason.* Cf. 3 Met. 3 a. — (v), **divisio secundum quantitatem,** see *divisio essentiae.* — (w), **divisio secundum quid** and **divisio simpliciter,** *the division in a certain respect* and *the simple division.* Divisio autem simpliciter attenditur vel secundum essentiam sive formam, vel secundum quantitatem seu materiam unde ea, quae differunt secundum essentiam, dicimus esse multa, sicut hominem et lapidem, et similiter duas partes lineae iam divisae dicimus duas lineas. divisio autem secundum quid est quae attenditur secundum proprietates rei, sicut dicimus hominem album esse alium et distinctum a se nigro, et adhuc magis secundum quid in illis, in quibus attenditur diversitas relationum secundum rationem tantum, sicut punctus si diceretur multiplex, secundum quod est principium plurium linearum, 1 Sent. 24. 1. 2 c. — (x), **divisio secundum rationem,** see *divisio secundum naturam.* — (y), **divisio simpliciter,** see *divisio secundum quid.* — (z), **divisio univoci,** see *divisio communis analogi.* — **nullum divisibile est sua divisio, qua dividitur,** (6 Phys. 5 f), *no subdivision of the whole is its own subdivision,* i.e., *that by which it is divided.* — **omnis divisio debet esse per opposita,** PS. Q. 35. Art. 8 ob. 3, (cf. PP. Q. 5. Art. 6 ob. 2), *every division must depend, if it is to be correct* (see *divisio recta*) *on things which are opposed to each other.* Cf. PP. Q. 30. Art. 3 c.—**unumquodque refugit divisionem sui,** (2 Anal. 3 d), *everything struggles against its division.*

dīvisīvē, *adv., after the manner* or *in the sense of a division* or *separation, divisively,* synonym of *distributive, divise,* and *divisim,* the opposite of *collective, complexe, composite,* and *coniunctim.* Omnes potest teneri collective vel divisive; si divisive, vera est, omnes enim praevaricationes divisim sumptae parvae sunt, si collective, falsa est; omnes enim coniunctae non sunt parvum quid, sed magnum, 5 Pol. 7 c.

dīvīsīvus, a, um, *adj., dividing, separating, subdividing, classifying, divisive.* Unde rationale et irrationale sunt differentiae divisivae animalis, diversas eius species constituentes, PP. Q. 77. Art. 3 c; quasi utens syllogismo divisivo, quo concludi posset cervum per istam viam incedere, PS. Q. 13. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 26. Art. 4; PS. Q. 55. Art. 4. On **differentia divisiva,** see *differentia;* on **propositio divisiva,** see *propositio* under 2; on **syllogismus divisivus,** see *syllogismus.*

dīvisor, ōris, *m., a divider.* Et ideo illi qui hanc potestatem negant, schismatici dicuntur, quasi divisores unitatis Ecclesiae, PTS. Q. 40. Art. 6 c.

dīvisōrius, a, um, *adj., causing* or *expressing division* or *separation, divisory.* Et quidem si quaeratur iudicio sortium quid cui sit exhibendum, sive illud sit res possessa, sive sit honor, sive dignitas, seu poena, aut actio aliqua, vocatur sors divisoria, . . ., et si quidem ex fortuna, quod locum habere potest solum in divisoria sorte, SS. Q. 95. Art. 8 c.

dīvitiae, ārum, *f., riches, wealth.* Impossibile est beatitudinem hominis in divitiis consistere, PS. Q. 2. Art. 1 c; cupiditas divitiarum est radix omnium peccatorum, PS. Q. 84. Art. 1 c; divitiae autem in hoc maxime conferunt (sc. homini), quod expenduntur, C. G. 3. 30. Cf. PS. Q. 43. Art. 2; PS. Q. 84. Art. 1; SS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 1; SS. Q. 186. Art. 3 (passim); et passim. — Kinds of *divitiae* are: (a), **divitiae artificiales** and **divitiae naturales,** *artificial riches* or *riches obtained through the skill of man* and *natural riches* or *riches offered by nature.* Divitiae artificiales sunt quibus secundum se natura non iuvatur, ut denarii, (a), . . ., divitiae autem artificiales non quaeruntur nisi propter naturales; non enim quaererentur, nisi quia per eas emuntur res ad usum vitae necessariae, (c), . . ., appetitus divitiarum artificialium est infinitus, quia deservit concupiscentiae inordinatae, quae non modificatur, PS. Q. 2. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 117. Art. 2; SS. Q. 188. Art. 7 ad 5; Regim. 2. 6 and 7. — (b), **divitiae corporales seu exteriores** and **divitiae spirituales,** *the physical* or *material* or *external* and *the spiritual riches.* Cf. C. G. 3. 133 and 134; 1 Tim. 6. 4. — (c), **divitiae exteriores,** see *divitiae corporales.* — (d), **divitiae naturales,** see *divitiae artificiales.* — (e), **divitiae non verae** and **divitiae verae,** *the real* and *unreal riches* or *the apparent* and *the true riches.* Cf. 1 Tim. 6. 4. — (f), **divitiae spirituales,** see *divitiae corporales.* — (g), **divitiae verae,** see *divitiae non verae.*

dīvortium, ii, *n., a divorce,* the dissolution of the marriage bond, *divortium plenum a vinculo,* or the permanent separation of the parties, the bond remaining *divortium semi-plenum.* Sed si uterque fornicetur, non poterit propter hoc fieri divortium, (ob. 2), . . ., divortium ex causa fornicationis fit uno accusante alium. et quia nullus potest accusare qui in simili crimine existit, quandoque uterque fornicatur, divortium celebrari non potest, (ad 2), . . ., et ideo alia crimina, quamvis forte sint maiora fornicatione, non tamen causant divortium. sed quia infidelitas, quae dicitur spiritualis fornicatio, etiam est contra bonum matrimonii, quod est proles educanda ad cultum Dei, etiam ipsa facit divortium, PTS. Q. 62. Art. 1 ad 3. Cf. PTS. Q. 62. Art. 3 (passim); PTS. Q. 62. Art. 4 (passim); PTS. Q. 62. Art. 5 (passim); PTS. Q. 62. Art. 6 (passim); et passim.

dīvulgātio, ōnis, *f., a divulgation, the act of divulgating, publishing, spreading abroad.* Scilicet a passione Christi usque ad divulgationem Evangelii, PS. Q. 103. Art. 4 ad 1; uno modo quantum ad divulgationem notitiae Christi, PS. Q. 106. Art. 4 ad 4.

dīvulgo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to spread among the people, make common, publish, divulge.* Sicut aliquis divulgat fidem praedicando et docendo, ita scripta compilando, PTS. Q. 96. Art. 11 ob. 5. — **dīvulgātus,** a, um, *P. a., revealed, preached, published.* Aliud autem post tempus Evangelii divulgati, in quo legalia sunt mortua et mortifera, PS. Q. 103. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 104. Art. 3; SS. Q. 2. Art. 8; SS. Q. 93. Art. 1 a.

do, dare, dedi, datum, *v. a.,* (1) *to give,* (2) *give in, admit, grant,* (3) *state, determine.* — (1), si dare importet liberalem communicationem alicuius, sic Pater dat seipsum, PP. Q. 43. Art. 4 ad 1; nihil dat alteri, quod non habet, PP. Q. 75. Art. 1 ob. 1; aliquid dicitur dari dupliciter. quandoque ex ipsa proprietate naturae, secundum quod dicimus, quod ignis dat calorem suum et sol splendorem, et huius dationis non est principium voluntas; quandoque ex volun-

tate ut principio dationis, et hoc contingit dupliciter. quandoque enim per dationem intenditur aliqua utilitas ipsius dantis, vel quantum ad remotionem mali, sicut quando aliquid datur ex timore, et talis datio dicitur redemptio, vel quantum ad adquisitionem alicuius boni, et talis datio est proprie quaestus vel venditio. quandoque autem non intenditur utilitas aliqua in ipso dante, et haec datio dicitur liberalis et proprie dicitur donatio, 1 Sent. 18. 1. 3 c. Cf. PS. Q. 81. Art. 3 ob. 2; SS. Q. 62. Art. 1 (bis); PT. Q. 15. Art. 1 (bis); PT. Q. 21. Art. 1; Spir. 3 ob. 16; et passim. On **occasio data,** see *occasio.* — **dare operam,** *to bestow labor* and *pains on anything, devote oneself to.* Si aliquis det operam rei licitae debitam diligentiam adhibens, SS. Q. 64. Art. 8 c; quia videbatur esse lege prohibitum non dare operam ad reliquendum semen super terram, PT. Q. 28. Art. 4 ad 1. Cf. PTS. Q. 39. Art. 4; PTS. Q. 58. Art. 1. — **dare intellegere,** *to give to understand.* Unde datur intelligi quod generatio repugnet divinae naturae, PP. Q. 39. Art. 4 ad 3; ex quibus verbis manifeste datur intelligi quod ista septem enumerantur, PS. Q. 68. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 5; SS. Q. 16. Art. 2; PT. Q. 10. Art. 2; C. G. 1. 28; C. G. 2. 44 and 67; C. G. 3. 46; et passim. — (2), dato autem quod quilibet intelligat hoc nomine "Deus", PP. Q. 2. Art. 1 ad 2; dato etiam quod anima esset ex materia et forma composita, PP. Q. 75. Art. 6 c; etsi enim detur, quod corpus hominis formetur, C. G. 2. 89. Cf. PP. Q. 7. Art. 3; PP. Q. 10. Art. 4 (bis); PP. Q. 14. Art. 12; PP. Q. 63. Art. 3; PP. Q. 79. Art. 4; et passim. — **dato per impossibile,** *granted after the manner* or *in the sense of the impossible.* Cf. C. G. 1. 59. — (3), quia non est dare quando substantia panis redeat, PT. Q. 77. Art. 5 c; unde datur quaedam definitio de dote, de qua nunc loquimur, talis, PTS. Q. 95. Art. 1 c; non est dare tempus aut instans, C. G. 3. 65. Cf. PS. Q. 55. Art. 4; PS. Q. 68. Art. 1; PS. Q. 74. Art. 7; SS. Q. 44. Art. 1 (passim); SS. Q. 44. Art. 4 (bis); et passim. — **dans,** dantis, *P. a., giving, bestowing, one giving.* Donum antequam datur, est tantum dantis, PP. Q. 38. Art. 2 ad 3; sicut apparet in dante et recipiente aliquid, simoniace, SS. Q. 62. Art. 5 ob. 2; non enim sacramentum perficitur per iustitiam hominis dantis vel suscipientis baptismus sed per virtutem Dei, PT. Q. 68. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 38. Art. 2; PP. Q. 108 Art. 6; PS. Q. 108. Art. 4; SS. Q. 43. Art. 1; PTS. Q. 25. Art. 2 (ter); et passim. — **datus,** a, um, *P. a., given, bestowed.* In quantum vero perfectiones datae rebus a Deo omnem defectum expellunt, PP. Q. 21. Art. 3 c; sicut et praecepta prohibitiva data de furto, SS. Q. 56. Art. 2 ad 3; homo qui abutitur potestate sibi data, meretur eam amittere, SS. Q. 65. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 108. Art. 3 (bis); PS. Q. 110. Art 1; SS. Q. 60. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 4; PT. Q. 37. Art. 2; et passim. — **datum,** i, *n., gift, present.* Quia data naturalia non amiserunt, PP. Q. 109. Art. 1 c; non autem causa remissionis effectiva est vel devotio, vel labor, vel datum recipientis indulgentiam, aut causa pro qua datur indulgentia, PTS. Q. 25. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 38. Art. 2; PP. Q. 108. Art. 4, in quot.; PS. Q. 18. Art. 10; SS. Q. 31. Art. 1; SS. Q. 78. Art. 2; et passim.

doceo, ēre, cui, ctum, 2, *v. a., to teach, instruct, inform, show, tell,* used with (1) *acc.* of person and thing, (2) with *acc.* of the thing, (3) with *acc.* of the person, (4) with *acc.* of the person and *de* with *abl.,* (5) with *acc.* and *inf.,* (6) with the *acc.* and *abl.* of means or instrument, (7) with the *inf.,* (8) with a *substantive cl.,* (a) *indic.,* (b) *subj.,* (9) with *ut* and *subj.,* (10) *absol.* — (1), docuit autem Spiritus sanctus Apostolos omnem veritatem de his quae pertinent ad necessitatem salutis, PS. Q. 106. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 105. Art. 3, in quot.; SS. Q. 111. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 89. Art. 2. — (2), sicut in perfectiori gradu magisterii est qui potest docere altiorem scientiam, PP. Q. 108. Art. 2 ad 2 Cf. PS. Q. 108. Art. 3; PT. Q. 42. Art. 2; PT. Q. 42. Art. 3; PT. Q. 43. Art. 1; et passim. — (3), omnes angeli, tam superiores, quam inferiores, immediate vident Dei essentiam, et quantum ad hoc unus non docet alium, PP. Q. 106. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 43. Art. 7; SS. Q. 71. Art. 2; et passim. — (4), non tamen docuit eos de omnibus futuris eventibus, PS. Q. 106. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 47. Art. 14; SS. Q. 181. Art. 4. — (5), cum doceat nos petere, PT. Q. 84. Art. 10 a. Cf. PS. Q. 34. Art. 1; PS. Q. 108. Art. 3; et passim. — (6), dum ipse scilicet discipulos suos immediate docuit, qui postmodum alios verbo et scripto docuerunt, PT. Q. 42. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 181. Art. 4; PT. Q. 35. Art. 5; PTS. Q. 74. Art. 7; PTS. Q. 99. Art. 9. — (7), docet autem Apostolus profanas vocum novitates vitare, PP. Q. 29. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 40. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 10. — (8a), docuit quod non debemus finem constituere in divitiis, PS. Q. 108. Art. 3 ad 4. — (8b), hinc nos docemur quod sit cavendum male accipere bonum, PT. Q. 81. Art. 2 ob. 3, in quot. — (9), et ideo Dominus docet ut ex cupiditate nostra non repetamus, sed simus parati, si necesse fuerit, etiam ampliora dare, . . ., et ideo Dominus docet ut ad inimicos dilectionem habeamus, et parati simus, si necesse fuerit etiam benefacere, PS. Q. 108. Art. 3 ad 2. — (10), et perfectius scit qui potest docere, quam qui non potest, PP. Q. 108. Art. 2. Cf. SS. Q. 43. Art. 7; PT. Q. 12. Art. 3; PT. Q. 39. Art. 3; PT. Q. 67. Art. 4; PT. Q. 71. Art. 4; et passim. — **docens,** ntis, *P. a., teaching, instructing.* In anima hominis docentis sunt species intelligibiles in actu, PT. Q. 12. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 117. Art. 1; SS. Q. 171. Art. 6; PT. Q. 39. Art. 3; et passim. — **doctus,** a, um, *P. a., learned, skilled, versed, experienced.* Ubi immineret periculum, oporteret esse aliquem doctum in divinis, PT. Q. 67. Art. 8 ad 1. Cf. PS. Q. 22. Art. 3, in quot.; PT. Q. 67. Art. 4, in quot.; PT. Q. 67. Art. 7, in quot.

docilis, e, *adj., easily taught, docile.* Sed non est in potestate nostra ut dociles simus, (ob. 2), . . ., quamvis etiam ipsos maiores oporteat dociles quantum ad aliqua esse, SS. Q. 49. Art. 3 ad 3.

docilitas, ātis, *f., docility, quality of being docile, tractableness, aptness for being taught*; an integral part of prudence. Macrobius etiam ponit super Somnium Scipionis, lib. 1, cap. 8, quasdam alias partes prudentiae scilicet cautionem, docilitatem, et alia huiusmodi, (ob. 4), . . ., similiter etiam cautio et docilitas, et alia huiusmodi, non sunt virtutes diversae a prudentia, PS. Q. 57. Art. 6 ad 4; hoc autem pertinet ad docilitatem ut aliquis sit bene disciplinae susceptivus. et ideo convenienter docilitas ponitur pars prudentiae, (c), . . ., etsi docilitas utilis sit ad quamlibet virtutem intellectualem, praecipue tamen ad prudentiam pertinet, (ad 1), . . ., docilitas, sicut et alia quae ad prudentiam pertinent, (ad 2), . . ., unde etiam in subditis locum habet, ut supra dictum est, ad quorum prudentiam pertinet docilitas, SS. Q. 49. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 48. Art. 1 (passim); SS. Q. 49. Art. 4; SS. Q. 53. Art. 2 (bis); SS. Q. 53. Art. 3.

doctor, ōris, *m.,* (1) *teacher,* (2) *teacher of the Christian faith.* — (1), in locutione humana doctor ordinatur ad discipulum, PP. Q. 107. Art. 3 c; doctor non causat scientiam in discipulo, PP. Q. 117. Art. 1 ad 2; unde etiam apud Gentiles Pythagoras et Socrates, qui fuerunt excellentissimi doctores, nihil scribere voluerunt, PT. Q. 42. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 103. Art. 6; PP. Q. 106. Art. 1; PP. Q. 117. Art. 1; PS. Q. 101. Art. 2; PS. Q. 111. Art. 4; et passim. — Kinds of *doctor* are: (a), **doctor ecclesiae,** *teacher of the Christian Church,* whose authority is greatly venerated; see *doctor Graecorum* below. Per hos etiam pastores significabantur Doctores Ecclesiae, quibus Christi mysteria revelantur, quae latebant Iudaeos, PT. Q. 36. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 1. Art. 8. — (b), **doctor fidei,** *teacher of the Christian faith.* Similiter etiam apud doctores fidei fuit circa hoc diversa opinio, PP. Q. 70. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 1. Art. 7; PT. Q. 7. Art. 7; PT. Q. 72. Art. 2. — (2), potuisset enim Deus angelos ante totam creaturam corporalem creasse, ut multi sancti doctores tenent, PP. Q. 61. Art. 4 ad 1; quidam antiqui doctores dixerunt, quod hae duae formae, scilicet consecrationis panis et vini, se invicem expectant in agendo, PT. Q. 78. Art. 6 c; quod doctoribus aureola non debeatur, 1 Sent. 49. 5. 3. 4 ob. 1; doctoribus et praedicatoribus tertia aureola debetur, 4 Sent. 49. 5. 5. 1 c. Cf. PP. Q. 61. Art. 3; PP. Q. 91. Art. 4; PS. Q. 61. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 4; PT. Q. 4.

Art. 3; et passim. — Kinds of *doctor* in this sense are: (a), **doctor gentium** and **doctor Iudaeorum**, *teacher of the heathen* and *of the Jews*. Sicut Moyses fuit primus doctor Iudaeorum, ita Paulus fuit primus doctor gentium, SS. Q. 175. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 175. Art. 4, in quot. — (b), **doctor Graecorum** and **doctor Latinus seu noster**, *teacher of the Greek Church* and *teacher of the Latin Church*. The theological writers of the East who enjoyed the greatest authority were St. Basil, St. Gregory Nazienzenus, St. John Chrysostom, St. John Damascene, St. Athanasius, and the two St. Cyrils. The Latin doctors were St. Ambrose, St. Augustine, St. Jerome, St. Gregory, to which may be added St. Hilary and St. Peter Chrysologos. Various saints have been added in the course of time by the Popes until the number now stands at 29. St. Thomas, St. Albert, St. Bonaventure, and St. Anthony of Padua are the only Scholastics to be declared doctors of the Church. Doctores Graecorum communiter dicunt Spiritum sanctum esse imaginem Patris et Filii, (c), . . ., *Damascenus et alii doctores Graecorum* communiter utuntur nomine imaginis pro perfecta similitudine, PP. Q. 35. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 33. Art. 1 ad 1 and ad 2; PP. Q. 61. Art. 3. — (c), **doctor Iudaeorum**, see *doctor gentium*. — (d), **doctor Latinus**, see *doctor Graecorum*. Sed Latini doctores non utuntur nomine causae, sed solum nomine principii, PP. Q. 33. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 35. Art. 2. — (e), **doctor noster**, see *doctor Graecorum*.

doctrina, ae, *f.*, (1) *instruction* in the active sense of the word, *teaching*, *informing*, synonym of *doctio* and *doctrinatio*, the opposite of *disciplina*, (2) *instruction* in the passive sense of the word, synonym of *disciplina*, (3) *doctrine*, *dogma*, (4) *profession of teaching*, *branch of learning*, *science*, synonym of *disciplina*. — (1), eo quod pater est principium generationis et esse, et insuper educationis et doctrinae, PS. Q. 100. Art. 5 ad 4; acceptio quidem scientiae vel intellectus fit per doctrinam et disciplinam, SS. Q. 16. Art. 2 c; fit enim doctrina per locutionem, SS. Q. 181. Art. 3 c; doctrina est actio eius, qui aliquid cognoscere facit, 1 Anal. 1 a; doctrina enim est generatio scientiae, 5 Phys. 3 i; scientia adquiritur dupliciter, et sine doctrina per inventionem et per doctrinam, C. G. 2. 75. Cf. SS. Q. 16. Art. 2; SS. Q. 33. Art. 3; SS. Q. 100. Art. 3; SS. Q. 181. Art. 3 (passim); 7 Met. 17 e; et passim. — Kinds of *doctrina* to be noted here are: **doctrina privata** and **doctrina publica**, *private* and *public instruction*. Communiter mulieres non sunt in sapientia perfectae, ut eis possit convenienter publica doctrina committi, (c), . . ., illa auctoritas loquitur de doctrina privata qua pater filium erudit, (ad 1), . . ., unde mulieres, si gratiam sapientiae aut scientiae habeant, possunt eam administrare secundum privatam doctrinam, non autem secundum publicam, SS. Q. 177. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 67. Art. 4 ad 1. — (2), quae non cognoscuntur naturaliter ab homine, sed per inventionem, vel doctrinam, PP. Q. 60. Art. 2 c; sed pueri mox nati non sunt capaces doctrinae, quia non habent usum rationis, PP. Q. 113. Art. 5 ob. 2; doctrina, quae est ex parte addiscentis, 3 Phys. 5 d; si doctio et doctrina addiscentis essent idem, 3 Phys. 5 h. Cf. PS. Q. 68. Art. 1; SS. Q. 47. Art. 15; SS. Q. 162. Art. 3; SS. Q. 187. Art. 3; PT. Q. 7. Art. 7; 3 Phys. 5 i; et passim. — (3), ut patet per doctrinam Dionysii, PP. Q. 75. Art. 5 ob. 1; secundum doctrinam Domini, in operibus sanctitatis nihil homines facere debent propter apparentiam, SS. Q. 187. Art. 6 ad 3; falsissimis doctrinis immiscuit, C. G. 1. 6; in doctrinis universalibus exempla particularia ponuntur, C. G. 2. 73; lacte spiritualis doctrinae aluntur, 1 Cant. 7. Cf. SS. Q. 16. Art. 1; SS. Q. 87. Art. 1; SS. Q. 109. Art. 3; PT. Q. 42. Art. 1; 1 Cant. 8; et passim. On **fundamentum spiritualis doctrinae**, see *fundamentum*; on **veritas doctrinae**, see *veritas*. — (4), consideravimus namque huius doctrinae novitios in iis quae a diversis conscripta sunt plurimum impediri, PP. pr.; videtur quod non sit necessarium praeter philosophicas disciplinas aliam doctrinam haberi, PP. Q. 1. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 1; PP. Q. 1. Art. 8 (ter); PS. Q. 111. Art. 4; SS. Q. 43. Art. 7; SS. Q. 188. Art. 3, et passim. — Kinds of *doctrina* in this sense are: (a), **doctrina fidei** and **doctrina philosophiae seu philosophica**, *the science of faith* or *theology* and *philosophy*. Quando hoc ei constiterit in doctrina fidei contineri, SS. Q. 2. Art. 5 c; sciant ea quae ad doctrinam fidei et morum pertinent, PTS. Q. 36. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 1. Art. 7 (bis); SS. Q. 16. Art. 1 (bis); C. G. 2. 4 and 70; C. G. 3. 47; 10 Eth. 16 k; et passim. — (b), **doctrina moralis seu morum**, *moral philosophy* or *ethics*. Bonitas vel malitia actus maxime consideratur in doctrina morum, (ob. 2), . . ., per hunc modum considerantur circumstantiae actuum in doctrina morali, PS. Q. 18. Art. 3 ad 2. — (c), **doctrina morum**, see *doctrina moralis*. — (d), **doctrina philosophiae**, see *doctrina fidei*. — (e), **doctrina philosophica**, see *doctrina fidei*. — (f), **doctrina politica**, *political science*. Cf. 10 Eth. 16 k; 1 Pol. 1 a. — (g), **doctrina sacra** and **doctrina saecularis**, *sacred* and *worldly science*, or *supernatural theology* and *profane science*. Tentabimus cum confidentia divini auxilii ea quae ad sacram doctrinam pertinent breviter ac dilucide prosequi, secundum quod materia patietur, PP. pr.; sacra autem doctrina propriissime determinat de Deo secundum quod est altissima causa, . . ., unde sacra doctrina maxime dicitur sapientia, (c), . . ., sacra doctrina non supponit sua principia ab aliqua scientia humana, sed a scientia divina, PP. Q. 1. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 3; PP. Q. 1. Art. 5 (ter); SS. Q. 168. Art. 2; SS. Q. 188. Art. 5 ad 3; C. G. 1. 26; et passim. — (h), **doctrina saecularis**, see *doctrina sacra*.

doctrīnālis, e, *adj.*, *instructing*, *teaching*, *doctrinal*. Illa scientia est magis doctrix vel doctrinalis, 1 Met. 2 k. On **disputatio doctrinalis**, see *disputatio*; on **scientia doctrinalis**, see *scientia* under 1.

doctrīnātio, ōnis, *f.*, *instruction*, *teaching*, *indoctrination*, synonym of *doctrina*. De omnibus aliis motibus, sicut doctrinatio, 3 Phys. 2 c; doctrinatio, quae est motus ad scientiam, 5 Phys. 6 b.

documentum, i, *n.*, (1) *document*, *voucher*, *proof*, (2) *doctrine*, *teaching*. — (1), in particulari autem negotio aliquo per instrumenta et testes, et alia huiusmodi legitima documenta, SS. Q. 67. Art. 2 c; cuius unionis exemplum et documentum quoddam fuit, C. G. 4. 55; spiritualia documenta proferunt instruendis fidelibus, 1 Cant. 4; tertio dat documentum, 1 Anal. 12 a; huiusmodi autem documenti ratio est, 2 Anal. 17 a. Cf. 1 Anal. 12 h. — (2), de angelis aliqua documenta traduntur tam in theologicis quam in philosophicis disciplinis, (ob. 2), . . ., sed de eis nobis in scientiis documenta traduntur per viam remotionis et alicuius habitudinis ad res materiales, PP. Q. 88. Art. 2 ad 2; documenta tradiderunt de spe per modum admonitionis vel praecepti, ita etiam de timore, SS. Q. 22. Art. 2 c; prima philosophia utitur omnium scientiarum documentis, C. G. 2. 4. Cf. PP. Q. 50. Art. 3; PS. Q. 106. Art. 2; SS. Q. 40. Art. 3; C. G. 3. 104; C. G. 4. 2 and 24; et passim. — Kinds of *documentum* in this sense are: (a), **documentum commune**, *common teaching*. Sicut ei qui instruitur in aliqua scientia, primo proponuntur quaedam communia documenta, SS. Q. 122. Art. 3 ad 4. — (b), **documentum fidei seu fidei nostrae**, *the teaching of Christianity* or *of our faith*. Intellectus separatus secundum nostrae fidei documenta est ipse Deus, PP. Q. 79. Art. 4 c; aliud pertinet ad legem Evangelii secundario, scilicet documenta fidei et praecepta ordinantia affectum humanum et humanos actus, PS. Q. 106. Art. 2 c. — (c), **documentum philosophiae seu philosophicum** and **documentum physicum**, *the teaching of philosophy* and *the teaching of physics*. Secundo etiam derogat philosophiae documentis, PP. Q. 57. Art. 2 c. Cf. Trin. pr. 2. 3 ob. 5 and ad 5. — (d), **documentum philosophicum**, see *documentum philosophiae*. — (e), **documentum physicum**, see *documentum philosophiae*.

dogma, atis, *n.*, *a philosophic tenet*, but more commonly *revealed doctrine*, *dogma*. Ideo haeresis est infidelitatis species, pertinens ad eos qui fidem Christi profitentur; sed eius dogmata corrumpunt, SS. Q. 11. Art. 1 c; sed pestifera et mortifera dogmata non sunt nisi illa quae opponuntur dogmatibus fidei, SS. Q. 11. Art. 2 a. Cf.

SS. Q. 90. Art. 2, in quot.; SS. Q. 184. Art. 6; SS. Q. 187. Art. 1, in quot.; PT. Q. 39. Art. 8, in quot.; PT. Q. 66. Art. 8, in quot.; et passim. — Kinds of *dogma* are: (a), **dogma acroamaticum seu auditionale, dogma syntagmaticum seu coordinale** and **dogma encyclium,** *dogma which is to be heard* or *intended merely for verbal delivery, that which stands in connection with other dogmas* (quae proponebantur auditoribus iam provectis, 1 Cael. 21 h), and *that which belongs to the sphere of general knowledge* (quae a principio secundum ordinem doctrinae multitudini apponebantur, 1 Cael. 21 h). — (b), **dogma auditionale,** see *dogma acroamaticum.* — (c), **dogma coordinale,** see *dogma acroamaticum.* — (d), **dogma divinum,** *the divine* or *revealed dogma.* Ideo ad eum pertinet divina dogmata et sacramenta exhibere populo, SS. Q. 86. Art. 2 c. — (e), **dogma ecclesiasticum,** *the ecclesiastical dogma.* The De Ecclesiasticis Dogmatibus, ascribed to St. Augustine, is frequently quoted by St. T. Cf. PP. Q. 62. Art. 1; PP. Q. 75. Art. 3; PP. Q. 76. Art. 3; PP. Q. 77. Art. 8; PP. Q. 93. Art. 5; et passim. Cf. also 1 Thess. 5. 2; Hebr. 4. 2. — (f), **dogma encyclium,** see *dogma acroamaticum.* — (g), **dogma fidei,** *the dogma of Christian faith.* Sed pestifera et mortifera dogmata non sunt nisi illa quae opponuntur dogmatibus fidei, per quam iustus vivit, SS. Q. 11. Art. 2 a. — (h), **dogma perplexum,** *the doubtful dogma.* Cf. 1 Cant. 1. — (i), **dogma perversum,** *the perverted* or *misinterpreted dogma.* Addit enim perversum dogma, SS. Q. 39. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 39. Art. 1, in quot.; SS. Q. 188. Art. 5, in quot.

doleo, ēre, ui, itum, 2, *v. n.* and *a.*, (1) mentally *to grieve for, deplore, lament, be sorry for, be afflicted at* or *on account of anything,* used with (a), *acc.*, (b) *acc.* and *inf.*, (c) *inf.*, (d) *pro, ex, in* and *de* with *abl.*, (e) *ad* and *propter* with *acc.*, (f) *quod, si,* (g) *absol.*, (2) corporally *to feel pain, suffer pain, be in pain, ache.* — (1a), adhuc est bonum quod dolet amissum bonum, PS. Q. 39. Art. 1 c, in quot. — (1b), et doleret se hoc commisisse etiamsi actu de illo non cogitaret, PT. Q. 87. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 88. Art. 2. — (1c), quod de iure naturali est quod aliquis poeniteat de malis quae fecit, quantum ad hcc quod doleat ea fecisse, PT. Q. 84. Art. 7 ad 1. Cf. PT. Q. 85. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 1. Art. 1, in quot. — (1d), quod Christus non solum doluit pro amissione vitae corporalis propriae, sed etiam pro peccatis omnium aliorum, . . ., tunc etiam quia pro omnibus peccatis simul doluit, PT. Q. 46. Art. 6 ad 4; cf. SS. Q. 118. Art. 3, in quot.; ex hoc ipso dolet tanquam faciat id quod non convenit, PS. Q. 38. Art. 2 ad 3; metuunt enim peccare, cupiunt perseverare, dolent in peccatis, gaudent in operibus bonis, PS. Q. 24. Art. 2 a, in quot.; videtur quod angeli doleant de malis eorum quos custodiunt, PP. Q. 113. Art. 7 ob. 1; et ideo dolet de malo amici sicut de suo, SS. Q. 30. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 3; PS. Q. 36. Art. 2; SS. Q. 30. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 6; PT. Q. 85. Art. 1; et passim. — (1e), ergo homo semper debet dolere ad peccatorum propitiationem habendam, PTS. Q. 4. Art. 1 a; non enim si aliquis non propria culpa exhaeredatur, vel mutilatur, propter hoc minus dolet, App. Q. 2. Art. 2 ob. 3. — (1f), ex hoc enim aliquis dolet quod infirmatur circa ea quae concupiscit, PS. Q. 85. Art. 3 ad 5; nimis dolendum est, si ad tam ruinosam superbiam monachos surrigamus, SS. Q. 184. Art. 8 ob. 3. — (1g), sed illi qui peccant ex habitu post peccatum commissum dolent, PS. Q. 78. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 39. Art. 1; PS. Q. 41. Art. 3; PS. Q. 42. Art. 3; PTS. Q. 4. Art. 2; et passim. — (2), corpus autem Adae pati non poterat, nisi peccaret; et sic fieret mortale, et possibile, et minus doleret patiens quam corpus Christi, propter rationes praedictas, PT. Q. 46. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 35. Art. 1 (bis). — **dolens,** entis, *P. a., causing pain, affecting with any degree of physical distress.* Naturale est cuilibet dolenti, sive homini sive animali, . . ., unde videmus quod animalia dolentia percutiunt vel faucibus vel cornibus, PS. Q. 44. Art. 1 ad 2.

dōlium, ii, *n., a cask, a very large jar of globular form with a wide mouth.* Puta totum panem qui venditur in foro, aut totum vinum quod est in dolio, PT. Q. 74. Art. 2 c; si sufficeret parum apponere, per consequens esset sufficiens quod gutta aquae in totum dolium proiceretur, (ob. 3), . . ., si aqua apponeretur dolio, non sufficeret ad significationem huius sacramenti, PT. Q. 74. Art. 8 ad 3.

dolo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to chip with an axe, hew, trim.* Qui disponit formam domus, dicitur sapiens, et architecton, respectu inferiorum artificum, qui dolant ligna, vel parant caementum, PP. Q. 1. Art. 6 c.

dolor, ōris, *m., pain, smart, ache,* in the broader and narrower sense of the word, the opposite of *delectatio.* Ad dolorem duo requiruntur, scilicet coniunctio alicuius mali, quod ea ratione est malum, quia privat aliquod bonum, et perceptio huiusmodi coniunctionis. quidquid autem coniungitur rationem boni vel mali, non potest causare delectationem vel dolorem. ex quo patet quod aliquid sub ratione boni vel mali est obiectum delectationis, et doloris. bonum autem et malum, inquantum huiusmodi, sunt obiecta appetitus. unde patet quod delectatio et dolor ad appetitum pertinet, . . ., cum igitur delectatio et dolor praesupponant in eodem subiecto sensum vel apprehensionem aliquam, manifestum est quod dolor, sicut et delectatio, est in appetitu intellectivo vel sensitivo, . . ., unde dolor, secundum quod est in appetitu sensitivo, propriissime dicitur passio animae, sicut molestiae corporales proprie passiones corporis dicuntur. unde et Augustinus, . . ., dolorem specialiter "aegritudinem" nominat, (c), . . ., dolor dicitur esse corporis, quia causa doloris est in corpore, puta cum patimur aliquod nocivum corpori; sed motus doloris semper est in anima, (ad 1), . . ., dolor dicitur esse sensus, non quia sit actus sensitivae virtutis, sed quia requiritur ad dolorem corporalem, sicut ad delectationem, (ad 2), . . ., dolor de amissione boni demonstrat bonitatem naturae; non quia dolor sit actus naturalis appetitus, sed quia natura aliquid appetit ut bonum, quod cum removeri sentitur, sequitur doloris passio in appetitu sensitivo, PS. Q. 35. Art. 1 ad 3; delectatio et dolor ex duplici apprehensione causari possunt; vel ex apprehensione exterioris sensus, vel ex apprehensione interioris, sive intellectus sive imaginationis, PS. Q. 35. Art. 2 c; loquendo autem de dolore, secundum quod large etiam tristitia dolor dicitur, 3 Sent. 15. 2. 3. 2 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 3 c; PS. Q. 32. Art. 4; PS. Q. 85. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 7 (passim); PT. Q. 52. Art. 5 (ter); et passim. On the difference between *dolor* and *tristitia,* both taken in the narrower sense of the word, see *tristitia.* — Kinds of *dolor* are: **dolor corporalis seu exterior seu sensibilis seu sensitivae partis** and **dolor spiritualis seu interior,** *the physical* or *exterior* or *sensible pain* and *the spiritual* or *inner pain.* Dolor exterior et interior in uno conveniunt, et in duobus differunt. conveniunt quidem in hoc quod uterque est motus appetitivae virtutis, . . ., sed differunt secundum illa duo quae ad tristitiam et delectationem requiruntur, scilicet secundum causam, quae est bonum vel malum coniunctum, et secundum apprehensionem. causa enim doloris exterioris est malum coniunctum, quod repugnat corpori; causa autem interioris doloris est malum coniunctum, quod repugnat appetitui. dolor etiam exterior sequitur apprehensionem sensus et specialiter tactus; dolor autem interior sequitur apprehensionem interiorem, vel imaginationis scilicet, vel etiam rationis, PS. Q. 35. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 2 c and ad 2 and 3; PS. Q. 37. Art. 1 c and ad 3; PT. Q. 3. Art. 1 ad 2; PT. Q. 46. Art. 6 c; 2 Sent. 33. 2. 1 ad 4; 3 Sent. 15. 2. 3. 1 c and 2 c; 4 Sent. 17. 2. 1 ad 1; et passim.

dolōrōsus, a, um, *adj., painful, full of sorrow.* Obiectum potentiae concupiscibilis est bonum vel malum sensibile simpliciter acceptum, quod est delectabile vel dolorosum, PS. Q. 23. Art. 1 c; unde secundum quod homo apprehendit se evasisse ab aliquibus tristibus et dolorosis, PS. Q. 32. Art. 4 c; et iterum sustinere aliqua dolorosa secundum tactum corporis, SS. Q. 123. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 2; PS. Q. 39. Art. 1.

dolōsē, *adv.*, see *dolosus.*

dolōsitas, ātis, *f., deceit, deceitfulness.* Sicut vulpes ad quaerendum victum sagaciter, cui adiungitur dolositas, PP. Q. 63. Art. 3 ad 3; sed duplicitas non videtur ad luxuriam pertinere, sed magis ad dolositatem, SS. Q. 53. Art. 6 ob. 2; in adulatione videtur esse quaedam dolositas, SS. Q. 116. Art. 2 ob. 2.

dolōsus, a, um, *adj., sly, crafty, cunning, deceitful.* Sicut vulpes ad quaerendum victum sagaciter, cui adiungitur dolositas; unde esse dolosum non est malum vulpi, PP. Q. 63. Art. 4 ad 3; et ut plurimum excogitant vias dolosas, quibus facilius propositum consequantur, SS. Q. 55. Art. 4 ad 3; si autem quantum ad consistentiam personae, sic laeditur aliquis occulte per dolosam occisionem, SS. Q. 61. Art. 3 c; sicut in rapina vel quacumque violentia illata, occulte autem, sicut in furto et dolosa percussione, SS. Q. 73. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 55. Art. 8 ob. 1; SS. Q. 77. Art. 3; SS. Q. 89. Art. 7; SS. Q. 113. Art. 2 ad 3. — **dolōsē**, *adv., craftily, deceitfully.* In comparatione ad Deum, qui novit cordis abscondita, non dicitur aliquis dolose postulare, sed per respectum ad homines, SS. Q. 97. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 113. Art. 2; SS. Q. 156. Art. 4; PT. Q. 48. Art. 4 (bis).

dolus, i, *m., an evil, artifice*; hence *evil intent, wrong doing* with a view to the consequences, opp. *culpa, negligence.* In the older and esp. the jurid. lang.: *dolus malus*, a standing expression for *guile, fraud, deceit*; without *malus: guile, deceit, deception. Dolus* denotes a certain execution of craftiness whether this is effected by word or by deeds. Sicut primo accusabilis redditur aliquis ex hoc quod homicidium fecit, secundario vero ex hoc quod dolo fecit, PS. Q. 7. Art. 1 c; et ideo dolus importat quamdam executionem astutiae; et secundum hoc ad astutiam pertinet, (c), . . ., ita etiam et dolus, qui est astutiae executio, (ad 1), . . ., et dolus maxime attribuitur locutioni. contingit tamen esse dolum et in factis, . . ., est etiam dolus in corde, secundum illud Eccli. 19, 23; interiora eius plena sunt dolo; sed hoc est, secundum quod aliquis dolos excogitat, SS. Q. 55. Art. 4 c; unde sicut si aliquis ablutionem exteriorem reciperet, non intendens recipere sacramentum, sed ludum et dolum facere, (c), . . ., tamen probabiliter potest credi dolus non esse, nisi signa evidentia doli appareant, . . ., unde ille ex cuius parte dolus non est, PTS. Q. 45. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 55. Art. 5 (passim); SS. Q. 56. Art. 2; SS. Q. 88. Art. 9 (bis); SS. Q. 89. Art. 7 (ter); PT. Q. 39. Art. 6; PTS. Q. 46. Art. 2; et passim.

domesticus, a, um, *adj.*, (1) *of* or *belonging to one's house*, or *one's family, domestic, familiar, household*, synonym of *oeconomicus*, (2) *domesticated, trained*, (3) like the Greek οἰκεῖος = proprius, *proper, personal, one's own.* — (1), per iumenta vel pecora intelliguntur animalia domestica, PP. Q. 72. Art. 1 ad 2; mas et femina coniunguntur in hominibus non solum propter necessitatem generationis, ut in aliis animalibus, sed etiam propter domesticam vitam, PP. Q. 92. Art. 2 c; tum etiam quia et domestica exempla, et domesticae poenae magis movent, PS. Q. 87. Art. 8 ad 3; quae sunt generatio prolis et communicatio operum pertinentium ad domesticam conservationem, SS. Q. 164. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 98. Art. 6 ad 2; PS. Q. 105. Art. 4 (passim); SS. Q. 64. Art. 3 ad 2; SS. Q. 88. Art. 8; SS. Q. 104. Art. 5 c; PTS. Q. 44. Art. 1 (bis); et passim. — (2), ministrantur enim falconibus domesticis per homines gallinae in cibum, PP. Q. 96. Art. 1 ad 2. — (3), cuius rationem quidam assignant, quia per continentiam homo triumphat de domestico inimico, SS. Q. 88. Art. 11 c. On **animal domesticum**, see *animal* under 1 and 2; on **bonum domesticum**, see *bonus* under 3; on **communio domestica**, see *communio* under 1; on **multitudo domestica**, see *multitudo* under 4; on **persona domestica**, see *persona* under 3; on **vita domestica**, see *vita* under 3. — **Homo est naturaliter seu secundum suam naturam animal domesticum**, see *homo.* — **domestici**, ōrum, *m., inmates of a household, the members of a family.* Per quas homines bene se habent in ordine ad hoc quod sint cives sanctorum et domestici Dei, PS. Q. 63. Art. 4 c; quartus autem ad domesticos, sicut patris ad filium, uxoris ad virum, et domini ad servum, PS. Q. 104. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 26. Art. 9; SS. Q. 26. Art. 10, in quot.; SS. Q. 44. Art. 8, in quot.

domicilium, ii, *n., an abode, dwelling.* Et ibi quietis domicilium sortientur, PP. Q. 66. Art. 3 c, in quot.; contingit quandoque quod aliquis habet domicilium in una parochia, et colit agros in alia, SS. Q. 87. Art. 3 ob. 2.

domina, ae, *f., mistress, she who commands* or *rules.* Creatura rationalis est domina sui actus, PP. Q. 19. Art. 12 ad 3; est autem alius modus causandi proprius voluntati, quae est domina sui actus, PS. Q. 10. Art. 1 ad 1; quia non est eius proprie habere bonum, sed solum creaturae rationalis, SS. Q. 25. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 26. Art. 1; PP. Q. 103. Art. 5; PT. Q. 20. Art. 1 (bis).

dominātio, ōnis, *f.*, (1) *lordship, lord* (degree of rank), in the plural, *dominations, an order of the celestial hierarchy, angels, spiritual powers*, (2) *domination, dominion, control by the exercise of power* or *constituted authority*, especially that of a master over his slaves, the opposite of *servitus*, (3) *domination, mental control*, or the dominion of the superior over the inferior ability or resources. — (1) ergo inconvenienter unus ordo coelestium spirituum dominationes vocatur, (ob. 2), . . ., nomen dominationis ad gubernationem pertinere videtur, (ob. 3), . . ., dominationes autem, et virtutes, et potestates, et principatus ponuntur, (a), . . ., nomen dominationis, et potestatis, et principatus diversimode ad gubernationem pertinet, . . ., quod quaedam angelorum agmina, pro eo quod eis caetera ad obediendum subiecta sunt, dominationes vocantur, PP. Q. 108. Art. 5 ad 3; quod quidem fit per ordinem dominationum, C. G. 3. 80; in ministeriis divinis dominationes sunt quasi artifices dirigentes et imperantes, 2 Sent. 10. 1. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 108. Art. 6 (passim); PP. Q. 109. Art. 1; PP. Q. 112. Art. 4; PP. Q. 113. Art. 3; Comp. 1. 126; Eph. 1. 7; et passim. — (2), quod homini ante peccatum non indigenti Deus animalium dominationem dedit, PP. Q. 96. Art. 1 ob. 3; quantum vero ad domesticam conversationem punitur secundum hoc quod subicitur dominationi viri per hoc quod dicitur, SS. Q. 164. Art. 2 c; principatus domini ad servos vocatur dominatio, 3 Pol. 5 e. Cf. PT. Q. 20. Art. 1; PT. Q. 55. Art. 3 ad 2. — (3), quod temperantia est rationis in libidinem atque in alios non rectos impetus animi firma et moderata dominatio, SS. Q. 141. Art. 3 ob. 1.

dominātivus, a, um, *adj.*, (1) *belonging to a sovereign* or *a lord, ruling, dominant*, synonym of *architectonicus* and *principativus*, the opposite of *servilis*, (2) *imperious, dictatorial*, synonym of *despoticus*, the opposite of *servilis.* — (1), on **ratio dominativa**, see *ratio*; on **scientia dominativa**, see *scientia.* — (2), utrum ius dominativum et paternum debeant specialiter distingui, SS. Q. 57 pr.; videtur quod non debeat specialiter distingui ius paternum et dominativum, (ob. 1), . . ., non ergo debet esse aliquod speciale ius vel iustum dominativum vel paternum, (ob. 2), . . ., specialiter a iusto politico distinguit dominativum, et paternum, et alia huiusmodi, (a), . . ., et eadem ratione nec inter dominum et servum, sed est inter eos dominativum iustum, (c), . . ., vel ius magistratuum aut sacerdotum, non propter defectum a simpliciter iusto, sicut dicitur ius paternum et dominativum, SS. Q. 57. Art. 4 ad 3; combinatio domini et servi vocatur despotica, id est, dominativa, 1 Pol. 2 b. Cf. PS. Q. 114. Art. 1; SS. Q. 104. Art. 5; PT. Q. 58. Art. 4 ad 2. On **ius dominativum**, see *ius* under 1; on **iustum dominativum**, see *iustus*; on **potestas dominativa**, see *potestas* under 3; on **principatus dominativus**, see *principatus* under 1; on **subiectio dominativa**, see *subiectio* under 2.

dominicālis, e, *adj., dominical*, pertaining to Sunday as the Lord's day. Ergo in tempore Quinquagesimae, in qua Ecclesia solemnizat propter Dominicam resurrectionem, et in diebus dominicalibus, in quibus memoria resurrectionis agitur, debent aliqua ieiunia indici,

SS. Q. 147. Art. 5 ob. 3; unde in quadam dominicali oratione secreta dicitur, PT. Q. 83. Art. 1 c; in quadam dominicali oratione secreta dicitur, PT. Q. 83. Art. 2 ob. 5.

dominicus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to a lord* or *master*, *lordly*, applied here to Christ who is spoken of as the Lord. Utrum Christus possit dici homo dominicus, PT. Q. 16 pr.; videtur quod Christus possit dici homo dominicus, . . ., ergo videtur quod Christus sit homo dominicus, (ob. 1), . . ., ergo pari ratione potest dici quod Christus sit homo dominicus, (ob. 3), . . ., unde cum dominicus dicatur denominative a Domino, non potest vere et proprie dici quod homo ille sit dominicus, sed magis quod sit Dominus, . . ., posset dici homo ille dominicus, in quantum assumitur ad participationem honoris divini, sicut Nestoriani posuerunt, (c), . . ., Augustinus verba illa et similia retractat in lib. 1 Retract., cap. 19, ad fin.; . . ., ubicumque hoc dixi, scilicet quod Christus Iesus sit homo dominicus, dixisse me nollem, (ad 1), . . ., sed dominicus non dicitur de his de quibus Dominus praedicatur. non enim consuevit dici quod aliquis homo qui est dominus, sit dominicus; sed illud quod qualitercumque est Domini, dominicum dicitur; sicut dominica voluntas; vel dominica manus, vel dominica passio. et ideo ipse homo Christus, qui est Dominus, non potest dici dominicus; sed potest caro eius caro dominica, et passio eius potest dici passio dominica, PT. Q. 16. Art. 3 ad 3. — Common phrases are: (a), **oratio dominica**, *the Lord's prayer.* Oratio dominica quotidie dicitur pro remissione venalium, . . ., sed consensum in delectationem Augustinus docet esse abolendum per orationem dominicam, (ob. 6), . . ., quod oratio dominica non solum contra peccata venialia dicenda est, sed etiam contra mortalia, PS. Q. 74. Art. 8 ad 6. Cf. PS. Q. 109. Art. 9; PS. Q. 114. Art. 9; SS. Q. 17. Art. 2; et passim. — (b), **dominica dies**, *the Lord's day.* Observantia diei dominicae in nova lege succedit observantiae sabbati, . . ., et ideo non est ita arcta prohibitio operandi in die dominica sicut in die sabbati, SS. Q. 122. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 103. Art. 3; SS. Q. 147. Art. 5; PT. Q. 51. Art. 4; PTS. Q. 40. Art. 4; et passim. — (c), **dominica passio**, *the Lord's passion.* In celebratione huius mysterii attenditur repraesentatio dominicae passionis, et participatio fructus eius, PT. Q. 83. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 73. Art. 5 (passim); PT. Q. 83. Art. 2 (passim); PTS. Q. 73. Art. 2; et passim. — (d), **dominica coena**, *the Lord's supper.* Ut in repraesentationem dominicae coenae illo die a non ieiunis corpus Christi sumeretur, PT. Q. 80. Art. 8 ad 3. — (e), **dominicum corpus**, *the Lord's body.* Fuit autem aqua pura, miraculose egrediens a corpore mortuo, sicut et sanguis, ad comprobandam veritatem dominici corporis, SS. Q. 66. Art. 4 ad 4. — (f), **resurrectio dominica**, *the Lord's resurrection.* Ipso die resurrectionis dominicae quinquies Christus apparuisse legitur, PT. Q. 55. Art. 3 ob. 3.

dominium, ii, *n.*, *dominion*, *might*, *power*, synonym of *potestas*, *principatus*, and *regimen.* Secundum relationem dicitur aliquid relative, puta secundum dominium dominus, . . ., si igitur relatio dominii non est in Deo secundum rem, sed solum secundum rationem, (ob. 5), . . ., sicut dominium praesupponit potestatem, quae est divina substantia, PP. Q. 13. Art. 7 ad 1; dominium accipitur dupliciter. uno modo, secundum quod opponitur servituti, et sic dominus dicitur, cui aliquis subditur ut servus. alio modo accipitur dominium, secundum quod communiter refertur ad subiectum qualitercumque, et sic etiam ille, qui habet officium gubernandi et dirigendi liberos, dominus dici potest, PP. Q. 96. Art. 4 c; dominium est potestas coercendi subditos, . . ., dominium est non peiorum, id est, subditorum excessus tantum, sed bonorum et pulchriorum omnimoda et perfecta possessio, vera et non cadere valens fortitudo, 1 Sent. 2 Exp. Cf. PP. Q. 98. Art. 1 (ter); PP. Q. 102. Art. 1; PS. Q. 114. Art. 10; SS. Q. 12. Art. 2 (passim); Regim. 3. 9 and 11; et passim. On **auctoritas dominii**, see *auctoritas* under 4; on **ius dominii**, see *ius* under 1; on **relatio dominii**, see *relatio.* — Kinds of *dominium* are: (a), **dominium completum** seu **perfectum seu plenarium** and **dominium incompletum seu particulare**, *the complete* or *the full power* and *the incomplete* or *the partial power.* Nam Deus plenarium et principale dominium habet respectu totius et cuiuslibet creaturae, quae totaliter eius subicitur potestati, SS. Q. 103. Art. 3 c. Cf. C. G. 3. 1 and 119; 2 Sent. 24. 3. 2 c. — (b), **dominium despoticum seu tyranni**, *the despotic* or *tyrannical power.* Dominium autem animae ad corpus non est regale, sed despoticum, quia membra ad nutum obediunt animae quantum ad motum, Virt. 1. 4 ad 11. Cf. Regim. 1. 10; Regim. 3. 8, 11, and 22. — (c), **dominium divinum**, *the divine power.* Homo autem participat quamdam similitudinem divini dominii, secundum quod habet particularem potestatem super aliquem hominem, vel super aliquam creaturam, et ideo dulia, quae debitam servitutem exhibet homini dominanti, alia virtus est a latria, quae exhibet debitam servitutem divino dominio, SS. Q. 103. Art. 3 c. — (d), **dominium imperiale** and **dominium regale seu regis**, *the imperial* and *the royal power.* Cf. Virt. 1. 4 ad 11; Regim. 1. 10; Regim. 2. 8 and 11; Regim. 3. 10-12 and 20-22; Regim. 4. 1. — (e), **dominium incompletum**, see *dominium completum.* — (f), **dominium iustum seu legitimum**, *the just* or *the lawful power.* Cf. Regim. 3. 4, 5, and 8. — (g), **dominium legitimum**, see *dominium iustum.* — (h), **dominium monarchicum** and **dominium plurimum seu politicum**, *the monarchial* and *the democratic power* or *that of the individual* and *that of the several.* Dominium rationis super has vires est politicum, quia huiusmodi vires aliquid habent de proprio motu, ubi non totaliter oboediunt rationi, Virt. 1. 4 ad 11; politicus quidem, quando regio sive provincia sive civitas sive castrum per unum vel plures regitur secundum ipsorum statuta, Regim. 2. 8; tale regimen politiam appellant a πολύς, quod est pluralitas sive civitas, quia hoc regimen proprie ad civitates pertinet, Regim. 4. 1. — (i), **dominium mortis**, *the power* or *might over death.* Deus habet dominium mortis et vitae; eius enim ordinatione moriuntur et peccatores et iusti, SS. Q. 64. Art. 6 ad 1. Cf. Hebr. 2. 4. — (j), **dominium naturale**, *the natural power* or *that which belongs to some one by nature.* Sic habet homo naturale dominium exteriorum rerum, quia per rationem et voluntatem potest uti rebus exterioribus ad suam utilitatem, . . ., hoc autem naturale dominium super caeteras creaturas, quod competit homini secundum rationem in qua imago Dei consistit, manifestatur in ipsa hominis creatione, (c), . . ., homo habet naturale rerum dominium, quantum ad potestatem utendi ipsis, SS. Q. 66. Art. 1 ad 1. Cf. C. G. 3. 22; Regim. 3. 9. — (k), **dominium oeconomicum**, *the domestic power* or *the power of the family.* Cf. Regim. 3. 10. — (l), **dominium particulare**, see *dominium completum.* — (m), **dominium perfectum**, see *dominium completum.* — (n), **dominium Petri seu summi pontificis**, *the power of Peter* or *of the Pope.* Cf. Regim. 3. 10; Regim. 4. 1. — (o), **dominium plenarium**, see *dominium completum.* — (p), **dominium plurium**, see *dominium monarchicum.* — (q), **dominium politicum**, see *dominium monarchicum.* — (r), **dominium principale**, *the principal power.* Deus habet principale dominium omnium rerum, SS. Q. 66. Art. 1 ad 1; nam Deus plenarium et principale dominium habet respectu totius et cuiuslibet creaturae, SS. Q. 103. Art. 3 c. — (s), **dominium regale**, see *dominium imperiale.* — (t), **dominium regis**, see *dominium imperiale.* — (u), **dominium sacerdotale**, *the sacerdotal power.* Cf. Regim. 3. 10. — (v), **dominium spirituale** and **dominium temporale**, *the spiritual* and *the temporal* or *wordly power.* Cf. Regim. 15 and 17. — (w), **dominium sui actus**, *power over one's own activity.* Creatura rationalis habet per liberum arbitrium dominium sui actus, PP. Q. 22. Art. 2 ad 5. Cf. PP. Q. 29. Art. 1; PP. Q. 103. Art. 5 (bis); PS. Q. 1. Art. 2; C. G. 3. 110; 1 Perih. 14 d; et passim. — (x), **dominium summi pontificis**, see *dominium Petri.* — (y), **dominium supremum**, *the supreme* or *highest power.* Cf. Regim. 3. 12. — (z), **dominium temporale**, see *dominium spirituale.* — (a^2), **dominium tyranni**, see *dominium despoticum.*

dominor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.*, (1) *to be lord* and *master, to have dominion, bear rule, domineer*, used with *in* and *acc.*, *dat.*, *super* and *acc.*, *gen.*, *in* and *abl.*, and *absol.*, (2) *to reign, rule, govern*, etc., of inanimate and abstract subjects. — (1), neque enim mulier debet dominari in virum, PP. Q. 92. Art. 3 c; videtur quod homo in statu innocentiae non dominaretur plantis, (ob. 2), . . ., quicumque dominatur alicui rei, . . ., ergo non dominabatur eis, (ob. 3), . . ., secundum modum quo dominatur his quae in seipso sunt, secundum hunc modum competit ei dominari aliis, PP. Q. 96. Art. 2 c; et agens oportet quod dominetur super materiam, SS. Q. 15. Art. 3 c; ut patet, Gen. 4. 7, ubi dicitur: subter te erit appetitus eius, scilicet peccati, et tu dominaberis illius, SS. Q. 58. Art. 2 ob. 2, in quot.; congruebat etiam ut in illo tempore, quo unus princeps dominabatur in mundo, PT. Q. 35. Art. 8 ad 1; Debora autem in temporalibus praefuit, non in sacerdotalibus, sicut et nunc possunt mulieres temporaliter dominari, PTS. Q. 39. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 96. Art. 4 (passim); PS. Q. 107. Art. 1; SS. Q. 186. Art. 3; PT. Q. 35. Art. 8; PT. Q. 36. Art. 5; et passim. — (2), et sic necesse est quod in eis magis terrestre elementum dominetur, PP. Q. 71. Art. 1 ad 2; sed in sanctis post resurrectionem omnino anima dominabitur supra corpus, PTS. Q. 82. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 94. Art. 4; SS. Q. 58. Art. 2; PT. Q. 61. Art. 2; PT. Q. 69. Art. 4; PTS. Q. 83. Art. 1 (passim); et passim. — **dominans,** antis, *P. a., ruling, bearing sway.* Et ideo dulia, quae debitam servitutem exhibet homini dominanti, alia virtus est a latria, quae exhibet debitam servitutem divino dominio, SS. Q. 103. Art. 3 c. — **dominans,** antis, *m.*, *an absolute ruler.* Ratio autem in homine habet locum dominantis et non subiecti dominio, PP. Q. 96. Art. 2 c.

dominus, i, *m.*, (1) *lord, ruler, master*, the opposite of *servus*, (2) *the Lord per eminentiam*, i.e., *God.* — (1), sic dominus dicitur cui aliquis subditur ut servus. alio modo accipitur dominium, secundum quod communiter refertur ad subiectum qualitercumque; et sic etiam ille qui habet officium gubernandi et dirigendi liberos, dominus dici potest, PP. Q. 96. Art. 4 c; illud cuius domini sumus, dicitur esse voluntarium. sed nos domini sumus eius quod est agere et non agere, velle et non velle, PS. Q. 6. Art. 3 a; dominus autem est proprie et vere, qui aliis praecepta operandi dispensat et a nullo regulam operandi sumit, C. G. 3. 120; ad hoc enim, quod aliquis sit dominus, requiruntur divitiae et potentia, et super haec duo fundatur relatio dominii, 1 Sent. 2 Exp.; hoc nomen dominus tria in suo intellectu includit, scilicet potentiam coërcendi subditos et ordinem ad subditos, qui consequitur talem potestatem, et terminationem ordinis subditorum ad dominum, Pot. 7. 10 ad 4. Cf. PP. Q. 28. Art. 1 (bis); PS. Q. 87. Art. 8; SS. Q. 61. Art. 3; Regim. 3. 9 and 11; et passim. On **relatio domini,** see *relatio.* — Kinds of *dominus* are: (a), **dominus gloriae,** *the Lord of heavenly glory.* Sed Dominus gloriae est Christus secundum divinitatem, (ob. 1), . . ., Dominus gloriae dicitur crucifixus non secundum quod est Dominus gloriae, sed secundum quod erat homo passibilis, PT. Q. 46. Art. 12 ad 1. Cf. SS. Q. 185. Art. 3, in quot.; PT. Q. 24. Art. 2, in quot.; C. G. 4. 34. — (b), **dominus per accidens,** and **dominus per naturam,** *the Lord in accordance with something which belongs to Him accidentally* and *the Lord in accordance with His own nature* and *essence.* Cf. C. G. 3. 119. — (c), **dominus per naturam,** see *dominus per accidens.* — (d), **dominus sui actus,** *the Lord of his own action.* Merita et demerita humana sunt in nobis, in quantum sumus nostrorum actuum domini per liberum arbitrium, PP. Q. 23. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 19. Art. 12 ad 3; PP. Q. 36. Art. 3; PP. Q. 57. Art. 4; PP. Q. 82. Art. 1 (bis); PP. Q. 83. Art. 1 (bis); PS. Q. 6. Art. 2 ad 2; 1 Perih. 14 d; et passim. — (e), **dominus temporalis,** *the temporal* or *worldly lord.* Devotio autem quam subditi dicuntur habere ad dominos temporales, alterius est rationis; sicut et temporalibus dominis famulari differt a famulatu divino, SS. Q. 82. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 104. Art. 6 ad 1; PTS. Q. 18. Art. 4; PTS. Q. 64. Art. 7. — (2), unde Dominus post resurrectionem in argumentum resumptae vitae cum discipulis manducavit, PP. Q. 51. Art. 3 ob. 5; sed secundum sanctos per Spiritum Domini intelligitur Spiritus sanctus, PP. Q. 74. Art. 3 ad 4; supra Dominus respondit quaestioni, Matth. 22 d. Cf. PS. Q. 107. Art. 2 (ter); PS. Q. 112. Art. 2; PT. Q. 35. Art. 5 (bis); PT. Q. 83. Art. 6; PT. Q. 84. Art. 3 (ter); et passim. On **homo dominus,** see *homo*; on **spiritus dominus,** see *spiritus.*

domo, āre, ui, itum, 1, *v. a.*, *to tame, vanquish, overcome, subdue.* Imponitur enim quibusdam duris et superbis, qui per legem compescuntur et domantur, PS. Q. 98. Art. 6 c; quia ex ieiunio unius caro alterius non domatur, PTS. Q. 13. Art. 2 c; quia non consistit in his quae ad mortem inferendam ordinantur, cum ordinetur solum ad carnem domandum, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 5. Cf. PT. Q. 44. Art. 3, in quot. — **domitus,** a, um, *P. a., tame.* Quod cum in earum consuetudinem verterit, domitae et mansuetae vocantur, PS. Q. 50. Art. 3, in quot.

domus, ūs and i, 2d and 4th decl., *f.*, (1) *a house, home,* (2) *a household, family, race,* a group of persons descended from the same stock; a family of high rank or an illustrious race, (3) *a house, the dwelling of a religious community.* — (1), sicut aedificator excogitat determinatam mensuram domus et etiam determinatum numerum mansionum, quas vult facere in domo, PP. Q. 23. Art. 7 c; sicut ignis non tantum potest calefacere magnam domum, sicut parvam, PS. Q. 45. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 27. Art. 1; PP. Q. 15. Art. 1 (passim); PS. Q. 90. Art. 3 (passim); SS. Q. 78. Art. 1 (passim); PTS. Q. 91. Art. 2; et passim. — Common phrases are: (a), **in domum meam,** *into my house,* of the body as the dwelling of the soul. Intrans in domum meam, conquiescam cum illa, PS. Q. 33. Art. 3 ob. 1, in quot. — (b). **domus regia,** *a royal home, palace.* Summam autem dignitatem in domo regia filius regis habet, PS. Q. 69. Art. 4 ad 3. — (c), **domus Dei,** *the house of God.* Propter quod etiam prohibitum erat ne mercedem prostibuli, aut pretium canis in domum Dei offerrent, PS. Q. 102. Art. 3 ad 7. — (d), **domus Christi,** *the house of Christ, a church.* Primum enim domus Christi Ecclesia est, PT. Q. 32. Art. 1 ad 3, in quot. — (e), **domus spiritualis,** a *spiritual dwelling.* Ita scilicet quod per baptismum aedificatur homo in domum spiritualem, PT. Q. 72. Art. 11 c. — (2), et secundum hoc Babylon et domus Israel ab angelis derelictae dicuntur, PP. Q. 113. Art. 6 c; sed aliter non meruit habere pacem domus David, nisi Absalon filius eius in bello, SS. Q. 10. Art. 8 ad 4. — (3), accipietis centies tantum in tempore hoc, domos et fratres etc., PS. Q. 107. Art. 1 ob. 2, in quot.

dōnārium, ii, *n.*, *a votive offering.* Donaria idolarum non fuerunt inventa apud illos mortuos, PTS. Q. 71. Art. 5 ad 1.

dōnātio, ōnis, *f.*, *a presenting, gift, donation, the act of giving* or *bestowing.* Ut puta circa donationes et sumptus, ut iustitia, et liberalitas, et magnificentia, PP. Q. 21. Art. 1 ad 1; unde Apostolus remissionem donationem vocat, Ephes. 4, 32, PP. Q. 21. Art. 3 ad 2; cum enim aliquis per exercitium adeptus est liberalitatem circa mediocres donationes et sumptus, PS. Q. 65. Art. 1 ad 1; sicut in donatione, non est actus iustitiae, sed liberalitatis, SS. Q. 61. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 66. Art. 1, in quot.; SS. Q. 62. Art. 1 ad 1; SS. Q. 63. Art. 1; PTS. Q. 7. Art. 3; et passim.

Dōnātista, ae, *m.*, *a Donatist,* one of a sect, named from Donatus, that arose in North Africa in the fourth century and claimed to be the only true church, holding that the church was to be composed only of saints. The sect continued for three centuries and had various divisions, as the Circumcelliones, the Primianists, and the Maximianists. Ut dicit Augustinus, in Epist. XLIII cont. Vincentium Donastistam, PP. Q. 1. Art. 10 ad 1; sicut de Donatistis Augustinus narrat, PT. Q. 66. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 14. Art. 2; SS. Q. 39 Art. 3; SS. Q. 39. Art. 4; PT. Q. 69. Art. 10; PT. Q. 82. Art. 6; et passim.

dōnec, *conj., until, up to the time at which,* used with (1) *indic.,* (2) *subjunctive.* — (1), hoc autem adverbium donec, consuevit determinatum tempus significare, quo impleto fiat id quod usque ad illud tempus non fiebat, (ob. 3), . . ., sed dicit quod usque vel donec in Scripturis dupliciter potest intelligi, PT. Q. 28. Art. 3 ad 3. — (2), et haec pertinet ad furorem, qui numquam quiescit, donec puniat, PS. Q. 46. Art. 8 c; sic Maria claritate Virtutis Altissimi obumbrata cognosci non poterat a Ioseph, donec pareret, PT. Q. 28. Art. 3 ad 3; et ideo ei praecipitur quod non ingrediatur sanctuarium donec impleantur dies purgationis eius, PT. Q. 37. Art. 4 ob. 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 1; PT. Q. 45. Art. 2, in quot., (bis); PT. Q. 87. Art. 4, in quot.; et passim.

dōno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to present, bestow, grant, confer,* (2) *to forgive, to pardon* an offence or him that committed it, (3) *to present* one with anything, *endow* or *favor* with a gift. — (1), qui enim aliquid remittit, quodam modo donat illud, PP. Q. 21. Art. 3 ad 2; alio modo potest considerari secundum naturam ipsius rei quae donatur, PS. Q. 114. Art. 5 c; non enim alicui expedit ut privet se bono quod ei Deus donavit, SS. Q. 88. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 38. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 39. Art. 9; PT. Q. 19. Art. 1; PTS. Q. 14. Art. 4; et passim. — (2), ut minus amet te, quasi minus ei necessaria fuerit misericordia tua, qua donas peccata conversis ad te, SS. Q. 106. Art. 2 ob. 2, in quot.; Dominus autem, cui naturaliter suppetebat delicta donare, cur eos declinaret quos abstinentibus poterat reddere puriores, PT. Q. 40. Art. 2 ad 2; id est, ac ipse Christus donasset, PT. Q. 64. Art. 2 ob. 3; nam et ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi, . . ., id est, ac si Christus donasset, PTS. Q. 25. Art. 1 a, in quot. — (3), nam etiam apud gentiles, qui multos filios genuerant, aliquo insigni honore donabantur, PS. Q. 105. Art. 3 ad 2; pro mutilatione quidem amissionem servi, qui mandabatur libertate donandus, PS. Q. 105. Art. 4 ad 3; et curvatur obsequio ut honore donetur, PT. Q. 41. Art. 4 ad 3.

dōnum, i, *n.,* (1) *gift, present,* (2) *gift of the Holy Ghost,* (3) *Holy Ghost.* — (1), in nomine doni importatur aptitudo ad hoc quod donetur. quod autem donatur habet aptitudinem vel habitudinem et ad id a quo datur, et ad id cui datur. non enim daretur ab aliquo, nisi esset eius, et ad hoc alicui datur ut eius sit, (c), . . ., donum non dicitur ex eo quod actu datur, sed inquantum habet aptitudinem ut possit dari. unde ab aeterno divina persona dicitur donum, licet ex tempore detur, PP. Q. 38. Art. 1 ad 4; donum proprie est datio irreddibilis, . . ., id est, quod non datur intentione retributionis, et sic importat gratuitam donationem, PP. Q. 38. Art. 2 c; de donis dupliciter possumus loqui: uno modo, quantum ad essentiam donorum, . . ., alio modo possunt considerari quantum ad materiam circa quam operantur, PS. Q. 68. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 4; PS. Q. 69. Art. 1; PS. Q. 83. Art. 2; PT. Q. 62. Art. 2 (passim); PTS. Q. 7. Art. 2; et passim. — Kinds of *donum* in this sense are: (a), **donum corporale** and **donum spirituale,** *the corporal* and *the spiritual gift,* or *the gift for the body* and *the gift for the soul of man.* Eleemosynarum distinctio convenienter sumitur secundum diversos defectus proximorum; quorum quidam sunt ex parte animae, ad quos ordinantur spirituales eleemosynae; quidam vero ex parte corporis, ad quos ordinantur eleemosynae corporales, SS. Q. 32. Art. 2 c. Cf. C. G. 4. 21; Eph. 4. 3 and 5. — (b), **donum creatum** and **donum increatum,** *the created* and *the uncreated gift* or *the Holy Ghost.* Per donum gratiae gratum facientis perficitur creatura rationalis ad hoc quod libere non solum ipso dono creato utatur, sed ut ipsa divina persona fruatur; et ideo missio invisibilis fit secundum donum gratiae gratum facientis; et tamen ipsa persona divina datur, PP. Q. 43. Art. 3 ad 1. Cf. 2 Sent. 26. 1. 1 c; 3 Sent. 13. 1. 2. 2 c. — (c), **donum Dei** and **donum hominis,** *the gift of God* and *that of man.* Donum antequam detur, est tantum dantis; sed postquam datur, est eius cui datur. quia igitur donum non importat dationem in actu, non potest dici quod sit donum hominis, sed donum Dei dantis. cum autem iam datum est, tunc hominis est vel spiritus, vel datum, PP. Q. 38. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 38. Art. 1 c; PS. Q. 63. Art. 2; PS. Q. 68. Art. 7; SS. Q. 83. Art. 15 ad 1; SS. Q. 129. Art. 3 (ter); et passim. — (d), **donum directivum** and **donum exsequens,** *the gift that guides* and *rules* and *the gift that executes* or *obeys.* Dona directiva quae pertinent ad rationem, donis exsequentibus digniora sunt, PS. Q. 68. Art. 7 ad 4. Cf. PS. Q. 68. Art. 4 ob. 5. — (e), **donum exsequens,** see *donum directivum.* — (f), **donum gloriae,** and **donum gratiae,** *the gift that consists of heavenly glory* and *that consists of divine grace.* Hoc modo donum gloriae est maius quam donum gratiae iustificantis impium, . . ., hoc modo donum gratiae impium iustificantis est maius quam donum gloriae beatificantis iustum; quia plus excedit donum gratiae dignitatem impii, qui erat dignus poena, quam donum gloriae dignitatem iusti, qui ex hoc ipso quod est iustificatus est dignus gloria, PS. Q. 113. Art. 9 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 3 ad 1; PS. Q. 112. Art. 5; PTS. Q. 95. Art. 1; C. G. 4. 34; Trin. pr. 2. 3 c; 2 Sent. 19. 1. 5 c. — (g), **donum gratiae,** see *donum gloriae.* — (h), **donum gratiae datum seu gratuitum seu supernaturale** and **donum naturale,** *the gift bestowed from grace* or *the supernatural* (dona autem gratuita sunt supernaturalia, Comp. 1. 144) and *the natural gift* (dona autem gratuita proprie dicuntur, quae naturalibus superaddita sunt, 2 Sent. 28. 1. 1 ad 1). Cf. PP. Q. 108. Art. 4 c; PS. Q. 17. Art. 9 ad 3; PS. Q. 110. Art. 1 (bis); SS. Q. 8. Art. 1 ob. 1; SS. Q. 24. Art. 2 c; SS. Q. 83. Art. 15 ad 1; C. G. 52 and 70; 2 Sent. 26. 1. 1 c; Mal. 4. 8 c and ad 2. — (i), **donum gratuitum,** see *donum gratis datum.* — (j), **donum hominis,** see *donum Dei.* — (k), **donum increatum,** see *donum creatum.* — (l), **donum naturale,** see *donum gratis datum.* — (m), **donum personale,** *the personal gift.* Cf. Mal. 4. 8 ad 2. — (n), **donum spirituale,** see *donum corporale.* — (o), **donum Spiritus sancti,** *the gift of the Holy Ghost* and also *the Holy Ghost Himself.* Augustinus autem, exponens beatitudines discipulis propositas in monte, tamquam perfectionibus, attribuit eas donis Spiritus sancti, PS. Q. 69. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 68. Art. 3 c—Art. 8 c; SS. Q. 8. Art. 5 c; SS. Q. 19. Art. 9 c; SS. Q. 52. Art. 1 c; SS. Q. 121. Art. 1 c; C. G. 1. 6; C. G. 4. 70; 1 Sent. 34. 1. 2 ob. 2. — (p), **donum spontaneum,** *the gift made of itself* or *of its own accord.* Circa spontanea vero dona nos perficit virtus, ut illis donemus quibus ratio dictat esse donandum, PS. Q. 69. Art. 3 c. — (q), **donum supernaturale,** see *donum gratis datum.* — (2), oportet igitur inesse homini altiores perfectiones (quam virtutes), secundum quas sit dispositus ad hoc, quod divinitus moveatur. et istae perfectiones vocantur dona, non solum quia infunduntur a Deo, sed quia secundum ea homo disponitur, ut efficiatur prompte mobilis ab inspiratione divina, PS. Q. 68. Art. 1 c; dona sunt quaedam hominis perfectiones, quibus homo disponitur ad hoc, quod bene sequatur instinctum divinum, PS. Q. 68. Art. 2 c; dona sunt quidam habitus perficientes hominem ad hoc quod prompte sequatur instinctum Spiritus sancti, PS. Q. 68. Art. 4 c; dona Spiritus sancti perficiunt mentem humanam ad sequendam motionem Spiritus sancti, PS. Q. 68. Art. 6 c; dona autem Spiritus sancti sunt quibus omnes vires animae disponuntur ad hoc, quod subdantur motioni divinae, PS. Q. 68. Art. 8 c; dona Spiritus sancti sunt quaedam habituales animae dispositiones, quibus est prompte mobilis a Spiritu sancto, SS. Q. 121. Art. 1 c; dona Spiritus sancti sunt quaedam habituales perfectiones potentiarum animae, quibus redduntur bene mobiles a Spiritu sancto, sicut virtutibus moralibus potentiae appetitivae redduntur bene mobiles a ratione, SS. Q. 19. Art. 9 c. Cf. PT. Q. 7. Art. 5 c; PT. Q. 62. Art. 2 c; C. G. 1. 6; C. G. 4. 70; 3 Sent. 34. 1. 2 c; et passim. On the relationship between *donum Spiritus sancti, beatitudo, fructus Spiritus sancti,* and *virtus,* see *fructus* under 2. On **gratia donorum** see *gratia* under 2. — Kinds of *donum* in this sense are: (a), **donum charitatis,** *the gift of love.* Per donum charitatis Spiritus sanctus ordinat voluntatem hominis, ut directe moveatur in bonum quoddam supernaturale, . . ., sicut donum charitatis est in omnibus

habentibus gratiam gratum facientem ita etiam donum intellectus, SS. Q. 8. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 20. Art. 4 ad 3; PP. Q. 43. Art. 5 ad 2; SS. Q. 6. Art. 2; SS. Q. 26. Art. 13; SS. Q. 45. Art. 6; et passim. — (b), **donum commune** and **donum speciale**, *the common* and *the special gift.* Illa dona quae sunt communia in patria, scilicet visio, comprehensio, et fruitio, et alia huiusmodi, habent quaedam dona sibi correspondentia in statu viae, quae etiam sunt communia sanctis, PT. Q. 7. Art. 10 ad 3. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; Eph. 1. 6. — (c), **donum consilii**, *the gift of counsel.* Quod homo accipiat hoc, quod agendum est, quasi per certitudinem a Spiritu sancto edoctus, supra humanum modum est, et ad hoc perficit donum consilii, 3 Sent. 34. 1. 2 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 4 c; SS. Q. 8. Art. 6 c; SS. Q. 52. Art. 1 ad 1 and 2 and Art. 2 c; PT. Q. 39. Art. 6; 3 Sent. 35. 2. 4. 1 c; et passim. — (d), **donum fortitudinis**, *the gift of fortitude* or *strength.* Fortitudo quae est virtus, . . ., non sufficit dare fiduciam evadendi quaecumque pericula, sed hoc pertinet ad fortitudinem quae est donum Spiritus sancti, (ad 1), . . ., donum fortitudinis respicit virtutem fortitudinis, non solum secundum quod consistit in sustinendo pericula, sed etiam secundum quod consistit in quocumque arduo opere faciendo et ideo donum fortitudinis dirigitur a dono consilii, quod videtur praecipue esse de melioribus bonis, SS. Q. 139. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 139 pr.; SS. Q. 139. Art. 2 (passim); PT. Q. 39. Art. 6; 3 Sent. 34. 1. 2 c. — (e), **donum intellectus**, *the gift of understanding* or *insight.* Per donum intellectus Spiritus sanctus illustrat mentem hominis, ut cognoscat veritatem quandam supernaturalem, in quam oportet tendere voluntatem rectam, SS. Q. 8. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 20. Art. 4 ad 3; PS. Q. 68. Art. 4 c; PS. Q. 69. Art. 2 ad 3; SS. Q. 4. Art. 8 c; SS. Q. 8. Art. 1 c and Art. 4-6c; SS. Q. 45. Art. 2 ad 3; SS. Q. 49. Art. 2 ad 2; 3 Sent. 34. 1. 2 c; 3 Sent. 35. 2. 2. 1 c; Eph. 1. 5; et passim. — (f), **donum intellectus consummatum** and **donum intellectus inchoatum**, *the completed* and *the inceptive gift of understanding* or *the gift of the completed understanding* or *the understanding only begun.* Et utraque Dei visio pertinet ad donum intellectus: prima quidem ad donum intellectus consummatum, secundum quod erit in patria; secunda vero ad donum intellectus inchoatum, secundum quod habetur in via, SS. Q. 8. Art. 7 c. — (g), **donum intellectus inchoatum**, see *donum intellectus consummatum.* — (h), **donum linguarum**, *the gift of languages* or *the gift of speaking in different languages at the same time.* Illi qui consequebantur donum linguarum non loquebantur omnibus linguis, . . ., sed illi qui habuerunt donum linguarum melius loquebantur in propria lingua, SS. Q. 176. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 176. Art. 2 (passim); SS. Q. 177. Art. 1; SS. Q. 178. Art. 1; PT. Q. 7. Art. 7. — (i), **donum pietatis**, *the gift of piety.* Et quia ad pietatem proprie pertinet officium et cultum patri exhibere, consequens est quod pietas, secundum quam cultum et officium exhibemus Deo ut patri per instinctum Spiritus sancti sit Spiritus sancti donum, (c), . . ., ita etiam pietas, secundum quod est donum, non solum exhibet cultum et officium Deo, sed etiam omnibus hominibus, inquantum pertinent ad Deum, SS. Q. 121. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 121. Art. 2 (passim); SS. Q. 139. Art. 2 (bis); SS. Q. 159. Art. 2; PT. Q. 39. Art. 6; 3 Sent. 34. 1. 2 c. — (j), **donum primum**, *the first gift (of grace)*, i.e., *the Holy Ghost Himself.* Unde manifestum est quod amor habet rationem primi doni, per quod omnia gratuita donantur. unde cum Spiritus sanctus procedat ut amor, . . ., procedit in ratione doni primi, PP. Q. 38. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 5 ad 1. — (k), **donum prophetale seu propheticum seu prophetiae**, *the prophesying gift* or *the gift of prophesy.* Sed in ipsa prophetica revelatione, potius ipsi subiciuntur spiritui prophetiae, id est, dono prophetico, SS. Q. 173. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 172. Art. 4 ob. 4; SS. Q. 174. Art. 2 c; C. G. 3. 154; Verit. 12. 2 a. — (l), **donum prophetiae**, see *donum prophetale.* — (m), **donum sapientiae**, *the gift of wisdom.* Sapientia et scientia nihil aliud sunt, quam quaedam perfectiones humanae mentis, secundum quas disponitur ad sequendum instinctus Spiritus sancti in cognitione divinorum vel humanorum, PS. Q. 68. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 6 ad 3; PP. Q. 64. Art. 1 c; PS. Q. 111. Art. 4 ad 4; SS. Q. 4. Art. 8 c; SS. Q. 45. Art. 1 c and ad 2 and Art. 2 ad 3; 3 Sent. 34. 1. 2 c; 3 Sent. 35. 2. 1. 1 ad 1; Eph. 1. 5; et passim. — (n), **donum scientiae**, *the gift of knowledge.* Intellectus habet duos actus, scilicet percipere et iudicare; ad quorum primum ordinatur donum intellectus; ad secundum autem, secundum rationes divinas, donum sapientiae; sed secundum rationes humanas, donum scientiae, SS. Q. 45. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 68. Art. 5 ad 1; PS. Q. 111. Art. 4 ad 4; SS. Q. 4. Art. 8 c; SS. Q. 8. Art. 6 c; SS. Q. 9. Art. 1 c-4 c; 3 Sent. 34. 1. 2 c; et passim. — (o) **donum speciale**, see *donum commune.* — (p), **donum timoris**, *the gift of the fear of the Lord.* Timor Dei, qui numeratur inter septem dona Spiritus sancti, est timor filialis sive castus, . . ., hoc autem facit timor filialis, vel castus, inquantum per ipsum Deum reveremur, et refugimus nos ipsi subducere. et ideo timor filialis quasi primum locum tenet ascendendo inter dona Spiritus sancti, ultimum autem descendendo, SS. Q. 19. Art. 9 c. Cf. PS. Q. 67. Art. 4 ad 2; PS. Q. 68. Art. 5 (bis); SS. Q. 141. Art. 1 ad 3; 3 Sent. 34. 1. 2 c and ad 7; Rom. 8. 3; et passim. — (3), donum, secundum quod personaliter sumitur in divinis, est proprium nomen Spiritus sancti, PP. Q. 38. Art. 2 c; sed praecipuum donum Dei est Spiritus sanctus et ea quae nobis per ipsum dantur, SS. Q. 83. Art. 9 ob. 3. Cf. PP. Q. 38. pr.; PP. Q. 38. Art. 1 (passim); PP. Q. 43. Art. 5 ad 1; PT. Q. 3. Art. 8 (ter); 1 Sent. 34. 1. 2 ob. 2.

dormio, īre, īvi or ii, ītum, 4, *v. n.*, (1) *to sleep, rest* or *repose in sleep,* (2) *to sleep, rest in death,* (3) *to sleep, lack watchfulness* or *attentiveness, be careless* or *remiss.* — (1), si homo in dormiendo liberum usum rationis et intellectus haberet, (a), . . ., sic igitur per modum quo sensus solvitur et imaginatio in dormiendo, liberatur iudicium intellectus, . . ., unde ille qui dormiendo syllogizant, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; sicut etiam videmus quod in dormiendo aliqua hominibus revelantur, PS. Q. 113. Art. 3 ad 2; nec refert utrum post cibum vel potum assumptum dormierit, PT. Q. 80. Art. 8 ad 5. Cf. PS. Q. 113. Art. 3 (passim); SS. Q. 16. Art. 2 (passim); SS. Q. 95. Art. 6; SS. Q. 154. Art. 5 (passim); PT. Q. 5. Art. 3; PTS. Q. 81. Art. 4; et passim. — (2), mysteriorum conscii discipuli Salvatoris, et sacri Apostoli, in tremendis et vivificis mysteriis memoriam fieri eorum qui fideliter dormierunt sanxerunt, PTS. Q. 71. Art. 2 a, in quot.; Damascenus dicit in serm. de his qui in fide dormierunt, PTS. Q. 71. Art. 4 a, in quot. Cf. PTS. Q. 74. Art. 7 c; PTS. Q. 75. Art. 2, in quot. — (3), et execrabile apparet, ut nullos prorsus, vel non tales habeat defensores, per quos possit schisma contingere, non dormiat severitas disciplinae, SS. Q. 10. Art. 8 ad 1, in quot.

dormitio, ōnis, *f., a sleeping.* Sicut maxime solet contingere in fine dormitionis, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; certe ipse concubitus, ipse amplexus, ipsa confabulatio, et osculatio, et coniacentium duorum turpis et foeda dormitio, quantum dedecoris et criminis confitetur, SS. Q. 154. Art. 4 a, in quot.

Dorotheus, i, *m., Dorotheus,* the deacon addressed in the fifth letter ascribed to Dionysius the Areopagite. Sicut Dionysius dicit in Epist. V ad Dorotheum, col. 1074 t. 1, PTS. Q. 92. Art. 1 ob. 5.

dorsum, i, *n., the back.* Quidam habebant dorsa contra templum Domini, et facies ad orientem et adorabant ad ortum solis, PS. Q. 102. Art. 4 ad 5, in quot.

dōs, ōtis, *f.*, (1) *dowry* for marriage, (2) *dowry* of the saints in heaven. — (1), dos dicitur illud per quod sponsa delectabiliter sponso coniungitur, PTS. Q. 95. Art. 2 ob. 2; sumitur haec descriptio ad similitudinem dotis corporalis, per quam sponsa ornatur et providetur viro, unde possit sufficienter sponsam et liberos nutrire, et tamen inamissibiliter dos sponsae conservatur, ut ad eam matrimonio separato revertatur, 4 Sent. 49. 4. 1 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 8; PT. Q. 28. Art. 2; PTS. Q. 43. Art. 1; PTS. Q. 98. Art. 1 (passim); PTS. Q. 98. Art. 3; et passim. — (2), secundum hoc similitudo attenditur, quod dos proprie dicitur donum, quod in matrimonio

corporali datur sponsae ex parte sponsi, quando traducitur in domum sponsi, ad ornatum sponsae pertinens, ..., unde et ornatus qui a Christo sanctis exhibetur, quando traducuntur in donum gloriae, dos nominatur, PT. Q. 95. Art. 1 c; absque dubio beatis, quando in gloriam transferuntur, aliqua dona divinitus dantur ad eorum ornatum, et hi ornatus a magistris dotes sunt nominati; unde datur quaedam definitio de dote, de qua nunc loquimur, talis: dos est perpetuus ornatus animae et corporis, vitae sufficiens, in aeterna beatitudine iugiter perseverans, 4 Sent. 49. 4. 1 c; proprie dotes sunt immediata principia illius operationis, in qua perfecta beatitudo consistit, 4 Sent. 49. 5. 1 ad 5. Cf. PT. Q. 28. Art. 2; PT. Q. 45. Art. 1 (bis); PT. Q. 45. Art. 2 (passim); PT. Q. 54. Art. 1; App. Q. 2. Art. 1 (ter); et passim. On the difference between *dos* and *beatitudo*, we read: beatitudo et dos etiam realiter differunt, ut beatitudo dicatur ipsa operatio perfecta, qua anima beata Deo coniungitur, sed dotes dicuntur habitus vel dispositiones vel quaecumque aliae qualitates, quae ordinantur ad huiusmodi perfectam operationem, ut sic dotes ordinentur ad beatitudinem magis quam sint in beatitudine ut partes ipsius, 4 Sent. 49. 5. 2 c. — Kinds of *dos* in this sense are: **dos animae** and **dos corporis**, *the dowry of the soul* and *that of the body*. Sicut dispositiones, quae sunt in anima beata ad perfectam operationem, qua Deo coniungitur, dicuntur animae dotes, ita dispositiones, quae sunt in corpore glorioso, ex quibus corpus efficitur perfecte animae subiectum, dicuntur corporis dotes, 4 Sent. 49. 4. 5. 2 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 7; PT. Q. 28. Art. 2; PT Q. 45. Art. 1 (bis); PT. Q. 55. Art. 6; PT. Q. 81. Art. 3; et passim.

dōto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to endow, to give a dowry to one's bride*, (2) *to endow, confer something desirable upon.* — (1), virgo in civitate deprehensa a viro, et illi per vim copulata, si voluerit pater eius, dotabit eam iste vir, quantum iudicaverit pater, et dabit pretium, pudicitiae eius, SS. Q. 154. Art. 7 ad 3, in quot. — (2), ergo terra non dotabitur claritate in illa innovatione, et eadem ratione nec alia elementa, (ob. 3), ..., ergo et ipsa elementa convenit claritate dotari, PTS. Q. 91. Art. 4 a; ergo cum sancti in domum Christi traducantur cum beatificantur, videtur quod aliquibus dotibus dotentur, PTS. Q. 95. Art. 1 a. — **dotātus**, a, um, *adj., dowered, endowed.* Sed in carnali matrimonio sponsa dotata traducitur in domum sponsi, (a), ..., sicut aliquis dicitur esse dotatus scientia, quia scientia pollet, PTS. Q. 95. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 82. Art. 4 ob. 5.

draco, ōnis, *m.*, (1) *a dragon*, (2) *the serpent, the Devil.* — (1), sed contra est quod Simon et Iudas leguntur adiurasse dracones, et eis praecepisse ut in desertum locum discederent, SS. Q. 90. Art. 3 a. — (2), qui caeteris in essentia erat excellentior, factus est in malitia maior, (ob. 3), ..., sed contra est quod dicitur Apoc. 12, 4, quod draco traxit secum tertiam partem stellarum, PP. Q. 63. Art. 8 a.

dromedārius, ii, *m.*, *a dromedary.* Statim Magi, ..., partim quidem adiuti divina virtute, partim autem dromedariorum velocitate, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3.

duālitas, ātis, *f.*, *duality*, the state or character of being composed of two, twoness. Ergo, non obstante unitate personae, propter dualitatem naturarum Christus est duo, (ob. 5), ..., sed Christus habet dualitatem naturarum, (ob. 6), ..., quamvis igitur Christus habeat dualitatem naturarum, quia tamen non habet dualitatem suppositorum, PT. Q. 17. Art. 1 ad 6; et ideo magis retinet unitatem secundum unitatem hypostasis quam habeat dualitatem secundum dualitatem naturae, PT. Q. 17. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 35. Art. 5.

dubiē, *adv.*, *doubtfully.* Dubie videtur loqui de horum sanctificatione in utero, PT. Q. 27. Art. 6 c.

dubietas, ātis, *f.*, *doubt, uncertainty.* Illi autem qui non habent mentem bene dispositam, divina percipiunt cum quadam confusione dubietatis vel erroris, PT. Q. 55. Art. 4 c.

dubitābilis, e, *adj.*, *doubtful, to be doubted.* Quod autem aliquid in operabilibus humanis non sit dubitabile, ex duobus contingit, PS. Q. 14. Art. 4 c; immutatio aeris et terrae dubitabile non est quin per ignem fiet, PTS. Q. 74. Art. 6 ob. 2.

dubitātio, ōnis, *f.*, *doubt, deliberation, timidity, hesitation.* Dubitatio enim opponitur certitudini; unde videtur illud esse certius quod minus potest habere de dubitatione, sicut est albius quod est nigro impermixtius. sed intellectus et scientia, et etiam sapientia non habent dubitationem circa ea quorum sunt; credens autem interdum potest pati motum dubitationis, et dubitare de his quae sunt fidei, SS. Q. 4. Art. 8 ob. 1; dubitatio dupliciter dicitur. primo enim et principaliter significat motum rationis supra utramque partem contradictionis cum formidine determinandi, iterum secundo translatum fuit hoc nomen ad significandum formidinem affectus in aggrediendo vel sustinendo aliquod terribile, 3 Sent. 17. 1. 4 c. Cf. SS. Q. 97. Art. 4 (bis); 3 Sent. 3. 1. 2. 2 c; Verit. 24. 3 c; 1 Cael. 19 a and 22 b; 2 Cael. 22 i; et passim. — Kinds of *dubitatio* are: (a), **dubitatio admirationis**, *the doubt of amazement.* Quidam vero per gladium dubitationem intelligunt; quae tamen non est intelligenda dubitatio infidelitatis, sed admirationis et discussionis, PT. Q. 27. Art. 4 ad 2. Cf. PT. Q. 30. Art. 4 ad 2; 3 Sent. 3. 1. 2. 2 ad 1. — (b), **dubitatio discussionis**, *the doubt of discussion.* Cf. PT. Q. 27. Art. 4 ad 2, quoted above. — (c), **dubitatio incredulitatis seu infidelitatis**, *the doubt of unbelief.* Sed talis dubitatio magis est admirationis quam incredulitatis; et ideo probationem Angelus inducit non ad auferendam infidelitatem, sed magis ad removendam eius admirationem, PT. Q. 30. Art. 4 ad 2. Cf. PT. Q. 27. Art. 4 ad 2. — (d), **dubitatio infidelitatis**, see *dubitatio incredulitatis.* Cf. PT. Q. 27. Art. 4 ad 2. — (e), **dubitatio problematica**, *the hypothetical doubt.* Cf. 1 Anal. 42 e.

dubitātīvus, a, um, *adj.*, *doubtful, dubitative.* On oratio dubitativa, see *oratio.*

dubito, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. n.* and *a.*, *to doubt, waver in opinion, be uncertain, be in doubt, doubt*, used (1) with *acc.* and *inf.*, (2) with *quin*, (3) with *interrog. particles*, (4) *absol.*, (5) with *de* and *abl.* — (1), quia scilicet procedit ex quadam infirmitate, qua homo dubitat alium esse verum dicturum, SS. Q. 98. Art. 4 c. — (2), et ideo non est dubitandum quin Deus per suam gratiam eam ad hoc idoneam reddidit, PT. Q. 27. Art. 4 c. — (3), sed quia tentando non praevaluit, utrum Filius Dei esset, dubitabat, PT. Q. 44. Art. 1 ad 2, in quot. — (4), ita enim poterit dubitare post secundam absolutionem, sicut post primam, PTS. Q. 18. Art. 2 ad 4. — (5), quod de illa resurrectione sanctorum cum Christo videtur dubitare Hieronymus, PTS. Q. 77. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 2. Art. 1 (bis); SS. Q. 4. Art. 8; PT. Q. 27. Art. 4; PT. Q. 27. Art. 5; PTS. Q. 69. Art. 2; et passim.

dubius, a, um, *adj.*, (1) *doubtful, precarious, critical, dubious*, (2) in the *neuter absol.*, **dubium est**, *it is doubtful, uncertain, undecided*, used with *dat.*, with *quin*, with *interrog. cl.*, *a substantive clause* with *quod.* — (1), unde, licet consiliari non competat Deo, secundum quod consilium est inquisitio de rebus dubiis, PP. Q. 22. Art. 1 ad 1; inquisitio est de rebus dubiis, (ob. 3), ..., in rebus autem dubiis et incertis ratio non profert iudicium absque inquisitione praecedente, PS. Q. 14. Art. 1 c (bis). Cf. SS. Q. 10. Art. 7 (bis); SS. Q. 30. Art. 3; SS. Q 60 Art 2; SS Q. 60. Art. 4; SS. Q. 147. Art. 4; PT. Q. 30. Art. 4 (bis); et passim. — (2), ex alia vero parte nulli catholico dubium est, PP. Q. 99. Art. 1 c; neque alicui debet esse dubium quin Deus immediate hominibus aliqua revelare possit, PP. Q. 112. Art. 2 c; de quo dubium est utrum sit licitum vel illicitum, proficuum vel nocivum, SS. Q. 89. Art. 9 ad 3; quia dubium est quid de eis definiendum est, PTS. Q. 88. Art. 1 ob. 3; non enim est dubium quod de incorruptione corporis gaudebunt, PTS. Q. 96. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 27. Art. 8; SS. Q. 60. Art. 4 (passim); PTS. Q. 65. Art. 4; PTS. Q. 71. Art. 6; PTS. Q. 74. Art. 14; et passim. — Common phrases are: (a), **venire in dubium**, *to come*

into doubt. De illis autem inquirere solemus quae in dubium veniunt, PS. Q. 14. Art. 4 c; tertio, quia per hoc venisset in dubium veritas humanitatis ipsius, PT. Q. 36. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 105. Art. 2. — (b), **sine dubio,** *without doubt.* Sine dubio Iudas sub pane intincto corpus Christi non sumpsit, sed simplicem panem, PT. Q. 81. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 32. Art. 1, in quot.; SS. Q. 154. Art. 5; PT. Q. 80. Art. 7, in quot. — (c), **dubium habere,** *to regard as uncertain.* Deo competere non potest, qui nullum dubium habet unde eum consiliari oporteat, PP. Q. 22. Art. 1 ob. 1. — (d), **absque dubio,** *without doubt.* Unde si scienter iniustam causam defendit, absque dubio graviter peccat, SS. Q. 71. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 3; PS. Q. 98. Art. 1; SS. Q. 153. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 2; SS. Q. 158. Art. 3; SS. Q. 158. Art. 8; et passim. — (e), **vertere in dubium,** *to incline to* or *give rise to doubt.* Si autem esset causa apparens, per quam saltem in dubium verteretur, SS. Q. 88. Art. 12 ad 2. — (f), **procul dubio,** *beyond question, undoubtedly.* Et procul dubio oportet secundum hanc positionem in vi imaginativa ponere non solum passivam, sed etiam activam, PP. Q. 84. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 10. Art. 7; SS. Q. 133. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 5; PT. Q. 80. Art. 12; PTS. Q. 55. Art. 10; et passim. — (g), **sub dubio,** *in doubt, doubtful.* Augustinus vero sub dubio dereliquit, in neutram partem declinas, PP. Q. 70. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 83. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 11; SS. Q. 70. Art. 4; PT. Q. 36. Art. 7; et passim. — (h), **dubium,** i, *n.,* (also *pl.* **dubia** as subst.), *a doubt.* Inconvenienter igitur statuit lex Deut. 17, ut irent ad unum locum expetituri iudicium de suis dubiis, (ob. 7), . . ., et ad hoc dubium tollendum mandatur Deut. 16, 18, . . ., ideo ad hoc dubium tollendum constituit lex ut omnes recurrerent ad locum, . . ., qui determinaret dubia circa caeremonias divini cultus, PS. Q. 105. Art. 2 c; quia in dubiis semper tutior pars est eligenda, PTS. Q. 43. Art. 3 ob. 2.

ducātus, ūs, *m.,* (1) *guidance,* (2) *dukedom,* the dignity, office or rank of duke. — (1), sed Magi ducatu coelestis indicii ab Oriente venerant in Iudaeam. stulte ergo gerunt, praeter ducatum stellae humanum indicium requirendo, PT. Q. 36. Art. 8 ob. 3. — (2), quia inferior potestas comprehenditur in superiori virtute, sicut sensus in intellectu, et ducatus in regno, PTS. Q. 35. Art. 5 c.

ducenti, ae, a, *num., two hundred.* Sicut si alicui, cui debentur centum denarii, aliquis ducentos det de suo, PP. Q. 21. Art. 3 ad 2; quod per mille ducentos sexaginta dies, de quibus fit mentio Apoc. 12, PTS. Q. 77. Art. 2 ad 2.

ducibilis, e, *adj., ductibile, easily led* or *drawn on, ductile.* Quia in mulieribus est plus de humore, et ideo sunt magis ducibiles a concupiscentiis, PTS. Q. 62. Art. 4 ad 5.

dūco, ere, xi, ctum, 3, *v. a.,* (1) used *literally,* (a) in gen., *to lead, draw, steer, guide, bring forward,* (b) with *uxorem, to lead a wife home,* i.e., *to marry,* (c) with the accessory idea of creation, formation, *to produce, form, construct, make, fashion, shape, dispose,* (d) *to lead, command an army* or *division,* (e) transferred beyond the military sphere, *to be leader, chief, first in any thing,* (f) a legal technical term, *to lead away, take, drag, carry off a person before court, to death, punishment,* etc., (2) used *fig.,* (a) *to draw, derive* its origin from anything, (b) of time, *to pass, spend, enjoy,* (c) *to lead* or *conduct* as a way or a road, (d) with regard to time, *to draw out, extend,* (e) *to lead* a person as regards his will or opinions in any directions, *to move, incite, induce,* (f) *to deem, hold an opinion,* (g) *to multiply, to perform the operation of multiplication upon,* a synonym of *multiplicare.* — (1a), et simile legitur in IV Regum, VI, de Syris quos Elisaeus duxit in Samariam, PP. Q. 111. Art. 4 a; sicut agnus paschalis ante sex dies Paschae, id est, decima luna, secundum praeceptum legis ad locum immolationis ducebatur, PT. Q. 46. Art. 10 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 1, in quot.; PT. Q. 41. Art. 1, in quot.; PT. Q. 41. Art. 2 (bis); PT. Q. 55. Art. 6 ob. 1. — (1b), circa uxores vero statuitur in lege, quantum ad uxores ducendas, ut scilicet ducant uxores suae tribus, . . ., et quod aliquis in uxorem ducat uxorem fratris defuncti sine liberis, . . ., prohibuit etiam quasdam personas ne in coniugium ducerentur, PS. Q. 105. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; PT. Q. 6. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 2; PT. Q. 93. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 67. Art. 4; et passim. — (1c), imago enim ducitur ex eo quod agitur ad imitationem alterius, PP. Q. 93. Art. 1 c. — (1d), in executione autem cuiuslibet actus sunt quidam quasi incipientes actionem, et alios ducentes, sicut in cantu praecentores, et in bello illi qui alios ducunt et dirigunt, PP. Q. 108. Art. 6 c. — (1e), illi enim qui alios ducunt, primi inter eos existentes, principes proprie vocantur, PP. Q. 108. Art. 5 ad 3. — (1f), angeli ducuntur in iudicium pro peccatis hominum, PP. Q. 113. Art. 7 ad 4; cuius signum est quod timentes sitiunt et praecipue in maximis timoribus sicut patet in illis qui ad mortem ducuntur, PS. Q. 44. Art. 3 ob. 1; quod pater ducat filium suum ad seniores civitatis puniendum, PS. Q. 105. Art. 4 ob. 5. Cf. SS. Q. 69. Art. 4; PTS. Q. 72. Art. 3 ad 3, in quot. — (2a), tamen credendum est quod etiam ex Salmone originem duxerit, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 49. Art. 1 ob. 1, in quot.; PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 35. Art. 7; PTS. Q. 78. Art. 1. — (2b), nullus tamen invenitur qui absque levibus peccatis vitam ducat, PS. Q. 59. Art. 3 c; quidam de nocte profunda comedunt aut bibunt, et forte totam noctem insomnem ducentes, PT. Q. 80. Art. 5 ob. 5. Cf. SS. Q. 60. Art. 3, in quot.; SS. Q. 152. Art. 2; SS. Q. 172. Art. 4; SS. Q. 186. Art. 1; PT. Q. 40. Art. 2; et passim. — (2c), sed etiam esse figurativum Christi, qui est via ducens ad illam patriae veritatem, PS. Q. 101. Art. 2 c; uno modo sicut via ducens ad perfectionem, PT. Q. 9. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 21. Art. 3. — (2d), dum enim per trecentos et sexaginta et sex dies annus ducitur, nos autem per triginta et sex dies affligimur, SS. Q. 147. Art. 5 c, in quot. — (2e), nam et unus homo in quantum facit aliquid quod est supra facultatem et cognitionem alterius, ducit alium in admiratione sui operis, PP. Q. 114 Art. 4 c. Cf. SS. Q. 43. Art. 4; SS. Q. 156. Art. 1 (bis). — (2f), consuetudinis Iudaicae fuit nec ducebatur in culpam more gentis antiquo, PT. Q. 40. Art. 3 ad 2; super quo sic duximus distinguendum, quod si tempore denuntiationis praemissae is qui iam coniunctos impetit, extra dioecesim existebat, PTS. Q. 55. Art. 10 ad 4, in quot. — (2g), denarius etenim quater ductus in quadragenarium surgit, . . ., sic ergo per denarium significantur omnes res, qui si ducatur per quaternarium, qui competit corpori, per quod administratio geritur, quadragesimum numerum conficit, SS. Q. 147. Art. 5 c; denarius ergo numerus, qui totam insinuat disciplinam quater ductus, id est, numero, qui corpori tribuitur multiplicatus, quadragenarium numerum conficit, PT. Q. 40. Art. 2 ad 3.

ductilis, e, *adj., ductile, capable of being drawn* or *hammered out.* Sicut faber ad faciendum cultellum eligit materiam duram et ductilem, quae subtiliari possit, ut sic sit apta incisioni, PS. Q. 85. Art. 6 c.

ductio, ōnis, *f., guidance, a leading.* Et ideo viri spirituales secundum hoc quod lege Spiritus sancti ducuntur, non subduntur legi quantum ad ea quae repugnant ductioni Spiritus sancti, PS. Q. 96. Art. 5 ad 2.

ductivus, a, um, *adj., indicative of leadership, conductive.* Et ideo Dionysius dicit coel. Hier., circa princ., quod nomen principatuum significat ductivum cum ordine sacro, PP. Q. 108. Art. 5 ad 3; et ideo vitium capitale non solum est principium aliorum, sed etiam est directivum, et quodammodo ductivum aliorum, PS. Q. 84. Art. 3 c.

ductor, ōris, *m., leader, a guide, one who leads another in any path* or *direction.* Sed multae aliae sunt necessitates humanae vitae quam praedictae, sicut quod caecus indiget ductore, claudus sustentatione, pauper divitiis, SS. Q. 32. Art. 2 ob. 2.

ductrix, īcis, *f., a female leader, a guide.* Unaquaeque substantia intellectualis datam sibi a diviniore uniformem intelligentiam provida virtute dividit et multiplicat ad inferioris sursum ductricem analogiam, sive proportionem, PP. Q. 106. Art. 1 c, in quot.

ductus, ūs, *m.*, (1) *a guidance, directing,* (2) *multiplication,* the process of finding the sum of a number called the multiplicand repeated as many times as there are units in another number called the multiplier. — (1), sed tamen hoc ipsum est de ductu Spiritus sancti quod homines spirituales legibus humanis subdantur, PS. Q. 96. Art. 5 ad 2; unde sicut ductu naturalis rationis homo pervenire potest ad aliquam Dei notitiam per effectus naturales, SS. Q. 178. Art. 1 c. — (2), consurgit enim tricenarius numerus de ductu ternarii in denarium, PT. Q. 39. Art. 3 c; eo quod centenarius est quadratum denarii; sed millenarius est numerus solidus ex duplici ductu denarii in seipsum surgens, quia decies decem centum sunt, et centum decies mille sunt, PTS. Q. 77. Art. 1 ad 4; tricenarius enim numerus ex ductu ternarii in denarium surgit, . . ., senarius autem numerus, ex cuius ductu in denarium sexagenarius surgit, . . ., quia denarius, ex cuius ductu centenarius surgit, est limes numerorum, (c), . . ., centenarius vero supra sexagenarium addit quadragenarium, qui consurgit ex ductu quaternarii in denarium, PTS. Q. 96. Art. 4 ad 3.

duellum, i, *n., a duel,* a combat between two persons, especially one fought with deadly weapons according to prearrangement and in the presence of seconds or witnesses to decide some quarrel or point of honor. Et eadem ratio videtur esse de lege duellorum, SS. Q. 95. Art. 8 ad 3.

dulcēdo, inis, *f.*, (1) *sweetness,* the quality of being sweet, (2) used *fig., pleasantness, agreeableness, delightfulness.* — (1), non enim dicimus, quod dulcedo sit similis albedini, PP. Q. 4. Art. 3 ob. 3; sicut dulcedo inconvenienter dicitur maior, PP. Q. 6. Art. 2 ob. 3; sed quibusdam maxime delectabilis est dulcedo vini quibusdam dulcedo mellis, PS. Q. 1. Art. 7 c (bis); fructus, . . ., quod appetitum quietet quadam dulcedine vel delectatione, PS. Q. 11. Art. 3 c; mustum autem iam habet speciem vini; nam eius dulcedo attestatur digestioni, quae est completio a naturali calore, PT. Q. 74. Art. 5 ad 3; fellis enim rubedo magis convenit cum melle, inquantum est visibile, quam dulcedo mellis cum melle, PTS. Q. 92. Art. 1 ad 7. Cf. PP. Q. 30. Art. 1; PP. Q. 84. Art. 1 (bis); PT. Q. 46. Art. 4; PT. Q. 76. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 2; et passim. — (2), nam fervor amoris est cum quadam dulcedine et lenitate, PS. Q. 48. Art. 2 ad 1; sed in interiori sacrificio plus est de dulcedine, quam repraesentat mel, quam de mordacitate, quam repraesentat sal, (ob. 14), . . ., tum etiam ad excludendam omnem carnalem dulcedinem et voluptatem ab his qui Deo sacrificare intendunt, PS. Q. 102. Art. 3 ad 14; quia scilicet ille qui accipit per quamdam experientiam dulcedinis novit, PS. Q. 112. Art. 5 c; sed etiam quaedam actualis refectio spiritualis dulcedinis quae quidem impeditur, PT. Q. 79. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 180. Art. 7, in quot.; SS. Q. 180. Art. 8 (bis); SS. Q. 182. Art. 2, PT. Q. 79. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 2; et passim.

dulcis, e, *adj.*, (1) of things agreeable to the taste, (a) *sweet,* having a flavor or taste like honey, (b) *sweet,* having a fresh or mild taste, as opposed to salty, sour, rancid, (2) *sweet,* agreeable to the mind, (3) *kind, gracious,* characterized by kindness or amiability. — (1a), album autem et nigrum dulce et amarum, et huiusmodi contraria, non accipiuntur nisi specialiter, quia sunt in quibusdam generibus determinatis, PP. Q. 48. Art. 3 ad 3; cum aliquis habens sanum gustum iudicat mel esse dulce, vere iudicabit, PP. Q. 85. Art. 2 c; sicut etiam visus apprehendit mel rubeum et fel rubeum, quamvis non apprehendat mel dulce, PTS. Q. 92. Art. 1 ad 7. — (1b), sicut dicitur aliquis amare vinum propter dulce, quod in eo concupiscit, PS. Q. 26. Art. 4 a; sicut autem ea quae sunt cocta et digesta, solent habere suavem et dulcem saporem, SS. Q. 159. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 17. Art. 2 c; PP. Q. 19. Art. 2 ad 2; PP. Q. 48. Art. 1 ad 1; PS. Q. 1. Art. 7 (bis); PT. Q. 74. Art. 4 ob. 4; PT. Q. 76. Art. 4 ad 1 (bis); et passim. — (2), ira multo dulcior melle distillante in pectoribus virorum crescit, PS. Q. 48. Art. 1 a, in quot.; dulcior autem ante Deum est oratio, non quam necessitas transmittit, sed quam charitas fraternitatis commendat, SS. Q. 83. Art. 7 c, in quot. — (3), quod benignus est vir sponte ad bene faciendum paratus, et dulcis alloquio, SS. Q. 80. Art. 1 ad 4, in quot.

Dulcitius, ii, *m., Dulcitius,* a tribune and notary, charged with executing the imperial decrees against the Donatists, 420 A.D., to whom Augustine writes (Ep. 204) blaming him for proclaiming that they were to be given up to the death that they deserved. Dicit enim Augustinus in lib. de octo Quaestionibus Dulcitii, PS. Q. 36. Art. 1 ob. 1.

dūlia, ae, *f.*, = δουλεία, (1) *servitude, subjection,* (2) *the virtue of subjection* or *of serving,* and first moreover that which the slave practices towards his master and then that which man practices towards any preeminent being. — (1), dulia enim Graece servitus dicitur, SS. Q. 103. Art. 3 c; nam dulia servitus dicitur, . . ., et secundum hoc non dividitur in diversas species, sed est una specierum observantiae, SS. Q. 103. Art. 4 c. — (2), alia veneratione veneramur Deum, quod pertinet ad latriam, et alia ratione quasdam excellentes creaturas, quod pertinet ad duliam, SS. Q. 84. Art. 1 ad 1; dulia, quae debitam servitutem exhibet homini dominanti, alia virtus est a latria, quae exhibet debitam servitutem divino dominio, et est quaedam observantiae species, quia per observantiam honoramus quascumque personas dignitate praecellentes, per duliam autem proprie sumptam servi dominos suos venerantur, SS. Q. 103. Art. 3 c; dulia potest accipi dupliciter: uno modo communiter, secundum quod exhibet reverentiam cuicumque homini ratione cuiuscumque excellentiae, . . ., alio modo potest sumi stricte, prout secundum eam reverentiam exhibet servus domino; nam dulia servitus dicitur, SS. Q. 103. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 25. Art. 1; SS. Q. 81. Art. 4; SS. Q. 84. Art. 1; SS. Q. 103. Art. 2; PT. Q. 25. Art. 2 (passim); et passim. On **adoratio duliae,** see *adoratio* under 1; on **honor duliae,** see *honor.*

dum, conj., (1) *while, whilst, during the time in which, as long as.* In general, construed with the indicative, except in *oratio obliqua* where the subjunctive is sometimes used, (2) in conditional relations as a restrictive particle, like *quatenus* and *dumtaxat, so long as, provided that, if only,* (3) *until, until that.* Construed with the subjunctive or the indicative, according as the idea of aim or simply of time predominates, (4) like *cum, when,* and *since* with the indicative or subjunctive. — (1), aliqua tamen olim habuerunt rationem possibilium, dum erant fienda, quae iam deficiunt a ratione possibilium, dum sunt facta, PP. Q. 25. Art. 4 ad 2; sed postquam homo est instructus per legem, convicta est eius superbia de infirmitate, dum implere non poterat quod cognoscebat, PS. Q. 98. Art. 6 c; unde tales, dum sunt in hac dispositione, non miserentur, SS. Q. 30. Art. 2 ad 3; sed quia si alter nunquam peteret debitum, ex hoc alteri matrimonium nimis onerosum redderetur, dum oporteret unum semper confusionem debiti petendi subire, PTS. Q. 64. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 64. Art. 3; PS. Q. 5. Art. 4; PS. Q. 28. Art. 3; SS. Q. 14. Art. 2 (ter); SS. Q. 82. Art. 3; PT. Q. 41. Art. 3; et passim. — (2), consentio in te, dum tamen non cognoscas me, PTS. Q. 48. Art. 1 ob. 3; unde illi qui conveniunt bona fide in facie Ecclesiae, quamvis sit impedimentum, dum tamen ignorent, nec peccant, nec filii sunt illegitimi, PTS. Q. 68. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 33. Art. 2 ad 3; PT. Q. 68. Art. 12 (bis). — (3), not used in this manner in the S.T. — (4), sic, dum per apostolos impleta sunt Christi et Ecclesiae mysteria, PP. Q. 117. Art. 2 ad 1; ut ordo servaretur in rerum conditione, dum ex imperfecto ad perfectum adducerentur, PP. Q. 66. Art. 1 ad 3; dum vellet non esse verum quod est verum, PS. Q. 29. Art. 5 ad 1; hoc modo Christus per suam mortem nos perduxit ad vitam, dum sua morte mortem nostram destruxit, PT. Q. 50. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 91. Art. 1 ad 1; PP. Q. 106. Art. 4 ad 2; PP. Q. 108. Art. 1 c; PS. Q. 98. Art. 2 ad 3; PS. Q. 101. Art. 2 ad 1; et passim. — **dummodo,** like (2) above with emphatic *modo.* Dummodo similitudinem Dei debito ordine

appetat adipisci, PP. Q. 63. Art. 3 c; dummodo contemptus non adsit agendi meliora, per quem animus firmatur contra spiritualem perfectum, SS. Q. 186. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 5; SS. Q. 25. Art. 1; SS. Q. 130. Art. 2; SS. Q. 135. Art. 1; SS. Q. 153. Art. 2; et passim.

dummodo, see *dum*.

duntaxat, *adv.*, (1) *only, simply, merely,* (2) *to this extent, so far, in so far, lit.* as far as it holds good, (3) *provided that*, approaches closely in meaning to *dummodo*. — (1), sive sit principium formale in his duntaxat in quibus ipsae formae sunt subsistentes et non advenientes alteri, PP. Q. 41. Art. 3 ad 2; et haec cognitio non fuit simpliciter perfectissima, sed in genere duntaxat humanae cognitionis, PT. Q. 11. Art. 3 ad 1. — (2), vilis tunica contemptum saeculi probet, ita duntaxat, ne animus tumeat, ne habitus sermoque dissentiant, SS. Q. 187. Art. 6 c. — (3), lex erit omne quod ratione constiterit duntaxat quod religioni congruat, quod disciplinae conveniat, quod saluti proficiat, PS. Q. 95. Art. 3 ob. 1.

duo, ae, o, *card. num.*, (1) *two,* (2) *the two, both.* — (1), et inde est quod alii tres sensus non fiunt per medium coniunctum, ne aliqua naturalis transmutatio pertingat ad organum, ut accidit in his duobus sensibus, PP. Q. 78. Art. 3 c; si aliqua duo sunt penitus aequalia, non magis movetur homo ad unum quod ad aliud, PS. Q. 13. Art. 6 ob. 3; circa eamdem enim materiam non sunt duae virtutes, SS. Q. 134. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 46. Art. 3; PS. Q. 14. Art. 1; SS. Q. 162. Art. 4; PT. Q. 62. Art. 1; PT. Q. 82. Art. 6; PTS. Q. 43. Art. 3; et passim. — (2), quia fissio ungulae significat distinctionem duorum testamentorum vel Patris et Filii, vel duarum naturarum in Christo, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; istae duae vitae significantur per duas uxores Iacob; activa quidem per Liam, contemplativa vero per Rachelem, et duas mulieres quae Dominum hospitio receperunt, SS. Q. 179. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 29. Art. 3; PP. Q. 40. Art. 3; PS. Q. 10. Art. 1; PT. Q. 17. Art. 1; PT. Q. 41. Art. 1; PTS. Q. 95. Art. 3; et passim.

duodecim, *card. num., twelve.* Arius enim duodecim modos generationis assignat, PP. Q. 42. Art. 2 ob. 1; quidam tamen distinguunt duodecim articulos fidei, SS. Q. 1. Art. 8 c; ideo autem per duodecim tribus omnes aliae gentes significatae sunt, quia in sortem duodecim tribuum per Christum sunt vocatae, PTS. Q. 89. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 70. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 12; SS. Q. 162. Art. 4 (bis); PT. Q. 36. Art. 5; PTS. Q. 92. Art. 2; et passim.

duodecimus, a, um, *ord. num., the twelfth.* Et ideo in praedictis gradibus humilitatis ponitur aliquid quod pertinet ad humilitatis radicem, scilicet duodecimus gradus, SS. Q. 161. Art. 6 c; et quia puella in duodecimo anno ad hoc venit ut possit esse actui generationis apta, PTS. Q. 43. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 19. Art. 12; SS. Q. 58. Art. 12; SS. Q. 123. Art. 12; PT. Q. 2. Art. 2; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim.

duodēnārius, a, um, *adj., containing twelve.* Unde duodenario numero, ut ibidem iudicat, significata est universa iudicantium multitudo, propter duas partes septenarii, . . ., quae in se ductae faciunt duodenarium. duodenarius autem est numerus perfectus, PTS. Q. 89. Art. 2 ad 1.

duodēni, ae, a, *distr. num., twelve each, twelve.* Unde et quidam metrice dixerunt: rex sedet in coena turba cinctus duodena; se tenet in manibus, se cibat ipse cibus, PT. Q. 81. Art. 1 ad 1.

dūplātus, a, um, *P. a., doubled.* Unde si pati aliquid in tempore tanto est malum, pati idem in duplo tempore apprehenditur ut duplatum, PS. Q. 42. Art. 6 c.

dūplex, icis, *adj.*, (1) *two-fold, double,* (2) of character, *characterized by ambiguity, deceit,* or *insincerity, double-tongued, double-hearted, deceitful.* — (1), secundum duplicem modum iudicandi dupliciter sapientia accipitur, PP. Q. 1. Art. 6 ad 3; cum autem sit duplex appetitus in homine, scilicet appetitus sensitivus, qui dividitur per irascibilem et concupiscibilem, SS. Q. 18. Art. 1 c; quod spelunca duplex quam Abraham emit in sepulturam, non habetur quod erat terra consecrata ad sepeliendum, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3; quod duplex est peccatorum confessio: una quidem interior, quae fit Deo, PT. Q. 68. Art. 6 c; duodenarius autem est numerus profectus, propter hoc quod consistit ex duplici senario, qui est numerus perfectus, PTS. Q. 89. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 76. Art. 5; PS. Q. 25. Art. 4; SS. Q. 123. Art. 8; SS. Q. 188. Art. 6; PT. Q. 8. Art. 5; et passim. — (2), sed bilinguis videtur idem esse quod detractor; quia detractorum est duplici lingua loqui, aliter scilicet in absentia, et aliter in praesentia, SS. Q. 74. Art. 1 ob. 3; si intellectus est, quo beati sunt mundo corde, oremus ne habeamus duplex cor temporalia sectando, de quibus tentationes fiunt in nobis, SS. Q. 83. Art. 9 ad 3, in quot.—**dūpliciter**, *adv., doubly, on two accounts.* Quod alicui homini adhibetur custos dupliciter, PP. Q. 113. Art. 2 ad 1; sed hoc manifeste apparet esse falsum dupliciter, PS. Q. 5. Art. 4 c; quod aliquid dicitur esse actus virtutis dupliciter, SS. Q. 32. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 5. Art. 3 (bis); SS. Q. 28. Art. 3; SS. Q. 158. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 2; PTS. Q. 8. Art. 5; PTS. Q. 42. Art. 3; et passim.

dūplicitas, ātis, *f.*, (1) *double-dealing, insincerity,* the opposite of *simplicitas,* (2) *ambiguity,* synonym of *multiplicitas.* — (1), sed duplicitas non videtur ad luxuriam pertinere, sed magis ad dolositatem, quae est filia avaritiae, (ob. 2), . . ., duplicitas animi est quoddam consequens ad luxuriam, sicut et inconstantia; prout duplicitas animi importat vertibilitatem animi ad diversa, SS. Q. 53. Art. 6 ad 2; simplicitas dicitur per oppositum duplicitati, qua scilicet aliquis aliud habet in corde, et aliud ostendit exterius, et sic simplicitas ad hanc virtutem pertinet. facit autem intentionem rectam, non quidem directe, quia hoc pertinet ad omnem virtutem, sed excludendo duplicitatem, qua homo unum praetendit et aliud intendit, SS. Q. 109. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 46. Art. 3 ob. 2. — (2), istae dictiones omnes et uterque propter suam duplicitatem, 2 Pol. 2 a.

dūpliciter, *adv.*, see *duplex.*

dūplico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to double,* (2) *to double,* i.e., *to increase, enlarge, augment.* — (1), videtur quod in Christo non sit tantum unum esse, sed duo; dicit enim Damascenus, . . ., quod ea quae consequuntur naturam, in Christo duplicentur, PT. Q. 17. Art. 2 ob. 1; utrumque vero animal duplicatum offertur, ut sanctitas sit non solum in anima, sed etiam in corpore, PT. Q. 37. Art. 3 ad 4. Cf. PS. Q. 20. Art. 4 c. — (2), et sic duplicato dolore, videtur tristitia crescere, PS. Q. 38. Art. 3 ob. 2; unde et Lucia dicit: si me invitam feceris violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam, SS. Q. 124. Art. 4 ob. 2, in quot. Cf. PTS. Q. 96. Art. 5 ad 4, in quot.

dūplus, a, um, *adj., double, twice as large, twice as much.* Pati idem in duplo tempore apprehenditur ut duplatum, PS. Q. 42. Art. 6 c; neque etiam secundum proportionem geometricam, quia sexagenarius se habet in dupla proportione ad tricenarium, centenarius vero ad sexagenarium in superbitricia, (ob. 3), . . ., sicut sexagenarius est duplus ad tricenarium, centenarius vero supra sexagenarium addit quadragenarium, PTS. Q. 96. Art. 4 ad 3. — **dūplum**, i, *n., the double of anything.* Quae consequuntur quantitatem, ut magnum et parvum, duplum et dimidium, et huiusmodi, (c), . . ., sicut duplum, dimidium, et pater et filius, et similia, PP. Q. 13. Art. 7 ad 6; et de relationibus ut duplum et triplum, PS. Q. 52. Art. 1 c; et hoc dico nisi forte idem animal inventum fuerit vivens apud eum, quia tunc solum duplum restituebat, sicut et in caeteris furtis, (c), . . ., et ideo pro furto aliarum rerum quae de facili custodiri possunt a furibus non reddebat fur nisi duplum, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9; et sic invenitur ibi quaedam ratio dupli, PTS. Q. 96. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 28. Art. 4 c; PTS. Q. 64. Art. 5.

dūrābilis, e, *adj.*, *lasting, durable.* Quod quanto aliqua virtus est maior, tanto imprimit durabiliorem effectum, PP. Q. 97. Art. 4 c; illud quod de se est durabilius, . . ., sed vita activa videtur esse de se durabilior, SS. Q. 181. Art. 4 ob. 3.

dūrābilitas, ātis, *f.*, *lastingness, durability.* Quod durabilitas vitae activae in statu praesenti excedens durabilitatem vitae contemplativae, non provenit ex proprietate utriusque vitae secundum se consideratae, SS. Q. 181. Art. 4 ad 3.

dūrātio, ōnis, *f.*, (1) *duration, continuance in time*; the period during which anything lasts, (2) *duration, time in general*, especially as the condition of continued existence; one of the seven ultimate categories of being. — (1), in nullo iudicio requiritur ut poena adaequetur culpae secundum durationem, PS. Q. 87. Art. 3 ad 1; deinde considerandum est de duratione caeremonialium praeceptorum, PS. Q. 103 pr.; maior autem ignorantia causatur ex hoc in intemperato quam in incontinente; et uno quidem modo quantum ad durationem, SS. Q. 156. Art. 3 ad 1; utrum poenitentia sit sacramentum, . . ., de duratione ipsius, PT. Q. 84 pr.; sed passiones possunt habere superfluum et diminutum et quantum ad intensionem, et quantum ad durationem, PTS. Q. 4. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 42. Art. 3 ad 2; PP. Q. 46. Art. 2 (passim); PS. Q. 42. Art. 6 c; PTS. Q. 1 pr.; PTS. Q. 99. Art. 1 (passim); et passim. — (2), praeterea, cum duratio aeviternorum sit infinita ex parte post, (ob. 4), . . ., cum enim prius et posterius durationis non possit esse simul, (c), . . ., quod duratio aevi est infinita, quia non finitur tempore. sic autem esse aliquod creatum infinitum, quod non finitum quodam alio, non est inconveniens, PP. Q. 10. Art. 5 ad 4; nam aeternitas importat durationem essendi, PP. Q. 39. Art. 8 ob. 1. Cf. PP. Q. 46. Art. 1 (passim); PP. Q. 66. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 5.

dūriter, *adv.*, see *durus.*

dūritia, ae, (also **durities**), *f.*, (1) *hardness*, the state or quality of being hard, (2) used *fig.*, (a) *hard-heartedness, obduracy, invincible hardness of heart, confirmed* and *wilful insensibility to the claims of God* and *the moral law, stubborn wickedness*, (b) *harshness, severity*, (c) *hardness, frigidity, coldness of feeling, affection* or *manner.* — (1), sicut quod serra sit ferrea, competit formae et actioni eius, ut per duritiem sit apta ad secandum, SS. Q. 164. Art. 1 c; quod panis hordeacus competit ad significandum tum duritiam veteris legis, propter duritiem panis, PT. Q. 74. Art. 3 ad 1; densitatem sequitur duritia, . . ., consequens est quod remaneat ibi duritia, et per sequens sonabilitas, PT. Q. 77. Art. 7 ad 2. — (2a), sua motione ab omni stultitia et ignorantia et hebetudine et duritia et caeteris huiusmodi nos tutos reddit, PS. Q. 68. Art. 2 ad 3; inquantum per hoc ostenditur duritia eorum qui nolunt credere ea quae Scripturis divinis probantur, nisi per miracula, PT. Q. 43. Art. 1 ad 3; haec autem integritas et duritia invenitur in malo culpae, PTS. Q. 2. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 10 ad 2; PS. Q. 68. Art. 8, in quot.; PTS. Q. 2. Art. 2; PTS. Q. 2. Art. 3; PTS. Q. 2. Art. 5; PTS. Q. 67. Art. 3; et passim. — (2b), debet modus congruus adhiberi, ut scilicet non cum protervia et duritia, sed cum mansuetudine et reverentia corrigantur, SS. Q. 33. Art. 4 c. — (2c), ad amorem autem pertinet quod appetitus coaptetur ad receptionem boni amati, . . ., unde cordis congelatio vel duritia est dispositio repugnans amori, PS. Q. 28. Art. 5 c.

dūrities, see *duritia.*

dūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to hold out, to continue in existence, last, remain*, used *fig.* Unde si motus coeli semper duraret, . . ., quia etiam dato quod tempus semper duret, PP. Q. 10. Art. 4 c; de lege, . . ., utrum scilicet sit durata usque ad finem, an debeat ei alia lex succedere, PS. Q. 106 pr.; si autem post redditam rationem huiusmodi scandalum duret, iam videtur ex malitia esse, SS. Q. 43. Art. 7 c; quia in incontinente durat illa ignorantia solum passione durante, sicut accessio febris tertianae durat durante commotione humoris; ignorantia autem intemperati durat assidue propter permanentiam habitus, SS. Q. 156. Art. 3 ad 1; et secundum hoc habent aliquid de vita activa, quamdiu mundus durat, SS. Q. 181. Art. 4 ad 2; tamen pulchritudine cessante, adhuc durat copula coniugalis, PT. Q. 6. Art. 1 ad 3; prima est philosophorum qui dicunt quod motus coeli semper durabit, PTS. Q. 91. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 7 a; PS. Q. 87. Art. 3; SS. Q. 14. Art. 3; PT. Q. 10. Art. 3; PT. Q. 38. Art. 2; PTS. Q. 64. Art. 3; et passim.

dūrus, a, um, *adj.*, (1) as affecting the sense of feeling, *hard, rough*; solid and firm in substance, (2) used *fig.*, (a) the opposite of morally mild, gentle, *harsh, rude, rough, stubborn, coarse, obstinate*, austere or unfeeling in character or demeanor; unmarked by a kindly disposition, (b) of things, *severe, toilsome, hard, troublesome, disagreeable.* — (1), sicut artifex ad formam serrae eligit materiam ferream aptam ad secandum dura, PP. Q. 76. Art. 5 ad 1; materia enim sensibilis dicitur materia corporalis, secundum quod subiacet qualitatibus sensibilibus, sicut calido et frigido, duro, et molli, et huiusmodi, PP. Q. 85. Art. 1 ad 2; si homo, . . ., haberet pronam staturam, et uteretur manibus loco anteriorum pedum, oporteret quod cibum caperet ore, et ita haberet os oblongum, et labia dura, et grossa, et linguam etiam duram, PP. Q. 91. Art. 3 ad 3; sicut faber ad faciendum cultellum eligit materiam duram et ductilem, PS. Q. 85. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 77. Art. 7 ob. 2; PTS. Q. 2. Art. 1. — (2a), imponitur enim quibusdam duris et superbis, qui per legem compescuntur et domantur, PS. Q. 98. Art. 6 c; potest tamen dici quod quia populus ille carnalis erat, et durae cervicis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 7; tum quia populus erat magis durus et carnalis, SS. Q. 91. Art. 2 ad 4; et ideo tales vitiosi sunt, et dicuntur duri et agrestes, SS. Q. 168. Art. 4 c; ille autem qui in suo sensu perseverat, rigidus, et durus per similitudinem vocatur, PTS. Q. 1. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 26. Art. 12 ob. 1; SS. Q. 123. Art. 2. — (2b), ergo etiam nimis durum fuit quod praecipitur Levit. 19, 13, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 6; puta cum praecipit ei aliquid nimis durum et importabile, SS. Q. 98. Art. 2 ob. 3; ergo videtur quod non fuerint duris increpationibus arguendi, PT. Q. 42. Art. 2 ob. 3; et quia durum est quod habet potentiam ut non facile patiatur, PTS. Q. 2. Art. 3 c; videtur quod multa peccata committat; quod valde durum videtur, PTS. Q. 36. Art. 5 ob. 4. Cf. SS. Q. 150 Art. 1 ob. 3; SS. Q. 154. Art. 3 c; SS. Q. 161. Art. 6, in quot.; SS. Q. 162. Art. 4, in quot. — **dura**, ōrum, *n.*, *hardships, difficulties.* Et secundum hoc ad iustitiam pertinet et abstinere a delectabilibus, quod pertinet ad temperantiam, et sustinere dura, quod pertinet ad fortitudinem, PT. Q. 85. Art. 3 ad 4. — **dūriter**, *adv.*, *harshly, sternly.* Nam aspere, quantum existimo, non duriter, non imperiose ista tolluntur, SS. Q. 150. Art. 1 ad 4.

dux, ducis, *com.*, (1) *a leader, conductor, guide*, (2) in milit. lang., *a general, commander-in-chief, officer, commander, leader*, (3) transf. beyond the milit. sphere, *a leader, chief, head.* — (1), Dominus respondit: sinite illos, scilicet turbari, caeci sunt, et duces caecorum, SS. Q. 3. Art. 2 ad 3, in quot.; quod ratio illa est Rabbi Moysis, qui, Lib. 3 Dux errantium, PTS. Q. 91. Art. 3 ad 6. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6 (bis); SS. Q. 185. Art. 4; PTS. Q. 54. Art. 4; et passim. — (2), sicut ultimus finis totius exercitus est victoria; quae est finis ducis, qui omnes movet, PS. Q. 3. Art. 4 ob. 3; sicut victoria, quae est ultimus finis exercitus, est finis intentus a summo duce, PS. Q. 18. Art. 7 c; unde aliqui, in quantum sunt bene consiliativi in rebus bellicis vel nauticis, dicuntur prudentes duces vel gubernatores, PS. Q. 57. Art. 4 ad 3; sicut etiam in exercitu, qui ordinatur ad ducem sicut ad finem, primum est quod miles subdatur duci, . . ., maiusque peccatum est in exercitu si miles infideliter agens cum hoste pactum habeat, quam si aliquam irreverentiam faciat duci, PS. Q. 100. Art. 6 c; et ideo in bellis materialibus constituuntur duces et centuriones per quos alii gubernentur, PT. Q. 72. Art. 10 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 6; SS. Q. 50. Art. 4; SS. Q. 103. Art. 4; PT. Q. 8. Art. 7; PT. Q. 47. Art. 2; et passim. — (3), sic igitur non fuit contra superbiam daemonum

quod subesse inferiori voluerunt in eius principatum consentientes; ad hoc eum principem et ducem habere volentes, PP. Q. 63. Art. 8 ad 2; quod grues sequuntur ducem, et apes obediunt regi, PP. Q. 96. Art. 1 ad 4; per quod significabatur quod sacerdotis praelatio, quam aries designat, qui est dux gregis, . . ., et per arietem quia ipse est dux fidelium, PS. Q. 102. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 6; PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 106. Art. 2; PT. Q. 67. Art. 7; in quot.; PTS. Q. 36. Art. 1, in quot.; et passim.

dyscolus, a, um, *adj., of a bad temper, peevish, irritable.* Quod illi qui ad omnia contrariantur, causa eius quod est contristare, neque quoscumque curantes dyscoli et litigiosi vocantur, SS. Q. 116. Art. 1 c, in quot.

E

eātenus, *adv., in so far*, designates the limit to which an action or condition extends, followed by *quatenus*. Non est ergo necessarium Deum velle quod mundus fuerit semper; sed eatenus mundus est, quatenus Deus vult illum esse, PP. Q. 46. Art. 1 c.

ebenus, i, *f., the ebon-tree, ebony.* Quamvis quandoque quaedam corpora sint quae ad horam in igne sine laesione permaneant, ut patet de ebeno, PTS. Q. 86. Art. 3 ad 3.

Ebiōnitae, ārum, *m., the Ebionites*, a group of heretics in the early church, chiefly made up of Pharisees and Essenes, and characterized by denial of the divinity of Christ and the rejection of the Pauline epistles. Contrarium enim pertinet ad haeresim Ebionitarum et Corinthi, qui Christum purum hominem arbitrabantur, et de utroque sexu eum natum putaverunt, PT. Q. 28. Art. 1 c.

ēbrietas, ātis, *f., ebriety, intoxication produced by liquor, drunkenness.* Videtur quod iuventus et ebrietas non sint causa spei, . . ., ergo iuventus et ebrietas non est causa spei, (ob. 1), . . ., sed iuventus et ebrietas quamdam infirmitatem habent adiunctam, PS. Q. 40. Art. 6 ob. 2; videtur quod ebrietas non sit peccatum, . . ., sed ebrietati nullum peccatum opponitur. ergo ebrietas non est peccatum, (ob. 1), . . ., ebrietas dupliciter potest accipi, . . ., et secundum hoc ebrietas non nominat culpam, sed defectum poenalem consequentem ex culpa. alio modo ebrietas potest nominare actum quo quis in hunc defectum incidit, SS. Q. 150. Art. 1 c; tertio propter periculum vomitus et ebrietas, quae quandoque contingunt ex hoc quod homines inordinate cibis utuntur, PT. Q. 80. Art. 8 c; subditur autem ibid., cap. 28, ex Poenitentiali Bedae Presbyteri, lib. de Remediis peccator., cap. de ebrietate, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7. Cf. PS. Q. 77. Art. 7 (passim); PS. Q. 88. Art. 5 (passim); SS. Q. 150. Art. 2 (passim); SS. Q. 150. Art. 3 (passim); SS. Q. 150. Art. 4 (passim); et passim.

ēbriōsus, i, *m., a drunkard, sot.* Diabolus non est fornicator, aut ebriosus, neque aliquid huiusmodi, PP. Q. 63. Art. 2 a, in quot.; utrum in iuvenibus et ebriosis spes abundet, PS. Q. 40 pr.; manducet autem, et bibat cum ebriosis, quod pertinet ad luxuriam, SS. Q. 185. Art. 7 c.

ēbrius, a, um, *adj., full of drink, drunk, intoxicated.* Sicut homicidium gravius peccatum est, si sit a sobrio homine factum, quam si fiat ab ebrio homine, PS. Q. 76. Art. 4 ad 2; sicut et Iudaei reputaverunt ebrios Apostolos linguis loquentes, SS. Q. 176. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 46. Art. 4 (bis), in quot.; SS. Q. 150. Art. 1 ob. 2. — **ēbrius**, i, *m., a drunkard.* Sed iuvenes et ebrii deficiunt a firmitate, (ob. 1), . . ., duo etiam istorum sunt in ebriis, scilicet caliditas et multiplicatio spirituum propter vinum, (c), . . ., in iuvenibus et in ebriis, licet non sit firmitas secundum rei veritatem, PS. Q. 40. Art. 6 ad 1; ebrius meretur quidem duplices mulctationes, . . ., vel potest dici quod illud verbum inducitur secundum ordinationem cuiusdem Pittaci legislatoris, qui statuit ebrios, si percusserint amplius puniendos, non ad veniam respiciens quam ebrii debent magis habere, sed ad utilitatem; quia plures iniurantur ebrii quam sobrii, PS. Q. 76. Art. 4 ad 4; quod vinum in ebriis facit praecordia honesta secundum eorum reputationem, SS. Q. 145. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 77. Art. 2 ad 5; SS. Q. 150. Art. 1 ob. 4; SS. Q. 150. Art. 2 c; SS. Q. 150. Art. 4 (passim); PTS. Q. 98. Art. 6, in quot.

ecce, *adv., see, behold*, points out an object with emphasis, used only in quot. in S.T. Nam ab eis dicebatur: ecce virgo concipiet, et pariet filium, PS. Q. 103. Art. 4 c, in quot.; et ecce multi fratres tui filii Abrahae amicti sunt stercore, SS. Q. 189. Art. 1 ad 1, in quot.; ecce qui tollit peccatum mundi, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3, in quot. Cf. SS. Q. 83. Art. 17, in quot.; SS. Q. 182. Art. 1 (bis);, in quot.; SS. Q. 187. Art. 2, in quot.; PT. Q. 22. Art. 3, in quot.; PT. Q. 27. Art. 3, in quot.

ecclēsia, ae, *f.*, (1) *the universal Church, the Church*, i.e., the community of all believers in Christ, (2) *an individual church, parish church, church.* — (1), ecclesia est congregatio hominum fidelium, PP. Q. 117. Art. 2 ob. 1; unde corpus Ecclesiae mysticum non solum consistit ex hominibus, sed etiam ex angelis, PT. Q. 8. Art. 4 c; ecclesia autem dupliciter potest accipi, primo modo pro tota congregatione fidelium, secundo pro ipsis praelatis, 2 Cant. 1; nomen ecclesiae dupliciter accipitur; quandoque enim nominat tantummodo corpus, quod Christo coniungitur sicut capiti, . . ., alio modo accipitur ecclesia, secundum quod nominat caput et membra coniuncta, 4 Sent. 49. 4. 3 ad 4. Cf. PT. Q. 8. Art. 2; PT. Q. 64. Art. 8 (passim); PTS. Q. 37. Art. 1; PTS. Q. 95. Art. 3; C. G. 4. 78; et passim. On **bonum ecclesiae**, see *bonus*; on **caput ecclesiae**, see *caput*; on **clavis ecclesiae**, see *clavis*; on **doctor ecclesiae**, see *doctor*; on **fides ecclesiae**, see *fides*; on **forum ecclesiae**, see *forum*; on **fundamentum ecclesiae**, see *fundamentum*; on **ieiunium ecclesiae**, see *ieiunium*; on **iudicium ecclesiae**, see *iudicium*; on **ordo ecclesiae**, see *ordo*; on **praeceptum ecclesiae**, see *praeceptum*; on **praelatus ecclesiae**, see *praelatus*; on **sacramentum ecclesiae**, see *sacramentum*. — Kinds of *ecclesia* in this sense are: (a), **ecclesia caelestis seu secundum statum patriae** and **ecclesia terrena seu secundum statum viae**, *the heavenly* and *the earthly Church* or *the Church in accordance with its place in the heavenly fatherland* and *that with reference to its place on the way to the same.* Sed in caelesti Ecclesia inferior angelus nunquam purgat, aut illuminat, aut perficit superiorem, PTS. Q. 20. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 117. Art. 2 c; PT. Q. 8. Art. 4 ad 2; 3 Sent. 40. 1. 4. 1 c; Eph. 3. 3. — (b), **ecclesia militans** and **ecclesia triumphans**, *the Church militant on earth* and *the Church triumphant in heaven.* Ratio autem figuralis esse potest, quia per hoc significabatur unitas Ecclesiae vel militantis vel triumphantis, PS. Q. 102. Art. 4 ad 3. Cf. PT. Q. 83. Art. 4 ad 9; PTS. Q. 19. Art. 3; C. G. 4. 76; 4 Sent. 4. 3. 4 ad 2; Regim. 3. 10; Eph. 3. 3; et passim. — (c), **ecclesia moderna** and **ecclesia primitiva**, *the Church of today* and *the first* or *original Church.* Cf. 1 Sent. 16. 1. 2 ad 2; 4 Sent. 8. 1. 4. 3 ad 1; 1 Cant. 1 and 4; 2 Cant. 13 b, 5, and 6 b. — (d), **ecclesia primitiva**, see *ecclesia moderna.* Ex speciali Christi revelatione Apostoli in primitiva Ecclesia in nomine Christi baptizabant, PT. Q. 66. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PT. Q. 66. Art. 8; PT. Q. 72. Art. 11; PT. Q. 78. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 10; et passim. — (e), **ecclesia secundum statum patriae**, see *ecclesia caelestis.* Ecclesia, secundum statum viae, est congregatio fidelium; sed, secundum statum patriae, est congregatio comprehendentium, PT. Q. 8. Art. 4 ad 2. — (f), **ecclesia secundum statum viae**, see *ecclesia caelestis.* — (g), **ecclesia terrena**, see *ecclesia caelestis.* — (h), **ecclesia triumphans**, see *ecclesia militans.* Sublime autem altare Dei dicitur vel ipsa Ecclesia triumphans, in quam transferri petimus, . . ., vel per angelum intelligitur ipse Christus, qui est magni consilii Angelus, qui corpus suum mysticum Deo Patri coniungit et Ecclesiae triumphanti, PT. Q. 83. Art. 4 ad 9. Cf. PTS. Q. 34. Art. 3; PTS. Q. 66. Art. 3; PTS. Q. 98. Art. 1; PTS. Q. 99. Art. 1; PTS. Q. 99. Art. 12 (ter). —

(i), ecclesia universalis, *the universal Church.* Sed symbolum est auctoritate universalis Ecclesiae editum, (a), . . ., sed contra est quod Ecclesia universalis non potest errare, quia a Spiritu sancto gubernatur, qui est Spiritus veritatis, SS. Q. 1. Art. 9 c. Cf. SS. Q. 1. Art. 10 (bis); SS. Q. 2. Art. 6; SS. Q. 11. Art. 2; SS. Q. 89. Art. 9; PT. Q. 83. Art. 4; et passim. — (j), **Ecclesia vera,** see *ecclesia militans.* — (2), bona ecclesiarum usibus pauperum deservire debent, SS. Q. 185. Art. 7 ad 4; unde non erat monachus effectus, ut cogi deberet de iure in monasterio remanere, et ecclesiam dimittere, SS. Q. 189. Art. 3 ad 1; alii autem homines dicuntur capita secundum quaedam specialia loca, sicut episcopi suarum ecclesiarum, PT. Q. 8. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 20. Art. 6; PS. Q. 71. Art. 5 (passim); PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 185. Art. 7; et passim.

Ecclēsiastes, ae, *m., Ecclesiastes,* one of the three canonical books of Holy Scripture attributed by Jewish tradition to King Solomon; apparently a record of the author's worldly experience, with reflections on the vanity of human aspirations. Dicitur enim Eccles. 7, 14: considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ipse despexit, PP. Q. 23. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 70. Art. 3; PP. Q. 86. Art. 4; PS. Q. 2. Art. 1; PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 13. Art. 4; et passim.

ecclēsiasticus, a, um, *adj., ecclesiastical, of* or *belonging to the Church,* especially considered as an organized and governing power. Ecclesiastica enim hierarchia derivata est a coelesti, et eam repraesentat, PP. Q. 106. Art. 3 ob. 1; sicut et iudex saecularis vel ecclesiasticus potest exigere iuramentum de veritate dicenda, SS. Q. 33. Art. 7 ad 5; in lib. De ecclesiast. dogmatibus, cap. 74, dicitur, PT. Q. 68. Art. 2 ob. 2; sicut Dionysius dicit in lib. eccles. Hierarch, PT. Q. 82. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 118. Art. 3; PS. Q. 80. Art. 4; SS. Q. 63. Art. 2; SS. Q. 184. Art. 4; SS. Q. 185. Art. 8; PT. Q. 75. Art. 2; et passim. — **Ecclēsiasticus,** *i, m., Ecclesiasticus,* one of the books of the Apocrypha, resembling in form the Proverbs of Solomon. Si tamen Ecclesiastici auctoritas non recipiatur, PP. Q. 89. Art. 8 ad 2. Cf. PP. Q. 92. Art. 2; SS. Q. 72. Art. 3; SS. Q. 142. Art. 2; SS. Q. 170. Art. 2; PTS. Q. 4. Art. 2; PTS. Q. 91. Art. 1; et passim.

eclīpsis, is, *f., an eclipse,* the obscuration of a heavenly body by its entering the shadow of another body, as when the moon enters the shadow of the earth. Sicut si aliquis astrologus cognosceret omnes motus universales coeli, posset pronuntiare omnes eclipses futuras, PP. Q. 14. Art. 11 c; astrologus enim hoc demonstrat per media mathematica, sicut per figuras eclipsium, vel per aliud huiusmodi, PS. Q. 54. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 57. Art. 2 (bis); PP. Q. 86. Art. 4; SS. Q. 95. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 5; PTS. Q. 67. Art. 2; et passim.

eclīpso, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to eclipse, to cause to suffer eclipse, to darken* or *hide,* as one heavenly body another. Eclipsim etiam ipsam ex oriente vidimus inchoatam, et usque ad solarem terminum venientem, quia totum solem eclipsavit, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2, in quot.; omne corpus lucidum occultat illud quod est post se; unde unum luminare post aliud eclipsatur, PTS. Q. 85. Art. 1 ob. 2.

ēdīco, ere, xi, ctum, 3, *v. a., to order, enjoin,* used with *acc.* and *inf.* Beatus Benedictus eos saecularium negotiorum edixit expertes fore, SS. Q. 187. Art. 2 ob. 1, in quot.

ēdictum, i, *n., an order, command.* Iustum bellum est quod ex edicto imperiali geritur, SS. Q. 188. Art. 3 ob. 4; timor infamiae non continetur illo edicto: quod metus causa factum est, PTS. Q. 47. Art. 2 ob. 3, in quot.

ēditio, ōnis, *f., an edition* or *published form of some literary work.* Nova enim editio symboli necessaria est propter explicationem articulorum fidei, (ob. 1), . . ., nova editio symboli necessaria est ad vitandum insurgentes errores. ad illius ergo auctoritatem pertinet et editio symboli ad cuius auctoritatem pertinet finaliter determinare ea quae sunt fidei, (c), . . ., non enim per huiusmodi sententiam synodi generalis ablata est potestas sequenti synodo novam editionem symboli facere, SS. Q. 1. Art. 10 ad 2. Cf. PS. Q. 100. Art. 3 c; PS. Q. 100. Art. 11 c; SS. Q. 1. Art. 9 ob. 6; SS. Q. 1. Art. 10; SS. Q. 14. Art. 2.

edo, ere, ēdi, esum, 3, *v. a., to eat.* Gula non nominat quemlibet appetitum edendi et bibendi, (c), . . ., sed hoc solum pertinet ad gulam quod aliquis propter concupiscentiam cibi delectabilis scienter excedat mensuram in edendo, SS. Q. 148. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 97. Art. 4; SS. Q. 165. Art. 2; PT. Q. 40. Art. 4; PT. Q. 55. Art. 6, in quot.; PT. Q. 80. Art. 8, in quot.; PTS. Q. 64. Art. 1; PTS. Q. 99. Art. 4; et passim.

ēdo, ere, didi, ditum, 3, *v. a., to bring forth* anything new, *to produce, beget, form,* (1) of what is born, *to beget,* (2) of literary productions, *to put forth, publish,* (3) transferred, *to set forth, publish, relate, tell, declare,* (4) jurid. and polit. technical term, *to give out, promulgate, proclaim, ordain.* — (1), ipse namque solus ineffabiliter conceptus ac incomprehensibiliter editus, PT. Q. 37. Art. 3 ad 1, in quot. — (2), ergo illicitum fuit aliquod symbolum constituere, quasi regulam fidei, post sacram Scripturam editam, SS. Q. 1. Art. 9 ob. 1. — (3), sed symbolum est auctoritate universalis Ecclesiae editum, (a), . . ., et haec fuit causa quare necesse fuit edere plura symbola, quae in nullo alio different, (ad 2), . . ., symbolum autem apostolorum, quod tempore persecutionis editum fuit, fide nondum publicata, occulte dicitur in prima et in completorio, SS. Q. 1. Art. 9 ad 6. Cf. PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 10 c; SS. Q. 98. Art. 2; SS. Q. 176. Art. 2 ad 4; PTS. Q. 6. Art. 3; PTS. Q. 6. Art. 5; et passim. — (4), ergo melius fuisset ut executio iustitiae committeretur arbritrio iudicum, quam quod super hoc lex aliqua ederetur, PS. Q. 95. Art. 1 ob. 2.

ēdoceo, ēre, cui, ctum, 2, *v. a., to teach thoroughly, instruct, inform, appraise* one of anything. Quaedam a principio suae creationis cognoverunt, quaedam vero postmodum secundum quod eorum officiis congruit, edocentur, (c), . . ., unde oportuit de hoc mysterio omnes a principio communiter edocere, PP. Q. 57. Art. 5 ad 1; ergo Christus ab angelis edoctus est, PT. Q. 12. Art. 4 ob. 1; unde etiam de quibusdam inferiores angeli a superioribus edocentur, PTS. Q. 72. Art. 1 c; quia cor habebit edoctum omni divina veritate, quam aliis potens erit manifestare, PTS. Q. 89. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 186. Art. 5, in quot.; SS. Q. 171. Art. 1; PT. Q. 30. Art. 2, in quot.; PT. Q. 36. Art. 5; PT. Q. 72. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 89. Art. 1, in quot.

ēdomo, āre, ui, itum, 1, *v. a., to conquer, overcome, tame.* Gregorius . . ., dicit quod ad conflictum spiritualis agonis non assurgitur, nisi prius intra nosmetipsos hostis positus, gulae videlicet appetitus, edomatur, SS. Q. 148. Art. 1 a, in quot. — **ēdomitus,** a, um, *P. a. tamed, subdued.* In quo etiam ipse appetitus sensitivus est subiectus rationi et quasi a ratione edomitus, SS. Q. 155. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 41. Art. 3.

ēducātio, ōnis, *f., education, bringing-up, rearing, training* of men and animals. Inest homini inclinatio ad aliqua magis specialia secundum naturam, in qua communicat cum caeteris animalibus, . . ., ut est commixtio maris et feminae, et educatio liberorum, PS. Q. 94. Art. 2 c; sed mater plus laborat in generatione et educatione quam pater, SS. Q. 26. Art. 10 ob. 3; secus autem est in animalibus in quibus sola femina sufficit ad educationem foetus, SS. Q. 154. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 5; PT. Q. 29. Art. 2; PTS. Q. 44. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 1 (bis); PTS. Q. 67. Art. 1 (bis); et passim.

ēduco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to bring up a child,* physically or mentally, *to rear, educate.* Unde cum fornicatio sit concubitus vagus, utpote praeter matrimonium existens, est contra bonum prolis educandae, SS. Q. 154. Art. 2 c; finis autem matrimonii est proles generanda et educanda, PT. Q. 29. Art. 2 c; ut maior esset multiplicatio prolis ad cultum Dei educandae, (c), . . ., quod proles expectatur ad cultum Dei educanda, ponitur matrimonii bonum

PTS. Q. 65. Art. 2 ad 5. Cf. SS. Q. 154. Art. 8 c; SS. Q. 187. Art. 4 c; PT. Q. 69. Art. 4 (bis), in quot.; PTS. Q. 41. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 1; et passim.

ēdūco, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, *to lead out, draw out.* Movere enim nihil aliud est quam educere aliquid de potentia in actum, PP. Q. 2. Art. 3 c; quasi blasphemantes in Spiritum sanctum, beneficia Dei, qui eos de Aegypto eduxerat, idolo attribuentes, SS. Q. 14. Art. 3 c; potentia non educit se in actum, sed oportet quod educatur in actum per aliquid quod sit in actu, C. G. 1. 16. Cf. PP. Q. 14. Art. 6; PP. Q. 65. Art. 4 c; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 189. Art. 1; 2 Sent. 18. 1. 2 c; et passim. — **educere de potentia materiae,** *to produce something which was formerly only potential, to reduce from the state of potential existence to actual existence.* See *materia prima.* Omnis actus materiae alicuius videtur educi de potentia materiae; cum enim materia sit in potentia ad actum, actus quilibet praeexistit in materia in potentia, PP. Q. 90. Art. 2 ob. 2; actum extrahi de potentia materiae nihil aliud est quam aliquid fieri actu, quod prius erat in potentia, PP. Q. 90. Art. 2 ad 2; omnis forma, quae educitur in esse per materiae transmutationem, est forma educta de potentia materiae, C. G. 2. 86. Cf. PP. Q. 2. Art. 3 c; PP. Q. 4. Art. 1 ad 2; PP. Q. 84. Art. 3 c; PT. Q. 8. Art. 3 c; C. G. 1. 16; C. G. 2. 45; Verit. 11. 1 c; Unit.; et passim. — In so far as the effective cause brings out the form which it realizes in the potentiality of matter, it is said *inducere* or *introducere formam.* Cf. Quodl. 7. 4. 9 ad 4.

ēductio, ōnis, *f.*, *a removal, taking out.* Decimus modus est iuxta educationem specierum a genere, qui non competit in divinis, PP. Q. 42. Art. 2 ob. 1.

effectīvē, *adv.*, see *effectivus.*

effectīvus, a, um, *adj.*, *producing, effecting, effective.* Cum ergo Deus sit prima causa effectiva rerum, oportet omnium rerum perfectiones praeexistere in Deo secundum eminentiorem modum, PP. Q. 4. Art. 2 c; inquantum est illius sanitatis effectiva, PP. Q. 16. Art. 6 c; prout significatur per verba formae, quae sunt effectiva in hoc sacramento, PT. Q. 76. Art. 1 c; sua autem voluntas est effectiva rerum, C. G. 3. 95; omne effectivum est propter aliud eligendum, Pot. 1. 1 ob. 13. Cf. PP. Q. 9. Art. 1; PP. Q. 46. Art. 2; PS. Q. 75. Art. 4; PT. Q. 60. Art. 1 c; C. G. 3. 95; et passim. On causa effectiva, see *causa*; on **exemplar effectivum,** see *exemplar*; on **principium effectivum et primum effectivum,** see *principium*; on **virtus effectiva,** see *virtus.* — **effectivē,** *adv.*, *after the manner* or *in the sense of the producing cause* or *effect, effectively.* Deitas dicitur esse omnium effective, PP. Q. 3. Art. 8 ad 1; vivificare effective simpliciter perfectionis est, PP. Q. 51. Art. 1 ad 3; causa diminutionis eius sit peccatum vel effective vel meritorie, SS. Q. 24. Art. 10 c. Cf. PS. Q. 85. Art. 1; SS. Q. 110. Art. 1 c; SS. Q. 123. Art. 12 c; PT. Q. 50. Art. 2 ad 3; PT. Q. 89. Art. 6 c; et passim. On **agere effective,** see *agere*; on **corrumpere effective,** see *corrumpere*; on **dicere effective,** see *dicere*; on **facere effective,** see *facere*; on **operari effective,** see *operari*; on **verum effective,** see *verus.*

effectus, ūs, *m.*, *the produced, the created, the accomplished effect,* the opposite of *causa* and *principium.* Considerandum est de effectibus doloris vel tristitiae, PS. Q. 37 pr.; manente autem causa, manet effectus, PS. Q. 87. Art. 3 c; remota causa, removetur effectus, PS. Q. 87. Art. 6 ob. 1; primo considerandum est de gratia Dei; secundo de causis eius; tertio de eius effectibus, PS. Q. 109 pr. Cf. PS. Q. 111. Art. 3, (passim); PS. Q. 111. Art. 4; PS. Q. 113 pr.; SS. Q. 1. Art. 1; SS. Q. 8. Art. 1; et passim. On **cognitio per effectum,** see *cognitio*; on **cognoscere ex effectu,** see *cognoscere*; on **defectus effectus,** see *defectus*; on **imperfectio effectus,** see *imperfectio*; on **malum effectus,** see *malus*; on **scire per effectum,** see *scire.* — Kinds of *effectus* are: (a), **effectus adaequatus,** *the effect perfectly equal with its cause.* Cf. C. G. 3. 49. — (b), **effectus aequivocus** and **effectus univocus,** *the homonymous* and *the homogeneous effect,* i.e., *the effect which has the name but not the essence in common with its cause* and *that which has both in common with its cause.* Cf. C. G. 2. 35. — (c), **effectus alienus seu extraneus** and **effectus proprius,** *the effect which is foreign to its cause* and *only superficially connected with it* and *that which is proper* or *peculiar to its cause.* Cf. C. G. 2. 15, 35, and 43; 1 Sent. 3. 4. 2 c; 4 Sent. 7. 1. 1. 1 c; 4 Sent. 12. 2. 1. 1 c. — (d), **effectus casualis seu fortuitus,** *the accidental effect.* Inquantum igitur aliquis effectus ordinem alicuius causae particularis effugit, dicitur esse casuale vel fortuitum respectu causae particularis, sed respectu causae universalis, a cuius ordine subtrahi non potest, dicitur esse provisum, sicut et concursus duorum servorum, licet sit casualis quantum ad eos, est tamen provisus a domino, qui eos scienter sic ad unum locum mittit, ut unus de alio nesciat, PP. Q. 22. Art. 2 ad 1; omnis effectus procedens ex concursu duarum voluntatum ad invicem non ordinatarum est effectus casualis, sicut patet, cum aliquis, intendens emere, obviat in foro creditori illuc non ex condicto venienti, C. G. 2. 83. Cf. 2 Phys. 9 d. — (e), **effectus contingens** and **effectus necessarius,** *the uncertain* and *the necessary effect.* Unde quicumque cognoscit effectum contingentem in causa sua tantum, non habet de eo nisi coniecturalem cognitionem, (c), . . ., licet causa suprema sit necessaria, tamen effectus potest esse contingens propter causam proximam contingentem, PP. Q. 14. Art. 13 ad 1. Cf. PP. Q. 19. Art. 8; PP. Q. 103. Art. 7; PS. Q. 10. Art. 4 c; C. G. 1. 85; C. G. 2. 30; C. G. 3. 72; 1 Perih. 14 f. — (f), **effectus convertibilis et non-convertibilis,** *the convertible* and *the un-convertible cause,* i.e., *the effect which is so connected with its cause that it always presupposes the same exactly as it follows from the same,* and *that effect with which this is not the case.* — (g), **effectus deficiens,** *the defective* or *imperfect effect.* Effectus deficiens non procedit nisi a causa deficiente. sed malum si causam habeat, est effectus deficiens, PP. Q. 49. Art. 1 ob. 3. Cf. PP. Q. 49. Art. 3; C. G. 3. 10. — (h), **effectus determinatus seu distinctus,** *the determined* or *distinguished effect.* Sed effectus determinati ab infinita ipsius perfectione procedunt secundum determinationem voluntatis, PP. Q. 19. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 8; PP. Q. 37. Art. 2, (bis); PP. Q. 70. Art. 1; PP. Q. 103. Art. 4; 4 Sent. 7. 1. 1. 1 c; et passim. — (i), **effectus distinctus,** see *effectus determinatus.* — (j), **effectus extraneus,** see *effectus alienus.* Unde extraneum circa effectum tristitiae potest accipi quantum ad alterum tantum; quia scilicet tollitur fuga, PS. Q. 35. Art. 8 c. — (k), **effectus extrinsecus** and **effectus forinsecus,** *the outer* and *the inner effect.* Cf. Eph. 3. 3. — (l), **effectus forinsecus,** see *effectus extrinsecus.* — (m), **effectus formae,** *the effect of the substantial form of a thing.* Secundo autem attenditur quantitas virtualis in effectibus formae. primus autem effectus formae est esse; nam omnis res habet esse secundum suam formam. secundus autem effectus est operatio; nam omne agens agit per suam formam, PP. Q. 42. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 85. Art. 5; SS. Q. 110. Art. 1; PT. Q. 69. Art. 10. — (n), **effectus formalis,** *the effect according to form.* Cf. PP. Q. 37. Art. 2 c. — (o), **effectus fortuitus,** see *effectus casualis.* — (p), **effectus immediatus seu proximus,** *the immediate* or *nearest effect.* Episcopus potest accipere sibi suffragia Ecclesiae quae aliis dispensat, quorum effectus immediatus est remissio poenae per indulgentias et non iurisdictionis, PTS. Q. 27. Art. 4 ad 1. Cf. C. G. 3. 68; 1 Sent. 3. 4. 2 c; Eph. 4. 4; 1 Anal. 23 a and b. — (q), **effectus in actu** and **effectus in potentia,** *the effect in the state of actuality* and *that in the state of potentiality,* or *the actually existent* and *the potential effect.* Natura producit effectum in actu de ente in potentia, PP. Q. 66. Art. 1 ad 2. Cf. C. G. 2. 21; 2 Phys. 6 h. — (r), **effectus in potentia,** see *effectus in actu.* — (s), **effectus naturalis** and **effectus supernaturalis,** *the natural* and *the supernatural effect.* Quod autem excedit naturae facultatem non potest esse neque naturale, neque per potentias naturales acquisitum, quia effectus naturalis non transcendit suam causam, SS. Q. 24. Art. 2 c; nihil prohibet artem uti aliquibus naturalibus causis ad producendos naturales et veros effectus, SS. Q. 77. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 23. Art. 8 (bis); PP. Q

62. Art. 3; PP. Q. 97. Art. 4 ob. 2; C. G. 2. 35; C. G. 3. 70; Verit. 27. 3 c; et passim. — (t), **effectus necessarius**, see *effectus contingens*. A causa enim necessaria procedit effectus necessarius, PP. Q. 14. Art. 13 ob. 1. Cf. PT. Q. 62. Art. 2. — (u), **effectus nonconvertibilis**, see *effectus convertibilis*. — (v), **effectus particularis** and **effectus universalis**, *the particular* and *the general effect*. Deus cognoscit singularia applicando causas universales ad singulares (particulares) effectus, PP. Q. 14. Art. 11 c; angelus habet quidem cognitionem singularium, sed in causis universalibus, ad quas reducuntur particulares omnes effectus, PP. Q. 57. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 49. Art. 3 (bis); PP. Q. 60. Art. 5; PP. Q. 67. Art. 4; C. G. 2. 21; C. G. 3. 22, 41, and 68; et passim. — (w), **effectus per accidens** and **effectus per se**, *the effect realized through something else* and *that realized for itself*, also *the indirect* and *the direct effect*. Aliquid dicitur effectus alicuius per se et per accidens. per se quidem effectus alicuius est, quod per ipsum ad hoc ordinatum producitur, sicut domus aedificatoris. per accidens, quod coniungitur ei, quod est effectus per se, sicut si habitatio domus dicatur effectus aedificatoris, 4 Sent. 5. 2. 2. 3 c; duplex est effectus per accidens: unus ad quem potest terminari actio causae, licet praeter eius intentionem accidat, sicut inventio thesauri, et talis effectus, licet sit huiusmodi causae per accidens, potest esse alterius causae effectus per se, . . ., alius effectus per accidens est, ad quem non terminatur actio alicuius agentis, sed ex eo, quod effectui accidit, effectus per accidens nominatur, sicut album accidens domui potest dici effectus per accidens aedificatoris, Pot. 3. 6 ad 6. Cf. PP. Q. 116. Art. 1 c; PS. Q. 20. Art. 5 ad 1; SS. Q. 95. Art. 5 c; Verit. 28. 2 ad 3; 2 Phys. 6 c; et passim. — (x), **effectus per se**, see *effectus per accidens*. Sed omnis actionis est aliquis per se effectus, (ob. 3), . . ., actio mala potest habere aliquem effectum per se, secundum id quod habet de bonitate et entitate, PS. Q. 18. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 20. Art. 5; PS. Q. 20. Art. 7; PS. Q. 85. Art. 5; PT. Q. 69. Art. 8. — (y), **effectus positivus** and **effectus privativus seu privationis seu remotivus**, *the positive* and *the deprived* or *removed effect*, i.e., *the effect which is something positive in the reality of the thing*, and *the effect which produces an absence* or *lack of something*. Alii dixerunt quod per circumcisionem conferebatur gratia quantum ad effectus remotivos culpae, sed non quantum ad effectus positivos gratiae. sed hoc etiam videtur esse falsum, quia per circumcisionem dabatur pueris facultas perveniendi ad gloriam, quae est ultimus effectus positivus gratiae; et praeterea, secundum ordinem causae formalis, priores sunt naturaliter effectus positivi quam privativi, licet secundum ordinem causae materialis sit e converso; forma enim non excludit privationem, nisi informando subiectum. et ideo alii dicunt quod circumcisio conferebat gratiam etiam quantum ad aliquem effectum positivum, qui est facere dignum vita aeterna, PT. Q. 62. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 70. Art. 4 c; 4 Sent. 1. 2. 4. 3 c; Mal. 2. 11 c. — (z), **effectus privationis**, see *effectus positivus*.— (a²), **effectus privativus**, see *effectus positivus*. — (b²), **effectus proprius**, see *effectus alienus*. Cum autem Deus sit ipsum esse per suam essentiam, oportet quod esse creatum sit proprius effectus eius; sicut igniri est proprius effectus ipsius ignis, PP. Q. 8. Art. 1 c; pertinet ad sapientiam, quia ens commune est proprius effectus causae altissimae, scilicet Dei, PS. Q. 66. Art. 5 ad 4. Cf. PP. Q. 45. Art. 5 (ter); PP. Q. 49. Art. 1 (bis); SS. Q. 29. Art. 3 (bis); SS. Q. 36. Art. 3; SS. Q. 41. Art. 2 (bis); et passim. — (b²), **effectus proximus**, see *effectus immediatus*. Actus noster in poenitentia, quamvis sit de essentia sacramenti, non tamen est sufficiens ad inducendum proximum effectum sacramenti, scilicet absolutionem a peccatis, . . ., sed in matrimonio actus nostri sunt causa sufficiens ad inducendum proximum effectum, qui est obligatio, PTS. Q. 45. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 45. Art. 6(bis). — (d²), **effectus remotivus**, see *effectus positivus*. — (e²), **effectus supernaturalis**, see *effectus naturalis*. Ita per aliquos supernaturales effectus, qui miracula dicuntur, in aliquam supernaturalem cognitionem credendorum homo adducitur, SS. Q. 178. Art. 1 c. — (f²), **effectus universalis**, see *effectus particularis*. Oportet enim universaliores effectus in universaliores et priores causas reducere. inter omnes autem effectus universalissimum est ipsum esse, PP. Q. 45. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 9. Art. 2. — (g²), **effectus univocus**, see *effectus aequivocus*. —**Ad remotionem causae sequitur remotio effectus**, see *causa* under 2.—**augmentata causa augmentatur effectus**, see *causa*.—**causa est potior effectu**, see *causa*. — **causis debent proportionaliter respondere effectus**, or, **effectus causis suis proportionati sunt** (C. G. 2. 15), or, **effectus suis causis proportionaliter respondent** (C. G. 2. 21), or, **oportet effectum proportionaliter referre ad causam suam** (1 Perih. 14 f), *effects must always stand in proportion to their causes*. See *causa*. Ut scilicet effectus in actu causis actualibus attribuamus et effectus in potentia causis, quae sunt in potentia, et similiter effectus particulares causis particularibus, universalibus vero universales, C. G. 2. 21. — **cessante causa cessat effectus**, see *causa*. — **contingit aliquid unum commune habere plures causas, secundum quod convenit diversis** (2 Anal. 18 f), or, **contingit unius effectus accipi quasi plures causas in diversis** (2 Anal. 19 b), *it may happen that one* and *the same effect may have several causes*. Sicut esse vituperabile convenit audaci propter excessum, timido autem propter defectum, 2 Anal. 18 f. — **crescente causa crescit effectus**, see *causa*. — **deficiente causa necesse est effectum deficere**, see *causa*. — **diversorum diversi sunt effectus** (2 Meteor. 7 e), *different causes have also different effects*. — **effectus assimilatur in forma non quidem instrumento, sed principali agenti** (1 Gener. 13 b), *the effect with respect to its form*, i.e., *its species* or *kind, is not similar to the instrument by means of which it is brought forth but to the chief cause*. Sicut domus, quae fit in materia, assimilatur domui, quae est in mente aedificantis, non autem securi aut asciae, et homo generatus assimilatur in specie patri generanti, non autem semini, 1 Gener. 13 b. — **effectus assimilatur in specie non agenti remoto sed propinquo** (1 Gener. 13 b), *the effect in relation to its species and essence is similar not to the remote but to the nearest cause*. Ut homo homini non autem soli, quamvis homo generet hominem et sol, 1 Gener. 13 b. — **effectus assimilatur suae causae** (PP. Q. 3. Art. 3 ob. 2), *the effect is considered similar to its cause*. Causa primaria plus dicitur influere, quam secunda, inquantum eius effectus est intimior et permanentior in causato, quam effectus causae secundae; tamen magis assimilatur causae secundae, quia per eam determinatur quodammodo actus primae causae ad hunc effectum, Verit. 5. 9 ad 10.—**effectus causae secundae reducitur in causam primam** (PP. Q. 49. Art. 2 ob. 2), *the effect of a second cause is attributed to the first cause by virtue of which it is active*. Quantum ad id, quod habet entitatis et perfectionis, non autem quantum ad id, quod habet de defectu, PP. Q. 49. Art. 2 ad 2. — **effectus causis suis proportionati sunt**, see above: *causis* etc. — **effectus deficiens non procedit nisi a causa deficiente** (PP. Q. 49. Art. 1 ob. 3), *a deficient effect comes only from a deficient cause*. — **effectus magis denominatur a causa proxima, quam a causa remota** (Verit. 6. 1 ob. 8), *the effect is named more after its nearest cause than after its remote cause*. — **effectus non est nisi in termino motus** (C. G. 2. 38), *the effect does not appear until the activity of its production is finished*. — **effectus non potest extendi ultra suam causam** (C. G. 1. 43), *the effect cannot in its completeness go beyond its cause*. Cf. C. G. 1. 67. — **effectus suis causis proportionaliter respondent**, see above: *causis* etc. — **manente causa manet seu non tollitur effectus**, see *causa*. — **multiplicata causa multiplicatur effectus**, see *causa*. — **non potest esse nisi una causa unius effectus in omnibus**, see *causa*. — **omnis effectus convertitur in suum principium seu ad causam, a qua procedit** (Nom. 1. 3; cf. Nom. 4. 3; Nom. 9. 3; PP. Q. 63. Art. 4 c; SS. Q. 106. Art. 3 c; 1 Sent. 14. 2. 2 c), *every effect turns back to its cause*. Ut Platonici dicunt; cuius ratio est, quia unaquaeque res convertitur ad suum bonum, appetendo illud, bonum autem effectus est ex sua causa, Nom. 1. 3. Cf. *redire*. — **omnis effectus est posterior sua causa** (Pot. 3. 13 ob. 5), *every effect is subsequent to its cause*. — **omnis effectus in sua causa**

aliqualiter praeexsistit similitudo (C. G. 1. 49), *there exists beforehand in some manner a likeness of every effect in its cause.* Similitudo effectus ad causam agentem attenditur secundum formam effectus, qui praeexsistit in agente, C. G. 2. 46. — **posita causa seu causa sufficienti ponitur effectus,** see *causa.* — **posita causa sufficienti necesse est effectum poni,** see *causa.* — **posita causa sufficienti nihil aliud requiritur ad effectum inducendum,** see *causa.* — **posita causa sufficienti nihil aliud videtur esse necessarium ad effectum,** see *causa.* — **quidquid est causa causae, oportet esse causam effectus,** see *causa.* — **remota causa removetur effectus,** see *causa.* — **ubi est eadem causa, est idem effectus,** see *causa.*

effēmino, āre. āvi, ātum, 1, *v. a., to enervate, weaken.* Non mediocris animi est fortitudo, quae sola defendit ornamenta virtutum omnium, . . ., avaritiam fugat tanquam labem quamdam, quae virtutem effeminet, SS. Q. 123. Art. 2 ob. 2, in quot. — **effēminātus,** a, um, *P. a., effeminate.* Et tamen etiam prima inconstantia ex luxuria causatur, in quantum emollit cor hominis, et effeminatum reddit, SS. Q. 153. Art. 5 ad 2.

effero, efferre, extuli, ēlatum, 3, *v. a.,* used figuratively, (1) in the *pass.,* to be carried out of one's self by passions, feelings, etc., *to be carried away, hurried away, transported,* (2) *to exalt, elevate,* (3) with *se, to carry one's self high, to lift up one's self* on account of anything; also with *se, to throw one's self into, to enter into with zeal,* (4) *to attain to something.* — (1), quae modum quibuscumque passionibus vel operationibus imponit, ne ultra debitum efferantur, PS. Q. 61. Art. 4 c; et ideo talis dicitur ardentior amator uxoris, quia scilicet ardor ille extra bona matrimonii effertur, PTS. Q. 49. Art. 6 c. — (2), nonnumquam detractio adversus bonos excitatur, ut quos vel domestica praesumptio, vel aliorum favor in altum extulerat, detractio humiliet, SS. Q. 73. Art. 4 ob. 3, in quot. — (3), sed quia vis concupiscibilis non ita inordinate se extulisset super huiusmodi delectatione regulata per rationem, PP. Q. 98. Art. 2 ad 3; quando aliquis effert se supra id quod in ipso est, quam quando effert se supra id quod est in opinione aliorum, SS. Q. 112. Art. 1 c (bis). — (4), quod in aeternitatis profectum per martyrii gloriam efferebantur, SS. Q. 124. Art. 1 ob. 1. — **ēlātus,** a, um, *P. a., exalted, lofty, high.* Quod homo elatus superbia, suasioni serpentis obediens, Dei praecepta contempsit, SS. Q. 163. Art. 1 ad 1.

effervens, entis, *P. a., boiling with passion, fervent, ardent.* Qualibet ex causa iracundiae motus effervens excaecat oculum cordis, SS. Q. 158. Art. 1 ob. 2, in quot.

efficācia, ae, *f., efficacy, efficiency, virtue,* the state or quality of being efficacious; the power to produce an intended effect as shown in the production of it. Dicuntur duo luminaria magna non tam quantitate, quam efficacia, et virtute, PP. Q. 70. Art. 1 ad 5; puta in tempore, vel in loco, vel in personis, de quibus principaliter agitur, aufert efficaciam testimonii, SS. Q. 70. Art. 2 ad 2; puta si aliquis credat iuramentum esse in omni casu illicitum, et tamen credat baptismum efficaciam habere ad salutem, PT. Q. 64. Art. 9 ad 1; sacramenta habent efficaciam et sanctificationem in ipsa materia, (ob. 2), . . ., et ideo sacramenta illa quibus ipse est usus, habent efficaciam ex ipso usu suo, . . ., et ideo oportet quod haec efficacia ei per sanctificationem detur, (c), . . ., et ideo neutra superfluit; quia etiam instrumenta efficaciam accipiunt ab artifice et dum fiunt, PTS. Q. 29. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 62. Art. 9 (bis); SS. Q. 100. Art. 6; PT. Q. 7. Art. 7; PT. Q. 47. Art. 5; PTS. Q. 4. Art. 3; PTS. Q. 6. Art. 1; et passim.

efficāciter, *adv.,* see *efficax.*

efficax, ācis, *adj., efficacious, powerful, effective, efficient.* Cum igitur voluntas divina sit efficacissima, non solum sequitur quod fiant ea quae Deus vult fieri, sed quod eo modo fiant quo Deus fieri vult, PP. Q. 19. Art. 8 c; ad confirmationem huius exempli subditur argumentum efficax ex omnipotentia divina, PT. Q. 30. Art. 4 ad 3; inquantum scilicet aliquis per bona opera potest alteri mereri augmentum gratiae, quae efficacissimum remedium est ad vitandum peccatum, PTS. Q. 13. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 95. Art. 4; PS. Q. 104. Art. 3; SS. Q. 39. Art. 4; PT. Q. 21. Art. 1; PTS. Q. 18. Art. 4; et passim. On **causa efficax,** see *causa;* on **ratio efficax,** see *ratio.* — **efficāciter,** *adv., efficaciously, effectively, efficiently.* Sic solus Deus efficaciter potest movere voluntatem, PP. Q. 111. Art. 2 c; Christus enim efficacissime suum tentatorem vicit, PP. Q. 114. Art. 5 ob. 1; unde Dominus per verba illa subtilissime et efficaciter resurrectionem probat, PTS. Q. 75. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 88. Art. 2; PP. Q. 105. Art. 4; PS. Q. 90. Art. 3; SS. Q. 47. Art. 13; PT. Q. 46. Art. 6; et passim.

efficienter, *adv.,* see *efficio.*

efficientia, ae, *f., production, effect, efficient power.* Efficientia a qua sumitur nomen officii, . . ., importat actionem tendentem in aliud, SS. Q. 183. Art. 3 ad 2; passio Christi secundum quod comparatur ad divinitatem eius, agit per modum efficientiae, PT. Q. 48. Art. 6 ad 3; licet autem efficientia resurrectionis Christi se extendat ad resurrectionem tam bonorum quam malorum, PT. Q. 56. Art. 1 ad 3; efficientia utrobique est ex parte ipsius Dei, 1 Sent. 17. 2. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 42. Art. 2; PT. Q. 32. Art. 2; PT. Q. 49. Art. 1; PT. Q. 50. Art. 6 (bis); PT. Q. 78. Art. 2. On **agere per modum efficientiae,** see *agere;* on **operari per modum efficientiae,** see *operari.*

efficio, ere, fēci, fectum, 3, *v. a., to bring to pass, effect, accomplish, make, form, execute,* used with *acc., subst. cl. quin* and *subj., ut* and *subj.* Praeterea, haec verba sicut dictum est, significatione efficiunt conversionem panis in corpus Christi, PT. Q. 78. Art. 5 ob. 3; omne sacramentum novae legis efficit quod figurat, PTS. Q. 42. Art. 1 ob. 4; sed bona matrimonii non possunt efficere quin delectatio illius actus sit immoderata, PTS. Q. 49. Art. 4 ob. 3; ideo impedimenta, quae contrariantur his quae sunt de solemnitate huius sacramenti non efficiunt quin sit verum matrimonium, PTS. Q. 50. Art. 1 c; sed intellectus in suo actu non utitur organo corporali; et sic corpus resumptum non efficiet ut anima perfectius intelligat, PTS. Q. 93. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 99. Art. 2; SS. Q. 15. Art. 3; PT. Q. 78. Art. 5; PT. Q. 84. Art. 3; PTS. Q. 95. Art. 1; et passim. — In the *pass. impers., it was brought about,* used with *ut* and *subj.* Sed importat remotionem impedimentorum ex quibus efficiebatur ut non posset mens Deo praesentialiter coniungi, PTS. Q. 95. Art. 5 ad 3. — **efficiens,** entis, *P. a., efficient, effecting, effective;* **efficiens causa,** *efficient cause,* the force or agent that does the work. Secunda via est ex ratione causae efficientis; invenimus enim in istis sensibilibus esse ordinem causarum efficientium; nec tamen invenitur, nec est possibile, quod aliquid sit causa efficiens sui ipsius, . . ., non autem est possibile quod in causis efficientibus procedatur in infinitum, quia in omnibus causis efficientibus procedatur in infinitum, quia in omnibus causis efficientibus ordinatis primum est causa medii, PP. Q. 2. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 4. Art. 1; PP. Q. 44. Art. 4; PS. Q. 20. Art. 1; SS. Q. 15. Art. 3; PT. Q. 56. Art. 1 (passim); et passim. On **causa efficiens,** see *causa.* — **effectus,** a, um, *P. a., effected, completed, wrought.* Quibus visibilibus signis miraculose a Deo effectis, qui potest effectum sacramenti sine sacramento conferre, PT. Q. 72. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 76. Art. 4 ad 2; SS. Q. 189. Art. 3 ad 1; PT. Q. 72. Art. 4; PT. Q. 75. Art. 3; et passim. — **effectum,** i, *n., an effect.* Vel per aliqua temporalia divinae virtutis effecta, PP. Q. 64. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 44. Art. 1. — **efficienter,** *adv., efficiently.* Est autem dupliciter aliquis causa sui boni: uno modo efficienter, alio modo meritorie, SS. Q. 162. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 48. Art. 6 (passim); PT. Q. 51. Art. 1; PT. Q. 64. Art. 3. On **agere efficienter,** see *agere;* on **causare efficienter,** see causare.

effigiātus, a, um, *adj., portrayed, formed.* On **corpus effigiatum,** see *corpus.*

effigies, ēi, *f.*, (1) *lit.*, *an image, an artistic copy, imitation* of an object, (2) *fig.*, *form, appearance, visible shape* of anything. — (1), si vero loquamur de effigie crucis Christi in quacumque alia materia puta lapidis vel ligni, argenti vel auri, PT. Q. 25. Art. 4 c. — (2), videtur quod Christus non debuerit discipulis in alia effigie apparere, . . ., sed in Christo non fuit nisi effigies. si ergo Christus in alia effigie apparuit, (ob. 1), . . ., et ideo Christus quibusdam ad credendum dispositis post resurrectionem apparuit in sua effigie; illis autem in alia effigie apparuit, (c), . . ., si ab alienae effigiei aspectu non fuissent reducti ad vere videndum Christi effigiem, PT. Q. 55. Art. 4 ad 3. Cf. PT. Q. 54. Art. 1 (passim); PT. Q. 55. Art. 6 (bis); PT. Q. 76. Art. 8 (bis).

efflāgito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to demand, ask urgently.* Ille dicitur aliter exponere sacram Scripturam quam Spiritus Sanctus efflagitat, SS. Q. 11. Art. 2 ad 2.

effluo, ere, xi, 3, *v. n.*, (1) *to flow* or *run out, flow forth*, (2) transferred of non-fluid bodies, *to go out, issue forth, flow, proceed, emanate.* — (1), sanguis autem ille qui in quibusdam Ecclesiis pro reliquiis conservatur, non fluxit de latere Christi, sed miraculose dicitur effluxisse de quadam imagine Christi percussa, PT. Q. 54. Art. 2 ad 3. — (2), sic enim bonum Deo attribuitur, ut dictum est art. praec., in quantum omnes perfectiones desideratae effluunt ab eo sicut a prima causa; non autem effluunt ab eo sicut ab agente univoco, PP. Q. 6. Art. 2 c; sicut ab essentia animae effluunt eius potentiae, quae sunt operum principia; ita etiam ab ipsa gratia effluunt virtutes in potentias animae, (ad 1), . . ., non quia actu haberet has potentias, sed propter speciem talis essentiae, ex qua natae sunt huiusmodi potentiae effluere, PS. Q. 110. Art. 4 ad 4; quasdam quae sunt actus organorum, quae sunt ab anima effluxae in corpus, . . ., si enim oporteret in anima ponere alias potentias, quibus mediantibus potentiae quae organa perficiunt ab essentia animae effluerent, eadem ratione oporteret ponere alias potentias, quibus mediantibus ab essentia animae effluerent illae mediae potentiae, et sic in infinitum, PTS. Q. 70. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 1 c; PP. Q. 25. Art. 5 (bis); PP. Q. 84. Art. 4 (passim); PS. Q. 1. Art. 4 ad 1; PS. Q. 68. Art. 6; PT. Q. 60. Art. 3; et passim.

effluxio, ōnis, *f.*, *an efflux, issue.* Tertia vero opinio fuit Democriti, qui ponebat actionem esse per effluxionem atomorum a corpore agente, PP. Q. 115. Art. 1 c.

effluxus, ūs, *m.*, *an efflux, flow, issue, emanation, the act of issuing* or *flowing forth from an origin* or *source.* Angeli, . . ., suam perfectionem intelligibilem consequuntur per intelligibilem effluxum, quo a Deo species rerum cognitarum acceperunt simul cum intellectuali natura, PP. Q. 55. Art. 2 c; aliquis certus modus adhibetur bonorum effluxui a primo bono, PS. Q. 1. Art. 4 ad 1; interior autem effluxus gratiae non est ab aliquo nisi a solo Christo, PT. Q. 8. Art. 6 c; sed ministri Ecclesiae non proponuntur aliis, ut eis ex propriae sanctitatis virtute aliquid tribuant, PTS. Q. 36. Art. 3 ad 2; et ideo alii dicunt quod sensus in actu fiet per susceptionem non quidem ab exterioribus sensibilibus, sed per effluxum a superioribus viribus, PTS. Q. 82. Art. 3 c.

effodio, ere, fōdi, fossum, 3, *v. a.*, *to dig out, dig up.* Puta cum aliquis effodit semina, damnificat eum qui seminavit in tota messe futura, SS. Q. 62. Art. 4 ob. 1.

effrēnātē, *adv.*, see *effrenatus.*

effrēnātus, a, um, *P. a.*, *unbridled, without a rein.* Quod maxime acuti, id est, cholerici, et melancholici secundum effrenatam concupiscentiam sunt incontinentes, SS. Q. 156. Art. 1 ob. 2. — **effrēnātē**, *adv.*, *unrestrainedly.* Insurgit enim interdum maior concupiscentiae motus ex hoc quod voluntas effrenate tendit in suum obiectum, PS. Q. 73. Art. 6 ad 2.

effugio, ere, fūgi, 3, *v. n.* and *a.*, *to escape, to avoid, evade*, (1) of personal subjects, (2) of inanimate subjects. — (1), inquantum inclinat voluntatem ad operandum ea per quae homo effugit id quod timet, PS. Q. 44. Art. 4 ad 3; sed iudicantibus imminet poena, quam non iudicantes effugiunt, SS. Q. 60. Art. 2 ob. 1; et ideo si sequatur mors vel mulieris, vel puerperii animati non effugiet homicidii crimen, SS. Q. 64. Art. 8 ad 2. Cf. PT. Q. 79. Art. 8 ob. 2. — (2), unde, cum omnes causae particulares concludantur sub universali causa, impossibile est aliquem effectum, ordinem causae universalis effugere, in quantum igitur aliquis effectus ordinem alicuius causae particularis effugit, PP. Q. 22. Art. 2 ad 1.

effugo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to put to flight.* Qua scilicet daemones effugabat, debilium curae, reddita vita defunctis, si alia considerentur, Deo parva sunt, PT. Q. 43. Art. 4 ad 1.

effulgeo, ēre, si, 2, *v. n.*, *to shine, gleam forth, glitter.* Dum pendet ad ubera, et vilium patitur Deus involumenta pannorum, repente novum de coelo sidus effulsit, PT. Q. 36. Art. 7 ob. 1, in quot.

effundo, ere, fūdi, fūsum, 3, *v. a.*, (1) *to pour out, to pour forth*, (a) *to pour out* a liquid, (b) *to shed, spill blood*, (c) of objects not liquid, *to spread, diffuse, scatter*, (d) of money, resources, *to give, spend*, (2) used figuratively, *to pour forth, diffuse, impart, spread.* — (1a), quod si vinum novum, id est, praecepta perfectae vitae, mittatur in utres veteres, id est, in homines imperfectos utres rumpuntur, et vinum effunditur, PS. Q. 96. Art. 2 ad 2; unguentum super caput effunditur, quia sapientis sensus in capite eius, PT. Q. 66. Art. 10 ad 2, in quot. Cf. PT. Q. 83. Art. 6 ad 3. — (b), sed sanguis effundebatur ad crepidinem altaris in honorem Dei; adeps vero adurebatur in igne, . . ., ad honorem Dei effundebatur sanguis, PS. Q. 102. Art. 3 ad 8. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q 40. Art. 2 (bis); SS. Q. 186. Art. 6 (bis); PT. Q. 22. Art. 6; PTS. Q. 39. Art. 4 (bis); et passim. — (c), licet ignis, quantum est de se aequaliter ad omnes suum calorem effundat, PT. Q. 69. Art. 8 c. — (d), divitiae effundendo magis quam coacervando nitent, PS. Q. 2. Art. 1 a, in quot.; Deus non vult simul effundi omnes opes, nisi in mutatione status, SS. Q. 32. Art. 10 ad 2. Cf. SS. Q. 32. Art. 10, in quot.; SS. Q. 117. Art. 1, in quot.; SS. Q. 187. Art. 5, in quot. — (2), forma enim, in quantum perficit materiam dando ei esse, quodammodo supra ipsam effunditur, PP. Q. 14. Art. 2 ad 1; unde dicitur Eccli. 1. 10, quod Deus effudit sapientiam super omnia opera sua, PT. Q. 12. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 108. Art. 5 ad 5; SS. Q. 30. Art. 4 ad 1. — **effūsus**, a, um, *P. a.*, *poured out, shed.* Sed sunt nobis etiam suffragia et orationes quaedam, sicut etiam sanguis Christi pro nobis effusus dicitur veniam petere, PTS. Q. 72. Art. 3 c.

effūsio, ōnis, *f.*, (1) *a pouring out, shedding of blood*, (2) *excess, profusion* of anything, (3) used figuratively, *an outpouring*, used of intangible things. — (1), et ideo non competit eis occidere vel effundere sanguinem, sed magis esse paratos ad propriam sanguinis effusionem pro Christo, . . ., unde clericis non licet omnino bella gerere, quae ordinantur ad sanguinis effusionem, SS. Q. 40. Art. 2 c; quantum ad ipsam oblationem, expressius figurabat sacerdotium Christi sacerdotium legale per sanguinis effusionem quam sacerdotium Melchisedech, PT. Q. 22. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 3 (bis); PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 124. Art. 1; PT. Q. 53. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 12; PTS. Q. 8. Art. 7; et passim. — (2), sed abundantia eleemosynarum ad effusionem pertinet, SS. Q. 32. Art. 10 ob. 2; quod sicut in largitionibus privatarum personarum commendatur moderatio, effusio vero culpatur, SS. Q. 61. Art. 1 ad 1. — (3), quod angeli hierarchiae nominantur calefacientes et throni, et effusio sapientiae, PS. Q. 50. Art. 6 a, in quot.

effūsor, ōris, *m.*, *a prodigal, waster.* Vir sanguinem est iste, id est, effusor multi sanguinis, PP. Q. 39. Art. 2 ad 4.

egēnus, a, um, *adj.*, (1) *needy, destitute*, (2) *poor, worthless, beggarly.* — (1), benignus exactor est et non egenus, ut qui non crescat ex redditis, sed in sẹ crescere faciat redditores, SS. Q. 88. Art. 4 c, in

quot.; Dominus ergo, qui propter nos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia divites essemus, PT. Q. 37. Art. 3 ad 4, in quot. Cf. SS. Q. 187. Art. 5, in quot.; PT. Q. 7. Art. 2, in quot.; PT. Q. 35. Art. 7, in quot. — (2), Apostolus vocat ea egena et infirma elementa; infirma quidem, quia non possunt a peccato mundare; sed haec infirmitas provenit ex eo quod sunt egena, id est, eo quod non continent in se gratiam, PS. Q. 103. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 61. Art. 4, in quot.; PT. Q. 62. Art. 6, in quot.

egeo, ēre, ui, 2, *v. n.*, (1) *to be needy, necessitous, in want, poor*, used absolutely, (2) *to need, want, lack, be in need of*, used with *inf.* as *object*; with *gen.* and *abl.* of the thing needed, (a) with an animate subject, (b) with an inanimate subject. — (1), ut proximos sanguinis tui non despicias, si egere cognoscas, SS. Q. 32. Art. 9 ad 2, in quot. Cf. SS. Q. 32. Art. 8, in quot.; SS. Q. 117. Art. 1, in quot.; SS. Q. 186. Art. 3, in quot. — (2a), propter defectus quos in se ipso sentit, in quibus ab aliquo superiori eget adiuvari et dirigi, SS. Q. 85. Art. 1 c; Deus qui bonorum nostrorum non eget, SS. Q. 88. Art. 3 ob. 1; Deus autem etsi bonis nostris non egeat, SS. Q. 88. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 20. Art. 2 ob. 3; PT. Q. 12. Art. 4 ad 1, in quot.; PT. Q. 21. Art. 1, in quot.; PT. Q. 30. Art. 3, in quot.; PT. Q. 35. Art. 7, in quot. — (2b), ut quidam sunt quorum dictum adeo debet esse certum quod confirmatione non egeat, SS. Q. 89. Art. 10 ad 1; sed tunc civitas Dei non egebit neque sole neque luna, PTS. Q. 77. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 4. Art. 1 ob. 2; SS. Q. 67. Art. 3, in quot.; PT. Q. 21. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 3, in quot. — **egens**, entis, *P. a.*, *needy, necessitous, in want, very poor.* Quia non aequaliter sunt omnibus distributae, uno egente et alio superabundante, SS. Q. 32. Art. 7 ad 1. Cf. PS. Q. 47. Art. 3; SS. Q. 186. Art. 3, in quot.; SS. Q. 187. Art. 5; PT. Q. 40. Art. 3.

egestas, ātis, *f.*, *want, indigence, necessity, extreme poverty.* Unde correctio fraterna est actus charitatis potius quam curatio infirmitatis corporalis, vel subventio, qua excluditur exterior egestas, SS. Q. 33. Art. 1 c; et per hoc quod pervenit ad egestatem de facili, dum multa inutiliter consumit, et sic pauper factus non potest in dando superabundare, SS. Q. 119. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 10 ad 3, in quot.; SS. Q. 147. Art. 1 ad 2, in quot.; SS. Q. 187. Art. 4 c; SS. Q. 187. Art. 5 (ter); PT. Q. 40. Art. 2, in quot.; PT. Q. 55. Art. 6 ad 1, in quot.

ēgestio, ōnis, *f.*, *excrement, feces.* Ridiculum etiam videtur esse praeceptum quod habetur Deut. 23, ut egestiones humo operirent fodientes in terra, PS. Q. 102. Art. 6 ob. 10.

ēgredior, i, gressus, 3, *v. dep. n.* and *a.*, (1) *to go* or *come out, come forth* from any place or point, (a) of animate subjects, (b) of inanimate subjects, (2) *to disregard, to go away from*, used with the *acc.*, (3) *to surpass, exceed*, used figuratively. — (1a), in illo autem exitu eorum de Aegypto duo fuerunt, scilicet festinantia ad egrediendum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2; statuit etiam specialiter circa servos qui erant ex populo, ut septimo anno liberi egrederentur cum omnibus quae apportaverant, etiam vestimentis, PS. Q. 105. Art. 4 c; sed ex hoc quod aliquis post religionis ingressum egreditur, et ad saeculum redit, SS. Q. 189. Art. 4 ob. 2. Cf. PT. Q 38 Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 3 (passim); PTS. Q. 94. Art. 1 (bis); PTS. Q. 89. Art. 8. — (1b), et quanto magis creaturae intellectuales distant a primo principio, tanto magis dividitur illud lumen, et diversificatur, sicut accidit in lineis a centro egredientibus, PP. Q. 89. Art. 1 c; peccatum enim per se consideratur secundum quod egreditur a voluntate, PS. Q. 87. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 1. Art. 3 ad 3; PS. Q. 56. Art. 1; PS. Q. 68. Art. 7 ad 4; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 189. Art. 1 ad 1, et passim. — (2), quod secundae causae non possunt egredi ordinem causae primae universalis, PP. Q. 23. Art. 8 ad 3. — (3), in usu rerum abesse oportet libidinem quae non solum ipsa eorum, inter quos vivit, consuetudine nequiter abutitur; sed etiam saepe fines eius egressa, foeditatem suam, quae inter claustra morum solemnium latitabat, flagitiosissima eruptione manifestat, SS. Q. 169. Art. 1 c, in quot.

ēgregius, a, um, *adj.*, *distinguished, surpassing, excellent, eminent.* Hanc autem Cicero, locutor egregius, non dubitavit appellare virtutem, PS. Q. 59. Art. 1 ob. 3. — **ēgregia forma**, *a handsome figure.* Ut cum dicimus: ista mulier est egregiae formae: iste homo est perfectae virtutis, PP. Q. 39. Art. 2 c.

ēgressio, ōnis, *f.*, *a going out* or *forth.* Expectanda est totalis egressio pueri ex utero ad baptismum, nisi mors immineat, PT. Q. 68. Art. 11 ad 4.

ēiectio, ōnis, *f.*, *a casting* or *throwing out.* Sed contra, solemnis poenitentia significat eiectionem primi hominis de paradiso, PTS. Q. 28. Art. 2 a.

ēicio, ere, iēci, iectum, 3, *v. a.*, (1) *to cast, thrust* or *drive out, to eject, send off, expel,* (2) *to cast up, throw up, vomit.* — (1), non enim diabolus legem tulisset, per quam homines adducerentur ad Christum per quem erat eiciendus, PS. Q. 98. Art. 2 c; sed quaedam daemonia ab hominibus eiecta fuerunt cum hominum detrimento quandoque quidem corporali, PT. Q. 44. Art. 1 ob. 4; illa quae in matrimonium ducitur non potest eici, . . ., sed Abraham eiecit Agar, et filius eius non fuit haeres, PTS. Q. 65. Art. 5 ob. 3. Cf. PP. Q. 98. Art. 2; PS. Q. 89. Art. 3; SS. Q. 77. Art. 4 (passim); PT. Q. 43. Art. 2 (bis); PT. Q. 52. Art. 5; et passim. — (2), scilicet vel ex Deo, ut patet in columba super Christum descendente, et in corvo qui pavit Eliam, et in cete qui absorbuit et eiecit Ionam, SS. Q. 95. Art. 7 c.

ēiusmodi (is + modus), *of that kind, of such a kind, such.* Quia dominium super eiusmodi evaporationes maxime attribuitur lunae, PP. Q. 102. Art. 1 c; et similiter oratio, qua petit eiusmodi reparationem dicitur iusta, quia tendit ad iustitiam, PS. Q. 114. Art. 7 ad 1; sicut spes per desperationem, et timor per praesumptionem, et quaedam alia eiusmodi, SS. Q. 14. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 82. Art. 7, in quot.; App. Q. 2. Art. 2 (bis).

ēlābor, i, elapsus, 3, *v. dep. n.* and *a.*, *to pass away, escape from the mind*, used figuratively. Quia intentiones simplices et spirituales facilius ex animo elabuntur, . . ., quia quanto aliquid magis fuerit impressum animo, tanto minus elabitur, SS. Q. 49. Art. 1 ad 2. — **elabi a memoria**, *to slip from the memory, to forget.* Quia homines non consueverunt circa talia multum sollicitari, unde facile a memoria elabuntur, SS. Q. 70. Art. 2 ad 2.

ēlabōrātus, a, um, *P. a.*, *acquired, produced by labor.* Et sic panem ab aliis in sudore vultus elaboratum manducant, SS. Q. 164. Art. 2 ad 3.

ēlargior, īri, 4, *v. dep. a.*, *to give out, distribute, bestow.* Elargiri perfectiones rebus pertinet quidem et ad bonitatem divinam, et ad iustitiam, et ad liberalitatem et misericordiam, PP. Q. 21. Art. 3 c; alio modo ut superabundet ad superfluitatem; et hoc non est laudabile; sed melius est pluribus indigentibus elargiri, SS. Q. 32. Art. 10 c; sed possunt ea vel sibi retinere, vel etiam aliis pro libito elargiri, SS. Q. 185. Art. 7 c. Cf. PTS. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 26. Art. 1; PTS. Q. 26. Art. 3; PTS. Q. 26. Art. 4.

ēlargitio, ōnis, *f.*, *a giving, bestowing* something. Sed meritum personale suffragatur defunctis, ut patet in elargitione eleemosynarum, PTS. Q. 71. Art. 10 ob. 2.

ēlātio, ōnis, *f.*, *elation, a jubilant* or *triumphant state of mind accompanied by boasting, vainglory; pride, glory, vanity, self-congratulation*, a synonym sometimes used for *inanis gloria, gloriatio.* Elatio autem deiectionem praecedens, quae facta est per peccatum mortale, non potuit esse nisi peccatum veniale, (ob. 2), . . ., illa elatio praecessit in animo hominis, fuit primum hominis peccatum mortale, . . ., huiusmodi autem elationem subsecuta est et experiendi cupiditas in viro, et dubitatio in muliere, quae ex hoc solo in quamdam elationem prorupit, PS. Q. 89. Art. 3 ad 2; tertium autem est inanis gloria vel elatio, quae ex divitiis nascitur, . . ., alia vero duo,

scilicet amor divitiarum, et elatio seu gloriatio de divitiis, non consequuntur nisi abundantes divitias, SS. Q. 188. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 94. Art. 4 ad 1; SS. Q. 163. Art. 4 (passim); SS. Q. 188. Art. 7 (bis); PTS. Q. 8. Art. 7 ad 1; et passim.

Eleazarus, i, *m.*, (1) *Eleazar*, the third son of Aaron whom he succeeded as high-priest of the Hebrews; he was buried on Mount Ephraim, (2) *Eleazar*, an ancient scribe who suffered martyrdom at Antioch under Antiochus IV. — (1), praecipitur autem tradi Eleazaro sacerdoti; quia Christus occidendus in manum sacerdotum traditus est, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5; sicut Moyses occidendo Aegyptium, ut habetur Exod., II et Phinees filius Eleazari, Zambri filium Salumi, SS. Q. 60. Art. 6 ob. 2. — (2), unde legitur II Machab, VI, 30, quod Eleazarus dixit: duros corporis sustineo dolores; secundum animam vero propter timorem tuum libenter haec patior, SS. Q. 123. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 145. Art. 4.

ēlectio, ōnis, *f.*, (1) *selection, choice*, which falls on means and hence the opposite of *voluntas*, (2) *divine selection, electio divina*. — (1), electio autem non est de fine, sed de his, quae sunt ad finem, PP. Q. 82. Art. 1 ad 3; electio et voluntas, id est, ipsum velle, sunt diversi actus, sed tamen pertinent ad unam potentiam; sicut etiam intelligere et ratiocinari, PP. Q. 83. Art. 4 ad 2; voluntas eius, quod est ad finem, dicitur electio, PS. Q. 12. Art. 4 ob. 3; electio substantialiter non est actus rationis, sed voluntatis; perficitur enim electio in motu quodam animae ad bonum, quod eligitur, unde manifeste actus est appetitivae potentiae, PS. Q. 13. Art. 1 c; electio consequitur sententiam vel iudicium, quod est sicut conclusio syllogismi operativi, unde illud cadit sub electione, quod se habet ut conclusio in syllogismo operabilium, PS. Q. 13. Art. 3 c; electio est eorum, quae sunt ad finem, praesupposito fine, SS. Q. 11. Art. 1 c; electio importat segregationem quandam, 1 Sent. 41. 1. 1 c; electio, . . ., non est finis ultimi, qui unicuique naturaliter est determinatus, sed tantum eorum quae sunt ad finem, ad quem per plura media devenire potest, licet quaedam sint convenientiora, quae eliguntur, 1 Sent. 41. 1. 1 c; electio non est actus voluntatis absolute, sed in ordine ad intellectum ordinantem, 1 Sent. 41. 1. 2 ad 1; electio nihil aliud est, quam duobus propositis alterum alteri praeoptare, 2 Sent. 24. 1. 2 ob. 4; quia in electione fit divisio unius ab altero, electio prophaeresis dicitur, 4 Sent. 13. 2. 1 c; videtur, quod electio consilium consequens semper ex necessitate proveniat, 1 Perih. 14 f; electio enim est eorum, quae sunt ad finem, non autem ultimi finis, C. G. 4. 95; electio nihil aliud est, quam desiderium eorum, quae sunt in nostra potestate, ex consilio proveniens (ἡ προαίρεσις ἂν εἴη βουλευτικὴ ὄρεξις τῶν ἐφ' ἡμῖν, Aristotle, Eth. Nic. III. 5, 1113 a. 10 sq.), 3 Eth. 9 d. Cf. PP. Q. 60. Art. 2 ob. 1; PP. Q. 63. Art. 3 ob. 3; PP. Q. 83. Art. 3 c; 9 Met. 4 e; 3 Eth. 5 a-6 h; Verit. 22. 15 a and c; et passim. On the difference between *electio* and *intentio*, see *intentio*. On **agere per electionem voluntatis**, see *agere*; on **ignorantia electionis et malae electionis**, see *ignorantia*; on **iudicium electionis**, see *iudicium*; on **libertas electionis**, see *libertas*; on **mutabilis secundum electionem**, see *mutabilis*; on **operari per electionem**, see *operari*; on **peccare ex electione**, see *peccare*; on **potestas propriae electionis**, see *potestas*; on **velle per electionem**, see *velle*. — Kinds of *electio* in this sense are: (a), **electio bona seu recta** and **electio mala**, *the good* or *right* and *the bad selection*. Ad hoc autem quod aliquis bene operetur, non solum requiritur quid faciat, sed etiam quomodo faciat; ut scilicet secundum electionem rectam operetur, non solum ex impetu aut passione, PS. Q. 57. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 56. Art. 4 ad 4; PS. Q. 58. Art. 4 c; SS. Q. 54. Art. 2; C. G. 1. 83; C. G. 3. 85; et passim. — (b), **electio canonica**, *the choice corresponding to the statutes of the Church*. Monachum canonica electio a iugo regulae monasticae professionis absolvit et sacra ordinatio de monacho episcopum facit, SS. Q. 185. Art. 8 ob. 1, in quot. Cf. Quodl. 5. 11. 22 c. — (c), **electio de Deo dicta seu divina**, *the divine choice* or *selection*. Electio enim divina est, qua aliqui ex ordine suae sapientiae ordinantur ad finem beatitudinis, 1 Sent. 41. Art. 2 ad 1. Cf. 1 Sent. 41. 1. 1 c. — (d), **electio divina**, see *electio de Deo dicta*. Liber vitae est conscriptio electionis divinae, PP. Q. 24. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 100. Art. 4. — (e), **electio mala**, see *electio bona*. — (f), **electio recta**, see *electio bona*. — **electio est appetitus praeconsiliati**, (PP. Q. 59. Art. 3 ob. 1; PS. Q. 14. Art. 1 c; SS. Q. 47. Art. 1 ad 2; PT. Q. 18. Art. 4 ob. 2; 2 Sent. 24. 1. 3 c; 6 Eth. 2 e and k). a translation, not entirely accurate, of Aristotle's words: ἡ δὲ προαίρεσις ὄρεξις βουλευτική (Eth. Nic. 1139. a 32), *choice is the desire for something previously considered* or *the desire for that which previously was the object of consideration*, (inquantum scilicet appetitus accipit, ut praeconsiliatum est, 6 Eth. 2 e. Cf. 3 Eth. 9 d); in this connection **electio** is also called *desiderium consiliabile*. — **electio vel est intellectus appetitivus vel appetitus intellectivus** (PP. Q. 83. Art. 3 c; PS. Q. 13. Art. 1 c; 2 Sent. 24. 1. 3 c; Verit. 22. 15 c), the translation of the Aristotelian passage: ἢ ὀρεκτικὸς νοῦς ἡ προαίρεσις ἢ ὄρεξις διανοητική (Eth. Nic. VI, 2, 1139. b. 41.), *choice is either the desiring reason* or *the intellectual desire*. Thus choice bears two names as indicated by the following: in nomine electionis importatur aliquid pertinens ad rationem, sive ad intellectum, et aliquid pertinens ad voluntatem; dicit enim Philosophus in VI Eth., cap. II, quod electio est appetitivus intellectus, vel appetitus intellectivus. quandocumque autem duo concurrunt ad aliquid unum constituendum, unum eorum est ut formale respectu alterius. unde Gregorius Nyss., lib. *De natura homin.*, c. XXXIII, dicit quod electio neque est appetitus secundum seipsum, neque consilium solum, sed ex his aliquod compositum. sicut enim dicimus animal ex anima et corpore compositum esse, neque vero corpus esse secundum seipsum, neque animam solam, sed utrumque, ita et electionem, PS. Q. 13. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 14. Art. 1 ad 1; PS. Q. 17. Art. 1 c. — (2), praedestinatio secundum rationem praesupponit electionem, et electio dilectionem, . . ., electio autem in quantum hoc bonum aliquibus prae aliis vult, cum quosdam reprobat, PP. Q. 23. Art. 4 c; ad ea, quae ex sola Dei voluntate dependent, sicut praedestinatio, electio, iustificatio, et alia huiusmodi, C. G. 3. 59. Cf. PP. Q. 23. Art. 3 c; C. G. 2. 163; 1 Sent. 41. 1. 1 c and 2 c and ad 1; et passim. — Kinds of *electio* in this sense are: (a), **electio aeterna** and **electio temporalis**, *the eternal* and *the temporal selection* or *the selection from eternity* and *that taking place in time*. Cf. 1 Sent. 41. 1. 1 c. — (b), **electio gratuita**, *the selection springing from pure grace*. Nec etiam fuit propter meritum ipsius Abrahae, ut talis promissio ei fieret, ut scilicet Christus ex eius semine nasceretur, sed ex gratuita Dei electione et vocatione, . . ., sic ergo patet quod ex sola gratuita electione patres promissionem acceperunt, PS. Q. 98. Art. 4 c. — (c), **electio praedestinationis aeternae** and **electio praesentis iustitiae**, *the selection of eternal predestination* and *of present justice*. — (d), **electio praesentis iustitiae**, see *electio praedestinationis aeternae*. — (e), **electio temporalis**, see *electio aeternae*.

ēlectīvē, *adv.*, see *electivus*.

ēlectīvus, a, um, *adj.*, *selective, elective*. Ita ex parte appetitus intellectivi se habent voluntas et liberum arbitrium, quod nihil aliud est quam vis electiva, . . ., sicut se habet intellectus ad rationem, ita se habet voluntas ad vim electivam, id est, ad liberum arbitrium, PP. Q. 83. Art. 4 c; sed requiritur ulterius quod sit habitus electivus, id est, ex electione operans, SS. Q. 144. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 60. Art. 2 (passim); PP. Q. 60. Art. 3 (passim); PS. Q. 58. Art. 1 (bis); SS. Q. 81. Art. 2; PT. Q. 85. Art. 1; et passim. On **dilectio electiva**, see *dilectio*; on **habitus electivus**, see *habitus*; on **vis electiva**, see *vis*.—**ēlectīvē**, *adv.*, *electively*. Nihil prohibet actus qui est proprie unius virtutis, elective attribui alteri virtuti sicut imperanti et ordinanti ad suum finem, SS. Q. 32. Art. 1 ad 2.

ēlectuārium, ii, *n.*, *a medicament that melts in the mouth, an electuary*. Electuaria quidam cibi sunt, quae tamen a multis in diebus ieiunii post comestionem sumuntur, (ob. 3), . . ., electuaria etiamsi aliquo

modo nutriant, non tamen principaliter assumuntur ad nutrimentum, sed ad digestionem ciborum. unde non solvunt ieiunium, sicut nec aliarum medicinarum assumptio; nisi forte aliquis in fraudem electuaria in magna quantitate assumat per modum cibi, SS. Q. 147. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 84. Art. 1.

ēlectus, i, *m.*, used almost always in the plural in the S.T., **ēlecti**, ōrum, (1) *the elect, those who are called to everlasting life*; also, *the saved* collectively, (2) *bishops-elect*, persons not yet admitted to episcopal consecration but selected.—(1), sed omnes electi usque ad diem iudicii salutem consequuntur, PP. Q. 108. Art. 7 ob. 3; ita sub eodem igne peccator crematur et electus purgatur, App. Q. 1. Art. 2 c, in quot.; sed electi qui iudicabuntur a Christo, corpora gloriosa habebunt, PTS. Q. 90. Art. 2 a; secundo ad hoc sunt utiles ut de his electi gaudeant, cum in his Dei iustitiam contemplantur, et dum se evasisse eas cognoscunt, PTS. Q. 99. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 106. Art. 4; SS. Q. 174. Art. 6 c; PT. Q. 45. Art. 4; PTS. Q. 89. Art. 6; PTS. Q. 91. Art. 2; et passim. — (2), et ideo hanc etiam non sacerdotes habere possunt, sicut archidiaconi et electi, et alii qui excommunicare possunt, PTS. Q. 19. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 22. Art. 2; PTS. Q. 26. Art. 2.

eleēmosyna, ae, *f.*, *alms.* Eleemosyna est opus quo datur aliquid indigenti ex compassione propter Deum; quod quidem motivum pertinet ad misericordiam, SS. Q. 32. Art. 1 c; eleemosyna nomen Graecum est et dicitur ab ἔλεος, quod est miseratio seu misericordia, quae alienam miseriam suam facit, 4 Sent. 15. 2. 1. 1 c; eleemosynae nomen aliquando significat ipsam rem datam, et sic non diffinitur hic, aliquando ipsam dationem, et sic accipitur praedicta diffinitio, 4 Sent. 15. 2. 1. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 18. Art. 7; PS. Q. 20. Art. 1; SS. Q. 32. Art. 1 (passim); SS. Q. 32. Art. 5 (passim); SS. Q. 154. Art. 4; et passim. — Kinds of *eleemosyna* are: (a), **eleemosyna communis seu generalis** and **eleemosyna specialis**, *general* and *particular alms.* Cf. 4 Sent. 15. 2. 3. 1 ad 5; 4 Sent. 15. 2. 5. 1 c. — (b), **eleemosyna corporalis**, and **eleemosyna spiritualis**, *the corporal* and *the spiritual alms.* Ponuntur enim septem eleemosynae corporales, scilicet pascere esurientem, potare sitientem, vestire nudum, recolligere hospitem, visitare infirmum, redimere captivum, et sepelire mortuum; quae in hoc versu continentur: Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo, (ob. 1), . . ., quidam (defectus proximorum) vero ex parte corporis, ad quos ordinantur eleemosynae corporales, SS. Q. 32. Art. 2 c; eleemosyna corporalis ordinatur ad subveniendum necessitati corporis, 4 Sent. 15. 2. 3. 1 c; eleemosynae spirituales dicuntur quibus defectibus proximi in spiritualibus subvenitur, 4 Sent. 15. 2. 3. 2 c. Cf. SS. Q. 32 pr.; SS. Q. 32. Art. 3 (passim); SS. Q. 32. Art. 4 (passim); SS. Q. 33. Art. 3; SS. Q. 33. Art. 5 (bis); — (c), **eleemosyna generalis**, see *eleemosyna communis.* — (d), **eleemosyna specialis**, see *eleemosyna communis.* — (e), **eleemosyna spiritualis**, see *eleemosyna corporalis.* Ponuntur etiam aliae septem eleemosynae spirituales, scilicet docere ignorantem, consulere dubitanti, consolari tristem, corrigere peccantem, remittere offendenti, portare onerosos, et graves, et pro omnibus orare; quae etiam in hoc versu continentur: Consule, castiga, solare, remitte, fer, ora, SS. Q. 32. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 33. Art. 1; SS. Q. 33. Art. 2 (ter); SS. Q. 33. Art. 3 (passim); SS. Q. 33. Art. 5; SS. Q. 43. Art. 7; et passim.

ēlegantia, ae, *f.*, *taste, propriety, refinement, grace, elegance.* Sed quantum ad quaedam quae superadduntur humana arte ad ornatum et elegantiam locutionis, SS. Q. 176. Art. 1 ad 1.

eleison (ἐλέησον), *be propitious, have mercy.* The second part of the preparation for the celebration of the mass begins with the prayer, Kyrie eleison, Lord have mercy. Secunda pars continet commemorationem praesentis miseriae, dum misericordia petitur dicendo: Kyrie eleison, ter quidem pro persona Patris, ter autem pro persona Filii, cum dicitur: Christe eleison, et ter pro persona Spiritus Sancti, cum subditur, Kyrie eleison, contra triplicem miseriam ignorantiae, culpae, et poenae, PT. Q. 83. Art. 4 c.

elementālis, e, *adj.*, *consisting of an element, belonging to an element, elemental*, synonym of *elementaris.* On **forma elementalis**, see *forma.*

elementāris, e, *adj.*, *consisting of an element, belonging to an element, elementary*, synonym of *elementalis.* Aquae quae super caelos sunt, eiusdem naturae potuerunt credi cum elementaribus aquis, . . ., tunc et aquae illae quae sunt supra firmamentum, non erunt de natura elementarium aquarum, PP. Q. 68. Art. 2 c; calidum autem elementare se habet instrumentaliter ad virtutem animae, PP. Q. 118. Art. 1 ad 3; ita quod in statu huius mortalitatis natura elementaris in corporibus humanis dominatur, PT. Q. 57. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 74 pr.; PTS. Q. 74. Art. 3 (ter); PTS. Q. 82. Art. 1 (bis); PTS. Q. 83. Art. 1; et passim. On **corpus elementare**, see *corpus*; on **forma elementaris**, see *forma*; on **materia elementaris**, see *materia*; on **principium elementare**, see *principium*; on **qualitas elementaris**, see *qualitas.*

elementātus, a, um, *adj.*, *compounded of the elements of nature.* Materiale autem principium in utrorumque animalium generatione est aliquod elementum, vel elementatum, PP. Q. 71. Art. 1 ad 1; ut patet in elementis et elementatis, C. G. 2. 30; elementa non sunt extra genus elementatorum, 4 Phys. 2 c. Cf. C. G. 3. 20. On **elementum elementatum**, see *elementum* under 2.

elementum, i, *n.*, (1) *element* in the true sense of the word, i.e., primary ingredient, rudiment, the Aristotelian στοιχεῖον, the opposite of *elementatum*, (2) *element* in the broader sense of the word, i.e., an ingredient of a thing in the sense of its matter, (3) *element* in the figurative sense, i.e., primary cause, principle. — (1), primo ostendit, quomodo elementum proprie dicatur, 5 Met. 4 a; quattuor sunt de ratione elementi. quorum primum est, ut sit causa sicut ex quo, per quod patet, quod elementum ponitur in genere causae materialis. secundum est, quod sit principium ex quo aliquid fit primo; cuprum enim est, ex quo fit statua, non tamen est elementum, quia habet aliquam aliam materiam, ex qua fit. tertium est, quod sit inexsistens sive intrinsecum, per quod differt elementum ab omni eo, ex quo fit aliquid sicut ex transeunte, sive sit privatio aut contrarium, sive materia contrarietati et privationi subiecta, quae est materia transiens. ut cum dicimus, quod homo musicus fit ex homine non-musico vel musicum ex non-musico. elementa enim oportet manere in his quorum sunt elementa. quartum est, quod habeat aliquam speciem, quae non dividatur in alias species, per quod differt elementum a materia prima, quae nullam speciem habet, et etiam ab omnibus materiis, quae in diversas species resolvi possunt, sicut sanguis et huiusmodi. propter hoc dicit, quod elementum est "ex quo aliquid componitur" quantum ad primum; "primo" quantum ad secundum; "inexsistente" quantum ad tertium; "indivisibile specie in aliam speciem" quantum ad quartum, 5 Met. 4 a; in quibusdam sacramentis non est elementum, sed elementatum, sicut in extrema unctione est oleum, 4 Sent. 1. 1. 1. 5 ob. 2; elementa enim dicuntur illa, quae primo traduntur in grammatica, Hebr. 5. 2. Cf. 1 Phys. 1 a and 2 b; 1 Cael. pr. and 18 f; 3 Cael. 4 a and 8 d and e; 1 Gener. pr.; 2 Gener. 3 a; 1 Meteor. 1 c; 12 Met. 2 a; PP. Q. 85. Art. 8 ob. 1; Nom. 8. 2. On the relationship of *elementum* to *causa* and *principium* we read: causa est in plus, quam elementum. elementum enim est, ex quo componitur res primo et est in eo, ut dicitur in V Metaph. (c. 3, 1014. a. 26 sq.), sicut litterae sunt elementa locutionis, non autem syllabae. causae autem dicuntur, ex quibus aliqua dependent secundum suum esse vel fieri, unde etiam, quae sunt extra rem vel quae sunt in re, ex quibus non componitur res primo, possunt dici causae, non tamen elementa. principium vero importat quendam ordinem alicuius processus; unde aliquid potest esse principium, quod non est causa, sicut id, unde incipit motus, est principium motus, non tamen causa, et punctum est principium lineae, non tamen causa, 1 Phys. 1 a. Cf. 5 Met. 1 a; 12 Met. 4 f. On **forma elementi**, see *forma*; on **liber elementorum Euclidis**, see *liber*; on

qualitas elementi, see *qualitas*; on **virtus elementi**, see *virtus*. — Kinds of *elementum* in this sense are: (a), **elementum concretius**, *the more consolidated* or *denser element*. Multum habens de materia et parum de forma, Pot. 4. 2 ad 31. — (b), **elementum corporale seu corporeum**, *the corporal element* or *the element that forms a body*. Dicit autem elementa corporalia ad differentiam primorum principiorum, scilicet materiae et formae, quae non sunt corpora, sed corporum elementa seu principia, ignis autem et aqua et terra corpora sunt et sunt aliorum corpora elementa, 1 Meteor. 1 a. Cf. SS. Q. 100. Art. 2; PTS. Q. 79. Art. 2; C. G. 4. 63; 1 Cael. 18 f; 3 Cael. 8 d, e, and g; 1 Meteor. 1 a and c, et passim. — (c), **elementum corporis**, *the element of a body*. Illa enim dicuntur corporum esse elementa, in quae ultimo resolvuntur omnia corpora mixta, et per consequens ea sunt, ex quibus primo componuntur huiusmodi corpora, 5 Met. 4 a. Cf. 3 Cael. 8 d and f. — (d), **elementum demonstrationis**, *the essential part* or *element of a proof*. Nihil enim aliud sunt elementa sive principia demonstrationum, quam propositiones immediatae, 1 Anal. 36 e; illae enim demonstrationes, quae exsistunt in tribus terminis tantum, dicuntur esse aliarum elementa; nam ex his componuntur aliae demonstrationes et in eas resolvuntur, 5 Met. 4 a. Cf. 1 Anal. 36 and f; 3 Cael. 8 e. — (e), **elementum extremum** and **elementum medium**, *the extreme element* or *that to be found at the extreme* (i.e., *fire* and *earth*) and *the middle element* (i.e., *air* and *water*). Cf. 1 Cael. 3 i and 5 d; 2 Cael. 4 h. — (f), **elementum grossum** and **elementum subtile seu nobile**, *the thick* or *coarse element* (i.e., *water* and *earth*) and *the fine* or *noble element* (i.e., *fire* and *air*). Aer et ignis sunt nobiliora elementa quam terra et aqua, PP. Q. 74. Art. 1 ob. 2. Cf. 2 Sent. 15. 2. 1 c. — (g), **elementum inferius** and **elementum superius**, *the element that is lower according to its natural place* (i.e., water and earth) and *the higher element* (i.e., fire and air). Inferiora vero elementa abundant in eo secundum substantiam. aliter enim non posset esse mixtionis aequalitas, nisi inferiora elementa quae sunt minoris virtutis secundum quantitatem in homine abundarent, PP. Q. 91. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 5. Art. 2; PTS. Q. 74. Art. 5; C. G. 4. 30. — (h), **elementum inordinatum** and **elementum ordinatum**, *the disordered* and *the ordered element*. Cf. 1 Cael. 23 b. — (i), **elementum leve**, *the light element*, i.e., *fire* and *air*. Cf. C. G. 4. 87. — (j), **elementum locutionis seu vocis**, *the element of speech* or *of the word*. Litterae sunt elementa locutionis, non autem syllabae, 1 Phys. 1 a; dicimus enim, ipsas litteras esse elementa vocis, quia ex eis omnis vox componitur et primo, 5 Met. 4 a. Cf. 3 Cael. 8 d and e. — (k), **elementum medium**, see *elementum extremum*. Secundo die, qui est quintus, aves et pisces ad ornatum medii elementi, PP. Q. 70. Art. 1 c. — (l), **elementum mundi**, *the element of the world*. Sed in elementis huius mundi nulla potest esse culpae infectio, (ob. 2), . . ., ergo videtur quod elementa huius mundi nullo modo convenienter possint purgari, (ob. 3), . . ., et similiter etiam oportet elementa mundi purgari a contrariis dispositionibus antequam in novitatem gloriae adducantur, proportionaliter ei quod de homine dictum est, PTS. Q. 74. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 90. Art. 4; PP. Q. 114. Art. 4; PP. Q. 115. Art. 2; C. G. 1. 20; C. G. 3. 120; et passim.—(m), **elementum nobile**, *air* or *fire*, see *elementum grossum*. Cf. PP. Q. 67. Art. 2; PP. Q. 74. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 2; PTS. Q. 74. Art. 9; PTS. Q. 91. Art. 5. — (n), **elementum ordinatum**, see *elementum inordinatum*. — (o), **elementum scientiae politicae**, *the element of political science*. Cf. 1 Eth. 2 g. — (p), **elementum subtile**, see *elementum grossum*. — (q), **elementum superius**, see *elementum inferius*. Cf. PP. Q. 91. Art. 1. — (r), **elementum terrestre**, *the earthly element* or *the element consisting of earth*. Sic necesse est quod in eis magis terrestre elementum dominetur, PP. Q. 71. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 91. Art. 3 ad 2. — (s), **elementum vocis**, see *elementum locutionis*. — (2), sed sacramenta novae legis sunt quaedam visibilia elementa, PS. Q. 112. Art. 1 ob. 2; elementum accipitur communiter pro quolibet corporali visibili, . . ., et utimur tali modo loquendi propter verbum Augustini, qui dicit, . . ., accedit verbum ad elementum et fit sacramentum, 4 Sent. 1. 1. 1. 5 ad 2. Cf. PT. Q. 60. Art. 4 a; PT. Q. 61. Art. 1 ob. 3; PT. Q. 61. Art. 4; PT. Q. 66. Art. 1; PT. Q. 78. Art. 5; et passim. — Kinds of *elementum* in this sense are: (a), **elementum elementatum** and **elementum simplex**, *matter composed of two* or *more elements* and *the simple matter*, or *the matter consisting of a single element*. Cf. 4 Sent. 1. 1. 1. 5 ad 2. — (b), **elementum primum**, *the first element of the world*, according to which is to be understood on the one hand one of the so-called four elements (ipsumque corpus hominis usque ad prima elementa resolvatur, C. G. 4. 80), on the other hand the starry sky (primum elementum, scilicet caeleste corpus, 1 Meteor. 3 g). Cf. PS. Q. 100. Art. 3; PS. Q. 100. Art. 5; PTS. Q. 54. Art. 4. — (c), **elementum sensibile**, *material perceptible through the senses*. Loquitur ita de elemento sensibili, quod est aqua, PT. Q. 60. Art. 4 a. Cf. 4 Sent. 1. 1. 4. 1 ob. 3. — (d), **elementum simplex**, see *elementum elementatum*. Alii vero dixerunt firmamentum esse de natura quatuor elementorum, non quasi ex elementis compositum, sed quasi elementum simplex, PP. Q. 68. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 5; PS. Q. 49. Art. 4; PT. Q. 72. Art. 2. — (3), ostendit, quomodo elementum dicatur transumptive, 5 Met. 4 b; transtulerunt quidam hoc nomen elementum ad significandum aliquid, quod est unum et parvum et ad multum utile. ex hoc enim, quod elementum est indivisibile in diversas species, acceperunt quod sit unum; ex eo vero, quod est primum, quod sit simplex; ex eo vero quod ex elementis alia componuntur, acceperunt quod sit utile ad multa. unde hanc rationem elementi constituerunt, ut elementum dicerent omne illud, quod est parvum in quantitate et simplex, quasi ex aliis non compositum, et indivisibile in diversa. hac autem ratione elementi constituta, per transumptionem contingebat eis, ut duos modos elementorum adinvenirent, quorum primus est, ut ea, quae sunt maxime universalia, dicerent elementa. universale enim est unum secundum rationem, et est simplex, quia eius definitio non componitur ex diversis, et est in multis et sic est ad multum utile, sive sit in omnibus, sicut unum et ens, sive in pluribus, sicut alia genera. per eandem vero rationem contingebat eis secundo, quod punctum et unitatem dicerent esse principia vel elementa, quia utrumque eorum est unum simplex et ad multa utile, 5 Met. 4 b; ponit autem hic large elementa loco principiorum, nam elementum proprie non est nisi causa intrinseca, 12 Met. 2 a; determinat in universali et in particulari causas et elementa per quae salvantur, 5 Pol. 7 a. Cf. PT. Q. 66. Art. 1; PTS. Q. 34. Art. 3 (ter); PTS. Q. 51. Art. 1 (bis); 5 Pol. 7 b-n; et passim. — Kinds of *elementum* in this sense are: (a), **elementum materiale**, *the principle acting after the manner of material*. In definitione hac oportet quod materiale elementum accipiatur communiter pro causa sensibili, sive sit materia aliqua res corporalis, sive sit actus aliquis sensibilis, 4 Sent. 14. 1. 1. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 84. Art. 2; PTS. Q. 42. Art. 1 (ter); 4 Sent. 1. 1. 4. 1 ob. 3 and 4 ob. 1; 4 Sent. 1. 11. 1. 2 c; et passim. — (b), **elementum universale**, *the universal principle of a thing*. Universalia elementa sunt materia et forma, 3 Cael. 8 d. Cf. 1 Phys. 13 a; 5 Met. 4 b.

elenchicē, *adv.*, *in the manner* or *in the sense of a disproof, elenctically*. Sed solum elenchice, id est, contradicendo disputative negantibus ea, 3 Met. 5 d; in Graeco habetur elenchice, quod melius transfertur redarguitive, 4 Met. 6 f. On **demonstrare elenchice**, see *demonstare* under 3.

elenchus, i, *m.*, (ἔλεγχος), (1) *an elenchus, an argument of disproof*, or *refutation*, the contradictory opposite of a proposition; that which must be proved in order to refute an opponent. — (1), elenchus est syllogismus ad contradicendum, 4 Met. 6 f; est autem elenchus syllogismus contradictionis, Fall. 1. — (2), The Sophistic Elenchi is the appendix to the Topics of Aristotle. This phrase means strictly "sophistic confutations", the sophist being regarded primarily as the negative spirit who sets himself to puzzle the plain

man by apparent refutation of his cherished opinions. Secundum Philosophum in II Elenc. c. III. a med., PP. Q. 31. Art. 3 ob. 1; sicut etiam Philosophus dicit, lib. 1 Elenchi., cap. 2., SS. Q. 2. Art. 3 c; facit mentionem in I Elenchorum, 1 Perih. 9 c; de qua agit Aristotles in Libro Elenchorum, 1 Anal. 1 a.

elephans, antis, *m.*, *an elephant.* Sed secundum bona corporis a multis animalibus superatur, sicut ab elephante in diuturnitate vitae, a leone in fortitudine, PS. Q. 2. Art. 5 a; unde aliqua quantitas reputatur magna in homine, quae non reputatur magna in elephante, PS. Q. 52. Art. 1 c.

ēlevātio, ōnis, *f.*, *elevation, a lifting up, the condition* or *state of being elevated, exaltation,* said of the mind or of material and spiritual things. Quod quidem aliqui philosophi attribuunt actioni solis per elevationem vaporum desiccantis terram, PP. Q. 69. Art. 1 ad 4; et ideo requiritur perfectio corporis, ut non impediat elevationem mentis, PS. Q. 4. Art. 6 ad 2; sed intellectus, qui est potentia animae, in raptu fuit a corporalibus abstractus per elevationem ad divinam contemplationem, SS. Q. 175. Art. 5 ob. 2. Cf. PS. Q. 6. Art. 4; PS. Q. 25. Art. 1; SS. Q. 171. Art. 1 (bis); SS. Q. 172. Art. 4; SS. Q. 174. Art. 1; et passim.

ēlevo, āre, no perf., ātum, 1, *v. a.*, (1) *to raise* or *lift* something from a lower to a higher level, *raise aloft,* (2) *to raise* or *lift up* in mind and its faculties, (3) of the voice, *to lift up, raise.* — (1), dicere enim quod aquae vaporabiliter resolutae eleventur supra coelum sidereum, ut quidam dixerunt, . . ., tum etiam quia sensibiliter apparet vapores non elevari usque ad cacumina quorumdam montium, (c), . . ., aquae sunt supra firmamentum vaporabiliter elevatae propter utilitatem pluviarum, PP. Q. 68. Art. 2 ad 3; per reptilia vero, animalia quae vel non habent pedes, quibus eleventur a terra, ut serpentes; vel habent breves quibus parum elevantur, ut lacertae et formicae, PP. Q. 72. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 89. Art. 7; PP. Q. 108. Art. 5; SS. Q. 169. Art. 1 c, in quot.; SS. Q. 175. Art. 5 (bis); — (2), sicut homo, dum elevatur ad comprehendenda aliqua quae sunt supra sensum et rationem, dicitur extasim pati, PS. Q. 28. Art. 3 c; sed oportet quod voluntas hominis praeparetur a Deo per gratiam, ad hoc quod elevetur in ea quae sunt supra naturam, SS. Q. 6. Art. 1 ad 3; primo quidem ad excitandam interiorem devotionem, qua mens orantis elevetur in Deum, quia per exteriora signa sive vocum, SS. Q. 83. Art. 12 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 4 (passim); PS. Q. 109. Art. 9; SS. Q. 83. Art. 6; SS. Q. 175. Art. 4; SS. Q. 187. Art. 6; et passim. — (3), ut quos vox laudantis elevat, lingua detrahentis humiliet, SS. Q. 115. Art. 1 ob. 3, in quot. — **ēlevātus**, a, um, *P. a.*, *elevated, raised, exalted, lofty.* Qui enim habet intellectum elevatum, statim uno principio demonstrativo proposito, PP. Q. 12. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 61. Art. 4; PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 4, in quot.; SS. Q. 144. Art. 2.

Eli, or **Heli**, *indecl. n., m.*, *Eli* or *Heli,* the high priest who judged the people of Israel for forty years. He was from the family of Ithamar, son of Aaron. Et pro peccato filiorum Heli idem populus corruit in conspectu Philistinorum, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 1.

Elias, ae and *Elia*, ae, *m.*, *Elias,* a prophet of the Jehovah in the time of Ahab, 900 B.C., opposed idolatry and iniquity; carried to Heaven in a chariot of fire. Elias sublevatus est in coelum aereum, non autem in coelum empyreum, qui est locus sanctorum; et similiter etiam Enoch raptus est ad paradisum terrestrem, ubi cum Elia simul creditur vivere usque ad adventum Antichristi, PT. Q. 49. Art. 5 ad 2; sed quidam post statum vitae huius ad paradisum terrestrem sunt translati, sicut de Enoch et de Elia dicitur, PTS. Q. 69. Art. 7 ob. 5. Cf. PP. Q. 105. Art. 8; SS. Q. 19. Art. 3; SS. Q. 122. Art. 4 (bis); PT. Q. 45. Art. 3 (passim); PT. Q. 57. Art. 3; et passim.

ēlicio, ere, licui, licitum, 3, *v. a.*, *to draw out, elicit,* with reference to the activity of a faculty, the opposite of *impero.* Fides interior mediante dilectione causat omnes exteriores actus virtutum mediantibus aliis virtutibus, imperando, non eliciendo, SS. Q. 3. Art. 1 ad 3; Deus utitur omnibus peccatis ad aliquod bonum, ex quolibet enim malo elicit aliquod bonum, SS. Q. 78. Art. 4 c; hoc enim interest inter elicere actum et imperare, quod habitus vel potentia elicit illum actum, quem producit circa obiectum nullo mediante, sed imperat actum, qui producitur mediante potentia vel habitu inferiori circa obiectum illius potentiae, 3 Sent. 27. 2. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 109. Art. 4; PP. Q. 111. Art. 1; PS. Q. 6. Art. 4; PS. Q. 74. Art. 2; SS. Q. 52. Art. 4; et passim. On **actus elicitus**, see *actus*; on **charitas elicita**, see *charitas*; on **habitus elicitus**, see *habitus*; on **motus elicitus**, see *motus.*

ēlicitīvē, *adv.*, see *elicitivus.*

ēlicitīvus, a, um, *adj.*, *drawing out, eliciting,* the opposite of *imperativus.* Eo quod proprium virtutis moralis est facere electionem rectam cum sit habitus electivus, PS. Q. 65. Art. 1 c; nihil tamen prohibet quin ab aliquo habitu elecitivo proveniant, SS. Q. 30. Art. 3 ad 1. Cf. PTS. Q. 49. Art. 1. — **ēlecitīvē**, *adv.*, *after the manner* and *in the sense of drawing out* or *eliciting,* the opposite of *imperative.* Ad prudentiam pertinet bene consiliari imperative, ad eubuliam autem elicitive, SS. Q. 51. Art. 2 ad 1; imperative quidem est religionis, elicitive autem temperantiae, vel alicuius huiusmodi virtutis, SS. Q. 81. Art. 1 ad 1; actus aliquis elicitive ab illo habitu procedit, ad cuius finem immediate ordinatur, 4 Sent. 15. 1. 1. 2 ad 1. Cf. PTS. Q. 7. Art. 3; PTS. Q. 12. Art. 2 (bis).

Eliēzer, *indecl. n., m.*, *Eliezer* (c. 1876 B.C.) was procurator of the house of Abraham. Similiter Eliezer servus Abrahae, ut legitur Gen. 24, (ob. 3), . . ., et similiter Eliezer attendit verba puella, oratione praemissa ad Deum, SS. Q. 95. Art. 7 ad 3.

ēligentia, ae, *f.*, *electiveness.* Sed diligentia requiritur in qualibet virtute, sicut et eligentia (*sicut et eligentia* is omitted in most editions), SS. Q. 54. Art. 1 ob. 1.

ēligibilis, e, *adj.*, *eligible, fit* or *worthy of choice of adoption, suitable.* Sic enim se habet finis ad eligibilia, ut principia ad ea quae ex principiis consequuntur, (ob. 1), . . ., et secundum hoc potest unumquodque huiusmodi bonorum apprehendere ut eligibile, vel fugibile, PS. Q. 13. Art. 6 c; sed unicuique est eligibile id ad quod inclinatur per proprium habitum, PS. Q. 78. Art. 2 a; si enim faciendum est, iam non est malum, neque peccatum; nam peccatum non potest esse eligibile, SS. Q. 43. Art. 7 ad 5; similiter etiam dicendum quod hebetudo sensus quantum ad eligibilia communiter invenitur in omni peccato, SS. Q. 148. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 21. Art. 2 (passim); SS. Q. 147. Art. 3 (bis); SS. Q. 155. Art. 2; PT. Q. 40. Art. 3; PTS. Q. 98. Art. 3 (passim); et passim.

ēligo, ere, lēgi, lectum, 3, *v. a.*, *to select, choose, elect.* Possumus unum accipere alio recusato, quod est eligere, PP. Q. 83. Art. 3 c; eligere autem est appetere aliquid propter alterum consequendum; unde proprie est eorum quae sunt ad finem, . . ., unde etiam eiusdem potentiae est velle et eligere, PP. Q. 83. Art. 4 c; eligere, quod est actus liberi arbitrii, 2 Sent. 24. 1. 3 c; eligere est actus voluntatis, secundum quod ratio proponit ei (sc. voluntati) bonum ut utilius ad finem, Verit. 22. 15 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 5; PP. Q. 42. Art. 2 (bis); SS. Q. 24. Art. 1; PT. Q. 34. Art. 2; C. G. 3. 85; et passim. On the difference between *eligere* and *velle*, see *velle.* — **ēligens**, ntis, *P. a.*, *selecting, choosing, electing.* Utrum eligatur id quod est impossibile simpliciter, vel id quod est impossibile eligenti, PS. Q. 13. Art. 5 ob. 2; ille enim qui peccat ex passione, peccat quidem eligens, non tamen ex electione, PS. Q. 78. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 63. Art. 1; PS. Q. 13. Art. 5; PS. Q. 100. Art. 9 (bis); SS. Q. 168. Art. 2; et passim. — **ēlectus**, a, um, *P. a.*, *selected, chosen, elected.* Uno modo conscriptio eorum qui sunt electi ad vitam; et sic loquimur nunc de libro vitae, . . ., sicut etiam liber militiae potest dici vel in quo scribuntur electi ad militiam, PP. Q. 24. Art. 1 ad 1; Ierusalem erat locus a Deo electus ad sacrificia sibi offerenda, PT.

Q. 46. Art. 10 ad 1. Cf. PP. Q. 63. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 64. Art. 4; SS. Q. 176. Art. 1; SS. Q. 184. Art. 8; et passim. For *electus* used as a noun, see under *electus*.

Eliodōrus, i, *m.*, *Heliodorus*, bishop of Altinum near Aquileia, c. 400 A.D. He formed one of the band of friends who were drawn together at Aquileia, about 372, for the study of Scripture and the practice of asceticism, which included St. Jerome, Evagrius, Rufinus, Bonosus, and Chromatius afterwards bishop of Aquileia. Ut Hieronymus dicit, epist. XIV, ad Eliodor., 8, col. 352, t. 1, SS. Q. 86. Art. 2 ob. 2.

Elisabeth, *indecl. n.*, *f.*, (1) *Elizabeth*, Zachary's wife and mother of John the Baptist; she was the daughter of Aaron and Mary's kinswoman, (2) *Elizabeth*, daughter of Aminadab I of the tribe of Juda and wife of Aaron. — (1), vel potest dici, secundum quosdam, quod B. Virgo erat de stirpe Aaron unde erat cognata Elisabeth, PT. Q. 31. Art. 2 ad 4; et postea probationem adiunxit tum ex exemplo Elisabeth, tum ex Dei omnipotentia, (ob. 2), . . ., quod quidem fecit exemplo Elisabeth, (c), . . ., et ideo conceptus Elisabeth sterilis inducitur, PT. Q. 30. Art. 4 ad 3. Cf. PT. Q. 31. Art. 2 (passim). — (2), unde et Aaron, qui fuit primus sacerdos secundum legem, duxit ex tribu Iuda coniugem Elisabeth filiam Aminadab, PT. Q. 31. Art. 2 ad 2.

Elisaeus, i, *m.*, *Eliseus*, the son of Saphat, servant of Elias and native of Abelmehula. Unde 4 Reg. 6, 16, Elisaeus dixit ad ministrum suum, PP. Q. 114. Art. 1 ad 2; illi autem qui vendunt, in actu imitantur Giezi discipulum Elisaei, de quo legitur 4 Reg. 5, SS. Q. 100. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 1. Art. 6; SS. Q. 19. Art. 3; SS. Q. 171. Art. 1; PT. Q. 7. Art. 8; PT. Q. 53. Art. 3.

ēlongātio, ōnis, *f.*, *elongation, recession, removal, withdrawal, separation.* De similitudine vero coelestium corporum habet elongationem a contrariis per maximam aequalitatem complexionis, PP. Q. 91. Art. 1 c; praeterea, peccatum consistit in elongatione a Deo, SS. Q. 34. Art. 2 ob. 2; tamen differunt in causa, et modo aversionis, et quantitate elongationis a Deo, PTS. Q. 2. Art. 6 ad 2.

ēlongo, āre, āvi, atum, 1, *v. a.* and *n.*, (1) *act.*, *to remove, withdraw, separate*, (2) *neutr.*, *to withdraw, depart.*—(1), quanto enim fuerit virtus maior, tanto magis elongat hominem a peccato sibi contrario, PS. Q. 73. Art. 4 c; contingit enim esse aliquos duos, quorum unus ex minori charitate maius tormentum martyrii sustinet, vel magis praedicationi instat, aut etiam magis a delectabilibus carnis elongat se, PTS. Q. 96. Art. 13 c. Cf. PP. Q. 102. Art. 2 ad 4; SS. Q. 10. Art. 3 c; SS. Q. 34. Art. 2; PTS. Q. 3. Art. 3; PTS. Q. 10. Art. 5; PTS. Q. 22. Art. 6; et passim. — (2), appropinquare et elongari motum significant, PP. Q. 9. Art. 1 ob. 3.

ēloquentia, ae, *f.*, *eloquence.* Apostolus ibi loquitur de sermone qui innititur humanae eloquentiae absque virtute Spiritus Sancti, SS. Q 177. Art. 1 ad 2; uno modo mystice ut non possideamus neque aurum, neque argentum, id est, ut praedicatores non innitantur principaliter sapientiae, et eloquentiae temporali, SS. Q. 185. Art. 6 ad 2.

ēloquium, ii, *n.*, (1) in Aug. poets and their imitators among prose writers, for *eloquentia*, *eloquence*, (2) in late Lat., *declaration, communication*, in religious discourse, *Holy Scripture*, the *Word of God.* — (1), dicit enim Gregorius 34 Moral., cap. 18 ante med., quod alter intumescit auro, alter eloquio; alter infimis et terrenis rebus, alter summis coelestibusque virtutibus, SS. Q. 162. Art. 2 ob. 4, in quot. — (2), dicit enim Dionysius, in pr. de div. Nom. cap. 1, lect. 1: universaliter non est audendum aliquid dicere nec cogitare de supersubstantiali et occulta divinitate, praeter ea quae divinitus nobis ex sanctis eloquiis sunt expressa, PP. Q. 29. Art. 3 ob. 1, in quot.; unde Dionysius dicit, 2 cap. de div. Nom., . . ., si aliquis est qui totaliter eloquiis resistit, longe erit a nostra philosophia; si autem ad veritatem eloquiorum (scilicet sacrorum) respicit, PP. Q. 32. Art. 1 c, in quot.; duae sunt vitae, in quibus nos Deus omnipotens per sacrum eloquium erudit, activa videlicet et contemplativa, SS. Q. 179. Art. 1 a. Cf. PP. Q. 32. Art. 2, in quot.; PP. Q. 36. Art. 2, in quot.; PP. Q. 108. Art. 5, in quot.; PP. Q. 184. Art. 5 c, in quot.; et passim.

ēlūceo, ēre, xi, 2, *v. n.*, *to shine out, show itself, be apparent, manifest*, used figuratively. Sic in ipso ioco aliquod probi ingenii lumen eluceat, SS. Q. 168. Art. 2 c, in quot.; non esse mirandum quod Epistola ad Hebraeos maiore elucet facundia quam aliae, SS. Q. 176. Art. 1 ob. 1, in quot.

ēlūcesco, ere, 3, *v. inch. n.*, *to shine forth, begin to shine.* Quia contraria iuxta se posita magis elucescunt, PS. Q. 48. Art. 3 ob. 3; unumquodque autem ex comparatione contrarii magis cognoscitur, quia contraria iuxta se posita magis elucescunt, PTS. Q. 94. Art. 1 c.

ēmānātio, ōnis, *f.*, *discharge, emission, emanation*, a general term for something proceeding from a principle. Non solum oportet considerare emanationem alicuius entis particularis ab aliquo particulari agente, sed etiam emanationem totius entis a causa universali, quae est Deus; et hanc quidem emanationem designamus nomine creationis. quod autem procedit secundum emanationem particularem, non praesupponitur emanationi; sicut si generatur homo, non fuit prius homo, sed homo fit ex non homine, et album ex non albo. unde si consideremus emanationem totius entis universalem a primo principio, impossibile est quod aliquod ens praesupponatur huic emanationi. idem autem est nihil quod nullum ens. sicut igitur generatio hominis est ex non ente, quod est non homo, ita creatio, quae est emanatio totius esse, est ex non ente, quod est nihil, PP. Q. 45. Art. 1 c; emanatio quemdam motum nominat, (ob. 3), . . ., emanatio propriorum accidentium a subiecto non est per aliquam transmutationem, sed per aliquam naturalem resultationem, PP. Q. 77. Art. 6 ad 3; emanatio creaturarum a Deo est sicut exitus artificiatorum ab artifice; unde sicut ab arte artificis effluunt formae artificiales in materia, ita etiam ab ideis in mente divina existentibus fluunt omnes formae et virtutes naturales, 2 Sent. 18. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 44. Art. 2 ad 1; PP. Q. 45 pr.; PP. Q. 45. Art. 2 (bis); PP. Q. 45. Art. 4 (bis); C. G. 4. 1 and 11; Vercell. 4. — Kinds of *emanatio* are: **emanatio affectus** and **emanatio intellectus seu intellectualis seu intellegibilis,** *the emanation which takes place from the appetitive faculty* and *that from the transcendental intellectual power.* Cf. PP. Q. 27. Art. 1 c; PP. Q. 34. Art. 2 c; C. G. 4. 42; Verit. 4. 2 ob. 7. — (b), **emanatio intellectualis,** see *emanatio effectus.* — (c), **emanatio intellectus,** see *emanatio effectus.* Significat enim quamdam emanationem intellectus. persona autem quae procedit in divinis secundum emanationem intellectus dicitur Filius, PP. Q. 34. Art. 2 c. — (d), **emanatio intelligibilis,** see *emanatio affectus.* Ut calor a calefaciente in calefactum, sed secundum emanationem intelligibilem, utpote verbi intelligibilis a dicente, quod manet in ipso, PP. Q. 27. Art. 1 c — (e), **emanatio simplex,** *the simple* or *absolute emanation.* Cf. 8 Phys. 2 a and i.

ēmancipo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to emancipate, free, liberate, to release from authority, power* or *control, mental* or *physical.* Quia ius patriae potestatis potest per hominem solvi, cum filius familias emancipatur, SS. Q. 10. Art. 12 ob. 1; sic autem adoptari non potest nisi ille qui est sui iuris qui scilicet non habet patrem, aut si habet, est emancipatus, PTS. Q. 57. Art. 1 ad 1; unde mortuo patre vel filio emancipato, potest contrahi inter eos matrimonium, PTS. Q. 57. Art. 3 c.

ēmāno, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, *to emanate, take rise, originate*; used chiefly of intangible things from a material source. Nihil eorum quae ad intellectum pertinent personaliter dicitur in divinis, nisi solum verbum; solum enim verbum significat aliquid ab alio emanans, PP. Q. 34. Art. 1 ad 2; illuminatio est de his quae emanant a prima regula veritatis, quae est principium commune omnium angelorum, PP. Q. 107. Art. 5 ad 3; primum peccatum

primi parentis ex quo in omnes peccatum emanavit, non fuit inobedientia, SS. Q. 105. Art. 2 ad 3; secundum diversum statum Ecclesiae diversa circa hoc statuta emanaverunt, PT. Q. 80. Art. 10 ad 5. Cf. PTS. Q. 84. Art. 1; PTS. Q. 92. Art. 1.

ēmaresco, ere, marcui, 3, *v. inch., n., to wither away, shrink, shrivel.* Unde et nervus femoris Iacob ex lucta angeli emarcuisse legitur Gen. 32, PTS. Q. 15. Art. 3 ad 1. Cf. App. Q. 1. Art. 5.

embryum, i, *n.,* or **embryo (embrio),** ōnis, *f., embryo,* the germ of an animal in the first stage of its existence; in the human species the first five weeks, afterwards it is usually called a fetus. Philosophus dicit, in lib. 2 de *Gener.* animalium cap, 3, quod embrio prius est animal quam homo, (ob. 3), . . ., prius embrio habet animam quae est sensitiva tantum, qua ablata, advenit perfectior anima, PP. Q. 76. Art. 3 ad 3; ponatur quod aliquis cibetur solum embryis, in quibus nihil videtur esse quod non sit de veritate humanae naturae, . . ., oportet quod illud fuit de veritate humanae naturae in embryis, (ob. 5), . . ., embryo non pertinet ad resurrectionem, . . ., et ideo si aliquis embryis vescatur, et ex superfluo illius cibi generetur aliquis, PTS. Q. 80. Art. 4 ad 5. Cf. PP. Q. 118. Art. 2 (bis).

ēmenda, ae, *f., amends, reparation, satisfaction* or *compensation,* as for injury, harm, wrong or loss. Sed iudex iuste aufert ab eo qui furatus est, plus quam furatus est pro emenda, (ob. 3), . . ., iudex condemnando iuste potest accipere aliquid amplius loco emendae, SS. Q. 62. Art. 3 ad 3; cum aliquis pro offensa in alterum commissa vel invitus punitur, quod pertinet ad vindicativam iustitiam, vel voluntarie recompensat emendam, PT. Q. 85. Art. 3 ad 3; sextus actus est motus timoris filialis, quo propter reverentiam Dei aliquis emendam Deo voluntarius offert, PT. Q. 85. Art. 5 c; sed hoc fit per satisfactionem qua constituitur aequalitas emendae ad offensam praecedentem, PTS. Q. 12. Art. 2 a.

ēmendābilis, e, *adj., that may be amended, capable of a correction, emendable.* Inquantum scilicet sunt emendabilia per actum hominis cooperantis Deo ad suam iustificationem, PT. Q. 85. Art. 2 ad 2.

ēmendātio, ōnis, *f., amendment, emendation,* the act of amending or the state of being amended; change for the better; *improvement, correction,* as the amendment of health, manners. Semper autem est ad emendationem aliorum, qui videntes aliquos ruere de peccato in peccatum, magis reformidant peccare, . . ., manifestum est quod poena ordinatur ad emendationem, PS. Q. 87. Art. 2 ad 1; et de avibus communiter quidem turtur et columba, specialiter autem in emendatione leprosi fiebat sacrificium de passeribus, PS. Q. 192. Art. 3 ob. 2; sed religiosi specialiter assumunt studium emendationis vitae, SS. Q. 187. Art. 2 ob. 2; sacerdos non tenetur servare sub sigillo confessionis nisi peccata de quibus poenitens emendationem promittit, . . ., ita confessio non desinit esse sacramentalis, quamvis ille qui confitetur, emendationem non proponat, PTS. Q. 11. Art. 1 ad 1 (bis). Cf. PS. Q. 103. Art. 2; SS. Q. 33. Art. 1; SS. Q. 33. Art. 3; PT. Q. 85. Art. 3 (ter); PTS. Q. 12. Art. 3; et passim.

ēmendo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to free from faults, to correct, improve, amend,* (2) *to emend, correct,* to alter the form or words of a work or document with a view to improvement; *make corrections in.* — (1), sicut cum latro suspenditur, non ut ipse emendetur, sed propter alios, ut saltem metu poenae peccare desistant, PS. Q. 87. Art. 3 ad 2; ita etiam ille qui studet emendationi fratris, debet si potest, sic emendare fratrem quantum ad conscientiam, SS. Q. 33. Art. 7 c; puer enim emendatur per hoc quod coercetur, (c), . . ., quod autem pertinet ad defectum rationis in eis, non est fovendum, sed emendandum, SS. Q. 142. Art 2 ad 3. Cf. SS. Q. 33. Art. 1 ad 3; SS. Q. 33. Art. 6; SS. Q. 33. Art. 8 c; PT. Q. 43. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 8; et passim. — (2), qui in Ecclesia Christi morbidum aliquid parvumque sapiunt, si correpti, ut sanum rectumque sapiant, resistunt contumaciter, suaque pestifera et mortifera dogmata emendare nolunt; sed defendere persistunt, haeretici sunt, (a), . . ., haec est fides, papa beatissime, quam in catholica didicimus Ecclesia; in qua si minus perite aut parum caute forte aliquid positum est emendari capimus a te, SS. Q. 11. Art. 2 ad 3, in quot.

ēmergo, ere, si, sum, 3, *v. a.* and *n., to come forth, come up, arise, to present itself suddenly for solution.* Unde, si emergat casus in quo observatio talis legis sit damnosa communi saluti, PS. Q. 96. Art. 6 c; huiusmodi autem ambigua iudicia non frequenter emergebant, PS. Q. 105. Art. 2 ad 7; vel propter emergentem defectum, sicut mulier quae vovit virginitatem servare, SS. Q. 88. Art. 3 ob. 2; alio modo vergit in deteriorem exitum propter aliquid quod de novo emerserit, SS. Q. 89. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q 114. Art. 3, in quot.; PS. Q. 80. Art. 4, in quot.; SS. Q. 98. Art. 2; PT. Q. 8. Art. 7, in quot.

ēmico, āre, cui, 1, *v. n., to shine forth, be prominent* or *conspicuous, to become apparent,* used figuratively. Sed ut confessa peste quam tolerabat, virtus curantis gratior emicaret, SS. Q. 95. Art. 4 ad 1, in quot.; reges diademata deponentes assumunt crucem in purpuris, in diadematibus, in armis, in mensa sacrata; ubique terrarum crux emicat, PT. Q. 46. Art. 11 c, in quot.

ēminenter, *adv.,* see *emineo.*

ēminentia, ae, *f.,* (1) *concr., a prominence, protuberance,* (2) *trop., preeminence, excellence.* — (1), non secundum situs eminentiam, sed secundum similitudinem, quia est ibi perpetua aeris temperies, PP. Q. 102. Art. 1 ad 1; caput habet manifestam eminentiam respectu caeterorum exteriorum membrorum, PT. Q. 8. Art. 1 ad 3. — (2), quandoque etiam spiritualia bona, in quibus est sanctorum remuneratio, propter eorum eminentiam, caeli nominantur, PP. Q. 68. Art. 4 a; ad ostendendum quod ubi alias invenitur homo idoneus ad Ecclesiae regimen, praecipue attendi debet in ipso eminentia divinae dilectionis, SS. Q. 185. Art. 3 ad 1; sed nulli homines peccatores propter aliquem gradum malitiae pervenient ad illam eminentiam quae debetur naturae daemonum, PTS. Q. 89. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 11 (bis); PP. Q 78 Art 4; PS. Q. 73. Art. 4; SS. Q. 27. Art. 4; PT. Q. 7. Art. 6 (quater); et passim. On **praedicare per eminentiam,** see *praedicare;* on **praedictio per eminentiam,** see *praedicatio;* on **via eminentiae seu quae est per eminentiam,** see *via.*

ēmineo, ēre, ui, 2, *v. n., trop., to be prominent, stand out, become conspicuous,* opposite of *deficio.* Et quidem in uno etiam secundum scientiam eminent, et in alio deficiunt, PP. Q. 106. Art. 3 ad 1; nihil prohibet, . . ., quin circa alterum consideretur aliqua conditio per quam emineat, PS. Q. 13. Art. 6 ad 3; ille qui iudicat debet eminere illis qui iudicantur, PTS. Q. 90. Art. 2 a. — **ēminens,** ntis, *P. a.,* (1) *lit., projecting, prominent, high, lofty,* (2) *trop., lofty, distinguished, eminent.* — (1), Elias autem apparuit in proprio corpore, non quidem de caelo empyreo allato, sed de aliquo eminenti loco, quo fuerat in curru igneo raptus, PT. Q. 45. Art. 3 ad 2; unde corpus Christi, quod est nobilissimum, habet locum eminentiorem inter caetera loca, PTS. Q. 84. Art. 2 ob. 5. — (2), sed in ecclesiastica hierarchia interdum qui sunt Deo per sanctitatem propinquiores sunt gradu infimi et scientia non eminentes, PP. Q. 106. Art. 3 ad 1; quaedam vero virtutes morales sunt quae perficiunt hominem secundum aliquem eminentem statum, sicut magnificentia et magnanimitas, PS. Q. 65. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 68. Art. 7; PS. Q. 98. Art. 3; SS. Q. 175. Art. 6; PTS. Q. 34. Art. 2; PTS. Q. 89. Art. 1. — **ēminenter,** *adv., in an eminent manner, with excellence, highly, eminently.* In superioribus continetur eminenter, et per quamdam totalitatem et simplicitatem, PP. Q. 57. Art. 1 c; ut etiam visus eorum reficiatur pulchritudine creaturarum diversarum in quibus Dei sapientia eminenter relucebit, PTS. Q. 84. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 6; PP. Q. 26. Art. 4; PP. Q. 94. Art. 1; PS. Q. 109. Art. 3; PT. Q. 25. Art. 5; et passim.

Emissēnus, a, um, *adj.*, *Emissenus, of Emesa*, now Hems in Syria. Eusebius, Bishop of Emesa 341-359, is called Eusebius Emissenus. Unde Eusebius Emissenus dicit, Hom. V in Pasch. quae incipit: magnitudo coelestium etc., PT. Q. 73. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 75. Art. 4; PT. Q. 78. Art. 1.

ēmissio, ōnis, *f.*, (1) *an emission*, as of excretive substances, (2) *a hurling, throwing with violence.* (3) *a going away, departure, the act of departing*, (4) *an exhalation, a breathing out* or any process resembling it, (5) *a spending, giving away, bestowing*, (a) of some active goodness, charity, or beneficency, (b) of money, (6) *an emission* or *divergence* as of rays in all directions possible from a common center. — (1), emissio superfluitatum ex calore accidit; unde ut plurimum medicinae laxativae sunt calidae sed huiusmodi emissiones superfluitatum et timore frequenter contingunt, (ob. 2), . . ., et ideo, consumpto humido, consequitur sitis, et etiam interdum solutio ventris, et urinae emissio, et quandoque etiam seminis; vel huiusmodi emissio superfluitatum, PS. Q. 44. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 97. Art. 3 (bis); SS. Q. 148. Art. 6 (bis); SS. Q. 153. Art. 3 (ter); SS. Q. 154. Art. 5. — (2), emissio autem alicuius rei quanto fit ad aliquid distantius, tanto a maiori virtute procedit, sicut patet in his quae proiciuntur, SS. Q. 117. Art. 4 c. — (3), ac si ille hircus deportaret ea in desertum, ubi a bestiis comederetur, quasi portans poenam pro peccatis populi, dicebatur autem portare peccata populi, vel quia in eius emissione significabatur remissio peccatorum populi, PS. Q. 102. Art. 5 ad 6. — (4), et ideo timor contrariatur formationi vocis, quae fit per emissionem spirituum ad superiora per os, PS. Q. 44. Art. 1 ad 2. — (5a), sed benefacere non pertinet ad consecutionem proprii boni, sed magis ad emissionem, (ob. 1), . . ., emissio, in quantum est indicativa proprii boni, est delectabilis; sed in quantum evacuat proprium bonum, potest esse contristans sicut quando est immoderata, (ad 1), . . ., prodigalitas habet immoderatam emissionem, quae repugnat naturae, PS. Q. 32. Art. 6 ad 2. — (5b), proprium est liberalis uti pecunia. usus autem pecuniae est in emissione ipsius, SS. Q. 117. Art. 4 c; sed liberalitas constituit mensuram rationis, principaliter, quidem in interioribus affectionibus, et per consequens in exteriori acceptione et conservatione pecuniarum, et emissione earum, SS. Q. 118. Art. 3 ad 2. — (6), secundus modus est iuxta emissionem radiorum a sole, ubi deest aequalitas naturae, PP. Q. 67. Art. 4 ob. 1; Basilius dicit, homil. 2 in Hexam., a med., lucem tenebras tunc fuisse per emissionem et contractionem luminis, et non per motum, PP. Q. 67. Art. 4 ad 3.

ēmissīvus, a, um, *adj.*, *ready* or *inclined to give away, open-handed, munificent.* Ad liberalitatem autem pertinet moderari interiorem passionem, ut scilicet aliquis non superexcedat concupiscendo et amando divitias; ex hoc enim efficitur homo facile emissivus divitiarum, SS. Q. 31. Art. 1 ad 2; videtur quod liberalis non sit virtuosus, . . ., quod non est acceptivus pecuniae, neque custoditivus, sed emissivus, SS. Q. 117. Art. 1 ob. 2; ad liberalem pertinet emissivum esse, unde et alio nomine liberalitas largitas nominatur, quia quod largum est, non est retentivum, sed est emissivum, SS. Q. 117. Art. 2 c.

ēmitto, ere, mīsi, missum, 3, *v. a.*, (1) *to emit, send out, send forth, discharge* anything, (2) *to put forth, produce, shoot, cause to grow forth, push out, protrude*, as of plants, (3) *to emit, throw out, issue* in circulation, as light, (4) *to spend, part with* gradually, *use up* for a useless or useful purpose; *squander, waste*, as money. — (1), sed ille qui spirat, aliquid a se emittit, (ob. 1), . . ., quamvis et homo corporaliter spirans non emittat aliquid de sua substantia, sed de natura extranea, PP. Q. 90. Art. 1 ad 1; sed quod emittitur, non transit in veritatem humanae naturae, (ob. 1), . . ., Dominus non dicit, quod totum quod in os intrat, per secessum emittatur, sed oportet quod de quolibet cibo aliquid per secessum emittatur, . . ., et per poros quosdam occultos emitti, PP. Q. 119. Art. 1 ad 1; quod, multiplicatis spiritibus introrsum et calore, necesse est quod emittantur per vocem, PS. Q. 44. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 91. Art. 3; PP. Q. 97. Art. 3; PP. Q. 98. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 5 (bis); SS. Q. 117. Art. 2 (bis); PT. Q. 31. Art. 5. — Common phrases are: (a), **emittere lacrymas**, *to shed tears, weep.* Cum ergo aliquando contritus non emittat lacrymas corporales pro peccatis, quas tamen emittit de morte amici, vel de percussione, vel aliquo huiusmodi, videtur quod contritio non sit dolor maximus, PTS. Q. 3. Art. 1 ob. 2. Cf. PTS. Q. 9. Art. 4. — (b), **emittere spiritum**, *to give up the ghost, soul* or *spirit; to die.* Vel in diebus ieiuniorum in nona quando voce magna clamans emisit spiritum, PT. Q. 83. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 46. Art. 5, in quot.; PT. Q. 47. Art. 1, in quot. — (c), **emittere vocem**, *to utter, speak.* Sed timentes non emittunt vocem, sed magis redduntur taciturni, PS. Q. 44. Art. 1 ob. 2. Cf. PT. Q. 39. Art. 8; PTS. Q. 79. Art. 2. — (d), **emittere professionem**, *to make profession*; to bind oneself solemnly by vows to a religious Order or Congregation. Professio ante annum emissa pro nulla reputatur, (ob. 3), . . ., non intelligitur mortuus saeculo per religionis ingressum, quousque professionem emiserit, (ad 2), . . ., de professione sic emissa ante tempus determinatum a iure est idem iudicium quod de voto simplici, PTS. Q. 61. Art. 3 ad 3. — (e), **emittere votum**, *to make a vow*, especially a vow to surrender oneself to a higher life of holiness. Et ideo non potest fieri per aliquem praelatum Ecclesiae quod ille qui votum solemne emisit, desistat ab eo ad quod est consecratus, puta quod ille qui est sacerdos, non sit sacerdos, SS. Q. 88. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 7 ob. 3; SS. Q. 88. Art. 9; PT. Q. 28. Art. 4 (passim): PTS. Q. 50. Art. 1; PTS. Q. 53. Art. 3; PTS. Q. 53. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 5; et passim. — (2), in ratione missionis duo importantur: quorum unum est habitudo missi ad eum a quo mittitur, . . ., vel secundum originem, ut si dicatur quod flos emittitur ab arbore, PP. Q. 43. Art. 1 c. — (3), potest aliter dici, quod habet lucem coelum empyreum non condensatam, ut radios emittat, PP. Q. 66. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 67. Art. 4; PT. Q. 44. Art. 2 (bis). — (4), ad liberalem non pertinet sic divitias emittere, ut non sibi remaneat unde sustentetur, et unde virtutis opera exequatur, SS. Q. 117. Art. 1 ad 2; sicut magnificus convenit cum liberali in hoc quod prompte et delectabiliter pecunias emittit, SS. Q. 135. Art. 1 ad 3.

Emmanuel, is, *m.*, *Emmanuel*, i.e., nobiscum Deus, God with us. Christ is often called "the Emmanuel", a name designating the cause of salvation, which is the union of the Divine and human natures in the Person of the Son of God, the result of which union was that God is with us. In omnibus illis nominibus quodammodo significatur hoc nomen Iesus, quod est significativum salutis. nam in hoc dicitur Emmanuel; quod interpretatur, nobiscum Deus, designatur causa salutis, quae est unio divinae et humanae naturae in persona Filii Dei, per quam factum est ut Deus esset nobiscum, quasi particeps nostrae naturae, PT. Q. 37. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 2. Art. 6 ad 4, in quot.; PT. Q. 25. Art. 1, in quot.; PT. Q. 35. Art. 4, in quot.

Emmaus, *indecl. n.*, *n. Emmaus*, a village seven and one-half miles from Jerusalem. Sicut etiam Christus absque deceptione apparuit discipulis euntibus in Emmaus, PT. Q. 76. Art. 8 c. Cf. PTS. Q. 85. Art. 3.

emo, ere, ēmi, emptum, 3, *v. a.*, (1) *lit., to buy, purchase*, (2) *fig., to buy, buy up, purchase, gain, acquire, procure.* — (1), divitiae autem artificiales non quaeruntur nisi propter naturales; non enim quaeruntur; nisi quia per eas emuntur res ad usum vitae necessariae, PS. Q. 2. Art. 1 c; sicut si quis daret decem libras, non posset consequi suam intentionem, si intenderet emere rem valentem centum libros, PS. Q. 19. Art. 8 c; ad eamdem enim virtutem iustitiae pertinet emere vel vendere domum et equum, PS. Q. 60. Art. 5 ob. 1. Cf. PP. Q. 103. Art. 2; SS. Q. 66. Art. 5; SS. Q. 78. Art. 3; SS. Q. 77. Art. 4 (passim); SS. Q. 100. Art. 4 (passim); SS. Q. 100. Art. 6; et passim. — (2), sed licet emere regnum coelorum, . . ., ergo non est simonia velle emere aliquid spirituale, ob. 3, : . ., quod obtulit

Apostolis pecuniam ad spiritualem potestatem emendam, (ob. 4), . . ., potest autem emere vel vendere aliquid spirituale, (ob. 7), . . ., et ideo aliquis emendo vel vendendo rem spiritualem, irreverentiam exhibet Deo et rebus divinis, (c), . . ., praeter hoc quod ab Apostolis Spiritus Sancti gratiam pecunia emere voluit, SS. Q. 100. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 100. Art. 2 (passim); SS. Q. 100. Art. 3 (passim); SS. Q. 100. Art. 4; SS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 100. Art. 6.

ēmollesco, ere, 3, *v. n.*, *to enervate, weaken, render effeminate* or *feeble*. Et sic animi hominum nimis emollescerent per luxuriam, SS. Q. 154. Art. 9 c.

ēmollio, īre, ii, ītum, 4, *v. a.*, used figuratively, *to soften, make soft*, (1) in a good sense, *to make mild* or *gentle*, (2) in a bad sense, *to enervate, render effeminate*. — (1), aliud autem est subtractio gratiae, ex qua sequitur quod mens divinitus non illuminetur ad recte videndum, et cor hominis non emolliatur ad recte vivendum, . . ., Deus est causa excaecationis et aggravationis aurium et obdurationis cordis; quae quidem distinguuntur secundum effectus gratiae, quae et perficit intellectum dono sapientiae, et affectum emollit igne charitatis, PS. Q. 79. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 118. Art. 8 c; PT. Q. 44. Art. 4. — (2), et tamen etiam prima inconstantia ex luxuria causatur, in quantum emollit cor hominis, et effeminatum reddit, SS. Q. 153. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 61. Art. 4, in quot.; PS. Q. 87. Art. 7, in quot.; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 115. Art. 2, in quot.; SS. Q. 159. Art. 2, in quot.

ēmollitio, ōnis, *f.*, *a softening, a making less hard in texture* or *substance*. Adhibendo scilicet agentia corporalia ad huiusmodi effectus producendos, sicut faber adhibet ignem ad emollitionem ferri, PP. Q. 110. Art. 3 ad 2.

ēmolumentum, i, *n.*, *emolument, gain, profit, general advantage*. Hoc autem cedit ei in detrimentum spiritualis fructus magis quam in emolumentum, PT. Q. 82. Art. 10 ad 2; et ideo omnes qui sibi invicem charitate connectuntur aliquod emolumentum ex mutuis operibus reportant, . . ., et ita non convenit quod aliquis puniatur pro peccatis alterius, sicut quod emolumentum percipiat ex bonis alterius, PTS. Q. 71. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 164. Art. 2 ob. 9.

Empedocles, is, *m.*, *Empedocles*, a famous natural philosopher of Agrigentum, about 460 B.C. Praemittet quasdam opiniones, ut Anaxagorae et Empedoclis, et Platonis, contra quos rationes contradictorias inducit, PP. Q. 46. Art. 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 11; PP. Q. 46. Art. 1; PP. Q. 50. Art. 2; PP. Q. 68. Art. 1; PTS. Q. 77. Art. 1; et passim.

emphăticus, a, um, *adj.*, *emphatic, expressive*. Sed est impropria vel emphatica locutio, ut sit sensus, PP. Q. 39. Art. 4 ad 4.

emplastrum, i, *n.*, in medic. lang., *a plaster*, a topical application of some substance harder than ointment, used to produce a local effect. Sicut etiam in medicinis corporalibus quaedam sunt res exterius adhibitae, sicut emplastra et electuaria, quaedam vero sunt actus sanandorum, PT. Q. 84. Art. 1 ad 1.

emptio, ōnis, *f.*, *a buying, a purchase*. Una quae consistit in mutua datione et acceptione, ut puta quae consistit in emptione et venditione, PP. Q. 21. Art. 1 c; et in talibus oportet quod sit aliqua virtus directiva operationum secundum seipsas, sicut sunt emptio et venditio, PS. Q. 60. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 95. Art. 4; SS. Q. 56. Art. 2 (passim); SS. Q. 77. Art. 4; SS. Q. 100. Art. 1 (passim); PTS. Q. 51. Art. 2 (bis); et passim.

emptor, ōris, *m.*, *a buyer, purchaser*. Sed secundum eas licitum est emptori et venditori ut se invicem decipiant, (ob. 1), . . ., si absque fraude venditor rem suam supervendat, aut emptor vilius emat, SS. Q. 77. Art. 1 ad 1; similiter etiam si quis emptor velit rem emere vilius quam sit iustum pretium, eo quod pecuniam ante solvit quam possit ei res tradi, SS. Q. 78. Art. 2 ad 7. Cf. SS. Q. 77. Art. 2 (passim); SS. Q. 77. Art. 3 (passim); SS. Q. 87. Art. 2.

empyreus, a, um, *adj.*, *empyrean*, i.e., *fiery, of* or *pertaining to the region of pure fire*, so called not from its heat but from its brightness. Et ideo illud coelum dicitur empyreum, id est, igneum, non ab ardore, sed a splendore, PP. Q. 66. Art. 3 c. — **coelum empyreum**, *the empyreum* or *fiery heaven, the highest heaven*, hence, the abode of God and the Angels. Coelum empyreum dicitur esse coelum supremum. si igitur Angeli creati fuissent in caelo empyreo, non convenisset eis in superius ascendere, (ob. 3), . . ., Strabus dicit, super illud: in principio creavit Deus coelum et terram, . . ., coelum non visibile firmamentum hic appellat, sed empyreum, id est, igneum vel intellectuale, quod non ardore, sed a splendore dicitur, (ob. 3), . . ., unde conveniens fuit quod Angeli in supremo corpore crearentur, tamquam toti naturae corporeae praesidentes, sive id dicatur coelum empyreum, sive qualitercumque nominetur, PP. Q. 61. Art. 4 c; nihilominus tamen locus corporeus, scilicet coelum empyreum, aderit beatis, non propter necessitatem beatitudinis, sed secundum quamdam congruentiam et decorem, PS. Q. 4. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 66. Art. 3 (passim); PP. Q. 66. Art. 4 (passim); PP. Q. 112. Art. 1 (passim); PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 175. Art. 3; PT. Q. 45. Art. 3; PTS. Q. 74. Art. 4; et passim.

ēmundātio, ōnis, *f.*, *a cleansing*, the act of freeing from defilement, physical or moral. Quod caeremoniae illae quae erant institutae in emundatione leprosi non ordinabantur ad tollendam immunditiam infirmitatis leprae, PS. Q. 103. Art. 2 ad 3; potest autem in emundationem infinitorum peccatorum, PT. Q. 10. Art. 3 a; sacramenta enim novae legis ordinantur ad emundationem culpae, et collationem gratiae, PT. Q. 64. Art. 5 ob. 1; et talis emundatio requiritur ab eo qui accedit ad hoc sacramentum; quod etiam significatur per confessionem, quae fit ante introitum missae, PT. Q. 83. Art. 5 ad 1; praeterea, satisfactio est necessaria ad emundationem peccatorum, PTS. Q. 15. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 22. Art. 3; PT. Q. 27. Art. 2; PTS. Q. 18. Art. 1; PTS. Q. 30. Art. 2; et passim.

ēmundo, āre, no perf., ātum, 1, *v. a.*, (1) *to cleanse, to free from sin* or *its defilement*, (2) *to cleanse ceremonially for sacred service*. — (1), alioquin anima non posset emundari a culpa originali, dum est carni unita, PS. Q. 81. Art. 1 ob. 4; tertio, quia per hoc quod erat sine peccato, efficax erat ad emundanda peccata, PT. Q. 48. Art. 3 ad 1; sed eleemosyna ab omnibus peccatis emundat PTS. Q. 15. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 103. Art. 2; PT. Q. 27. Art. 2; PT. Q. 49. Art. 1; App. Q. 2. Art. 2; et passim. — (2), ab hac igitur immunditia caeremoniae veteris legis habebant virtutem emundandi, (c), . . ., et sicut ista immunditia quae per huiusmodi caeremonias emundabatur; erat magis carnis quam mentis, (c), . . ., ex quo patet quod sacerdos constituebatur iudex leprae mundatae, non autem emundandae, PS. Q. 103. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (passim); PT. Q. 83. Art. 3 ad 3.

ēnarrātio, ōnis, *f.*, *a detailed exposition, interpretation*. St. Thomas has a few references to the Enarrationes in Psalmos of St. Augustine. Unde Augustinus dicit in Super psalm. cxviii, enarr. viii, 4. col. 1522, t. 4 c, PS. Q. 58. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 114. Art. 5; PS. Q. 114. Art. 7; PT. Q. 21. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 2; PTS. Q. 73. Art. 2.

ēnarro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to declare, make known, manifest, explain in detail, set forth the significance of*. Ergo non fuit generatio Christi enarranda, (ob. 1), . . ., Matthaeus autem enarrat generationem Christi secundum humanitatem, (ad 1), . . ., secundum aliquem modum per illos patres quos enumerat Matthaeus, qui carnalem Christi generationem dicitur enarrare, (ad 2), . . ., Lucas autem non ab initio, sed a baptismo Christi generationes enarrat, nec descendendo, sed ascendendo, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3; caelos angeli habitant et sidera ornant; utrisque ergo caeli enarrant gloriam Dei, PT. Q. 36. Art. 5 c, in quot.; et hic est intellectus evangelistae; unde subdit: unigenitus qui est in sinu Patris, ipse enar-

ravit; per comprehensionem volens probare Filium esse Deum, PTS. Q. 92. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 65. Art. 2; PP. Q. 74 pr.; PP. Q. 79. Art. 10, in quot.; PT. Q. 43. Art. 4.

encaenia, ōrum, *n., a consecration, dedication, festival.* Quod autem octo diebus encaenia sint celebranda, in libris Regum perfecta dedicatione templi reperies, PT. Q. 83. Art. 3 ad 4, in quot.

enchīridion, ii, *n., an enchiridion, a handbook.* St. Thomas quotes freely the Enchiridion of St. Augustine which is a summary of the Christian Faith. The subject matter of the book is concerning Faith, Hope, and Charity; so that the Christian dogmas are really considered, not merely speculatively, but in their relation to these three great Christian virtues. Sed contra est quod Augustinus dicit in Enchir., cap. xii, col. 236, t. 6, PP. Q. 48. Art. 4 a. Cf. PP. Q. 48. Art. 3 (bis); SS. Q. 17. Art. 3; SS. Q. 158. Art. 4; PT. Q. 2. Art. 12; PT. Q. 32. Art. 3; et passim.

energūmenos, (ἐνεργούμενος), i, *m., an energumen,* one who is possessed by evil spirits; *a demoniac,* a synonym of *arreptitius.* Exorcismus enim est contra energumenos, id est, arreptitios, ordinatus, (ob. 1), . . ., quod energumeni dicuntur, quasi interius laborantes ex intrinseca operatione diaboli, (ad 1), . . ., unde et energumeni dicuntur, quasi interius laborantes, illi qui exorcizantur, PT. Q. 71. Art. 2 ad 3; inter illos qui carent usu rationis, sunt etiam arreptitii, qui energumeni dicuntur, (ob. 2), . . ., Dionysius loquitur ibi de energumenis nondum baptizatis, PT. Q. 80. Art. 9 ad 2; quidam vero sunt fideles instructi sed impedimentum habentes ex daemonis potestate, scilicet energumeni, PTS. Q. 37. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 71. Art. 4.

enim, *conj.,* its position is regularly after the first word, or the first two or more closely connected words in the sentence, (1) to corroborate a preceding assertion like *equidem, certe, vero;* hence frequently connected with these particles, *truly, certainly, to be sure, indeed, in fact,* (2) to prove or show the grounds of a preceding assertion, *for.* — (1), there is no definite example of this usage in the S.T.— (2), in omni enim generatione requiritur virtus activa et passiva, PP. Q. 98. Art. 2 c; dicit enim Gregorius in quadem homilia, PS. Q. 3. Art. 7 ob. 1; naturalis enim cognitio cuiuslibet creaturae est secundum modum substantiae eius, PS. Q. 5. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 103. Art. 5; PS. Q. 4. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 3; et passim.

Enōch, *indecl. n. m., Enoch II,* the son of Jared and father of Methusalem. He "walked with God," a phrase expressive of constant companionship, and so at the age of three hundred sixty five he was taken up to heaven; he will return at the time of antichrist to give warnings and preach penance to the people. Elias sublevatus est in coelum aereum, non autem in coelum empyreum, qui est locus sanctorum; et similiter etiam Enoch raptus est ad paradisum terrestrem, ubi cum Elia simul creditur vivere usque ad adventum antichristi, PT. Q. 49. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 102. Art. 2; PTS. Q. 69. Art. 7.

ēnormis, e, *adj., enormous, heinous.* Quintus quando est consuetudo in aliquo episcopatu quod enormia crimina ad terrorem reserventur episcopo, PTS. Q. 20. Art. 2 c; quintus, si regularis regularem percutiat nisi sit enormis excessus, PTS. Q. 24. Art. 1 c; quamvis suspicio oriatur illum aliquod enorme peccatum commisisse, PTS. Q. 28. Art. 1 ad 1.

ens, entis, *n., being,* or more properly, *a being, something having esse,* either essential or existential, in some way, not necessarily actual. It is the concrete subject of *esse* (q. v.), the opposite of *nihil* and *non-ens.* Being is the widest and most fundamental concept in the thought of St. Thomas. It is wider even than *reality,* and defies definition since there is nothing prior to it by which it can be defined. It is an analogical concept, that is, has different meanings when applied to different orders and kinds of beings. A being is either uncaused, i.e., God alone, or caused, i.e., creatures. Created being is either real or rational, according as its objective existence is independent of a created mind or not. Thus certain relations, privations, negations, and chimeras, are not real beings, but *entia rationis.* Both real and rational being can be either potential or actual. Potential being which is *what can be,* although it is not as yet actual, is either possible, if there is no intrinsic incompatibility to the fusion of its constituents as there would be, e.g., to a squared circle, or to an infinite creature, or simply potential, if it exists as a real, though unrealized, capacity either to be something, or to become something, or to do something. Actual being, not synonymous with real being though often confused with it, is the realization of a capacity. Thus existence is the act of essence, sensation of the sense, writing of the writer. Logical being is *ens rationis,* ontological being is reality. Verum autem quod est in rebus convertitur cum ente secundum substantiam; sed verum quod est in intellectu convertitur cum ente, ut manifestativum cum manifestato, . . ., quamvis posset dici quod etiam ens est in rebus et in intellectu, sicut et verum; licet verum principaliter sit in intellectu, ens vero principaliter in rebus. et hoc accidit propter hoc quod verum et ens differunt ratione, (ad 1), . . ., non ens non habet in se unde cognoscatur, sed cognoscitur in quantum intellectus facit illud cognoscibile; unde verum fundatur in ente in quantum non ens est quoddam ens rationis, apprehensum scilicet a ratione, (ad 2), . . ., cum dicitur quod ens non potest apprehendi sine ratione veri; hoc habet intelligi dupliciter. uno modo ita quod non apprehendatur ens, nisi ratio veri consequatur apprehensionem entis; et sic locutio habet veritatem. alio modo posset sic intelligi, quod ens non posset apprehendi, nisi apprehenderetur ratio veri, et hoc falsum est. sed verum non potest apprehendi, nisi apprehendatur ratio entis; quia ens cadit in ratione veri. et est simile, sicut si comparemus intelligibile ad ens; non enim potest intelligi ens, quin ens sit intelligibile; sed tamen potest intelligi ens ita quod non intelligatur eius intelligibilitas. et similiter ens intellectum est verum; non tamen intelligendo ens intelligitur verum, PP. Q. 16. Art. 3 ad 3; ens dupliciter dicitur. uno modo, secundum quod significat entitatem rei, prout dividitur per decem praedicamenta, et sic convertitur cum re, . . ., alio modo dicitur ens, quod significat veritatem propositionis, quae in compositione consistit, cuius nota est hoc verbum "est", et hoc est ens, quo respondetur ad quaestionem "an est", et sic caecitatem dicimus esse in oculo vel quamcumque aliam privationem, PP. Q. 48. Art. 2 ad 2; illud tamen verissime et primo dicitur ens, cuius esse est ipsum quod est, quia eius esse non est receptum, sed per se subsistens, 2 Sent. 37. 1. 2 c; ens nihil est aliud quam quod est, 1 Perih. 5 g; prima divisio est, quod ens dividitur per potentiam et actum, . . ., secunda divisio est, prout ens dividitur secundum decem genera, 3 Phys. 1 c. Cf. C. G. 3. 7 and 9; 2 Sent. 34. 1. 1 a; 2 Sent. 37. 1. 2 c and ad 3; 1 Phys. 15 a; 1 Phys. 3 a and 6 a; 3 Phys. 2 a and 5 i; 5 Phys. 2 f; 2 Anim. 1 b; 5 Met. 9 c; 6 Met. 2 a; 7 Met. 1 a; Ente 1 a; et passim. On the difference between *ens* and *res,* see *res.* — Kinds of *ens* in the ontological as well as the logical sense of the word are: (a), **ens absolute seu simpliciter** and **ens hoc seu tale,** *the absolutely* or *simply being,* which is understood without all or any modifications, and *being this* or *that* or *such a being.* Nullum ens creatum potest producere aliquod ens absolute, nisi inquantum esse causat in hoc, PP. Q. 45. Art. 5 ad 1. Cf. C. G. 2. 21 and 22; 6 Met. 2 a. — (b), **ens absolutum,** *the independent* or *unconditioned being.* Cf. C. G. 1. 93.—(c), **ens actu seu in actu** and **ens potentia seu in potentia,** the ὂν ἐνεργείᾳ and ὂν δυνάμει of Aristotle, *the actual* and *the potential being,* or *the being that is in the state of actuality* and *that which is in the state of potentiality.* Dupliciter autem dicitur aliquid ens: uno modo simpliciter, quod scilicet est ens actu; alio modo secundum quid, quod scilicet est ens in potentia, . . ., unumquodque cognoscitur, secundum quod est actu non autem secundum quod est in potentia; scientia primo et principaliter respicit ens actu,

secundario autem respicit ens in potentia, PT. Q. 10. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 2. Art. 3; C. G. 1. 38 and 70; C. G. 2. 81; C. G. 3. 20; 1 Anal. 3 e; 1 Phys. 9 a; et passim. — (d), **ens commune seu universale seu in universali** and **ens particulare,** *the common* or *universal being* or *being in general* and *the particular being.* Sequitur ergo quod Deus sit ens commune praedicabile de omnibus, PP. Q. 3. Art. 4 ob. 1; ens commune est, cui non fit additio, de cuius tamen ratione non est ut ei additio fieri non possit, Pot. 7. 2 ad 6. Cf. PP. Q. 55. Art. 1 c; PP. Q. 79. Art. 2 c and ad 3; PP. Q. 93. Art. 9; PS. Q. 66. Art. 5; C. G. 2. 54; Nom. 5. 2; 1 Met. prol. — (e), **ens completum seu perfectum** and **ens incompletum seu imperfectum,** *the complete* or *the perfect being* and *the incomplete* or *imperfect being.* Formae et accidentia non sunt entia completa, cum non subsistant, PP. Q. 104. Art. 4 ad 3; motus autem non est ens completum, sed est via in ens (sc. completum), 4 Sent. 1. 1. 4. 2 c. Cf. C. G. 2. 58; 1 Sent. 19. 5. 1 c; 1 Gener. 8 b; 5 Met. 9 c and 22 c; Ente 7 a. — (f), **ens creatum** and **ens divinum,** *the created* and *the divine being.* Sed ens creatum est finitum, . . ., cum de Dei infinitate ageretur, (ob. 3), . . ., sed sicut homo participat humanam naturam, ita quodcumque ens creatum participat, . . ., nullum igitur ens creatum potest producere aliquod ens absolute, nisi inquantum esse causat in hoc, . . ., et ex hoc etiam evidenter apparet quod nullum ens creatum potest causare aliquid, nisi praesupposito aliquo, PP. Q. 45. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 45. Art. 4; C. G. 2. 22; 2 Sent. 2. 2. 2 ad 4; 1 Cael. 21 f. — (g), **ens debilissimum,** *the weakest being.* Cf. 3 Phys. 1 c. — (h), **ens diminutum,** *the diminished being* which according to the thing is identical with *ens in anima* and therefore is called diminished, because the reality of the real being of which it is an image is lacking to it. Cf. 4 Sent. 1. 1. 4. 2 c. — (i), **ens divinum,** see *ens creatum.* — (j), **ens essentialiter seu per essentiam** and **ens per participationem,** *the being that is essentially so* or *that through its own essence* and *the being by participation in being.* In solo enim primo essendi principio, quod est essentialiter ens, ipsum esse et quidditas eius est unum et idem, in omnibus autem aliis, quae sunt entia per participationem, oportet quod sit aliud esse et quidditas entis, 2 Anal. 6 b. Cf. PP. Q. 3. Art. 4 c; PP. Q. 6. Art. 4 c; PP. Q. 61. Art. 1 c; PS. Q. 3. Art. 7 c; C. G. 3. 66. — (k), **ens extra animam seu in rebus extra animam seu naturae seu naturale** and **ens in anima seu in ratione seu rationis,** *the being outside the soul* or *that in things* and *outside the soul* (τὸ ἔξω ὄν of Aristotle, Metaph. 12. 8, 1065. a. 24) and *the being in the soul* or *in the reason,* i.e., *the thing of nature* and *that of thought.* Cf. PP. Q. 16. Art. 3 ad 2; PS. Q. 8. Art. 1 ad 3; C. G. 1. 68; Nom. 5. 2; 1 Sent. 19. 5. 1 c; 2 Sent. 2. 2. 2 ad 4; 4 Met. 4 b; 6 Met. 4 c; 11 Met. 8 f. — (l), **ens fixum,** *the fixed* or *lasting being.* Cf. 4 Sent. 1. 1. 4. 2 c. — (m), **ens hoc,** see *ens absolute.* Utrique igitur consideraverunt ens particulare quadam consideratione, vel inquantum est hoc ens, vel inquantum est tale ens, PP. Q. 44. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 29. Art. 1. — (n), **ens immobile** and **ens mobile,** *the immovable* and *the movable being.* Cf. 1 Phys. 1 a; 2 Phys. 10 k; 3 Phys. 1 a; 5 Phys. 4 g; 6 Met. 1 c. — (o), **ens imperfectum,** see *ens completum.* — (p), **ens in actu,** see *ens actu.* Futura, quae distant secundum tempus, non sunt entia in actu; unde in seipsis non sunt cognoscibilia; quia sicut deficit aliquid ab entitate, ita deficit a cognoscibilitate. sed ea quae sunt distantia secundum locum, sunt entia in actu, et secundum se cognoscibilia, PP. Q. 89. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 7. Art. 2; PP. Q. 34. Art. 1; PP. Q. 45. Art. 3; PP. Q. 75. Art. 2; PS. Q. 4. Art. 5; et passim. — (q), **ens in actu simpliciter,** *the simple* or *absolute being,* the opposite of *ens in actu secundum quid,* i.e., of that which is actual being only respectively or in a certain respect. Cf. PP. Q. 48. Art. 3 c. — (r), **ens in alio** and **ens per se seu subsistens,** *the being in another* and *that by itself* or *not in another.* Cf. PP. Q. 6. Art. 4 c; C. G. 1. 25; C. G. 2. 52 and 95. — (s), **ens in anima,** see *ens extra animam.* — (t), **ens incompletum,** see *ens completum.* — (u), **ens infinitum,** *the Infinite Being.* Nullus autem intellectus creatus potest se habere ut actus respectu totius entis universalis quia sic oporteret quod esset ens infinitum, PP. Q. 79. Art. 2 c. Cf. 4 Sent. 5. 1. 3. 3 ad 5. — (v), **ens in potentia,** see *ens actu.* Subiectum autem privationis et formae est unum et idem, scilicet ens in potentia, . . ., sicut enim est ens in potentia, ita et bonum in potentia, PP. Q. 48. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 4. Art. 1; PP. Q. 5. Art. 3; PP. Q. 45. Art. 2; PP. Q. 66. Art. 1 (bis); PP. Q. 105. Art. 1; et passim. — (w), **ens in potentia secundum quid** and **ens in potentia simpliciter,** *the being which under one aspect is susceptible of further actualization,* or *the being in a certain potential respect* and *the simple* or *the completely potential being, which is primary matter.* Subiectum autem privationis et formae est unum et idem, scilicet ens in potentia; sive sit ens in potentia simpliciter, sicut materia prima, quae est subiectum formae substantialis, et privationis oppositae; sive sit ens in potentia secundum quid, et in actu simpliciter, ut corpus diaphanum, quod est subiectum tenebrarum et lucis, PP. Q. 48. Art. 3 c. — (x), **ens in potentia simpliciter,** see *ens in potentia secundum quid.* — (y), **ens in ratione,** see *ens extra animam.* Illud quod non est ens in rerum natura, accipitur ut ens in ratione; unde negationes et privationes entia dicuntur rationis, PS. Q. 8. Art. 1 ad 3. — (z), **ens in rebus,** see *ens extra animam.* — (a^2), **ens inseparabile** and **ens separabile,** *the inseparable* and *separable being.* Cf. 11 Met. 8 f; 12 Met. 4 i. — (b^2), **ens in universali,** see *ens commune.* Intellectus enim, . . ., habet operationem circa ens in universali, PP. Q. 79. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 29. Art. 5. — (c^2), **ens maxime seu maximum,** *the maximum being.* Id quod est maxime ens et maxime verum, est causa omnis entis et omnis veri, sicut id quod maxime calidum est, est causa omnis calidi, PP. Q. 44. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 2. Art. 3 c; PP. Q. 11. Art. 4 c; C. G. 1. 13, 20, and 80. — (d^2), **ens mobile,** see *ens immobile.* — (e^2), **ens naturae,** as opposed to logical being, see *ens extra animam.* — (f^2), **ens naturale,** as opposed to artificial, see *ens extra animam.* Ut homo ex anima et corpore, qui est unum ens naturale, PS. Q. 17. Art. 4 c. — (g^2), **ens particulare,** see *ens commune.* Sicut igitur universum ens comparatur ut unum aliquid ad universalem Dei virtutem, ita et aliquod particulare ens comparatur ut aliquid unum ad angeli virtutem, PP. Q. 52. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 44. Art. 2; PP. Q. 45. Art. 1; PP. Q. 79. Art. 2. — (h^2), **ens per accidens seu secundum accidens** and **ens per se seu secundum se,** *the* ὂν κατὰ συμβεβηκός and ὂν καθ' αὑτό of Aristotle, *the being indirectly because of the being of something else* and *being directly through its own self,* i.e., that which is being through a determination that comes to it incidentally and that which is being through its own nature and essence. Ens per accidens non habet causam, et praecipue naturalem, cuiusmodi est virtus caelestium corporum, SS. Q. 95. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 118. Art. 3 c; C. G. 1. 25; C. G. 2. 80, 81, and 83; C. G. 5. Met. 9 a-c; 6 Met. 2 d-k and 4 d. — (i^2), **ens per essentiam,** see *ens essentialiter.* Ita solus Deus est ens per essentiam suam, PP. Q. 104. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 4. Art. 3; PP. Q. 6. Art. 4; PP. Q. 61. Art. 1. — (j^2), **ens perfectum,** see *ens completum.* Sicut imperfectum est medium inter ens perfectum et non ens, . . ., quod tamen est idem secundum substantiam cum ente perfecto; differt autem totaliter a non ente, SS. Q. 19. Art. 8 ad 3. Cf. PTS. Q. 76. Art. 2. — (k^2), **ens per participationem,** see *ens essentialiter.* Ita illud quod habet esse et non est esse, est ens per participationem. Deus autem est ut ostensum est. si igitur non sit suum esse, erit ens per participationem et non per essentiam, PP. Q. 3. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 44. Art. 1; PP. Q. 49. Art. 3; PP. Q. 61. Art. 1; PP. Q. 90. Art. 1; PS. Q. 3. Art. 7. — (l^2), **ens per se,** *that whose very nature is to be;* see *ens in alio, ens per accidens,* and *ens per aliud.* Ita ponebat ideam entis et ideam unius separatam, quam dicebat per se ens et per se unum; et eius participatione unumquodque dicitur ens vel unum; hoc unum quod est per se ens et per se unum, ponebat esse summum Deum a quo omnia dicuntur bona per modum participationis, PP. Q. 6. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 5; PP. Q. 29. Art. 3; PP. Q. 61. Art. 1; PP. Q. 104. Art. 3; PS. Q. 26. Art. 4; PS. Q. 50. Art. 6; PS. Q. 52. Art. 1; SS. Q.

23. Art. 3; PT. Q. 77. Art. 1. — (m²), **ens positive dictum seu positivum,** *being placed in the realm of reality* and *being intended in such a sense.* Cf. 2 Sent. 3. 4. 1. 2 t, a and ad 4. — (n²), **ens positivum,** see *ens positive dictum.* — (o²), **ens potentia,** see *ens actu.* Quia quod patitur, est potentia ens, PS. Q. 85. Art. 1 ob. 4. — (p²), **ens primo seu primum,** *the primary* or *first being,* so called because it deserves the name of being in the first place. Unde a primo ente sunt omnia entia, et a primo bono sunt omnia bona, (ob. 1), . . ., omne compositum est posterius suis componentibus, et dependens ex eis; Deus autem est primum ens, PP. Q. 3. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 1 (bis); PP. Q. 3. Art. 4; PP. Q. 3. Art. 6; PP. Q. 3. Art. 8; PP. Q. 9. Art. 1 (bis); PP. Q. 32. Art. 1; PP. Q. 44. Art. 1; PP. Q. 93. Art. 2; PP. Q. 105. Art. 3; PS. Q. 79. Art. 2; PS. Q. 94. Art. 2; C. G. 1. 14, 16, 30, and 80. — (q²), **ens privatum,** *the deprived being* or *the being which lacks something which should not be lacking.* Cf. C. G. 2. 41. — (r²), **ens rationis,** that which exists only in the mind; see *ens extra animam.* Illud quod non est ens in rerum natura, accipitur ut ens in ratione; unde negationes et privationes entia dicuntur rationis, PS. Q. 8. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 16. Art. 3; PS. Q. 17. Art. 4; PS. Q. 36. Art. 1. — (s²), **ens secundum accidens,** see *ens per accidens.* Quod autem subicitur accidenti, iam est actu ens secundum accidens illud, PS. Q. 85. Art. 1 ob. 4. — (t²), **ens secundum quid** and **ens simpliciter,** *being in a certain respect,* under which is meant now *ens in potentia,* and now *accident,* and *the simple* or *absolute being,* under which is to be understood now *ens actu,* now *substance.* Secundum vero ultimum actum dicitur aliquid ens secundum quid et bonum simpliciter, PP. Q. 5. Art. 1 ad 1; simpliciter ens potest intelligi dupliciter: uno modo, ut significat id, quod est primum inter omnia praedicamenta entis, prout scilicet simpliciter ens dicitur de substantia; alio modo, secundum quod simpliciter ens dicitur ens universale, quod omnia praedicamenta comprehendit, 1 Gener. 6 c. Cf. PP. Q. 11. Art. 2 (bis); PS. Q. 19. Art. 4 c; PS. Q. 26. Art. 4; PT. Q. 10. Art. 3 c; PT. Q. 11. Art. 5 ad 3. — (u²), **ens secundum se,** see *ens per accidens.* — (v²), **ens separabile,** see *ens inseparabile.* — (w²), **ens signatum,** *the designated* or *fixed being.* Cf. 4 Sent. 5. 1. 3. 3 ad 5. — (x²), **ens simplicitur,** see *ens absolute* and *ens secundum quid.* Nam, cum ens dicat aliquid proprie esse in actu; actus autem proprie ordinem habeat ad potentiam; secundum hoc simpliciter aliquid dicitur ens, secundum quod primo discernitur ab eo quod est in potentia tantum; hoc autem est esse substantiale rei uniuscuiusque; unde per esse substantiale dicitur unumquodque ens simpliciter, . . ., sic ergo secundum primum esse, quod est substantiale, dicitur aliquid ens simpliciter, . . ., quia secundum primum actum est aliquid ens simpliciter, PP. Q. 5. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 11. Art. 2 (bis); PP. Q. 44. Art. 1; PP. Q. 48. Art. 2 (bis); PP. Q. 75. Art. 5; PP. Q. 76. Art. 1; PS. Q. 17. Art. 4 (bis); PS. Q. 18. Art. 1; PS. Q. 56. Art. 3; PTS. Q. 92. Art. 1. — (y²), **ens subsistens,** see *ens in alio.* — (z²), **ens tale,** see *ens absolute.* Cf. PP. Q. 44. Art. 2 c. — (a³), **ens universale,** see *ens commune.* Non autem in Deo, qui habet et ens universale, et bonum universale in seipso, PP. Q. 59. Art. 2 c; quantum ad hoc sunt duo genera potentiarum, scilicet sensitivum respectu obiecti minus communis, quod est corpus sensibile; et intellectivum respectu obiecti communissimi, quod est ens universale, PP. Q. 78. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 4; PP. Q. 79. Art. 2 (quater); PP. Q. 82. Art. 4; PP. Q. 103. Art. 5; PP. Q. 105. Art. 4; PS. Q. 9. Art. 1. — (b³), **ens universaliter perfectum,** *the universally* or *entirely perfect being.* Cf. C. G. 1. 38. — **Actus et potentia dividunt quodlibet genus entium,** see *actus.* — **Bonum convertitur cum ente,** see *convertere.* — **Ens dividitur in seu per seu secundum decem praedicamenta seu genera** (PP. Q. 48. Art. 2 ad 2; C. G. 3. 9; 3 Phys. 1 c and 5 i; 2 Anim. 1 b), *being is divided into ten categories* or *kinds of being.* — **Ens dividitur per contingens et necessarium** (C. G. 3. 72), *being is divided into the necessary* and *the casual.* — **Ens dividitur per potentiam et actum** (3 Phys. 1 c; C. G. 3. 7), *being is divided into potentiality* and *actuality* or *into the possible* and *the actual.* — **Ens et res convertuntur,** see *convertere.* — **Ens et unum convertuntur,** see *convertere.* — **Ens non importat habitudinem causae, nisi formalis tantum, vel inhaerentis vel exemplaris** (PP. Q. 5. Art. 2 ad 2), *being does not bear the character of any cause except formal, which either dwells in the thing in question* or *is related to it as a model.* — **Ens non potest esse genus,** (PP. Q. 3. Art. 5 c; C. G. 1. 25), *being cannot be a kind* or *genus.* — **Illud quod consequitur omne ens, convenit enti, inquantum est ens** (C. G. 1. 72), *whatever accompanies every being, belongs to it as such,* i.e., according to its nature and essence. — **Potentia et actus sunt de primis differentiis entis,** see *potentia.* — **Verum cum ente convertitur,** see *convertere.*

ensis, is, *m., a sword.* Sed quod homo armetur, vel ense percutiat in bello iusto, aut aliquid huiusmodi faciat, reducitur quidem ad obiectum fortitudinis, sed per accidens, SS. Q. 2. Art. 5 c.

entelechīa, ae, *f., accomplishment, actuality, substantial form,* the ἐντελέχεια of Aristotle; does not occur in the S.T. Est enim anima entelechia corporis organici physici, potentia vitam habentis, C. G. 4. 44; forma autem est entelechia, id est, actus, 2 Anim. 1 b.

enthymēma, ātis, *n., a blunted conclusion,* so called because one of its premises has remained ἐν θυμῷ, i.e., in the mind, has not been expressed in words; does not occur in the S.T. Enthymema est quidam syllogismus detruncatus, 1 Anal. 1 d; in quibus (sc. rhetoricis) persuasio fit per enthymema aut per exemplum, 1 Anal. 1 d.

entitas, ātis, *f., character of being,* i.e., that relation according to which it can be said of a thing that it is there or it exists. Cf. *ens* and *esse.* Cui unumquodque assimilatur secundum suam entitatem, PP. Q. 16. Art. 6 c; secundum quod significat entitatem, PP. Q. 48. Art. 2 ad 2; quantum ad id quod habet entitatis et perfectionis, PP. Q. 49. Art. 2 ad 2; quia sicut deficit aliquid ab entitate, ita deficit a cognoscibilitate, PP. Q. 89. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 11. Art. 2; PP. Q. 14. Art. 6; PP. Q. 49. Art. 2; PS. Q. 18. Art. 1 (bis); PS. Q. 18. Art. 4; PTS. Q. 75. Art. 4 (bis); PTS. Q. 17 pr.; PTS. Q. 34 pr.; Pot. 3. 6 ad 20.

ēnumerātio, ōnis, *f., an enumeration, a counting up,* a detailed mention of things in succession; hence a list or catalogue. Communiter dicitur, quatuor esse primo creata, scilicet naturam angelicam, coelum empyreum, materiam corporalem informem, et tempus, . . ., procedit autem praedicta enumeratio secundum opinionem aliorum Sanctorum ponentium, PP. Q. 66. Art. 4 c; videtur quod insufficiens sit enumeratio praeceptorum Decalogi, PS. Q. 100. Art. 5 ob. 1; videtur quod vitium contra naturam non sit species luxuriae, quia in praedicta enumeratione specierum luxuriae, art. 1. huius quaest., nulla fit mentio de vitio contra naturam, SS. Q. 154. Art. 11 ob. 1. Cf. PS. Q. 69. Art. 1; PS. Q. 70. Art. 2; SS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 81. Art. 8; SS. Q. 110. Art. 2; SS. Q. 128. Art. 1; et passim.

ēnumero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to enumerate, name one by one, specify singly, tell,* also *count* or *ascertain the number of.* Et sic erunt plures proprietates in divinis quam quae supra enumeratae sunt, (ob. 3), . . ., ea quae in creaturis sunt, non sufficienter repraesentant ea quae Dei sunt, PP. Q. 34. Art. 2 ad 1; videtur quod Apostolus inconvenienter enumeret ad Gal. 5 duodecim fructus, (ob. 1), . . ., videtur quod insufficienter et diminute enumerentur. sed non omnes hic enumerantur, . . ., ergo videtur quod insufficienter enumerentur fructus, (ob. 4), . . ., ideo tamen potius haec quam alia enumeravit, quia hic enumerata magis important vel fruitionem bonorum, vel sedationem malorum, PS. Q. 70. Art. 3 ad 4; ibi enumerantur illa quae sunt species luxuriae, secundum ipsa, SS. Q. 154. Art. 10 ad 2; Matthaeus enim in principio libri incipiens ab Abraham descendendo usque ad Ioseph, quadraginta duas generationes enumerat, (ob. 3), . . ., Matthaeus autem in generatione Christi tres tantum enumerat matres, scilicet Thamar, Ruth, et uxorem Uriae, (ob. 5), . . ., dicunt eosdem esse quos uterque Evangelista enumerat, . . ., secundum aliquem modum per

illos patres, quos enumerat Matthaeus, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 79. Art. 10; PS. Q. 70. Art. 4; PS. Q. 84. Art. 4; SS. Q. 4. Art. 5; SS. Q. 46. Art. 3; PTS. Q. 15. Art. 3; et passim.

ēnuntiābilis, e, *adj.*, *that can be proclaimed* or *announced*, *enunciable*. — *Enuntiabile* is the *opinion* or *statement* in which a proclamation is made. Synonym of *enuntiatio*. Antiqui Nominales dixerunt idem esse enuntiabile, Christum nasci, et esse nasciturum, et esse natum, . . ., sed haec opinio falsa est, tum quia diversitas partium orationis diversitatem enuntiabilium causat, . . ., quidquid Deus scivit, scit, si ad enuntiabilia referatur, . . ., ita absque variatione divinae scientiae est quod scit aliquod enuntiabile quandoque esse verum, et quandoque falsum. esset autem ex hoc scientia Dei variabilis, si enuntiabilia cognosceret per modum enuntiabilium componendo et dividendo, sicut accidit in intellectu nostro, PP. Q. 14. Art. 15 ad 3; veritas enuntiabilium non est aliud quam veritas intellectus. enuntiabile enim est in intellectu, et est in voce. secundum autem quod est in intellectu, habet per se veritatem; sed secundum quod est in voce, dicitur verum enuntiabile, secundum quod significat aliquam veritatem intellectus, non propter aliquam veritatem in enuntiabili existentem sicut in subiecto, PP. Q. 16. Art. 7 c; visio illa erit non per modum enuntiabilis, SS. Q. 1. Art. 2 ad 3; idem est enuntiabile exsistente eodem praedicato et subiecto et compositione, Quodl. 4. 9. 17 ob. 2. Cf. PP. Q. 14 pr.; PP. Q. 14. Art. 14 (passim); SS. Q. 1 pr.; SS. Q. 8. Art. 2; C. G. 1. 58 and 66; 1 Sent. 38. 1. 3 c. On **complexum per modum enuntiabilis**, see *complexus*; on **compositio enuntiabilis**, see *compositio*; on **veritas enuntiabilis**, see *veritas*; on **verum enuntiabile**, see *verus* under 1. — Kinds of *enuntiabile* in the sense of *opinion* are the following: (a), **enuntiabile de futuro, enuntiabile de praesenti**, and **enuntiabile de praeterito**, *opinion of the future, that of the present*, and *that of the past*. Cf. Quodl. 4. 9. 17 c.—(b), **enuntiabile de praesenti**, see *enuntiabile de futuro*. — (c), **enuntiabile de praeterito**, see *enuntiabile de futuro*. — (d), **enuntiabile necessarium** and **enuntiabile possibile**, *the necessarily true* and *the possible* or *not necessarily true opinion* or *statement*. An example of the former is: triangulum habere tres angulos aequales duobus rectis, PP. Q. 12. Art. 7 c. An example of the latter is: quando non est necessarius ordo praedicati ad subiectum, . . ., sicut triangulum habere duo latera aequalia, C. G. 1. 82. — (e), **enuntiabile possibile**, see *enuntiabile necessarium*.

ēnuntiātio, ōnis, *f.*, (1) *expression*, *publication*, (2) the literal expression of a *statement*, *opinion*, synonym of *enuntiabile*. — (1), ipsa autem enuntiatio culpae peccatum est, SS. Q. 76. Art. 4 c. — (2), enuntiationes, quae sunt signa compositionis, et divisionis in intellectu, PP. Q. 58. Art. 4 ob. 3; in operibus rationis est considerare ipsum actum rationis, qui est intellegere et ratiocinari et aliquid per huiusmodi actum constitutum, quod quidem in speculativa ratione, . . ., secundo (est) enuntiatio, PS. Q. 90. Art. 1 ad 2; enuntiatio est oratio, in qua verum vel falsum est (ἔστι δὲ λόγος . . . ἀποφαντικὸς οὐ πᾶς ἀλλ' ἐν ᾧ τὸ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι ὑπάρχει, Aristotle's De Interpr. 4. 17. a. 2 f), 1 Perih. 7 a; enuntiatio dupliciter formatur, uno quidem modo ex nomine et verbo, absque aliquo apposito, ut cum dicitur "homo est", alio modo, quando aliquid tertium adiacet, ut cum dicitur "homo est albus", 2 Anal. 1 b; enuntiatio potest dupliciter considerari, vel ut res quaedam, . . ., vel ut signum talis rei, 1 Sent. 19. 5. 3 ad 5. Cf. PP. Q. 85. Art. 2 ad 3; PS. Q. 90. Art. 1; PS. Q. 92. Art. 2; C. G. 1. 36; 2 Perih. 2 a; et passim. On the relation of *enuntiatio* to *propositio*, see *propositio*. — In every *enuntiatio* there are five points of view according to which it can be considered or divided, namely: — (1), *unitas*, i.e., the unity or uniformity of the statement, (scilicet enuntiatio est una simpliciter vel coniunctione una, 1 Perih. 13 a). — (2), *qualitas*, i.e., the nature of the copula or the form of the statement, (alia vero fuit divisio enuntiationis in affirmationem et negationem, quae quidem est divisio generis in species, quia sumitur secundum differentiam praedicati, ad quod fertur negatio; praedicatum autem est pars formalis enuntiationis, et ideo huiusmodi divisio dicitur pertinere ad qualitatem enuntiationis, qualitatem dico essentialem secundum quod differentia significat quale quid, 1 Perih. 10 b). — (3), *quantitas*, i.e., the extent to which the conception of the subject is taken (tertia autem est huiusmodi (sc. enuntiationis) divisio, quae sumitur secundum differentiam subiecti, quod praedicatur de pluribus vel de uno solo, et ideo dicitur pertinere ad quantitatem enuntiationis, nam et quantitas consequitur materiam, 1 Perih. 10 b. Cf. 1 Perih. 10 c and 13 a).— (4), *tempus*, i.e., determination of the time of the copula (necesse est omnem enuntiationem esse ex verbo vel ex casu verbi; verbum autem est, quod consignificat praesens tempus, casus autem verbi sunt, qui consignificant tempus praeteritum vel futurum, 1 Perih. 13 a). — (5), *habitudo praedicati ad subiectum*, i.e., the relationship of the predicate to the subject according to which it is determined whether a sentence has been constructed in *materia necessaria vel naturali*, or *in materia impossibili seu remota* or *in materia possibili sive contingenti*, (1 Perih. 13 a). On **contrarietas enuntiationis**, see *contrarietas*; on **falsum in enuntiatione**, see *falsus*; on **materia enuntiationis**, see *materia*; on **pluralitas enuntiationis**, see *pluralitas*; on **veritas enuntiationis**, see *veritas*; on **verum in enuntiatione**, see *verus*. — Kinds of *enuntiatio* are the following: (a), **enuntiatio aequipollens**, *the statement of equal power* or *of equal worth*. Cf. 1 Cael. 27 a; 1 Perih. 11 a.—(b), **enuntiatio affirmativa** and **enuntiatio negativa**, *the affirmative* and *negative statement*. Sed angeli hominibus loquentes proferunt affirmativas et negativas enuntiationes, quae sunt signa compositionis et divisionis in intellectu, (ob. 3), . . ., hoc quod angeli loquuntur enuntiationes affirmativas et negativas manifestat quod angeli cognoscunt compositionem et divisionem, PP. Q. 58. Art. 4 ad 3. Cf. Perih. 8 a and b; 2 Perih. 2 c. — (c), **enuntiatio categorica** and **enuntiatio condicionalis seu hypothetica**, *the categorical* or *unconditioned* and *the conditioned* or *hypothetical sentence*. Cf. 1 Perih. 1 a and 8 b and d. — (d), **enuntiatio composita** and **enuntiatio simplex**, *the composite* and *the simple statement*, i.e., that statement which either in its subject or in its predicate contains several ideas simultaneously, e.g., animal rationale mortale currit (1 Perih. 8 d), and that which is vox significativa de eo, quod est aliquid, quod pertinet ad affirmationem, vel non est aliquid, quod pertinet ad negationem (1 Perih. 8 g), e.g., homo est iustus and homo non est iustus. — (e), **enuntiatio condicionalis**, see *enuntiatio categorica* — (f), **enuntiatio contradictoria, enuntiatio contraria,** and **enuntiatio subcontraria**, *the contradictory, the contrary*, and *subcontrary opposed statement*, i.e., that statement which is related to another as a particular affirmative to a general negative or as a general affirmative to a particular negative sentence; that sentence which is related to another as a general affirmative to a general negative sentence or the reverse; and that sentence which is opposed to another sentence according to the wording because both sentences opposed and contrary are subjected and subordinated to each other as partial statements. Cf. PS. Q. 53. Art. 1 c; 1 Perih. 10 c, 11 a-c, u, and 12 d; 1 Cael. 27 a.—(g), **enuntiatio contraria**, see *enuntiatio contradictoria*.—(h), **enuntiatio copulativa**, *the connective statement*, i.e., that compound statement whose subject as well as the predicate consists of several ideas bound together by particles or which through a connective is composed of two or more complete sentences, e.g., homo est albus et equus est albus. Cf. 1 Perih. 12 h. — (i), **enuntiatio de futuro, enuntiatio de praesenti**, and **enuntiatio de praeterito**, *the statement with future tense, that with present tense*, and *that with past tense*. Cf. 1 Perih. 8 b and 13 a-h. — (j), **enuntiatio de praedicato finito, enuntiatio de praedicato infinito**, and **enuntiatio de praedicato privativo seu privativa**, *the statement with a complete predicate, that with an indefinite predicate*, and *that with a predicate depriving the subject of something*, e.g., homo est iustus, homo est non iustus, homo est iniustus. Cf. 2 Perih. 2 c. —

(k), **enuntiatio de praedicato infinito,** see *enuntiatio de praedicato finito.* — (l), **enuntiatio de praedicato privativo,** see *enuntiatio de praedicato finito.* — (m), **enuntiatio de praesenti,** see *enuntiatio de futuro.* — (n), **enuntiatio de praeterito,** see *enuntiatio de futuro.* — (o), **enuntiatio de subiecto infinito,** *the statement with an indefinite subject,* e.g., non-homo est iustus, non-homo non est iustus. Cf. 2 Perih. 2 c. — (p), **enuntiatio disiunctiva,** *a disjunctive statement.* Cf. 11 Met. 10 m. — (q), **enuntiatio exterior,** *the exterior statement* or *that formed with audible words which is opposed to that formed in thought.* Quod enuntiatur voce per intellectum, 1 Anal. 44 c. — (r), **enuntiatio hypothetica,** see *enuntiatio categorica.* — (s), **enuntiatio indefinita seu infinita, enuntiatio particularis, enuntiatio singularis** and **enuntiatio universalis,** *the undetermined statement, the particular* or *special statement, the singular* or *single,* and *the general* or *universal statement.* Cf. 1 Perih. 10 c and 13 a; 2 Perih. 2 c. — (t), **enuntiatio infinita,** see *enuntiatio indefinita.* — (u), **enuntiatio negativa,** see *enuntiatio affirmativa.* — (v), **enuntiatio particularis,** see *enuntiatio indefinita.* — (w), **enuntiationes plures** and **enuntiatio una,** *the plural* and *the single sentence,* i.e., the statement which expresses several opinions and that which expresses only one. Enuntiationes plures sunt vel ex eo, quod plura significant et non unum, . . ., vel ex eo, quod absque coniunctione proferuntur, . . ., enuntiatio est iudicanda una non ex unitate nominis, sed ex unitate significati, etiamsi sint plura nomina, quae unum significent, 1 Perih. 8 d. — (x), **enuntiatio privativa,** see *enuntiatio de praedicato infinito.* — (y), **enuntiatio prophetica,** *the prophetic statement.* Spiritus prophetarum dicuntur esse subiecti prophetis quantum ad propheticam enuntiationem, SS. Q. 173. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 171. Art. 1 (bis); SS. Q. 171. Art. 6. — (z), **enuntiatio simplex,** see *enuntiatio composita.* Praetermisso ergo primo modo maledictionis, qui est per simplicem enuntiationem mali, SS. Q. 76. Art. 1 c. — (a^2), **enuntiatio singularis,** see *enuntiatio indefinita.* — (b^2), **enuntiatio subcontraria,** see *enuntiatio contradictoria.* — (c^2), **enuntiatio transposita,** the transposed or inverted statements, e.g., *homo est non-iustus* instead of *homo non est iustus.* Cf. 2 Perih. 2 c. — (d^2), **enuntiatio una,** see *enuntiationes plures.* — (e^2), **enuntiatio una absolute seu simplex seu simpliciter** and **enuntiatio una secundum quid seu coniunctione,** *the unconditioned* or *absolutely simple statement* and *the relatively unified statement* or *the uniform statement produced by a connective.* Enuntiatio dicitur vel una absolute, scilicet, quae unum de uno significat, vel una secundum quid, scilicet quae est coniunctione una, . . ., vel si sit aliqua enuntiatio una, quae multa significat, non erit una simpliciter, sed coniunctione una, et secundum hoc haec enuntiatio "animal gressibile bipes est risibile" non est una quasi coniunctione una, sicut in prima expositione, dicebatur, sed quia unum significat, 1 Perih. 8 d. Cf. 1 Perih. 8 a, d, and f, 10 b, 12 e-h, and 13 a; 2 Perih. 2 c; 1 Anal. 5 b. — (f^2), **enuntiatio una coniunctione,** see *enuntiatio una absolute.* — (g^2), **enuntiatio una secundum quid,** see *enuntiatio una absolute.* — (h^2), **enuntiatio una simplex seu simpliciter,** see *enuntiatio una absolute.* — (i^2), **enuntiatio universalis,** see *enuntiatio indefinita.*

ēnuntio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to divulge, reveal, disclose,* (2) *to speak out, say, express, declare.* — (1), si dicitur Eccli., 19, 27, amictus corporis enuntiat de homine, PS. Q. 102. Art. 6 ad 6, in quot. — (2), hoc est verbum quod dixi tibi, vel quod mandavit rex, demonstrato aliquo facto, quod verbo significatum est, vel simpliciter enuntiantis vel etiam imperantis, PP. Q. 34. Art. 1 c; quorum unum est ut falsum enuntietur, . . ., et ideo si quis falsum enuntiet credens id esse verum, SS. Q. 110. Art. 1 c; videtur quod nec per consensum conditionatum fiat matrimonium, quia quod sub conditione ponitur, non simpliciter enuntiatur, PTS. Q. 47. Art. 5 ob. 1. Cf. PS. Q. 92. Art. 2; SS. Q. 76. Art. 4; SS. Q. 101. Art. 1 (passim); SS. Q. 161. Art. 6; PTS. Q. 36. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 37. Art. 4.

eo, īre, īvi or ii, itum, *v, n.,* (1) *to go,* move from one place, state or station to another, as by walking, riding, flying, (a) of animate things, (b) of inanimate things, (2) used figuratively.—(1) (a), non sic autem ex necessitate volumus ea sine quibus finis esse potest, sicut equum ad ambulandum, quia sine hoc possumus ire, PP. Q. 19. Art. 3 c; Petrum, . . ., quia magis sentit praesentis vitae angustias, et aestuantius ab eis liberari desiderat, et ad Deum ire, PP. Q. 20. Art. 4 ad 3; sicut cum aliquis vult non ire ad ecclesiam, quando ire tenetur, . . ., sicut cum aliquis illa hora qua ad ecclesiam ire tenetur, vel etiam ante, occupat se talibus quibus ab eundo ad ecclesiam impeditur, PS. Q. 71. Art. 5 c; unde et Apostolus non est mentitus, qui non ivit Corinthum, quo se iturum esse promiserat, SS. Q. 110. Art. 3 ad 5. Cf. PS. Q. 19. Art. 8; SS. Q. 89. Art. 7; SS. Q. 185. Art. 6; PT. Q. 36. Art. 7; PT. Q. 36. Art. 8; PTS. Q. 20. Art. 2; et passim.—(1) (b), flumina autem, . . ., alicubi esse sub terras, et post tractus prolixarum regionum locis aliis erupisse, PP. Q. 102. Art. 1 ad 1. — (2), terminatur autem motus corporis naturalis, simpliciter quidem ad ultimum, secundum quid autem etiam ad medium, per quod itur ad ultimum quod terminat motum, PP. Q. 5. Art. 6 c; sicut in motu quo itur de A in C per B, C est terminus ultimus, B autem terminus, sed non ultimus, PS. Q. 12. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 12. Art. 10, in quot.; PP. Q. 58. Art. 2, in quot.; PS. Q. 70. Art. 1 ob. 1; et passim.

Ephesii, ōrum, *m., the Ephesians;* the epistle of St. Paul to the church at Ephesus, treating of the redemptive purposes of God as embracing both Jews and Gentiles. Unde et Apostolus dicit ad Ephes. III, 14., PP. Q. 33. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 25. Art. 6; PS. Q. 102. Art. 1; SS. Q. 184. Art. 1; PT. Q. 67. Art. 1; PTS. Q. 37. Art. 1; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim.

Ephesīnus, a, um, *adj., of Ephesus,* an old and celebrated commercial city of Ionia, with a temple to Diana. St. Thomas in the S.T. refers frequently to the Council of Ephesus held in 431, under Pope Celestine, who died before the end of the council. Nestorius, Bishop of Constantinople, who taught the unity of nature in Christ was condemned, and the condemnation was ratified by Pope Sixtus III, the successor of Celestine. Si ergo sit alia hypostasis in Christo praeter hypostasim Verbi, sequitur quod de aliquo alio quam de Verbo verificentur ea quae sunt hominis, puta esse natum de Virgine passum, crucifixum, et sepultum. et hoc etiam damnatum est approbante concilio Ephes., PT. Q. 2. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 42. Art. 2; SS. Q. 1. Art. 10; PT. Q. 16. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 12; PT. Q. 51. Art. 1; et passim.

ephod, *n. indecl., an ephod,* a priestly vestment of linen, especially that worn by the Jewish high priest over the tunic and outer garment. It was sleeveless and was divided below the armpits, one part covering the breast, and the other the back. The ephod of the high priest was richly embroidered and bound with a girdle. To each shoulder was fastened an onyx engraved with the six tribes and set in gold ouches; and from these ouches hung the breastplate. Sicut pro femoralibus habet sandalia, pro linea albam, pro balteo cingulum, pro podere, seu talari veste, tunicam, pro ephod amictum, pro rationali pallium, pro cidari mitram, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 6.

Ephron, *n. indecl., m., Ephron,* a Hittite who sold Abraham a burying-place. Sed Abraham emit ab Ephron speluncam duplicem in sepulturam, (ob. 3), . . ., si Ephron pro loco sepulturae intendit pretium accipere, peccavit vendens, . . ., quamvis enim Ephron gratis ei sepulturam offerret, SS. Q. 100. Art. 3 ad 3.

epi, (ἐπί) a Greek prep., *upon, on.* Dicitur enim ab epi, quod est supra et dicaion, quod est iustum, SS. Q. 120. Art. 2 ob. 2; Graecum est enim, epi, quippe super, SS. Q. 185. Art. 1 ad 1.

epicheia, (*epiikia*), ae, *f., the becoming,* as opposed to what is just, *equity,* i.e., virtue, to do what is right and virtuous, synonym of *aequitas.* Aristoteles, . . ., ponit "Epiikiam" iustitiae adiunctam,

(ob. 5), . . ., potest autem contineri sub humanitate, quam Macrobius ponit: "aequitas" vero sub epicheia vel amicitia, (ad 3), . . ., "epicheia" non adiungitur iustitiae particulari, sed legali; et videtur esse idem cum ea quae dicta est "eugnomosyne", SS. Q. 80. Art. 1 ad 5; in his et similibus casibus malum est sequi legem positam, bonum autem est, praetermissis verbis legis, sequi id quod poscit iustitiae ratio et communis utilitas, et ad hoc ordinatur epicheia, quae apud nos dicitur aequitas, SS. Q. 120. Art. 1 c; epicheia, per quam homo praetermissa lege legislatoris intentionem sequitur, 3 Sent. 37. 1. 4 c; ipse habitus, qui dicitur epicheia, est quaedam species iustitiae et non est alius habitus a iustitia legali, 5 Eth. 16 k. Cf. SS. Q. 120. Art. 2 (passim); SS. Q. 157. Art. 2 (bis); SS. Q. 157. Art. 3 (bis); SS. Q. 159. Art. 1; 3 Sent. 33. 3. 4. 5 ob. 1 and c; 5 Eth. 16 a; et passim.

Epictētus, i, *m.*, *Epictetus*, bishop of Corinth, circ. A.D. 369. He received a celebrated letter from Athanasius in reply to his request for arguments against certain errors then in controversy at Corinth. Some had maintained that the human body of our Lord was consubstantial with His deity; others that he was a man adopted only to be the Son of God. Athanasius blames Epictetus for having even allowed these opinions to be set forth. Sicut Athanasius dicit in epist. ad Epictetum, cont. haereticos, aliquant. a med., quod dixit: Verbum caro factum est simile est ac si diceretur quod Deus homo factus est, PT. Q. 16. Art. 6 a. Cf. PT. Q. 46. Art. 12; PT. Q. 52. Art. 2; PT. Q. 50. Art. 5.

Epicūrēi, ōrum, *m.*, *the Epicureans, the followers of Epicurus*, the famous Greek philosopher of Gargettus in Attica, who was the author of a philosophy which assumed pleasure to be the highest good. Sicut Democritus et Epicurei ponentes mundum factum esse casu, PP. Q. 22. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 34. Art. 2; PS. Q. 34. Art. 3.

epicyclus, i, *m.*, *an epicycle*, a circle whose center was conceived to move around the earth in a larger circle called the defferent, while a planet moved around its circumference. In the case of the outer planets the motion around the epicycle represents the apparent alternations of the direct and the retrograde motions due to the motion of the earth around the sun. Sicut in astrologia ponitur ratio excentricorum et epicyclorum ex hoc quod hac positione facta possunt salvari apparentia sensibilia circa motus coelestes, PP. Q. 32. Art. 1 ad 2.

epiikēs, e, *adj.*, = ἐπιεικής, ες, (1) *proper, right, just*, synonym of *aequus*, (2) *acting properly, doing what is right* and *just*. — (1), dicitur autem in graeco epiikes quasi id quod est conveniens vel decens, ab ἐπί, quod est supra, et εἰκός, quod est oboediens, quia videlicet per epiikiam aliquis excellentiori modo oboedit, dum observat intentionem legislatoris, ubi dissonant verba legis, 5 Eth. 16 a. Cf. 5 Eth. 16 b-h. — (2), quis homo sit epiikes, ille scilicet, qui eligit et operatur, quae dicta sunt, 5 Eth. 16 i.

epiikia, see *epicheia*.

epilēpsia, ae, *f.*, *epilepsy, the falling sickness*. Si ante contractum matrimonium aliquam gravem infirmitatem incurrat alter eorum inter quos sunt contracta sponsalia, quae ipsum debilitet nimis ut epilepsia, vel paralysis, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 3.

epilēpticus, i, *m.*, = ἐπιληπτικός, *epileptic*. Unde et Philosophus, in 7 Ethic., cap. 8 circa princ., comparat incontinentem epileptico, cuius partes moventur in contrarium eius quod ipse disponit, PS. Q. 77. Art. 3 c.

epiphania, ōrum, *n.*, *the Epiphany*, a festival in commemoration of the manifestation of Christ to the Gentiles, especially in the visit of the Magi to Bethlehem, celebrated on January 6. Hoc autem factum fuit in baptismo Christi, qui celebratur in festo Epiphaniae. ergo magis deberet celebrari solemnis baptismus in festo Epiphaniae quam in vigilia Paschae et in vigilia Pentecostes, PT. Q. 66. Art. 10 ob. 1. Cf. PP Q. 51. Art. 1; SS. Q. 124. Art. 1; SS. Q. 147. Art. 5; PT. Q. 39. Art. 1; PTS. Q. 64. Art. 10, et passim.

epireasmus, i, *m.*, = ἐπηρεασμὸς, *despiteful treatment, envy, grudge*. Sunt enim tres species parvipensionis ut dicitur in 2 Rhet., ibid., scilicet despectus, epireasmus, id est, impedimentum voluntatis implendae, PS. Q. 47. Art. 2 c. Cf. ἔστι γὰρ ὁ ἐπηρεασμὸς ἐμποδισμὸς ταῖς βουλήσεσιν οὐχ ἵνα τι αὐτῷ ἀλλ' ἵνα μὴ ἐκείνῳ Aristotle, Rhet. 2. 2, 1378 b. 18 f.

epīscopālis, e, *adj.*, *episcopal, of* or *pertaining to a bishop* or *bishops*. Et propter paupertatem aut malitiam civium Ecclesia perdit cathedram episcopalem, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 2; quorum unum est principale et finale, scilicet episcopalis operatio, (c), . . ., primo quidem quia ad statum episcopalem praeexigitur vitae perfectio, SS. Q. 185. Art. 1 ad 2; sicut quibusdam presbyteris concedit conferre minores ordines, quod pertinet ad potestatem episcopalem, PT. Q. 72. Art. 11 ad 1. Cf. SS. Q. 108. Art. 4; SS. Q. 185. Art. 4 (passim); PT. Q. 87. Art. 3 (bis); PTS. Q. 40. Art. 4 (passim); PTS. Q. 40. Art. 5 (passim); et passim.

episcopātus, ūs, *m.*, *an episcopate, episcopal see, the office* or *dignity of a bishop, a bishopric*. Utrum liceat episcopatum appetere; utrum liceat episcopatum finaliter recusare; utrum oporteat ad episcopatum eligere meliorem, SS. Q. 185 pr.; videtur quod liceat episcopatum appetere, . . ., ergo etiam laudabile est desiderare episcopatum, (ob. 1), . . ., in episcopatu tria possunt considerari, . . ., appetere ergo episcopatum ratione huiusmodi circumstantium bonorum, manifestum est quod est illicitum, . . ., appetere episcopatum est praesumptuosum, SS. Q. 185. Art. 1 c; quintus quando est consuetudo in aliquo episcopatu quod enormia crimina ad terrorem reserventur episcopo, PTS. Q. 20. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 100. Art. 2 (passim); SS. Q. 185. Art. 2 (passim); PTS. Q. 40. Art. 6; PTS. Q. 47. Art. 6; et passim.

episcopēin = ἐπισκοπεῖν, pres. inf. of ἐπισκοπέω, a synonym of *superintendere, to watch over*. Unde Augustinus dicit 19 de Civ. Dei., cap. 19, med., quod Apostolus dicens: qui episcopatum desiderat bonum opus desiderat, exponere voluit quid sit episcopatus, quia nomen operis est, non honoris. Graecum est enim: ἐπίσκοπος quippe super, vero intentio est. ergo episcopein si velimus latine superintendere possumus dicere, SS. Q. 185. Art. 1 ad 1.

episcopus, i, *m.*, *a bishop*, a person admitted by episcopal consecration to the highest order of the ministry, with the power to administer Holy Orders and Confirmation, and exercising authoritative jurisdiction within his diocese. Nam ordo diaconorum est purgativus, sacerdotum illuminativus, episcoporum perfectivus, PP. Q. 108. Art. 2 ob. 3; ergo licitum est episcopis et clericis bellare, SS. Q. 40. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 62. Art. 5; SS. Q. 185. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 4; SS. Q. 184. Art. 7 (passim); PT. Q. 67. Art. 2; PTS. Q. 26. Art. 1; et passim.

epīstola, ae, *f.*, *an epistle, a written message, communication*, especially applied to ancient epistolary writings of sacred character or of literary excellence. St. Thomas in the S.T. quotes freely from the letters of Augustine and Jerome and occasionally from Cyril, Gregory Nazianzus, Isidore, Cyprian, Athanasius, and the popes. His use of the letters of Saint Basil is negligible. A few references to Seneca's letters occur. Ut Augustinus dicit in Epist. sua ad Dioscorum, PP. Q. 84. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 106. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 8 (passim); PT. Q. 47. Art. 3; PT. Q. 55. Art. 4; PTS. Q. 25. Art. 2; et passim. — Hieronymus enim Epist. CXII, col. 916, t. 1, distinxit duo tempora, PS. Q. 103. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 89. Art. 5; SS. Q. 167. Art. 1; SS. Q. 186. Art. 3; SS. Q. 189. Art. 8; et passim. — dicit enim Cyrillus, col. 111, t. 10, in Epistola synodica, quam scilicet synodus Ephesina, PT. Q. 20. Art. 2 ob. 2. Cf. PT. Q. 2.

Art. 6; PT. Q. 3. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 4; PT. Q. 35. Art. 2. — unde Gregorius Nazianzenus, in Epist. I. ad Cledonium, PT. Q. 17. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 2. Art. 3; PT. Q. 17. Art. 1. — sed contra est quod Isidorus dicit in quadam Epistola ad Laudefred., 9, col. 895, t. 6, PT. Q. 82. Art. 1 a. Cf. PT. Q. 67. Art. 1; PT. Q. 67. Art. 2; PT. Q. 71. Art. 4. — sed contra est quod Cyprianus dicit in quadam Epist., et habetur VII, quaest. I, cap. Novatianus, SS. Q. 39. Art. 3 a. Cf. SS. Q. 124. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 4 (bis); PT. Q. 64. Art. 9; PT. Q. 74. Art. 7; PT. Q. 80. Art. 6. — et sicut Athanasius dicit in Epist. ad Epictetum, 8, col. 1062, t. 2, PT. Q. 16. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 50. Art. 5; PT. Q. 52. Art. 2. — unde in epistola Silvestri Papae in eadem distinctione, cap. XLVI, legitur, PT. Q. 83. Art. 3 ad 7; dicit enim Leo Papa in Epistola xxxv ad Iulianum, PT. Q. 33. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 11. Art. 2; PT. Q. 16. Art. 5; PT. Q. 19. Art. 1; et passim. — dicit enim Basilius in Epist. ad Optimum, PT. Q. 27. Art. 4 ad 2. — ut Seneca dicit, implic. lib. IV, epist. 1, PTS. Q. 13. Art. 1 ob. 4. Cf. PS. Q. 4. Art. 8; PTS. Q. 71. Art. 2.

epistolāris, e, *adj.*, *of* or *belonging to a letter, epistolary.* Divino enim iudicio sic errant, ut eosdem libros ad Petrum et Paulum dicant tanquam epistolari titulo praenotatos, PT. Q. 42. Art. 4 c, in quot.

epulo, ōnis, *m.*, *a feaster, carouser, glutton.* Dicitur enim Luc. 16, 25, diviti epuloni in inferno secundum animam existenti, PP. Q. 77. Art. 8 ob. 4; unde et diviti epuloni dicitur, Luc. 16, 25, PTS. Q. 70. Art. 2 ob. 4.

epulor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.* and *a.*, *to feast on, eat.* Panes azymos, cum in azymis sinceritatis epulamur, PS. Q. 102. Art. 3 ad 2; nisi gulae deditos immoderata loquacitas raperet, dives ille qui epulatus quotidie splendide dicitur, SS. Q. 148. Art. 6 c, in quot.; quod Martha turbabatur, Maria epulabatur, SS. Q. 182. Art. 1 c, in quot.

equa, ae, *f.*, *a mare.* Animalia etiam quaedam secundum novam speciem aliquando oriuntur ex commixtione animalium diversorum, secundum speciem; sicut cum ex asino et equa generatur mulus, PP. Q. 73. Art. 1 ad 3. Cf. PTS. Q. 52. Art. 4 (bis).

eques, itis, *m.*, *a rider, horseman.* Sed tamen homo quandoque irascitur rebus irrationalibus, puta cum scriptor ex ira proicit pennam, vel eques percutit equum, PS. Q. 46. Art. 7 ob. 1.

equester, tris, tre, *adj.*, *equestrian, belonging to a horseman, practised in* or *given to horsemanship.* Virtus vel ars ad quam pertinet finis ultimus, imperat virtutibus vel artibus ad quas pertinent alii fines secundarii, sicut militaris imperat equestri, ut dicitur in 1 Ethic., cap. 1, SS. Q. 23. Art. 4 ad 2; diversi fines, quorum unus ordinatur ad alium, diversificant speciem habitus; sicut equestris et militaris et civilis differunt specie, SS. Q. 47. Art. 11 ad 3.

equīnus, a, um, *adj.*, *equine, of* or *belonging to horses.* Sicut inconveniens iunctura esset, si quis pingeret imaginem, in qua humano capiti cervix iungeretur equina, PT. Q. 1. Art. 1 ob. 2.

equito, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to ride.* Unde et operatio ad quam applicamus rem aliquam, dicitur usus eius, sicut equitare est usus equi, et percutere est usus baculi, PS. Q. 16. Art. 1 c.

equus, i, *m.*, *a horse, steed, charger.* Ea quae pertinent ad rationem speciei cuiuslibet rei materialis, puta lapidis aut hominis aut equi, possunt considerari sine principiis individualibus, PP. Q. 85. Art. 1 ad 1; unde muli, qui nascuntur ex equa et asino, magis assimilantur equabus quam illi qui nascuntur ex asina et equo, PTS. Q. 52. Art. 4 a. Cf PP. Q. 19. Art. 3; PS. Q. 72. Art. 7; SS. Q. 97. Art. 1; PT. Q. 18. Art. 1; PTS. Q. 54. Art. 3; et passim.

ērādīcātio, ōnis, *f.*, *eradication, the act of rooting out,* or *the condition of being rooted out.* Dominus abstinendum mandavit ab eradicatione zizaniorum, ut tritico parceretur, id est, bonis, SS. Q. 64. Art. 2 ad 1; occisio enim hominis est quaedam eradicatio eius, SS. Q. 108. Art. 3 ob. 1. Cf. SS. Q. 11. Art. 3, in quot.

ērādīco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to pluck up by the roots, root out, eradicate,* (2) *transf.*: aliquem, *to root out utterly, destroy.* — (1), Dominus prohibet eradicari zizania, quando timetur ne simul cum eis eradicetur et triticum, SS. Q. 108. Art. 3 ad 1; ideo Ecclesia, quae Dei iudicium imitari debet, satis provide statuit ut communitas non excommunicetur, ne cum collectis zizaniis simul eradicetur et triticum, PTS. Q. 22. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 108. Art. 1, in quot. — (2), si tamen totaliter eradicentur per mortem haeretici; non est etiam contra mandatum Domini, SS. Q. 11. Art. 3 ad 3; sed quandoque possunt eradicari mali per mortem non solum sine periculo, sed etiam cum magna utilitate bonorum, SS. Q. 108. Art. 3 ad 1.

ērectio, ōnis, *f.*, (1) *erection, the act* or *process of building* or *constructing, that which is erected,* (2) *erection, the state of being erected,* or *lifted up.* — (1), sicut aedificatio est completa generatio domus; collocatio autem fundamenti, et erectio parietis sunt species incompletae, PS. Q. 72. Art. 7 c. — (2), sed sollicitudo et indignatio ad quamdam erectionem animi pertinent, quae aggravationi opponitur, (ob. 1), . . ., illa erectio animi provenit ex tristitia quae est secundum Deum, PS. Q. 37. Art. 2 ad 1.

erēmīta, ae, *m.*, *an eremite, hermit.* Unde ab episcoporum obedientia nec eremitae, nec etiam praelati religionum excusantur, SS. Q. 186. Art. 5 ad 3.

erēmiticus, a, um, *adj.*, *eremitical, living like a hermit, dwelling alone* or *in desert wilds, solitary.* Scilicet eorum qui vivunt in societate, propter hoc quod vita eremitica coeperat declinare et laxius observari, SS. Q. 189. Art. 8 c. On **religio eremitica**, see *religio*; on **vita eremitica**, see *vita.*

erēmus, i, *m.*, *a wilderness, desert.* Sed videntur esse similia flammae illi quae in rubo apparuit Moysi, et illi columnae quam populus in eremo sequebatur, PP. Q. 43. Art. 7 ad 2. in quot.; sicut sacrificium Christi significatum est per oblationem Melchisedech, ita etiam significatum est per aquam, quae in eremo fluxit de petra, PT. Q. 74. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 35. Art. 3, in quot.; SS. Q. 174. Art. 6, in quot.; SS. Q. 186. Art. 2, in quot.; SS. Q. 188. Art. 2 (bis), in quot.; SS. Q. 188. Art. 8 c, in quot.

ēreptio, ōnis, *f.*, *an ereption, a forcible taking away, a loss.* Et nomen Virginis Maria, non virginitatis ereptio, sed coniugii testificatio, nuptiarum celebratione declaratur, PT. Q. 28. Art. 3 ad 2, in quot. Cf. PT. Q. 29. Art. 2 c.

ergā, *prep.* with *acc.*, in general of every kind of mental relation to a person or thing, *to, towards, in respect to.* Eliguntur homines ad aliqua officia vel secularia vel ecclesiastica; ab his qui nihil erga eos agunt, PS. Q. 13. Art. 4 ob. 3; ut scilicet haec omnia aliquis erga amicum agat sicut ad seipsum; quod pertinet ad praedictam unionem affectus, SS. Q. 27. Art. 2 ad 3; quia sic potest haberi aliquis magis idoneus erga aliquam dignitatem, et alius praeferatur, SS. Q. 63. Art. 2 ad 3; deinde considerandum est de modo quo se sancti habebunt erga damnatos, PTS. Q. 94 pr. Cf. SS. Q. 82. Art. 4; SS. Q. 97. Art. 1; PT. Q. 19. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 92 pr.; PTS. Q. 94. Art. 1.

ergō, *adv.*, *consequently, accordingly, therefore, then.* Ad primum ergo dicendum, PP. Q. 98. Art. 2 ad 1; ergo paradisus non est locus congruus habitationi humanae, PP. Q. 102. Art. 2 ob. 4; ergo per actionem ad beatitudinem pervenimus, PS. Q. 5. Art. 7 a. Cf. PP. Q. 97. Art. 1 (passim); PP. Q. 97. Art. 2; PP. Q. 99. Art. 1 (passim); PP. Q. 99. Art. 2 (ter); PP. Q. 103. Art. 5; et passim.

ērigo, ere, rexi, rectum, 3, *v. a.*, (1) *to raise, lift anything,* (a) *to erect, build up, put up,* cause to rise as a result of construction, (b) *to lift,* raise by conscious effort, as the eyes, (c) *to set up, cause to assume an upright position,* as a flag pole, (d) *to lift* or *raise something* to an erect position, as the body, (2) *fig.*, (a) *to raise up* something, as one's hopes, (b) *to raise, elevate, advance to some higher state,* (c) *to stir, lift up* to action or emotion, (d) *to lift up* in spirit.—(1) (a),

aliquando datur indulgentia, quod qui dat auxilium ad aliquam fabricam erigendam, tertiam partem remissionis peccatorum consequatur, PTS. Q. 25. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 68. Art. 1. — (1) (b), si praesepe despicis, erige parumper oculos, et novam in caelo stellam, protestantem mundo nativitatem dominicam contuere, PT. Q. 44. Art. 2 ad 3, in quot.—(1) (c), propterea, autem ibi crucifixus est Iesus, ut ubi prius area damnatorum, ibi erigerentur vexilla martyrii, PT. Q. 46. Art. 10 ad 3, in quot.—(1) (d), nomen status videtur ad quamdam altitudinem pertinere; nam ex hoc aliquis stat quod in altum erigitur, SS. Q. 183. Art. 1 ob. 3. — (2) (a), secundo, quantum ad spem, quae per hoc maxime erigitur, . . ., nihil tam necessarium fuit ad erigendam spem nostram quam ut demonstraretur nobis quantum diligeret nos Deus, PT. Q. 1. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 20. Art. 4, in quot.—(2) (b), Deus aliquos cadere, quin alios erigat, secundum illud Iob. 34, 24, PP. Q. 23. Art. 6 ad 1; et in hoc etiam maxime misericordia Dei apparet, quod aliquos in illam salutem erigit, PP. Q. 23. Art. 7 ad 3; qui ante illum se proicit, ab illo erigitur; qui adversus illum se erigit, ab illo proicitur, SS. Q. 161. Art. 2 ad 2, in quot.; quidam non quaerunt eos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscunt Ecclesiae prodesse, SS. Q. 185. Art. 3 c, in quot.—(2) (c), unde Gregorius dicit, in 5 Moral., loc. sup. cit. quod tunc robustius ira contra vitia erigitur cum subdita rationi famulatur, SS. Q. 158. Art. 1 ad 4, in quot.; et ideo talis ignorantia non excusat, sed aggravat peccatum, in quantum scilicet ignorando in maiorem elationem erecta est, SS. Q. 163. Art. 4 ad 1; tertio ad erigendum charitatis affectum in coelestia, PT. Q. 57. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 105. Art. 1.—(2) (d), in hoc etiam quod iusti puniuntur in hoc mundo, apparet iustitia et misericordia, in quantum per huiusmodi afflictiones aliqua levia in eis purgantur, et ab affectu terrenorum in Deum magis eriguntur, PP. Q. 21. Art. 4 ad 3. — With *se*, **erigere se,** *to arise, to begin, to act mentally* or *physically.* Et ulterius aliqui erexerunt se ad considerandum ens in quantum est ens, PP. Q. 44. Art. 2 c. — **animus erigit se in elationem,** *the mind puffs up, swells as with importance.* Quandoque enim dum sublimia intelligendo in elationem se animus erigit, SS. Q. 8. Art. 4 ob. 3, in quot. — **erigere se contra** or **adversus,** *to lift one's self against, defy, act in disregard of.* Quod blasphemia in quam aliquis prorumpit deliberata mente, procedit ex superbia hominis contra Deum se erigentis, SS. Q. 158. Art. 7 ad 1; qui ante illum se proicit, ab illo erigitur; qui adversus illum se erigit, ab illo proicitur, SS. Q. 161. Art. 2 ad 2, in quot. Cf. SS. Q. 162. Art. 2, in quot.; SS. Q. 163. Art. 4. — **ērectus,** a, um, *P. a.* — (1), *erect, elevated, directed upwards.* Homo vero habet faciem erectam, ut per sensus, PP. Q. 91. Art. 3 ad 3. — (2), *erect, upright in position.* Quod corpus tabernaculi constabat ex quibusdam tabulis in longitudine erectis, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8. — (3), *erect, attentive, alert.* Ne illa vigilanter erecta quae oranti plurimum necessaria est, per productiores moras evanescat atque hebetetur intentio, SS. Q. 83. Art. 14 c, in quot. — (4), *upright, morally correct.* Primo quidem propter intentionem, quam habet rectam ad Deum, SS. Q. 186. Art. 10 c.

ēripio, ere, ipui, eptum, 3, *v. a., to snatch away, take away,* used in a *literal* and *figurative* sense. Quod a morte naturali non est aliquis eripiendus contra ordinem iuris civilis; puta si quis a suo iudice condemnetur ad mortem temporalem, nullus debet eum violenter eripere, SS. Q. 10. Art. 12 ad 2; quod a morte corporali non est aliquis eripiendus contra ordinem iuris civilis; puta si aliquis a suo iudice condemnetur ad mortem, nullus debet eum violenter a morte eripere, PT. Q. 68. Art. 10 ad 1; diabolus dicitur maxime gaudere de peccato luxuriae, quia est maximae adhaerentiae et difficile ab eo homo potest eripi, PS. Q. 73. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 117. Art. 1 ad 3, in quot.; PT. Q. 1. Art. 1 a, in quot.; PT. Q. 48. Art. 1; PTS. Q. 21. Art. 2; et passim. — **eripere aliquem a damnatione,** *to save some one from hell.* Et exinde fuit quod dives petiit fratres suos a damnatione eripi. sciebat enim quod aliqui eriperentur, PTS. Q. 98. Art. 4 ad 1.

ērogātio, ōnis, *f., a paying out, distribution.* De reditibus Ecclesiae vel oblatione fidelium, sola episcopo ex his una portio remittatur; quae ecclesiasticis fabricis et erogationi pauperum profuturae, a presbytero sub periculo sui ordinis ministrentur, SS. Q. 185. Art. 7 c, in quot.

ērogo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to pay out, disburse, expend.* Quia semper probabiliter aestimare potest quod pauperi aliter subveniri possit, et quod id quod est in eleemosynas erogandum, posset ei esse necessarium vel in praesenti, vel in futuro, (ob. 3), . . ., ex parte quidem dantis considerandum est ut id quod est in eleemosynas erogandum, sit ei superfluum, secundum illud Luc. 11, 41, (c), . . ., superfluum autem erogat ad generationem alterius per virtutem generativam, SS. Q. 32. Art. 5 ob. 3; secundum quod sibi conveniens erat, faciendo pauperibus erogari quae sibi dabantur, PT. Q. 7. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 32. Art. 8, in quot.; SS. Q. 32. Art. 9 ob. 2; SS. Q. 100. Art. 6 ad 4. — With a slight change of meaning, note the following phrases: (a), **erogare corpus Christi,** *to dispense* or *distribute the Body of Christ.* Nolite velle eleemosynas facere de fenore, et usuris, fidelibus dico, quibus corpus Christi erogamus, SS. Q. 32. Art. 7 a, in quot. — (b), **erogare sermonem,** *to deliver a sermon.* Si autem alicui sermo erogandus est, et ita occupatur ut manibus operari non vacet, numquid in monasterio omnes hoc possunt? SS. Q. 187. Art. 3 ob. 3, in quot.

erro, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, (1) *to err, leave the right path* or *direction, stray, wander,* (2) *fig.*, (a) *to err, wander from the truth, mistake* as in judgment, *be incorrect,* (b) *to err, depart from the right, go astray morally, sin.* — (1), sed de animalibus praecipitur Deut. 22, quod restituantur dominis suis si errare inveniantur, PS. Q. 105. Art. 4 c; septimo die omnia sidera errantia et fixa ex se spargent igneas comas sicut cometae, PTS. Q. 73. Art. 1 a. Cf. PT. Q. 89. Art. 3, in quot. — (2) (a), nam in speculativis, qui errat circa principia, impersuasibilis est; qui autem errat salvatis principiis, per ipsa principia revocari potest, PS. Q. 72. Art. 5 c; cuius signum est, quia philosophi de rebus humanis naturali investigatione perscrutantes in multis erraverunt, et sibi ipsis contraria senserunt, SS. Q. 2. Art. 4 c; sed hoc videtur periculosum; quia posset contingere quod illi maiores errarent, SS. Q. 2. Art. 6 ob. 3; circa hanc quaestionem philosophi erraverunt, et quidam haeretici moderni errant, PTS. Q. 79. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 65. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 11; SS. Q. 10. Art. 6; SS. Q. 156. Art. 3; PT. Q. 36. Art. 8; PTS. Q. 58. Art. 1; et passim.—(2) (b), peccatum in parte intellectiva est. sed peccatum cum falsitate est; errant enim qui operantur malum, PP. Q. 85. Art. 6 ob. 3; sicut cum aliquis errat ex ignorantia vel cum aliquis ex aliqua bona intentione committit aliquod peccatum, PP. Q. 84. Art. 4 ob. 5.—**errans,** ntis, *P. a., erring, mistaking, understanding wrongly.* Videtur quod voluntas discordans a ratione errante non sit mala, . . ., sed ratio errans non derivatur a lege aeterna. ergo ratio errans non est regula voluntatis humanae, (ob. 1), . . ., iudicium rationis errantis, licet non derivetur a Deo, tamen ratio errans iudicium suum proponit ut verum, (ad 1), . . ., sed quando ratio errans proponit aliquid ut praeceptum Dei, PS. Q. 19. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 19. Art. 6 (passim). — **errantes,** tium, *comm., the perplexed, misguided;* also the *erring,* those in error or who have gone astray from the truth, especially in matters of opinion or belief. The *Dux errantium, the guide of the perplexed* was one of the philosophical works of Maimonides (Rabbi Moyses), a Jewish commentator. It was translated into Hebrew as Moreh Nebukim, and into Latin as Doctor Perplexorum, Dux Dubitantium. The Arabic original was published with a French translation entitled "Guide des egares" by Munk, 1856-66. Est autem attendendum ut Rabbi Moyses dicit, lib. III, Dux errantium, cap. xlvii, a med., PS. Q. 102. Art. 3 ad 11; autem ad convincendos errantes, secundum ad Titum 5, 9; ut sit potens, exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt arguere, SS. Q. 10. Art. 7 ad 3, in quot.; ex parte autem Ecclesiae

est misericordia ad errantium conversionem, SS. Q. 11. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 101. Art. 1; PS. Q. 102. Arr. 3; PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6 (bis); PTS. Q. 91. Art. 3; et passim. — **errātum**, i, *n.*, *an error, mistake.* Et ideo directe quidem spiritualis pax et gaudium consequens respondet dono sapientiae; dono autem scientiae respondet quidem primo luctus de praeteritis erratis, SS. Q. 9. Art. 4 ad 1.

errōneē, *adv.*, see *erroneus.*

errōneus, a, um, *adj.*, *erroneous, marked by error*; characterized by wrong or false views or principles; *not true* or *just*; *incorrect*; *mistaken.* Erroneum est dicere, Deum non posse facere per seipsum omnes determinatos effectus qui fiunt per quamcumque causam creatam, PP. Q. 105. Art. 2 c; unde dicere quod aliquod peccatum sit in hac vita, de quo quis poenitere non possit, erroneum est, . . ., quod autem secundo modo non possit per veram poenitentiam aliquod peccatum remitti est etiam erroneum, PT. Q. 86. Art. 1 c; et ideo praedicta opinio praesumptuosa videtur et erronea, PTS. Q. 29. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 2; PP. Q. 31. Art. 1; PT. Q. 50. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 3; PTS. Q. 29. Art. 7; et passim. — **errōneē**, *adv.*, *erroneously.* Sed quidam erronee posuerunt, daemones nihil aliud esse quam animas defunctorum, et hoc Chrysostomus reprobat, PP. Q. 108. Art. 8 ad 3.

error, ōris, *m.*, *error, erring.* Sed ignorantia est causa erroris, PS. Q. 36. Art. 2 a; ignorantia autem secundum dispositionem est, quando aliquis habet quidem aliquam dispositionem in cognoscendo, sed corruptam, dum scilicet existimat aliquid circa rem, sed falso, dum vel existimat esse, quod non est, vel non esse, quod est, et haec ignorantia idem est quod error, 1 Anal. 27 a; error autem est approbare falsa pro veris, unde addit actum quemdam super ignorantiam. potest enim esse ignorantia sine hoc, quod aliquis de ignotis sententiam ferat, et tunc ignorans est et non errans; sed quando iam falsam sententiam fert de his, quae nescit, tunc proprie dicitur errare, Mal. 3. 7 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 8; PP. Q. 63. Art. 1 (bis); PS. Q. 74. Art. 5; PS. Q. 88. Art. 1; SS. Q. 130. Art. 2 ad 3; et passim. On **impuritas erroris**, see *impuritas.* — Kinds of *error* are: **error involuntarius** and **error voluntarius**, *the unwilling* and *the willing error.* Cf. PS. Q. 19. Art. 6 c. — *Parvus error in principio magnus est in fine*, the translation of the Aristotelian expression: τὸ ἐν ἀρχῇ μικρὸν ἐν τῇ τελευτῇ γίνεται παμμέγεθες (De Cael. 1. 5, 271. b. 13), an error, small in the beginning, becomes great in the end. Et huius causa est, quia principium, etsi sit modicum magnitudine, est tamen magnum virtute, sicut ex modico semine producitur magna arbor; et inde est quod illud, quod est modicum in principio, in fine multiplicatur, quia pertingit ad totum id ad quod se extendit virtus principii, sive hoc sit verum sive falsum, 1 Cael. 9 c.

ērubescentia, ae, *f.*, *erubescence, shamefacedness*, the manifestation of shame in one's face, one of the six species of fear assigned by St. John Damascene in his *De fide Orthodoxa*, and discussed by St. Thomas in the S.T. Shamefacedness is the fear of disgrace in a deed that is yet to be done; shame is fear of disgrace in a deed already done. Videtur quod inconvenienter Damascenus, lib. 2 orth. Fid., cap. 15, assignet sex species timoris, scilicet segnitiem, erubescentiam, verecundiam, admirationem, stuporem, agoniam, (ob. 1), . . ., non ergo segnities, et erubescentia, et verecundia, quae respiciunt operationem nostram, debent poni species timoris, (ob. 2), . . ., et sic si turpitudo timeatur in actu committendo, est erubescentia; si autem sit de turpi iam facto, est verecundia, PS. Q. 41. Art. 4 c; unde fortitudo quae removet impedimentum confessionis fidei, scilicet timorem vel erubescentiam, SS. Q. 3. Art. 1 ad 2; utrumque tamen differt a contumelia, sicut erubescentia a dehonoratione; est enim erubescentia timor dehonorationis, sicut Damascenus dicit, lib. 2 Orth. Fid., cap. 15, (ad 1), . . ., et ad hoc contumeliosus et detractor turpia de alio dicunt; apud seipsum autem per turpia, quae dicuntur, aliquis perdit conscientiae gloriam per quamdam confusionem et erubescentiam, SS. Q. 75. Art. 1 ad 2; uno modo, ut aliquis desinat vitiosa agere propter timorem vituperii, . . ., quorum primum, secundum Gregorium Nyssenum, loc. art. in arg. sed cont., pertinet ad erubescentiam, SS. Q. 144. Art. 2 c; in fronte signatur chrismate, ut neque propter timorem, neque propter erubescentiam nomen Christi confiteri praetermittat, PT. Q. 72. Art. 9 c. Cf. PTS. Q. 4. Art. 1; PTS. Q. 7. Art. 3 (passim); PTS. Q. 8. Art. 5; PTS. Q. 9. Art. 2 (passim); PTS. Q. 10. Art. 5 (bis); et passim.

ērubescibilis, e, *adj.*, *of which one should be ashamed.* Uno modo, quia ea quae sunt erubescibilia, non apprehenduntur ut turpia, SS. Q. 144. Art. 4 c.

ērubesco, ere, bui, 3, *v. inch.*, *n.* and *a.*, *to redden* or *blush*, as with confusion, modesty or shame, used with the *abl.*, *ab.*, *de* and *ex* with the *abl.*, *absol.*, *acc.*, *inf.* Nam qui falso praedicantur, suis ipsi necesse est laudibus erubescant, PS. Q. 2. Art. 3 a, in quot.; homines magis erubescant ab illis a quibus volunt in admiratione haberi, . . ., ergo homo non magis erubescit de magis coniunctis, SS. Q. 144. Art. 3 ob. 1; nullus irridetur nisi de aliquo turpi, ex quo homo erubescit, (ob. 2), . . ., ita etiam irridendo aliquis intendit quod ille qui irridetur, erubescat, SS. Q. 75. Art. 1 c; homines non solum erubescunt vitia, sed etiam signa vitiorum, SS. Q. 144. Art. 4 ob. 2, in quot.; vir enim, qui nobiliorem partem habet in actu coniugali, naturaliter habet quod non ita erubescat petere debitum sicut uxor, PTS. Q. 64. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 96. Art. 1 ad 3; PTS. Q. 21. Art. 2; PTS. Q. 49. Art. 4; PTS. Q. 64. Art. 3.

ēructo, āre, 1, *v. a.*, *to utter, proclaim, relate.* Dicitur Psalm. 144, 7: memoriam suavitatis tuae eructabunt, SS. Q. 188. Art. 6 c, in quot. Cf. SS. Q. 184. Art. 7, in quot.

ērudio, īre, īvi or ii, ītum, 4, *v. a.*, (1) *to polish, educate, instruct, teach*, (a) *to educate, inform by teaching, instruct, tell what to believe*, (b) *to enlighten*, bestow spiritual light upon; cause to see clearly; *instruct*, (c) *to educate, bring up* from immaturity, as a child, (2) *transf.*, of objects not personal. — (1), (a), quia catholicae veritatis doctor non solum provectos debet instruere, sed ad eum pertinet etiam incipientes erudire, PP. Prol.; sic igitur per sacramentorum institutionem homo convenienter suae naturae eruditur per sensibilia, PT. Q. 61. Art. 1 c; simplices enim, qui litteris non erudiuntur, oportet erudire per aliqua sensibilia signa, puta, per picturas et aliqua huiusmodi, PT. Q. 66. Art. 10 c; secunda est instructio, qua quis eruditur de fidei rudimentis, PT. Q. 71. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 2. Art. 6; SS. Q. 33. Art. 2; SS. Q. 49. Art. 3 c; SS. Q. 177. Art. 2 ad 1; PT. Q. 12. Art. 4 ob. 2; PT. Q. 31. Art. 1 ad 2; et passim. — (b), Spiritus sanctus contra singula tentamenta septem donis erudit mentem, PS. Q. 68. Art. 6 ob. 1, in quot.; quaedam vero sunt ad quae iudicanda ratio humana indiget instructione divina, per quam erudimur de divinis, PS. Q. 100. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 179. Art. 1 a. — (c), violatur enim si qui procreavit, qui aluit, qui erudivit, qui in sede, ac domo, atque in republica collocavit, PS. Q. 73. Art. 7 c, in quot. — (2), ad excellentiam prophetiae pertinet quod aliquis non solum illuminetur intelligibili lumine, . . ., sed etiam exterius linguam erudiat ad varia signa locutionum proferenda, SS. Q. 176. Art. 2 ad 1.

ērudītio, ōnis, *f.*, (1) *erudition*, the act or process of instructing, (2) *erudition*, a high degree of accurate knowledge gained by personal study or by instruction; *accomplished scholarship*; the state of being learned or erudite. — (1), propositum nostrae intentionis in hoc opere est, ea quae ad Christianam religionem pertinent, eo modo tradere secundum quod congruit ad eruditionem incipientium, PP. Prol.; disciplina est eruditio morum per difficilia, PS. Q. 99. Art. 2 a, in quot.; et hoc etiam credi potest quod aliquando damnatis contingat quod ad eruditionem hominum et terrorem permittuntur viventibus apparere, PTS. Q. 69. Art. 3 c. — (2), doctores

antiqui in tantum philosophorum doctrinis atque sententiis suos resperserunt libros, ut nescias quid in illis prius admirari debeas, eruditionem saeculi an scientiam Scripturarum, PP. Q. 1. Art. 5 ob. 2.

eruditor, ōris, *m.*, *an instructor, teacher*. Ita illi qui assumuntur ad pugnam, indigent eruditoribus, a quibus instruantur de his quae pertinent ad modum certaminis, PT. Q. 72. Art. 10 c.

ērumpo, ere, rūpi, ruptum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) *lit.*, *to break out, discharge, flow out* from any enclosed source, (2) *fig. fall into*, to enter either accidentally or naturally into some state of mind, course, or association. — (1), flumina autem, alicubi esse sub terras, et post tractus prolixarum regionum locis aliis erupisse, PP. Q. 102. Art. 1 ad 2; similiter etiam quia lepra ex corruptione humorum contingit, qui etiam exterius erumpunt, et alios inficiunt, leprosi etiam reputabantur immundi, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4. — (2), quod nonnulli dum plus exquirunt contemplando quam capiant, usque ad perversa dogmata erumpunt, SS. Q. 188. Art. 5 c.

ēruo, ere, ui, utum, 3, *v. a.*, used *fig.*, (1) *to overwhelm, overcome, to achieve the mastery, conquer*, (2) *to rescue, release*. — (1), sciendum est, inquit, quod ne immoderatis laudibus eruamur, plerumque miro rectoris nostri moderamine detractionibus lacerari permittimur, SS. Q. 115. Art. 1 ob. 3, in quot. — (2), quia unicum remedium est de tantis malis erui, dimittere aliis et dare, SS. Q. 52. Art. 4 a, in quot.; sed eruta sunt ab omni tali necessitate quae in terra, et a legibus quae hic positae sunt, PT. Q. 75. Art. 4 c, in quot.; qui enim in peccatum mortale labitur propria voluntate, se ponit in statu a quo erui non potest, PTS. Q. 99. Art. 1 c.

ēruptio, ōnis, *f.*, *an outbreak, a sudden breaking forth*, as of something that has been pent up or restrained, used figuratively of manifestations of passion. In usu rerum abesse oportet libidinem; quae non solum ipsa eorum, inter quos vivit, consuetudine nequiter abutitur; sed etiam saepe fines eius egressa, foeditatem suam, quae inter claustra morum solemnium latitabat, flagitiosissima eruptione manifestat, SS. Q. 169. Art. 1 c, in quot.

Esau, *n. indecl. m.*, *Esau*, the oldest son of Isaac; sold his birthright to Jacob. Et ideo lex statuit ut de quibusdam gentibus habentibus aliquam affinitatem ad Iudaeos, scilicet de Aegyptiis, apud quos nati fuerant et nutriti, et de Idumaeis filiis Esau fratris Iacob in tertia generatione reciperentur in consortium populi, PS. Q. 105. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 100. Art. 4 (bis); SS. Q. 110. Art. 3 (bis); PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 37. Art. 2; PT. Q. 86. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 5.

esca, ae, *f.*, *food* used *lit.* and *fig.* Et hoc modo caro Christi concupiscentia appetitus sensitivi naturaliter appetebat escam, et potum, et somnum, et alia quae secundum rectam rationem appetuntur, PT. Q. 15. Art. 2 ad 2; quod antiqui patres baptizati sunt in nube et in mari, et quod spiritualem escam manducaverunt, et spiritualem potum biberunt, PT. Q. 80. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 97. Art. 3; SS. Q. 146. Art. 1 (bis), in quot.; PT. Q. 40. Art. 2.

Esdras, ae, *m.*, *Esdras*, Books of. Two canonical books of the Old Testament. In the first of these books it is related that Esdras, or Ezra, "the prince of the Synagogue", revised the Book of the Law and took care that its provisions should be observed. Mention is also made of King Cyrus breaking up the Babylonian captivity by permitting the expatriated Jews to return to Jerusalem and rebuild their temple. Nehemias succeeded Esdras. Jewish tradition regards Esdras as the author of the Books of Esdras. Dicitur enim in apocryphis Esdrae, PP. Q. 10. Art. 6 ob. 1; ut dicitur in Esdra, lib. 2. cap. 4, de aedificatoribus Hierusalem, SS. Q. 24. Art. 9 ad 2. Cf. SS. Q. 34. Art. 1; SS. Q. 39. Art. 2; SS. Q. 145. Art. 4; SS. Q. 148. Art. 6; PT. Q. 84. Art. 10; et passim.

esse, essendi, *n.*, *to be* or *being* in the ontological as well as in the logical sense of the word, the opposite likewise of *non-esse* and of *fieri*; *existence*. Esse dupliciter dicitur: uno modo significat actum essendi (the act of being or existence; cf. *esse actuale*); alio modo significat compositionem propositionis (the copula of a sentence), quam anima adinvenit coniungens praedicatum subiecto, PP. Q. 3. Art. 4 ad 2; esse dicitur duplicitur: uno modo dicitur esse ipsa quidditas vel natura rei, sicut dicitur, quod definitio est oratio significans quid est esse. definitio enim quidditatem rei significat; alio modo dicitur esse ipse actus essentiae, sicut vivere, quod est esse viventibus (the peculiar being of a living being), est animae actus, non actus secundus, qui est operatio, sed actus primus. tertio modo dicitur esse quod significat veritatem compositionis in propositionibus; secundum quod est dicitur copula, 1 Sent. 33. 1. 1 ad 1; esse dupliciter dicitur, . . ., uno modo, secundum quod est copula verbalis significans compositionem cuiuslibet enuntiationis, quam anima facit, unde hoc esse non est aliquid in rerum natura, sed tantum in actu animae componentis et dividentis, et sic esse attribuitur omni ei, de quo potest propositio formari, sive sit ens sive privatio entis, dicimus enim caecitatem esse, alio modo esse dicitur actus (realized existence) entis inquantum est ens, id est, quo denominatur aliquid ens actu in rerum natura, et sic esse non attribuitur, nisi rebus ipsis, quae in decem generibus continentur, unde ens a tali esse dictum per decem genera dividitur, Quodl. 9. 2. 3 c; hoc verbum "est" consignificat compositionem quia non eam principaliter significat, sed ex consequenti. significat enim primo illud, quod cadit in intellectu per modum actualitatis absolute; nam "est" simpliciter dictum significat in actu esse; et ideo significat per modum verbi. quia vero actualitas, quam principaliter significat hoc verbum "est", est communiter actualitas omnis formae, vel actus substantialis vel accidentalis. inde est, quod, cum volumus significare quamcumque formam vel actum actualiter inesse alicui subiecto, significamus illud per hoc verbum "est", vel simpliciter vel secundum quid, simpliciter quidem secundum praesens tempus, secundum quid autem secundum alia tempora. et ideo ex consequenti hoc verbum "est" significat compositionem, 1 Perih. 5 g. — On esse in the specific sense of "logic", we read: hoc verbum "est" quandoque in enuntiatione praedicatur secundum se, ut cum dicitur "Socrates est", per quod nihil aliud intendimus significare, quam quod Socrates sit in rerum natura. quandoque vero non praedicatur per se, quasi principale praedicatum, sed quasi coniunctum principali praedicato ad connectendum ipsum subiecto, sicut, cum dicitur "Socrates est albus," non est intentio loquentis, ut asserat, Socratem esse in rerum natura, sed ut attribuat ei albedinem mediante hoc verbo "est." et ideo in talibus "est" praedicatur ut adiacens principali praedicato; et dicitur esse tertium, non quia sit tertium praedicatum, sed quia est tertia dictio posita in enuntiatione dividatur in duas partes, et non in tres, 2 Perih. 2 a. Cf. C. G. 1. 12; Pot. 7. 2 ad 1; 1 Perih. 3 d; 2 Perih. 2 b; et passim. On **esse in minus**, see *minor*; on **esse in plus**, see *plus*. — On *esse* specifically in the ontological sense of the word (= *existere*), we read: ipsum esse est perfectissimum omnium, comparatur enim ad omnia ut actus (reality); nihil enim habet actualitatem, nisi inquantum est. unde ipsum esse est actualitas omnium rerum et etiam ipsarum formarum; unde non comparatur ad alia sicut recipiens ad receptum, sed magis ut receptum ad recipiens. cum enim dico esse hominis vel equi vel cuiuscumque alterius, ipsum esse consideratur ut formale (conducting itself in the manner of form) et receptum, non autem ut illud, cui competit esse, PP. Q. 4. Art. 1 ad 3; illud autem, quod est maxime formale omnium, est ipsum esse, PP. Q. 7. Art. 1 c; esse autem est illud, quod est magis intimum cuilibet, et quod profundius omnibus inest, cum sit formale respectu omnium, quae in re sunt, PP. Q. 8. Art. 1 c; esse est actualitas substantiae vel essentiae, PP. Q. 54. Art. 1 c; ipsum enim est esse, quo aliquid est, PP. Q. 75. Art. 5 ad 4; esse est aliquid fixum et quietum in ente, C. G. 1. 20; unumquodque est per suum esse, C. G. 1. 22; esse actum quendam nominat, C. G. 1. 22; omnis res est per hoc quod habet esse, C. G. 1. 22; ipsum esse est actus ultimus, qui participabilis est

ab omnibus, ipsum autem nihil participat, Qu. Anim. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 3. Art. 4 c; PP. Q. 50. Art. 2 ad 3; C. G. 1. 38; et passim. On the relationship of *esse* to *essentia*, see *essentia*. On **analogia secundum esse**, see *analogia*; on **causa esse**, see *causa*; on **debitum esse**, see *debitus*; on **gradus esse**, see *gradus*; on **idem secundum esse**, see *idem*; on **modus esse**, see *modus*; on **necessitas esse**, see *necessitas*; on **possibilitas esse seu ad esse et non esse**, see *possibilitas*; on **potentia ad esse**, see *potentia*; on **potestas esse**, see *potestas*; on **principium esse et primum esse**, see *principium*; on **prius in esse seu secundum ordinem in esse**, see *prior*; on **quaestio de esse simpliciter**, see *quaestio*; on **relatio secundum esse**, see *relatio*; on **relativum secundum esse**, see *relativus*. — Esse with the preceding or following dative of a word is an imitation of an Aristotelian expression and indicates the being peculiar to a thing, i.e., its essence, not its existence, and furthermore the being of the thing which is indicated by the word in the dative case or the essence or the abstract essence of the same. Cf. *quod quid erat esse seu quod quid est* under *qui*. In omnibus sequentibus per hoc, quod dicit "hoc esse" vel "huic esse" intellegit quod quid erat esse illius rei, sicut "homini esse" vel "hominem esse" intelligit id, quod pertinet ad quod quid est homo, 7 Met. 3 a. Thus for example, *aeri esse* (11 Met. 9 d) indicates Aristotelian τὸ χάλκῳ εἶναι (Metaph. 11. 9. 1065. b. 26), the being or essence of copper or copper in itself; *alicui potentiae esse* (11 Met. 9 d), the Aristotelian δυνάμει τινὶ εἶναι (Metaph. 11. 9. 1065. b. 26), the essence or being of a potentiality in something or the potentiality in itself; *animali esse* (2 Anal. 3 k), the Aristotelian τὸ ζῴῳ εἶναι (Anal. post. 2. 4. 91. b. 4), the essence or being of the animal or the animal in itself; *aquae esse* (3 Anim. 8 b), the Aristotelian τὸ ὕδατι εἶναι (De Anim. 3. 4, 429. b. 11), the being or essence of water or water in itself; *carni esse* (3 Anim. 8 b), the Aristotelian τὸ σαρκὶ εἶναι (De Anim. 3. 4, 429. b. 12), the being or essence of the flesh or the flesh in itself; *esse circulo et huic circulo* (1 Cael. 19 b), the Aristotelian τὸ κύκλῳ εἶναι καὶ τῷδε τῷ κύκλῳ (De Cael. 1. 9, 278. a. 8), the essence or being of the circle and of this or of that circle; *homini esse* (2 Anal. 3 k), the Aristotelian τὸ ἀνθρώπῳ εἶναι (Anal. Post. 2. 4, 91. b. 5), the essence or being of man or of man in himself; *infinito esse* (3 Phys. 7 f. and 12 g; 11 Met. 10 e), the Aristotelian τὸ ἀπείρῳ εἶναι (Phys. 3. 5, 204. a, 23; Met. 10. 10, 1066. b. 13), the essence or being of the infinite or the infinite in itself; *ipsi nunc esse* (4 Phys. 18 b), the essence or being of the now or the now as such; *magnitudini esse* (3 Anim. 8 b), the Aristotelian τὸ μελέθει εἶναι (De Anim. 3. 4, 429. b. 10), the essence or being of magnitude or magnitude in itself; and *esse viventibus* (1 Sent. 33. 1. 1 ad 1), the real essence of a living being. — Kinds of *esse* in the ontological sense are: (a), **esse ab alio seu per aliud** and **esse per se**, *existence from another* or *through another* and *through itself*. Semper autem quod est per se prius est eo quod est per aliud, PS. Q. 35. Art. 7 c. Cf. C. G. 1. 13; C. G. 2. 52; Ente 5 h. Cf. also *esse per accidens*. — (b), **esse absolute seu simpliciter seu simpliciter acceptum** and **esse secundum quid seu esse aliquid seu aliquo modo seu hoc seu tale seu tantum**, *the absolute* or *simple* or *simply considered being* and *being in a certain respect* or *being something* or *in some manner* or *this* or *such* or *so great being*. Intellectus apprehendit esse absolute, et secundum omne tempus, PP. Q. 75. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 5. Art. 1 ad 1; PP. Q. 14. Art. 9 c; PP. Q. 45. Art. 5 c; PP. Q. 50. Art. 2; PP. Q. 70. Art. 6 c; PS. Q. 2. Art. 5 ad 2; PT. Q. 97. Art. 2 c; C. G. 2. 21; Verit. 21. 5 c; 1 Anal. 3 a; 2 Anal. 1 e, f, and g. — (c), **esse absolutum** and **esse concretum**, *existence in itself, apart from its subject*, (*non dependens a corpore*, 2 Sent. 19. 1. 1 c) and *existence considered in something*. Cf. PP. Q. 12. Art. 4 ad 3; C. G. 1. 28; 1 Sent. 23. 1. 1 c; 2 Sent. 19. 1. 1 c and ad 3 and 4; 4 Sent. 5. 1. 3. 1 c; Pot. 5. 1 c; Ente 5 k, 6 e, and 7 a; Opp. 1. — (d), **esse accidentale seu accidentis** and **esse substantiale seu substantiae**, *the accidental* and *the essential being* or *the mode of existence of accident* and *that of substance*. Materia eorum potest esse cum privatione formae substantialis ipsorum, et quantum ad esse accidentale, PP. Q. 9. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 5. Art. 1 ad 1; PP. Q. 11. Art. 2; PP. Q. 28. Art. 2 c; PP. Q. 54. Art. 3 ad 3; PP. Q. 76. Art. 4 ad 4; C. G. 1. 22 and 26; C. G. 2. 52; C. G. 3. 20. 42, and 51; 1 Sent. 8. 5. 2 c; 2 Sent. 40. 1. 4 c; Verit. 21. 5 c; Quodl. 9. 2. 3 c; Phys. 12 b; Ente 7 a. — (e), **esse accidentis**, see *esse accidentale*. Ita actio formae accidentis dependet ab actione formae substantialis, sicut esse accidentis dependet ab esse substantiae, PT. Q. 77. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 28. Art. 2; PS. Q. 110. Art. 2. — (f), **esse actu seu in actu seu actuale** and **esse in potentia**, *being according to act* and *that according to potentiality*. Cf. PP. Q. 2. Art. 3 c; PP. Q. 3. Art. 6 c; PP. Q. 5. Art. 1 ad 1; PP. Q. 14. Art. 9 c; PP. Q. 29. Art. 2 ad 5; PP. Q. 77. Art. 6 c; C. G. 1. 13, 38, and 42; C. G. 2. 22; Mal. 1. 2 c. — (g), **esse actuale**, see *esse actu*. — (h), **esse alicuius seu huius**, *being of someone* or *of this*. Hoc "esse huius" dicitur multipliciter. uno modo per modum identitatis, sicut dicit Augustinus, . . ., alio modo dicitur aliquid esse alicuius ut possessio vel servus, . . ., tertio modo dicitur hoc "esse huius" per originem tantum, PP. Q. 38. Art. 1 ad 1. — (i), **esse aliquo modo**, see *esse absolute*. — (j), **esse animatum seu vitale**, *the animated* or *living being*. Cf. PT. Q. 2. Art. 6 ad 2; PT. Q. 17. Art. 2 c. Cf. above *esse viventibus*. — (k), **esse causale** and **esse essentiale**, *the causal* and *the essential being*. Cf. 1 Sent. 8. 1. 2 c. — (l), **esse commune seu universale** and **esse proprium seu particulatum seu determinatum**, *the common* or *universal being* and *the peculiar* or *particular* or *determined being*. Primo igitur modo, esse sine additione est esse divinum; secundo modo esse sine additione est esse commune, PP. Q. 3. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 105. Art. 1 ob. 3; C. G. 1. 26 and 52; C. G. 2. 16; Pot. 6. 6 c; Ente 6 c. — (m), **esse completum seu perfectum** and **esse incompletum seu imperfectum**, *the complete* or *perfect being* and *the incomplete* or *the imperfect being*. Omne quod advenit alicui post esse completum, advenit ei accidentaliter, (ob. 2), . . ., illud quod advenit post esse completum, accidentaliter advenit, nisi trahatur in communionem illius esse completi, PT. Q. 2. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 2. Art. 5 ad 2; PS. Q. 5. Art. 6 ad 2; PT. Q. 62. Art. 3 ad 3 and Art. 4 c; PT. Q. 63. Art. 2 c; C. G. 2. 91; C. G. 4. 40; 1 Sent. 8. 5. 1 c; 3 Sent. 5. 1. 3 c; 4 Sent. 5. 1. 3. 1 c; 2 Cant. 8. — (n), **esse concretum**, see *esse absolutum*. — (o), **esse corporale** and **esse spirituale**, *the corporal being* and *the spiritual* or *immaterial being*. Cf. PP. Q. 67. Art. 3 ob. 3; PP. Q. 78. Art. 3 c; PT. Q. 17. Art. 2 c; 2 Sent. 19. 1. 3 ad 1; 4 Sent. 44. 2. 1. 3 c and ad 2; Virt. 1. 3 ad 2; Verit. 3. 1 ad 2; Verit. 27. 7 c; 2 Cant. 8. Cf. also *esse immateriale* and *esse intentionale*. — (p), **esse corruptibile** and **esse incorruptibile**, *transient being* and *intransient being*. Cf. C. G. 4. 86; 1 Cael. 24 e. — (q), **esse creatum seu creaturae** and **esse Dei seu divinum**, *the created* or *the produced being* and *the divine* or *uncreated being*. Esse subsistens non est esse creatum, PP. Q. 7. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 3. Art. 4 ob. 1; PP. Q. 18. Art. 4 ad 2; PP. Q. 54. Art. 2 c; C. G. 1. 26, 45, and 84; C. G. 3. 20; 1 Sent. 8. 1. 2 c and ad 2. — (r). **esse creaturae**, see *esse creatum*. — (s), **esse debilissimum**, *the weakest being*, because it lacks concrete reality, under which is to be understood on the one hand the relationship of one thing to another, on the other esse in anima seu intentionale. — (t), **esse Dei**, see *esse creatum*. Ex hoc ipso quod esse Dei est, . . ., distinguitur ab omnibus aliis, PP. Q. 7. Art. 1 ad 3; sicut esse Dei est causa omnis esse, PP. Q. 16. Art. 5 ob. 3. Cf. PP. Q. 4. Art. 2; PP. Q. 14. Art. 4; PP. Q. 34. Art. 2; PP. Q. 61. Art. 2; PT. Q. 13. Art. 1. — (u), **esse dependens** and **esse non-dependens**, *the being dependent on something* and *the being not dependent on anything*. Cf. 2 Sent. 19. 1. 1 c and ad 6; PP. Q. 90. Art. 2. — (v), **esse determinatum**, see *esse commune*. Est enim maxime ens, in quantum est non aliquod esse determinatum per aliquam naturam cui adveniat, PP. Q. 11. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 12. — (w), **esse discretum** and **esse unitum**, *the separated* and *the united being*. Cf. 3 Sent. 1. 2. 5 ad 1. — (x), **esse distinctum** and **esse indistinctum**, *the distinguished* or

determined being and *the not distinguished* or *undetermined being*. Cf. 3 Sent. 5. 1. 3 c; Ente 6 c. — (y), **esse divinum,** see *esse creatum*. Sed aeternitas est mensura primi esse quod est esse divinum, PP. Q. 10. Art. 4 ob. 3; esse autem divinum super quod ratio divinae potentiae fundatur, est esse infinitum, non limitatum ad aliquod genus entis, sed praehabens in se totius esse perfectionem, PP. Q. 25. Art. 3 c; in esse enim divino includuntur omnia quae credimus in Deo aeternaliter existere, in quibus nostra beatitudo consistit, SS. Q. 1. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 4; PP. Q. 6. Art. 1; PP. Q. 6. Art. 4; PP. Q. 7. Art. 1; PP. Q. 19. Art. 3; et passim. — (z), **esse essentiale,** see *esse causale*. — (a^2), **esse essentialiter** and **esse participative,** *being according to essence* and *being according to participation*. Cf. PP. Q. 55. Art. 1 ob. 3. — (b^2), **esse ex aliquo,** see *ex*. — (c^2), **esse finitum seu limitatum** and **esse infinitum seu non limitatum,** *the finite* or *limited being* and *the infinite* or *unlimited being*. Cf. C. G. 2. 21; 1 Sent. 8. 5. 1 a; 3 Sent. 13. 1. 2. 2 c; 3 Sent. 14. 1. 4 ad 3; Ente 6 c. — (d^2), **esse firmum seu fixum seu permanens seu stans** and **esse fluens seu transiens,** *the firm* or *fixed* or *permanent being* and *the fluent* or *passing* (ex uno in aliud, PT. Q. 62. Art. 4 c) *being*. Cf. PT. Q. 62. Art. 3 ad 3 and Art. 4 c; PT. Q. 63. Art. 2 c; PT. Q. 66. Art. 1 c; 1 Sent. 8. 5. 2 ad 4; 2 Sent. 2. 2. 2 ad 4; 4 Sent. 1. 1. 4. 2 c; 4 Phys. 18 g, 21 a, and 23 e; 3 Meteor. 6 f; 2 Anim. 16 a. — (e^2), **esse fixum,** see *esse firmum*. — (f^2), **esse fluens,** *transient existence*. See *esse firmum*. — (g^2), **esse formale,** *being corresponding to the form of a thing*. Ipsum esse consideratur ut formale et receptum, PP. Q. 4. Art. 1 ad 3. Cf. C. G. 1. 26. — (h^2), **esse gloriae, esse gratiae seu gratuitum** and **esse naturae seu naturale,** *being of the glory in heaven, being of grace, being of nature*. Tertium vero pertinet ad esse gloriae, et sic proponitur nobis alius articulus de resurrectione carnis et de vita aeterna, SS. Q. 1. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 36. Art. 2 c; PP. Q. 61 pr. and 62 pr.; Virt. 1. 3 ob. 2; Verit. 27. 5 ad 6. Cf. also *esse intentionale*. — (i^2), **esse gratiae,** see *esse gloriae*. Secundum vero pertinet ad esse gratiae, et sic proponuntur nobis sub uno articulo omnia pertinentia ad sanctificationem humanam, SS. Q. 1. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 62 pr.; PT. Q. 8. Art. 3. — (j^2), **esse gratuitum,** see *esse gloriae*. — (k^2), **esse hoc,** see *esse absolute*. Sed hoc esse non potuisset sine aliqua corporum transmutatione, ad minus locali, PP. Q. 117. Art. 4 ob. 2. Cf. PS. Q. 19. Art. 10; SS. Q. 11. Art. 4; PT. Q. 76. Art. 6. — (l^2), **esse huius,** see *esse alicuius*. — (m^2), **esse immateriale** and **esse materiale,** *an essence without matter*, or *a material essence existing in an immaterial state*, i.e., *in an intellect, being not conditioned by a connection with matter* and *that conditioned by a connection with matter*. Sicut forma domus in mente artificis habet esse immateriale et intelligibile, PP. Q. 18. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 56. Art. 2 ad 3; C. G. 2. 51 and 62; C. G. 3. 51; 2 Sent. 19. 1. 3 ad 1; Sensu 19 h. — (n^2), **esse imperfectum,** see *esse completum*. Hoc autem sacramentum est efficacius ad proficiendum in bono, quia est quoddam spirituale augmentum de esse imperfecto ad esse perfectum, PT. Q. 72. Art. 11 ad 2. Cf. PP. Q. 4. Art. 1; PP. Q. 28. Art. 2 (bis). — (o^2), **esse in actu,** *actual existence*. See *esse actu*. Unde materia secundum hoc acquirit esse in actu, PP. Q. 75. Art. 6 c. — (p^2), **esse in alio seu receptum seu non subsistens** and **esse in se seu in seipso seu non receptum seu subsistens seu per se subsistens seu separatum subsistens,** *being in another* or *being received in something* or *existence not by reason of itself* and *being in itself* or *being not in another* (esse in seipso non significat nisi non esse in alio, 4 Phys. 4 g) or *being not received* or *existent of itself* or *separated existing being*. Cf. PP. Q. 4. Art. 2 c; PP. Q. 7. Art. 2 ad 1; PP. Q. 12. Art. 4 c and ad 3; PP. Q. 44. Art. 1 c; PP. Q. 75. Art. 5 ad 4; C. G. 1. 22 and 69; C. G. 2. 52; C. G. 3. 19; 1 Sent. 8. 5. 1 a and c; 2 Sent. 37. 1. 2 c; 3 Sent. 5. 3. 2 ad 3; Pot. 7. 4 c; Verit. 21. 5 c; 4 Phys. 4 c; 8 Phys. 21 c; Ente 5 g. — (q^2), **esse in anima,** *real existence in the soul*. Ipsa participatio divinae bonitatis, quae est gratia, imperfectiori modo habet esse in anima quam anima in seipsa subsistat, PS. Q. 110. Art. 2 ad 2. Cf. 2 Sent. 19. 1. 3 ad 1; Verit. 3. 1 ad 2; Univ. 2. — (r^2), **esse in aliquo,** *being in any one thing*. Ponit ergo octo modos, quibus aliquid in aliquo dicitur esse. quorum primus est, sicut digitus dicitur esse in manu et universaliter quaecumque alia pars in suo toto. secundus modus est, prout totum dicitur esse in partibus. et quia iste modus non est adeo consuetus, sicut primus, ad eius manifestationem subiungit, quod totum non est praeter partes, et sic oportet, ut intellegatur esse in partibus. tertius modus est, sicut homo dicitur esse in animali vel quaecumque alia species in suo genere. quartus modus est, sicut genus dicitur esse in speciebus. et ne iste modus extraneus videatur, rationem innuit, quare hoc dicit; nam genus est pars definitionis speciei et etiam differentia, unde quodammodo et genus et differentia dicuntur esse in specie, sicut partes in toto, quintus modus est, sicut sanitas dicitur esse in calidis et frigidis, quorum contemperantia constituit sanitatem, et universaliter quaecumque alia forma in materia vel subiecto, sive sit accidentalis sive substantialis. sextus modus, sicut res Graecorum dicuntur esse in rege Graeciae, et universaliter omne quod movetur est in primo motivo. per hunc etiam modum dicere possum, aliquid esse in me, quia est in potestate mea, ut faciam illud. septimo modo dicitur aliquid esse in aliquo sicut in quodam optimo diligibili et desiderabili et universaliter sicut in fine. et per hunc modum dicitur esse cor alicuius in aliqua re, quam desiderat et amat. octavo modo dicitur esse aliquid in aliquo sicut in vase, et universaliter sicut locatum in loco. videtur autem praetermittere modum, quo aliquid est in aliquo sicut in tempore, sed hic reducitur ad hunc octavum modum; nam sicut locus est mensura mobilis, ita tempus est mensura motus. dicit autem, quod secundum hunc octavum modum maxime proprie dicitur esse aliquid in aliquo; unde oportet secundum regulam, quam tradit in IV. (c. 1) et V. (c. 1) Metaphysicorum, quod omnes alii modi reducantur aliquo modo ad hunc modum, quo aliquid est in aliquo sicut in loco, 4 Phys. 4 a; in rebus ordinatis tripliciter aliquid esse contingit, scilicet per proprietatem, per excessum et per participationem. per proprietatem autem dicitur esse aliquid in re aliqua, quod adaequatur et proportionatur naturae ipsius; per excessum autem, quando illud quod attribuitur alicui, est minus quam res cui attribuitur, sed tamen convenit illi rei per quendam excessum, sicut dictum est de omnibus nominibus quae attribuuntur Deo; per participationem autem, quando illud, quod attribuitur alicui, non plenarie invenitur in eo, sed deficienter, sicut sancti homines participative dicuntur dii, PP. Q. 108. Art. 5 c; esse in aliquo diversimode convenit spiritualibus et corporalibus, quia corpus est in aliquo ut contentum, sicut vinum est in vase, sed spiritualis substantia est in aliquo ut continens et conservans, 1 Sent. 37. 2. 1 c. Cf. PP. Q. 8. Art. 3; PP. Q. 42. Art. 5 ob. 1; PP. Q. 108. Art. 5 c; PS. Q. 83. Art. 1 c; PT. Q. 76. Art. 5; Mal. 4. 3 c; 4 Phys. 4 a. — (s^2), **esse in cognoscente,** *existence in the mind*. See *esse in anima*. — (t^2), **esse incompletum,** see *esse completum*. — (u^2), **esse incorruptibile,** see *esse corruptibile*. — (v^2), **esse indistinctum,** see *esse distinctum*. — (w^2), **esse in eo quod quid est,** the Aristotelian ὑπάρχειν ἐν τῷ τί ἐστι (Anal. post. I. 22, 84. a. 13), *being contained in the essence of a thing*.—(x^2), **esse infinitum,** *limitless being*, either casually so, as a mathematical surface, which is strictly *indefinite*, or necessarily so, as the being of God who alone is strictly *infinite*, see *esse finitum*. Aliud est esse infinitum secundum suam essentiam et secundum magnitudinem, PP. Q. 7. Art. 3 c.—(y^2), **esse in minus,** see *minor*.—(z^2), **esse in numero,** see *numerus*.—(a^3), **esse in parte** and **esse totaliter seu secundum totum suum posse,** *being in part* or *according to a part*, Aristotle's τὸ ἐπὶ μέρους, Anal. post. II, 1, 89. b. 39, and *being totally*, Aristotle's τὸ ἁπλῶς, *idem*, or *according to all its authority*.—(b^3), **esse in plus,** see *plus*.—(c^3), **esse in potentia,** *unrealized existence*. See *esse actu*. Sed angeli, cum sint formae subsistentes, non habent esse in potentia, PP. Q. 63. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 3. Art. 6; PP. Q. 5. Art. 1. — (d^3), **esse in se,** see *esse in alio*. — (e^3), **esse in seipso,** see *esse in alio*. — (f^3), **esse in seipso non primo seu secundum alterum seu**

secundum partem seu per partem and esse in seipso primo, *being in consequence of another* or *in accordance with a part* and *being primarily in itself*. Cf. 4 Phys. 4 c-e. — (g^3), **esse in seipso per partem,** see *esse in seipso non primo.* — (h^3), **esse in seipso primo,** see *esse in seipso non primo.* — (i^3), **esse in seipso primo et per accidens seu secundum accidens and esse in seipso primo et per se,** *being in the first place* and *according to something else* and *being in the first place* and *according to itself* and *in itself*. Cf. 4 Phys. 4 e-g and i. — (j^3), **esse in seipso primo et per se,** see *esse in seipso et per accidens.* — (k^3), **esse in seipso secundum alterum,** see *esse in seipso non primo.* — (l^3), **esse in seipso secundum partem,** see *esse in seipso non primo.* — (m^3), **esse in subiecto,** *being in a subject* or *being in something as in its subject.* Cf. 4 Phys. 4 a; 7 Met. 13 c. Cf. also Aristotle's Categ. c. 2, 1. a. 20 ff. — (n^3), **esse intellectuale seu intelligibile and esse sensibile,** *the intellectual* and *sensible being.* These are the two great orders of being. Intelligible being is the object of the intellect, is immaterial either of itself or by abstraction from matter by some intellect, and analogously unites God, the angels, and the rational part of man into one order. Sensible being is the object of the senses, is material and corporeal, therefore unintelligible in itself, and unites the lower part of man with all creation below him. *Esse intelligibile* also means a manner of existence, as when the mind considers matter, it is said to exist in *esse intelligibile.* Cf. PP. Q. 13. Art. 7 c; PP. Q. 15. Art. 1 c; PP. Q. 18. Art. 4 ad 2; PP. Q. 56. Art. 2 c and ad 3; C. G. 1. 47; C. G. 2. 46, 91, and 98; C. G. 3. 51.—(o^3), **esse intelligibile,** see *esse intellectuale.* Substantiae vero superiores, id est, angeli, sunt a corporibus totaliter absolutae, immaterialiter et in esse intellegibili subsistentes, (c), . . ., non posset formas materiales reducere ad esse intelligibile, nisi prius reduceret eas ad esse formarum imaginatarum, PP. Q. 55. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 56. Art. 2; PS. Q. 50. Art. 4. — (p^3), **esse intentionale and esse naturae seu naturale seu reale seu rei,** *the mental* or *cognitive existence* and *the natural state as it belongs to a thing existing in reality.* A thing can exist in two different modes or states, one of which is objective, extra-mental, natural and the other is subjective, intra-sensible or intra-intellectual, intentional. This latter is not the same as rational being, which is such precisely because it has no objective, extramental existence, apart from the mind or ratio which engenders it. Unus angelus cognoscit alium per speciem eius in intellectu suo existentem, quae differt ab alio angelo, cuius similitudo est, non secundum esse materiale et immateriale, sed secundum esse naturale et intentionale, . . ., sicut etiam et forma coloris in pariete habet esse naturale, in medio autem deferente habet esse intentionale tantum, PP. Q. 56. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 57. Art. 1 ad 2; PP. Q. 58. Art. 6 c; PP. Q. 67. Art. 3 c; PP. Q. 78. Art. 3 c; C. G. 1. 22; 1 Sent. 8. 5. 2 ad 4; 1 Sent. 33. 1. 1 ad 1; 4 Sent. 44. 2. 1. 3 ad 2; Pot. 4. 2 ad 8; Verit. 27. 7 c; 2 Cant. 8; 3 Meteor. 6 f; Sensu 19 h. — (q^3), **esse limitatum,** see *esse finitum.* — (r^3), **esse locale,** *the local* or *spatial being.* Ideo non sunt mutabilia secundum esse substantiale, sed secundum esse locale, . . ., vel secundum esse locale tantum, sicut corpora caelestia, PP. Q. 9. Art. 2 c. — (s^3), **esse materiale,** *either material being,* or *existence in matter,* see *esse immateriale.* Sicut forma domus in mente artificis habet esse immateriale et intelligibile, in domo autem, quae est extra animam, habet esse materiale et sensibile, PP. Q. 18. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 56. Art. 2; PTS. Q. 97. Art. 1. — (t^3), **esse naturae,** see *esse gloriae* and *esse intentionale.* Tertio vero proponuntur nobis opera divinitatis propria, quorum primum pertinet ad esse naturae, SS. Q. 1. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 61 pr.; PT. Q. 8. Art. 3. — (u^3), **esse naturale,** see *esse gloriae* and *esse intentionale.* Habitus autem qui sunt dispositiones ad esse naturale, non sunt in angelis, cum sint immateriales, PS. Q. 50. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 5; PP. Q. 13. Art. 7; PP. Q. 56. Art. 2 (passim); PP. Q. 62. Art. 2; PP. Q. 63. Art. 1; PT. Q. 17. Art. 2. — (v^3), **esse non dependens,** *independent existence.* See *esse dependens.*—(w^3), **esse non limitatum,** see *esse finitum.* — (x^3), **esse non receptum,** *self-existence.* See *esse in alio.* — (y^3), **esse non subsistens,** see *esse in alio.* — (z^3), **esse participatum seu per participationem and esse per essentiam,** *existence which is received from another* and *existence by* and *of the very nature.* Esse autem participatum finitur ad capacitatem participantis, unde solus Deus, qui est ipsum suum esse, est actus purus et infinitus. in substantiis vero intellectualibus est compositio ex actu et potentia, non quidem ex materia et forma, sed ex forma et esse participato, PP. Q. 75. Art. 5 ad 4. Cf. PP. Q. 90. Art. 2 ad 1; PS. Q. 3. Art. 7 c; PS. Q. 5. Art. 6 ad 2; PS. Q. 17. Art. 6 ob. 2; C. G. 1. 102; C. G. 3. 66; Verit. 21. 5 c. — (a^4), **esse participative,** see *esse essentialiter.* — (b^4), **esse particulatum,** see *esse commune.* — (c^4), **esse per accidens and esse per se,** *being through something else* and *being in its own self* or *its own nature* and *essence.* Unde cum Deus sit simpliciter primum ens, nihil in eo potest esse per accidens, PP. Q. 3. Art. 6 c; quod est per accidens, est in paucioribus, Pot. 3. 6 ob. 5. Cf. PP. Q. 5. Art. 2 (bis); PP. Q. 8. Art. 4; C. G. 2. 21. — (d^4), **esse per aliud,** see *esse ab alio.* — (e^4), **esse per essentiam,** see *esse participatum.* Cum autem Deus sit ipsum esse per suam essentiam, oportet quod esse creatum sit proprius effectus eius, PP. Q. 8. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 6. Art. 3; PP. Q. 8. Art. 3. — (f^4), **esse perfectum,** see *esse completum.* Hoc autem sacramentum est efficacius ad proficiendum in bono, quia est quoddam spirituale augmentum de esse imperfecto ad esse perfectum, PT. Q. 72. Art. 11 ad 2. Cf. PP. Q. 4. Art. 1; PS. Q. 59. Art. 5. — (g^4), **esse permanens,** see *esse firmum.* Quia aeternitas est mensura esse permanentis, PP. Q. 10. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 5. — (h^4), **esse per participationem,** see *esse participatum.* — (i^4), **esse perpetuum,** *perpetual being.* Cf. C. G. 2. 32; C. G. 2. 33; 8 Phys. 21 c. — (j^4), **esse per se,** *substantial existence, not dependent on any creature.* See *esse ab alio* and *esse per accidens.* Esse per se consequitur formam creaturae, supposito tamen influxu Dei, PP. Q. 104. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 3. Art. 5 (bis); PP. Q. 8. Art. 4; PP. Q. 75. Art. 6; PP. Q. 90. Art. 2; PP. Q. 118. Art. 1; PS. Q. 34. Art. 2. — (k^4), **esse per se subsistens,** *self-subsistent being.* See *esse in alio.* Cum igitur esse divinum sit esse per se subsistens, PP. Q. 27. Art. 2 ob. 3. — (l^4), **esse personale,** *the personal being* or *person-being.* Si est aliqua forma vel natura, quae non pertineat ad esse personale hypostasis subsistentis, illud esse non dicitur esse illius personae simpliciter, sed secundum quid, . . ., quia esse album non pertinet ad ipsum esse personale Socratis, PT. Q. 17. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 10; PT. Q. 8. Art. 5; PT. Q. 10. Art. 1 (bis); PT. Q. 21. Art. 1, in quot. — (m^4), **esse primitivum seu primordiale and esse ultimum seu terminatum,** *the original* or *primitive being* and *the last* or *completed* or *concluded being.* Cf. PP. Q. 58. Art. 6 c; 1 Sent. 8. 5. 2 ad 6; Pot. 4. 2 ad 8. — (n^4), **esse primordiale,** see *esse primitivum.* — (o^4), **esse primum and esse secundum,** *the first* or *divine being* and *the second* or *created being.* Sed aeternitas est mensura primi esse quod est esse divinum, PP. Q. 10. Art. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 5. Art. 1; PTS. Q. 61. Art. 2; C. G. 1. 84; Ente 5 i and 7 a. — (p^4), **esse principale and esse secundarium,** *the principal* and *the subordinated being* or *the being in the first* and *that in the second rank.* Cf. Unio. 4 c — (q^4), **esse proprium,** see *esse commune* Sed non dicuntur omnia entia per esse divinum, sed per esse proprium, PP. Q. 6. Art. 4 a. Cf. PP. Q. 65. Art. 2. — (r^4), **esse purum seu tantum,** *pure* or *only being.* Cf. Verit. 21. 5 c; Ente 5 i and 6 c and d. — (s^4), **esse reale,** see *esse intentionale.* Cf. PP. Q. 57. Art. 1. — (t^4), **esse receptum,** see *esse in alio.*—(u^4), **esse rei,** *existence as foundation for action.* See *esse intentionale.* Prius est enim esse rei quam agere vel operari, PT. Q. 34. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 3. Art. 4 (bis); PP. Q. 5. Art. 5; PP. Q. 14. Art. 13 (bis); PP. Q. 16. Art. 1; PP. Q. 45. Art. 4; PP. Q. 58. Art. 6; et passim.—(v^4), **esse secundum,** see *esse primum.*—(w^4), **esse secundum quid,** *qualified existence.* See *esse absolute.* Per actus autem superadditos dicitur aliquid esse secundum quid, sicut esse album significat esse secundum quid, PP. Q. 5. Art. 1 ad 1.—(x^4), **esse secundum totum suum posse,** see *esse*

in parte. — (y^4), **esse sensibile,** see *esse intellectuale, being in the sensible, as distinct from the intellectual order.* Sicut potentia ad esse sensibile convenit materiae corporali, ita potentia ad esse intelligibile convenit intellectui possibili, PS. Q. 50. Art. 4 ad 2. — (z^4), **esse separatum subsistens,** see *esse in alio.* — (a^5), **esse similitudinarium,** *the being of a likeness.* Lumen autem gloriae, per quod Deus videtur, in Deo quidem est perfecte et secundum esse naturale; in qualibet autem creatura est imperfecte, et secundum esse similitudinarium vel participatum, PS. Q. 5. Art. 6 ad 2. — (b^5), **esse simpliciter,** *unqualified being.* See *esse absolute.* Sed esse hominem est esse simpliciter, (ob. 2), . . ., esse autem simpliciter est superius ad esse hominem, PT. Q. 16. Art. 9 ad 2. Cf. PP. Q. 5. Art. 1; PP. Q. 76. Art. 4 (ter). — (c^5), **esse simpliciter acceptum,** see *esse absolute.* — (d^5), **esse specificum,** *the peculiar being of a species.* Habitus quidem perfectio est, non tamen talis perfectio quae sit terminus sui subiecti, puta dans ei esse specificum, PS. Q. 52. Art. 1 ad 2. Cf. PTS. Q. 84. Art. 1; Nom. 2. 5; 3 Sent. 1. 2. 1 c; Spir. 4 c and ad 4; Verit. 2. 2 c; 7 Phys. 5 c. — (e^5), **esse spirituale,** see *esse corporale.* Baptismus est spiritualis generatio, quae est mutatio de non esse spirituali in esse spirituale, et datur per modum ablutionis, PT. Q. 79. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 97. Art. 1. — (f^5), **esse stans,** *permanent existence.* See *esse firmum.* — (g^5), **esse subsistens,** see *esse in alio.* Unde cum Deus sit ipsum esse subsistens, nihil de perfectione essendi potest ei deesse, (c), . . ., quia nulla de perfectionibus essendi potest deesse ei quod est ipsum esse subsistens, PP. Q. 4. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 7. Art. 1; PP. Q. 7. Art. 2; PP. Q. 11. Art. 4; PP. Q. 12. Art. 4 (bis); PP. Q. 90. Art. 2 (bis). — (h^5), **esse substantiae,** *mode of existence peculiar to substance.* See *esse accidentale.* Ita actio formae accidentalis dependet ab actione formae substantialis, sicut esse accidentis dependet ab esse substantiae, PT. Q. 77. Art. 3 ad 2. — (i^5), **esse substantiale,** see *esse accidentale.* Secundum hoc simpliciter aliquid dicitur ens, secundum quod primo discernitur ab eo quod est in potentia tantum; hoc autem est esse substantiale rei uniuscuiusque; unde per suum esse substantiale dicitur unumquodque ens simpliciter, PP. Q. 5. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 9. Art. 2 (bis); PP. Q. 10. Art. 5; PP. Q. 28. Art. 2; PP. Q. 54. Art. 3 (bis); PTS. Q. 79. Art. 2. — (j^5), **esse superadditum,** *the added being.* Cf. 3 Sent. 6. 2. 3 c. — (k^5), **esse tale,** see *esse absolute.* — (l^5), **esse tantum,** see *esse purum.* — (m^5), **esse terminatum,** see *esse primitivum.* — (n^5), **esse totaliter,** see *esse in parte.* Nulla privatio tollit totaliter esse, PP. Q. 11. Art. 2 ad 1. — (o^5), **esse transiens,** *transient existence.* See *esse firmum.* Virtus autem instrumentalis habet esse transiens ex uno in aliud, et incompletum, PT. Q. 62. Art. 4 c. — (p^5), **esse ultimum,** see *esse primitivum.* — (q^5), **esse universale,** see *esse commune.* Ipse Deus est propria causa ipsius esse universalis in rebus omnibus, PP. Q. 105. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 5. Art. 2; PP. Q. 45. Art. 2. — (r^5), esse vitale, see *esse animatum.* — **Agere sequitur ad esse in actu,** see *agere.* — **Eius est agere, cuius est esse,** see *agere.* — **Eo modo aliquid operatur, quo est** (PP. Q. 75. Art. 2 c), or, **modus operandi uniuscuiusque rei sequitur modum essendi ipsius** (PP. Q. 89. Art. 1 c), or, **similiter unumquodque habet esse et operationem** (PP. Q. 75. Art. 3 c), or, **unumquodque operatur, secundum quod est** (C. G. 2. 79), *the manner of action* and *that of the being of any single thing correspond.* — **Esse consequitur seu sequitur formam** (PP. Q. 9. Art. 2 c; PP.Q. 14. Art. 4 c), or, **esse per se consequitur ad formam** (PP. Q. 90. Art. 2 ad 1), or, **esse consequitur naturam** (PT. Q. 17. Art. 2 ad 1), *existence arises from the substantial form* or *according to the nature* and *essence of the thing.*—**Esse cuiuslibet rei consistit in indivisione** (PP. Q. 11. Art. 1 c; C. G. 1. 54), *the being of every single thing is indivisible.* — **Esse est prius natura quam agere,** see *agere.* — **Esse et esse verum convertuntur,** see *convertere.* — **Esse non convenit formae tantum, nec materiae tantum, sed composito** (C. G. 2. 43), *in physical things neither form not matter alone exist but rather both combined.* — **Esse per se consequitur ad formam,** see above: *esse consequitur* etc. — **Esse substantiale cuiuslibet rei in indivisibili consistit** (PP. Q. 76. Art. 4 ad 4), *the essence of each thing can neither be added to nor taken away from.* — **Illud est unaquaeque res quod operatur operationes illius rei** (PP. Q. 75. Art. 4 c), *each* and *everything is that which produces its proper actions, wherefore* illud est homo, quod operatur operationes hominis, PP. Q. 75. Art. 4 c. — **Illud, quod est ultimum in resolutione, est primum in esse** (1 Sent. 8. 1. 3 a), *what is last in disintegration, this is first in being* or *becoming.* — **In iis, quae possunt esse et non esse, prius est non esse, quam esse** (1 Perih. pr.), *with those things which can be* and *not be, non-being is earlier than being.* — **Ipsum esse nihil aliud adiunctum habere potest** (PP. Q. 3. Art. 6 c), *to being as such nothing can be added.* Cf. Ente 6 c. — **Modus operandi uniuscuiusque rei sequitur modum essendi ipsius,** see above: *eo modo aliquid* etc. — **Nihil est formalius aut simplicius quam esse** (PP. Q. 7. Art. 1 c; PP. Q. 8. Art. 1 c; C. G. 1. 23), *nothing is more formal* or *irreducible than being.* — **Nulla res habet potestatem supra suum esse** (Pot. 6. 7 ad 4), *nothing has power over its own existence, so that it can take away the same* or *change it in the least.* — **Omne, quod est in altero, est in eo per modum eius in quo est** (PP. Q. 55. Art. 1 ob. 3; C. G. 1. 49), *everything that is in another is in it according to the manner of the same.* — **Omne, quod est per accidens, reducitur ad id, quod est per se** (C. G. 3. 11), *everything that is by accident is to be referred to something which is a being as such* and *according to itself.* — **Omne, quod est per aliud, reducitur ad id quod est per se** (Ente 5 i), *what is always through another is to be referred to that* (*sicut ad causam primam,* Ente 5 i) *which is itself through itself.* — **Omne, quod incipit esse vel desinit, per motum vel mutationem hoc patitur** (C. G. 1. 15), *all that begins* or *ceases to be, does so in consequence of a motion* or *of a change.* — **Quod est per accidens, est posterius eo quod est per se** (C. G. 3. 15), *and the reverse,* **quod est per se, prius est eo quod est per accidens** (PP. Q. 3. Art. 6 c), *that which is through accident is posterior to that which is* or *exists as such* and *according to itself,* and vice versa. — **Similiter unumquodque habet esse et operationem,** see above: *eo modo aliquid* etc. — **Unumquodque operatur, secundum quod est,** see *eo modo aliquid* etc.

essentia, ae, *f.*, (1) *essence,* as distinct from existence, *being,* that whereby, whether it be a substance or an accident, it is what it is, (2) *being,* that which has an essence. *Essentia, forma, natura, quidditas, quod quid est, quod quid erat esse, species,* and *substantia,* all refer to the same thing but under different aspects. *Forma* is the determining element which makes a thing to be what it is, and constitutes it in its *species.* Thus, e.g., rationality is the *forma* which qualifies animality and constitutes the essence of man as rational animal, which is also his species. The essence conceived of as the principle of characteristic properties and all operations is *natura.* The answer to the question, *what is it?, quid sit?* is the *quidditas,* or *whatness,* the *quod quid est,* and the *quod quid erat esse,* the latter two expressions being literal transliterations of Aristotelian expressions. *Substantia* is the essence conceived of as supporting and giving existence to accidents like size, shape, motion, etc. For St. Thomas, essence abstracts from existence; the only essentially existent being is God. Hence existence is related to essence as actuality to potentiality. — (1), essentia significat quidditatem, ut est forma totius, 1 Sent. 23. 1. 1 c; nomen igitur essentiae non sumitur ab ente secundo modo dicto. aliqua enim dicuntur hoc modo entia, quae essentiam non habent, ut patet in privationibus, sed sumitur essentia ab esse primo modo dicto, Ente 1 a; cf. also Ente 1 c; essentia vel natura comprehendit in se illa tantum, quae cadunt in definitione speciei, sicut humanitas comprehendit in se ea quae cadunt in definitione hominis, PP. Q. 3. Art. 3 c; essentia proprie est id quod significatur per definitionem definitio autem complectitur principia speciei, non autem principia individualia. unde in rebus compositis ex materia et forma, essentia significat non solum formam, nec solum materiam, sed compositum

ex materia et forma communi, prout sunt principia speciei, PP. Q. 29. Art. 2 ad 3; cf. also Ente 2 c-g and 5 d and e and 7 a; Comp. 1. 10; oportet quod essentia significet aliquod commune omnibus naturis, per quas diversa entia in diversis generibus et speciebus collocantur, sicut humanitas est essentia hominis, et sic de aliis, Ente 1 b; essentia proprie et vere est in substantiis, sed in accidentibus est quodammodo et secundum quid, Ente 2 a. Cf. 1 Sent. 25. 1. 1 ad 3 and 7. On the relationship of *essentia* to *esse* in the ontological sense, i.e., essence and existence, we read: impossibile est ergo quod in Deo sit aliud esse et aliud eius essentia, PP. Q. 3. Art. 4 c; cf. also PT. Q. 3. Art. 3 ad 1; Deus est sua essentia, quidditas seu natura, C. G. 1. 21; in Deo non est aliud essentia vel quidditas quam suum esse, C. G. 1. 22; divina autem essentia est idem quod suum esse, 1 Sent. 2. 1. 4 ad 1; necesse est quod Dei essentia non sit aliud quam esse ipsius, Comp. 1. 11; aliquid enim est, sicut Deus, cuius essentia est ipsum suum esse, Ente 6 a; cf. also Hebd. 1; 1 Sent. 2. 1. 1 a; Pot. 7. 4 c; Quodl. 2. 2. 3 c; Quodl. 3. 8. 20 c; 2 Anal. 6 b; in omni autem creato essentia differt a suo esse et comparatur ad ipsum, sicut potentia ad actum, PP. Q. 54. Art. 3 c; cf. also PP. Q. 50. Art. 2 ad 3; PP. Q. 75. Art. 5 ad 4; C. G. 1. 21; C.G. 2. 52, 53, and 54; est contra rationem facti quod essentia rei sit ipsum esse eius, PP. Q. 7. Art. 2 ad 1; in creatura differt essentia rei et esse suum, 1 Sent. 2. 1. 4 ad 1; in quocumque enim aliud est essentia et aliud esse eius, oportet quod aliud sit quod sit, et aliud quo aliquid sit, Comp. 1. 11; secundo modo invenitur essentia in substantiis creatis intellectualibus, in quibus est aliud esse quam essentia ipsarum, Ente 6 a; cf. also Ente 6 g. On the relation of *essentia* to *natura*, see *natura*. On **beatitudo per essentiam**, see *beatitudo*; on **beatus per essentiam**, see *beatus*; on **bonitas de essentia rei, bonitas extra essentiam rei et bonitas per essentiam**, see *bonitas*; on **bonum per essentiam**, see *bonus*; on **communitas essentiae**, see *communitas*; on **dicere per essentiam**, see *dicere*; on **differre per essentiam**, see *differre*; on **diversitas essentiae**, see *diversitas*; on **divisio essentiae seu per essentiam seu secundum essentiam**, see *divisio*; on **ens per essentiam**, see *ens*; on **esse per essentiam**, see *esse*; on **finis quantum ad essentiam**, see *finis*; on **humanus per essentiam**, see *humanus*; on **infinitum essentiae seu secundum essentiam**, see *infinitus*; on **malum per essentiam**, see *malus*; on **ordo essentiae**, see *ordo*; on **pars essentiae**, see *pars*; on **praedicare per essentiam**, see *praedicare*; on **praedicatio per essentiam**, see *praedicatio*; on **principium essentiae**, see *principium*; on **ratio per essentiam**, see *ratio*; on **rationale per essentiam**, see *rationalis*; on **redire ad essentiam suam**, see *redire*; on **relatus per essentiam suam**, see *relatus*; on **spirituale per essentiam**, see *spiritualis*; on **tale per essentiam**, see *talis*; on **terminus quantum ad essentiam**, see *terminus*; on **totalitas essentiae**, see *totalitas*; on **unio secundum essentiam**, see *unio*; on **unitas essentiae**, see *unitas*; on **veritas per essentiam**, see *veritas*; on **visio per essentiam**, see *visio*; on **voluntas per essentiam**, see *voluntas*. — Kinds of *essentia* in this sense are: (a), **essentia communis** and **essentia propria**, *the universal* or *general essence* and *the proper* or *peculiar essence*. Ideo convenienter per neutrum genus significatur essentia communis, per masculinum autem et femininum aliquod suppositum determinatum in communi natura, PP. Q. 31. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 40. Art. 2; PP. Q. 40. Art. 3; PT. Q. 20. Art. 1; 1 Perih. 10 a; Ente 1 b. — (b), **essentia completa** and **essentia quaedam seu secundum quid**, *the complete* or *perfect essence* and *a certain kind of essence* or *relative essence*. Cf. C. G. 2. 89; Ente 7 a. — (c), **essentia divina**, *divine essence*. Sicut relationes in rebus creatis accidentaliter insunt, ita in Deo sunt ipsa essentia divina, PP. Q. 39. Art. 1 c; beatitudo ultima consistit in visione divinae essentiae quae est ipsa essentia bonitatis, PS. Q. 4. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 2 pr.; PP. Q. 14. Art. 12; PS. Q. 3. Art. 8 (bis); PS. Q. 4. Art. 6; 1 Perih. 10 a; et passim. — (d), **essentia finita et infinita**, *the limited* or *finite essence* and *the unlimited* or *infinite essence*. Angelus est virtutis et essentiae finitae. divina autem virtus et essentia infinita est, et est universalis causa omnium; et ideo sua virtute omnia contingit, et non solum in pluribus locis est, sed ubique; virtus autem angeli quia finita est, non se extendit ad omnia, sed ad aliquid unum determinatum, PP. Q. 52. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 55. Art. 1; 1 Sent. 43. 1. 2 c. — (e), **essentia infinita**, see *essentia finita*. Sicut Deus excedit omnia existentia, quae habent esse determinatum, per essentiam suam infinitam; ita cognitio sua, qua cognoscit, est super omnem cognitionem. unde quae est proportio cognitionis nostrae ad essentiam nostram creatam, ea est proportio cognitionis divinae ad essentiam suam infinitam, (ad 2), . . ., hoc modo nihil prohibet intellectum nostrum, quamvis sit finitus, dici proportionatum ad videndum essentiam infinitam, PTS. Q. 92. Art. 1 ad 6. Cf. PP. Q. 7. Art. 2 (bis); PP. Q. 52. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 11. — (f), **essentia propria**, see *essentia communis*. Similiter potest angelus simul Deum cognoscere per essentiam Dei, quod pertinet ad cognitionem gloriae, et per essentiam propriam, quod pertinet ad cognitionem naturae, PP. Q. 62. Art. 7 ad 1. Cf. PS. Q. 51. Art. 1; PS. Q. 83. Art. 2. — (g), **essentia quaedam**, see *essentia completa*. — (h), **essentia secundum quid**, see *essentia completa*. — (i), **essentia separata**, *essence separated from matter*. Cf. Trin. 2. 2. 3 c. — (j), **essentia simplex**, *the simple essence*, i.e., *not composed of form* and *matter*. In anima est, sicut materiale, ipsa simplex essentia, PP. Q. 90. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 57. Art. 2; PP. Q. 77. Art. 6. — (k), **essentia visibilis**, *visible essence*. Cf. Verit. 8. 3. ad 17. — (2), essentia rei vel est res ipsa, vel se habet ad ipsam aliquo modo ut causa, C. G. 1. 21; essentia dicitur, cuius actus est esse, 1 Sent. 23. 1. 1 c; si autem sumatur unumquodque ut quod est, sic unum et idem dicetur essentia, inquantum habet esse, 1 Sent. 23. 1. 1 c. — As a special kind of *essentia* in this sense we have **essentia quinta**, *the fifth essence* or the fifth (simple) body (cf. *corpus quintum*) or *the fifth element* (cf. *elementum*), i.e., that element of which the heavenly bodies consist and through the influence of which the elementary parts of earthly bodies are united and held together. Alia autem est opinio, quod corpora caelestia non sunt de natura quattuor elementorum, sed quinta essentia. Quodl. 6. 11. 19 ad 1; hoc autem principium dicit ipsam quintam essentiam, ex quo omnia huiusmodi (i.e., sphaerae et stellae) formantur, 1 Meteor. 2 a. Cf. 2 Sent. 14. 1. 2 c; 4 Phys. 10 b; 11 Met. 10 i; corpus quintae essentiae non venit in compositionem humani corporis, nisi secundum virtutem tantum, 2 Sent. 30. 2. 1 c. Cf. 4 Sent. 44. 2. 1. 1 c and 2. 1 c; quinta essentia non venit materialiter in compositionem corporis mixti, cum sit inalterabilis, sed virtualiter tantum, PP. Q. 76. Art. 7 c; ex natura quintae essentiae quae est lux, ut dicunt, quam ponunt esse de compositione humani corporis et per eam elementa contraria conciliari in unum, PT. Q. 57. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 7 ob. 3; PP. Q. 91. Art. 1 (bis); PTS. Q. 83. Art. 1.

essentiālis, e, *adj.*, (1) *essential*, i.e., concerning essence, belonging to it, proceeding from it, synonym of *substantialis*, the opposite of *accidentalis*, (2) *really self-existing*, i.e., determining essence, the opposite of *participatus* (see *participare*) and *per participationem*. — (1), si enim naturae aliquid essentiale subtrahitur, C. G. 2. 15; proprietates naturales vel essentiales, id est, essentiam animae naturaliter consequentes, Spir. 11 c; quidquid convenit alicui inquantum huiusmodi, est ei essentiale, Verit. 21. 5 ob. 3. Cf. PP. Q. 3. Art. 4 (bis); PP. Q. 39. Art. 7; PP. Q. 95. Art. 4; PS. Q. 18. Art. 3; PS. Q. 93. Art. 1; et passim. On **bonum secundum esse essentiale**, see *bonus*; on **actio essentialis**, see *actio*; on **actus essentialis**, see *actus*; on **adiectivum essentiale**, see *adiectivus*; on **attributum essentiale**, see *attributum*; on **conditio essentialis**, see *conditio*; on **designatio essentialis**, see *designatio*; on **differentia essentialis**, see *differentia*; on **distinctio essentialis**, see *distinctio*; on **divisio essentialis**, see *divisio*; on **esse essentialis**, see *esse*; on **forma essentialis**, see *forma*; on **gloria essentialis**, see *gloria*; on **immutatio essentialis**, see *immutatio*; on **intentio essentialis**, see

intentio; on **lumen essentiale**, see *lumen*; on **nomen essentiale**, see *nomen*; on **ordo essentialis**, see *ordo*; on **pars essentialis**, see *pars*; on **perfectio essentialis**, see *perfectio*; on **poena essentialis**, see *poena*; on **potentia essentialis**, see *potentia*; on **praedicatio essentialis**, see *praedicatio*; on **praedicatum essentiale**, see *praedicatum*; on **praemium essentiale**, see *praemium*; on **principium essentiale**, see *principium*; on **proprietas essentialis**, see *proprietas*; on **proprium essentiale**, see *proprius*; on **qualitas essentialis**, see *qualitas*; on **terminus essentialis**, see *terminus*; on **totum essentiale**, see *totum*; on **unitas essentialis**, see *unitas*. — (2), finis autem gubernationis mundi est bonum essentiale, ad cuius participationem et assimilationem omnia tendunt, PP. Q. 103. Art. 4 c; ipse usus horum necessariorum habet quamdam essentialem delectationem adiunctam, SS. Q. 141. Art. 5 c. On **bonitas essentialis**, see *bonitas*; on **bonum essentiale**, see *bonus*; on **cognitio essentialis**, see *cognitio*; on **dilectio essentialis**, see *dilectio*; on **rationale essentiale**, see *rationalis*; on **sapientia essentialis**, see *sapientia*; on **verbum essentiale**, see *verbum*.

essentiāliter, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of essence*, *essentially*, synonym of *substantialiter*, the opposite of *accidentaliter* and *participative*. Quae de aliis dicuntur accidentaliter, sibi conveniunt essentialiter, PP. Q. 6. Art. 3 c; nomen amoris in divinis sumi potest essentialiter et personaliter, PP. Q. 37. Art. 1 c; sic ergo notitia et amor, inquantum referuntur ad ipsam ut cognitam et amatam, substantialiter vel essentialiter sunt in anima, PP. Q. 77. Art. 1 ad 1; potest attribui alicui rei dupliciter, uno modo essentialiter, PS. Q. 62. Art. 1 ad 1; lex essentialiter invenitur in regulante, PS. Q. 91. Art. 6 c; ad vitam contemplativam potest aliquid pertinere dupliciter, uno modo essentialiter, SS. Q. 180. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 55. Art. 1; PP. Q. 76. Art. 1; PS. Q. 90. Art. 1; SS. Q. 186. Art. 2 c; C. G. 2. 81; et passim. On **ad beatitudinem pertinere essentialiter**, see *beatitudo*; on **appropriare essentialiter**, see *appropriare*; on **bonum essentialiter**, see *bonus*; on **dicere essentialiter**, see *dicere*; on **ens essentialiter**, see *ens*; on **esse essentialiter**, see *esse*; on **exsistere essentialiter**, see *existere*; on **infinitum essentialiter**, see *infinitus*; on **praedicare essentialiter**, see *praedicare*; on **rationalis essentialiter**, see *rationalis*; on **sumere essentialiter**, see *sumere*; on **unire essentialiter**, see *unire*; on **veritas essentialiter dicta**, see *veritas*; on **verum essentialiter**, see *verus*; on **voluntas essentialiter dicta**, see *voluntas*.

Estha, ae, *f.*, *Estha*, the name of the wife of Matthan, who afterwards married Melchi. Et Eusebius Caesariensis in ecclesiastica Historia, lib. 1, cap. 7, ab Aphricano historiographo traditam asserit. dicunt enim quod Matthan et Melchi diversis temporibus de una eademque uxore Estha nomine singulos filios procreaverunt, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2.

Esther, *n. indecl.*, *f.*, (1) *Esther*, queen of Persia and wife of Assuerus, who is identified with Xerxes (485-465 B.C.). She was a daughter of Abihail of the tribe of Benjamin, her Jewish name being Edessa. She had been adopted by her father's brother Mardochai, and her beauty caused Assuerus to choose her as his queen instead of his divorced wife Vasthi. In this position she was able to protect her people against the plots of Aman, a royal favorite, (2) *Esther*, Book of, a book of the Bible relating the history of a Jewish orphan girl named Edessa, later Esther. It portrays Persian court life with great exactness of detail and apparently is based upon court annals and written Jewish sources. — (1), videtur quod fidelis possit matrimonium cum infideli contrahere, quia Ioseph contraxit cum Aegyptia, et Esther cum Assuero, (ob. 1), . . ., et sic Ioseph et Moyses, et Esther cum infidelibus matrimonia contraxerunt, PTS. Q. 59. Art. 1 ad 1. — (2), sed contra est quod dicitur Esther, 13, 9, PP. Q. 103. Art. 7 a. Cf. SS. Q. 84. Art. 1; SS. Q. 103. Art. 2; SS. Q. 112. Art. 1.

ēsuries, ēi, *f.*, (1) *hunger, craving* or *desire for food*, (2) *fig.*, *a hunger, any strong desire; a craving*. — (1), duplex est appetitus, . . ., unde et vis appetitiva dividitur contra retentivam, digestivam, et expulsivam, et ad talem appetitum pertinet esuries et sitis, SS. Q. 148. Art. 1 ad 3; post ieiunium secuta est esuries, PT. Q. 41. Art. 3 c. — (2), praeterea, esuries et sitis iustitiae importat desiderium boni, (ob. 2), . . ., et ideo quartam beatitudinem, scilicet de esurie et siti iustitiae, attribuit quarto dono, scilicet dono fortitudinis, SS. Q. 139. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 67. Art. 4; PS. Q. 69. Art. 3 (bis).

ēsurio, īre, ii, ītum, 4, *v. desid. n.* and *a.*, (1) *to hunger, desire to eat, be hungry, suffer from long abstinence from food; crave food*, (2) used *fig.*, *to hunger; have an eager desire for; long*, as to hunger after righteousness. — (1), si Filius Dei corpus caeleste assumpsisset, non vere esuriisset, nec sitiisset, nec etiam passionem et mortem sustinuisset, PT. Q. 5. Art. 2 c; evangelistae in evangelica narratione narrant quod miratus est Iesus, et iratus, et contristatus, et quod esuriit, PT. Q. 5. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 40. Art. 4; PT. Q. 41. Art. 4 (bis); PT. Q. 41. Art. 3; PT. Q. 44. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 8, in quot.; et passim. — (2), et ideo Dominus esurientibus iustitiam saturitatem repromisit, PS. Q. 69. Art. 4 c; sed esurire et sitire iustitiam pertinet ad actum iustitiae, SS. Q. 139. Art. 2 ob. 1. Cf. PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 118. Art. 3, in quot.; SS. Q. 121. Art. 2, in quot.; SS. Q. 139. Art. 2, in quot.

ēsuritio, ōnis, *f.*, *a hungering, hunger*. Hilarius dicit, . . ., tentare Christum diabolus non fuisset ausus, nisi in eo per esuritionis infirmitatem, quae sunt hominis recognosceret, PT. Q. 41. Art. 1 ad 1, in quot.

ēsus, ūs, *m.*, (1) *an eating*, (2) *food*. — (1), requirebatur usus eorum quae pertinent ad divinum cultum; et sic quantum ad populum erat esus paschalis convivii, ad quem nullus incircumcisus admittebatur, . . ., et esus panum propositionis et aliorum, PS. Q. 102. Art. 5 c; esus plantarum et aliorum terrae nascentium fuit apud homines etiam ante diluvium; sed esus carnium videtur esse post diluvium introductus, . . ., et hoc ideo quia esus terrae nascentium magis pertinet ad quamdam simplicitatem vitae; esus autem carnium ad quasdam delicias et curiositatem vivendi, PS. Q. 102. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 97. Art. 4 c; PP. Q. 102. Art. 1 ad 4; PP. Q. 102. Art. 2; PS. Q. 103. Art. 2; SS. Q. 147. Art. 8 (passim); SS. Q. 163. Art. 4; et passim. — (2), animalia in sacrificium oblata occidebantur, quia veniunt in usum hominis occisa, secundum quod a Deo dantur homini ad esum, et ideo etiam igni cremabuntur, quia per ignem decocta fiunt apta humano esui, PS. Q. 102. Art. 3 ad 5.

et, *conj.*, (1) *and*, to connect in the most general manner single words or entire sentences, (2) *and indeed, and moreover, and that too*, to subjoin a word or phrase which more accurately defines or more briefly comprehends what goes before, (3) when repeated *et . . . et*, it serves to connect two ideas partitively, *both . . . and, as well . . . as, not only . . . but also*. — (1), vel res et signa, vel opera reparationis vel totum Christum, id est, caput et membra, PP. Q. 1. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 8; PP. Q. 2. Art. 1; PP. Q. 3. Art. 2; PP. Q. 9. Art. 1; PP. Q. 10. Art. 1; et passim. — (2), tunc oporteret talem transumptionem maxime fieri ex sublimioribus creaturis, et non ex infimis, PP. Q. 1. Art. 9 ob. 3. Cf. PP. Q. 7. Art. 4; PP. Q. 12. Art. 8; PP. Q. 102. Art. 1; PS. Q. 8. Art. 3; et passim. — (3), unde omne corpus naturale habet determinatam quantitatem et in maius et in minus, PP. Q. 7. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 1; PP. Q. 8. Art. 2; PP. Q. 8. Art. 4; PP. Q. 10. Art. 5; et passim.

etenim, *conj.*, subjoins a corroborative clause, or one which contains the reason of a preceding statement, *for truly, and indeed, because that, since*. Cuius causae dupliciter potest aliquid contrarium esse: uno modo ex parte ipsarum propositionum, ex quibus ratio procedit. etenim enuntiationi quae est: bonum est bonum, contraria est ea quae est, PS. Q. 53. Art. 1 c; potest tamen contingere ut id

quod est visum vel scitum ab uno, sit creditum ab alio. etenim quae de Trinitate credimus, nos visuros speramus, SS. Q. 1. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 29. Art. 9 ob. 3, in quot.; SS. Q. 169. Art. 2 ad 4, in quot.; PT. Q. 16. Art. 8, in quot.; PT. Q. 29. Art. 2, in quot.; PT. Q. 31. Art. 4, in quot.

ēthicus, a, um, *adj.*, (1) *customary, occurring frequently, lasting,* (2) *ethical,* synonym of *moralis.* — (1), et secundum quod (mos) importat diuturnitatem quandam, dicitur febris ethica, 3 Sent. 23. 1. 4. 2 c. — (2), secundum autem quod importat morem secundo modo acceptum, dicitur scientia ethica quam nos moralem dicimus, 3 Sent. 23. 1. 4. 2 c. On **scientia ethica**, see *scientia.* — **ēthica**, (sc. *scientia* or *philosophia*), ae, *f.*, *moral philosophy.* Quidam enim philosophi posuerunt quod intellectus noster possibilis nunquam potest ad hoc pervenire ut intelligat substantias separatas; sicut Alpharabius in fine suae Ethicae, PTS. Q. 92. Art. 1 c. Cf. also 1 Anal. 44 i. — **ēthica**, ōrum, *n.*, *the science of right* and *wrong,* or *the science of right conduct, ethics,* the Nicomachean Ethics of Aristotle. The Aristotelian corpus on moral science contains three complete treatises from all of which St. Thomas quotes freely, — the Nicomachean Ethics, the Eudemian Ethics, and the Magna Moralia, the last two of doubtful Aristotelian authorship. Quandoque tamen vita sumitur minus proprie pro operationibus vitae, a quibus nomen vitae assumitur, sicut dicit Philosophus 9 Ethicarum, cap. 9, quod vivere principaliter est sentire, vel intelligere, PP. Q. 18. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 25. Art. 2; SS. Q. 95. Art. 5; PT. Q. 84. Art. 9; PTS. Q. 99. Art. 1; et passim.

ethnicus, i, *m.*, *a heathen.* Sed ethnici sunt extra Ecclesiam. ergo et illi qui Ecclesiam audire contemnunt, per excommunicationem extra Ecclesiam sunt ponendi, PTS. Q. 21. Art. 2 a.

ēthos, eos, *n.*, = ἦθος or ἔθος, *manner, custom, way, practice,* a synonym of *mos.* Unde dicitur 2 Machab. 11, 11, quod leonum more irruentes in hostes prostraverunt eos; et sic accipitur mos in Psal. 67, 7, ubi dicitur: qui habitare facit unius moris in domo, et haec quidem duae significationes in nullo distinguuntur apud Latinos quantum ad vocem, in graeco autem distinguuntur; nam ethos, quod apud nos morem significat, quandoque habet primam; et scribitur per η, graecam litteram; quandoque habet primam correptam, et scribitur per ε, PS. Q. 58. Art. 1 c.

etiam, *conj.*, *and also, and furthermore, also, likewise, besides,* synonym of *quoque.* Ita etiam est dicendum de separatione illius costae, PP. Q. 97. Art. 2 ad 3; similiter etiam boni desiderium in hac vita satiari non potest, PS. Q. 5. Art. 3 c; aliquando autem etiam absque actu interiori, sicut cum non vult agere, PS. Q. 6. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 15. Art. 2; PP. Q. 39. Art. 4; PP. Q. 93. Art. 9; PP. Q. 98. Art. 1; PS. Q. 19. Art. 2; et passim.

etiamsi, a concessive conditional particle, = καὶ εἰ more emphatic than *etsi, even if, although, albeit.* Its use with the *indic.* in the S.T. is rare; St. Thomas consistently uses it with the *subj.* — (1), with *indic.*, sic et ea quae sunt in potentia, etiamsi non sunt in actu, cognoscuntur a Deo, PP. Q. 14. Art. 9 ad 2. Cf. PP. Q. 42. Art. 1; SS. Q. 178. Art. 1, in quot.; PT. Q. 55. Art. 9.—(2), with *subj.*, quia enim forma significata per hoc nomen, homo, id est, humanitas, realiter dividitur in diversis suppositis, per se supponit pro persona, etiam si nihil addatur quod determinet ipsum ad personam, PP. Q. 39. Art. 4 ad 3; quod aegritudo corporalis non habet in omnibus aequalem causam, etiamsi sit eiusdem speciei, PS. Q. 82. Art. 4 ad 2; ergo non videtur esse peccatum uti arte notoria, etiamsi per daemones sortiatur effectum, SS. Q. 96. Art. 1 ob. 3; quod etiamsi infidelis sumat species sacramentales, corpus Christi sub sacramento sumit, PT. Q. 80. Art. 3 ad 2; sed si aliquis posset dicere illud quod in confessione audivit, etiamsi aliter sciret, PTS. Q. 11. Art. 5 ob. 4. Cf. PP. Q. 75. Art. 2; PS. Q. 27. Art. 3; PS. Q. 34. Art. 1; SS. Q. 89. Art. 7; PT. Q. 64. Art. 5; PTS. Q. 64. Art. 2; et passim.

etsi, *conj.*, like etiamsi, a concessive conditional particle, *though, although, albeit,* used with (1) the *indic.*, (2) *subj.*; St. Thomas shows preference for the *subj.*, (3) *ellipt.* without a verb. — (1), habitus autem ex quibus conscientia informatur, et si multi sunt, omnes tamen efficaciam habent ab uno primo principio, PP. Q. 79. Art. 13 ad 3; alia vero regula vel mensura virtutis theologicae est ex parte nostra; quia, etsi non possumus ferri in Deum quantum debemus, debemus tamen ferri in ipsum credendo, PS. Q. 64. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 1. Art. 5; PS. Q. 87. Art. 8; SS. Q. 45. Art. 4; PT. Q. 16. Art. 11; PT. Q. 80. Art. 5; et passim. — (2), daemon, etsi non possit immutare voluntatem, potest tamen, ut supra dictum est, quaest. 111, art. 3 et 4, aliqualiter immutare inferiores hominis vires, PP. Q. 114. Art. 5 ad 3; unde, etsi semper sit finis, non tamen oportet quod semper sit ultimi finis, PS. Q. 12. Art. 2 c; liberalitas etsi de suo det, tamen hoc facit, SS. Q. 58. Art. 12 ad 1; oratio etsi conveniat sacerdotibus, non tamen est eorum officio propria, PT. Q. 22. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 109. Art. 10; SS. Q. 2. Art. 4; PT. Q. 24. Art. 1; PTS. Q. 39. Art. 1; et passim. — (3), in cognitione vero aliarum substantiarum separatarum est magna felicitas, etsi non ultima, PP. Q. 89. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 29. Art. 1; SS. Q. 24. Art. 10; SS. Q. 112. Art. 2; SS. Q. 137. Art. 3; PT. Q. 8. Art. 1; et passim.

etymologia, ae, *f.*, (1) *derivation of words, etymology,* (2) *Etymologies, Book of Etymologies,* a work of St. Isidore of Seville, frequently quoted in the S.T. Etymologia enim attenditur secundum id a quo imponitur nomen significandum; nominis vero significatio attenditur secundum id ad quod significandum nomen imponitur. quae quandoque diversa sunt; nomen enim lapidis imponitur a laesione pedis, non tamen hoc significat; alioquin ferrum, cum pedem laedat, lapis esset, SS. Q. 92. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 31. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 6 ad 3. — (2), sicut Isidorus dicit lib. V Etymologiarum, cap. III, PS. Q. 98. Art. 1 ob. 2; sed contra est quod Isidorus in lib. VIII Etymologiarum, cap. IX, SS. Q. 95. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 102. Art. 1; PS. Q. 97. Art. 4; PS. Q. 101. Art. 3; SS. Q. 92. Art. 1; SS. Q. 141. Art. 2; et passim.

eu, *interj.*, = εὖ, *well, good,* a synonym of *bene.* Eubulia autem importat bonitatem consilii; dicitur enim, ab εὖ quod est bonum, et βουλή quod est consilium, SS. Q. 51. Art. 1 c.

eubulīa, ae, *f.*, = εὐβουλία, *aptitude, capacity, talent, the virtue of good counsel,* the εὐβουλία of Aristotle. Eubulia enim est habitus quo bene consiliamur, PS. Q. 57. Art. 6 ob. 1; eubulia autem importat bonitatem consilii; dicitur enim ab εὖ quod est bonum, et βουλή quod est consilium, quasi bona consiliatio vel potius bene consiliativa; unde manifestum est, quod eubulia est virtus humana, SS. Q. 51. Art. 1 c; eubuliam per quam homo est bene consiliativus, SS. Q. 51. Art. 2 c; ad prudentiam pertinet bene consiliari imperative, ad eubuliam autem elicitive, SS. Q. 51. Art. 2 ad 1; eubulia est rectitudo consilii ad finem bonum simpliciter per vias congruas et tempore convenienti, 6 Eth. 8 p. Cf. PS. Q. 68. Art. 7; SS. Q. 48. Art. 1 c; SS. Q. 51. Art. 3; SS. Q. 53. Art. 2; 6 Eth. 8 a-o; et passim. On the difference between *eubulia* and *synesis,* see *synesis.*

eucharis, is, *adj.*, = εὔχαρις, *agreeable, grateful, gracious.* Dicitur Eccli. 6, 5: lingua eucharis, id est, gratiosa, in bono homine abundabit, SS. Q. 177. Art. 1 a.

eucharistia, ae, *f.*, (1) *the virtue of thanksgiving* or *thankfulness,* (2) *the Sacrament of the altar.* — (1), Eucharistia autem est idem quod bona gratia, quam Tullius ponit, sicut et vindicativam, SS. Q. 80. Art. 1 ad 4; secundum hoc etiam dicitur eucharistia, id est, bona gratia, quia "gratia Dei vita aeterna," PT. Q. 73. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 80. Art. 1 ob. 1 and ob. 4; PT. Q. 73. Art. 4 ob. 2; PT. Q. 74. Art. 2. — (2), sacrificium novae legis, id est, Eucharistia, continet ipsum Christum, qui est sanctificationis auctor, PS. Q. 101. Art. 4 ad 2; secundum hoc etiam dicitur eucharistia, id est, bona

gratia, quia gratia Dei vita aeterna, ut dicitur Rom. 6. 23, vel quia realiter continet Christum, qui est plenus gratia, PT. Q. 73. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 89. Art. 2 c; PT. Q. 65. Art. 1 c; PT. Q. 73-84; et passim.

Euclides, is, *m.*, *Euclid*, the geometrician of Alexandria under Ptolemy Philadelphus. Ut Euclides dicit, lib. 1 Elem., in princ., est longitudo sine latitudine, cuius extremitates sunt duo puncta, (ob. 2), . . ., sed Euclides definit lineam finitam rectam, PP. Q. 85. Art. 8 ad 2.

Eudēmicus, a, um, *adj.*, *Eudemian*, a body of ethical doctrine, other than Nicomachean, *of* or *pertaining to Eudemus, a pupil of Aristotle.* Ut Aristoteles concludit in quodam, cap. Eth. Eudemicae, cap. 18. circ. princ., PS. Q. 9. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 80. Art. 1 ob. 3; PS. Q. 109. Art. 2.

Eudoxius, ii, *m.*, *Eudoxius*, a monk, probably abbot of a monastery in the island of Capraria to whom Augustine wrote in affectionate terms, exhorting the brethren not to make their monastic retirement an excuse for declining active service in the Church, but to be strenuous at all times in discharging their conventual duties, and to remember the liability to temptation even within their peaceful abode. Sed contra est quod Augustinus dicit ad Eudoxium, ep. 48: si quam operam vestram mater Ecclesia desideravit, nec elatione avida suscipiatis, nec blandiente desidia respuatis, SS. Q. 185. Art. 2 a.

eufortunātus, a, um, *adj.*, *very much favored by luck, very fortunate*, the opposite of *infortunatus*, does not occur in the S.T. Si aliquis sit propinquus magno malo et liberetur ab illo, dicitur eufortunatus, 2 Phys. 9 f. Cf. 2 Phys. 9 g and 10 c; 11 Met. 8 k.

eufortunium, i, *n.*, *good fortune, good luck*, the opposite of *infortunium*, does not occur in the S.T. Eufortunium dicitur, quando sequitur aliquod magnum bonum, 2 Phys. 9 f; dicimus esse eufortunium, cum aliquis homo invenit thesaurum, 2 Phys. 10 c; si sit magnum bonum, quod fortuito evenit, dicitur eufortunium, 11 Met. 8 k.

euge, *interj.*, an exclamation of joy, applause, admiration, *well done, good.* Convertantur statim erubescentes, qui dicunt mihi euge, euge, SS. Q. 115. Art. 2 ob. 1, in quot.

eugnomosynē, ae, *f.*, *the capacity* or *virtue of good* or *right judgment over exceptional things*, of the same meaning as Aristotle's γνώμη. Quantum vero ad ea, quae quandoque particulariter agenda occurrunt praeter communes leges, ponitur eugnomosyne quasi bona gnome, quae est in talibus directiva, et ideo dicit de ea, quod est voluntaria iustificatio, quia scilicet ex proprio arbitrio id, quod iustum est, homo secundum eam servat, non secundum legem scriptam, SS. Q. 80. Art. 1 ad 4; epikeia non adiungitur iustitiae particulari, sed legali; et videtur esse idem cum ea quae dicta est "eugnomosyne", SS. Q. 80. Art. 1 ad 5. Cf. SS. Q. 80. Art. 1 ob. 4.

Eugubius, ii, *m.*, *Gubbio*, a city in the province of Perugia, Italy; has Roman ruins. Hieronymus dicit ad Evagium episcopum: ubicumque fuerit episcopus, sive Romae, sive Eugubii, sive Constantinopoli, sive Rhegii, eiusdem meriti est, eiusdem et sacerdotii, SS. Q. 188. Art. 1 ob. 3.

Eunōmiānus, a, um, *adj.*, *Eunomian*, a follower of Eunomius. Et postea subditur: si quis contra hanc sententiam venit, non Christianus sed Eunomianus et Vigilantianus creditur, PT. Q. 25. Art. 6 a, in quot.

Eunōmius, ii, *m.*, *Eunomius* of Cappadocia, bishop of Cyzicus 360-364 A.D., after the expulsion of Eleusius. As a writer he was more copious than elegant. Basil the Great considered his Apologeticus worthy of an elaborate refutation which we possess in five books. Praeterea, Hebr. 1, 3, dicitur de Filio: portans omnia verbo virtutis suae; ex quo Basilius, lib. 5 contra Eunom., cap. 11, accipit quod Spiritus Sanctus sit verbum Filii. non est ergo proprium Filii esse Verbum, PP. Q. 34. Art. 2 ob. 5. Cf. PP. Q. 42. Art. 1 ad 2; PT. Q. 10. Art. 2.

eunūchus, i, *m.*, (1) *an eunuch*, (2) the *Eunuch*, the name of one of Terence's comedies. — (1), primo quidem quando illi qui sunt baptizandi apparent perfecte instructi in fide, et ad baptismum idonei; sicut Philippus statim baptizavit Eunuchum, PT. Q. 68. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 3 (ter); PTS. Q. 96. Art. 5 (passim). — (2), unde et Terentius, in Eunucho, Act I, scena I dicit, SS. Q. 53. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 153. Art. 5 (bis).

eupathia, ae, *f.*, *eupathy*, the just and temperate mind which the Stoics made the ideal virtue. Stoici voluerunt pro tribus perturbationibus, in animo sapientis esse tres εὐπαθείας, id est, tres bonas passiones; pro cupiditate scilicet voluptatem, pro laetitia gaudium, pro metu cautionem, PS. Q. 59. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 15. Art. 6.

Euphēmius, ii, *m.*, *Euphemius*, third patriarch of Constantinople, succeeding Fravitta and followed by Macedonius II. He ruled six years and three months, 489-496 A.D., and died 515 A.D. Sed ille qui in probatione deficit, incurrit poenam infamiae quam etiam papa non videtur posse remittere, secundum illud Gelasii papae, id habet Callistus II, epist. 2, cap. 5, tom. 1, Concil. Vid. Append. Grat. ad cap. Euphemium, SS. Q. 68. Art. 4 ob. 3.

Euphrātes, is, *m.*, *Euphrates*, a well-known river in Syria, which rises in Armenia, and, after its junction with the Tigris, empties into the Persian Gulf. Super illud Gen. 2: fluvius quartus ipse est Euphrates, dicit Glossa, . . ., Euphrates, frugifer interpretatur; nec dicitur contra quos vadat, quia iustitia ad omnes animae partes pertinet, SS. Q. 58. Art. 8 ob. 1, in quot. Cf. SS. Q. 173. Art. 4 c.

eupsychia, ae, *f.*, = εὐψυχία, opp. of κακοψυχία, *good courage, high spirit*, a synonym of *bona animositas*. Andronicus etiam ponit septem virtutes annexas fortitudini, quae sunt eupsychia, lenia, magnanimitas, virilitas, perseverantia, magnificentia, andragathia, (ob. 6), . . ., eupsychia autem, id est, bona animositas, idem videtur esse quod securitas, SS. Q. 128. Art. 1 ob. 6.

eusebia, ae, *f.*, *the virtue of the fear of God, fear of God*, synonym of *latria* and *theosebia*. Eusebia vero dicitur bonus cultus, unde est idem quod religio, SS. Q. 80. Art. 1 ad 4; quia tamen specialis honor debetur Deo tamquam primo omnium principio, etiam specialis ratio cultus ei debetur, quae Graeco nomine vocatur Eusebia, vel Theosebia, SS. Q. 81. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 80. Art. 1 ob. 4; SS. Q. 101. Art. 1; 3 Sent. 9. 1. 1. 1 c.

Eusebius, ii, *m.*, (1) *Eusebius* of Caesarea or Eusebius Pamphili, Bishop of Caesarea in Palestine (c. 260-c. 341). St. Thomas refers to his *Historia Ecclesiastica*, to his *Oratio de laudibus Constantini*, and to *Quaestiones ad Marinum*, (2) Eusebius, Bishop of Emesa, (ob. 360). Author of numerous works (St. Jerome, *De viris illustr.*, XCI), nearly all of which have disappeared. Those published under his name are rather to be ascribed to Eusebius of Alexandria or to Eusebius of Caesarea. St. Thomas quotes as his a Paschal homily, (3) *Eusebius*, pope, succeeded Marcellus as bishop of Rome A.D. 309 or 310. There are three spurious decretal epistles attributed to Eusebius; one to the bishops of Campania and Tuscia, referring to the Invention of the Cross and ordering the celebration of a festival in its honor; containing also a long lecture on the authority of St. Peter, and directions as to the reconciliation of properly baptized heretics by the imposition of hands of bishops. — (1), sicut enim Eusebius dicit in *Orat. de laudib. Constantini*, PT. Q. 50. Art. 1 c; et Eusebius Caesariensis in Ecclesiastica historia, lib. I. cap. vii ab Aphricano historiographo traditam asserit, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2. Cf. PT. Q. 55. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 11; PTS. Q. 88. Art. 3; PTS. Q. 96. Art. 6. — (2), unde Eusebius

Emissenus dicit, Hom. V in Pascha quae incipit: magnitudo caelestium, PT. Q. 73. Art. 5. Cf. PT. Q. 75. Art. 4; PT. Q. 78. Art. 1 (bis). — (3), sed contra est quod Eusebius papa dicit (Ep. III ad Ep. Tusc.), PT. Q. 72. Art. 11 a.

eustochia, ae, *f., the capability* or *the virtue of good conjecture* or *guessing in practical things*, the εὐστοχία of Aristotle; cf. *ars coniecturalis*. Sed in bene consiliando non habet locum solertia, quae est eustochia quaedam, id est, bona coniecturatio, quae est sine ratione et velox, (ob. 2), . . ., ita solertia ad hoc pertinet ut homo bene se habeat in acquirendo rectam aestimationem per seipsum; ita tamen ut solertia accipiatur pro eustochia, cuius est pars. nam eustochia est bene coniecturativa de quibuscumque; solertia autem est "facilis et prompta coniecturatio circa inventionem medii," . . ., tamen ille philosophus qui ponit solertiam partem prudentiae, accipit eam communiter pro omni eustochia, SS. Q. 49. Art. 4 a; eustochia, cuius laus est in veloci consideratione eius, quod oportet, SS. Q. 49. Art. 4 ad 2; vel etiam eustochia, id est, bona coniecturatio, 6 Eth. 8 a. Cf. SS. Q. 48. Art. 1 (ter).

Eustochium, ii, *f., Eustochium*, third daughter of Paula the friend of Jerome, from whose writings all that is known of her is gathered. Her original name, apparently, was Julia, her father, Toxotius, tracing his ancestry through the Julian family. The Greek name Εὐστόχιον, implying justness of aim, seems to have been added as a term of endearment. The letters which Jerome wrote for her instruction were many. She is reckoned as a saint, her festival being September 28. Sed contra est quod Hieronymus, ep. 2, ad Eustochium de Custodia virginitatis, PP. Q. 25. Art. 4 a. Cf. SS. Q. 152. Art. 3.

eusunetoi, ōrum *m., usunetoi, men of good sense*, synonym of *sensati*, opposite of *insensati*. Σύνεσις importat iudicium rectum, non quidem circa speculabilia, sed circa particularia operabilia, circa quae etiam est prudentia. unde secundum σύνεσις dicuntur aliqui in graeco σύνετοι, id est, sensati, vel εὐσύνετοι, id est, homines boni sensus, sicut e contrario qui carent hac virtute, dicuntur ἀσύνετοι, id est, insensati, SS. Q. 51. Art. 3 c.

eusynesia, ae, *f., plain understanding, understanding, common sense*, synonym of *synesis*. Pro eodem accipitur synesis et eusynesia, id est, bonus sensus, 6 Eth. 9 d.

eutrapelia, ae, *f., the capacity for* or *virtue of good* or *agreeable teasing* or *joking*, the εὐτραπελία of Aristotle. Eutrapelia (est virtus) circa delectationes ludi, PS. Q. 60. Art. 5 ob. 4; conviciari est actus alicuius virtus, scilicet eutrapeliae, ad quam pertinet bene conviciari, SS. Q. 72. Art. 2 ob. 1; ad eutrapeliam pertinet dicere aliquod leve convicium non ad dehonorationem vel ad contristationem eius, in quem dicitur, sed magis causa delectationis et ioci, SS. Q. 72. Art. 2 ad 1; Philosophus ponit virtutem eutrapeliae circa ludos, quam nos possumus dicere iucunditatem, SS. Q. 168. Art. 2 a; circa ludos potest esse aliqua virtus, quam Philosophus eutrapeliam nominat, SS. Q. 168. Art. 2 c; eutrapeliam vero quae est circa delectationes, quae sunt in ludis, Virt. 1. 12 ad 26. Cf. PS. Q. 60. Art. 5 a; PS. Q. 138. Art. 1 (bis); SS. Q. 160. Art. 2; 4 Sent. 16. 4. 2. 1 c; 2 Eth. 9 g; 4 Eth. 16 a-m; 8 Eth. 6 l; et passim.

eutrapelus, a, um, *adj., joking in a lively* and *agreeable manner, witty*; the εὐτράπελος of Aristotle. Dicitur aliquis eutrapelus a bona conversione, quia scilicet bene convertit aliqua dicta vel facta in solatium, SS. Q. 168. Art. 2 c; illi, qui moderate se habent in ludis, vocantur eutrapeli, quasi bene vertentes, quia scilicet ea, quae dicuntur ac fiunt convenienter, in risum convertunt, 4 Eth. 16 d; eutrapelus, id est, virtuose se habens circa ludos, 8 Eth. 3 b. Cf. 4 Eth. 16 e-g; 8 Eth. 6 l.

Eutyches, is, *m., Eutyches*, archimandrite of a monastery near Constantinople in the fifth century A.D., who ascribed to Christ a divine nature only. Ad huius quaestionis evidentiam sciendum est quod circa mysterium unionis duarum naturarum in Christo duplex haeresis insurrexit. una quidem confundentium naturas; sicut Eutychetis et Discori, qui posuerunt quod ex duabus naturis est constituta una natura, PT. Q. 2. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 64. Art. 4; PT. Q. 18. Art. 1.

Eutychius, ii, *m., Eutychius*, patriarch of Constantinople; born at Theium in Phrygia 512 A.D. Towards the end of his life Eutychius maintained in a book on the resurrection, now lost, that after the resurrection the body will be more subtle than air, and no longer palpable. Gregory the Great, then residing at Constantinople as delegate of the Roman Church, felt himself bound to oppose this opinion. Dicere autem quod corpus Christi carnem, et ossa non habuerit, et alias huiusmodi partes humano corpori naturales, pertinet ad errorem Eutychii, Constantinopolitanae urbis episcopi, qui dicebat, ut habet Greg., 14 Moral., cap. 29, PT. Q. 54. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 86. Art. 6.

Eva, ae, *f., Eve*, the first woman. Videtur quod peccatum Adae fuerit gravius quam peccatum Evae, . . ., ergo Adam gravius peccavit quam Eva, SS. Q. 163. Art. 4 ob. 1; nulla enim mulier potest esse propinquior viro quam Eva fuit Adae, PTS. Q. 54. Art. 3 ob. 1.

ēvacuātio, ōnis, *f., a voiding, the act of voiding*. Videtur quod lex nova legem veterem non impleat. impletio enim contrariatur evacuationi. sed lex nova evacuat, vel excludit observantias legis veteris, PS. Q. 107. Art. 2 ob. 1; effectus spei in damnatis, non variat demeritum, sicut nec evacuatio spei in beatis auget meritum, SS. Q. 18. Art. 3 ad 3.

ēvacuo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to annul, destroy* the *force* or *validity* or *effect of; to render void* or *declare invalid*, (2) in the *pass., to fail* or *become* or *be found deficient* in faithfulness.—(1), sed si observantiae veteris legis ex ratione erant, frustra evacuarentur per rationabilia decreta novae legis, PS. Q. 102. Art. 1 ob. 1; quod iudicialia praecepta non habuerunt perpetuam obligationem, sed sunt evacuata per adventum Christi, . . ., nam caeremonialia adeo sunt evacuata, ut non solum sint mortua, PS. Q. 104. Art. 3 c; unde falsitas directe evacuat finem iuramenti, SS. Q. 98. Art. 1 c; sed ad Christum non pertinebat meritum fidei evacuare, (ob. 2), . . ., sed quod aliquis ea quae non videt credat per aliqua signa visa, non totaliter fidem evacuat nec meritum eius, PT. Q. 55. Art. 5 ad 3; praeterea, error non evacuat matrimonium, nisi inquantum tollit voluntarium, (ob. 3), . . ., quod error nobilitatis, in quantum huiusmodi, non evacuat matrimonium, eadem ratione qua nec error qualitatis, PTS. Q. 51. Art. 2 ad 5; nec sacramentum evacuat quantum ad sui essentiam, sed quantum ad sui perfectionem, quae requiritur in illis qui sunt sacramentorum dispensatores, PTS. Q. 61. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 67. Art. 5 a; PS. Q. 96. Art. 4 ob. 2; SS. Q. 16. Art. 1 ad 5; SS. Q. 27. Art. 4 a; PTS. Q. 51. Art. 1 c (ter); et passim. — (2), non arbitror quod ad subitum quis evacuetur, aut decidat; sed paulatim, ac etiam per partes eum decidere necesse est, (ob. 1), . . ., potest aliter dici quod ipse intelligit eum penitus evacuari, et decidere qui sic decidit, SS. Q. 24. Art. 12 ad 1. Cf. SS. Q. 14. Art. 4, in quot.; SS. Q. 163. Art. 3 a.

ēvādo, ere, si, sum, 3, *v. n.* and *a.*, (1) *to escape, flee from* so as to get clear of; *obtain security* or *deliverance from; get away from; enjoy immunity from; evade; avoid*; elude something such as punishment, misery, guilt, sickness, death, danger, etc., (2) *to escape, succeed in getting away from, run away; emerge* into safety or freedom, (3) *to evade, elude* mental efforts, as an explanation, etc., (4) *to escape death, survive, live through in spite of*. — (1), melius est autem ei sic esse secundum naturam quam nullo modo esse, praesertim cum possit per gratiam damnationem evadere, PS. Q. 83. Art. 1 ad 5; similiter etiam nec ut quaslibet miserias praesentis vitae evadat, . . ., et ideo inferre sibi mortem ad alias huius vitae miserias evadendas, SS. Q. 64. Art. 5 ad 3; si vero det operam rei illicitae, vel etiam det operam rei licitae, non adhibens diligentiam debitam, non evadit homicidii reatum, SS. Q. 64. Art. 8 a; puta cum expertus est se saepe pericula evasisse, SS. Q. 123. Art. 1 ad 2; quod timor

non est, nisi ubi est aliqua spes evadendi. nam quando nulla spes est evadendi, apprehenditur malum ut praesens, PT. Q. 15. Art. 7 c; nullus poterat diaboli manus evadere, PT. Q. 49. Art. 2 ad 2; quilibet tenetur plus facere ad evadendum a morbo spirituali quam ad evadendum a morbo corporali, PTS. Q. 6. Art. 5 ob. 2. Cf. PS. Q. 32. Art. 4 c; SS. Q. 13. Art. 4; SS. Q. 18. Art. 3; PTS. Q. 8. Art. 2; PTS. Q. 11. Art. 5; PTS. Q. 14. Art. 5; et passim. — (2), Iudaei autem indicantes eis locum nativitatis Christi, similes facti sunt fabris arcae Noe, qui aliis, ubi evaderent, praestiterunt, PT. Q. 36. Art. 8 ad 3, in quot.; columba enim secus fluenta habitat, ut inde, viso accipitre, mergat se et evadat, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4; sicut cum quis equum currere facit ut evadat hostes, SS. Q. 97. Art. 1 c. — (3), hanc obiectionem aliquis forte vellet evadere per hoc quod diceret, corpus hominis ante peccatum incorruptibile fuisse, PP. Q. 76. Art. 5 ad 1. — (4), si ergo quilibet sacerdos in articulo mortis possit absolvere a quolibet peccato, non debet poenitens, si evadit, ad suum sacerdotem recurrere, PTS. Q. 8. Art. 6 ob. 2.

ēvagātio, ōnis, *f.*, *evagation, wandering of the thoughts.* Tristitia moderata, quae excludit evagationem animi, potest conferre ad disciplinam suscipiendam, PS. Q. 37. Art. 1 ad 1; et similiter evagatio mentis circa illicita in omnibus vitiis invenitur, (ob. 2), . . ., ponitur filia acediae evagatio circa illicita, (ad 2), . . ., omnia autem alia quinque, quae ponit ex acedia oriri, pertinent ad evagationem mentis circa illicita, SS. Q. 35. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 82. Art. 13 (ter); SS. Q 175. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 7.

ēvago, āre, 1, *v. n.*, (1) *to wander, roam, go about* without or as if without plan or aim, (2) *to wander, stray from the subject*, to have mental evagations, especially in prayer. — (1), et si hoc fieri non potest, dispensative debent in eisdem monasteriis recipi, ne in saeculo evagentur mutatis tamen prioribus locis et inferioribus assignatis, SS. Q. 100. Art. 6 ad 5. — (2), in spiritu et veritate orat qui ex instinctu Spiritus ad orandum accedit, etiam si ex aliqua infirmitate mens postmodum evagetur, (ad 1), . . ., et ideo contingit quod quando mens orantis ascendit in Deum per contemplationem, subito evagetur ex quadam infirmitate, (ad 2), . . ., si quis ex propositio in oratione mente evagetur, hoc est peccatum, SS. Q. 83. Art. 13 ad 3.

ēvānesco, ere, nui, 3, *v. inch. n.*, (1) *to vanish* or *pass away, die away, disappear*, (2) used figuratively. — (1), sed corpus Christi evanuit ab oculis discipulorum eum intuentium, (ob. 2), . . ., dicitur ergo quod Christus ab oculis discipulorum evanuit, PT. Q. 54. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 118. Art. 1 ad 4; PT. Q. 55. Art. 6, in quot.; PT. Q. 76. Art. 8. — (2), dicuntur fratres in Aegypto crebras quidem habere orationes, sed eas tamen brevissimas, . . ., ne illa, vigilanter erecta, quae oranti plurimum necessaria est, per productiores moras evanescat, SS. Q 83. Art. 14 c, in quot.; inde est quod a magnitudine corporalis doloris quasi evanescit delectatio spiritualis, quae est de fine virtutis, SS. Q. 123. Art. 8 ad 3.

ēvangelicus, a, um, *adj.*, *evangelical, relating to* or *agreeing with the gospel, contained in the gospel.* Procedente autem tempore, cessante causa, cessavit et effectus, manifestata evangelicae doctrinae veritate in qua Dominus docet quod nihil quod per os intrat, PS. Q. 103. Art. 4 ad 3; cum Christus statim in principio evangelicae praedicationis dixerit, Matth. 3, 2, PS. Q. 106. Art. 4 ad 4; ergo multo fortius sacerdos evangelicus potest uti potestate sua in omnes, PT. Q. 80. Art. 6 ob. 3. Cf. PS. Q. 108. Art. 3 c; PS. Q. 108. Art 4 (bis); SS. Q. 16. Art. 2; SS. Q. 90. Art. 1; PT. Q. 45. Art. 3 (bis); PT. Q. 88. Art. 2 a; et passim. On **consilium evangelicum**, see *consilium*; on **lex evangelica**, see *lex*; on **paupertas evangelica**, see *paupertas*; on **sacerdos evangelicus**, see *sacerdos*; on **sacramentum evangelicum**, see *sacramentum*.

ēvangelista, ae, *m.*, *an evangelist, one who brings good news, a preacher of the Gospel.* In the New Testament the term denotes a function rather than an office (Act. 21; Eph., 4; 2 Tim., 4.). Since the third century the term is used exclusively of the writers of the Gospels — Matthew, Mark, Luke, and John. Quia illi qui abutuntur doctrina quatuor Evangelistarum, ut per eam in altum non subleventur, immundi reputantur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; manifestum enim est quod Evangelistae scribendo Evangelium non peccaverunt, SS. Q. 110. Art. 3 ob. 1. Cf. SS. Q. 168. Art. 2; PT. Q. 5. Art. 3; PT. Q. 41. Art. 4; PT. Q. 45. Art. 1; PTS. Q. 29. Art. 3; PTS. Q. 77. Art. 1; et passim.

ēvangelium, ii, *n.*, *the gospel*, the good tidings of Jesus Christ, as found in any one of the four memoirs of Jesus Christ contained in the New Testament, ascribed to Matthew, Mark, Luke, and John. Videtur quod lex nova sit lex scripta. lex enim nova est ipsum Evangelium. sed evangelium est descriptum, (ob. 1), . . ., si legitur lex Evangelii esset lex indita, (ob. 2), . . ., lex Evangelii propria est eorum qui sunt in statu Novi Testamenti, (ob. 3), . . ., in scriptura Evangelii non continentur nisi ea quae pertinent ad gratiam Spiritus sancti, . . ., per quam datur Spiritus sancti gratia, continentur in Evangelio ea quae pertinent ad manifestandam divinitatem vel humanitatem Christi, PS. Q. 106. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 106. Art. 2 (passim); SS. Q. 10. Art. 6; PT. Q. 38. Art. 4; PT. Q. 76. Art. 8; PTS. Q. 84. Art. 2; et passim.

ēvangelizo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to preach, declare, proclaim*, always with the necessary notion of *bringing good tidings*, proclaiming the Gospel; *to evangelize, to win to the Gospel* by preaching. Qualis debeat esse qui evangelizat regnum Dei, praeceptis evangelicis, designatur, SS. Q. 97. Art. 1 ob. 3, in quot.; verumtamen evangelizantibus discipulis, non tam pauci quam illi erant; sed gentes etiam crediderunt, PT. Q. 43. Art. 4 ad 2, in quot.; quod sicut his qui in terra sunt evangelizavit; ita et his qui in inferno, PT. Q. 52. Art. 2 ad 3, in quot. Cf. PT. Q. 67. Art. 1 ob. 1.

Evangelus, i, *m.*, *Evangelus, a presbyter* known through two letters of Jerome to him, 73 and 146. Vallarsi thinks he was from Africa, and was the Evangelus, bishop of Assurae, mentioned in the Gesta Collationis Carthaginensis (Evangelus 2), and also the Evangelus to whom Anianus Celecensis dedicated his translation of Chrysostom's Homilies. Unde Hieronymus dicit ad Evangelum, ep. CXLVI, col. 1194, t. q., SS. Q. 188. Art. 1 ob. 3.

ēvapōrātio, ōnis, *f.*, *an evaporating, evaporation.* Quod sensus ligatur in dormientibus propter evaporationes quasdam et fumositates resolutas, . . ., et ideo secundum dispositionem huiusmodi evaporationum contingit esse ligamentum sensus maius vel minus, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2. Cf. PS. Q. 48. Art. 2 (bis); PP. Q. 102. Art. 1.

ēvapōro, āre, 1, *v. a.*, *to disperse in vapor, evaporate.* Quia cito calidum evaporat ratione suae debilitatis, ut ad corrumpendum virginem non sufficiat, PTS. Q. 58. Art. 1 ob. 5.

ēvāsio, ōnis, *f.*, *an avoiding, evasion, the act, means* or *result of evading, eluding* or *avoiding* something. Memoria autem tristitiae fit delectabilis propter subsequentem evasionem, PS. Q. 32. Art. 4 c; si vero superexcrescat vis mali in tantum ut spem evasionis excludat, (c), . . ., quando sic totaliter vis contristantis mali afficit animum, ut omnem spem evasionis excludat, PS. Q. 37. Art. 2 ad 3; si vero malum naturae, quod est corruptivum, apprehendatur ut propinquum, et tamen cum aliqua spe evasionis, tunc timebitur, PS. Q. 42. Art. 2. Cf. PS. Q. 67. Art. 4 (bis); SS. Q. 139. Art. 1.

ēvello, ere, velli, vulsum, 3, *v. a.*, (1) *to take away, remove something*, (2) *fig.*, *to root out, eradicate, tear away.* — (1), ecclesiam, in qua mortuorum cadavera infidelium sepeliuntur, sanctificare non licet, sed si apta videtur ad consecrandum, inde evulsis corporibus, et rasis parietibus vel tignis eius loci reaedificetur, PT. Q. 83. Art. 3 ad 2, in quot. — (2), qui in aliorum actibus exoriri bona respiciunt, mox ea manu pestiferae exprobrationis evellunt, SS. Q. 75. Art. 2 c, in quot.; possessio importat quietum dominium; et ideo per pa-

tientiam dicitur homo suam animam possidere, in quantum radicitus evellit passiones adversitatum quibus anima inquietatur, SS. Q. 136. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 150. Art. 1, in quot.

ēvenio, īre, vēni, ventum, 4, *v. n.*, (1) used *fig.*, (a) *to fall out, come to pass, happen,* (b) with *alicui, to befall, to betide one,* (2) *to proceed, follow, result,* as a consequence from anything, *to turn out, issue,* end in any way, used only of things. — (1) (a), sicut virtus solis habet non necessariam habitudinem ad aliquid eorum quae contingenter hic eveniunt, PP. Q. 19. Art. 3 ad 4; et ideo quibusdam effectibus praeparavit causas necessarias, ut necessario evenerint; quibusdam vero causas contingentes, ut evenirent contingenter, (c), . . ., effectus divinae providentiae non solum est aliquid evenire quocumque modo, sed aliquid evenire vel contingenter, vel necessario, . . ., evenit infallibiliter et necessario quod divina providentia disponit evenire infallibiliter et necessario, et evenit contingenter quod divina providentiae ratio habet ut contingenter eveniat, PP. Q. 22. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 19. Art. 6 ob. 1; PP. Q. 19. Art. 7 c; PS. Q. 102. Art. 1 c; SS. Q. 30. Art. 1; SS. Q. 171. Art. 6 (passim). — (1) (b), ea enim quae casu eveniunt, praeter intentionem finis, vel quae non serio fiunt sed ludo, dicimus esse inordinata, PS. Q. 102. Art. 1 c; sed quando aliquis dicit aliquid de futuro, verum dicit, etiamsi non eveniat. quod dicit, SS. Q. 89. Art. 7 ob. 1. Cf. SS. Q. 30. Art. 1; SS. Q. 43. Art. 2 (passim); SS. Q. 95. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 5; et passim. — (2), sed propter negligentiam considerandi nocumenta quae consequi possent, imputantur homini ad poenam mala eveniunt praeter eius intentionem, PS. Q. 73. Art. 8 c; sed contra non sunt facienda mala, ut eveniant bona, PS. Q. 79. Art. 4 a; similiter etiam nec est privatio pura, quia omnia peccata eveniunt ex parte aversionis et privationis gratiae, PS. Q. 86. Art. 1 ob. 3.

ēventus, ūs, *m.*, (1) *event, issue, result, consequence of an action,* (2) *a happening, occurrence, emergency; any unexpected occurrence* or *condition calling for immediate action.* — (1), homo in statu innocentiae non patiebatur aliquod periculum ab interiori, . . ., sed imminebat ei periculum ab exteriori propter insidias daemonum, ut rei probavit eventus, PP. Q. 113. Art. 4 ad 2; similiter etiam lignum scientiae boni et mali, materialis arbor fuit sic nominata propter eventum futurum, PP. Q. 102. Art. 1 ad 4; dicuntur etiam quidam consultationes facere de futuris eventibus, (ob. 3), . . ., et propter hoc consultatio dicitur fieri de futuris eventibus, in quantum homo per futuros eventus cognitos dirigitur ad aliquid faciendum, vel vitandum, PS. Q. 14. Art. 3 ad 3; videtur quod eventus sequens addat ad bonitatem vel malitiam actus, . . ., sed eventus consequuntur actus, . . ., ergo eventus addunt aliquid ad bonitatem vel malitiam actus, (ob. 1), . . ., eventus sequens non facit actum malum qui erat bonus, . . ., ergo eventus sequens non addit ad bonitatem vel malitiam actus, (a), . . ., eventus sequens aut est praecogitatus, . . ., si autem eventus sequens non sit praecogitatus, . . ., secundum hoc eventus sequens addit ad bonitatem vel malitiam actus, PS. Q. 20. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 8; PS. Q. 77. Art. 8; SS. Q. 95. Art. 4 (ter); et passim. — (2), iudicium oportet esse de singularibus eventibus. sed nulla lex scripta potest omnes singulares eventus comprehendere, SS. Q. 160. Art. 5 ob. 2; id quod in se vel universaliter consideratum est utile et honestum, secundum aliquem particularem eventum potest esse inhonestum et nocivum, (c), . . ., ita scilicet quod in aliquo eventu posset esse illicitum vel nocivum, SS. Q. 89. Art. 9 ad 1. Cf. SS. Q. 92. Art. 2 ob. 2; SS. Q. 95. Art. 5 (passim); SS. Q. 95. Art. 6 (passim); SS. Q. 95. Art. 7 (ter); PT. Q. 15. Art. 7; et passim.

ēverto, ere, ti, sum, 3, *v. a., to overthrow, overturn, throw down, destroy,* used (1) *lit.,* (2) *fig.* — (1), cum dixeris: maledic ei et domum everte, et omnia perire fac, nihil ab homicida differs, SS. Q. 76. Art. 4 ob. 2, in quot.; placuit ut altaria in quibus nullum corpus aut reliquiae martyrum conditae probantur ab episcopis qui locis eisdem praesunt, si fieri potest, evertantur, PT. Q. 83. Art. 3 ad 2, in quot. — (2), sicut sunt divitiae, quae, ut ibidem dicitur, multis exitio fuere; honores, qui complures pessumdederunt; regna, quorum exitus saepe miserabiles cernuntur; splendida coniugia, quae nonnunquam funditus domos evertunt, SS. Q. 83. Art. 5 c, in quot. Augustinus dicit, vindicta martyrum est ut evertatur regnum peccati, quo regnante tanta perpessi sunt, SS. Q. 83. Art. 8 ad 2, in quot.

ēvidens, entis, *adj., apparent, evident, visible, manifest, plain, clear.* Et hoc etiam evidentius fit, si adiunguntur quod ipsum esse causae agentis primae, scilicet Dei, PP. Q. 14. Art. 5 c; et huius ratio est in evidenti, PP. Q. 85. Art. 6 c; vel ex hoc quod aliqua maxima et evidentissima utilitas ex novo statuto provenit, PS. Q. 97. Art. 2 c; sed tanquam sperans quod Deus super hoc non testificetur per aliquod evidens signum, SS. Q. 13. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 48. Art. 3 ob. 3; PS. Q. 97. Art. 4; SS. Q. 89. Art. 2; SS. Q. 147. Art. 4 (bis); SS. Q. 187. Art. 4; PTS. Q. 46. Art. 2 (bis); et passim. — ēvidenter, *evidently, manifestly.* Quod in ultimo et in communi iudicio oportet quod divina iustitia omnibus evidenter appareat, quae nunc in plerisque latet, PTS. Q. 87. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 3; PP. Q. 45. Art. 5; SS. Q. 167. Art. 2; PT. Q. 44. Art. 2.

ēvidenter, *adv.*, see *evidens.*

ēvidentia, ae, *f.*, (1) *evidence, manifest correctness, publicity,* (2) *insight to correctness, clear understanding.* — (1), dum non voluntarie credit et confitetur, sed rerum evidentia coactus, PP. Q. 64. Art. 2 ad 5; nisi videret ea esse credenda vel propter evidentiam signorum, SS. Q. 1. Art. 4 ad 2; daemonum fides est quodammodo coacta ex signorum evidentia, SS. Q. 5. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 94. Art. 6; SS. Q. 67. Art. 2; SS. Q. 67. Art. 3 (bis); PT. Q. 76. Art. 7; PT. Q. 80. Art. 6; et passim. — (2), ad huius evidentiam considerandum est, PP. Q. 14. Art. 6 c; ad cuius evidentiam sciendum est, PP. Q. 17. Art. 4 c; ad evidentiam autem praemissae dubitationis considerandum est, C. G. 3. 109. Cf. PP. Q. 27. Art. 3; PP. Q. 48. Art. 4; PP. Q. 80. Art. 1; PS. Q. 17. Art. 1; PS. Q. 69. Art. 3; et passim.

ēvigilo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a., to awake, rise up* from the grave to resume the conscious exercise of the senses which have lain dormant in death. Multi de his qui dormierunt in terrae pulvere evigilabunt, (ob. 2), . . ., vel particulatio potest intelligi quantum ad pueros damnatos in limbo, qui quamvis resurgent, non proprie dicuntur evigilare, cum nec sensum poenae, nec gloriae habituri sint; vigilia enim est solutio sensus, PTS. Q. 75. Art. 2 ad 2.

ēvitābilis, e, *adj., avoidable.* Alio modo poterat perdi ex causa evitabili, puta per furtum, et tunc propter negligentiam custodis reddere tenebatur, PS. Q. 105. Art. 2 ad 5; sed fides non est in intellectu speculativo, cum nihil dicat de evitabili et fugiendo, SS. Q. 4. Art. 2 ob. 3.

ēvito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to avoid, shun.* Haec igitur, et alia huiusmodi evitare studentes, tentabimus cum confidentia divini auxilii, PP. Pr.; contingit enim quod Deus aliquibus non praebet auxilium ad evitandum peccata, PS. Q. 79. Art. 1 c; sed tamen inducit animum ad aliqua agenda, vel quae sunt tristitiae consona, sicut ad plorandum, vel etiam ad aliqua per quae tristitia evitatur, SS. Q. 35. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 98. Art. 1; PS. Q. 96. Art. 4; SS. Q. 77. Art. 2; PT. Q. 16. Art. 8; PT. Q. 41. Art. 2; PTS. Q. 97. Art. 5; et passim.

ēvoco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to evoke, call forth.* Nec obstat quod arte daemonum hoc dicitur factum quia, etsi daemones animam alicuius sancti evocare non possunt, SS. Q. 174. Art. 5 ad 4.

Evodius, ii, *m., Evodius,* bishop of Uzalis in proconsular Africa, not far from Utica. Like Augustine, born at Tagaste, he became intimate with him at Milan, 385 or 386 A.D., and the friendship thus begun lasted through life. Four letters of Evodius to Augustine are extant, numbered in the list 158, 160, 161, 163, and

written about 414. In number 163, Evodius asks Augustine for his opinion concerning the "spirits in prison," of Pet. III, 18, 19, and on other points. In his reply, Ep. 164, Augustine says that it cannot be denied that our Lord descended "ad inferos", and released some who were there from suffering of some kind. Dicit enim Augustinus in Epistola CLXIV ad Evodium, 7 col. 611, t. 2, PT. Q. 52. Art. 1 ob. 1. Cf. PT. Q. 52. Art. 2 (bis); PT. Q. 52. Art. 5; PT. Q. 53. Art. 3.

ēvolātio, ōnis, *f.*, *an escaping, rising out of flight.* Et quia locus deputatur animabus secundum congruentiam praemii, vel poenae, statim ut anima absolvitur a corpore, vel in infernum immergitur, vel ad caelos evolat, nisi impediatur aliquo reatu, quo oporteat evolationem differri, ut prius anima purgetur, PTS. Q. 69. Art. 2 c.

ēvolo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, *to go away quickly, fly, pass away* or *disappear quickly*, used *fig.* Sicut patet in eo qui dormiens occideretur propter Christum, statim enim evolaret, PT. Q. 87. Art. 1 ob. 2; quia sic qui esset omnino immunis a peccato mortali, aspersus aqua benedicta statim evolaret, PT. Q. 87. Art. 3 ad 3; ergo si moriatur postquam tota poena sibi debita ab alio suscepta est, statim evolabit, PTS. Q. 13. Art. 2 ob. 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 101. Art. 4 c; PT. Q. 50. Art. 1 c.

ēvomo, ere, ui, itum, 3, *v. a.*, *to vomit forth, vomit.* Si quis per ebrietatem vel voracitatem Eucharistiam evomuerit, quadraginta diebus poeniteat, . . ., si autem infirmitatis causa evomuerint, septem diebus poeniteant, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7, in quot.

ēvulsio, ōnis, *f.*, *a pulling out, extraction, the act of extracting.* Sicut dentes Aethiopis possunt esse albi etiam post evulsionem, secundum quos Aethiop dicitur albus, PS. Q. 4. Art. 5 ad 3.

ex or **ē**, *prep. with abl.*, *out, out of, out from, on the part of, on account of, through, as a consequence of, according to, by means of.* Haec enim praeposito "ex" importat habitudinem causae efficientis, PP. Q. 39. Art. 8 c; haec propositio "ex" potest designare habitudinem causae finalis, efficientis et formalis, Virt. 2. 7 ad 17; donum non dicitur ex eo quod actu datur, PP. Q. 38. Art. 1 ad 4; actio habet speciem ex obiecto, PS. Q. 18. Art. 2 c; quod se habet ex additione ad alterum, PS. Q. 107. Art. 4 ob. 3; certitudo potest considerari dupliciter, uno modo ex causa certitudinis, alio modo ex parte subiecti, SS. Q. 4. Art. 8 c; abstinentia ex suo nomine importat subtractionem ciborum, SS. Q. 146. Art. 1 c; prima sumenda est ex condicione humanae naturae, PT. Q. 61. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 1 ob. 3; SS. Q. 89. Art. 10 (passim); SS. Q. 95. Art. 8 (passim); 1 Sent. 5. 2. 1 c; 1 Sent. 25 exp.; et passim. On **impossibile ex se,** see *impossibile*; on **materia ex qua,** see *materia*; on **principium ex quo,** see *principium*; on **tenere se ex parte,** see *tenere*; on **terminus ex quo,** see *terminus*.—**aliquid esse vel fieri ex aliquo** is possible as follows: (1), **proprie et primo,** i.e., *in the proper manner* and *in the first place,* (2), **proprie sed non primo,** i.e., *in the proper manner but not in the first place,* and (3), **non proprie,** i.e., *in an improper manner.* Cf. 5 Met. 21 a.—(1), something is or becomes from another, **proprie et primo,** in four ways: Quorum primus (modus), est, secundum quem aliquid dicitur esse ex aliquo ut ex materia. quod quidem contingit dupliciter. uno modo, secundum quod accipitur materia primi generis, scilicet communis, sicut aqua est materia omnium liquabilium, quae omnia dicuntur esse ex aqua. alio modo secundum speciem ultimam, scilicet specialissimam, sicut haec species, quae est statua, dicitur fieri ex aere. secundo modo dicitur aliquid fieri ut ex primo principio movente, sicut pugna ex convicio, quod est principium movens animum conviciati ad pugnandum. et sic etiam dicitur, quod domus est ex aedificante et sanitas ex medicina. tertio modo dicitur fieri ex aliquo, sicut simplex ex composito ex materia et forma. et hoc est in via resolutionis, sicut dicimus, quod partes fiunt ex toto et versus ex Iliade, i.e., ex toto tractatu Homeri de Troia; resolvitur enim Ilias in versus, sicut totum in partes. et similiter dicitur, quod lapides fiunt ex domo. ratio autem huius est, quia forma est finis in generatione. perfectum enim dicitur, quod habet finem, ut supra habitum est. unde patet, quod perfectum est, quod habet formam. quando igitur ex toto perfecto fit resolutio partium, est motus quasi a forma ad materiam, sicut e converso, quando partes componuntur, est motus a materia in formam. et ideo haec praepositio *ex*, quae principium designat, utrobique competit, et in via compositionis, quia determinat principium materiale, et in via resolutionis, quia significat principium formale. quarto modo dicitur aliquid fieri ex aliquo sicut species ex parte speciei. pars autem speciei potest accipi dupliciter aut secundum rationem, aut secundum rem. secundum rationem, sicut bipes est pars hominis, quia est pars definitionis eius, quamvis secundum rem non sit pars, quia aliter non praedicaretur de toto; toti enim homini competit habere duos pedes. secundum rem vero, sicut syllaba est ex elemento, id est, ex littera sicut ex parte speciei. hic autem quartus modus differt a primo. nam dicebatur aliquid esse ex parte materiae, sicut statua ex aere; nam substantia, ex qua est statua, est composita ex sensibili materia tanquam ex parte substantiae. sed haec species componitur ex parte speciei; sunt enim partium quaedam partes speciei et quaedam partes materiae. partes quidem speciei dicuntur a quibus dependet perfectio speciei et sine quibus esse non potest species; unde et tales partes in definitione totius ponuntur, sicut anima et corpus in definitione animalis et angulus in definitione trianguli et littera in definitione syllabae. partes vero materiae dicuntur, ex quibus species non dependet, sed quodammodo accidunt speciei, sicut accidit statuae, quod fiat ex aere vel ex quacumque materia. accidit etiam circulo, quod dividatur in duos semicirculos, et angulo recto, quod angulus acutus sit eius pars. unde huiusmodi partes non ponuntur in definitione totius speciei, sed potius e converso, sicut in septimo huius erit manifestum. sic ergo patet, quod quaedam dicuntur ex aliquo fieri primo et proprie, 5 Met. 21 a. — (2), something is or becomes from another, **proprie sed non primo,** likewise in four ways: Aliqua vero dicuntur ex aliquo fieri non primo, sed secundum partem. et hoc secundum quemcumque praedictorum modorum; sicut puer dicitur fieri ex patre sicut principio motivo, et matre sicut ex materia, quia quaedam pars patris movet, scilicet sperma, et quaedam pars matris est materia, scilicet menstruum; et plantae fiunt ex terra, non tamen quidam ex toto, sed ex aliqua eius parte, 5 Met. 21 a. — (3), finally something is or becomes from another, **non proprie,** in a twofold manner: Alio vero modo dicitur fieri aliquid ex aliquo non proprie, scilicet ex hoc ipso, quod importat solum ordinem, et sic aliquid fieri dicitur ex aliquo, post quod fit, sicut nox fit ex die, id est, post diem, et imber ex serenitate, id est, post serenitatem. hoc autem dicitur dupliciter. quandoque enim inter ea, quorum unum dicitur fieri ex altero, attenditur secundum motum, et non solum secundum tempus, quia vel sunt duo extrema eiusdem motus, ut cum dicitur, quod album fit ex nigro, vel consequuntur aliqua extrema motus, sicut nox et dies consequuntur diversa ubi solis, et similiter hiems et aestas. unde in quibusdam dicitur hoc fieri post hoc, quia habent transmutationem ad invicem, ut in praedictis patet. quandoque vero attenditur ordo secundum tempus tantum, sicut dicitur, quod ex aequinoctio fit navigatio, id est, post aequinoctium. haec enim duo extrema non sunt duo extrema unius motus, sed ad diversos motus pertinent. et similiter dicitur, ex Dionysiis fiunt Thargelia, quia fiunt post Dionysia. haec autem sunt quaedam festa, quae apud gentiles celebrabantur, quorum unum erat prius et aliud posterius, 5 Met. 21 a. Cf. 7 Met. 6 n.

exactio, ōnis. *f.*, (1) *an exaction, demanding, requisition* of anything, as a right, (2) *an exaction, a compulsory levy, fee, payment* or the like, especially when unjustly or oppressively demanded. — (1), unde si ultra exigat non est petitio debiti, sed iniusta exactio; et propter hoc vir non tenetur ei satisfacere, PTS. Q. 64. Art. 1 ad 2.

— (2), unde si amplius exigat pro usufructu rei, quae alium usum non habet nisi consumptionem substantiae, exigit pretium eius quod non est; et ita est iniusta exactio, SS. Q. 78. Art. 1 ad 5; novum genus exactionis est, ut clerici a clericis decimas exigant, SS. Q. 87. Art. 4 a; et praeterea prima ordinatio habet speciem exactionis; secunda autem habet speciem gratuitae recompensationis, SS. Q. 100. Art. 3 ad 2.

exactor, ōris, *m., an exactor, one who exacts as by authority* or *insists on as a right.* Benignus exactor est et non egenus, et qui non crescat ex redditis, sed in se crescere faciat redditores, SS. Q. 88. Art. 4 c, in quot.

exacuo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a., to make very sharp, sharpen, make pointed.* Sicut ad fortitudinem militis pertinet non solum exercere gladium in hostes, sed etiam exacuere gladium et in vagina conservare, SS. Q. 117. Art. 3 ad 2.

exaggerātio, ōnis, *f., an exaggeration, a representation with extravagant* or *untruthful additions; misleading enlargement.* Sed contra est quod Deut. 28, 32, ad quamdam exaggerationem dicitur: Filii tui et filiae tuae tradentur alteri populi, videntibus oculis tuis, SS. Q. 65. Art. 4 a; si talem mihi aliquem adducas monachum, qualis, ut secundum exaggerationem dicam, Elias fuit, SS. Q. 184. Art. 8 ob. 1, in quot.

exaggero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to enlarge, heap by piling up, exaggerate.* Quod illam scilicet negligentiam, minor amor Dei exaggerat, SS. Q. 54. Art. 3 ob. 1; quod iniuriae illatae in viduas et pupillos magis exaggerantur, tum quia magis opponuntur misericordiae, SS. Q. 65. Art. 4 ad 2; sed in occulto peccare pertinet ad diminutionem peccati, sicut e contrario ad exaggerandum peccatum quorumdam dicitur Isa. 3, 9, SS. Q. 66. Art. 3 ob. 1; Glossa illa non loquitur simpliciter, sed sub hypothesi impossibili ad exaggerandum peccati magnitudinem ipsius diaboli vel Nabuchodonosor, PTS. Q. 99. Art. 3 ad 5.

exaltātio, ōnis, *f.*, (1) *elevation, raising,* (2) *exaltation, spiritual elevation,* (3) *trop., pride, haughtiness.* — (1), quod quidam de exaltatione in cruce intelligitur, PT. Q. 46. Art. 1 a; ergo videtur quod debuerit pati hora sexta, quando sol est in sua maxima exaltatione, PT. Q. 46. Art. 9 ob. 2. — (2), per regnum exaltatio hominis usque ad coniunctionem cum Deo, PS. Q. 4. Art. 7 ad 1; eodem modo humilitati promittitur spiritualis exaltatio, SS. Q. 161. Art. 5 ad 3; meruit ergo obediendo suam exaltationem; et ita aliquid sibi meruit, PT. Q. 19. Art. 3 a. Cf. PT. Q. 24. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 9 (passim); PT. Q. 57. Art. 6; PTS. Q. 82. Art. 4; et passim. — (3), sicut cum homo tristatur de exaltatione inimici sui, timens ne eum laedat, SS. Q. 36. Art. 1 c; inveniuntur aliae divisiones superbiae. dividit enim Anselmus, . . ., exaltationem superbiae, dicens quod "quaedam est in voluntate, quaedam in sermone, quaedam in operatione," SS. Q. 162. Art. 4 ob. 4.

exalto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to lift* or *raise* anything, (2) used *fig.*, (a) *to raise, elevate, exalt; to pay high honor to; glorify* or *extol; ascribe excellence* or *sublimity to; magnify;* (b) *to raise in pitch* or *strength,* as the voice; increase the degree, force or intensity of, (c) *to exalt in commendation; to regard* or *comment upon* as worthy of favorable attention, (d) *to exalt, raise* especially in excellency or some specified particular. — (1), sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, PT. Q. 18. Art. 2 ob. 2; sicut sol in hora sexta maxime exaltatur quolibet die, PT. Q. 46. Art. 9 ob. 3; ponit quindecim signa praecedentia iudicium, dicens quod primo die maria omnia exaltabuntur quindecim cubitis super montes, PTS. Q. 76. Art. 1 a. Cf. PT. Q. 49. Art. 2. — (2) (a), praesertim cum ex hoc aliquis magis apud Deum exaltetur, quod ei se magis per humilitatem subicit, SS. Q. 161. Art. 2 ad 2; videtur quod Christus per suam passionem non meruerit exaltari, PT. Q. 49. Art. 6 ob. 1. Cf. SS. Q. 161. Art. 5 (bis), in quot.; PT. Q. 53. Art. 1 c; PT. Q. 57. Art. 6; PT. Q. 59. Art. 6; PTS. Q. 89. Art. 2; et passim. — (2) (b), cui exprobrasti? et quem blasphemasti? et super quem exaltasti vocem tuam? SS. Q. 75. Art. 2 c, in quot. — (2) (c), in hoc tamen est differentia, quia meritum exaltat, sed peccatum reprimit, PTS. Q. 89. Art. 4 ad 3. — (2) (d), et hoc praecipue tunc fiet quando virtus ignis exaltabitur super omnia alia elementa, PTS. Q. 74. Art. 3 c. — **exaltātus**, a, um, *P. a., exalted, elevated, hence raised in dignity.* Beata etiam virgo Maria est super omnes choros Angelorum exaltata; et sic non potest esse melior, PP. Q. 25. Art. 6 ob. 4. Cf. PP. Q. 51. Art. 1; PT. Q. 30. Art. 2.

exāmen, inis, *n., a weighing, consideration, examination, investigation,* used *fig.* Quando in criminibus per modum accusationis agitur, accusator constituitur pars, ita quod iudex inter accusatorem et eum qui accusatur medius constituitur ad examen iustitiae, SS. Q. 68. Art. 2 c; sed quia contraria merita ex diversis partibus ad divinum examen referebant, divinam sententiam expectantes, PTS. Q. 72. Art. 3 ad 3.

exāminātio, ōnis, *f.*, (1) *a weighing, examination, the act* or *process of examining; careful scrutiny* or *inquiry; investigation,* (2) *examination, a test* or *trial* by some special procedure. — (1), diiudicare vero, vel mensurare, est actus intellectus applicantis principia certa ad examinationem propositorum, PP. Q. 79. Art. 9 ad 4; quod ad ieiunium requiritur hora determinata, non secundum subtilem examinationem, sed secundum grossam aestimationem, SS. Q. 147. Art. 7 ad 2; ergo videtur quod magna examinatione praecedente debeant aliqui religionem intrare, SS. Q. 189. Art. 10 ob. 1. — **examinatio sui**, *self-examination.* Requiritur enim quod aliquis ad hoc sacramentum cum devotione et praecedente sui examinatione accedat, PT. Q. 80. Art. 9 ob. 1. — (2), ferri candentis vel aquae ferventis examinatione confessionem extorqueri a quolibet, (in quot.), . . ., unde nullo modo corpus Christi debet dari alicui suspecto de crimine, PT. Q. 80. Art. 6 ad 3.

exāmino, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, (1) *to weigh, ponder, consider, examine, try, test; to examine critically* for the purpose of arriving at a conclusion, ascertaining a truth or fact, (2) *to bewilder mentally.* — (1), inde est quod ratiocinatio humana secundum viam inquisitionis vel inventionis procedit a quibusdam simpliciter intellectis, quae sunt prima principia; et rursus in via iudicii resolvendo redit ad prima principia, ad quae inventa examinat, PP. Q. 79. Art. 8 c; excogitatio vero in eodem manens, ut seipsum examinans, (ob. 3), in quot., . . ., dum vero id quod est cogitatum, examinat ad aliqua certa, dicitur scire vel sapere, . . ., ex quo autem habet aliquid pro certo quasi exanimatum, PP. Q. 79. Art. 10 ad 3; quae quidem probatio sumitur de accedentibus ad baptismum, quando per aliquod spatium eorum fides et mores examinantur, PT. Q. 68. Art. 3 c. — (2), dicit enim Augustinus, . . ., quod quem non examinat metus, neque cupiditas eum vastat, nec aegritudo, PS. Q. 41. Art. 2 ob. 1, in quot. — **exāminātus**, a, um, *P. a., tried, reduced to a pure state, separated from other matter by melting.* Quisquis inventus fuerit reus sacrilegii, triginta libras examinati argenti purissimi componat, SS. Q. 99. Art. 4 a, in quot.

exardesco, ere, arsi, arsum, 3, *v. inch. n., to be kindled, break out,* used *fig.* Et voluntas induratur ad bonum, et maior difficultas bene agendi accrescit, et concupiscentia magis exardescit, PS. Q. 85. Art. 3 c.

exaspero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to exasperate, make bitter; become fierce,* used *fig.* Exasperantur oculi, et nequaquam recognoscuntur noti, PS. Q. 48. Art. 2 c; haec omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me, exasperatus est et repulit eum, dicens: vade, Satana, PT. Q. 41. Art. 4 ad 6. Cf. PS. Q. 48. Art. 4 c; in quot.; SS. Q. 158. Art. 4 a, in quot. — **exasperans**, ntis, *P. a., exasperating, inciting* or *stirring up by enraging.* Sit amor sed non emolliens; sit vigor, sed non exasperans; sit zelus, sed non immoderate saeviens? sit pietas sed non plus quam expediat parcens, SS. Q. 159. Art. 2 ob. 3.—

exasperātus, a, um, *P. a., exasperated, irritated, provoked.* Et ipse Iudas exasperatus inde sumeret occasionem peccandi, PT. Q. 81. Art. 2 c.

exaudibilis, e, *adj., that may be hearkened to for the purpose of complying with, that may be heard.* Et quod propter reverentiam loci orationes fierent ibi magis exaudibiles ex devotione orantium, PS. Q. 102. Art. 4 ad 1; tertio propter concursum multorum adorantium, ex quo fit oratio magis exaudibilis, SS. Q. 84. Art. 3 ad 2; sed oratio peccatoris non est exaudibilis, SS. Q. 178. Art. 2 ob. 1; sed orationes iustorum sunt magis apud Deum exaudibiles, (ob. 2)..., sed ex parte totius Ecclesiae, cuius preces sunt apud Deum exaudibiles, PT. Q. 64. Art. 1 ad 2. Cf. PTS. Q. 31. Art. 1.

exaudio, īre, īvi or ii, ītum 4, *v. a., to hearken, listen to, regard, grant.* Sed magi faciunt miracula per hoc quod exaudiuntur a daemonibus, PP. Q. 110. Art. 4 ob. 2; nullum enim peccatum est ratio quod homo exaudiatur a Deo, SS. Q. 21. Art. 2 ob. 1; orationis enim est exaudiri, sed desiderium est quod exauditur a Deo, (ob. 1), . . ., "exaudi orationem meam" oratio dicitur quasi "oris ratio", (c), . . ., desiderium pauperum dicitur Dominus exaudire, SS. Q. 83. Art. 1 ad 1; oratio fit ut exaudiatur, (ob. 2), . . ., pro bonis autem non oportet orare, quia ipsi pro se ipsis orantes exaudiuntur, (ob. 3), . . ., orantes tamen non pro omnibus peccatoribus exaudiuntur, . . ., primo quidem quia multorum preces facilius exaudiuntur, SS. Q. 83. Art. 7 ad 3. Cf. SS. Q. 83. Art. 16 (passim); SS. Q. 178. Art. 2 (bis); PT. Q. 21. Art. 4 (passim); PTS. Q. 72. Art. 3 (passim); et passim.

exauditio, ōnis, *f., a hearkening to, listening to, granting.* Desiderium pauperum dicitur Dominus exaudire, vel quia desiderium est causa petendi, cum petitio quodammodo sit desiderii interpres, vel hoc dicitur ad ostendendum exauditionis velocitatem, SS. Q. 83. Art. 1 ad 1; ergo vel mentiuntur hoc dicentes, et sic non sunt exauditione digni, SS. Q. 83. Art. 16 ob. 3.

excaecātio, ōnis, *f., blindness in spiritual matters; insensibility to the claims of God* or *of the moral law.* Videtur quod Deus non sit causa excaecationis et indurationis, . . ., sed per excaecationem et obdurationem homo fit deterior. ergo Deus non est causa excaecationis et obdurationis, (ob. 1), . . ., sed causa excaecationis dicitur esse malitia hominis, (ob. 3), . . ., et quantum ad hoc Deus non est causa excaecationis et obdurationis, . . ., et quantum ad hoc Deus est causa excaecationis et obdurationis, . . ., et per hunc modum Deus est causa excaecationis et aggravationis aurium et obdurationis cordis, (c), . . ., cum excaecatio et induratio ex parte subtractionis gratiae sint quaedam poenae, ex hac parte eis homo non fit deterior, PS. Q. 79. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 79. Art. 4 (passim); SS. Q. 73. Art. 3; PTS. Q. 98. Art. 2.

excaeco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to blind, render incapable of discernment in spiritual matters, make morally blind,* used *fig.* Utrum haec ordinentur ad salutem eorum qui excaecantur, vel obdurantur, (Pr.), . . ., et hoc etiam modo diabolus excaecare dicitur, in quantum inducit ad culpam, PS. Q. 79. Art. 3 ad 3; videtur quod excaecatio et obduratio semper ordinentur ad salutem eius qui excaecatur et obduratur, . . ., ergo haec ordinantur ad salutem eius qui excaecatur vel obduratur, (ob. 1), . . ., sicut quorumdam Iudaeorum qui excaecati sunt, (ob. 3), . . ., ergo Deus non excaecat aliquos propter eorum bonum, (a), . . ., unde et excaecatio ex sui natura ordinatur ad damnationem eius qui excaecatur, . . ., sed ex divina misericordia excaecatio ad tempus ordinatur medicinaliter ad salutem eorum qui excaecantur, PS. Q. 79. Art. 4 c; nullus excaecatur spirituali caecitate nisi per peccatum mortale, SS. Q. 118. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 158. Art. 1, in quot. (bis); PT. Q. 15. Art. 9 (bis), in quot. — **excaecātus**, a, um, *P. a., blinded spiritually.* Sed in Christo mentis oculus non fuit excaecatus, nec turbatus, PT. Q. 15. Art. 9 ob. 3. Cf. PS. Q. 79. Art. 4 (bis).

excandescentia, ae, *f., irascibility, nascent anger, passionateness.* Excandescentia graece dicitur θυμός, et est ira modo nascens, et modo desistens, (ob. 2), . . ., excandescentia, quam Tullius ponit, magis videtur pertinere ad primam speciem irae, quae perficitur secundum velocitatem irae, quam ad furorem, PS. Q. 46. Art. 8 ad 2.

excēdenter, *adv.*, see *excedo.*

excēdo, ere, cessi, cessum, 3, *v. n.* and *a., to go beyond, surpass, exceed a certain limit* or *measure.* Sed quia anima rationalis non habet esse suum dependens a materia corporali, sed habet esse subsistens et excedit capacitatem materiae corporalis, PP. Q. 90. Art. 2 ad 2; non tamen est similitudo secundum aequalitatem, quia in infinitum excedit exemplar hoc tale exemplatum, PP. Q. 93. Art. 1 c; ultimum autem quod ponitur in ratione virtutis, non importat ordinem effectus, sed magis ordinem excessus cuiusdam sicut centum librae excedunt quadraginta, SS. Q. 23. Art. 3 ad 2; quod dolor animae separatae patientis pertinet ad statum futurae damnationis, quae excedit omne malum huius vitae, PT. Q. 46. Art. 6 ad 3; et ideo quamvis poena excommunicationis excedat nocumentum, non tamen excedit quantitatem culpae, PTS. Q. 21. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 51. Art. 4; PS. Q. 66. Art. 2; SS. Q. 23. Art. 2; PT. Q. 67. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 4. — **excedenter**, *adv., to an excessive degree, immoderately, in a high degree.* Si ergo aliquid nominari debeat nomine designante proprietatem ipsius, non debet nominari ab eo quod imperfecte participat, neque ab eo quod excedenter habet, PP. Q. 108. Art. 5 c.

excellens, entis, *P. a.*, see *excello.*

excellenter, *adv.*, see *excello.*

excellentia, ae, *f.*, (1) *prominence, precedence, preference,* (2) *excellence, magnificence,* used as title of address, (3) *excess, surplus,* the opposite of *defectus.* — (1), Deus est supra omnia per excellentiam suae naturae, PP. Q. 8. Art. 1 ad 1; unde non habet illam excellentiam quae invenitur in Deo, PP. Q. 12. Art. 4 ad 2; unde per excellentiam pietas cultus Dei nominatur, sicut et Deus excellenter dicitur "Pater noster", SS. Q. 101. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 4. Art. 13 ob. 1; PP. Q. 91. Art. 3 ad 1; PP. Q. 94. Art. 2 ad 2; SS. Q. 132. Art. 4 c; C. G. 1. 102; C. G. 2. 22; C. G. 4. 89; Pot. 4. 1 ad 18; et passim. On **clavis excellentiae**, see *clavis*; on **cognoscere per modum excellentiae**, see *cognoscere*; on **potestas excellentiae**, see *potestas*; on **virtus excellentiae**, see *virtus*. — Kinds of *excellentia* in this sense are: (a), **excellentia imaginabilis**, **excellentia sensibilis**, and **excellentia intellegibilis**, *preference presented in the imagination, preference preceptible through the senses, conceivable imagination.* Cf. Mal. 8. 3 c and ad 2. — (b), **excellentia intellegibilis**, see *excellentia imaginabilis.* — (c), **excellentia propria**, *proper preference.* Proprium autem superbiae est, et inanis gloriae, propriam excellentiam quaerere, SS. Q. 38. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 27. Art. 3; PS. Q. 32. Art. 7; PS. Q. 84. Art. 2 c; SS. Q. 162. Art. 2 c; Mal. 8. 3 c; et passim. — (d), **excellentia sensibilis**, see *excellentia imaginabilis.* — (2), libellum ab Excellentia vestra mihi exhibitum, Graec. 1 pr. — (3), excellentia sensibilium corrumpit sensum, PP. Q. 75. Art. 3 ad 2; ergo magis facit pronum ad iram defectus quam excellentia, PS. Q. 47. Art. 3 ob. 1; nisi propter excellentiam obiecti, C. G. 2. 55. Cf. PP. Q. 88. Art. 1 ob. 3; C. G. 2. 62 and 90; 1 Phys. 11 l; 5 Phys. 3 b; et passim.

excello, ere, cellui, celsum, 3, *v. a.* and *n., to excel, surpass,* used with *in* and *abl., abl.* alone, *acc.*, and *absol.* Quod ille qui despicitur in eo in quo manifeste multum excellit, non reputat se aliquam iacturam pati, PS. Q. 47. Art. 3 ad 2; sicut hominibus in dignitate constitutis debetur honor et cultus, ita etiam eis qui excellunt scientia et virtute, SS. Q. 102. Art. 1 ob. 2; est enim eiusdem generis cum nostris animabus; sed excellit etiam angelos secundum plenitudinem gratiae et veritatis, PT. Q. 6. Art. 3 ad 2; quod quidem contingit dupliciter: quandoque ex invidia docentis, qui vult per

suam scientiam excellere, PT. Q. 42. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 109. Art. 4; SS. Q. 131. Art. 1 (bis); SS. Q. 152. Art. 5; SS. Q. 184. Art. 8 (bis); SS. Q. 185. Art. 3. — **excellens**, entis, *P. a.*, (1) *excellent, superior, surpassing, having a good quality* or *qualities in a high degree; possessing distinguished merit; eminent by reason of worth* or *value*, (2) *excellent, eminent* or *excelling in rank* or *dignity; of high estate, exalted.* — (1), artes liberales sunt excellentiores quam artes mechanicae, PS. Q. 57. Art. 3 ob. 3; sed bonum ingerit difficultatem, quae requirit virtutem, etiamsi non sit excellens in genere talis passionis, PS. Q. 60. Art. 5 ad 4; in quantum scilicet ipsae corporales res sunt signa demonstrativa excellentis virtutis, SS. Q. 103. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 111. Art. 5; SS. Q. 13. Art. 1; SS. Q. 152. Art. 5; PTS. Q. 35. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 8; et passim. — (2), illud quod convenit Deo et excellentissimis, maxime videtur esse beatitudo, quae est bonum perfectum, (ob. 2), . . ., honor debetur Deo et excellentissimis, PS. Q. 2. Art. 2 ad 2; non est acceptio personarum, si Deus gravius punit peccantem contra excellentiores personas, PS. Q. 73. Art. 9 ad 3; sed contra est quia Moyses fuit excellentissimus prophetarum, SS. Q. 174. Art. 6 a. — **excellenter**, *adv.*, *excellently.* Ut ad principium et causam in qua praeexistunt excellenter omnes rerum perfectiones, PP. Q. 13. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 106. Art. 4; PP. Q. 108. Art. 5; SS. Q. 103. Art. 3; SS. Q. 141. Art. 2; PT. Q. 27. Art. 5; PTS. Q. 96. Art. 1. — **excelsus**, a, um, *P. a.*, (1) *elevated, lofty, high,* (2) used *fig., high, lofty, distinguished, excellent, noble.* — (1), vidit enim Dominum sedentem super solium excelsum et elevatum, et Seraphim assistentes, (ad 6), . . ., et iterum quod non facerent altare excelsum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7; sed a diabolo passus est ut assumeretur vel supra pinnaculum templi, vel etiam montem excelsum valde, PT. Q. 41. Art. 1 ad 2. — (2), sed inter omnes creaturas excellentiores sunt quae dicuntur dii participative, PP. Q. 4. Art. 3 ob. 1. — **excelsum**, i, *n.*, *an elevated position* or *station.* Ergo etiam pari ratione nec sedere ad dexteram Dei in excelsis, PT. Q. 58. Art. 4 ob. 1; et ideo sacerdos inchoat Symbolum fidei, et gloria in excelsis Deo, PT. Q. 83. Art. 4 ad 6. — **excelsē**, *adv.*, *on high.* Similiter etiam qui quaerunt excellentiam, moventur contra eos qui excelse videntur, PS. Q. 28. Art. 4 c.

excelsē, *adv.*, see *excello.*

excelsus, a, um, *P. a.*, see *excello.*

excentricus, i, *m.*, *an eccentric, the circumscribing circle of an elliptic orbit.* Sicut in astrologia ponitur ratio excentricorum et epicyclorum, PP. Q. 32. Art. 1 ad 2.

exceptio, ōnis, *f.*, (1) *an exception*, that which is not covered by or is at variance with a rule or statement, (2) *an exception*, a formal objection in equity and admiralty courts to some action or pleading. — (1), quod exceptio illa quae est in verbis Domini, refertur ad dimissionem uxoris, PTS. Q. 62. Art. 5 ad 4. — (2), quia in aliis causis adducuntur ad testificandum quicumque sunt omni exceptione maiores. sed hic non admittuntur extranei, quamvis sint omni exceptione maiores, PTS. Q. 55. Art. 11 ob. 1; sed non tenetur quia etiam uxor non potest pro exceptione proponere in iudicio suam poenitentiam contra virum accusantem de fornicatione, PTS. Q. 62. Art. 6 ob. 2.

exceptivē, *adv.*, *in the sense of an exception, exceptionally.* Cf. 1 Sent. 21 exp. On **ponere exceptive**, see *ponere* under 1.

excessus, ūs, *m.*, (1) *a departure*, (a) *a departure, decease, departure from this life, death*, (b) used *fig., a going out, departure, a leaving of the mental powers, loss of self possession*, with or without *mentis*, — **excessus mentis** = ἔκστασις, (2) *excess*, (a) the amount by which one thing, quantity or number, is greater than another, (b) that which passes the ordinary, proper, or required limit, measure, or experience, (c) the act or habit of gratifying inordinately the appetites or desires. — (1) (a), quarta ratio est, quia sicut Lucas dicit, loquebantur cum eo de excessu, quem completurus erat in Ierusalem, id est, de passione, et morte sua, PT. Q. 45. Art. 3 ad 3, in quot. — (1) (b), extasis graece, latine dicitur excessus mentis qui fit duobus modis, vel pavore terrenorum, vel mente rapta ad superna et inferiorem oblita, (ob. 3), . . ., ego dixi in excessu meo, (a), . . ., nam extasis importat simpliciter excessum a seipso, (ad 1), . . ., et iste excessus vel extasis plus appropinquat ad rationem raptus quam primus, . . ., considerandum tamen quod uterque excessus secundum appetitum existens potest causare excessum cognoscitivae virtutis, SS. Q. 175. Art. 2 ad 2; sed Petrus in suo excessu non vidit Dei essentiam, sed quamdam imaginariam visionem, (ob. 1), . . ., et talis fuit excessus mentis qui cecidit supra Petrum, . . ., sicut fuit excessus David dicentis, SS. Q. 175. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 173. Art. 3; SS. Q. 174. Art. 1; PTS. Q. 70. Art. 2 ad 3. — (2) (a), in rebus ordinatis tripliciter aliquid esse contingit, scilicet per proprietatem, per excessum et per participationem, . . ., per excessum autem, quando illud quod attribuitur alicui, est minus quam res cui attribuitur, PP. Q. 108. Art. 5 c; esse in aequalitate Patris non pertinet ad ipsam naturam humanam Christi, . . ., sed esse in potioribus bonis Dei, secundum quod importat excessum aliarum creaturarum, convenit etiam ipsi naturae assumptae, PT. Q. 58. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 6. Art. 2 ad 3; PP. Q. 11. Art. 2 ad 3; PP. Q. 12. Art. 1 c; PTS. Q. 92. Art. 1. — (2) (b), fervor designat quemdam excessum in caliditate, qui quidem excessus corruptivus est, (ob, 3), . . ., accidit quod amor sit laesivus propter excessum immutationis, PS. Q. 28. Art. 5 c; manifestum est autem quod excessum et defectum medium est aequalitas, sive conformitas, (c), . . ., si ergo comparetur virtus moralis ad rationem, sic secundum id quod rationis est habet rationem extremi unius, quod est conformitas; excessus vero et defectus habet rationem alterius extremi, PS. Q. 64. Art. 1 ad 1; excessus autem est secundum affirmationem falsam, per quam dicitur esse quod est, . . ., similiter excessus et defectus accipitur diversimode utrobique, PS. Q. 64. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 2; SS. Q. 10. Art. 5 c; SS. Q. 30. Art. 1; SS. Q. 106. Art. 6; SS. Q. 130. Art. 2 (passim); et passim. — (2) (c), sed illa vitia quae excedunt modum humanae naturae, sunt magis exprobrabilia, et tamen etiam illa videntur reduci ad genus intemperantiae secundum quemdam excessum, SS. Q. 142. Art. 4 ad 3; huiusmodi autem est potus inebriare valens, quia eius usus mensuratus multum confert, et immodicus excessus multum laedit, quia impedit usum rationis magis etiam quam excessus cibi, (c), . . ., sed modicus excessus in potu plus nocet quam in aliis, SS. Q. 149. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 32. Art. 7 c; PS. Q. 37. Art. 4 c; PS. Q. 46. Art. 5 ad 1.

1. **excido**, ere, cidi, 3, *v. n.*, *to fall from, slip away*, used *fig.*, (1) *to slip out, escape from the memory,* (2) *to fall from, depart from rectitude.* — (1), conservatio autem fit per memoriam, et quantum ad hoc subditur, . . ., sicut ea quae ante oculos sunt continue, vel ad quae oportet nos saepe recurrere, sicut ad ostium domus, a memoria nostra excidere non possunt, SS. Q. 16. Art. 2 c; aut ita quod totaliter a memoria exciderit, . . ., aut ita quod partim a memoria exciderit, . . ., si autem peccatum omnino a memoria exciderit, PTS. Q. 2. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 48. Art. 2; PTS. Q. 87. Art. 1 (bis). — (2), sed quando apparet vel in hoc saeculo vel in futuro, quod ab hac iustitia exciderunt, dicuntur inde deleri, PP. Q. 24. Art. 3 c; puta si ex vehementia irae aliquis excidat a dilectione Dei et proximi, SS. Q. 158. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 108. Art. 4; SS. Q. 14. Art. 3; SS. Q. 44. Art. 3; PTS. Q. 4. Art. 3 ob. 1.

2. **excido**, ere, īdi, īsum, 3, *v. a.*, (1) *lit., to cut out* or *off, cut* or *hew*, (2) *fig., to extirpate, remove, banish.* — (1), sed quaedam scribuntur in Evangeliis circa sepulcrum Christi quae in nullo videntur ad nostram doctrinam pertinere; sicut quod fuit sepultus in horto, quod in monumento alieno, et novo, et exciso in petra, PT. Q. 51. Art. 2 ob. 4; calix cum patena repraesentat sepulcrum Christi quod fuit excisum in petra, PT. Q. 83. Art. 3 ob. 6. Cf. PT. Q. 51. Art. 2. — (2), sublatis autem impedimentis perfectae charitatis, multa

magis exciduntur occasiones peccati, per quod tòtaliter tollitur charitas, unde cum ad poenitentiam pertineat causas peccatorum excidere, SS. Q. 186. Art. 1 ad 4; sed homo per se non potest peccatum excidere, PTS. Q. 12. Art. 3 ob. 2. Cf. PTS. Q. 12. Art. 2 (bis); PTS. Q. 14. Art. 1 (bis).

excipio, ere, cēpi, ceptum, 3, *v. a.*, (1) with the notion of "ex" predominating, *to except, make an exception of, leave out, exclude*, (2) with the notion of the verb predominating, (a) *to take a thing to one's self, catch, receive*, (b) *to overtake, befall; to fall out* or *occur to in the course of events; happen to*, (c) *to support, sustain, give assistance to; to maintain.* — (1), voluntas creaturae propter libertatem arbitrii potest flecti et in bonum et in malum, excepta anima Christi propter unionem Verbi, PP. Q. 64. Art. 2 c; sed ab hoc tria sunt excipienda; quorum primum est, quando aliquis statum mutat, puta per religionis ingressum, SS. Q. 32. Art. 6 c; quia tamen nullum tempus est exceptum in quo praelatus non possit eum circa aliquid occupare, nullum votum religiosi est firmum, SS. Q. 88. Art. 8 ad 3; mandatum Leonis papae de observandis duobus temporibus in baptismo, intelligendum est de adultis, excepto periculo mortis, PT. Q. 68. Art. 3 ad 1; excepto baptismo, quem in casu necessitatis licet etiam ab excommunicato recipere, PTS. Q. 19. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 31. Art. 4 ad 1; PP. Q. 112. Art. 3 ob. 4; SS. Q. 89. Art. 9 ob. 3; PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 37. Art. 4; PTS. Q. 23. Art. 1 (ter); et passim. — (2) (a), si inclinaveris aurem tuam, scilicet humiliter audiendo, excipies doctrinam, SS. Q. 162. Art. 3 ad 1, in quot.; et similiter etiam principalem poenam damnati excipient immediate a Deo, scilicet exclusionem perpetuam a visione Dei, PTS. Q. 89. Art. 4 ad 3. — (2) (b), quod quorumdam hominum ita otiosae mentes sunt, ut si eos labor occupationis excipiat, in ipsa operis inchoatione succumbant, SS. Q. 182. Art. 4 ad 3, in quot. — (2) (c), proice te securus, excipiet te, et salvabit te, SS. Q. 189. Art. 10 ad 3, in quot. On **actio excepta**, see *actio*.

excisio, ōnis, *f.*, used *fig.*, *an excision, a cutting off* or *out; a doing away with.* Quia id quod est praeter naturam, est quaedam excisio ab eo quod est secundum naturam, PT. Q. 34. Art. 3 ad 1.

excitātio, ōnis, *f.*, *a rousing up, wakening.* Septimus modus est iuxta excitationem voluntatis a cognitione, quae quidem excitatio temporalis est, PP. Q. 42. Art. 2 ob. 1; indiget anima nostra sensibus ad intelligendum, quibus quodam modo excitetur ad consideranda ea quorum species intelligibiles a principiis separatis recipit, hoc non videtur sufficere; quia huiusmodi excitatio non videtur necessaria animae, PP. Q. 84. Art. 4 c; exprimuntur tamen quandoque verba exteriora vel ad sui ipsius excitationem, SS. Q. 88. Art. 1 c; quia iudicium de voce veniente ad aures sequitur excitationem et non est causa eius, PTS. Q. 79. Art. 2 ad 2.

excitātivus, a, um, *adj.*, *excitative, of an exciting nature, tending to excite.* Ad angelos bonos, qui semper se invicem vident in Verbo, non esset necessarium ponere aliquid excitativum, PP. Q. 107. Art. 1 ad 3; unde omnia promissa quae in lege continentur, sunt spei excitativa, SS. Q. 22. Art. 1 c.

excito, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.*, (1) *lit.*, (a) of animate things, *to rouse, stir up*, (b) of inanimate things, *to rouse, stir up*, (2) *fig.*, (a) in gen., *to raise up, arouse, awaken, excite, stimulate, enliven*, (b) in partic., with the accessory idea of producing, *to cause, occasion, excite.* — (1) (a), unde illi qui dormiendo syllogizant, cum excitantur, semper recognoscunt se in aliquo defecisse, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; sed hoc non videtur verum, quia dato quod excitaretur per violentiam, et iret ad matutinas, non omitteret, SS. Q. 79. Art. 3 ad 3; sicut etiam vox ex ipsa impulsione aeris excitat dormientem, solvendo organum sentiendi, PTS. Q. 76. Art. 2 ad 2. — (1) (b), quid aliud detrahentes faciunt, nisi quod in pulverem sufflant, et in oculos suos terram excitant, SS. Q. 73. Art. 3 ob. 4. — (2) (a), si autem dicatur, quod indiget anima nostra sensibus ad intelligendum, quibus quodam modo excitetur ad consideranda ea quorum species intelligibiles a principiis separatis recipit, . . ., sensus sunt animae necessarii, quia per eos excitatur, . . ., quandoque anima possit se convertere ad intelligentiam agentem ex inclinatione suae naturae, vel etiam excitata per alium sensum, PP. Q. 84. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6 (bis); SS. Q. 9. Art. 4; SS. Q. 42. Art. 1; SS. Q. 82. Art. 3; PTS. Q. 5. Art. 2; et passim. — (2) (b), concupiscentia carnis maxime ex visione oculorum excitatur, PS. Q. 77. Art. 5 ob. 2; uno modo ipsum obiectum propositum, sicut dicimus quod cibus excitat desiderium hominis ad comedendum, PS. Q. 80. Art. 1 c; dummodo aliis risum excitet, hoc est vitiosum, ut ibidem dicitur, SS. Q. 72. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 40. Art. 8; PS. Q. 48. Art. 2 (bis); SS. Q. 82. Art. 3 (passim); SS. Q. 83. Art. 9; PT. Q. 66. Art. 3; PTS. Q. 62. Art. 4; et passim. — **excitātus**, a, um, *P. a.*, *roused, incited.* Sicut etiam mens semel ad devotionem excitata, SS. Q. 171. Art. 2 ad 2.

exclāmo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to call* or *cry aloud, exclaim.* Quae fecit ut Romanis deliberantibus utrum ad alium locum migrarent, forte eo tempore centurio quidam exclamarit, SS. Q. 95. Art. 3 c, in quot.; daemon ad praeceptum Christi exclamans, et multum discerpens hominem, exiit ab eo, PT. Q. 44. Art. 1 ob. 4, in quot.; exclamavit daemon ad Christum: cur venisti ante tempus perdere nos, PTS. Q. 89. Art. 8 ob. 2, in quot.

exclūdo, ere, si, sum, 3, (1) *to exclude, shut out, cut off, remove, separate*, (2) *to exclude, reject* as exceptional, inappropriate, illegal or the like. — (1), sed per hoc quod Deus est in aliquo loco, non excluditur quin alia sint ibi, imo per hoc replet omnia loca quod dat esse omnibus locatis, quae replent omnia loca, PP. Q. 8. Art. 2 c; impios non retrahit a malo culpae, dicitur eos dimittere, non tamen ita quod totaliter ab eius providentia excludantur, PP. Q. 22. Art. 2 ad 4; tristitia moderata, quae excludit evagationem animi, potest conferre ad disciplinam suscipiendam, PS. Q. 37. Art. 1 ad 1; peccatum veniale non excludit omnem actum gratiae, . . ., sed peccatum mortale excludit totaliter habitum gratiae, PT. Q. 87. Art. 4 ad 3; sed contra, nihil excludit a regno Dei nisi peccatum mortale, PTS. Q. 65. Art. 4 a. Cf. PP. Q. 22. Art. 2 ad 2; PP. Q. 58. Art. 1; PS. Q. 37. Art. 2 (bis); SS. Q. 19. Art. 11; SS. Q. 19. Art. 6; PT. Q. 28. Art. 2; et passim. — (2), et secundum hoc excluditur opinio Platonis, PP. Q. 22. Art. 3 c; quorum opinionem ibi Philosophus excludit per hoc quod quaedam repletiones non sunt delectabiles, PS. Q. 36. Art. 3 ad 1; quod novus aedificator domus, aut plantator vineae, vel desponsator uxoris excludebantur a praelio propter duo, PS. Q. 105. Art. 3 ad 5.

exclūsio, ōnis, *f.*, *a shutting out, exclusion.* Albedine enim excluditur nigredo; non tamen nomine albedinis significatur sola nigredinis exclusio, PP. Q. 30. Art. 3 ad 3; dupliciter potest accipi causa audaciae, sive quantum ad provocationem spei, sive quantum ad exclusionem timoris, PS. Q. 45. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 33. Art. 2; PS. Q. 45. Art. 1; SS. Q. 111. Art. 4; PT. Q. 52. Art. 5 (bis); PT. Q. 52. Art. 8 (bis); PTS. Q. 89. Art. 4.

exclūsivus, a, um, *adj.*, *excluding, exclusive.* Sed hoc adverbium, tantum, cum sit exclusivum, potest poni ex parte subiecti et ex parte praedicati, PP. Q. 31. Art. 3 ad 2; etiamsi dictio exclusiva addatur, PP. Q. 36. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 31 pr.; PP. Q. 31. Art. 3 (bis); PP. Q. 31. Art. 4 (ter). On **dictio exclusiva**, see *dictio*.

excōgitātio, ōnis, *f.*, *excogitation, a thinking out, contriving, invention, devising* or the result of such operation of the mind, *a determination; formation of a fixed purpose; a firm resolve*, a synonym of *γνώμη, sententia, mens, adinventio.* Quod primus motus intelligentia dicitur; quae vero circa aliquid est intelligentia, intentio vocatur; quae permanens, et figurans animam ad id quod intelligitur, excogitatio dicitur, PP. Q. 79. Art. 10 ob. 3; illa excogitatio magis fuit interpretatio praecepti quam dispensatio, non enim intelligitur violare sabbatum qui facit opus quod est necessarium ad salutem humanam, PS. Q. 100. Art. 8 ad 4; requiritur enim ad

bene consiliandum non solum adinventio vel excogitatio eorum quae sunt opportuna ad finem, SS. Q. 51. Art. 1 ad 3; dicit enim Damascenus in 3 lib. orth. Fid., cap. 14, prop. fin., γνώμη, autem, id est, sententiam vel mentem vel excogitationem, et προαίρεσις, id est, electionem, in Domino dicere impossibile est, si proprie loqui volumus, PT. Q. 18. Art. 4 ob. 1. Cf. SS. Q. 55. Art. 4 c; SS. Q. 128. Art. 1 ad 6.

excōgito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to excogitate, think out carefully* or *ingeniously; to find out by thinking; invent, devise.* Si sub figuris nobilium corporum describerentur divina, maxime apud illos qui nihil aliud a corporibus nobilius excogitare noverunt, PP. Q. 1. Art. 9 ad 3; quicumque autem intendit aliquam determinatam mensuram in suo effectu excogitat aliquem numerum in partibus essentialibus eius quae per se requiruntur ad perfectionem totius, . . ., sicut aedificator excogitat determinatam mensuram domus et etiam determinatum numerum mansionum, PP. Q. 23. Art. 7 c; quod nullius hominis sapientia tanta est ut possit omnes singulares casus excogitare, PS. Q. 96. Art. 6 ad 3; quicumque cogitant aliquod malum facere necesse est quod excogitent aliquas vias ad hoc quod suum propositum impleant; et ut plurimum excogitant vias dolosas, SS. Q. 55. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 44. Art. 3; PP. Q. 50. Art. 3; PS. Q. 1. Art. 4; SS. Q. 2. Art. 10; SS. Q. 158. Art. 7; et passim.

excolo, ere, colui, cultum, 3, *v. a.*, *to work carefully, to tend, cultivate, till*, used *lit.* and *fig.* Aliqui religiosi sunt clerici, qui tamen tenentur dare decimas Ecclesiis ratione praediorum quae etiam manibus propriis excolunt, SS. Q. 87. Art. 4 ob. 2; qui in agro Ecclesiae ligone verbi Dei excolit corda auditorum, SS. Q. 187. Art. 4 ad 2, in quot.

excommūnicātio, ōnis, *f.*, *exclusion from a community*, especially from the community of the Church, *excommunication.* Hoc modo conveniens poena sacrilegi qui sacris iniuriam infert, est excommunicatio per quam a sacris arcetur, (c), . . ., Ecclesia mortem corporalem non infligit, sed loco eius infligit excommunicationem, SS. Q. 99. Art. 4 ad 1; sed causa excommunicationis est peccatum, PTS. Q. 24. Art. 3 ob. 1. Cf. SS. Q. 39. Art. 4; PT. Q. 82. Art. 7 (bis); PTS. Q. 22. Art. 4; PTS. Q. 23. Art. 1; 4 Sent. 18. 2. 1-5; et passim. — Kinds of *excommunicatio* are: **excommunicatio maior** and **excommunicatio minor,** *the greater* and *the less excommunication*, (no longer distinguished). Duplex est excommunicatio: una est minor, quae separat tantum a participatione sacramentorum, sed non a communione fidelium, . . ., alia est maior excommunicatio et haec separat hominem a sacramentis Ecclesiae, et a communione fidelium, PTS. Q. 23. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 21. Art. 1 (passim); PTS. Q. 23. Art. 2 (passim); PTS. Q. 23. Art. 3 (bis); PTS. Q. 24. Art. 1; 4 Sent. 18. 2. 4. 1 c.

excommūnico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to excommunicate, to punish by cutting off from church membership.* Sed apostatae a fide sunt excommunicati, (a), . . ., et ideo quam cito aliquis per sententiam denuntiatur excommunicatus propter apostasiam a fide, SS. Q. 12. Art. 2 c; sed sacerdotes inferiores non possunt suos subditos excommunicare, (a), . . ., non enim debet absolvi nisi ab eo qui excommunicavit, PTS. Q. 24. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 39. Art. 4; PT. Q. 82. Art. 9; PTS. Q. 22. Art. 2; et passim. — **excommūnicātus,** a, um, *P. a.*, *excommunicated.* Puta si aliquis benefaciat inimicis reipublicae, vel si benefaciat excommunicato, (ob. 3), . . ., quod excommunicatis et reipublicae hostibus sunt beneficia subtrahenda, in quantum per hoc arcentur a culpa, SS. Q. 31. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 82. Art. 10; PTS. Q. 8. Art. 5; PTS. Q. 20. Art. 2; PTS. Q. 20. Art. 3; PTS. Q. 21. Art. 1; PTS. Q. 22. Art. 1 (passim); PTS. Q. 22. Art. 4 (passim); et passim.

excruciātio, ōnis, *f.*, *torment, torture.* Alio modo praemittitur fraterna correctio cum peccato mortali, quando scilicet formidatur iudicium vulgi, et carnis excruciatio, vel peremptio, PT. Q. 80. Art. 10 ad 3, in quot.

excubiae, ārum, *f.*, *persons keeping watch, guard.* Prudentiae sunt excubiae, atque diligentissima vigilantia, ne subrepente paulatim mala suasione fallamur, SS. Q. 47. Art. 9 c.

excūsābilis, e, *adj.*, *excusable, that may be excused.* Ad politicum autem et rhetorem, secundum quod ex circumstantiis actus redduntur laudabiles vel vituperabiles, excusabiles vel accusabiles, PS. Q. 7. Art. 2 ad 3; multo autem magis fuit excusabile peccatum gentilium, per quorum manus crucifixus est, qui legis scientiam non habebant, PT. Q. 47. Art. 6 c; ergo si aliquos non idoneos promovet, videtur quod sit excusabilis, PTS. Q. 36. Art. 4 ob. 1.

excūsātio, ōnis, *f.*, *an excusing, excuse*, used with *obj.* or *subj. gen.*, *absol.* Sicut cum aliquis ignorare vult, vel ut excusationem peccati habeat, PS. Q. 6. Art. 8 c; quod excusatio peccati est quaedam circumstantia aggravans omne peccatum, etiam ipsam blasphemiam, SS. Q. 13. Art. 3 ad 3; quod excusatio illa Domini non refertur ad principes Iudaeorum, sed ad minores de populo, PT. Q. 47. Art. 6 ad 1; vel quia tale peccatum non habet in se causam excusationis, PT. Q. 86. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 10. Art. 3; SS. Q. 14. Art. 3; SS. Q. 68. Art. 3; SS. Q. 69. Art. 1; PTS. Q. 4[illegible] Art. 1 (quater); et passim.

excūso, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to excuse, absolve* or *free from imputation* or *fault; pronounce innocent of wrong; acquit of blame*, (2) *to excuse, offer an apology* or *excuse for*, used *reflexively*, (3) *to excuse, to be* or *serve as an excuse* or *a sufficient reason for*, (4) *to excuse, to release from an obligation.* — (1), et similiter, si aliquis patienter ferat iniuriam sibi factam, non propter hoc excusatur ille qui facit, PS. Q. 20. Art. 5 a; ita etiam ille qui invitat aliquem ad bibendum excusatur a peccato si ignoret talem esse conditionem bibentis, SS. Q. 150. Art. 1 ad 3; sed ipse Dominus excusavit peccatum crucifigentium eum dicens, PT. Q. 47. Art. 6 ob. 1. Cf. PS. Q. 74. Art. 5; PS. Q. 76. Art. 3; PS. Q. 89. Art. 6; SS. Q. 13. Art. [illegible] SS. Q. 64. Art. 6; et passim. — (2), quod autem aliquis se excuset de peccato quod habet, pertinet ad tertiam speciem, SS. Q. 162. Art. 4 ad 3; quod Dominus super hoc se excusat a transgressione legis tripliciter, PT. Q. 40. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 69. Art. 1 (bis). — (3), videtur quod ignorantia ex toto excuset a peccato, quia, ut Augustinus dicit, . . ., ergo ignorantia totaliter excusat peccatum, (ob. 1), . . ., ignorantia, . . ., quia non causat involuntarium, non excusat a peccato, PS. Q. 76. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 19. Art. 2 (bis); PS. Q. 88. Art. 5 (bis); SS. Q. 1. Art. 2; SS. Q. 15. Art. 1; SS. Q. 12[illegible] Art. 4; et passim. — (4), nullus enim excusatur ab impletione divini praecepti propter peccatum, SS.Q. 68. Art. 1 ob. 1; maxime videntur excusari pueri a ieiunio propter aetatem, SS. Q. 147. Art. 4 ob. 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 33. Art. 5; SS. Q. 104. Art. [illegible] SS. Q. 147 pr.; SS. Q. 186. Art. 5; et passim.

excutio, ere, cussi, cussum, 3, *v. a.*, *to shake off, cast out, drive out.* Inter scapulas autem inungitur, ut per Spiritus sancti gratiam excutiat negligentiam, et torporem, et bonam operationem exerceat, PT. Q. 66. Art. 10 ad 2, in quot. Cf. PS. Q. 44. Art. 2, in quot.; SS. Q. 11. Art. 3; SS. Q. 107. Art. 3, in quot.; SS. Q. 146. Art. 1.

execrābilis, e, *adj.*, *execrable, worthy of execration, accursed, damnable, outrageous, abominable, hateful.* Oratio autem execrabilis non impetrat aliquid a Deo, (ob. 1), . . ., et ideo non est ratum; quamvis possit verificari, si intelligatur de peccatore, in quantum est peccator; per quem etiam modum oratio eius dicitur execrabilis, SS. Q. 83. Art. 16 ad 1; quod oratio non audientis legem est execrabilis intelligendum est quantum est ex merito peccatoris, SS. Q. 178. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 10. Art. 8 ad 1; SS. Q. 20. Art. 3 c; PT. Q. 46. Art. 4.

execrātio, ōnis, *f.*, *a cursing, execration*, the act of binding one's self or something belonging to one's self to punishment if what is alleged be not true. Alius modus iurandi est per execrationem, dum scilicet aliquis se vel aliquid ad se pertinens ad poenam

obligat, nisi sit verum quod dicitur, SS. Q. 89. Art. 1 ad 3; alius autem modus iurandi est per execrationem, et in hoc iuramento inducitur creatura aliqua ut in qua divinum iudicium exerceatur, . . ., vel per modum execrationis, quasi salutem Pharaonis obligaverit Deo, SS. Q. 89. Art. 6 c.

execūtio, ōnis, *f.*, *an accomplishment, execution, performance; a putting into use, action,* or *practice; the active* and *appropriate employment* or *exertion*, as of a power or function. Ille qui simoniace recipit sacrum ordinem, recipit quidem characterem ordinis propter efficaciam sacramenti; non tamen recipit gratiam, neque ordinis executionem, . . ., ut scilicet de executione sui ordinis se non intromittat, et quoad alios, ut scilicet nullus ei communicet in ordinis executione, (ad 1), . . ., et si ordinetur, non recipit executionem ordinis, (ad. 2), . . ., ut scilicet careat executione ordinis et beneficium resignet cum fructibus inde preceptis, SS. Q. 100. Art. 6 ad 3; ad magnificentiam autem pertinet non solum quod homo consistat in executione magnorum operum, quod pertinet ad constantiam, SS. Q. 128. Art. 1 ad 6; plerumque enim cadit in nostram potestatem electio, sed non executio, SS. Q. 137. Art. 4 c; quia sicut occulte quis confitetur, ita occulte ei poenitentia iniungitur; sed executio exit forum occultum; et hoc non est inconveniens, PTS. Q. 28. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 2; PS. Q. 8. Art. 3; PS. Q. 20. Art. 1; PTS. Q. 35. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 7; et passim. On **ordo executionis**, see *ordo*. — **quod est primum in intentione, est ultimum in executione**, see *intentio*.

execūtivus, a, um, *adj.*, *executive, having the function of executing* or *performing; carrying into effect*, synonym of *exequens*. Alio modo in speciali, secundum quod progreditur a causa particulari, quae est executiva divinae gubernationis, PP. Q. 103. Art. 8 c; sed operatio pertinet ad potentiam executivam; actus autem voluntatis non sequitur actum executivae potentiae, (ob. 2), . . ., secundum quod pertinet ad executivas potentias, (ad 2), . . ., tanquam a voluntate motus sicut aliae executivae potentiae, PS. Q. 16. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 16. Art. 4; PS. Q. 17. Art. 3; SS. Q. 44. Art. 5; SS. Q. 50. Art. 1; SS. Q. 54. Art. 2; SS. Q. 60. Art. 1. On **potentia executiva**, see *potentia*; on **virtus executiva**, see *virtus*.

execūtor, ōris, *m.*, *an executor, an accomplisher, performer.* Et huius providentiae homo executor fuisset, PP. Q. 96. Art. 1 ad 2; ad quas puniendas Dominus populum Israel quasi divinae iustitiae executorem mittebat, PS. Q. 105. Art. 3 ad 4.

execūtrix, icis, *f.*, *an executrix, an accomplisher, performer.* Deus habet immediate providentiam de rebus omnibus, non excluduntur causae secundae; quae sunt executrices huius ordinis, PP. Q. 22. Art. 3 ad 2.

exemplar, āris, *n.*, (1) *a copy, image,* (2) *pattern, model, example*, a loose synonym of *forma, idea, imago*, and *species*.— (1), ut patet ex exemplaribus Graecis et translatione Boethii, C. G. 2. 61; quae tamen in exemplaribus Graecis dicuntur non haberi et commentator etiam dicit, quod in quibusdam exemplaribus Arabicis non habentur, 5 Phys. 10 i. — (2), ut sit exemplar eius cuius dicitur forma, PP. Q. 15. Art. 1 c; exemplata oportet conformari exemplari, PP. Q. 18. Art. 4 ad 2; exemplar est idem quod idea, PP. Q. 44. Art. 3 a; illae igitur solae rationes intellectuales in Deo exemplaria dici possunt, ad quarum imitationem vult res in esse producere, Nom. 5. 3; exemplar enim est, secundum quod fit aliud, ut sic exemplar imitetur, Nom. 53; exemplar, si proprie accipiatur, importat causalitatem respectu exemplatorum, quia exemplar est, ad cuius imitationem fit aliud, Verit. 8. 8 ad 1. Cf PP. Q. 44. Art. 3 c; PT. Q. 56. Art. 1 ad 3; C. G. 1. 54 ad 69; C. G. 2. 73; C. G. 3. 19 and 54; C. G. 4. 11; 2 Phys. 5 b; 1 Cael. 19 f and g; 5 Met. 2 a; Quodl. 8. 1. 2 c; et passim. — Kinds of *exemplar* in this sense are: (a), **exemplar effectivum**, *the producing* or *effecting example*. Cf. Virt. 2. 3 ad 8. — (b), **exemplar exemplatum**, *the copied example* or *that produced according to something else.* Ex conformitate maiori ad Christum non debetur eis quod eorum resurrectio praecedat resurrectionem aliorum, quasi exemplar exemplatum sicut dictum est de resurrectione Christi, PTS. Q. 77. Art. 1 ad 2. Cf. 4 Sent. 43. 1. 3. 1 ad 2; Nom. 5. 5. — (c), **exemplar principale**, *chief example*. Cf. Nom. 4. 1 and 3. — (d), **exemplar separatum**, *the separated example* or *the example existing by itself.* Cf. 1 Cael. 19 g. — **exemplar potius est quam exemplatum**, *the example is superior to its copy.* Cf. SS. Q. 26. Art. 4 c. — **exemplar prius est exemplato**, *the example is prior to its copy.* Cf. Hebr. 8. 1.

exemplāris, e, *adj.*, (1) *pertaining to the pattern* or *model*, usually in a mind, (2) *exemplary*. — (1), verbum est forma exemplaris, PP. Q. 3. Art. 8 a; utrum Deus sit causa exemplaris rerum, vel sint alia exemplaria praeter ipsum, PP. Q. 44 pr.; cum Deus sit causa efficiens, exemplaris et finalis omnium rerum, PP. Q. 44. Art. 4 ad 4. Cf. PP. Q. 44. Art. 3 (passim); PP. Q. 47. Art. 1; PS. Q. 61. Art. 5 (passim); PS. Q. 62. Art. 1; SS. Q. 23. Art. 8; et passim. On **causa exemplaris**, see *causa*; on **forma exemplaris** and **forma prima exemplaris**, see *forma*; on **medium exemplare**, see *medium*; on **principium exemplare et primum exemplare**, see *principium*; on **similitudo exemplaris**, see *similitudo*; on **species exemplaris**, see *species*; on **virtus exemplaris**, see *virtus*. — (2), sic autem quaelibet creatura est imago rationis exemplaris, quam habet in mente divina, PP. Q. 93. Art. 2 ad 4. On **demonstratio exemplaris**, see *demonstratio*; on **locutio exemplaris**, see *locutio*; on **ostensio exemplaris**, see *ostensio*. — **exemplāriter**, *adv.*, (1) *in a typical manner, in the sense of a typical cause,* (2) *in an exemplary manner.* — (1), Deitas dicitur esse omnium effective, et exemplariter, non autem per essentiam, PP. Q. 3. Art. 8 ad 1; sic igitur virtus potest considerari vel prout est exemplariter in Deo, PS. Q. 61. Art. 5 c; charitas dicitur esse forma aliarum virtutum, non quidem exemplariter aut essentialiter, sed magis effective, SS. Q. 23. Art. 8 ad 1; est ab ea exemplariter deductum, C. G. 1. 66. Cf. SS. Q. 27. Art. 3; PTS. Q. 40. Art. 4; 1 Sent. 3. 1. 3 c. — (2), ideo hic quasi exemplariter exposuit, 2 Anim. 1 c.

exemplāritas, ātis, *f.*, *figurativeness, typicalness.* Exemplaritas tamen eius se extendit proprie solum ad bonos, qui sunt facti conformes filiationis ipsius, (ad 3), . . ., sed secundum rationem exemplaritatis mors Christi, per quam recessit a vita mortali, est causa destructionis mortis nostrae, PT. Q. 56. Art. 1 ad 4; ad vitam autem corporis non solum instrumentaliter, sed etiam per quamdam exemplaritatem, PT. Q. 62. Art. 5 ad 1. Cf. PT. Q. 56. Art. 2 c and ad 4; Virt. 2. 3 ad 3; Quodl. 8. 1. 2 c.

exemplāriter, *adv.*, see *exemplaris*.

exemplifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to exemplify, show by example, illustrate.* Deinde, deficiente huiusmodi virtute totaliter, animal moritur; sicut virtus vini convertentis aquam admixtam paulatim per admixtionem aquae debilitatur, ut tandem totum fiat aquosum, ut Philosophus exemplificat, PP. Q. 119. Art. 1 ad 4; philosophus autem in 1 Ethic., cap. 1, ponit exemplificando divitias finem oeconomicae, SS. Q. 50. Art. 3 ad 1.

exemplo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to adduce as an example, model, pattern* or *original to be copied* or *imitated.* Hierarchia ecclesiastica exemplatur a coelesti, PP. Q. 108. Art. 4 ob. 3; sed contra, iustitia humana exemplatur a iustitia divina, PTS. Q. 71. Art. 12 a. — **exemplātus**, a, um, *P. a.*, *cited* or *alleged as pertinent for example, model* or *pattern.* Sed exemplata debent conformari exemplari, (ob. 2), . . ., exemplata oportet conformari exemplari secundum rationem formae, non autem secundum modum essendi. nam alterius modi esse habet forma quandoque in exemplari, et in exemplato, PP. Q. 18. Art. 4 ob. 2; exemplatum assimilatur suo exemplari, (ob. 2), . . ., ratio illa teneret de exemplato quod perfecte repraesentat exemplar, PP. Q. 47. Art. 1 ad 2; et Plato, in Timaeo, aliq. a princ., ex unitate exemplaris probat unitatem mundi, quasi exemplati, PP. Q. 47. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 24. Art. 3 (ter); PT. Q. 54. Art. 3; PTS. Q. 77. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 12; et passim.

exemplum, i, *n.*, (1) *model, pattern, standard,* the παράδειγμα of Aristotle (Phys. II, 3, 194. b. 26), (2) *example,* (3) *conclusion* by analogy, likewise the παράδειγμα of Aristotle (Anal. prior. II. 24, 68. b. 38). — (1), Christus proponitur omnibus in exemplum per fidem, . . ., ad hoc quod tentatio Christi esset nobis in exemplum, non oportuit quod ab hominibus videretur, PT. Q. 41. Art. 2 ad 1; exemplato, quod proprie dicitur exemplum, Hebr. 8. 1; duo posuit pertinentia ad quidditatem rei, scilicet speciem et exemplum, . . ., propter hoc posuit exemplum vel paradigma, 2 Phys. 5 b. Cf. PT. Q. 15. Art. 1 (bis); PT. Q. 21. Art. 3 (bis); PT. Q. 30. Art. 4; et passim. — (2), introducuntur tum in exemplum vitae, PP. Q. 1. Art. 2 ad 2; quando aliquis conatur aliquid intelligere format sibi aliqua phantasmata per modum exemplorum, in quibus quasi inspiciat quod intelligere studet; et inde est etiam quod quando aliquem volumus facere aliquid intelligere, proponimus ei exempla ex quibus sibi phantasmata formare possit ad intelligendum, PP. Q. 84. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 6 c; PS. Q. 19. Art. 10 c; SS. Q. 14. Art. 3 c; C. G. 2. 73; C. G. 3. 9; 1 Gener. 8 b; et passim. — (3), aut per exemplum, non autem per syllogismum vel inductionem completam, 1 Anal. 1 d; vel per inductiones vel exemplum, 2 Gener. 7 c.

exennium, i, *n.*, *a gift, present.* Puta cum aliquis ore pronuntiat excellentiam alicuius; vel factis, sicut inclinationibus, obviationibus, et aliis huiusmodi; vel etiam exterioribus rebus, puta in exenniorum vel munerum oblatione, aut imaginum institutione, vel aliis huiusmodi, SS. Q. 103. Art. 1 c.

exeo, īre, ii, itum, 4, *n.* and *a.*, (1) *lit.*, (a) *to go out* or *forth, go away,* (b) *to issue forth, flow,* (c) *ex vita, de corpore, a corpore, exire alone, to go away, leave, quit, to depart from life,* (d) *to go out* or *forth* in any manner; *to issue, escape,* (e) *to go out, surrender influence over,* as of the demon, (2) *fig.*, (a) *to come forth, pass from, proceed, go out from,* (b) *to go beyond* or *pass the limits of anything,* used with the *acc.*, (c) *to escape, evade, depart from,* (d) *to go beyond the bounds, exceed.* — (1) (a), in illo autem exitu eorum de Aegypto duo fuerunt, scilicet festinantia ad egredientem; impellebant enim eos Aegypti ut exirent velociter, . . ., imminebatque periculum ei qui non festinaret exire cum multitudine, . . ., quod non poterant fermentari, cogentibus exire Aegyptiis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2; quod Dominus ante discipulorum electionem exivit in montem orare, SS. Q. 147. Art. 5 c; et inde est quod Christus in desertum exivit, PT. Q. 41. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; PT. Q. 44. Art. 3; PT. Q. 51. Art. 1; PT. Q. 52. Art. 4; PT. Q. 52. Art. 5; PTS. Q. 69. Art. 3 (passim). — **exire claustrum, exire de claustris** or **exire** used elliptically, *to go from the convent* on some mission or *to leave the convent* entirely and give up the practice of the evangelical counsels. Unde non debet occasione sustentationis parentum exire claustrum in quo Christo consepelitur et se iterum saecularibus negotiis implicare, SS. Q. 101. Art. 4 ad 4; melius est enim religionem non ingredi quam post ingressum exire, (ob. 1), . . ., hoc autem non esset, si aliquis, voto religionis emisso, ingrederetur cum proposito exeundi, (ob. 3), . . ., ille qui religionem ingreditur, si exeat, praesertim ex aliqua rationabili causa, non generat scandalum, nec dat malum exemplum, . . ., erit scandalum passivum ex eius parte, non autem activum ex parte exeuntis, (ad 2), . . ., quod ille qui intrat ut statim exeat, non videtur satisfacere voto suo, SS. Q. 189. Art. 4 ad 3. — **exire sorte,** *to go chosen by lot.* Zacharias etiam sorte exiit ut incensum poneret, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 2. — (1) (b), in passione Domini, cuius hoc sacramentum est memoriale, sicut de latere eius exivit sanguis, PT. Q. 74. Art. 7 ob. 2; unde super illud Ioan. 19; continuo exivit sanguis et aqua, PT. Q. 79. Art. 1 c. — (1) (c), quia melius est de hac vita cum signo Christi exire, a quocumque detur, etiamsi sit Iudaeus, vel paganus, quam sine hoc signo, quod per baptismum confertur, SS. Q. 39. Art. 4 ad 1; si ergo aliquis ex hac vita cum veniali exit, in iudicio cum veniali erit, App. Q. 1. Art. 6 ob. 3; et non habeat, cum perfecta morte penitus de corpore exierit, PTS. Q. 70. Art. 2 ob. 3, in quot.; sed pueri hoc modo exierunt. ergo suffragia eis non prosunt, PTS. Q. 71. Art. 7 a. — **exiens,** euntis, *P. a.*, with *a corpore, departing, dying.* Deinde considerandum est de generali qualitate animae exeuntis a corpore, et poena ei ab igne corporeo inflicta, PTS. Q. 70 pr. — **exeuntes,** ium, *c.*, *the dying, those departing from the present life.* Hoc sacramentum est exeuntium, sicut baptismus est sacramentum intrantium, . . ., ergo omnibus exeuntibus debet hoc sacramentum, (ob. 2), . . ., et ideo hoc sacramentum illorum tantum exeuntium est quibus corporalis curatio competit, PTS. Q. 32. Art. 1 ad 2. Cf. PTS. Q. 29. Art. 1 (bis); PTS. Q. 29. Art. 4 (passim); PTS. Q. 29. Art. 8; PTS. Q. 32. Art. 2 (bis); PTS. Q. 32. Art. 6 (passim). — (1) (d), sicut si aliquis in foveam proiceret, unde exire non posset nisi adiutus, PTS. Q. 99. Art. 1 c. — **exire de ventre, exire de vulva, exire per uterum, exire de utero, exire utero,** *to go forth into being, be born.* Sed sanctificasse dicit eum non ante formationem sed antequam exiret de ventre, PT. Q. 27. Art. 2 ad 1; antequam exires de vulva sanctificavi te, asserendum videtur eos sanctificatos in utero quamvis in utero usum liberi arbitrii non habuerint, PT. Q. 27. Art. 6 c; non ergo exivit per virginis uterum clausum, PT. Q. 28. Art. 2 ob. 3; et sic ponunt quod corpus Christi exivit de utero virginali, et intravit ianuis clausis ad discipulos, PTS. Q. 83. Art. 5 c; illud corpus Domini intravit ad discipulos ianuis clausis, quod ad humanos oculos per nativitatem suam clauso exiit utero Virginis, PTS. Q. 83. Art. 2 ad 1, in quot. — (1) (e), quod daemon ad praeceptum Christi exclamans, et multum discerpens hominem, exiit ab eo, PT. Q. 44. Art. 1 ob. 4, in quot. Cf. PT. Q. 71. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 15. Art. 3. — (2) (a), sed de corde exeunt cogitationes, (ob. 1), . . ., quod cogitatio a corde non exit, PTS. Q. 32. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 27. Art. 2; PP. Q. 34. Art. 1; PS. Q. 17. Art. 9; PS. Q. 23. Art. 3 c; PTS. Q. 19. Art. 6; et passim. — (2) (b), quod poenitentia solemnis quantum ad iniunctionem non exit forum occultum, . . ., sed executio exit forum occultum, et hoc non est inconveniens, PTS. Q. 28. Art. 1 ad 2. — (2) (c), ordinem enim causae particularis aliquid potest exire, PP. Q. 22. Art. 2 ad 1; et ideo res aliqua dicitur mala per hoc quod exit ab ordine alicuius particularis boni, si autem totaliter exiret ab ordine gubernationis divinae, totaliter nihil esset, PP. Q. 103. Art. 7 ad 1. — (2) (d), sed fomes dicitur, secundum quod exit rationis ordinem, PS. Q. 91. Art. 6 ad 3.

exequiae, ārum, *f.*, *obsequies, burial services.* Utrum cultus exequiarum defunctis prosint, PTS. Q. 71 pr.; uno modo in quantum peccator suffragia faciens gerit personam totius Ecclesiae, sicut sacerdos, dum dicit in Ecclesia exequias mortuorum, PTS. Q. 71. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 71. Art. 11 (passim).

exequor, i, cūtus, 3, *v. dep. a.*, *to follow up, prosecute, carry out; to perform, execute, accomplish, fulfill.* Et huius est signum, quod in uno et eodem homine virtus intellectiva movet potentias sensitivas, et potentiae sensitivae per suum imperium movent organa, quae exequuntur motum, PP. Q. 19. Art. 3 c; alio modo dicitur quis adiuvari per aliquem, per quem exequitur suam operationem, sicut dominus per ministrum, et hoc modo Deus adiuvatur per nos, in quantum exequimur suam ordinationem, PP. Q. 23. Art. 8 ad 2; et alia lex datur de disciplina puerorum, qui sunt instruendi qualiter postmodum opera virorum exequantur, PS. Q. 107. Art. 1 c; naturalis enim ratio dictat ut illi qui habet curam de communi multitudinis statu, provideatur de bonis omnibus, unde possit exequi ea quae pertinent ad communem salutem, SS. Q. 87. Art. 4 ad 3; ex statuto autem Ecclesiae sunt determinata tempora exequendi Christi praeceptum, PT. Q 80. Art. 11 c; videtur quod post diem iudicii daemones non exequentur sententiam iudicis in damnatos, PTS. Q. 89. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 34. Art. 1; PP. Q. 108. Art. 6; PS. Q. 6. Art. 4; PS. Q. 59. Art. 2; SS. Q. 132. Art. 5; PT. Q. 67. Art. 8; PTS. Q. 80. Art. 1; et passim. — **exequi peccatum,** *to commit sin.* Non solum peccat ille qui peccatum exequitur, sed

etiam qui quocumque modo peccati est causa, SS. Q. 62. Art. 7 ad 1. — **exequens**, entis, *P. a., achieving, performing*, synonym of *executivus*. On **ars exequens**, see *ars*; on **donum exequens**, see *donum*; on **potentia exequens**, see *potentia*; on **principium exequens**, see *principium*.

exerceo, ēre, ui, itum, 2, *v. a.*, (1) *to engage busily, occupy, employ, exercise* a person or thing in some action, (2) with *se* or *pass.* in mid. force, *exercise* or *train one's self, practise*, (3) *practise, follow, exercise any employment, employ one's self about, make use of anything.* — (1), horum autem duorum unum per se comparatur ad peccantem, qui intendit talem actum voluntarium exercere in tali materia, PS. Q. 72. Art. 1 c; per ipsa opera misericordiae, quae quis in pauperes exercet, PS. Q. 114. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 110. Art. 1; PP. Q. 112. Art. 2; PP. Q. 117. Art. 1 c; PS. Q. 102. Art. 6 ad 8; SS. Q 89. Art. 6; et passim. — (2), conveniens tamen est ut etiam in hoc tempore se ad ieiunandum exerceant, plus vel minus secundum modum suae aetatis, SS. Q. 147. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 64. Art. 4; PS. Q. 6. Art. 4 c; PS. Q. 17. Art. 6 a; PS. Q. 28. Art. 5 c; PS. Q. 102. Art. 6 ad 8; et passim. — (3), quod enim mulier meretricium exerceat, turpiter agit, et contra legem Dei, SS. Q. 32. Art. 7 c; sicut ad fortitudinem militis pertinet non solum exercere gladium in hostes, sed etiam exacuere gladium et in vagina conservare, SS. Q. 117. Art. 3 ad 2; ipsi qui per se agriculturam non exercent, in aliis laboribus occupantur, SS. Q. 164. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 51. Art. 3 a; PP. Q. 108. Art. 6 c; PP. Q. 112. Art. 1 c; PS. Q. 107. Art. 4 c; SS. Q. 187. Art. 1; et passim. — **exercēns**, entis, *P. a., exercising, practising, carrying out.* Sicut homines, inter quos viventes motusque vitales exercentes vivimus, PP. Q. 12. Art. 3 ad 2; ponit quinque modos eorum qui similitudinarie dicuntur fortes, quasi exercentes actum fortitudinis praeter virtutem, SS. Q. 123. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 187. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 5 (bis); PT. Q. 78. Art. 1; PTS. Q. 18. Art. 1; PTS. Q. 31 Art. 1; PTS. Q. 84. Art. 2; et passim. — **exercitus**, a, um, *P. a., exercised, practised, carried out.* Ad differentiam illarum artium quae ordinantur ad opera per corpus exercita, PS. Q. 57. Art. 3 ad 3; quia exprimitur actus exercitus per ministrum cum invocatione Trinitatis, verum perficitur sacramentum, PT. Q. 66. Art. 5 ad 1. Cf. SS. Q. 33. Art. 3; SS. Q. 58. Art. 11; PT. Q. 78. Art. 5; PT. Q. 79. Art. 8; PTS. Q. 18. Art. 2.

exercitātio, ōnis, *f.*, (1) *exercise*, (a) activity for the benefit or training of body or mind, (b) *exercise, work*, as of tradesmen, (2) fig., (a) *exercise, struggle, earnest effort* either to accomplish or prevent something, (b) *trouble, hardship, trial, any experience, event* or *thing that puts strength, patience* or *faith to the test*, (c) *exercise, a putting of something into use, action* or *practise*, (3) *an exercise, a devotional act performed*, as in the reception of the sacraments. — (1) (a), pietas non comparatur in verbis Apostoli omnibus donis Dei, sed soli corporali exercitationi, PS. Q. 68. Art. 7 ad 2; sicut etiam in medicinis corporalibus quaedam sunt res exterius adhibitae, sicut emplastra et electuaria, quaedam vero sunt actus sanandorum, puta exercitationes quaedam, PT. Q. 84. Art. 1 ad 1. — **exercitationes ad bella**, *exercises for war*, the practise of the science and arts of military operations. Apud antiquos autem exercitationes ad bella sine huiusmodi periculis erant, et ideo vocabantur meditationes armorum, vel bella sine sanguine, SS. Q. 40. Art. 1 ad 4. — (1) (b), plerumque ad hanc professionem servitutis Dei et ex conditione servili aliqui veniunt, et ex vita rusticana, et ex opificum exercitatione, et plebeio labore, SS. Q. 187. Art. 4 c. — (2) (a), sic ergo daemonibus duplex locus poenalis debetur; unus quidem ratione suae culpae, et hic est infernus; alius autem ratione exercitationis humanae, et sic debetur eis caliginosus aer, . . ., unde et usque tunc durat ministerium angelorum et exercitatio daemonum, PP. Q. 64. Art. 4 c. — (2) (b), cum divina iustitia exigit ut per daemones aliqua fiant vel ad punitionem malorum, vel ad exercitationem bonorum, PP. Q. 109. Art. 4 ad 1. — (2) (c), quicquid aliis exercitatio et quotidiana in lege Dei meditatio tribuere solet, hoc illis Spiritus Sanctus suggerebat, SS. Q. 188. Art. 5 c, in quot. — (2) (d), corporalis exercitatio ad modicum utilis est. sed usus sacramentorum pertinet ad corporalem exercitationem, eo quod sacramenta perficiuntur in significatione sensibilium rerum et verborum, (ob. 1), . . ., corporalis exercitatio, in quantum est corporalis, non multum utilis est; sed exercitatio per usum sacramentorum non est pure corporalis, sed quodammodo est spiritualis scilicet per significationem et causalitatem, PT. Q. 61. Art. 1 ad 1.

exercitium, ii, *n.*, (1) *in gen., exercise*, the performance of any activity involving effort, mental or physical, in order to attain proficiency in something, or to maintain a proficiency already acquired by similar activity, (2) *exercise*, activity for the benefit or training of body or mind, (3) *exercise, trial, that which tries one; any experience, event* or *thing that puts strength, patience* or *faith to the test; an affliction* or *temptation that exercises* or *proves character; trouble, hardship*, (4) *practice, a repeated exercise*, (5) *a practice*, a customary action regarded as an individual habit, (6) *a use*, the act of using as a means to a purpose, (7) in the *pl.*, *exercitia bellica, exercises of arms*, the acts and practices of war employed in maneuvers, duelling or between contesting parties in a tournament. — (1), voluntas movet intellectum quantum ad exercitium actus, PS. Q. 9. Art. 1 ad 3; ne ergo esset homini durum, si totaliter a corporalibus actibus abstraheretur, proposita sunt ei corporalia exercitia in sacramentis, quibus salubriter exerceatur ad evitanda superstitiosa exercitia, . . ., praeservatur etiam a noxiis actionibus per salubria exercitia sacramentorum, PT. Q. 61. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 9. Art. 3; PS. Q. 17. Art. 1 (bis); SS. Q. 122. Art. 4; PT. Q. 64. Art. 8; PT. Q. 66. Art. 5; PT. Q. 86. Art. 5; et passim. — (2), alia autem est restitutio valetudinis pristinae per convenientem diaetam et exercitium, PT. Q. 65. Art. 1 c; secundo hoc est conveniens propter spirituale exercitium, ut videlicet contra concupiscentiam et alias possibilitates pugnans homo victoriae coronam acciperet, PT. Q. 69. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 9 ad 2. — (3), et daemones in hoc aere caliginoso sunt ad nostrum exercitium, PP. Q. 64. Art. 4 c; sed Deus permittit electos suos impugnari propter eorum exercitium, (ob. 3), . . ., infirmitati humanae sufficeret ad exercitium impugnatio quae est a carne et mundo, PP. Q. 114. Art. 1 ob. 3. — (4), si autem disputet aliquis de fide ad confutandum errores, vel etiam ad exercitium, laudabile est, SS. Q. 10. Art. 7 c. — (5), potest tamen indirecte dici diminutio charitatis dispositio ad corruptionem ipsius; quae fit vel per peccata venialia, vel etiam per cessationem ab exercitio operum charitatis, SS. Q. 24. Art. 10 c. — (6), et ideo ante passionem suam baptismum institutum non posuit sub praecepto sed voluit ad eius exercitium homines assuefieri, PT. Q. 66. Art. 2 ad 2. — (7), bellica autem exercitia maxime repugnant illis officiis quibus episcopi et clerici deputantur, . . ., quia bellica exercitia maximas inquietudines habent, . . ., et ideo sicut negotiationes, propter hoc quod nimis implicant animum, interdicuntur clericis; ita et bellica exercitia, SS. Q. 40. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 40. Art. 1 ad 4.

exercitivus, a, um, *adj., practising, exercising.* On **ars exercitiva**, see *ars*; on **disciplina exercitiva**, see *disciplina*.

exercito, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a., to exercise diligently* and *frequently; practise.* Unde oportet quod homo simul excitetur circa materias omnium virtutum moralium, . . ., si autem exercitetur bene operando circa unam materiam, PS. Q. 65. Art. 1 ad 1; et sine periculo potest homo circa ea exercitari ad hoc sit temperatus; sed pericula mortis rarius occurrunt, et periculosius in his homo exercitatur ad timiditatem fugiendam, PS. Q. 142. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 186. Art. 5 (passim); SS. Q. 186. Art. 7; SS. Q. 189 pr.; PT. Q. 68. Art. 5 (bis). — **exercitātus**, a, um, *P. a., well-exercised, practised, versed, trained.* Videtur quod non debeant religionem

ingredi nisi illi qui sunt in praeceptis exercitati, . . ., ergo videtur quod non sint ad religionem admittendi nisi qui sunt in praeceptis exercitati, (ob. 1), . . ., sed etiam his qui non sunt exercitati, SS. Q. 189. Art. 1 c.

exercitus, ūs, *m.*, *an army; an exercised, disciplined body of men.* Dicimus enim quod multi homines sunt collegium, vel exercitus, aut populus, PP. Q. 39. Art. 3 c; sicut bonum ordinis exercitus est minus quam bonum ducis, SS. Q. 39. Art. 2 ad 2; sicut patet in duce exercitus, cuius vexillum sequuntur milites, etiam nullo persuadente, PT. Q. 8. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 1. Art. 5; PP. Q. 93. Art. 6; SS. Q. 44. Art. 6; SS. Q. 82. Art. 1; PT. Q. 84. Art. 1; et passim.

exhālans, antis, *P. a.*, *exhaling, passing off.* Sed corpora nostra statim post mortem resolvi incipiunt, et ad putredinem disponuntur, quia exhalante calido naturali supervenit calor extraneus, qui putrefactionem causat, PT. Q. 51. Art. 3 ob. 2.

exhālātio, ōnis, *f.*, *an exhalation, vapor.* Aer, quia insensibilis est, non per seipsum connumeratur, sed cum aliis; partim quidem cum aqua, quantum ad inferiorem partem, quae exhalationibus aquae ingrossatur, PP. Q. 71. Art. 1 ad 3.

exhaurio, īre, hausi, haustum, 4, *v. a.*, (1) *to exhaust, take away, remove,* (2) *to extirpate, to get rid of by taking out by the roots; eradicate.* — (1), sed distribuere bona communia in multos, nocet bono communi multitudinis, tum quia exhauriuntur opes communes, SS. Q. 61. Art. 1 ob. 1. — (2), in activa vita prius per exercitium boni operis cuncta exhaurienda sunt vitia, (in quot), . . ., sed cuncta vitia non exhauriuntur nisi per actus virtutum moralium, SS. Q. 181. Art. 1 a.

exhērēdo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to exheredate, disinherit, cut off from hereditary right.* Iudicio etiam humano in crimine laesae maiestatis filii exhaeredantur pro peccato parentum, PS. Q. 81. Art. 2 (ob. 1), . . ., non enim si aliquis non propria culpa exhaeredatur, vel mutilatur, App. Q. 2. Art. 2 ob. 3.

exhibeo, ēre, ui, itum. 2, *v. a.*, (1) *hold forth, tender, offer, present, deliver,* (2) *show, display, exhibit,* (3) *confer, bestow,* (4) *maintain, support, provide,* (5) *procure, occasion, cause.* — (1), idololatriae deridentur ex hoc quod ea quae homines pertinent, idolis exhibebant, SS. Q. 81. Art. 7 ad 3; ille qui ingrato beneficium exhibet, non dat ei occasionem peccandi, sed magis gratitudinis et amoris, SS. Q. 107. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 81. Art. 2; SS. Q. 81. Art. 3 (passim); SS. Q. 86. Art. 1 c; SS. Q. 102. Art. 3; PT. Q. 72. Art. 10; et passim. — (2), sic ad hoc debitum pertinet quod homo talem se exhibeat alteri in verbis et in factis, qualis est, SS. Q. 80. Art. 1 c; ille qui beneficium dat, non statim se debet exhibere punitorem ingratitudinis, sed prius pium medicum, SS. Q. 107. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 25. Art. 9 (ter); SS. Q. 84. Art. 2 c; SS. Q. 111. Art. 1; SS. Q. 179. Art. 4; PTS. Q. 36. Art. 5; et passim. — (3), activa vero vita in his consistit praecipue quae proximis exhibemus vel sub ratione debiti, vel sub ratione spontanei beneficii, PS. Q. 69. Art. 3 c; praeter beneficium commune quod exhibetur in omnibus miraculis, ut scilicet homines adducantur in Dei notitiam, SS. Q. 178. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 69. Art. 3; PS. Q. 98. Art. 4; SS. Q. 173. Art. 2 ob. 3. — (4), videtur quod pietas non exhibeat parentibus sustentationem, . . ., ergo ad pietatem non pertinet sustentationem parentibus exhibere, SS. Q. 101. Art. 2 ob. 1; sequitur quod fideles Christi teneantur ad exhibendum sumptus infinitis personis, quod cedit in magnum eorum gravamen, SS. Q. 188. Art. 4 ob. 4. — (5), ideo etiam officium histrionum, quod ordinatur ad solatium hominibus exhibendum, non est secundum se illicitum, SS. Q. 168. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 178. Art. 1 ad 1, in quot. — **exhibēns**, entis, *adj.*, *offering, presenting, showing, displaying.* Exhibitio honoris vel cultus non solum est proportionanda personae cui exhibetur, secundum se consideratae, sed etiam secundum quod ad exhibentes comparatur, SS. Q. 102. Art. 3 ad 3; inquantum sunt ministri veri mediatoris, vice ipsius salutaria sacramenta hominibus exhibentes, PT. Q. 26. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 64. Art. 6. — **exhibitus**, a, um, *P. a.*, *offered, presented, produced, displayed, exhibited.* Sicut omnia beneficia proximo exhibita, inquantum consideratur sub communi ratione boni, reducuntur ad amorem, SS. Q. 31. Art. 4 ad 2; nam honor est reverentia alicui exhibita propter sui excellentiam, PT. Q. 25. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 103. Art. 3; PS. Q. 110. Art. 1; SS. Q. 86. Art. 4; SS. Q. 92. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 3; et passim.

exhibitio, ōnis, *f.*, (1) *a giving, presentation, bestowal, an offering* or *the act of presenting something for acceptance,* (2) *an exhibition, the act of exhibiting; manifestation, display,* (3) *the act of administering* or *the state of being administered,* as, *the administration of the sacraments.* — (1), sicut etiam promissio futuri doni locum iam non habet, promissione iam impleta per doni exhibitionem, PS. Q. 107. Art. 2 ad 1; exhibitio autem beneficiorum est quaedam actio charitatis in alios, SS. Q. 31. Art. 3 c; in his quae exhibentur aliis propter eorum utilitatem, est exhibitio laudabilior quae fit magis indigenti, quia est utilior, SS. Q. 81. Art. 6 ad 2; quod votum solemne habet actualem exhibitionem proprii corporis, quam non habet votum simplex, PTS. Q. 53. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 62. Art. 2 c; SS. Q. 71. Art. 4 c; SS. Q. 107. Art. 4; SS. Q. 186. Art. 6; PT. Q. 37. Art. 5 ad 1. — (2), exhibitio honoris vel cultus non solum est proportionanda personae cui exhibetur, SS. Q. 102. Art. 3 ad 3; honor enim exhibitio reverentiae in testimonium virtutis, . . ., sed exhibitio reverentiae est aliquid spirituale, (ob. 1), . . ., quia per exhibitionem honoris testimonium reddimus de excellentia bonitatis alicuius absolute, SS. Q. 103. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 25. Art. 6; SS. Q. 26. Art. 8, in quot.; SS. Q. 63. Art. 3 (passim); SS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 103. Art. 1 (ter); PTS. Q. 95. Art. 5. — (3), dicuntur autem diaconi, quasi ministri, quia videlicet ad diaconos non pertinet aliquod sacramentum principaliter et quasi ex proprio officio praebere, sed adhibere ministerium aliis maioribus in sacramentorum exhibitione, PT. Q. 67. Art. 1 c; utebantur tamen apostoli communiter chrismate in exhibitione sacramenti, PT. Q. 72. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 86. Art. 1 ad 3.

exhilaro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to gladden, cheer, rejoice, delight.* Super illud Psal. 103: ut exhilaret faciem in oleo, dicit Glossa, PS. Q. 110. Art. 2 a.

exhonōrātio, ōnis, *f.*, *a dishonoring, dishonor.* Violatio hic large dicitur quaecumque irreverentia vel exhonoratio, SS. Q. 99. Art. 1 ad 3; quarum prima est politica, quae fortiter operatur propter timorem vel exhonorationis, vel poenae, SS. Q. 128. Art. 1 ob. 7; parvus honor minus distat a magno honore quam exhonoratio. sed magnanimitas bene se habet circa exhonorationes. SS. Q. 129. Art. 2 ob. 3.

exhorreo, ēre, 2, *v. a.*, *to tremble at* or *shudder exceedingly at any thing; to dread.* Neque potuit primum nisi illis (scilicet daemonibus) docentibus, disci quid quisque illorum appetat, quid exhorreat, quo invitetur nomine vel cogatur, SS. Q. 94. Art. 4 ob. 3, in quot.

exhorresco, ere, rui, 3, *v. inch.*, *n.* and *a.*, *to tremble* or *shudder exceedingly, to be terrified.* Timor insolita et repentina exhorrescit, rebus quae amantur adversantia, dum praecavet securitati, PS. Q. 42. Art. 5 a, in quot.; si militiae characterem in corpore suo non militans pavidus exhorruerit, PT. Q. 63. Art. 1 c, in quot.

exhortātio, ōnis, *f.*, *an exhorting, exhortation.* Peccatum primi angeli fuit aliis causa peccandi, non quidem cogens, sed quadam quasi exhortatione inducens, PP. Q. 63. Art. 8 c; alioquin frustra essent consilia, exhortationes, praecepta, prohibitiones, praemia, et poenae, PP. Q. 83. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 40. Art. 2; PT. Q. 48. Art. 5; PTS. Q. 89. Art. 2.

exhortātōrius, a, um, *adj.*, *belonging to* or *containing exhortation, hortatory.* Sed confortatio fit per verba exhortatoria docentis, PT. Q. 12. Art. 4 ob. 1.

exhortor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.*, *to exhort, to incite to some good deed* or *course of conduct by appeal* or *argument*; *address* or *appeal to earnestly*; hence, *to admonish, warn, advise.* Sed contra hoc sunt omnes admonitiones sacrae Scripturae exhortantes ad orationem, PP. Q. 23. Art. 8 c; de actu autem fortitudinis datur praeceptum proponendum per duces exhortantes in bello, PS. Q. 100. Art. 11 ad 3; usus vero spiritualis gratiae est in operibus virtutum, ad quae multipliciter Scriptura Novi Testamenti homines exhortatur, PS. Q. 106. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 63. Art. 8 (bis); SS. Q. 149. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 7; PTS. Q. 89. Art. 2.

exigentia, ae, *f.*, *an exigency, pressing necessity*; *pressing need* or *demand.* Similiter Deus antecedenter vult omnem hominem salvari, sed consequenter vult quosdam damnari secundum exigentiam suae iustitiae, PP. Q. 19. Art. 6 ad 1; in nomine ergo debiti importatur quidam ordo exigentiae vel necessitatis alicuius, ad quod ordinatur, PP. Q. 21. Art. 1 ad 3; sicut patet in gravi, quod violenter sursum detinetur, ne descendat secundum exigentiam suae formae, SS. Q. 110. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 4; PP. Q. 46. Art. 1; PP. Q. 50. Art. 3; PP. Q. 53. Art. 1 (bis); PT. Q. 11. Art. 5; PTS. Q. 71. Art. 6.

exigo, ere, ēgi, actum, 3, *v. a.*, (1) *demand, require, exact, enforce,* (2) *examine, try, measure, weigh.* — (1), ad hoc exigitur quod voluntas hominis praeparetur a Deo per gratiam, PS. Q. 109. Art. 5 ad 1; similiter ad hoc quod Deus gratiam infundat animae, nulla praeparatio exigitur, quam ipse non faciat, PS. Q. 112. Art. 2 ad 3; ideo ab episcopis, qui profitentur gubernationem gregis Christi, non exigitur ut proprio careant, sicut exigitur a religiosis, qui profitentur disciplinam perfectionis acquirendae, SS. Q. 186. Art. 3 ad 5. Cf. PP. Q. 109. Art. 4; PP. Q. 110. Art. 4; SS. Q. 185. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 5; et passim. — (2), sed si recte inspiciatur, hoc est exigere interpretative, PTS. Q. 53. Art. 1 ad 4.

exiguus, a, um, *adj.*, *small, little, mean.* Unde Sapientiae 7, 8, dicitur quod omne aurum in comparatione sapientiae arena est exigua, PS. Q. 2. Art. 6 c, in quot. Cf. PP. Q. 103. Art. 5. — **exiguum**, i, *n.*, *a little, a trifle.* Nonnumquam magis nos obligat qui dedit parva magnifice, et qui exiguum tribuit sed libenter, SS. Q. 106. Art. 5 a, in quot.

exilium, ii, *n.*, (1) *banishment, exile,* (2) *a place of exile.* Non enim quia adulterium vel homicidium in momento committitur, propter hoc momentanea poena punitur, sed quandoque quidem perpetuo carcere vel exilio, quandoque etiam in morte, PS. Q. 87. Art. 3 ad 1; et Silverius papa excommunicavit eos qui eum in exilium miserunt, SS. Q. 108. Art. 1 ad 4; octo genera poenarum in legibus esse scribit Tullius; scilicet mortem, per quam tollitur vita, . . ., exilium, per quod perdit patriam, SS. Q. 108. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 124. Art. 4 (bis); PT. Q. 41. Art. 2; PTS. Q. 55. Art. 10; PTS. Q. 99. Art. 1. — (2), dicit enim quaedam Glossa (ord. August.) Genes. 3, quod in lumbis Adae fuit tota posteritas corrupta; quia non est separata prius in loco vitae, sed postea in loco exilii sed si aliquis homo sic formaretur, sicut dictum est, caro eius separaretur in loco exilii, (ob. 1), . . ., unde non propter locum exilii, sed propter peccatum traducitur originalis culpa ad omnes, PS. Q. 81. Art. 4 ad 1.

eximius, a, um, *adj.*, *distinguished, extraordinary, uncommon, great.* Utrum Moyses fuerit eximius prophetarum, SS. Q. 174 pr.

eximo, ere, ēmi, emptum, 3, *v. a.*, *to exempt, free, release, used with a, ab,* and *abl.* Papa in voto obedientiae non potest sic cum religioso dispensare, ut nulli praelato teneatur obedire in his quae ad perfectionem vitae pertinent. non enim potest eum a sua obedientia eximere; potest tamen eum eximere ab inferioris praelati subiectione, SS. Q. 186. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 88. Art. 9. — **exemptus**, a, um, *P. a.*, (1) *exempt, free, clear* or *released* as from some liability, restriction or burden affecting other persons or things; *exempted,* (2) *exempt* by a regulation in canon law making persons or places subject to the Holy See instead of to the diocesan bishop. Puta cum alterius est diocesis, vel cum est exemptus, (ob. 3), . . ., episcopus in cuius diocesi aliquis delinquit, efficitur superior eius ratione delicti, etiamsi sit exemptus; nisi forte delinquat in re aliqua exempta, puta in administratione bonorum alicuius monasterii exempti. sed si aliquis exemptus committat furtum, vel homicidium, vel aliquid huiusmodi, potest per ordinarium iuste condemnari, SS. Q. 67. Art. 1 ad 3.

exinānio, īre, īvi or ii, ītum, 4, *v. a.*, (1) *to destroy, raze, to level* with the ground or foundation by overthrowing or demolishing, (2) *to empty, lay aside one's glory.* — (1), unde super illud psal. cxxxvi; exinanite, exinanite usque ad fundamentum in ea, SS. Q. 162. Art. 7 ad 3. — (2), quando semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, Philipp. II, 7, PT. Q. 39. Art. 6 ob. 2; cum in forma Dei esset, servi formam suscepit; sicut enim dicitur exinanitus, non ex eo quod suam plenitudinem amiserit, PT. Q. 57. Art. 2 ad 2.

exinānītio, ōnis, *f.*, (1) *a voiding, emptying,* a removing all of something contained from that which contains it, (2) *exinanition, an emptying, a passing* from a higher to a lower scale of dignity; becoming of a subject class or living in the condition of servitude; a laying aside of glory, *renunciation.* — (1), quorum utrumque pertinet ad paupertatem spiritus, secundum quod paupertas spiritus intelligi potest vel exinanitio inflati et superbi spiritus, SS. Q. 19. Art. 12 c. — (2), descensus tamen duplex attribuitur Christo; unus quidem, quo dicitur descendisse de coelo; qui quidem attribuitur Deo homini, . . ., sed secundum exinanitionem, qua cum in forma Dei esset, servi formam suscepit; sicut enim dicitur exinanitus, non ex eo quod suam plenitudinem amiserit, sed ex eo quod nostram parvitatem suscepit, PT. Q. 57. Art. 2 ad 2.

exindē, *adv.*, *from there, from that place, thence, hence, accordingly.* Exinde contingit quod multitudo est quodam unum, PP. Q. 11. Art. 2 ad 1; exinde etiam est quod omnia animalia naturaliter appetunt delectionem, PS. Q. 32. Art. 7 ad 2; si vero ille qui accipit, ingratitudinis exinde occasionem sumat, non est danti imputandum, SS. Q. 107. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 91. Art. 2 ad 2; PS. Q. 45. Art. 3 c; PS. Q. 48. Art. 2 c; SS. Q. 100. Art. 5 ad 2; SS. Q. 168. Art. 2 c; et passim.

existentia, (exsistentia), *f.*, *existence,* that by which an essence becomes actual, or is placed outside of its potential state in its causes. De existentia eius in rebus, PP. Q. 7 pr.; quorum non habent existentiam, PP. Q. 17. Art. 1 ad 2; nam et corpus et anima Christi secundum idem ex principio in Verbi hypostasi habuerunt existentiam, PT. Q. 50. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 4. Art. 2 (in quot.); PP. Q. 29. Art. 3 (in quot); SS. Q. 111. Art. 3 ad 1. On the relationship between *existentia* and *essentia,* which is the same as that between *esse* and *essentia,* see *essentia.* On **causa existentiae,** see *causa.*

existimātio, ōnis, *f.*, *estimation, valuation, opinion, idea, notion,* synonym of *aestimatio.* Ex hac existimatione derivatum videtur, PP. Q. 51. Art. 1 ad 1; scilicet qualiscumque existimatio levis, PP. Q. 94. Art. 4 c; inquantum scilicet per experientiam fit homini existimatio, PS. Q. 40. Art. 5 c; scientia est quaedam species existimationis, 5 Phys. 6 b. Cf. PP. Q. 94. Art. 4; PS. Q. 34. Art. 1 c; PS. Q. 40. Art. 6 ad 1; SS. Q. 20. Art. 2 c; SS. Q. 56. Art. 1 c; et passim. On **iudicium naturalis existimationis,** see *iudicium.* — Kinds of *existimatio* are: (a), **existimatio falsa,** *false evaluation.* Ita oppositus motus desperationis, qui se habet conformiter existimationi falsae de Deo, est vitiosus et peccatum, SS. Q. 20. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 70. Art. 1. — (b), **existimatio intellectualis** and **existimatio naturalis,** *the evaluation of reason* and *the natural evaluation* or *that with consideration* and *that without consideration.* Cf. C. G. 2. 60; 3 Anim. 4 l. — (c), **existimatio naturalis,** see *existimatio intellectualis.* Vel determinatae existimationes naturales, PP. Q. 76. Art. 5 ad 4. — (d), **existimatio practica** and **existimatio speculativa,** *the evaluation aiming at the practical* or *practice* and *that*

directed toward speculation or *knowledge*. Ex eo quod habent falsam practicam existimationem de vero bono, PP. Q. 54. Art. 4 c. Cf. 3 Sent. 37. 1. 1 ad 1. — (e), **existimatio recta,** *the right* or *true evaluation*. Principia prudentiae sunt fines operabilium de quibus aliquis habet rectam existimationem per habitus virtutum moralium, quae faciunt appetitum rectum, SS. Q. 47. Art. 13 ad 2. Cf. Verit. 24. 10c. — (f), **existimatio speculativa,** see *existimatio practica*. Delectationes corporales corrumpunt existimationem prudentiae, non autem existimationem speculativam, cui non contrariantur, PS. Q. 33. Art. 3 c. — (g), **existimatio vera,** see *existimatio recta*. Contingit autem aliquem habentem rectam existimationem in universali, circa motum appetitivum non recte se habere, SS. Q. 20. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 20. Art. 1 c.

existimo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to judge, consider, suppose, think, esteem*, used with *acc., acc.* and *inf., subst cl.* Multi enim perfectum hominis bonum, quod est beatitudo, existimant divitias, PP. Q. 2. Art. 1 ad 1; a principio enim quasi grossiores existentes, non existimabant esse entia nisi corpora sensibilia, PP. Q. 44. Art. 2 c; quidam ergo existimaverunt quod ipsa aqua sit sacramentum, PT. Q. 66. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 48. Art. 1; PS. Q. 40. Art. 5 (passim); PS. Q. 59. Art. 3; SS. Q. 62. Art. 4; PT. Q. 43. Art. 4; PTS. Q. 11. Art. 1; et passim.

existo, ere, stiti, stitum, 3, *v. n., to be, exist*, i.e., to be actual, to be outside of one's causes, to be in a higher state than potentiality, Aristotelian ἔξω εἶναι (Metaph. XII. 8. 1065. a 24), a synonym of *esse actuale*, as opposed both to *non-esse* and *esse potentiale*. Subsistence, with which existence might be confused, is quite another concept. Subsistence is existence of itself, not in some subject; it is the abstract quality which is peculiar to substance precisely as distinct from accident. Accidents have existence but not subsistence, because they exist by reason of the substance in which they inhere, not in themselves. Existence, then, is a wider concept than subsistence, and is the actualization of any potency to be. — Deus non sic dicitur non-existens, quasi nullo modo sit existens, sed quia est supra omne existens, inquantum est suum esse, PP. Q. 12. Art. 1 ad 3; ut per non-existentia intellegamus non ea simpliciter, quae penitus non sunt, sed ea quae sint in potentia et non in actu, PP. Q. 5. Art. 2 ad 2; non autem sicut columba et ignis ad haec tantum modo significanda repente extiterunt, PP. Q. 43. Art. 7 ad 2; qui erant indocti existentium, id est, circa entia naturalia et sensibilia, 1 Gener. 3 h. Cf. SS. Q. 132. Art. 5; SS. Q. 173. Art. 1; SS. Q. 189. Art. 5; PT. Q. 5. Art. 1; PT. Q. 75. Art. 2; et passim. — The relationship between *existere* and *essentia* is the same as that between *esse* and *essentia*. Cf. *essentia*. On **actus existendi,** see *actus*; on **forma per se existens,** see *forma*; on **sapientia existens,** see *sapientia*; on **species per se existens,** see *species*. — Kinds of *existere* are: (a), **existere actu,** *to exist in reality* or *in the state of reality, not in the state of potentiality*. Homicidium, . . ., per quod tollitur vita proximi iam actu existens, SS. Q. 73. Art. 3 c. Cf. Verit. 14. 11 c. — (b), **existere essentialiter** and **existere radicaliter,** *to exist according to essence* and *according to the root* or *the beginning*. Deus est propter seipsum cognoscibilis et diligibilis, utpote essentialiter existens ipsa veritas et bonitas, SS. Q. 27. Art. 4 c. Cf. 4 Sent. 45. 2. 2. 1 c. — (c), **existere incommunicabiliter,** *to exist in a manner not mediate* or *communicable*. Licet persona sit incommunicabilis, tamen ipse modus existendi incommunicabiliter potest esse pluribus communis, PP. Q. 30. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 27. Art. 4 c. — (d), **existere per se,** *to exist by itself, not in another*. Per se existens quandoque potest dici aliquid, si non sit inhaerens, ut accidens, vel ut forma materialis, etiamsi sit pars. sed proprie et per se subsistens dicitur, quod neque est praedicto modo inhaerens, neque est pars; secundum quem modum oculus aut manus non posset dici per se subsistens, PP. Q. 75. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 15. Art. 1; PP. Q. 29. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 2 (passim); C. G. 1. 21 and 22; et passim. — (e), **existere radicaliter,** see *existere essentialiter*. — **ubi unum sufficit, aliud superflue existit,** (PP. Q. 62. Art. 7 ob. 2), *where one cause is sufficient, every other is superfluous*. Cf. *fieri, natura,* and *plus*. — **existens,** *P. a., being, existing*. Deus non sic dicitur non existens, PP. Q. 12. Art. 1 ad 3; providentia autem, sicut et prudentia, est ratio in intellectu existens praeceptiva ordinationis aliquorum in finem, PP. Q. 23. Art. 4 c; sed inducitur ex passione ad eligendum id quod extra passionem existens non eligeret, PS. Q. 78. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 57. Art. 4; PP. Q. 64. Art. 1; PP. Q. 84. Art. 4; PP. Q. 108. Art. 4; PS. Q. 22. Art. 1; et passim.

exitium, ii, *n., destruction, ruin, hurt*. Sicut sunt divitiae, quae ut ibidem dicitur, multis exitio fuere, SS. Q. 83. Art. 5 c.

exitus, ūs, *m.,* (1) *lit., a going out* or *forth, egress, departure,* (2) *fig., end, conclusion, issue, result*. — (1), prout importat exitum de potentia in actum, PP. Q. 27. Art. 2 ad 1; exitus Filii a Patre est secundum modum processionis interioris, PP. Q. 42. Art. 5 ad 2; consequenter considerandum est de his quae pertinent ad exitum Christi de mundo, PT. Q. 46 pr. Cf. PP. Q. 42. Art. 2; PP. Q. 43. Art. 2 (bis); PP. Q. 90. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 52. Art. 6; et passim. — (2), cuius exitum considerare non sufficit, PS. Q. 41. Art. 4 c; regna, quorum exitus saepe miserabiles cernuntur, SS. Q. 83. Art. 5 c; quia tale iuramentum vergeret in deteriorem exitum, esset enim contra iustitiam publicam, SS. Q. 89. Art. 7 ad 3. Cf. SS. Q. 89. Art. 7 (passim); SS. Q. 189. Art. 4 (bis); SS. Q. 189. Art. 10; PTS. Q. 32. Art. 1; PTS. Q. 43. Art. 1; et passim.

Exodus, i, *f., Exodus*, the second book of the Old Testament, usually called Shemoth by the Hebrews. It describes the giving of the divine law and establishment of Jehovah's dwelling place in the tabernacle, and opens with the account of the Exodus of Israel from Egypt. St. Thomas refers frequently to the Book of Exodus. Sed contra est quod dicitur Exod. 3, 13, quod Moysi quaerenti, PP. Q. 13. Art. 11 a. Cf. PP. Q. 112. Art. 1; PS. Q. 20. Art. 5; SS. Q. 122. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 6; PT. Q. 76. Art. 2; PTS. Q. 95. Art. 4; et passim.

exopto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to desire greatly, long for*. Unde Sallustius dicit in Catilinario, quod gloriam, et honorem, et imperium bonus et ignavus aeque sibi exoptant, SS. Q. 131. Art. 1 ad 3, in quot.; in sanctificatis nobis maxime diaboli tentamenta grassantur, quia victoria magis est ei exoptata de sanctis, PT. Q. 41. Art. 1 c, in quot.

exorbito, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a., to turn aside, turn out of the right track*, used *fig*. Potestati inferiori in tantum aliquis subici debet, in quantum ordinem superioris servat; a quo si exorbitaverit, ei subici non oportet, SS. Q. 69. Art. 3 ad 1; ubi dicit Glossa Augustini quod hoc adeo verum est, ut si qui horum deviant, et exorbitant, etiam hoc ipsum eis Deus faciat in bonum proficere, PT. Q. 89. Art. 2 ob. 1, in quot.

exorcismus, i, *m., exorcism*, the act of exorcising evil spirits; also a solemn ceremony or formula of adjuration used in such exorcising. Et talis est modus adiurandi in Ecclesiae exorcismis, per quod daemonum potestas excluditur ab irrationalibus creaturis, SS. Q. 90. Art. 3 c; sed maleficium non potest esse impedimentum perpetuum, quia cum diabolus non habeat potestatem nisi super peccatores, expulso peccato, tolletur maleficium, vel per aliud maleficium, vel per exorcismos Ecclesiae, PTS. Q. 58. Art. 2 ob. 3. Cf. PT. Q. 65. Art. 1; PT. Q. 71 pr.; PT. Q. 71. Art. 2 (passim); PT. Q. 71. Art. 3 (passim); PT. Q. 71. Art. 4 (passim); PTS. Q. 43. Art. 1; et passim.

exorcista, ae, *m., an exorcist, one who exorcises* or *who practises exorcism*, the third minor order in the Latin Church. This office confers on the recipient the spiritual power of expelling demons from persons possessed, whether the persons are baptized or

catechumens, by the imposition of hands. Inferiores autem ministri cooperantur sacerdotibus in his quae sunt praeparatoria ad sacramentum, sicut lectores in catechismo, et exorcistae in exorcismo, (c), . . ., lectores et exorcistae habent officium catechizandi et exorcizandi, PT. Q. 71. Art. 4 ad 2; sermo scientiae sacerdoti, . . ., interpretatio sermonum acolytho, quod significatur in lumine quod defert; gratia sanitatum exorcistae, (c), . . ., dicunt enim quod ostiarius purgat exterius, segregando bonos a malis etiam corporaliter; interius vero acolythus, quia per lumen quod portat, significat se interiores tenebras pellere, et utroque modo exorcista, quia diabolum expellit, PTS. Q. 37. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 70. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 37. Art. 4 (passim).

exorcizo, āre, āvi, 1, *v. a.*, *to exorcise, to cast* or *drive out evil spirits by religious ceremonies.* Non ergo ante baptismum sunt homines exorcizandi, (ob. 2), . . ., sed exorcismus ordinatur contra impugnationes daemonum quae sunt ab interiori; unde et energumeni dicuntur, quasi interius laborantes, illi qui exorcizantur, PT. Q. 71. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 66. Art. 3; PT. Q. 71. Art. 3 (passim); PT. Q. 71. Art. 4 (passim); PT. Q. 83. Art. 3.

exordium, ii, *n.*, *the beginning, outset, commencement, source* of anything. Quidquid autem exordium habet, non est aeternum, PP. Q. 10. Art. 3 a; perfectio enim religiosae vitae a Christo sumpsit exordium, SS. Q. 186. Art. 8 ob. 1; sumpsit ergo sacerdotalis potestas ab ipso exordium, inquantum fuit sacerdos sacrificia offerens, quod etiam minoribus sacerdotibus licebat, PTS. Q. 40. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 22. Art. 4, in quot.; SS. Q. 174. Art. 6 ad 2; SS. Q. 183. Art. 4 a, in quot.; et passim.

exorior, īri, ortus, 3 and 4, *v. dep. n.*, (1) *to originate, be the origin* or *producing cause of; create.* (2) *fig., to arise, proceed, originate, begin.* — (1), animalia etiam quaedam secundum novam speciem aliquando exoriuntur ex commixtione animalium diversorum secundum speciem, PP. Q. 73. Art. 1 ad 3. — (2), quia igitur in tempore antiquorum conciliorum nondum exortus fuerat error dicentium Spiritum Sanctum non procedere a Filio, PP. Q. 36. Art. 2 ad 2; fructus est qui ex spirituali semine exoritur, ut dictum est, PS. Q. 70. Art. 3 ob. 2; et ideo tenetur Deo satisfacere et dare operam ut scandalum proximorum, si inde exortum fuerit, sedetur, SS. Q. 66. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 47. Art. 2; PS. Q. 95. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 9; SS. Q. 1. Art. 10; SS. Q. 27. Art. 2; PT. Q. 37. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 10.

exōro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to pray, address devoutly* or *earnestly*, as God or any object of worship in petition, adoration or thanksgiving. Charitas sanctorum in praesenti hoc facit ut pro inimicis exorent, (ob. 2), . . ., sancti in hac vita ideo pro inimicis exorant, PTS. Q. 99. Art. 3 ad 2. Cf. App. Q. 1. Art. 1.

exorsus, ūs, *m.*, *a beginning, commencement.* Ambrosius dicit Lucae 4: quid sibi vult talis sermonis exorsus, nisi quia cognoverat Dei Filium esse venturum, PT. Q. 41. Art. 1 ad 1, in quot. Cf. PT. Q. 44. Art. 1, in quot.

exortus, ūs, *m.*, *a coming forth, growth, rising.* Quae gens diligenter observabat huius stellae exortum, positis exploratoribus duodecim, PT. Q. 36. Art. 5 ad 4, in quot. Cf. SS. Q. 164. Art. 2 ad 1.

expando, ere, pandi, pansum or passum, 3, *v. a.*, *to extend, spread out, put forth*, as to extend the hands in prayer. Unde orans nihil novum facere debet, quod aspiciant homines, vel clamando, ut audiatur, ab aliis, vel pectus aperte percutiendo vel manus expandendo ut videatur a multis, SS. Q. 83. Art. 12 ad 3, in quot.; orans nihil novum faciat, quod aspiciant homines, vel clamando vel pectus percutiendo vel manus expandendo, SS. Q. 187. Art. 6 ad 3, in quot. — **expansus**, a, um, *adj.*, *extended, stretched out.* Chrysostomus etiam dicit, quod in cruce expansis manibus moritur, (c), . . ., et ut Amalech vinceretur, circa virgam Moyses expansis manibus extenditur, PT. Q. 46. Art. 4 c, in quot.

expansus, a, um, *adj.*, see *expando.*

expavesco, ere, pāvi, 3, *v*, *inch. n.* and *a.*, *to be* or *become greatly terrified, to be very much afraid; to be greatly frightened at* or *afraid of, to fear greatly.* Unde et de ipsa Virgine cantatur: expavescit Virgo de lumine, PT. Q. 30. Art. 3 ob. 3, in quot.

expectātio, ōnis, *f.*, (1) *an awaiting, expectation, expecting*, (2) *the object of expectation* or *longing.* — (1), spes enim videtur esse exspectatio quaedam, . . ., sed expectatio videtur ad vim cognitivam pertinere, PS. Q. 40. Art. 2 ob. 1; unde nec in illis etiam erit timor, nisi communiter loquendo, secundum quod quaelibet exspectatio mali futuri dicitur timor, PS. Q. 67. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 78. Art. 2 (bis); SS. Q. 139. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 4; et passim. — (2), conferre autem gentibus viam salutis soli Christo reservabatur, qui est expectatio gentium, PT. Q. 38. Art. 4 ad 3.

expecto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to expect, await* something that is to come or take place, *to be waiting for*; also *to await* with hope, fear, desire, expectation. Angeli non indigent corpore assumpto propter se ipsos sed propter nos, . . ., demonstrent intelligibilem societatem quam homines expectant cum eis habendam in futura vita, PP. Q. 51. Art. 2 ad 1; si igitur aliquis mereretur augmentum charitatis vel gratiae sequeretur quod gratia augmentata non posset ulterius expectare aliud praemium, PS. Q. 114. Art. 8 ob. 1; attingit supremam regulam humanorum actuum; quam attingit et sicut primam causam efficientem, in quantum eius auxilio innititur et sicut ultimam causam finalem, in quantum in eius fruitione beatitudinem expectat, SS. Q. 17. Art. 5 c; sicut enim sancti patres expectabant primum adventum, ita expectamus secundum, (ob. 1), ..., quod ab aliquibus tunc vicinus expectaretur, PTS. Q. 88. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 62. Art. 1; PP. Q. 106. Art. 1; SS. Q. 18. Art. 2; SS. Q. 27. Art. 3; PT. Q. 88. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 3 (passim).

expediens, entis, *P. a.*, see *expedio.*

expedio, īre, īvi or ii, ītum, 4, *v. a.*, (1) *res expedit* or *impers.*, *expedit* alicui = *lit.*, *it helps out, furthers, promotes*; hence, *it is serviceable, profitable, advantageous, useful, expedient*, used with *ad* and *acc.*, *dat.*, *ut* and *subj.*, *absol.*, (2) *to dispatch, dispose of quickly.* — (1), propter altiorem ordinem secundum scilicet quod expedit ad gratiae manifestationem, PP. Q. 112. Art. 2 c; sicut unicuique liberum est circa talia determinare quid sibi expediat facere vel vitare, PS. Q. 108. Art. 1 c; necessitatibus hominum maxime expedit ut homines sint prompti ad mutuum concedendum, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 4; ut scilicet homo sit paratus prius pati iniuriam vel fraudem, quam iudicium subire, si hoc expediat; quandoque tamen non expedit, SS. Q. 43. Art. 8 ad 4. Cf. PS. Q 108. Art. 4; PS. Q. 109. Art. 9; SS. Q. 68. Art. 2 ad 1; SS. Q. 164. Art. 2; PTS. Q. 41. Art. 2; et passim. — (2), et secundum hoc omnes gradus venialium peccatorum ad tria reducuntur: scilicet ad lignum, quod diutius manet in igne; ad stipulam, quae citissime expeditur, PS. Q. 89. Art. 2 ad 4. — **expediens**, entis, *P. a.*, *expedient, serving to promote a desired end* or *interest; suitable under the circumstances; advisable.* Quando periculum nascitur ex ipso facto, tunc factum illud non est expediens, . . ., sed si periculum immineat, ex hoc quod homo deficit ab illo facto, non desinit propter hoc esse expediens; sicut expediens est ascendere equum, SS. Q. 88. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 96. Art. 5; PS. Q. 99. Art. 1 (bis); PS. Q. 99. Art. 3; PS. Q. 108. Art. 4 (bis); PT. Q. 31. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 3. — **expedītus**, a, um, *P. a.*, *unimpeded, unincumbered, disengaged, free, easy.* Facultas nominat quandoque potestatem expeditam ad operandum, PP. Q. 83. Art. 2 ad 2; illis autem quae ordinantur ad contemplata aliis tradenda, competit vitam habere maxime ab exterioribus sollicitudinibus expeditam, SS. Q. 188. Art. 7 c; ut scilicet sit expeditum et habile ad obediendum Spiritui in omnibus motibus et actionibus animae, PTS. Q. 84. Art. 1 c; dicitur autem illud expeditum, quod est sine impedimento finem consequendi, 1 Cor. 6. 2. On **contemplatio expedita**, see *contemplatio*; on **operatio expedita**, see *operatio*; on **potestas expedita**, see *potestas.*—

expeditē, *adv.*, *readily, promptly, quickly*. Inquantum scilicet idem motus potest magis vel minus expedite aut prompte fieri, PS. Q. 52. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 40. Art. 2; SS. Q. 97. Art. 1 ad 3; SS. Q. 129. Art. 8; SS. Q. 147. Art. 1; SS. Q. 183. Art. 2 c.

expeditē, *adv.*, see *expedio*.

expeditus, a, um, *adj.*, see *expedio*.

expello, ere, puli, pulsum, 3, *v. a.*, *to expel, drive out, thrust out* or *away, eject*, used *lit.* and *fig.* Sed tamen quia fortius movet sensus praesentis quam memoria praeteriti, et amor sui ipsius quam amor alterius diuturnius manet; inde est quod finaliter delectatio tristitiam expellit, PS. Q. 38. Art. 1 ad 3; nam primus homo expulsus est de paradiso propter superbiam, ex qua processit ad actum gulae, SS. Q. 148. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 19. Art. 6; PT. Q. 31. Art. 5; PT. Q. 79. Art. 4; PTS. Q. 4. Art. 2; PTS. Q. 40. Art. 1; App. Q. 1. Art. 6; PTS. Q. 80. Art. 2; et passim.

expendo, ere, di, sum, 3, *v. a.*, *to expend, pay out* or *lay out; use up; spend*, as to spend money, labor, thought, or time. Usus autem principalis pecuniae argenteae est distractio pecuniae in commutationes, SS. Q. 78. Art. 1 ad 6; usus pecuniae non solum consistit in hoc quod pecunia detur sed in hoc quod expendatur. sed expendere pecuniam refertur ad ipsum expendentem, SS. Q. 117. Art. 3 ob. 3; sed prodigalitas semper videtur ordinari ad aliquem finem illicitum, propter quem sua bona expendit, SS. Q. 119. Art. 1 ob. 3; puta cum aliquis multa expendit in xeniis mittendis, SS. Q. 134. Art. 3 ob. 3. Cf. SS. Q. 117. Art. 1; SS. Q. 117. Art. 4 (passim); SS. Q. 135. Art. 2 (passim); SS. Q. 185. Art. 7; et passim.

expensa, ae, *f.*, *a disbursement, expense*. Et testes accipiunt, non quasi pretium testimonii, sed quasi stipendium laboris, expensas, SS. Q. 71. Art. 4 ad 3; est autem duplex usus pecuniae, unum ad seipsum, qui videtur ad sumptus vel expensas pertinere, SS. Q. 117. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 36. Art. 1; SS. Q. 100. Art. 6; SS. Q. 134. Art. 3 (bis); SS. Q. 135. Art. 1; SS. Q. 135. Art. 2.

experientia, ae, *f.*, (1) *learning through experience, becoming acquainted with a thing*, synonym of *experimentum*, (2) *experience*, synonym of *experimentum*, opposite of *inexperientia*. — (1), quasi experientiam quandam sumens de re, PS. Q. 15. Art. 1 c; peccata puniuntur etiam per experientiam alicuius nocivi, C. G. 3. 145 t. — (2), experientia autem fit ex multis memoriis, PP. Q. 54. Art. 5 ob. 2; daemones per experientiam multa cognoscunt, PP. Q. 58. Art. 3 ob. 3; experientia a sensu oritur, PP. Q. 64. Art. 1 ob. 5; propter experientiam virtutis naturae, PP. Q. 102. Art. 3 c; experientia in operabilibus non solum causat scientiam, PS. Q. 40. Art. 5 ad 1; per experientiam, quam habemus circa singularia, 1 Anal. 30 b. Cf. PP. Q. 54. Art. 5 ad 2; PP. Q. 58. Art. 3 ad 3; 1 Anal. 30 b; 7 Phys. 6 e and g; 1 Gener. 3 h; et passim. On **scientia experientiae**, see *scientia*.

experimentālis, e, *adj.*, *concerned with experience, experimental*. Praecognitionem talium futurorum homines non habent, sed acquirere possunt per viam experimentalem, SS. Q. 172. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 5; PP. Q. 58. Art. 3; PP. Q. 96. Art. 1; PS. Q. 112. Art. 5; SS. Q. 97. Art. 2; et passim. On **certitudo experimentalis**, see *certitudo*; on **cognitio experimentalis**, see *cognitio*; on **notitia experimentalis**, see *notitia*; on **scientia experimentalis**, see *scientia*; on **visio experimentalis**. see *visio*. — **experimentāliter**, *adv.*, *in the manner of an experiment, experimentally*. In opere enim illo quod fecerat Abraham, cognoscere potuit, experimentaliter se Dei timorem habere, PS. Q. 112. Art. 5 ad 5.

experimentāliter, *adv.*, see *experimentalis*.

experimentum, i, *n.*, (1) *trial, test, experiment*, (2) *learning through experience, becoming acquainted with a thing*, synonym of *experientia*, (3) *experience*, synonym of *experientia*. — (1), experimento compertum est, PP. Q. 69. Art. 1 ad 2; hoc experimento cognoscimus, PP. Q. 79. Art. 4 c; tentare est proprie experimentum sumere de aliquo, experimentum autem sumitur de aliquo, ut sciatur aliquid circa ipsum, PP. Q. 114. Art. 2 c; experimento discere possumus, C. G. 4. 53. Cf. PP. Q. 85. Art. 7 a; PP. Q. 102. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 5; 8 Phys. 3 d; et passim. — (2), per experimentum alicuius nocivi, C. G. 3. 145; sicut experimentum amoris illius ad nos, C. G. 4. 54. — (3), ex multis enim memoriis fit unum experimentum et ex multis experimentis fit unum universale, PP. Q. 58. Art. 3 ob. 3; quorum memoriam et exprimentum per sensum accipit, PP. Q. 117. Art. 1 c; ergo ratio humana sufficienter experimentum praebet, SS. Q. 2. Art. 10 ob. 1; experimentum nihil aliud esse videtur, quam accipere aliquid ex multis in memoria retentis, 2 Anal. 20 l; experimentum enim est ex collatione plurium singularium in memoria receptorum, 1 Met. 1 d. Cf. PP. Q. 115. Art. 5; PS. Q. 66. Art. 2; 3 Sent. 14. 1. 3. 3 c; C. G. 1. 6; 1 Met. 1 e; et passim.

experior, iri, pertus, 4, *v. dep. a.*, (1) *to try* a thing, either by way of testing it or attempting it; *to probe, put to the test, to try* a thing, (2) *to experience, to know by experience, become acquainted with* by personal trial, feeling, and the like, *undergo personally, feel*. — (1), si enim disputet tanquam de fide dubitans, et veritatem fidei pro certo non supponens, sed argumentis experiri intendens, procul dubio peccat, SS. Q. 10. Art. 7 c; et ideo tenetur mutare propositum, ut saltem velit experiri an ei expediat in religione remanere, non autem tenetur ad perpetuo remanendum, SS. Q. 189. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 97. Art. 1 c. — (2), sed hoc nomen, Deus, impositum est ab operatione propria Deo quam experimur continue ad significandam divinam naturam, PP. Q. 13. Art. 9 ad 3; sed creaturae corporales sunt malae; experimur enim eas in multis noxias, PP. Q. 65. Art. 1 ob. 2; sed damnati has poenas experiuntur, unde magis eas abhorrent, SS. Q. 13. Art. 4 ob. 2; sed omnes experiuntur somnia habere aliquam significationem futurorum, SS. Q. 95. Art. 6 ob. 3. Cf. PP. Q. 76. Art. 1 c; PP. Q. 84. Art. 7; SS. Q. 45. Art. 2; PT. Q. 12. Art. 1 (ter); PTS. Q. 15. Art. 1; et passim. — **expertus**, a, um, *P. a.*, *expert, tried, proved, known by experience*. Et sic manifestum est quod substantias immateriales, quae sub sensu et imaginatione non cadunt, primo et per se secundum modum cognitionis nobis expertum intelligere non possumus, PP. Q. 88. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 51. Art. 3, in quot.; PS. Q. 95. Art. 2 (bis); SS. Q. 47. Art. 3.

expers, tis, *adj.*, *destitute* or *devoid of, free from, deprived of, without*, used with the *gen.* Per animalia corvini generis significantur illi qui sunt voluptatibus denigrati vel qui sunt expertes bonae affectionis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; sed Deus est expers omnis mali, cum sit ipsa bonitas, SS. Q. 19. Art. 1 ob. 1; nec tamen aliquam cognationem spiritualem contrahere potest, quia ipse est expers spiritualis vitae, in quam homo primo per baptismum nascitur, PTS. Q. 56. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 1. Art. 8 a, in quot.; SS. Q. 152. Art. 1, in quot.; SS. Q. 187. Art. 2, in quot.; PT. Q. 73. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 91. Art. 4.

expertus, a, um, *P. a.*, see *experior*.

expeto, ere, ivi or ii, itum, 3, *v. a.* and *n.*, *to long for, seek after, covet, wish for, ask, beseech* something, used with *acc.* and *inf.*, *acc.* with *a* and *abl.* Sed contra est quod David expetit legem a Deo sibi poni, PS. Q. 91. Art. 4 a; Solomon etiam expetiit a rege Tyrii magistros operum ad ligna caedenda, SS. Q. 10. Art. 10 ad 3; cum aliquis negotiationi intendit propter publicam utilitatem, ne scilicet res necessariae ad vitam patriae desint; et lucrum expetit, non quasi finem, sed quasi stipendium laboris, SS. Q. 77. Art. 4 c; videtur quod aliquis possit pro pecunia mutuata aliquam aliam commoditatem expetere, . . ., ergo licitum est ei supra pecuniam mutuatam aliquid aliud pro damno expetere, vel etiam exigere, SS. Q. 78. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 95. Art. 1 a; SS. Q. 131. Art. 1 ad 2; PT. Q. 83. Art. 2 ad 2; PT. Q. 85. Art. 4 ad 2; PTS. Q. 52. Art. 1 a; et passim.

expiābilis, e, *adj., expiable, that may be expiated* or *atoned for.* Veniale non sumitur ibi pro culpa, sed pro poena de facili expiabili, PTS. Q. 10. Art. 1 ad 2; et quia peccatum, ut remissibile est vel expiabile, PTS. Q. 16. Art. 3 c.

expiātio, ōnis, *f., satisfaction, atonement, expiation*, the active means of expiating or the making reparation or satisfaction as for offense or sin; the removing of guilt by suffering punishment; *atonement* or *an atonement.* Non quod sacrificia illa carnalia haberent ex seipsis virtutem expiandi peccatum; sed quia significabant expiationem peccatorum futuram per Christum, cuius participes erant etiam antiqui protestantes fidem Redemptoris in figuris sacrificiorum, (ad 4), . . ., sed quia aliqui negligentes erant circa expiationem huiusmodi peccatorum et immunditiarum, vel etiam propter ignorantiam ab expiatione huiusmodi desistebant, institutum fuit ut semel in anno decima die septimi mensis fieret sacrificium expiationis pro toto populo, PS. Q. 102. Art. 5 ad 6; et tamen mors per iudicem inflicta peccatori prodest, si convertatur ad culpae expiationem, SS. Q. 25. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 103. Art. 2 (ter); SS. Q. 79. Art. 4 (bis); PT. Q. 22. Art. 3; PT. Q. 37. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 10. — **Festus Expiationis**, *the Feast of Expiation.* Under the old Law there were seven temporal solemnities and one continual solemnity. One of these, the Feast of Expiation, was celebrated once a year in memory of the blessing whereby at the prayer of Moses, God forgave the people's sin of worshipping the calf; the Feast of Expiation signified the cleansing of the Christian people from sins. Et hoc erat festum Expiationis, in memoriam illius beneficii quo Deus propitiatus est peccato populi de adoratione vituli ad preces Moysi, . . ., per festum autem Expiationis significatur emundatio a peccatis populi Christiani, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10. — **sacrificium expiationis**, *the sacrifice of expiation*, a sacrifice having the power or character of an expiation, as the sacrifice of the Cross, the sacrifice of the Mass. Quantum autem ad ipsum Christum passum, qui continetur in hoc sacramento, figurae eius fuerunt omnia sacrificia veteris Testamenti, praecipue sacrificium expiationis, PT. Q. 73. Art. 6 c.

expiātivus, a, um, *adj., expiative, pertaining to, of the nature of*, or *for the purpose of expiation.* Ergo sacerdotium Christi non est expiativum peccatorum, (ob. 1), . . ., ergo videtur quod eius sacerdotium non sit expiativum peccatorum, PT. Q. 22. Art. 3 ob. 3; illa poena septem dierum non erat expiativa a poena debita peccato, PTS. Q. 8. Art. 7 ad 2; uno modo ut est expiativum poenae per modum cuiusdam recompensationis, PTS. Q. 71. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 103. Art. 4.

expiātor, ōris, *m., an atoner, expiator.* Et quia Lucas Christum designare intendit ut peccatorum expiatorem, talium mulierum mentionem non facit, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5.

expio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to make satisfaction, amends, atonement* for a crime or a criminal; *to purify anything defiled with crime; to atone for, to expiate, purge by sacrifice*, (2) *to atone for, make amends for, repair, make good.*—(1), et ab istis pollutionibus purificabantur homines per aliqua sacrificia, . . ., non quod sacrificia illa carnalia haberent ex seipsis virtutem expiandi peccatum, (ad 4), . . ., duplex erat immunditia in lege, . . ., alia vero erat immunditia ex solo contactu rei immundae, et haec minor erat, et faciliori ritu expiabatur; nam immunditia prima expiabatur per sacrificia pro peccato, quia omnis corruptio procedit ex peccato; et peccatum significat; sed secunda immunditia expiabatur per solam aspersionem aquae cuiusdam, (ad 5), . . ., deinde autem offerebat pro populo duos hircos, quorum unus immolabatur ad expiandum peccatum multitudinis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 6. Cf. PS. Q. 103. Art. 2 (passim); PS. Q. 105. Art. 2; PT. Q. 22. Art. 5 (passim); et passim. — (2), constat autem minus esse peccatum fornicationis vel adulterium, quam homicidium, et praecipue sui ipsius, quod est gravissimum, . . ., est etiam periculosissimum, quia non restat tempus ut per poenitentiam expietur, SS. Q. 64. Art. 5 ad 3; sed per omnia opera poenalia expiatur poena peccato debita, PTS. Q. 10. Art. 2 a; et multi etiam tribulationes iniustas sustinuerunt patienter, per quas multitudo poenarum poterat expiari, si eis deberetur, PTS. Q. 25. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; PT. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 6. Art. 1; PTS. Q. 10. Art. 2; PTS. Q. 71. Art. 5; App. Q. 1. Art. 7; PTS. Q. 75. Art. 1; et passim.

explānātio, ōnis, *f., an explanation, interpretation.* Credo sine dubio quod ad quamcumque explanationem veritatis non modo probabilia, imo etiam necessaria argumenta non desint, PP. Q. 32. Art. 1 ob. 2, in quot.; ideo necessaria fuit temporibus procedentibus explanatio fidei contra insurgentes errores, SS. Q. 1. Art. 10 ad 1.

explāno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to explain, make plain* or *clear; cause to be understood.* Quod non convenit ei qui debilioris intellectus est, sed oportet quod ei singula explanentur, PP. Q. 12. Art. 8 c; unde sequens concilium non faciebat aliud symbolum quam primum, sed id quod implicite continebatur in primo symbolo, per aliqua addita explanabatur contra haereses insurgentes, PP. Q. 36. Art. 2 ad 2; sed circa iudicialia praecepta veteris legis quaedam explanavit, PS. Q. 108. Art. 2 ad 4.

expleo, ēre, ēvi, ētum, 2, *v. a.*, (1) *lit., to fill up, fill full*, (2) *fig.*, (a) *to fulfill, discharge, execute, perform a duty*, (b) *to fill up, complete, finish*, (c) *to satisfy, sate, glut, appease a longing.* — (1), sicut aedificator excogitat determinatam mensuram domus et etiam determinatum numerum mansionum, . . ., non autem eligit determinatum numerum lapidum sed accipit tot quot sufficiunt ad explendam tantam mensuram parietis, PP. Q. 23. Art. 7 c. — (2) (a), quia scilicet per praedicationem apostolorum huiusmodi mysteria explebantur in rebus ipsis, PP. Q. 117. Art. 2 ad 1; cum igitur operationes vitae expleantur per actum caloris naturalis, PS. Q. 85. Art. 6 ob. 3; secundo ad subveniendum humanae infirmitati, quia per unum non poterant omnia quae ad divina mysteria pertinebant, expleri, sine magno gravamine, PTS. Q. 37. Art. 1 c. — (2) (b), Gregorius, 21 Moral., cap. 4, circa med., ponit tres gradus irae, scilicet iram sine voce, et iram cum voce, et iram cum verbo expresso, . . ., qui autem dixerit fratri suo, fatue, ubi expletur vox perfectione sermonis, PS. Q. 46. Art. 8 ob. 3. — (2) (c), sicut fornicationi, quae est amor explendae libidinis a legitimo connubio solutus, opponitur charitas, PS. Q. 70. Art. 4 c; quia homo habet arma rationis ad expellendas concupiscentias et saevitias, quae non habent alia animalia, PS. Q. 95. Art. 1 c; ne scilicet correctionem praetendens, odium intendat expleri, SS. Q. 45. Art. 6 ad 3.

explētio, ōnis, *f., a fulfillment, accomplishment.* Parte vero daemonum non sunt illuminationes, quia eas in Deum non ordinat, sed ad expletionem propriae iniquitatis, PP. Q. 109. Art. 4 ad 1; ad magnificentiam autem pertinet uti divitiis secundum quamdam specialem rationem, id est, secundum quod assumuntur in alicuius operis magni expletionem, SS. Q. 117. Art. 3 ad 1; in omni actu qui requirit idoneitatem ex parte recipientis, duo sunt necessaria ei qui debet actum illum exercere, scilicet iudicium de idoneitate recipientis, et expletio actus, PTS. Q. 17. Art. 3 c.

explicātio, ōnis, *f., an unfolding, uncoiling*, used *fig.*; of speech, *an unfolding, expounding, an explication, explanation*, especially of a passage in any text, or definition, as of a word, by unfolding what is implied in it. Unde Hilarius dicit in lib. de Synodis advers. Arianos, post medium et est explicatio canonis 26; cum unus Deus sit, duo innascibiles esse non possunt, PP. Q. 33. Art. 4 ad 4; omnes autem aliae definitiones quaecumque de fide dantur explicationes sunt huius quam Apostolus ponit, SS. Q. 4. Art. 1 c; sicut etiam Philosophus dicit in III Topic., cap. II in explic. loci 40, SS. Q. 82. Art. 1 c; oratio est quaedam explicatio propriae voluntatis apud Deum, ut eam impleat, PT. Q. 21. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 8.

Art. 3; PS. Q. 17. Art. 4; SS. Q. 1. Art. 10 (bis); SS. Q. 2. Art. 6 (ter); SS. Q. 2. Art. 7; PT. Q. 21. Art. 3.

explicātīvus, a, um, *adj., explicative, serving to unfold* or *explain.* Praeterea, oratio est explicativa desiderii, SS. Q. 83. Art. 15 ob. 2.

explicitē, see *explico.*

explicitus, a, um, *P. a.,* see *explico.*

explico, āre, āvi and ui, ātum and itum, *v. a.,* (1) *lit., to unfold, spread open, reveal itself,* (2) *fig., of speech, to unfold, explain, treat, state, explain, express.* — (1), sicut ergo artis opus non esset perfectum, si artificiato aliquid deesset eorum quae ars continet, ita nec homo posset esse perfectus, nisi totum quod in anima implicite continetur, exterius in corpore explicaretur, PTS. Q. 80. Art. 1 c. — (2), sunt enim quidam qui veritatem intelligibilem capere non possunt, nisi eis particulatim per singula explicetur, PP. Q. 55. Art. 3 c; postea per partes explicavit; sicut si quis dicat, PP. Q. 68. Art. 1 ad 1; oportebat etiam quod per incrementa temporum magis explicaretur cognitio fidei, PT. Q. 61. Art. 3 ad 2; contritio explicatur per confessionem, PTS. Q. 2. Art. 6 a. Cf. PP. Q. 70. Art. 2; PP. Q. 89. Art. 1; PS. Q. 52. Art. 1; PS. Q. 54. Art. 2; SS. Q. 1. Art. 9; PTS. Q. 65. Art. 3. — **explicitus,** a, um, *P. a., unfolded, explained, clear, plain,* the opposite of *implicitus.* Quaedam enim sunt in humanis actibus adeo explicita, quod statim cum modica consideratione possunt approbari vel reprobari per illa communia et prima principia, PS. Q. 100. Art. 1 c; explicitum (proprie dicitur esse illud), in quo unumquodque ipsorum in se consideratur, Verit. 14. 11 c. Cf. PS. Q. 107. Art. 3; PS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 2 pr.; PT. Q. 87. Art. 2; PTS. Q. 48. Art. 1; et passim. On **cognitio explicita,** see *cognitio*; on **compositio explicita,** see *compositio*; on **contemplatio explicita,** see *contemplatio*; on **fides explicita,** see *fides.* — **explicitē,** *adv., in the manner* or *in the sense of explaining* or *unfolding, explicitly,* the opposite of *implicite.* Non fuit necessarium quod hoc explicite poneretur, PP. Q. 36. Art. 2 ad 2; omnia quae credenda traduntur in Novo Testamento explicite et aperte, traduntur credenda in Veteri Testamento, sed implicite et sub figura, PS. Q. 107. Art. 3 ad 1; explicite autem in aliquo continetur, quod in eo actu existit, Verit, 14. 11 c. Cf. SS. Q. 2. Art. 6 (passim); SS. Q. 2. Art. 7 (passim); SS. Q. 5. Art. 4 (passim); SS. Q. 44. Art. 3; PT. Q. 69. Art. 4; et passim. On **appetere explicite,** see *appetere*; on **cognoscere explicite,** see *cognoscere*; on **credere explicite,** see *credere*; on **ponere explicite,** see *ponere*; on **scire explicite,** see *scire.*

explōrātor, ōris, *m., a spy,* (1) *a spy, one who watches others secretly; a person who spies,* (2) *an explorer, one who subjects something to examination.* — (1), alioquin efficeremur exploratores vitae aliorum, contra id quod dicitur Prov. 24, 15, SS. Q. 33. Art. 2 ad 4; in quinto autem mense, qui apud nos vocatur Augustus, quia cum propter exploratores seditio esset orta in populo, iussi sunt in montem non ascendere, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2. — (2), quae gens diligenter observabat huius stellae exortum, positis exploratoribus duodecim, PT. Q. 36. Art. 5 ad 4, in quot.

explōro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to explain, examine, subject to search* or *examination; look over in order to examine; search through the parts of,* (2) *to explore, test, try by subjecting to some experiment.* — (1), et ideo diabolus tentat explorando interiorem conditionem hominis, ut de illo vitio tentet ad quod homo magis pronus est, PP. Q. 114. Art. 2 ad 2; unde occisio vitulae fiebat ad explorandum homicidium occultum, PS. Q. 105. Art. 2 ad 12. Cf. SS. Q. 97. Art. 1 (bis); SS. Q. 97. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 9, in quot.; SS. Q. 152. Art. 1 ob. 3; PTS. Q. 11. Art. 3 ob. 3. — (2), canis enim insequens cervum, si ad trivium venerit, odoratu quidem explorat an cervus per primam vel secundam viam transiverit, quod si invenerit non transiisse, iam securus per tertiam viam incedit non explorando, PS. Q. 13. Art. 2 ob. 3.

expolio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to despoil, to strip* or *deprive of something.* Quod expolians principatus et potestates, scilicet infernales, auferendo Abraham, Isaac, et Iacob, et caeteros iustos traduxit eos, id est, longe ab hoc regno tenebrarum ad coelum duxit, PT. Q. 52. Art. 5 c; nam sicut per circumcisionem auferebatur quaedam carnalis pellicula, ita per baptismum homo expoliatur a carnali conversatione, PT. Q. 70. Art. 1 ad 1; ergo aliqui erunt qui nunquam expoliabuntur corpore per mortem sed supervestientur gloria resurrectionis, (ob. 2), . . ., et tale desiderium est quo nolumus expoliari, PTS. Q. 78. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 74. Art. 3.

expōno, ere, posui, positum, 3, *v. a.,* (1) *lit.,* (a) *to expose, to lay open, place in a perilous* or *unprotected situation,* (b) *to expose, bring out, of concealment, show openly, exhibit,* (2) fig., *to explain, expound, interpret.* — (1) (a), videmus enim quod naturaliter pars se exponit ad conversationem totius, sicut manus exponitur ictui absque deliberatione ad conservationem totius corporis. . . ., est enim virtuosi civis ut se exponat mortis periculo pro totius reipublicae conservatione, PS. Q. 60. Art. 5 c; praeterea, nullus tenetur se periculo exponere, ad hoc quod rem alterius salvet. sed aliquando manifestando latronem, vel ei resistendo, aliquis periculo mortis se exponeret, SS. Q. 62. Art. 7 ob. 3; et sic videtur per hoc quod in desertum ivit ut tentaretur, quod tentationi se exposuit, PT. Q. 41. Art. 2 ob. 2; non protegendo eum a passione sed exponendo persequentibus, PT. Q. 47. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 6; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 77. Art. 4; SS. Q. 123. Art. 5; SS. Q. 123. Art. 10; PT. Q. 72. Art. 4; et passim. — (1) (b), si autem fuerit emptus ad mercationem, tenetur eum infra tres menses exponere ad vendendum, SS. Q. 10. Art. 10 c; et huic assimilatur confirmatio, per quam homo roboratus exponitur in publicum ad confessionem nominis Christi, PTS. Q. 56. Art. 2 ad 1. — (2), quod vero Hilarius dicit, loc. cit. in arg., quod Spiritus Sanctus est a Patre et Filio auctoribus, exponendum est quod ponitur substantivum pro adiectivo, PP. Q. 36. Art. 4 ad 7; sed perseverantiam petendo homines a Deo obtinent; alioquin frustra peteretur a Deo in petitionibus orationis Dominicae, ut Augustinus exponit in libro de dono perseverantiae, PS. Q. 114. Art. 9 ob. 1; sed docere, id est, exponere Evangelium, pertinet proprie ad episcopum, PT. Q. 67. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 113. Art. 5; SS. Q. 1. Art. 10 (bis); PT. Q. 5. Art. 2; PTS. Q. 69. Art. 5; PTS. Q. 83. Art. 1; et passim.

exposco, ere, poposci, 3, *v. a., to ask earnestly, beg, request, demand.* Quando honor Dei vel utilitas proximi hoc exposcit, non debet esse contentus homo ut per fidem suam ipsi veritati divinae coniungatur, sed debet fidem exterius confiteri, SS. Q. 3. Art. 2 ad 1; si tamen hoc necessitas exposcat, SS. Q. 40. Art. 4 c; et episcopus talem ordinans potestate ordinandi privari debet, nisi forte necessitas Ecclesiae id exposcat, PTS. Q. 28. Art. 1 ad 3.

expositio, ōnis, *f., exposition, an explanation* or *interpretation of the meaning of something,* as of a passage or work; also, any work containing an analysis or interpretation; *commentary.* Est ergo conveniens expositio ut dicatur Deus requievisse, quia nos requiescere facit. sed non est haec sola ponenda; sed alia expositio est principalior et prior, PP. Q. 73. Art. 2 ad 3; Gregorius vero in expositione horum nominum magis attendere videtur exteriora ministeria, PP. Q. 108. Art. 5 c; lex autem nova omnino dissidium prohibuit, ut patet Matth. 5, secundum expositionem Augustini, lib. 1 de Serm. Domini in monte, cap. 14, PS. Q. 107. Art. 4 ob. 3; sed haeresis non solum est circa res, sed etiam circa verba, et circa expositiones sacrae Scripturae, (ob. 2), . . ., ille dicitur aliter exponere sacram Scripturam quam Spiritus Sanctus efflagitat, qui ad hoc expositionem sacrae Scripturae intorquet quod contrariatur ei quod est per Spiritum Sanctum revelatum, SS. Q. 11. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 68. Art. 1; PS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 44. Art. 6; SS. Q. 76. Art. 2; SS. Q. 122. Art. 3; PTS. Q. 91. Art. 3; et passim.

expositivē, *adv.*, see *expositivus.*

expositivus, a, um, *adj.*, *interpreting, explaining, expositive.* Haec locutio "solus Pater est Deus", habet duas expositivas (sc. enuntiationes), PP. Q. 31. Art. 4 a. On **propositio expositiva**, see *propositio*; on **ratio expositiva ipsius rei nominatae, nominis et significationis nominis**, see *ratio*; on **syllogismus expositivus**, see *syllogismus.* — **expositivē**, *adv.*, *in the manner* or *in the sense of interpreting* or *explaining expositively.* Loquitur expositive, PP. Q. 31. Art. 3 ad 2.

expositor, ōris, *m.*, *an expounder, interpreter, commentator*, one who expounds or makes explanatory notes upon a text. Alii enim expositores dicunt quod plantae productae sunt actu in suis speciebus hac tertia die, PP. Q. 69. Art. 2 c; circa ista praemia expositores sacrae Scripturae diversimode sunt locuti, PS. Q. 69. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 74. Art. 2.

expressē, *adv.*, see *exprimo.*

expressio, ōnis, *f.*, (1) *expression, the act of uttering, declaring* or *representing by written* or *spoken language* or *by gesture* or *look*; hence, any act or object by which some truth or idea is conveyed, (2) *expression*, the visible and outward aspect; the significant or characteristic features or appearance; *look, attitude*, especially, the ensemble of the face as indicating the feelings, mood, or character. — (1), ergo et consensus facit matrimonii obligationem etiam sine expressione verborum, (ob. 1), . . ., ergo expressio consensus per verba non requiritur ad matrimonium, (ob. 2), . . ., sed in aliquo casu est matrimonium sine expressione verborum, . . ., ergo expressio verborum non est de necessitate matrimonii, (ob. 3), . . ., sed in quolibet contractu oportet esse expressionem verborum, (a), . . ., oportet quod consensus matrimonium faciens verbis exprimatur, ut expressio verborum se habeat ad matrimonium sicut ablutio exterior ad baptismum, PTS. Q. 45. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 76. Art. 1 c; SS. Q. 173. Art. 3 (bis); PT. Q. 66. Art. 5; PT. Q. 73. Art. 6; PTS. Q. 45. Art. 3. — (2), de ratione imaginis est similitudo cum expressione, ut Augustinus dicit in lib. 83 Quaestionum, quaest. 74, PP. Q. 35. Art. 2 ob. 2.

expressīvē, *adv.*, see *expressivus.*

expressīvus, a, um, *adj.*, *expressing, expressive.* Quia vel est expressivum, Eph. 3. 4. Cf. PP. Q. 34. Art. 3 (passim). On **verbum expressivum**, see *verbum.* — **expressīvē**, *adv.*, *in the manner of expressing, in a marked manner, expressively.* Ideo homines rudes a principio videntes per diligentiam artificum imagines hominum expressive factas, Divinitatis cultum eis impenderunt, SS. Q. 94. Art. 4 c.

expressus, a, um, *P. a.*, see *exprimo.*

exprīmo, ere, pressi, pressum, 3, *v. a.*, (1) *to press* or *squeeze out, force out*, (2) *represent, portray, describe, express.* — (1), si tamen ex liquore sic inspissato exprimatur aqua subtilis, potest in ea fieri baptismus sicut et in aqua quae exprimitur ex luto, licet in luto baptismus fieri non possit, PT. Q. 66. Art. 4 ad 2. — (2), sicut hoc nomen, "homo", exprimit sua significatione essentiam hominis, PP. Q. 13. Art. 1 c; ad exprimendam unitatem essentiae et personae, PP. Q. 39. Art. 5 ad 1; ideo oportet quod in forma baptismi exprimatur causa baptismi, PT. Q. 66. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 28. Art. 2; PP. Q. 29. Art. 3; PP. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 17. Art. 1; PS. Q. 96. Art. 6; et passim. — **exprīmens**, entis, *P. a.*, *representing, describing, expressing.* Unde detractio secundum communem rationem gravius peccatum est quam maledictio simplex desiderium exprimens, SS. Q. 76. Art. 4 c; sed verba experimentia consensum, quae sunt sacramentum tantum, et causa praedictae coniunctionis sunt sensibilia, PTS. Q. 44. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 13; SS. Q. 174. Art. 3; PTS. Q. 42. Art. 3 (bis); PTS. Q. 45. Art. 2; PTS. Q. 46. Art. 1; et passim. — **expressus**, a, um, *P. a.*, *expressed, explicit, distinct, clear*, the opposite of *interpretativus.* Sed in Novo Testamento ponuntur expressa mandata de fide, SS. Q. 16. Art. 1 ob. 2; non enim per se obiectum eius est Deus, sed praeceptum superioris cuiuscumque, vel expressum, vel interpretativum, SS. Q. 104. Art. 2 ad 2; omnes aliae superstitiones procedunt ex aliquo pacto cum daemonibus inito, tacito vel expresso; SS. Q. 122. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 36. Art. 2; SS. Q. 69. Art. 2; PT. Q. 27. Art. 6; PT. Q. 73. Art. 6; PTS. Q. 46. Art. 2; et passim. On **consensus expressus**, see *consensus*; on **oratio expressa**, see *oratio*; on **pactum expressum**, see *pactum*; on **repraesentatio expressa**, see *repraesentatio*; on **signum expressum**, see *signum*; on **similitudo expressa**, see *similitudo.* — **expressē**, *adv.*, *in a pronounced* or *decided manner, expressly, distinctly, clearly*, the opposite of *interpretative.* Sicut homo perfectius videtur per speculum in quo expressius imago eius resultat, PP. Q. 94. Art. 1 c; Ioannes Baptista de adventu Christi in carne non quaesivit quasi hoc ignoraret, cum ipse hoc expresse confessus fuerit, SS. Q. 2. Art. 7 ad 2; Augustinus ibi loquitur expresse de his qui ex cupiditate mendicant, SS. Q. 187. Art. 5 ad 1; contemnit quidem non expresse sed interpretative, 4 Sent. 9. 1. 3. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 9; PP. Q. 39. Art. 5; PS. Q. 50. Art. 1; SS. Q. 100. Art. 6; 4 Sent. 38. 1. 3. 2 ad 4; et passim. On **tentare expresse**, see *tentare.*

exprōbrābilis, e, *adj.*, *worthy of reproach.* Videtur quod peccatum intemperantiae non sit maxime exprobrabile, . . ., ergo peccatum intemperantiae non est maxime exprobrabile, (ob. 1), . . ., videntur minus esse exprobrabilia, . . ., ergo peccata intemperantiae non videntur esse maxime exprobrabilia, (ob. 2), . . ., est ergo intemperantia maxime exprobrabilis propter duo, (c), . . ., cum dicitur intemperantia esse maxime exprobrabilis, SS. Q. 142. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 73. Art. 5, in quot.; SS. Q. 144. Art. 1 (ter); SS. Q. 145. Art. 4; SS. Q. 151. Art. 4 (ter).

exprōbrātio, ōnis, *f.*, *a reviling, disgrace, reproach.* Qui in aliorum actibus exoriri bona respiciunt, mox ea manu pestiferae exprobrationis evellunt, SS. Q. 75. Art. 2 c, in quot.; sicut enim honor debetur virtuti ita exprobratio debetur peccato, (ob. 1), . . ., exprobratio opponi videtur honori et gloriae, SS. Q. 142. Art. 4 c; verecundia est timor turpitudinis et exprobrationis, SS. Q. 144. Art. 1 ad 2.

exprōbro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to rebuke, upbraid, reproach.* Unde 2 Reg. 19, 6, exprobrando dicit Ioab ad David, SS. Q. 25. Art. 8 ob. 3; cui exprobrasti? et quem blasphemasti? SS. Q. 75. Art. 2 c; sed vir Deo deditus Ariano episcopo venienti exprobravit, ut debuit, PT. Q. 82. Art. 9 a, in quot.

expugno, āre, āvi, ātum, 3, *v. a.*, (1) *lit.*, (a) of place, *to take by assault, storm, capture, reduce*, (b) *transf.*, of persons, *to subdue, overcome, vanquish*, (2) *fig.*, *to expel, drive out.* — (1) (a), mandatur enim, Deut. 20, quod cum accederent ad expugnandum civitatem, offerrent et primo pacem, (c), . . ., et in talibus urbibus expugnatis occidebantur masculi, PS. Q. 105. Art. 3 ad 4. — (1) (b), esto ergo bellando pacificus, ut eos quos expugnas; ad pacis utilitatem vincendo perducas, SS. Q. 40. Art. 1 ad 3, in quot. — (2), intelligendum est de doctrina quae est de pertinentibus ad salutem, per quam diabolus a cordibus hominum expugnatur, PTS. Q. 96. Art. 7 ad 3.

expuitio, ōnis, *f.*, *exspuition, a spitting out, expectoration.* Si prius, quando erant compotes suae mentis, apparuit in eis devotio huius sacramenti, debet eis in articulo mortis hoc sacramentum exhiberi; nisi forte timeatur periculum vomitus vel expuitionis, PT. Q. 80. Art. 9 c.

expulsio, ōnis, *f.*, *expulsion, a driving out.* Idem est gratiae infusio et culpae remissio, sicut idem est illuminatio et tenebrarum expulsio, PS. Q. 113. Art. 6 ob. 2; somniat dormiens ea quae pertinent ad expulsionem huiusmodi humoris abundantis vel resoluti, SS. Q. 154. Art. 5 c; unde convenienter ante baptismum expel-

luntur daemones per exorcismos, ne salutem hominis impediant; quam quidem expulsionem significat exsufflatio, PT. Q. 71. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 44. Art. 1 (bis); PTS. Q. 28. Art. 2.

expulsīvus, a, um, *adj.*, *expulsive, tending* or *serving to expel.* Duplex est appetitus: unus quidem naturalis, qui pertinet ad vires animae vegetabilis, in quibus non potest esse virtus et vitium, . . ., unde et vis appetitiva dividitur contra retentivam, digestivam, et expulsivam, SS. Q. 148. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 30. Art. 1 (bis).

expuo, ere, ui, ūtum, 3, *v. n.*, *to spit.* Apprehensa manu caeci eduxit eum extra vicum; et expuens in oculos eius impositis manibus, interrogavit eum si quid videret, PT. Q. 44. Art. 3 ob. 2.

expurgo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to clear from censure, justify, excuse, exonerate.* In aliis autem supra dictis casibus nihil reddere tenebatur, sed solum ad expurgandum suspicionem fraudis tenebatur iuramentum praestare, PS. Q. 105. Art. 2 ad 5; idcirco statuimus ut quando ipsi fratres de talibus expurgare se debent, PT. Q. 80. Art. 6 ob. 3, in quot.

exquīro, ere, sīvi, sītum, 3, *v. a.*, *to search out diligently, seek for; make inquiry, inquire, ask.* Si vero iudex hoc exquirat quod non potest secundum ordinem iuris, non tenetur ei accusatus respondere, SS. Q. 69. Art. 1 c; exquirere signum divinae providentiae est tentare Deum, . . ., sed ille qui iurat videtur exquirere signum divinae providentiae, SS. Q. 89. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 26. Art. 1 ob. 1; SS. Q. 95. Art. 8; SS. Q. 96. Art. 1; PTS. Q. 27. Art. 2. — **exquisītus**, a, um, *P. a.*, *exquisite, carefully sought out.* Deliciae principaliter quidem consistunt in ipsa substantia alimenti, sed secundario in exquisito sapore et praeparatione ciborum, SS. Q. 141. Art. 5 ad 3: secundo vero ut homo non nimis requisita requirat, SS. Q. 143. Art. 1 c. — **exquisītē**, *adv.*, *carefully, accurately, particularly, excellently.* Quamvis ab eis qui hoc putant, exquisite et ingeniose illa singula his singulis comparata videantur, PTS. Q. 77. Art. 2 ad 3.

exquīsītē, *adv.*, see *exquiro.*

exsaturo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to satisfy completely, to satiate, sate.* Quod quidem lex statuit propter iustitiam implendam, ut supra dictum est, quaest. 105. Art. 3 ad 4; non propter odia exsaturanda, PS. Q. 108. Art. 3 ad 2.

exsecūtio, see *executio.*

exsecūtivus, a, um, see *executivus*

exsequens, see *exequor.*

exsicco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to exsiccate; to dry up* or *out; remove moisture from.* Sicut humor quandoque subicitur actioni caloris quantum ad calefieri, non tamen quantum ad exsiccari, sive consumi, SS. Q. 104. Art. 5 c; quod Anselmus desiderabat ex pinguedine devotionis medullas corporales exsiccari, non quantum ad humorem naturalem, PTS. Q. 3. Art. 2 ad 1. Cf. PTS. Q. 3. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 58. Art. 1.

exsistentia, see *existentia.*

exsistere, see *existere.*

exsolvo, ere, solvi, solūtum, 3, *v. a.*, *to discharge, pay a debt* or *obligation.* Implevit Christus sua passione, quoniam, ut in Psal. 68 dicitur, quae non rapuit exsolvit, permittens se ligno affigi pro pomo, quod de ligno homo rapuerat contra Dei mandatum, PT. Q. 47. Art. 2 ad 1; non autem exsolvit qui perfecte non satisfacit, PT. Q. 48. Art. 2 a; pretium autem redemptionis nostrae est sanguis Christi, vel vita eius corporalis, quae est in sanguine, quam ipse Christus exsolvit, PT. Q. 48. Art. 5 c. Cf. PTS. Q. 5. Art. 2; PTS. Q. 7. Art. 1 c; PTS. Q. 13. Art. 1 ob. 3; PTS. Q. 75. Art. 2.

exsufflātio, ōnis, *f.*, *exsufflation, exorcism by blowing* or *breathing upon the one possessed by an evil spirit.* Unde convenienter ante baptismum expelluntur daemones per exorcismos, ne salutem hominis impediant; quam quidem expulsionem significat exsufflatio, PT. Q. 71. Art. 2 c; ergo per huiusmodi exsufflationes hoc agitur ut daemonum potestas expellatur, (a), . . ., prout daemones hominis salutem impedire conantur, et hoc impedimentum excluditur per exsufflationes, PT. Q. 71. Art. 3 c.

exsufflo, āre, 1, *v. a.*, *to exsufflate, breathe upon; to dispel an evil spirit by blowing;* a form of exorcism, used only as an Ecclesiastical term. Parvuli exsufflantur et exorcizantur, ut pellatur ab eis diaboli potestas inimica, quae decepit hominem, PT. Q. 71. Art. 3 a, in quot.

exsurrectio, ōnis, *f.*, *an arising.* Et ideo, cum dicitur: exsurge, et illuminabit te Christus, non est intelligendum quod tota exsurrectio a peccato praecedat illuminationem gratiae, PS. Q. 109. Art. 7 ad 1.

extasis, acc. im, abl. i, *f.*, *rapture, ecstasy.* Extasim pati aliquis dicitur, cum extra se ponitur, quod quidem contingit et secundum vim apprehensivam et secundum vim appetitivam. secundum quidem vim apprehensivam aliquis dicitur extra se poni, quando ponitur extra cognitionem sibi propriam, vel quia ad superiorem sublimatur; sicut homo, dum elevatur ad comprehendenda aliqua, quae sunt supra sensum et rationem, dicitur extasim pati, inquantum ponitur extra connaturalem apprehensionem rationis et sensus, vel quia ad inferiora deprimitur, puta cum aliquis in furiam vel amentiam cadit, dicitur extasim passus. secundum appetitivam vero partem dicitur aliquis extasim pati, quando appetitus alicuius in alterum fertur, exiens quodammodo extra seipsum, PS. Q. 28. Art. 3 c; primum genus est extasis, quod est mentis excessus, sicut vidit Petrus vas submissum de caelo cum variis animalibus, (ob. 3), . . ., et extasim, quae fit per elevationem mentis in aliqua altiora, quam ponit primo loco, SS. Q. 174. Art. 1 ad 3. Cf. PS. 28 pr.; SS. Q. 82. Art. 2, in quot.; SS. Q. 175. Art. 2 (passim); SS. Q. 175. Art. 6; Nom. 4. 10.

extendo, ere, di, sum, 3, *v. a.*, (1) *lit.*, *to extend, spread out, stretch out,* (2) *fig.*, (a) *to extend so as to include, comprise, embrace,* (b) *to extend, exaggerate, cause to appear larger* or *more important than is warranted by facts,* (c) *to extend, accord* or *concede* as proper; *grant; to bring before one for acceptance* or *rejection,* (d) of time, *to extend, prolong.* — (1), dum venter per ingluviem extenditur, virtutes animae per luxuriam destruuntur, SS. Q. 148. Art. 2 ad 4, in quot.; videtur autem ridiculosum gesticulationes facere, ad quos pertinere videtur quod sacerdos quandoque brachia extendit, (ob. 5), . . ., quod enim sacerdos brachia extendit post consecrationem, significat extensionem brachiorum Christi in cruce, PT. Q. 83. Art. 5 ad 5. Cf. SS. Q. 189. Art. 10; PT. Q. 46. Art. 4. — (2) (a), amicitia se extendit ad aliquem dupliciter, . . ., alio modo se extendit ad aliquem respectu alterius personae, sicut si aliquis habet amicitiam ad aliquem hominem, SS. Q. 23. Art. 1 ad 2; votum obedientiae ad religionem pertinens, se extendit ad dispositionem totius humanae vitae, . . ., licet non se extendat ad omnes particulares actus, SS. Q. 186. Art. 5 ad 4. Cf. PP. Q. 2. Art. 3; SS. Q. 47. Art. 3; PT. Q. 7. Art. 11; PT. Q. 10. Art. 2; PT. Q. 75. Art. 4; PTS. Q. 20. Art. 3; et passim. — (2) (b), unde non est extendenda talis locutio, sed pie exponenda, sicubi inveniatur in authentica Scriptura, PP. Q. 31. Art. 4 c; huiusmodi locutiones non sunt extendendae tanquam propriae, PT. Q. 4. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 39. Art. 5. — (2) (c), hoc intelligitur de misericordia aliquid relaxante, non de misericordia totaliter liberante, si extendatur etiam ad damnatos, PTS. Q. 99. Art. 3 ad 4. — (2) (d), et ideo vinculum matrimonii non se extendit ultra vitam, in qua contrahitur, PTS. Q. 49. Art. 3 ad 3; poenae quae in hac vita temporali infliguntur pro aliquo peccato temporales sunt, et ultra vitae terminum non se extendunt, PTS. Q. 86. Art. 1 ad 1. — **extensus**, a, um, *P. a.*, (1) *extended, stretched,* used *literally* and *figuratively.* Si ergo loquamur de ipsa cruce, . . ., uno scilicet modo in quantum repraesentat nobis figuram Christi extensi in ea, PT. Q. 25. Art.

4 c; per facta aliqua significatur aliquid, quae in hoc quod significant, habent vim verborum significantium; inde est quod contumelia, extenso nomine, etiam in factis dicitur, SS. Q. 72. Art. 1 c.

extensibilis, e, *adj.*, *extensible, capable of extension* or *expansion; expansive.* Cuius quidem mensura accipitur secundum proportionem caloris extendentis, et humidi extensibilis, quod non est eiusdem virtutis in omnibus, PTS. Q. 81. Art. 2 c.

extensio, ōnis, *f.*, *extension*, the act or process of extending, or the state of being extended, a reaching or stretching out, as in space, time, or scope, used (1) *lit.*, (2) *fig.*, especially in a logical context, for the applicability of a concept to a greater or lesser number of particulars. Thus, e.g., animal has greater extension than man. It has a quantitative connotation, while *intensio* is qualitative. — (1), caliditas enim cordis repellit timorem, et causat spem, propter cordis extensionem et amplificationem, PS. Q. 45. Art. 3 c; quinto repraesentatur extensio corporis et effusio sanguinis ,(ad 3),..., sacerdos brachia extendit post consecrationem significat extensionem brachiorum Christi in cruce, PT. Q. 83. Art. 5 ad 5. — (2), natura autem rerum cognoscentium habet maiorem amplitudinem et extensionem, PP. Q. 14. Art. 1 c; quod quidem augmentum attenditur secundum extensionem gratiae ad plura se extendentis, PP. Q. 43. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 79. Art. 11, in quot.; PS. Q. 20. Art. 4 c; PS. Q. 40. Art. 2 (bis); PS. Q. 40. Art. 4 ob. 3; SS. Q. 52. Art. 2; SS. Q. 99. Art. 1; et passim.

extensīvē, *adv.*, *according to expansion, in the manner of expansion, extensively, quantitatively more* or *greater*, the opposite of *intensive.* Universum est perfectius in bonitate quam intellectualis creatura, extensive et diffusive, PP. Q. 93. Art. 2 ad 3; ideo, corpore resumpto, beatitudo crescit, non intensive, sed extensive, PS. Q. 4. Art. 5 ad 5. Cf. PT. Q. 1. Art. 4; PTS. Q. 93. Art. 1 (ter); 2 Sent. 29. 1. 3 c. On **frui extensive**, see *frui*; on **infinitum extensive**, see *infinitus*; on **maior extensive**, see *maior.*

extensīvus, a, um, *adj.*, *extensive, expansive, what may be extended*, the opposite of *intensivus.* On **infinitas extensiva**, see *infinitas*; on **quantitas extensiva**, see *quantitas.*

extensus, a, um, *p. a.*, see *extendo.*

extenuo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to diminish, dispel.* Quia die surgente, reliquiae tenebrarum tanto magis extenuantur, quanto magis oritur lux, PT. Q. 53. Art. 2 ad 3, in quot.

extergeo, ēre, si, sum, 2, *v. a.*, *to wipe off, wipe dry.* Quia manipulus est quasi sudarium ad extergendum vultum, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

exterior, exterius, *adj.*, *outer, exterior*, synonym of *extrinsecus*, the opposite of *interior, intraneus*, and *intrinsecus.* Homo docens solummodo exterius ministerium adhibet, sicut medicus sanans, PP. Q. 117. Art. 1 ad 1; duplex est opus, scilicet exterius et interius, PS. Q. 57. Art. 1 ad 1; est autem eius duplex causa: una quidem principalis, a qua virtutem habet, quae est Sancta Trinitas; alia autem instrumentalis, scilicet minister, qui tradit exterius sacramentum, PT. Q. 66. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 57. Art. 2 (bis); PP. Q. 59. Art. 3; PS. Q. 68. Art. 1; SS. Q. 94. Art. 3; SS. Q. 111. Art. 2; et passim. On **accidens exterior**, see *accidens*; on **actio exterior**, see *actio*; on **actus exterior**, see *actus*; on **adoratio exterior**, see *adoratio*; on **affectio exterior**, see *affectio*; on **agens exterior**, see *agens*; on **apprehensio exterior**, see *apprehensio*; on **blasphemia exterior**, see *blasphemia*; on **bonum exterior**, see *bonus*; on **causa exterior**, see *causa*; on **confessio exterior**, see *confessio*; on **conversatio exterior**, see *conversatio*; on **corpus exterius**, see *corpus*; on **cultus exterior**, see *cultus*; on **delectatio exterior**, see *delectatio*; on **divitiae exteriores**, see *divitiae*; on **dolor exterior**, see *dolor*; on **enuntiatio exterior**, see *enuntiatio*; on **factio exterior**, see *factio*; on **finis exterior**, see *finis*; on **forma exterior**, see *forma*; on **homo exterior**, see *homo*; on **immunditia exterior**, see *immunditia*; on **inspiratio exterior**, see *inspiratio*; on **instrumentum exterius**, see *instrumentum*; on **iudicium exterius**, see *iudicium*; on **locus exterior**, see *locus*; on **locutio exterior**, see *locutio*; on **malum exterius**, see *malus*; on **materia exterior**, see *materia*; on **missio exterior**, see *missio*; on **necessarium ex aliquo exteriori**, see *necessarius*; on **operatio exterior**, see *operatio*; on **opus exterius**, see *opus*; on **oratio exterior**, see *oratio*; on **passio exterior**, see *passio*; on **perfectio exterior**, see *perfectio*; on **poenitentia exterior**, see *poenitentia*; on **principatus exterior**, see *principatus*; on **principium exterius**, see *principium*; on **pulchritudo exterior**, see *pulchritudo*; on **ratio exterior**, see *ratio*; on **res exterior**, see *res*; on **sacrificium exterius**, see *sacrificium*; on **sensibile exterius**, see *sensibilis*; on **sensus exterior**, see *sensus*; on **tentatio exterior**, see *tentatio*; on **verbum exterius**, see *verbum*; on **vis exterior**, see *vis*; on **visio exterior**, see *visio*; on **vita exterior**, see *vita*; on **vox exterior**, see *vox.* — **exterius**, *adv.*, *on the outside, externally.* Non est de necessitate invisibilis missionis ut semper manifestetur per aliquod signum visibile exterius, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6; secundum quod spiritus dicitur aer exterius respiratus, PT. Q. 27. Art. 2 ad 1; sacramentum tantum est aliquid visibile exterius existens, quod scilicet est signum interioris effectus, PT. Q. 66. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 3; PS. Q. 80. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 59. Art. 2; PT. Q. 76. Art. 8; et passim. — **extrēmus**, a, um, *sup. adj.*, *extreme, last*, synonym of *ultimus.* Perduxit tentationem ad extremam superbiam, PT. Q. 41. Art. 4 c; sic primus dies computatur ab extrema parte sui, qua Christus in sexta feria est mortuus et sepultus, PT. Q. 51. Art. 4 ad 1; de sacramento extremae unctionis, C. G. 4. 73 t. Cf. SS. Q. 64. Art. 2; SS. Q. 62. Art. 5; PT. Q. 65. Art. 1; PTS. Q. 8. Art. 3; 4 Sent. 23 div.; et passim. On **complexio extrema**, see *complexio*; on **distantia extrema**, see *distantia*; on **elementum extremum**, see *elementum*; on **iudicium extremum**, see *iudicium*; on **necessitas extrema**, see *necessitas*; on **terminus extremus**, see *terminus*; on **unctio extrema**, see *unctio.* — In the *neutr. absol.* and as *subst.* = **extrēmum**, i, *n.*, (1) *extreme boundary, final point, final member, extreme*, synonym of *extremitas, finis, terminus*, and *ultimum*, (2) *extreme idea* or *notion*, i.e., *one of two ideas, the expression of which is chiefly concerned with a conclusion*, synonym of *extremitas* and *terminus.* The major and minor terms of a syllogism which are united in the mean or middle term. — (1), cum relatio requirat duo extrema, PP. Q. 13. Art. 7 c; cognoscit extrema compositionis, PP. Q. 86. Art. 1 ob. 1; nam si consideretur quantitas absoluta eius in quod tendit magnificus et magnanimus, dicetur extremum et maximum, PS. Q. 64. Art. 1 ad 2; remoto medio separantur extrema, PT. Q. 50. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 79. Art. 1; C. G. 2. 17, 19, 30, 33, 38, and 98; C. G. 3. 131-132; 4 Sent. 44. 2. 2. 6 ad 3; 1 Cael. 16 q; 2 Cael. 20 e; 1 Meteor. 5 g; et passim.—Kinds of *extremum* in this sense are: (a), **extremum ignobilius seu vilius** and **extremum nobilius**, *the ignoble* or *weaker* and *the more noble term of a syllogism.* Cf. Opp. 1 and 2. — (b), **extremum nobilius**, see *extremum ignobilius.* — (c), **extremum relationis**, *the final member of a relation.* Omnis relatio realis exigit duo extrema realiter, PP. Q. 28. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 7 c; C. G. 2. 33; Pot. 7. 9 ob. 1; 5 Phys. 3 c; et passim. — (d), **extremum vilius**, see *extremum ignobilius.* — (2), medium enim est in potentia ad extrema, PP. Q. 91. Art. 1 ad 3; oportet in demonstratione eiusdem generis esse media et extrema, 1 Anal. 15 e; intellectus est quorumdam terminorum sive extremorum, 6 Eth. 7 n. Cf. PP. Q. 53. Art. 2; SS. Q. 134. Art. 1; PT. Q. 11. Art. 5; 1 Anal. 26 g; 6 Eth. 9 i; et passim.

extermināt̄or, ōris, *m.*, *a destroyer.* Sanguis vero agni liberans ab exterminatore tinctis superliminaribus domorum, significat fidem passionis Christi in corde et ore fidelium, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2.

exterminium, ii, *n.*, *extermination.* Unde et liberati sunt per sanguinis agni aspersionem, vel linitionem in postibus domorum, a periculo exterminii quod imminebat Aegyptiis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2.

extermino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to exterminate; to remove* by either death or banishment, (2) *to destroy, dispel, mar*, used fig. — (1), ex parte autem Ecclesiae est misericordia ad errantium conversionem, . . ., postmodum vero si adhuc pertinax inveniatur, Ecclesia de eius conversione non sperans, aliorum saluti providet, eum ab Ecclesia separando per excommunicationis sententiam; et ulterius relinquit eum iudicio saeculari a mundo exterminandum per mortem, SS. Q. 11. Art. 3 c; ille igitur qui praeest secundae congregationi, ut rex, potest infligere poenam et corrigentem personam, et exterminantem, ad purgationem communitatis cuius curam gerit, PTS. Q. 60. Art. 1 ad 4; sed illae poenae per quas aliqui totaliter a civitatis societate exterminantur, PTS. Q. 99. Art. 1 ad 3. Cf. PTS. Q. 10. Art. 2 c; PTS. Q. 89. Art. 7 c. — (2), quod peccata venialia si multiplicentur, nostrum decus ita exterminant, ut a caelestis sponsi amplexibus nos separent, PS. Q. 89. Art. 1 ob. 1, in quot.; videtis quam ista detestanda sit bellua, et de rebus humanis exterminanda, SS. Q. 98. Art. 2 a; oportet autem huiusmodi rerum difficilium impulsum non solum firmiter tolerare cohibendo timorem, sed etiam moderate aggredi, quando scilicet oportet ea exterminare ad securitatem in posterum habendam, SS. Q. 123. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 69. Art. 3 ad 2, in quot.

externus, a, um, *adj.*, *outward, external.* Dicit enim Tullius, . . ., magnus animus in externarum rerum despicientia commendatur, SS. Q. 129. Art. 8 ob. 2, in quot.

exterreo, ēre, ui, itum, 2, *v. a.*, *to strike with terror, frighten, affright.* Non oportet quod aliquis per praeconem vitium rei vendendae praenuntiet, quia si praediceret vitium, exterrerentur emptores ab emendo, SS. Q. 77. Art. 3 ad 2; vel quia multitudo magis prona est ad illud peccatum; et ideo per poenam unius alii sunt exterrendi, PTS. Q. 8. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 19. Art. 11, in quot.

extersio, ōnis, *f.*, *extersion, the act of effacing* or *expunging.* Sed subdiaconus ulterius habet manipulum in sinistra, quo significatur extersio minimarum macularum, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

extinctio, ōnis, *f.*, *extinction*, used *fig.* Superbia nequaquam est unius virtutis extinctione contenta, SS. Q. 162. Art. 2 ob. 3, in quot.

extinguo, ere, nxi, nctum, 3, *v. a.*, (1) *lit.*, (a) *to put out what is burning; to quench, extinguish*, (b) *transf.*, *to deprive of life* or *strength, to kill, destroy*, (2) *fig.*, *to abolish, destroy, annihilate.* — (1) (a), sicut enim ignis magnus cito extinguitur, consumpta materia, PS. Q. 48. Art. 2 ad 2; non enim candela extinguitur, claritate solis superveniente, PS. Q. 67. Art. 5 ob. 2. — (1) (b), sed aliter non meruit habere pacem domus David, nisi Absalon filius eius in bello, quod contra patrem gerebat, fuisset extinctus, SS. Q. 10. Art. 8 ad 4, in quot.; sicut Gregorius narrat in 4 Dialog., cap. 18, quidam puer quinque annorum propter blasphemiae peccatum a diabolo extinctus est, PTS. Q. 43. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 141. Art. 4 c. — (2), sed luxuria causat inconstantiam totaliter extinguendo iudicium rationis, (ad 1), . . ., vitia carnalia in tantum magis extinguunt iudicium rationis in quantum longius abducunt a ratione, SS. Q. 53. Art. 6 ad 3; et secundum hoc causa humilitatis aliqui laudabiliter mendicant, . . ., quasi efficacissimam medicinam contra superbiam, quam vel in seipsis vel etiam in aliis per exemplum extinguere volunt, SS. Q. 187. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 80. Art. 9 (bis).

extirpātio, ōnis, *f.*, *extirpation, a rooting out.* Si tamen totaliter eradicentur per mortem haeretici, . . ., quando non possunt extirpari zizania sine extirpatione tritici, SS. Q. 11. Art. 3 ad 3.

extirpo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *lit.*, *to extirpate, pluck up by the stem* or *root, to root out*, (2) *fig.*, *to root out, eradicate, extirpate.* — (1), si tamen totaliter eradicentur per mortem haeretici, . . ., quando non possunt extirpari zizania sine extirpatione tritici, SS. Q. 11. Art. 3 ad 3; Dominus enim, Matth., XIII, in parabola prohibuit extirpare zizania, qui sunt filii nequam, SS. Q. 64. Art. 2 ob. 1. — (2), si tamen operibus alicuius artis ut pluries aliqui male utantur, quamvis de se non sint illicitae, sunt tamen per officium principis a civitate extirpandae secundum documenta Platonis, SS. Q. 169. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6 (bis); SS. Q. 142. Art. 2; SS. Q. 161. Art. 6; PTS. Q. 65. Art. 3.

exto, āre, 1, *v. n.*, (1) *to appear, show* or *present itself*, used with *dat.*, (2) *to exist, be; to be seen* or *found* at the present time. — (1), multi se expertos vel ab expertis audiisse confirmant, Sylvanos et Faunos, quos vulgus incubos vocat, improbos saepe exstitisse mulieribus, PP. Q. 51. Art. 3 ad 6. — (2), et eadem ratio est de thesauris antiquo tempore sub terra occultatis, quorum non extat aliquis possessor, SS. Q. 66. Art. 5 ad 2; caret quidem ordinis executione, et tenetur resignare beneficium, quod est consecutus cum fructibus extantibus, SS. Q. 100. Art. 6 ad 3; nec etiam est infidelis non implendo quod promisit, quia eaedem conditiones non extant, SS. Q. 110. Art. 3 ad 5. Cf. PT. Q. 35. Art. 2 ob. 1.

extollentia, ae, *f.*, *a lifting* or *raising;* with *oculorum, superciliousness, haughtiness.* Extollentia oculorum est quoddam signum superbiae, in quantum excludit reverentiam et timorem, SS. Q. 161. Art. 2 ad 1; alia vero consistunt in exterioribus gestibus; puta in reprimendo extollentiam oculorum, quod pertinet ad primum, SS. Q. 161. Art. 6 c.

extollo, ere, 3, *v. a.*, *to raise, elevate, exalt, lift up, extol*, used *fig.* Ad superbiam enim pertinet cuique superiori nolle subici, et praecipue nolle subdi Deo; ex quo contingit quod homo supra seipsum indebite extollatur quantum ad alias superbiae species, PS. Q. 84. Art. 2 ad 2; et ideo non extollitur ex magnis honoribus, quia non reputat eos supra se, sed magis eos contemnit; et multo magis moderatos aut parvos, SS. Q. 129. Art. 2 ad 3; et ideo quia magnanimus non aestimat exteriora bona, scilicet bona fortunae, quasi aliqua magna, inde est quod nec de eis multum extollitur, si adsint, SS. Q. 129. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 30. Art. 2 ad 3; SS. Q. 112. Art. 1 (passim); SS. Q. 133. Art. 1 (bis); SS. Q. 162. Art. 5; SS. Q. 187. Art. 4; et passim.

extorqueo, ēre, si, tum, 2, *v. a.*, *to extort, obtain by force, violence, threats*, or the subjection of another to some necessity, used *lit.*, and *fig.* Alio modo aliquis illicite dat, quia propter [illegible] dat, licet ipsa datio non sit illicita; sicut cum quis dat meretrici propter fornicationem; unde et mulier potest sibi retinere quod ei datum est; sed si superflue aliquid per fraudem vel dolum extorsisset, tenetur eidem restituere, SS. Q. 62. Art. 5 ad 2; praeterea, terrarum principes multa a suis subditis violenter extorquent, (ob. 3), . . ., si vero aliquid principes indebite extorqueant per violentiam rapina est, sicut et latrocinium, SS. Q. 66. Art. 8 ad 3; est enim haec falsa; humana natura est Filius Dei, nisi forte quis velit sic exponere extorta expositione, PT. Q. 24. Art. 1 ad 2; unde Ecclesia praesumit eum consensisse sed iudicat consensum illum extortum non esse sufficientem ad faciendum matrimonium, PTS. Q. 47. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 4; SS. Q. 71. Art. 4 (bis); SS. Q. 78. Art. 3 (bis); PT. Q. 80. Art. 6, in quot.

extrā, (1) *adv.* and (2) *prep.*, with *acc.*, *on the outside, without, outside of, beyond, except*, the opposite of *intra, intus.* — (1), nisi secundum actiones secundum quas est processio in Deo non extra, sed intra, PP. Q. 28. Art. 4 c; perficitur animae cognitio, quia scilicet intellectualis operatio animae naturalem ordinem habet ad ea quae sunt extra, PP. Q. 94. Art. 2 c; quod autem circumstat, non inest, sed magis est extra, PS. Q. 7. Art. 1 ob. 2; quaedam vero specificantur per comparationem ad aliquid extra, PS. Q. 35. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 27. Art. 1; PP. Q. 44. Art. 3; PT. Q. 22. Art. 5; PT. Q. 31. Art. 4; PT. Q. 52. Art. 3; et passim. — (2), per litteram intelligitur quaelibet scriptura extra homines existens etiam moralium praeceptorum, qualia continentur in Evangelio, PS. Q. 106. Art. 2 c; nescire utrum in corpore fuerit vel extra corpus, SS. Q. 175. Art. 6 c; sed Christus non est passus in domo, sed extra portam civitatis,

PT. Q. 83. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 76. Art. 2; PT. Q. 39. Art. 5; PT. Q. 46. Art. 10; PT. Q. 82. Art. 7; et passim. — **ab extra,** *from without, from outside.* Ergo principium omnium humanorum actuum est ab extra, PS. Q. 6. Art. 1 ob. 2. Cf. PS. Q. 9. Art. 4 (bis). — **ad extra,** *toward the outside, outward.* Processio enim significat motum ad extra, (ob. 1), . . ., sicut secundum actionem quae intendit in exteriorem materiam, est aliqua processio ad extra, (c), . . ., id quod procedit secundum processionem quae est ad extra, oportet esse diversum ab eo a quo procedit, PP. Q. 27. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 27. Art. 3; PP. Q. 27. Art. 4; PP. Q. 27. Art. 5; PP. Q. 42. Art. 5; PP. Q. 107. Art. 1. For the *adv. exterius,* see *exterior.* — **Extrā,** an abbreviation for Extra Decretum Gratiana and stands here for the Decretals of Gregory IX. Dicitur enim Extra De iuretur, cap. "verum", SS. Q. 98. Art. 3 ob. 1. Cf. PS. Q. 96. Art. 5; SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 89. Art. 9; SS. Q. 89. Art. 7; PT. Q. 74. Art. 8; PTS. Q. 39. Art. 4; et passim.

Extra, see *extra* under 2.

extraho, ere, xi, ctum, 3, *v. a., to draw out* or *forth, drag out.* Actum extrahi de potentia materiae nihil aliud est quam aliquid fieri actu, quod prius erat in potentia, PP. Q. 90. Art. 2 ad 2; Christus enim dicitur infernum momordisse, non absorbuisse, quia aliquos inde extraxit, non autem omnes, PTS. Q. 69. Art. 5 ob. 1; possumus enim actione intellectus extrahere quidditatem rei cuiuslibet habentis quidditatem quae non est sua quidditas, C. G. 3. 41. Cf. PP. Q. 47. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 139. Art. 1, in quot.; PT. Q. 12. Art. 2.

extrāneus, a, um, *adj., apparent, extraneous, strange,* synonym of *exterior* and *extrinsecus,* the opposite of *interior, intraneus,* and *intrinsecus.* Unde extraneum obiectum tristitiae accipi potest vel secundum alterum tantum, PS. Q. 35. Art. 8 c; impeditur etiam per occupationes extraneas, SS. Q. 16. Art. 2 ob. 4; sed miles in bello magis debet iuvare extraneum commilitonem quam consanguineum hostem, SS. Q. 31. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 27. Art. 4; PS. Q. 4. Art. 1 (bis); SS. Q. 42. Art. 1; PT. Q. 44. Art. 4; PTS. Q. 57. Art. 1 (passim); et passim. On **accidens extraneum,** see *accidens;* on **corpus extraneum,** see *corpus;* on **effectus extraneus,** see *effectus;* on **imaginatio extranea,** see *imaginatio;* on **materia extranea,** see *materia;* on **medium extraneum,** see *medium;* on **natura extranea,** see *natura;* on **operatio extranea,** see *operatio;* on **opinio extranea,** see *opinio;* on **persona extranea,** see *persona;* on **positio extranea,** see *positio;* on **principium extraneum,** see *principium;* on **qualitas extranea,** see *qualitas;* on **ratio extranea,** see *ratio.* — **extrāneus,** i, *m., a stranger.* Magis dicuntur puniri pro peccatis aliorum propinqui quam extranei, PS. Q. 87. Art. 8 ad 3; sed in accusationibus audiuntur etiam extranei, PTS. Q. 55. Art. 10 ob. 2. Cf. PS. Q. 87. Art. 8; PS. Q. 88. Art. 5; SS. Q. 26. Art. 13; SS. Q. 114. Art. 1; PT. Q. 23. Art. 1; et passim.

extraordinārius, a, um, *adj., extraordinary,* being beyond or out of the common order, course, or method; exceeding the ordinary degree. Vel etiam extraordinario usurpato iudicio, sed potius ex lege Dei, secundum ordinem Ecclesiae, PT. Q. 82. Art. 9 c, in quot.; sed ex illicito concubitu contra naturam non causatur affinitas ut Iura determinant, cap. Extraordinaria, 35. qu. 3, PTS. Q. 55. Art. 3 ob. 3.

extravagantes, ium, *m., extravagants,* (*Lat.,* extra, beyond; vagare, to go), certain collections of papal decretals not contained in the Decree of Gratian or the three early official collections of the Corpus Iuris, namely the Decretals of Gregory IX, the sixth book of the Decretals and the Clementines. Sed illi qui petunt cessionem a cura episcopali, ad cedendum compelluntur, ut patet extrav. de Renunt., cap. Quidam, SS. Q. 185. Art. 4 a. Cf. SS. Q. 186. Art. 7; SS. Q. 188. Art. 2; SS. Q. 188. Art. 6; SS. Q. 189. Art. 3 (bis).

extrēmitas, ātis, *f.,* (1) *the extremity, end of a thing,* synonym of *extremum, finis, terminus,* and *ultimum,* (2) *extreme, term,* one of two ideas for whose expression it is chiefly a question of a conclusion, synonym of *extremum* and *terminus.* — (1), in cuius extremitate versus pedes ponebantur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; extremitatum ablutio significat emundationem etiam a minimis peccatis, PT. Q. 83. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 64. Art. 1; PT. Q. 45. Art. 1 (bis); PTS. Q. 40. Art. 7; PTS. Q. 85. Art. 1, in quot.; et passim. — (2), Kinds of *extremitas* in this sense are: **extremitas maior** and **extremitas minor,** *the extreme term with the larger extent* and *that with the smaller extent,* or the major and the minor term of a syllogism. Maior extremitas in conclusione est praedicatum, minor vero extremitas subiectum, 1 Anal. 15 e. Cf. 1 Anal. 20 a, 23 c, 26 a, c, and g, 41 f.

extrēmus, a, um, see *exterior.*

extrinsecē, see *extrinsecus.*

extrinsecus, *adv., from without, from abroad, in an exterior manner, outwardly,* synonym of *extrinsece,* the opposite of *intranee, intrinsece* and *intrinsecus.* Vel sint extrinsecus affixae, PP. Q. 28 pr.; ut possit ea quae extrinsecus habentur, ab interioribus separare, PP. Q. 66. Art. 3 ad 4; contra quamcumque oppressionem illatam extrinsecus, SS. Q. 32. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 28. Art. 2; PP. Q. 84. Art. 6; PS. Q. 4. Art. 1; PS. Q. 4. Art. 8; PS. Q. 7. Art. 2; et passim. On **relatio extrinsecus affixa,** see *relatio.*

extrinsecus, a, um, *adj., outer, exterior,* synonym of *exterior,* the opposite of *interior, intraneus,* and *intrinsecus.* Nihil enim determinatur ad speciem per illud quod posterius, vel extrinsecum est, PP. Q. 77. Art. 3 ob. 1; cum igitur principium rerum sit aliquid extrinsecum a toto universo, scilicet Deus, . . ., necesse est quod etiam finis rerum sit quoddam bonum extrinsecum, PP. Q. 103. Art. 2 c; Dei substantia ab alio extrinseco esset dependens, C. G. 2. 12. Cf. PP. Q. 105. Art. 4; PS. Q. 1. Art. 3; PS. Q. 7. Art. 4; PS. Q. 81. Art. 4; C. G. 2. 29; et passim. On **accidens extrinsecum,** see *accidens;* on **agens extrinsecus,** see *agens;* on **bonum extrinsecum,** see *bonus;* on **causa extrinseca,** see *causa;* on **effectus extrinsecus,** see *effectus;* on **finis extrinsecus,** see *finis;* on **forma extrinseca,** see *forma;* on **instrumentum extrinsecum,** see *instrumentum;* on **medium extrinsecum,** see *medium;* on **mensura extrinseca,** see *mensura;* on **motor extrinsecus,** see *motor;* on **movens extrinsecum,** see *movere;* on **multitudo extrinseca,** see *multitudo;* on **necessitas ex aliquo extrinseco,** see *necessitas;* on **organum extrinsecum,** see *organum;* on **passio ab extrinseco illata,** see *passio;* on **perfectio extrinseca,** see *perfectio;* on **principium extrinsecum,** see *principium;* on **res extrinseca,** see *res;* on **veritas extrinseca,** see *veritas.* — **ab** or **ex extrinseco,** *from without, from an outside source.* Generatio in rebus inanimatis est totaliter ab extrinseco, PP. Q. 78. Art. 2 ad 2; omne enim quod movetur ab extrinseco, cogitur, PP. Q. 105. Art. 4 ob. 1; sed motus qui est ab extrinseco, intenditur ex ipsa contrarietate, PS. Q. 35. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 6. Art. 4; PP. Q. 92. Art. 1; PS. Q. 6. Art. 5; PS. Q. 49. Art. 2; SS. Q. 19. Art. 4; et passim. — **extrinsecē,** *adv., outwardly, extrinsically,* synonym of *extrinsecus,* the opposite of *intranee, intrinsece,* and *intrinsecus.* Magis extrinsece quam oporteret fieri, rem considerantes, C. G. 2. 37.

exūberantia, ae, *f., superabundance, exuberance.* In transfiguratione vero sub specie nubis lucidae, ad ostendendam exuberantiam doctrinae, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6; quod quidem tunc maxime populo necessarium fuit quando lex naturalis obscurari incipiebat propter exuberantiam peccatorum, PS. Q. 98. Art. 6 c.

exultātio, ōnis, *f.,* (1) *lit., a springing up, leaping, frisking,* (2) *exultation,* the act or state of exulting; triumphant joy; elevation of spirit over victory, success, or any advantage gained, so called from the exterior signs of inward delight breaking forth from its bounds. — (1), potuit exultatio Ioannis in utero, ut ipse dicit,

esse significatio rei tantae, . . ., videmus autem exultationem non solum parvulorum, sed etiam pecorum esse, PT. Q. 27. Art. 6 c, in quot. — (2), exultatio vero dicitur ab exterioribus signis delectationis interioris, quae apparent exterius, in quantum scilicet interius gaudium prosilit ad exteriora, PS. Q. 31. Art. 3 ad 3; exultatio autem in adversis non est directe idem quod invidia, sed ex ea sequitur; nam ex tristitia de bono proximi quae est invidia, sequitur exultatio de malo eiusdem, SS. Q. 36. Art. 4 ad 3; postquam lectionem cantatur a choro graduale, quod significat profectum vitae, et alleluia, quod significat spiritualem exultationem, PT. Q. 83. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 47. Art. 2; SS. Q. 36. Art. 4; SS Q. 147. Art. 5; PTS. Q. 91. Art. 3.

exulto, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, (1) *lit., to leap* or *jump up*, (2) *fig., to exult, rejoice exceedingly.* — (1), unde in Evangelio non dicitur: credidit infans in utero, sed exultavit, PT. Q. 27. Art. 6 c, in quot. — (2), caro exultat in Deum vivum, non per actum carnis ascendentem in Deum, PT. Q. 21. Art. 2 ad 1; ultimo autem tota missae celebratio in gratiarum actione terminatur, populo exultante pro sumptione mysterii, PT. Q. 83. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 136. Art. 5 ob. 4; PT. Q. 35. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 98. Art. 2, in quot.

exuo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a., to free from, divest one's self of anything.* Quia difficulter exuitur negotiator a peccatis labiorum, SS. Q. 77. Art. 4 ad 3; rationabilem, id est, per quam a bestiali sensu exuamur, PT. Q. 83. Art. 4 ad 7. Cf. SS. Q. 106. Art. 2 ob. 2, in quot. — **exūtus**, a, um, *adj., P. a., freed from.* Anima autem coniuncta mortali corpori habet statum merendi; sed exuta a corpore est in statu recipiendi pro meritis bonum vel malum, (c), . . ., et propter hoc etiam idem locus, scilicet coelum empyreum, debetur animabus sanctis exutis a corpore, PTS. Q. 69. Art. 7 ad 10. Cf. PTS. Q. 70. Art. 1 (bis); PTS. Q. 70. Art. 3.

exupero (exsupero), āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a., to overcome, get the upper hand.* Anima, cum contemplari Deum nititur, velut in quadam certamine posita, modo quasi exuperat, SS. Q. 180. Art. 7 ob. 2, in quot.

exurgo (exsurgo), ere, surrexi, 3, *v. n., to rise, rise up, get up.* Et ideo cum dicitur: exsurge, et illuminabit te Christus, PS. Q. 109. Art. 7 ob. 1, in quot.; sed qui detinetur superbia, et non sentit, labitur in carnis luxuriam, ut per hanc humiliatus a confusione exurgat, SS. Q. 162. Art. 6 ad 3, in quot. Cf. PT. Q. 46. Art. 4, in quot.

exūro, ere, ussi, ustum, 3, *v. a., to burn out, consume, burn up.* Unde alii dixerunt quod quamvis ignis corporeus non possit animam exurere, tamen anima apprehendit ipsum ut nocivum sibi, PTS. Q. 70. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 74. Art. 3; PTS. Q. 97. Art. 6, in quot. — **exustus**, a, um, *P. a., burned, devastated by fire.* Ecclesiis semel Deo consecratis non debet iterum consecratio adhiberi, nisi aut ab igne exustae, aut sanguinis effusione, PT. Q. 83. Art. 3 ad 3, in quot.

Ezechias, ae, *m., Ezechias*, King of Juda, son and successor of Achaz. The events of his reign are related in the Fourth Book of Kings, and also in the parallel account in the Second Book of Paralipomenon. Sicut cum praedixit Ezechiae: dispone domui tuae, quia morieris, et non vives ut habetur Isaiae 38, 1, PP. Q. 19. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 113. Art. 7; SS. Q. 171. Art. 6; PTS. Q. 67. Art. 2; PTS. Q. 71. Art. 6.

Ezechiel, is, *m.*, (1) *Ezechiel*, son of Buzi, one of the priests who in the year 598 B.C. had been deported together with Joachim as prisoners from Jerusalem. With the other exiles he settled in Till-Abid near the Chobar in Babylonia and seems to have spent the rest of his life there, (2) *Ezechiel*, a prophetical Book of the Old Testament by Ezechiel who was one of the prophets of the captivity. It foretold the destruction of Jerusalem and prepared the Jews for the restoration. — (1), in decimo vero mense, qui apud nos Ianuarius dicitur, populus cum Ezechiele in captivitate positus audivit templum esse subversum, Ezech. 4, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2. Cf. PT. Q. 39. Art. 3; PT. Q. 39. Art. 5; PTS. Q. 77. Art. 4 (bis). — (2), sed contra est quod dicitur Ezech. 19, 24, PS. Q. 114. Art. 7 a. Cf. PS. Q. 98. Art. 1; SS. Q. 112. Art. 2; SS. Q. 171. Art. 5; SS. Q. 181. Art. 2; SS. Q. 184. Art. 7; et passim.

F

faber, bri, *m., a worker in wood, stone, metal*, etc., *a forger, smith, artificer, carpenter, joiner.* Sicut faber adhibet ignem ad emollitionem ferri, PP. Q. 110. Art. 3 ad 2; sed ars potest esse sine propria materia, sicut faber sine ferro, PS. Q. 58. Art. 5 ob. 2. Cf. PS. Q. 56. Art. 3; SS. Q. 123. Art. 10; PT. Q. 19. Art. 1; PT. Q. 29. Art. 2; PTS. Q. 97. Art. 5; et passim.

Fabiānus, i, *m., Fabian*, saint, pope, 236-250. During his reign of fourteeen years there was a lull in the storm of persecution. Under him considerable work was done in the catacombs. Fabian died a martyr Jan. 20, 250 at the beginning of the Decian persecution and was buried in the Crypt of the Popes in the catacomb of St. Callistus. Postmodum vero, diminuto fidei fervore, Fabianus papa, decreto 7, indulsit ut si non frequentius, saltem ter in anno omnes communicent, PT. Q. 80. Art. 10 ad 5. Cf. PT. Q. 80. Art. 11.

Fabiōla, ae, *f., Fabiola*, a rich Roman matron who took St. Jerome for her spiritual guide. She divorced her first husband and then married again, but did penance for this error and visited the Holy Land. When the Huns invaded Palestine she returned to Rome, and in conjunction with Pammachius, the widowed husband of the rich Paulina, established a hostel for travellers at Ostia just before her death. Unde Hieronymus in epist. 77 ad Oceanum, parum a princ., commendat Fabiolam de hoc quod optabat ut suis divitiis pariter effusis pro Christo, stipem acciperet, SS. Q. 187. Art. 5 c. Cf. PTS. Q. 40. Art. 7.

fabrica, ae, *f.*, (1) *a building, fabric*, any skilful production, (a) *lit.*, (b) *fig.*, (2) *fabric, texture, tissue, substance.* — (1) (a), praeterea, aliquando datur indulgentia, quod qui dat auxilium ad aliquam fabricam erigendam, tertiam partem remissionis peccatorum consequatur, (ob. 3), . . ., quando datur indulgentia indeterminate ei qui dat auxilium ad fabricam ecclesiae, intelligitur tale auxilium quod sit conveniens ei qui auxilium dat, PTS. Q. 25. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 185. Art. 7; SS. Q. 189. Art. 1. — (1) (b), cogitas magnam fabricam construere celsitudinis, SS. Q. 161. Art. 5 ob. 2. — (2), Augustinus in lib. de ver. Relig., cap. 40, in princ.: alimenta carnis corrupta, id est, amittentia formam suam, in membrorum istorum fabricam migrant. sed fabrica membrorum pertinet ad veritatem humanae naturae, PP. Q. 119. Art. 1 a.

fabricātio, ōnis, *f., a making, framing, constructing.* Ut quot anni fuerunt in fabricatione templi, tot dies fuerint in corporis dominici perfectione, PT. Q. 33. Art. 1 ob. 1, in quot.

fabrico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, also, in quot., *fabricor*, āri, ātus, 1, *v. a.*, (1) *to make out of wood, stone, metal* etc., *to frame, forge, construct, build*, (2) *transf., to make, form, fashion.* — (1), illud videtur aquas ab aquis distinguere quod ex utraque parte ab aquis contingitur; sicut si aliquis paries fabricetur in medio fluminis, PP. Q. 68. Art. 3 ob. 3; propheta loquitur de corporalibus imaginibus ab homine fabricatis, PP. Q. 93. Art. 1 ad 1; inconvenienter igitur arcetur homo ab argento et auro, ex quibus fabricata sunt idola, PS. Q. 102. Art. 6 ob. 10; quod aurum et argentum non solum cara sunt propter utilitatem vasorum quae ex eis fabricantur, SS. Q. 77. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 169. Art. 2; PT. Q. 33. Art. 1, in quot.; PT. Q. 39. Art. 7. — (2), in omnibus autem quae sic Scriptura tradit,

est pro fundamento tenenda veritas historiae, et desuper spirituales expositiones fabricandae, PP. Q. 106. Art. 1 c; et quia ex latere Christi dormientis in cruce sacramenta fluxerunt, ex quibus Ecclesia fabricatur, PTS. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 115. Art. 5, in quot.; SS. Q. 25. Art. 11, in quot.; SS. Q. 96. Art. 2; PT. Q. 64. Art. 2.

fābrīlis, e, *adj.*, *of* or *belonging to an artificer.* Nunquam opus fabrile compleretur; quia dependeret ex infinitis causis, PP. Q. 7. Art. 4 c.

fābula, ae, *f.*, *a fable, narrative.* Hoc videtur redire in fabulas antiquorum, PP. Q. 97. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 144. Art. 3 ob. 3, in quot.; SS. Q. 187. Art. 3 c, in quot.

fābulāris, e, *adj.*, *fabulous.* Aliam vero de cultu hominum dicebant pertinere ad theologiam fabularem quae secundum figmenta poetarum repraesentabatur in theatris, SS. Q. 94. Art. 1 c.

fābulor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.*, (1) *to speak, converse, talk, chat,* (2) *to say, utter.* — (1), considera quanta est tibi concessa felicitas, quanta gloria attributa, orationibus fabulari, SS. Q. 83. Art. 2 ad 3, in quot.; quid tibi cum feminis, qui ad altare cum Deo fabularis?, PT. Q. 80. Art. 5 ob. 2, in quot. — (2), natura autem corporis nostri non est a malo principio creata, ut Manichaei fabulantur sed est a Deo, SS. Q. 25. Art. 5 c.

fābulōsus, a, um, *adj.*, *fabulous, incredible.* Quia magis derogant divino honori, ponentes duos deos contrarios, et multa vana, et fabulosa de Deo fingentes, SS. Q. 94. Art. 3 ad 4.

facētia, ae, *f.*, *a jest, witticism.* Unde Tullius dicit in 1 de Offic., in tit. de Scurrilit. et Facet., SS. Q. 168. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 168. Art. 3.

facies, ēi, *f.*, (1) *lit.*, (a) *the face*, the anterior portion of the head in which the eyes, nose, and mouth are situated, (b) *the features, shape, form, appearance* or *characteristics* of persons or things, (c) *form, kind, state*; the nature of a thing as perceived by the senses or intellect, (d) *the face* or *surface of anything*; *that side presented to view*, the exterior part of anything that has length, breadth, and thickness, (2) (a) *a mental* or *moral vision*, or *a way of viewing*; *estimation, mind*, as according to the mind of the Church, (b) *face, personal presence*, (c) *face, countenance*, especially as indicative of disposition or state of mind, (d) *face, advent, act of appearing* or *coming into view*, (e) with *prima.*: **prima facie**, *at first sight.* — (1) (a), et ideo quia sensus praecipue vigent in facie, alia animalia habent faciem pronam ad terram, quasi ad cibum quaerendum et providendum sibi de victu; homo vero habet faciem erectam, PP. Q. 91. Art. 3 ad 3; qui nolebat accipere uxorem fratris sui defuncti, quae tollebat calceamentum illius et spuebat in faciem illius, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 10. Cf. PS. Q. 44. Art. 1; PS. Q. 48. Art. 4; PS. Q. 69. Art. 4; SS. Q. 73. Art. 4; PT. Q. 45. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 5; et passim. — **facie ad faciem**, *face to face*, so as to face or be in the actual presence of each other. Quae quidem in futura vita erit perfecta, quando videbimus Deum facie ad faciem, SS. Q. 180. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 56. Art. 3; PS. Q. 98. Art. 3; SS. Q. 180. Art. 4 (bis); PTS. Q. 92. Art. 1 (passim). — **resistere alicui in faciem**, *to withstand someone to the face*, as an equal. Gal. 2 super illud: in faciem ei restiti dicit Glossa (ord. et interl. Ambr.) ut par.; SS. Q. 33. Art. 4 ob. 2, in quot. — (1) (b), Tullius dicit, . . ., formam ipsam et tamquam faciem honesti vides, SS. Q. 145. Art. 2 ad 1, in quot.; nemo putet Christum, per hoc quod transfiguratus dicitur, pristinam formam et faciem perdidisse, PTS. Q. 45. Art. 1 ad 1, in quot. — (1) (c), elementa quatuor, quibus mundus consistit, ignis ille maximus absumet; nec cuncta in tantum absumet ut non sint, sed duo ex toto consumet, duo vero in meliorem restituet faciem, PTS. Q. 74. Art. 5 ob. 1, in quot. — (1) (d), sic igitur Deus poenituisse dicitur secundum similitudinem operationis, in quantum hominem, quem fecerat, per diluvium a facie terrae delevit, PP. Q. 19. Art. 7 ad 1. Cf. PP. Q. 66. Art. 1; PP. Q. 68. Art. 3; PTS. Q. 74. Art. 3 (passim); PTS. Q. 78. Art. 2. — (2) (a), tamen quoad aliquid vinculum excommunicationis est maius, in quantum non solum obligat quoad Deum, sed etiam in facie Ecclesiae, PTS. Q. 24. Art. 1 ad 1. Cf. PTS. Q. 28. Art. 3; PTS. Q. 55. Art. 9; PTS. Q. 68. Art. 1 (passim). — (2) (b), Ionas etiam a facie Domini fugiens, sorte deprehensus est, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 2; similiter nec etiam Elias fugiens a facie Iezabel in die sabbati, SS. Q. 122. Art. 4 ad 3. — (2) (c), et David immutavit faciem suam coram Achis rege Geth, ut habetur 1 Regum 21. ergo non omnis simulatio est peccatum, (ob. 2), . . ., commutatio autem faciei David fuit fictio figuralis, SS. Q. 111. Art. 1 ad 1. — (2) (d), sexta de igne ultimae conflagrationis mundi, qui faciem iudicis praecedet, PTS. Q. 69 pr. Cf. SS. Q. 188. Art. 4, in quot. — (2) (e), quod prima facie absurdum videtur, PP. Q. 93. Art. 6 ad 2.

facilis, e, *adj.*, *easy to do, easy, without difficulty*, opposite of *difficilis.* Facile est videre, PP. Q. 15. Art. 2 c; inquantum hoc est quodammodo elevatum supra facilem potestatem animalis, PS. Q. 23. Art. 1 c; sic motus quibus a Deo moventur, fiunt creaturis connaturales et faciles, PS. Q. 110. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 95. Art. 1; PS. Q. 107. Art. 4; SS. Q. 27. Art. 8; SS. Q. 79. Art. 4; SS. Q. 132. Art. 3; et passim. — **facile**, *adv.*, *easily, without trouble* or *difficulty.* Ideo in prima specie consideratur et "bonum" et "malum" et etiam "facile" et "difficile mobile", PS. Q. 49. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 40. Art. 5; SS. Q. 49. Art. 1; SS. Q. 68. Art. 2; SS. Q. 70. Art. 2; PT. Q. 29. Art. 1; et passim. — **faciliter**, *adv.*, *easily.* Quia scilicet aliquis nimis faciliter credit quod audivit; et hoc temeritatis est, SS. Q. 68. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 107. Art. 4; SS. Q. 60. Art. 3 (bis); PT. Q. 68. Art. 4, in quot. — **de facili**, *easily.* "Tanta est labes illius peccati, ut deprecandi humilitatem subire non possit," scilicet de facili; secundum quod dicitur ille non posse sanari qui non potest de facili sanari, PT. Q. 86. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 95. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 10; PT. Q. 67. Art. 3 (bis): PT. Q. 72. Art. 2 (bis); PT. Q. 80. Art. 8; et passim.

facilitas, ātis, *f.*, *facility, the quality of being easy to accomplish* or *to be accomplished*; *freedom from difficulty*; *ease*; *readiness*; *dexterity.* Unde quod ibi scriptum est, eadem facilitate contemnitur qua dicitur, PP. Q. 77. Art. 8 ad 1; uno modo, ex facilitate ipsius motus; et talem iram vocat fel, quia cito accenditur, PS. Q. 46. Art. 8 c; quod in speciebus praedictis non principaliter consideratur tempus, sed facilitas hominis ad iram, vel firmitas in ira, SS. Q. 158. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 83. Art. 2 ob. 2; PS. Q. 105. Art. 2 (ter); SS. Q. 137. Art. 4; SS. Q. 163. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 7; et passim.

faciliter, *adv.*, see *facilis.*

facinus, oris, *n.*, *a crime, outrage*, not used in S.T. except in quot. Raptores viduarum vel virginum ob immanitatem facinoris tanti detestamur, SS. Q. 154. Art. 7 c, in quot.

facio, ere, fēci, factum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) *to make, do*, a loose synonym of *agere*, the opposite of *pati*, (2) *create, produce, effect, achieve*, an effect outside the maker, the opposite of *agere*, (3) *do something, contribute*, synonym of *conferre.* See *fio.* — (1), facere autem dupliciter potest accipi, uno modo proprie, alio modo communiter. proprie autem facere dicitur operari aliquid in exteriori materia, sicut facere domum vel aliquid aliud huiusmodi; communiter autem dicitur facere pro quacumque actione, sive transeat in exteriorem materiam, sicut urere et secare, sive maneat in ipso agente sicut intellegere et velle, SS. Q. 134. Art. 2 c; puta de facere et pati, scilicet quomodo hoc agat et hoc patiatur, 1 Gener. 3 b. Cf. PP. Q. 93. Art. 6; SS. Q. 39. Art. 1; et passim. On **bonum facienti**, see *bonus.* — Kinds of *facere* in this sense are: **facere directe** and **facere indirecte seu per accidens**, *to do something directly* and *to do something indirectly* or *accidentally.* Directe quidem, cum per se aliquid operatur, . . ., indirecte autem, inquantum non impedit operationem; nam removens prohibens dicitur movens per accidens, PP. Q. 19. Art. 12 c. Cf. 8 Phys. 8 g. — (2), differt autem facere et agere, quia, . . ., factio est actus transiens in exteriorem materiam, sicut aedificare, secare et huiusmodi, agere autem est actus permanens in ipso agente, sicut videre,

velle et huiusmodi, PS. Q. 57. Art. 4 c; facere proprie est artificis, qui per voluntatem operatur, Comp. 1. 96; facere aliquid ex nihilo est infinitae virtutis propter infinitam distantiam entis ad nihil, Pot. 6. 3 ob. 16; fieri et facere aequivoce dicuntur in hac universali rerum productione et in aliis productionibus, 8 Phys. 2 a. Cf. PP. Q. 93. Art. 5; PP. Q. 105. Art. 6; 6 Met. 1 c; 11 Met. 7 c; 1 Cael. 8 i; et passim. — Kinds of *facere* in this sense are: **facere effective** and **facere formaliter,** *to produce something in the manner of the effective cause* and *in the manner of form.* Gratia non dicitur facere gratum effective, sed formaliter; scilicet quia per hanc homo iustificatur, et dignus efficitur vocari Deo gratus, PS. Q. 111. Art. 1 ad 1; per modum efficientis, sicut pictor facit parietem album, vel per modum formae, sicut albedo facit album, 1 Sent. 17. 1. 1 ad 5. Cf. Mal. 5. 5 ad 16; Verit. 28. 2 ad 8. — **cognitio facientis determinat formam facti,** see *cognitio.* — **faciens est honorabilius facto** (C. G. 2. 79), *that effecting is nobler* or *more excellent than that effected.* The maker is greater than the thing made, because the latter depends on the former. Cf. *agens est honorabilius patiente* under *agens.* — (3), ad bene esse beatitudinis facit societas amicorum, PS. Q. 4. Art. 8 c; condicio non faciens ad causam, SS. Q. 63. Art. 1 c; nihil ad propositum facere videtur, C. G. 3. 105; ad corruptionem virginitatis faciunt, C. G. 4. 45. Cf. SS. Q. 134. Art. 3 ad 3; SS. Q. 141. Art. 5 c; PT. Q. 27. Art. 3 c; 1 Sent. 30. 1. 3 ad 4; 1 Anal. 41 b; et passim. — **faciens,** entis, *P. a., making, creating, contributing.* Sicut gratia gratum faciens ordinatur ad actus meritorios tam interiores quam exteriores, PT. Q. 7. Art. 7 ad 1; sicut et omnia relativa facientia personalem relationem, PT. Q. 17. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 177. Art. 1; SS. Q. 178. Art. 1; PT. Q. 6. Art. 5; PT. Q. 6. Art. 6; et passim. — **factus,** a, um, *P. a., made, created, contributed.* Qui frangit iuramentum promissorium solemniter factum, SS. Q. 98. Art. 3 ad 3; opera autem ab hominibus facta ad aliquem finem ordinantur, SS. Q. 134. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 174. Art. 6; SS. Q. 175. Art. 4; SS. Q. 175. Art. 6 (passim); SS. Q. 188. Art. 2; et passim. — **factum,** i, *n., that which is done, deed, act, exploit, achievement, a fact.* In tali significatione facti consistit exterior religionis cultus, SS. Q. 93. Art. 1 c; ille autem qui tentat Deum verbis vel factis, protestatur dubitationem de divina excellentia, SS. Q. 97. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 97. Art. 1; SS. Q. 111. Art. 1; SS. Q. 178. Art. 2; PTS. Q. 55. Art. 9; PTS. Q. 69. Art. 1; et passim. — **de facto,** *actually, in fact.* Ergo si probatur affinitas vel consanguinitas separandi sunt, etiamsi de facto contraxerint, PTS. Q. 55. Art. 9 a; alio modo quia non potest solvere de facto, PTS. Q. 58. Art. 1 ad 4. Cf. PTS. Q. 60. Art. 2; PTS. Q. 62. Art. 3; PTS. Q. 66. Art. 1; PTS. Q. 66. Art. 2; et passim.

factibilis, e, *adj., possible of being made, producible, achievable in a work, feasible, practicable,* the opposite of *agibilis.* Non autem factibilia se habent ad artem sicut principia, sed solum sicut materia, . . ., et praeterea agibilia sunt ordinata ad invicem, non autem factibilia, . . ., et ideo defectus prudentiae circa unam partem agibilium induceret defectum etiam circa agibilia; quod in factibilibus non contingit, PS. Q. 65. Art. 1 ad 4; sed ars circa factibilia quae scilicet in exteriori materia constituuntur, sicut domus, cultellus, et huiusmodi, SS. Q. 47. Art. 5 c; factibilia dicuntur illa, quae procedunt ab agente in extraneam materiam, sicut scamnum et domus, Verit. 5. 1 c; transeunt in exteriorem materiam quae factibilia dicuntur, C. G. 2. 24. Cf. PP. Q. 35. Art. 3 c; PS. Q. 68. Art. 4; SS. Q. 4. Art. 2; SS. Q. 58. Art. 3; 1 Anal. 44 i; et passim. — **factibilia,** ium, *n., things to be made.* Sicut enim se habet ars ad factibilia, (ob. 1), . . ., cum ars sit ratio recta factibilium, . . ., ars autem circa factibilia est, . . ., est enim prudentia recta ratio agibilium, (c), . . ., quae possunt a nobis fieri, sive sint agibilia interiora, sive factibilia exteriora, PS. Q. 57. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 34. Art. 1; PS. Q. 57. Art. 4; PS. Q. 68. Art. 4; SS. Q. 1 pr.; SS. Q. 123. Art. 7 c; et passim. On **ratio factibilium,** see *ratio*; on **ars est recta ratio factibilium,** see *ars.*

factio, ōnis, *f., a making, doing, preparing, accomplishment, achievement,* as distinguished from *actio.* Factio est actus transiens in exteriorem materiam, sicut aedificare, secare et huiusmodi, PS. Q. 57. Art. 4 c; quamvis enim nomine factionis, quae in Graeco dicitur πρᾶξις, possimus uti in rebus naturalibus, sicut cum dicimus, quod calidum et ens actu facit actu esse tale, magis tamen proprie utimur in his, quae fiunt per intellectum, in quibus intellectus agentis habet dominium super illud, quod facit, ut possit sic vel aliter facere, quod in rebus naturalibus non contingit, immo agunt ad aliquem effectum determinato modo ab aliquo superiori praestito eis, 7 Met. 6 g. Cf. PP. Q. 15. Art. 3 c; PP. Q. 41. Art. 3 c; SS. Q. 134. Art. 2 c; C. G. 2. 1 and 19; 3 Sent. 23. Art. 4. 1 ad 4; Relig. 4; 1 Phys. 12 a; 1 Met. 4 c; 7 Met. 6 k; 1 Eth. 1 c; 1 Pol. 2 f; et passim. On **principium factionis,** see *principium.*— Kinds of *factio* are: (a), **factio exterior,** *the exterior invisible production.* Qui sunt usus potentiarum et habituum, sicut se habet ars ad exteriores factiones, PS. Q. 57. Art. 4 c. — (b), **factio momentanea** and **factio successiva,** *the immediate* or *sudden* and *the gradual production.* Cf. C. G. 2. 19; Quodl. 9. 4. 8 c. — (c), **factio naturalis,** *the natural production,* or *that according to nature.* Cf. 1 Phys. 12 e and h. — (d), **factio particularis,** *the partial production* or *that in part.* Cf. C. G. 2. 37; 8 Phys. 2 a. — (e), **factio successiva,** see *factio momentanea.*

factivus, a, um, *adj., having the power to make, factive, producing, accomplishing an effect, as distinguished from activus.* Huius enim sani quod est animali, urina est significativa, et medicina factiva, PP. Q. 13. Art. 10 c; medicatio est factiva sanitatis, PP. Q. 62. Art. 4 c; Deus secundum hoc factivus est rerum, C. G. 2. 15; non est a rebus abstracta, sed rerum factiva, C. G. 2. 100. Cf. PP. Q. 34. Art. 3; PS. Q. 46 pr.; SS. Q. 123. Art. 12; PT. Q. 78. Art. 5 (ter); PTS. Q. 76. Art. 1; et passim. On **ars factiva,** see *ars*; on **forma activa,** see *forma*; on **habitus factivus,** see *habitus*; on **operatio factiva et operatio factiva finis,** see *operatio*; on **organum factivum,** see *organum*; on **ratio factiva,** see *ratio*; on **scientia factiva,** see *scientia*; on **species factiva,** see *species*; on **verbum factivum,** see *verbum*; on **vis factiva,** see *vis.*

factor, ōris, *m., factrix,* icis, *f., the producer, accomplisher, maker,* the opposite of *actor.* Bonum autem totius universi est id quod est apprehensum a Deo, qui est universi factor et gubernator, PS. Q. 19. Art. 10 c; est conveniens alium esse factorem rerum, Verit. 5. 3 a; Deum omnipotentem non solum creatorem, sed etiam factorem nominat, nam facere proprie est artificis, qui per voluntatem operatur, Comp. 1. 96. Cf. PP. Q. 115. Art. 1, in quot.; PS. Q. 100. Art. 12; PT. Q. 44. Art. 4, in quot. On **causa factrix,** see *causa.*

factrix, īcis, *f., an artificer, one who produces new constructions out of existing material.* In omnibus habitibus et actibus praecipere pertinet ad potiorem; sicut militaris tanquam potior praecipit frenorum factrici, SS. Q. 182. Art. 1 ob. 2.

factum, i, *n.,* see *facio.*

facultas, ātis, *f.,* (1) *facility of a power* in passing over to its activity, (2) *capacity to do* or *become something, a potency, power,* (3) *possession, property.* — (1), facultas autem nominat facilitatem potestatis, quae quidem est per habitum, (ob. 2), . . ., facultas nominat quandoque potestatem expeditam ad operandum, PP. Q. 83. Art. 2 ad 2. — (2), uti est assumere aliquid in facultatem voluntatis, PP. Q. 39. Art. 8 c; liberum arbitrium dicitur esse facultas voluntatis et rationis, PP. Q. 83. Art. 2 ob. 2; secundum facultatem vel possibilitatem adipiscendi, PS. Q. 32. Art. 3 c; si facultas adsit, SS. Q. 31. Art. 1 c; facultas secundum communem usum loquendi significat potestatem, qua aliquid habetur ad nutum, 2 Sent. 24. 1. 1 ad 2; facultatem humanae rationis excedet, C. G. 1. 3; in Deo est voluntas secundum totam suam facultatem, C. G. 1. 81. Cf. PP. Q. 23. Art. 1 (bis); PP. Q. 62. Art. 1; PP. Q. 105. Art. 7 (quater); SS. Q. 79. Art. 3 ad 2; C. G. 3. 133 and 134; et

passim. — (3), àbrenuntiatio propriarum facultatum, SS. Q. 184. Art. 7 ad 1; quam sua facultas sustineat, C. G. 3. 127; possessiones facultates dicuntur, quia in dominio sunt possidentis, 2 Sent. 24. 1. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 117. Art. 1.

fācundia, ae, *f.*, *eloquence, fluency*, used in the S. T. only in quot. Non esse mirandum quod Epistola ad Hebraeos maiore elucet facundia quam aliae, SS. Q. 176. Art. 1 ob. 1, in quot.

faeculentia, ae, *f.*, *fecal matter*. Quod in cibo assumpto non esset aliqua faeculentia, quae non esset apta ut converteretur in humoris nutrimentum, PP. Q. 97. Art. 3 ad 4.

faeculentus, a, um, *adj.*, *feculent, turbulent, thick, muddy*. Quidquid vero est ignobile et faeculentum in infernum proiciatur ad poenam damnatorum, PTS. Q. 97. Art. 1 c; quia in terrae medio, ubi infernus ponitur, non potest esse ignis nisi faeculentus et turbidus, et quasi fumosus, PTS. Q. 97. Art. 4 c.

faex, faecis, *f.*, *dregs, refuse*. Quia sicut capilli et ungues ex superfluitatibus cibi generantur, ita urina et sudor, et aliae superfluitates vel faeces, PTS. Q. 80. Art. 2 ob. 1.

Falcidius, a, um, *adj.*, *of Falcidius, Falcidian: lex, the law of Falcidius respecting bequests, which provided that no Roman citizen should by testament divert more than three-fourths of his estate from his legal heirs*. Ergo inconvenienter ponitur divisio legum humanarum ex nominibus legislatorum, ut scilicet quaedam dicatur Cornelia, quaedam Falcidia, PS. Q. 95. Art. 4 ob. 4.

falco, ōnis, *m.*, *a falcon*. Tunc vixissent de herbis, sicut leones et falcones, . . ., ministrantur enim falconibus domesticis per homines gallinae in cibum, PP. Q. 96. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 6.

fallācia, ae, *f.*, (1) *deception, fraud, deceit*, (2) *false conclusion, fallacy, false inference*, synonym of *paralogismus* and *sophisma*. — (1), quandoque autem dolo, qui quidem, si fiat in verbo fallacia erit quantum ad simplex verbum, periurium, si addatur confirmatio iuramenti, SS. Q. 118. Art. 8 c; sollicitudo saeculi, et fallacia divitiarum suffocat verbum Dei, SS. Q. 186. Art. 3 ad 4; omnis fallacia debet removeri a christiana religione, PT. Q. 60. Art. 3 ob. 1. Cf. SS. Q. 169. Art. 2, in quot.; PT. Q. 77. Art. 1 ob. 1; Quodl. 4. 9. 16 ad 1. — *Fallacia* in this sense is *filia* or a scion of *avaritia*. Cf. *filia* and *avaritia*. — (2), multiplicitas enim sensuum in una scriptura parit confusionem et deceptionem, et tollit argumentandi firmitatem; unde ex multiplicibus propositionibus non procedit argumentatio, sed secundum hoc aliquae fallaciae assignantur. sacra autem Scriptura debet esse efficax ad ostendendam veritatem absque omni fallacia, PP. Q. 1. Art. 10 ob. 1. — Kinds of *fallacia* in this sense are: (a), **fallacia accidentis**, *the false conclusion from an accident* which takes place when someone concludes from that which is only accidental to a thing as though it were essential and belonged to it. Istum fornicari est verum, totum a Deo; sed si arguatur: Ergo istum fornicari est a Deo, est fallacia accidentis, PP. Q. 16. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 3. Art. 6 ad 3; PTS. Q. 98. Art. 3; 4 Sent. 49. 4. 3 ad 5; 3 Anim. 17 f; 6 Met. 2 d. — (b), **fallacia aequivocationis**, *the false conclusion of equivocation* or *ambiguity*, into which one falls when in the syllogism or the proof he uses a word now in its proper meaning and then in its improper or transferred meaning. This is one of the six fallacies in word. See below. Quia secundum hoc ex creaturis, nihil posset cognosci de Deo nec demonstrari, sed semper incideret fallacia aequivocationis, PP. Q. 13. Art. 5 c. Cf. Pot. 7. 7 c; 1 Anal. 22 d. — (c), **fallacia consequentis**, *the fallacy of the conclusion*, the error into which one falls by confusing the order between the antecedent and consequent parts of a conditional sentence. When the antecedent is verified, the consequent is true; but verifying the consequent does not verify the antecedent. It is fallacious to argue that if the consequent be verified, the antecedent becomes true. For example, if X is a man, a fortiori he is an animal; but if Y is an animal, he is not necessarily a man. Cf. 3 Sent. 20. 1. 1. 3 ad 1; Anal. 22 e; 1 Phys. 5 b. — (d), **fallacia extra dictionem** and **fallacia in dictione**, the παραλογισμὸς ἔξω τῆς λέξεως and the παραλογισμὸς παρὰ τὴν λέξιν of Aristotle (De Soph. Elench. 4, 165. b, 24), fallacy in the subject-matter and in the word, *the dialectic* or *objective false conclusion* and *the grammatical* or *linguistic false conclusion*, of which the first is suited to lead into error through extending a partial likeness or difference in the matter of the argument to complete similarity or difference and the latter through grammatical likeness of expression or of a word. Cf. 1 Anal. 22 a, d, and e. — (e), **fallacia figurae dictionis**, *the false conclusion of a figure of speech*, which consists in this, that the same linguistic expression, which according to grammar admits of several interpretations is understood otherwise in the major premise than in the minor premise. Cum enim dicimus: Pater et Filius sunt unum principium hoc quod dico principium non habet determinatam suppositionem, imo confusam pro duabus personis simul. unde in processu est fallacia figurae dictionis a confusa suppositione ad determinatam, PP. Q. 36. Art. 4 ad 4. Cf. PT. Q. 3. Art. 6 ad 3. — (f), **fallacia in dictione**, see *fallacia extra dictionem*.

fallāciter, *adv.*, see *fallax*.

fallax, ācis, *adj.*, *deceitful, deceptive, fallacious*; *of, pertaining to, embodying* or *involving a fallacy*; *deceptive, as in quality* or *appearance*. Sed ad alios futuros eventus cognoscendos non sunt aliquae verae artes seu disciplinae, sed fallaces et vanae ex deceptione daemonum introductae, SS. Q. 95. Art. 1 ad 2; nihil enim inordinatum aut fallax debet esse in hoc sacramento veritatis, PT. Q. 77. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 63. Art. 4 (passim); PS. Q. 2. Art. 3; SS. Q. 131. Art. 1, in quot.; SS. Q. 188. Art. 5, in quot. — **fallāciter**, *adv.*, *deceitfully, fallaciously*. Spiritum autem sanctum fallaciter apparuisse oculis hominum, PT. Q. 39. Art. 7 a, in quot.

fallo, ere, fefelli, falsum, 3, *v. a.*, *to deceive, trick, dupe, cheat, disappoint*. Res per se non fallunt sed per accidens, PP. Q. 17. Art. 1 ad 2; et ex hoc fallimur per sensum circa rem, PP. Q. 17. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 23. Art. 6 ad 2; PP. Q. 48. Art. 3; PP. Q. 59. Art. 3; PP. Q. 85. Art. 6 (quater); PS. Q. 106. Art. 8; et passim.

falsārius, ii, *m.*, *a falsifier, forger of money*, written documents, wills, etc. Unde si falsarii pecuniae vel alii malefactores statim per saeculares principes iuste morti traduntur, SS. Q. 11. Art. 3 c; sicut enim falsarius esset qui aliqua proponeret ex parte alicuius quae non essent ei commissa, SS. Q. 93. Art. 1 c.

falsē, *adv.*, see *falsus*, a, um.

falsifico, āre, 1, *v. a.*, *to tamper with, make alterations* in a letter or manuscript so as to pervert or vitiate. Quintus de illo qui falsificat litteras Sedis apostolicae, PTS. Q. 24. Art. 1 c.

falsiloquus, a, um, *adj.*, (*falsus* + *loquor*), *that speaks falsehoods, speaking falsehoods*. Unde omnes illi qui tempus praedictum numerare voluerunt, hactenus falsiloqui sunt inventi, PTS. Q. 77. Art. 2 c.

falsitas, ātis, *f.*, (1) *falseness, falsity, falsehood, untruth*, the opposite of *veritas*, (2) *falseness against God, godlessness*. — (1), cum verum et falsum opponantur, opposita autem sint circa idem necesse est, ut ibi prius quaeratur falsitas, ubi primo veritas invenitur, hoc est in intellectu, in rebus autem neque veritas neque falsitas est, nisi per ordinem ad intellectum, PP. Q. 17. Art. 1 c; in rebus dependentibus a Deo falsitas inveniri non potest per comparationem ad intellectum divinum, PP. Q. 17. Art. 1 c; contingit falsitatem esse in sensu ex hoc, quod apprehendit vel iudicat res aliter quam sint, PP. Q. 17. Art. 2 c; falsitas in intellectu esse potest non solum quia cognitio intellectus falsa est, sed quia intellectus eam cognoscit, PP. Q. 17. Art. 3 c; sicut veritas consistit in adaequatione rei et intellectus, ita falsitas consistit in eorum inaequalitate, Verit. 1. 10 c. Cf. PP. Q. 16. Art. 2 c; PP. Q. 118. Art. 3; PS. Q. 72. Art. 8; PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 11. Art. 1; et passim. On **spiritus falsitatis**, see *spiritus*; on **syllogismus falsitatis**, see *syllogismus*. — (2), sic

autem in rebus dependentibus a Deo falsitas inveniri non potest per comparationem ad intellectum divinum, . . ., secundum quod ipsa peccata falsitates, et mendacia dicuntur in Scripturis, PP. Q. 17. Art. 1 c; sed Deo opponitur falsitas; nam idolum in Scriptura mendacium nominatur, PP. Q. 17. Art. 4 ob. 3; falsitas contraria ei impietatis sibi nomen assumit, C. G. 1. 1. Cf. PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 6. Art. 2; SS. Q. 161. Art. 3; SS. Q. 172. Art. 6; PTS. Q. 25. Art. 2; et passim.

falso, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to falsify, forge, counterfeit; endow with an appearance contrary to truth.* Multo enim gravius est corrumpere fidem, per quam est animae vita, quam falsare pecuniam, per quam temporali vitae subvenitur, SS. Q. 11. Art. 3 c.

falsus, a, um, *adj.*, *false, untrue, incorrect, not genuine,* the contrary of *verus.* Cum verum et falsum opponantur, opposita autem sint circa idem; necesse est ut ibi prius quaeretur falsitas ubi primo veritas invenitur, hoc est in intellectu, PP. Q. 17. Art. 1 c; falsum autem aliquid ponit; est enim falsum, . . ., ex eo quod dicitur vel videtur aliquid esse quod non est, vel non esse quod est. sicut enim verum ponit acceptionem adaequatam rei, ita falsum acceptionem rei non adaequatam. unde manifestum est quod verum et falsam sunt contraria, PP. Q. 17. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 75. Art. 4; PT. Q. 78. Art. 3; 4 Met. 16 a; 5 Met. 22 c; 6 Met. 4 c; et passim. On **aestimatio falsa**, see *aestimatio*; on **beatitudo falsa**, see *beatitudo*; on **conclusio falsa**, see *conclusio*; on **definitio falsa**, see *definitio*; on **felicitas falsa**, see *felicitas*; on **intellectus falsus**, see *intellectus*; on **iudicium falsum**, see *iudicium*; on **locutio falsa**, see *locutio*; on **negatio falsa**, see *negatio*; on **opinio falsa**, see *opinio*; on **opus falsum**, see *opus*; on **oratio falsa**, see *oratio*; on **praedicare falsum**, see *praedicare*; on **praedicatio falsa**, see *praedicatio*; on **principium falsum**, see *principium*; on **propositio falsa**, see *propositio*; on **prudentia falsa**, see *prudentia*; on **ratio falsa**, see *ratio*; on **ratiocinatio falsa**, see *ratiocinatio*; on **res falsa**, see *res*; on **res falsa secundum quid et falsa simpliciter**, see *res*; on **scientia falsa**, see *scientia*; on **syllogismus falsus**, see *syllogismus*; on **vox falsa**, see *vox.* — Kinds of *falsus* are: (a), **falsum absolute seu absolutum seu simpliciter seu secundum se** and **falsum secundum quid seu ex suppositione**, *the absolutely* or *simply* or *essentially false* and *the false in a certain respect.* Res quidem simpliciter falsa dici posset per comparationem ad intellectum, a quo dependet, cui comparatur per se, in ordine autem ad alium intellectum, cui comparatur per accidens, non posset dici falsa, nisi secundum quid. dependent autem ab intellectu divino res naturales, sicut ab intellectu humano res artificiales. dicuntur igitur res artificiales falsae simpliciter et secundum se, inquantum deficiunt a forma artis; unde dicitur aliquis artifex opus falsum facere, quando deficit ab operatione artis. sic autem in rebus dependentibus a Deo falsitas inveniri non potest per comparationem ad intellectum divinum, cum, quidquid in rebus accidit, ex ordinatione divini intellectus procedat, nisi forte in voluntariis agentibus tantum, in quorum potestate est subducere se ab ordinatione divini intellectus, in quo malum culpae consistit, . . ., sed per ordinem ad intellectum nostrum, ad quem comparantur res naturales per accidens, possunt dici falsae, non simpliciter, sed secundum quid. et hoc dupliciter. uno modo secundum rationem significati, ut dicatur illud esse falsum in rebus, quod significatur vel repraesentatur oratione vel intellectu falso. secundum quem modum quaelibet res potest dici esse falsa quantum ad id quod ei non inest, sicut si dicamus, diametrum esse falsum commensurabile, . . ., sicut e contrario potest unumquodque dici verum secundum id quod competit ei. alio modo per modum causae, et sic dicitur res esse falsa, quae nata est facere de se opinionem falsam. et quia innatum est nobis per ea quae exterius apparent de rebus iudicare eo quod nostra cognitio a sensu ortum habet, qui primo et per se est exteriorum accidentium, ideo ea, quae in exterioribus accidentibus habent similitudinem aliarum rerum, dicuntur esse falsa secundum illas res; sicut fel est falsum mel et stannum est falsum argentum, . . ., et secundum hoc Philosophus in V. Metaph. (c. 9, 1024. b. 17 ff.) dicit, quod falsa dicuntur, quaecumque apta nata sunt apparere, aut qualia non sunt, aut quae non sunt. et per hunc modum etiam dicitur homo falsus, inquantum est amativus falsarum opinionum vel locutionum, non autem ex hoc, quod potest eas confingere, quia sic etiam sapientes et scientes falsi dicerentur, PP. Q. 17. Art. 1 c. — (b), **falsum absolutum**, see *falsum absolute.* — (c), **falsum contingens** and **falsum impossibile**, *that which is false under certain conditions*, and *that which is false because intrinsically impossible* or *the necessarily false.* Si enim dicamus diametrum esse commensurabilem quadrati lateri, est falsum impossibile, quia impossibile est commensurabile componi diametro, si autem dicatur te sedere te stante, est falsum contingens, quia praedicatum non inest subiecto, licet non sit impossibile inesse, 5 Met. 22 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 13. — (d), **falsum ex suppositione**, *false according to the concrete object to which a word refers.* — (e), **falsum formaliter** and **falsum materialiter**, *false according to form* and *matter.* Si falsum apprehendatur ut verum, erit quidem relatum ad voluntatem materialiter falsum, formaliter autem verum. si autem id quod est falsum accipiatur ut falsum erit falsum et materialiter et formaliter. si autem id quod est verum apprehendatur ut falsum erit verum materialiter et falsum formaliter, SS. Q. 98. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 110. Art. 1. — (f), **falsum impossibile**, see *falsum contingens.* — (g), **falsum in enuntiatione, falsum in mente**, and **falsum in re seu natura**, *the false in the statement, the wrong in the thought*, and *the false in reality outside the mind* or *in the nature of the thing.* Dicitur autem in enuntiatione esse verum vel falsum sicut in signo intellectus veri vel falsi, sed sicut in subiecto est verum vel falsum in mente, . . ., in re autem sicut in causa, quia, . . ., ab eo, quod res est vel non est, oratio vera vel falsa est, 1 Perih. 7 a. Cf. Pot. 1. 3 ad 4. — (h), **falsum in mente**, see *falsum in enuntiatione.* Verum et falsum, quae ad cognitionem pertinent, non sunt in rebus, sed in mente, PS. Q. 22. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 6. — (i), **falsum in natura**, see *falsum in enuntiatione.* — (j), **falsum in re**, see *falsum in enuntiatione.* — (k), **falsum in se** and **falsum quantum ad radicem**, *the false in itself*, and *the false in its roots* or *fundamentally false.* Cf. 3 Sent. 2. 1. 3. 1 c. — (l), **falsum in se** and **falsum respectu alicuius rei**, *false in itself* and *false with reference to something else.* Alio modo secundum quod partes definitionis componit ad invicem, quae simul sociari non possunt; sic enim definitio non est solum falsa respectu alicuius rei sed est falsa in se, PP. Q. 17. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 6 c. — (m), **falsum materialiter**, see *falsum formaliter.* — (n), **falsum quantum ad radicem**, see *falsum in se.* — (o), **falsum respectu alterius rei**, see *falsum in se.* — (p), **falsum secundum quid**, see *falsum absolute.* In ordine autem ad alium intellectum cui comparatur per accidens, non potest dici falsa nisi secundum quid, . . ., sed per ordinem ad intellectum nostrum ad quem comparantur res naturales per accidens, possunt dici falsae, non simpliciter, sed secundum quid, (c), . . ., per comparationem ad intellectum divinum non dicuntur res falsae, quod esset eas esse falsas simpliciter; sed per comparationem ad intellectum nostrum, quod est eas esse falsas secundum quid, PP. Q. 17. Art. 1 ad 3. — (q), **falsum secundum se**, see *falsum absolute.* — (r), **falsum simpliciter**, see *falsum absolute.* Quod autem dicitur quod malum est ut in pluribus simpliciter falsum est, PP. Q. 49. Art. 4 ad 5. Cf. PP. Q. 17. Art. 1 (ter); PT. Q. 16. Art. 9. — (s), **falsum totaliter**, *totally* or *entirely false.* Ideo omnes virtutes quae perficiunt intellectum, excludunt totaliter falsum; quia de ratione virtutis est quod se habeat solum ad bonum. virtutes autem perficientes partem appetitivam non excludunt totaliter falsum, SS. Q. 1. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 5. Art. 3. — **falsō**, *adv.*, *falsely, wrongly, by mistake.* Ut quidam falso opinati sunt, PP. Q. 33. Art. 2 ad 1; Naboth ad dictum duorum testium falso condemnatus est, SS. Q. 70. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 66. Art. 8, in quot.; SS. Q. 88. Art. 12; SS. Q. 133. Art. 2; PT. Q. 45. Art. 3. — **falsē**, *adv.*, *wrongly,*

falsely, untruly, opposite of *vere*. Hoc enim nomen homo, de quocumque praedicetur, sive vere sive false, dicitur uno modo, PP. Q. 13. Art. 10 ad 1. Cf. SS. Q. 144. Art. 4.

falx, falcis, *f., a sickle, scythe*. Falcem iudicii mittere non potest in eam segetem quae alteri videtur esse commissa, SS. Q. 67. Art. 1 a, in quot.; et si quid purgandum erat, passionis falce tolleretur, PT. Q. 64. Art. 9 ad 2, in quot. Cf. PTS. Q. 74. Art. 8, in quot.

fāma, ae, *f.*, (1) *report, rumor, saying*, that which people say or tell; *the common talk*, (2) *fame, renown, celebrity*, the widely disseminated knowledge or report of a man's character, deeds or abilities; *public* or *general reputation*, especially when favorable, a synonym of *gloria*, (3) *reputation*, the estimation in which a person is held by others; especially the popular opinion whether favorable or the reverse. — (1), multo autem magis testimonium unius repellitur, si sibi ipsi dissideat interrogatus de visu et scientia; non autem si dissideat interrogatus de opinione et fama, SS. Q. 70. Art. 2 ad 2; si sponsus cognovit consanguineam sponsae, vel e contra, tunc dirimi debent sponsalia: et ad hoc probandum sola fama sufficit, propter scandalum vitandum, PS. Q. 43. Art. 3 ad 4. — (2), de terrena vero felicitate, quae consistit in voluptate, divitiis, potestate, dignitate, et fama, secundum Boetium in 3 de Cons., pros. 10, . . ., pro dignitate, omnium regimen; pro fama vero, admirationem totius creaturae, PP. Q. 26. Art. 4 c; beatitudo est stabilissimum bonorum. hoc autem esse videtur fama, vel gloria, . . ., ergo beatitudo consistit in fama seu gloria, (ob. 3), . . ., sed famam seu gloriam contingit esse falsam, . . ., non ergo beatitudo hominis consistit in fama seu gloria, (a), . . ., impossibile est beatitudinem hominis in fama, seu gloria humana consistere, . . ., in fama vel in gloria non potest consistere hominis beatitudo, (c), . . ., per famam vel gloriam est in cognitione multorum, . . ., et sic bonum non invenitur in eo cuius fama celebris habetur, (ad 2), . . ., fama non habet stabilitatem, imo falso rumore de facili perditur, PS. Q. 2. Art. 3 ad 3. Cf. PTS. Q. 95. Art. 5; PTS. Q. 96. Art. 6. — (3), puta cum aliquis alicui famam abstulit verum dicendo, (ob. 2), . . ., aliquis potest alicui famam tripliciter auferre, . . ., et tunc tenetur restituere famam, confitendo se falsum dixisse, . . ., et tunc tenetur ad restitutionem famae, SS. Q. 62. Art. 2 ad 2; sic emendare fratrem quantum ad conscientiam, ut fama eius conservetur, . . ., in quibus quantum ad multa homo patitur detrimentum, amissa fama, . . ., secundo debet conservari fama fratris peccantis, . . ., sed quia conscientia praeferenda est famae, voluit Dominus ut saltem cum dispendio famae fratris conscientia per publicam denuntiationem a peccato liberetur, SS. Q. 33. Art. 7 c; passus est enim Christus in suis amicis eum deserentibus, in fama per blasphemias contra eum prolatas, PT. Q. 46. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 73. Art. 2; SS. Q. 76. Art. 4; SS. Q. 73. Art. 1 (passim); SS. Q. 73. Art. 2 (passim); PTS. Q. 47. Art. 2. — **bona fama**, *a good name*. Aliud autem est bonum quod secundario respicit charitas, scilicet bonum temporale, sicut est vita corporalis, possessio mundana, et bona fama, SS. Q. 11. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 51. Art. 2; PT. Q. 59. Art. 5; PTS. Q. 36. Art. 1; PTS. Q. 39. Art. 5.

famēlicus, i, *m., a hungry* or *famished person, one suffering from hunger*. Sicut famelicus si habet cibum aequaliter appetibilem in diversis partibus, et secundum aequalem distantiam, PS. Q. 13. Art. 6 ob. 3; puta dum nudum vestiunt, famelicum pascunt, et similia operantur, SS. Q. 23. Art. 7 ob. 1; cur tu abundas, ille vero mendicat, nisi ut tu bonae dispensationis merita consequaris, ille vero patientiae braviis decoretur? est panis famelici, quem tu tenes, SS. Q. 32. Art. 5 ad 2, in quot.; est panis famelici, quem tu tenes, SS. Q. 118. Art. 4 ob. 2, in quot.

fames, is, *f.*, (1) *lit., hunger*, (2) *transf., famine*. — (1), sicut etiam si aliquis sit condemnatus ut fame moriatur, non peccat, SS. Q. 69. Art. 4 ad 2; sed quod faciat ea cum insatiabili quodam desiderio; quod potest significari per famem et sitim iustitiae, SS. Q. 139. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 31. Art. 2 ad 3; SS. Q. 32. Art. 2 c; SS. Q. 32. Art. 3; SS. Q. 148. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 6; et passim. — (2), et in Actibus Apostolorum scriptum est, ea quae ad victum sunt necessaria, procurata esse in futurum propter imminentem famem, SS. Q. 55. Art. 7 ad 3, in quot. Cf. SS. Q. 188. Art. 7 ad 2.

familia, ae, *f.*, (1) in *gen., a family; the members of a household*, (2) **paterfamilias**, *the proprietor of an estate; the head of a family;* **filius familias**, *a son under the father's power, a minor*. — (1), uxor autem latronis considerare habet bonum privatum familiae, PS. Q. 19. Art. 10 c; quicumque sunt de familia alicuius principis subsunt ei. sed fideles aliqui erant de familia infidelium principum, (ob. 2), . . ., et utile erat quod aliqui fideles locum in familia imperatoris haberent, SS. Q. 10. Art. 10 ad 2. Cf. PS. Q. 97. Art. 4 (bis); SS. Q. 47. Art. 11 (passim); SS. Q. 48. Art. 1; PT. Q. 70. Art. 2; PTS. Q. 26. Art. 1; et passim. — (2), sicut paterfamilias non ex hoc habere monstratur mutabilem voluntatem, PT. Q. 61. Art. 4 ad 3; quia ius patriae potestatis potest per hominem solvi, cum filius familias emancipatur, SS. Q. 10. Art. 12 ob. 1. Cf. SS. Q. 32. Art. 8 ad 3.

familiāris, e, *adj.*, (1) *of* or *belonging to the house, household* or *family*, (2) *transf., intimate, friendly, familiar*. — (1), sed si instituat aliqua observanda a suis familiaribus ministris, ad haec caeteri non obligantur, PS. Q. 98. Art. 5 ad 1; ita etiam familiarium personarum testimonium videtur magis efficax propter hoc quia magis cognoscunt particularia quae circa nos sunt, SS. Q. 144. Art. 3 ad 1. — **familiaris res**, *the household, household interests, family affairs, property*. Sicut cum aliquis habet curam rei familiaris quod bonum est, PS. Q. 89. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 23. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 57. Art. 5 ad 5. — (2), haec autem societas hominis ad Deum, quae est quaedam familiaris conversatio cum ipso, . . ., si discrederet vel desperaret se posse habere aliquam societatem vel familiarem conversationem cum ipso, PS. Q. 65. Art. 5 c; unde hoc sacramentum est maximae charitatis signum, et nostrae spei sublevamentum ex tam familiari coniunctione Christi ad nos, PT. Q. 75. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 98. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 12 c; PT. Q. 36. Art. 5 (bis). — **familiaris instinctus**, *inward* or *interior instinct*. Quod Apostoli, familiari instinctu Spiritus Sancti, quaedam Ecclesiis tradiderunt servanda, PT. Q. 25. Art. 3 ad 4. Cf. PT. Q. 29. Art. 1. — **familiaris revelatio**, *interior revelation*. Ritus quidam baptizandi non fuit ex hominibus, sed a Deo, qui familiari Spiritus Sancti revelatione Ioannem ad baptizandum misit, (c), . . ., sed familiari quadam revelatione Spiritus Sancti, PT. Q. 38. Art. 2 ad 3. — **familiāris**, is, *m., a friend, a familiar acquaintance, companion*. Andronicus etiam dicit quod familiares temperantiae sunt austeritas, continentia, humilitas, SS. Q. 143. Art. 1 ob. 4; passus est etiam a familiaribus et notis, PT. Q. 46. Art. 5 c; in speciali autem, sicut cum quis orat pro congregatione sua, et familiaribus et benefactoribus, PTS. Q. 26. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 144. Art. 1. — **familiāriter**, *adv., familiarly, intimately, on friendly terms*. Sed propter nos, ut familiariter cum hominibus conversando, PP. Q. 51. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 108. Art. 6 (bis); SS. Q. 114. Art. 1; SS. Q. 129. Art. 3 ad 5; SS. Q. 177. Art. 2; PT. Q. 25. Art. 6; PTS. Q. 74. Art. 11 ad 3.

familiāritas, ātis, *f., familiarity, intimacy, familiar intercourse, friendship, intimate acquaintance*. Ioannes vero plus dilectus quantum ad quaedam familiaritatis indicia, PP. Q. 20. Art. 4 ad 3; omnia illa quae videntur esse venialia, daemones procurant, ut homines ad sui familiaritatem attrahant, PS. Q. 89. Art. 4 ad 3; et praecipue ne magnam familiaritatem cum eis habeant, vel absque necessitate eis communicent, SS. Q. 10. Art. 9 c. Cf. SS. Q. 25. Art. 6; SS. Q. 91. Art. 2, in quot.; SS. Q. 189. Art. 9; PTS. Q. 56. Art. 1; PTS. Q. 56. Art. 2.

familiāriter, *adv.*, see *familiaris*.

fāmōsus, a, um, *adj.*, *famous, much talked of, famed, celebrated.* Quia enim in comoediis et tragoediis repraesentabantur aliqui homines famosi, PP. Q. 29. Art. 3 ad 2; et similiter iniuria quae fit alicui famosae personae, videtur esse gravior ex hoc quod in scandalum et in turbationem plurimorum redundat, PS. Q. 73. Art. 9 c; leguntur tamen aliquae circumcisiones famosae cultello lapideo factae, PT. Q. 70. Art. 3 ad 2.

famula, ae, *f.*, *a maid-servant, handmaid.* Inconvenienter igitur lex permisit quod aliquis venderet filiam suam in famulam vel in ancillam, PS. Q. 105. Art. 4 ob. 4; memento, Domine, famulorum famularumque tuarum, pro quibus tibi offerimus vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis pro se suisque omnibus, PT. Q. 79. Art. 7 c, in quot.

fāmulātus, ūs, *m.*, *service*, in religion; *that devotion of heart* and *life which is due to God*; *obedience to the divine commands.* Ideo de ea dicit quod est scientia Dei famulatus, SS. Q. 80. Art. 1 ad 4; nam religio dicitur secundum quod exhibet Deo debitum famulatum in his quae pertinent specialiter ad cultum divinum, SS. Q. 81. Art. 8 c; sicut et temporalibus dominis famulari differt a famulatu divino, SS. Q. 82. Art. 2 ad 3; tali voto non congruit solemnitas, sed solum voto quo aliquis totaliter se subicit divino ministerio seu famulatui, SS. Q. 88. Art. 7 ad 2; sed status religiosorum directe ordinatur ad dilectionem Dei; unde et ex Dei servitio et famulatu nominatur, SS. Q. 184. Art. 7 ob. 2. Cf. SS. Q. 82. Art. 1; SS. Q. 184. Art. 5; SS. Q. 188. Art. 2; SS. Q. 186. Art. 1, in quot.; PT. Q. 55. Art. 2, in quot.

famulor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.*, *to be a servant, to serve, attend, wait on.* Ita et isti angeli sunt per promptitudinem aperti ad suscipiendum Deum, et famulandum ipsi, PP. Q. 108. Art. 5 ad 6; angeli introducuntur assistentes et administrantes, ad similitudinem eorum qui alicui regi famulantur, PP. Q. 112. Art. 3 c; tertium autem est quod etiam famulatum impendat, PS. Q. 100. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 82. Art. 2; SS. Q. 184. Art. 5; SS. Q. 158. Art. 1, in quot.; PT. Q. 36. Art. 6, in quot.

famulus, i, *m.*, *a servant, attendant*, found in the S.T. only in quot. Alii quidem therapeutas, id est, famulos Dei, ex puro servitio et famulatu, SS. Q. 84. Art. 5 c, in quot.; dicit eos qui nominantur Dei famuli, ex Dei puro servitio et famulatu, uniri ad amabilem perfectionem, SS. Q. 186. Art. 1 a, in quot. Cf. PT. Q. 79. Art. 7, in quot.

fantasmagōria, ae, *f.*, *fantasmagoria, trickery*, a changing incoherent series of apparitions, appearances or phantasms, a synonym of *praestigium.* Sed in hoc distant astronomicae imagines a necromanticis, quod in necromanticis fiunt expresse invocationes et fantasmagoria quaedam, SS. Q. 96. Art. 2 ad 2.

far, farris, *n.*, *maise*, a grain produced from the maize plant, used as a food by men and animals. Sed quaedam frumenta sunt quae habent similem figuram grano tritici, sicut far et spelta, (ob. 2), . . ., quod tamen non videtur habere locum neque in hordeo, neque in spelta, neque etiam in farre quod inter omnia est grano tritici similius, PT. Q. 74. Art. 3 ad 2.

farīna, ae, *f.*, *ground corn, meal, flour.* Sed admixtio aquae ad farinam est de necessitate huius sacramenti, (ob. 1), . . ., admixtio aquae ad farinam est de necessitate huius sacramenti, utpote constituens substantiam panis; si farinae admisceretur aqua rosacea, PT. Q. 74. Art. 7 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PT. Q. 74. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 3; PT. Q. 74. Art. 4; et passim.

fas, *indecl.*, *n.*, (1) *orig.* belonging to the relig. lang., *the divine law*, (2) *transf.*, (a) in *gen.*, *justice, equity*, but usually to be translated as an adjective, *right, proper, allowable, lawful, fit, permitted*, hence *possible.* — (1), dicit enim Isidorus in lib. 5 Etymol. cap 2, quod fas lex divina est, ius autem lex humana, (ob. 3), . . ., et propter hoc non dicitur proprie ius lex divina, sed fas, quia videlicet sufficit Deo ut impleamus quod possumus, SS. Q. 57. Art. 1 ad 3. — (2), nec in Evangelio, nec in aliqua Scriptura canonica fas est opinari aliquod falsum asseri, SS. Q. 110. Art. 3 ad 1; non erat fas filium simul cum patre balneari, SS. Q. 154. Art. 9 c. Cf. PT. Q. 28. Art. 2 c, in quot.; PT. Q. 29. Art. 2 ob. 3, in quot.; PT. Q. 64. Art. 6 a, in quot.

fascinans, antis, *P. a.*, *bewitching, charming.* — **fascinans oculus**, *the evil eye*; the supposed faculty of harming by spiteful looks, superstitiously attributed to certain persons as a natural endowment. It is much dreaded in Mediterranean Europe, the Levant, and the East in general, where charms are used against its influence, as for the protection of children, cattle, etc. Et ideo quando anima fuerit fortis in sua imaginatione, corporalis materia immutatur secundum eam; et hanc dicit esse causam oculi fascinantis, PP. Q. 117. Art. 3 ad 2; et simile etiam esse posset, si quis timeret nocumentum alicui puero ex oculo fascinante, SS. Q. 96. Art. 3 ad 1.

fascinātio, ōnis, *f.*, *enchantment* or *spell through evil glance.* Fascinationis causam assignavit Avicenna ex hoc quod materia corporalis nata est obedire spirituali substantiae magis quam contrariis agentibus in natura, PP. Q. 117. Art. 3 ad 2; quod autem de fascinatione inducit, non ob hoc accidit, quia apprehensio unius immediate immutat corpus alterius, sed quia mediante motu cordis immutat corpus coniunctum (s. corpus), cuius immutatio pervenit ad oculum, a quo infici potest aliquid intrinsecum, praecipue si sit facile immutabile, sicut etiam oculus menstruatae inficit speculum, C. G. 3. 103.

fascis, is, *m.*, *a burden, load.* In contemplatione principium, quod Deus est, quaeritur; in operatione autem sub gravi necessitatis fasce laboratur, sed ad sapientiam pertinet divinorum visio, ad quam non pertinet sub aliquo fasce laborare, SS. Q. 45. Art. 3 ob. 3.

fastīdio, īre, īvi or ii, ītum, 4, *v. n.*, *to loathe, dislike, despise, feel disgust for*; *to shrink* from anything unpleasant to the senses. Illi qui sunt repleti aliquibus delectationibus, non delectantur in eis, sed magis fastidiunt eas, (ob. 3), . . ., et propter hoc superabundantes cibi, vel quaelibet delectationes corporales, fastidiuntur, PS. Q. 32. Art. 7 c; ut patet in eo qui affectus circa carnalia, de spiritualibus subtiliter discutere fastidit, vel negligit, SS. Q. 15. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 33. Art. 2; SS. Q. 20. Art. 4; SS. Q. 153. Art. 5; SS. Q. 162. Art. 3.

fastīdiōsus, a, um, *adj.*, *that creates disgust, disgusting, loathsome, distasteful, disagreeable.* Si vero sit corruptivum proprii boni, sic per accidens efficitur fastidiosum vel contristans, (c), . . ., et ideo super excessus similium corrumpit proprium bonum; et propter hoc efficitur fastidiosus et contristans, in quantum contrariatur bono proprio hominis, PS. Q. 32. Art. 7 ad 3; delectationes enim corporales, quia augmentatae vel continuatae faciunt super excrescentiam naturalis habitudinis, efficiuntur fastidiosae, PS. Q. 33. Art. 2 c.

fastīdium, ii, *n.*, (1) *lit.*, *a loathing distaste*, (2) *fig.*, *disgust, distaste, weariness, tediousness.* — (1), puta cum morbus tollit virtutem naturae, vel inducit fastidium cibi et medicinae, licet talem morbum Deus possit curare, SS. Q. 14. Art. 3 c. — (2), secundo, quantum ad vicissitudines temporum, quibus et fastidium tollitur, et valetudo conservatur, et necessaria victui oriuntur, PP. Q. 70. Art. 2 c; quod ad stultitiam pertinet quod homo habeat fastidium de Deo et de donis ipsius, SS. Q. 46. Art. 3 ad 1; fastidium desiderio repugnat. sed delectatio plerumque causat fastidium, (ob. 2), . . ., memoria delectationis non causat in eo delectationem, sed fastidium, PS. Q. 33. Art. 2 c; secundo propter fastidium tollendum, quia assiduitas unius rei fastidium parit, PTS. Q. 72. Art. 2 ad 2. Cf. PP. pr.; PP. Q. 58. Art. 1 ad 2; PS. Q. 5. Art. 4 c; PS. Q. 33. Art. 2 (passim); SS. Q. 181. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 95. Art. 5, in quot.

fastigātio, ōnis, *f.*, *fastigation, sloping to a point*, used *fig.* here with *sine*, meaning *without wearing down*, hence *untiringly*. Deus in illa beatitudine sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fastigatione laudabitur, PTS. Q. 95. Art. 5 ob. 6.

fastigium, ii, *n.*, *top, height, summit*, used in the S.T. only in quot. Nam casum appetit qui ad summi loci fastigia, postpositis gradibus, per abrupta quaerit ascensum, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 3, in quot.

fastus, ūs, *m.*, *pride, haughtiness, ostentation*. Mulier excusavit peccatum suum impari sexu, sed pari fastu, SS. Q. 163. Art. 4 c; quandoque vero est signum contemptus divitiarum et mundani fastus, SS. Q. 187. Art. 6 c.

fātālis, e, *adj.*, *concerning fate, belonging to fate, fatal*. Causa autem fatalis, cum habeat ordinationem super ea quae fato aguntur, necesse est quod sit directe et per se causa eius quod agitur, PP. Q. 116. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 116. Art. 2, in quot.; PP. Q. 116. Art. 4, in quot. On **causa fatalis**, see *causa*.

fateor, ēri, fassus, 2, *v. dep. a.*, *to confess, declare, maintain, own, grant, acknowledge*, used (1) with *acc* and *inf.*, (2) *acc* alone, (3) with ellips. of *acc.*, (4) with a *quod* subst. cl. in the indic., (5) *absol.* — (1), ne sub ratione Verbi procedentis cogerentur fateri Filium Dei non esse extra substantiam Patris, PP. Q. 34. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 102. Art. 1 a; SS. Q. 45. Art. 4 ad 1; SS. Q. 96. Art. 1 c, in quot.; SS. Q. 100. Art. 1 ob. 1, in quot.; SS. Q. 106. Art. 2, in quot.; PT. Q. 35. Art. 2 ad 1. — (2), postmodum vero egressi non verebantur publice fidem fateri etiam coram inimicis fidei christianae, PT. Q. 72. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 4 c, in quot.; PT. Q. 44. Art. 1, in quot. — (3), fatendum est, quando a mathematicis vera dicuntur, instinctu quodam occultissimo dici, PS. Q. 95. Art. 5 ad 2, in quot. Cf. PS. Q. 9. Art. 5 ad 3, in quot. — (4), et ideo simpliciter fatendum est quod beata Virgo nullum actuale peccatum commisit nec mortale, nec veniale, PT. Q. 27. Art. 4 c. — (5), si Evangelistae sunt, fateor, habent potestatem vivendi de sumptibus fidelium, SS. Q. 187. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 69. Art. 6 ad 3, in quot.; PT. Q. 88. Art. 2 ob. 1, in quot.

fatīgātio, ōnis, *f.*, *weariness, fatigue*. Sicut se habet in corporibus quies ad fatigationem, . . ., nam et ipsa tristitia fatigationem quamdam seu aegritudinem appetitivae virtutis importat. sicut igitur quaelibet quies corporis remedium affert contra quamlibet fatigationem ex quacumque causa innaturali provenientem, PS. Q. 38. Art. 1 c; labor autem ille, credo, non significat aliquam fatigationem, vel passionem, illis corporibus accidentem ex motu, PTS. Q. 91. Art. 2 ad 6. Cf. PT. Q. 54. Art. 2, in quot.; SS. Q. 137. Art. 2 ad 2; SS. Q. 168. Art. 2 (passim); SS. Q. 181. Art. 4 c, in quot.; PTS. Q. 96. Art. 3.

fatigo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to weary, tire, fatigue*, used in the *passive*. Si vero in intelligendo fatigetur corpus, PP. Q. 75. Art. 3 ad 2; puta cum oculus fatigatur ex forti intuitu, PS. Q. 22. Art. 2 ad 3; aliud autem est ut ex diuturna difficilium passione homo non fatigetur usque ad hoc quod desistat, SS. Q. 128. Art. 1 c; et coelestia corpora sint impassibilia, unde in suo motu fatigantur, PTS. Q. 91. Art. 2 ob. 6. Cf. SS. Q. 168. Art. 2 (bis); PT. Q. 5. Art. 3.

fatuitas, ātis, *f.*, *fatuity, entire privation of the spiritual sense*. Et differt stultitia a fatuitate, sicut ibidem dicitur, quia stultitia a fatuitate, . . ., fatuitas autem importat totaliter spiritualis sensus privationem, . . ., fatuitas autem sicut pura negatio, SS. Q. 46. Art. 1 c.

fātum, i, *n.*, *fate, destiny*. Fatum a fando dictum intelligimus, id est, a loquendo, ut ea fato fieri dicantur, quae ab aliquo determinante sunt ante praelocuta, PP. Q. 116. Art. 1 ob. 2; fatum est in ipsis causis creatis, inquantum sunt ordinatae a Deo ad aliquos effectus producendos, PP. Q. 116. Art. 2 c; dispositio secundarum causarum, quam fatum dicimus, PP. Q. 116. Art. 3 c; fatum est ordinatio secundarum causarum ad effectus divinitus provisos, PP. Q. 116. Art. 4 c; fatum dicitur a for, faris, vel quia est quoddam effatum divinae ordinationis, sicut verbum vocale est quoddam effatum interioris conceptus, vel ex eo, quod ex harum consideratione causarum fari solebant antiquitus de rebus futuris, sicut ex consideratione caeli praecipue, 1 Sent. 39. 2. 1 ad 5. Cf. Quodl. 12. 3. 4 c; C. G. 3. 93; 1 Perih. 14 f; 5 Phys. 10 b; 2 Cael. 1 k; et passim.

fatuus, a, um, *adj.*, *foolish, silly, fatuous*. Fatuum enim est, vel potius impium, hoc sentire vel dicere, PT. Q. 20. Art. 2 ob. 1, in quot.; est enim fatuum et indoctum existentem ante omnia saecula et consempiternum Patri indigere dicere initio, ut sit secundo, PT. Q. 35. Art. 2 ad 2, in quot. — **fatuus**, i, *m.*, *a fool, idiot*. Et etiam aliqui defectus animae ex consequenti propter corporis indispositionem, sicut interdum ex fatuis fatui generantur, PS. Q. 81. Art. 1 c; fatuitas autem sicut pura negatio; nam fatuus caret sensu iudicandi, SS. Q. 46. Art. 1 c; neque etiam aliquos fatuos sapientes legitur fecisse, PT. Q. 44. Art. 3 ob. 1. Cf. PS. Q. 46. Art. 8; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 158. Art. 5; SS. Q. 189. Art. 7 ad 2.

fauces, ium, *f.*, *jaws*. Unde videmus quod animalia dolentia percutiunt vel faucibus vel cornibus, PS. Q. 44. Art. 1 ad 2; onocrotalus autem avis est in partibus Orientis longo rostro, quae in faucibus habet quosdam folliculos, in quibus primo cibum reponit, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; nec in tragoedorum modum guttur et fauces medicamine liniendae sunt, SS. Q. 91. Art. 2 ob. 2, in quot.

Faunus, i, *m.*, *Fauns*, one of a class of deities of the woods and herds represented as half human, with pointed ears, a tail, short horns, and goats' feet. The fauns are often grouped with the satyrs, who were said to be in some respects similar. Multi se expertos vel ab expertis audisse confirmant, Sylvanos et Faunos, quos vulgus incubos vocat, improbos saepe exstitisse mulieribus, PP. Q. 51. Art. 3 ad 6, in quot.

faustus, a, um, *adj.*, *lucky, favorable, auspicious*. Et videntur esse quaedam reliquiae idololatriae, secundum quam observabantur auguria et quidam dies fausti vel infausti, SS. Q. 96. Art. 3 c.

Faustus, i, *m.*, *Faustus*, a Manichaean doctor, who visited Carthage in 383 A.D. Augustine, who had then been a Manichaean for nine years, placed himself under his direction. The only effect which he produced upon his gifted pupil, however, was to loosen the snare in which he had been so long entangled, and to dissatisfy him with Manichaeism. (Augustine, *Contr. Faust. Manich.* 1). Many years later a book which Faustus had written was put into the hands of Augustine by some of his brethren and at their request he wrote a reply to it, a copy of which he sent to Jerome A.D. 400. St. Thomas gives numerous references to the *Contra Faustum*. Dicit enim Augustinus, lib. xxvi, *Contra Faustum*, cap. III, col. 480. t. 8, PP. Q. 105. Art. 6 ob. 1. Cf. SS. Q. 40. Art. 1; SS. Q. 79. Art. 2; SS. Q. 97. Art. 1; SS. Q. 150. Art. 4; et passim.

fautor, ōris, *m.*, *a favorer, furtherer, promoter, maintainer*. Ergo sequitur quod Angelus bonus sit fautor iniustitiae, quod est inconveniens, PP. Q. 113. Art. 8 ob. 3; peccarent etiam omnes qui eorum ministerio uterentur vel qui eis aliqua largirentur, tanquam peccati fautores, SS. Q. 168. Art. 3 ob. 3.

faveo, ēre, fāvi, fautum, 2, *v. n.*, *to favor, look upon* or *behave towards with favor* or *kindness*; *countenance*; *befriend*; *try to please*; *gain the favor of*, used with the *dative*. In nova autem lege propter scandalum, ne videatur Ecclesia favere peccato, si de lucro peccati oblationem recipiat, SS. Q. 86. Art. 3 ad 1; sanctorum animae non favent illicite interrogantibus, SS. Q. 95. Art. 4 ob. 2; unde cum haereticis nec nomina debemus habere communia, ne eorum errori favere videamur, PT. Q. 16. Art. 8 c; aut volentes favere Herodi, quem timebant; populus enim plus iusto favet eis quos crudeles sustinet, PT. Q. 36. Art. 2 ad 3. Cf. PTS. Q. 61. Art. 1 ob. 1.

favilla, ae, *f.*, *hot cinders* or *ashes.* Si enim gentiles, inquit, cum his qui obierunt sua comburunt, quanto magis te fidelem mittere convenit cum fideli ipsius propria; non ut favilla fiant et haec, velut illa, PTS. Q. 71. Art. 8 ob. 4, in quot.

favor, ōris, *m.*, (1) *favor, good will, inclination, partiality*, (2) *benefit, profit, advantage*, (3) *approbation, applause, popularity.* — (1), sicut etiam principes saeculares multas leges ediderunt circa suos subditos in favorem libertatis, SS. Q. 10. Art. 10 c; et in favorem illius qui fidem servavit, ut non sit adstrictus ad reddendum ei debitum qui non servavit fidem, PTS. Q. 62. Art. 1 c; illud quod inducitur in favorem alicuius, . . ., unde cum divortium sit inductum in favorem viri, PTS. Q. 62. Art. 6 ad 3. Cf. PTS. Q. 64. Art. 6 ad 1. — (2), iurisdictionis autem potestas non est commissa alicui homini in favorem suum, sed in utilitatem plebis et ad honorem Dei, PTS. Q. 8. Art. 5 ad 1. Cf. PTS. Q. 55. Art. 9 ad 2. — (3), quartum est exterior hominum favor, et hoc excludit quarto dicens, PS. Q. 69. Art. 3 ad 6; merces autem favoris humani est sicut ultimus terminus his qui finem in hoc constituunt, PS. Q. 114. Art. 8 ad 1; quod munus a lingua dicitur vel ipsa laus pertinens ad favorem humanum, qui sub pretio cadit, vel etiam preces, ex quibus acquiritur favor humanus, . . ., tamen potest esse simonia in intentione, si non attendatur ad dignitatem personae, sed ad favorem humanum, SS. Q. 100. Art. 5 ad 3; sicut cum aliquis prodige multa consumit intentione captandi favorem aliquorum, a quibus divitias accipiat, SS. Q. 119. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 108. Art. 3 (bis); SS. Q. 107. Art. 3 ad 4; PT. Q. 40. Art. 1 ad 3.

favōrābilis, e, *adj.*, (1) *favored, in favor, popular, beloved*, (2) *pleasing, agreeable.* — (1), nisi forte in causis favorabilibus, sicut est causa libertatis et huiusmodi, SS. Q. 70. Art. 2 ad 2; favorabilior est obligatio qua homo divinis obsequiis se mancipat, quam illa qua homo se uxori subicit, PTS. Q. 52. Art. 2 ob. 3; duo favorabilia praeiudicant uni non favorabili. sed matrimonium et libertas sunt favorabilia et repugnant servituti, quae non est favorabilis in iure, PTS. Q. 52. Art. 3 ob. 2. — (2), favorabilis interpretatio, et mulcens aurem populi, nec tamen vera, PT. Q. 46. Art. 10 ad 3, in quot.

favōrābilitas, ātis, *f.*, *favorableness.* Si vero testes eiusdem partis dissenserint, debet iudex ex motu sui animi percipere cui parti sit standum, vel ex numero testium, vel ex dignitate eorum, vel ex favorabilitate causae, SS. Q. 70. Art. 2 ad 2.

fax, facis, *f.*, *a torch, firebrand.* Quod invidiae facibus fraternitatem impugnare, est peccatum in Spiritum sanctum, SS. Q. 14. Art. 2 a; omnia ergo eis nota fecerat, quia a terrenis desideriis immutati amoris summi facibus ardebant, SS. Q. 172. Art. 4 ad 2, in quot.; et adversus ipsam gratiam invidentiae facibus agitatur, ut deprecandi humilitatem subire non possit, PT. Q. 86. Art. 1 ob. 2, in quot.

fēbricitantes, ium, *c.*, *fever-patients, those who have fever.* Si vero motus vaporum aliquantulum fuerit remissior, apparent phantasmata, sed distorta et inordinata, sicut accidit in febricitantibus, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; sicut cum gustus febricitantium dulcia iudicat amara, PP. Q. 85. Art. 6 c; nam medicina quae datur iam liberatis a febre ad confortationem noceret si daretur adhuc fabricitantibus, PT. Q. 80. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 31. Art. 7; PT. Q. 84. Art. 10.

febris, is, *f.*, (1) *prop., fever*, (a) *sing.*, (b) *plur.*, (2) *fig.* — (1) (a), sicut cum aliquis subito per virtutem divinam a febre curatur absque cursitatione et consueto processu naturae in talibus, PP. Q. 105. Art. 8 c; unde quidquid defectus vel turpitudinis ex corruptione, vel debilitate naturae, . . ., sicut febris, lippitudo, et similia, PTS. Q. 86. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 110. Art. 4; PS. Q. 29. Art. 3; PS. Q. 71. Art. 1; PS. Q. 82. Art. 2; PS. Q. 82. Art. 4; PS. Q. 89. Art. 6. — (1) (b), nec etiam sunt supra facultatem naturae, ut cum aliqui sanantur a febribus, PP. Q. 105. Art. 7 ob. 2. Cf. PS. Q. 87. Art. 7; PS. Q. 113. Art. 3; PTS. Q. 86. Art. 1 c. — (2), ita etiam baptismus et poenitentia sunt medicinae purgativae, quae dantur ad tollendam febrem peccati, PT. Q. 80. Art. 4 ad 2.

fecundātio, ōnis, *f.*, *fruitfulness, fecundity*, synonym of *fecunditas.* Videtur quod inconvenienter attribuantur baptismo pro effectibus quidam actus virtutum, scilicet incorporatio ad Christum, illuminatio et fecundatio, PT. Q. 69. Art. 5 ob. 1.

fēcunditas, ātis, *f.*, (1) *fruitfulness, fecundity*, synonym of *fecundatio*, (a) in a material sense, (b) with a spiritual signification, (2) *transf., abundance, plenty.* — (1) (a), et hoc modo virginitas Deo dicata praefertur fecunditati carnali, SS. Q. 152. Art. 4 ad 3; auctoritas vero Ecclesiastici, quae in contrarium obicitur, intelligenda est quantum ad hoc quod nec fecunditas carnis, nec aliquod corporale bonum est comparandum bono continentiae, SS. Q. 88. Art. 11 ad 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 152. Art. 4. — (1) (b), fecunditas pertinet ad generationem activam, . . ., ergo fecunditas non est effectus baptismi, (ob. 3), . . ., et fecundentur ab eo fecunditate bonorum operum per gratiae infusionem, (c), . . ., effectus baptismi ponitur fecunditas qua aliquis producit bona opera, non autem fecunditas qua aliquis generat alios in Christo, PT. Q. 69. Art. 5 ad 3. — (2), maior est fecunditatis virtus in Deo quam in nobis, (ob. 3), . . ., unde in eo non potest esse processio verbi ex verbo, neque amoris ex amore; sed est in eo solum unum verbum perfectum, et unus amor perfectus; et in hoc eius perfecta fecunditas manifestatur, PP. Q. 27. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 98. Art. 2 ad 3.

fecundo, āre, 1, *v. a.*, (1) *to fecundate, render capable of development*, as the ovum of an animal or plant, by union with the spermatozoa; *impregnate; fertilize*, (2) *fig., to fecundate, make fecund, render fruitful.* — (1), sed unus potest ex pluribus prolem accipere, plures fecundando, PTS. Q. 65. Art. 1 ob. 3; cum unus vir sufficiat pluribus uxoribus fecundandis, et educandis filiis ex eis natis, PTS. Q. 65. Art. 1 c. — (2), quod anima peccatorum ariditate sterilis fecundatur per baptismum, (a), . . ., et fecundentur ab eo fecunditate bonorum operum per gratiae infusionem. PT. Q. 69. Art. 5 c.

fēcundus, a, um, *adj.*, *fruitful, fertile.* Quod est animal fecundum, ad ostendendum in Christo auctoritatem donandi gratiam per spiritualem regenerationem, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6; quaedam enim in iuventute sunt steriles quae processu temporis sunt fecundae, et e converso, PTS. Q. 64. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 181. Art. 1, in quot.; SS. Q. 182. Art. 3, in quot.

fel, fellis, *n.*, (1) *gall*, the viscid, bitter fluid secreted by the liver, *bile*, (2) *gall*, a bitter substance mixed with the wine proferred to Christ on the cross. The word *fel* as used in the Gospel of St. Matthew is a rendering of the Greek word χολή, which in turn renders the Hebrew word signifying "poison". The Hebrews considered all bitter herbs as poisonous, and so the translators were induced to express all bitter substances by the Greek χολή, *gall.* Myrrh also fell under the category of poisons, on account of its bitterness; hence the "gall" or "poison" of St. Matthew's gospel is identical with the myrrh of St. Mark's, (3) *fig., wrath, bitter anger.* — (1), item columba felle caret, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4. Cf. PP. Q. 85. Art. 6 c; PS. Q. 48. Art. 2 (bis); PT. Q. 54. Art. 2 (bis); PTS. Q. 92. Art. 1 (bis), — (2), fuit etiam passus secundum omnem sensum corporeum; secundum tactum quidem flagellatus et clavis confixus; secundum gustum, felle et aceto potatus, PT. Q. 46. Art. 5 c. — (3), inconvenienter assignet tres species irae, scilicet fel, maniam et furorem, . . ., principium enim motus irae fel vocatur, (ob. 1), . . ., et talem iram vocat fel, quia cito accenditur, PS. Q. 46. Art. 8 c.

Feliciānus, i, *m.*, *Felicianus*, the name of a person either real or imaginary, but of whom really nothing is known, though he is called by Alcuin an Arian bishop. He is represented as one of the

interlocutors in a dialogue carried on with St. Augustine on the nature of the Trinity. The treatise which contains this is entitled Contra Felicianum, Arianum, de Unitate Trinitatis, and was formerly ascribed to Augustine. Ut enim argumentatur Augustinus in lib. Contra Felicianum, cap. XIII, col. 1168, t. 8, PT. Q. 5. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 17. Art. 1; PT. Q. 26. Art. 2; PT. Q. 35. Art. 2 (bis); PT. Q. 50. Art. 1.

fēlicitas, ātis, *f.*, *happiness, blessedness*, synonym of *beatitudo*. Beatitudo sive felicitas, PP. Q. 26. Art. 1 ob. 2; beatitudo enim sive felicitas est praemium virtutis, PS. Q. 2. Art. 2 ob. 1; beatitudo sive felicitas est in perfectissima operatione habentis rationem et intellectum, 2 Sent. 4. 1. 1 c; sic ergo patet, quod felicitas maxime consistat in operatione contemplationis, 10 Eth. 10 g; sunt autem tres condiciones felicitatis secundum Philosophum in I Ethic. (c. 8, 1098. b. 9 ff), scilicet quod sit quoddam perfectum bonum et per se sufficiens et cum delectatione, Mal. 13. 3 c. Cf. PS. Q. 2. through Q. 5; C. G. 3. 25; C. G. 3. 26-48, 63 and 100; C. G. 3. 148; 2 Phys. 10 b; 1 Eth. 4-18; 10 Eth. 9-13; et passim. — Kinds of *felicitas* are: (a), **felicitas activa** and **felicitas contemplativa seu speculativa,** *the happiness of active* and *of contemplative living.* Prudentiam pertinere dicit ad felicitatem activam ad quam pertinent virtutes morales, SS. Q. 181. Art. 2 a. Cf. PS. Q. 5. Art. 4; SS. Q. 180. Art. 2; C. G. 1. 102; C. G. 3. 25; Trin, 2. 1. 1 ad 4; 1 Sent. 15. 4. 1 ad 3; 2 Sent. 19. 1. 1 c; 2 Sent. 41. 1. 1 c; 3 Sent. 26. 2. 1 ob. 2; 3 Sent. 27. 2. 2 c; 3 Sent. 34. 1. 4 c; Virt. 1. 5 ad 8; 10 Eth. 12 a-c. — (b), **felicitas civilis seu politica,** *the happiness of the civic* or *public life.* Cf. Quodl. 10. 3. 6 c; Regim. 4. 33. — (c), **felicitas contemplativa,** see *felicitas activa.* De contemplativa enim felicitate habet continuam et certissimam contemplationem sui et omnium aliorum, PP. Q. 26. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 4. Art. 7; PS. Q. 5. Art. 4; PS. Q. 69. Art. 4. — (d), **felicitas falsa seu secundum opinionem** and **felicitas vera seu secundum veritatem,** *the false* or *supposed happiness* and *the true* or *real happiness.* Ita fruitio carnalium delectationum dicitur felicitas secundum opinionem, et non secundum veritatem, PP. Q. 13. Art. 10 ob. 2. Cf. C. G. 1. 102; C. G. 3. 48. — (e), **felicitas futura,** *the future happiness.* Quia actus sapientiae in hac vita est imperfectus respectu principalis obiecti, quod est Deus, ideo actus sapientiae est quaedam inchoatio seu participatio futurae felicitatis, PS. Q. 66. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 182. Art. 2 (bis); 2 Sent. 41. 1. 1 c. — (f), **felicitas imperfecta** and **felicitas perfecta,** *the imperfect* and *the perfect happiness,* of which the former consists of an indirect knowledge of God and the latter of a direct contemplation of Him. De felicitate imperfecta, qualiter in hac vita haberi potest, PS. Q. 3. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 64. Art. 1 ad 1; C. G. 3. 48; C. G. 4. 79; Trin. 2. 2. 4 ad 3; 10 Eth. 10 b and c. — (g), **felicitas perfecta,** see *felicitas imperfecta.* Unde aliqualis ratio felicitatis esse potest homini, si cognoscat substantias separatas, licet perfecta eius felicitas sit in cognoscendo primam substantiam, scilicet Deum, PP. Q. 64. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 113. Art. 7; PS. Q. 66. Art. 5 (bis). — (h), **felicitas politica,** see *felicitas civilis.* Sicut et felicitas politica, ornatur nobilitate, et corporis pulchritudine, et huiusmodi, sine quibus tamen esse potest, PTS. Q. 96. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 90. Art. 2. — (i), **felicitas secundum opinionem,** see *felicitas falsa.* — (j), **felicitas secundum veritatem,** see *felicitas falsa.* — (k), **felicitas speculativa,** see *felicitas activa.* — (l), **felicitas terrena,** *the earthly happiness.* De terrena vero felicitate, quae consistit in voluptate, divitiis, potestate, dignitate, et fama, . . ., habet gaudium de se et de omnibus aliis pro delectatione, PP. Q. 26. Art. 4 c. Cf. C. G. 1. 102. — (m), **felicitas ultima,** *the last* or *highest happiness.* In cognitione substantiarum separatarum non quarumcumque consistit ultima hominis felicitas, sed solius Dei, qui non potest videri nisi per gratiam, PP. Q. 89. Art. 2 ad 3; in nobis ultima felicitas est in intellegendo altissimum intellegibile, C. G. 1. 100; tam Dei, quam angeli quam etiam hominis ultima felicitas et beatitudo Dei contemplatio est, 2 Sent. 4. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 1; PP. Q. 76. Art. 1; PP. Q. 88. Art. 1 (bis); C. G. 1. 100; C. G. 3. 25 and 48; C. G. 4. 79; 2 Sent. 4. 1. 1 c; Virt. 1. 7 ad 4; et passim.

fēliciter, *adv.*, see *felix.*

Fēlix, Felicis, *m.*, (1) *Felix*, Felix of Nola in Campania. He was of Syrian extraction but born at Nola, where his father Hermias had settled. The date of his death is uncertain, but many miracles are said to have been wrought around the place of his interment, over which a church was built. Augustine speaks of an apparition of Felix at the time of the barbarian invasion as attested by trustworthy witnesses, (2) *Felix*, bishop of Rome, probably from Jan. 5, 269 A.D. to Dec. 30, 274 A.D. He appears in the Roman Calendar as a saint and Martyr, his day being May 30. St. Thomas quotes a letter of his on the subject of the Hypostatic Union. — (1), sicut Augustinus in libro praedicto, ibid., narrat de Felice martyre, qui civibus Nolanis visibiliter apparuit, cum a barbaris oppugnarentur, PTS. Q. 69. Art. 3 c. — (2), sed contra est auctoritas Felicis papae et martyris, quae introducitur in Ephesina synodo, PT. Q. 4. Art. 3 a.

fēlix, īcis, *adj.*, *happy, joyous, blessed.* Unde quaerunt homines maxime honorari a sapientibus, quorum iudicio credunt se esse excellentes, vel felices, PS. Q. 2. Art. 2 ad 3; sed transitus de hac vita ad aliam feliciorem non subiacet libero arbitrio hominis, sed potestati divinae; et ideo non licet homini seipsum interficere, ut ad feliciorem transeat vitam, SS. Q. 64. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 19. Art. 10 c; PP. Q. 21. Art. 4 c; PP. Q. 89. Art. 8 c; PS. Q. 57. Art. 1 ob. 2; SS. Q. 30. Art. 2 c; et passim. — **fēliciter,** *adv., blissfully, happily.* In illa natura cui mens feliciter adhaerebit immutabile videbit omne quod videbit, PP. Q. 93. Art. 8 ad 4. Cf. PT. Q. 30. Art. 1 c.

felleus, a, um, *adj.*, *of gall, full of gall, like gall.* Gregorius Nyssenus dicit quod tres sunt irascibilitatis species, scilicet ira, quae vocatur fellea, . . ., nam iram felleam dicit esse quae principium et motum habet, SS. Q. 158. Art. 5 a. Cf. PS. Q. 48. Art. 2.

fēmina, ae, *f.*, (1) *lit.*, (a) of human beings, *a female, woman,* (b) of beasts, *a female, she,* (2) *transf.*, in the lang. of nat. hist., of plants and animals, *female.* — (1) (a), secundario autem consideratur circa utrumque usum aliquid quod facit ad hoc quod usus sit magis delectabilis, sicut pulchritudo et ornatus feminae, SS. Q. 141. Art. 5 c; quod in generatione carnali masculus et femina operantur secundum virtutem propriae naturae, PT. Q. 67. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 93. Art. 6; PS. Q. 94. Art. 2; PT. Q. 32. Art. 4; PT. Q. 72. Art. 8; PTS. Q. 58. Art. 1; et passim. — (1) (b), maxime autem naturales animalibus sunt operationes quibus conservatur natura individui per cibum et potum, et natura speciei per coniunctionem maris et feminae, SS. Q. 141. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 154. Art. 2; PTS. Q. 54. Art. 3; PTS. Q. 65. Art. 1 (bis). — (2), unde relinquitur quod tota virtus activa sit ex parte maris, passio autem ex parte feminae, propter quod in plantis, in quibus utraque vis commiscetur, non est distinctio maris et feminae, PT. Q. 32. Art. 4 c.

feminālia, ium, *n.*, *loin-cloths, bandages for the upper part of the thigh.* Postmodum autem indictus est sacerdotibus feminalium usus ad tegmen pudendorum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7; sed inter alias vestes ministrorum veteris Testamenti erant feminalia in signum castitatis, PTS. Q. 40. Art. 7 ob. 1.

feminēitas, ātis, *f.*, *femineity, womanliness; womanly nature* or *character.* Et per hoc etiam specialiter dicitur masculinus, quia nihil de femineitate culpae portavit, PT. Q. 37. Art. 3 ad 1.

femineus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to a woman, womanly, feminine.* Nihil esse sentio quod magis ex arce deiciat animum virilem quam blandimenta feminea, SS. Q. 151. Art. 3 ad 2, in quot.; sicut ad pariendum non doloris gemitus, sed maturitatis impulsus feminea viscera relaxaret, SS. Q. 164. Art. 2 ad 1, in quot. Cf. PP. Q. 98.

Art. 2 (bis); SS. Q. 153. Art. 2, in quot.; PT. Q. 31. Art. 4. — **femineum genus**, *womankind*. Adeptum est igitur femineum genus et ignominiae absolutionem, et maledictionis repudium, PT. Q. 55. Art. 1 ad 3, in quot. — **femineus sexus**, *the female sex*. Quia devotio frequenter magis invenitur in quibusdam simplicibus viris et in femineo sexu, SS. Q. 82. Art. 3 ob. 3. Cf. SS. Q. 164. Art. 2; SS. Q. 177. Art. 2; PT. Q. 31. Art. 4 (passim); PT. Q. 55. Art. 1; PT. Q. 72. Art. 8, in quot.

fēmininus, a, um, *adj.*, *f.*, (1) *female*, characterized by organs for conceiving and bringing forth young or producing *ova*; of or pertaining to sex so characterized, (2) in *gram.*, *of the feminine gender*, *feminine*, applicable to females only, or to objects classified with them. — (1), sexus masculinus et femininus pertinent ad corpus, imago vero Dei ad animam, PP. Q. 91. Art. 4 ob. 5; nullum animal feminini sexus offerebatur Deo in holocaustum, . . ., ergo inconvenienter in hostiis pacificis et pro peccato offerebantur animalia femini sexus, PS. Q. 102. Art. 3 ob. 9. Cf. PP. Q. 92. Art. 1 (bis); PS. Q. 102. Art. 5. — (2), neutrum genus est informe; masculinum autem est formatum et distinctum, et similiter femininum. et ideo convenienter per neutrum genus significatur essentia communis, per masculinum autem et femininum aliquod suppositum determinatum in communi natura, PP. Q. 31. Art. 2 ad 4.

femorālia, ium, *n.*, used in the pl., *femoralia*, *breeches* worn as a part of his pontifical vestment by the Jewish high priest. Pontifex habebat octo ornamenta, . . ., octavum autem erant femoralia linea, ut operirent carnem turpitudinis suae, quando accederet ad sanctuarium, vel ad altare. ex istis autem octo ornamentis minores sacerdotes habebant quatuor, scilicet tunicam lineam, femoralia, balteum, et tiaram, . . ., nam femoralia linea figurabant terram, . . ., sunt autem quatuor, quae sunt necessariae omnibus ministris: scilicet castitas, quae significatur per femoralia, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10. Cf. PTS. Q. 40. Art. 7 (bis).

femur, oris, *n.*, *the thigh*. Sicut etiam miraculose mulieris adulterae computrescebat femur bibitis aquis in quibus sacerdos maledicta congesserat, PS. Q. 103. Art. 2 ad 3; claudicabat pede, eo quod tetigerit nervum femoris eius, et obstupuerit, SS. Q. 180. Art. 7 ob. 4. Cf. PP. Q. 118. Art. 2 (bis); PTS. Q. 15. Art. 3; PTS. Q. 73. Art. 3.

fēneror, āri, ātus sum, 1, *v. dep.*, *to fenerate*, *lend upon usury*. Ad quod Iudaei proni erant propter corruptionem irascibilis; sicut et permissum est eis extraneis fenerari, propter corruptionem aliquam in concupiscibili, ne scilicet fratribus suis fenerarentur, PTS. Q. 67. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 78. Art. 1 (bis).

fenestra, ae, *f.*, *a window*, *an opening* in the wall or roof of a building or other structure including architecturally, the casement, sash, panes, shutters, etc.; hence the name is often applied to one of its parts. Sicut patet de domo cuius fenestrae sunt clausae; sed tamen illius obscurationis nullo modo causa est sol, non enim suo iudicio agit ut lumen interius non immittat; sed causa eius est solum ille qui claudit fenestram, PS. Q. 79. Art. 3 c; sicut si dicatur aliquis alium perfundere, quia non clausit fenestram, PT. Q. 47. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 12. Art. 4 (passim).

fēnus, ōris, *n.*, *interest*, *the proceeds from capital lent out*, in a broad sense, *a lending*. Nolite velle eleemosynas facere de fenore, et usuris, SS. Q. 32. Art. 7 a; quod autem in praemium promittitur; feneraberis gentibus multis, etc., fenus ibi large accipitur pro mutuo, SS. Q. 78. Art. 1 ad 2.

ferē, *adv.*, with the idea of approach predominant, *nearly*, *almost*, *well-nigh*, especially with words of number, quantity, multitude. Si igitur potentiae distinguerentur penes obiecta, sequeretur quod contrariorum non esset eadem potentia, PP. Q. 77. Art. 3 ob. 2; in tribus enim annis fere omnes arbores terrae illius fructum producunt, PS. Q. 102. Art. 6 ad 5; nam fere omnia sacramenta in eucharistia consummantur, PT. Q. 65. Art. 3 c; quia praedicatio Christi super quam fundatur Ecclesia, duravit tribus annis cum dimidio; quod tempus fere continet aequalem numerum dierum numero praedicto, PTS. Q. 77. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 33. Art. 2; PS. Q. 65. Art. 1; PS. Q. 84. Art. 2 c; SS. Q. 66. Art. 8; PT. Q. 7. Art. 3; PTS. Q. 97. Art. 6 ob. 1; et passim.

fēria, ae, *f.*, *a week-day*, used with ordinals for the names of the days of the week, as *quinta feria*, *the fifth day*, *Thursday*. Ipse vero ante unam diem celebravit Pascha, reservans suam occisionem sextae feriae, quando vetus Pascha fiebat, . . ., intelligitur hoc fuisse quarta decima luna, quod tunc evenit quinta feria, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1; et sic primus dies computatur ab extrema parte sui, qua Christus in sexta feria est mortuus et sepultus, PT. Q. 51. Art. 4 ad 1; passio Christi commemoratur in Ecclesia sexta feria ante Pascha, non autem in festo Natali, PT. Q. 83. Art. 2 ob. 2.

fēriātus, a. um, *P. a.*, *unoccupied*, *disengaged*. The *feriatum tempus*, *holy season*, is a designation for any season of the ecclesiastical year, such as advent and lent, during which time there is a turning away or leisure from wordly amusements and a greater concentration on spiritual things. Et talia dicuntur impedire matrimonium contrahendum, sed non dirimunt contractum; sicut prohibitio Ecclesiae, et tempus feriatum. unde versus: ecclesiae vetitum, nec non tempus feriatum, impediunt fieri, permittunt iuncta teneri, PTS. Q. 50. Art. 1 c.

ferio, īre, 4, *v. a.*, (1) *to strike*, *beat*, *hit*, (2) used *fig.*, *to punish*, *inflict punishment*. — (1), sicut cum aliquis detinet aliquem, ne se praecipitet, vel ne alium feriat, SS. Q. 65. Art. 3 ad 3. — (2), si quis, non dicam rapere, sed attentare tantummodo matrimonii coniungendi causa sacratissimas virgines ausus fuerit, capitali poena feriatur, SS. Q. 154. Art. 10 ad 2, in quot. Cf. SS. Q. 123. Art. 9.

feritas, ātis, *f.*, *fierceness*, *brutality*, *the state* or *quality of being brutal*; *coarse cruelty*. Videtur quod crudelitas a saevitia sive feritate non differat, (ob. 1), . . ., nomen saevitiae et feritatis a similitudine ferarum accipitur, quae etiam dicuntur saevae, . . ., proprie loquendo, feritas vel saevitia dicitur, secundum quam aliquis in poenis inferendis non considerat aliquam culpam eius qui punitur, . . ., et ideo crudelitas differt a saevitia sive feritate sicut malitia humana differt a bestialitate, (c), . . ., sed saevitia vel feritas continetur sub bestialitate, SS. Q. 159. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 40. Art. 1, in quot.

fermento, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to leaven*, *to produce fermentation in*, *make light by fermentation*, as dough. Praeceptum enim eis erat quod comederent panes azymos in huius signum quod non poterant fermentari, cogentibus exire Aegyptiis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2. — **fermentātus**, a, um, *P. a.*, *fermented*, *leavened*, that in which fermentation has been produced. Sed Christus videtur hoc sacramentum instituisse in pane fermentato, . . ., ergo et nos debemus hoc sacramentum celebrare in pane fermentato, (ob. 1), . . ., sed fervor charitatis significatur per fermentum, . . ., ergo hoc sacramentum debet confici de pane fermentato, (ob. 3), . . ., azymum et fermentatum sunt accidentia panis non variantia eius speciem, . . ., utrum panis sit azymus vel fermentatus, PT. Q. 74. Art. 4 ob. 4.

fermentum, i, *n.*, *leaven*, *fermenting dough*, used to raise or lighten other dough. Ergo inconvenienter prohibebatur, Levit. 2, in sacrificio apponi mel et fermentum, quod etiam facit panem sapidum, (ob. 14), . . ., fermentum vero non offerebatur, ad excludendam corruptionem, PS. Q. 102. Art. 3 ad 14; sed fervor charitatis significatur per fermentum, (ob. 3), . . ., fermentum significat charitatem propter aliquem effectum, PT. Q. 74. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 11. Art. 3.

fero, ferre, tuli, lātum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) *to carry*, *conduct*, (2) *deliver*, *arrange*, (3) *carry forward*, *move on*, (4) *carry to*, *turn towards*, *move*

towards, (5) *endure, bear.* — (1), haec est differentia inter nomina, substantiva ferunt suum suppositum, adiectiva vero non, PP. Q. 39. Art. 5 ad 5; sed ferunt secum sua supposita, PP. Q. 40. Art. 3 c; corpora gloriosa dicuntur ferri ab angelis et etiam in nubibus, PTS. Q. 84. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 40. Art. 2; PS. Q. 38. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 12; PT. Q. 39. Art. 6. — (2), cum iudicium sit ferendum secundum leges scriptas, SS. Q. 60. Art. 6 c; non peccat secundum allegata sententiam ferens, SS. Q. 64. Art. 6 ad 3; in testimonio ferendo distinguendum est, SS. Q. 70. Art. 1 c; secundum hoc legem ferentes, SS. Q. 120. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 91. Art. 5; PS. Q. 95. Art. 4; PS. Q. 96. Art. 1; SS. Q. 103. Art. 1; 3 Sent. 27. 1. 4 c; et passim. — (3), sicut etiam est contra rationem naturalis inclinationis vel motus lapidis, quod feratur sursum; potest enim lapis per violentiam ferri sursum, PS. Q. 6. Art. 4 c; illa enim sola dicuntur proprie ferri, quae sic moventur secundum locum, quod non est in potestate eorum, quod stent et huiusmodi sunt illa, quae non moventur a seipsis secundum locum, sed ab aliis, 5 Phys. 4 d; sicut igni ferri sursum, C. G. 2. 4; gravia nata sunt deorsum ferri, 2 Phys. 15 b. Cf. PP. Q. 84. Art. 3 (bis); PS. Q. 36. Art. 4; PS. Q. 91. Art. 6 (bis); 5 Phys. 7 d; 1 Gener. 11 c; et passim. On **sphaera ferens**, see *sphaera*. — Kinds of *ferre* in this sense are: **ferre circulariter seu circulo** and **ferre circulum seu secundum circulum**, the Aristotelian κύκλῳ καὶ κύκλον φέρεσθαι (Phys. VIII. 8, 262 a. 15 sq.), *circular moving* or *moving in a circle* and *returning to itself after the manner of a circle.* Contingit enim aliquando, quod secundum quandam continuationem sit motus eius, quod movetur, dum scilicet pertransit partem post partem secundum ordinem partium circuli, et hoc est ferri circulariter. quandoque autem contingit quod pertransit circulum, quando redierit ad principium unde incepit moveri, non pertransire ultra secundum ordinem partium circuli, sed redire retro, et hoc est reflecti, 8 Phys. 16 d. — (4), praesens intuitus Dei fertur in totum tempus et in omnia, quae sunt in quocumque tempore, PP. Q. 14. Art. 9 c; ut libere feratur in ea, quae vult, PP. Q. 62. Art. 3 ad 2; qui fertur in unam partem contradictionis, PP. Q. 79. Art. 9 ad 4; cuiuslibet agentis creati actio fertur super aliquem determinatum actum, PT. Q. 75. Art. 4 c; determinate in unum fertur, C. G. 1. 89. Cf. PS. Q. 19. Art. 10; PS. Q. 72. Art. 8; PS. Q. 73. Art. 3; C. G. 3. 2; C. G. 3. 26; C. G. 3. 85; et passim. — One kind of *ferre* in this sense is **ferre universaliter**, *to turn toward in general.* Potest tamen aliqua potentia sensitiva et apprehensiva et appetitiva, ferri in aliquid universaliter, PS. Q. 29. Art. 6 c. — (5), si aliquis patienter ferat iniuriam sibi factam, non propter hoc excusatur ille qui fecit, PS. Q. 20. Art. 5 a; puta quod aliquis praepropere comedat, potest provenire ex hoc quod homo non potest ferre dilationem cibi propter facilem consumptionem humiditatis, PS. Q. 72. Art. 9 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 10; SS. Q. 35. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 1; SS. Q. 184. Art. 2; et passim.

ferox, ōcis, *adj., cruel, fierce, savage.* Quaerunt autem homines feroces et immites per litigia et bella securitatem sibi acquirere, inimicos suos destruendo, PS. Q. 69. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 96. Art. 1; PT. Q. 44. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 98. Art. 2, in quot.

ferrāmentum, i, *n., a sharp-edged, iron tool.* Iam vero si in fornacem incautus ceciderit, aut ferramento aliquo acuto se vulneraverit, PP. Q. 72. Art. 1 ad 6.

ferreus, a, um, *adj., made of iron, iron.* Sed ad incidendum communius utimur cultello ferreo quam petrino, PT. Q. 70. Art. 3 ob. 2; si enim aliquis percutiat patrem baculo ferreo, quem credit ligneum esse, non excusatur a toto, quamvis forte a tanto, PTS. Q. 51. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 5; SS. Q. 164. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 6; PT. Q. 52. Art. 4, in quot.

ferrum, i, *n.*, (1) *lit., iron,* (2) *transf.*, anything made of iron, *a sword.* — (1), si enim aliquid invenitur in aliquo per participationem, necesse est quod causetur in ipso ab eo cui essentialiter convenit, sicut ferrum fit ignitum ab igne, PP. Q. 44. Art. 1 c; sicut artifex qui facit serram ad secandum, facit eam ex ferro, ut sit idonea ad secandum, PP. Q. 91. Art. 3 c; sed ars potest esse sine propria materia, sicut faber sine ferro, PS. Q. 58. Art. 5 ob. 2; quae quidem si appareant in aliquo corpore terrestri, puta in ligno, vel ferro, lapide polito, SS. Q. 95. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 63. Art. 1; PS. Q. 85. Art. 6; SS. Q. 92. Art. 1; SS. Q. 96. Art. 2; PT. Q. 74. Art. 2; PT. Q. 77. Art. 5; PTS. Q. 97. Art. 6; et passim. — (2), quia etsi carnis colla ferro non subicimus, spirituali tamen gladio carnalia desideria in mente trucidamus, PTS. Q. 96. Art. 6 ob. 5, in quot. Cf. SS. Q. 124. Art. 4, in quot. — **iudicium ferri candentis**, *trial by hot iron.* St. Thomas quotes a decree of Pope Stephen V in which he condemns inquisition by torture. Iudicium ferri candentis vel aquae ordinatur quidem ad alicuius peccati occulti inquisitionem per aliquid quod ab homine fit, . . ., decreto Stephani Papae V, cap. consuluisti, dicitur: ferri candentis vel aquae ferventis examinatione confessionem extorqueri a quolibet, sacri non censent canones, SS. Q. 95. Art. 8 ad 3.

fertilitas, ātis, *f., fertility, fruitfulness.* Sicut terra ante utilia semina herbarum inutilium fertilitate laudatur, sic illud Moysi factum vitiosum quidem fuit sed magnae fertilitatis signum gerebat, SS. Q. 60. Art. 6 ad 2, in quot.

ferus, a, um, *adj., brutal,* characteristic of a brute; *inhuman, cruel, vindictive.* Qui autem in poenis hominum propter se delectantur, etiam sine causa, possunt dici saevi, vel feri, quasi affectum humanum non habentes, SS. Q. 157. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 159. Art. 2 a. — **fera**, ae, *f., a wild beast.* Philosophus dicit in 3 Ethic., cap. 8, quod ferae propter tristitiam sive dolorem incitantur ad pericula, SS. Q. 123. Art. 10 ob. 3; nomen saevitiae et feritatis a similitudine ferarum accipitur, SS. Q. 159. Art. 2 c.

fervefacio, ere, fēci, factum, 3, *v. a., to enkindle, stir to action, excite, incite.* Quando cum multis gaudetur, in singulis uberius est gaudium, quia fervefaciunt se, PS. Q. 38. Art. 3 ob. 1, in quot.

fervens, entis, *P. a.*, see *ferveo.*

ferventer, *adv.*, see *ferveo.*

ferveo, ēre, 2, *v. n.*, used *fig., to glow, to be animated* with strong emotion, as zeal, love. Aliquando autem destituit inhiantem et cum in animo concupiscentia ferveat, friget in corpore, PS. Q. 17. Art. 9 ob. 3, in quot.; dicuntur enim benigni quos bonus ignis amoris fervere facit ad benefaciendum proximis, PS. Q. 70. Art. 3 c; sed si maiori charitate fervebunt maiori etiam gloria ex visione divina potientur, PT. Q. 55. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 112. Art. 2, in quot. — **fervens**, entis, *P. a.*, (1) *lit., boiling hot, burning,* (2) *fig., fervent, ardent in feeling.* — (1), quod iudicium ferri candentis vel aquae ferventis ordinatur quidem ad alicuius peccati occulti inquisitionem per aliquod quod ab homine fit, SS. Q. 95. Art. 8 ad 3. Cf. PT. Q. 80. Art. 6, in quot. — (2), et haec pertinet ad poenitentiam venialium, quae remittuntur per aliquem ferventem actum charitatis, PT. Q. 90. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 69. Art. 3 (bis); PS. Q. 114. Art. 8. — **ferventer**, *adv., fervently.* Sed sufficit aliquis actus procedens ex gratia, quo aliquis detestetur peccatum veniale vel explicite vel saltem implicite, sicut cum aliquis ferventer movetur in Deum, PT. Q. 87. Art. 3 c.

fervesco, ere, 3, *v. inch. n.*, used fig., *to boil. to be stirred by violent emotion.* Alio modo attenditur ordo rationis circa iram quantum ad modum irascendi, ut scilicet motus irae non immoderate fervescat nec interius, nec exterius, SS. Q. 158. Art. 2 c.

fervor, ōris, *m.*, used *fig., fervor, heat, vehemence, ardor, passion, intensity of feeling.* Secundo vero virtutem activam eius, quae est calidum, quod quidem non simpliciter invenitur in igne, sed cum quadam acuitate, quia maxime est penetrativus in agendo, et pertingit usque ad minima, et iterum cum quodam superexcedenti fervore; et per hoc significatur actio huiusmodi angelorum, quam in subditos potenter exercent, eos in sublimem fervorem excitantes,

PP. Q. 108. Art. 5 ad 5; fervor designat quemdam excessum in caliditate, . . ., sed fervor causatur ex amore, (ob. 2), . . ., amori attribui possunt quatuor effectus proximi, scilicet liquefactio, fruitio, languor, et fervor, . . ., et intensum desiderium de consecutione amati, quod significatur per fervorem, PS. Q. 28. Art. 5 c; amor Dei potest intelligi dupliciter: uno modo per defectum fervoris charitatis, SS. Q. 54. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 48. Art. 2 (passim); SS. Q. 83. Art. 14; SS. Q. 149. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 5; PTS. Q. 75. Art. 2; et passim.

festīnanter, *adv.,* see *festino.*

festīnantia, ae, *f., haste, necessity for hurry.* In illo autem exitu eorum de Aegypto duo fuerunt, scilicet festinantia ad egrediendum, . . ., festinantia autem designabatur dupliciter, . . ., quia in festinantia non vacat ossa frangere, . . ., quia scilicet propter festinantiam non vacabat invicem mittere xenia, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2.

festīnātio, ōnis, *f., a hastening, haste, hurry, dispatch, speed.* Praecipitatio videtur importare quamdam inordinatam festinationem, SS. Q. 53. Art. 3 ob. 3.

festīnē, *adv.,* see *festinus.*

festīno, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.,* (1) *to make haste, move with celerity, be quick,* (2) *transf., to make haste with a thing, hurry, do speedily,* used with an *object clause.* — (1), et postea subdit: discurre, festina, suscita amicum tuum, SS. Q. 185. Art. 5 ob. 2, in quot. — (2), imminebatque periculum ei qui non festinaret exire cum multitudine, ne remanens occideretur ab Aegyptiis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2; velocitas enim motus provenit ex eo quod homo ad multa intendit quae explere festinat, SS. Q. 129. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 106. Art. 4 a; SS. Q. 189. Art. 8, in quot.; SS. Q. 189. Art. 10, in quot.; PT. Q. 55. Art. 3 ad 4. — **festīnanter,** *adv., hastily, speedily, quickly.* Sed ad levitatem quamdam pertinere videtur ut homines festinanter comedant, PS. Q. 102. Art. 5 ob. 2.

festīnus, a, um, *adj., hastening, hasty, in haste, quick, speedy.* Sed in consiliando non solum contingit esse peccatum per hoc quod aliquis est festinus, SS. Q. 53. Art. 3 ob. 3; operatio festina commendabilis est post consilium, quod est actus rationis, SS. Q. 127. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 130. Art. 2, in quot. — **festīnē,** *adv., hastily.* Sed si quis ante consilium vellet festine agere, non esset hoc laudabile, sed vitiosum, SS. Q. 127. Art. 1 ad 2.

festīvitas, ātis, *f., a festival, a feast.* Et eadem ratione in vigiliis praecipuarum festivitatum, in quibus praeparari nos oportet ad festa futura devote celebranda, SS. Q. 147. Art. 5 c; quia secundum ritum Iudaicae festivitatis solemnitas incipiebat a vespere praecedentis diei, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1. Cf. SS. Q. 10. Art. 11 a; PT. Q. 73. Art. 5 c.

festīvus, a, um, *adj., festival, festive, of* or *pertaining to,* or *suitable to* a feast or to an anniversary or set time of religious celebration, used with *dies* and *tempus;* **festivus dies,** *a festival day, feast-day, holy-day,* a day consecrated or set apart for religious observance, usually in commemoration of some important event. Utrum liceat in diebus festivis bellare, SS. Q. 40 pr.; non est alia ratio quare non sit petendum debitum in diebus festivis, nisi quia sunt orationi deputati, PTS. Q. 64. Art. 7 ob. 2; debitum petere in die festivo non est circumstantia trahens in aliam speciem peccati, PTS. Q. 64. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 83. Art. 4 ad 9. — **festivum tempus,** *festal time, a time of festive celebration, an anniversary* or season designated for giving special honor to God, to the saints or to important events. Utrum reddere teneatur tempore festivo, PTS. Q. 64 pr.; videtur quod etiam non teneatur tempore festivo reddere debitum, quia peccantes et consentientes pariter puniuntur, PTS. Q. 64. Art. 9 ob. 1.

festūca, ae, *f.,* (1) *lit., a straw, stalk, stem,* (2) *transf., a mote, an* exceedingly small particle, as of dust, *a speck; mite.* — (1), sicut levare festucam de terra, ire ad campum, et huiusmodi, PS. Q. 18. Art. 8 c; divinationis genus quod est sine expressa daemonum invocatione, . . ., vel etiam ex festucis inaequalibus propositis, SS. Q. 95. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 19. Art. 5 c; SS. Q. 186. Art. 5. — (2), sed contra est quod ira comparatur ad odium, sicut festuca ad trabem, SS. Q. 158. Art. 4 a. Cf. PS. Q. 46. Art. 6 a; SS. Q. 33. Art. 5.

festus, a, um, *adj., of* or *belonging to a feast* or *feast day* or *holy day,* that is, a day consecrated or set apart to honor God, His saints or some important mystery of religion, *solemn, festive, festal.* In diebus festis non liceat bellare, . . ., ergo nullo modo est in diebus festis pugnandum, (ob. 1), . . ., ergo multo magis in diebus festis illicitum est bellare, (ob. 2), . . ., sed bellare in die festo videtur esse secundum se inordinatum. ergo pro nulla necessitate temporalis incommodi vitandi debet aliquis in die festo bellare, (ob. 3), . . ., et inde est quod medici licite possunt medicari homines in die festo, . . ., et ideo pro tuitione reipublicae fidelium licitum est iusto bello exercere in diebus festis, . . ., non est licitum bellare in diebus festis propter rationes inductas, SS. Q. 40. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 122. Art. 4; SS. Q. 154. Art. 5; PT. Q. 80. Art. 7, in quot.; PT. Q. 83. Art. 2; PTS. Q. 64. Art. 7; PTS. Q. 64. Art. 10. — **festum,** i, *n., a feast, holy day,* (1) an ecclesiastical feast or holy day celebrates the commemoration of the sacred mysteries and events of our redemption as well as the memory of the Mother of Christ, His apostles, martyrs, and saints, by special services and rest from work, (2) in the Old Law there were several feasts and one continual feast, namely the sacrifice of the lamb every morning and evening, signifying the perpetuity of divine bliss. The temporal feasts included the solemnity of the sabbath, the feast of the new moon, the feast of the passover, the feast of pentecost, the feast of trumpets, the feast of expiation, the feast of tabernacles, the feast of assembly and congregation.—(1), festa enim sunt ordinata ad vacandum divinis, (ob. 1), . . ., observatio festorum non impedit ea quae ordinantur ad hominis salutem etiam corporalem, SS. Q. 40. Art. 4 c; ecclesia celebrat nativitatem B. Virginis; non autem celebratur festum in Ecclesia nisi pro aliquo sancto, PT. Q. 27. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 100. Art. 3; SS. Q. 147. Art. 5; PT. Q. 27. Art. 2; PT. Q. 37. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 7; PT. Q. 83. Art. 2; et passim. — (2), in veteri lege erant septem solemnitates temporales, et una continua, . . ., festum Neomeniae, quod celebrabatur ad commemorandum opus divinae gubernationis, . . ., celebrabatur enim festum Phase primo mense ad commemorandum beneficium liberationis ex Aegypto. celebrabatur autem festum Pentecostes post quinquaginta dies, ad recolendum beneficium legis datae, . . ., festum Tubarum, in memoriam liberationis Isaac quando Abraham invenit arietem haerentem cornibus, quem repraesentabant per cornua quibus buccinabant, . . ., festum Expiationis, in memoriam illius beneficii quo Deus propitiatus est peccato populi de adoratione vituli ad preces Moysi, . . ., celebrabatur festum Scenopegiae, id est, Tabernaculorum, septem diebus, . . ., celebrabatur aliud festum, scilicet Coetus atque Collectae, in quo colligebantur a populo ea quae erant necessaria ad expensas cultus divini, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10.

fēto, āre, 1, *v. n.* and *a., to breed, bring forth,* used in S.T. only in quot. Ita ad fetandum et concipiendum non libidinis appetitus, sed voluntarius usus naturam utramque coniungeret, SS. Q. 164. Art. 2 ad 1, in quot.

fētus, ūs, *m., fetus,* the young in the womb; the unborn offspring of animals after it has attained definite characteristics. Sed propter multitudinem afflictionum, quas mulier patitur ex hoc quod portat fetum conceptum, SS. Q. 164. Art. 2 ad 2; si tamen semen maris esset materia foetus concepti in animalibus, PT. Q. 28. Art. 1 ad 5; tamen multum impeditur quia vix potest accidere quin corruptio accidat quantum ad utrumque fetum, PTS. Q. 65. Art. 1 ad 8. Cf. PP. Q. 115. Art. 2 (bis); PP. Q. 118. Art. 1 ad 4; SS. Q. 154. Art. 2.

feudum, i, *n., a feud, fee, fief,* a landed estate held under feudal tenure. In the feudal system an ecclesiastical fief followed all the laws laid

down for temporal fiefs. The system of feudal tenure was not always restricted to lands, as church revenues and tithes were farmed out to secular persons as a species of ecclesiastical fief. Et ideo in favorem negotiorum pro quibus crux ipsi datur, institutum est quod vir possit absque consensu uxoris crucem accipere; sicut etiam posset domino suo terreno, a quo feudum tenet, absque eius consensu militare, PTS. Q. 64. Art. 6 ad 1. — Common phrases are: **tenere in feudum**, *to hold in fee* or as a feud on condition of feudal homage. Generalis consuetudo habet in quibusdam terris, quod milites decimas ab Ecclesia in feudum tenent, (ob. 3), . . ., sive pro necessitate Ecclesiae, sicut quibusdam militibus decimae debentur in feudum per ecclesiam concessae, SS. Q. 87. Art. 3 ad 3. — **dare in feudum**, *to give in fee*, to give as a feud or fief under the laws of feudal tenure. Ius etiam patronus transit cum re vendita et in feudum conceditur, (ob. 3), . . ., ius autem patronus per se vendi non potest nec in feudum dari, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3.

fibra, ae, *f.*, *entrails, the internal parts of an animal*; *viscera*. Nunc per sortes, nunc per auguria, nunc ex contemplatione fibrarum comprehendi videtur, SS. Q. 95. Art. 2 a, in quot.

fictē, *adv.*, see *fingo*.

fictilis, e, *adj.*, *fictile, earthen, made of clay*, used in the S.T. only in quot. Scilicet humanitas, immolatur in vase fictili super aquas viventes, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7, in quot.

fictio, ōnis, *f.*, (1) *pretence, insincerity, dissimulation, a feigning*, that which is advanced or displayed for the purpose of concealing or misrepresenting the reality, a synonym of *simulatio*, (2) *fiction*, an imaginary fictitious statement, account etc. — (1), videtur quod angeli in corporibus assumptis opera vitae exerceant. angelos enim veritatis non decet aliqua fictio. esset autem fictio, si corpus ab eis assumptum, PP. Q. 51. Art. 3 ob. 1; hoc enim quod est dicere mala sua, habet rationem boni, in quantum excludit fictionem seu simulationem, PS. Q. 27. Art. 1 ad 2; videtur quod fictio non impediat effectum baptismi, . . ., et ita fictio non impedit baptismi effectum, (ob. 1), . . ., ergo fictio non impedit baptismi effectum, (ob. 2), . . ., sed multa sunt alia peccata graviora quam fictio, . . ., ergo neque fictio impedit effectum baptismi, (ob. 3), . . ., unde manifestum est quod fictio impedit effectum baptismi, (c), . . ., unde fictio hic quodammodo includit omne peccatum, PT. Q. 69. Art. 9 ad 3. Cf. SS. Q. 111. Art. 1 (ter); SS. Q. 111. Art. 4; PT. Q. 4. Art. 4 (bis); PT. Q. 5. Art. 1; PT. Q. 39. Art. 7; PT. Q. 69. Art. 10 (passim); et passim. — (2), testes veritatis non decet aliqua fictio, sed veritas, PT. Q. 45. Art. 3 ob. 2; si enim quis aliquid proferat ore quod corde non tenet, non est confessio, sed fictio, PTS. Q. 7. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 43. Art. 3.

fictitius, a, um, *adj.*, *fictitious, not genuine*, created or formed by the imagination. Quod fictitium, et derisibile apparet; tum quia lux non est corpus, PP. Q. 76. Art. 7 c.

fictor, ōris, *m.*, (1) *a maker, former*, (2) *a feigner, one who uses false appearances*. — (1), homo magis verecundatur ab his qui propalant multis quod sciunt, sicut sunt irrisores et fabularum fictores, SS. Q. 144. Art. 3 ob. 2, in quot. — (2), superbus est fictor fortitudinis et audaciae, SS. Q. 162. Art. 7 ob. 5.

fictus, a, um, *P. a.*, see *fingo*.

ficulnea, ae, *f.*, *a fig-tree*. Sed contra est quod Dominus maledixit ficulneam, (a), . . ., et sic Dominus maledixit ficulneam in significationem Iudaeae, SS. Q. 76. Art. 2 c; Christus fecit aliquod miraculum circa plantas, puta cum ad verbum eius siccata ficulnea, (ob. 1), . . ., sed non fuit culpa ficulneae quod in ea Christus fructum non invenit, (ob. 2), . . ., in ficulnea, quae est humidissima, ut miraculum maius appareat, PT. Q. 44. Art. 4 ad 2.

ficus, ī and ūs, *a fig-tree*, used in the S.T. only in quot. Cum in plantis vel brutis aliquid tale Dominus operatur, non quaeras qualiter iuste siccata est ficus, PT. Q. 44. Art. 4 ad 2, in quot.

fideiubeo, ēre, iussi, iussum, 2, *v. n.*, *to be surety* or *bail, to give* or *go bail* for anyone. Tertio modo aliquis tradit rem suam ut recuperandam, non ratione usus, sed vel ratione conservationis, sicut in deposito, vel ratione obligationis, sicut cum quis rem suam pignori obligat, seu cum aliquis pro alio fideiubet, SS. Q. 61. Art. 3 c.

fideiussor, ōris, *m.*, *a fidejussor*, a person bound as security for another. Ad hoc nummus est inventus, ut sit quasi fideiussor habendi pro eo quodcumque homo voluerit, PS. Q. 2. Art. 1 ob. 2, in quot.; denario utimur quasi fideiussore ad dominia habenda, SS. Q. 118. Art. 7 c, in quot. Cf. PT. Q. 67. Art. 8.

fidēlis, e, *adj.*, (1) *believing, believing religiously, believing as a Christian*, the opposite of *infidelis*, (2) *faithful, loyal*, likewise the opposite of *infidelis*. — (1), sicut vita fidelium et iustorum, in comparatione ad impios, dicitur lux, PP. Q. 58. Art. 6 ad 1; in fidelibus Christi laudatur fides secundum primum modum, SS. Q. 5. Art. 2 c; alia et alia circa creaturas et philosophus et fidelis considerant, C. G. 2. 4; inter fideles tres differentiae sunt, incipientium, proficientium, perfectorum, Altar. 10. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (passim); SS. Q. 3. Art. 2 (ter); SS. Q. 4. Art. 4 (bis); SS. Q. 10. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 10; et passim. On **character fidelium**, see *character*; on **homo fidelis**, see *homo*. — (2), artifex per iustitiam, quae facit voluntatem rectam, inclinatur ut opus fidele faciat, PS. Q. 57. Art. 3 ad 2; non erit fidelis in dispensatione, PS. Q. 97. Art. 4 c; erit fidelior amor unius ad alterum, C. G. 3. 123. Cf. PP. Q. 102. Art. 1, in quot.; SS. Q. 10. Art. 12; SS. Q. 106. Art. 3, in quot.; SS. Q. 188. Art. 4; et passim. — **fidēliter**, *adv.*, *faithfully, surely, honestly*. Inter ipsa autem per quae ordinamur in Deum, primum occurrit quod homo fideliter ei subdatur, nullam participationem cum inimicis habens, PS. Q. 100. Art. 6 c; sed infidelibus dominis inveniuntur aliqui sancti viri fideliter servisse, SS. Q. 12. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 71. Art. 1; SS. Q. 86. Art. 2; SS. Q. 176. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 3; et passim.

fidēlitas, ātis, *f.*, *faithfulness, trustiness, firm adherence, fidelity*. Et ad hoc pertinet fides, si pro fidelitate sumatur, PS. Q. 70. Art. 3 c; nullus tenetur contra fidelitatem agere quam debet amico, (ob. 3), . . ., sed accusare aliquem quandoque est contra fidelitatem, (ob. 3), . . ., revelare secreta in malum personae, est contra fidelitatem, SS. Q. 68. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 100. Art. 5 (bis); SS. Q. 40. Art. 3; SS. Q. 68. Art. 1 (ter); SS. Q. 88. Art. 10 (passim); et passim.

fidēliter, *adv.*, see *fidelis*.

fidenter, *adv.*, *confidently, boldly*, used in the S.T. only in quot. Ut fidenter dicere valeamus, religionem non esse nisi cultum Dei, SS. Q. 81. Art. 1 ob. 2, in quot.; ut homo fidentius ambularet ad veritatem, ipsa veritas Dei Filius, homine assumpto, constituit atque fundavit fidem, PT. Q. 1. Art. 2 c, in quot.

fides, ēi, *f.*, (1) *faith in the sense of an act, to believe*, (2) *faith in the sense of a habitus*, a theological virtue, infused by God, by which we firmly assent to what God has revealed, solely on His authority, the opposite of *infidelitas*, (3) *faith* in the sense of the object believed, (4) *faithfulness, loyalty*, also the opposite of *infidelitas*, (5) *assurance, promise, pledge*. — (1), quandoque vero (fides dicitur) ipsum credere, PS. Q. 55. Art. 1 ad 1; fides autem (inter scientiam et opinionem) medio modo se habet. excedit enim opinionem in hoc, quod habet firmam inhaesionem, deficit vero a scientia in hoc, quod non habet visionem, PS. Q. 67. Art. 3 c; alio modo intellectus assentit alicui, non quia sufficienter moveatur obiecto proprio, sed per quandam electionem voluntarie inclinans in unam partem magis, quam in aliam, et si quidem hoc sit cum dubitatione et formidine alterius partis, erit opinio, si autem sit cum certitudine absque tali formidine, erit fides, SS. Q. 1. Art. 4 c; distinguitur virtus fidei a fide communiter sumpta, quae non ordinatur ad beatitudinem separatam, SS. Q. 4. Art. 1 c; fides

dicitur etiam opinio vehemens, SS. Q. 129. Art. 6 c; conclusiones in speculativis ex principiis per se notis fidem habent, 4 Sent. 33. 1. 1 c; si non fiat scientia, fit tamen fides vel opinio vel probabilitas, 1 Anal. 1 a. Cf. SS. Q. 1. Art. 2 a; Trin. 1. 1. 1 c; 8 Phys. 6 f; 8 Phys. 16 d; 1 Cael. 18 d; et passim. — (2), quandoque autem (fides dicitur) ipse habitus, quo creditur, PS. Q. 55. Art. 1 ad 1; si fides sumatur pro habitu, quo credimus, sic fides est una specie et differens numero in diversis, SS. Q. 4. Art. 6 c; fides, cum sit habitus quidam, debet definiri per proprium actum in comparatione ad proprium obiectum, SS. Q. 4. Art. 1 c; fides est substantia sperandarum rerum, argumentum non apparentium, SS. Q. 4. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 4. Art. 1 c and ad 1-5; SS. Q. 5. Art. 4 c; omnes autem aliae definitiones, quascumque de fide dantur, explicationes sunt huius, quam apostolus ponit, SS. Q. 4. Art. 1 c. Cf. 3 Sent. 23. 2. 1 c and ad 1-5; Verit. 2 c and ad 1 and 9; fides, quae est certitudo de rebus invisibilibus, quae supponuntur ut principia in catholica doctrina, PS. Q. 111. Art. 4 c; necesse est quod fides quae est proprium principium huius actus, sit in intellectu sicut in subiecto, SS. Q. 4. Art. 2 c; cf. PS. Q. 56. Art. 3 c; Verit. 14. 3 c; in fide, si consideremus formalem rationem obiecti, nihil est aliud quam Veritas Prima. non enim fides, de qua loquimur, assentit alicui, nisi quia est a Deo revelatum. unde ipsi veritati divinae fides innititur tamquam medio. si vero consideremus materialiter ea, quibus fides assentit, non solum est ipse Deus, sed etiam multa alia, quae tamen sub assensu fidei non cadunt, nisi secundum quod habent aliquem ordinem ad Deum, prout scilicet per aliquos Divinitatis effectus homo adiuvatur ad tendendum in divinam fruitionem, SS. Q. 1. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 1. Art. 6 ad 1 and 2; SS. Q. 2. Art. 2 c; SS. Q. 4. Art. 1 c and 6 c; SS. Q. 8. Art. 2 c; Verit. 14. 8 c; et passim. — **actus fidei,** *the act of faith.* Actus autem proprius fidei, etsi sit in ordine ad voluntatem, . . ., tamen est in intellectu sicut in subiecto, quia obiectum eius est verum, quod proprie pertinet ad intellectum, Hebr. 11. 1. Cf. SS. Q. 2 pr. On **certitudo fidei,** see *certitudo*; on **cognitio fidei,** see *cognitio*; on **confessio fidei,** see *confessio*; on **gratia fidei,** see *gratia*; on **iustitia fidei,** see *iustitia*; on **lumen fidei,** see *lumen*; on **meritum fidei,** see *meritum*; on **quantitas fidei,** see *quantitas*; on **ratio fidei informata,** see *ratio*; on **via fidei,** see *via*; on **visio fidei,** see *visio.* — Kinds of *fides* in this sense are: (a), **fides adquisita** and **fides infusa,** *the acquired faith* and *that infused by God.* Cf. 1 Sent. prol. 1. 3. 3 c.—(b), **fides communiter accepta** and **fides proprie accepta,** *faith in the wider* and *the narrower* and *the improper sense of the word.* Cf. Hebr. 11. 1. — (c), **fides ficta,** *feigned* or *fictitious faith.* Fides autem ficta trahit affectum in id quod de Deo fingitur, separans a Dei veritate, SS. Q. 44. Art. 1 c. — (d), **fides formata seu vivens** and **fides informis seu mortua,** *the formed faith* or *that pervaded by charity* or *the living faith in one in the state of grace* and *the unformed faith* (*because deprived of charity*) or *the dead faith in one in mortal sin.* Fides formata et informis non differunt secundum obiectum; utraque enim fides et credit Deo et credit Deum, sed differunt solum per aliquod extrinsecum, scilicet secundum praesentiam et absentiam caritatis et ideo non differunt secundum substantiam, SS. Q. 19. Art. 5 ad 1. Cf. SS. Q. 4. Art. 4 c; SS. Q. 4. Art. 5 c and ad 3; SS. Q. 6. Art. 2 c; SS. Q. 19. Art. 5 ad 1; Verit. 14. 5 ob. 10, a, c, and ad 1-4; Verit. 14. 6 c; Verit. 14. 7 c; et passim. — (e), **fides informis,** *faith without sanctifying grace.* See *fides formata.* Fides autem informis non est virtus, quia etsi habeat perfectionem debitam actus fidei informis ex parte intellectus, non tamen habet perfectionem debitam ex parte voluntatis, SS. Q. 4. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 89. Art. 2 (bis); SS. Q. 6. Art. 2 (passim); SS. Q. 18. Art. 3 (bis); PT. Q. 8. Art. 3; PT. Q. 49. Art. 1; et passim. — (f), **fides mortua,** see *fides informis.* Fides sine operibus mortua est, PT. Q. 66. Art. 10 ad 2. Cf. SS. Q. 4. Art. 4. — (g), **fides oculata,** *faith supplied* or *illuminated by the eyes.* Quia Christum post resurrectionem viventem oculata fide viderunt, quem mortuum sciverant, PT. Q. 55. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 44. Art. 2 ad 2. — (h), **fides proprie accepta,** *assent on the authority of God,* see *fides communiter accepta.* — (i), **fides recta,** *the right* or *true faith.* Ita etiam per habitum fidei inclinatur mens hominis ad assentiendum his quae conveniunt rectae fidei, et non aliis, SS. Q. 1. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 2. Art. 6; SS. Q. 20. Art. 2; SS. Q. 44. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 6; C. G. 3. 118; et passim. — (j), **fides vivens,** see *fides formata.* Ergo fides quae erat prius mortua et informis, fit formata et vivens, SS. Q. 4. Art. 4 a. — **fides est fundamentum virtutum,** *faith is the foundation of all supernatural virtues.* Cf. Hebr. 6. 1. — (3), fides dicitur quandoque id, quod creditur, PS. Q. 55. Art. 1 ad 1; dicitur fides id, quod fide tenetur, PS. Q. 94. Art. 1 c; fides autem salutaris divinitatem et humanitatem Christi confitetur, PT. Q. 36. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 6 (passim); PT. Q. 43. Art. 4; PTS. Q. 6. Art. 6; et passim. On **apostasia a fide,** see *apostasia*; on **articulus fidei,** see *articulus*; on **doctor fidei,** see *doctor*; on **doctrina fidei,** see *doctrina*; on **documentum fidei nostrae,** see *documentum*; on **dogma fidei,** see *dogma*; on **lex fidei,** see *lex*; on **professio fidei,** see *professio*; on **sacramentum fidei,** see *sacramentum*; on **sententia fidei,** see *sententia*; on **veritas fidei,** see *veritas.* — Kinds of *fides* in this sense are: (a), **fides Catholica seu Christiana seu ecclesiae seu nostra,** *the Catholic* or *Christian* or *our faith* or *the faith of the Catholic Church,* i.e., Catholic doctrine. Secundum fidem catholicam est tenendum quod primum peccatum primi hominis originaliter transit in posteros, PS. Q. 81. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 4 c; PT. Q. 76. Art. 1; C. G. 1. 2; C. G. 3. 45; Verit. 14. 11 c; 8 Phys. 2 i; et passim. — (b), **fides Christiana,** see *fides Catholica.* Sic ergo qui recte fidem Christianam habet, sua voluntate assentit Christo in his quae vere ad eius doctrinam pertinent, SS. Q. 11. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 1. Art. 6; SS. Q. 10. Art. 5; SS. Q. 10. Art. 9; SS. Q. 11. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 2; et passim. — (c), **fides ecclesiae,** see *fides Catholica.* Ita etiam in tempore gratiae super revelatione facta Apostolis de fide Unitatis et Trinitatis fundatur tota fides Ecclesiae, SS. Q. 174. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 1. Art. 9; PT. Q. 68. Art. 9 (bis); PT. Q. 68. Art. 12; PT. Q. 69. Art. 6; et passim.—(d), **fides explicita** and **fides implicita,** *the explicit* or *unfolded faith* and *the implicit* or *unexplained faith.* Nullus unquam habuit gratiam Spiritus sancti nisi per fidem Christi explicitam vel implicitam, PS. Q. 106. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 2. Art. 6 ob. 3 and Art. 7 ob. 3; 3 Sent. 25. 2. 2. 2 ob. 1, 1 ad 3, and 2 c; Verit. 14. 11 ad 7 c; et passim.—(e), **fides implicita,** see *fides explicita.* Minores non habent implicitam in fide maiorum nisi quatenus maiores adhaerent doctrinae divinae, SS. Q. 2. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 2. Art. 7; SS. Q. 10. Art. 4; SS. Q. 85. Art. 4. — (f), **fides nostra,** see *fides Catholica.* Fides enim nostra regulatur secundum veritatem divinam, PS. Q. 64. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 1. Art. 9; PT. Q. 11. Art. 6 (bis); PT. Q. 53. Art. 2 (bis); PT. Q. 55. Art. 4; PT. Q. 70. Art. 1; et passim. — (4), inter virum et uxorem sicut est maxima familiaritas, ita debet esse fides firmissima, PS. Q. 105. Art. 4 ob. 8; sed Gentiles qui non quaerebant iustitiam, Iudaeos communiter in iustitia fidei praevenerunt, PT. Q. 36. Art. 6 ad 1; fides, prout unus vir uni uxori obligatur, C. G. 4. 78; fides non accipitur hic, prout est virtus theologica, sed prout est pars iustitiae, secundum quod fides dicitur ex hoc, quod fiunt dicta in observatione promissorum, 4 Sent. 31. 1 2 ad 2. Cf. SS. Q. 58. Art. 2; PTS. Q. 49. Art. 3; PTS. Q. 49. Art. 5; 4 Sent. 31. 1. 2 ad 3; 4 Sent. 35. 1. 1 c; Quodl. 1. 8. 15 c; et passim. — Faith is one of the twelve fruits of the Holy Ghost. Cf. *fructus.* — (5), contra hoc debitum obligari non potest per secreti commissum, quia in hoc frangeret fidem quam alteri debet, . . ., quia servare fidem est de iure naturali, SS. Q. 70. Art. 1 ad 2; post fidem datam de contrahendo per verba de futuro, Quodl. 6. 3. 5 a. Cf. SS. Q. 24. Art. 12; SS. Q. 40. Art. 3 ob. 2; SS. Q. 67. Art. 2 ob. 3; SS. Q. 71. Art. 3 ad 3; SS. Q. 78. Art. 4 c; et passim.

fidūcia, ae, *f., a confidence, reliance, assurance.* Praeterea, idem est, ut videtur spes quod fiducia, (ob. 2), . . ., sed fiducia, sicut et

fides, videtur ad vim cognitivam pertinere, (ob. 2), . . ., et ex tali fide in cognitiva praecedente motus sequens in appetitu, PS. Q. 40. Art. 2 ad 2; sed dat fiduciam discipulis in verbis inductis, SS. Q. 53. Art. 4 ad 1; et ideo familiariter cum hominibus conversando, conveniens fuit ut hominibus fiduciam daret ad se accedendi, PT. Q. 40. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 8; PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 3. Art. 1; PT. Q. 22. Art. 2; PT. Q. 27. Art. 1; PT. Q. 40. Art. 1; et passim.

fīdūciāliter, *adv., confidently.* Secundum autem pertinet ad operis executionem, ne scilicet aliquis deficiat in executione illorum quae fiducialiter inchoavit, SS. Q. 128. Art. 1 c.

figmentum, i, *n.*, (1) *a figure, anything made, a production, creation, device,* (2) *fiction,* that which is feigned or imagined, as opposed to that which is true. — (1), sed quibusdam inferioribus corporibus daemones arcentur, scilicet herbis, et lapidibus, et animantibus, et quibusdam sonis certis, ac vocibus, et figurationibus, atque figmentis, PP. Q. 115. Art. 5 ob. 3, in quot. Cf. SS. Q. 96. Art. 2 ad 2, in quot. — (2), habent enim doctrinae gentilium quaedam simulata et superstitiosa figmenta, PP. Q. 84. Art. 5 c, in quot.; quod bonus verusque Christianus etiam in litteris sacris superstitiosa figmenta repudiat, SS. Q. 93. Art. 2 a, in quot.; aliam vero de cultu hominum dicebant pertinere ad theologiam fabularem, quae secundum figmenta poetarum, repraesentabatur in theatris, SS. Q. 94. Art. 1 c.

figo, ere, xi, xum, 3, *v. a.*, (1) *lit., to fix, fasten, drive* or *thrust in, attach, affix,* (2) *fig., to fix, fasten, direct,* used with *in* and *abl.* — (1), nam latitudo quae est in eo ligno, quod transversum desuper figitur, . . ., altitudo est in ea ligni parte quae ab illa quae transversum figitur, PT. Q. 46. Art. 4 c, in quot.; quidam antiqui erraverunt, dicentes quod corpus Christi nec etiam sacramentaliter a peccatoribus sumitur; sed quam cito labiis peccatoris figitur, tam cito sub speciebus sacramentalibus desinit esse corpus Christi, PT. Q. 80. Art. 3 c. — (2), humanae mentis acies invalida in tam excellenti luce non figitur, nisi per iustitiam fidei emundetur, PP. Q. 12. Art. 12 ob. 3; angeli autem boni cognoscentes creaturam, non in ea figuntur, quod esset tenebrescere et noctem fieri, PP. Q. 58. Art. 6 ad 2. Cf. App. Q. 1. Art. 8. — **fixus,** a, um, *P. a., fixed, fast, immovable.* Scilicet in sphaeram stellarum fixarum, et septem sphaeras planetarum, PP. Q. 68. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 104. Art. 2; PS. Q. 52. Art. 1 (bis); PS. Q. 102. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 6; et passim. — **fixē,** *adv., fixedly, attentively.* Voluntas autem angeli adhaeret fixe et immobiliter, PP. Q. 64. Art. 2 c; si vero debilitatus a peccato fixe nequis orare, SS. Q. 83. Art. 13 ad 3.

figulus, i, *m., a potter, one who makes earthenware, stoneware,* or *porcelain.* Et propter hoc figuli corrixantur ad invicem, quia se invicem impediunt in proprio lucro, PS. Q. 27. Art. 3 c; homo comparatur ad Deum, sicut lutum ad figulum, . . ., sed lutum non ex necessitate accipit formam a figulo, PS. Q. 112. Art. 3 a. Cf. PS. Q. 32. Art. 7 (passim); PTS. Q. 65. Art. 1 c; App. Q. 1. Art. 7.

figūra, ae, *f.*, (1) *figure, form* in the narrow and proper sense of the word, the quantitative size and shape of material things, as distinct from *forma,* (2) *figure, form,* in the wider sense of the word, a synonym of *forma,* (3) *figure* in the improper sense of the word, *picture, symbol, model.* — (1), uno modo (figura) dicitur qualitas resultans ex terminatione quantitatis, 3 Sent. 16. 2 ad 1; cum figura sit qualitas circa quantitatem, PP. Q. 3. Art. 1 ob. 2; figura, quae consistit in terminatione quantitatis, est quaedam forma circa quantitatem, PP. Q. 7. Art. 1 ad 2; cf. PP. Q. 7. Art. 3 c; PT. Q. 63. Art. 2 ad 1; C. G. 4. 84; 7 Phys. 5 c; 1 Cael. 11 a; 3 Anim. 1 e; figura est in quarta specie qualitatis, PT. Q. 45. Art. 1 ob. 2; figura est quaedam forma, quae per abscissionem materiae et condensationem vel rarefactionem vel ductionem aut aliquem motum huiusmodi potest fieri in materia, Pot. 6. 7 ad 13; figura abstrahit secundum suam rationem ab omni materia et forma sensibili, cum sit quoddam mathematicum, C. G. 3. 105; figurae maxime consequuntur et demonstrant speciem rerum, quod maxime in plantis et animalibus patet, in quibus nullo certiori iudicio diversitas specierum diiudicari potest, quam diversitate figurarum, et hoc ideo, quia, sicut quantitas propinquissime se habet ad substantiam rei inter alia accidentia, ita figura, quae est qualitas circa quantitatem, propinquissime se habet ad formam substantiae, 7 Phys. 5 d. Cf. PP. Q. 35. Art. 1 c; 2 Cael. 14 f; Accid. 1; 1 Sent. 28. 2. 1 c; 2 Sent. 16. 1. 1 c; Hebr. 1. 2; et passim. On the difference between *figura* and *forma,* see *forma.* — Kinds of *figura* in this sense are: (a), **figura acuta,** *the acute figure.* Cf. 4 Phys. 12 h. — (b), **figura circularis seu rotunda** and **figura rectilinea,** *the circular* and *the rectilineal figure.* Significat etiam corona perfectionem quamdam, ratione figurae circularis, ut ex hoc etiam competat perfectioni beatorum, PTS. Q. 96. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 5; 4 Sent. 49. 5. 1 c; 2 Cael. 5 d, 6 a and 13 a; 1 Meteor. 16 g; 8 Met. 2 b and e. — (c), **figura corporalis seu corporea seu solida** and **figura plana seu superficialis,** *the corporeal* or *tri-dimensional figure* and *the plane* or *surface figure.* Dicitur autem superficialis figura, qua figuratur superficies, corporalis autem figura, qua figuratur corpus, 2 Cael. 5 a. Cf. PP. Q. 93. Art. 6; C. G. 4. 83; 1 Cael. 11 a; 2 Cael. 5 b-g; 5 Met. 22 a. — (d), **figura helica,** *the spiral figure.* Cf. 2 Cael. 13 a. — (e), **figura lenticularis** and **figura ovalis,** *the lens-shaped* and *the egg-shaped figure* or *oviform.* Cf. 2 Cael. 6 a. — (f), **figura ovalis,** see *figura lenticularis.* — (g), **figura perfecta,** *the perfect figure,* i.e., *the circle* or *globe.* Ultima perfectio uniuscuiusque rei est ut coniungatur suo principio; unde et circulus dicitur esse figura perfecta, quia habet idem principium et finem, PS. Q. 3. Art. 7 ob. 2. — (h), **figura plana,** see *figura corporalis.* — (i), **figura rectilinea,** see *figura circularis.* — (j), **figura rotunda,** see *figura circularis.* — (k), **figura solida,** see *figura corporalis.* — (l), **figura sphaerica,** *the spherical figure.* Cf. C. G. 4. 84; 2 Cael. 5 a, d, and f, 6 a, and 13 a., (m), **figura superficialis,** see *figura corporalis.* — (n), **figura triangularis,** *the triangular figure, the triangle.* Cf. C. G. 2. 29. — (2), cum enim dicimus: Pater et Filius sunt unum principium, hoc quod dico principium non habet determinatam suppositionem, imo confusam pro duabus personis simul. unde in processu est fallacia figurae distinctionis a confusa suppositione ad determinatam, PP. Q. 36. Art. 4 ad 4. — Kinds of *figura* in this sense are: (a), **figura dictionis,** *the figure of speech.* Si quis autem ulterius procederet: Homo est ingenitus; Filius est homo; ergo Filius est ingenitus; esse fallacia figurae dictionis vel accidentis, PT. Q. 3. Art. 6 ad 3. Cf. 1 Sent. 41. 1. 5 a. — (b), **figura praedicamenti,** *the form of expression,* i.e., *the predicate.* Cf. 5 Phys. 6 a. — (c), **figura syllogismi,** *the pattern of terms in a syllogism.* Figura enim est dispositio medii secundum subiectionem et praedicationem, Syll. Cf. 1 Anal. 4 a, 8 e, and 26 a. — (3), occultatio figurarum utilis est, PP. Q. 1. Art. 9 ad 2; lex vetus figura est novae legis, PP. Q. 1. Art. 10 c; non per aenigmata et figuras, PP. Q. 12. Art. 11 ob. 2; quia figura alicuius rei signum ipsius ponitur, sicut patet de imaginibus, quae praecipue fiunt secundum repraesentationem figurae; inde translatum est nomen figurae, ut ponatur pro quolibet signo, quod instituitur ad aliquid significandum secundum assimilationem ad illud, . . ., in figuram futurae claritatis, 3 Sent. 16. 2. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 101. Art. 2 ad 1; SS. Q. 8. Art. 1 c; PT. Q. 61. Art. 4 ad 1; PT. Q. 83. Art. 5 ob. 11; C. G. 4. 62 and 78; et passim. — Kinds of *figura* in this sense are: (a), **figura legalis,** *the example of the Old Testament; the legal figure.* Nisi forte sicut in signo, sicut est etiam in sacramentis, et in omnibus figuris legalibus, PP. Q. 43. Art. 7 ob. 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PT. Q. 22. Art. 4. — (b), **figura sensibilis,** *the sensible picture* or *figure.* Radius divinae revelationis non destruitur propter figuras sensibiles quibus circumvelatur, PP. Q. 1. Art. 9 ad 2. Cf. PP. Q. 51. Art. 3 (bis); PP. Q. 78. Art. 3; PS. Q. 101. Art. 2 (bis); SS. Q. 94. Art. 1; PT. Q. 42. Art. 4.

figūrālis, e, *adj.*, (1) *figurative*, opposite of *litteralis*, (2) *symbolical, typical*, also the opposite of *litteralis*, synonym of *mysticus*. — (1), per quandam figuralem descriptionem, 2 Perih. 2 e. — (2), hoc autem quod angeli corpora assumpserunt in Veteri Testamento, fuit quoddam figurale indicium quod Verbum Dei assumpturum esset corpus humanum, PP. Q. 51. Art. 2 ad 1; omnia caeremonialia sunt figuralia, PS. Q. 102. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 101. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 111. Art. 1; SS. Q. 122. Art. 4; PT. Q. 30. Art. 4; et passim. On **actus figuralis**, see *actus*; on **causa figuralis**, see *causa*; on **intellectus figuralis**, see *intellectus*; on **praeceptum figurale**, see *praeceptum*; on **ratio figuralis**, see *ratio*; on **sacerdos figuralis**, see *sacerdos*; on **sacerdotium figurale**, see *sacerdotium*; on **sacrificium figurale**, see *sacrificium*. — **figūrāliter**, *adv.*, (1) *in a pictorial manner* or *illustrative way, figuratively*, (2) *in a symbolic* or *allegorical manner, in a typical way*. — (1), ostendere veritatem figuraliter, id est, verisimiliter, 1 Eth. 3 a; figuraliter, id est, superficialiter vel similitudinarie, 1 Eth. 17 b. Cf. 3 Eth. 18 h; 5 Eth. 1 b and c. — (2), "in ventre mentis" potest figuraliter intelligi repletio cognitionis, quae pertinet etiam ad statum futurum, PS. Q. 68. Art. 6 ad 2; si quae tamen in eorum dictis appareant quae mendacia videantur intelligendum est ea figuraliter et prophetice dicta esse, SS. Q. 110. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 80. Art. 7.

figūrāliter, *adv.*, see *figuralis*.

figūrātē, *adv.*, see *figuro*.

figūrātio, ōnis, *f.*, *formation, form, shape, figure*. Et figurationibus atque figmentis, PP. Q. 115. Art. 5 ob. 3; figurationibus atque figmentis quibusdam, Pot. 6. 10 c; quae est in figuratione Canis apud femur eius, 1 Meteor. 10 f; quod figuratio Orionis in suo ortu, 2 Meteor. 9 c. Cf. SS. Q. 96. Art. 2.

figūrātīvē, see *figurativus*.

figūrātīvus, a, um, *adj.*, (1) *forming, shaping*, (2) *figurative*, synonym of *figuralis*, (3) *symbolical, typical*, also synonym of *figuralis*. — (1), on **disciplina figurativa**, see *disciplina*. — (2), cum dicitur: "Hic est calix sanguinis mei," est locutio figurativa, et potest dupliciter intelligi, PT. Q. 78. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 16. Art. 1. On **locutio figurativa**, see *locutio*; on **significatio figurativa**, see *significatio*. — (3), ideo oportebat exteriorem cultum veteris legis non solum esse figurativum futurae veritatis manifestandae in patria, sed etiam esse figurativum Christi qui est via ducens ad illam patriae veritatem, PS. Q. 101. Art. 2 c; utrum circumcisio fuerit praeparatoria et figurativa baptismi, PT. Q. 70 pr. Cf. PP. Q. 51. Art. 3; PS. Q. 99. Art. 3; PS. Q. 100. Art. 12; PT. Q. 70. Art. 2; PT. Q. 82. Art. 9; et passim. — **figūrātīvē**, *adv.*, *in an allegorical* or *symbolic manner, allegorically, symbolically*, synonym of *figurate*. Praecepta caeremonialia esse videntur quae figurative aliquid significant, PS. Q. 99. Art. 3 ob. 3; similiter etiam illi qui posuerunt quod in Christo anima et corpus non fuerunt unita, non possunt dicere quod Deus sit verus homo, sed quod dicatur homo figurative ratione partium, PT. Q. 16. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 34. Art. 1 passim; PTS. Q. 64. Art. 3.

figūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to configure, form, shape*, (2) *express in figurative language*, (3) *symbolize, exemplify*. — (1), sicut aes infiguratum convertitur in aes figuratum, Pot. 3. 1 ob. 15; corpus aliquod figurari, Pot. 6. 7 ob. 13. On **ars figurandi**, see *ars*; on **corpus figuratum**, see *corpus*. — (2), nec est simile de hyperbolicis aut quibuscumque figuratis locutionibus quae in sacra Scriptura inveniuntur, SS. Q. 110. Art. 3 ad 6; subiungit exemplum de figuratis locutionibus, in quibus fingitur quaedam res, non ut asseratur ita esse, sed eam proponimus ut figuram alterius quod asserere volumus, SS. Q. 111. Art. 1 ad 1. On **locutio figurata**, see *locutio*. — (3), figuratur enim per hoc quod Ecclesia a Christo sumit principium, PP. Q. 92. Art. 2 c; in lege veteri figurabatur, PS. Q. 91. Art. 5 c; ordinabantur ad figurandum Christum, PS. Q. 102. Art. 3 c; sub similitudinibus et figuris latet veritas figurata, SS. Q. 8. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 101. Art. 3; PS. Q. 106. Art. 4; SS. Q. 165. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 2; PT. Q. 76. Art. 8; et passim. — **figūrātus**, a, um, *Part.* and *P. a.*, *symbolized, typified*. Quia ex figurato sumitur ratio figurae, ideo rationes sacrificiorum figuralium veteris legis sunt sumendae ex sacrificio Christi, PS. Q. 102. Art. 3 c; secundum caeremonialia vero quantum ad veritatem per ea figuratam, PS. Q. 103. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 10; PP. Q. 3. Art. 1 (bis); PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 8. Art. 1; PT. Q. 5. Art. 1; et passim. — **figūrātē**, *adv.*, *figuratively, symbolically, typically*, synonym of *figurative*. Nam per voces significatur aliquid proprie et aliquid figurate, PP. Q. 1. Art. 10 ad 3; verbum figurate accipitur pro effectu verbi, . . ., quod vero Basilius interpretatur verbum pro Spiritu sancto, improprie et figurate locutus est, PP. Q. 34. Art. 2 ad 5; composuit motum suum quasi volentis longius ire ad aliud figurate significandum, . . ., Abraham etiam figurate locutus est, SS. Q. 111. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 67. Art. 1; SS. Q. 110. Art. 3 (bis); PT. Q. 55. Art. 4.

fīlia, ae, *f.*, (1) *a daughter*, (2) *fig.*, *an offshoot, daughter*, something conceived as feminine and regarded in connection with its origin. — (1), Gregorius, in Moral., cap. 12, distinguit septem dona, quae dicit significari per septem filios Iob, a tribus virtutibus theologicis, quas dicit significari per tres filias Iob, PS. Q. 68. Art. 1 a; sed ipse filiam innocentem occidit propter votum, SS. Q. 88. Art. 2 ob. 2; non enim dicimus Evam fuisse filiam Adae, PT. Q. 35. Art. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 4 (bis); SS. Q. 17. Art. 1; SS. Q. 66. Art. 3; SS. Q. 177. Art. 2; PT. Q. 37. Art. 3; PTS. Q. 54. Art. 3; et passim. — (2), vitia enim capitalia distinguuntur contra filias capitalium vitiorum sed invidia est filia inanis gloriae, (ob. 1), . . ., non ergo ista debent poni ut filiae invidiae, (ob. 3), . . ., alio vero modo est filia invidiae, SS. Q. 36. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 41. Art. 2 (passim); SS. Q. 53. Art. 6; SS. Q. 55. Art. 8; SS. Q. 118. Art. 8 (passim); SS. Q. 153. Art. 5; SS. Q. 158. Art. 7; et passim.

fīliālis, e, *adj.*, *filial, becoming to a child in relation to its parents*. Et in beatis quidem timor filialis, qui manet in saeculum, (ob. 2), . . ., duplex est timor: servilis et filialis, PS. Q. 67. Art. 4 ad 2; cum enim ad timorem filialem pertineat Deo reverentiam exhibere, . . ., timor autem filialis, cui respondet beatitudo paupertatis, etiam est cum perfectione sapientiae, SS. Q. 19. Art. 12 c. Cf. SS. Q. 19. Art. 2; SS. Q. 19. Art. 12 (passim); SS. Q. 22. Art. 2 (passim); SS. Q. 121. Art. 1; PT. Q. 85. Art. 5; PT. Q. 80. Art. 10; et passim.

fīliātio, ōnis, *f.*, *filial relationship, sonship, filiation*. Requiritur ad rationem talis generationis (sc. filiationis), quod procedat (aliquid ab aliquo principio vivente coniuncto) secundum rationem similitudinis in natura eiusdem speciei, sicut homo procedit ab homine et equus ab equo, PP. Q. 27. Art. 2 c; (relatio) de filio ad patrem, quae dicitur filiatio, PP. Q. 28. Art. 4 ob. 5; hoc autem est de ratione paternitatis et filiationis, quod Filius per generationem pertingat ad habendam perfectionem naturae quae est in Patre, sicut et Pater, . . ., in divinis est proprie et vere paternitas et filiatio, (c), . . ., sicut igitur eadem essentia quae in Patre est paternitas, in Filio est filiatio; ita eadem dignitas quae in Patre est paternitas, in Filio est filiatio, PP. Q. 42. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 28. Art. 4 c; PP. Q. 32. Art. 3 c; PP. Q. 33. Art. 3 c; PT. Q. 32. Art. 3 c; C. G. 14. 2 and 7; et passim. Cf. *genitus*. On **relatio filiationis**, see *relatio*. — Kinds of *filiatio* are: (a), **filiatio adoptionis seu adoptiva** and **filiatio naturalis**, *filial relationship depending on adoption* or *the adoptive filial relationship* and *the natural filial relationship* or *that depending on nature*. Filiatio adoptionis est quaedam similitudo filiationis naturalis, (c), . . ., Angeli dicuntur filii Dei filiatione adoptionis, non quia ipsis primo conveniat, sed quia ipsi primo adoptionem filiorum receperunt, PT. Q. 23. Art. 3 ad 2. Cf. PT. Q. 3. Art. 5 ob. 2; PT. Q. 23. Art. 2 ad 3; PT. Q. 23. Art. 4; PT. Q. 24. Art. 3; PTS. Q. 57. Art. 1; Verit. 29. 1 ob. 4. — (b), **filiatio adoptiva**, see *filiatio adoptionis*. Filiatio adoptiva est quaedam participata similitudo filiationis naturalis, . . ., et ideo, sicut Filio incarnato,

adoptivam filiationem accepimus ad similitudinem filiationis naturalis eius; ita, Patre incarnato, adoptivam filiationem reciperemus ab eo tamquam a principio naturalis filiationis, et a Spiritu sancto, tamquam a nexu communi Patris et Filii, PT. Q. 3. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 69. Art. 3; PT. Q. 23. Art. 2. — (c), **filiatio aeterna** and **filiatio temporalis,** *the eternal filial relationship* or *that existing from eternity* and *the temporal filial relationship* or *that arising in time.* Filiatio temporalis, qua Christus dicitur filius hominis, non constituit personam ipsius, sicut filiatio aeterna, PT. Q. 3. Art. 5 ad 1. Cf. PT. Q. 23. Art. 2 ad 3; PT. Q. 35. Art. 5 (quater); PT. Q. 45. Art. 4; Quodl. 1. 2. 2 ad 2. — (d), **filiatio naturalis,** see *filiatio adoptionis.* Cf. SS. Q. 189. Art. 6; PT. Q. 3. Art. 5 (passim); PT. Q. 4. Art. 5; PT. Q. 23. Art. 1 (ter); PT. Q. 23. Art. 3; et passim. — (e), **filiatio rationis tantum,** and **filiatio realis,** *the filial relationship that would exist only in the mind* and *real filial relationship.* Ergo paternitas et filiatio, quae dicuntur in divinis secundum generationem, sunt relationes rationis tantum, (ob. 4), . . ., et sic paternitas et filiatio sunt relationes reales in divinis, PP. Q. 28. Art. 1 ad 4. Cf. Quodl. 1. 2. 2 c; Quodl. 9. 2. 4 ad 1. — (f), **filiatio realis,** see *filiatio rationis tantum.* Nativitas temporalis causaret in Christo temporalem filiationem realem, (ad 1), . . ., sic etiam quantum ad aliquid in Christo est una tantum filiatio realis, quae respicit Patrem aeternum, PT. Q. 35. Art. 5 ad 2. — (g), **filiatio subsistens,** *the subsistent filial relationship, which constitutes the second Person of the Trinity.* Unde in divinis non potest esse nisi una tantum filiatio subsistens, PP. Q. 41. Art. 6 c. — (h), **filiatio temporalis,** see *filiatio aeterna.* Filiatio temporalis, qua Christus dicitur filius hominis, non constituit personam ipsius, sicut filiatio aeterna, PT. Q. 3. Art. 5 ad 1. Cf. PT. Q. 35. Art. 5 (bis).

filius, i, *m.,* (1) *son, daughter, child* in the proper sense of the word (cf. *filiatio*), synonym of *genitus* and *natus,* the opposite of *pater,* (2) *son, daughter, child* in the improper sense of the word, i.e., *descendant, offspring.* — (1), sicut filii secundum corpus sunt quaedam res patris, et servi quaedam res dominorum, SS. Q. 108. Art. 4 ad 1; sed eum dicimus natura esse filium qui verus est filius; Christus autem est verus et naturalis Dei Filius, PT. Q. 23. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 154. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 9; SS. Q. 164. Art. 1; SS. Q. 177. Art. 2; PT. Q. 67. Art. 8; et passim. — Kinds of *filius* in this sense are: (a), **filius adoptatus, et filius naturalis,** *the adopted child* or *that taken in place of one's own* and *the natural child* or *the child resulting through procreation.* Filius adoptatus conservatur in domo patris adoptantis, sicut filius naturalis, PTS. Q. 57. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 33. Art. 3; PT. Q. 23. Art. 2 c and 3 a; PT. Q. 24. Art. 3 ob. 3; PT. Q. 23. Art. 3 c; C. G. 4. 7 and 34; Verit. 29. 1 ad 4; 4 Sent. 41. 1. 3. 1 c; 2 Cant. 5; Hebr. 1. 1; et passim. — (b), **filius adoptionis,** see *filius adoptatus.* Sed alterius rationis videtur esse praedestinatio Christi quam praedestinatio nostra, quia nos praedestinamur in filios adoptionis, PT. Q. 23. Art. 3 ob. 3. — (c), **filius adoptivus,** see *filius adoptatus.* Filii autem Dei adoptivi instituuntur ad similitudinem filii naturalis, PT. Q. 39. Art. 8 ad 3. Cf. PP. Q. 33. Art. 3; PP. Q. 41. Art. 3; PT. Q. 23. Art. 4 (passim); PT. Q. 24. Art. 1 (bis); PTS. Q. 57. Art. 3 (passim); et passim. — (d), **filius caelestis et filius terrenus,** *the heavenly* and *the earthly son.* "Sapientia" vero similitudinem habet cum Filio caelesti, PP. Q. 39. Art. 8 c. — (e), **filius connaturalis,** *the son of like nature.* Quia similitudo perfecta Dei non potest esse nisi in identitate naturae, imago Dei est in filio suo primogenito, sicut imago regis in filio sibi connaturali, PP. Q. 93. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 34. Art. 2. — (f), **filius corporalis** and **filius spiritualis,** *the corporal* and *the spiritual son,* or *the son after the body* and *after the spirit.* In hoc (de instructione morum) enim magis debet homo subvenire filiis spiritualibus, quos spiritualiter genuit, quam filiis corporalibus, quibus tenetur magis providere in corporalibus subsidiis, SS. Q. 26. Art. 8 ad 2. Cf. 1 Cant. 6. — (g), **filius illegitimus** and **filius legitimus,** *the unlawful* or *illegitimate son* and *the lawful* or *legitimate son.* Utrum illegitimi filii debeant ex hoc damnum reportare, PTS. Q. 68 pr.; quadruplex status est filiorum: quidam enim sunt naturales et legitimi, sicut illi qui nascuntur ex vero et legitimo matrimonio; quidam naturales et non legitimi, ut filii qui nascuntur de simplici fornicatione; quidam legitimi et non naturales, sicut filii adoptivi; quidam nec legitimi nec naturales, sicut spurii, nati de adulterio, vel de stupro; tales enim nascuntur et contra legem positivam, et contra legem naturae expresse. et sic concedendum est quosdam filios esse illegitimos, PTS. Q. 68. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 68. Art. 2 (passim); PTS. Q. 68. Art. 3 (passim); 4 Sent. 41. 1. 3. 1 c-3 c. — (h), **filius legitimus,** see *filius illegitimus.* — (i), **filius naturalis,** see *filius adoptatus.* Est autem verus et naturalis filius hominis sicut verus et naturalis Dei Filius, PT. Q. 33. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 41. Art. 3; SS. Q. 45. Art. 6 (bis); PT. Q. 28. Art. 1; PT. Q. 23. Art. 4 (bis); PT. Q. 45. Art. 4; et passim. — (j), **filius per gratiam adoptationis,** see *filius adoptatus.* — (k), **filius per naturam,** see *filius adoptatus.* In Christo autem non est alia persona vel hypostasis quam increata, cui competit esse filium per naturam, PT. Q. 23. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 10. Art. 1 (bis); PT. Q. 19. Art. 3. — (l), **filius spiritualis,** see *filius corporalis.* Tertia autem dicitur "spiritualis fraternitas," quae est inter filium spiritualem, et filios carnales eiusdem patris, PTS. Q. 56. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 26. Art. 8; PT. Q. 67. Art. 8; PTS. Q. 57. Art. 3; et passim. — (m), **filius spurius,** *the unnatural son* or *bastard.* Spurii nati de adulterio vel de stupro, . . ., nascuntur et contra legem positivam et expresse contra legem naturae, 4 Sent. 41. 1. 3. 1 c. Cf. PTS. Q. 68. Art. 1 c. — (n), **filius terrenus,** see *filius caelestis.* Deficit autem interdum filio terreno propter temporis paucitatem, PP. Q. 39. Art. 8 c. — (2), in quibusdam retinendi sunt spirituales sensus, quasi filii, PS. Q. 102. Art. 6 ad 8; illa vitia, quae de se nata sunt ordinari ad finem alicuius vitii capitalis, dicuntur filiae eius, SS. Q. 132. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 41. Art. 3; PS. Q. 68. Art. 8 (bis); SS. Q. 104. Art. 6; SS. Q. 147. Art. 4; PT. Q. 27. Art. 6; et passim. On **filiae acidiae,** see *acidia*; on **filiae avaritiae,** see *avaritia*; on **filiae inanis gloriae,** see *gloria*; on **filiae gulae,** see *gula*; on **filiae invidiae,** see *invidia*; on **filiae irae,** see *ira*

filum, i, *n., a thread.* In prima autem purificatione offerebat pro se leprosus mundatus duos passeres vivos, et lignum cedrinum, et vermiculum, et hyssopum, hoc modo ut filo coccineo ligarentur passer et hyssopus simul cum ligno cedrino, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7.

fimbriae, ārum, *f., fibres, threads, shreds, fringes.* Per angulos palliorum facerent fimbrias, (ob. 7), . . ., Dominus iussit ut in quatuor angulis palliorum hyacinthinas fimbrias facerent ad populum Israel dignoscendum ab aliis populis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 7, in quot. Cf. SS. Q. 96. Art. 4, in quot.; PT. Q. 43. Art. 4, in quot.

fimus, i, *m., dung, excrement, ordure.* Sicut vacca cremabatur cum pelle, et carnibus, sanguine, et fimo flammae traditis, . . ., per fimum lassitudo, sitis et omnia huiusmodi ad infirmitatem pertinentia, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5; upupa autem, quae nidificat in stercoribus, et in foetenti pascitur fimo, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

fīnālis, e, *adj.,* (1) *of* or *pertaining to the end, finally, concluding, final,* (2) *of* or *relating to the purpose, purposeful.* — (1), quamdiu enim iudicandum restat quod proponitur, nondum datur finalis sententia, PS. Q. 15. Art. 4 c; similiter etiam quamvis sciri non possit quem Deus maledicat secundum finalem reprobationem, SS. Q. 76. Art. 1 ad 5; eadem enim poena finalis debetur peccato angeli et peccato hominis, SS. Q. 165. Art. 1 ob. 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 114. Art. 7; PT. Q. 20. Art. 1; PT. Q. 85. Art. 6; PTS. Q. 74. Art. 2; et passim. On **beatitudo finalis,** see *beatitudo*; on **bonum finale,** see *bonus*; on **gloria finalis,** see *gloria*; on **impoenitentia finalis,** see *impoenitentia*; on **iudicium finale,** see *iudicium*; on **passio finalis in genere et finalis simpliciter,** see *passio.* — (2), sed cum actio sit media inter faciens et factum, quandoque illud causale cui adiungitur haec praepositio, per, est causa actionis, secundum

quod exit ab agente; et tunc est causa agenti quod agat, sive sit causa finalis, sive formalis, sive effectiva vel motiva. finalis quidem, ut si dicamus quod artifex operatur per cupiditatem lucri, PP. Q. 36. Art. 3 c; ideo inter istas tres potentias finalior et principalior et perfectior est generativa, PP. Q. 78. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 6; PP. Q. 77. Art. 7; PS. Q. 75. Art. 4; PS. Q. 84. Art. 3; PS. Q. 90. Art. 2; et passim. On **causa finalis,** see *causa*; on **principium finale et primum finale,** see *principium*. — **fināliter,** *adv.*, (1) *in the end, at the close, in a final manner,* (2) *until the end, until the close.* — (1), dicit, quod finaliter dicendum sit, 3 Phys. 5 i. — (2), non posset perseverare finaliter in igne sine corruptione, sicut corpora damnatorum in inferno, PTS. Q. 86. Art. 3 ad 3; qui in fide Catholica finaliter perseverant, 4 Sent. 46. 2. 3. 3 c. Cf. PTS. Q. 99. Art. 4; 4 Sent. 44. 3. 1. 3 ad 3.

fināliter, *adv.*, see *finalis*.

findo, ere, fidi, fissum, 3, *v. a.*, *to separate, part, divide.* Sunt autem eis concessa ad esum animalia ruminantia, et findentia ungulam, . . ., animal enim quod ruminat et ungulam findit, mundum est significatione, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. — **fissus,** a, um, *P. a.*, *cloven, parted.* Et ideo prohibitae sunt eis carnes animalium habentium soleas, id est, ungulam continuam, non fissam, . . ., neque sunt nimis terrestria, cum non habeant ungulam continuam, sed fissam, . . ., porphyrio autem praeter modum aliarum avium habet unum pedem latum ad natandum, alium fissum ad ambulandum, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

fingo, ere, finxi, fictum, 3, *v. a.*, (1) *lit., to fashion, make, form,* (2) *fig.*, (a) *to form mentally,* or *in speech, imagine, think, suppose, stretch out,* (b) *to feign, pretend, counterfeit.* — (1), Prometheus primus simulacra hominum de luto finxit, SS. Q. 94. Art. 4 ob. 2; nec mirum, si a pingentibus fingentes decepti sunt, PT. Q. 42. Art. 4 c, in quot.; sed animas sigillatim finxit, PTS. Q. 69. Art. 2 ad 3. — (2) (a), ut Averroes fingit in lib. De substantia orbis, cap. 11, PP. Q. 66. Art. 2 c; qui de seipsis fingunt ea ex quibus lucrari possunt, puta quod sint medici, vel sapientes et divini, SS. Q. 112. Art. 1 ad 3; cum ille dicatur per veras imagines rerum esse, quas anima secum defert, iste autem per falsas conceptiones, quas anima errans fingit, PTS. Q. 70. Art. 3 c; planum est etiam peccare plus haeresiarchas, qui a fide catholica recedentes novas haereses fingunt, PTS. Q. 99. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 35. Art. 2; PTS. Q. 83. Art. 2. — (2) (b), sciendum tamen quod aliud est fingere pulchritudinem non habitam, et aliud occultare turpitudinem ex aliqua causa provenientem, SS. Q. 169. Art. 2 ad 2; aliquando aliquis se sacerdotem fingit, ut conscientiam alterius exploret per hanc fraudem, PTS. Q. 11. Art. 3 ob. 3; si sponsus sit multo melioris conditionis, aut aliquod signum fraudis evidens fuerit, quia praesumi probabiliter potest quod sponsa non fuerit decepta, sed decipi se finxerit, PTS. Q. 46. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 55. Art. 8; SS. Q. 111. Art. 1; SS. Q. 111. Art. 3; SS. Q. 112. Art. 2; SS. Q. 161. Art. 3; PT. Q. 55. Art. 4 (passim); PT. Q. 81. Art. 3. — **fictus,** a, um, *P. a.*, *insincere, feigned, false.* Propter dispositionem quae requiritur in baptizato, ut scilicet non fictus accedat, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4; et ideo non est mortuum in ficto, qui sine charitate baptizatur, PT. Q. 69. Art. 10 ad 1; unde non tenetur iterare confessionem, qui fictus accedit, sed tenetur postmodum fictionem suam confiteri, PTS. Q. 9. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 29. Art. 5 (passim); SS. Q. 23. Art. 7: PTS. Q. 30. Art. 2; PTS. Q. 11. Art. 1; et passim. — **fictē,** *adv.*, *insincerely.* Contingit quod aliquis ficte accedat ad baptismum, PT. Q. 69. Art. 10 ob. 3. Cf. PT. Q. 39. Art. 6; PT. Q. 68. Art. 3.

finio, īre, īvi, ītum, 4, *v. a.*, (1) *to limit, bound,* (2) *to put an end to, finish, terminate.* — (1), "quidquid scientia comprehenditur, scientis comprehensione finitur." sed infinita non possunt finiri, PP. Q. 14. Art. 12 ob. 1. — (2), puta in quibuscumque temporalibus rebus, quarum quaedam citius finiuntur, quaedam diutius durant, PT. Q. 59. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 20. Art. 4; PP. Q. 75. Art. 5; PT. Q. 47. Art. 4; PT. Q. 75. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 2 (bis); et passim. — **finitus,** a, um, *P. a.*, *bounded, limited, ended,* synonym of *determinatus* and *terminatus*, the opposite of *indefinitus, indeterminatus, infinitus,* and *interminatus.* Sed omne corpus finitum est, PP. Q. 65 Art. 3 ob. 3; si autem finita finities accipiantur, necesse est totum esse finitum, 1 Anal. 32 h; inquantum aliqua sunt finita, intantum sunt scibilia, 1 Anal. 38 c; oportet quod omne finitum includatur ab aliquo altero, 3 Phys. 7 a; omne finitum consumitur quocumque finito semper accepto, 3 Phys. 10 g. Cf. PT. Q. 7. Art. 11; PT. Q. 7. Art. 12; 3 Phys. 8 b; 8 Phys. 3 c; 1 Gener. 7 b; et passim. On **corpus finitum,** see *corpus*; on **distantia finita,** see *distantia*; on **esse finitum,** see *esse*; on **essentia finita,** see *essentia* under 1; on **generatio finita,** see *generatio* under 1; on **gratia finita,** see *gratia* under 2; on **linea finita,** see *linea* under 1; on **magnitudo finita,** see *magnitudo* under 1; on **nomen finitum,** see *nomen* under 1; on **poena finita,** see *poena*; on **potentia finita,** see *potentia* under 2; on **praedicatum finitum,** see *praedicatum* under 1; on **principium finitum,** see *principium*; on **proportio finita,** see *proportio* under 1; on **quantitas finita,** see *quantitas* under 1; on **substantia finita,** see *substantia* under 2; on **tempus finitum,** see *tempus*; on **verbum finitum,** see *verbum* under 2; on **virtus finita,** see *virtus* under 1. — **finitē,** *adv.*, *to a certain extent, within limits, finitely.* Ita infinita possunt accipi ab intellectu non per modum infiniti, sed quasi finite, PT. Q. 10. Art. 3 ad 1.

finis, is, *m.*, (1) *end, limit, conclusion,* synonym of *extremitas, extremum, terminus,* and *ultimum,* (2) *aim, purpose,* synonym of *causa finalis* and *terminus.* — (1), finis habet rationem ultimi, ut ipsum nomen sonat, PS. Q. 1. Art. 1 ob. 1; finis est id, quod est ultimum in omni re et quod continet rem, unde nihil est extra finem, 10 Met. 5 c; quod igitur est in fine nobilitatis omnium entium, oportet esse in fine simplicitatis, C. G. 1. 18; anima humana finem essendi non habet, C. G. 2. 83; ut potentia uniuscuiusque denominetur per respectum ad finem, id est, per ultimum et per maximum, ad quod potest, 1 Cael. 25 c. Cf. PP. Q. 65. Art. 2 (passim); SS. Q. 137. Art. 4; SS. Q. 138. Art. 2; 2 Cael. 20 g; Vercell. 42; et passim. — Kinds of *finis* in this sense are: (a), **finis intentionis,** *the intended purpose.* Cf. Pot. 1. 2 ob. 8. — (b), **finis magnitudinis** seu **quantitatis,** *the limit of size.* Sicut punctus lineae, 1 Sent. 43. 1. 1 c. Cf. Pot. 1. 2 ob. 8. — (c), **finis motus,** *the limit of motion.* Ratio relationis, sicut et motus, dependet ex fine vel termino; sed esse eius dependet a subiecto, PT. Q. 2. Art. 7 ad 2. Cf. PS. Q. 25. Art. 1; PS. Q. 26. Art. 2; PTS. Q. 96. Art. 2 (passim). — (d), **finis perfectionis,** *the limit of perfection.* Unde cum divinum intelligere sit in fine perfectionis, . . ., necesse est quod Verbum divinum sit perfecte unum cum eo a quo procedit, absque omni diversitate, PP. Q. 27. Art. 1 ad 2. Cf. Pot. 1. 2 ob. 8; 7 Phys. 5 d. — (e), **finis quantitatis,** see *finis magnitudinis.* — (f), **finis quantum ad essentiam,** *the limit of a thing according to essence.* Sicut ultima differentia constitutiva est ad quam finitur essentia speciei, 1 Sent. 43. 1. 1 c. — (g), **finis relationis,** *the terminal member of a relation.* Ratio relationis, sicut et motus, dependet ex fine vel termino; sed esse eius dependet a subiecto. et quia unio talis non habet esse reale nisi in natura creata, . . ., consequens est quod habeat esse creatum, PT. Q. 2. Art. 7 ad 2. — **finis honorabilius est** quam **finitum,** (2 Cael. 20 g), *the limit is more honorable than the limited.* — (2), finis est causa causarum, PP. Q. 5. Art. 2 ad 1; cuius causa fit (est) de ratione finis, 2 Phys. 4 e; cf. 2 Phys. 5 b; 2 Cael. 18 f; finis nihil aliud est quam illud, cuius gratia alia fiunt, 1 Eth. 9 a; hoc dicimus esse finem, in quod tendit impetus agentis, C. G. 3. 2; finis est, in quo quiescit appetitus agentis vel moventis et eius quod movetur, C. G. 3. 3; cf. C. G. 3. 16; duo autem sunt de ratione finis, ut scilicet sit appetitum vel desideratum ab his, quae finem nondum attingunt, aut sit dilectum et quasi delectabile ab his, quae finem participant, cum eiusdem rationis sit tendere in finem et in fine quodammodo quiescere, sicut per eandem naturam lapis movetur ad medium et quiescit in medio, Verit. 21. 2 c; causalitas

finis in hoc consistit quod propter ipsum alia desiderantur, C. G. 1. 75; sicut autem influere causae efficientis est agere, ita influere causae finalis est appeti et desiderari, Verit. 22. 2 c; finis dicitur trahere, 7 Phys. 3 g; finis inter alias causas primatum obtinet, C. G. 3. 17 and 18. Cf. PP. Q. 5. Art. 4 c; PP. Q. 105. Art. 5 c; PS. Q. 1. Art. 2 c; C. G. 3. 17 and 97; 1 Sent. 8. 1. 3 c; 2 Anal. 8 a; 2 Phys. 5 d; 3 Met. 4 f; 5 Met. 2 a; et passim. Impossibile est in finibus procedere in infinitum, PS. Q. 1. Art. 4 c. Cf. 2 Met. 4 a-d; 1 Eth. 2 a. On **bonitas ex fine,** see *bonitas*; on **bonum ex fine,** see *bonus*; on **cognitio finis imperfecta et perfecta,** see *cognitio*; on **movere per modum finis,** see *movere*; on **necessarium ex necessitate seu ex suppositione seu respectu finis,** see *necessarius*; on **necessitas finis seu ex fine,** see *necessitas*; on **operatio adquisitiva seu factiva et operatio meritoria finis,** see *operatio*; on **ordo finis,** see *ordo*; on **perfectio finis seu ex ratione finis,** see *perfectio*; on **ratio finis,** see *ratio.* — **propter finem agere seu operari seu moveri** (PP. Q. 103. Art. 1 ad 1; PS. Q. 1. Art. 2 c; C. G. 3. 24), *to wish to be active* or *to be moved for a purpose.* Aliquid movetur vel operatur propter finem dupliciter. uno modo, sicut agens seipsum in finem, ut homo et aliae creaturae rationales, et talium est cognoscere rationem finis et eorum, quae sunt ad finem. aliquid autem dicitur moveri vel operari propter finem quasi ab alio actum vel directum in finem, sicut sagitta movetur ad signum directa a sagittante qui cognoscit finem, non autem sagitta. unde sicut motus sagittae ad determinatum finem demonstrat aperte quod sagitta dirigitur ab aliquo cognoscente, ita certus cursus naturalium rerum cognitione carentium manifeste declarat mundum ratione aliqua gubernari, PP. Q. 103. Art. 1 ad 1. — Kinds of *finis* in this sense are: (a), **finis agentis seu operantis seu intentionis** and **finis operis seu operationis,** *the purpose of the doer* or *that of his intention* and *the purpose of the work* or *the purpose achieved.* Cf. *finis exterior.* Semper enim oportet quod effectus ordinetur ad finem agentis, SS. Q. 106. Art. 3 c; quandoque aliud est finis operantis et finis operis, sicut patet, quod aedificationis finis est domus, sed aedificatoris finis quandoque est lucrum, SS. Q. 141. Art. 6 ad 1. — (b), **finis alteri applicatus** and **finis in se consideratus,** *the purpose applied to something* and *the purpose considered in itself.* Finis dicitur dupliciter: uno modo ipsa res, alio modo adeptio rei. quae quidem non sunt duo fines, sed unus finis in se consideratus, et alteri applicatus, PS. Q. 11. Art. 3 ad 3. — (c), **finis bonus** and **finis malus,** *the good* and *the evil purpose.* Uno modo secundum numerum, puta cum aliquis vult aliquid facere bono fine vel malo, et tunc quidem non facit, postmodum autem vult et facit; duplicatur actus voluntatis, et sic fit duplex bonum vel duplex malum, PS. Q. 20. Art. 4 c; ad prudentiam, . . ., praecipue pertinet recte ordinare aliquid in finem; quod quidem recte non fit, nisi et finis bonus sit, et id quod ordinatur in finem, sit etiam bonum et conveniens fini, SS. Q. 49. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 4; PS. Q. 19. Art. 7; PS. Q. 78. Art. 4; 2 Sent. 38. 1. 5 c; 1 Eth. 2 a; et passim. — (d), **finis communis seu universalis** and **finis proprius seu particularis,** *the general* or *the common purpose* and *the specific* or *proper purpose.* In moralibus autem ordinatur ad finem communem totius humanae vitae. finis autem particularis ordinatur ad finem communem, . . ., alio modo per deviationem a fine communi humanae vitae, . . ., sed in moralibus, ubi attenditur ordo rationis ad finem communem humanae vitae, semper peccatum et malum attenditur per deviationem ab ordine rationis ad finem communem humanae vitae, PS. Q. 21. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 82. Art. 4 c; PP. Q. 103. Art. 2 c; PS. Q. 60. Art. 1 ob. 3; C. G. 1. 1; C. G. 3. 39; 2 Sent. 38. 1. 1 c and 2 c; 2 Sent. 41. 1. 1 c; Mal. 8. 1 ad 1; et passim. — (e), **finis conveniens,** *the suitable purpose.* Finem autem convenientem dicimus utile vel necessarium vitae humanae, Usur. 3. Cf. PP. Q. 39. Art. 8. — (f), **finis cuius seu ut cuius** and **finis quo seu ut quo,** *the* οὗ ἕνεκα οἷς and οὗ ἕνεκα ᾧ of Aristotle (de Anim. II. 4, 415. b. 20 f.), *the purpose according to which* and *the purpose through* or *by which,* whereby to obtain it; the former consists in the desired thing itself and the latter either in the possession and the enjoyment of the thing or in the means. Finis est duplex scilicet cuius et quo, . . ., scilicet ipsa res, et usus rei; sicut avaro est finis pecunia, et acquisitio pecuniae. creaturae igitur rationalis est quidem Deus finis ultimus ut res; beatitudo autem creata, ut usus vel magis fruitio rei, PP. Q. 26. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 1. Art. 8 c; PS. Q. 2. Art. 7 c; PS. Q. 3. Art. 1 c; 2 Phys. 4 e; 2 Anim. 7 b.—(g), **finis debitus,** *the due* or *proper purpose.* Ex parte ipsius qui gloriam appetit, qui videlicet appetitum gloriae suae non refert in debitum finem, puta ad honorem Dei, vel proximi salutem, SS. Q. 132. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 49. Art. 1 c; SS. Q. 23. Art. 2 c; C. G. 2. 23; 2 Sent. 34. 1. 3 c; Quodl. 5. 10. 19 c; et passim. — (h), **finis deliberatus seu per rationem praestitutus** and **finis imaginatus,** *the deliberate* and *the imagined purpose* or that based on reason and that on the imagination. Huiusmodi actiones non sunt proprie humanae; quia non procedunt ex deliberatione rationis, quae est proprium principium humanorum actuum, et ideo habent finem imaginatum, non autem per rationem praestitutum, PS. Q. 1. Art. 1 ad 3. Cf. 2 Phys. 8 b. — (i), **finis dispositivus,** *the disposing* or *dispositive purpose.* Cf. Quodl. 5. 10. 19 c. — (j), **finis exterior seu extrinsecus** and **finis interior,** *the exterior* and *the interior aim,* or *the purpose of the agent in working* and *the purpose of the work itself.* Cf. *finis agentis.* Ulterius autem totus homo est propter aliquem finem extrinsecum, puta ut fruatur Deo, PP. Q. 65. Art. 2 c; actiones ludicrae non ordinantur ad aliquem finem extrinsecum, sed tantum ordinantur ad bonum ipsius ludentis, prout sunt delectantes, vel requiem praestantes, PS. Q. 1. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 103. Art. 2; PS. Q. 7. Art. 4; 4 Sent. 49. 1. 1. 2 c.—(k), **finis extrinsecus,** see *finis exterior.* — (l), **finis imaginatus,** see *finis deliberatus.* — (m), **finis in se consideratus,** see *finis alteri applicatus.* — (n), **finis intellegibilis** and **finis sensibilis,** *the intelligible* and *the sensible purpose.* Ad finem autem intelligibilem ordinatur homo partim quidem per intellectum, partim autem per voluntatem, . . ., scilicet visionem, quae est cognitio perfecta intelligibilis finis, PS. Q. 4. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 3. Art. 4 c. — (o), **finis intentionis,** see *finis agentis.* — (p), **finis interior,** see *finis exterior.* — (g), **finis malus,** see *finis bonus.* Alio modo ex eo quod ordinatur ad malum finem, sicut cum aliquis dat eleemosynam propter inanem gloriam, SS. Q. 96. Art. 1 ob. 1. Cf. PS. Q. 18. Art. 4 (ter); PS. Q. 19. Art. 7; PS. Q. 20. Art. 2; SS. Q. 55. Art. 1 (ter); SS. Q. 55. Art. 3 (ter); et passim. — (r), **finis moralis** and **finis naturalis,** *the moral purpose* and *the purpose of nature.* Fines autem morales accidunt rei naturali; et e converso ratio naturalis finis accidit morali, PS. Q. 1. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 47. Art. 6. — (s), **finis naturalis** and **finis supernaturalis,** *the natural* (cf. *finis moralis*) and *the supernatural purpose.* Ratio illa procedit de fine proximo et naturali, PP. Q. 75. Art. 7 ad 1. Cf. PP. Q. 94. Art. 3 c; PS. Q. 1. Art. 3. — (t), **finis operantis,** *the purpose of the agent,* see *finis agentis.* Considerandum est autem, quod quandoque aliud est finis operantis, et aliud finis operis; sicut patet quod aedificationis finis est domus sed aedificatoris finis quandoque est lucrum, SS. Q. 141. Art. 6 ad 1. — (u), **finis operationis,** *the purpose which the work directly serves,* see *finis agentis.* Intellectus enim practicus ordinatur ad finem operationis; finis autem intellectus speculativi est consideratio veritatis. unde si quis aedificator consideret qualiter posset fieri aliqua domus, non ordinans ad finem operationis, sed ad cognoscendum tantum, erit quantum ad finem speculativa consideratio, tamen de re operabili, . . ., cum vero ordinatur ad finem operationis, est simpliciter practica, PP. Q. 14. Art. 16 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 3 (bis). — (v), **finis operis,** see *finis agentis* and *finis operantis.* Cf. SS. Q. 137. Art. 1. — (w), **finis particularis,** see *finis communis.* Unde finis particularis alicuius rei est quoddam bonum particulare, PP. Q. 103. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 82. Art. 4; PS. Q. 1. Art. 2; PS. Q. 9. Art. 1; PS. Q. 22. Art. 2 (ter); SS. Q. 23. Art. 7; et passim. — (x), **finis per rationem praestitutus,** see *finis deliberatus.* — (y), **finis posterior** and **finis praecedens,** *the posterior* or *following* and *the anterior* or

preceding purpose. Cf. C. G. 3. 17 and 18. — (z), **finis postremus seu remotus seu ultimus** and **finis propinquus seu proximus,** *the last* or *ultimate* and *the closer* or *proximate purpose.* Finis proximus non excludit finem ultimum; unde per hoc quod creatura corporalis facta est quodammodo propter spiritualem, non removetur quin sit facta propter Dei bonitatem, PP. Q. 65. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 75. Art. 7 ad 1; PS. Q. 1. Art. 3 ad 3; PS. Q. 12. Art. 2 c; PS. Q. 21. Art. 1 ad 2; PS. Q. 60. Art. 1 ob. 3 and ad 3; SS. Q. 23. Art. 7 c; SS. Q. 123. Art. 7 c; 2 Sent. 38. 1. 1 c; 2 Sent. 41. 1. 1 c; 4 Sent. 16. 3. 1. 2 ad 3; 3 Eth. 15 d. — (a^2), **finis praecedens,** see *finis posterior.* — (b^2), **finis praeexistens,** *the purpose of an activity which precedes in the order of time,* and *is the cause of the thing produced.* Cf. C. G. 3. 18; 12 Met. 7 c. — (c^2), **finis principalis** and **finis secundarius,** *the principal* and *the secondary purpose.* Principalis enim finis est finis ultimus; secundarius autem finis est bonum quod est ad finem, SS. Q. 17. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 9; SS. Q. 25. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 1 (passim); C. G. 3. 109; Virt. 2. 11 ad 2; Quodl. 5. 10. 19 c; et passim. — (d^2), **finis propinquus,** see *finis postremus.* — (e^2), **finis proprius,** see *finis communis.* Fines proprii virtutum ordinantur ad beatitudinem sicut ad ultimum finem; et hoc modo potest esse eorum electio, PS. Q. 13. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 75. Art. 7; PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 8. Art. 2; PS. Q. 57. Art. 4; SS. Q. 47. Art. 7; et passim. — (f^2), **finis proximus,** see *finis postremus.* Finis autem proximus humani corporis est anima rationalis et operationes ipsius, PP. Q. 91. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 7; PP. Q. 103. Art. 3; PS. Q. 1. Art. 3; PS. Q. 21. Art. 1 (bis); SS. Q. 51. Art. 2; et passim. — (g^2), **finis quo,** see *finis cuius.* — (h^2), **finis remotus,** see *finis postremus.* Finis autem remotus est beatitudo vel Deus, SS. Q. 123. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 1. Art. 3; SS. Q. 11. Art. 1 (bis); SS. Q. 66. Art. 4; SS. Q. 111. Art. 3 (bis); SS. Q. 123. Art. 7. — (i^2), **finis secundarius,** see *finis principalis.* Quod habet unum finem per se et principalem, potest habere plures fines secundarios per se, et infinitos per accidens, PTS. Q. 48. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 23. Art. 4; PTS. Q. 65. Art. 1 (passim); PTS. Q. 65. Art. 2; PTS. Q. 65. Art. 5 (bis); PTS. Q. 67. Art. 1. — (j^2), **finis sensibilis,** see *finis intelligibilis.* Et hoc manifeste apparet circa fines sensibiles, (c), . . ., et ideo intelligibilem finem primo attingimus per actionem intellectus, sicut et finem sensibilem primo attingimus per actionem sensus, PS. Q. 3. Art. 4 ad 4. — (k^2), **finis spiritualis,** *the spiritual* or *religious purpose.* Finis autem spiritualis vitae est ut homo uniatur Deo, quod fit per charitatem, SS. Q. 44. Art. 1 c. Cf. Quodl. 5. 10. 19 c.—(l^2), **finis supernaturalis,** see *finis naturalis.* Eo quod vita hominis ordinatur ad quemdam finem supernaturalem, PP. Q. 94. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 62. Art. 3 (bis); PS. Q. 91. Art. 4 (bis); PS. Q. 63. Art. 3. — (m^2), **finis ultimus,** see *finis postremus.* Peccatum mortale, . . ., consistit in aversione ab ultimo fine, qui est Deus, PS. Q. 77. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 39. Art. 4; PS. Q. 74. Art. 4; PS. Q. 90. Art. 3 (bis); SS. Q. 26. Art. 1 (bis); SS. Q. 27. Art. 3; et passim. — (n^2), **finis ultimus quoad aliquem seu hunc** and **finis ultimus simpliciter,** *the final purpose with reference to someone* or *to this one* and *that one, who is striving after the same,* or *the purpose final in every respect which is the same for all men.* Cf. PS. Q. 16. Art. 3 c; PS. Q. 1. Art. 8 c; PS. Q. 2. Art. 7 c; PS. Q. 5. Art. 2 c. — (o^2), **finis ultimus secundum rationem ultimi finis seu finis ultimus simpliciter** and **finis ultimus secundum id, in quo finis ultimi ratio invenitur,** *the last purpose as it is considered according to its essence* or *the ultimate purpose* and *the last purpose with reference to that in which the essence of the last purpose appears to be realized.* Cf. *finis ultimus quoad aliquem.* Cf. PS. Q. 1. Art. 7 c; PS. Q. 11. Art. 2 ad 2. — (p^2), **finis ultimus secundum id, in quo finis ultimi ratio invenitur,** see *finis ultimus secundum rationem ultimi finis.* — (q^2), **finis ultimus simpliciter,** see *finis ultimus secundum rationem ultimi finis* and *finis ultimus quoad aliquem.*—(r^2), **finis universalis,** see *finis communis.* Finis autem universalis rerum omnium est quoddam bonum universale, PP. Q. 103. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 82. Art. 4; PS. Q. 9. Art. 1; PS. Q. 11. Art. 2. — (s^2), **finis ut cuius,** see *finis cuius.* — (t^2), **finis ut quo,** see *finis cuius.* — **agens omne propter finem agit,** see *agens.* — **cessante fine cessare debet id quod est ad finem** (4 Sent. 48. 2. 5 a), *with the cessation of the purpose striving for it must also cease.* — **denominatio rei maxime debet fieri a perfectione et fine,** see *denominatio.* — **ex fine sumitur ratio eorum, quae sunt ad finem,** (3 Eth. 15 d; cf. SS. Q. 27. Art. 6 c), *the distinctive nature of those things which lead to the purpose depends upon the purpose.* — **finis est prior in intentione, sed est posterior in executione** (PS. Q. 20. Art. 1 ad 2), or, **finis, etsi sit postremus in executione, est tamen primus in intentione** (PS. Q. 1. Art. 1 ad 1; cf. PS. Q. 18. Art. 7 ad 2); or, **finis qui est ultimus in consecutione est primus in intentione** (Trin. pr. 1. 3 ob. 4), in the sphere of the achievement or attainment the purpose is last (and the means to the purpose first); in the sphere of the intention the purpose is first (and the means to the purpose last). — **iustum est,** quod **omnia definiantur et denominentur a fine,** see *denominare.* — **principium intentionis est ultimus finis, principium autem executionis est primum eorum, quae sunt ad finem,** (PS. Q. 1. Art. 4 c), *the beginning of the intention is the last purpose, but the beginning of the accomplishment is the first of those things which lead to the purpose.* — **qualis unusquisque est, talis finis videtur ei,** (PP. Q. 83. Art. 1 ob. 5 and ad 5; PS. Q. 9. Art. 2 c; C. G. 4. 95; 2 Sent. 7. 1. 2 c; 2 Sent. 15. 1. 3 c; 2 Sent. 25. 1. 1 ob. 5; Mal. 2. 3 ad 9; Mal. 6. 1 c; Hebr. 5. 2; 3 Eth. 13 a), the translation of the Aristotelian expression ὁποῖος ποθ' ἕκαστός ἐστι, τοιοῦτο καὶ τὸ τέλος φαίνεται αὐτῷ (Eth. Nic. III, 7, 1114. a. 32 ff), *as each one is conditioned* and *disposed, so does he choose the purpose of his striving.* Id est tale aliquid videtur ei appetendum quasi bonum et finis, 3 Eth. 13 a. — quod **est optimum in unoquoque, est finis eius,** (Somno 4 e), *the best in everything is its purpose.* — **ratio cuiuslibet rei factae sumitur ex fine quem faciens intendit,** (C. G. 3. 59; cf. C. G. 3. 78; SS. Q. 27. Art. 6 c), *the purpose toward which the worker strives determines the nature of the work done.* — **remoto fine frustra reparatur illud** quod **est ad finem,** (4 Sent. 44. 1. 2. 1 ob. 1), *when the purpose is removed, the reconstruction of the means to the purpose is in vain.* — **res denominatur a fine; unumquodque denominatur a fine,** see *denominare.*

finītas, tātis, *f., finite state, finity, limitation,* the opposite of *infinitas.* Creaturae autem materiales habent infinitatem ex parte materiae, sed finitatem ex parte formae, quae limitatur per materiam in qua recipitur, PP. Q. 50. Art. 2 ad 4; omnem finitatem effectuum transcendit, C. G. 2. 26. Cf. PS. Q. 30. Art. 4; PTS. Q. 4. Art. 1.

fīnītē, *adv.,* see *finio.*

finitimus, a, um, *adj., neighboring.* Postmodum autem habuerunt varia bella cum finitimis gentibus, PS. Q. 102. Art. 4 ad 2.

fio, fieri, factum, 3, *v. a.* and *n., to be made, be done, become, arise, happen,* synonym of *generari,* the opposite of *esse* and *factum esse.* Cf. *facio.* Est enim fieri via ad esse, C. G. 2. 43; fieri importat initium essendi, 1 Phys. 12 h; fieri et facere aequivoce dicuntur in hac universali rerum productione et in aliis productionibus, 8 Phys. 2 a; factum esse et terminus eius, quod est fieri, 2 Anal. 11 a; ipsum fieri vel moveri est quoddam continuum, ipsum autem, quod est motum esse vel factum esse, est quoddam indivisibile, quod potest accipi vel ut terminans totum motum vel ut dividens motum tanquam finis primae partis motus et principium secundae, sicut patet de puncto, quod dividit lineam. sic igitur ipsum factum esse est causa praecedens ipsum fieri, cuius est principium, et est effectus consequens illud fieri cuius est terminus, 2 Anal. 10 e; cf. 2 Anal. 10 a and 10 d; 6 Phys. 8 l; fieri dicitur dupliciter. uno modo moveri ad esse, et sic illud, quod generatur, in toto tempore alterationis praecedentis dicitur fieri, et hoc modo loquitur Philosophus de fieri in VI Physic. (c. 6, 237. b. 3 ff), ubi ostendit, quod omne factum esse praecedit fieri et omne fieri praecedit factum

esse; et sic non est verum, quod aliquid fiat et factum sit, sed sic est verum, quod illud, quod fit, non est. alio modo dicitur fieri res, quando introducitur forma, et sic fieri non est fieri, sed terminari motum; unde sicut simul motus terminatur et terminatus est, ita simul aliquid fit et factum est; sed hoc modo illud quod fit est, quia terminus factionis est esse, in quo ponitur esse illud esse, quod dicitur hoc modo moveri, Quodl. 7. 4. 9 ad 4. Cf. PP. Q. 104. Art. 1 c; PT. Q. 50. Art. 6 c; PT. Q. 75. Art. 7 ad 2; et passim. On **causa fiendi**, see *causa*; on **considerare ut in fieri et in facto esse**, see *considerare*; on **dicere sicut in fieri et in facto esse**, see *dicere*; on **ignorantia facti**, see *ignorantia*; on **lex factorum**, see *lex*; on **principium fiendi et facti**, see *principium*; on **rixa factorum**, see *rixa*; on **significare ut in fieri**, see *significare*; on **tentare factis**, see *tentare*. — Kinds of *fieri* are: (a), **fieri ab arte, fieri ab fortuna, fieri a casu,** and **fieri ab natura,** *to come into existence through art, through fortune, through chance,* and *through nature.* Cf. *naturale.* Sicut patet tam in his quae fiunt a natura, quam in his quae fiunt ab arte, PS. Q. 1. Art. 6 c. Cf. 2 Phys. 10 e; 7 Met. 62 a-h. — (b), **fieri abstractione, fieri alteratione, fieri appositione, fieri compositione,** and **fieri transfiguratione,** *to come about by abstraction from matter,* or *by alteration, by addition, by combination,* and *by reorganization.* Eorum, quae fiunt, quaedam fiunt transfiguratione, sicut statua fit ex aere; quaedam vero fiunt appositione, ut patet in omnibus augmentatis, sicut fluvius fit ex multis rivis; alia vero fiunt abstractione, sicut ex lapide fit per sculpturam imago Mercurii; quaedam vero fiunt compositione, sicut domus; quaedam vero fiunt alteratione, sicut ea, quorum materia alteratur, sive fiant secundum naturam sive secundum artem, 1 Phys. 12 i. Cf. 1 Phys. 12 i; 5 Phys. 3 a-l. — (c), **fieri a casu,** see *fieri ab arte.* — (d), **fieri a fortuna,** see *fieri ab arte.* — (e), **fieri aliud** and **fieri alterum,** *to become something else according to substance* and *condition.* Cf. 1 Phys. 12 b. — (f), **fieri alteratione,** see *fieri abstractione.* — (g), **fieri alterum,** see *fieri aliud.* — (h), **fieri a natura,** see *fieri ab arte.* — (i), **fieri appositione,** see *fieri abstractione.* — (j), **fieri circulariter seu secundum generationem circularem** and **fieri in directum seu in rectum,** *to come into existence like a circular course* and *in a straight line,* i.e., *to come into existence in such a way that the process of becoming in a certain way describes a circle in so far as a thing in its continued change finally again becomes that which it was in the beginning,* and *to come into existence in such a way that the process of becoming from one product to another goes farther and farther like a straight line from one point to another.* Cf. 2 Anal. 10 c and 12 a. — (k), **fieri compositione,** see *fieri abstractione.* — (l), **fieri ex alio** and **fieri ex altero,** *to become from another substance* and *from another condition.* Cf. 1 Phys. 12 b. — (m), **fieri ex aliquo** and **fieri ex nihilo,** *to become from something* and *to become from nothing.* Fit ex nihilo, id est, non fit ex aliquo; sicut si dicatur: iste loquitur de nihilo, quia non loquitur de aliquo, PP. Q. 45. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 45. Art. 3; C. G. 2. 16; 5 Met. 21 a; 7 Met. 6 m and n. — (n), **fieri ex altero,** see *fieri ex alio.* — (o), **fieri ex contrario seu opposito** and **fieri ex medio,** *to become out of the opposite* and *to become out of the mean between two opposites.* Omnia, quae fiunt vel corrumpuntur, fiunt ex contrariis vel mediis vel corrumpuntur in ea, media autem fiunt ex contrariis, sicut colores medii ex albo et nigro, 1 Phys. 10 b. Cf. PP. Q. 45. Art. 5 ad 2. — (p), **fieri ex medio,** see *fieri ex contrario.* — (q), **fieri ex nihilo,** see *fieri ex aliquo.* Quod enim generatur, ex aliqua materia generatur; ex nihilo enim nihil generatur, quamvis ex nihilo fiat aliquid per creationem, PT. Q. 77. Art. 5 ob. 1. Cf. PP. Q. 41. Art. 3; PP. Q. 45. Art. 1 (ter); PP. Q. 45. Art. 2 (passim); PP. Q. 46. Art. 2 (bis); PS. Q. 113. Art. 9 (bis); PT. Q. 75. Art. 8. — (r), **fieri ex opposito,** see *fieri ex contrario.* — (s), **fieri ex permanente** and **fieri ex permutato,** *to become from a constant* and *from a changed thing,* i.e., to become from something which, in the process of becoming and after it, remains, and to become from something which in this process and through it is changed and to this extent disappears. Cf. 1 Phys. 12 f and g and 15 f.—(t), **fieri ex permutato,** see *fieri ex permanente.*—(u), **fieri ex privatione** and **fieri ex subiecto,** *to become out of a lack* or *privation which befalls a thing* and *to become from the subject of this privation.* Dupliciter dicitur aliquid fieri ex aliquo, scilicet ex privatione et ex subiecto, quod dicitur materia, sicut dicitur, quod homo fit sanus, et quod laborans fit sanus. dicitur autem magis aliquid fieri ex privatione, quam ex subiecto, sicut magis dicitur aliquis fieri sanus ex laborante, quam ex homine, 7 Met. 6 n. Cf. 1 Phys. 12 h and 13 a. — (v), **fieri ex subiecto,** see *fieri ex privatione.* Per se autem fit aliquid ex subiecto, quod est in potentia, PP. Q. 45. Art. 5 ad 2. — (w), **fieri in directum seu in rectum,** see *fieri circulariter.* — (x), **fieri naturale seu naturaliter seu secundum naturam** and **fieri secundum artem,** *the natural* and *the artistic production* or *the becoming according to nature* and *that according to art.* Cf. *fieri ab arte.* Cf. C. G. 3. 85; 1 Phys. 12 a and e, and 13 a; 1 Meteor. 1 c; 7 Met. 6 e. — (y), **fieri per accidens seu secundum accidens** and **fieri per se,** *to become through something else* and *to become of itself* or *of its own nature* and *essence.* Sic id quod est contra naturam speciei, fieri per accidens naturale huic individuo, sicut aquae calefactae est naturale quod calefaciat; ita igitur contingit quod id quod est contra naturam hominis vel quantum ad rationem vel quantum ad corporis conservationem, PS. Q. 31. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 5; PT. Q. 2. Art. 10; PTS. Q. 62. Art. 2; C. G. 2. 87; 1 Phys. 10 b.—(z), **fieri per modum inhaerentiae,** *to become after the manner of adhesion.* Cf. Verit. 3. 3 c. — (a^2), **fieri per se,** see *fieri per accidens.* Sic enim, sicut per se haberet esse et operationem, ita per se deberetur ei fieri, PP. Q. 118. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 110. Art. 2. — (b^2), **fieri secundum accidens,** see *fieri per accidens.* — (c^2), **fieri secundum artem,** see *fieri naturale.* — (d^2), **fieri secundum esse accidentale** and **fieri secundum esse substantiale seu substantialiter,** *to become after the manner of the accidental* and *to become after that of the substantial existence.* Cf. 1 Phys. 12 b and h. — (e^2), **fieri secundum esse substantiale,** see *fieri secundum esse accidentale.* — (f^2), **fieri secundum quid** and **fieri simpliciter,** *to become respectively* or *in a certain respect* and *to become simply* or *absolutely.* Fieri simpliciter est solum fieri substantiarum; sed alia dicuntur fieri secundum quid, 1 Phys. 12 h. Cf. PT. Q. 2. Art. 1; C. G. 4. 48; 1 Gener. 1 c. — (g^2), **fieri simpliciter,** see *fieri secundum quid.* Fieri hominem est fieri simpliciter in omnibus his in quibus humana natura incipit esse in supposito de novo creato. Deus autem dicitur factus homo, eo quod humana natura incoepit esse in supposito divinae naturae ab aeterno praeexistente. et ideo Deum fieri hominem, non est Deum fieri simpliciter, PT. Q. 16. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 76. Art. 4; PP. Q. 118. Art. 2; PS. Q. 92. Art. 1; SS. Q. 4. Art. 4; SS. Q. 172. Art. 5; PTS. Q. 70. Art. 3. — (h^2), **fieri substantialiter,** see *fieri secundum esse accidentale.* Sed formae secundum se inest uniri materiae; non enim per accidens aliquod, sed per essentiam suam est actus materiae; alioquin ex materia et forma non fieret unum substantialiter, sed accidentaliter, PP. Q. 76. Art. 1 ob. 6. — (i^2), **fieri transfiguratione,** see *fieri abstractione.* — (j^2), **fieri ut compositum** and **fieri ut simplex,** *to become as something composed* and *to become as something simple.* Cf. 1 Phys. 12 b. — (k^2), **fieri ut simplex,** see *fieri ut compositum.* — **ad id, quod potest fieri per unum, superfluum est plura ponere** (SS. Q. 45 Art. 2 ob. 3), or, **non est faciendum per plura, quod bene potest fieri per unum** (7 Pol. 9 i), or, **quod fieri potest per pauciora, superfluum est, si fiat per plura** (1 Phys. 11 m), or, **quod potest compleri per pauciora, non fit per plura,** (PP. Q. 2. Art. 3 ob. 2), or, **quod potest fieri per unum, superflue fit per multos** (PT. Q. 82. Art. 2 ob. 2), or, **quod potest sufficienter fieri per unum, superfluum est, quod fiat per multa** (PP. Q. 108. Art. 3 ob. 2; C. G. 3. 70), or, **quod sufficienter fit uno posito, melius est per unum fieri, quam per multa** (C. G. 1. 42), or, **quod sufficienter potest fieri unum non oportet quod per aliquid aliud inducatur** (SS. Q. 22. Art. 1 ob. 1), *where a single cause suffices for the formation of something, a multiplicity of causes*

is superfluous. Cf. *exsistere, natura,* and *plus.* — **ex nihilo nihil fit,** see *nihil.* — **factum esse est indivisibile** (2 Anal. 11 a), *to have been done is something indivisible.* — **fieri non potest esse consequenter se habens et contiguum cum hoc, quod est factum esse** (2 Anal. 11 a), *the becoming* and *the having become cannot immediately follow each other* and *moreover cannot touch each other.* — **impossibile est fieri illud, quod non potest esse factum** (1 Cael. 13 g), *it is impossible to become what cannot be made.* — **in omni factione, in qua est successio, fieri est ante factum esse** (C. G. 2. 19; cf. PP. Q. 45. Art. 2 ad 3; 6 Phys. 8 l), *in every making in which there is a succession, becoming is earlier than having been made.* — **in omni factione naturali oportet esse subiectum** (1 Phys. 12 h), *every making in nature embraces a subject of the making.* — **in quolibet fieri sunt tria, scilicet subiectum et terminus factionis et oppositum eius** (1 Phys. k; cf. 1 Phys. b-g), *in every becoming three things are to be distinguished, namely, the subject* and *what it has become,* and *what it was not before becoming.* Sicut, cum homo fit musicus, oppositum est non musicum et subiectum est homo et musicus est terminus factionis, 1 Phys. k. — **non est faciendum per plura, quod bene potest fieri per unum,** see above: *ad id, quod potest fieri* etc. — **non est fieri, nisi aliquid factum sit prius, neque est aliquid factum esse, nisi fiat prius** (6 Phys. 8 l), *there is a becoming only when a having become preceded, nor does a thing come to be, unless it became so previously.* — **omne quod fit, ad hoc fit,** (C. G. 2. 43), *the purpose of every becoming is being* or *existence.* — **omnia, quae fiunt, fiunt ab aliquo agente et ex aliquo sicut ex materia et iterum fiunt aliquid, quod est terminus** (7 Met. 6 b; cf. 7 Met. 6 c-f), *all that is made, is made by some agent,* and *from something as from material,* and *again is made something which is the end* or *purpose.* — **quod fieri potest per pauciora, superfluum est, si fiat per plura; quod potest compleri per pauciora principia, non fit per plura; quod potest fieri per unum, superflue fit per multos; quod potest sufficienter fieri per unum, superfluum est, quod fiat per multa; quod sufficienter fit uno posito, melius est per unum fieri, quam per multa; quod sufficienter potest fieri per unum, non oportet, quod per aliquid aliud inducatur;** see above: *ad id, quod potest fieri* etc.

firmāmentum, i, *n.,* (1) *lit., the firmament, sky above the earth,* (2) *fig.,* (a) in *gen., a support, prop, stay,* (b) in *partic.,* a rhet. t.t., *the chief support of an argument.* — (1), videtur quod firmamentum non sit factum secunda die, . . ., ergo firmamentum non est factum secunda die, (ob. 1), . . ., firmamentum autem est naturaliter prius aqua et terra, . . ., ergo firmamentum factum est secunda die, (ob. 2), . . ., firmamentum secunda die factum, dupliciter intelligi potest. uno modo de firmamento in quo sunt sidera; et secundum hoc oportet nos diversimode exponere secundum diversas opiniones hominum de firmamento. quidam enim dixerunt firmamentum illud esse ex elementis compositum, . . ., alii vero dixerunt firmamentum esse de natura quatuor elementorum, . . ., firmamentum factum fuerit secunda die, PP. Q. 68. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 61. Art. 4; PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 66. Art. 4 (passim); PP. Q. 68. Art. 2 (passim); PP. Q. 68. Art. 3 (passim); PP. Q. 70. Art. 1 (passim); et passim. — (2) (a), quando enim aliquis falsum iurat, tunc iuratio est vana secundum seipsam, quia non habet firmamentum veritatis, SS. Q. 122. Art. 3 ad 3. — (2) (b), circumstantia est per quam argumentationi auctoritatem et firmamentum adiungit oratio. sed oratio dat firmamentum argumentationi praecipue ab his quae sunt de substantia rei, (ob. 1), . . ., oratio quidem dat firmamentum argumentationi, PS. Q. 7. Art. 1 ad 1.

firmē, *adv.,* see *firmus,* a, um.

firmitas, ātis, *f., power, strength, force, steadiness, stability, firmness, steadfastness, durability,* used *figuratively.* Multiplicitas enim sensuum in una scriptura parit confusionem et deceptionem, et tollit arguendi firmitatem, PP. Q. 1. Art. 10 ob. 1; spes enim importat quamdam certitudinem et firmitatem, (ob. 1), . . ., licet non sit firmitas secundum rei veritatem, PS. Q. 40. Art. 6 ad 1; Apostolus non prohibet totaliter disputationem, sed inordinatam, quae magis fit contentione verborum quam firmitate sententiarum, SS. Q. 10. Art. 7 ad 1; quae quidem duo pertinent ad firmitatem fidei nostrae, PS. Q. 29. Art. 1 c; et ideo prior contractus accipit firmitatem, PTS. Q. 43. Art. 2 ad 5. Cf. PP. Q. 22. Art. 4 ob. 2; PP. Q.108. Art. 5 ad 6; PS. Q. 46. Art. 8; PS. Q. 61. Art. 3; PS. Q. 89. Art. 3; SS. Q. 5. Art. 4; et passim.

firmiter, *adv.,* see *firmus.*

firmo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *lit., to make firm, fast,* (2) *fig.,* (a) *to fix, fasten, secure firmly,* (b) *to confirm, ratify, condition,* (c) *to strengthen, increase the courage* or *resolution of; encourage, animate,* (d) *to establish, found, ordain,* (e) *to confirm, show, prove; to affirm, assent, declare, promise the correctness* or *truth of a circumstance* or *statement,* (f) in the *pass., to be strengthened in something; be made callous, hard.* — (1), est enim naturale homini ut caput eius in superiora tendat, et pedes in terra firmentur, SS. Q. 183. Art. 1 c. — (2) (a), nisi statim post primum instans, in quo naturalem motum habuit ad bonum, impedimentum beatitudini praestitisset, fuisset firmatus in bono, PP. Q. 63. Art. 6 ad 3; inquantum vovendo voluntatem nostram immobiliter firmamus ad id quod expedit facere, SS. Q. 88. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 102. Art. 2 ad 1; SS. Q. 88. Art. 6 ob. 3. — (2) (b), uno modo per aliquod privatum condictum, sicut quod firmatur aliquo pacto inter privatas personas, SS. Q. 57. Art. 2 c; sed per iuramentum veritate divina firmatur aliquid, PTS. Q. 46. Art. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 89. Art. 7 c; SS. Q. 106. Art. 1 ad 2; SS. Q. 152. Art. 3 ad 4; SS. Q. 169. Art. 1 c; SS. Q. 186. Art. 6 ad 1; et passim. — (2) (c), et sic necesse est quod homo firmetur in eo quod est rationis, ne recedat, PS. Q. 61. Art. 2 c; tum quia per votum firmatur voluntas hominis ad bonum faciendum, SS. Q. 189. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 61. Art. 4; PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 161. Art. 2 (passim); SS. Q. 186. Art. 2; et passim. — (2) (d), in temporalibus legibus quamvis homines iudicent de his cum eas instituunt tamen quando sunt institutae et firmatae, PS. Q. 96. Art. 6 ob. 1, in quot.; unde et dicitur aliquid esse sancitum, quia est lege firmatum, SS. Q. 81. Art. 8 c. — **firmare nomen,** *to establish* or *adopt a name.* Augustinus dicit quod hoc nomen homousion, quod in concilio Nicaeno adversus Arianos firmatum est, idem significat, PP. Q. 39. Art. 2 a. — (2) (e), et tunc si impedit ne praebenda detur digno, consulens quod non detur, antequam sit firmatum quod ei detur, . . ., si vero iam firmatum sit quod alicui detur praebenda, SS. Q. 62. Art. 2 ad 4. — (2) (f), cuius consideratio inducere solet hominem ad hoc quod eius voluntas in peccato non firmetur, SS. Q. 14. Art. 2 c. — **firmātus,** a, um, *P. a.,* (1) *condensed, solidified,* (2) *established, settled* or *fixed firmly,* (3) *hardened in sin.* — (1), aquae quae sunt supra caelos, non sunt fluidae, sed quasi glaciali soliditate extra caelum firmatae, PP. Q. 68. Art. 2 ad 2. — (2), si ergo post consensum in aliquam per verba de futuro iuramento firmatum, PTS. Q. 46. Art. 1 ob. 1. — (3), quia per hoc videtur habere voluntatem minus firmatam ad peccandum, SS. Q. 21. Art. 2 ad 3.

firmus, a, um, *adj.,* (1) *lit., firm,* (in opp. to frail, destructible), *steadfast, stable, strong, powerful,* (2) *fig., firm* in strength or durability, also in opinion, affection, etc., *fast, constant, steadfast, immovable, powerful, strong, true, faithful.* — (1), nam quod est spissum et solidum, dicitur esse corpus firmum, PP. Q. 68. Art. 1 c; puta si aliquis alicui vendat equum claudicantem pro veloci, vel ruinosam domum pro firma, SS. Q. 77. Art. 3 c. — (2), inquantum scilicet ille qui per fortitudinem habet animum firmum contra pericula mortis, PS. Q. 61. Art. 4 ad 1; quia qui stat firmus contra maiora, consequens est quod stet firma contra minora, SS. Q. 123. Art. 4 c; Philosophus loquitur de mulieribus, quasi non habentibus iudicium rationis firmum, SS. Q. 156. Art. 1 ad 1; eorum quae sunt magis propinqua et similia melior et firmior est coniunctio, PTS.

Q. 54. Art. 3 ob. 5. Cf. PP. Q. 94. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 58. Art. 1; SS. Q. 88. Art. 8; SS. Q. 129. Art. 6; et passim. — **firmē**, and **firmiter**, *adv.*, *firmly, steadily, lastingly, powerfully.* — (1), firmē, si firme et immobiliter habeat se et operetur, PS. Q. 61. Art. 4 ob. 3. — (2), **firmiter**, nullus autem potest per promissionem se firmiter obligare ad id quod est in potestate alterius, SS. Q. 88. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 24. Art. 1; PP. Q. 59. Art. 4; PS. Q. 81. Art. 3; SS. Q. 89. Art. 7; SS. Q. 123. Art. 11; SS. Q. 137. Art. 2; et passim.

fissio, ōnis, *f.*, *a division, dividing.* Quia fissio ungulae significat distinctionem duorum Testamentorum, vel Patris et Filii, vel duarum naturarum in Christo, vel discretionem boni et mali, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

fissūra, ae, *f.*, *a cleft, fissure, crack* or *crack-like depression*; *a cleft, slit* or *furrow.* Et similiter sunt eis prohibitae carnes animalium habentium multas fissuras in pedibus, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

fistula, ae, *f.*, (1) *a reed-pipe, flute,* (2) *a water-pipe.* — (1), neque fistulas ad disciplinam est adducendum, neque aliquod aliud artificiale organum, puta citharam, SS. Q. 91. Art. 2 ad 4. — (2), et sicut quod fistula, per quam transit aqua, sit argentea vel plumbea, PT. Q. 64. Art. 5 c.

fixē, *adv.*, see *figo.*

fixio, ōnis, *f.*, *a fastening, fixing, attaching firmly* or *immovably*; *a piercing.* Passus est enim Christus in capite pungentium spinarum coronam, in manibus et pedibus fixionem clavorum, PT. Q. 46. Art. 5 c.

fixus, a, um, *P. a.*, see *figo.*

flagellātio, ōnis, *f.*, *a flagellation, scourging, whipping.* In aliis autem minoribus culpis, induxit poenam flagellationis vel ignominiae, PS. Q. 105. Art. 2 ad 10; peregrinationes etiam iniunguntur pro satisfactione et disciplinae sive flagellationes, quae non computantur sub aliquo horum, PTS. Q. 15. Art. 3 ob. 5.

flagello, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to whip, scourge, lash.* Non autem prout est in sacramento, sicut irrideri, conspui, crucifigi, flagellari, et cetera huiusmodi, PT. Q. 81. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 25. Art. 4. — **flagellans**, antis, *P. a.*, *lashing, punishing.* Correptio utilis est, ut ex dolore correptionis voluntas regenerationis oriatur; si tamen qui corripitur, filius est promissionis, ut strepitu correptionis forinsecus insonante aut flagellante, Deus in illo intrinsecus occulta inspiratione operetur et velle, PS. Q. 109. Art. 8 ad 2. — **flagellātus**, a, um, *P, a.*, *whipped, scourged.* Secundum tactum quidem, flagellatus et clavis confixus, PT. Q. 46. Art. 5 c.

flagellum, i, *n.*, *dim.*, (1) *lit.*, *a whip, scourge,* (2) *fig.*, *scourge, severe punishment,* any instrumentality for causing suffering or death. — (1), et ideo timore doloris qui provenit ex flagellis vel aliis huiusmodi quae contrariantur bonae consistentiae corporis, dimittimus delectationem ciborum vel aliorum huiusmodi, PS. Q. 35. Art. 6 c; ut si servus timeat flagella videns iram domini sui, SS. Q. 96. Art. 3 ad 1; et ideo si quis incurrat mala animae, id est, peccata, fugiens mala corporis, puta flagella, vel mortem, aut mala exteriorum rerum, SS. Q. 125. Art. 4 c; sic iterum corpus Christi secundum conditionem propriae naturae necessitati subiacuit et clavi perforantis, et flagelli percutientis, PT. Q. 14. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 108. Art. 4 ad 2; SS. Q. 123. Art. 8 c; PT. Q. 25. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 5 (bis). — (2), videtur quod flagella quibus a Deo in hac vita punimur, non possint satisfactoria esse, . . ., cum ergo flagella quibus a Deo punimur non sint in nobis, videtur quod satisfactoria esse non possint, (ob. 1), . . ., sed huiusmodi flagella etiam malis inducuntur, et praecipue eis debentur, (ob. 2), . . ., sed aliquando ista flagella infliguntur illis qui peccata non habent, (ob. 3), . . ., ergo flagella huius vitae peccata purgant, (a), . . ., unde si flagella quae pro peccatis a Deo infliguntur, (c), . . ., quamvis illa flagella non sint omnino in potestate nostra, (ad 1), . . ., sic etiam eisdem flagellis et boni purgantur, PTS. Q. 15. Art. 2 ad 2.

flāgitiōsus, a, um, *adj.*, *shameful, disgraceful, infamous, flagitious, profligate, dissolute, scandalous.* Porro, si paulatim depravatus idem populus habeat venale suffragium, et regimen flagitiosis sceleratisque committat, PS. Q. 97. Art. 1 c; quinimo ex his ludus redditur flagitiosus et obscoenus, SS. Q. 168. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 168. Art. 2 c; SS. Q. 169. Art. 1 (bis).

flāgitium, ii, *n.*, *a crime,* a grave offence against morality or the social order; flagrant violation of law or morality in general; *wickedness, iniquity.* Perpetrare flagitium aliquod, mors animae est; sed desperare est descendere in infernum, SS. Q. 20. Art. 3 c, in quot.; flagitia quae sunt contra naturam, ubique ac semper detestanda atque punienda sunt, qualia Sodomitarum fuerunt, SS. Q. 154. Art. 12 ad 1, in quot.; in aliis personis plerumque flagitium est, in divina, vel prophetica persona magnae cuiusdam rei signum est, PT. Q. 51. Art. 2 ad 2, in quot. Cf. SS. Q. 169. Art. 1 (ter).

flāgito, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.*, *to entreat, solicit* a thing, *demand, ask.* Quicumque aliter Scripturam intelligit quam sensus Spiritus Sancti flagitat, quo conscripta est, SS. Q. 11. Art. 2 ob. 2, in quot.; sed sicut quod praeterit, nec intactum est, nec permanens, sic Salvator leviter invadentem tentationem flagitat pelli, PT. Q. 21. Art. 4 ad 1, in quot.

flāmen, inis, *n.*, *a breeze, breath of air,* a synonym of *spiritus.* The principle of life often represented under the figure of a breath of air. Accordingly the word *spiritus*, a synonym of *flamen*, has been used to signify a living, intelligent, incorporeal being, such as the soul. In the New Testament, it signifies the Holy Ghost, the spirit of truth. The term *flamen* has been likewise used as a name for the Holy Spirit, whose special office is to move the heart to love God and to conceive penitence for sin. **baptismus flaminis**, *baptism of the Holy Spirit* or *baptism of desire*, is a phrase employed in the third century by the anonymous author of the book "De rebaptismate," and is defined as a movement of the Holy Spirit which produces in the soul faith, charity, and sorrow, in consequence of which there arises an implicit desire to receive the sacrament of baptism. Videtur inconvenienter describantur tria baptismata, scilicet aquae, sanguinis et flaminis sive Spiritus Sancti, PT. Q. 66. Art. 11 ob. 1; baptismus sanguinis non valet sine baptismo flaminis, . . ., sed baptismus flaminis valet sine baptismo sanguinis, (ob. 2), . . ., ergo baptismus flaminis potior est quam baptismus sanguinis, (ob. 3), . . ., in baptismo autem flaminis vel poenitentiae per quamdam affectionem, (c), . . ., baptismus sanguinis includit baptismum flaminis, PT. Q. 66. Art. 12 ad 2. Cf. SS. Q. 100. Art. 2 ad 1.

flamma, ae, *f.*, (1) *lit.*, *a flame, blaze, fire* in aerial matter, a stream of vapor or gas made luminous by heat, usually by the heat of its own combustion, (2) *fig.*, (a) *the flame* or *fire of passion* such as of love, or the condition proceeding from rage, striving, or earnest desire, (b) *a flame*, any raging evil. — (1), Aristoteles lumen nominat ignem in propria materia; sicut ignis in materia aerea dicitur flamma, PP. Q. 67. Art. 2 ad 2; sicut carbo et flamma dicuntur esse species ignis, propter applicationem naturae ignis ad materiam alienam, PS. Q. 35. Art. 8 c; et postea cessavit, sicut flamma quae in rubo apparuit Moysi, PT. Q. 39. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 74. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 74. Art. 9, in quot.; PTS. Q. 85. Art. 1; PTS. Q. 97. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 97. Art. 6 (bis). — (2) (a), dicitur de amore, quod lampades eius sunt lampades ignis atque flammarum, PS. Q. 28. Art. 5 ob. 3, in quot.; ut leones flammam spirantes, sic ab illa mensa discedimus terribiles effecti diabolo, PT. Q. 79. Art. 6 c, in quot. Cf. SS. Q. 24. Art. 10 a;

SS. Q. 186. Art. 3. — (2) (b), Arius in Alexandria una scintilla fuit; sed quoniam non statim oppressus est, totum orbem eius flamma populata est, SS. Q. 11. Art. 3 c, in quot.

flammeus, a, um, *adj., flaming, fiery-red.* Frustra ergo apposita sunt alia impedimenta, ne homo illuc reverteretur, scilicet Cherubim et gladius flammeus et versatilis, (ob. 5), . . ., collocavit enim Deus ante paradisum Cherubim et flammeum gladium, (c), . . ., et hoc significatur per flammeum gladium, SS. Q. 164. Art. 2 ad 5. Cf. PT. Q. 49. Art. 5.

flātus, ūs, *m., a breadth, breeze,* a synonym of *spiritus.* Nam nomen spiritus in rebus corporeis impulsionem quamdam et motionem significare videtur; nam flatum et ventum, spiritum nominamus, PP. Q. 36. Art. 1 c; auctoritates autem inductae, non loquuntur de Spiritu Sancto, sed de spiritu creato, qui quandoque dicitur ventus, quandoque flatus hominis, quandoque etiam anima, PP. Q. 41. Art. 3 ad 4; ad apostolos autem sub specie flatus, ad ostendendam potestatem ministerii in dispensatione sacramentorum, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6; per spiritum Domini intelligit aerem, vel ventum, sicut et Plato intellexit; et dicit quod dicitur spiritus domini, secundum quod Scriptura consuevit ubique flatum ventorum Deo attribuere, PP. Q. 74. Art. 3 ad 4.

Flāviānus, i, *m., Flavian,* saint, bishop of Constantinople, date of birth unknown; died at Hypaepa in Lydia, August 449. At a council of bishops convened at Constantinople by Flavian, November 8, 448 to settle a dispute which had arisen among his clergy, the Archimandrite Eutyches was accused of heresy and excommunicated by Flavian. Eutyches appealed to pope St. Leo, who investigated the disputed question, and then sent his sublime dogmatic letter (epistle xxviii), called the Tome, to Flavian concisely setting forth and confirming the doctrine of the incarnation and the union of the divine and human natures in the one person of Christ. Unde Leo papa dicit in Ep. xxviii ad Flavianum quod in Christo sunt duae naturae, una scilicet divina, quae fulget miraculis; altera, scilicet humana, quae succumbit iniuriis, PT. Q. 43. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 3; PT. Q. 19. Art. 1.

flāvus, a, um, *adj., golden yellow, reddish yellow, flaxen-colored.* Quod opus Dei et facturam eius, et plasma adulterare nullo modo debeant, adhibito flavo colore, vel nigro pulvere, vel rubore, aut quolibet lineamenta nativa corrumpente medicamine, SS. Q. 169. Art. 2 ob. 2, in quot. Cf. PT. Q. 54. Art. 2.

flecto, ere, xi, xum, 3, *v. a.* and *n.,* (1) *lit., to bend, bow, curve, turn around,* (2) *fig., in gen., to bend, turn, direct,* (b) in *partic., to move, persuade, prevail upon, soften, appease.* — (1), et sic in nomine Iesu omne genu flectatur, PT. Q. 52. Art. 1 c, in quot. — (2) (a), sed hoc non habet locum in Deo, qui simul omnia uno intuitu videt, et cuius voluntas ad malum flecti non potest, PP. Q. 22. Art. 3 ad 3; per orationem flectitur animus eius qui oratur, ut faciat quod ab eo petitur, SS. Q. 83. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 63. Art. 9; PP. Q. 64. Art. 2; PS. Q. 13. Art. 6; PS. Q. 109. Art. 2; PS. Q. 83. Art. 9; PT. Q. 79. Art. 6. — (2) (b), sed ex naturali ratione adinventa est ars rhetorica, per quam aliquis potest sic dicere ut doceat, ut delectet, ut flectat, (ob. 1), . . ., dum aliquis sic loquitur quod auditorem flectat, SS. Q. 177. Art. 1 c; ergo per peccatorum suffragia Deus ad misericordiam non flectitur; et ideo talia suffragia non prosunt, PTS. Q. 71. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 8, in quot.

fleo, ere, flēvi, flētum, 2, *v. n.* and *a., to weep, cry, shed tears,* a synonym of *ploro, lugeo, lacrimo.* Verbum illud Isaiae potest intelligi de angelis, id est, nuntiis Ezechiae, qui fleverunt propter verba Rapsacis, . . ., qui flent pro peccatis hominum, PP. Q. 113. Art. 7 ad 1; et ideo captiva non aliter permittebatur in uxorem duci, nisi prius rasa caesarie, et circumcisis unguibus, et deposita veste, in qua capta est, fleret patrem et matrem, PS. Q. 105. Art. 4 ad 6; super illud Luc. VI: beati qui nunc fletis, . . ., sed flere est actus poenitentiae, PT. Q. 85. Art. 3 ob. 4. Cf. PP. Q. 99. Art. 1; SS. Q. 168. Art. 2, in quot.; SS. Q. 186. Art. 10; PT. Q. 15. Art. 5, in quot.; PT. Q. 46. Art. 5; PT. Q. 84. Art. 10 (ter); PTS. Q. 72. Art. 1, et passim.

flētus, ūs, *m., a weeping, wailing, lamenting.* Fletus proximi non est nisi de aliquo malo, SS. Q. 28. Art. 2 ad 1; confessio peccatorum debet esse cum fletu, PT. Q. 68. Art. 6 a; videtur quod fletus, qui erit in damnatis, erit corporalis, (ob. 1), . . ., fletus corporalis fit per quamdam resolutionem lacrimarum, (a), . . ., in fletu corporali duo inveniuntur, . . . et quantum ad hoc fletus corporalis in damnatis esse non potest, . . ., unde quantum ad hoc corporalis fletus in damnatis esse non poterit, PTS. Q. 97. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 113. Art. 7; PS. Q. 38. Art. 2 (passim); PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 24. Art. 12.

flexibilis, e, *adj., flexible, pliant, tractable,* used *fig.* Quia ergo iustitia animata iudicis non invenitur in multis, et quia flexibilis est, PS. Q. 95. Art. 1 ad 1; cum homo naturaliter habeat liberum arbitrium flexibile ad bonum et ad malum, PS. Q. 114. Art. 9 c; tale autem non potest esse aliquod peccatum hominis viatoris, cuius liberum arbitrium flexibile est ad bonum et ad malum, PT. Q. 86. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 2 (bis).

flexibilitas, ātis, *f., flexibility.* Et sicut cum aliquis inflectit membra contra naturalem eorum flexibilitatem, PS. Q. 6. Art. 5 ob. 3; hoc autem malum creaturae rationali secundum suam naturam consideratae possibile est, propter naturalem liberi arbitrii flexibilitatem, SS. Q. 19. Art. 11 c.

flōreo, ēre, ui, 2, *v. n., to flower,* used *lit.* and *fig.* Sicut enim ridere dictum de prato nihil aliud significat quam quod pratum similiter se habet in decore, cum floret, PP. Q. 13. Art. 6 c; et dicimus quod arbor est florens floribus, . . ., sicut dicere est producere verbum, et florere est producere flores, sicut ergo dicitur arbor florens floribus, (c), . . ., sicut possumus dicere quod arbor est florens floritione et floribus, PP. Q. 37. Art. 2 ad 2; quod Christus florere voluit secundum virtuosam conversationem, non secundum carnis originem, PT. Q. 35. Art. 7 ad 2.

flōridus, a, um, *adj., full of* or *abounding with flowers, flowery.* Est locus temperato et tenuissimo et purissimo aere circumfulgens, plantis semper floridis comatus, PP. Q. 102. Art. 2 c.

flōritio, ōnis, *f., a blossoming, flowering.* Sicut possumus dicere quod arbor est florens floritione et floribus, PP. Q. 37. Art. 2 ad 2; sed secundum quod ridere metaphorice de prato dicitur, propter eius floritionem et virorem, opponitur ei quod est arescere, PS. Q. 88. Art. 1 c.

flōs, ōris, *m., a flower, blossom,* (1) *lit.,* (2) *fig.* — (1), sicut possumus dicere quod arbor est florens floritione et floribus, . . ., non enim dicimus quod arbor producit florem flore, sed productione floris, PP. Q. 37. Art. 2 ad 2; ut si dicatur quod flos emittitur ab arbore, PP. Q. 43. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 38. Art. 4, in quot.; SS. Q. 123. Art. 8, in quot.; SS. Q. 162. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 75. Art. 3 c. — (2), opera igitur, nostra, . . ., inquantum ordinantur ad finem vitae aeternae, sic magis habent rationem florum, PS. Q. 70. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 152. Art. 5 ob. 1.

flosculus, i, *m., a floweret, a little flower.* Nec avis pennulam, nec herbae flosculum, nec arboris folium sine suarum partium convenientia dereliquit, PP. Q. 103. Art. 5 a, in quot.

fluctuo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n., to fluctuate, waver, hesitate; to be restless, unquiet,* used *fig.* Imperfectum autem imperium contingit ex hoc quod ratio ex diversis partibus movetur ad imperandum vel ad non imperandum; unde fluctuat inter duo, et non perfecte imperat, PS. Q. 17. Art. 5 ad 1; B. Virgo assistens cruci, et aspiciens singula, post testimonium Gabrielis, post ineffabilem divinae conceptionis notitiam, post ingentem miraculorum ostensionem,

animo fluctuabat, PT. Q. 27. Art. 4 ad 2, in quot. — **fluctuans,** antis, *P. a., restless, undulating, stormy,* used *lit.* and *fig.* Secundo quantum ad sedationem desiderii fluctuantis, PS. Q. 70. Art. 3 c; unde Gregorius, . . ., comparat vitam saecularem mari fluctuanti vitam autem religionis portui tranquillo, SS. Q. 185. Art. 9 a.

fluctus, ūs, *m., a wave, billow, surge,* esp. of the sea. Cum fuerit gubernator in mediis fluctibus et de tempestate navem liberare potuerit, SS. Q. 184. Art. 8 ad 1; si enim perniciosum est proretam in tranquillitate navem deserere, quanto magis in fluctibus? SS. Q. 185. Art. 5 c; scilicet substantia aquarum, et earum dispositio quantum ad salsedinem et commotiones fluctuum, PTS. Q. 74. Art. 5 ad 2; ergo leges diei et noctis, et fluctuum maris, quae ex motu caeli causantur, in perpetuum erunt, PTS. Q. 91. Art. 2 ob. 2.

fluentum, i, *n., a stream, running water, river.* Columba enim secus fluenta habitat, ut inde, viso accipitre, mergat se et evadat; quod pertinet ad donum sapientiae, per quam sancti secus Scripturae divinae fluenta resident, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4.

fluidus, a, um, *adj., flowing, fluid, moist.* Naturaliter aqua est fluida, sed quod est fluidum, non potest consistere super corpus rotundum, (ob. 2), . . ., quia aquae quae sunt supra coelos, non sunt fluidae, PP. Q. 68. Art. 2 ad 2.

flūmen, inis, *n., a flowing of water, flood, stream,* (1) in *partic., a river,* (2) *transf.,* of other things which flow in streams or like streams, as *a stream of fire.* — (1), sicut si aliquis paries fabricetur in medio fluminis, PP. Q. 68. Art. 3 ob. 3; ergo videtur quod Christus magis debuerit baptizari in mari quam in flumine Iordanis, PT. Q. 39. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 94. Art. 3: PP. Q. 102. Art. 1 (ter); PS. Q. 89. Art. 2; PT. Q. 44. Art. 4; PT. Q. 66. Art. 4. — (2), sexto die flumina ignea surgent contra firmamentum ab occasu solis usque ad ortum corruentia, PTS. Q. 73. Art. 1 a.

fluo, ere, xi, xum, 3, *v. n.,* (1) *lit.,* (a) *to issue, flow out, to pass away* from any enclosed place, (b) *to flow from anything, proceed from, be due to,* as a cause, (c) of animal fluid, *to flow, rise* in daily movement; *pass along* the vessels of the body, the opposite of *refluere* and used with it in the phrase, **fluere et refluere,** *to flow* and *ebb,* (2) *fig., to flow, go, proceed, come forth,* (a) of time, *to flow, pass,* (b) *to flow, proceed* or *emanate,* as from a source. — (1) (a), in cuius signum de latere Christi pendentis in cruce fluxerunt aqua et sanguis, PT. Q. 62. Art. 5 c; sicut sacrificium Christi significatum est per oblationem Melchisedech, ita etiam significatum est per aquam, quod in eremo fluxit de petra, PT. Q. 74. Art. 6 ad 1. Cf. PT. Q. 54. Art. 2 (bis); PT. Q. 66. Art. 3 (bis); PT. Q. 66. Art. 4 (bis); PT. Q. 74. Art. 8 (bis). — (1) (b), sicut panis conficitur ex diversis granis, et vinum fluit ex diversis uvis, PT. Q. 74. Art. 1 c, in quot. — (1) (c), sed potest fluere et refluere quantum ad id quod est materiae in ipsa; et sic humidum nutrimentale non distinguitur a radicali ex parte principii, . . ., sed quia hoc humidum nutrimentale fluit et refluit, hoc ordine reparabitur quod illud quod primo fuit de substantia corporis hominis, totum reparabitur, PTS. Q. 80. Art. 4 c; partes secundum materiam non maneant in corpore, sed fluunt et refluunt, . . ., sic ergo omnes partes secundum materiam, quae non manent in corpore, sed fluunt et refluunt, resurgent, PTS. Q. 80. Art. 5 a. — **fluere et refluere,** *to flow back* and *forth, come* and *go, appear* and *disappear,* move from one place to another. Singuli subtrahuntur a multitudine per mortem, aliis in locum eorum succedentibus; unde partes multitudinis fluunt et refluunt materialiter, sed formaliter manent, PTS. Q. 80. Art. 4 c. — (2) (a), dicit enim Boetius quod nunc fluens facit tempus, nunc stans facit aeternitatem, PP. Q. 10. Art. 1 ob. 1. — (2) (b), videtur quod potentiae animae non fluant ab eius essentia, (ob. 1), . . ., ergo potentiae animae non fluunt ab eius essentia, PP. Q. 77. Art. 6 ob. 2; propter sacramentum, quia de latere Christi dormientis in cruce fluxerunt sacramenta, PP. Q. 92. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 56. Art. 2, in quot.; PP. Q. 77. Art. 7; PT. Q. 62. Art. 2 (bis); PT. Q. 62. Art. 4; PT. Q. 89. Art. 1; PTS. Q. 17. Art. 1; et passim. — **fluens,** entis, *P. a.,* (1) *lit., flowing,* as a liquid, (2) *fig., transient, passing.* — (1), sed aquae naturaliter videntur fluentes, et ad mare currentes, PP. Q. 69. Art. 1 ob. 4. Cf. PP. Q. 18. Art. 1 ad 3; PT. Q. 74. Art. 7 ad 3. — (2), sed gratia est in sacramento secundum esse fluens et incompletum, PT. Q. 62. Art. 3 ad 3; sed est ibi quaedam sanctificationis virtus instrumentalis, non permanens sed fluens in hominem, PT. Q. 66. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 63. Art. 2 c. — **fluxus,** a, um, *P. a., flowing.* Fluxus seminis in viro ex infirmitate procedit, nec semen sic fluxum est aptum ad generationem, PTS. Q. 64. Art. 3 ad 1.

fluvius, ii, *m.,* (1) *lit.,* (a) *a river,* (b) *transf.,* in *gen.* like flumen, for *running water, a stream,* (2) *fig.* — (1) (a), quando periculum nascitur ex ipso facto, . . ., puta quod aliquis per pontem ruinosum transeat fluvium, SS. Q. 88. Art. 4 ad 2; fluvius Iordanis fuit per quem Israel in terram promissionis intraverunt, (c), . . ., vel etiam per hoc significatur quod contra descensum aquarum, benedictionum fluvius sursum ferebatur, PT. Q. 39. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 68. Art. 6, in quot.; SS. Q. 124. Art. 1, in quot. — (1) (b), sicut Heraclitus dixit, quod non est possibile aquam fluvii currentis bis tangere, PP. Q. 84. Art. 1 c. — (2), quae de Salvatoris baptismate benedictio fluxit, tanquam fluvius spiritualis, omnium gurgitum tractus, universorum fontium venas, implevit, PP. Q. 66. Art. 3 ad 4, in quot.

fluxibilitas, ātis, *f., fluxibility, the quality of being fluxible; flowing.* Et quia ratio paulatim in homine convalescit, secundum quod quietantur motus et fluxibilitas humorum, PTS. Q. 43. Art. 2 c.

fluxus, ūs, *m.,* (1) *a flowing, flow,* the act of flowing, or what flows; the movement of a fluid or anything analogous in a continuous current, (2) of a number, series of moving objects, *a flow, flux, passing,* (3) of time, *a flow, passing,* (4) of delineation or construction by drawing, *a flow, issue of a line,* by drawing a pencil from a given point across a paper. — (1), ex utero virginis fluxus menstrui cruoris (potest) emitti, PP. Q. 98. Art. 2 ad 4; dicitur de immunditia mulieris patientis fluxum sanguinis, SS. Q. 94. Art. 3 a; unde quidam etiam in vigilando absque peccato fluxum seminis patiuntur, PT. Q. 80. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 152. Art. 1; PTS. Q. 64. Art. 3 (passim.—**fluxus et refluxus,** *the flow* and *ebb,* alternate advance and recession, as of the tide. Et hoc non est contra naturam, ut patet in fluxu et refluxu maris, PP. Q. 105. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 110. Art. 3; SS. Q. 2. Art. 3; PTS. Q. 74. Art. 5. — (2), et quia videbant omnia corpora mobilia esse et putabant ea in continuo fluxu esse, existimaverunt quod nulla certitudo de rerum veritate haberi posset a nobis. quod enim est in continuo fluxu, PP. Q. 84. Art. 1 c. — (3), eo quod apprehendimus fluxum ipsius nunc, ita causatur in nobis apprehensio aeternitatis, inquantum apprehendimus nunc stans, PP. Q. 10. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 10. Art. 4 ad 2. — (4), Arius enim duodecim modos generationis assignat; primus modus est iuxta fluxum lineae a puncto, PP. Q. 42. Art. 2 ob. 1.

fodio, ere, fōdi, fossum, 3, *v. n.* and *a., to dig, dig up, dig out.* Nulla ergo natura per se hoc facere potest quod intendens fodere sepulcrum, inveniat thesaurum, . . ., sicut si aliquis sciens in quo loco sit thesaurus absconditus, instiget aliquem rusticum hoc ignorantem, ut ibi fodiat sepulcrum, PP. Q. 116. Art. 1 c; et inde est quod servus qui acceptam pecuniam domini sui fodit in terram, SS. Q. 133. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 41. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 5.

foederātus, a, um, *P. a., leagued together, confederated, allied.* Postea subdit: vel ad consultationes et pacta quaedam significationum cum daemonibus placita atque foederata; quod pertinet ad secundum, SS. Q. 92. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 92. Art. 2 c.

foeditas, ātis, *f.*, *foulness, filthiness, horridness, deformity.* Quorum unum semper accidit, scilicet quaedam foeditas corporalis, PT. Q. 80. Art. 7 c; hae autem causae intelliguntur foeditates vel in corpore, puta infirmitas, vel aliqua notabilis macula, (c), . . ., scilicet ad peccatum, cum dicit quod ibi per foeditatem peccatum intelligitur, PTS. Q. 67. Art. 6 ad 2; quod ignis purgans non causabit innovationis formam, sed disponet tantum ad eam purgando a foeditate peccati et ab impuritate commixtionis, quae in corporibus caelestibus non invenitur, PTS. Q. 91. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 98. Art. 2; SS. Q. 169. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 73. Art. 5 (passim).

foedo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to disfigure, mar, deform*, Et si habuerit impetiginem, quae sine dolore corpus occupat, et membrorum decorem foedat, per quam avaritia designatur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; puto nec maiestati divinae, nec evangelicae disciplinae congruere, ut pudor et honor Ecclesiae tam turpi et infami contagione foedatur, PT. Q. 80. Art. 6 c, in quot.

foedus, a, um, *adj.*, *disgraceful, base, shameful, foul, detestable.* Et ideo in illa purgatione totum quod est foedum, ad locum damnatorum congregabitur, PTS. Q. 74. Art. 6 ad 3; unde et ita erit de purgatione mundi, quod quidquid erit turpe et foedum, in infernum cum reprobis mittetur, PTS. Q. 74. Art. 9 c. Cf. SS. Q. 154. Art. 4, in quot.; SS. Q. 187. Art. 3, in quot.

foedus, eris, *n.*, (1) *a covenant, pledge, agreement* between two or more persons, (2) *a bond, a uniting force* or *influence* by which a union of any kind is maintained, (3) *a treaty, a settlement* arrived at by treating or negotiation; a contract between groups of people or nations relating to peace, truce, alliance, commerce or other national or international relations; *a covenant, compact.* — (1), iustitia cum divina mente perpetuo foedere societur, eam scilicet imitando, PS. Q. 61. Art. 5 c; sed perfectio pacis et foederis est per charitatem, SS. Q. 25. Art. 11 a; quae inceperunt in Abram, qui primus promissionem accepit de Christo et circumcisionem in signum foederis conservandi, PT. Q. 4. Art. 6 ad 3; sed circumcisio fuit Abrahae praecepta in signum foederis, . . ., hoc autem foedus fuit in Christi nativitate completum, PT. Q. 37. Art. 1 ob. 1. — (2), inutile quidem, quia ad remotiores consanguineos quasi nullum foedus maioris amicitiae quam ad extraneos habebatur, charitate in multorum cordibus frigescente, PTS. Q. 54. Art. 4 c; sed tamen per poenitentiam contrahitur quoddam foedus inter mulierem confitentem et sacerdotem, spirituali cognationi simile, ut tantum peccet eam carnaliter cognoscens, ac si esset sua spiritualis filia, PTS. Q. 56. Art. 2 ad 8. Cf. PTS. Q. 65. Art. 4 (bis). — **coniugāle foedus**, *the marriage bond.* Sine consensu nequeunt caetera foedus perficere coniugale, PTS. Q. 45. Art. 4 a. — (3), sunt enim quaedam iura bellorum et foedera etiam inter ipsos hostes servanda, SS. Q. 40. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 63. Art. 2 ad 2.

foenum, i, (**fenum**, i), *n.*, *hay.* Quod lignum, foenum et stipulam superaedificat ille qui cogitat quae mundi sunt, . . ., ille autem qui aedificat lignum, foenum et stipulam, non peccat mortaliter, sed venialiter, SS. Q. 118. Art. 4 a. Cf. PS. Q. 89 pr.; PS. Q. 89. Art. 1 (passim); PS. Q. 89. Art. 2 (passim); App. Q. 1. Art. 6 (bis); App. Q. 1. Art. 8 (bis); PTS. Q. 89. Art. 6, in quot.

foetens, entis, *P. a.*, *stinking, fetid, giving forth an offensive odor.* Charadrius autem, quae est avis garrula, significat loquaces; upupa autem, quae nidificat in stercoribus, et foetenti pascitur fimo, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

foetidus, a, um, *adj.*, *fetid, stinking, that has an ill smell.* Sicut gustus rei amarae, et olfactus rei foetidae, PS. Q. 35. Art. 5 c; secundum olfactum, in loco foetido cadaverum mortuorum, PT. Q. 46. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 86. Art. 1, in quot.; PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 5 (bis); PT. Q. 44. Art. 1, in quot.

foetor, ōris, *m.*, *an offensive smell, stench.* Tum propter venerationem tabernaculi, tum etiam in remedium foetoris, quem oportebat accidere ex effusione sanguinis et occisione animalium, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; propter vivos quidem, ne eorum oculi ex turpitudine cadaverum offendantur, et corpora foetoribus inficiantur, et hoc quantum ad corpus, PTS. Q. 71. Art. 11 c; sicut quod in igne ardeant vel foetoribus affligantur et huiusmodi, PTS. Q. 97. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis); PS. Q. 102. Art. 6.

folium, ii, *n.*, of plants, *a leaf.* Nec avis pennulam, nec herbae flosculum, nec arboris folium sine suarum partium convenientia derelinquit, PP. Q. 103. Art. 5 a, in quot.; sicut folia sunt ad cooperturam fructuum, PTS. Q. 80. Art. 2 c.

folliculus, i, *m.*, (1) *a follicule, a small bag, sack,* (2) *transf., a husk,* the outer covering of certain seeds. — (1), onocrotalus autem avis est in partibus Orientis longo rostro, quae in faucibus habet quosdam folliculos, in quibus primo cibum reponit, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. — (2), cum primo seminatum fuerit absque folliculis, cum quibus tamen nascitur, PTS. Q. 79. Art. 1 ad 1.

fōmentum, i, *n.*, (1) *lit.*, (a) *kindling wood, fuel*, combustible matter used to kindle or sustain fire or produce heat, as wood, (b) *nutriment*, that which nourishes; that which promotes the growth or repairs the natural waste of animal or vegetable organisms; *aliment*; a synonym of *nutrimentum*, (2) fig., (a) *an incentive*, that which incites or tends to incite to action, serves as a stimulus; that which moves the mind or inflames the passions, (b) *abetment, the act of abetting, aid, instigation, countenance,* (c) *comfort*, anything that contributes to the ease or satisfaction of the mind or body. — (1) (a), ignis corporeus ut esse valeat, corporeis indiget fomentis, PTS. Q. 97. Art. 6 ob. 2, in quot. — (1) (b), alia autem ratio est de cibo, qui est necessarius ad fomentum caloris naturalis, et ad corporis augmentum, SS. Q. 164. Art. 2 ad 8. — (2) (a), possunt tamen aliqui cibi per accidens inquinare animam, . . ., vel in quantum praebent fomentum luxuriae, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; intentio legis erat assuefacere homines suis praeceptis, ad hoc quod sibi invicem de facili in necessitatibus subvenirent, quia hoc maxime est amicitiae fomentum, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4; nisi quod ignis habet vim activam, oleum autem habet vim passivam, inquantum est materia et fomentum ignis, PT. Q. 72. Art. 2 ad 1; quia per omnia illa non inducitur talis cohabitatio quae possit fomentum concupiscentiae praestare, PTS. Q. 57. Art. 2 c. — (2) (b), est ergo subveniendum peccatori quantum ad sustentationem naturae; non est autem ei subveniendum ad fomentum culpae, SS. Q. 31. Art. 2 ad 2. — (2) (c), homo per superfluum cultum vestium quaerit delicias, secundum quod vestis ordinatur ad corporis fomentum, SS. Q. 169. Art. 1 c.

fōmes, itis, *m.*, (1) *kindling, tinder, spark* in the general sense of the word, (2) *the spark* or *the incitement of evil desire.* — (1), not used in the literal sense in the *Summa Theologica.* — (2), quantum ad fomitem, qui est inordinatio inferiorum partium animae et ipsius corporis, PS. Q. 81. Art. 3 ad 2; ad rationem fomitis pertinet inclinatio sensualis appetitus in id, quod est contra rationem, PT. Q. 15. Art. 2 c; fomes nihil est aliud quam inordinata concupiscentia sensibilis appetitus, habitualis tamen, quia actualis concupiscentia est motus peccati. dicitur autem concupiscentia sensualitatis esse inordinata, inquantum repugnat rationi, quod fit inquantum inclinat ad malum vel difficultatem facit in bono et ideo ad ipsam rationem fomitis pertinet, quod inclinet ad malum vel difficultatem faciat in bono, PT. Q. 27. Art. 3 c; fomes dicitur lex carnis vel membrorum, PT. Q. 27. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 91. Art. 6 c; PT. Q. 79. Art. 6 ad 3; App. Q. 1. Art. 6; 2 Sent. 32. 1. 1 c; 3 Sent. 3. 1. 2. 3 ad 3; et passim. — **incendium fomitis**, *the fire* or *the intensive act of evil desire.* Secundo propter causam resolutionis quae est incendium fomitis quo corpus humanum radicitus est infectum, PTS. Q. 78. Art. 2 ad 2. Cf. 4 Sent. 43. 1. 4. 2 ad 2. On **concupiscentia fomitis**, see *concupiscentia*; on **corruptio fomitis**, see *corruptio*; on **lex fomitis**, see *lex*; on **virtus fomitis**, see *virtus*.

fons, fontis, *m.*, (1) *lit.*, (a) *a spring, fountain, well-source*, (b) with or without *baptismi, the fountain of baptism*, i.e., *the waters of baptism*, the application, as the name of the vessel, being secondary, (2) *fig., a fountain-head, source, origin, cause.* — (1) (a), sicut quod linea procedit a puncto, radius a sole, rivus a fonte, PP. Q. 36. Art. 2 c; locus paradisi a cognitione hominum est remotissimus; flumina autem quorum fontes noti esse dicuntur, alicubi isse sub terras, PP. Q. 102. Art. 1 ad 2. — (1) (b), dicitur enim Zach. XIII, 1, . . ., quod quidem intelligitur de fonte baptismali, PT. Q. 68. Art. 4 ob. 1; Spiritus sancti, qui super aquas baptismi salutifero descendit lapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, PT. Q. 72. Art. 1 c, in quot.; Spiritus sanctus in fonte baptismi plenitudinem tribuit ad innocentiam in confirmatione augmentum praestat ad gratiam, PT. Q. 72. Art. 7 a. — Common phrases are: **suscipere de sacro fonte**, *to take* or *receive from the sacred waters of baptism*, said of sponsors, who in the case of baptism by immersion, do not hold the child while it is being immersed, but receive it from the hands of the priest after it has been immersed. Cognatio spiritualis non contrahatur inter suscipientem sacramentum baptismi et levantem de sacro fonte, . . ., nec spiritualis cognatio contrahitur inter eum, qui suscipit de sacro fonte, (ob. 1), . . ., qui baptizatum suscipit de sacro fonte, aut confirmandum tenet, gerit personam Ecclesiae, PTS. Q. 56. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 67 pr.; PT. Q. 67. Art. 7 (bis); PT. Q. 67. Art. 8 (passim). — **levare de sacro fonte**, *to raise from the waters of baptism*. Videtur quod in baptismo non requiratur aliquis qui baptizatum de sacro fonte levet, (ob. 1), . . ., ergo videtur quod non requiratur aliquis, praecipue in baptismo adultorum, qui baptizatum de sacro fonte levet, PT. Q. 67. Art. 7 ob. 3. Cf. PT. Q. 72. Art. 10; PTS. Q. 56. Art. 4 (passim). — **recipere de sacro fonte**, *to receive from the waters of baptism*. Utrum necesse sit aliquem esse qui baptizatum de sacro fonte recipiat, PT. Q. 67 pr. — (2), beatitudo perfecta, qualem angeli habent, habet congregationem omnium bonorum per coniunctionem ad universalem fontem totius boni, PS. Q. 3. Art. 3 ad 2; alii de plenitudine Christi accipiunt, non quidem fontem gratiae, sed quamdam particularem gratiam, PT. Q. 19. Art. 4 ad 2; Christus enim fons totius sacerdotii, tanquam principalis sacerdos, PT. Q. 22. Art. 6 ob. 1. Cf. PS. Q. 4. Art. 7; PT. Q. 22. Art. 1; PT. Q. 22. Art. 4; PTS. Q. 26. Art. 4; PTS. Q. 90. Art. 1.

fontālis, e, *adj., lending authority, of good authority, fontal*, synonym of *fontanus*. Vel importat universalem auctoritatem vel etiam fontalem plenitudinem, PP. Q. 33. Art. 4 ad 1; in quo fuit fontalis plenitudo sapientiae, Praec. 5. Cf. SS. Q. 26. Art. 3. On **principium fontale**, see *principium*.

fontālitas, ātis, *f., authority, origin, authorship*. Fontalitas et auctoritas nihil aliud significant in divinis quam principium originis, PP. Q. 33. Art. 4 ad 1.

fontānus, a, um, *adj., lending authority, of good authority, fontal*, synonym of *fontalis*. Cf. 1 Sent. 28. 1. 1 c.

for, fāri, fātus, 1, *v. defect., to speak, say*. Eo quod porro fantur, id est, a remotis fantur, et de futuris vero praedicunt, SS. Q. 171. Art. 1 c, in quot. — **fans**, antis, *P. a., speaking*. Nam propheta dicitur, quasi fans, PT. Q. 7. Art. 8 ob. 2. — **fandus**, a, um, *P. a., that may be spoken* or *uttered, speaking*. Fatum a fando dictum intelligimus, id est, a loquendo, PP. Q. 116. Art. 1 ob. 2, in quot.; Magi viderunt et adoraverunt puerum Iesum quantitate parvulum, alienae opis indignum fandi impotem, PT. Q. 29. Art. 1 ad 3, in quot.

forāmen, inis, *n., an opening, hole, cave, cavity*. Vel secundum quod est in principio transmutationis, et sic vocatur "ros", illa scilicet humiditas quae est in foraminibus parvarum venarum, PTS. Q. 80. Art. 3 c. — **foramen formicarum**, *an ants' nest* or *hill*. Sicut formicae praecognoscunt pluvias futuras, quod patet ex hoc quod ante pluviam incipiunt grana in foramen reponere, SS. Q. 172. Art. 1 ob. 3. — **foramen acus**, *the eye of a needle*. Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum caelorum, SS. Q. 186. Art. 3 ad 4.

foras, *adv.*, (1) *forth, out, abroad*, (2) like a preposition, with the *acc., outside of, beyond*. — (1), angeli non sic foras exeunt ut internae contemplationis gaudiis priventur, PP. Q. 112. Art. 1 ad 3, in quot.; perfecta charitas foras mittit timorem servilem, qui respicit principaliter poenam, PT. Q. 7. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 19. Art. 8; SS. Q. 181. Art. 4; PTS. Q. 4. Art. 1. — (2), et ideo foras civitatem, foras muros, ut scias sacrificium esse commune, (ad 2), . . ., extra urbem enim et foras portam loca sunt in quibus truncantur capita damnatorum, PT. Q. 46. Art. 10 ad 3.

forensis, e, *adj., forensic, pertaining to courts of justice; relating to* or *used in legal proceedings*, as in the phrase **forenses causae**, *lawsuits*, used in *S.T.* only in quot. Sed quantum ad supradicta, scilicet quod in forensibus causis officio advocationis non utantur, SS. Q. 188. Art. 2 ad 2, in quot.

forinsecus, *adv., outwardly, from without, on the outside*, used in S.T. only in quot. Ut strepitu correptionis forinsecus insonante flagellante, Deus in illo intrinsecus occulta inspiratione operetur et velle, PS. Q. 109. Art. 8 ad 2, in quot.

foris, *adv., out of doors, abroad, without*. Quia quae intus omnipotentis Dei claritatem vident, nullo modo credendum est, quod sit foris aliquid quod ignorent, PP. Q. 89. Art. 8 c; cognovit homo in primo statu Creatorem suum, non ea cognitione qua foris ex auditu solo percipitur, SS. Q. 5. Art. 1 ob. 1, in quot.; foris autem infideles, SS. Q. 10. Art. 9 ob. 2. Cf. SS. Q. 89. Art. 7 ad 4; PT. Q. 68. Art. 8 ad 2, in quot.; PT. Q. 86. Art. 2 c, in quot.

forma, ae, *f.*, (1) *form, shape*, synonym of *figura*, (2) *form*, a species of quality as distinct from *figura*, the configuration of an artificial thing as distinct from figure which is the configuration of natural things, (3) *form*, the actualizing principle that makes a thing to be what it is, the opposite of *materia*. In the ontological order it is the formal cause, the form-giving principle, and is very much the same as *essentia, natura, quod quid erat esse, quidditas, species*, and *substantia*; in the logical order it is *species, idea, exemplar*, and *imago*. In the thought of St. Thomas, it is a concept of great variety and fecundity, and generally signifies actuality in contrast to the potentiality of matter, or determination of quality or kind in contrast to the indeterminacy of matter. It is not something pre-existing, but is conceived of as being united with primary matter to constitute the substance of a thing. Other forms, called accidental, then appear to clothe the substance with its predicamental accidents. Some forms, the angels and human souls, exist independently of matter; but most forms disappear when the composite of which they are the principle of actual existence is dissolved, (4) *mode, manner*, (5) *formula*. — (1), forma sumitur hic communiter pro figura, 4 Sent. 1. 1. 1. 3 ad 2; saepe in Sacra Scriptura angeli in forma hominum describuntur, C. G. 3. 57. — (2), qualitas circa quantitatem, scilicet forma et figura, 7 Met. 5 b; forma et figura in hoc ab invicem differunt, quod figura importat terminationem quantitatis, est enim figura quae termino vel terminis comprehenditur; forma vero dicitur quae dat esse specificum artificiato, formae enim artificiatorum sunt accidentia, 7 Phys. 5 c. Cf. 1 Gener. 8 c; 2 Anim. 1 c; et passim. — (3), unumquodque sit id quod est per suam formam, PP. Q. 5. Art. 5 c; per formam unumquodque in specie constituitur, PP. Q. 5. Art. 5 c; cum de ratione formae sit, quod sit in eo, cuius est forma, PP. Q. 40. Art. 1 c; forma, inquantum forma, est actus, PP. Q. 75. Art. 5 c; forma est, quo aliquid est, PP. Q. 76. Art. 1 ob. 5; forma autem per seipsum facit rem esse in actu, PP. Q. 76. Art. 7 c; forma nihil aliud est quam actus materiae, PP. Q. 105. Art. 1 c; si est aliqua forma vel natura, PT. Q. 17. Art. 2 c; per modum formae significatur essentia, C. G. 1. 21; forma est, qua aliquid est, est enim actus, C. G. 2. 43; forma

tamen potest dici "quo est," secundum quod est essendi principium, C. G. 2. 54; species autem aut formae, C. G. 2. 75; per formam enim collocatur unumquodque in genere vel in specie, C. G. 3. 7; forma igitur rei naturalis est eius natura, C. G. 4. 35; omnis forma actus dicitur, etiam ipse formae separatae, 1 Sent. 42. 1. 1 ad 1; forma inquantum huiusmodi est, secundum quam aliquid formatur, Pot. 6. 6 ob. 5; omne, quod fit, est et fit ex subiecto et forma, 1 Phys. 13 a; cf. 1 Phys. 13 b; quod forma sit magis natura, 2 Phys. 2 b; propter hoc (formam) nominavit speciem, 2 Phys. 5 b; forma vero vel finis est actus vel perfectio, 2 Phys. 11 b; reducendo in quod quid est, id est, in formam, 2 Phys. 2 d; forma est actus primus; operatio autem est actus secundus, tamquam perfectio et finis operantis. et hoc est verum tam in corporalibus quam in spiritualibus, puta in habitibus animae, et tam in naturalibus quam in artificialibus, 2 Cael. 4 c; formae, quae est substantia totius consistentiae rerum, 2 Cael. 20 g; cf. 1 Cael. 23 c; 3 Cael. 6 b; exemplar rei dicitur forma, 5 Met. 2 a; illud, per quod res constituitur in proprio genere vel specie, . . ., dicitur etiam forma, secundum quod per formam significatur perfectio vel certitudo uniuscuiusque rei, sicut dicit Avicenna, Ente 1 c; forma est quoddam divinum et optimum et appetibile. divinum quidem est, quia omnis forma est quaedam participatio similitudinis divini esse, quod est actus purus; unumquodque enim intantum est actu, inquantum habet formam. optimum autem est, quia actus est perfectio potentiae et bonum eius; et per consequens sequitur, quod sit appetibile, quia unumquodque appetit suam perfectionem, 1 Phys. 15 d; cf. 1 Perih. 3 b; 3 Cael. 2 b; forma vel est ipsa natura rei, sicut in simplicibus, vel est constituens ipsam rei naturam, in his scilicet, quae sunt composita ex materia et forma, PT. Q. 13. Art. 1 c; cf. 2 Anal. 7 b; inter formam autem et materiam non cadit aliquod medium, quia forma per seipsam informat materiam vel subiectum, PS. Q. 110. Art. 1 ad 2; cf. PP. Q. 76. Art. 7 c; 1 Perih. 8 c; 8 Met. 5 a-g; in definitione formarum ponuntur propriae materiae loco differentiae, sicut cum dicitur, quod anima est actus corporis physici organici, Pot. 7. 2 ad 7; in definitionibus formarum aliquando ponitur subiectum ut informe, sicut cum dicitur "motus est actus existentis in potentia," aliquando autem ponitur subiectum formatum, sicut cum dicitur "motus est actus mobilis, lumen est actus lucidi," Qu. Anim. 1 ad 15. — **dator formarum,** *the giver of forms, of visible things,* namely, one of the intelligences which Avicenna accepts. Cf. 3 Sent. 33. 1. 2. 2 c; Pot. 6. 3 c; Virt. 11. 1 c. — **intensio formae** and **remissio formae,** *the extension* or *increase* and *the remission* or *decrease of form.* Omnis forma, quae substantialiter participatur in subiecto, caret intensione et remissione, unde in genere substantiae nihil dicitur secundum magis et minus. et quia quantitas propinqua est substantiae et figura etiam consequitur quantitatem, inde est, quod neque etiam in istis dicitur aliquid secundum magis aut minus, . . ., aliae vero qualitates, quae sunt magis distantes a substantia et coniunguntur passionibus et actionibus, recipiunt magis et minus secundum participationem subiecti, PS. Q. 52. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 4 ad 2; PP. Q. 76. Art. 4 ad 4; PP. Q. 93. Art. 3 ad 3; PP. Q. 118. Art. 2 ad 2; PS. Q. 52. Art. 1 c and 2 c; PS. Q. 53. Art. 2 ad 3; PS. Q. 66. Art. 1 c; C. G. 2. 19; et passim. — **perfectio seu quantitas formae,** *the perfection* or *size of the form.* Perfectio autem formae dupliciter potest considerari, uno modo secundum ipsam formam, alio modo, secundum quod subiectum participat formam. inquantum igitur attenditur perfectio formae secundum ipsam formam, sic dicitur ipsa esse parva vel magna, puta magna vel parva sanitas vel scientia. inquantum vero attenditur perfectio formae secundum participationem subiecti, dicitur magis et minus, puta magis vel minus album et sanum, PS. Q. 52. Art. 1 c; quantitas autem formae quaedam est per accidens, quaedam per se. per accidens quidem, sicut dicitur quanta ratione subiecti, ut albedo ratione superficiei, . . ., quantitas autem per se alicuius formae attenditur tripliciter. uno modo ex parte causae agentis; quanto enim fuerit fortior virtus activa, tanto inducit perfectiorem formam, perfectius reducens subiectum de potentia in actum, sicut magnus calor magis calefacit, quam parvus. alio modo ex parte subiecti, quod quidem perfectius recepit formam ex actione agentis, quanto melius fuerit dispositum, sicut lignum siccum magis calefit, quam viride, et aer, quam aqua ab eodem igne. tertio modo consideratur quantitas alicuius formae, inquantum est virtus vel habitus ex parte obiecti, virtus enim dicitur magna, quae potest in aliquid magnum; omnis etiam habitus ex obiecto et speciem et quantitatem habet, Mal. 7. 2 c. Cf. PP. Q. 42. Art. 1 ad 1; PS. Q. 66. Art. 1 c; Virt. 5. 3 c; et passim. On **abstractio formae a materia,** see *abstractio*; on **abstrahere formam a materia,** see *abstrahere*; on **actus formae,** see *actus*; on **contraria secundum formam,** see *contrarius*; on **differre secundum formam,** see *differre*; on **distinctio formae seu secundum formam,** see *distinctio*; on **diversitas formae,** see *diversitas*; on **divisio secundum formam,** see *divisio*; on **educere formam de potentia materiae,** see *educere*; on **idem secundum formam,** see *idem*; on **inchoatio formae,** see *inchoatio*; on **infinitum ex parte formae seu secundum formam seu secundum rationem formae,** see *infinitus*; on **intensio formae,** see above; on **magnitudo formae,** see above; on **motus ad formam,** see *motus*; on **necessitas formae,** see *necessitas*; on **ordo formae,** see *ordo*; on **pars secundum formam,** see *pars*; on **quantitas formae,** see above; on **remissio formae,** see above; on **significare per modum formae seu ut forma suppositi,** see *significare*; on **similitudo per participationem eiusdem formae,** see *similitudo*; on **substantia formae sacramentalis,** see *substantia*; on **transmutatio secundum formam,** see *transmutatio*. — Kinds of *forma* in this second sense are: (a), **forma absoluta** and **forma relativa,** *form in thought* or *in reality separated from matter* or *from that which gives existence to a thing without reference to matter* and *from that which gives existence to a thing with reference to something else.* Anima igitur intellectiva est forma absoluta, non autem aliquid compositum ex materia et forma, (c), . . ., nam materia prima recipit formas individuales, intellectus autem recipit formas absolutas, PP. Q. 75. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 2. Art. 6; PS. Q. 35. Art. 4 c; 1 Sent. 8. 5. 2 ad 1; 1 Sent. 8. 25. 1. 4 c; Virt. 5. 3 c. — (b), **forma absolute seu absolute accepta seu per se seu secundum se considerata seu abstracta** and **forma concreta seu in materia,** *form taken* or *considered in* and *for itself* or *that abstracted from matter either in reality* or *in thought* and *that coalesced with matter* or *in its existence.* Forma absolute accepta consuevit significari ut eius cuius est forma, PP. Q. 39. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 12. Art. 4 ad 3; PP. Q. 39. Art. 5 c; PP. Q. 75. Art. 5 c; PP. Q. 84. Art. 4 c; PS. Q. 35. Art. 4 (bis); PS. Q. 52. Art. 1 c; 2 Phys. 4 g and 5 b. — (c), **forma abstracta,** see *forma absolute.* — (d), **forma accidentalis** and **forma accidentalis seu substantialis,** *the accidental* and *the substantial* or *essential form,* i.e., the form which determines an already existing subject, on which it depends for its existence and that form which in connection with the potency of matter constitutes the substance and essence of the thing. Forma substantialis et accidentalis partim conveniunt et partim differunt. conveniunt quidem in hoc, quod utraque est actus et secundum utramque est aliquid quodammodo in actu. differunt autem in duobus. primo quidem quia forma substantialis facit esse simpliciter, et eius subiectum est ens in potentia tantum. forma autem accidentalis non facit esse simpliciter, sed esse tale aut tantum aut aliquo modo se habens; subiectum enim eius est ens in actu. unde patet quod actualitas per prius invenitur in forma substantiali quam in eius subiecto; et quia primum est causa in quolibet genere, forma substantialis causat esse in actu in suo subiecto. sed e converso actualitas per prius invenitur in subiecto formae accidentalis quam in forma accidentali; unde actualitas formae accidentalis causatur ab actualitate subiecti; ita quod subiectum, inquantum est in potentia, est susceptivum formae accidentalis; inquantum autem est in actu, est eius productivum. et hoc dico de proprio et per se accidente; nam respectu accidentis extranei subiectum est

susceptivum tantum; productivum vero talis accidentis est agens extrinsecum. secundo autem differunt substantialis forma et accidentalis, quia cum minus principale sit propter principalius, materia est propter formam substantialem, sed e converso forma accidentalis est propter completionem subiecti, PP. Q. 77. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 6 ob. 1; PP. Q. 7. Art. 2 c; PP. Q. 44. Art. 2 c; PP. Q. 76. Art. 4 c; SS. Q. 23. Art. 8 ob. 1; C. G. 2. 49, 55, 63, 68, and 89; 4 Sent. 44. 1. 1. 2 ad 3; Qu. Anim. 9 c; 2 Anal. 13 d; 7 Phys. 5 d; 2 Cael. 10 f; 1 Gener. 8 f and 10 e; 2 Anim. 1 d; Ente 7 a; et passim.—(e), **forma activa seu factiva seu operativa,** *the effective* or *producing form,* namely, what tends to produce its likeness in other things. Cum discipulus accipit scientiam a magistro, non potest dici, quod scientia magistri generet scientiam in discipulo; quia sic etiam scientia esset forma activa sicut calor, quod patet esse falsum, PP. Q. 76. Art. 2 ob. 5. Cf. PP. Q. 45. Art. 8; 1 Sent. 36. 2. 1 c; Pot. 3. 1 ad 13; Pot. 6. 3 ob. 3 and 4. — (f), **forma adaequata** and **forma proportionata,** *the balanced* or *equal form* and *the analogous form* or *that brought into proportion.* Cf. Verit. 8. 16 ad 3. — (g), **forma adquisita, forma influxa,** and **forma concreata seu innata,** *the form gained by one's own efforts, the infused form,* and *the inborn form.* Cf. 2 Sent. 3. 3. 3 c; 4 Sent. 50. 1. 1 c and 2 ad 4; Qu. Anim. 18 ob. 8 c and ad 8 c; Qu. Anim. 20 ob. 2 c and ad 2 and 9.—(h), **forma apprehensa** and **forma in natura existens,** *the apprehended form* or *that acquired by a cognitive faculty* and *that existing in nature* or *in the things of nature.* Appetitus autem sensitivus, vel etiam intellectivus, seu rationalis, qui dicitur voluntas, sequitur formam apprehensam, PS. Q. 8. Art. 1 c. Cf. C. G. 2. 48.—(i), **forma artificialis seu artis seu artificiati** and **forma naturalis,** *the artistic form* or *that of art* or *that of a work of art* and *the natural form* or *the form of a thing of nature.* Sed omnes formae artificiales sunt accidentales, PT. Q. 66. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 8 c; PP. Q. 19. Art. 1 c; PP. Q. 76. Art. 1 ad 1; PP. Q. 111. Art. 4 ob. 2; PT. Q. 78. Art. 2 (bis); PTS. Q. 79. Art. 1; PTS. Q. 79. Art. 3; C. G. 1. 51; C. G. 2. 47 and 92; C. G. 3. 24; C. G. 4. 35 and 75; 1 Sent. 36. 2. 1 c; 2 Sent. 18. 1. 2 c; 4 Sent. 8. 2. 1. 3 ad 1; Pot. 6. 3 ob. 3; 1 Phys. 9 f and 12 i; 2 Phys. 2 a; 7 Phys. 5 d; 8 Met. 3 h. — (j), **forma artificiati,** *the form of a thing made by man.* See *forma artificialis.* Secundum quod forma artificiati est ex conceptione artificis, PP. Q. 45. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 6; PP. Q. 65. Art. 4; PTS. Q. 79. Art. 2. — (k), **forma artis,** see *forma artificialis.* Sicut forma artis in mente aedificatoris est forma domus aedificatae principaliter, aedificationis autem per consequens, PT. Q. 78. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 17. Art. 1; PP. Q. 74. Art. 3; PT. Q. 3. Art. 8. — (l), **forma communis seu indeterminata** and **forma determinata seu distincta,** *a general* or *indefinite form* (which is a contradiction in terms) and *the definite form.* Neque etiam potest dici, quod habuit aliquam formam communem, et postmodum supervenerunt ei formae diversae, quibus sit distincta,. . ., unde oportet dicere quod materia prima neque fuit creata omnino sine forma, neque sub forma una communi, sed sub formis distinctis, PP. Q. 66. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 29. Art. 2; PP. Q. 115. Art. 1 c; PS. Q. 95. Art. 2 (bis); PT. Q. 4. Art. 4; C. G. 2. 43; 7 Met. 12 e. — (m), **forma communis** and **forma propria,** *the general* and *proper* or *peculiar form.* Cf. C. G. 1. 54; 2 Phys. 5 b. — (n), **forma completa seu perfecta** and **forma incompleta seu imperfecta,** *the complete* or *perfect form* and *the incomplete* and *imperfect form.* Duplex est forma, una quidem perfecta, quae complet speciem alicuius rei naturalis, sicut forma ignis vel aquae aut hominis aut plantae; alia autem est forma incompleta, quae neque perficit aliquam speciem naturalem, neque est finis intentionis naturae, sed se habet in via generationis vel corruptionis, 1 Gener. 8 b. Cf. PP. Q. 66. Art. 2 c; C. G. 2. 89; C. G. 3. 22; Virt. 1. 11 c; 2 Phys. 2 e; 1 Gener. 8 b. — (o), **forma completiva,** *the accomplishing form,* i.e., that form which the nature and essence of a thing bring into complete existence, Ipsa anima est forma completiva humanae naturae, PS. Q. 50. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 106. Art. 1; PT. Q 2. Art. 2 ad 2; PT. Q. 6. Art. 4; PT. Q. 9. Art. 3; 4 Sent. 3. 1. 1. 1 ad 2 and 2. 1 c.— (p), **forma concreata,** see *forma adquisita.* — (q), **forma concreta,** see *forma absolute.* Cum intellectus creatus per suam naturam natus sit apprehendere formam et esse concretum in abstractione per modum resolutionis cuiusdam, potest per gratiam elevari ut cognoscat substantiam separatam subsistentem, et esse separatum subsistens, PP. Q. 12. Art. 4 ad 3. — (r), **forma coniuncta seu participata** and **forma separata,** *the form connected with matter,* and *the form separated from matter.* Cf. *forma absoluta* and *forma absolute.* Hoc ipsum quod virtus intellectus extendit se quodammodo ad infinita, procedit ex hoc quod intellectus est forma non in materia, sed vel totaliter separata, sicut sunt substantiae angelorum, vel ad minus potentia intellectiva, quae non est actus alicuius organi in anima intellectiva corpori coniuncta, PP. Q. 7. Art. 2 ad 2 Cf. PP. Q. 3. Art. 8 c; PP. Q. 65. Art. 4 c and ad 2; PP. Q. 76. Art. 1 ad 1 and 4; PP. Q. 84. Art. 4 c; PT. Q. 77. Art. 2 c; C. G. 3. 69; 1 Anal. 1 a; 2 Phys. 4 g. — (s), **forma connaturalis,** *the form of like nature.* Cf. Verit. 13. 2 c. — (t), **forma constitutiva,** *the form which in conjunction with matter produces the substance* and *essence of a thing.* Cf. 1 Sent. 29. 1. 3 c. — (u), **forma contracta,** *the form limited in its power* and *control over matter.* Cf. 2 Phys. 6 a. — (v), **forma contraria,** *the form opposed to a privation* or *to another form.* Sicut ergo naturalis generatio habet terminum "ad quem", scilicet formam quae est finis generationis et terminum "a quo", scilicet formam contrariam, PTS. Q. 57. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 67. Art. 3; PS. Q. 71. Art. 4; PT. Q. 75. Art. 4; C. G. 2. 33. — (w), **forma corporalis,** and **forma spiritualis,** *the corporeal* and *the spiritual* or *spirit-like form.* Cf. *forma immaterialis.* Sic igitur formae corporales causantur, non quasi influxae ab aliqua immateriali forma, sed quasi materia reducta de potentia in actum ab aliquo agente composito, . . ., sequitur ulterius quod etiam formae corporales a substantiis spiritualibus deriventur, non tamquam influentibus formas, sed tamquam moventibus ad formas. ulterius autem reducuntur in Deum, sicut in primam causam etiam species angelici intellectus, quae sunt quaedam seminales rationes corporalium formarum, PP. Q. 65. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 2 c; PP. Q. 111. Art. 3 ob. 2; PP. Q. 115. Art. 1 c; PS. Q. 63. Art. 1 (bis); Mal. 16. 8 ob. 2; et passim. — (x), **forma corporeitatis,** *the form of an extended body,* i.e., that in a thing upon which depend its corporal nature and essence. Sed si forma corporeitatis esset una forma per se, cui supervenirent aliae formae, quibus corpora distinguuntur, haberet necessitatem quod dicitur, (c), . . ., forma corporeitatis non est una in omnibus corporibus, cum non sit alia a formis quibus corpora distinguuntur, PP. Q. 66. Art. 2 ad 3. Cf. 1 Sent. 8. 5. 2 c. — (y), **forma corruptibilis** and **forma incorruptibilis,** *the corruptible* and *the incorruptible form.* Sed anima intellectiva est forma incorruptibilis, PP. Q. 76. Art. 5 ob. 1. Cf. PP. Q. 66. Art. 2 c. — (z), **forma corruptibilium** and **forma generabilium,** *the form of the corruptible thing* and *that of the generable thing.* Formae autem corruptibilium rerum habent ut aliquando sint, et aliquando non sint, absque hoc quod ipsae generentur aut corrumpantur, sed compositis generatis aut corruptis, PP. Q. 65. Art. 4 c. Cf. 4 Sent. 44. 1. 1. 2 ad 1. — (a^2), **forma debita,** *the necessary* or *proper form.* Sicut existens de necessitate sacramenti, quod quidem si desit, non perficitur sacramentum, sicut si desit debita forma vel debita materia, PT. Q. 64. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 6. Art. 2; SS. Q. 58. Art. 1; PT. Q. 33. Art. 1; PT. Q. 83. Art. 2; PTS. Q. 38. Art. 2; PTS. Q. 45. Art. 5 (bis); PTS. Q. 63. Art. 2. — (b^2), **forma Dei seu divina** and **forma servilis,** *the divine* or *God's form* or *nature,* and *the form* or *nature of the servant.* Sic ille qui est in forma Dei est homo, sed ille qui est in forma Dei, est Deus, PT. Q. 16. Art. 1 a. Cf. PT. Q. 20. Art. 2 (bis); PT. Q. 57. Art. 2; PT. Q. 59. Art. 2; C. G. 3. 80; C. G. 4. 8 and 35. — (c^2), **forma determinata,** see *forma communis.* Significare substantiam cum qualitate, est significare suppositum cum natura vel forma determinata, in qua subsistit, PP. Q. 13. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 7. Art. 1; PP. Q. 7. Art. 3; PP. Q. 44. Art. 3 (ter); PP. Q. 115. Art. 1;

PT. Q. 60. Art. 7 (ter); et passim. — (d^2), **forma disparata**, *the disparate form* or that form which is so unlike another form that it cannot be paired with it. Cf. Pot. 1. 3 ob. 7 c. — (e^2), **forma distincta**, see *forma communis*. Cf. PP. Q. 66. Art. 1 c. — (f^2), **forma divina**, see *forma Dei*. — (g^2), **forma elementalis seu elementaris seu elementi, forma mixti seu mixti corporis seu mixtionis, forma vegetabilis, forma sensitiva** and **forma humana seu intellectiva**, *the elementary form* or *the form of one of the four elements, the form of the mixed* or *composed body* or *the form of the mixture of composition of a body, the vegetative form* or *the vegetative soul, the sensitive* or *animal soul* and *the intellectual form* or *man's soul*. Forma mixti dupliciter accipi potest: uno modo, ut per formam mixti intellegatur forma substantialis corporis mixti, . . ., alio modo dicitur forma mixti qualitas quaedam composita et contemperata ex mixtione simplicium qualitatum, quae ita se habent ad formam substantialem corporis mixti, sicut se habet qualitas simplex ad formam substantialem corporis simplicis, C. G. 4. 81. Cf. Quodl. 10. 1. 3 ad 2; PP. Q. 69. Art. 1 c; PP. Q. 76. Art. 1 c and 4 ad 4; C. G. 2. 68 and 69; C. G. 3. 22 and 65; C. G. 4. 80 and 81; 2 Gener. 1 c; Pot. 4. 1 ob. 13-15; Virt. 1. 4 ad d; Quodl. 10. 1. 3 ad 2. — (h^2), **forma elementi**, see *forma elementalis*. Diversae formae elementorum non possunt esse nisi in diversis partibus materiae, ad quarum diversitatem oportet intelligi dimensiones, sine quibus materia divisibilis esse non potest, . . ., formae elementorum propter sui imperfectionem sunt mediae inter formas accidentales et substantiales, et ideo recipiunt magis et minus, . . ., formae elementorum manent in mixto non actu, sed virtute, PP. Q. 76. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 66. Art. 2. — (i^2), **forma essentialis**, *that which constitutes a thing as what it is* and *not something else*, see *forma accidentalis*. Potentiae animae sensitivae non dicuntur esse actus organorum, quasi formae essentiales ipsorum, nisi ratione animae cuius sunt, PTS. Q. 70. Art. 1 ad 6. Cf. PP. Q. 44. Art. 2; SS. Q. 4. Art. 4; SS. Q. 23. Art. 8; PTS. Q. 79. Art. 2. — (j^2), **forma exemplaris seu idealis**, *the exemplary form*. Forma exemplaris est duplex: una ad cuius repraesentationem aliquid fit, et ad hanc non exigitur nisi similitudo tantum, sicut dicimus, res veras esse formas exemplares picturarum; alio modo dicitur forma exemplaris, ad cuius similitudinem aliquid fit et per cuius participationem esse habet, sicut divina bonitas est forma exemplaris omnis bonitatis et divina sapientia omnis sapientiae, 3 Sent. 27. 2. 4. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 3. Art. 8 ad 2; PP. Q. 44. Art. 3 c; SS. Q. 23. Art. 8 (bis); 1 Sent. 36. 2. 1 c; Qu. Anim. 20 ad 6; 1 Anal. 1 a. — (k^2), **forma extrinseca** and **forma intrinseca**, *the outer form* or *the form corresponding to a thing which is identical with the forma exemplaris* or *the exemplar*, and *the inner form* or *the form abiding in a thing*. Cf. *causa formalis extra rem* under *causa*. Cf. 3 Sent. 27. 2. 4. 3 ob. 1; Virt. 2. 3 ad 18; Verit. 3. 3 c; 5 Met. 2 a. — (l^2), **forma factiva**, see *forma activa*. — (m^2), **forma fixa stans seu manens seu quiescens seu habitualis**, *the form that stands firm* or *the abiding* or *resting form* or *the form that has become fixed*, the opposite of *passio* or *impressio transiens*. Cf. SS. Q. 23. Art. 2 c; SS. Q. 171. Art. 2 c; C. G. 3. 150; 2 Sent. 18. 2. 2 ob. 1; Verit. 12. 1 c and 13. 2 c. — (n^2), **forma generalis seu generis, forma specialis seu specifica seu speciei seu secundum speciem** and **forma individua seu individualis, seu individuata seu secundum numerum**, *the generic form* or *the form of genus, the special form* or *that of species*, and *the individual* or *numerical form*, i.e., the form under which a thing is put in a genus or kind, that under which it is in a species or class, and that which gives it its individual character. Generalis forma iustitiae est aequalitas, in qua convenit iustitia distributiva cum commutiva, SS. Q. 61. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 11. Art. 2 ad 1; PP. Q. 41. Art. 5 c; PP. Q. 50. Art. 2 c; PP. Q. 75. Art. 5 ad 1; PS. Q. 35. Art. 4 c; SS. Q. 24. Art. 5 c; PT. Q. 77. Art. 2 c; C. G. 1. 65; C. G. 2. 50, 59, and 75; C. G. 3. 105; 2 Sent. 18. 1. 2 c; Qu. Anim. 2 ad 5; Verit. 1. 6 c; Accid. 1; Ente 7 d. — (o^2), **forma generabilium**, see *forma corruptibilium*. — (p^2), **forma generis**, see *forma generalis*. Impossibile est idem subiectum perfici simul pluribus formis unius generis et diversarum specierum, (c), . . ., sed nec quaecumque formae eiusdem generis, licet non sint oppositae, PP. Q. 85. Art. 4 ad 2. — (q^2), **forma habitualis**, see *forma fixa stans*. Unde maxime necesse est quod ad actum charitatis in nobis existat aliqua habitualis forma superaddita potentiae naturali, SS. Q. 23. Art. 2 c. — (r^2), **forma humana**, see *forma elementalis*. Forma humana non potest salvari nisi in materia quadam signata, quae scilicet a principio fuit tali forma formata in primo homine; ita quod quidquid aliud praeter illud quod ex primo parente in posteros derivatur, additum fuerit, non pertinet ad veritatem humanae naturae, quasi non vere accipiat formam humanae naturae; sed illa materia quae in primo homine formae humanae fuit subiecta, in seipsa multiplicatur, PP. Q. 119. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 188. Art. 5; PT. Q. 28. Art. 1; PTS. Q. 90. Art. 1. — (s^2), **forma idealis**, see *forma exemplaris*. — (t^2), **forma imaginabilis seu imaginaria seu imaginata, forma intellecta seu intellectus seu intellegibilis** and **forma sensata seu sensibilis**, *the sensibly imaginable* or *imagined form, the intellectually recognized* or *recognizable form* and *the sensibly perceptive* or *perceived form*, i.e., the form in the faculty of the imagination, that in the faculty of the intellect, and that perceptible or perceived by an exterior sense in the form of a thing. Avicenna vero ponit quintam potentiam mediam inter aestimativam et imaginativam, quae componit et dividit formas imaginatas, ut patet cum ex forma imaginata auri et forma imaginata montis componimus unam formam montis aurei, quem nunquam vidimus, PP. Q. 78. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 2 ad 3 and 5 c; PP. Q. 14. Art. 8 c; PP. Q. 17. Art. 2 c; PP. Q. 19. Art. 1 c; PP. Q. 55. Art. 1 c; PP. Q. 78. Art. 3 c and 4 c; PP. Q. 84. Art. 1 c and 4 c; PP. Q. 87. Art. 4 c; PS. Q. 80. Art. 2 ob. 3, c, and ad 2; C. G. 1. 51 and 65; C. G. 2. 43. 46. 47, 74, 76, 92 and 98; C. G. 3. 105; Virt. 1. 4 ad 4; et passim. — (u^2), **forma immaterialis** and **forma materialis**, *the spiritual form completely independent of matter*, and *that designed solely for matter*, i.e., that form which in its own being is independent of matter and any connection with it, and also, if it is united with matter, is not entirely immerged in it and encompassed by it, and that form which in its being is wholly and completely bound to matter and on that account only through the connection with it possesses existence. Cf. *forma corporalis* and *forma inhaerens*. Nam omnis forma corporalis est forma individuata per materiam, et determinata ad hic et nunc; formae autem immateriales sunt absolutae et intelligibiles, PP. Q. 110. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 9 c; PP. Q. 61. Art. 1 ob. 2; PP. Q. 75. Art. 2 ad 1 and 2; PP. Q. Q. 76. Art. 1 ad 1; C. G. 1. 65; C. G. 2. 43, 51, 52, 68, 69, and 79; 1 Sent. 36. 2. 1 c; Virt. 1. 4 and 4; et passim. — (v^2), **forma immediata sc. materiae primae**, *the immediate form of primary matter* or *that form which comes to primary matter without the instrumentality of another form*. Cf. *forma intermedia*. Cf. C. G. 2. 89. — (w^2), **forma imperfecta**, see *forma completa*. Quando est sub forma imperfecta est in potentia ad formam perfectam, ita e converso, PP. Q. 66. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 4 (bis); PP. Q. 96. Art. 1. — (x^2), **forma incompleta**, see *forma completa*. — (y^2), **forma incorruptibilis**, see *forma corruptibilis*. Nisi etiam corpus mixtum in se habeat aliquod incorruptionis principium, sicut corpus humanum, cuius forma est incorruptibilis, PTS. Q. 74. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 76. Art. 5; SS. Q. 164. Art. 1. — (z^2), **forma indeterminata**, see *forma communis*. — (a^3), **forma individua seu individualis seu individuata**, see *forma generalis*. Forma autem individualis in rebus creatis constituit personam generantem, PP. Q. 41. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 2; PP. Q. 110. Art. 1. — (b^3), **forma indivisibilis seu simplex**, *the indivisible* or *simple form*. Formae simplices et indivisibiles non sunt actu in intellectu nostro, sed in potentia tantum, PP. Q. 14. Art. 10 ad 1. Cf. PP. Q. 12. Art. 12 ob. 1; PP. Q. 54. Art. 3 ad 2; PP. Q. 75. Art. 6 c; PP. Q. 77. Art. 1 ob. 6; PS. Q. 53. Art. 2 ad 1; SS. Q. 24. Art. 5 a; C. G. 2. 72; Pot. 7. 4a; et passim. — (c^3), **forma inducenda** and **forma obi-**

cienda, *the form to be introduced* and *that to be displaced.* Cf. C. G. 2. 30. — (d^3), **forma inferior** and **forma nobilior**, *the inferior form* and *the nobler form.* Ipsa (anima intellectiva), sicut virtute continet animam sensitivam et nutritivam, ita virtute continet omnes inferiores formas, et facit ipsa sola quidquid imperfectiores formae in aliis faciunt, PP. Q. 72. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 6; C. G. 2. 72. — (e^3), **forma influxa**, see *forma adquisita.* — (f^3), **forma inhaerens seu non subsistens** and **forma subsistens seu per se subsistens seu per existens seu per se stans**, *the form inherent in a matter* or *a subject* or *not existing by itself* and *that existing by itself alone* and *consisting of itself alone.* Habitus autem sunt quaedam qualitates aut formae inhaerentes potentiae, PS. Q. 54. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 2 ad 3; PP. Q. 7. Art. 2 c; PP. Q. 9. Art. 2 c; PP. Q. 13. Art. 9 c; C. G. 3. 77. 2 c; C. G. 1. 21; C. G. 2. 16, 51, and 55; C. G. 4. 11; 1 Sent. 18. 1. 5 c; 3 Sent. 10. 2. 1 ad 3; Pot. 4. 1 ad 4 c; Pot. 6. 6 ob. 4; Pot. 27. 3 ad 9; Quodl. 3. 3.6 c; 8 Phys. 21. c. — (g^3), **forma in materia**, *concrete form*, see *forma absolute.* Sed mundus habet formam in materia. sicut enim cum dico, homo, significo formam; cum autem dico, hic homo, significo formam in materia; ita cum dicitur, mundus, significatur forma; cum autem dicitur, hic mundus, significatur forma in materia, PP. Q. 47. Art. 3 ob. 3. Cf. PTS. Q. 92. Art. 2.—(h^3), **forma innata**, see *forma adquisita.* Secundum quod angeli cognoscunt esse rerum quod habent in propria natura per formas innatas, PP. Q. 58. Art. 7 c.—(i^3), **forma in natura existens**, see *forma apprehensa.* — (j^3), **forma intellecta**, see *forma imaginabilis.* Agens autem voluntarium, quale est Deus, . . ., agit per formam intellectam, PP. Q. 47. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 87. Art. 4; PTS. Q. 92. Art. 1. — (k^3), **forma intellectiva**, see *forma elementalis.* — (l^3), **forma intellectus**, see *forma imaginabilis.* Unde oportet quod forma intellectus sit principium operationis, sicut calor est principium calefactionis, PP. Q. 14. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 2 (bis); PP. Q. 85. Art. 2; PP. Q. 87. Art. 1; PTS. Q. 92. Art. 1 (passim); PTS. Q. 92. Art. 3. — (m^3), **forma intellegibilis**, see *forma imaginabilis.* In quantum forma intelligibilis est principium intellectualis operationis, . . ., unde per illam formam intelligibilem specificatur intellectualis operatio, quae facit intellectum in actu, PP. Q. 14. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 2; PP. Q. 14. Art. 8 (bis); PP. Q. 19. Art. 1 (bis); PP. Q. 50. Art. 2; PP. Q. 56. Art. 1; et passim. — (n^3), **forma intermedia seu media, forma prima**, and **forma ultima**, *the intermediate* or *transitional form, the first* and *the last form of a thing in the process of its gradual development* or *cessation of it.* Cf. C. G. 2. 89; 1 Gener. 8 b; 12 Met. 3 b. — (o^3), **forma intrinseca**, see *forma extrinseca.* Dicitur enim actus deformis per privationem formae intrinsecae, quae est debita commensuratio circumstantiarum actus, SS. Q. 6. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 4. Art. 3. — (p^3), **forma manens**, see *forma fixa stans.* — (q^3), **forma materialis**, see *forma immaterialis.* — (r^3), **forma media**, see *forma intermedia.* — (s^3), **forma mixti seu mixti corporis**, see *forma elementalis.* Unde videmus quod forma mixti corporis habet aliquam operationem, quae non causatur ex qualitatibus elementaribus, PP. Q. 76. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 74. Art. 1 (bis); PTS. Q. 79. Art. 1. — (t^3), **forma mixtionis**, see *forma elementalis.* Ita forma mixtionis, quae est qualitas resultans ex qualitatibus simplicibus ad medium venientibus, non est forma substantialis corporis mixti, . . ., corpus autem humanum, praeter hanc formam mixtionis, non habet aliquam formam substantialem, nisi animam rationalem, PTS. Q. 79. Art. 1 ad 4. — (u^3), **forma naturalis**, see *forma artificialis.* Actus voluntatis nihil aliud est quam inclinatio quaedam consequens formam intellectam, sicut appetitus naturalis est inclinatio consequens formam naturalem, PP. Q. 87. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 2; PP. Q. 14. Art. 8; PP. Q. 19. Art. 1; PP. Q. 41. Art. 2; PS. Q. 71. Art. 4 (bis); et passim. — (v^3), **forma nobilior**, see *forma inferior.* Quanto forma est nobilior, tanto magis dominatur materiae corporali et minus ei immergitur, et magis sua operatione vel virtute excedit eam, PP. Q. 76. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 70. Art. 3 (bis); PTS. Q. 36. Art. 3. — (w^3), **forma non-subsistens**, *a form which exists only in union with matter*, see *forma inhaerens.* Eadem ratio est de omnibus aliis formis non subsistentibus; et ideo nulli formae non subsistenti proprie convenit fieri, sed dicuntur fieri per hoc quod composita subsistentia fiunt, PP. Q. 90. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 55. Art. 4. — (x^3), **forma obicienda**, see *forma inducenda.* — (y^3), **forma operativa**, see *forma activa.* — (z^3), **forma participata**, *a form that is a likeness of a form existing elsewhere independently*, see *forma coniuncta.* Forma autem quae est pars compositi, est forma participata, PP. Q. 3. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 65. Art. 4. — (a^4), **forma particularis** and **forma universalis**, *the particular* and *the general form of a thing.* Cf *forma generalis.* Quanto aliqua differentia sumitur a forma magis particulari, tanto magis est specifica, PS. Q. 18. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 6 c; PP. Q. 57. Art. 2 ad 3; PP. Q. 105. Art. 1 ob. 1; C. G. 1. 44. — (b^4), **forma perfecta**, see *forma completa.* Sed corpus Christi propter infinitam virtutem agentis fuit perfecte dispositum in instanti; unde statim in primo instanti recepit formam perfectam, id est, animam rationalem, PT. Q. 33. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 50. Art. 4; PP. Q. 55. Art. 2; PP. Q. 66. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 4; PP. Q. 76. Art. 5; et passim. — (c^4), **forma permanens**, see *forma fixa stans.* Lumen autem dupliciter alicui inesse potest; uno modo per modum formae permanentis, sicut lumen corporale est in sole et in igne, . . ., lumen intellectuale in aliquo existens per modum formae permanentis et perfectae, perficit intellectum principaliter ad cognoscendum principium illorum quae per illud lumen manifestantur, . . ., in quibus huiusmodi lumen inest per modum cuiusdam formae permanentis et perfectae, SS. Q. 177. Art. 2 c. — (d^4), **forma per se**, see *forma absolute.* Forma autem per seipsam facit rem esse in actu, PP. Q. 76. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 2; PP. Q. 3. Art. 3; PP. Q. 12. Art. 4; PP. Q. 66. Art. 2; PS. Q. 110. Art. 1; PTS. Q. 76. Art. 1. — (e^4), **forma per se existens**, see *forma inhaerens.* — (f^4), **forma per se stans**, see *forma inhaerens.* — (g^4), **forma per se subsistens**, see *forma inhaerens.* Unde formae per se subsistentes incorruptibiles sunt, sicut patet in substantiis spiritualibus, PT. Q. 77. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 65. Art. 4; PTS. Q. 79. Art. 2. — (h^4), **forma prima**, see *forma intermedia.* Ideo prima forma non remanet nisi in potentia materiae, PT. Q. 75. Art. 3 ad 2. Cf. PT. Q. 78. Art. 6. — (i^4), **forma prima exemplaris**, *the first exemplary form*, i.e., the idea of things in the mind of God. Cf. Pot. 3. 8 ad 17 and 18. — (j^4), **forma primordialis** and **forma seminalis**, *the primordial* and *the fertile form.* Formae autem naturales sibi similes producere possunt, et ideo proprietatem seminis habent et seminales dici possent. formae autem rerum, secundum quod in arte divina exsistunt, primordiales esse dicuntur eo, quod ipsae sunt prima principia simpliciter rerum producendarum, 2 Sent. 18. 1. 2 c. — (k^4), **forma principalis** and **forma secundaria**, *the principal* and *the subordinate form.* Formae principales, quae in divina intelligentia continentur, PP. Q. 44. Art. 3 a, in quot. Cf. PP. Q. 15. Art. 2; PTS. Q. 19. Art. 2; C. G. 3. 49; 4 Sent. 3 div. — (l^4), **forma pura**, *the simple* or *pure form*, i.e., *the form that is only form.* Quia oportet agens esse simile facto, non convenit quod forma pura, quae est sine materia, producat formam quae est in materia, quae non fit nisi per hoc quod compositum fit, PP. Q. 91. Art. 2 c. Cf. C. G. 3. 51. — (m^4), **forma quiescens**, see *forma fixa stans.* — (n^4), **forma relativa**, see *forma absoluta.* — (o^4), **forma sacramenti**, *the form of the sacrament*, i.e., the words which accompany the exterior sign of the sacrament and give it its meaning. Sicut enim forma rei naturalis dat ei speciem, ita forma sacramenti continere debet quidquid pertinet ad speciem sacramenti, PT. Q. 72. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 60. Art. 7 c and 8 c; PT. Q. 76. Art. 1; PT. Q. 78. Art. 1 (bis); PT. Q. 80. Art. 3; PT. Q. 84. Art. 3; et passim. — (p^4), **forma secundaria**, see *forma principalis.* — (q^4), **forma secundum numerum**, see *forma generalis.* — (r^4), **forma secundum se considerata**, see *forma absolute.* — (s^4), **forma secundum speciem**, see *forma generalis.* Sicut forma domus exterius constitutae assimilatur verbo mentali artificis secundum speciem formae, PT. Q. 23. Art.

3 c. — (t^4), **forma seminalis,** see *forma primordialis.* — (u^4), **forma sensata,** see *forma imaginabilis.* — (v^4), **forma sensibilis,** see *forma imaginabilis.* Sicut igitur ponebat formas sensibiles, quae sunt in materia corporali, effluere ab ideis, sicut quasdam earum similitudines, . . ., (intellectus agens), a quo effluunt species intelligibiles in animas nostras, et formae sensibiles in materiam corporalem, PP. Q. 84. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 17. Art. 2; PP. Q. 78. Art. 3; PP. Q. 78. Art. 4 (ter); PP. Q. 84. Art. 1; PS. Q. 3. Art. 6; et passim. — (w^4), **forma sensitiva,** see *forma elementalis.* — (x^4), **forma separata,** see *forma coniuncta.* Nam Plato posuit omnes formas quae sunt in materia corporali, esse participatas et determinatas, et contractas ad hanc materiam; formas vero separatas esse absolutas, et quasi universales. et ideo illas formas separatas dicebat esse causas formarum quae sunt in materia, PP. Q. 115. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 7; PP. Q. 84. Art. 4 (passim); PP. Q. 84. Art. 7; PP. Q. 117. Art. 1. — (y^4), **forma servilis,** see *forma Dei.* — (z^4), **forma signata seu significata,** *the form signified thus.* Sicut igitur Pater et Filius sunt unus Deus propter unitatem formae significatae per hoc nomen, Deus, PP. Q. 36. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 36. Art. 4 ad 2; PP. Q. 39. Art. 3 ad 4; PP. Q. 39. Art. 4 ad 3; Pot. 7. 2 ad 9; Pot. 9. 6 c and ad 4. — (a^5), **forma significata,** see *forma signata.* Forma significata per hoc nomen, persona, non est essentia vel natura, PP. Q. 39. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 16. Art. 2; PP. Q. 36. Art. 4 (passim); PP. Q. 39. Art. 4 (passim); PT. Q. 16. Art. 1 (bis). — (b^5), **forma simplex,** see *forma indivisibilis.* Sed Deus maxime est forma simplex, (ob. 2), . . ., intellectus non potest formas simplices subsistentes, secundum quod in seipsis sunt, comprehendere, . . ., apprehendit formam simplicem in ratione subiecti, et attribuit ei aliquid, PP. Q. 13. Art. 12 ad 2. Cf. PP. Q. 3. Art. 6, in quot.; PP. Q. 12. Art. 12 (ter); PP. Q. 13. Art. 1; PP. Q. 13. Art. 9; PP. Q. 54. Art. 3 (passim); et passim. — (c^5), **forma situalis,** *the form which establishes a local situation.* Cf. 1 Sent. 37 Exp. 2. — (d^5), **forma specialis,** see *forma generalis.* Non autem hoc habet locum in specialibus formis, sicut est albedo et sanitas; non enim omne quod apprehendimus, sub ratione albi et sani apprehendimus, PS. Q. 55. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 11. Art. 2; PP. Q. 55. Art. 3. — (e^5), **forma speciei,** see *forma generalis.* Sic necesse est quod si agens est unum specie, materia recipiat formam unius speciei, PS. Q. 60. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 89. Art. 5; PP. Q. 76. Art. 6; PS. Q. 35. Art. 4; PT. Q. 9. Art. 4; PTS. Q. 81. Art. 2. — (f^5), **forma specifica,** see *forma generalis.* Sicut et anima quae est forma specifica, propinquius se habet ad naturam humanam, PT. Q. 6. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 18. Art. 2; PS. Q. 52. Art. 1; PS. Q. 60. Art. 1; PTS. Q. 81. Art. 2. — (g^5), **forma spiritualis,** see *forma corporalis.* Sed solum forma spiritualis et immaterialis, quae non est coarctata per quantitatem, potest effluere per actionem in aliud, PP. Q. 115. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 2 (bis). — (h^5), **forma subsistens,** see *forma inhaerens.* Angelus autem, cum sit immaterialis, est quaedam forma subsistens, et per hoc intelligibilis in actu, PP. Q. 56. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 9. Art. 2; PP. Q. 13. Art. 9; PP. Q. 50. Art. 2; PP. Q. 56. Art. 5; PP. Q. 63. Art. 1; et passim. — (i^5), **forma substantialis,** *that form which united to primary matter, constitutes the substance of a thing,* see *forma accidentalis.* Nulla alia forma substantialis est in homine nisi sola anima intellectiva, PP. Q. 76. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 6 (passim); PP. Q. 77. Art. 1 (ter); PP. Q. 115. Art. 1 (passim); SS. Q. 96. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 1; PTS. Q. 79. Art. 1; et passim. — (j^5), **forma substrata,** *the underlying* or *fundamental form.* Cf. 4 Sent. 4. 1. 1 c. — (k^5), **forma supernaturalis,** *the supernatural form.* Cf. SS. Q. 23. Art. 2 c; C. G. 3. 50. — (l^5), **forma syllogismi seu syllogistica,** *the form of the conclusion,* i.e., the necessity of the deduction of the conclusion from the premises. Forma vero eius est virtus seu potestas inferendi conclusionem ex praemissis, Syll. Cf. *forma syllogismi* above. Cf. also 1 Anal. 4 a, 8 e, 22 a, 26 a, and 27 c; 2 Anal. 9 b and d; Syll. — (m^5), **forma syllogistica,** see *forma syllogismi.* — (n^5),- **forma ultima,** see *forma intermedia.* Necesse est pervenire ad aliquam ultimam formam, ex qua sumatur differentia specifica, PS. Q. 18. Art. 10 c. Cf. PP. Q. 106. Art. 1; PP. Q. 118. Art. 2; SS. Q. 2. Art. 9; SS. Q. 24. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 5; et passim. — (o^5), **forma universalis,** see *forma particularis.* Sic igitur quanto angelus fuerit superior, tanto per pauciores species universitatem intelligibilium apprehendere poterit; et ideo oportet quod eius formae sint universaliores, quasi ad plura se extendentes unaquaeque earum, PP. Q. 55. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 6; PP. Q. 57. Art. 2; PP. Q. 79. Art. 4; PP. Q. 89. Art. 1; PT. Q. 11. Art. 6; et passim. — (p^5), **forma vegetabilis,** *the soul of plants,* see *forma elementalis.* — (q^5), **forma virtutis,** *the form of virtue,* i.e., *grace.* Gratia non dicitur forma virtutum quasi pars essentialis virtutum, sic enim oporteret, quod multiplicatis virtutibus multiplicaretur gratia, sed dicitur forma virtutis, inquantum formaliter actum virtutis complet, Verit. 27. 5 ad 5. Cf. SS. Q. 23. Art. 8 (passim); SS. Q. 44. Art. 1 ob. 1; SS. Q. 61. Art. 2; Verit. 14. 5 c and ad 11. — **a forma sumitur differentia** (1 Perih. 8 c), *the proper* or *essential difference of a thing from another is taken from its substantial form.* — **agit unumquodque ratione formae,** see *agere.* — **denominatio fit a forma, quae dat speciem rei,** *the name of a thing is taken from the form to which it owes its species* and *essence.* — **forma est finis generationis, non ipsius generati** (4 Sent. 8. 1. 1. 1 ad 1; 2 Phys. 11 f), *the form is the goal of generation but not of the generated.* Cf. *generatio.* — **forma est finis materiae** (1 Phys. 15 e), *the form is the purpose of matter.* — **forma est quo agens agit** (PP. Q. 55. Art. 1 c), or, **forma est principium agendi in unoquoque** (PT. Q. 13. Art. 1 c; C. G. 2. 47 and 49), or, **illud, quo primo aliquid operatur, est forma eius, cui operatio attribuitur** (PP. Q. 76. Art. 1 c), or, **unumquodque agens agit per suam formam,** *the form of a thing is the first inner principle of its activity.* — **quanto aliqua forma est nobilior et simplicior tanto est maioris virtutis** (C. G. 2. 72), *the nobler* and *simpler the form is, the greater is the sphere of its efficacy.* — **unumquodque agens agit per suam formam,** see above: *forma est, quod* etc. — **unumquodque denominatur a sua forma,** see *denominare.* — (3), alio modo potest considerari quantum ad ipsam formam iudicii, SS. Q. 63. Art. 4 ad 1; per formam argumentandi praemissam ostendit, 1 Anal. 8 d; secundum formam arguendi praemissam, 1 Anal. 8 d; recta forma argumentandi, 1 Phys. 5 b. — A kind of *forma* in this sense is: **forma syllogismi,** *the form of the syllogism.* Cf. 1 Anal. 4 a and 26 a. Cf. also *forma syllogismi* under *syllogismus.* — (4), huius autem sunt certae formae verborum, C. G. 4. 74.

formābilis, e, *adj., that may be formed* or *fashioned.* Et ideo Verbum Dei sine cogitatione Dei debet intelligi, non aliquid habens formabile, quod possit esse informe, SS. Q. 2. Art. 1 c, in quot.

formālis, e, *adj., relating to the form of a thing, referring to the form of a thing, relating after the manner of form, formal,* the opposite of *materialis.* Illud quod est principale, etiam in corporibus, est formale respectu aliorum, 3 Sent. 27. 2. 4. 3 a; quod est maxime formale omnium est ipsum esse, PP. Q. 7. Art. 1 c; cum sit formale respectu omnium, PP. Q. 8. Art. 1 c; in passionibus sensitivi appetitus est considerare aliquid quasi formale, PP. Q. 20. Art. 1 ad 2; continens est formalius contento, PP. Q. 52. Art. 1 ob. 3; intellectus est id quod est formalissimum in homine, PP. Q. 85. Art. 7 ob. 3; quanto aliqua differentia est magis formalis, tanto magis est specialis, PS. Q. 18. Art. 7 ob. 3; genus consideratur ut formalius specie, PS. Q. 18. Art. 7 ad 3; in passionibus animae est sicut formale ipse motus appetitivae potentiae, PS. Q. 44. Art. 1 c; in unoquoque potius est id quod est formale, quam id quod est materiale, SS. Q. 98. Art. 1 ad 3; quanto aliquod corpus est superius, tanto invenitur esse formalius, C. G. 3. 82; formale autem cuiuslibet virtutis moralis est ratio medii, 4 Sent. 15. 1. 1. 1 c. Cf. SS. Q. 1. Art. 6 (passim) C. G. 1. 23; C. G. 2. 45, 58, and 63; C. G. 4. 40; Pot. 4. 1 ad 5; 2 Phys. 10 k; et passim. On **causa formalis, causa formalis exemplaris, causa formalis extra rem et**

inhaerens seu intrinseca, see *causa*; on **cognitio formalis**, see *cognitio*; on **complementum formale**, see *complementum*; on **conversio formalis**, see *conversio*; on **definitio formalis**, see *definitio*; on **differentia formalis**, see *differentia*; on **distinctio formalis**, see *distinctio*; on **diversitas formalis**, see *diversitas*; on **divisio formalis**, see *divisio*; on **effectus formalis**, see *effectus*; on **esse formale**, see *esse*; on **infinitum formale**, see *infinitus*; on **intentio formalis**, see *intentio*; on **medium formale**, see *medium*; on **multiplicatio formalis** see *multiplicatio*; on **multitudo formalis**, see *multitudo*; on **mutatio formalis**, see *mutatio*; on **obiectum formale**, see *obiectum*; on **origo formalis**, see *origo*; on **pars formalis**, see *pars*; on **perfectio formalis**, see *perfectio*; on **primum formale**, see *primus*; on **principium formale et primum formale**, see *principium*; on **ratio formalis seu formalis obiecti**, see *ratio*; on **significatio formalis**, see *significatio*; on **similitudo formalis**, see *similitudo*; on **terminatio formalis**, see *terminatio*; on **transmutatio formalis**, see *transmutatio*; on **utilitas formalis**, see *utilitas*. — **formāliter**, *adv., after the manner of form, in the sense of form, with reference to form, formally*. Habent se formaliter respectu materiae individuantis, PP. Q. 3. Art. 3 c; amor, quo formaliter Pater et Filius se invicem diligunt, PP. Q. 37. Art. 2 c; vivificare formaliter est substantiae, PP. Q. 51. Art. 1 ad 3; formaliter est in ipso intellectu, PP. Q. 89. Art. 5 c; qualificatur formaliter loquendo ab eo, PS. Q. 7. Art. 2 ob. 1; formaliter expellit habitum vitii, PT. Q. 85. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 85. Art. 1; SS. Q. 9. Art. 2; C. G. 1. 26; C. G. 2. 59 and 76; C. G. 3. 9 and 11; et passim. On **actus formaliter bonus**, see *actus*; on **agere formaliter**, see *agere*; on **bonum formaliter seu formaliter dictum**, see *bonus*; on **certus formaliter**, see *certus*; on **consistere formaliter**, see *consistere*; on **constituere formaliter**, see *constituere*; on **distingui formaliter**, see *distinguere*; on **divisificare formaliter**, see *divisificare*; on **facere formaliter**, see *facere*; on **falsus formaliter**, see *falsus*; on **intellegere formaliter**, see *intellegere*; on **obiectum formaliter**, see *obiectum*; on **operari formaliter**, see *operari*; on **operatio formaliter**, see *operatio*; on **oppositum formaliter**, see *opponere*; on **significare formaliter**, see *significare*; on **tenere formaliter**, see *tenere*; on **unum formaliter**, see *unus*; on **verum formaliter**, see *verus*; on **volitum formaliter**, see *volitus*.

formālitas, ātis, *f., formality, form relation*, i.e., that which is peculiar to form as such and constitutes its essence. Constat quod ipse sit connaturalis orbi (sc. lunae) in formalitate, 2 Gener. 8 g.

formāliter, *adv.*, see *formalis*.

formātio, ōnis, *f.*, (1) *formation, fashioning, moulding*, i.e., the bestowal of a visible form or shape, synonym of *informatio*, the opposite of *infiguratio*, (2) *granting form*, i.e., providing with an inner form, likewise the synonym of *informatio*, the opposite of *informitas*. — (1), sic angeli assumunt corpora ex aere, condensando ipsum virtute divina, quantum necesse est ad corporis assumendi formationem, PP. Q. 51. Art. 2 ad 3; illud quod pertinet ad maledictionem terrae, non debuit commemorari cum formatione terrae, PP. Q. 69. Art. 2 ob. 2; alia operatio est formatio, secundum quod vis imaginativa format sibi aliquod idolum rei absentis, vel etiam nunquam visae, PP. Q. 85. Art. 2 ad 3; timor contrariatur formatione vocis, PS. Q. 44. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 66. Art. 1; PP. Q. 118. Art. 2; PS. Q. 17. Art. 8; PT. Q. 30. Art. 2; PT. Q. 33. Art. 1 (passim); et passim. — (2), sed eius formatio et perfectio est per beatitudinem, secundum quod fruitur Deo, PP. Q. 62. Art. 1 ob. 2; informitas illa angeli potest intelligi vel per comparationem ad formationem gloriae, et sic praecessit tempore informitas formationem; vel per comparationem ad formationem gratiae, et sic non praecessit ordine temporis, sed ordine naturae; sicut etiam de formatione corporali Augustinus ponit, PP. Q. 62. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 66 pr.; PP. Q. 66. Art. 1 (passim); PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 66. Art. 4; PP. Q. 67. Art. 4 (bis); et passim. — Kinds of *formatio* in this sense are: (a), **formatio intellectus**, *granting form to reason*, qua apprehendit quidditates rerum, 1 Sent. 38. 1. 3 c. Cf. 1 Sent. 19. 5. 1 ad 7; 3 Sent. 23. 2. 2. 1 c; Spir. 9 ad 6. — (b), **formatio naturae spiritualis**, *granting form to spiritual nature* or *creature*. Formatio enim naturae spiritualis est per hoc, quod illuminatur, ut adhaeret Verbo Dei, PP. Q. 67. Art. 4 c. — (c), **formatio ultima**, *the final granting of form*. Cf. Verit. 9. 1 ad 1.

formātivus, a, um, *adj., forming, shaping, formative*, synonym of *informativus*. Sed generatio viventium est quodam altiori modo per aliquid ipsius viventis, quod est semen, in quo est aliquod principium corporis formativum, PP. Q. 78. Art. 2 ad 2; in quo operatur vis formativa ab anima patris derivata, PT. Q. 33. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 71. Art. 1; PP. Q. 118. Art. 2; PS. Q. 63. Art. 4; SS. Q. 26. Art. 10; PT. Q. 14. Art. 4; et passim. On **virtus formativa**, see *virtus*; on **vis formativa**, see *vis*.

formīca, ae, *f., an ant, pismire*. Quantum autem ad aliquas sagacitates, etiam aliqua animalia imperfecta magis vigent; ut apes et formicae, (ad 1), . . ., sunt enim quaedam reptilia quadrupedia, ut lacertae et formicae, PP. Q. 72. Art. 1 ad 2; formica habet sollicitudinem congruam tempori, SS. Q. 55. Art. 7 ad 1; sicut formicae praecognoscunt pluvias futuras, SS. Q. 172. Art. 1 ob. 3.

formīdo, inis, *f., fearfulness, fear, terror, dread, trepidation*. Opinio enim significat actum intellectus qui fertur in unam partem contradictionis cum formidine alterius, PP. Q. 79. Art. 9 ad 4; nam de ratione opinionis est quod accipiatur unum cum formidine alterius oppositi, PS. Q. 67. Art. 3 c; et si quidem hoc sit cum dubitatione et formidine alterius partis, erit opinio; si autem sit cum certitudine absque tali formidine, erit fides, SS. Q. 1. Art. 4 c; et ideo ad bonam mentem etiam pertinet ut hanc formidinem, quam corde tenet, lingua accuset, PTS. Q. 6. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 2. Art. 4, in quot.; SS. Q. 2. Art. 1 c; SS. Q. 24. Art. 12, in quot.; PT. Q. 30. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 89. Art. 6, in quot.

formīdo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n., to fear, dread anything; to be afraid, terrified, frightened*, used with the *inf., acc.*, and *ne*. Cum et ruente eo quosdam bene erigi credimus, et proficiente illo plerosque iniuste opprimi formidamus, SS. Q. 36. Art. 2 c, in quot.; ad fortitudinem autem pertinet non solum mortem non formidare, sed nec alias adversitates, SS. Q. 124. Art. 4 ob. 3; quia iustus in actu qui de se bonus est, formidat ne aliquis defectus ex parte sua fuerit, PTS. Q. 6. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 114. Art. 5, in quot.; PS. Q. 95. Art. 1, in quot.; SS. Q. 19. Art. 6 c; SS. Q. 33. Art. 2 ad 3, in quot.; SS. Q. 126. Art. 1; et passim.

formīdolōsus, a, um, *adj., fearful, full of fear, producing fear*. Qui formidolosus est etc., dicit Glossa (ob. 2), . . ., quis est homo formidolosus, et corde pavido, SS. Q. 125. Art. 3 ob. 3, in quot.

formo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to form, put form into, shape*, i.e., *to provide an outer* or *inner form*, synonym of *informare*. Aliquae potentiae cognoscitivae sunt quae ex speciebus primum conceptis alias formare possunt, sicut imaginatio ex praeconceptis speciebus montis et auri format speciem montis aurei; et intellectus ex praeconceptis speciebus generis et differentiae, format rationem speciei; et similiter ex similitudine imaginis formare possumus in nobis similitudinem eius cuius est imago, PP. Q. 12. Art. 9 ad 2; ideo etiam ipse veram columbam formavit, in qua appareret, PT. Q. 39. Art. 7 c; vel etiam ad significandum quod ipse erat, qui ex limo terrae hominem formaverat, PT. Q. 44. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 16. Art. 7; PP. Q. 117. Art. 1; PS. Q. 63. Art. 4 (bis); PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 173. Art. 3 (bis); et passim. — **formātus**, a, um, *P. a., formed, shaped*. Sed materiam corporalem a diabolo formatam, et per varias species distinctam, PP. Q. 65. Art. 4 c; homo autem dicitur formatus ad imaginem et similitudinem Dei, PP. Q. 72. Art. 1 ad 3; aut est vox per hominem formata cum similitudine alicuius rei, SS. Q. 174. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 74. Art. 1; PP. Q. 74. Art. 2 (bis); PP. Q. 119. Art. 2; SS. Q. 174. Art. 1; PT. Q. 5. Art. 2;

et passim. On **cogitatio formata**, see *cogitatio*; on **corpus formatum**, see *corpus*; on **fides formata**, see *fides*; on **genus formatum**, see *genus*; on **spes formata**, see *spes*; on **subiectum formatum**, see *subiectum*.

formōsitas, ātis, *f.*, *beauty*. Sed secundum quod excludit istam formositatem et decorem, qui nunc apparet in corporea creatura, . . ., triplex formositas deerat, PP. Q. 66. Art. 1 c.

formula, ae, *f.*, (1) *a fine form, beauty, gracefulness*, (2) *a form, rule, method, formula* for regulating judicial proceedings. — (1), naturam imitemur; effigies eius formula disciplinae, forma honestatis est, SS. Q. 168. Art. 1 a. — (2), Tullius in contractibus communibus quae formula inducit quemdam dicentem, SS. Q. 77. Art. 3 ob. 2, in quot.

fornax, ācis, *f.*, *a fire, furnace*. Iam vero si in fornacem incautus ceciderit, aut ferramento aliquo acuto se vulneraverit, PP. Q. 72. Art. 1 ad 6; sicut nec pueri in fornace Babylonica existentes, PTS. Q. 74. Art. 8 ad 2; sicut ab igne fornacis Chaldaeorum abstulit virtutem comburendi quantum ad aliquid, PTS. Q. 82. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 119. Art. 1; App. Q. 1. Art. 7; PTS. Q. 74. Art. 8; PTS. Q. 97. Art. 5.

fornicāria, ae, *f.*, *an adultress*. Si vir post fornicationem uxoris cognitam debitum ei reddit, amittit actionem quam contra fornicariam habebat, PTS. Q. 62. Art. 3 ob. 3.

fornicāriē, *adv.*, *after the manner of a fornicator, through fornication*. Maius signum incontinentiae apparet in eo qui plures fornicarie cognoscit, PTS. Q. 66. Art. 1 ob. 2.

fornicārius, a, um, *adj.*, *fornicating*, pertaining to the illicit intercourse of unmarried persons, also, loosely, of persons married or unmarried. Puta hunc actum esse fornicarium, PS. Q. 77. Art. 2 ob. 4; et similiter etiam Osee accedens ad uxorem fornicariam vel mulierem adulteram, non est moechatus nec fornicatus, PS. Q. 100. Art. 8 ad 3; quandoque autem etsi violenter abducatur, non tamen violenter corrumpitur sed de voluntate virginis, sive corrumpatur fornicario concubitu, sive matrimoniali, SS. Q. 154. Art. 7 c; ergo etiam non debet esse prohibitum audire missas sacerdotum fornicariorum, PT. Q. 82. Art. 9 ob. 3; nec iterum ratione secundi, quia secundum hoc etiam qui plures fornicario concubitu cognosceret, irregularis esset, quod falsum est, PTS. Q. 66. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 94. Art. 5; SS. Q. 154. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 6; PTS. Q. 43. Art. 3; PTS. Q. 49. Art. 1 (bis); PTS. Q. 49. Art. 5 (bis); PTS. Q. 55. Art. 3 (bis); et passim.—**fornicārius**, ii, *m.*, or **fornicāria**, ae, *f.*, *a fornicator; prostitute*. Sed natura intendit conservationem speciei per generationem, quae potest esse sine matrimonio, ut patet in fornicariis, PTS. Q. 41. Art. 1 ob. 4; sed fornicarii excluduntur a regno Dei, PTS. Q. 65. Art. 4 a; quamvis sit in fornicariis maioris concupiscentiae signum, PTS. Q. 66. Art. 1 ad 2.

fornicātio, ōnis, *f.*, (1) *fornication* in the narrower sense of the word, (2) *fornication* in the broader sense of the word. — (1), fornicatio non importat, quantum est de se, aliam deformitatem, nisi quae ad genus luxuriae pertinet, est enim soluti cum soluta; et dicitur fornicatio a fornice, quia iuxta fornices, id est, arcus triumphales et in aliis locis, ubi homines conveniebant, congregabantur meretrices et illi polluebantur, 4 Sent. 41. 1. 4. 1 c; dicitur autem fornicatio a fornice, id est, arcu triumphali, iuxta quem erant lupanaria, Eph. 5. 2; cum fornicatio sit concubitus vagus, utpote praeter matrimonium exsistens, est contra bonum prolis educandae, et ideo est peccatum mortale, SS. Q. 154. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 70. Art. 4 c; PS. Q. 73. Art. 7 c; SS. Q. 154. Art. 3 (passim); PT. Q. 80. Art. 7; PTS. Q. 8. Art. 7; et passim. — One kind of *fornicatio* in this sense is: **fornicatio simplex**, *simple fornication*. Inquantum autem impeditur debita educatio, et promotio prolis natae, est fornicatio simplex, quae est soluti cum soluta, SS. Q. 154. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 8; PS. Q. 88. Art. 6; SS. Q. 154. Art. 2 c; PT. Q. 80. Art. 4; 4 Sent. 35. 1. 4 ad 5; et passim. — (2), ergo sola fornicatio esset peccatum carnale, PS. Q. 72. Art. 2 ob. 4; sed quia infidelitas quae dicitur spiritualis fornicatio, etiam est contra bonum matrimonii quod est proles educanda ad cultum Dei, etiam ipsa facit divortium; sed tamen aliter quam corporalis fornicatio quia propter unum actum fornicationis carnalis potest procedi ad divortium non autem propter unum actum infidelitatis, sed propter consuetudinem, quae pertinaciam ostendit, in qua infidelitas perficitur, PTS. Q. 62. Art. 1 ad 3. — Kinds of *fornicatio* in this sense are: **fornicatio corporalis** and **fornicatio spiritualis**, *the corporal* and *the spiritual* or *immaterial fornication*. Si autem delectabiliter contra debitum divini ordinis coniungatur mens quibuscumque aliis rebus, dicetur fornicatio spiritualis, SS. Q. 151. Art. 2 c; infidelitas est fornicatio spiritualis, 4 Sent. 39. 1. 6 ob. 2. Cf. SS. Q. 11. Art. 4; SS. Q. 151. Art. 2 c; PTS. Q. 59. Art. 6 (passim); PTS. Q. 62. Art. 1 (ter); 4 Sent. 35. 1. 1 ob. 3 and ad 3; 4 Sent. 39. 1. 6 ob. 2 and ad 2.

fornicātor, ōris, *m.*, *a fornicator*. Similiter fornicator intendit delectationem, cui coniungitur deformitas culpae, PP. Q. 19. Art. 9 c; fornicator autem qui provocat mulierem, non intendit nocumentum, sed delectationem, PS. Q. 73. Art. 8 ad 3; sicut et de fornicatore Apostolus dicit, SS. Q. 59. Art. 3 ad 2; tunc neuter poterit scire de altero an sit ei verus coniux, et ita erit fornicator, PTS. Q. 45. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 63. Art. 2; PS. Q. 73. Art. 8; SS. Q. 154. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 5 (ter).

fornicor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.*, (1) *lit., to fornicate, commit whoredom* or *fornication*, (2) *fig., to fornicate, prostitute*, devote to unworthy uses, as to prostitute one's gifts. — (1), puta si ratio errans erret in hoc quod dicat esse fornicandum, voluntas eius qui fornicari non vult, ad nullam malitiam reduci potest, PS. Q. 19. Art. 5 ob. 3; maius peccatum est, si uterque fornicetur, quam si alter tantum; sed si uterque fornicetur, non poterit propter hoc fieri divortium; ergo nec si unus tantum fornicatus fuerit, (ob. 2), . . ., si ipse vir similiter fornicatus fuerit, (c), . . ., vir si dimittat uxorem fornicantem livore vindictae, (ad 1), . . ., quando uterque fornicatur, divortium celebrari non potest; quamvis magis peccetur contra matrimonium, utroque fornicante, PTS. Q. 62. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 73. Art. 8 (ter); PS. Q. 73. Art. 10; PS. Q. 88. Art. 6 (passim); SS. Q. 20. Art. 1; PTS. Q. 62. Art. 2 (passim); et passim. — (2), videtur quod revertentes ab haeresi sint omnino ab Ecclesia recipiendi, . . ., si aliqui fornicati fuerint per infidelitatem, quae est spiritualis fornicatio, nihilominus sunt recipiendi, SS. Q. 11. Art. 4 ob. 1; obiectio illa procedit de pulchritudine corporali; quamvis possit dici quod etiam propter pulchritudinem spiritualem aliquis spiritualiter fornicatur, SS. Q. 145. Art. 2 ad 3.

forsan, *adv.*, ellipt. for *fors sit an* and *forsitan, perhaps, perchance*, used (1) with *subj.*, (2) *indic.* — (1), nisi forsan quis imaginetur, idem accidens numero defluere ab agente in patiens, PP. Q. 115. Art. 1 ad 5. — (2), et ideo forsan dimittuntur prius peccata, ut causis debilitatis ablatis, sanitas restituatur, PT. Q. 44. Art. 3 ad 3, in quot.

forsitan, *adv.*, contr. from *fors sit an, perhaps, peradventure*, used with the *indic.* His forsitan concedendum est rempublicam non capessentibus, qui excellenti ingenio doctrinae se dediderunt, PS. Q. 61. Art. 5 ad 3, in quot.; horum enim forsitan dixit quae illa hora faciebat, PT. Q. 43. Art. 4 ad 2.

fortassē, also **fortassis**, *adv.*, *perhaps, possible, probably, peradventure*. Non autem omnes, quia dum uni resistere nititur, fortassis alius insurgit, PS. Q. 109. Art. 8 c; in eo quod spiritualia rimantur, et nequaquam secum rerum corporalium umbras trahunt, vel fortasse tractas manu discretionis abigunt, SS. Q. 180. Art. 5 ob. 2. Cf. PS. Q. 94. Art. 1, in quot.; PS. Q. 4. Art. 8, in quot.; SS. Q. 19. Art. 11, in quot.; SS. Q. 167. Art. 2; PT. Q. 27. Art. 4; et passim.

fortē, *adv.*, (1) *by accident, casually, accidentally*, (2) *transf.*, to denote uncertainty corresponding to the Gr. ἄν, *perhaps, perchance, peradventure*, used with (a) *nisi*, (b) *si*, (c) *ne*, (d) in *relat. clauses*. — (1), quamquam acerrimo dolore dentium his diebus torquerer, non quidem sinebar animo volvere nisi ea quae iam forte didiceram, PS. Q. 37. Art. 1 a, in quot.; quae fecit ut Romanis deliberantibus utrum ad alium locum migrarent, forte eo tempore centurio quidam exclamaret, SS. Q. 95. Art. 3 c, in quot. — (2), Augustinus forte per supremam partem aeris intelligit supremam partem caeli, PP. Q. 61. Art. 4 ad 2; tunc peccatum sequens totaliter excusatur a culpa, sicut forte accidit de Loth, SS. Q. 150. Art. 4 c. — (2) (a), sed hoc non potest competere in divinis, nisi forte secundum metaphoram, PP. Q. 29. Art. 3 ob. 2; et ideo non possunt esse unius potentiae simul plures actus, nisi forte secundum quod unus comprehenditur sub alio, PS. Q. 54. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 86. Art. 2; PS. Q. 47. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 11; SS. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 4; et passim. — (2) (b), vel si forte propter infirmitatem, vel aetatem, aut aliquid huiusmodi, hoc eis in magnum gravamen cederet, SS. Q. 147. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 84. Art. 5; SS. Q. 187. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 11; PT. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 8. Art. 4. — (2) (c), et hoc utile est ut consideretur, ne forte aliquis quod fidei est demonstrare praesumens, rationes non necessarias inducat, PP. Q. 46. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 19. Art. 11; SS. Q. 152. Art. 4; PTS. Q. 64. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 64. Art. 4. — (2) (d), tertio quantum ad infideles propter quos praecipue esse videtur datum donum linguarum, qui quidem forte eos qui loquerentur linguis reputarent insanos, SS. Q. 176. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 83. Art. 6; PTS. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 64. Art. 4.

fortificātio, ōnis, *f.*, *a strengthening, fortifying.* Sed hoc non potest esse; quia fortificatio non est nisi ex ablatione passibilitatis, PTS. Q. 14. Art. 5 c.

fortifico, āre, 1, *v. a.*, *to make strong, strengthen, fortify.* Habebat enim virtutem fortificandi virtutem speciei contra debilitatem provenientem ex admixtione extranei, PP. Q. 97. Art. 4 c; et etiam ratione desiderii, quia spes desiderium fortificat, PS. Q. 27. Art. 4 ad 3; sed fortificando subiectum, ut melius sustinere possit, . . ., et ideo si culpa non diminuitur, nec subiectum fortificari potest, PTS. Q. 14. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 106. Art. 1; PP. Q. 111. Art. 1; PS. Q. 33. Art. 4; PS. Q. 77. Art. 1.

fortis, e, *adj.*, (1) physically, *powerful, strong*, (2) mentally, *strong, powerful, vigorous, firm, steadfast, courageous, brave, manly*, (a) of human beings, (b) of inanimate and abstract things. — (1), quia propter naturae defectum quidam nascuntur debiles et orbati, quidam autem fortes et perfecti, PP. Q. 96. Art. 3 ob. 3; sustinere est difficilius quam aggredi, . . ., quia sustinere videtur aliquis ab aliquo fortiori invadente; qui autem aggreditur, invadit per modum fortioris. difficilius autem est pugnare cum fortiori quam cum debiliori, SS. Q. 126. Art. 6 ad 1. — (2) (a), fortis non laudatur ex eo quod secundum rationem non vincitur a dolore vel tristitia quacumque, sed ab ea quae consistit in periculis mortis, PS. Q. 35. Art. 6 ad 3; non tamen ex toleratione quorumlibet adversorum reputatur homo simpliciter fortis, sed solum ex hoc quod bene tolerat etiam maxima mala, SS. Q. 123. Art. 4 ad 1; pertinax excedit quidem in hoc quod inordinate persistit in aliquo contra multas difficultates, . . ., sicut et fortis, et etiam perseverans, SS. Q. 138. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 45. Art. 4; PS. Q. 66. Art. 4; SS. Q. 162. Art. 7; PT. Q. 15. Art. 2; PTS. Q. 47. Art. 2; et passim. — (2) (b), sicut maxime solet contingere in fine dormitionis, et in hominibus sobriis et habentibus fortem imaginationem, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; videtur quod odium sit fortius amore, (ob. 1), debilius vincitur a fortiori, . . ., ergo odium est fortius amore, (ob. 2), . . ., impossibile est effectum sua causa esse fortiorem, . . ., unde impossibile est quod odium sit fortius amore simpliciter. sed oportet ulterius quod amor simpliciter loquendo sit odio fortior, PS. Q. 29. Art. 3 c; sed operatio fortis procedit ex habitu, SS. Q. 123. Art. 8 ob. 1; aliqua indigent temperatione propter suam vehementiam, sicut forte vinum temperatur, SS. Q. 160. Art. 1 ad 2; matrimonio ordo sacer supervenire non possit, quia fortius praeiudicat minus forti, PTS. Q. 53. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 55. Art. 3; PS. Q. 77. Art. 7; PS. Q. 109. Art. 1; SS. Q. 27. Art. 7 (passim); SS. Q. 24. Art. 12; PTS. Q. 87. Art. 1; et passim. — **fortiter**, *adv.*, (1) physically, *strongly, powerfully, vigorously*, (2) mentally, *strongly, powerfully, boldly, intrepidly, valiantly, bravely, manfully.* — (1), sed si fortiter agat propter liberationem civitatis, vel propter Christum, vel aliquid huiusmodi, PS. Q. 7. Art. 3 ad 3. — (2), cum autem intentio fortiter inhaeserit alicui rei, debilitatur circa alias res, vel totaliter ab eis revocatur, PS. Q. 33. Art. 3c.

fortiter, *adv.*, see *fortis.*

fortitūdo, inis, *f.*, (1) *strength, firmness*, (2) *strength, firmness of soul, in* the sense of a general virtue, (3) *fortitude, courage of soul*, in the sense of a particular virtue, (4) *feat of strength, trial of strength.* — (1), fortitudo hominis praecipue dependet ex corde, sive spiritualiter hoc accipiatur, sive corporaliter, SS. Q. 44. Art. 5 ob. 2; nomen fortitudinis a firmitate sumptum esse videtur, SS. Q. 123. Art. 2 ob. 3; sanitas est fortitudo nervorum est ossium, C. G. 2. 64. Cf. SS. Q. 60. Art. 1; SS. Q. 61. Art. 3; SS. Q. 64. Art. 5; SS. Q. 68. Art. 6; SS. Q. 123 pr.; et passim.—Kinds of *fortitudo* in this sense are: **fortitudo corporalis** and **fortitudo spiritualis**, *the corporal* and *the spiritual fortitude* or *the fortitude of the soul.* Desiderabant autem antiqui patres in Christo non quidem fortitudinem corporalem, sed spiritualem, per quam et diabolum vicit et humanam infirmitatem sanavit, PT. Q. 14. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 123. Art. 1 (bis); 4 Sent. 7. 3. 3. 1 ad 2. — (2), fortitudo in eis dicitur secundum quod voluntatem divinam firmiter exequuntur, PP. Q. 59. Art. 4 ad 3; nomen fortitudinis dupliciter accipi potest, uno modo, secundum quod absolute importat quandam animi firmitatem, et secundum hoc est generalis virtus vel potius condicio cuiuslibet virtutis, quia, sicut Philosophus dicit, ad virtutem requiritur firmiter et immobiliter operari, SS. Q. 123. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 61. Art. 3 c; PS. Q. 61. Art. 4 c; SS. Q. 47. Art. 10; SS. Q. 58. Art. 5 (bis); SS. Q. 123. Art. 2; et passim. — (3), alio modo potest accipi fortitudo, secundum quod importat firmitatem tantum in sustinendis et repellendis his, in quibus maxime difficile est firmitatem habere, scilicet in aliquibus periculis gravibus, . . ., et sic fortitudo ponitur specialis virtus, utpote materiam determinatam habens, SS. Q. 123. Art. 2 c; fortitudinis materia proxima est timor et audacia, materia autem remota pericula mortis, 4 Eth. 1 b; fortitudo est medietas circa timores et audacias, inquantum scilicet respiciunt pericula mortis, 2 Eth. 8 b; fortitudo est virtus medio modo se habens secundum rationem rectam circa timores et audacias propter bonum, 3 Eth. 18 h. Cf. PP. Q. 21. Art. 1 ad 1; PP. Q. 59. Art. 4 ad 3; PS. Q. 61. Art. 3 c and Art. 4 c; SS. Q. 2. Art. 5 c; SS. Q. 123. Art. 1-12 c; SS. Q. 137. Art. 1 c; C. G. 1. 92; C. G. 2. 63; C. G. 3. 34; 3 Eth. 14 a-18 h; et passim. — **actus fortitudinis**, *an act of valour.* Est autem duplex fortitudinis actus, scilicet aggredi et sustinere. ad actum autem aggrediendi duo requiruntur. quorum primum pertinet ad animi praeparationem, ut scilicet aliquis promptum animum habeat ad aggrediendum, . . ., secundum autem pertinet ad operis exsecutionem, ne scilicet aliquis deficiat in executione illorum, quae fiducialiter inchoavit, . . ., haec ergo duo, si coartentur ad propriam materiam fortitudinis, scilicet ad pericula mortis, erunt quasi partes integrales ipsius, sine quibus fortitudo esse non potest; si autem referantur ad aliquas alias materias, in quibus est minus difficultatis, erunt virtutes distinctae a fortitudine secundum speciem suam, tamen adiungentur si sicut secundarium principali, ... ad alium autem actum fortitudinis, qui est sustinere, duo requiruntur. quorum primum est, ne difficultate imminentium malorum animus frangatur per tristitiam et decidat a sua magnitudine, . . ., aliud autem est, ut ex diuturna difficilium passione

homo non fatigetur usque ad hoc, quod desistat, . . ., haec etiam duo, si coarctentur ad propriam materiam fortitudinis, erunt quasi partes integrales ipsius, si autem ad quascumque materias difficiles referantur, erunt virtutes a fortitudine distinctae, et tamen ei adiungentur sicut secundariae principali, SS. Q. 128. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 123. Art. 1; SS. Q. 123. Art. 6; SS. Q. 123. Art. 7 (ter); SS. Q. 124. Art. 2 (passim); SS. Q. 126. Art. 2 (bis); SS. Q. 129. Art. 5; PTS. Q. 12. Art. 1. — **actus principalis fortitudinis,** *the main* or *principal act of valour.* Principalis vero actus fortitudinis est sustinere aliqua tristia secundum apprehensionem animae, puta quod homo amittat corporalem vitam, quam virtuosus amat, non solum inquantum est quoddam bonum naturale, sed etiam inquantum necessaria est ad opera virtutum, et quae ad ea pertinent; et iterum sustinere aliqua dolorosa secundum tactum corporis, puta vulnera vel flagella, SS. Q. 123. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 123. Art. 6 (bis); SS. Q. 124. Art. 2; SS. Q. 129. Art. 5; SS. Q. 137. Art. 2. On **donum fortitudinis,** see *donum.* — Kinds of *fortitudo* in this sense are: (a), **fortitudo civilis seu politica,** *civil valour* or *the valour of citizens of the state.* Sicut autem fortitudo civilis firmat animum hominis in iustitia humana, propter cuius conservationem mortis pericula sustinet, SS. Q. 124. Art. 2 ad 1; fortitudo eorum qui sustinent pericula propter honorem *or* propter timorem poenarum vel eorum qui aggrediuntur et sustinent periculosa propter praesentem coactionem, 3 Eth. 16 a. Cf. 3 Eth. 16 b-e. — (b), **fortitudo gratuita,** *the valour* or *courage bestowed by the grace of God,* such that one is ready to suffer martyrdom in behalf of his faith. Ita etiam fortitudo gratuita firmat animum hominis in bono iustitiae Dei, quae est per fidem Christi Iesu, SS. Q. 124. Art. 2 ad 1. — (c), **fortitudo militaris,** *the valour of soldiers in war.* Cf. 3 Eth. 16 a; 3 Eth. 16 f and g. — (d), **fortitudo non vera and fortitudo vera,** *false* or *untrue valour* and *true* or *real valour.* Cum enim vera fortitudo sit virtus moralis, ad quam requiritur scire et propter hoc eligere, 3 Eth. 16 a. Cf. 3 Eth. 16 c; 3 Eth. 17 a-g. — (e), **fortitudo politica,** see *fortitudo civilis.* — (f), **fortitudo quae est per ignorantiam,** *the valour from ignorance.* Illi, qui ignorant pericula, videntur esse fortes, dum scilicet audacter aggrediuntur ea, quae sunt periculosa, licet eis non videantur, 3 Eth. 17 h. Cf. 3 Eth. 16 a. — (g), **fortitudo quae est per iram,** *the valour of anger.* Modus fortitudinis, qui est per iram impellentem ad actum fortitudinis, 3 Eth. 17 a. — (h), **fortitudo quae est per spem,** *the valour which comes through hope.* Fortitudo eorum qui propter solam spem victoriae fortes sunt, i.e., propter solam fiduciam quam ex frequentibus victoriis acceperunt, 3 Eth. 17 e. — (i), **fortitudo vera,** see *fortitudo non vera.* Cf. SS. Q. 64. Art. 5; SS. Q. 123. Art. 10. — (4), stans propter suam fortitudinem ad debellandum omne quod adversatur ei, PP. Q. 3. Art. 1 ad 4; utpote quod homo esset malus, quia non habet velocitatem caprae, vel fortitudinem leonis, PP. Q. 48. Art. 3 c; quod fit fortiter interdum fortitudo dicitur, C. G. 4. 12. Cf. *virtus.*

fortuitō, *adv.,* see *fortuitus.*

fortuitus, a, um, *adj., fortuitous, accidental* in the wider and in the narrower sense of the word. Cf. *fortuna.* In the wider sense, *fortuitus* is a synonym of *casualis,* the opposite of *provisus* and *per se volitus seu intentus,* and signifies that which in an unforeseen and in an unexpected manner and thus quite incidentally is connected with the activity and the effect of a particular cause and therefore occurs in rare cases. Inquantum igitur aliquis effectus ordinem alicuius causae particularis effugit, dicitur esse casuale vel fortuitum respectu causae particularis, sed respectu causae universalis, a cuius ordine subtrahi non potest, dicitur esse provisum, PP. Q. 22. Art. 2 ad 1. Cf. 1 Perih. 14 f. In the narrower sense, *fortuitus* is the opposite of *casualis* and signifies that which in an unforeseen and in an unexpected manner and thus quite incidentally is connected with the activity and the effect of a particular *rational* cause, and therefore occurs but seldom. Ea quae accidunt semper vel frequenter, non sunt casualia neque fortuita, sed quae accidunt ut in paucioribus, C. G. 3. 3; sicut in eo, qui intendit dulcedine vini frui, si ex potatione vini sequatur ebrietas semper vel frequenter, non erit fortuitum, nec casuale, C. G. 3. 6; fortuita absque studio rationis eveniunt, C. G. 3. 30; fortuitum est id, quod praeter intentionem causae particularis rationalis evenit, C. G. 3. 20. Cf. PP. Q. 22. Art. 2 (ter); PP. Q. 57. Art. 3 (bis); PP. Q. 103. Art. 7; PP. Q. 116. Art. 1 (passim); SS. Q. 26. Art. 8; SS. Q. 95. Art. 3, in quot.; SS. Q. 95. Art. 5; SS. Q. 164. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 1. On **causa fortuita,** see *causa;* on **effectus fortuitus,** see *effectus.* — **fortuitō,** *adv., fortuitously, accidentally,* synonym of *casualiter,* when applied to natural events, and the opposite of it when applied to rational affairs. See *fortuitus.* Quidam antiqui philosophi gubernationem mundo subtraxerunt dicentes omnia fortuito agi, PP. Q. 103. Art. 1 c; non eveniet fortuito vel casualiter, C. G. 3. 6. Cf. PT. Q. 51. Art. 2, in quot.

fortūna, ae, *f.,* (1) *chance, accident* in the wider and in the narrower sense of the word, the τύχη of Aristotle, (2) *good fortune, good luck, fortune, luck.* — (1), in the wider sense of the word, *fortuna* is a synonym of *casus* and *per se vanum* and signifies that particular cause which produces something toward which it did not aim, and which accordingly is only incidentally connected with its action and its effect and therefore also occurs only in rare cases. Quae sunt a fortuna, . . ., non eveniunt per se, sed per accidens et praeter intentionem, 1 Anal. 42 a; quod est a fortuna, neque est necessarium, neque est sicut frequenter, sed accidit ut in paucioribus, 1 Anal. 42 a; quod dicitur a fortuna fieri, non est intentum tanquam finis, sed praeter intentionem accidit, 2 Anal. 9 l. 1; cum huiusmodi, quae scilicet a proposito sunt, propter aliquid et in minori parte fiunt a causa secundum accidens, tunc dicimus ea esse a fortuna, 2 Phys. 8 d; dicitur fortuna esse causa per accidens ex eo, quod effectui aliquid coniungitur per accidens, utpote si fossurae sepulcri adiungatur per accidens inventio thesauri, 2 Phys. 8 d; fortuna maxime dicitur causa per accidens ex parte effectus, prout scilicet aliquid dicitur, esse causa eius, quod accidit effectui, 2 Phys. 9 d; quod est a casu vel a fortuna, neque sicut semper neque sicut frequenter aut est aut fit, 1 Cael. 29 f; fortuna est causa per accidens praeter intentionem agentis, sub qua etiam comprehenditur casus, 3 Eth. 7 i. Cf. 2 Phys. 8 e and f. — In its narrower sense *fortuna* is the opposite of *casus* and signifies a particular rational cause which produces something which it did not have in view, and which accordingly is connected only incidentally with its action and its effect and therefore also occurs only in rare instances. His tantum convenit agere a fortuna, quae habent intellectum, 2 Phys. 8 f; fortuna est causa per accidens in his, quae fiunt secundum propositum propter finem in minori parte, 2 Phys. 8 f; propter hoc, quod fortuna non est nisi in his, quae voluntarie agunt, inde est, quod neque inanimatum, neque puer, neque bestia, cum non agant voluntarie quasi liberum arbitrium habentes, . . ., non agunt a fortuna, 2 Phys. 10 c; a fortuna dicimus illa fieri tantum de numero eorum, quae fiunt a casu, quaecumque accidunt in habentibus propositum, 2 Phys. 10 e; eorum quae sunt a casu, causa est intrinseca, sicut eorum quae sunt a natura, eorum vero quae sunt a fortuna causa est extrinseca, sicut et eorum quae sunt a proposito, 2 Phys. 10 g; fortuna et casus sunt quasi defectus et privationes naturae et artis, nam fortuna est intellectus agens praeter intentionem et casus natura agens praeter intentionem, 12 Met. 3 c. Cf. 6 Met. 3 c; 7 Met. 6 a; 11 Met. 8 g-l; PP. Q. 116. Art. 1 c; C. G. 3. 74 and 92. Cf. PP. Q. 22. Art. 2; PP. Q. 22. Art. 4, in quot.; PP. Q. 116. Art. 4 (passim); PS. Q. 2. Art. 4; SS. Q. 43. Art. 1; et passim. On **aequivocus per fortunam,** see *aequivocus;* on **agere a fortuna,** see *agere;* on **bonum fortunae,** see *bonus;* on **fieri a fortuna,** see *fieri.* — Kinds of *fortuna* in this sense are: **fortuna bona** and **fortuna mala,** *the good* or *lucky chance* and *the evil* or *unlucky chance.* Cf. PS. Q. 109. Art. 2 ad 1; 2 Sent. 36. 1. 4 c; 2 Phys. 9 e; 2 Cael. 2

m; 11 Met. 8 k; 9 Eth. 10 f and 13 a, d, and k. — **a fortuna nihil fit,** *nothing happens through accident.* Cum enim fortuna sit causa per accidens, sequitur quod a fortuna sit aliquid per accidens; quod autem est per accidens, non est simpliciter; unde sequitur quod fortuna simpliciter nullius sit causa, 2 Phys. 9 b. — **scientia non est eorum, quae sunt a fortuna,** *there is no knowledge of the things that are from accident.* Cf. 1 Anal. 42 a; 11 Met. 8 b-e. — (2), quibus convenit bene evenire, vel male, secundum fortunam et felicitatem, PP. Q. 20. Art. 2 ad 3; principalis actus virtutis est interior electio, quam virtus potest habere absque exteriori fortuna, SS. Q. 134. Art. 3 ad 4; et exteriori fortuna potiri, C. G. 3. 141; secundum enim illos, qui felicitatem in bonis exterioribus consistere putant, felicitas est idem fortunae, 2 Phys. 10 b. Cf. SS. Q. 129. Art. 3; SS.Q. 129. Art. 8 (passim); SS. Q. 130. Art. 2; SS. Q. 133. Art. 1; SS. Q. 134. Art. 3; et passim.

Fortūnātus, i, *m., Fortunatus,* Bishop of Cirta or Constantinia, chief town of Numidia, associated with St. Augustine on several occasions. He appears as one of the seven Catholic managers at the Carthaginian Conference A.D. 411, but took no prominent part in the proceedings, except to remark on the delays caused by the Donatists. Cf. Mon. Vet. Don. pp. 288-470, ed. Oberthur. He also appears to have joined in a letter concerning Pelagianism, sent to Pope Innocent by the Council of Milevum, A.D. 416. Cf. Augustine, Epp. 53 and 176. Contra est quod Augustinus ad Fortunatum, loquens de comparatione baptismatum dicit, PT. Q. 66. Art. 12 a.

fortūnātus, a, um, *adj.,* (1) *visited by chance, exposed to chance,* (2) *visited by good fortune, favored by fortune, fortunate,* the opposite of *infortunatus,* (3) *lucky.* — (1), kinds of *fortunatus* in this sense are: **bene fortunatus** and **male fortunatus,** *he who is visited by good luck* and *he who is visited by bad luck,* or *the lucky person* and *the unlucky person.* Cf. *infortunatus.* Ex his autem apparere potest, quomodo aliquis possit dici bene fortunatus; dicitur enim alicui homini bene secundum fortunam contingere, quando aliquod bonum accidit sibi praeter intentionem, sicut cum aliquis fodiens in agro invenit thesaurum quem non quaerebat, C. G. 3. 92. Cf. 2 Phys. 10 b and c. — (2), neque inanimata neque bruta animalia felicia dicimus, sicut nec fortunata aut infortunata, nisi secundum metaphoram, C. G. 3. 148; quod domus sit fortunata vel infortunata, hoc est, quod alicui in domo facta accidat bene vel male, Mal. 1. 3 ad 14; fortunatos enim esse homines dicebant ex providentia deorum, qui eis bona sua communicabant, 1 Met. 3 e. — (3), in auguriis reputabatur hoc esse fortunatum, quod inveniretur mater incubans filiis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 8.

fortūnium, i, *n., happy fortune, lucky chance,* synonym of *bona fortuna.* Observationes quae ordinantur ad praecognoscendum aliqua fortunia vel infortunia, non sunt illicitae, SS. Q. 96. Art. 3 ob. 1. Cf. SS. Q. 96 pr.

forum, i, *n.,* (1) *a forum, a market,* as a place for buying and selling, (1 a) *lit.,* (1 b) *fig.,* (2) *a forum, court, tribunal;* either the place of trials or the exercise itself of civil or ecclesiastical authority, used *literally* and *figuratively.* In the S.T. St. Thomas refers mainly to *Iurisdictio fori interni et externi.* The *iurisdictio fori interni, the jurisdiction of the internal forum,* refers primarily and directly to the private utility of the faithful and is exercised chiefly in the administration of the sacraments. Hence it is called **forum conscientiae,** *the forum of conscience.* The **iurisdictio fori externi,** *the jurisdiction of the external court* relates to the public good of the faithful taken as a body. To make laws, decide controversies on faith, morals or discipline, punish criminals and the like are acts of the external court. — (1 a), per hoc quod non in civitate et foro, sed in monte, et solitudine sedit, PT. Q. 40. Art. 1 ad 3, in quot.; sed hoc esset ad irrisionem sacramenti, si sacerdos vellet consecrare totum panem qui venditur in foro et totum vinum quod est in cellario, (ob. 2), . . ., puta totum panem qui venditur in foro, aut totum vinum quod est in dolo, PT. Q. 74. Art. 2 c. — (1 b), nec in hoc fit nimis magnum forum de misericordia Dei, ut quidam dicunt, nec divinae iustitiae derogatur, PTS. Q. 25. Art. 2 c. — (2), secundum iura quilibet sortitur forum secundum rationem delicti. sed quandoque ille qui delinquit, non est subditus eius ad quem pertinet forum illius loci, SS. Q. 67. Art. 1 ob. 3; confessio facienda est iudici in quolibet foro, PTS. Q. 6. Art. 3 ob. 2; indulgentiae Ecclesiae prosunt illis qui sunt de foro Ecclesiae. sed illi qui sunt in purgatorio sunt de foro Ecclesiae, PTS. Q. 71. Art. 10 ob. 3. — The following phrases indicate jurisdiction belonging to the internal forum: — (1), **forum conscientiae,** *the forum of conscience.* Et talis obligatio non tollitur in foro conscientiae, SS. Q. 89. Art. 7 ad 3; sacerdotes parochiales habent quidem iurisdictionem in subditos suos quantum ad forum conscientiae, PTS. Q. 22. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 96. Art. 4 (passim); SS. Q. 189. Art. 3; PTS. Q. 6. Art. 5; PTS. Q. 45. Art. 4; PTS. Q. 46. Art. 2; PTS. Q. 55. Art. 9; et passim. — (2), **forum confessionis,** *the tribunal of confession.* Ideo non potest taxare sacerdos quantum per clavem ordinis in foro confessionis de poena debita dimittatur, PTS. Q. 25. Art. 2 ad 1. Cf. PTS. Q. 8. Art. 5; PTS. Q. 20. Art. 3; PTS. Q. 22. Art. 4. — (3), **forum poenitentiae,** *the tribunal of Penance.* Sed testis in foro poenitentiae est conscientia, PTS. Q. 6. Art. 4 a. Cf. PTS. Q. 8. Art. 7; PTS. Q. 11. Art. 1; PTS. Q. 22. Art. 1; PTS. Q. 22. Art. 2. — (4), **forum poenitentialis,** *the tribunal of Penance.* Sed laicus non potest absolvere in foro poenitentiali, PT. Q. 67. Art. 3 ob. 3. Cf. PTS. Q. 8. Art. 6; PTS. Q. 20. Art. 3; PTS. Q. 22. Art. 1 (passim); PTS. Q. 22. Art. 2; PTS. Q. 22. Art. 4; et passim. — The following phrases refer to the external forum: (1), **forum contentiosum, forum iudiciale,** *a contentious court,* one that is exercised *cum forma iudicii,* i.e., according to the forms prescribed for trials or judicial acts. Sed sententia in foro contentioso a non suo iudice lata nulla est, PTS. Q. 8. Art. 2 ob. 2; et ideo etiam non sacerdotes, dummodo iurisdictionem habeant in foro contentioso, possunt excommunicare, PTS. Q. 22. Art. 2 c; ideo excommunicatio ad forum exterius pertinet. et ideo illi soli possunt excommunicare qui habent iurisdictionem in foro iudiciali, (c), . . ., a quibusdam distinguitur, quod est clavis ordinis, quam omnes sacerdotes habent; et clavis iurisdictionis in foro iudiciali, quam habent soli iudices exterioris fori, (ad 1), . . ., sacerdotes parochiales habent, . . ., non quantum ad forum iudiciale, PTS. Q. 22. Art. 1 ad 2. Cf. PTS. Q. 43. Art. 1; PTS. Q. 55. Art. 9. — (2), **forum publicum exterioris iudicii,** *the public tribunal of external judgment.* Sed illa quae hominem obligat in comparatione ad alios homines, ad forum publicum exterioris iudicii pertinet, PTS. Q. 22. Art. 1 c. — (3), **exterius forum,** *the external forum.* Ideo excommunicatio ad forum exterius pertinet, et ideo illi soli possunt excommunicare qui habent iurisdictionem in foro iudiciali, PTS. Q. 22. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 8. Art. 5; PTS. Q. 22. Art. 1 c; PTS. Q. 24. Art. 1 ad 1. — (4), **forum Ecclesiae,** *the tribunal of the Church.* Sed excusatur a poena quantum ad forum Ecclesiae, ut non privetur debita sepultura si morte praeventus fuerit ante tempus illud, PTS. Q. 6. Art. 5 c; ut non astringatur vinculo matrimonii, quamvis non in foro Ecclesiae, in quo iudicatur secundum allegata, PTS. Q. 45. Art. 4 ad 1. Cf. PTS. Q. 25. Art. 1 c. — (5), **forum causarum,** *a court of causes, public tribunal.* Et haec vocatur clavis iurisdictionis in foro causarum, PTS. Q. 19. Art. 3 c; et ideo solus ipse habet potestatem plenam in dispensatione sacramentorum, et iurisdictionem in foro causarum quasi persona publica, alii autem secundum ab eo eis committitur, PTS. Q. 26. Art. 1 c.

fossa, ae, *f., a trench, hole in the ground,* used in the S.T. only in quot. Altaris palla, cathedra, candelabrum et velum, si fuerint vetustate consumpta, incendio dentur; cineres quoque eorum in baptisterium inferantur, aut in pariete, aut in fossis pavimentorum iactentur, PT. Q. 83. Art. 3 ad 3, in quot.

fovea, ae, *f.*, *a pit*, used *figuratively* and *literally*. Ne timor, dum plus iusto trepidat, in desperationis foveam mergat, PS. Q. 68. Art. 8 ob. 3, in quot.; sicut si aliquis se in foveam proiceret, PTS. Q. 99. Art. 1 c.

foveo, ēre, fōvi, fōtum, 2, *v. a.*, (1) *lit.*, *to warm, keep warm*, (2) *transf.* (a) physically, *to cherish, foster, nourish with care, provide with nourishment*, (b) mentally, *to cherish, caress, love, favor, support, assist, encourage.* — (1), superferebatur elemento aquae, id est, fovebat et vivificabat naturam aquae ad similitudinem gallinae incubantis, vitalem virtutem his quae foventur iniciens, PP. Q. 74. Art. 3 ad 4, in quot.; sed ignis ille lignis non indiget quibus foveatur, quia vel in propria materia existit, PTS. Q. 97. Art. 6 ad 2. — (2) (a), pueri sunt fovendi et nutriendi, (ob. 3), . . ., quod ad naturam pertinet, in pueris est augmentandum et fovendum, SS. Q. 142. Art. 2 ad 3; in praesentia corporali Christi erant magis fovendi in quadam dulcedine quam in austeritate ieiunii exercendi, SS. Q. 147. Art. 4 ad 5; non solum apud nos, sed etiam apud Hebraeos, ut qui in lege Domini meditantur die ac nocte, et partem non habent in terra, nisi solum Deum, synagogarum et totius orbis foveantur ministeriis, SS. Q. 187. Art. 4 c, in quot. — (2) (b), quia cupiditas respicit peccatum ex parte conversionis ad bonum commutabile, ex quo peccatum quodammodo nutritur et fovetur, PS. Q. 84. Art. 2 c; in quibus charitas est nutrienda vel fovenda, SS. Q. 24. Art. 9 c. Cf. PP. Q. 113. Art. 8; SS. Q. 32. Art. 9; SS. Q. 115. Art. 2; SS. Q. 188. Art. 8; PTS. Q. 29. Art. 4; et passim.

fractio, ōnis, *f.*, (1) *lit.*, *a breaking*, (2) *fig.*, *a breaking, transgression*, a failing to carry out or act in accordance with. — (1), fractio hostiae tria significat, primo quidem ipsam divisionem corporis Christi, . . ., unde talis fractio non inducit divisionem Christi, PT. Q. 83. Art. 5 ad 7; sed inter fractionem, et comminutionem, sive contritionem in rebus materialibus, PTS. Q. 1. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 77 pr.; PT. Q. 77. Art. 7 (passim); PT. Q. 83. Art. 6 (ter). — (2), ut non solum desistat a fractione voti propter timorem Dei, sed etiam propter reverentiam hominum, SS. Q. 88. Art. 1 c; fractio autem voti est quaedam infidelitatis species, SS. Q. 88. Art. 3 c.

fractor, ōris, *m.*, *a breaker, breaker in pieces.* Et ideo si dicat non frangit sigillum confessionis; tamen debet cavere scandalum dicendo, ne fractor sigilli praedicti reputetur, PTS. Q. 11. Art. 4 c.

fragilis, e, *adj.*, (1) *easily broken, brittle, fragile*, (2) *transf.*, in gen., *weak, perishable, frail*, physically or mentally. — (1), vitrum autem fragile est, et posset fractionis periculum imminere, PT. Q. 83. Art. 3 ad 6. — (2), gloria humana videtur esse quiddam fragile, et extra hominem existens, SS. Q. 132. Art. 4 ob. 3; ut puta si peccator sciat sacerdotem suum haereticum, aut sollicitatorem ad malum, aut fragilem, PTS. Q. 8. Art. 4 ob. 5. Cf. PS. Q. 77. Art 3; SS. Q. 132. Art. 1; SS. Q. 147. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 26. Art. 1, in quot.

fragilitas, ātis, *f.*, *frailty, weakness, frailness*; the state or condition of being frail; liability to be broken or destroyed; hence, *moral* or *intellectual weakness*; *infirmity of the will.* Sed pugnare non competit mulieribus propter fragilitatem sexus, PT. Q. 72. Art. 8 ob. 3; nisi cum eo dispensetur propter fragilitatem suam, cum timetur de illicito coitu, PTS. Q. 58. Art. 4 c; quia quanto est maior fragilitas in peccante, tanto magis est peccatum venia dignum, PTS. Q. 62. Art. 4 ob. 5. Cf. SS. Q. 33. Art. 5 c, in quot.; SS. Q. 83. Art. 13 ad 3, in quot.; SS. Q. 161. Art. 5, in quot.; PT. Q. 45. Art. 4, in quot.; et passim.

frāgrans, antis, *P, a.*, *emitting a smell, sweet-scented, fragrant.* Ibidem Dominus mandavit quod sacerdos adoleret incensum suave fragrans super altare quod erat ante propitiatorium, PT. Q. 83. Art. 5 ob. 2.

fragrantia, ae, *f.*, *scent, odor, fragrance.* Admiscetur autem balsamum propter fragrantiam odoris, quae redundat ad alios, PT. Q. 72. Art. 2 c.

Franci, ōrum, *m.*, *the Franks*, Germanic tribes who settled on the Rhine under this title early in the Christian era. Inter caetera documenta rei militaris hoc praecipue ponitur de occultandis consiliis, ne ad hostes perveniant, ut patet in lib. Stratagematum Francorum, SS. Q. 40. Art. 3 c.

Francia, ae, *f.*, *France.* Sicut quicumque orat pro rege Franciae, habet decem dies de indulgentia a papa Innocentio IV, PTS. Q. 25. Art. 3 ad 2.

frangibilis, e, *adj.*, *frangible*, capable of being broken; *fragile.* Sed hoc ferrum sit frangibile, et rubiginem contrahens, PS. Q. 85. Art. 6 c; quod corpora dicuntur frangibilia propter determinatam dispositionem pororum, PT. Q. 77. Art. 7 ob. 1.

frangibilitas, ātis, *f.*, *breakableness, frangibility, fragility.* In speciebus sacramentalibus remanet rarum et densum, . . ., ita etiam remanet ibi porositas, et per consequens frangibilitas, PT. Q. 77. Art. 7 ad 1.

frango, ere, frēgi, fractum, 3, *v. a.*, (1) *lit.*, *to break, break in pieces; dash to pieces, shiver, break in two*, (2) *fig.*, (a) *to break down, weaken, subdue, violate; to soften, move, touch*, (b) *to transgress, violate, fail to keep* or *observe an oath, the seal of confession, a vow, one's faith*, etc. — (1), sed multitudo martellorum, quae accidit ex hoc quod unum frangitur et accipitur aliud, PP. Q. 7. Art. 4 c; qui respondit, quod si hoc continue faceret, arcus frangeretur, SS. Q. 168. Art. 2 c; videtur quod species sacramentales non frangantur in hoc sacramento, . . ., ergo sacramentales species non possunt frangi, (ob. 1), . . ., videtur esse manducari, frangi et masticari, . . ., corpus Christi est quod frangitur et masticatur, (ob. 3), . . ., illud quod manducatur in propria specie, ipsum et frangitur et masticatur in sua specie, PT. Q. 77. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 46. Art. 2 ad 7; SS. Q. 85. Art. 3; PT. Q. 75. Art. 3; PT. Q. 78. Art. 1 (bis); PT. Q. 83. Art. 5 (bis); PTS. Q. 1. Art. 1 c. — Note the following phrases: **frangere claustra pudoris**, *to break the barriers of modesty* or *the hymenal membrane.* Tunc medicinaliter aliquo instrumento possunt claustra pudoris frangi, PTS. Q. 58. Art. 1 ad 5. Cf. PTS. Q. 55. Art. 4; PTS. Q. 83. Art. 3. — **frangere crura**, *to break the legs.* Quod eorum qui cum Christo crucifixi erant, fregerunt crura, ut cito morerentur, PT. Q. 47. Art. 1 ad 2, in quot. — **frangere os**, *to break a bone.* Et quod os non comminuerent ex eo, quia in festinantia non vacat ossa frangere, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2. — **frangere ecclesiam**, *to break into a church.* Sed poena sacrilegii est excommunicatio; maior quidem, si violentia inferatur in personam sacram, vel si aliquis incendat vel frangat Ecclesiam; minor autem in aliis sacrilegiis, SS. Q. 99. Art. 4 ob. 2. Cf. PTS. Q. 24. Art. 1. — (2) (a), quorum primum est ne difficultate imminentium malorum animus frangatur per tristitiam, SS. Q. 128. Art. 1 c; similiter etiam dehonorationibus non frangitur sed eas contemnit, SS. Q. 129. Art. 2 ad 3; unde et frangi dicitur aliquis quando a suo sensu divellitur, PTS. Q. 1. Art. 1 c; ut spes quae exeuntibus est maxime necessaria, non frangatur, sed foveatur, PTS. Q. 29. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 138. Art. 1, in quot.; SS. Q. 142. Art. 2 c; SS. Q. 161. Art. 3; SS. Q. 168. Art. 2 c. — (2) (b), ergo nec etiam si aliquis frangat iuramentum, quod solemniter per Evangelium iurat, (ob. 2), . . ., ideo autem magis reputatur infamis ipso iure qui frangit iuramentum promissorium solemniter factum, SS. Q. 98. Art. 3 ad 3; non enim frangitur sigillum confessionis, nisi dum peccatum quod scitur in confessione, revelatur, . . ., sigillum confessionis frangere videtur, (ob. 1), . . ., et ideo talis sigillum confessionis non frangit, PST. Q. 11. Art. 5 ad 1; quia mortaliter peccat frangens votum simplex sicut solemne; quamvis gravius sit peccatum frangere votum solemne, PTS. Q. 53. Art. 2 ad 1; illi qui frangit fidem, non tenetur aliquis servare fidem, PTS. Q. 62. Art. 1 a. — **fractus**, a, um, *P. a.*, (1) *lit.*, (a) *broken, separated forcibly into parts*, (b) *broken, wrecked*, as a ship, (2) *fig.*, *broken, transgressed*, as a vow, promise, etc. — (1) (a), in speculo autem fracto

apparent singulae in singulis partibus, . . ., quia multiplicatio huiusmodi imaginum accidit in speculo fracto, PT. Q. 76. Art. 3 c; sed unctio altaris non iteratur, nisi altare illud fractum fuerit, PTS. Q. 33. Art. 1 ob. 1. — (1) (b), secundum autem remedium est post navem fractam, ut quis tabulae adhaereat, PT. Q. 84. Art. 6 c. — (2), reus voti fracti non habetur qui temporale obsequium in perpetuam religionis observantiam commutat, SS. Q. 88. Art. 12 ad 1, in quot.; debet agere poenitentiam de peccato fractae promissionis, aut iuramentum intervenerit, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 2.

frater, tris, *m.*, (1) *a brother*, a male person having the same parent or parents as another or others, (a) **frater uterinus**, *an uterine brother*, one born of the same mother but not of the same father, (b) plural, **fratres consanguinei**, *brothers by relationship, blood relations, those who are descended from the same ancestor*, (2) *a brother*, one of those among whom exists some sympathy or common or family bond; one of the same race, descent, association, class or company, (a) *a brother, fellow-man, fellow-creature*, entitled to the consideration due to neighbor, (b) plural, *the brethren*; in the New Testament, the members of the early Christian church, (c) *a brother*, a member of a religious order. — (1), fratres autem dicuntur qui sunt filii unius patris, PT. Q. 23. Art. 2 ob. 2; primogenitus non potest dici nisi qui habeat fratres subsequentes, (ob. 4), . . ., sed fratres dicuntur qui ex eodem parente geniti sunt, (ob. 5), . . ., mos divinarum Scripturarum est ut primogenitum vocent non solum eum quem fratres sequuntur, PT. Q. 28. Art. 3 ad 4; et similiter filii duorum fratrum distant a se invicem in quarto, PT. Q. 54. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 96. Art. 3; PS. Q. 105. Art. 2; PT. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 56. Art. 5; PTS. Q. 98. Art. 4; et passim. — (1) (a), et sic ex diverso patrum genere efficiuntur Iacob et Heli uterini fratres, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2; quare Salomon se unigenitum coram matre nominat, quem fratrem uterinum praecessisse Scripturae testatur, PT. Q. 37. Art. 2 ad 3, in quot. — (1) (b), unde fratres dicti sunt, non secundum naturam, quasi ab eadem matre nati, sed secundum cognationem, quasi consanguinei eius existentes, PT. Q. 28. Art. 3 ad 5. — (2) (a), ergo videtur quod corrigere fratrem peccantem, quod est contrarium supportationi, non sit actus charitatis, SS. Q. 33. Art. 1 ob. 3; dum aliquis fratris peccatum denuntiat, eius emendationem intendens; vel etiam est actus iustitiae, dum aliquis fratrem accusat, SS. Q. 73. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 33. Art. 7; SS. Q. 34. Art. 3 (passim); SS. Q. 74. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 10, et passim. — (2) (b), sed si qui necessitate aliqua compulsi Deum putant sortibus, exemplo apostolorum, esse consulendum, videant hoc ipsos apostolos nonnisi collecto fratrum coetu, et precibus ad Deum fusis, egisse, SS. Q. 95. Art. 8 c, in quot.; primo quidem ex ipso modo loquendi quo Apostolus utitur, dicens, . . ., fratres omnes Christianos vocat, nondum enim erant tunc temporis religiones institutae, SS. Q. 187. Art. 3 ad 2; primo soli Petro data est, . . ., confirma fratres tuos, . . ., praepositus, et caput esto fratrum, ut ipsi te in loco meo assumentes, ubique terrarum te in throno tuo sedentem praedicent et confirment, PTS. Q. 40. Art. 6 ad 1, in quot. — (2) (c), duplex est religionis votum: unum solemne, quod hominem facit monachum vel alterius religionis fratrem, quod vocatur professio, SS. Q. 189. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 187. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 4; SS. Q. 188. Art. 2. — **Fratres Praedicatores**, *Friars Preachers*, or *the Preaching Friars*. St. Dominic founded this Order in 1215, and Pope Honorius III approved the society in 1216 under the title of Preaching Friars. In aliqua tamen religione, scilicet ordinis Fratrum Praedicatorum, SS. Q. 186. Art. 9 ad 1.

frāternitas, ātis, *f.*, *brotherhood, fraternity*, the state, condition, or relation of brotherhood; hence, that sympathy and affection which should characterize the brotherly relation. Invidiae facibus fraternitatem impugnare, est peccatum in Spiritum sanctum, SS. Q. 14. Art. 2 a, in quot.; pro se orare necessitas cogit; pro altero autem charitas fraternitatis hortatur, SS. Q. 83. Art. 7 c, in quot.; et similiter est de consanguinitate et affinitate, quia relatio fraternitatis, quae innascitur aliquo puero nato alicui iam provecto, PTS. Q. 55. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 83. Art. 7; PT. Q. 86. Art. 1; PTS. Q. 56. Art. 5 (bis).

fraternus, a, um, *adj.*, *brotherly, fraternal; of, pertaining to*, or *befitting a brother* or *brethren; like brothers*. Invidentia fraternae gratiae magis pertineant ad blasphemiam in Filium, (ob. 3). . . ., contra quod ponitur invidentia fraternae gratiae, SS. Q. 14. Art. 2 c. There are numerous occurrences of the following phrases in the S.T.: **fraterna correctio**, *fraternal correction* or the exercise of fraternal charity in which brother reproves brother. It supposes serious fault, its object being the offender's correction, not the satisfaction of the offended. In various orders and congregations it is a recognized means of perfection. Videtur quod fraterna correctio non sit actus charitatis, . . ., ergo correctio fraterna non est actus charitatis, (ob. 1), . . ., et ista est proprie fraterna correctio, quae ordinatur ad emendationem delinquentis, . . ., unde etiam correctio fraterna est actus charitatis, (c), . . ., correctio fraterna non opponitur supportationi infirmorum, SS. Q. 33. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 33. Art. 2 (passim); SS. Q. 33. Art. 3 (passim); SS. Q. 33. Art. 4 (passim); SS. Q. 33. Art. 6 (passim); et passim. — **fraterna charitas**, *fraternal charity, brotherly love, the love of one's neighbor*. When human relations are so intimate as to become similar to natural brotherhood, the law is termed the law of fraternal charity. Puta, cum ex zelo fidei et charitate fraterna multoties leguntur sancti martyres sponte se obtulisse martyrio, SS. Q. 124. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 33. Art. 2 (bis); SS. Q. 187. Art. 4; PT. Q. 88. Art. 1, in quot.

fraudo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to deprive one of anything*, used with the *abl.* Qui omnino Dei cognitione fraudarentur, nisi proponerentur eis divina per modum fidei, SS. Q. 2. Art. 4 c; quia suspensi non fraudantur Ecclesiae suffragiis, PTS. Q. 22. Art. 5 ad 2; quia ad minus tempore ministerii sui fraudarentur debiti redditione, quo fraudari non possunt secundum ordinem iuris, PTS. Q. 53. Art. 4 ad 3. Cf. PTS. Q. 59. Art. 5 ob. 4; PTS. Q. 71. Art. 6 ad 4.

fraudulenter, *adv.*, see *fraudulentus*.

fraudulentia, ae, *f.*, *fraud, cheating*, an act of deliberate deception practised with the object of securing something to the prejudice of another. Et primo de fraudulentia, quae committitur in emptionibus et venditionibus, SS. Q. 77 pr.; et ideo si aurum vel argentum ab alchimicis factum veram speciem non habeat auri et argenti, est fraudulentia et iniusta venditio, SS. Q. 77. Art. 2 ad 1; divini dicti, quasi Deo pleni; Divinitate enim se plenos simulant, et astutia quadam fraudulentiae, hominibus futura coniectant, SS. Q. 95. Art. 1 c, in quot.

fraudulentus, a, um, *adj.*, *fraudulent, cheating; practising, planning* or *addicted to fraud*. In milvo autem, qui maxime insidiis utitur, designantur fraudulenti, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; sicut et praecepta prohibitiva data de furto, calumnia et fraudulenta venditione, SS. Q. 56. Art. 2 ad 3. — **fraudulenter**, *adv.*, *fraudulently*. Et quod aliquis trahat alium ex cupiditate lucrandi ad ludum, SS. Q. 32. Art. 7 ad 2; si post consummatum matrimonium a consanguineo viri sui fraudulenter cognosceretur, quia fraus alterius non debet ei praeiudicare, PTS. Q. 51. Art. 2 ad 9. Cf. SS. Q. 55. Art. 5; SS. Q. 68. Art. 3; SS. Q. 70. Art. 1; SS. Q. 71. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 6; et passim.

fraus, fraudis, *f.*, (1) *fraud, criminal deception*; the using of false representations to obtain an unjust advantage or to injure the rights or interest of another. Fraud and guile are often practised in buying and selling, (2) *fraud*, an act or instance of deception, an artifice by which the right or interest of another is injured, a dishonest trick, used in the *sing.* and *plur.*, (3) *in a passive sense, state of being defrauded* or *cheated*, (4) *fraud*, (a) *prevarication, a*

stepping out of the line of duty, a violation of duty; especially of an advocate who has a secret understanding with the opposite party; *the making up of sham accusation* or *defense, collusion*, (b) *fraud*, misrepresentation by shaping or turning statements, *equivocation*.— (1), in multis aliis rebus potest fieri fraus quam in emptione et venditione. inconvenienter ergo fraudem in sola emptione et venditione lex prohibuit, (ob. 2), . . ., omnis dolus vel fraus commissa in his quae ad iniustitiam pertinent, . . ., autem solet fraus exerceri et dolus in emptione et venditione, . . ., praeceptum prohibitivum datur in lege de fraude circa emptiones et venditiones commissa, SS. Q. 56. Art. 2 ad 2; fraudem adhibere ad hoc quod aliquid plus iusto pretio vendatur, . . ., si autem fraus deficit, tunc de emptione et venditione dupliciter loqui possumus, SS. Q. 77. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 55. Art. 5 (passim); SS. Q. 55. Art. 8; SS. Q. 66. Art. 1; SS. Q. 66. Art. 5. — (2), sed insidiae, cum sint fraudes quaedam, videntur ad iniustitiam pertinere, (ob. 1), . . ., insidiae et fraudes fidelitati videntur opponi, sicut et mendacia, (ob. 2), . . ., cum ergo nullus sibi velit insidias, vel fraudes parari, SS. Q. 40. Art. 3 ob. 3; si sponsa sponsum admittat, credens eum velle matrimonium consummare, excusatur a peccato, nisi aliqua signa expressa fraudis appareant, . . ., et puniendus est de fraude quam facit, (ad 3), . . ., aliquod signum fraudis evidens fuerit, PTS. Q. 46. Art. 2 ad 4. Cf. PTS. Q. 51. Art. 2; PTS. Q. 52. Art. 3. — (3), ut scilicet homo sit paratus prius pati iniuriam vel fraudem, quam iudicium subire, SS. Q. 43. Art. 8 ad 4; est autem laudabile quod aliquis patiatur fraudem, SS. Q. 55. Art. 5 ob. 1. — (4) (a), quod iterum dupliciter contingit: uno modo fraudem in accusatione adhibendo, et hoc pertinet ad praevaricationem; nam praevaricator dicitur quasi varicator, qui adversam partem adiuvat, prodita causa sua, SS. Q. 68. Art. 3 c. — (4) (b), non autem licet ei vel falsitatem dicere, vel veritatem tacere quam confiteri tenetur, neque etiam aliquem dolum vel fraudem adhibere, quia fraus et dolus vim mendacii habent, SS. Q. 69. Art. 2 (ter). Phrases in which *fraus* is used with the general idea of cheating are: **absque fraude**, *without employing deceit*. Si absque fraude venditor rem suam supervendat, aut emptor vilius emat, SS. Q. 77. Art. 1 ad 1. — **in fraudem**, *for the purpose of cheating, with a fraudulent intention*. Nisi forte aliquis in fraudem electuaria in magna quantitate assumat per modum cibi, SS. Q. 147. Art. 6 ad 3. — **pia fraus**, *a pious fraud*, a deception practised for the furtherance of what is considered a good object; especially for the advancement of religion. It is not approved by St. Thomas. Sed dicunt quod Ecclesia ad hoc ita pronuntiat, ut quadam pia fraude homines ad benefaciendum alliciat, PTS. Q. 25. Art. 2 c.

frēno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to restrain*, used in the S.T. only in quot. used *fig*. Nan cum aliquid adhuc est carnalis concupiscentiae, quod continendo frenetur, non omnino ex tota anima diligitur Deus, SS. Q. 44. Art. 6 a, in quot.

frēnum, i, *n.*, (1) *lit.*, *a bridle*, (2) *transf.*, like our terms *bridle* and *curb*, i.e., *means of guiding* or *governing, restraint, check, limit*. — (1), in omnibus habitibus et actibus praecipere pertinet ad potiorem; sicut militaris tamquam potior praecipit frenorum factrici, SS. Q. 182. Art. 1 ob. 2. — (2), remota spe per desperationem, vel timore per praesumptionem, sequitur quod ex certa malitia quasi absque freno peccet, PS. Q. 78. Art. 3 c; nec ita abscissio membri comprimit tentationes, ut cogitationis frenum, SS. Q. 65. Art. 1 ad 3, in quot.

frequens, entis, *adj.*, of inanim. and abstr. things, *repeated, often, frequent, common, usual*. Partim quidem, quia eorumdem frequens repetitio et fastidium et confusionem generabat in animis auditorum, PP. prol.; ita quod, nisi per frequentem usum intellectualis habitus quodammodo succidantur vel comprimantur. PS. Q. 53. Art. 3 c; tum etiam propter frequentia negotiatorum vitia, SS. Q. 77. Art. 4 ad 3; quia ista assumptio divini nominis est frequentior apud homines, SS. Q. 122. Art. 3 ad 2; frequens Christi apparitio sufficiebat ad certificandum discipulos de veritate resurrectionis, PT. Q. 55. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis); SS. Q. 81. Art. 1; SS. Q. 150. Art. 3; SS. Q. 186. Art. 4; PT. Q. 57. Art. 4; et passim. — Common phrases are: **frequens fama**, *consistent report*. Gloria est frequens de aliquo fama cum laude, SS. Q. 132. Art. 1 ob. 3, in quot. — **frequens cibus**, *food served frequently*. Tum propter debilitatem naturae, ex qua provenit quod indigent frequenti cibo, et non multo simul assumpto, SS. Q. 147. Art. 4 ad 2. — **frequens ministerium**, *much serving*. Martha, quae sollicita erat, et laborabat circa frequens ministerium, quod pertinet ad vitam activam, SS. Q. 171 pr.—**frequenter**, *adv.*, *often, frequently*. Frequenter mortui vivis apparent vel dormientibus vel vigilantibus, PP. Q. 89. Art. 8 ob. 2. Cf. PS. Q. 2. Art. 3; PS. Q. 44. Art. 3; SS. Q. 119. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 5; PTS. Q. 64. Art. 1; et passim.

frequenter, *adv.*, see *frequens*.

frequentia, ae, *f.*, *frequency*, the property of being frequent or of repeated occurrence, used (1) with the *gen.*, (2) *absol.* — (1), et similiter sunt etiam homines proni ad periurium propter frequentiam iuramenti, PS. Q. 100. Art. 7 ad 4; frequentia tamen peccati dispositive inducit ad contemptum, SS. Q. 186. Art. 9 ad 3. — (2), similiter nec frequentia vel assiduitas, nisi forte per accidens ex aliquo supervenienti, PS. Q. 88. Art. 5 ad 1; sed maior esset frequentia, si homo pluries in die sumeret hoc sacramentum, PT. Q. 80. Art. 10 ob. 4; sed maior erit frequentia, si etiam pluribus horis in die sacerdos celebret, PT. Q. 83. Art. 2 ob. 5.

frequento, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to visit* or *resort to frequently, frequent*, (2) *to do* or *make use of frequently, repeat*. — (1), colere dicimur homines quos honorificatione, vel recordatione, vel praesentia frequentamus, SS. Q. 81. Art. 1 ad 4; earumque martyria in catholica Ecclesia veneratione celeberrima frequentantur, SS. Q. 124. Art. 1 ob. 2, in quot.; sed necessitas saecularium negotiorum ingerit hominem ad frequentandum regum palatia, SS. Q. 187. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 101. Art. 2 c.—(2), credentes periurium quidem esse peccatum, iuramentum autem per se esse appetendum et frequentandum, PS. Q. 108. Art. 3 ad 1; concede nobis, Domine, quaesumus, haec frequentare mysteria, PT. Q. 83. Art. 2 ob. 5, in quot. Cf. SS. Q. 89 pr.; SS. Q. 89. Art. 5.

frētus, a, um, *adj.*, *relying* or *depending upon, trusting to*, used with the *abl.* Sed sacerdos auctoritate illorum verborum Christi fretus dicit, PT. Q. 84. Art. 3 a; et sic accidit Moysi; unde divina auctoritate fretus, libellum repudii non prohibuit, PTS. Q. 67. Art. 3 ad 1.

frico, āre, fricui, ctum, 1, *v. a.*, *to rub, rub down*. Sicut cum aliquis movet pedem vel manum aliis intentus, vel fricat barbam, PS. Q. 1. Art. 1 ob. 3; ut cum quis fricat barbam, talem indifferentem esse nihil vetat, PS. Q. 18. Art. 9 c.

frīgeo, ēre, 2, *v. n.*, (1) *lit.*, *to be cold, chilly, to freeze*, (2) *fig.*, to be *inactive* or *at a standstill*; *to be lifeless, languid, frigid*. — (1), ut si dicatur frigus crescere in homine, qui prius frigebat in una parte, quando iam in pluribus partibus friget, PS. Q. 52. Art. 2 c. — (2), motus membrorum genitalium aliquando importunus est nullo praesente; aliquando autem destituit inhiantem, et cum in animo concupiscentia ferveat, friget in corpore, PS. Q. 17. Art. 9 ob. 3, in quot.; Hieronymus dicit, sine Cerere et Baccho friget Venus, SS. Q. 147. Art. 1 c, in quot.

frīgesco, ere, frixi, 3, *v. inch. n.*, (1) *lit.*, *to become* or *grow cold, to be chilled*, (2) *fig.*, *to become inactive, languid, faint*. — (1), secundum modum quo videmus quod ex ira corpus calescit, et ex timore frigescit, PTS. 86. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 36. Art. 2, in quot. — (2), inutile quidem, quia ad remotiores consanguineos quasi nullum foedus maioris amicitiae quam ad extraneos habebatur, charitate in multorum cordibus frigescente, PTS. Q. 54. Art. 4 c

frigiditas, ātis, *f.*, (1) *the cold, frigidity*, the state or condition of *being frigid; coldness; lack of warmth*, (2) *frigidity, want of generative heat; impotency.* — (1), frigiditas enim et humiditas, per quae diminuitur sive remittitur habilitas materiae ad formam ignis, non possunt multiplicari in infinitum, PP. Q. 48. Art. 4 c; sicut cum aqua frigiditatem amittit per calefactionem, et cum homo aegrotat, aut tristatur, PP. Q. 79. Art. 2 c; sed in timentibus, propter frigiditatem ingrossantem spiritus moventur a superioribus ad inferiora; quae quidem frigiditas contingit ex imaginatione defectus virtutis, PS. Q. 44. Art. 1 ad 1; aqua enim significare potest et ablutionem propter suam humiditatem et refrigerium propter suam frigiditatem, PT. Q. 60. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 91. Art. 3 ad 1; PS. Q. 17. Art. 9; PS. Q. 49. Art. 2 (bis); PS. Q. 75. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 5; et passim. — (2), videtur quod frigiditas matrimonium contrahendum non impediat, . . ., sed frigiditas nihil tollit de matrimonio nisi carnalem copulam, (ob. 1), . . ., nimia frigiditas impedit carnalem copulam, ita nimia caliditas, . . ., sed caliditas non ponitur matrimonii impedimentum. ergo nec frigiditas debet poni, (ob. 2), . . ., frigiditas magis et frequentius impedit, tollit enim non solum commixtionem seminum, sed etiam vigorem membrorum, quo fit coniunctio corporum, PTS. Q. 58. Art. 1 ad 2. Cf. PTS. Q. 58. Art. 2 (passim); PTS. Q. 58. Art. 3; PTS. Q. 58. Art. 5.

frigido, āre, 1, *v. a., to make cold, to cool.* Sed videmus quod omnia quae fiunt hic inferius, fiunt per hoc quod calefiunt et frigidantur, PP. Q. 115. Art. 3 ob. 3.

frigidus, a, um, *adj.*, (1) *lit., cold, cool, chill, chilling*, (2) *fig., frigid*, lacking in generative warmth or vigor; *impotent.* — (1), quod enim est calidum in actu, non potest simul esse calidum in potentia, sed est simul frigidum in potentia, PP. Q. 2. Art. 3 c; stella Saturni propter vicinitatem aquarum superiorum est frigidissima, PP. Q. 68. Art. 2 ad 3; nam ex interiori dispositione corporis formatur aliquis motus in phantasia conveniens tali dispositioni; sicut homini in quo abundant frigidi humores, SS. Q. 95. Art. 6 c; sicut ignis, qui est principium caloris, nunquam potest esse frigidus, PT. Q. 50. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 50. Art. 1; PP. Q. 67. Art. 3; PT. Q. 39. Art. 6; PT. Q. 74. Art. 4; et passim. — (2), ille qui non potest generare, ut spado, vel frigidus, maxime patitur defectum in filiis naturalibus, PTS Q. 57. Art. 1 ob. 4. Cf. PTS. Q. 55. Art. 4 (passim); PTS. Q. 58. Art. 1 (passim); PTS. Q. 96. Art. 5 (bis); PTS. Q. 83. Art. 2; PTS. Q. 97. Art. 1. — **frigidum**, i, *n., the cold.* Invenitur autem quod etiam unum contrariorum causat aliud per accidens; sicut frigidum exterius ambiens calefacit; inquantum calor retrahitur ad interiora, PP. Q. 49. Art. 1 ad 2; etiam calor per cessationem a calefaciendo corrumperetur, si per hoc incresceret frigidum, quod est calidi corruptivum, PS. Q. 53. Art. 3 ad 1.

frigus, oris, *n., cold, coldness, coolness*, a relative term implying a condition of the atmosphere or of a body which produces to the human touch a sensation of cold or absence of heat, (1) in gen., (2) in partic., *the cold of winter, cold weather.* — (1), si qua vero sunt, quae secundum se sunt nota nobis, ut calor, frigus, albedo et huiusmodi, PP. Q. 13. Art. 8 c; nam lateres indurantur ab igne, et aqua congelata induratur ex frigore, PS. Q. 15. Art. 2 ad 2; iam videtur esse completa digestio, nocturno tempore naturali calore interius revocato propter frigus noctis circumstans, SS. Q. 147. Art. 7 c; sicut patet de frigore aquae, quod non redit idem numero, postquam fuerit calefacta, aqua nihilominus eadem numero manente, PTS. Q. 70. Art. 1 ad 6. Cf. PP. Q. 91. Art. 2; PS. Q. 4. Art. 5; SS. Q. 188. Art. 6; PTS. Q. 97. Art. 1; PTS. Q. 97. Art. 7; et passim. — (2), sicut adveniente frigore, incipit esse bonum sedere ad ignem, PP. Q. 19. Art. 7 c; sicut adveniente frigore incipit aliquis velle facere ignem, PS. Q. 9. Art. 5 ad 2; passus est enim calorem in aestate, et in hieme frigus, PT. Q. 12. Art. 4 ob. 3; contingit quandoque propter frigus, quod sacerdoti dilabitur hostia in calicem, PT. Q. 83. Art. 6 ob. 6.

frivolus, a, um, *adj., frivolous, audacious, mischievous.* Sed haec opinio frivola est et in se et in causa sua, . . ., quantum ad causam autem, frivola apparet, quia defectus corporalis, qualis est in ultimo vitae, non aufert concupiscentiae corruptionem, App. Q. 1. Art. 6 c; viae istae frivolae invenientur, C. G. 3. 41; quae quidem ratio quam frivola sit, C. G. 3. 45. Cf. PTS. Q. 78. Art. 3; C. G. 3. 94, 99, and 146; 4 Sent. 21. 1. 3. 1 c; Verit. 21. 4 c; 4 Phys. 12 g; 3 Met. 4 b.

frondesco, ere, ui, 3, *v. inch. n., to become leafy, to put forth leaves, to shoot out.* Scilicet arca testamenti, in qua erat urna aurea habens manna, et virga Aaron, quae fronduerat, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6.

frons, frondis, *f., foliage, a growth of leaves*, used only in the plural in the S.T. Aliter enim habetur spes fructificationis arboris, cum virescit frondibus, PS. Q. 69. Art. 2 c; unde in hoc festo debebant habere fructum arboris pulcherrimae, id est, citrum, et lignum densarum frondium, id est, myrtum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; unde et ipsa oliva semper frondibus virens, virorem et misericordiam Spiritus sancti significat, PT. Q. 72. Art. 2 ad 3.

frons, frontis, *f.*, (I) *lit., the forehead, brow, front*, the part of the face which reaches upward from the eyebrows to the natural line of the hair, (II), *fig.*, (1) *the first appearance, the beginning, principle*, a synonym of *prima pars*, (2) *the character* or *feeling expressed by the brow*, used in two opposite applications, (a) *capacity of blushing, sense of shame* or *decency; modesty*, (b) *command of countenance, unblushing front; assurance, impudence, audacity.* — (I), videtur quod hoc sacramentum non sit conferendum homini in fronte, (ob. 1), . . ., ergo hoc sacramentum magis debet conferri supra cor quam in fronte, (ob. 2), . . ., unde convenienter signatur chrismate signo crucis in fronte propter duo, . . ., inter omnia autem loca, corporis humani maxime frons manifesta est, . . ., utriusque autem horum signum maxime manifestatur in fronte, (c), . . ., sed in confirmatione roboramur ad pugnam, cuius signum ferendum est in fronte, PT. Q. 72. Art. 9 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis); PS. Q. 102. Art. 6; PT. Q. 72. Art. 2, in quot.; PT. Q. 72. Art. 3, in quot.; PT. Q. 72. Art. 5; PT. Q. 72. Art. 11 (bis). — (II) (1), sicut cum dicimus punctum esse principium lineae; vel etiam cum dicimus frontem lineae esse primam partem lineae, PP. Q. 33. Art. 1 ad 1. — (II) (2) (a), sed peccatores occultos non oportet manifestari, quia si frontem verecundiae obiecerint, PT. Q. 80. Art. 6 ob. 3. — (II) (2) (b), quia non haberet frontem alios corrigendi, cum peccatum eius fuerit publicum, PTS. Q. 28. Art. 1 ad 3.

Frontinus, i, *m., Frontinus*, Sex. Iulius, superintendent of the Roman aqueducts under Nerva, in the latter half of the first century of the Christian era. Unde inter caetera documenta rei militaris hoc praecipue ponitur de occultandis consiliis, . . ., ut patet in lib. Stratagematum Francorum, Sexti Jul. Frontini, SS. Q. 40. Art. 3 c.

fructēta, ōrum, *n., bushes, thickets*, used in the S.T. only in quot. Cum audimus: non occides, non accipimus hoc dictum esse de fructetis, quia nullus est eis sensus, SS. Q. 64. Art. 1 a, in quot.

fructifer, era, erum, *adj., fruit-bearing, fruitful*, used *lit.* and *fig.* Inconvenienter igitur Dominus mandavit quod de civitatibus hostium captis omnes interficerent, et tamen arbores fructiferas non succiderent, (ob. 4), . . ., ligna autem fructifera mandabantur reservari propter utilitatem ipsius populi, PS. Q. 105. Art. 3 ad 4; si ergo passio Christi ad eius divinitatem non pertineret, videretur quod non posset nobis esse fructifera, PT. Q. 46. Art. 12 ob. 2. Cf. SS. Q. 58. Art. 8, in quot.

fructificātio, ōnis, *f., a bearing of fruit.* Aliter enim habetur spes fructificationis arboris, cum virescit frondibus, PS. Q. 69. Art. 2 c.

fructifico, āre, 1, *v. n., to bear fruit*, used *lit.* and *fig.* Hoc autem est proprium peccati talis quod fructificet morti, PS. Q. 77. Art. 8 a; primo herbam fructificat in lege naturae, postmodum spicas in lege Moysi, postea plenum frumentum in Evangelio, PS. Q. 107.

Art. 3 c; et si quidem gratis concedit usum rei, vocatur usus fructus in rebus quae aliquid fructificant, vel simpliciter mutuum seu commodatum in rebus quae non fructificant, sicut sunt denarii, vasa et huiusmodi, SS. Q. 61. Art. 3 c.

fructuōsus, a, um, *adj., abounding in fruit, fruitful, productive, profitable, advantageous,* used *fig.* Quinto, quia magis possidet infructuosa quam fructuosa, SS. Q. 129. Art. 3 ob. 5; orationes tamen melioris sacerdotis magis est fructuosa, (a), . . ., non est dubium quod missa melioris sacerdotis magis est fructuosa, . . ., unde etiam quantum ad hoc est fructuosa non solum oratio sacerdotis peccatoris in missa, . . ., licet orationes eius privatae non sint fructuosae, (c), . . ., quod est in missa sacerdotis boni, est fructuosum aliis, PT. Q. 82. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 83. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 6; PTS. Q. 9. Art. 2; PTS. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 71. Art. 1; PTS. Q. 71. Art. 3.

fructus, ūs, *m.,* (1) *fruit* in the proper and in the transferred sense of the word, (2) *fruit of the Holy Spirit,* a good act, or an act of virtue, done through the grace of the Holy Ghost, in which man takes pleasure. PS. Q. 70. is devoted to these acts. Cf. *fructus Spiritus sancti.* — (1), nomen fructus a corporalibus ad spiritualia est translatum. dicitur autem in corporalibus fructus, id quod ex planta producitur, cum ad perfectionem pervenerit et quamdam in se suavitatem habet. qui quidem fructus ad duo comparari potest, scilicet ad arborem producentem ipsum et ad hominem qui fructum ex arbore adipiscitur. secundum hoc igitur nomen fructus in rebus spiritualibus dupliciter accipere possumus, uno modo, ut dicatur fructus hominis, quasi arboris, id quod ab eo producitur; alio modo, dicatur fructus hominis id quod homo adipiscitur. non autem omne id quod adipiscitur homo habet rationem fructus, sed id quod est ultimum delectationem habens. habet enim homo et agrum et arborem, quae fructus non dicuntur, sed solum id quod est ultimum, quod scilicet ex agro et arbore homo intendit habere. et secundum hoc fructus hominis dicitur ultimus hominis finis, quo debet frui. si autem dicatur fructus hominis id quod ex homine producitur, sic ipsi actus humani fructus dicuntur. operatio enim est actus secundus operantis, et delectationem habet, si sit conveniens operanti, PS. Q. 70. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 70. Art. 2 c-4 c; PS. Q. 11. Art. 1 c and 3 c; SS. Q. 8. Art. 8 a; C. G. 1. 4; C. G. 3. 96; 3 Sent. 43. 1. 5 c; 4 Sent. 49. 5. 2. 1 c; et passim.—Kinds of *fructus* with reference to man are to be distinguished as follows: (a), **fructus adeptus seu adquisitus** and **fructus productus,** *the fruit already existing* and *the fruit gained* or *acquired* (ex labore vel studio) and *the fruit first brought into existence* (sicut fructus producitur ex arbore, Gal. 5. 6). Cf. PS. Q. 70. Art. 1 c. — (b), **fructus adquisitus,** see *fructus adeptus.* — (c), **fructus corporalis seu sensibilis** and **fructus spiritualis,** *the physical* or *sensible fruit* and *the spiritual* or *supersensible fruit.* Cum autem fructus proprie in rebus corporalibus dicatur de terra nascentibus secundum diversas conditiones quae in fructibus corporalibus inveniri possunt diversimode fructus spiritualiter accipitur. fructus enim corporalis dulcedinem habet qua reficit, secundum quod in usum hominis venit; est etiam ultimum ad quod operatio naturae pervenit; est etiam id quod ex agricultura expectatur per seminationem vel quoscumque alios modos, . . ., potest autem alio modo sumi fructus spiritualis ad similitudinem corporalis, inquantum corporalis fructus est quoddam commodum quod ex labore agriculturae expectatur; ut sic fructus dicatur illud praemium quod homo consequitur ex labore quo in hac vita laborat; et sic omne praemium quod in futuro habebitur ex nostris laboribus, fructus dicitur, PTS. Q. 96. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 11. Art. 1 c; PS. Q. 70. Art. 1 c; 4 Sent. 49. 5. 2. 1 c. — (d), **fructus productus,** see *fructus adeptus.* — (e), **fructus rationis** and **fructus Spiritus sancti,** *the fruit of human reason* and *the fruit of the Holy Spirit.* Si igitur (in rebus spiritualibus) operatio hominis (sc. delectationem habens) procedat ab homine secundum facultatem suae rationis, sic dicitur esse fructus rationis; si vero procedat ab homine secundum altiorem virtutem, quae est virtus Spiritus sancti, sic dicitur esse operatio hominis fructus Spiritus sancti quasi cuiusdam divini seminis, PS. Q. 70. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 11. Art. 3 ad 2; PS. Q. 79. Art. 1 ad 1. — (f), **fructus sensibilis,** see *fructus corporalis.* Sunt autem nobis primo manifesta quae sunt sensibilia magis; unde a sensibilibus fructibus nomen fruitionis derivatum videtur. fructus autem sensibilis est id quod ultimum ex arbore expectatur, et cum quadam suavitate percipitur, PS. Q. 11. Art. 1 c. — (g), **fructus spiritualis,** see *fructus corporalis.* Cf. SS. Q. 32. Art. 4 (bis); SS. Q. 35. Art. 1; PT. Q. 82. Art. 10; PTS. Q. 21. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 2. — (h), **fructus Spiritus sancti,** see *fructus rationis.* — (2), scilicet dona, beatitudines et fructus, PS. Q. 55 pr.; cum de fructibus ageretur, fructus spiritus dicuntur ultima et delectabilia, quae in nobis proveniunt ex virtute Spiritus sancti, SS. Q. 8. Art. 8 c. Cf. *donum Spiritus sancti.* Cf. PS. Q. 11. Art. 3; PS. Q. 70. Art. 1; PS. Q. 70. Art. 2; PS. Q. 70. Art. 3; PS. Q. 70. Art. 4; et passim. On the difference between *fructus, beatitudo, donum Spiritus sancti,* and *virtus,* we read: in virtute enim est considerare habitum et actum. habitus autem virtutis perficit ad bene agendum. et si quidem perficiat ad bene operandum humano modo, dicitur virtus; si vero perficiat ad bene operandum supra modum humanum, dicitur donum. unde Philosophus supra communes virtutes ponit virtutes quasdam heroicas; puta cognoscere invisibilia Dei sub aenigmate est per modum humanum; et haec cognitio pertinet ad virtutem fidei, sed cognoscere ea perspicue et supra humanum modum pertinet ad donum intellectus. actus autem virtutis vel est perficiens, et sic est beatitudo, vel est delectans, et sic est fructus, Gal. 5. 6. Cf. PS. Q. 68. Art. 1 c; PS. Q. 69. Art. 1 c; PS. Q. 70. Art. 2 c; SS. Q. 157. Art. 2 ad 3; 3 Sent. 34. 1. 1 c, 4 c, and 5 c. — The *fructus Spiritus sancti* are as follows: *amor Dei seu caritas* (see *amor* and *caritas*), *gaudium* (see the article), *pax* (see the article); *patientia* (see the article), *longanimitas* (see the article), *bonitas* (see the article), *benignitas* (see the article), *mansuetudo* (see the article), *fides seu fidelitas* (see *fides*), *modestia* (see the article), *continentia* (see the article), *castitas* (see the article). Cf. PS. Q. 70. Art. 3 c; SS. Q. 8. Art. 8 c and ad 1-3; 3 Sent. 34. 1. 5 c.

fruibilis, e, *adj., amusing, enjoyable* in the wider and the narrower senses of the word. Cf. *frui* and *fruitio.* In its narrower sense *fruibilis* is the opposite of *utilis* and *utibilis.* Primo quaeritur de fruibilibus, 1 Sent. 1. 2 pr.; homo sit medium inter utibilia et fruibilia, 1 Sent. 1. 2 exp.; in prima de fruibilibus, 1 Sent. 1. 2 div.

fruitio, ōnis, *amusement, enjoyment* in the wider and narrower senses of the word. Cf. *fruor.* Taken in its narrower sense, *fruitio* is the opposite of *usus.* Quaedam sunt sine quibus fruitionem divinae bonitatis consequi non possumus, PP. Q. 19. Art. 12 ad 4; quandoque igitur fructus spiritualiter accipitur pro eo quod reficit, quasi ultimus finis, et secundum hanc significationem dicimur Deo frui perfecte quidem in patria, imperfecte autem in via; et ex hac significatione accipitur fruitio, quae est dos, PTS. Q. 96. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 5. Art. 2 (passim); PS. Q. 12. Art. 5 (ter); PS. Q. 67. Art. 5; C. G. 3. 62 and 117; et passim. *Fruitio* is the activity of an appetitive faculty (fruitio est actus appetitivae potentiae), PS. Q. 11. Art. 1 c, and consists in the delightful enjoyment of a thing striven for as the ultimate goal (fruitio pertinere videtur ad amorem vel delectationem, quam aliquis habet de ultimo exspectato, quod est finis, PS. Q. 11. Art. 1 c.) Since then among the things of nature man alone is able to recognize a thing, in so far as it is the goal of his striving and is able to set it up for himself as a goal, because he alone of all the things of nature possesses the gift of reason, while beasts can only recognize the object which is the recurring object of their desire and all other things of nature are able to recognize nothing at all (cf. PS. Q. 6. Art. 2 c), it is clear that *fruitio* in the proper and full sense (secundum rationem perfectam, PS. Q. 11. Art. 2 c) of the word can be ascribed only to man.

But in so far as the beast by means of his sensible power is able in a slight degree to comprehend that which serves as the object and the goal of his desire, with reference to it also can mention be made of a *fruitio* but only in the improper and wider sense of the word (secundum rationem imperfectam, PS. Q. 11. Art. 2 c). The *fruitio* of man has its chief object in his *finis ultimus*, i.e., in God, because only in Him are the two substantially identical moments of that which is called *fructus* in the perfect sense of the word united, namely, quod sit ultimum et quod appetitum quietet quadam dulcedine vel delectatione, PS. Q. 11. Art. 3 c. Cf. 1 Sent. 1. 1. 1 c and 4. 1 c. — The **fruitio** of the blessed in heaven is *una de tribus dotibus animae* (see *dos*) *quae respondet caritati*, PP. Q. 12. Art. 7 ad 1. Cf. 4 Sent. 49. 4. 5. 1 c. — On **gaudium fruitionis**, see *gaudium*. — Kinds of *fruitio* are: (a), **fruitio aeterna** and **fruitio temporalis**, *the eternal enjoyment* (*of God*) and *the temporal enjoyment of a temporal good*. Cf. C. G. 3. 144. — (b), **fruitio beata**, *the blessed enjoyment* or *the enjoyment of the blessed in heaven*. Per calicem duo possunt significari: uno modo ipsa passio Christi quae repraesentatur in hoc sacramento, et secundum hoc per partem in calicem missam significantur illi qui adhuc sunt participes passionum Christi; alio modo potest significari fruitio beata quae etiam in hoc sacramento praefiguratur, PT. Q. 83. Art. 5 ad 9. Cf. PP. Q. 62. Art. 4 c; PT. Q. 46. Art. 8 ob. 1. — (c), **fruitio Deitatis seu divina**, *the enjoyment of God* or *the divine enjoyment*. Prout scilicet per aliquos divinitatis effectus homo adiuvatur ad tendendum in divinam fruitionem, SS. Q. 1. Art. 1 c. Cf. C. G. 3. 141; 3 Sent. 15. 2. 3. 2 ad 5. — (d), **fruitio divina**, see *fruitio Deitatis*. Christus etsi esset comprehensor, et per consequens beatus, quantum ad divinam fruitionem, erat tamen simul viator quantum ad passibilitatem naturae, quam adhuc gerebat; et ideo gloriam impassibilitatis et immortalitatis sperare potuit, non tamen ita quod haberet virtutem spei, quae non respicit gloriam corporis sicut principale obiectum, sed potius fruitionem divinam, SS. Q. 18. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 11. Art. 3; PS. Q. 67. Art. 4; SS. Q. 19. Art. 5; SS. Q. 25. Art. 5; SS. Q. 27. Art. 8; SS. Q. 189. Art. 10; et passim. — (e), **fruitio imperfecta** and **fruitio perfecta**, *the imperfect* and *the perfect enjoyment*. Est ergo perfecta fruitio finis iam habiti realiter, sed imperfecta est etiam finis non habiti realiter, sed in intentione tantum, PS. Q. 11. Art. 4 c. Cf PS. Q. 11. Art. 2; C. G. 3. 153. — (f), **fruitio perfecta**, see *fruitio imperfecta*. Una quidem perfecta, quae consistit in perfecta fruitione summi boni per quam omnes appetitus uniuntur quietati in uno; et hic est ultimus finis creaturae rationalis, SS. Q. 29. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 11. Art. 2; PS. Q. 11. Art. 4 (bis); SS. Q. 25. Art. 5; SS. Q. 28. Art. 1; PT. Q. 53. Art. 3; PT. Q. 54. Art. 3. — (g), **fruitio temporalis**, see *fruitio aeterna*.

frumentum, i, *n.*, (1) *sing.*, *any grain*, especially *wheat*, (2) plural, *kinds of grain*, used (a) *lit.*, (b) *fig.* — (1), sed vix invenitur farina triticea, quae alterius frumenti permixtionem non habeat, (ob. 3), . . ., in hoc sacramento continetur Christus, qui se grano frumenti comparat, . . ., ergo panis frumenti, sive triticeus, est materia huius sacramenti, (a), . . ., ex tali frumento panis confectus potest esse materia huius sacramenti, (ad 2), . . ., ideo si sit modica admixtio alterius frumenti ad multo maiorem quantitatem tritici, PT. Q. 74. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 77. Art. 3; PT. Q. 74. Art. 5 (bis). — (2) (a), sed quaedam frumenta sunt quae habent similem figuram grano tritici, sicut far et spelta, (ob. 2), . . ., et ideo si qua frumenta sunt, quae ex semine tritici generari possunt, PT. Q. 74. Art. 3 ad 2. — (2) (b), sed ille qui est idoneus et vita et scientia ad episcopatum, videtur frumenta spiritualia abscondere si se ab episcopatu subtrahat, . . ., ponitur in statu frumenta spiritualia dispensandi, (ob. 3), . . ., dispensatio spiritualium frumentorum non est facienda secundum arbitrium cuiuslibet, . . ., et ideo non intelligitur ille abscondere frumenta spiritualia, SS. Q. 185. Art. 1 ad 3.

fruor, i, fructus, 3, *v. dep. n.*, *to enjoy* in the wider and narrower sense of the word. Frui enim nihil aliud esse videtur quam fructum capere, PS. Q. 11. Art. 1 ob. 1; frui importat absolutum motum appetitus in appetibile, PS. Q. 16. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 12. Art. 7 (bis); PP. Q. 39. Art. 8 (passim); PT. Q. 46. Art. 8; PT. Q. 52. Art. 4; C. G. 3. 62; et passim. *Frui* in the narrower sense of the word, the opposite of *uti*, is not the action of a faculty of knowledge but that of a faculty of desire (frui est actus appetitivae potentiae, PS. Q. 11. Art. 1 a), and that precisely not an action of desire which is directed towards a goal not yet attained, but rather the cessation of striving in the quiet enjoyment of possession. Yet not with every faculty of desire is there an action striving for a goal, which deserves the name of *frui* in its proper meaning, but only with the will of man who by means of his reason can not only recognize the thing striven for as a goal, in so far as it is a goal, but also can be conscious that he is striving for it as a goal of his desire and eventually that he has attained it as his goal. Wherefore it is said: frui non est actus potentiae pervenientis ad finem sicut exsequentis (which is possible likewise with animals and with unintelligent and inanimate beings), sed potentiae imperantis exsecutionem (i.e., of the will). Cf. PS. Q. 11. Art. 2 c. The proper object of *frui* is the *finis ultimus* of man, i.e., God. Quod ergo est simpliciter ultimum, in quo aliquid delectatur sicut in ultimo fine, hoc proprie dicitur fructus, et eo proprie dicitur aliquis frui, PS. Q. 11. Art. 3 c. On the difference between *frui* and *uti*, see *uti*. — Kinds of *frui* are: (a), **frui extensive** and **frui intensive**, *to enjoy something according to its expanse* or *greatness* and *to enjoy something to a high degree*. Cf. Quodl. 7. 2. 5 ad 2. — (b), **frui intensive**, see *frui extensive*. — (c), **frui sicut habitu**, **frui sicut instrumento**, and **frui sicut obiecto**, *to enjoy something as habitus which calls forth the act of fruitio*, *to enjoy something as means of fruitio* and *to enjoy something as object*. — (d), **frui sicut instrumento**, see *frui sicut habitu*. — (e), **frui sicut obiecto**, see *frui sicut habitu*.

frustātim, *adv.*, *piecemeal*, *in pieces*. Tamen excusari videntur illi qui frustatim eleemosynas mendicant, SS. Q. 147. Art. 4 ad 4.

frustrā, *adv.*, *in vain*, *useless*, *aimless*, *superfluous*, synonym of *inanis*, *vacuus*, and *vanus*. Frustra est quod ordinatur ad finem, quem non attingit, PP. Q. 25. Art. 2 ad 2; frustra autem est quod non pertingit ad finem ad quem est ordinatum, PT. Q. 68. Art. 4 c; frustra enim est quod non sequitur finem ad quem est, 2 Met. 1 f. Cf. PS. Q. 68. Art. 6; SS. Q. 44. Art. 6; Pot. 1. 2 ad 1; Verit. 2. 10 ad 3; Trin. 2. 2. 4 ob. 4; 4 Sent. 49. 2. 6 ad 8. Unumquodque enim dicimus esse frustra, quod non potest habere suum usum, sicut dicimus calciamentum esse frustra, quo non potest aliquis calciari, et similiter corpus erit frustra, quod non poterit moveri proprio motu et etiam motus erit frustra, quo nihil potest moveri, 1 Cael. 8 i; ad hoc enim quod aliquid non sit frustra, magis oportet quaerere propter quid aliquid sit, quam propter quid aliquid non sit, 2 Cael. 13 a. — **per se frustra**, synonym of *per se vanum* (see *vanus*), *aimless in itself* or *as such* (per se frustra ipsum frustra secundum suum nomen significat), 2 Phys. 10 f. — **deus et natura nihil frustra faciunt** (1 Cael. 12 d), or, **deus nihil facit frustra . . . similiter etiam natura nihil facit frustra** (1 Cael. 8 i), or, **in operibus Dei non est aliquid frustra, sicut nec in operibus naturae** (C. G. 3. 156), **natura nihil facit frustra, ita nec Deus** (PT. Q. 39. Art. 7 ob. 2), the translation of the Aristotelian passage: ὁ θεὸς καὶ ἡ φύσις οὐδὲν μάτην ποιοῦσιν (De Caelo 1. 4. 271 a. 33), *God and nature do nothing to no purpose*. — **impossibile est, appetitum naturalem esse frustra** (C. G. 2. 79), *the natural desire of a thing cannot be in vain*. — **in operibus Dei non est aliquid frustra, sicut nec in operibus naturae**, see above: *Deus et natura* etc. — **natura nihil facit frustra** (C. G. 2. 55; 1 Cael. 8 i), or, **nihil frustra natura facit** (1 Pol. 1 u), or, **nihil est frustra in natura** (2 Cael. 4 f), or, **rerum naturalium actiones non sunt frustra** (2 Sent. 25. 1. 1 c), the translation of the Aristotelian passage: οὐθὲν μάτην ἡ φύσις ποιεῖ (Pol. 1. 2, 1253. a. 9), *nature* or *the things of nature do nothing in vain*. — **natura nihil facit frustra, ita nec Deus**, see

above: *Deus et natura* etc. — **natura nihil facit frustra, neque deficit in necessariis**, see *natura*. — **nihil est frustra in natura**, see above: *natura nihil facit frustra*. — **nihil frustra natura facit**, see above: *natura nihil facit frustra*. — **nulla virtus datur alicui rei frustra** (C. G. 3.85), *no power is given to something without purpose*. — **rerum naturalium actiones non sunt frustra**, see above: *natura nihil facit frustra*.

frustror, āri, ātus, 1, *v. dep.*; also: **frustro**, āre, āvi, 1, *v. a.*, (1) *in the act. form*, (a) *to deceive, trick*, a synonym of *decipere*, (b) *to void, nullify, annul*, (2) *pass.*, (a) *to thwart, defeat, frustrate, baulk, to prevent the accomplishment of*, as by interposing an obstacle, (b) *to cheat, defraud*, used with the *ablative*, (3) *transf.*, in *dep* form, *to make vain, of no effect*, or *useless*. — (1) (a), si frustraverit, id est, deceperit fratrem, delictum ipsius super ipsum erit, SS. Q. 89. Art. 5 ad 3. — (1) (b), ergo primus error non frustravit matrimonium, PTS. Q. 51. Art. 2 ob. 8. — (2) (a), non enim potest divina providentia frustrari, PP. Q. 22. Art. 4 ob. 1; sequitur praedestinationis effectum frustrari, PP. Q. 23. Art. 6 ob. 2; unde si frustraretur eius conatus propter excessum gloriae alterius, tristatur, SS. Q. 36. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 63. Art. 7; PTS. Q. 75. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 5. — (2) (b), id est, etsi non eis prosit, ego tamen non sum frustratus mea mercede, SS. Q. 83. Art. 7 ad 2, in quot. — (3), inconveniens est dicere quod frustretur devotio fidelium, (ob. 4), . . ., fidelium devotio, . . ., in hoc non frustratur, PTS. Q. 71. Art. 11 ad 4. Cf. PTS. Q. 71. Art. 12.

frux, frūgis, *f.*, (1) *lit.*, plur., *fruits, (grain, tree-fruits, etc.,)*, (2) *fig.*, *ad frugem, to moral worth, excellence, virtue, fruit*. — (1), qui quidem cultus caeremonia vocatur, quasi munia, id est, dona Cereris, quae dicebatur Deo frugum, eo quod primo ex frugibus oblationes Deo offerebantur, PS. Q. 99. Art. 3 c; nam Aegyptii nefarium reputabant ut boves triturantes de frugibus comederent, PS. Q. 102. Art. 6 ad 8. — (2), ante carnalem copulam non est omnino translatum corpus unius sub potestate alterius, sed sub conditione, nisi interea alter coniugum ad frugem melioris vitae convolet, PTS. Q. 61. Art. 2 ad 2.

fūcātio, ōnis, *f.*, *fucation, coloring, painting*; *the act of painting the face*. Mulierum fucatio, de qua Cyprianus loquitur, est quaedam species fictionis, . . ., non semper tamen talis fucatio est cum peccato mortali, SS. Q. 169. Art. 2 ad 2.

fūco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to color, paint, dye, powder*, used in the S.T. only in quot. Fucari pigmentis, quo rubicundior vel candidior appareat, adulterina fallacia est, SS. Q. 169. Art. 2 ad 2. in quot.

fuga, ae, *f.*, (1) *lit.*, *a fleeing, flight, a running away, the act of fleeing* or *running away from danger*, etc., *hasty departure* or *retreat*, (2) *fig.*, *flight, an abhorrence* or *avoidance of*; *a detestation, avoidance, abhorrence, aversion*. — (1), desperatio in bello fit periculosa propter aliquam spem adiunctam. illi enim qui desperant de fuga, debilitantur in fugiendo, PS. Q. 40. Art. 8 ad 3; sicut aliquis sententiam mortis contra se latam subterfugit resistendo, ita etiam fugiendo. sed licitum esse videtur quod aliquis se a morte per fugam liberet, SS. Q. 69. Art. 4 ob. 2; quia et dux in proelio plus eum militem diligit qui post fugam reversus hostem fortiter premit, PT. Q. 89. Art. 2 c, in quot. — (2), in brutis autem fit impetus ad opus per instinctum naturae, quia scilicet appetitus eorum, statim apprehenso convenienti vel inconvenienti, naturaliter movetur ad prosecutionem vel fugam, PS. Q. 17. Art. 2 ad 3; dat ei motum ad assequendum bonum amatum; et hoc pertinet ad passionem desiderii vel concupiscentiae; et ex opposito ex parte mali est fuga, vel abominatio, . . ., in concupiscibili sunt tres coniugationes passionum, scilicet amor et odium, desiderium et fuga, gaudium et tristitia, PS. Q. 23. Art. 4 c; et cum motus timoris sit quasi fugae, SS. Q. 19. Art. 11 c. — Common phrases are: **fuga mali**, *the shunning of evil*. Fuga autem mali magis dicitur noluntas, PS. Q. 8. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 23. Art. 4; PS. Q. 39. Art. 3; PS. Q. 41. Art. 2; PS. Q. 45. Art. 2; PS. Q. 77. Art. 4 (passim); PP. Q. 77. Art. 5 (passim); et passim. — **fuga doloris**, *flight from sorrow*. Nam amor voluptatis est minor quam amor conservationis sui ipsius, cui respondet fuga doloris, PS. Q. 29. Art. 3 ad 1. — **fuga tristitiae**, *the shunning of sorrow*. Sed fuga tristitiae est ex contrarietate contristantis, . . ., ergo maior est fuga tristitiae quam appetitus delectationis, (ob. 2), . . ., per se loquendo appetitus delectationis est fortior quam fuga tristitiae, . . ., unde naturaliter maior est appetitus delectationis quam fuga tristitiae, PS. Q. 35. Art. 6 c. — **fuga appetitus**, *avoidance in the appetite*. Non omnis fuga appetitus est timor, PS. Q. 41. Art. 2 ad 2. — **fuga boni**, *the avoidance of good*. Et fuga boni propter aliquod malum adiunctum, . . ., sicut fuga boni sequitur fugam mali, . . ., fuga vero boni pertinet ad desperationem, PS. Q. 45. Art. 2 c.

fugibilis, e, *adj.*, with a passive signification; *to be avoided*. Et secundum hoc potest unumquodque huiusmodi bonorum apprehendere ut eligibile, vel fugibile, PS. Q. 13. Art. 6 c; prout est aliquid, adipiscibile vel fugibile cum aliqua difficultate, PS. Q. 23. Art. 1 c.

fugio, ere, fūgi, fugitum, 3, *v. n.* and *a.*, (I) *neutr.*, *to take flight, run away*, (1) *lit.*, (2) *fig.*, (II) act., (1) *to flee from, seek to avoid, to shun anything*, (a) *lit.*, (b) *fig.*, (2) *to discard, cast away*, as no longer required or fit for a particular purpose. — (I) (1), sicut ovis videns lupum venientem fugit, PP. Q. 78. Art. 4 c; ipse fugit de patria, in qua conversari solitus erat cum amico suo iam mortuo, PS. Q. 38. Art. 1 ob. 3; ille tanquam mercenarius fugit, qui commodum temporale vel etiam salutem corporalem spirituali saluti proximorum praeponit, SS. Q. 185. Art. 5 ad 1; vel debet in alias regiones remotius fugere, PTS. Q. 45. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 81. Art. 3; PS. Q. 40. Art. 8; SS. Q. 69. Art. 4; SS. Q. 95. Art. 8 (bis); et passim. — (I) (2), sed impugnatio peccati quandoque est vincenda fugiendo, quandoque resistendo; fugiendo quidem, quando continua cogitatio auget peccati incentivum, SS. Q. 35. Art. 1 ad 4; quia fugiet ab eis dolor et gemitus, PTS. Q. 87. Art. 1 ob. 3, in quot. — (II) (1) (a), ovis enim fugit lupum ex quodam iudicio, quo existimat eum sibi noxium, PP. Q. 59. Art. 3 c; sicut agnus statim fugit lupum, PP. Q. 101. Art. 2 ob. 2; ornatus, ut sordes, pari modo fugiendi sunt; quia alterum delicias, alterum gloriam redolet, SS. Q. 187. Art. 6 ob. 2, in quot. Cf. PP. Q. 78. Art. 4; PP. Q. 83. Art. 1; SS. Q. 129. Art. 4; PT. Q. 82. Art. 9, in quot. — (II) (1) (b), naturaliter enim et ex necessitate homo vult beatitudinem, et fugit miseriam, PP. Q. 94. Art. 1 c; sed homines maxime fugiunt servitutem, PS. Q. 2. Art. 4 ob. 3; temperatus non fugit omnes delectationes, sed immoderatas et rationi non convenientes, PS. Q. 34. Art. 1 ad 2; fugere superbiam non est peccatum, SS. Q. 113. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 36. Art. 2; PS. Q. 39. Art. 3; SS. Q. 36. Art. 4; SS. Q. 123. Art. 10; SS. Q. 125. Art. 4; et passim. — *Pass.*, peccatum semper est fugiendum, SS. Q. 35. Art. 1 ad 4; maius malum magis est fugiendum, PTS. Q. 98. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 42. Art. 1; SS. Q. 35. Art. 1 (passim); PT. Q. 15. Art. 6; PTS. Q. 4. Art. 2; et passim. — (II) (2), ut beata sit anima, corpus omne esse fugiendum, PTS. Q. 75. Art. 1 c, in quot. — **fugiens**, entis, *P. a.*, (1) *lit.*, *fleeing, running away*, (2) *shunning, avoiding, shirking*, (a) *lit.*, (b) *fig.* — (1), Ionas etiam a facie Domini fugiens, sorte deprehensus, et in mare deiectus, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 2; similiter nec etiam Elias fugiens a facie Iezabel in die sabbati, SS. Q. 122. Art. 4 ad 3. — (2) (a), si quis incurrat mala animae, id est, peccata, fugiens mala corporis, puta flagella, SS. Q. 125. Art. 4 c. — (2) (b), quia unusquisque laborem fugiens, relinquit alteri id quod pertinet ad commune, SS. Q. 66. Art. 2 c.

fugitans, antis, *P. a.*, *avoiding, shunning*, used in S.T. only in quot. Verecundia socia ac familiaris est mentis placiditati, proterviam fugitans, SS. Q. 144. Art. 1 ob. 3, in quot.

fugitivus, a, um, *adj.*, *fleeing, fugitive, runaway*. Neque etiam ex hoc quod aliquis desinit servire, efficitur liber, sicut patet de servis

fugitivis, SS. Q. 184. Art. 1. Cf. SS. Q. 99. Art. 4, in quot. — **fugitivum** sc. **principium** (3 Anim. 12 b), the translation of the Aristotelian word φευκτικόν (De Anim. III. 7, 431. a. 13), *the fleeing principle* or the totality of the appetitive faculty of an animal being considered in so far as they flee evil; the opposite of *appetitivum*.

fugo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to put to flight; drive* or *chase away, to rout*, used *fig.* Avaritiam fugat tanquam labem quamdam, SS. Q. 123. Art. 2 ob. 2; ut charitatis, qua excellebat, luce obumbratio illa fugaretur, PT. Q. 64. Art. 9 ad 2, in quot.; Spiritus sanctus disciplinae effugiet fictum, qui tamen per peccata venialia non fugatur, PT. Q. 79. Art. 8 ob. 2.

fulcimentum, i, *n., support*, used *fig.* Et utraque assignatio fulcimentum habere potest ex auctoritate Apostoli, PP. Q. 108. Art. 6 c.

fulcio, ire, fulsi, fultum, 4, *v. a., to support, sustain, uphold*, used *fig.* Et valde fortitudo destruitur, nisi per consilium fulciatur, PS. Q. 68. Art. 5 ob. 3; non iste panis est qui vadit in corpus, sed panis vitae aeternae, qui animae nostrae substantiam fulcit, PT. Q. 77. Art. 6 ob. 1, in quot.; quod Ecclesia quamvis dono et auctoritate divina fulciatur, PTS. Q. 55. Art. 9 ad 1. — **fultus**, a, um, *P. a., supported, upheld, sustained.* Sunt nonnulli nullo dogmate fulti, audacissime, . . ., asserentes, SS. Q. 187. Art. 1 c, in quot.; est nihilominus et praedicta opinio praesumptuosa, utpote sanctorum dictis contraria et vana, nulla auctoritate fulta, PTS. Q. 71. Art. 5 c.

Fulgentius, ii, *m., Fulgentius*, Fabius Claudius Gordianus, bishop of Ruspe was born in 468 A.D. and died 533 A.D. His life was spent for the most part in the provinces of north-western Africa which were brought under the cruel tyranny of the Vandal Kings, Genseric, Hunneric, and Thrasimund. St. Thomas mentions his dissertation Ad Monimum, libri tres. I. De duplice praedestinatione Dei, and De Fide ad Petrum Diaconum. The Liber de Fide is inserted in Augustine's works. Many of his writings reveal his strong sympathy with the opinions of Augustine on the doctrines of predestination, of grace, and of the remission of sin. Inter opera Augustini et inter opera Fulgentii, col. 674. 5, PP. Q. 31. Art. 2 a; dicit enim Augustinus in lib. De fide ad Pet., cap. L. 5 col. 755; t. 6 inter Opera August., et inter Opera Fulgentii, col. 674, PP. Q. 35. Art. 1 ob. 1; Fulgentius dicit lib. I De dupl. praedest. ad Monimum, cap. XIX, col. 167, PS. Q. 79. Art. 3 ob. 2.

fulgeo, ēre, fulsi, 2, *v. n., lit., to flash, lighten*, (1) *transf., to flash, glitter, gleam, shine*, (2) *fig., to shine, gleam, be illustrious, conspicuous.* — (1), circa Christum baptizatum tantus splendor fulsit in baptismo, ut viderentur caeli aperti, PT. Q. 39. Art. 5 ad 2; unde fulgere corporaliter non est miraculosum in corpore glorioso, PT. Q. 45. Art. 2 c; utrum corpora caelestia tunc magis fulgebunt, PTS. Q. 91 pr. — **fulgens**, entis, *P. a., shining, glittering*; in a *fig.* sense, *illustrious.* Sed Magi non invenerunt Christum regia dignitate fulgentem, PT. Q. 36. Art. 8 ob. 4; sed corpora fulgentia videntur secundum rationem lucis, PT. Q. 54. Art. 3 ob. 1. — (2), impossibile namque est unum et eumdem hominem simul universis fulgere virtutibus, SS. Q. 189. Art. 8 c; dimittens ergo Ioannem ieiunio fulgere ipse contraria incessit via, PT. Q. 40. Art. 2 ad 1, in quot.; Leo papa dicit, quod in Christo sunt duae naturae, una, scilicet divina, quae fulget miraculis, PT. Q. 43. Art. 2 c, in quot.; et quaedam, quamvis in corpore non corporis, sed virtutis pulchritudo fulgebit, PT. Q. 54. Art. 4 c, in quot.

fulgor, ōris, *m.*, (1) *lightning, a flash of lightning*, (2) *transf.*, (a) *flash, brightness, splendor*, (b) *fig., brightness, splendor, glory.* — (1), et fulgoribus ac tonitruis quae fiebant, cum lex daretur in monte, PP. Q. 43. Art. 7 ad 2. — (2) (a), ob hoc necessario post se regionem relictam carentem luce constituit; utpote fulgore, qui superradiabat, excluso, PP. Q. 66. Art. 3 ad 4, in quot.; ita etiam in anima est duplex nitor; unus quidem habitualis, quasi intrinsecus; alius autem actualis, quasi exterior fulgor, PS. Q. 89. Art. 1 c. — (2) (b), videbatur mihi, si se ille mentibus nostris veritatis fulgor aperiret, PS. Q. 38. Art. 4 a, in quot.

fumālis, e, *adj., volatile*, characterized by a natural tendency to dispersion in fumes or vapour. Quidam posuerunt quod odor nihil aliud est quam quaedam fumalis evaporatio, (ob. 3), . . ., unde immutabit spirituali immutatione, sicut odor fumalis evaporationis facit, PTS. Q. 82. Art. 4 ad 3.

fūmo, āre, 1, *v. n., to smoke, reek.* Sicut sub eodem igne, ut Augustinus dicit, aurum rutilat, et palea fumat, PTS. Q. 15. Art. 2 ad 2, in quot.; sicut sub eodem igne aurum rutilat et palea fumat, App. Q. 1. Art. 2 a.

fūmōsitas, ātis, *f., volatility, exhalation, fume, vapor.* Sensus ligatur in dormientibus propter evaporationes quasdam et fumositates resolutas, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; et ideo specialiter sobrietas attenditur circa potum, non quemcumque, sed eum qui sua fumositate natus est caput conturbare, sicut vinum, SS. Q. 149. Art. 1 c; potus autem inebrians habet specialem rationem impediendi usum rationis, inquantum scilicet perturbat cerebrum sua fumositate, SS. Q. 149. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 148. Art. 6, in quot.

fūmōsus, a, um, *adj., full of smoke, smoky, reeky.* Magnanimo opponitur per excessum chaunos, id est, fumosus, vel ventosus quem nos dicimus praesumptuosum, SS. Q. 130. Art. 2 a; quia in terrae medio, ubi infernus ponitur, non potest esse ignis nisi faeculentus, et turbidus, et quasi fumosus, PTS. Q. 97. Art. 4 c.

fūmus, i, *m., smoke*, used *lit.* and *fig.* Sicut fumus repraesentat ignem, PP. Q. 45. Art. 7 c; altare vero thymiamatis erat institutum, ut iugiter in tabernaculo esset fumus boni odoris, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; sicut fumus significat ignem, a quo causatur, SS. Q. 95. Art. 5 c; ut patet per fumum idololatriae superiora inficientis, PTS. Q. 74. Art. 6 c.

functio, ōnis, *f., a function, an office properly belonging* or *assigned to a person in a particular station* or *character; one's proper business, duty, office.* Nisi forte miles, aut publica functione teneatur, SS. Q. 64. Art. 7 ob. 1; sicut universam hierarchiam videmus in Iesu terminatam, ita unamquamque functionem in proprio divino hierarchia, id est, episcopo, SS. Q. 184. Art. 6 ad 2, in quot.

fundāmentum, i, *n., foundation, groundwork, basis*, synonym of *hypostasis.* Ad rationem fundamenti non solum requiritur, quod sit primum, sed etiam, quod sit aliis partibus aedificii connexum; non enim esset fundamentum, nisi ei aliae partes aedificii cohaererent, SS. Q. 4. Art. 7 ad 4; quod est primum in adquisitione virtutum, fundamento comparatur, quod primum in aedificio iacitur, SS. Q. 161. Art. 5 ad 2; fundamentum, ancora et radix nominant id, in quo aliquid firmatur quantum ad suam quietem, et ideo competunt illa nomina virtutibus, quae habent finem pro obiecto, in quo est quies, 3 Sent. 33. 2. 1. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 102. Art. 1; PS. Q. 89. Art. 2; 1 Sent. 15. Exp. 2; 3 Sent. 23. 2. 5 ad 2; 4 Sent. 14. 1. 2. 3 c; et passim. — Kinds of *fundamentum* in the general sense of the word are: (a), **fundamentum corporale seu materiale** and **fundamentum in spiritualibus seu spiritualis aedificii**, *the physical* and *the spiritual foundation* or *the foundation of a material* and *that of a spiritual structure.* Poenitentia non potest dici fundamentum spiritualis aedificii simpliciter, id est, in prima aedificatione; sed est fundamentum in secunda reaedificatione, quae fit per destructionem peccati, . . ., Apostolus tamen ibi loquitur de fundamento spiritualis doctrinae, PT. Q. 84. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 161. Art. 5 ad 2; 3 Sent. 33. 2. 5 ad 2; 4 Sent. 14. 1. 2. 3 c; 1 Cor. 3. 2. — (b), **fundamentum ecclesiae**, *the foundation of the Catholic Church.* Duplex est fundamentum: unum quidem, quod per se habet soliditatem, sicut rupes aliqua, supra quam aedificium construitur, et huic fundamento Christus comparatur, . . ., aliud est fundamentum, quod habet soliditatem non ex se, sed ex alio solido subiecto, sicut

lapides, qui primo superponuntur petrae solidae, et hoc modo dicuntur apostoli esse fundamentum ecclesiae, quia ipsi primo superaedificati sunt Christo per fidem et caritatem, 1 Cor. 3. 2. Cf. PT. Q. 8. Art. 6 ob. 3. — (c), **fundamentum in intellectu** and **fundamentum in re,** *the foundation in reason* or *in the thinking of reason* and *the foundation in the thing* or *outside reason.* Cf. 1 Sent. 2. 1. 3 c. — (d), **fundamentum in re,** see *fundamentum in intellectu.* — (e), **fundamentum in spiritualibus,** see *fundamentum corporale.* — (f), **fundamentum materiale,** see *fundamentum corporale.* — (g), **fundamentum principale** and **fundamentum secundarium,** *the chief foundation* and *the secondary foundation.* Cf. Eph. 2. 6. — (h), **fundamentum proximum** and **fundamentum remotum,** *the proximate foundation* and *the remote foundation.* Cf. Eph. 2. 6. — (i), **fundamentum relationis,** *the basis* or *basis of relation.* Cf. 2 Sent. 1. 1. 5 ad 8. — (j), **fundamentum remotum,** see *fundamentum proximum.* — (k), **fundamentum secundarium,** see *fundamentum principale.* — (l), **fundamentum spiritualis aedificii,** see *fundamentum corporale.* Fides est fundamentum totius spiritualis aedificii, SS. Q. 8. Art. 8 ob. 2. Cf. PS. Q. 76. Art. 4; SS. Q. 20. Art. 3; SS. Q. 161. Art. 5. — (m), **fundamentum spiritualis doctrinae,** *the foundation of spiritual teaching.* Illa, quae primo occurrunt edocenda in Christiana religione, fundamentum dicuntur, 4 Sent. 14. 1. 2. 3 c. Cf. PT. Q. 84. Art. 6 ad 2.

fundātio, ōnis, *f., a founding, foundation.* Sed prima inchoatio eius est quasi fundatio in corde, PS. Q. 72. Art. 7 c.

funditus, *adv.,* used *fig., utterly, entirely, totally, completely.* Splendida coniugia quae nonnunquam funditus domos evertunt, SS. Q. 83. Art. 5 c, in quot.; qui ab uno quolibet bono subiectos vetat, necesse est ut multa concedat, ne obedientis mens funditus intereat, si a bonis omnibus penitus repulsa ieiunet, SS. Q. 104. Art. 3 ad 3, in quot.; unde et peccatum infidelitatis, quod funditus separat hominem ab Ecclesiae unitate, PT. Q. 80. Art. 5 ad 2.

fundo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *lit., to establish, to locate* or *place in a particular situation* or *spot,* (2) *fig., to base, to place upon a foundation* or *basis; ground; establish.* — (1), sicut visus patitur patiente sensu tactus in oculo, super quem fundatur visus, puta cum oculus pungitur aut etiam distemperatur per calorem, PT. Q. 46. Art. 7 c; si tamen primo caput egrediatur, in quo fundantur omnes sensus, debet baptizari, periculo imminente, PT. Q. 68. Art. 11 ad 4. — (2), tum etiam ad declarandam auctoritatem virorum per quos ad nos revelatio divina processit, super quam fundatur Scriptura seu sacra doctrina, PP. Q. 1. Art. 2 ad 2; et malum vitandum, et super hoc fundantur omnia, alia praecepta legis naturae, PS. Q. 94. Art. 2 c; pertinet ad id supra quod amicitia fundatur, . . ., sed amicitia charitatis, fundatur super communicatione beatitudinis, (ob. 3), . . ., cum autem bonum super quod fundatur quaelibet alia amicitia honesta, ordinetur, sicut ad finem ad bonum super quod fundatur charitas, SS. Q. 26. Art. 7 c; ordinum potestas in anima fundatur, PT. Q. 39. Art. 1 ob. 3. Cf. PP. Q 1. Art. 8; PS. Q. 106. Art. 4; SS. Q. 26. Art. 8; PT. Q. 20. Art. 1; PTS. Q. 98. Art. 4; et passim.

fundo, ere, fūdi, fūsum, 3, *v. a.,* (1) *lit.,* of fluids, *to shed, spill.* (2) *fig.,* in particular of speech, *to pour forth, utter.* — (1), ipse autem in sua passione sanguinem pro omnibus fudit quantum ad sufficientiam, PTS. Q. 89. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 72. Art. 6; PT. Q. 75. Art. 1, in quot.; PT. Q. 80. Art. 10, in quot.; PT. Q. 89. Art. 3, in quot. — (2), probabile tamen est quod parentes fideles pro parvulis natis, et maxime in periculo existentibus aliquas preces Deo funderent, PT. Q. 70. Art. 4 ad 2; alia est quae pro peccatis gemitus fundit, PTS. Q. 15. Art. 3 ad 1; Gregorius pro Traiano orationem fundens audivit vocem, PTS. Q. 71. Art. 5 ob. 5; sed angeli non semper exaudiuntur in suis orationibus quas fundunt ad Deum, PTS. Q. 72. Art. 3 ob. 3. — **fusus,** a, um, *P. a., poured forth,* Utrum orationes eorum pro nobis fusae semper exaudiantur, PTS. Q. 72 pr. Cf. PTS. Q. 71. Art. 13; PTS. Q. 72. Art. 3.

fundus, i, *m., a definitely defined portion of land.* Sicut cum alicui conceditur aliquis fundus Ecclesiae, SS. Q. 86. Art. 1 c.

fūnestus, a, um, *adj., fatal, deadly,* used in the S.T. only in quot. Si vindicare vis, sile, est funestam ei dedisti plagam, SS. Q. 72 Art. 3 ob. 3, in quot.

fungor, fungi, functus, *v. dep., to busy one's self with* or *be engaged in something; to perform, exercise, execute, discharge, observe,* used with the *ablative.* Sed praelati vice Dei funguntur in terris, PS. Q. 100. Art. 8 ob. 2; ex quo patet quod frater in accipiendo uxorem fratris sui, persona fratris sui defuncti fungebatur, PS. Q. 105. Art. 4 ad 7; iudicare pertinet ad iudicem, secundum quod fungitur publica potestate, SS. Q. 67. Art. 2 c; alio modo impeditur ex parte reipublicae, cuius potestate fungitur, SS. Q. 67. Art. 4 c; unde et in spirituali generatione baptismi requiritur aliquis qui fungatur vice nutricis et paedagogi, PT. Q. 67. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 67. Art. 1 c (bis); SS. Q. 100. Art. 4 ob. 3; SS. Q. 174. Art. 2; PTS. Q. 10. Art. 5; PTS. Q. 16. Art. 3.

fūnis, is, *m., a rope, a thick cord.* Sicut si multi uno fune trahant navem, erunt multi trahentes, sed unus tractus, PP. Q. 76. Art. 2 c; festina, quaeso te, et haerenti in solo naviculae funem magis praescinde quam solve, SS. Q. 189. Art. 10 c, in quot.

funus, eris, *n., a funeral,* the formal conveyance of a dead person to the grave or tomb and the final disposal of the body; more especially, the preceding and accompanying rites and ceremonies; *obsequies.* Sed ad pietatem pertinere videtur quod aliquis funeribus amicorum intersit, PS Q. 102. Art. 6 ob. 11; et eo etiam tenore pro processionibus faciendis in aliquo funere aliquae eleemosynae recipiuntur, . . ., si in aliqua Ecclesia statueretur quod non fieret processio in funere alicuius, SS. Q. 100. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 101. Art. 4 ad 2, in quot.; PTS. Q. 74. Art. 11 (bis).

fūr, fūris, *comm.,* (1) *a thief,* one who steals, especially one who steals furtively or without violence, a burglar, as distinguished from a robber, (2) *transf.,* as a term of vituperation applied to anyone, *thief, rogue.* — (1), raptor enim vult per propriam potestatem obtinere, fur vero per astutiam, SS. Q. 66. Art. 4 ad 2; quam fur committit, occulte et quasi ex insidiis rem alienam usurpando, SS. Q. 66. Art. 5 c; sed fur in tempore noctis in domum venit, PTS. Q. 77. Art. 3 a. Cf. PS. Q. 29. Art. 6; PS. Q. 55. Art. 3 (bis). SS. Q. 67. Art. 3; PTS. Q. 73. Art. 1; et passim. — (2), si quis autem dicat alteri, quod sit fur, non solum convicium, sed etiam contumeliam infert, SS. Q. 72. Art. 1 ad 3.

furia, ae, *f., madness, mental derangement, insanity, dementia, lunacy.* Videtur quod furia non impediat matrimonium, (ob. 1), . . ., inquantum impedit carnalem copulam, quae non impeditur per furiam, (ob. 2), . . ., sed de furia non potest sciri utrum sit impedimentum perpetuum, (ob. 3), . . ., sed ibi non fit mentio de furia, (ob. 4), . . ., plus tollit usum rationis furia quam error. sed error impedit matrimonium ergo et furia, (a), . . ., furia aut praecedit matrimonium, aut sequitur, (c), . . ., furia impedit matrimonium ratione suae causae, quae est consensus, PTS. Q. 58. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 28. Art. 3; SS. Q. 88. Art. 9; SS. Q. 120. Art. 1; SS. Q. 156. Art. 4; PT. Q. 68. Art. 12.

furibundus, a, um, *adj., raging, mad, furious.* Ut si dicam quod furibundum esse est quodammodo lex canis, PS. Q. 91. Art. 6 c.

furiōsus, a, um, *adj., full of madness* or *rage, fierce.* Unde esse dolosum non est malum vulpi, cum sit ei naturale; sicut nec esse furiosum est malum cani; sicut Dionysius dicit, PP. Q. 63. Art. 4 ad 3. — **furiōsus,** i, *m., a furiosus, madman, lunatic,* an *insane person.* Tunc enim talis defectus rationis non est peccatum, sed excusat a peccato; sicut patet in his quae per furiosos committuntur, PS. Q. 74. Art. 5 ad 1; scilicet quod aliquis lucretur ab his qui rem suam alienare non possunt, sicut sunt minores, et furiosi, et huiusmodi, SS. Q. 32. Art. 7 ad 2; quia tunc maius imminet periculum, sicut

patet circa furiosos, SS. Q. 33. Art. 6 ob. 1; videtur quod furiosi et amentes non debeant baptizari, . . ., sed furiosi et amentes, cum careant usu rationis, (ob. 1), . . ., sed furiosi et amentes non habent usum rationis, . . ., ita nec tales furiosi et amentes debeant baptizari, (ob. 2), . . ., magis est ligatus usus rationis in furiosis vel amentibus, quam in dormientibus, . . ., ergo non debet dari amentibus et furiosis, (ob. 3), . . ., circa amentes et furiosos est distinguendum, . . ., quidam vero sunt qui etsi a nativitate fuerint furiosi vel amentes, habent tamen aliqua lucida intervalla, PT. Q. 68. Art. 12 c. Cf. PS. Q. 10. Art. 3; PS. Q. 76. Art. 3; SS. Q. 78. Art. 4; PTS. Q. 32. Art. 3 (passim); PTS. Q. 58. Art. 3 (passim).

furnus, i, *m., a furnace, oven.* Et hoc vitium graece quidem dicitur banausia a furno dicta, quia videlicet ad modum ignis, qui est in furno omnia consumit, SS. Q. 135. Art. 2 c.

furor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.,* (1) *lit., to steal, purloin, pilfer,* (2) *transf., in gen., to take away by stealth, remove secretly, cozen.* — (1), sicut cum quis furatur, ut det pauperi, PS. Q. 18. Art. 4 ob. 3; puta si statuatur quod liceat furari, vel adulterium committere, SS. Q. 57. Art. 2 ad 2; sicut cum furatur quis unam ovem, reddet quatuor, PT. Q. 49. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 7 (bis); PS. Q. 18. Art. 8; PS. Q. 18. Art. 10; SS. Q. 51. Art. 1; SS. Q. 62. Art. 3 (passim); PT. Q. 40. Art. 3; et passim. — (2), unde et subdit quod Venus furatur intellectum multum sapientis, SS. Q. 55. Art. 8 ad 1, in quot.

furor, ōris, *m., a raving, rage, madness, fury, quickness to anger with a desire to revenge,* a synonym of the Greek θυμὸς. Damascenus inconvenienter assignet tres species irae, scilicet fel, maniam et furorem, . . ., furor autem est ira observans tempus in vindictam, (ob. 1), . . ., Tullius dicit quod excandescentia graece dicitur θυμὸς et est ira modo nascens, et modo desistens, θυμὸς autem, secundum Damascenum, est idem quod furor. non ergo furor tempus quaerit ad vindictam, (ob. 2), . . ., tres sunt irae species, fel, mania et furor, (a), . . ., tertio ex parte eius quod iratus appetit, scilicet vindictae; et hoc pertinet ad furorem qui nunquam quiescit, donec puniat, (c), . . ., excandescentia, quam Tullius ponit, magis videtur pertinere ad primam speciem irae, quae perficitur secundum velocitatem irae, quam ad furorem. nihil autem prohibet ut θυμὸς graece, quod latine furor dicitur, utrumque importet, et velocitatem ad irascendum, et firmitatem propositi ad puniendum, PS. Q. 46. Art. 8 ad 2; Nyssenus dicit quod tres sunt irascibilitatis species, scilicet ira, quae vocatur fellea, et mania, quae vocatur insania, et furor, . . ., furorem autem dicit esse iram quae observat tempus in supplicium, SS. Q. 158. Art. 5 a. Cf. PP. Q. 59. Art. 4; PP. Q. 84. Art. 6; PS. Q. 87. Art. 4; SS. Q. 46. Art. 6; SS. Q. 123. Art. 10; et passim.

furtim, *adv., by stealth, secretly, privily.* Homo potest furtim ab alio accipere etiam quod suum est, SS. Q. 66. Art. 3 ob. 3; ille qui furtim accipit rem suam apud alium depositam, . . ., qui vero furtim accipit rem suam apud alium iniuste detentam, SS. Q. 66. Art. 5 ad 3; sicut beatus Nicolaus aurum furtim in domum proiciens vitare voluit humanum favorem, SS. Q. 107. Art. 3 ad 4.

furtivē, *adv., stealthily, secretly, furtively.* Cum saepe adversa a Saracenorum partibus pervenirent nuntia, quidam in Romanorum portum Saracenos clam furtiveque venturos esse dicebant, SS. Q. 40. Art. 2 ob. 2, in quot.; et pro tanto si quis furtive huiusmodi res minimas accipiat, SS. Q. 66. Art. 6 ad 3; hypocrita non dat aliquid spirituale propter laudem, sed demonstrat, et simulando magis furtive surripit laudem humanam quam emat, SS. Q. 100. Art. 5 ad 4; eo quod quasi furtive suscepit characterem contra principalis domini voluntatem, SS. Q. 100. Art. 6 ad 1; scilicet ex laesione matrimonii, quae transit ad speciem iniustitiae, in hoc quod furtive aliena proles submittitur, PTS. Q. 62. Art. 4 ad 6.

furtum, i, *n.,* (1) *a theft,* the secret and wilfully wrongful appropriation of a movable thing not one's own whether such appropriation is coupled with an actual removal of the thing from the custody of another or not, (2) *a theft, the thing which has been stolen.* — (1), videtur quod non sit de ratione furti occulte accipere rem alienam, . . ., ergo non est de ratione furti occulta acceptio rei alienae, (ob 1), . . ., ergo sicut furtum consistit in acceptione rei alienae, ita etiam in detentione ipsius, (ob. 2), . . ., homo potest furtim ab alio accipere etiam quod suum est, puta rem quam apud alium deposuit, vel quae est ab eo iniuste ablata. non est ergo de ratione furti quod sit occulta acceptio rei alienae, (ob. 3), . . ., ad rationem furti tria concurrunt: quorum primum convenit ei secundum quod contrariatur iustitiae, quae unicuique tribuit quod suum est, et ex hoc competit ei quod usurpet alienum. secundum vero pertinet ad rationem furti, prout distinguitur a peccatis quae sunt contra personam, sicut ab homicidio et adulterio, et secundum hoc competit furto quod sit circa rem possessam; si quis enim accipiat id quod est alterius non quasi possessio, sed quasi pars (sicut si amputet membrum) vel sicut persona coniuncta, ut si auferat filiam, vel uxorem, non habet proprie rationem furti. tertia differentia est, . . ., ut sit occulta acceptio rei alienae, SS. Q. 66. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 10; PS. Q. 94. Art. 5; SS. Q. 66. Art. 5 (passim); SS. Q. 66. Art. 6 (passim); PT. Q. 80. Art. 7; PTS. Q. 80. Art. 1; et passim. — (2), sed quandoque utile est scire aliqua occulta, quae per daemones sciri possunt, sicut apparet in inventione furtorum, SS. Q. 95. Art. 4 ob. 3.

furvus, a, um, *adj., dark, dusky, black,* used in the S.T. only in quot. Fur a furvo dictus est, id est, a fusco; nam noctis utitur tempore, SS. Q. 66. Art. 3 a, in quot.

fuscus, a, um, *adj., dark, dusky,* used in the S.T. only in quot. Fur a furvo dictus est, id est, a fusco: nam noctis utitur tempore, SS. Q. 66. Art. 3 a, in quot.

futūritio, ōnis, *f., futurity,* the state or quality of being future. Spes importat quemdam defectum, scilicet futuritionem beatitudinis, quae tollitur per eius praesentiam, SS. Q. 19. Art. 11 ad 3.

futūrus, a, um, *P. a., future,* such as will or may be hereafter; that will be or occur at any time to come later than the present; pertaining to or expressing time to come. Sed idem est obiectum spei et cupiditatis, sive desiderii, scilicet bonum futurum, (ob. 2), . . ., spes addit supra desiderium possibilitatem adipiscendi bonum futurum, PS. Q. 40. Art. 1 ob. 3; qui significat laborem praesentis vitae, et septenario, qui significat quietem vitae futurae, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 31. Art. 3; SS. Q. 175. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 4; PT. Q. 15. Art. 7; PTS. Q. 77. Art. 4; et passim. — **futurum,** i, *n., the future,* the time yet to come; time later than the present; that which will be or occur in time subsequent to the present, (1) *the future, time to come,* (2) *the future,* that which is already determined in its cause to happen in the future, (3) in the plural, *future events.* — (1), in aeternitate non est praesens, praeteritum, vel futurum, (ob. 4), . . ., non quod ipse varietur per praesens, praeteritum et futurum, PP. Q. 10. Art. 2 ad 4; iuvenes enim multum habent de futuro, et parum de praeterito, PS. Q. 40. Art. 6 c; corpus Christi remanet in hoc sacramento non solum in crastino, sed etiam in futuro, PT. Q. 76. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 90. Art. 4 (passim); SS. Q. 14. Art. 2; SS. Q. 32. Art. 5; SS. Q. 64. Art. 5; PTS. Q. 43. Art. 1. — Common phrases are: **in futuro, in futurum,** *in the future life, in the world to come, in the life to come.* Sed super hanc felicitatem est alia felicitas, quam in futuro expectamus, PP. Q. 62. Art. 1 c; peccatum enim mortale, . . ., quia in hac vita non remittitur per poenitentiam, nec etiam in futuro dimittitur, . . ., hoc peccatum Iudaeis non remitti, neque in hoc saeculo neque in futuro, SS. Q. 14. Art. 3 c; et sic omne praemium quod in futuro habebitur ex nostris laboribus, PTS. Q. 96. Art. 2 c; opinio ergo illa quae ponit daemones in futurum post diem iudicii hominibus non praeesse in poenis, PTS. Q. 89. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 24. Art. 3; PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 180. Art. 4; SS. Q. 185. Art. 3; PT. Q. 86.

Art. 1; et passim. — (2), futurum dupliciter potest cognosci; unde non potest ab aliquo intellectu creato cognosci futurum, ut est in suo esse, PP. Q. 57. Art. 3 c; quamvis bruta animalia non cognoscant futurum, tamen ex instinctu naturali movetur animal ad aliquid futurum, ac si futurum praevideret, PS. Q. 40. Art. 3 ad 1; timor est de futuro, ut dictum est, PS. Q. 41. Art. 4 ob. 3; sicut si aliquis propheta praenuntiaret in sermone Domini aliquid, futurum, . . ., licet illud futurum quod praedicitur in se evidens non esset, SS. Q. 5. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 41. Art. 1; PS. Q. 42. Art. 4; SS. Q. 89. Art. 7; SS. Q. 95. Art. 2; et passim. — One kind of *futurum* in this sense is: **futurum contingens,** an event which is contingent because from one point of view it may or may not take place since it depends upon contingent cause, but which is a future event since from another point of view it is already determined in its causes. Otherwise it would not differ from mere possibility. Cf. PP. Q. 14. Art. 13 c. — (3), unde in somniis et alienationibus a sensibus corporis, magis divinae revelationes percipiuntur et praevisiones futurorum, PP. Q. 12. Art. 11 c; sed homines aliqui cognoscunt futura multa, PP. Q. 57. Art. 3 ob. 1; sed in dormiendo quidam naturaliter praevident quaedam futura, (ob. 2), . . ., sed quaedam animalia bruta habent praecognitionem futurorum ad se pertinentium, sicut formicae praecognoscunt pluvias futuras, . . ., homines naturaliter praecognoscere possunt futura ad se pertinentia, SS. Q. 172. Art. 1 ob. 3. Cf. SS. Q. 95. Art. 6; SS. Q. 95. Art. 7 (bis); SS. Q. 96. Art. 1 (bis); PT. Q. 2. Art. 10; PT. Q. 8. Art. 3.

G

Gabaon, ōnis, *f., Gabaon* or *Gibeon*, a city of Judea. Sol contra Gabaon ne movearis, SS. Q. 178. Art. 1 ad 1, in quot.

Gabriel, is, *m., Gabriel*, an arch-angel sent with a message from God, as to Daniel and the Blessed Virgin Mary. Sed contra est quod dicitur Dan. X, 13 ex persona Gabrielis, (a), . . ., dicens principem regni Persarum esse angelum qui se opposuit liberationi populi Israelitici, pro quo Daniel orabat, Gabriele preces eius Deo praesentante, PP. Q. 113. Art. 8 c; B. Virgo assistens cruci, et aspiciens singula, post testimonium Gabrielis, PT. Q. 27. Art. 4 ad 2, in quot.; sed Gabriel non est de supremo ordine, (ob. 4), . . ., sic ergo divinissimus Gabriel Zachariam quidem docuit, (c), . . ., quidam dicunt Gabrielem fuisse de supremo ordine angelorum, . . ., Gabriel enim Dei fortitudo nominatur, PT. Q. 30. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 112. Art. 2, in quot.

Gaianitae, ārum, *m., the Gianites* or incorruptibilists, also called the Phantasiastae, a sect of Monophysites who held that Christ was always incorruptible, and that he died only phantasmally. The Gianites received their name from Gaianus, monophysite patriarch of Alexandria. Si autem diceretur quod corpus Christi mortuum totaliter idem remaneret, sequeretur quod non esset corruptum, corruptione dico mortis, quod est haeresis Gaianitarum, PT. Q. 50. Art. 5 c.

Gaiānus, i, *m., Gaianus*, monophysite patriarch of Alexandria, chosen by the party of the Incorruptibilists, whilst the party of the Corruptibilists put forward Theodosius, 537, A.D. Gaianus, having held the see for three hundred days, was banished by order of the empress Theodora. From this Gaianus the sect of Incorruptibilists at Alexandria received the name Gaianites. Ergo incorruptibile dicere corpus Domini, secundum Iulianum et Gaianum, secundum primum corruptionis modum ante resurrectionem, est impium, PT. Q. 50. Art. 5 c.

Galatae, ārum, *m., the Galatians*, a Celtic people who migrated into Phrygia. The *Epistle to the Galatians*, quoted so frequently in the S.T., is a letter written by the Apostle Paul, about 56 A.D. to the churches of Galatia, showing the impossibility of salvation by the ceremonial law. Unde et Apostolus, ad Galat., V, continentiam castitati coniungit, SS. Q. 155. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 103. Art. 4; PT. Q. 18. Art. 6; PT. Q. 61. Art. 4; PTS. Q. 57. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 4; et passim.

Galēnus, i, *m., Galen, Claudius (Galenus)*, (131-201), a Greek medical writer and philosopher. Galenus etiam, in libro De simplicibus medicamentis, dicit, PTS. Q. 86. Art. 3 ad 3.

galērum, i, *n., a miter*, a head dress worn by church dignitaries, as popes, archbishops, bishops, and abbots; at one time it resembled a hat but it has undergone many changes of shape during the centuries until the present shape was evolved. Mitra non erat signum alicuius dignitatis; fuit enim sicut quoddam galerum, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 2.

Galilaea, ae, *f., Galilee*, a province in northern Palestine. Propter hoc etiam in Galilaeam se ire dicit, . . ., Dominus mandaverat discipulis ut in Galilaea eum viderent, . . ., illi Galilaeam petierunt, . . ., caeteri vero duo in Galilaeam properare non solis undecim, PT. Q. 55. Art. 3 ad 4. Cf. PT. Q. 28. Art. 3; PT. Q. 36. Art. 6.

Gallia, ae, *f., Gaul*, the country of the Gauls, which embraced what is now Northern Italy, France, Belgium, and parts of Holland, Switzerland, and Germany. Possum enim cogitare Galliam, et postea Syriam, nihil cogitando de Italia, PP. Q. 53. Art. 2 ob. 2; si enim aliquis in Gallia existens cognosceret et annuntiaret aliis in Gallia existentibus ea quae tunc in Syria agerentur, PT. Q. 7. Art. 8 c; sicut in ecclesiastica historia legitur esse factum de quibusdam martyribus Lugduni Galliae, PTS. Q. 71. Art. 11 a.

Gallicus, a, um, *adj., Gallic*, of or belonging to the Gauls. Ut refert Iulius Caesar in lib. VI De bello Gallico, PS. Q. 94. Art. 4 c.

gallina, ae, *f., a hen*. Ministrantur enim falconibus domesticis per homines gallinae in cibum, PP. Q. 96. Art. 1 ad 2; vel si sunt domestica, immundum habent nutrimentum, ut porcus et gallina, PS. Q. 102. Art. 3 ad 2; in avibus etiam sunt eis concessae magis temperatae; sicut gallinae, perdices, et aliae huiusmodi, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

Gallus, i, *m., a Gaul*. Caere vocabatur, eo quod Roma capta a Gallis illic sacra Romanorum oblata sunt et reverentissime habita, PS. Q. 99. Art. 3 c.

Garizim, *indecl. n., Garizim*, a very high mountain in Samaria. Tam secundum ritum Iudaeorum adorantium in Ierusalem, quam etiam secundum ritum Samaritanorum adorantium in monte Garizim, SS. Q. 84. Art. 3 ad 1.

garrītus, ūs, *m., a chattering, chirping*. Hoc pertinet generaliter ad augurium; quod dicitur a garritu avium, SS. Q. 95. Art. 3 c.

garrulus, a, um, *adj., chattering, pratlling*. Charadrius autem, quae est avis garrula, significat loquaces, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

gaudenter, *adv.*, see *gaudeo*.

Gaudentius, ii, *m., Gaudentius*, bishop of Constance who was succeeded by Joannes I. His death took place in 616. St. Thomas quotes a letter of Pelagius II to Gaudentius on a question about the form of baptism and on triple immersion. Sed contra est quod Pelagius papa scribit Gaudentio episcopo, PT. Q. 66. Art. 6 a. Cf. PT. Q. 66. Art. 8 ob. 2.

gaudeo, ēre, gāvīsus, 2, *v. n.* and *a.*, (1) in gen., *to rejoice, be glad or joyful respecting anything, to take pleasure in, be pleased with, delight in* (of inward joy, opp. *laetari*, to show one's self glad, exhibit joy), used (a) with *acc.* and *inf.*, (b) the *abl.*, (c) *in, cum, de, ex*, and *abl.*, (d) *absol.*, (2) in partic., *to feel joy in, enjoy, have the use* or *benefit of something* as a good, used with the *abl.* — (1) (a) quinimo gaudet se peccasse, SS. Q. 156. Art. 3 c; gaudebat se etiam a servis suis eleemosynas accepisse, SS. Q. 187. Art. 5 c; inquantum

scilicet gaudent se in obsequium Christi occisos esse, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 12. — (1) (b), neque enim odoribus leporum canes gaudent, sed cibatione, PS. Q. 31. Art. 6 c, in quot. Cf. SS. Q. 85. Art. 2, in quot.; SS. Q. 110. Art. 2, in quot. — (1) (c), gaudet enim anima in collatione unius ad alterum, PS. Q. 32. Art. 8 c; flemus cum flentibus, sicut gaudemus cum gaudentibus, SS. Q. 30. Art. 3 ob. 3; sicut non debet homo facere mala ut veniant bona, ita non debet gaudere de malis, PTS. Q. 4. Art. 1 ad 4; omnis enim amans gaudet ex coniunctione amati, PS. Q. 70. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 28. Art. 4; PS. Q. 38. Art. 8; PTS. Q. 3. Art. 1; PTS. Q. 71. Art. 1, et passim. — (1) (d), sed non est possibile gaudere simul et dolere, PTS. Q. 4. Art. 2 ob. 1. Cf. PS. Q. 48. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 2; PTS. Q. 69. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 5; PTS. Q. 87. Art. 1; et passim. — (2), omnes ordinati possunt ecclesiastica beneficia habere, et privilegio clericali gaudere aequaliter. si ergo propter hoc ordo matrimonium impediat, quia uxorati non possunt habere beneficium ecclesiasticum, nec gaudere privilegio clericali, ut iuristae dicunt, (ob. 5), . . ., et quia aliquis ex beneficio ecclesiastico tenetur ad executionem ordinis, et ex hoc ipso privilegio clericali gaudet, ideo hoc apud Latinos clericis uxoratis aufertur, PTS. Q. 53. Art. 3 ad 4. — **gaudens,** entis, *P. a., rejoicing.* Sicut quaedam operationes propriae sunt gaudentium, PS. Q. 37. Art. 3. ob. 3. Cf. SS. Q. 28. Art. 3 (bis); PT. Q. 2. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 10. — **gaudenter,** *adv., joyfully, rejoicingly.* Puta quia gaudenter et prompte aliquis beneficium impendit, SS. Q. 106. Art. 5 ad 3.

gaudium, ii, *n., joy, gladness, delight,* a special kind of *delectatio,* namely, that *delectatio* which springs from the knowledge or the performance of a good, the actual possession and enjoyment of good, the opposite of *tristitia.* Prima ergo immutatio appetitus ab appetibili vocatur amor, qui nihil est aliud quam complacentia appetibilis; et ex hac complacentia sequitur motus in appetibile, qui est desiderium; et ultimo quies, quae est gaudium, PS. Q. 26 Art. 2 c; gaudium, . . ., est quaedam species delectationis, PS. Q. 31. Art. 3 c; nomen gaudii non habet locum nisi in delectatione, quae consequitur rationem, PS. Q. 31. Art. 3 c; sola igitur illa delectatio, quae ex interiori apprehensione causatur, gaudium nominatur, PS. Q. 35. Art. 2 c; gaudium enim ex amore causatur vel propter praesentiam boni amati, vel etiam propter hoc, quod ipsi bono amato proprium bonum inest et conservatur, SS. Q. 28. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 8; PP. Q. 59. Art. 4; PP. Q. 77. Art. 8; PS. Q. 31. Art. 3; SS. Q. 28. Art. 3; et passim. On the difference between *gaudium* and *delectatio* we read: de omnibus, de quibus est delectatio, potest etiam esse gaudium in habentibus rationem, quamvis non semper de omnibus sit gaudium; quandoque enim aliquis sentit aliquam delectationem secundum corpus, de qua tamen non gaudet secundum rationem. et secundum hoc patet, quod delectatio est in plus, quam gaudium, PS. Q. 31. Art. 3 c; cf. PP. Q. 20. Art. 1 c; differunt gaudium et delectatio ratione; nam delectatio provenit ex bono realiter coniuncto (i.e., united with the being which desires), gaudium autem hoc non requirit, sed sola quietatio voluntatis sufficit ad gaudii rationem, unde delectatio est solum de coniuncto bono, si proprie sumatur, gaudium autem et de exteriori, C. G. 1. 90. Cf. C. G. 1. 89; 4 Sent. 49. 3. 1. 4 c. Thus the same relationship exists between *gaudium* and *delectatio* as between *concupiscentia* and *desiderium.* — Kinds of *gaudium* are: (a), **gaudium comprehensoris** and **gaudium viatoris,** *the joy of the possessor* (of heavenly blessedness) and *the joy of the pilgrim* (to heaven). Cf. 3 Sent. 15. 2. 3. 3 ad 5. — (b), **gaudium fruitionis,** *the pleasure of enjoyment.* Gaudium fruitionis non contrariatur directe dolori passionis, quia non sunt de eodem. nihil autem prohibet contraria eidem inesse non secundum idem. et sic gaudium fruitionis potest pertinere ad superiorem partem rationis per proprium actum; dolor autem passionis ex parte corporis, cuius est forma; gaudium vero fruitionis ex parte potentiae; cui subicitur, PT. Q. 46. Art. 8 ad 1. Cf. PT. Q. 46 pr.; 3 Sent. 15. 2. 3. 2 ad 5. — (c), **gaudium** rei and **gaudium spei,** *the joy of reality* and *that of hope* or the joy which springs from a good held in possession according to reality and that which springs from the hope for the possession of this good. Primum gaudium melius est, et hoc procedit principaliter ex charitate; sed secundum gaudium procedit etiam ex spe, per quam expectamus divini boni fruitionem; quamvis etiam ipsa fruitio vel perfecta vel imperfecta secundum mensuram charitatis obtineatur, SS. Q. 28. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 11. Art. 4 ob. 1 and c. — (d), **gaudium spei,** see *gaudium rei.* — (e), **gaudium spirituale,** *the spiritual joy* or *the joy in a spiritual good,* to which the *gaudium corporale,* i.e., the bodily joy or the joy in a sensible good on the one hand and *acedia* on the other, form the contrasts. Sed ad charitatem pertinet specialiter illud gaudium spirituale quo quis gaudet de bono divino, SS. Q. 35. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 108. Art. 1 (bis); SS. Q. 9. Art. 4; SS. Q. 20. Art. 4 ob. 2; SS. Q. 28. Art. 1 c-3 c; Phil. 4. 1. — (f), **gaudium viatoris,** see *gaudium comprehensoris.* — **gaudium spirituale,** in so far as it relates to God and divine things, is one of the *fructus Spiritus sancti* (see *fructus*) and consists in an *effectus seu actus consequens caritatis* (see *caritas*) *actum principalem, qui est dilectio* (see *dilectio*), and indeed in an *effectus interior* (see SS. Q. 28 pr.); gaudium non est aliqua virtus a caritate distincta, sed est quidam caritatis actus sive effectus, et propter hoc connumeratur inter fructus, SS. Q. 28. Art. 4 c.

Gāza, ae, *f., Gaza,* the name of several cities; the most celebrated is the ancient city of Gaza in Palestine. Sicut Samson abstulit media nocte portas Gazae, PT. Q. 51. Art. 4 ob. 2, in quot.

Gāzer, *indecl., f., Gazer,* a city in the Province of Judea below Lydda. Pharao, rex Aegypti, cepit Gazer, et dedit eam in dotem filiae suae uxori Solomonis, PTS. Q. 95. Art. 1 c, in quot.

gāzophylāchium, ii, *n., a gazophylacium, a treasury, offertory box.* Vidua enim quae misit duo aera minuta in gazophylachium, PP. Q. 95. Art. 4 c; legitur de vidua mittente duo aera minuta in gazophylachium, SS. Q. 32. Art. 4 ob. 3.

Gedeon, ōnis, *m., Gedeon,* also called Jerobaal and Jerubesheth was one of the Greater Judges of Israel. He belonged to the tribe of Manasses and to the family of Abiezer. Gedeon's father was Joas and lived in Ephra. Gedeon in numero sanctorum ponitur, . . ., Gedeon usus fuit omine, (ob. 2), . . ., Gedeon observavit recitationem et expositionem somnii, SS. Q. 95. Art. 7 ad 3; similiter etiam Gedeon signum a Deo petiit de victoria repromissa, (ob. 3), . . ., Gedeon vero ex debilitate fidei signum petiisse videtur, SS. Q. 97. Art. 2 ad 3.

gehenna, ae, *f., hell.* Sed propter spem vitae aeternae, vel propter timorem gehennae, PS. Q. 78. Art. 3 c; in tertio ponit gehennam ignis, quae est certa damnatio, SS. Q. 158. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 100. Art. 2 (passim); SS. Q. 189. Art. 9, in quot.; PTS. Q. 69. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 9, in quot.; PTS. Q. 97. Art. 5 (bis); PTS. Q. 97. Art. 6.

gehennālis, e, *adj., of hell, hellish.* Licet daemones non actu alligentur gehennali igni, PP. Q. 64. Art. 4 ad 3; duplex est poena peccati, gehennalis et temporalis. gehennalem prorsus delevit Christus, PT. Q. 69. Art. 3 ad 2.

Gelāsius, ii, *Gelasius* I, Saint (492-496). He insisted on the Primacy of the Pope being derived from Christ himself and not from secular or ecclesiastical sanction. St. Thomas quotes from his decrees. Unde Gelasius papa dicit, SS. Q. 154. Art. 7 ad 4; in quot.; ut patet ex decreto Gelasii papae, qui dicit, SS. Q. 184. Art. 8 ob. 4. Cf. PT. Q. 67. Art. 1 (bis); PT. Q. 67. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 12 (ter); PT. Q. 82. Art. 10.

Gelboe, *indecl., n., Gelboe,* a mountain extending from Jezrahel to the Jordan where Saul and the Israelites fled before the face of the

Philistines. Sic etiam David maledixit montes Gelboe, . . ., propter hoc etiam potest intellegi David maledixisse montibus Gelboe, SS. Q. 76. Art. 2 c.

Gellius, ii, *m., Gellius, Aulus Gellius,* a grammarian of the first half of the second century of the Christian era, author of the *Noctes Atticae.* Ut Augustinus narrat ab Aulo Gellio dictum, PS. Q. 59. Art. 2 c.

geminātio, ōnis, *f., a doubling.* Sed geminatio est ex parte termini temporalis et aeterni, PP. Q. 43. Art. 2 ad 3.

gemino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n., to double.* Unde gemina dicitur processio, aeterna scilicet et temporalis; non propter hoc quod habitudo ad principium geminetur, sed geminatio est ex parte termini temporalis et aeterni, PP. Q. 43. Art. 2 ad 3. — **geminātus,** a, um, *adj., doubled.* Ut sic geminato testimonio confirmati, sicut Leo papa dicit, PT. Q. 36. Art. 8 ad 3; nec per hoc diversificaretur forma Ecclesiae, quia plurale non est nisi singulare geminatum, PT. Q. 67. Art. 6 ad 2.

geminus, a, um, *adj., paired, double, two-fold, both, two.* Unde gemina dicitur processio, aeterna scilicet et temporalis, PP. Q. 43. Art. 2 ad 3; cocco bis tincto ad significandum charitatem geminam Dei et proximi, PS. Q. 102. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 25. Art. 10, in quot.; SS. Q. 161. Art. 5, in quot.; PT. Q. 31. Art. 3, in quot.; PT. Q. 32. Art. 1, in quot. — **gemini,** ōrum, *m., twins.* Sed corporis sexus non causatur ex corporibus caelestibus; cuius signum esse videtur quod duorum geminorum sub una constellatione natorum unus est masculus, et alter femina, PP. Q. 115. Art. 3 ob. 4.

gemitus, ūs, *m., a sighing, sigh, moan, a groan, lamentation, complaint.* Lacrymae et gemitus naturaliter mitigant tristitiam, . . ., exterius suam tristitiam manifestant, vel fletu, aut gemitu, vel etiam verbo, mitigatur tristitia, . . ., fletus autem et gemitus sunt quaedam operationes convenientes tristato vel dolenti, . . ., sequitur quod per planctum et gemitum tristitia mitigetur, PS. Q. 38. Art. 2 c; aves etiam huiusmodi propter altitudinem volatus congruunt perfectioni holocaustorum, et etiam hostiis pro peccato, quia habent gemitum pro cantu, PS. Q. 102. Art. 3 ad 9; upupa autem quae nidificat in stercoribus, et foetenti pascitur fimo, et gemitum in cantu simulat, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; item columba gemitum pro cantu habet, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4. Cf. PT. Q. 39. Art. 6 (bis); PT. Q. 68. Art. 5, in quot.; PT. Q. 68. Art. 6, in quot.; PT. Q. 83. Art. 4 c; PTS. Q. 15. Art. 3; et passim.

gemma, ae, *f., a precious stone, a gem.* Duodecim gemmae in pectore duodecim signa in zodiaco, quae dicebantur posita in rationali, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; quaedam enim sunt quae nunquam fuerunt in bonis alicuius, sicut lapilli et gemmae quae inveniuntur in littore maris, et talia occupanti conceduntur, SS. Q. 66. Art. 5 ad 2; non autem auro, aut gemmis, aut serico, PT. Q. 51. Art. 2 ob. 3.

gemo, ere, ui, itum, 3, *v. n.* and *a.,* (1) act, *to sigh over, bemoan, bewail,* (2) neutr., of beasts, *to make a mournful noise, to cry.* — (1), bono zelo comeditur qui quaelibet prava quae viderit, corrigere satagit; si nequit, tolerat et gemit, PS. Q. 28. Art. 4 c, in quot.; et si emendare non potest, tolerat, et gemit, PT. Q. 15. Art. 9 c, in quot. — (2), utrumque etiam animal propter consuetudinem gemendi, praesentes sanctorum luctus designat, PT. Q. 37. Art. 3 ad 4.

geneālogia, ae, *f., a genealogy.* Videtur quod genealogia Christi inconvenienter ab Evangelistis texatur, (ob. 1), . . ., ergo videntur Evangelistae inconvenienter genealogiam Christi descripsisse, (ob. 5), . . ., unde convenienti ordine genealogia Christi est ab Evangelistis scripta, (c), . . ., Matthaeus veram genealogiam Christi tradidit, (ad 2), . . ., est etiam attendendum quod et alii reges fuerunt peccatores, qui in genealogia Christi ponuntur, PT. Q. 31. Art. 3 ad 4; in sacra Scriptura non computatur genealogia per mulieres, sed per viros, (ob. 4), . . ., ideo in genealogiis in Scripturis, et secundum communem consuetudinem magis filii nominantur a patre quam a matre, PTS. Q. 52. Art. 4 ad 4. Cf. PT. Q. 22. Art. 6 (bis); PT. Q. 29. Art. 1; PT. Q. 31 pr.; PT. Q. 31. Art. 2 (bis); PT. Q. 37. Art. 2.

generābilis, e, *adj., that has the power of generating, generative, creative, that may be generated* or *produced,* the opposite of *corruptibilis.* Cf. *genero* and *generatio.* Nam generabilia et corruptibilia, in quibus solum contingit esse malum naturae, sunt modica pars totius universi, PP. Q. 49. Art. 3 ad 5; generabilia et corruptibilia et omnia, quae quandoque sunt et quandoque non sunt, . . ., sunt in tempore, 4 Phys. 20 m; illud, quod est generabile, nondum est ens, 1 Cael. 24 e; omne generabile fit ex contrario et subiecto quodam, 1 Cael. 6 a; si aliquid est generabile in sui natura, necesse est quod factum sit, 1 Cael. 29 e. Cf. PP. Q. 22. Art. 3; PP. Q. 27. Art. 2 c; PP. Q. 46. Art. 1; PP. Q. 68. Art. 1; C. G. 1. 15; C. G 2 43; et passim. On **forma generabilium,** see *forma;* on **materia generabilis,** see *materia;* on **natura generabilis,** see *natura;* on **substantia generabilis,** see *substantia.*

generālis, e, *adj.,* (1) *of* or *belonging to a kind* or *species, generic, relating to the manner of a kind,* the opposite of *specialis,* (2) *of* or *relating to all,* general synonym of *communis* and *universalis,* the opposite of *particularis* and *specialis.* — (1), aliquod vitium vel peccatum potest dici generale dupliciter: uno modo absolute, quia scilicet est generale respectu omnium peccatorum; alio modo, quia est generale respectu quorumdam vitiorum, quae sunt species eius, SS. Q. 53. Art. 2 c; sed generale non condividitur seu connumeratur speciebus sub illo generali contentis, SS. Q. 58. Art. 5 ob. 1. On **forma generalis,** see *forma.* — (2), aliquid dicitur generale dupliciter: uno modo per praedicationem, sicut animal est generale ad omnia animalia; alio modo per causam, sicut sol est causa generalis omnium, quae generantur in his inferioribus (cf. corpus inferius under corpus), . . ., sicut enim genus continet multas differentias potestate secundum similitudinem materiae, ita causa agens continet multos effectus secundum virtutem activam. contingit autem aliquem effectum ex concursu diversarum causarum produci; et quia omnis causa aliquo modo in effectu manet, potest etiam dici tertio modo, quod effectus ex congregatione multarum causarum productus habet quandam generalitatem, inquantum continet multas causas quodammodo in actu, PS. Q. 46. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 58. Art. 6 c; SS. Q. 58. Art. 8 (passim); SS. Q. 149. Art. 1; PT. Q. 52. Art. 8; et passim. On **cognitio generalis,** see *cognitio;* on **confessio generalis,** see *confessio;* on **consilium generale,** see *consilium;* on **contritio generalis,** see *contritio;* on **cupiditas generalis,** see *cupiditas;* on **eleemosyna generalis,** see *eleemosyna;* on **genus generale,** see *genus;* on **iudicium generale,** see *iudicium;* on **iustitia generalis,** see *iustitia;* on **oppositum in generali,** see *opponere;* on **passio generalis,** see *passio;* on **peccatum generale,** see *peccatum;* on **praeceptum generale,** see *praeceptum;* on **resurrectio generalis,** see *resurrectio;* on **virtus generalis,** see *virtus.* — **generāliter,** *adv., in general, generally,* opposite of *specialiter.* Ad proximos autem aliquis bene se habet et specialiter, et generaliter. specialiter quidem quantum ad illos quorum est debitor, ut eis debitum reddat; et quantum ad hoc accipitur praeceptum de honoratione parentum. generaliter autem quantum ad omnes, ut nulli nocumentum inferatur neque opere, neque ore, neque corde, PS. Q. 100. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; PS. Q. 113. Art. 1; SS. Q. 72. Art. 1; SS. Q. 118. Art. 5; PT. Q. 8. Art. 3; et passim. — **in generāli,** *in general, generally,* synonym of *generaliter,* opposite of *specialiter, in speciali,* and *in singulari.* Et primo in generali; secundo in speciali, PP. Q. 77 pr.; sed intentio alicuius potest ad alterum dirigi tripliciter; aut in speciali, aut in generali, aut in singulari. in singulari quidem, sicut cum quis pro alio satisfacit determinate, et sic quilibet potest alteri sua opera communicare. in speciali autem, sicut cum quis orat pro congregatione sua, et familiaribus et benefactoribus, . . ., sed in generali, sicut cum quis opera sua ordinat ad bonum Ecclesiae in generali; et sic ille qui praeest Ecclesiae generaliter, potest opera illa communicare

applicando intentionem suam ad hunc, vel illum, PTS. Q. 26. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 4; PP. Q. 57. Art. 5 (bis); PP. Q. 103. Art. 8; PS. Q. 99. Art. 4; SS. Q. 1. Art. 4; et passim.

generālitas, ātis, *f.*, (1) *generality, the bulk* or *main body, the principal position; extent,* (2) *generality,* the state or quality of being general or generalized, opposite of *specialitas* and *singularitas.* — (1), a corruptibilium autem generalitate excepit Rabbi Moyses homines, propter splendorem intellectus, quem participant, PP. Q. 22. Art. 2 c; Magi invenerunt puerum Iesum in nullo ab humanae infantiae generalitate dissimilem, PT. Q. 33. Art. 2 ob. 2, in quot.; nam doloris sensibilis causa fuit laesio corporalis; quae acerbitatem habuit tum propter generalitatem passionis, de qua dictum est, PT. Q. 46. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 33. Art. 2, in quot.; PT. Q. 48. Art. 3 c. — (2), habet autem quamdam generalitatem, secundum quod omnes virtutum actus, per imperium ordinat in bonum divinum, SS. Q. 81. Art. 8 ad 1; et secundum hoc habet quamdam generalitatem, inquantum scilicet ex superbia oriri possunt omnia peccata, . . ., sciendum tamen quod ad hanc generalitatem superbiae pertinet quod omnia vitia interdum ex superbia oriri possint, SS. Q. 162. Art. 2 c; ideo excipiuntur ab hac generalitate quaedam, in quibus communicare licet, PTS. Q. 23. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 25. Art. 8 c.

generātio, ōnis, *f.*, (1) *procreation, generation* in the proper sense of the word, i.e., *bringing forth, origination, coming into being out of some pre-existent,* the opposite of *corruptio,* (2) *procreation, generation* in the improper sense of the word, i.e., *bringing forth, coming into being out of nothing*; likewise the opposite of *corruptio,* (3) *species, genus,* synonym of *genus.* — (1), generatio enim est mutatio de non-esse in esse, corruptioni opposita, PP. Q. 27. Art. 2 ob. 1; generatio per se loquendo est via in esse, C. G. 1. 26; cf. 1 Gener. 9 b; 5 Phys. 1 e and 2 d; transmutatio, quae est ex hoc in hoc, id est, ex substantia ente in potentia in substantiam entem in actu, est generatio, 1 Gener. 11 a; generatio et corruptio contrariantur, 5 Phys 3 g; nihil transit de non-esse in esse nisi per generationem, 8 Phys 17 i; cum generatio sit de non-esse in esse, 1 Cael 24 e; dicitur autem generatio dupliciter. primo mutatio a non-esse ad esse, . . ., et hoc modo, sive obtineant qualitates activae sive passivae, sequitur generatio, et una et eadem mutatio est generatio unius et corruptio alterius. alio modo dicitur generatio, quando id quod ponitur in esse est nobilius, et e converso dicitur corruptio, quando quod ponitur in esse est ignobilius, 4 Meteor 2 a; nomine generationis dupliciter utimur. uno modo communiter ad omnia generabilia et corruptibilia, et sic generatio nihil aliud est, quam mutatio de non-esse ad esse. alio modo proprie in viventibus, et sic generatio significat originem alicuius viventis a principio vivente coniuncto. et haec proprie dicitur nativitas. non tamen omne huiusmodi dicitur genitum, sed proprie quod procedit secundum rationem similitudinis. unde pilus vel capillus non habet rationem geniti et filii, sed solum quod procedit secundum rationem similitudinis, non cuiuscumque (nam vermes, qui generantur in animalibus, non habent rationem generationis et filiationis, licet sit similitudo secundum genus). sed requiritur ad rationem talis generationis, quod procedat secundum rationem similitudinis in natura eiusdem speciei, sicut homo procedit ab homine et equus ab equo, PP. Q. 27 Art. 2 c; cum generatio sit communis omnibus corporibus corruptibilibus, tamen in corporibus animatis est specialis modus generationis, et propter hoc etiam habent specialiter inter alias vires animae vim generativam, 3 Sent 8 1 1 c; cum enim generatio et corruptio sit motus in substantiam in his, quae generantur et corrumpuntur, non manet substantia eadem, sicut manet in his, quae secundum locum moventur, C. G. 2. 83. Cf. PP. Q. 29. Art. 1; PP. Q. 33. Art. 2; PP. Q. 41. Art. 3; PP. Q. 41. Art. 5; PP. Q. 51. Art. 3; et passim. On the difference between *generatio* and *alteratio* we read: ex eo quod accipit formam, per quam fit ens in actu, dicitur simpliciter generatio, ex hoc autem quod postquam est ens actu factum suscipit aliam quamcumque formam, dicitur alteratio, 1 Gener. 2 a; alteratio est, quando manet idem subiectum sensibile, scilicet quando nulla transmutatione in eius substantia facta fit transmutatio in passionibus, scilicet in qualitatibus ipsius, 1 Gener. 10 a; quando est transmutatio non solum secundum passiones, sed etiam secundum totam rei substantiam, inquantum scilicet materia accepit aliam formam substantialem, ita scilicet, quod non maneat aliquod sensibile, quasi sit idem subiectum numero ens actu, puta quando ex toto semine generatur totus sanguis aut ex toto aere generatur tota aqua, nulla congregatione aut segregatione interveniente, ut Democritus posuit, talis transmutatio est unius generatio et alterius corruptio, 1 Gener. 10 b; cf. 1 Gener. 10 e and f; 1 Gener. 5 d; 5 Phys. 3 g; ulterius (sequeretur), quod generatio esset motus continuus sicut et alteratio, quae omnia sunt impossibilia in natura, C. G. 2. 89; cf. C. G. 3. 48; PP. Q. 53. Art. 3 c; Verit. 26. 1 c; generatio et corruptio sunt motus instantaneae, 1 Anim. 6 b; cf. 5 Phys. 2 f-i; Sensu 16 d. On **causa generationis,** see *causa*; on **ordo generationis seu secundum viam generationis,** see *ordo*; on **posterius generationis,** see *posterior*; on **principium generationis,** see *principium*; on **prius generationis seu in generationem seu ordine generationis seu secundum ordinem generationis seu in via generationis seu secundum viam generationis,** see *prior*; on **relatio generationis,** see *relatio*; on **status generationis,** see *status.* — Kinds of *generatio* in this sense are: (a), **generatio absoluta seu simplex seu simpliciter** and **generatio aliqua seu quaedam seu alicuius seu huius secundum partem seu secundum quid,** *the simple* or *absolute* and *the respective* or *partial generation,* or *a certain generation,* i.e., *a generation which has a substance* and *that which has an accident as a result,* or *the generation which consists in the changing of an ignoble to a noble substance* and *that which consists in the reverse.* Maius est fieri aliquid secundum totam substantiam quam secundum formam substantialem vel accidentalem. sed generatio simpliciter vel secundum quid, qua fit aliquid secundum formam substantialem vel accidentalem, est aliquid in generato, PP. Q. 45. Art. 3 a; illa (generatio), quae est secundum partem, id est, secundum quid, 1 Gener. 7 a. Cf. PP. Q. 76. Art. 4 c; PS. Q. 22. Art. 1 c; 1 Phys. 5 c; 2 Phys. 2 e; 4 Phys. 8 c; 5 Phys. 2 d; 1 Gener. 1 b, 3 a, 6 g, 7 a, and 8 b and g; 4 Meteor. 2 a; 7 Met. 6 b. — (b), **generatio a casu seu casualis seu per accidens** and **generatio per se seu per se intenta,** *the generation that arises by accident* or *the accidental generation* or *that which takes place accidentally* and *generation as such* or *aimed at by itself.* Cf. 7 Met. 6 b, g, and l. — (c), **generatio activa seu active sumpta** and **generatio passiva seu passive sumpta seu accepta,** *the active* and *the passive generation* or *generation in the active* and *in the passive sense of the word.* Sed generatio activa significatur ut progrediens a persona Patris, PP. Q. 40. Art. 4 ad 3; passive enim (generatio) accepta dicit acceptationem essentiae in perfecta similitudine, cuius communicationem dicit, si sumatur active, 1 Sent. 4. 1. 1 c. Cf. PS. Q. 81. Art. 4; PT. Q. 69. Art. 5; PTS. Q. 76. Art. 1. — (d), **generatio active sumpta,** see *generatio activa.* — (e), **generatio aequivoce seu non univoca** and **generatio univoca,** *the homonymous but not homogeneous generation* and *the homogeneous generation* or *the generation of a dissimilar* and *that of similar being.* Manifestum est enim quod generatio accipit speciem a termino qui est forma generati; et quanto hic fuerit propinquior formae generantis, tanto verior et perfectior est generatio; sicut generatio univoca est perfectior quam non univoca, PP. Q. 33. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 45. Art. 8 ob. 3; PP. Q. 91. Art. 2 ob. 2; PP. Q. 92. Art. 1 c; C. G. 3. 69; C. G. 4. 10; 7 Met. 8 d. — (f), **generatio aeterna** and **generatio temporalis,** *the eternal generation* or *that taking place in eternity* and *the temporal generation* or *that happening in time.* Gregorius loquitur de generatione temporali Filii non a Patre, sed a matre; vel quia ex hoc ipso Filius habet quod possit mitti, quod est ab aeterno genitus, PP. Q. 43. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 43. Art. 2 ad 3; PT. Q. 3. Art. 2,

in quot.; PT. Q. 32. Art. 3; 1 Sent. 9 Exp; 1 Sent. 14. 1. 2 ad 4; Hebr. 1. 3 and 7. 1.—(g), **generatio alicuius seu aliqua,** see *generatio absoluta.* — (h), **generatio animalis seu carnalis seu corporalis** and **generatio spiritualis,** *the animal* or *carnal* or *corporal generation* and *the spiritual generation.* Infectio originalis peccati nullo modo causatur a Deo, sed ex solo peccato primi parentis per carnalem generationem, PS. Q. 83. Art. 1 ad 4; sicut in generatione animalis primo generatur cor, SS. Q. 122. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 8 ad 3; PP. Q. 71. Art. 1; PS. Q. 94. Art. 3 c; PT. Q. 31. Art. 3 ad 2; PT. Q. 65. Art. 2 ob. 1; C. G. 4. 11, 45, and 58; 2 Sent. 32. 2 ad 3; Declar. 3; Quodl. 6. 9. 15 c; Hebr. 7. 1; Philem. 1. 2; et passim. Cf. also *generatio intelligibilis.* — (i), **generatio animalis** and **generatio inanimati,** *the generation of a being endowed with senses* and *that of a soulless* or *lifeless being.* Secundo quia sequeretur quod generatio animalis esset motus continuus paulatim procedens de imperfecto ad perfectum, sicut accidit in alteratione, PP. Q. 118. Art. 2 ad 2. Cf. 3 Sent. 8. 1. 1 c; 7 Met. 6 g. — (j), **generatio artificialis seu secundum artem** and **generatio naturalis seu secundum naturam,** *artificial generation* or *that according to art* and *the natural generation* or *that according to nature.* Sicut res naturalis producitur per generationem naturalem, quae supponitur in operatione artis, PP. Q. 45. Art. 4 ob. 3; istae generationes sunt naturales, quorum principium est natura, non autem ars aut aliquis intellectus, 7 Met. 6 c. Cf. 7 Met. 6 c—g and 8 e. Cf. also **generatio contra naturam.** — (k), **generatio artificialium,** *the production of works of art.* Cf. 1 Gener. 1 a. — (l), **generatio carnalis,** see *generatio animalis.* Infectio originalis peccati nullo modo causatur a Deo, sed ex solo peccato primi parentis per carnalem generationem, PS. Q. 83. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 142. Art. 1; SS. Q. 152. Art. 2; PT. Q. 19. Art. 4; PT. Q. 66. Art. 9; PT. Q. 67. Art. 4; et passim. — (m), **generatio casualis,** see *generatio a casu.* — (n), **generatio circularis seu in circuitu seu mutua** and **generatio recta seu in rectum,** *the circular* or *reciprocal production* and *the rectilineal* or *the production ever going forward in the manner of a straight line.* Unde, cum quatuor elementa communicent in una materia, ut mutua generatio et corruptio in eis ostendit, per consequens sequebatur quod omnium corporum sit materia una, PP. Q. 66. Art. 2 c; dum scilicet a primo generato devenitur ad ultimum et ab ultimo reditur ad primum, non idem numero, sed idem specie, 2 Anal. 12 a; puta, quod ex aqua generatur terra et ex terra iterum aqua, 2 Anal 12 a. Cf. 2 Gener. 12 a, c, and f; 12 Met. 6 f.—(o), **generatio completa,** *the complete production.* Sicut aedificatio est completa generatio domus, PS. Q. 72. Art. 7 c. Cf. Pot. 3. 8 ob. 9 and 10. — (p), **generatio continua seu perpetua,** *the uninterrupted* or *everlasting production.* Sed secundum naturalem appetitum animalia et plantae appetunt esse perpetua, etsi non secundum individuum saltem secundum speciem, et ad hoc ordinatur eorum generatio continua, PTS. Q. 94. Art. 5 ob. 5. Cf. 8 Phys. 12 e. — (q), **generatio contra naturam seu extra naturam seu violenta, generatio secundum naturam seu naturalis** and **generatio miraculosa,** *the unnatural* or *violent production, the natural production* or *that according to nature,* and *the miraculous* or *supernatural production.* Id est, non procedentes secundum ordinem naturalium causarum, 5 Phys. 10 b. Cf. 3 Sent. 3. 2. 2 c; Dil. 15; 5 Phys. 10 a-c; 4 Meteor. 2 a. — (r), **generatio corporalis,** see *generatio animalis.* Homo autem potest esse principium alterius, non solum per generationem corporalem, sed etiam per instructionem et gubernationem, PP. Q. 94. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 2. Art. 6; PTS. Q. 56. Art. 2. — (s), **generatio divina** and **generatio humana,** *the divine production* or *that taking place in God* and *the human production* or *that accomplished by man.* Unde hoc ipsum quod in generatione divina est eadem numero forma generantis et geniti, in rebus autem creatis non est eadem numero, sed specie tantum, ostendit quod generatio, et per consequens paternitas, per prius sit in Deo quam in creaturis. unde hoc ipsum quod in divinis est distinctio geniti a generante secundum relationem tantum, ad veritatem divinae generationis et paternitatis pertinet, PP. Q. 33. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 41. Art. 2; PP. Q. 41. Art. 5; PP. Q. 42. Art. 2 (bis); C. G. 4. 2, 11, and 47. — (t), **generatio extra naturam,** see *generatio contra naturam.* — (u), **generatio finita** and **generatio infinita,** *the limited production* or *that having an end* and *the infinite production* or *that continued without end.* Cf. 2 Gener. 12 a and f. — (v), **generatio huius,** see *generatio absoluta.* — (w), **generatio humana,** see *generatio divina.* Utrum semen, quod est humanae generationis principium, sit de superfluo alimenti, PP. Q. 119 pr. Cf. PP. Q. 118. Art. 2; PS. Q. 18. Art. 1; SS. Q. 73. Art. 3 (bis); SS. Q. 104. Art. 4; SS. Q. 153. Art. 2; et passim. — (x), **generatio inanimati,** see *generatio animalis.* — (y), **generatio in circuitu,** see *generatio circularis.* — (z), **generatio infinita,** see *generatio finita.* — (a^2), **generatio intellegibilis** and **generatio materialis,** *the intellectual* or *immaterial production* and *the material* or *physical production.* Et iterum quod actio qua Pater producit Filium non est successiva, quia sic Filius Dei successive generaretur, ut esset eius generatio materialis et cum motu; quod est impossibile, PP. Q. 42. Art. 2 c. Cf. C. G. 4. 14; Declar. 3; Hebr. 7. 1. — (b^2), **generatio intermedia seu media generatio prima,** and **generatio ultima,** *the intermediate production,* that which lies between the first and the last production, as if a thing must pass through a series of productions before it reaches completion, *the first* and *the last production.* Cf. PP. Q. 118. Art. 2 ad 2; C. G. 2. 89; 5 Phys. 3 f; 1 Gener. 8 b. — (c^2), **generatio legalis,** *the legal production,* i.e., the production that corresponds to the law of the Old Testament. Sed Lucas, quia legalem generationem describit, nullum nominat aliquem genuisse, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 57. Art. 1. — (d^2), **generatio materialis,** see *generatio intellegibilis.* Et iterum quod actio qua Pater producit Filium non est successiva, quia sic Filius Dei successive generaretur, ut esset eius generatio materialis et cum motu; quod est impossibile, PP. Q. 42. Art. 2 c. — (e^2), **generatio media,** see *generatio intermedia.* — (f^2), **generatio miraculosa,** see *generatio contra naturam.* Sed miraculosa generatio non sufficit ad rationem maternitatis vel filiationis, PT. Q. 35. Art. 3 ob. 2. — (g^2), **generatio momentanea,** *the momentary production* or that accomplished in an instant. Cf. 1 Phys. 5 c. — (h^2), **generatio mutua,** see *generatio circularis.* — (i^2), **generatio naturalis,** see *generatio artificialis* and *generatio contra naturam.* Ad generationem naturalem duae causae praeexiguntur, scilicet agens et materia, SS. Q. 1. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 71. Art. 1; PP. Q. 115. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 34. Art. 3; PTS. Q. 79. Art. 1; et passim. — (j^2), **generatio non-univoca,** see *generatio aequivoca.* — (k^2), **generatio occulta,** *the production hidden from the eyes.* Corpora autem mineralia habent generationem occultam in visceribus terrae, PP. Q. 69. Art. 2 ad 3. — (l^2), **generatio passiva,** see *generatio activa.* Ingenitus negationem generationis passivae importat, PP. Q. 33. Art. 4 ad 1. — (m^2), **generatio passive accepta seu sumpta,** see *generatio activa.* — (n^2), **generatio per accidens,** see *generatio a casu.* — (o^2), **generatio perpetua,** see *generatio continua.* — (p^2), **generatio per se seu per se intenta,** see *generatio a casu.* — (q^2), **generatio prima,** see *generatio intermedia.* Sed per matrimonium generatur homo prima generatione, quae est animalis, PT. Q. 65. Art. 2 ob. 1. — (r^2), **generatio quaedam,** see *generatio absoluta.* — (s^2), **generatio recta,** see *generatio circularis.* — (t^2), **generatio secundum artem,** see *generatio artificialis.* — (u^2), **generatio secundum naturam,** see *generatio artificialis* and *generatio contra naturam.* — (v^2), **generatio secundum partem,** see *generatio absoluta.* — (w^2), **generatio secundum quid,** see *generatio absoluta.* — (x^2), **generatio secundum rectum,** see *generatio circularis.* — (y^2), **generatio simplex,** see *generatio absoluta.* Uno quidem modo per modum simplicis generationis, qui est ex privatione ad formam, PS. Q. 113. Art. 1 c. — (z^2), **generatio simpliciter,** see *generatio absoluta.* Sed generatio simpliciter vel secundum quid, qua fit aliquid secundum formam substantialem vel accidentalem, est aliquid in generato, PP. Q. 45. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 45. Art. 1; PP. Q. 76. Art. 4; PP. Q. 118.

Art. 2 (bis); PS. Q. 22. Art. 1. — (a^3), **generatio spiritualis**, see *generatio animalis.* Per baptismum autem regeneratur homo secunda generatione, quae est spiritualis, PT. Q. 65. Art. 2 ob. 1. Cf. PT. Q. 67. Art. 4; PT. Q. 67. Art. 7; PT. Q. 67. Art. 8; PT. Q. 72. Art. 11; PT. Q. 73. Art. 1; et passim. — (b^3), **generatio spontanea,** *the production which takes place of itself* (i.e., *sine semine*). Cf. 2 Anim. 7 b. — (c^3), **generatio substantialis,** *the production of a substance.* Sicut in illuminatione et in generatione substantiali ignis non est dare ultimum instans, . . ., et sic illuminatio et generatio substantialis dicuntur motus instantanei, PP. Q. 53. Art. 3 c. Cf. C. G. 2. 89; 1 Phys. 14 b. — (d^3), **generatio temporalis,** see *generatio aeterna.* Gregorius loquitur de generatione temporali Filii non a Patre, sed a matre, PP. Q. 43. Art. 2 ad 1. — (e^3), **generatio ultima,** see *generatio intermedia.* — (f^3), **generatio univoca,** see *generatio aequivoca.* Sicut generatio univoca est perfectior quam non univoca, PP. Q. 33. Art. 2 ad 4. — (g^3), **generatio violenta,** see *generatio contra naturam.* — **actus generatione et tempore est posterior potentia,** see *actus.* — **alterationis terminus est generatio,** see *alteratio.* — **communium non est generatio, sed particularium,** *there is no production of common things but only of particular things.* Non enim est generatio hominis simpliciter, sed huius hominis, 3 Cael. 8 b. — **forma est finis generationis non ipsius generati,** see *forma.* — **generatio est propter formam** (1 Anal. 38 b), or, **terminus generationis est natura rei** (2 Cael. 27 f), *the production of a thing aims at its form* or *nature,* i.e., *at the introduction of form into matter* (non enim generationis terminus est forma, . . ., nisi quia forma facit esse, C. G. 1. 26), *whereby the nature* and *essence of a thing are established.* Cf. below: *omnis generatio est* etc. — **generationes et corruptiones ex contrariis et in contraria sunt** (PP. Q. 75. Art. 6 c; PP. Q. 66. Art. 2 c; C. G. 2. 42 and 55; 10 Met. 5 b), *those things which for the processes of production as for those of dissolution form the terminus a quo* and *the terminus ad quem are mutually opposed to each other.* — **generationis non est generatio** (5 Phys. 3 d-k), *for the production there is no production.* — **generationis subiectum non est id quo generatur, sed materia eius** (5 Phys. 3 g), *generation takes place not in the form by which a thing is generated but in matter.* Cf. below: *omnis generatio* etc. — **generatio recipit speciem a termino** (PT. Q. 28. Art. 1 ob. 4), *production receives its species* and *essence from its terminus ad quem,* i.e., *from that towards which it aims.* — **generatio significat ut in fieri** (PP. Q. 33. Art. 2 ad 2; Sensu 16 d), *production signifies the process of becoming.* — **generatio unius est corruptio alterius** (PP. Q. 19. Art. 9 c; PP. Q. 118. Art. 2 ad 2; PS. Q. 113. Art. 6 ad 2; C. G. 2. 89; C. G. 3. 104; C. G. 4. 2; Verit. 28. 1 c; 1 Gener. 8 b) and **corruptio unius est generatio alterius** (PT. Q. 77. Art. 5 c; 3 Phys. 13 b), or both together, **generatio huius est corruptio illius et corruptio huius est generatio alterius** (1 Gener. 8 a), the translation of the Aristotelian passage: τὸ αὐτό ἐστι γένεσις μὲν τουδὶ φθορὰ δὲ τουδί, καὶ φθορὰ μὲν τουδὶ γένεσις δὲ τουδί (De Gener. et Corr. 1. 3, 318 a. 29 ff), *the generation of a thing implies the disappearance of another* and *vice versa.* — **impossibile est per generationem reiterari idem numero** (C. G. 2. 83), *in the process of production it is impossibile to reproduce the same numerical individual as existed before.* — **in omni generatione, quod est in potentia est prius tempore et posterius natura, quod autem est completum in actu est prius natura et posterius tempore** (1 Anal. 4 o), or, **in via generationis semper incompletum est prius completo, licet in via perfectionis sit totum e contrario** (Princ.), or, **quae sunt posteriora in generatione, sunt priora secundum substantiam et speciem, id est, perfectione** (9 Met. 8 a), or, **quod est posterius in generatione, est prius secundum naturam** (8 Phys. 14 h), *in every generation, the imperfect* and *incomplete is first in the order of time, although the complete* and *actual thing which is the aim of generation is first according to the order of nature.* Esse prius secundum substantiam est esse prius perfectione, 9 Met. 8 a; nomine substantiae consuevit forma significari, per quam aliquid est perfectum, 9 Met. 8 a; quia generatio semper procedit ab imperfecto ad perfectum, sicut vir est posterior generatione, quam puer; nam ex puero fit vir, et homo posterior generatione, quam sperma, et hoc ideo, quia vir et homo iam habent speciem perfectam, puer autem et sperma nondum, 9 Met. 8 a. — **omnis generatio est ex aliquo, scilicet ex materia, et ad aliquid scilicet ad formam** (C. G. 3. 69; cf. C. G. 2. 42; 1 Cael. 24 e; 7 Met. 7 a), *every production presupposes something in which it is produced, namely, matter* (cf. above: **generationis subiectum non est,** etc.), and *aims at something,* namely, *at form* (cf. above: **generatio est propter** etc.). — **primum in generatione est postremum in corruptione** (SS. Q. 162. Art. 7 ad 3), and the reverse, **ultimum in generatione est primum in resolutione** (SS. Q. 107. Art. 2 c), *that which is the first in the origin of a thing is the last in the disappearance of the same* and *the reverse.* — **quae sunt posteriora in generatione, sunt priora secundum substantiam et speciem, id est, perfectione,** see above: *in omni generatione* etc. — **quod est posterius in generatione, est prius secundum naturam,** see above: *in omni generatione* etc. — **terminus generationis est natura rei,** see above: *generatio est propter* etc. — **ultimum in generatione est primum in resolutione,** see above: *primum in generatione* etc. — **ultimum in generatione est primum in intentione** (C. G. 2. 66), *what is last in the process of generation is the first thing intended.* — (2), sic etiam creatio, per quam aliquid ex nihilo ad esse deducitur, generatio dicitur, Verit. 5. 2 ad 6. — (3), non dicitur simpliciter, quod sint prudentes, sed in generatione sua, SS. Q. 47. Art. 13 ad 1.

generātivus, a, um, *producing, procreating, generative.* Sed vis generativa habet effectum suum non in eodem corpore, sed in alio; quia nihil est generativum sui ipsius, PP. Q. 78. Art. 2 c; principia albedinis in generante sunt principia generativa facientia albedinem in generato, PTS. Q. 79. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 72. Art. 1; PP. Q. 78. Art. 2; PS. Q. 17. Art. 9; PS. Q. 51. Art. 3 ob. 2; PT. Q. 33. Art. 1; et passim. On **actus generativus,** see *actus*; on **anima generativa,** see *anima*; on **motio generativa,** see *motio*; on **potentia generativa,** see *potentia*; on **species generativa,** see *species*; on **virtus generativa,** see *virtus*; on **vis generativa,** see *vis.*

genero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to beget, procreate, engender, produce, create, originate from something,* the opposite of *corrumpo.* Nec etiam apparet ex qua materia tantum corpus quod replet medium hemisphaerium quotidie generatur, PP. Q. 67. Art. 2 c; quod autem generatur, ante generationem neque fuit omnino non-ens neque omnino ens, sed quodammodo ens et quodammodo non-ens, ens quidem in potentia, non-ens vero actu; et hoc est generari, reduci de potentia in actum, 1 Anal. 3 e; sicut enim generatur quod non est, ita corrumpitur quod est, 5 Phys. 3 g; non est dare ultimum instans in quo id quod generatur sit non-ens, sed est dare primum instans in quo est ens, 6 Phys. 8 f; quod enim generatur, desinit non esse et incipit esse, 8 Phys. 17 g; in eo enim quod est generatum, remanet materia potens non esse, 1 Cael. 29 f. Cf. PP. Q. 41. Art. 4 (passim); PP. Q. 42. Art. 5 (passim); PP. Q. 46. Art. 1; PS. Q. 46. Art. 1; PS. Q. 71. Art. 4 (bis); et passim. On **causa generans prohibens,** see *causa*; on **habitus generans,** see *habitus*; on **potentia generans,** see *potentia.* — Kinds of *generare* are: (a), **generare ad invicem seu circulo,** *to produce in a cycle, in other words, so to produce that two things are alternately produced from each other.* Puta, quod ex aqua generatur terra, et ex terra iterum aqua, 2 Anal. 12 a; in his quae sic generatur, est quaedam conversio circularis, dum scilicet a primo generato devenitur ad ultimum et ab ultimo reditur ad primum, non idem numero, sed idem specie, 2 Anal. 12 a. Cf. 2 Anim. 12 a; 1 Gener. 8 b; 2 Gener. 12 a. — (b), **generare circulo,** see *generare ad invicem.* — (c), **generare naturale,** *the natural production* or *the production found in nature.* Cf. 7 Met. 8 e.—(d), **generare per accidens** and **generare per se,** *to produce something accidentally* or *by reason of something else,* and *to produce something as such* or *by reason of itself.* Impossibile est autem ali-

quid subsistens generari aut corrumpi per accidens, PP. Q. 75. Art. 6 c. Cf. C. G. 2. 87.—(e), **generare per artem** and **generare per naturam**, *to produce something in the manner of art* and *in that of nature.* Cf. 7 Met. 6 e.—(f), **generare per naturam**, see *generare per artem.* — (g), **generare per se**, see *generare per accidens.* Ideo natura divina in filio non generatur neque per se, neque per accidens, PP. Q. 39. Art. 5 ad 2. — (h), **generare secundum quid** and **generare simpliciter**, *to produce something with reference to* or *according to something else* and *to produce something simply* or *absolutely*, whereby the first relates to the accident and the last to the substance. Et ideo cum advenit forma accidentalis, non dicitur aliquid fieri vel generari simpliciter, sed fieri tale, aut aliquo modo se habens; et similiter cum recedit forma accidentalis, non dicitur aliquid corrumpi simpliciter sed secundum quid. forma autem substantialis dat esse simpliciter; et ideo per eius adventum dicitur aliquid simpliciter generari, et per eius recessum simpliciter corrumpi, PP. Q. 76. Art. 4 c. Cf. Verit. 21. 5 c; 5 Phys. 2 f; 1 Gener. 8 b, 9 a and b; Ente 2 e. — (i), **generare simpliciter**, see *generare secundum quid.* — (j), **generare univocum**, *to generate something specifically like the generator*, ut cum homo generat hominem, C. G. 4. 10. Sed requiritur agens proprium, quod est generans univocum, PP. Q. 45. Art. 8 ad 3. Cf. PS. Q. 60. Art. 1 c; C. G. 2. 21. — **de ratione generantis est, quod generet sibi simile secundum formam** (PP. Q. 33. Art. 2 ad 4; cf. PP. Q. 41. Art. 5 c; 7 Met. 6 m and 7 a), *it is of the essence of that which generates that it generates something which is similar to it according to the form through which it generates.* — **non generatur aliquid ex omnino non ente** (C. G. 2. 55), or, **omne quod generatur, generatur ex materia** (7 Met. 6 m), *nothing arises from nothing; whatever arises, arises from a previously existing matter.* — **omne quod generatur oportet esse compositum ex materia et forma** (2 Sent. 1. 1. 4 c), *whatever comes into existence by generation must be composed of form and matter, because it comes into existence by the fact that a form is introduced into previously existing matter.* — **in rebus inferioribus oportet quod generans non sit forma tantum, sed compositum ex materia et forma** (C. G. 2. 69), *that which produces something in material things, cannot be form alone, but rather composed of material* and *form.* — **simile generat sibi simile** (1 Meteor. 4 b), *everything produces something similar to itself.* — **unumquodque generatur ex his, in quae resolvitur** (1 Gener. 4 c), *everything is generated from those elements into which it is resolved.* — **generāns**, antis, *P. a.*, *begetting, generating, producing.* Quia potentia generandi significat id quod generans generat, PP. Q. 41. Art. 4 c; forma autem individualis in rebus creatis constituit personam generantem, PP. Q. 41. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 41. Art. 5 (passim); PP. Q. 119. Art. 2 (passim); PS. Q. 65. Art. 4; SS. Q. 26. Art. 10; PT. Q. 74. Art. 3 (bis); et passim. — **generātus**, a, um, *P. a.*, *begotten, generated, produced.* Quod enim procedit in similitudinem naturae in viventibus, dicitur generatum et nascens, PP. Q. 27. Art. 4 ob. 1; agens autem distinguitur a facto et generans a generato, PP. Q. 41. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 119. Art. 2; PS. Q. 1. Art. 3; PS. Q. 65. Art. 4; PT. Q. 62. Art. 3; PT. Q. 77. Art. 5; et passim.

generōsitas, ātis, *f.*, *generosity, goodness.* Aut quomodo eius generositatem novit qui ignobilitatis vitio dicit esse despectam, PT. Q. 5. Art. 3 c.

genesis, is, *f.*, *Genesis*, the name of the first book of Moses (the story of creation). Sicut dicitur Genes., I, 31, PP. Q. 74. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 84. Art. 6; PS. Q. 9. Art. 6; SS. Q. 2. Art. 7; SS. Q. 85. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 5; et passim.

genethliacus, i, *m.*, *a genethliatic, a calculator of nativities.* Hoc pertineret ad astrologas, qui et genethliaci dicuntur propter natalium considerationes dierum, SS. Q. 95. Art. 3 c.

genetrix, īcis, *f.*, *she that has borne anyone*, or *produced anything, a mother.* Ideo non simpliciter virginitatem vovit Dei genetrix, PT. Q. 28. Art. 4 ad 1; sed nunquam in sacra Scriptura legitur quod sit mater aut genetrix Dei, (ob. 1), . . ., et propter hoc Dei genetricem sanctam Virginem, (a), . . ., si voluerit quispiam dicere quod est genetrix carnis, non tamen et animae genetrix, PT. Q. 35. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 124. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 96. Art. 6.

genitālis, e, *adj.*, *of* or *pertaining to generation* or *birth, causing generation* or *birth, fruitful, generative, genital.* Motus membrorum genitalium aliquando importunus est nullo praesente, (ob. 3), . . . quia scilicet ad motum horum membrorum requiritur aliqua alteratio naturalis, . . ., et ex membro genitali virtus exit seminalis, PS. Q. 17. Art. 9 ad 3; usus genitalium membrorum proprie pertinet ad castitatem, (a), . . ., quia motus genitalium membrorum non subicitur imperio rationis, (c), . . ., tum propter inobedientiam genitalium membrorum, SS. Q. 151. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 83. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 32. Art. 6. — **genitālia**, ium, *n.*, (sc. *membra*), *genitals, the external organs of generation.* Venter et genitalia sibimetipsis vicina sunt, ut ex vicinitate membrorum confoederatio intelligatur vitiorum, SS. Q. 151. Art. 3 ob. 3; et quorumdam membrorum usus post resurrectionem non competat homini praecipue genitalium, PTS. Q. 80. Art. 1 ob. 1.

genitīvus, a, um, *adj.*, *genitive*, indicating source, origin, possession or the like; applied to a case in grammar with *casus* understood, the *genitive case.* Dicimus unam essentiam esse trium personarum, et tres personas unius essentiae; ut intelligantur isti genitivi constructi in designatione formae, (c), . . ., et tunc requiruntur duo genitivi, . . ., vel etiam requiritur unus genitivus habens vim duorum genitivorum, PP. Q. 39. Art. 2 ad 4.

genitor, ōris, *m.*, *a genitor, begetter, father, creator.* Ergo magis proprium nomen est personae divinae generans et genitor, quam pater, (ob. 2), . . ., et ideo potius est nomen divinae personae pater, quam generans vel genitor, PP. Q. 33. Art. 2 ad 2; ostendit vere suam voluntatem subiectam suo genitori, PT. Q. 18. Art. 1 ad 1; praeterea, persona Patris non solum significatur nomine Patris sed etiam nomine innascibilis et genitoris, PT. Q. 66. Art. 5 ob. 7. Cf. PP. Q. 37. Art. 2 a, in quot.; PP. Q. 39. Art. 8 c, in quot.; PT. Q. 30 Art 2

genitus, a, um, *P. a.*, see *gigno.*

Genovēfa, ae, *f*, *Genevieve*, patron saint of Paris and France, born 424 and died 512 A D De quibusdam patribus in Aegypto legitur quod oleum ad infirmos transmittebant, et sanabantur; et similiter dicitur de beata Genovefa, PTS Q 31 Art 1 ob 2.

gens, gentis, *f.*, (1) *a race, nation, people,* (2) opp. to Jews and Christians, *pagan nations, heathen, gentiles,* (3) *a tribe*, in ancient states an ethnical, hereditary, or political division of a united people, as the tribe of Israel. — (1), utpote praesidentes gubernationi gentium et regnorum, PP. Q. 108. Art. 6 c; sub hoc enim iure comprehendit ius gentium, quod ideo sic nominatur, (ob. 1), . . ., nam ad ius gentium pertinent ea quae derivantur ex lege naturae, PS. Q. 95. Art. 4 c; sed salus illa non erat futura solum in Iudaeis, sed in omnibus gentibus, . . ., ergo lex vetus dari debuit omnibus gentibus et non uni populo tantum, (ob. 1), . . ., Deus non solum Iudaeis, sed omnibus gentibus semper exhibuit, (ob. 3), . . . quamvis salus futura per Christum esset omnibus gentibus praeparata, PS. Q. 98. Art. 4 ad 1; fides Abrahae fuit commendata in hoc quod credidit divinae promissioni de futuro semine, in quo benedicerentur omnes gentes, PS. Q. 103. Art. 3 ad 4; veniente Christo fuit tempus plenitudinis gratiae Christi, per quam cultus Dei in omnes gentes spirituali propagatione diffusus est, PTS. Q. 65. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 104. Art. 3 ad 2; PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 9; SS. Q. 57. Art. 3; PTS. Q. 72. Art. 1. — (2), Apostolus conversionem Iudaeorum attribuit iustitiae et veritati; conversionem autem gentium misericordiae, (ob. 2), . . ., iustitia et misericordia Dei apparet in conversione Iudaeorum, et gentium,

PP. Q. 21. Art. 4 ad 2; sicut praedicante Paulo apostolo convertebantur gentes, PP. Q. 117. Art. 2 ad 1; sed de aliis gentibus permisit, praecipue quando non poterat esse timor pertrahendi ad idololatriam, PTS. Q. 59. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 117. Art. 2 ad 1; SS. Q. 175. Art. 3; SS. Q. 175. Art. 4; PT. Q. 36. Art. 6; PT. Q. 42. Art. 1 (passim); et passim. — (3), Chrysostomus refert, in quibusdam scripturis apocryphis legitur quod quaedam gens in extremo Orientis iuxta Occanum, scripturam quamdam habebat ex nomine Seth, de apparitura hac stella et muneribus huiusmodi offerendis: quae gens diligenter observabat huius stella exortum, PT. Q. 36. Art. 5 ad 4, in quot.; iudicantes duodecim tribus Israel, tribus Levi, quae tertiadecima est, iudicanda non erit; aut solum illum populum non etiam gentes caeteras iudicabunt, PTS. Q. 89. Art. 5 ad 1, in quot.

gentilis, e, *adj.*, *gentile, pagan*, belonging to a people not Jewish nor Christian. Per hoc ostendit quod gentile est primatus cupere, SS. Q. 185. Art. 1 c, in quot.; nec erat spes de conversione eius, sicut erat de conversione uxoris gentilis, PTS. Q. 59. Art. 3 ad 2; et caput respondit quod fuerat sacerdotis gentilis, qui in inferno erat damnatus, PTS. Q. 71. Art. 5 ob. 4. — **gentilis**, is, *m.*, (1) *a gentile, heathen, pagan*; among the Jews, a person of a non-Jewish race or faith, one not a Jew; among the Christians, one who is neither Jew nor Christian, (2) plural, *the Gentiles*. — (1), sed catholicus, cum dicit unum esse Deum, intellegit nomine Dei rem omnipotentem, et super omnia venerandum; et hoc idem intelligit gentilis, (ob. 3), . . ., sed gentilis non cognoscit veram deitatem, (ob. 5), . . ., in eadem significatione accipere potest gentilis hoc nomen, Deus, cum dicit, PP. Q. 13. Art. 10 ad 5; plus enim separatus est ab Ecclesia gentilis quam excommunicatus. sed ille qui participat gentili, aut Iudaeo, non est excommunicatus, PTS. Q. 23. Art. 2 ob. 1. Cf. PTS. Q. 59. Art. 2; PTS. Q. 59. Art. 3 (bis). — (2), multi gentilium adepti sunt salutem per ministerium angelorum, ut Dionysius dicit. sed gentiles non habuerunt fidem de Christo nec explicitam, SS. Q. 2. Art. 7 ob. 3; fornicatio illis connumeratur, non quia habeat eamdem rationem culpae cum aliis, sed quantum ad hoc quod ex his quae ibi ponuntur, similiter poterat dissidium generari inter Iudaeos et Gentiles, SS. Q. 154. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 98. Art. 5 (passim); PS. Q. 102. Art. 4 (passim); PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 43. Art. 6 (ter); PT. Q. 36. Art. 5 (passim); et passim.

gentilitas, ātis, *f.*, (1) in eccl. Lat., *heathenism, paganism*, (2) *concr., the heathen, pagan*. — (1), his autem qui convertebantur ex gentilitate ad Christum, gentilitatis ritus ut quaedam differentia inter hos ritus ostenderetur. nam gentilitatis ritus repudiabatur tanquam omnino illicitus, PS. Q. 103. Art. 4 ad 1; et ideo gentilitas priusquam desponsaretur a Christo in fide Ecclesiae, corrupta fuit a diabolo per idololatriam, PTS. Q. 66. Art. 3 c. — (2), unde et Gentilitas eos appellabat vates a vi mentis, SS. Q. 171. Art. 1 c.

genu, ūs, *n.*, *the knee*. Et sic in nomine Iesu omne genu flectatur, PT. Q. 52. Art. 1 c, in quot.

genuflecto, ere, flexi, xum, 3, *v. a.* and *n.*, *to genuflect, kneel* as in worship. Dicitur enim aliquis et devote meditari, et devote genuflectere, SS. Q. 82. Art. 1 ob. 2; non autem una adoratione adoramus tres personas, sed ad invocationem trium personarum singulariter genuflectimus, SS. Q. 84. Art. 1 ob. 3; sicut genuflectimus, nostram infirmitatem designantes in comparatione ad Deum, SS. Q. 84. Art. 2 ad 2.

genuflexio, ōnis, *f.*, *a genuflection*, a bending of the knee in worship. Terna autem genuflexio signum est ternarii personarum, non autem diversitatis adorationum, SS. Q. 84. Art. 1 ad 3.

genus, eris, *n.*, (1) *genus, kind* in the general sense of the word, synonym of *generatio*, (2) *genus, kind* in the narrower and proper sense of the word, the opposite of *species*, (3) *the highest genus, category*. — (1), alio modo (genus accipitur) communiter, ut genus dicatur omne id, quod sua communitate multa ambit et continet, 2 Sent. 34. 1. 2 ad 1; genus dicitur quattuor modis. primo generatio continua aliquorum habentium eandem speciem, sicut dicitur, dum erit genus hominum, id est, dum durabit generatio continua hominum. iste est primus modus positus in Porphyrio, scilicet multitudo habentium relationem ad invicem et ad unum principium. secundo modo dicitur genus illud, a quo primo movente ad esse, id est, a generante, procedunt aliqua, sicut dicuntur Hellenes genere, quia descendunt a quodam Hellene nomine, et aliqui dicuntur Ionici genere, quia descendunt a quodam Ione sicut a primo generante. magis autem denominantur aliqui a patre, qui est generans, quam a matre, quae dat materiam in generatione; et tamen aliqui denominantur genere a matre, sicut a quadam femina nomine Pleia dicuntur aliquae pleiades. et iste est secundus modus generis in Porphyrio positus. tertio modo dicitur genus, sicut superficies est genus figurarum superficialium et solidum, id est, corpus dicitur esse genus figurarum solidarum, id est, corporearum. genus autem hoc non est quod significat essentiam speciei, sicut animal est genus hominis, sed quod est proprium subiectum specie differentium accidentium; superficies enim est subiectum omnium figurarum superficialium, . . ., quarto modo genus dicitur, quod primo ponitur in definitione et praedicatur in eo quod quid est (see *praedicare*); et differentiae sunt eius qualitates, sicut in definitione hominis primo ponitur animal et bipes sive rationale, quod est quaedam substantialis qualitas hominis. patet ergo, quod tot modis dicitur genus. uno modo secundum generationem continuam in eadem specie, quod pertinet ad primum modum. alio modo secundum primum movens, quod pertinet ad secundum. alio modo sicut materia, quod pertinet ad tertium et quartum modum. hoc enim modo se habet genus ad differentiam, sicut subiectum ad qualitatem; et ideo patet, quod genus praedicabile et genus subiectum quasi sub uno modo comprehenduntur et utrumque se habet per modum materiae. licet enim genus praedicabile non sit materia, sumitur tamen a materia, sicut differentia a forma; dicitur enim aliquid animal ex eo, quod habet naturam sensitivam, rationale vero ex eo, quod habet rationalem naturam, quae se habet ad sensitivam, sicut forma ad materiam, 5 Met. 22 a; loquimur nunc de genere, quod invenitur in naturis rerum, non de genere, quod in hominibus dicitur, sicut genus Romanorum vel Heraclidarum, 10 Met. 10 d. Cf. PT. Q. 52. Art. 8; PT. Q. 69. Art. 1; PT. Q. 76. Art. 5; PT. Q. 88. Art. 2; PT. Q. 90. Art. 1; et passim. — Kinds of *genus* in this sense are: (a), **genus Dei**, *the genus of God*. Dicimus nos esse genus Dei quantum ad animam, non ita, quod anima sit de divina essentia, sed quia participat naturam intellectualem, quae etiam in Deo est, 2 Sent. 17. 1. 1 ad 2. — (b), **genus femininum, genus masculinum**, and **genus neutrum**, *the masculine, the feminine*, and *the neuter gender*. Neutrum genus est informe; masculinum autem est informatum et distinctum et similiter femininum. et ideo convenienter per neutrum genus significatur essentia communis, per masculinum autem et femininum aliquod suppositum determinatum in communi natura, PP. Q. 31. Art. 2 ad 4. Cf. 1 Sent. 9. 1. 1 ad 2; 1 Cant. 1. — (c), **genus formatum** and **genus informe**, *the restricted genus* or *that provided with a form* and *the unrestricted* or *formless genus*. Cf. PP. Q. 31. Art. 2 ad 4. — (d), **genus humanum**, *the human genus*. Genere pro specie accepto, eo modo loquendi, quo dicimus humanum genus totam humanam speciem, PS. Q. 18. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 98. Art. 1 (passim); PS. Q. 18. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 3; PT. Q. 9. Art. 1; PT. Q. 22. Art. 1; C. G. 1. 4; C. G. 2. 59; et passim. — (e), **genus informe**, see *genus formatum*. — (f), **genus masculinum**, see *genus femininum*. Genus autem masculinum designat quiddam formatum et perfectum, PT. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 52. Art. 3. — (g), **genus neutrum**, see *genus femininum*. Nam neutrum genus designat quiddam informe et imperfectum, PT. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 31. Art. 2

ad 4 (bis); PT. Q. 52. Art. 3. — (h), **genus substantivatum,** *the genus made substantial.* Cf. 1 Sent. 9. 1. 1 ad 2. — (2), genus dupliciter potest accipi. uno modo proprie, prout praedicatur de pluribus in eo quod quid est, 2 Sent. 34. 1. 2 ad 1; de ratione generis est, quod contineat sub se species, 1 Anal. 42 b; genus enim dividitur in species per oppositas differentias, 1 Anal. 12 b; est autem immediate genus in proximis speciebus in quas primo dividitur, sicut color in albedine et nigredine, 1 Anal. 28 a; genus et differentia, quae sunt partes definitionis, 1 Perih. 12 f; cum genera non componantur ex speciebus, 1 Phys. 1 b. Cf. PP. Q. 3. Art. 5 (passim); PP. Q. 4. Art. 3; PP. Q. 30. Art. 4; PP. Q. 54. Art. 2; PP. Q. 93. Art. 9; et passim. — **in genere esse,** (PP. Q. 3. Art. 5 c; 1 Sent. 28. 1. 1 ad 3; 2 Sent. 40. 1. 1 c; Pot. 7. 3 ad 7), *to belong to a genus, fall under a genus.* Aliquid est in genere dupliciter. uno modo simpliciter et proprie, sicut species, quae sub genere continentur, alio modo per reductionem (after the manner of counting back or adding to that which is a species of the genus), sicut principia et privationes, sicut punctus et unitas reducuntur ad genus quantitatis, sicut principia, caecitas autem et omnis privatio reducitur ad genus sui habitus, PP. Q. 3. Art. 5 c. On **alter genere,** see *alter*; on **bonitas ex genere,** see *bonitas*; on **bonum ex genere,** see *bonus*; on **communitas generis,** see *communitas*; on **differentia generis seu secundum genus,** see *differentia*; on **differre genus,** see *differre*; on **diversitas generis seu in genere seu secundum genus,** see *diversitas*; on **diversus generis,** see *diversus*; on **forma generis,** see *forma*; on **idem genere seu in natura generis,** see *idem*; on **intentio generis,** see *intentio*; on **malum ex genere,** see *malus*; on **negatio extra genus, in genere et in genere determinatio,** see *negatio*; on **nomen generis,** see *nomen*; on **oppositio in genere,** see *oppositio*; on **pars generis,** see *pars*; on **passio generis,** see *passio*; on **primum in genere aliquo,** see *primus*; on **principium primum in genere,** see *principium*; on **problema de genere,** see *problema*; on **propinquitas generis,** see *propinquitas*; on **propositio prima in genere,** see *propositio*; on **prudens in aliquo genere,** see *prudens*; on **quidditas generis,** see *quidditas*; on **ratio generis,** see *ratio*; on **relatio generis,** see *relatio*; on **sapientia in aliquo genere,** see *sapientia*; on **similitudo generis,** see *similitudo*; on **unum genere seu in genere,** see *unus*. — Kinds of *genus* in this sense are: (a), **genus attinentiae,** *the genus of relationship.* Cf. 4 Sent. 41. 1. 1. 1 c and 5 ad 3. — (b), **genus causarum,** *the four kinds of causes.* Cum quatuor sint causarum genera, diversimode diversis attribuuntur. causa enim formalis et materialis respiciunt proprie substantiam rei; et ideo substantiae secundum formam et materiam, specie et genere distinguuntur. agens autem et finis respiciunt directe motum et operationem; et ideo motus et operationes secundum huiusmodi causas specie distinguuntur, PS. Q. 72. Art. 3 c. Cf. 4 Sent. 15. 4. 1. 1 c. — (c), **genus commune** and **genus speciale,** *the general* or *common genus* and *the special genus.* Alicuius generis species se habent secundum prius et posterius, sicut numeri et figurae, quantum ad esse, licet simul esse dicantur, inquantum suscipiunt communis generis praedicationem, PP. Q. 77. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 76. Art. 3; PP. Q. 78. Art. 3 ad 3; PS. Q. 49. Art. 1 c; 5 Met. 21 a; 7 Met. 13 a. — (d), **genus corporeum,** *the genus of body.* Cf. C. G. 2. 86. — (e), **genus generalissimum** and **genus quodlibet,** *the most general* (de quibus alia universaliora non praedicentur, 1 Anal. 34 d) *genus* and *any genus whatsoever.* Substantia non sumitur hic secundum quod est genus generalissimum contra alia genera divisum, sed secundum quod in quolibet genere invenitur quaedam similitudo substantiae; prout scilicet primum in quolibet genere, continens in se alia virtute, dicitur esse substantia illorum, SS. Q. 4. Art. 1 ad 1. Cf. Pot. 7. 3 ad 4; 1 Anal. 34 d. — (f), **genus inferius seu subalternatum** and **genus superius,** *the inferior* (quod est genus et species, Spir. 8 ad 6) and *the superior genus.* Cf. PS. Q. 18. Art. 7 ob. 3; PS. Q. 49. Art. 2 ad 3; Generis 5; Spir. 8 ad 6; 2 Anal. 14 e. — (g), **genus innominatum** and **genus nominatum,** *an unnamed* and *the named genus.* Cf. PP. Q. 78. Art. 3 ad 3; 2 Anal. 13 f. and 17 b; 2 Anim. 22 a. — (h), **genus intermedium seu medium, genus primum seu supremum seu remotissimum** and **genus proximum,** *the intermediate, the first* or *highest* or *most remote,* and *the genus closest to the species.* Cf. PP. Q. 78. Art. 3 ad 3; C. G. 3. 9; 4 Sent. 49. 2. 1 c; 5 Met. 21 a; 7 Met. 2 a and 12 e; 10 Met. 10 c. — (i), **genus logice sumptum seu logicum** and **genus naturaliter sumptum seu naturale seu physicum,** *the logical* and *the physical genus* or *the genus in the mind as a universal,* and *in reality.* Cf. *genus naturae.* Si genus consideretur physice, corruptibilia et incorruptibilia non sunt in eodem genere propter diversum modum potentiae in eis, . . ., secundum autem logicam considerationem est unum genus omnium corporum propter unam rationem corporeitatis, PP. Q. 66. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 88. Art. 2 ad 4; 7 Phys. 8 g; 1 Gener. 19 d. — (j), **genus logicum,** see *genus logice sumptum.* Conveniunt tamen cum eis in genere logico, quia etiam substantiae immateriales sunt in praedicamento substantiae, cum earum quidditas non sit earum esse. sed Deus non convenit cum rebus materialibus neque secundum genus naturale, neque secundum genus logicum, quia Deus nullo modo est in genere, PP. Q. 88. Art. 2 ad 4. — (k), **genus medium,** see *genus intermedium.* — (l), **genus morale seu moralium seu moris** and **genus naturae,** *the genus of morals* and *that of nature*; cf. *genus naturale.* Sed delectatio non est primum in genere moralium, sed praecedunt ipsam amor et desiderium, PS. Q. 34. Art. 4 ob. 1. Cf. PS. Q. 19. Art. 1 ad 3; PS. Q. 20. Art. 3 ad 1 and 6 c; PS. Q. 24. Art. 4 c; C. G. 3. 9; 2 Sent. 42. 1. 1 c. — (m), **genus moris,** *moral matters,* see *genus morale.* Ambulatio enim continua est unus actus secundum genus naturae; potest tamen contingere quod sint plures secundum genus moris, si mutetur ambulantis voluntas, quae est principium actuum moralium. si ergo accipitur unus actus prout est in genere moris, impossibile est quod sit bonus et malus bonitate et malitia morali, (c), . . ., actio et passio pertinent ad genus moris, inquantum habent rationem voluntarii, PS. Q. 20. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 19. Art. 1; PS. Q. 20. Art. 3; PS. Q. 24. Art. 4. — (n), **genus naturae,** see *genus morale.* Licet corpora caelestia et spiritualia differant in genere naturae, PP. Q. 10. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 20. Art. 6; PS. Q. 24. Art. 4. — (o), **genus naturale,** see *genus logice sumptum.* — (p), **genus naturaliter sumptum,** one of the kinds of substance, corporeal, organic, etc., . . ., as in the tree of Porphyry. See *genus logice sumptum.* — (q), **genus nominatum,** see *genus innominatum.* — (r), **genus physicum,** see *genus logice sumptum.* — (s), **genus praedicabile** and **genus praedicamentale,** *predicable genus,* i.e., *a being of reason,* and *predicamental genus of real beings, like substance, quality, quantity,* etc. Cf. Trin. 2. 1. 4 c; 1 Anal. 15 b, 17 c, 18 g, 41 b, and 42 a; 5 Met. 22 a. — (t), **genus primum,** see *genus intermedium.* — (u), **genus propinquum** and **genus remotum,** *the proximate* and *the remote genus,* calculated from individual things. Esset tamen convenienter definitio, si loco qualitatis habitus poneretur, qui est genus propinquum, PS. Q. 55. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 25. Art. 10 ob. 2; C. G. 3. 41; 4 Phys. 23 o. — (v), **genus proximum,** see *genus intermedium.* — (w), **genus quodlibet,** see *genus generalissimum.* In quolibet autem genere id quod maxime dicitur, est principium aliorum, et alia dicuntur secundum ordinem ad ipsum, PS. Q. 90. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 6; PS. Q. 18. Art. 2; PS. Q. 19. Art. 2 (bis); PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 4. Art. 1 (bis); et passim. — (a^{2}), **genus remotissimum,** see *genus intermedium.* — (b^{2}), **genus remotum,** see *genus propinquum.* — (c^{2}), **genus speciale,** see *genus commune.* Sed quantum ad id quod ordo Dei excedit alios duos ordines, sic peccatum in Deum est speciale genus peccati, PS. Q. 72. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 78. Art. 1 (passim); PS. Q. 49. Art. 1. — (d^{2}), **genus subalternum,** see *genus inferius.* Alio modo possunt distingui, sicut diversae species unius generis subalterni, ut dicantur dispositiones illae qualitates primae speciei quibus convenit secundum propriam rationem ut de facili amittantur, PS. Q. 49. Art. 2 ad 3. — (e^{2}), **genus subiectum,** *generically one subject.* Una scientia est quae est unius generis

subiecti, PT. Q. 11. Art. 6, in quot. — (f²), **genus superius**, see *genus inferius*. — (g²), **genus supremum**, see *genus intermedium*. — (h²), **genus univocum**, *univocal genus*. All genera are univocal because they are predicated in the same sense of their species. Quando genus univocum dividitur in suas species, tunc partes divisionis ex aequo se habent secundum rationem generis, licet secundum naturam rei una species sit principalior et perfectior alia, sicut homo aliis animalibus, PS. Q. 61. Art. 1 ad 1. — **in quolibet genere quanto aliquid est prius tanto est simplicius et in paucioribus consistens** (PS. Q. 19. Art. 2 c), *the higher something is reckoned in an ontological series of things belonging to the same genus, so much the simpler is it* and *so much the fewer in number*. — **non est descensus neque transitus de genere in genus** (1 Anal. 15 d), *a descent* or *transition from one to another* (μετάβασις εἰς ἄλλο γένος) *is not allowed*. — (3), the same as *genus generalissimum, primum, supremum, remotissimum*; see above: quod non est in aliis generibus, PP. Q. 28. Art. 1 c; in quolibet novem generum accidentis, PP. Q. 28. Art. 2 c; actio est unum de decem generibus, PP. Q. 41. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 41. Art. 5 c; C. G. 2. 58; C. G. 3. 7. — **actus et potentia dividunt quodlibet genus entium**, see *actus* under (2). — **unumquodque genus dividitur per potentiam et actum**, see *actus* under (2).

geōmantia, ae, *f.*, *geomancy*, divination by means of some aspect of the earth, particularly by the observation of points and lines on the earth, or on paper, or by means of the figures formed by pebbles or particles of earth thrown at random. Quandoque vero futura praenuntiat per aliquas figuras vel signa, quae in rebus inanimatis apparent; quae quidem si appareant in aliquo corpore terrestri, puta in ligno, vel ferro, vel lapide polito, vocatur geomantia, . . ., sive per protractionem punctorum, SS. Q. 95. Art. 3 c.

geōmeter, tri (also **geōmetra**, ae), *m.*, *a geometer, a geometrician*. Dicit enim geometra in suis demonstrationibus, (ob. 1), . . ., geometer non indiget sumere aliquam lineam esse infinitam actu, PP. Q. 7. Art. 3 ad 1; dummodo enim verum geometra demonstret, PS. Q. 57. Art. 3 c; sicut geometer modico studio acquirit scientiam alicuius conclusionis, quam nunquam consideravit, PS. Q. 65. Art. 1 ad 2.

geōmetra, ae, *m.*, see *geometer*.

geōmetria, ae, *f.*, *geometry*, the mathematics of continuous quantity. Sicut perspectiva procedit ex principiis notificatis per geometriam, PP. Q. 1. Art. 2 c; puta cum homo sciens geometriam, non intendit ad considerandum geometriae conclusiones, PS. Q. 77. Art. 2 c; sicut in scientia geometriae materialiter scitae sunt conclusiones, SS. Q. 1. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 9; SS. Q. 5. Art. 3 (bis); SS. Q. 24. Art. 5; SS. Q. 124. Art. 5; PTS. Q. 83. Art. 3 (passim); et passim.

geōmetricālis, e, *adj.*, *geometrical, of* or *pertaining to geometry, according to the rules* or *principles of geometry*. Si aliquis habet aliquam falsam opinionem in his quae non sunt fidei, puta in geometricalibus, vel in aliis huiusmodi, quae omnino ad fidem pertinere non possunt, SS. Q. 11. Art. 2 c; sic augetur scientia geometriae in eo qui de novo incipit scire aliqua geometricalia quae prius nesciebat, SS. Q. 24. Art. 5 c.

geometricus, a, um, *geometric, geometrical, of* or *belonging to geometry*. Sed homo aliquis potest habere scientiam geometriae circa quasdam geometricas conclusiones, aliis ignoratis, SS. Q. 5. Art. 3 ob. 2; in una tamen invenitur aequalitas secundum proportionalitatem geometricam, in alia secundum arithmeticam, SS. Q. 61. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 65. Art. 1; SS. Q. 61. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 96. Art. 4. On **aequalitas geometrica**, see *aequalitas*; on **medium geometricum**, see *medium*; on **proportio geometrica**, see *proportio*.

Germāni, ōrum, *m.*, *the Germans*. Sicut apud Germanos olim latrocinium non reputabatur iniquum, PS. Q. 94. Art. 4 c.

Germānus, i, *m.*, *Germanus*, bishop of Capua, sent with other legates in 519 to Constantinople by Pope Hormisdas. They were instructed to hold communion with no one who would not sign the Libellus, which contained the condemnation of the patriarch Acacius and his successors, Euphemius and Macedonius, on the ground of their unorthodoxy in the matter of Monophysitism. Hormisdas wrote several letters to Germanus and his companions. Patet per id quod Gregorius narrat, scilicet animas post mortem ad diversa loca corporalia esse deductas; ut patet de Paschasio, quem Germanus Capuanus episcopus in balneis invenit, PTS. Q. 69. Art. 1 a. Cf. App. Q. 1. Art. 2.

germen, inis, *n.*, (1) in the plural, *crops, fruits*, (2) *a sowing*, the act or process of scattering or depositing, as seed, on or in the ground for reproduction, used *fig.* — (1), quando ingressi fueritis terram, et plantaveritis in ea ligna pomifera, auferetis praeputia eorum, id est, prima germina, PS. Q 102 Art. 6 ob. 5. — (2), flos est ille ecclesiastici germinis, decus atque ornamentum gratiae spiritualis, illustrior portio gregis Christi, SS. Q. 152. Art. 5 ob. 1, in quot.

germinātio, ōnis, *f.*, *a germination, bringing forth, sprouting*. Sicut germinatio plantae est contingens propter causam proximam contingentem, PP. Q. 14. Art. 13 ad 1; germinatio plantarum ex terra non statim fuit in primis operibus, PP. Q. 62. Art. 1 ad 2; germinatio etiam spinarum et tribulorum ad naturam terrae pertinet, quae fuisset etiam sine peccato, SS. Q. 164. Art. 2 ob. 1.

germinātivus, a, um, *adj.*, *shooting forth, sprouting, germinative*. Germinatio plantarum ex terra non statim fuit in primis operibus, in quibus virtus sola germinativa plantarum data est terrae, PP. Q. 62. Art. 1 ad 2.

germino, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, (1) *neutr.*, *to sprout, germinate*, (2) *act.*, *to beget, produce*, (a) *lit.*, (b) *fig.* — (1), si sol movetur, herba germinabit, PP. Q. 14. Art. 13 ad 2; germinans germinabit sicut lilium, PT. Q. 35. Art. 6 c; et de seminibus, quae putrescentia moriuntur, et rursus germinando quodammodo resurgent, PTS. Q. 75. Art. 3 ob. 2. — (2) (a), ut scilicet terra, quam propter cibum coleret, infructuosa quaedam et noxia germinaret, PP. Q. 69. Art. 2 ad 2; sponte enim terra herbam germinat, vel cum modico studio huiusmodi terrae nascentia in magna copia procurantur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 164. Art. 2 (bis); PTS. Q. 91. Art 3 ad 3. — (2) (b), ideo autem tristitia in omni malo fugiendo est utilis, quia germinatur fugiendi causa, PS. Q. 39. Art. 3 c.

gero, ere, gessi, gestum, 3, *v. a.*, (1) *lit.*, *to bear about with one, to bear, carry, to wear, have*, (2) *fig.*, (a) *to bear, cherish, entertain*, (b) *to portray, represent*, (c) *gerere se*, *to deport, bear, behave* or *conduct one's self* in any manner, (d) with the accessory idea of activity or exertion, to sustain the charge of any undertaking or business, *to administer, manage, regulate, rule, govern, conduct, carry on, wage, transact, accomplish, perform* (cf. facio, ago) — in *pass.* also in gen., *to happen, take place, be done*. — (1), sicut in Collationibus Patrum legitur quod B. Ioannes Evangelista, cum quidam scandalizarentur quod eum cum discipulis suis ludentem invenirent, dicitur mandasse uni eorum qui arcum gerebat, ut sagittam traheret, SS. Q. 168. Art. 2 c; praeterea, ea quae exterius geruntur in ministris Ecclesiae, sunt signa interioris potestatis, PTS. Q. 40. Art. 7 ob. 7; sed hoc corpus, quod nunc gerimus, per mortem cecidit, PTS. Q. 79. Art. 1 a. — (2) (a), res per se non fallunt, sed per accidens, dant enim occasionem falsitatis eo quod similitudinem eorum gerunt quorum non habent existentiam, PP. Q. 17. Art. 1 ad 2; quia non loquitur contra id quod gerit in mente, SS. Q. 110. Art. 3 ad 5; quia vero sensibilia et corporalia gerunt spiritualium et intelligibilium similitudinem ex his quae in vita corporali aguntur, PT. Q. 72. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 22. Art. 2; PT. Q. 73. Art. 1; PT. Q. 73. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 4. — Common phrases are: **gerere vicem baptismatis**, *to take the place of baptism*. Nam effusio sanguinis

propter Christum vicem gerit baptismatis, SS. Q. 124. Art. 1 ad 1. — **gerere in proposito,** *to have the intention.* Et uterque extra passionem existens gerit in proposito concupiscentias illicitas non sequi, SS. Q. 155. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 58. Art. 1 ad 4; SS. Q. 152. Art. 1 ad 1; PT. Q. 84. Art. 9 c. — **gerere vicem Dei,** *to take the place of God.* Apostoli vicem Dei gesserunt in terris, PT. Q. 64. Art. 2 ob. 3. — **gerere personam,** *to sustain the character, play the part, impersonate.* Et ad hoc materia sacramenti consecratur vel ab ipso Christo, vel ab episcopo, qui gerit in Ecclesia personam Christi, PT. Q. 72. Art. 3 ad 3. — **gerere vicem apostolorum,** *to take the place of the apostles.* Sicut et in primitiva Ecclesia per impositionem manus apostolorum quorum vicem gerunt episcopi, PT. Q. 72. Art. 11 c, in quot. — **gerere figuram Christi,** *to take the place of Christ.* Sacerdos in offerendo gerit figuram Christi in Ecclesia, PTS. Q. 40. Art. 4 ob. 3. — **gerere typum Christi,** *to represent Christ.* Unde unusquisque minister Ecclesiae quantum ad aliquid gerit typum Christi, PTS. Q. 40. Art. 4 ad 3. — (2) (b), et ideo non competit eis occidere vel effundere sanguinem, sed magis esse paratos ad propriam sanguinis effusionem pro Christo, ut imitentur opere quod gerunt ministerio, SS. Q. 40. Art. 2 c. — (2) (c), sic te geras sapienter quod nullus te habeat tanquam asperum, nec contemnat quasi vilem, SS. Q. 168. Art. 4 c, in quot. — (2) (d), sed poenitere de malis quae quis gessit, est de iure naturali, PT. Q. 84. Art. 7 ob. 1. Cf. PT. Q. 39. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 11; PT. Q. 84. Art. 10; PTS. Q. 98. Art. 7. — Common phrases are: **gerere bellum,** *to wage war.* Unde clericis non licet omnino bella gerere, SS. Q. 40. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 40. Art. 1 (ter); SS. Q. 40. Art. 3; SS. Q. 188. Art. 3. — **gerere curam reipublicae,** *to have charge of the commonwealth.* Et hoc non potest ei remitti ab eo qui accusatur sed potest ei remitti per principem qui curam reipublicae gerit, SS. Q. 68. Art. 4 ad 2. — **gerere providentiam,** *to exercise providence.* Ita etiam persona quae quantum ad aliquid providentiam circa nos gerit, SS. Q. 102. Art. 1 c. — **gerere curam boni communis,** *to take care of the common good.* Illi qui sunt in dignitate constituti curam gerunt boni communis, SS. Q. 102. Art. 3 ob. 2. — **gerere sollicitudinem de custodia alicuius,** *to be guardian to someone.* Tum etiam ex parte patris qui de eius custodia sollicitudinem gerit, SS. Q. 154. Art. 6 a. — **gerere procurationem alicuius,** *to sustain the charge of anything.* Si privatum possidemus quae nobis sufficiant, non illa nostra sunt, sed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, SS. Q. 185. Art. 7 c, in quot. — **gerere saecularia negotia,** *to transact secular business.* Est ergo dicendum quod causa cupiditatis saecularia negotia gerere nec monachis nec clericis licet, SS. Q. 187. Art. 2 c. — **gerere curam alicuius,** *to take care of,* or *have charge of some person* or *thing.* Sed Deum qui totius mundi curam gerit, tota rerum universitas capere non sufficit, PT. Q. 1. Art. 1 ob. 4. — *Pass.* Etiam in novo Testamento multa geruntur in signum alicuius rei sacrae, PT. Q. 60. Art. 2 ob. 3. Cf. PT. Q. 5. Art. 1; PT. Q. 5. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 2. — **res gesta,** *a deed.* Unde intelligendum est ordinem rei gestae sic exprimi posse, PT. Q. 78. Art. 1 ad 1. — **res gestae,** *events, occurrences, deeds.* Dum tamen et illius historiae fidelissima veritas rerum gestarum narratione commendata credatur, PP. Q. 102. Art. 1 c, in quot.; unde conscientiae singulorum erunt quasi quidam libri continentes res gestas, PTS. Q. 87. Art. 1 c. — **gestum,** i, *n., an occurrence, happening, a fact.* Sacra Scriptura omnes scientias ipso locutionis suae more transcendit; quia uno eodemque sermone, dum narrat gestum, prodit mysterium, PP. Q. 1. Art. 10 a, in quot. — **gesta,** ōrum, *n., deeds, acts, accomplishments.* Sicut etiam bella et gesta, illius populi exponuntur mystice, non autem bella vel gesta Assyriorum vel Romanorum, PS. Q. 104. Art. 2 ad 2; idem etiam reiteratur in gestis Chalcedonensis synodi, SS. Q. 1. Art. 10 ob. 2; gesta sanctorum narrantur in sacra Scriptura ad informationem vitae humanae, (ob. 3), . . ., quod in sacra Scriptura, . . ., inducuntur aliquorum gesta, quasi exempla perfectae virtutis, SS. Q. 110. Art. 3 ad 3; dicit enim Cyrillus. et inducitur in gestis concilii Chalced., part II, Act. 1, PT. Q. 2. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 33. Art. 7 (bis); PT. Q. 51. Art. 3 (bis); PT. Q. 60. Art. 2.

gerundium, ii, *n.,* in *gram., a gerund.* Si generandi sit gerundium verbi activi, . . ., si tamen hoc quod dico generandi sit gerundium verbi passivi, . . ., et similiter si sit gerundium verbi impersonalis, PP. Q. 41. Art. 6 ad 1.

gesta, ōrum, *n.,* see *gero.*

gesticulātio, ōnis, *f., a gesticulation, a motion of the body* or *limbs.* Videtur autem ridiculosum gesticulationes facere, ad quas pertinere videtur quod sacerdos quandoque brachia extendit, manus iungit, digitos complicat, et seipsum inclinat, (ob. 5), . . ., ea quae sacerdos in missa facit, non sunt ridiculosae gesticulationes, PT. Q. 83. Art. 5 ad 5.

gestio, īre, īvi or ii, ītum, 4, *to exult, rejoice.* Illa vero mulier cui se praeferre gestiebat, iam possit bibere calicem Dominicae passionis, SS. Q. 152. Art. 4 ad 2. — **gestiens,** entis, *P. a., exulting, rejoicing.* Quem non exanimat metus neque cupiditas eum vastat, nec aegritudo, id est, tristitia eum macerat, nec ventilat gestiens vana laetitia, PS. Q. 41. Art. 2 ob. 1, in quot.

gesto, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.* and *n., to bear, carry, have,* (1) *lit.,* (2) *fig.* — (1), nullo modo ipsa spernenda sunt corpora, quae utique multo familiarius atque coniunctius quam quaelibet indumenta gestamus, PT. Q. 25. Art. 6 c, in quot.; si autem propterea recte fideles vocantur, quoniam fidem per verba gestantium quodammodo profitentur, cur etiam non poenitentes habeantur cum per eorumdem verba gestantium, (ad 1), . . ., offeruntur parvuli ad percipiendam spiritualem gratiam, non tam ab eis quorum gestantur manibus, PT. Q. 68. Art. 9 ad 2, in quot. Cf. PT. Q. 30. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 71. Art. 11, in quot. — (2), et postea subdit: quia nuper baptizati in sabbato sancto quasi manibus Ecclesiae gestantur et lacte nutriuntur usque ad Pentecosten, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 4, in quot.

gestus, ūs, *m., the bearing,* i.e., motion of the body, esp. of the hand or arm, *carriage, posture, attitude, motion, gesture.* Ex interiori autem dispositione humilitatis procedunt quaedam exteriora signa in verbis, et factis, et gestibus, . . ., alia vero consistunt in exterioribus gestibus, SS. Q. 161. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 148. Art. 6 c; SS. Q. 158. Art. 4 ad 1; SS. Q. 168. Art. 1, in quot.

Geth, *indecl. n., Geth,* one of the five strongest towns of the Philistines in the plain of Sephela, the others being Gaza, Azot, Ascalon, and Accaron. Et David immutavit faciem suam coram Achis rege Geth, ut habetur I Regum, XXI, 13, SS. Q. 111. Art. 1 ob. 2.

gibbus, i, *m., a hump, a protuberance,* especially that caused by a curved spine or a fleshy growth on the back. Si habeat gibbum vel ante vel retro, per quem significatur superfluus amor terrenorum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

Giezi, *indecl. n., m., Giezi,* the servant of Eliseus who received money from the leper who had been healed. Illi autem qui vendunt, in actu imitantur Giezi discipulum Elisei, SS. Q. 100. Art. 1 ad 4; unde et pro peccato Cham, Chanaan filius eius maledictus est, ut habetur Gen. IX. Giezi etiam peccante lepra transmittitur ad posteros, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 1; et sic Eliseus prophetice cognovit quae Giezi discipulus eius in absentia fecerat, SS. Q. 171. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 7. Art. 8.

Giezitae, ārum, *m., the Giezites,* a synonym of *simonists,* the sellers of spiritual things. The word is derived from Giezi, the disciple of Eliseus (4 Kings V. 20 - 24), who received money from the leper who had been healed. Illi autem qui vendunt, in actu imitantur Giezi discipulum Elisei, de quo legitur, quod accepit pecuniam a leproso mundato; unde venditores spiritualium possunt dici non solum Simoniaci, sed etiam Giezitae, PP. Q. 100. Art. 1 ad 4.

gigās, antis, *m.*, *a giant.* Neque mirandum est quod de eis gigantes nasci potuerunt, PP. Q. 51. Art. 3 ad 6.

gigno, ere, genui, genitum, 3, *to beget, bear, bring forth, produce.* Hoc modo potest dici quod Pater genuit Filium voluntate, sicut et est voluntate Deus, PP. Q. 41. Art. 2 c; prima namque superbiae soboles inanis est gloria, quae dum oppressam mentem corrumpit, mox invidiam gignit, SS. Q. 36. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 39. Art. 4 (passim); PP. Q. 39. Art. 5 (bis); PP. Q. 40. Art. 3; SS. Q. 6. Art. 1 bis); SS. Q. 26. Art. 8; et passim. — **genitus**, a, um, *P. a., produced, born*; used substantively, *son* or *daughter*, synonym of *filius* and *natus*; the opposite of *ingenitus*. Genitum, secundum quod est idem quod natum, non dicitur a generando, sed a gignendo, 3 Sent. 8. 1. 1 ad 1; genitus, id est, a quodam principio temporis esse incipiens per generationem, 1 Cael. 22 e; genitum dicitur tribus modis, quorum primus est, si aliquid prius non fuit et postea incoepit esse, sive per generationem sicut homo, sive sine generatione sicut tactus, dummodo illud, quod dicitur genitum, quandoque non sit et iterum postea sit. secundo modo dicitur aliquid genitum, si possibile sit illud incipere esse, sive possibile determinetur per verum, ut scilicet dicatur possibile quod potest esse, sive determinetur per facile, ut scilicet dicatur possibile fieri quod de facili potest. tertio modo dicitur aliquid genitum, cuius potest esse generatio, ut per hoc procedat de non-esse in esse, et hoc indifferenter, sive iam esse incoeperit et hoc per fieri, id est, per modum generationis, sive nondum esse incoeperit, sed contingat illud esse incipere per modum generationis. apparet etiam secundum praemissa ratio horum modorum. quia cum dicitur aliquod genitum secundum primum modum, asseritur actualis incoeptio, non autem modus determinatus incipiendi quem significat generatio. secundum autem modum secundum asseritur possibilitas incoeptionis absque determinato modo incipiendi; et hic modus potest distingui in duos secundum distinctionem potentiae. secundum autem modum tertium asseritur non solum incoeptio, sed determinatus modus incipiendi; et hic modus potest distingui in duos, quia vel asseritur determinatus modus incipiendi secundum actum, ut quia sit aliquid iam generatum, aut secundum potentiam, ut quia aptum natum sit generari, 1 Cael. 24 d; non tamen omne huiusmodi dicitur genitum, sed proprie, quod (a principio vivente coniuncto) procedit secundum rationem similitudinis. unde pilus vel capillus non habet rationem geniti et filii, sed solum quod procedit secundum rationem similitudinis, non cuiuscumque, nam vermes, qui generantur in animalibus, non habent rationem generationis et filiationis, licet sit similitudo secundum genus, sed requiritur ad rationem talis generationis quod procedat secundum rationem similitudinis in natura eiusdem speciei, sicut homo procedit ab homine et equus ab equo, PP. Q. 27. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 41. Art. 3 c; PS. Q. 93. Art. 4; SS. Q. 45. Art. 6; PT. Q. 23. Art. 2; PT. Q. 28. Art. 3; et passim. On **sapientia genita**, see *sapientia.*

Gilbertus, i, *m.*, *Gilbertus Porretanus*, Gilbert de la Porree, bishop of Poitiers, philosopher, theologian, and general scholar; born at Poitiers in 1076. He studied under Hilary in Poitiers, under Bernard of Chartres and finally under Anselm at Laon. His teaching regarding the Blessed Trinity involved him in trouble for a time; the dispute, however, ended amicably without any very definite issue. Gilbert died universally regretted in 1154. Circa hoc dicitur Gilbertus Porretanus errasse, sed errorem suum postmodum in Rhemensi concilio revocasse, . . ., sed Gilbertus Porretanus consideravit relationem primo modo tantum, PP. Q. 28. Art. 2 c.

glaciālis, e, *adj.*, *icy, frozen, full of ice.* Secundo, quia aquae sunt supra caelos, non sunt fluidae, sed quasi glaciali soliditate extra caelum firmatae, PP. Q. 68. Art. 2 ad 2.

glacies, ēi, *f.*, *ice.* Unde postquam dictum est: laudate Dominum de terra, subditur: ignis, grando, nix, glacies, PP. Q. 74. Art. 3 ad 2; gratiae tuae deputo, et misericordiae tuae, quia peccata mea tanquam glaciem solvisti, SS. Q. 106. Art. 2 ob. 3, in quot.

gladius, ii, *m.*, *a sword*, used (1) *lit.*, (2) *fig.* — (1), sicut ad fortitudinem militis pertinet non solum exercere gladium in hostes, sed etiam exacuere gladium et in vagina conservare, SS. Q. 117. Art. 3 ad 2; et cum hoc etiam est doloris diuturnitas, quia non statim moriuntur, sicut hi qui gladio interficiuntur, PT. Q. 46. Art. 5 c; sicut etiam in corpore Adae fuit, quod nec ignis urere, nec gladius scindere potuisset, PTS. Q. 82. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 24. Art. 9; SS. Q. 40. Art. 1 (passim); SS. Q. 62. Art. 5; PT. Q. 2. Art. 6; PT. Q. 67. Art. 6; PTS. Q. 82. Art. 4; et passim. — (2), tuam ipsius animam pertransibit gladius, (ob. 2), . . ., per gladium dicit significari prudentiam Mariae, . . ., quidam vero per gladium dubitationem intelligunt, PT. Q. 27. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 124. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 96. Art. 6 (bis).

glōbus, i, *m.*, *globe, sphere, region*, synonym of *circulus*, *orbis*, and *sphaera.* Daemones vero substantias intellectuales, quae sunt a globo lunari inferius, superiores hominibus ordine naturae, PP. Q. 63. Art. 7 c; tum etiam quia sub globo lunari est regio ignis, qui terram consumeret, (ob. 1), . . ., potest tamen exponi, quod usque ad locum lunaris globi ascendit, . . ., magis tamen fit mentio de lunari globo quam de aliis sphaeris, quia lunaris globus est terminus caelestium corporum versus nos, PP. Q. 102. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 180. Art. 5.

glōria, ae, *f.*, (1) *glory, renown, splendor, glorification*, the opposite of *ignominia*, (2) *heavenly splendor, supernatural glorification.* — (1), gloria nihil aliud est quam clara notitia cum laude, PS. Q. 2. Art. 3 c; gloria est effectus honoris et laudis, quia ex hoc, quod testificamur de bonitate alicuius, clarescit bonitas eius in notitia plurimorum, et hoc importat nomen gloriae; nam gloria dicitur quasi κλάρια, SS. Q. 103. Art. 1 ad 3; gloria claritatem quamdam significat; unde glorificari idem est quod clarificari, ut Augustinus dicit claritas autem et decor quamdam habent manifestationem; et ideo nomen gloriae proprie importat manifestationem alicuius de hoc quod apud homines decorum videtur, sive illud sit bonum corporale aliquod sive spirituale; quia vero illud quod simpliciter clarum est, a multis conspici potest et a remotis, ideo proprie per nomen gloriae designatur, quod bonum alicuius deveniat in multorum notitiam et approbationem, SS. Q. 132. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 35. Art. 7; PT. Q. 41. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 5; C. G. 3. 29; Mal. 9. 1 c; et passim. On the difference between *gloria* and *honor*, see *honor.* — Kinds of *gloria* in this sense are: (a), **gloria caelestis seu patriae**, *the heavenly splendor* or *the splendor of the heavenly fatherland.* Tertia autem pars commemorat caelestem gloriam ad quam tendimus post praesentem miseriam, dicendo: Gloria in excelsis Deo, quod cantatur in festis, in quibus commemoratur caelestis gloria, (c), . . ., in signum quod talia pervenerunt ad populum ex revelatione divina, sicut fides et gloria caelestis, PT. Q. 83. Art. 4 ad 6. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 64. Art. 6; PT. Q. 10. Art. 4; PT. Q. 22. Art. 2 c; PT. Q. 45. Art. 4 c; PT. Q. 66. Art. 1. — (b), **gloria Dei seu divina** and **gloria mundana**, *the splendor of God* and *that of the world* or *the divine* and *the worldly splendor.* Creatura aliqua corporalis potest dici esse facta vel propter actum proprium, vel propter aliam creaturam, vel propter totum universum, vel propter gloriam Dei, PP. Q. 70. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 70. Art. 2; PS. Q. 67. Art. 4; PT. Q. 52. Art. 8; PT. Q. 57. Art. 4; C. G. 4. 55; et passim. — (c), **gloria divina**, see *gloria Dei.* Christo, secundum quod est Deus et Dei Filius per naturam, debetur ei gloria divina, et dominium omnium, sicut primo et supremo domino, PT. Q. 19. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 2; PP. Q. 63. Art. 2; SS. Q. 69. Art. 1; PT. Q. 52. Art. 4. — (d), **gloria inanis seu vana** and **gloria vera**, *the vain* and *the true glory.* Tripliciter potest dici gloria vana. primo quidem, quando aliquis gloriatur falso, puta de bono, quod non habet, . . ., secundo dicitur gloria vana, quando aliquis gloriatur de aliquo bono, quod

de facili transit, . . ., tertio modo dicitur gloria vana, quando gloria hominis non ordinatur ad debitum finem. est enim homini naturale, quod appetat cognitionem veritatis, quia per hoc perficitur eius intellectus, sed quod aliquis appetat bonum suum ab aliquo cognosci, non est appetitus perfectionis, unde quamdam vanitatem, prout hoc non est utile ad aliquem finem. potest autem laudabiliter ordinari ad tria. primo quidem ad gloriam Dei; per hoc enim, quod bonum alicuius manifestatur, glorificatur Deus, cuius est principaliter illud bonum sicut primi auctoris, . . ., secundo est utile ad proximorum salutem, qui bonum alicuius cognoscentes aedificantur ad imitandum, . . . , tertio modo ordinari potest ad utilitatem ipsius hominis, qui, dum considerat bona sua ab aliis laudari, de his gratias agit et firmius in eis persistit, . . ., si quis ergo appetat manifestationem suorum bonorum, vel etiam in huiusmodi manifestatione delectetur non propter aliquod trium praedictorum, erit gloria vana, Mal. 9. 1 c; gloria, . . ., vera, quae in cognitione Dei consistit, Mal. 9. 1 ad 5. Cf. PS. Q. 84. Art. 4 c; SS. Q. 112. Art. 2 c; SS. Q. 132. Art. 1—5 c; C. G. 3. 63; Mal. 9. 1 ob. 10, c, ad 5 and 10 and 2 c; et passim. — (e), **gloria mundana**, see *gloria Dei*. Et secundum utrumque horum competit religiosis vilitas vestium, quia religio est status poenitentiae et contemptus mundanae gloriae, (c), . . ., vilitas vestium de se non habet speciem mali, imo potius speciem boni, scilicet contemptus mundanae gloriae, SS. Q. 187. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 141. Art. 4. — (f), **gloria naturalis** and **gloria spiritualis** (Ps. 7 b), *the natural* and *the spiritual glory of man*, namely, his likeness with God and his good conscience. — (g), **gloria patriae**, see *gloria caelestis*. Secundo, per gloriam patriae, quae erit conformitas perfecta, PT. Q. 45. Art. 4 c. — (h), **gloria spiritualis**, see *gloria naturalis*. Inchoata est autem spiritualis gloria ab ipso mundi principio in beatitudine angelorum, quorum aequalitas sanctis promittitur, PP. Q. 66. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 73. Art. 1; PT. Q. 41. Art. 4. — (i), **gloria supererogationis**, *the glory of having accomplished something above the required* or *the necessary*. Ubi est necessitas, tollitur gloria supererogationis, non autem excluditur meritum virtutis, si adsit voluntas, SS. Q. 81. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 58. Art. 3. — (j), **gloria vana**, see *gloria inanis*. Sed diabolus statuens Christum supra pinnaculum templi, intendebat eum de superbia, seu vana gloria tentare. ergo inconvenienter persuadet ei, ut se mittat deorsum, quod est contrarium superbiae, vel vanae gloriae, quae semper quaerit ascendere, (ob. 2), . . ., non autem tentavit nisi de tribus, scilicet gula, vana gloria et cupiditate, PT. Q. 41. Art. 4 ob. 4. Cf. SS. Q. 132. Art. 1; SS. Q. 132. Art. 5; PT. Q. 27. Art. 4. — (k), **gloria vera**, see *gloria inanis*. Gloria quae habetur a Deo non est gloria vana, sed vera, SS. Q. 132. Art. 1 ad 2. — (l), **gloria vitae aeternae**, *the glory of eternal life*. Similiter quem Deus plus dilexerit in ordine ad maiorem gloriam vitae aeternae, PP. Q. 20. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 114. Art. 6; PT. Q. 69. Art. 3. — The offspring (*filiae*) of *inanis gloria*, which is one of the seven capital sins and is distinguished from *superbia* are: inoboedientia, iactantia, hypocrisis, contentio, pertinacia, discordia, novitatum praesumptio. Cf. SS. Q. 132. Art. 4 c; SS. Q. 37. Art. 2 c; SS. Q. 38. Art. 2 c; SS. Q. 132. Art. 5 c; Mal. 9. 3 c. — (2), perfecti sunt in gratia vel gratia, PP. Q. 61 pr.; gloria quae nihil est aliud quam gratia consummata, PP. Q. 95. Art. 1 ob. 6; servilis quidem est timor poenae, qui non poterit esse in gloria, nulla possibilitate ad poenam remanente. . . ., et ideo timor qui remanet in gloria, non opponitur spei. in damnatis autem magis potest esse timor poenae quam in beatis spes gloriae, quia in damnatis erit successio poenarum; et sic remanet ibi ratio futuri, quod est obiectum timoris. sed gloria sanctorum est absque successione secundum quamdam aeternitatis participationem, PS. Q. 67. Art. 4 ad 2; beatitudo in sacra Scriptura frequentissime gloria nominatur, C. G. 3. 63. Cf. PP. Q. 62 pr.; PT. Q. 34. Art. 3; PT. Q. 45. Art. 3; PT. Q. 52. Art. 7; C. G. 4. 8; et passim. On **bonum gloriae**, see *bonus*; on **claritas gloriae**, see *claritas*; on **cognitio gloriae**, see *cognitio*; on **comprehensio gloriae**, see *comprehensio*; on **dilectio gloriae**, see *dilectio*; on **dominus gloriae**, see *dominus*; on **donum gloriae**, see *donum*; on **esse gloriae**, see *esse*; on **imago gloriae**, see *imago*; on **immortalitas gloriae**, see *immortalitas*; on **impassibilitas gloriae**, see *impassibilitas*; on **incorruptibile secundum gloriam**, see *incorruptibilis*; on **libertas gloriae**, see *libertas*; on **lumen gloriae seu divinae gloriae**, see *lumen*; on **lux gloriae**, see *lux*; on **operatio gloriae**, see *operatio*; on **perfectio gloriae**, see *perfectio*; on **potestas gloriae**, see *potestas*; on **retributio gloriae**, see *retributio*; on **similitudo gloriae**, see *similitudo*; on **status gloriae seu gloriae consummatae**, see *status*; on **visio gloriae**, see *visio*; on **vita gloriae**, see *vita*. — Kinds of *gloria* in this sense are: (a), **gloria accidentalis** and **gloria essentialis**, *the accidental* or *unessential* and *the essential glory in heaven*. Cf. Mal. 7. 11 ad 6. — (b), **gloria animae seu spiritualis** and **gloria corporis seu corporalis**, *the heavenly glorification of the soul* and *that of the body* or *the spiritual* and *the physical heavenly glorification*. In Christo tamen dispensative factum est quod gloria animae non derivaretur ad corpus, (ob. 3), . . ., fruitio, quae est actus charitatis, pertinet ad gloriam animae, quam Christus non meruit, (ad 1), ... et propter hoc non solum gloria animae, sed etiam gloria corporis cadit sub merito, PT. Q. 19. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 66. Art. 3 c; PP. Q. 73. Art. 1 ad 3; PS. Q. 67. Art. 4 (bis); PS. Q. 69. Art. 4; SS. Q. 18. Art. 2 ad 4; et passim. — (c), **gloria claritatis**, *the heavenly glorification that consists of the brightness* and *radiance of the body*. Accepit tamen in resurrectione gloriam claritatis, PT. Q. 54. Art. 1 ad 3. Cf. C. G. 4. 85. — (d), **gloria corporalis**, see *gloria animae*. Unde conveniens fuit ut etiam a principio corporalis gloria inchoaretur in aliquo corpore, PP. Q. 66. Art. 3 c. — (e), **gloria corporis**, see *gloria animae*. Respectu autem gloriae corporis in animabus sanctorum potest quidem esse desiderium, non tamen spes, proprie loquendo, . . ., et similiter illi qui habent gloriam animae, non proprie dicuntur sperare gloriam corporis, sed solum desiderare, PS. Q. 67. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 69. Art. 4; SS. Q. 18. Art. 2 (passim); SS. Q. 83. Art. 11; PT. Q. 7. Art. 4 (ter); PT. Q. 15. Art. 10; et passim. — (f), **gloria creata**, *the created heavenly glory*. Cf. Verit. 29. 1 a. — (g), **gloria essentialis**, see *gloria accidentalis*. — (h), **gloria finalis seu futura**, *the final* or *future glory*. In spirituali vita est extrema unctio, quae removet peccatorum reliquias, et hominem paratum reddit ad finalem gloriam, PT. Q. 65. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 112. Art. 4; PT. Q. 45. Art. 4 c; C. G. 4. 91. — (i), **gloria futura**, see *gloria finalis*. Fideles Christi ad praemium quidem futurae gloriae deputantur signaculo praedestinationis divinae, PT. Q. 63. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 67. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 100. Art. 1; SS. Q. 153. Art. 4; et passim. — (j), **gloria perfecta**, *the complete* or *perfect heavenly glory*. Cf. Pot. 4. 2 ad 11. — (k), **gloria spiritualis**, see *gloria animae*.

glōriātio, ōnis, *f.*, *a boasting, vaunting*. Alia vero duo, scilicet amor divitiarum, et elatio seu gloriatio de divitiis, non consequuntur nisi abundantes divitias, SS. Q. 188. Art. 7 c.

glōrificātio, ōnis, *f.*, *glorification, glory*. Et secundum hoc glorificatio iustorum est maius opus quam iustificatio impii, PS. Q. 113. Art. 9 c; articulum vero de opere glorificationis distinguunt in duos, SS. Q. 1. Art. 8 c; tertio vero in sui glorificatione fuit liberata etiam ab omni miseria, PT. Q. 27. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 73. Art. 1; SS. Q. 93. Art. 2; PT. Q. 53. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 3; et passim.

glōrifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to glorify, magnify* and *honor* as in worship; *exalt in thought* and *speech*; *give* or *ascribe glory to*; *adore, worship*, (2) *to glorify, to exalt to a state of glory, raise to power* and *happiness*; *uplift to celestial honor* and *blessedness*. — (1), dum cognoscentes Deum, non sicut Deum glorificaverunt, PP. Q. 32. Art. 1 ad 1; sed cultus divinus ordinatur ad Deum glorificandum, SS. Q. 93. Art. 2 ob. 1; videntes turbae paralyticum sanatum a Christo, timuerunt et glorificaverunt Deum, qui dedit potestatem talem hominibus. sed ad daemones non pertinet glorificare Deum, PT. Q. 44. Art. 1 ob. 3. — (2), excedit autem aliquid facultatem

naturae tripliciter: uno modo quantum ad substantiam facti, sicut quod duo corpora sint simul, vel quod sol retrocedat, aut quod corpus humanum glorificetur, PP. Q. 105. Art. 8 c; simul autem cum corpora sanctorum glorificabuntur, etiam tota creatura suo modo renovabitur, PTS. Q. 74. Art. 7 c. Cf. PTS. Q. 69. Art. 2 (bis); PTS. Q. 72. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 1; PTS. Q. 81. Art. 4; PTS. Q. 85. Art. 3. — **glōrificātus**, a, um, *P. a., glorified*, used in the phrase, **glorificatum corpus**, *a glorified body*, a revivified body in its new state of existence after it has risen from the dead. It is distinguished by four transcendent qualities, viz. *impassibility*, which places it beyond the reach of pain and inconvenience; *brightness* or *glory*, by which it shines like the sun; *agility*, the capability of the body to move with the utmost facility and quickness wherever the soul pleases; and *subtility* by which the body becomes subject to the absolute dominion of the soul. St. Thomas speaks of **glorificatus oculus, glorificata anima, glorificatus homo, glorificata natura, glorificata caro**, all synonyms of **glorificatum corpus.** Praeterea, inter dotes glorificati corporis praecipua videtur esse claritas, (ob. 4), . . ., quando transfiguratus est in monte, discipuli sui eum videre non potuerunt, quanto magis glorificata carne Domini eum videre non potuerunt, PT. Q. 55. Art. 6 ad 4; et ideo alii dicunt quod dicta completio ex qua corpora humana subtilia dicuntur, erit ex dominio animae glorificatae, PTS. Q. 83. Art. 1 c; unde homine glorificato, motus caeli cessabit, PTS. Q. 91. Art. 2 c; sicut perfectio hominis multipliciter assignatur est enim perfectio naturae conditae et naturae glorificatae, PTS. Q. 91. Art. 5 ad 3; ergo multo fortius oculus glorificatus per essentiam Deum videre poterit, PTS. Q. 92. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 12. Art. 3; PT. Q. 45. Art. 2; PTS. Q. 84. Art. 3; PTS. Q. 91. Art. 1; et passim.

glōrior, āri, ātus, 1, *v. dep. a.* and *n., to glory, rejoice, boast, pride one's self* on anything, used with (1) *de, in* and *abl.*, (2) *abl.* alone, (3) and *ad* with the *acc.* — (1), homines sensibilibus inhaerentes, magis glorientur de virtute exteriori, SS. Q 66 Art. 9 ad 2; qui gloriantur de hoc quod ex civitatibus nobilibus originem ducunt, PT. Q. 35. Art. 7 ad 1; aliquis glorietur in his quae non sunt, quod pertinet ad falsitatem, (ob. 1), . . ., aliquis res modicas tantum appretietur quod de eis glorietur, . . ., aliquis glorietur in testimonio laudis humanae, SS. Q. 132. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 65. Art. 3, in quot.; SS. Q. 45. Art. 4; SS. Q. 132. Art. 3 (ter); SS. Q. 144. Art. 2; SS. Q. 144. Art. 4; et passim. — (2), praeter Domini sacerdotes nullus audeat praedicare, sive monachus, sive laicus ille sit, qui cuiuslibet scientiae nomine gloriatur, SS. Q. 187. Art. 1 ob. 1, in quot. — (3), Sallustius dicit in Catilinario: gloriari ad unum non est, SS. Q. 132. Art. 1 c, in quot.

glōriōsus, a, um, *adj.*, (1) *famous, glorious, renowned*, (2) *elevated to heavenly glory, celestially glorified.* — (1), imo ex hoc factus est victor gloriosus, PP. Q. 20. Art. 4 ad 1; ipse gloriosus est, qui dum seipso perfruitur, accidentis laudis indigens non est, PP. Q 26. Art. 2 a, in quot. Cf. SS. Q. 77. Art. 4, in quot.; SS. Q. 145. Art. 2. — (2), sed erit per diversam facultatem intellectus, non quidem naturalem, sed gloriosam, PP. Q. 12. Art. 6 ad 3; esse autem gloriosum significat esse beatum, PP. Q. 26. Art. 2 a; nec tamen illis discipulis in specie gloriosa apparuit; sed sicut in potestate eius erat ut ex eius aspectu formaretur in oculis intuentium vel forma gloriosa, vel non gloriosa, aut etiam commixta, vel qualitercumque se habens, PT. Q. 54. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 54. Art. 3; PT. Q. 76. Art. 7 (bis); PTS. Q. 88. Art. 4; PTS. Q. 90. Art. 2 (bis); et passim. On **claritas gloriosa**, see *claritas*; on **corpus gloriosum**, see *corpus*; on **incorruptibilitas corporis gloriosa**, see *incorruptibilitas*; on **resurrectio gloriosa**, see *resurrectio*; on **virgo gloriosa**, see *virgo*; on **visio gloriosa**, see *visio*; on **vita gloriosa**, see *vita*.

glōssa, ae, *f., a gloss*, a note or comment especially a marginal or interlinear note explanatory of something obscure, obsolete or foreign in the text. The Glosses to which St. Thomas makes frequent references are Scriptural Commentaries. Chief among them are the *Glossa Ordinaria* of Walafrid Strabo (ob. 849), and the *Glossa Interlinearis* of Anselm of Laon (ob. 1117). The Glossa Ordinaria is so called from its common use during the Middle Ages; it was known as "the tongue of the Scripture." The Glossa Interlinearis derives its name from the fact that it was written over the words in the text of the Vulgate. In cruce vero, quasi in craticula adustus, ut dicit Glossa ex Heschio, PS. Q. 102. Art. 3 ad 12; praeterea, quaedam Glossa Chrys., in Oper Imperf., hom. X, sub. fin., dicit., PS. Q. 107. Art. 3 ob. 2; quia super illud ps. XXXVI: spera in Domino, et fac bonitatem, dicit Glossa Cassiod., SS. Q. 17. Art. 7 ob. 1; et sicut Glossa Augustini dicit ad Gal., II, SS. Q. 33. Art. 4 ad 2; ubi dicit Glossa Cypriani, SS. Q. 169. Art. 2 ob. 1; sicut Glossa Gregorii ibidem dicit, SS. Q. 180. Art. 5 ad 1; dicit enim quaedam Glossa Bedae super illud Matth. XVII, PT. Q. 45. Art. 2 ob. 1. — **Glossa Ordinaria**, *the Ordinary Gloss*, the one commonly used. Sed contra est, quod dicitur: non videbit me homo et vivet, Gloss ord., PP. Q. 12. Art. 11 a. Cf. PP. Q. 24. Art. 3; PP. Q. 45. Art. 1; PT. Q. 57. Art. 6; PT. Q. 67. Art. 2; PT. Q. 68. Art. 6; et passim. — **Glossa Interlinearis**, *an interlinear gloss.* Ut dicitur Rom., VIII, ipsi primitias spiritus habuerunt: Glossa interl., PTS. Q. 77 Art. 2 a. Cf. PS. Q. 89. Art. 1; SS. Q. 4. Art. 5; SS. Q. 24. Art. 2; PT. Q. 56. Art. 1; PTS. Q. 81. Art. 3; et passim.

glūten, inis, *n.* and **glūtinum**, i, *n.*, (1) *lit., gluten*, an albuminoid or protein compound substance found in animal matter; *coagulable, lymph*, (2) *transf., a bond, connecting tie.* — (1), tertium autem genus humiditatis est quod iam pervenit ad ultimam perfectionem, quam natura intendit in corpore individui, quae iam est, dealterata et incorporata membris; et haec vocatur gluten, PTS. Q. 80. Art. 3 c. — (2), illa est vera necessitudo, et Christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non praesentia tantum corporum; non subdola et palpans adulatio, sed Dei timor, et divinarum Scripturarum studia conciliant, SS. Q. 23. Art. 1 ob. 3.

glūtinum, i, *n.*, see *gluten*.

gnōmē, ēs, *f., aptitude* or *ability to judge rightly over the extraordinary things of life*, synonym of *eugnomosyne.* Ideo virtuti quae est bene praeceptiva, scilicet prudentiae, tanquam principaliori adiunguntur tanquam secundariae, "eubulia," quae est bene consiliativa, et "synesis," et "gnome," quae sunt partes iudicativae, PS. Q. 57. Art. 6 c; gnome, quae est circa iudicium eorum, in quibus oportet quandoque a communi lege recedere, SS. Q. 48. Art. 1 c; omnia illa quae praeter communem cursum contingere possunt, considerare pertinet ad solam providentiam divinam; sed inter homines ille qui est magis perspicax, potest plura horum sua ratione diiudicare; et ad hoc pertinet gnome, quae importat quamdam perspicacitatem iudicii, SS. Q. 51. Art. 4 ad 3; contingit quandoque, aliquid esse faciendum praeter communes regulas agendorum, puta cum impugnatorum patriae non est depositum reddendum vel aliquid aliud huiusmodi, et ideo oportet de huiusmodi iudicare secundum aliqua altiora principia, quam sint regulae communes, secundum quas iudicat synesis, et secundum illa altiora principia exigitur altior virtus iudicativa, quae vocatur gnome, quae importat quamdam perspicacitatem iudicii, SS. Q. 51. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 57 pr.; SS. Q. 47. Art. 15; SS. Q. 48. Art. 1 (ter); SS. Q. 51 pr.; 6 Eth. 9 f; et passim.

Godolias, ae, *m., Godolias*, the son of Ahicam, slain by Ismahel and his followers in Masphath. In septimo vero, qui appellatur October, Godolias occisus est, et reliquiae populi dissipatae, Ier., 41, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2.

Golgōtha, *indecl. n., Golgotha, Calvary*, the place outside Jerusalem where Christ was crucified. The Latin *calvaria* is a translation of the Greek *κρανίον* of the Evangelists, which is an interpretation of the Hebrew Gulgoleth meaning skull. Quia iniuste iudicatus est in praetorio Pilati, et sententiam iniusti iudicii in Golgotha suscepit, PTS. Q. 88. Art. 4 ob. 2.

Gonsaldus, i, *m.*, *Gonsaldus*, a priest mentioned in the Decretals of Gregory IX (XVII, qu. ii. can. Gonsaldus) who under pressure of sickness and emotional fervor promised to become a monk but when restored to health refused to keep his promise. St. Thomas uses this instance in discussing the obligation following such promises. Gonsaldus presbyter infirmitate ac fervore passionis pressus, monachum se fieri promisit; non tamen monasterio aut abbati se tradidit, nec promissionem scripsit, sed beneficium Ecclesiae in manu advocati refutavit; ac postquam convoluit, monachum se negavit fieri, SS. Q. 189. Art. 3 ob. 2, in quot.

gradātim, *adv.*, *by degrees, step by step, little by little, gradually.* Sic igitur inquantum similitudo divinae sapientiae gradatim procedit a supremis, PP. Q. 9. Art. 1 ad 2; tamen fundatur aliquo modo super rerum naturam, inquantum secundum ordinem dictorum articulorum, et contactuum, numeri gradatim designantur, PTS. Q. 96. Art. 4 ad 4. Cf. PP. Q. 47. Art. 2; PP. Q. 65. Art. 3; PP. Q. 108. Art. 7; PP. Q. 119. Art. 2; PS. Q. 72. Art. 6; PS. Q. 96. Art. 2.

gradior, i, gressus, 3, *v. dep. n.*, *to step, walk, go.* Non omnes pisces repetant in aquis; cum quidam habeant pedes quibus gradiuntur in terra, PP. Q. 71. Art. 1 ob. 4; dicitur autem aliquis secundum corporalem motum transgredi, ex eo quod graditur trans terminum sibi praefixum, SS. Q. 79. Art. 2 c.

graduāle, is, *n.*, *the Gradual*, the response and versicle to the Epistle, so called because formerly at High Mass it was sung on the step (gradus) of the altar. It ordinarily accentuates something in the Epistle, and is taken, except in rare cases, from Scripture, mostly from the Psalms. Quae quidem instructio dispositive quidem fit per doctrinam prophetarum et apostolorum, quae in Ecclesia legitur per lectores et subdiaconos; post quam lectionem cantatur a choro Graduale, quod significat profectum vitae, PT. Q. 83. Art. 4 c.

gradus, ūs, *m.*, (1) *grade, degree* in the narrower and in the wider sense of the word, *step*, (2) *grade* in the mathematical and in the astronomical sense. — (1), iterum quod non facerent altare excelsum, ad quod oporteret per gradus ascendere, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7; diversi ordines sunt diversi gradus et gradus in spiritualibus constituuntur secundum diversa dona spiritualia, PP. Q. 108. Art. 2 ob. 2; si tamen nomen gradus large pro ordine accipitur, 2 Sent. 38. 1. 1 ad 2; gradus dicit quandam speciem ordinis, scilicet secundum dignitatem vel perfectionem vel locum, 1 Sent. 20. 1. 3. 1 ad 2; in rebus ordinatis quodlibet additum alteri facit alium gradum, 4 Sent. 40. 1. 2 ob. 6. Cf. PP. Q. 56. Art. 2; PP. Q. 72. Art. 1 (bis); PT. Q. 15. Art. 2 (bis); PT. Q. 26. Art. 1; PT. Q. 89. Art. 3 (passim); et passim. On **diversitas gradus**, see *diversitas*. — Kinds of *gradus* are: (a), **gradus affinitatis** and **gradus consanguinitatis**, *the degree of affinity by marriage* and *that of blood relationship.* Ergo et omnes gradus affinitatis causantur ex gradibus consanguinitatis, et sic non habet per se aliquos gradus, (a), . . ., et ideo ad inveniendum gradus affinitatis est regula generalis, quod quoto gradu consanguinitatis attinet mihi vir, toto gradu affinitatis attinet mihi uxor, PTS. Q. 55. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 4; PTS. Q. 55. Art. 5; PTS. Q. 55. Art. 8 (passim); 4 Sent. 40. 1. 2 c; 4 Sent. 41. 1. 2. 2 c; et passim. — (b), **gradus attinentiae seu propinquitatis**, *the degree of propinquity* or *relationship.* Illa minoritas vinculi affinitatis respectu consanguinitatis facit varietatem in genere attinentiae, non in gradibus, PTS. Q. 55. Art. 8 ad 1. Cf. PTS. Q. 55. Art. 7; 4 Sent. 40. 1. 2 ob. 6, c, and ad 4; 4 Sent. 41. 1. 2. 2 c. — (c), **gradus consanguinitatis**, see *gradus affinitatis.* Plures enim gradus consanguinitatis inveniuntur esse prohibiti uno tempore quam alio, PTS. Q. 50. Art. 1 ob. 4. Cf. PTS. Q. 53. Art. 1; PTS. Q. 54. Art. 2 (passim); PTS. Q. 54. Art. 3; PTS. Q. 54. Art. 4 (passim); PTS. Q. 55. Art. 7 (passim); et passim. — (d), **gradus ecclesiasticus**, *the ecclesiastical grade.* Cf. Eph. 4. 4. — (e), **gradus essendi**, *degree of existence.* Si non omnes gradus essendi invenirentur in rebus, PP. Q. 22. Art. 4 c. Cf. 1 Sent. 36. 2. 3 ad 2. — (f), **gradus in bonitate**, *the grade of good.* Cf. 1 Sent. 34. 1. 2 c. — (g), **gradus propinquitatis**, see *gradus attinentiae.* Quia gradus cuiuslibet rei est pars aliqua illius rei, gradus propinquitatis non potest esse ubi non est propinquitas, PTS. Q. 54. Art. 2 c. — (h), **gradus vitae**, *the degree of life.* Id quod naturaliter habet non determinari ab alio, hoc quidem obtinet summum gradum vitae; tale autem est Deus, PP. Q. 18. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 33. Art. 2, in quot.; C. G. 4. 11. — (i), **gradus viventium**, *the degree of living beings.* Modi vero vivendi distinguuntur secundum gradus viventium, PP. Q. 78. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 54. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 1; 2 Anim. 3 c. — (2), quantum spatium in terra facit diversitatem unius gradus in caelo, 2 Cael. 28 d; trecenta sexaginta, qui est numerus graduum caeli, 2 Cael. 28 d.

Graecē, *adv.*, see *Graeci.*

Graeci, ōrum, *m.*, *the Grecians, Greeks.* Hypostasis apud Graecos ex propria significatione nominis habet quod significet quodcumque individuum substantiae, PP. Q. 29. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 30. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 6; PT. Q. 46. Art. 9; PT. Q. 66. Art. 5; PT. Q. 74. Art. 4; et passim. — **Graecus**, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to the Greeks, Greek, Grecian.* Quidam autem alius philosophus Graecus (Andronicus) dicit, SS. Q. 48. Art. 1 ob. 1; sed Graecae Ecclesiae offerunt fermentatum pro eo, . . ., ita peccaret presbyter Graecus in Ecclesia Graecorum celebrans de pane azymo, PT. Q. 74. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 117. Art. 1; SS. Q. 81. Art. 1; SS. Q. 176. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 4. — **Graecum**, i, *n.*, *the Greek language, Greek.* Unde et in Graeco avaritia philargyria nominatur, SS. Q. 118. Art. 2 ob. 2; dicitur etiam in graeco metalepsis, id est, assumptio, PT. Q. 73. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 58. Art. 1; SS. Q. 32. Art. 1; SS. Q. 45. Art. 2; SS. Q. 120. Art. 2; PT. Q. 63. Art. 2; et passim. — **Graecē**, *adv.*, *in the Greek language, in Greek.* Nam ex lineamentis manus consideratis divinatio sumpta, chiromantia vocatur, quasi divinatio manus, cheir enim graece dicitur manus, SS. Q. 95. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 46. Art. 8; SS. Q. 43. Art. 1; SS. Q. 103. Art. 3 (bis); SS. Q. 135. Art. 2; et passim.

Graecum, i, *n.*, see *Graeci.*

Graecus, a, um, *adj.*, see *Graeci.*

grammatica, ae, *f.*, *grammar.* Sicut per habitum grammaticae habet homo facultatem recte loquendi, non tamen grammatica facit ut homo semper recte loquatur, PS. Q. 56. Art. 3 c; sicut si aliquis est aliquorum magister in grammatica, et aliorum in logica, alia est ratio magisterii utriusque, PT. Q. 35. Art. 5. Cf. PS. Q. 66. Art. 1 c; PS. Q. 81. Art. 2; PS. Q. 94. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 6.

grammaticālis, e, *adj.*, *of* or *pertaining to grammar, grammatical.* Sicut grammaticus cognoscit omnia grammaticalia, SS. Q. 171. Art. 4 ob. 3.

grammaticē, *adv.*, *grammatically, according to the rules of grammar.* Unde non ponuntur ibi passiones, nisi grammatice loquendo, PP. Q. 41. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 39. Art. 8 (bis).

grammaticus, i, *m.*, *a grammarian.* Sicut si grammaticus voluntarie incongrue loquatur, PP. Q. 48. Art. 6 c; non enim quicumque est grammaticus, scit omnia quae ad grammaticum pertinent, SS. Q. 66. Art. 1 c; sicut grammaticus cognoscit omnia grammaticalia, SS. Q. 171. Art. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 77. Art. 3 c; PS. Q. 21. Art. 2, in quot.; PS. Q. 56. Art. 2 (bis); PS. Q. 81. Art. 2.

grānātum, i, *n.*, *a pomegranate.* Per cuius tintinnabula significabantur tonitrua; per mala granata coruscationes, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; ergo in quolibet vino, puta malorum granatorum, vel mororum, PT. Q. 74. Art. 5 ob. 1.

grandis, e, *adj.*, *full-grown, large, big, great.* Ne sit parvo, vel grandi, vel torto naso, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; sed omne peccatum mortale est grandis culpa, (ob. 1), . . ., furtum dicitur non esse grandis

culpa, (ob. 1), . . ., alio modo dicitur furtum non esse grandis culpa per comparationem ad reatum adulteri, SS. Q. 66. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 71. Art. 1; SS. Q. 161. Art. 6, in quot.; PT. Q. 80. Art. 12, in quot.

grandiusculus, a, um, *adj., dim., fairly well grown up.* Quasi manibus Ecclesiae portamur, et lacte nutrimur, dum post baptismum in bonis operibus informamur, et lacte simplicis doctrinae nutrimur proficiendo, donec iam grandiusculi a lacte matris accedamus ad mensam patris, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 4.

grando, inis, *f., hail, a hail-storm.* Unde idem dicitur de igne et grandine, et huiusmodi, de quibus constat quod non sunt rationales creaturae, PP. Q. 68. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 74. Art. 3.

grānum, i, *n., grain, seed.* Quia sic granum milii esset ubique, supposito quod nullum aliud corpus esset, PP. Q. 8. Art. 4 c; sicut formicae praecognoscunt pluvias futuras, quod patet ex hoc quod ante pluviam incipiunt grana in foramen reponere, SS. Q. 172. Art. 1 ob. 3; item columba meliora grana eligit, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4. Cf. PP. Q. 92. Art. 3; PT. Q. 74. Art. 3 (bis); PT. Q. 74. Art. 5; PT. Q. 79. Art. 1; et passim.

grassor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.* and *a., to rage against, attack, proceed against.* In sanctificatis nobis maxime diaboli tentamenta grassantur, PT. Q. 41. Art. 1 c, in quot.

grātē, *adv.*, see *gratus.*

grātia, ae, *f.*, (1) in the wide sense, a quality which renders the recipient pleasing or favorable, *favor*, or that which is freely given, *grace*, (2) in a restricted sense, any gift of God, whether due to nature, or above it, and usually and most properly *a supernatural gift of God to a rational creature for the purpose of eternal salvation.* The notion of grace is an analogical one and has many applications in St. Thomas. Created grace is either granted for the sanctification of the individual or for the sanctification of others. This latter, called *gratia gratis data*, comprehends the charismatic gifts described by St. Paul and common in the early Church, the gift, or grace, of tongues, interpretation, miracles, healing, prophecy, etc., treated by St. Thomas in SS. Q. 171, ff. The former, called *gratia gratum faciens*, is either habitual or actual. Habitual or *sanctifying grace* is a permanent quality inherent in the essence of the soul giving it a share in the divine nature. This grace brings with it other permanent qualities which supernaturalize the faculties of the soul, like the infused theological and moral virtutes, the gifts of the Holy Ghost, and the sacramental characters in the practical intellect. *Actual grace* is a supernatural and transient quality conferred by God to elicit supernatural acts. This is sufficient grace if its effect is the capacity to act; efficacious if its effect is the act itself. Grace is also variously called *exciting* or *assisting*, from its relation to some good object; *operating* and *cooperating*, from its relation to some effect; *prevenient* and *concomitant*, according to the effect of grace in us; *internal* or *external*; *healing* and *elevating*. All grace after the fall of Adam is the *grace of Christ* as distinct from the *grace of God* which the Angels and Adam enjoyed, (3) *grace per eminentiam*, uncreated grace, God Himself, or the Holy Ghost, (4) *thanks, gratitude.* — (1), secundum communem modum loquendi gratia tripliciter accipi consuevit. uno modo pro dilectione alicuius, sicut consuevimus dicere, quod iste miles habet gratiam regis, id est, rex habet eum gratum, PP. Q. 110. Art. 1 c; gratia dupliciter dicitur, uno modo ipsa voluntas Dei gratis aliquid dantis, PT. Q. 2. Art. 10 c; dicitur enim aliquis alicui esse gratus, quia est ei dilectus, unde et qui ab aliquo diligitur dicitur gratiam eius habere, C. G. 3. 150. Cf. PS. Q. 110. Art. 3 c; SS. Q. 2. Art. 5; SS. Q. 8. Art. 5; 2 Sent. 26. 1. 1 c and ad 1; Verit. 27. 1 c; et passim. On **agens per gratiam**, see *agens*; on **revelatio gratiae**, see *revelatio.* — (2), secundo (gratia) sumitur pro aliquo dono gratis dato, sicut consuevimus dicere hanc gratiam facio tibi, PS. Q. 110. Art. 1 c; alio modo (gratia dicitur) ipsum gratuitum donum Dei, PT. Q. 2. Art. 10 c; ex hoc, quod gratis datur, gratia dicitur, 2 Sent. 26. 1. 1 c; gratia, . . ., dicitur uno modo donum gratuitum, 2 Sent. 28. 1. 1 ad 1; gratia est quaedam habitualis dispositio in anima, C. G. 3. 156; gratia reducitur ad primam speciem qualitatis. nec tamen est idem quod virtus, sed habitudo quaedam, quae praesupponitur virtutibus infusis sicut earum principium et radix, PS. Q. 110. Art. 3 ad 3; gratia nihil est aliud quam participata similitudo divinae naturae, PT. Q. 62. Art. 1 c; gratia secundum es considerata perficit essentiam animae, in quantum participat quandam similitudinem divini esse, PT. Q. 63. Art. 2 c; gratia nihil est aliud quam quaedam inchoatio gloriae in nobis, SS. Q. 24. Art. 3 ad 2; gratia est dispositio naturae ad gloriam, 1 Sent. 17. 1. 3 ad 3; gratia dividitur contra naturam, PT. Q. 2. Art. 12 ob. 2; cum enim gratia non tollat naturam, sed perficiat, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2; duo ad rationem gratiae pertinent, . . ., quorum primum est, ut id quod est per gratiam non insit homini per seipsum vel a seipso, sed ex dono Dei, . . ., secundo pertinet ad rationem gratiae, ut non sit ex operibus praecedentibus, Eph. 2. 3. Cf. PS. Q. 110. Art. 3 c; PS. Q. 112. Art. 1 c; PS. Q. 114. Art. 3 c; SS. Q. 19. Art. 7 c; 2 Sent. 26. 1. 4 ad 1; Verit. 27. 1 c; Verit. 27. 2 ad 7; Trin. pr. 2. 3 c; et passim. — **plenitudo gratiae**, *the fullness of sanctifying grace.* Plenitudo gratiae potest attendi dupliciter, uno modo ex parte ipsius gratiae, alio modo ex parte habentis gratiam. ex parte quidem ipsius gratiae dicitur esse plenitudo gratiae ex eo, quod aliquis pertingit ad summum gratiae et quantum ad virtutem, quia scilicet habet gratiam et in maxima excellentia, qua potest haberi, et in maxima extensione ad omnes gratiae effectus, . . ., ex parte vero subiecti dicitur gratiae plenitudo, quando quis habet plene gratiam secundum suam condicionem, sive secundum intentionem, prout in eo est intensa gratia usque ad terminum praefixum ei a Deo, . . ., sive etiam secundum virtutem, inquantum scilicet habet facultatem gratiae ad omnia, quae pertinent ad suum officium sive statum, PT. Q. 7. Art. 10 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 c; PT. Q. 72. Art. 1 (bis); PTS. Q. 65. Art. 2; 3 Sent. 13. 1. 2. 1 c; Comp. 1. 214; et passim. On **bonum gratiae**, see *bonus*; on **cognitio gratiae**, see *cognitio*; on **donum gratiae**, see *donum*; on **esse gratiae**, see *esse*; on **habitus gratiae**, see *habitus*; on **imago gratiae**, see *imago*; on **incorruptibile per donum gratiae**, see *incorruptibilis*; on **invidia fraternae gratiae**, see *invidia*; on **iustitia gratiae**, see *iustitia*; on **lex gratiae**, see *lex*; on **lumen gratiae**, see *lumen*; on **perfectio gratiae**, see *perfectio*; on **puritas per gratiam**, see *puritas*; on **radix gratiae**, see *radix*; on **sacramentum gratiae et plenitudinis gratiae**, see *sacramentum*; on **similitudo gratiae**, see *similitudo*; on **spiritus gratiae**, see *spiritus*; on **status gratiae**, see *status*; on **veritas gratiae**, see *veritas*; on **vita gratiae**, see *vita*.—Kinds of *gratia* in this sense are: (a), **gratia adoptionis**, *the grace of adoption.* Sicut etiam in unione hominis ad Deum, quae est per gratiam adoptionis, non additur aliquid Deo, PT. Q. 3. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 3. Art. 4; PT. Q. 50. Art. 2 c; C. G. 4. 34. — (b), **gratia capitis** and **gratia personalis**, *the grace of the head* and *personal grace*, i.e., the grace which Jesus possesses as Head of His Church and the grace which He possesses in His human nature. Ideo gratia personalis et gratia capitis conveniunt in essentia habitus, PT. Q. 8. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 48. Art. 1 c; PT. Q. 59. Art. 2; PT. Q. 59. Art. 3 (bis); 1 Sent. 15. 5. 2 ad 2; Verit. 29. 4 ob. 1. — (c), **gratia comprehensoris** and **gratia viatoris**, *the grace of one who enjoys the goal attained* and *that of the pilgrim on earth.* Gratia autem viatoris, cum sit deficiens a gratia comprehensoris, habet mensuram minorem respectu gratiae comprehensoris unde manifestum est quod Christus in primo instanti suae conceptionis accepit non solum tantam gratiam quantam comprehensores habent, sed etiam omnibus comprehensoribus maiorem, PT. Q. 34. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 111. Art. 3 ad 2; PS. Q. 114. Art. 3 ad 3; Verit. 27. 5 ad 6. — (d), **gratia consummata seu perfecta** and **gratia imperfecta**, *the complete* or *perfect grace, which consists in the glory of heaven* and *the imperfect grace.* Una conversio

quidem per dilectionem perfectam, quae est creaturae, iam Deo fruentis; et ad hanc conversionem requiritur gratia consummata, PP. Q. 62. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 62. Art. 4 c; PP. Q. 62. Art. 5 ad 2; PP. Q. 95. Art. 1 ob. 6; PP. Q. 109. Art. 1 c; PS. Q. 114. Art. 9; SS. Q. 5. Art. 1 c; Pot. 4. 2 ad 1; Mal. 5. 5 ob. 3. — (e), **gratia cooperans** and **gratia operans**, *the cooperating* and *the operating grace*. Operatio enim alicuius effectus non attribuitur mobili, sed moventi. in illo ergo effectu, in quo mens nostra est mota et non movens, solus autem Deus movens, operatio Deo attribuitur, et secundum hoc dicitur gratia operans. in illo autem effectu, in quo mens nostra et movet et movetur, operatio non solum attribuitur Deo, sed etiam animae, et secundum hoc dicitur gratia cooperans, PS. Q. 111. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 114 pr.; PT. Q. 7. Art. 9 ob. 2; PT. Q. 86. Art. 4 (bis); PT. Q. 86. Art. 5; 2 Sent. 26 div. and 1. 5 c; Verit. 27. 5 ob. 1 and ad 1. — (f), **gratia creata**, *the created grace*, the opposite of God, *the uncreated grace*. Cf. *gratia* under (3). Cf. also Verit. 29. 1 ob. 1, a and c. — (g), **gratia curationum seu sanitatum**, *the charismatic grace of healing the sick*. Cf. PS. Q. 111. Art. 4 c; Pot. 6. 4 c. — (h), **gratia donorum, gratia sacramentalis seu sacramentorum** and **gratia virtutum**, *the grace of the gifts of the Holy Ghost, the grace of the sacraments* and *the grace of the virtues*, i.e., the grace which consists in the infusion of the gifts of the Holy Ghost, that which is dispensed through the sacraments, and that which consists in the infused virtues. Sicut igitur virtutes, et dona addunt super gratiam communiter dictam quamdam perfectionem determinate ordinatam ad proprios actus potentiarum, ita gratia sacramentalis addit super gratiam communiter dictam et super virtutes et dona, quoddam divinum auxilium ad consequendum sacramenti finem, PT. Q. 62. Art. 2 c. Cf. *donum* under (2), and *virtus* under (4). Cf. also PT. Q. 62. Art. 2 a and ad 3; C. G. 4. 70 t and 71; 4 Sent. 1. 1. 4. 5 c; 4 Sent. 7. 2. 2. 3 c; Pot. 6. 4 c. — (i), **gratia fidei**, *the grace of faith* or *that which consists of faith*. Lex nova dicitur lex fidei, inquantum eius principalitas consistit in ipsa gratia, quae interius datur credentibus; unde dicitur "gratia fidei," PS. Q. 107. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 106. Art. 1; PS. Q. 106. Art. 2; SS. Q. 178. Art. 1. — (j), **gratia finalis**, *the grace bestowed at the end of life* or *that lasting until the end of life*. Nullus meretur absolute vitam aeternam nisi per actum finalis gratiae, sed solum sub conditione, si perseverat, PS. Q. 114. Art. 7 ad 3. Cf. App. Q. 1. Art. 5; Mal. 7. 11 ob. 12 and ad 12; Verit. 6. 4 ad 4. — (k), **gratia finita** and **gratia infinita**, *the finite* and *the infinitely great grace*. Si igitur gratia Christi esset finita, PT. Q. 7. Art. 11 ob. 3. Cf. Comp. 1. 215. — (l), **gratia gratis data** and **gratia gratum faciens**, *the undeservedly* (for the use of others) *given grace* and *the grace that makes the man who receives it pleasing to God*, charismatic and personal grace. Duplex est gratia: una quidem, per quam ipse homo Deo coniungitur, quae vocatur gratia gratum faciens; alia vero, per quam unus homo cooperatur alteri ad hoc, quod ad Deum reducatur. huiusmodi autem donum vocatur gratia gratis data, quia supra facultatem naturae et supra meritum personae homini conceditur. sed quia non datur ad hoc, ut homo ipse per eam iustificetur, sed potius, ut ad iustificationem alterius cooperatur, ideo non vocatur gratum faciens, PS. Q. 111. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 3 ob. 3 and c; PS. Q. 111. Art. 4 c; SS. Q. 177. Art. 1 c; C. G. 3. 150; Quodl. 12. 17, 26 ad 1; Eph. 1. 2; et passim. — (m), **gratia gratum faciens**, see *gratia gratis data*. Gratia autem gratum faciens ordinat hominem immediate ad coniunctionem ultimi finis; gratiae autem gratis datae ordinant hominem ad quaedam praeparatoria finis ultimi, sicut per prophetiam et miracula et alia huiusmodi homines inducuntur ad hoc quod ultimo fini coniungantur. et ideo gratia gratum faciens est multo excellentior quam gratia gratis data, PS. Q. 111. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 66. Art. 2; PS. Q. 111. Art. 1 (passim); SS. Q. 8. Art. 5 (passim); SS. Q. 10. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 15; et passim. — (n), **gratia habitualis**, *the habitual* or *sanctifying grace*, which is opposed to **gratia actualis** or **auxilium gratiae**, i.e., the permanent quality of soul rendering it pleasing to God. Alia conversio est quae est meritum beatitudinis; et ad hanc requiritur habitualis gratia, quae est merendi principium, PP. Q. 62. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 109. Art. 6 c; PS. Q. 109. Art. 8 c; PS. Q. 109. Art. 9 c; C. G. 3. 155 and 156; 1 Sent. 44. 1. 3 ad 2; Mal. 1. 5 ad 5; Verit. 29. Art. 1 c; et passim. — (o), **gratia imperfecta**, *the grace of this life*. See *gratia consummata*. Hic autem aliqualiter gratia imperfecta est, inquantum hominem non totaliter sanat, PS. Q. 109. Art. 9 ad 1. Cf. PP. Q. 62. Art. 4; PP. Q. 62. Art. 5; PP. Q. 109. Art. 1. — (p), **gratia infinita**, see *gratia finita*. Utrum Christi gratia sit infinita, PT. Q. 7 pr. Cf. PT. Q. 7. Art. 11 (passim). — (q), **gratia iustificans seu sanctificans seu reparans**, *the justifying* or *sanctifying grace* or *the grace that restores all different effects of grace*. Inquantum scilicet disponebant homines ad gratiam Christi iustificantem, quam etiam significabant, PS. Q. 100. Art. 12 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 8 c; PS. Q. 113. Art. 3 c; SS. Q. 1. Art. 8 ad 6; SS. Q. 2. Art. 5 ad 1; SS. Q. 20. Art. 1 c; et passim. — (r), **gratia linguarum seu locutionis**, *the charismatic grace of languages* or *speech*, of like meaning with *donum linguarum*. Utrum per gratiam linguarum homo adipiscatur scientiam omnium linguarum, SS. Q. 176 pr. Cf. C. G. 3. 154. — (s), **gratia locutionis**, see *gratia linguarum*. — (t), **gratia miraculorum seu signorum**, *the charismatic grace of miracles* or *of the working of miracles*. Sed tamen secundum illud augmentum gratiae praecipue missio invisibilis attenditur, quando aliquis proficit in aliquem novum actum, vel novum statum gratiae, ut puta cum aliquis proficit in gratiam miraculorum aut prophetiae, PP. Q. 43. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 178 pr.; Verit. 12. 2 a and 13 ad 6. — (u), **gratia operans**, *operating grace*, the source of justification. See *gratia cooperans*. Ad gratiam operantem per se pertinet facere iustum; sed quod iustum faciat ex impio, hoc accidit ei ex parte subiecti, in quo peccatum invenitur. anima Christi igitur iustificata est per gratiam operantem, inquantum per eam facta est iusta et sancta a principio suae conceptionis; non quod ante fuerit peccatrix; aut etiam non iusta, PT. Q. 7. Art. 9 ad 2. Cf. PS. Q. 111. Art. 2 (passim); PT. Q. 86. Art. 4 (bis); PT. Q. 86. Art. 5; PT. Q. 86. Art. 6 (quater). — (v), **gratia patriae** and **gratia viae**, *the grace of the heavenly fatherland* and *that on the way to the same*. Per iustificationem enim impii consequitur aliquis gratiam viae. sed per glorificationem consequitur aliquis gratiam patriae, quae maior est, PS. Q. 113. Art. 9 ob. 1. Cf. Verit. 27. 5 ob. 6. — (w), **gratia perfecta**, see *gratia consummata*. Non autem simul potest informari gratia imperfecta, quae est principium merendi, et gratia perfecta, quae est principium fruendi, PP. Q. 62. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 9; PT. Q. 7. Art. 2. — (x), **gratia personalis**, see *gratia capitis*. Cf. PT. Q. 8. Art. 5 (passim). — (y), **gratia plenissima seu gratia plenitudinis**, *the fullest grace* or *grace in its entire fulness*. Cf. *plenitudo gratiae*. Cf. also 1 Sent. 16. 1. 2 ob. 2 and ad 2.—(z), **gratia plenitudinis**, see *gratia plenissima*.—(a²), **gratia praeveniens** and **gratia subsequens**, *the antecedent* and *the subsequent grace*. Gratia secundum quod causat in nobis primum effectum, vocatur praeveniens respectu secundi effectus, et prout causat in nobis secundum vocatur subsequens respectu primi effectus. et sicut unus effectus est posterior uno effectu et prior alio, ita gratia potest dici et praeveniens et subsequens secundum eundem effectum respectu diversorum, PS. Q. 111. Art. 3 c. Cf. 2 Sent. 26. div. and 1. 5 c; Verit. 27. 5 ad 3-6. — (b²), **gratia privilegiata**, *grace in the manner of a privilege*. Cf. Verit. 18. 1 ad 13. — (c²), **gratia prophetalis seu prophetiae**, *the charismatic grace of prophecy*, of the same meaning as *donum prophetale*. Et ulterius posset etiam simul per creationem producere ipsum subiectum, ut scilicet et animam in ipsa sui creatione disponeret ad prophetiam, et daret ei gratiam prophetalem, SS. Q. 172. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 6 ad 2; SS. 171. Art. 3; Pot. 6. 4 c. — (d²), **gratia reparans**, *sanctifying grace restoring man to God's favor*. See *gratia iustificans*. Si in potestate hominis esse dicatur aliquid excluso auxilio gratiae, sic ad multa tenetur homo ad quae non potest sine gratia reparante

SS. Q. 2. Art. 5 ad 1. — (e²), **gratia sacramentalis seu sacramentorum**, *sacramental grace*. See *gratia donorum*. Utrum gratia sacramentalis aliquid addat super gratiam et virtutum et donorum, PT. Q. 62 pr. Cf. SS. Q. 100. Art. 2; PT. Q. 62. Art. 2 (passim); PT. Q. 62. Art. 5; PT. Q. 72. Art. 7. — (f²), **gratia sanctificans**, *sanctifying* or *habitual grace viewed from its primary effect of rendering man holy*. See *gratia iustificans*. Abundantia gratiae sanctificantis animam Christi derivatur ex ipsa Verbi unione, . . . , unde consequens est quod in primo instanti suae conceptionis Christus habuerit plenitudinem gratia sanctificantis animam et corpus eius, PT. Q. 34. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 1. Art. 8; PT. Q. 34. Art. 2; PT. Q. 63. Art. 6. — (g²), **gratia sanitatum**, see *gratia curationum*. Uno quidem modo, ut doctor sacrae doctrinae faciat quae solus Deus facere potest in operibus miraculosis, sive sint ad salutem corporum, et quantum ad hoc ponitur gratia sanitatum, PS. Q. 111. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 111. Art. 4 (bis); SS. Q. 178. Art. 1 (bis). — (h²), **gratia sermonis sapientiae et scientiae**, *the charismatic grace of the speech of wisdom* and *of the speech of science*, of like meaning with a certain kind of *donum sapientiae et scientiae*. Uno modo privatim ad unum vel paucos, familiariter colloquendo, et quantum ad hoc gratia sermonis potest competere mulieribus, SS. Q. 177. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 5 ad 1; PS. Q. 111. Art. 4 c; SS. Q. 176 pr.; SS. Q. 177. Art. 1 c. — (i²), **gratia signorum**, see *gratia miraculorum*. — (j²), **gratia singularis**, *the singular* or *special grace*. Eum esse Filium Dei, non per naturam, sed per excellentiam gratiae singularis, PT. Q. 47. Art. 5 ad 1. Cf. PT. Q. 8. Art. 5 (passim). — (k²), **gratia spiritualis**, *the spiritual grace* or *the grace given to man*, which forms the opposite of *gratia corporalis*, *the grace bestowed upon the body*. Sacramenta novae legis sunt maxime spiritualia, inquantum sunt causa spiritualis gratiae, quae pretio aestimari non potest, SS. Q. 100. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 106. Art. 1; PS. Q. 107. Art. 1 (bis); SS. Q. 100. Art. 3 (ter); PT. Q. 8. Art. 2; PT. Q. 39. Art. 6; et passim. — (l²), **gratia subsequens**, see *gratia praecedens*. Quia etiam secundum quod gratia subsequens ad gloriam pertinet, non est alia numero a gratia praeveniente, per quam nunc iustificamur, PS. Q. 111. Art. 3 ad 2. — (m²), **gratia unionis**, *the grace of the union of the human and the divine nature of Christ in one person*. In Christo ponitur gratia unionis, et gratia habitualis. gratia ergo non potest intelligi ut medium in assumptione humanae naturae; sive loquamur de gratia unionis, sive de gratia habituali, gratia enim unionis est ipsum esse personale, quod gratis divinitus datur humanae naturae in persona Verbi; quod quidem est terminus assumptionis, PT. Q. 6. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 12 (passim); PT. Q. 3. Art. 4; PT. Q. 7 pr.; PT. Q. 8. Art. 5 ad 3; PT. Q. 50. Art. 2 c; 3 Sent. 4. 3. 2. 1 c; Verit. 29. 2 c; et passim. — (n²), **gratia viatoris**, see *gratia comprehensoris*. Gratia autem viatoris, cum sit deficiens a gratia comprehensoris, habet mensuram minorem respectu gratiae comprehensoris, PT. Q. 34. Art. 4 c. — (o²), **gratia virtutum**, *the infused virtues of faith, hope*, and *charity*, and *the infused moral virtues*. See *gratia donorum*. Gratia virtutum et donorum sufficienter perficit essentiam et potentias animae quantum ad generalem ordinationem actuum, PT. Q. 62. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 62. Art. 2 (passim). — (3), vel etiam datum increatum, quod est Spiritus sanctus, potest dici gratia, 2 Sent. 26. 1. 1 c; alio modo (gratia dicitur) ipse Deus gratis dans, 2 Sent. 28. 1. 1 ad 1. — (4), gratia est per quam redditur debitum benefactoribus, PS. Q. 60. Art. 3 c; tertio modo (gratia) sumitur pro recompensatione beneficii gratis dati, secundum quod dicimur agere gratias beneficiorum. quorum trium secundum dependet ex primo; ex amore enim, quo aliquis alium gratum habet, procedit, quod aliquid ei gratis impendat. ex secundo autem procedit tertium, quia ex beneficiis gratis exhibitis gratiarum actio consurgit, PS. Q. 110. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 110. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 17 (bis); SS. Q. 85. Art. 2; SS. Q. 88. Art. 5; SS. Q. 106. Art. 1; et passim. On **confessio gratiarum actionis**, see *confessio*. — **grātis**, *adv.*, *out of favour* or *kindness*, without recompense or reward, *for nothing, gratuitously, gratis*, synonym of *gratuito*. Sed infinita sunt dona quae nobis gratis a Deo conceduntur tam in bonis animae, quam in bonis corporis, quae tamen nos Deo gratos non faciunt, PS. Q. 111. Art. 4 ob. 1; alia est datio ad liberalitatem pertinens; qua scilicet gratis datur alicui quod ei non debetur, SS. Q. 63. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 105. Art. 2; PS. Q. 110. Art. 1 (passim); SS. Q. 61. Art. 3 (bis); SS. Q. 71. Art. 4; et passim.

Grātiānopolitānus, a, um, *adj.*, *of Gratianopolis*, a city in Gallia Narbonensis, now Grenoble in Dauphine. Unde extrav. De voto et voti redemptione, consulitur episcopo Gratianopolitano, SS. Q. 189. Art. 3 ad 1.

Grātiānus, i, *m.*, *Gratian*. — (1) Roman Emperor, son of Valentinian I; born at Sermium, 359; died at Lyons, 383. Before he had attained his ninth year he received the purple robe and diadem with the title of Augustus, and on the death of his father, he became Emperor of the West. Gratian's reign marks a distinct epoch in the transition of the empire from paganism to Christianity. At the time of his accession (375) he refused the insignia of pontifex maximus, which even Constantine and the other emperors had accepted. At the instance of St. Ambrose, who became his chief adviser, he caused the statue of Victory to be removed from the senate house at Rome (382). It was for Gratian that St. Ambrose wrote his great treatise. Ambrosius, lib. II. De Fide, ad Gratianum, prolog., par. 2, col. 583, t. 3., PP. Q. 67. Art. 1 a. Cf. PT. Q. 15. Art. 6; PT. Q. 16. Art. 8; PT. Q. 18. Art. 1; PT. Q. 18. Art. 2; PT. Q. 19. Art. 1. — (2) *Gratian*, John, a monk and professor at the University of Bologna, c. 1150. The **Decretum Gratiani**, *the Decretal of Gratian* was a collection of canonical decrees and excerpts from the Fathers and from Roman Law published by Gratian on his private authority. Before his time there were many decrees of particular councils in the East, in Africa, Spain, and Gaul. Gratian sought to bring order into these various collections, adding brief comments and intending it as a text for the great law school at Bologna. It forms part of the Corpus Iuris Canonici. Sed contra est quod dicitur in Decretis IV distinctionis in append. Grat., ad cap. "In istis," col. 35, PS. Q. 90. Art. 4 a. Cf. PS. Q. 94. Art. 4; SS. Q. 68. Art. 4; SS. Q. 71. Art. 3; SS. Q. 99. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 1; et passim.

grātificātio, ōnis, *f.*, *a showing kindness, doing favors, bestowing grace* on anyone. Eo quod secundum propositum Dei, cuius est gratiam mensurare, gratia confertur animae Christi, sicut cuidam universali principio gratificationis in humana natura, PT. Q. 7. Art. 11 c.

grātifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to make pleasing, gratify*. Unde sicut caritas adveniens non potest ea gratificare quantum ad unum, ita nec quantum ad aliud, PTS. Q. 14. Art. 3 c.

grātiōsitas, ātis, *f.*, *agreeableness, graciousness*. Sed bonitas hominis est gratia, ergo etiam gratiositas sermonis, SS. Q. 177. Art. 1 a.

grātiōsus, a, um, *adj.*, *pleasing, agreeable, in favor, beloved, popular, regarded*. Credebant enim idololatriae quod si mures, aut lacertae vel aliqua huiusmodi, quae immolabant idolis, caderent in vasa, vel in aquas, essent diis gratiosa, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4; homines autem qui minora de seipsis dicunt, gratiosi sunt, SS. Q. 109. Art. 4 c; sed in contrarium est quod dicitur Eccli. VI, 5: lingua eucharis, id est, gratiosa, in bono homine abundabit, SS. Q. 177. Art. 1 a.

grātis, *adv.*, see *gratia*.

grātitūdo, inis, *f.*, *gratitude, a sense of appreciation of favors received, an emotion* or *sentiment of thankfulness, the state of being grateful*, a synonym of *gratia*. Deinde considerandum est de gratia, sive gratitudine, (pr), . . ., ergo gratia sive gratitudo non est virtus ab aliis distincta, (ob. 1), . . ., ergo redditio gratiarum, quae pertinent ad gratitudinem, est actus iustitiae, (ob. 2), . . ., sicut religio est quaedam superexcellens pietas, ita est quaedam excellens

gratia, sive gratitudo, (ad 1), ..., sed ad virtutem gratiae, sive gratitudinis, SS. Q. 106. Art. 1 ad 2; unde sicut gratitudo vel gratia est una specialis virtus, SS. Q. 107. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 106. Art. 3; SS. Q. 106. Art. 6 (quater); SS. Q. 107. Art. 1 (passim); SS. Q. 107. Art. 2 (passim); SS. Q. 107. Art. 3.

grātuītō, *adv.*, see *gratuitus.*

grātuītus, a, um, *adj.*, *that is done without pay* or *reward* or *profit, free, spontaneous, voluntary, gratuitous.* Sic igitur si gratia accipiatur pro gratuita Dei motione, qua movet nos ad bonum meritorium, convenienter dividitur gratia per operantem et cooperantem, PS. Q. 111. Art. 2 c; gratuita, quae sunt a Deo, distinguuntur contra naturalia, quae sunt a principio intrinseco, PT. Q. 2. Art. 12 ob. 2; gratuita praesupponunt naturalia, Verit. 27. Art. 6 ob. 3. Cf. PP. Q. 108. Art. 8 (bis); PS. Q. 69. Art. 3; PS. Q 105 Art 2 (bis); PS. Q. 109. Art. 3; PS. Q. 110. Art. 2; et passim. — **grātuītō**, *adv., without pay* or *profit, for naught, gratis,* synonym of *gratis.* Inquantum Deus gratuito et non ex meritis aliquos praedestinavit sive elegit, PS. Q. 110. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 100. Art. 2 c. On **accidens gratuitum**, see *accidens*; on **amor gratuitus**, see *amor*; on **cognitio gratuita**, see *cognitio*; on **dilectio gratuita**, see *dilectio*; on **dispositio gratuita**, see *dispositio*; on **donum gratuitum**, see *donum*; on **electio gratuita**, see *electio*; on **esse gratuitum**, see *esse*; on **fortitudo gratuita**, see *fortitudo*; on **habitus gratuitus**, see *habitus*; on **iustitia gratuita**, see *iustitia*; on **lumen gratuitum**, see *lumen*; on **prudentia gratuita**, see *prudentia*; on **virtus gratuita**, see *virtus*; on **voluntas gratuita**, see *voluntas.*

grātus, a, um, *adj.*, (1) *pass., beloved, dear, acceptable, pleasing, agreeable,* (2) *act., thankful, grateful; thankworthy, deserving* or *procuring thanks.* — (1), sicut consuevimus dicere quod iste miles habet gratiam regis, id est, rex habet eum gratum, ..., ex amore enim quo aliquis habet alium gratum, (c), ..., dicitur aliquis habere gratiam hominis, intelligitur in illo esse aliquid quod sit homini gratum, ..., nam illud quod est homini gratum in alio homine, ..., causatur autem ex dilectione divina quod est in homine Deo gratum, PS. Q. 110. Art. 1 ad 1; sed quandoque magis est grata pauperi eleemosyna corporalis quam spiritualis, SS. Q. 32. Art. 3 ob. 3; horum tamen quaedam perficit gratia immediate per seipsam sicut gratum facere Deo, PT. Q. 7. Art. 2 ad 1; gratia hominis non causat, sed praesupponit bonitatem veram vel apparentem in homine grato; sed gratia Dei causat bonitatem in homine grato, PT. Q. 86. Art. 2 c; quia utrumque habent ex eadem ratione opera ex charitate facta, scilicet ex hoc quod sunt Deo grata, PTS. Q. 14. Art. 3 c. Cf. PS. *Q. 111. Art. 1 (passim); SS. Q. 117. Art. 6; SS. Q. 186. Art. 6.* — Numerous instances occur in the *Summa* of phrases containing *gratum*, **gratia gratum faciens,** *ingratiating grace, sanctifying grace, the grace which renders the possessor pleasing to God.* Videtur quod missio invisibilis divinae personae non sit solum secundum donum gratiae gratum facientis, ..., si igitur divina persona mittitur solum secundum dona gratiae gratum facientis, (ob. 1), ..., sed persona divina est causa quod habeatur donum gratiae gratum facientis, ..., ergo inconvenienter dicitur quod persona divina secundum dona gratiae gratum facientis mittatur, (ob, 2) ..., sed Filius cognoscitur non solum per gratiam gratum facientem, ..., non ergo persona divina mittitur secundum solam gratiam gratum facientem, (ob. 3), ..., hoc autem non est donum gratiae gratum facientis, sed gratiae gratis datae. ergo persona divina non solum datur secundum gratiam gratum facientem, (ob. 4), ..., neutrum autem horum est nisi secundum gratiam gratum facientem, ..., nullus alius effectus potest esse ratio quod divina persona sit novo modo in rationali creatura, nisi gratia gratum faciens, PP. Q. 43. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 5; PS. Q. 109. Art. 1; PS. Q. 111. Art. 5; SS. Q. 10. Art. 4; SS. Q. 172. Art. 4; PT. Q. 7. Art. 7; PTS. Q. 35. Art. 1; et passim. — (2), unde et gratitudo est minus grata, si sit coacta, ut Seneca dicit, SS. Q. 106. Art. 1 ad 2; Deo enim maxime debet aliquis esse gratus, SS. Q. 107. Art. 3 ob. 1; secundo debet tendere ad hoc quod de ingrato gratum faciat, SS. Q. 107. Art. 4 c; qui enim est gratus beneficio, meretur secundum quamdam congruentiam ut sibi beneficium conservetur, ..., et ideo ille qui honorat parentes, quasi beneficio gratus, SS. Q. 122. Art. 5 ad 4. — **grātē**, *adv., with pleasure, agreeably, willingly.* Et quid tam grate offerri et suscipi posset, PT. Q. 48. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 106. Art. 3 (bis).

gravāmen, inis, *n., trouble, burden, physical inconvenience.* Ratio illa procedit de lege quae infert gravamen iniustum subditis, PS. Q. 96. Art. 4 ad 3; ille qui furtim accipit rem suam apud alium depositam, gravat depositarium, qui tenetur ad restituendam eam vel ad ostendendum se esse innoxium, SS. Q. 66. Art. 5 ad 3; secundo ad subveniendum humanae infirmitati, quia per unum non poterant omnia quae ad divina mysteria pertinebant, expleri, sine magno gravamine, PTS. Q. 37. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 69. Art. 3 ad 2; SS. Q. 88. Art. 2 ad 3; SS. Q. 147. Art. 7; SS. Q. 187. Art. 3; SS. Q. 188. Art. 4; et passim.

gravēdo, inis, *f., weight, heaviness of the limbs.* Anima ... sed tamen quodammodo est liberior ad intelligendum, inquantum per gravedinem et occupationem corporis a puritate intelligentiae impeditur, PP. Q. 89. Art. 2 ad 1.

gravidus, a, um, *adj., pregnant,* used *lit.* and *fig.* Sicut matres gravidae sunt foetibus, sic ipse mundus est gravidus causis nascentium, PP. Q. 115. Art. 2 ad 4.

gravis, e, *adj.*, (1) *lit.*, with respect to weight, *heavy, weighty, ponderous, burdensome,* (a) in *gen.*, (b) in *partic.*, for the usual *gravidus, with young, pregnant,* (c) of the state of bodily sickness, *grave, serious, dangerous,* (2) *fig.*, (a) in a bad sense, *grave,* used to delineate the character of things, *burdensome, grievous, painful, severe,* (b) in a good sense, with respect to character, *serious-minded, grave* in disposition, manner or character. — (1) (a), corporibus gravibus et levibus non competit moveri, ..., et praeterea corpora gravia et levia moventur a motore extrinseco, (ad 2), ..., sicut accidit circa motum aliorum gravium et levium, PP. Q. 18. Art. 1 ad 3; aqua enim est naturaliter gravis. locus autem proprius gravis non est esse sursum, (ob. 1), ..., quamvis sint naturaliter graves, PP. Q. 68. Art. 2 ad 1; duas columnas, ..., ille velocius movebitur qui gravior erit secundum proprietatem suae naturae, PS. Q. 85. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 28. Art. 1 (bis); PS. Q. 27. Art. 3; PS. Q. 36. Art. 4; PS. Q. 93. Art. 6; PS. Q. 113. Art. 3; et passim. — (1) (b), desponsata est, ne temeratae virginitatis adureretur infamia, cui gravis alvus corruptelae videretur insigne praeferre, PT. Q. 29. Art. 1 c, in quot. — (1) (c), sicut enim corporalis morbus tanto est gravior, SS. *Q. 10. Art. 6 ob. 1.* Cf. PS. *Q. 73.* Art. *3* c; PS. Q. 73. Art. 3; PS. Q. 73. Art. 7; PS. Q. 77. Art. 7. — (2) (a), videtur quod nova sit gravior quam lex vetus, ..., ergo lex nova est gravior quam vetus, (ob. 1), ..., et quantum ad hoc lex vetus est multo gravior quam nova, ..., non sunt gravia amanti, sed non amanti sunt gravia, (c), ..., et ideo per hoc non ostenditur quod nova lex sit gravior, PS. Q. 107. Art. 4 ad 3. — Common phrases are: **gravis poena,** *severe punishment.* Quaedam etiam non multum gravia peccata gravi poena puniuntur, (ob. 9), ..., non solum propter gravitatem culpae, sed etiam propter alias causas gravis poena infligitur, ..., quia a peccatis consuetis non facile homines abstrahuntur nisi per graves poenas, ..., ab his enim non de facili homines abstrahuntur nisi propter graves poenas, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9. Cf. PS. Q. 78. Art. 4; PS. Q. 87. Art. 7; SS. Q. 68. Art. 1; PTS. Q. 8. Art. 7; PTS. Q. 25. Art. 1. — **grave peccatum,** *a grave sin, of a serious nature, grievous.* Videtur quod detractio sit gravior omnibus peccatis quae in proximum committuntur, ..., et quo videtur quod detractio sit gravius peccatum quam homicidium, ..., sed homicidium est gravius inter caetera peccata quae in proximum committuntur; ergo detractio est simpliciter inter omnia

gravior, (ob. 1), . . ., detractio videtur esse gravius peccatum quam contumelia, (ob. 2), . . ., tanto aliquod peccatum est gravius, quanto inducit graviorem defectum. sed detractio inducit gravissimum defectum, . . ., ergo detractio est gravissimum peccatum inter ea quae committuntur in proximum, (ob. 4), . . ., gravius peccatum est contumelia quam detractio, inquantum habet maiorem contemptum proximi; sicut et rapina est gravius peccatum quam furtum, SS. Q. 73. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 74. Art. 2 (passim); SS. Q. 75. Art. 2 (passim); SS. Q. 75. Art. 3; SS. Q. 76. Art. 4 (passim). — **gravis cura,** *a grave responsibility.* Etiam in correctione fraterna, quae ad omnes pertinet, gravior est cura praelatorum, SS. Q. 33. Art. 3 ad 1. — **grave nocumentum,** *a grave injury.* Licet pluribus possit noceri per furtum quam per rapinam, tamen graviora nocumenta possunt inferri per rapinam quam per furtum, SS. Q. 66. Art. 9 ad 3. — **gravis turbatio,** *a grave disturbance.* Nisi forte propter scandalum vitandum, cum ex hoc aliqua gravis turbatio timeretur, SS. Q. 69. Art. 4 c. — **grave crimen,** *an enormous crime.* Et ideo infames, infideles, et damnati de gravibus criminibus non decenter sunt advocati, SS. Q. 71. Art. 2 c. — (2) (b), **gravis populus,** *a serious-minded people.* Si populus sit bene moderatus et gravis, communisque utilitatis diligentissimus custos, recte lex fertur, PS. Q. 97. Art. 1 c, in quot. Cf. SS. Q. 189. Art. 10 ad 3. — **graviter,** *adv., grievously, severely, deeply,* used *lit.* and *fig.* Sed secundum leges humanas graviter puniuntur qui nimis aspere affligunt servos suos aut ancillas, PS. Q. 105. Art. 4 ob. 3; sicut etiam si aliquis incaute alium ex ludo percutiens, graviter laedat, culpa non caret, SS. Q. 72. Art. 2 c; sed maxima offensa fuit perpetrata in Christi passione, quia gravissime peccaverunt qui eum occiderunt, PT. Q. 48. Art. 2 ob. 2; ille qui proiceret hoc sacramentum in lutum, multo gravius peccaret quam ille qui conscientia peccati mortalis ad hoc sacramentum accedit, PT. Q. 80. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 47. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 7; SS. Q. 33. Art. 6; SS. Q. 71. Art. 3; PT. Q. 49. Art. 4; PS. Q. 83. Art. 3; et passim.

gravitas, ātis, *f.,* (1) *lit.,* (a) *weight, heaviness,* (b) *gravity,* the degree of intensity with which one body is affected by the attraction of gravitation exercised by another body, (2) *fig.,* (a) *gravity,* the quality of being charged with or involving great consequences; *atrocity, seriousness; enormity,* (b) *seriousness, solemnity, dignity of character, sobriety of demeanor,* used of persons and things, (c) *labor, care, trouble, annoyance.* — (1) (a), quia anima, quantum est de se, nata est movere in quamlibet partem, sed impeditur ab hoc propter corporis gravitatem, PP. Q. 62. Art. 2 ad 2; signum tamen quod inducitur de ponderositate corporum, non est ad propositum. primo quidem, quia additio quantitatis non est causa gravitatis, PP. Q. 115. Art. 1 ad 3; alia est quod sicut est gravitas in corporibus, ita tristitia in spiritibus, et laetitia sicut levitas, PTS. Q. 97. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 26. Art. 2; PS. Q. 63. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 7; SS. Q. 181. Art. 4. — (1) (b), sicut descensionis corporis gravis causa, sicut finis, est locus deorsum; principium autem motus est inclinatio naturalis, quae est ex gravitate, PS. Q. 36. Art. 2 c; sicut terra habet maiorem inclinationem gravitatis quam aqua, quia competit ei esse sub aqua, SS. Q. 26. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 36. Art. 1 (bis); PS. Q. 93. Art. 6; PT. Q. 7. Art. 12 (bis). — (2) (a), sed acerbitas poenae respondet gravitati culpae, PS. Q. 87. Art. 4 ad 3; inter alia vero praecepta etiam apparet ordo secundum ordinem gravitatis peccatorum, PS. Q. 100. Art. 6 c; sed quia in gravitate culpae magis attenditur intentio voluntatis perversae quam effectus operis, SS. Q. 13. Art. 3 ad 1; potest autem contingere quod gravitas peccati subsequentis adaequetur gravitati omnium peccatorum praecedentium, PT. Q. 88. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 8 (passim); PS. Q. 73. Art. 9 (passim); PS. Q. 88. Art. 3; PT. Q. 84. Art. 10; PTS. Q. 9. Art. 2. — (2) (b), ea quae in cultum divinum fiunt, debent honestatem et gravitatem habere, PS. Q. 102. Art. 5 ob. 2; est gressus probabilis in quo sit species auctoritatis gravitatisque pondus, SS. Q. 168. Art. 1 ob. 4, in quot. — (2) (c), duplex difficultas attendi potest: una quidem ex parte exteriorum operum, quae ex seipsis quamdam difficultatem habent et gravitatem, PS. Q. 107. Art. 4 c.

graviter, *adv.,* see *gravis.*

gravo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *lit., to load, burden, weigh down, oppress,* (2) *fig., to burden, oppress, incommode, aggravate.* — (1), primo quidem labor gravans naturam, PS. Q. 41. Art. 4 c; et ideo est unum tantum peccatum originale, sicut etiam est una febris in uno homine, PS. Q. 82. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 88. Art. 2 ad 3; SS. Q. 147. Art. 7; SS. Q. 150. Art. 1 ad 1; SS. Q. 154. Art. 5. — (2), secundo ne eum cui mutuum concederent, gravarent vel usuris, vel etiam aliqua pignora omnino vitae necessaria accipiendo, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4; uno quidem modo confidentia iustae causae, quia videlicet iniuste a iudice gravatur, (c), . . ., cum autem iudex aliquem iniuste gravat, . . ., et ideo licitum est ei qui contra iustitiam gravatur, (ad 1), . . ., aequitas iuris ita subvenit uni parti, quod altera non gravetur, SS. Q. 69. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 66. Art. 5 (passim); SS. Q. 72. Art. 1; SS. Q. 122. Art. 4, in quot.; SS. Q. 188. Art. 4.

gregālis, e, *adv., gregarious, not habitually living alone.* Columba vero est animal mansuetum et simplex, mansuetudinem et simplicitatem significans, . . ., columba vero, quae est gregalis, significat publicas orationes Ecclesiae, PT. Q. 37. Art. 3 ad 4. Cf. PT. Q. 39. Art. 6; PTS. Q. 41. Art. 1.

gregātim, *adv., in flocks* or *herds.* Adhuc autem boves difficilius custodiuntur, quia habentur in agris, et non ita pascuntur gregatim, sicut oves, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9.

Gregorius, ii, (1) *Gregory I* (the Great), Saint, Pope, and Doctor of the Church, born at Rome in 540. The Pontificate of this Pope (590-604) presents one of the most imposing features in the history of the Church. He adopted the title "servus servorum" which his successors have retained. Though a member of a wealthy family, Gregory, following the call of God, exchanged his costly vesture for the habit of St. Benedict, and relinquished his palace for a cloister, in which he lived with some monks until Pope Pelagius sent him as apocrisiarius to Constantinople, a position he occupied for six years, after which he became Abbot of his monastery, from which the voice of the clergy and of the people alike called him forth to occupy the chair of St. Peter. St. Thomas quotes freely from his *Moralium* Libri XXXV, or Commentary on the Book of Job, and also from his *Regulae Pastoralis Liber*; *Dialogorum Libri* II; *Homiliarum in Evangelia Libri II*; *Registrum Epistolarum,* and *Libri duo in Ezechielem.* St. Thomas also quotes from the *Gregorian Sacramentary* which is not entirely the work of Gregory, (2) *Gregory II,* Saint, Pope (715-731), born at Rome and died there. He is the first papal almoner or librarian known to us by name. As pope, he upheld the primacy of the Holy See, and opposed the iconoclastic edicts of Leo the Isaurian, while at the same time giving him the allegiance due to a temporal sovereign. His opposition to the Byzantine Empire brought the Lombards in union with the papacy. He sent St. Boniface to Germany, and repaired Monte Cassino and the walls of Rome, (3) *Gregory III,* Saint, Pope, born at Syria and died at Rome. A renowned ecclesiastical administrator, he continued the struggle against Iconoclasm, opposed the Lombards, aided foreign missions, and completed the restoration of the walls of Rome. St. Thomas quotes a letter of his to St. Boniface which is ascribed to *Gregory II,* (4) *Gregory VII* (Hildebrand), Saint, Pope (1073-1085), born at Saona, Italy and died at Salerno. He entered the Benedictine Order. He strove to stamp out clerical simony and incontinence and enacted decrees against these abuses at his first Lenten Synod (1074). St. Thomas refers to his *Registri sive Epistolarum libri* (S. T. ,SS. Q. 100. Art. 1 ob. 1), (5) *Gregory of Nazianzus,* Saint, Doctor of the Church, was born at Nazianzus, Asia Minor about 325, and died there in 369

A.D. He was bishop of Constantinople at the time of the First General Council held at that place. St. Thomas quotes three of his orations 17, 39, 40, one of his epistles *ad Cledonium*, and his *Carmen* XXXVIII *de Genealogia Christi*, (6) *Gregory of Nyssa*, Saint, Confessor, Father of the Church was born at Sebaste, Asia Minor in 331. He was the brother of SS. Basil and Macrina. St. Thomas quotes from *De Hominis Opificio* (*De Homine*), *De Occursu Domini*, *De Christi Resurrectione oratio I*; *De iis qui in fide dormierunt*, ascribed to St. John Damascene. St. Thomas ascribed to him, *De Providentia*, *De Anima*, and *De Natura Hominis*, works of Nemesius, probably Bishop of Emesa, an author imbued with Neoplatonic ideas. — (1), propter quod dicit Gregorius, *Moral*, lib. 16, cap 4 et 5, PP. Q. 19. Art. 7 ad 2; Gregorius dicit in *Pastorali*, PS. Q. 73. Art. 10 c; sed contra est quod Gregorius dicit in IV *Dialog*. cap. 39, PS. Q. 87. Art. 5 a; unde Gregorius dicit in Hom. Pentecostes, XXX in *Evang*., inter princ. et med., SS. Q. 177. Art. 1 c; Gregorius dicit scribens Leandro episcopo in *Regist*., lib. 1, epist. 41, PT. Q. 66. Art. 8 a; ut dicit Gregorius super *Ezech*. hom. II, lib. 2, PTS. Q. 15. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 107. Art. 3; SS. Q. 146. Art. 2; SS. Q. 172. Art. 1; PT. Q. 28. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 9; et passim. — (2), dicit enim Gregorius II, Decr., cap. IX, de consecrat. dist. V, PT. Q. 72. Art. 5 a. — (3), ut autem Gregorius dicit in epistola ad Bonifacium, cap. *viduas*, XXVII, col. 1372, quaest. 1, SS. Q. 189. Art. 3 ob. 1; et sic intelligendum est quod Gregorius III scribit Bonifacio episcopo, cap. 52, Decr. de consecrat, dist. IV, PT. Q. 67. Art. 5 c. — (4), sed contra est quod Gregorius VII dicit, ut habetur caus. 4, 15 quaest. VI, SS. Q. 12. Art. 2 a; sed contra est quod Gregorius VII dicit: omnis Christianus procuret ad Missarum solemnia aliquid Deo offerre, in conc. Roman. V, can. 12, tom. X. Concil., ut habetur cap. 69, De consecrat, SS. Q. 86. Art. 1 a; sed contra Gregorius VII dicit, Decr., cap. VI, De poenit., dist. V. col. 1636, PTS. Q. 18. Art. 4 a. — (5), ut Gregorius Nazianzenus dicit *Orat*. 17, SS. Q. 60. Art. 6 ad 3; et sicut Gregorius Nazianzenus dicit in *Orat*. 39, quae est in sancta Lumina, a med., PT. Q. 39. Art. 1 c; sicut Gregorius Nazianzenus dicit, in Orat. 40, (ad 1), . . ., sicut Gregorius Nazianzenus dicit in Orat. 39, PT. Q. 39. Art. 3 ad 3; unde Gregorius Nazianzenus dicit, epist. 1 ad Cledonium, PT. Q. 2. Art. 3 ad 1; huic obiectioni Gregorius Nazianzenus in *Carm*. 38. *de genealog*. Christi, PT. Q. 31. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 61. Art. 3; PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 7; PT. Q. 17. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 3. — (6), Gregorius etiam Nyssenus, lib. *De hom. opific*, cap. 16, circa med., PP. Q. 93. Art. 5 ob. 2; sicut Gregorius Nyssenus dicit in *orat. de Occursu Domini*, PT. Q. 37. Art. 3 ad 1; unde Gregorius Nyssenus dicit, *serm. I de Resurrect*., PT. Q. 46. Art. 4 c; Gregorius enim Nyssenus lib. VIII, *De Providentia*, PP. Q. 103. Art. 6 ob. 1; ut Gregorius Nyssenus dicit, lib. *De anima*, cap. 36, PP. Q. 116. Art. 3 c; Gregorius Nyssenus, lib. *De Nat. Hom*. cap. 22, dicit, PS. Q. 17. Art. 8 a. Cf. PS. Q. 14. Art. 4; PP. Q. 98. Art. 2; PS. Q. 35. Art. 5; PS. Q. 46. Art. 2; et passim.

gremium, ii, *n*., *the lap, bosom*, used *lit*. and *fig*. In illo statu nulla corruptione integritatis infunderetur gremio maritus uxoris, PP. Q. 98. Art. 2 ad 4, in quot.; secundum statuta Ecclesiae, eligendus est aliquis de gremio Ecclesiae, (ob. 4), . . ., ille qui de gremio Ecclesiae assumitur, SS. Q. 63. Art. 2 ad 4.

gressibilis, e, *adj*., *ambulatory, having the power of walking* or *moving about*. Alia animalia conservantur in loco suae generationis, sicut pisces in aquis, et animalia gressibilia in terra, PP. Q. 102. Art. 4 ob. 2; in quantum credimus caelum et terram esse creata a Deo, et pisces et aves esse productos ex aquis, et gressibilia animalia et plantas ex terra, SS. Q. 25. Art. 3 ob. 3; huiusmodi autem sunt carnes animalium in terra quiescentium et respirantium, et quae ab eis procedunt, sicut lacticinia ex gressibilibus, et ova ex avibus, SS. Q. 147. Art. 8 c.

gressīvus, a, um, *adj*., *gressorial, adapted for walking*. Sicut homo caecus actu habet virtutem gressivam, per quam ambulare potest, PS. Q. 18. Art. 1 ad 2.

gressus, ūs, *m*., *a stepping, going, step, course, way*. Et secundum hoc dicitur a Deo voluntas hominis praepari, et a Domino gressus hominis dirigi, PS. Q. 112. Art. 2 c; cruribus vero vexatis, et ambulare super terram penitus non valentibus, sanum gressum donare, Deo decibile est, PT. Q. 19. Art. 1 c; quia sic totum mundum perimerent, si comestionem et gressum, et alia huiusmodi impedirent, PTS. Q. 58. Art. 2 ob. 1.

grex, gregis, *m*., (1) *lit*., *a flock, herd, a company* or *collection of animals*, particularly of small animals, as sheep, goats, etc., (2) *fig*., (a) *a flock*, the persons belonging to a congregation, church, parish or diocese as under the care of their special guide or pastor, (b) *a flock, multitude, great numbers of anything*. — (1), per quod significabatur quod sacerdotis praelatio, quam aries designat, qui est dux gregis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 6; contingit quandoque quod aliquis habet domicilium in una parochia, et colit agros in alia; vel aliquis pastor ducit gregem per unam partem anni in terminis unius parochiae, (ob. 2), . . ., pastor autem qui diversis temporibus in duabus parochiis gregem pascit, debet proportionaliter utrique Ecclesiae decimas solvere; et quia ex pascuis fructus gregis proveniunt, magis debetur decima gregis Ecclesiae in cuius territorio grex pascitur, SS. Q. 87. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 114. Art. 4, in quot.; SS. Q. 185. Art. 3 ad 2. — (2) (a), praelati debent resistere non solum lupis, qui spiritualiter interficiunt gregem, SS. Q. 40. Art. 2 ad 1; potest etiam dicere praelato quod diligentius vigilet super gregem suum, PTS. Q. 11. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 184. Art. 7 (passim); SS. Q. 185. Art. 2; SS. Q. 185. Art. 5 (passim); SS. Q. 186. Art. 3; PTS. Q. 8. Art. 1; et passim. — (2) (b), Augustinus dicit: aperiebatur ab ea parte, qua intenderam faciem, et quo transire trepidabam, casta dignitas continentiae, . . ., et amplectendum pias manus, plenas gregibus bonorum exemplorum, SS. Q. 189. Art. 10 ad 3, in quot.

grossities, ēi, *f*., (1) *grossness, bigness*, as of matter, (2) *coarseness*, the state of being formed of coarse particles. — (1), scilicet propter grossitiem corporis, et propter voluntatem claudentem sua secreta, PP. Q. 57. Art. 4 ad 1; secundo autem clauditur mens hominis ab alio homine per grossitiem corporis, PP. Q. 107. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 115. Art. 6 ad 2. — (2), puta ex grossitie cibi, quam necesse est reducere in aliquam aliam causam, primam universalem, PP. Q. 103. Art. 7 c.

grossus, a, um, *adj*., (1) *lit*., (a) *gross, thick, big, bulky*, (b) *gross*, wanting in fineness, coarse in composition, (c) *thick*, closely compacted so as to be thick or dense, as smoke, (2) *fig*., (a) *stupid*, wanting in delicacy of perception, (b) *gross*, not specific or detailed, *general*. — (1) (a), et verum est quod partes grossiores corporis per subtiliores movet, PP. Q. 76. Art. 7 ad 1; et ita haberet os oblongum, labia dura et grossa, et linguam etiam duram, PP. Q. 91. Art. 3 ad 3. — (1) (b), sed hoc est communius et grossius nutrimentum, illud autem suavius et subtilius, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6. Cf. PTS. Q. 74. Art. 9 (bis). — (1) (c), et similiter est etiam, quando ex aliquo grosso fumo eius claritas obfuscatur, PTS. Q. 97. Art. 6 ad 4. — (2) (a), a principio enim quasi grossiores existentes non existimabant esse entia nisi corpora sensibilia, PP. Q. 44. Art. 2 c. — (2) (b), quod ad ieiunium requiritur hora determinata, non secundum subtilem examinationem, sed secundum grossam aestimationem, SS. Q. 147. Art. 7 ad 2.

grus, gruis, *f*., *a crane*. Ex qua contingit quod grues sequuntur ducem, PP. Q. 96. Art. 1 ad 4.

gryps, gryphis, *m.*, *a griffin, a fanciful creature,* half lion and half eagle reputed to be the offspring of a lion and an eagle. In gryphe autem, qui equis et hominibus infestus est crudelitas potentium prohibetur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

gubernāculum, i, *n.*, *a helm, rudder,* used *fig.* Secundo, quantum ad appetitum, qui multipliciter deordinatur, per immoderantiam cibi et potus, quasi sopito gubernaculo rationis, SS. Q. 148. Art. 6 c.

gubernātio, ōnis, *f.*, (1) *directing, guidance, governing, government,* (2) *divine guidance* of the world. — (1), quinta via sumitur ex gubernatione rerum, PP. Q. 2. Art. 3 c; homo autem potest esse principium alterius, non solum per generationem corporalem, sed etiam per instructionem et gubernationem, . . ., ad gubernationem autem vitae propriae et aliorum non solum requiritur cognitio eorum quae naturaliter sciri possunt, sed etiam cognitio eorum quae naturalem cognitionem excedunt, PP. Q. 94. Art. 3 c; gubernatio nihil aliud est quam directio gubernatorum ad finem, qui est aliquod bonum, PP. Q. 103. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 6 ad 2; PS. Q. 93. Art. 4; PS. Q. 93. Art. 5; SS. Q. 47. Art. 12; SS. Q. 50. Art. 3; et passim. — (2), ad providentiam duo pertinent, scilicet ratio ordinis rerum provisarum in finem et exsecutio huius ordinis, quae gubernatio dicitur, PP. Q. 22. Art. 3 c; duo sunt effectus gubernationis, scilicet conservatio rerum in bono et motio earum ad bonum, PP. Q. 103. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 103. Art. 4 (passim); PP. Q. 103. Art 6 (passim); PP. Q. 103. Art. 7 (bis); PS. Q. 91. Art. 1 (ter); SS. Q. 52. Art. 3; et passim.

gubernātīvus, a, um, *leading, guiding, governing, directing.* Nam ars gubernativa considerat quidem finem ut quem operatur, PS. Q. 8. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 103. Art. 8; PS. Q. 5. Art. 6; PS. Q. 57. Art. 4. On **ars gubernativa**, see *ars*; on **causa gubernativa**, see *causa*.

gubernātor, ōris, *m.*, (1) *lit., a steersman, pilot, captain of a ship,* (2) *transf., a director, ruler, governor.* — (1), unde gubernator non intendit, sicut ultimum finem, conservationem navis sibi commissae, . . ., sicut autem navis committitur gubernatori ad dirigendum, PS. Q. 2. Art. 5 c; sicut submersio navis dicitur esse a gubernatore, inquantum desistit a gubernando, . . ., si enim gubernator non posset navem dirigere, . . ., non imputaretur ei navis submersio, quae per absentiam gubernatoris contingeret, PS. Q. 6. Art. 3 c; unde aliqui, inquantum sunt bene consiliativi in rebus bellicis vel nauticis, dicuntur prudentes duces, vel gubernatores, PS. Q. 57. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 79. Art. 1; SS. Q. 184. Art. 8. — (2), secundum quam aliquis gubernator vel dispensator dat unicuique secundum suam dignitatem, PP. Q. 21. Art. 1 c; pertinet autem ad gubernatorem, ut eos quos gubernat ad suum finem adducat, (c), . . ., gubernator non semper suggerit singulis subiectis ut suae voluntati obediant, PT. Q. 8. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 103. Art. 1; PP. Q. 103. Art. 5 (bis); PP. Q. 103. Art. 6; PS. Q. 19. Art. 10; PS. Q. 21. Art. 4; SS. Q. 102. Art. 1; et passim.

gubernātōrius, a, um, *adj., gubernatorial, of* or *pertaining to the office of guiding* or *directing anything.* Sicut gubernatoria ars imperat navifactivae, PS. Q. 9. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 3 c.

guberno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *lit., to steer* or *pilot a ship,* (2) *transf., in gen., to direct, manage, conduct, govern, guide.* — (1), sicut submersio navis dicitur esse a gubernatore, inquantum desistit a gubernando, PS. Q. 6. Art. 3 c; sicut gubernator non dicitur causa submersionis navis ex hoc quod non gubernat navem, PS. Q. 79. Art. 1 c; gubernare autem est movere aliquos in debitum finem; sicut nauta gubernat navem, SS. Q. 102. Art. 2 c. — (2), relationem, . . ., quae consequitur actionem Dei transeuntem in exteriorem effectum; sicut creare et gubernare, PP. Q. 34. Art. 3 ad 2; ille qui gubernat aliquam familiam, potest quidem facere aliqua praecepta vel statuta, PS. Q. 90. Art. 3 ad 3; puta ad gubernandum corpus et ad disponendos humanos actus, PT. Q. 13. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 6; PS. Q. 91. Art. 2; SS. Q. 102. Art. 3 (ter); PT. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 69. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 3; et passim.

Guilisārius, ii, (**Belisārius**, ii), *m.*, *Guilisarius* or *Belisarius,* a Byzantine general who in 537 caused the exile of Pope Silverius. Cf. article Silverius, Pope, in Cath. Encyc., also letter II of Pope Silverius in Migne, P.L. Cf. SS. Q. 108. Art. 1 ad 4. — ut habetur XXIII, qu. IV = Gratianus, Decretum, P. II, causa XXIII, qu. 4, can. 30 Guilisarius (ed. Richter et Friedberg, I, 913).

gula, ae, *f.*, *gluttony, gormandizing,* the opposite of *abstinentia* and *temperantia.* Aliud est bonum corporis et hoc vel pertinet ad conservationem individui, sicut cibus et potus, et hoc bonum inordinate prosequitur gula, PS. Q. 84. Art. 4 c; dividitur enim gula in comessationem et ebrietatem, SS. Q. 150. Art. 1 c; huius appetitus (sc. sensitivi) immoderata concupiscentia in sumendis cibis habet rationem gulae, Mal. 14. 1 ad 4; peccatum autem gulae consistit in concupiscentia inordinata delectationis ciborum, Mal. 14. 2 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 9 ob. 3 and ad 3; SS. Q. 15. Art. 3 c; SS. Q. 148 and 150 (passim); Mal. 14. 1 c and ad 2; et passim. *Gula* is one of the seven capital sins. Cf. SS. Q. 148. Art. 5 c. Cf. also *vitium* under (2). Its *filiae* are the following: *inepta laetitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium,* and *hebetudo circa intelligentiam.* Cf. SS. Q. 148. Art. 6 c and ad 1 - 3; Mal. 14. 4 c. On **deformitas gulae**, see *deformitas.*

gulōsē, *adv.*, see *gulosus.*

gulōsus, a, um, *adj., gluttonous.* Sicut sobrius in cibo moderate assumpto non minorem habet delectationem quam gulosus, PP. Q. 98. Art. 2 ad 3; unde de gulosis dicitur, PS. Q. 1. Art. 5 a; nam luxuriosus tristatur de bono continentiae, et gulosus de bono abstinentiae, SS. Q. 35. Art. 2 ob. 1. Cf. PS. Q. 72. Art. 4; PS. Q. 72. Art. 6; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 78. Art. 4; SS. Q. 148. Art. 3; SS. Q. 148. Art. 4. — **gulōsē**, *gluttonously.* Puta si aliquis ex ira iniuriam inferat personae sacrae, vel si gulose cibum sacrum assumat, SS. Q. 154. Art. 10 ad 3.

gurges, itis, *m.*, *transf., a stream.* Quae de Salvatoris baptismate benedictio fluxit, tanquam fluvius spiritualis, omnium gurgitum tractus universorum fontium venas implevit, PT. Q. 66. Art. 3 ad 4, in quot.

gustābilis, e, *adj., appetizing, exciting appetite.* Sed circa tangibilia et gustabilia non ponitur vitium curiositatis, SS. Q. 167. Art. 2 ob. 1.

gusto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to taste, partake of, enjoy,* used *fig.* Et hoc modo monemur ut probemus Dei voluntatem, et gustemus eius suavitatem, SS. Q. 97. Art. 2 ad 2; super Luc. IX. non gustabunt mortem, donec videant regnum Dei, dicit Glossa interl., PT. Q. 45. Art. 2 ob. 2. Cf. PT. Q. 50. Art. 4, in quot. — **gustans**, antis, *P. a., tasting of food,* used *lit.* Quinto die omnes volucres caeli congregabuntur in campis invicem plorantes, non gustantes aliquid, . . ., duodecimo die omnia animalia venient ad campos de silvis, et montibus rugientia, et nihil gustantia, PTS. Q. 73. Art. 1 a.

gustus, ūs, *m.*, (1) *taste,* the particular sensation excited when a soluble substance is brought in contact with certain parts of the mouth, particularly the tongue, used (a) *lit.*, (b) *fig.*, (2) *taste* that one of the senses which responds to its adequate stimulus with gustatory sensations and which thus gives the perception of the savors and flavors of different things. Since the adequate stimulus of taste is chemical, only soluble substances, as far as known, have any taste. The specific end-organs or receptors of this sense are the so-called gustatory buds or taste buds situated chiefly on the upper surface and edges of the tongue, but also to some extent on the soft palate and larynx. The sensory nerve fibers which supply these organs come from three of the cranial nerves, (3) *taste, liking,* a preference for anything, (4) *taste,* the act

of perceiving the flavor of by the sense of taste. — (1) (a), sicut gustus rei amarae, et olfactus rei foetidae, PS. Q. 35. Art. 5 c.— (1) (b), dum quis experitur in seipso gustum divinae dulcedinis, SS. Q. 97. Art. 2 ad 2. — (2), gustus autem, qui est perceptivus dulcis et amari, concomitatur tactum in lingua, (ad 3), . . ., sensus gustus, secundum dictum Philosophi, est quaedam species tactus, quae est in lingua tantum, . . ., dicendum erit quod secundum rationem diversam immutationis distinguitur gustus a tactu, . . ., gustus autem organum non immutatur de necessitate naturali immutatione secundum qualitatem quae ei proprie obicitur, ut scilicet lingua fiat dulcis vel amara, PP. Q. 78. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 85. Art. 6; SS. Q. 24. Art. 11; SS. Q. 46. Art. 2; SS. Q. 167. Art. 2; PTS. Q. 82. Art. 4 (passim); et passim. — (3), et inde est quod gustus diversimode dispositus non eodem modo accipit aliquid ut conveniens, PS. Q. 9. Art. 2 c. — (4), sicut lingua ordinatur ad gustum et ad locutionem, PS. Q. 12. Art. 3 a.

gutta, ae, *f., a drop of a fluid, a drop.* Sic enim Dei certus est etiam numerus guttarum pluviae et arenae maris, PP. Q. 23. Art. 7 c; solvitur enim species unius eorum; puta si quis guttam aquae amphorae vini apponat, PT. Q. 2. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 52. Art. 3; SS. Q. 24. Art. 6; PT. Q. 74. Art. 8; PT. Q. 77. Art. 8.

guttur, uris, *n., the throat.* Audiant hi quibus in Ecclesia est psallendi officium; Deo non voce, sed corde cantandum; nec in tragoedorum modum guttur et fauces medicamine liniendae sunt, SS. Q. 91. Art. 2 ob. 2; unde dicitur in Glossa ordin., super illud Psalmi CXLIV: exaltationes Dei in gutture eorum, PTS. Q. 82. Art. 4 c, in quot.

gyrus, i, *m., a circle.* Quaedam nunc ad altiora se attollunt, nunc autem in inferiora demerguntur, et hoc saepius repetere videntur, SS. Q. 180. Art. 6 ob. 3.

H

Habacuc, *indecl. n., m., Habacuc,* the eighth of the minor Prophets who probably flourished towards the end of the seventh century B.C. He foretold the captivity of the Jews and the fall of the Assyrian empire. The Book of Habacuc in the Old Testament contains the prophecies of Habacuc, foretelling, as a thing incredible to Juda, the invasion of the Chaldeans. Et Habacuc, I, 13, dicitur, PS. Q. 87. Art. 7 ob. 2. Cf. PT. Q. 1. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 1.

habeo, ēre, ui, itum, 2, *v. a.* and *n., to have* in the widest sense of the word, *hold, keep, possess, cherish, entertain, say, occupy, enclose, contain.* Quamvis simpliciter concedendum sit quod potentiam quam habet Pater, habeat Filius, PP. Q. 41. Art. 6 ad 1; gratia gratum faciens disponit animam ad habendam divinam personam, PP. Q. 43. Art. 3 ad 2; sed "habere" non solum pertinet ad qualitatem, sed et ad alia genera; dicimur enim habere et quantitatem et pecuniam, et alia huiusmodi, (ob. 1), . . ., "habere", secundum quod dicitur respectu cuiuscumque quod habetur, commune est ad diversa genera. unde Philosophus inter *Postpraedicamenta* "habere" ponit, quae scilicet diversa rerum genera consequuntur, sicut sunt "opposita, et prius, et posterius," et alia huiusmodi. sed inter ea quae habentur, talis videtur esse distinctio, quod quaedam sunt in quibus nihil est medium inter habens et id quod habetur, sicut inter subiectum et qualitatem vel quantitatem nihil est medium; quaedam vero sunt in quibus non est aliquod medium inter utrumque, sed sola relatio, sicut dicitur aliquis habere socium vel amicum; quaedam vero sunt inter quae est aliquid medium, non quidem actio vel passio, sed aliquid per modum actionis vel passionis, prout scilicet unum est ornans vel regens et aliud ornatum aut rectum, PS. Q. 49. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 13 c; PP. Q. 29. Art. 2 ad 1; PP. Q. 29. Art. 2 ad 5; PP. Q. 39. Art. 5 ad 6; PP. Q. 82. Art. 1 ad 2; et passim. — **habens,** entis, *P. a., having, possessing, enclosing, containing.* Quilibet habens voluntatem dicitur bonus, PP. Q. 5. Art. 4 ad 3; comprehendere significat aliquid habens et includens alterum, PP. Q. 14. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 63. Art. 4; PS. Q. 66. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6 (bis); PT. Q. 3. Art. 7; PT. Q. 5. Art. 2; et passim. — **habitus,** a, um, *P. a.,* (1) *held* or *kept* in a certain condition, *had* or *possessed,* (2) *following something immediately* or *touching it,* the ἐχόμενος of Aristotle. — (1), appetitus est proprie rei non habitae, SS. Q. 163. Art. 2 c; habitus autem relationem habentis ad habitum, 5 Met. 17 a; est aliquid medium inter habentem et habitum; 5 Met. 20 b. Cf. PS. Q. 33. Art. 2; SS. Q. 18. Art. 4; SS. Q. 169. Art. 2; PT. Q. 79. Art. 6; PT. Q. 84. Art. 10, et passim. On **bonum habitum,** see *bonus.* — (2), sic enim definitur habitum in V Physicorum, quod scilicet consequenter se habet, cum tangat, 1 Anal. 32 c; non est habitum, id est, consequenter se habens, 2 Anal. 11 a; definit quandam speciem eius quod est consequenter quae dicitur habitum et dicit quod non omne quod est consequenter est habitum, sed quando sic est consequenter quod tangit ita quod nihil sit medium, non solum eiusdem generis, sed nec alterius, 5 Phys. 5 d; quod sit habitum, id est, continuo consequens absque interpolatione, 5 Phys. 6 d; possunt quidem motus specie vel genere differentes esse consequenter se habentes, et habiti, id est, quodammodo se tangentes absque aliqua interpolatione temporis, inquantum tempus est continuum, 5 Phys. 7 a. Cf. 6 Phys. 7 c and f; 2 Cael. 17 c; 1 Gener. 5 d; 1 Meteor 4 f; 2 Meteor. 7 g. On **medium habitum,** see *medium.*

habilis, e, *adj., apt, fit, expert, skillful.* Unde qui potest refrenare concupiscentias delectabilium secundum tactum ne modum excedant, quod est difficillimum, ex hoc ipso redditur habilior ut refrenet audaciam, . . ., ille, . . ., est habilior ut retineat animi firmitatem contra impetus delectationum, PS. Q. 61. Art. 4 ad 1; sequitur quod per aliquam corporalem transmutationem homo fit habilior ad aliquod peccatum, SS. Q. 35. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 48. Art. 4; PP. Q. 75. Art. 3; PP. Q. 85. Art. 1; PS. Q. 9. Art. 5; PS. Q. 28. Art. 5; et passim.

habilitas, ātis, *f., ability, skill, aptitude,* synonym of *habilitatio.* Hoc bonum est habilitas subiecti ad actum, PP. Q. 48. Art. 4 c; et aliquam habilitatem ex parte corporis, per quam corpus esset ab anima mobile, PP. Q. 76. Art. 6 c; in praedictis inferioribus viribus acquiritur quaedam habilitas, PP. Q. 89. Art. 5 c; habilitas dicitur secundum aliquem habitum, PS. Q. 82. Art. 1 a. Cf. PP. Q. 48. Art. 4 ad 2; PP. Q. 79. Art. 6; PS. Q. 82. Art. 1; C. G. 3. 105; 4 Sent. 44. 2. 3. 1 ad 2; et passim.

habilitātio, ōnis, *f., skillfulness, facility,* synonym of *habilitas,* not used in the S.T. Habitus vel est habilitatio quaedam, C. G. 1. 56; unctio autem ad habilitationem hominis ad perfectas operationes, C. G. 4. 21.

habilito, āre, āvi, 1, *v. a., to habilitate, make fit* or *suitable.* Inquantum scilicet corpus disponitur et habilitatur ad prompte deserviendum operationibus animae, PS. Q. 50. Art. 1 c; inquantum aliquis timore poenae discedit a peccato, et habilitatur per hoc ad sapientiae effectum, SS. Q. 19. Art. 7 c; sed per merita praecedentia se habilitaverunt ut fructum suffragiorum susciperent, PTS. Q. 71. Art. 12 ad 2.

habitābilis, e, *adj., habitable, fit to be inhabited* or *dwelt in, inhabitable.* Ponunt aliquam regionem infinities esse mutatam de inhabitabili in habitabilem, PP. Q. 46. Art. 2 ad 4; aliqui diligentissime inquisierunt omnia loca terrae habitabilis, PP. Q. 102. Art. 1 ob. 3. Cf. PT. Q. 46. Art. 10; PTS. Q. 91. Art. 2 ad 8.

habitāculum, i, *n., a dwelling place, habitation.* Sicut cibus, et potus, vestimenta, vehicula, et habitacula, et alia huiusmodi, PS. Q. 2. Art. 1 c; decimo quarto die omnes homines de habitaculis recedent, PTS. Q. 73. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 32. Art. 2, in quot.; PT. Q. 51. Art. 2, in quot.

habitātio, ōnis, *f.*, *a dwelling, inhabiting, habitation.* Sicut ad magnificum pertinet praeparare convenientem habitationem, SS. Q. 134. Art. 1 ad 3; ut in priori unctione significetur super ipsum Spiritus Sancti descensio ad habitationem Deo consecrandam, PT. Q. 72. Art. 11 ad 3; sed mundus factus est ut sit habitatio hominis, PTS. Q. 91. Art. 1 a. Cf. PP. Q. 46. Art. 2; PP. Q. 102 pr.; PP. Q. 102. Art. 1 (bis); PTS. Q. 69. Art. 7; et passim.

habitātor, ōris, *m.*, (1) *a dweller in a house, an occupant, tenant,* (2) *transf., an inhabitant of a country.* — (1), habitatio debet habitatori congruere, PTS. Q. 91. Art. 1 a. — (2), et postmodum singulas partes ornari per hoc quod quasi suis habitatoribus replentur, PP. Q. 74. Art. 1 c; et ita necesse erit civitatem vel regionem habitatoribus evacuari, PS. Q. 105. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 40. Art. 3 a.

habito, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.* and *n.*, (1) *act., to have possession of, to inhabit a place,* (2) *neutr., to dwell, abide, reside, live anywhere.* — (1), ergo omnes habitantes terram tenebantur ad observantiam legis, PS. Q. 98. Art. 5 ob. 1; caelos angeli habitant et sidera ornant, PT. Q. 36. Art. 5 c, in quot. — (2), tenebantur ad aliqua exterius facienda in honorem divinum secundum condecentiam ad eos inter quos habitabant, SS. Q. 85. Art. 4 c; spiritus enim sanctus habitat in homine per gratiam, PT. Q. 39. Art. 6 ob. 1; alias omnes qui habitant in parochia, essent propinqui sacerdoti, PTS. Q. 57. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 102. Art. 2; PS. Q. 109. Art. 9; SS. Q. 188. Art. 8; PT. Q. 2. Art. 10; PTS. Q. 69. Art. 7; et passim.

habituālis, e, *adj.*, *being neutral, not active,* but strongly disposed to a particular activity, *that which has assumed the character of a habitus,* i.e., *of a lasting state, habitual,* the opposite of *actualis* and *virtualis.* Memoriam accipit pro habituali animae retentione, PP. Q. 79. Art. 7 ad 1; sed quando sine cogitatione sunt, ad solam memoriam pertinent, quae nihil est aliud, secundum ipsum, quam habitualis retentio notitiae et amoris, PP. Q. 93. Art. 7 ad 3; virtus, . . ., nihil aliud est quam quaedam habitualis conformitas istarum potentiarum ad rationem, PS. Q. 56. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 7; PS. Q. 110. Art. 2; SS. Q. 121. Art. 1; SS. Q. 171. Art. 2 (ter); PT. Q. 11. Art. 5 (passim); et passim. On **caritas habitualis**, see *caritas*; on **cognitio habitualis**, see *cognitio*; on **concupiscentia habitualis**, see *concupiscentia*; on **continuitas habitualis**, see *continuitas*; on **cupiditas habitualis**, see *cupiditas*; on **dispositio habitualis**, see *dispositio*; on **forma habitualis**, see *forma*; on **gratia habitualis**, see *gratia*; on **intellectus habitualis**, see *intellectus*; on **intentio habitualis**, see *intentio*; on **libido habitualis**, see *libido*; on **lumen habituale**, see *lumen*; on **malitia habitualis**, see *malitia*; on **ordinatio habitualis**, see *ordinatio*; on **paupertas habitualis**, see *paupertas*; on **perfectio habitualis**, see *perfectio*; on **potentia habitualis**, see *potentia*; on **respectus habitualis**, see *respectus*; on **scientia habitualis**, see *scientia*; on **voluntas habitualis**, see *voluntas*. — **habituāliter**, *adv.*, *according to the state* or *condition, in an habitual manner,* in a state not actual, nor yet purely potential, but potentially determined, the opposite of *actualiter* and of *virtualiter.* Species conservatae intellectu possibili in eo existunt habitualiter, PP. Q. 84. Art. 7 ad 1; quandoque autem sunt in ea habitualiter tantum, PS. Q. 94. Art. 1 c; alio modo potest accipi habitualiter, id est, pro habitu a quo talis operatio elicitur, PTS. Q. 95. Art. 2 ad 3; habitualiter enim refert in Deum et qui nihil agit nec aliquid actualiter intendit ut dormiens, Virt. 2. 11 ad 3. Cf. PP. Q. 93. Art. 7; PP. Q. 107. Art. 1; PS. Q. 50. Art. 6; PS. Q. 82. Art. 4; PS. Q. 90. Art. 1; et passim. On **cognoscere habitualiter**, see *cognoscere.*

habituāliter, *adv.*, see *habitualis.*

habitūdinālis, e, *adj.*, *proportional, relative, respective.* Alio modo secundum proprietatem personalem et habitudinalem, PT. Q. 15. Art. 1 ad 1.

habitūdo, inis, *f.*, *condition, plight, habit, appearance, relation, respect,* synonym of *intentio, ratio,* and *relatio.* Important circa Deum habitudinem causae, PP. Q. 5. Art. 2 ad 1; proportio dicitur dupliciter uno modo certa habitudo unius quantitatis ad alteram, PP. Q. 12. Art. 1 ad 4; ablativus iste construitur in habitudine signi, PP. Q. 37. Art. 2 c; vel est aliqua aegritudinalis habitudo ex parte corporis, PS. Q. 78. Art. 3 c; propter habitudinem ipsius Christi ad genus humanum, PT. Q. 7. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 8. Art. 2 ad 2; PT. Q. 9. Art. 2 c; C. G. 1. 12, 42, 70, and 86; C. G. 2. 33, 37, 74, and 75; C. G. 3. 143; quae quidem divisio attenditur secundum habitudinem praedicati ad subiectum, 1 Perih. 13 a; gratia, . . ., est velut habitudo quaedam, sicut sanitas se habet ad corpus, 2 Sent. 26. 1. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 66. Art. 4; PP. Q. 75. Art. 7; PP. Q. 76. Art. 4; PS. Q. 110. Art. 3 ad 3; Verit. 27. 2 ad 7; et passim. On **cognoscere secundum habitudinem principii**, see *cognoscere.* — Kinds of *habitudo* are: (a), **habitudo accidentalis**, *the accidental* or *unessential relation.* Cf. 1 Cael. 4 a. — (b), **habitudo innaturalis** and **habitudo naturalis**, *the unnatural* and *the natural relation.* Cf. C. G. 1. 82. — (c), **habitudo naturalis**, see *habitudo innaturalis.* Naturalis autem habitudo in quadam mensura consistit; et ideo quando continuata praesentia delectabilis superexcedit mensuram naturalis habitudinis, efficitur remotio eius delectabilis, (c), . . ., motus laborem et lassitudinem inducit, secundum quod transcendit habitudinem naturalem, (ad 2), . . ., motus autem est delectabilis, non quidem quo receditur a consuetudine, sed magis secundum quod per ipsum impeditur corruptio naturalis habitudinis, quae posset provenire ex assiduitate alicuius operationis, PS. Q. 32. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 59. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 4; PS. Q. 33. Art. 2 (bis); PS. Q. 46. Art. 5; PS. Q. 84. Art. 4; et passim — (d), **habitudo necessaria**, *the necessary relation that cannot be otherwise.* Voluntas enim divina necessariam habitudinem habet ad bonitatem suam, quae est proprium eius obiectum, . . ., sicut et quaelibet alia potentia necessariam habitudinem habet ad proprium et principale obiectum ut visus ad colorem, (c), . . ., aliquando aliqua causa necessaria habet non necessariam habitudinem ad aliquem effectum, quod est propter defectum effectus, et non propter defectum causae. sicut virtus solis habet non necessariam habitudinem ad aliquid eorum quae contingenter hic eveniunt, non propter defectum virtutis solaris, sed propter defectum effectus non necessario ex causa provenientis, (ad 4), . . ., sed divinum scire habet necessariam habitudinem ad scita, non autem divinum velle ad volita, PP. Q. 19. Art. 3 ad 6. Cf. C. G. 1. 82. — (e), **habitudo realis**, *the real relation* or *the relation that occurs outside the mind.* Secundo autem (ad finem intelligibilem ordinatur homo) per realem habitudinem amantis ad amatum, PS. Q. 4. Art. 3 c. Cf. Pot. 7. 9 ad 5. — (f), **habitudo relativa**, *the relation that presents something relative.* Relativa quaedam sunt imposita ad significandum ipsas habitudines relativas, ut dominus et servus, pater et filius, PP. Q. 13. Art. 7 ad 1. — (g), **habitudo universalis**, *the general relation.* Cf. Nom. 5. 3. — (h), **habitudo violenta** and **habitudo voluntaria**, *the forced* and *the voluntary relation.* Cf. C. G. 1. 82. — (i), **habitudo voluntaria**, see *habitudo violenta.*

habitus, ūs, *m.*, (1) *dressing, clothing, garment,* (2) *having, possession,* a form or an act, synonym of *habere* (5 Phys. 3 b), one of the so-called *postpraedicamenta* of Aristotle, the opposite of *defectus, negatio,* and *privatio,* (3) *having on, wearing, dressed, clothed,* likewise synonym of *habere,* one of the ten categories of Aristotle, (4) *habit* in the proper sense of the word, a kind of predicamental quality in that it is a modification of the substance not easily changed. In this sense it is opposed to mere disposition which is easily changed. Such a habit is either a modification of the nature, as health, or, more commonly of some faculty rendering it more prompt to act well or badly. Both habit and disposition are in turn contradivided with *potentia,* potency, (5) *habit* in the narrower sense of the word, i.e., *peculiarity, inclination,* fitness of a thing for something, synonym of *dispositio, habilitas,* and *habitudo,* (6) *habitus* in the figurative sense of the word, i.e., the object of a

habitus. — (1), habitus sanctitatis, puta religionis vel clericatus, significat statum quo quis obligatur ad opera perfectionis, SS. Q. 111. Art. 2 ad 2; sed modestia, quae ponitur pars temperantiae, moderatur exteriorem hominis vitam; puta in incessu, vel habitu, vel aliis huiusmodi, SS. Q. 120. Art. 2 ad 3; habitus vilis et incultus dupliciter potest considerari, SS. Q. 187. Art. 6 c; habitus religionis est duplex, 4 Sent. 38. 1. 2. 3 ad 2. — (2), hoc nomen habitus ab habendo est sumptum. a quo quidem nomen habitus dupliciter derivatur, uno quidem modo, secundum quod homo vel quaecumque alia res dicitur aliquid habere, PS. Q. 49. Art. 1 c; habere secundum quod dicitur respectu cuiuscumque quod habetur commune est ad diversa genera. unde Philosophus inter postpraedicamenta ponit, quae scilicet diversa rerum genera consequuntur sicut sunt opposita et prius et posterius et alia huiusmodi, PS. Q. 49. Art. 1 c; accipitur habitus, secundum quod dividitur contra privationem et potentiam, sicut omnis forma et actus potest dici habitus, C. G. 2. 78; quamvis enim in privatione et habitu et in contrariis immediatis non sit medium circa determinatum subiectum, tamen est medium simpliciter; nam lapis neque caecus neque videns est et albedo neque par neque impar est, 1 Anal. 5 d. On **oppositum secundum habitum et privationem**, see *opponere*. — One kind of *habitus* in this sense is, **habitus quiescens**, *the possession which results in rest*. Species enim et fines sunt habitus quidam quiescentes; nam habito fine quiescit motor, 1 Gener. 20 c. — **contrarietatis principium est oppositio privationis et habitus** (10 Met. 6 a), or, **prima contrarietas est habitus et privatio** (PP. Q. 48. Art. 1 ad 1), or, **principium contrarietatis est privatio et habitus** (PP. Q. 75. Art. 7 c; 1 Phys. 10 e; 1 Gener. 8 c), or, **privatio et habitus est prima contrarietas** (3 Phys. 1 e; 5 Phys. 9 a), *the foundation of all contrary opposition is the opposition of possessing* and *being deprived of a thing*. Quia scilicet in omnibus contrariis salvatur, cum semper unum contrariorum sit imperfectum respectu alterius, ut nigrum respectu albi et amarum respectu dulcis, PP. Q. 48. Art. 1 ad 1.—**habitus naturaliter prior est privatione** (1 Perih. 8 a; 2 Cael. 4 d), *naturally the possession of a thing is prior to being deprived of it*. — **prima contrarietas est habitus et privatio**, see above: *contrarietatis principium* etc. — **principium contrarietatis est oppositio privationis et habitus**, see *above*: *contrarietatis principium* etc. — **privatio et habitus est prima contrarietas**, see *contrarietatis principium* etc. — (3), sed habitus accidentaliter advenit ei cuius est, sive accipiatur habitus, prout est unum de decem praedicamentis, sive prout est species qualitatis, PT. Q. 2. Art. 6 ob. 1; inter ea quae habentur, talis videtur esse distinctio, quod quaedam sunt in quibus nihil est medium inter habens et id quod habetur, sicut inter subiectum et qualitatem et quantitatem nihil est medium; quaedam vero sunt in quibus est aliquid medium inter utrumque, sed sola relatio, sicut dicitur aliquis habere socium vel amicum; quaedam vero sunt, inter quae est aliquid medium, non quidem actio vel passio, sed aliquid per modum actionis vel passionis, prout scilicet unum est ornans vel tegens et aliud ornatum aut tectum, unde Philosophus dicit 5 Metaphys. (c. 20, 1022 b 4 ff), quod habitus dicitur tamquam actio quaedam habentis et habiti, sicut est in illis, quae circa nos habemus. et ideo in his constituitur unum speciale genus rerum, quod dicitur praedicamentum habitus, de quo dicit Philosophus in 5 Metaphys. (c. 20, 1022 b 6 ff.), quod inter habentem indumentum et indumentum quod habetur, est habitus medius, PS. Q. 49. Art. 1 c; cum homo dicitur armatus vel vestitus vel calceatus, denominatur ab aliquo extrinseco, quod non habet rationem neque causae neque mensurae, unde est speciale praedicamentum et dicitur habitus. sed attendendum est, quod etiam aliis animalibus hoc praedicamentum attribuitur, non secundum quod in sua natura considerantur, sed secundum quod in hominis usum veniunt, ut si dicamus equum phaleratum vel sellatum seu armatum, 3 Phys. 5 i. Cf. 5 Met. 20 b and f; 11 Met. 12 a. — (4), (nomen habitus ab habendo est sumptum) alio modo, secundum quod aliqua res aliquo modo se habet in seipsa, vel ad aliquid aliud, PS. Q. 49. Art. 1 c; si autem sumatur habere, prout res aliqua dicitur quodam modo se habere in seipsa vel ad aliud, cum iste modus se habendi sit secundum aliquam qualitatem, hoc modo habitus quaedam qualitas est, de quo Philosophus in 5 Metaphys. (c. 20, 1022 b. 10 ff), dicit, quod habitus dicitur dispositio, secundum quam bene vel male disponitur dispositum aut secundum se aut ad aliud, ut sanitas habitus quidam est, PS. Q. 49. Art. 1 c; cf. PS. Q. 94. Art. 1 c; Verit. 12. 1 c and ad 1; 5 Met. 20 b; habitus ponitur prima species qualitatis, PS. Q. 49. Art. 2 c; habitus importat dispositionem quandam in ordine ad naturam rei et ad operationem vel finem eius, secundum quam bene vel male aliquid ad hoc disponitur, PS. Q. 49. Art. 4 c; habitus, . . ., est species qualitatis, PT. Q. 2. Art. 6 ob. 1; habitus quaedam qualitas est, C. G. 1. 56; cf. PS. Q. 49. Art. 3 c; habitus est quaedam dispositio alicuius subiecti exsistentis in potentia vel ad formam vel ad operationem, PS. Q. 50. Art. 1 c; cf. PS. Q. 54. Art. 1 c; PS. Q. 82. Art. 1 c; habitus est qualitas de difficili mobilis, PS. Q. 82. Art. 1 a; habitus est difficile mobilis, sicut scientia, et eo potest homo uti, cum voluerit, et reddit operationem delectabilem, 3 Sent. 14. 1. 1 ad 2 c; cf. C. G. 2. 60; Verit. 12. 1 ob. 1; habitus secundum proprietatem sui nominis significat qualitatem quandam, quae est principium actus, informantem et perficientem potentiam, unde oportet, si proprie accipiatur, quod sit superveniens potentiae sicut perfectio perfectibili, 2 Sent. 24. 1. 1 c; habitus potentiae alicuius perfectivus est, C. G. 1. 92; habitus numquam est in potentia activa, sed solum in passiva, Pot. 1. 1 ad 4; cf. PS. Q. 50. Art. 1 c; habitus quodammodo est medium inter potentiam puram et purum actum, PP. Q. 87. Art. 2 c; cf. C. G. 1. 91. — On the difference between *habitus* and *dispositio* we read: dispositio ordinem quendam importat, ut dictum est. unde non dicitur aliquis disponi per qualitatem, nisi in ordine ad aliquid et si addatur bene vel male, quod pertinet, ad rationem habitus, oportet quod attendatur ordo ad naturam, quae est finis, PS. Q. 49. Art. 2 ad 1; potest intellegi dispositio proprie dicta condividi contra habitum dupliciter. uno modo, sicut perfectum et imperfectum in eadem specie, ut scilicet dispositio dicatur retinens nomen commune, quando imperfecte inest, ita quod de facili amittatur, habitus autem, quando perfecte inest, ut non de facili amittatur. et sic dispositio fit habitus, sicut puer fit vir. alio modo possunt distingui, sicut diversae species unius generis subalterni, ut dicantur dispositiones illae qualitates primae speciei, quibus convenit secundum propriam rationem, ut de facili amittantur, quia habent causas transmutabiles, ut aegritudo et sanitas, habitus vero dicantur illae qualitates, quae secundum suam rationem habent, quod non de facili transmutentur, quia habent causas immobiles, sicut scientiae et virtutes. et secundum hoc dispositio non fit habitus. et hoc videtur magis consonum intentioni Aristotelis, PS. Q. 49. Art. 2 ad 3. Cf. 3 Sent. 23. 1. 1 c; 4 Sent. 1. 1. 1 c; Mal. 7. 2 ad 4 and 3 ad 4; 7 Phys. 5 e. On the difference between *habitus* and *potentia*, we read: habitus autem a potentia in hoc differt, quod per potentiam sumus potentes aliquid facere, per habitum autem non reddimur potentes ad aliquid faciendum, sed habiles vel inhabiles ad id quod possumus bene vel male agendum. per habitum igitur non datur neque tollitur nobis aliquid posse, sed hoc per habitum adquirimus, ut bene vel male aliquid agamus, C. G. 4. 77. — **intensio habitus** and **remissio habitus**, *the increase* and *the diminution of habit*. Dupliciter potest intensio et remissio in habitibus et dispositionibus considerari, uno modo secundum se, prout dicitur maior vel minor sanitas, vel maior vel minor scientia quae ad plura vel pauciora se extendit, alio modo secundum participationem subiecti, prout scilicet aequalis scientia vel sanitas magis recipitur in uno quam in alio, secundum diversam aptitudinem vel ex natura vel ex consuetudine, PS. Q. 52. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 52. Art. 1-3 c; PS. Q. 53. Art. 1-3c. — **magnitudo seu quantitas habitus**, *the magnitude* or *perfection of a habit*. Habitus duplicem magnitudinem habere potest, unam ex

parte finis vel obiecti, secundum quod dicitur una virtus alia nobilior, inquantum ad maius bonum ordinatur, aliam vero ex parte subiecti, quod magis vel minus participat habitum inhaerentem, PS. Q. 112. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 5. Art. 4 c. On **bonitas ex forma habitus**, see *bonitas*; on **cognoscere in habitu**, see *cognoscere*; on **continuatio habitus**, see *continuatio*; on **frui sicut habitus**, see *frui*; on **inchoatio habitus**, see *inchoatio*; on **intellectus in habitu**, see *intellectus*; on **intensio habitus**, see *intensio*; on **magnitudo habitus**, see *magnitudo*; on **quantitas habitus**, see *quantitas*; on **radix habitus**, see *radix*; on **remissio habitus**, see *remissio*; on **scientia in habitu**, see *scientia*; on **scire in habitu**, see *scire*; on **substantia habitus**, see *substantia*; on **voluntas secundum habitum**, see *voluntas*. — Kinds of *habitus* in this sense are: (a), **habitus activus sive practicus, habitus factivus,** and **habitus cognitivus seu cognoscitivus seu considerativus seu speculativus,** *habit of activity, without reference to work performed, productive habits directed to useful activity which results in some exterior work, practical habits which direct means to an end,* and *cognitive* or *speculative habits of mind which determine the abstract consideration of truth.* There are also appetitive habits, in the will and in the irascible and concupiscible appetites. Per multos enim habitus cognoscitivos dirigimur in agendis, PP. Q. 79. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 57. Art. 1 c; SS. Q. 1. Art. 1 c; 3 Sent. 23. 1. 4. 1 c; 3 Sent. 33. 3. 1. 4 c; Verit. 12. 1 ob. 2; 6 Eth. 3 d and 1; 6 Eth. 4 e and f. — (b), **habitus adquisitus seu consuetudinalis, habitus gratuitus seu infusus** and **habitus innatus seu naturalis,** *the habit acquired by exercise* or *accomplished by habit, that bestowed* or *infused by the grace of God,* and *the inborn habitus* or *that inherent by nature.* Cf. *habitus naturalis.* Quidam enim dixerunt quod scientia, secundum quod est habitus acquisitivus vel infusus, dicitur haec clavis, PTS. Q. 17. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 62. Art. 9; PP. Q. 83. Art. 2 c; PS. Q. 78. Art. 3; SS. Q. 24. Art. 12 (bis); SS. Q. 182. Art. 4; PT. Q. 9. Art. 4; C. G. 3. 155 and 156; 1 Sent. 3. 4. 1 ad 7; 3 Sent. 23 div.; Mal. 4. 2 ob. 5; Verit. 10. 9 c; Verit. 12. 1 ob. 7; Verit. 14. 6 ob. 5; et passim. — (c), **habitus animae seu animalis seu spiritualis** and **habitus corporis seu corporalis seu corporeus,** *the habit of the soul* and *that of the body* or *the immaterial* or *spiritual* and *the physical habit.* Sed habitus animae praesentialiter per suam essentiam sunt in anima, PP. Q. 87. Art. 2 ob. 2; animales habitus hic dicuntur ab anima et non ab animalitate, qua scilicet cum aliis animalibus communicamus, 4 Sent. 3. 1. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 84 pr.; PS. Q. 49. Art. 2; PS. Q. 50. Art. 3; SS. Q. 186. Art. 7; PT. Q. 14. Art. 1; 3 Sent. 23. 1. 2 ob. 2; 4 Sent. 3. 1. 3 ad 3; 7 Phys. 5 e and 6 a; 2 Cael. 4 c; 5 Eth. 1 d; et passim. — (d), **habitus animalis,** see *habitus animae.* Cf. PT. Q. 66. Art. 1, in quot. — (e), **habitus athleticus,** *the habit of an athlete.* Habitus ad robur athletae, 8 Pol. 1 x. — (f), **habitus bonus,** and **habitus malus,** *the morally good* and *the morally bad habits.* Habitus bonus contrariatur habitui malo, sicut virtus vitio, (a), . . ., hoc modo distinguntur specie habitus bonus et malus. nam habitus bonus dicitur qui disponit ad actum convenientem naturae agentis; habitus autem malus dicitur qui disponit ad actum non convenientem naturae; sicut actus virtutum naturae humanae conveniunt, eo quod sunt secundum rationem, actus vero vitiorum, cum sint contra rationem, a natura humana discordant. et sic manifestum est quod secundum differentiam boni et mali, habitus specie distinguuntur, (c). . . ., contrarietas enim habituum est secundum contrarias rationes. et ita secundum bonum et malum habitus distinguuntur, scilicet inquantum unus habitus est bonus, et alius malus; non autem ex hoc quod unus est boni, et alius est mali, (ad 1), . . ., plures habitus boni circa idem specie distinguuntur secundum convenientiam ad diversas naturas, . . ., plures vero habitus mali distinguuntur circa idem agendum secundum diversas repugnantias ad id quod est secundum naturam; sicut uni virtuti contrariantur diversa vitia circa eamdem materiam, PS. Q. 54. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 95. Art. 2; PS. Q. 5. Art. 4; PS. Q. 18. Art. 5 a; PS. Q. 74. Art. 2 c; PS. Q. 78. Art. 1 ad 3; C. G. 3. 8; et passim. — (g), **habitus cognitivus seu cognoscitivus,** see *habitus activus.* Circa habitus cognoscitivos diversimode sunt aliqui opinati. quidam enim ponentes intellectum possibilem esse unum in omnibus hominibus, coacti sunt ponere quod habitus cognoscitivi non sunt in ipso intellectu, sed in viribus interioribus sensitivis. manifestum est enim, quod homines in habitibus diversificantur; unde non possunt habitus cognoscitivi directe poni in eo quod unum numero existens est omnibus hominibus commune, PS. Q. 50. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 13; PS. Q. 51. Art. 1; PS. Q. 54. Art. 2; SS. Q. 9. Art. 2; SS. Q. 48. Art. 1; SS. Q. 51. Art. 4. — (h), **habitus completus,** *the complete* or *the completely formed habitus.* Licet non omnes homines habeant huiusmodi virtutes secundum habitum completum, habent tamen eas secundum quaedam seminalia rationis, secundum quae qui non habet virtutem, diligit virtuosum, tanquam suae naturali rationi conformem, PS. Q. 27. Art. 3 ad 4. — (i), **habitus conclusionum seu scientiae seu scientiarum** and **habitus principiorum seu intellectus,** *the habit of knowledge consisting of conclusions rigidly deduced from principles of knowledge* and *the habit of the immediate insight into the principles of knowledge.* Scilicet habitus conclusionum, qui dicitur scientia, PS. Q. 53. Art. 1 c; conclusiones ex principiis deducere, Verit. 12. 1 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 6 c and 9 c; PS. Q. 50. Art. 4 c; PS. Q. 51. Art. 2 c; PS. Q. 51. Art. 3; PS. Q. 54. Art. 2 ad 2; PS. Q. 94. Art. 1 c; C. G. 2. 73, 75, and 78; 3 Sent. 35. 2. 2. 1 c; 4 Sent. 50. 1. 2 c; Verit. 16. 1 c; 3 Anim. 10 a. — (j), **habitus considerativus,** see *habitus activus.* — (k), **habitus consuetudinalis,** see *habitus adquisitus.* Nihil autem est aliud habitus consuetudinalis quam habitudo acquisita per consuetudinem, quae est in modum naturae, PS. Q. 56. Art. 5 c. — (l), **habitus corporalis sive corporeus,** see *habitus animae.* Habitus autem corporales possibile est causari ex uno actu, PS. Q. 51. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 52. Art. 2; PS. Q. 53. Art. 1. — (m), **habitus corporis,** see *habitus animae.* — (n), **habitus corruptus** and **habitus generatus,** *the corrupted* or *vanished habit* and *the produced* or *generated habit.* Inquantum est conveniens homini secundum aliquam delectationem sensus, vel secundum aliquem habitum corruptum, PS. Q. 6. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 51. Art. 2 ad 3; PS. Q. 53. Art. 1 c; PS. Q. 82. Art. 1; PS. Q. 94. Art. 6; C. G. 4. 22. — (o), **habitus demonstrativus,** the translation of the Aristotelian expression ἕξις ἀποδεικτική (Eth. Nic. 6. 3, 1139. b. 31), *the habit of demonstration* or *that accomplished through demonstration,* i.e., *science.* Habitus demonstrativus, id est, ex demonstratione causatus, 6 Eth. 3 c. Cf. 6 Eth. 4 e. — (p), **habitus divinus seu heroicus,** *the divine* or *the heroic habit,* because of its passing beyond human measure. Virtus quae communem modum hominum excedit et vocari potest heroica seu divina, 7 Eth. 1 c. Cf. PT. Q. 7. Art. 2 ob. 2 and ad 2. — (q), **habitus electivus seu voluntarius,** *the translation of the Aristotelian* expression ἕξις προαιρητική (Eth. Nic. 2. 6, 1106. b. 36), *the habit of correct choice,* i.e., faciens bonam electionem, PS. Q. 58. Art. 4 c, or *the habit of proper free will,* omnis virtus in libera voluntate consistit, unde dicitur habitus electivus vel voluntarius, SS. Q. 81. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 58. Art. 1 ad 2 and Art. 4 c; PS. Q. 64. Art. 1 a; SS. Q. 30. Art. 3 ad 4; SS. Q. 81. Art. 2 ob. 2; PT. Q. 85. Art. 1 c; 2 Eth. 7 b; et passim. — (r), **habitus eliciens** and **habitus imperans,** *the habit eliciting an act* and *the habit commanding to elicit it.* Cf. 4 Sent. 38. 2. 2. 2 c. — (s), **habitus factivus,** see *habit activus.* — (t), **habitus feralis,** *the destructive* or *wild habit.* Cf. 8 Pol. 1 aa. — (u), **habitus generatus,** see *habitus corruptus.* Procedit a nobiliori principio quam sit habitus generatus, PS. Q. 51. Art. 2 ad 3. — (v), **habitus gratiae seu iustitiae,** *the habit of sanctifying grace* or *of justification.* Habitus gratiae et virtutis confertur, sed etiam excitatur in actum, PT. Q. 79. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 9. Art. 3; PT. Q. 87. Art. 4; PS. Q. 89. Art. 2; PTS. Q. 41. Art. 3; Rom. 6. 4. — (w), **habitus gratuitus,** see *habitus adquisitus.* — (x), **habitus heroicus,** see *habitus divinus.* Habitus ille heroicus vel divinus non differt a virtute communiter dicta, nisi secundum perfectiorem modum, PT. Q. 7. Art. 2 ad 2. — (y),

habitus imperans, see *habitus eliciens*. — (z), **habitus infusus**, see *habitus adquisitus*. Sed charitas, cum sit habitus infusus, dependet ex actione Dei infundentis, SS. Q. 24. Art. 12 c. Cf. PS. Q. 51. Art. 4; PS. Q. 82. Art. 1; PS. Q. 109. Art. 9; SS. Q. 24. Art. 2; PT. Q. 9. Art. 4; PT. Q. 12. Art. 2. — (a²), **habitus innatus**, see *habitus adquisitus*. — (b²), **habitus intellectivus seu intellectualis**, and **habitus moralis**, *the habit of knowledge in the intellect* and *the habit of moral act in the will*. Unde intellectus possibilis est subiectum habituum intellectualium, (ad 1), . . ., sic habitus intellectivus secundario potest esse in istis viribus; principaliter autem est in intellectu possibili, PS. Q. 50. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 50. Art. 6; PS. Q. 53. Art. 3 (quater); PS. Q. 57 pr.; PS. Q. 57. Art. 1 (quater); PS. Q. 74. Art. 2 c; C. G. 3. 8, and 42; 3 Sent. 23. 1. 4. 1 c. — (c²), **habitus intellectus**, *the habitual knowledge of first principles*, called *understanding*. See *habitus conclusionum*. Et ita nec actu nec habitu intellectus noster potest cognoscere infinita, sed in potentia tantum, PP. Q. 86. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 111. Art. 1. — (d²), **habitus iustitiae**, *the moral virtue of rendering to each his due, justice*. Secundum quod homo fit iustus adipiscens habitum iustitiae, PS. Q. 100. Art. 12 c. Cf. PP. Q. 89. Art. 6; PP. Q. 100. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 9; SS. Q. 32. Art. 1; SS. Q. 60. Art. 6 (bis); et passim. — (e²), **habitus ligatus** and **habitus solutus**, *the bound* and *loosed habit*. Aliquando enim est habitus solutus, ut statim possit exire in actum, cum homo voluerit, aliquando autem est habitus ligatus, ita quod non possit exire in actum, unde quodammodo videtur habere habitum et quodammodo non habere, sicut patet in dormiente vel in maniaco aut inebriato, 7 Eth. 3 h. Cf. 2 Sent. 24. 3. 3 ad 3. — (f²), **habitus malus**, see *habitus bonus*. Sed habitus malus virtualiter est causa multorum malorum actuum, PS. Q. 71. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 48. Art. 1; PS. Q. 54. Art. 3 (bis); PS. Q. 55 pr.; PS. Q. 71. Art. 4; PS. Q. 78. Art. 1; et passim. — (g²), **habitus moralis**, *a habit in the appetitive faculties, either prudence, justice, fortitude* or *temperance*. See *habitus intellectivus*. Sed etiam quod vis appetitiva sit bene disposita per habitum virtutis moralis, . . . , unde sicut appetitus est principium humani actus secundum hoc quod participat aliqualiter rationem, ita habitus moralis habet rationem virtutis humanae inquantum rationi conformatur, PS. Q. 58. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 60. Art. 1; PS. Q. 65. Art. 1; PS. Q. 68. Art. 3; PS. Q. 74. Art. 2; SS. Q. 19. Art. 4. — (h²), **habitus naturalis, habitus non naturalis** and **habitus supernaturalis**, *the natural* (cf. *habitus adquisitus*) and *the non-natural* and *the supernatural habit*. Intellectus indiget speciebus intelligibilibus, per quas intelligat; et ideo oportet quod in eo ponatur aliquis habitus naturalis superadditus potentiae, . . ., sed in ordine ad ea quae supra naturam sunt, ad nihil horum sufficit natura potentiae; et ideo oportet fieri superadditionem habitus supernaturalis quantum ad utrumque, PS. Q. 62. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 79. Art. 12 (bis); PP. Q. 79. Art. 13; PP. Q. 83. Art. 2(passim); PS. Q. 35. Art. 5; 7 Met. 5 a; et passim. — (i²), **habitus non-naturalis**, see *habitus naturalis*. — (j²), **habitus operativus**, *the habit of action* which on the one hand forms the opposite of *habitus factivus*, (finis autem virtutis, cum sit habitus operativus, est ipsa operatio, PS. Q. 55. Art. 4 c), and on the other is identical with it, as opposed to entitative habit, (habitus, qui operativi dicuntur, ordinantur ulterius ad exteriorem operationem, quae dicitur factio, secundum quam transit in exteriorem materiam transmutandam, 3 Sent. 23. 1. 4. 1 ad 4). Cf. PS. Q. 55 pr.; PS. Q. 55. Art. 2 c and 4 c; PS. Q. 55. Art. 3; 3 Sent. 23. 1. 4. 1 ad 4; et passim.—(k²), **habitus opinativus**, *the habit of opinion*, i.e., *that considers something as probable*. Unde ex multis actibus rationis oportet causari habitum opinativum, etiam ex parte intellectus possibilis, PS. Q. 51. Art. 3 c. — (l²), **habitus personalis**, *the personal habit*, or *the habit belonging to a person as such*. Cf. Mal. 4. 2 ad 6. — (m²), **habitus politicus**, *the political habit* or *that of the actions of public life*. Cf. Verit. 14. 6 ob. 5. — (n²), **habitus practicus**, see *habitus activus*. — (o²), **habitus principiorum**, same as habit of understanding. See *habitus conclusionum*. Philosophus, . . ., ponit scientiam et sapientiam, et intellectum, qui est habitus principiorum, in ipsa intellectiva parte animae, PS. Q. 50. Art. 4 a. Cf. PS. Q. 53. Art. 1; PS. Q. 57. Art. 2; PS. Q. 57. Art. 4; PS. Q. 94. Art. 1 (bis). — (p²), **habitus scientiae seu scientiarum**, see *habitus conclusionum*. — (q²), **habitus speculativus**, see *habitus activus*. Prudentia magis convenit cum arte quam habitus speculativi, quantum ad subiectum et materiam; utrumque enim est in opinativa parte animae, et circa contingens aliter se habere. sed ars magis convenit cum habitibus speculativis in ratione virtutis, quam cum prudentia, PS. Q. 57. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 57. Art. 1 (passim); PS. Q. 57. Art. 3 (passim); PS. Q. 57. Art. 5. — (r²), **habitus virtuosus seu virtutis** and **habitus vitiosus**, *the virtuous* and *the vicious habit*, and *the habit of virtue* and *that of vice*. Haec autem quatuor sic distincta non important diversitatem habituum virtuosorum quantum ad iustitiam, temperantiam, et fortitudinem, PS. Q. 61. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 51. Art. 2 c; PS. Q. 55. Art. 4 c; PS. Q. 78. Art. 2 a and c; PS. Q. 93. Art. 6 c; SS. Q. 123. Art. 9; C. G. 4. 70; 2 Sent. 25. 1. 1 ad 5; Pot. 3. 6 ad 12; Mal. 4. 2 ad 5; Verit. 10. 9 c; Verit. 11. 1 c; et passim. — (s²), **habitus virtutis**, see *habitus virtuosus*. — (t²), **habitus vitiosus**, see *habitus virtuosus*. — **cuius est habitus, eius est actus** (SS. Q. 27. Art. 2 ob. 2), or the reverse, **eius est habitus, cuius est operatio** (PS. Q. 50. Art. 4 c), *habitus* and *activity which correspond to each other have the same subject*. — **cuiuslibet habitus mensura quaedam est id, ad quod habitus ordinatur** (Verit. 10. 9 c), *the measure* and *norm of any habit is that toward which it is directed*. — **eius est habitus, cuius est operatio**, see above: *cuius est habitus* etc. — **habitus alicuius potentiae distinguuntur specie secundum differentiam eius quod est per se obiectum potentiae** (Sensu 1 a), or, **habitus distinguuntur secundum obiecta** (6 Eth. 3 d), or, **omnes habitus distinguuntur per obiecta, ex quibus speciem habent** (1 Gener. pr.), *the habits of a faculty are distinguished as to species according to that which is the primary object of the power* or *faculty in question*, or more commonly, *habits are differentiated according to their objects from which they derive their species* and *essence*. — **habitus in sui ratione non includit indivisibilitatem** (PS. Q. 52. Art. 1 c), *habit does not include in its essential concept indivisibility so that as a result it can be increased* or *lessened*, or *added to* or *taken from*. — **habitus per actus cognoscuntur** (PP. Q. 87. Art. 2 a), *habits are known from the activities which come forth from them*. — **habitus propter actus sunt** (C. G. 3. 48), *habits exist for the sake of the actions which come from them*. — **in repentinis signum interioris habitus praecipue accipi potest** (C. G. 3. 160), *those actions which are performed instantly*, i.e., *without further deliberation, serve especially as countersigns for the existence* and *being of an inner habit*. — **materialis diversitas obiecti non diversificat habitum, sed solum formalis** (1 Anal. 41 d), *not material but formal difference of the object establishes a difference of habit*. — **omnes habitus distinguuntur per obiecta, ex quibus speciem habent**, see above: *habitus alicuius potentiae* etc. — **quales sunt habitus, tales actus reddunt** (3 Sent. 34. 2. 2. 2 c), *acts are such according to the habits whence they emanate*. — (5), Bernardus large utitur nomine habitus pro habitudine quadam, 2 Sent. 24. 1. 1 ad 1. — A kind of *habitus* in this sense is: **habitus prophetiae**, *the habit of prophecy* or *the prophetic habit*. Mens prophetae, postquam fuerit semel vel pluries divinitus inspirata, etiam actuali inspiratione cessante, remanet habilior ut iterum inspiretur, et haec habilitas potest dici habitus prophetiae, ... sed tamen non proprie dici potest habitus, sed magis habilitas vel dispositio quaedam a qua aliquis nominatur propheta, etiam quando actu inspiratur, Verit. 12. 1 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 3; Verit. 12. 1 ad 1. — (6), alio modo potest dici habitus id quod habitu tenetur, sicut dicitur fides id, quod fide tenetur, PS. Q. 94. Art. 1 c.

hactenus, *adv.*, *in time*, to indicate a limit, *up to this time*, *thus far*, *so far*, *till now*, *hitherto*. Secundum quem modum hactenus de his virtutibus locuti sumus, PS. Q. 61. Art. 5 c; ut praeter consuetu-

dinem in Ecclesia hactenus observatam, Iudaeorum filii invitis parentibus baptizentur, SS. Q. 10. Art. 12 c; unde omnes illi qui tempus praedictum numerare voluerunt, hactenus falsiloqui sunt inventi, PTS. Q. 77. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 106. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 11, in quot.; SS. Q. 26. Art. 12.

haereo, ēre, haesi, haesum, 2, *v. n.*, (1) *lit., to hang* or *hold fast, to hang, stick, cleave, cling, adhere, be fixed, sit fast, remain close* to anything or in any manner, used with the *abl.*, *in* with *abl.*, (2) *fig.*, with the idea of duration in time predominating, *to remain fixed, to abide* or *continue anywhere.* — (1), quando Abraham invenit arietem haerentem cornibus, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; festina, quaeso te, et haerenti in solo naviculae funem magis praecide quam solve, SS. Q. 189. Art. 10 c; quanto magis ille panis qui de caelo descendit, non potest ab his qui coniugalibus paulo ante haesere complexibus, PT. Q. 80. Art. 7 ad 2. — (2), an forte minus haerent sacramenta christiana quam corporalis haec nota, PT. Q. 63. Art. 1 c, in quot. Cf. PT. Q. 63. Art. 5, in quot.; PT. Q. 66. Art. 9, in quot.

haeresiarcha, ae, *m., a leader of a sect, heresiarch.* Planum est etiam peccare plus haeresiarchas, qui a fide catholica recedentes novas haereses fingunt, PTS. Q. 99. Art. 4 c.

haeresis, *f., special teaching, erroneous doctrine* in matters of faith that is obstinately adhered to, *heresy*, synonym of *secta.* Haeresis graece ab electione dicitur, quod scilicet eam sibi unusquisque eligat disciplinam, quam putat esse meliorem, (ob. 1), . . ., nomen "haeresis," sicut dictum est, electionem importat. electio autem, ut supra dictum est, est eorum quae sunt ad finem, praesupposito fine, (c), . . ., sicut haeresis dicitur ab eligendo, ita secta dicitur a sectando, . . . , et ideo haeresis et secta idem sunt; et utrumque pertinet ad opera carnis, non quidem quantum ad ipsum actum infidelitatis respectu proximi obiecti, sed ratione causae, quae est vel appetitus finis indebiti, secundum quod oritur ex superbia vel cupiditate, ut dictum est; vel etiam aliqua phantastica illusio, quae est principium errandi, SS. Q. 11. Art. 1 ad 3; haeresis supra errorem addit aliquid et ex parte materiae, quia est error eorum, quae ad finem pertinet, et ex parte errantis, quia importat pertinaciam, quae sola facit haereticum, Mal. 8. 1 ad 7. Cf. PP. Q. 32. Art. 4 (passim); PS. Q. 100. Art. 10 (bis); SS. Q. 39. Art. 1 (passim); PT. Q. 2. Art. 6 (passim); 4 Sent. 13. 2. 1 c-3 c; et passim. On the difference between *haeresis* and *schisma*, see *schisma.*

haereticus, a, um, *adj., of* or *belonging to heretical religious doctrine, heretical.* In hoc quod aliquis vendit donum Spiritus sancti, quodammodo protestatur se esse dominum spiritualis doni, quod est haereticum, SS. Q. 100. Art. 1 ad 1; unde haereticum est negare B. Virginem esse matrem Dei, PT. Q. 35. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 118. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 78. Art. 5; PT. Q. 82. Art. 9; PTS. Q. 79. Art. 2; et passim. — **haereticus**, i, *m., a teacher of false doctrine, a heretic.* Haereticus est, qui falsas vel novas opiniones vel gignit vel sequitur, SS. Q. 11. Art. 1 a; haereticus secundum nos dicitur, qui a communi fide, quae Catholica dicitur, discedit, contrariae opinioni vehementer inhaerens per electionem, 4 Sent. 13. 2. 1 c. Cf. PP. Q. 29. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 3; SS. Q. 11. Art. 3; SS. Q. 66. Art. 2; SS. Q. 94. Art. 1; et passim. On the difference between *haereticus* and *schismaticus*, see *schisma.* On **infidelitas haereticorum**, see *infidelitas.*

hagiographa, ōrum, *n., hagiographa, sacred writings*, the last of three principal divisions of the Old Testament Scriptures. Non faciebant illi qui hagiographa conscripserunt; quorum plures loquebantur frequentius de his quae humana ratione cognosci possunt, non quasi ex persona Dei, sed ex persona propria, cum adiutorio tamen divini luminis, SS. Q. 174. Art. 2 ad 3.

hagiographus, i, *m., a hagiographer, sacred writer*, especially one who writes by the inspiration of the Holy Ghost, such as Job, David, and Solomon. Hieronymus distinguit prophetas contra hagiographos. omnes autem illi quos prophetas nominat, puta Isaias, Ieremias, et alii huiusmodi, simul cum intellectuali visione imaginariam habuerunt; non autem illi qui dicuntur hagiographi, sicut ex inspiratione Spiritus sancti scribentes sicut Iob, David, Solomon, et huiusmodi, SS. Q. 174. Art. 2 ob. 3.

Hai, *indecl. n., Hai*, a town in the land of Chanaan; two miles east of Bethel. Et hoc probat auctoritate Domini, qui mandavit Iosue ut insidias poneret habitatoribus civitatis Hai, ut habetur Ioshue VIII, SS. Q. 40. Art. 3 a.

halyaetus, i, *m., the haliaetus, osprey*, a widely distributed pandionoid bird of prey, dark-brown above, with head, neck, and lower parts mostly white; *the fish-hawk.* It preys on fish which it captures in its talons. In halyaeto autem, qui pascitur minutis avibus, significantur illi qui sunt pauperibus molesti, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

harmonia, ae, *f., harmony, concord, agreement, consonance*, synonym of *consonantia* and *convenientia.* Est enim quaedam inordinata dispositio proveniens ex dissolutione illius harmoniae in qua consistebat ratio originalis iustitiae, PS. Q. 82. Art. 1 c; constat quod harmonia proprie dicta est consonantia in sonis. sed isti transumpserunt istud nomen ad omnem debitam proportionem tam in rebus compositis ex diversis partibus, quam in commixtis ex contrariis. secundum hoc ergo harmonia duo potest dicere, quia vel ipsam compositionem aut commixtionem, vel proportionem illius compositionis seu commixtionis, 1 Anim. 9 c; ex motu earum (sc. stellarum) accidit quaedam harmonia, id est, sonus harmoniacus, 2 Cael. 14 a. Cf. PS. Q. 72. Art. 2; PS. Q. 82. Art. 2; PTS. Q. 70. Art. 3; C. G. 2. 64; 1 Pol. 3 d; et passim. On **passio harmoniae**, see *passio.*

harmonizātus, a, um, *P. a., harmonized, brought into harmony.* Sicut cum delectatur homo in sono bene harmonizato, ista delectatio non pertinet ad conservationem naturae, SS. Q. 141. Art. 4 ad 3.

haurio, īre, hausi, haustum, 4, *v. a.*, (1) *lit., to draw water*, (2) *fig., to draw, originate, proceed.* — (1), patet ergo quod hic timor stultus est, puta si aliquis timeret haurire aquam, ne flumen deficeret, SS. Q. 189. Art. 7 ad 2, in quot. — (2), tamen uniuntur in una perfecta actione, quae est unctio omnium exteriorum sensuum, quibus hauritur morbus interior, PTS. Q. 29. Art. 2 ad 2.

haustus, ūs, *m., a drink, draught.* Sed ex vitae fonte procedens Spiritus Sanctus, cuius nos brevi satiamur haustu, PS. Q. 68. Art. 6 a.

Haymo, ōnis, *m., Haymo*, or *Haimo*, or *Aimo*, a Benedictine Bishop of the Ninth century; died March 26, 853. When a youth he entered the Order of St. Benedict at Fulda, where the celebrated Rabanus Maurus was one of his fellow students. He was a prolific writer; most of his genuine works are commentaries on Holy Writ. Sed contra est quod dicit Haymo sup. illud Rom. V: si enim cum inimici, PTS. Q. 78. Art. 2 a.

hebdomada, ae, *f., a hebdomad; the number seven; any seven things*; especially *a period of seven days; a week.* Unde dicitur Dan. X, quod post ieiunium trium hebdomadarum revelationem accepit a Deo, SS. Q. 147. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 66. Art. 7, in quot.; PTS. Q. 88. Art. 3.

hebdomas, adis, *f., the number seven, seven days*, used in the S.T. only for a work of Boethius, the *De Hebdomadibus* or *An omne quod est sit bonum.* Sed contra est quod dicit Boethius, in lib. De Hebdomadibus, PP. Q. 6. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 6. Art. 4; PP. Q. 8. Art. 2; PP. Q. 21. Art. 1; PP. Q. 26. Art. 2; PP. Q. 27. Art. 5; et passim.

hebes, etis, *adj.*, (1) *lit., blunt, dull*, (2) *fig., dull, stupid, heavy.* — (1), hebes acuto opponitur, . . ., unde et hebes dicitur aliquid quod est obtusum, penetrare non valens, SS. Q. 15. Art. 2 c. — (2), nycticorax, quae nocte acuti est visus, in die autem non videt, significat eos qui in temporalibus sunt astuti, in spiritualibus hebetes, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

hebesco, ere, *v. inch.*, *n.*, *to grow dull*, used *fig.*, and only in quot. in S.T. Et nisi iam mihi demonstrata infirmitate mea, cito admoneas; aut ex ipsa visione per aliquam considerationem in te assurgere, aut totum contemnere atque transire, vanus hebesco, SS. Q. 167. Art. 2 c, in quot.

hebeto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *lit.*, *to make blunt* or *dull*, *to blunt*, (2) *fig.*, *to blunt*, *make stupid*, *dull*. — (1), sed quod dentes seriae hebetari possunt, et rubiginem contrahere, PP. Q. 76. Art. 5 ad 1. — (2), etiam ista sunt quattuor vulnera ex aliis peccatis consequentia, inquantum scilicet per peccatum et ratio hebetatur praecipue in agendis, PS. Q. 85. Art. 3 c; sic ergo hebetudo sensus circa intelligentiam importat quamdam debilitatem mentis circa considerationem spiritualium bonorum, . . ., habet autem hebetudo rationem peccati, SS. Q. 15. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 46. Art. 1; SS. Q. 46. Art. 3; SS. Q. 83. Art. 14; SS. Q. 148. Art. 6.

hebetūdo, inis, *f.*, *bluntness*, *dullness*, *hebetude*, the condition or state of being blunt or dull. Videtur quod hebetudo sensus non sit aliud a caecitate mentis, . . ., ergo hebetudo sensus est idem quod caecitas mentis, (ob. 1), . . ., Gregorius, de hebetudine loquens, nominat eam hebetudinem sensus circa intelligentiam, . . ., ergo hebetudo sensus idem est quod caecitas mentis, (ob. 2), . . ., hebetudo autem sensus est naturalis defectus, (ob. 3), . . ., Gregorius dicit quod hebetudo sensus oritur ex gula, (a), . . ., sic ergo hebetudo sensus circa intelligentiam importat quamdam debilitatem mentis circa considerationem spiritualium bonorum, . . ., habet autem hebetudo rationem peccati, SS. Q. 15. Art. 2 c Cf PS Q 68. Art. 2 (bis); SS. Q. 8. Art. 4 (passim); SS. Q. 15. Art. 3 (passim); SS. Q. 148. Art. 6 (passim).

Hebraei, ōrum, *m.*, *Hebrews*, *Jews*, *Israelites* or descendants of Jacob (Israel) in contrast to the Gentile races. In his epistle to the Hebrews, St. Paul, making use of the authority of the Old Testament, describes under the most sublime traits the divinity of Jesus Christ, His quality as Mediator and Redeemer, His eternal priesthood, the superiority of the New Covenant over the Old, and the intimate relation of both. St. Paul wrote this epistle to the Christians in Palestine; most of them had been Jews before. Sed lex de sacrificiis non fuit omnibus data, sed soli populo Hebraeorum, SS. Q. 85. Art. 4 ob. 1; et quia in veteri lege non erat tempus adhuc perveniendi ad gloriam, quia neminem ad perfectum adduxit lex, Hebr., VII, 19, PTS. Q. 29. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 2. Art. 9; SS. Q. 189. Art. 6; PT. Q. 13. Art. 2; PT. Q. 49. Art. 5; PTS. Q. 89. Art. 7; et passim. — **Hebraeus**, a, um, *adj.*, *Hebrew*, of or belonging to the Hebrews. Hoc est propter proprietatem linguae hebraeae, PP. Q. 68. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 3; SS. Q. 176. Art. 1, in quot.; PT. Q. 28. Art. 1. — **Hebraicus**, a, um, *adj.*, *Hebraic*, *relating to* or *characteristic of the Hebrews*, *Hebrew*. Gen. 1, ubi dicitur: in principio Deus creavit caelum et terram, hebraica veritas habet Elohim, PP. Q. 39. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. 96. Art. 4, in quot.; SS. Q. 176. Art. 1, in quot.

Hebraeus, a, um, *adj.*, see *Hebraei*.

Hēbraicus, a, um, see *Hebraei*.

Hebron, *indecl. n.*, *Hebron*, called Cariath-Arbe, a city in Palestine, situated on a hill among the mountains of Juda, about twenty miles south of Jerusalem. It is one of the oldest existing Biblical towns. Adam autem non fuit sepultus in Ierusalem sed in Hebron; dicitur enim Iosue XIV. 15: nomen Hebron ante vocabitur Chariath-Arbe, . . ., ergo videtur quod Christus in Hebron, et non in Ierusalem pati debuerit, PT. Q. 46. Art. 10 ob. 3.

hecticus, a, um, *adj.*, *hectic*, *habitual* or *constitutional*; characterized by or denoting a wasting habit or condition of body. Unde calor febris hecticae, quamvis sit maior, non tamen ita sentitur sicut calor tertianae; quia calor hecticae iam versus est quasi in habitum et naturam, PS. Q. 29. Art. 3 c; quaedam vero sunt aegritudinis diuturnae, ut hectica, hydropsis et huiusmodi, PTS. Q. 33. Art. 2 c.

Hector, oris, *m.*, *Hector*, son of *Priam* and *Hecuba*, husband of *Andromache*, the bravest of the Trojans. Et sicut dicit Augustinus quod verus tragoedus est falsus Hector, PP. Q. 17. Art. 1 c, in quot. Cf. PP. Q. 17. Art. 4.

Hedibia, ae, *m.*, *Hedibia*, a lady of Gaul, who corresponded with St. Jerome, then at Bethlehem about 405 A.D. She was of a remarkable family descended from the Druids, and holding the hereditary office of priests of Belen, who was identified with Apollo, at Bayeux. Hedibia was a diligent student of Scripture, and, finding no one in her neighborhood who could assist her, she sent a list of questions to Jerome, begging him to answer her. He did so in a long letter, epistle 120. Sed contra est quod Hieronymus dicit ad Hedibiam, PT. Q. 81. Art. 1 a.

Helcana (Elcana) III, *m.*, *Helcana*, a man of Ramah, a Zuphite of the hill-country of Ephraim; he was the husband of Anna and father of Samuel. Sicut si quis diceret Samuelem non fuisse filium Helcanae, PP. Q. 32. Art. 4 c.

Heli, *indecl. n.*, *m.*, (1) *Heli I*, a judge and high-priest whose history is related in I Kings, 1-4. He lived at Silo where the ark of the Lord was kept at that time. The Bible represents him as weak and indulgent to his sons Ophni and Phinees, whose crimes brought ruin on their country and on their father's house, (2) *Heli II*, is evidently the same as the preceding. In Luke he is said to be the father of Joseph, while in Matth. 1, 16, Jacob was Joseph's father. The most probable explanation of the seeming contradiction is afforded by having recourse to the levirate law among the Jews, which prescribes that when a man dies childless his widow shall not marry to another; but his brother shall take her and raise up seed for his brother (Deut. XXV, 5). The child, therefore, of the second marriage is legally the child of the first. Heli having died childless, his widow became the wife of his brother Jacob, and Joseph was the offspring of the marriage, by nature the son of Jacob, but legally the son of Heli. It is likely that Matthew gives the natural, and Luke the legal descent. — (1), sed Heli mortaliter peccavit, non corrigens filios suos de malitia eorum, PTS. Q. 36. Art. 4 a.—(2), Lucas autem dicit, Ioseph fuisse filium Heli, (ob 2), . . ., respondetur quod non est intelligendum quod Ioseph a Luca dicatur esse filius Heli, sed quod Heli et Ioseph fuerunt patres Christi, diversimode a David descendentes. unde de Christo dicitur quod putabatur filius Ioseph, et quod ipse etiam Christus fuit Heli filius, PT. Q. 31. Art. 3 c.

Hēlīās, ae, *m.*, *Elias*, the most wonderful prophet of the Old Testament. Of his origin nothing is known except that he was a Thesbite; whether from Thisbe of Nephtali or from Thesbon is not absolutely certain. According to IV. Kings, 3, Elias's career ended before the death of Josephat. As he was conversing with Eliseus on the hills of Moab., "a fiery chariot and fiery horses parted them asunder and Elias went up by a whirlwind to Heaven". Ad quod etiam pertinet quod Helias divisit aquas Iordanis, quando erat in curro igneo rapiendus in caelum, ut dicitur IV Reg. 2, PT. Q. 39. Art. 4 c.

Hēliodōrus, i, *m.*, *Heliodorus*, bishop of Altinum near Aquileia about 400 A.D. He had served originally as a soldier, but had left that calling and was ordained priest. He formed one of the band of friends who were drawn together at Aquileia, about the year 372, for the study of Scripture and the practice of asceticism, which included St. Jerome, Evagrius afterwards bishop of Antioch, Rufinus, Bonosus, and Chromatius afterwards bishop of Aquileia. When St. Jerome resolved to go into the solitude of the desert of Chalcis, Heliodorus, who had accompanied Jerome to the East, returned to Aquileia. Letter XIV of Jerome to Heliodorus reproaches him for having gone back from the perfect way of the ascetic life. St. Thomas quotes this letter and also letter LX of Jerome to Heliodorus, Bishop of Altinum, consoling him for the

loss of his nephew, Nepotian who had died of fever. Unde Hieronymus dicit in epist. XIV. ad Heliodorum, a princ. SS. Q. 101. Art. 4 c; unde Hieronymus ad Heliodo. episc. ep. LX, SS. Q. 188. Art. 7 ob. 3. Cf. SS. Q. 187. Art. 1.

Helisaeus, ei, *m.*, *Eliseus*, son of Saphat. After learning on Mount Horeb that Eliseus had been selected by God as his successor in the prophetic office, Elias set out to make known the divine will. This he did by casting his mantle over the shoulders of Eliseus, whom he found among those that were ploughing with twelve yoke of oxen. Eliseus delayed only long enough to kill the yoke of oxen, whose flesh he boiled with the very wood of the plough. After he had shared this farewell repast with his father, mother, and friends, the newly chosen Prophet followed Elias and ministered to him (Kings, 3. 19-19). Nisi forte ut Helisaeus, qui boves suos occidit et pauperes ex eo quod habuit, ut nulla cura teneretur domestica, SS. Q. 117. Art. 1 ad 2, in quot.

Helvidius, ii, *m.*, *Helvidius*, heresiarch of the fourth century, disciple of Auxentius Bishop of Milan. He pretended that Mary had, after the birth of Jesus Christ, several children with St. Joseph, and declared that the state of marriage is as meritorious as that of virginity. St. Jerome refuted him. Dicit enim Hieronymus contra Helvidium, quod Ioseph Mariae custos fuit potius quam maritus eius, PT. Q. 29. Art. 2 ob. 1. Cf. PT. Q. 28. Art. 3 (ter); PT. Q. 35. Art. 6.

hēmisphaerium, ei, *a half-globe, hemisphere.* Illuminatur totum hemisphaerium usque ad punctum oppositum, . . ., nec etiam apparet ex qua materia tantum corpus, quod replet medium hemisphaerium, quotidie generetur, PP. Q. 67. Art. 2 c; quia in uno hemisphaerio erat lumen, in alio tenebrae, . . ., quia in eodem hemisphaerio secundum unam partem temporis erat lumen, PP. Q. 67. Art. 4 ad 2; duo onychini (significabant) duo hemisphaeria vel solem et lunam, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

Hemor, *indecl. n.*, *m.*, *Hemor*, prince of the Sichemites and father of Sichem. Sichem humiliated Dina the daughter of Jacob and was slain together with Hemor by her enraged brothers, Simeon and Levi (Gen. 34). Quamvis enim dotes a parente puellae consueverint assignari, tamen quandoque contingit quod sponsus, vel pater sponsi assignet dotes vice patris puellae; quod contingit dupliciter: vel prae nimio affectu ad sponsam, sicut fuit de Hemor patre Sichem, qui voluit assignare dotem, quam debebat accipere, propter vehementem amorem filii sui ad puellam, PTS. Q. 95. Art. 1 c.

hēpar, atis, *n.*, *the liver.* Dicens vim nutritivam esse in hepate, concupiscibilem in corde, PP. Q. 76. Art. 3 c; puta ex superabundantia calidi vel frigidi, vel ex laesione pulmonis vel hepatis, PS. Q. 82. Art. 2 c; sicut cor, hepar, manus et pes, PTS. Q. 80. Art. 2 c.

Heptateuchos, i, *m.*, *the Heptateuch*, the first seven books of the Old Testament. Ut Augustinus dicit de peccato Achar, lib. VI, QQ. sup. Heptat., quaest., 8, SS. Q. 108. Art. 4 ad 1.

Hēraclitus, i, *m.*, *Heraclitus*, a Greek philosopher (535-475 B.C.); he taught that all things are in a continual state of flux. Sicut Heraclitus dixit, quod non est possibile aquam fluvii currentis bis tangere, PP. Q. 84. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 156. Art. 4 ob. 1.

herba, ae, *f.*, *a herb, springing vegetation, grass, green stalks* or *blades, green crops, herbage.* Secunda vero per hoc quod protulit terra herbam virentem, PP. Q. 69. Art. 2 c; animalia dantur in cibum hominis, ita etiam et herbae, . . ., sed in herbis lex non distinxit aliquas immundas, (ob. 2), . . ., sponte enim terra herbam germinat, PS. Q. 102. Art. 6 ad 2; sicut herbae quae nascuntur in horto, SS. Q. 87. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 66. Art. 1; PS. Q. 13. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 96. Art. 2 (bis); et passim.

Hercules, is, *m.*, *Hercules*, son of Jupiter and Alcmena. Sicut si dicamus quod Hercules est finis imaginis, quae fit ad eum repraesentandum, PP. Q. 103. Art. 2 ad 2.

hērēditas, ātis, *f.*, (1) *an inheritance*, that which is or is to be inherited, whether property or physical, mental or family characteristics, whatever is transmitted by descent or succession; *heritage,* (a) *abstr.*, (b) *concr.*, (2) *fig.*, *an inheritance, a possession* or *blessing*, blessing bestowed by divine gift. — (1) (a), pater naturalis principaliter filio providet in tribus, . . ., hereditatis autem successio est posterius ad ista, . . ., ergo nec per adoptionem per quam aliquis succedit in hereditate alterius, contrahitur aliqua propinquitas, PTS. Q. 57. Art. 2 ob. 3. — (1) (b), tunc autem necessarium erat ut successio mulieribus concederetur in consolationem patris, cui grave fuisset si eius hereditas omnino ad extraneos transiret, PS. Q. 105. Art. 2 ad 2; sicut in crimine laesae maiestatis filius amittit hereditatem pro peccato parentis, SS. Q. 108. Art. 4 ad 2; sed ministri veteris Testamenti, scilicet Levitae non acceperunt partem hereditatis cum fratribus suis, (ob. 2), . . ., sed ipse habuit, possessionem hereditatis, (a), . . ., Levitae in veteri Testamento, habebant ius in hereditate paterna, PTS. Q. 40. Art. 3 ad 2. Cf. PT. Q. 23. Art. 1 (bis); PT. Q. 78. Art. 3; PTS. Q. 52. Art. 4; PTS. Q. 57. Art. 1 (passim); PTS. Q. 59. Art. 5; et passim.—(2), qui etiam dicuntur filii adoptivi, secundum quod ordinantur ad hereditatem aeternae gloriae per munus gratiae acceptum, . . ., prout iam gloriae hareditatem possident, PP. Q. 33. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 95. Art. 1; PT. Q. 7. Art. 1; PT. Q. 23. Art. 1 (passim); PT. Q. 49. Art. 3; PT. Q. 78. Art. 3; PTS. Q. 40. Art. 3; et passim.

Herennius, ii, *m.*, *Herennius*, used in the S.T. only in the title *Rhetorica ad Herennium*, a work, probably falsely, ascribed to Cicero. Dicit enim Tullius in IV Rhetoricae ad Herennium aliquant. ante med., SS. Q. 1. Art. 6. Cf. SS. Q. 38. Art. 1 (bis); SS. Q. 49. Art. 1 (bis).

hēres, ēdis, *comm.*, *an heir, heiress.* Et ad distinctionem sortium conservandam ulterius lex statuit ut mulieres quae sunt haeredes, nuberent suae tribus hominibus, PS. Q. 105. Art. 2 c; sed filii, ut videtur, possunt de rebus parentum eleemosynam facere quia sunt quodammodo ipsorum, cum sint heredes, SS. Q. 32. Art. 8 ob. 3. Cf. SS. Q. 62. Art. 5; SS. Q. 63. Art. 1; PT. Q. 23. Art. 3; PT. Q. 47. Art. 5; PTS. Q. 65. Art. 5; PTS. Q. 68. Art. 3.

heri, *adv.*, *yesterday.* Secundum quod dicitur homo intelligere nunc, vel heri, vel cras, PP. Q. 79. Art. 6 ad 2; si bos cornupeta fuerat ab heri et nudius tertius, PS. Q. 105. Art. 2 ad 11. Cf. PTS. Q. 74. Art. 9 ob. 3.

Heribāldus, i, *m.*, *Heribaldus* (829-57), saint, bishop of Auxerre, first chaplain of Louis the Pious and several times given ambassadorial charges. Quarto propter scandalum, unde, ut in eadem dist. legitur cap. "De his vero," Rabanus dicit, lib. I Poenitentiae ad Heribaldum, cap. I, PT. Q. 89. Art. 3 c.

Hermes, ētis, *m.*, *Hermes* Trismegistus, the Greek name for the Egyptian god Thoth, regarded as the author of civilization, the inventor of writing, art, science, and religion. The sacred canon of the Egyptians in forty-two books divided in six sections, constituting an encyclopaedia of general learning was ascribed to him under the name of the Hermetic Books. Et haec fuit opinio Hermetis Trismegisti, ut Augustinus dicit, (c), . . ., quia imagines illae quae idola dicebantur, non erant animatae, aut aliquam virtutem divinitatis habentes, sicut Hermes ponebat, SS. Q. 94. Art. 1 ad 3.

Hermogenes, is, *m.*, *Hermogenes*, a magician who was converted with Philetes by St. James the Greater. Sicut legitur de beato Iacobo quod per daemones fecit Hermogenem ad se adduci, SS. Q. 90. Art. 2 c.

herniōsus, a, um, *adj., ruptured, having a rupture.* Et etiam si sit herniosus, vel ponderosus, qui scilicet gestat pondus turpitudinis in corde, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

Hērōdes, is, *m.*, (1) *Herod I*, a King of Judea, surnamed the Great, was the son of Antipater, an Idumaean. In 40 B.C. Octavian and Antony obtained for him from the Roman senate the crown of Judea, and between these two powerful friends he went up to the temple of Jupiter to thank the gods of Rome. The eclipse mentioned by Josephus fixed the date of Herod's death in the spring 750 A.U.C. or 4 B.C. Christ was born before Herod's death but how long before is uncertain; the possible dates lie between 746 and 750 A.U.C., (2) *Herod III* (Antipas) was the son of Herod the Great after whose death he became ruler of Galilee. He married the daughter of Aretas, King of Arabia, but later lived with Herodias, the wife of his own half-brother Philip. John the Baptist rebuked Antipas for the adulterous union and Herodias took vengeance by having John beheaded. — (1), audiens Herodes Christi nativitatem turbatus est, et omnis Ierosolyma cum illo, . . ., Herodes occidit pueros in Bethlehem, (ob. 3), . . ., non tantum Herodes in semetipso turbabatur, quantum diabolus in Herode, PT. Q. 36. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 29. Art. 1, in quot.; PT. Q. 36. Art. 6 (bis); PT. Q. 36. Art. 7; PT. Q. 36. Art. 8. — (2), est contra officium nonnunquam promissum solvere, sacramentum custodire; sicut Herodes, qui necem Ioannis praestitit ne promissum negaret, SS. Q. 89. Art. 7 ad 2, in quot.; sicut Ioannes Baptista arguebat Herodem, ut dicitur Matth. XIV, SS. Q. 187. Art. 2 ad 3.

herōdio, ōnis, *m., an unknown bird*, perhaps *the heron* whose voracity is insatiable. Per herodionem, qui vulgariter falco dicitur, significantur illi quorum pedes sunt veloces ad effundendum sanguinem, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

heroicus, a, um, *adj., of* or *relating to heroes, heroic, lordly.* Similiter etiam plures habitus bonos, scilicet virtutem humanam et virtutem heroicam, sive divinam, (ob. 3), . . ., sic virtus humana, quae disponit ad actum convenientem naturae humanae, distinguitur a divina virtute vel heroica, quae disponit ad actum convenientiam cuidam superiori naturae, PS. Q. 54. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 2; SS. Q. 159. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 2 (bis). On **habitus heroicus**, see *habitus*; on **virtus heroica**, see *virtus.*

Hesperus, i, *m., Hesperus, the evening star.* Praeclarissima virtutum videtur iustitia, et neque est Hesperus, neque Lucifer ita admirabilis, SS. Q. 58. Art. 12 c, in quot.

hesternus, a, um, *adj., of yesterday, yesterday's.* Solvitur hesternus dies, et quidquid superest solvitur, PT. Q. 69. Art. 10 ad 2, in quot.

Hesychius, ii, *m.*, (1) *Hesychius* of Jerusalem, a most prolific exegete of the fifth century. The *commentary on Leviticus* quoted by St. Thomas is the work of a later and unknown author, (2) *Hesychius*, bishop of Salona in Dalmatia, not, as has been supposed, an African bishop. He succeeded John IV in 405 and died about 429. He wrote to St. Augustine asking him about the true interpretation of Daniel's prophecy of the seventy weeks. This letter is not extant. St. Augustine's replies are interesting, revealing the thoughts and ideas entertained at this period by Christians, and the view which some of them took of the passing events of the age, and their relation to the prophecies both of the Old and New Testament (Aug. Ep. 199). — (1), Hesychius enim Levit. XXIV super illud: decem mulieres in uno clibano coquunt panes, PS. Q. 100. Art. 4 c. — (2), signa enim quae in Evangeliis leguntur, ut Augustinus dicit ad Hesychium, de fine mundi, Epist. CXCIX, PTS. Q. 73. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 88. Art. 3 (bis).

heterogeneus, a, um, *adj., heterogeneous*, unlike in character or quality, structure or composition; consisting of dissimilar elements. Quodam vero heterogeneum, quod componitur ex dissimilibus partibus, . . ., in quolibet autem toto heterogeneo quaelibet pars caret forma totius, PP. Q. 11. Art. 2 ad 2; alio modo diversae partes diversarum specierum totius heterogenei, sicut os et caro, PTS. Q. 79. Art. 3 c.

heu! *interj., alas!* an exclamation of grief or pain. Heu, in quam magnum laquem incidunt qui divina et occulta mysteria plus ab aliis sanctificata posse fieri credunt, PT. Q. 82. Art. 6 ob. 1, in quot.

Hexaēmeron, i, *n., the Hexaemeron* (*of* or *in six days*), (1) the account in Genesis I of the formation of the world. On three days God separates light from darkness; water above from water below; water from dry land. On three more days God peoples the world with living beings, (2) *hexaemeron*, the name of the works made by various authors such as Bede, Basil, and Ambrose, on the first chapters of Genesis and the first six days of creation. — (1), dicit enim Chrysostomus, Hom. IV. in Hexam., PP. Q. 68. Art. 4 c. — (2), dicit enim Strabus, et etiam Beda, lib. I Hexameron in I Gen, . . ., Basilius etiam dicit in Hom. II. Hexam., PP. Q. 66. Art. 3 c; sicut Ambrosius dicit in Hexameron ob hoc multae steriles pepererunt, PT. Q. 30. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 5. Art. 5; PP. Q. 66. Art. 1; PP. Q. 67. Art. 4; PP. Q. 68. Art. 4; in passim.

hīc, haec, hōc, *pron. demonstr., this.* In quibusdam praemissorum utimur duplici modo loquendi, scilicet quod, "hoc fit hoc" et "ex hoc fit hoc," 1 Phys. 12 c; hoc, quod est demonstrativum individualis substantiae, 1 Gener. 6 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 4; PS. Q. 75. Art. 3; PS. Q. 85. Art. 1; SS. Q. 29. Art. 1; SS. Q. 32. Art. 8; 1 Gener. 6 f; et passim. On **bonum quoad hunc**, see *bonus*; on **corruptio huius seu huiusmodi**, see *corruptio*; on **ens hoc**, see *ens*; on **esse hoc et esse huius**, see *esse*; on **generatio huius**, see *generatio*; on **impossibile huic**, see *impossibile*; on **malum huic seu quantum ad hoc**, see *malus*; on **transmutatio ex hoc in hoc**, see *transmutatio.* — Sometimes *haec* stands elliptically for *haec propositio*; si haec esset vera, PP. Q. 31. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 37. Art. 2 c; PP. Q. 39. Art. 4 ad 4 and ad 5; C. G. 4. 11. — *hoc aliquid*, translation of the Aristotelian expression τόδε τι, *this determined substance, this individual substantial non-accidental thing*, synonym of *hoc signatum*, and *aliquid monstratum seu demonstratum.* Hoc aliquid potest accipi dupliciter: uno modo pro quocumque subsistente, alio modo pro subsistente completo in natura alicuius speciei, primo modo excludit inhaerentiam accidentis et formae materialis, secundo modo excludit etiam imperfectionem partis. unde manus posset dici hoc aliquid primo modo, sed non secundo modo, PP. Q. 75. Art. 2 ad 1; hoc aliquid proprie dicitur individuum in genere substantiae, Qu. Anim. 1 c; hoc aliquid, id est, substantia, 3 Phys. 1 c; sicut hoc aliquid, hoc est, sicut aliquod individuum demonstratum, 1 Phys. 13 e; hoc aliquid, id est, aliquid demonstratum, quod est completum in esse et specie, 2 Anim. 1 b; est hoc aliquid, id est, res quaedam per se stans, 4 Phys. 18 d; fit autem hoc aliquid per formam, 4 Phys. 10 e. Cf. 2 Sent. 17. 1. 2 ad 1; 1 Gener. 8 c, 10 e, and 11 a; 3 Phys. 10 e; et passim. — **huiusmodi**, *such, such like.* Ira, gaudium, et huiusmodi, PP. Q. 3. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 20. Art. 1 ob. 2; C. G. 1. 20; C. G. 2. 30; et passim. On **corruptio huiusmodi**, see *corruptio*; on **inquantum huiusmodi**, see *quantus.*

hiems, emis, *f., the winter, winter season.* Postea, sicut calefieri ad ignem est conveniens homini in hieme, non autem in aestate, PS. Q. 32. Art. 2 c; sed corpus Christi subiectum fuit impressionibus caelestium corporum; passus est enim calorem in aestate, et in hieme frigus, sicut et alias humanas passiones, PT. Q. 12. Art. 4 ob. 3. Cf. PT. Q. 35. Art. 8 (ter); PT. Q. 61. Art. 4; PT. Q. 91. Art. 2.

hierārcha, ae, *m., hierarch, bishop*, synonym of *episcopus*, found in S.T. only in quotation. Sicut universam hierarchiam videmus in Iesu terminatam, ita unamquemque functionem in proprio divino hierarcha, id est, episcopo, SS. Q. 184. Art. 6 ad 2, in quot.; character est signum sanctum communionis fidei, et sanctae ordinationis datum a hierarcha, PT. Q. 63. Art. 2 ob. 3, in quot.

hierārchia, ae, *f.*, *holy authority, hierarchy.* Hierarchia est sacer principatus, . . ., in nomine autem principatus duo intelliguntur, scilicet princeps, et multitudo ordinata sub principe. quia igitur unus est Deus princeps non solum omnium angelorum, sed etiam hominum et totius creaturae; ideo non solum omnium angelorum, sed etiam totius rationalis creaturae, quae sacrorum particeps esse potest, una est hierarchia, PP. Q. 108. Art. 1 c; una hierarchia est unus principatus, id est, una multitudo ordinata uno modo sub principis gubernatione. non autem esset multitudo ordinata sed confusa, si in multitudine diversi ordines non essent. ipsa ergo ratio hierarchiae requirit ordinum diversitatem, PP. Q. 108. Art. 2 c; hierarchia dicitur quasi sacer principatus a hieron, quod est sacrum, et archon, quod est princeps, 2 Sent. 9. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 4; PP. Q. 108 pr.; PP. Q. 109. Art. 1 ob. 2; PTS. Q. 20. Art. 3; Comp. 1. 124; et passim. On **ordo hierarchiae**, see *ordo.* — Kinds of *hierarchia* are: (a), **hierarchia angelica seu angelorum** and **hierarchia humana seu hominum**, *the angelic* and *the human hierarchy* or *the hierarchy of angels* and *that of men.* Sic igitur et in qualibet hierarchia angelica ordines distinguuntur, PP. Q. 108. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 54. Art. 3; PP. Q. 108. Art. 1 ob. 3, a, and c; PP. Q. 108. Art. 8 ob. 1; PTS. Q. 37. Art. 2; 2 Sent. 9. 1. 1 ad 6, 3 ob. 2 and ad 3 and 7 and 6 c. — (b), **hierarchia angelorum**, see *hierarchia angelica.* Sed contra est quod Dionysius, . . ., distinguit tres hierarchias angelorum, PP. Q. 108. Art. 1 a. Cf. PP. Q. 63. Art. 7; PP. Q. 75 pr.; SS. Q. 180. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 37. Art. 2. — (c), **hierarchia caelestis, hierarchia subcaelestis**, and **hierarchia supercaelestis**, *the heavenly* (i.e., *the angelic*), *the subheavenly* (i.e., *the human*), and *the superheavenly hierarchy* (quae attenditur secundum ordinem naturae in personis divinis, 2 Sent. 9. 1. 1 ad 6). Cf. PP. Q. 108. Art. 1 c, 2 ad 3, and 8 ob. 1; 2 Sent. 9. 1. 1 ad 6 and 3 ob. 4; 4 Sent. 24. 2. 1. 2 c; et passim. — (d), **hierarchia ecclesiastica seu nostra** and **hierarchia veteris testamenti**, *the ecclesiastical* or *our hierarchy* and *the hierarchy of the Old Testament.* Sed in ecclesiastica hierarchia interdum qui sunt Deo per sanctitatem propinquiores, sunt gradu infimi et scientia non eminentes, PP. Q. 106. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 108. Art. 2 ob. 3 and ad 3 and 4 ob. 3; 2 Sent. 9. 1. 3 ob. 5 and ad 4, 6 c, and 8 ad 4; 4 Sent. 4. 1. 3. 4 ad 2; et passim. — (e), **hierarchia hominum**, see *hierarchia angelica.* — (f), **hierarchia humana**, see *hierarchia angelica.* Hierarchia enim humana continetur sub infima hierarchiarum caelestium, sicut infima sub media et media sub prima, PP. Q. 108. Art. 8 ob. 1. Cf. PP. Q. 108. Art. 1. — (g), **hierarchia infima seu ultima seu tertia, hierarchia media seu secunda** and **hierarchia prima**, *the lowest* or *the last* or *third hierarchy, the middle* or *second* and *the first hierarchy, namely of the angels.* Quarum primus (gradus) pertinet ad angelos infimae hierarchiae; secundus ad angelos mediae; tertius ad angelos, SS. Q. 175. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 108. Art. 1 c, 6 c, and 8 ob. 1; 2 Sent. 9. 1. 3 ob. 7 and c; 6 ad 4 and 7 ob. 3; et passim. — (h), **hierarchia media**, see *hierarchia infima.* Illos vero ordines posuit in media hierarchia, quorum nomina designant communem quamdam gubernationem, id est, dominationes, virtutes, et potestates, PP. Q. 108. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 1 c, 6 c, and 8 ob. 1; 2 Sent. 9. 1. 3 ob. 7 and c, 6 ad 4, and 7 ob. 3. — (i), **hierarchia nostra**, see *hierarchia ecclesiastica.* — (j), **hierarchia prima**, see *hierarchia infima.* Angeli primae hierarchiae omnes quantum ad aliqua illuminantur immediate a Deo, PP. Q. 113. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 108. Art. 1; PP. Q. 108. Art. 6 (passim); PP. Q. 112. Art. 3 (bis); PP. Q. 112. Art. 4; PS. Q. 50. Art. 6; et passim. — (k), **hierarchia secunda**, see *hierarchia infima.* Secundo vero prout huiusmodi rationes dependent ab universalibus causis creatis, quae iam aliquo modo multiplicantur; et hic modus convenit secundae hierarchiae, PP. Q. 108. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 106. Art. 1, in quot.; PP. Q. 108. Art. 6; PP. Q. 112. Art. 4 (passim). — (l), **hierarchia subcaelestis**, see *hierarchia caelestis.* — (m), **hierarchia supercaelestis**, see *hierarchia caelestis.* — (n), **hierarchia tertia**, see *hierarchia infima.* Illos vero ordines posuit in media heirarchia, quorum nomina designant communem quamdam gubernationem, sive dispositionem, id est, dominationes, virtutes, et potestates, PP. Q. 108. Art. 6 c. — (o), **hierarchia ultima**, see *hierarchia infima.* — (p), **hierarchia veteris testamenti**, see *hierarchia ecclesiastica.*

hierārchicus, a, um, *adj.*, *hierarchical*, i.e., concerning a holy authority or hierarchy, belonging to it, coming from it. Propter hoc etiam in caelesti hierarchia sub potestatibus quae indistincte praesunt, ponuntur principatus, PTS. Q. 20. Art. 1 c; quia sacerdos non habet completam potestatem in hierarchicis officiis, sicut episcopus, PTS. Q. 38. Art. 1 ad 5. Cf. SS. Q. 184. Art. 5; PT. Q. 22. Art. 1 (bis); PT. Q. 64. Art. 7; PT. Q. 65. Art. 1 (bis); PTS. Q. 31. Art. 1; et passim. On **actio hierarchica**, see *actio*; on **actus hierarchicus**, see *actus*; on **operatio hierarchica**, see *operatio*; on **ordo hierarchicus**, see *ordo*; on **potestas hierarchica**, see *potestas*; on **virtus hierarchica**, see *virtus.*

Hierōnymus, i, *m.*, *Jerome*, Saint, Confessor, Doctor of the Church (c 340-420), was born at Stridon, Dalmatia and died at Bethlehem. From 374 to 379 he led a life of seclusion and prayer in the desert of Chalcis. Returning to Antioch he was ordained priest. He was a friend of St. Gregory Nazianzen and through him came to study the Scriptures. After visiting Rome and journeying through the Holy Land he retired to a monastery in Bethlehem. There he prayed, fasted, and labored on the Vulgate edition of the Bible. St. Thomas quotes from many of his writings especially the *De Viris Illustribus, Adversus Iovinianum, Contra Vigilantium, Adversus Helvidium*, from many of his Biblical commentaries, and from many of his letters. *The Expositio Fidei ad Damascum*, ascribed by St. Thomas to Jerome, is the work of Pelagius. St. Jerome's correspondence, after his works of translation and exegesis, is the most important part of his literary output. *The Epistola ad Paulinam et Eustochium*, or Sermon on the Assumption, quoted by St. Thomas is spurious. St. Thomas quotes also from the spurious *Symboli Explanatio ad Damasum* (*Expositio Catholicae Fidei*), and the *Prologus in Ioannem Evangelistam.* Hieronymus dicit in Expositione catholicae fidei, PS. Q. 109. Art. 4 ob. 2; Hieronymus dicit lib. II *Cont. Iovinian.* 3, PS. Q. 80. Art. 1 ob. 3; et propter hoc Hieronymus *Contra Vigilantium*, SS. Q. 83. Art. 11 c; dicit enim Hieronymus contra Helvidium, PT. Q. 29. Art. 2 ob. 1; sicut dicitur in ecclesiastica Historia, et in lib. Hieronymi de Viris illustribus, PTS. Q. 88. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 20. Art. 4; PP. Q. 43. Art. 1; SS. Q. 77. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 10; PT. Q. 81. Art. 1; PTS. Q. 41. Art. 3; et passim.

Hierosolyma, ōrum, *n.*, *Jerusalem, a city in Palestine.* Et in hoc mense a Nabuchodonosor, Ierem. LII, et post a Tito templum Ierosolymis est incensum, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2; dicit Glossa, scilicet Iudaeis, qui miserunt praedicatores ab Hierosolymis, SS. Q. 187. Art. 4 ad 2, in quot.—Also *fem. acc.*: **Hierosolymam.** Angelus manifestans Christi nativitatem non ivit Hierosolymam; non requisivit Scribas et Pharisaeos, PT. Q. 36. Art. 3 ad 4, in quot.; cum enim intraverunt Hierosolymam, occultavit seipsam, PT. Q. 36. Art. 7 c. — In *neutr.*, *indecl.*, **Hierūsalem.** Mensura angeli in illa coelesti Ierusalem est mensura hominis, PP. Q. 62. Art. 4 a. Cf. PS. Q. 66. Art. 1; PS. Q. 68. Art. 6; SS. Q. 24. Art. 9.

Hierosolymīta, ae, *m.*, *a Jerusalemite, an inhabitant of Jerusalem.* Dicitur enim Marci I, 5, quod egrediebantur ad illum Ierosolymitae universi, PT. Q. 38. Art. 4 ob. 3.

Hierotheus, ei, *m.*, *Hierotheus*, a writer whose works are quoted by the Pseudo-Dionysius, who styles him his teacher. Hierotheus, according to the legend which makes him the teacher of Dionysius, the Aeropagite, was born during the reign of Augustus, of a distinguished family at Athens. He was a Platonic philosopher and a member of the council of nine who composed the Areopagite senate. Upon his conversion to Christianity he was appointed

by St. Paul to be bishop at Athens. Et Dionysius dicit: Hierotheus doctus est non solum discens, sed et patiens divina, PP. Q. 1. Art. 6 ad 3, in quot.; sicut de Hierotheo dicit Dionysius, II. cap. de div. nom., SS. Q. 97. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 45. Art. 2, in quot.

Hierūsalem, see *Hierosolyma*.

hilaris, e, *adj.*, *cheerful, glad, joyous.* Et ideo his qui sunt proni ad peccandum, non debemus hilarem vultum ostendere ad eos delectandum, SS. Q. 114. Art. 1 ad 3.

hilaritas, ātis, *f.*, *hilarity, joyousness, cheerfulness, gladness.* Qui etiam in infortuniis alicuius hilaritatis signa ostendit, PS. Q. 47. Art. 2 ad 3; scilicet cum hilaritate mentis, et propter quod oportet, scilicet propter gloriam Dei, non propter gloriam suam, SS. Q. 146. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 100. Art. 9 (bis).

Hilarius, i, *m.*, *Hilary*, Saint, Bishop of Poitiers, was born in that city at the beginning of the fourth century and died there November 1, 368. Belonging to a noble and, very probably, pagan family, he was instructed in all the branches of profane learning, but, having also taken up the study of the Holy Scripture and finding there the truth which he sought so ardently, he renounced idolatory and was baptized. The S.T. contains references to his *De Synodis, De Trinitate*, and his *Commentary on St. Matthew.* Unde Hilarius dicit in lib. *De Synodis advers. Arianos*, 60, PP. Q. 33. Art. 4 ad 4; sed contra est quod Hilarius dicit in X De Trinitate, PS. Q. 19. Art. 3 a; ut Hilarius dicit, *Super Math.*, cap. II, 4, PT. Q. 66. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 3. Art. 7; PP. Q. 43. Art. 1; SS. Q. 87. Art. 1; SS. Q. 189. Art. 6; PT. Q. 20. Art. 2; et passim.

hinc, *adv.*, (1) *in space, from this place, hence,* (2) *transf.*, with reference to the origin or cause of anything, *from this source, from this cause, hence.* — (1), et propter hoc oportet esse locum in quo tales purgentur, si hinc non omnino purgati exeant, PTS. Q. 69. Art. 7 ad 9. Cf. PP. Q. 14. Art. 7, in quot.; PTS. Q. 71. Art. 7; PTS. Q. 71. Art. 8. — (2), et hinc est quod apostolus non determinat infirmitatem aliquam, PTS. Q. 32. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 76. Art. 8; PP. Q. 112. Art. 2, in quot.; SS. Q. 19. Art. 7; PTS. Q. 47. Art. 6 ad 4; PTS. Q. 89. Art. 2.

Hippōnensis, e, *adj.*, *of* or *belonging to Hippo.* Alii infamantur, secundum illud Augustini in Epist. 78 ad plebem Hipponensem, SS. Q. 33. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 186. Art. 10.

Hiram, *indecl.*, *n.*, *m.*, *Hiram III*, son of a woman of the daughters of Dan, a skilled artificer in metals, wood, and stone, was sent by Hiram, King of Tyre, to Solomon when the latter was building his temple and palace in order that Solomon might use his skill and prudence. Sed in arte est prudentia; dicitur enim II Paralip., 2, 14, de Hiram, SS. Q. 47. Art. 4 ob. 2.

hircus, i, *m.*, *a he-goat, buck.* Hircus enim animal foetidum est, . . ., si ille hircus deportaret ea in desertum, . . ., et per hircum, propter similitudinem carnis peccati, . . ., per hircum autem qui emittebatur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 6; nam vitulus et hircus, qui solemnissimo sacrificio ad expiationem totius multitudinis offerebantur, PT. Q. 46. Art. 10 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 3 (passim); SS. Q. 14. Art. 2; PT. Q. 22. Art. 3; PT. Q. 22. Art. 5 (bis).

hirundo, inis, *f.*, *a swallow*, used in the S.T. only in quot. Sicut una hirundo ver non facit, nec una dies, PS. Q. 51. Art. 3 a, in quot.; non est lex communis quod raro contingit, sicut nec una hirundo ver facit, PT. Q. 39. Art. 3 ad 3, in quot.

Hispānia, ae, *f.*, *Spain*, the country of the Spaniards. Sicut Romae fluxit oleum, et in Hispania apparuerunt tres soles paulatim in unum coeuntes, PT. Q. 36. Art. 3 ad 3; Melchiades papa scribit Hispaniarum episcopis, PT. Q. 72. Art. 1 a.

hispidus, a, um, *adj.*, *hairy*, used in the S.T. only in quot. Rufus erat, et totus in morem pellis hispidus, vocatum est nomen eius Esau, PT. Q. 37. Art. 2 c, in quot.

historia, ae, *f.*, (1) *lit.*, *a narrative of past events, history, a written narrative* constituting a continuous methodical record in order of time, of important or public events, especially those connected with a particular country, or people, (2) *transf.*, *a narrative, account, tale, story.* — (1), invenitur etiam in historiis Romanorum, quod tempore Constantini Augusti et Irenae matris eius inventum fuit quoddam sepulcrum, SS. Q. 2. Art. 7 ad 3; veteres si revolvamus historias, inveniemus usque ad vicesimum octavum annum Caesaris Augusti in toto orbe terrarum fuisse, PT. Q. 35. Art. 8 ad 1, in quot. — (2), sed in historiis veteris Testamenti, praeter intellectum mysticum seu figuralem, est etiam intellectus litteralis, PS. Q. 102. Art. 2 a; sed intenderunt historiam de Christo texere, PT. Q. 78. Art. 3 ad 9. — **ecclesiastica historia**, *ecclesiastical* or *church history.* Et Eusebius Caesariensis in ecclesiastica Historia lib. 1, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2. — **historia animalium**, *the history of animals*, a very important work of Aristotle, in which he treats of all the peculiarities of this division of the natural kingdom, according to genera, classes, and species. Unde Philosophus dicit in X De historia animalium, lib. 1, cap. 1, PS. Q. 49. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 47. Art. 15; PTS. Q. 43. Art. 2.

historicē, *adv.*, see *historicus.*

historicus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to history, historical.* Sacra Scriptura sub una littera non habeat plures sensus, qui sunt: historicus vel litteralis, allegoricus, tropologicus, (ob. 1), . . ., qui est sensus historicus, (c), . . ., scilicet historicum, allegoricum, et tropologicum, PP. Q. 1. Art. 10 ad 2; ea enim quae de paradiso in Scriptura dicuntur, per modum narrationis historicae proponuntur, PP. Q. 102. Art. 1 c. — **historicē**, *adv.*, *historically.* Aliud quod secundum rerum proprietatem ab Evangelistis historice scribitur, PT. Q. 5. Art. 3 c.

historiographus, i, *m.*, *a writer of history, historiographer.* Et haec ultima causa est verior, quam et Hieronymus ponit, et Eusebius Caesariensis in ecclesiastica Historia ab Aphricano historiographo traditam asserit, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2; tamen, ut per textum patet, intelligendum est per anticipationem esse dictum, quod frequenter historiographis accidit, PTS. Q. 77. Art. 1 ad 3.

histrio, ōnis, *m.*, *a stage-player, actor, buffoon, comedian.* Maxime histriones in ludo videntur superabundare, qui totam suam vitam ordinant ad ludendum, . . ., tunc omnes histriones essent in statu peccati, (ob. 3), . . ., unde illi qui moderate eis subveniunt, non peccant, sed iuste faciunt, . . ., si qui autem superflue sua in tales consumunt, vel etiam sustentant illos histriones qui illicitis ludis utuntur, peccant, SS. Q. 168. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 27. Art. 3 (bis); SS. Q. 119. Art. 2, in quot.; PT. Q. 80. Art. 6 (bis), in quot.

histriōnātus, ūs, *m.*, *stage-playing.* Quaedam vero dicuntur mala acquisita, quia acquiruntur ex turpi causa, sicut de meretricio, et histrionatu, SS. Q. 87. Art. 2 ad 2.

hodiē, *adv.*, (1) *lit.*, *today,* (2) *transf.*, in gen., *today, at the present time, at this time, now, in these times.* — (1), sicut qui vult facere domum cras et non hodie, expectat aliquid futurum cras quod hodie non est, PP. Q. 46. Art. 1 ob. 6. Cf. SS. Q. 83. Art. 9, in quot.; SS. Q. 176. Art. 2, in quot.; PT. Q. 16. Art. 7 (bis); PT. Q. 66. Art. 11; PT. Q. 80. Art. 6, in quot. — (2), haec in Iudaea usque hodie perseverat consuetudo, non solum apud nos, sed etiam apud Hebraeos, ut qui in lege Domini meditantur die ac nocte, SS. Q. 187. Art. 4 c, in quot.

hodiernus, a, um, *adj.*, *of this day, today's.* Sicut qui vult facere domum cras et non hodie expectat aliquid futurum cras quod hodie non est; et ad minus expectat quod dies hodiernus transeat, et crastinus adveniat, PP. Q. 46. Art. 1 ob. 6.

hoedus, i, *m.*, *a kid, young goat.* Vitulum offerimus, cum carnis superbiam vincimus; agnum, cum irrationales motus corrigimus; hoedum, cum lasciviam superamus, PS. Q. 102. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 6 (passim).

holocaustum, i, *n.*, *a holocaust*, a sacrificial offering burnt whole or wholly consumed; a form of oblation practised by the Jews as well as by pagan nations of antiquity; hence, the complete surrender of anything as an act of atonement or consecration to God. Sicut holocausta offerebantur in honorem Dei, ita etiam hostiae pacificae et hostiae pro peccato. sed nullum animal feminini sexus offerebatur Deo in holocaustum; fiebant tamen holocausta tam de quadrupedibus quam de avibus, (ob. 9), . . ., sed inter holocausta et hostias pro peccato quas quandoque oportebat offerre. aves etiam huiusmodi propter altitudinem volatus congruunt perfectioni holocaustorum, PS. Q. 102. Art. 3 ad 9; ideo antonomastice religiosi dicuntur illi qui se totaliter mancipant divino servitio, quasi holocaustum Deo offerentes, SS. Q. 186. Art. 1 c; sed vota religionis sunt quaedam holocausta, SS. Q. 186. Art. 8 a. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (passim); PS. Q. 103. Art. 1 (passim); SS. Q. 186. Art. 7 (bis); SS. Q. 188. Art. 1, in quot.; PT. Q. 37. Art. 3 (passim); et passim.

Holofernus, i, *m.*, *Holofernes*, an Assyrian general killed by Judith (Judith 13). Iudith etiam commendatur, quae tamen Holoferni mentita est, (ob. 3), . . ., et hoc modo Iudith laudatur, non quia mentita est Holoferni, SS. Q. 110. Art. 3 ad 3.

homicida, ae, *comm.*, *a man-slayer, homicide, a murderer, murderess.* Nocumentum tripliciter se habere potest ad peccatum: . . ., sicut cum aliquis aliquid operatur animo nocendi alteri, ut homicida, vel fur, PS. Q. 73. Art. 8 c; ideo, de necessitate praecepti est quod non sit homicida qui ad ordines promovetur, PTS. Q. 39. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 8 (ter); PS. Q. 88. Art. 6; PS. Q. 100. Art. 8; PS. Q. 105. Art. 2; PTS. Q. 39. Art. 4 (bis); et passim.

homicidium, ii, *n.*, *man-slaughter, homicide, murder*, the destroying of human life, taking the life of another unjustly. Its malice consists in interfering with God's rights over life as its author and owner and with the God-given right of man to life. Et praeterea actus exteriorum membrorum sunt actiones in exteriorem materiam transeuntes, sicut patet de percussione in peccato homicidii, PS. Q. 74. Art. 2 ad 3; sed minus peccatum est detentio rei alienae quam homicidium, SS. Q. 32. Art. 7 ob. 3. Cf. PP. Q. 105. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 2 (passim); SS. Q. 64. Art. 8; PT. Q. 89. Art. 3; PTS. Q. 39. Art. 4; et passim.

homilia, ae, *f.*, *a homily*, primitively it signifies a discourse held with one or more individuals, but in ecclesiastical use it means a discourse held in the Church and addressed by the bishop or priest to the congregation. These discourses were of the most simple character. The early Christian homily may be described as a popular exposition of a portion of Scripture accompanied by moral reflections and exhortations. The name homily is frequently used as a synonym for sermon. Sed contra est quod Gregorius dicit in Homilia de Ascensione, 29, in Evang., PP. Q. 54. Art. 5 a; sed contra est quod Gregorius dicit in Homilia paschali, PT. Q. 77. Art. 1 a. Cf. PP. Q. 84. Art. 3; PS. Q. 106. Art. 4; SS. Q. 25. Art. 6; PT. Q. 27. Art. 4; PTS. Q. 39. Art. 1; et passim.

homo, inis, *comm.*, *a human being, man.* Cum quaeritur, quid est homo, et respondetur, animal rationale mortale, PP. Q. 29. Art. 4 ad 2; cf. PP. Q. 97. Art. 1 ob. 1; homo maxime est mens hominis, PS. Q. 29. Art. 4 c; est enim homo animal rationale, Pot. 8. 4 ob. 5; cf. Pot. 9. 2 ad 10; proprium hominis est, esse animal rationale, C. G. 3. 39; substantia animata sensibilis tantum est definitio animalis, cui si addas et rationale, constituis speciem hominis, 8 Met. 3 1; cf. 1 Cael. 25 c; homo est animal rationale mortale, 1 Anal. 19 c; cf. 1 Anal. 8 a; quod ipsa anima utens corpore sit homo, C. G. 2. 57; animal gressibile bipes, quae est definitio hominis, 1 Perih. 8 c; unusquisque homo proprie dicitur esse id quod est nobilissimum in eo, 3 Sent. 28. 1. 7 ad 4; quod quidem non dicit propter hoc, quod homo sit solus intellectus, sed quia id, quod est in homine prinicpalius, est intellectus, Unit.; intellectus est id, quod est principale in homine et quod utitur omnibus potentiis animae et membris corporis tanquam organis; propter hoc Aristoteles subtiliter dixit, quod homo est intellectus maxime, 3 Sent. 28. 1. 7 ad 4; cf. 9 Eth. 9 g; Aristotle's Eth. Nic. 9. 8, 1169 a 2; hoc nomen homo est nomen totius coniuncti; quia tamen intellectiva pars in homine est superior, nuncupamus hominem etiam illam partem superiorem, quae dicitur intellectiva, quia, quae facit homo secundum intellectum, dicitur facere per seipsum, 2 Cant. 1. Cf. PP. Q. 22. Art. 2; PP. Q. 23. Art. 1; PP. Q. 108. Art. 1; PP. Q. 108. Art. 2; PP. Q. 114. Art. 1; et passim. On **actio hominis**, see *actio*; on **actus hominis**, see *actus*; on **anima hominis**, see *anima*; on **beatitudo hominis**, see *beatitudo*; on **bonum hominis**, see *bonus*; on **complexio hominis**, see *complexio*; on **corpus hominis**, see *corpus*; on **demonstratio ad hominem**, see *demonstratio*; on **donum hominis**, see *donum*; on **hierarchia hominum**, see *hierarchia*; on **intellectus hominis**, see *intellectus*; on **irascibilis homo**, see *irascibilis*; on **iudicium hominis**, see *iudicium*; on **lex hominis**, see *lex*; on **ostensio ad hominem**, see *ostensio*; on **perfectio hominis, perfectio prima et ultima hominis**, see *perfectio*; on **per se homo**, see under *homo abstractus*; on **regimen hominis**, see *regimen*; on **sapientia hominis**, see *sapientia*; on **servitus hominis**, see *servitus*; on **solutio ad hominem**, see *solutio*; on **virtus hominis**, see *virtus*; on **vita hominis**, see *vita* — Kinds of *homo* are: (a), **homo abstractus seu separatus, seu extra materiam seu communis seu per se homo** and **homo materialis seu naturalis seu realis seu sensibilis seu singularis**, *the idea of man withdrawn* or *separated in thought from the individual man* or *the general man* or *man without matter* or *man by* or *for himself* and *man supplied with matter* or *man in nature* and *existing outside the mind* or *the sensibly realized man* or *the individual man.* Hominem separatum appellavit per se hominem propter hoc, quod nihil habet nisi quod est humanitas, Nom. Prol. Cf. PP. Q. 6. Art. 4 c; PP. Q. 29. Art. 1 ad 2; PP. Q. 44. Art. 3 ob. 2; PP. Q. 84. Art. 1 c and 4 c; PT. Q. 4. Art. 4 ad 2; C. G. 4. 43; Nom. prol.; Spir. 3 c; Verit. 4. 6 a; Verit. 21. 4 c; Unit.; 2 Phys. 10 f; 1 Gener. 3 h; 2 Anim. 12 b; 7 Met. 16 e. — (b), **homo animalis** and **homo spiritualis**, *the sensual man* or *the man given over to sensual lust* (cf. *homo carnalis*) and *the spiritual* or *spiritually minded man.* Nihil prohibet aliqua esse certissima bona secundum sententiam sapientum et spiritualium virorum, quae tamen non sunt certa bona secundum sententiam plurium vel carnalium hominum, PS. Q. 14. Art. 1 ad 3. Cf. 2 Sent. 19 exp.; 1 Cor. 2. 3. — (c), **homo apparens seu similitudinarius** and **homo verus**, *the apparent* and *the true man.* Cf. PT. Q. 16. Art. 1 c; C. G. 4. 30 and 43; 7 Phys. 8 g. — (d), **homo bestialis**, *the bestial* or *brutalized man.* (Homo) qui vitam pecudum eligit, puta voluptuosam, 7 Pol. 2. f. Cf. C. G. 1. 6; 7 Eth. 5 b and 6 h. — (e), **homo bonus simpliciter**, *the simply* or *absolutely good man*, i.e., morally. Cum igitur virtus sit quae facit bonum habentem, sequitur quod proprius effectus legis sit bonos facere eos quibus datur, vel simpliciter, vel secundum quid, PS. Q. 92. Art. 1 c. Cf. Mal. 1. 5 c. — (f), **homo caelestis** and **homo terrenus**, *the heavenly* or *heavenly-minded man* and *the earthly* or *earthly minded man.* Cf. Praec. 3. — (g), **homo carnalis**, *the carnal* or *carnally conceived man* (cf. *homo abstractus*) and *the man having flesh* and *bone* (cf. *homo animalis*). Cf. PS. Q. 14. Art. 1 ad 3; C. G. 1. 6; C. G. 4. 28. — (h), **homo cholericus** and **homo phlegmaticus**, *the choleric* and *the phlegmatic man* or *the man with a choleric* and *the man with a phlegmatic temperament.* Cf. 7 Eth. 5 a. — (i), **homo communis**, see *homo abstractus.* Non enim dicimus quod homo communis sit hypostasis, neque etiam quod manus, cum sit pars, PP. Q. 29. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 16. Art. 11. —(j), **homo Deus seu dominus seu dominicus** and **homo purus**, *the God-man* or *the man who is Lord per eminentiam*, and *the pure man* or *the man who is nothing other than man.* Ab homine puro Deus videri per essentiam non potest, nisi ab hac vita mortali separetur, PP. Q. 12. Art. 11 c. Cf. PT. Q. 16. Art. 3 c; PT. Q. 19. Art. 1 c; PT. Q. 28. Art. 1 c; PT. Q. 32. Art. 4 ad 1; C. G. 4. 36 and 43; Nom. 2. 5; et passim. — (k), **homo dominicus**, see *homo Deus.*

Unde cum dominicus dicatur denominative a Domino, non potest vere et proprie dici quod homo ille sit dominicus, sed magis quod sit Dominus, PT. Q. 16. Art. 3 c. — (l), **homo dominus,** see *homo Deus.* Unus et idem est Deus et homo Dominus Iesus Christus, PT. Q. 59. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 16. Art. 3; PTS. Q. 53. Art. 1. — (m), **homo exterior** and **homo interior,** *the exterior man, by which is meant on the one hand a man as opposed to another man* and *again the sensible-physical side* or *nature of man* and *the inner man,* i.e., *the spiritual side* or *nature of man.* Et hoc modo aliquando quod est principale in homine, dicitur homo, aliquando quidem pars intellectiva secundum rei veritatem, quae dicitur homo interior; aliquando vero pars sensitiva cum corpore secundum aestimationem quorumdam, qui solum circa sensibilia detinentur. et hic dicitur homo exterior, PP. Q. 75. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 87. Art. 1 c; SS. Q. 25. Art. 7 c; SS. Q. 32. Art. 4 ad 1; C. G. 4. 36 and 43; Nom. 2. 5. — (n), **homo extra materiam,** see *homo abstractus.* — (o), **homo fidelis** and **homo infidelis,** *the believing* and *the unbelieving man.* Sed Ecclesia est congregatio hominum fidelium, PP. Q. 117. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 1. Art. 3; SS. Q. 4. Art. 4; PT. Q. 63. Art. 3; PT. Q. 70. Art. 4; 3 Sent. 13. 2. 2. 2 c. — (p), **homo idealis,** *the ideal man,* synonym of the *homo per se of Plato.* Cf. *homo abstractus.* Cf. also 8 Met. 3 b. — (q), **homo infidelis,** see *homo fidelis.* Gratia Dei adveniens non habet minorem effectum in homine fideli quam infideli. sed adveniens homini infideli causat in ea habitum fidei, SS. Q. 4. Art. 4 ob. 3. Cf. PTS. Q. 71. Art. 5. — (r), **homo interior,** see *homo exterior.* Boni autem aestimant principale in seipsis rationalem naturam, sive interiorem hominem, ... et secundum hoc boni diligunt seipsos, quantum ad interiorem hominem, quia volunt ipsum servari in sua integritate, . . . , e contrario autem mali non volunt conservari integritatem interioris hominis, SS. Q. 25. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 4; PS. Q. 94. Art. 6, in quot.; PT. Q. 72. Art. 8. — (s), **homo materialis,** see *homo abstractus.* Plato posuit quod homo separatus erat verus homo, homo autem materialis est homo per participationem, PP. Q. 18. Art. 4 ad 3. — (t), **homo naturalis,** see *homo abstractus.* Propter hoc albedo esset proprietas naturalis hominis, vel esse in tali loco, PTS. Q. 75. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 85. Art. 6. — (u), **homo phlegmaticus,** see *homo cholericus.* — (v), **homo plebeius seu vulgaris,** *the man of the people* or *the common man.* Nullus enim, nisi insanus, studet se aequare vel praeferre in gloria his qui sunt multo eo maiores; puta plebeius homo regi, vel etiam rex plebeio, quem multum excedit, SS. Q. 36. Art. 1 ad 2. Cf. Hebd. pr. — (w), **homo privatus,** *the private man* or *private being.* Gravius peccatum est percutere principem, quam percutere hominem privatum, PS. Q. 87. Art. 4 ob. 2. Cf. SS. Q. 157. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 3. — (x), **homo purus,** see *homo Deus.* Sicut autem in homine puro corpus movetur ab anima, et appetitus sensitivus a rationali, PT. Q. 19. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 1. Art. 2 (quater); PT. Q. 2. Art. 5 (bis); PT. Q. 2. Art. 11 (bis); PT. Q. 17. Art. 1; PT. Q. 18. Art. 5; et passim. — (y), **homo realis,** see *homo abstractus.* — (z), **homo saeculi,** *the man of the world,* or *worldling.* Cf. Mal. 8. 2 ad 17. — (a^2), **homo sensibilis,** see *homo abstractus.* — (b^2), **homo separatus,** see *homo abstractus.* Cf. PP. Q. 18. Art. 4 ad 3; PT. Q. 4. Art. 4. — (c^2), **homo silvestris,** *the man of the forest,* id est, in silvis commorans, 7 Eth. 5 b. — (d^2), **homo similitudinarius,** see *homo apparens.* — (e^2), **homo singularis,** see *homo abstractus.* Sed angeli custodiunt homines singulares, PP. Q. 57. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 113. Art. 2; PS. Q. 113. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 11; PT. Q. 7 pr.; PT. Q. 16. Art. 1; et passim. — (f^2), **homo solitarius,** *the man who lives for himself alone, the hermit.* Cf. 7 Eth. 5 b. — (g^2), **homo spiritualis,** see *homo animalis.* Homo spiritualis ex habitu charitatis habet inclinationem ad recte iudicandum de omnibus secundum regulas divinas, ex quibus iudicium per donum sapientiae pronuntiat, SS. Q. 60. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 100. Art. 12; SS. Q. 23. Art. 1; PT. Q. 41. Art. 4; PT. Q. 59. Art. 3. — (h^2), **homo terrenus,** see *homo caelestis.* Dum iam non existimamus eum sicut hominem terrenum, sed sicut Deum caelestem, PT. Q. 57. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 80. Art. 3 ob. 1; PT. Q. 36. Art. 2. — (i^2), **homo verus,** see *homo apparens.* Eadem ratio est de Christo, qui est verus Deus et homo, SS. Q. 67. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 18. Art. 4; PP. Q. 51. Art. 3; SS. Q. 96. Art. 3; PT. Q. 1. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 12; et passim. — (j^2), **homo vulgaris,** see *homo plebeius.* — **homo est naturaliter seu secundum suam naturam animal domesticum et civile seu politicum seu sociabile seu sociale,** the translation of the Aristotelian passage: ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῷον (Pol. I. 2. 1253 a. 2 f), *man is by nature a domestic, civic,* and *social animal being.* Cf. 1 Pol. t and 1 u; PP. Q. 96. Art. 4 c; PS. Q. 61. Art. 5 c; PS. Q. 95. Art. 4 c; C. G. 3. 85; C. G. 3. 117; C. G. 3. 128; Regim. 1. 1; 1 Perih. 2 a. — **homo malus est pessimum omnium animalium** (Eph. 6. 3), *the morally evil man is the evilest of animal beings.* — **homo naturaliter desiderat beatitudinem,** see *beatitudo.*

homoeomerus, a, um, *adj., consisting of like* or *similar parts,* not found in the S.T. On **corpus homoeomerum,** see *corpus;* on **totum homoeomerum,** see *totus.*

homogeneus, a, um, *adj., of like kind, homogeneous.* Quoddam homogeneum, quod componitur ex similibus partibus, . . ., in quolibet autem toto homogeneo totum constituitur ex partibus habentibus formam totius, sicut quaelibet pars aquae est aqua, PP. Q. 11. Art. 2 ad 2; sed lex aeterna non est homogenea voluntati humanae, PS. Q. 19. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 3. Art. 5; PP. Q. 13. Art. 5 (bis); PS. Q. 19. Art. 4; PS. Q. 16. Art. 2; PS. Q. 71. Art. 6; et passim. On **continuum homogeneum,** see *continuus;* on **corpus homogeneum,** see *corpus;* on **magnitudo homogenea,** see *magnitudo;* on **mensura homogenea,** see *mensura;* on **regula homogenea,** see *regula.*

homousion, (ὁμούσιον), *of one essence, consubstantial.* Hoc nomen ὁμούσιον, quod in concilio Nicaeno adversus Arianos firmatum est, idem significat quod tres personas esse unius essentiae, PP. Q. 39. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 39. Art. 2, in quot.

honestas, ātis, *f.,* (1) *noble bearing, exterior behavior, politeness,* (2) *the virtue of exterior politeness* or *decency,* (3) *decent property, wealth.* — (1), honestas dicitur quasi honoris status, unde ex hoc videtur aliquid dici honestum, quod est honore dignum, SS. Q. 145. Art. 1 c; etiam concubitus coniugalis, qui honestate nuptiarum decoratur, verecundia non careat, SS. Q. 151. Art. 4 c; si autem remedium differretur usque in finem mundi, totaliter Dei notitia et reverentia, et morum honestas abolita fuisset in terris, PT. Q. 1. Art. 6 c; requiritur discretionis tempus de honestate, 4 Sent. 25. 2. 1. 2 c. Cf. SS. Q. 77. Art. 1; SS. Q. 114. Art. 2; SS. Q. 168. Art. 1; 4 Sent. 25. 2. 2. 3 c; 4 Sent. 31. 2. 2 a; et passim. On **debitum honestatis,** see *debitus;* on **iustitia publicae honestatis,** see *iustitia.* — (2), honestas, per quam scilicet aliquis amat pulchritudinem temperantiae, SS. Q. 143. Art. 1 c; radicaliter honestas consistit in interiori electione, significative autem in exteriori conversatione, SS. Q. 145. Art. 1 ad 3; honestas, prout speciali quadam ratione temperantiae attribuitur, ponitur pars eius, non quidem subiectiva, sed pars integralis ipsius sicut quaedam eius condicio, SS. Q. 145. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 144. Art. 1; SS. Q. 145 pr.; SS. Q. 145. Art. 2; SS. Q. 145. Art. 4; SS. Q. 169. Art. 1; et passim. — (3), quia secundum vulgarem opinionem excellentia divitiarum facit hominem dignum honore. inde est quod quandoque nomen honestatis ad exteriorem prosperitatem transfertur, SS. Q. 145. Art. 1 ad 4; sed divitiae habent rationem honestatis, (ob. 2), . . ., divitiae vocantur nomine honestatis secundum opinionem multorum, qui divitias honorant, SS. Q. 145. Art. 3 ad 2.

honesto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to dignify, to cause to appear honest* or *honorable; to justify, defend, excuse.* Si ergo matrimonium aliquibus bonis potest honestari non indiget aliis honestantibus quam animi virtutibus; et sic non debet matrimonio aliqua bona assignari, quibus honestetur, (ob. 4), . . ., indiget alicuius boni adiunctione,

per cuius recompensationem ordinetur et honestetur, . . ., ex quibus dicta coniunctio honestetur, (c), . . ., aliquis actus virtutis honestatur et virtute quasi principio electivo, PTS. Q. 49. Art. 1 ad 4. Cf. PTS. Q. 49. Art. 2 (passim).

honestus, a, um, *adj.*, *honorable, polite, decent.* Ex hoc videtur aliquid dici honestum, quod est honore dignum, . . ., honestum, proprie loquendo, in idem refertur cum virtute, (c), . . ., honestum importat debitum honoris, SS. Q. 145. Art. 1 ad 3; honestum et decorum idem esse videtur, SS. Q. 145. Art. 2 c; honestum dicitur, secundum quod aliquid habet quandam excellentiam dignam honore propter spiritualem pulchritudinem, SS. Q. 145. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 8. Art. 3; PS. Q. 39. Art. 2 (ter); PS. Q. 84. Art. 4; PS. Q. 99. Art. 5; SS. Q. 23. Art. 1; et passim. On **amicitia honesti**, see *amicitia*; on **bonum honestum**, see *bonus*; on **cogitatio honesta**, see *cogitatio*; on **vita honesta**, see *vita*. — **honestē**, *adv.*, *honorably, politely, decently.* Ut scilicet decenter et honeste fiant tam in his quae serio quam in his quae ludo aguntur, SS. Q. 160. Art. 2 c; sicut intermittebatur singularitas uxoris honeste a Iacob propter bonum prolis, PTS. Q. 67. Art. 3 ad 5. Cf. SS. Q. 106. Art. 3 (bis); SS. Q. 143. Art. 6; SS. Q. 189. Art. 10, in quot.; PTS. Q. 49. Art. 1.

honor, ōris, *m.*, *public repute, honor, esteem* paid to someone because of his virtue. Honor enim exhibetur alicui propter aliquam eius excellentiam, PS. Q. 2. Art. 2 c; honor est quoddam testimonium de virtute eius, qui honoratur, et ideo sola virtus est debita causa honoris, SS. Q. 63. Art. 3 c; honor testificationem quandam importat de excellentia alicuius, SS. Q. 103. Art. 1 c; honor est exhibitio reverentiae in testimonium virtutis, Quodl. 10. 6. 12 ob. 3. Cf. SS. Q. 103. Art. 2 c; SS. Q. 145. Art. 1 ad 3; PT. Q. 25. Art. 1 c; PT. Q. 25. Art. 2; PT. Q. 27. Art. 4; et passim. On the difference between *honor*, *gloria*, and *laus*, we read: laus distinguitur ab honore dupliciter. uno modo, quia laus consistit in solis signis verborum, honor autem in quibuscumque exterioribus signis et secundum hoc laus in honore includitur. alio modo, quia per exhibitionem honoris testimonium reddimus de excellentia bonitatis alicuius absolute, sed per laudem testificamur de bonitate alicuius in ordine ad finem, sicut laudamus bene operantem propter finem. honor autem est etiam optimorum, quae non ordinantur ad finem, . . ., gloria autem est effectus honoris et laudis, quia ex hoc, quod testificamur de bonitate alicuius, clarescit bonitas eius in notitia plurimorum, et hoc importat nomen gloriae, SS. Q. 103. Art. 1 ad 3. Cf. 1 Eth. 18 a-i; Hebr. 2. 2. — Kinds of *honor* are: (a), **honor duliae** and **honor latriae**, *the honor of submission* and *that of adoration.* Alius est honor qui debetur Deo, qui est honor latriae, et alius est honor qui debetur creaturae, qui est honor duliae, SS. Q. 25. Art. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 25. Art. 1 ad 2; SS. Q. 103 pr.; SS. Q. 103. Art. 3; PT. Q. 25. Art. 2; C. G. 4. 7. — (b), **honor latriae**, see *honor duliae.* Ipsi Deo Patri debetur honor latriae propter Deitatem, et honor duliae propter dominium quo gubernat creaturam, PT. Q. 25. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 25. Art. 1; SS. Q. 91. Art. 1. — (c), **honor mundanus**, *the worldly honor.* Si ergo per votum paupertatis religiosi terrenas divitias abdicant, debet esse etiam aliud votum, per quod honores mundanos contemnat, SS. Q. 186. Art. 7 ob. 4. Cf. Regim. 1. 8.

honōrābilis, e, *adj.*, *honorable, that procures honor* or *esteem.* Quidam autem sunt medii, ut populus honorabilis, PP. Q. 108. Art. 2 c; qui hoc ipso honorabilis habetur, quod bonus iudicatur, SS. Q. 60. Art. 4 ad 2. Cf. PT. Q. 31. Art. 4; PT. Q. 51. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 6; PTS. Q. 89. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 5. — **honōrābiliter**, *adv.*, *respectably, honorably.* Unde convenienter institutum est ut reliquae undecim tribus decimam partem suorum proventuum levitis darent, ut honorabilius viverent, SS. Q. 87. Art. 1 c; ad hoc quod gloriam corporis honorabilius obtineret, PT. Q. 49. Art. 6 ad 3.

honōrābilitas, ātis, *f.*, *honorability*, the state of being honorable or entitled to respect, esteem or reverence, used in the S.T. only in quot. Accidit circa illas honorabiles existentes et divinas substantias, minores nobis existere theorias; sed etsi secundum modicum attingamus eas, tamen propter honorabilitatem cognoscendi delectabilius aliquid habent quam quae apud nos omnia, SS. Q. 180. Art. 7 ad 3, in quot.

honōrābiliter, *adv.*, see *honorabilis.*

honōrārius, a, um, *adj.*, *honorary*; *honorarium ius* or *praetorium ius*, *honorary* or *praetorian law*, the law of the praetors and the edicts of the aediles. Aliud regimen est oligarchia, id est, principatus paucorum divitum et potentum; et secundum hoc sumitur ius praetorium, quod etiam honorarium dicitur, PS. Q. 95. Art. 4 c.

honōrātio, ōnis, *f.*, *a mark of respect, honor.* Sicut in honoratione parentum non includitur quod nullus homo occidatur, PS. Q. 100. Art. 4 ad 2; sicut datur praeceptum de honoratione parentum, SS. Q. 22. Art. 1 ad 3; quia transgrederetur praeceptum de honoratione parentum, SS. Q. 101. Art. 4. ad 4 Cf. PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 32. Art. 5 (bis); SS. Q. 103. Art. 2 (passim); SS. Q. 122. Art. 5 (passim); et passim.

Honōrātus, i, *m.*, *Honoratus*, bishop of Thiabe, in Numidia, c. A.D. 428. Possidius, who calls him "vir sanctus", states that he consulted Augustine at the time of the Vandal invasion respecting the duty of clergy and bishops to retire before the danger. Augustine in reply sent him a letter he had written to Quodvultdeus. Honoratus was not satisfied by Augustine's reasoning. Augustine then addressed him expressly on the subject in epistle 228. St. Thomas quotes from ep. 228 in the S.T. Unde Augustinus dicit in epist. 228 *ad Honor.*: si inter Dei ministros sit disceptatio qui eorum persecutionis tempore maneant, ne fuga fiat omnium, et qui eorum fugiant, ne morte omnium deseratur Ecclesia, SS. Q. 95. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 5.

honōrificātio, ōnis, *f.*, *the doing of honor, honoring*, synonym of *honorificentia.* Colere dicimur homines quos honorificatione, vel recordatione, vel praesentia frequentamus, SS. Q. 81. Art. 1 ad 4.

honōrificē, *adv.*, see *honorificus.*

honōrificentia, ae, *f.*, *the doing of honor, honoring*, synonym of *honorifactio.* Candelabrum vero erat institutum ad honorificentiam tabernaculi, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; et sicut aliae res quae applicantur ad cultum divinum, aliquam specialitatem debent habere, PS. Q. 102. Art. 6 c; primo quidem, quia naturaliter homo debet quamdam honorificentiam parentibus, SS. Q. 154. Art. 9 c. Cf. PT. Q. 25. Art. 6; PTS. Q. 89. Art. 1.

honōrifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to do honor to, to honor*, used in the S.T. only in quot. Omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem, (ob. 1), . . ., et non potius una adoratione honorificat Emmanuelem, PT. Q. 25. Art. 1 c, in quot. Cf. PT. Q. 80. Art. 10, in quot.

honōrificus, a, um, *adj.*, *that does honor, honorable.* Et ideo sicut idem est honorificum et gloriosum, SS. Q. 145. Art. 2 ad 2; sed in sepultura honorifica consideratur virtus morientis, PT. Q. 51. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 101. Art. 2, in quot. — **honōrificē**, *adv.*, *honorably, with honor* or *respect.* Unde et populi Iudaeorum, ut regem honorifice suscipientes, PT. Q. 31. Art. 2 c; quarto modo quantum ad corpus, quod quandoque honorifice traditur sepulturae, PT. Q. 59. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 51. Art. 2 (bis).

honōro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, in *gen.*, *to do honor to, pay worthy respect to by some outward action*; *to worship, perform one's devotions to*, (1) *to honor God* and *His saints*, (2) *to honor persons* and *things.* — (1), ergo religio qua honoratur Deus, non est virtus specialiter distincta ab observantia, vel dulia, vel pietate, quibus honoratur proximus, (ob. 3), . . ., religio autem qua honoratur Deus, distinguitur a virtutibus quibus honoratur proximus, SS. Q. 81. Art. 4

ad 3; et propter hoc ad ipsam pertinet honorare sanctos, non contradicere Scripturae sive intellectae, SS. Q. 121. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 103. Art. 3 (passim); SS. Q. 122. Art. 2. — (2), hoc etiam videmus in omni republica observari quod summum rectorem aliquo signo singulari honorant, SS. Q. 85. Art. 2 c; sicut in creatura rationali invenitur imago Dei, ratione cuius honoratur, (ob. 3), . . ., quod autem crux Christi honoretur, hoc fit eodem honore quo Christus honoratur; sicut purpura regis honoratur eodem honore quo rex, SS. Q. 103. Art. 4 ad 3; contingit quandoque quod hi qui honorant parentes, cito moriuntur; et e contrario qui parentes non honorant, (ob. 4), . . ., longaevitas promittitur honorantibus parentes, . . ., et ideo ille qui honorat parentes, quasi beneficio gratus, meretur vitae conservationem; qui autem non honorat parentes, SS. Q. 122. Art. 5 ad 4; et si quandoque contingat quod dicatur honorari manus vel pes alicuius, PT. Q. 25. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 66. Art. 4; PS. Q. 100. Art. 10 (passim); SS. Q. 10. Art. 10; 117. Art. 6; PT. Q. 25. Art. 6; PT. Q. 35. Art. 7; et passim.

hōra, ae, *f.*, (1) *an hour*, a space of time containing sixty minutes; the twenty-fourth part of a civil day, (2) *the hour*, each of those points of time at which the twelve successive divisions after noon or midnight, as shown by a dial or time piece, are completed; by extension, any definite point or time of the day, (3) *the hour*, a stated time of occupation or duty, an appointed time; an occasion, (4) used somewhat indefinitely for a short or limited space of time, more or less than *an hour*, especially in the phrase, **ad horam**, *for the time being, now and then, for a time, for the moment*, (5) with canonica, *the canonical hour*, the fixed portion of the Divine Office which the Church appoints to be recited at the different hours of the day. — (1), non enim sunt simul duo dies, vel duae horae; sed dies et horae sunt simul quia hora est pars diei, PP. Q. 10. Art. 4 ob. 1; quia dies etiam pro spatio viginti quatuor horarum ponitur, PP. Q. 68. Art. 1 ad 1; propter hoc quod etiam dies vocatur spatium viginti quatuor horarum, PP. Q. 69. Art. 1 ad 5; secundus autem dies est integer cum viginti quatuor horis nocturnis et diurnis, PT. Q. 51. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 74. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6; PT. Q. 44. Art. 2; PT. Q. 53. Art. 2; PT. Q. 76. Art. 8. — (2), sed non omnes possunt determinate cognoscere horam nonam, ergo videtur quod taxatio horae nonae non debeat cadere sub statuto ieiunii, (ob. 2), . . ., ergo non debet ieiunantibus taxari hora nona, (ob. 3), . . ., est autem debita et communis consuetudo comedendi hominibus circa horam sextam, SS. Q. 147. Art. 7 c; ut illi eum potius crucifixisse inveniantur qui hora tertia, ut crucifigeretur, clamaverunt, PT. Q. 46. Art. 9 ad 2. Cf. PT. Q. 44. Art. 2 (passim); PT. Q. 80. Art. 8; PT. Q. 83. Art. 2. — (3), de hora comestionis ieiunantium, SS. Q. 147 pr.; ut horae quibus ad erudiendum animum ita vacatur, ut illa corporalia opera geri non possint, non opprimant egestate, SS. Q. 187. Art. 4 c, in quot. Cf. PS. Q. 71. Art. 5 c; PS. Q. 102. Art. 4 ad 7; PT. Q. 10. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 9. — (4), licet hoc propositum interrumpatur ad horam propter passionem, PS. Q. 78. Art. 4 c; et ideo etiamsi aliquis ad horam aliquid facere possit, quando ad alia non occupatur a Praelato, SS. Q. 88. Art. 8 ad 3; et propter hoc non solum ad horam debet ei subvenire, sed ad totam suam vitam, SS. Q. 101. Art. 2 ad 2; et propter easdem etiam causas permisit eum qui a daemonibus liberabatur, ad horam gravius affligi, PT. Q. 44. Art. 1 ad 4. — Common phrases are: **aliqua hora**, *at some time.* Illud verbum non est intelligendum, quin aliqua hora possit homo esse absque omni reatu peccati venialis, PT. Q. 79. Art. 4 ad 2. — **hora serotina**, *the evening hour.* Sed Christus consecravit hoc sacramentum hora serotina, PT. Q. 83. Art. 2 ob. 3. — **aliis horis**, *at other times.* Ergo aliis horis licebit debitum petere, PT. Q. 67. Art. 7 ob. 2. — **omnibus horis**, *at all hours, continually.* Quamvis non teneatur omnibus horis orare, tamen tenetur tota die se conservare idoneum ad orandum, PTS. Q. 64. Art. 7 ad 2. — **brevis hora temporis**, *a short space of time.* Non enim est dictum ad significandum aliquam brevem horam temporis, PTS. Q. 88. Art. 3 ad 3. — (5), manifestum est quod non est potest intelligi de his qui horas canonicas in Ecclesia decantant, SS. Q. 187. Art. 3 ad 3.

Horātius, ii, *m.*, *Horace*, whose full name was Quintus Horatius Flaccus, was born at Venusia, December 8, 65 B.C. His literary works are divided into Odes, Epodes, Satires, and Epistles. St. Thomas quotes from the first book of his Epistles. Ut ait Horatius, per mare pauperiem fugiunt, per saxa, per ignes, SS. Q. 23. Art. 7 c.

hordeāceus, a, um, *adj.*, *hordeaceous, pertaining to, resembling* or *characteristic of barley.* Sed magis videtur esse consonum dominicae passioni panis hordeaceus, (ob. 1), . . ., panis hordeaceus competit ad significandam tum duritiem veteris legis, . . ., unde non esset materia conveniens huius sacramenti panis hordeaceus, PT. Q. 74. Art. 3 ad 1.

hordeum, i, *n.*, *barley.* Hordei medulla, quae tenacissima palea tegitur, (ad 1), . . ., quod tamen non videtur habere locum neque in hordeo, PT. Q. 74. Art. 3 ad 2.

hōrologium, ii, *n.*, *a clock, horologe.* Et idem apparet in motibus horologiorum et omnium ingeniorum humanorum quae arte fiunt, PS. Q. 13. Art. 2 ad 3.

horreo, ēre, ui, 2, *v. n.* and *a.*, (1) *to tremble, shudder, quake with fright*, used with *de* and *abl.*, with the *inf.*, (2) more freq. as a *verb act.*, with an object. — (1), et inde est quod plus refugit homo sustinere aliquid mali in praesenti, vel in futuro, quam horreat de praeterito, PTS. Q. 3. Art. 1 ad 4; qui fornicationem non horruit cum Thamar committere, recusavit mendacium, dicens, PTS. Q. 65. Art. 4 ob. 1. — (2), et e contrario divites statim ad paupertatem devenientes, eam magis horrent, PS. Q. 42. Art. 5 ad 3; de morte talium, qui bonis sibi paratis potiti non fuerunt, et etiam populus considerans haec horreret, PS. Q. 105. Art. 3 ad 5; conscientia vero mala facit horrere divinam iustitiam propter timorem poenae, SS. Q. 44. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 108. Art. 3 (bis).

horresco, ere, ui, 3, *v. a.*, *to begin to shake, shudder*, or *tremble for fear, to become frightened, terrified*, used with the *acc.* Sunt autem homines qui quamvis mortem ipsam non timeant, genus tamen mortis horrescunt, PT. Q. 46. Art. 4 c.

horreum, i, *a barn, storehouse*, esp. for preserving grain, used in the S.T. only in quot. Et ita etiam intelligitur quod habetur Deuteron. XXVIII, 5, benedicta horrea tua; et infra 17, maledictum horreum tuum, SS. Q. 76. Art. 2 c, in quot. Cf. SS. Q. 32. Art. 5, in quot.; SS. Q. 66. Art. 1, in quot.; SS. Q. 118. Art. 4, in quot.; PTS. Q.74. Art. 9, in quot.

horribilis, is, *adj.*, *terrible, dreadful, horrible.* Sed homicidium et falsitas sunt secundum seipsa horribilia, PS. Q. 100. Art. 5 ad 5; vel etiam pro illis quae habent aliquam horribilem deformitatem, SS. Q. 66. Art. 6 ad 2; tertio etiam amissio vitae corporalis, quae naturaliter est horribilis humanae naturae, PT. Q. 46. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 122. Art. 6; SS. Q. 159. Art. 1; PT. Q. 75. Art. 5; PTS. Q. 98. Art. 9.

horror, ōris, *m.*, *horror*, a painful emotion compounded of loathing and fear; strong aversion mingled with dread; the feeling excited by something shocking or frightful; intense dislike or repugnance. Vel ex horrore magnitudinis propriorum peccatorum, (ob. 2), . . ., et hoc modo ex timore Dei vel ex horrore propriorum peccatorum contingit desperatio, SS. Q. 20. Art. 1 ad 2; verecundia iacit prima temperantiae fundamenta, inquantum scilicet incutit horrorem turpitudinis, SS. Q. 144. Art. 4 ad 4; quandoque tamen contingit quod ex praecedenti cogitatione carnalium actuum, etiam speculativa, vel si sit cum horrore, sequitur in somnis pollutio, SS. Q. 154. Art. 5 c; quidam equus, quia deceptus fuit ut matri commisceretur, seipsum praecipitavit quasi prae horrore, SS. Q. 154. Art. 9 ad 3. Cf. SS. Q. 35. Art. 3; SS. Q. 153. Art. 5; PT. Q. 82. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 9. Art. 6.

hortātōrius, a, um, *adj., persuasive, encouraging.* Et irridebat me irrisione exhortatoria, quasi diceret, SS. Q. 189. Art. 10 ad 3.

hortātus, ūs, *m., exhortation, encouragement.* Dicitur enim XXIII, q. 8. c. "Hortatu," quod hortatu et precibus Adriani Romanae urbis episcopi, Carolus bellum contra Longobardos suscepit, SS. Q. 40. Art. 2 ob. 3.

hortor, āri, ātus, 1, *v. dep. to exhort, encourage, urge one strongly to do a thing,* used with the *inf., ut* and *subj.,* and *acc.* Pro se orare necessitas cogit; pro altero autem charitas fraternitatis hortatur, SS. Q. 83. Art. 7 c, in quot.; non nos hortaretur ut peteremus, nisi dare vellet, SS. Q. 83. Art. 15 c, in quot.; praecipue autem competit vilibus vestimentis uti his qui alios et verbo et exemplo ad poenitentiam hortantur, SS. Q. 169. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 39. Art. 1 c, in quot.

hortus, i, *m., a garden.* Dicitur enim aliquis esse solus in horto, quamvis sint ibi multae plantae et animalia, PP. Q. 31. Art. 3 ad 1; sed praeter haec sunt quaedam alia minuta, quae homini proveniunt, sicut herbae quae nascuntur in horto, et alia huiusmodi, SS. Q. 87. Art. 2 ob. 3; sicut quod fuit sepultus in horto, quod in monumento alieno, et novo, et exciso in petra, (ob. 4), . . ., Christus sepelitur in horto, . . ., liberamur a morte quam incurrimus per peccatum Adae in horto paradisi commissum, PT. Q. 51. Art. 2 ad 4.

hosanna, *hosanna* (Heb. ho shi a na, *save me*), an exclamation of joy; its origin is traced to the 117th Psalm which was recited daily by a priest in the procession around the altar during the Feast of Tabernacles, when the people were commanded to rejoice before the Lord. Hoshi a na was repeated so often that it became abbreviated into hosanna. Ei clamabant Hosanna, ut dicitur Matth., XXI, quasi salutem ab eo petentes, PT. Q. 45. Art. 3 c.

hospes, itis, *m., a sojourner, visitor, guest, friend.* Scilicet pascere esurientem, potare sitientem, vestire nudum, recolligere hospitem, visitare infirmum, SS. Q. 32. Art. 2 ob. 1; sicut eleemosynas dare, hospites recipere, et alia huiusmodi, . . ., sicut inter opera activae vitae potius est redimere captivos quam recipere hospites, SS. Q. 188. Art. 6 c.

hospitālitas, ātis, *f., hospitality.* Sic ergo patet quod religio quae ordinatur ad actiones corporales activae vitae, puta ad militandum vel ad hospitalitatem sectandam, imperfecta esset, . . ., nisi simul oporteat tales religiosos per se vel per alios hospitalitatem tenere et pauperibus subvenire, SS. Q. 188. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 111. Art. 1 ad 1, in quot.; SS. Q. 188. Art. 2 c, in quot.

hospitiolum, i, *n., a little inn, a small dwelling-place.* Cur me propter divitias et saeculi lucra cupis sequi, cum tantae sim paupertatis, ut nec hospitiolum quidem habeam, et tecto utar non meo, PT. Q. 40. Art. 3 a, in quot.

hospitium, ii, *n.,* (1) *a hospitable reception, entertainment, hospitality,* (2) *a place of entertainment for strangers, a lodging, inn, guest-chamber,* used *lit.* and *fig.* — (1), et per duas mulieres quae Dominum hospitio receperunt, SS. Q. 179. Art. 2 a; sicut patet Gen., XVIII, de angelis quos Abraham suscepit hospitio, PT. Q. 55. Art. 6 ob. 1. — (2), sicut si una religio ordinetur ad peregrinos hospitio suscipiendos, SS. Q. 188. Art. 1 c; non quod Dominus sacri ventris hospitium, quod ingressus sanctificaverat, egressus devirginasse credendus sit, PT. Q. 28. Art. 2 ad 1, in quot.

hostia, ae, *f.,* (1) in the Old Testament, *an animal sacrificed, a victim, sacrifice.* Bloody sacrifices consisted in the slaying of certain animals. The offering to God of a victim entirely consumed by fire was in use among the Jews and some pagan nations of antiquity and was regarded as the highest and most complete expression of man's reverence to God, (2) in Christian sacrifice, *a victim.* On the Cross Christ offered himself as a victim (hostia) and in a bloody manner; in the Mass through His ministers in an unbloody manner. The mass is identical with the sacrifice of the cross in the victim (hostia) and the priest (sacerdos) which is Christ, (3) *a host,* the sacred host or the bread after the consecration when it has been changed into the body of Christ, Victim of sacrifice, (4) *a sacrifice, offering, the act of surrendering* or giving something for the attainment of some higher advantage. — (1), unitas huius oblationis figurabatur in lege per hoc quod semel in anno legalis pontifex cum solemni oblatione sanguinis intrabat in sancta, . . ., illa hostia non habebat sempiternam virtutem, PT. Q. 22. Art. 5 ad 3; inter legales hostias praecipua fuit agnus, qui erat iuge sacrificium, PT. Q. 37. Art. 3 ob. 4. — This word is used frequently in the following phrases: **hostia pro peccato,** *the sin offering* which was offered for great sin, sins of the whole nation or individual trespasses. Deus fecit Christum peccatum, non quidem ut in se peccatum haberet, sed quia fecit eum hostiam pro peccato, . . ., qui secundum legem comedebant hostias pro peccato oblatas, PT. Q. 15. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 3 (passim); PT. Q. 22. Art. 2. — **hostia pacifica,** *the peace-offering.* This kind of sacrifice was prescribed for certain occasions and was offered by the whole nation or by individuals in thanksgiving for blessings or as a means to obtain grace. The *peace-offerings* were subdivided into the sacrifice of thanksgiving or praise, the sacrifice in fulfillment of a vow and entirely voluntary offerings. Unde et in veteri legi immolabatur hostia pacifica pro offerentium salute, . . ., et ideo ipse Christo, inquantum homo, non solum fuit sacerdos, sed etiam hostia perfecta, simul existens hostia pro peccato, et hostia pacifica, (c), . . ., alio modo potest considerare occisio Christi per comparationem ad voluntatem patientis, . . ., et ex hac parte habet rationem hostiae, in quo non convenit cum sacrificiis gentilium, PT. Q. 22. Art. 2 ad 2. — **hostia pacifica pro gratiarum actione,** *a peace-offering of thanksgiving.* Tertium vero gradum tenebant hostiae pacificae pro gratiarum actione, quae comedebantur ipso die, PS. Q. 102. Art. 3 ad 10. — **hostia pacifica ex voto,** *a peace offering in fulfillment of a vow.* Quartum vero locum tenebant hostiae pacificae ex voto, quarum carnes poterant etiam in crastino comedi, PS. Q. 102. Art. 3 ad 10. — (2), immolatio Christi facta est in cruce, in qua tradidit semetipsum oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis, (ob. 2), . . ., in immolatione Christi idem est sacerdos et hostia. sed in celebratione huius sacramenti non est idem sacerdos et hostia, (ob. 3), . . ., in Christo semel oblata est hostia, ad salutem sempiternam potens, . . ., quoties huius hostiae commemoratio celebratur, opus nostrae redemptionis exercetur, (c), . . ., una est hostia, quam scilicet Christus obtulit, et nos offerimus, PT. Q. 83. Art. 1 ad 1; sacramentum autem Eucharistiae et ipse sumpsit; et aliis dedit, tum ad commendandam excellentiam huius sacramenti, tum quia hoc sacramentum est memoriale suae passionis, in qua Christus est sacerdos et hostia, PT. Q. 84. Art. 7 ad 4. — (3), alioquin sacerdos paucos parochianos habens non posset consecrare multas hostias, PT. Q. 74. Art. 2 c; sed tertia pars hostiae, scilicet in calicem missa, significat eos qui beatam vitam in patria ducunt, PTS. Q. 71. Art. 8 ob. 2. Cf. PT. Q. 75. Art. 3 (passim); PT. Q. 76. Art. 4; PT. Q. 76. Art. 5 (passim); PT. Q. 77. Art. 6; PT. Q. 78. Art. 6 (passim); et passim. — (4), offerre hostiam Deo est actus latriae. sed dare eleemosynam est offerre hostiam Deo, SS. Q. 32. Art. 1 ob. 3; sed ea quae pauperibus dantur, in Scripturis hostiae dicuntur, . . ., talibus enim hostiis promeretur Deus, SS. Q. 86. Art. 2 ob. 1.

hostilis, e, *adj., hostile, of* or *belonging to an enemy.* Et similiter cinis dicitur vestigium ignis, et desolatio terrae vestigium hostilis exercitus, PP. Q. 93. Art. 6 c; similiter etiam quantum ad hostilem communicationem cum extraneis lex convenientia praecepta tradidit, PS. Q. 105. Art. 3 c. — **hostiliter,** *adv., hostilely, in a hostile manner, like an enemy.* Cum extraneis potest esse hominum conversatio dupliciter: uno mode pacifice, alio modo hostiliter, . . ., quidam vero, quia hostiliter se ad eos habuerant, sicut Ammonitae et Moabitae, PS. Q. 105. Art. 3 c.

hostiliter, *adv.*, see *hostilis.*

hostis, is, *comm.*, (1) *an enemy* (a) *an unfriendly* or *hostile person*, one who is arrayed or enlisted in antagonism against another or who opposes a cause, custom or state of things, (b) *the devil* and *the evil spirits*, (c) *fig.*, *anything that operates prejudicially upon, counteracts the action of*, (2) *the enemy* (a) *sing.*, *a soldier of a nation at war with another; one of a hostile army* or *nation*, (b) *plur.*, *an army* or *military force hostile to another army in the field.* — (1) (a), puta si aliquis occidit hostem quem quaerit occidere, putans occidere cervum, (ob. 3), . . ., sicut in exemplo posito, scilicet cum aliquis vellet quidem occidere hostem, sed ignorans occidit eum, putans occidere cervum, PS. Q. 6. Art. 8 c; Amalecitae autem, quia magis eis fuerant adversati, et cum eis nullum cognationis habebant consortium, quasi hostes perpetui haberentur, PS. Q. 105. Art. 3 c; ex hoc autem quod Iudaei ritus suos observant, in quibus olim praefigurabatur veritas fidei quam tenemus, hoc bonum provenit, quod testimonium fidei nostrae habemus ab hostibus, SS. Q. 10. Art. 11 c; sed vindicta de hostibus est expectanda a Deo, SS. Q. 108. Art. 1 a; et ideo de se vitiosum est quod mulier utatur veste virili, . . ., potest tamen quandoque hoc fieri sine peccato propter aliquam necessitatem, vel causa se occultandi ab hostibus, SS. Q. 169. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 72. Art. 5 ad 1; PTS. Q. 19. Art. 5; PTS. Q. 89. Art. 7; PTS. Q. 90. Art. 2 ad 2. — (1) (b), in cruce Christi quantum ad intentionem, . . ., sed quantum ad effectum nostrae salutis consideratur virtus divina ipsius, qua de hostibus triumphavit, PT. Q. 25. Art. 4 ad 1; si enim post timorem successerit gaudium, a Domino venisse sciamus auxilium, . . ., si autem incussa formido permanserit hostis est qui videtur, PT. Q. 30. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 44. Art. 1; PT. Q. 49. Art. 2; PT. Q. 71. Art. 2; PTS. Q. 21. Art. 2 (bis); PTS. Q. 96. Art. 5 (bis). — (1) (c), acedia est solitariis magis experta, et in eremo commorantibus infestior hostis, SS. Q. 35. Art. 3 ob. 3, in quot.; sed interior hostis hominis est peccatum, SS. Q. 148. Art. 1 a. — (2) (a), maiusque peccatum est in exercitu, si miles infideliter agens cum hoste pactum habeat, PS. Q. 100. Art. 6 c; sed miles in bello magis debet iuvare extraneum commilitionem quam consanguineum hostem, SS. Q. 31. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. 44. Art. 6; SS. Q. 64. Art. 3; PT. Q. 63. Art. 3. — (2) (b), videtur quod non sit contra hostes insidiis utendum, (ob. 2), . . ., sunt enim quaedam iura bellorum, et foedera etiam inter ipsos hostes servanda, . . ., unde inter caetera documenta rei militaris hoc praecipue ponitur de occultandis consiliis, ne ad hostes perveniant, SS. Q. 40. Art. 3 c; sicut nec aliquis praesumit hostes inermis invadere, quia Samson cum mandibula asini multos hostium peremit, SS. Q. 186. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 100. Art. 8; PS. Q. 104. Art. 4; SS. Q. 33. Art. 7; SS. Q. 40. Art. 1; SS. Q. 40. Art. 2.

Hugo, ōnis, *m.*, *Hugh*, Canon Regular of the Monastery of St. Victor (1096-1141), was probably born in Saxony. He was the eldest son of Conrad, Count of Blankenburg. In 1133 he became head of the School of St. Victor, Paris, which under him acquired great celebrity. His writings cover the whole range of the arts and sacred science of his age. St. Thomas quotes from his *De Sacramentis, De Potestate ligandi et solvendi*, which forms part of that work, *De Contemplatione et eius speciebus*, or *De Modo Orandi.* Reference is also made in the S.T. to the *Summa Sententiarum.* Dicit enim Hugo de Sancto Victore, lib. 1, *De sacr.* lib. 1, part 6, cap. 24, PP. Q. 100. Art. 1 ob. 1; sicut dicit Hugo de Sancto Victore, in lib. *De Modo Orandi*, cap. II, SS. Q. 83. Art. 13 c; ut dicit Hugo de S. Victore, Tract. VI. *Sum. Sent. cap.* 2, PTS. Q. 25. Art. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 5. Art. 1; PT. Q. 45. Art. 2; PT. Q. 50. Art. 4; PTS. Q. 65. Art. 5; et passim.

humanātio, ōnis, *f.*, *the making human, incarnation*, a synonym of *incarnatio*, the word used to express the union of the divine nature of the Son of God with human nature in the person of Jesus Christ. Humanatio autem et incarnatio determinant ad quem sit facta copulatio, (ob. 3), . . ., sed incarnatio et humanatio ex parte assumpti, quod est caro vel natura humana. et ideo assumptio differt ratione et ab unione, et ab incarnatione seu humanatione, PT. Q. 2. Art. 8 ad 3. Cf. PT. Q. 2. Art. 8 ad 3; PT. Q. 16. Art. 3, in quot.

hūmānitas, ātis, *f.*, (1) in gen., *humanity, quality* or *condition of being human, manhood*; the human faculties or attributes collectively; *human nature; man in the abstract*, (2) in partic., **humanitas Christi**, *the humanity* or *human nature of Christ*, which the Son of God assumed when he was conceived and made man by the power of the Holy Ghost in the womb of the Blessed Virgin Mary, (3) *humanity, humaneness*, the disposition to treat human beings with consideration and compassion, and to relieve their distresses; *kindness* as shown in courteous acts, *benevolence.* — (1), non enim idem est homo quod sua humanitas, (ob. 2), . . ., sicut humanitas comprehendit in se ea quae cadunt in definitione hominis; his enim homo est homo, et hoc significat humanitas scilicet illud quo homo est homo, . . ., unde hae carnes et haec ossa et accidentia designantia hanc materiam non includuntur in humanitate, . . ., unde id quod est homo, habet in se aliquid quod non habet humanitas; et propter haec non est totaliter idem homo et humanitas. sed humanitas significatur ut pars formalis hominis; quia principia definientia habent se formaliter respectu materiae individuantis, PP. Q. 3. Art. 3 c; sicut albedine est aliquid album, et humanitate est aliquis homo, (c), . . ., hoc totum compositum ex anima et corpore, prout significatur nomine humanitatis, PT. Q. 17. Art. 2 ad 4; Deus autem significat habentem Deitatem, et homo significat habentem humanitatem. aliter tamen habens humanitatem significatur per hoc nomen homo, et aliter per hoc nomen Iesus vel Petrus. nam hoc nomen homo importat habentem humanitatem indistincte, . . ., hoc autem nomen, Petrus vel Iesus, importat distincte habentem humanitatem, PT. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 37. Art. 2; PP. Q. 39. Art. 3; PS. Q. 27. Art. 3; PTS. Q. 79. Art. 2 (passim); C. G. 4. 81; Comp. 1. 154; et passim.—(2), videtur quod humanitas Christi non sit adoranda adoratione latriae, . . ., caro autem Christi est pars humanitatis. ergo humanitas Christi non est adoranda adoratione latriae, (ob. 1), . . ., adoratio igitur humanatatis Christi dupliciter potest intelligi, . . ., et secundum hoc adoratio humanitatis Christi est adoratio latriae, PT. Q. 65. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 1. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 6; PT. Q. 2. Art. 5; PT. Q. 22. Art. 1; 4 Sent. 45. 2. 3. 3 ad 3; et passim. — (3), inconvenienter assignentur virtutes iustitiae annexae, (ob. 1), . . ., Macrobius ponit septem, scilicet innocentiam, amicitiam, concordiam, pietatem, religionem, affectum, humanitatem, (ob. 2), . . ., duo vero ad inferiores, scilicet affectus, inquantum placent bona eorum, et humanitas, per quam subvenitur eorum defectibus. dicit enim Isidorus, quod humanus dicitur aliquis quod habeat circa hominem amorem et miserationis affectum, unde humanitas dicta est, . . ., et concordia, et beneficentia, quae hic vocatur humanitas, SS. Q. 80. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 87. Art. 1; PT. Q. 71. Art. 11 (bis).

hūmānitus, *adv.*, *humanly, after the manner of men.* Et ideo sicut solent miracula fieri, facta est divinitus in infante, non humanitus ab infante, PT. Q. 27. Art. 6 c; lex autem de unitate uxoris non est humanitus; sed divinitus instituta, PTS. Q. 65. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 63. Art. 2; PS. Q. 91. Art. 4; PS. Q. 95. Art. 2 (bis); SS. Q. 1. Art. 7 (ter).

hūmāno, āre, āvi, ātum, 1, *to make human*; used only in the *pass.* of the incarnation of Christ. Sed Deus ea ratione dicitur humanatus qua est homo factus, PT. Q. 16. Art. 7 ob. 3; per hoc quod secundum nos ex nobis integre vereque humanatum est Verbum supersubstantiale, PT. Q. 19. Art. 1 ob. 1. Cf. PT. Q. 2. Art. 6; PT. Q. 16. Art. 3; PT. Q. 16. Art. 7 (ter).

hūmānus, a, um, *adj.*, *human*, i.e., belonging to man as such, concerning him as such, proceeding from man as rational, the opposite of *animal*, *angelic*, and *divine*. Sed alius est timor quo timetur homo, qui dicitur timor humanus, SS. Q. 25. Art. 1 ob. 1; humanus dicitur aliquis, quod habeat circa hominem amorem et miserationis affectum, SS. Q. 80. Art. 1 c; homo est id quod est secundum rationem, illa operatio dicitur esse simpliciter humana, quae a ratione procedit per voluntatem, quae est rationis appetitus. si qua autem operatio est in homine quae non procedit a ratione et voluntate, non est simpliciter operatio humana, sed convenit homini secundum aliquam partem humanae naturae, PT. Q. 19. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 29. Art. 1 ad 5; PP. Q. 114. Art. 1 ad 3; PS. Q. 57. Art. 5; PS. Q. 111. Art. 4; PT. Q. 50. Art. 1; et passim. On **actio humana**, see *actio*; on **actus humanus**, see *actus*; on **anima humana**, see *anima*; on **appetitus humanus**, see *appetitus*; on **bonum humanum et bonum naturae humanae**, see *bonus*; on **communitas humana**, see *communitas*; on **complexio humana**, see *complexio*; on **corpus humanum**, see *corpus*; on **correctio humana**, see *correctio*; on **delectatio humana**, see *delectatio*; on **forma humana**, see *forma*; on **generatio humana**, see *generatio*; on **genus humanum**, see *genus*; on **hierarchia humana**, see *hierarchia*; on **incontinentia humana**, see *incontinentia*; on **intellectus humanus**, see *intellectus*; on **iudicium humanum**, see *iudicium*; on **ius humanum**, see *ius*; on **iustitia humana**, see *iustitia*; on **iustum humanum**, see *iustus*; on **lex humana**, see *lex*; on **nativitas humana**, see *nativitas*; on **natura humana**, see *natura*; on **operatio humana**, see *operatio*; on **passio humana**, see *passio*; on **peccatum humanum**, see *peccatum*; on **potestas humana**, see *potestas*; on **proprietas humana**, see *proprietas*; on **providentia humana**, see *providentia*; on **ratio humana**, see *ratio*; on **regimen humanum**, see *regimen*; on **res humana**, see *res*; on **sapientia humana**, see *sapientia*; on **sensualitas humana**, see *sensualitas*; on **stultitia humana**, see *stultitia*; on **timor humanus**, see *timor*; on **virtus humana**, see *virtus*; on **vita humana et vita proprie humana**, see *vita*; on **voluntas humana**, see *voluntas*; on **vox humana**, see *vox*. — Kinds of *humanus* are: **humanus per essentiam** and **humanus per participationem**, *human according to essence* and *human according to participation*. Cf. 3 Sent. 26. 1. 5 ad 3.

hūmecto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to moisten*, *make wet*. Nam et manus tangens calida calefit, et lingua humectatur per humiditatem saporum, PP. Q. 78. Art. 3 c; fiunt per hoc quod calefiunt et frigidantur, humectantur et desiccantur, PP. Q. 115. Art. 3 ob. 3.

humerus, i, *m.*, *the shoulder*, used (1) *lit.*, (2) *fig.* — (1), sed diaconus habet amplius stolam in sinistro humero, in signum quod applicatur in ministerium in ipsis sacramentis, . . ., sed sacerdoti in utroque humero ponitur stola, PTS. Q. 40. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (ter); PT. Q. 89. Art. 3, in quot. — (2), subice humerum tuum, et porta illam, scilicet spiritualem sapientiam, SS. Q. 35. Art. 1 a.

hūmiditas, ātis, *f.*, (1) *humidity*, the condition of being humid or pervaded with moisture or water, (2) *humidity*, any fluid matter in the body, such as blood, digestive juices, etc. — (1), magnitudo autem cerebri propter eius humiditatem est impedimentum olfactus, PP. Q. 91. Art. 3 ad 1; hoc est eo quod odor in corporibus est humiditate aspersus, . . ., quia nulla humiditate impedietur, . . ., sicut nunc in nobis contingit propter nimiam cerebri humiditatem, PTS. Q. 82. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 48. Art. 4; PP. Q. 78. Art. 3 c; PS. Q. 102. Art. 6; PT. Q. 60. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 3; et passim. — (2), est autem in homine triplex humiditas; quaedam enim humiditas est in recedendo a perfectione individui, . . ., sicut urina, sudor, sanies et huiusmodi, . . ., et nulla talium humiditatum resurget, . . ., secunda humiditas est quae nondum pervenit ad ultimam perfectionem, . . ., haec autem humiditas potest in duplici statu accipi: vel secundum quod est in principio transmutationis, et sic vocatur ros, ita scilicet humiditas quae est in foraminibus parvarum venarum; vel secundum quod est in progressu transmutationis, et incipit iam dealterari, et sic vocatur cambium, . . ., tertium autem genus humiditatis est quod, . . ., vocatur gluten, PTS. Q. 80. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 9; PS. Q. 102. Art. 5.

hūmidus, a, um, *adj.*, *moist*, *fluid*, *humid*, *damp*. Unde semina ex quibus generantur omnia viventia, scilicet plantae et animalia, humida sunt, et ad aquam pertinent, PT. Q. 66. Art. 3 c; ad corporalem autem reflectionem duo requiruntur, scilicet cibus, qui est alimentum siccum, et potus, qui est alimentum humidum, PT. Q. 73. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 74. Art. 3; PP. Q. 78. Art. 4; PP. Q. 92. Art. 1; PP. Q. 115. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6 (bis); et passim. — **hūmidum**, i, *n.*, *moisture*, *humidity*, *dampness*. Calore cuius est humidum consumere, PP. Q. 78. Art. 2 ad 4; primus enim defectus est deperditio humidi per actionem caloris naturalis, PP. Q. 97. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 5; PP. Q. 78. Art. 3; PP. Q. 91. Art. 1; PP. Q. 97. Art. 3; PP. Q. 102. Art. 2; et passim. — Kinds of *humidum* are: (a), **humidum naturale**, *natural moisture*. Unde, cum in resurrectione oporteat naturam humanam in sua perfectione reparari, nec calor naturalis tunc agat ad consumptionem humidi naturalis, PTS. Q. 80. Art. 4 c. Cf. C. G. 4. 32. — (b), **humidum nutrimentale** and **humidum seminale**, *the nourishing moisture* and *the seed-cultivating moisture*. Sed humidum nutrimentale est quod nondum pervenit ad suscipiendum perfectae naturam speciei, PP. Q. 119. Art. 1 ad 3. Cf. PTS. Q. 80. Art. 4 (ter); 2 Sent. 30. 2. 1 c; 4 Sent. 44. 1. 2. 4 c; Mal. 5. 5 ad 9; 1 Gener. 15 b and d. — (c), **humidum radicale**, *the root* or *original moisture of a thing*. Ad humidum radicale intellegitur pertinere totum id, in quo fundatur virtus speciei. quod, si subtrahatur, restitui non potest, sicut si amputetur manus aut pes, vel aliquid huiusmodi, PP. Q. 119. Art. 1 ad 3. Cf. PTS. Q. 80. Art. 4 (ter); 2 Sent. 30. 2. 1 c and ad 3 and 2 c; 4 Sent. 44. 1. 2. 4 c. — (d), **humidum seminale**, see *humidum nutrimentale*.

humiliātio, ōnis, *f.*, *an humbling*, *humiliation*, *the act of humiliating* or *the condition of being humiliated*. Cuiusmodi sunt plures poenae praesentis vitae, divinitus inflictae ad humiliationem vel probationem, SS. Q. 108. Art. 4 c; si autem hoc faciat propter macerationem carnis, vel humiliationis spiritus, SS. Q. 169. Art. 1 ad 2; per humiliationem exteriorem frequenter quaerit aliquis gloriam, PT. Q. 41. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 187. Art. 5; SS. Q. 187. Art. 6; PTS. Q. 96. Art. 7 (bis); PTS. Q. 96. Art. 11.

humilio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to humble*, *abase*, *humiliate*. Et hoc modo illi qui poenitent de iniuriis factis, et confitentur se mala fecisse, et humiliantur, . . ., sed magis magnipendere eos quibus se humiliant, PS. Q. 47. Art. 4 c; quando cor hominis se subicit et humiliat Deo, PT. Q. 57. Art. 2 ad 1; sed postea per constitutionem Ecclesiae determinatum est quod ad maiores ordines se non ingerat qui prius minoribus officiis se non humiliavit, PTS. Q. 35. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 98. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 4; SS. Q. 187. Art. 6; PT. Q. 61. Art. 1; PTS. Q. 1. Art. 1; et passim.

humilis, e, *adj.*, (1) *low*, *lowly*, *small*, *slight*, (2) *lowly-minded*, *obscure*, *humble*. — (1), profundum et humile seu altum, 5 Met. 15 d. — (2), humilis dicitur quasi humo acclinis, id est, imis inhaerens, SS. Q. 161. Art. 1 ad 1; Augustinus dicit, . . ., quod humilis est, qui eligit abici in domo Domini magis quam habitare in tabernaculis peccatorum, SS. Q. 161. Art. 2 a; animo humili nihil est mirabilius quam auditus suae excellentiae, admiratio autem maxime attentionem animi facit, PT. Q. 30. Art. 4 ad 1; iustus, qui est vere humilis, PTS. Q. 6. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 161. Art. 4; SS. Q. 162. Art. 3; PT. Q. 30. Art. 1; PTS. Q. 9. Art. 4; 4 Sent. 21. 2. 3 ad 3; et passim. — **humiliter**, *adv.*, *abjectly*, *humbly*. Quod autem manus interdum iungit, et se inclinat, suppliciter et humiliter orans designat humilitatem et obedientiam Christi, ex qua passus est, PT. Q. 83. Art. 5 ad 5; debet excommunicatus humiliter obedire, PTS. Q. 21. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 133. Art. 1; SS. Q. 161. Art. 3; SS. Q. 163. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 1; et passim.

humilitas, ātis, *f.*, (1) *abasement, humiliation*, (2) *self-abasement*, (3) *humility*, the opposite of *superbia*. — (1), cum aliquis ab alio deicitur, et sic humilitas est poena, SS. Q. 161. Art. 1 ad 1. — (2), (humilis dicitur) a principio intrinseco; et hoc potest fieri quandoque quidem bene, puta cum aliquis considerans suum defectum tenet se in infimis secundum suum modum, . . ., et hoc modo humilitas ponitur virtus; quandoque autem potest fieri male, puta cum homo honorem suum non intellegens comparat se iumentis insipientibus et similis fit illis, SS. Q. 161. Art. 1 ad 1; humilitas autem quandoque dicit virtutem quandam, . . ., quandoque deiectionem, Phil. 4. 2.—(3), ad humilitatem pertinet, ut homo defectus proprios considerans seipsum non extollat, SS. Q. 35. Art. 1 ad 3; motus animi ad aliquam excellentiam, quam moderatur humilitas, SS. Q. 160. Art. 2 c; humilitas est quaedam virtus, SS. Q. 161. Art. 1 c; humilitas autem, secundum quod est specialis virtus, praecipue respicit subiectionem hominis ad Deum, propter quem etiam aliis humiliando se subicit, SS. Q. 161. Art. 1 ad 5; virtus humilitatis in hoc consistit, ut aliquis infra suos terminos se contineat, ad ea quae supra se sunt non se extendens, sed superiori se subiciat, C. G. 4. 55. Cf. PS. Q. 61. Art. 3 ob. 2; SS. Q. 19. Art. 9 ob. 4; SS. Q. 160. Art. 2 c-6 c; SS. Q. 162. Art. 4 ad 4; C. G. 3. 132-133, 135-136; 3 Sent. 33. 2. 1. 4 ad 3; et passim.

humiliter, *adv.*, see *humilis*.

hūmor, ōris, *m.*, (1) *humor, moisture, damp, exhalation, vapor* used (a) *lit.*, (b) *fig.*, (2) *humor*, any fluid or juice of an animal or plant, either natural or morbid, (a) in *gen.*, (b) in *partic.*, *humor*, in ancient and medieval physiology, one of the four kinds of fluids (cardinal humors) of the body: blood, phlegm, choler, and melancholy or black choler, by the relative proportions of which a person's physical and mental qualities and dispositions were held to be determined. — (1) (a), scimus autem aedificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, nisi a novitatis suae humore siccentur, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 3; vis sementina est efficax ad convertendum humores terrae in suam naturam, PTS. Q. 96. Art. 2 c. — (1) (b), unde pondus ordinum imponendum est parietibus iam per sanctitatem desiccatis; sed pondus religionis desiccat parietes, id est, homines, ab humore vitiorum, SS. Q. 189. Art. 1 ad 3. — (2) (a), cum enim humor seminalis superabundat in corpore, vel cum facta est humoris resolutio vel per nimiam calefactionem corporis, SS. Q. 154. Art. 5 c; sicut accessio febris tertianae durat durante commotione humoris, SS. Q. 156. Art. 3 ad 1; sicut acetum non fit vinum, nisi aceto corrupto, et in humorem vitis transeunte, PTS. Q. 78. Art. 1 c; in aetate puerili, in qua humores adhuc non pervenerunt ad ultimam digestionem, PTS. Q. 81. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 111. Art. 4; PS. Q. 72. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 95. Art. 6; et passim. — (2) (b), si sanguis in corpore Christi resurgentis fuit, cur non et pituita, id est, phlegma, cur non et fel flavum, id est, cholera, et fel nigrum, id est, melancholia, quibus quatuor humoribus naturam carnis temperari, etiam medicinae disciplina testatur, PT. Q. 54. Art. 2 ad 2; per sanguinem vero ostenderetur esse compositum ex quatuor humoribus, PT. Q. 66. Art. 4 ad 3; quia de latere Christi pendentis in cruce aqua vera profluxit, non humor phlegmaticus, . . ., sicut per sanguinem fluentem ostendebatur quod erat compositum ex quatuor humoribus, PT. Q. 74. Art. 7 ad 3.

humus, i, *f.*, *the earth, ground, soil*. Secundum autem praeceptum Deut. XXIII de egestionibus humo operiendis iustum atque honestum fuit, PS. Q. 102. Art. 6 ad 10; ut Isidorus dicit, humilis dicitur quasi humi acclivis, SS. Q. 161. Art. 1 ad 1, in quot.

hyacinthinus, a, um, *adj.*, *hyacinthine, like* or *characteristic of the hyacinth*, especially in point of color, *hyacinth-colored, purple, violet*. Per angulos palliorum facerent fimbrias, in quibus ponerent vittas hyacinthinas, (ob. 7), . . ., Dominus iussit ut in quattuor angulis palliorum hyacinthinas fimbrias facerent, . . ., in hyacinthinis autem vittis, quae palliis inserebantur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 7. Cf. PS. Q. 102. Art. 7 (passim); PS. Q. 102. Art. 5.

hyacinthus, i, *m.*, *transf.*, *the purple* or *violet color*. Purpura, per quam significatur aqua, . . ., hyacintho, per quem significatur aer, . . ., hyacintho autem significabatur caelestis meditatio, (ad 4), . . ., ex quatuor coloribus variatis, scilicet de bysso retorta, et hyacintho, ac purpura, coccoque bis tincto, . . ., in hyacintho mens superna cupiens, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis).

hydromantia, ae, *f.*, *hydromancy, divination by water*. Quandoque vero futura praenuntiat per aliquas figuras vel signa, quae in rebus inanimatis apparent; quae quidem si appareant in aliquo corpore terrestri, puta in ligno, vel ferro, vel lapide polito, vocatur geomantia; si autem in aqua hydromantia, SS. Q. 95. Art. 3 c.

hydrōpisis, is, *f.*, *the dropsy*. Quaedam vero sunt aegritudines diuturnae, ut hectica, hydropisis et huiusmodi, PTS. Q. 33. Art. 2 c.

hymnus, i, *m.*, *a song of praise, a hymn*. Et inducit quod in hymno Ambrosii dicitur, PS. Q. 38. Art. 5 a; cantat enim Ecclesia in hymno Passionis, PT. Q. 25. Art. 4 a; ut Ambrosius dicit in Hymno Nativitatis, PT. Q. 28. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 83. Art. 13, in quot.; SS. Q. 91. Art. 1, in quot.; SS. Q. 91. Art. 2 c, in quot.; SS. Q. 187. Art. 3.

hyperbolicus, a, um, *adj.*, *hyperbolical, excessive*. Non enim ad hoc dicuntur huiusmodi mendacia, ut credantur, sed propter delectationem solam, unde et hyperbolicae locutiones quandoque etiam in Scriptura sacra inveniuntur, (ob. 6), . . ., nec est simile de hyperbolicis aut quibuscumque figuratis locutionibus, SS. Q. 110. Art. 3 ad 3.

hyperdūlia, ae, *f.*, *the virtue of deep submission*, i.e., of veneration, of special reverence. Hyperdulia est potissima species duliae communiter sumptae; maxima enim reverentia debetur homini ex affinitate, quam habet ad Deum, SS. Q. 103. Art. 4 ad 2; puta quae communiter exhibetur aliis creaturis, sed cuiusdam excellentioris quam hyperduliam vocant, PT. Q. 25. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 103. Art. 4 ob. 2 (bis); PT. Q. 25. Art. 5 c; 3 Sent. 9. 2. 2 c.

hypo, from ὑπὸ and a synonym for *falsum* here, used in S.T. only in quot. Isidorus dicit: hypocrita Graeco sermone in Latino simulator interpretatur, qui cum intus malus sit, ut bonum se palam ostendit: ὑπὸ enim falsum, κρίσις iudicium interpretatur, SS. Q. 111. Art. 2 c, in quot.

hypocrisis, is, *f.*, *hypocrisy, pretended sanctity*. Videtur quod inconvenienter dicantur filiae inanis gloriae esse inobedientia, iactantia, hypocrisis, contentio, pertinacia, discordia, SS. Q. 132. Art. 5 ob. 1; unde et poenitentiae, quae habet causam in nobis aliquo modo, Magister quaedam impedimenta assignavit ut hypocrisim, ludos, et huiusmodi, PTS. Q. 50. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 110 pr.; SS. Q. 111. Art. 2 (passim); SS. Q. 111. Art. 3 (passim); SS. Q. 111. Art. 4 (passim); PTS. Q. 9. Art. 2 (bis).

hypocrita, ae, *m.*, *a hypocrite*, one who acts a false part or assumes a character other than the real, with the design of gaining commendation; especially, one who makes false profession of his virtues, views, or beliefs. Hypocritae spiritualia opera faciunt, . . ., nec tamen hypocritae dicuntur simoniaci, . . ., hypocrita non dat aliquid spirituale propter laudem, sed solum demonstrat, et simulando magis furtive surripit laudem humanam quam emat, SS. Q. 100. Art. 5 ad 4. Cf. SS. Q. 111. Art. 2 (passim); SS. Q. 111. Art. 3 (passim); SS. Q. 111. Art. 4 (passim).

hypognōsticon, i, *n.*, *a response*, a synonym of *subnotatio*. The Hypognosticon, among the spurious works of St. Augustine, is directed against the dogma of the Pelagians. Ut Augustinus dicit in III Resp. contra Pelagianos, lib. III Hypognosticon, PS. Q. 109. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 8; PS. Q. 110. Art. 4.

hypostasis, is, *f.*, (1) *basis, foundation*, synonym of *fundamentum, basis, subiectum*, and *substantia*, (2) *single substance*, a concrete individualized nature, (3) *rational single substance, person*. — (1), lux ex hypostasi coloris, quia in natura lucis omnes colores fundantur, 3 Sent. 23. 2. 1 ad 1; hypostasis, quae remanet ex cibo et superfluum alimenti, 2 Meteor. 2 g; hypostasis alimenti, id est, illud quod *subsidet* residuum ab eo quod attrahitur in usum alimenti nutriti, 2 Meteor. 5 c. — (2), individua substantiae habent aliquod speciale nomen prae aliis, dicuntur enim hypostases vel primae substantiae, PP. Q. 29. Art. 1 c; hypostasis apud Graecos ex propria significatione nominis habet, quod significat quodcumque individuum substantiae, PP. Q. 29. Art. 2 ad 1; hoc nomen hypostasis significat substantiam individuam, id est, quae non potest de pluribus praedicari, Pot. 8. 3 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 1 ad 3; PP. Q. 75. Art. 4 ad 2; PT. Q. 2. Art. 3 ad 2; C. G. 4. 38 and 41; Pot. 8. 3 ad 7; Pot. 9. 1 c and 2 c; 1 Sent. 23. 1. 1 c; 1 Sent. 26. 1. 1 c; Unio. 2 c; et passim. On **differre secundum hypostasim**, see *differre*; on **diversitas hypostasis**, see *diversitas*; on **unio in hypostasi secundum hypostasim**, see *unio*; on **unire secundum hypostasim**, see *unire*; on **unitas hypostasis**, see *unitas*. — (3), (hypostasis) ex usu loquendi habet quod sumatur pro individuo rationalis naturae ratione suae excellentiae, PP. Q. 29. Art. 2 ad 1; sed quia subiectum filiationis non est natura aut pars naturae, sed solum persona vel hypostasis, in Christo autem non est hypostasis vel persona, nisi aeterna; non potest in Christo esse aliqua filiatio, nisi quae sit in hypostasi aeterna, PT. Q. 35. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 20. Art. 2 (passim); PT. Q. 23. Art. 4 (passim); PT. Q. 25. Art. 1; C. G. 4. 38 and 39; Pot. 9. 1 ad 2; et passim. — Kinds of *hypostasis* in this sense are: **hypostasis creata** and **hypostasis increata**, *the created* and *the uncreated person*. Cf. C. G. 4. 49.

hypostăticus, a, um, *adj.*, *pertaining to the person, hypostatic*. Uno modo secundum proprietatem naturalem et hypostaticam, PT. Q. 15. Art. 1 ad 1. On **proprietas hypostatica**, see *proprietas*. — **hypostătice**, *adv.*, (1) *according to substance*, synonym of *substantialiter*, (2) *according to person*, synonym of *personaliter*. — (1), humana natura unita est Verbo non quidem accidentaliter, neque etiam essentialiter, quasi pertinens ad divinam naturam Verbi, sed substantialiter, id est, hypostatice, Unio. 1 ad 13. — (2), si igitur humana natura adveniret Filio Dei non hypostatice vel personaliter, sed accidentaliter, sicut quidam posuerunt, oporteret ponere in Christo duo esse, . . ., sic igitur cum humana natura coniungatur Filio Dei hypostatice vel personaliter, . . ., et non accidentaliter, PT. Q. 17. Art. 2 c. Cf. Unio. 1 c.

hypothesis, is, *f.*, *an hypothesis*, that which is laid as the foundation of an argument, *a supposition*. Apostolus loquitur sub hypothesi, id est, si poneretur angelus peccare, PTS. Q. 22. Art. 4 ad 1; Glossa illa non loquitur simpliciter, sed sub hypothesi impossibili ad exaggerandum peccati magnitudinem ipsius diaboli, PTS. Q. 99. Art. 3 ad 5.

hypotheticus, a, um, *adj.*, *conditioned, containing a condition, hypothetic*, not found in S.T. On **enuntiatio hypothetica**, see *enuntiatio*; on **syllogismus hypotheticus**, see *syllogismus*.

hypotypōsis, is, *f.*, *portrait, picture*, not found in S.T. Qui intitulatur de divinis hypotyposibus, id est, characteribus, Nom. Prol.; in libro de theologicis hypotyposibus, Nom. 1. 3. Cf. Nom. 11. 3.

hyssōpus, i, *f.*, *hyssop*, a plant which is often mentioned in Scripture (Ex. XII, 22; Hebr. IX, 19), the twigs of which were used for sprinkling in the ceremony of purification. Adiungebatur etiam in combustione lignum cedrinum, hyssopus, coccusque bis tinctus, . . ., et hyssopus retinet etiam odorem, . . ., hyssopus significans aerem propter ardorem, . . ., hyssopus, quod significat humilitatem, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5.

I

ibi, *adv.*, *in that place, there.* Augustinus ibi loquitur secundum modum quo Plato dicebat primum movens, movere se ipsum, PP. Q. 9. Art. 1 ad 1; Philosophus ibi accipit vivere pro operatione vitae, PP. Q. 18. Art. 2 ad 1; verbum sumitur ibi figurative, PP. Q. 34. Art. 1 ad 4; Aristoteles ibi loquitur secundum opinionem Pythagoricorum, PP. Q. 48. Art. 1 ad 1; ibi simplicitas, hic fervor ostenditur, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4. Cf. PP. Q. 58. Art. 4; PS. Q. 49. Art. 4; SS. Q. 23. Art. 4; SS. Q. 187. Art. 3; PT. Q. 2. Art. 3; et passim.

ibīdem, *adv.*, *in the same place, in that very place, just there.* Sicut Philosophus ibidem dicit, honor non est praemium virtutis, propter quod virtuosi operantur, PS. Q. 2. Art. 2 ad 1; sed nescit quid ex opere sequatur, sicut Augustinus ibidem exponit, PS. Q. 12. Art. 1 ad 2; sicut ipse Augustinus ibidem concludit, PS. Q. 26. Art. 3 ob. 3; unde Hieronymus ibidem subdit quod etc., SS. Q. 89. Art. 6 ad 1; et sunt haec verba Augustini ibidem, PTS. Q. 72. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 119. Art. 1; PS. Q. 87. Art. 7; SS. Q. 83. Art. 5; SS. Q. 88. Art. 4; SS. Q. 183. Art. 4; PTS. Q. 97. Art. 5; et passim.

ibis, is and dis, *f.*, *the ibis*, a bird held sacred by the Egyptians, which lived on water-animals. Ibis vero avis est in Africa, habens longum rostrum, quae serpentibus pascitur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

ictus, ūs, *m.*, *a blow, stroke, thrust.* Sicut manus exponitur ictui absque deliberatione ad conservationem totius corporis, PP. Q. 60. Art. 5 c; in quo quamvis aut ictus incideret, aut vulnus descenderet, aut nodi concurrerent, aut suspensio elevaret, PT. Q. 15. Art. 5 ob. 1.

idcirco, *adv.*, (1) *on that account, for that reason, therefore,* (2) *relatively,* (a) corresp. to causal sentences with *quia*, (b) with a clause denoting *purpose*, with *ut*. — (1), saepe contingit ut in monasteriis monachorum furta perpetrentur; idcirco statuimus ut quando ipsi fratres de talibus expurgare se debent, PT. Q. 80. Art. 6 ob. 3, in quot.; IV. Reg. XXII, 20 dicitur ad Iosiam regem: idcirco scilicet quod flevisti coram me, PTS. Q. 72. Art. 1 ob. 2, in quot. — (2) (a), et quia amor est alicuius boni, et admiratio est alicuius magni, idcirco amari ab aliis et in admiratione haberi est delectabile, PS. Q. 32. Art. 5 c; et quia appetitus sensitivus movetur per imperium rationis, ad hoc quod cooperetur ad promptius agendum; idcirco ponebant, et iram et alias passiones animae assumendas esse a virtuosis, moderatas secundum imperium rationis, SS. Q. 123. Art. 10 c. Cf. SS. Q. 172. Art. 2; PT. Q. 31. Art. 3. — (2) (b), idcirco in iudicio probationes requiruntur, ut fides fiat iudici de rei veritate, SS. Q. 67. Art. 2 ob. 3.

idea, ae, *f.*, *intellectual representation, notion, conception, idea*, synonym of *exemplar, forma, imago, ratio,* and *species.* Rationes autem rerum, secundum quod sunt in Deo cognoscente, ideae vocantur, PP. Q. 14 pr.; idea enim Graece, Latine forma dicitur; unde per ideas intelleguntur formae aliarum rerum praeter ipsas res exsistentes. forma autem alicuius rei praeter ipsam exsistens ad duo esse potest, vel ut sit exemplar eius, cuius dicitur forma, vel ut sit principium cognitionis ipsius, secundum quod formae cognoscibilium dicuntur esse in cognoscente, PP. Q. 15. Art. 1 c; secundum quod (idea) est principium factionis rerum, exemplar dici potest et ad practicam cognitionem pertinet; secundum autem quod principium cognoscitivum est, proprie dicitur ratio et potest etiam ad scientiam speculativam pertinere, PP. Q. 15. Art. 3 c; in divina sapientia sunt rationes omnium rerum, quas supra diximus ideas, id est, formas exemplares in mente divina exsistentes, PP. Q. 44. Art. 3 c; ideas Latine possumus dicere species vel formas, ut verbum ex verbo transferre videamur, Verit. 3. 1 c; hoc enim significat nomen ideae, ut sit scilicet quaedam forma intellecta ab agente, ad cuius similitudinem exterius opus producere intendit, sicut aedificator in mente sua praeconcipit formam domus, quae est quasi idea domus in materia fiendae, Quodl. 4. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 15. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 3 c; PP. Q. 84. Art. 1; PP. Q. 84. Art. 5; PP. Q. 88. Art. 1; C. G. 1. 54; C. G. 2. 83; C. G. 3. 84; 1 Sent. 36. 2. 1 c-3 c; Pot. 1. 5 ad 11; Verit. 3. 1 c-8 c; Verit. 21. 4 c; Quodl. 8. 1. 2 c; Univ. 1; 1 Perih 2 a; 1 Anal. 16 c and 19 f; 2 Phys. 5 b; 1 Cael. 16 e and 19 f; 1 Gener. 3 h; 1 Eth. 7 g; 5 Eth. 1 g; et passim. — Kinds of *idea* are: (a), **idea indeterminata**, *the undetermined notion.* Cf. Verit. 3. 6 c. — (b), **idea separata**, *the notion separated from the nature of a thing* or *existing separately.* Plato enim posuit omnium rerum species separatas; et quod ab eis individua denominantur, quasi species separatas participando, ut puta, quod Socrates dicitur homo secundum ideam hominis separatam. et sicut ponebat ideam hominis et equi separatam quam vocabat per se hominem et per se equum; ita ponebat ideam entis et ideam unius separatam, quam dicebat per se ens et per se unum, PP. Q. 6. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 5; 1 Cael. 19 f. — (c), **idea simplex**, *the simple representation.* Cf. Verit. 3. 5 ad 2.

ideālis, e, *adj.*, *existing in idea, representative, ideal*, synonym of *exemplaris.* Respectus ideales sunt ut intellecti a Deo, PP. Q. 28. Art. 4 ad 3; sed secundum quod verbum intelligitur ratio idealis rerum, PP. Q. 32. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 115. Art. 2 (ter); PS. Q. 93. Art. 1; SS. Q. 173. Art. 1. On **forma idealis**, see *forma*; on **homo idealis**, see *homo*; on **infinitum ideale**, see *infinitus*; on **ratio idealis**, see *ratio*; on **relatio idealis**, see *relatio*; on **similitudo idealis**, see *similitudo*; on **species idealis**, see *species.*

ideātio, ōnis, *f.*, *representation, imagination of an exemplar, ideation.* Undecimus modus (generationis) est iuxta ideationem, ut arca exterior (fit) ab ea, quae est in mente, PP. Q. 42. Art. 2 ob. 1.

idem, eadem, idem, *pron.*, *the same*, the opposite of *diversus.* Relatio quae importatur per hoc nomen "idem" est relatio rationis tantum, si accipiatur simpliciter idem; quia huiusmodi relatio non potest consistere nisi in quodam ordine, quem ratio adinvenit alicuius ad seipsum, secundum aliquas eius duas considerationes, PP. Q. 28. Art. 1 ad 2; unum autem in substantia facit idem, Nom. 4. 6; eadem sunt quorum substantia est una, 5 Met. 17 c (ταὐτὰ μὲν γὰρ ὧν μία ἡ οὐσία, Aristotle: Metaph. IV. 15, 1021. a. 11); idem etiam et simile et aequale fundantur super unitatem, 3 Phys. 1 c; idem enim et diversum non opponuntur ut contradictoria, quorum alterum necesse est verum esse de quolibet ente aut nonente, sed opponuntur ut contraria, quae non verificantur, nisi de ente, 10 Met. 4 g. Cf. PP. Q. 39. Art. 2; Pot. 9. 8 ob. 1; 10 Met. 4 d and f; Trin. 1 pr.; et passim. — **eiusdem est** (C. G. 1. 1), *it is the same according to the fact.* — **eiusdem rationis est** (PP. Q. 33. Art. 3 ob. 2; C. G. 2. 51; C. G. 3. 3 and 21), *it is the same according to idea and essence.* — Kinds of *idem* are: (a), **idem definitione**, *the same according to definition.* Cf. 7 Phys. 8 h. — (b), **idem genere seu in natura generis, idem specie seu in natura speciei seu per speciem suppositi** and **idem numero seu in numero seu secundum numerum**, *the same according to genus, according to species,* and *according to the individual* or *number.* Sic patet, quod nihil idem numero vel specie, quod est in fide, remanet in patria, sed solum idem genere, PS. Q. 67. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 8 c; PP. Q. 28. Art. 1 ad 2; PT. Q. 50. Art. 5 c and ad 2; C. G. 2. 55 and 73; Nom. 11. 2; Trin. 1 pr.; 4 Sent. 44. 1. 1. 2 c; Pot. 7. 3 ob. 3; Quodl. 11. 6. 6 c; 1 Gener. 10 d; 10 Met. 4 e; et passim. — (c), **idem materia seu secundum materiam** and **idem secundum formam**, *the same according to matter* and *according to form.* Ideo corpus mortuum cuiuscumque, alterius hominis non est idem simpliciter, sed secundum quid; quia est idem secundum materiam, non autem idem secundum formam, PT. Q. 50. Art. 5 ad 1. Cf. PT. Q. 50. Art. 5 ad 2; 10 Met. 4 e. — (d), **idem natura seu per naturam suppositi** and **idem ratione seu per rationem suppositi seu secundum suppositum seu supposito**, *the same according to the nature* and *essence of a single substance* and *according to the single substance.* Cf. PP. Q. 13. Art. 12 c; PT. Q. 50. Art. 5 ad 1 and ad 2; 10 Met. 4 e. —

(e), **idem in natura generis**, see *idem genere*. — (f), **idem in natura speciei**, see *idem genere*. — (g), **idem numero**, see *idem genere*. Remoto rationali, non remanet vivum idem numero, sed idem genere, PS. Q. 67. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 3. Art. 8; PP. Q. 44. Art. 4; PP. Q. 85. Art. 1; PT. Q. 50. Art. 5 (ter); PT. Q. 77. Art. 8; et passim. — (h), **idem per naturam suppositi**, see *idem natura*. — (i), **idem per rationem suppositi**, see *idem natura*. — (j), **idem per speciem suppositi**, see *idem genere*. — (k), **idem ratione seu secundum rationem** and **idem re seu secundum rem seu secundum esse**, *the same according to the idea* and *according to the thing* or *being*. Aeternitas autem manet eadem et subiecto et ratione; unde aeternitas non est idem quod "nunc" temporis, PP. Q. 10. Art. 4 ad 2. Cf. 1 Anal. 44 h; 3 Phys. 5 g; 1 Gener. 9 d. — (l), **idem re**, see *idem ratione*. Persona et proprietas sunt idem re, differunt tamen secundum rationem, PP. Q. 40. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 28. Art. 3; PP. Q. 39. Art. 1; PP. Q. 41. Art. 1; PTS. Q. 95. Art. 2. — (m), **idem secundum analogiam** and **idem secundum univocationem**, *the same according to analogy* or *relation* and *according to similar terminology* or *univocation*. Cf. 1 Sent. 35. 1. 4 ad 2. — (n), **idem secundum esse**, see *idem ratione*. — (o), **idem secundum formam**, see *idem materia*. Idem numero dicitur aliquid secundum suppositum, idem autem specie est idem secundum formam, PT. Q. 50. Art. 5 ad 2. — (p), **idem secundum materiam**, see *idem materia*. Cf. PT. Q. 50. Art. 5 ad 1. — (q), **idem secundum numerum**, see *idem genere*. Post fortitudinem autem ordinatur temperantia, quae subicit rationi appetitum circa ea quae immediate ordinantur ad vitam vel in eodem secundum numerum, vel in eodem secundum speciem, scilicet in cibis et venereis, PS. Q. 66. Art. 4 c. — (r), **idem secundum quid** and **idem simpliciter seu totaliter**, *respectively the same* or *in a certain respect* and *entirely* or *absolutely the same*. Sed ab uno et eodem potest quidem haberi fides et scientia de eodem secundum quid scilicet subiecto, sed non secundum idem, SS. Q. 1. Art. 5 ad 4. Cf. PP. Q. 28. Art. 1 ad 2; PT. Q. 50. Art. 5 c and ad 1; Nom. 11. 2; 7 Phys. 8 h. — (s), **idem secundum rationem**, see *idem ratione*. Ideo hoc idem est naturale homini secundum rationem naturalem, quae hoc dictat, SS. Q. 57. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 62. Art. 1. — (t), **idem secundum rem**, see *idem ratione*. Utrum bonum et ens sint idem secundum rem, PP. Q. 5 pr. Cf. PP. Q. 5. Art. 1 (ter); PP. Q. 13. Art. 12; PP. Q. 28. Art. 2; PP. Q. 28. Art. 3 (bis); PP. Q. 39. Art. 5 (bis); et passim. — (u), **idem secundum suppositum**, see *idem natura*. — (v), **idem secundum univocationem**, see *idem secundum analogiam*. — (w), **idem simpliciter**, see *idem secundum quid*. Relatio quae importatur per hoc nomen "idem" est relatio rationis tantum, si accipiatur simpliciter idem, PP. Q. 28. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 61. Art. 4 (bis); PT. Q. 50. Art. 5 (passim). — (x), **idem specie**, see *idem genere*. Necesse est quod idem specie sit actus qui fertur in rationem obiecti, et qui fertur in obiectum sub tali ratione; sicut eadem est specie visio qua videtur lumen, et qua videtur color secundum luminis rationem. . . ., unde manifestum est quod idem specie actus est quo diligitur Deus et quo diligitur proximus, SS. Q. 25. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 8 (bis); PP. Q. 93. Art. 8 (bis); PS. Q. 18. Art. 5 (bis); SS. Q. 61. Art. 4; PT. Q. 2. Art. 1; et passim. — (y), **idem subiecto**, *the same according to the support* or *bearer*, whether it is taken in its logical or in its ontological sense. Manifestum est enim quod homo et albus sunt idem subiecto, PP. Q. 13. Art. 12 c. Cf. PP. Q. 2. Art. 1; PP. Q. 5. Art. 4 ad 1; 1 Anal. 44 h; 3 Phys. 5 g; 1 Gener. 9 d; et passim. — (z), **idem supposito**, see *idem natura*. Unde et hic etiam praedicatum et subiectum sunt idem supposito, PP. Q. 13. Art. 12 c. Cf. PT. Q. 50. Art. 5 (bis). — (a^2), **idem totaliter**, see *idem secundum quid*. Propter hoc non totaliter idem est homo et humanitas, PP. Q. 3. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 50. Art. 5 (passim). — **idem eidem idem**, (PP. Q. 13. Art. 7 c; 5 Phys. 3 c), or, **quodlibet sibi ipsi est idem** (5 Phys. 3 c), *everything is like itself*. — **idem semper facit idem** (1 Sent. 43. 2. 1 a), or, **idem eodem modo se habens semper facit idem** (8 Phys. 21 b; 2 Gener. 10 c), *one* and *the same always do the same*, i.e., *same thing always acts in the same manner*. — **quaecumque uni et eidem sunt eadem, sibi invicem sunt eadem**, (PP. Q. 28. Art. 3 ob. 1; PP. Q. 36. Art. 4 ob. 6; Pot. 7. 6 ob. 3; 1 Anal. 43 h; 1 Phys. 3 b), *all things that are like one* and *the same thing are like to each other*. — **quodlibet sibi ipsi est idem**, see above: *idem eidem idem*.

identitās, ātis, *f.*, *sameness*, *identity*. Proprietates dicuntur esse in essentia per modum identitatis tantum, PP. Q. 40. Art. 1 ad 2; ibi possumus identitatem dicere, ubi differentia non invenitur, 4 Phys. 23 o; eadem est ratio identitatis et diversitatis, et in specie et in definitione, 7 Phys. 8 h; ubi est unitas substantiae, non dicitur esse similitudo vel aequalitas, sed identitas tantum, 10 Met. 4 f. Cf. PP. Q. 28. Art. 1; PP. Q. 40. Art. 1 c; PP. Q. 85. Art. 5 (bis); PP. Q. 117. Art. 1; C. G. 1. 36; et passim. On **dicere per modum identitatis**, see *dicere*; on **praedicatio per identitatem**, see *praedicatio*; on **relatio identitatis**, see *relatio*; on **relativum identitatis**, see *relativus*. — Kinds of *identitas* are: (a), **identitas absoluta**, *the unconditioned* or *absolute identity*. Cf. 1 Sent. 29. 1. 4 ad 3. — (b), **identitas naturae**, *the identity of nature* and *of essence*. Quia similitudo perfecta Dei non potest esse nisi in identitate naturae, PP. Q. 93. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 27. Art. 2 ad 2; PP. Q. 28. Art. 1; PP. Q. 39. Art. 4; C. G. 4. 11. — (c), **identitas realis seu rei seu secundum rem**, *the objective identity* or *the identity according to the object*. Considerandum tamen est quod propter divinam simplicitatem consideratur duplex realis identitas in divinis eorum quae differunt in rebus creatis, PP. Q. 40. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 39. Art. 6; PP. Q. 40. Art. 1 ad 2. — (d), **identitas rei**, see *identitas realis*. Identitatem vero rei significat intellectus per ipsam compositionem, PP. Q. 13. Art. 12 c. Cf. PP. Q. 32. Art. 2; PP. Q. 37. Art. 1; SS. Q. 62. Art. 1. — (e), **identitas secundum rem**, see *identitas realis*. Proprietates dicuntur esse in essentia per modum identitatis tantum; in personis autem dicuntur esse per modum identitatis quidem secundum rem, sed quantum ad modum significandi, sicut forma in supposito, PP. Q. 40. Art. 1 ad 2.

ideō, *adv.*, *for that reason*, *on that account*, *therefore*, (1) *relatively*, (a) with causal particle, *quia*, (b) with intentional particles, *ut*, *ne*, (2) absol. — (1) (a), et ideo anima unitur corpori, quia indiget eo ad suam propriam operationem, PP. Q. 101. Art. 1 c; et ideo habent proprios motus naturaliter, quia principia oportet esse naturalia, PS. Q. 17. Art. 9 ad 3; et ideo quia unus est propter alterum, eiusdem rationis inconvenientiam facit consanguinitas et affinitas, SS. Q. 154. Art. 9 ad 2. — (1) (b), et ideo compescebantur ne passim et ubique sacrificia offerent, PS. Q. 102. Art. 4 ad 3; et ideo rationabiliter institutum est, ut ministri Ecclesiae huiusmodi orationes etiam alta voce pronuntient, SS. Q. 83. Art. 12 c. — (2), et ideo non possunt esse ultimus finis hominis, PS. Q. 2. Art. 1 c; et ideo illa naturalis perfectio manet, secundum quam ei beatitudo debetur, PS. Q. 4. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 4. Art. 6; PS. Q. 95. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 83. Art. 11; SS. Q. 96. Art. 1; et passim.

ideo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to conceive an idea*, *imagine*, *ideate*, not found in S.T. Idea dicitur relative ad ideatum, 1 Sent. 36. 2. 2 ob. 4; ideam et ideatum non oportet esse similia secundum conformitatem naturae, sed secundum repraesentationem tantum, Verit. 3. 5 ad 2; ideatum, id est, res creata, Quodl. 8. 1. 2 a.

idiognōmones, um, *comm.*, *the self-opinionated*. Et hos Philosophus vocat in VII *Ethic.*, cap. IX, ischyrognomones, id est, fortis sententiae, vel idiognomones, id est, propriae sententiae, SS. Q. 138. Art. 2 c.

idiōma, ātis, *n.*, (1) *peculiarity*, (2) *peculiarity of speech*, *peculiar manner of speech*, *idiom*, *dialect*, not found in the S.T. — (1), communicatio idiomatum fit, secundum quod naturae uniuntur in persona vel in supposito, 3 Sent. 22. 1. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 16. Art. 4 a, in quot.; PT. Q. 16. Art. 5 a, in quot. On **communicatio**

idiomatum, see *communicatio*. — (2), facultas autem pronuntiandi potest attendi vel quantum ad idioma, in quo aliquis possit intelligi, PS. Q. 111. Art. 4 c; nomina usitata quidem in partibus Galliae, forte ex proprio idiomate alicuius gentis, Regim. 3. 22; potuit loqui in idiomate suo, Hebr. prol.; in Graeco idiomate apparet, 5 Met. 19 d.

idiōta, ae, *m.*, *an uneducated, ignorant, inexperienced, common person.* Aliquis etiam idiota non habens scientiam adquisitam respondet verum de singulis, PP. Q. 84. Art. 3 ob. 3; idiotae et simplices, C. G. 1. 6; quicumque idiota dicere posset, 1 Gener. 3 b; quidam idiotae et irrationales, 4 Eth. 4 a. Cf. SS. Q. 83. Art. 13.

idōlium, ii, *n.*, *an idol-temple.* Vel quia est secundum se malum, sicut peccatum, vel quia habet speciem mali, sicut cum aliquis recumbit in idolio, SS. Q. 43. Art. 1 ad 2.

idōlolatres, ae, *f.*, *an idol-worshipper, idolator.* Specialis modus occidendi animalia immolata determinabatur in lege ad excludendum alios modos quibus idololatrae animalia idolis immolabant, (ad 6), . . ., idololatrae enim bibebant de sanguine victimarum, PS. Q. 102. Art. 3 ad 8; idololatrae enim consueverant sub arboribus sacrificare, propter amoenitatem et umbrositatem, (ad 7), . . ., et ideo celebrabatur hoc festum in novitate lunae, . . ., ad evitandum idololatrarum cultum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 86. Art. 3; SS. Q. 94. Art. 1; SS. Q. 101. Art. 4; PT. Q. 16. Art. 2; et passim.

idōlolatria, ae, *f.*, *idol-worship, idolatry.* Prima species huius generis est idololatria, quae divinam reverentiam indebite exhibet creaturae, SS. Q. 92. Art. 2 c; sicut religio non est fides, sed fidei protestatio per aliqua exteriora signa, ita superstitio est quaedam infidelitatis protestatio per exteriorem cultum; quam quidem protestationem nomen idololatriae significat, non autem nomen haeresis, sed solum falsam opinionem. et ideo haeresis est species infidelitatis; sed idololatria est species superstitionis, SS. Q. 94. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 101. Art. 3 (passim); PS. Q. 102. Art. 3 (passim); SS. Q. 94. Art. 2 (bis); SS. Q. 94. Art. 3 (passim); SS. Q. 94. Art. 4 (passim); et passim. On **cultus idololatriae**, see *cultus*; on **superstitio idololatriae**, see *superstitio.*

idōlolātro, āre, āvi, *v. n.*, *to idolatrize, practice idolatry, worship idols.* Quia sacerdos hoc faciens, quantum in se est, facit idololatrare illos qui credunt esse hostiam consecratam, PT. Q. 80. Art. 6 ad 2.

īdōlum, i, *n.*, (1) *image, picture,* (2) *idol.* — (1), Democritus posuit cognitionem fieri per idola et defluxiones, PP. Q. 84. Art. 6 c; vis imaginativa format sibi aliquod idolum rei absentis, vel etiam nunquam visae, PP. Q. 85. Art. 2 ad 3. — (2), ea quae ad homines pertinent, idolis exhibebant, SS. Q. 81. Art. 7 ad 3; imagines illae quae idola dicebantur, non erant animatae, aut aliquam virtutem divinitatis habentes, SS. Q. 94. Art. 1 ad 3; huius peccati similitudinem gerebant impia Gentilium sacrificia, quibus homines idolis immolabant, PT. Q. 22. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 70. Art. 5; PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 11; SS. Q. 14. Art. 3; SS. Q. 43. Art. 1; et passim.

idōneē, *adv.*, see *idoneus.*

idōneitas, ātis, *f.*, *fitness, meetness, usefulness.* Aliud autem est dispositio iudicantis, ex qua habet idoneitatem ad recte iudicandum, SS. Q. 60. Art. 1 ad 1; sicut aqua benedicta ordinatur contra insidias daemonum, et contra peccata venialia; vel etiam idoneitatem quamdam faciendo ad sacramenti perfectionem et perceptionem, PT. Q. 65. Art. 1 ad 6. Cf. PP. Q. 108. Art. 3 (bis); PS. Q. 101. Art. 4; SS. Q. 70. Art. 3; PTS. Q. 17. Art. 3 (passim); PTS. Q. 37. Art. 5; et passim.

idōneus, a, um, *adj.*, *meet, proper, fit, becoming, suitable, apt, capable, convenient, sufficient* (of persons and things), used with (a) *ad*, (b) *erga*, (c) the *dat.*, (d) the *inf.*, (e) *absol.* — (a), propter maximam humiditatem cerebri in pueris nervi, qui sunt instrumenta motus non sunt idonei ad movendum membra, PP. Q. 99. Art. 1 c; ut homo idoneus ad amicitiam habeatur, SS. Q. 74. Art. 2 c; quia quamvis tunc non sint idonei ad officia quae eis committuntur, PTS. Q. 39. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 102. Art. 1; SS. Q. 142. Art. 1; PT. Q. 27. Art. 6; PTS. Q. 37. Art. 2; et passim. — (b), quia s potest haberi aliquis idoneus erga aliquam dignitatem, SS. Q. 63. Art. 2 ad 3. — (c), rationalis anima non omnis, et quaecumque sed quae sancta et pura fuerit. asseritur illi visioni, scilicet rationum aeternarum esse idonea, PP. Q. 84. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 9 Art. 2. — (d), quia non erant digni, nec idonei nudam veritatem accipere, PT. Q. 42. Art. 3 ad 3; ut actu Deo coniungi non s idoneus, PTS. Q. 41. Art. 3 ad 2. — (e), quantum ad hoc erit ille qui eligitur magis idoneus, SS. Q. 63. Art. 2 ad 3. — **idōneē**, *adv.*, *fitly, suitably, properly.* Et quia haec idonee non fiunt sine auxili gratiae, PT. Q. 63. Art. 4 ad 1.

Idumaei, ōrum, *m.*, *the Idumeans, the descendants of Esau,* wh inhabited Idumea, the name given by the Greeks to the land o Edom, which extended originally from the Dead Sea to the Elanit gulf of the Red Sea. Afterwards it extended more into the sou of Juda towards Hebron. Et ideo lex statuit ut de quibusdam gentibus habentibus aliquam affinitatem ad Iudaeos, . . ., et d Idumaeis filiis Esau fratris Iacob, (c), . . ., sed quidam in terti generatione scilicet Aegyptii et Idumaei, PS. Q. 105. Art. 3 ad

igitur, *conj.*, used in introducing an inference or deduction, or drawing a logical conclusion, *then, therefore, accordingly, consequently.* Hoc igitur secundo modo homo in statu innocentiae passibilis erat, (c), . . ., sicut igitur decisio seminis non est cum passione quae removeat hominem a naturali dispositione; etiam est dicendum de separatione illius costae, PP. Q. 97. Art. ad 3; stulta igitur fuit opinio dicentium quod haec inferiora corruptibilia, PP. Q. 103. Art. 5 c; impossibile est igitur beatitudinem quae est ultimus finis hominis in divitiis esse, PS. Q. 2. Art. 1 Cf. PP. Q. 40. Art. 1; PP. Q. 99. Art. 2; PP. Q. 103. Art. 7; SS. Q. 158. Art. 4; SS. Q. 163. Art. 1; et passim.

ignārus, a, um, *adj.*, *ignorant of a thing, not knowing, unacquainted with, inexperienced, unaware,* used *absol.*, and with the *gen.* Non est aequa conditio pugnae, ut infirmus contra fortem, ignarus contra astutum exponantur ad bellum. sed homines sunt infirmi et ignari, PP. Q. 114. Art. 1 ob. 1; per gladium dicit significari prudentiam Mariae, non ignaram mysterii caelestis, PT. Q. 27. Art. 4 ad 2, in quot.

Ignatius, ii, *m.*, *Ignatius,* Saint, Bishop of Antioch. He was born in Syria about the year 50 and died at Rome between 98 and 1 He was a disciple of St. John the Evangelist and occupied the episcopal chair at Antioch for thirty-seven years as successor of St. Peter and Evodius. According to his own ardent desire he suffered martyrdom for Christ. Ignatius martyr, ut Hieronymus dicit, hanc causam assignavit desponsationis matris Dei, (ob. 3), . . ., et ideo Ignatius dicit ipsam fuisse desponsatam, PT. Q. 29. Art. 1 c.

ignāvia, ae, *f.*, *inactivity, laziness, negligence, weakness.* Trahuntur angeli in iudicium, utrum ex ipsorum negligentia, an hominum ignavia lapsi sint, (ob. 4), . . ., angeli ducuntur in iudicium, . . . ad convincendum homines de eorum ignavia, PP. Q. 113. Art. 7 ad 4; non negligens ea propter ignaviam, nec contemnens propter superbiam, SS. Q. 49. Art. 3 ad 2.

ignāvus, a, um, *adj.*, *slothful, idle, bad, lazy, cowardly, dastardly,* used in the S.T. only in quot. Unde Sallustius dicit in Catilinario quod gloriam, et honorem et imperium bonus et ignavus aeque sibi exoptant. sed ille, scilicet bonus, vera via utitur; hic, scilicet ignavus, cui bonae artes desunt, SS. Q. 131. Art. 1 ad 3, in quot.

ignesco, ere, *v. inch. n.*, used *fig.*, *to burn with passion, glow,* used in the S. T. only in quot. Irae suae stimulis accensum cor palpit

corpus tremit, lingua se praepedit, facies ignescit, PS. Q. 48. Art. 2 c, in quot.; Gregorius dicit quod cum quis ipsum quem amat viderit, in amore ipsius amplius ignescit, SS. Q. 180. Art. 7 ad 1, in quot. Cf. PS. Q. 48. Art. 4, in quot.; SS. Q. 158. Art. 4, in quot.; SS. Q. 180. Art. 8, in quot.; SS. Q. 184. Art. 2, in quot.

igneus, a, um, *adj.*, (1) lit., *of fire, fiery, flaming,* (2) transf., of color, *fiery, flaming, resplendent.* — (1), Hieronymus ponit quindecim signa praecedentia iudicium, . . ., sexto die flumina ignea surgent contra firmamentum ab occasu solis usque ad ortum corruentia; septimo die omnia sidera errantia et fixa ex se spargent igneas comas, PTS. Q. 73. Art. 1 a; unde flamma et carbo differunt specie, et similiter lignum igneum et ferrum ignitum, PTS. Q. 97. Art. 6 c. — (2), et ideo illud caelum dicitur empyreum, id est, igneum, non ab ardore, sed a splendore, . . ., Porphyrius tanquam platonicus, caelum istud sidereum igneum esse existimabat; et ideo empyreum nominabat, PP. Q. 66. Art. 3 c; sed sicut secundum Strabum dicitur caelum empyreum, id est, igneum propter solum splendorem, PP. Q. 68. Art. 2 c; Elias divisit aquas Iordanis, quando erat in curru igneo rapiendus in caelum, PT. Q. 39. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 7; PP. Q. 61. Art. 4; SS. Q. 176. Art. 1, in quot.; PT. Q. 39. Art. 6; PT. Q. 45. Art. 3.

ignio, īre, īvi or ii, ītum, 4, *v. a., to ignite, set on fire, make red-hot,* used lit. and fig. Sicut ignire est proprius effectus ipsius ignis, PP. Q. 8. Art. 1 c; sicut aer per virtutem ignis habet calefacere et ignire, PP. Q. 45. Art. 5 c; sicut impossibile est quod aliquid igniat nisi solus ignis, PS. Q. 112. Art. 1 c; ista autem conflagratio nihil aliud est quam congregatio omnium causarum inferiorum et superiorum, quae ex natura sua habent virtutem igniendi, PTS. Q. 74. Art. 3 c; ignis eius, quod in nobis est desiderii, . . ., ut participatione divini ignis igniamur et deificemur, PT. Q. 79. Art. 8 a, in quot. — **ignītus,** a, um, *P. a., ignited, fiery, glowing.* Sicut omne ignitum causatur ab igne, PP. Q. 61. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 115. Art. 6; PS. Q. 62. Art. 1; PTS. Q. 97. Art. 6.

ignis, is, *m.*, (1) *fire,* (a) lit., the natural agency or active principle in combustion, popularly conceived as a substance visible in the form of a ruddy glow, (b) as one of the four elements, (c) with reference to hell or purgatory, (2) *a fire,* fuel in the state of combustion, a mass of burning material, as on a hearth, or in a furnace, (4) fig., *fire,* (a) *great afflictions, trials,* (b) *liveliness* or *intensity of thought, feeling,* or *action; ardor, passion,* esp. of love. — (1) (a), sicut ferrum fit ignitum ab igne, PP. Q. 44. Art. 1 c; sicut faber adhibet ignem ad emollitionem ferri, PP. Q. 110. Art. 3 ad 2; sicut aqua, vel ferrum calefacit per calorem susceptum ab igne, PT. Q. 13. Art. 1 ad 2; flamma etiam ignis prohibet videri quod est post se, PTS. Q. 85. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 45. Art. 7; PP. Q. 51. Art. 2; PS. Q. 10. Art. 1; PS. Q. 62. Art. 1; SS. Q. 135. Art. 2; et passim. — (1) (b), quidam enim dicunt quod omnia elementa manebunt quantum ad materiam, . . ., in duobus vero, scilicet in igne et aqua, non remanebit forma substantialis eorum, . . ., et sic tria elementa, scilicet ignis, aer et aqua, caelum dicentur, PTS. Q. 74. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 68. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 3; PTS. Q. 74. Art. 5. — (1) (c), licet daemones non actu alligentur gehennali igni, PP. Q. 64. Art. 4 ad 3; damnati in inferno sola poena ignis affligantur, (ob. 1), . . ., sed in purgatorio non dicitur esse nisi poena ignis, PTS. Q. 97. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 10. Art. 3; PS. Q. 89. Art. 2; PTS. Q. 70. Art. 3 (passim); App. Q. 1. Art. 2; et passim. — (2), sicut adveniente frigore, incipit esse bonum sedere ad ignem, PP. Q. 19. Art. 7 c; unde sicut ab igne fornacis Chaldaeorum abstulit virtutem comburendi quantum ad aliquid, PTS. Q. 82. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 9. Art. 5; PS. Q. 32. Art. 2 (bis); PTS. Q. 74. Art. 8. — (3) (a), ita etiam peccata venialia multiplicantur in homine, manente spirituali aedificio; et pro istis patitur ignem vel temporalis tribulationis in hac vita, vel purgatorii post hanc vitam, PS. Q. 89. Art. 2 c; ideo nomine ignis omnis afflictio designatur, si sit vehemens, PTS. Q. 97. Art. 1 ad 1. — (3) (b), gratiae, quae et perficit intellectum dono sapientiae, et affectum emollit igne charitatis, PS. Q. 79. Art. 3 c; sed ignis spiritualis causat devotionem, SS. Q. 82. Art. 3 a. Cf. SS. Q. 180. Art. 8, in quot.; PT. Q. 79. Art. 8; PT. Q. 79. Art. 10, in quot.

ignitio, ōnis, *f., ignition, the act of igniting,* or *the state of being ignited.* Unde si esset forma ignis separata, ut Platonici posuerunt, esset aliquo modo causa omnis ignitionis, PP. Q. 115. Art. 1 c; sicut patet in ferro ignito, quod a loco ignitionis remotum ex virtute speciei remanentis ad proprium statum et pristinum redit, PTS. Q. 74. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 79. Art. 8 a, in quot.

ignītus, a, um, *P. a.*, see *ignio.*

ignōbilis, e, *adj.*, (1) *ignoble, of inferior kind, less honorable, less perfect, less excellent, mean,* (2) *of lowly origin, base-born, ignoble.* — (1), sicut oculus ad videndum; secundo vero, quod pars ignobilior est propter nobiliorem, . . ., secundo autem, creaturae ignobiliores sunt propter nobiliores, PP. Q. 65. Art. 2 c; quod ex corruptione ignobiliorum generentur nobiliora, PP. Q. 72. Art. 1 ad 5; Christus autem e converso in civitate ignobili nasci voluit, et in civitate nobili pati opprobrium, PT. Q. 35. Art. 7 ad 1. Cf. PP. Q. 22. Art. 1 (bis); PS. Q. 66. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 72. Art. 1; PTS. Q. 97. Art. 1. — (2), negotiatorem clericum, ex inope divitem, ex ignobili gloriosum, quasi quamdam pestem fuge, SS. Q. 77. Art. 4 ob. 3, in quot.

ignōbilitas, ātis, *f.*, (1) lit., *low birth, mean origin,* (2) transf., of things, *inferior quality, badness.* — (1), et ideo de paupertate, et ignobilitate, et servitute, et aliis huiusmodi aliquis verecundatur, SS. Q. 144. Art. 2 ad 2; sicut ad conditionem personae pertinet servitus et libertas, ita nobilitas vel ignobilitas, aut dignitas status, et privatio eius, PTS. Q. 51. Art. 2 ob. 5. — (2), unumquodque dicitur purgari, quando separatur id quod est extraneum ab ipso, inducens in eo ignobilitatem, PTS. Q. 74. Art. 1 ob. 3; sed penetrari ab alio corpore est ignobilitatis, quae omnino a corporibus gloriosis aberit, PTS. Q. 83. Art. 4 a.

ignōminia, ae, *f.*, (1) in gen., *ignominy, dishonor, disgrace, shame,* (2) *ignominy, public disgrace,* as the result of civil punishment. — (1), verecundia non est timor de actu ipso peccati, sed de turpitudine vel ignominia quae consequitur ipsum, PS. Q. 42. Art. 3 ad 4; sicut aliquis qui nascitur, patitur ignominiam generis ex culpa alicuius progenitorum causatam, PS. Q. 81. Art. 1 ad 5; unde et per oppositum ignominia matris ad filium redundasset, PT. Q. 27. Art. 4 c; publicatio peccatorum ad ignominiam peccantis est effectus negligentiae, PTS. Q. 87. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 46. Art. 1, in quot.; SS. Q. 164. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 1, in quot.; PT. Q. 63. Art. 5. — (2), octo genera poenarum in legibus esse scribit Tullius, damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, exilium, mortem, servitutem. ex quibus aliqua sunt in lege statuta, . . ., ignominiam etiam inferebat illi qui nolebat accipere uxorem fratris sui defuncti, quae tollebat calceamentum illius, (ob. 10), . . ., lex vetus poenam mortis infligit in gravioribus criminibus, . . ., in aliis autem minoribus culpis induxit poenam flagellationis vel ignominiae, PS. Q. 105. Art. 2 ad 10.

ignōminiōsus, a, um, *adj., ignominious, shameful, disgraceful.* Vindicatio est per quam vis, aut iniuria, et omnino quidquid obscurum est, id est, ignominiosum, defendendo, aut ulciscendo propulsatur, SS. Q. 108. Art. 2 c, in quot.; sed mors crucis videtur fuisse maxime detractabilis et ignominiosa, PT. Q. 46. Art. 4 ob. 2.

ignōranter, *adv.*, see *ignoro.*

ignōrantia, ae, *f.*, (1) *ignorance, want of knowledge* or *information* in the general sense of the word, synonym of *nescientia,* the opposite of *scientia,* (2) *ignorance, want of knowledge* or *information* in the proper and the narrower sense of the word. — (1), utrum ignorantia sit causa peccati, PS. Q. 76 pr.; quandoque autem ignorantia accipitur communiter pro omni nescientia, 4 Sent. 49. 2. 5 ad 8.

Cf. PS. Q. 28. Art. 6; PS. Q. 32. Art. 8; PS. Q. 76. Art. 1; PS. Q. 78. Art. 4; PS. Q. 84. Art. 4; et passim. On fortitudo, quae est per ignorantiam, see *fortitudo*; on involuntarium per ignorantiam, see *involuntarius*; on peccare ex ignorantia, see *peccare*; on purgatio a tenebris ignorantiae, see *purgatio*; on syllogismus ignorantiae seu secundum ignorantiam, see *syllogismus*. — Kinds of *ignorantia* in this sense are: (a), **ignorantia antecedens seu praecedens seu causans, ignorantia concomitans** and **ignorantia consequens**, *the ignorance preceding an act of the will* and *causing an action, that accompanying it* and *that following upon* or *from an act of the will*. Ignorantia tripliciter se habet ad actum voluntatis: uno modo concomitanter, alio modo consequenter, tertio modo antecedenter. concomitanter quidem, quando ignorantia est de eo quod agitur, tamen etiamsi sciretur, nihilominus ageretur. . . . . consequenter autem se habet ignorantia ad voluntatem, inquantum ipsa ignorantia est voluntaria, . . ., antecedenter autem se habet ad voluntatem ignorantia, quando non est voluntaria, et tamen est causa volendi quod alias non vellet, PS. Q. 6. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 19. Art. 6 c; PS. Q. 76. Art. 1 c and 3 c; SS. Q. 156. Art. 3 ad 1; Mal. 3. 8 c; 3 Eth. 3 a-h. — (b), **ignorantia causans**, see *ignorantia antecedens*. — (c), **ignorantia concomitans**, see *ignorantia antecedens*. — (d), **ignorantia consequens**, see *ignorantia antecedens*. — (e), **ignorantia directe volita seu voluntaria** and **ignorantia indirecte volita seu voluntaria**, *the directly* or *indirectly desired* or *voluntary ignorance*. Dico ignorantiam directe voluntariam, in quam actus voluntatis fertur, indirecte autem propter negligentiam ex eo, quod aliquis non vult illud scire, quod scire tenetur, PS. Q. 19. Art. 6 c. Cf. Mal. 3. 8 c. — (f), **ignorantia dispositionis seu secundum dispositionem seu perversae dispositionis** and **ignorantia negationis seu secundum negationem seu secundum simplicem negationem**, the Aristotelian ἄγνοια κατὰ διάθεσιν and ἄγνοια κατ' ἀπόφασιν (Anal. post. I. 16, 79. b. 23), *the ignorance in consequence of a bad aptitude for knowledge* and *that of a simple negation of knowledge*. Ignorantia quidem secundum negationem est, quando homo omnino nihil scit de re, . . ., ignorantia autem secundum dispositionem est, quando aliquis habet quidem aliquam dispositionem in cognoscendo, sed corruptam, dum scilicet existimat aliquid circa rem, sed falso, dum vel existimat esse, quod non est, vel non esse, quod est. et haec ignorantia idem est, quod error, 1 Anal. 27 a. Cf. Mal. 3. 7 c; 2 Anim. 11 c; 1 Anal. 30 a. — (g), **ignorantia electionis** and **ignorantia malae electionis**, *the ignorance of choice* and *that of bad choice*. The first of these prevails with him who does not know what he should choose, and the latter with him who does not consider, while choosing, what he can and should choose. Hoc igitur modo dicitur ignorantia, sive eum aliquis actu non considerat quod considerare potest et debet, quae est "ignorantia malae electionis," vel ex passione, vel ex habitu proveniens, . . ., nam prima ratio procedit de ignorantia eorum quae quis tenetur scire; secunda autem, de ignorantia electionis, quae quodammodo est voluntaria, PS. Q. 6. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 13. Art. 1 ad 3; PS. Q. 78. Art. 4; 1 Sent. 46 exp.; 4 Sent. 9. 1. 3. 2 ad 1; Virt. 1. 6 ad 3. — (h), **ignorantia facti** and **ignorantia iuris**, *ignorance in relation to a fact*, and *that in relation to a law*, i.e., ignorance of this or of that circumstance of an action and ignorance of that which in a stated case is right. Si vero ignorat hoc quod fecit esse actum peccati, propter ignorantiam facti quae excusat, puta si accessit ad non suam quam credebat esse suam, non est ex hoc dicendus peccator, PT. Q. 80. Art. 4 ad 5. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 59. Art. 4 ad 1; SS. Q. 68. Art. 3 (bis); SS. Q. 70. Art. 4; PTS. Q. 10. Art. 5; PTS. Q. 10. Art. 6 (bis); PTS. Q. 51. Art. 2; PTS. Q. 55. Art. 10; 2 Sent. 22. 2. 2 c; Verit. 17. 4 ad 5. — (i), **ignorantia indirecte volita seu voluntaria**, see *ignorantia directe volita seu voluntaria*. — (j), **ignorantia in non attingendo**, *the ignorance which consists in the failure to attain knowledge* or *in the failure to comprehend the object of knowledge*, which is identical with *ignorantia negationis seu negative accepta*. Cf. 1 Anal. 27 a; 9 Met. 11 e-g. — (k), **ignorantia invincibilis** and **ignorantia vincibilis**, *invincible* and *vincible ignorance*. Unde propter negligentiam ignorantia eorum quae aliquis scire tenetur, est peccatum; non autem imputatur homini ad negligentiam si nesciat ea quae scire non potest. unde horum ignorantia invincibilis dicitur, quia scilicet studio superari non potest. et propter hoc talis ignorantia, cum non sit voluntaria, eo quod non est in potestate nostra eam repellere, non est peccatum. ex quo patet quod nulla ignorantia invincibilis est peccatum; ignorantia autem vincibilis est peccatum, si sit eorum quae aliquis scire tenetur, non autem si sit eorum quae quis scire non tenetur, PS. Q. 76. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 19. Art. 6 ad 3; PS. Q. 74. Art. 1 ad 2; PS. Q. 88. Art. 6; SS. Q. 108. Art. 4; 2 Sent. 22. 2. 2 c. — (l), **ignorantia involuntaria** and **ignorantia voluntaria**, *the involuntary* and *the voluntary ignorance*. Si vero sit talis ignorantia quae omnino sit involuntaria, sive quia est invincibilis sive quia est eius quod quis scire non tenebatur, talis ignorantia omnino excusat a peccato, PS. Q. 76. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 6. Art. 8 c; Mal. 3. 7 ad 7 and 8 c. — (m), **ignorantia iuris**, see *ignorantia facti*. Ignorantia iuris non excusat, quia ipsa peccatum est, sed ignorantia facti excusat. unde aliquis de hoc quod non confitetur peccata, quae nescit esse peccata, propter ignorantiam iuris divini, non excusatur a fictione, PTS. Q. 10. Art. 5 ad 4. Cf. SS. Q. 59. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 4. — (n), **ignorantia iuris in particulari** and **ignorantia universalium iuris**, *ignorance of a particular law* and *ignorance of the common legal precepts*. Sed passio causat ignorantiam iuris in particulari, dum impedit applicationem communis scientiae ad particularem actum, PS. Q. 77. Art. 7 ad 2. Cf. PS. Q. 6. Art. 8 c. — (o), **ignorantia malae electionis**, see *ignorantia electionis*. — (p), **ignorantia negationis**, see *ignorantia dispositionis*. — (q), **ignorantia negative accepta** and **ignorantia privative accepta**, *ignorance in the negative* and *in the positive sense of the word*, i.e., ignorance of a thing in general and ignorance of that which one ought to know. Intellectus angeli non habet defectum si defectus accipiatur privative, ut scilicet careat eo quod habere debet. si vero accipiatur negative, sic quaelibet creatura invenitur deficiens, Deo comparata; unde non habet illam excellentiam quae invenitur in Deo, PP. Q. 12. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 77. Art. 7 (bis); SS. Q. 59. Art. 4; PTS. Q. 10. Art. 6; 2 Sent. 22. 2. 1 c. — (r), **ignorantia negligentiae**, *ignorance as the result of negligence*. Cf. *ignorantia indirecte volita*. — (s), **ignorantia particularis** and **ignorantia universalis seu quae est in universali**, *the particular* or *partial ignorance* and *the general ignorance*. Ignorantia particularis quae totaliter excusat, est ignorantia circumstantiae, quam quidem quis scire non potest debita diligentia adhibita, PS. Q. 77. Art. 7 ad 2. Cf. 2 Sent. 22. 2. 2 c; 3 Eth. 3 c. — (t), **ignorantia per accidens voluntaria** and **ignorantia per se voluntaria**, *ignorance because of something accidental* and *ignorance voluntary of itself* and *as such*. Cf. Mal. 3. 8 c. — (u), **ignorantia per se voluntaria**, see *ignorantia per accidens voluntaria*. — (v), **ignorantia perversae dispositionis**, see *ignorantia dispositionis*. — (w), **ignorantia praecedens**, see *ignorantia antecedens*.—(x), **ignorantia privative accepta**, see *ignorantia negative accepta*. — (y), **ignorantia quae est per syllogismum** and **ignorantia quae non est per syllogismum**, *ignorance in which is the result* and *that which is not the result of a conclusion*. Cf. PS. Q. 76. Art. 1 c; 1 Anal. 27 a and 30 a. — (z), **ignorantia quae est in universali**, see *ignorantia particularis*. — (a^2), **ignorantia quae non est per syllogismum**, see *ignorantia quae est per syllogismum*. — (b^2), **ignorantia secundum dispositionem**, see *ignorantia dispositionis*. — (c^2), **ignorantia secundum negationem seu simplicem negationem**, see *ignorantia dispositionis*. — (d^2), **ignorantia universalis**, see *ignorantia particularis*. — (e^2), **ignorantia universalium iuris**, see *ignorantia iuris in particulari*. Secundum hunc modum, "ignorantia universalium iuris," quae quis scire tenetur, voluntaria dicitur, quasi per negligentiam proveniens, PS. Q. 6. Art. 8 c. — (f^2), **ignorantia vincibilis**, see *ignorantia invincibilis*. —

(g²), **ignorantia voluntaria**, see *ignorantia involuntaria*. Cf. PS. Q. 6. Art. 8 (quater); PS. Q. 19. Art. 6; PS. Q. 76. Art. 3. — (2), ignorantia est privatio scientiae, quae debet haberi pro tempore illo, PP. Q. 101. Art. 1 ad 2; ignorantia vero importat scientiae privationem, dum scilicet alicui deest scientia eorum, quae aptus natus est scire, PS. Q. 76. Art. 2 c; ignorantia proprie accepta privationem sonat . . . sic enim ignorantia est nescientia aliquorum, quae sciri debent vel quae necesse est scire, 4 Sent. 49. 2. 5 ad 8. On the relationship of *ignorantia* to *nescientia*, we read: nescientia enim simplicem negationem scientiae importat. ignorantia vero quandoque quidem significat scientiae privationem, et tunc ignorantia nihil est aliud quam carere scientia quam quis natus est habere; hoc enim est de ratione privationis cuiuslibet, Mal. 3. 7 c. Cf. Mal. 8. 1 ad 7. — Kinds of *ignorantia* in this sense are: (a), **ignorantia affectata seu vitiosa**, *the intentional* or *sinful ignorance*, sicut cum aliquis ignorare vult, vel ut excusationem peccati habeat, vel ut non retrahatur a peccando, PS. Q. 6. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 76. Art. 4 ad 3; PT. Q. 47. Art. 5 c and ad 3; PT. Q. 47. Art. 6; 2 Sent. 22. 2. 2 c; Mal. 3. 3 ob. 5. — (b), **ignorantia excusans** and **ignorantia non excusans**, *ignorance excusing from sin* and *that not excusing from sin*. Similiter supposito errore rationis vel conscientiae, qui procedit ex ignorantia non excusante, necesse est quod sequatur malum in voluntate, PS. Q. 19. Art. 6 ad 3. — (c), **ignorantia infidelitatis**, *ignorance which consists in unbelief*. Potest intelligi de ignorantia infidelitatis, quae fundamentum spiritualis aedificii subvertit, PS. Q. 76. Art. 4 ad 3. — (d), **ignorantia non excusans**, see *ignorantia excusans*. — (e), **ignorantia vitiosa**, see *ignorantia affectata*.

ignōro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, (1) *not to know a person* or *thing, to have no knowledge of, to be unacquainted with, to be ignorant of, to mistake, misunderstand*, (2) *to take no notice of, ignore, disregard*. — (1), manifestum est autem, quod non posset esse perfectum iudicium fabri de cutello, si opus ignoraret; et similiter non posset esse perfectum iudicium scientiae naturalis de rebus naturalibus, si sensibilia ignorarentur, PP. Q. 84. Art. 8 c; unde ea quae apud nos aguntur, ignorant, . . ., Augustinus asserit, quod ea quae apud vivos aguntur, non ignorant, (c), . . ., animae mortuorum possunt habere curam de rebus viventium, etiamsi ignorent eorum statum; sicut nos habemus de mortuis, eis suffragia impendendo, quamvis eorum statum ignoremus, PP. Q. 89. Art. 8 ad 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 10; PP. Q. 72. Art. 1; PS. Q. 61. Art. 5; PS. Q. 112. Art. 5; SS. Q. 97. Art. 2; et passim. — (2), iudicium autem perfectum de re aliqua dari non potest, nisi ea omnia quae ad rem pertinent cognoscantur; et praecipue si ignoraretur id quod est terminus et finis iudicii, PP. Q. 84. Art. 8 c. — **ignōrans**, antis, *P. a.*, *not knowing, unaware, ignorant of a thing*. Ut animae mortuorum rebus viventium intersint, . . ., etiam ignorantibus mortuis; sicut etiam vivi ignorantes aliis viventibus apparent in somnis, PP. Q. 89. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 59. Art. 3; SS. Q. 59. Art. 4; SS. Q. 108. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 5; PT. Q. 2. Art. 3; PT. Q. 15. Art. 8; et passim. — **ignōranter**, *adv.*, *ignorantly, without knowing; unknowingly, in the manner of one untaught* or *uninformed*. Sed quaedam ignoranter aguntur et sine tristitia, PS. Q. 6. Art. 8 ob. 3; puta cum aliquis ignoranter vel zelo iustitiae hominem occidit, SS. Q. 34. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 71. Art. 3 c; SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 94. Art. 3 (bis); PT. Q. 74. Art. 7, in quot.; PTS. Q. 64. Art. 4 (bis). — **ignōrātus**, a, um, *P. a.*, *not known, misunderstood*. Ea enim quae non sciuntur videntur esse ignorata, SS. Q. 1. Art. 5 ob. 1; homo potest scire quasdam conclusiones unius scientiae ignorantis aliis, SS. Q. 5. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 171. Art. 4; PTS. Q. 52. Art. 1; PTS. Q. 58. Art. 5; PTS. Q. 59. Art. 4; PTS. Q. 77. Art. 2; et passim.

ignosco, ere, nōvi, nōtum, 3, *v. a.*, (1) *to pardon, forgive*, used (a) *absol.*, (b) with the *dat.*, (2) *pass. impers.* — (1) (a), si vero debilitatus a peccato fixe nequis orare, quantumcumque potes, teipsum cohibeas; et Deus ignoscit, SS. Q. 83. Art. 13 ad 3, in quot. — (1) (b), sicut non est liberalis qui sibi donat, nec clemens qui sibi ignoscit, nec misericors qui malis suis tangitur, SS. Q. 106. Art. 3 ad 1, in quot.; sexto repraesentatur triplex oratio quam fecit in cruce, . . ., Pater ignosce illis, PT. Q. 83. Art. 5 ad 3, in quot.; cum oportebat delictis ignoscere, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4. Cf. PT. Q. 21. Art. 4 ob. 2. — (2), sive cum indigenti tribuitur sive cum ignoscitur poenitenti, PS. Q. 24. Art. 3 a, in quot. Cf. PS. Q. 59. Art. 1, in quot.; SS. Q. 30. Art. 3, in quot.

ignōtus, a, um, *adj.*, *pass.*, *unknown*. Omne infinitum, inquantum huiusmodi, est ignotum, (ob. 2), . . ., infinitum quod se tenet ex parte materiae non perfectae per formam, ignotum est secundum se, PP. Q. 12. Art. 1 ad 2; homo enim, cuius est agere propter finem, nunquam agit propter finem ignotum, PS. Q. 1. Art. 2 ob. 1; similiter etiam videtur esse cavendum, si contineat ignota nomina, SS. Q. 96. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 57. Art. 3; PS. Q. 93. Art. 2; SS. Q. 176. Art. 2; PT. Q. 41. Art. 1; PTS. Q. 88 pr. — **ignōtum**, i, *n.*, *that which is unknown, the unknown*. Deinde quia discursus talis est procedentis de noto ad ignotum, PP. Q. 14. Art. 7 c.

Ilerdensis, e, *adj.*, *of* or *pertaining to Ilerda* or *Lerida*, the second city in Catalonia, built on the right bank of the River Segra, about 100 miles from Barcelona. Sicut habetur in Decret. dist. 50, in Ilerdensi concilio legitur, PT. Q. 89. Art. 3 ob. 3.

illābor, i, illapsus, 3, *v. dep.*, (1) *to obsess, exert influence over; harrass* or *beset*, as of an evil spirit, (2) *to penetrate, enter* and *diffuse itself through, to permeate*, used fig. — (1), sed daemones, licet non illabantur mentibus, illabuntur tamen interdum corporibus, PP. Q. 52. Art. 3 ob. 3. — (2), sola autem Trinitas illabitur menti, PP. Q. 56. Art. 2 ob. 3; quia nihil illabitur animae nisi solus Deus, PP. Q. 89. Art. 2 ob. 2. Cf. PT. Q. 8. Art. 8.

illac, *adv.*, *that way, on that side*. Ut neque hac, neque illac divertere valeat, PS. Q. 37. Art. 2 c.

illaesus, a, um, *adj.*, *unhurt, unharmed, uninjured, unimpaired*. Impassibilitas, quando de manibus Iudaeorum vel precipitare, vel lapidare eum volentium illaesus evasit, PT. Q. 45. Art. 1 ad 3; erat autem istius gentis consuetudo ut mortuorum corpora variis aromatibus condirentur, ut diutius servarentur illaesa, PT. Q. 51. Art. 2 ad 2. Cf. PTS. Q. 82. Art. 1.

illapsus, ūs, *m.*, *a falling, gliding*, or *flowing in*, used in S.T. only in quot. Spiritus sanctus, qui super aquas baptismi salutifero descendit illapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, PT. Q. 72. Art. 1 c, in quot.

illaqueo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to entangle*, used fig., and in S. T. only in quot. Incaute sunt humiles qui se mentiendo illaqueant, SS. Q. 113. Art. 1 ad 3, in quot.

illātio, ōnis, *f.*, (1) *bringing in, introducing*, (2) *infliction*, (3) *inference, conclusion*. — (1), passio est effectus illatioque actionis, 2 Sent. 35. 1. 1 ob. 4. Cf. Mal. 4. 1 ob. 5. — (2), laeditur aliquis . . . manifeste . . . per accusationem in iudicio, seu per convicii illationem, SS. Q. 61. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 46. Art. 6; SS. Q. 154. Art. 7 (bis). — (3), cuius illationis necessitas ex hoc apparet, 1 Anal. 13 a; quantum ad illam illationem, 1 Phys. 5 c. Cf. 1 Phys. 5 d; 8 Phys. 2 b.

illātivus, a, um, *adj.*, *inferring, concluding, illative*. Cf. 2 Phys. 5 d.

ille, illa, illud, *pron. demonstr.*, *that; he, she, it*. Augustinus . . . sic exponit illam Apostoli auctoritatem, PP. Q. 117. Art. 2 ad 1; ratio illa locum habet in diversis agentibus non ordinatis ad invicem, PP. Q. 118. Art. 2 ad 3; illi qui sunt nobis magis coniuncti, sunt ex charitate magis diligendi, SS. Q. 26. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 118. Art. 2 ad 1 and ad 5; PS. Q. 30. Art. 4; PS. Q. 32. Art. 2;

PS. Q. 32. Art. 5; PS. Q. 32. Art. 7; et passim. In the S.T. there are no instances of the use of any of the various adverbial forms of *ille*, e.g., *illa* (*in that way, in that direction, there*), *illo* (*to that place, thither*); etc.

illecebra, ae, *f.*, *an enticement, attraction, charm, allurement, bait, lure.* Sic enim temperantia in omnibus modum servat, et fortitudo contra illecebras voluptatum animum servat inflexum, PS. Q. 61. Art. 4 ad 1; quae etiam pertinent ad illecebras corporales, SS. Q. 141. Art. 4 ob. 1. Cf. SS. Q. 146. Art. 6 (bis); SS. Q. 147. Art. 2; SS. Q. 154 pr.; PTS. Q. 96. Art. 5, in quot.

illecebrōsus, a, um, *adj.*, *attractive, very enticing*, used in S.T. only in quot. Absit ut suspicemur non potuisse prolem fieri sine libidinis morbo; sed eo voluntatis nutu moverentur illa membra quo caetera, et sine ardore et illecebroso stimulo, cum tranquillitate animae et corporis, PP. Q. 98. Art. 2 c, in quot.; paupertas pertinet ad temperantiam, quae illecebrosa non quaerit, PS. Q. 69. Art. 3 ad 6, in quot.

illegālis, e, *adj.*, *not lawful, unlawful*, opposite of *legalis.* Una (iniustitia) quidem illegalis, quae opponitur legali iustitiae, SS. Q. 59. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 79. Art. 2 ad 1; 5 Eth. 3 i; 5 Eth. 1 h-l and 2 a. On **iniustitia illegalis**, see *iniustitia*; on **iniustum illegale**, see *iniustus.*

illēgitimē, *adv.*, see *illegitimus.*

illegitimitas, ātis, *f.*, *illegitimacy*, the state of being born out of lawful wedlock. Ignorantia excusat illicitum coitum a peccato, . . ., nec filii sunt illegitimi; si autem sciant, quamvis Ecclesia sustineat, quae ignorat impedimentum non excusantur a peccato, nec filii ab illegitimitate, PTS. Q. 68. Art. 1 ad 2.

illēgitimus, a, um, *adj.*, *unlawful, not permitted, illegal, illegitimate*, opposite of *legitimus.* Illegitimum et legitimum per hoc quod est contra legem vel non contra legem differunt, inter quae non cadit medium, PTS. Q. 50. Art. 1 ob. 5; illegitimum dicitur quod est contra legem, PTS. Q. 68. Art. 1 ob. 2. Cf. PTS. Q. 45. Art. 5; PTS. Q. 50. Art. 1 ob. 4; PTS. Q. 55. Art. 9; PTS. Q. 55. Art. 10; PTS. Q. 60. Art. 2 (bis); et passim. On **filius illegitimus**, see *filius*; on **matrimonium illegitimum**, see *matrimonium*; on **persona illegitima**, see *persona.* — **illēgitimē**, *adv.*, *unlawfully, illegitimately.* Deinde considerandum est de filiis illegitime natis, PTS. Q. 68 pr. Cf. PT. Q. 29. Art. 1; PTS. Q. 64 pr.

illibātus, a, um, *adj.*, *unspotted.* Haec dona, haec munera, haec sancta sacrificia illibata, PT. Q. 83. Art. 5 ad 3.

illiberālis, e, *adj.*, (1) *not free, dependent*, synonym of *servilis* and *servus*, the opposite of *liber* and *liberalis*, (2) *ungenerous, stingy, miserly, niggardly*, the synonym of *avarus*, the opposite of *liberalis* and *prodigus.* — (1), quia turpiter lucratur vel vilia et servilia opera exercendo per illiberales operationes, SS. Q. 118. Art. 8 ad 4. On **disciplina illiberalis**, see *disciplina.* — (2), sunt enim simul quidam illiberales et prodigi; quorum duorum illiberalitas est peccatum secundum defectum; prodigalitas autem secundum superabundantiam, (ob. 3), . . ., prodigus et illiberalis potest esse aliquis secundum diversa; ut scilicet sit aliquis illiberalis in accipiendo quae non debet, et prodigus in dando quae non debet, PS. Q. 72. Art. 8 ad 3; illiberalis ab eodem movetur, quod accipiat, quando non oportet et ubi non oportet et plus quam oportet, et similiter de aliis circumstantiis; hoc enim facit propter inordinatum appetitum pecuniae congregandae, PS. Q. 72. Art. 9 c; quod autem illiberalis sive avarus abstineat ab accipiendis alienis, etsi in se laudabile videatur, SS. Q. 119. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 118. Art. 8 (ter); SS. Q. 135. Art. 1; SS. Q. 168. Art. 3; C. G. 3. 113; 4 Eth. 1 f; 4 Eth. 5 a-f; et passim.

illiberālitas, ātis, *f.*, *conduct unworthy of a freeman, ignoble* or *ungenerous behavior, meanness, stinginess*, synonym of *avaritia*, the opposite of *liberalitas* and *prodigalitas.* Ad illiberalitatem autem pertinet desistere a benefaciendo, PS. Q. 32. Art. 6 ob. 2; ponit prodigalitatem oppositam liberalitati et illiberalitati, quam nunc avaritiam dicimus, SS. Q. 119. Art. 1 a; illiberalitas, quae retinet retinenda et non retinenda, C. G. 2. 131 and 132. Cf. PP. Q. 48. Art. 1; PS. Q. 72. Art. 8 a; C. G. 3. 9; 4 Eth. 1 c-e; 4 Eth. 5 a-f; et passim.

illic, *adv.*, *in that place, yonder, there.* Caere vocabatur, eo quod Roma capta a Gallis, illic sacra Romanorum oblata sunt et reverentissime habita, PS. Q. 99. Art. 3 c; non itaque regi Iudaeorum, quales illic esse solebant, hunc tam magnum honorem longinqui, alienigenae, PT. Q. 36. Art. 8 ad 1; simul etiam illic orationes adiunguntur pro aliis defunctis, PTS. Q. 71. Art. 13 ob. 2. Cf. SS. Q. 164. Art. 2, in quot.; SS. Q. 187. Art. 3, in quot.; PT. Q. 44. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 92. Art. 3, in quot.

illicio, ere, lexi, lectum, 3, *v. a.*, *to allure, entice*, used in S.T. only in quot. Illiciuntur daemones ad inhabitandum per creaturas, quas non ipsi, sed Deus condidit, PT. Q. 64. Art. 2 ob. 2, in quot.

illicitē, *adv.*, see *illicitus.*

illicitus, a, um, *adj.*, *not allowed, forbidden, unlawful, illegal, illicit*, the opposite of *licitus.* Omne enim quod est contra ius naturale, est illicitum, SS. Q. 66. Art. 2 ob. 1; dupliciter enim aliquid dicitur illicitum, uno modo secundum genus operis, sicut homicidium vel furtum, alio modo ex eo, quod ordinatur ad malum finem, sicut cum aliquis dat eleemosynam propter inanem gloriam, SS. Q. 96. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 76. Art. 1 (bis); SS. Q. 77. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 4 (passim); SS. Q. 149. Art. 3 (passim); SS. Q. 185. Art. 2; et passim. On **actus illicitus**, see *actus*; on **concupiscentia illicita**, see *concupiscentia*; on **iudicium illicitum**, see *iudicium*; on **iuramentum illicitum**, see *iuramentum*; on **observantia illicita**, see *observantia*; on **observatio illicita**, see *observatio.* — **illicitē**, *adv.*, *unlawfully, illegally, illicitly.* Sed illicite usurpare vel retinere res exteriores pertinet ad iniustitiam vel illiberalitatem, SS. Q. 55. Art. 5 ob. 2; si per hoc intendat se obligare ad hoc quod nec per obedientiam superioris praelati accipiat, illicite vovet, SS. Q. 185. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 32. Art. 7 (passim); SS. Q. 62. Art. 5 (passim); SS. Q. 66. Art. 8 (bis); SS. Q. 66. Art. 2 (ter); SS. Q. 154. Art. 7 (bis); et passim.

illico, *adv.*, *of time, immediately, directly*, used in S.T. only in quot. Magno Dei consilio factum est, ut post hominis casum non illico Dei Filius mitteretur, PT. Q. 1. Art. 5 c, in quot.

illigo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to fasten.* Augustinus dicit, quod ad superstitionem pertinent molimina magicarum artium, . . ., sive in quibusdam notis, quas characteres vocant, sive in quibuscumque rebus suspendendis atque ligandis, SS. Q. 96. Art. 2 a.

illinc, *adv.*, *from that person* or *thing, from that quarter*, used in S.T. only in quot. Non convenit arbitrari virtutes intellectuales, id est, spirituales, more accidentium, quemadmodum et in nobis sunt, in divinis intellectibus, scilicet angelis, esse, ut aliud in alio sit sicut in subiecto; accidens enim omne illinc repulsum est, PS. Q. 50. Art. 6 ob. 1, in quot.

illitterātus, a, um, *adj.*, *unlettered, illiterate, uneducated, unlearned.* Inquantum scilicet videbant homines, eos qui fuerant illitterati et simplices, PT. Q. 44. Art. 3 ad 1; alioquin illitterati et balbi, qui ista sacramenta conferunt, frequenter defectum in sacramentis inducerent, PT. Q. 60. Art. 7 ob. 3.

illuc, *adv.*, *to that place, thither.* Sed illuc transferendus erat in statu finalis beatitudinis, (ob. 1), . . ., et serpens illuc accesserit per operationem diaboli, PP. Q. 102. Art. 2 ad 2; frustra ergo opposita sunt alia impedimenta, ne homo illuc reverteretur, scilicet Cherubim et gladius flammeus atque versatilis, SS. Q. 164. Art. 2 ob. 5;

ad hoc autem Christus illuc descendit ut vectes inferni confringeret, PT. Q. 52. Art. 4 ob. 2. Cf. SS. Q. 175. Art. 4 c; SS. Q. 175. Art. 6 (bis); PT. Q. 55. Art. 3, in quot.; PT. Q. 57. Art. 1; PT. Q. 57. Art. 6; PT. Q. 73. Art. 4.

illūcesco, ere, luxi, 3, *inch. n.* and *a.*, *to shine*, used fig. Sed oportet quod radius divinae veritatis nobis illucescat sub aliquibus sensibilibus figuris, PS. Q. 101. Art. 2 c, in quot. — **illucescens**, entis, *P. a.*, *dawning*, beginning to grow light in the morning. Porro autem post sabbatum sequitur nox primi sabbati, id est, illucescentis diei dominici, in qua tunc Dominus resurrexit, PT. Q. 51. Art. 4 ad 1. Cf. PT. Q. 53. Art. 2 ad 3.

illūdo, ere, si, sum, 3, *v. a.*, (1) *to deceive, impose upon*, (2) *to deride, make the object of mockery* or *ridicule, mock*. — (1), et ideo credibile est quod Simon Magus illudebatur ab aliquo daemone qui simulabat se esse animam pueri quem ipse occiderat, PP. Q. 117. Art. 4 ad 2; unde et Herodes statim post recessum magorum videns se ab eis illusum, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3. — (2), sicut defectus puerorum et stultorum parum ponderare solemus; sic aliquem illudere, vel irridere, est eum omnino parvipendere, et eum tam vilem aestimare, . . ., et secundum hoc illusio est grave peccatum, et tanto gravius, quanto maior reverentia debetur personae quae illuditur, SS. Q. 75. Art. 2 c; Elisaeus etiam pueris sibi illudentibus maledixit, ut habetur IV. Reg. II, SS. Q. 76. Art. 1 a.

illūminātio, ōnis, *f.*, (1) *illumination, the act of illuminating; a lighting up, a diffusion of light* used (a) lit., (b) fig., (2) *illumination; mental enlightenment; imparted light*; especially in theology, *spiritual enlightenment* in connection with divine truth; the manifestation of what is conceived by the mind as depending directly on primal truth, that is, on God, (3) *illumination, light, power of vision, eyesight*. — (1) (a), si enim lumen esset corpus, illuminatio esset motus localis corporalis, . . ., illuminatio autem fit in instanti, . . ., motus autem illuminationis est ad omnem partem, . . ., unde manifestum est quod illuminatio non est motus localis alicuius corporis, PP. Q. 67. Art. 2 c; sicut ignis habet duas operationes specie differentes, scilicet illuminare et calefacere, . . ., et tamen est una numero illuminatio ignis simul illuminantis, PT. Q. 19. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 67. Art. 3; PP. Q. 70. Art. 2; PS. Q. 5. Art. 6; SS. Q. 171. Art. 2; PT. Q. 34. Art. 2; PTS. Q. 77. Art. 3; et passim. — (1) (b), festo Neomeniae succedit festum beatae Virginis, in qua primo apparuit illuminatio solis, PS. Q. 102. Art. 3 ad 4. — (2), omnis illuminatio est locutio in angelis, sed non omnis locutio est illuminatio, . . ., quia vero veritas est lumen intellectus, et regula omnis veritatis est ipse Deus; manifestatio eius quod mente concipitur, secundum quod dependet a prima veritate, et locutio est, et illuminatio, . . ., sed manifestatio eorum quae dependent ex voluntate intelligentis, non potest dici illuminatio, sed locutio tantum, . . ., et ideo illuminatio, quae dependet a principio quod est Deus, solum per superiores angelos ad inferiores deducitur, (c), . . ., omnis Dei locutio ad angelos est illuminatio; quia cum voluntas Dei sit regula veritatis, etiam scire quid Deus velit, pertinet ad perfectionem, et illuminationem mentis creatae, PP. Q. 107. Art. 2 ad 3; manifestum est autem quod homines alio modo divinas illuminationes percipiunt quam angeli, PP. Q. 108. Art. 1 c; in daemonibus non potest esse illuminatio proprie, . . ., illuminatio proprie est manifestatio veritatis, secundum quod habet ordinem ad Deum, qui illuminet omnem intellectum, PP. Q. 109. Art. 3 c; et ideo illuminationes et revelationes divinae a Deo ad homines per angelos deferuntur. prophetica autem cognitio fit per illuminationem et revelationem divinam, SS. Q. 172. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 109. Art. 4; PP. Q. 111. Art. 1 (passim); SS. Q. 180. Art. 6 (ter); PT. Q. 42. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 4; et passim. — (3), aliquid excedit facultatem naturae, non quantum ad id quod fit, sed quantum ad id in quo fit, sicut resuscitatio mortuorum, et illuminatio caecorum, PP. Q. 105. Art. 8 c; hoc fit immediate a Deo, sicut suscitatio mortui, illuminatio caeci, et caetera huiusmodi, PS. Q. 5. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 77. Art. 1; PT. Q. 86. Art. 5; PTS. Q. 75. Art. 3.

illūminātīvus, a, um, *adj.*, *enlightening, illuminative*. Illa lux fuit lux solis, sed adhuc informis quantum ad hoc quod iam erat substantia solis, et habebat virtutem illuminativam in communi, PP. Q. 67. Art. 4 ad 2; (ordo) sacerdotium illuminativus, episcoporum perfectivus, PP. Q. 108. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 184. Art. 5, in quot.; SS. Q. 184. Art. 6, in quot.; PT. Q. 67. Art. 1; PT. Q. 82. Art. 3; PTS. Q. 29. Art. 1; et passim. On **ordo illuminativus**, see *ordo*; on **virtus illuminativa**, see *virtus*; on **vis illuminativa**, see *vis*.

illūmino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) lit., *to light up, give light to, shine*, (2) fig., (a) in gen., *to enlighten spiritually*, (b) in partic., *to illuminate, enlighten the intellect*, a term used by theologians in defining the method of intellectual communication by illumination carried on between the angels or of the manifestation of angelic concepts derived from primal truth, that is from God, to other angels, (c) with *caecus*, **illuminare caecum**, *to give light* or *sight to the blind*. — (1), sicut sol, quia est perfecte lucidus, per seipsum potest illuminare; luna autem, in qua est imperfecte natura lucis, non illuminat nisi illuminata, PS. Q. 68. Art. 2 c; sicut sol illuminat aerem, etiam postquam est illuminatus, SS. Q. 52. Art. 3 c; sicut ignis habet duas operationes specie differentes, scilicet illuminare et calefacere, secundum differentiam lucis et caloris, et tamen est una numero illuminatio ignis simul illuminatis, PT. Q. 19. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 102. Art. 4 (passim); PS. Q. 79. Art. 3; SS. Q. 58. Art. 6; PT. Q. 22. Art. 4; PT. Q. 45. Art. 2; PTS. Q. 91. Art. 2. — (2) (a), ex qua sequitur quod mens divinitus non illuminetur ad recte vivendum, PS. Q. 79. Art. 3 c; homo enim suo discipulo repraesentat aliquas res per signa locutionum; non autem potest interius illuminare, sicut facit Deus, . . ., aut etiam per similitudines corporales, ut Balthasar, non est talis censendus propheta, nisi illuminetur eius mens ad iudicandum, . . ., erit autem propheta, si solummodo intellectus eius illuminetur ad iudicandum etiam ea quae ab aliis imaginarie visa sunt, SS. Q. 173. Art. 2 c; intellectus autem seu mens hominis est quasi lux illuminata a luce divini Verbi, PT. Q. 5. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 2. Art. 3; SS. Q. 173. Art. 2; PT. Q. 69. Art. 5 (passim).—(2) (b), unus angelus illuminat alium, . . ., unde illuminare nihil aliud est quam manifestationem agnitae veritatis alii tradere, . . ., sic igitur unus angelus dicitur alium inquantum ei manifestat veritatem quam ipse cognoscit, . . ., unde superior angelus plura in Deo de rationibus divinorum operum cognoscit quam inferior; et de his eum illuminat. et hoc est quod dicit Dionysius, quod angeli existentium illuminantur rationibus, (ad 1), . . ., unus angelus non illuminat alium, tradendo ei lumen naturae, vel gratiae, vel gloriae, sed confortando lumen naturale ipsius, et manifestando ei veritatem de his quae pertinent ad statum naturae, et gratiae, et gloriae, PP. Q. 106. Art. 1 ad 2; inferiores angeli numquam illuminant superiores, sed semper ab eis illuminantur, (c), . . ., angelus voluntate convertitur ad alium angelum illuminandum; sed voluntas angeli semper regulatur lege divina, quae ordinem in angelis instituit, PP. Q. 106. Art. 3 ad 3; unde communicare ea quae sunt a voluntate creata inquantum huiusmodi, non est illuminare, PP. Q. 107. Art. 2 c; angeli superiores, qui immediate de divinis a Deo illuminantur, inferiores angelos instruere possunt, (ob. 2), . . ., de rebus divinis superiores ab inferioribus numquam illuminantur, . . ., sic igitur de rebus divinis ab hominibus angeli nunquam illuminantur, PP. Q. 117. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 2 (passim); PP. Q. 108. Art. 7 (passim); SS. Q. 2. Art. 6; SS. Q. 180. Art. 6; PTS. Q. 89. Art. 1; et passim. — (2) (c), aliqua tamen Deus in creatura corporea facit quae nullo modo angeli facere possunt, sicut quod suscitat mortuos, et illuminat caecos, (ad 1), . . ., sicut quod mortui resuscitantur, quod caeci illuminantur, PP. Q. 91. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 25. Art. 4; PS. Q. 113. Art. 10; PT. Q. 77. Art. 4; PT. Q. 84. Art. 10; PT. Q. 86. Art. 5 (passim).

illūsio, ōnis, *f.*, *an illusion*, (1) *the fact* or *condition of being deceived*; *a false conception* or *idea*, (2) *something that deceives* or *deludes by producing a false impression*; *a deceptive* or *illusive appearance*, *statement*, *belief*, (3) *derision*; *mockery*, *the act of deriding* or *mocking*. — (1), sicut haeresis dicitur ab eligendo, ita secta dicitur a sectando, . . ., et utrumque pertinet ad opera carnis, non quidem quantum ad ipsum actum infidelitatis respectu proximi obiecti, sed ratione causae, quae est vel appetitus finis indebiti, secundum quod oritur ex superbia vel cupiditate, . . ., vel etiam aliqua phantastica illusio, quae est principium errandi, SS. Q. 11. Art. 1 ad 3. — (2), et hoc quidem quandoque est cum peccato praecedenti, scilicet negligentia praeparandi se contra daemonis illusiones, SS. Q. 154. Art. 5 c; si autem omnes unam eorum linguam intellexissent, hoc vel fuisset per scientiam illorum qui eos loquentes intelligerent, vel fuisset quasi quaedam illusio, SS. Q. 176. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 80. Art. 7 (bis). — (3), sed contra est quod derisio fit ludo, unde et illusio nominatur, SS. Q. 75. Art. 1 a; unde si in ludum vel risum vertatur, ex quo irrisionis vel illusionis nomen sumitur, . . ., et secundum hoc illusio est grave peccatum, SS. Q. 75. Art. 2 c.

illūsor, ōris, *m.*, *a mocker*, *derider*. Quia contumeliosus videtur accipere malum alterius seriose, illusor autem in ludum, SS. Q. 75. Art. 2 c.

illustrātio, ōnis, *f.*, *an illustration*, *lighting up*, *illumination*, *enlightenment*, (1) *a spiritual* or *intellectual enlightenment*, (2) physical, *an illumination*, *lighting up*. — (1), sol corporalis illustrat exterius; sed sol intelligibilis, qui est Deus, illustrat interius; unde ipsum lumen naturale animae inditum est illustratio Dei, qua illustramur ab ipso ad cognoscendum ea quae pertinent ad naturalem cognitionem; et ad hoc non requiritur alia illustratio, PS. Q. 109. Art. 1 ad 2; Augustinus nominat intellectum quamcumque illustrationem intellectualem, (ad 1), . . ., intelligentia quae necessaria est ad prophetiam, est quaedam illustratio mentis circa ea quae prophetis revelantur; non est autem illustratio mentis circa aestimationem rectam de ultimo fine, SS. Q. 8. Art. 5 ad 2; quandoque a formis imaginatis resultat, secundum adiutorium prophetici luminis; quia ex eisdem formis imaginatis subtilior conspicitur veritas secundum illustrationem altioris luminis, SS. Q. 173. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 108. Art. 7; PS. Q. 68. Art. 6; PS. Q. 109. Art. 7; SS. Q. 171. Art. 2; SS. Q. 173. Art. 1 (passim); et passim. — (2), sed sensum corporis, quantumcumque sit purus, non potest aliquod visibile videre sine solis illustratione, PS. Q. 109. Art. 1 ob. 2; sicut vitrum diversimode coloratum recipit splendorem ex illustratione solis, secundum modum sui coloris, PT. Q. 54. Art. 3 ad 1.

illustris, e, *adj.*, (1) *lit.*, *clear*, *bright*, *lustrous*, (2) fig., *distinguished*, *illustrious*, *famous*, *honorable*. — (1), tribus magis in regione Orientis stella novae claritatis apparuit, quae illustrior caeteris pulchriorque sideribus, in se intuentium oculos animosque converteret, PT. Q. 36. Art. 7 c, in quot. — (2), virgines sunt illustrior portio gregis Christi, SS. Q. 152. Art. 5 ad 1. Cf. SS. Q. 124. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 96. Art. 12, in quot. — **De viris illustribus**, *On Famous Men*, a work of St. Jerome's, in which he gives sketches of the lives of Christian writers as Suetonius in his work of the same title had given of the lives of the old Roman authors. Sicut dicitur Ecclesiastica historia Euseb., VI, cap. VII, and in lib. Hieronymi *De viris illustribus*, PTS. Q. 88. Art. 3 ad 2.

illustro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) lit., *to light up*, *make light*, *illuminate*, (2) fig., (a) *to light up*, *throw the light of intelligence on*, (b) *to illuminate*, light up the mind with a supernatural light. — (1), Augustinus dicit quod disciplinarum certissima talia sunt, qualia illa quae a sole illustrantur, ut videri possunt, (ob. 2), . . ., sol corporalis illustrat exterius, PS. Q. 109. Art. 1 ad 2; etiam accipiendo diem artificialem, quae causatur ex praesentia solis, quia iam sol incipiebat aerem illustrare, PT. Q. 53. Art. 2 ad 3. — (2) (a), posuerunt ergo quidam hunc intellectum secundum substantiam separatum, esse intellectum agentem, qui quasi illustrando phantasmata facit ea intelligibilia actu, . . ., unde oportet dicere quod in ipsa sit aliqua virtus derivata a superiori intellectu per quam posset phantasmata illustrare, PP. Q. 79. Art. 4 c. — (2) (b), prout scilicet unus perfectius illustratur a lumine gratiae quam alius, PS. Q. 112. Art. 4 c; Spiritus sanctus, . . ., ita etiam per donum intellectus illustrat mentem hominis, ut cognoscat veritatem quamdam supernaturalem, SS. Q. 8. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 7; SS. Q. 8. Art. 3; SS. Q. 171. Art. 2; SS. Q. 173. Art. 3; PTS. Q. 95. Art. 2.

imāginābilis, e, *adj.*, *sensibly conceivable*, *conceivable*, *imaginable*. Quod enim homo non possit imaginari quae ratio considerat, contingit vel ex hoc quod non sunt imaginabilia, sicut incorporalia, vel propter debilitatem virtutis imaginativae, quae est ex aliqua indispositione organi, PS. Q. 17. Art. 7 ad 3; secundo autem diversificantur gradus prophetiae quantum ad expressionem signorum imaginabilium, quibus veritas intelligibilis exprimitur, SS. Q. 174. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 80. Art. 2; SS. Q. 173. Art. 3; SS. Q. 174. Art. 1; PTS. Q. 92. Art. 1 (bis). On **bonum imaginabile**, see *bonus*; on **forma imaginabilis**, see *forma*. — **imāginābiliter**, *adv.*, *imaginatively*, *in imagination*. Ut scilicet aliquid percipiat ea quae exterius percipit, ab his quae imaginabiliter videt, SS. Q. 173. Art. 3 c; ad hoc quod sicut similitudines rerum corporalium sunt in anima somniantis, vel excessum mentis patientis imaginabiliter, PTS. Q. 70. Art. 2 ad 3.

imāginābiliter, *adv.*, see *imaginabilis*.

imāgināliter, *adv.*, *imaginatively*. Ita sunt in anima separata intellectualiter; non autem quod in anima separata sint imaginaliter, PTS. Q. 70. Art. 2 ad 3.

imāginārius, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to images*, *imaginary*, *belonging to a sensible conception*, *sensibly conceiving*, *sensibly conceivable*. In quantum formatae sunt aliquae figurae vel sensibiles vel imaginariae, secundum aliquam similitudinem aliquod divinum repraesentantes, PP. Q. 12. Art. 11 ad 1; apparitiones imaginariae causantur interdum in nobis ex locali mutatione corporalium spirituum et humorum, PP. Q. 111. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 7 ad 2; PP. Q. 46. Art. 1; SS. Q. 173. Art. 2 (bis); SS. Q. 174. Art. 1; SS. Q. 175. Art. 6; et passim. On **apprehensio imaginaria**, see *apprehensio*; on **bonum imaginarium**, see *bonus*; on **claritas imaginaria**, see *claritas*; on **cognitio imaginaria**, see *cognitio*; on **dimensio imaginaria**, see *dimensio*; on **forma imaginaria**, see *forma*; on **revelatio imaginaria**, see *revelatio*; on **tempus imaginarium**, see *tempus*; on **virtus imaginaria**, see *virtus*; on **vis imaginaria**, see *vis*; on **visio imaginaria**, see *visio*. — **imāginārie**, *adv.*, *in a sensibly conceivable manner*, *according to imagination*. Erit autem propheta si solummodo intellectus eius illuminetur ad iudicandum etiam ea quae ab aliis imaginarie visa sunt, SS. Q. 173. Art. 2 c; ad videndum imaginarie similitudinem caeli, Verit. 13. 5 c. Cf. PT. Q. 45. Art. 3.

imāginātio, ōnis, *f.*, (1) *a mental image*, *fancy*, *imagination*, *conception*, *phantasm*, synonym of *phantasia*, *phantasma*, and *theorema*, (2) *power of imagination*, *phantasy*, *imaginative faculty*, synonym of *phantasia*. — (1), ipsa imaginatio vocis verbum dicitur, PP. Q. 34. Art. 1 c; imaginatio formae sine aestimatione convenientis vel nocivi non movet appetitum sensitivum, PS. Q. 9. Art. 1 ad 2; facit homini imaginationem propriae sapientiae et excellentiae, PS. Q. 32. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 173. Art. 2; C. G. 1. 72; C. G. 2. 6?; C. G. 3. 2; C. G. 3. 104; 2 Cael. 14 h; et passim. — Kinds of *imaginatio* in this sense are: (a), **imaginatio confusa seu indeterminata**, *the confused* or *indefinite image* which has as its opposite *imaginatio distincta seu determinata*, i.e., *the distinct* or *definite image*. Cf. 3 Anim. 16 b. — (b), **imaginatio extranea**, *the foreign* or *strange*

image. Cum igitur homo cessat ab usu intellectualis habitus, insurgunt imaginationes extraneae, et quandoque ad contrarium ducentes, PS. Q. 53. Art. 3 c. — (c), **imaginatio falsa,** *the false imagination.* Obiectio illa procedit ex falsa imaginatione, ac si sit aliquod infinitum medium inter nihilum et ens, quod patet esse falsum. procedit autem falsa haec imaginatio ex eo quod creatio significatur ut quaedam mutatio inter duos terminos existens, PP. Q. 45. Art. 2 ad 4. Cf. PTS. Q. 70. Art. 3; PTS. Q. 84. Art. 3 (bis). — (d), **imaginatio indeterminata,** see *imaginatio confusa.* — (e), **imaginatio particularis,** *the particular image.* Propter hoc appetitus sensitivus potest etiam a ratione universali moveri mediante imaginatione particulari, PS. Q. 30. Art. 3 ad 3. — (f), **imaginatio per intellectum,** *the intellectual conception* or *idea.* Cf. Spir. 9 ad 6; 1 Anal. 1 a. — (2), imaginatio ex praeconceptis speciebus montis et auri format speciem montis aurei, PP. Q. 12. Art. 9 ad 2; imaginatio est potentia sensitivae partis (sc. animae), PP. Q. 77. Art. 8 ob. 6; est enim phantasia sive imaginatio quasi thesaurus quidam formarum per sensum acceptarum, PP. Q. 78. Art. 4 c; imaginatio una est virtus omnium sensibilium cognoscitiva, quae tamen sensus percipit per diversas virtutes, 2 Cael. 13 a. Cf. PT. Q. 30. Art. 3 ad 2; C. G. 1. 63 and 65; C. G. 2. 73 and 74; 4 Sent. 44. 3. 3. 2 ob. 1; Verit. 15. 2 ad 7; 3 Phys. 13 d; et passim. — Of the abstract imaginative faculty, i.e., of the intellect we read: memoria, prout est pars imaginationis ad intellectivam partem (sc. animae) pertinens, 4 Sent. 44. 3. 3. 2 ad 4. On the difference between *imaginatio* and *memoria,* see *memoria.* On **apprehendere per imaginationem,** see *apprehendere*; on **apprehensio imaginationis,** see *apprehensio*; on **visio imaginationis,** see *visio.*

imāginātivus, a, um, *adj., imagining through the senses, imaginative.* Quamvis etiam in ipsis interioribus viribus sensitivis apprehensivis possunt poni aliqui habitus secundum quos homo sit bene memorativus, vel cogitativus, vel imaginativus, PS. Q. 50. Art. 3 ad 3; potest tamen dici quod et si Christus habuit plenam et apertam notitiam quantum ad partem intellectivam; habuit tamen in parte imaginativa quasdam similitudines, in quibus etiam poterat speculari divina, PT. Q. 7. Art. 8 ad 1. — **imaginativa sc. potentia seu virtus seu vis,** *the sensible power of imagination* or *the sensible imaginative faculty.* In vi imaginativa (oportet) ponere non solum potentiam passivam, sed etiam activam (potentiam), PP. Q. 84. Art. 6 ad 2; vis enim imaginativa est apprehensiva, similitudinum corporalium, etiam rebus absentibus, quarum sunt similitudines, PS. Q. 15. Art. 1 c; apprehensio virtutis imaginativae est subita et sine deliberatione, PS. Q. 74. Art. 7 ad 4. Cf. PP. Q. 54. Art. 5 ob. 3; PP. Q. 76. Art. 2 ob. 4; PP. Q. 84. Art. 6 ad 2; PP. Q. 85. Art. 7 c; C. G. 2. 60; C. G. 2. 73; 1 Perih. 2 a; 3 Anim. 6 b; et passim. On **potentia imaginativa,** see *potentia*; on **virtus imaginativa,** see *virtus*; on **vis imaginativa,** see *vis*; on **visio imaginativa,** see *visio.*

imāginātus, a, um, *P. a., imagined, conceived in the mind, supposed, fancied.* Quae quidem similitudo intelligibilis in revelatione prophetica quandoque immediate a Deo imprimitur, quandoque a formis imaginatis resultat, secundum adiutorium prophetici luminis; quia ex eisdem formis imaginatis subtilior conspicitur veritas secundum illustrationem altioris luminis, (ad 2), . . ., quascumque formas imaginatas naturali virtute homo potest formare absolute huiusmodi formas considerando, SS. Q. 173. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 174. Art. 3; PT. Q. 5. Art. 1.

imāgino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* used as a deponent verb except in p.p. part., *to conceive sensibly, picture to one's self, fancy, imagine.* Potentia quae componit et dividit formas imaginativas; ut patet cum ex forma imaginata auri et forma imaginata montis componimus unam formam montis aurei, quem nunquam vidimus, PP. Q. 78. Art. 4 c; unde experimur irascibilem vel concupiscibilem rationi repugnare, per hoc quod sentimus vel imaginamur aliquod delectabile quod ratio vetat, vel triste quod ratio praecipit, PP. Q. 81. Art. 3 ad 2; sed imaginatio potest imaginari actu, absentibus sensibilibus, PP. Q. 84. Art. 7 ob. 2. Cf. PP. Q. 30. Art. 2; PP. Q. 48. Art. 4; PP. Q. 86. Art. 2; PS. Q. 1. Art. 1; PS. Q. 17. Art. 7; PS. Q. 35. Art. 7; et passim. On **affirmatio imaginata,** see *affirmatio*; on **bonum imaginatum,** see *bonus*; on **finis imaginatus,** see *finis*; on **species imaginata,** see *species.*

imāgo, inis, *f.,* (1) *copy, image, picture,* (2) *idol, carving,* (3) *pattern, model,* synonym of *exemplar, forma, idea,* and *species.* — (1), imago ab imaginando dicitur; in quo importatur prius et posterius, PP. Q. 35. Art. 1 ob. 3; ratio imaginis consistit in imitatione, unde et nomen sumitur; dicitur enim imago quasi imitago, 1 Sent. 28. 2. 1 c; imago dicit expressam repraesentationem, 1 Sent. 3. 4. 4 c; imago est eius rei, ad quam imaginatur, species indifferens, 1 Sent. 28. 2. 1 ob. 1 and c; cf. 1 Sent. 31 exp.; PP. Q. 35. Art. 1 ob. 2; PP. Q. 93. Art. 1 ob. 3 and ad 3; de ratione imaginis est similitudo. non tamen quaecumque similitudo sufficit ad rationem imaginis, sed similitudo quae est in specie rei, vel saltem in aliquo signo speciei. signum autem speciei in rebus corporeis maxime videtur esse figura. videmus enim quod diversorum animalium secundum speciem, sunt diversae figurae, non autem diversi colores. unde si depingatur color alicuius rei in pariete, non dicitur esse imago, nisi depingatur figura. sed neque ipsa similitudo speciei sufficit, vel figurae; sed requiritur ad rationem imaginis origo, . . ., ad hoc ergo quod vere aliquid sit imago, requiritur quod ex alio procedat simile ei in specie, vel saltem in signo speciei, PP. Q. 35. Art. 1 c; imago, quae est expressa rei repraesentatio, secundum figuram potissime attendatur magis quam secundum colorem vel aliquid aliud, 7 Phys. 5 d. Cf. PP. Q. 93. Art. 1 c-9 c; C. G. 3. 19; C. G. 4. 11; 1 Sent. 3 exp. 2; Col. 1. 4. On the difference between *imago* and *vestigium,* see *vestigium.* On **repraesentatio imaginis seu per modum imaginis,** see *repraesentatio*; on **similitudo imaginis,** see *similitudo.* — Kinds of *imago* in this sense are: (a), **imago astronomica,** *the astronomic image* or *constellation.* Unde etiam imagines quas astronomicas vocant, ex operatione daemonum habent effectum. . . . . in hoc distant astronomicae imagines a nigromanticis, quod in nigromanticis fiunt expresse invocationes et fantasmagoria quaedam, unde pertinent ad expressa pacta cum daemonibus inita, SS. Q. 96. Art. 2 ad 2. Cf. Quodl. 12. 9. 13 c. — (b), **imago creationis seu naturae, imago recreationis seu gratiae** and **imago similitudinis seu gloriae,** *the image of creation* or *nature, that of restoration* or *of grace,* and *that of analogy* or *of glory,* i.e., the image of God which every one according to creation and as a result of nature carries within himself, that which the just man as the result of his inner sanctification possesses through grace, and that dwelling in the blessed of heaven as a result of the glory of God and their similar glory. Cum homo secundum intellectualem naturam ad imaginem Dei esse dicatur, secundum hoc est maxime ad imaginem Dei secundum quod intellectualis natura Deum maxime imitari potest. imitatur autem intellectualis natura maxime Deum quantum ad hoc quod Deus seipsum intelligit et amat. unde imago Dei tripliciter potest considerari in homine: uno quidem modo secundum quod homo habet aptitudinem naturalem ad intelligendum et amandum Deum, et haec aptitudo consistit in ipsa natura mentis, quae est communis omnibus hominibus; alio modo, secundum quod homo actu vel habitu Deum cognoscit et amat, sed tamen imperfecte, et haec est imago per conformitatem gratiae; tertio modo, secundum quod homo Deum actu cognoscit et amat perfecte, et sic attenditur imago secundum similitudinem gloriae. . . . . prima ergo imago invenitur in omnibus hominibus secunda in iustis tantum, tertia vero solum in beatis, PP. Q. 93. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 93. Art. 9 ob. 3; Verit. 27. 6 ob. 5 and ad 5; Verit. 29. 1 ob. 12.—(c), **imago deficiens seu imperfecta** and **imago perfecta,** *the deficient* or *the imperfect image* and *the perfect image.* Imitatio potest esse dupliciter, aut simul quantum ad speciem et signum speciei, et sic imago hominis

est in filio suo, qui ipsum in humana specie et figura imitatur, et haec est perfecta imago; aut quantum ad signum tantum, et non quantum ad veritatem speciei, sicut imago hominis est statua lapidea, et haec est imperfecta imago, 2 Sent. 16. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 88. Art. 3 ad 3; PP. Q. 93. Art. 1 c; C. G. 4. 7; 1 Sent. 3. 3. 1. — (d), **imago gloriae**, see *imago creationis*. — (e), **imago gratiae**, see *imago creationis*. — (f), **imago imperfecta**, see *imago deficiens*. Cf. PP. Q. 88. Art. 3; PP. Q. 93. Art. 1. — (g), **imago naturae**, see *imago creationis*. — (h), **imago perfecta**, see *imago deficiens*. Cf. PP. Q. 35. Art. 2; PP. Q. 47. Art. 1; PP. Q. 88. Art. 3 (bis); PP. Q. 93. Art. 1 (quater). — (i), **imago recreationis**, see *imago creationis*. — (j), **imago representativa**, *the representative* or *vicarious image*. Celebratio autem huius sacramenti, . . ., imago quaedam est repraesentativa passionis Christi, quae est vera immolatio, (c), . . ., sicut celebratio huius sacramenti est imago repraesentativa passionis Christi, ita altare est repraesentativum crucis ipsius, in qua Christus in propria specie immolatus est, PT. Q. 83. Art. 1 ad 2. — (k), **imago similitudinis**, see *imago creationis*. — (2), nam in tabernaculo Deus praecepit fieri imaginem seraphim, PS. Q. 100. Art. 4 c; fuerunt sculptae imagines cherubim, PS. Q. 102. Art. 4 ob. 6. Cf. SS. Q. 94. Art. 1 c; C. G. 3. 120. — (3), imago proprie dicitur quod procedit ad similitudinem alterius. illud autem ad cuius similitudinem aliquid procedit, proprie dicitur exemplar, improprie vero imago, PP. Q. 35. Art. 1 ad 1; imago Dei est ipsa essentia divina, quae abusive imago dicitur, secundum quod imago ponitur pro exemplari, PP. Q. 93. Art. 5 ad 4.

imbēcillē, *adv.*, see *imbecillis*.

imbēcillis, e, *adj.*, *weak, feeble*. Necesse est enim quod quandocumque aliquis interius est male dispositus habens inordinatum affectum, ex hoc imbecillis reddatur ad debitas operationes exercendas, PS. Q. 71. Art. 1 ad 3. — **imbēcillē**, *adv.*, *weakly, feebly*. Discipuli, qui filii sponsi dicuntur, adhuc imbecillius dispositi erant; unde vestimento veteri comparantur, SS. Q. 147. Art. 4 ad 5, in quot.

imbēcillitas, ātis, *f.*, (1) *weakness, debility, feebleness*, (a) of the body, (b) transf., of condition as regards ability, *incompetency* or *incapacity* to do something, (2) of the mind, *intellectual weakness*, (3) fig., (spiritual) *weakness*. — (1) (a), et his qui aut valetudinis imbecillitate, aut aliqua graviori causa impediti a republica recesserunt, PS. Q. 61. Art. 5 ad 3, in quot.; puta febrem vel aliquid huiusmodi, aegrotationem vero morbum cum imbecillitate, PS. Q. 71. Art. 1 ad 3, in quot. — (1) (b), sed si consideretur quantitas proportionalis, maior invenitur ratio meriti post peccatum propter hominis imbecillitatem, PP. Q. 95. Art. 4 c. — (2), sed considerandum est quod Moyses rudi populo loquebatur, quorum imbecillitati condescendens, illa solum eis proposuit quae manifeste sensui apparent, PP. Q. 68. Art. 3 c. — (3), baptizatus non suscipitur a patrino de sacro fonte propter imbecillitatem corporalem, sed propter imbecillitatem spiritualem, PT. Q. 67. Art. 7 ad 3.

imber, bris, *m.*, *rain, heavy* or *violent rain, a rain-storm, shower of rain*. Nos autem dicimus quoniam ipsa, scilicet corpora caelestia, non sunt causa alicuius eorum quae fiunt, neque corruptionis eorum quae corrumpuntur; signa autem sunt magis imbrium et aeris transmutationis, PP. Q. 115. Art. 3 ob. 1, in quot.; sicut si dicatur aliquis alium perfundere, quia non clausit fenestram, per quam imber ingreditur, PT. Q. 47. Art. 1 c.

imbuo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a.*, *to imbue, to inspire* or *impress early, to accustom, inure, initiate, instruct*. Quia neque etiam ministri Ecclesiae eos sacramentis imbuunt, PP. Q. 113. Art. 5 ob. 3; Mater Ecclesia maternum os parvulis praebet, ut sacris mysteriis imbuantur, (ad 1, in quot.), . . ., infidelitas autem propriorum parentum, etiamsi eos post baptismum daemoniorum sacrificiis imbuere conentur, pueris non nocet, PT. Q. 68. Art. 9 ad 2. — **imbūtus**, a, um, *P. a.*, *somewhat instructed, imbued, initiated, trained*. Qui scilicet de Ecclesia fuerunt numero et fidem habentes, et sacramentis imbuti, PTS. Q. 71. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 3; SS. Q. 51. Art. 3; PT. Q. 81. Art. 2, in quot.

imbūtus, a, um, *P. a.*, see *imbuo*.

imitābilis, e, *adj.*, *that may be imitated, imitable*. Secundum quod diversimode est participabilis vel imitabilis a diversis creaturis, PP. Q. 14. Art. 6 ad 3; quia intellectus speculativus nihil dicit de imitabili et fugiendo, SS. Q. 9. Art. 4 ob. 3, in quot.; eadem et similia sunt Deo, et dissimilia; haec quidem secundum contingentem non imitabilis imitationem, id est, inquantum secundum suum posse imitantur Deum, qui non est perfecte imitabilis, SS. Q. 19. Art. 11 ad 2, in quot.

imitātio, ōnis, *f.*, *imitation, the action* or *practice of imitating* or *copying*. Nihil enim esse potest quod non procedat a divina sapientia per quamdam imitationem, PP. Q. 9. Art. 1 ad 2; vel si referatur ad poenas spirituales, hoc dicitur propter imitationem culpae, PS. Q. 87. Art. 8 ad 1; perfectio religionis maxime consistit in imitatione Christi, SS. Q. 186. Art. 5 a. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 91. Art. 1; SS. Q. 163. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 8; PTS. Q. 91. Art. 2; et passim.

imitātor, ōris, *f.*, *an imitator*, used with the *gen.* Ne si reservarentur, essent imitatores paternae malitiae, SS. Q. 108. Art. 4 ad 3; qui fuerunt pulli, id est, imitatores diaboli, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4. Cf. PT. Q. 21. Art. 4 ad 1.

imitor, āri, ātus, 1, *v.* freq. *a.* dep., *to imitate, act like, copy after, seek to resemble, to do* or *try to do after the manner of, follow as an example in conduct* or *action*. Si dicatur filius non puniri pro peccato patris, sed pro peccato proprio, inquantum imitatur malitiam paternam, PS. Q. 87. Art. 8 ob. 3; inquantum secundum suum posse imitantur Deum, SS. Q. 19. Art. 11 ad 2; Augustinus dicit: iudicium humanum debet imitari divinum iudicium in manifestis Dei iudiciis, SS. Q. 108. Art. 4 ad 2; praeterea in celebratione huius sacramenti debet Ecclesia imitari morem Christi et apostolorum, PT. Q. 83. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. 33. Art. 7; SS. Q. 90. Art. 2; SS. Q. 132. Art. 1; PT. Q. 8. Art. 7; PT. Q. 8. Art. 8; PTS. Q. 55. Art. 8; et passim.

immaculātus, a, um, *adj.*, (1) lit., *immaculate, unblemished, free from physical defect* or *disfigurement*, (2) fig. *immaculate, undefiled, unsullied, holy, unspotted, free from the taint of sin* or *evil*. — (1), anima quae peccaverit per ignorantiam, offeret capram immaculatam, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9, in quot.; si offeratis caecum ad immolandum, nonne malum est? sacrificia autem oportebat esse immaculata, SS. Q. 86. Art. 3 ad 3. — (2), sicut dicitur Psal. XVIII, 8, lex Domini immaculata, SS. Q. 78. Art. 1 ob. 2, in quot.; immaculatum autem se custodire ab hoc saeculo, imperative quidem est religionis, elicitive autem temperantiae, vel alicuius huiusmodi virtutis, SS. Q. 81. Art. 1 ad 1, in quot.; sanctitas est ab omni immunditia libera et perfecta, et omnino immaculata munditia, SS. Q. 81. Art. 8 ob. 2, in quot. Cf. PS. Q. 91. Art. 4, in quot.; SS. Q. 125. Art. 1, in quot.; SS. Q. 188. Art. 2, in quot.; PT. Q. 28. Art. 2, in quot.

immaneo, ēre, 2, *v. n.*, *to remain in, hold to, cling to*. Quidam definiunt quod perseverantia est scientia vel habitus eorum quibus est immanendum vel non immanendum, PS. Q. 58. Art. 2 ob. 2; sed immanere aliquibus pertinet ad perseverentiam, ut patet ex definitione quam Andronicus ponit, SS. Q. 137. Art. 3 a. Cf. SS. Q. 137. Art. 1 (bis); SS. Q. 156. Art. 3. — **immanens**, entis, *P. a.*, *immanent, abiding, indwelling, remaining within*. Sed ad corpus Christi in transfiguratione derivata est claritas a divinitate et anima eius, non per modum qualitatis immanentis et afficientis ipsum corpus, . . ., quia dos nominat quamdam qualitatem immanentem corpori glorioso, PT. Q. 45. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 174. Art. 3 (bis).

immānis, e, *adj.*, (1) of inanimate and abstract things, *immense, enormous, heinous*, (2) *monstrous in character, fierce, savage, wild.* — (1), unde Augustinus dicit super Ioannem, quod donare res suas histrionibus, vitium est immane, non virtus, SS. Q. 168. Art. 3 ad 3, in quot.; Iudas particeps existens mysteriorum conversus non est; unde fit scelus eius utrinque immanius, PT. Q. 81. Art. 2 a, in quot.; maxime autem periculosum circa hoc sacramentum est, quod est contra perfectionem huius sacramenti, quia hoc est immane sacrilegium, PT. Q. 83. Art. 6 ad 2. — (2), quandoquidem etiam videmus immanissimas bestias a maximis voluptatibus abstinere dolorum metu, PS. Q. 35. Art. 6 ad 1, in quot. Cf. PS. Q. 50. Art. 3, in quot.; SS. Q. 123. Art. 11.

immānitas, ātis, *f.*, *enormity, heinousness, savagery*, used in S.T. only in quot. Raptores viduarum vel virginum ob immanitatem facinoris tanti detestamur, SS. Q. 154. Art. 7 c, in quot.

immāteriālis, e, *adj.*, *immaterial, not being of the nature of material, not connected with any material, not existing in any material*, the opposite of *materialis*. Oportet enim esse diversum gradum huiusmodi esse immaterialis. unus enim gradus est, secundum quod in anima sunt res sine propriis materiis, sed tamen secundum singularitatem et condiciones individuales, quae consequuntur materiam, et iste est gradus sensus, qui est susceptivus specierum individualium sine materia, sed tamen in organo corporali; altior autem et perfectissimus immaterialitatis gradus est intellectus, qui recipit species omnino a materia et condicionibus materiae abstractas et absque organo corporali, Qu. Anim. 13 c; cf. Verit. 23. 1 a; intellectus enim divinus immaterialior est quam intellectus humanus, PP. Q. 14. Art. 11 ob. 1; cf. PP. Q. 50. Art. 2 c; substantiae intelligentes immateriales sunt sicut et incorporeae, C. G. 2. 50; quanto autem aliquid est immaterialius, tanto est nobilius, C. G. 2. 62; si aliquid est incorporeum, oportet esse immateriale, 2 Sent. 3. 1. 1 c; cf. 2 Sent. 17. 2. 1 ad 1; substantiae enim incorporeae immateriales sunt, 1 Gener. 13 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 13 (bis); PP. Q. 30. Art. 3; PT. Q. 11. Art. 1; PT. Q. 77. Art. 2; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim. On **cognitio immaterialis**, see *cognitio*; on **esse immateriale**, see *esse*; on **forma immaterialis**, see *forma*; on **immutatio immaterialis**, see *immutatio*; on **potentia immaterialis**, see *potentia*; on **principium immateriale**, see *principium*; on **processio immaterialis**, see *processio*; on **qualitas immaterialis**, see *qualitas*; on **res immaterialis**, see *res*; on **substantia immaterialis**, see *substantia*; on **virtus immaterialis**, see *virtus*. — **immāteriāliter**, *adv.*, *in an immaterial manner, immaterially*, the opposite of *materialiter*. (Plato) consideravit autem, quod forma rei intellectae est in intellectu universaliter, et immaterialiter, et immobiliter, . . ., et ideo existimavit quod oporteret res intellectas hoc modo in seipsis subsistere, scilicet immaterialiter et immobiliter, PP. Q. 84. Art. 1 c; sed sicut materialia possunt accipi ab intellectu immaterialiter et multa unite; ita infinita possunt accipi ab intellectu non per modum infiniti, sed quasi finite, PT. Q. 10. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 34. Art. 2; PP. Q. 55. Art. 2; PP. Q. 65. Art. 4; PP. Q. 76. Art. 1; PP. Q. 79. Art. 3; et passim. On **cognoscere immaterialiter**, see *cognoscere*; on **intellegere immaterialiter**, see *intellegere*; on **recipere immaterialiter**, see *recipere*; on **scire immaterialiter**, see *scire*.

immateriālitas, ātis, *f.*, *immateriality, freedom from material*, synonym of *spiritualitas*, opposite of *materialitas*. Patet igitur quod immaterialitas alicuius rei est ratio quod sit cognoscitiva, et secundum modum immaterialitatis est modus cognitionis, . . ., unde cum Deus sit in summo immaterialitatis, . . ., sequitur quod ipse sit in summo cognitionis, PP. Q. 14. Art. 1 c; immaterialitas et perfectio divina requirit ut non possint esse plures filii in divinis, PP. Q. 41. Art. 6 ad 3; secundum gradum immaterialitatis, est gradus cognitionis, Verit. 23. 1 c; (virtus sensitiva) quandam immaterialitatem habet, inquantum est susceptiva specierum sensibilium sine materia, Sensu 2 b. Cf. PP. Q. 14. Art. 11; PP. Q. 36. Art. 1; PP. Q. 79. Art. 2 ob. 1; PP. Q. 105. Art. 3 c; C. G. 1. 36; C. G. 2. 77; et passim.

immāteriāliter, see *immaterialis*.

immediātē, see *immediatus*.

immediātio, ōnis, *f.*, *immediateness, immediacy*. Quod habent de immediatione circa determinatum subiectum, 1 Anal. 5 d.

immediātus, a, um, *adj.*, *not interposed by anything else, underived, direct, adjacent to, immediate*, the opposite of *mediatus*. Quanto suppositum est prius in agendo tanto virtus eius est immediator effectui, PP. Q. 36. Art. 3 ad 4; impossibile est, quod duae causae completae sint immediatae unius et eiusdem rei, PP. Q. 52. Art. 3 c; perfectissima et tamen materiae immediata, PP. Q. 76. Art. 4 ad 3; quod causam non habet primum et immediatum est, C. G. 2. 15; in principiis demonstrationum, quorum primum est immediatum, C. G. 3. 70. Cf. PP. Q. 36. Art. 3; PS. Q. 101. Art. 4; PT. Q. 76. Art. 7; 1 Perih. 2 a; 1 Anal. 4 n; et passim. On **agens immediatum**, see *agens*; on **auctoritas immediata**, see *auctoritas*; on **causa immediata**, see *causa*; on **contrarietas immediata**, see *contrarietas*; on **contraria immediata**, see *contrarius*; on **differentia immediata**, see *differentia*; on **effectus immediatus**, see *effectus*; on **forma immediata**, see *forma*; on **movens immediatum**, see *movens*; on **oppositum immediatum**, see *opponere*; on **praedicatio immediata**, see *praedicatio*; on **principium immediatum**, see *principium*; on **propositio immediata**, see *propositio*; on **visio immediata**, see *visio*. — **immediatus in determinato susceptivo** is distinguished from *immediatus omnino seu simpliciter* thus: oppositio contradictionis omnino est immediata, oppositio vero privationis est immediata in determinato susceptivo, non autem est immediata simpliciter, 10 Met. 6 d. Cf. PS. Q. 18. Art. 8 ad 1. — **immediātē**, *adv.*, *in a direct manner without interference of something else, immediately*, synonym of *directe*, the opposite of *mediate* or *mediante aliquo*, (PP. Q. 90. Art. 3 ob. 1; PS. Q. 46. Art. 4 ad 1; C. G. 3. 17). Per hoc quod Deus habet immediate providentiam de rebus omnibus, PP. Q. 22. Art. 3 ad 2; omnes angeli, . . ., immediate vident Dei essentiam, PP. Q. 106. Art. 1 ad 1; negative propositiones in eis sunt immediate, C. G. 1. 71; illud in esse producitur vel mediate, vel immediate, C. G. 1. 96. Cf. PP. Q. 106. Art. 1 ad 3; PP. Q. 111. Art. 1 ad 2; PP. Q. 112. Art. 3 c; PT. Q. 12. Art. 3 ad 2; C. G. 2. 22; et passim. On **movens immediate**, see *movens*; on **movere immediate**, see *movere*; on **procedere immediate**, see *procedere*; on **unire immediate**, see *unire*.

immediocriter, *adv.*, *in no moderate degree*. Ut Hieronymus dicit, *Decr.*, cap. "non immediocriter", De consecrationibus, dist. V. col. 1862, SS. Q. 147. Art. 1 ad 2, in quot.

immensitas, ātis, *f.*, (1) *immeasurableness, boundlessness, greatness, infinity*, (2) *immensity, the attribute of God by which we understand Him to be uncircumscribable by any place, even before place existed.* Subsequent to creation, He is omnipresent because by His substance He is in every place, and He permeates all things, in heaven and on earth. — (1), posuerunt enim quidam aquam esse quoddam infinitum corpus, et omnium aliorum corporum principium; quam quidem immensitatem aquarum accipere posset in nomine abyssi, PP. Q. 68. Art. 3 c; sed propter immensitatem doloris quandoque contingit in hac vita animam a corpore separari, PTS. Q. 86. Art. 3 ob. 4. Cf. PP. Q. 69. Art. 1; PP. Q. 94. Art. 1; PS. Q. 112. Art. 5; SS. Q. 5. Art. 1; SS. Q. 21. Art. 2; et passim. — (2), persona Christi est tota in quolibet loco, sed non totaliter, quia nullo loco circumscribitur, sed nec omnia loca simul accepta eius immensitatem comprehendere possunt, quinimo ipse sua immensitate omnia comprehenderit, PT. Q. 52. Art. 3 ad 3.

immensus, a, um, *adj.*, (1) lit., *immense, very great in degree, extent, size*, or *quantity*, (2) fig., *immense, immeasurably large, of boundless*

extent, infinite, unfathomable. — (1), secundo ordinavit circa reges institutos, qualiter deberent se habere quantum ad seipsos, ut scilicet non multiplicarent currus et equos, neque uxores, neque etiam immensas divitias, PS. Q. 105. Art. 1 ad 2; quidam dixerunt quod sacerdos non posset consecrare immensam quantitatem panis aut vini, PT. Q. 74. Art. 2 c. — (2), esse bonum non conveniat Deo. ratio enim boni consistit in modo, specie, et ordine haec autem non videntur Deo convenire; cum Deus immensus sit, PP. Q. 6. Art. 1 ob. 1; numerus enim mensura quaedam est. sed personae divinae sunt immensae, PP. Q. 30. Art. 2 ob. 5; inquantum per fidem hanc existimationem habemus de Deo, quod sit quoddam immensum et altissimum bonum, SS. Q. 7. Art. 1 c; gratia Christi est immensa, PT. Q. 7. Art. 11 ob. 1. Cf. PP. Q. 25. Art. 2; PP. Q. 32. Art. 2; PP. Q. 39. Art. 3. — **in immensum,** *to an immeasurable degree.* Ut scilicet sicut corpora superiora transcendunt corpora inferiora magnitudine quasi in immensum, PP. Q. 112. Art. 4 ad 2.

immergo, ere, si, sum, 3, *v. a.*, (1) *to dip* or *plunge into water*, esp. *to baptize by immersion*, (2) transf., *to plunge into, bury*, as the soul plunged into hell, (3) fig., (a) *to merge, cause to enter, enclose, as to merge the soul into the body*, (b) *to plunge* or *sink* into a particular state of body or mind; *to involve deeply, absorb* in some action or activity. — (1), si quis puerum ter in aqua immersit in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, amen, PT. Q. 66. Art. 5 ad 2, in quot.; sicut ex praedicta auctoritate Gregorii patet, quantum est de se, utrumque licite fieri potest, scilicet et semel et ter immergere, PT. Q. 66. Art. 8 c; si autem omnino simul verba proferrent, et hominem immergerent aut aspergerent, essent puniendi de inordinato modo baptizandi, PT. Q. 67. Art. 6 c; in baptismo totum corpus immergitur, PTS. Q. 32. Art. 5 ob. 3. — (2), statim ut anima absolvitur a corpore, vel in infernum immergitur, PTS. Q. 69. Art. 2 c. — (3) (a), sed considerandum est, quod quanto forma est nobilior, tanto magis dominatur materiae corporali et minus ei immergitur, (c), . . ., humana anima non est forma in materia corporali immersa, PP. Q. 76. Art. 1 ad 4. — (3) (b), mergulus autem, cuius natura est ut sub undis diutius immoretur, significat gulosos, qui in aquis deliciarum se immergunt, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; alio modo ex eo quod se immergit quibusdam turpibus delectationibus, SS. Q. 156. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 46. Art. 2 (bis); SS. Q. 46. Art. 3.

immeritō, *adv.*, *undeservedly, without cause,* used in the S.T. only in quot. Non immerito Scriptura utrumque dicit, et aequalem Patri Filium, et Patrem Filio maiorem, PT. Q. 20. Art. 1 a, in quot.; quia panis ex intinctione sapidior redditur, eidem bono ingratum non immerito est secuta damnatio, PT. Q. 81. Art. 2 ad 3, in quot.

immersio, ōnis, *f.*, *immersion,* (1) in partic., the act of dipping or plunging into the water used in the administration of Baptism; called triple or trine immersion when the candidate is dipped three times, in the name of each Person of the Holy Trinity, (2) fig. *immersion, the state of being overwhelmed* or *deeply engaged; absorption.* — (1), videtur quod trina immersio sit de necessitate baptismi, . . ., illa enim tertio repetita immersio typum dominicae exprimit sepulturae, . . ., ergo videtur quod trina immersio sit de necessitate baptismi, (ob. 1), . . ., sed trina immersio est ex mandato Christi, . . ., ergo sicut baptizare in nomine Trinitatis est de necessitate baptismi, ita etiam baptizare trina immersione videtur esse de necessitate baptismi, (ob. 2), . . ., si trina immersio non sit de necessitate baptismi, ergo ad primam immersionem aliquis baptismi consequitur sacramentum, . . ., non ergo una immersio sufficit ad sacramentum baptismi; sed trina immersio videtur esse de necessitate ipsius, (ob. 3), . . ., scilicet et semel et ter immergere, quia unica immersione significatur unitas mortis Christi et unitas Deitatis; per trinam autem immersionem significatur triduum sepulturae Christi, PT. Q. 66. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 51. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 7 (bis); PT. Q. 78. Art. 6; PTS. Q. 29. Art. 2 (bis); — (2), sed stultitia quae provenit ex impedimento spirituali; scilicet ex immersione mentis ad terrena, maxime provenit ex luxuria, SS. Q. 46. Art. 3 ad 3.

imminentia, ae, *f.*, *imminence, nearness.* Primo quidem ut non perturbetur mens per imminentiam malorum, quod pertinet ad patientiam, PS. Q. 70. Art. 3 c.

immineo, ēre, 2, *v. n.*, (I) lit. *to threaten, menace,* (II) fig., (1) *to be incumbent upon,* (2) of an event, almost always of evil or danger, *to be near at hand, to impend threateningly, to overhang; to be ready, to befall* or *overtake one; to be close at hand in its incidence, to come on shortly,* (a) in gen., (b) in partic. — (I), ego vos baptizo, puta si immineret ruina aut gladius, aut aliquid huiusmodi, PT. Q. 67. Art. 6 ad 2. — (II) (1), et talium conservatio, sicut et depositorum, imminet his quibus sunt commissa ex necessitate, SS. Q. 43. Art. 8 c; ita imminet homini necessitas patrocinandi causis aliorum sicut propriis, quia alii possunt sibi aliter subvenire, SS. Q. 71. Art. 2 ad 3; sed omnibus religiosis imminet quod militent Deo, SS. Q. 187. Art. 2 ob. 1; inconveniens est ut qui excedit magna, contineatur in minimo, et cui imminet cura magnorum ad parva se transferat, PT. Q. 1. Art. 1 ob. 4; primo quidem propter exemplum; quia cum omnibus, sicut dictum est, immineat se contra tentationes tueri, PT. Q. 41. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 33. Art. 6; SS. Q. 62. Art. 8; SS. Q. 66. Art. 2; SS. Q. 147. Art. 5; PTS. Q. 11. Art. 4. — (II) (2) (a), defectus naturales semper homini imminent, ut mors et alia huiusmodi, PS. Q. 42. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 44. Art. 1 ad 3; SS. Q. 125. Art. 4 ob. 2. — (II) (2) (b), in qua quidem via multa pericula homini imminent tum ab interiori, tum ab exteriori, (c), . . ., sed imminebat ei periculum ab exteriori propter insidias daemonum, PP. Q. 113. Art. 4 ad 2; cui potest imminere periculum mortis ex immersione, PT. Q. 66. Art. 7 c; sed pugna carnis est periculosior, inquantum est diuturnior et magis nobis imminet e vicino, PTS. Q. 96. Art. 12 c. Cf. PP. Q. 95. Art. 2; PS. Q. 6. Art. 6; PS. Q. 102. Art. 5 (bis); SS. Q. 134. Art. 4; PT. Q. 68. Art. 11 (passim); et passim. — **imminens,** entis, *P. a.*, *pending, coming on shortly, imminent.* Fuit tamen in Christo agonia quantum ad partem sensitivam, secundum quod importat timorem infortunii imminentis, PT. Q. 18. Art. 6 ad 3; cum imminente passione quidam gentiles vellent Iesum videre, PT. Q. 42. Art. 1 c; solus potest aliquem baptizare, necessitate imminente, PT. Q. 67. Art. 7 ad 2. Cf. PT. Q. 49. Art. 2; PT. Q. 67. Art. 7; PT. Q. 73. Art. 2; PTS. Q. 47. Art. 1; PTS. Q. 52. Art. 2; et passim.

imminuo, ere, ui, ūtum, 2, *v. a.*, *to lessen, diminish a thing.* Imminuit virtutem activam speciei, PP. Q. 97. Art. 4 c; virtus fidei non est imminuta per mandatum circumcisionis, PT. Q. 70. Art. 4 ob. 2.

immisceo, ēre, ui, xtum, 2, *v. a.*, (1) lit., *to intermingle, mix in, intermix,* (2) fig. — (1), impuritas uniuscuiusque rei consistit in hoc quod rebus vilioribus immiscetur, SS. Q. 7. Art. 2 c. — (2), common phrases are: **se immiscere alicui rei,** *to take part in, concern oneself with, meddle with something.* Discedunt etiam aliqui ab operibus misericordiae, ne se immisceant miseriis alienis, PS. Q. 69. Art. 4 c; si propter necessitatem, aliquis se negotiis saecularibus immisceat, SS. Q. 187. Art. 2 ad 2. — Common phrases are: **immiscere se,** *to obtrude itself.* Sed veniale quidem, quando aliquis levis motus odii vel vindictae se immiscet, vel cum multum excedit moderatam defensionem, SS. Q. 41. Art. 1 c. — **immiscere mendacia veritati,** *to mix the false with the true.* Est enim hoc periculosum, quia veritati frequenter daemones immisceat mendacia, PT. Q. 44. Art. 1 ad 3. — **immiscere prohibitionem caeremonialibus,** *to insert a prohibition among the ceremonial observances.* Et ideo apostoli immiscuerunt prohibitionem fornicationis caeremonialibus, propter discretionem quae erat in utroque inter Iudaeos et gentiles, PTS. Q. 65. Art. 3 ad 1.

immisericordia, ae, *f.*, *mercilessness, unmercifulness.* Lex elegit genus occisionis, quo animalia minus affligebantur occisa, per quod etiam excludebatur et immisericordia offerentium, et deterioratio animalium occisorum, PS. Q. 102. Art. 3 ad 6; tamen propter similitudinem harum virtutum accipitur quandoque crudelitas pro misericordia, (ad 2), . . ., crudelitas ibi accipitur pro immisericordia, SS. Q. 159. Art. 1 ad 3.

immissio, ōnis, *f.*, (1) *a letting in, infusion,* (2) *intervention, interposition, interference with the acts of others,* (3) *immission,* in Eucharistic use it is equal to *commixtio* or the putting of a small particle of the Host into the chalice at the communion of the Mass, typifying the reunion of body and soul at the resurrection. — (1), quartus modus est iuxta immissionem bonae voluntatis a Deo, PP. Q. 42. Art. 2 ob. 1; scilicet secundum influxum intelligibilis luminis, secundum immissionem intelligibilium specierum, SS. Q. 173. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 174. Art. 2. — (2), et ideo nihil prohibet hominem secundum rationem apprehendere aliquid de novo in dormiendo, . . ., vel etiam ex revelatione divina, aut immissione angeli boni vel mali, SS. Q. 154. Art. 5 ad 3. — (3), nec verum est quod quidam dicunt quod per immissionem particulae corporis Christi in vinum convertatur vinum in sanguinem, PT. Q. 83. Art. 2 ad 2.

immissor, ōris, *m.*, *a sender, one who sends,* used in S.T. only in quot. Beda dicit, . . ., quod diabolus non est immissor malarum cogitationum, . . ., Damascenus autem ulterius dicit quod etiam immissor, PP. Q. 111. Art. 2 ob. 2, in quot.

immītigābilis, e, *immitigable, that cannot be softened* or *allayed,* used in S.T. only in quot. Quia immitigabile malum erat mors, apud Iudaeos, PS. Q. 105. Art. 4 ad 7, in quot.

immītis, e, *adj.*, *harsh, rough, cruel, pitiless.* Quaerunt autem homines feroces et immites per litigia et bella securitatem acquirere, inimicos suos destruendo, PS. Q. 69. Art. 4 c.

immitto, ere, īsi, issum, 3, *v. a.*, *to put in, insert, inject, infuse; to let in, admit, introduce things material* or *immaterial.* Sicut sol corporeus non eligendo omnibus corporibus lumen immittit, PP. Q. 23. Art. 4 ob. 1; Deus immisit soporem in Adam, PP. Q. 94. Art. 1 c; et pari ratione angeli boni immittunt et incendunt bonas cogitationes, PP. Q. 111. Art. 2 ob. 2; non enim suo iudicio agit ut lumen interius non immittat, . . ., Deus autem proprio iudicio lumen gratiae non immittit illis in quibus obstaculum invenit, PS. Q. 79. Art. 3 c; discipulos suos in maiorem zelum immisisset, PT. Q. 38. Art. 5 c; si musca vel aranea in calicem ante consecrationem ceciderit, aut etiam venenum deprehenderit esse immissum, PT. Q. 83. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 19. Art. 4, in quot.; PP. Q. 98. Art. 2; PP. Q. 111. Art. 2, in quot.; SS. Q. 83. Art. 8; SS. Q. 172. Art. 4, in quot.

immixtio, ōnis, *f.*, *admixture, the ingredient added to the principal substance in forming a mixture.* Sicut quaelibet res ex immixtione peioris sordescit, ut argentum ex immixtione plumbi, SS. Q. 81. Art. 8 c.

immixtus, a, um, *adj.*, *unmixed.* Et intellectus adhuc magis cognoscitivus, quia magis separatus est a materia, et immixtus, PP. Q. 14. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 1 ad 2; SS. Q. 15. Art. 3.

immōbilis, e, *adj.*, *immovable,* the opposite of *mobilis.* Sed Deus est primum movens immobile, PP. Q. 19. Art. 1 ob. 3; aeternitas enim comparatur ad tempus, sicut immobile ad mobile, PP. Q. 79. Art. 8 ad 2; nam perfectiores delectiones sunt in rebus immobilibus, PS. Q. 32. Art. 2 ad 1; primo enim dicitur immobile illud, quod nullo modo est aptum natum moveri, ut Deus, sicut dicitur invisibile, quod non est natum videri, ut sonus secundo modo dicitur immobile, quod difficile est moveri. et hoc dupliciter, vel quia, postquam incepit moveri, tarde et cum magna difficultate movetur, sicut si quis dicat claudum immobilem; vel quia difficile est, quod incipiat moveri, et per multum tempus oportet ad hoc laborare, sicut si dicamus, quod aliquis mons vel aliquod magnum saxum est immobile. tertio modo dicitur aliquid immobile, quod natum est moveri et potest de facili moveri, non tamen movetur, quando natum est moveri et ubi natum est moveri et eo modo, quo natum est moveri, 5 Phys. 4 g; eorum (sc. immobilium) consideratio, . . ., pertinet ad aliam priorem philosophiam, quae est metaphysica, 3 Cael. 2 b. Cf. PP. Q. 3. Art. 1; PP. Q. 9. Art. 1; PP. Q. 22. Art. 4; PP. Q. 113. Art. 1 (bis); PP. Q. 115. Art. 3 (passim); et passim. On **animal immobile,** see *animal;* on **causa immobilis,** see *causa;* on **corpus immobile,** see *corpus;* on **movens immobile,** see *movens;* on **substantia immobilis,** see *substantia.* — **immobiliter,** *adv.*, *immovably.* Quia per votum immobiliter voluntas firmatur in bonum, SS. Q. 88. Art. 6 c; sed aggredi est in aliud agere, sustinere autem est immobiliter perseverare, SS. Q. 123. Art. 6 ob. 2. Cf. PP. Q. 38. Art. 4; PP. Q. 64. Art. 2 (passim); PP. Q. 84. Art. 1 (quater); SS. Q. 137. Art. 4 (bis); PT. Q. 76. Art. 6 (ter); et passim.

immōbilitas, ātis, *f.*, (1) lit., *immobility, the condition of being immobile; incapacity of moving,* or *of being moved,* (2) fig., *unchangeableness, immutability,* one of the attributes of God. God is absolutely immutable, in every sense; in His substance, His knowledge, His will; His decrees; one simple eternal act is His essence. — (1), perturbatio cordis quandoque potest superabundare usque ad hoc per inordinatum motum cordis impediatur motus exteriorum membrorum; et tunc causatur taciturnitas et immobilitas exteriorum membrorum, et quandoque etiam mors, PS. Q. 48. Art. 4 ad 3. — (2), quod Deum velle aliquid creatum est necessarium ex suppositione, propter immobilitatem divinae voluntatis, non tamen absolute, PP. Q. 23. Art. 6 ad 3; et ideo immobilis perseverat; quod habet ex immobilitate et perfectione divinae rationis instituentis naturam, PS. Q. 97. Art. 1 ad 1; sicut etiam et Deus aliquando in Scripturis iurans inducitur ad ostendendum immobilitatem eius quod dicitur, SS. Q. 89. Art. 10 ad 4. Cf. PP. Q. 3. Art. 1; PP. Q. 116. Art. 3 (bis); PS. Q. 61. Art. 4; SS. Q. 183. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 2 (bis); et passim.

immōbiliter, *adv.*, see *immobilis.*

immōbilito, āre, 1, *v. a.*, (1) *to immobilize, paralyze, render incapable of movement,* (2) *decide definitely, fix, settle, determine.* — (1), si vero intantum procedat talis aggravatio, ut etiam exteriora membra immobilitet ab opere, quod pertinet ad acediam, PS. Q. 35. Art. 8 c; huiusmodi enim tristitia immobilitat animum, et impedit fugam mali, PS. Q. 39. Art. 3 ad 1. — (2), nec tamen sequitur, ergo solus Pater; quia, ut sophistae dicunt, dictio exclusiva immobilitat terminum cui adiungitur, ut non possit fieri sub eo descensus pro aliquo suppositorum, PP. Q. 31. Art. 3 ad 3.

immoderantia, ae, *f.*, *want of moderation, intemperance, immoderation.* Sed immoderantia passionum non erat in statu innocentiae, PP. Q. 95. Art. 3 ob. 1; et inquantum per hanc virtutem homo refrenatur ab immoderantia ludorum, sub modestia continetur, SS. Q. 168. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 21. Art. 1 (passim); SS. Q. 118. Art. 1; SS. Q. 118. Art. 3; SS. Q. 141. Art. 3; SS. Q. 169. Art. 1; et passim.

immoderātē, *adv.*, see *immoderatus.*

immoderātio, ōnis, *f.*, *want of moderation, excess.* Ex parte autem animae quadrupliciter: primo quidem quantum ad rationem, cuius acies hebetatur ex immoderatione cibi et potus, SS. Q. 148. Art. 6 c; ubicumque est immoderatio passionis, ibi est vitium in moribus, PTS. Q. 49. Art. 4 ob. 3.

immoderātus, a, um, *adj.*, *immoderate, unrestrained, unbridled, excessive.* Avaritia, . . ., est immoderatus appetitus rerum temporalium, . . ., sed si avaritia dicatur omnis immoderata cupiditas habendi quodcumque bonum creatum, PP. Q. 63. Art. 2 ad 2; et ideo ad liberalitatem pertinet ut neque propter immoderatum

amorem pecuniae aliquis impediatur, SS. Q. 117. Art. 3 ad 3; sic ergo iram moderatam assumit fortis ad suum actum, non autem iram immoderatam, SS. Q. 123. Art. 10 c; illa vitia inter filias gulae computantur quae ex immoderata delectatione cibi et potus consequuntur, SS. Q. 148. Art. 6 c; quin delectatio illius actus fit immoderata, PTS. Q. 49. Art. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 95. Art. 3; PS. Q. 105. Art. 4; PS. Q. 107. Art. 2; SS. Q. 162. Art. 4; PTS. Q. 3. Art. 2; et passim. — **immoderātē**, *adv., immoderately, in an immoderate manner* or *degree; beyond reasonable limits; excessively, extravagantly, too much.* Vel cum aliquis vult bibere vinum immoderate, PS. Q. 76. Art. 4 c; si autem per improbitatem aliquid immoderate extorqueant, peccant contra iustitiam, SS. Q. 71. Art. 4 c; sicut contra legem naturae est quod aliquis immoderate comedat, PTS. Q. 65. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 65. Art. 2; SS. Q. 147. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 2; SS. Q. 161. Art. 1; SS. Q. 169. Art. 1; et passim.

immodicus, a, um, *adj., excessive, beyond bounds, immoderate.* Huiusmodi autem est potus inebriare valens, quia eius usus mensuratus multum confert, et immodicus excessus multum laedit, SS. Q. 149. Art. 1 c.

immodificātus, a, um, *adj., unmodified, unchanged.* Et ideo in mensura nihil potest accipi immodificatum; sed res mensurata est immodificata, nisi mensuram attingat, SS. Q. 27. Art. 6 c.

immolātio, ōnis, *f.*, (1) *immolation, the action of immolating* or *offering in sacrifice; sacrificial slaughter of a victim; sacrifice,* (2) applied to the sacrifice of the mass, *immolation,* the commemoration of Christ's death and passion in the mass is called a sacrifice, oblation or immolation of Christ. — (1), passio enim Christi figurabatur per immolationem agni paschalis, PT. Q. 46. Art. 9 ob. 1. Cf. PS. Q. 100. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 10; PT. Q. 60. Art. 2; PT. Q. 73. Art. 6; et passim. — (2), duplici ratione celebratio huius sacramenti dicitur immolatio Christi: primo quidem, quia, sicut dicit Augustinus ad Simplicianum, solent imagines earum rerum nominibus appellari quarum imagines sunt, . . ., imago quaedam est repraesentativa passionis Christi, quae est vera eius immolatio. et ideo celebratio huius sacramenti dicitur Christi immolatio, PT. Q. 83. Art. 1 c.

immolātitius, a, um, *adj., of* or *for a sacrifice, sacrificial.* Animal autem quod non poterat sanctificari, quia non erat immolatitium redimi poterat et debebat, SS. Q. 88. Art. 10 ad 1; quia per huiusmodi immolationem carnes immolatitiae neque aliquam sanctificationem consequebantur, SS. Q. 94. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (ter).

immolo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to immolate, to bring as an offering, sacrifice,* (2) fig., *to present as an offering, sacrifice, give up for the sake of something else.* — (1), vel etiam quia animalia immolabantur idolis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 2; in veteri lege maxime immolabatur hircus pro peccato principis, PT. Q. 22. Art. 3 ob. 3; sed quantum ad secundum modum, proprium est huic sacramento quod in eius celebratione Christus immoletur, PT. Q. 83. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 94. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 8; PT. Q. 46. Art. 9; et passim. — (2), sunt quidam qui nihil sibimetipsis reservant; sed sensum, linguam, vitam atque substantiam, quam perceperunt, omnipotenti Deo immolant, SS. Q. 186. Art. 1 c, in quot.; illi qui ex possessis rebus subsidia egentibus ministrant, in bonis quae faciunt, sacrificium offerunt, quia aliquid Deo immolant, et aliquid sibi reservant, SS. Q. 186. Art. 3 ad 6, in quot.

immoror, āri, ātus, 1, *v. dep. n., to tarry* or *remain, to abide in, to dwell upon.* Amatum dicitur esse in amante, inquantum amatum immoratur in apprehensione amantis, PS. Q. 28. Art. 2 c; unicuique enim concupiscenti est delectabile immorari in cogitatione eorum quae concupiscit, PS. Q. 48. Art. 1 c; propter quod ad vitandum intemperantiam maximum remedium est ut non immoretur homo circa singularium considerationem, SS. Q. 147. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 6 (bis); PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 95. Art. 6.

immortālis, e, *adj., undying, immortal* in the narrower and in the wider sense of the word. Utrum homo in statu innocentiae esset immortalis, PP. Q. 97 pr.; forma autem hominis est anima rationalis, quae est de se immortalis, SS. Q. 164. Art. 1 ad 1; nam anima hominis est immortalis, brutorum vero animalium animae sunt mortales, SS. Q. 164. Art. 1 ad 2; quodammodo immortalis, inquantum poterat non mori, 2 Sent. 19. 1. 2 c; est immortalis, quia vita illa non terminatur morte, 1 Cael. 21 f; omne enim, quod est immortale aut incorruptibile, divinum appellabant, 3 Phys. 6 g. Cf. SS. Q. 81. Art. 7; PT. Q. 26. Art. 1; SS. Q. 130. Art. 1 (bis); 2 Sent. 19. 1. 5 ob. 6; 2 Cael. 1 b and 4 c; et passim. —On **caro immortalis**, see *caro*; on **vita immortalis**, see *vita*.

immortālitas, ātis, *f., exemption from death, immortality* in the narrower and in the wider sense of the word. Utrum per lignum vitae immortalitatem consequeretur, PP. Q. 97 pr.; ideo sicut ante immortalitatem carnis Christi resurgentis nullus adeptus fuit carnis immortalitatem, PT. Q. 27. Art. 3 c; immortalitas dicit potentiam quandam ad semper videndum et non moriendum, 2 Sent. 19. 1. 5 c; ut immortalitas referatur ad perpetuitatem vitae, sempiternitas autem ad perpetuitatem essendi, 2 Cael. 1 a; immortalitas signat vitam indeficientem, 2 Cael. 4 c. Cf. PT. Q. 26. Art. 1 (bis); PT. Q. 45. Art. 2; 2 Sent. 19. 1. 2 ad 5 and 4 ad 5; C. G. 2. 79; Qu. Anim. 14 ob. 1; et passim. — Kinds of *immortalitas* in the general sense of the word are: (a), **immortalitas gloriae**, *immortality in the glory of heaven.* Oportet enim quod ad immortalitatem et impassibilitatem gloriae, . . ., perveniamus conformati prius passionibus eius, PS. Q. 85. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 97. Art. 1 ad 4; SS. Q. 18. Art. 2 ad 1. — (b), **immortalitas naturalis**, *natural immortality.* Si ergo lignum vitae immortalitatem causasset, fuisset illa immortalitas naturalis, PP. Q. 97. Art. 4 ob. 2. — (c), **immortalitas perfecta**, *the perfect immortality.* Damascenus accipit immortalitatem perfectam, quae includit omnimodam immutabilitatem; quia omnis mutatio est quaedam mors, PP. Q. 50. Art. 5 ad 1. — (d), **immortalitas spiritualis**, *spiritual immortality*, qualis est resurgentium, 2 Sent. 19. 1. 5 ob. 2.

immundē, *adv.*, see *immundus*.

immunditia, ae, *f., impurity, uncleanness, filth,* synonym of *impuritas* and *pollutio*, the opposite of *munditia*. Duplex pollutio vel immunditia observabatur in lege: una quidem culpae per quam polluebatur anima; alia autem corruptionis cuiusdam, per quam quodammodo iniquinatur corpus. loquendo igitur de prima immunditia, nulla genera ciborum immunda sunt, vel homines inquinare possunt secundum suam naturam. . . ., secundum autem corporalem immunditiam, quae est corruptionis cuiusdam, aliquae animalium carnes immunditiam habent, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; in veteri lege duplex immunditia observabatur: una quidem spiritualis, quae est immunditia culpae; alia vero corporalis, quae tollebat idoneitatem ad cultum divinum, sicut leprosus dicebatur immundus, vel ille qui tangebat aliquod morticinum; et sic immunditia nihil aliud erat quam irregularitas quaedam, PS. Q. 102. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (passim); PS. Q. 107. Art. 2 (bis); SS. Q. 15. Art. 3; SS. Q. 153. Art. 4; PT. Q. 37. Art. 4; et passim. On **passio immunditiae**, see *passio*; on **servitus immunditiae**, see *servitus*. — Kinds of *immunditia* are: (a), **immunditia corporalis seu corporis seu exterior** and **immunditia mentis**, *the physical or exterior impurity* and *the mental* or *inner impurity*. Immunditia secundum quosdam, quae ponitur filia gulae, est quaedam immunditia corporalis, SS. Q. 153. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 ad 4 and ad 5; PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; PS. Q. 103. Art. 2 (bis); PT. Q. 80. Art. 7 (passim); 4 Sent. 9. 1. 3. 5 ad 2 and 4. 3 c; et passim. — (b), **immunditia corporis**, see *immunditia corporalis*.

— (c), **immunditia culpae seu peccati** and **immunditia irregularitatis,** *impurity consisting of a sin* or *guilt* and *that consisting of an irregularity.* Una (immunditia) culpae per quam polluebatur anima, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 ad 4; PS. Q. 103. Art. 2 (bis); PT. Q. 37. Art. 4 ad 3; PTS. Q. 67. Art. 4; PTS. Q. 74. Art. 1. — (d), **immunditia exterior,** see *immunditia corporalis.* Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis). — (e), **immunditia irregularitatis,** see *immunditia culpae.* Purgabant autem purgatione quadam carnali ab immunditia irregularitatis cuiusdam, PT. Q. 37. Art. 4 ad 3. — (f), **immunditia luxuriae,** *the impurity arising from lust,* quae potest attendi sive secundum inordinatam emissionem quarumcumque superfluitatum vel specialiter quantum ad emissionem seminis, SS. Q. 148. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 70. Art. 4 c; SS. Q. 153. Art. 4 ad 1. — (g), **immunditia mentis,** see *immunditia corporalis.* Ab immunditia vero mentis, quae est immunditia culpae, non habebant virtutem expiandi, PS. Q. 103. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5. — (h), **immunditia peccati,** see *immunditia culpae.* Nam immunditia cadaveris cuiuscumque significat immunditiam peccati, quod est mors animae, ... per immunditiam vero coitus et mulieris parientis designatur immunditia peccati originalis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4. — (i), **immunditia spiritualis,** *spiritual impurity.* Magis est abominabilis Deo immunditia spiritualis quam corporalis. sed si quis proiceret corpus Christi in lutum vel sterquilinium, gravissimum reputaretur eius peccatum. ergo gravius peccat si ipsum sumat cum peccato quod est immunditia spiritualis, PT. Q. 80. Art. 5 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5.

immundo, āre, āvi, 1, *v. a., to defile, render unclean.* Cuius immunditiae causa est, quia in talia vasa de facili poterat aliquid immundum cadere, unde poterant immundari, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4.

immundus, a, um, *adj.,* (1) lit., *unclean, filthy,* (2) fig., *unclean, impure,* (a) of persons, as the result of sin, or by contact with any legal or ceremonial uncleanness, (b) of speech and thought, (c) *the unclean spirit; a wicked spirit; a demon,* (3) ceremonially *unclean,* (a) *constituting a source of defilement,* said specifically in Jewish law of certain animals forbidden for use in sacrifice or for food, (b) *everything of the harvest before the first fruits had been offered was considered unclean in the Old Testament,* (c) *certain states* or *conditions of the human body wherein the influence* and *consequences of sin appear more clearly* and *more forcibly, were in the Mosaic Law considered to defile a man.* He became thereby unclean before the Lord, and was deprived of the benefit and privileges of the covenant. Those states were: death, leprosy, some normal and abnormal physiological functions, and childbirth. — (1), quia in talia vasa de facili poterat aliquid immundum cadere, unde poterant immundari, PS. Q. 102. Art. 5 c; vel quia ex rebus immundis nutriuntur, sicut porcus, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. — (2) (a), sed mali cum sint immundi, non possunt alios a peccato mundare, secundum illud Eccle. XXXIV, 4, PT. Q. 64. Art. 5 ob. 1; est contra praeceptum legis, quae per esum et contactum quorumdam animalium dicebat hominem immundum fieri, ut patet Lev. XI, PT. Q. 40. Art. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 15. Art. 3; PT. Q. 8. Art. 7; PT. Q. 64. Art. 1; PT. Q. 67. Art. 1; PT. Q. 71. Art. 4; PTS. Q. 37. Art. 2. — (2) (b), talis scilicet peccator, audax videtur, sacerdotalibus manum apponens, . . ., et audet immundas infamias, non dicam orationes, super divina signa christiformiter enuntiare, PT. Q. 64. Art. 6 a, in quot.; et si hoc sit sine concupiscentia et delectatione, non erunt cogitationes immundae, PT. Q. 80. Art. 7 c. Cf. PT. Q. 82. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 36. Art. 5. — (2) (c), sed operatio miraculorum fit etiam a Spiritu immundo, SS. Q. 178. Art. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 90. Art. 2; PTS. Q. 80. Art. 9, in quot. —(3) (a), discretio mundorum animalium ab immundis pertinet ad caeremonias observantiarum, (ob. 4), . . ., distinctio mundorum animalium et immundorum non fuit ante legem quantum ad esum, PS. Q. 103. Art. 1 ad 4; canis secundum legem reputabatur animal immundum, . . ., sed canis nec offerebatur, SS. Q. 86. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6 (passim); PT. Q. 40. Art. 4, in quot. — (3) (b), et ideo praeceptum est eis ut fructus trium primorum annorum immundos reputarent, PS. Q. 102. Art. 6 ad 5. — (3) (c), ideo quia mors est corruptio quaedam, cadaver hominis reputabatur immundum, . . ., leprosi etiam reputabantur immundi, . . ., similiter etiam mulieres patientes sanguinis fluxum sive per infirmitatem, . . ., et eadem ratione viri reputabantur immundi fluxum seminis patientis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4. Cf. PTS. Q. 64. Art. 3; PTS. Q. 67. Art. 4. — **immundē,** *adv., impurely, uncleanly, filthily.* Vel quia ex rebus immundis nutriuntur, sicut porcus; aut immunde conversantur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

immūnis, e, *adj.,* (1) lit. (a) *free* or *exempt from a public burden* or *charge* as in the case of ecclesiastical persons exempt from taxation, (b) transf. *immune, free from,* as physical unsightliness, (2) fig. *not sharing* or *partaking in, free from, devoid of, without something,* used with *a, ab* and the *abl.* — (1) (a), ergo videtur quod clerici teneantur dare praediales decimas, SS. Q. 87. Art. 4 ob. 2. — (1) (b), figuralis vero ratio manifesta est; nam maculae vel defectus corporales a quibus debebant sacerdotes esse immunes, significant vitia, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10. — (2), per quam a peccato conservarentur immunes, PP. Q. 100. Art. 2 ad 1; si Adam non peccasset, filii essent immunes a culpa, PS. Q. 81. Art. 5 ad 2; secundum quod est in eis aliquid de amore boni, et tamen non sunt totaliter immunes a malo, SS. Q. 144. Art. 4 ad 1; ut nullus quantumcumque sanctus, se aestimet securum et immunem a tentatione, PT. Q. 41. Art. 1 c; cum Virgo beata credatur omnino immunis fuisse a fomitis inclinatione, PTS. Q. 96. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 150. Art. 1; SS. Q. 152. Art. 3; PT. Q. 27. Art. 2; PT. Q. 87. Art. 3; PTS. Q. 99. Art. 4; et passim.

immūnitas, ātis, *f.,* (1) lit., *immunity, freedom* or *exemption from anything,* as the exemption of ecclesiastical persons and things from secular or civil liabilities, burdens, or duties, (2) fig., *immunity, freedom* or *exemption from anything evil* or *injurious.* — (1), religiosi qui sunt clerici, . . ., non tenentur decimas dare, . . ., habent tamen aliquam immunitatem secundum diversas concessiones eis a sede apostolica factas, SS. Q. 87. Art. 4 ad 2. — (2), sicut de statu gloriae assumpsit comprehensionem, et de statu innocentiae immunitatem a peccato, PT. Q. 13. Art. 3 ad 2; postmodum vero in ipsa conceptione carnis Christi, in qua primo debuit refulgere peccati immunitas, PT. Q. 27. Art. 3 c; quamvis per poenitentiam peccator redeat ad gratiam pristinam, et immunitatem a reatu poenae, PTS. Q. 4. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 152. Art. 1 (bis); PTS. Q. 60. Art. 1; PTS. Q. 69. Art. 4; PTS. Q. 71. Art. 5; PTS. Q. 99. Art. 5.

immūtābilis, e, *adj.,* (1) in gen., *immutable, not subject* or *susceptible to change; changeless,* (2) in partic., *immutable, unchangeable,* an attribute of God, the same forever and ever, in whom there is no change, nor the shadow of alteration. — (1), sed liber vitae est quid aeternum et immutabile, PP. Q. 24. Art. 3 ob. 2; et sic, quantum ad prima principia legis naturae, lex naturae est omnino immutabilis, PS. Q. 94. Art. 5 c; sic igitur praecepta ipsa decalogi, quantum ad rationem iustitiae quam continent immutabilia sunt, PS. Q. 100. Art. 8 ad 3; gradus autem in hominibus non sunt immutabiles, sicut in angelis, SS. Q. 31. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 8; PS. Q. 97. Art. 1; SS. Q. 19. Art. 11; SS. Q. 58. Art. 1; SS. Q. 89. Art. 9; PTS. Q. 53. Art. 4. — (2), dicit Augustinus solus Deus immutabilis est, (a), . . ., solus Deus est omnino immutabilis, PP. Q. 9. Art. 2 c; voluntas Dei est omnino immutabilis, . . ., tam substantia Dei quam eius scientia est omnino immutabilis unde oportet voluntatem eius omnino esse immutabilem, PP. Q. 19. Art. 7 c; animus Dei est immutabilis et inflexibilis, SS. Q. 83. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 116. Art. 4; SS. Q. 90. Art. 1; SS. Q. 91. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 4; PT. Q. 57. Art. 1.

immūtābilitas, ātis, *f.*, (1) in gen., *immobility, fixedness, stability*, (2) in partic., an attribute of God, *immutability, the quality of being immutable; unchangeableness, invariableness, unalterableness.* Every change implies something new which was not there before, and such change would imply an imperfection which cannot be in God. God is absolutely immutable in every sense, in His substance, His Knowledge, His Will, His decrees; one simple eternal act is His essence. — (1), necessitas autem voti per immobilitatem fit voluntatis, SS. Q. 88. Art. 6 ad 1. — (2), ratio aeternitatis consequitur immutabilitatem, sicut ratio temporis consequitur motum, (c), . . ., eo enim modo communicat Deus suam aeternitatem aliquibus, quo et suam immutabilitatem, PP. Q. 10. Art. 2 ad 1; secundum tamen quod aliqua ab ipso immutabilitatem percipiunt, secundum hoc aliqua eius aeternitatem participant quaedam ergo quantum ad hoc immutabilitatem sortiuntur a Deo, PP. Q. 10. Art. 3 c; fortitudo autem Dei est eius immutabilitas, PS. Q. 61. Art. 3 c; secunda fuit opinio ponentium omnia etiam in rebus humanis ex necessitate contingere, sive ex immutabilitate divinae providentiae, SS. Q. 83. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 3 pr.; PP. Q. 9. Art. 2 (bis); PP. Q. 10. Art. 1; PP. Q. 12. Art. 4; PP. Q. 41. Art. 3. — **immūtābiliter**, *adv., unchangeably.* Sed in sanctis post resurrectionem omnino anima dominabitur supra corpus; nec illud dominium aliquo modo poterit auferri, quia ipsa erit immutabiliter Deo subiecta, PTS. Q. 82. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 16. Art. 8; PP. Q. 24. Art. 3; PP. Q. 84. Art. 6; PS. Q. 97. Art. 1.

immūtābiliter, *adv.*, see *immutabilis.*

immūtātio, ōnis, *f.*, (1) *lack of change, immutability, unchangeableness*, (2) *change*, i.e., passing from one state to another, synonym of *conversio, mutatio*, and *transmutatio.* — (1), licet Deum velle aliquid non sit necessarium absolute, tamen necessarium est ex suppositione propter immutationem divinae voluntatis, PP. Q. 19. Art. 7 ad 4; potest vocari immutatio, id est, non-mutatio, 5 Phys. 9 g; de contrarietate immutationis ad mutationem, 5 Phys. 9 k; corruptio recedit ab immutatione vel quiete, quae est in esse, 5 Phys. 9 k. — (2), est autem triplex immutatio a poenitente intenta: prima quidem per regenerationem in novam vitam, et haec pertinet ad poenitentiam quae est ante baptismum; secunda autem immutatio est per reformationem vitae praeteritae iam corruptae, et haec pertinet ad poenitentiam mortalium post baptismum; tertia autem immutatio est in perfectiorem operationem vitae, et haec pertinet ad poenitentiam venialium, quae remittuntur per aliquem ferventem actum charitatis, PT. Q. 90. Art. 4 c; fit aliqua immutatio in substantia corporali, C. G. 3. 99. Cf. PP. Q. 46. Art. 1 (ter); PP. Q. 75. Art. 3 c and ad 3; PP. Q. 84. Art. 6 c; PP. Q. 89. Art. 5 ob. 4; C. G. 3. 154; et passim. — Kinds of *immutatio* in this sense are: (a), **immutatio accidentalis** and **immutatio essentialis**, *the unessential* and *the essential change.* Cf. Mal. 7. 11 c and ad 2. — (b), **immutatio animalis seu sensibilis seu immaterialis seu spiritualis** and **immutatio corporales seu materialis seu naturalis sc. organi animae**, *the spiritual* or *sensible* or *immaterial* or *intellectual change* and *the physical change* or *the change that affects the nature of an organ of the soul.* Dico autem immutationem naturalem, prout qualitas recipitur in patiente secundum esse naturae, sicut cum aliquid infrigidatur vel calefit aut movetur secundum locum. immutatio vero spiritualis est, secundum quod species recipitur in organo sensus aut in medio per modum intentionis et non per modum naturalis formae. non enim sic recipitur species in sensu secundum illud esse, quod habet in re sensibili, 2 Anim. 14 h. Cf. PP. Q. 78. Art. 3 c and 4 c; PS. Q. 35. Art. 7 ad 3; PTS. Q. 82. Art. 3 (bis); 4 Sent. 14. 1. 1. 6 ad 2; 4 Sent. 44. 2. 1. 3 ob. 2, c, and ad 2, and Art. 4 ad 1; Qu. Anim. 13 c; 2 Anim. 14 h. — (c), **immutatio corporalis**, see *immutatio animalis.* Poenitentia est quaedam passio habens corporalem immutationem scilicet ploratum, PT. Q. 85. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 57. Art. 4; PS. Q. 28. Art. 5; PS. Q. 77. Art. 2; PTS. Q. 3. Art. 1. — (d), **immutatio essentialis**, see *immutatio accidentalis.* — (e), **immutatio immaterialis**, see *immutatio animalis.* — (f), **immutatio materialis**, see *immutatio animalis.* Sed intellectus noster non intelligit per materialem immutationem organi, PP. Q. 87. Art. 3 ad 3. Cf. PTS. Q. 82. Art. 4 (bis). — (g), **immutatio naturalis**, see *immutatio animalis.* Est autem duplex immutatio: una naturalis et alia spiritualis. naturalis quidem, secundum quod forma immutantis recipitur in immutato secundum esse naturale, sicut calor in calefacto; spiritualis autem, secundum quod forma immutantis recipitur in immutato secundum esse spirituale, ut forma caloris in pupilla, quae non fit per hoc colorata, PP. Q. 78. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 3 (passim); PTS. Q. 82. Art. 3 (passim); PTS. Q. 82. Art. 3. — (h), **immutatio sensibilis**, see *immutatio animalis.* Cum perceptio formarum sensibilium sit ex immutatione sensibili, PP. Q. 78. Art. 4 c. — (i), **immutatio spiritualis**, see *immutatio animalis* and *immutatio naturalis.* Cf. PP. Q. 78. Art. 3 (ter); PTS. Q. 85. Art. 3 (passim); PTS. Q. 85. Art. 4 (passim).

immūtātivus, a, um, *adj., changing.* Exterius ergo immutativum est quod per se a sensu percipitur, et secundum cuius diversitatem sensitivae potentiae distinguuntur, PP. Q. 78. Art. 3 c. On **vis immutativa**, see *vis.*

immūtātus, a, um, *adj., unchanged.* Ut enim Seneca dicit ad hoc quod homo teneatur facere quod promisit, requiritur quod omnia immutata permaneant, SS. Q. 110. Art. 3 ad 5; unde cum culpa damnati immutata remaneat, non potest esse quod levius poenam ferat, PTS. Q. 71. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 77. Art. 4, in quot.; SS. Q. 80. Art. 1, in quot.; SS. Q. 109. Art. 1, in quot.

immūto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to change, alter, transform.* Non enim albedo diminuitur, si visum non immutet, neque calor, si non calefaciat, PS. Q. 53. Art. 3 ob. 1; et hoc modo sicut non poterat immutare exteriora corpora a cursu et ordine naturae, ita etiam non poterat immutare proprium corpus a naturali dispositione, PT. Q. 13. Art. 3 c; corpora enim damnatorum non solum ab exteriori affligentur, sed etiam ab interiori, secundum quod corpus immutatur ad passionem animae in bonum vel malum, PTS. Q. 97. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 111. Art. 4 (passim); PS. Q. 6. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 10; PT. Q. 44. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 7; PTS. Q. 99. Art. 3; et passim.

imo, *adv.*, introduces a sentence rectifying a mistake, implied doubt or understatement in a question, *nay, nay but, nay rather.* Cum aliquis habens artem operatur malum artificium, hoc non est opus artis, imo est contra artem, PS. Q. 57. Art. 3 ad 1; cogitatio autem ipsa secundum se non est peccatum mortale, imo quandoque est veniale tantum, PS. Q. 74. Art. 8 c; sed aliae virtutes theologicae scilicet fides et spes, non excluduntur per unum actum peccati mortalis, imo remanent informes, SS. Q. 25. Art. 12 ob. 5; quandoque vero talis appetitus est sine peccato, imo est laudabilis, PT. Q. 15. Art. 9 c; non enim requiritur ad poenam quod sit voluntaria, imo magis est de ratione poenae quod sit contra voluntatem, PTS. Q. 24. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 8. Art. 2; PP. Q. 57. Art. 5; PS. Q. 9. Art. 1; PS. Q. 65. Art. 2; SS. Q. 8. Art. 4; PTS. Q. 41. Art. 2; et passim.

impācātus, a, um, *adj., not peaceable, unquiet, unpacific*, used in the S.T. only in quot. Nocendi cupiditas, ulciscendi crudelitas, impacatus, et implacibilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi, et si qua sunt similia, haec sunt quae in bellis iure culpantur, SS. Q. 40. Art. 1 c, in quot.

impactio, ōnis, *f., a striking against, concussion, an impact.* Hieronymus ibidem dicit, quod graece scandalum dicitur, nos offensionem vel ruinam, vel impactionem pedis possumus dicere, (c), . . . scandalum autem importat ipsam impactionem ad ruinam, SS. Q. 43. Art. 1 ad 5; scandalum importat impactionem quamdam per

quam aliquis disponitur ad ruinam, . . ., puta cum aliquis ex inordinato dicto vel facto alterius commovetur motu venialis peccati, SS. Q. 43. Art. 4 c.

impalpābilis, e, *adj.*, *impalpable*, *intangible*, the opposite of *palpabilis*. Corpus nostrum in illa resurrectionis gloria erit impalpabile, et ventis aereque subtilius, PT. Q. 54. Art. 2, in quot. Cf. PTS. Q. 83. Art. 6 (ter). On **corpus impalpabile**, see *corpus*.

impar, aris, *adj.*, (1) in gen., *uneven*, *unequal*, *dissimilar*, (a) in number, *odd*, *uneven*, not divisible by two, (b) in quality, (2) in partic., (with the accessory idea of smaller, inferior) *inferior*, *weaker*. — (1) (a), sicut est necessarium numerum esse parem vel imparem, PP. Q. 19. Art. 3 c; sicut necessarium est binarium esse parem, et impossibile est cum est imparem, PP. Q. 104. Art. 1 ob. 1. Cf. PT. Q. 10. Art. 3 ad 3. — (1) (b), non est impar meritum continentiae in Ioanne qui nullas expertus est nuptias et in Abraham, qui filios generavit, SS. Q. 152. Art. 4 ob. 1, in quot.; mulier excusavit peccatum suum impari sexu, sed pari fastu, SS. Q. 163. Art. 4 c, in quot. — (2), inquantum non expectatur ibi miraculosus effectus, nisi forte quando pugiles sunt valde impares virtutes vel arte, SS. Q. 95. Art. 8 ad 3.

imparātus, a, um, *adj.*, *unprepared*, *not ready*, *unprovided*. Et tamen oportet unumquodque horum hoc modo disponi ut dies Domini non inveniat imparatos, PTS. Q. 88. Art. 3 ad 4.

impartibilis, e, *adj.*, *indivisible*, *without parts*. Pars enim substantiae hominis generantis transit in substantiam geniti; sed divina natura impartibilis est, PP. Q. 41. Art. 3 c; ut enim probat Philosophus, nullum impartibile movetur, . . ., sed angelus est impartibilis, PP. Q. 53. Art. 1 ob. 1.

impartior, īri, 4, dep. *v. a.*, (also in the *dep.* from *impertior*) *to impart give*, *offer*. Sancti angeli, qui sunt in plenissima participatione divinae bonitatis, quidquid a Deo percipiunt, subiectis impartiuntur, PP. Q. 106. Art. 4 c; nisi impertiatur cuique Spiritus sanctus, ut eum Dei et proximi faciat amatorem, ille a sinistra non transfertur ad dexteram, SS. Q. 172. Art. 4 c, in quot.; quicumque peccat mortaliter, peccat contra Deum, cuius praecepta transgreditur et cuius honorem alii impartitur, PTS. Q. 99. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 33. Art. 4 ad 3; PTS. Q. 17. Art. 2.

impassibilis, e, *adj.*, *incapable of suffering*, *passionless*, synonym of *insensibilis*, the opposite of *passibilis*. Corpus humanum in statu innocentiae erat impassibile quantum ad passiones quae removent dispositionem naturalem, . . ., et similiter anima fuit impassibilis quantum ad passiones quae impediunt rationem, PP. Q. 95. Art. 2 ad 2; sed impassibile non potest pati, PT. Q. 46. Art. 12 a. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 16. Art. 8 (bis); PT. Q. 46. Art. 12 (bis); PT. Q. 65. Art. 1; PT. Q. 69. Art. 3; et passim. On **caro impassibilis**, see *caro*; on **corpus impassibile**, see *corpus*; on **intellectus impassibilis**, see *intellectus*.

impassibilitas, ātis, *f.*, (1) *incapacity for suffering*, *impassibility*, the opposite of *passibilitas*, (2) *apathy*, synonym of *insensibilitas*. — (1), propter caelestis corporis impassibilitatem; immortalitas enim et impassibilitas primi status non erat ex conditione materiae, . . ., sed ex originali iustitia, per quam corpus subdebatur animae, quamdiu anima esset subiecta Deo, PS. Q. 81. Art. 5 ad 2; sed impassibilitas est quaedam negatio passibilitatis, (ob. 2), . . ., impassibilitas potest dupliciter considerari, vel secundum se, vel secundum causam suam. si secundum se consideretur, quia solam negationem vel privationem importat, non suscipit magis et minus, sed erit aequalis in omnibus beatis. si autem consideretur secundum suam causam, sic erit in uno maior quam in alio. causa autem eius est dominium animae super corpus; quod quidem dominium causatur ex hoc quod ipsa anima fruitur Deo immobiliter; unde in illo qui perfectius fruitur Deo est maior impassibilitatis causa, PTS. Q. 82. Art. 2 c; mutatus est in impassibilitatem et immortalitatem carnis, C. G. 4. 55; dissimilitudo impassibilitatis sensitivi et intellectivi, 3 Anim. 7 f. Cf. PP. Q. 25. Art. 3 (ter); SS. Q. 18. Art. 2 ad 1; PT. Q. 45. Art. 1 (bis); PTS. Q. 82. Art. 3 (passim); C. G. 4. 86; et passim. — One kind of *impassibilitas* is: **impassibilitas gloriae seu gloriosorum**, *impassibility of glory* or *of the glorified in heaven* which is the opposite of *impassibilitas naturae*, i.e., of natural impassibility. Oportet enim quod ad immortalitatem et impassibilitatem gloriae, quae in Christo inchoata est, et per Christum nobis acquisita, perveniamus conformati prius passionibus eius, unde oportet quod ad tempus eius passibilitas in nostris corporibus remaneat ad impassibilitatem gloriae promerendam conformiter Christo, PS. Q. 85. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 18. Art. 2 ad 1; PTS. Q. 82. Art. 3; 4 Sent. 44. 2. 1. — (2), impassibilitas dupliciter dicitur, uno modo, secundum quod privat affectiones, quae accidunt contra rationem et mentem perturbant, alio modo, secundum quod excludit omnem affectum, Verit. 26. 8 ad 4.

impatiens, entis, *adj.*, *that cannot bear*, *will not endure* or *suffer*, *impatient of anything*. Quid enim est aliud dolor nisi quidam sensus divisionis vel corruptionis impatiens, PS. Q. 36. Art. 3 a; dicitur enim aliquis impatiens morae, sicut aliorum malorum, SS. Q. 136. Art. 5 ob. 2; si quis esurit, et impatiens non vult expectare alios, PT. Q. 80. Art. 8 ad 2.

impatientia, ae, *f.*, *impatience*, *unwillingness* or *inability to bear anything*, *want of endurance*. Sed impatientia opponitur longanimitati, per quam aliquis moram expectat, SS. Q. 136. Art. 5 ob. 2; in eo vero qui praeoccupat tempus deordinatur concupiscentia propter impatientiam morae, SS. Q. 148. Art. 4 ad 1; si autem omnino eis per impatientiam dissentiat, PTS. Q. 15. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 146. Art. 1 ob. 4, in quot.

impaviditas, ātis, *f.*, *impavidity*, *fearlessness*. Ergo vitium impaviditatis non opponitur fortitudini, (ob. 2), . . ., videtur quod impaviditas ei non opponatur, (ob. 2), . . ., ponit impaviditatem fortitudini oppositam, . . ., ita etiam impaviditas opponitur ei per defectum timoris, (c), . . ., impaviditas ex sua specie corrumpit medium fortitudinis, (ad 2), . . ., impaviditas autem secundum defectum timoris, SS. Q. 126. Art. 2 ad 3.

impavidus, a, um, *adj.*, *impavid*, *fearless*. *undaunted*. Videtur quod esse impavidum non opponatur fortitudini, . . ., sed nullus actus fortitudinis impeditur per hoc quod aliquis est impavidus, . . ., ergo esse impavidum non opponitur fortitudini, (ob. 1), . . ., esse impavidum est vitiosum vel propter defectum debiti amoris, SS. Q. 126. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 125. Art. 1 (ter).

impeccābilitas, ātis, *f.*, *impeccability*, *the quality* or *character of being impeccable*; *freedom from liability to sin*, *wrong-doing* or *error*. Meretur enim aliquis vitam aeternam, de cuius ratione est impeccabilitas, PS. Q. 114. Art. 9 ob. 2; et ex hac parte charitas impeccabilitatem habet ex virtute Spiritus sancti, SS. Q. 24. Art. 11c. Cf. SS. Q. 83. Art. 11 ad 3.

impedīmentum, i, *n.*, (1) *an impediment*, *hindrance*, *that by which something is entangled*, (a) in gen., (b) in particular, *an impediment* to marriage, a condition or circumstance which under natural, Divine, or Church law, renders a marriage unlawful or invalid. Some impediments are merely forbidding, *impedimenta impedientia*; others are annulling, *impedimenta dirimentia*. The former make the marriage illicit; the latter render it also invalid, (2) *an impediment*, something that impedes the functions or health of the body. — (1) (a), dupliciter aliquid impeditur ab alio, . . ., et tale impedimentum operationis repugnat felicitati, PS. Q. 4. Art. 5 ad 4; illud peccatum dicitur esse in Spiritum sanctum, per quod tolluntur impedimenta peccati, SS. Q. 105. Art. 2 ob. 2; vectes inferni dicuntur impedimenta, quibus sancti patres de inferno

exire prohibebantur, PT. Q. 52. Art. 4 ad 2; impedimentum autem totius humanae naturae ex peccato primi hominis consecutum per passionem Christi amotum, PTS. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 59. Art. 3 (passim); SS. Q. 25. Art. 6; SS. Q. 186. Art. 1 (bis); PT. Q. 71. Art. 3 (passim); PTS. Q. 95. Art. 5 (bis); et passim. — (1) (b), in matrimonio sunt quaedam quae sunt de essentia matrimonii, et quaedam quae sunt de solemnitate eius, . . ., ideo impedimenta quae contrariantur his quae sunt de solemnitate huius sacramenti nos efficiunt quin sit verum matrimonium; et talia dicuntur impedire matrimonium contrahendum, sed non dirimunt contractum, sicut prohibitio Ecclesiae, et tempus feriatum. unde versus: ecclesiae vetitum, nec non tempus feriatum, impediunt fieri, permittunt iuncta teneri; impedimenta autem quae contrariantur his quae sunt de essentia matrimonii, faciunt ut non sit verum matrimonium, et ideo dicuntur non solum impedire contrahendum, sed dirimere iam contractum, quae his versibus continentur: error, conditio, votum, cognatio, crimen, cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas, si sis affinis, si forte coire nequibis, haec socianda vetanda connubia, facta retractant, PTS. Q. 50. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 51. Art. 1 (passim); PTS. Q. 52. Art. 3 (bis); PTS. Q. 55. Art. 4 (ter); PTS. Q. 56. Art. 1 (passim); PTS. Q. 58. Art. 1 (passim); et passim. — (2), sicut indigestio contingit praeter ordinem virtutis nutritivae ex aliquo impedimento, puta ex grossitie cibi, PP. Q. 103. Art. 7 c; huiusmodi actus harum potentiarum impediri secundum impedimenta organorum, sicut oculus turbatus non bene videt, PP. Q. 115. Art. 4 c; tunc enim homo potest uti sensu cum voluerit, nisi sit impedimentum ex parte organi, PS. Q. 17. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 101. Art. 2; SS. Q. 46. Art. 3; SS. Q. 45. Art. 5; PT. Q. 65. Art. 1; PT. Q. 68. Art. 12; PT. Q. 69. Art. 6.

impedio, īre, īvi, or ii, ītum, 4, *v. a.*, *to hamper, impede, hinder, prevent*, constr., with (1) *acc.*, (2) *ab.*, (3) *ne, quin, quominus*, (4) the *inf.*, (5) *absol.* — (1), sed omnis actus venereus maxime impedit virtutem, SS. Q. 153. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 82. Art. 3 (passim); SS. Q. 154. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 4; SS. Q. 154. Art. 7; SS. Q. 182. Art. 3 (passim); et passim. — (2), ratio non semper in suo actu totaliter a passione impeditur, PS. Q. 77. Art. 8 ad 3. Cf. PP. Q. 94. Art. 1; SS. Q. 78. Art. 2; PT. Q. 27. Art. 1; PT. Q. 70. Art. 4; PT. Q. 76. Art. 7; et passim. — (3), ita quod nunquam peccet mortaliter, non tamen impeditur quin possit habitum virtutis acquirere, PS. Q. 63. Art. 2 ad 2; sed in interiori voluntate per dicta vel facta aliorum non impediuntur quominus tendant in Deum, SS. Q. 43. Art. 5 ad 2; duplici ergo ratione impeditur iudex ne reum a poena absolvere possit, SS. Q. 67. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 3; SS. Q. 47. Art. 11; PT. Q. 51. Art. 1; PT. Q. 76. Art. 7; PT. Q. 89. Art. 4; et passim. — (4), ratio ex his nullo modo impediebatur facere quae conveniebant, PT. Q. 15. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 4; PT. Q. 69. Art. 7; PT. Q. 76. Art. 7; PTS. Q. 50. Art. 1; et passim. — (5), alio modo dicitur aliquis causa alicuius indirecte, scilicet quia non impedit cum impedire possit, PT. Q. 47. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 104. Art. 5; SS. Q. 149. Art. 2; SS. Q. 186. Art. 3; SS. Q. 189. Art. 1; SS. Q. 189. Art. 10; et passim. — **impediens**, entis, *P. a.*, *hindering, preventing.* Utrum gradus impedientes matrimonium possint per statutum Ecclesiae determinari, PTS. Q. 54 pr. Cf. PP. Q. 81. Art. 2; PS. Q. 74. Art. 7; SS. Q. 54. Art. 2; SS. Q. 62. Art. 7; SS. Q. 70. Art. 3; et passim. On **causa impediens**, see *causa.* — **impeditus,**, a, um, *P. a.*, *hindered, prevented.* Inconstans enim deficit in praecipiendo, quasi ab aliquo impeditus, SS. Q. 54. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 4. Art. 5 (ter); PS. Q. 32. Art. 8; PS. Q. 33. Art. 3; SS. Q. 77. Art. 3; et passim. On **causa impedita**, see *causa*; on **operatio impedita**, see *operatio.*

impeditio, ōnis, *f.*, *impedition, the action of impeding* or *fact of being impeded*; *hindering.* Quod consumptio ibi non importat destructionem alicuius quod prius fuerat, sed impeditionem eius quod aliter esse posset, PT. Q. 4. Art. 2 ad 3.

impeditīvus, a, um, *adj.*, *impeditive, tending to impede* or *obstruct*; *of the nature of an impediment*; *obstructive, hindering.* Impediat ipsemet a consecutione boni quod amat, efficitur ei odiosus, non inquantum est similis, sed inquantum est proprii boni impeditivus, PS. Q. 27. Art. 3 c; cum vera amicitia supra virtutem fundetur, quidquid est virtuti contrarium in amico, est amicitiae impeditivum, SS. Q. 106. Art. 1 ad 3; inquantum erant meritoriae vitae aeternae, non tamen inquantum erant impeditivae peccati, PT. Q. 88. Art. 1 ad 3; praeterea, duo mala sunt magis impeditiva boni quam unum, PTS. Q. 59. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 40. Art. 4; PS. Q. 84. Art. 4; SS. Q. 36. Art. 6 (bis); SS. Q. 88. Art. 10; SS. Q. 88. Art. 11 (bis); et passim.

impedītor, ōris, *m.*, *a hinderer, obstructer.* Et ideo reprehenditur quasi impeditor communis boni et salutis, quod signum petere nolebat, SS. Q. 97. Art. 2 ad 3.

impello, ere, puli, pulsum, 3, *v. a.*, (1) lit., (a) *to strike against a thing*; (b) in partic., with the accessory idea of motion, *to set in motion, impel*, (2) fig., *to impel, incite, urge*; esp. *to instigate, stimulate, persuade*, used with (a) *in* or *ad* and *acc.*, (b) *ut* with *subj.*, (c) the simple *acc.*, (d) *absol.*, (e) in *pass.* — (1) (a), non autem iudicatur aliquid molle ex hoc quod cedit fortiter impellenti, . . ., et ideo non reputatur aliquis mollis, si cedat aliquibus valde graviter impellentibus, SS. Q. 138. Art. 1 c. — (1) (b), ut cum quis aliquem corporaliter impellit ad motum, PTS. Q. 47. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 49. Art. 1. — (2) (a), processio, . . ., non consideratur secundum rationem similitudinis, sed magis secundum rationem impellentis et moventis in aliquid, PP. Q. 27. Art. 4 c; fortitudo autem impellit ad ea sustinenda vel aggredienda, SS. Q. 141. Art. 2 c; et ideo proprie continentia dicitur circa illas passiones quae impellunt ad aliquid prosequendum, . . ., et ideo passiones tanto vehementius impellunt ad aliquid prosequendum, SS. Q. 155. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 61. Art. 2; SS. Q. 161. Art. 1 (bis); SS. Q. 163. Art. 3; PT. Q. 27. Art. 3; PT. Q. 62. Art. 6; PTS. Q. 65. Art. 1. — (2) (b), impellebant enim eos Aegyptii, ut exirent velociter, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2, in quot. — (2) (c), est autem proprium amoris quod moveat et impellat voluntatem amantis in amatum, PP. Q. 36. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 77. Art. 6; SS. Q. 162. Art. 1. — (2) (d), manifestum est autem quod gravius impellit motus periculorum quam cupiditas delectationum, SS. Q. 138. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 112. Art. 1; SS. Q. 142. Art. 3. — (2) (e), inquantum scilicet intellectus a sensu accipit, et voluntas impellitur a passione appetitus sensitivi, SS. Q. 156. Art. 1 ad 1.

impendo, ere, di, sum, 3, *v. a.*, *to give, bestow, vouchsafe, expend, discharge, impart, devote*, used with *acc.* alone, and with the *acc.* and *dat.* Sicut Papa dicitur absolvere aliquem, etiamsi per alium officium absolutionis impendat, PP. Q. 112. Art. 2 ad 2; sed haec misericordia non omnibus impenditur excaecatis, sed praedestinatis solum, (c), . . ., quod autem misericordiam quibusdam impendit, PS. Q. 79. Art. 4 ad 3; alioquin nulli liceret aliquam rem vendere, quia quamlibet rem potest homo misericorditer impendere; sed quando eam misericorditer impendit, . . ., non tamen semper tenetur gratis patrocinium impendere, SS. Q. 72. Art. 4 ad 1; et sic oportebat propagationi humani generis maximam curam impendere, PTS. Q. 54. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 82. Art. 4 c; PS. Q. 100. Art. 5 ad 4; SS. Q. 71. Art. 4 (passim); PT. Q. 67. Art. 8 c; PTS. Q. 42. Art. 2 c; PTS. Q. 99. Art. 5 ad 1; et passim. — **impensus**, a, um, *P. a.*, *bestowed, rendered.* Puta recompensatio mercedis debitae pro servitio impenso, SS. Q. 57. Art. 1 c; secundo quantum ad secundarium finem matrimonii, qui est mutuum obsequium sibi a coniugibus in rebus domesticis impensum, PTS. Q. 41. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 61. Art. 4 ad 2. — **impensa**, ae, *f.*, *fee, charge, cost.* Tenebatur tamen ad impensas solvendas quas percussus in medicos fecerat, PS. Q. 105. Art. 4 ad 3.

impensus, a, um, *Part.* and *P. a.*, see *impendo.*

imperātivus, a, um, *adj.*, (1) *commanding* in the proper sense of the word, (2) *commanding* in the broader sense of the word. — (1), talis intimatio exprimitur per verbum imperativi modi; puta cum alicui dicitur: Fac hoc, PS. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 17. Art. 2 (bis); SS. Q. 76. Art. 1; PT. Q. 71. Art. 3; PT. Q. 78. Art. 2 (bis); PT. Q. 84. Art. 3; et passim. On **modus imperativus**, see *modus*; on **oratio imperativa**, see *oratio*; on **verbum imperativum**, see *verbum*; on **virtus imperativa**, see *virtus*; on **vis imperativa**, see *vis*. — (2), in brutis autem animalibus virtus appetitiva non est proprie imperativa, nisi imperativum sumatur large pro motivo, PS. Q. 17. Art. 2 ad 1. — **imperātivē**, *adv.*, *in the sense of a commanding, imperatively*, setting subordinates to work, the opposite of *permissive* and *elicitive*, the latter in relation to the activity of a faculty. Ad prudentiam pertinet bene consiliari imperative ad eubuliam autem elicitive, SS. Q. 51. Art. 2 ad 1; tenetur non solum permissive, ut primo, sed imperative, Eph. 4. 8; sed imperative a caritate, 4 Sent. 15. 1. 1. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 81. Art. 1; PTS. Q. 7. Art. 3; PTS. Q. 12. Art. 2 (bis).

imperātor, ōris, *m.*, (1) *emperor*; in Roman History a word generally meaning commander, under the Republic conferred by salutation of the soldiers on a victorious general; afterwards under the Empire, confined to the head of the State, in whose name all victories were won, and thus the equivalent of its English representative, emperor, (2) applied to Christ as *commander-in-chief, absolute ruler*. — (1), si aliquis crederet quod praeceptum proconsulis esset praeceptum imperatoris, contemnendo praeceptum proconsulis, PS. Q. 19. Art. 5 ad 2; et in Codice Theodosius et Valentinianus imperatores Volusiano praefecto scribunt, PS. Q. 96. Art. 5 ad 3; unde Iustinianus Imperator dicit, SS. Q. 154. Art. 10 ad 2; quod inducens Ambrosius ad Gratianum imperatorem dicit, PT. Q. 18. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 69. Art. 3; PT. Q. 18. Art. 2; PT. Q. 19. Art. 1; PT. Q. 35. Art. 7; PTS. Q. 68. Art. 3 (bis); et passim.

imperceptibilis, e, *adj.*, *imperceptible*. Nec potest dici quod fiat in tempore imperceptibili, PP. Q. 67. Art. 2 c; erit tamen in instanti si instans accipiatur pro tempore imperceptibili, (c), . . ., et ideo erit in tempore, sed imperceptibili, propter facilitatem operandi, quae competit angelis, PTS. Q. 77. Art. 4 ad 4. Cf. PTS. Q. 84. Art. 3 (passim).

imperfectē, *adv.*, see *imperfectus*.

imperfectio, ōnis, *f.*, *imperfection*, the opposite of *perfectio*. Et quia perfectum et imperfectum opponuntur, impossibile est quod simul secundum idem sit perfectio et imperfectio, PS. Q. 67. Art. 3 c; ad quod ante consensum sit veniale peccatum tantum, hoc est per accidens, scilicet propter imperfectionem actus, PS. Q. 74. Art. 8 ad 2; ratio mali in imperfectione consistit, C. G. 1. 39. Cf. PS. Q. 91. Art. 5; SS. Q. 4. Art. 4 (bis); SS. Q. 188. Art. 3; PT. Q. 7. Art. 3; PTS. Q. 74. Art. 5; et passim. — Kinds of *imperfectio* are: (a), **imperfectio actus**, *the imperfection of an action*. Peccatum quod est contra rationes aeternas, etsi sit peccatum mortale ex genere, potest tamen esse peccatum veniale propter imperfectionem actus subiti, PS. Q. 74. Art. 10 ad 1. Cf. PS. Q. 74. Art. 8 ad 2; PS. Q. 88. Art. 5 (bis); PS. Q. 88. Art. 6; PS. Q. 89. Art. 3; SS. Q. 35. Art. 3 c; et passim. — (b), **imperfectio agentis** and **imperfectio effectus**, *the imperfection of a cause* and *that of an effect*. Imperfectio effectus attestatur imperfectioni agentis, PP. Q. 66. Art. 1 a. — (c), **imperfectio effectus**, see *imperfectio agentis*. — (d), **imperfectio moralis**, *the moral imperfection*. Peccatum est imperfectum imperfectione morali ex parte inordinationis, PS. Q. 75. Art. 4 ad 2. — (e), **imperfectio virtutis**, *the imperfection of a virtue*. Ex imperfectione autem virtutis contingit quod aliquis verecundetur de opprobriis quae sibi inferuntur propter virtutem, quia quanto est aliquis magis virtuosus, tanto magis contemnit exteriora bona vel mala, SS. Q. 144. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 31. Art. 5; C. G. 1. 82.

imperfectus, a, um, *adj.*, *unfinished, incomplete, imperfect*, synonym of *incompletus*, the opposite of *completus* and *perfectus*. Omnia imperfecta sumuntur a perfectis, PP. Q. 33. Art. 3 c; continentia differt quidem a virtute, sicut imperfectum a perfecto, SS. Q. 143. Art. 1 ad 1; imperfectum erit, secundum quod est deficiens ab actu, C. G. 1. 39; unumquodque imperfectum est, secundum quod est in potentia cum privatione actus, C. G. 1. 28; omne quod est imperfectum derivatur ab aliquo perfecto, C. G. 1. 44. Cf. PP. Q. 45. Art. 8; SS. Q. 83. Art. 10; SS. Q. 141. Art. 1; SS. Q. 155. Art. 4; C. G. 2. 15; et passim. On **actus imperfecti et imperfectus**, see *actus*; on **agens imperfectus**, see *agens*; on **amicitia imperfecta**, see *amicitia*; on **amor imperfectus**, see *amor*; on **animal imperfectum**, see *animal*; on **beatitudo imperfecta**, see *beatitudo*; on **bonitas imperfecta**, see *bonitas*; on **bonum imperfectum**, see *bonus*; on **caritas imperfecta**, see *caritas*; on **causa imperfecta**, see *causa*; on **coactio imperfecta**, see *coactio*; on **cognitio imperfecta**, see *cognitio*; on **communitas imperfecta**, see *communitas*; on **contemplatio imperfecta**, see *contemplatio*; on **definitio imperfecta**, see *definitio*; on **delectatio imperfecta**, see *delectatio*; on **dilectio imperfecta**, see *dilectio*; on **ens imperfectum**, see *ens*; on **esse imperfectum**, see *esse*; on **felicitas imperfecta**, see *felicitas*; on **forma imperfecta**, see *forma*; on **fruitio imperfecta**, see *fruitio*; on **gratia imperfecta**, see *gratia*; on **inductio imperfecta**, see *inductio*; on **ira imperfecta**, see *ira*; on **linea imperfecta**, see *linea*; on **magnitudo imperfecta**, see *magnitudo*; on **matrimonium imperfectum**, see *matrimonium*; on **motus imperfectus**, see *motus*; on **numerus imperfectus**, see *numerus*; on **oboedientia imperfecta**, see *oboedientia*; on **operatio imperfecta**, see *operatio*; on **oratio imperfecta**, see *oratio*; on **pax imperfecta**, see *pax*; on **praedicatio imperfecta**, see *praedicatio*; on **prudentia imperfecta**, see *prudentia*; on **perfectio imperfecta**, see *perfectio*; on **potentia imperfecta**, see *potentia*; on **qualitas imperfecta**, see *qualitas*; on **quantitas imperfecta**, see *quantitas*; on **ratio imperfecta**, see *ratio*; on **regimen imperfectum**, see *regimen*; on **resurrectio imperfecta**, see *resurrectio*; on **scientia imperfecta**, see *scientia*; on **similitudo imperfecta**, see *similitudo*; on **species imperfecta**, see *species*; on **status imperfectus**, see *status*, on **virtus imperfecta**, see *virtus*; on **visio imperfecta**, see *visio*; on **vita imperfecta**, see *vita*. — **imperfectum est prius quam perfectum, in fieri** (PP. Q. 65. Art. 3 c), *in the sphere of becoming* or *beginning, the imperfect is prior to the perfect*. — **in omnibus generibus contingit aliquid esse dupliciter, vel sicut perfectum, vel sicut imperfectum**, see *perfectus*. — **naturali ordine perfectum praecedit imperfectum**, see *perfectus*. — **omne, quod est imperfectum, sub eodem genere cadit cum perfecto, non quidem sicut species, sed per reductionem** (3 Phys. 1 d), *everything that is imperfect falls under the same genus as the perfection that corresponds to it not as a species but as ultimately reducible to it*. — **perfecta naturaliter sunt priora imperfectis**, see *perfectus*. — **perfectum est prius imperfecto et natura et tempore**, see *perfectus*. — **perfectum est prius imperfecto in rerum naturalium ordine**, see *perfectus*. — **perfectum natura naturaliter est prius imperfecto**, see *perfectus*. — **perfectum secundum substantiam prius est imperfecto**, see *perfectus*. — **perfectum secundum substantiam prius est imperfecto**, see *perfectus*. — **veniente perfecto evacuatur imperfectum, quod scilicet ei opponitur**, see *perfectus*. — **opus imperfectum**, the title of a work included among works of St. John Chrysostom, is the work of an Arian author of the fifth century. St. Thomas makes frequent reference to the *Opus imperfectum*. Chrysostomus enim, Hom. II. in Op. imperf. in Matth. aliquant. a princ., PT. Q. 36. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 60. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 8; PT. Q. 39. Art. 5; PT. Q. 39. Art. 6; PT. Q. 41. Art. 2; et passim. — **imperfectē**, *adv.*, *imperfectly, incompletely*, the opposite of *perfecte*. Sic igitur praedicta nomina divinam substantiam significant, imperfecte tamen, sicut et creaturae imperfecte eam repraesentant, PP. Q. 13. Art. 2 c; habetur autem ultimus finis dupliciter; uno modo perfecte, et alio modo imperfecte. perfecte quidem, quando habetur non solum in in-

tentione, sed etiam in re; imperfecte autem quando habetur in intentione tantum, PS. Q. 11. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 29. Art. 2; PT. Q. 33. Art. 2; PT. Q. 79. Art. 2; PT. Q. 87. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 2; et passim. On **cognoscere perfecte**, see *cognoscere*; on **velle imperfecta**, see *velle*.

imperiālis, e, *adj.*, *imperial*, found only in quot. in S.T. Ad mortis sententiam deducetur, non tamquam chartam disrumpens, sed tamquam verbum imperiale disrumpens, . . ., quod autem in ea celabatur, imperiale Verbum erat, natum ex natura, non prolatum per linguam, PT. Q. 46. Art. 12, in quot. Cf. SS. Q. 188. Art. 3; PT. Q. 47. Art. 5; both in quot. On **dominium imperiale**, see *dominium*.

imperiōsē, *adv.*, *imperiously*, *tyrannically*, used in the S.T. only in quot. Non aspere, quantum existimo, non dure, non imperiose ista tolluntur, SS. Q. 150. Art. 1 ad 4, in quot.; ergo non imperiose et obiurgando eum repellere debuit, dicens: vade retro, Satana, PT. Q. 41. Art. 4 ob. 6, in quot.

imperitia, ae, *f.*, *inexperience*, *ignorance*, *unskilfulness*. Nisi propter imperitiam aut insipientiam aut impotentiam gubernantis, PP. Q. 103. Art. 3 ob. 2; sed aestimans id sibi necessarium esse, non pertinet hoc ad gulam, sed aliquam imperitiam, SS. Q. 148. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 53. Art. 4 ad 1; PT. Q. 36. Art. 3 ad 2.

imperītus, a, um, *adj.*, *unskilled*, *unlettered*, *ignorant*, *without experience*, used in the S.T. only in quot. Si in alicuius opificis officinam imperitus intraverit, PP. Q. 72. Art. 1 ad 6, in quot.; quia latina loquendi consuetudine non imperitorum tantum, verum etiam doctissimorum, SS. Q. 81. Art. 1 ob. 2, in quot.; fuerunt quidam imperiti, qui baptizabantur pro his qui de hac vita sine baptismo decesserant putantes illis prodesse, PTS. Q. 71. Art. 9 ad 4, in quot. Cf. SS. Q. 11. Art. 2, in quot.

imperium, ii, *n.*, (1) *command*, *the intellectual act directing the activity of the will*, (2) *command* in the wider sense of the word, (3) *chief command*, *imperial power*, (4) *empire*, *kingdom*. — (1), cum de Filio dicitur: Portans omnia verbo virtutis suae, verbum figurate accipitur pro effectu verbi. unde Glossa interlinearis ibi dicit quod verbum sumitur pro imperio, inquantum scilicet ex effectu virtutis Verbi est quod res conserventur in esse, PP. Q. 34. Art. 2 ad 5; imperium nihil aliud est, quam actus rationis ordinantis cum quadam motione aliquid ad agendum, PS. Q. 17. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 21. Art. 2 ad 1; PP. Q. 43. Art. 1 c; PP. Q. 81. Art. 3 ad 2; 3 Sent. 13. 1. 1 ad 4; 5 Met. 1 a; et passim. — Kinds of *imperium* in this sense are: **imperium intellectus** and **imperium voluntatis**, *the command* or *power of reason* and *that of the will*. Augustinus fidem accipit pro actu fidei, qui dicitur consistere in credendum voluntate, inquantum ex imperio voluntatis intellectus credibilibus assentit, SS. Q. 4. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 25. Art. 5; SS. Q. 109. Art. 1; PT. Q. 13. Art. 3; C. G. 2. 73; C. G. 3. 78; et passim. — (2), in uno et eodem homine virtus intellectiva movet potentias sensitivas, et potentiae sensitivae per suum imperium movent organa quae exsequuntur motum, PP. Q. 18. Art. 3 c; habet autem quamdam generalitatem, secundum quod omnes virtutum actus per imperium ordinat in bonum divinum, SS. Q. 81. Art. 8 ad 1. Cf. PP. Q. 36. Art. 3; SS. Q. 81. Art. 5; SS. Q. 102. Art. 2 (bis); PTS. Q. 71. Art. 6; PTS. Q. 76. Art. 2; et passim. — (3), Constantinus cessit imperium vicario Christi, Regim. 3. 17. Cf. Regim. 3. 20. — (4), a kind of *imperium* in this sense is: **imperium mundanum**, *the worldly kingdom*. Cf. 1 Cant. 8.

impermixtus, a, um, *adj.*, *unmixed*. Unde videtur illud esse certius quod minus potest habere de dubitatione, sicut est albius quod est nigro impermixtius, SS. Q. 4. Art. 8 ob. 1; magis album dicitur quod est nigro impermixtius, PTS. Q. 82. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 48. Art. 2 ob. 3, in quot.; SS. Q. 26. Art. 7 ob. 1.

impero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, (1) *to command*, *order* in the proper and narrower sense of the word, *to direct the activity of another faculty*, the opposite of *elicere*, (2) *to command* in the broader sense of the word. — (1), imperare autem est actus rationis praesupposito tamen actu voluntatis, . . ., imperare autem est quidem essentialiter actus rationis. imperans enim ordinat eum cui imperat ad aliquid agendum intimando vel denuntiando; sic autem ordinare per modum cuiusdam intimationis est rationis. sed ratio potest aliquid intimare vel denuntiare dupliciter. uno modo absolute, quae quidem intimatio exprimitur per verbum indicativi modi, sicut si aliquis alicui dicat "hoc est tibi faciendum." aliquando autem ratio intimat aliquid alicui movendo ipsum ad hoc, et talis intimatio exprimitur per verbum imperativi modi, puta cum alicui dicitur "fac hoc." primum autem movens in viribus animae ad exercitium actus est voluntas, . . ., cum ergo secundum movens non moveat nisi in virtute primi moventis, sequitur quod hoc ipsum quod ratio movet imperando, sit ei ex virtute voluntatis. unde relinquitur, quod imperare sit actus rationis, praesupposito actu voluntatis, in cuius virtute ratio movet per imperium ad exercitium actus, PS. Q. 17. Art. 1 c; imperare nihil aliud est, quam ordinare aliquem ad aliquid agendum cum quadam intimativa motione, PS. Q. 17. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 81. Art. 4 (passim); SS. Q. 88. Art. 6 (bis); SS. Q. 99. Art. 2; SS. Q. 124. Art. 2 (bis); 4 Sent. 15. 4. 1. 1 ad 3; et passim. On **actus imperatus**, see *actus*; on **ars imperans**, see *ars*; on **caritas imperans**, see *caritas*; on **habitus imperans**, see *habitus*; on **motus imperans**, see *motus*; on **potentia imperans et imperata**, see *potentia*; on **principium imperans**, see *principium*; on **virtus imperans**, see *virtus*. — (2), talis cognitio est in brutis animalibus, quorum et virtutes appetitivae non sunt imperantes libere; sed secundum naturalem instinctum ad ea quae apprehendunt, moventur, PS. Q. 11. Art. 2 c; sicut enim homo imperando, vel deprecando, ordinat quodammodo quid sibi ab aliis fiat, SS. Q. 88. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 1 (bis); SS. Q. 88. Art. 12; SS. Q. 90. Art. 3; SS. Q. 187. Art. 2; 4 Sent. 15. 4. 1. 1 ad 3. — **imperāns**, āntis, *P. a.*, *commanding*, *ordering*. Nihil prohibet actus qui est proprie unius virtutis, elective attribui alteri virtuti sicut imperanti et ordinanti ad suum finem, SS. Q. 32. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 17. Art. 2; PS. Q. 50. Art. 3; SS. Q. 26. Art. 7; SS. Q. 33. Art. 1; SS. Q. 60. Art. 1; et passim. — **imperātus**, a, um, *P. a.*, *commanded*, *ordered*. Illa ratio secundum hunc modum procedit de iustitia legali secundum quod virtus imperata a iustitia legali, iustitia legalis dicitur, SS. Q. 58. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 112. Art. 1; PS. Q. 1. Art. 1; PS. Q. 6. Art. 4; PS. Q. 71. Art. 6; PS. Q. 76. Art. 2; et passim.

impersōnālis, e, *adj.*, *impersonal*. Et similiter si sit gerundivum verbi impersonalis, PP. Q. 41. Art. 6 ad 1.

impersuāsibilis, e, *adj.*, *impersuasible*, *not to be persuaded*, *unyielding*. Nam in speculativis, qui errat circa principia, impersuasibilis est, PS. Q. 72. Art. 5 c.

impertransibilis, e, *adj.*, *impertransible*, *that cannot be passed through* or *crossed*. Si dicatur quod ea quae in se sunt infinita, scientiae Dei finita sunt; contra: ratio infiniti est, quod sit impertransibile, PP. Q. 14. Art. 12 ob. 2.

imperturbātus, a, um, *adj.*, *undisturbed*, used in the S.T. only in quot. Dicit Augustinus quod erat in eis amor imperturbatus in Deum, et quaedam aliae animae passiones, PP. Q. 95. Art. 2 a, in quot.

impetigo, ōnis, *f.*, *a scabby eruption of the skin*, *impetigo*. Repudiatur etiam, si habeat iugem scabiem, id est, petulantiam carnis; et si habuerit impetigonem, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

impeto, ere, 3, *v. a.*, *to accuse*. Super quo sic diximus distinguendum quod si tempore denuntiationis praemissae is qui iam coniunctos impetit, extra dioecesim existebat, PTS. Q. 55. Art. 10 ad 4, in quot.; sed vir est actor impetens uxorem de offensa in se commissa, PTS. Q. 62. Art. 3 a.

impetrābilis, e, *adj., pass., easy to be obtained, attainable.* Et multorum preces impossibile est quod non impetrent, illud scilicet quod est impetrabile, SS. Q. 83. Art. 7 ad 3.

impetrātio, ōnis, *f., impetration, the action of obtaining* or *procuring by request* or *entreaty.* Impetratio orationis innititur misericordiae, PS. Q. 114. Art. 6 ad 2; et quamvis eius oratio non sit meritoria, potest tamen esse impetrativa, quia meritum innititur iustitiae, sed impetratio innititur gratiae, SS. Q. 83. Art. 16 ad 2; possint valere ad merendum gratiam de congruo et per modum impetrationis, PTS. Q. 27. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 71. Art. 1 (bis); PTS. Q. 72. Art. 3.

impetrātivus, a, um, *adj., obtained by entreaty,* or *vows, impetrative.* Si autem prima intentio desit, oratio nec meritoria est, nec impetrativa, SS. Q. 83. Art. 13 c; et quamvis eius oratio non sit meritoria, potest tamen est impetrativa, SS. Q. 83. Art. 16 ad 2.

impetro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to get, obtain, procure, accomplish, bring to pass,* used *absol.,* with a *subst. cl.,* the *acc.,* and *ut.* Oratio praeter effectum spiritualis consolationis, quam praesentialiter affert, duplicem habet virtutem respectu futuri effectus; scilicet virtutem merendi, et virtutem impetrandi, (c), . . ., ex quibus oratio impetrat quod petit, SS. Q. 83. Art. 15 ad 3; sed ad impetrandum orationum suffragia pecunia datur sanctis viris, (ob. 2), . . ., qui dant eleemosynas pauperibus, ut orationum ab ipsis suffragia impetrent, SS. Q. 100. Art. 3 ad 2; quia etsi aliquis alteri impetret ut ad vitam perveniat, PTS. Q. 71. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 83. Art. 16 (passim); SS. Q. 83. Art. 17; PTS. Q. 24. Art. 3; PTS. Q. 72. Art. 3 (passim); PTS. Q. 99. Art. 5, et passim.

impetuōsitas, ātis, *f., impetuosity,* the quality of being impetuous; sudden or violent energy of movement, action, etc., *vehemence,* especially of feeling, temper, disposition. Et ex hoc sequitur magna vehementia et inpetuositas in motu irae, PS. Q. 48. Art. 2 c.

impetuōsus, a, um, *adj., impetuous, violent.* Quantum vero ad intensionem desiderii, ira magis excludit misericordiam quam odium, quia motus irae est impetuosior propter cholerae inflammationem, PS. Q. 46. Art. 6 ad 1; quanto aliquid est magis impetuosum, tanto difficilius videtur esse ad refrenandum. sed ira, quam refrenat mansuetudo, videtur esse impetuosior quam concupiscentia quam refrenat temperantia, SS. Q. 141. Art. 7 ob. 2. Cf. PS. Q. 15. Art. 2. On **appetitus impetuosus**, see *appetitus.*

impetus, ūs, *m., assault, attack, impetuosity, impulse.* Aliter invenitur impetus ad opus in brutis animalibus et aliter in hominibus. homines enim faciunt impetum ad opus per ordinationem rationis, unde habet in eis impetus rationem imperii. in brutis autem fit impetus ad opus per instinctum naturae, quia scilicet appetitus eorum statim apprehenso convenienti vel inconvenienti naturaliter movetur ad prosecutionem vel fugam unde ordinantur ab alio ad agendum, non autem ipsa seipsa ordinant ad actionem. et ideo in eis est impetus, sed non imperium, PS. Q. 17. Art. 2 ad 3; dicitur autem praecipitari secundum corporalem motum quod a superiori in ima pervenit secundum impetum quemdam proprii motus vel alicuius impellentis, non ordinate incedendo per gradus, SS. Q. 53. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 53. Art. 3; SS. Q. 151. Art. 1; SS. Q. 182. Art. 4; PTS. Q. 47. Art. 1 (bis); C. G. 1. 89; C. G. 3. 2; et passim. — Kinds of *impetus* are: (a), **impetus irae**, *the impulse of anger.* Impetus irae causatur ex quodam accidente, puta ex aliqua laesione contristante; et ideo cito transit, quamvis magnum impetum habeat, SS. Q. 141. Art. 7 ad 2. Cf. PS. Q. 25. Art. 1, in quot.; PS. Q. 48. Art. 1, in quot.; SS. Q. 157. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 4. — (b), **impetus naturae seu naturalis**, *the natural impulse.* Non enim angelus est compositus ex diversis naturis, ut inclinatio unius naturae impetum alterius impediat aut retardet, sicut in homine accidit, in quo motus intellectivae partis aut retardatur aut impeditur ex inclinatione partis sensitivae, PP. Q. 62. Art. 6 c. Cf. C. G. 1. 88; C. G. 3. 85; 2 Cael. 18 a. — (c), **impetus naturalis**, see *impetus naturae.* — (d), **impetus passionis**, *the impulse of passion.* Ex impetu passionis contingit quod aliquis statim sequatur passionem ante consilium rationis. impetus autem passionis provenire solet vel ex velocitate, sicut in cholericis, vel ex vehementia, sicut in melancholicis, qui propter terrestrem complexionem vehementissime inflammantur, SS. Q. 156. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 82. Art. 5; PS. Q. 10. Art. 3; PS. Q. 14. Art. 4; PS. Q. 61. Art. 3; PS. Q. 78. Art. 4; et passim. — (e), **impetus sensualitatis**, *the impulse to sensuality* or *to carnal desire.* Sed dum homo a Deo recessit, incurrit in hoc quod feratur secundum impetum sensualitatis, . . ., sed inquantum per divinam iustitiam homo destituitur originali iustitia et vigore rationis, ipse impetus sensualitatis, qui eum ducit, habet rationem legis, inquantum est poenalis, et ex lege divina consequens hominem destitutum propria dignitate, PS. Q. 91. Art. 6 a.

impiē, *adv.*, see *impius.*

impietas, ātis, *f., impiety, ungodliness, want of reverence for God* and *religion.* Tenebrosae autem viae impietatis pertinent ad imprudentiam, SS. Q. 53. Art. 3 a; cum multis modis unitas intelligatur, qui impietatem Apollinarii et Eutychetis sequuntur, . . ., sancta vero Dei Ecclesia utriusque perfidiae impietatem reiciens, unionem Verbi Dei ad carnem secundum compositionem confitetur, PT. Q. 2. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 25. Art. 2 ob. 1, in quot.; PT. Q. 25. Art. 3 ad 1, in quot.; PT. Q. 31. Art. 3 ad 4; PT. Q. 36. Art. 3 ad 2, in quot.

impignoro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to impignorate, to pledge, mortgage.* Pro pecunia mutuata potest homo pignus accipere, cuius usus posset pretio aliquo vendi; sicut cum impignoratur ager vel domus quae inhabitatur, SS. Q. 78. Art. 2 ob. 6.

impingo, ere, pēgi, pactum, 3, *v. a.,* (1) lit., *to fall, strike against, trip, stumble against,* (2) fig., (a) *to stumble,* (b) *to bring a charge against someone,* used with the *dat.* of the person accused. — (1), sicut equus currens, si sit caecus, tanto fortius impingit et laeditur, quanto fortius currit, PS. Q. 58. Art. 4 ad 3; sicut si aliquis currens ad occidendum, impingat et laedat sibi pedem, PS. Q. 73. Art. 8 c; sed non quicumque impingit, cadit, SS. Q. 43. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 43. Art. 1. — (2) (a), nullus impingit spiritualiter, nisi retardetur aliqualiter a processu in via Dei, SS. Q. 43. Art. 2 ad 3. — (2) (b), in iudicio exteriori non debet aliquod crimen alicui impingi, quod non potest per testes idoneos probari, PTS. Q. 6. Art. 4 a.

impinguo, āre, no perf., 1, *v. a., to make fat, fatten.* Unde super illud psal. CXL, 5: oleum peccatoris non impinguet caput meum, dicit Glossa, SS. Q. 115. Art. 2 ob. 2. in quot. Cf. PTS. Q. 3. Art. 2 ob. 1.

impius, a, um, *adj.,* (1) of persons, or things personified, *impious, ungodly, without piety* or *reverence for God* and *His ordinances; presumptuously irreligious, wicked, profane,* (2) *irreverent, undutiful, wanting in reverence* or *dutifulness towards parents.* — (1), quaedam enim opera Dei attribuuntur misericordiae, ut iustificatio impii, (ob. 1), . . ., et in iustificatione impii apparet iustitia, PP. Q. 21. Art. 4 ad 2; in iustificatione impii non remittitur unum peccatum sine alio, impium enim est a Deo dimidiam sperare veniam, PS. Q. 113. Art. 5 ob 3; qui circa ipsum sunt sancti Spiritus impugnatorum, impia haeresis, quam simoniacorum, SS. Q. 100. Art. 1 ob. 1, in quot.; sicut gratiae convenit per se facere iustum, sed per accidens quod de impio faciat iustum, PTS. Q. 95. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 45. Art. 6; PP. Q. 105. Art. 7; PS. Q. 113. Art. 1; SS. Q. 29. Art. 1; SS. Q. 58. Art. 2; et passim. — **impii**, ōrum, *m., the wicked, the damned.* Sed resurrectio non erit hominum nisi tempore iudicii universalis; ergo impii nullo modo resurgent, (ob. 1), . . ., loquitur de spirituali resurrectione qua impii non resurgent in iudicio discussionis conscientiae, PTS. Q. 75. Art. 2

ad 1. Cf. PTS. Q. 78. Art. 2 (bis); PTS. Q. 86. Art. 1 (bis); PTS. Q. 88. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 5 (bis); PTS. Q. 90. Art. 3 (bis); et passim. — (2), aliqui qui sunt pii in parentes, citius vita privantur; alii vero qui sunt impii in parentes, diutius vivunt, SS. Q. 122. Art. 5 ad 4. — **impiē**, *adv., irreligiously, impiously, wickedly.* Quapropter bono christiano, sive mathematici, sive quilibet impie divinantium, maxime vera, cavendi sunt, SS. Q. 95. Art. 5 ad 2, in quot. Cf. PT. Q. 82. Art. 5, in quot.

implācābilis, e, *adj., unappeasable, implacable,* used in the S.T. only in quot. Nocendi cupiditas, ulciscendi crudelitas; impacatus, et implacabilis animus, SS. Q. 40. Art. 1 c, in quot.

impleo, ēre, ēvi, ētum, 2, *v. a.,* (I) lit., *to fill, fill up,* (II) fig., (1) in gen., *to fill, make full,* (2) in partic., (a) *to resemble exactly, be correlative to, correspond to,* (b) *to satisfy, to cause to have enough, to meet the desire,* or *fulfill the expectation of,* used with the *abl.,* (c) *to fill, infuse something into the mind; to awaken in the mind* or *heart a feeling, idea, impulse, purpose,* (d) with *vicem,* **implere vicem alicuius,** *to fill* or *take the place of someone,* (3) with the accessory idea of activity, *to fulfill, discharge, execute, satisfy.* — (I), possibile est autem imaginari aliud corpus in eadem proportione subtilius corpore quo spatium plenum erat, quo si aliud spatium aequale impleatur, in tam parvo tempore movebitur per illud plenum, sicut primo per vacuum, PTS. Q. 84. Art. 3 ad 2. — (II) (1), quae de Salvatoris baptismate benedictio fluxit, tanquam fluvius spiritualis, omnium gurgitum tractus, universorum fontium venas implevit, PT. Q. 66. Art. 3 ad 4, in quot. — (II) (2) (a), imago, si perfecte implet illud cuius est imago, ipsa coaequatur ei; non illud imagini suae, PP. Q. 42. Art. 1 ob. 3, in quot. Cf. PP. Q. 93. Art. 1. — (II) (2) (b), avarus non implebitur pecunia, ut dicitur Eccli. V, 9, PS. Q. 2. Art. 1 ob. 3. — (II) (2) (c), implet citharoedum puerum, et Psalmistam facit: implet puerum abstinentem, et iudicem senum facit, SS. Q. 189. Art. 1 ad 4, in quot. — (II) (2) (d), quorum vicem implet in baptismo ille qui puerum de sacro fonte levat, PT. Q. 67. Art. 7 ad 2. Cf. PT. Q. 66. Art. 11, in quot. — (3), nullus praelatus potest dispensare contra praeceptum divinum de implendo voto, . . ., similiter etiam si aliquis propria auctoritate recte determinet in quo casu votum non sit implendum, (ob. 2), . . ., nec tamen religionem ingrediens tenetur implere vota vel ieiuniorum, SS. Q. 88. Art. 12 ad 1; sicut miles defendendo castrum regis, et implet opus fortitudinis, SS. Q. 104. Art. 2 ad 1; non tamen videtur ibi sacerdos orare ut consecratio impleatur, sed ut nobis fiat fructuosa, PT. Q. 83. Art. 4 ad 7; nihilominus tamen prophetia comminationis semper quantum ad aliquem intellectum impletur, PTS. Q. 99. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 73. Art. 2; PS. Q. 73. Art. 8; SS. Q. 65. Art. 3; PT. Q. 14. Art. 1; PTS. Q. 53. Art. 1; et passim.

implētio, ōnis, *f.,* (1) *impletion, the action of filling,* (2) *fulfillment, accomplishment.* — (1), plures angelos esse in uno loco, non impeditur propter impletionem loci, sed propter aliam causam, PP. Q. 52. Art. 3 ad 1. — (2), tam in poenitentia hominum, quam in peccato manet una ratio gaudii angelis, scilicet impletio ordinis divinae providentiae, PP. Q. 113. Art. 7 ad 3; sed impletio consiliorum et largitio eleemosynarum multoties potest praetermitti, SS. Q. 43. Art. 7 ob. 4; potest accipi ratio huius congruentiae ex fine unionis, qui est impletio praedestinationis, PT. Q. 3. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 48. Art. 6; PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 43. Art. 7; SS. Q. 189. Art. 3; PTS. Q. 13. Art. 1; et passim.

implētīvus, a, um, *adj., impletive, having the quality of fulfilling* or *discharging.* Ergo lex nova non est impletiva veteris legis, (ob. 1), . . ., contrarium non est impletivum sui contrarii, (ob. 2), . . ., et ita lex nova data a Christo non est veteris impletiva, (ob. 3), . . ., ergo videtur quod lex nova non sit totaliter veteris impletiva, PS. Q. 107. Art. 2 ob. 4.

implicātio, ōnis, *f., implication, the action of implying; the fact of being implied* or *involved, without being plainly expressed; that which is involved or implied in something else.* Unde non proprie dici potest: Pater est solus Deus, nisi forte ex parte praedicati intelligatur aliqua implicatio, PP. Q. 31. Art. 3 ad 2; sed hic sensus non habetur ex consueto modo loquendi, nisi intellecta alia implicatione, PP. Q. 31. Art. 4 c; et passim.

implicitē, *adv.,* see *implico.*

implicitus, a, um, *P. a.,* see *implico.*

implico, āre, āvi, ātum, or ui, itum, 1, *v. a., to entangle, implicate, involve, envelop, engage.* Cooperante daemonum malitia, qui nituntur animos hominum huiusmodi vanitatibus implicare, SS. Q. 96. Art. 3 c; unde non debet occasione sustentationis parentum exire claustrum, in quo Christo consepelitur, et se iterum saecularibus negotiis implicare, SS. Q. 101. Art. 4 ad 4. Cf. PP. Q. 25. Art. 3 (ter); PP. Q. 25. Art. 4 (passim); SS. Q. 96. Art. 3 (bis); SS. Q. 186. Art. 2 (bis); SS. Q. 189. Art. 1 (bis); et passim. — **implicitus**, a, um, *P. a., contained, involved, confused, intricate,* the opposite of *explicitus.* Implicitum proprie dicitur esse illud, in quo quasi in uno multa continentur, Verit. 14. 11 c; qui malitiam non habet implicitam, . . ., formam et rationem virtutis implicitam habet, 4 Sent. 15. 1. 1. 1 c. On **cognitio implicita**, see *cognitio*; on **compositio implicita**, see *compositio*; on **fides implicita**, see *fides*; on **malitia implicita**, see *malitia.* — **implicitē**, *adv., in a contained manner, intricately, in an envolved way,* the opposite of *explicite.* Id quod implicite continebatur in primo symbolo, PP. Q. 36. Art. 2 ad 2; omnia quae credenda traduntur in Novo Testamento explicite et aperte traduntur credenda in Veteri Testamento, sed implicite et sub figura, (ad 1), . . ., illud quod implicite datum est, oportet explicari; et ideo post veterem legem latam oportuit etiam novam legem dari, PS. Q. 107. Art. 3 ad 3; quaedam in aliis implicite contineantur, SS. Q. 1. Art. 7 c; quando aliqua multa virtute continentur in aliquo uno, dicuntur esse in illo implicite, Verit. 14. 11 c; implicite sive in potentia, Pot. 8. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 99. Art. 1; PS. Q. 101. Art. 2; SS. Q. 2. Art. 5; SS. Q. 85. Art. 4; PT. Q. 69. Art. 4 (bis); et passim. On **appetere implicite**, see *appetere*; on **cognoscere implicite**, see *cognoscere*; on **credere implicite**, see *credere*; on **ponere implicite**, see *ponere.*

implōrātio, ōnis, *f., a beseeching for help, imploring.* Contingit tamen quandoque quod imploratio inferioris sancti efficacior sit, SS. Q. 83. Art. 11 ad 4; in collationibus autem Patrum dicitur: obsecratio est imploratio pro peccatis; oratio, cum aliquid Deo vovemus, SS. Q. 83. Art. 17 c, in quot.

implōro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) with personal objects, *to invoke, call to one's assistance, call upon for aid; to beseech, entreat, implore,* (2) with inanimate or abstract subjects, *to pray earnestly for, to beseech, entreat, implore, appeal to.* — (1), et ideo oportet non solum superiores, sed etiam inferiores sanctos implorare, SS. Q. 83. Art. 11 ad 4. — (2), ultimo autem docet modum adimplendo evangelicam doctrinam, scilicet implorando divinum auxilium, PS. Q. 108. Art. 3 c; obsecratio non est adiuratio ad compellendum, quae prohibetur, sed ad misericordiam implorandam, SS. Q. 83. Art. 17 ad 1; secundo commemorat sanctos, quorum patrocinia implorat pro praedictis, PT. Q. 83. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 11; SS. Q. 89. Art. 2; SS. Q. 89. Art. 7; et passim.

impoenitens, entis, *adj., not repenting, impenitent.* Nec hoc Dominus dicit Iudaeis, quasi ipsi peccarent in Spiritum sanctum, nondum enim erant finaliter impoenitentes, SS. Q. 14. Art. 1 c; non autem ita quod si in lubrico carnis perseveret impoenitens usque ad mortem, per pietatis opera liberetur, SS. Q. 154. Art. 2 ad 5.

impoenitentia, ae, *f., impenitence, unrepenting spirit,* i.e., the intention to persevere in sin, as well as being guilty, the opposite of

poenitentia. Ponitur "impoenitentia", non quidem eo modo quo dicit permanentiam in peccato usque ad mortem, sicut supra impoenitentia accipiebatur, sic enim non esset speciale peccatum, sed quaedam peccati circumstantia; sed accipitur hoc "impoenitentia" secundum quod importat propositum non poenitendi, (c), . . ., obstinatio et impoenitentia non solum differunt secundum praeteritum et futurum, sed secundum quasdam formales rationes ex diversa consideratione eorum quae in peccato considerari possunt, (ad 2), . . ., nolle obedire pertinet ad obstinationem; simulatio poenitentiae ad impoenitentiam, SS. Q. 14. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 14. Art. 1 (quater); SS. Q. 14. Art. 4 (passim); SS. Q. 156. Art. 3 (bis); PTS. Q. 75. Art. 1; 2 Sent. 43. 1. 4 c; et passim. — **impoenitentia finalis,** *impenitence until the end,* a sin against the Holy Ghost. Cf. *peccatum in Spiritum sanctum* under *peccatum.* Illud verbum, vel blasphemia contra Spiritum sanctum, est finalis impoenitentia, PT. Q. 86. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 14. Art. 1 (bis); SS. Q. 14. Art. 3; SS. Q. 14. Art. 4; 2 Sent. 43 exp.: Mal. 7. 10 ob. 3 and 4.

impōno, ere, posui, positum, 3, *v. a.,* (1) lit., (a) *to place, put, set* or *lay into, upon* or *in a place,* (b) eccl. use, *to impose, to lay hands* in blessing, or in ordination, confirmation, etc., used with *acc., acc* and *dat.,* (2) fig., (a) *to impose, bestow, apply authoritatively a name upon, on, to,* (b) *to impose, lay on as something to be borne, endured, submitted to; to inflict something on* or *upon; to enforce authoritatively,* (c) *to impose, lay a crime,* charge statement to the account of someone; *to impute, charge.* — (1) (a), unum ex parte populi: et hoc est subdiaconi, qui accipit oblationes a populo, et altari imponit, vel offert diacono, PTS. Q. 37. Art. 4 ad 3. — (1) (b), obtulit Apostolis pecuniam ad spiritualem potestatem emendam, ut scilicet quibuscumque manus imponeret reciperent Spiritum sanctum, SS. Q. 100. Art. 1 ob. 4; oportet quod aliquem actum exerceat circa poenitentem, imponendo et manus, (ob. 3), . . ., illi quibus manus imponuntur quodammodo per quamdam similitudinem continuantur ministris, in quibus copia gratiae esse debet, PT. Q. 84. Art. 4 c; et postmodum eis manum imponit, aquam benedictam super eos spargit, PTS. Q. 28. Art. 3 c; sed sacerdotibus qui ordinantur non solus episcopus manus imponit, (ob. 1), . . ., ideo sacerdotes manus cum episcopo imponunt eis, PTS. Q. 38. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 38. Art. 6, in quot.; PT. Q. 44. Art. 3 (ter); PT. Q. 71. Art. 4 (bis); PTS. Q. 40. Art. 7. — **imponere vinum cum aqua,** *to mix wine with water.* Debet, deposita aqua si ibi fuerit, imponere vinum cum aqua, et resumere a verbis consecrationis sanguinis, PT. Q. 83. Art. 6 ad 4. — (2) (a), quod significatum est per hoc quod Deus ad eum animalia adduxit, ut eis nomina imponeret, PP. Q. 96. Art. 1 ad 3; nomen Seraphim imponitur ab ardore charitatis, PP. Q. 109. Art. 1 ad 3; sicut nomen medicinae impositum est primo ad significandum remedium, . . ., ita etiam hoc nomen ius primo impositum est ad significandum ipsam rem iustam, SS. Q. 57. Art. 1 ad 1; videtur quod inconvenienter fuerit Christo nomen impositum, (ob. 1). . . ., inconvenienter ergo hoc nomen fuit Christo impositum in sua circumcisione, (ob. 3), . . ., nomina autem singularium hominum semper imponuntur ab aliqua proprietate eius, PT. Q. 37. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 2 (passim); PS. Q. 52. Art. 1; SS. Q. 92. Art. 1 (passim); SS. Q. 94. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 3. Art. 7 (bis); et passim. — (2) (b), sed imponitur homini lex, ut cohibeatur a malis, ut ex supra dictis patet, PS. Q. 93. Art. 4 ob. 4; secundum canones imponitur poena his qui casualiter occidunt, SS. Q. 64. Art. 8 ad 3; ieiunium ab Ecclesia institutum omnibus imponitur, SS. Q. 147. Art. 7 ob. 2; sarcinam si nullus imponit, SS. Q. 185. Art. 1 ad 3; regula imponitur religiosi sicut lex quaedam, SS. Q. 186. Art. 9 ob. 2; videtur quod peccatoribus baptizatis sint opera satisfactoria imponenda, PT. Q. 68. Art. 5 ob. 1. Cf. PS. Q. 95. Art. 3 (passim); SS. Q. 90. Art. 1 (passim); SS. Q. 187. Art. 5; PT. Q. 68. Art. 6; PTS. Q. 13. Art. 2; PTS. Q. 28. Art. 3 (passim); et passim. — **imponere terminum,** *to set a limit* to something. Non enim medicus imponit aliquem terminum sanitati, . . ., sed medicinae imponit terminum, PT. Q. 27. Art. 6 c. — **imponere modum,** *to prescribe the mode* for something. Charitas enim imponit modum actibus omnium virtutum, SS. Q. 44. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 82. Art. 1 (bis). — (2) (c), aliquis iniuste agit contra eum qui accusatur, crimina falsa ei imponendo, (c), . . ., nec tamen qui falsum crimen alicui imponit, calumniatur, SS. Q. 68. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 88. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 73. Art. 1.

importābilis, e, *adj., that cannot be borne, insupportable, unbearable, unendurable.* Puta cum praecipit ei aliquid nimis durum et importabile, SS. Q. 98. Art. 2 ob. 3; quia in his qui ex infirmitate peccant, hoc solum videtur importabile quod diu perseverant in malo, . . ., sed hoc ipsum quod aliquis ex superbia peccat, importabile videtur, SS. Q. 136. Art. 5 ad 3.

importo, āre, āvi, ātum, (1) *to carry into, bring into, import,* (2) *carry within oneself, grasp within oneself, include, express, mean.* — (1), secundum quod important circa Deum habitudinem causae; nominamus enim Deum, ut ipse dicit, ex creaturis, sicut causam ex effectibus, PP. Q. 5. Art. 2 ad 1; ita cum dicitur aliquid vertibile in nihil, non importatur in creatura potentia ad non esse, sed in creatore potentia ad hoc quod esse non influat, PP. Q. 75. Art. 6 ad 2. — (2), pulchrum importat rationem causae formalis, PP. Q. 5. Art. 4 ob. 1; bonum rationem finis importat, PP. Q. 5. Art. 4 c; vivere et esse non important actum transeuntem in exterius obiectum, PP. Q. 8. Art. 4 ad 6; qui importantur per huiusmodi nomina, 1 Sent. 2. 1. 3 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 9 ad 1; PP. Q. 37. Art. 2 ad 2; PP. Q. 39. Art. 8 c; C. G. 1. 30 and 90; C. G. 2. 10; C. G. 3. 9; et passim. — Kinds of *importare* in this sense are: **importare in obliquo** and **importare in recto,** *to signify something in an oblique* or *slanting* and *in a straight line,* i.e., to signify something indirectly and directly. Liber autem vitae in recto quidem importat notitiam, sed in obliquo vitam, PP. Q. 39. Art. 8 c.

importūnē, *adv.,* see *importunus.*

importūnitas, ātis, *f., solicitude, uneasiness of mind* occasioned by desire, anxiety or fear. De acedia vero dicit oriri septem, quae sunt: otiositas, somnolentia, importunitas mentis, inquietudo corporis, instabilitas, verbositas, curiositas, (ob. 3), . . ., omnia autem alia quinque, quae ponit ex acedia oriri, pertinent ad evagationem mentis circa illicita; quae quidem secundum quod in ipsa arce mentis residet volentis importune ad diversa se diffundere, vocatur importunitas mentis, SS. Q. 35. Art. 4 ad 3.

importūnus, a, um, *adj., importune, inopportune, untimely.* Augustinus dicit, quod motus membrorum genitalium aliquando importunus est nullo praesente, PS. Q. 17. Art. 9 ob. 3, in quot. — **importūnē,** *adv.,* (1) *pertinaciously, persistently,* with urgent, persistent sollicitation, (2) *inopportunely, out of season.* — (1), si pignus a proximo tuo acceperis vestimentum, ante solis occasum reddes ei. tertio ut non importune exigerent, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4. — (2), quae quidem secundum quod in ipsa arce mentis residet volentis importune ad diversa se diffundere, vocatur importunitas mentis, SS. Q. 35. Art. 4 ad 3; superfluum autem convenit illi qui importune ea quae sua sunt manifestat, SS. Q. 109. Art. 1 ad 3.

impos, otis, *adj., without power of, not master of,* used in the S.T. only in quot. Magi viderunt et adoraverunt puerum Iesum quantitate parvulum, alienae opis indignum, fandi impotem, et in nullo ab humanae infantiae generalitate dissimilem, PT. Q. 29. Art. 1 ad 3, in quot.

impositio, ōnis, *f.,* (1) lit., *imposition,* (a) *the action of putting* or *adding something,* (b) *a placing upon* or *laying on* of hands in

blessing, ordination, confirmation, etc. Christ sometimes used this gesture in working miracles; the Apostles in conferring the sacraments of confirmation and holy orders. Catholic liturgy employs it in the sacraments of baptism, confirmation, extreme unction, and holy orders, (2) fig., (a) *imposition*, the action of imposing or laying on as a burden or duty, (b) *the action of attaching, affixing* or *ascribing; bestowal of a name*, (c) *the application, meaning, signification* of a name to a thing. — (1) (a), si vero post consecrationis verba perceperit quod aqua desit, debet nihilominus procedere, quia impositio aquae, . . ., non est de necessitate sacramenti, PT. Q. 83. Art. 6 ad 4. — (1) (b), ipsi etiam apostoli hoc sacramentum conferebant per solam manus impositionem absque Christmate, PT. Q. 72. Art. 2 ob. 1; sed Spiritus sanctus datur per manus impositionem; ergo et in ipsa impositione imprimitur character ordinis, (ob. 2), . . ., sed per manus impositionem datur plenitudo gratiae, . . ., et ideo solis diaconis et sacerdotibus fit manus impositio, (c), . . ., sed in sola manus impositione et unctione, PTS. Q. 37. Art. 5 ad 1. Cf. PT. Q. 38. Art. 6 (passim); PT. Q. 72. Art. 6 (passim); PT. Q. 80. Art. 9; PT. Q. 84. Art. 4 (passim); et passim. — **sacramentum manus impositionis**, *the sacrament of the imposition of the hand*, i.e., *confirmation*. Dicitur sacramentum manus impositionis, quod ab episcopo tradatur, PT. Q. 72. Art. 11 a. — (2) (a), ultima autem reconciliatio reservatur episcopo, ad quem solum spectat solemnis poenitentiae impositio, PTS. Q. 28. Art. 3, in quot. — (1) (b), sed quantum ad impositionem nominis, per prius a nobis imponuntur creaturis, (c), . . ., obiectio illa procedit quantum ad impositionem nominis, PP. Q. 13. Art. 6 ad 1. Cf. PT. Q. 37. Art. 2 (bis); PT. Q. 60. Art. 7 ad 3.— (2) (c), quod consuetum est quod nomina a sui prima impositione detorqueantur ad alia significanda, SS. Q. 57. Art. 1 ad 1; et ideo iudicium importat, secundum primam nominis impositionem definitionem vel determinationem iusti, sive iuris, (c), . . ., nomen iudicii, quod secundum primam impositionem significat rectam determinationem iustorum, SS. Q. 60. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 67. Art. 1 (bis); SS. Q. 62. Art. 1; SS. Q. 118. Art. 2 c.

impossibilis, e, *adj.*, *impossible*, i.e., that which is not and cannot be; opposite of *possibilis*. Impossibilia sunt, quae non possent esse, C. G. 1. 84; impossibile dicimus, quod necesse est non esse, Pot. 1. 3 c; impossibile autem quod est determinatum solum ad non esse, 1 Perih. 14 f; multipliciter dicitur aliquid impossibile, scilicet quod omnino non contingit esse, et quod non de facili potest esse, 6 Phys. 13 c; possibile et impossibile dicitur non solum propter potentiam vel impotentiam rei, sed et propter veritatem et falsitatem compositionis vel divisionis in propositionibus, unde impossibile dicitur, cuius contrarium est verum de necessitate, 5 Met. 14 l. Cf. PP. Q. 12. Art. 3 c; PP. Q. 118. Art. 2 c; PS. Q. 29. 3 c; 1 Perih. 13 e; 7 Phys. 2 d; 1 Cael. 24 c; et passim. On **demonstratio ad impossibile ducens**, see *demonstratio*; on **falsum impossibile**, see *falsus*; on **materia impossibilis**, see *materia*; on **processus ad impossibile**, see *processus*; on **propositio de impossibili**, see *propositio*; on **ratio ducens seu deducens ad impossibile**, see *ratio*; on **syllogismus ad impossibile, de impossibili, et ducens ad impossibile**, see *syllogismus*. — Kinds of *impossibile* are: (a), **impossibile absolute** and **impossibile ex suppositione seu suppositis quibusdam seu aliquo posito**, *the unconditionally impossible* and *the conditionally impossible*. Dicitur autem aliquid possibile vel impossibile absolute ex habitudine terminorum, possibile quidem absolute, quia praedictum non repugnat subiecto, ut Socratem sedere; impossibile vero absolute, quia praedicatum repugnat subiecto, ut hominem esse asinum, PP. Q. 25. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 4 ad 1; PT. Q. 46. Art. 2 c; 1 Sent. 42. 2. 3 c; Pot. 1. 4 ad 1; 1 Cael. 25 c, 26 b, and 29 b; 5 Met. 14 l. — (b), **impossibile alicui seu huic seu in ordine ad aliquid** and **impossibile simpliciter**, *the impossible under some aspect either for this* or *for that* or *respectively* and *the simply* or *absolutely impossible*. Aliquid potest dici possibile vel impossibile dupliciter: uno modo simpliciter et absolute; alio modo ex suppositione. simpliciter igitur et absolute loquendo, possibile fuit Deo alio modo hominem liberare quam per passionem Christi, PT. Q. 46. Art. 2 c. Cf. C. G. 1. 84; 1 Sent. 42. 2. 3 c and ad 1; Pot. 1. 4 ad 1; 1 Cael. 25c and d, 26 b and 29 b. — (c), **impossibile aliquo posito**, see *impossibile absolute*. — (d), **impossibile ex se seu per se seu secundum se seu secundum seipsum seu secundum nullam potentiam** and **impossibile per respectum ad aliquam potentiam**, *the impossible of* or *in itself*. (cf. *impossibile per accidens*) or *without reference to any power* and *with reference to some power*, i.e., *the intrinsically* and *extrinsically impossible*. Huiusmodi enim (sc. secundum se impossibilia) sunt, quae in seipsis repugnantiam habent, ut hominem esse asinum, in quo includitur, rationale esse irrationale, C. G. 1. 84; impossibile, quod dicitur secundum nullam potentiam, sed secundum seipsum, dicitur ratione discohaerentiae terminorum, Pot. 1. 3 c; dicitur magis impossibile, quod est secundum seipsum impossibile, quam quod est simpliciter impossibile, Pot. 1. 3 ad 4 c; impossibile vero, quod dicitur secundum aliquam potentiam, potest attendi dupliciter. uno modo propter defectum ipsius potentiae ex seipsa, quia videlicet ad illum effectum non potest se extendere, utpote quando non potest agens naturale transmutare aliquam materiam. alio modo ab extrinseco, utpote cum potentia alicuius impeditur vel ligatur, Pot. 1. 3 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 4 ad 1; C. G. 1. 84; 1 Sent. 42. 2. 3 c; Pot. 1. 3 c, ad 2, 3, 5, and ad 4 c; Pot. 6. 1 ad 11; 1 Cael. 25 c and 26 b. — (e), **impossibile ex suppositione**, *hypothetically impossible*. See *impossibile absolute*. Aliquid potest dici, . . ., impossibile, . . ., ex suppositione, . . ., sed ex aliqua suppositione facta, fuit impossibile. quia enim impossibile est Dei praescientiam falli et eius voluntatem seu dispositionem cassari; supposita praescientia et praeordinatione Dei de passione Christi, non erat simul possibile Christum non pati, vel hominem alio modo quam per eius passionem liberari, PT. Q. 46. Art. 2 c. — (f), **impossibile huic**, see *impossibile alicui*. — (g), **impossibile in natura seu naturae** and **impossibile rationalis philosophiae**, *the impossible in the realm of nature* and *that in the realm of logic*. Cf. 1 Sent. 42. 2. 3 c; Pot. 1. 3 c and ad 3. — (h), **impossibile in ordine ad aliquid**, see *impossibile alicui*. — (i), **impossibile naturae**, see *impossibile in natura*. In hoc autem reputatur stulta mundi sapientia, quia ea quae sunt impossibilia naturae, etiam Deo impossibilia iudicabat, PP. Q. 25. Art. 3 ad 4. — (j), **impossibile per accidens** and **impossibile per se**, *the impossible because of something outside itself* (*quasi per aliud adveniens*, Pot. 1. 3 ad 9) and *the impossible because of itself* (cf. *impossibile ex se*) or *the impossible as such*. Licet praeterita non fuisse sit impossibile per accidens, si consideretur id quod est praeteritum, id est, cursus Socratis; tamen si consideretur praeteritum sub ratione praeteriti, ipsum non fuisse est impossibile, non solum per se, sed absolute contradictionem implicans, PP. Q. 25. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 25. Art. 4 ob. 1; C. G. 1. 84; 1 Sent. 42. 2. 2 ad 2 and 3; Pot. 1. 3 ad 5 and 9; Pot. 6. 1 ad 11. — (k), **impossibile per respectum ad aliquam potentiam**, see *impossibile ex se*. — (l), **impossibile per se**, see *impossibile ex se* and *impossibile per accidens*. Cf. PP. Q. 25. Art. 4. — (m), **impossibile rationalis philosophiae**, see *impossibile in natura*. — (n), **impossibile secundum aliquam potentiam**, see *impossibile ex se*. Sic est magis impossibile quam mortuum resurgere, quod non implicat contradictionem, quod dicitur impossibile secundum aliquam potentiam, scilicet naturalem; talia enim impossibilia divinae potentiae subduntur, PP. Q. 25. Art. 4 ad 1. — (o), **impossibile secundum aliquam potentiam activam** and **impossibile secundum aliquam potentiam passivam**, *the impossible according to an active power* and *that according to a passive power*. Cf. Pot. 1. 3 c; 1 Cael. 25 c. — (p), **impossibile secundum aliquam potentiam passivam**, see *impossibile secundum aliquam potentiam activam*. — (q), **impossibile secundum causam inferiorem** and **impossibile secundum causam superiorem**, *the impossible according*

to a lower or *secondary cause* and *that according to a higher* or *superior cause.* Unde videtur quod non sit aliquid iudicandum possibile vel impossibile secundum inferiores causas, prout sapientia huius mundi iudicat, sed secundum potentiam divinam, PP. Q. 25. Art. 3 ob. 4. Cf. 1 Sent. 42. 2. 3 c; Pot. 1. 4 c and ad 1. — (r), **impossibile secundum causam superiorem,** see *impossibile secundum causam inferiorem.* — (s), **impossibile secundum nullam potentiam,** see *impossibile ex se.* — (t), **impossibile secundum se,** see *impossibile ex se.* — (u), **impossibile secundum seipsum,** see *impossibile ex se.* — (v), **impossibile simpliciter,** see *impossibile alicui.* Cf. PS. Q. 10. Art. 4; PS. Q. 13. Art. 5. — (w), **impossibile suppositis quibusdam,** see *impossibile absolute.* — **ex falso contingenti non sequitur falsum impossibile,** *from a false unnecessary* or *contingent no false impossibility follows.* Cf. C. G. 1. 13. — **sublato impossibili tollitur necessarium,** *if one denies the impossible, so also is the corresponding necessary denied*; nam quod necesse est esse, impossibile est non esse, PP. Q. 25. Art. 3 ob. 4.

impossibilitas, ātis, *f., impossibility,* that which cannot exist because it is either self-contradictory or contradictory to the established order of efficient and final causality, the opposite of *possibilitas,* Damnati non sunt in statu sperandi propter impossibilitatem reditus ad beatitudinem, SS. Q. 20. Art. 1 ad 3; mens angelorum non habet impossibilitatem ad aeternam beatitudinem habendam, sicut habet mens daemonum, SS. Q. 25. Art. 11 ad 1. Cf. PS. Q. 40. Art. 4 (bis); SS. Q. 88. Art. 3. — Kinds of *impossibilitas* are: (a), **impossibilitas absoluta** and **impossibilitas condicionata,** *the unconditioned* and *the conditioned impossibility.* Unde cum dicitur quod reprobatus non potest gratiam adipisci, non est hoc intelligendum secundum impossibilitatem absolutam, sed secundum impossibilitatem conditionatam, . . ., quod praedestinatum necesse est salvari necessitate conditionata, quae non tollit libertatem arbitrii, PP. Q. 23. Art. 3 ad 3. — (b), **impossibilitas aestimata,** *the supposed* or *pretended impossibility.* Desperatio non importat solam privationem spei, sed importat quemdam recessum a re desiderata propter aestimatam impossibilitatem adipiscendi, PS. Q. 40. Art. 4 ad 3. — (c), **impossibilitas conditionata,** see *impossibilitas absoluta.* — (d), **impossibilitas per se,** *the impossibility of a thing through itself* or *in itself.* Cf. 1 Sent. 42. 2. 2 ad 3.

impotens, entis, *adj.,* (1) *impotent, having no power* or *ability to accomplish anything; powerless, helpless, ineffective,* said of persons and things, (2) *impotent, physically weak;* without bodily strength, (3) *impotent, incapable of copulation.* — (1), quod enim homo absque necessitate reddat se impotentem ad utendum ratione, PS. Q. 88. Art. 5 ad 1; si autem omnino impotentes essent, eadem ratione eis erat debitum remittendum ea dilectione qua etiam erat eis de novo dandum propter indigentiam, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4; sicut etiam totaliter a restitutione absolvitur, si omnino sit impotens, SS. Q. 62. Art. 8 ad 2; illi etiam qui mittebantur, pauperes et impotentes erant, SS. Q. 176. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 21. Art. 2, in quot.; SS. Q. 68. Art. 1; SS. Q. 79. Art. 3; PT. Q. 21. Art. 1. — (2), similiter etiam ratio recta non tantum de cibo subtrahit ut homo reddatur impotens ad debita opera peragenda, SS. Q. 147. Art. 1 ad 2; si qua vero sunt in observantiis regularibus quae officio pontificali repugnant, sicut est solitudo, silentium et aliquae abstinentiae, vel vigiliae graves, ex quibus impotens corpore redderetur ad exequendum pontificale officium, SS. Q. 185. Art. 8 c; nisi lepra adeo invaluerit, quod per corrosionem membrorum eum ad hoc reddiderit impotentem, PT. Q. 82. Art. 10 ad 3. Cf. PTS. Q. 13. Art. 2. — (3), unde frigiditas quae facit virum impotentem, non faceret mulierem impotentem, PTS. Q. 58. Art. 1 ad 6. Cf. PTS. Q. 55. Art. 4; PTS. Q. 58. Art. 2 (passim); PTS. Q. 64. Art. 1 (passim).

impotentia, ae, *f., inability* or *incompetence* in the proper and in the improper sense of the word, synonym of *impotentialitas,* the opposite of *potentia, potentialitas,* and *potestas.* Impotentia est privatio potentiae. ad rationem privationis duo requiruntur. quorum primum est remotio habitus oppositi. id autem, quod opponitur impotentiae, est potentia; unde cum potentia sit quoddam principium, impotentia erit sublatio quaedam talis principii, qualis dicta est esse potentia. secundum quod requiritur est quod privatio proprie dicta sit circa determinatum subiectum et determinatum tempus. improprie autem sumitur absque determinatione subiecti et temporis; non enim caecum proprie dicitur nisi quod est aptum natum habere visum et quando est natum habere visum. impotentia autem sic dicta dicit remotionem potentiae aut omnino, id est, universaliter, ut scilicet omnis remotio potentiae impotentia dicatur, sive sit aptum natum habere, sive non, aut dicitur remotio in eo quod est aptum natum habere quandocumque, aut solum tunc quando aptum natum est habere. non enim similiter accipitur impotentia; cum dicimus puerum non posse generare, et cum virum et eunuchum simul. puer enim dicitur impotens generare, quia subiectum est aptum ad generandum, non tamen pro illo tempore. vir autem eunuchus dicitur impotens ad generandum, quia pro illo tempore esset quidem aptus, non tamen potest quia caret principiis activis generationis; unde hic magis salvatur ratio privationis. mulus autem vel lapis dicitur impotens ad generandum, quia non potest nec etiam habet aptitudinem in subiecto existente, 5 Met. 14 i; omnis autem impotentia et defectus est praeter naturam, 2 Cael. 9 c. Cf. PP. Q. 41. Art. 6 ad 2 and ad 3; PP. Q. 66. Art. 1 ad 1; PP. Q. 103. Art. 3 ob. 2; SS. Q. 62. Art. 8 ad 2; 2 Cael. 9 a; 2 Cael. 16 b; Somno 2 c; 5 Met. 14 i-o; 10 Met. 12 a; et passim. — *Impotentia* belongs to the second kind of *qualitas.* Cf. *qualitas.* — Kinds of *impotentia* are: (a), **impotentia activa** and **impotentia passiva,** *the active* and *the passive inability* or *incompetence.* Aut ad agendum et patiendum simpliciter aut ad bene agendum et patiendum, 5 Met. 14 k. — (b), **impotentia coeundi,** *the inability* or *incompetence for carnal intercourse.* Hoc impedimentum (si matrimonii contractus fiat ab aliquo qui debitum carnale solvere non possit) vocatur "impotentia coeundi" nomine generali, quae quidem potest esse vel ex causa intrinseca et naturali, vel ex causa extrinseca et accidentali, sicut per maleficium, PTS. Q. 58. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 50. Art. 1; PTS. Q. 51. Art. 2; PTS. Q. 52. Art. 1 (quater); PTS. Q. 58. Art. 2; PTS. Q. 58. Art. 5 (bis); 4 Sent. 34. 1. 1 c, 2 c, and 3 c. — (c), **impotentia naturalis,** *natural inability* or *incompetence* or *that existing through nature.* Ipsa autem gratia principaliter est in mente; neque iterum est in secunda specie, quae est potentia vel impotentia naturalis; quia gratia est supra naturam, et non se habet ad bonum et malum, sicut potentia naturalis, PS. Q. 110. Art. 3 ob. 3. Cf. 7 Phys. 5 b. — (d), **impotentia passiva,** see *impotentia activa.*

impotentiālitas, ātis, *f., impotentiality, inability,* or *incapacity,* synonym of *impotentia,* the opposite of *potentia, potentialitas,* and *potestas,* does not occur in S.T. Talis necessitas impotentialitatem non inducit, C. G. 2. 36.

impraegnātio, ōnis, *f., impregnation, fertilization.* Non autem requirit matrimonium ut quolibet tempore uxori petenti vir debitum reddat, . . ., sed quantum sufficit ad impraegnationem, (ad 7), . . ., ipsa enim procreatio prolis, etsi non totaliter tollatur, quia contingit post impraegnationem primam iterum mulierem impraegnari, PTS. Q. 65. Art. 1 ad 8.

impraegno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to impregnate, make pregnant.* Dominus solus intrat et egreditur per eam, nisi quod Spiritus sanctus impraegnabit eam, et angelorum Dominus nascetur per eam, PT. Q. 28. Art. 3 a, in quot.; quia contingit post impraegnationem primam iterum mulierem impraegnari, PTS. Q. 65. Art. 1 ad 8; et quae etiam ab alio viro impraegnaretur, PTS. Q. 67. Art. 1 ob. 4.

impraemeditātus, a, um, *adj., unprepared, unpremeditated.* Insurgit quandoque aliquis motus inanis gloriae impraemeditatus, PS. Q.

74. Art. 3 ad 2; sicut cum aliquis ex impraemeditato movet manum aut pedem, PS. Q. 74. Art. 7 ob. 4; alio modo vergit in deteriorem exitum propter aliquid quod de novo emerserit, quod fuit impraemeditatum, SS. Q. 89. Art. 7 ad 2.

imprecātio, ōnis, *f.*, *imprecation, invoking of evil.* In sacra Scriptura inducuntur multae imprecationes contra inimicos, (ob. 1), . . ., imprecationes quae in sacra Scriptura ponuntur, quadrupliciter possunt intelligi, SS. Q. 83. Art. 8 ad 1.

imprecor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.*, *to invoke* on a person, *to call down upon, to imprecate.* Propheta imprecatur vae illis qui dicunt id, PP. Q. 48. Art. 3 ad 4; contingit tamen verbum maledictionis prolatum esse peccatum veniale vel propter parvitatem mali quod quid alteri maledicendo imprecatur, SS. Q. 76. Art. 3 c; secundum quod uno modo prophetae solent figura imprecantis futura praedicere, SS. Q. 83. Art. 8 ad 1, in quot.; alio modo ita quod malum quod quis maledicendo imprecatur, PTS. Q. 21. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 76. Art. 1; PT. Q. 82. Art. 5.

impressio, ōnis, *f.*, (I) lit., *impression*, the action involved in the pressure of one thing upon or into the surface of another, (1) in gen., (a) *the imprint* of form on formless matter, (b) of light upon air, (c) *influence*, the effective action of one thing upon another; the effect of such action, a change produced in some passive subject by the operation of an external cause, (2) in partic., (a) *an impression, trail* of anything, a synonym of *vestigium*, (b) *a mark, impression* produced on any surface by the application of a seal, stamp, etc., (c) *a form, shape,* (d) plural, *impressions, atmospheric conditions,* (e) *an impression,* the impact or shock of any physical force, (f) *a reproduction of something,* (II) fig., *impression,* (1) in gen., *the effect produced by external force* or *influence on the senses* or *mind,* (2) in partic., *an impression,* (a) *a notion, remembrance, belief* impressed upon the mind; a somewhat vague or indistinct notion remaining in the mind as a survival from some distinct knowledge, (b), *the action of stamping a character on something,* (c) *a likeness, image of something in the mind.* — (I) (1) (a), tertio vero loco ponitur impressio formarum elementarium in materiam informem, (c), . . ., et ideo per congregationem aquarum et apparentiam aridae, impressio talium formarum designatur, PP. Q. 69. Art. 1 ad 1; per factionem autem firmamenti, et congregationem aquarum, et apparitionem aridae, intelligit impressionem formarum in materiam corporalem, PP. Q. 74. Art. 2 c. — (I) (1) (b), lumen autem dupliciter alicui inesse potest: uno modo per modum formae permanentis, sicut lumen corporale est in sole et in igne; alio modo per modum cuiusdam passionis, seu impressionis transeuntis, sicut lumen est in aere, SS. Q. 171. Art. 2 c. — (I) (1) (c), est enim ex impressione caelestis corporis, a quo dependet naturalis inclinatio inferiorum corporum, PP. Q. 105. Art. 6 ad 1; quamvis ex impressione corporum caelestium fiant aliquae inclinationes in natura corporali, voluntas tamen non ex necessitate sequitur has inclinationes, . . ., sed nullum tale principium invenitur in rebus naturalibus, quod habeat libertatem sequendi vel non sequendi impressiones caelestes, PP. Q. 115. Art. 6 c; cum aliqua anima fuerit vehementer commota ad malitiam, sicut maxime in vetulis contingit, efficitur secundum modum praedictum aspectus eius venenosus et noxius maxime pueris, qui habent corpus tenerum, et de facili receptivum impressionis, PP. Q. 117. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 95. Art. 6; SS. Q. 96. Art. 2; PT. Q. 12. Art. 4; PTS. Q. 65. Art. 1. — (I) (2) (a), impressiones enim quae ex motu animalium relinquuntur, dicuntur vestigia, PP. Q. 93. Art. 6 c. — (I) (2) (b), tertius modus est iuxta characterem seu impressionem a sigillo, PP. Q. 42. Art. 2 ob. 1. — (I) (2) (c), Plato enim posuit formas quae sunt in materia corporali, derivare a formis sine materia subsistentibus, per modum participationis cuiusdam. ponebat enim hominem quemdam immaterialiter subsistentem, et similiter equum, et sic de aliis, ex quibus constituuntur haec singularia sensibilia, secundum quod in materia corporali remanet quaedam impressio ab illis formis separatis, per modum assimilationis cuiusdam, quam participationem vocabat, PP. Q. 65. Art. 4 c. — (I) (2) (d), aer vero nubilosus distinguit superiorem aeris partem in qua generantur pluviae, et huiusmodi impressiones ab inferiori parte aeris, quae aquae connectitur et sub nomine aquarum intelligitur, PP. Q. 58. Art. 3 c. — (I) (2) (e), necessitas naturalis inhaerens rebus quae determinantur ad unum, est impressio quaedam Dei dirigentis ad finem; sicut necessitas qua sagitta agitur, ut ad certum signum tendat, est impressio sagittantis, et non sagittae, PP. Q. 103. Art. 1 ad 3. — (I) (2) (f), ut sic sacra doctrina sit velut quaedam impressio divinae scientiae, PP. Q. 1. Art. 3 ad 2. — (II) (1), sicut et alia passiva propter suam indispositionem deficienter recipiunt impressionem agentium, et inde est, quod propter corruptionem linguae infirmis dulcia amara esse videntur, PP. Q. 17. Art. 2 c; ex parte autem voluntatis, praeter diligere et amare, quae important habitudinem amantis ad rem amatam, non sunt aliqua vocabula imposita quae important habitudinem ipsius impressionis vel affectionis rei amatae, PP. Q. 37. Art. 1 c; ideo non est secundum naturam animae quod futura cognoscat, cum a sensibus alienatur; sed magis per impressionem aliquarum causarum superiorum spiritualium et corporalium, . . ., contingit autem et hoc per impressionem superiorum causarum corporalium, PP. Q. 86. Art. 4 ad 2; in visione enim corporali est quidem primo species exterioris corporis; secundo vero ipsa visio, quae fit per impressionem cuiusdam similitudinis praedictae speciei in visum, PP. Q. 93. Art. 6 ad 4; tristitia quae aggravat animum ex malo praesenti, cuius est fortior impressio quam futuri, PS. Q. 39. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 57. Art. 4; PP. Q. 83. Art. 1. — (II) (2) (a), Aristoteles assignans causam apparitiones somniorum, dicit quod cum animal dormit, descendente plurimo sanguine ad principium sensitivum, simul descendunt motus, id est, impressiones relictae ex sensibilium motionibus quae in spiritibus sensualibus conservantur et movent principium sensitivum, (c), . . ., sed aliquando imaginatio informatur ut actus phantastici motus consurgat ab impressionibus interius conservatis, PP. Q. 111. Art. 3 ad 1. — (II) (2) (b), nec reiteratio facit iniuriam sacramento, nisi in illo in quo sanctificatio adhibetur vel per characteris impressionem, vel per materiae consecrationem, PTS. Q. 8. Art. 5 ad 4. Cf. PTS. Q. 37 pr. — (II) (2) (c), ergo et Deus non est in intellectu nostro, ut intelligatur a nobis, nisi inquantum impressio eius est in intellectu, sed illa impressio non potest ducere in cognitionem divinae essentiae, . . ., ergo sicut ille in cuius visu species albi degenerat in speciem nigri, propter indispositionem organi, non dicitur videre album, ita nec intellectus noster, qui solum per huiusmodi impressionem Deum intelligit, eum per essentiam poterit videre, PTS. Q. 92. Art. 1 ob. 9.

imprimo, ere, pressi, pressum, 3, *v. a.*, (1) lit., *to impress, stamp, imprint,* (2) fig., *to impress, stamp, mark,* used with *acc.* and *dat., in* and *acc., acc.* alone, *acc.* with *in* and *acc.*, with *in* and *abl.* — (1), sicut ad formam ignis sequitur privatio formae aeris, vel aquae, sicut ergo quanto ignis fuerit perfectior in virtute, tanto perfectius imprimit formam suam, ita etiam tanto perfectius corrumpit contrarium, PP. Q. 49. Art. 1 c; sed angelus non potest imprimere formas in materia sensibili, PP. Q. 111. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 50. Art. 2; PP. Q. 69. Art. 1 c. — (2), in intellectum autem angelicum processerunt per hoc quod Deus menti angelicae impressit rerum similitudines, PP. Q. 56. Art. 2 c; sed per hoc quod phantasmata imprimunt in intellectum, PP. Q. 85. Art. 1 ob. 3; quanto aliqua virtus est maior, tanto imprimit durabiliorem effectum, PP. Q. 97. Art. 4 c; plus autem est habere formam, et imprimere formam habitam in alterum, quam solum habere formam, PT. Q. 13. Art. 1 ad 3; et ideo in ipsa libri datione imprimitur character,

PTS. Q. 37. Art. 5 ad 5. Cf. PS. Q. 51. Art. 3; SS. Q. 95. Art. 5 (passim); SS. Q. 100. Art. 6; PT. Q. 63. Art. 6 (passim); PT. Q. 80. Art. 1; et passim.

improbābilitas, ātis, *f.*, *improbability*, the opposite of *probabilitas*. Animam esse de substantia Dei, manifestam improbabilitatem continet, PP. Q. 90. Art. 1 c.

improbē, *adv.*, see *improbus*.

improbitas, ātis, *f.*, (1) *dishonesty*, (2) pl., *reproaches, the words of one who reproaches*. — (1), et eadem ratio est de medico opem ferente ad sanandum, . . ., si autem per improbitatem aliquid immoderate extorqueant, peccant contra iustitiam. unde Augustinus dicit Macedonium quod ab his extorta per immoderatam improbitatem repeti solent, data per tolerabilem consuetudinem non solent, SS. Q. 71. Art. 4 c. — (2), Augustinus dicit, quod mites sunt qui cedunt improbitatibus, SS. Q. 157. Art. 4 ob. 3, in quot.

improbo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to disapprove, condemn, reject* an opinion, explanation, solution, theory, etc., (2) *to censure, reprove, condemn, express disapproval* of an act. — (1), quam opinionem improbat Aristoteles, PP. Q. 115. Art. 1 c; sed utraque harum opinionum supra improbata est, . . ., et haec est haeresis Photini, quae supra improbata est, PT. Q. 16. Art. 1 c; praedicta autem propositio in secundo libro improbata est, PTS. Q. 54. Art. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 63. Art. 5; PP. Q. 72. Art. 1; PS. Q. 24. Art. 2; PS. Q. 50. Art. 1 (bis); SS. Q. 83. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 3; et passim. — (2), ut si filius aliquis offerat Deo id unde debet patrem nutrire, quod Dominus improbat, SS. Q. 86. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 76. Art. 3 (bis); SS. Q. 55. Art. 7, in quot.

improbus, a, um, *adj.*, *morally bad, wicked, base, impious, shameless*, used in the S.T. only in quot. Multi se expertos vel ab expertis audisse confirmant, Sylvanos et Faunos, quos vulgus incubos vocat, improbos saepe extitisse mulieribus, et earum expetisse atque peregisse concubitum, PP. Q. 51. Art. 3 ad 6, in quot.; factae sunt leges, ut earum metu humana coerceatur audacia, tutaque sit inter improbos innocentia et in ipsis improbis formidato supplicio refrenetur nocendi facultas, PS. Q. 95. Art. 1 a, in quot. — **improbē**, *adv.*, *wrongly, wickedly*. Iusta bella solent definiri quae ulciscuntur iniurias, si gens, vel civitas plectenda est quae vel vindicare neglexerit quod a suis improbe factum est, SS. Q. 40. Art. 1 c, in quot.

improcessibilis, e, *adj.*, *unproceeding*. Etiam proprium eius debet poni, quod sit improcessibilis, PP. Q. 33. Art. 4 ob. 5.

improhibitus, a, um, *adj.*, *unforbidden, permitted*. Ut ergo nullum malum improhibitum et impunitum remaneat, PS. Q. 91. Art. 4 c.

improperium, ii, *n.*, *a taunt, a bitterly sarcastic remark: insulting reproach*. Dehonoratio quae fit in verbis, dicitur convicium vel improperium sed contumelia videtur differre a convicio et ab improperio, (ob. 3), . . ., convicium et improperium consistunt in verbis, sicut et contumelia, . . ., quandoque vero repraesentat aliquis alicui defectum minorationis, sive indigentiae, qui etiam derogat honori consequenti quamcumque excellentiam; et hoc fit per verbum improperii, SS. Q. 72. Art. 1 ad 3.

impropero, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to reproach, upbraid, taunt*. Ut Philosophus dicit, nullus improperabit caeco nato, sed magis miserebitur, PS. Q. 81. Art. 1 c; improperatur etiam his a Domino qui dicunt, PS. Q. 96. Art. 5 ad 3.

imprōportiōnābilis, e, *adj.*, *unproportionate*. Patet etiam ex parte poenae sensus, quantum ad vermem conscientiae; licet forte quantum ad poenam ignis non sint improportionabiles poenae, PS. Q. 88. Art. 4 c. — **imprōportiōnābiliter**, *adv.*, *not proportionally, unproportionately*. Quia igitur quanto moventis corporis potentia est maior, tanto velocius movet, PP. Q. 25. Art. 2 ad 3; sed divina bonitas est finis improportionabiliter excedens res creatas, PP. Q. 25. Art. 5 c; sed virtus angeli moventis seipsum improportionabiliter excedit virtutem moventis aliquod corpus, PP. Q. 53. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 105. Art. 8.

imprōportiōnābiliter, *adv.*, see *improportionabilis*.

imprōportiōnāliter, *adv.*, see *improportionatus*.

imprōportiōnātus, a, um, *adj.*, *unproportionate, not proportionate, out of proportion, disproportionate*. Unde quod excellentia sensibilia non capiantur a sensu, non sola ratio est, quia corrumpunt organa sensibilia, sed etiam quia sunt improportionata potentiis sensitivis, et hoc modo substantiae immateriales sunt improportionatae intellectui nostro secundum praesentem statum, ut non possint ab eo intelligi, PP. Q. 88. Art. 1 ad 3; sed infinitum, cum sit improportionatum, non potest esse conveniens, PS. Q. 30. Art. 4 ob. 2. Cf. PS. Q. 35. Art. 2 (bis); PTS. Q. 10. Art. 2; PTS. Q. 65. Art. 3. — **imprōportiōnāliter**, *adv.*, *not proportionally, out of proportion*. Virtus animae glorificatae quasi improportionaliter excedit virtutem animae non glorificatae, PTS. Q. 84. Art. 3 ob. 3.

imprōpriē, *adv.*, see *improprius*.

improprius, a, um, *adj.*, (1) *improper, unsuitable, unfit, not in accordance with the nature of the case* or *purpose in view*, (2) *inaccurate, incorrect, inexact, not in accordance with truth, fact, reason* or *rule*, said of a meaning given to a word or phrase which is not the *proper* or *literal one*, but *metaphorical*. — (1), et ideo eius quod non est ultimus finis, fruitio est impropria; quasi deficiens a specie fruitionis, PP. Q. 36. Art. 4 c. — (2), quidam tamen dicunt hanc esse impropriam, Pater et Filius sunt unum principium Spiritus sancti, PP. Q. 36. Art. 4 c; quidam vero dicunt quod est propositio impropria; et est sic exponenda, PP. Q. 37. Art. 2 c; neque est contrarium quod Augustinus dicit ad Maximum, . . ., et sic refert identitatem naturae; sed est impropria vel emphatica locutio, . . ., sed hic est improprius modus loquendi, et evitandus, ne detur occasio erroris, PP. Q. 39. Art. 4 ad 4; et ideo cum dicitur quod carnis humilitas adoptatur, impropria est locutio; et accipitur ibi adoptatio pro unione humanae naturae ad personam Filii, PT. Q. 23. Art. 4 ad 1; locutio Apostoli est impropria propter duo, PT. Q. 24. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 39. Art. 5 ad 1. — **imprōpriē**, *adv.*, *improperly*. Quarto autem modo dicitur improprie, (c), . . ., unde Anselmus improprie accipit cogitationem pro contemplatione, (ad 2); Anselmus vero improprie accipit dicere pro intelligere, PP. Q. 34. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 34. Art. 2; PP. Q. 35. Art. 1; PP. Q. 77. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 12; PT. Q. 4. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 3.

imprōvidentia, ae, *f.*, *want of foresight, improvidence*. Improvidentia vero et defectus intelligentiae et solertiae pertinet ad negligentiam et inconstantiam, SS. Q. 53. Art. 2 c.

improvisio, ōnis, *f.*, *improvision, want of prevision*. Tertio modo ratione improvisionis, quia scilicet provideri non potest, sicut futura infortunia timentur, PS. Q. 41. Art. 4 c.

imprōvisum, i, *n.*, see *improvisus*.

imprōvisus, a, um, *adj.*, *unforeseen*. Ea quae fato aguntur non sunt improvisa, PP. Q. 116. Art. 1 ob. 2; quando autem sunt in ipsis periculis, non experiuntur aliquid improvisum, PS. Q. 45. Art. 4 c. — **imprōvisum**, i, *n.*, *that which is unforeseen, an emergency*, used *adverbially* with *ex* and the *abl.*, *unexpectedly, suddenly*, Corpus hominis in statu innocentiae poterat praeservari, . . ., ut nihil ei occurreret ex improviso, a quo laederetur, PP. Q. 97. Art. 2 ad 4; remedia quae homo potest praeparare ad repellendum futurum malum, quae esse non possunt quando ex improviso malum occurrit, (c), . . ., et ideo nocumentum quod ab eis imminet, non potest praevideri, sed ex improviso advenit, PS. Q. 42. Art. 5 ad 2; et quandoque necessaria sit, quando scilicet ex improviso occurrit aliquid agendum, SS. Q. 49. Art. 4 ad 2.

imprūdens, entis, *adj., imprudent, wanting in prudence* or *discretion; the reverse of prudent; rash, heedless, indiscreet.* Nullus enim vult esse imprudens, (ob. 1), . . ., sed imprudentia nascitur cum homine; unde et iuvenes imprudentes sunt, (ob. 2), . . ., puta si recta ratio prudentiae agit consiliando, imprudens consilium spernit, SS. Q. 53. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 86. Art. 4, in quot.; PS. Q. 97. Art. 4 (bis); SS. Q. 47. Art. 8.

imprūdentia, ae, *f., imprudence, shamelessness,* the opposite of *prudentia.* Imprudentia dupliciter accipi potest: uno modo privative; alio modo contrarie. negative autem non proprie dicitur, ita scilicet quod importet solam carentiam prudentiae, quae potest esse sine peccato. privative quidem imprudentia dicitur, inquantum aliquis caret prudentia quam quis natus est et debet habere; et secundum hoc imprudentia est peccatum ratione negligentiae, qua quis non adhibet studium ad prudentiam habendam. contrarie vero accipitur imprudentia, secundum quod ratio contrario modo movetur vel agit prudentiae; puta si recta ratio prudentiae agit consiliando, imprudens consilium spernit; et sic de aliis quae in actu prudentis conservanda sunt. et hoc modo imprudentia est peccatum secundum rationem propriam prudentiae; non enim potest hoc contingere quod homo contra prudentiam agat, nisi divertens a regulis quibus ratio prudentiae rectificatur, SS. Q. 53. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 53. Art. 2 (passim); SS. Q. 53. Art. 3 (passim); SS. Q. 53. Art. 5; SS. Q. 54. Art. 2 (ter); 3 Anim. 4 g; et passim. — The chief kinds of *imprudentia* are: *inconsideratio, inconstantia, negligentia,* and *praecipitatio.* On **deformitas prudentiae**, see *deformitas.*

impūbes, eris, *com., a minor,* one below the age when full civil and personal rights can be exercised. Eo quod deficiunt sensu, vel interiori, sicut furiosi et impuberes, SS. Q. 71. Art. 2 c; si aliqui impuberes obligant se religioni, SS. Q. 189. Art. 5 ob. 4; septimus, si sit impubes, vel senex, vel valetudinarius, PTS. Q. 24. Art. 1 c.

impudens, entis, *adj., shameless, without shame,* used in the S.T. only in quot. Haec est consuetudo impudentium, ut deprehensi per aliqua falsa se excusent, SS. Q. 69. Art. 1 ad 3, in quot. — **impudenter**, *adv., impudently.* Pertinax dicitur aliquis qui est impudenter tenens, quasi omnino tenax, SS. Q. 138. Art. 2 c, in quot.

impudenter, *adv.*, see *impudens.*

impudentia, ae, *f., impudence, offensive forwardness with disregard of the opinions of others,* used in the S.T. only in quot. Augustinus dicit, multi se expertos vel ab expertis audisse confirmant, Sylvanos et Faunos, quos vulgus incubos vocat, improbos saepe extitisse mulieribus, . . ., unde hoc negare impudentiae videtur, PP. Q. 51. Art. 3 ad 6, in quot.

impudīcē, *adv.*, see *impudicus.*

impūdīcitia, ae, *f., shameful conduct short of fornication, immodesty, lewdness,* the opposite of *pudicitia.* Immunditia ponitur pro luxuria contra naturam; impudicitia autem est quae fit cum liberis a viro, unde videtur ad stuprum pertinere. vel etiam potest dici quod impudicitia pertinet ad quosdam actus circumstantes actum venereum, sicut sunt oscula, tactus et alia huiusmodi, SS. Q. 154. Art. 1 ad 5. Cf. PS. Q. 7. Art. 4 ob. 3; SS. Q. 152. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 1 ob. 5. *Impudicitia* belongs to the *opera carnis.* Cf. *caro.*

impudīcus, a, um, *adj., immodest, impure.* Et ideo pudicitia attenditur proprie circa venerea, et praecipue circa signa venereorum, sicut sunt aspectus impudici, oscula et tactus, SS. Q. 151. Art. 4 c; per quod datur intelligi quod sobrius et moderatus ornatus non prohibetur mulieribus, sed superfluus, et inverecundus, et impudicus, SS. Q. 169. Art. 2 ad 1. — **impudīcē**, *adv., unchastely, lewdly.* Et melius feminae eorum die sabbati lanam facerent, quam quod tota die in neomeniis suis impudice saltarent, SS. Q. 122. Art. 4 ad 3, in quot.

impugnātio, ōnis, *f., an attack, assault,* (1) *the action of attacking* or *assaulting a person;* esp. spiritual *assault, temptation,* (2) *impugnment, the action of impugning an opinion* etc.; *calling in question, disputing.* — (1), ad exercitium hominum sufficit impugnatio carnis et mundi, (ob. 3), . . ., circa impugnationem daemonum duo est considerare, scilicet ipsam impugnationem, et impugnationis ordinem, impugnatio quidem ipsa ex daemonum malitia procedit, . . ., et propter superbiam divinae potestatis similitudinem usurpant, deputando sibi ministros determinatos ad hominum impugnationem, sicut et angeli Deo ministrant in determinatis officiis ad hominum salutem. sed ordo impugnationis ipsius est a Deo, PP. Q. 114. Art. 1 c; sed impugnatio peccati quandoque est vincenda fugiendo, quandoque resistendo, SS. Q. 35. Art. 1 ad 4; bellum et rixa importat mutuam impugnationem in actu; sed seditio potest dici, sive fiat huiusmodi impugnatio in actu, sive sit praeparatio ad talem impugnationem, SS. Q. 42. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 123. Art. 5 (passim); PT. Q. 18. Art. 6; PT. Q. 41. Art. 3; PT. Q. 71. Art. 2 (passim); PTS. Q. 96. Art. 6 (bis); et passim. — (2), si ergo accipiatur contentio secundum quod importat impugnationem veritatis et inordinatum modum, . . ., et hoc modo definit Ambrosius contentionem, dicens: contentio est impugnatio veritatis cum confidentia clamoris. si autem contentio dicatur impugnatio falsitatis cum debito modo acrimoniae, sic contentio est laudabilis. si autem accipiatur contentio secundum quod importat impugnationem falsitatis cum inordinato modo, sic potest esse peccatum veniale, SS. Q. 38. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 14. Art. 2 (passim); SS. Q. 94. Art. 3; SS. Q. 167. Art. 1.

impugnatīvus, a, um, *adj., capable of resisting* something. Irascibilis autem respicit rationem boni, secundum quod est repulsivum et impugnativum eius quod infert nocumentum, PP. Q. 82. Art. 5 c.

impugnātor, ōris, *m., an impugner, assailant, one who impugns* or *assails an enemy.* Puta cum impugnatori patriae non est depositum reddendum, vel aliquid aliud huiusmodi, SS. Q. 51. Art. 4 c; tolerabilior est Macedonii, et eorum qui circa ipsum sunt sancti Spiritus impugnatorum, impia haeresis, quam simoniacorum, SS. Q. 100. Art. 1 ob. 1, in quot.; quod aliquis impugnatorem habeat, ad poenam pertinere videtur, SS. Q. 165. Art. 1 ob. 3.

impugno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to fight against a person* or *thing, to attack, assail,* (1) lit., in the milit. sphere, (2) transf., beyond the milit. sphere, *to attack, assail, oppose, resist.* — (1), praecipue quantum ad regem Babylonis, qui non impugnavit Tyrum, quasi volens Deo servire, PS. Q. 114. Art. 10 ad 2; deposita sint reddenda, . . ., puta si aliquis petat ad impugnandam patriam, PS. Q. 94. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 40. Art. 3. — (2), non est ergo permittendum a Deo, qui est omnis iustitiae auctor, ut homines a daemonibus impugnentur, (ob. 2), . . ., ergo non videtur necessarium quod a daemonibus impugnentur, (ob. 3), . . ., et sic, non mittuntur a Deo ad impugnandum, sed aliquando permittuntur secundum Dei iusta iudicia. aliquando autem impugnant homines puniendo, PP. Q. 114. Art. 1 ad 1; et hoc est meritorium, praecipue quando aliquis impugnatur, ut malum faciat, et resistit, SS. Q. 79. Art. 1 ad 2; quia amor temporalium minus impugnat quam concupiscentia carnis, PTS. Q. 96. Art. 11 ad 2. Cf. PP. Q. 113. Art. 6; PS. Q. 78. Art. 1; SS. Q. 35. Art. 4; SS. Q. 42. Art. 2; SS. Q. 162. Art. 6; et passim.

impulsio, ōnis, *f.,* (1) lit., *impulsion, the action* of striking upon or pushing against, (2) fig., (a) *impulsion,* that which impels or constrains a person to do something, (b) *an impulse, incitement, instigation.* — (1), ita illa vox, quidquid sit, habebit efficaciam instrumentalem ad resuscitandum, non ex hoc quod sentitur, sed ex hoc quod profertur; sicut etiam vox ex ipsa impulsione aeris excitat dormientem, PTS. Q. 76. Art. 2 ad 2. — (2) (a), pronuntiatio veritatis non importat compulsionem ad hoc quod suscipiatur; sed liberum est unicuique eam recipere vel non recipere, prout

vult; sed iudicium importat quamdam impulsionem, SS. Q. 60. Art. 6 ad 1. — (2) (b), sed ille qui peccat ex certa malitia, impellitur ab habitu, cuius est fortior impulsio quam passionis, (ob. 2), . . ., impulsio quae est ex passione, est quasi ex exteriori defectu, respectu voluntatis, PS. Q. 78. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 27. Art. 4 c; PP. Q. 36. Art. 1 c; SS. Q. 161. Art. 1 c.

impulsīvum, i, *n.*, *an impulsive, an impelling agent* or *cause.* Tertia ratio potest sumi ex parte motivi; quia quanto est gravius impulsivum ad peccandum, tanto homo minus peccat, ut infra dicetur, peccata autem carnalia habent vehementius impulsivum, id est, ipsam concupiscentiam carnis nobis innatam, PS. Q. 73. Art. 5 c.

impulsus, ūs, *m.*, (1) lit., *impulse, motion* caused by the sudden application of force, (2) fig., *impulse, incitement* or stimulus to action arising from some state of mind or feeling. — (1), ut enim ad pariendum non doloris gemitus, sed maturitatis impulsus feminea viscera relaxaret, PP. Q. 98. Art. 2 ad 4, in quot.; si quis enim aequali impulsu divellat duas columnas, PS. Q. 85. Art. 5 ad 1. Cf. SS. Q. 164. Art. 2, in quot. — (2), unde quanto ratio et voluntas ex se aliquid agunt, non ex impulsu passionis, PS. Q. 77. Art. 6 c; alio modo agit aliquis actum fortitudinis sine virtute propter impulsum passionis sive tristitiae, SS. Q. 123. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 60. Art. 4; PS. Q. 109. Art. 10; SS. Q. 53. Art. 5 (bis); SS. Q. 123. Art. 3.

impūnē, *adv.*, *without punishment, without fear of punishment, with impunity.* Et sic impune peccarent, quod est inconveniens, PTS. Q. 11. Art. 4 ob. 3; et ita impune peccaret, quod videtur absonum, PTS. Q. 27. Art. 4 ob. 2. Cf. PTS. Q. 99. Art. 1.

impūnitas, ātis, *f.*, *freedom* or *safety from punishment, impunity.* Quoniam nihil est infelicius felicitate peccantium, qua poenalis nutritur impunitas, SS. Q. 40. Art. 1 ad 2, in quot.; ex hoc non datur aliqua impunitas malis sacerdotibus, PTS. Q. 11. Art. 4 ad 3.

impūnitus, a, um, *adj.*, *unpunished.* Ut ergo nullum malum improhibitum et impunitum remaneat, PS. Q. 91. Art. 4 c; multa secundum leges humanas impunita relinquuntur, SS. Q. 69. Art. 2 ad 1; non tamen sequitur quod peccata remaneant impunita, PTS. Q. 71. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 78. Art. 1; PTS. Q. 11. Art. 1; PTS. Q. 14, Art. 4; PTS. Q. 18. Art. 2 (bis); PT. Q. 74. Art. 1; PTS. Q. 75. Art. 1.

impūritas, ātis, *f.*, (1) *impurity* in the proper sense, i.e., not being free from a stain, synonym of *immunditia*, the opposite of *munditia* and *puritas*, (2) *impurity* in the improper sense of the word, i.e., not being free of admixture. — (1), impuritas uniuscuiusque rei consistit in hoc quod rebus vilioribus immiscetur, . . ., a quo quidem impuritate purificatur per contrarium motum, dum scilicet tendit in id quod est supra se, scilicet in Deum, SS. Q. 7. Art. 2 c; baptizari enim est ablui. sed Christo non convenit ablui, in quo nulla fuit impuritas, PT. Q. 39. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 117. Art. 3; SS. Q. 81. Art. 8 c; PT. Q. 27. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 5 (bis); PT. Q. 74. Art. 5; et passim. — With reference to the rational creature and especially as regards the soul of man, the following are kinds of *impuritas* in this sense: (a), **impuritas culpae**, *the impurity which consists of the guilt of sin.* Quae non fuit ab aliqua impuritate culpae vel fomitis, sed mentem eius magis in unum colligens, et a multitudine sustollens, PT. Q. 27. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 7. Art. 2 ad 3. — (b), **impuritas erroris**, *the impurity which results from an error.* Fides etiam informis excludit quamdam impuritatem sibi oppositam, scilicet impuritatem erroris, qui contingit ex hoc quod intellectus humanus inordinate inhaeret rebus se inferioribus, dum scilicet vult secundum rationes rerum sensibilium metiri divina, SS. Q. 7. Art. 2 ad 2. — (c), **impuritas intellectus**, *the impurity of the mind.* Intellectus quodammodo sensibilibus operationibus admiscetur, cum a phantasmatibus accipiat, et ita ex sensibilibus operationibus quodammodo intellectus puritas inquinatur, Verit. 13. 4 c; in resurrectione ex coniunctione ad corpus qualicumque nulla erit impuritas intellectus, Verit. 13. 3 ad 1. — (d), **impuritas peccati**, *impurity as a result of sin.* Sed fides simul potest esse cum impuritate peccati, sicut patet in illis qui habent fidem informem, SS. Q. 7. Art. 2 ob. 2. Cf. PTS. Q. 18. Art. 2 and 3; C. G. 4. 72 and 91. — (2), unde per aquam naturalis impuritas elementorum tolli non posset, sicut per ignem, PTS. Q. 74. Art. 2 ad 2; ostendit differentiam delectationum secundum puritatem et impuritatem, 10 Eth. 8 c. Cf. PTS. Q. 74. Art. 6 (bis); PTS. Q. 91. Art. 3.

impūrus, a, um, *adj.*, (1) lit., *impure*, (a) *containing offensive matter, dirty, unclean*, (b) *mixed with* or *containing some extraneous* or *foreign matter*, especially an inferior or baser kind, *adulteration*, (2) fig., *not pure morally; defiled by sin.* — (1) (a), sed oportet quod de quolibet cibo aliquid impurum per secessum emittatur, PP. Q. 119. Art. 1 ad 1. — (1) (b), non enim dicitur argentum esse impurum ex permixtione auri, per quam melius redditur, sed ex permixtione plumbi vel stanni, SS. Q. 7. Art. 2 c. — (2), nam cor impurum a Dei dilectione abstrahitur, propter passionem inclinantem ad terrena, SS. Q. 44. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 31. Art. 7 c.

imputo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to impute*, (1) *to bring a fault* or *the like into the reckoning against; to lay to the charge of; to attribute* or *assign as due* or *owing to*, (2) less frequently in a good sense, *to ascribe* or *reckon to.* — (1), malum, . . ., hoc enim imputatur alicui in culpam, PP. Q. 48. Art. 5 c; tunc enim non imputatur ei ebrietas ad peccatum, sed solum superabundantia potus, PS. Q. 88. Art. 5 ad 1; non ergo videtur imputandum venditori si emptor in suo iudicio decipitur, SS. Q. 77. Art. 3 ob. 1; et peccatum uxoris, si propter hoc in fornicationem labatur, aliquo modo sibi imputatur, PTS. Q. 64. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 80. Art. 3; PS. Q. 81. Art. 1 (bis); SS. Q. 20. Art. 1 (bis); SS. Q. 107. Art. 4; PTS. Q. 59. Art. 5; et passim. — (2), sed illud meretur homo quod imputatur ei secundum debitum,quasi merces operum eius, PS. Q. 114. Art. 5 a.

imputribilis, e, *adj.*, *not liable to decay, incorruptible.* Nam contra putredinem offerebatur cedrus, quae est arbor imputribilis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7.

imus, a, um, *adj.*, see *inferus.*

in, *prep.* with *abl.* and *acc.*, denotes either rest or motion within or into a place or thing, the opposite of *ex*, (1) *in, within, on, upon, among, at;* (2) *into, to, towards.* — (1), incorporalia non sunt in loco per contactum quantitatis dimensivae, PP. Q. 8. Art. 2 ad 1; Deus dicitur esse in omnibus per essentiam, PP. Q. 8. Art. 3 ad 1; iustitia, quantum ad legem regulantem, est in ratione vel intellectu, PP. Q. 21. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 21. Art. 4 ad 2; PT. Q. 50. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 6; PT. Q. 77 pr.; PT. Q. 72. Art. 5; et passim. — (2), est enim actus rationis quasi quidam motus de uno in aliud perveniens, PP. Q. 79. Art. 9 c; sal autem in os missum, PT. Q. 71. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 70. Art. 3; PT. Q. 72. Art. 4; PT. Q. 75. Art. 8; PT. Q. 81. Art. 3; PTS. Q. 83. Art. 5; et passim.

inaccessibilis, e, *adj.*, *unapproachable, inaccessible.* Locus ille paradisi terrestris de se dicitur esse inaccessibilis, (ob. 5), . . ., ille locus praecipue videtur esse inaccessibilis propter vehementiam aestus in locis intermediis ex propinquitate solis, SS. Q. 164. Art. 2 ad 5.

inadōrābilis, e, *not to be adored, unadorable.* Damascenus dicit, si dividas subtilibus intelligentiis, quod videtur ab eo quod intelligitur, inadorabilis est ut creatura, scilicet adoratione latriae, PT. Q. 25. Art. 2 ad 1.

inaequālis, e, *adj.*, *unequal, uneven, unlike, of different sizes, irregular,* the opposite of *aequalis.* Neque tamen propter hoc est iniquitas apud Deum, si inaequalia non inaequalibus praeparat, PP. Q. 23. Art. 5 ad 3; sicut digiti manus sunt inaequales secundum quanti-

tatem, PS. Q. 66. Art. 2 c; non igitur inaequalia praeparat Deus hominibus, PP. Q. 23. Art. 5 ob. 3. Cf. PP. Q. 112. Art. 2; PP. Q. 114. Art. 1 ad 2; PS. Q. 7. Art. 2; PS. Q. 97. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 2; et passim. On **amicitia inter inaequales**, see *amicitia*; on **iniustum inaequale**, see *iniustus*; on **motus inaequalis**, see *motus*; on **proportio inaequalis**, see *proportio*. — Kinds of *inaequale* are: **inaequale excedens** and **inaequale excessum**, *the unequal surpassing another* or *the greater* and *the unequal surpassed by another* or *the smaller*. Cf. 5 Met. 17 b. — Each of these two kinds of *inaequale* has five subspecies. Thus *inaequale excedens* includes: *numerus multiplex, superparticularis, superpartiens, multiplex superparticularis, multiplex superpartiens*; and *inaequale excessum* includes: *numerus sub-multiplex, subparticularis, subpartiens, submultiplex subparticularis, submultiplex subpartiens*. Cf. *numerus*. — **inaequāliter**, *adv., unequally, unevenly, irregularly, disproportionately*. Vel etiam ex forma, puta cum inaequaliter onera multitudini dispensantur, PS. Q. 96. Art. 4 c; sed contra est quod restitutio reducit ad aequalitatem quod inaequaliter ablatum est, SS. Q. 62. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 42. Art. 1; SS. Q. 26. Art. 6; SS. Q. 32. Art. 5, in quot.

inaequālitas, ātis, *f.*, (1) *unevenness, unlikeness, inequality* in the sense of physical size, the opposite of *aequalitas*, (2) *unevenness, unlikeness, inequality* in the figurative sense of size, likewise the opposite of *aequalitas*. — (1), sed triplicitas significat proportionem inaequalitatis est enim species proportionis inaequalis, PP. Q. 31. Art. 1 ad 3; ad mutationem secundum quantitatem sequitur aequalitas vel inaequalitas, 5 Phys. 3 c; de inaequalitate corporis Christi ad locum panis, C. G. 4. 64. Cf. PP. Q. 75. Art. 7; PS. Q. 4. Art. 5; PS. Q. 66. Art. 1; PS. Q. 112. Art. 4; SS. Q. 32. Art. 7; et passim. On **proportio inaequalitatis**, see *proportio*. — (2), inaequalitas secundum merita vel demerita propriorum actuum, PP. Q. 23. Art. 5 ob. 3; tolleretur multitudo a rebus, inaequalitate bonitatis sublata, C. G. 3. 71; per inaequalitatem iustitiae, C. G. 3. 110. Cf. PP. Q. 65. Art. 2; PP. Q. 96. Art. 3; SS. Q. 59. Art. 1; SS. Q. 63. Art. 4; SS. Q. 78. Art. 1; et passim.

inaequāliter, see *inaequalis*.

inaestimābiliter, *adv.*, see *inaestimabilis*.

inaestimābilis, e, *adj.*, *inestimable, inconceivable*. Et ideo si vir in fraudem uxoris alteri det se in servum, ipse damnum reportat, inaestimabile bonum libertatis amittens, PTS. Q. 52. Art. 3 ad 1; si enim vocaliter singulorum facta narrarentur, inaestimabilis magnitudo temporis ad hoc exigeretur, PTS. Q. 88. Art. 2 c. — **inaestimābiliter**, *adv., inestimably, incalculably*. Quamvis virtus animae glorificatae excedat inaestimabiliter virtutem animae non glorificatae, non tamen excedit in infinitum, quia utraque virtus est finita, PTS. Q. 84. Art. 3 ad 3.

inalterābilis, e, *adj.*, *unchangeable, unalterable*. Corpora autem caelestia secundum suam naturam sunt incorruptibilia et inalterabilia, PT. Q. 44. Art. 2 ob. 1; corpora ista tunc inalterabilia erunt, sicut sunt modo caelestia, PTS. Q. 91. Art. 4 ad 4. Cf. PP. Q. 76. Art. 7; PT. Q. 4. Art. 6. — **inalterābiliter**, *adv., unchangeably, unalterably*. Inalterabiliter naturae esse unitae, Unio. 1 ad 3.

inalterābiliter, *adv.*, see *inalterabilis*.

inamissibiliter, *adv.*, *inamissibly, in a manner that cannot lose*. Ita quod non remanet in ea potentia ad aliam formam, inamissibiliter inest. sic ergo charitas patriae, quia replet totam potentialitatem rationalis mentis, inquantum scilicet omnis actualis motus eius fertur in Deum, inamissibiliter habetur. . . ., ibi ergo charitas inamissibiliter habetur, ubi id quod convenit charitati non potest videri nisi bonum, SS. Q. 24. Art. 11 c. Cf. PTS. Q. 95. Art. 1.

inanimātus, a, um, *adj.*, (1) *lifeless, inanimate*, the opposite of *animalis* and *animatus*, (2) *not sensitive, not knowing through the senses*, the opposite of *animalis, animatus*, and *sensitivus*. — (1), vita in plantis est occulta, quia carent locali motu et sensu, quibus animatum ab inanimato maxime distinguitur, PP. Q. 69. Art. 2 ad 1; corpora caelestia non sunt animata eo modo quo plantae et animalia, sed aequivoce. unde interponentes ea esse animata, et ponentes ea inanimata, parva vel nulla differentia invenitur in re, sed in voce tantum, PP. Q. 70. Art. 3 a; sicut lapides et alia inanimata, 1 Cael. 1 a. Cf. PP. Q. 51. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6; PS. Q. 109. Art. 3; SS. Q. 50. Art. 2 (bis); PT. Q. 35. Art. 3; et passim. On **corpus inanimatum**, see *corpus*; on **generatio inanimata**, see *generatio*; on **instrumentum inanimatum**, see *instrumentum*; on **iustitia inanimata**, see *iustitia*; on **res inanimata**, see *res*. — (2), nullus animatos caelos, vel luminaria aestimet; inanimati enim sunt, et insensibiles, PP. Q. 70. Art. 3 a, in quot.; caeterae creaturae non attingunt ad aliquid universale, sed solum ad aliquid particulare, participantes divinam bonitatem vel in essendo tantum, sicut inanimata, vel etiam in vivendo et cognoscendo singularia, sicut plantae et animalia, SS. Q. 2. Art. 3 c; quaedam autem (partes) inanimatae, id est, non sensitivae, ut pili et ossa, 7 Phys. 4 b. Cf. PTS. Q. 82. Art. 3.

inānis, e, *adj.*, (1) *empty, void*, synonym of *vacuus*, the opposite of *plenus*; (2) *vain, useless*, synonym of *frustra, vacuus*, and *vanus*, the opposite of *efficax*. — (1), secundum hoc ergo dicitur terra inanis et vacua, vel invisibilis et incomposita, quia materia per formam cognoscitur. unde in se considerata dicitur invisibilis, vel inanis; et eius potentia per formam repletur, PP. Q. 66. Art. 1 ad 1; composita ex firmo et inani, id est, ex pleno et vacuo, 1 Phys. 10 a. Cf. PP. Q. 69. Art. 1 (bis); PP. Q. 69. Art. 2; Pot. 4. 2 ad 31. — (2), baptismata illa Pharisaeorum erant inania, utpote ad solam munditiam carnis ordinata; sed baptismus Ioannis ordinabatur ad munditiam spiritualem; inducebat enim homines ad poenitentiam, PT. Q. 38. Art. 1 ad 3; inane enim dicitur, quod est suo fine privatum, Pot. 4. 2 ad 31. Cf. PP. Q. 12. Art. 1; PP. Q. 75. Art. 6; SS. Q. 32. Art. 3; PT. Q. 64. Art. 9; PTS. Q. 78. Art. 1; et passim. On **gloria inanis**, see *gloria*; on **signum inane**, see *signum*. — **naturale desiderium non potest esse inane**, see *desiderium*. — **ināniter**, *adv., vainly, idly, uselessly*, Non tamen quod in hominum laude inaniter delectetur, SS. Q. 132. Art. 1 ad 3.

ināniter, *adv.*, see *inanis*.

inappellātio, ōnis, *f.*, *unsocialness, want of intercourse* or *neglect to call upon* or *speak to one's friends*, used in the S.T. only in quot. Unde de amicitia Philosophus dicit quod multas amicitias inappellatio solvit, id est, non appellare amicum, vel non colloqui ei, SS. Q. 24. Art. 10 c, in quot. Cf. PS. Q. 53. Art. 3 a, in quot.

inardesco, ere, arsi, 3, *v. inch. n.*, *to kindle, glow, burn*, used fig., *to long for ardently*. Inquantum scilicet aliquis ex dilectione Dei inardescit ad eius pulchritudinem conspiciendam, (c), . . ., vita contemplativa, calcatis curis omnibus, ad videndam faciem sui Creatoris inardescit, SS. Q. 180. Art. 1 ad 2, in quot. Cf. SS. Q. 180. Art. 2, in quot.

inassumptibilis, e, *adj.*, *unassumable*, used in the S.T. only in quot. Dicit enim Damascenus: quod est inassumptibile, est incurabile, PT. Q. 14. Art. 4 ob. 1, in quot.

inassumptus, a, um, *adj.*, *not assumed* or *taken on, unassumed*, used in S.T. only in quot. Unde dicit Damascenus: Dei Verbum assumpsit corpus, . . ., et postea subdit: totius toti unitus est, ut toti mihi salutem largiretur, PT. Q. 5. Art. 4 c, in quot.

inauditus, a, um, *adj.*, *unheard*, on account of its novelty or strangeness. Ipse hodie apostolos Christi donans munere insolito et cunctis inaudito saeculis, SS. Q. 176. Art. 2 ob. 1, in quot.; dicit enim Leo papa: nova et inaudita conventio; Deus qui est, et erat, fit creatura, PT. Q. 16. Art. 8 ob. 1.

incalesco, ere, calui, 3, *v. inch. n.*, *to glow, kindle with passion*, used fig. Sicut cum ex ira aliquis incalescit, PS. Q. 17. Art. 7 ad 2.

incantātio, ōnis, *f.*, *incantation*, the use of a formula of words, spoken or chanted, to produce a magical effect. Multi necromanticis incantationibus daemones invocant per aliquid divinum, . . ., licitum est necromanticis incantationibus uti, SS. Q. 90. Art. 2 ob. 2; sed incantationes quamdam efficaciam habent ad reprimendum serpentes, (ob. 2), . . ., in omnibus incantationibus vel scripturis suspensis duo cavenda videntur, (c), . . ., in incantationibus serpentum vel quorumcumque animalium, . . ., sed plerumque tales incantationes habent illicitas observantias, SS. Q. 96. Art. 4 ad 2.

incarcerātio, ōnis, *f.*, *incarceration, imprisonment.* Manifeste autem per manifestam occisionem, aut per incarcerationem, aut verberationem, seu membri mutilationem, SS. Q. 61. Art. 3 c; nam id quod dixit Nicodemo de baptismo, fuit ante incarcerationem Ioannis, de quo postea subditur quod baptizabat; illud vero quod de poenitentia dixit, fuit post incarcerationem Ioannis, PT. Q. 84. Art. 7 ad 3. Cf. SS. Q. 65. Art. 3 (ter).

incarcero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to incarcerate, shut up in prison; imprison.* Videtur quod non liceat aliquem hominem incarcerare, . . ., ergo illicitum est aliquem incarcerare, (ob. 1), . . ., si ergo incarcerare aliquem esset licitum, ad hoc quod cohiberetur a malo, cuilibet esset licitum aliquem incarcerare, (ob. 2), . . ., et similiter secundum humanam iustitiam non pro qualibet culpa homines incarcerantur, SS. Q. 65. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 83. Art. 2. — **incarcerātus**, a, um, *P. a.*, *incarcerated, imprisoned.* Baptizato Christo cessavit baptismus Ioannis; non tamen statim sed eo incarcerato, PT. Q. 38. Art. 5 ad 2.

incarnātio, ōnis, *f.*, *the incarnation*, the action or the fact of being incarnate or made flesh; a becoming incarnate; assumption of, or existence in, a human nature; a word used to express the union of the Divine nature of the Second Person of the Trinity with human nature in the person of Jesus Christ. The Apostle, St. John, says: The Word was made Flesh. The Word is the Son of God; by Flesh in Scripture is meant mankind, human nature, man, body and soul, as in Luke 3: "And all flesh shall see the salvation of God." Natura enim assumpta in mysterio Incarnationis non habet aliud suppositum praeter suppositum personae divinae, (ob. 1), . . ., praeterea, in Incarnationis mysterio tota natura divina est unita toti naturae assumptae, (ob. 3), . . ., sed Pater post incarnationem Filii potest assumere naturam humanam aliam numero ab ea quam Filius assumpsit; in nullo enim per Incarnationem Filii est diminuta potentia Patris vel Filii. ergo videtur quod Filius post incarnationem possit aliam humanam naturam assumere praeter eam quam assumpsit, (a), . . ., sed in mysterio Incarnationis unio formae et materiae, id est, animae et corporis, non constituit novum suppositum, PT. Q. 3. Art. 7 ad 1. Cf. SS. Q. 2. Art. 7 (ter); PT. Q. 2. Art. 7 (passim); PT. Q. 2. Art. 10 (passim); PT. Q. 4. Art. 5; PT. Q. 32. Art. 1 (passim); et passim.

incarno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, orig. *to make flesh*, hence in the *pass. incarnari, incarnatus*, as used by St. Thomas, *to be made flesh, to become incarnate*, especially when used of Christ. The Son of God assumed our flesh and dwelt among us like one of us in order to redeem us. His Divine nature was substantially united to a human nature like ours. Videtur quod non fuerit conveniens Deum incarnari, . . ., non ergo fuit conveniens Deum incarnari, (ob. 1), . . ., unde manifestum est quod conveniens fuit Deum incarnari, PT. Q. 4. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 1. Art. 3; PT. Q. 1. Art. 5 (passim); PT. Q. 2. Art. 11; PT. Q. 3. Art. 8 (passim); PT. Q. 24. Art. 4 (passim).

incassum, *adv.*, *in vain, uselessly, to no purpose*, used in the S.T. only in quot. Incassum ergo per abstinentiam corpus atteritur, si inordinatis motibus dimissa mens vitiis dissipatur, SS. Q. 147. Art. 1 ad 1, in quot.; nisi corda auditorum Spiritus sanctus repleat, ad aures corporis vox docentium incassum sonat, SS. Q. 177. Art. 1 c, in quot.

incautē, *adv.*, see *incautus*.

incautēla, ae, *f.*, *incautiousness, want of foresight, carelessness.* Quia posset esse ita grave convicium, quod per incautelam prolatum auferret honorem eius contra quem proferretur, SS. Q. 72. Art. 2 c; qui gravius peccat, si ex deliberatione peccet quam si peccet ex infirmitate, vel incautela, SS. Q. 73. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 53. Art. 2, in quot.; PT. Q. 29. Art. 1.

incautus, a, um, *adj.*, *incautious, thoughtless, careless, heedless, rash.* Iam vero si in fornacem incautus ceciderit, aut ferramento aliquo acuto se vulneravit, PP. Q. 72. Art. 1 ad 6; iudicio autem caret iuramentum incautum, SS. Q. 89. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 7, in quot. — **incautē**, *adv.*, *incautiously, imprudently.* Quia hoc incaute aliqualiter faciebat, ita quod ex hoc gentiles ad fidem conversi, scandalizabantur, SS. Q. 43. Art. 6 ad 2; quod praecipue posset accidere in sanguinis sumptione, qui quidem si incaute sumeretur, de facili posset effundi, PT. Q. 80. Art. 12 c. Cf. SS. Q. 72. Art. 2; SS. Q. 113. Art. 1, in quot.

incēdo, ere, cessi, cessum, 3, *v. n.*, *to go, walk, step, approach to, proceed to*, (1) lit., (2) fig. — (1), canis enim insequens cervum, . . ., iam securus per tertiam viam incedit non explorando, quasi utens syllogismo diviso, quo concludi posset, cervum per istam viam incedere, ex quo non incedit per alias duas, PS. Q. 13. Art. 2 ob. 3; sicut Tiburtius martyr, cum nudatis plantis super ardentes prunas incederet, PS. Q. 38. Art. 4 c; primo quidem, quia nulla alia stellarum hac via incedit, PT. Q. 36. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 44. Art. 4 (bis); SS. Q. 53. Art. 3; SS. Q. 111. Art. 2, in quot.; SS. Q. 123. Art. 8; SS. Q. 189. Art. 10; PT. Q. 40. Art. 2, in quot. — (2), similiter etiam fides incedit media inter contrarias haereses, PS. Q. 64. Art. 4 ob. 3; unde patet quod illud commune desiderium non est naturae, sed vitii, et ideo commune est multis, qui per latam viam vitiorum incedunt, SS. Q. 77. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 17. Art. 2 (bis); SS. Q. 188. Art. 5.

incendiārius, ii, *m.*, *an incendiary*, one who maliciously sets on fire a building or other property, especially a dwelling; one who commits arson. Sunt autem quinque casus in quibus oportet quod simplex sacerdos poenitentem ad superiorem remittat, . . ., quartus de incendiariis, PTS. Q. 20. Art. 2 c.

incendium, ii, *n.*, (1) lit., *fire*, (2) fig., *fire, flame, heat, glow, vehemence.* — (1), altaris palla, cathedra, candelabrium et velum, si fuerint vetustate consumpta, incendio dentur, PT. Q. 83. Art. 3 ad 3, in quot.; ut ea in quae corpus humanum resolvitur, cineres dicantur; secundo propter causam resolutionis, quae est incendium fomitis, quo corpus humanum radicitus est infectum, . . ., quod autem per incendium resolvitur, PTS. Q. 78. Art. 2 ad 2. — (2), nomen Seraphim non imponitur tantum a charitate, sed a charitatis excessu, quem importat nomen ardoris, vel incendii, . . ., et per hoc significatur actio huiusmodi angelorum, quam in subditos potenter exercent, eos in sublimem fervorem excitantes, et totaliter eos per incendium purgantes, PP. Q. 108. Art. 5 ad 5. Cf. PP. Q. 108. Art. 6; PP. Q. 112. Art. 2.

incendo, ere, di, sum, 3, *v. a.*, (1) lit., *to set fire to, to kindle, burn*, (2) fig., *to kindle, inflame, set on fire; to fire, rouse, incite, excite, stir up.* — (1), sicut si diceretur esse causa combustionis lignorum qui ligna siccaret, ex quo sequeretur quod facile incenderentur, PS. Q. 80. Art. 4 c; nam una pars incendebatur ad honorem Dei, PS. Q. 102. Art. 3 ad 8; nam in illo altari incendebatur thymiama boni odoris, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; vel si aliquis incendat vel frangat ecclesiam, SS. Q. 99. Art. 4 ad 2; tertius est de illo qui incendit ecclesiam, PTS. Q. 24. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 3; PS. Q. 77. Art. 4; SS. Q. 147. Art. 5; PT. Q. 83. Art. 3, in quot. — **carbones incensi**, *burning coals.* Sicut beatus Tiburtius cum super carbones incensos nudis plantis incederet, SS. Q. 123. Art. 8 c. — **totum incensum**, *all burnt.* Unde et in veteri lege offerebatur

holocaustum quasi totum incensum, PT. Q. 22. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 3. — (2), Seraphim autem interpretatur ardentes, sive incendentes, PP. Q. 63. Art. 7 ad 1; et pari ratione angeli boni immittunt et incendunt bonas cogitationes, PP. Q. 111. Art. 2 ob. 2; sed dictus est Seraphim, id est, incendens aequivoce, propter hoc quod venerat ad incendendum labia prophetae, PP. Q. 112. Art. 2 ad 2; praeterea, Proverb., XXVI, 21 dicitur: homo iracundus incendit litem, SS. Q. 116. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 106. Art. 2; PP. Q. 108. Art. 4; PP. Q. 111. Art. 2; PP. Q. 112. Art. 2; SS. Q. 132. Art. 1.

incensio, ōnis, *f., a lighting up, emitting of light.* Per Neomeniam autem, quae est incensio novae lunae, significatur illuminatio primitivae Ecclesiae, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10.

incensor, ōris, *m., an inciter, instigator.* Diabolus non est immissor malarum cogitationum, sed incensor, (ob. 2), . . ., dicitur tamen diabolus incensor cogitationum, PP. Q. 111. Art. 2 ad 2.

incensum, i, *n., incense.* In huius figuram in veteri lege incensum dicebatur offerri in odorem suavem Domino, SS. Q. 83. Art. 3 a, in quot.; Dominus mandavit quod sacerdos adoleret incensum suave fragrans super altare quod erat ante propitiatorium, PT. Q. 83. Art. 5 ob. 2. Cf. SS. Q. 95. Art. 8 ob. 2.

incentīvum, i, *n., an incentive.* Superfluus usus vini incentivum voluptati venereae praebet, SS. Q. 153. Art. 1 ad 2; hoc est dare eis incentivum peccandi, SS. Q. 169. Art. 2 c; quia unum aggravatur ex adiunctione alterius, et illud quod uni peccato esset conveniens medicina, alteri incentivum praestaret, PTS. Q. 9. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 35. Art. 1 (bis); SS. Q. 43. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 54. Art. 4.

incentor, ōris, *m., an inciter, exciter.* Illos habent tortores in poenis, quos habuerunt incentores in culpa, App. Q. 1. Art. 5.

inceptio, ōnis, *f., a beginning.* Neque tamen oportet quod quamdiu creatura sit, dicatur creari; quia creatio importat habitudinem creaturae ad creatorem cum quadam novitate seu inceptione, PP. Q. 45. Art. 3 ad 3.

incertitūdo, inis, *f., incertitude, uncertainty, uncertain* or *insecure condition; insecurity.* Alio modo potest considerari secundum incertitudinem futuri eventus, PT. Q. 15. Art. 7 c; potest procedi ad divortium, . . ., tum quia non ita causat incertitudinem prolis, PTS. Q. 62. Art. 1 ad 4; etiam supposita mortis incertitudine, dupliciter ad vigilantiam valet incertitudo iudicii, PTS. Q. 88. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 1. Art. 5; SS. Q. 47. Art. 4; PTS. Q. 62. Art. 1 (bis); PTS. Q. 62. Art. 4; PTS. Q. 65. Art. 1.

incertus, a, um, *adj.*, (1) of things whose external or internal qualities are not firmly established, *uncertain, unsettled, doubtful, untrustworthy, not fast, not firm,* (2) as regards one's perceptions or convictions, *not firmly established, uncertain, undetermined, doubtful, dubious,* used with an *interrog. cl.* — (1), in rebus autem agendis multa incertitudo invenitur, quia actiones sunt circa singularia contingentia, quae propter sui variabilitatem incerta sunt, in rebus autem dubiis et incertis ratio non profert iudicium absque inquisitione praecedente, PS. Q. 14. Art. 1 c; sed dictamen humanae rationis de rebus gerendis est incertum, PS. Q. 91. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 14. Art. 6; SS. Q. 60. Art. 3 (bis); SS. Q. 171. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 5; PTS. Q. 88. Art. 3. — (2), alii vero dicunt quod incertum est quis horum plus Christum dilexerit amore charitatis, PP. Q. 20. Art. 4 ad 3; circa laesiones servis illatas lex considerasse videtur, utrum sit certa vel incerta, . . ., incertum enim erat utrum ex percussione mortuus esset, PS. Q. 105. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 64. Art. 5; PT. Q. 41. Art. 4, in quot. — **incertum,** i, *n., an uncertainty.* Sicut Isidorus dicit: prudens dicitur, quasi porro videns; perspicax enim est, et incertorum praevidet casus, SS. Q. 47. Art. 1 c.

incessus, ūs, *m., deportment, gait.* Sed modestia, quae ponitur pars temperantiae, moderatur exteriorem hominis vitam, puta in incessu, vel habitu, vel aliis huiusmodi, SS. Q. 120. Art. 2 ad 3.

incestuōsē, *adv.*, see *incestuosus.*

incestuōsus, a, um, *adj., incestuous.* Si in poenam peccati hoc infligitur, videtur, etiamsi mortua uxore cum alia contrahat incestuosus, quod separari debeant, PTS. Q. 58. Art. 4 ob. 3. — **incestuōsē,** *adv., incestuously.* Sicut quando homo carnaliter consanguineam incestuose cognoscit, PTS. Q. 55. Art. 3 ob. 2.

incestus, ūs, *m., incest,* carnal intercourse with relatives of blood or affinity, whom the Church forbids one to marry. Et sic est incestus, qui consistit in abusu mulierum consanguinitate vel affinitate iunctarum, SS. Q. 154. Art. 1 c; abusus coniunctarum personarum maxime induceret corruptelam castitas, . . ., et ideo antonomastice abusus talium personarum vocatur incestus, SS. Q. 154. Art. 9 ad 1; si enim aliquis abutatur persona coniuncta sibi secundum spiritualem cognationem, committit sacrilegium ad modum incestus, SS. Q. 154. Art. 10 ad 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 150. Art. 4 (bis); SS. Q. 154. Art. 1; PTS. Q. 58. Art. 4 (ter); PTS. Q. 55. Art. 9.

inchoātio, ōnis, *f.*, (1) *beginning, germ,* (2) *first element, origin, principle, cause,* the ἀρχή of Aristotle (cf. De Divin. per Somnum c. 2, 463. b. 28), synonym of *principium* and *causa.* — (1), forma substantialis recipitur imperfecte secundum inchoationem quandam, PP. Q. 67. Art. 3 ad 1; inchoatio alicuius ordinatur ad consummationem ipsius, PS. Q. 1. Art. 6 c; sed prima inchoatio eius (peccati) est quasi fundatio in corde, PS. Q. 72. Art. 7 c; ante totius creaturae inchoationem, C. G. 2. 35; quae pertinent ad inchoationem doctrinae Christianae, Hebr. 6. 1. Cf. PP. Q. 73. Art. 1; PS. Q. 51. Art. 1 c; PS. Q. 63. Art. 1; SS. Q. 8. Art. 7; SS. Q. 35. Art. 3; et passim. — Kinds of *inchoatio* in this sense are: (a), **inchoatio formae,** *the beginning of a form.* Prima inchoatio formarum in materia secundum quod in ea dicuntur esse habilitates quasdam ad formam, est ab opere creatoris, 2 Sent. 8. 1. 2 c; materia coadiuvat ad generationem, non agendo, sed inquantum est habilis ad recipiendum talem actionem, quae etiam habilitas appetitus materiae dicitur et inchoatio formae, 2 Sent. 18. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 3 ad 1; C. G. 2. 16. — (b), **inchoatio habitus,** *the beginning of a habit.* Inclinatio ad obiecta propria, quae videtur esse inchoatio habitus, non pertinet ad habitum, sed magis pertinet ad ipsam rationem potentiarum, PS. Q. 51. Art. 1 c. — (c), **inchoatio naturalis,** *the natural beginning* or *that resting in the nature of a thing.* Secundum vero naturam individui est aliquis habitus cognoscitivus secundum inchoationem naturalem, inquantum unus homo ex dispositione organorum est magis aptus ad bene intelligendum quam alius, inquantum ad operationem intellectus indigemus virtutibus sensitivis, . . ., inclinatio ad obiecta propria, quae videtur esse inchoatio habitus, non pertinet ad habitum, sed magis pertinet ad ipsam rationem potentiarum, PS. Q. 51. Art. 1 c. — (d), **inchoatio virtutis,** *the beginning of a virtue.* Virtutum habitus ante earum consummationem praeexistunt in nobis in quibusdam naturalibus inclinationibus, quae sunt quaedam virtutum inchoationes, Verit. 11. 1 c. Cf. PS. Q. 58. Art. 4 ad 3. — (2), substantia enim solet dici prima inchoatio cuiuscumque rei, et maxime quando tota res sequens continetur virtute in primo principio; puta si dicamus quod prima principia indemonstrabilia sunt substantia scientiae; quia scilicet primum quod in nobis est de scientia, sunt huiusmodi principia, et in eis virtute continetur tota scientia, . . ., quia scilicet prima inchoatio rerum sperandarum in nobis est per assensum fidei, quae virtute continet omnes res sperandas, SS. Q. 4. Art. 1 c; dissoluta sunt propter alias digniores inchoationes, C. G. 3. 86. Cf. SS. Q. 5. Art. 1; SS. Q. 24. Art. 3; PT. Q. 28. Art. 4; Divin. 1 q.

inchoo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, (1) *act.*, *to lay the foundation of a thing, to begin, commence*, used with the *acc.*, *inf.*, (2) neutr., *to begin; commence, take a beginning.* — (1), ne videatur simpliciter Deus opus suum a tenebris inchoasse, PP. Q. 66. Art. 3 c; non fuit autem conveniens ut Deus ab imperfectis suum opus inchoaret, PP. Q. 118. Art. 3 c; secundum autem pertinet ad operis executionem, ne scilicet aliquis deficiat in executione illorum quae fiducialiter inchoavit, SS. Q. 128. Art. 1 c; Christus non solum debebat implere ea quae erant veteris legis, sed etiam inchoare ea quae sunt novae legis, PT. Q. 39. Art. 1 ad 2; sed poenitens, quando poenitentiam inchoavit, in charitate erat, PTS. Q. 14. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 35. Art. 1, in quot.; SS. Q. 147. Art. 5 (bis); PT. Q. 38. Art. 3; PT. Q. 53. Art. 2; PT. Q. 56. Art. 1; PT. Q. 57. Art. 1; et passim. — (2), nemo repente fit summus; sed in bona conversatione a minimis quisque inchoat, ut ad magna perveniat, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 2. — **inchoatus**, a, um, *P. a.*, *inchoate, just begun, in an imperfect stage*; hence *imperfect.* Et quodammodo causatur ab ipsa humana beatitudine vel inchoata, vel perfecta, (c), . . ., et sic praesupponit perfectam beatitudinem, vel inchoatam, PS. Q. 2. Art. 3 c; includit illas dispositiones quae sunt in praeparatione et idoneitate nondum perfecte, PS. Q. 49. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 74. Art. 4 ad 3 (bis); PS. Q. 103. Art. 3; SS. Q. 8. Art. 7; SS. Q. 139. Art. 1.

incido, ere, cidi, cāsum, 3, *v. n.*, (1) *lit.*, (a) *to fall among people*, used with *in* and *acc.*, (b) *to meet, encroach upon something*, used with *dat.*, (c) *to fall upon a person*, used with *in* and *acc.*, (2) *fig.*, (a) in gen., *to fall into any condition*, sin, error, passion, calamity, sickness, etc., used with *in* and *acc.*, (b) *to fall in with, coincide with, agree with, be identical with*, (c) *to fall out, happen, occur.* — (1) (a), sicut etiam licet ei qui incidit in latrones, SS. Q. 78. Art. 4 c. — (1) (b), dicit enim in epist. ad Polycarpum: inopinabiliter soli lunam incidentem videbamus, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2. — (1) (c), in quem quamvis aut ictus incideret, aut vulnus descenderet, PT. Q. 15. Art. 5 ob. 2, in quot. — (2) (a), qui autem posuerunt duo prima principia, unum bonum, et alterum malum, ex eadem radice in hunc errorem inciderunt, PP. Q. 49. Art. 3 c; sicut patet in his qui propter dolorem in melancholiam, vel in maniam incidunt, PS. Q. 37. Art. 4 ad 3; vel quodcumque aliud retrahens a peccato, incidit ex hoc in aliud peccatum, PS. Q. 75. Art. 4 c; quicumque incidit in haeresim damnatam, est infidelis, sed desperans videtur incidere in haeresim damnatam, SS. Q. 20. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 88. Art. 3; SS. Q. 118. Art. 6; SS. Q. 188. Art. 5; PT. Q. 2. Art. 6; PT. Q. 16. Art. 1; PTS. Q. 14. Art. 2. — (2) (b), causa autem efficiens cum forma rei factae non incidit in idem numero, sed solum in idem specie, . . ., materia vero cum causa efficiente non incidit in idem numero, PP. Q. 3. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 44. Art. 4; PS. Q. 74. Art. 1. — (2) (c), quia secundum hoc ex creaturis nihil posset cognosci de Deo, nec demonstrari, sed semper incideret fallacia aequivocationis, PP. Q. 13. Art. 5 c.

(2) **incīdo**, ere, cīdi, cisum, 3, *v. a.*, *to cut, cut into, cut through.* Si enim manus artificis esset ipsa regula incisionis, nunquam posset artifex nisi recte lignum incidere, PP. Q. 63. Art. 1 c; et applicat ad actionem securim, quae incidit per suum acumen, PP. Q. 105. Art. 5 c; sicut quod cultellus bene incideret, vel serra bene secaret, PS. Q. 57. Art. 5 ad 1; sed cultores idolorum in cultu eorum cultris se incidebant usque ad effusionem sanguinis, PS. Q. 102. Art. 5 ob. 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 6 (bis); PS. Q. 105. Art. 3 c; PT. Q. 70. Art. 3.

incinerātio, ōnis, *f.*, *incineration*, the action or process of reducing to dust. Sicut enim mors est poena peccati primi parentis, ita etiam et incineratio, . . ., ergo etiam incinerari debuit corpus eius, ut nos ab incineratione liberaret, (ob. 1), . . ., ergo etiam incinerationem pati debuit, ut spem resurgendi incineratis, post incinerationem daret, PT. Q. 51. Art. 3 ob. 3. Cf. PT. Q. 53. Art. 1; PTS. Q. 75. Art. 1.

incinero, āre, 1, *v. a.*, *to incinerate, reduce to ashes.* Videtur quod corpus Christi in sepulcro fuerit incineratum, . . ., ergo etiam incinerari debuit corpus eius, (ob. 1), . . ., ergo etiam incinerationem pati debuit, ut spem resurgendi incineratis post incinerationem daret, (ob. 2), . . ., non fuit conveniens corpus Christi putrefieri, vel quocumque modo incinerari, PT. Q. 51. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 59. Art. 5.

incipio, ere, cēpi, ceptum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) *act.*, with the accessory idea of action, *to begin to do something*, used with *inf. ab.*, *acc.*, (2) *neutr.*, *to begin to be, to begin, commence*, used *absol.*, *with ab.* — (1), etiam homo simul dum aliquid iam corde concepit, in eodem instanti incipit loqui, PP. Q. 63. Art. 8 ad 1; manifestum est autem quod voluntas incipit velle aliquid, PS. Q. 9. Art. 4 c; sed quando promittit, iam incipit se exhibere ad faciendum, SS. Q. 88. Art. 1 ad 3; et sic non oportet ut quicumque vult ad superiorem statum pervenire, a minori incipiat, . . ., sic manifestum est quod unus statim incipit non solum ab altiori statu, sed etiam ab altiori gradu sanctitatis, SS. Q. 189. Art. 1 ad 2; ridiculum videtur ut aliquis districtiorem vitam incipiat, PT. Q. 40. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 84. Art. 8; PS. Q. 9. Art. 4; PS. Q. 43. Art. 1; SS. Q. 88. Art. 1; SS. Q. 96. Art. 3; PT. Q. 6. Art. 5; PT. Q. 34. Art. 2; et passim. — (2), nec omnia temporalia simul incipiunt, . . ., etiamsi non omnia simul incipiant, PP. Q. 10. Art. 6 ad 3; si veritas incepit cum ante non esset, verum erat veritatem non esse, . . ., et sic veritas erat antequam inciperet, PP. Q. 16. Art. 7 ob. 4; unde patet quod per utrumque non excluditur nisi quod materia et caelum non inceperunt per generationem, PP. Q. 46. Art. 1 ad 3; quia cum a luce dies inceperit, prius occurrit terminus lucis, quod est vespere, PP. Q. 74. Art. 3 ad 6; sicut legitur Exodi XII, solemnitas paschalis incipiebat in vesperis quartae decimae lunae, PT. Q. 74. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 46. Art. 2 (passim); PP. Q. 66. Art. 4; PT. Q. 38. Art. 5; PT. Q. 44. Art. 2; PT. Q. 53. Art. 2.

incircumcīsus, a, um, *adj.*, *uncircumcised.* Ut Iudaeis excusationem tolleret, ne eum reciperent, si esset incircumcisus, PT. Q. 37. Art. 1 c; nulli incircumcisi mortui fuerint in deserto, . . ., sed illi soli videntur mortui in deserto qui fuerant in Aegypto circumcisi; si tamen aliqui incircumcisi mortui sunt, PT. Q. 70. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5.

incircumscriptē, *adv.*, see *incircumscriptus.*

incircumscriptibilis, e, *adj.*, *incircumscriptible*, incapable of being circumscribed by place or limited; *boundless.* A thing is circumscribed by place when it is surrounded by another body. Inquantum est incircumscriptibilis et infinitus, PP. Q. 7 pr.; non localem dexteram Patris dicimus; qualiter enim qui incircumscriptibilis est, localem adipiscitur dexteram, PT. Q. 58. Art. 1 ad 1, in quot.; Cf. PP. Q. 7. Art. 1, in quot.

incircumscriptus, a, um, *adj.*, *infinite, uncircumscribed by location in place; incomprehensible, beyond the reach of intellect* or *research, unfathomable to the mind.* Viri contemplativi ad semetipsos introrsus redeunt, . . ., sed incircumscriptum lumen videre cupientes, cunctas circumscriptionis suae imagines deprimunt, . . ., sed homo non impeditur a visione divinae essentiae, quae est lumen incircumscriptum, . . ., ergo videtur quod contemplatio praesentis vitae potest se extendere ad videndum incircumscriptum lumen per essentiam, SS. Q. 180. Art. 5 ob. 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 2 c; SS. Q. 180. Art. 7, in quot.; PT. Q. 13. Art. 1 c. — **incircumscriptē**, *adv.*, *without limitation.* Deus non quodammodo est existens, sed simpliciter et incircumscripte totum in se seipso uniformiter esse praeaccipit, PP. Q. 4. Art. 2 c, in quot.

incircumspectio, ōnis, *f.*, *incircumspection.* Sicut incautela et incircumspectio includuntur sub inconsideratione, SS. Q. 53. Art. 2 c.

incīsio, ōnis, *f.*, (1) *lit.*, (a) *incision, an engraving, the action of cutting into something*, (b) *a lopping off* of something superfluous, as the

hair, (2) *fig., a division*, the effect produced by dividing. — (1) (a), si enim manus artificis esset ipsa regula incisionis, nunquam posset artifex nisi recte lignum incidere. sed si rectitudo incisionis sit ab alia regula, contingit incisionem esse rectam, et non rectam, PP. Q. 63. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 85. Art. 6; PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 19. Art. 1. — (1) (b), Augustinus vero loquitur de incisionibus capellorum, qui erant partes facientes argumentum, PTS. Q. 80. Art. 5 ad 1. — (2), dicit enim Philosophus, quod haec opinio quae posuit repletionem esse causam delectationis, et incisionem causam tristitiae, . . ., ergo appetitus unitatis non est causa universalis doloris; cum repletio ad unitatem pertineat, incisio vero multitudinem inducat, PS. Q. 36. Art. 3 ob. 1.

incīsūra, ae, *f., a cutting into, incision*. Praeceptum etiam erat eis ut non raderent caput nec barbam, nec in carnibus suis facerent incisuras, ad removendum idololatriae ritum, PS. Q. 102. Art. 6 ad 11.

incitāmentum, i, *n., an incentive, inducement*, used with the *gen*. or *ad*. Sunt quaedam concupiscentiae incitamenta, quae hominum curiositas adinvenit, SS. Q. 142. Art. 2 ad 2; et ideo diabolus in tentatione hominis usus est incitamento ad peccandum dupliciter, SS. Q. 165. Art. 2 c; ubi est incitamentum, ibi est minus peccatum, (ob. 4), . . ., vitat aliquod peccatum veniale, ad quod non habet tantum incitamentum, (ad 1), . . ., unde quamvis fornicatio ex magnitudine incitamenti diminuatur, PTS. Q. 65. Art. 4 ad 4. Cf. SS. Q. 147. Art. 8 c; PTS. Q. 60. Art. 1 c.

incito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to incite, encourage, instigate, rouse, spur on*, used fig. Secundo autem et tertio modo vel diabolus vel etiam homo potest incitare ad peccandum, PS. Q. 80. Art. 1 c; qui enim obedientibus praemia promittit, ex hoc ipso incitat ad spem, SS. Q. 22. Art. 1 c; inquantum videlicet aliquis ex charitate ad Dei contemplationem incitatur, SS. Q. 180. Art. 7 ad 1; et mali amplius torquebuntur, multiplicata malorum ruina qui per eos ad mala sunt incitati, PTS. Q. 89. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 113. Art. 4; PP. Q. 114. Art. 5; SS. Q. 36. Art. 2; PTS. Q. 12. Art. 2; PTS. Q. 42. Art. 3; et passim. — **incitātus**, a, um, *adj., incited, roused*. Etsi motus voluntatis sit intensior ex passione incitatus, PS. Q. 77. Art. 6 ad 3.

inclīnātio, ōnis, *f., an inclination*, (1) fig., the condition of being mentally inclined or disposed to something, or an instance of such condition; *a tendency* or *bent of the mind, will*, or *desires towards* a particular object; *disposition, propensity, learning*, (2) of things inanimate, *the natural tendency* or *affinity of inorganic substances*, which impel them towards what is suitable to their nature. — (1), inclinatio autem hanc cognitionem sequens dicitur appetitus sensitivus, . . ., sicut ea in quibus est sola sensitiva cognitio, sed quasi inclinata in ipsum universale bonum; et haec inclinatio dicitur voluntas, PP. Q. 59. Art. 1 c; ipse autem motus voluntatis est inclinatio quaedam in aliquid; et ideo sicut dicitur aliquid naturale, quia est secundum inclinationem naturae; ita dicitur aliquid voluntarium, quia est secundum inclinationem voluntatis, PP. Q. 82. Art. 1 c; causae appetitivorum motuum sunt interiores inclinationes animae, (ob. 3), . . ., manifestum est autem hoc esse contra inclinationem appetitus, . . ., quod autem est contra inclinationem alicuius, . . ., quod mutet contrariam inclinationem in inclinationem propriam, . . ., quod auferat inclinationem voluntatis vel appetitus sensitivi, PS. Q. 36. Art. 4 c; et ideo ubi est maior inclinatio voluntatis ad peccandum, (c), . . ., ignorantia intellectus quandoque quidem praecedit inclinationem appetitus et causat eam, . . ., alio modo e converso ignorantia rationis sequitur inclinationem appetitus, . . ., quia ostenditur inclinatio appetitus esse maior, SS. Q. 156. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 23. Art. 7; PS. Q. 91. Art. 6 (passim); SS. Q. 27. Art. 2; SS. Q. 47. Art. 15; PT. Q. 15. Art. 2 (bis); et passim. — (2), nam ignis naturalem inclinationem habet ut communicet alteri suam formam, quod est bonum eius, PP. Q. 60. Art. 4 c; sicut patet quod ignis habet naturalem inclinationem ad calefaciendum, . . ., unde ignis ad hoc nullam inclinationem habet, PP. Q. 62. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 103. Art. 8; PS. Q. 6. Art. 4; PS. Q. 6. Art. 5; SS. Q. 26. Art. 6; SS. Q. 95. Art. 5 (bis).

inclīno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, (I) *act, to cause to lean, bend, incline, turn a thing* in any direction; *to bend down, bow a thing*, (1) *lit.*, (a) with *caput, to incline, bow* or *bend* the head toward a person, and hence downward, (b) with **seipsum**, *to bend one's self, to bow* or *bend* the body as a gesture of respect, (c) with **aurem**, *to bend* or *turn one's ear toward a speaker; to give ear, listen favorably, attend to*, (d) *to tend towards* some condition; to have some attribute in an incipient degree, (2) *fig.*, (a) *to incline, bend the mind, heart, will*, etc., towards some course or action, (b) *to decree, ordain*, used with *ut* and *subj.*, (c) **inclinare caput**, *to bow the head, to obey, be subject* to a person, (II) neutr., *to incline to, be favorably disposed* towards a thing. — (I) (1) (a), unigenitus Dei ad peragendum mortis suae sacramentum, consummasse se omne humanarum genus passionum testatur, cum inclinatio capite emisit spiritum, PT. Q. 46. Art. 5 ob. 1, in quot. — (I) (1) (b), videtur autem ridiculosum gesticulationes facere, ad quas pertinere videtur quod sacerdos quandoque brachia extendit, manus iungit, digitos complicat, et seipsum inclinat, (ob. 5), . . ., quod autem manus interdum iungit, et se inclinat, est suppliciter et humiliter orantis, et designat humilitatem et obedientiam Christi, PT. Q. 83. Art. 5 ad 5. — (I) (1) (c), si inclinaveris aurem tuam, scilicet humiliter audiendo, excipies doctrinam, SS. Q. 162. Art. 3 ad 1, in quot. — (I) (1) (d), sicut ignis ex sua forma inclinatur ad superiorem locum, PP. Q. 80. Art. 1 c; puta si lapis, qui naturaliter inclinatur ad hoc quod feratur deorsum, proiciatur sursum, SS. Q. 175. Art. 1 c. — (II) (2) (a), actus vero voluntatis perficitur ex eo quod voluntas inclinatur ad ipsam rem, prout in se est, PP. Q. 82. Art. 3 c; quia ex huiusmodi dispositione homo inclinatur ad eligendum aliquid, PP. Q. 83. Art. 1 ad 5; unde utroque modo proprium est Dei movere voluntatem, sed maxime secundo modo interius eam inclinando, PP. Q. 105. Art. 4 c; quia tamen amor, qui est passio concupiscibilis, plurimos inclinat ad malum, PS. Q. 26. Art. 3 ad 3; passiones appetitus sensitivi et in se possunt esse peccata venialia, et inclinant animam ad peccatum mortale, SS. Q. 35. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 47. Art. 15; SS. Q. 100. Art. 3; PT. Q. 27. Art. 5; PT. Q. 87. Art. 3; PTS. Q. 9. Art. 4; PTS. Q. 16. Art. 3; PTS. Q. 30. Art. 1; et passim. — (II) (2) (b), sed ex quo aliquis peccat, natura etiam inclinat ut ex peccato poenam reportet; et sic servitus in poenam peccati introducta est, PTS. Q. 52. Art. 1 ad 2. — (II) (2) (c), et nulli alii quod suum est plenum, sed ipsi soli dedit cui omnes iure divino caput inclinant, et primates mundi tanquam ipsi Domino Iesu Christo obediunt, PTS. Q. 40. Art. 6 a, in quot. — (II), synderesis autem non se habet ad opposita sed ad bonum tantum inclinat, PP. Q. 79. Art. 12 a; est ipsa virtus naturae, quae inclinat in talem finem, PS. Q. 21. Art. 1 c; sic ergo iudicium est quidem actus iustitiae sicut inclinantis ad recte iudicandum, SS. Q. 60. Art. 1 ad 1; dicitur autem concupiscentia sensualitatis esse inordinata, inquantum repugnat rationi; quod quidem fit, inquantum inclinat ad malum, PT. Q. 27. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 81. Art. 1; PP. Q. 105. Art. 4; PS. Q. 24. Art. 2; PS. Q. 59. Art. 5; SS. Q. 22. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 1; et passim.

inclūdo, ere, si, sum, 3, *v. a.*, (1) lit., (a) *to shut* or *close in; to enclose* within material limits: *to shut up, confine*, used with *in* and *acc., acc., abl., in* and *abl.*, (b) fig., *to include*; the limits, object, or inclusion being non-material, used with *acc., in* and *abl.*, (2) transf., *to contain, comprise, embrace*, to contain as a constituent part of a whole. — (1) (a), sicut Num. XV mandatur de quodam quod in carcerem includatur, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 10; sicut cum aliquis detinet aliquem ne se praecipitet, vel ne alium feriat. sed simpliciter aliquem includere, vel ligare, ad eum solum pertinet

qui habet disponere universaliter de actibus et vita alterius, SS. Q. 65. Art. 3 ad 3; sed Deo, qui caelum et terram implet, ut dicitur Ierem. XXIII, non competit quod parvo feminae utero includatur, PT. Q. 31. Art. 4 ob. 2; sed in sepulcro includuntur corpora mortuorum, PT. Q. 51. Art. 1 ob. 1; hoc autem quod sub specie carnis in hoc sacramento apparet, diu permanet; quinimo legitur quandoque esse inclusum, et multorum episcoporum consilio in pixide reservatum, PT. Q. 76. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 52. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 69. Art. 3; PTS. Q. 83. Art. 2 (bis); PTS. Q. 83. Art. 3 (bis). — (1) (b), ergo haec definitio non includit omne peccatum, PS. Q. 71. Art. 6 ob. 1; misericordia includitur in dilectione proximi, PS. Q. 113. Art. 4 ad 1; pax includit concordiam, SS. Q. 29. Art. 1 c; ut sic includat etiam poenam purgatorii, PTS. Q. 71. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 10. Art. 2; PP. Q. 33. Art. 3; PS. Q. 46. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 8; SS. Q. 24. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 11; PTS. Q. 83. Art. 3 (bis). — (2), et inter episcopum simplicem et papam sunt alii gradus dignitatum correspondentes gradibus unionis secundum quos una congregatio, vel communitas, includit aliam, sicut communitas provinciae includit communitatem civitatis, et communitas regni communitatem unius provinciae, et communitas totius mundi includit communitatem unius regni, PTS. Q. 40. Art. 6 c.

inclūsio, ōnis, *f.*, *inclusion, the fact* or *condition of being included.* Uno modo inclusio comprehensi in comprehendente, PS. Q. 4. Art. 3 ad 1.

incoactus, a, um, *adj.*, *untrammelled*, used in the S.T. only in quot. Hoc etiam certius et exploratius, quod illud nascendi sors fortuitum opus dedit; hoc uniuscuiusque solido iudicio incoacta voluntas contrahit, SS. Q. 26. Art. 8 ob. 1, in quot.

incoepio, ere, coepi, coeptum, 3, *v. a.* and *n.*, *to begin, commence, undertake*, used with (a) *inf. act.*, (b) *acc.*, (c) *absol.*, (d) with an ellipsis for dicere coepi. — (a), videtur quod Christus non incoeperit miracula facere in nuptiis, . . ., ergo videtur quod non incoeperit tunc miracula facere, PT. Q. 43. Art. 3 ob. 1; Christus docere incoepit post baptismum, PT. Q. 45. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 27. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 1; PT. Q. 76. Art. 2; PT. Q. 76. Art. 5; et passim. — (b), Christus autem districtissimam vitam incoepit post baptismum, PT. Q. 40. Art. 2 ob. 3. — (c), ita etiam observatio consiliorum, quae per gratiam Dei fit, perfecte quidem incoepit in Christo, PT. Q. 28. Art. 4 ad 2. Cf. PT. Q. 30. Art. 4; PT. Q. 31. Art. 2; PT. Q. 53. Art. 2. — (d), unde incoepit: ut putabatur filius Ioseph, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2.

incognitus, a, um, *adj.*, *not known, unknown.* Incognitum autem est quibus in locis intermedio tempore corporaliter esset, PT. Q. 55. Art. 3 ad 2; non dicuntur Sancti preces nostras Deo repraesentare, quasi ei incognita manifestent, PTS. Q. 72. Art. 2 ad 4; quia differentiae essentiales sunt nobis incognitae, PTS. Q. 82. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 7; PS. Q. 27. Art. 2; SS. Q. 1. Art. 6; SS. Q. 27. Art. 3 (passim); SS. Q. 152. Art. 4; SS. Q. 173. Art. 4.

incola, ae, *comm.*, *an inhabitant of a place, a resident.* Ergo ad daemones, qui sunt inferni incolae, SS. Q. 25. Art. 11 a; ibi non intelligitur quod servi Isaac sint rixati, sed quod incolae terrae rixati sunt contra eos, SS. Q. 41. Art. 1 ad 2; sicut agricolae dicuntur ex eo quod colunt agros, et incolae dicuntur ex eo quod colunt loca quae inhabitant, SS. Q. 81. Art. 1 ad 4.

incolātus, ūs, *m.*, *a residing, a dwelling in a place.* Quamvis in incolatu huius miseriae aliquo modo participemus divinum bonum per cognitionem et amorem, SS. Q. 28. Art. 2 ad 3.

incolo, āre, 1, *v. a.* and *n.*, *to dwell* or *abide in a place, to inhabit.* Pane solo, qui eis per certa intervalla temporum affertur et aqua contenti, desertissimas terras incolunt, SS. Q. 188. Art. 8 ad 4, in quot.; spolia vero Samariae iidem ipsi erant qui eam incolebant, PT. Q. 15. Art. 3 ad 3.

incolōrābilis, e, *adj.*, *uncolored, without color.* Quia aer infigurabilis est et incolorabilis, PP. Q. 51. Art. 2 ob. 3.

incolumitas, ātis, *f.*, *good condition, soundness, safety, well being.* Homo a Deo avertitur propter timorem amittendi bona mundana, et propter timorem amittendi incolumitatem proprii corporis, SS. Q. 19. Art. 2 ad 5; vita enim et incolumitas corporis consistit in hoc quod subiciatur animae, SS. Q. 164. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 79. Art. 7, in quot.; PTS. Q. 64. Art. 1.

incommensūrābilis, e, *adj.*, *not having a common measure, incommensurable.* Secundum quam modum quaelibet res potest dici esse falsa quantum ad id quod ei non inest, sicut si dicamus diametrum esse falsum incommensurabile, PP. Q. 17. Art. 1 c. On **quantitas incommensurabilis**, see *quantitas.*

incommensurātus, a, um, *adj.*, *incommensurate.* Omnis autem commensuratio cuiuscumque rei attenditur per comparationem ad aliquam regulam; a qua si divertat incommensurata erit, PS. Q. 71. Art. 6 c.

incommoditas, ātis, *f.*, *injury, affliction, damage.* Quidam enim dicunt quod huiusmodi deformitates et defectus in corporibus damnatorum remanebunt, . . ., cui nihil incommoditatis subtrahi debet, PTS. Q. 86. Art. 1 c.

incommodum, i, *n.*, *inconvenience, trouble, disadvantage, detriment, injury.* Et quaeritur aliquid sufficientius loco eius, aut habet aliquod incommodum annexum, propter quod in fastidium venit, . . ., similiter etiam non habet aliquod incommodum adiunctum, PS. Q. 5. Art. 4 c; homo magnus non reportat incommodum ex bono quod habet, sed ex malo usu illius, PS. Q. 73. Art. 10 ad 3; nihil est inordinate agendum ad vitandum incommodum temporale, . . ., ergo pro nulla necessitate temporalis incommodi vitandi debet aliquis in die festo bellare, SS. Q. 40. Art. 4 ob. 3; ex hoc ipso quod aliquis suffragiis Ecclesiae privatur triplex incommodum incurrit, PTS. Q. 21. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 78. Art. 2; PS. Q. 105. Art. 3; PTS. Q. 4. Art. 1; PTS. Q. 56. Art. 1; PTS. Q. 59. Art. 5; et passim.

incommūnicābilis, e, *adj.*, *incommunicable*, the opposite of *communicabilis.* In intellectu substantiae individuae, id est, distinctae vel incommunicabilis, intelligitur in divinis relatio, PP. Q. 29. Art. 4 ad 3; commune opponitur incommunicabili sed de ratione personae est quod sit incommunicabilis, (ob. 2), . . ., quidem enim dixerunt quod est communitas negationis, propter hoc quod in definitione personae ponitur incommunicabile, (c), . . ., licet persona sit incommunicabilis, tamen ipse modus existendi incommunicabiliter potest esse pluribus communis, PP. Q. 30. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 9 (ter); PP. Q. 13. Art. 11 (ter); SS. Q. 97. Art. 4; PT. Q. 3. Art. 1 (bis); PT. Q. 16. Art. 2; et passim. On **nomen incommunicabile**, see *nomen*; on **substantia incommunicabilis**, see *substantia.* — Kinds of *incommunicabile* are: **incommunicabile ratione seu secundum rationem** and **incommunicabile re seu secundum rem seu secundum rei veritatem**, *incommunicable according to notion* or *conception* and *incommunicable according to reality.* Unde omne nomen impositum ad significandum aliquod singulare est incommunicabile et re et ratione, (c), . . ., hoc nomen, Deus, incommunicabile quidem sit secundum rem, sed communicabile secundum opinionem, (c), . . ., et tamen secundum rei veritatem est incommunicabile, secundum quod dictum est de hoc nomine, sol, PP. Q. 13. Art. 9 ad 2. — **incommūnicābiliter**, *adv.*, *incommunicably.* Unde sedere ad dexteram Patris, nihil aliud est quam simul cum Patre habere gloriam divinitatis et beatitudinem et iudiciariam potestatem, et hoc incommucabiliter et regaliter, PT. Q. 58. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 30. Art. 4. On **existere incommunicabiliter**, see *exsistere.*

incommūnicābilitas, ātis, *f.*, *incommunicability*, the opposite of *communicabilitas.* Individuum autem Deo competere non potest

quantum ad hoc quod individuationis principium est materia, sed solum secundum quod importat incommunicabilitatem, PP. Q. 29. Art. 3 ad 4. — Kinds of *incommunicabilitas* are: **incommunicabilitas assumptibilis, incommunicabilitas partis** and **incommunicabilitas universalis,** *the incommunicability of the acceptable* and *of the admissable,* i.e., *the impossibility of the being accepted,* or *admitted, the incommunicability of a part* or *the particular incommunicability* or *the incommunicability according to the whole.* Cf. 3 Sent. 5. 2. 1 ad 2; 1 Sent. 25. 1. 1 ad 7.

incommūnicābiliter, see *incommunicabilis.*

incommūtābilis, e, *adj., unchangeable, immutable, incommutable.* Ex ipsa indebita conversione ad aliquod bonum commutabile sequitur aversio ab incommutabili bono, in qua perficitur ratio mali, PS. Q. 73. Art. 3 ad 2; ex parte ergo aversionis ab incommutabili bono consequitur peccatum mortale reatus poenae aeternae, PT. Q. 86. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 11; PP. Q. 84. Art. 5; SS. Q. 20. Art. 1 (passim); PT. Q. 6. Art. 2; PT. Q. 86. Art. 3; et passim.

incommūtābilitas, ātis, *f., unchangeableness, immutability.* De veritate inquirendum est, . . ., de incommutabilitate ipsius, PP. Q. 16 pr.

incompactus, a, um, *adj., incompact, loosely put together, vague,* used *fig.* Dicit enim Dionysius, quod negationes de Deo sunt verae, affirmationes autem incompactae, (ob. 1), . . ., Dionysius dicit affirmationes de Deo esse incompactas, PP. Q. 13. Art. 12 ad 1.

incomparābilis, e, *adj., incomparable, that cannot be equalled.* Haec autem secundum quod hic causata minus habent, a causa infinitis mensuris et incomparabilibus deficientia, SS. Q. 19. Art. 11 ad 2, in quot. — **incomparābiliter,** *adv., incomparably.* Corpora incorruptibilia, quae sunt perfectiora inter corpora, excedunt quasi incomparabiliter secundum magnitudinem corpora corruptibilia, . . ., unde rationabile est quod substantiae immateriales excedant secundum multitudinem substantias materiales, quasi incomparabiliter, PP. Q. 50. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 26. Art. 13; PTS. Q. 91. Art. 3.

incomparābiliter, *adv.,* see *incomparabilis.*

incompetens, entis, *adj.,* (1) of persons, *incompetent, unfit* for something, (2) applied to things in general not measuring up to the standard of accuracy, suitableness, capability, competency, propriety and the like, hence, *inaccurate, faulty, incorrect, unfit, unsuitable, unbecoming, improportionate to.* — (1), in principio enim humani generis solus pater et mater a matrimonio repellebantur, . . ., unde non erant removendae nisi illae personae quae matrimonio incompetentes erant, etiam quantum ad finem matrimonii principalem, PTS. Q. 54. Art. 4 c. — (2), videtur quod incompetens sit definitio personae, PP. Q. 29. Art. 1 ob. 1; est incompetens divisio, PS. Q. 18. Art. 7 c; videtur quod sit incompetens fidei definitio quam Apostolus ponit, SS. Q. 4. Art. 1 ob. 1; in matrimonio illud contra legem naturae esse dicitur, per quod matrimonium redditur incompetens respectu finis ad quem est ordinatum, PTS. Q. 54. Art. 3 c; servire non est aliquid incompetens christianae religionis perfectioni, PTS. Q. 59. Art. 4 ad 1; magis incompetens est in diebus festis petitio debiti quam celebratio nuptiarum, PTS. Q. 64. Art. 10 ob. 2; si autem sit incompetens fini secundario quocumque modo, aut etiam principali, ut faciens difficilem, PTS. Q. 65. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 110. Art. 2; PTS. Q. 12. Art. 3 ob. 5; PTS. Q. 21. Art. 1; PTS. Q. 29. Art. 9; PTS. Q. 54. Art. 1.

incompositus, a, um, *adj.,* (1) *lit.,* (a) *shapeless, out of order, wanting in orderly arrangement,* (b) used in describing the earth before God filled it with herbs and plants, hence *unadorned,* that is, without the comeliness which the earth owes to the plants that clothe it, as it were, with a garment, (2) *fig., wild, riotous.* — (1) (a), terra erat inanis et vacua; sive invisibilis et incomposita, secundum aliam litteram; per quod designatur informitas materiae, PP. Q. 66. Art. 1 ob. 1; dicit enim Augustinus: duo reperio quae fecisti: unum quod erat formatum, alterum quod erat informe. et hoc dicit esse terram invisibilem et incompositam, per quam dicit significari materiam rerum corporalium, PP. Q. 66. Art. 2 ob. 1. — (1) (b), et ideo dicitur quod erat vacua seu incomposita, id est, non ornata, secundum aliam litteram, (c), . . ., alia, quod erat incomposita sive vacua, id est, non habens debitum decorem, qui acquiritur terrae ex plantis eam quodammodo vestientibus, PP. Q. 69. Art. 2 c. — (2), sed laetitia vaga, incomposita, quae hic dicitur inepta, praecipue oritur ex immoderata sumptione cibi vel potus, SS. Q. 148. Art. 6 ad 1.

incomprehensibilis, e, *adj., incomprehensible,* (1) *that cannot be grasped by the understanding; beyond the reach of the intellect; unfathomable by the mind,* (2) *that cannot be contained* or *circumscribed within limits; illimitable, boundless, immense.* — (1), sed perfectiorem cognitionem habere possumus de rebus humanis, . . ., ut distinguit Augustinus; quia divina incomprehensibilia sunt, PS. Q. 66. Art. 5 ob. 3; scilicet Deus, qui super omnia est et imcomprehensibilis omni creaturae, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; sed tamen interrogabant, perfectius scire cupientes a Christo huius mysterii rationes, quae sunt incomprehensibiles omni creato intellectui, PT. Q. 30. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 7; PP. Q. 14. Art. 12, in quot.; PP. Q. 56. Art. 1; SS. Q. 19. Art. 11; SS. Q. 91. Art. 1. — (2), dicit enim Dionysius quod Deus est super omnes caelestes mentes incomprehensibili virtute collocatus, PP. Q. 56. Art. 3 ob. 1, in quot. — **incomprehensibiliter,** *adv., incomprehensibly, beyond mental comprehension.* Ipse namque solus ineffabiliter conceptus ac incomprehensibiliter editus, PT. Q. 37. Art. 3 ad 1.

incomprehensibilitas, ātis, *f., incomprehensibility, incapability* of being comprised or circumscribed within limits; *boundlessness, infinity,* used in S.T. only in quot. Per profunditatem Dei, intelligitur incomprehensibilitas ipsius essentiae; per longitudinem, processus virtutis eius omnia penetrantis, PP. Q. 3. Art. 1 ad 1, in quot.

incomprehensibiliter, *adv.,* see *incomprehensibilis.*

incomprehensus, a, um, *adj., incomprehended.* Et sic, cum hoc nomen, sapiens, de homine dicitur, quodammodo circumscribit et comprehendit rem significatam; non autem cum dicitur de Deo: sed relinquit rem significatam ut incomprehensam, PP. Q. 13. Art. 5 c.

inconcussē, *adv.,* see *inconcussus.*

inconcussus, a, um, *adj., immovable, constant, firm,* used *fig.* Nomen virtutum significat quamdam virilem et inconcussam fortitudinem, PP. Q. 108. Art. 5 ad 1, in quot.; ad illius ergo auctoritatem pertinet editio symboli ad cuius auctoritatem pertinet finaliter determinare ea quae sunt fidei, ut ab omnibus inconcussa fide teneantur, SS. Q. 1. Art. 10 c. — **inconcussē,** *adv., firmly.* Primum quidem, ut veritas Scripturae inconcusse teneatur, PP. Q. 68. Art. 1 c.

inconfūsē, *adv.,* see *inconfusus.*

inconfūsus, a, um, *adj., unconfused.* Sic facta est unio naturarum in persona Christi, quod tamen proprietas utriusque naturae inconfusa permanserit, PT. Q. 10. Art. 1 c. — **inconfūsē,** *adv., inconfusedly, without confusion.* Confitemur in novissimis diebus Filium Dei unigenitum in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum, PT. Q. 2. Art. 1 a, in quot. Cf. PT. Q. 19. Art. 1, in quot.

incongruē, *adv.,* see *incongruus.*

incongruenter, *adv., inconsistently, incongruently,* used in the S.T. only in quot. Non autem incongruenter accipimus, hoc impedimentum in oculis eorum a Satana factum fuisse, ne agnosceretur Iesus, PT. Q. 55. Art. 4 ad 2, in quot.

incongruitas, ātis, *f.*, *unfittingness, unsuitableness.* Tamen ex culpa quaedam incongruitas in rebus corporalibus relinquitur, PTS. Q. 74. Art. 1 c.

incongruus, a, um, *adj.*, *incongruous, unsuitable, unfit, unseemly, inconsistent.* Nulli autem qui est deputatus ad aliquod officium, licet id per quod suo officio incongruus redditur, SS. Q. 40. Art. 2 c; vel per aliquas vias illicitas, et proposito fini incongruas, SS. Q. 69. Art. 2 c; et ideo incongruum est quod talis commixtio venerea fiat talium personarum ad invicem, SS. Q. 154. Art. 9 c; nec tamen incongruum fuit ut Christus post ieiunium et desertum ad communem vitam rediret, PT. Q. 40. Art. 2 ad 3; ex auctoritate illa non probari quod sit peccatum mortale, sed quod sit incongruum, PTS. Q. 64. Art. 8 ad 2. — **incongruē**, *adv.*, *incorrectly, unbecomingly.* Sicut si grammaticus voluntarie incongrue loquatur, PP. Q. 48. Art. 6 c; et ideo praeexigitur in ministro sanctitas iustitiae, ut congruat suo ministerio; et ideo incongrue agit et peccat, PT. Q. 64. Art. 6 ad 1; sed quia sine eo incongrue fit ex parte utentis, PTS. Q. 19. Art. 5 ad 1.

inconsīderātē, *adv.*, *inconsiderately.* Consequens est quod faciat prorumpere in verba leviter et inconsiderate dicta, SS. Q. 153. Art. 5 ad 4.

inconsonans, antis, *adj.*, *inconsonant, discordant, not consonant* or *agreeable to.* Unde et colores medii, et voces consonantes sunt delectabiles; inconsonantes autem offendunt auditum, PTS. Q. 86. Art. 3 ad 3.

inconstans, antis, *adj.*, *inconstant*, (1) of persons or their character, actions etc.; *not steadfast, fickle, changeable*, failing to persevere in what one has proposed to do, (2) of things, *irregular, variable, disagreeing.* — (1), illo videtur esse inconstans, qui non perseverat in eo quod proposuerat, (ob. 3), . . ., ex hoc enim dicitur aliquis esse inconstans, quod ratio deficit in praecipiendo ea quae sunt consiliata et iudicata, SS. Q. 53. Art. 5 c; aliter tamen circa actum hunc deficit negligens, et aliter inconstans; inconstans enim deficit in praecipiendo, SS. Q. 54. Art. 2 ad 3. Cf. PTS. Q. 47. Art. 2 (passim). — (2), sed vitium animi, ut Tullius dicit, est habitus aut affectio animi in tota vita inconstans et a seipsa dissentiens, PS. Q. 71. Art. 1 ad 3.

inconsuētus, a, um, *adj.*, *unwonted, unusual, unaccustomed.* Quia scilicet aliquod malum inconsuetum nostrae considerationi offertur, et sic est magnum nostra reputatione, PS. Q. 41. Art. 4 c; et ideo rebellantes eius principatui oportebat miraculosa et inconsueta poena puniri, SS. Q. 39. Art. 2 ad 1; quia ea quae sunt inconsueta magis mirantur, SS. Q. 49. Art. 1 ad 2. — **inconsuēti**, ōrum, *comm.*, *strangers.* Sed sicut Philosophus dicit, haec virtus similiter ad notos, et ignotos, et consuetos et inconsuetos operatur, SS. Q. 114. Art. 2 ob. 3.

inconsummātus, a, um, *adj.*, *not consummated* or *completed.* Deinde considerandum est de impedimentis, . . ., et primo de impedimento quod provenit matrimonio inconsummato, PTS. Q. 61 pr.

inconsumptibilis, e, *adj.*, *inconsumptible*, incapable of being consumed; *incorruptible.* Dionysius dicit quod animae humanae habent ex bonitate divina quod sint intellectuales, et quod habeant substantialem vitam inconsumptibilem, PP. Q. 75. Art. 6 a.

incontāminābilis, e, *adj.*, *incontaminable*, incapable of being contaminated. Licet sacramenta secundum seipsa incontaminabilia sint, PT. Q. 64. Art. 6 c.

incontāminātus, a, um, *adj.*, *uncontaminated, undefiled, unaffected* by any corruption, *spotless*, used in the S.T. only in quot. Etsi Christus mortuus est ut homo, et sancta eius anima ab incontaminato divisa est corpore, PT. Q. 50. Art. 3 a, in quot.

incontinens, tis, *adj.*, *incontinent, immoderate, intemperate.* Per se loquendo incontinens est qui non sequitur rationem rectam, per accidens autem qui non sequitur rationem falsam, PS. Q. 19. Art. 5 c; syllogismus incontinentis habet quatuor propositiones, duas particulares et duas universales; quarum una est rationis, puta nullam fornicationem esse committendam; alia est passionis, puta delectationem esse sectandam. passio igitur ligat rationem, ne assumat et concludat sub prima; unde ea durante assumit et concludit sub secunda, PS. Q. 77. Art. 2 ad 4; quis sit turpior: utrum incontinens irae, vel incontinens concupiscentiae, SS. Q. 156 pr. Cf. PS. Q. 6. Art. 7 (bis); PS. Q. 73. Art. 5 (bis); SS. Q. 155. Art. 3 (quater); SS. Q. 156. Art. 3 (passim); SS. Q. 158. Art. 4 (bis); et passim. — **incontinenter**, *adv.*, *incontinently, immoderately, intemperately.* Potest tamen dici quod fructus non omnibus conveniunt salvendis, sicut patet de his qui in fine poenitent, et incontinenter vixerunt, PTS. Q. 96. Art. 4 ad 2.

incontinenter, *adv.*, see *incontinens.*

inconveniens, entis, *adj.*, (1) in gen., *unfitting, unsuitable, unseemly, unbecoming*, (2) of persons, *disagreeable*, (3) of statements, facts or theories, *unreasonable, incongruous, inadmissible, absurd, insufficient.* — (1), et sic non inesset animae per participationem ab aliquo superiori intellectu; quod est inconveniens, PP. Q. 79. Art. 4 ob. 5; et hoc etiam est magis inconveniens de corpore, quod dependet ex anima, et non e converso, PP. Q. 91. Art. 4 ad 3; non est autem inconveniens quod ea quae ad alias virtutes pertinent, humilitati adscribantur, SS. Q. 161. Art. 6 ad 1; ergo inconvenienti ordine annuntiatio per angelum est effecta, PT. Q. 30. Art. 4 ob. 2; ergo inconveniens videtur esse quod Christo exhibita fuit honorabilis sepultura, (ob. 1), . . ., inconveniens ergo fuit modus sepulturae Christi, PT. Q. 51. Art. 2 ob. 4; videtur quod baptismus Ioannis fuerit superfluus, quod est inconveniens, PT. Q. 70. Art. 1 ob. 3. Cf. PP. Q. 84. Art. 6; PP. Q. 89. Art. 3; SS. Q. 43. Art. 1; PT. Q. 1. Art. 1; PT. Q. 78. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 11; PTS. Q. 8. Art. 5; et passim. — (2), vult enim amans bonum alicui tanquam sibi convenienti, . . ., vult enim odiens malum alicui tanquam cuidam inconvenienti, PS. Q. 46. Art. 2 c. — (3), Dionysius dicit affirmationes de Deo esse incompactas, vel inconvenientes secundum aliam translationem, PP. Q. 13. Art. 12 ad 1; unde, cum haec omnia sint inconvenientia, simpliciter confitendum est quod animae non sunt creatae ante corpora, PP. Q. 118. Art. 3 c; inconvenientia ergo videntur testimonia resurrectionis, PT. Q. 55. Art. 6 ob. 5. Cf. PP. Q. 118. Art. 3. — **inconveniens**, entis, *n.*, (1) *an inconvenience, a troublesome* or *untoward circumstance*, (2) *that which is inconvenient; something inconsistent with reason; an absurdity, incongruity.* — (1), sed nisi leges humanae mutatae fuissent supervenientibus melioribus adinventionibus, multa inconvenientia sequerentur, PS. Q. 97. Art. 2 ob. 3; tamen de facili resarciri possunt, ut non sequatur maximum inconveniens, SS. Q. 32. Art. 6 c. — (2), alii vero assignant differentiam inter haec tria per hoc quod aeternitas non habet prius et posterius, . . ., si vero referatur ad mensurata, adhuc sequitur inconveniens, PP. Q. 10. Art. 5 c; dicit Dionysius, quod malum, . . ., concludit inducendo quasi ad inconveniens, PP. Q. 19. Art. 9 ad 2; sicut in syllogismis ducentibus ad impossibile quandoque aliquis convincitur per hoc quod ducitur ad inconveniens magis manifestum, SS. Q. 162. Art. 6 ad 3. — **habere pro inconvenienti**, *to consider ridiculous, impossbile, unfitting.* Unde Aristoteles pro inconvenienti habet, ut litem quam nos scimus, PP. Q. 57. Art. 2 c; ut patet per Philosophum in Physicorum lib. IV, et Metaphysic. lib. III, ubi habet pro inconvenienti, PTS. Q. 83. Art. 2 c; Augustinus XX De Civ. Dei, habet pro inconvenienti quod legatur aliquis liber materialis in iudicio, PTS. Q. 87. Art. 3 a. — **inconvenienter**, *adv.*, *unsuitably.* Videtur quod inconvenienter eleemosynarum genera distinguantur, . . ., videtur autem quod inconvenienter huiusmodi eleemosynae distinguantur, . . ., ergo videtur quod inconvenienter huiusmodi eleemosynae distinguantur, SS. Q. 32. Art. 2 ob. 1. Cf.

PP. Q. 19. Art. 12; PS. Q. 105. Art. 4 (passim); SS. Q. 147. Art. 5; PT. Q. 44. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 4; et passim.

inconvenienter, *adv.*, see *inconveniens.*

inconvenientia, ae, *f.*, *unbecomingness, unfittingness, incongruity.* Et ideo quia unus est propter alterum, eiusdem rationis inconvenientiam facit consanguinitas et affinitas, SS. Q. 154. Art. 9 ad 2.

inconvertibiliter, *adv.*, *unchangeably, unalterably.* Duas naturales operationes indivise, inconvertibiliter, inconfuse, inseparabiliter in eodem Domino Iesu Christo vero Deo nostro glorificamus, "hoc est divinam operationem et humanam, PT. Q. 19. Art. 1 c; dicuntur inconvertibiliter et inalterabiliter naturae esse unitae, Unio. 1 ad 3.

incorporālis, e, *adj.*, *incorporeal*, synonym of *incorporeus* and *spiritualis*, the opposite of *corporalis* and *corporeus.* Manichaei, qui dixerunt divinae potestatis subiecta spiritualia esse et incorporalia, PP. Q. 8. Art. 3 c; propter eos qui nullam intelligentiam incorporalis naturae suscipere possunt, PT. Q. 39. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 18. Art. 3; PP. Q. 46. Art. 3; PP. Q. 88. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 4; PTS. Q. 92. Art. 2; et passim. On **res incorporalis**, see *res*; on **substantia incorporalis**, see *substantia.* — **incorporālia**, ium, *n.*, *incorporeal things, things that are insubstantial, immaterial.* Quaedam sunt communes animi conceptiones et per se notae apud sapientes tantum, ut incorporalia in loco non esse, PP. Q. 2. Art. 1 c; quod enim homo non possit imaginari quae ratio considerat, contingit vel ex hoc quod non sunt imaginabilia, sicut incorporalia, PS. Q. 17. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 8. Art. 2 (bis); PP. Q. 12. Art. 3 (bis); PP. Q. 84. Art. 7; PS. Q. 93. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 1; et passim.

incorporātio, ōnis, *f.*, *incorporation*, the action of incorporating two or more things, or one thing with another; the process or condition of being so incorporated; union in or into one body, used *fig.* Videtur quod inconvenienter attribuantur baptismo pro effectibus quidam actus virtutum, scilicet incorporatio ad Christum, illuminatio et fecundatio, PT. Q. 69. Art. 5 ob. 1; qui per charitatem ei incorporantur; quam incorporationem facit sacramentalis comestio, PTS. Q. 99. Art. 4 ad 2.

incorporeitas, ātis, *f.*, *incorporeality, immateriality*, synonym of *spiritualitas*, the opposite of *corporeitas*, found once in the S.T. and in quot. Demus Deo soli sicut immortalitatem, sic incorporeitatem, PP. Q. 51. Art. 1 ob. 1, in quot.; tum etiam ratione incorporeitatis,, . . ., vestitat forma incorporeitatis, 2 Sent. 3. 1. 1 c.

incorporeus, a, um, *adj.*, *incorporeal, without a body*, synonym of *incorporalis* and *spiritualis*, the opposite of *corporalis* and *corporeus.* Deus, cum sit incorporeus, non tangit nec tangitur, PP. Q. 105. Art. 2 ad 1; manifestum est autem, quod nullum corpus agere potest in rem incorpoream, sed potius e converso, eo quod res incorporeae et immateriales sunt formalioris et universalioris virtutis quam quaecumque res corporales, PS. Q. 9. Art. 5 c; quae enim non visu, sed intellectu conspiciuntur, incorporea sunt, C. G. 1. 20; si aliquid est incorporeum, oportet esse immateriale, 2 Sent. 3. 1. 1 c; corporeum enim et incorporeum sunt differentiae entis completi, Verit. 27. 4 ad 5; quod enim est incorporeum, potest quidem tangere corpus sua virtute movendo ipsum, non autem contingitur a corpore, 8 Phys. 11 c; substantiae enim incorporeae immateriales sunt, 1 Gener. 13 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 1 c; PP. Q. 84. Art. 6; PP. Q. 87. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 8; SS. Q. 2. Art. 4; et passim. On **agens incorporeum**, see *agens*; on **potentia incorporea**, see *potentia*; on **principium incorporeum**, see *principium*; on **substantia incorporea**, see *substantia*; on **virtus incorporea**, see *virtus.*

incorporo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *lit.*, (a) *to incorporate, furnish with a body, give shape to,* (b) *to incorporate, accumulate; to add* as one thing to another, (2) *fig.*, *to unite* so as to form one body; *to grow into each other, to form an intimate union.* — (1) (a), si autem praeter voluntatem ipsius corpori unitur et praeter eius naturam, . . ., quod est secundum errorem Origenis, qui posuit, ut refert Epiphanius, animas incorporari propter poenam peccati, PP. Q. 118. Art. 3 c. — (1) (b), aliud est enim nolle incorporare quae desunt, aliud iam incorporata divellere, SS. Q. 186. Art. 3 c. — (2), sed cum aqua in vinum convertitur, significatur quod populus Christo incorporatur, PT. Q. 74. Art. 8 ad 2; manifestum est autem quod omnes tenentur saltem spiritualiter manducare, quia hoc est Christo incorporari, PT. Q. 80. Art. 11 c; sed loquitur de manducantibus spiritualiter, qui per charitatem ei incorporantur, PTS. Q. 99. Art. 4 ad 2. Cf. PT. Q. 19. Art. 4; PT. Q. 49. Art. 3; PT. Q. 62. Art. 1; PT. Q. 70. Art. 4; PT. Q. 73. Art. 3; et passim. — **incorporātus**, *P. a.*, *incorporated*, used *lit.* and *fig.* Et ideo conveniens est ut id agatur in membro incorporato quod est actum in capite, PT. Q. 69. Art. 3 c; tertium autem genus humiditatis est quod iam pervenit ad ultimam perfectionem, quam natura intendit in corpore individui, quae iam est dealterata et incorporata membris, PTS. Q. 80. Art. 3 c.

incorrigibilis, e, *adj.*, of persons, their habits, etc., *incorrigible, incapable of being corrected* or *amended.* Quatenus eorum redargutione aut corrigantur a peccatis, aut si incorrigibiles appareant, ab Ecclesia separantur, SS. Q. 33. Art. 3 a, in quot.; tum etiam quia si incorrigibilis sit, per hoc providetur bono communi, SS. Q. 33. Art. 6 c; si autem perveniant ad hoc quod ex contemptu peccent, efficiuntur pessimi et maxime incorrigibiles, SS. Q. 186. Art. 10 ad 3; si autem in peccato incorrigibilis maneat, PTS. Q. 62. Art. 6 c. Cf. PTS. Q. 21. Art. 2 ad 2. — **incorrigibiliter**, *adv.*, *incorrigibly, in an incorrigible manner*, beyond the power of amendment. Et similiter etiam est, si incorrigibiliter spirituali infirmitate, scilicet fornicatione, laboret, PTS. Q. 62. Art. 5 ad 1.

incorrigibiliter, *adv.*, see *incorrigibilis.*

incorruptēla, ae, *f.*, *imperishableness, incorruption.* Ut dicitur I Corinth XV, 50 corruptio incorruptelam non possidebit, PTS. Q. 74. Art. 1 c.

incorruptibilis, e, *adj.*, *imperishable, incorruptible* in the proper and in the general sense of the word, the opposite of *corruptibilis.* Unde corpora caelestia quia non habent materiam contrarietati subiectam, incorruptibilia sunt, PP. Q. 75. Art. 6 c; quando ergo anima est sensitiva tantum, corruptibilis est; quando vero cum sensitivo intellectum habet, est incorruptibilis; licet enim sensitivum incorruptionem non det, tamen incorruptionem intellectivo auferre non potest, PP. Q. 76. Art. 3 ad 1; incorruptibilia enim sunt, cum contrarium non habeant, C. G. 2. 33; (cf. Qu. Anim. 14 c); incorruptibilis, tanquam nunquam desinens esse, 1 Cael. 19 a; ponit enim tres modos (incorruptibilis) quorum primus est secundum negationem determinati modi desitionis, secundum scilicet quod incorruptibile dicitur, quod quidem potest desinere sic quod quandoque sit ens et postmodum non ens, sed hoc sine corruptione; sicut tactus et motus, qui cum primo sint posterius non sunt, sed hos est sine corruptione eorum, quia eorum non est corruptio sicut nec generatio. . . ., secundo modo dicitur aliquid incorruptibile secundum negationem desitionis in communi, et sic dicit quod illud quod nunc est ens et est impossibile quod postea non sit vel quandoque non sit futurum, dicitur incorruptibile. et hic modus incorruptibilitatis non competit alicui rei, quae possit desinere esse per corruptionem, . . ., et ideo illud maxime proprie dicitur incorruptibile, quod quidem est ens, sed impossibile est illud corrumpi hoc modo, ut cum modo sit ens posterius non sit ens aut contingat non esse, et quamvis nondum sit corruptum, tamen contingat postremo illud non esse; illud enim, quod non hoc modo se habet, dicitur proprie incorruptibile. tertio modo dicitur aliquid incorruptibile, quod non de facili corrumpitur, quod etiam respondet tertio modo corruptibilis, sicut et secundus secundo et primus primo, 1 Cael. 24 f; propriissime dicitur aliquid

esse incorruptibile, quod non solum non potest corrumpi, sed nec etiam quocumque modo aliquando esse et postea non esse, 1 Cael. 25 b; (cf. 1 Cael. 27 f); omne enim, quod est immortale aut incorruptibile, divinum appellabant, 3 Phys. 6 g. Cf. PP. Q. 61. Art. 2 (passim); PP. Q. 70. Art. 1; PP. Q. 76. Art. 5; PP. Q. 104. Art. 4; PS. Q. 85. Art. 6; et passim. On **corpus incorruptibile,** see *corpus*; on **esse incorruptibile,** see *esse*; on **forma incorruptibilis,** see *forma*; on **substantia incorruptibilis,** see *substantia*; on **veritas incorruptibilis,** see *veritas*; on **virtus incorruptibilis,** see *virtus*; on **vita incorruptibilis,** see *vita*. — Kinds of *incorruptibile* in the proper sense of the word are: **incorruptibile per donum gratiae, incorruptibile secundum gloriam,** and **incorruptibile secundum naturam,** *the incorruptible as the result of a gift of grace sent by God, that in accordance with heavenly glorification,* and *that according to nature.* Aliquid potest dici incorruptibile tripliciter. uno modo ex parte materiae, eo scilicet quod vel non habet materiam, sicut angelus, vel habet materiam quae non est in potentia nisi ad unam formam, sicut corpus caeleste, et hoc dicitur secundum naturam incorruptibile. alio modo dicitur aliquid incorruptibile ex parte formae, quae scilicet rei corruptibili per naturam inhaeret aliqua dispositio, per quam totaliter a corruptione prohibetur, et hoc dicitur incorruptibile secundum gloriam, . . ., tertio modo dicitur aliquid incorruptibile ex parte causae efficienter; et hoc modo homo in statu innocentiae fuisset incorruptibilis et immortalis, (c), . . ., vis illa praeservandi corpus a corruptione non erat animae humanae naturalis, sed per donum gratiae; et quamvis gratiam recuperaverit ad remissionem culpae et meritum gloriae, non tamen ad amissae immortalitatis effectum; hoc enim reservabatur Christo, per quam naturae defectus in melius reparandus erat, PP. Q. 97. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 50. Art. 5; PP. Q. 66. Art. 2; PP. Q. 68. Art. 1; PP. Q. 97. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 6; PTS. Q. 91. Art. 5. — **incorruptibile est prius corruptibili et natura et tempore,** *the incorruptible is prior to the corruptible both by nature and by time.* Cf. 8 Phys. 19 e.

incorruptibilitas, ātis, *f., imperishableness, incorruptibility,* the opposite of *corruptibilitas.* Huius incorruptibilitatis signum accipi potest ex eius intellectuali operatione, PP. Q. 50. Art. 5 c; unde ad earum solutionem considerandum est, quod forma hominis quae est anima rationalis secundum suam incorruptibilitatem, proportionata est suo fini qui est beatitudo perpetua, . . ., sed Deus, cui subiacet omnis natura, in ipsa institutione hominis supplevit defectum naturae; et dono iustitiae originalis dedit corpori incorruptibilitatem quamdam, PS. Q. 85. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 61. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 3 (bis); C. G. 2. 83; C. G. 4. 81; 1 Cael. 24 f; et passim. — Kinds of *incorruptibilitas* are: **incorruptibilitas corporis gloriosi** and **incorruptibilitas naturalis,** *the incorruptibility of the glorified body* and *natural incorruptibility.* Non obstante hac differentia corruptibilitatis et incorruptibilitatis naturalis, Avicebron posuit unam materiam omnium corporum, attendens ad unitatem formae corporalis, PP. Q. 66. Art. 2 c; unde patet quod mutatio quantitatis circa materiam repugnaret impassibilitati corporis gloriosi et incorruptibilitati, PTS. Q. 83. Art. 5 c. Cf. PTS. Q. 83. Art. 6; 4 Sent. 44. 2. 2. 6.

incorruptio, ōnis, *f.,* (1) *imperishableness, incorruptibility,* the opposite of *corruptio,* (2) *innocence, soundness,* i.e., the state of being uninjured or undamaged. — (1), unde ex parte suae formae naturalior est homini incorruptio quam aliis rebus corruptibilibus, PS. Q. 85. Art. 6 c; locus autem in quo nos habitamus, est locus generationis et corruptionis; sed locus caelestis est locus incorruptionis, PT. Q. 57. Art. 1 c; quae corpori incorruptionem dedit, C. G. 4. 81; caelum autem incorruptioni divinae, 1 Cael. 7 c; caro Christi floruit flore honestatis et incorruptionis, Ps. 27 g. Cf. PP. Q. 97. Art. 1; PT. Q. 15. Art. 10; PT. Q. 72. Art. 2; PT. Q. 79. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 5; et passim. On **status incorruptionis,** see *status.* — (2), nam si caro corrumpi non posset, non esset difficile perpetuam incorruptionis meditationem habere, SS. Q. 152. Art. 1 ad 1; incorruptio enim Dei, quam virginitas imitatur, non eadem ratione est in Deo et in aliqua virgine, PTS. Q. 96. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 152. Art. 1 (ter); PT. Q. 39. Art. 3; PTS. Q. 96. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 5; et passim. — Kinds of *incorruptio* in this sense are: **incorruptio carnis** and **incorruptio spiritus,** *carnal innocence* with reference to the *signaculum virginale,* having the same meaning as *virginity,* and *spiritual innocence* or *sinlessness.* Nobilior est incorruptio spiritus quam incorruptio carnis, sed in angelis invenitur incorruptio spiritus quia numquam peccaverunt, (ob. 2), . . ., quod perpetua incorruptio spiritus in angelis praemium essentiale meretur, PTS. Q. 99. Art. 9 ad 2. Cf. SS. Q. 152. Art. 1 ob. 2, 3, and 4; 4 Sent. 49. 5. 4. 2 ob. 2.

incorruptus, a, um, *adj.,* (1) *lit., unspoiled, uncorrupted,* (2) *fig., uncorrupted, pure.* — (1), sacrificia autem Dei debent esse incorrupta, PS. Q. 102. Art. 3 ad 14; dicitur enim I Corinth, XV, 52, quod mortui resurgent incorrupti, PT. Q. 54. Art. 4 ob. 1. Cf. PT. Q. 50. Art. 5; PTS. Q. 86. Art. 1 (bis), — (2), vidit admirans praesentium multitudo caeleste certamen; et in praelio stetisse servos Christi voce libera mente incorrupta, virtute divina, SS. Q. 124. Art. 2 c, in quot.; ad temperantiam pertinet Deo se integrum incorruptumque servare, SS. Q. 141. Art. 2 ob. 1, in quot.; unde ut ostenderetur quod illud esset corpus ipsius Verbi Dei, conveniens fuit ut de incorrupto virginis utero nasceretur, PT. Q. 28. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 91. Art. 5.

increābilis, e, *adj., uncreatable, incapable of being created, self-existent, uncreated.* Unde Chrysostomus dicit: quomodo creabile videt increabile, PTS. Q. 92. Art. 1 c.

increātus, a, um, *adj., uncreated, unmade,* the opposite of *creatus.* Ingenitum uno modo significat idem quod increatum, et sic secundum substantiam dicitur, PP. Q. 33. Art. 3 ad 3; non enim increatum a creato comprehendi potest, PT. Q. 3. Art. 7 c; Deus enim est increatus, immutabilis et aeternus, PT. Q. 16. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 47. Art. 1; PP. Q. 65. Art. 3; PT. Q. 10. Art. 2; PT. Q. 16. Art. 8; PT. Q. 52. Art. 3; et passim. On **beatitudo increata,** see *beatitudo*; on **bonitas increata,** see *bonitas*; on **bonum increatum,** see *bonus*; on **caritas increata,** see *caritas*; on **dilectio increata,** see *dilectio*; on **donum increatum,** see *donum*; on **hypostasis increata,** see *hypostasis*; on **intellectus increatus,** see *intellectus*; on **lumen increatum,** see *lumen*; on **regula increata,** see *regula*; on **sapientia increata,** see *sapientia*; on **scientia increata,** see *scientia*; on **speculum increatum,** see *speculum*; on **suppositum increatum,** see *suppositum*; on **Trinitas increata,** see *Trinitas*; on **unitas increata,** see *unitas*; on **veritas increata,** see *veritas*; on **vita increata,** see *vita.*

incrēdibilis, e, *adj., pass., not credible, incredible, that cannot be believed* or *trusted.* Non incredibile est, etiam quibusdam sanctis nondum ita defunctis, ut sepelienda eorum cadavera remanerent, SS. Q. 154. Art. 8 c, in quot.; omnis mulier relinquens virum suum, . . ., peccabit. primo enim in lege altissimi incredibilis fuit, SS. Q. 154. Art. 8 c, in quot.; nec est incredibile, si verbum hominis transiens simul auditur a multis, PT. Q. 1. Art. 1 ad 4, in quot.; ne incredibilis videretur carnis assumptio, PT. Q. 40. Art. 2 ad 3, in quot.; et incredibile esset pro rei magnitudine, . . ., crux scandalum faceret, PT. Q. 45. Art. 3 ad 4.

incrēdulitas, ātis, *f., religious disbelief, incredulity,* synonym of *infidelitas,* the opposite of *credulitas* and *fides.* Nam in infernum damnatorum habuit hunc effectum quod descendens ad inferos, eos de sua incredulitate et malitia confutavit, PT. Q. 52. Art. 2 c; procedit autem haec opinio ex radice infidelitatis sive incredulitatis, quia non credunt esse daemones, nisi in aestimatione vulgi tantum, PTS. Q. 58. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 97. Art. 2; PT. Q. 30. Art. 4; PT. Q. 43. Art. 2. On **dubitatio incredulitatis,** see *dubitatio.*

incrēdulus, a, um, *adj.*, *unbelieving, incredulous, without faith.* Non enim congruum erat ut inter incredulos operetur miracula, PT. Q. 43. Art. 2 ad 1; nam neque aliquos incredulos ad fidem virtuose convertit, PT. Q. 44. Art. 3 ob. 1; constat autem quod increduli erant in inferno damnatorum, (ob. 3), . . ., non quidem ut incredulos ad fidem converteret, sed ut eorum infidelitatem confutaret, PT. Q. 52. Art. 2 ad 3, in quot.

incrēmentum, i, *n.*, (1) *lit., growth, increase,* (2) *increase, increment, addition.* — (1), non statim a principio homo filius est aequalis patri generanti, sed per debitum incrementum ad aequalitatem perducitur, PP. Q. 42. Art. 4 c; opus est mundo angelis, qui praesunt super bestias et praesunt animalium nativitati, et virgultorum, et plantationum, et caeterarum rerum incrementis, PP. Q. 110. Art. 1 ad 3, in quot. — (2), sed per incrementum irae usque ad locutionem pervenitur, PS. Q. 48. Art. 4 ob. 1; quia per hoc apparet in eo vera natura humanitatis, quod per temporum incrementa corporaliter profecit, PT. Q. 39. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 1. Art. 7, in quot.; PT. Q. 44. Art. 3, in quot.; PT. Q. 61. Art. 3 (ter); PTS. Q. 96. Art. 7, in quot.

increpābilis, e, *adj.*, *blameworthy, reprehensible.* Ergo nihil quod est per originem est increpabile, neque peccatum, (ob. 5), . . ., illud quod est per originem, non est increpabile, . . , sed si consideretur prout refertur ad aliquod principium, sic potest esse ei increpabile, PS. Q. 81. Art. 1 ad 5.

increpātio, ōnis, *f.*, *a chiding, reproof, rebuke.* Huiusmodi increpationes quae in sacra Scriptura inveniuntur, SS. Q. 25. Art. 6 ad 3; secundo, quantum ad increpationem propriae culpae, per hoc quod dicitur, SS. Q. 164. Art. 2 c; ergo videtur quod non fuerint duris increpationibus arguendi, PT. Q. 42. Art. 2 ob. 3.

increpo, āre, ui, itum, 1, *v. n.* and *a.*, *to upbraid, chide, reprove, rebuke,* used *absol.*, with *acc.* Sed quaedam quae pertinent ad malefacere, sunt naturaliter homini delectabilia, sicut vincere, redarguere vel increpare alios, (ob. 3), . . ., redarguere autem et increpare potest esse dupliciter delectationis causa, . . ., increpare enim et corripere est sapientum et maiorum. alio modo secundum quod aliquis increpando et reprehendendo alteri benefacit, PS. Q. 32. Art. 6 ad 3; unde Athanasius exponens illud quod habetur Lucae IV: increpavit illum, SS. Q. 95. Art. 4 c; frustra increpatur et instruitur qui non potest agere secundum rationem, SS. Q. 154. Art. 5 ob. 3. Cf. PP. Q. 117. Art. 3, in quot.; PS. Q. 81. Art. 1, in quot.; SS. Q. 178. Art. 1; PT. Q. 41. Art. 4.

incresco, ere, ēvi, 3, *v. n.*, (1) in gen., *to grow, increase, to become greater* in size, amount, duration or degree; *to be enlarged, extended* or *intensified,* (2) pregn., *to increase in fortune; grow more prosperous.* — (1), si vero timor tantum increscat quod rationem perturbet, PS. Q. 44. Art. 4 c; si per hoc increesceret frigidum, quod est calidi corruptivum, PS. Q. 53. Art. 3 ad 1; magis ex hoc increscit vis concupiscentiae, SS. Q. 151. Art. 3 ad 2; si vero passiones adeo increscant quod totaliter auferant usum rationis, SS. Q. 156. Art. 1 c; unde mundus initium cepit, et dies super noctem increvit, PT. Q. 46. Art. 9 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5. — (2), si per eorum defectum latrones increscant, ad restitutionem tenentur, SS. Q. 62. Art. 7 c.

incubans, ntis, *P. a.*, *incubating, hatching eggs* by sitting on them or by some equivalent process. Fovebat et vivificabat naturam aquae ad similitudinem gallinae incubantis, PP. Q. 74. Art. 3 ad 4; aliqui etiam malefici utebantur matre ovis incubante, et pullis eius simul captis ad fecunditatem et fortunam circa nutritionem filiorum, et quia etiam in auguriis reputabatur hoc esse fortunatum quod inveniretur mater incubans filiis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 8.

incubus, i, *m.*, *an incubus*, a feigned evil spirit or demon, originating in personified representations of the nightmare, supposed to descend upon persons in their sleep, and especially to seek carnal intercourse with women. Sicut Augustinus dicit, multi se expertos vel ab expertis audisse confirmant, Sylvanos et Faunos quos vulgus incubos vocat, improbos saepe extitisse mulieribus, et earum expetisse atque peregisse concubitum, . . ., utpote quod idem daemon, qui est succubus ad virum, fiat incubus ad mulierem, PP. Q. 51. Art. 3 ad 6.

inculpābilis, e, *adj.*, *inculpable, blameless,* used in S.T. only in quot. Si autem recta est, non solum inculpabiles, verum etiam laudabiles erunt, PS. Q. 59. Art. 2 a, in quot.

inculpātus, a, um, *adj.*, *blameless.* Vel potest dici quod Moyses occidit Aegyptium, defendendo eum qui iniuriam patiebatur cum moderamine inculpatae tutelae, SS. Q. 60. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 64. Art. 7 (bis).

inculpo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to blame, find fault with.* Sed Gentiles de hoc praecipue inculpantur quod mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, PT. Q. 25. Art. 3 ob. 2.

incultus, a, um, *adj.*, (1) *lit., uncultivated,* in a natural state of wildness, (2) *transf., coarse, homely, rough.* — (1), tertium est, quia locus in quo occidebatur vitula, remanebat incultus, . . ., significabatur per hoc quod vitula occisa in loco aspero et inculto relinquebatur in putredinem convertenda, . . ., per hoc autem quod in valle inculta occidebatur, significabatur despecta mors Christi, PS. Q. 105. Art. 2 ad 12. — (2), ad quam discernendam attendendum est quod habitus vilis et incultus dupliciter potest considerari, . . ., alio autem modo potest considerari habitus vilis et incultus, secundum quod procedit ex avaritia vel negligentia, SS. Q. 187. Art. 6 c.

incumbo, ere, cubui, cubitum, 3, *v. n.*, fig., (1) *to press upon, threaten,* used *absol.*, (2) *to be incumbent upon one* as a duty, used with the *dat.*, *in* and *abl.*, and *absol.* — (1), alio modo per hoc quod voluntas repellitur ab eo quod est secundum rationem, propter aliquod difficile quod incumbit, SS. Q. 123. Art. 1 c. — (2), nam primo quidem incumbit homini studium principale ad recedendum a peccato et resistendum concupiscentiis eius, SS. Q. 24. Art. 9 c; alio modo dicitur aliquid esse necessarium, sine quo non potest convenienter vita transigi secundum conditionem et statum propriae personae et aliarum personarum quorum cura ei incumbit, SS. Q. 32. Art. 6 c; ille cui incumbit docendi officium, SS. Q. 43. Art. 7 ad 2; hoc autem maxime pontificibus nostris incumbit, PTS. Q. 40. Art. 7 ob. 4; quia feminis incumbit maxime educandae prolis officium, PTS. Q. 44. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 5 (bis); SS. Q. 62. Art. 7; SS. Q. 73. Art. 4; SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 167. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 1; et passim.

incūrābilis, e, *adj.*, (1) *incurable*; incapable of being cured by medicine or medical skill, (2) *transf.*, and *fig.*, *not admitting of remedy, correction* or *reformation.* — (1), peccatum veniale et mortale differunt, sicut morbus curabilis et incurabilis, . . ., sed morbus curabilis potest fieri incurabilis, PS. Q. 88. Art. 4 ob. 3; sicut aliquis dicitur morbus incurabilis secundum naturam morbi, SS. Q. 14. Art. 3 c; sicut si uxor sua aegritudinem incurabilem incurrat, SS. Q. 62. Art. 5 ad 1. Cf. PT. Q. 4. Art. 1. — (2), ad gravitatem peccati pertinet quod sit incurabile, SS. Q. 118. Art. 5 ob. 3. Cf. PT. Q. 5. Art. 4, in quot.; PT. Q. 14. Art. 4, in quot.

incūria, ae, *f.*, *carelessness, want of care, negligence.* Si tamen postea per eius incuriam in damnum ipsius vertatur, SS. Q. 106. Art. 3 ad 6; timendus est iste versiculus, non exponendus; ne culpa quam in nobis extinctam credebamus, per incuriam non vacantes opprimat, PT. Q. 88. Art. 1 ob. 2, in quot.; quamvis quidam dicant quod aureolam non meretur, si ex incuria vel negligentia propria mortem quis incurrat, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 7.

incurro, ere, curri, cucurri, cursum, 3, *v. n.* and *a.*, *to incur,* used *fig.*, (1) *to meet* or *fall in* with something inconvenient, harmful,

onerous; *to become liable* or *subject to*; to bring down upon one's self, (2) *to commit, become guilty of perjury, falsehood, guilt, sacrilege, sin, crime*, etc., (3) *to enter into*, used with *in* and *acc.* — (1), cum enim aliquis habet honorem vel divitias, et postea incurrit alicuius detrimentum, PS. Q. 48. Art. 3 ad 3; nisi forte propter culpam vel negligentiam suam damnum incurrerit, SS. Q. 87. Art. 2 ad 4; quia scilicet post poenitentiam peccans incurrit reatum poenae aeternae, sicut ex prius, . . ., quia scilicet incurrit mortem aeternam, quam meruerat per peccata praeterita, PT. Q. 88. Art. 1 ad 1; nec excommunicationem incurreret, PTS. Q. 11. Art. 1 ad 2; sicut si uxor sua aegritudinem incurabilem incurrat, PTS. Q. 62. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 73. Art. 1; SS. Q. 64. Art. 8 (passim); PT. Q. 27. Art. 2; PTS. Q. 21. Art. 2; PTS. Q. 49. Art. 4; et passim. — (2), ille qui iurat facere alterius voluntatem, nisi eam faciat, videtur incurrere periurium, (ob. 3), . . ., periurium incurrit propter defectum iudicii, SS. Q. 98. Art. 2 ad 2; incurrunt infidelitatis peccatum, . . ., sacrilegium incurrunt, SS. Q. 99. Art. 2 ad 1; inobedientiam incurrebant qui ex contemptu praetermittebant, PT. Q. 70. Art. 4 ad 3; sed illi tantum qui peccatum mortale incurrunt per baptismum, PTS. Q. 6. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 104. Art. 3; SS. Q. 109. Art. 4 (bis); SS. Q. 113. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 5; PTS. Q. 6. Art. 5. — (3), dicitur enim Sap. VII, quod in divinam sapientiam nihil inquinatum incurrit, PT. Q. 31. Art. 7 ob. 1. Cf. PT. Q. 27. Art. 2, in quot.

incursus, ūs, *m.*, *an incursion, a sudden attack*, used *lit.* and *fig.* Ex indigentia autem amati procedit tristitia, quae est ex amissione alicuius boni amati, vel ex incursu alicuius mali contrarii, PS. Q. 35. Art. 6 c; pericula autem mortis quae sunt ex aegritudine, vel ex tempestate maris, vel ex incursu latronum, SS. Q. 123. Art. 5 c; per quam sancti secus Scripturae divinae fluenta resident, ut incursum diaboli evadant, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4.

incutio, ere, cussi, cussum, 3, *v. a.*, *to inspire with, excite, produce terror, disturbance*, etc. Vel occidebantur animalia in detestationem peccati, et ne ex eorum aspectu aliquis horror hominibus incuteretur, PS. Q. 105. Art. 2 ad 11; qui soli proprie ad Evangelium pertinent, non est timor incutiendus per poenas, SS. Q. 108. Art. 1 ad 3; inquantum scilicet incutit horrorem turpitudinis, SS. Q. 144. Art. 4 ad 4; si autem incussa formido permanserit, hostis est qui videtur, PT. Q. 30. Art. 3 ad 3; inquantum scilicet ea quae delectationem causant ad temperantiam pertinentem, vel terrorem incutiunt, PT. Q. 85. Art. 3 ad 4. Cf. PS. Q. 44. Art. 2; PT. Q. 44. Art. 1.

inde, *adv.*, (1) of place, *from that place, from there, thence*, (2) of things, *thence, from that thing; from that matter, circumstance*, etc. — (1), columba enim secus fluenta habitat, ut inde, viso accipitre, mergat se et evadat, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4; neque aliquis mons tam altus invenitur, ut inde totus mundus inspici possit, PT. Q. 41. Art. 4 ob. 7; vel de paradiso, potest intelligi dupliciter: uno modo, ita quod simpliciter inde exeat, . . ., et sic nullus inferno vel paradiso finaliter deputatus inde exire potest, PTS. Q. 69. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 52. Art. 5; PT. Q. 66. Art. 3; PTS. Q. 69. Art. 5; PTS. Q. 88. Art. 4. — (2), etiamsi adderetur quod a solo Patre procedit, non excluderetur inde Filius, PP. Q. 36. Art. 2 ad 1; amor, qui est passio concupiscibilis, plurimos inclinat ad malum, inde habuerunt occasionem qui praedictam differentiam assignaverunt, PS. Q. 26. Art. 3 ad 3; et ideo tantam quantitatem doloris assumpsit, quae esset proportionata magnitudini fructus qui inde sequebatur, PT. Q. 46. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 53. Art. 1; PP. Q. 55. Art. 1; PS. Q. 6. Art. 5; PS. Q. 91. Art. 1; SS. Q. 40. Art. 4; PT. Q. 60. Art. 1; et passim.

indēbitē, *adv.*, see *indebitus.*

indēbitus, a, um, *adj.*, *not due, improper, unseemly*, the opposite of *debitus.* Sicut sunt emptio et venditio, et huiusmodi operationes, in quibus attenditur ratio debiti vel indebiti ad alterum, PS. Q. 60. Art. 2 c; ad id enim ad quod sufficit unum, indebitum est quod plura ordinentur, PS. Q. 65. Art. 3 ob. 1; perfectio virtutis praecipue consistit in retrahendo homine ab indebitis delectationibus, ad quas praecipue homines sunt proni, PS. Q. 95. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 48. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 8; SS. Q. 62. Art. 2; SS. Q. 66. Art. 8; PT. Q. 46. Art. 6; et passim. On **affectio indebita**, see *affectio*; on **conversio indebita**, see *conversio*; on **correctio indebita**, see *correctio*; on **cultus indebitus**, see *cultus*; on **materia indebita**, see *materia*; on **modus indebitus**, see *modus*; on **superstitio indebita cultus veri Dei**, see *superstitio.* — **indēbitē**, *adv.*, *without just cause, unduly.* Secundum hoc prima species huius generis est idololatria, quae divinam reverentiam indebite exhibet creaturae, SS. Q. 92. Art. 2 c; secundum hoc quandoque adulatio est gravior, puta quando intendit per deceptionem indebite honorem vel lucrum acquirere, SS. Q. 116. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 5; PP. Q. 63. Art. 3; PS. Q. 84. Art. 2; PS. Q. 100. Art. 8; SS. Q. 37. Art. 1; et passim.

indecens, tis, *adj.*, (1) *unbecoming, highly unsuitable* or *inappropriate; contrary to the fitness of things*, (2) *indecent*, offending against the recognized standards of propriety and delicacy; *highly indelicate; suggesting* or *tending to obscenity.* — (1), sed quia indecens videtur quod apostoli ea occultarent propter scandalum, PS. Q. 103. Art. 4 ad 1; ita aliquis fit indecens et per maius et per minus, SS. Q. 71. Art. 2 ad 2; non enim tantum alios appretiatur quod pro eis aliquid indecens faciat, SS. Q. 129. Art. 3 ad 4; ut ex hoc homo notam cupiditatis non incurrat, vel cuiuscumque alterius indecentis, SS. Q. 187. Art. 5 c; prohibetur etiam ne mustum statim expressum de uva in calice offeratur, quia hoc est indecens propter impuritatem musti, PT. Q. 74. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 129. Art. 8; PT. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 40. Art. 1. — (2), et ideo ad temperantiam specialiter honestas pertinere videtur, quae id quod est homini turpissimum et indecentissimum repellit, scilicet brutales voluptates, SS. Q. 145. Art. 4 c; in commixtione personarum coniunctarum aliquid est quod est secundum se indecens et repugnans naturali rationi, SS. Q. 154. Art. 9 ad 3; ibi est determinata luxuriae species ubi specialis ratio deformitatis occurrit, quae facit indecentem actum venereum, SS. Q. 154. Art. 11 c. — **indecenter**, *adv.*, *unbecomingly, unworthily.* Sufficientiam vitae non indecenter vult quisquis eam vult, et non amplius, SS. Q. 83. Art. 6 c, in quot.; locus superior sine quo populus regi non potest, etsi ita administretur ut decet, tamen indecenter appetitur, SS. Q. 185. Art. 1 a, in quot.; ita et per hoc sacramentum non adipiscuntur gloriam qui indecenter ipsum suscipiunt, PT. Q. 79. Art. 2 ad 2.

indecenter, *adv.*, see *indecens.*

indecentia, ae, *f.*, (1) *unbecomingness*, (2) *indecency, an indecent act.* — (1), aliquis impeditur ab aliquo actu duplici ratione: uno modo propter impotentiam; alio modo propter indecentiam, . . ., indecentia autem non excludit omnino, quia necessitas indecentiam tollere potest, . . ., tamen huiusmodi indecentiae necessitas praefertur, (c), . . ., ab operibus misericordiae interdum propter indecentiam impediuntur aliqui, SS. Q. 71. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 78. Art. 4; SS. Q. 142. Art. 4; SS. Q. 154. Art. 9 (bis). — (2), unde oportebat superfluitates emitti. tamen fuisset divinitus provisum, ut nulla ex hoc indecentia esset, PP. Q. 97. Art. 3 ad 4.

indēclīnābiliter, *adv.*, *inflexibly, firmly.* Primo quidem motum, qui est sursum, et qui est continuus; per quod significatur quod indeclinabiliter moventur in Deum, PP. Q. 108. Art. 5 ad 5.

indefectibilis, e, *adj.*, *indefectible, unfailing.* Utpote cuius veritas est indefectibilis et cognitio universalis, SS. Q. 89. Art. 4 c.

indēfectivē, *adv.*, *indefectibly*, without capability of failure. Sicut Damascenus dicit, non necesse est omnifariam et indefective assimilari exempla, PT. Q. 2. Art. 6 ad 1.

indēficiens, entis, *adj., unfailing, incessant, continual.* Ipse enim est cui principaliter alligari debemus tamquam indeficienti principio, SS. Q. 81. Art. 1 c; illud quod de se habet esse indeficiens, non potest esse deficiendi principium, PT. Q. 76. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 5, in quot.; PT. Q. 76. Art. 6 (ter).—**indēficienter**, *adv.*, (1) *unfailingly, incessantly, continually,* (2) *faultlessly,* synonym of *perfecte*, the opposite of *defective* and *deficienter*. — (1), quorum est indeficienter recta *aestimatio finis*, 2 Sent. 7. 1. 1 ad 1; actio Dei earum factoris indeficienter permaneat, Pot. 5. 1 ad 6; indeficienter est ordo in omnibus, 12 Met. 12 c. — (2), cum igitur secundum agens manet sub ordine primi agentis, indeficienter agit, C. G. 3. 10.

indēficientia, ae, *f., an unfailing supply, continuousness,* the opposite of *deficientia*. Ad designandam ergo immutabilitatem et indeficientiam aeternitatis, PP. Q. 10. Art. 1 ad 6; non habet motus indeficientiam ex seipso, C. G. 1. 27. Cf. SS. Q. 83 Art. 7; PTS. Q. 26. Art. 1 (bis).

indēfinītus, a, um, *adj., unlimited, endless, indefinite,* synonym of *indeterminatus, infinitus,* and *interminatus,* the opposite of *determinatus, finitus,* and *terminatus.* Sic ministrantium numerus ponitur indefinitus, ad significandum excessum, PP. Q. 112. Art. 4 ad 2. On **enuntiatio indefinita**, see *enuntiatio*; on **propositio indefinita**, see *propositio*.

indēlēbilis, e, *adj.*, of the spiritual character impressed or conferred by some of the sacraments, *indelible, permanent.* Philosophus dicit: tria sunt in anima: potentia, habitus, et passio. sed character non est passio, quia passio cito transit; character autem indelebilis est, PT. Q. 63. Art. 2 a; sacramenta in quibus imprimitur character, non reiterantur, eo quod character est indelibilis, PT. Q. 63. Art. 6 a; potestas ministrandi sacramenta pertinet ad spiritualem characterem, qui indelebilis est, PT. Q. 64. Art. 9 ad 3; baptismus imprimit characterem qui est indelebilis, et cum quadam consecratione datur, PT. Q. 66. Art. 9 c. Cf. PT. Q. 82. Art. 8; PTS. Q. 22. Art. 3; PTS. Q. 22. Art. 6; PTS. Q. 35. Art. 2. — **indēlēbiliter**, *adv., indelibly,* so as not to be blotted out or effaced. Ergo quidquid est in eo, est ibi non temporaliter, sed immobiliter et indelebiliter, PP. Q. 24. Art. 3 ob. 2. Cf. PT. Q. 63 pr.; PT. Q. 63. Art. 5 (passim); PT. Q. 66. Art. 1; PTS. Q. 38. Art. 2 (bis).

indēlēbiliter, *adv.*, see *indelebilis*.

indemnis, e, *adj., free from loss.* Ergo videtur quod non possit ordinem suscipere, quia dominus debet servari indemnis, PTS. Q. 39. Art. 3 ob. 5.

indemnitas, ātis, *f., indemnity,* security against loss. Unde potest licite venditor indemnitati suae consulere, vitium rei reticendo, SS. Q. 77. Art. 3 c; unusquisque enim licite potest suae indemnitati consulere, SS. Q. 78. Art. 2 ob. 1.

indēmonstrābilis, e, *adj., indemonstrable,* incapable of being demonstrated or proved, said especially of primary or axiomatic truths, principles, etc. Potest autem contingere quod medium et id ad quod per medium pervenitur ad diversos habitus pertineant, sicut principia prima indemonstrabilia pertinent ad habitum intellectus, PP. Q. 79. Art. 9 c; primum tamen principium indemonstrabile non potest esse conclusio alicuius demonstrationis vel scientiae, PS. Q. 13. Art. 3 c; sed sapientia concludit ex principiis indemonstrabilibus, quorum est intellectus, sicut et aliae scientiae, (ob. 4), . . ., veritas et cognitio principiorum indemonstrabilium dependet ex ratione terminorum, . . ., ex quibus sicut ex terminis constituuntur principia indemonstrabilia, pertinet ad sapientiam, . . ., et ideo sapientia non solum utitur principiis indemonstrabilibus, PS. Q. 66. Art. 5 ad 4. Cf. PS. Q. 65. Art. 2; PS. Q. 72. Art. 5; PS. Q. 90. Art. 2; PS. Q. 91. Art. 3 (bis); PS. Q. 94. Art. 1 (ter); PS. Q. 94. Art. 2; et passim.

indēsinenter, *adv., indesinently, without ceasing* or *interruption, continuously, incessantly,* used in the S.T. only in quot. Et ideo Dionysius motum circularem in angelis assignat, inquantum uniformiter et indesinenter absque principio et fine intuentur Deum, SS. Q. 180. Art. 6 ad 2, in quot.

indēterminātē, *adv.*, see *indeterminatus*.

indēterminātio, ōnis, *f., boundlessness, indefiniteness,* the opposite of *determinatio*. Ponebant ipsas qualitates et habitus suscipere magis et minus propter hoc quod materiales erant et ex hoc habebant indeterminationem quandam propter materiae infinitatem, PS. Q. 52. Art. 1 c; sub quadam indeterminatione singulare designat, 1 Perih. 10 c. Cf. PS. Q. 53. Art. 2.

indēterminātus, a, um, *adj., undefined, unlimited,* synonym of *indefinitus, infinitus,* and *interminatus,* the opposite of *determinatus, finitus,* and *terminatus.* Differentia est nobilior genere, sicut determinatum indeterminato, et proprium communi, PP. Q. 50. Art. 4 ad 1; quae quidem comparantur ad sacramenta quae fuerunt ante legem, sicut determinatum ad indeterminatum, PT. Q. 61. Art. 3 ad 2; quoddam indeterminatum, id est, incompletum et imperfectum, quasi non habens determinatam naturam, 3 Phys. 3 d. Cf. PP. Q. 11. Art. 4; PP. Q. 13. Art. 11; PP. Q. 19. Art. 4; 9 Eth. 11 d; 10 Eth. 3 c; et passim. On **agens indeterminatum**, see *agens*; on **causa indeterminata**, see *causa*; on **cognitio indeterminata**, see *cognitio*; on **concupiscentia indeterminata**, see *concupiscentia*; on **dimensio indeterminata**, see *dimensio*; on **forma indeterminata**, see *forma*; on **idea indeterminata**, see *idea*; on **imaginatio indeterminata**, see *imaginatio*; on **phantasia indeterminata**, see *phantasia*; on **quantitas indeterminata**, see *quantitas*; on **ratio indeterminata**, see *ratio*. — **indēterminātē**, *adv., undefinedly, unlimitedly,* the opposite of *determinate* and *distincte*. Voluntas autem est quidem secundum naturae ordinem determinata ad unum commune, quod est bonum, sed indeterminate se habet respectu particularium bonorum, PS. Q. 13. Art. 2 c; sive (petitio proponatur) indeterminate ut cum quis petit iuvari a Deo, quod nominant supplicationem, sive solum factum narretur, SS. Q. 83. Art. 17 c. Cf. PS. Q. 55. Art. 1; SS. Q. 122. Art. 3. On **considerare ut indeterminate**, see *considerare*; on **significare indeterminate**, see *significare*.

indetractibilis, e, *adj., indetractible.* — **indetractibiles passiones**, *passions without defect of knowledge* or *grace.* Quos vocat Damascenus naturales et indetractibiles passiones, naturales quidem, quia consequuntur communiter totam naturam humanam; indetractibiles autem, quia defectum scientiae et gratiae non important, PT. Q. 14. Art. 4 c.

indēvōtē, *adv.*, see *indevotus*.

indēvōtio, ōnis, *f., lack of devotion, irreverence, irreligion, impiety,* the opposite of *devotio*, does not occur in S.T. Secundum hoc indevotio est peccatum, Mal. 11. 1 ad 7; quae quidem indevotio quandoque est peccatum veniale, . . ., quaedam vero indevotio est peccatum mortale, 1 Cor. 11. 7.

indēvōtus, a, um, *adj., profane, irreligious,* occurs in the S.T. only in quot. Deus quos dignatur, vocat: et quem vult, religiosum facit: et si voluisset, Samaritanos ex indevotis devotos fecisset, SS. Q. 82. Art. 3 c, in quot. — **indēvōtē**, *adv., indevoutly, without devotion.* Quarto modo per hoc aliquis indevote accedit, (c), . . ., unde cuicumque peccato vult homo inhaerere, si ad baptismum accedit, fictus accedit, quod est indevote accedere, PT. Q. 69. Art. 9 ad 3.

index, dicis, *com.*, (1) lit., of things, *the forefinger, index-finger,* (2) in gen., (a) *a sign, mark,* (b) of persons, *an informer, herald.* — (1), unde videntes stellam extra ordinem mundi, hanc esse intellexerunt, quam Balaam futuram indicem regis Iudaeorum prophetaverat, PT. Q. 36. Art. 5 ad 4, in quot. — (2) (a), ideo angelus prior resurrectionis est index, ut quodam famulatu paternae volun-

tatis resurrectio nuntiaretur, PT. Q. 55. Art. 2 c, in quot. — (2) (b), digitos autem iungit post consecrationem scilicet pollicem cum indice, PT. Q. 83. Art. 5 ad 5; triginta significatur per contactum pollicis et indicis secundum suam summitatem, . . ., sexagenarius vero numerus significatur per contactum indicis super medium articuli pollicis et sic per hoc quod index iacet super pollicem, PTS. Q. 96. Art. 4 ob. 4.

indicātivus, a, um, *adj., announcing, declaring, indicative.* Quae quidem intimatio exprimitur per verbum indicativi modi, PS. Q. 17. Art. 1 c; emissio, inquantum est indicativa proprii boni, est delectabilis, PS. Q. 32. Art. 6 ad 1; praeceptum enim est indicativum divinae voluntatis, 1 Sent. 47. 1. 4 ob. 1. Cf. SS. Q. 76. Art. 1; PT. Q. 84. Art. 3 (bis); PTS. Q. 29. Art. 8 (passim). On **oratio indicativa**, see *oratio.*

indifferens, entis, *adj.,* (1) *not distinguishing itself, not differing,* (2) *neither good nor evil, indifferent, inconsequent,* (3) *indiscriminate, indefinite, indifferent.* — (1), cum sit indifferens ab eo secundum essentiam, PP. Q. 19. Art. 1 ad 2; primus autem totalitatis modus non convenit formis, nisi forte per accidens; et illis solis formis quae habent indifferentem habitudinem ad totum quantitativum et partes eius, sicut albedo, PP. Q. 76. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 93. Art. 1 ob. 3 and ad 3; PS. Q. 18. Art. 9 (passim); PT. Q. 19. Art. 1 (bis). On **species indifferens**, see *species.* — Kinds of *indifferens* in this sense are: (a), **indifferens secundum speciem**, *not different according to species.* Utrum sit aliquis actus indifferens secundum suam speciem, PS. Q. 18 pr. Cf. PS. Q. 18. Art. 8 (passim); PS. Q. 18. Art. 9 (bis); 5 Met. 7 d. — (b), **indifferens secundum substantiam**, *not different according to substance.* Cf. 10 Met. 4 f. — (2), sic erit indifferens, quasi extra genus moralium actuum existens, PS. Q. 18. Art. 9 c; quidam vero ex genere suo sunt actus indifferentes; et respectu horum lex habet permittere; et possunt etiam indifferentes dici omnes illi actus qui sunt vel parum boni, vel parum mali, PS. Q. 92. Art. 2 c; quaedam dispositiones sunt indifferentes ad prophetiam, Verit. 12. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 19. Art. 5 (passim); PS. Q. 102. Art. 2; SS. Q. 88. Art. 2 (bis); SS. Q. 172. Art. 3; et passim. On **actus indifferens ad vitam**, see *actus.* — (3), hoc modo abstinentia non designat neque virtutem, neque actum virtutis, sed quoddam indifferens, SS. Q. 146. Art. 1 c; oboedire in indifferentibus, Quodl. 2. 5. 9 a. On **actio indifferens**, see *actio*; on **actus indifferens**, see *actus.* — **indifferenter**, *adv., without distinction, indiscriminately, indifferently.* Graeci utuntur in divinis indifferenter nomine causae, PP. Q. 33. Art. 1 ad 1; indifferenter se habet ad bonitatem et malitiam moralem, 2 Sent. 40. 1. 5 c; qui iustum patitur indifferenter, 4 Sent. 15. 1. 2 c: et hoc indifferenter, sive, . . ., sive non, Quodl. 3. 2. 4 c; tunc semper est ad praeteritum et indifferenter se habet ad propinquum et remotum, sed nunc se habet ad propinquum, sed indifferenter ad praeteritum et futurum, 4 Phys. 21 e. Cf. PP. Q. 7. Art. 3; PP. Q. 66. Art. 2; PS. Q. 108. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 4; PT. Q. 16. Art. 5; et passim.

indicium, ii, *n.,* in gen., *a sign, mark, token, proof, indication.* Ioannes vero plus dilectus, quantum ad quaedam familiaritatis indicia, PP. Q. 20. Art. 4 ad 3; hoc autem quod angeli corpora assumpserunt in Veteri Testamento, fuit quoddam figurale indicium quod Verbum Dei assumpturum esset corpus humanum, PP. Q. 51. Art. 2 ad 1; maxime apparent in iratis indicia quaedam in exterioribus membris, PS. Q. 48. Art. 2 c; vident enim multa manifesta indicia, SS. Q. 5. Art. 2 c; si autem incipit iam ad notitiam plurium devenire aliquibus indiciis, SS. Q. 33. Art. 8 ad 1; quia securitas animae praesentis maiestatis indicium est, PT. Q. 30. Art. 3 ad 3; innovatio mundi ordinatur ut etiam mundo innovato, manifestis indiciis quasi sensibiliter Deus ab homine videatur, PTS. Q. 91. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 7 (ter); SS. Q. 60. Art. 3 (ter); SS. Q. 60. Art. 4; SS. Q. 169. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 4; PT. Q. 36. Art. 7; PTS. Q. 91. Art. 4; et passim.

indico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* in gen., *to show, declare, disclose, make known, reveal, betray,* (1) of persons, used with *acc., acc.* and *dat., dat.* alone, (2) of things, concr. and abstr., *show, indicate,* used with *acc., rel. cl., dat.* — (1), quando scilicet aliquis per inordinatos motus membrorum vagacitatem indicat mentis, SS. Q. 35. Art. 4 ad 3; Iudaei autem indicantes eis locum nativitatis Christi, PT. Q. 36. Art. 8 ad 3; mulier, . . ., passionem vero suam non semper est tutum indicare, PTS. Q. 64. Art. 4 c; quod enim apostolis quaerentibus noluit indicare, PTS. Q. 77. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 44. Art. 4. — (2), operatio rei indicat modum esse ipsius, PP. Q. 50. Art. 5 c; et sic passio existens consequenter in appetitu sensitivo est signum intensioris voluntatis; et sic indicat bonitatem moralem maiorem, PS. Q. 24. Art. 3 ad 1; et hoc modo lex nova est indita homini, non solum indicans quid sit faciendum, PS. Q. 106. Art. 1 ad 2; ecclesia paradiso comparata indicat nobis posse quidem eius homines etiam foris accipere, PT. Q. 68. Art. 8 ad 2, in quot. Cf. PP. Q. 43. Art. 7; PS. Q. 99. Art. 5; SS. Q. 4. Art. 1; PT. Q. 71. Art. 4; PTS. Q. 67. Art. 3; et passim. — **indicare iustitiam**, *to show* or *bestow justice.* Dandum est quod nec tibi, nec alteri noceat; et cum negaveris quod petit, indicanda est iustitia, ut non eum inanem dimittas, SS. Q. 32. Art. 3 a, in quot. Cf. SS. Q. 43. Art. 8.

indico, ere, xi, ctum, 3, *v. a.,* (1) *to declare publicly, to proclaim, publish, announce,* used *lit.* and *fig.,* (2) esp., *to impose, enjoin, inflict, to lay upon* as an order or command; *to prescribe* as a guide, direction or rule of action. — (1), unde Maximus, post praedicta verba quae indiximus, dicit, PS. Q. 50. Art. 6 c; Moyses non expressit in praedicta auctoritate cui sit indicandum periurium alterius, SS. Q. 98. Art. 4 ad 3; sed necessitas utendi hoc sacramento indicta fuit hominibus post passionem, . . ., et ideo oportuit Christum prius pati et resurgere, quam hominibus indiceretur necessitas se configurandi morti et resurrectioni eius, PT. Q. 66. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 1. Art. 4. — **indicere bellum**, *to declare war,* used *lit.* and *fig.* Potest autem contingere ut si sit legitima auctoritas indicentis bellum, SS. Q. 40. Art. 1 c; sed est ei contra daemones bellum indictum, SS. Q. 96. Art. 2 ad 3. — (2), postmodum autem indictus est sacerdotibus feminalium usus ad tegmen pudendorum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7; illud indicitur homini quod pertinet ad actum liberi arbitrii, PS. Q. 109. Art. 7 ad 1; per quod nobis indicitur ut Deum et sanctos eius imitemur, SS. Q. 64. Art. 4 ob. 1; etiam pueris ieiunia indicuntur, SS. Q. 147. Art. 4 ad 2; cui per Apostolum indicitur sobrietas, SS. Q. 149. Art. 4 ob. 2; quia hoc sacramentum ordinatur ad pugnam spiritualem quae omnibus fidelibus indicitur; PT. Q. 72. Art. 5 ob. 1. Cf. SS. Q. 147. Art. 4; SS. Q. 147. Art. 5 (bis); SS. Q. 147. Art. 6; SS. Q. 147. Art. 7; SS. Q. 168. Art. 4; PT. Q. 84. Art. 7; PTS. Q. 37. Art. 3; et passim.

indictio, ōnis, *f., a declaration, proclamation.* Sed contra est quod Gregorius dicit, Regist. lib. II. indict. 10, ep. 37., PTS. Q. 66. Art. 3 a.

indifferentia, ae, *f., want of distinction* or *difference, similarity, equivalence.* Sicut bonitas divina est eius sapientia propter indifferentiam rei, ita communis spiratio sit paternitas, PP. Q. 32. Art. 3 ob. 3; unumquodque, quantum attingit ad rationem imaginis, tantum attingit ad rationem indifferentiae, 1 Sent. 28. 2. 1 ad 3. — One kind of *indifferentia* is: **indifferentia speciei**, *the want of distinction* or *difference in species.* Cf. 1 Sent. 28. 2. 1 ad 2.

indigena, ae, *m., a native.* Et tunc rite celebrabit eritque sicut indigena terrae, PS. Q. 98. Art. 5 ob. 3.

indigentia, ae, *f., need, want, indigence.* Motus non est nisi propter indigentiam. sed sanctorum angelorum nulla est indigentia, (ob. 3), . . ., motus existentis in potentia est propter indigentiam suam; sed motus existentis in actu non est propter indigentiam suam, sed propter indigentiam alterius. et hoc modo angelus propter indigentiam nostram localiter movetur, PP. Q. 53. Art. 1 ad 3; "amor magis sentitur cum eum prodit indigentia", ex

indigentia autem amati procedit tristitia, . . ., delectatio autem non habet indigentiam boni amati, PS. Q. 35. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 32. Art. 1; PP. Q. 44. Art. 4; PS. Q. 29. Art. 3; SS. Q. 32. Art. 9 (bis); SS. Q. 83. Art. 2; SS. Q. 106. Art. 3; PT. Q. 23. Art. 1; et passim.

indigeo, ēre, ui, 2, *v. n., to need, want, to stand in need* or *want of anything,* (1) lit., used with (a) the *abl.,* (b) *gen.,* (2) in gen., *to need, require,* used with (a) the *abl.,* (b) *inf.,* (c) *ut* with *subj.* — (1) (a), sed id quod est infectum non potest esse vulneris medicina, sed magis ipsum indiget medicina, PT. Q. 31. Art. 7 ob. 3; parvulus nuper natus indiget nutrice et paedagogo, . . ., parvuli enim et novitii indigent speciali cura praeter communem, PT. Q. 67. Art. 7 c; episcopus indiget coadiutoribus in minoribus officiis constitutis, PTS. Q. 36. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 118. Art. 3; PP. Q. 119. Art. 2; SS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 97. Art. 1; PT. Q. 39. Art. 2; PTS. Q. 94. Art. 6; et passim. — (1) (b), ergo non indigebat clavi, PTS. Q. 19. Art. 2 ob. 1. — (2) (a), ita nihil indiget auxilio nisi propter defectum virtutis ,PP. Q. 23. Art. 8 ob. 2; sed lex naturalis non indiget promulgatione, PS. Q. 90. Art. 4; et indigent frequenti dispensatione, SS. Q. 88. Art. 12 ad 3. Cf. PP. Q. 63. Art. 8; PS. Q. 5. Art. 5; PS. Q. 74. Art. 7; SS. Q. 137. Art. 4; PT. Q. 61. Art. 2 (passim); PTS. Q. 29. Art. 7; et passim. — (2) (b), Christus neque indigebat percipere remissionem peccatorum, . . ., neque recipere gratiam, PT. Q. 39. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 7. Art. 3; PP. Q. 103. Art. 5 (bis); PS. Q. 68. Art. 2; SS. Q. 58. Art. 2; PT. Q. 37. Art. 4; et passim. — (2) (c), indiget ut ad beatitudinem a Deo moveatur, PP. Q. 62. Art. 9 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 4; PP. Q. 104. Art. 1 (passim); PS. Q. 109. Art. 7; PS. Q. 109. Art. 9; PS. Q. 109. Art. 10. — **indigens,** entis, *P. a., in want of, needing anything,* used with the *gen.,* the *abl.* Ipse gloriosus est, qui dum seipse perfruitur, accedentis laudis indigens non est, PP. Q. 26. Art. 2 a, in quot.; sed Deus nullo est indigens, PP. Q. 44. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 51. Art. 1; PP. Q. 73. Art. 2; PP. Q. 74. Art. 2; SS. Q. 32. Art. 3; PTS. Q. 27. Art. 1. — **indigens,** entis, *comm., a needy* or *indigent person.* Hoc autem ad eorum gloriam pertinet quod auxilium indigentibus praestent ad salutem, PTS. Q. 72. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 8; PS. Q. 24. Art. 3; SS. Q. 31. Art. 3; SS. Q. 32. Art. 10; et passim.

indīgestio, ōnis, *f., indigestion.* Sicut indigestio contingit praeter ordinem virtutis nutritivae ex aliquo impedimento, PP. Q. 103. Art. 7 c; ad perturbationem mentis, quam patiuntur homines propter insomnietatem vel indigestionem, PT. Q. 80. Art. 8 ad 5.

indignātio, ōnis, *f., indignation, wrath, displeasure.* Videtur quod inconvenienter assignentur sex filiae irae, quae sunt rixa, tumor mentis, contumelia, clamor, indignatio, blasphemia, (ob. 1), . . ., unum quidem ex parte eius contra quem homo irascitur, quem reputat indignum ut sibi tale quid fecerit, et sic ponitur indignatio, SS. Q. 158. Art. 7 c; ergo passio Christi est magis causa indignationis quam reconciliationis Dei, PT. Q. 49. Art. 4 ob. 3; cum ergo indignatio Dei non sit aliud quam eius poena, non punietur aeternaliter, (ob. 1), . . ., quia ab humano genere quandoque Dei indignatio est remota per Christi adventum, PTS. Q. 102. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 37. Art. 2 (bis); PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 30. Art. 1; SS. Q. 43. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 2; et passim.

indignē, *adv.,* see *indignus.*

indignitas, ātis, *f., unworthiness.* Nam dignitas et indignitas in illis in quos actus exercetur pensatur, PTS. Q. 17. Art. 2 c.

indignor, āri, ātus, 1, *v. dep. a., to be angry* or *displeased, to be indignant,* used *absol.,* with the *dat.* Philosophus dicit quod homines propter excellentiam indignantur, PS. Q. 47. Art. 3 a; sed postea regem ad petitionem populi quasi indignatus concessit, PS. Q. 105. Art. 1 ad 2; mihi indignamini, SS. Q. 6. Art. 2 ob. 3, in quot. Cf. SS. Q. 40. Art. 4; SS. Q. 122. Art. 4

indignus, a, um, *adj., unworthy, undeserving,* (I) of persons, (1) in gen., *unworthy,* used (a) with *inf.,* (b) *absol.,* (c) *ut* and *subj.,* (d) *abl.,* (e) *ad* and *acc.,* (f) *gen.,* (II) of inanimate and abstract things, (1) *unworthy, offensive, unfitting,* used with (a) *gen.,* (b) *absol.,* (c) *dat.* — (I) (1) (a), et ideo alii populi indigni erant legem recipere, PS. Q. 98. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 187. Art. 3; PTS. Q. 98. Art. 9. — (I) (1) (b), nemesiticus autem gaudet, inquantum aestimet aliquos digne pati, . . ., et tristatur, si indignis bene accidat, SS. Q. 30. Art. 3 ad 2; est de divitiis, et de talibus quae possunt provenire dignis et indignis, . . ., sed secundum doctrinam fidei temporalia bona quae indignis proveniunt, SS. Q. 36. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 100. Art. 5 (ter); SS. Q. 161. Art. 6 (ter); PT. Q. 80. Art. 6; PTS. Q. 17. Art. 2 (bis); et passim. — (I) (1) (c), primo quidem quia ex peccato praecedenti indignus redditur ut alium corrigat, SS. Q. 33. Art. 5 c; homo irascitur, quem reputat indignum ut sibi tale quid fecerit, SS. Q. 158. Art. 7 c. — (I) (1) (d), tertio modo aliquis tristatur de bono alterius, inquantum ille cui accidit bonum; est eo indignus, SS. Q. 36. Art. 2 c; verbum Psalmi pertinet ad vasa misericordiae quae se indignos misericordia non fecerunt, PTS. Q. 99. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 161. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 1; PT. Q. 89. Art. 4; PT. Q. 89. Art. 5; PTS. Q. 11. Art. 1 ob. 4. — (I) (1) (e), ex multis aliis causis redditur quis indignus ad praelationis officium quam ex peccato, PTS. Q. 11. Art. 1 ad 4. — (I) (1) (f), inde est quod ad quosdam non se extendit, qui se misericordiae fecerunt indignos, PTS. Q. 99. Art. 2 ad 1. — (II) (1) (a), plantae, . . ., sine ullo sensu generant. unde indignae iudicatae sunt benedictionis verbis, PP. Q. 72. Art. 1 ad 4. — (II) (1) (b), indigna despectio est maxime provocativa irae, . . ., defectus igitur vel parvitas eius contra quem irascimur, facit ad augmentum irae, inquantum auget indignam despectionem, PS. Q. 47. Art. 4 c; de quibus misericors dolet, inquantum aestimat aliquem indigna pati, SS. Q. 30. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 14. Art. 2; PTS. Q. 71. Art. 11 ad 3. — (II) (1) (c), malitia autem in culpa mortali mensuratur ex eo in quem peccatur, inquantum est ei indigna, PTS. Q. 3. Art. 1 ad 4; sepultura in loco sacro impio defuncto non nocet, nisi quatenus hanc sepulturam sibi indignam propter humanam gloriam procuravit, PTS. Q. 71. Art. 11 ad 5. — **indignē,** *adv.,* (1) *unworthily, undeservedly,* (2) *indignantly.* — (1), non intendit peccator indigne corpus Christi accipiens, PT. Q. 80. Art. 5 ad 3; et ideo quicumque hoc quod sibi competit ex ordine, facit indigne, quod iustum est iniuste exequitur, et contra praeceptum legis facit, PTS. Q. 36. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 79. Art. 3 (passim); PT. Q. 80. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 4 (passim); PT. Q. 80. Art. 5(passim); PT. Q. 80. Art. 6; et passim. — (2), ad plurium etiam notitiam perveniunt peccata magnorum, et magis homines ea indigne ferunt, PS. Q. 73. Art. 10 c.

indigus, a, um, *adj., needing.* Magi viderunt et adoraverunt puerum Iesum quantitate parvulum, alienae opis indigum, PT. Q. 29. Art. 1 ad 3.

indirectus, a, um, *adj.,* (1) *moving sideways, on a bypath,* the opposite of *directus,* (2) *oblique, sloping,* likewise the opposite of *directus.* — (1), indirecta autem oppositio sive contrarietas hypocrisis potest attendi secundum quodcumque accidens, SS. Q. 111. Art. 3 c. On **actus indirectus,** see *actus;* on **causa indirecta,** see *causa.* — (2), terrae, per quas nunquam sol pertransit indirectum capitis, sunt imtemperatae in calore propter solam vicinitatem solis, PP. Q. 102. Art. 2 ad 4. Cf. 2 Cael. 10 c and e; 2 Meteor. 10 b. — **indīrectē,** *adv.,* (1) *in a side direction, sideways, obliquely, indirectly,* synonym of *ex latere* and *oblique,* the opposite of *directe,* (2) *in an indirect manner, indirectly,* the opposite of *directe* and *immediate.* — (1), non significant substantiam divinam directe, sed indirecte, PP. Q. 13. Art. 7 ad 1; indirecte autem et quasi per quandam reflexionem, PP. Q. 86. Art. 1 c; superius non movetur ab inferiori directe; sed indirecte quodammodo moveri potest, PS. Q. 77. Art.

1 ad 2. Cf. PP. Q. 64. Art. 4; PS. Q. 6. Art. 3 c; PS. Q. 77. Art. 3; PS. Q. 88. Art. 3; SS. Q. 73. Art. 4 c; et passim. On **causa indirecte dicta**, see *causa*; on **causa movens indirecte**, see *causa*; on **cognoscere indirecte**, see *cognoscere*; on **facere indirecte**, see *facere*; on **oppositum indirecte**, see *opponere*; on **syllogismus indirecte concludens**, see *syllogismus*; on **velle indirecte**, see *velle*; on **voluntarium indirecte**, see *voluntarius*. — (2), indirecte vero, quando aliquis non impedit, cum possit et debeat impedire, SS. Q. 62. Art. 7 c; causa alicuius potest dici aliquid dupliciter uno modo directe, alio modo indirecte, PP. Q. 114. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 104. Art. 2; PP. Q. 115. Art. 5; PS. Q. 76. Art. 3; PS. Q. 80. Art. 4; PTS. Q. 11. Art. 2; et passim.

indisciplīnābilis, e, *adj.*, *incapable of being taught*, *undisciplinable*, the opposite of *disciplinabilis*, does not occur in the S.T. Tempus est paenitus indisciplinabile, quia scilicet per longitudinem, temporis accidit oblivio, 4 Phys. 22 a.

indiscrētē, *adv.*, see *indiscretus*.

indiscretio, ōnis, *f.*, *lack of discernment, indiscretion, lack of discrimination*, the opposite of *discretio*. Sed habet aliquam speciem mali, cum aliqua levi indiscretione, SS. Q. 43. Art. 4 c; quamvis huiusmodi interpretativa tentatio videatur ex praesumptione seu indiscretione provenire, SS. Q. 97. Art. 3 ad 2; numquam ibi indiscretio posset accidere, 4 Sent. 18. 1. 3. 4 a. Cf. PTS. Q. 18. Art. 4.

indiscrētus, a, um, *adj.*, (1) *unseparated, undivided*, the opposite of *discretus*, (2) *undistinguished, without distinction*, likewise the opposite of *discretus*, (3) *undistinguishable, not endowed with distinctiveness*. — (1), sanguis, cum offertur cordi et recipitur in medio thalamo, est indiscretus, Somno 6 i. — (2), imago est rei ad rem coaequandae indiscreta et unita similitudo, PP. Q. 93. Art. 1 ob. 3, in quot.; indiscretum est ieiunium, 4 Sent. 15. 3. 1. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 10. Art. 7, in quot.; SS. Q. 104. Art. 5; PT. Q. 72. Art. 8, in quot. On **actio indiscreta**, see *actio*; on **oboedientia indiscreta**, see *oboedientia*. — (3), obedientia pertinere videtur proprie ad eos qui debent regi sensu alieno; quod est indiscretorum, SS. Q. 186. Art. 5 ob. 2. — **indiscrētē**, *adv.*, *without distinction, alike, indiscriminately*. Peccat autem, si alios ab usu illius rei indiscrete prohibeat, SS. Q. 66. Art. 2 ad 2; quia cum indiscrete iurat, ex hoc ipso periculo se committit falsitatem incurrendi, SS. Q. 98. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 98. Art. 1 ob. 1.

indispensābilis, e, *adj.*, *indispensable*, (1) not subject to Ecclesiastical dispensation; that cannot be permitted, allowed or condoned, by suspension or relaxation of law or canon, (2) of a law, obligation, duty, *that cannot be dispensed with, remitted, set aside* or *neglected*. — (1), sed habere concubinas fuit indispensabile, PTS. Q. 67. Art. 2 ob. 2. — (2), huiusmodi praecepta continent intentionem legislatoris; et ideo indispensabilia sunt, . . ., huiusmodi praecepta essent indispensabilia, . . ., et ideo praecepta Decalogi sunt omnino indispensabilia, PS. Q. 100. Art. 8 c; dicunt ergo quidam quod votum solemne est indispensabile, SS. Q. 88. Art. 11 c; cum observatio iuramenti cadat sub praecepto divino, quod est indispensabile, SS. Q. 89. Art. 9 ad 1. Cf. SS. Q. 186. Art. 8; PTS. Q. 36. Art. 5; PTS. Q. 67. Art. 2.

indispositio, ōnis, *f.*, *lack of preparation* or *of inclination* or *of aptitude*, *indisposition*, the opposite of *dispositio*. Propter indispositionem organi non convenienter recipit formam sensibilem, PP. Q. 17. Art. 2 c; sicut si virtuosus per accidens difficultatem pateretur in executione actus virtutis propter somnum, aut aliquam corporis dispositionem, PT. Q. 89. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 17. Art. 2; PP. Q. 49. Art. 1; PP. Q. 92. Art. 1; PP. Q. 99. Art. 2 (ter); SS. Q. 46. Art. 2; et passim.

indispositus, a, um, *adj.*, *indisposed, unfitted, unqualified*. Ergo cum damnati habeant intellectum indispositum, videtur quod visio lucis increatae magis afferat eis poenam quam gaudium, PTS. Q. 90. Art. 3 ob. 5.

indissolūbilis, e, *adj.*, (1) *lit.*, *indissoluble*, that cannot be dissolved into its elements or particles; incapable of being decomposed or disintegrated, (2) *fig.*, *indissoluble*, that cannot be dissolved, undone or broken, *firm, stable, perpetually binding*. — (1), Plato dicit in Timaeo: O dii deorum, quorum opifex idem paterque ego. opera siquidem vos mea, dissolubilia natura, me tamen ita volente indissolubilia, PP. Q. 50. Art. 5 ob. 2, in quot.; Dei quem introducit corporibus caelestibus dicentem: natura vestra estis dissolubilia, voluntate autem mea indissolubilia, PP. Q. 66. Art. 2 c; non enim corpus eius erat indissolubile per aliquem immortalitatis vigorem in eo existentem, PS. Q. 97. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 68. Art. 1; PP. Q. 93. Art. 9. — (2), fatum ab immobilibus providentiae proficiscens exordiis, actus fortunasque hominum indissolubili causarum connexione constringit, PP. Q. 22. Art. 4 ob. 3, in quot.; sed consilium Dei est indissolubile, SS. Q. 199. Art. 10 ad 1. Cf. PTS. Q. 44. Art. 3; PTS. Q. 53. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 5. — **indissolūbiliter**, *adv.*, *indissolubly, in an indissoluble manner, firmly*. Firmiter et indissolubiliter omnibus praecipimus, SS. Q. 187. Art. 1 ob. 2, in quot.

indissolubilitas, ātis, *f.*, *indissolubility*, used *fig.*, (1) *incapability of being dissolved, undone* or *broken*, (2) of an obligation or connection, *indissolubility, perpetuity of binding force*. — (1), indissolubilitas illa et immutabilitas quam Boetius tangit, pertinet ad certitudinem providentiae, quae non deficit a suo effectu, PP. Q. 22. Art. 4 ad 3. — (2), fidelis discedens ab uxore infideli non possit aliam ducere in uxorem, quia indissolubilitas est de ratione matrimonii, PTS. Q. 59. Art. 5 ob. 1.

indissolūbiliter, *adv.*, see *indissolubilis*.

indissolūtus, a, um, *adj.*, *unbroken, entire*. In passione Christi, cuius hoc sacramentum est memoriale, non fuerunt aliae partes corporis ab invicem separatae, sicut sanguis, sed corpus indissolutum permansit, PT. Q. 76. Art. 2 ad 2.

indistinctē, see *indistinctus*.

indistinctio, ōnis, *f.*, *indistinctness, lack of distinction, indefiniteness*, synonym of *confusio*, the opposite of *distinctio*, not used in the S.T. Unum et multa ponunt quidem in divinis ea, de quibus dicuntur, sed non superaddunt nisi distinctionem et indistinctionem, Pot. 9. 7 c.

indistinctus, a, um, *adj.*, (1) *not separated, not divided*, the opposite of *distinctus*, (2) *not distinct, indiscriminate, not definite*, synonym of *confusus*, the opposite of *distinctus*. — (1), individuum autem est quod est in se indistinctum, ab aliis vero distinctum, PP. Q. 29. Art. 4 c. — (2), ideo ille qui habet indistinctam potestatem super omnes, potest uti clavibus in quemlibet, PTS. Q. 20. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 3; PT. Q. 17. Art. 1. On **cognitio indistincta**, see *cognitio*; on **esse indistinctum**, see *esse*; on **suppositum indistinctum**, see *suppositum*. — **indistinctē**, *adv.*, *without distinction, indiscriminately*, synonym of *confuse*, the opposite of *distincte*. Esset autem confusio, si quilibet indistincte quaelibet procuraret, SS. Q. 66. Art. 2 c; sed hoc intelligendum est quando indistincte indulgentia datur, PTS. Q. 25. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 36. Art. 4; PP. Q. 85. Art. 3 (ter); SS. Q. 44. Art. 8; PT. Q. 17. Art. 1 (bis); PTS. Q. 20. Art. 1 (bis). On **cognoscere indistincte**, see *cognoscere*; on **dicere indistincte**, see *dicere*; on **scire indistincte**, see *scire*; on **supponere indistincte**, see *supponere*.

inditus, a, um, *P. a.*, *put* or *place into, thrown upon, implanted*. Bruta animalia habent instinctum naturalem ex divina ratione eis inditum, per quem habent motus interiores et exteriores similes motibus rationis, PS. Q. 46. Art. 4 ad 2; dupliciter est aliquid inditum homini: uno modo quasi pertinens ad naturam humanam, et sic lex naturalis est lex indita homini; alio modo est aliquid inditum homini, quasi naturae superadditum per gratiae donum; et hoc modo lex nova est indita homini, non solum indicans quid sit

faciendum, sed etiam adiuvans ad implendum, PS. Q. 106. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 18. Art. 3; PP. Q. 115. Art. 2; PS. Q. 63. Art. 3; PS. Q. 91. Art. 4; C. G. 3. 122; et passim. On **scientia indita**, see *scientia*; on **species indita**, see *species*.

individuālis, e, *adj.*, *not divided, indivisible, individual*, i.e., concerning or belonging to a single thing, the ultimate unit of division, synonym of *individuus*, the opposite of *universalis*. Naturae autem individuatae respondet aliquid unum individuale, PS. Q. 10. Art. 1 ad 3; visio intellectualis non fit secundum aliquas similitudines corporales et individuales, SS. Q. 173. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 81. Art. 2; PP. Q. 85. Art. 1 (bis); PS. Q. 18. Art. 9 (passim); PS. Q. 81. Art. 2; PTS. Q. 54. Art. 1; et passim. On **accidens individuale**, see *accidens*; on **conditio individualis**, see *conditio*; on **forma individualis**, see *forma*; on **intentio individualis**, see *intentio*; on **materia individualis**, see *materia*; on **principium individuale**, see *principium*; on **proprietas individualis**, see *proprietas*; on **species individualis**, see *species*. — **individuāliter**, *adv.*, *in the manner* or *in the sense of an individual, individually*. Quaecumque potentia receptiva est actus alicuius corporis, recipit formam materialiter et individualiter; quia receptum est in recipiente secundum modum recipientis. sed prima rei intellectae non recipitur in intellectu materialiter et individualiter; sed magis immaterialiter et universaliter, PP. Q. 76. Art. 1 ob. 3; causatum individualiter subsistit, C. G. 2. 21. Cf. PP. Q. 76. Art. 2 (bis); PP. Q. 85. Art. 1.

indīviduālitas, ātis, *f.*, *individuality*, i.e., the relation of a thing according to which it is an individual, not found in the S.T. On **intentio individualitatis**, see *intentio*.

indīviduātio, ōnis, *f.*, *the formation of an individual* as such, *individuation*, the quality that makes anything *this* singular thing, and distinguishes it from everything else of its kind or class. Materia autem est individuationis principium, PP. Q. 86. Art. 3 c; individuatio autem naturae communis in rebus corporalibus et materialibus est ex materia corporali sub determinatis dimensionibus contenta, 2 Anim. 12 b; sine materia sensibili signata, quae est individuationis et singularitatis principium, 1 Cael. 19 b. Cf. PP. Q. 3. Art. 2 ob. 3; PT. Q. 6. Art. 1; PT. Q. 77. Art. 2 c; C. G. 1. 44; C. G. 4. 41. On **principium individuationis**, see *principium*.

indīviduo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to form an individual, grant being to an individual, individuate*, to distinguish from everything else in the same species or genus. Formae quae sunt receptibiles in materia, individuantur per materiam quae non potest esse in alio cum sit primum subiectum, PP. Q. 3. Art. 2 ad 3; substantia enim individuatur per seipsam; sed accidentia individuantur per subiectum quod est substantia, PP. Q. 29. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 9 c; PP. Q. 29. Art. 1 c; SS. Q. 4. Art. 6; C. G. 1. 21 and 42; et passim. — **indīviduans**, antis, *P. a.*, *forming an individual, individuating*. Intellectus noster speciem intelligibilem abstrahit a principiis individuantibus, PP. Q. 14. Art. 11 ad 1; intellectus qui abstrahit speciem non solum a materia, sed etiam a materialibus conditionibus individuantibus, PP. Q. 84. Art. 2 c. On **accidens individuans**, see *accidens*; on **forma individuans**, see *forma*; on **materia individuans**, see *materia*; on **principium individuans**, see *principium*; on **proprietas individuans**, see *proprietas*. — **indīviduātus**, a, um, *P. a.*, *made an individual, individuated*. Nam omnis forma corporalis est forma individuata per materiam, PP. Q. 110. Art. 1 c; remanent virtute divina accidentia in illo esse individuato quod prius habebant, unde sunt singularia et sensibilia, PT. Q. 77. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 115. Art. 1; PP. Q. 119. Art. 1; PS. Q. 10. Art. 1; PT. Q. 77. Art. 2 (bis).

indīviduus, a, um, *adj.*, *not divided, indivisible, individual, concerning* or *belonging to an individual*, synonym of *individualis*, the opposite of *universalis*. Sicut aliquid convenit individuo homini secundum accidentia individualia quod non convenit homini secundum rationem speciei, PS. Q. 18. Art. 9 c; sed Verbum Dei assumpsit naturam humanam individuam, PT. Q. 2. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 29. Art. 2; PP. Q. 40. Art. 3 (ter); PT. Q. 16. Art. 12; PT. Q. 77. Art. 1; PTS. Q. 44. Art. 3 (ter); et passim. On **actus individuus**, see *actus*; on **forma individua**, see *forma*; on **propositio non individua**, see *propositio*; on **species individua**, see *species*; on **substantia individua**, see *substantia*. — **indīviduum**, i, *an individual thing*; that which is not only indivisible in itself but also because incommunicable to others, exists apart for itself; *an atom*; the opposite of *species*. Individuum autem est, quod est in se indistinctum, ab aliis vero distinctum, PP. Q. 29. Art. 4 c; individuum, . . ., secundum quod importat incommunicabilitatem, PP. Q. 29. Art. 3 ad 4; est de ratione individui quod non possit in pluribus esse, PT. Q. 77. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 9 c; C. G. 2. 39 and 45; 3 Sent. 6. 1. 1 c; 4 Sent. 12. 1. 1. 3 ad 3; Damascenus postea dicit, . . ., quod "assumpserit naturam humanam in atomo", id est, in individuo, PT. Q. 2. Art. 5 ad 2; sunt plura, immo infinita individua unius speciei, 1 Cael. 19 f; videmus enim in inferioribus corporibus multa individua esse unius speciei propter aliquam impotentiam, vel quia unum individuum non potest semper durare, unde oportet quod species conservetur per successionem individuorum in eadem specie, tum etiam quia unum individuum non sufficit ad perfectam operationem speciei, sicut maxime patet in hominibus quorum unus iuvatur ab alio in sua operatione, 2 Cael. 16 b. Cf. PP. Q. 6. Art. 4; PP. Q. 13. Art. 9; PP. Q. 29. Art. 1; 1 Sent. 2. 1. 4 ob. 3; 3 Sent. 10. 1. 2. 2 c; et passim. On **accidens individui**, see *accidens*; on **bonum individui, unius individui et proprii individui**, see *bonus*; on **diversitas individui**, see *diversitas*; on **natura individui**, see *natura*; on **necessarium individui**, see *necessarius*; on **pars individui**, see *pars*; on **quidditas individui**, see *quidditas*; on **unire in individuum**, see *unire*. — Kinds of *individuum* are: (a), **individuum completum**, *the complete* or *perfect individual*, the opposite of *individuum incompletum*, i.e., *the incomplete* or *imperfect individual*, which forms only a part of the former. "Substantia individua", quae ponitur in definitione personae, importat substantiam completam per se subsistentem separatim ab aliis; alioquin manus hominis posset dici persona, cum sit substantia quaedam individua; quia tamen est substantia individua, sicut in alio existens, non potest dici persona; et eadem ratione nec humana natura in Christo, quae tamen potest dici individuum, vel singulare quoddam, PT. Q. 16. Art. 12 ad 2. Cf. C. G. 4. 48. — (b), **individuum corporale seu sensibile** and **individuum spirituale**, *the corporal* or *sensibly perceptible individual* and *the spiritual* or *supersensibly perceptible individual*. Cf. C. G. 3. 41; 1 Phys. 1. b. — (c), **individuum demonstratum seu designatum** and **individuum vagum**, *the proven* or *designated* or *defined individual* and *the undefined individual*. Quia non determinata significat formam alicuius singularis, sub quadam indeterminatione singulare designat, unde et dicitur individuum vagum, 1 Perih. 10 c. Cf. PP. Q. 30. Art. 4 c; 4 Sent. 11. 1. 3. 1 c; 1 Perih. 10 c; 1 Phys. 13 e. — (d), **individuum designatum**, see *individuum demonstratum*. — (e), **individuum per se subsistens seu substantiae**, *the individual existing for itself* or *forming a substance*, the opposite of *individuum accidentis*, i.e., the individual needing a subject or forming an accident, (haec albedo est quoddam singulare et particulare et individuum, Quodl. 9. 2. 2 c.) Unde etiam convenienter individua substantiae habent aliquod speciale nomen prae aliis; dicuntur enim hypostases vel primae substantiae. sed adhuc quodam specialiori et perfectiori modo invenitur particulare et individuum in substantiis rationalibus quae habent dominium sui actus; et non solum aguntur, sicut alia, sed per se agunt; actiones autem in singularibus sunt, PP. Q. 29. Art. 1 c. Cf. 1 Sent. 26. 1. 1 ad 3; Pot. 9. 2 c; Quodl. 9. 2. 2 c. — (f), **individuum sensibile**, see *individuum corporale*. — (g), **individuum spirituale**, see *individuum corporale*. — (h), **individuum substantiae**, see *individuum per se subsistens*. Cf. PP. Q. 29. Art. 1 c; PP. Q. 29. Art. 2. — (i), **individuum vagum**, see *individuum demonstratum*. Etiam in rebus humanis hoc

nomen, persona, est commune communitate rationis, non sicut genus vel species, sed sicut individuum vagum, . . ., sed individuum vagum, ut aliquis homo, significat naturam communem cum determinato modo existendi qui competit singularibus, PP. Q. 30. Art. 4 c. — **individua non cadunt sub consideratione artis,** (1 Meteor. 1 a), *individuals do not fall under the treatment of science,* i.e., not as the objects of scientific treatment. Cf. PP. Q. 44. Art. 3 ob. 3; 1 Anal. 42 a-e and 44 b. — **individua sunt propter speciem** (C. G. 3. 59), *individuals exist for their own species.*

indivisē, *adv.*, see *indivisus.*

indivisibilis, e, *adj.*, *indivisible,* that which of its nature cannot be divided, the opposite of *divisibilis.* Indivisibile est duplex. unum, quod est terminus continui, ut punctum in permanentibus, et momentum in successivis, et huiusmodi indivisibile in permanentibus, quia habet determinatum situm non potest esse in pluribus partibus loci, vel in pluribus locis, et similiter indivisibile actionis vel motus, quia habet determinatum ordinem in motu vel actione non potest esse in pluribus partibus temporis. aliud autem indivisibile est, quod est extra totum genus continui, et hoc modo substantiae incorporeae, ut Deus, angelus, et anima, dicuntur esse indivisibiles. tale igitur indivisibile non applicatur ad continuum sicut aliquid eius, sed in quantum contingit illud sua virtute; unde secundum quod virtus sua se potest extendere ad unum vel multa, ad parvum vel magnum, secundum hoc est in uno vel pluribus locis et in loco parvo vel magno, PP. Q. 8. Art. 2 ad 2; dicitur autem indivisibile tripliciter, . . ., uno modo, sicut continuum est indivisibile, quia est indivisum in actu licet sit divisibile in potentia, . . ., alio modo dicitur indivisibile secundum speciem, sicut ratio hominis est quoddam indivisibile, . . ., tertio modo dicitur indivisibile quod est omnino indivisibile, ut punctus et unitas, quae nec actu nec potentia dividuntur, PP. Q. 85. Art. 8 c; indivisibile est contrarium divisibili, 2 Anal. 5 d; quod vere est unum, scilicet indivisibile, 1 Phys. 6 d; ex indivisibilibus non componitur aliquod continuum, 6 Phys. 1 b; divisibile enim non potest inesse rei indivisibili omnino, 3 Cael. 3 d. Cf. PP. Q. 52. Art. 2 c; PP. Q. 85 pr.; PP. Q. 93. Art. 9; 3 Anim. 11 b-d; C. G. 1. 66; et passim. On **corpus indivisibile,** see *corpus*; on **forma indivisibilis,** see *forma*; on **intelligentia indivisibilis,** see *intelligentia*; on **locus indivisibilis,** see *locus*; on **res indivisibilis,** see *res*; on **terminus indivisibilis,** see *terminus.* — Kinds of *indivisibile* are: (a), **indivisibile quantitatis, seu secundum quantitatem,** *indivisible according to quantity.* Demonstratio Aristotelis procedit de indivisibili secundum quantitatem, cui respondet locus de necessitate indivisibilis, PP. Q. 53. Art. 1 ad 1. Cf. Phys. 2 a. — (b), **indivisibile secundum dimensionem** and **indivisibile secundum successionem,** *indivisible according to dimension* and *that according to succession.* Cf. 1 Sent. 37. 2. 1 ad 4. — (c), **indivisibile secundum quantitatem,** see *indivisibile quantitatis.* — (d), **indivisibile secundum speciem,** *indivisible according to essence.* Alio modo dicitur indivisibile secundum speciem, sicut ratio hominis est quoddam indivisibile, PP. Q. 85. Art. 8 c. — (e), **indivisibile secundum successionem,** see *indivisibile secundum dimensionem.* — **esse substantiale cuiuslibet rei in indivisibili consistit,** see *esse.* — **factum esse est indivisibile,** see *fieri.* — **indivisibile est quod quid est ipsius boni,** *the very essence of the good is the fact that it is indivisible,* Cf. 2 Anal. 5 d. — **ratio cuiuslibet speciei substantiae consistit in indivisibili,** see *species.* — **indivisibiliter,** *adv.*, *indivisibly.* Per quam unus coniugum indivisibiliter alteri fidem servare tenetur, PT. Q. 29. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 4; PS. Q. 52. Art. 1.

indivisibilitas, ātis, *f.*, *indivisibility, inseparability,* synonym of *inseparabilitas.* Cogitaverunt indivisibilitatem angeli ad modum indivisibilitatis puncti, PP. Q. 52. Art. 2 c; sed indivisibilitas, quam sacramentum importat, pertinet ad ipsum matrimonium secundum se, PTS. Q. 49. Art. 3 c; ex quo habet omnimodam indivisibilitatem, 4 Sent. 27. 1. 3. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 52. Art. 1 (quater); PTS. Q. 49. Art. 2; PTS. Q. 49. Art. 4; PTS. Q. 50. Art. 1; PTS. Q. 61. Art. 1; et passim. On **participare secundum rationem indivisibilitatis,** see *participare*; on **unum indivisibilitate,** see *unus.* — **habitus in sui ratione non includit indivisibilitatem,** see *habitus.* — **ratio unius consistit in indivisibilitate,** see *ratio.*

indivisibiliter, *adv.*, see *indivisibilis.*

indīvisio, ōnis, *f.*, *entirety, completeness, indivision,* the opposite of *divisio.* Unum non importat rationem perfectionis, sed indivisionis tantum, PP. Q. 6. Art. 3 ad 1; unde manifestum est quod esse cuiuslibet rei consistit in divisione, PP. Q. 11. Art. 1 c; divisio multitudinem causet, indivisio autem unitatem, Pot. 9. 7 c; impari vero tribuebant finitatem et identitatem propter suam indivisionem, 1 Phys. 10 d. Cf. PP. Q. 11. Art. 2; PP. Q. 30. Art. 3 ad 2; SS. Q. 66. Art. 2; 3 Phys. 6 e; 10 Met. 4 b; et passim.

indīvīsus, a, um, *adj.*, *undivided,* synonym of *unus,* the opposite of *divisus.* Cum unum sit ens indivisum, ad hoc quod aliquid sit maxime unum, oportet quod sit et maxime ens, et maxime indivisum, . . ., (ens) est maxime indivisum, in quantum neque dividitur actu, neque potentia, secundum quemcumque modum divisionis, cum sit omnibus modis simplex, PP. Q. 11. Art. 4 c; quia essentia communis remanet indivisa, PP. Q. 40. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 11. Art. 1 (passim); PP. Q. 30. Art. 3 (passim); PP. Q. 93. Art. 1; PT. Q. 32. Art. 1 (bis); PT. Q. 77. Art. 2; et passim. — **indīvisum,** i, *n.*, *the undivided,* the opposite of *divisum.* Opponitur ei sicut indivisum diviso, (ob. 4), . . ., unum vero quod convertitur cum ente opponitur multitudini per modum privationis, ut indivisum diviso, PP. Q. 11. Art. 2 c. — Kinds of *indivisum* are: (a), **indivisum per accidens** and **indivisum per se,** *the undivided by accident* and *that by itself* and *by its own nature.* Sicut albus et Socrates, quae sunt unum per accidens, 1 Sent. 24. 1. 1 c. — (b), **indivisum per se,** see *indivisum per accidens.* — (c). **indivisum respectu alicuius** and **indivisum simpliciter,** *the undivided in a certain respect* and *the simply* or *plainly undivided.* Sed tamen si sit indivisum simpliciter, PP. Q. 11. Art. 1 ad 2. Cf. 1 Sent. 24. 1. 1 c. — (d), **indivisum simpliciter,** see *indivisum respectu alicuius.* — **indīvisē,** *adv.*, *undividedly, in common.* Confitemur in novissimis diebus Filium Dei unigenitum in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, PT. Q. 2. Art. 1 a, in quot. Cf. PT. Q. 19. Art. 1 c, in quot.

indo, ere, didi, ditum, 3, *v. a.*, *to impart, give to, apply to, impose on, attach to.* Sed de sapientia creata quam Deus indidit creaturis, PP. Q. 14. Art. 3 ad 4; unde Deus, qui omnia movet ad debitos fines, singulis rebus indidit formas per quas inclinantur ad fines sibi praestitutos a Deo, SS. Q. 23. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 54. Art. 3 (passim). — **inditus,** a, um, *P. a.*, *put* or *placed into, thrown upon.* See under *inditus:*

indoctus, a, um, *adj.*, *ignorant.* Est enim fatuum et indoctum existentem ante omnia saecula et consempiternum Patri indigere dicere initio, ut sit secundo, PT. Q. 35. Art. 2 ad 2.

indoles, is, *f.*, *disposition, native quality.* Quidam vero commendantur in Scriptura non propter perfectam virtutem, sed propter quamdam virtutis indolem, SS. Q. 110. Art. 3 ad 3; uno modo quantum ad affectum benevolentiae in Iudaeos, et quantum ad reverentiam divini timoris, ex quibus commendatur in eis indoles virtutis, SS. Q. 110. Art. 4 ad 4.

indubitanter, *adv.*, *indubitably, without doubt.* Hoc enim fides catholica indubitanter tenet, PP. Q. 61. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 69. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 15; SS. Q. 152. Art. 4; PT. Q. 82. Art. 9, in quot.

indubitātus, a, um, *adj.*, *without doubt, certain, sure.* Ut ergo esset indubitata et certa cognitio apud homines a Deo, SS. Q. 2. Art. 4 c.

indūciae, ārum, *f.*, *a truce in a lover's quarrel, a cessation of hostilities.* Unde et Terentius in Eunucho dicit quod in amore est bellum, et rursus pax et induciae, SS. Q. 53. Art. 6 ad 2.

indūco, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, (1) *to lead into, introduce*, synonym of *introducere*, (2) *lead on, conduct towards, cause to appear*, (3) *conduct, lead*, (4) *incite, impell, cause*, (5) *lead up to* in the sense of proof, i.e., to conclude from the individual to the general, the opposite of *syllogizare*. — (1), oportet quod formam inducat secundum proportionem debitam materiam, PP. Q. 46. Art. 1 ad 6; quod inducitur in animam discipuli, C. G. 1. 7. Cf. PP. Q. 106. Art. 4; PS. Q. 43. Art. 1 ad 1; C. G. 1. 51; C. G. 2. 30; 4 Sent. 24. 2. 3 c; et passim. On **forma inducenda**, see *forma*. — (2), ad solvendum rationes, si quas inducit contra fidem, PP. Q. 1. Art. 8 c; testes possunt induci, SS. Q. 33. Art. 8 ad 3; Deum loquentem inducit, C. G. 1. 20; verbum autem inductum, Qu. Anim. 14 ad 1. Cf. PP. Q. 85. Art. 4 ad 2; PS. Q. 89. Art. 1; SS. Q. 189. Art. 10 ob. 3 and ad 3; C. G. 1. 39; et passim. — **inducere sub disiunctione**, *to bring in separately*, Cf. 8 Phys. 9 c. — (3), concludit inducendo quasi ad inconveniens, PP. Q. 19. Art. 9 ad 2; in fidem rectam inducimur, C. G. 3. 118. Cf. PS. Q. 98. Art. 1 c; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 189. Art. 9; C. G. 3. 121; 4 Sent. 23. 2. 1. 3 a; et passim. — (4), similitudo vel repraesentatio deficiens non inducit rationem falsitatis, nisi in quantum praestat occasionem falsae opinionis, PP. Q. 17. Art. 1 ad 4; unus angelus potest inducere alium ad amorem Dei, PP. Q. 106. Art. 2 ad 2; mens nostra inducitur huiusmodi propositionem de Deo formare, C. G. 1. 12. Cf. PS. Q. 99. Art. 5 c; PS. Q. 103. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 12; SS. Q. 189. Art. 9 ob. 1; C. G. 2. 32; et passim. On **coactio inducens**, see *coactio*. — (5), ut patet inducendo per singula, PP. Q. 3. Art. 1 c; qui inducit per singularia ad universale, 2 Anal. 4 a. Cf. PS. Q. 46. Art. 1 ob. 2; 2 Anal. 4 a; 2 Anal. 6 a; 1 Phys. 12 i; 1 Gener. 19 d; et passim. — **indūcens**, ntis, *P. a., leading, bringing forward, introducing, inducing*. Virtutes tentationibus resistunt inducentibus ad peccata, quae contrariantur virtutibus, PS. Q. 68. Art. 1 c; una quidem exterius inducens, sicut miraculum visum, vel persuasio hominis inducentis ad fidem, SS. Q. 6. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 99. Art. 6; SS. Q. 2. Art. 9; SS. Q. 23. Art. 5; SS. Q. 77. Art. 1; SS. Q. 174. Art. 4; et passim. — **inductus**, a, um, *P. a., lead into, brought forward, introduced, induced*. Ut patet ex exemplo de David inducto, PS. Q. 87. Art. 6 ad 3; secundum hoc loquitur Glossa inducta, SS. Q. 187. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 2. Art. 10 (ter); SS. Q. 100. Art. 1; SS. Q. 148. Art. 4; SS. Q. 185. Art. 8; PTS. Q. 38. Art. 2; et passim.

inductio, ōnis, *f.*, (1) *a leading in, introduction*, (2) *a bringing in, leading, production*, (3) *inciting, impelling, inducing*, (4) *induction* in the sense of a proof, the ἀπαγωγή of Aristotle (Eth. Nic. VI. 3, 1139 b 26 ff.; Anal. post. II. 18, 81 a 40), i.e., that process in which a general conclusion is drawn from individual things. — (1), sed ultima perfectio, quae est per inductionem formae substantialis, est a principio immateriali, PP. Q. 115. Art. 1 c; prima inductio formarum in materia, C. G. 2. 43. — (2), utrum testium inductio debeat praecedere denuntiationem, SS. Q. 33 pr. Cf. SS. Q. 33. Art. 8 (passim). — (3), ista possunt dici "mandata", quia quamdam inductionem habent et persuasionem, PS. Q. 99. Art. 5 c; posset tamen contingere circa huiusmodi inductionem triplex inordinatio, SS. Q. 189. Art. 9 c. Cf. SS. Q. 22. Art. 2 (bis); SS. Q. 43. Art. 1 (bis); SS. Q. 90. Art. 2; PT. Q. 39. Art. 2. — Kinds of *inductio* in this sense are: **inductio necessaria** and **inductio persuasoria**, *the necessary inducing* and *persuasive inducing*. Per alium autem declarat se aliquid velle, in quantum ordinat alium ad aliquid faciendum, vel necessaria inductione, quod fit praecipiendo quod quis vult, et prohibendo contrarium; vel aliqua persuasoria inductione, quod pertinet ad "consilium," PP. Q. 19. Art. 12 c. — (4), in inductione autem concluditur universale ex singularibus, quae sunt manifesta ad sensum, 1 Anal. 1 c. Cf. 1 Anal. 3 a and b, 8 a, 22 e, and 30 b; 2 Anal. 4 a; 6 Eth. 3 c; C. G. 1. 13; C. G. 2. 80; C. G. 3. 37 and 69. On **via inductionis**, see *via*. — Kinds of *inductio* in this sense are: **inductio completa** and **inductio imperfecta**, *the complete* and *the incomplete induction*, i.e., that induction in which all individuals belonging to a species are taken into consideration and that with which this is not the case. Cf. 1 Anal. 1 d.

inductīvē, *adv.*, see *inductivus*.

inductivus, a, um, *adj.*, (1) *impelling, inducing, causing, inducive*, (2) *leading up* in the sense of a proof, *inductive, concluding* from the single to the general, *belonging to induction*. — (1), si habet sufficiens inductivum ad credendum, SS. Q. 2. Art. 9 ob. 3; quid fuit inductivum mulieris, Comp. 1. 190 t. Cf. SS. Q. 2. Art. 9 (passim); SS. Q. 43. Art. 1; PT. Q. 38. Art. 3; Eph. 4. 1 and 6. 1. — (2), videtur quod ratio inductiva ad ea quae sunt fidei, diminuat meritum fidei, SS. Q. 2. Art. 10 ob. 1. On **propositio inductiva**, see *propositio*; on **ratio inductiva**, see *ratio*. — **inductīvē**, *adv., after the manner of induction, inductively*. Primum ostendit dupliciter, scilicet inductive et ratione, 4 Phys. 4 e.

indūitio, ōnis, *f.*, *induition, putting on* (of a garment). Non enim differt dicere quod Verbum Dei unitum est homini Christo secundum inhabitationem sicut in templo suo, . . ., et dicere quod unitum fuit Verbum Dei homini secundum induitionem, sicut vestimento, PT. Q. 2. Art. 6 c.

indulgentia, ae, *f.*, (1) *remission, release, acquittal*, (2) *indulgence*, i.e., the remission of punishment due to sin. — (1), involuntarium est misericordia vel indulgentia dignum et cum tristitia agitur, PS. Q. 6. Art. 7 a, in quot.; loquitur autem de indulgentia Dei quae praestatur poenitentibus, PT. Q. 84. Art. 3 ob. 2. — (2), unde non possunt nec absolvere, nec excommunicare, nec indulgentias facere, aut aliquid huiusmodi, SS. Q. 39. Art. 3 c; utrum pro temporali subsidio sit indulgentia facienda, PTS. Q. 25 pr. Cf. PTS. Q. 25. Art. 2 (passim); PTS. Q. 27. Art. 3 (passim); 4 Sent. 20. 1. 3-5; 4 Sent. 45. 2. 3. 2 c; Quodl. 2. 8. 16 c; et passim.

indulgeo, ēre, si, tum, 2, *v. n.* and *a.*, (1) *neutr., to be indulgent to, to favor, pardon*, used with *dat.*, (2) *act.*, (a) *to grant, give, allow, bestow* as a favor, used with *acc.*, (b) *ut* and *subj.*, (c) in the *passive*. — (1), quae ad aequalitatem iustitiae reducit, ut scilicet qui plus voluntati suae indulsit quam debuit, PS. Q. 87. Art. 6 c; iustum est enim ut qui voluntati suae plus indulsit quam debuit, PT. Q. 86. Art. 4 c; quia Ecclesia non indulget dilationi, PTS. Q. 6. Art. 5 c. Cf. PTS. Q. 29. Art. 8; PTS. Q. 67. Art. 5 (bis). — **Deo indulgente**, *by God's mercy*. Opera peccati per poenitentiam abolentur secundum se, ita scilicet quod ex eis ulterius, Deo indulgente, PT. Q. 89. Art. 5 ad 1. — (2) (a), nam satisfacere est peccatorum causas excidere, et peccatis aditum non indulgere, PT. Q. 68. Art. 5 ob. 2; PTS. Q. 12. Art. 2; PTS. Q. 12. Art. 3 (bis); PTS. Q. 14. Art. 1; PTS. Q. 15. Art. 3. — **indulgere poenam alicui**, *to remit the punishment of someone*. Pie tamen talibus princeps posset poenam indulgere, PT. Q. 69. Art. 2 ad 3. — (2) (b), qui tamen potest indulgere ut religiosus non obediat suo praelato, SS. Q. 186. Art. 8 ob. 3; indulsit ut si non frequentius, saltem ter in anno omnes communicent, PT. Q. 80. Art. 10 ad 5. — (2) (c), quia non potest aliquod privilegium indulgeri in praeiudicium alterius, PTS. Q. 8. Art. 5 ob. 1.

indumentum, i, *n.*, (1) lit., (a) in gen., *clothing*, (b) in partic. *garment, robe*, (2) fig., *a garment*. — (1) (a), nomina synonyma sibi invicem adiuncta nugationem adducunt, sicut si dicatur, vestis indumentum, PP. Q. 13. Art. 4 a; alia autem est perfectio quam homo consequitur ex adiunctione alicuius extrinseci hominem conservantis, puta ex adiunctione cibi, vel indumenti, vel alicuius huiusmodi, PT. Q. 73. Art. 1 ad 1. — (1) (b), in his quae sunt idem re et ratione, sicut tunica et indumentum, PP. Q. 28. Art. 3 ad 1; sed ea quae exterius patent in homine, est corporalis dispositio, et etiam indumenta, PS. Q. 102. Art. 5 ob. 10. Cf. SS. Q. 66. Art. 7, in quot.; SS. Q. 99. Art. 2, in quot.; PT. Q. 25. Art. 4

in quot.; PT. Q. 25. Art. 6. — (2), natura autem assumpta quantum ad aliquid se habet per modum indumenti, licet non sit similitudo quantum ad omnia, PT. Q. 3. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 93. Art. 6 a.

induo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a.*, (1) lit., *to put on an article of dress, to clothe*, used with the *abl.*, the *acc.*, (2) fig., (a) *to put on, assume*, (b) *to clothe* with abstract things. — (1), iste est indutus vestimento; iste ablativus construitur in habitudine causae formalis, PP. Q. 37. Art. 2 c; quandoque vero non est aliquid magnum simpliciter, sed solum secundum stultorum opinionem, sicut pretiosis vestibus indui, SS. Q. 130. Art. 2 ad 3; dives qui torquebatur apud inferos, bysso et purpura indutus fuisset, (c), . . ., pretiosioribus vestibus quam caeteri induuntur, SS. Q. 169. Art. 1 ad 2; quia scilicet formatur secundum figuram eius, qui induit ipsum, PT. Q. 2. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 101. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6 (passim); SS. Q. 187. Art. 6 (ter); PT. Q. 3. Art. 5, et passim. — (2) (a), consurge, consurge, induere fortitudinem brachium Domini, PT. Q. 14. Art. 1 ob. 4, in quot.; quando mortale hoc induet immortalitatem, PT. Q. 69. Art. 3 c, in quot.; vel ita quod natura elementaris indueret proprietates naturae caelestis ex eius dominio in corpore, PTS. Q. 83. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 91. Art. 5, in quot. — **induere hominem**, *to put on the new man.* It is not enough to put off the old man (Ephes. IV. 23); we must put on the virtues of the new man, Jesus Christ. As Adam was the principle or the beginning of the old corruption, and through him sin has entered into us all; so the first principle and beginning of the new life and renovation is Christ, for "as in Adam, all die, so also in Christ all shall be made alive." (I Cor. XV. 22; Gal. VI, 15). Renovamini spiritu mentis vestrae, et induite novum hominem, . . ., induentes novum hominem, PP. Q. 93. Art. 6 a, in quot. — **induere Christum**, *to put on Christ* (Gal. III. 27). To put on Christ means to assume the character of Christ, to clothe one's self with Christ's dispositions and qualities. Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis, . . ., ergo omnes induunt Christum, quod est percipere baptismi effectum, PT. Q. 69. Art. 9 ob. 1. Cf. SS. Q. 169. Art. 2; PT. Q. 19. Art. 4; PT. Q. 68. Art. 1, in quot.; PT. Q. 68. Art. 4; et passim. — (2) (b), induit me vestimentis salutis, PTS. Q. 95. Art. 1 a, in quot. Cf. SS. Q. 129. Art. 4, in quot.; SS. Q. 175. Art. 6, in quot.; PT. Q. 39. Art. 3; PT. Q. 65. Art. 1, in quot.; PT. Q. 74. Art. 4.

indūrātio, ōnis, *f.*, (1) lit., *induration, the action of hardening*; the process of being hardened or becoming hard; also *hardened condition*, (2) fig., *a hardening of character* or *feeling*. — (1), sicut, si induratio possit fieri et a calido et frigido, . . ., non oportet quod remoto calore removeatur induratio, PS. Q. 15. Art. 2 ad 2. — (2), videtur quod Deus non sit causa excaecationis et indurationis, (ob. 1), . . ., cum excaecatio et induratio ex parte subtractionis gratiae sint quaedam poenae, PS. Q. 79. Art. 3 ad 1.

indūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, (1) *lit., to make hard, to harden*, (2) *fig., to harden, steel.* — (1), nam lateres indurantur ab igne, et aqua congelata induratur ex frigore, PS. Q. 15. Art. 2 ad 2. — (2), excaeca cor populi huius, et aures eius aggrava; et Rom. IX, 18 dicitur: cuius vult miseretur, et quem vult indurat, PS. Q. 79. Art. 3 a, in quot.; inquantum scilicet per peccatum et ratio hebetatur praecipue in agendis, et voluntas induratur ad bonum, PS. Q. 85. Art. 3 c.

industria, ae, *f.*, (1) *diligence, activity, assiduity, industry*, (2) *purpose, intention, premeditation*, (3) *adroitness, skill.* — (1), quarum cognitio non est nobis naturaliter indita, sed per industriam rationis inventa, PS. Q. 91. Art. 3 c; omnem rationis excedit industriam, C. G. 1. 9. Cf. PS. Q. 95. Art. 1; SS. Q. 168. Art. 1. — (2), maxime irascimur contra illos quos putamus ex industria nobis nocuisse, PS. Q. 47. Art. 2 c; ignorantia enim opponitur industriae seu certae malitiae, PS. Q. 78. Art. 1 ob. 1. Cf. PS. Q. 24. Art. 3; PS. Q. 47. Art. 2 (bis); PS. Q. 78 pr.; PS. Q. 78. Art. 1 (ter); PS. Q. 78. Art. 4 (bis); et passim. On **peccare ex industria**, see *peccare*; on **peccatum industriae**, see *peccatum*. — (3), quaedam alia animalia mox nata habent naturalis industriae usum, PP. Q. 101. Art. 2 ob. 2; ad industriam artificis pertinet quod possit et bonum opus facere, et malum cum voluerit, PS. Q. 21. Art. 2 ob. 2; est in talibus "dinotica," id est, naturalis industria, quae se habet ad bonum et malum, SS. Q. 47. Art. 13 ad 3. Cf. SS. Q. 47. Art. 14 ob. 1 and ad 1; SS. Q. 49. Art. 1 ad 2; C. G. 3. 75, 76, 136, 137; 6 Eth. 10 l; et passim. — One kind of *industria* in this sense is: **industria saecularis**, *the worldly* or *purely human skill.* Contingit enim quandoque quod ille qui est minus sciens, potest magis conferre ad bonum commune propter potentiam vel industriam saecularem, vel propter aliquid huiusmodi, SS. Q. 63. Art. 2 c.

inēbriātio, ōnis, *f.*, *inebriation.* Unde patet quod praecedens inebriatio non fuit omissio, sed omissionis causa, SS. Q. 79. Art. 3 ad 3.

inēbrio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) lit., *to make drunk, to inebriate*, (2) fig. — (1), vult bibere vinum immoderate; ex quo sequitur eum inebriari, et discretione carere, PS. Q. 76. Art. 4 ad 1; ut patet in eo qui voluntarie inebriatur, PS. Q. 77. Art. 7 c; puta cum aliquis de sero se inebriavit, et non potest surgere ad matutinas ut debet, SS. Q. 79. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 88. Art. 5 (bis); SS. Q. 149. Art. 1 (bis); SS. Q. 150. Art. 1 (passim): SS. Q. 150. Art. 2 (passim); PT. Q. 77. Art. 6. — The following phrases occur occasionally: **potus ebrians**, *an inebriating draught*, and **potus valens inebriare**, *a draught strong enough to make one intoxicated.* Huiusmodi autem est potus inebriare valens, quia eius usus mensuratus multum confert, (c), . . ., ita etiam metaphorice consideratio sapientiae dicitur potus inebrians, SS. Q. 149. Art. 1 ad 1; potus autem inebrians habet specialem rationem impediendi usum rationis, (c), . . ., sed potus inebriare valens impedit speciali ratione, (ad 2), . . ., in omnibus potibus inebriare valentibus est una et eadem ratio impediendi rationis usum, SS. Q. 149. Art. 2 ad 3. — (2), et inde est quod ex virtute huius sacramenti anima spiritualiter reficitur, per hoc quod anima spiritualiter delectatur, et quodammodo inebriatur dulcedine bonitatis divinae, PT. Q. 79. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 78. Art. 3 (bis); PTS. Q. 71. Art. 8. — **inēbriātus**, a, um, *P. a., inebriated, intoxicated, drunken.* Inquantum Cham maledictionem servitutis in sua posteritate accepit, propter hoc quod irrisit patrem inebriatum, SS. Q. 150. Art. 3 ad 3.

inedia, ae, *f.*, *want of food, hunger, fasting.* Hilarius dicit, non fuit ex surreptione inediae, sed naturae suae hominem dereliquit, PT. Q. 41. Art. 3 c; in quibus huiusmodi cicatrices non erunt, utpote illi qui sunt submersi, aut famis inedia vel squalore carceris interempti, PTS. Q. 96. Art. 10 c.

ineffābilis, e, *adj.*, *ineffable, unutterable, unpronounceable.* Non quidem explicans modum incarnationis, quia hoc etiam est ineffabile, PT. Q. 31. Art. 3 ad 1; erat Deo accepta propter ineffabilem charitatem suam carnem offerentis, PT. Q. 48. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 91. Art. 1 (bis); SS. Q. 174. Art. 6; SS. Q. 175. Art. 3 (bis); PT. Q. 19. Art. 1; PT. Q. 30. Art. 2. — **ineffābiliter**, *adv.*, ipsa est illa ineffabiliter facta hominis a Deo Verbo susceptio singularis, PT. Q. 24. Art. 2 ad 3, in quot.; ipse namque solus ineffabiliter conceptus ac incomprehensibiliter editus, PT. Q. 37. Art. 3 ad 1.

ineffābiliter, *adv.*, see *ineffabilis.*

inefficācia, ae, *f.*, *inefficacy.* Sed cum eis gratiam non dant, non propter inefficaciam sacramentorum, PTS. Q. 38. Art. 2 c.

inefficax, cācis, *adj.*, *ineffectual, inefficient.* Quia secundum hoc operatio Dei esset inefficax, PS. Q. 10. Art. 4 ob. 3; et ideo quidquid est quod probabilitatem afferat in contrarium, reddit testimonium inefficax, SS. Q. 70. Art. 2 c; unde inefficax est oratio per quam petitur id quod non expedit, SS. Q. 83. Art. 5 ob. 1. Cf. SS. Q. 96. Art. 1 (bis); PTS. Q. 52. Art. 1.

inēnarrābilis, e, *adj.*, *indescribable, that cannot be related* or *described.* Si homines habebant affectus suos, quales nunc habemus, quomodo erant beati in illo inenarrabilis beatitudinis loco, PP. Q. 94. Art. 1 ob. 1, in quot.; sed Spiritus sanctus, sicut dicitur Rom, VIII, vers. 26, interpellat pro nobis ad Deum gemitibus inenarrabilibus, PT. Q. 26. Art. 1 ob. 3.

ineo, īre, īvi, and ii, itum, 4, *v. a.* and *n.*, used fig., *to enter upon, take part in.* Nam primo quidem instituit ut bellum iuste iniretur, PS. Q. 105. Art. 3 c; quia et David cum Philisthaeo singulare iniisse certamen legitur, ut habetur I Reg. XVII, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 3. Cf. SS. Q. 50. Art. 4, in quot. — The following phrases are of frequent occurrence. — **inire pactum cum aliquo,** *to enter into* or *form an agreement with someone.* Unde cum magus aliquid facit per pactum initum cum daemone, PP. Q. 110. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 92. Art. 2 (bis); SS. Q. 95. Art. 4; SS. Q. 95. Art. 5; SS. Q. 96. Art. 6; SS. Q. 96. Art. 2 (bis). — **inire societatem cum aliquo,** *to form an association with a person.* Sed propter societatem cum eis initam, SS. Q. 96. Art. 1 ad 3. — **inire consortium,** *to enter partnership.* Quid vero huius rei isto indicio manifestius quam quod Dei Filius naturae nostrae dignatus est inire consortium, PT. Q. 1. Art. 2 c. — **inire matrimonium,** *to enter marriage, to marry.* Et ita videtur quod illud debeat esse tempus statutum ad matrimonia ineunda, PTS. Q. 58. Art. 5 ob. 1.

ineptitūdo, inis, *f.*, *ineptitude, want of aptitude, inaptness, unfitness for something.* Sicut defectus in motu animalis potest contingere vel propter debilitatem virtutis motivae, ut in pueris; vel propter solam ineptitudinem instrumenti, ut in claudis, PP. Q. 49. Art. 1 c; et hic defectus nihil aliud est quam quaedam debilitas et ineptitudo, PTS. Q. 30. Art. 1 c.

ineptus, a, um, *adj.*, *unsuitable, inept, unfit.* Licet hoc exemplum materialis processionis ineptum videatur ad significandam immaterialem processionem divinarum personarum, PP. Q. 36. Art. 3 ad 1; similiter etiam ille qui praeceptum implens debitum solvit, redditur ineptus ad divina officia exequenda, PT. Q. 64. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 148. Art. 6 (bis); PT. Q. 80. Art. 5.

inestimābilis, e, *adj.*, *inestimable, too great, profound* or *intense to be estimated.* Damnati ante diem iudicii videbunt beatos in gloria non hoc modo quod gloriam eorum qualis sit cognoscant; sed solum cognoscent eos esse in gloria quadam inestimabile, PTS. Q. 98. Art. 9 c.

inēvītābilis, e, *adj.*, *unavoidable, inevitable.* Bonum autem, cuius iam inevitabilem causam habemus, PS. Q. 67. Art. 4 ad 3; licet Christus potuerit vitare mala futura secundum virtutem divinitatis, erant tamen inevitabilia, PT. Q. 15. Art. 7 ad 3.

inexcūsābilis, e, *adj.*, *inexcusable, that cannot be excused*, used in the S.T. only in quot. Inexcusabilis es, o homo omnis qui iudicas, SS. Q. 60. Art. 2 ob. 3, in quot.

inexperientia, ae, *f.*, *inexperience.* Stultitia autem provenit ex inexperientia. ergo inexperientia videtur esse magis causa spei quam experientia, (ob. 3), . . ., stultitia et inexperientia possunt esse causa spei quasi per accidens, PS. Q. 40. Art. 5 ad 3; unde et iuvenes propter inexperientiam impedimentorum et defectuum, PS. Q. 40. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 45. Art. 3; SS. Q. 128. Art. 1.

inexpertus, a, um, *adj.*, *inexperienced, having no* or *little experience*, used with *gen.* Philosophus dicit quod inexperti periculorum sunt audaces, (ob. 2), . . ., illi qui sunt inexperti periculorum, PS. Q. 45. Art. 3 ad 2; inexpertus divinae severitatis in eo falli potuit, PS. Q. 89. Art. 3 ob. 1; illi qui susceperunt pecunias ab aliis acquisitas, liberalius expendant, quasi existentes inopiae inexperti, SS. Q. 117. Art. 4 ad 1.

inexpiābilis, e, *adj.*, *that cannot be atoned for* or *expiated, inexpiable.*

inexterminābilis, e, *adj.*, *incorruptible, imperishable, everlasting, eternal*, used in the S.T. only in quot. Dicitur enim Sap. II, 22, de impiis, quod non iudicaverunt honorem animarum sanctarum, quoniam Deus creavit hominem inexterminabilem, et ad imaginem suae similitudinis fecit illum, SS. Q. 103. Art. 3 ob. 3, in quot.; quod homo est inexterminabilis, id est, incorruptibilis, Qu. Anim. 14 a.

inextinguibilis, e, *adj.*, *inextinguishable, that cannot be put out.* Et hoc significat quod huiusmodi Angeli in se ipsis habent inextinguibilem lucem, PP. Q. 108. Art. 3 ad 5; id est, reprobos, comburet igne inextinguibili, PTS. Q. 74. Art. 9 c. Cf. PTS. Q. 97. Art. 2; PTS. Q. 97. Art. 6.

infallibilis, e, *adj.*, *infallible, not liable to err*, or *lead into error*, applied to the field of knowledge as well as to that of desire or aspiration, and in no sense synonymous with *impeccable.* Cum enim fides infallibili veritati innitatur, PP. Q. 1. Art. 8 c; providentiae ordo est infallibilis, PP. Q. 23. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 89. Art. 3; PS. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 4. Art. 5; SS. Q. 5. Art. 3 (ter); et passim. On **certitudo infallibilis,** see *certitudo*; on **probatio infallibilis,** see *probatio.* — **infallibiliter,** *adv.*, *infallibly, in an unfailing manner, inevitably.* Propter hoc sic infallibiliter subdi potest certae cognitioni, PP. Q. 14. Art. 13 c; divina providentia disponit evenire infallibiliter et necessario, PP. Q. 22. Art. 4 ad 1; utrum scilicet praedestinati infallibiliter salventur, PP. Q. 23 pr.; praedestinatio certissime et infallibiliter consequitur suum effectum, PP. Q. 23. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 57. Art. 5; PS. Q. 89. Art. 3; SS. Q. 1. Art. 3 ad 1; SS. Q. 24. Art. 11 c; C. G. 3. 23 and 94; et passim.

infallibilitas, ātis, *f.*, *infallibility* in knowledge as well as in the desire or aspiration of a thing. Ex quibus etiam accidit infallibilitas veritatis secundum certitudinem scientiae circa conclusiones, PP. Q. 85. Art. 6 c; hoc propter infallibilitatem, quam habet ex certitudine cognitionis, PS. Q. 40. Art. 2 ad 3; ideo leges humanae non possunt illam infallibilitatem habere quam habent conclusiones demonstrativae scientiarum, PS. Q. 91. Art. 3 ad 3; sed secundum quod cadit sub praescientia divina, habet quamdam necessitatem infallibilitatis, SS. Q. 1. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 112. Art. 3.

infallibiliter, see *infallibilis.*

infāmātio, ōnis, *f.*, *a calumny, defamation.* Infamationes et opprobria virtuosus, ut dictum est, contemnit, SS. Q. 144. Art. 4 ad 3.

infāmia, ae, *f.*, (1) *ill-fame, ill report* of a person or thing; *bad repute, dishonor, disgrace, infamy,* (2) *irreverent speech*, a synonym of *blasphemia*, iu the plural, *infamies.* — (1), peccata carnalia sunt minoris culpae et maioris infamiae quam spiritualia, (a), . . ., sicut Gregorius dicit, sunt maioris infamiae, PS. Q. 73. Art. 5 ad 3; quia prae timore infamiae multi a peccato retrahuntur, (c), . . ., puta per infamiam, vel per aliquas suspiciones, SS. Q. 33. Art. 7 ad 5; sed quandoque potest crimen ad iudicem devenire alio modo quam per accusationem, sicut per denuntiationem vel per infamiam, (ob. 2), . . ., publica infamia habet locum accusatoris, SS. Q. 67. Art. 3 ad 2; secundo, ut per hoc ab infamia liberaretur, . . ., tertio, ut tolleretur excusatio virginibus, quae propter suam incautelam non vitant infamiam, PT. Q. 29. Art. 1 c; si autem ad infamiam propriam cavendam, PTS. Q. 62. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 33. Art. 8; SS. Q. 68. Art. 4 (passim); SS. Q. 69. Art. 2; SS. Q. 74. Art. 2 (bis); PTS. Q. 47. Art. 2 (passim). — (2), et audax quidem nimium mihi videtur talis, sacerdotalibus manum apponens, et audet immundas infamias, non enim dicam orationes, super divina symbola christiformiter enuntiare, (ob. 3), . . ., ita benedictio sacerdotis peccatoris, inquantum ab ipso indigne fit; est maledictione digna, et quasi infamia, sive blasphemia, et non oratio reputatur, PT. Q. 82. Art. 5 ob. 3. Cf. PT. Q. 64. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 36. Art. 5.

infāmis, e, *adj.*, *infamous*, of ill fame or repute; famed or notorious for badness of any kind; *notoriously evil*, *wicked* or *vile*; *held in infamy* or *public disgrace*, (1) of persons, (2) of things. — (1), sed aliqui propter peccatum redduntur inhabiles ad accusandum, sicut excommunicati, infames, SS. Q. 68. Art. 1 ob. 1; ergo excluduntur, . . ., quidam autem propter culpam, ut infames et haeretici, (ob. 2), . . ., et ideo infames, infideles, et damnati de gravibus criminibus non decenter sunt advocati, (c), . . ., quia sunt minores quam ut eis hoc officium competat, sicut infames, SS. Q. 71. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 70. Art. 3; SS. Q. 74. Art. 2; SS. Q. 98. Art. 3 (passim). — (2), puto nec maiestati divinae, nec evangelicae disciplinae congruere, ut pudor et honor Ecclesiae tam turpi et infami contagione foedetur, PT. Q. 80. Art. 6 c, in quot.

infāmo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to bring into ill repute*, *to brand with infamy*, *to disgrace*, *dishonor*, *defame*. Sicut cum aliquis verbo opprobrioso remanet infamatus, vel etiam minoratus in suo honore, SS. Q. 62. Art. 1 ad 2; quia detractor intendit denigrare famam proximi, unde illa mala de proximo praecipue profert ex quibus proximus infamari possit, SS. Q. 74. Art. 1 c; sed minus malum esse videtur si peccator infametur, . . ., videtur ergo hoc potius esse eligendum quod vel infametur peccator petens corpus Christi, (ob. 2), . . ., licet peius sit peccatori occulto peccare mortaliter, sumendo corpus Christi, quam infamari, tamen sacerdoti ministranti corpus Christi peius est peccare mortaliter infamando iniuste peccatorem occultum, PT. Q. 80. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 115. Art. 5; PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 33. Art. 7 (passim); PT. Q. 29. Art. 1, in quot.

infans, fantis, *comm.*, *a young* or *little child*, *an infant*, *babe*. Mulieribus autem et infantibus parcebatur, PS. Q. 105. Art. 3 ad 4; in infantibus non potest esse peccatum mortale, SS. Q. 36. Art. 3 ob. 2: corpus autem infantis, antequam nascatur ex utero, non potest aliquo modo ablui aqua, . . ., non baptizaretur infans, . . ., et ita relinquitur quod nullo modo infantes in maternis uteris existentes baptizari possunt, PT. Q. 68. Art. 11 c. Cf. PT. Q. 27. Art. 6 (passim); PT. Q. 29. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 4; PT. Q. 68. Art. 9, in quot.; PT. Q. 72. Art. 2, in quot.

infantia, ae, *f.*, (1) *an infant*, (2) transf., (a) *infancy*, *early childhood*, (b) collect., *the young*, *children*. — (1), ergo videtur inconveniens quod intra corpusculum vagientis infantiae lateat, cui parva putatur universitas, PT. Q. 1. Art. 1 ob. 4, in quot. — (2) (a), sed in infantia oportebat impediri malitiam diaboli, PT. Q. 29. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 36. Art. 4 (bis); PT. Q. 43. Art. 3. — (2) (b), Magi viderunt et adoraverunt puerum Iesum quantitate parvulum, alienis opis indignum, fandi impotem, et in nullo ab humanae infantiae generalitate dissimilem, PT. Q. 29. Art. 1 ad 3, in quot. Cf. PT. Q. 33. Art. 2, in quot.; PT. Q. 36. Art. 4, in quot.

infantilis, e, *adj.*, *of* or *belonging to infants* or *little children*, *infantile*. Sicut infantilis aetas dicitur antequam habeat usum rationis, SS. Q. 24. Art. 9 c; sed ratione eorum circa eius incarnationem agebantur, et circa ministrationem in infantili aetate constituti, PT. Q. 12. Art. 4 ad 2; sed fideles Christi laudabiliter non solum ante trigesimum annum, sed etiam in infantili aetate, PT. Q. 39. Art. 3 ob. 1; divinitas Christi non debuit omnibus in eius nativitate manifestari, sed magis occultari in defectibus infantilis aetatis, PT. Q. 39. Art. 8 ad 3.

infaustus, a, um, *adj.*, *unlucky*. Et videntur esse quaedam reliquiae idololatriae, secundum quam observabantur auguria, et quidam dies fausti vel infausti, SS. Q. 96. Art. 3 c.

infectio, ōnis, *f.*, (1) lit., *infection*, (2) fig., *infection*, *stain*, that which taints or corrupts morally. — (1), illa corruptio praecipue infectio nominari solet, quae nata est in aliud transferri; unde et morbi contagiosi, sicut lepra, scabies, et huiusmodi, infectiones dicuntur, PS. Q. 83. Art. 4 c; puta cum aliquis non refugit amico infirmanti obsequi propter timorem mortiferae infectionis, SS. Q. 123. Art. 5 c; vinum et oleum non communiter assumuntur ad usum ablutionis, sicut aqua, . . ., quia ex eorum ablutione remanet aliqua infectio quantum ad odorem, PT. Q. 66. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis); PTS. Q. 74. Art. 6; PTS. Q. 78. Art. 2. — (2), anima eius inficeretur infectione originalis peccati, PS. Q. 81. Art. 4 ob. 2; sed infectionem culpae et corruptionem poenae in corpore nostro diligere non debemus, (c), . . ., sed volebat carere infectione concupiscentiae, SS. Q. 25. Art. 5 ad 1; videtur quod B. Virgo non fuerit emundata ab infectione fomitis, PT. Q. 27. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 62. Art. 2; PS. Q. 83. Art. 4 (passim); PT. Q. 31. Art. 7; PT. Q. 71. Art. 3; PT. Q. 86. Art. 5; et passim.

infēlix, icis, *adj.*, *unhappy*, *miserable*, *unfortunate*, used in the S.T. only in quot. Infelix homo qui scit omnia illa, scilicet creaturas, te autem nescit, PP. Q. 12. Art. 8 ad 4, in quot.; diabolus potestatem habet in eos qui Dei praecepta contemnunt, et de hac tam infelici potestate laetatur, PP. Q. 64. Art. 3 ob. 1, in quot.; nihil est infelicius felicitate peccantium, qua poenalis nutritur impunitas, SS. Q. 40. Art. 1 ad 2, in quot. Cf. PTS. Q. 92. Art. 3, in quot.

inferior, ius, see *inferus*.

inferiōritas, ātis, *f.*, *inferiority*, *the quality* or *condition of being inferior*. Gradus autem dicitur secundum ordinem superioritatis et inferioritatis, SS. Q. 183. Art. 1 ad 3.

infernālis, e, *adj.*, *infernal*, *like that of hell*; *hellish*. Et propter hoc descensus Christi ad inferos non contulit eis liberationem a reatu poenae infernalis, PT. Q. 52. Art. 6 c; quibusdam sanctis datum est in aliquibus specialibus causis praecipue patrocinari, sicut sancto Antonio ad ignem infernalem, PTS. Q. 72. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 52. Art. 5; PTS. Q. 14 pr.; PTS. Q. 14. Art. 5 (passim). — **infernālia**, ium, *n.*, *the infernal regions*, *hell*. Quia ipsa praedicatio nihil aliud intelligi potest quam manifestatio divinitatis eius, quae manifestata est infernalibus per virtuosum descensum Christi ad inferos, PT. Q. 52. Art. 2 ad 3; non fuit propter Christi impotentiam quod non sunt aliqui liberati de quolibet statu infernalium, sicut de quolibet statu mundanorum, PT. Q. 52. Art. 6 ad 3.

infernus, i, *m.*, *the lower world*, *hell*, the opposite of *paradisus* and *caelum*. Inter illa abdita receptacula de quibus Augustinus loquitur, etiam sunt computanda infernus et paradisus, in quibus animae aliquae ante resurrectionem continentur, PTS. Q. 69. Art. 2 ad 2; unus est infernus damnatorum, in quo sunt tenebrae et quantum ad carentiam divinae visionis et quantum ad carentiam gratiae, et est ibi poena sensibilis, et hic infernus est locus damnatorum. alius est infernus supra istum, in quo sunt tenebrae et propter carentiam divinae visionis et propter carentiam gratiae, sed non est ibi poena sensibilis, et dicitur limbus puerorum. alius supra hunc est, in quo sunt tenebrae quantum ad carentiam divinae visionis, sed non quantum ad carentiam gratiae, sed est ibi poena sensus, et dicitur purgatorium. alius magis supra est, in quo est tenebra quantum ad carentiam divinae visionis, sed non quantum ad carentiam gratiae, neque est ibi poena sensibilis, et hic est infernus sanctorum patrum, 3 Sent. 22. 2. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 3 ad 2; PP. Q. 89. Art. 2 a; SS. Q. 2. Art. 7 ad 2; SS. Q. 25. Art. 11 a; PT. Q. 52. Art. 2 ob. 1 and 2; C. G. 4. 91; Mal. 7. 10 ob. 8; et passim. On **clavis inferni**, see *clavis*; on **limbus inferni**, see *limbus*; on **poena inferni**, see *poena*. — **inferni**, ōrum, *m.*, *the inhabitants of hell*, *the people of the lower regions*. Sic in nomine Iesu omne genu flectatur, non solum caelestium, sed etiam infernorum, PT. Q. 52. Art. 1 c; quamvis ex loco illo non exierint, Christo apud infernos commorante, PT. Q. 52. Art. 5 ad 3.

infero, inferre, intuli, illātus, 3, *v. a.*, (1) *to carry in*, *bring in*, *put on*, *add on*, *cause*, *inflict*, (2) *infer*, *conclude*. — (1), utrum violentia voluntati possit inferri, PS. Q. 6 pr.; inquantum ex aliquo defectu contingit quod aliquis velit nocumentum inferre, PS. Q. 43. Art.

2 c; potest aliquid alteri violentiam inferre, 3 Sent. 23. 1. 3. 1 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 3; PS. Q. 35. Art. 6; PS. Q. 42. Art. 1; PS. Q. 44. Art. 1; PS. Q. 47. Art. 2; et passim. — (2), cum enim ad conclusionem inferendam duae propositiones requirantur, 1 Anal. 2 b. Cf. 1 Anal. 43 f; 3 Phys. 10 g; 1 Cael. 19 e. On **causa inferens,** see *causa*; on **virtus inferens,** see *virtus*. — **illātus,** a, um, *P. a., brought in, put on, caused, inflicted.* Sicut ira nascitur ex illata tristitia, PP. Q. 81. Art. 2 c; ita etiam qui furatur, vel rapit, tenetur ad recompensationem damni illati, etiamsi nihil inde habeat, SS. Q. 62. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 55. Art. 5; PT. Q. 46. Art. 5; PT. Q. 47. Art. 1; PT. Q. 50. Art. 1; PT. Q. 51. Art. 3; et passim.

inferus, a, um, *adj., that is below, underneath, lower,* not found in the S.T. in the positive degree except in the form, **inferi,** ōrum, *m., the inhabitants of the infernal regions, hell.* Cum sit articulus fidei quod Christus secundum animam descendit ad inferos, PP. Q. 53. Art. 1 a; nomen inferorum sonat in malum poenae, non autem in malum culpae, PT. Q. 52. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 39. Art. 2 (bis); SS. Q. 1. Art. 8; SS. Q. 1. Art. 9 (ter); PT. Q. 52. Art. 8 (passim); PTS. Q. 74. Art. 9; et passim. — Comp.: **inferior,** ius, (1) *lower, inferior,* the opposite of *superior,* (2) *a lower body, a body of the sublunary region,* (3) *subordinate, inferior, insignificant,* (4) *a distant member of a species.* — (1), nam firmamentum factum est secunda die quantum ad inferiorem partem, PP. Q. 70. Art. 1 ad 3; remoto superiori removetur inferius, PT. Q. 50. Art. 4 a. Cf. PP. Q. 68. Art. 4; PP. Q. 81. Art. 2; PP. Q. 82. Art. 4; PS. Q. 36. Art. 1; PT. Q. 52. Art. 2; et passim. On **animal inferius,** see *animal*; on **causa inferior,** see *causa*; on **corpus inferius,** see *corpus*; on **elementum inferius,** see *elementum*; on **motus inferior,** see *motus*; on **mundus inferior,** see *mundus*; on **orbis inferior,** see *orbis*; on **ordo inferior,** see *ordo*; on **ratio inferior,** see *ratio*; on **sphaera inferior,** see *sphaera.* — (2), sicut formae corporum inferiorum repraesentant virtutem solarem, PP. Q. 13. Art. 2 c; omnia inferiora dicuntur vivere, PP. Q. 39. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 7; PP. Q. 115. Art. 5; PS. Q. 46. Art. 1 c; C. G. 3. 22 and 149; 7 Met. 6 g; et passim. — (3), Philosophus loquitur de appetitu inferiori sensitivo, PP. Q. 106. Art. 2 ad 3; sicut sensus est inferior intellectu, PS. Q. 9. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 106. Art. 3; SS. Q. 81. Art. 7; SS. Q. 83. Art. 11; PTS. Q. 34. Art. 2; PTS. Q. 55. Art. 10; et passim. On **agens inferius,** see *agens*; on **appetitus inferior,** see *appetitus*; on **ars inferior,** see *ars*; on **forma inferior,** see *forma*; on **genus inferius,** see *genus*; on **intellectus inferior,** see *intellectus*; on **natura inferior,** see *natura*; on **ordo inferior,** see *ordo*; on **potestas inferior,** see *potestas*; on **providentia inferior,** see *providentia*; on **scientia inferior,** see *scientia*; on **spiritus inferior,** see *spiritus*; on **status inferior,** see *status*; on **substantia inferior,** see *substantia*; on **virtus inferior,** see *virtus*; on **vis inferior,** see *vis*; on **visio inferior,** see *visio.* — **in superiori semper includitur virtus inferioris,** see *superior.* — **perfectiones quae attribuuntur inferiori per multa, superiori attribuuntur per unum,** (2 Cael. 13 a), *the perfections which are attributed to the inferior on the basis of many principles are attributed to the superior on the basis of one,* (sicut imaginatio una est virtus omnium sensibilium cognoscitiva, quae tamen sensus percipit per diversas virtutes, 2 Cael. 13 a). — **semper inferior participat aliquid de perfectione superioris,** (4 Sent. 13. 1. 1. 2 ad 2), *the inferior always participates in some measure in the perfection of the superior.* — (4), inferiora non praedicantur de suis superioribus, nisi accidentali praedicatione, PP. Q. 39. Art. 6 ob. 2; utrum angeli superiores cognoscant per species magis universales quam inferiores, PP. Q. 55 pr.; singulare hic large accipitur pro quolibet inferiori, 1 Anal. 12 b; (universale) comprehendit multa ut partes scilicet sua inferiora, 1 Phys. 1 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 2; PP. Q. 89. Art. 1 (bis); PS. Q. 15. Art. 4; PTS. Q. 55. Art. 5; PTS. Q. 74. Art. 3; et passim. — *Sup.*: **infimus** and **imus,** a, um, *lowest, last,* opposite of *primus, summus,* and *supremus.* Cum ista conversio sit voluntaria, potest supremus angelus ad infimum se convertere mediis praetermissis, PP. Q. 106. Art. 3 ad 3; unde et in civitatibus triplex ordo hominum invenitur; quidam enim sunt supremi, ut optimates; quidam autem sunt infimi, ut vilis populus; quidam autem sunt medii, ut populus honorabilis, PP. Q. 108. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 9 (bis); PP. Q. 23. Art. 5; PS. Q. 60. Art. 5; PS. Q. 80. Art. 2; SS. Q. 175. Art. 3; et passim. — **infimē,** *adv., at the bottom, least of all.* Sicut infime est ad sanitatem dispositus qui non potest perfectam consequi sanitatem, sed aliquam modicam consequitur paucis remediis, PP. Q. 77. Art. 2 c.

infestātio, ōnis, *f., an assault or attack of any kind.* Semper tamen valent contra illas infestationes daemonum contra quas principaliter instituti sunt, PTS. Q. 58. Art. 2 ad 3.

infesto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to attack, assail, annoy,* or *trouble* a person or thing in a persistent manner. Quamvis concupiscentiae delectationum tactus sint turpiores et magis continue infestent, propter quod temperantia magis ponitur virtus principalis, SS. Q. 157. Art. 4 c; quando concupiscentia infestatur, PTS. Q. 64. Art. 1 a; cum corruptione fomitis non fuerit infestata, PTS. Q. 96. Art. 5 ob. 2.

infestus, a, um, *adj., hostile, troublesome.* In gryphe autem, qui equis et hominibus infestus est, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; acedia est solitariis magis experta, et in eremo commorantibus infestior hostis, SS. Q. 35. Art. 3 ob. 3, in quot.

inficio, ere, fēci, fectum, 3, *v. a., to put* or *dip into any thing;* (1) lit., (a) *to stain, dye, color, tinge with,* (b) transf., in a bad sense, *to taint, infect, spoil, pollute,* (c) *to infect* with any disease-producing germs, (2) fig., (a) *to stain, corrupt, infect,* (b) transf., *to infect, bewitch,* gain ascendancy over to such a degree as to take away the power of resistance, (c) *to undervalue, depreciate.* — (1) (a), Deum videre non poteris, quando oculi tibi non sunt, quos Deus fecit, sed quos diabolus infecit, de inimico tuo compta, cum illo pariter arsura, SS. Q. 169. Art. 2 ob. 2, in quot.; per panis intinctionem fictio Iudae; ut enim inficiantur nonnulla intinguntur, PT. Q. 81. Art. 2 ad 3, in quot.; ut patet per fumum idololatriae superiora inficientis, PTS. Q. 74. Art. 6 c. — (1) (b), sicut videmus quod lingua infirmi, quae infecta est cholerico et amaro humore, PP. Q. 75. Art. 2 c; nullus sapiens liquorem pretiosum vasi infecto infunderet, ex quo sciret ipsum liquorem infici, PS. Q. 83. Art. 1 ob. 5. — (1) (c), similiter etiam quia lepra ex corruptione humorum contingit, qui etiam exterius erumpunt, et alios inficiunt, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4; utpote lepra, quia solet prolem inficere, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 3. Cf. PTS. Q. 64. Art. 1. — (2) (a), peccatum originale inficit omnes animae partes, (ob. 3), . . ., vel quia multae partes animae inficiuntur per peccatum originale, (ad 1), . . ., peccatum originale inficit diversas partes animae, PS. Q. 82. Art. 2 ad 3; tum quia si relaberentur, alios inficerent, SS. Q. 11. Art. 4 c; et hoc modo peccatum originale per quod totum genus humanum inficitur, PT. Q. 1. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 83. Art. 1 (passim); PS. Q. 83. Art. 3 (passim); PS. Q. 83. Art. 4 (passim); PS. Q. 86. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 7 (passim); PTS. Q. 49. Art. 1; et passim. — (2) (b), quidam habent oculos urentes, qui solo aspectu inficiunt alios, et maxime pueros, (ob. 2), . . ., oculi autem inficiunt aerem continuum usque ad determinatum spatium, PP. Q. 117. Art. 3 ad 2. — (2) (c), nec ita communis est nobis usus ignis, sicut terrae, aquae et aeris; unde non ita inficitur, PTS. Q. 74. Art. 2 c.

inficior, āri, ātus, 1, *v. dep. a., to deny.* Apostolus loquitur in casu quando aliquid non solum est manifestum iudicii, sed ei et aliis; ita quod reus nullo modo crimen inficiari potest, SS. Q. 67. Art. 2 ad 3.

infidēlis, e, *adj.,* (1) *incredulous, disbelieving,* also *an infidel, one who rejects the true faith,* understood with reference to religion, the opposite of *fidelis,* (2) *faithless, perfidious,* likewise the opposite of *fidelis.* — (1), ipsa etiam occultatio figurarum utilis est ad exerci-

tium studiosiorum, et contra irrisiones infidelium, PP. Q. 1. Art. 9 ad 2; apostata a fide infidelis est, SS. Q. 12. Art. 2 ob. 2; sicut infideles privantur fide, ita omnes peccatores privantur charitate, PT. Q. 80. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 32. Art. 1 c; PP. Q. 68. Art. 1 c; SS. Q. 10. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 8; C. G. 4. 17 and 19; et passim. On **homo infidelis**, see *homo*. — (2), infidelis quidem, si non habet intentionem ad bonum commune, PS. Q. 97. Art. 4 c; esset enim infidelis terreno domino qui in eius officio aliquos inutiles poneret, PTS. Q. 36. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 20. Art. 2. — **infidēliter**, *adv., faithlessly, perfidiously*. Maiusque peccatum est in exercitu, si miles infideliter agens cum hoste pactum habeat, quam si aliquam irreverentiam faciat duci, PS. Q. 100. Art. 6 c; si vero non faciat quod promisit, tunc videtur infideliter agere per hoc quod animum mutat, SS. Q. 110. Art. 3 ad 5. Cf. SS. Q. 10. Art. 4, in quot.; SS. Q. 83. Art. 15, in quot.

infidēlitas, ātis, *f.*, (1) *disbelief, infidelity*, used with reference to religion, synonym of *incredulitas*, the opposite of *credulitas* and *fides*. — (1), fides et infidelitas sunt circa idem, cum sint opposita, SS. Q. 1. Art. 1 ob. 2; infidelitas dupliciter accipi potest: uno modo secundum puram negationem, ut dicatur infidelis ex hoc solo quod non habet fidem; alio modo potest intelligi infidelitas secundum contrarietatem ad fidem, qua scilicet aliquis repugnat auditui fidei, vel etiam contemnit ipsam, . . ., et in hoc proprie perficitur ratio infidelitatis; et secundum hoc infidelitas est peccatum. si autem accipiatur secundum negationem puram, sicut in illis qui nihil audierunt de fide, non habet rationem peccati sed magis poenae, quia talis ignorantia divinorum ex peccato primi parentis consecuta est, SS. Q. 10. Art. 1 c; infidelitas enim provenit ex hoc quod homo ipsam Dei veritatem non credit, SS. Q. 20. Art. 3 c; infidelitas est fornicatio spiritualis, 4 Sent. 39. 1. 6 ob. 2. Cf. PS. Q. 73. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 3 (passim); SS. Q. 10. Art. 6 (passim); SS. Q. 12. Art. 1 (passim); SS. Q. 39. Art. 2, (passim); et passim. On **dubitatio infidelitatis**, see *dubitatio*; on **ignorantia infidelitatis**, see *ignorantia*. — Kinds of *infidelitas* are: **infidelitas gentilium seu paganorum, infidelitas haereticorum**, and **infidelitas Iudaeorum**, *the disbelief of the heathens* or *pagans, that of the heretics*, and *that of the Jews*. Cum enim peccatum infidelitatis consistat in renitendo fidei, hoc potest contingere dupliciter: quia aut renititur fidei nondum susceptae, et talis infidelitas et paganorum, sive gentilium; aut renititur fidei Christianae susceptae, vel in figura, et sic est infidelitas Iudaeorum, vel in ipsa manifestatione veritatis, et sic est infidelitas haereticorum, SS. Q. 10. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 6; SS. Q. 11. Art. 1; PT. Q. 42. Art. 1, in quot. — (2), talis infidelitas non procedit ex tali concupiscentia delectationis, sed magis ex malitia, quae non potest ita latere sicut infidelitas mulieris adulterae, PS. Q. 105. Art. 4 ad 9; maxime autem debet homo Deo fidelitatem, tum ratione dominii, tum etiam ratione beneficii, suscepti; et ideo maxime obligatur homo ad hoc quod impleat vota Deo facta; hoc enim pertinet ad fidelitatem quam homo debet Deo. fractio autem voti est quaedam infidelitatis species, SS. Q. 88. Art. 3 c; videtur enim infidelitas subiecti ad dominum esse maxima irreverentia, SS. Q. 89. Art. 8 c.

infideliter, *adv.*, see *infidelis*.

infīdus, a, um, *adj., untrustworthy, not to be trusted*, used in the S.T. only in quot. Et quid stultius est quam hanc ab iracundia petere praesidium, rem stabilem ab incerta, fidelem ab infida, sanam ab aegra? SS. Q. 123. Art. 10 ob. 2, in quot.

infīgo, ere, xi, xum, 3, *v. a.*, (1) lit., (a) *to fix, fasten in*, (b) *to inflict, to lay on*, as a stroke, blow, wound, (2) *to infix, impress, imprint*. — (1) (a), caeli autem qui ab elementis distinguuntur, sunt caeli superiores, quibus infixa sunt sidera, PTS. Q. 74. Art. 4 ob. 2. — (1) (b), ecce hominem quem crucifixistis; videtis vulnera quae infixistis, PT. Q. 54. Art. 4 c — (2), ea enim quae magna aestimamus, magis memoriae infigimus, PS. Q. 47. Art. 2 ad 3; namque Salvator quo vehementius commendaret mysterii illius altitudinem, ultimum hoc voluit altius infigere cordibus et memoriae discipulorum, PT. Q. 80. Art. 8 ad 1. Cf. SS. Q. 180. Art. 5; PT. Q. 73. Art. 5.

infigūrābilis, e, *adj., shapeless; ill-shaped, deformed*. Quia aer infigurabilis est et incolorabilis, PP. Q. 51. Art. 2 ob. 3.

infigūrātio, ōnis, *f., deformity, shapelessness*, synonym of *informitas*, the opposite of *figuratio* and *formatio*, not found in S.T. Infiguratio et informitas et inordinatio sunt opposita, 1 Phys. 12 k.

infigūrātus, a, um, *unformed, shapeless*, opposite of *figuratus*, not found in S.T. Sicut aes infiguratum convertitur in aes figuratum, Pot. 3. 1 ob. 15.

infimē, see *inferus*.

infimus, a, um, see *inferus*.

infinitas, ātis, *f., boundlessness, endlessness, infinity*, the opposite of *finitas*. Considerandum est de eius infinitate, PP. Q. 7 pr.; species figurarum habent infinitatem ex infinitate numeri, PP. Q. 7. Art. 4 ad 2; nihil prohibet infinitatem habere, PS. Q. 1. Art. 4 c; tamen est proprium divinae personae propter eius infinitatem ut fiat in ea concursus naturarum, non quidem accidentaliter, sed secundum subsistentiam, PT. Q. 3. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 2. Art. 6; PT. Q. 10. Art. 3 ad 2; C. G. 1. 43; C. G. 2. 81; 3 Phys. 6 e; et passim. On **via infinitatis**, see *via*. — Kinds of *infinitas* are: (a), **infinitas extensiva** and **infinitas intensiva**, *the extensive* and *the intensive infinity*, i.e., *the boundlessness of extensiveness* or *size* and *that of intensity* or *power*. Cf. Verc. 4. — (b), **infinitas intensiva**, see *infinitas extensiva*. — (c), **infinitas materiae seu materialis**, *the material infinity* or *the infinity of matter*, which is opposed to *infinitas formalis*, i.e., formal infinity or infinity according to form. Since matter is the source of potentiality, material infinity is only potentially boundless, being actually finite. Materiales erant et ex hoc habebant indeterminationem quamdam propter materiae infinitatem, PS. Q. 52. Art. 1 c. Cf. Verit. 20. 4 c; 1 Anal. 38 c. — (d), **infinitas materialis**, see *infinitas materiae*. Consequenter attribuerunt primo principio infinitatem materialem, PP. Q. 7. Art. 1 c. — (e), **infinitas multitudinis**, *the infinity of plurality* or *number*. Cf. PP. Q. 7. Art. 4 (passim). — (f), **infinitas secundum aliquid seu quid** and **infinitas simpliciter**, *the respective infinity* or *that in a certain respect*, and *the simple* or *absolute infinity*. Secunda autem actio de sui ratione habet infinitatem vel simpliciter, vel secundum quid, PP. Q. 54. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 10. Art. 3 ad 2. — (g), **infinitas simpliciter**, see *infinitas secundum aliquid*.

infinītiēs, *adv., an infinite number of times, infinitely*. Et similiter ponunt quod artes propter diversas corruptiones et accidentia infinities fuerunt inventae et iterum corruptae, PP. Q. 46. Art. 2 ad 4; sed voluntas infinities potest reflecti supra seipsam, PS. Q. 1. Art. 4 ob. 3; sequeretur quod infinities esset in hoc sacramento, quod est inconveniens, (ob. 1), . . ., neque corpus Christi sub dimensionibus panis, et per consequens neque infinities, PT. Q. 76. Art. 3 ad 1.

infinitīvus, i, *m.*, gram., *the infinitive*, the name of that form of a verb which expresses simply the notion of the verb without predicating it of any subject, usually classed as a mood. Non velle dicitur dupliciter: uno modo prout sumitur in vi unius dictionis: secundum quod est infinitivum huius verbi nolo, PS. Q. 6. Art. 3 ad 2.

infinītus, a, um, *adj., indefinite, unlimited, boundless*, synonym of *indefinitus, indeterminatus*, and *interminatus*, the opposite of *determinatus, finitus*, and *terminatus*. Infinitum dicitur aliquid ex eo quod non est finitum, PP. Q. 7. Art. 1 c; infinitum dicitur per remotionem finis, Pot. 1. 2 ob. 8; dicitur enim infinitum ex eo quod non finitur, Quodl. 3. 2. 3 c; infinitum est cuius est semper aliquid extra, 3 Phys. 11 a; uno modo dicitur infinitum quod non

est natum transiri (nam infinitum idem est, quod intransibile,) et hoc est, quia est de genere intransibilium, sicut indivisibilia ut punctus et forma, per quem etiam modum dicitur vox invisibilis. alio modo dicitur infinitum quod, quantum est de se, transiri potest, sed eius transitus non potest perfici a nobis, sicut si dicatur profunditas maris esse infinita, vel, si potest perfici, tamen vix et cum difficultate, sicut si dicamus quod iter usque in Indiam est infinitum. et utrumque istorum pertinet ad hoc, quod est esse male transibile. tertio modo dicitur infinitum quod est natum transiri quasi de genere transibilium exsistens, quod tamen non habet transitum ad finem, ut si esset aliqua linea non habens terminum vel quaecumque alia quantitas, et sic proprie dicitur infinitum, 3 Phys. 7 c; hoc omnino et universaliter in omnibus infinitis invenitur, quod infinitum est in semper aliud et aliud accipiendo secundum quandam successionem, ita tamen, quod, quidquid accipitur in actu de infinito, totum sit finitum, 3 Phys. 10 e; ad philosophiam naturalem pertinet determinare de infinito, 3 Phys. 6 b; infinito enim in magnitudinibus utuntur etiam mathematici in suis demonstrationibus, 3 Phys. 7 a. Cf. PP. Q. 25. Art. 2 (passim); PTS. Q. 92. Art. 1 (passim); 3 Phys. 11 b; 1 Cael. 29 a; 11 Met. 10 a; et passim. On **bonum infinitum**, see *bonus*; on **corpus infinitum**, see *corpus*; on **distantia infinita**, see *distantia*; on **divisio infinita**, see *divisio*; on **ens infinitum**, see *ens*; on **esse infinitum**, see *esse*; on **essentia infinita**, see *essentia*; on **generatio infinita**, see *generatio*; on **gratia infinita**, see *gratia*; on **linea infinita**, see *linea*; on **magnitudo infinita**, see *magnitudo*; on **modus infinitus**, see *modus*; on **multitudo infinita**, see *multitudo*; on **negativa infinita**, see *negativus*; on **nomen infinitum**, see *nomen*; on **poena infinita**, see *poena*; on **potentia infinita**, see *potentia*; on **praedicatum infinitum**, see *praedicatum*; on **principium infinitum**, see *principium*; on **quantitas infinita**, see *quantitas*; on **spatium infinitum**, see *spatium*; on **subiectum infinitum**, see *subiectum*; on **substantia infinita**, see *substantia*; on **tempus infinitum**, see *tempus*; on **terminus infinitus**, see *terminus*; on **verbum infinitum et infiniti modi**, see *verbum*; on **virtus infinita**, see *virtus*. — Kinds of *infinitum* are: (a), **infinitum ablatione seu divisione seu per divisionem seu secundum divisionem** and **infinitum appositione seu per appositionem seu in ultimis**, *the endless through removal of limits* or *division into infinite parts* and *that through endless addition of parts* or *through the lack of termination*. Dicitur autem tempus et magnitudo esse infinita in ultimis, quia scilicet ultimis caret, 6 Phys. 4 a; dicitur enim divisione infinitum, quod in infinitum dividi potest, quod est de ratione continui, 6 Phys. 4 a. Cf. 3 Phys. 7 c and 10 g-k; 7 Phys. 2 b; 11 Met. 10 b. — (b), **infinitum actu seu in actu** and **infinitum potentia seu infinitum potentia**, *the actually* and *the potentially infinite* or *the infinite in the state of actuality* and *that in the state of potentiality*. Videtur quod possit esse aliquid infinitum actu secundum magnitudinem, (ob. 1), . . ., geometer non indiget assumere aliquam lineam esse infinitam actu, PP. Q. 7. Art. 3 ad 1; dicitur infinitum potentia, quod semper in successione consistit, ut in generatione corporum et in divisione continui, in quibus omnibus est potentia ad infinitum semper uno post aliud accepto, Verit. 2. 10 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 4 c; PP. Q. 46. Art. 2; PP. Q. 86. Art. 2; PS. Q. 14. Art. 6; PT. Q. 10. Art. 3 c; C. G. 2. 59 and 81; Verit. 2. 10 c; 3 Phys. 10 c and i and 12 f; 1 Gener. 7 c; 11 Met. 10 a. — (c), **infinitum appositione**, see *infinitum ablatione*. — (d), **infinitum creatum**, and **infinitum primum**, *the created* and *the first* or *uncreated infinity*. Duratio aevi est infinita, quia non finitur tempore, sic autem esse aliquod creatum infinitum, quod non finitum quodam alio, non est inconveniens, PP. Q. 10. Art. 5 ad 4. Cf. Caus. 16. — (e), **infinitum divisione**, see *infinitum ablatione*. — (f), **infinitum duratione seu secundum durationem** and **infinitum quantitate seu quantitatis seu in quantitate seu secundum quantitatem**, *the endless according to time* and *that according to quantity*, i.e., the indefinite. Unde cum non possit esse infinita poena per intensionem, quia creatura non est capax alicuius qualitatis infinitae, requiritur quod sit saltem duratione infinita, PTS. Q. 99. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 1 ad 2 and 3 ad 3 and 4; PS. Q. 87. Art. 4 ob. 3; PT. Q. 10. Art. 3 ad 1; PTS. Q. 14. Art. 5; C. G. 1. 43; Verit. 2. 9 ad 9; Quodl. 3. 2. 3 c; 3 Phys. 6 f; 1 Cael. 9 a. — (g), **infinitum essentiae seu secundum essentiam**, *the boundless according to essence*. Sic igitur anima Christi, propter hoc quod habet capacitatem finitam, id quod est simpliciter infinitum secundum essentiam, scilicet Deum, attingit quidem, sed non comprehendit, PT. Q. 10. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 7. Art. 3 c; C. G. 2. 26. — (h), **infinitum essentialiter** and **infinitum participative seu participatum seu participatione seu per participationem seu per adquisitionem**, *the essential infinity* and *the endless through participation in the essential* or *through the appropriation* or *the acquisition of the same*. Cf. Caus. 16. — (i), **infinitum ex parte formae seu secundum formam seu secundum rationem formae seu formale** and **infinitum ex parte materiae seu secundum materiam seu secundum rationem materiae seu materiale**, *the endless on the part of the form* and *that on the part of the matter of a thing*, or *the endless with reference to form* and *that with reference to matter*. Infinitum, quod convenit quantitati, . . ., se tenet ex parte materiae; per divisionem autem totius acceditur ad materiam; nam partes se habent in ratione materiae; per additionem autem acceditur ad totum, quod se habet in ratione formae; et ideo non invenitur infinitum in additione magnitudinis, sed in divisione tantum, PP. Q. 7. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 7. Art. 1 c; PP. Q. 12. Art. 1 ad 2; PP. Q. 25. Art. 2 ad 1; PP. Q. 86. Art. 2 ad 1; PT. Q. 10. Art. 3 ad 1; Quodl. 3. 2. 3 c. — (j), **infinitum ex parte materiae**, see *infinitum ex parte formae*. — (k). **infinitum ex parte post**, *the endless on the part of thereafter* or *with reference to what follows*. Cum duratio aeviternorum sit infinita ex parte post, PP. Q. 10. Art. 5 ob. 4. — (l), **infinitum extensive** and **infinitum intensive**, *the endless of extension* and *that according to intensity* or *exertion*. — (m), **infinitum formale**, see *infinitum ex parte formae*. Deus dicitur infinitus sicut forma quae non est terminata per aliquam materiam, . . ., infinitum autem formale, quod est Deus, est secundum se notum, PP. Q. 86. Art. 2 ad 1. — (n), **infinitum ideale**, *the model infinity*. Cf. Caus. 16. — (o), **infinitum in actu**, see *infinitum actu*. Impossibile est ergo esse multitudinem infinitam in actu, etiam per accidens, PP. Q. 7. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 3; PP. Q. 10. Art. 5; PP. Q. 86. Art. 2; PS. Q. 30. Art. 4; PT. Q. 10. Art. 3. — (p), **infinitum in directum**, *the endless proceeding in a straight line*. Cf. 2 Met. 2 b and 3 a. — (q), **infinitum in magnitudine seu magnitudine seu secundum magnitudinem** and **infinitum multitudine seu multitudinis seu secundum multitudinem seu secundum numerum seu in numero**, *the endless according to size* or *dimension* and *that according to number*. Ex quo patet quod corpus moveri in non tempore non consequitur nisi virtutem infinitam in magnitudine, PP. Q. 105. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 7. Art. 3 c and ad 1 and 4 c; C. G. 1. 43; C. G. 2. 59; 3 Phys. 6 f, 7 c, 8 a, and 10 b; 1 Cael. 9 a. — (r), **infinitum in numero**, see *infinitum in magnitudine*. — (s), **infinitum in potentia**, see *infinitum actu*. Et ideo in intellectu nostro invenitur infinitum in potentia, in accipiendo scilicet unum post aliud, PP. Q. 86. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 53. Art. 2 (ter); PP. Q. 87. Art. 3; PS. Q. 30. Art. 4; PTS. Q. 87. Art. 3. — (t), **infinitum in quantitate**, see *infinitum duratione*. Cf. PT. Q. 10. Art. 3 ad 1. — (u), **infinitum intensive**, see *infinitum extensive*. — (v), **infinitum in ultimis**, see *infinitum ablatione*. — (w), **infinitum magnitudine**, see *infinitum in magnitudine*. — (x), **infinitum materiale**, see *infinitum ex parte formae*. Quia forma secundum se nota est, materia autem sine forma est ignota, inde est quod infinitum materiale est secundum se ignotum, PP. Q. 86. Art. 2 ad 1. — (y), **infinitum multitudine seu multitudinis**, see *infinitum in magnitudine*. Cf. PP. Q. 7. Art. 4. — (z), **infinitum negative dictum seu sumptum** and **infinitum privative dictum seu sumptum**, *the infinity in the sense of simple negation of limitation* and *that in the sense of a privation of limitation that is ordinarily present*. Infinitum dicitur

dupliciter. uno modo privative, et sic dicitur infinitum, quod natum est habere finem et non habet, . . ., alio modo dicitur infinitum negative, id est, quod non habet finem, Pot. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 1 c; PT. Q. 10. Art. 3 ad 1; PTS. Q. 95. Art. 1; C. G. 1. 43; C. G. 3. 54; 1 Sent. 3. 1. 1 ad 4; 1 Sent. 43. 1. 1 c; 4 Sent. 49. 2. 1 ad 12; Pot. 1. 2 c and ad 5; Verit. 2. 2 ad 5 and 9 ad 7; Quodl. 10. 2. 4 ad 2. — (a^2), **infinitum omnino seu secundum totum seu simpliciter** and **infinitum quo seu secundum quid,** *the endlessness which is entire* or *simple* or *absolute* and *that which is boundless only in a certain respect.* Cf. PP. Q. 7. Art. 2 c; PP. Q. 54. Art. 2 c; PT. Q. 10. Art. 3 ad 2 and 3; C. G. 1. 69; C. G. 2. 52; 1 Sent. 43. 1. 1 c; Quodl. 3. 2. 3 c; 1 Cael. 29 a. — (b^2), **infinitum participatione,** see *infinitum essentialiter.*—(c^2), **infinitum participative,** see *infinitum essentialiter.*—(d^2), **infinitum participatum,** see *infinitum essentialiter.* — (e^2), **infinitum per accidens** and **infinitum per se,** *the endless according to something else* and *that according to its own self* and *its own nature.* Per accidens autem dicitur multitudo infinita, quando non requiritur ad aliquid infinitas multitudines, sed accidit ita esse. . . . . per hunc igitur modum posuerunt quod possibile est esse actu multitudinem infinitam per accidens, . . ., unde impossibile est esse multitudinem infinitam actu, sive per se, sive per accidens, PP. Q. 7. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 46. Art. 2; PS. Q. 87. Art. 3; PTS. Q. 48. Art. 2; Verit. 2. 10 c; Quodl. 9. 1. 1 c; 1 Phys. 3 a. — (f^2), **infinitum per adquisitionem,** see *infinitum essentialiter.* — (g^2), **infinitum per appositionem,** see *infinitum ablatione.* — (h^2), **infinitum per contactum,** *the endless resulting from direct contact.* Cf. 3 Phys. 6 f. — (i^2), **infinitum per divisionem,** see *infinitum ablatione.* — (j^2), **infinitum per participationem,** see *infinitum essentialiter.* — (k^2), **infinitum per se,** see *infinitum per accidens.* In causis efficientibus impossibile est procedere in infinitum per se, PP. Q. 46. Art. 2 ad 7. Cf. PP. Q. 7. Art. 4 (bis); PP. Q. 48. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 93. Art. 1. — (l^2), **infinitum potentia,** see *infinitum actu.* — (m^2), **infinitum primum,** see *infinitum creatum.* — (n^2), **infinitum privative dictum seu sumptum,** see *infinitum negative dictum seu sumptum.* Infinitum privative dictum est ignotum inquantum huiusmodi, quia dicitur per remotionem complementi a quo est cognitio rei, PTS. Q. 92. Art. 1 ad 12. — (o^2), **infinitum purum,** *the pure infinity,* not mixed with anything finite. Cf. Caus. 16. — (p^2), **infinitum quantitate seu quantitatis,** see *infinitum duratione.* — (q^2), **infinitum quo,** see *infinitum omnino.* — (r^2), **infinitum secundum divisionem,** see *infinitum ablatione.* — (s^2), **infinitum secundum durationem,** see *infinitum duratione.* — (t^2), **infinitum secundum essentiam,** see *infinitum essentiae.* Utrum aliquid praeter ipsum sit infinitum secundum essentiam, PP. Q. 7 pr. Cf. PP. Q. 7. Art. 3 (ter); PT. Q. 10. Art. 3. — (u^2), **infinitum secundum formam,** see *infinitum ex parte formae.* — (v^2), **infinitum secundum magnitudinem,** see *infinitum in magnitudine.* Utrum aliquid possit esse infinitum secundum magnitudinem, PP. Q. 7 pr. Cf. PP. Q. 7. Art. 3 (passim). — (w^2), **infinitum secundum materiam,** see *infinitum ex parte formae.* — (x^2), **infinitum secundum multitudinem,** see *infinitum in magnitudine.* — (z^2), **infinitum secundum numerum,** see *infinitum in magnitudine.* Dato autem quod essent aliqua infinita actu secundum numerum, puta infiniti homines, vel secundum quantitatem continuam, ut si esset aer infinitus, PP. Q. 14. Art. 12 ad 3. — (a^3), **infinitum secundum quantitatem,** see *infinitum duratione.* Utrum faciat reum poena infinita secundum quantitatem, PS. Q. 87 pr. Cf. PS. Q. 87. Art. 4 (ter). — (b^3), **infinitum secundum quid,** see *infinitum omnino.* Aliquid praeter Deum potest esse infinitum secundum quid, sed non simpliciter, PP. Q. 7. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 2 (passim); PP. Q. 50. Art. 2; PP. Q. 54. Art. 2. — (c^3), **infinitum secundum rationem formae,** see *infinitum ex parte formae.* — (d^3), **infinitum secundum rationem materiae,** see *infinitum ex parte formae.* Alio modo dicitur infinitum secundum rationem materiae; quod quidem dicitur privative, ex hoc scilicet quod non habet formam quam natum est habere, PT. Q. 10. Art. 3 ad 1. — (e^3), **infinitum secundum speciem,** *the endless according to species.* Ita quod sint infinitae species, 2 Met. 2 b. Cf. 2 Met. 3 a. — (f^3), **infinitum secundum totum,** see *infinitum omnino.* — (g^3), **infinitum separatum,** *the separated infinity* or *that existing for itself.* Cf. 3 Phys. 7 d. — (h^3), **infinitum simpliciter,** see *infinitum omnino.* Sed id quod est simpliciter infinitum, secundum essentiae rationem, est Deus, PT. Q. 10. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 7. Art. 2 (quater); PP. Q. 45. Art. 5; PP. Q. 54. Art. 2; PTS. Q. 84. Art. 3. — (i^3), **infinitum virtualiter,** *the endless according to power.* Quia est infinitum virtualiter, in se omnia praehabens, PP. Q. 95. Art. 5 ad 1. — **infinitum,** i, *n., an infinitude, an indefinite amount* or *number, infinity,* synonym of *infinitas.* Infinitum autem repugnat rationi finis, PP. Q. 47. Art. 4 ad 2; secundum hoc omnium peccatorum mortalium poenae essent aequales; non enim est infinitum infinito maius, PS. Q. 87. Art. 4 a. Cf. PP. Q. 12. Art. 1 (ter); PP. Q. 14. Art. 12 (passim); et passim.— **in or ad infinitum,** or **infinita,** *to infinity, without end.* Si igitur contrariae dispositiones in infinitum multiplicari et intendi non possunt, sed usque ad certum terminum; neque habilitas praedicta in infinitum diminuitur vel remittitur, sicut patet in qualitatibus activis et passivis elementorum, . . ., similiter in infinitum potest fieri additio in peccatis, per quae semper magis ac magis minuitur habilitas animae ad gratiam, PP. Q. 48. Art. 4 c; sed nulla potentia finita se extendit ad infinitum, PP. Q. 104. Art. 4 ob. 2; voluntas autem indeterminate se habet ad infinita, PT. Q. 11. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 14. Art. 12; PP. Q. 76. Art. 5; PS. Q. 5. Art. 6; PS. Q. 18. Art. 7; SS. Q. 106. Art. 6; et passim. — **impossibile est infinitum pertransire,** (3 Cael. 5 c), or, **infinita non contingit transire** (8 Phys, 17 c), or, **infinita non est transire seu pertransire** (1 Anal. 34 i; 4 Met. 7 h), or, **infinitum non potest transiri** (PP. Q. 14. Art. 12 ob. 2), or, **non est infinita transire** (C. G. 3. 2), the translation of the Aristotelian passage: τὰ δ'ἄπειρα μὴ ἔστι διελθεῖν (Anal. post. 1. 22, 82. b. 39; cf. Phys. III. 4, 204. a. 3; VI. 2, 233. a. 12; Metaph. X. 10, 1066. a. 35), *infinity cannot be measured by man either in reality* or *in thoughts.* Cf. below: *infinitum nec cognosci* etc. — **infinita cognosci non possunt** (3 Met. 9 b), or, **infinita inquantum huiusmodi non sunt scibilia** (1 Anal. 38 c), or, **infinitorum non est scientia** (11 Met. 2 a), *the endless as such is neither discernible nor knowable to man.* Cf. below: *impossibile est* etc. — **infinita non contingit transire,** see above: *impossibile est* etc. — **infinita non est transire seu pertransire,** see above: *impossibile est* etc. — **infiniti ad finitum nulla est proportio** (8 Phys. 3 c), *between the infinite* and *finite there is no proportion.* — **infinitorum non est scientia,** see above: *infinita cognosci* etc. — **infinitum nec cognosci nec transiri potest,** (Verit. 2. 9 c), *the endless can neither be known nor measured by man.* Nihilominus tamen, si aliquid moveatur super infinitum non per viam infinitatis suae transiri poterit; sicut quod est infinitum longitudine et latitudine finitum, pertransiri potest latitudine, sed non longitudine, ita etiam, si aliquod infinitum cognoscatur per viam per quam est infinitum, nullo modo perfecte cognosci potest, si autem cognoscatur per viam finiti, sic perfecte cognosci poterit, Verit. 2. 9 c. — **infinitum non potest transiri,** see above: *impossibile est* etc. — **non est infinita transire,** see above: *impossibile est* etc. — **infinītē,** *adv., without bounds, without end, infinitely.* Cum enim unumquodque intantum diligibile sit, inquantum est bonum, Deus, cuius bonitas est infinita, est infinite diligibilis, SS. Q. 27. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 7 (passim); PP. Q. 30. Art. 2; PP. Q. 32. Art. 1; PP. Q. 39. Art. 8; PS. Q. 14. Art. 6; et passim.

infirmitas, ātis, (1) *want of strength, weakness, feebleness,* synonym of *debilitas,* (2) *want of spirit, want of courage, timidity,* the opposite of *fortitudo.* — (1), sed infirmitas est quoddam malum, PS. Q. 55. Art. 3 ob. 3; aegritudines autem alio nomine infirmitates dicuntur, PS. Q. 77. Art. 3 a; infirmitas nominat promptitudinem ad scandalum, SS. Q. 43. Art. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 99. Art. 1; PS. Q. 74.

Art. 9; PS. Q. 77. Art. 7; PS. Q. 85. Art. 4 (bis); SS. Q. 33. Art. 6; et passim. On **peccare ex infirmitate**, see *peccare*; on **peccatum ex infirmitate**, see *peccatum*; on **vulnus infirmitatis**, see *vulnus*. — Kinds of *infirmitas* in this sense are: (a), **infirmitas animae**, *the weakness of soul* or *of fervour*. Unde et infirmitas animae dicitur, quando impeditur anima in propria operatione propter inordinationem partium ipsius, (c), . . ., ita quanto fuerit motus fortior passionis praeter ordinem rationis, tanto est maior infirmitas animae, (ad 1), . . ., unde cum dicitur peccatum esse ex infirmitate, magis est referendum ad infirmitatem animae quam ad infirmitatem corporis dicitur, tamen etiam ipsa infirmitas animae infirmitas carnis, inquantum ex conditione carnis passiones animae insurgunt in nobis, PS. Q. 77. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 76 pr.; PS. Q. 77. Art. 7; PS. Q. 88. Art. 1 c; SS. Q. 123. Art. 1. — (b), **infirmitas cordis**, *weakness of the heart*. Sed infirmitates cordis sunt mortales, (ob. 2), ... duplex est infirmitas cordis. una quae est in ipsa substantia cordis, et immutat naturalem complexionem ipsius, et talis infirmitas semper est mortalis; alia est autem infirmitas cordis propter aliquam inordinationem vel motus eius, vel alicuius eorum quae circumstant cor; et talis infirmitas non semper est mortalis, PS. Q. 74. Art. 9 ad 2. Cf. Mal. 7. 5 ad 12. — (2), vehementia autem motus magis attestatur fortitudini quam infirmitati, PS. Q. 77. Art. 3 ob. 1; sed Beda accipit infirmitatem stricte, secundum quod opponitur fortitudini, quae pertinet ad irascibilem, PS. Q. 85. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 123. Art. 1; PT. Q. 14. Art. 1.

infirmo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, (1) lit., *to weaken, deprive of strength*; *to make physically infirm*, (2) fig., (a) *to weaken morally*, (b) *to weaken* or *impair* the force of an argument, reason, proof etc.; *to render doubtful* or *questionable*. — (1), sed ex uno actu contingit hominem vel sanari vel infirmari, PS. Q. 51. Art. 3 ob. 3; sicut ex superfluo cibo aliqui infirmantur et moriuntur, PS. Q. 85. Art. 5 ad 3; puta qui vult comedere nociva quodammodo dicimus eum velle infirmari, SS. Q. 30. Art. 1 c; sicut et in vita corporali non indigeret homo medicatione, nisi infirmaretur, PT. Q. 84. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 43. Art. 2; SS. Q. 83. Art. 17, in quot.; SS. Q. 123. Art. 5; PTS. Q. 64. Art. 4. — (2) (a), quia infirmatur circa affectum boni propter multiplices animae passiones, PP. Q. 113. Art. 1 ad 1; error autem et dolor sunt vulnera consequentia; ex hoc enim aliquis dolet quod infirmatur circa ea quae concupiscit, PS. Q. 85. Art. 3 ad 5. Cf. SS. Q. 43. Art. 1.—(2) (b), si vel unum mendacium in sacra Scriptura recipiatur, infirmabitur tota sacrae Scripturae auctoritas. ergo si vel in una apparitione Christus discipulis apparuit aliter quam esset infirmabitur quicquid discipuli post resurrectionem viderunt in Christo, quod est inconveniens, PT. Q. 55. Art. 4 ob. 3.

infirmus, a, um, *adj.*, (1) of persons, with reference to physical condition, (a) *not strong, sick, physically weak* or *feeble*, (b) of persons with reference to the mind, *not firm* in character or purpose; *weak, frail, irresolute*, (c) of parts of the body, *unhealthy, diseased*, (2) of animals, *sick, unhealthy*, (3) of things, *weak, feeble, of no weight* or *consequence*, (a) abstract things, (b) arguments, laws, opinions. — (1) (a), sicut cum infirmi in plateis ponebantur, ut ad umbram Petri sanarentur, PP. Q. 105. Art. 7 ob. 2; sicut medicus videretur delectari afflictione infirmi, si medicinam amaram, quam infirmo propinat ad eius sanitatem non ordinaret, PS. Q. 79. Art. 4 ob. 2; et quantum ad hoc ponitur visitare infirmum, (c), . . ., unde dirigere caecum, et sustentare claudum reducuntur ad visitationem infirmorum, SS. Q. 32. Art. 2 ad 2; sed sanando infirmos apostoli non utebantur his verbis, (ob. 4), . . ., apostolis non est data potestas ut ipsi sanarent infirmos, PT. Q. 84. Art. 3 ad 4. Cf. PS. Q. 70. Art. 1; SS. Q. 150. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 8 (bis); PTS. Q. 9. Art. 4; PTS. Q. 33. Art. 2; et passim. — (1) (b), ad ea non videtur homo esse infirmus quae eius voluntati subduntur, PS. Q. 77. Art. 3 ob. 3; si autem sint simplices et infirmi in fide, de quorum subversione probabiliter timeri possit, SS. Q. 10. Art. 9 c; ne scandalum poneretur infirmis, (ob. 5), . . ., non scandalizantur ex hoc infirmi, . . ., possit exinde generari scandalum infirmis, SS. Q. 187. Art. 4 ad 5. Cf. PP. Q. 114. Art. 1 (bis); PS. Q. 109. Art. 2; SS. Q. 25. Art. 6; SS. Q. 33. Art. 1; SS. Q. 33. Art. 2; SS. Q. 91. Art. 2, et passim. — (1) (c), unde et membrum dicitur esse infirmum, quando non potest perficere operationem membri sani, sicut oculus, PS. Q. 77. Art. 3 c. — (2), tertius defectus est ex parte qualitatis, puta si aliquod animal infirmum vendat quasi sanum, SS. Q. 77. Art. 2 c. — (3) (a), sed opinio non habet firmum assensum, est enim quiddam debile et infirmum, SS. Q. 2. Art. 9 ad 2; dum de natura corrupta et infirma assumpsit id quod in tantam virtutem et dignitatem est promotum, PT. Q. 4. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 3; PS. Q. 21. Art. 2, in quot.; PS. Q. 55. Art. 3, in quot.; SS. Q. 123. Art. 10. — (3) (b), nam licet locus ab auctoritate quae fundatur super ratione humana, sit infirmissimus, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2; lex autem vetus reprobatur tempore perfectionis gratiae, non tanquam mala, sed tanquam infirma et inutilis pro isto tempore, PS. Q. 98. Art. 2 ad 2; gaudent vincentes, et tristantur si sententiae eorum infirmae appareant, SS. Q. 138. Art. 2 ob. 2, in quot. Cf. PT. Q. 62. Art. 6, in quot.

inflammātio, ōnis, *f.*, (1) lit., (a) *brightness, a blazing appearance*, (b) transf., of the body, *a heating, inflammation*, (2) fig., *a kindling, inflaming*. — (1), sed Porphyrius, tanquam platonicus, caelum istud sidereum igneum esse existimabat, . . ., secundum quod nomen aetheris sumitur ab inflammatione, PP. Q. 66. Art. 3 c; supremam vero regionem aeris vocavit caelum aethereum propter inflammationem, PP. Q. 68. Art. 4 c; quia motus irae est impetuosior propter cholerae inflammationem, PS. Q. 46. Art. 6 ad 1. — (2), qui sunt illuminatio intellectus, et inflammatio affectus, PP. Q. 43. Art. 5 ad 3.

inflammo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to set on fire, light up, enkindle*, (2) fig., *to rouse, excite, enkindle*. — (1), unde videmus quia ignis non potest totaliter vincere suum combustibile, non statim inflammat ipsum, PS. Q. 51. Art. 3 c; sicut lignum semel inflammatum facilius iterum inflammatur, SS. Q. 171. Art. 2 ad 2. — (2), dicuntur urere vitia, et inflammare ad virtutes per modum persuasionis, PP. Q. 111. Art. 2 ad 1; praesertim quia tunc magis inflammatur affectus ad amicos, PT. Q. 73. Art. 5 c; et iterum quidam habent opportunitates delectationum concupiscentiam inflammantes magis paratas quam alii, SS. Q. 155. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 38. Art. 3, in quot.; PS. Q. 72. Art. 3, in quot.; SS. Q. 156. Art. 1; PTS. Q. 58. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 5.

inflātio, ōnis, *f.*, *inflation*, the condition of being puffed up with vanity, pride, or baseless notions. Inquantum scilicet expellit superbiam, cui Deus resistit, et praebet hominem subditum, et patulum ad suscipiendum influxum divinae gratiae, inquantum evacuat inflationem superbiae, SS. Q. 161. Art. 5 ad 2; sicut enim inflatio propriae voluntatis ad malum faciendum importat, PTS. Q. 1. Art. 2 c.

inflātīvus, a, um, *adj.*, *inflative, of inflating quality* or *tendency, flatulent*. Ad calorem quidem maxime cooperatur vinum et alia calefacientia corpus; ad spiritus autem videntur cooperari inflativa, . . ., et ideo interdicitur ieiunantibus usus carnium quam vini vel leguminum, quae sunt inflativa, SS. Q. 147. Art. 8 ad 1.

inflecto, ere, exi, exum, 3, *v. a.*, (1) *lit., to bind, contort*, (2) *fig., to change, alter, affect, pervert*. — (1), et sicut cum aliquis inflectit membra contra naturalem eorum flexibilitatem, (ob. 3), . . ., cum aliquis inflecit membra contra naturalem dispositionem, PS. Q. 6. Art. 5 ad 3. — (2), iure ea fortitudo vocatur, quando unusquisque seipsum vincit, nullis illecebris emollitur atque inflectitur, PS. Q. 61. Art. 4 ob. 2, in quot.; sic enim temperantia in omnibus modum servat, et fortitudo contra illecebras voluptatum animum servat inflexum, PS. Q. 61. Art. 4 ad 2.

inflexibilis, e, *adj.*, *inflexible*, *unchangeable*. Angelus habet liberum arbitrium inflexibile post electionem, PP. Q. 63. Art. 6 ad 3; sed animus Dei est immutabilis et inflexibilis, SS. Q. 83. Art. 2 ob. 2; nam severitas inflexibilis est circa inflictionem poenarum, SS. Q. 157. Art. 2 ad 1.

inflictio, ōnis, *f.*, *infliction*, the action of inflicting pain, punishment, annoyance, etc. Sicut inflictio poenae, et etiam cohibitio peccatorum, SS. Q. 34. Art. 1 c; sed quantum ad culpam adhibetur remedium per poenam, cuius inflictio pertinet ad iudicem, SS. Q. 62. Art. 3 c; prout scilicet aliquis voluntarie patitur inflictionem mortis, SS. Q. 124. Art. 4 ad 4. Cf. SS. Q. 43. Art. 7 (passim); SS. Q. 157. Art. 2 (passim); SS. Q. 157. Art. 3; SS. Q. 159. Art. 1; PTS. Q. 60. Art. 1.

inflictivus, a, um, *adj.*, *inflictive*, *tending to inflict*. Nam timor servilis respicit Deum sicut principium inflictivum poenarum, SS. Q. 19. Art. 5 ad 2.

inflictor, ōris, *m.*, *an inflicter*, one who inflicts or causes something to be suffered or endured. Et quantum ad considerationem talium effectuum, ab aliquibus Deus odio haberi potest, inquantum scilicet apprehenditur peccatorum prohibitor, et poenarum inflictor, SS. Q. 34. Art. 1 c.

infligo, ere, ixi, ictum, 3, *v. a.*, *to inflict*, *lay on* as a stroke, blow or wound; *to impose* or *lay upon* a person as something that must be suffered or endured, (1) corporal or spiritual punishment, (2) punishment after death, (3) to impose the law of excommunication, (4) evil of any kind. — (1), et per hunc modum Deus timetur ab homine, inquantum potest infligere poenam vel spiritualem vel corporalem, PS. Q. 42. Art. 1 c; ex vulneribus inflictis provocatur ira, PS. Q. 45. Art. 4 ob. 3; sic igitur ista quatuor sunt vulnera inflicta toti humanae naturae ex peccato primi parentis, PS. Q. 85. Art. 3 c; Ecclesia contra infideles non habet iudicium quoad poenam spiritualem eis infligendam, SS. Q. 10. Art. 9 ad 2; et ideo secundum iudicium praesentis vitae, non pro quolibet peccato mortali infligitur poena mortis, . . ., et ideo pro furto, quod irreparabile damnum non infert, non infligitur secundum praesens iudicium poena mortis, SS. Q. 66. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 114. Art. 5. Cf. PS. Q. 100. Art. 8; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 99. Art. 4 (bis); SS. Q. 108. Art. 3; PTS. Q. 60. Art. 1 (bis); et passim. — (2), secunda de qualitate et poena animarum separatarum, eis ab igne inflicta, PTS. Q. 69 pr.; considerandum est de generali qualitate animae exeuntis a corpore, et poena ei ab igne corporeo inflicta, PTS. Q. 70 pr. Cf. App. Q. 2. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 8; PTS. Q. 75. Art. 1. — (3), Ecclesia mortem corporalem non infligit, sed loco eius infligit excommunicationem, SS. Q. 99. Art. 4 ad 1; ideo excommunicatio infligi non debet etiam pro peccato mortali, nisi contumax fuerit, PTS. Q. 21. Art. 3 c. — (4), et ad illud bonum quod sua virtute potest infligere malum, PS. Q. 42. Art. 1 c; quibusdam enim in poenam infligitur quod ad testimonium non admittantur, sicut patet in his qui infamia notantur, SS. Q. 70. Art. 3 ob. 1. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 (bis); PS. Q. 114. Art. 10; SS. Q. 108. Art. 1; SS. Q. 124. Art. 1; PT. Q. 7. Art. 6.

inflo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to swell*, *puff up*, *inflate*, used *fig.* Hostiam nostrae precis immolamus, ne sapientia elevet, . . ., ne scientia, dum novit et non diligit, inflet, PS. Q. 68. Art. 8 ob. 3; studium ad scientiam ordinatur, quae sine charitate inflat, SS. Q. 188. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 162. Art. 3; SS. Q. 167. Art. 1; SS. Q. 177. Art. 1. — **inflātus**, a, um, *P. a.*, *puffed up*, *inflated*. Sed contra est quod I. Cor. V. Ambrosius super illud: et vos inflati, SS. Q. 67. Art. 3 a, in quot. Cf. PP. Q. 63. Art. 3, in quot.; SS. Q. 19. Art. 12; SS. Q. 130. Art. 2.

influentia, ae, *f.*, (1) in gen., *influence*, the action or fact of flowing in; *inflowing*, *influx*, *inflow*, said of the action of light and of immaterial things conceived of as flowing in, (a) *the inflow of light*, (b) *influence*, *inflow*, *influx*, the exertion of action of which the operation is unseen or insensible, or perceptible only in its object, by one thing upon another; the action thus exercised, (2) *influence*, *the inflowing*, *immission* or *infusion* into a person or thing, of any kind of divine, spiritual, moral, immaterial or secret power or principle; that which flows in or is infused, (3) *influence*, the capacity of producing effects by insensible or invisible means, without the employment of material force or the exercise of formal authority; moral power over a person. — (1) (a), cuius operatio si ab homine cesset, continuo obtenebratur, sicut aer obtenebratur, si cesset influentia luminis, PP. Q. 102. Art. 3 c. — (1) (b), si ergo caelum empyreum est quoddam supremum corpus, oportet quod habeat aliquam influentiam in haec inferiora corpora, (ob. 2), . . ., satis probabile est quod caelum empyreum secundum quosdam, . . ., non habet influentiam in inferiora corpora, . . ., sicut supremi angeli, qui assistunt, habent influentiam super medios et ultimos, PP. Q. 66. Art. 3 ad 2; superbiam, . . ., Gregorius vero considerans universalem eius influentiam, quam habet in omnia vitia, SS. Q. 162. Art. 8 c; caput in homine est quoddam particulare membrum, influentiam recipiens a corde, (ob. 3), . . ., sed cor habet quamdam influentiam occultam, PT. Q. 8. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 84. Art. 4; PT. Q. 8. Art. 8; PTS. Q. 27. Art. 1 (bis); PTS. Q. 74. Art. 3; PTS. Q. 78. Art. 1. — (2), sic dicitur Deus appropinquare ad nos, vel recedere a nobis, inquantum percipimus influentiam bonitatis ipsius, PP. Q. 9. Art. 1 ad 3; in omnibus enim substantiis intellectualibus invenitur virtus intellectiva per influentiam divini luminis, (c), . . ., sed per species ex influentia divini luminis participatas, . . ., Deus est auctor non solum influentiae gratuiti luminis, sed etiam naturalis, PP. Q. 89. Art. 1 ad 3; per hoc quod aliquod obstaculum ponitur influentiae charitatis a Deo in animam, SS. Q. 24. Art. 12 c. Cf. PP. Q. 89. Art. 3; PP. Q. 89. Art. 4; PP. Q. 109. Art. 4; SS. Q. 173. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 1; PT. Q. 7. Art. 9; PT. Q. 8. Art. 4; et passim. — (3), principio debetur subiectio, reverentia et honor; effectui autem proportionaliter competit recipere influentiam principii, et provisionem ipsius, SS. Q. 26. Art. 9 ad 1.

influo, ere, xi, xum, 3, *v. n.*, *to flow in*, *exercise an influence over*, *influence*. Sicut causa primaria vehementius influit quam causa secunda, PP. Q. 21. Art. 4 c; sicut sol aliqualiter influit in omnia corpora, SS. Q. 47. Art. 5 ad 2; angelus potest influere in animam humanam, Quodl. 3. 3. 7 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 75. Art. 5; PT. Q. 8. Art. 6 (ter); Trin. pr. 1. 3 ob. 2; Caus. 1 a and b; et passim. On **causa influens**, see *causa*; on **forma influxa**, see *forma*.

influxio, ōnis, *f.*, *a discharge*, *a flowing in*. Nam et Democritus omnem actionem fieri posuit per influxionem atomorum, PP. Q. 84. Art. 6 c.

influxus, ūs, *m.*, *influence*. Homo autem est sicut materia recipiens influxum Dei agentis, SS. Q. 1. Art. 7 ad 3; id quod est in actu, agit in id, quod est in potentia, et huiusmodi actio dicitur influxus, Quodl. 3. 3. 7 c; hoc nomen causa importat influxum quendam ad esse causati, 5 Met. 1 a. Cf. PP. Q. 10. Art. 6; PP. Q. 89. Art. 7; PS. Q. 89. Art. 1; SS. Q. 161. Art. 5; PTS. Q. 26. Art. 4; et passim. — Kinds of *influxus* are: (a), **influxus divinus**, *the divine influence*. Unde non requiritur aliquis motus ex parte animae, sed sola continuatio influxus divini, PS. Q. 113. Art. 3 ad 3. Cf. 2 Cant. 5. — (b), **influxus intelligibilis**, *the intellectual* or *spiritual influence*. Cf. Trin. pr. 1. 3 ob. 2.

informātio, ōnis, *f.*, (1) *formation*, i.e., providing with a form, synonym of *formatio*, (2) *arrangement*, *management*. — (1), bonum dicitur per informationem, PP. Q. 5. Art. 1 ad 2; omnis informatio materiae vel est a Deo immediate, PP. Q. 110. Art. 2 c; esse eius est per creationem, vivere vero et cetera huiusmodi per informationem, Pot. 3. 1 c; informatio in moralibus est ex fine, Virt. 2. 3 ob. 17. Cf. PS. Q. 3. Art. 5 ad 1; PT. Q. 69. Art. 4; C. G. 1. 68;

C. G. 3. 108; Caus. 18; et passim. On **dicere per modum informationis**, see *dicere*; on **praedicare per informationem**, see *praedicare*; on **praedicatio per informationem**, see *praedicatio*. — One kind of *informatio* in this sense is: **informatio intellectus**, *the formation of reason* or *the intellectual presentation*. Una enim actio intellectus est intellegentia indivisibilium sive incomplexorum, secundum quam concipit, quid est res, et haec operatio a quibusdam dicitur informatio intellectus, 1 Anal. 1 a. Cf. PP. Q. 34. Art. 1 ad 3; Spir. 9 ad 6. — (2), sermo quem Dominus in monte proposuit totam informationem christianae vitae continet, PP. Q. 108. Art. 3 c; gesta sanctorum narrantur in sacra Scriptura ad informationem vitae humanae, SS. Q. 110. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 110. Art. 4; PT. Q. 53. Art. 1; PT. Q. 68. Art. 6 c.

informātivus, a, um, *adj.*, (1) *formative*, i.e., *furnishing something with a form*, synonym of *formativus*, (2) *arranging, shaping*. — (1), bonum ut informativum entis, Pot. 8. 4 ad 10. — (2), ut sic haec oratio non solum instruat postulare, sed etiam sit informativa totius nostri affectus, SS. Q. 83. Art. 9 c.

informis, e, *adj.*, *formless, unformed, misshapen*, synonym of *deformis*, the opposite of *formatus*. Neutrum genus est informe, masculinum autem est formatum et distinctum, PP. Q. 31. Art. 2 ad 4; nec naturam angelicam creavit Deus informem, PP. Q. 62. Art. 1 ob. 2; dicit enim primo creatam naturam spiritualem informem, et naturam corporalem absque omni forma, quam dicit primo significari nomine terrae et aquae, PP. Q. 69. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 4 c; PP. Q. 74. Art. 2 c; SS. Q. 4. Art. 4 (passim); C. G. 4. 44; Pot. 4. 1 c; et passim. On **cogitatio informis**, see *cogitatio*; on **confessio informis**, see *confessio*; on **fides informis**, see *fides*; on **genus informe**, see *genus*; on **materia informis**, see *materia*; on **natura informis**, see *natura*; on **spes informis**, see *spes*; on **subiectum informe**, see *subiectum*; on **virtus informis**, see *virtus*. — **informiter**, *adv.*, *hideously, horribly, in a manner without form*, found in the S.T. only in quotation. Ita dicitur illud Verbum Dei, . . ., quod nunc accipiat formam ut verbum sit, eamque dimittere possit, atque informiter quodam modo volutari, PP. Q. 34. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 62. Art. 3 ad 2, in quot.

informitas, ātis, *f.*, (1) *formlessness, matter in a primitive state*, synonym of *infiguratio*, the opposite of *figuratio* and *formatio*, (2) *that which has an unbecoming form and is misshapen, deformity*, the opposite of *formositas*, the synonym of *deformitas*. — (1), sed creatura corporalis statim in principio suae creationis fuit creata, formata et perfecta; nec informitas praecessit in ea formationem tempore, sed natura tantum, PP. Q. 62. Art. 1 ob. 2; distinctioni autem opponitur confusio, sicut et formationi informitas, PP. Q. 66. Art. 1 a. Cf. PP. Q. 66. Art. 1 c; PP. Q. 67. Art. 4 c and ad 4; PP. Q. 69. Art. 2 c; Pot. 4. 1 c; 1 Phys. 12 k; et passim. — (2), alii vero sancti accipiunt informitatem, non secundum quod excludit omnem formam, sed secundum quod excludit istam formositatem et decorem, qui nunc apparet in corporea creatura, PP. Q. 66. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 69. Art. 1 c; PP. Q. 69. Art. 2 c.

informo, āre, āvi, ātum, (1) *to give to a thing its essential* or *substantial form*, or *its accidental fashion*, synonym of *formare*, (2) *establish, prepare, inform*. — (1), nihil informatur seipso, PP. Q. 5. Art. 1 ob. 2; inquantum informatur sensus similitudine rei sensibilis, et intellectus similitudine rei intellectae, PP. Q. 12. Art. 2 ob. 3; intellectus autem noster possibilis secundum statum praesentis vitae est natus informari similitudinibus rerum materialium a phantasmatibus abstractis, PP. Q. 88. Art. 1 ad 2; forma per seipsam informat materiam, PS. Q. 110. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 11 c; SS. Q. 27. Art. 3 c; PTS. Q. 1. Art. 1; 4 Sent. 15. 1. 2 ad 1; 5 Met. 16 e; et passim. — (2), sicut cum aliqua ordinantur a legislatore pertinentia ad bonam disciplinam, per quam cives informantur, PS. Q. 96. Art. 3 c; ut aliquis mores suos informet secundum regulam, SS. Q. 186. Art. 9 ad 1. Cf. PS. Q. 68. Art. 2; PS. Q. 68. Art. 8; PS. Q. 99. Art. 3; PS. Q. 104. Art. 1; SS. Q. 4. Art. 7; et passim.

infortūnātus, a, um, *adj.*, (1) *struck by an unfortunate accident, unfortunate*, the opposite of *fortunatus*, (2) *struck by a great misfortune, severely afflicted*, opposite of *eufortunatus*, not found in the S.T. — (1), neque inanimata neque bruta animalia felicia dicimus, sicut nec fortunata aut infortunata, nisi secundum metaphoram, C. G. 3. 148; quod domus sit . . ., infortunata hoc est quod alicui in domo facta accidat, . . ., male, Mal. 1. 3 ad 14; homines extra perfectionem huius scientiae remanentes sint infortunati, 1 Met. 3 e. Cf. 9 Eth. 10 f. — (2), quando aliquis parum distat a magno bono, si amittat illud; dicitur infortunatus, 2 Phys. 9 f.

infortūnium, i, *n.*, *a very unfortunate accident, a great tragedy, misfortune*, the opposite of *eufortunium*, and *fortunium*. De observantiis quae ordinantur ad coniecturas sumendas fortuniorum vel infortuniorum, SS. Q. 96 pr.; infortunium autem (dicitur), quando sequitur aliquod magnum malum, 2 Phys. 9 f; vel infortunium (dicimus), cum percutitur a lapide cadente, 2 Phys. 10 c; si sit magnum malum (quod fortuito evenit), dicitur infortunium, 11 Met. 8 k. Cf. PS. Q. 41. Art. 4; PS. Q. 47. Art. 2 (bis); SS. Q. 96. Art. 3 (bis); SS. Q. 129. Art. 8, in quot.; PT. Q. 18. Art. 6; et passim.

infrā, (I) *adv.*, of a following place in a writing, *below*, (II) prep., (1) *lit.*, (a) of place, *below, beneath, a given point*, (b) of time, *within a given limit*, (c) of age, *below*, (d) of number *less than*, (2) *fig.*, *below, beneath* in rank, honor, esteem. — (I), intelligunt enim primo et principaliter res immateriales, ut infra patebit (quaest. seq., art 1), PP. Q. 54. Art. 4 c; potest enim voluntas passioni resistere, ut infra dicetur, (quaest. LXXVII, Art. 6 et 7); PS. Q. 6. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 57. Art. 4; PS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 17. Art. 6; PT. Q. 76. Art. 8; PTS. Q. 69. Art. 3; et passim. — (II) (1) (a), tum quia locus quo feruntur levia et rara, est infra concavum orbis lunae, PP. Q. 68. Art. 2 c; sed inconveniens videtur dicere infra terram esse tantam concavitatem, (ob. 3), . . ., si infernus infra terram esse dicatur, PTS. Q. 97. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 68. Art. 3. — (II) (1) (b), si autem fuerit emptus ad mercationem, tenetur eum infra tres menses exponere ad vendendum, SS. Q. 10. Art. 10 c; et quia pueri vel puellae infra pubertatis annos naturaliter sunt in potestate patris quantum ad dispositionem suae vitae, SS. Q. 189. Art. 5 c; non quidem divisa nocte in duas partes aequales, sed infra ipsam noctem, PT. Q. 51. Art. 4 ad 2. Cf. PT. Q. 68. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 73. Art. 1; PTS. Q. 86. Art. 1. — (II) (1) (c), timebat ne puer, cui sidera famulantur, speciem suam paulo supra aetatem vel infra transformaret, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3, in quot. — (II) (1) (d), Herodes occidit pueros in Bethlehem, et in omnibus finibus eius a bimatu et infra, PT. Q. 36. Art. 2 ob. 3, in quot. — (II) (2), sed corpora inanimata sunt infra plantas, PP. Q. 18. Art. 1 a; peccans autem venialiter diligit creaturam infra Deum, PS. Q. 88. Art. 6 ob. 2; sed anima humana secundum ordinem naturae est infra naturam angelicam, PT. Q. 11. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 55. Art. 1; PP. Q. 57. Art. 1; PP. Q. 65. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 5; PT. Q. 48. Art. 6; et passim.

infrangibilis, e, *adj.*, *infrangible, that cannot be broken; indissoluble*. Sed non potest intelligi corporaliter, quia corpora caelestia sunt impossibilia et infrangibilia. PT. Q. 39. Art. 5 ob. 2.

infrīgidātio, ōnis, *f.*, *infrigidation, the action of cooling; a cooling*. Differt enim calefactio ab infrigidatione secundum quod haec a calido, PP. Q. 77. Art. 3 c; sicut non potest esse cum calore actus infrigidationis, PS. Q. 71. Art. 4 c.

infrīgido, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to infrigidate, to make cold* or *frigid, to chill, cool*. Sed quod abluendo infrigidet, vel calefaciat, et

sanet, vel noceat, hoc est circumstantia, PS. Q. 7. Art. 3 ad 3; puta quod calefit, aut infrigidatur, PS. Q. 22. Art. 2 ad 3; unde charitas nullo modo potest peccare, sicut nec calor potest infrigidare, SS. Q. 24. Art. 11 c. Cf. PS. Q. 51. Art. 2; PS. Q. 72. Art. 3; PS. Q. 72. Art. 6. — **infrigidātus**, a, um, *P. a., made cold, cooled*. Tremor enim ex frigore accidit; videmus enim infrigidatos tremere, PS. Q. 44. Art. 3 ob. 1; sicut patet in re calefacta vel infrigidata, PS. Q. 51. Art. 2 ob. 2.

infrigidus, a, um, *adj., cold*. Sicut ea quae sunt acida, etiam infrigida sunt, SS. Q. 35. Art. 1 c.

infringo, ere, frēgi, fractum, 3, *v. a., to break, check, infringe, weaken* in any way. Ridiculum est et satis abominabile dedecus, ut traditiones, quas antiquitus a Patribus suscepimus, infringi patiamur, PS. Q. 97. Art. 2 a, in quot.; quia etiam non solum damnificavit personam privatam, sed rempublicam, eius tutelae securitatem infringendo, SS. Q. 61. Art. 4 c. — **infractus**, a, um, *P. a.*, of speech, *effeminate, subdued*. Sicut molliculum et infractum aut vocis sonum, aut gestum corporis non probo, SS. Q. 168. Art. 1 a, in quot.

infructuōsus, a, um, *adj.*, (1) *lit., unfruitful*, (2) *fig., useless, barren, fruitless*. — (1), ante illam maledictionem spinae et tribuli producti erant vel virtute, vel actu, . . ., quam propter cibum coleret, infructuosa quaedam et noxia germinaret, PP. Q. 69. Art. 2 ad 2. — (2), quinto, quia magis possidet infructuosa quam fructuosa, (ob. 5), . . ., quinto etiam dicitur quod vult habere magis infructuosa non quaecumque, sed bona, id est, honesta, SS. Q. 129. Art. 3 ob. 5; Apostolus prohibet operibus infructosis gentilium communicare, . . ., adoratio autem imaginum est inter infructuosa opera computanda quantum ad duo, PT. Q. 25. Art. 3 ad 2. Cf. PT. Q. 86. Art. 1; PTS. Q. 72. Art. 3.

infundo, ere, fūdi, fūsum, 3, *v. a., to pour into* or *upon, infuse*, opposite of *transfundo*. Sed gratia non transfunditur, quia sic esset naturalis, sed a solo Deo infunditur, (ob. 2), . . ., sicut etiam statim cum corpus est dispositum, infunditur a Deo anima rationalis, quae tamen non est ex traduce, PP. Q. 100. Art. 1 ad 2; lex autem nova facit hoc per amorem, qui in cordibus nostris infunditur per gratiam Christi, PS. Q. 91. Art. 5 c; utrum (charitas) infundatur secundum capacitatem naturalium, SS. Q. 24 pr. Cf. PS. Q. 110. Art. 2; PS. Q. 113. Art. 3 (ter); SS. Q. 24. Art. 5; SS. Q. 24. Art. 10 (bis); SS. Q. 24. Art. 2; et passim. — **infūsus**, a, um, *P. a., poured over* or *into, infused*, the opposite of *innatus*. Alia est veritas cognitionis infusae vel acquisitae, PP. Q. 60. Art. 1 ad 3; scientia autem infusa attribuitur animae secundum lumen desuper infusum, PT. Q. 9. Art. 4 c; remissio peccatorum venialium est effectus gratiae, per actum scilicet quem de novo elicit, non autem per aliquid habituale de novo animae infusum, PT. Q. 87. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 75. Art. 2; SS. Q. 2. Art. 3; SS. Q. 4. Art. 5; SS. Q. 6. Art. 1; PT. Q. 11. Art. 6 (bis); et passim. On **habitus infusus**, see *habitus*; on **iustitia infusa**, see *iustitia*; on **potestas infusa**, see *potestas*; on **prudentia infusa**, see *prudentia*; on **sapientia infusa**, see *sapientia*; on **scientia infusa**, see *scientia*; on **species infusa**, see *species*; on **temperantia infusa**, see *temperantia*; on **virtus infusa**, see *virtus*.

infūsio, ōnis, *f., infusion*, the action of pouring in; the action of infusing some principle or quality or idea into the mind or soul or heart, esp. of the work of God in the imparting of grace, virtue; the infusion of the soul into the body; of knowledge, science, etc. Sapientia autem per infusionem habetur, PP. Q. 1. Art. 6 ob. 3; nam et lumen naturale intellectus confortatur per infusionem luminis gratuiti, (c), . . ., per revelationem ex phantasmatibus plenior cognitio accipitur ex infusione divini luminis, PP Q. 12. Art. 13 ad 2; anima, . . ., consequens esset quod ex sua creatione vel infusione inquinaretur; et sic Deus esset causa peccati qui est auctor creationis et infusionis, (ob. 4), . . ., sed infusio importat respectum et ad Deum infundentem, et ad carnem, cui infunditur anima, PS. Q. 83. Art. 1 ad 4; quia cum sola creatura rationalis sit susceptiva culpae, ante infusionem animae rationalis proles concepta non est culpae obnoxia, PT. Q. 27. Art. 2 c; sed scientia non est semper ex infusione, PTS. Q. 17. Art. 3 ob. 2; cum sint ex impressione et infusione superioris principii, scilicet Dei, PTS. Q. 65. Art. 1 ad 4. — Common phrases are: **infusio virtutis**, *infusion of virtue*. Infused virtue is not acquired by repeated acts but poured into the soul directly by God. Sed virtutes non sunt in nobis a natura; sed causantur in nobis per infusionem, PS. Q. 71. Art. 2 ob. 1. — **infusio fidei**, *the infusion of faith*. Et ideo non indiget alia promulgatione, nisi infusione fidei, PS. Q. 100. Art. 4 ad 1. — **infusio charitatis**, *the infusion of charity*. Sed in prima charitatis infusione minus se praeparanti Deus minorem charitatem infundit, (ob. 3), . . ., in infusione charitatis requiritur motus liberi arbitrii, SS. Q. 24. Art. 10 ad 3. — **infusio gratiae**, *infusion of grace*. Ad deletionem venialis peccati non requiritur infusio gratiae, PT. Q. 65. Art. 1 ad 8. Cf. PS. Q. 113. Art. 2 (passim); PS. Q. 113. Art. 3; PS. Q. 113. Art. 6 (passim); SS. Q. 9. Art. 3; SS. Q. 24. Art. 2; et passim.

ingeminātio, ōnis, *f., ingemination*, the action of repeating or reiterating a word or statement; *a repetition, reiteration*. Et ideo non est superflua ingeminatio verborum, cum in sacramentis rebus visibilibus verba adduntur, PT. Q. 60. Art. 6 ad 1.

ingemisco, ere, ui, 3, *v. a.* and *n., to groan* or *sigh over a thing*, used with *acc.* and *inf.*, *absol.* Aliquis ingemiscit se fructum spiritualem non habere, SS. Q. 35. Art. 1 ob. 3, in quot.; et ideo tempus quo ingemiscimus et dolemus, PT. Q. 40. Art. 2 ad 3, in quot.; scimus quod omnis creatura ingemiscit; et parturit usque adhuc, PTS. Q. 74. Art. 4 ob. 3, in quot. Cf. PTS. Q. 91. Art. 2; PTS. Q. 91. Art. 3.

ingenerābilis, e. *adj., not productible, not producible, ingenerable*, the opposite of *generabilis*. Cum ipsa sit ingenerabilis, PT. Q. 2. Art. 1 c; huiusmodi enim ingenerabilia oportet esse, C. G. 2. 42.

ingenerātio, ōnis, *f., ingenerability*, used in the S.T. only in quot. In divinis omnia unum sunt praeter ingenerationem, generationem et processionem, PP. Q. 15. Art. 2 ob. 4, in quot.

ingeniōsē, *adv., ingeniously*, used in the S.T. only in quot. Quamvis ab eis qui hoc putant, exquisite et ingeniose illa singula his singulis comparata videantur, PTS. Q. 77. Art. 2 ad 3, in quot.

ingeniōsitas, ātis, *f., keeness, ingenuity, inventiveness*, not found in the S.T. Est itaque quaedam potentia, id est, operativum principium, quam vocant dinoticam quasi ingeniositatem quandam sive industriam, 6 Eth. 10 l.

ingenitus, a, um, *P. a., ungenerated, unborn, unproduced*, the opposite of *genitus*. It is a property of the First Person of the Trinity. Utrum sit proprium Patri esse ingenitum, PP. Q. 33 pr.; hoc nomen ingenitum dicitur tribus modis. quorum primus est, prout dicitur aliquid ingenitum, quod quidem nunc est, sed prius non erat, ita tamen, quod hoc contingat sine generatione et transmutatione eius quod esse incipit; sicut aliqui ponunt exemplum de eo quod est tangi et moveri; dicunt enim, quod tactum et motum non contingit generari. et hoc probatum est in V Physic. (c. 2, 225. b. 13 ff), quia, cum generatio sit quaedam species motus sive transmutationis, si motus generaretur, sequeretur, quod mutationis esset mutatio. sic ergo tactus et motus, licet esse incipiant, tamen dicuntur ingenita, quia non generantur nec nata sunt generari. secundo modo dicitur aliquid esse ingenitum, quod quidem contingit fieri vel non fieri, et tamen nondum est factum; sicut hominem, qui nascetur cras, contingit in futurum fieri vel non fieri, et tamen dicitur ingenitus, quia nondum est natus. similiter enim et hoc potest dici ingenitum, quasi non genitum, quod contingit generari, quia nondum est generatum, sicut et illud, quod non contingit generari tertio modo dicitur aliquid ingenitum, quod

omnino impossibile est fieri hoc modo, ut quandoque sit et quandoque non sit, sive per generationem, sive quocumque alio modo; et secundum hoc ingenita dicuntur, quae non possunt esse, vel quae non possunt non esse, 1 Cael. 24 c. Cf. PP. Q. 33. Art. 4 (passim); PP. Q. 40. Art. 3 (passim); PP. Q. 46. Art. 1 (passim); 1 Cael. 25 b; 1 Cael. 27 f and g; 1 Cael. 28 and 29; et passim. On **sapientia ingenita**, see *sapientia*.

ingenium, ii, *n.*, (1) *genius, talent, inventive power*, (2) *a clever idea, a work of art.* — (1), sicut pulchritudo corporis, vel velocitas ingenii pertinet ad perfectionem hominis, PS. Q. 4. Art. 5 c; si est lippus, id est, per carnalem affectum eius ingenium obscuratur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; multi in studio scientiae proficere non possunt vel propter habitudinem ingenii, SS. Q. 2. Art. 4 c; quamvis aliqui vitiis carnalibus subditi possint quandoque subtiliter speculari aliqua circa intelligibilia, propter bonitatem ingenii, SS. Q. 15. Art. 3 ad 1. Cf. C. G. 1. 3 and 4; C. G. 4. 55; 2 Sent. 24. 2. 2 ad 5; 4 Sent. 49. 2. 5 c; Verit. 18. 4 c; Mem. 1 a; et passim. — (2), idem apparet in motibus horologiorum et omnium ingeniorum humanorum quae arte fiunt, PS. Q. 13. Art. 2 ad 3.

ingens, tis, *adj.*, *of immoderate size, vast, huge, prodigious; enormous; great, mighty, remarkable.* Est in Trinitate Spiritus sanctus, genitoris genitique suavitas, ingenti largitate atque ubertate nos vel creaturas perfundens, PP. Q. 39. Art. 8 c, in quot.; quodam pugnae casu cum clamor ingens totius populi vehementer Alipium pulsasset, SS. Q. 167. Art. 2 ob. 2, in quot.; B. Virgo assistens cruci, et aspiciens singula, post testimonium Gabrielis, post ineffabilem divinae conceptionis notitiam, post ingentem miraculorum ostensionem, animo fluctuabat, PT. Q. 27. Art. 4 ad 2, in quot.; sed homo est quoddam minimum comparatione caelestium corporum, quae sua ingenti magnitudine quasi incomparabiliter hominis quantitatem excedunt, PTS. Q. 91. Art. 3 ob. 6.

ingenuus, a, um, *adj.*, *ingenuous, of free* or *honorable birth, noble.* Consideranda est in largiendo aetas atque debilitas; nonnunquam etiam verecundia, quae ingenuos prodit natales, SS. Q. 32. Art. 10 ad 3, in quot.; verecundia petendi ingenuos prodit natales, SS. Q. 187. Art. 5 ob. 4, in quot. — **ingenuus**, i, *m.*, *a free-born man.* Filii religionem intrare etiam contra praeceptum parentum, quia post annos pubertatis quilibet ingenuus libertatem habet quantum ad ea quae pertinent ad dispositionem sui status, SS. Q. 189. Art. 6 c. Cf. PTS. Q. 39. Art. 3 ad 5.

ingero, ere, gessi, gestum, 3, *v. a.*, (1) *lit.*, (a) in gen., *to bring, carry something*, (b) ingerere se, *to betake one's self to*, (2) *fig.*, (a) in gen., *to carry, bring, convey something immaterial.* (b) of language, *to pour forth, pour out against*, (c) *to heap up*, (d) ingerere se, *to betake one's self* to anything, *busy one's self with, interfere with.* — (1) (a), si aliquis ingerat causam mortis percutiendo vel sententiam dando, PS. Q. 20. Art. 5 ob. 4; exprobratissimam etiam mortem ostendet, non sensibiliter eam oculis ingerens, PTS. Q. 90. Art. 2 ad 2. — (1) (b), vel si immineat periculum accusatori, non est curandum, quia ipse in hoc periculum sponte se ingessit, SS. Q. 70. Art. 1 c. The following phrases show some of the uses of *ingerere se.* — **ingerere se negotiis lucrativis**, *to occupy one's self with money-making trades.* Ministris etiam novae legis arctius interdicitur ne se ingerant negotiis lucrativis, SS. Q. 87. Art. 2 ad 1. — **ingerere se aspectui et auditui**, *to present one's self to human sight* and *hearing.* Quandoque quidem praestigiosis quibusdam apparitionibus se aspectui et auditui hominum ingerentes ad praenuntiandum futura, SS. Q. 95. Art. 3 c. — **ingerere se ad maiores ordines**, *to present one's self for higher Orders.* Sed postea per constitutionem Ecclesiae determinatum est quod ad maiores ordines se non ingerat, PTS. Q. 35. Art. 5 c. — **ingerere se ad divina**, *to attend divine services.* Sed quia postmodum se temere ad divina ingessit contra conscientiam, PTS. Q. 64. Art. 8 ad 1. — (2) (a), circa significationem huius nominis, persona, in divinis, difficultatem ingerit quod pluraliter de tribus praedicatur praeter naturam essentialium nominum, PP. Q. 29. Art. 4 c; sed bonum ingerit difficultatem, PS. Q. 60. Art. 5 ad 4. Cf. PP. Q. 29. Art. 4 c. — (2) (b), sicut cum dolo et fraude aliquis alicui calumniam ingerit, vel eius bona surripit, SS. Q. 56. Art. 2 c. — (2) (c), et ideo si tot praecepta praelatus aliquis ingerat, seu iniungat, SS. Q. 105. Art. 1 ad 3. — (2) (d), quia interdum anima tristibus se ingerit contra inclinationem concupiscibilis, PP. Q. 81. Art. 2 c; quia sanctorum animae sunt perfectissime iustitiae divinae coniunctae, nec tristantur, nec rebus viventium se ingerunt, PP. Q. 89. Art. 8 c. The following are numerous uses of phrases containing *ingerere se.* — **ingerere se molestiis**, *to fight against trouble.* Quia fortitudo non solum sustinet molestias absque perturbatione, quod est patientiae; sed etiam ingerit se eis cum opus fuerit, PS. Q. 66. Art. 4 ad 2. — **ingerere se pravis concupiscentiis**, *to give way to wicked desires.* Non ex eo quod aliquis ingerat se pravis concupiscentiis, SS. Q. 156. Art. 2 c. — **ingerere se ad tentationes**, *to expose one's self to temptation.* Videtur quod etiam alii debeant, se ingerere ad tentationes suscipiendas, PT. Q. 41. Art. 2 ob. 2. — **ingerere se gaudium sibi**, *to gather joy for one's self.* Sed ipsae animae ex hoc quod cognoscunt se talibus locis deputari, sibi gaudium ingerunt vel moerorem, PTS. Q. 69. Art. 1 ad 3.

ingestio, ōnis, *f.*, *a prompting, uttering, dictating.* Unde si quis ea intentione sortibus utatur, quasi huiusmodi actus humani qui requiruntur ad sortes, secundum dispositionem stellarum sortiantur effectum, vana et falsa est opinio, et per consequens non carens daemonum ingestione, SS. Q. 95. Art. 8 c.

inglorians, antis, *P. a.*, *being without glory.* Verecundia est timor ingloriantis (ingloriationis), ut Damascenus dicit, PTS. Q. 90. Art. 2 ad 3.

inglōriātio, ōnis, *f.*, *ingloriousness*, the condition or quality of being inglorious; *ignominy, disgrace.* Dicit enim Philosophus quod verecundia est timor ingloriationis. sed quandoque illi qui nihil turpe operantur, ingloriationem sustinent, (ob. 1), . . ., qui vero erubescit, timet incidere in ingloriationem, (c), . . ., verecundia respicit proprie ingloriationem, SS. Q. 144. Art. 2 ad 1; verecundia est timor ingloriationis, SS. Q. 144. Art. 4 ob. 3.

inglōriōsus, a, um, *adj.*, *of actions, mode of life*, etc., bringing no glory or honor to a person; hence conferring disgrace; *shameful; ignominious.* Sed contingit aliquos virtuosos ingloriosos esse, puta si false diffamentur, vel etiam indigne opprobria patiantur, SS. Q. 144. Art. 4 ob. 3.

inglōrius, a, um, *adj.*, *inglorious.* Ergo videtur quod inglorius fuerit, sustinendo omnem passionem humanam, PT. Q. 46. Art. 5 ob. 2.

ingluvies, ēi, *f.*, *gluttony*, used in the S.T. only in quot. Dum venter per ingluviem tenditur, virtutes animae per luxuriam destruuntur, SS. Q. 148. Art. 2 ad 4, in quot.

ingrātitūdo, inis, *f.*, *ingratitude, unthankfulness; want* or *absence of gratitude*; indisposition to acknowledge or reciprocate benefits received. Videtur quod ingratitudo non semper sit peccatum, (ob. 1), . . ., sed quandoque non est in potestate peccantis ingratitudinem vitare, . . ., ergo ingratitudo non semper est peccatum, (ob. 2), . . ., unde manifestum est quod omnis ingratitudo est peccatum, (c), . . ., nullus propter impotentiam reddendi ab ingratitudine excusatur, . . ., oblivio autem beneficii ad ingratitudinem pertinet, SS. Q. 107. Art. 1 ad 2; videtur quod ingratitudo, ratione cuius sequens peccatum facit redire peccata prius dimissa, . . ., ergo ingratitudo est speciale peccatum, (ob. 1), . . ., sed ingratitudo opponitur gratiae. ergo ingratitudo est speciale peccatum, (ob. 2), . . ., sed ingratitudo habet specialem effectum, . . ., ergo ingratitudo est speciale peccatum, (ob. 3), . . ., ingratitudo peccantis quandoque est speciale peccatum, . . ., si igitur aliquis peccator in con-

temptum Dei et suscepti beneficii aliquod peccatum committat, illud peccatum trahitur ad speciem ingratitudinis, PT. Q. 88. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 107. Art. 3 (passim); SS. Q. 107. Art. 4 (passim); PT. Q. 88. Art. 3 (passim); et passim.

ingrātus, a, um, *adj.*, *unthankful, ungrateful*, not feeling or showing gratitude. Secundo propter ingratitudinem; quia omne bonum quo aliquis magnificatur, est Dei beneficium, cui homo fit ingratus peccando, PS. Q. 73. Art. 10 c; qui autem non honorat parentes, tanquam ingratus, meretur vita privari, SS. Q. 122. Art. 5 ad 4; ingratus est qui sibi attribuit quod ab alio habet, SS. Q. 162. Art. 4 ad 3; tertio, derogat dignitati et sanctitati matris Dei, quae ingratissima videretur, PT. Q. 28. Art. 3 c; sed per quodcumque peccatum mortale aliquis efficitur Deo ingratus, PT. Q. 88. Art. 4 a; unde videtur iustum ut peccator qui ingratus Deo existit, ipsum esse amittat, PTS. Q. 99. Art. 1 ob. 6. Cf. SS. Q. 106. Art. 3 (bis); SS. Q. 107. Art. 2 (passim); SS. Q. 107. Art. 3 (passim); SS. Q. 107. Art. 4 (passim); PT. Q. 88. Art. 2 (ter); et passim.

ingredior, i, essus, 3, *v. dep. n.* and *a.*, (I) *lit.*, (1) *to make entry into lands as a formal assertion of ownership*, used with *acc.*, (2) *to go* or *come into a closed space*, e.g., *a house, room*, etc., used with *acc.*, *in* and *acc.*, and *absol.*, (a) of persons, (b) of things, (II) *fig.*, (1) in gen., *to enter, come in, penetrate*, (2) *to enter a monastery, to enter religion; to become a monk* or *nun*, used with *acc.*, (3) *to enter a state* or *condition with the additional notion of place*, used with *in* and *acc.* — (I) (1), dicendum quod Dominus illud praecipit de illis gentibus, quárum terram ingressuri erant Iudaei, SS. Q. 10. Art. 9 ad 3. — (I) (2) (a), qui significantur per sacerdotes ingredientes tabernaculum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; inquantum ostium est per quod omnes ingrediuntur in domum, PT. Q. 8. Art. 6 ad 3; et ideo ei praecipitur quod non ingrediatur sanctuarium, PT. Q. 37. Art. 4 ob. 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 55. Art. 6; PT. Q. 83. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 40. Art. 4. — (I) (2) (b), quia non clausit fenestram, per quam imber ingreditur, PT. Q. 47. Art. 1 c. — (II) (1), sed species intelligibiles ingrediuntur intellectum nostrum successive, PP. Q. 86. Art. 2 ad 3; inanis gloria occulte ingreditur, et omnia quae intus sunt, insensibiliter aufert, SS. Q. 132. Art. 3 ob. 3, in quot. Cf. PT. Q. 27. Art. 3. — (II) (2), consulitur cuidam qui uxorem occiderat, ut potius monasterium ingrediatur, SS. Q. 186. Art. 1 ad 1; videtur quod non debeant religionem ingredi nisi illi qui sunt in praeceptis exercitati, (ob. 1), . . ., et ideo religionem ingredi non solum expedit his qui sunt exercitati in praeceptis, SS. Q. 189. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 12 (bis); SS. Q. 184. Art. 8; SS. Q. 189. Art. 3 (passim); SS. Q. 189. Art. 4 (passim); SS. Q. 189. Art. 6 (passim); PTS. Q. 61. Art. 3. — (II) (3), ex quo videtur quod ingredi in vitam aeternam sit constitutum in hominis voluntate, PS. Q. 109. Art. 5 ob. 1.

ingressus, ūs, *m.*, (1) *lit.*, (a) *a going into, entering something*, (b) *a walk, step, gait*, (c) in a bad sense *an advance*, (2) *fig.*, (a) *a going into; entering religion* or *a monastery*, i.e., *becoming a monk* or *nun*, (b) with a spiritual signification, *an entering*, or *going into the hearts of men*, said of Christ. — (1) (a), ille profecto sive de ingressu Ecclesiae, (ob. 2), . . ., sed aliae immunditiae corporales, quae secundum legem impediebant ab ingressu sanctorum, PT. Q. 80. Art. 7 ob. 3. — (1) (b), venit ad me Gabriel archangelus facie rutilans, veste coruscans, ingressu mirabilis, PT. Q. 30. Art. 3 a, in quot. — (1) (c), ut Ambrosius dicit super Lucam, trepidare virginum est, et ad omnes viri ingressus pavere, omnes viri affatus vereri, PT. Q. 30. Art. 3 ad 3. — (2) (a), debeant aliqui voto obligari ad religionis ingressum, (ob. 1), . . ., ergo non sunt aliqui obligandi ad religionis ingressum, (ob. 2), . . ., ergo videtur quod non sint aliqui ad religionis ingressum voto obligandi, (ob. 3), . . ., et ideo obligari voto ad religionis ingressum, SS. Q. 189. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 3; SS. Q. 88. Art. 9; SS. Q. 100. Art. 3 (passim); SS. Q. 189. Art. 10 (bis); et passim. — (2) (b), per apostolorum doctrinam in pectus duritiae gentilis quodam doctrinae opere excisum Christus infertur, rude scilicet ac novum, et nullo antea ingressu timori Dei pervium, PT. Q. 51. Art. 2 ad 4, in quot.

ingrosso, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to thicken*. Aer, . . ., non per seipsum connumeratur, sed cum aliis; partim quidem cum aqua, quantum ad inferiorem partem, quae exhalationibus aquae ingrossatur, PP. Q. 71. Art. 1 ad 3; sed in timentibus, propter frigiditatem ingrossantem spiritus moventur a superioribus ad inferiora, PS. Q. 44. Art. 1 ad 1.

ingruens, entis, *P. a.*, used *fig.*, *ingruent, assailing, attacking, coming on*, used in the S.T. only in quot. — **febris ingruens tempore praestituto**, *a fever coming on at an appointed time, an intermittent fever*. Maxime acedia circa horam sextam monachum inquietat, ut quaedam febris ingruens tempore praestituto, SS. Q. 35. Art. 1 ob. 2, in quot.

ingruentia, ae, *f.*, *ingruence, a coming on, onset, attack*. Et secundum hoc potest aliquis timere timorem, ne scilicet immineat ei necessitas timendi propter ingruentiam alicuius excellentis mali, PS. Q. 42. Art. 4 c.

inhabilis, e, *adj.*, used *fig.*, *unfit, incapable, unable*. Sed aliqui propter peccatum redduntur inhabiles ad accusandum, SS. Q. 68. Art. 1 ob. 1; et sic videntes pueros inhabiles ad actus virtutum, crediderunt eos post baptismum nullatenus virtutem, PT. Q. 69. Art. 6 c; sed quia spiritualibus se reddit inhabilem, propter hoc quod efficitur in actu illo totus caro, PTS. Q. 49. Art. 6 ad 4; quod aliquis implens aliquod praeceptum potest reddi inhabilis ad aliquod sacrum officium exequendum, PTS. Q. 64. Art. 1 ad 1.

inhabitābilis, e, *adj.*, *uninhabitable*. Ponentes aeternitatem mundi, ponunt aliquam regionem infinities esse mutatam de inhabitabili in habitabilem, PP. Q. 46. Art. 2 ad 4; regio illa est inhabitabilis propter aestum, PP. Q. 102. Art. 2 ad 4.

inhabitātio, ōnis, *f.*, *inhabitation*, (1) the act of inhabiting or occupying as a dwelling, (2) *spiritual indwelling*. — (1), quaedam vero sunt quorum usus non est ipsa rei consumptio; sicut usus domus est inhabitatio; SS. Q. 78. Art. 1 c. — (2), praeterea, persona divina mittitur secundum inhabitationem gratiae, PP. Q. 43. Art. 4 ob. 2; cum missio importet originem personae missae, et inhabitationem per gratiam, PP. Q. 43. Art. 5 ad 3; quia haec nomina sumuntur ab ardore charitatis, et ab inhabitatione Dei, PP. Q. 63. Art. 9 ad 3; primo quidem secundum inhabitationem, inquantum scilicet Verbum Dei habitavit in illo homine sicut in templo, . . ., non enim differt dicere quod Verbum Dei unitum est homini Christo secundum inhabitationem, PT. Q. 2. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 6; PP. Q. 43. Art. 7; PP. Q. 109. Art. 1; SS. Q. 28. Art. 1; PT. Q. 8. Art. 8; PT. Q. 16. Art. 1.

inhabito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to dwell in, to inhabit*, used *lit.* and *fig.* Sed per gratiam tota Trinitas inhabitat in nobis, (ob. 2), . . ., licet effectus gratiae sit etiam a Patre, qui inhabitat per gratiam, PP. Q. 43. Art. 4 ad 2; ex quo patet quod domus sanctuarii non est instituta ad hoc quod Deum capiat, quasi localiter inhabitantem, PS. Q. 102. Art. 4 ad 1; quia per fidem Christus inhabitat in cordibus nostris, SS. Q. 8. Art. 4 ob. 2; sicut cum impignoratur ager vel domus quae inhabitatur, SS. Q. 78. Art. 2 ob. 6; sicut agricolae dicuntur ex eo quod colunt agros, et incolae dicuntur ex eo quod colunt loca quae inhabitant, SS. Q. 81. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 43. Art. 5 (passim); PS. Q. 114. Art. 3; SS. Q. 23. Art. 2; PT. Q. 1. Art. 6; PT. Q. 7. Art. 13; et passim.

inhaerentia, ae, *f.*, *inherence*. Primo modo excludit inhaerentiam accidentis et formae materialis, PP. Q. 75. Art. 2 ad 1; primo quidem inhaerentiam eius ad subiectum, et secundum hoc primo respicit essentiam animae, PS. Q. 83. Art. 3 c; ex inhaerentia ipsius ad subiectum, Mal. 7. 10 c. Cf. Opp. 1. On fieri modum

inhaerentiae, see *fieri*; on praedicare per modum inhaerentiae, see *praedicare*; on praedicatio per inhaerentiam, see *praedicatio*; on propositio simplicis inhaerentiae, see *propositio*.

inhaereo, ere, haesi, haesum, 2, *v. n.*, *to cling to, cleave to, adhere to,* used both *lit.* and *fig.* Deceptio autem in nobis proprio fit secundum phantasiam, per quam interdum similitudinibus rerum inhaeremus sicut rebus ipsis, ut patet in dormientibus et amentibus, PP. Q. 64. Art. 5 ad 3; sed productio plantarum simul describitur cum formatione terrae cui inhaerent, PP. Q. 70. Art. 1 ob. 3; virtus aliqua dicitur esse theologica ex hoc quod habet Deum pro obiecto cui inhaeret. potest autem aliquis inhaerere dupliciter. uno modo propter seipsum; alio modo inquantum ex eo in aliud devenitur, SS. Q. 17. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 98. Art. 2; PP. Q. 108. Art. 6; PS. Q. 114. Art. 10; SS. Q. 34. Art. 2; SS. Q. 185. Art. 2; et passim. — **inhaerens**, ntis, *P. a.*, *inherent.* Nihilominus tamen unumquodque dicitur bonum similitudine divinae bonitatis sibi inhaerente, quae est formaliter sua bonitas denominans ipsum, PP. Q. 6. Art. 4 c; relatio autem in divinis non est sicut accidens inhaerens alicui subiecto, sed est ipsa divina essentia, PP. Q. 29. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 5. Art. 2; PP. Q. 60. Art. 3; PP. Q. 116. Art. 3; PS. Q. 2. Art. 8; PS. Q. 79. Art. 3; et passim. On **forma inhaerens**, see *forma*; on **relatio inhaerens**, see *relatio*; on **species concreata inhaerens**, see *species*; on **veritas inhaerens**, see *veritas*.

inhaesio, ōnis, *f.*, *a hanging* or *adhering to,* (1) *a firm attachment, fidelity* to something, i.e., a truth, (2) with *mutua*, *mutual indwelling*, said esp. of the inhabitation of a soul by God because of union with Christ through sanctifying grace. — (1), nam de ratione opinionis est quod accipiatur unum cum formidine alterius oppositi; unde non habet firmam inhaesionem. de ratione vero scientiae est quod habeat firmam inhaesionem cum visione intellectiva; habet enim certitudinem procedentem ex intellectu principiorum. fides autem medio modo se habet; excedit enim opinionem in hoc quod habet firmam inhaesionem, PS. Q. 67. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 4. Art. 8. — (2), videtur quod amor non causet mutuam inhaesionem, (ob. 1), . . ., ergo mutua inhaesio non est effectus amoris, (ob. 2), . . ., ergo sequitur quod semper amans ametur ab amato; quod patet esset falsum. non ergo mutua inhaesio est effectus amoris, (ob. 3), . . ., iste effectus mutuae inhaesionis potest intelligi et quantum ad vim apprehensivam, et quantum ad vim appetitivam, . . ., potest autem et tertio modo mutua inhaesio intelligi in amore amicitiae secundum viam redamationis, inquantum mutuo se amant amici, et sibi invicem bona volunt et operantur, PS. Q. 28. Art. 2 c.

inhibeo, ēre, ui, itum, 2, *v. a.*, *to restrain, hinder, prevent, inhibit,* used with *acc.*, *inf.* Augustinus dicit: gustus arboris vitae corruptionem corporis inhibebat, PP. Q. 97. Art. 4 c; ideo autem noluit Spiritus sanctus ut statim inhiberetur his qui ex Iudaeis convertebantur, observatio legalium, sicut inhibebatur his qui ex gentilibus convertebantur, PS. Q. 103. Art. 4 ad 1; videtur quod non sit inhibendum fidelibus cum infidelibus communicare, SS. Q. 10. Art. 9 ob. 2; licet possit Praelatus ob aliquam causam executionem ordinis inhibere, SS. Q. 88. Art. 11 c; sed et ipse Christus apostolis inhibuit gentilibus Evangelium praedicare ante passionem et resurrectionem, PT. Q. 38. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 67. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 1.

inhibitio, ōnis, *f.*, *an inhibition, a prohibition,* especially one formally issued by a person of ecclesiastical authority. Sed Ecclesia prohibet clandestina fieri matrimonia, cap. *cum inhibitio*, De clandest. despons., PTS. Q. 45. Art. 5 ob. 3.

inhio, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, (1) *to regard with longing, yearn for something,* used with *inf.*, *ad* and *acc.*, (2) *to hear eagerly, attend closely to,* used with *abl.* — (1), amor enim inhians habere quod amatur, cupiditas est, PS. Q. 25. Art. 2 a; munus temperantiae est in coercendis sedandisque cupiditatibus, quibus inhiamus in ea quae nos avertunt a legibus Dei, SS. Q. 141. Art. 4 ob. 1, in quot.; avaritia inhiat ad lucra conquirenda, SS. Q. 166. Art. 1 ad 3. — (2), eligant sibi partem meliorem, scilicet vitae contemplativa, vacent verbo, inhient doctrinae dulcedine, SS. Q. 181. Art. 3 c, in quot.

inhonestas, ātis, *f.*, *dishonor, disgrace, unbecomingness, indecency.* Pertinet ad multiloquium, vel ratione inhonestatis, quod pertinet ad scurrilitatem, SS. Q. 148. Art. 6 c; duplex est turpitudo, una inhonestatis, alia exterioris defectus, SS. Q. 187. Art. 5 ad 4; quandoque vero hoc contingit propter inhonestatem eorum quae docentur, PT. Q. 42. Art. 3 c; puta infirmitas, vel aliqua notabilis macula; vel in anima, sicut fornicatio, vel aliqua huiusmodi, quae in moribus inhonestatem facit, PTS. Q. 67. Art. 6 c.

inhonestē, *adv.*, see *inhonestus*.

inhonestus, a, um, *adj.*, *dishonourable, shameful, disgraceful; indecent, vile.* Secundum aliquem particularem eventum potest esse inhonestum et nocivum, . . ., quod autem aliquid sit inhonestum, vel nocivum repugnat his quae debent attendi in iuramento; nam si sit inhonestum, repugnat, iustitiae SS. Q. 89. Art. 9 c; vocat autem ibi inhonesta membra turpia, honesta autem membra pulchra. ergo honestum et decorum idem esse videntur, SS. Q. 145. Art. 2 a; nec aliquid esse malum, nisi inhonestum, per quod homines mali fiunt, quamvis autem honestum sit principale hominis bonum, et inhonestum principale hominis malum, PT. Q. 15. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 5. Art. 6 (bis); PS. Q. 59. Art. 3; PT. Q. 41. Art. 4; PTS. Q. 43. Art. 1 (bis); PTS. Q. 48. Art. 2 (bis); et passim. — **inhonestē**, *adv.*, *indecently, disgracefully.* Et quia ille qui est ardentior amator uxoris facit contra bonum matrimonii,inhoneste eo utens, SS. Q. 154. Art. 8 ad 2.

inhonōrātio, ōnis, *f.*, *a dishonoring,* used in the S.T. only in quot. Philosophus dicit, quod magnanimitas est circa honores et inhonorationes, SS. Q. 129. Art. 1 a, in quot.

inhonōro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to dishonor.* Sed magis aliquis potest inhonorari seu vituperari factis quam verbis, SS. Q. 72. Art. 1 ob. 2. — **inhonōrātus**, a, um, *P. a.*, *unhonored, disregarded.* Fortissimi videntur esse apud quos timidi sunt inhonorati, fortes autem honorati, SS. Q. 131. Art. 1 ob. 3, in quot.

inhūmānitas, ātis, *f.*, *inhuman conduct, savageness, barbarity, inhumanity.* Inhumanitas autem est idem, quod obduratio contra misericordiam, SS. Q. 118. Art. 8 ad 3. Cf. Mal. 13. 3 c. *Inhumanitas* is a *filia* or offspring of *avaritia*. Cf. *avaritia*.

inhūmānus, a, um, *adj.*, *inhuman,* used in the S.T. only in quot. Si hoc ei optares, cuius nullum beneficium haberes, inhumanum erat votum. quanto inhumanius ei optas cui beneficium debes, SS. Q. 106. Art. 3 ad 5, in quot.

inhumātus, a, um, *P. a.*, *buried in the ground,* used in the S.T. only in quot. Est panis famelici, quem tu tenes; nudi tunica, quam in conclavi conservas, discalceati calceus, qui penes te marescit; indigentis argentum, quod possides inhumatum, SS. Q. 32. Art. 5 ad 2, in quot.

inhumātus, a, um, *adj.*, *unburied.* Ergo non nocet defunctis, si eorum corpora inhumata remaneant, SS. Q. 71. Art. 11 a.

inicio, ere, iēci, iectum, 3, *v. a.*, (1) *lit.*, *to throw* or *put on* or *upon, to throw at* or *over* anything, (a) **inicere manum sibi**, *to lay hands on one's self, to commit suicide,* (b) **inicere manus in aliquem**, *to lay hands on someone,* (c) **inicere vincula alicui**, *to put chains on someone,* (2) *fig.*, (a) *to infuse, inspire,* used with *acc.* and *dat.*, (b) **inicere se periculo**, *to expose one's self to danger,* (c) **inicere laqueum alicui**, *to lay a snare for someone.* — (1) (a), unde B. Marcus non contra praeceptum egit, sibi digitum amputando; quamvis eum credibile sit hoc ex instinctu Spiritus sancti fecisse, sine quo licet alicui sibi manum inicere, SS. Q. 185. Art. 2 ad 3; et tamen quorumdam martyria in Ecclesia celebrata sunt qui sibi manus iniece-

runt, tyrannorum rabiem fugientes, ut patet in Eccles. hist. Euseb., (ob. 6), . . ., nulli licitum est sibiipsi manus inicere quacumque ex causa, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 6. — (1) (b), primus est quando aliquis inicit manus in clericum, vel in religiosum, PTS. Q. 24. Art. 1 c. — (1) (c), et ita tu Deo leges pones? tu apostolis vincula inicies, PTS. Q. 69. Art. 3 a, in quot. — (2) (a), superferebatur elemento aquae, id est, fovebat et vivificabat naturam aquae ad similitudinem gallinae incubantis, vitalem virtutem his quae foventur, iniciens, PP. Q. 74. Art. 3 ad 4, in quot. — (2) (b), sed quicumque vovet, se periculo inicit, SS. Q. 88. Art. 4 ob. 2. — (2) (c), si ergo ieiunium esset in praecepto, omnes non ieiunantes mortaliter peccarent, per quod videretur magnus laqueus hominibus esse iniectus, SS. Q. 147. Art. 3 ob. 2. Cf. PT. Q. 8. Art. 4; PT. Q. 23. Art. 3.

inimicitia, ae, *f.*, *enmity, hostility, hatred, unfriendliness.* Contra veneficia autem, inimicitias et contentiones, animositates, aemulationes et dissensiones opponuntur longanimitas ad sustinendum mala hominum, PS. Q. 70. Art. 4 c; contrariantur autem nobis secundum quod contra nos inimicitias exercent, SS. Q. 34. Art. 3 ad 3; fama est dispositio ad amicitiam et infamia ad inimicitiam, . . ., et ideo illi qui operatur ad aliquid quod est dispositio ad inimicitiam, minus peccat quam ille qui directe operatur ad inimicitiam inducendam, SS. Q. 74. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 47. Art. 1; SS. Q. 25. Art. 8; SS. Q. 73. Art. 3; SS. Q. 165. Art. 2. — **capitales inimicitiae**, *a deadly feud.* Octavus, si habeat inimicitias capitales, PTS. Q. 24. Art. 1 c.

inimico, āre, 1, *v. a.*, *to make enemies, to set at variance*, used in the S.T. only in quot. Philosophus dicit de tali amico, quod non in amando, vel inimicando recipit singula ut oportet, SS. Q. 114. Art. 1 ob. 2, in quot.

inimicus, a, um, *adj.*, *unfriendly, inimical, hostile.* Unde Augustinus dicit, quod hoc vitium, scilicet amor humanae laudis, tam inimicum est piae fidei, SS. Q. 132. Art. 3 c, in quot.; parvuli exsufflantur et exorcizantur, ut pellatur ab eis diaboli potestas inimica, PT. Q. 71. Art. 3 a, in quot. — **inimīcus**, i, *m.*, *an enemy.* Videtur quod non sit de necessitate charitatis ut inimici diligantur, . . ., ergo non est de necessitate charitatis diligere inimicos, (ob. 1), . . ., videtur esse perversum quod aliquis diligat inimicos, . . ., ergo charitas non facit ut inimici diligantur, (ob. 3), . . ., dilectio inimicorum tripliciter potest considerari: uno quidem modo, ut inimici diligantur, inquantum sunt inimici, . . ., alio modo potest accipi dilectio inimicorum quantum ad naturam, sed in universali; et sic dilectio inimicorum est de necessitate charitatis, SS. Q. 25. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 108. Art. 3 (bis); SS. Q. 29. Art. 9 (passim); SS. Q. 55. Art. 1; PT. Q. 49. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 3 (bis); PTS. Q. 90. Art. 2; et passim.

inique, *adv.*, see *iniquus.*

iniquitas, ātis, *f.*, used *fig.*, (1) sing., *iniquity, unrighteousness, wickedness, sin,* (2) plur., *crimes, unrighteous act* or *doings, sins,* (3) *want* or *violation of equity; injustice, unfairness.* — (1), etiamsi primi homines non peccassent, aliqui ex eorum stirpe potuissent iniquitatem committere, PP. Q. 100. Art. 2 a; et per hunc modum homo diligit iniquitatem, inquantum per iniquitatem adipiscitur aliquod bonum, PS. Q. 27. Art. 1 ad 1; nullus est inimicus Deo nisi propter iniquitatem, SS. Q. 55. Art. 1 a; vel quia eorum similis fuit et iniquitas et miseria, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5; quarto, ut ostenderet a principibus populi exortam esse iniquitatem occidentium ipsum, PT. Q. 46. Art. 10 ad 1; maior autem fuit charitas Christi patientis quam iniquitas occisorum, PT. Q. 49. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 29. Art. 4; PS. Q. 81. Art. 1; SS. Q. 6. Art. 2; SS. Q. 40. Art. 1; PTS. Q. 19. Art. 5; PTS. Q. 39. Art. 5. — (2), iniqui voluissent sine fine vivere, ut sine fine potuissent in iniquitatibus permanere, PS. Q. 87. Art. 3 ad 1, in quot.; sed in civitatibus vicinis, quae erant eis repromissae, omnes mandabantur interfici propter iniquitates eorum priores, PS. Q. 105. Art. 3 ad 4. Cf. PS. Q. 100. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 67. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 99. Art. 1, in quot. — (3), neque tamen propter hoc est iniquitas apud Deum, si inaequalia non inaequalibus praeparat, PP. Q. 23. Art. 5 ad 3; vel omnes divitiae dicuntur iniquitatis, id est, inaequalitatis, quia non aequaliter sunt omnibus distributae, uno egente, et alio superabundante, SS. Q. 32. Art. 7 ad 1. Cf. PP. Q. 48. Art. 2; PS. Q. 90. Art. 1; PS. Q. 97. Art. 2; PS. Q. 112. Art. 3 (bis).

iniquus, a, um, *adj.*, (1) of things in gen., *wrong, bad, wicked, sinful,* (2) of a law, precept, statute, statement, *unfair, unjust,* (3) temperament of mind, *unwilling, impatient, discontented,* (4) of people, *wicked, unjust, evil.* — (1), sicut apud Germanos olim latrocinium non reputabatur iniquum, cum tamen sit expresse contra legem naturae, PS. Q. 94. Art. 4 c; et quia probabile est eum poenituisse de facto iniquo, SS. Q. 88. Art. 2 ad 2; iudicio autem caret iuramentum incautum; veritate autem iuramentum mendax. iustitia autem iuramentum iniquum sive illicitum, SS. Q. 89. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 3; PS. Q. 107. Art. 3, in quot.; SS. Q. 32. Art. 7 (ter); SS. Q. 154. Art. 10 (bis). — (2), qui sibi ius iniquum constituunt, PS. Q. 105. Art. 1 ad 5; sed omne praeceptum quod datur contra inclinationem naturae est iniquum, PS. Q. 108. Art. 3 ob. 5; sicut leges iniquae secundum se contrariantur iuri naturali, SS. Q. 60. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 93. Art. 3 (ter); PS. Q. 94. Art. 6; SS. Q. 57. Art. 1. — (3), patientia hominis est qua mala aequo animo toleramus, id est, sine perturbatione tristitiae, ne animo iniquo bona deseramus, per quae ad meliora perveniamus, SS. Q. 136. Art. 1 c, in quot. — (4), sed Daniel simul fuit accusator et iudex contra iniquos senes, SS. Q. 67. Art. 3 ob. 3; sed contra est quod de iudice iniquo dicitur, SS. Q. 126. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 96. Art. 4, in quot.; SS. Q. 162. Art. 6; PT. Q. 8. Art. 8 a, in quot.; PT. Q. 31. Art. 3. — **iniqui**, ōrum, *m.*, *the wicked.* Dicitur enim de iniquis, PS. Q. 87. Art. 7 ob. 1. Cf. PS. Q. 87. Art. 3, in quot.; SS. Q. 25. Art. 6 (ter). — **iniquē**, *adv.*, *unjustly.* Ergo de divitiis inique acquisitis potest sibi aliquis spirituales amicos facere, SS. Q. 32. Art. 7 ob. 1. Cf. SS. Q. 111. Art. 3, in quot.

initiālis, e, *adj.*, *initial, of* or *pertaining to a beginning*; existing at, or constituting the beginning of some action or process; existing at the outset; *primary.* Videtur quod timor initialis differat secundum substantialem a timore filiali. timor enim filialis ex dilectione causatur. sed timor initialis est principium dilectionis, . . ., ergo timor initialis est alius a filiali, (ob. 1), . . ., timor initialis timet poenam, quae est obiectum servilis timoris; et sic videtur quod timor initialis sit idem cum servili. sed timor servilis est alius a filiali. ergo etiam timor initialis est alius secundum substantiam a filiali, (ob. 2), . . ., sed timor initialis est medium inter timorem servilem et timorem filialem. ergo differt et a filiali et a servili, (ob. 3), . . ., sed timor initialis et filialis differunt secundum perfectionem et imperfectionem charitatis, (a), . . ., timor initialis dicitur ex eo quod est initium sed cum et timor servilis, et timor filialis sint aliquo modo initium sapientiae, . . ., sed sic non accipitur initialis secundum quod distinguitur a timore servili et filiali; sed accipitur secundum quod competit statui incipientium in quibus inchoatur quidam timor filialis per inchoationem charitatis; non tamen inest eis timor filialis perfecte, . . ., et ideo timor initialis hoc modo se habet ad filialem, . . ., et ideo dicendum est quod etiam timor initialis, prout sic sumitur, non differt secundum essentiam a timore filiali, SS. Q. 19. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 19. Art. 2 (passim); SS. Q. 19. Art. 3; PTS. Q. 1. Art. 3.

initio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to begin, commence, enter upon, give rise to, start,* (2) *to initiate, inaugurate, introduce* into acquaintance with something. — (1), tristitia removetur a Christo secundum passionem perfectam; fuit tamen in eo initiata secundum propassionem, PT. Q. 15. Art. 6 ad 1; gratia datur, qua peccata gratis dimittuntur; quod autem consummatur per sponsum,

initiatur per paranymphum, scilicet per Ioannem, PT. Q. 38. Art. 3 ad 1, in quot.; ergo cum initietur per consensum, videtur quod consensus sit in carnalem copulam, PTS. Q. 48. Art. 1 ob. 4. — (2), similiter etiam per suam passionem initiavit ritum Christianae religionis, PT. Q. 62. Art. 5 c. — **initiātus**, a, um, *P. a.*, *commenced, begun.* Initiatum matrimonium respondet consummato, sicut habitus, vel potestas actui, qui est operatio, PTS. Q. 48. Art. 1 ad 4. Cf. PT. Q. 83. Art. 6.

initium, ii, *n.*, *a beginning, commencement,* (1) the commencement of an action or state, entrance into being or upon a course; also that which originates something; the *origin*; *source,* (2) *an initial point of time*; the first part or initial stage of anything. — (1), videtur quod superbia non sit initium omnis peccati, . . ., et ita videtur idem esse radix et initium peccati, . . ., ergo ipsa etiam est initium omnis peccati, (ob. 1), . . ., ergo aliquod peccatum est initium superbiae. ergo ipsa non est initium omnis peccati, (ob. 2), . . ., illud videtur esse initium omnis peccati, quod facit omnia peccata, . . ., ergo amor sui est initium omnis peccati, (ob. 3), . . ., et ideo dicendum est quod superbia etiam secundum quod est speciale peccatum est initium omnis peccati, PS. Q. 84. Art. 2 c; videtur quod timor non sit initium sapientiae, . . ., ergo videtur quod timor non sit initium sapientiae, (ob. 1), . . ., initium sapientiae potest aliquid dici dupliciter: uno modo quia est initium ipsius sapientiae quantum ad eius essentiam; alio modo quantum ad eius effectum; sicut initium artis secundum eius essentiam sunt principia ex quibus procedit ars, SS. Q. 19. Art. 7 c; sed Christus est caput omnium hominum etiam qui fuerunt ab initio mundi, PT. Q. 73. Art. 5 ob. 2; quia ordines nostri sumpserunt initium a Levitarum officio, ut in praecedenti distinctione dictum est, PTS. Q. 39. Art. 4 ob. 1. Cf. PS. Q. 84. Art. 4 (bis); PS. Q. 114. Art. 5 (bis); SS. Q. 19. Art. 8 (passim); SS. Q. 22. Art. 2; PT. Q. 22. Art. 6; PTS. Q. 91. Art. 2; et passim. — (2), sic igitur primum peccatum diaboli, qui ab initio peccat, ut dicitur I. Io. III., PT. Q. 8. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 5; PP. Q. 63. Art. 5 (passim); PP. Q. 93. Art. 7; PT. Q. 25. Art. 1, in quot.

iniaceo, ēre, cui, citum, 2, *v. n.*, *to be at hand, lie near.* Causatur enim ita ex malo difficili iam iniacente, . . ., quia malo iam iniacenti opponitur bonum iam adeptum, PS. Q. 23. Art. 3 c; respectu autem mali nondum iniacentis est timor et audacia, . . ., sed ex malo iam iniacenti sequitur passio irae, PS. Q. 23. Art. 4 c; vel quod iniacet iam ut praesens quod pertinet ad iram, PS. Q. 25. Art. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 48. Art. 2 c.

iniunctio, ōnis, *f.*, *an injunction, command, order, precept* or *direction.* Scientia legis est adeo annexa officio sacerdotis, ut simul cum iniunctione officii intelligatur etiam et scientiae legis iniunctio, SS. Q. 16. Art. 2 ad 3; potestas autem iurisdictionalis est quae ex simplici iniunctione hominis confertur, SS. Q. 39. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 184. Art. 6; SS. Q. 185. Art. 2.

iniungo, ere, iunxi, ctum, 3, *v. a.*, used *fig.*, (1) *to adhere* or *cling* with strong attachment, (2) *to lay on* or *upon* as a burden; *to charge, enjoin,* used with *dat.*, followed by *ut* and *subj.*, *quod* and *subj.*, the *acc.* — (1), quia mens humana inquinatur ex hoc quod inferioribus rebus iniungitur, SS. Q. 81. Art. 8 c. — (2), cum aliquis nuper uxorem acceperit, nihil ei publicae necessitatis iniungatur, ut libere possit laetari, cum uxore sua, PS. Q. 105. Art. 4 c; unde et in poenitentiam pro gravibus culpis iniungitur aliquibus ut peregrinentur mendicantes, SS. Q. 187. Art. 5 c; sicut patet de his quibus iniungitur ut militent in subsidium Terrae sanctae, SS. Q. 188. Art. 3 ad 3; unde et in satisfactionem aliquibus iniungitur quod pro se missas faciant celebrari, PT. Q. 79. Art. 5 ob. 3; satisfactio autem iam incipit esse a ministro, inquantum eam iniungit, PTS. Q. 8. Art. 2 ad 1; unde etiam a sacerdote in iniungendo satisfactionem sunt consideranda, PTS. Q. 8. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 98. Art. 4 (passim); SS. Q. 185. Art. 2 (passim); PT. Q. 68. Art. 5 (passim); PTS. Q. 14. Art. 3 (passim); PTS. Q. 28. Art. 1; PTS. Q. 30. Art. 1; et passim.

iniūria, ae, *f.*, *an injury*, anything that is done contrary to justice and equity, (1) *lit.*, harm or loss caused to or sustained by a person or thing; *harm, detriment, damage,* (2) *transf.*, (a) *wrongful treatment* or *action*; violation or infringement of another's rights; suffering or mischief wilfully or unjustly inflicted; an *insult, wrong,* (b) an *injustice*, (c) intentionally hurtful or offensive speech or words; *reviling, insult, calumny.* — (1), puta quod ratio ordinat iniuriam non esse faciendam loco sacro, PS. Q. 18. Art. 10 c; delectatio autem gulae, . . ., vel potest dici quod in hoc peccato etiam quaedam iniuria fit corpori, PS. Q. 72. Art. 2 ad 4; sicut cum aliquis in ipsam personam hominis iniuriam facit, puta percutiendo vel conviciando, SS. Q. 61. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 60. Art. 6; SS. Q. 100. Art. 6; SS. Q. 154. Art. 10; PTS. Q. 8. Art. 5. — (2) (a), et similiter, si aliquis patienter ferat iniuriam sibi factam, non propter hoc excusatur ille qui fecit, PS. Q. 20. Art. 5 a; dicit enim Damascenus, quod iniuriam passi, . . ., sed homo potest iniuriam pati etiam absque despectu vel parvipensione, (ob. 1), . . ., si enim putemus aliquos vel per ignorantiam vel ex passione nobis intulisse iniuriam, vel non irascimur contra eos, vel multo minus. agere enim aliquid ex ignorantia vel ex passione diminuit rationem iniuriae, (c), . . ., quod ex quacumque alia causa aliquis iniuriam patiatur, quam ex contemptu, illa causa minuit rationem iniuriae, PS. Q. 47. Art. 2 ad 1; homo debet esse paratus etiam maiores iniurias sufferre, PS. Q. 107. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 48. Art. 1 (bis); PS. Q. 48. Art. 2 (passim); SS. Q. 65. Art. 4 (passim); SS. Q. 108. Art. 1 (passim); SS. Q. 188. Art. 3; PTS. Q. 12. Art. 2 (passim); et passim. — (2) (b), cum autem aliquis mentitur in iudicio ad excusationem sui, iniuriam facit ei cui obedire tenetur, SS. Q. 69. Art. 1 ad 2; ex eo ergo quod aliquis inordinate suo corpore utitur per luxuriam, iniuriam facit Deo, SS. Q. 153. Art. 3 ad 2; sicut etiam iniuria fit alteri vel subtrahendo res, PTS. Q. 12. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 12; SS. Q. 62. Art. 8; SS. Q. 170. Art. 1; PTS. Q. 33. Art. 1; PTS. Q. 63. Art. 2 (passim); PTS. Q. 65. Art. 3 (passim). — (2) (c), deinde considerandum est de iniuriis verborum, quae inferuntur extra iudicium, SS. Q. 72 pr.; vade Satana; ut nos illius discamus exemplo, nostras quidem iniurias aequanimiter sustinere, Dei autem iniurias nec usque ad auditum sufferre, PT. Q. 41 Art. 4 ad 6. Cf. SS. Q. 72. Art. 1 c, in quot.

iniūriātor, ōris, *m.*, *an injurer, one who injures,* used in the S.T. only in quot. Praesumptuosi propter exteriorem fortunam fiunt despectores et iniuriatores aliorum, SS. Q. 130. Art. 2 ob. 3, in quot.

iniūrior, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to do an injury, to injure,* used *absol.*, with *dat.*, *acc.* Contingit ex eius bonitate, quae non diminuit peccatum iniuriantis, PS. Q. 73. Art. 9 ad 1; ex hoc ipso quod aliquis malam opinionem habet de alio, . . ., et ideo iniuriatur ei, SS. Q. 60. Art. 3 ad 2; sed magis videntur contrariari charitati proximi adulterium, et stuprum, et raptus, quae vergunt in iniuriam proximi, quam peccata contra naturam, per quae nullus alteri iniuriatur, SS. Q. 154. Art. 12 ob. 1; quando ergo quae abiecta et vilia sunt, divinam naturam non iniuriantur, PT. Q. 16. Art. 4 ad 2, in quot. Cf. PS. Q. 46. Art. 4, in quot; PS. Q. 47. Art. 1; PS. Q. 76. Art. 4; SS. Q. 60. Art. 4; SS. Q. 67. Art. 4; SS. Q. 118. Art. 4 (bis); et passim.

iniūriōsē, *adv.*, see *iniuriosus.*

iniūriōsus, a, um, *adj.*, *injurious, wrongful.* Tertia vero procedit usque ad facta iniuriosa, PS. Q. 72. Art. 7 c; ad iustitiam pertinet non solum res dispensare debito modo, sed etiam iniuriosas actiones cohibere, SS. Q. 58. Art. 11 ob. 3; quod quidem propriissime dicitur in passionibus et actionibus iniuriosis, . . ., quando actio iniuriosa est voluntaria, SS. Q. 61. Art. 4 ad 3; alia etiam est inordinatio secundum quod aliquis prorumpit in verba iniuriosa, SS. Q. 158. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 62. Art. 6 (pas-

sim); SS. Q. 62. Art. 7. — **iniūriōsē,** *injuriously, wrongfully.* Nam primo quidem cum aliquis iniuriose laedit alterius personam maiorem, SS. Q. 61. Art. 4 c; unde si quis alicui iniuriose dicat, . . ., quod proprie est quando aliquis iniuriose alteri ad memoriam reducit auxilium, SS. Q. 72. Art. 1 ad 3.

iniustē, *adv.*, see *iniustus.*

iniustificātio, ōnis, *f.*, *injustice* in the sense of an act, *unjust action,* the ἀδίκημα of Aristotle (Eth. Nic. V. 10. 1135 a. 8), i.e., that action which proceeds from the *habitus* of *iniustitia*, the opposite of *iustificatio.* Ad hoc autem obiectum (sc. *iniustitiae*) comparatur habitus iniustitiae mediante proprio actu, qui vocatur iniustificatio, SS. Q. 59. Art. 2 c; hoc (sc. iniustum) quando aliquis operatur, puta furando, vocatur iniustificatio, quasi exsecutio iniustitiae, sed antequam quis hoc operetur, non vocatur iniustificatio, sed iniustum, 5 Eth. 12 k; duplex est iniustificatio. una quidem, quae consistit in minus habere de bonis, ad quam refertur plus habere de malis, quod est de eiusdem rationis, et hoc est iniustum pati. alia autem iniustificatio est, habere magis de bonis et minus de malis, quod est iniustum facere, 5 Eth. 10 e. Cf. 5 Eth. 13 a, 14 h and m. — One kind of *iniustificatio* is: **iniustificatio particularis,** *the particular injustice.* Cf. 5 Eth. 17 l.

iniustitia, ae, *f.*, (1) *injustice* in the proper sense of the word, i.e., in the sense of a *habitus, a bad habit, a vice,* the opposite of iustitia, (2) *injustice* in the transferred sense of the word, i.e., the lack of probity, likewise the opposite of *iustitia.* — (1), iniustitia enim et imprudentia, cum sint mala, quia tamen sunt voluntaria, non contristant eos quibus insunt, PS. Q. 46. Art. 6 ad 2; dicendum est de iniustitia, quod est habitus, a quo homines sunt operativi iniustorum, et faciunt et volunt iniusta, 5 Eth. 1 c; iniustitia e contrario est habitus, secundum electionem operativus iniusti, quod quidem contingit in superabundantia vel defectu rerum utilium vel nocivarum, quas accipit praeter debitam proportionem, 5 Eth. 10 d. Cf. PP. Q. 65. Art. 2 (bis); PS. Q. 46. Art. 7 (ter); SS. Q. 59. Art. 1-4; SS. Q. 60. Art. 3 ad 3; PT. Q. 46. Art. 2; et passim. — Kinds of *iniustitia* in this sense are: (a), **iniustitia illegalis and iniustitia secundum inaequalitatem quandam ad alterum seu quae dicitur inaequalitas,** *the unlawful* or *illegal injustice* and *the injustice which is called inequality,* because it aims at an unequal measure of good and bad. Iniustitia est duplex: una quidem illegalis, quae opponitur legali iustitiae; et haec quidem secundum essentiam est speciale vitium, inquantum respicit speciale obiectum, scilicet bonum commune, quod contemnit; sed quantum ad intentionem est vitium generale quia per contemptum boni communis potest homo ad omnia peccata deduci; sicut etiam omnia vitia, inquantum repugnant bono communi, iniustitiae habent rationem, quasi ab iniustitia derivata, . . ., alio modo dicitur iniustitia secundum inaequalitatem quamdam ad alterum, prout scilicet homo vult habere plus de bonis, puta divitiis et honoribus, et minus de malis, puta laboribus et damnis; et sic iniustitia habet materiam specialem, et est particulare vitium iustitiae particulari oppositum, SS. Q. 59. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 79. Art. 2 ad 1; 5 Eth. 3 i. — (b), **iniustitia particularis seu specialis seu quae est particularis malitia** and **iniustitia quae est omnis seu tota malitia,** *the particular* and *the general injustice,* or the injustice which is malicious in part and that which is wholly malicious. Iniustitia etiam particularis opponitur indirecte omnibus virtutibus, inquantum scilicet exteriores etiam actus pertinent et ad iustitiam et ad alias virtutes morales, licet diversimode, SS. Q. 59. Art. 1 ad 2. Cf. 5 Eth. 3 a, b, d, and i; 5 Eth. 17 l. — (c), **iniustitia quae dicitur inaequalitas,** see *iniustitia illegalis.* — (d), **iniustitia quae est omnis seu tota malitia,** see *iniustitia particularis.* — (e), **iniustitia quae est particularis malitia,** see *iniustitia particularis.* — (f), **iniustitia inaequalitatem quandam ad alterum,** see *iniustitia illegalis.* — (g), **iniustitia specialis,** see *iniustitia particularis.* Omne speciale peccatum invenitur distinctum ab aliis peccatis; ut de iniustitia speciali Philosophus dicit, SS. Q. 99. Art. 2 ob. 3. — (2), quaedam metaphorica iustitia et iniustitia est hominis ad seipsum, inquantum scilicet ratio regit irascibilem et concupiscibilem, PS. Q. 46. Art. 7 ad 2; omne peccatum, secundum quod importat quamdam inordinationem mentis non subditae Deo, iniustitia potest dici, praedictae iustitiae contraria, PS. Q. 113. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 60. Art. 4; SS. Q. 24. Art. 11; SS. Q. 40. Art. 3; SS. Q. 60. Art. 5; PT. Q. 41. Art. 2; et passim.

iniustus, a, um, *adj.*, *that is contrary to right* and *justice, unjust, wrongful, unfair,* the opposite of *iustus.* Sed Deus non potest facere aliquid praeter ordinem iustitiae; faceret enim tunc aliquid iniustum, PP. Q. 105. Art. 6 ob. 2; iniustus dicitur qui habet iniustitiae habitum; sed facere iniustum praeter intentionem vel ex passione potest aliquis absque habitu iniustitiae, SS. Q. 59. Art. 2 c; auferre rem alterius est quoddam iniustam facere, SS. Q. 61. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 96. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 71 pr.; SS. Q. 71. Art. 3 (passim); SS. Q. 136. Art. 2; et passim. On **iudicium iniustum,** see *iudicium*; on **iuramentum iniustum,** see *iuramentum*; on **lex iniusta,** see *lex*; on **politia iniusta,** see *politia*; on **regimen iniustum,** see *regimen*; on **vindicta iniusta,** see *vindicta.* — Kinds of *iniustus* are: **iniustus avarus, iniustus illegalis,** and **iniustus inaequalis,** the ἄδικος πλεονέκτης, ἄδικος παράνομος and ἄδικος ἄνισος of Aristotle (Eth. Nic. V. 1, 1129. a. 32. ff.), *the unjust in the sense of the avaricious, the unjust who has broken a law, the unjust who desires an unequal measure* or *an inequality of good* and *evil.* Dicitur enim (iniustus) tripliciter. uno modo illegalis, qui scilicet facit contra legem. alio modo dicitur iniustus avarus, qui vult plus habere de bonis. tertio modo dicitur iniustus inaequalis, qui scilicet vult minus habere de malis, 5 Eth. 1 h. Cf. 5 Eth. 1 h-l and 2 a. — **iniustum,** i, *n.*, *injustice.* Iniustum est quod aliquis iudicetur ab eo qui publicam auctoritatem non habet, SS. Q. 60. Art. 6 c; iniustum est aliqua res, quae est contra iustitiam, vel secundum naturam vel secundum ordinationem humanam, sicut furtum, 5 Eth. 12 k. Cf. PP. Q. 21. Art. 4; SS. Q. 59. Art. 3 (passim); SS. Q. 59. Art. 4 (passim); SS. Q. 78. Art. 1; PT. Q. 68. Art. 10; et passim. — Kinds of *iniustum* are: (a), **iniustum commune** and **iniustum particulare seu particulariter dictum,** *the general* and *the particular unjust thing* or *injustice.* Cf. 5 Eth. 3 b and k; 5 Eth. 17 g. — (b), **iniustum illegale** and **iniustum inaequale,** the ἄδικον παράνομον and ἄδικον ἄνισον of Aristotle (Eth. Nic. V. 1, 1129 b. 1), *the illegal unjust thing* or *injustice* and *the unjust thing* or *injustice that consists in a desire for inequality* or *for an unequal measure of good* and *bad.* Cf. 5 Eth. 1 h; 5 Eth. 3 b, h, and i; 5 Eth. 17 g. Cf. also *iniustitia illegalis* under *iniustitia.* — (c), **iniustum inaequale,** see *iniustum illegale.* — (d), **iniustum particulare seu particulariter dictum,** see *iniustum commune.* — (e), **iniustum per se,** *the unjust thing* or *injustice in* or *for itself.* Cf. 5 Eth. 17 b. — **iniustē,** *adv.*, *wrongfully, unfairly, unjustly,* synonym of *male,* the opposite of *iuste.* Utrum (eleemosyna corporalis) sit danda de iniuste aequisito, SS. Q. 32 pr.; utrum excommunicatio iniuste data aliquem effectum habeat, PTS. Q. 21 pr. Cf. PS. Q. 100. Art. 8; SS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 62. Art. 2; PTS. Q. 88. Art. 4; PTS. Q. 89. Art. 2; et passim.

inlocālis, e, *adj.*, *illocal, having no place* or *location in space.* Tum etiam quia ascensio est motus localis, qui divinae naturae non competit, quae est immobilis et inlocalis, PT. Q. 57. Art. 2 c.

innāscibilis, e, *adj.*, *innascible, that cannot be born; not subject to the condition of birth.* Ponere igitur duos innascibiles est ponere duos Deos, et duas naturas divinas. unde Hilarius dicit: cum unus Deus sit, duo innascibiles esse non possunt. et hoc praecipue, quia si essent duo innascibiles unus eorum non esset ab alio, PP. Q. 33. Art. 4 ad 4; sed Patri non convenit mitti, quia est innascibilis, (ob. 3), . . ., Patri convenit esse innascibilem secundum nativitatem

aeternam, PT. Q. 3. Art. 5 ad 3; persona Patris non solum significatur nomine Patris, sed etiam nomine innascibilis et genitoris, PT. Q. 66. Art. 5 ob. 7.

innascibilitas, ātis, *f.*, *incapability of being born, innascibility*, one of the notions characteristic of the First Person of the Trinity. Sicut in persona Patris ponitur innascibilitas et paternitas et communis spiratio, PP. Q. 32. Art. 3 ob. 3; intentio Augustini non fuit dicere quod hypostasis Patris remanet ut ingenita, remota paternitate, quasi innascibilitas constituat et distinguat hypostasim Patris, PP. Q. 40. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 32. Art. 3 ob. 4 and c; PP. Q. 33. Art. 4 (passim); 1 Sent. 26. 2. 3 c; 1 Sent. 28. 1. 1 c and 2 ad 4.

innascor, i, nātus, 3, *v. dep.*, *to be born in, arise in, originate in, be produced in.* Sed res et sacramentum est obligatio quae innascitur viri ad mulierem ex talibus actibus, PTS. Q. 42. Art. 1 ad 5; cum matrimonium sit quaedam relatio, et non possit innasci relatio in uno extremum sine hoc quod fiat in alio, PTS. Q. 47. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 7 (bis); PTS. Q. 3. Art. 3; PTS. Q. 55. Art. 1 (passim); PTS. Q. 96. Art. 5 (bis), — **innātus**, a, um, *P. a.*, *inborn, innate, inherent, natural.* See under *innatus.*

innātūrālis, e, *adj.*, (1) *not natural, not normal*, the opposite of *naturalis*, (2) *contrary to nature, unnatural*, the opposite of *naturalis.* — (1), secundum utrasque autem delectationes contingit aliquas esse innaturales, simpliciter loquendo, sed connaturales secundum quid, PS. Q. 31. Art. 7 c; illud quod est innaturale et per accidens, non potest esse perpetuum, PTS. Q. 91. Art. 1 ob. 4. Cf. PP. Q. 99. Art. 2; SS. Q. 110. Art. 3; PTS. Q. 64. Art. 3 (ter); PTS. Q. 74. Art. 5. On **accidens innaturale**, see *accidens*; on **delectatio innaturalis**, see *delectatio.* — (2), non est naturale Deo velle aliquid aliorum quae non ex necessitate vult; neque tamen innaturale, aut contra naturam, sed est voluntarium, PP. Q. 19. Art. 3 ad 3; sed tendere ad non esse est innaturale et violentum cuilibet creaturae, PP. Q. 104. Art. 1 ob. 3; quod autem est contra naturam dicitur esse innaturale, PS. Q. 6. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 6. Art. 4; PS. Q. 34. Art. 1 c; PS. Q. 38. Art. 1 (bis); C. G. 1. 19; C. G. 1. 82; et passim. On **delectabile innaturale**, see *delectabilis*; on **habitudo innaturalis**, see *habitudo*; on **motus innaturalis**, see *motus*; on **quies innaturalis**, see *quies*; on **transmutatio innaturalis**, see *transmutatio.*

innātus, a, um, *P. a.*, *inborn, innate, inherent, natural*, the opposite of *infusus* and *adquisitus.* Peccata autem carnalia habent vehementius impulsivum, id est, ipsam concupiscentiam carnis nobis innatam, PS. Q. 73. Art. 5 c; nec debet dici quod peccatum originale sit habitus infusus aut acquisitus per actum, nisi primi parentis non autem huius personae, sed per vitiatam originem innatus, PS. Q. 82. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 58. Art. 2; PS. Q. 6. Art. 5; PS. Q. 32. Art. 5; PS. Q. 93. Art. 6, in quot.; et passim. On **forma innata**, see *forma*; on **habitus innatus**, see *habitus*; on **iustitia innata**, see *iustitia*; on **principium innatum**, see *principium*; on **scientia innata**, see *scientia*; on **similitudo innata**, see *similitudo*; on **species innata**, see *species.*

innecto, ere, nexui, nexum, 3, *v. a.*, used *fig.*, (1) *to connect, join, mingle with*, (2) *to implicate, involve.* — (1), omnium observatio aliquo contactu religionis innexa est, SS. Q. 95. Art. 3 c, in quot. — (2), sed solemnizatio facit contrarium, quia poenitentem multis defectibus innectit, PTS. Q. 28. Art. 1 ob. 3.

innitor, i, nixus, or nisus, 3, *v. dep.*, (1) *lit., to lean* or *rest upon, to support one's self by anything*, used with *dat.*, (2) *fig., to lean upon, rely on, rest on, depend on*, used with the *dat.* — (1), omnis enim qui uno pede claudicat, solum illi pedi innititur quem sanum habet, SS. Q. 180. Art. 7 ad 4, in quot. — (2), potest autem voluntas divina homini manifestari per revelationem, cui fides innititur, PP. Q. 46. Art. 2 c; unde ipsi veritati divinae fides innititur tanquam medio, SS. Q. 1. Art. 1 c; divinatio quae innititur falsae opinioni, SS. Q. 95. Art. 6 c; actus poenitentiae innititur divinae misericordiae. sed confessio magis innititur sapientiae propter veritatem, PTS. Q. 7. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 114. Art. 6 (bis); PS. Q. 114. Art. 7; SS. Q. 21. Art. 4 (bis); SS. Q. 96. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 2; PTS. Q. 10. Art. 4; et passim.

innocens, entis, *adj.*, *that harms no one, blameless, guiltless, innocent.* Sicut praecepit Abrahae ut occideret filium innocentem, (ob. 2), . . ., ergo praeceptum Abrahae factum quod filium innocentem occideret, SS. Q. 104. Art. 4 ad 2; non solum vocavit adolescentem innocentem, sed etiam Matthaeum peccatorem, SS. Q. 189. Art. 1 ad 1; ergo Christum innocentem non tradidit passioni et morti, (ob. 1), . . ., innocentem hominem passioni et morti tradere, PT. Q. 47. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 68. Art. 4; SS. Q. 88. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 9; PTS. Q. 55. Art. 10 (bis); PTS. Q. 59. Art. 3; PTS. Q. 62. Art. 6. — **innocens**, entis, *m.*, *the guiltless man.* Magis teneatur ad gratias reddendas Dei innocens quam poenitens, . . ., magis teneatur ad gratiarum actionem innocens quam poenitens, (ob. 1), . . ., ergo etiam magis tenetur ad gratiam reddendam innocens quam poenitens, (ob. 2), . . ., sed in innocente magis continuatur divinae gratiae beneficium quam in poenitente, . . ., ergo magis tenetur ad gratiarum actionem innocens quam poenitens, (ob. 3), . . ., uno modo ex quantitate dati; ex hoc modo innocens tenetur ad maiores gratiarum actiones, SS. Q. 106. Art. 2 c. — **Sancti Innocentes**, *the Holy Innocents, martyrs*, male children slain by Herod. Unde Bernardus in Serm. SS. Innocentes distinguit tria genera martyrum, PTS. Q. 96. Art. 6 ob. 3. — **innocenter**, *adv.*, *harmlessly, blamelessly, innocently.* Sed Christus innocenter est passus, PT. Q. 46. Art. 6 ob. 5. Cf. PT. Q. 40. Art. 1.

innocenter, *adv.*, see *innocens.*

innocentia, ae, *f.*, *innocence, the quality of being innocent*, (1) *freedom from sin*, guilt or moral wrong in general; *without stain*, the state of being untainted with or unacquainted with evil which was the condition of Adam, and consequently the human race, before the Fall; *moral purity*, (2) freedom from specific guilt; the fact of not being guilty of that with which one is charged; *guiltlessness*, (3) freedom from cunning or artifice; *guilelessness, simplicity*, (4) *collect. concr.*—(1) homo in statu innocentiae homini non dominabatur, (ob. 1), . . ., illud quod est introductum in poenam peccati, non fuisset in statu innocentiae, . . ., ergo in statu innocentiae non erat homo homini subiectus, (ob. 2), . . ., sed libertas est unum de praecipuis bonis quod in statu innocentiae non defuisset, (ob. 3), . . ., conditio hominum in statu innocentiae non erat dignior quam conditio angelorum, (a), . . ., primo ergo modo accepto dominio, in statu innocentiae homo homini non dominaretur, PP. Q. 96. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 100. Art. 2 (bis); SS. Q. 163. Art. 3; PT. Q. 89. Art. 3; PTS. Q. 82. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 5; et passim. — (2), innocentia patientis diminuit dolorem passionis, (ob. 5), . . ., innocentia patientis minuit dolorem passionis quantum ad numerum, . . ., qui tamen dolor in eo augetur ex innocentia, PT. Q. 46. Art. 6 ad 5. — (3), Christus in vitulo offertur, propter virtutem crucis; in agno, propter innocentiam, PS. Q. 102. Art. 3 ad 2; fuit figura passionis Christi, qui propter innocentiam dicitur agnus, PT. Q. 75. Art. 6 c. — (4), factae sunt leges, ut earum metu humana coerceatur audacia, tutaque sit inter improbos innocentia, PS. Q. 95. Art. 1 a, in quot.

Innocentius, ii, *m.* — (1) *Innocent* I, bishop of Rome after Anastasius, from May 402 to March 417 A.D. He was a native of Albano. Rome was sacked by Alaric during his pontificate. He took measures against the Manichaeans, Montanists, and Priscillianists, corresponded with St. John Chrysostom in the latter's exile, and confirmed the condemnation of Pelagius by African synods. St. Thomas quotes his authority in three places in the S.T. — (2) *Innocent* III, Pope (Lotario de Conti), one of the greatest popes of the Middle Ages, son of Count Trasimund of Segni and nephew of Clement III, born 1160 at Anagni and died June 16, 1216 at Perugia. He expounded the relations between the Empire and the Papacy in a decree afterwards embodied in the

Corpus Iuris. He is author of a work entitled *De Sacro Altaris Mysterio*, to which St. Thomas frequently refers, sometimes, however, ascribing his quotation to Hugh of St. Victor, — (3) *Innocent* IV, pope, (Sinibaldo de Fieschi), count of Lavagna, born at Genoa, date unknown; died at Naples, December 7, 1254. He is the author of *Apparatus in quinque libros decretalium.* — (1), et Innocentius I Papa dicit, PT. Q. 89. Art. 3 ob. 2. Cf. PT. Q. 72. Art. 10; PT. Q. 82. Art. 7. — (2), sicut Innocentius III dicit, lib. IV, *De myst. missae*, PT. Q. 82. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 4; PT. Q. 4. Art. 2; PT. Q. 77. Art. 8; PT. Q. 78. Art. 1; PTS. Q. 45. Art. 4; PTS. Q. 55. Art. 9; et passim. — (3), et secundum statutum Innocentii IV, ad hoc quod probatio obligationem voti praecedat, SS. Q. 88. Art. 9 ob. 3. Cf. SS. Q. 189. Art. 2; PTS. Q. 25. Art. 3.

innōminābilis, e, *adj.*, *innominable, unmentionable, not fit to be named.* Etiam propter vitium contra naturam potest procedi ad divortium; sed tamen non fit ita mentio de ipso, tum quia est passio innominabilis, PTS. Q. 62. Art. 1 ad 4.

innōminātus, a, um, *adj.*, *unnamed, without a name.* Cum sint duae processiones in divinis, altera eorum quae est per modum amoris, non habet proprium nomen, . . ., unde et relationes quae secundum huiusmodi processionem accipiuntur, innominatae sunt, PP. Q. 36. Art. 1 c; similiter et origo active significata prior est secundum intellectum quam relatio personae originantis, quae non est personalis; sicut actus notionalis spirationis secundum intellectum praecedit proprietatem relativam innominatam communem Patri et Filio, PP. Q. 40. Art. 4 c; sed illud genus commune est innominatum, sicut etiam genus proximum calidi et frigidi est innominatum, PP. Q. 78. Art. 3 ad 3; passio quae direct opponitur concupiscentiae, innominata est; quae ita se habet ad malum, sicut concupiscentia ad bonum; quaedam vitia innominata sunt, SS. Q. 127. Art. 1 ad 3; similiter etiam et circa honores sunt duae virtutes: una quidem circa mediocres honores, quae innominata est, SS. Q. 129. Art. 2 c; unde et vitium quod opponitur ebrietati innominatum est, SS. Q. 150. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 36. Art. 1 c; PP. Q. 40. Art. 4 c; PP. Q. 78. Art. 3 (bis); PS. Q. 30. Art. 2; SS. Q. 157. Art. 2; habitus qui medium tenet in ira, est innominatus, SS. Q. 157. Art. 2 ad 2.

innōtesco, ere, tui, 3, *v. inch., n., to become known*, used *absol.*, with *dat.* Et secundum hos duos potest innotescere persona. igitur persona Patris non potest innotescere per hoc quod sit ab alio, sed per hoc quod a nullo est, . . ., sed inquantum aliquis est ab eo, innotescit dupliciter; quia inquantum Filius est ab eo, innotescit notione paternitatis. inquantum autem Spiritus sanctus est ab eo, innotescit notione communis spirationis. Filius autem potest innotescere per hoc quod est ab alio, nascendo, PP. Q. 32. Art. 3 c; in rebus autem creatis aliquod principium primum innotescit dupliciter: uno quidem modo, inquantum est principium primum per hoc quod habet relationem ad ea quae ab ipso sunt; alio modo, inquantum est primum principium per hoc quod non est ab alio. sic igitur et Pater innotescit quidem paternitate et communi spiratione per respectum ad personas ab eo procedentes; inquantum autem est principium non de principio innotescit per hoc quod non est ab alio; quod pertinet ad proprietatem innascibilitatis, quam significat hoc nomen ingenitus, PP. Q. 33. Art. 4 c; ex hoc vero quod conceptus mentis angelicae ordinatur ad manifestandum alteri per voluntatem ipsius angeli, conceptus mentis unius angeli innotescit alteri, PP. Q. 107. Art. 1 c; et ideo oportet quod talis oratio innotescat toti populo, SS. Q. 83. Art. 12 c; non ergo debuit Incarnationis mysterium, per quod mundo innotuit, usque in finem mundi differt, PT. Q. 1. Art. 6 a; sed innotuit eis, PT. Q. 44. Art. 1 ad 2; sed ut innotescat ei quod sit absolutus, PTS. Q. 8. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 33. Art. 4 (passim); PP. Q. 107. Art. 1; SS. Q. 104. Art. 4; SS. Q. 108. Art. 3; PT. Q. 36. Art. 2; PT. Q. 11. Art. 1; et passim.

innovābilis, e, *adj.*, *subject to change.* Si igitur ipsum aeviternum non sit inveterabile, nec innovabile, PP. Q. 10. Art. 5 c.

innovātio, ōnis, *f.*, *a renewing, an alteration, innovation, renewal.* Alii vero assignant differentiam inter haec tria per hoc quod aeternitas non habet prius et posterius; tempus autem prius et posterius cum innovatione et veteratione; aevum habet prius et posterius sine innovatione et veteratione, PP. Q. 10. Art. 5 c; oportet quod tantum deteriorata fuerint, quantum dicuntur esse melioranda in hominis innovatione, (ob. 4), . . ., ad hoc innovatio mundi ordinatur ut etiam mundo innovato, (c), . . ., ignis purgans non causabit innovationis formam, (ad 1), . . ., unde et hoc quod in veteri Testamento de innovatione mundi legitur, PTS. Q. 91. Art. 3 ad 6. Cf. PS. Q. 32. Art. 2; PT. Q. 70. Art. 4; PTS. Q. 74. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 9 (passim); PTS. Q. 91. Art. 2; PTS. Q. 91. Art. 5 (passim); et passim.

innovo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to renew, alter.* Innovabuntur etiam omnia in glorificatione Sanctorum, PP. Q. 73. Art. 1 ob. 3; quia totus mundus innovabitur, Christo veniente, et sanctis resurgentibus, ut dicitur, PTS. Q. 73. Art. 2 c; ergo corpora caelestia non innovabuntur per maioris claritatis susceptionem, (ob. 1), . . ., si innovato homine, corpora caelestia innoventur, . . ., ergo nec innovato homine innovabuntur, (ob. 3), . . ., totus mundus innovabitur in melius, (a), . . ., innovatio mundi ordinatur ut etiam mundo innovato, (c), . . ., corpora caelestia per ignem non sint purganda, sunt tamen divinitus innovanda, PTS. Q. 91. Art. 3 ad 1. Cf. PTS. Q. 91. Art. 1 (passim); PTS. Q. 91. Art. 4 (passim); PTS. Q. 91. Art. 5 (passim). — **innovātus**, a, um, *P. a.*, *renewed, made new.* Et ex refulgentia divinae claritatis in corporibus innovatis, PP. Q. 12. Art. 3 ad 2; scilicet spiritualis et corporalis, non solum in corporibus humanis glorificandis sed etiam in toto mundo innovando, PP. Q. 66. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 45. Art. 2; PTS. Q. 97. Art. 2.

innoxius, a, um, *adj.*, *innocent, that does harm to none, not guilty, blameless.* Debet diligentius examinare testes, ut inveniat occasionem liberandi innoxium, SS. Q. 64. Art. 6 ad 3; qui tenetur ad restituendam eam vel ad ostendendum se esse innoxium, SS. Q. 66. Art. 5 ad 3; et illi qui sunt de maioribus criminibus accusati, prius quam innoxii demonstrentur, SS. Q. 68. Art. 1 ob. 1; si accepta carne Filius Dei animam omisit, aut innoxiam sciens, medicinae indigentem non credidit, PT. Q. 5. Art. 3 c, in quot.

innumerābilis, e, *adj.*, *countless, innumerable.* Haec autem sunt nobis innumerabilia, (ob. 3), . . ., tertio modo potest considerari effectus gubernationis in particulari; et sic sunt nobis innumerabiles, PP. Q. 103. Art. 4 c; si igitur animae simul crearentur cum corporibus, quotidie innumerabiles spirituales substantiae perfectioni universi adderentur, PP. Q. 118. Art. 3 ob. 2. Cf. PT. Q. 31. Art. 4, in quot.; PT. Q. 36. Art. 5, in quot.; PT. Q. 43. Art. 4, in quot.

innumerus, a, um, *adj.*, *countless, innumerable.* Multo autem magis est conservanda salus reipublicae, per quam impediuntur occisiones plurimorum, et innumera mala et temporalia, et spiritualia, SS. Q. 40. Art. 4 c; superbus fortasse esset, si ducatum plebis innumerae sine trepidatione susciperet, SS. Q. 133. Art. 1 ad 3, in quot.; bene duces exhortari dicti sunt exercitus ululare, quia prima vitia deceptae menti quasi sub quadam ratione se inserunt; sed innumera quae sequuntur, PT. Q. 41. Art. 4 c, in quot.

innuo, ere, ui, ūtum, 3, *v. n.*, *to intimate, to make known formally, to notify, announce, state*, used with *acc.*, *ut* and *subj.* Unde ad hoc innuendum Augustinus in sua expositione dicit, PP. Q. 39. Art. 8 c; innuitur enim talis divisio etiam a philosophis, PP. Q. 79. Art. 10 c; cum ei discipuli humiliter innuerent ut pro usu monasterii possessiones quae offerebantur acciperet, SS. Q. 188. Art. 7 ob. 4, in quot. Cf. PS. Q. 103. Art. 2 c; PS. Q. 104. Art. 4 (ter).

innuptus, a, um, *adj., unmarried.* Dicens quod mulier innupta cogitat quae Dei sunt, SS. Q. 88. Art. 11 c, in quot.; videretur enim culpam obumbrare voluisse mendacio innupta praegnans, PT. Q. 29. Art. 1 c, in quot.; utrum post divortium debeant manere innupti, PTS. Q. 62 pr.

inobēdiens, entis, *P. a., disobedient.* Subsecuta est in poenam eius eo quod ipse fuit inobediens Deo, PP. Q. 96. Art. 1 c; sed per omne peccatum fit homo inobediens praeceptis Ecclesiae, SS. Q. 39. Art. 1 ob. 2; tunc dicitur aliquis esse inobediens, (ob. 3), . . ., et ideo inobedientem esse divinis praeceptis est peccatum mortale, . . ., et ideo etiam inobedientia, qua quis inobediens est praeceptis superiorum, est peccatum mortale, SS. Q. 105. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 105. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 12.

inobedientia, ae, *f., disobedience.* Ut scilicet anima suae inobedientiae ad Deum in illo praecipue membro poenam patiatur, PS. Q. 17. Art. 9 ad 3; videtur quod obedientia non sit specialis virtus. obedientiae enim inobedientia opponitur sed inobedientia est generale peccatum, (ob. 1), . . ., sic ergo, si obedientia proprie accipiatur, secundum quod respicit per intentionem formalem rationem praecepti, erit specialis virtus, et inobedientia peccatum speciale, . . ., et ad inobedientiam requiritur quod actualiter contemnat praeceptum, . . ., et inobedientia pro omissione eiusdem ex quacumque intentione, sic obedientia erit generalis virtus, et inobedientia generale peccatum, SS. Q. 104. Art. 2 ad 1; nunc autem non est malum culpae, sed poenae tantum, quae est inobedientia concupiscentiae ad rationem, PTS. Q. 49. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 95. Art. 1; PS. Q. 89. Art. 3; SS. Q. 105. Art. 2 (passim); SS. Q. 163. Art. 1; PT. Q. 70. Art. 4; et passim.

inolesco, ere, lēvi, olitum, 3, *v. n.* and *a.*, used *fig., to prevail, be in force, have effect* or *power.* Et inde etiam hominum consuetudo inolevit ut reges et principes, quos oportet in reverentia haberi a subditis, et pretiosioribus vestibus ornentur, PS. Q. 102. Art. 4 c; postmodum vero inolevit quorumdam schismaticorum et haereticorum error homines rebaptizantium, PT. Q. 66. Art. 8 c; perniciosus in tuis partibus inolevit abusus, PT. Q. 74. Art. 8 a, in quot.; unde inolevit modus loquendi, ut ea in quae corpus humanum resolvitur, cineres dicantur, PTS. Q. 78. Art. 2 ad 2.

inopia, ae, *f.*, (1) *in gen., want, lack, scarcity of anything,* (2) *in partic.,* (a) *want,* esp. of *necessaries, need,* (b) *transf.,* of a speaker, *poverty of words.* — (1), mensuras rerum venalium necesse est in diversis locis esse diversas, propter diversitatem copiae et inopiae rerum. — (2) (a), autem illi qui susceperunt pecunias ab aliis acquisitas, liberalius expendant, quasi existentes inopiae inexperti, . . ., timor enim inopiae ex eius experientia procedens, impedit, SS. Q. 117. Art. 4 ad 1; mori fugientem inopiam, vel cupidinem, vel aliquid triste, non est fortis, SS. Q. 125. Art. 2 ad 2, in quot.; ostendit Dominus filios sapientiae intelligere, non in abstinendo, nec in manducando esse iustitiam, sed in aequanimitate, SS. Q. 184. Art. 7 ad 1, in quot. Cf. SS. Q. 125. Art. 4, in quot.; PT. Q. 37. Art. 3, in quot.— (2) (b), et ideo propter vocabulorum inopiam huiusmodi habitudines significamus vocabulis amoris et dilectionis, PP. Q. 37. Art. 1 c.

inopīnābiliter, *adv., without doubt,* used in the S.T. only in quot. Inopinabiliter soli lunam incidentem videbamus, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2, in quot.

inopīnātus, a, um, *adj., not expected, unexpected.* Cum enim aliquis habet honorem vel divitias, et postea incurrit alicuius detrimentum, illud detrimentum apparet maius, tum propter vicinitatem contrarii, tum quia erat inopinatum, PS. Q. 48. Art. 3 ad 3. — **inopīnātum,** i, *n., something unexpected,* hence, **ex opinato,** adverbially, *unexpectedly.* Sicut etiam magna bona ex inopinato venientia causant maiorem delectationem, PS. Q. 48. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 123. Art. 9; SS. Q. 184. Art. 8.

inops, opis, *adj.*, (1) of persons, *poor, helpless through poverty, indigent,* (2) of things inanimate, *poor, characterized by poverty.* — (1), inops non potest esse magnificus, PS. Q. 65. Art. 1 ob. 2; negotiatorem clericum, ex inope divitem, ex ignobili gloriosum, quasi quamdam pestem fuge, SS. Q. 77. Art. 4 ob. 3, in quot.; non tamen ut illos ditiores fieri velis ex eo quod tu potes conferre inopibus, SS. Q. 185. Art. 7 ad 2, in quot. — (2), an vitam inopem et laboriosam fugientes, vacui, pasci atque vestiri voluerint, SS. Q. 187. Art. 4 c, in quot.

inordinātē, *adv.*, see *inordinatus.*

inordinātio, ōnis, *f., inordination, disorder,* the condition of being inordinate in conduct, affections, etc.; *inordinateness.* Et e contrario inordinatio pertinet ad rationem mali, PP. Q. 109. Art. 1 ob. 1; et ideo si per peccatum corrumpatur principium ordinis quo voluntas hominis subditur Deo, erit inordinatio, quantum est de se, irreparabilis, (c), . . ., et ideo, durante inordinatione, semper durat poena, PS. Q. 87. Art. 3 ad 4; causa dispositiva idololatriae fuit, ex parte hominis, naturae defectus, vel per ignorantiam intellectus, vel per inordinationem affectus, SS. Q. 94. Art. 4 ad 1; si autem inordinatio amoris intra hoc sistat, SS. Q. 118. Art. 4 c; quia inordinatio culpae non reducitur ad ordinem iustitiae nisi per poenam, PT. Q. 86. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 82. Art. 3 (passim); PS. Q. 100. Art. 5 (passim); SS. Q. 53. Art. 3 (passim); SS. Q. 163. Art. 1 (passim); PTS. Q. 3. Art. 3; et passim.

inordinātus, a, um, *adj., not arranged, disordered, irregular,* synonym of *deordinatus,* the opposite of *ordinatus.* Sed in bonis angelis nihil est inordinatum, PP. Q. 109. Art. 1 ob. 1; est autem inordinatum quod aliquis, ubi potest recursus haberi ad humana subsidia, pro solo corpore sustentando, miraculose sibi cibum quaerere velit, PT. Q. 41. Art. 4 ad 1; non est autem possibile quod aliquid sit simul ordinatum et inordinatum, 1 Cael. 23 b. Cf. SS. Q. 32. Art. 6; PS. Q. 75. Art. 1; PS. Q. 78. Art. 1; PS. Q. 84. Art. 1; SS. Q. 40. Art. 4; et passim. On **actus inordinatus,** see *actus* under 1; on **affectio inordinata,** see *affectio*; on **amor inordinatus,** see *amor* under 1; on **concupiscentia inordinata,** see *concupiscentia* under 1; on **conversio inordinata,** see *conversio* under 3; on **delectatio inordinata,** see *delectatio*; on **dispositio inordinata,** see *dispositio* under 4; on **elementum inordinatum,** see *elementum* under 1; on **ira inordinata,** see *ira* under 1; on **libido inordinata,** see *libido* under 1; on **motus inordinatus,** see *motus* under 1; on **passio inordinata,** see *passio* under 3; on **phantasma inordinatum,** see *phantasma* under 2. — **inordinātē,** *adv., irregularly, without order, inordinately, excessively.* Ex verbis inordinate prolatis incurritur haeresis, PP. Q. 31. Art. 2 c; ex eo ergo quod aliquis inordinate suo corpore utitur per luxuriam, iniuriam facit Deo, qui est principalis dominus corporis nostri, SS. Q. 153. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 72. Art. 2 (bis); PS. Q. 77. Art. 4 (bis); PS. Q. 86. Art. 1 (bis); SS. Q. 21. Art. 1 (bis); SS. Q. 24. Art. 10 (bis); et passim.

inquam, 3, *v., defect.,* the only forms found are inquam, inquit, inquiunt; *I say, he says, they say.* Deus posuit hominem in paradiso, ut ipse Deus operaretur, et custodiret hominem; operaretur, inquam, iustificando ipsum, PP. Q. 102. Art. 3 c; timor inquit, ille castus permanens in saeculum saeculi, SS. Q. 19. Art. 11 c; nullis, inquiunt, competentibus signis tantae maiestatis indicia claruerunt, PT. Q. 43. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 39. Art. 3; SS. Q. 77. Art. 4; SS. Q. 94. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 3; PT. Q. 17. Art. 1.

inquantum, see *quantus.*

inquiēto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to disquiet, disturb.* Illis in quibus charitas incipit, quamvis proficiant, principalior tamen cura imminet ut resistant peccatis, quorum impugnatione inquietantur, SS. Q. 24. Art. 9 ad 2; et ideo qui conscientiam alicuius inquietat, confundendo ipsum, SS. Q. 75. Art. 1 ad 3; inquantum radicitus

evellit passiones adversitatum, quibus anima inquietatur, SS. Q. 136. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 35. Art. 1, in quot.; SS. Q. 55. Art. 6, in quot.; SS. Q. 141. Art. 2; SS. Q. 167. Art. 2.

inquiētūdo, inis, *f.*, *disquietude, uneasiness, restlessness of mind* or *body*. De acedia vero dicit oriri septem, quae sunt: otiositas, somnolentia, importunitas mentis, inquietudo corporis, instabilitas, verbositas, curiositas, (ob. 3), . . ., dicitur inquietudo corporis, quando scilicet aliquis per inordinatos motus membrorum vagacitatem indicat mentis, SS. Q. 35. Art. 4 ad 3; sint avaritiae filiae, quae dicuntur, scilicet proditio, fraus, fallacia, periuria, inquietudo violentia, . . ., proditio autem, fraus et fallacia opponuntur prudentiae, periuria religioni, inquietudo spei, (ob. 1), . . ., appetitus autem turpis lucri pertinet ad inquietudinem, SS. Q. 118. Art. 8 ad 3. Cf. PP. Q. 86. Art. 4; PP. Q. 98. Art. 2; SS. Q. 40. Art. 2; SS. Q. 40. Art. 4; SS. Q. 47. Art. 9; SS. Q. 182. Art. 3.

inquiētus, a, um, *adj.*, *restless, unquiet*. Habet tamen multos defectus, ex quibus appetitus remanet inquietus et perturbatus, SS. Q. 29. Art. 2 ad 3; fecisti nos, Domine, ad te; et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te, SS. Q. 175. Art. 1 ob. 1, in quot. Cf. SS. Q. 47. Art. 9, in quot.; SS. Q. 130. Art. 2, in quot.; SS. Q. 132. Art. 2, in quot.; SS. Q. 182. Art. 4, in quot.

inquinātio, ōnis, *f.*, *a defiling*, used *fig*. Inquinatio dicitur esse in conscientia, non sicut in subiecto, sed sicut cognitum in cognitione, PP. Q. 79. Art. 13 ad 2.

inquino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *lit.*, *to defile, stain, befoul, pollute*, (2) *fig.*, *to pollute, defile, corrupt, contaminate*. — (1), nulla genera ciborum immunda sunt, vel hominum inquinare possunt secundum suam naturam, (ad 1), . . ., et ideo ad extirpandum idololatriae cultum praecepit Dominus ut sacerdotes minores, . . ., non inquinarentur in mortibus, PS. Q. 102. Art. 6 ad 11; illi non abstinebant secundum vanam observantiam artis notoriae, sed secundum auctoritatem legis divinae, nolentes inquinari cibis gentilium, SS. Q. 96. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 154. Art. 3 ad 2; PT. Q. 31. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 3, in quot. — (2), quod inquinatae sunt eorum et mens et conscientia, (ob. 2), . . ., inquantum scilicet aliquis scit se esse inquinatum, PP. Q. 79. Art. 13 ad 2; ut scilicet mens hominis passionibus non inquinetur, PS. Q. 69. Art. 3 c; per hoc instruimur quanta sit dignitas humanae naturae, ne eam inquinemus peccando, PT. Q. 1. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 83. Art. 1 (passim); SS. Q. 81. Art. 8; PT. Q. 27. Art. 2; PT. Q. 31. Art. 4; PT. Q. 31. Art. 7; et passim.

inquiro, ere, sīvi, sītum, 3, *v. a.*, *to search, pry, examine, inquire into*. Angeli autem non cognoscunt inquirendo quia hoc pertinet ad discursum rationis, PP. Q. 59. Art. 3 ob. 1; ad considerationem autem theologi pertinet inquirere specialiter solum de potentiis intellectivis et appetitivis, PP. Q. 78. pr.; exponens illud verbum Ioannis, inquirit quae sunt ista opera maiora, quae credentis in eum erant facturi, PT. Q. 43. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 3. Art. 8 c; SS. Q. 118. Art. 1 ad 3; SS. Q. 162. Art. 3 c; SS. Q. 166. Art. 1 ad 2; PT. Q. 50. Art. 3 ad 1; et passim.

inquīsītio, ōnis, *f.*, *a searching into* or *inquiring into, examination, investigation*. Nomen autem rationis (sumitur) ab inquisitione et discursu, SS. Q. 49. Art. 5 ad 3; sicut autem inquisitio pertinet ad rationem, ita iudicium pertinet ad intellectum, SS. Q. 53. Art. 4 c; ad praedictae veritatis inquisitionem perveniri potest, C. G. 1. 4. Cf. PS. Q. 3. Art. 8; PS. Q. 5. Art. 1; PS. Q. 14. Art. 1; PS. Q. 57. Art. 6; PS. Q. 68. Art. 7; et passim. — Kinds of *inquisitio* are: (a), **inquisitio consiliativa**, *the reflecting consideration*. Cf. 3 Eth. 8 a. — (b), **inquisitio contemplativa**, *the contemplating* or *contemplative consideration*. Cf. C. G. 1. 4. — (c), **inquisitio studiosa**, *the zealous* or *earnest consideration*. Secunda autem cognitio habitus fit per studiosam inquisitionem, PP. Q. 87. Art. 2 c. Cf. also C. G. 1. 4.

inquīsītīvē, *adv.*, see *inquisitivus*.

inquīsītīvus, a, um, *adj.*, *examining, investigating, inquisitive*. Unde et speculativis una est dialectica inquisitiva de omnibus, PS. Q. 57. Art. 6 ad 3; unde etiam in speculativis dialectica, quae est inquisitiva, procedit ex communibus, SS. Q. 51. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 59. Art. 3; PS. Q. 14. Art. 4 (bis); SS. Q. 2. Art. 1, in quot.; SS. Q. 4. Art. 1, in quot. — **inquīsītīvē**, *adv.*, *in an investigating way, inquisitively*, synonym of *inquirendo*; the opposite of *assertive* and *determinando*. Canon ille non loquitur assertive, sed inquisitive, sicut ex circumstantia litterae haberi potest, PT. Q. 82. Art. 8 ad 1. Cf. 4 Sent. 44. 3. 3. 2 ad 3.

inquīsītor, ōris, *m.*, *examiner, investigator*, used in S.T. only in quot. Audierunt et abierunt inquisitores, dixerunt et remanserunt doctores, PT. Q. 36. Art. 8 ad 3, in quot.

insānābilis, e, *adj.*, (1) *lit.*, *incurable*, that cannot be cured or healed, (2) *fig.*, *incurable, without remedy*. — (1), Philosophus sanitatem corporis, vel infirmitatem insanabilem, habitum nominari dicit, PP. Q. 50. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 14. Art. 3, in quot. — (2), peccatum insanabile videtur esse gravissimum, . . ., sed peccatum desperationis est insanabile, SS. Q. 20. Art. 3 a; sed quando in maximam malitiam incidunt, et insanabiles fiunt, SS. Q. 25. Art. 6 ad 2; si autem sit insanabilis propter malitiam, SS. Q. 106. Art. 3 ad 5. Cf. SS. Q. 118. Art. 5 (ter); SS. Q. 156. Art. 3; PT. Q. 5. Art. 3.

insānābilitas, ātis, *f.*, *insanability, the quality of being insanable*; *incurableness*. Aut aliquid horum per quae hominis peccata sanantur; et ideo talis insanabilitas pertinet ad maiorem gravitatem peccati. avaritia vero habet insanabilitatem ex parte defectus humani, . . ., unde per talem insanabilitatem non ostenditur peccatum esse gravius, SS. Q. 118. Art. 5 ad 3.

insānia, ae, *f.*, (1) *as a disease, insanity*, (2) as a personal quality, *madness, senselessness, folly*, (3) *fig.*, *excess, extravagance* in anything. — (1), multi enim propter abundantiam amoris et irae sunt in insaniam conversi, PS. Q. 77. Art. 2 c; ex ira aliqui praecipue vertuntur in furorem et insaniam, SS. Q. 46. Art. 3 ob. 3; et ira, quae est insaniae similis, ut Seneca dicit, SS. Q. 155. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 31. Art. 5; PS. Q. 37. Art. 4, in quot.; SS. Q. 157. Art. 3 (passim); SS. Q. 158. Art. 4, in quot. — (2), insania enim videtur dicere quod locus ubi erit corpus gloriosum, esset vacuus, PTS. Q. 83. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 41. Art. 3 c. — (3), quia prima vitia deceptae menti quasi sub quadam ratione se inserunt; sed innumera quae sequuntur, dum hanc ad omnem insaniam pertrahunt, quasi bestiali clamore confundunt, PT. Q. 41. Art. 4 c, in quot. Cf. SS. Q. 36. Art. 4, in quot.

insānio, īre, īvi, ītum, 4, *v. n.*, (1) *to be mad, insane*, (2) *to be foolish, silly*. — (1), sicut patet in his qui propter amorem vel iram insaniunt, PS. Q. 77. Art. 7 c; quod concupiscentia non totaliter ligat rationem, sicut ebrietas, nisi forte sit tanta quod faciat hominem insanire, SS. Q. 150. Art. 4 ad 3; nisi forte tam vehemens passio sit quod usum rationis totaliter tollat, sicut contingit in his qui propter vehementiam irae vel amores insaniunt, SS. Q. 175. Art. 2 ad 2. — (2), sicut Theodorus et Nestorius insanientes conscripserunt, PT. Q. 2. Art. 6 c, in quot.; insaniunt quidam dicentes mysticam benedictionem cessare a sanctificatione, PT. Q. 76. Art. 6 ad 2, in quot.

insānus, a, um, *adj.*, of persons, also of the mind, *insane, not of sound mind, mad*; *unsound*. Nullus ergo fuit ita insanae mentis, qui diceret merita esse causam divinae praedestinationis ex parte actus praedestinantis, PP. Q. 23. Art. 5 c; et qui sani non sunt, insipientes sunt, unde insipientes insanos dicimus, PS. Q. 24. Art. 2 c; nullus enim, nisi insanus, studet se aequare vel praeferre in gloria his qui sunt multo eo maiores, SS. Q. 36. Art. 1 ad 2; illi qui dicuntur prophetae insani et stulti, non sunt veri prophetae, SS. Q. 171. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 125. Art. 1, in quot.; SS. Q. 176. Art. 2; PT. Q. 64. Art. 9, in quot.

insatiābilis, e, *adj., insatiable, that cannot be satisfied.* Insatiabilis est enim delectabilis appetitus, PS. Q. 73. Art. 5 ad 2; sed quod faciat ea cum insatiabili quodam desiderio, SS. Q. 139. Art. 2 c; insatiabilis est concupiscentiae appetitus, PTS. Q. 42. Art. 3 ob. 4, in quot.; infernus enim Prov. XXX inter tria insatiabilia ponitur, PTS. Q. 97. Art. 7 ad 3.

inscius, a, um, *adj., not knowing, ignorant of a thing,* used in the S.T. only in quot. Non velut inscius Dominus inquirit, SS. Q. 95. Art. 4 ad 1, in quot.

inscribo, ere, psi, ptum, 3, *v. a., to inscribe, to write, mark* or *delineate words, a name, characters,* etc., *in* or *on something.* Cuius signum est quod necesse est eis inscribi quosdam characteres, qui naturaliter ad nihil operantur, SS. Q. 96. Art. 2 ad 2; puta aliqui characteres inscripti, praeter signum crucis, SS. Q. 96. Art. 4 c; unde Athanasius dicit in lib. adversus Apollinarium, qui inscribitur: *De natura humana suscepta,* vers. fin., PT. Q. 18. Art. 6 ob. 1; ergo si non inscribebantur, frustra libellus ille tradebatur, (ob. 1), . . ., ergo nullo modo causae repudii ibi in speciali inscribebantur, PTS. Q. 67. Art. 7 a.

inscriptio, ōnis, *f., inscription,* an accusation or challenge at law made under the condition that if it were false, the accuser would undergo the same punishment that would have been inflicted on the accused if found guilty. Accusationem debet inscriptio praecedere, qua aliquis se ad talionem obliget, si in probatione deficiat, (ob. 5), . . ., maritus potest accusare uxorem de adulterio dupliciter: uno modo ad tori separationem coram iudice spirituali, et tunc inscriptio non debet fieri cum obligatione ad poenam talionis, . . ., alio modo ad punitionem criminis in iudicio saeculari, et sic oportet quod praecedat inscriptio, per quam ad poenam talionis se obliget, si in probatione deficiat, (ad 5), . . ., tribus modis in criminibus procedi potest: primo per inquisitionem, . . ., secundo per accusationem, quam debet praecedere legitima inscriptio, PTS. Q. 62. Art. 3 ad 5, in quot. Cf. SS. Q. 33. Art. 7, in quot.; SS. Q. 68. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 55. Art. 10.

insectātor, ōris, *m., a persecutor.* Dicit enim Augustinus, quod quaedam sanctae feminae tempore persecutionis, ut insectatores suae pudicitiae devitarent, se in fluvium deiecerunt, SS. Q. 124. Art. 1 ob. 2.

insectus, a, um, *adj., unhewn.* Quod autem mandatur altare fieri de terra, vel de lapidibus insectis, fuit ad idololatriam removendam, PT. Q. 83. Art. 3 ad 5.

insecūtio, ōnis, *f., pursuit, a pursuing,* a following with a view to reach, or obtain. Alio modo comprehensio largius sumitur, secundum quod comprehensio insecutioni opponitur, PP. Q. 12. Art. 7 ad 1; sicut insecutio per prius debetur bono quam malo, PS. Q. 45. Art. 2 ad 2; et quia motus irae non est per modum retractionis, cui proportionatur frigus, sed magis per modum insecutionis, PS. Q. 48. Art. 2 c.

insensātus, a, um, *adj., senseless,* lacking sense or understanding; *unintelligent, stupid, foolish, insensate.* Unde secundum synesim dicuntur aliqui in graeco sunetoi, id est, sensati, . . ., sicut e contrario qui carent hac virtute, dicuntur asunetoi, id est, insensati, SS. Q. 51. Art. 3 c; sicut patet de Apostolo qui dixit: O insensati Galatae, (ob. 2), . . ., Dominus discipulos vocavit stultos, et Apostolus Galatas insensatos, SS. Q. 72. Art. 2 ad 2. Cf. PTS. Q. 97. Art. 5.

insensibilis, e, *adj.,* (1) *not perceptible to the senses, that cannot be felt,* the opposite of *sensibilis,* (2) *senseless, devoid of the senses, belonging to a senseless being,* likewise the opposite of *sensibilis,* (3) *unsentient, senseless, deadened,* the synonym of *impossibilis,* the Aristotelian ἀναίσθητος (Eth. Nic. II. 8, 1108. b. 21). — (1), aer, quia insensibilis est, non per seipsum connumeratur, sed cum aliis, PP. Q. 71. Art. 1 ad 3; insensibile vel latens sensum, Sensu 18 c; quae sunt nobis insensibiles propter suam parvitatem, 1 Phys. 9 c. Cf. PS. Q. 31. Art. 1 c; PTS. Q. 96. Art. 5 ad 2; 1 Gener. 9 b and d; 2 Gener. 2 a. — (2), omnino carent cognitione, sicut creaturae insensibiles, PS. Q. 1. Art. 2 ob. 1; dicuntur enim insensibiles qui deficiunt circa delectationes tactus, SS. Q. 142. Art. 1 ob. 1. Cf. PS. Q. 40. Art. 3 c; SS. Q. 69. Art. 4 ob. 1; C. G. 3. 49; 4 Sent. 48. 2. 1 ob. 5; Verit. 1. 9 c; et passim. On **natura insensibilis,** see *natura*; on **potentia insensibilis,** see *potentia.* — (3), qui autem omnes fugit, sicut agrestis, insensibilis est, (ob. 2, in quot)., . . ., ille qui abstinet ab omnibus delectationibus praeter rationem rectam quasi delectationes secundum se abhorrens, est insensibilis, sicut agricola, SS. Q. 152. Art. 2 ad 2. Cf. C. G. 3. 136 and 137. — **insensibiliter**, *adv., imperceptibly.* Inanis gloria occulte ingreditur, et omnia quae intus sunt, insensibiliter aufert, SS. Q. 132. Art. 3 ob. 3.

insensibilitas, ātis, *f.,* (1) *senselessness, irrationality,* (2) *insensibility, insentiency, deadness,* synonym of *impassibilitas,* the ἀναισθησία of Aristotle. — (1), homini non potest convenire irrationabilitas vel insensibilitas, C. G. 1. 39. — (2), circa idem obiectum contingit esse diversos habitus malos, sicut circa concupiscentias, intemperantiam et insensibilitatem, PS. Q. 54. Art. 3 ob. 3; contra insensibilitatem passer vivus, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7; sed insensibilitas virtuti temperantiae opponitur, SS. Q. 142. Art. 1 a; hoc pertinet ad vitium insensibilitatis, SS. Q. 142. Art. 1 c; ab omnibus venereorum delectationibus abstinere praeter rationem vitii insensibilitatis, C. G. 3. 136 and 137. Cf. PS. Q. 72. Art. 8; SS. Q. 21. Art. 3; SS. Q. 119. Art. 1; SS. Q. 142. Art. 1, (passim); Virt. 1. 13 ad 6; Somno 3 h; et passim.

insensibiliter, *adv.,* see *insensibilis.*

insēparābilis, e, *adj., that cannot be separated, inseparable.* In formis autem inseparabilibus a subiecto non habet locum praedicta distinctio, . . ., esse autem scitum a Deo est inseparabile a re, PP. Q. 14. Art. 13 ad 3; id quod secundum se convenit alicui, est inseparabile ab ipso, PP. Q. 75. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 92. Art. 2; PT. Q. 50. Art. 3; PT. Q. 86. Art. 6; PTS. Q. 49. Art. 3; PTS. Q. 68. Art. 3; et passim. On **accidens inseparabile,** see *accidens* under 2; on **ens inseparabile,** see *ens.* — **insēparābiliter**, *adv., inseparably.* Est etiam considerandum in corporatione culpae et poenae, quod quaedam poenae habent inseparabiliter coniunctam Dei offensam, sicut separatio a Deo, PTS. Q. 3. Art. 1 ad 4; quod ratio illa procederet, si malum quod inseparabiliter comitatur concubitum esset malum culpae, PTS. Q. 49. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 15. Art. 3; PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 5; PTS. Q. 67. Art. 2; PTS. Q. 95. Art. 3; et passim.

insēparābilitas, ātis, *f., inseparableness,* incapable of being separated, said of two or more united things or persons, or of their connection or relation. Videtur quod inseparabilitas uxoris non sit de lege naturae, . . ., ergo inseparabilitas uxoris non est de lege naturae, PTS. Q. 67. Art. 1 ob. 1. — **inseparabilitas matrimonii,** *the indissolubility of matrimony,* or the incapability of its being annulled. Sed inseparabilitas matrimonii ad sacramenti bonum pertinet, (ob. 2), . . ., ergo inseparabilitas matrimonii magis est contra legem naturae quam de lege naturae, (ob. 4), . . ., sed inseparabilitas matrimonii est huiusmodi, . . ., cum ergo ex hoc habeatur inseparabilitas matrimonii, (a), . . ., et sic inseparabilitas matrimonii est de lege naturae, (c), . . ., inseparabilitas matrimonii magis in bono sacramenti intelligitur quam in bono prolis, (ad 2), . . ., quamvis ergo matrimonii inseparabilitas impediat bonum prolis in aliquo homine, PTS. Q. 67. Art. 1 ad 4. Cf. PTS. Q. 49. Art. 2; PTS. Q. 49. Art. 2 (passim); PTS. Q. 55. Art. 9; PTS. Q. 67. Art. 2.

insēparābiliter, *adv.,* see *inseparabilis.*

insepultus, a, um, *adj., unburied.* Tum quantum ad hoc quod vivit in memoriis hominum, cuius honor dehonestatur, si insepultus

remaneat, SS. Q. 32. Art. 2 ad 1; quarto modo quantum ad corpus, quod quandoque honorifice traditur sepulturae, quandoque vero relinquitur insepultum, PT. Q. 59. Art. 5 c.

insequor, i, cūtus, 3, *v. dep. n.* and *a.*, (1) *lit.*, *to pursue, follow up, press upon, attack*, (2) *fig.*, *to pursue, proceed along with a view to some end.* — (1), canis enim insequens cervum, si ad trivium venerit, PS. Q. 13. Art. 2 ob. 3; si tamen contingat casus quod hostes insequantur aliquos cives, PS. Q. 96. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 123. Art. 6. — (2), sed quia malum habet aliquem ordinem ad bonum, est enim posterius bono, sicut privatio habitu, ideo audacia, quae insequitur malum, est post spem, quae insequitur bonum, PS. Q. 45. Art. 2 ad 1.

1. **insero**, ere, sēvi, sītum, 3, *v. a.*, *to implant*, used *fig.* Si locus aliquis debetur homini, aut debetur ei ratione animae, aut ratione corporis, . . ., cum omnibus insitus sit appetitus caeli, PP. Q. 102. Art. 2 ob. 2. — **insitus**, a, um, *P. a.*, *implanted, infixed, ingrafted*, used *lit.* and *fig.* Cum igitur aliorum animalium corpora naturaliter insita tegumenta, puta pilorum loco vestium, PP. Q. 76. Art. 5 ob. 4; an intelligere causam putandus est animae, qui eam ad accipiendam legem habitu insitae rationis instructam a peccato voluntariae transgressionis nititur separare, PT. Q. 5. Art. 3 c.

2. **insero**, ere, sēvi, sērtum, 3, *v. a.*, (1) *lit.*, (a) *to insert*, used with the *dat.*, (b) *to ingraft*, used *absol.*, (2) *fig.*, (a) *to implant, ingraft*, used with the *dat.*, *acc.* and *dat.*, (b) with *se*, *to insert, introduce into; insinuate itself.* — (1) (a), in hyacinthinis autem vittis, quae palliis inserebantur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 7. — (1) (b), in tribus enim annis fere omnes arbores terrae illius fructum producunt, quae scilicet vel seminando, vel inserendo, vel plantando coluntur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 5. — (2), secundum causales rationes, quas Deus inseruit creaturae corporali, PP. Q. 91. Art. 2 ob. 4; promulgatio legis naturae est ex hoc ipso quod Deus eam mentibus hominum inseruit naturaliter cognoscendam, PS. Q. 90. Art. 4 ad 1; etsi enim in executione operis prius extirpanda sint vitia quam inserendae virtutes, PS. Q. 100. Art. 6 ad 2; intantum dicitur quod obedientia omnes virtutes menti inserit et custodit, SS. Q. 104. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 2. Art. 1 (bis); PS. Q. 63. Art. 3; SS. Q. 104. Art. 3; PTS. Q. 6. Art. 2; PTS. Q. 65. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 2. — (2) (b), prima vitia deceptae menti quasi sub quadam ratione se inserunt, SS. Q. 36. Art. 4 ob. 2, in quot.; ut in his observationibus homines implicati curiosiores fiant et se magis inserant multiplicibus laqueis perniciosi erroris, SS. Q. 96. Art. 3 ad 2, in quot. Cf. PT. Q. 41. Art. 4.

inservio, īre, īvi, ītum, 4, *v. n.* and *a.*, *to be devoted* or *attached to*, *to be submissive to, obey, serve*, used with the *dat.* Potest esse temporalium sollicitudo illicita propter superfluum studium, quod apponitur ad temporalia procuranda, propter quod homo a spiritualibus, quibus principalius inservire debet, retrahitur, SS. Q. 55. Art. 6 c, in quot.; Gregorius dicit: consuetudo est valde reprehensibilis ut in diaconatus ordine constituti modulationi vocis inserviant, SS. Q. 91. Art. 2 ad 3, in quot.; regulae tamen inserviunt laxiori, SS. Q. 188. Art. 2 ad 2, in quot.; cum ergo ad perfectionem humanae multitudinis sit necessarium aliquos contemplativae vitae inservire, PTS. Q. 41. Art. 2 c.

insidiae, ārum, *f.*, *plur.*, (1) in *gen.*, *an artifice, crafty device, snare*, used *lit.* and *fig.*, (2) *military term, an ambush, a disposition* or *arrangement of troops for attacking an enemy from a concealed station*, hence, *unseen peril; device to entrap, snare.* — (1), sed imminebat ei periculum ab exteriori propter insidias daemonum, PP. Q. 113. Art. 4 ad 2; in milvo autem, qui maxime insidiis utitur, designantur fraudulenti, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; homo insidiis utitur non solum in diripiendis bonis alienis, . . ., sed insidiis uti pertinet ad astutiam, (ob. 3), . . ., aliqui insidiis utantur ad caedes aliorum, SS. Q. 55. Art. 8 ad 3; sicut aqua benedicta ordinatur contra insidias daemonum, PT. Q. 65. Art. 1 ad 6. Cf. PT. Q. 44. Art. 1. — (2), videtur quod non sit licitum in bellis uti insidiis, . . ., ergo non est utendum insidiis etiam in bellis iustis, (ob. 1), . . ., insidiae et fraudes fidelitati videntur opponi, . . ., videtur quod non sit contra hostes insidiis utendum, (ob. 2), . . ., videtur quod nullus ex insidiis debeat gerere bella, (ob. 3), . . ., insidiae ordinantur ad fallendum hostes, . . ., nec proprie huiusmodi insidiae vocantur fraudes, SS. Q. 40. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 71. Art. 3 (bis).

insidiātor, ōris, *m.*, *a lurker, plotter.* Sed Philosophus dicit, quod iracundus non est insidiator, sed manifestus, PS. Q. 48. Art. 3 ob. 2.

insidiātrix, īcis, *adj.*, *insidious, cunning, deceitful.* Unde Ambrosius dicit: noli insidiatrices aperire aures, ut putes Filium Dei quasi infirmum rogare, PT. Q. 21. Art. 1 ad 1.

insidior, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to lie in ambush, lie in wait for*, used with the *dat.*, (1) *lit.*, (2) *fig.* — (1), ubi dicit Chrysostomus, quod stare in medio insidiantium, et non apprehendi, divinitatis eminentiam ostendebat, . . ., sed divina potestate se invisibilem insidiantibus constituens, per medium illorum exivit, PT. Q. 44. Art. 3 ad 1; quandoque vir uxorem suspectam de adulterio habens, ei insidiatur, PTS. Q. 62. Art. 3 ad 4. — (2), superbia etiam bonis operibus insidiatur, ut pereant, PS. Q. 55. Art. 4 ob. 5; inimici crucis Christi omnibus factis et verbis nostris insidiantur, SS. Q. 11. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 88. Art. 3, in quot.; SS. Q. 20. Art. 1, in quot.; SS. Q. 162. Art. 6, in quot.; PT. Q. 41. Art. 4, in quot.

insidiōsē, *adv.*, see *insidiosus.*

insidiōsus, a, um, *adj.*, *cunning, deceitful.* Ergo ira non videtur impedire usum rationis, sicut concupiscentia, quae est insidiosa, (ob. 2), . . ., concupiscentia autem dicitur esse latens et insidiosa, PS. Q. 48. Art. 3 ad 2, in quot. — **insidiōsē**, *adv.*, *cunningly, treacherously.* Puta cum hostes se insidiose occultant, PS. Q. 42. Art. 5 ad 3; alio vero modo insidiose et occulte, sicut Pharisaei tentaverunt Christum, SS. Q. 97. Art. 1 c.

insigne, is, *n.*, (1) *lit.*, (a) *a sign, trace* of anything, (b) *a sign* or *trophy of honor*, (c) *a badge, insignia* of a military leader, (2) *fig.*, *a mark* or *token* indicative of anything. — (1) (a), non ergo videtur fuisse conveniens quod in corpore Christi aperturae vulnerum remanerent; etsi remanerent ibi quaedam vulnerum insignia, PT. Q. 54. Art. 4 ob. 2. — (1) (b), cicatrices illae quae in corpore Christi permanserunt, non pertinent ad corruptionem vel defectum, sed ad maiorem cumulum gloriae, inquantum sunt quaedam virtutis insignia, PT. Q. 54. Art. 4 ad 1. — (1) (c), tertium est signum quod pugnatori datur, sicut et in pugna corporali milites insigniis ducum insigniuntur, PT. Q. 72. Art. 4 c. — (2), conveniens fuit ut a primo peccatore usque ad Christum perveniretur mediantibus quibusdam iustis, in quibus praefulgerent quaedam insignia futurae sanctitatis, PT. Q. 4. Art. 6 ad 3.

insignio, īre, īvi, ītum, 4, *v. a.*, *to put a mark upon, to mark; to distinguish* with a mark, used *lit.* and *fig.* Sicut milites, qui adscribebantur ad militiam antiquitus, solebant quibusdam characteribus corporalibus insigniri, . . ., consequens est quod per ea fideles aliquo spirituali charactere insigniantur, PT. Q. 63. Art. 1 c; character proprie est signaculum quodam, quo aliquid insignitur, . . ., sicut charactere insignitur denarius ad usum commutationum; et milites charactere insigniuntur, quasi ad militiam deputati, . . ., et ad hoc insignitur signaculo gratiae, (c), . . ., sicut milites, qui deputantur ad pugnam, insigniuntur signo ducis quo quodammodo ei configurantur, PT. Q. 63. Art. 3 ad 2. Cf. PT. Q. 63. Art. 4; PT. Q. 72. Art. 4; PT. Q. 72. Art. 9. — **insignitus**, a, um, *P. a.*, *marked, branded, sealed.* Sed ad actus convenientes praesenti Ecclesiae deputantur quodam spirituali signaculo eis insignito, quod character nuncupatur, (ad 1), . . ., per hoc enim scitur aliquis esse baptismali charactere insignitus, PT. Q. 63. Art. 1 ad 2.

insignis, e, *adj., remarkable, noted, extraordinary.* Nam etiam apud gentiles, qui multos filios genuerant, aliquo insigni honore donabantur, PS. Q. 105. Art. 3 ad 2; oportebat caput nostrum insigni miraculo secundum carnem nasci de virgine, PT. Q. 28. Art. 1 c, in quot.

insilio, ēre, ui, 4, *v. n., to attack, strike at, revolt against*, used with *in* and *acc.* Si Deo se non subiciat, sed in ipsum praesumptuose insiliat vel eum contemnat, SS. Q. 19. Art. 11 c; sed ad actum aggrediendi, ad quem magis assumit iram quam alias passiones, quia ad iram pertinet insilire in rem contristantem, SS. Q. 123. Art. 10 ad 3; nec est contra rationem patientiae quod aliquis quando opus fuerit, insiliat in eum qui mala facit, SS. Q. 136. Art. 4 ad 3.

insimul, *adv., at the same time, at once*, used in the S.T. only in quot. Sed melius est pro intentione sequendi Dominum insimul omnia donare, et absolutum sollicitudine egere cum Christo, SS. Q. 32. Art. 8 ad 1, in quot.

insinuātio, ōnis, *f.*, (1) *insinuation*, the suggestion or hunting of anything indirectly, covertly, or by allusion or implication, (2) *notification, publication.* — (1), sive indeterminate, ut cum quis petit iuvari a Deo, quod nominat supplicationem; sive solum factum narretur, secundum illud Ioan. XI, 3: ecce quem amas infirmatur, quod vocant insinuationem, PTS. Q. 62. Art. 3 ad 6, in quot. — (2), sicut decretalis dicit, tribus modis in criminibus procedi potest: primo inquisitionem, quam debet praecedere clamosa insinuatio, PTS. Q. 62. Art. 3 ad 6.

insinuo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n., to insinuate, to signify*, or *express indirectly, to give, to understand; to hint, suggest; imply.* Vel per hoc quod sapientia creata et genita nuncupatur, modus divinae generationis nobis insinuatur, PP. Q. 41. Art. 3 ad 4; et sic in utroque opere creationis et formationis Trinitas personarum insinuatur, (ad 3), . . ., commode autem factum est ut prius insinuaretur aliquid inchoatum cui superferri diceretur, PP. Q. 74. Art. 3 ad 4; et rationes illae sunt litterales, sive pertineant ad vitandum idololatriae cultum, sive ad rememoranda aliqua Dei beneficia, sive ad insinuandam excellentiam divinam, PS. Q. 102. Art. 2 c; et iterum propter fidem resurrectionis insinuandam, SS. Q. 83. Art. 11 ad 5. Cf. PT. Q. 2. Art. 11, in quot.; PT. Q. 29. Art. 2; PT. Q. 40. Art. 2; PT. Q. 53. Art. 2; PT. Q. 54. Art. 4.

insipiens, entis, *adj., foolish, ignorant.* Unde contra Empedoclem arguit, quod accideret Deum esse insipientissimum, si discordiam ignoraret, PP. Q. 14. Art. 11 c; et ideo nobiles irascuntur, si despiciantur a rusticis, vel sapientes ab insipientibus, vel domini a servis, PS. Q. 47. Art. 4 c; ita etiam honoratur insipiens, qui ponitur loco Dei, SS. Q. 63. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 65. Art. 1; PP. Q. 72. Art. 1; PS. Q. 2. Art. 6; PS. Q. 24. Art. 2 (bis); SS. Q. 161. Art. 1. — **insipienter**, *adv., foolishly.* Sed quod avertant a Deo, hoc est ex culpa eorum qui insipienter eis utuntur, PP. Q. 65. Art. 1 ad 3.

insipienter, *adv.*, see *insipiens.*

insipientia, ae, *f., insipience, the quality of being insipient; lack of wisdom; unwisdom; foolishness.* Sed stultitia non videtur esse idem quod insipientia; quia insipientia videtur esse solum circa divina, (ob. 1), . . ., unde idem videtur esse insipientia cum stultitia, SS. Q. 46. Art. 1 ad 1; quia talis ignorantia non procedit ex insipientia, SS. Q. 133. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 72. Art. 1; PP. Q. 103. Art. 3; PS. Q. 79. Art. 1 (bis); PT. Q. 25. Art. 3, in quot.

insisto, ere, stiti, 3, *v. n.*, (1) *to follow up, pursue an object* or *enterprise; to press vigorously, apply* or *devote one's self to*, used with the *dat.*, (2) *to insist* on something, *persist*, continue steadfastly in a course of action, used with *ad* and *acc.*, the *dat.* — (1), sed quia huiusmodi beneficia religiosis videntur esse collata ad hoc quod liberius religiosis actibus insistere possint, . . ., tertio, si insistant studio sacrae Scripturae ad communem utilitatem totius Ecclesiae, SS. Q. 187. Art. 4 c; et dum religiosi operibus vitae activae insistunt intuitu Dei, SS. Q. 188. Art. 2 ad 1; ita habitat in corde eius qui divinae contemplationi insistit per dilectionem Dei, SS. Q. 188. Art. 8 ad 2; sed solum illos qui operibus misericordiae insistunt, . . ., contingunt autem aliquos operibus misericordiae insistere qui charitatem non habent, PTS. Q. 99. Art. 5 c. — (2), sed fortius insistit homo ad repellendum odiosum quam ad prosequendum amatum, PS. Q. 29. Art. 3 ob. 3; et ideo diaconi et praelati, quibus competit per praedicationem et doctrinam animos hominum provocare in Deum, non debent cantibus insistere, SS. Q. 91. Art. 2 ad 3; si ergo cultus parentum abstrahat nos a cultu Dei, iam non esset pietatis parentum insistere cultui contra Deum, SS. Q. 98. Art. 4 c.

insolitus, a, um, *adj., unwonted, unusual.* Sunt enim in minimis rebus, sicut in restauratione vel sanatione aegrotorum; nec etiam sunt insolita, (ob. 2), . . ., similiter etiam insolitum dicitur, non quia frequenter non eveniat, PP. Q. 105. Art. 7 ad 2; in Christo autem non poterat esse aliquid novum et insolitum, . . ., potuit tamen aliquid esse ipsi novum et insolitum secundum scientiam experimentalem, PT. Q. 15. Art. 8 c; quod quidem fecit, eam salutando quadam nova et insolita salutatione, PT. Q. 30. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 41. Art. 4 (passim); PS. Q. 42. Art. 5 (passim); PT. Q. 31. Art. 4 (bis); PT. Q. 36. Art. 7, in quot.

insolūbilitas, ātis, *f., insolubility, indissolubility*, (1) *incapable of being terminated*, (2) *incapable of being annulled; perpetually binding.* — (1), sed hoc etiam pertinet ad insolubilitatem irae, SS. Q. 158. Art. 5 ob. 2 — (2), et praeterea insolubilitas matrimonii est de veritate vitae, PTS. Q. 53. Art. 2 c.

insolūtus, a, um, *adj., not solved.* Istam quaestionem movet Philosophus, et eam insolutam dimittit, PS. Q. 4. Art. 2 c; Augustinus hanc quaestionem movet et insolutam relinquit, PS. Q. 81. Art. 2 c.

insomnietas, ātis, *f., sleeplessness.* Refert autem quantum ad perturbationem mentis, quam patiuntur homines propter insomnietatem vel indigestionem, PT. Q. 80. Art. 8 ad 5.

insomnis, e, *adj., sleepless.* Quidam de nocte profunda comedunt aut bibunt, et forte totam noctem insomnem ducentes, PT. Q. 80. Art. 8 ob. 5.

insomnium, ii, *n., sleeplessness.* Dicit enim Philosophus in libro *De Somno et vigilia*, vel lib. *De insomn.*, PS. Q. 80. Art. 2 c.

insono, āre, ui, 1, *v. n., to sound, resound.* Si tamen qui corripitur, filius est promissionis, ut strepitu correptionis forinsecus insonante ac flagellante, PS. Q. 109. Art. 8 ad 2, in quot.; de eo qui videt gladium venientem, et non insonuerit tuba, SS. Q. 10. Art. 12 ob. 5.

inspectio, ōnis, *f.*, (I) *lit.*, (1) *an inspection*, (a) *a looking on, watching, seeing, beholding* something, (b) *plural, spectacles, sights*, (c) *the action of looking in* something as a mirror, (d) in a bad sense, *a staring at*, (2) in *partic., a looking through, examination*, the action of inspecting or looking narrowly into; careful scrutiny or survey; close or critical examination, (II) *fig., consideration, contemplation.* — (I) (1) (a), curiositas videtur esse in inspectione ludorum, . . ., sed inspectio ludorum non videtur esse vitiosa, quia huiusmodi inspectio delectabilis redditur, (ob. 2), . . ., inspectio spectaculorum vitiosa redditur, SS. Q. 167. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 80. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 9; PTS. Q. 35. Art. 2. — (I) (1) (b), unde Chrysostomus dicit, quod adulteros et inverecundos constituunt tales inspectiones, SS. Q. 167. Art. 2 ad 2. — (I) (1) (c), tertium est medium in quo videtur; et hoc est id per cuius inspectionem ducitur visus in aliam rem; sicut inspiciendo speculum, PTS. Q. 92. Art. 1 ad 15. — (II) (1) (d), sicut inspectio mulieris ordinatur ad concupiscendum, SS. Q. 167. Art. 2 c. — (2), sicut auspicium ab inspectione avium, SS. Q. 95. Art. 3 c; quid per caelestium corporum inspectionem de futuris possit praecognosci, . . ., unde

non potest esse quod ex inspectione siderum accipiatur praecognitio futurorum, SS. Q. 95. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 96. Art. 1. — (II), passio autem amoris habet quod non subito exoritur sed per aliquam assiduam inspectionem rei amatae, SS. Q. 27. Art. 2 c; quandoque autem propter amorem ipsius cognitionis quam quis ex inspectione consequitur, SS. Q. 180. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 15. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 3; SS. Q. 180. Art. 4.

inspector, ōris, *m., an examiner,* one who inspects or looks carefully at or into. Sed ad Deum verbis utimur, non quidem ut ei qui est inspector cordium, nostros conceptus manifestemus, SS. Q. 91. Art. 1 c; coram Deo quidem, qui inspector est cordium, testimonium conscientiae sufficit, SS. Q. 103. Art. 1 c; solus Deus inspector est cordium, PTS. Q. 72. Art. 1 ob. 5.

inspicio, ere, spexi, spectum, 3, *v. a., to look at, see, look into, inspect; examine,* (1) *lit.,* (a) *in gen.,* (b) *in partic., to examine* something with a view to finding out its condition, character, nature, etc., (2) *fig., to consider, examine, become acquainted with, comprehend, perceive.* — (1) (a), sicut in speculo inspicitur simul imago rei, PP. Q. 58. Art. 3 ad 1; neque aliquis mons tam altus invenitur, ut inde totus mundus inspici possit, PT. Q. 41. Art. 4 ob. 7. Cf. PT. Q. 44. Art. 2; PTS. Q. 71. Art. 11; PTS. Q. 85. Art. 2; PTS. Q. 85. Art. 3; PTS. Q. 88. Art. 4; et passim. — (1) (b), obstetrix etiam virginis cuiusdam integritatem manu velut explorans, dum inspicit, perdidit, SS. Q. 152. Art. 1 ob. 3, in quot.; gentiles vero, et maxime astrologi consueti sunt stellarum cursus inspicere, PT. Q. 36. Art. 5 c. — (2), prima hierarchia inspicit rationes rerum in ipso Deo, PP. Q. 108. Art. 6 c; secundo quia unusquisque naturaliter diligit illud in quo inspicit suum bonum, . . ., sed benefactor inspicit in beneficiato suum bonum honestum, SS. Q. 26. Art. 12 c; per fidem autem inspicimus caelestia, quae sensum et rationem humanam excedunt, PT. Q. 39. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 5; PP. Q. 58. Art. 3; PP. Q. 58. Art. 4; PP. Q. 84. Art. 7; PS. Q. 95. Art. 1; SS. Q. 129. Art. 3; et passim.

inspirātio, ōnis, *f., infusion, inspiration,* in particular, the divine motion by which the Holy Scriptures were written. Inspiratio autem significat quamdam motionem ab exteriori, PS. Q. 68. Art. 1 c; sic igitur ad prophetiam requiritur inspiratio quantum ad mentis elevationem, SS. Q. 171. Art. 1 ad 4; inspiratio quandoque fit cum abstractione a sensibus, quandoque non, Verit. 12. 9 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 8; PS. Q. 68. Art. 3; SS. Q. 5. Art. 1; SS. Q. 174. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 8; et passim. — Kinds of *inspiratio* are: (a), **inspiratio actualis,** *the inspiration taking place in reality.* Cf. Verit. 12. 9 c. — (b), **inspiratio divina seu supernaturalis,** *the divine* or *supernatural inspiration.* Ex quibus verbis manifeste datur intelligi quod ista septem enumerantur ibi, secundum quod sunt in nobis ab inspiratione divina. inspiratio autem significat quamdam motionem ab exteriori; est enim considerandum quod in homine est duplex principium movens: unum quidem interius, quod est ratio, PS. Q. 68. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 60. Art. 6 (bis); SS. Q. 113. Art. 1; SS. Q. 172. Art. 3; SS. Q. 174. Art. 3; C. G. 1. 4; Verit. 12. 1 c; 2 Cant. 6 a; et passim. — (c), **inspiratio exterior** and **inspiratio interior seu interna,** *the exterior* and *the interior inspiration.* Cf. 1 Cant. 4 and 5; 2 Cant. 5. — (d), **inspiratio interior seu interna,** see *inspiratio exterior.* Testamentum novum pertinere videtur ad internam inspirationem, (ob. 3), . . ., interna autem inspiratio ex sanguinis virtute procedit, secundum quod passione Christi iustificamur, PT. Q. 78. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 89. Art. 1; PT. Q. 52. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 1; 1 Cant. 4 and 5; 2 Cant. 5; et passim. — (e), **inspiratio supernaturalis,** see *inspiratio divina.*

inspirātor, ōris, *m., an inspirer, one who* or *that which inspires.* Peccat quidem iurando, inquantum ponit obicem Spiritui sancto, qui est boni propositi inspirator, SS. Q. 89. Art. 7 ad 2.

inspiro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.,* (1) *lit., to breathe life, a soul into,* (2) *fig.,* (a) *to inspire, to infuse* some thoughts or feeling into a person, to animate by some spiritual influence, said of God or the Holy Spirit, or of a divinity or supernatural agency, (b) *to infuse* something into the mind; *to enkindle, arouse, awaken* in the mind or heart, a feeling, impulse, purpose. — (1) (a), inspirare non est accipiendum corporaliter. sed idem est Deum inspirare, quod spiritum facere, PP. Q. 90. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 90. Art. 3; PT. Q. 6. Art. 3; PT. Q. 33. Art. 2 (bis). — **inspirare in faciem hominis spiraculum vitae,** *to breathe the breath of life into the face of man.* Et inspiravit in faciem eius spiraculum vitae, (ob. 3), . . ., non ergo debuit dicere quod inspiravit in faciem eius spiraculum vitae, (ob. 4), . . ., et inspiravit in faciem eius spiraculum vitae, intelligitur de Spiritu sancto, sicut et Dominus insufflavit in apostolos, PP. Q. 91. Art. 4 ad 3, in quot. — (2) (a), sed oportet praesupponi aliquod auxilium gratuitum Dei interius animam moventis, sive inspirantis bonum propositum, PS. Q. 109. Art. 6 c; in statu primae conditionis non erat auditus ab homine exterius loquente sed a Deo interius inspirante, SS. Q. 5. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 33. Art. 7; SS. Q. 83. Art. 5; SS. Q. 172. Art. 1; SS. Q. 172. Art. 6 (passim); PT. Q. 36. Art. 8; PT. Q. 47. Art. 3 (ter); PT. Q. 84. Art. 1. — (2) (b), et ideo quaedam dicuntur a choro, quae pertinent ad populum, quorum quaedam chorus totaliter prosequitur, quae scilicet toti populo inspirantur, PT. Q. 83. Art. 4 ad 6.

inspissātio, ōnis, *f., inspissation,* the action of becoming thick or dense; *condensation.* Nec esset possibile tantum de corpore terreno ex aere generari nisi magna et valde sensibili inspissatione aeris facta, PT. Q. 77. Art. 5 c.

inspissātus, a, um, *adj., thickened.* Si tamen ex liquore sic inspissato exprimatur aqua subtilis, PT. Q. 66. Art. 4 ad 2.

instabilis, e, *adj.,* (1) *lit., instable, lacking stability; unstable,* (2) *fig., inconstant, changeable.* — (1), quod monstrat Virgo supernaturaliter concipiens, et aqua instabilis terrenorum pedum sustinens gravitatem, PT. Q. 19. Art. 1 ad 1, in quot. Cf. PT. Q. 28. Art. 2; PT. Q. 45. Art. 2. — (2), prohibetur enim esse caecus, id est, ne sit ignorans; ne sit claudus, id est, instabilis, et ad diversa se inclinans, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

instabilitas, ātis, *f., instability,* the quality of being unstable; lack of stability in regard to position, condition, or moral qualities; want of steadiness, fixity, or firmness of purpose or character. De acedia vero dicit oriri septem, quae sunt otiositas, somnolentia, importunitas mentis, inquietudo corporis, instabilitas, verbositas, curiositas, (ob. 3), . . ., dicitur inquietudo corporis, quando scilicet aliquis per inordinatos motus membrorum vagacitatem indicat mentis; quantum autem ad diversa loca dicitur instabilitas; vel potest accipi instabilitas secundum mutabilitatem propositi, SS. Q. 35. Art. 4 ad 3; sed hanc opinionem satis probabiliter excludit varietas fortunae, et infirmitas humani corporis, scientiae et virtutis imperfectio, et instabilitas, PTS. Q. 75. Art. 1 c.

instans, antis, *n., instant, moment,* synonym of *nunc,* the indivisible of time, which is not time. In tempore aliud est quod indivisibile, scilicet instans, PP. Q. 42. Art. 2 ad 4; quidam dixerunt, motum localem angeli esse in instanti, PP. Q. 53. Art. 3 c; inter quaelibet duo instantia esse tempus medium, PP. Q. 63. Art. 6 ad 4; in instanti absque successione, PS. Q. 113. Art. 7 c; non est proportio instantis ad tempus, quia instans non est pars temporis, 1 Cael. 12 r; quando materia iam perfecte disposita est ad formam, eam recipit in instanti, C. G. 2. 19; idem instans est principium futuri et finis praeteriti, C. G. 2. 36; nullus autem motus localis cuiuscumque corporis potest esse subitus sive in instanti, 2 Anim. 14 h. Cf. PP. Q. 25. Art. 2 (bis); PT. Q. 34. Art. 3 (passim); PT. Q. 75. Art. 7 ob. 1; PT. Q. 89. Art. 2; 3 Cael. 4 d; et passim. On **unitas instantis,** see *unitas.* — Kinds of *instans* are: (a), **instans nunc,** *the moment of now.* Sic patet quod ratio illa instantis nunc, quod

semper sit principium et finis temporis, supponit aeternitatem temporis, PP. Q. 46. Art. 1 ad 7. — (b), **instans signatum,** *the designated* or *determined instant.* Cf. Pot. 5. 5 ob. 10.

instantāneus, a, um, *adj., sudden, instantaneous,* synonym of *momentaneous* and *subitus,* the opposite of *successivus.* Ergo iustificatio impii non est successiva, sed instantanea, (a), . . ., liberum arbitrium hominis, cuius motus potest esse instantaneus secundum naturam, (c), . . ., si motus eius esset instantaneus, in eodem instanti compleretur. motus autem liberi arbitrii, qui est velle, non est successivus, sed instantaneus, SS. Q. 113. Art. 7 ad 4. Cf. PP. Q. 46. Art. 2; PP. Q. 53. Art. 3 (bis); PP. Q. 63. Art. 5 (bis); PP. Q. 63. Art. 6; PT. Q. 75. Art. 7 (passim). On **actio instantanea,** see *actio*; on **motus instantaneus,** see *motus*; on **mutatio instantanea,** see *mutatio.*

instantia, ae, *f.,* (1) *a stand, objection,* (2) *force, vehemence, insistence* in speaking. — (1), sed propter instantiam haereticorum est accommodatum ex ordinatione concilii ut possit poni pro relativis, PP. Q. 29. Art. 4 c; ferendo instantiam, per quam ostenditur defectus in forma syllogizandi, 1 Anal. 22 e. Cf. PP. Q. 14. Art. 13 ad 3; PP. Q. 32. Art. 2; PP. Q. 52. Art. 3 c; C. G. 1. 13; 8 Phys. 9 g; et passim. — Kinds of *instantia* in this sense are: (a), **instantia propria,** *the proper* or *special objection.* Id est, conveniens generi, de quo inquiritur, 2 Cael. 22 i. — (b), **instantia rationabilis** and **instantia sophistica,** *the rational* and *the sophistic objection.* Cf. 2 Cael. 22 i. — (c), **instantia realis,** *the real objection.* Cf. 2 Cael. 22 i. — (d), **instantia sophistica,** see *instantia rationabilis.* — (e), **instantia universalis,** *the universal objection* or *that expressed through a universal opinion.* Cf. 1 Anal. 22 e. — (2), tunc etiam non debet cum magna instantia averti, propter pericula imminentia, PTS. Q. 64. Art. 2 ad 4; per orationis instantiam, C. G. 3. 96. Cf. PT. Q. 89. Art. 3, in quot.

instar, *n. indecl.,* used with *ad* and followed by the *gen., like.* Sed contra eos est Decretalis quae expresse dicit: ad instar inquit, eorum qui societatem interpositione fidei contrahunt, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 5.

instauro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to restore, reestablish.* Ut imaginem Dei, in qua naturaliter facti sumus, instauret in nobis, PS. Q. 109. Art. 4 ad 1, in quot.; sic habuit instrumentalem virtutem ad omnes immutationes miraculosas faciendas, ordinabiles ad incarnationis finem, qui est instaurare omnia, PT. Q. 13. Art. 2 c.

instīgātio, ōnis, *f., instigation, incitement.* Ita etiam discedunt ab instigatione bonorum angelorum, PP. Q. 113. Art. 1 ad 3.

instīgo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to urge, stimulate, stir up, incite, excite,* to bring about by incitement or persuasion. Dicitur enim conscientia testificari, ligare vel instigare, vel etiam accusare, . . ., et secundum hoc dicitur conscientia ligare, vel instigare, PP. Q. 79. Art. 13 c; non enim omnia peccata committuntur diabolo instigante, PP. Q. 114. Art. 3 c; videtur quod diabolus non possit inducere ad peccandum interius instigando, . . ., ergo diabolus secundum interiores motus non potest hominem instigare ad malum, PS. Q. 80. Art. 2 ob. 1; sed concupiscentia maxime instigat ad venerea, PTS. Q. 65. Art. 4 ob. 4. Cf. PP. Q. 34. Art. 1; PP. Q. 79 Art. 12; PP. Q. 81. Art. 3 (bis); PP. Q. 116. Art. 1; SS. Q. 36. Art. 2, in quot.

instinctus, ūs, *m., instigation, impulse,* springing from the nature, and anticipating deliberation. Unde necesse est ponere quod in primum motum voluntatis voluntas prodeat ex instinctu alicuius exterioris moventis, PS. Q. 9. Art. 3 c; causa autem operationum brutorum animalium est instinctus quidam quo moventur motu naturali, SS. Q. 95. Art. 7 c; quae causantur ex instinctu cogitationum nostrarum, Eph. 2. 1. Cf. PP. Q. 114. Art. 3; PS. Q. 9. Art. 5 (bis); PS. Q. 68. Art. 2 (passim); SS. Q. 69. Art. 5; PT. Q. 69. Art. 5; et passim. On **iudicare ex naturali instinctu,** see *iudicare*; on **operari naturali instinctu,** see *operari*; on **velle naturali instinctu,** see *velle.* — Kinds of *instinctus* are: (a), **instinctus daemonis seu diaboli,** *the instigation of the devil.* Cf. C. G. 3. 120; Mal. 3. 4 c. — (b), **instinctus diaboli,** see *instinctus daemonis.* Non omnes cogitationes nostrae malae semper diaboli instinctu excitantur (a, in quot.), . . ., sic ergo non est necessarium omnia peccata ex instinctu diaboli provenire, (c), . . ., si qua peccata absque instinctu diaboli perpetrantur, per ea tamen fiunt homines filii diaboli, inquantum ipsum primo peccantem imitantur, PP. Q. 114. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 188. Art. 5, in quot.; PT. Q. 8. Art. 7, in quot. — (c), **instinctus divinus,** *the divine impulse.* Dona sunt quaedam hominis perfectiones quibus homo disponitur ad hoc quod bene sequatur instinctum divinum, PS. Q. 68. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 1 (ter); PS. Q. 103. Art. 1; SS. Q. 67. Art. 1; SS. Q. 97. Art. 2; SS. Q. 171. Art. 5 (bis); et passim. — (d), **instinctus interior,** *the inner impulse.* Ante tempus legis, iusti per interiorem instinctum instruebantur de modo colendi Deum, quos alii sequebantur, SS. Q. 93. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 122. Art. 4; SS. Q. 174. Art. 3; PT. Q. 36. Art. 5 (bis); PT. Q. 60. Art. 5; Quodl. 2. 4. 6 ad 3; et passim. — (e), **instinctus naturae seu naturalis,** *the impulse of nature* or *the natural impulse.* Talis motus in eis est ex instinctu naturae, PS. Q. 15. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 10 c; PP. Q. 78. Art. 4 c; PP. Q. 83. Art. 1 c; PS. Q. 12. Art. 5 c; PS. Q. 40. Art. 3 ad 1; PS. Q. 40. Art. 4 ad 2; C. G. 3. 75, 117, 119, 123, 131, and 132; 2 Sent. 20. 2. 2 ad 5; et passim. — (f), **instinctus naturalis,** see *instinctus naturae.*

instituo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a.,* (I) (1) *lit., to establish, create; put,* or *place* something some place, (2) *to lay out* something, (3) *to erect, set up* an altar, image, temple, etc., (II) *fig.,* (1) in gen., *to set up, establish, found, ordain; to introduce* or *bring into use,* (2) *to institute* a sacrament, (3) *to initiate, start* something, (4) *to establish* in an office, charge, or position, (a) *to institute, consecrate* someone for divine service, (b) *to place* one in spiritual charge, (c) *to appoint* as instructor, king, heir, etc., (5) *to enjoin, ordain, command, order,* used with *ut, quod* and *subj.,* (6) *to teach, instruct; to establish* in principles, (7) *to determine; to fix* in the mind, *resolve upon.* — (I) (1), conveniens fuit ut in orientali parte paradisus terrenus institueretur a Deo, PP. Q. 102. Art. 1 c; ergo etiam ibi debuit institui habitatio hominis, (ob. 1), . . ., paradisus, . . ., in vanum videtur a Deo institutus fuisse, PP. Q. 102. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 103. Art. 4. — (I) (2), sicut etiam nunc liceret emere aliquem agrum communem ad instituendum ibi cemeterium, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3. — (I) (3), ex quo patet quod domus sanctuarii non est instituta ad hoc quod Deum capiat, PS. Q. 102. Art. 4 ad 1; templa et altaria instituuntur ad sacrificia offerenda. sed templa et altaria instituuntur angelis et sanctis, SS. Q. 85. Art. 2 ob. 3; neque in veteris legis tabernaculo seu templo, neque etiam nunc in Ecclesia imagines instituuntur, SS. Q. 94. Art. 2 ad 1. — (II) (1), Stoici enim posuerunt quod passiones animae non possunt esse in sapiente sive virtuoso; peripatetici vero, quorum sectam Aristoteles instituit, PS. Q. 59. Art. 2 c; sed claves Ecclesiae non sunt de iure naturali institutae, PTS. Q. 6. Art. 2 a; ex quo patet ratio nominis et causae, quia scilicet talis propinquitas ab Ecclesia instituta est propter honestatem, PTS. Q. 55. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 1; PTS. Q. 44. Art. 3; PTS. Q. 55. Art. 10. — The following phrases show a varied use of *instituere*: **instituere nomen,** *to coin a name.* Sicut patet in nomine visionis, . . ., nam primo quidem est institutum ad significandum id quod facit manifestationem in sensu visus, PP. Q. 67. Art. 1 c; est enim hoc nomen sacerdos institutum ad significandum eum qui sacra dat in sacramentorum dispensatione, PTS. Q. 36. Art. 3 ad 1. — **instituere verbum,** *to vary a word* by using it in a particular mood. Consequenter autem competit hominibus, qui verbo suo alios movent per imperium ad aliquid faciendum; et ad hoc instituta sunt verba imperativi modi, . . ., quasi expressio quaedam affectus

desiderantis id quod verbo exprimitur; et ad hoc instituta sunt verba optativi modi, SS. Q. 76. Art. 1 c. — **instituere religionem,** *to establish a religious order.* Videtur quod nulla religio possit institui ad praedicandum, . . ., non ergo ad hoc aliqua religio potest institui, (ob. 1), . . ., id ad quod religio instituitur, . . ., non ergo ad huiusmodi actus potest aliqua religio institui, . . ., ergo inconveniens est quod aliqua religio instituatur ad actus praedictos, (ob. 3), . . ., convenienter religio institui potest ad opera vitae activae, SS. Q. 188. Art. 4 c. — **instituere indulgentiam,** *to put an indulgence on something connected with divine worship.* Cuiusmodi etiam indulgentiae a beato Gregorio in stationibus Romae institutae sunt, PTS. Q. 25. Art. 2 c. — **instituere vestes ministrorum in Ecclesia,** *to prescribe certain vestments for the ministers of the Church.* Videtur quod vestes ministrorum non convenienter sint in Ecclesia institutae, PTS. Q. 40. Art. 7 ob. 1. — (II) (2), videtur quod matrimonium non debuerit institui ante peccatum, (ob. 1), . . ., sed matrimonium fuit institutum etiam post peccatum, (ob. 3), . . ., et ideo matrimonium, secundum quod ordinatur ad procreationem prolis, quae erat necessaria etiam peccato non existente, institutum fuit ante peccatum, PTS. Q. 42. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 108. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 1 (passim); PT. Q. 74. Art. 1; PTS. Q. 48. Art. 2; PTS. Q. 49. Art. 1; et passim. — (II) (3), beatus Ambrosius in Ecclesia Mediolanensi cantus instituit, SS. Q. 91. Art. 2 a. — (II) (4) (a), sed episcopus in hoc quod alios ministros instituit, et Ecclesiam fundavit, PTS. Q. 40. Art. 4 ad 3. — (II) (4) (b), ministri Ecclesiae instituuntur in Ecclesia divinitus fundata, PTS. Q. 6. Art. 6 c. — (II) (4) (c), primi parentis, inquantum scilicet ipse instituebatur ut pater et instructor totius humani generis, PP. Q. 101. Art. 1 ad 1; sed Dominus regem instituendo, PS. Q. 105. Art. 1 ob. 5; sicut consanguinitas facit aliquem dignum ad hoc quod instituatur haeres patrimonii, SS. Q. 63. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 184. Art. 6. — (II) (5), nam primo quidem instituit ut bellum iuste iniretur, . . ., secundo instituit ut fortiter bellum inceptum exequerentur, PS. Q. 105. Art. 3 c; et ideo in favorem negotiorum pro quibus crux ipsi datur, institutum est quod vir possit absque consensu uxoris crucem accipere, PTS. Q. 64. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 120. Art. 1; PTS. Q. 8. Art. 4; PTS. Q. 71. Art. 13. — (II) (6), sub lege autem facta est revelatio prophetica de his quae pertinent ad fidem Deitatis, excellentius quam ante, quia iam oportebat circa hoc institui non solum speciales personas, aut quasdam familias sed totum populum, SS. Q. 174. Art. 6 c. — (II) (7), si igitur a Deo institueretur numerus salvandorum, plures essent salvandi quam damnandi, PP. Q. 23. Art. 7 ob. 3.

institūtio, ōnis, *f.*, (1) *an arrangement, placing,* the action of *placing* or *setting* something in some place, as the erection of a statue, (2) *institution,* the action of instituting or establishing; setting on foot or in operation; *foundation, ordainment;* the fact of being instituted, (3) *the establishment* or *ordination* of a sacrament, esp. of the Holy Eucharist by Christ, (4) *a preparation,* the action of fitting someone beforehand for a particular service; *a making ready, induction,* a synonym of *consecratio,* (5) *instruction, education, teaching, training,* (6) *an authorization, precept, decree, commandment, ordinance,* (7) *an institute, elements of instruction;* a book of first principles, *an elementary treatise.* — (1), puta cum aliquis ore pronuntiat excellentiam alicuius, . . ., puta in exenniorum vel munerum oblatione, ut imaginum institutione, SS. Q. 103. Art. 1 c; quidam enim quasdam creaturas pro diis colebant absque institutione imaginum, . . ., et ideo opportune prohibetur etiam ipsarum imaginum institutio, SS. Q. 122. Art. 2 ad 2. — (2), quamvis secundum alios dici possit, quod prima institutio specierum ad opera sex dierum pertinet, PP. Q. 69. Art. 2 c; praecepta iudicialia et caeremonialia ex sola institutione vim habent, (c), . . ., praecepta caeremonialia et iudicialia sunt determinativa praeceptorum decalogi ex vi institutionis, PS. Q. 100. Art. 11 ad 2; sed a Deo praefixus est nobis terminus orandi per institutionem orationis dominicae, SS. Q. 83. Art. 14 ob. 3; sed determinatio sacrificiorum est ex institutione humana vel divina, SS. Q. 85. Art. 1 ad 1; sed in aliis quae sunt de institutione apostolorum, cum Ecclesia habeat nunc eamdem potestatem statuendi et destituendi, PTS. Q. 66. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 72. Art. 1; PS. Q. 5. Art. 7; SS. Q. 88. Art. 3; PT. Q. 64. Art. 2 (passim); PTS. Q. 6. Art. 6 (bis). — **institutio nominis,** *the signification* or *meaning of a name.* Unde cum secundum primam institutionem nominis dos ad carnale matrimonium pertineat, PTS. Q. 95. Art. 1 c. — (3), sacramenta autem ex vi institutionis suum habent effectum, PT. Q. 38. Art. 3 ad 3; quia de institutione sacramentorum, quae Christus instituit, fit mentio in Evangelio, (ob. 1), . . ., ergo multo fortius omnia sacramenta novae legis habent institutionem ab ipso Christo, (a), . . ., et ideo potius institutionem Baptismi, et Poenitentiae, et Eucharistiae, et Ordinis factam a Christo narraverunt, PTS. Q. 29. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 66. Art. 2 (passim); PT. Q. 70. Art. 2; PT. Q. 70. Art. 4 (passim); PTS. Q. 42. Art. 2 (passim); et passim. — (4), ex parte autem colentium duo possunt considerari; scilicet eorum institutio ad cultum divinum, quod fit per quamdam consecrationem vel populi, vel ministrorum, PS. Q. 101. Art. 4 c; quorum primum est institutio in statu colendi Deum; et haec quidem institutio communiter quantum ad omnes fiebat per circumcisionem, sine qua nullus admittebatur ad aliquid legalium, (c), . . ., unde et separari ab aliis praecipiuntur, quasi specialiter ad ministerium cultus divini prae aliis deputati, et totum quod circa eos fiebat in eorum consecratione vel institutione, . . ., et ideo in institutione ministrorum tria fiebant: primo enim purificabantur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 8 et 9; dantur autem quaedam praecepta de institutione principum et officio eorum, PS. Q. 104. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 1. — (5), abbas Nesteros distinguens diversa religionum studia, dicit: quidam summam intentionis suae erga eremi secreta et cordis constituunt puritatem; quidam erga institutionem fratrum et coenobiorum curam, SS. Q. 188. Art. 2 c, in quot. — (6), hoc enim est ex institutione divinae providentiae ut nihil agat ultra suam virtutem, PS. Q. 114. Art. 2 c; Ecclesia, secundum Domini institutionem, charitatem suam extendit ad omnes non solum amicos, verum etiam inimicos, SS. Q. 11. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 104. Art. 3 (passim); PS. Q. 108. Art. 2 c; SS. Q. 57. Art. 2; SS. Q. 81. Art. 2; SS. Q. 87. Art. 1 (bis); SS. Q. 88. Art. 7; SS. Q. 93. Art. 2; et passim. — (7), superbia debeat poni vitium capitale Isidorus enim et Cassianus, *De institut. coenob.*, enumerant superbiam inter vitia capitalia, SS. Q 162 Art 8 ob. 1; sicut Rabanus dicit, De instit. cleric. lib. 1, cap. 30, PT. Q. 72. Art. 11 ad 3. Cf. PT. Q. 66. Art. 10; PT. Q. 68. Art. 8; PT. Q. 71. Art. 3.

institūtor, ōris, *m.*, (1) *a founder, creator, institutor,* one who institutes or establishes, (2) *a teacher, instructor.* — (1), homo non est institutor naturae, PP. Q. 22. Art. 2 ad 3; et hoc Dominus paupertatis institutor docuit suo exemplo, SS. Q. 189. Art. 7 c; sicut patet de institutoribus legum, (a), . . ., consequens est quod solus Deus sit sacramentorum institutor, PT. Q. 64. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 92. Art. 4; PS. Q. 4. Art. 2. — (2), et ideo tantum dabatur patribus, qui erant institutores fidei, SS. Q. 1. Art. 7 ad 3.

institūtum, i, *n.*, *a precept, rule, command,* or a collection of rules constituting a prescribed guide for conduct or action. Tertio ordinatur divinus cultus ad quamdam directionem humanorum actuum secundum instituta Dei, qui colitur, SS. Q. 92. Art. 2 c; et hoc etiam docet Cassianus in lib. IV. De institutis coenobiorum, SS. Q. 189. Art. 9 ob. 1. Cf. SS. Q. 35. Art. 1; SS. Q. 35. Art. 3; SS. Q. 158. Art. 1; PTS. Q. 61. Art. 2 ad 2.

insto, āre, stiti, stātum, 1, *v. n.*, (1) *lit., to draw nigh, approach,* (2) *fig.*, (a) *to follow eagerly, pursue,* used with the *dat.*, (b) *to demand earnestly, insist upon,* used with *subj.*, (c) *to assail, attack* morally

with a view to produce changes in the feelings, character, conduct, used *absol.*, with *ad* and the *gerund.* — (1), unde etiam Apostolus excludit falsum intellectum quem quidam ex suis verbis conceperant, ut crederent diem Domini iam instare, PTS. Q. 88. Art. 3 ad 3. — (2) (a), sed Christus non habuit excellentissime scientiam acquisitam; non enim institit studio litterarum, quo perfectissime scientia acquiritur, PT. Q. 9. Art. 4 ob. 1. — (2) (b), tamen, sicut dicit Augustinus, raro et ex magna necessitate obiurgationes sunt adhibendae; in quibus non nobis, sed ut Domino serviatur, instemus, SS. Q. 72. Art. 2 ad 2, in quot. Cf. SS. Q. 33. Art. 7 c, in quot. — (2) (c), unde Ambrosius dicit super Lucam quod diabolus instare formidat, PP. Q. 114. Art. 5 c; tunc maxime instat diabolus ad tentandum, cum viderit solitarios, PT. Q. 41. Art. 2 ob. 2, in quot.

instructio, ōnis, *f.*, *instruction*, (1) the action of instructing or teaching; the imparting of knowledge, information, (2) a making known to a person what he is required to do; *a direction, order, mandate*, oral or written. — (1), unde et Christus ad discipulorum instructionem respondit, signa operum ostendens, SS. Q. 2. Art. 7 ad 2; ubi fides periclitatur, quilibet tenetur fidem suam aliis propalare, vel ad instructionem aliorum fidelium, SS. Q. 3. Art. 2 ad 2; scientia legis est adeo annexa officio sacerdotis, . . ., et ideo non oportuit specialia praecepta dari de instructione sacerdotum, SS. Q. 16. Art. 2 ad 3; utilior est instructio multorum quam unius, PT. Q. 42. Art. 1 ob. 3. Cf. SS. Q. 171. Art. 4; PT. Q. 15. Art. 8; PT. Q. 67. Art. 8; PT. Q. 83. Art. 4; PTS. Q. 65. Art. 3; PTS. Q. 67. Art. 2 (passim); — (2), Deus custodit hominem sicut universalis instructor, cuius instructor ad hominem pervenit mediantibus angelis, PP. Q. 113. Art. 1 ad 2; lex in suis praeceptis habet communem instructionem, SS. Q. 140. Art. 1 ad 2.

instructor, ōris, *m.*, *an instructor, one who instructs; a teacher.* Esse perfectum in scientia fuit individuale accidens primi parentis, inquantum scilicet ipse instituebatur ut pater et instructor totius humani generis, PP. Q. 101. Art. 1 ad 1; Deus custodit hominem sicut universalis instructor, PP. Q. 113. Art. 1 ad 2; confusio esset disciplinae, nisi esset unus principalis instructor, PT. Q. 67. Art. 8 ad 3; sicut autem aliquis de novo natus indiget instructore in his quae pertinent ad conservationem vitae, PT. Q. 72. Art. 10 c.

instructus, a, um, *P. a.*, see *instruo.*

instrūmentālis, e, *adj.*, *instrumental*, operative only by power conferred by another, the opposite of *principalis.* Causa secunda instrumentalis non participat actionem causa superioris, nisi inquantum per aliquid sibi proprium dispositive operatur ad effectum principalis agentis, PP. Q. 45. Art. 5 c; in actione quidem causatur malum propter defectum alicuius principiorum actionis, vel principalis agentis vel instrumentalis, PP. Q. 49. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 3 c; PP. Q. 21. Art. 4 c; PP. Q. 36. Art. 3 ad 2; PT. Q. 56. Art. 1 ad 2; PT. Q. 62. Art. 1 c; et passim. On **agens instrumentale**, see *agens*; on **causa instrumentalis**, see *causa*; on **creans instrumentale**, see *creare*; on **virtus instrumentalis**, see *virtus.* — **instrūmentāliter**, *adv.*, *in the manner or the sense of an instrument, instrumentally*, synonym of *ministerialiter*, the opposite of *auctoritative* and *principaliter.* Gratia est in Sacramentis novae legis instrumentaliter, PP. Q. 43. Art. 6 ad 4; ministri Ecclesiae instrumentaliter operantur in sacramentis, eo quod quodammodo eadem ratio est ministri et instrumenti, PT. Q. 64. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 5 c; PT. Q. 8. Art. 1 ad 1; PT. Q. 16. Art. 11; PT. Q. 62. Art. 5 (bis); PT. Q. 64. Art. 8; C. G. 1. 13; et passim. On **operari instrumentaliter**, see *operari*; on **tentare instrumentaliter**, see *tentare*; on **movere instrumentaliter**, see *movere.*

instrūmentāliter, *adv.*, see *instrumentalis.*

instrūmentum, i, *n.*, *an implement, instrument*, synonym of *organum*, the opposite of *agens principale, causa principalis*, and *movens principale.* Although an instrument makes a specific contribution to the production of an effect, it operates only in virtue of motion or power given it from the principal cause; otherwise it would not be an instrument. Hoc autem proprie dicitur instrumentum, per quod aliquis operatur, PT. Q. 62. Art. 1 c; hoc enim dicimus instrumentum, quo agens operatur, 1 Perih. 6 d; est enim ratio instrumenti, quod sit movens motum, C. G. 2. 21; instrumentum dupliciter dicitur. uno modo proprie, quando scilicet aliquid ita ab altero movetur, quod non confertur ei a movente aliquod principium talis motus, sicut serra movetur a carpentario, . . ., alio modo dicitur instrumentum magis communiter, quidquid est movens ab alio motum, sive sit in ipso principium sui motus, sive non, Verit. 24. 1 c; instrumentum autem agit, inquantum est motum, 2 Cael. 19 b; instrumentum enim non agit in virtute propriae formae, sed inquantum movetur a principali agente, quod per suam formam agit, 1 Gener. 13 b; instrumentum non solum servit ad exsequendam operationem agentis, sed ad ostendendum virtutem ipsius, 4 Sent. 44. 1. 2. 1 ad 1; omne autem instrumentum oportet definiri ex suo fine, qui est usus instrumenti, 1 Perih. 7 a. Cf. PP. Q. 78. Art. 1; PS. Q. 101. Art. 4 (bis); PT. Q. 19. Art. 2 (passim); PT. Q. 62. Art. 3, (quater); PT. Q. 65. Art. 1 (passim); et passim. On **frui sicut instrumento**, see *frui.* — Kinds of *instrumentum* are: (a), **instrumentum animatum** and **instrumentum inanimatum**, the Aristotelian ὄργανον ἔμψυχον and ὄργανον ἄψυχον (Eth. Nic. VIII. 13, 1161. b. 4; Pol. I. 3, 1253 b. 28), *the animated* or *living instrument* (sicut servus, qui movetur ad imperium domini, 3 Sent. 13. 1. 1 ad 4) and *the inanimate* or *lifeless instrument* (sicut securis, 3 Sent. 13. 1. 1 ad 4). Cf. SS. Q. 188. Art. 4; PT. Q. 18. Art. 1 (ter); C. G. 3. 79; 2 Sent. 13. 1. 1 ad 4; 4 Sent. 6. 1. 2. 1 ad 1; 8 Eth. 11 l; 1 Pol. 2 f; et passim. — (b), **instrumentum assumptum seu exterius seu extrinsecum seu separatum** and **instrumentum coniunctum seu unitum**, *the instrument assumed by an active being* or *externally joined to it* or *separated from it* and *the instrument naturally bound* or *joined with a substance.* Verbum autem Bernardi potest exponi, quod spiritus creati indigeant corporali instrumento, non naturaliter unito, sed ad aliquid assumpto, PP. Q. 51. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 62. Art. 5 c; C. G. 4. 41; 2 Cael. 3 a; 2 Anim. 9 l. — (c), **instrumentum commune** and **instrumentum proprium**, *the common* and *the proper instrument.* Cf. C. G. 4. 41. — (d), **instrumentum coniunctum**, *an instrument that is naturally united to the agent.* See *instrumentum assumptum.* Sacramentum operatur ad gratiam causandam per modum instrumenti. est autem duplex instrumentum: unum quidem separatum, ut baculus; aliud autem coniunctum, ut manus. per instrumentum autem coniunctum movetur instrumentum separatum, sicut baculus per manum principalis autem causa efficiens gratiae est ipse Deus, ad quem comparatur humanitas Christi sicut instrumentum coniunctum; sacramentum autem sicut instrumentum separatum, PT. Q. 62. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 64. Art. 3; PT. Q. 64. Art. 4. — (e), **instrumentum exterius seu extrinsecum**, see *instrumentum assumptum.* Habet quamdam principalitatem et causalitatem respectu instrumentorum extrinsecorum, qui sunt ministri Ecclesiae, PT. Q. 64. Art. 3 c. — (f), **instrumentum inanimatum**, see *instrumentum animatum.* Nam instrumentum inanimatum, sicut securis aut serra, movetur ab artifice per solum motum corporalem, PT. Q. 18. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 7. Art. 1; PT. Q. 64. Art. 8; PT. Q. 78. Art. 1; PTS. Q. 18. Art. 1. — (g), **instrumentum naturale**, *the natural instrument.* Cf. 1 Perih. 6 d. — (h), **instrumentum necessarium** and **instrumentum propter bene esse**, *the necessary* and *the advantageous instrument.* Cf. 3 Cael. 7 f. — (i), **instrumentum proprium**, see *instrumentum commune.* Sicut bos vel equus est alicuius, ut utatur eo cum voluerit, secundum ius civile, sicut proprio instrumento, SS. Q. 10. Art. 12 c. — (j), **instrumentum propter bene esse**, see *instrumentum necessarium.* — (k), **instrumentum rationis**, *the instrument of reason.* Cf. Perih. 7 a. — (l), **instrumentum regulans** and in-

strumentum regulatum, *the regulating* or *ordering* and *the regulated* or *ordered instrument*. Cf. 2 Sent. 18. 2. 3 ad 2; 2 Anim. 8 e. — (m), **instrumentum regulatum,** see *instrumentum regulans.* — (n), **instrumentum separatum,** see *instrumentum assumptum.* Cf. PT. Q. 62. Art. 5 (ter); PT. Q. 64. Art. 4. — (o), **instrumentum unitum,** see *instrumentum assumptum.* Cf. PT. Q. 7. Art. 7; PT. Q. 13. Art. 3. — (p), **instrumentum vocale,** *the instrument of voice* or *of speech.* Cf. 2 Sent. 2. 2. 2 ad 5. — **effectus assimilatur in forma non quidem instrumento, sed principali agenti,** see *effectus.* — **non est procedere in infinitum in instrumentis** (8 Phys. 9 d), *there is no unending succession of instrumental causes.*

instruo, ere, xi, ctum, 3, *v. a.,* (1) *lit., to build, construct,* (2) *fig., to provide with information, to teach, instruct.* — (1), sed homines ipsum colentes corporales sunt; et propter eos oportuit speciale tabernaculum vel templum instrui ad cultum Dei, PS. Q. 102. Art. 4 ad 1. — (2), quia plura tenentur explicite credere maiores, qui habent officium alios instruendi, quam alii, SS. Q. 2. Art. 6 ad 1; sed catechumeni, qui instruuntur in catechismo, (ob. 1), . . ., catechumeni instruuntur de fide per sacram Scripturam, PT. Q. 71. Art. 4 ob. 2; sed doctrina veteris Testamenti adhuc est magis remota quam doctrina novi, quia non instruit de hoc sacramento nisi in figuris, PTS. Q. 37. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 68. Art. 2; SS. Q. 95. Art. 6; SS. Q. 140. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 3; PT. Q. 67. Art. 7; PT. Q. 67. Art. 8; et passim. — **instructus,** a, um, *P. a., instructed, taught, informed.* Quidam autem sunt volentes credere, sed nondum instructi, scilicet catechumeni, . . ., quidam vero sunt fideles, et instructi, PTS. Q. 37. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 154. Art. 2; PT. Q. 30. Art. 2; PT. Q. 67. Art. 8 (bis); PT. Q. 68. Art. 3.

insufficiens, entis, *adj., inadequate, insufficient,* the opposite of *sufficiens.* Unde erit comparatio dilectionis Dei perfectae, quae extendit se etiam ad proximum, ad dilectionem Dei insufficientem et imperfectam, SS. Q. 27. Art. 8 c; pauper, id est, insufficiens mihi, quia mundanas copias non habeo, SS. Q. 187. Art. 5 a, in quot. Cf. PP. Q. 52. Art. 3; PS. Q. 81. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 110. Art. 2; SS. Q. 133. Art. 1; et passim. On **agens insufficiens,** see *agens;* on **coactio insufficiens,** see *coactio;* on **definitio insufficiens,** see *definitio;* on **dilectio insufficiens,** see *dilectio;* on **principium insufficiens,** see *principium.* — **insufficienter,** *adv., inadequately, insufficiently.* Sed contra, videtur quod insufficienter et diminute enumerentur, PS. Q. 70. Art. 3 a; insufficienter ergo prohibetur sola idololatria, SS. Q. 122. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 48. Art. 5; PP. Q. 74. Art. 3; PS. Q. 46. Art. 8; PS. Q. 68. Art. 4; PS. Q. 108. Art. 2; et passim.

insum, esse, fui, futurus, *v. n., to exist in* or *upon (something else), be indwelling.* Accidentis esse est inesse, PS. Q. 110. Art. 2, in quot.; cum enim accidens sit, eius esse est inesse; unde nihil est aliud ipsam secundum essentiam augeri, quam eam magis inesse subiecto, quod est magis eam radicari in subiecto, SS. Q. 24. Art. 4 ad 3; multa sunt, quae non possunt inesse indivisibilibus, quae tamen necesse est inesse naturalibus corporibus, 3 Cael. 3 d. Cf. PP. Q. 117. Art. 1 (bis); PS. Q. 7. Art. 1 (quater); PS. Q. 10. Art. 1 (bis); SS. Q. 2. Art. 3; SS. Q. 24. Art. 11; et passim. On **minor de inesse,** see *minor;* on **propositio de inesse et de inesse impliciter,** see *propositio;* on **syllogismus de inesse,** see *syllogismus.* — Kinds of *inesse* are: (a), **inesse naturaliter,** *indwelling in a natural manner* or *according to nature.* Sed quod naturaliter inest, semper inest, PS. Q. 29. Art. 5 ob. 2. Cf. PP. Q. 2. Art. 1; PP. Q. 75. Art. 2; PP. Q. 93. Art. 9; PS. Q. 94. Art. 2; C. G. 2. 6; et passim. — (b), **inesse per accidens et inesse per se,** *to be present not directly but in consequence of something,* and *to be present directly of itself* or *according to its nature.* Iudicium autem de re non sumitur secundum id quod inest ei per accidens, sed secundum id quod est ei per se, PP. Q. 16. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 16. Art. 1; Perih. 13 a. — (c), **inesse per se,** see *inesse per accidens.* Secundum hoc illud dicitur esse naturale rei quod convenit ei secundum suam substantiam, et hoc est quod per se inest rei. in omnibus autem ea quae non per se insunt reducuntur in aliquid, quod per se inest sicut in principium, PS. Q. 10. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 104. Art. 1 (bis); SS. Q. 47. Art. 7. — (d), **inesse primo,** *indwelling* or *inherent in the first place.* Unde sicut id quod primo inerat, est de veritate humanae naturae, ita id quod ex alimento generatur, PP. Q. 119. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 118. Art. 2; PS. Q. 100. Art. 7; PS. Q. 113. Art. 7; 1 Anal. 11 d.

insurgo, ere, surrexi, rectum, 3, *v. n., to rise, rise up, rise against,* (1) *to rise* or *come into existence, originate,* (2) *to rise from an inactive state,* (3) *to rise against, break forth in active opposition* or *for the purpose of assailing.* — (1), unde sequens concilium non faciebat aliud symbolum quam primum sed id quod implicite continebatur in primo symbolo, per aliqua addita explanabatur contra haereses insurgentes, . . ., sed postea, insurgente errore quorumdam in quodam concilio in occidentalibus partibus congregato, PP. Q. 36. Art. 2 ad 2; cum igitur homo cessat ab usu intellectualis habitus, insurgunt imaginationes extraneae, PS. Q. 53. Art. 3 c; sed ibi oportet populum diligentius instrui de fidei veritate ubi errores insurgunt, SS. Q. 1. Art. 9 ad 2. Cf. SS. Q. 1. Art. 10 (ter); PT. Q. 2. Art. 6. — (2), etsi voluntas non possit facere quin motus concupiscentiae insurgat, PS. Q. 10. Art. 3 ad 1; non enin insurgit motus irae, nisi propter aliquam tristitiam illatam, PS. Q. 46. Art. 1; insurgit enim interdum maior concupiscentiae motus ex hoc quod voluntas effrenate tendit in suum obiectum, PS. Q. 73. Art. 6 ad 2; ex dispositione enim corporis potest contingere quod insurgant passiones vehementes in appetitu sensitivo, . . ., si vero passiones adeo insurgant quod totaliter auferant usum rationis, SS. Q. 156. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 81. Art. 2; PS. Q. 46. Art. 7 (bis); PS. Q. 48. Art. 1; PS. Q. 74. Art. 6; PS. Q. 109. Art. 8; SS. Q. 19. Art. 1; SS. Q. 155. Art. 1; et passim. — (3), quia cum ex tristitia praecedente aliquis insurgit in vindictam, PS. Q. 25. Art. 1 c; ut unusquisque deprimat eum qui contra ipsum insurgit, . . ., unde quidquid contra ordinem aliquem insurgit, consequens est ut ab eo ordine et principe ordinis deprimatur, PS. Q. 87. Art. 1 c; quando obfirmato animo in impugnantem insurgit ad eum occidendum vel eum graviter laedendum, SS. Q. 41. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 46. Art. 5 c.

insurrectio, ōnis, *f., a recrimination,* the action of recriminating or making a countercharge against an accuser. Quia aut hoc est respectu boni proprii, et sic est acedia, quae tristatur de bono spirituali propter laborem corporalem adiunctum; aut est de bono alieno, et hoc si sine insurrectione, pertinet ad invidiam, quae tristatur de bono alieno, . . ., aut est cum quadam insurrectione ad vindictam, et sic est ira, PS. Q. 84. Art. 4 c.

intactus, a, um, *adj.,* (1) in *gen., untouched,* (2) of virgins, *untouched, chaste, inviolate.* — (1), transfer calicem istum a me, non hoc est; non adveniat mihi; nisi enim advenerit, transferri non poterit; sed sicut quod praeterit, nec intactum est, nec permanens, sic Salvator leviter invadentem tentationem flagitat pelli, PT. Q. 21. Art. 4 ad 1, in quot. — (2), quid est porta in domo Domini clausa nisi quod Maria semper erit intacta, PT. Q. 28. Art. 3 ob. 6, in quot.

integer, tegra, tegrum, *adj., untouched, unhurt, unchanged,* (1) *lit.,* (a) in *gen., whole, entire, complete,* (b) of physical condition, *sound, healthy,* (c) of age, with *aetas, aetatis integrae, of full age* or *in the flower of age,* (2) *fig.,* (a) in *gen., entire, whole, complete,* (b) in *partic., blameless, perfect,* (c) of the judgment, reason, disposition, *unbiased, unimpaired, honest,* (d) of the moral virtues, *sound, unimpaired,* (e) of female chastity, *spotless, pure.* — (1) (a), Avicenna posuit, formas substantiales elementorum integras remanere in mixto, PP. Q. 76. Art. 4 ad 4; sed secundum naturam a Deo institutam est quod corpus hominis sit integrum membris, SS. Q. 65. Art. 1 ob. 1; et ideo significatur per diem integrum, quo Christus fuit in sepulcro, (c), . . ., secundum autem dies est intege

cum viginti quatuor horis nocturnis et diurnis, PT. Q. 51. Art. 4 ad 1; totus Christus est sub qualibet parte specierum panis, etiam hostia integra manente, . . ., ponentes exemplum de imagine quae apparet in speculo, quae apparet una in speculo integro, PT. Q. 76. Art. 3 c; quamvis eorum corpora non servabuntur integra, PTS. Q. 74. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 88. Art. 11; PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 5; PTS. Q. 2. Art. 5; PTS. Q. 86. Art. 1; et passim. — (1) (b), sicut etiam in superficie corporis leprosi apparet quaedam distinctio quarumdam macularum ab alia carne integra, PS. Q. 105. Art. 5 ad 4. — (1) (c), erat autem vacca rufa aetatis integrae, quia omnis operatio Christi est perfecta, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5. — (2) (c), unde delectatio potest esse integra et perfecta, PS. Q. 35. Art. 6 c; sed quia integram fidei veritatem eius doctrina breviter continebat, SS. Q. 1. Art. 10 ad 3. Cf. PS. Q. 19. Art. 7; PS. Q. 73. Art. 2; PTS. Q. 66. Art. 1; PTS. Q. 86. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 4; PTS. Q. 95. Art. 3; et passim. — (2) (b), sed in statu naturae integrae quantum ad sufficientiam operativae virtutis, . . ., sic igitur virtute gratuita superaddita virtuti naturae indiget homo in statu naturae integrae quantum ad unum, PS. Q. 109. Art. 2 c; in natura humana, si esset integra, praevaleret inclinatio rationis; sed in natura corrupta praevalet inclinatio concupiscentiae, quae in homine dominatur, SS. Q. 136. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 109. Art. 3 (ter); PS. Q. 109. Art. 4 (bis); PS. Q. 109. Art. 8 (bis); PS. Q. 114. Art. 2. — (2) (c), eo quod ratio non totaliter corrumpitur per malum habitum, sed aliquid eius integrum manet, PS. Q. 78. Art. 2 c; sed subtracto omni motu irae, adhuc remanet integrum iudicium rationis, SS. Q. 158. Art. 8 ob. 3. — (2) (d), si autem virtus remanet integra, exteriores transmutationes possunt quidem beatitudinem talem perturbare, PS. Q. 5. Art. 4 c; nec fortitudo integra, quae prudens, temperans et iusta non est, PS. Q. 61. Art. 4 ob. 1, in quot.; sed bona naturalia in daemonibus manent integra post peccatum, PS. Q. 85. Art. 1 ob. 1. Cf. PS. Q. 71. Art. 4; PT. Q. 68. Art. 10. — (2) (e), B. Virgo Maria vera aestimatione a quibusdam generalibus excipitur, . . ., quae integerrimis visceribus de Spiritu sancto Christum suscepit, PT. Q. 30. Art. 2 ad 2, in quot.; et quia in beata Virgine nulla fuit facta resolutio seminis propter integerrimam eius virginitatem, PT. Q. 32. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 35. Art. 6. — The following phrases occur: **ex integro,** *in its entirety.* Haereditatem autem spiritualem simul omnis ex integro accipiunt sine detrimento patris semper viventis, PT. Q. 23. Art. 1 ad 3. — **in integrum,** *to a former state* or *condition.* Metus autem qui cadit in constantem virum, perpetuitatem contractus tollit, quia potest peti restitutio in integrum, PTS. Q. 47. Art. 3 c. — **integrē,** *adv., wholly, entirely, perfectly.* Et sic semper remanente bono, non potest esse aliquid integre et perfecte malum, PP. Q. 49. Art. 3 c; sed quandoque multi simul rem aliquam surripiunt, et unus eorum eam integre restituit, SS. Q. 62. Art. 6 ob. 3. Cf. PS. Q. 28. Art. 4 (ter); SS. Q. 78. Art. 2; PT. Q. 19. Art. 1, in quot.; PT. Q. 82. Art. 4; PTS. Q. 86. Art. 1.

integrālis, e, *adj., undamaged, intact, composing a whole, integral,* synonym of *integer.* Secundum modum quo totum potestativum praedicatur de suis partibus; quod medium est inter totum universale, et totum integrale, . . ., totum vero integrale non est in qualibet parte, PP. Q. 77. Art. 1 ad 1; quia ea quae exiguntur ad perfectionem prudentiae, dicuntur quasi integrales partes prudentiae, SS. Q. 49. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 3; SS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 128. Art. 1; SS. Q. 144 pr.; PTS. Q. 37. Art. 1; Nom. 2 pr.; et passim. On **pars integralis,** see *pars.* — **integrāliter,** *adv., in the manner* or *sense of entirety, integrally.* Talis perfectio non est possibilis alicui creaturae, sed competit soli Deo, in quo bonum integraliter et essentialiter invenitur, SS. Q. 184. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 88. Art. 4; PT. Q. 54. Art. 2.

integrāliter, see *integralis.*

integritas, ātis, *f., the undiminished* or *unimpaired condition of a thing, completeness, soundness, integrity.* The preternatural gift, which Adam enjoyed before the Fall of such complete self-control of his sensitive appetites that they neither anticipated the command of reason nor resisted it, is called integrity. Nam ad pulchritudinem tria requiruntur: primo quidem integritas, sive perfectio, PP. Q. 39. Art. 8 c; destructo omni bono, quod requiritur ad integritatem mali, PP. Q. 49. Art. 3 c; prima quidem perfectio est secundum quod res in sua substantia est perfecta; quae quidem perfectio est forma totius, quae ex integritate partium consurgit, PP. Q. 73. Art. 1 c, duplex est integritas: una quae attenditur secundum perfectionem primam quae consistit in ipso esse rei, alia quae attenditur secundum perfectionem secundam quae consistit in operatione, 4 Sent. 26. 2. 4 c. Cf. PP. Q. 73. Art. 1 ad 2; PS. Q. 109. Art. 2; C. G. 4. 41; C. G. 4. 45; C. G. 4. 88; et passim. On **status integritatis naturae,** see *status.* — Kinds of *integritas* are: (a), **integritas carnis seu corporis seu corporalis** and **integritas mentis,** *integrity of the flesh* or *of the body* and *that of the spirit with reference to the virtue of purity.* Pro integritate carnis servanda aliquae mulieres leguntur laudabiliter contempsisse vitam suam; et ita videtur quod corporalis integritas castitatis praeferatur vitae corporali. sed quandoque ipsa integritas carnis aufertur aut auferri intentatur pro confessione fidei christianae, . . ., si aliqua mulier pro fide Christi integritatem carnis perdat, quam si etiam perderet corporalem vitam, (ob. 2), . . ., in muliere quae integritatem carnis perdit, SS. Q. 124. Art. 4 ob. 2. Cf. SS. Q. 152. Art. 1 c; SS. Q. 152. Art. 3 (quater); SS. Q. 152. Art. 5 ad 3; PTS. Q. 96. Art. 5 (ter); 2 Cor. 11. 1. — (b), **integritas corporalis,** see *integritas carnis.* Cf. SS. Q. 124. Art. 4. — (c), **integritas corporis,** see *integritas carnis.* Utrum resurrexerit cum corporis integritate. PT. Q. 54 pr. Cf. SS. Q. 65. Art. 2; PT. Q. 31. Art. 5; PT. Q. 54. Art. 2; PT. Q. 54. Art. 4. — (d), **integritas mentis,** see *integritas carnis.* Virgines sequuntur agnum quocumque ierit quia imitantur Christum non solum in integritate mentis, sed etiam in integritate carnis, SS. Q. 152. Art. 5 ad 3. Cf. PTS. Q. 96. Art. 5. — (e), **integritas naturae** and **integritas personalis,** *integrity of nature* and *that of person.* Primi parentes propter suum peccatum privati sunt beneficio divino, quo humanae naturae integritas in eis conservabatur, SS. Q. 164. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 8; SS. Q. 26. Art. 3; SS. Q. 164. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 5 ad 2; PT. Q. 54. Art. 2; C. G. 4. 51. — (f), **integritas personalis,** see *integritas naturae.* Cf. PT. Q. 31. Art. 5 ad 2. — (g), **integritas speciei,** *the integrity of essence.* Cf. C. G. 4. 41. — (h), **integritas virginalis,** *the virginal integrity.* Sed per coitum corrumpitur integritas virginalis, PP. Q. 98. Art. 2 ob. 4. Cf. SS. Q. 152. Art. 1, in quot.

integro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to set forth* or *present something in its entirety, make whole, renew.* Quia aliqua duo concurrunt, ad integrandum aliquid unum, PS. Q. 12. Art. 3 ad 2; est autem unum perfectione, ad cuius integritatem concurrunt omnia quae requiruntur ad finem eiusdem; sicut homo integratur ex omnibus membris necessariis ad operationem animae, et domus integratur ex omnibus partibus quae sunt necessariae ad inhabitandum, PT. Q. 73. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 100. Art. 4; SS. Q. 186. Art. 7 (bis); PT. Q. 90. Art. 1 (bis); PT. Q. 90. Art. 3 (bis); C. G. 1. 48; 2 Sent. 15. 3. 1 c; Quodl. 9. 2. 3 c. On **principium integrans,** see *principium.*

intellectīvus, a, um, *adj.,* (1) *intellectual,* i.e., belonging to the intellectual or rational part of man, synonym of *cognitivus, rationalis* and *intellegibilis,* the opposite of *appetitivus, voluntarius, sensibilis,* and *sensitivus,* (2) *knowing intellectually,* as distinct from discursively, *capable of intellectual knowledge, intellectual,* synonym of *intellectualis,* the opposite of *rationalis.* — (1), sed a virtutibus moralibus distinguitur prudentia secundum formalem rationem potentiarum distinctivam, scilicet "intellectivi", in quo est prudentia, et "appetitivi," in quo est virtus moralis, SS. Q. 47.

divina essentia inhabitans, licet non per eumdem modum, essentia divina se habebit ad intellectum sicut forma ad materiam, PTS. Q. 92. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 80. pr.; PP. Q. 79. Art. 4; PS. Q. 8. Art. 1; PS. Q. 56. Art. 5; SS. Q. 180. Art. 8; et passim. On affectio intellectiva, see *affectio*; on appetitus intellectivus, see *appetitus*; on apprehensio intellectiva, see *apprehensio*; on cognitio intellectiva, see *cognitio*; on forma intellectiva, see *forma*; on operatio intellectiva, see *operatio*; on potentia intellectiva, see *potentia*; on visio intellectiva, see *visio*; on vita intellectiva, see *vita*. — (2), ut suprema creatura intellectualis sit totaliter intellectiva, PP. Q. 54. Art. 5 c; ex hoc convenit alicui substantiae, quod sit intellectiva, quia est immaterialis, PP. Q. 79. Art. 1 ob. 4. Cf. PP. Q. 79. Art. 1 (bis); PP. Q. 79. Art. 10; PP. Q. 85. Art. 2; PS. Q. 26. Art. 1; SS. Q. 167. Art. 1; et passim. On anima intellectiva, see *anima*; on habitus intellectivus, see *habitus*; on memoria intellectiva, see *memoria*; on natura intellectiva, see *natura*; on pars intellectiva, see *pars*; on potentia intellectiva, see *potentia*; on principium intellectivum, see *principium*; on ratio intellectiva, see *ratio*; on substantia intellectiva, see *substantia*; on virtus intellectiva, see *virtus*; on vis intellectiva, see *vis*. — **intellectivum** sc. **principium seu genus potentiarum animae**, the translation of Aristotle's terms, νοητικόν (de Anim. I. 1, 402 b. 16) and διανοητικόν (de Anim. II. 3, 414. a. 32), *the intellectual cognitive principle* or *the intellectual faculties of the human soul*. Intellectivum autem comparatur ad sensitivum sicut actus ad potentiam, PP. Q. 3. Art. 5 c; appetitivum et intellectivum sunt diversa genera potentiarum animae secundum diversas rationes obiectorum, PP. Q. 79. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 75. Art. 3 ad 2; PP. Q. 78. Art. 1 a and c; C. G. 2. 58 and 60; 1 Anim. 1 e; 2 Anim. 4 b and 5 a; et passim.

intellectuālis, e, *adj.*, (1) *supersensual, immaterial, transcendental, intellectual*, i.e., belonging to the immaterial part of the human substance, being of an order transcending matter and sensation, synonym of *intellegibilis* and *rationalis*, the opposite of *sensibilis, animalis*, and *sensitivus*, (2) *knowing transcendentally in the broader sense of the word*, i.e., knowledge higher than sense, whether intuitive or discursive, abstractive knowledge of universals, synonym of *intellectivus* and *rationalis*, the opposite of *sensibilis* and *sensitivus*, (3) *knowing transcendentally in the narrower sense of the word*, i.e., the act of the suprasensible cognitive faculty arriving at truth directly and immediately, intuitively, and not indirectly and through the medium of some other truth, the opposite of *rationalis*. — (1), unde sicut non omnia sensibilia sunt unius speciei, ita nec omnia intellectualia, PP. Q. 75. Art. 7 ad 2; augmentum, sicut et alia ad quantitatem pertinentia, a quantitatibus corporalibus ad res spirituales et intellectuales transferuntur, propter connaturalitatem intellectus nostri ad res corporales, quae sub imaginatione cadunt, PS. Q. 52. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 50. Art. 6; SS. Q. 4 pr.; SS. Q. 8. Art. 3; SS. Q. 15. Art. 1; SS. Q. 26. Art. 3; SS. Q. 28. Art. 4; et passim. On actio intellectualis, see *actio*; on amor intellectualis, see *amor*; on appetitus intellectualis, see *appetitus*; on apprehensio intellectualis, see *apprehensio*; on bonum intellectuale, see *bonum*; on caelum intellectuale, see *caelum*; on cognitio intellectualis, see *cognitio*; on conceptio intellectualis, see *conceptio*; on delectatio intellectualis, see *delectatio*; on desiderium intellectuale, see *desiderium*; on emanatio intellectualis, see *emanatio*; on esse intellectuale, see *esse*; on existimatio intellectualis, see *existimatio*; on habitus intellectualis, see *habitus*; on intentio intellectualis, see *intentio*; on locutio intellectualis, see *locutio*; on lumen intellectuale, seu intellectualis naturae, see *lumen*; on lux intellectualis, see *lux*; on modus intellectualis, see *modus*; on motus intellectualis, see *motus*; on notio intellectualis, see *notio*; on oculus intellectualis, see *oculus*; on operatio intellectualis, see *operatio*; on perfectio intellectualis, see *perfectio*; on potentia intellectualis, see *potentia*; on puritas Art. 5 c; ita, cum in anima recipiatur lux intellectiva et ipsa intellectualis cognitionis, see *puritas*; on ratio intellectualis, see *ratio*; on revelatio intellectualis, see *revelatio*; on scientia intellectualis, see *scientia*; on signum intellectuale, see *signum*; on species intellectualis, see *species*; on virtus intellectualis, see *virtus*; on visio intellectualis, see *visio*; on vita intellectualis, see *vita*. — (2), sic ergo intellectuale lumen gratiae ponitur donum intellectus, inquantum intellectus hominis est bene mobilis a Spiritu sancto, (c), . . ., Augustinus nominat intellectum quamcumque illustrationem intellectualem, SS. Q. 8. Art. 5 ad 1; sola igitur intellectualia se non solum ad agendum, sed etiam ad iudicandum movent, C. G. 2. 48; quod autem est penitus a corpore separatum, oportet esse intellectuale, C. G. 3. 23; substantiae vero rationales sive intellectuales, C. G. 3. 110; et intellectuales, inquantum intellegunt, Nom. 4. 1; ex hoc enim aliquid intellectuale est, quod immune est a materia quod ex ipso intellegendi modo percipi potest, Comp. 1. 75. Cf. PP. Q. 55. Art. 1; PP. Q. 57. Art. 4; PP. Q. 76. Art. 2 (bis); PS. Q. 51. Art. 1; SS. Q. 8. Art. 6 (bis); et passim. On agens intellectuale, see *agens*; on anima intellectualis, see *anima*; on causa intellectualis, see *causa*; on natura intellectualis, see *natura*; on principium intellectuale, see *principium*; on substantia intellectualis, see *substantia*. — (3), in angelis autem non est visio imaginaria et sensibilis, sed solum intellectualis, (ob. 2), . . ., angeli autem secundum suam naturam sunt intellectuales, PP. Q. 57. Art. 1 c; dicuntur (angeli) intellectuales, quia etiam apud nos ea quae statim naturaliter apprehenduntur, intellegi dicuntur; unde intellectus dicitur habitus primorum principiorum. animae vero humanae, quae veritatis notitiam per quendam discursum adquirunt, rationales vocantur, PP. Q. 58. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 55. Art. 2; PP. Q. 59. Art. 1 ad 1; PP. Q. 93. Art. 2 (ter); PS. Q. 5. Art. 1 ob. 1; C. G. 2. 46; 2 Sent. 39. 3. 1 c; et passim. On consideratio intellectualis, see *consideratio*; on substantia intellectualis, see *substantia*. — **intellectuāliter**, *adv.*, (1) *intellectually* in the broader sense of the word, i.e., in a general discernible manner of the intellect, synonym of *intelligibiliter*, the opposite of *sensibiliter*, (2) *intellectually* in the narrower sense of the word, i.e, in a discernible manner of the non-discursive intuition of the intellect, likewise a synonym of *intelligibiliter*, the opposite of *rationabiliter*. — (1), quae sunt inter verbum intellectualiter procedens et illud a quo procedit, PP. Q. 28. Art. 1 ad 4; sicut similitudines rerum corporalium sunt in anima somniantis vel excessum mentis patientis, imaginabiliter ita sunt in anima separata intellectualiter, PTS. Q. 70. Art. 2 ad 3. — (2), sed quia rationalis creatura participat eam (rationem) intellectualiter et rationaliter, PS. Q. 91. Art. 2 ad 3; modus conveniens scientiae divinae est intellectualiter procedere, Trin. 2. 2. 1 a; intellectualiter procedere attribuitur divinae scientiae eo, quod in ipso observatur maxime modus intellectus, Trin. 2. 2. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 94. Art 3; Trin. 2. 2. 1 ad 3. 1. On cognoscere intellectualiter, see *cognoscere*.

intellectuālitas, ātis, *f.*, (1) a faculty of knowledge that transcends the material and the singular, *intellectuality*, i.e., immaterial or rational knowledge, the opposite of *sensibilitas*, (2) *immaterial discernability* or *cognoscibility*. — (1), omnes angeli conveniunt in eo quod est nobilissimum in eis, scilicet in intellectualitate, PP. Q. 50. Art. 4 ob. 1; sic autem intellectuale non est nobilissimum, quia est indeterminatum et commune ad multos intellectualitatis gradus, PP. Q. 75. Art. 7 ad 2; intellectualitas consequitur immaterialitatem, PP. Q. 105. Art. 3 c; intellectualitas immunitatem habet a materia, Quodl. 9. 4. 6 c; intellectus noster non est secundum suam essentiam in actu perfecto intellectualitatis, Pot. 2. 1 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 7 ad 3; PP. Q. 79. Art. 6 ad 2. — (2), non autem secundum intellectualitatem, quia forma domus in materia non est intelligibilis, sicut erat in mente artificis, PT. Q. 23. Art. 3 c.

intellectuāliter, *adv.*, see *intellectualis*.

intellectus, ūs, *m.*, (1) an immaterial intelligent substance, the νοῦς or the λογιστικόν of Aristotle, synonym of *substantia*, *separata*, *angelus*, *intellegentia* and *ratio*, the opposite of *corpus*, (2) *reason*, *intellect* in the sense of a faculty, i.e., of a faculty of perception, but both of an organic or sentient and an inorganic or transcendental faculty of perception, synonym of *sensus*, rarely used by St. Thomas in this sense, (3) *reason*, *intellect* in the sense of an immaterial, inorganic faculty of knowledge, synonym of *ratio*, the opposite of *sensus*, (4) *activity of the reason*, *intellectual knowledge*, likewise a synonym of *intelligentia* and *ratio*, (5) *intuition*, *intellect* in the sense of a transcendental intuitive faculty of knowledge or of a spiritual faculty of contemplation, which arrives at truth non-discursively, directly and immediately, synonym of *oculus intellectualis seu spiritualis*, the opposite of *ratio*, (6) *intellectual discernment of first principles* in the sense of an habitual, direct discernment and assent to the highest principles of knowledge, thus also called *intellectus principiorum*, Aristotle's νοῦς τῶν ἀρχῶν, the opposite on the one hand of *ars*, *prudentia*, *sapientia*, and *scientia*, and on the other hand of *ratio* and *synteresis*, (7) *intellectual discernment*, *discernment*, i.e., immediate intellectual knowledge, synonym of *intellegentia*, the opposite of *ratio* and *scientia*, (8) *understanding*, *intellectual comprehension*, synonym of *intellegentia*, (9) *intellectual representation*, *transcendental representation*, synonym of *ratio*, (10) *signification*, *sense*, *meaning*, synonym of *ratio*, *sensus*, *significatio*, *virtus*, *vis*. — (1), angelus dicitur intellectus et mens, quia tota eius cognitio est intellectualis, PP. Q. 54. Art. 3 ad 1; qui secundum suam naturam est quidam intellectus, PP. Q. 64. Art. 1 c; anima intellectiva quandoque nominatur nomine intellectus quasi a principaliori sua virtute, sicut dicitur in I de Anima (sc. Aristotelis c. 4, 408. b. 18 ff), quod intellectus est substantia quaedam, PP. Q. 79. Art. 1 ad 1; angelus dicitur mens vel intellectus, quia tota virtus sua in hoc consistit, PP. Q. 79. Art. 1 ad 3; intellectum, qui spiritus vocatur, PT. Q. 6. Art. 2 c; primus autem auctor et motor universi est intellectus, C. G. 1. 1; praeter solum intellectum proprie dictum, C. G. 2. 60; de partibus animae solus intellectus est incorruptibilis, 8 Phys. 12 a; non loquimur de intellectu, qui omnia movet, 3 Anim. 7 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 2; PP. Q. 54. Art. 5; PP. Q. 56. Art. 1; PP. Q. 56. Art. 2 (passim); PP. Q. 79. Art. 10 c; et passim. On **delectatio intellectus, seu secundum intellectum**, see *delectatio*. — Kinds of *intellectus* in this sense are: (a), **intellectus caelestis**, *the heavenly intellect* or *that of the angels*. Ita caelestes intellectus, scilicet angeli, non habent aliquam intelligibilem potentiam quae non sit totaliter completa per species intelligibiles connaturales, PP. Q. 58. Art. 1 c. — (b), **intellectus coniunctus** and **intellectus immixtus seu separatus**, *the intellect joined with a body* and *that not naturally united to a body*. Voluntas movetur ex apprehensione intellectus coniuncti; sed motus appetitus naturalis sequitur apprehensionem intellectus separati, qui naturam instituit, PS. Q. 40. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 4 c; C. G. 1. 20; C. G. 2. 38 and 56; Pot. 6. 6 c; Unit.; 3 Phys. 6 f; 8 Phys. 9 h; 2 Cael. 4 c; 3 Anim. 7 f and 10 b. — (c), **intellectus divinus**, *the divine* or *God-like intellect*. Superiores et primi dicuntur intellectus divini propter similitudinem et propinquitatem ad Deum, 2 Cael. 4 c. — (d), **intellectus immixtus**, see *intellectus coniunctus*. — (e), **intellectus impassibilis** and **intellectus passibilis**, *the impassive intellect* or *that unsusceptible to change* and *the passible intellect* or *that susceptible to change*. Cf. 8 Phys. 9 g; 3 Anim. 10 b and e. — (f), **intellectus passibilis**, see *intellectus abstrahens* under (3). — (g), **intellectus primus** and **intellectus secundus**, *the first* and *the second intellect* in the ontological order of the intellects. Deus et est auctor intellectivae virtutis, et ab intellectu videri potest. et cum ipsa intellectiva virtus creaturae non sit Dei essentia, relinquitur quod sit aliqua participata similitudo ipsius, qui est primus intellectus, PP. Q. 12. Art. 2 c. Cf. C. G. 1. 52 and 62; C. G. 3. 147; 2 Cael. 4 c. — (h), **intellectus secundus**, see *intellectus primus*. — (i), **intellectus separatus**, see *intellectus coniunctus*. — (j). **intellectus superior**, *the superior intellect*. Cf. 2 Cael. 4 c. — **voluntas proprie in intellectu** (C. G. 1. 72), the translation of the Aristotelian passage: ἐν τῷ λογιστικῷ ἡ βούλησις γίνεται (De Anim. III. 9, 432. b. 5. Cf. ratio.), *volition has its origin in intellectual knowledge*. Cf. PP. Q. 81. Art. 3 c; PT. Q. 18. Art. 2 ad 1; C. G. 2. 60; C. G. 3. 85; C. G. 4. 19; 3 Anim. 14 e. — (2), ita tamen, quod sub intellectu phantasia comprehendatur, quae habet aliquid simile intellectui, inquantum movet ad absentiam sensibilium, sicut intellectus, 3 Anim. 15 a; circa quod speculatur intellectus vel phantasia, quantum pertinet ad partem sensitivam, Mem. 3 e; per solam phantasiam, quae quandoque intellectus vocatur, 7 Met. 10 e; hic sensus vocatur intellectus, quia est circa sensibilia vel singularia, 6 Eth. 9 i; circa singularia vis cogitativa vocatur intellectus, 6 Eth. 9 m; intellectu aliquo modo alia animalia participant per quandam obscuram resonantiam, inquantum sentiunt, 3 Sent. 27. 1. 4 ad 3; intellectus sit aliqua potentia animae, PP. Q. 79. Art. 1 c; intellectus est potentia passiva, PP. Q. 79. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 42. Art. 2; PP. Q. 56. Art. 1; PS. Q. 17. Art. 5; SS. Q. 49. Art. 2; PTS. Q. 79. Art. 1; 3 Anim. 10 e; et passim. — One kind of *intellectus* in this sense is **intellectus passivus**, the νοῦς παθητικός of Aristotle (cf. de Anim. III. 5, 430. a. 24) i.e., the enduring or possible intellect under which is to be understood on the one hand a complexity of several internal sense faculties (intellectus, quem Aristoteles vocat passivum, est ratio particularis, id est, vis cogitativa cum memorativa et imaginativa, PS. Q. 51. Art. 3 c; passivus intellectus corruptibilis est, id est, pars animae, quae non est sine passionibus, 3 Anim. 10 e), and on the other hand only a single faculty but different on different occasions — phantasiam, quae quandoque intellectus vocatur secundum illud in III. de Anima, "intellectus passivus corruptibilis est", 7 Met. 10 c. Cf. 1 Perih. 2 a; 3 Anim. 10 e; intellectum, quem Aristoteles vocat passivum, qui est ipsa vis cogitativa, quae est propria hominis, loco cuius alia animalia habent quandam existimationem naturalem, C. G. 2. 60; cf. C. G. 2. 73; 6 Eth. 1 k and 9 i and m; intellectus passivus secundum quosdam dicitur appetitus sensitivus, in quo sunt animae passiones, . . ., secundum alios autem intellectus passivus dicitur virtus cogitativa, quae nominatur ratio particularis, PP. Q. 79. Art. 2 ad 2. — (3), irascibilis et concupiscibilis obediunt superiori parti in qua est intellectus, sive ratio et voluntas, dupliciter: uno modo quidem quantum ad rationem, alio vero modo quantum ad voluntatem, PP. Q. 81. Art. 3 c; intellectus est propria et principalis virtus animae intellectivae, C. G. 2. 86; hoc nomen intellectus quandoque significat, . . ., ipsam intellectivam potentiam, Verit. 17. 1 c; potest accipi intellectus communiter, secundum quod ad omnes operationes se extendit, Verit. 1. 12 c; de intellectu quo anima intellegit, 3 Anim. 7 c; duplex est operatio intellectus, una quidem, quae dicitur indivisibilium intellegentia, per quam scilicet intellectus apprehendit essentiam uniuscuiusque rei in seipsa, alia est operatio intellectus scilicet componentis et dividentis. additur autem et tertia operatio, scilicet ratiocinandi, secundum quod ratio procedit a notis ad inquisitionem ignotorum, 1 Perih. 1 a. Cf. 1 Perih. 3 b, 5 g, and 7 a; 1 Perih. 7 b and 14 f; 1 Gener. 8 c; 3 Anim. 8 b and c; et passim. On **abstractio intellectus seu per intellectum**, see *abstractio*; on **abstrahere per intellectum**, see *abstrahere*; on **agens per intellectum**, see *agens*; on **agere per intellectum**, see *agere*; on **apprehendere per intellectum**, see *apprehendere*; on **apprehensio intellectus**, see *apprehensio*; on **bonum intellectus seu secundum intellectum**, see *bonus*; on **cognitio intellectus**, see *cognitio*; on **compositio intellectus**, see *compositio*; on **conceptio intellectus**, see *conceptio*; on **demonstrare quantum ad intellectum**, see *demonstrare*; on **demonstratio ad intellectum**, see *demonstratio*; on **divisio intellectus**, see *divisio*; on **emanatio intellectus**, see *emanatio*; on **forma intellectus**, see *forma*; on **formatio intellectus**, see *formatio*; on **fundamentum in intellectu**, see *fundamentum*; on **habitus**

intellectus, see *habitus*; on **imaginatio per intellectum**, see *imaginatio*; on **imperium intellectus**, see *imperium*; on **impuritas intellectus**, see *impuritas*; on **informatio intellectus**, see *informatio*; on **intentio intellectus**, see *intentio*; on **iudicium intellectus**, see *iudicium*; on **lumen intellectus**, see *lumen*; on **malum intellectus**, see *malus*; on **motus intellectus**, see *motus*; on **movere per intellectum**, see *movere*; on **opus intellectus**, see *opus*; on **passio intellectus seu intellectus possibilis**, see *passio*; on **perfectio intellectus seu secundum intellectum**, see *perfectio*; on **perfectus intellectus seu secundum intellectum**, see *perfectus*; on **principium intellectus practici et speculativi et secundum intellectum**, see *principium*; on **prius secundum intellectum**, see *prior*; on **procedere per modum intellectus**, see *procedere*; on **processio per modum intellectus seu secundum intellectum**, see *processio*; on **puritas intellectus**, see *puritas*; on **verbum intellectus**, see *verbum*; on **veritas intellectus**, see *veritas*; on **verum intellectus seu in intellectu, verum intellectus practici et speculativi**, see *verus*; on **vitium intellectus**, see *vitium*. — Kinds of *intellectus* in this sense are: (a), **intellectus abstrahens seu depurans seu agens** and **intellectus possibilis seu potentialis**, the νοῦς ποιητικός and νοῦς δυνάμει of Aristotle, *the abstracting* or *clarifying* or *active intellect* and *the potential* or *passible intellect*. These are two distinct faculties. One is called abstracting and clarifying intellect, because it withdraws from the *phantasmata*, i.e., the sensible representations of things present in the phantasy or imagination, the *species intellegibiles*, i.e., the intellectually cognitive content which are the universal, common or general notes of extramental reality (quia intellectus illud quod intellegit abstrahit a sensu, oportet quod lapis prius cognoscatur a virtute imaginativa sive phantastica, quae abstractior est reliquis virtutibus sensitivis, Univ. 2), by neglecting the singular, material, concrete qualities of the phantasms, and it is also called active or effective intellect, because it effects or produces from the purely sensible species, i.e., *phantasmata*, the purely intelligible species which inform and determine the operation of the *intellectus possibilis* (intellectus agens est principale agens, quod agit rerum similitudines sunt quasi agentia instrumentalia. intellectus enim possibilis comparatur ad res, quarum notitiam recipit, sicut patiens, quod cooperatur agenti, Quodl. 8. 2. 3 c. Cf. Quodl. 3. 9. 21 c; PP. Q. 84. Art. 6 c; PP. Q. 85. Art. 1 ad 3 and 4; C. G. 2. 76 and 77; Spir. 9 c and 10 c; Verit. 10. 6 ad 7 and 8; Verit. 26. 2 ad 2; Log. 1). The other is called potential or passible intellect, because it is in the state of potentiality as regards the reception of any and all intellectual cognitive representations, the *species intellegibiles*, which reduce it from potentiality to act, and determine it to know this rather than that, like a note book in which to be sure something can be written but in reality contains no writing as yet, and is indifferent to what is to be written, (necesse est ponere aliquam virtutem, per quam simus intellegentes in potentia, quae quidem in sua essentia et natura non habeat aliquam de naturis rerum sensibilium quas intellegere possumus, sed sit in potentia ad omnia, et propter hoc vocatur possibilis intellectus, Spir. 9 c. Cf. also Arist. de Anim. III. 4, 429. b. 31 ff.). Cf. PP. Q. 14. Art. 2 ad 3; PP. Q. 44. Art. 3 ad 3; PP. Q. 54. Art. 4 a and ad 2; PP. Q. 79. Art. 2 c-7 c; PP. Q. 85. Art. 1 ad 4; PP. Q. 87. Art. 1 c; C. G. 1. 65; C. G. 2. 38, 73, 76, and 78; 1 Sent. 17. 14 c; 2 Sent. 17. 2. 1 c; Spir. 3 c; Unit.; 2 Anal. 20 l; 3 Anim. 10 a; Univ. 1; et passim. — (b), **intellectus activus seu operativus seu practicus** and **intellectus contemplativus seu speculativus seu theoricus**, the νοῦς πρακτικὸς καὶ θεωρητικός of Aristotle, *the active* or *operating* or *producing intellect* and *the speculative* or *contemplative intellect*, i.e., the intellect according as it puts its knowledge to use in making or doing and the intellect according as it seeks knowledge merely for the sake of knowledge and contemplation. Intellectus autem dividitur per activum et contemplativum, quia finis intellectivae cognitionis vel est ipsa cognitio veritatis, quod pertinet ad intellectum contemplativum; vel est aliqua exterior actio, quod pertinet ad intellectum practicum sive activum, SS. Q. 179. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 16 c; PP. Q. 19. Art. 4 ad 4; PP. Q. 79. Art. 11 c; C. G. 1. 72; C. G. 2. 92; C. G. 3. 44 and 77; Trin. 2. 1. 1 c; 2 Sent. 38. 1. 3 c; 3 Sent. 2. 3. 2 c; Verit. 3. 2 c and 3 c; 2 Cael. 13 a; 3 Anim. 12 f and 15 b. — (c), **intellectus acutus sive perspicax**, *the sharp* or *penetrating intellect*. Hebetudo enim acuitati opponitur: dicitur enim per similitudinem intellectus actus quando potest penetrare ad intima eorum quae proponuntur, SS. Q. 8. Art. 6 ad 1. Cf. Verit. 12. 5 ad 7. — (d), **intellectus adeptus, seu in actu, intellectus habitualis seu in habitu** and **intellectus in potentia**, *a mind actively using knowledge, a mind furnished with knowledge but not using it at the moment*, and *a mind devoid of knowledge but capable of acquiring it*. Thus, for example, a man might be actually considering the meaning of intellectus, habitually aware of his name and address, and a potential student of theology. Quandoque enim ponunt quatuor intellectus, scilicet intellectum agentem, intellectum possibilem, intellectum habitu et intellectum adeptum; quorum quatuor intellectus agens et possibilis sunt diversae potentiae, sicut et in omnibus est alia potentia activa et alia passiva; alia vero tria distinguuntur secundum tres status intellectus possibilis; qui quandoque est in potentia tantum, et sic dicitur possibilis; quandoque autem in actu primo, qui est scientia, et sic dicitur intellectus in habitu; quandoque autem in actu secundo qui est considerare, et sic dicitur intellectus in actu, sive intellectus adeptus, PP. Q. 79. Art. 10 c. Cf. C. G. 3. 42 and 43; 2 Sent. 17. 2. 1 c. — (e), **intellectus aeternus seu divinus, intellectus angelicus** and **intellectus animae seu hominis seu humanus**, *the eternal* or *divine intellect, that of the angels*, and *that of the human soul* or *of man*. Vera et necessaria sunt aeterna, quia sunt in intellectu aeterno, qui est intellectus divinus solus, PP. Q. 10. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 4 c; PP. Q. 16. Art. 1 ad 2; PP. Q. 55. Art. 3 ad 1; PT. Q. 76. Art. 7 c; C. G. 1. 3 and 51 t; C. G. 2. 44; 2 Sent. 3. 3. 1 c; 4 Phys. 23 e; 8 Phys. 2 i. — (f), **intellectus agens**, see *intellectus abstrahens*. — (g), **intellectus angelicus**, see *intellectus aeternus*. — (h), **intellectus animae**, see *intellectus aeternus*. — (i), **intellectus beatus**, *the intellect of the blessed in heaven*. Quia enim modus essendi quo Christus est in hoc Sacramento est penitus supernaturalis, a supernaturali intellectu, scilicet divino, secundum se visibilis est, et per consequens ab intellectu beato vel angeli vel hominis, qui secundum participatam claritatem divini intellectus videt ea quae supernaturalia sunt per visionem divinae essentiae, PT. Q. 76. Art. 7 c. — (j), **intellectus captivatus**, *the captivated intellect*. Intellectus credentis dicitur esse captivatus, quia tenetur terminis alienis, non propriis, Verit. 14. 1 c. — (k), **intellectus contemplativus**, see *intellectus activus*. — (l), **intellectus creatus** and **intellectus increatus**, *the created* and *the uncreated intellect*. Cognoscere ipsum esse subsistens sit connaturale soli intellectui divino et quod sit supra facultatem naturalem cuiuslibet intellectus creati, quia nulla creatura est suum esse, sed habet esse participatum. non igitur potest intellectus creatus Deum per essentiam videre, nisi in quantum Deus per suam gratiam se intellectui creato coniungit ut intelligibile ab ipso, PP. Q. 12. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 1 c; C. G. 3. 54; 2 Sent. 23. 2. 1 ad 3. — (m), **intellectus deiformis**, *the God-like intellect*. Cf. 2 Sent. 7. 1. 2 c; 2 Sent. 23. 2. 1 ad 3. — (n), **intellectus depurans**, see *intellectus abstrahens*. — (o), **intellectus discursivus seu ratiocinativus**, *the intellect that infers* or *draws conclusions, ratio* as opposed to *intellectus*. Cf. 2 Sent. 23. 2. 1 ad 3; Pot. 9. 9. ad 1; Mal. 7. 9 c. — (p), **intellectus divinus**, see *intellectus aeternus*. — (q), **intellectus habitualis**, see *intellectus adeptus*. — (r), **intellectus hominis**, see *intellectus aeternus*. — (s), **intellectus humanus**, see *intellectus aeternus*. — (t), **intellectus hylealis seu materialis**, *the intellect acting like material*. Intellectus hylealis, id est, materialis, nominatur a quibusdam intellectus possibilis, non quia sit forma materialis, sed quia habet similitudinem cum materia inquantum est in potentia ad formas intellegibiles, sicut materia ad formas

sensibiles, Qu. Anim. 6 ad 11. Cf. Qu. Anim. 6 ob. 11. — (u), **intellectus in actu**, see *intellectus adeptus*. — (v), **intellectus increatus**, see *intellectus creatus*. — (w), **intellectus inferior** and **intellectus infimus**, *the lower* or *inferior intellect* and *the lowest* or *most inferior intellect* as a species of the genus, intellectual substance. Sic igitur et inferiores intellectus, scilicet hominum, per quemdam motum et discursum intellectualis operationis perfectionem et cognitionem veritatis adipiscuntur, PP. Q. 58. Art. 3 c; qui infimum gradum tenet in substantiis intellectualibus, C. G. 2. 98. — (x), **intellectus infimus**, see *intellectus inferior*. — (y), **intellectus in habitu**, see *intellectus adeptus*. — (z), **intellectus in potentia**, see *intellectus adeptus*. — (a[2]), **intellectus inquisitivus**, *the investigating* or *searching intellect*. Cf. Pot. 9. 9 ad 1. — (b[2]), **intellectus materialis**, see *intellectus hylealis*. — (c[2]), **intellectus obumbratus**, *the overshadowed* or *darkened intellect*. Cf. 2 Sent. 7. 1. 2 c; 2 Sent. 16. 1. 3 c; 2 Sent. 23. 2. 1 ad 3. — (d[2]), **intellectus operativus**, see *intellectus activus*. — (e[2]), **intellectus perspicax**, see *intellectus acutus*. — (f[2]), **intellectus possibilis**, see *intellectus abstrahens*. — (g[2]), **intellectus potentialis**, see *intellectus abstrahens*. — (h[2]), **intellectus practicus**, see *intellectus activus*. — (i[2]), **intellectus ratiocinativus**, see *intellectus discursivus*. — (j[2]), **intellectus simplex**, *the simple intellect* (of God and of angels), called "simple" because it attains truth in one uncomplicated glance, the intuitive intellect, whereas the human intellect on the other hand usually also employs the discursive intellect, proceeding from premises that are better known to conclusions and thus is not only called *intellectus* but also *ratio*. Et quia deducere universalia principia in conclusiones singulares, non est opus simplicis intellectus, sed rationis; ideo irascibilis et concupiscibilis magis dicuntur obedire rationi quam intellectui, PP. Q. 81. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 3 c and 4 c; PP. Q. 59. Art. 1 ad 1; PP. Q. 79. Art. 8 c; PS. Q. 5. Art. 1 ob. 1; SS. Q. 83. Art. 10 ad 2; C. G. 1. 65; 1 Anal. 1 a. — (k[2]), **intellectus speculativus**, see *intellectus activus*. — (l[2]), **intellectus supernaturalis**, *the supernatural intellect*. Cf. PT. Q. 76. Art. 7 c. — (m[2]), **intellectus theoricus**, see *intellectus activus*. — (n[2]), **intellectus velatus**, *the veiled intellect*, i.e., ex aliqua passione vel infirmitate vel in somno, 3 Anim. 6 d. — **actio intellectus consistit in hoc quod ratio rei intellectae est in intellegente** (PP. Q. 82. Art. 3 c), or, **intellectus est in actu per hoc quod res intellecta est in intellectu secundum suam similitudinem**, (PP. Q. 27. Art. 4 c), *the action of the intellect consists in this*, or *rather the intellect is discovered in the state of activity by reason of the fact that the thing known* or *better the essence of the same is received according to its species in him who knows in his intellect*. Cf. C. G. 1. 48; 2 Anim. 12 b. — **intellectum in actu non est aliquid ab intellectu intellegente actu, sed idem** (1 Sent. 35. 1. 1 ad 3), or, **intellectus est quodammodo ipsa intellegibilia** (3 Anim. 13 a), or, **intellectus et intellegibile in actu sunt unum** (1 Met. prol.), or, **intellectus in actu et intellegibile in actu sunt unum** (C. G. 2. 55), or, **intellegibile in actu et intellectus in actu sunt unum** (Comp. 1. 75), or, **intellectus in actu dicitur esse intellectum in actu** (PP. Q. 55. Art. 1 ad 2), or, **intellectus in actu fit intellectum in actu** (PP. Q. 12. Art. 9 ob. 1; PS. Q. 28. Art. 1 ob. 3), or, **intellectus in actu quodammodo est intellectum in actu** (PP. Q. 84. Art. 4 ob. 1), or, **intellectus in actu est intellegibile in actu** (PP. Q. 12. Art. 2 ob. 3), or, **intellegibile in actu est intellectus in actu** (PP. Q. 14. Art. 2 c), or, **intellectus in actu est res intellecta** (3 Anim. 12 g), the translation of the Aristotelian passage: ὁ νοῦς ἐστιν ὁ κατ' ἐνέργειαν νοῶν τὰ πράγματα (de Anim. III. 7, 431. b. 17), the intellect found in the state of activity or actually knowing is really the same as the object which according to its intelligible species is received into the intellect and thereby is actually known intellectually. The intellect becomes, in the act of knowledge, the object known since the same form which makes the object actual also makes the passible intellect actual, being present not physically but mentally in the intellegible species, (intellectus in actu dicitur esse intellectum in actu, non quod substantia intellectus sit ipsa similitudo, per quam intellegit, sed quia illa similitudo est forma eius, PP. Q. 55. Art. 1 ad 2; cf. 1 Sent. 35. 1. 1 ad 3). — **intellectus est in actu per hoc, quod res intellecta est in intellectu secundum suam similitudinem**, see above: *actus intellectus consistit* etc. — **intellectus est naturaliter universalium apprehensivus** (C. G. 2. 48), or, **intellectus est universalium et non singulorum** (C. G. 1. 44; cf. PP. Q. 64. Art. 2 c; 2 Anim. 12 b), *the intellect has the universal* and *not the individual as its object*. — **intellectus est quodammodo ipsa intellegibilia**, see above: *intellectum in actu* etc. — **intellectus est universalium et non singularium**, see above: *intellectus est naturaliter* etc. — **intellectus et intellegibile in actu sunt unum**, see above: *intellectus in actu* etc. — **intellectus in actu dicitur esse seu est intellectum in actu**, see above: *intellectus in actu* etc. — **intellectus in actu est intellegibile in actu**, see above: *intellectus in actu* etc. — **intellectus in actu est res intellecta**, see above: *intellectus in actu* etc. — **intellectus in actu et intellegibile in actu sunt unum**, see above: *intellectus in actu* etc. — **intellectus in actu quodammodo est intellectum in actu**, see above: *intellectus in actu* etc. — **intellectus speculativus extensione fit practicus** (SS.Q. 4. Art. 2 ad 3), *the speculative intellect through extension*, i.e., *through the relation of its object becomes practical in the sphere of doing* and *acting*; cf. 3 Anim. 15 b. — **intellegibile in actu est intellectus in actu**, see above: *intellectum in actu* etc. — **intellegibile in actu et intellectus in actu sunt unum**, see above: *intellectum in actu* etc. — (4), utrum sit tantum in intellectu componente et dividente, PP. Q. 16 pr.; intellectus noster qui proprie est cognoscitivus quidditatis rei ut proprie obiecti, accipit a sensu, PP. Q. 18. Art. 2 c; in nomine electionis importatur aliquid pertinens ad rationem, sive ad intellectum, et aliquid pertinens ad voluntatem, PS. Q. 13. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 3; PP. Q. 76. Art. 1; PP. Q. 85. Art. 8 (passim); PP. Q. 89. Art. 5; PS. Q. 14. Art. 1; et passim. — Kinds of *intellectus* in this sense are: (a), **intellectus appetitivi seu appetitivus**, the νοῦς ὀρεκτικός according to Aristotle (Eth. Nic. VI. 2, 1139. b. 4), *the act of desire of an intellectual creature*, or *the appetite for good presented by an intellect*, i.e., the choice of the will. Intellectus appetitivi, id est, intellectus in ordine ad appetitivum, . . ., quod habet in se aliquid voluntatis et aliquid rationis, Verit. 22. 15 c. Cf. PP. Q. 83. Art. 3 c; PS. Q. 13. Art. 1 c; PS. Q. 14. Art. 1 ad 1; 6 Eth. 2 i. — (b), **intellectus cognoscens quod quid est seu cognoscitivus quidditatem rei seu quidditatem rei apprehendens, intellectus componens et dividens** and **intellectus discursivus seu ratiocinans seu ratiocinando discurrens**, *the act of the intellect that simply apprehends the essence of a thing*, (simple apprehension), *an act of the intellect that unites* or *separates a predicate of a subject* (judgement) or *the act of the intellect that from several judgements infers* and *draws conclusions* (reasoning). Ideo bene invenitur quod sensus est verus de aliqua re, vel intellectus cognoscendo quod quid est; sed non quod cognoscit cum dicit verum. et similiter est de vocibus complexis. veritas quidem igitur potest esse in sensu, vel in intellectu cognoscente quod quid est, ut in quadam re vera, non autem ut cognitum in cognoscente; quod importat nomen veri. perfectio autem intellectus est verum ut cognitum, et ideo, proprie loquendo, veritas est in intellectu componente et dividente, non autem in sensu, neque in intellectu cognoscente quod quid est, PP. Q. 16. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 2 c; PP. Q. 58. Art. 4 c; C. G. 1. 57-59; C. G. 2. 76; C. G. 3. 108. — (c), **intellectus cognoscitivus quidditatem rei**, *simple apprehension*. See *intellectus cognoscens quod quid est*. — (d), **intellectus componens**, *affirmative judgement*. See *intellectus cognoscens quod quid est*. — (e). **intellectus discursivus**, *reasoning*. See *intellectus cognoscens quod quid est*. — (f), **intellectus dividens**, *negative judgement*. See *intellectus cognoscens quod quid est*. — (g), **intellectus quidditatem rei apprehendens**, *simple apprehension*. See *intellectus cognoscens quod quid est*. — (h), **intellectus ratiocinans**

seu ratiocinando discurrens, see *intellectus cognoscens quod quid est.* — (5), intellectus et ratio differunt quantum ad modum cognoscendi, quia scilicet intellectus cognoscit simplici intuitu, ratio vero discurrendo de uno in aliud, PP. Q. 59. Art. 1 ad 1; intellectus enim nomen sumitur ab intima penetratione veritatis, SS. Q. 49. Art. 5 ad 3; nomen intellectus sumitur ex hoc, quod intima rei cognoscit, est enim intellegere quasi intus legere, Verit. 1. 12 c; dicitur autem intellectus ex eo quod intus legit intuendo essentiam rei, 6 Eth. 5 a; pertinet ad intellectum in universalibus iudicium absolutum de primis principiis, ad rationem autem pertinet discursus a principiis in conclusiones, 6 Eth. 9 m; sunt autem rationis tres actus, quorum primi duo sunt rationis, secundum quod est intellectus quidem. una enim actio intellectus est intellegentia indivisibilium sive incomplexorum, secundum quam concipit, quid est res, . . ., secunda vero operatio intellectus est compositio vel divisio intellectus in qua est iam verum, vel falsum, 1 Anal. 1 a. Cf. SS. Q. 49. Art. 2 ad 1; 1 Perih. 1 a; 1 Sent. 5. 1 ad 7; Verit. 14. 1 c; 3 Anim. 11 a-e; et passim. — (6), in intellectu autem sic est quod si seorsum intelligat principium, et seorsum conclusionem, intelligentia principii est causa scientiae conclusionis. sed si intellectus in ipso principio inspiceret conclusionem, uno intuitu apprehendens utrumque, in eo scientia conclusionis non causaretur ab intellectu principiorum, quia idem non esset causa sui ipsius; sed tamen intelligeret principia esse causas conclusionis, . . ., PP. Q. 19. Art. 5 c; intellectus dicitur habitus primorum principiorum, PP. Q. 58. Art. 3 c; prima autem principia speculabilium nobis naturaliter indita non pertinet ad aliquam specialem potentiam, sed ad quendam specialem habitum, qui dicitur intellectus principiorum, PP. Q. 79. Art. 12 c. Cf. PS. Q. 15. Art. 3 ad 1; SS. Q. 1. Art. 4 c; SS. Q. 5. Art. 4 ad 3; C. G. 3. 37 and 43; 3 Sent. 35. 2. 2. 1 c; Verit. 16. 1 c and 17. 1 c; 1 Anal. 44 c; et passim; accipitur autem hic intellectus non pro ipsa intellectiva potentia, sed pro habitu quodam, quo homo ex virtute luminis intellectus agentis naturaliter cognoscit principia indemonstrabilia. et satis congruit nomen. huiusmodi enim principia statim cognoscuntur cognitis terminis; cognitio enim, quid est totum et quid est pars, statim scitur, quod omne totum est maius sua parte. dicitur autem intellectus ex eo, quod intus legit intuendo essentiam rei, 6 Eth. 5 a. Cf. PP. Q. 82. Art. 1 (bis); PS. Q. 57. Art. 2 (passim); PS. Q. 65. Art. 1; PS. Q. 67. Art. 3; SS. Q. 47. Art. 6 (bis); et passim. On **donum intellectus,** see *donum*; on **habitus intellectus,** see *habitus.* — (7), nomen intellectus quandam intimam cognitionem importat; dicitur enim intellegere quasi intus legere, SS. Q. 8. Art. 1 c; intellectus non sumitur hic pro potentia intellectiva, sed prout importat quandam rectam aestimationem alicuius extremi principii, SS. Q. 49. Art. 2 c; intellectus videtur nominare simplicem apprehensionem, 3 Sent. 2. 2. 3 c; intellectus enim simplicem acceptionem et absolutam cognitionem designare videtur, Verit. 15. 1 c; scientia est conclusionum et intellectus principiorum, 1 Anal. 7 d; intellectus autem est absoluta et simplex acceptio principii per se noti, 1 Anal. 36 h; intellectus importat certitudinem cognitionis absque demonstratione, non propter defectum demonstrationis, sed quia id de quo certitudo habetur, est indemonstrabile et per se notum, 1 Anal. 44 c; intellectus hic accipitur pro certa apprehensione eorum, quae absque inquisitione nobis innotescunt, sicut prima principia, 3 Anim. 5 b; visio dicitur actus potentiae visivae in ordine ad visibilia, et per hunc modum intellectus dicitur respectu primorum principiorum, quae per se primo comparantur ad intellectivam potentiam, 3 Eth. 10 a. Cf. PP. Q. 19. Art. 5 (ter); PS. Q. 63. Art. 2; SS. Q. 49. Art. 2 ad 1; 1 Anal. 44 i; et passim. — (8), Deus est idem quod sua essentia, vel natura. ad cuius intellectum sciendum est, PP. Q. 3. Art. 3 c; secundum intellectum Augustini, PP. Q. 58. Art. 7 ad 1; verbum illud Philosophi universaliter verum est in omni intellectu, PP. Q. 87. Art. 1 ad 3; hunc intellectum ipsis verbis consonum esse non posse, C. G. 1. 26; huiusmodi autem intellectum sumere oportet, C. G. 4. 13; ex hoc pendet totus intellectus eorum, quae in I Libro dicuntur, 1 Sent. 2. 1. 3 c; ad huius igitur tertiae divisionis intellectum considerandum est, 3 Phys. 1 c. Cf. PP. Q. 16. Art. 1; PP. Q. 17. Art. 3 (passim); PP. Q. 17. Art. 4 (bis); PP. Q. 40. Art. 3; PP. Q. 85. Art. 1; et passim. — Kinds of *intellectus* in this sense are: (a), **intellectus affirmativus** and **intellectus negativus,** *the affirmative* and *the negative understanding* or *the intellectual perception in the affirmative* or *negative sense.* Cum igitur omnis intellectus affirmativus intelligat aliquid cum compositione, PP. Q. 13. Art. 12 ob. 3. Cf. 4 Phys. 4 g. — (b), **intellectus falsus seu perversus** and **intellectus verus seu rectus,** *the false* or *wrong* and *the true* or *right understanding.* Dominus circa illa legis praecepta adimpletionem opposuit in quibus Scribae et Pharisaei non rectum intellectum habebant, . . ., circa periurium vero habebant falsum intellectum, PS. Q. 108. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 12 ob. 3 and ad 3; C. G. 1. 26; 1 Perih. 3 b. — (c), **intellectus negativus,** see *intellectus affirmativus.* — (d), **intellectus perversus,** see *intellectus falsus.* — (e), **intellectus rectus,** see *intellectus falsus.* — (f), **intellectus verus,** see *intellectus falsus.* — (9), voces sunt signa intellectuum, PP. Q. 13. Art. 1 c; compositio intellectuum est in intellectu, PP. Q. 17. Art. 3 a; in intellectu substantiae individuae, PP. Q. 29. Art. 4 ad 3; ita de intellectu huius hominis est haec anima et hoc corpus, PP. Q. 33. Art. 2 c; sicut ergo materia praeintelligitur perfecta secundum esse ante intellectum corporeitatis, et sic de aliis, PP. Q. 76. Art. 6 ad 1; sit intellectus substantiae ipsius, C. G. 1. 3; si ens sit de intellectu eorum, C. G. 1. 25; per intellectum enim unius eorum intelligitur aliud, C. G. 2. 55; quidditatem, cuius intellectus est unus apud omnes, C. G. 3. 41; hoc nomen intellectus quandoque significat rem intellectam, sicut nomina dicuntur significare intellectus, Verit. 17. 1 c; est iam quaedam compositio intellectuum, id est, rerum intellectarum, 3 Anim. 11 a; intellectus multa incomplexa prius separata componit et facit ex eis unum intellectum, 3 Anim. 11 a. Cf. PP. Q. 13. Art. 6; PP. Q. 36. Art. 2; PP. Q. 37. Art. 1 (bis); PP. Q. 58. Art. 4 (passim); PS. Q. 25. Art. 2; et passim. On **modus intellectus,** see *modus*; on **veritas intellectus,** see *veritas.* — Kinds of *intellectus* in this sense are: (a), **intellectus complexorum seu compositus** and **intellectus incomplexorum seu incomplexus seu simplex,** *the rational conception of a composite reality* or *the composite intellectual conception* and *the rational conception of an incomposite reality* or *the simple intellectual conception,* i.e., *judgment* and *idea.* Sed sicut intellectus complexorum potest adaequari rebus, ita intellectus incomplexorum; et etiam sensus sentiens rem ut est, PP. Q. 16. Art. 2 ob. 2. Cf. C. G. 1. 59; Verit. 3. 2 ob. 9; 1 Perih. 1 a and 6 a; 3 Anim. 11 a. — (b), **intellectus compositus,** see *intellectus complexorum.* — (c), **intellectus incomplexorum,** see *intellectus complexorum.* — (d), **intellectus incomplexus,** see *intellectus complexorum.* — (e), **intellectus mathematicus** and **intellectus naturalis,** *the mathematical* and *the natural scientific conception of the intellect* or *the mathematical* and *the natural scientific idea.* Cf. Verit. 2. 6 ad 1. — (f), **intellectus naturae speciei,** *the intellectual conception* or *the idea of a nature as a common class.* Unde esse in uno supposito singulari vel in pluribus est praeter intellectum naturae speciei. unde servato intellectu naturae speciei potest intelligi ut in pluribus existens, PP. Q. 13. Art. 9 c. — (g), **intellectus naturalis,** see *intellectus mathematicus.* — (h), **intellectus principalis,** *the chief rational conception* or *the main idea.* Sed hoc distat inter voluntatem et iram; quia ira de Deo nunquam proprie dicitur, cum in suo principali intellectu includat passionem; voluntas autem proprie de Deo dicitur, PP. Q. 19. Art. 11 c. — (h), **intellectus simplex,** see *intellectus complexorum.* — (10), dictio exclusiva non excludit illud quod est de intellectu termini cui adiungitur, PP. Q. 31. Art. 4 ob. 3; cum dicimus: Solus Pater est Deus, haec propositio potest habere multiplicem intellectum, PP. Q. 31. Art. 4 c; si tamen iste sit intellectus illius auctoritatis; quod non videtur, SS. Q. 45. Art. 2 ad 2; tradere intellectum sacrae Scriptu-

rae, 4 Sent. 42. 1. 3. 2 ad 3. — Kinds of *intellectus* in this sense are: **intellectus figuralis seu mystica** and **intellectus litteralis**, *the prefigurative* or *mystical* and *the literal significance*. Sed in historiis Veteris Testamenti, praeter intellectum mysticum seu figuralem, est etiam intellectus litteralis, PS. Q. 102. Art. 2 a.

intellegentia, ae, *f.*, (1) *an intelligence*, an incorporeal, immaterial substance, *an angel*, synonym of *intellectus*, the opposite of *corpus* and *homo*, (2) *rational activity*, *rational comprehension*, likewise a synonym of *intellectus* (see 4) and *ratio*, (3) *rational insight*, *insight*, i.e., immediate apprehension, synonym of *intellectus*, (4) *understanding*, *intellectual conception*, synonym of *intellectus*. — (1), in quibusdam tamen libris de Arabico translatis substantiae separatae, quas nos angelos dicimus, intellegentiae vocantur, forte propter hoc quod huiusmodi substantiae semper actu intellegunt, PP. Q. 79. Art. 10 c; aliquando enim apprehenditur ipsa essentia per seipsam, non quod ad eam ingrediatur intellectus ex ipsis quae circumvolvuntur ipsi essentiae, et hic est modus apprehendendi a substantiis separatis, unde intellegentiae dicuntur, 3 Sent. 35. 2. 2. 1 c; omnis enim intellegentia est substantia, 1 Anal. 27 e; intellectuum separatorum, qui apud nos consueverunt intellegentiae vocari, 2 Cael. 4 c. Cf. PP. Q. 65. Art. 4; PP. Q. 79 pr.; PTS. Q. 92. Art. 1; C. G. 1. 52; C. G. 3. 66; et passim. On **speculum intellegentiarum**, see *speculum*. — Kinds of *intellegentia* in this sense are: (a), **intellegentia agens**, *the active intelligence* as it was taught by Avicenna. (Avicenna) posuit unam tantum substantiam immaterialem praesidentem omnibus corporibus inferioribus, quam vocavit "intellegentiam agentem", PP. Q. 110. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 84. Art. 4 (passim); PS. Q. 63. Art. 1; C. G. 2. 74; C. G. 3. 69; Verit. 11. 1 c. — (b), **intellegentia prima** and **intellegentia secunda**, *the first* and *the second intelligence*, likewise according to the teachings of Avicenna. Deus, intellegendo se, produxit intellegentiam primam; in qua, quia non est suum esse, ex necessitate incipit compositio potentiae et actus, . . ., sic igitur prima intellegentia, inquantum intellegit causam primam, produxit secundam intellegentiam, PP. Q. 47. Art. 1 c. Cf. C. G. 2. 42; C. G. 4. 6. — (c), **intellegentia secunda**, see *intellegentia prima*. — **intellegentiae sunt finitae superius et infinitae inferius**, *intellectual substances in an upward direction*, i.e., *according to their being* or *essence*, *are considered within limits*; *in a downward direction*, i.e., *with reference to material they are considered without limits*. Omnis creatura est finita simpliciter inquantum esse eius non est absolute subsistens, sed limitatur ad naturam aliquam cui advenit. sed nihil prohibet aliquam creaturam esse secundum quid infinitam. creaturae autem materiales habent infinitatem ex parte materiae, sed finitatem ex parte formae, quae limitatur per materiam in qua recipitur. substantiae autem immateriales creatae sunt finitae secundum suum esse, sed infinitae secundum quod earum formae non sunt receptae in alio, . . ., propter hoc dicitur, . . ., quod "intellegentia est finita superius" in quantum scilicet recipit esse a suo superiori, sed "est infinita inferius", inquantum scilicet recipitur in aliqua materia, PP. Q. 50. Art. 2 ad 4. Cf. Ente 6 e; Caus. 16. — (2), patet de angelis, quod scilicet habent esse intransmutabile, cum transmutabilitate secundum electionem quantum ad naturam eorum pertinet, et cum transmutabilitate intellegentiarum et affectionum et locorum suo modo, PP. Q. 10. Art. 5 c; "Deus movet creaturam spiritualem per tempus" hoc est, per intellegentiam et affectionem, PP. Q. 12. Art. 10 ob. 2; (ratio) est enim principalis pars prudentiae, ad quam aliae duae partes ordinantur, scilicet memoria praeteritorum et intellegentia praesentium, PP. Q. 22. Art. 1 c; intellegentiae sive intellectualis operationis, C. G. 1. 60; secundum intellegentiae modum, C. G. 2. 13; nisi reminisci aequivoce sumatur pro intellegentia eorum, quae quis prius novit, C. G. 2. 81; est igitur in intellectu substantiae separatae quaedam intellegentiarum successio, C. G. 2. 101; directe intellegentiae nostrae causa esse non possint, C. G. 3. 84; per significationem vocis suam intellegentiam pandit, C. G. 3. 87. Cf. PP. Q. 10. Art. 5 ad 1; PP. Q. 89. Art. 2; PS. Q. 57. Art. 6; SS. Q. 48. Art. 1; SS. Q. 53. Art. 3; et passim. On **notitia simplicis intellegentiae**, see *notitia*; on **puritas intellegentiae**, see *puritas*; on **relatio secundum rationem intellegentiae tantum**, see *relatio*; on **scientia simplicis intellegentiae**, see *scientia*. — Kinds of *intellegentia* in this sense are: (a), **intellegentia actualis**, *rational comprehension actually taking place*. Imaginem divinae Trinitatis potius ponit in intellegentia et voluntate actuali, quam secundum quod sunt in habituali retentione memoriae, PP. Q. 93. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 93. Art. 7 ad 4. — (b), **intellegentia incomplexorum seu indivisibilium**, the Aristotelian νόησις τῶν ἀδιαιρέτων (de Anim. III. 6, 430. a. 26), *the rational comprehension* or *the intellectual comprehension of the non-composite* or *indivisible*, i.e., *of essence of things*. Quarum prima est indivisibilium intellegentia, per quam scilicet apprehendimus de unoquoque quid est, SS. Q. 83. Art. 1 ob. 3. Cf. PP. Q. 79. Art. 10, in quot.; 1 Sent. 19. 5. 1 ad 7; Spir. 9 ad 6; 1 Perih. 1 a and 3 b; 1 Anal. 1 a; 3 Anim. 11 b; 4 Met. 6 c. — (c), **intellegentia indivisibilium**, see *intellegentia incomplexorum*. — (d), **intellegentia simplex**, *the simple rational comprehension*, which consists of the mere notion of a thing. Sed simplex intellegentia est sine compositione et divisione, PP. Q. 58. Art. 4 a. Cf. PP. Q. 14. Art. 14 c; PP. Q. 16. Art. 5; PP. Q. 108. Art. 5 c; SS. Q. 1. Art. 2 ad 3; SS. Q. 153. Art. 5; C. G. 1. 59; et passim. — (3), quae primo quidem simpliciter aliquid apprehendit, et hic actus dicitur intellegentia, PP. Q. 79. Art. 10 ad 3; secundum quod cognoscit principia, dicitur habere intellegentiam, PP. Q. 14. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 19. Art. 5; SS. Q. 15. Art. 2; SS. Q. 172. Art. 1; Verit. 10. 9 ob. 6 c; Verit. 10. 9 ad 6 c; et passim. — (4), pertingit etiam ad intellegentiam veritatis cum quodam discursu et motu arguendo, PP. Q. 79. Art. 4 c; ad huius igitur intellegentiam veritatis, C. G. 3. 51; ad intellegentiam huius partis duo quaeruntur, 1 Sent. 3. 3 pr. Cf. PP. Q. 93. Art. 9; SS. Q. 15. Art. 2; SS. Q. 95. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 1; 1 Meteor. 4 c.

intellegibilis, e, *adj.*, (1) *supersensual*, *rational*, i.e., belonging to the transcendental or rational part of the soul, synonym of *intellectualis* and *rationalis*, the opposite of *sensibilis*, (2) *supersensually perceptible*, or *cognoscible*, *perceptible* or *cognoscible through reason*, the opposite of *sensibilis*, (3) *imaginable*, *conceivable* either through reason or through imagination (quae quandoque intellectus vocatur, 7 Met. 10 c). — (1), quod ergo anima elevetur usque ad supremum intellegibilium quod est essentia divina, esse non potest, quamdiu hac mortali vita utitur, (c), . . ., ad designandam quamdam eminentiam intellegibilis contemplationis supra omnem statum, PP. Q. 12. Art. 11 ad 1; quia essentia Dei in infinitum excedit non solum omnia corpora, quorum sunt phantasmata, sed etiam omnem intellegibilem creaturam, SS. Q. 175. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 27. Art. 2; PP. Q. 108. Art. 1; PP. Q. 117. Art. 1; SS. Q. 145. Art. 2, in quot.; PT. Q. 9. Art. 3; et passim. On **actio intellegibilis**, see *actio*; on **actus intellegibilis**, see *actus*; on **appetitus intellegibilis**, see *appetitus*; on **cognitio intellegibilis**, see *cognitio*; on **conceptio intellegibilis**, see *conceptio*; on **delectatio intellegibilis**, see *delectatio*; on **emanatio intellegibilis**, see *emanatio*; on **generatio intellegibilis**, see *generatio*; on **locutio intellegibilis**, see *locutio*; on **lumen intellegibile**, see *lumen*; on **lux intellegibilis**, see *lux*; on **operatio intellegibilis**, see *operatio*; on **potentia intellegibilis**, see *potentia*; on **ratio intellegibilis**, see *ratio*; on **spiritus intellegibilis**, see *spiritus*; on **virtus intellegibilis**, see *virtus*. — (2), intellegibile autem est in intellectu tripliciter: primo quidem habitualiter vel secundum memoriam, ut Augustinus dicit, secundo autem ut in actu consideratum vel conceptum, tertio ut ad aliud relatum, PP. Q. 107. Art. 1 c; licet melius sit, quod intellegantur intellegibiles, inquantum intelleguntur, Nom. 4. 1; nullum intellegibilium illius rei facultatem humanae rationis excedet, C. G. 1. 3; res materia-

lis intellegibilis efficitur per hoc, quod a materia et a materialibus condicionibus separatur, C. G. 1. 47; est enim proprium obiectum intellectus ens intellegibile, C. G. 2. 98; per hoc autem aliquid fit intellegibile in actu, quod aliqualiter abstrahitur a materia, 1 Phys. 1 a. Cf. PP. Q. 89. Art. 1; PP. Q. 107. Art. 1 (bis); PS. Q. 9. Art. 3; PS. Q. 34. Art. 1; 1 Sent. 35. 1. 1 ad 3. On **bonum intellegibile**, see *bonus*; on **corpus intellegibile**, see *corpus*; on **esse intellegibile**, see *esse*; on **finis intellegibilis**, see *finis*; on **influxus intellegibilis**, see *influxus*; on **intentio intellegibilis**, see *intentio*; on **modus intellegibilis**, see *modus*; on **natura intellegibilis**, see *natura*; on **nomen intellegibile**, see *nomen*; on **processio intellegibilis**, see *processio*; on **processus intellegibilis**, see *processus*; on **ratio intellegibilis**, see *ratio*; on **relatio intellegibilis**, see *relatio*; on **res intellegibilis**, see *res*; on **saeculum intellegibile**, see *saeculum*; on **similitudo intellegibilis**, see *similitudo*; on **species intellegibilis**, see *species*; on **speculum intelligibile**, see *speculum*; on **spiritus intellegibilis**, see *spiritus*; on **totum intellegibile**, see *totus*; on **verbum intellegibile**, see *verbum*; on **veritas intellegibilis**, see *veritas*; on **via intellegibilis**, see *via*; on **visio intellegibilis**, see *visio*. — Kinds of *intellegibile* in this sense are: (a), **intellegibile actu seu in actu** and **intellegibile in potentia**, *the intelligible in the state of actuality* and *that in the state of potentiality*. Intellectus in actu est intellectum in actu, sicut sensus in actu est sensibile in actu, PP. Q. 12. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 14. Art. 2 c; PP. Q. 79. Art. 4 c; PP. Q. 84. Art. 4 ob. 1; C. G. 2. 50 and 55; 1 Sent. 35. 1. 1 ad 3; Comp. 1. 75; 1 Met. prol.; et passim. — (b), **intellegibile altissimum seu summum seu divinum**, *the highest intelligible, according to rank* or *the divine intelligible*, i.e., *God*. Prudentia considerat ea quibus pervenitur ad felicitatem; sed sapientia considerat ipsum obiectum felicitatis, quod est altissimum intellegibile, PS. Q. 66. Art. 5 ad 2. Cf. C. G. 1. 3, 100 and 102. — (c), **intellegibile divinum**, see *intellegibile altissimum*. — (d), **intellegibile excellens seu maximum seu maxime seu vade** and **intellegibile minus seu infimum**, *the intelligible that according to its nature excels* or *is greatest* and *the lesser* or *least intelligible*. Cf. PP. Q. 75. Art. 3 ad 2; C. G. 1. 69; C. G. 3. 48; 1 Sent. 3. 1. 1 a and ad 5; 3 Anim. 7 f. — (e), **intellegibile incomplexum**, *the non-compounded intelligible* or *the idea*. Cf. 3 Anim. 11 a and e. — (f), **intellegibile in actu**, see *intellegibile actu*. Secundum opinionem Platonis nulla necessitas erat ponere intellectum agentem ad faciendum intellegibilia in actu, sed forte ad praebendum lumen intellegibile intellegenti, . . ., oportet igitur ponere aliquam virtutem ex parte intellectus, quae faciat intellegibilia in actu per abstractionem specierum a conditionibus materialibus, PP. Q. 79. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 54. Art. 4; PP. Q. 56. Art. 1 (bis); PP. Q. 58. Art. 1; PP. Q. 79. Art. 4; PT. Q. 12. Art. 1; et passim. — (g), **intellegibile infimum**, see *intellegibile excellens*. — (h), **intellegibile in potentia**, see *intellegibile actu*. Necessitas autem ponendi intellectum agentem fuit, quia naturae rerum materialium, quas non intellegimus, non subsistunt extra animam immateriales et intellegibiles in actu, sed sunt solum intellegibiles in potentia extra animam existentes, PP. Q. 54. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 2 (bis). — (i), **intellegibile maxime sive maximum**, see *intellegibile excellens*. Ergo ea quae sunt secundum se maxime intellegibilia, sunt etiam maxime intellegibilia nobis, PP. Q. 88. Art. 1 ob. 3. Cf. PTS. Q. 92. Art. 3. — (j), **intellegibile minus**, see *intellegibile excellens*. — (k), **intellegibile optimum**, see **intellegibile perfectissimum**, *the best* or *most perfect intelligible*, i.e., *God*. Perfectissimam hominis contemplationem, qua optimum intellegibile, quod est Deus, contemplari potest in hac vita, PP. Q. 62. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 180. Art. 4; C. G. 3. 25. — (l), **intellegibile perfectissimum**, see *intellegibile optimum*. — (m), **intellegibile per se sive secundum se sive secundum naturam suam**, *the intelligible according to* or *for itself* or *according to its nature*. Cum enim ipsa essentia substantiae separatae sit per seipsam intellegibilis et in actu, eo quod est a materia separata, PTS. Q. 92. Art. 1 ad 10. Cf. PP. Q. 84. Art. 4. — (n), **intellegibile primum**, *the first intelligible, be it first according to itself* and *according to rank*, or *be it first with reference to our perception*. Unde ens est proprium obiectum intellectus, et sic est primum intellegibile, sicut sonus est primum audibile, PP. Q. 5. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 16. Art. 6 ad 1; PP. Q. 79. Art. 5 (bis); C. G. 1. 62; C. G. 3. 54; 1 Sent. 3. 1. 1 a. — (o), **intellegibile secundum naturam suam**, see *intellegibile per se*. Similiter intellectus angeli est perfectus per species intellegibiles secundum suam naturam, PP. Q. 84. Art. 3 ad 1. — (p), **intellegibile secundum se**, see *intellegible per se*. Essentia igitur Dei, . . ., est simpliciter et perfecte secundum seipsam iutellegibilis, PP. Q. 87. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 9; PP. Q. 12. Art. 5; PP. Q. 88. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 2; PTS. Q. 92. Art. 1. — (q), **intellegibile speculatum**, *the speculated* or *contemplated* or *perceived intelligible*. Cum enim intellegamus per intellectum agentem, et per intellegibilia speculata, ut patet cum conclusiones intellegimus per principia intellecta, necesse est quod intellectus agens compararetur ad intellecta speculata vel sicut agens principale ad instrumenta, vel sicut forma ad materiam, PP. Q. 88. Art. 1 c. — (r), **intellegibile universalius**, *the more general intelligible*. Cf. 1 Phys. 1 e. — (s), **intellegibile valde**, see *intellegibile excellens*. — **intellectus est quodammodo ipsa intellegibilia**, see *intellectus*. — **intellectus in actu est intellegibile in actu**, see *intellectus*. — **intellectus in actu et intellegibile in actu sunt unum**, see *intellectus*. — **intellegibile in actu et intellectus in actu sunt unum**, see *intellectus*. — (3), neque quod imaginatio possit capere intellegibilia quae angelus cognoscit, PP. Q. 111. Art. 3 ob. 3; non autem secundum intellectualitatem, quia forma domus in materia non est intellegibilis, sicut erat in mente artificis, PT. Q. 23. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 2; PP. Q. 85. Art. 1 (passim); PT. Q. 77. Art. 2. On **materia intellegibilis, materia intellegibilis communis et individualis**, see *materia*. — **intellegibiliter**, *adv.*, (1) *intelligibly* in the wider sense of the word, i.e., in a manner, chiefly discernible, of the intellect, synonym of *intellectualiter*, the opposite of *sensibiliter*, (2) *intelligibly* in the narrower sense of the word, i.e., in a discernible manner of the intuitively active intellect, likewise a synonym of *intellectualiter*, the opposite of *rationaliter*. — (1), ita ad videndum aliquid intellegibiliter, PP. Q. 12. Art. 11 ad 3; in intellectu autem, qui caret organo corporali, nihil existit nisi intellegibiliter, PP. Q. 79. Art. 6 c; est intellegibiliter in mente artificis, C. G. 2. 46; oportet, quod recipiatur in eo per modum ipsius scilicet intellegibiliter, C. G. 2. 55. Cf. PP. Q. 27. Art. 2; PP. Q. 28. Art. 1; PP. Q. 87. Art. 4 (bis); PP. Q. 105. Art. 3. — (2), movet autem vis appetitiva ad aliquid inspiciendum vel sensibiliter vel intellegibiliter quandoque quidem propter amorem rei visae, SS. Q. 180. Art. 1 c; et in divinis intellegibiliter, Trin. 2. 2 pr.; non sit conveniens modus divinae scientiae intellegibiliter procedere, Trin. 2. 2. 1 a.

intellegibilitas, ātis, *f.*, *intelligibility, perceptibility* by an intellect, the opposite of *sensibilitas*. Divina essentia, quamvis plus distet secundum proprietatem naturae suae ab intellectu nostro quam substantia angeli, tamen plus habet de ratione intellegibilitatis, quia est actus purus, cui non admiscetur aliquid de potentia, PTS. Q. 92. Art. 1 ad 9; quod repugnat intellegibilitati est materialitas, C. G. 2. 75; habent intellegibilitatem in potentia, C. G. 2. 77. Cf. PP. Q. 16. Art. 3.

intellego, ere, exi, ectum, 3, *v. a.*, (1) *to perceive intellectually, perceive with an intellect, understand*, (2) *perceive immediately with the intellect, realize*, the opposite of *discurrere* and *ratiocinari*, (3) *understand, grasp, comprehend*. — (1), nomen intellectus quamdam intimam cognitionem importat; dicitur enim "intellegere", quasi "initus legere", SS. Q. 8. Art. 1 c; intellegere importat solam habitudinem intellegentis ad rem intellectam, in qua nulla ratio originis importatur, sed solum informatio quaedam in intellectu nostro, prout intellectus noster fit in actu per formam rei intellectae, PP. Q. 34. Art. 1 ad 3; intellegeretur esse, antequam haberet esse,

C. G. 1. 22; linea non potest intelligi sine puncto, C. G. 2. 33; significat enim ipsum intellegere apprehensionem eius, quod intellegitur per intellectum, C. G. 4. 11; si enim definiamus intellectum, definietur per suum actum, qui est intellegere, 1 Sent. 3. 4. 3 c; intellectus enim habet iudicare, et hoc dicitur sapere, et apprehendere, et hoc dicitur intellegere, 3 Anim. 4 f; intellegere aliquod tripliciter dicimur. uno modo, sicut intellegimus intellectu, qui est virtus, a qua egreditur talis operatio; unde et ipse intellectus intellegere dicitur, et ipsum intellegere intellectus fit intellegere nostrum. alio modo, sicut specie intellegibili, qua quidem dicimur intellegere, non quasi ipsa intellegat, sed quia vis intellectiva perficitur per eam in actu, sicut vis visiva per speciem coloris. tertio modo sicut medio, per cuius cognitionem devenimus in cognitionem alterius, C. G. 3. 42; intellegere contingit per hoc quod intellectum in actu fit unum cum intellectu in actu, C. G. 2. 98; ipsum enim intellegere non perficitur, nisi aliquid in mente intellegentis concipiatur quod dicitur verbum; non enim dicimur intellegere, sed cogitare ad intellegendum, antequam conceptio aliqua in mente nostra stabiliatur, Pot. 9. 9 c; perfectus enim modus intellegendi est, ut intellegantur ea quae sunt secundum naturam suam intellegibilia; quod autem non intellegantur nisi ea quae non sunt secundum se intellegibilia, sed fiunt intellegibilia per intellectum, est imperfectus modus intellegendi, C. G. 2. 91. Cf. PP. Q. 75. Art. 6; PP. Q. 76. Art. 1; PS. Q. 17. Art. 5; Verit. 1. 12 c; 3 Anim. 7 a; C. G. 2. 49; et passim. On **affirmatio intellecta**, see *affirmatio*; on **forma intellecta**, see *forma*; on **intentio intellecta**, see *intentio*; on **ordo secundum modum intellectus**, see *ordo*; on **ratio intellecta**, see *ratio*; on **relatio intellecta**, see *relatio*; on **species intellecta**, see *species*; on **substantia intellecta**, see *substantia*. — With reference to *intellegere* there is to be distinguished **id quo sive id ut quo intellegitur** and **id quod sive id ut quod intellegitur**, *that whereby a thing is perceived intellectually* and *that which is so perceived*, i.e., species intellegibilis and the object of knowledge. — *id quod intellegitur* is twofold: **primum seu principale intellectum** and **secundum seu secundarium seu accessorium intellectum** (PP. Q. 14. Art. 4 ob. 2; Pot. 7. 9 c; Pot. 8. 2 c), *the first* or *principal* and *the second* or *subordinate* or *subsidiary intellectually known*. Prima enim intellecta sunt res extra animam, in quae primo intellectus intellegendo fertur, secunda autem intellecta dicuntur intentiones consequentes modum intellegendi, hoc enim secundo intellectus intellegit, inquantum reflectitur supra seipsum, intellegens se intellegere et modum quo intellegit, Pot. 7. 9 c. — Kinds of *intellegere* in this sense are: (a), **intellegere actualiter,** *to perceive actually*. Anima semper intellegit et amat se, non actualiter, sed habitualiter, PP. Q. 93. Art. 7 ad 4. Cf. Verit. 8. 14 ad 6. — (b), **intellegere componendo et dividendo, intellegere discurrendo seu ratiocinando** and **intellegere quod quid est,** *to perceive by composing* and *dividing* or *forming a judgement, by inferring* or *drawing a conclusion* and *to perceive the essence of a thing notionally*. Sicut in intellectu ratiocinante comparatur conclusio ad principium, ita in intellectu componente et dividente comparatur praedicatum ad subiectum. si enim intellectus noster statim in ipso principio videret conclusionis veritatem, nunquam intellegeret discurrendo vel ratiocinando. similiter si intellectus statim in apprehensione quidditatis subiecti haberet notitiam de omnibus quae possunt attribui subiecto vel removeri ab eo, nunquam intellegeret componendo et dividendo, sed solum intellegendo quod quid est. sic igitur patet quod ex eodem provenit quod intellectus noster intellegit discurrendo, et componendo et dividendo, ex hoc scilicet quod non statim in prima apprehensione alicuius primi apprehensi potest inspicere quidquid in eo virtute continetur; quod contingit ex debilitate luminis intellectualis in nobis, PP. Q. 58. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 58 pr.; PP. Q. 58. Art. 4 (passim); PP. Q. 58. Art. 5 (passim); Qu. Anim. 7 ob. 8. — (c), **intellegere cum discursu** and **intellegere sine discursu,** *to perceive by means of a process of reasoning* and *to do so without one*. Cf. Qu. Anim. 7 ob. 3, 4, 5, and 8. — (d), **intellegere demonstrative,** *to perceive on the basis of a proof concluded of necessity*. Cf. C. G. 1. 8. — (e), **intellegere discurrendo,** see *intellegere componendo et dividendo*. — (f), **intellegere divisim,** *to perceive one aspect apart from another of the same object*. Ea quae seorsum et divisim intellegimus, oportet nos in unum redigere per modum compositionis vel divisionis, enuntiationem formando, PP. Q. 14. Art. 14 c. — (g), **intellegere ex consequenti** and **intellegere primo,** *to perceive as a consequence* and *as a premise*. Cf. Quodl. 7. 1. 2 c. — (h), **intellegere formaliter per aliquid,** *to perceive precisely as understanding through something*. Si intellectus agens est substantia separata, impossibile est quod per ipsam formaliter intellegamus, PP. Q. 88. Art. 1 c. — (i), **intellegere immaterialiter,** *to perceive in an immaterial way*. Manifestum est enim quod intellectus noster res materiales infra se existentes intellegit immaterialiter, non quod intellegat eas esse immateriales, sed habet modum immaterialem in intellegendo, PP. Q. 13. Art. 12 ad 3. Cf. PP. Q. 58. Art. 4. — (j), **intellegere per modum necessitatis,** *to perceive of necessity*. Ex ipsa operatione intellectus apparet, qui intellegit universaliter, et per modum necessitatis cuiusdam, PP. Q. 84. Art. 1 c. — (k), **intellegere primo,** see *intellegere ex consequenti*. Sic species intellectiva secundario est id quod intellegitur; sed id quod intellegitur primo, est res cuius species intellegibilis est similitudo, PP. Q. 85. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 1; PP. Q. 75. Art. 5, in quot. — (l), **intellegere principaliter,** *to perceive principally*. (Angeli) intellegunt enim primo et principaliter res immateriales, PP. Q. 54. Art. 4 c. Cf. Quodl. 7. 1. 2 c. — (m), **intellegere quod quid est,** see *intellegere componendo et dividendo*. Cf. PP. Q. 58. Art. 4 (bis). — (n), **intellegere ratiocinando,** see *intellegere componendo et dividendo*. Cf. PP. Q. 58. Art. 4. — (o), **intellegere universaliter,** *to perceive universally*. Cf. *intellegere per modum necessitatis*. — **anima intellectiva non potest intellegere sine phantasmatibus** (C. G. 2. 80), or, **anima non potest intellegere sine phantasmate** (3 Anim. 10 e and 12 c), or, **nequaquam sine phantasmate intellegit anima** (C. G. 2. 73), or, **nihil sine phantasmate intellegit anima** (PP. Q. 75. Art. 6 ob. 3; PP. Q. 84. Art. 7 a), or, **quamdiu est anima in corpore, non potest intellegere sine phantasmate** (C. G. 2. 81), or, **ratione naturali sine phantasmate nihil intellegit anima** (PP. Q. 12. Art. 12 ob. 2), or, **intellegere nostrum non est sine phantasmate** (1 Perih. 2 a), or, **non contingit intellegere sine phantasmate** (PP. Q. 75. Art. 2 ob. 3; Mem. 2 a), the translation of the Aristotelian passage, *οὐδέποτε νοεῖ ἄνευ φαντάσματος ἡ ψυχή* (de Anim. III. 7, 437 a. 17), also *νοεῖν οὐκ ἔστιν ἄνευ φαντάσματος* (de Mem. et rem. 1, 449. b. 31 f), *the human soul while in union with the body* (secundum praesentis vitae statum seu in statu praesentis vitae, Mal. 16. 11 c) *cannot with its natural intellect perceive anything without imaginative representations, because it obtains all its notions through abstraction from phantasms* and *furthermore, if it wishes to renew them, it must refer them back* and *compare them with the original phantasms*. — **intellegere nostrum est pati quoddam** (PP. Q. 79. Art. 2 a and c; C. G. 2. 60; 7 Phys. 6 g; 3 Anim. 9 a; 1 Perih. 2 a), the translation of the Aristotelian passage, *τὸ νοεῖν πάσχειν τί ἐστιν* (de Anim. III. 4, 429. b. 35), *intellectual perception is a kind of receptivity*. Cf. 3 Anim. 7 b.— **intellegere nostrum non est sine phantasmate,** see above: *anima intellectiva non potest* etc. — **nequaquam sine phantasmate intellegit anima,** see above: *anima intellectiva non potest* etc. — **nihil sine phantasmate intellegit anima,** see above: *anima intellectiva non potest* etc. — **non contingit intellegere sine phantasmate,** see above: *anima intellectiva non potest* etc. — **quamdiu est anima in corpore, non potest intellegere sine phantasmate,** see above: *anima intellectiva non potest* etc. — **ratione naturali sine phantasmate nihil intellegit anima,** see above: *anima intellectiva non potest* etc. — (2), ideo dicuntur intellectuales; quia etiam apud nos ea quae statim naturaliter apprehenduntur, intellegi dicuntur, PP. Q. 58. Art. 3 c; intellegere importat simplicem acceptionem

alicuius rei, unde intellegi dicuntur proprie principia quae sine collatione per seipsa cognoscuntur, PP. Q. 83. Art. 4 c; intellegere nominat simplicem actum intellectus. simplex autem actus potentiae est in id quod est secundum se obiectum potentiae, PS. Q. 8. Art. 2 c; intellegere proprie est eorum, quae secundum se cognoscuntur scilicet principiorum, PS. Q. 8. Art. 2 c; non enim intellegunt, neque ratiocinantur, C. G. 2. 82; intellegere autem dicit intueri, 1 Sent. 3. 4. 1 ad 5; intellegere nihil aliud dicit quam intuitum, qui nihil aliud est quam praesentia intellegibilis ad intellectum quocumque modo, 1 Sent. 3. 4. 5 c; ex hoc enim aliquis intellegere dicitur, quod interius in ipsa rei essentia veritatem quodammodo legit, Verit. 15. 1 c; angelus non cognoscit veritatem per discursum rationis, sed simplici intuitu quod est proprie intellegere, Spir. 2 ad 12. Cf. PP. Q. 18. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 5; PP. Q. 107. Art. 5; PT. Q. 20. Art. 1; et passim. — (3), unde datur intellegi quod generatio repugnet divinae naturae, PP. Q. 39. Art. 4 ad 3; intellegere autem et cum quadam approbatione diiudicatis inhaerere, PP. Q. 79. Art. 9 ad 4; nisi intellegatur, quod aliquid sit sibi causa essendi secundum esse accidentale, C. G. 1. 22; quod quidem intellegendum est, Quodl. 7. 1. 2 c; intellegere refertur ad definitiones, 1 Phys. 1 a. Cf. PP. Q. 45. Art. 2 ad 2; PP. Q. 106. Art. 4 (bis); PP. Q. 107. Art. 1; PP. Q. 115. Art. 3 ad 1; PS. Q. 28. Art. 2; et passim. — Kinds of *intellegere* in this sense are: (a), **intellegere affirmative, intellegere negative**, and **intellegere privative**, *to understand something in the sense of an affirmation, in the sense of a pure negation*, and *in the sense of a deficiency that ought not to exist*. Cf. 2 Sent. 29. 1. 1 ad 4; 2 Sent. 40. 1. 5 ad 7. — (b), **intellegere causaliter** and **intellegere consecutive**, *to understand something in the sense of a cause* and *in the sense of a consequence*. Quod autem ibidem subditur: et probate me, non est intelligendum causaliter quasi ad hoc solvere deberent decimas ut probarent si Deus aperiret eis cataractas caeli; sed consecutive, quia scilicet si decimas solverent, experimento probaturi erant beneficia quae eis Deus conferret, SS. Q. 97. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 33. Art. 4; SS. Q. 46. Art. 3. — (c), **intellegere collective seu composite** and **intellegere distributive seu divise**, *to understand something universally after the manner of collection* or *combination* and *individually after the manner of separation* or *division*. Et similiter cum intellegit simplicia quae sunt supra se, intellegit ea secundum modum suum composite, non tamen ita quod intelligat ea esse composita. et sic intellectus noster non est falsus formans compositionem de Deo, PP. Q. 13. Art. 12 ad 3. Cf. C. G. 2. 35; 2 Sent. 40. 1. 5 ad 7. — (d), **intellegere composite**, see *intellegere collective*. — (e), **intellegere consecutive**, see *intellegere causaliter*. Cf. PT. Q. 41. Art. 3. — (f), **intellegere distributive**, see *intellegere collective*. — (g), **intellegere divise**, see *intellegere collective*. — (h), **intellegere metaphorice** and **intellegere proprie**, *to understand something in its figurative* or *metaphorical sense* and *to understand something in its proper sense*. Illud verbum Domini metaphorice intellegendum est secundum similitudinem nostram, PP. Q. 19. Art. 7 ad 1. Cf. PP. Q. 63. Art. 6; PS. Q. 4. Art. 7; 2 Sent. 11. 1. 5 ad 1; Quodl. 10. 4. 8 ad 2. — (i), **intellegere negative**, see *intellegere affirmative*. — (j), **intellegere privative**, see *intellegere affirmative*. — (k), **intellegere proprie**, see *intellegere metaphorice*. Sicut et intellegere proprie est eorum quae secundum se cognoscuntur, scilicet principiorum, PS. Q. 8. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 83. Art. 4. — **intellegens**, entis, *P. a.*, *that has understanding, that understands* (a thing); *intelligent, acquainted with*. Sed virtus quae non est in magnitudine, est virtus alicuius intellegentis, qui operatur in effectibus secundum quod eis convenit, PP. Q. 105. Art. 2 ad 3; est autem hic modus connaturalis animae humanae, ut quandoque sit intellegens actu, quandoque in potentia, PT. Q. 11. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 54. Art. 1 (ter); PP. Q. 54. Art. 4 (ter); SS. Q. 2. Art. 1; SS. Q. 23. Art. 6; PTS. Q. 92. Art. 1 (passim); et passim. — **intellectus**, a, um *P. a.*, *understood, known*. Ita intellectus in actu est intellectum in actu propter similitudinem rei intellectae, PP. Q. 87. Art. 1 ad 3; discursus rationis semper incipit ab intellectu, et terminatur ad intellectum; ratiocinamur enim procedendo ex quibusdam intellectis, PS. Q. 8. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 44. Art. 3; PP. Q. 56. Art. 2; PP. Q. 87. Art. 3; SS. Q. 8. Art. 2; PTS. Q. 92. Art. 1 (ter); et passim. See above under (1).

intelligentia, see *intellegentia*.

intelligibilis, see *intellegibilis*.

intelligibilitas, see *intellegibilitas*.

intelligo, see *intellego*.

intemperantia, ae, *f.*, *immoderateness, intemperateness, intemperance*, the opposite of *temperantia*. Nam per temperantiam bene nos habemus ad concupiscentias, per intemperantiam autem male, PP. Q. 83. Art. 2 c; quod autem quis propter intemperantiam superflue consumat, hoc iam nominat simul peccata multa, SS. Q. 119. Art. 3 ad 2; peccatum enim intemperantiae est peccatum superfluae concupiscentiae, SS. Q. 142. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 4 c; PS. Q. 54. Art. 3 ob. 3; PS. Q. 72. Art. 8 c; SS. Q. 142. Art. 3 c; SS. Q. 142. Art. 4 c; et passim.

intemperatus, a, um, *adj.*, (1) *not temperate, tending to excess, inclement, immoderate*, the opposite of *temperatus*, (2) *not observing moderation, immoderate*, likewise the opposite of *temperatus*. — (1), terrae, per quas nunquam sol pertransit in directum capitis, sunt intemperatae in calore propter solam vicinitatem solis, PP. Q. 102. Art. 2 ad 4; quod est per accidens et praeter intentionem, non potest dici temperatum, nec materialiter, nec formaliter; et similiter neque intemperatum, SS. Q. 59. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 164. Art. 2. — (2), frui re voluptuosa est finis intemperati, PS. Q. 3. Art. 1 c; actio intemperati est finis eius sicut et actio virtuosi est finis eius, PS. Q. 15. Art. 3 ob. 2; quicumque facit aliquid intemperatum dicitur intemperatus, SS. Q. 59. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 48. Art. 1; PS. Q. 78. Art. 4; SS. Q. 119. Art. 3; C. G. 3. 85; 7 Eth. 3 c and 4 f, and g.

intemperies, ēi, *f.*, *unsettledness* or *inclemency of the weather*; *intemperateness, excess of heat* or *cold*. Sed secundum hoc locus ille non esset conveniens habitationi humanae; tum quia ibi est maxima intemperies, PP. Q. 102. Art. 1 ad 1.

intendo, ere, di, tum and sum, 3, *v. a.*, (1) *to stretch, increase, become stronger* or *more deeply settled, strain*, the opposite of *remittere*, (2) *aspire after, aim at, strive after something, tend, endeavor, intend*, (3) *mean, maintain, have in mind*. — (1), nihil prohibet illud intendi vel remitti, PP. Q. 20. Art. 3 ad 2; dispositiones in infinitum multiplicari et intendi non possunt, PP. Q. 48. Art. 4 c; unumquodque intenditur secundum propriam rationem, PP. Q. 49. Art. 3 ad 3; quanto mens intenditur in suo actu, SS. Q. 173. Art. 3 ad 2; motus violentus in principio intenditur, C. G. 1. 42; privationes enim non intenduntur, C. G. 3. 9. Cf. PP. Q. 59. Art. 3; PP. Q. 77. Art. 1; PP. Q. 93. Art. 3; C. G. 1. 89; C. G. 1. 91; et passim. On **motus intensus**, see *motus*; on **passio intensa**, see *passio*. — (2), per verba illa non intendit excludere, PP. Q. 19. Art. 4 ad 1; videtur quod bruta animalia intendant finem, PS. Q. 12. Art. 5 ob. 1; eius est intendere finem, cuius est agere propter finem, cum intendere nihil sit, nisi in aliud tendere, PS. Q. 12. Art. 5 ob. 3; intendere enim dicitur quasi in aliud tendere, 2 Sent. 38. 1. 3 c; intendere vero (est actus voluntatis), secundum quod ratio proponit ei (sc. voluntati) bonum ut finem consequendum ex eo, quod est ad finem, Verit. 22. 15 c; qui intenditur a primo auctore, C. G. 1. 1. Cf. PS. Q. 12. Art. 1 ad 2; PS. Q. 12. Art. 5 c; PS. Q. 19. Art. 8 ob. 1; Verit. 22. 13 c and ad 7; C. G. 1. 42; C. G. 3. 9 and 21; et passim. — On the difference between *intendere* and *velle*, see *velle*. — (3), ut ibi intenditur, PS. Q. 35. Art. 7 a; sed secundum quod requiritur ad finem quem legislator intendit, SS. Q. 147. Art. 3 ad 2; ut prima ratio intendebat, C. G. 1. 11. Cf.

SS. Q. 89. Art. 7 (bis); SS. Q. 142. Art. 2; SS. Q. 173. Art. 4 (ter). — **intendens**, entis, *P. a.*, *aspiring after, endeavoring, intending.* Ad huius doctrinae expositionem intendentes, PP. Q. 2 pr.; non intendentes sustinere aliquid contrarium fidei, PP. Q. 32. Art. 4 c; sed sicut sapientes et prophetae consequenter intendentes homines stabilire in observantia legis, SS. Q. 22. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 106. Art. 4; SS. Q. 12. Art. 1; SS. Q. 13. Art. 1; PT. Q. 64. Art. 10; PT. Q. 88. Art. 4; et passim. — **intentus, (intensus)**, a, um, *P. a.*, *strained, bent, attentive to, intent upon, intent.* Uno modo ex parte ipsius actus voluntatis, qui est magis vel minus intensus, PP. Q. 20. Art. 3 c; ratione vero finis intenti aliquod mendacium contrariatur charitati, SS. Q. 110. Art. 4 c; ideo sicut passio doloris; quam voluntas assumit, debet esse moderate intensa, PTS. Q. 4. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 3; SS. Q. 109. Art. 2 (bis); SS. Q. 180. Art. 3; PT. Q. 15. Art. 9; PT. Q. 64. Art. 8; et passim. — **intensē**, *adv.*, *with tension, with increase, with exertion, intensely, with strength, with ardor*, synonym of *intensive.* Alia ex intentione actus, quia intense vult vel agit, . . ., puta cum aliquis non ita intense vult medicinam sumere, sicut vult sanitatem; tamen hoc ipsum quod est intense intendere sanitatem, redundat formaliter in hoc quod est intense velle medicinam, . . ., puta cum aliquis intendit intense velle, vel aliquid intense operari, et tamen non propter hoc intense vult vel operatur, PS. Q. 19. Art. 8 c; non enim ita intense desideramus quae non speramus, PS. Q. 27. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 4. Art. 5; PS. Q. 24. Art. 3; PS. Q. 28. Art. 4; PS. Q. 32. Art. 8; PS. Q. 40. Art. 8; et passim.

intensio, ōnis, *f.*, *stretching out, straining, effort, tension, increase, ardor*, the opposite of *remissio.* Non solum secundum intensionem et remissionem, sicut minus album deficit a magis albo, PP. Q. 4. Art. 3 ad 1; ratio illa procedit de intensione amoris ex parte actus voluntatis, PP. Q. 20. Art. 3 ad 2; si enim intensio et remissio naturae mutabilis est, C. G. 1. 91; ex aliqua indebita intensione fiat, C. G. 3. 130; intensio secundum quam aliquid dicitur magis et minus, non solum causatur per recessum a contrario, sed etiam per accessum ad terminum, 4 Sent. 49. 2. 4 ad 3; esset intensio, id est, augmentum velocitatis, 2 Cael. 8 c. Cf. PS. Q. 51. Art. 3; PS. Q. 66. Art. 1; PS. Q. 112. Art. 4; SS. Q. 173. Art. 3 ad 2; 2 Cael. 9 a; et passim. On **intensio formae**, see *forma*; on **intensio habitus**, see *habitus*; on **intensio intentionis**, see *intentio.*

intensīvus, a, um, *adj.*, *in the state of tension, of strength, of exertion, of strength, of ardor, intensive*, the opposite of *extensivus.* Ratio illa procedit de intensiva magnitudine peccati, PT. Q. 1. Art. 4 ad 1; uno modo quantum ad quantitatem eius intensivam, PT. Q. 7. Art. 9 c. On **infinitas intensiva**, see *infinitas*; on **magnitudo intensiva**, see *magnitudo*; on **quantitas intensiva**, see *quantitas.* — **intensivē**, *adv.*, *with tension, with exertion, with strength, with ardor, intensively*, synonym of *intense*, the opposite of *extensive.* Sed intensive et collective similitudo divinae perfectionis magis invenitur in intellectuali creatura, PP. Q. 93. Art. 2 ad 3; corpore resumpto, beatitudo crescit, non intensive, sed extensive, PS. Q. 4. Art. 5 ad 5; excessus potest considerari dupliciter, vel intensive vel extensive, 2 Sent. 29. 1. 3 c. Cf. PT. Q. 1. Art. 4; PTS. Q. 54. Art. 2 (bis); PTS. Q. 93. Art. 1. On **frui intensive**, see *frui*; on **infinitum intensive**, see *infinitus*; on **maior intensive**, see *maior.*

intentio, ōnis, *f.*, (1) *attention*, (2) of the will, *aspiration, intention, purpose*, (3) *aspect, notion, relation*, synonym of *habitudo, ratio*, and *relatio*, (4) *resemblance, image, impression*, synonym of *similitudo* and *species*, (5) *intellectual cognitive representation, presentation of the intellect, conception*; synonym of *conceptio intellegibilis* and *ratio.* — (1), quia omnes potentiae animae in sua essentia animae radicantur, necesse est quod quando intentio animae vehementer trahitur ad operationem unius potentiae, retrahatur ab operatione alterius; unius enim animae non potest esse nisi una intentio; et propter hoc si aliquid ad se trahat totam intentionem animae, vel magnam partem ipsius, non compatitur secum aliquid aliud quod magnam attentionem requirat. manifestum est autem quod dolor sensibilis maxime trahit ad se intentionem animae, quia naturaliter unumquodque tota intentione tendit ad repellendum contrarium, sicut etiam in rebus naturalibus apparet, PS. Q. 37. Art. 1 c; vis cognoscitiva non cognoscit aliquid actu, nisi adsit intentio, C. G. 1. 55; ad actum cuiuslibet cognoscitivae potentiae requiritur intentio, Verit. 13. 3 c. Cf. PS. Q. 33. Art. 3; PS. Q. 38. Art. 2; PS. Q. 77. Art. 1 c; SS. Q. 44. Art. 5; SS. Q. 91. Art. 2; et passim. — (2), secundo vero (potentia intellectiva) id quod apprehendit, ordinat ad aliquid aliud cognoscendum vel operandum, et hic vocatur intentio, PP. Q. 79. Art. 10 ad 3; intentio, sicut ipsum nomen sonat, significat in aliquid tendere, PS. Q. 12. Art. 1 c; intentio est virtutis appetitivae actus, Mal. 16. 11 ad 3; intentio est actus voluntatis, Verit. 22. 13 c; cf. Verit. 22. 13 ad 7; nomen intentio nominat actum voluntatis, praesupposita ordinatione rationis ordinantis aliquid in finem, PS. Q. 12. Art. 1 ad 3; quamvis autem cuiuslibet horum appetituum intentio communis sit, per prius tamen in voluntate invenituur, quae ab intellectu coniuncto in finem dirigitur, 2 Sent. 38. 1. 3 c; intentio primo et per se actum voluntatis nominat, secundum quod in ea est vis intellectus ordinantis, 2 Sent. 38. 1. 3 c. Cf. C. G. 1. 2 t and g; C. G. 2. 58; C. G. 3. 3, 4, and 24; etsi (intentio) semper sit finis, non tamen oportet quod semper sit ultimi finis, PS. Q. 12. Art. 2 c; intentio dicitur esse de fine, non secundum quod voluntas in finem absolute fertur, sed secundum quod ex eo, quod est ad finem, in finem tendit, unde intentio in ratione sua ordinem quemdam unius ad alterum importat, 2 Sent. 38. 1. 3 c. Cf. PS. Q. 12. Art. 3 c; PT. Q. 42. Art. 3; PT. Q. 47. Art. 1; PTS. Q. 47. Art. 3; C. G. 3. 6; et passim. — On the difference between *intentio* and *electio* note the following: intentio est actus voluntatis in ordine ad rationem ordinantem ea, quae sunt ad finem, in finem ipsum, sed electio est actus voluntatis in ordine ad rationem comparantem ea, quae sunt in finem, ad invicem, Verit. 22. 13 ad 16. On **bonitas intentionis**, see *bonitas*; on **finis intentionis**, see *finis*; on **ordo intentionis et intentio naturae**, see *ordo*; on **quantitas intentionis**, see *quantitas*; on **rectitudo in intentione**, see *rectitudo.* — Kinds of *intentio* in this sense are: (a), **intentio absoluta**, *the unconditional* or *unrelated intention.* Cf. C. G. 3. 6. — (b), **intentio actualis** and **intentio habitualis**, *the active* and *the habitual intention* and *attention*, or *the intention to which one actually attends* and *that in the sense of a state*, or *general attitude.* Licet ille qui aliud cogitat, non habeat actualem intentionem, habet tamen habitualem, quae sufficit ad perfectionem sacramenti, . . ., quamvis studiose curare debeat sacramenti minister ut etiam actualem intentionem adhibeat, PT. Q. 64. Art. 8 ad 3. Cf. PTS. Q. 49. Art. 5; 2 Sent. 40. 1. 5 ad 6; 4 Sent. 6. 1. 2. 1 ad 4. — (c), **intentio animalis**, *the sentient intention* or *the intention of a being endowed with senses.* Cf. Verit. 22. 13 ad 7. — (d), **intentio bona** and **intentio prava**, *the good* and *the bad intention.* Potest tamen aliquis actus ex bona intentione proveniens, illicitus reddi si non sit proportionatus fini, SS. Q. 64. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 19. Art. 8 (ter); PS. Q. 84. Art. 4 (bis); PTS. Q. 49. Art. 5; Quodl. 5. 11. 22 c and 23 c. — (e), **intentio carnalis**, *the carnal intention suggested by regard for the physical.* Sicut carnalis videtur esse intentio, si quis alicui det beneficium ecclesiasticum pro suscepto servitio, ita etiam si quis det intuitu consanguinitatis, SS. Q. 100. Art. 5 ob. 2. Cf. PT. Q. 69. Art. 6 (ter). — (f), **intentio consequens** and **intentio praecedens**, *the intention subsequent to an action* and *that preceding an action.* Sed si intentio sit consequens, tunc voluntas potuit esse bona, PS. Q. 19. Art. 7 c. — (g), **intentio corrupta**, *the corrupted* or *depraved intention.* Sicut ille qui dat eleemosynam, ut aliquem inducat ad haeresim, mortaliter peccat, propter intentionem corruptam, SS. Q. 154. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 43. Art. 1. — (h), **intentio formalis**, *the intention acting after the manner of form, the formal intention.* Sic ergo si obedientia proprie accipiatur, secundum quod respicit per intentionem formalem rationem praecepti, erit specialis virtus, et inobedientia

peccatum speciale, SS. Q. 104. Art. 2 ad 1. — (i), **intentio habitualis**, see *intentio actualis*. — (j). **intentio mentalis**, *the intention existing only in the mind* or *in the thought*. Quidam enim dicunt quod requiritur mentalis intentio in ministro, quae si desit, non perficitur sacramentum, PT. Q. 64. Art. 8 ad 2. — (k), **intentio praecedens**, see *intentio consequens*. — (l), **intentio prava**, see *intentio bona*. Sicut eadem actio, inquantum fit ex prava intentione ministri potest esse mala, bona autem, inquantum fit ex bona intentione Domini, PT. Q. 82. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 40. Art. 1; SS. Q. 66. Art. 8; PT. Q. 64. Art. 10. — (m), **intentio prima naturae** and **intentio secunda naturae**, *the first* or *universal* and *the second* or *particular intention of nature*. Sic dicimus, de prima intentione naturae esse quod animal perfectum producatur, sed quod producatur animal imperfectum est ex secunda intentione naturae, quae ex quo non potest propter suam indispositionem tradere formam perfectionis, tradit ei id cuius est capax, Verit. 23. 2 c. Cf. PTS. Q. 52. Art. 1; PTS. Q. 67. Art. 2. — (n), **intentio simoniaca**, *the intention that establishes simony* or *a spiritual usury*. Tamen potest esse simonia in intentione, si non attendatur ad dignitatem personae, sed ad favorem humanum, SS. Q. 100. Art. 5 ad 3. Cf. Quodl. 5. 11. 23 c. — **quod est primum in intentione, est ultimum in executione** (Quodl. 8. 1. 2 ad 1), *what is first in time according to intention is last in time according to execution*. — **ultimum in generatione est primum in intentione**, see *generatio*. — (3), necessarium est ergo animali quod percipiat huiusmodi intentiones, quas non percipit sensus exterior; et huius perceptionis oportet esse aliquod aliud principium; cum perceptio formarum sensibilium sit ex immutatione sensibili, non autem perceptio intentionum praedictarum, PP. Q. 78. Art. 4 c; ad apprehendendum autem intentiones, quae per sensum non accipiuntur, ordinatur vis aestimativa, PP. Q. 78. Art. 4 c; ponunt quasdam intentiones divinae essentiae superadditas, C. G. 1. 23; intentionem vel habitudinem alicuius subsistentis ad naturam communem, 1 Sent. 25. 1. 3 c; huiusmodi enim intentiones format intellectus, attribuens eas naturae intellectae, 1 Perih. 10 b. Cf. PP. Q. 99. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 8; PTS. Q. 67. Art. 1; PTS. Q. 81. Art. 3 (ter); Pot. 7. Art. 6 c; et passim. On **communitas intentionis**, see *communitas*; on **nomen intentionis seu intentionem significans**, see *nomen*. — Kinds of *intentio* in this sense are: (a), **intentio communis seu universalis seu universalitatis** and **intentio particularis seu individualis seu individualitatis**, *the common* or *general* and *the particular* or *single aspect* or *relation* or *an aspect perceived by the mind as found in many things*, or *in one* or *a few*. See *intentio logica*. Oportebit abstrahere intentionem communem ab utroque, PP. Q. 76. Art. 2 ob. 4. Cf. PP. Q. 78. Art. 4 c; PP. Q. 85. Art. 2 ad 2 and Art. 3 ad 1; PS. Q. 29. Art. 6 c; PS. Q. 109. Art. 6; SS. Q. 2. Art. 1 c; C. G. 1. 65; C. G. 2. 60; Qu. Anim. 11 ad 14; Unio. 2 c; 2 Anim. 12 b; Princ. — (b), **intentio essentialis** and **intentio superaddita**, *the essential* and *the added relation* or *the unessential relation*. Cf. C. G. 1. 23; Pot. 7. 6 c. — (c), **intentio generis** and **intentio speciei**, *the notion of the genus* and *that of the species*, i.e., the purely mental aspect under which the mind views (intends) a thing according to which it constitutes or falls into a genus and that according to which it constitutes or falls under a species. See *intentio logica*. Cf. 1 Sent. 2. 1. 3 c; 1 Sent. 25. 1. 3 c; Pot. 7. 9 c; 4 Phys. 17 a. — (d), **intentio individualis**, see *intentio communis*. (Ratio particularis) est enim collativa intentionum individualium, sicut ratio intellectiva est collativa intentionum universalium. ex parte autem memorativae non solum habet memoriam, sicut caetera animalia, in subita recordatione praeteritorum, sed etiam reminiscentiam quasi syllogistice inquirendo praeteritorum memoriam secundum individuales intentiones, PP. Q. 78. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 81. Art. 3. — (e), **intentio individualitatis**, see *intentio communis*. — (f), **intentio logica**, *the logical relation* or *that coming under the consideration of logic* (consequens modum intellegendi, Pot. 7. 9 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 3 ad 4). Logical intentions are the *entia rationis*, the beings of reason, the whole area in which thought, not things, is the object of knowledge. After the mind has perceived (intended) reality it reflects on its own operations and ideas, and the results of this second intention are the logical intentions. Thus the concepts of genus, species, and certain kinds of universality are aspects which the mind considers (intends) not in reality but in its own thought and ideas. Terms as the expression of concept, propositions as the expression of judgements, and syllogisms as the expression of reasoning are also logical intentions. Humanity as such does not exist outside the mind but the mind can view (intend) particular men under this common aspect or intention. Non oportet secundum diversas rationes vel intentiones logicas, quae consequuntur modum intellegendi, diversitatem in rebus naturalibus accipere, PP. Q. 76. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 30. Art. 4 c; 1 Sent. 2. 1. 3 c; 2 Sent. 12. 1. 1 ad 1; Ente pr. a. — (g), **intentio naturae communis**, *the relation* or *aspect of common nature*, i.e., the purely mental relationship which the mind perceives in things which have a common nature, and which it handles as an object of knowledge. Nomina enim generum vel specierum, ut homo vel animal, sunt imposita ad significandum ipsas naturas communes, non autem intentiones naturarum communium, quae significantur his nominibus, genus vel species, PP. Q. 30. Art. 4 c. — (h), **intentio necessitatis essendi**, *the idea* or *the concept of the necessary being of a thing*. Cf. C. G. 1. 42. — (i), **intentio particularis**, see *intentio communis*. Quamvis feminae generatio sit praeter intentionem naturae particularis, est tamen de intentione naturae universalis, quae ad perfectionem humanae speciei utrumque sexum requirit, PS. Q. 81. Art. 3 ad 3. — (j), **intentio secundae substantiae**, *the idea* or *concept of second substance*, i.e., the aspect of a substantial thing according as it is concrete and individual, *substantia secunda*. Cf. Pot. 7. 9 c.— (k), **intentio speciei**, see *intentio generis*, and *intentio logica*. — (l), **intentio superaddita**, see *intentio essentialis*. — (m), **intentio universalis**, see *intentio communis* and *intentio logica*. Talis motus potest esse vel animi deliberantis circa intentiones universales, quod pertinet ad intellectivam partem, SS. Q. 2. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 4. — (n), **intentio universalitatis**, see *intentio communis*, and *intentio logica*. Ipsa igitur natura cui accidit vel intellegi vel abstrahi, vel intentio universalitatis, non est nisi in singularibus; sed hoc ipsum quod est intellegi, vel abstrahi, vel intentio universalitatis, est in intellectu; et hoc possumus videre per simile in sensu, PP. Q. 85. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 85. Art. 3 (quater); PS. Q. 29. Art. 6 (bis). — (4), ad operationem autem sensus requiritur immutatio spiritualis, per quam intentio formae sensibilis fiat in organo sensus, PP. Q. 78. Art. 3 c; sicut intentio coloris, quae est in pupilla, non potest facere album, PS. Q. 5. Art. 6 ad 2; cognoscit eam secundum intentionem rei, quam in se habet, PS. Q. 22. Art. 2 c; secundum quod recipit intentionem rei, PS. Q. 22. Art. 2 ad 3; non ita quod coloretur, sed ita quod recipiat intentionem coloris, PS. Q. 22. Art. 2 ad 3; sicut patet de intentionibus colorum, quae sunt in aëre a quibus nullum corpus coloratur, PS. Q. 37. Art. 4 ob 1; species sive intentio qualitatis et non ipsa qualitas, 4 Sent. 44. 2. 1. 3 c; alio modo aliquid recipitur in altero spiritualiter per modum intentionis cuiusdam, sicut similitudo albedinis recipitur in aëre et in pupilla, 4 Sent. 44. 3. 1. 3 c; alia (est passio), quae sequitur actionem, quae est per modum animae quando scilicet species agentis recipitur in patiente secundum esse spirituale ut intentio quaedam, secundum quem modum res habet esse in anima sicut species lapidis recipitur in pupilla, 2 Sent. 19. 1. 3 ad 1; species recipitur in organo sensus aut in medio per modum intentionis et non per modum naturalis formae, 2 Anim. 14 h. Cf. PP. Q. 29. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 5 c; PS. Q. 85. Art. 6; SS. Q. 175. Art. 6; SS. Q. 186. Art. 1; et passim. — Kinds of *intentio* in this sense are: (a), **intentio animae seu cognitiva**, *the image of a thing in the soul* or *the cognitive representation*. Unius enim animae non potest esse nisi una intentio, PS. Q. 37. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 175.

Art. 5 (bis); Col. 1. 4; 4 Phys. 17 a. — (b), **intentio cognitiva**, see *intentio animae*. — (c), **intentio intellecta, seu intellectus seu intellectualis seu intellegibilis**, *the aspect* or *the idea known by the intellect* or *knowable to it*. Dico autem intentionem intellectam id quod intellectus in seipsa concipit de re intellecta. quae quidem in nobis neque est ipsa res, quae intellegitur, neque est ipsa substantia intellectus, sed est quaedam similitudo concepta intellectu de re intellecta, quam voces exteriores significant, unde et ipsa intentio verbum interius nominatur quod est exteriori verbo significatum, C. G. 4. 11; intentio intellecta, cum sit quasi terminus intellegibilis operationis, est aliud a specie intellegibili, quae facit intellectum in actu, quod oportet considerari ut intellegibilis operationis principium, licet utrumque sit rei intellectae similitudo. per hoc enim, quod species intellegibilis, quae est forma intellectus et intellegendi principium, est similitudo rei exterioris, sequitur quod intellectus intentionem format illius rei similem, quia quale est unumquodque talia operatur; et ex hoc quod intentio intellecta est similis alicui rei, sequitur quod intellectus formando huiusmodi intentionem rem illam intellegat, C. G. 1. 53. Cf. PP. Q. 85. Art. 1 ad 4; Pot. 7. 6 c; Pot. 9. 5 c. — (d), **intentio intellectualis**, see *intentio intellecta*. — (e), **intentio intellectus**, see *intentio intellecta*. — (f), **intentio intellegibilis**, see *intentio intellecta*. Ita phantasmata ex virtute intellectus agentis redduntur habilia ut ab eis intentiones intellegibiles abstrahantur, PP. Q. 85. Art. 1 ad 4. — (g). **intentio spiritualis**, *the spiritual image*. Nec est simile de spiritualibus intentionibus, quae non habent naturaliter ordinem movendi alia corpora, quae non sunt nata moveri ab anima, PS. Q. 37. Art. 4 ad 1. — (5), intellectus per speciem rei formatus intellegendo format in seipso quandam intentionem rei intellectae quae est ratio ipsius quam significat definitio, C. G. 1. 53; intentio boni est prior intentione veri, Verit. 21. 3 ob. 5; cum autem comparamus intentionem boni et veri, intentio sumitur pro ratione quam significat definitio, Verit. 21. 3 ad 5; logicus qui considerat intentiones tantum, 1 Sent. 19. 5. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 76. Art. 3; PP. Q. 77. Art. 3; PS. Q. 1. Art. 6; SS. Q. 171. Art. 1; SS. Q. 175. Art. 4; et passim. — Kinds of *intentio* in this sense are: **intentio prima** and **intentio secunda**, *the first* and *the second conception of a thing*, i.e., the intellectual representation of a thing in the direct and that in the reflexion or the reflective recognition of the same (cf. PP. Q. 85. Art. 2 c), i.e, the representation of a thing according to its general nature and essence, and the representation precisely of this general nature and essence according to the relation of their generality. Prima intentio, quae de lapide est in intellectu, est species lapidis quae competit lapidi secundum quod est lapis, et ab ista prima intentione haec vox lapis imposita est ad significandum naturam lapidis, quae est extra animam, Univ. 2; quia intellectus reflectitur supra seipsum et supra ea, quae in eo sunt, sive subiective sive obiective, considerat iterum hominem sic a se intellectum sine condicionibus materiae et videt quod talis natura cum tali universalitate seu abstractione intellecta potest attribui huic et illo individuo et quod realiter est in hoc et illo individuo; ideo format secundam intentionem de tali natura et hanc vocat universale seu praedicabile vel huiusmodi, Log. 1. 1. Cf. SS. Q. 83. Art. 13 (ter); PTS. Q. 52. Art. 1 (bis); 1 Sent. 23. 1. 3 c; 1 Sent. 26. 1. 1 ad 3; 3 Sent. 6. 1. 1. 1 c; Pot. 7. 6 c; et passim.

intentiōnālis, e, *adj., figurative, mentally existent, intentional, immaterial*, the opposite of *realis*. Lumen in aere non habet esse naturale, sicut color in pariete, sed esse intentionale, sicut similitudo coloris in aere, PP. Q. 67. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 56. Art. 2 ad 3 (bis); PTS. Q. 82. Art. 3 (bis). On **esse intentionale**, see *esse*; on **virtus intentionalis**, see *virtus*.

inter, *prep*, with the *acc.*, not used as an *adv.* in the S.T., (1) referring to more than two places or objects, *among, in the midst of, amid, surrounded by*, (2) referring to two places or objects, *between*.— (1), inter omnes autem effectus universalissimum est ipsum esse, PP. Q. 45. Art. 5 c; inter omnia mysteria excellentius est mysterium Incarnationis Christi, PP. Q. 57. Art. 5 ob. 1; inter omnia autem beneficia Dei commemoranda primum et praecipuum erat beneficium creationis, PS. Q. 100. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 48. Art. 4; PP. Q. 71. Art. 1; PP. Q. 76. Art. 6; SS Q. 19. Art. 9; PT. Q. 44. Art. 1; et passim. — (2), haec est differentia inter nomina substantiva et adiectiva, PP. Q. 39. Art. 5 ad 5; obiecto illa procedit ex falsa imaginatione, ac si sit aliquod infinitum medium inter nihilum et ens; quod patet esse falsum, PP. Q. 45. Art. 2 ad 4; habilitas praedicta est media inter subiectum et actum, PP. Q. 48. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 22. Art. 3; PP. Q. 45. Art. 2; PP. Q. 56. Art. 3; PS. Q. 98. Art. 6; SS. Q. 17. Art. 5; et passim.

intercēdo, ere, cessi, cessum, 3, *v. n.*, (1) *lit., to occur, happen*, (2) *fig.*, (a) *to intercede for* or *in behalf* of someone, (b) *to be, exist*. — (1), nulla ibi obstetrix, nulla muliercularum sedulitas intercessit; et mater, et obstetrix fuit, PT. Q. 35. Art. 6 ad 3, in quot. — (2) (a), et tamen credendum est quod multum proximos iuvent, pro eis apud Deum intercedendo, PTS. Q. 72. Art. 1 ad 3; ergo videtur superfluum constituere sanctos mediatores inter nos et Deum, ut ipsi pro nobis intercedant, (ob. 1), . . ., quicumque rogatus ab aliquo pro eo intercedit, preces ipsius ei repraesentat apud quem pro eo intercedit, PTS. Q. 72. Art. 2 ob. 4. Cf. SS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 71. Art. 1; PTS. Q. 19. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 71. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 72. Art. 3. — (2) (b), cum consensus locum non habeat, ubi metus vel coactio intercedit, PTS. Q. 47. Art. 3 a, in quot.

intercessio, ōnis, *f.*, *intercession*, the action of pleading in behalf of another; *entreaty, mediation, solicitation* or *prayer* for another. Non quasi nomen B. Virginis aliquid operetur in baptismo, sed ut eius intercessio prosit baptizato ad conservandam gratiam baptismalem, PT. Q. 60. Art. 8 c; intercessio mali sacerdotis non habet aliquam efficaciam ad reconciliandum, . . ., sed usus clavium fit per quamdam intercessionem, ut patet in forma absolutionis, (ob. 4), . . ., sed per membra columbae, id est, per sanctos homines, facit remissionem peccatorum, inquantum eorum intercessionibus peccata remittit, (ob. 3), . . ., utroque tamen modo debet intercessio sacerdotis populo subiecto prodesse, PTS. Q. 19. Art. 5 ad 4. Cf. SS. Q. 188. Art. 4 a, in quot.; PT. Q. 78. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 18. Art. 2; PTS. Q. 71. Art. 9.

intercessor, ōris, *m.*, *an intercessor*, one who intercedes or interposes in behalf of another; in religious use, *one that intercedes* with God for man; *a mediator*. Manifestum est autem quod sanctos Dei in veneratione habere debemus, tanquam membra Christi, Dei filios, et amicos, et nostros intercessores, PT. Q. 25. Art. 6 c; ergo semper deberemus superiores sanctos pro nobis intercessores constituere ad Deum, (ob. 2), . . ., ergo superfluum est quod sanctos intercessores constituamus pro nobis apud Deum, (ob. 4), . . ., sed sanctos qui sunt in via, constituere debemus intercessores pro nobis ad Deum, (a), . . ., et inde quod eos intercessores pro nobis ad Deum constituimus, PTS. Q. 72. Art. 2 c.

intercīdo, ere, īdi, īsum, 3, *v. a.*, *to cut through*. Sicut dicit Basilius super illud Psal. XXVIII: vox Domini intercidentis flammam ignis, PTS. Q. 74. Art. 9 c, in quot. Cf. PTS. Q. 97. Art. 4.

intercipio, ere, cēpi, ceptum, 3, *v. a.*, *to interrupt, cut off*. Nam et ipsa ratio hoc habet, ut quandoque rationis usus intercipiatur, PS. Q. 34. Art. 1 ad 1; primo quidem propter intentionem quam habet rectam ad Deum; quae etsi ad horam intercipiatur, de facili ad pristina reparatur, SS. Q. 186. Art 10 c; et hanc continuationem excommunicatio non intercipit, . . ., et hanc continuationem excommunicatio intercipit, PTS. Q. 21. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 77. Art. 7 c; PT. Q. 64. Art. 9.

interclūdo, ere, ūsi, ūsum, 3, *v. a.*, *to shut out, shut off*. Et similiter non est magis tenebrosa domus, si lucerna sit operta pluribus velaminibus, quam si sit operta uno solo velamine totum lumen intercludente, PS. Q. 73. Art. 2 c.

interdico, ere, dixi, ctum, 3, *v. a.*, *to forbid, prohibit, interdict, to restrain authoritatively*, (1) *aliquid alicui*, (2) *ne* and *subj.*, (3) *alicui* with *inf.*, (4) *quin* and *subj.* — (1), non igitur debuerunt quaedam specialia vestimenta Iudaeis interdici, PS. Q. 102. Art. 6 ob. 6; communio alicuius personae interdicitur fidelibus dupliciter, . . ., primo ergo modo non interdicit Ecclesia fidelibus communionem infidelium, . . ., sed isto modo, scilicet in poenam, interdicit Ecclesia fidelibus communionem illorum infidelium, SS. Q. 10. Art. 9 c; sed vinum interdicitur regibus, qui tenent summum locum in humanis rebus, SS. Q. 149. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 77. Art. 4; SS. Q. 147. Art. 8 (passim); SS. Q. 149. Art. 4; SS. Q. 168. Art. 4; SS. Q. 187. Art. 2 (bis); SS. Q. 188. Art. 3 (passim). — (2), alio modo ad cautelam eorum quibus interdicitur ne aliis communicent, SS. Q. 10. Art. 9 c; et ideo per hoc quod patribus interdicitur ne filios ad iracundiam provocent, SS. Q. 65. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 87. Art. 2 ad 1; SS. Q. 189. Art. 8, in quot.; PT. Q. 82. Art. 3; in quot. — (3), non enim interdicitur eis bellare, quia peccatum sit, sed quia tale exercitium eorum personae non congruit, SS. Q. 40. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 187. Art. 2. — (4), non autem interdicebatur eis quin de aliis operibus honestis lucrarentur, SS. Q. 87. Art. 2 ad 1.

interdictor, ōris, *m.*, *a forbidder, interdicter*, used in the S.T. only in quot. Neque enim B. Benedictus, monachorum praeceptor almificus, huiusmodi rei aliquo modo fuit interdictor, SS. Q. 187. Art. 1 c, in quot.

interdictum, i, *n.*, *a prohibition*, (1) in *gen.*, *a prohibition, interdict, a prohibitive order; restraining decree; authoritative act of prohibition*, (2) *eccl.*, *an interdict*, a censure or prohibition excluding the members of the Church from participation in its rites. — (1), sed postmodum circa haec ultima tempora restrictum est Ecclesiae interdictum usque ad quartum gradum, PTS. Q. 54. Art. 4 c. — (2), unde etiam aliquis sine peccato proprio suspenditur; sicut ut totum regnum ponitur sub interdicto pro peccato regis, PTS. Q. 22. Art. 5 ad 2; sicut patet in suspensis, vel interdictis. quia tales poenae quandoque alicui pro culpa alterius, quae in eis punitur inferuntur, PTS. Q. 23. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 95. Art. 8, in quot.

interdum, *adv.*, *sometimes, occasionally, now and then.* Et interdum etiam phantasmata in imaginatione hominis formantur divinitus, . . ., et interdum etiam aliquae res sensibiles formantur divinitus, PP. Q. 12. Art. 13 c; homines interdum consilia quaerunt de his quae sunt lege statuta, PS. Q. 14. Art. 3 ob. 2; ab hoc quod homo confiteatur fidem, retrahitur interdum per timorem vel etiam propter aliquam confusionem, SS. Q. 3. Art. 1 ob. 2; quod autem manus interdum iungit, et se inclinat, est suppliciter et humiliter orantis, PT. Q. 83. Art. 5 ad 5; ita etiam interdum aliquis pro vivo satisfacere potest, PTS. Q. 71. Art. 12 a. Cf. PP. Q. 13. Art. 10; PP. Q. 51. Art. 2; PS. Q. 77. Art. 4; SS. Q. 33. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 69. Art. 2; et passim.

intereā, *adv.*, *meanwhile, in the meantime.* Ante carnalem copulam non est omnino translatum corpus unius sub potestate alterius, sed sub conditione, nisi interea alter coniugum ad frugem melioris vitae convolet, PTS. Q. 61. Art. 2 ad 2.

interemptio, ōnis, *f.*, *destruction.* Sunt eunuchi, . . ., non per membrorum abscissionem, sed malarum cogitationum interemptionem, SS. Q. 65. Art. 1 ad 3.

intereo, īre, ii, itum, 4. *v. n.*, *to perish, go to ruin* or *decay, die.* Resecandae sunt putridae carnes, et scabiosa ovis a caulis repellenda, ne tota domus, massa, corpus, et pecora ardeant, corrumpantur, putrescant, intereant, SS. Q. 11. Art. 3 c, in quot.; si enim omnes virgines fuerint, et nuptae non fuerint, interibit genus humanum, SS. Q. 189. Art. 7 ad 2, in quot. Cf. PP. Q. 15. Art. 2 (ter); PTS. Q. 74. Art. 5, in quot.

interesse, see *intersum.*

interfectio, ōnis, *a killing, murdering.* Motum vero odii credebant esse licitum propter praecepta legis data de hostium interfectione, PS. Q. 108. Art. 3 ad 2; cum ergo lex commiserit viro interfectionem uxoris in actu adulterii deprehensae, PTS. Q. 60. Art. 1 ob. 2; et ideo minus inclinatur ad interfectionem matris, et pronior est ad interfectionem uxoris, PTS. Q. 60. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 158. Art. 3.

interfector, ōris, *m.*, *a slayer, murderer.* Quia frequenter interfector est de civitate propinquiori, PS. Q. 105. Art. 2 ad 12; sed contra est quod canon dicit: interfectores suarum coniugum ad poenitentiam redigendi sunt, quibus penitus denegatur coniugium, PTS. Q. 60. Art. 2 a, in quot.

interficio, ere, fēci, fectum, 3, *v. a.*, (1) in *gen.*, *to slay, murder, kill*, (2) with *se*, *to commit suicide.* — (1), sicut et miles interficit hostem auctoritate principis, et minister latronem auctoritate iudicis, SS. Q. 64. Art. 3 ad 1; sed post biennium pueros interfecit, . . ., a cura interficiendi puerum interim destitisse, . . ., ideo autem non solum bimos pueros interfecit, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3; magis peccat qui uxorem alterius propter adulterium interfecit, . . ., ergo nec ille qui propriam uxorem interficit, (ob. 3), . . ., ut quando aliquis interficit uxorem suam, (c), . . ., sicut ille qui propriam uxorem interficit, PTS. Q. 60. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 117. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 3 (bis); SS. Q. 40. Art. 2; SS. Q. 64. Art. 2; SS. Q. 64. Art. 4 (passim); PTS. Q. 60. Art. 1 (passim); et passim. — (2), Samson seipsum interfecit, (ob. 4), . . ., dicitur quod Razias quidam seipsum interfecit, (ob. 5), . . ., unde in hoc quod seipsum interficit, (c), . . ., et ideo non licet homini seipsum interficere, . . ., similiter etiam non licet seipsum interficere propter aliquod peccatum commissum, SS. Q. 64. Art. 5 ad 3. Cf. PTS. Q. 64. Art. 4.

interim, *adv.*, *meanwhile, in the meantime, the interval* between two times; the intervening time. Omnia illa praemia perfecte quidem consummabuntur in vita futura, sed interim etiam in hac vita quodammodo inchoantur, PS. Q. 69. Art. 2 ad 3; vel quia dicitur interim accusatus Romam ivisse, vel aliquorum periculorum terroribus agitatus a cura interficiendi puerum interim destitisse, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3; primo ut interim possit deliberare de transeundo ad religionem, PTS. Q. 61. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 75. Art. 1 c; PTS. Q. 71. Art. 2; PTS. Q. 88. Art. 1.

interimo, ere, ēmi, emptum, 3, *v. a.*, (1) in *gen.*, *to do away with, abolish; to destroy, kill*, (2) with *se*, *to kill one's self, commit suicide.* — (1), unde et interempto uno relativorum interimitur aliud, PT. Q. 35. Art. 5 ob. 2; utpote illi qui sunt submersi, aut famis inedia vel squalore carceris interempti, PTS. Q. 96. Art. 10 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 6. — (2), nam et illi qui interimunt seipsos, PS. Q. 29. Art. 4 ad 2; sed illi qui interimunt seipsos, puniuntur, SS. Q. 59. Art. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 73. Art. 8; SS. Q. 126. Art. 1.

interior, ius, *gen.* ōris, (*comp.* from inter, whence also *sup.* intimus), *inner, interior, nearer*, synonym of *intraneus* and *intrinsecus*, the opposite of *exterior*, *extraneus*, and *extrinsecus*. Nam vita in interiori quodam motu consistit, PP. Q. 45. Art. 6 ad 2; ponit quinque potentias sensitivas interiores, PP. Q. 78. Art. 4 a; est autem duplex cultus Dei, interior et exterior, PS. Q. 101. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 114. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 1 (ter); PT. Q. 66. Art. 7; PT. Q. 82. Art. 4 (bis); PTS. Q. 1. Art. 2; et passim. On **actus interior**, see *actus*; on **adoratio interior**, see *adoratio*; on **affectio interior**, see *affectio*; on **agens interior**, see *agens*; on **apprehensio interior**, see *apprehensio*; on **blasphemia interior**, see *blasphemia*; on **causa interior**, see *causa*; on **cogitatio interior**, see *cogitatio*; on **conceptus interior**, see *conceptus*; on **confessio interior**, see *confessio*; on **consensus interior**, see *consensus*; on **cultus interior**, see *cultus*; on **delectatio interior**, see *delectatio*; on **dolor interior**, see *dolor*; on **finis interior**, see *finis*; on **forum interius**, see *forum*; on **homo interior**, see *homo*; on **inspiratio interior**, see *inspiratio*; on **instinctus interior**, see *instinctus*; on **iudicium interius**, see *iudi-*

cium; on **locutio interior**, see *locutio*; on **malum interius**, see *malus*; on **memoria interior**, see *memoria*; on **missio interior**, see *missio*; on **opus interius**, see *opus*; on **pars interior**, see *pars*; on **passio interior**, see *passio*; on **perfectio interior**, see *perfectio*; on **poenitentia interior**, see *poenitentia*; on **principium interius**, see *principium*; on **processio interior**, see *processio*; on **pulchritudo interior**, see *pulchritudo*; on **ratio interior**, see *ratio*; on **sensus interior**, see *sensus*; on **spiritus interior**, see *spiritus*; on **tentatio interior**, see *tentatio*; on **verbum interius**, see *verbum*; on **vis interior**, see *vis*. — **interiōra**, um *n.*, *the inner parts* or *places*, *the more hidden* or *more secret*. Eius (primi hominis) cognitio erat magis certa et fixa circa interiora intellegibilia quam cognitio nostra, PP. Q. 94. Art. 2 c; Deo subicitur homo simpliciter quantum ad omnia et interiora et exteriora, SS. Q. 104. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 44. Art. 3; SS. Q. 103. Art. 1; SS. Q. 149. Art. 1; SS. Q. 161. Art. 6 (bis); SS. Q. 186. Art. 7; et passim. — **interius**, *adv.*, *in the inner part, within, more inwardly* or *deeply, internally*. Sive illud sit exemplar ad quod extra intuetur, sive sit exemplar interius mente conceptum, PP. Q. 44. Art. 3 c; sicut baptizans exhibet tantum ministerium exterius, ita et conferens ordines, Deo interius operante, PTS. Q. 38. Art. 2 a. Cf. PS. Q. 111. Art. 4; SS. Q. 8. Art. 1; PT. Q. 15. Art. 6; PT. Q. 84. Art. 1 (bis); PTS. Q. 32. Art. 7; et passim.

interitus, ūs, *m.*, *destruction, death*. Ergo ut ibidem concluditur, unus est interitus hominis et iumentorum, (ob. 1), . . ., et ideo similis est interitus quantum ad corpus, sed non quantum ad animam, PP. Q. 75. Art. 6 ad 1; ne deducatur in interitum mortis aeternae, PT. Q. 49. Art. 2 ad 2. Cf. PTS. Q. 23. Art. 1.

interiacens, entis, *P. a.*, *intervening, coming between*. Quia cum B sit locus distans ab A sequeretur in medio interiacente quod pars Z quae est in B, non esset continua parti quae est in A, PTS. Q. 84. Art. 3 c.

interiectio, ōnis, *f.*, *interjection, the act of ejaculating; exclamation*. Qui dixerit fratri suo, Racha, quod est interiectio irascentis, SS. Q. 158. Art. 5 ad 3.

interlineāris, e, *adj.*, *interlinear, situated* or *occurring between the lines*; with *glossa*, a gloss inserted between the lines of the text. Abraham genuit Isaac, id est, fides spem, sicut Glossa interlin., SS. Q. 17. Art. 7 a. Cf. PP. Q. 34. Art. 2; PS. Q. 65. Art. 4; SS. Q. 78. Art. 2; PT. Q. 87. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 2.

intermedius, a, um, *adj.*, *that is between, intermediate*. Sic angelus in uno instanti potest esse in uno loco, et in alio instanti in alio loco, nullo tempore intermedio existente, PP. Q. 53. Art. 3 ad 2; nec tamen videmus quod omnia intermedia ab igne inferni patiantur, PTS. Q. 70. Art. 3 ob. 8. Cf. SS. Q. 164. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 3 (bis); PTS. Q. 2. Art. 4; PTS. Q. 37. Art. 2. On **causa intermedia**, see *causa*; on **forma intermedia**, see *forma*; on **generatio intermedia**, see *generatio*; on **genus intermedium**, see *genus*.

interminābilis, e, *adj.*, *interminable, endless*. Quia scilicet non ita peccat, ut mereatur interminabilem poenam, PS. Q. 72. Art. 5 c; et ideo non est inconveniens, si obligatio gratitudinis interminabilis sit, SS. Q. 106. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 10. Art. 1 (ter).

interminabilitas, ātis, *f.*, *interminability, the state* or *quality of being interminable*. Ignis inferni dicitur aeternus propter interminabilitatem tantum, PP. Q. 10. Art. 3 ad 2.

interminātus, a, um, *adj.*, *unbounded, endless, undetermined*, synonym of *indefinitus*, *indeterminatus*, and *infinitus*, the opposite of *determinatus*, *finitus*, and *terminatus*, used only once in the S.T. In materia generabilium, et corruptibilium, dimensiones interminatas oportet intellegere ante receptionem formae substantialis, PTS. Q. 80. Art. 5 ad 3. On **corpus interminatum**, see *corpus*; on **dimensio interminata**, see *dimensio*.

intermisceo, ēre, scui, xtum, or stum, 2, *v. a.*, *to mingle, mix among*, used in S.T. only in quot. Nulla falsa est doctrina, quae non aliquando aliqua vera falsis intermisceat, SS. Q. 172. Art. 6 c, in quot. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 ad 4, in quot.

intermissio, ōnis, *f.*, *intermission, discontinuance*. Sine ulla intermissione temporis commutatur, PP. Q. 84. Art. 6 ob. 1; et tunc intermissio illius boni ex ordine ad maius bonum accipit honestatem, . . ., et tunc si auctoritate eius qui dispensare potest, hoc fiat, reatum talis boni intermissio non habet, PTS. Q. 67. Art. 3 ad 5.

intermitto, ere, mīsi, missum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) *act.*, *to leave off, omit, neglect*, (2) *neutr.*, *to cease, leave off*, used with *quin* and *subj.* — (1), unde et Gregorius propter tristitiam intermisit Ezechielis expositionem, PS. Q. 37. Art. 1 ad 3; sed commune bonum non debet intermitti pro privato commodo alicuius personae, PS. Q. 97. Art. 4 ob. 1; aliquando correctio peccatoris est intermittenda, SS. Q. 150. Art. 1 ad 4; videtur inconveniens esse quod in die Natalis ter celebretur hoc sacramentum, PT. Q. 83. Art. 2 ob. 2; intermittitur autem in officiis luctuosis, . . ., in missis tamen defunctorum, in quibus sacrificium offertur non pro pace praesenti, sed pro requie mortuorum, pax intermittatur, PT. Q. 83. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 104. Art. 3 ob. 3; SS. Q. 153. Art. 2 ad 2; SS. Q. 158. Art. 1; SS. Q. 168. Art. 2; PTS. Q. 67. Art. 3 (passim). — (2), aliquis continue orat vel propter continuitatem desiderii, . . ., vel quia non intermittit quin temporibus statutis oret, SS. Q. 83. Art. 14 ad 4.

internuntius, i, *m.*, *an internuncio, go-between*; messenger between two parties. Sed confitens potest peccatum suum quod fecit per se alteri revelare. ergo potest sacerdotem internuntium facere, PTS. Q. 11. Art. 4 a.

internus, a, um, *adj.*, *inward, interior*. Illa seductio mulieris, etsi praecesserit peccatum operis, subsecuta tamen est peccatum internae elationis, PP. Q. 94. Art. 4 ad 1; Deus autem manifestat an verum sit quod dicitur dupliciter: uno modo simpliciter revelando veritatem, vel per internam inspirationem, SS. Q. 89. Art. 1 ad 3; testamentum novum pertinere videtur ad internam inspirationem, PT. Q. 78. Art. 3 ob. 3; et ideo in hoc a solo Deo dispensatio fieri potuit per inspirationem internam, (c), . . ., non oportuit dispensationem eorum quae ad legem naturae pertinent, lege scripta dari, sed per internam inspirationem fieri, PTS. Q. 65. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 112. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 52. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 1.

interpellātio, ōnis, *f.*, *interpellation*, the act of interceding; *interposition, mediation*. Ipsa enim repraesentatio sui et natura humana, quam in caelum intulit, est quaedam interpellatio pro nobis, PT. Q. 57. Art. 6 c.

interpellātor, ōris, *m.*, *an interpellator, advocate*. Non autem eis quos requirimus quasi interpellatores nostros apud Deum, SS. Q. 83. Art. 4 ad 1.

interpello, āre, āvi, ātum, *v. a.*, (1) in *gen.*, (a) *to speak to*, used with *ad* and *acc.*, (b) *to intercede for someone* or *with someone*, used with *pro* and *abl.*, *apud* and *acc.*, (c) *to ask, beseech* someone for something, used with *acc.*, *absol.*, (2) *to intervene, to interpose* in a lawsuit so as to become a party to it. — (1) (a), ad officium mediatoris pertinet interpellare ad unum eorum inter quos est mediator, pro altero, PT. Q. 26. Art. 1 ob. 3. — (1) (b), sed Spiritus sanctus, sicut dicitur Rom. VIII, Vers. 26, interpellat pro nobis ad Deum, (ob. 3), . . ., dicitur autem Spiritus sanctus interpellare pro nobis, quia ipse interpellare nos facit, PT. Q. 26. Art. 1 ad 3; in quantum pro hominibus satisfacit, et interpellat apud Patrem, et ea quae sunt Patris omnibus communicat, PTS. Q. 90. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 26. Art. 2; PT. Q. 57. Art. 6. — (1) (c), si ergo animae sanctorum pro nobis orarent, quamdiu sunt a corpore separatae, non deberemus interpellare sanctum Petrum ad oran-

dum pro nobis, sed animam eius, SS. Q. 83. Art. 11 ob. 5; dicitur autem Spiritus sanctus interpellare pro nobis; quia ipse interpellare nos facit, PT. Q. 26. Art. 1 ad 3; videtur quod non debeamus sanctos interpellare ad orandum pro nobis. nullus enim amicis alicuius interpellat ad orandum pro se, (ob. 1), . . ., si eos ad orandum pro nobis interpellare debeamus, (ob. 2), . . ., sed nunquam Christum ad orandum pro nobis interpellamus. ergo nec alios sanctos interpellare debemus, (ob. 3), . . ., ergo interpellare eos ad orandum pro nobis videtur omnino superfluum, PTS. Q. 72. Art. 2 ob. 5. — (2), si quando in causa capitali, vel causa status interpellatum fuerit, non per procuratores, sed per seipsos est agendum, SS. Q. 183. Art. 1 a, in quot.

interpolātē, *adv.*, *intermittently.* Unde Philosophus comparat, . . ., incontinentem autem qui peccat ex passione, ei qui laborat interpolate, PS. Q. 78. Art. 4 c.

interpolātio, ōnis, *f.*, *alteration, change*, the action of inserting as new and authorized, (1) *change of pronunciation,* (2) *of moral character.* — (1), videtur quod pari ratione nec transpositio verborum aut etiam interpolatio pronuntiationis, PT. Q. 60. Art. 8 ob. 3. — (2), Glossa illa videtur esse intelligenda de eo cui adest bona voluntas sine interpolatione quae fit per peccatum, PT. Q. 84. Art. 5 ad 1.

interpolo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to interpolate, to put* or *place* something between or among other things so as to interrupt the continuity of that thing. Quia necesse est quod actus poenitentis sive interior sive exterior interpoletur ad minus somno, et aliis quae ad necessitatem corporis pertinent, PT. Q. 84. Art. 9 c.

interpōno, ere, posui, positum, 3, *v. n.*, (I) *lit.*, (1) in *gen.*, *to put, lay* or *set between* or *among, to interpose, insert between,* (2) in partic., *to insert, interpose, intervene, introduce,* (a) of time, (b) of words or lang., (2) *fig.*, *to interpose, introduce, put in the way, put forward.* — (I) (1), sicut si in infinitum interponantur corpora opaca inter solem et aerem, PP. Q. 48. Art. 4 c; sed mens rationalis a solo Deo formatur, nulla interposita creatura, PP. Q. 106. Art. 1 ob. 3; sed primo hoc videtur inconveniens quod praeceptum de observatione sabbati praeceptis decalogi interponatur, PS. Q. 100. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 93. Art. 3 ob. 2. in quot.; PT. Q. 26. Art. 1 (bis). — (I) (2) (a), sed utique nolebat dimitti uxorem a viro, qui hanc interposuit moram, ut in dissidium animus praeceps libelli conscriptione refractus absisteret, PS. Q. 107. Art. 2 ad 2; dicitur autem statim fieri quod fit brevi interposito tempore, PT. Q. 53. Art. 2 ad 2. — (I) (2) (b), Lucae etiam XXII interponuntur verba sequentia verbis praemissis, PT. Q. 78. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 1; PT. Q. 41. Art. 3. — (2), quae quidem peccata sunt quasi obstacula interposita inter nos et Deum, PP. Q. 48. Art. 4 c; nisi forte sit interposita conditio, ratione cuius possit, SS. Q. 89. Art. 9 ad 2.

interpositio, ōnis, *f.*, *interposition, a putting between,* the action or state of interposing. Quid dici poterit de hoc quod ad interpositionem alicuius corporis circa candelam tota domus obscuratur, PP. Q. 67. Art. 2 c; Origines autem dicit hoc accidisse per interpositionem nubium, . . ., qui oculata fide inspexit hoc accidisse per interpositionem lunae inter nos et solem, . . ., quorum primum est quod naturalis eclipsis solis per interpositionem lunae numquam accidit, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2.

interpres, etis, *comm.*, *an interpreter,* (1) in *gen.*, *an explainer,* (2) in *partic.*, one who translates orally; especially one who makes intelligible the communications of persons speaking different languages. — (1), iudex est interpres iustitiae, SS. Q. 67. Art. 3 c; cum petitio quodammodo sit desiderii interpres, SS. Q. 83. Art. 1 ad 1; oratio est quodammodo desiderii nostri interpres apud Deum, (c), . . ., cum oratio sit interpres desiderii, ordo petitionum non respondet ordini executionis, SS. Q. 83. Art. 9 ad 2. — (2), in eo qui usum linguae non habet, sufficit quod per scriptum, aut per nutum, aut per interpretem confiteatur, PTS. Q. 9. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 11. Art. 3 (bis); PTS. Q. 11. Art. 4.

interpretātio, ōnis, *f.*, (1) *explanation, interpretation, exposition.* (2) a work of Aristotle, i.e., the *De Interpretatione.* — (1), nomen et verbum magis interpretationis principia esse videntur, quam interpretationes; ille enim interpretari videtur, qui exponit aliquid esse verum vel falsum. et ideo sola oratio enuntiativa, in qua verum vel falsum invenitur, interpretatio vocatur, 1 Perih. 1 a; in manifestis non est opus interpretatione, sed executione, SS. Q. 120. Art. 1 ad 3; interpretatio sermonum potest reduci ad donum prophetiae, SS. Q. 176. Art. 2 ad 4; dicitur autem interpretatio secundum Boethium vox significativa, quae per se aliquid significat, sive sit complexa sive incomplexa, 1 Perih. 1 a; in petitione exteriori dicitur aliquid esse petitio, . . ., secundum interpretationem quandam, ut cum aliquis manum porrigit, 4 Sent. 15. 4. 1. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 96. Art. 6; PS. Q. 100. Art. 8; PS. Q. 111. Art. 4 (bis); SS. Q. 60. Art. 5; SS. Q. 95. Art. 7; et passim. — (2), intitulatur ergo liber iste De Interpretatione, acsi diceretur De Enuntiativa Oratione, in qua verum vel falsum invenitur, 1 Perih. 1 a.

interpretātīvus, a, um, *adj.*, (1) *interpreting, explaining, interpretative,* (2) *allowing this* or *that interpretation, being according to the interpretation, interpreted as this* or *that.* — (1), oratio est quodammodo interpretativa voluntatis humanae, PT. Q. 21. Art. 4 c. On **potentia interpretativa**, see *potentia*; on **ratio interpretativa**, see *ratio*; on **virtus interpretativa**, see *virtus*. — (2), quamvis huiusmodi interpretativa tentatio videatur ex praesumptione seu indiscretione provenire, SS. Q. 97. Art. 3 ad 2; non enim per se obiectum eius est Deus, sed praeceptum superioris cuiuscumque, vel expressum, vel interpretativum, SS. Q. 104. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 17. Art. 2; SS. Q. 17. Art. 4; PTS. Q. 46. Art. 2; PTS. Q. 72. Art. 3. On **consensus interpretativus**, see *consensus*; on **mors interpretativa**, see *mors*; on **oratio interpretativa**, see *oratio*; on **petitio interpretativa**, see *petitio*; on **praeceptum interpretativum**, see *praeceptum*; on **ratio interpretativa nominis**, see *ratio*; on **signum interpretativum**, see *signum*; on **tentatio interpretativa**, see *tentatio*; on **voluntas interpretativa**, see *voluntas*; on **votum interpretativum**, see *votum*. — **interpretātīvē**, *adv.*, *in an interpretative manner, interpretatively, in the sense of interpretation,* the opposite of *expresse.* Ille qui simulat, non expresse Deum irridet, sed quasi interpretative, inquantum scilicet ad modum deridentis se habet, SS. Q. 75. Art. 2 ad 2; contemnit quidem non expresse, sed interpretative, 4 Sent. 9. 1. 3. 4 ad 1; sive mulier petat expresse, sive interpretative, 4 Sent. 38. 1. 3. 2 ad 4; alio modo dicitur iudicare quasi interpretative; interpretamur enim aliquem facere, qui facienti consentit, 4 Sent. 47. 1. 2. 1 c. Cf. SS. Q. 97. Art. 1 (ter); SS. Q. 97. Art. 3; PTS. Q. 53. Art. 1 (bis); PTS. Q. 64. Art. 2; PTS. Q. 89. Art. 1.

interpretātrix, tricis, *f.*, *an interpretess.* Et secundum hoc consuetudo et habet vim legis, et legem abolet, et est legum interpretatrix, PS. Q. 97. Art. 3 c.

interpretor, āri, ātus, 1, *v. dep.*, (1) in *gen.*, *to interpret, translate, explain,* (2) in *pass.* sense. — (1), quod vero Basilius interpretatur Verbum pro Spiritu Sanctu, PP. Q. 34. Art. 2 ad 5; Pharisaei male interpretabantur scribentes in membranis decalogum Moysi, PS. Q. 102. Art. 6 ad 7; similiter etiam loqui variis linguis et interpretari sermones, habent speciales quasdam rationes movendi ad fidem, PS. Q. 111. Art. 4 ad 3; ille qui iudicium fert, legis dictum quodammodo interpretatur, . . ., cum autem eiusdem auctoritatis sit legem interpretari, SS. Q. 60. Art. 6 c; illi qui interpretantur somnia, proprie utuntur divinatione somniorum, sed sancti viri leguntur somnia interpretati, sicut Ioseph est interpretatus somnia pincernae Pharaonis et magistri pistorum, SS. Q. 95. Art. 6 ob. 2. Cf. PS. Q. 96. Art. 6 (passim); SS. Q. 10. Art. 6; SS. Q. 32. Art. 5;

SS. Q. 60. Art. 4 (passim); SS. Q. 101. Art. 2 et passim. — (2), quod potest interpretari dii sive iudices, PP. Q. 39. Art. 3 ob. 2; Cherubim interpretatur plenitudo scientiae; Seraphim autem interpretantur ardentes, sive incendentes, PP. Q. 63. Art. 7 ad 1. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; SS. Q. 40. Art. 4; SS. Q. 58. Art. 8; SS. Q. 60. Art. 4 (ter); SS. Q. 81. Art. 1; SS. Q. 111. Art. 2 (bis); et passim.

interremptio, ōnis, *f.*, *destruction*, used in the S.T. only in quot. Cum multis modis unitas intelligatur, qui impietatem Apollinarii et Eutychetis sequuntur, interemptionem eorum qui convenerunt colentes, PT. Q. 2. Art. 6 c, in quot.

interrogātio, ōnis, *f.*, *a questioning, inquiry, examination, interrogation.* Ergo divinatio quae fit per interrogationem a daemonibus non est illicita, SS. Q. 95. Art. 4 ob. 3; quartus gradus humilitatis est taciturnitas usque ad interrogationem, SS. Q. 162. Art. 4 ad 4; homines salvos facit baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiae bonae interrogatio in Deum, PT. Q. 68. Art. 9 ob. 3, in quot.; qui enim in coena non audebat interrogare, sed Ioanni interrogationem commisit, PT. Q. 89. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 113. Art. 1; SS. Q. 161. Art. 6, in quot.; PT. Q. 80. Art. 7 (ter); PTS. Q. 6. Art. 4; PTS. Q. 54. Art. 3.

interrogo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to ask, question, inquire, interrogate.* Sed aliquis etiam idiota non habens scientiam acquisitam respondet verum de singulis, si tamen ordinate interrogetur, (ob. 3), . . ., unde cum verum respondet de his de quibus secundo interrogatur, . . ., nihil enim refert utrum ille qui docet proponendo vel interrogando, PP. Q. 84. Art. 3 ad 3; puta si aliquis interrogatus de fide taceret, SS. Q. 3. Art. 2 c; cuius signum est quod multi eadem verba audientes si interrogarentur, SS. Q. 68. Art. 2 ad 1; sed tamen interrogabant, perfectius scire cupientes a Christo huius mysterii rationes, quae sunt incomprehensibiles omni creato intellectui, PT. Q. 30. Art. 2 ad 3; sed secundum ritum Ecclesiae ille qui accedit ad baptismum, de fide interrogatur, (ob. 2), . . ., et propter hoc interrogat accedentes ad baptismum an credant, PT. Q. 68. Art. 8 ad 2. Cf. SS. Q. 95. Art. 4 (passim); PT. Q. 8. Art. 8; PT. Q. 12. Art. 3 (passim); PT. Q. 68. Art. 9 (ter); PT. Q. 89. Art. 3; et passim.

interrumpo, ere, rūpi, ruptum, 3, *v. a.*, *to interrupt, to hinder* by breaking in upon the course, progress or continuity of, used *lit.* and *fig.* Sed operatio humana frequenter interrumpitur, puta somno, PS. Q. 3. Art. 2 ob. 6; licet hoc propositum interrumpatur ad horam propter passionem, PS. Q. 78. Art. 4 c; quae quidem motio interrumpitur per sequens peccatum, PS. Q. 114. Art. 7 c; quia ex hoc interrupta est innocentia primi status, qua subtracta, deordinata est tota natura humana, SS. Q. 163. Art. 3 ad 2; intentio illa interrupta est per peccatum sequens, et ideo non dat vim aliquam operibus post peccatum factis, PTS. Q. 14. Art. 2 ad 3; nec est inconveniens quod quandoque aliquis actus qui est melior secundum genus suum, interrumpatur pro aliquo minus bono actu, PTS. Q. 49. Art. 4 ad 1; sicut accidit in aliis rebus corruptis, quarum esse omnino interrumpitur, PTS. Q. 79. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 113. Art. 2: PTS. Q. 71. Art. 5; PTS. Q. 79. Art. 1 (bis); PTS. Q. 96. Art. 5.

interruptio, ōnis, *f.*, *an interruption.* Beatitudo inest beato absque interruptione, PS. Q. 3. Art. 2 ob. 6; Christus est bis natus; quia nativitas eius qua de Patre est natus, interruptionem non patitur, . . ., ille enim dicitur bis currere qui cum interruptione currit, PT. Q. 35. Art. 2 ob. 4; non quidem per diminutionem poenae, . . ., ut si dicatur quod non prosunt neque quantum ad diminutionem poenae, vel interruptionem, PTS. Q. 71. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 60. Art. 8 (bis); PTS. Q. 71. Art. 5 (bis); PTS. Q. 79. Art. 2 (bis).

interscissio, ōnis, *f.*, *a discontinuance.* Nec continua potest esse, et per consequens nec unica est, quia operatio interscissione multiplicatur, PS. Q. 3. Art. 2 ad 4.

interseco, āre, secui, sectum, 1, *v. a.*, *to intersect.* Ferri intersecari, et reflecti est proprie corporum, PP. Q. 67. Art. 2 ob. 3.

intersero, ere, sēvi, situm, 3, *v. a.*, *to put* or *place between, interpose, add.* Potest etiam et alia verba interserere, PTS. Q. 23. Art. 1 c.

interstitium, i, *n.*, *a space between, interstice, interval.* Quidam autem dicunt quod paradisus pertingebat usque ad lunarem globum, id est, usque ad medium aeris interstitium, PP. Q. 102. Art. 1 ad 1; huiusmodi autem impuritates praecipuae sunt circa terram usque ad medium aeris interstitium, PTS. Q. 74. Art. 6 c.

intersum, esse, fui, futūrus, *v. n.*, (1) *to be between, lie between, be different, differ,* (2) *be present at, take part in, attend.* — (1), hoc autem interest inter generationem veram, . . ., et factionem, PP. Q. 41. Art. 3 c; sed hoc tantum interest inter sensum et intellectum, PP. Q. 76. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 102. Art. 1; PS. Q. 31. Art. 4; SS. Q. 171. Art. 5; PT. Q. 86. Art. 2; PTS. Q. 69. Art. 3; et passim. — (2), festis angelorum interimus non solum contemplantes angelos, sed simul cum ipsis Deum, PS. Q. 3. Art. 7 ad 1. Cf. PP. Q. 108. Art. 8; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 40. Art. 2; PTS. Q. 63. Art. 1 (bis); PTS. Q. 69. Art. 3 (ter); et passim. — **interest**, *impers, it makes a difference, interests, concerns, is of interest, is of importance, const.* with *gen. pers,* or *meā, tuā, suā,* and with a *subj.* or *rel-clause, ut* or *ne,* or with *ad.* Hoc tamen interest, quod aliquis homo significat naturam vel individuum ex parte naturae, PP. Q. 30. Art. 4 c; ideo multum interest ad gravitatem peccati, utrum plus vel minus recedatur a rectitudine rationis, PS. Q. 73. Art. 2 c; sed quilibet tenetur contradicere promotioni indignorum, si sua intersit, PTS. Q. 11. Art. 1 ob. 4. Cf. SS. Q. 40. Art. 3, in quot.; SS. Q. 98. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 1. Art. 1; PTS. Q. 52. Art. 2; PTS. Q. 65. Art. 3; et passim. — **interesse**, indecl. noun, *n.*, *interest,* synonym of *usura.* Duplex est interesse. quoddam quidem ex eo, quod aliquid non adest, quia scilicet aliquis non adquisivit, quod adquirere potuisset, et ad hoc interesse non obligatur aliquis. aliud est interesse ex eo, quod aliquid abest, quia scilicet aliquid subtractum est alicui de hoc, quod habebat, et de tali interesse nascitur obligatio, Mal. 13. 4 ob. 14. Cf. Mal. 13. 4 ad 14.

intervallum, i, *n.*, (1) in *gen.*, *space between, interval, distance,* (2) *transf.*, *interval of time, intermission, respite.* — (1), articulus dicitur, cum singula verba intervallis distinguuntur caesa oratione, SS. Q. 1. Art. 6 c, in quot.; homo, Deo sibi praesente illuminatur, absente autem continuo tenebratur; a quo non locorum intervallis, sed voluntatis aversione disceditur, SS. Q. 24. Art. 12 c, in quot.; ideo per certa intervalla horarum et temporum etiam verbis rogamus Deum, ut illis rerum signis nos ipsos admoneamus, SS. Q. 83. Art. 14 c, in quot. — (2), pane solo, qui eis per certa intervalla temporum affertur et aqua contenti desertissimas terras incolunt, SS. Q. 188. Art. 8 ad 4, in quot. — **lucidum intervallum,** *a lucid interval,* short space of time between similar states or conditions and their recurrence, a period of mental soundness. Circa amentes et furiosos est distinguendum: quidam enim sunt a nativitate tales, nulla habentes lucida intervalla, . . ., quidam vero sunt qui etsi a nativitate fuerint furiosi vel amentes, habent tamen aliqua lucida intervalla, PT. Q. 68. Art. 12 c. Cf. PTS. Q. 32. Art. 3; PTS. Q. 58. Art. 3 (bis); PTS. Q. 84. Art. 3.

intervenio, īre, vēni, ventum, 4, *v. n.*, *to come between, intervene, to come in during,* (1) *lit.*, of things, *to come, be,* or *lie between,* (2) *transf.*, (a) *to take place meanwhile* or *among other things, to happen, occur,* (b) *to intervene, to interfere* for some end; *interpose.* — (1), conveniens esset dicere, quod inter animam hominis, vel cuiuscumque animalis, et corpus aliqua alia corpora media intervenirent, (c), . . ., unde si utrumque ipsorum separatim esse haberet, oporteret quod multa media intervenirent, PP. Q. 76. Art. 7 ad 3; si iunctim ambulantibus amicis lapis, aut canis aut puer medius intervenerit, SS. Q. 96. Art. 3 a. — (2) (a), sed ex parte compositionis intervenientis circa definitionem, . . ., unde in

rebus simplicibus, in quarum definitionibus compositio intervenire non potest non possumus decipi, PP. Q. 85. Art. 6 c; et cum res aliqua fuerit finis, necesse est quod aliqua humana actio interveniat, . . ., interveniente aliqua actione, per quam facit id quod est ad finem, vel utitur eo, PS. Q. 13. Art. 4 c; et tunc potest intervenire aliquod motivum ad peccandum, SS. Q. 24. Art. 11 ad 4; et ideo ubi est securitas consequendi, minor intervenit sollicitudo, SS. Q. 55. Art. 6 c; et ita etiam nunc commutari possunt vota; si consecratio non interveniat, SS. Q. 88. Art. 10 ad 1; ergo videtur quod quandoque carnalis copula intervenerit inter Mariam et Ioseph, (ob. 2), . . ., cum ideo aliquid intervenerit ne ea quae cogitata sunt, fierent; sicut si aliquis dicat, PT. Q. 28. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 185. Art. 4; PT. Q. 33. Art. 1; PTS. Q. 43. Art. 3 (ter); PTS. Q. 45. Art. 5; et passim. — (2) (b), gratis tamen spiritualibus prius exhibitis licite possunt statutae et consuetae oblationes, et quicumque alii proventus exigi a nolentibus et valentibus solvere, auctoritate superioris interveniente, SS. Q. 100. Art. 3 c; nam si causa sit evidens, per seipsum licite potest homo statuti observantiam praeterire, praesertim consuetudine interveniente, SS. Q. 147. Art. 4 c. Cf. PTS. Q. 57. Art. 2 ad 4.

interventus, ūs, *m.*, *a coming between*; transf., *assistance*. Simonia enim committitur ex eo quod alicuius muneris interventu spiritualia acquiruntur, (ob. 1), . . ., et ideo qui muneris interventu spiritualia quaecumque assequitur, SS. Q. 100. Art. 6 c.

intestātō or **ex intestātō**, *adv.*, *without a will*, *intestate*. Et sic adoptatus succedit patri adoptanti ex intestato, nec potest eum pater sine culpa privare quarta parte hereditatis, PTS. Q. 57. Art. 1 ad 1.

intestīna, ōrum, *n.*, *the intestines*, *entrails*. Intestina quaedam membra sunt, (ob. 2), . . ., intestina resurgent in corpore, PTS. Q. 80. Art. 1 ad 2.

intimātio, ōnis, *f.*, *intimation*, the act of intimating, or that which is intimated; *a declaration* or *notification*; *specif.*, *a declaration*, or *notification*; *a hint*. Sic autem ordinare per modum cuiusdam intimationis est rationis, . . ., quae quidem intimatio exprimitur per verbum indicativi modi, sicut si aliquis alicui dicat: hoc est tibi faciendum, . . ., et talis intimatio exprimitur per verbum imperativi modi, (c), . . ., imperare non est movere quocumque modo, sed cum quadam intimatione denuntiativa ad alterum, PS. Q. 17. Art. 1 ad 1.

intimātīvus, a, um, *adj.*, *significative*, *manifested*. Imperare nihil aliud est quam ordinare aliquem ad aliquid agendum cum quadam intimativa motione, PS. Q. 17. Art. 2 c. On **motio intimativa**, see *motio*.

intimē, *adv.*, see *intimus*.

intimiditas, ātis, *f.*, *intimidity*, *fearlessness*. Deinde considerandum est de vitio intimiditatis, SS. Q. 126 pr.; videtur quod intimiditas non sit peccatum, SS. Q. 126. Art. 1 ob. 1.

intimidus, a, um, *adj.*, *fearless*. Utrum intimidum esse sit peccatum, SS. Q. 126 pr.

intimo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to make known*; *declare*; *give notice*, *hint*, *intimate*. Et ideo unus daemon alium non illuminat; sed unus alii suum conceptum per modum locutionis intimare potest, PP. Q. 109. Art. 3 c; imperans enim ordinat eum cui imperat, ad aliquid agendum, intimando vel denuntiando, . . ., sed ratio potest aliquid intimare vel denuntiare dupliciter, . . ., aliquando autem ratio intimat aliquid alicui, PS. Q. 17. Art. 1 c; oratio enim videtur esse necessaria ad hoc quod intimemus ei a quo petimus, SS. Q. 83. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 32. Art. 1; PP. Q. 93. Art. 6, in quot.; SS. Q. 77. Art. 3.

intimus, a, um, *adj.*, *inmost*, *innermost*, *most secret*, *most profound*, *most intimate*. Sed procedere ut intimum, et absque diversitate, per modum intelligibilem, includitur in ratione primi principii, PP. Q. 27. Art. 1 ad 3; sed quaerit amatum perfecte habere, quasi ad intima illius perveniens, (c), . . ., inquantum amans sequitur aliquo modo illud quod est intimum amati, PS. Q. 28. Art. 2 ad 1; nomen intellectus quamdam intimam cognitionem importat, SS. Q. 8. Art. 1 c; intellectus enim nomen sumitur ab intima penetratione veritatis, SS. Q. 49. Art. 5 ad 3; eius quippe intimis sensibus quodammodo ascendit ad Patrem, PT. Q. 56. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 105. Art. 5 c; PS. Q. 31. Art. 5 (bis); PS. Q. 68. Art. 6; SS. Q. 180. Art. 8, in quot.; SS. Q. 181. Art. 3, in quot.; SS. Q. 182. Art. 2, in quot.; et passim. — **intima**, ōrum, *n.*, *the inmost parts*. Sed quaerit amatum perfecte habere, quasi ad intima illius perveniens, PS. Q. 28. Art. 2 c; et ideo subdit: quoniam in vita sua procedit, id est, contempsit intima sua, ut scilicet pecuniam lucraretur, SS. Q. 118. Art. 5 ad 1; oleum autem lenitivum est, et penetrativum usque ad intima, PTS. Q. 29. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 8. Art. 1 (passim); PTS. Q. 83. Art. 1. — **intimē**, *innermostly*, *intimately*. Unde oportet quod Deus sit in omnibus rebus, et intime, PP. Q. 8. Art. 1 c; sequitur quod Deus in omnibus intime operetur, PP. Q. 105. Art. 5 c.

intinctio, ōnis, *f.*, *a moistening*, *dipping*. In oblatione sacrificiorum, quod significatur in intinctione auris dextrae, . . ., et intinctione pedis et manus dextrae, PS. Q. 102. Art. 5 ad 9; significatur autem fortassis, ut Augustinus ibidem dicit, per panis intinctionem fictio Iudae, . . ., quia panis ex intinctione sapidior redditur, PT. Q. 81. Art. 2 ad 3, in quot.

intinctus, a, um, *P. a.*, see *intingo*.

intingo, ere, nxi, nctum, 3, *v. a.*, *to dip in*. Cum intinxisset panem, (ob. 3), . . ., ut Augustinus ibidem dicit, . . ., ut enim inficiantur nonnulla intinguntur, PT. Q. 81. Art. 2 ad 3. — **intinctus**, a, um, *P. a.*, (1) *steeped*, *soaked* in a liquid till the liquid has had a certain action on the substance, (2) *dipped*, immersed for a short time in any liquid. — (1), reprehendit quosdam qui pannum lineum musto intinctum per totum annum servant, et in tempore sacrificii aqua partem eius lavant, et sic offerunt, PT. Q. 74. Art. 8 c. — (2), Christus specialiter legitur Iudae panem intinctum porrexisse, . . ., sed cum intincta non accepit corpus Christi, (ob. 3), . . ., sine dubio Iudas sub pane intincto corpus Christi non sumpsit, PT. Q. 81. Art. 2 ob. 3. Cf. PT. Q. 83. Art. 5.

intitulo, āre, āvi, 1, *v. a.*, *to entitle*, *give a name to*. Glossa illa dicitur esse sumpta ex libro qui intitulatur: De mirabilibus sacrae Scripturae, PT. Q. 45. Art. 3 ad 2.

intolerābilis, e, *adj.*, *pass.*, *intolerable*, *insupportable*, *that cannot be borne*. Quidam enim posuerunt quod substantia mundi non sit a Deo; et horum est intolerabilis error, PP. Q. 46. Art. 2 ad 1; minister autem iudicis condemnantis innocentem, si sententia intolerabilem errorem contineat, SS. Q. 64. Art. 6 ad 3.

intono, are, ui, 1. *v. n.*, *to cry out vehemently*. Unde vox Patris intonuit, Matth., III, 17: hic est Filius meus dilectus, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6.

intorqueo, ēre, torsi, tortum, 3, *v. a.*, *to distort*, *change* from a normal or proper state. Ne pietas, dum se extra rectitudinem inclinat, intorqueat, PS. Q. 68. Art. 8 ob. 3.

intra, *adv.* and *prep.*, *adv.*, *on the inside*, *within*. Et inde est quod voluntarium dicitur esse secundum definitionem Aristotelis, et Gregorii Nysseni, et Damasceni, non solum cuius principium est intra, sed cum additione scientiae, PS. Q. 6. Art. 1 c; ad rationem voluntarii requiritur quod principium actus sit intra cum aliqua cognitione finis, PS. Q. 6. Art. 2 c; unde et competit ei ratio voluntarii, quia principium eius est intra, PS. Q. 6. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 9. Art. 4; PP. Q. 28. Art. 4; PTS. Q. 47. Art. 1. — **ad intra**, *within*. Ita secundum actionem quae manet in ipso agente, (c), . . ., sed id quod procedit ad intra processu intellegibili, non oportet esse diversum, PP. Q. 27. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 27. Art. 3 ad 1. — (2) prep., used *lit.* and *fig.*, (a) in gen., *within*, (b) of time, *within*,

(c) with *acc.* of *pron.*, **intra se,** *inwardly, to one's self.* — (2) (a), et quod non sit eorum natura, apparet ex hoc quod natura vel essentia alicuius rei intra ipsam rem comprehenditur, PP. Q. 59. Art. 2 c; sed talis affectio in fine intra ipsum concluditur, PS. Q. 28. Art. 3 c; secundum quod consistit intra limites sensibilis delectationis, PS. Q. 31. Art. 6 c; praedia vero Ecclesiae non sunt ad decimas solvendas obligata, etiamsi sint intra terminos alterius parochiae, SS. Q. 87. Art. 4 ad 1; vel nihil obstat si dicamus pauciores intra conclave, PT. Q. 55. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 105. Art. 5; PS. Q. 37. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 4 (bis); SS. Q. 122. Art. 6; SS. Q. 125. Art. 3; PT. Q. 27. Art. 6; PT. Q. 83. Art. 3. — (2) (b), sed votum puellae etiam ante annos pubertatis emissum, validum est, si intra annum a parentibus non revocetur, SS. Q. 88. Art. 9 a; patet esse falsum, cum intra unum mensem, PT. Q. 28. Art. 3 ad 4. — (2) (c), agricolae videntes filium dixerunt intra se, PT. Q. 47. Art. 5 ob. 1. Cf. PTS. Q. 68. Art. 3 ad 2.

intraneē, *adv.*, see *intraneus.*

intrāneus, a, um, *adj.*, *inner, interior,* synonym of *interior* and *intrinsecus,* the opposite of *exterior, extraneus,* and *extrinsecus.* Localis motus non variat aliquid eorum quae sunt intranea rei, sed solum id quod est extra rem, scilicet locum, PTS. Q. 84. Art. 2 ad 1; nihil variat de eo, quod est intraneum rei, 2 Sent. 12. 1. 1 ad 5. On **proprietas intranea,** see *proprietas*; on **virtus intranea,** see *virtus.* — **intraneē,** *adv.*, *in an interior manner, from within,* synonym of *intrinsece* and *intrinsecus,* the opposite of *extrinsece* and *extrinsecus.* Infinitum consequitur motum intranee, 3 Phys. 1 b.

intransmutābilis, e, *adj.*, *intransmutable, unchangeable.* Si igitur ipsum aeviternum non sit inveterabile, nec innovabile, hoc erit, quia esse eius est intransmutabile, . . ., quorum esse substantiale est intransmutabile; tamen esse intransmutabile habent cum transmutabilitate secundum locum. et similiter patet de angelis, quod habent esse intransmutabile quantum ad eorum naturam pertinet, PP. Q. 10. Art. 5 c; si autem sit omnino intransmutabile, PS. Q. 31. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 6; PP. Q. 92. Art. 3; PS. Q. 32. Art. 2. — **intransmūtabiliter,** *adv.*, *intransmutably.* Video enim quod et ipse Iesus supercaelestium substantiarum supersubstantialis substantia, ad nostram intransmutabiliter veniens, PT. Q. 12. Art. 4 ob. 2, in quot.

intransmutābilitas, ātis, *f.*, *intransmutability, unchangeableness.* Quaedam autem amplius participant de ratione aeternitatis, inquantum habent intransmutabilitatem, vel secundum esse, PP. Q. 10. Art. 3 c.

intransmūtabiliter, *adv.*, see *intransmutabilis.*

intrepidus, a, um, *adj.*, *unshaken, undaunted, intrepid.* Constans, sicut et de forti dicit Philosophus, est intrepidus, PTS. Q. 47. Art. 2 ad 1.

intrinsecē, see *intrinsecus, adj.*

intrinsecus, *adv.*, *on the inside, inwardly, in an interior manner, from within,* synonym of *intranea* and *intrinsece,* opposite of *extrinsecus* and *extrinsece.* Ut strepitu correptionis forinsecus insonante ac flagellante, Deus in illo intrinsecus occulta inspiratione operetur et velle, PS. Q. 109. Art. 8 ad 2; quod intrinsecus latebat, 1 Cant. 4; ad pericipiendum intrinsecus inspirationes, 2 Cant. 5. Cf. PS. Q. 4. Art. 8; PS. Q. 28. Art. 2; SS. Q. 8. Art. 1; SS. Q. 103. Art. 3; 2 Cant. 6 a; et passim. On **movens intrinsecus,** see *movens.*

intrinsecus, a, um, *adj.*, *inner, interior, inward,* synonym of *interior* and *intraneus,* the opposite of *exterior, extraneus,* and *extrinsecus.* Homo, . . ., habet plures operationes intrinsecas quam alia animalia, PP. Q. 30. Art. 2 ad 3; alia huiusmodi adiumenta tam intrinseca quam extrinseca, C. G. 2. 29; quidquid accipiatur intrinsecum creaturae, habet esse ab alio, C. G. 2. 31; si enim esset aliquis color intrinsecus pupillae, Unit. Cf. PP. Q. 18. Art. 1; PP. Q. 40. Art. 2 (bis); PP. Q. 42. Art. 1; PP. Q. 77. Art. 3; PS. Q. 2. Art. 8; et passim. On **actus intrinsecus,** see *actus*; on **causa intrinseca,** see *causa*; on **forma intrinseca,** see *forma*; on **mensura intrinseca,** see *mensura*; on **motor intrinsecus,** see *motor*; on **multitudo intrinseca,** see *multitudo*; on **operatio intrinseca,** see *operatio*; on **passio intrinseca et ab intrinseco,** see *passio*; on **perfectio intrinseca,** see *perfectio*; on **principium intrinsecum,** see *principium.* — **intrinsecē,** *adv.*, *in an interior manner, from within, intrinsically,* the synonym of *intranee* and *intrinsecus,* the opposite of *extrinsece* and *extrinsecus.* Magis intrinsece rerum factiones considerantes, C. G. 2. 37.

intro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to go into, to enter into,* (1) *lit.*, used with (a) *acc.*, (b) *in* and *acc.*, (c) *ad* and *acc.*, (d) *per* and *acc.*, (e) *absol.*, (2) *fig.* — (1) (a), sicut enim dicitur sol intrare domum vel exire, PP. Q. 9. Art. 1 ad 3; sicut si quis intraret domum bene ordinatam, PP. Q. 103. Art. 1 c; cum enim intraverunt Ierosolymam, PT. Q. 36. Art. 7 c; in die passionis Christi noluerunt intrare praetorium, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1. Cf. SS. Q. 97. Art. 4; PT. Q 39 Art 5; PT Q. 49. Art. 5; PT. Q. 57. Art. 6; PTS. Q. 10. Art. 3. — (1) (b), sed gula est circa cibos, qui intrant in hominem, (ob. 1), . . ., id quod intrat in hominem per modum cibi, SS. Q. 148. Art. 1 ad 1; pontifex legalis semel in anno cum sanguine hirci et vituli intrabat in sancta sanctorum, (c), . . ., in anno legalis pontifex cum solemni oblatione sanguinis intrabat in sancta, PT. Q. 22. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 2; PT. Q. 39. Art. 4; PT. Q. 39. Art. 5 (bis); PT. Q. 49. Art. 2; PT. Q. 73. Art. 6. — (1) (c), ianuis clausis ad discipulos post resurrectionem intravit Dominus, PT. Q. 28. Art. 2 ob. 2. Cf. PT. Q. 54. Art. 1; PT. Q. 55. Art. 6 (bis); PTS. Q. 83. Art. 3; PTS. Q. 83. Art. 5. — (1) (d), intantum quod totum corpus gloriosum poterit intrare per minimum porum alterius corporis, PTS. Q. 83. Art. 5 c. — (1) (e), unde quod dicit adaperiens vulvam, designat quod nihil antea inde intraverat vel exiverat, PT. Q. 37. Art. 3 ad 1. — (2), antiqui philosophi paulatim et quasi pedetentim intraverunt in cognitionem veritatis, PP. Q. 44. Art. 2 c; verecundia non est pars temperantiae quasi intrans essentiam eius, SS. Q. 144. Art. 4 ad 4. Cf. SS. Q. 188. Art. 7, in quot.; PT. Q. 36. Art. 6 (bis). — The following phrases occur frequently: **intrare religionem** or **intrare monasterium,** *to enter religion, to embrace a monastic life.* Sicut cum quis vovet aliquod monasterium intrare, (ob. 2), . . ., unde ille qui vovit monasterium aliquod intrare, debet dare operam, quantum potest, ut ibi recipiatur, . . ., si non potest ibi recipi, alibi religionem intrare, SS. Q. 88. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 89. Art. 9 (bis); SS. Q. 101. Art. 4 (bis); PTS. Q. 47. Art. 6; PTS. Q. 53. Art. 4; PTS. Q. 61. Art. 2 (bis); et passim. — **intrare in religionem christianam,** *to join the Christian religion.* Sed de studiis dissensionum, quae per haereticos et schismaticos intraverunt in religionem christianam, SS. Q. 188. Art. 5 ad 2. — **intrare scholas,** *to enter the schools, to become a member of an organized body, as a university.* Sicut etiam ille qui intrat scholas, non profitetur se scientem, sed profitetur se studentem ad scientiam acquirendam, SS. Q. 186. Art. 2 ad 1. — **intrare in possessionem hereditatis,** *to enter into the possession of an inheritance.* Redditur ei haereditas sua, etiamsi alius in possessionem eius intraverit, PTS. Q. 59. Art. 5 ob. 5.

intrōdūco, ere, duxi, ductum, 3, *v. a.*, *to lead* or *bring into a place, to conduct into* or *within,* (1) *lit.*, (2) *fig.*, (a) in *gen.*, *to bring in, introduce,* (b) *esp.* in speaking or writing, *to introduce a person* or *subject,* (c) *to bring forward, maintain,* (d) *to institute, originate,* (e) **introducere in exemplum,** *to set an example.* — (1), ipsa Dei virtus per inviolata matris virginea viscera membra infantis eduxit, quae postea per clausa ostia membra iuvenis introduxit, PT. Q. 29. Art. 1 ob. 2, in quot.; licet alii dicant, quod nondum erat in domum introducta, sed solum desponsata, PT. Q. 29. Art. 2 ad 3; et eis in ecclesiam introductis, episcopus cum omni clero septem psalmos poenitentiales dicit, PTS. Q. 28. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 55. Art. 6, in quot. — (2) (a), amor non sit causa timoris. illud enim quod introducit aliquid, est causa eius, (ob. 1), . . ., et spes intro-

ducit amorem, PS. Q. 43. Art. 1 ad 1; spes etiam est quae introducit ad charitatem, PS. Q. 65. Art. 5 a; unde in hoc est prudentia, seu politica ministra sapientiae; introducit enim ad eam, praeparans ei viam, sicut ostiarius ad regem, PS. Q. 66. Art. 5 ad 1; spes non potest universaliter introducere ad fidem, . . ., sed spe aliquis introduci potest ad hoc quod perseveret in fide, . . ., et secundum hoc dicitur spes introducere ad fidem, SS. Q. 4. Art. 7 ad 2. Cf. SS. Q. 10. Art. 10; PT. Q. 38. Art. 1; PTS. Q. 11. Art. 1; PTS. Q. 52. Art. 1; PTS. Q. 62. Art. 2; et passim. — (2) (b). Spiritum sanctum non procedere a Filio, primo fuit a Nestorianis introductum, PP. Q. 36. Art. 2 ad 3; ut ab Aristotele dictum Tullius introducit, in lib. II, PP. Q. 103. Art. 1 c; ut Augustinus introducit Senecam dicentem, SS. Q. 94. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 103. Art. 1; PP. Q. 112. Art. 3; PS. Q. 4. Art. 6; SS. Q. 188. Art. 6; PT. Q. 25. Art. 6; PT. Q. 78. Art. 3. — (2) (c), verbum illud Iurisperiti intelligendum est in his quae introducta sunt a maioribus circa particulares determinationes legis naturalis, PS. Q. 95. Art. 2 ad 4. — (2) (d), illud quod est introductum in poenam peccati, PP. Q. 96. Art. 4 ob. 2; mors corporalis est introducta per peccatum Adae, PTS. Q. 75. Art. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 92. Art. 1; PP. Q. 102. Art. 3; PTS. Q. 57. Art. 1; PTS. Q. 62. Art. 2. — (2) (e), sed introducuntur, tum in exemplum vitae, sicut in scientiis moralibus, tum etiam ad declarandam auctoritatem virorum per quos ad nos revelatio divina processit, PP. Q. 1. Art. 2 ad 2.

introductio, ōnis, *f.*, *a leading in, introduction.* Et ideo quia forma substantialis non recipit magis et minus, inde est quod subito fit eius introductio in materia, PT. Q. 75. Art. 7 c.

introeo, īre, īvi or ii, itum, 4, *v. n.*, *to go in* or *into, to enter*, used with *acc.*, *in* or *ad* with *acc.*, (1) *lit.*, (2) *fig.* — (1), Agrippa et Berenice cum multa ambitione introierunt praetorium, SS. Q. 131. Art. 2 ob. 3; Marcus dicit quod quocumque loco introibat in vicos, aut in villas, PT. Q. 43. Art. 4 ad 1; illud corpus ad discipulos, licet verum esset, ianuis clausis introivit, PT. Q. 54. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (passim); PT. Q. 27. Art. 1; PT. Q. 39. Art. 5 (ter); PT. Q. 46. Art. 9; PT. Q. 67. Art. 4, in quot.; PT. Q. 69. Art. 7. — (2), invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum, SS. Q. 36. Art. 4 ad 2, in quot. Cf. SS. Q. 163. Art. 3, in quot.

introitus, ūs, *m.*, *a going in* or *into, an entering, entrance*, (1) in *gen.*, used *lit.* and *fig.*, (2) in *partic.*, *the introit* or *entrance of the Mass, the entrance chant*, the introduction of which is ascribed to Pope Celestine I. The modern introit consists of four parts, the Antiphon, the middle part, the Gloria Patria, and the repeated antiphon. — (1), sed per introitum religionis absolvitur homo a votis in saeculo factis, SS. Q. 88. Art. 12 ob. 1; quidam dicunt quod in susceptione ordinis ostiorio datur quaedam vis divina, PTS. Q. 37. Art. 4 ad 9; sed aliquis uxorem sola libidine cognoscens, ab introitu Ecclesiae arcetur, PTS. Q. 49. Art. 6 ob. 4; ergo neque per introitum viri in religionem neque per votum, datur mulieri potestas alteri nubendi, PTS. Q. 61. Art. 3 ob. 3. Cf. PT. Q. 22. Art. 2; PT. Q. 27. Art. 1 (bis); PT. Q. 39. Art. 5; PT. Q. 49. Art. 5 (passim); PTS. Q. 20. Art. 1; et passim. — (2), et ideo una missa cantatur in nocte, in cuius introitu dicitur: Dominus dixit ad me, PT. Q. 83. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 83. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 5.

intrōmitto, ere, mīsi, missum, 3, *v. a.*, (1) *to let in, send in, admit*, (2) with *se* followed by *de*, *to busy oneself about something, to interfere, meddle.* — (1), Levitae vero applicabantur ad ministerium per hoc quod intromittebantur in tabernaculum foederis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 9; intromittis me in affectum multum inusitatum introrsus, SS. Q. 180. Art. 8 ob. 2, in quot. — (2), unde hoc ipsum quod lex humana non se intromittit de his quae dirigere non potest, PS. Q. 93. Art. 3 ad 3; sed quandoque praelati habentes spiritualem potestatem intromittunt se de his quae pertinent ad saecularem potestatem, (ob. 3), . . ., et ideo non est usurpatum iudicium, si spiritualis praelatus se intromittat de temporalibus, SS. Q. 60. Art. 6 ad 3; ut scilicet de executione sui ordinis se non intromittat, SS. Q. 100. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 66. Art. 5 ad 1; SS. Q. 129. Art. 3; SS. Q. 187 pr.

introrsum and **introrsus**, *adv.*, *inwardly, within, on the inside.* Multiplicatis spiritibus introrsum et calore, necesse est quod emittantur per vocem, PS. Q. 44. Art. 1 ad 2; viri contemplativi ad semetipsos introrsus redeunt, SS. Q. 180. Art. 5 ob. 2, in quot. Cf. SS. Q. 180. Art. 8, in quot.; SS. Q. 182. Art. 3.

intrōspicio, ere, spexi, spectum, 3, *v. a.*, *to look at*, used in the S.T. only in quot. Deinde dum introspicerent locum, in quo iacuerat corpus Domini, visos ab eis alios duos angelos, primo quidem sedentes, PT. Q. 55. Art. 6 ad 5, in quot.

intueor, ēri, itus, 2, *v. dep.*, *to look at, upon* or *towards*, (1) *lit.*, used with *acc.*, (2) *fig.*, of the mind, *to regard, observe, contemplate, consider, give attention to.* — (1), sed ille qui ab aliqua altitudine totam viam intuetur simul videt omnes transeuntes per viam, PP. Q. 14. Art. 13 ad 3; secundo ostendit quod esset corpus humanum, ostendendo eis veram effigiem, quam oculis intuerentur, PT. Q. 55. Art. 6 c; sed omnes resurgent, ut in iudicio compareant ad gloriam iudicis intuendam, PTS. Q. 89. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 44. Art. 3; SS. Q. 36. Art. 3, in quot.; SS. Q. 164. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 4, in quot.; PT. Q. 55. Art. 4; PT. Q. 77. Art. 7; et passim. — (2), inest enim homini naturale desiderium cognoscendi causam, cum intuetur effectum, PP. Q. 12. Art. 1 c; quia semper actu intuetur Verbum, PP. Q. 58. Art. 1 c; in statu enim futurae beatitudinis intellectus humanus ipsam divinam veritatem in seipsa intuebitur, PS. Q. 101. Art. 2 c; consideratio importat actum intellectus veritatem rei intuentis, SS. Q. 53. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 5 (passim); PS. Q. 5. Art. 1; PS. Q. 61. Art. 5; PS. Q. 98. Art. 6; SS. Q. 180. Art. 3; PT. Q. 76. Art. 7; et passim. — **intueri seipsum**, *to look into* or *at one's self* as a guide of conduct. Mimus ille vel seipsum intuendo, vel alios experiendo, vili velle emere, et caro vendere, omnibus id credidit esse commune, SS. Q. 77. Art. 1 ad 2, in quot.

intuitus, ūs, *m.*, (1) *a look, view*, (2) *transf.*, *respect, consideration, regard.* — (1), praesens intuitus Dei fertur in totum tempus, PP. Q. 14. Art. 9 c; si intellectus in ipso principio inspiceret conclusionem, uno intuitu apprehendens utrumque, PP. Q. 19. Art. 5 c; puta cum oculus fatigatur ex forti intuitu, vel dissolvitur ex vehementia visibilis, PS. Q. 22. Art. 2 ad 3; scilicet cessante discursu, figatur eius intuitus in contemplatione unius simplicis veritatis, SS. Q. 180. Art. 6 ad 2; intellegere nihil aliud dicit, quam intuitum, qui nihil aliud est, quam praesentia intellegibilis ad intellectum quocumque modo, 1 Sent. 3. 4. 5 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 13 c; PP. Q. 22. Art. 3; PP. Q. 57. Art. 3; PP. Q. 86. Art. 4; 1 Perih. 13 f; et passim. — One kind of *intuitus* in this sense is: **intuitus simplex**, *the simple view*, called simple, because it is not connected with any kind of discursive action. Sed in Deo est certum iudicium veritatis absque omni discursu per simplicem intuitum, SS. Q. 9. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 59. Art. 1; PS. Q. 74. Art. 10 (ter); SS. Q. 49. Art. 5; SS. Q. 180. Art. 6 ad 2; C. G. 4. 13; et passim. — (2), sed eius intuitu diliguntur ad eum attinentes, etiamsi non sint virtuosi, SS. Q. 23. Art. 1 ad 3; Dominus, . . ., reprehendit discipulum, qui nolebat eum statim sequi intuitu paternae sepulturae, SS. Q. 189. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 63. Art. 3; SS. Q. 71. Art. 4; SS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 101. Art. 4 (bis); PTS. Q. 65. Art. 2; et passim.

intumesco, ere, mui, 3, *v. n. inch.*, *to swell up*, used *fig.* Quidam vero in seipsis remanentes, facti sunt nox per superbiam intumescentes, PP. Q. 63. Art. 6 ad 4; alter intumescit auro, SS. Q. 162. Art. 2 ob. 4, in quot. Cf. SS. Q. 162. Art. 5, in quot.

intus, *adv.*, *within, on the inside, inwardly.* Sed id quod est intus in homine, est anima, PP. Q. 75. Art. 4 ob. 1; licet ergo de ratione voluntarii sit quod principium eius sit intus, PS. Q. 6. Art. 1 ad 1;

propter hoc quod intus manet principium vitae, a quo procedit operatio naturalis, PS. Q. 109. Art. 7 ob. 2. Cf. PS. Q. 114. Art. 6, in quot.; SS. Q. 5. Art. 1; SS. Q. 8. Art. 1; SS. Q. 29. Art. 2; SS. Q. 111. Art. 2, in quot.; SS. Q. 132. Art. 3, in quot.; et passim. — **ab intus,** *from within.* Omnis gloria eius filiae regis ab intus, . . ., motus corporales non sunt ab intus, SS. Q. 168. Art. 1 ob. 1.

inunctio, ōnis, *f., an anointing.* Ad caeremonias sacrorum pertinet altaris et eius inunctio, PS. Q. 103. Art. 1 ob. 2; per aspersionem sanguinis et iniunctionem olei consecrabantur sacerdotes et vestes eorum, PS. Q. 103. Art. 2 ob. 1; olei vero iniunctio significat aptitudinem hominis ad pugnandum contra daemones, PT. Q. 71. Art. 2 c; tamen illae benedictiones non sunt sacramenta; et similiter nec regalis inunctio, PTS. Q. 34. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 60. Art. 6; PT. Q. 71. Art. 3; PT. Q. 72. Art. 2 (bis); PTS. Q. 32. Art. 5; PTS. Q. 32. Art. 6 (bis); PTS. Q. 33. Art. 2.

inundātio, ōnis, *f., an overflowing, deluge, inundation,* used in the S.T. only in quot. Etsi aliquis insanus, vel sine sensu doloris, si nihil timeat, neque terrae motum, neque inundationes, SS. Q. 125. Art. 1 ob. 3, in quot.; sicut mundanarum aquarum inundatione factum est diluvium, PTS. Q. 74. Art. 3 c, in quot.

inungo, ere, unxi, unctum, 3, *v. a.,* (1) in *gen., to anoint, to touch* any part of the body with oil, (2) in *partic., to apply* or *pour on oil as a religious ceremony,* e.g., in baptism, confirmation, holy orders, extreme unction; at the coronation of monarchs or at the consecration of the sacred vessels. — (1), illud verbum est caeci adhuc inuncti, id est, nondum perfecte illuminati, SS. Q. 83. Art. 16 ad 1; sed contra est quod Dominus dicit de muliere, quae eum inunxerat, PT. Q. 51. Art. 1 a; sicut pugiles inungi consueverunt, PT. Q. 66. Art. 10 ad 2. Cf. SS. Q. 178. Art. 2. — (2), sed quaedam aguntur in sacramentis, . . ., et de oleo, quo sacerdotes inunguntur, PT. Q. 64. Art. 2 ob. 1; oleum quo catechumeni inunguntur, sua unctione non perducit ad peccati remissionem, quia hoc ad baptismum pertinet, PTS. Q. 29. Art. 1 ad 1; posset aliquis infirmus tota die inungi, (ob. 2), . . ., ita non debet iterum inungi, . . ., et iterum ad similem statum per illam aegritudinem reducatur, iterum potest inungi, PTS. Q. 33. Art. 2 c; sicut praelatio spiritualis, quae est ordo, datur cum quadam consecratione, ita et praelatio saecularis; quia et reges inunguntur, PTS. Q. 34. Art. 3 ob. 3; sicut etiam calix inungitur, qui continet sanguinem, PTS. Q. 37. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 66. Art. 10 (passim); PT. Q. 72. Art. 2; PTS. Q. 29. Art. 2; PTS. Q. 32. Art. 6 (passim).

inūsitātus, a, um, *adj., unusual, unwonted, uncommon.* Et ideo non oportebat quod peccantes contra hanc fidem per idololatriam punirentur inusitata aliqua poena, SS. Q. 39. Art. 2 ad 1; intromittis me in affectum multum inusitatum introrsus, SS. Q. 180. Art. 8 ob. 2, in quot.; sed haec inusitata extitit, quia in utero, PT. Q. 27. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 187. Art. 6, in quot.

inūtilis, *e, adj., useless, unserviceable, unprofitable,* used *absol.,* and with *dat.,* (1) of persons, (2) of things, inanim. and abstr. — (1), et quod ad omnia indignum et inutilem se confiteatur et credat, (ob. 1), . . ., similiter etiam absque falsitate potest aliquis confiteri et credere ad omnia se inutilem esse, SS. Q. 161. Art. 6 ad 1; septimus gradus humilitatis est ad omnia inutilem et indignum se confiteri et credere, SS. Q. 162. Art. 4 ad 4, in quot.; esset enim infidelis terreno domino, qui in eius officio aliquos inutiles poneret, PTS. Q. 36. Art. 4 c; impiorum poenae in perpetuum duraturae non erunt omnino inutiles, PTS. Q. 99. Art. 1 ad 4. — (2), et valde inutilis est intellectus, si ex sapientia non subsistat, . . ., et valde inutilis est pietas, si scientiae discretione careat, PS. Q. 68. Art. 5 ob. 3; in quot.; non pertinet ad quemlibet ut interpretetur quid sit utile, et quid inutile civitati, PS. Q. 96. Art. 6 c; nisi forte propter hoc solum inutilis lex videatur, PS. Q. 97. Art. 3 ad 2; sed non est inutile facere opus virtutis, SS. Q. 58. Art. 3 ob. 1; sicut terra, ante utilia semina, herbarum inutilium fertilitate laudatur, SS. Q. 60. Art. 6 ad 2, in quot.; alias eius doctrina esset inutilis, PT. Q. 7. Art. 7 c. Cf. PP. pr.; PS. Q. 98. Art. 2; SS. Q. 9. Art. 3, in quot.; SS. Q. 88. Art. 2; SS. Q. 88. Art. 10 (bis); SS. Q. 91. Art. 1; SS. Q. 106. Art. 3; et passim. — **inūtiliter,** *adv., uselessly, unprofitably.* Puta cum aliquis inutiliter cogitat de ea, PS. Q. 74. Art. 8 c; cui inutiliter aliquid recompensaretur pro suscepto beneficio, SS. Q. 106. Art. 3 ob. 5. Cf. SS. Q. 109. Art. 1; SS. Q. 117. Art. 4; SS. Q. 119. Art. 3; PT. Q. 7. Art. 7 (bis); PTS. Q. 8. Art. 5.

inūtiliter, *adv.,* see *inutilis.*

invādo, ere, vāsi, vāsum, 3, *v. n.* and *a.,* (1) *lit.,* (a) in *gen., to enter, penetrate,* used with *acc.,* (b) *transf., to assail, attack, invade,* used *absol.,* with *acc.,* (2) *fig.,* (a) *to seize, take possession of, usurp,* used with *acc.,* (b) *to lay hold of, press upon,* used with *acc.* — (1) (a), si quis claustrum pudoris alicuius mulieris invasit, (ob. 2), . . ., unde quantumcumque aliquis claustrum pudoris invadat, PTS. Q. 55. Art. 4 ad 2. — (1) (b), tum quia domus est tutissimum uniuscuiusque receptaculum, unde molestum homini est ut in domo sua invadatur, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4; et ideo rixa semper importat peccatum. et in eo quidem qui alterum invadit iniuste, est peccatum mortale, (c), . . ., si enim ministri principis aut iudicis publica potestate aliquos invadant qui se defendant, . . ., et sic illi qui invadunt, non rixantur neque peccant, SS. Q. 41. Art. 1 ad 3; primo quidem, quia sustinere videtur aliquis ab aliquo fortiori invadente, SS. Q. 123. Art. 6 ad 1; sicut nec aliquis praesumit hostes inermis invadere, SS. Q. 186. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 44. Art. 1 (bis); SS. Q. 64. Art. 7; SS. Q. 127. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 3. — (2) (a), sed hoc exigit iustitia ut ille qui invasit dolose rem alienam, debeat privari ea, PT. Q. 48. Art. 4 ob. 2. Cf. SS. Q. 87. Art. 1, in quot. — (2) (b), sed quia statim post suasionem serpentis invasit mentem eius elatio, SS. Q. 163. Art. 1 ad 4; sicut quod praeterit, nec intactum est, nec permanens, sic Salvator leviter invadentem tentationem flagitat pelli, PT. Q. 21. Art. 4 ad 1, in quot.

invaleo, ēre, 2, *v. n., to be strong against, prevail.* Ubi cum deficeret, legem accepit; qua data invaluit morbus, non legis, sed naturae vitio, PT. Q. 1. Art. 5 c.

invalesco, ere, valui, 3, *v. n. inch., to increase, prevail, predominate.* Potest tamen missam dicere occulte, nisi lepra adeo invaluerit quod per corrosionem membrorum eum ad hoc reddiderit impotentem, PT. Q. 82. Art. 10 ad 3; tunc enim est subveniendum morbo quando invalescit. sed possibile est quod in die festo invalescat concupiscentia, PTS. Q. 64. Art. 7 ob. 1. Cf. PS. Q. 36. Art. 4 (bis); PS. Q. 97. Art. 3.

invalētūdo, inis, *f., infirmity, indisposition, sickness.* Per invaletudinem corporis in omni operatione virtutis homo impediri potest, PS. Q. 4. Art. 6 c.

invalidus, a, um, *adj., weak, feeble,* (1) *lit.,* (2) *transf.,* (a) *weak, useless,* (b) *invalid, null, not good, having no force.* — (1), si depraedaveris aliquem invalidum, SS. Q. 86. Art. 3 c. — (2) (a), humanae mentis acies invalida in tam excellenti luce non figitur, nisi per iustitiam fidei emundetur, PP. Q. 12. Art. 12 ob. 3, in quot.; caeremoniae autem veteris legis invalidae et imperfectae erant, PS. Q. 101. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 55. Art. 5 ad 1. — (2) (b), ratio illa procedit de pueris qui nondum attigerunt usum rationis quorum vota sunt invalida, SS. Q. 88. Art. 9 ad 1.

invariābilis, e, *adj., invariable,* that does not or can not vary or be varied; *always uniform, unchangeable.* Sed formae sunt invariabiles, . . ., forma est simplici et invariabili essentia consistens. ergo non est solius Dei proprium esse immutabile, (ob. 3), . . ., formae dicuntur invariabiles, quia non possunt esse subiectum variationis, PP. Q. 9. Art. 2 ad 3; licet altera trium propositionum sit vera, quod eadem veritas invariabilis maneat, PP. Q. 16. Art. 8 ad 4; sed hoc non videtur probabile, cum illa corpora sint invariabilia

quantum ad eorum substantiam, (ob. 3), . . ., nec obstat quod corpora caelestia secundum naturam sunt invariabilia, PTS. Q. 91. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 14. Art. 15; PP. Q. 113. Art. 1 (bis); PS. Q. 102. Art. 4. — **invariabiliter**, *adv.*, *invariably*. Et ideo invariabiliter praedicantur de Deo, PP. Q. 14. Art. 15 ad 1; nos ipsi regulamur circa conclusiones, in quibus possumus diversimode opinari, per principia quae invariabiliter tenemus, PP. Q. 113. Art. 1 c.

invariābiliter, *adv.*, see *invariabilis*.

invāsio, ōnis, *f.*, *an assailing, attack*. Audacia pertinere videtur ad invasionem aliorum, PS. Q. 96. Art. 2 ad 1.

invāsor, ōris, *m.*, *invader, intruder*. Custodia non est necessaria ubi non timetur violentus invasor, sed in paradiso nullus timebatur violentus invasor, (ob. 2), . . ., custodia etiam illa non esset contra invasorem, PP. Q. 102. Art. 3 c.

inveho, ere, vexi, vectum, 3, *v. a.*, *to carry, bear* or *bring*, used in the S.T. only in quot. Ut subtiliores et clariores essentiae repletae influxu solarium splendorum, lumen in eis supereminens ad similitudinem solis ad alia corpora invehunt, PTS. Q. 36. Art. 1 c, in quot.

invenditus, a, um, *adj.*, *unsold*, used in the S.T. only in quot. Quisquis horum alterum vendit, sine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit, SS. Q. 100. Art. 4 a, in quot.

invenio, īre, vēni, ventum, 4, *v. a.*, (1) *lit.*, *to find, discover, come* or *light upon* a thing, *to meet with*, (2) *fig.*, (a) *to find; to discover* through the perception or feelings, *learn by experience; to perceive, ascertain*, (b) *to invent, discover*, (c) *to acquire, get, earn*. —(1), ut imago regis invenitur in filio suo, PP. Q. 35. Art. 2 ad 3; nulla ergo natura per se hoc facere potest, quod intendens fodere sepulcrum, inveniat thesaurum, PP. Q. 116. Art. 1 c; legitur quod B. Ioannes Evangelista, cum quidam scandalizarentur quod eum cum discipulis suis ludentem invenirent, SS. Q. 168. Art. 2 c; invenerunt eum in templo in medio doctorum interrogantem, PT. Q. 12. Art. 3 ob. 1; si enim, revoluto anno vel etiam duobus annis venissent, non invenissent eum in Bethlehem, PT. Q. 36. Art. 6 c; aqua assumitur ut materia ad baptizandum, quia ubique de facili invenitur. sed oleum olivarum non ubique invenitur, PT. Q. 72. Art. 2 ob. 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 66. Art. 5; PT. Q. 44. Art. 4; PT. Q. 62. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 3; et passim. — (2) (a), etiam in perfectis viris peccata venialia inveniri possunt, . . ., ergo scandalum passivum potest in perfectis viris inveniri, (ob. 3), . . ., et ideo in his qui perfecte Deo adhaerent per amorem, scandalum non invenitur, SS. Q. 43. Art. 5 c; et ideo si aliquis se quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile est quod quotidie sumat, PT. Q. 80. Art. 10 c. Cf. PS. Q. 5. Art. 6; PS. Q. 65. Art. 3; PS. Q. 95. Art. 1 (passim); SS. Q. 47. Art. 2; PT. Q. 35. Art. 8; et passim. — (2) (b), ad quod inventa sunt numismata, SS. Q. 61. Art. 4 c; quantitas autem rei, quae in usum hominis venit, mensuratur secundum pretium datum ad quod est inventum numisma, SS. Q. 77. Art. 1 c; scriptura enim inventa est ad hoc quod doctrina commendetur memoriae in futurum, PT. Q. 42. Art. 4 ob. 1. — (2) (c), dicit enim: qui vult confiteri peccata, ut inveniat gratiam, quaerat sacerdotem qui sciat solvere et ligare, PTS. Q. 8. Art. 4 ob. 3.

inventio, ōnis, *f.*, (1) *invention*, the action of coming upon or finding; the action of finding out; *discovery* whether accidental or the result of effort, (2) *De inventione*, one of the earliest of Cicero's efforts in prose composition consisting of four books giving lessons in rhetoric. It was supposed to have been translated from the Greek; two books have come down to us. — (1), et ex hac cognitione causatur in homine scientia conclusionum, quae non cognoscuntur naturaliter ab homine, sed per inventionem vel doctrinam, PP. Q. 60. Art. 2 c; scientia autem acquiritur in homine et ab interiori principio, ut patet in eo qui per inventionem propriam scientiam acquirit, PP. Q. 117. Art. 1 c; et in utraque consideratur apprehensio veritatis, quae pertinet ad inventionem et iudicium de veritate, PS. Q. 68. Art. 4 c; scilicet visus et auditus, quorum unus deservit inventioni, scilicet visus, alius disciplinae, scilicet auditus, PS. Q. 79. Art. 3 c; quorum primus est consiliari, quod pertinet ad inventionem; nam consiliari est quaerere, SS. Q. 47. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 8; PP. Q. 79. Art. 9; PP. Q. 84. Art. 3; SS. Q. 47. Art. 15; SS. Q. 48. Art. 1; SS. Q. 49. Art. 4 (bis); et passim. — (2), sed contra est quod Tullius dicit in sua Rhet. lib. II, *De invent.*, PS. Q. 95. Art. 2 a. Cf. PS. Q. 56. Art. 6; SS. Q. 49. Art. 6; SS. Q. 101. Art. 1; SS. Q. 132. Art. 1; SS. Q. 137. Art. 4; PT. Q. 85. Art. 3; et passim.

inventivus, a, um, *adj.*, *finding, inventive, discovering*. Etiam in speculativis alia rationalis scientia est dialectica quae ordinatur ad inquisitionem inventivam, et alia scientia demonstrativa, quae est veritatis determinativa, SS. Q. 51. Art. 2 ad 3. — **Inventiva sc. pars logicae** (1 Anal. 1 a; Log. 4. 1), *the inventive part of logic*, so called because it has the discovery of truth as its object, i.e., that part of logic which treats the *rationis processus* (in quo ut in pluribus verum concluditur, non tamen necessitatem habens, nam inventio non semper est cum certitudine, 1 Anal. 1 a), and which is divided into dialectics or topics, rhetoric, and poetics.

inventor, ōris, *m.*, *a finder; one that finds something*. Nisi quod secundum leges civiles tenetur inventor dare medietatem domino agri, si in alieno agro invenerit propter quod in parabola Evangelii dicitur de inventore thesauri absconditi in agro, . . ., et similiter si pro derelictis habeantur, et hoc credat inventor, licet sibi eas retineat, non committit furtum, SS. Q. 66. Art. 5 ad 2.

inverēcundia, ae, *f.*, *shamelessness*. Sed quaedam vitia opponuntur verecundiae, scilicet inverecundia et inordinatus stupor, (ob. 4), . . ., et sic inverecundia, inquantum provenit ex nimio amore turpitudinum, SS. Q. 144. Art. 1 ad 4.

inverēcundus, a, um, *adj.*, *shameless, immodest*. Adulteros et inverecundos constituunt tales inspectiones, SS. Q. 167. Art. 2 ad 2, in quot.; datur intelligi quod sobrius et moderatus ornatus non prohibetur mulieribus, sed superfluus, et inverecundus, et impudicus, SS. Q. 169. Art. 2 ad 1.

invertibilis, e, *adj.*, *irrevocable*. Sed angeli voluntas post casum est invertibilis hoc modo, PTS. Q. 98. Art. 2 ob. 3.

investigābilis, e, *adj.*, *investigable, that may be searched into*. Sapientia quae est a Philosopho ponitur intellectualis virtus, considerat divina secundum quod sunt investigabilia ratione humana, PS. Q. 62. Art. 2 ad 2; latuit autem eos investigabilis Domini conceptio atque modus, PT. Q. 30. Art. 2 ad 3.

investīgātio, ōnis, *f.*, *a searching* or *inquiring into, investigation*. Progreditur ab intellectu aliquorum, scilicet naturaliter notorum absque investigatione rationis, PP. Q. 79. Art. 12 c; cuius signum est, quia philosophi de rebus humanis naturali investigatione perscrutantes in multis erraverunt, (c), . . ., investigatio naturalis rationis non sufficit humano generi ad cognitionem divinorum, SS. Q. 2. Art. 4 ad 1; quia haec scientia, de qua nunc loquimur, fuit ei divinitus indita, non per investigationem rationis acquisita, PT. Q. 11. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 10, in quot.; PP. Q. 88. Art. 1; SS. Q. 47. Art. 2, in quot.

investīgo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to trace out, find out, discover, investigate, search into*. Per sua enim vestigia unumquodque investigare potest. sed Trinitas personarum non potest investigare ex creaturis, PP. Q. 45. Art. 7 ob. 1; Philosophus intendit ibi investigare genus virtutis, PS. Q. 94. Art. 1 ad 1; multa per fidem tenemus de Deo, quae naturali ratione investigare philosophi non potuerunt, SS. Q. 1. Art. 8 ad 1; et hae tres opiniones plenius positae et investigatae sunt, PTS. Q. 80. Art. 4 c; quomodo

autem hoc possit accidere, restat investigandum, PTS. Q. 92. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 1 (passim); PP. Q. 30. Art. 4; PP. Q. 46. Art. 2 (bis); PP. Q. 58. Art. 5; PS. Q. 81. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 4 (bis); SS. Q. 67. Art. 2; et passim.

investio, īre, īvi, itum, 4, *v. a., to invest, to clothe* as with office, authority or dignity, used in the S.T. only in quot. Sicut investitur canonicus per librum, abbas per baculum, episcopus per annulum, PT. Q. 62. Art. 1 c, in quot.

inveterābilis, e, *adj., inveterable.* Si igitur ipsum aeviternum non sit inveterabile nec innovabile, hoc erit, quia esse eius est intransmutabile, PT. Q. 10. Art. 5 c.

invetero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to grow old.* Ex hoc quod res temporalis inveteratur tempore quod habet esse transmutabile, PP. Q. 10. Art. 5 c. — **inveterātus,** a, um, *P. a., inveterate, old, of long standing.* Ira crescit in odium, et Tullius dicit quod odium est ira inveterata, PS. Q. 46. Art. 3 ob. 2, in quot.

invicem, *adv., one another, mutually, reciprocally.* Sed contra est quod duo invicem opposita vitia contrariantur uni virtuti, sicut timiditas et audacia fortitudini, SS. Q. 21. Art. 3 a; hoc est praeceptum meum ut diligatis invicem, SS. Q. 22. Art. 1 a; per virtutem Spiritus sancti qui per unitatem charitatis communicat invicem bona membrorum Christi, PT. Q. 82. Art. 6 ad 3; ita etiam quod sibi invicem debitum reddant; et hoc etiam est principalius, cum sequatur ex ipsa mutua potestate invicem data, PTS. Q. 49. Art. 2 ad 3; et quae debent invicem altera alterius pudicitiam custodire, PTS. Q. 54. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 28. Art. 1; SS. Q. 80. Art. 1; PT. Q. 50. Art. 3; PTS. Q. 64. Art. 2; PTS. Q. 73. Art. 1 (bis); PTS. Q. 87. Art. 2. — Common phrases are: — **ad invicem,** *mutually.* In omnibus enim quae per se habent ordinem ad invicem, (c), . . ., quia in demonstrationibus attenditur ordo aliquorum per se ad invicem connexorum, et non per accidens, PS. Q. 1. Art. 4 ad 2; et propter hoc figuli corrixantur ad invicem, PS. Q. 27. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 4 (passim); SS. Q. 41. Art. 2; SS. Q. 51. Art. 1; SS. Q. 77. Art. 3; PTS. Q. 54. Art. 2 (bis); PTS. Q. 65. Art. 1; et passim. — **in invicem.** Sed eorum quae differunt genere, non est transmutatio in invicem, PP. Q. 97 Art 1 ob 2. Cf PS Q 88 Art 4; PT Q. 2. Art. 1; PTS. Q. 48. Art. 1; PTS. Q. 51. Art. 2; PTS. Q. 83. Art. 5. — **de invicem.** Quae enim sumuntur a diversis formis praedicantur de invicem, PP. Q. 76. Art. 3 c. — **ab invicem.** Sed haec duo separata ab invicem esse unita Verbo accidentaliter, PT. Q 2. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 74. Art. 1; PS. Q. 61. Art. 4; PS. Q. 70. Art. 2; PT. Q. 8. Art. 7; PTS. Q. 74. Art. 2; et passim. — **per invicem.** Consuetum enim est quod causae et effectus per invicem nominentur, PP. Q. 79. Art. 13 c. — **pro invicem.** Sed ibidem praemittitur; orate pro invicem, ut salvemini, PS. Q. 114. Art. 6 ob. 2. — **contra invicem.** Et sic videtur quod in nullo contra invicem peccent, si interim fornicantur, PTS. Q. 43. Art. 3 ob. 6.

invictus, a, um, *adj., unconquered.* Non mediocris animi est fortitudo, quae sola defendit ornamenta virtutum omnium, et iudicia custodit, et quae inexpiabili praelio adversus omnia vitia decertat, invicta ad labores, SS. Q. 123. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 138. Art. 1, in quot.; SS. Q. 155. Art. 1, in quot.

invidentia, ae, *f., an envying, envy.* Et invidentia fraternae gratiae, (ob. 1), . . ., ergo videtur quod impugnatio veritatis agnitae, et invidentia fraternae gratiae, (ob. 3), . . ., aliud est auxilium interioris gratiae, contra quod ponitur invidentia fraternae gratiae, (c), . . ., nolle obedire pertinet ad obstinationem; simulatio poenitentiae ad impoenitentiam, schisma ad invidentiam gratiae fraternae, SS. Q. 14. Art. 2 ad 4; adversus ipsam gratiam invidentiae facibus agitatur, ut deprecandi humilitatem subire non possit, PT. Q. 86. Art. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 36. Art. 4 (bis).

invideo, ēre, vīdi, visum, 2, *v. a.,* (1) *to envy* or *grudge* one anything, used with the *dat.,* of the person and *acc.* of the thing exciting the feeling, (2) *to envy, long after* something, used with the *dat.,* (3) *to feel* or *show envy* at a person of thing, used with the *dat., acc.* — (1), scilicet quod Deus lignum illud ideo tangere prohibuerit, quod sciebat eos, si tetigissent, velut deos futuros, tanquam eis, divinitatem invideret, qui eos homines fecerat, SS. Q. 163. Art. 1 ob. 4, in quot. — (2), puta cum aliquis invidet bonis aliorum, SS. Q. 43. Art. 1 ad 4. — (3), non enim invidemus his qui maxime a nobis distant, sed his qui propinqui videntur, SS. Q. 34. Art. 6 ob. 2; invidebunt tales, quibus sunt quoad aliquid similes aut secundum genus, aut secundum cognationem, aut secundum staturam, aut secundum habitum aut secundum opinionem, (ob. 2), . . ., senes invident iunioribus, et illi qui multum expenderunt ad aliquid consequendum, invident his qui parvis expensis illud sunt consecuti, SS. Q. 36. Art. 1 ad 4; unde ponitur peccatum in Spiritum sanctum, quia per hanc invidentiam homo quodammodo invidet Spiritui sancto, SS. Q. 36. Art. 4 ad 2; ut ostenderet nobis diabolum ad meliora tendentibus invidere, (c), . . ., diaboli, qui semper invidet ad meliora tendentibus, . . ., qui est perfecti operis auctor, quam impugnatio diaboli invidentis, PT. Q. 41. Art. 2 ad 2; tanta erit invidia in damnatis quod etiam propinquorum gloriae invidebunt, . . , sed tamen minus invidebunt propinquis quam aliis, PTS. Q. 98. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 28. Art. 4; SS. Q. 14. Art. 2 (bis); SS. Q. 34. Art. 6; SS. Q. 60. Art. 3.

invidia, ae, *f., envy, grudge, jealousy.* Pertinet ad invidiam, quae tristatur de bono alieno, inquantum est impeditivum propriae excellentiae, PS. Q. 84. Art. 4 c; invidia ponitur vitium capitale, SS. Q. 36. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 2 c; PS. Q. 35. Art. 8 c; SS. Q. 36. Art. 1-4; C. G. 1. 89; Mal. 10. 1-3; et passim. On zelus **invidiae,** see *zelus.* — Kinds of *invidia* are: **invidia fratris** and **invidia fraternae gratiae** (2 Sent. 43. 1. 3 ad 6), *jealousy with respect to a brother* and *with respect to the grace of a brother.* Invidia potest esse duplex, quaedam, quae est de prosperitate vel exaltatione hominis, et quaedam, quae est de exaltatione gratiae, sicut quod multi ad Dei gratiam convertuntur vel aliquid huiusmodi, et talis invidia solum est peccatum in spiritum sanctum, non quidem invidia fratris, sed invidia fraternae gratiae, 2 Sent. 43. 1. 3 ad 6. Cf. PS. Q. 78. Art. 1 c. — **filiae invidiae,** i.e., *the offspring of envy,* are these five: *afflictio in prosperis proximi, detractio, exsultatio in adversis proximi, odium,* and *susurratio.* Cf. SS. Q. 36. Art. 4 ob. 3 and ad 3; Mal. 10. 3 c.

invidus, a, um, *adj., envious.* Augustinus sic argumentatur: si Deus potuit et noluit gignere filium sibi aequalem, invidus fuit. eadem ratione si Deus potuit res meliores facere quam fecerit, et noluit invidus fuit, PP. Q. 25. Art. 6 ob. 2; diabolus, . . ., est tamen superbus et invidus, PP. Q. 63. Art. 2 a; vellent enim, cum sint invidi damnari eos qui salvantur, PP. Q. 64. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; PT. Q. 64. Art. 4, in quot. — **invidus,** i. *m., envious person.* Invidus autem ex hoc de bono alterius dolet, PP. Q. 63. Art. 2 c; invidus autem appetit malum alterius propter appetitum propriae gloriae, SS. Q. 158. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 36. Art. 3 (passim).

invigilo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n., to watch over* or *on account of anything; to be watchful over* or *on account of,* used with *dat., super,* and *acc.* Sicut et his qui communi utilitati invigilant, SS. Q. 86. Art. 1 c; uno modo per sollicitam exterioris conversationis considerationem, qua invigilare debet super gregem sibi commissum, PTS. Q. 8. Art. 5 ad 2. Cf. PTS. Q. 11. Art. 1; PTS. Q. 87. Art. 1.

invincibilis, e, *adj., invincible, unconquerable, not to be conquered, subdued* or *overcome; insuperable,* as invincible power, invincible ignorance. Unde horum ignorantia invincibilis dicitur, quia studio superari non potest, PS. Q. 76. Art. 2 c; sed vindicta quandoque exercetur in aliquos ignorantes; parvuli enim Sodomitarum, licet haberent ignorantiam invincibilem, cum parentibus tamen perie-

runt, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 3; in iudice requiritur potestas invincibilis, . . ., sed virtus invincibilis convenit Christo secundum quod est Deus, (ob. 2), . . ., homo non habet a se invincibilem potestatem ex naturali virtute humanae speciei, tamen ex dono divinitatis etiam in humana natura invincibilem habet potestatem, PTS. Q. 90. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 74. Art. 1; PS. Q. 76. Art. 3; PS. Q. 88. Art. 6; SS. Q. 126. Art. 1

inviolābilis, e, *adj.*, (1) *inviolable*, (2) *inviolate*. — (1), unde Augustinus dicit: intuemur inviolabilem veritatem, PS. Q. 87. Art. 1 c, in quot. — (2), virginalem uterum aperuit, non antea connubio reseratum, servans et post partum inviolabile signaculum castitatis, PT. Q. 37. Art. 3 ad 1, in quot. — **inviolābiliter**, *adv.*, *inviolably*. Dummodo propositum virginitatem perpetuo servandi inviolabiliter servet, PTS. Q. 96. Art. 5 ad 4.

inviolābiliter, *adv.*, see *inviolabilis*.

inviolātus, a, um, *adj.*, *inviolate, intact, unprofaned*. Ille quippe non eis apertis intrare potuit, quo nascente virginitas matris inviolata permansit, PT. Q. 28. Art. 2 ad 3, in quot.; ipsa Dei virtus per inviolatae matris virginea viscera membra infantis eduxit, PT. Q. 29. Art. 1 ob. 2, in quot. Cf. PT. Q. 54. Art. 1, in quot.

invisibilis, e, *adj.*, *invisible, unseen*, (1) that cannot be seen; that by its nature is not an object of sight, (2) not in sight, not to be seen at a particular time. — (1), primo quidem, quantum ad dignitatem ipsius fidei, quae est ut sit de rebus invisibilibus, PP. Q. 32. Art. 1 c; nam in symbolo fidei, Patri attribuitur quod sit creator omnium, invisibilium et visibilium, PP. Q. 45. Art. 6 ob. 2; et quantum ad hoc ponitur fides, quae est certitudo de rebus invisibilibus, PS. Q. 111. Art. 4 c; ratio reddenda de fide et spe non est intelligenda talis, quae sufficiat ad probandum quae fidei vel spei sunt, cum utrumque de invisibilibus sit, PTS. Q. 36. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 43. Art. 6 (passim); PP. Q. 43. Art. 7 (passim); SS. Q. 171. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 6; PTS. Q. 8. Art. 2; et passim. — (2), una, quam habet ex hoc quod est aquis discooperta, et quantum ad hoc dicitur quod terra erat inanis sive invisibilis, PP. Q. 66. Art. 1 c; terra prius undique erat aquis cooperta, PP. Q. 69. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 69. Art. 2. — **invīsibiliter**, *adv.*, *invisibly*. Et ideo cordi comparatur Spiritus sanctus qui invisibiliter Ecclesiam vivificat et unit, PT. Q. 8. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 43 pr.; PP. Q. 43. Art. 5 (passim); PP. Q. 43. Art. 5, in quot.; PP. Q. 113. Art. 1; PT. Q. 64. Art. 7; PT. Q. 75. Art. 1; et passim.

invīsibilitas, ātis, *f.*, *invisibility*. Moyses propter invisibilitatem aeris et similium corporum omnia huiusmodi corpora sub aquae nomine comprehendit, PP. Q. 68. Art. 3 ad 3; et propter hoc nulla similitudo eius ponebatur ad repraesentandum eius invisibilitatem, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6.

invisibiliter, *adv.*, see *invisibilis*.

invītātio, ōnis, *f.*, *an invitation*. Erat autem festum Tubarum quasi quaedam invitatio, ut praepararent se ad sequens festum, quod celebrabatur decimo die, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10.

invito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to invite, to treat, entertain*, (1) *lit.*, used with *ad* and the *acc.*, (2) *transf.*, (a) *to incite, allure, attract*, (b) *to invite*, ask to do some act or go some place; *request* the presence or the action of, *to ask, request*, used with *ut* and *subj.* — (1), Dominus non prohibet simpliciter vocare amicos aut consanguineos ad convivium, . . ., potest tamen contingere quod extranei sint magis invitandi in aliquo casu propter maiorem indigentiam, SS. Q. 31. Art. 3 ad 1; si ergo ebrietas esset peccatum, sequeretur quod illi qui alios invitant ad potum quo inebriantur, peccarent, (ob. 3), . . ., ita etiam ille qui invitat aliquem ad bibendum excusatur a peccato, SS. Q. 150. Art. 1 ad 3. — (2) (a), inducitur enim auctoritate divinae doctrinae miraculis confirmatae, et quod plus est interiori instinctu Dei invitantis, SS. Q. 2. Art. 9 ad 3; patientia enim irrationabilis vitia seminat, negligentiam nutrit, et non solum malos, sed etiam bonos invitat ad malum, SS. Q. 158. Art. 8 a, in quot.; unde et in primitiva Ecclesia, quando oportebat per signa homines ad fidem invitare, PTS. Q. 21. Art. 2 ad 3. — (2) (b), ergo ipse comprehendit; et eadem ratione alii, quos ad hoc invitavit dicens: sic currite ut comprehendatis, PP. Q. 12. Art. 7 ob. 1; unde statim Christus in principio legis invitatur populus ad regnum terrenum Chananaeorum, . . ., unde statim Christus ad regnum caelorum in suae praedicationis principio invitavit, PS. Q. 91. Art. 5 c; frustra autem ab aliquo petitur id ad quod accipiendum invitatur, (ob. 3), . . ., ad bona Deus nos invitat, SS. Q. 83. Art. 5 ad 3; et ideo ipsi non competebat ut ante baptismum suum ieiunaret, sed post baptismum, ut nos invitaret ad ieiunandum ante nostrum baptismum, SS. Q. 147. Art. 5 ad 1; Christus maxime homines invitavit ad exemplum humilitatis, PT. Q. 40. Art. 3 ob. 3. Cf. SS. Q. 94. Art. 4 ob. 3; SS. Q. 157. Art. 4; SS. Q. 166. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 5; SS. Q. 189. Art. 2 (bis); PT. Q. 80. Art. 9. — (2) (c), invitat integritatis amor ut aliquid de virginitate dicamus, ne veluti transitu quodam perstricta videatur, SS. Q. 152. Art. 3 a, in quot.

invītus, a, um, *adj.*, *against one's will, unwilling, reluctant*, (1) of persons, (2) *abl.*, *absol.* — (1), quod enim aliquis ab invito aufert, qui resistere non potest illud proprie dicitur tolli, PT. Q. 47. Art. 1 ad 1; sicut etiam si aliquis habens usum rationis baptizaretur invitus, PT. Q. 68. Art. 10 c; ille, quantum in se est, consentit, sed id quod ab eo exigitur invitus et cum dolore reddit, PTS. Q. 64. Art. 9 ad 1; ut si aliqua invita prostituatur a tyranno quia Christum confitetur, PTS. Q. 96. Art. 5 ob. 4. Cf. PS. Q. 87. Art. 6; SS. Q. 89. Art. 7; SS. Q. 90. Art. 1; SS. Q. 107. Art. 1; PT. Q. 68. Art. 12; PT. Q. 85. Art. 3; PTS. Q. 21. Art. 1. — (2), videtur quod pueri Iudaeorum et aliorum infidelium sint baptizandi parentibus invitis, . . ., possunt ergo eorum filii baptizari eis invitis, (ob. 1), . . ., nulla ergo erit iniuria si eos baptizent invitis parentibus, (ob. 3), . . ., si eorum filii baptizarentur eis invitis, (a), . . ., et uterque potest invito altero fidei assentire, SS. Q. 10. Art. 12 ad 1. — **me invito**, *against my will*. Nemo tollit animam meam a me intelligitur, me invito, PT. Q. 47. Art. 1 ad 1.

invius, a, um, *adj.*, (1) *lit.*, *impassible*, (2) *transf.*, *inaccessible*. — (1), eratque cum bestiis, inducitur, secundum Chrysostomum ad ostendendum quale erat desertum, quia scilicet erat invium hominibus, PT. Q. 41. Art. 3 ad 2. — (2), sicut Chrysostomus dicit locus ille, id est, concessus dextrae, invius est omnibus non solum hominibus, PT. Q. 58. Art. 4 ad 4, in quot.

invocātio, ōnis, *f.*, *an invocation*, (1) the action or the act of invoking or calling upon God in prayer or attestation; *supplication*, or the act or form of supplication for aid or protection, (2) the action or an act of conjuring or summoning a devil or spirit by incantation. — (1), et omnes qui renascuntur in Christo, hoc adipiscuntur per invocationem Trinitatis, SS. Q. 2. Art. 8 c; non autem una adoratione adoramus tres personas, sed invocationem trium personarum singulariter genuflectimus, SS. Q. 84. Art. 1 ob. 3; assumere autem Deum in testem dicitur iurare, quia quasi pro iure introductum est, ut quod sub invocatione divini testimonii dicitur pro vero habeatur, SS. Q. 89. Art. 1 c; et ideo sibiipsi potest necessitatem imponere per divini nominis invocationem, . . ., si ergo aliquis per invocationem divini nominis vel cuiuscumque rei sacrae, SS. Q. 90. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 90. Art. 3; SS. Q. 93. Art. 1; SS. Q. 172. Art. 4; SS. Q. 178. Art. 2 (ter); PT. Q. 64. Art. 3 (bis); PT. Q. 64. Art. 4; et passim. — (2), necromantici utuntur adiurationibus et invocationibus daemonum et aliquid ab eis addiscendum vel adipiscendum, SS. Q. 90. Art. 2 ad 2; sed in hoc distant astronomicae imagines a necromanticis, quod in necromanticis fiunt expresse invocationes et praestigia quaedam, SS. Q. 96. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 95. Art. 3 (passim); SS. Q. 95. Art. 4 (passim); SS. Q. 96. Art. 4.

invoco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to invoke, call upon*, esp. as a witness or for aid, (1) with God, persons, demons as the object, (2) with things as the object. — (1), eiusdem est orare cuius est invocare Deum, . . ., sed brutis animalibus convenit invocare Deum, (ob. 2), . . ., pulli corvorum dicuntur invocare Deum, SS. Q. 83. Art. 10 ad 3; cum Deus sit veritas, illi invocant Deum qui in spiritu et veritate eum colunt, SS. Q. 93. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 83. Art. 1, in quot.; SS. Q. 89. Art. 1 (passim); SS. Q. 98. Art. 2 (bis); PT. Q. 82. Art. 5 (bis); PTS. Q. 71. Art. 11, in quot.; sancti viventes meruerunt ut pro nobis orarent, ideo invocamus eos nominibus quibus hic vocabantur, SS. Q. 83. Art. 11 ad 5; alicuius testimonium invocatur ad hoc quod testis invocatus veritatem manifestet circa ea quae dicuntur, SS. Q. 89. Art. 1 ad 3; necromantici observant certas constellationes ad invocandos daemones. non autem per corpora caelestia invocarentur, PP. Q. 115. Art. 5 ob. 2; multi necromanticis incantationibus daemones invocant per aliquid divinum, SS. Q. 90. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 95. Art. 2; SS. Q. 95. Art. 3; SS. Q. 95. Art. 4 (bis); SS. Q. 95. Art. 6. — (2), mali autem christiani per signa publicae iustitiae, sicut invocando nomen Christi, PP. Q. 110. Art. 4 ad 2; alicuius testimonium invocatur ad hoc quod testis invocatus veritatem manifestet circa ea quae dicuntur, SS. Q. 89. Art. 1 ad 3; sed quicumque colit Deum quocumque modo, invocat nomen eius, SS. Q. 93. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 89. Art. 3; SS. Q. 89. Art. 4; SS. Q. 89. Art. 6 (ter); SS. Q. 89. Art. 7; SS. Q. 89. Art. 8; SS. Q. 93. Art. 1 (passim).

involo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to come upon*, used with *in* and the *acc.* Ut ex his quae consummabantur in Christo, cognosceremus post aquae lavacrum et de caelestibus portis sanctum in nos Spiritum involare et paternae vocis adoptione Dei filios fieri, PT. Q. 39. Art. 8 ad 3, in quot.

involūmentum, i, *n.*, *a covering, wrapping*, used in the S.T. only in quot. Dum pendet ad ubera, et vilium patitur Deus involumenta pannorum, repente novum de caelo sidus effulsit, PT. Q. 36. Art. 7 ob. 1, in quot.

involuntāriē, *adv.*, see *involuntarius.*

involuntārius, a, um, *adj.*, *unintentional, involuntary*, the opposite of *voluntarius.* Quod est contra voluntatem, dicitur esse involuntarium, PS. Q. 6. Art. 5 c; ignorantia dicitur causare actum quem scientia opposita prohibebat; et ita talis actus, si scientia adesset, esset contrarius voluntati, quod importat nomen involuntarii, PS. Q. 76. Art. 3 c; involuntarium autem dupliciter dicitur; scilicet per ignorantiam et violentiam, SS. Q. 66. Art. 4 c; quamvis involuntarium videatur dici secundum remotionem voluntarii, tamen si respiciamus ad causas dicitur aliquid voluntarium per remotionem eorum quae causant involuntarium, 3 Eth. 4 a. Cf. PS. Q. 6 pr.; PS. Q. 6. Art. 6 (ter); SS. Q. 66. Art. 9; SS. Q. 88. Art. 6; SS. Q. 156. Art. 3; et passim. On the difference between *involuntarium* and *non-voluntarium* we read: quandoque enim est voluntati contrarium, et tunc proprie dicitur involuntarium, quandoque autem non est contrarium voluntati, sed est praeter voluntatem, inquantum ignoratur, et hoc non dicitur involuntarium, sed non-voluntarium, 3 Eth. 3 a. On **commutatio involuntaria,** see *commutatio*; on **ignorantia involuntaria,** see *ignorantia*; on **passio involuntaria,** see *passio*; on **paupertas involuntaria,** see *paupertas*; on **subiectio involuntaria,** see *subiectio.* — Kinds of *involuntarium* are: (a), **involuntarium absolute seu simpliciter** and **involuntarium secundum quid,** *the involuntary which is unconditioned* or *simple* and *that which is so relatively* or *in a certain respect.* Sed id quod per motum agitur, est involuntarium absolute, PS. Q. 6. Art. 6 ob. 2. Cf. PS. Q. 6. Art. 6 ob. 3, c, and 8 c; 4 Sent. 29. 1. 1 c; Quodl. 5. 5. 10 c; 3 Eth. 1-3. — (b), **involuntarium per ignorantiam** and **involuntarium per violentiam,** *the involuntary as the result of ignorance* and *that as the result of force.* Ignorantia habet causare involuntarium ea ratione qua privat cognitionem quae praeexigitur ad voluntarium, PS. Q. 6. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 6. Art. 5 c; SS. Q. 66. Art. 9 c; 3 Eth. 1 c. — (c), **involuntarium per violentiam,** see *involuntarium per ignorantiam.* — (d), **involuntarium secundum quid,** see *involuntarium absolute.* Sicut cum quis proicit merces in mare, ne periclitetur; et in isto violento quamvis hoc quod fit, non sit per se voluntarium, tamen consideratis circumstantiis hic et nunc, voluntarium est. et quia actus in particularibus sunt, ideo simpliciter voluntarium est, sed secundum quid involuntarium, PTS. Q. 47. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 6. Art. 6; PS. Q. 6. Art. 8; PS. Q. 87. Art. 6. — (e), **involuntarium simpliciter,** see *involuntarium absolute.* Si vero possibilitas desit, voluntate existente perfecta, ut operaretur, si posset; defectus perfectionis, quae est ex actu exteriori, est simpliciter involuntarium, PS. Q. 20. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 6. Art. 6 (quater); PS. Q. 6. Art. 8 (bis); SS. Q. 108. Art. 4. — **involuntāriē,** *adv.*, *in an unintentional manner, involuntarily*, the opposite of *voluntarie.* Si homo involuntarie simpliciter deficiat ad faciendum bonum vel malum, PS. Q. 20. Art. 4 c; divitiae involuntarie amittuntur, C. G. 3. 30. Cf. SS. Q. 61. Art. 4; SS. Q. 68. Art. 4 (bis); SS. Q. 108. Art. 4; SS. Q. 108. Art. 3; 3 Eth. 1 a.

involūtio, ōnis, *f.*, *a wrapping* or *enfolding* someone with something. Myrrha et aloes adhibebantur corpori Christi, . . ., sed involutio corporis pertinebat ad solam quamdam decentiam honestatis, PT. Q. 51. Art. 2 ad 3; ille ignis non exequitur sententiam iudicis, nisi quod involutionem malorum; et quantum ad hoc sequeretur iudicium, PTS. Q. 74. Art. 7 ad 4.

involvo, ere, vi, ūtum, 3, *v. a.*, (1) *lit.*, *to roll about, wrap up, envelop*, (2) *fig.*, (a) *to enwrap*, (b) *to entangle* or *involve* one's self in something. — (1), B. Virgo ipsum puerum, quem pepererat, pannis involvit et posuit in praesepio, . . ., pannis, inquit, involvit infantem, et posuit in praesepio, PT. Q. 35. Art. 6 ad 3; ubi mandatur quod filii Aaron involverent vasa sanctuarii, quae Levitae involuta portarent, PT. Q. 42. Art. 3 c; et ideo licet calix non fiat de petra, corporale tamen fit de panno lineo, quo corpus Christi fuit involutum, PT. Q. 83. Art. 3 ad 7; manifeste potest colligi quod ista conflagratio quoad purgationem mundi iudicium praecedet; sed quoad aliquem actum, qui scilicet est involvere malos, PTS. Q. 74. Art. 7 c. Cf. PT. Q. 35. Art. 6 (bis); PT. Q. 51. Art. 2 (bis); PTS. Q. 74 pr.; PTS. Q. 74. Art. 9 (passim). — (2) (a), quisquis potest intelligere verbum, non solum antequam sonet, verum etiam antequam sonorum eius imagines cogitatione involvantur, PP. Q. 34. Art. 1 c, in quot.; secundo per obscuritatem verborum, et contra hoc dicitur nuda, ut non involvatur obscuritate verborum, PTS. Q. 9. Art. 4 c. — (2) (b), qui in fide catholica finaliter perseverant, quantumcumque aliis criminibus involvantur, PTS. Q. 99. Art. 4 c.

ipse, a, um, *pron. demonstr.*, *self, in person, he* (emphatic), *himself, herself, itself*, used both substantively and adjectively to denote that person or thing of which something is eminently or exclusively predicated. Quia per hoc quod dicit, "in ipso", videtur importari habitudo causae finalis, quae est prima causarum, PP. Q. 39. Art. 8 ob. 4; ipse ordo in rebus sic a Deo creatis existens unitatem mundi manifestat, PP. Q. 47. Art. 3 c; pro tanto necesse est quod homo sit liberi arbitrii ex hoc ipso quod rationalis est, PP. Q. 83. Art. 1 c; inferiora autem sunt in superioribus eminentiori modo quam in se ipsis, PP. Q. 84. Art. 2 ob. 3; de ratione boni est quod aliquid ab ipso affluat, PS. Q. 1. Art. 4 ad 1; accidentia huiusmodi manente substantia panis et vini, non habebant ipsa esse, nec alia accidentia, PT. Q. 77. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 40. Art. 2 ad 1; PP. Q. 41. Art. 5 ad 1; PP. Q. 42. Art. 3 ad 3; PS. Q. 50 pr.; PTS. Q. 69 pr.; et passim.

ira, ae, *f.*, (1) *anger, wrath, rage, ire*, in the proper sense of the word, synonym of *iracundia*, (2) *anger* in the improper sense of the word. — (1), causatur enim ira ex malo difficili iam iniacente. ad cuius praesentiam necesse est, quod aut appetitus succumbat, et sic non

exit terminos tristitiae, quae est passio concupiscibilis, aut habet motum ad invadendum malum laesivum, quod pertinet ad iram, PS. Q. 23. Art. 3 c; ira proprie loquendo est passio quaedam appetitus sensitivi, a qua vis irascibilis denominatur, SS. Q. 158. Art. 1 c; formale quidem in ira est id, quod est ex parte animae appetitivae, quod scilicet ira sit appetitus vindictae, materiale autem id, quod pertinet ad commotionem corporalem, scilicet quod ira sit accensio sanguinis circa cor, Mal. 12. 1 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 11 c; PS. Q. 46. Art. 1-8; SS. Q. 158. Art. 2 c; SS. Q. 162. Art. 3 c; 3 Sent. 15. 2. 2. 2 c; Mal. 3 ad 7; 4 Eth. 13 c; et passim. On **fortitudo quae est per iram**, see *fortitudo*; on **incontinens ira**, see *incontinens*; on **incontinentia irae**, see *incontinentia*. — Kinds of *ira* are: (a), **ira acuta seu fellea**, *sudden anger*. Philosophus dicit quod magis timentur non qui acutae sunt irae, sed mites et astuti. constat autem quod illi qui acutae irae sunt, magis habent subitos motus, (ob. 2), . . ., illi qui habent iram acutam, non occultant eam, PS. Q. 42. Art. 5 ad 2; uno modo ex facilitate ipsius motus, et talem iram vocat fel, quia cito accenditur, PS. Q. 46. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 158. Art. 5 (bis); 4 Eth. 13 h-l. — (b), **ira bona** and **ira mala**, *the morally good* and *the morally bad anger*. Mala (ira) quidem, quando inordinate tendit in vindictam, scilicet contra iustitiam, bona vero, quando in vindictam debitam, quando scilicet quis irascitur, quando oportet, cum quibus et quantum oportet, Eph. 4. 8. Cf. SS. Q. 158. Art. 1. — (c), **ira cordis**, *the anger of the heart* or *interior anger*. (Ira) quae aliquando retinetur et manet solum in corde, Eph. 4. 10. — (d), **ira fellea**, see *ira acuta*. — (e), **ira imperfecta seu immoderata**, *the imperfect* or *immoderate anger*. Cf. Praec. 5; Mal 12. 3 ad 4 c. — (f), **ira inordinata** and **ira ordinata**, *the unordered, excessive*, and *the ordered anger*. Ira inordinata consistit in vindicta, sed ira ordinata vindictam ad iustitiam ordinat, ut scilicet vindictam non quaerat, sed iustitiam, et tantum puniat, quantum iustitiae ordo permittit, 3 Sent. 15. 2. 2. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 133. Art. 2; 3 Sent. 15. 2. 2. 2 c. Cf.also *ira bona*. — (g), **ira mala**, see *ira bona*. — (h), **ira moderata**, see *ira imperfecta*. Sic ergo iram moderatam assumit fortis ad suum actum, non autem iram immoderatam, (c), . . ., ira moderata secundum rationem subicitur imperio rationis; unde consequens est ut homo ea utatur pro suo arbitrio, non autem si esset immoderata, SS. Q. 123. Art. 10 ad 1. Cf. PT. Q. 15. Art. 9. — (i), **ira ordinata**, see *ira inordinata*. — (j), **ira per vitium seu vitiosa** and **ira per zelum seu virtuosa**, *anger according to vice* or *sin* and *that according to zeal* or *the virtuous anger*. Sic ira in Christo esse non potuit; huiusmodi enim dicitur ira per vitium. quandoque vero talis appetitus est sine peccato, imo est laudabilis; puta cum aliquis appetit vindictam secundum ordinem iustitiae; et hoc vocatur ira per zelum, PT. Q. 15. Art. 9 c. Cf. SS. Q. 158. Art. 1 (ter); SS. Q. 158. Art. 2 c; SS. Q. 158. Art. 3 (bis); 3 Sent. 15. 2. 2. 2 c; Mal. 12. 3 c, ad 4 c, and 5 c. — (k), **ira per zelum**, see *ira per vitium*. — (l), **ira virtuosa**, see *ira per vitium*. — (m), **ira vitiosa**, see *ira per vitium*. — **filiae irae**, i,e., *the offspring of anger* are as follows: *blasphemia, clamor, contumelia, indignatio, rixa*, and *tumor mentis*. Cf. SS. Q. 41. Art. 2 c; SS. Q. 158. Art. 7 c; Mal. 12. 5 c. — (2), quandoque enim ira ponitur pro habitu vel actu vitii, quod opponitur mansuetudini, quod in IV. Ethic. (c. 11, 1125. b. 29) irascibilitas dicitur, quod contingit ex hoc, quod virtus, ut in II Ethic. dicitur quandoque magis opponitur uni extremorum, sicut mansuetudo superfluitati irae magis, quam diminutioni, et ideo oppositum vitium nominatur ira, . . ., alio modo dicitur ira voluntas vindicandi aliquod malefactum, et sic ira non est passio proprie loquendo, nec est in irascibili, sed in voluntate, 3 Sent. 15. 2. 2. 2 c.

īrācundia, ae, *f.*, (1) *a proneness to anger, anger*, synonym of *ira*, (2) *violence of anger, wrath, rage, passion*. — (1), primo de iracundia, quae opponitur mansuetudini, SS. Q. 158 pr.; nam amari habent iram permanentem propter permanentiam tristitiae, quam inter viscera tenent clausam; et quia non prorumpunt ad exteriora iracundiae signa, non possunt persuaderi ab aliis nec ex seipsis recedunt ab ira, nisi prout diuturnitate temporis aboletur tristitia, et sic deficit ira, SS. Q. 158. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 65. Art. 2 (bis); SS. Q. 72. Art. 3; SS. Q. 116. Art. 1; SS. Q. 123. Art. 10 (bis); SS. Q. 158. Art. 3; SS. Q. 158. Art. 8; et passim. — (2), mansuetudini, quae est directe circa iras, proprie opponitur vitium iracundiae, quod importat excessum irae, SS. Q. 157. Art. 1 ad 3; superabundantia (viae) vocatur iracundia, 4 Eth. 13 a.

īrācundus, a, um, *adj., irascible, irritable, passionate, angry, ireful*. Sicut quidam dicuntur naturaliter iracundi vel concupiscentes, PP. Q. 63. Art. 4 ad 2; iracundus enim ex hoc quod appetit vindictam, primo quidem perturbatur in corde, PS. Q. 72. Art. 7 c; quia iracundus appetit esse manifestus in nocendo, ut dicit Philosophus, SS. Q. 55. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 116. Art. 1; SS. Q. 156. Art. 4 (bis); SS. Q. 158. Art. 6.

īrascibilis, e, *adj., choleric, irascible*, a kind of passion, including fear, despair, hope, boldness, and anger. Vis concupiscibilis est et convenientes et inconvenientis; sed irascibilis est ad resistendum inconvenienti quod impugnat, PP. Q. 81. Art. 2 ad 1; vis enim irascibilis ab ira denominatur, PS. Q. 25. Art. 3 ob. 1; ira proprie loquendo, est passio quaedam appetitus sensitivi, a qua vis irascibilis denominatur, . . ., cum de passionibus ageretur, SS. Q. 158. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 46. Art. 1; PS. Q. 56 pr.; SS. Q. 50. Art. 4; SS. Q. 58. Art. 4; SS. Q. 141. Art. 7; et passim. On **potentia irascibilis**, see *potentia*; on **vis irascibilis**, see *vis*. — **irascibilis** sc. **potentia seu vis**, *the faculty of irascible tendency in the proper* or *narrower* and *in the improper* or *wider sense of the word*, i.e., *the faculty of the sensual desire, which has as its object difficulty in obtaining sensible good* and *avoiding evil*. Irascibilis dupliciter accipi potest. uno modo proprie et sic est pars appetitus sensitivi, sicut et ira proprie sumpta est quaedam passio appetitus sensitivi. alio modo potest accipi irascibilis largius, scilicet ut pertineat etiam ad appetitum intellectivum, cui etiam quandoque attribuitur ira, prout scilicet attribuimus iram Deo et angelis, non quidem secundum passionem, sed secundum iudicium iustitiae iudicantis, SS. Q. 162. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 59. Art. 1; PP. Q. 82. Art. 5 ad 2; PS. Q. 23. Art. 1 c; PS. Q. 25. Art. 1 a; PS. Q. 46. Art. 7 ad 2; SS. Q. 162. Art. 3 c; C. G. 2. 60 and 81; 3 Sent. 27. 2. 3 c; et passim. On **passio irascibilis**, see *passio*. — Kinds of *irascibilis* in the proper sense of the word are: **irascibilis brutalis** and **irascibilis humana**, *the irascible faculty of desire on the part of the brute* and *that on the part of man*. Cf. PS. Q. 23. Art. 1; PS. Q. 40. Art. 3; 3 Sent. 26. 1. 5 ad 3.

īrascibilitas, ātis, *f., irascibility, anger*. Tres sunt irascibilitatis species, scilicet, "ira," quae vocatur fellea, et mania, quae vocatur "insania", et "furor", SS. Q. 158. Art. 5 a; quandoque enim ira ponitur pro habitu vel actu vitii, quod opponitur mansuetudini, quod in IV Ethic. (c. 11, 1125. b. 29) irascibilitas dicitur, 3 Sent. 15. 2. 2. 2 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 8, in quot.; PTS. Q. 70. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 70. Art. 2, in quot.

irascitivus, a, um, *adj., angry, irascible*. Gregorius Nyssenus dicit quod irrationalis pars animae dividitur in desiderativum et irascitivum, PP. Q. 82. Art. 5 a; obediens ratione dividitur in duo in desiderativum et irascitivum, PS. Q. 17. Art. 7 a.

īrascor, irasci, īrātus, 3, *v. dep., to be angry, to be in a rage*, used with (1) *contra* and *acc.*, (2) *absol.*, (3) *dat.* — (1), est etiam quaedam ira quae non potest pertinere ad appetitum sensitivum, sed intellectivum tantum, sicut cum irascimur contra vitia, PP. Q. 82. Art. 5 ob. 1; dicitur tamen Deus irasci contra homines propter peccata, (ob. 1), . . ., sicut qui student in philosophia, irascuntur contra eos qui philosophiam despiciunt, (ob. 3), . . ., irascimur contra illos qui aliis nocent, PS. Q. 47. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 47. Art. 2 (passim); PS. Q. 47. Art. 4; PS. Q. 46. Art. 6; PS. Q. 88. Art. 5; SS. Q. 186. Art. 10 (bis); et passim. — (2), ergo irasci non

est peccatum, (ob. 4), . . ., alio modo attenditur ordo rationis circa iram quantum ad modum irascendi, SS. Q. 158. Art. 2 c; alio modo potest esse motus irae inordinatus quantum ad modum irascendi, utpote si nimis ardenter irascatur interius, SS. Q. 158. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 47. Art. 1; PS. Q. 47. Art. 4; SS. Q. 158. Art. 1 (passim); SS. Q. 158. Art. 2; PT. Q. 19. Art. 2. — (3), sed tamen homo quandoque irascitur rebus irrationalibus, (ob. 1), . . ., sed homo quandoque sibi ipsi irascitur, (ob. 2), . . ., et per consequens sibi ipsi irasci, proprie autem et per se non contingit aliquem sibi ipsi irasci, PS. Q. 46. Art. 7 ad 2. Cf. SS. Q. 158. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 3; SS. Q. 159. Art. 2, in quot. — **īrātus**, a, um, *P. a., angered, enraged, violent, furious.* Quia enim proprium est irati punire, PP. Q. 3. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 32. Art. 6; PS. Q. 48. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 4; PT. Q. 88. Art. 3; PTS. Q. 19. Art. 5; et passim.

Irēna, ae, *f., Irene*, empress, wife of Leo III (the Isaurian) 716-741 A.D., and mother of Constantine V or VI. Invenitur etiam in historiis Romanorum, quod tempore Constantini Augusti et Irenae matris eius inventum fuit quoddam sepulcrum, . . ., O sol, sub Irenae et Constantini temporibus iterum me videbis, SS. Q. 2. Art. 7 ad 3.

iris, is or iridis, *f., a rainbow.* Sicut iris quandoque significat serenitatem inquantum causa eius causa serenitatis, SS. Q. 95. Art. 5 c.

irōnīa, ae, *f., irony*, the εἰρωνεία of Aristotle (Eth. Nic. II. 7, 1108. a 22), the opposite of *iactantia.* Philosophus, . . ., dividit mendacium in "iactantiam", quae verum excedit in dicendo, et "ironiam," quae deficit a vero in minus, (ob. 3), . . ., in mendacium quod deficit a veritate in minus, quod pertinet ad ironiam, SS. Q. 110. Art. 2 c; ironia, per quam aliquis de se fingit minora, SS.Q. 113. Art. 1 ob. 1; fictio falsi, quae est in plus, quando scilicet aliquis fingit maiora de se, quam sunt, vocatur iactantia, . . ., sed fictio, quae est ad minus, scilicet quando aliquis fingit de se quaedam vilia, vocatur ironia, id est, irrisio, 2 Eth. 9 f. Cf. SS. Q. 112 pr.; SS. Q. 113 pr.; SS. Q. 113. Art. 1 (passim); SS. Q. 113. Art. 2 (passim); SS. Q. 129. Art. 3 (bis); 4 Eth. 10 p.; 3 Sent. 38. 1 2 ad 6.

irones. um. *comm., dissemblers*, those who say less than they think. Sed contra est quod Philosophus dicit, quod irones et minus dicentes gratiores secundum mores videntur, SS. Q. 113. Art. 2 a.

irradiātio, ōnis, *f., irradiation*, the action of irradiating or emitting beams of light, a ray, reflection, used *lit.* and *fig.* Unde homo primus non impediebatur per res exteriores a clara et firma contemplatione intelligibilium effectuum, quos ex irradiatione primae veritatis percipiebat, PP. Q. 94. Art 1 c; sicut aliquis non videns solem in sua substantia, cognoscit ipsum in sua irradiatione, . . ., sed omnis creatura rationalis ipsam cognoscit secundum aliquam eius irradiationem vel maiorem vel minorem. omnis enim cognitio veritatis est quaedam irradiatio et participatio legis aeternae, PS. Q. 93. Art. 2 c.

irratiōnābilis, e, *adj., without reason, irrational*, synonym of *irrationalis*, the opposite of *rationalis* and *rationabilis.* Cognoscere autem animal distincte est cognoscere animal inquantum est animal rationale vel irrationale, PP. Q. 85. Art. 3 c; quod est irrationabile, cum materia sit propter formam, et non e converso, PP. Q. 89. Art. 1 c; irrationabile est, vel quod est contrarium rationi, vel quod est natum habere rationem et non habet, Qu. Anim. 14 c. Cf. PP. Q. 93. Art. 2 (ter); PS. Q. 1. Art. 1; PS. Q. 72. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 90. Art. 3 (passim); et passim. On **pars irrationabilis**, see *pars*; on **res irrationabilis**, see *res*. — **irratiōnābiliter**, *adv., in a manner without reason, irrationally.* Sed hoc irrationabiliter dicitur, PS. Q. 59. Art. 3 c; irrationabiliter dicitur quod primi motus infidelium sint peccata mortalia, si eis non consentiant, PS. Q. 89. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 8; PS. Q. 19. Art. 5; PS. Q. 114. Art. 7; SS. Q. 26. Art. 6; SS. Q. 94. Art. 2; et passim.

irratiōnābilitas, ātis, *f., irrationality*, the opposite of *rationabili*[...] and *rationalitas*, does not occur in the S.T. Homini non pote[...] convenire irrationabilitas, C. G. 1. 39; illusio quaedam videtur [...] irrationabilitas, C. G. 3. 106.

irratiōnābiliter, *adv.*, see *irrationabilis.*

irratiōnālis, e, *adj.*, (1) *without reason, irrational*, synonym of *irrati*[...]*nabilis*, the opposite of *rationibilis* and *rationalis*, (2) *unthinkab*[...] *unimaginable*, the opposite of *rationalis.* — (1), creaturas irratio[...]nales non amat, PP. Q. 20. Art. 2 ob. 3; sic etiam attribuimus [...] irrationale, inquantum est supra rationem, Nom. 7. 3; etsi eni[...] rationale et irrationale sint contrariae differentiae, 1 Cael. 8 c[...] Cf. PS. Q. 30. Art. 3 (bis); PS. Q. 93. Art. 5 (bis); PS. Q. 102. Ar[...] 3; SS. Q. 25. Art. 3 (passim); PT. Q. 15. Art. 2; et passim. O[...] **animal irrationale**, see *animal*; on **anima irrationalis**, see *anim*[...] on **appetitus irrationalis**, see *appetitus*; on **concupiscentia irrationalis**, see *concupiscentia*; on **natura irrationalis**, see *natura*; on par[...] **irrationalis**, see *pars*; on **passio irrationalis**, see *passio*; on potent[...] **irrationalis**, see *potentia*; on **res irrationalis**, see *res*; on **vis irrationalis**, see *vis*. — **irrationalia magis aguntur ad operandum, qua**[...] **seipsa agunt**, see *agere.* — **omnia irrationalia agunt ex solo natu**[...]**rae impetu** (2 Cael. 18 a), *all irrational beings are active as a res*[...] *purely of a force of nature.* — (2), dicitur enim linea rationalis, [...] qua possumus ratiocinari per lineam datam, huiusmodi autem es[...] omnis linea commensurabilis lineae datur datae; quae vero est [...] non commensurabilis, vocatur irrationalis vel surda, 1 Anal. 18 [...] On **linea irrationalis**, see *linea*

irreddibilis, e, *adj., unreturnable.* Ad cuius evidentiam sciendum es[...] quod donum proprie est datio irreddibilis, secundum Philosophu[...] id est, quod non datur intentione retributionis, PP. Q. 38. Art. 2 c[...] similiter definitio doni convenit virtutibus infusis; est enim donu[...] datio irreddibilis, PS. Q. 68. Art. 1 ob. 3.

irrefrēnātē, *adv.*, see *irrefrenatus.*

irrefrēnātus, a, um, *adj., unbridled.* Sed incontinentia sequitur corporis complexionem; dicit enim Philosophus, quod maxime acut[...] id est, cholerici et melancholici secundum irrefrenatam concupiscentiam sunt incontinentes, SS. Q. 156. Art. 1 ob. 2, in quot. — **irrefrēnātē**, *adv., unbridledly, freely, without restraint.* Et ide[...] sublata spe, irrefrenate homines labuntur in vitia, et a bon[...] laboribus retrahuntur SS. Q. 20. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 33. Art. [...] SS. Q. 156. Art. 3.

irrēgulāris, e, *adj., irregular*, the opposite of *regularis.* Propter ho[...] clericus, etiamsi se defendendo interficiat aliquem, irregularis es[...] SS. Q. 64. Art. 7 ad 3; sicut his qui sunt irregulares ex statut[...] Ecclesiae non licet ascendere ad sacros ordines, SS. Q. 187. Art. 1 c[...] patet quod illegitime nati non portant iniquitatem patris, ex ho[...] quod irregulares sunt, PTS. Q. 39. Art. 5 ad 1. Cf. SS. Q. 40. Ar[...] 2; SS. Q. 185. Art. 2 (bis); PTS. Q. 20. Art. 2; PTS. Q. 39. Art. [...] (bis); et passim. On **magnitudo irregularis**, see *magnitudo*; o[...] **motus irregularis**, see *motus.*

irrēgulāritas, ātis, *f.*, (1) *irregularity* in the proper sense of the wor[...] (2) *irregularity* in the transferred sense of the word, an ecclesiastical defect impeding Holy Orders. — (1), in quibus motibu[...] inveniatur regularitas et irregularitas, 5 Phys. 7 d; circa motu[...] planetarum quaedam anomaliae, id est, irregularitates apparen[...] 2 Cael. 17 b. — (2), ratio illa procederet si irregularitas sequeret[...] culpam, PS. Q. 20. Art. 5 ad 4; sic immunditia nihil aliud era[...] quam irregularitas quaedam, PS. Q. 103. Art. 2 c; venalia ib[...] dicuntur irregularitates sive immunditiae, quas contraheba[...] secundum legem, PT. Q. 87. Art. 4 ad 1; irregularitas non in[...]curritur propter peccatum tantum, 4 Sent. 25. 2. 2. 2 ad 2. C[...] PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 64. Art. 7; SS. Q. 185. Art. 2; PTS. Q. 6[...] Art. 4 (passim); 4 Sent. 25. 2. 2. 2 ad 3 and 3. 1. 1 ad 1; et passim

On **immunditia irregularitas**, see *immunditia*. — One kind of *irregularitas* in this sense is: **irregularitas legalis**, *irregularity in the sense of the law of the Old Testament.* Cf. 4 Sent. 33. 2. 2.3 ad 5.

irreligiōsitas, ātis, *f.*, *irreligion, impiety.* Et ideo aliquis emendo vel vendendo rem spiritualem irreverentiam exhibet Deo et rebus divinis; propter quod peccat peccato irreligiositatis, SS. Q. 100. Art. 1 c; sed sacrilegium est species irreligiositatis, SS. Q. 154. Art. 10 ob. 1. Cf. SS. Q. 92 pr.; SS. Q. 97. Art. 3 (ter); SS. Q. 97. Art. 4; SS. Q. 99. Art. 2; SS. Q. 122. Art. 3 (passim).

irremediābilis, e, *adj.*, *irremediable, beyond cure.* Licet mors sit irremediabile malum, tamen quia non imminet de prope, PS. Q. 42. Art. 6 ad 2; peccatum diaboli fuit irremediabile, PS. Q. 80. Art. 4 ad 3; est tamen eius peccatum irremediabile, PT. Q. 4. Art. 1 ad 3.

irremissibilis, e, *adj.*, *irremissible, unpardonable, for* or *of which there is no remission.* Omnia mortalia peccata hominum, sive sint magna, sive sint parva, . . ., post mortem vero irremissibilia et perpetuo manentia, PP. Q. 64. Art. 2 c; aeternitas enim poenae non respondet quantitati culpae, sed irremissibilitati ipsius, ut dictum est, PS. Q. 87. Art. 5 ad 2; gravissimum enim peccatum est peccatum in Spiritum Sanctum, quod est irremissibile, SS. Q. 34. Art. 2 ob. 1; sed peccatum angeli est irremissibile, PTS. Q. 16. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 88. Art. 2; SS. Q. 14. Art. 3 (passim); SS. Q. 55. Art. 2; SS. Q. 118. Art. 5; SS. Q. 156. Art. 3; PT. Q. 86. Art. 1.

irremūnerātus, a, um, *adj.*, *unrewarded.* Ergo nec aliquod bonum irremuneratum, et sic per illud bonum aliquid meretur, PTS. Q. 14. Art. 4 ob. 1.

irreparābilis. e, *adj.*, *irreparable, irretrievable.* Sicut enim in corporibus deordinatio mortis, quae est per remotionem principii vitae, est irreparabilis secundum naturam, . . ., qui peccando avertitur ab ultimo fine, . . ., habet lapsum irreparabilem, PS. Q. 72. Art. 5 c; et ideo potest infligere poenas irreparabiles, . . ., secundum leviores poenas, quae non inferunt irreparabile nocumentum, SS. Q. 65. Art. 2 ad 2; sed solum pro illis quae inferunt irreparabile nocumentum, . . ., et ideo pro furto, quod irreparabile damnum non infert, SS. Q. 66. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 80. Art. 4; PS. Q. 87. Art. 3 (bis); PS. Q. 87. Art. 4; PS. Q. 88. Art. 1 (ter); SS. Q. 88. Art. 2 (bis). — **irreparābiliter**, *adv.*, *irreparably*, so as to be beyond reparation or remedy. Pervertit autem aliquis ordinem quandoque quidem reparabiliter quandoque autem irreparabiliter, PS. Q. 87. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 87. Art. 5; SS. Q. 125. Art. 3.

irreparābilitas, ātis, *f.*, *irreparability*, the quality of being irreparable. Spiritui angelico non deest congruitas ad assumptionem propter defectum dignitatis, sed propter irreparabilitatem casus, PT. Q. 6. Art. 2 ad 2.

irreparābiliter, *adv.*, see *irreparabilis.*

irrēpo, ere, repsi, reptum, 3, *v. n.*, *to creep in* or *into a place.* Si quis viduam aut ab alio relictam duxerit, non admittatur ad clericatum; quod si irrepserit, deiciatur, PT. Q. 89. Art. 3 c, in quot.

irreprehensibilis, e, *adj.*, *unblamable, blameless*, used in the S.T. only in quot. Cum subiungit: oportet autem episcopum irreprehensibilem esse, SS. Q. 185. Art. 1 ad 1, in quot.

irrequisītus, a, um, *adj.*, *unsought for, unnecessary.* Si uxor habet alias res praeter dotem quae ordinatur ad sustendanda onera matrimonii, vel ex proprio lucro vel quocumque alio licito modo, potest dare eleemosynas etiam irrequisito assensu viri, moderatas tamen, SS. Q. 32. Art. 8 ad 2.

irrētio, īre, īvi or ii, ītum, 4, *v. a.*, *to catch, entangle, ensnare*, used *fig.* Cavendi sunt, ne consortio daemoniorum animam deceptam pacto quodam societatis irretiant, SS. Q. 95. Art. 5 ad 2, in quot.; et ideo secundum quod gravioribus peccatis irretiuntur damnati, PTS. Q. 69. Art. 5 c; peccatis gravioribus irretitus, PTS. Q. 86. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 20. Art. 2; PTS. Q. 24. Art. 3; PTS. Q. 36. Art. 1.

irrētītus, a, um, *P. a.*, see *irretio.*

irreverenter, *adv.*, *disrespectfully, irreverently.* Et ideo Dionysius redarguit Demophilum monachum, quia sacerdotem irreverenter correxerat, (c), . . ., tunc praelatus inordinate videtur tangi, quando irreverenter obiurgatur, SS. Q. 33. Art. 4 ad 1; maius peccatum videtur esse irreverenter se habere ad parentes, . . ., per quam irreverenter nos habemus ad Deum, SS. Q. 97. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 99. Art. 1; SS. Q. 99. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 6, in quot.

irreverentia, ae, *f.*, *want of due respect* or *reverence, irreverence, disrespect.* Et ideo omne illud quod ad irreverentiam rerum sacrarum pertinet, (c), . . ., et ideo id quod fit in iniuriam populi christiani, scilicet quod infideles ei praeficiantur, pertinet ad irreverentiam sacrae rei, (ad 2), . . ., ita etiam irreverentia est in eo qui irreverenter se habet; quamvis etiam nihil noceat ei irreverentiam exhibet, SS. Q. 99. Art. 1 ad 3; et ideo aliquis emendo vel vendendo rem spiritualem, irreverentiam exhibet Deo et rebus divinis, SS. Q. 100. Art. 1 c; aliquando est tanta corruptio panis, . . ., et ex tali pane potest confici corpus Christi, PT. Q. 74. Art. 3 ad 4; qui possent irreverentiam sacramento per aliquam immunditiam facere, PTS. Q. 32. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 89. Art. 8 (bis); SS. Q. 99. Art. 2; SS. Q. 99. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 3.

irrevocābiliter, *adv.*, *irrevocably, beyond recall.* Daemones autem sunt irrevocabiliter mali, SS. Q. 103. Art. 2 ad 2.

irrīdeo, ēre, rīsi, rīsum, 2, *v. n.* and *a.*, (1) *neutr.*, *to laugh at* a person or thing, *to joke, jeer*, (2) *act.*, *to mock, ridicule, laugh to scorn.* — (1), rationes non necessarias inducat, quae praebeant materiam irridendi infidelibus existimantibus nos propter huiusmodi rationes credere quae fidei sunt, PP. Q. 46. Art. 2 c; puta ut irrideat, vel veneficia faciat, propter intentionem mali finis peccat, PT. Q. 74. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 40. Art. 3; SS. Q. 75. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 5. — (2), qui dixerunt quod dii, qui comedebant de quodam cibo, facti sunt immortales, quos irridet Philosophus, PP. Q. 97. Art. 4 ob. 3; unde gravissimum est irridere Deum, et ea quae Dei sunt, (c), . . ., et ille qui simulat, non expresse Deum irridet, sed quasi interpretative, SS. Q. 75. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 72. Art. 1, in quot.; PS. Q. 47. Art. 3; SS. Q. 75. Art. 1 (bis); SS. Q. 75. Art. 2; PT. Q. 75. Art. 5.

irrīsio, ōnis, *f.*, *a deriding, mocking, mockery.* Et ipsa etiam occultatio figurarum utilis est ad exercitium studiosorum et contra irrisiones infidelium PP. Q. 1. Art. 9 ad 2; et irridebat me irrisione exhortatoria, quasi diceret, SS. Q. 189. Art. 10 ad 3. in quot.; in honore et gloria per irrisiones et contumelias ei illatas, PT. Q. 46. Art. 5 c; non est a Christo data potestas ad ea quae pertinent ad irrisionem fides et sacramentorum, . . ., sed hoc esset ad irrisionem sacramenti, PT. Q. 74. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 32. Art. 1; SS. Q. 75. Art. 1 (bis); SS. Q. 75. Art. 2 (ter).

irrīsor, ōris, *m.*, *a derider, mocker, joker, scoffer.* Irrisor est, et non poenitens qui adhuc agit quod poenitet, SS. Q. 75. Art. 2 ob. 2, in quot.; homo magis verecundatur ab his qui propalant multis quod sciunt, sicut sunt irrisores et fabularum fictores, SS. Q. 144. Art. 3 ob. 3, in quot.; irrisor est, et non poenitens, qui adhuc agit quod poenitet, PT. Q. 84. Art. 10 ob. 4, in quot.

irrīsōrius. a, um, *adj.*, *scornful, having the character of deriding* or *mocking.* An et ista irrisoria petitio est, cum id ab eo petitur quod scitur non ipsum dare, sed ipso non dante esse in hominis potestate, PS. Q. 109. Art. 10 a, in quot.

1. **irrīto**, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to provoke.* Divinum auxilium est implorandum non remisse, nec mente huc vel illuc evagante; eo

quod talis non solum non impetrabit quod petit, sed etiam magis Deum irritabit, SS. Q. 83. Art. 13 ob. 3, in quot.

2. **irrito**, āre, 1, *v. a.*, *to make void, invalidate, cancel.* Sicut et ad unumquemque pertinet irritare iuramentum quod a sibi subditis factum est, circa ea quae eius potestati subduntur; sicut pater potest irritare iuramentum puellae, SS. Q. 89. Art. 9 ad 3; illicitum videtur obligare aliquem tali obligatione quae posset iuste irritari, SS. Q. 189. Art. 5 ob. 4; sed hoc non potest esse, quia opus Dei per opus hominis irritari non potest, . . ., unde non potest irritari per sequens peccatum hominis, PT. Q. 88. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 9 (bis).

irritus, a, um, *adj.*, *vain, useless, without effect, ineffectual.* Sed praedestinatio Dei non est irrita, PT. Q. 23. Art. 1 a; nam si aliter praesumptum fuerit, irritum habeatur et vacuum, nec inter ecclesiastica unquam reputabitur sacramenta, PT. Q. 72. Art. 11 a, in quot. Cf. SS. Q. 186. Art. 9; SS. Q. 189. Art. 5; PT. Q. 83. Art. 3.

irrogo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to impose, appoint, ordain, inflict*, used with the *acc.* of the thing inflicted and the *dat.* of the person receiving the punishment. Unde praecipue pertinet ad illa peccata quibus iniuria proximis irrogatur, PS. Q. 96. Art. 2 ad 1; disponit tamen superbia ad contumeliam inquantum illi qui se superiores aestimant, facilius alios contemnunt, et iniurias eis irrogant, SS. Q. 72. Art. 4 ad 1; maledictio potest esse dupliciter: uno modo ita quod in malo quod irrogat vel dicit, per intentionem sistat, PTS. Q. 21. Art. 2 ad 1; et ideo soli illi iniuriae quae irrogatur circa corpus proprium? PTS. Q. 96. Art. 6 ad 8. Cf. SS. Q. 144. Art. 2; SS. Q. 182. Art. 3 (bis).

irruens, entis, *P. a.*, *rushing into, seizing upon.* Leonum more irruentes in hostes prostraverunt eos, PS. Q. 58. Art. 1 c, in quot.; quandoque enim significat habitum mentis, per quem homo firmiter stat, ne removeatur ab eo quod est secundum virtutem, per tristitias irruentes, PS. Q. 109. Art. 10 c.

irrumpo, ere, rūpi, ruptum, 3, *v. n.* and *a.*, *to break, violate.* Unde nec aliquis debet irrumpere ordinem iuris naturae, PT. Q. 68. Art. 10 ad 1.

is, ea, id, *pron. demonstr.*, *he, she, it; this* or *that* man, woman, thing. Aliae vero scientiae considerant ea tantum quae rationi subduntur, PP. Q. 1. Art. 5 c; quia unumquodque, secundum quod perfectum est, sic dicitur bonum, primo agendum est de perfectione divina, secundo de eius bonitate, PP. Q. 4 pr.; unde rationabiliter consideratur in eo, quod agit in tempore posteriori et non priori, PP. Q. 46. Art. 1 ad 6; pueri in sua nativitate non habuissent plus perfectionis quam eorum parentes in statu generationis, PP. Q. 100. Art. 2 c; divisio hominis a Deo per peccatum non est intenta a peccante; sed praeter intentionem eius accidit ex inordinata conversione ipsius ad commutabile bonum, SS. Q. 39. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 67. Art. 4; PS. Q. 2 pr.; PS. Q. 54. Art. 1; PS. Q. 57. Art. 2; PS. Q. 72. Art. 3; et passim.

Isaac, *m.*, *indecl.*, (1) *Isaac*, the son of Abraham and Sara, (2) *Isaac*, an eastern writer, son of Honanus, whose book, *De definitionibus*, was translated from Arabic into Latin, (3) *Isaac*, a holy monk mentioned by Gregory Dial. lib. 3, 14. — (1), cum tamen Ismael, frater Isaac, et Esau, frater Iacob, a populo Dei fuerint separati, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5. Cf. PP. Q. 1. Art. 2; SS. Q. 85. Art. 1 (bis); SS. Q. 174. Art. 6 (bis); PT. Q. 52. Art. 5; PTS. Q. 47. Art. 6 (ter); et passim. — (2), Isaac dicit in libro *De definitionibus*, PP. Q. 16. Art. 2 ob. 2. — (3), Gregorius narrat de quodam sanctissimo vero Isaac, (ob. 4), . . ., Isaac possessiones renuebat accipere quia timebat ne per hoc ad superfluas divitias veniretur per quarum abusum impediretur religionis perfectio, SS. Q. 188. Art. 7 ad 4.

Isagōgē, ēs, *f.*, *an isagoge, introduction*, as Porphyry's Isagoge to the Categories of Aristotle. Ut Porphyrius dicit in Isagog., cap. ult., PS. Q. 72. Art. 8 ob. 3; sicut Boetius in Isagog. Porphyr., PS. Q. 110. Art. 2 ad 3.

Isaias, ae, *m.*, *Isaias*, the first of the four great Jewish prophets; died in the year 700 B.C. He must have been of the kingdom of Juda, because in his prophecies he has in view only this kingdom, and Jerusalem seems to have been the theatre of his prophetic activity. The Book of Isaias may be divided into two parts. The first occupies itself especially with the present and a near future, although sometimes the prophet casts a glance into the most remote future and foresees the time of the Messiah. The second part occupies itself entirely with the captivity of the Jews, the deliverance of the people, the restoration and glorification of the theocracy by the Messiah. Propheticum enim fuit quod Isaias praenuntiavit, quod Cyrus, rex Persarum templum Dei esset reaedificaturus, ut patet Isa. XLIV, PT. Q. 7. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 20. Art. 4; PS. Q. 21. Art. 4; SS. Q. 8. Art. 1; SS. Q. 75. Art. 2; PT. Q. 37. Art. 2; PT. Q. 49. Art. 3; et passim.

Iscariōta, ae, *n.*, *Iscariot*, the surname of Judas, the disciple who betrayed Christ for thirty pieces of silver. Ut enim Augustinus dicit super illud Ioan., XIII: cum intinxisset panem, dedit Iudae Simonis Iscariotae, ibid., 2, PT. Q. 81. Art. 2 ob. 3.

Ischyrognomones, (ἰσχυρογνώμονες), *headstrong.* Et hos Philosophus vocat ἰσχυρογνώμονες ischyrognomones, id est, fortis sententiae, SS. Q. 138. Art. 2 c.

Isidōrus, i, *m.*, *Isidore*, saint, confessor, doctor of the Church and bishop of Seville. He was born in 560 at Cartagena, Spain and died at Seville. During his episcopacy he devoted his energies to promoting science, establishing convents and schools. He is important for his literary work. St. Thomas quotes abundantly from (1) the *Libri Etymologiarum*; (2) references are made to the *Libri Synonymorum*, *Libri tres Sententiarum*, *De Summo Bono*, *De officiis ecclesiasticis*, and to a few epistles. Sicut dicit Isidorus Lib. IX. Etym., cap 7, 4, PTS. Q. 43. Art. 1 ob. 1. Cf. PS. Q. 95. Art. 3; SS. Q. 39. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 5; PTS. Q. 6. Art. 2; PTS. Q. 19. Art. 3; et passim. — (2), dicit enim Isidorus in Synonym., lib. II, 80, PS. Q. 97. Art. 3 ad 1; dicit enim Isidorus lib. II, Sentent., cap. XVI, col. 619, SS. Q. 75. Art. 2 ob. 2; dicit enim Isidorus, lib. I De summo bono sive Sentent., cap. III, PT. Q. 10. Art. 1 ob. 1; sed contra est quod Isidorus dicit in lib. II De Offic., PTS. Q. 67. Art. 2 a; sed contra est quod Isidorus dicit in quadam Epistola ad Laudefred., 9, PT. Q. 82. Art. 1 a; uno modo quia non poenitet; unde Isidorus ad Iulianum episcopum scribit, PT. Q. 89. Art. 3. Cf. PP. Q. 54. Art. 5; PS. Q. 73. Art. 10; SS. Q. 33. Art. 5; SS. Q. 35. Art. 4; SS. Q. 110. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 3; SS. Q. 162. Art. 6; et passim.

Ismael, ēlis, or *indecl.*, *m.*, *Ismael* (Ishmael), (1) the son of Abraham and Agar, the Egyptian and the ancestor of the Ismaelites. He became the father of the twelve chiefs whose names are given in Gen. XXV, 12-16, (2) the son of Nathan and the most wicked of men, who slew Godolia, Jerem. XLI. 8. — (1), cum tamen Ismael, frater Isaac, et Esau, frater Iacob, a populo Dei fuerint separati, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5. — (2), exemplo decem virorum qui dixerunt ad Ismael, SS. Q. 78. Art. 4 c.

Israel, ēlis, *m.*, *Israel*, (he that striveth with God), (1) the name given to Jacob after wrestling with the angel, (2) the descendants of Jacob called themselves Sons of Israel, and spoke of their nation as Israel. — (1), sed semen Israel nunquam deficiet, sed in perpetuum permanebit, (ob. 2), . . ., Dominus loquitur ibi de duratione seminis Israel secundum praesentem statum, PTS. Q. 94. Art. 2 ad 1. — (2), aliquando autem impugnant homines puniendo; et sic mittuntur a Deo, sicut missus est spiritus mendax ad puniendum Achab regem Israel, PP. Q. 114. Art. 1 ad 1; sicut Aegyptii submersi sunt in mari Rubro, persequentes filios Israel, SS. Q. 108. Art. 1 ad 5; Samaria namque pro idololatria ponitur; illic enim populus Israel aversus a Domino, PT. Q. 15. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 100. Art. 8; PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 5 (passim): SS. Q. 86.

Art. 2; SS. Q. 108. Art. 4; PT. Q. 28. Art. 3; et passim. — **Isrāēlitae**, ārum, *m.*, *the Israelites*. Pastores fuerunt Israelitae Magi gentiles illi prope, etsi longe, PT. Q. 36. Art. 3 c, in quot. Cf. PT. Q. 36. Art. 4. — **Israelita**, ae, *m.*, *an Israelite*. Et Phinees sacerdos interfecit Israelitam cum Madianitide coeuntem, SS. Q. 64. Art. 4 ob. 1. — **Isrāēliticus**, a, um, *adj.*, *Israelitish*. Dicens principem regni Persarum esse angelum qui se opposuit liberationi populi Israelitici, pro quo Daniel orabat, PP. Q. 113. Art. 8 c.

Isrāēlitae, ārum, *m.*, see *Israel*.

Isrāēliticus, a, um, *adj.*, see *Israel*.

iste, a, ud, *pron. demonstr.*, *this, that man, woman, thing*, (1) in gen., *that thing* near you in place or thought, *that of yours, that of which you speak* or *with which you are connected*, (2) with a general reference, *that, this, the very, that particular person* or *thing, he, she, it*, (a) alone as a *pron.*, (b) with *subst.* — (1), draco iste, quem formasti, dicit glos. ord., PP. Q. 63. Art. 8 ob. 3. — (2) (a), sed ista inveniuntur esse mutata a Deo, PS. Q. 94. Art. 5 ob. 2; ergo videtur quod iste qui transgreditur iuramentum, non peccet, SS. Q. 98. Art. 2 ad 4; sed sicut ista pertinent ad officium clericorum, ita etiam praedicare et docere, SS. Q. 187. Art. 1 ob. 2; haereditatis autem successio est posterius ad ista, PTS. Q. 57. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 105. Art. 8; PS. Q. 89. Art. 2; SS. Q. 109. Art. 3; SS. Q. 113. Art. 2; SS. Q. 142. Art. 2; et passim. — (2) (b), ergo istae duae circumstantiae videntur esse principalissimae, PS. Q. 7. Art. 4 ob. 3; et ista difficultas solum invenitur in actu virtutum intellectualium, SS. Q. 129. Art. 2 c; et ad hoc pertinet ista capacitas, PT. Q. 1. Art. 3 ad 3; erat autem istius gentis consuetudo, ut mortuorum corpora variis aromatibus condirentur, PTS. Q. 51. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 99. Art. 1; PS. Q. 19. Art. 10; PT. Q. 2. Art. 6; PTS. Q. 50. Art. 1; PTS. Q. 56. Art. 2; et passim.

ita, *adv.*, *in this manner, in this wise, in such a way, so, thus*. Ita manet quidem in anima separata actus scientiae hic acquisitae, PP. Q. 89. Art. 6 c; ita etiam est dicendum de separatione illius costae, PP. Q. 97. Art. 2 ad 3; sed est elevatum supra facultatem adipiscentis ita ut statim haberi non possit, PS. Q. 4. Art. 3 c; ergo sicut agere et velle est voluntarium, ita et non agere et non velle, PS. Q. 6. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 100. Art. 2 (ter); PS. Q. 2. Art. 4 (bis); PS. Q. 4. Art. 4 (bis); PS. Q. 5. Art. 7 (bis); PS. Q. 6. Art. 3 (bis); et passim.

Italia, ae, *f.*, *Italy*. Passim enim cogitare Galliam, et postea Syriam, nihil cogitando de Italia, PP. Q. 53. Art. 2 ob. 2.

itaque, *conj.*, *and so, therefore, for that reason, consequently*. Vis itaque praepollentior oculorum erit illorum, scilicet glorificatorum, (ob. 2), . . ., longe itaque potentiae alterius erunt, scilicet oculi glorificati, si per eos videbitur incorporea illa natura,, PP. Q. 12. Art. 3 ad 2.

item, *adv.*, (1) implying comparison, *just so, in like manner, likewise, also*, (2) introducing something additional without comparison, *likewise, besides, also, moreover*. — (1), poterit similiter dici quod Deus est corpus, quia est causa corporum. item per hoc quod dicitur quod est corpus, PP. Q. 13. Art. 12 c; ergo etiam non potest dici quod diligat se Spiritu sancto secundum quod diligere sumitur notionaliter. item amor quo diligit nos, non videtur esse Spiritus sanctus, PP. Q. 37. Art. 2 ob. 3. — (2), Spiritus sanctus in specie columbae apparuit super Christum baptizatum, . . ., mergat se et evadat, quod pertinet ad donum sapientiae, . . ., item columba meliora grana eligit, . . ., item columba alienos pullos nutrit, . . ., item columba felle caret, . . ., item columba in cavernis petrae nidificat, . . ., item columba genitum pro cantu habet, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4. Cf. PP. Q. 7. Art. 4; PP. Q. 10. Art. 1; PP. Q. 39. Art. 8 (bis); PS. Q. 32. Art. 3; PTS. Q. 28. Art. 3; et passim.

iter, itineris, *n.*, (1) *lit.*, (a) *a going to a distant place, a journey*, (b) of the place to which one goes, travels, etc., *a course, way, path, road*, (2) *fig.*, *a way, path, course*. — (1), ut cibus dicitur necessarius ad vitam, et equus ad iter, PP. Q. 82. Art. 1 c; et tunc praemeditantes, et se ad iter praeparantes, a remotissimis partibus Orientis pervenerunt ad Christum, . . ., longissimum iter in tredecim diebus peregerunt, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 36. Art. 8, in quot.; PT. Q. 65. Art. 4. — **in promptu itineris**, *on the point of starting on a journey*. Quod manifeste designat homines existentes in promptu itineris, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2. — **arripere iter**, *to set out on a journey*. Et statim Magi, visa stella, iter arripientes, longissimum iter in tredecim diebus peregerunt, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3. — (1) (b), et hoc praecipue necessarium est, quando via est difficilis et aspera, et iter laboriosum, finis vero iucundus, PT. Q. 45. Art. 1 c; Christus apparuisse legitur, . . ., secundo eisdem regredientibus a monumento in itinere, PT. Q. 55. Art. 3 ob. 3. Cf. PT. Q. 36. Art. 7 a. — (2), perfectus erat viator sed nondum ipsius itineris perfectione perventor, SS. Q. 24. Art. 8 ad 1, in quot.; baptizatis tantum iter salutis esse credimus, PT. Q. 68. Art. 1 a, in quot. Cf. SS. Q. 189. Art. 10, in quot.; PT. Q. 49. Art. 5 (bis); PT. Q. 66. Art. 1; PTS. Q. 32. Art. 2 ad 2.

iterābilis, e, *adj.*, *capable of being iterated* or *repeated*. Unde manifestum est quod poenitentia pluries est iterabilis, PT. Q. 84. Art. 10 c; sed contra omne sacramentum in quo non imprimitur character, est iterabile. Sed nullus ordo est iterabilis, PTS. Q. 35. Art. 2 a.

iterātio, ōnis, *f.*, *a repetition*, the action of iterating or repeating, often said of readministering a sacrament. Si autem omnino simul ambo verba proferrent, et hominem immergerent aut aspergerent, essent puniendi de ordinato modo baptizandi, et non de iteratione baptismi, PT. Q. 67. Art. 6 c; solemnis poenitentia iterari non debet, propter tria primo, ne ex iteratione vilescat (c), . . ., iteratio solemnitati non repugnat, ut est in proposito, (ad 1), . . ., tamen solemnitatis iteratio non competit propter causas praedictas, PTS. Q. 28. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 150. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 5, in quot.; PT. Q. 88. Art. 1; PTS. Q. 22. Art. 6; PTS. Q. 29 pr.; PTS. Q. 39. Art. 2; et passim.

itero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to do a thing a second time, to repeat, renew*, (2) *to say, mention*, or *assert again, to repeat*. — (1), sed baptismus non iteratur, (ob. 2), . . ., ergo non potest esse quod poenitentia iteretur, (ob. 4), . . ., sed baptismus non iteratur propter unitatem passionis et mortis Christi, (ob. 5), . . ., non ergo potest poenitentia iterari, (ob. 6), . . ., nunquam per peccatum tollatur ut sic sit necesse eam iterari, (c), . . ., quae in Ecclesia non iteratur, (ad 2), . . ., sed poenitentia habet virtutem ex passione Christi sicut spiritualis medicina, quae frequenter iterari potest, PT. Q. 84. Art. 10 ad 5. — Also *pleonastically*. Inconvenienter igitur sacerdos multoties iterat crucesignationes super hoc sacramentum, PT. Q. 83. Art. 5 ob. 3. Cf. PTS. Q. 55. Art. 5 (bis). — (2), et hoc supra dictum est, nec oportet hic iterare, PP. Q. 118. Art. 1 ad 1; unde non tenetur iterare confessionem, qui fictus accedit, PTS. Q. 9. Art. 1 c; sed forma huius sacramenti frequenter iteratur etiam eadem vice, PTS. Q. 29. Art. 2 ob. 1. — **iterātō**, *adv.*, *again, once more*. Sed nihil est aliud resurgere quam iterato animam sumere, PT. Q. 53. Art. 4 a. Cf. PP. Q. 84. Art. 4; PS. Q. 67. Art. 1; SS. Q. 62. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 4; PT. Q. 50. Art. 3; et passim.

iterum, *adv.*, (1) *lit.*, *a second time, once more, anew, again*, (2) *transf.*, *in turn, again, on the other hand*. — (1), illud quod iam est mundatum, non oportet iterum mundari, PS. Q. 102. Art. 5 ob. 7; sed quando recepti iterum relabuntur, (c), . . ., sed hoc Ecclesia imitari non potest; praesumit enim eos non vere reverti, qui cum recepti fuissent, iterum sunt relapsi, SS. Q. 11. Art. 4 ad 1; sicut etiam patet in rebus inanimatis; nam altare semel consecratum non consecratur iterum, . . ., patet ex hoc quod rediens ad Ecclesiam, non iterum consecratur, SS. Q. 39. Art. 3 c; si ergo aliquis vere poeniteat, non iterum peccabit, PT. Q. 84. Art. 10 ob. 4; sicut fuit

Lazari, qui iterum mortuus est, quam vera resurrectio, PTS. Q. 77. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 22. Art. 6 (bis); PT. Q. 38. Art. 6; PT. Q. 53. Art. 3 (passim); PTS. Q. 10. Art. 6; PTS. Q. 38. Art. 2; et passim. — (2), in quibus potentia et essentia aliud est a voluntate et intellectu, et iterum intellectus aliud a sapientia, et voluntas aliud a iustitia, PP. Q. 25. Art. 5 ad 1; sed hoc iterum non videtur convenienter dici, PS. Q. 89. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 115. Art. 2; PP. Q. 119. Art. 1 (bis); PS. Q. 98. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 24. Art. 9; SS. Q. 32. Art. 7; et passim.

itinerārium, ii, *n.*, *an itinerary, an account of a journey.* — **Itinerarium Clementis**, *the itinerary of Clement of Rome.* Among the spurious writings attributed to Clement the chief is one which purported to contain a record made by Clement of discourses of the apostle Peter together with an account of the circumstances under which Clement came to be Peter's travelling companion and other details of Clement's history. The work has come down to us in three principal forms: the *Homilies*, the *Recognitions* or the *Itinerarium St. Clementis*, and the *Epitome*. St. Thomas quotes the *Epitome de Gestis Petri* under the name of *Itinerarium Clementis*. In Itinerario Clementis dicitur, narrante Niceta ad Petrum, quod Simon Magus per magicas artes pueri a se interfecti animam retinebat, per quam magicas operationes efficiebat, PP. Q. 117. Art. 4 ob. 2.

itineror, āri, 1, *v. n.*, and *itinero*, āre, *to travel.* Et Elias cum quadraginta diebus pervenisset ad montem Dei Horeb, consequens est quod in sabbato itineravit, (ob. 3), . . ., nec quantum ad diem sabbati, nec quantum ad diem dominicam, in qua et cibi coquuntur. et itinerantur, et piscantur homines, SS. Q. 122. Art. 4 ob. 4; vel cum non refugit itinerari ad aliquod pium negotium prosequendum propter timorem naufragii vel latronum, SS. Q. 123. Art. 5 c.

J

iaceo, ere, cui, citum, 2, *v. n.*, (I) lit., (a) in gen., *to lie*, (b) in partic., (1) of sick persons, *to lie ill, to be sick*, (2) *to lie dead, to have fallen*, (3) geographically, *to lie, be situated*, (II) fig., *to lie, be inactive.* — (I) (a), puta quot lapilli iaceant in flumine, et alia huiusmodi, PP. Q. 94. Art. 3 c; quando asinus iacet sub onere, non potest ei aliter subveniri in casu isto nisi per advenientes subveniatur, SS. Q. 71. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 99. Art. 1, in quot.; SS. Q. 73. Art. 4; SS. Q. 183. Art. 1 (bis). — (I) (b) (1), Augustinus dicit quod, sicut anima, cum corpus iacet sine sensu nondum penitus mortuum, PP. Q. 77. Art. 8 ob. 6; iacuit diu sine sensu in sudore lethali, PS. Q. 113. Art. 3 ob. 1, in quot. — (I) (b) (2), inventum fuit quoddam sepulcrum, in quo iacebat homo auream laminam habens in pectore, SS. Q. 2. Art. 7 ad 3; deinde dum introspicerent locum, in quo iacuerat corpus Domini, PT. Q. 55. Art. 6 ad 5. Cf. SS. Q. 175. Art. 6; PT. Q. 51 pr.; PT. Q 83 Art. 5, in quot.; PTS. Q. 70. Art. 2 (bis). — (I) (b) (3), ita enim Iudaea iacet ad Persidem, unde Magi venerunt, PT. Q. 36. Art. 7 c. Cf. PT. Q. 52. Art. 2; PTS. Q. 97. Art. 7. — (II), puta cum aliquis vult iacere in peccato, PS. Q. 29. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 161. Art. 5. — **sub regula iacere**, *to lie under, be oppressed by the rule.* Qui divinationes expetunt, sub regula quinquenii iaceant, SS. Q. 95. Art. 1 a.

iacio, ere, iēci, iactum, 3, *v. a.*, (1) *to throw, cast, fling, hurl,* (2) *to lay, set, establish, found, construct.* — (1), sicut sagittator non recte iaciet sagittam, nisi prius signum prospexerit in quod iaciendum est, PT. Q. 45. Art. 1 c. — (2), et ideo in eo qui erat per legem instituendus ad virtutem, primo oportuit quasi iacere quoddam fundamentum religionis, SS. Q. 122. Art. 2 c; verecundia non est pars temperantiae, . . ., verecundia iacit prima temperantiae fundamenta, SS. Q. 144. Art. 4 ad 4. Cf. SS. Q. 161. Art. 5.

Iacob, *m.*, *indecl.*, *Jacob*, (1) the son of Isaac and Rebecca, thi patriarch of the chosen people, and the immediate ancestor of th twelve tribes of Israel. He secured through a ruse the blessin which Isaac intended for Esau, and thus was confirmed his pos session of the birthright, his struggles for which had begun befor his birth, (2) son of Mathan, and father of Joseph spouse of th Blessed Virgin, Matth. 1-16. — (1), Isaac rogavit Deum p Rebecca uxore sua, et dedit conceptum Rebeccae. ex illo aute conceptu natus est Iacob, qui praedestinatus est, PP. Q. 2 Art. 8 a; Iacob autem emit ab Esau ius primogeniturae, SS. Q. 10 Art. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 1. Art. 2; SS. Q. 110. Art. 3; SS. Q. 15 Art. 2 (bis); SS. Q. 174. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 8; PTS. Q. 47. A 6; et passim. — (2), praeterea, super illud Matth. 1, Iacob gen Ioseph virum Mariae, dicit Hieronymus, PT. Q. 29. Art. 2 ob. Cf. PT. Q. 31. Art. 3 (passim).

Iacobus, i, *m.*, (1) *James I*, (the Greater), saint, apostle, mar (44 A.D.), son of Zebedee and Salome, elder brother of John th Baptist, called the Greater to distinguish him from James the L who was probably shorter, (2) *James II*, (the Less). One of th twelve apostles, born at Cana, cousin of our Lord and son Alpheus and Mary, the sister of the Blessed Virgin. The Epis of St. James, written about the year 59, principally combats th error of those who taught that faith without good works w sufficient, and vigorously protests against the love of riches. (1), non ergo solos Petrum, et Iacobum, et Ioannem in test monium suae transfigurationis assumere debuit, (ob. 4), . . scilicet Petrus; et Iacobus, et Ioannes, ut in ore duorum v trium testium staret hoc verbum, (c), . . ., Iacobus autem prop praerogativam martyrii, PT. Q. 45. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 1 Art. 4 (bis); SS. Q. 189. Art. 6. — (2), ut dicitur Iacobi, 1, PT. Q. 84. Art. 5 c; ad confessionem enim non obligamur nisi divina institutione. sed divina institutio nobis proponitur Iac V, 16, (ob. 1), . . ., Iacobus loquitur ex praesuppositione divin institutionis, PTS. Q. 8. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 9. Art. 2; SS. 83. Art. 15; PT. Q. 39. Art. 4; PTS. Q. 30. Art. 1; PTS. Q. 32. A 1; et passim.

iactans, *P. a.*, see *iacto.*

iactanter, *adv.*, see *iacto.*

iactantia, ae, *f.*, *a boasting, bragging; display, ostentation.* Vide quod iactantia non opponatur virtuti veritatis, . . ., ergo iacta non opponitur virtuti veritatis (ob. 1), . . ., Gregorius dicit q iactantia oritur ex inani gloria, . . ., ergo iactantia non oppon veritati, (ob. 2), . . ., non ergo iactantia opponitur veritati, 3), . . ., iactantia proprie importare videtur quod homo verbis extollat, . . ., inde est quod magis proprie dicitur iactantia, quamvis utroque modo iactantia dici possit. et ideo iacta proprie dicta opponitur veritati per modum excessus, SS. Q. 1 Art. 1 c. Cf. SS. Q. 110. Art. 2; SS. Q. 112. Art. 2 (passim); SS. 113. Art. 2; SS. Q. 132. Art. 5 (passim); SS. Q. 161. Art. 2; passim.

iactātio, ōnis, *f.*, *a boasting.* Iactatio et dilatatio sui, quae fit superbiam vel inanem gloriam, non directe concitat iurgium, SS. 41. Art. 2 ad 2.

iactātor, ōris, *m.*, *a boaster, braggart.* Sicut patet de iactatore, superexcedit dicendo falsum, quaerens gloriam, PS. Q. 72. A 8 ad 2; tendit autem iactator plerumque ad hoc quod glor consequatur per suam iactantiam, SS. Q. 112. Art. 1 ad 2. SS. Q. 112. Art. 2, in quot.

iacto, āre, āvi, ātum, 1, *v*, freq. *a* (1) *lit., to throw, cast, hurl. fig.*, (a) *to boast*, (b) with *se*, *to talk boastfully of one's self, to bo make an ostentatious display.* — (1), illa enim quae vult homo lo iactare in altum elevat, SS. Q. 112. Art. 1 c; cineres quoque eo in baptisterium inferantur, aut in pariete, aut in fossis p

mentorum iactentur, PT. Q. 83. Art. 3 ad 3, in quot. — (2) (a), meminisse non debet, hoc volumus intelligi: praedicare non debet nec iactare, SS. Q. 107. Art. 3 ad 3; sequitur plerumque quod exterius maiora quaedam de se iactet, SS. Q. 112. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 109. Art. 4; SS. Q. 162. Art. 4 (bis). — (2) (b), ergo videtur quod rixa sit filia superbiae vel inanis gloriae, ad quam pertinet se iactare et dilatare, SS. Q. 41. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 112. Art. 2 (passim). — **iactans**, antis, *P. a., boasting, bragging, vainglorious.* Unde et Philosophus dicit, quod et superabundantia, et valde defectus iactantium est, SS. Q. 113. Art. 2 ad 2, in quot. Cf. SS. Q. 168. Art. 1, in quot. — **iactanter**, *adv., boastfully.* Mortale quidem quando aliquis iactanter de se profert quod est contra gloriam Dei, SS. Q. 112. Art. 2 c.

iactūra, ae, *f., loss,* the act or state of losing, failure to keep or win; *privation.* Homines patiuntur iacturam in omnibus aliis rebus, ne patiantur aliquod detrimentum sui honoris, PS. Q. 2. Art. 2 ob. 3; non reputat se aliquam iacturam pati, et ideo non contristatur, PS. Q. 47. Art. 3 ad 2; sed tempus amissum non potest recuperari; própter quod est gravis iactura temporis, PTS. Q. 13. Art. 1 ob. 4. Cf. PTS. Q. 49. Art. 1 (ter).

iaculātus, a, um, *P. a.,* in eccl. Lat., *uttered rapidly, ejaculated,* used in the S.T. only in quot. Dicuntur fratres in Aegypto crebras quidem habere orationes, sed eas tamen brevissimas, et raptim quodammodo iaculatas, SS. Q. 83. Art. 14 c, in quot.

iaculum, i, *n., a dart, javelin,* used in the S.T. only in quot. Iacula praevidentur, minus feriunt, SS. Q. 123. Art. 9 c, in quot.

iam, *adv.,* (I) of time, denoting a point or moment of time as coinciding with that of the action, etc., described, (A) of present action, (1) as opp. to past or future, *at this time, now, just now,* at present, (2) in contrast with the time at which something was expected, of that which occurs sooner, *already,* (3) as continued from the past, *already, by this time,* (B) of past time, (C) in the time just past, *a little while ago, just,* (2) *by this time, already,* (3) of a time succeeding another time referred to, *from that time, thenceforth,* (C) of future time, prior to some future time, *already,* (D) with negatives, denoting cessation of previous condition; **iam non**, *no longer,* (II) in other relations, (A) to denote that something will certainly, properly, or easily occur, under certain circumstances, (1) in a conclusion, to emphasize its relations to the condition, *then surely, then,* (2) in a consequence, to denote that it is conceived as immediate, *now, then, therefore.*— (I) (A) (1), sicut simul est illuminari et illuminatum esse; dicitur enim in talibus factum esse, secundum quod iam est; fieri autem, secundum quod ante non fuit, PT. Q. 75. Art. 7 ad 2. Cf. PT. Q. 78. Art. 4. — (I) (A) (2), secundo, quia ille qui sustinet, iam sentit pericula imminentia, SS. Q. 123. Art. 6 ad 1; vel loquitur de impiis qui sunt omnino infideles, qui non resurgent, ut iudicentur; iam enim iudicati sunt, PTS. Q. 75. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 17. Art. 5; SS. Q. 24. Art. 9; PT. Q. 27. Art. 2; PTS. Q. 89. Art. 5. — (I) (A) (3), neque etiam potentiarum activarum obiecta semper habent rationem effectus, sed quando iam sunt transmutata, PS. Q. 18. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 75. Art. 3 (ter); PT. Q. 80. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 4; PTS. Q. 22. Art. 6; PTS. Q. 37. Art. 2. — (I) (B) (1), sicut iam dictum est passio proprie invenitur ubi est transmutatio corporalis, PS. Q. 22. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 8; PS. Q. 19. Art. 10; PS. Q. 22. Art. 2; SS. Q. 20. Art. 4; SS. Q. 25. Art. 7; et passim. — (I) (B) (2), sicut mortuus est advesperascente iam die, et recedente in tenebras, PT. Q. 53. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 45. Art. 3; PT. Q. 73. Art. 5. — (I) (B) (3), homo autem, cum ad perfectam aetatem pervenerit, incipit iam communicare actiones suas ad alios, PT. Q. 72. Art. 2 c. — (I) (C), sed quando iam pueri incipiunt aliqualem usum rationis habere ut possint devotionem concipere huius sacramenti tunc potest eis hoc sacramentum conferri, PT. Q. 80. Art. 9 ad 3. — (I) (D), si enim non pertinaciter, iam non est haereticus sed solum errans, SS. Q. 5. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 2. Art. 2; PS. Q. 6. Art. 4; SS. Q. 5. Art. 3; SS. Q. 32. Art. 1; SS. Q. 33. Art. 7. — (II) (A) (1), pueri infidelium filii aut habent usum rationis, aut non habent, si autem habent, iam quantum ad ea quae sunt iuris divini vel naturalis, incipiunt suae potestatis esse, PT. Q. 68. Art. 10 c. Cf. PS. Q. 95. Art. 2; PS. Q. 105. Art. 2; PT. Q. 77. Art. 8; PTS. Q. 46. Art. 2. — (II) (A) (2), si enim ei placeret peccasse, iam ex hoc ipso peccatum incurreret, et fructum veniae perderet, PT. Q. 84. Art. 8 c.

iānua, ae, *f.,* (1) *lit.,* (a) *a door, house-door,* (b) *transf., an entrance* of any sort, (2) *fig., an entrance, approach.* — (1) (a), intravit enim ad discipulos suos ianuis clausis, (ob. 1), . . ., sed ex conditione gloriae, sicut quidam dicunt, clausis ianuis, (ad 1), . . ., illud corpus ad discipulos, licet verum esset, ianuis clausis introivit, PT. Q. 54. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 28. Art. 2; PT. Q. 49. Art. 5; PT. Q. 55. Art. 6 (passim); PT. Q. 57. Art. 4; PTS. Q. 83. Art. 2 (bis); PTS. Q. 83. Art. 3. — (1) (b), videtur quod effectus baptismi non sit apertio ianuae regni caelestis, . . ., sed ianua regni caelestis est aperta per passionem Christi, . . ., non est ergo effectus baptismi apertio ianuae regni caelestis, (ob. 1), . . ., aperire ianuam regni caelestis, est removere impedimentum quo quis impeditur regnum caeleste introire, PT. Q. 69. Art. 7 c. Cf. PT. Q. 27. Art. 1; PT. Q. 39. Art. 4; PT. Q. 49. Art. 5 (passim). — (2), baptismus enim est ianua sanctorum, SS. Q. 100. Art. 2 ob. 1; sicut baptismus est ianua sacramentorum novae legis, ita et circumcisio erat ianua sacramentorum veteris legis, PT. Q. 62. Art. 6 ob. 3. Cf. PP. Q. 107. Art. 1, in quot.; PT. Q. 63. Art. 6; PT. Q. 68. Art. 6; PT. Q. 69. Art. 7; PT. Q. 73. Art. 3; PTS. Q. 35. Art. 3.

Iānuārius, i, *m.,* (sc. *mensis*) *January.* In decimo vero mense, qui apud nos Ianuarius dicitur, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2; ergo cum natus fuerit in profundo hiemis, id est, 8 Kalendas Ian., PT. Q. 35. Art. 8 ob. 3.

Iānuārius, ii, *m., Januarius,* (1) St. Augustine in reply to the queries of Januarius addresses Letters 54 and 55 to him; nothing more is known of him than is contained in these letters, (2) Bishop of Calaris (Cagliari), in Sardinia. He appears to have been a contemporary of Gregory the Great through nearly the whole of his pontificate, and he received a great number of letters from him on a variety of topics. — (1), dicit enim ad inquisitiones Ianuarii, epist. LV, c. XIX, col. 221, t. 2, PS. Q. 107. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 8; SS. Q. 147. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 8. — (2), Gregorius enim scribens Ianuario episcopo, Regist., lib. IV, epist. XXVI, PT. Q. 72. Art. 11 ob. 1.

Iāson, ōnis, *m., Jason III,* a high-priest of the Jews, brother of Onias, whom he robbed of the high-priesthood by buying his dignity from King Antiochus Epiphanes; was supplanted in the same manner two years later by his brother Menelaus. Dicitur enim II Machab., IV, 7, quod ambiebat Iason summum sacerdotium, SS. Q. 131. Art. 2 ob. 2.

iaspis, idis, *f., jasper, a green-colored precious stone.* Propter quod claritas illa comparatur claritati iaspidis Apoc. XXI, PTS. Q. 85. Art. 2 ad 2.

Iechonias, ae, *m., Jechonias,* King of Juda, nephew of Josias, and son of Joakim, King of Juda, who associated him to the throne at the age of eight years. After the death of his father he reigned alone only three months and ten days Nabuchodonosor, having taken Jerusalem, led him away captive to Babylon. Jeremias says that he incurred the indignation of the Lord through his crimes, and called him *barren,* because none of his children reigned over Jerusalem. Jerem. XXII, 30 dicitur de Iechonia: scribe virum istum sterilem, . . ., quia Matthaeus a David per Iechoniam seriem generationum perducit, (ob. 3), . . ., non negatur ex semine Iechoniae posteros nascituros, PT. Q. 31. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 31. Art. 3 (passim).

iecur, iecoris, *n.*, *the liver*. Et dicitur quod cogit amare iecur, in quo fit quaedam generatio sanguinis, PS. Q. 48. Art. 2 ad 1.

Iehu, *m.*, *indecl.*, *Jehu*, King of Israel from 884 to 856 B.C. At first, officer in the army of Joram; anointed King by order of the prophet Eliseus; destroyed the whole family of the impious Achab. He had for successor his son Joachaz. Utilem simulationem et in tempore assumendam, Iehu regis Israel nos doceat exemplum, qui interfecit, sacerdotes Baal, (ob. 2), . . ., simulationem vero Iehu non est necesse excusari a peccato vel mendacio, SS. Q. 111. Art. 1 ad 2; quanta benedictio facta est super Iehu, qui vindictam fecerat super domum Achab et Iezabel, PT. Q. 31. Art. 3 ad 4.

ieiunābilis, e, *adj.*, *fasting, abstaining from food*; going without food. Qui sunt ieiunabiles in sex septimanis Quadragesimae, SS. Q. 147. Art. 5 c.

iēiūnium, ii, *n.*, *a fast, fasting*. (1) a natural fast before eating, or the fast before receiving Holy Communion, (2) the fast by which the Church commands us to mortify the body by going without food for a time; at present observed by taking only one full meal in the day, (3) the act of abstaining from food or going hungry, especially as a religious observance. — (1), aliud vero est ieiunium naturae, SS. Q. 147. Art. 3 c; duplex est ieiunium: primum est ieiunium naturae, quod importat privationem cuiuscumque praeassumpti per modum cibi vel potus; et tale ieiunium requiritur ad hoc sacramentum propter praedicta, PT. Q. 80. Art. 8 ad 4. Cf. PTS. Q. 50. Art. 1. — **ieiunium ieiunii**, *the natural fast*. — **ieiunium ieiunantis**, *the faster's fast*, or the fast for a purpose. Ieiunium naturae, quo quis dicitur ieiunus, antequam comedat, consistit in pura negatione, unde non potest poni actus virtutis, . . ., unde primum dicitur ieiunium ieiunii; secundum vero ieiunium ieiunantis, quasi ex proposito aliquid agentis, SS. Q. 147. Art. 1 ad 3. — (2), ieiunia vero quae sunt in praecepto, sunt in conciliis episcoporum statuta et consuetudine universalis Ecclesiae roborata, SS. Q. 147. Art. 3 ad 3; et ideo illis temporibus specialiter fuerunt ieiunia indicenda, in quibus oportebat homines a peccato purgari, et mentem fidelium elevari in Deum per devotionem, . . ., et ideo immediate ante solemnitatem paschalem Ecclesia statuit esse ieiunandum, . . ., singula vero ieiunia quatuor temporum tribus diebus continentur propter numerum mensium, (c), . . ., Ecclesia non servat ieiunia quatuor temporum nec omnino eisdem temporibus quibus Iudaei, (ad 2), . . ., ieiunium exultationis ex instinctu Spiritus sancti procedit, qui est spiritus libertatis; et ideo hoc ieiunium sub praecepto cadere non debet. ieiunia ergo quae praecepto Ecclesiae instituuntur, sunt magis ieiunia afflictionis, . . ., propter quod non est ieiunium ab Ecclesia institutum in toto paschali tempore, SS. Q. 147. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 147. Art. 4 (passim); PT. Q. 8. Art. 8. — (3), sed quandoque fiunt aliqua vota de immoderatis vigiliis, vel ieiuniis, quae vergunt in periculum personae, (ob. 3), . . ., maceratio proprii corporis, puta per vigilias et ieiunia, non est Deo accepta, SS. Q. 88. Art. 2 ad 3; ille qui vovet ieiunium, subdit se necessitati ieiunandi, SS. Q. 88. Art. 6 ob. 1; et ideo cum quis vovet aliqua particularia opera sicut aliquam peregrinationem vel aliquod speciale ieiunium, SS. Q. 88. Art. 7 ad 2. Cf. SS. Q. 88. Art. 12; SS. Q. 96. Art. 1; PTS. Q. 15. Art. 3.

iēiūno, āre, 1, *v. n.*, *to fast, to abstain* from food beyond the usual time; especially to go without food, wholly or in part voluntarily, or according to precept, or as a token of grief. Puta cum aliquis vult ieiunare propter Deum, PS. Q. 19. Art. 7 c; sic abstinere vel ieiunare debemus, ut non nos necessitati ieiunandi subdamus, . . ., ergo melius esset, si ieiunaret sine voto, (ob. 1), . . ., quae est potior virtus quam abstinentia cuius actus est ieiunare, SS. Q. 88. Art. 6 ad 2; videtur quod inconvenienter ieiunantibus indicatur abstinentia a carnibus, . . ., cum ergo non interdicatur ieiunantibus potus vini, (ob. 1), . . ., et ideo illos cibos Ecclesia ieiunantibus interdixit, SS. Q. 147. Art. 8 c; quo tempore nulla difficilia indicuntur, non ieiunatur, non media nocte surg SS. Q. 189. Art. 1 ob. 4. Cf. SS. Q. 35. Art. 1; SS. Q. 147. Ar (passim); SS. Q. 147. Art. 7 (passim); PT. Q. 41. Art. 3 (pass

iēiūnus, a, um, *adj.*, *fasting, not partaking of food*. Sed ieiunium huiusmodi; quilibet enim, antequam comedat, ieiunus est, 3), . . ., unde primum dicitur ieiunium ieiuni; secundum ieiunium ieiunantis, quasi ex proposito aliquid agentis, SS. Q. Art. 1 ad 3; quia praeceptum de perfectione vel de percept huius sacramenti maioris est ponderis quam praeceptum quod sacramentum a ieiunis sumatur, PT. Q. 83. Art. 6 ad 4. Cf. Q. 72. Art. 7, in quot.; PT. Q. 72. Art. 12 (passim); PT. Q. Art. 8 (passim).

Iephte, *m.*, *indecl.*, *Jephte*, a chieftain and judge of Israel wh history is given in Judges (XI-XII). When he went to ba against the Ammonites, he vowed that whosoever should co forth first from his home to meet him on his return in peace fr the children of Ammon should be offered as a burnt offering. T Ammonites were routed, and as Jephte returned, the first to co out to meet him was his daughter and only child, whom immolated. However, according to the most probable opinion only consecrated her to the Lord. Iephte in catalogo sancto ponitur, ut patet Hebr. XI, (ob. 2), . . ., et sic accidit in v Iephte, qui, ut dicitur Iud. XI, 29, votum vovit Domino, dice SS. Q. 88. Art. 2 ad 2.

Iēremias, ae, *m.*, *Jeremias*, one of the four great prophets of the O Testament, born in the city of Anathoth, in the tribe of Benjam Jeremias composed prophecies and lamentations. The Book Prophecies, divided into 52 chapters, is interesting history fr the political, religious, and moral points of view; it is a faith picture of the unfortunate times in which he lived. Sed contra e quod Ieremias fuit de ordine sacerdotali, ut patet Ier. 1. sed i habuit possessionem haereditatis, ut patet Ier. XXXII, PT Q. 40. Art. 3 a. Cf. PS. Q. 68. Art. 6; PS. Q. 114. Art. 6; SS. Q. Art. 1; SS. Q. 72. Art. 1; SS. Q. 174. Art. 3; et passim.

Iericho, *f.*, *indecl.*, *Jericho*; in the Old Testament history, a city Palestine, situated west of the Jordan and fourteen miles nor east of Jerusalem. It was destroyed by Josue and rebuilt Achab; was destroyed by Vespasian, rebuilt by Hadrian, a again destroyed by the Crusaders. Sed contra est quod, si dicitur Lucae X, homo descendens ab Ierusalem in Iericho, id e in defectum peccati, PS. Q. 85. Art. 1 a.

Ieroboam, *m.*, *indecl.*, *Jeroboam I*, King of Israel (953-927 B.C Minister of Solomon and disgraced by this prince, he organize revolt of the ten northern tribes against Roboam, and founded t Kingdom of Israel. Simulationem vero Iehu non est necesse exc sari a peccato vel mendacio; quia malus fuit, utpote ab idololatr Ieroboam non recedens, SS. Q. 111. Art. 1 ad 2.

Ierosolyma, ae, *f.*, see *Ierusalem*.

Ierosolymītānus, a, um, *adj.*, *of Jerusalem*, used in the S.T. only quot. Iacobus frater Domini *secundum carnem, cui primu* credita est Ierosolymitana Ecclesia, et Basilius Caesariensis epi copus ediderunt missae celebrationem, PT. Q. 83. Art. 4 a, in quo

Ierūsālem, *f.*, *indecl.*, and **Ierosolyma**, ae, *f.*, (1) *Jerusalem*, the ce brated metropolis of Palestine, called by the Turks Koudsembari or Koudsderif, and by the Arabs El Khods, the Holy. It is situat near the center of the country, among the mountains, abo thirty-seven miles from the Mediterranean, and about twent three miles from the Jordan, (2) *the heavenly Jerusalem*. — (1 intelligitur hoc de destructione Ierusalem, de qua tunc littera loquebatur, PS. Q. 106. Art. 4 ad 4; Adam autem non fuit sepult in Ierusalem, sed in Hebron, . . ., ergo videtur quod Christus Hebron, et non in Ierusalem pati debuerit, (ob. 3), . . ., salutem medio terrae, id est, in Ierusalem, quae dicitur esse umbilic

terrae, . . ., et ideo in Ierusalem, ubi principes morabantur, voluit pati, PT. Q. 46. Art. 10 ad 1. Cf. SS. Q. 84. Art. 3; SS. Q. 175. Art. 6; PT. Q. 35. Art. 7 (passim); PT. Q. 36. Art. 8; PT. Q. 41. Art. 2; PTS. Q. 88. Art. 3; et passim. — **Ierosolyma.** Audiens Herodes Christi nativitatem, turbatus est, et omnis Ierosolyma cum illo, PT. Q. 36. Art. 2 ob. 3. — (2), unde et superna Ierusalem dicitur mater noster, PP. Q. 106. Art. 3 ob. 1.

Iēsus, u, *m., Jesus,* (1) the appellative name of Our Lord, by command of the angel, Matt. 1, 21, (2) *Jesus* Ben Nave or *Josue*, son of Nun, of the tribe of Ephraim, Moses' successor, the commander of the army of Israel in its battle with Amalec, and one of the spies into Chanaan. — (1), dictum quod beata Virgo sit mater Dei; invenitur tamen expresse in Scriptura quod Iesus Christus est verus Deus, ut patet I Ioan., ult., et quod B. Virgo est mater Iesu Christi, PT. Q. 35. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 67. Art. 3; SS. Q. 2. Art. 3; SS. Q. 58. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 10; PTS. Q. 52. Art. 2; et passim. — (2), Adam vero sepultum iuxta Hebron et Arbee, in Iesu filii Nave volumine legimus, PT. Q. 46. Art. 10 ad 3, in quot.

Iezabel, *f., indecl., Jezabel,* the wife of Achab, King of Israel, whom he married before his accession, and by whom she became the mother of Athalia, queen of Juda, and of Achaz and Joram, Kings of Israel. Similiter nec etiam Elias fugiens a facie Iezabel in die sabbati, SS. Q. 122. Art. 4 ad 3; quanta benedictio facta est super Iehu, qui vindictam fecerat super domum Achab et Iezabel, tanta fuit maledictio super domum Ioram propter filiam iniqui Achab et Iezabel, PT. Q. 31. Art. 3 ad 4.

Ioab, *m., indecl., Joab,* general and nephew of David. He commanded in the war against Isboseth, the son of Saul, as well as against the Gentiles. He treacherously slew Abner, Saul's former captain, after he had become reconciled with David, and dispatched Absalon. Unde II Reg. 19, 6, exprobrando dicit Ioab ad David: diligis odientes te, et odio habes diligentes te, SS. Q. 25. Art. 2 ob. 3.

Ioachim, *m., indecl.,* (1) *Joachim,* Saint, husband of St. Ann and father of the Blessed Virgin Mary of the tribe of Juda and the family of David, (2) *Joachim,* (also *Joakim*), father of Jechonias, King of Juda, who associated his son to the throne at the age of eight, (3) *Joachim* of Flora, Cistercian Abbot and mystic (1132-1202). Certain doctrines of his concerning the mystery of the Blessed Trinity were condemned in the Lateran Council of 1213. — (1), si Ioachim, pater Mariae, de stirpe Aaron fuit, . . ., credendum est quod mater Ioachim fuerit de stirpe David, PT. Q. 31. Art. 2 ad 2. — (2), Hieronymus autem dicit duos fuisse Ioachim, id est, Iechonias, patrem scilicet et filium, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3. — (3), circa hoc erravit abbas Ioachim, asserens quod sicut dicitur, Deus genuit Deum, ita potest dici quod essentia genuit essentiam, PP. Q. 39. Art. 5 c; et similiter videtur esse de dictis abbatis Ioachim, PTS. Q. 77. Art. 2 ad 3.

Iōannis and **Ioannes**, is, *m., John.* Puta si dicamus Petrum esse Ioannem, quia habent aliquam coniunctionem ad invicem, PT. Q. 16. Art. 1 c. (1) *John,* the evangelist, the youngest of the Apostles, son of Zebedee and Salome, and the brother of James the Elder. He labored first in Judea and Samaria. He was banished to the island of Patmos, in the Grecian archipelago, where about the year 96, he wrote the Apocalypse. Returning to Ephesus, he wrote, at the request of the Asiatic bishops, his Gospel to oppose the errors of Cerinthus and Ebion about the year 97. His three epistles were written at a later period, (2) *John* the Baptist was the son of Zachary who was a priest in the course of Abia, the eighth of the twenty-four courses into which the priests were divided. Elizabeth, the Precursor's mother, was the daughter of Aaron according to St. Luke I, 5, (3) *John* Damascene, saint, confessor, doctor of the Church (676-c. 770). He was born at Damascus, Syria, and was the last of the Greek Fathers, (4) *John* of Egypt and of Lycopolis, an anchorite of Lycopolis in the Thebaid, in the latter half of the fourth century. His reputation for prophecy reached the court, and he foretold to the Emperor Theodosius himself the success of his arms against Maximus, A.D. 388, (5) *John* Abbot, who gave up the life of an anchorite for that of a coenobite. He discusses the aims of the anchorite and coenobite life in the conferences of the Fathers (Coll. XIX), (6) the Evangelist *John,* mentioned in the Conferences of the Fathers XXIV, 21, (7) John, mentioned in the Decretals of Gregory IX, Lib. III. tit. III. Cap. 7. — (1), unde dicitur Ioan., 1, 14, PS. Q. 108. Art. 1 a. Cf. PS. Q. 66. Art. 6; SS. Q. 8. Art. 4; SS. Q. 28. Art. 1; PT. Q. 1. Art. 5; PT. Q. 2. Art. 11; et passim. — (2), aliqui videntur propinquius accessisse ad Christum quam Ieremias et Ioannes Baptista, qui dicuntur sanctificati in utero, PT. Q. 27. Art. 6 ob. 2. Cf. PP. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 1. Art. 7; SS. Q. 2. Art. 7 (passim); PT. Q. 41. Art. 4; PT. Q. 66. Art. 3 (passim). — (3), sed contra est, quod dicit Ioannes Damascenus, PP. Q. 32. Art. 2 a. Cf. PTS. Q. 74. Art. 2. — (4), Theodosius Augustus ad Ioannem in Aegypti eremo constitutum, quem prophetandi spiritu praeditum fama crebrescente didicerat, misit et ab eo nuntium victoriae certissimum accepit, SS. Q. 174. Art. 6 ad 3. — (5), abbas Ioannes de seipso dicit, quod a vita solitaria, in qua professus fuerat transiit ad minorem, SS. Q. 189. Art. 8 c. — (6), sicut in Collationibus Patrum, 24, 21, legitur quod B. Ioannes Evangelista, cum quidem scandalizarentur quod eum cum discipulis suis ludentem invenirent, dicitur mandasse uni eorum qui arcum generabat, ut sagittam traheret; quod cum pluries fecisset, quaesivit utrum hoc continue facere posset; qui respondit, quod si hoc continue faceret, arcus frangeretur. unde beatus Ioannes subintulit quod similiter animus hominis frangeretur, si numquam a sua intensione relaxaretur, SS. Q. 168. Art. 2 c. — (7), si ergo propter hoc ordo matrimonium impediat, quia uxorati non possunt habere beneficium ecclesiasticum, nec gaudere privilegio clericali, ut iuristae dicunt, cap. Ioannes, et sequent. De cler. coniug., PTS. Q. 53. Art. 3 ob. 5.

Ioas, *m., indecl., Joas,* King of Juda 837-797 B.C., son of Ochozias. Praeterea, IV. Reg. VIII legitur quod Ioram genuit Ochoziam; cui successit Ioas filius eius, PT. Q. 31. Art. 3 ob. 4.

Ioatham, *m., indecl., Joatham,* King of Juda, (748-742) B.C., son and successor of Ozias. Postea regnavit Ozias cui successit Ioatham filius eius, PT. Q. 31. Art. 3 ob. 4.

Iob, *m., indecl., Job,* a Biblical personage of whom we know very little. He was an Arabian, remarkable for a holy life. The fact of his riches, consisting in flocks and pasturage, and his acting as priest in his own family, places him, certainly, in the patriarchal times, though there are some who think that he was a contemporary of Moses about 1520 B.C. Job prophesied the coming of the Messiah and the resurrection of the body (XIX. 25, 26). The author of the book is supposed to be Job himself. Sed ad Deum non possumus esse benefici, secundum illud Iob XXXV, 7: Quid dabis ei? aut quid de manu tua accipiet, SS. Q. 31. Art. 1 ob. 1. Cf. PS. Q. 63. Art. 1; PS. Q. 87. Art. 7; SS. Q. 18. Art. 3; SS. Q. 162. Art. 2; PTS. Q. 15. Art. 2; et passim.

iocor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.* and *a., to joke, jest.* Quando auditores sunt defatigati, non est inutile ab aliqua re nova aut ridicula oratorem incipere, si tamen rei dignitas non adimit iocandi facultatem, SS. Q. 168. Art. 2 ad 1, in quot.; quod quidem iocandi genus, secundum Tullium dicitur esse, SS. Q. 168. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 110. Art. 4.

iocōsē, *adv.,* see *iocosus.*

iocōsus, a, um, *adj., full of jesting, jocose, humorous, facetious,* used here of inanimate and abstract things. Non est autem mendacium officiosum vel iocosum, . . ., et sic patet quod neque est mendacium iocosum, (ob. 3), . . ., unde reducitur ad mendacium iocosum,

SS. Q. 112. Art. 2 ad 3; perversa intentio deterior esse videtur quam intentio iocosa, (ob. 2), . . ., intentio ludicra vel iocosa excludit primam rectitudinem intentionis, PT. Q. 64. Art. 10 ad 2; sunt etiam alii septem casus, in quibus percutiens clericum excommunicationem non incurrit, . . ., secundo, si iocosa levitate, PTS. Q. 24. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 1. Art. 6; PS. Q. 88. Art. 5; SS. Q. 72. Art. 2; SS. Q. 110. Art. 2 (passim); SS. Q. 110. Art. 4 (passim); SS. Q. 168. Art. 2; et passim. — **iocōsē**, *adv.*, *jestingly, jocosely.* Ergo ea quae homo iocose agit, non ordinat in ultimum finem, PS. Q. 1. Art. 6 ob. 1; ille qui iocose periurat, non evitat divinam irreverentiam, SS. Q. 98. Art. 3 ad 2.

iocularitas, ātis, *f.*, *jocularity*, jocular speech or behavior, *jesting*, a synonym for *scurrilitas* and sometimes for *curialitas*. Quarto, quantum ad inordinatum actum, et sic ponitur scurrilitas, id est, iocularitas quaedam proveniens ex defectu rationis, . . ., unde Eph. V, super illud: aut stultiloquium, aut scurrilitas, dicit Glossa interl. quod a stultis curialitas dicitur, id est, iocularitas, quae risum movere solet, SS. Q. 148. Art. 6 c; aut in osculis et amplexibus; aut stultiloquium ut blanda verba; aut scurrilitas, quae a stultis curialitas dicitur, id est, iocularitas, SS. Q. 154. Art. 4 ob. 1.

ioculātor, ōris, *m.*, *a jester, joker.* Enim in Vitis Patrum, quod beato Paphnutio revelatum est quod quidam ioculator futurus erat sibi consors in vita futura, SS. Q. 168. Art. 3 ob. 3.

iocus, i, (plur. also **ioca, iocōrum**), *n.*, *a jest, joke.* Quia maius est facere aliquid serio quam ioco, SS. Q. 75. Art. 2 ob. 3; non solum ergo profusos, sed etiam omnes iocos declinandos arbitror, . . ., non ergo circa ludos non potest esse virtus, (ob. 1), . . ., ergo circa ludos non potest esse virtus, (ob. 2), . . ., operationes ludi non ordinantur in aliquid aliud, . . ., ergo circa ludos non potest esse aliqua virtus, (ob. 3), . . ., Philosophus etiam ponit virtutem eutrapeliae circa ludos, (a), . . ., licet interdum honesta ioca ac suavia sint, (ad 1), . . ., non ita generati a natura sumus, ut ad ludum et iocum facti esse videamur, (ad 2), . . ., ludo et ioco uti quidem licet, sed sicut somno et quietibus caeteris, SS. Q. 168. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 72. Art. 2; SS. Q. 95. Art. 7; SS. Q. 98. Art. 3; SS. Q. 168. Art. 3.

Ioel, is, *m.*, *Joel*, the twelfth of the minor prophets. He lived under the reigns of Ezechias and Manasses. His prophecies contain three chapters in which he foretells the Babylonian captivity, the coming of the Messias, and the Last Judgment. Sed contra est quod Ioelis III, 2: congregabo omnes gentes, et deducam eas in vallem Iosaphat, et disceptabo ibi cum eis, PTS. Q. 88. Art. 4 a. Cf. PP. Q. 36. Art. 1; SS. Q. 93. Art. 1; SS. Q. 147. Art. 4; PT. Q. 38. Art. 6; PT. Q. 86. Art. 1; et passim.

Iōnas, ae, *m.*, *Jonas*, one of the twelve minor prophets. He appeared under the reigns of Joas and of Jeroboam II., Kings of Israel, and, under the reigns of Ozias and Azarias, Kings of Juda, and consequently more than 800 years before Christ. The Lord ordered him to foretell to the Ninivites the destruction of their city; but Jonas, being afraid of the dangers of such a mission, embarked for Tarsus, just in the opposite direction. Thrown into the sea by superstitious sailors, he was swallowed by a whale and lived in it for three days. The word of the Lord a second time directed him to visit Ninive. He went thither and accomplished his mission. Ut patet in columba super Christum descendente, et in corvo qui pavit Eliam, et in cete qui absorbuit et eiecit Ionam, SS. Q. 95. Art. 7 c; Ionas etiam a facie Domini fugiens, sorte deprehensus est, et in mare deiectus, ut legitur Ionae I, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 2. Cf. SS. Q. 147. Art. 4; SS. Q. 171. Art. 6 (bis); SS. Q. 187. Art. 6; PT. Q. 43. Art. 1; PT. Q. 44. Art. 2.

Ionathas, ae, *m.*, *Jonathan*, a Jewish warrior, son of Saul, died in 1055 B.C. Saul etiam sorte deprehendit filium suum Ionatham mel comedisse, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 2.

Ioram, *m.*, *indecl.*, *Joram*, King of Israel, son of Achab, brother and successor of Ochozias. IV Reg. VIII legitur quod Ioram genuit Ochoziam, . . ., Matthaeus autem dicit quod Ioram genuit Oziam, (ob. 4), . . ., sicut Hieronymus super Matth. dicit, quia Ioram regeneri se miscuerat impiissimae Iezabelis, . . ., tanta fuit maledictio super domum Ioram propter filiam iniqui Achab et Iezabel, PT. Q. 31. Art. 3 ad 4.

Iordānis, is, *m.*, *the Jordan, the principal river of Palestine.* Sed non omnis aqua continuatur cum aqua Iordanis quam Christus tetigit sua carne, PT. Q. 66. Art. 3 ob. 4. Cf. PT. Q. 38. Art. 1; PT. Q. 39. Art. 4 (passim).

Iōsaphat, *m.*, *indecl.*, *Josaphat*, (1) King of Juda, 904-889 B.C., son of Asa, a pious and enlightened prince, enlarged and fortified several cities of his kingdom; won brilliant victories over the Ammonites, Moabites, and Arabs, (2) *the Valley of Josaphat*, famous valley in Palestine situated between Ierusalem and the Mountain of Olives, through which the Cedron flows. According to a prophecy of Joel the last judgment will take place in this Biblical valley. — (1), sed contra est quod dicitur ad regem Iosaphat, SS. Q. 71. Art. 3 a. Cf. SS. Q. 171. Art. 2, in quo; SS. Q. 186. Art. 10. — (2), utrum fiet in valle Iosaphat, (pr.), . . . videtur quod iudicium non fiet in valle Iosaphat, (ob. 1), . . ., sed ipse ascendit in caelum de monte Oliveti qui praeeminet valli Iosaphat, PTS. Q. 88. Art. 4 a.

Iōsēph, *m.*, *indecl.*, *Joseph*, (1) patriarch, eleventh son of Jacob, first-born of Rachel, immediate ancestor of the tribe of Manasses and Ephraim. His father's favorite, he was hated by his brothers who sold him into bondage to the Ismaelites. Taken into Egypt, he was kindly treated and became the personal attendant of his Egyptian master, Putiphar, eunuch of Pharao. His skill in interpreting dreams brought him to the notice of Pharao who made him keeper of the royal seal and second in power in Egypt, (2) *Saint, Joseph*, spouse of the Blessed Virgin Mary and foster-father of our Lord, born probably at Bethlehem; died at Nazareth. (3) *Joseph of Arimathea*, saint, born at Arimathea, Palestine. He was a wealthy Israelite and a disciple of Christ. He requested from Pilate the body of Jesus and with the help of Nicodemus placed it in the tomb, (4) *Joseph*, son of Mary wife of Alphaeus. His brother was James the Less, Matth. XXVII, 55-56. — (1), sed sancti viri leguntur somnia interpretati, sicut Ioseph est interpretatus somnia pincernae Pharaonis et magistri pistorum, SS. Q. 95. Art. 6 ob. 2. Cf. PT. Q. 39. Art. 3; SS. Q. 12. Art. 2; SS. Q. 33. Art. 7; SS. Q. 89. Art. 6 (bis); SS. Q. 95. Art. 7 (ter); SS. Q. 173. Art. 2. — (2), Ioseph voluit B. Virginem dimittere non quasi suspectam de fornicatione, PTS. Q. 62. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 111. Art. 3; PT. Q. 28. Art. 1 (passim); PT. Q. 28. Art. 3 (passim); PT. Q. 28. Art. 4 (passim); et passim. — (3), ergo inconveniens videtur esse quod Christo exhibita fuit honorabilis sepultura, inquantum a magnatibus fuit tumulatus, scilicet a Ioseph ab Arimathaea, (ob. 1), . . ., nam qui domum in vita non habuit, post mortem quoque in alieno sepulcro reconditur, et nudus existens a Ioseph cooperitur, PT. Q. 51. Art. 2 ad 4. — (4), Maria, quae dicitur Iacobi et Ioseph mater, non dicitur mater Domini, . . ., haec autem Maria intelligitur esse uxor Alphaei cuius filius est Iacobus minor, qui dictus est frater Domini, PT. Q. 28. Art. 3 ad 3.

Iōsēphus, i, *m.*, *Josephus* Flavius, born 37 A.D., died about 95. A celebrated Jewish historian. He was of an illustrious priestly descent, and related to the Machabean house. He has valuable information concerning Christ in his *Antiquities of the Jews.* Sed secundum Iosephum, lib. III Antiquit., PTS. Q. 67. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 et 5.

Iosias, ae, *m.*, *Josias*, King of Juda 641-610 B.C. Son of Amon. He was defeated and slain by Pharao Nechao at the battle of Mageddo in the valley of Esdraelon IV. Ki. XXII-XXXIII. 30; Par. XXXIV-XXXV. It was under his reign that the high-priest Helcias found the Book of the Law. Et per hoc quod Dominus promisit Iosiae regi quod prius moreretur, ne videret mala quae erant populo superventura, PP. Q. 89. Art. 8 c. Cf. PTS. Q. 72. Art. 1 (ter).

Iosue, *m.*, *indecl.*, *Josue*, the successor of Moses as leader of the Israelites. He was the son of Nun, of the tribe of Ephraim, and was one of the two spies who favorably reported Chanaan. He was an attendant of Moses, who designated him his successor. The book that bears his name consists, mainly, of an account of the settlement of the Israelites in Chanaan. Legitur enim Ios. VII, quod Iosue ex praecepto Domini iudicio sortium punivit Acham qui de anathemate surripuerat, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 2. Cf. PS. Q. 86. Art. 2; PS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 40. Art. 2; SS. Q. 40. Art. 3; SS. Q. 69. Art. 1; SS. Q. 84. Art. 1 (bis); et passim.

Ioviniānus, i, *m.*, *Jovinian*, an heretical monk of the fourth century. Our fullest information about him is derived from St. Jerome, who wrote two books, *Adversus Iovinianum*. He opposed celibacy, maintaining that virginal life is no better than the married state in the sight of God, and denied that Mary remained a virgin after she gave birth to Christ. Sicut patet in lib. 1 Hieronymi contra Iovinianum, hic error fuit Ioviniani, qui posuit virginitatem non esse matrimonio praeferendam, SS. Q. 152. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 147. Art. 1; SS. Q. 149. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 8; SS. Q. 186. Art. 4; PTS. Q. 41. Art. 2.

iubeo, ēre, iussi, iussum, 2, *v. a.*, (1) in gen., *to order* one to do something, *to bid, tell, command*, used with *ut*, the *acc.*, with an *object clause*, with the *dat.* followed by an *inf.*, by an *ut clause*, (2) in polit. lang.; *to decree*. — (1), sed quia iusserit ut ibi essent, PP. Q. 70. Art. 1 ad 3; sicut si proconsul iubeat aliquid quod imperator prohibet, PS. Q. 19. Art. 5 ob. 2, in quot.; ut praecepta dicantur quae Deus per seipsum iussit, PS. Q. 99. Art. 5 c; per hoc quod Dominus non solum decimam partem, sed omnia superflua pauperibus iubet exhiberi, SS. Q. 87. Art. 1 ad 4; caeteri vero duo in Galilaeam properare non solis undecim, sed universis discipulis et fratribus dixerunt angelum et Salvatorem iussisse, PT. Q. 55. Art. 3 ad 4; postea iubet ministris ut eos ab ecclesia pellant, clero eos prosequente cum hoc responsorio, PTS. Q. 28. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 69. Art. 3, in quot.; PT. Q. 67. Art. 6; PT. Q. 40. Art. 2; PT. Q. 89. Art. 3; PTS. Q. 74. Art. 9; et passim. — (2), iussisti, Domine, et sic est ut poena sua sibi sit inordinatus animus, PS. Q. 69. Art. 2 ad 2, in quot.

iūbilaeus, i, *m.*, *the year of Jubilee among the Jews*, in which all the slaves were set free and all lands reverted to their former possessors; it took place every fifty years. Sed lex vetus abstulit virtutem venditionis; mandavit enim quod possessio vendita reverteretur ad venditorem in quinquagesimo anno Iubilaei, ut pater Levit. XXV, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 3.

iūcunditas, ātis, *f.*, *agreeableness, pleasantness, delight, enjoyment.* Unde indiget ad plenam iucunditatis bonitatem bono alicuius alterius consociati sibi, PP. Q. 32. Art. 1 ad 2; si gaudium est aliud a delectatione, videtur quod pari ratione et laetitia, et exultatio, et iucunditas significent aliquid aliud a delectatione, PS. Q. 31. Art. 3 ob. 3; ergo afflictio magis est devotionis effectus quam iucunditas, sive gaudium, SS. Q. 82. Art. 4 ob. 2. Cf. SS. Q. 139. Art. 1 (bis); PT. Q. 35. Art. 6; PTS. Q. 81. Art. 4 (bis); PTS. Q. 86. Art. 3 (bis); PTS. Q. 95. Art. 1 (bis).

iūcundus, a, um, *adj.*, *pleasant, agreeable, delightful, pleasing.* Et inquantum non repugnat dolor exterior interiori appetitui fit quodammodo delectabilis et iucundus interiori gaudio, PS. Q. 35. Art. 7 c; ea quae ad excellentiam pertinent maxime faciunt homines iucundos et bonae spei esse, PS. Q. 47. Art. 3 ob. 3; unde homo in tristitiis constitutus non de facili aliqua magna et iucunda cogitat, SS. Q. 20. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 32. Art. 1 (bis); PP. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 4. Art. 8; SS. Q. 38. Art. 1; SS. Q. 106. Art. 3, in quot.

Iūda, *n.*, *indecl.*, *Juda*, (Kingdom), one of the two Jewish states, formed after the schism of Jeroboam (962 B.C.); capital, Jerusalem. Comprising only the two tribes of Juda and Benjamin and only about the sixth part of Judea, it was more powerful and more populated than the Kingdom of Israel. Erant enim aliqui ex Iudaeis, qui propter peccata regum Iuda credebant Christum ex David non per reges, sed per aliam eius stirpem hominum privatorum esse nasciturum, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2.

Iūdaea, ae, *f.*, *Judea*, the country of the Jews, Palestine. The name Judaea was applied in different ages either to the whole or part of Palestine. In the time of David, the name Juda denoted that portion of the country which belonged to the tribes of Juda and Benjamin. After the secession of the ten tribes, the territory of the Kingdom of Juda was called Judea, including the tracts belonging to Juda and Benjamin, and also part of that which appertained to the tribes of Dan and Simeon. Quia videlicet erudiebat eos in parvo Iudaeae loco respectu totius mundi, in quo erat per Apostolorum praedicationem doctrina Christi publicanda, PT. Q. 42. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 2. Art. 8; SS. Q. 187. Art. 4; PT. Q. 12. Art. 4, in quot.; PT. Q. 36. Art. 3; PT. Q. 36. Art. 7 (bis); PT. Q. 36. Art. 8 (bis); et passim.

Iūdaeus, a, um, *adj.*, of or belonging *to Judea, Jewish.* Et ideo Paulus circumcidit Timotheum, qui ex matre Iudaea genitus erat, PS. Q. 103. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 176. Art. 1; PT. Q. 35. Art. 8, in quot.; PTS. Q. 59. Art. 3. — **Iūdaeus**, i, *m.*, *a Jew.* Nullus Iudaeus poterat possidere Iudaeum quasi simpliciter servum, PS. Q. 105. Art. 4 ad 4. Cf. PP. Q. 50. Art. 3; SS. Q. 122. Art. 4, in quot.; SS. Q. 175. Art. 6, in quot.; PT. Q. 46. Art. 12; PT. Q. 47. Art. 5; PT. Q. 83. Art. 4. — **Iūdaei**, ōrum, *m.*, *the Jews.* Videtur quod Christus debuerit Iudaeis sine eorum offensione praedicare, . . ., ergo videtur quod etiam Christus in sua doctrina offensionem Iudaeorum vitare debuerit, (ob. 1), . . ., sed per hoc quod sua doctrina Christus Iudaeos turbavit, impediebatur effectus eius doctrinae, (ob. 2), . . ., sed sacerdotes et principes Iudaeorum erant illius populi seniores, (ob. 3), . . ., scribae autem, et pharisaei, et principes Iudaeorum sua malitia plurimum impediebant populi salutem, PT. Q. 42. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 95. Art. 3; PS. Q. 98. Art. 5 (bis); PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 10. Art. 11; SS. Q. 154. Art. 2 (passim); PT. Q. 70. Art. 3; et passim. — **Iūdaea**, ae, *f.*, *a Jewess.* Et ideo tunc fidelis conversus poterat cohabitare cum gentili, sed non cum Iudaea, . . ., et ideo nisi uxor infidelis converti velit, non permittitur ei cohabitare, sive sit gentilis, sive Iudaea, PTS. Q. 59. Art. 3 ad 2. — **Iūdaicus**, a, um, *adj.*, *Jewish.* Gentiles ad ritum Iudaicum et ad observantias legis admittebantur, PS. Q. 98. Art. 5 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 90. Art. 2, in quot.; SS. Q. 189. Art. 9 (bis); PT. Q. 35. Art. 8, in quot.; PT. Q. 40. Art. 3, in quot.; PT. Q. 83. Art. 3.

Iudaismus, i, *m.*, *Judaism.* Sicut haereses Iudaeorum et pharisaeorum erant circa opiniones aliquas ad Iudaismum vel ad pharisaismum pertinentes, SS. Q. 11. Art. 2 ad 1; quae commiserunt in Iudaismo, . . ., quantum ad hoc quod ille qui ab eis ad Iudaismum convertebatur, SS. Q. 189. Art. 9 ad 2.

iūdaizo, āre, 1, *v. n.*, *to live in the Jewish manner.* Sed instrumenta musica, sicut citharas et psalteria, non assumit Ecclesia in divinas laudes, ne videatur iudaizare, SS. Q. 91. Art. 2 ob. 4; conficientes in azymo non intendunt caeremonias legis servare, sed conformare se institutioni Christi; et ideo non iudaizant; alioquin et celebrantes in pane fermentato iudaizarent, PT. Q. 74. Art. 4 ad 2.

Iūdas, ae or **Iūda**, *indecl.*, *m.*, (1) *Jude*, saint, one of the twelve apostles, also called Thaddeus. He was the brother of James the Less and one of the Brethren or cousins of Jesus. He is said to have suffered martyrdom in Phoenicia. General tradition regards this apostle as the author of the Catholic epistle of St. Jude in the New Testament, (2) *Juda* (tribe of), the largest of the tribes of Israel. In the desert of Sinai it numbered 74,600 fighting men, and in the plain of Moab, 76,500, (Num. 26, 22), (3) *Juda*, patriarch, reputed forefather of the tribe of Juda. The story of his life is contained in Gen. 29-49. He was the son of Iacob by Lia, (4) *Judas* Machabeus, son of the priest Mathathias and leader of the Jewish army, who waged war of independence against Antiochus of Syria, (5) *Judas* Iscariot, so called from Kerioth, the place of his birth, a city of Juda or Benjamin. He betrayed the Savior into the hands of the Pharisees, for the paltry bribe of thirty pieces of silver or about fifteen dollars. — (1), nomen enim Seraphim ponitur Is. VI, . . ., nomen autem Archangeli ponitur in Canonica Iudae, PP. Q. 108. Art. 5 a. Cf. SS. Q. 76. Art. 4; PTS. Q. 21. Art. 2. — (2), ergo fuerit de tribu Iuda, ut patet Matth. 1, (ob. 2), . . ., duxit ex tribu Iuda coniugem Elisabeth filiam Aminadab, PT. Q. 31. Art. 2 ad 2. — (3), Gen. cap. XXXVIII legitur quod Iudas accessit ad Thamar quam aestimavit meretricem, (ob. 3), . . ., Iudam autem non est necessarium a peccato excusare, SS. Q. 154. Art. 2 ad 3. — (4), unde de Iuda Machabaeo dicitur, SS. Q. 188. Art. 3 c. — (5), ut patet de Iuda, qui ex avaritia prodidit Christum, SS. Q. 118. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 5. Art. 2; PT. Q. 47. Art. 6; PT. Q. 81. Art. 2 (passim); PT. Q. 83. Art. 5 (bis); et passim.

iūdex, icis, *com.*, (1) *lit.*, (a) *a judge*, a public officer who is invested with authority to determine litigated questions or who gives a judgment, (b) **iudex ecclesiasticus**, *an ecclesiastical judge*, a person who possesses ecclesiastical jurisdiction either in general or in the strict sense, (c) *plural*, **Liber iudicum**, the Book of Judges, the seventh book of the Old Testament. This Book, which the Church acknowledges as authentic and canonical, is attributed to Phinees, Esdras, Ezechias, Samuel, or even to all the Judges, each of whom would have written the history of his own judicature, (2) *fig.*, *a judge, decider*. — (1) (a), sententia iudicis est quasi quaedam particularis lex in aliquo particulari facto, . . ., ita etiam et sententia iudicis debet habere vim coactivam, per quam constringatur utraque pars ad servandam sententiam iudicis, SS. Q. 76. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 63. Art. 4; SS. Q. 67. Art. 3 (passim); SS. Q. 69. Art. 3; PTS. Q. 99. Art. 1; et passim. — (1) (b), ecclesiasticus iudex dignos recipere, indignos excludere debet a regno, (ob. 1), . . ., ergo non debuit de ecclesiastico iudice in definitione clavium mentio fieri, (ob. 2), . . ., et ideo in praedicta definitione clavis ponitur genus, scilicet potestas; et subiectum potestatis, scilicet iudex ecclesiasticus, PTS. Q. 17. Art. 2 c. — (1) (c), et quod spiritus Domini fuit in eis, ut patet Iudic. II et III, PS. Q. 105. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 88. Art. 2 (bis); SS. Q. 95. Art. 7; SS. Q. 97. Art. 1; SS. Q. 97. Art. 2; SS. Q. 125. Art. 3; SS. Q. 174. Art. 3; SS. Q. 177. Art. 2. — (2), si ergo Christus est iudex non solum hominum sed etiam angelorum, pari ratione erit iudex omnium creaturarum, . . ., non ergo Christus est iudex angelorum, PT. Q. 59. Art. 6 ob. 3. Cf. PS. Q. 103. Art. 2; PS. Q. 104. Art. 1; PS. Q. 109. Art. 7; PT. Q. 10. Art. 2.

iūdicātio, ōnis, *f.*, *a judging*. Et per hunc modum hanc iudicationem Richardus de Sancto Victore exponit, PTS. Q. 89. Art. 1 c.

iūdicātivus, a, um, *adj.*, *having power to judge, judicative*. Synesis est iudicativa de agendis secundum communem legem, PS. Q. 57. Art. 6 ad 3; unde et synesis ad prudentiam pertinens dicitur "bene iudicativa," SS. Q. 60. Art. 1 ad 1; gustus, secundum quod est sensus alimenti non erit in actu, sed secundum quod est iudicativus saporum esse poterit forte per modum praedictum, PTS. Q. 82. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 51. Art. 2; SS. Q. 51. Art. 3 (quater); SS. Q. 51. Art. 4 (passim). On **disciplina iudicativa**, see *discip*[...] on **scientia iudicativa**, see *scientia*; on **virtus iudicativa**, see [...] — **iudicativa** sc. *pars logicae*, *the judicative part of logic*, i.e. [...] so-called analytics. Unde et in speculativis demonstrativa scie[...] dicitur iudicativa, inquantum per resolutionem in prima princ[...] intellegibilia de veritate inquisitorum diiudicatur, SS. Q. 53. [...] 4 c; pars autem logicae, quae primo deservit processui (sc. ei [...] est necessitatem inducens, in quo non est possibile esse veri[...] defectum et per quem scientiae certitudo adquiritur) pars i[...] cativa dicitur eo, quod iudicium est cum certitudine scien[...] 1 Anal. 1 a; analytica, id est, demonstrativa scientia, quae re[...] vendo ad principia per se nota iudicativa dicitur, est pars log[...] quae etiam dialecticam sub se continet, 1 Anal. 35 a. Cf. Log. [...] Trin. 2. 2. 1 c.

iūdicātōrium, i, *n.*, *judgement place, court of justice, court*. Qua[...] naturale iudicatorium non est ligatum, PP. Q. 94. Art. 4 c [...] autem referatur ad ius naturale, quod continetur primo quid[...] in lege aeterna, secundario vero in naturali iudicatorio rati[...] humanae, PS. Q. 71. Art. 6 ad 4; nisi ligato naturali iudicat[...] sensus, C. G. 3. 104; sortiuntur naturale iudicatorium ratio[...] C. G. 3. 129; conscientia dicitur esse naturale iudicatorium, Ver[...] 17. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 79. Art. 12, in quot.; PP. Q. 79. Art. 13 [...] quot.; PS. Q. 74. Art. 7; Verit. 16. 1 ob. 15.

iūdiciālis, e, *adj.*, *of* or *belonging to the courts of justice*; *judic*[...] Quantum ad hoc quod electio impugnari non possit in foro iu[...] ciali, SS. Q. 63. Art. 2 ad 3; et ideo illi soli possunt excommunic[...] qui habent iurisdictionem in foro iudiciali, (c), . . ., et clavis iur[...] dictionis in foro iudiciali, (ad 1), . . ., tamen in foro iudiciali m[...] solemnitas requiritur, PTS. Q. 27. Art. 2 ad 2. — **iudicialia** pr[...] **cepta**, *judicial precepts*, precepts which regulate man's relati[...] to other men, and are binding because of their divine institut[...] Videtur quod ratio praeceptorum iudicialium non consistat in [...] quod sunt ordinantia ad proximum. iudicialia enim praecept[...] iudicio dicuntur, (ob. 1), . . ., naturalis ratio dictat hoc e[...] debitum fieri, vel vitari; et huiusmodi praecepta dicuntur mora[...] . . ., si igitur determinentur moralia praecepta per institution[...] divinam in his per quae ordinatur ad Deum, talia dicuntur pr[...] cepta caeremonialia, si autem in his quae pertinent ad ordina[...] nem hominum ad invicem, talia dicuntur praecepta iudicial[...] PS. Q. 102. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 99. Art. 4; PS. Q. 104. Art. [...] (passim); PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 87. Art. 1 (passim); PT. Q. [...] Art. 2; et passim.

iūdiciārius, a, um, *adj.*, *judiciary, judicial*. Videtur quod iudicia[...] potestas non sit specialiter attribuenda Christo, . . ., non e[...] specialiter debet attribui Christo iudiciaria potestas, (ob. 1), . . . ergo iudiciaria potestas magis est attribuenda Patri quam Chris[...] (ob. 2), . . ., ergo iudiciaria potestas magis debet attribui Spiri[...] sancto quam Christo, (ob. 3), . . ., ex illa ratione probatur quo[...] iudiciaria potestas sit communis toti Trinitati, quod verum est; se[...] tamen per quamdam appropriationem iudiciaria potestas att[...] buitur Filio, PT. Q. 59. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 58. Art. 2; PT. Q. 58. Art. 3; PT. Q. 59. Art. 3 (passim); PTS. Q. 89. Art. 2 (passim).

iūdicium, i, *n.*, (1) *a judicial investigation* to determine what is jus[...] *a trial, a court*, and spec., (2) *the judgement of men* and *angels* [...] *God*, both at the moment of death, and at the end of the wor[...] (3) *the act of reason discerning* and *judging*, the second act of t[...] mind, consisting in the affirmation or negation of a predicate [...] some subject. Also called, in St. Thomas, composition (affir[...] ation of predicate to subject) and division (negation of predica[...] to subject), (4) any result of such an act of the mind, *an estima*[...] *a judgement*, the expression of which is proposition, just as t[...] expression of an idea is a term, (5) spec., a decision of a judge, [...] *sentence*, the act of the virtue of justice, (6) in a wide sense, *a*[...] *datum of knowledge*. — (1), nomen iudicii quod secundum prima[...]

impositionem significat rectam determinationem iustorum, ampliatum est ad significandum rectam determinationem in quibuscumque rebus, tam in speculativis quam in practicis, SS. Q. 60. Art. 1 ad 1; ergo in iudicio saltem plus standum est iuramento quam simplici verbo, PTS. Q. 46. Art. 1 ob. 3. On **forum iudicii,** see *forum.* — Kinds of *iudicium* in this sense are: (a), **iudicium aquae ferventis, iudicium ferri candentis,** and **iudicium ignis,** *trial by boiling water, trial by red-hot iron,* and *trial by fire.* Iudicium ferri candentis vel aquae ferventis ordinatur quidem ad alicuius peccati occulti inquisitionem per aliquid quod ab homine fit, SS. Q. 95. Art. 8 ad 3. Cf. *ibid,* ob. 3. — (b), **iudicium civile seu saeculare seu temporale** and **iudicium ecclesiae seu ecclesiasticum seu spirituale,** *the civil* or *secular* or *temporal court* and *the ecclesiastical* or *church court.* Postea rationem subdit ex parte poenae per iudicium ecclesiae illatae, SS. Q. 10. Art. 9 c. Cf. SS. Q. 11. Art. 4 ob. 1; 4 Sent. 19. 1. 3. 1 a; 4 Sent. 37. 2. 1 c. — (c), **iudicium ecclesiasticum,** see *iudicium civile.* — (d), **iudicium ferri candentis,** see *iudicium aquae ferventis.* — (e), **iudicium ignis,** see *iudicium aquae ferventis.* Iudicia ignis et aquae quae dicuntur vulgaria, videntur ad sortes pertinere, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 3. Cf. PTS. Q. 74. Art. 3 and Art. 7. — (f), **iudicium publicum,** *public trial.* Ideo indiget iudicio publico, ut discernatur an sit occidendus propter salutem communem, SS. Q. 64. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 67. Art. 2 (bis). — (g), **iudicium spirituale,** see *iudicium civile.* Scilicet paganorum vel Iudaeorum, quia non habet de iis iudicare spirituali iudicio, sed temporali, SS. Q. 10. Art. 9 c. Cf. PTS. Q. 6. Art. 1. — (h), **iudicium temporale,** see *iudicium civile.* Sed in iudicio temporali non potest quilibet iudex quemlibet iudicare, PTS. Q. 20. Art. 1 a. — (2), aliqui dixerunt usque ad diem iudicii differri poenam sensibilem tam daemonum quam animarum, et similiter beatitudinem sanctorum differri usque ad diem iudicii; quod est erroneum, et repugnans Apostoli sententiae, PP. Q. 64. Art. 4 ad 3. Cf. PTS. Q. 69. Art. 2 (passim); *ibid,* Art. 3; PTS. Q. 73. Art. 3, 4, 5 (passim); et passim. — This judgement is variously called: (a), **iudicium commune seu generale seu universale** and **iudicium singulare,** *the general judgement on the last day* and *the particular judgement.* In illo autem communi iudicio omnia opera hominum in iudicium venient, PTS. Q. 87. Art. 1 c. Cf. C. G. 4. 96; 4 Sent. 43. 1. 5. 2 c; 4 Sent. 47. 1. 1 c and ad 1. — (b), **iudicium discussionis** and **iudicium retributionis,** *the investigation into which of man's actions are good* and *bad* and *the meting out of reward* and *punishment.* Sed fideles in quibus manet fidei fundamentum ad minus fidei actum laudabilem habent, qui quamvis non sit meritorius sine charitate tamen, quantum est de se, est ordinatus ad meritum; et ideo in eis iudicium discussionis locum habet, PTS. Q. 89. Art. 7 c. Cf. PTS. Q. 75. Art. 2; PTS. Q. 89. Art. 8. — (c), **iudicium extremum seu finale seu ultimum,** *the last* or *general judgement.* Unde Dominus magis docet esse sinendum malos vivere, et ultionem reservandam usque ad extremum iudicium, quam quod boni simul occidantur, SS. Q. 64. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 89. Art. 6; C. G. 4. 96; 4 Sent. 47. 1. 3. 2 ob. 3; I Cor. 11. 7. — (d), **iudicium finale,** see *iudicium extremum.* De executione autem finalis iudicii convenientius agetur cum considerabimus de his quae pertinent ad finem mundi, PT. Q. 59 pr. Cf. PS. Q. 74. Art. 7; PT. Q. 59. Art. 2; PT. Q. 59. Art. 5 (passim); PTS. Q. 71. Art. 2; PTS. Q. 89. Art. 8; et passim. — (e), **iudicium generale,** see *iudicium commune.* Deinde considerandum est de iudicantibus et iudicatis in iudicio generali, PTS. Q. 89 pr. Cf. PTS. Q. 87, 88, 89, 95 (passim). — (f), **iudicium retributionis,** see *iudicium discussionis.* Si loquamur de iudicio retributionis, sic est distinguenda duplex retributio: una respondens propriis meritis angelorum, . . ., alia retributio est quae respondet meritis bonis vel malis per angelos procuratis, PTS. Q. 89. Art. 8 c. Cf. 4 Sent. 47. 1. 3. 4 c. — (g), **iudicium singulare,** *the particular judgement* which takes place at the moment of death. See *iudicium commune.* Cf. PTS. Q. 59. Art. 5. — (h), **iudicium ultimum,** see *iudicium extremum.* Sed ignis inferni et gaudium paradisi dabuntur omnibus per sententiam iudicantis Christi scilicet in ultimo iudicio, PTS. Q. 69. Art. 2 ob. 4. Cf. SS. Q. 165. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 90. Art. 2; PTS. Q. 91. Art. 1, and 3 (bis). — (i), **iudicium universale,** see *iudicium commune.* Utrum praeter iudicium quod agit in hoc tempore, sit expectandum aliud universale iudicium futurum per ipsum, PT. Q. 59 pr. Cf. PTS. Q. 75. Art. 2; PTS. Q. 88. Art. 1 (quater); PTS. Q. 89. Art. 6. — (3), iudicium pertinet ad intellectum, SS. Q. 53. Art. 4 c; hoc modo ipsa electio dicitur quoddam iudicium, a quo nominatur liberum arbitrium, PP. Q. 83. Art. 3 ad 2; semper ergo iudicium potentiae cognoscitivae erit de eo quod iudicat, PP. Q. 85. Art. 2 c; in omnibus tamen ad rectum iudicium duo requiruntur: quorum unum est ipsa virtus proferens iudicium, et sic iudicium est actus rationis, dicere vel definire aliquid rationis est, SS. Q. 60. Art. 1 ad 1; duplex est iudicium, unum quo iudicamus qualiter res esse debeat, . . ., aliud est quo iudicamus qualiter res sit, . . ., et tale iudicium est in cognitione, Verit. 8. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 53. Art. 4; SS. Q. 60. Art. 1; PTS. Q. 41. Art. 3; PTS. Q. 51. Art. 1; PTS. Q. 82. Art. 3; et passim. On **libertas iudicii,** see *libertas* under (1). — Kinds of *iudicium* in this sense are: (a), **iudicium a natura determinatum ad unum seu a natura inditum seu naturalis existimationis seu naturale seu non-liberum** and **iudicium a natura non determinatum ad unum seu liberum,** *the act of decision* or *choice which is determined by the nature of a being* or *directed by its nature* or *that consisting in a natural valuation* and *not free* and *that not determined by nature but free.* Ovis enim fugit lupum ex quodam iudicio quo existimat eum sibi noxium; sed hoc iudicium non est sibi liberum sed a natura inditum. sed solum id quod habet intellectum potest agere iudicio libero, inquantum cognoscit universalem rationem boni, ex qua potest iudicare hoc vel illud esse bonum, PP. Q. 59. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 83. Art. 1 c; C. G. 2. 47 and 48; C. G. 3. 129; Verit. 24. 1 c. — (b), **iudicium a natura inditum,** see *iudicium a natura determinatum ad unum.* — (c), **iudicium a natura non determinatum ad unum,** see *iudicium a natura determinatum ad unum.* — (d), **iudicium cognitionis seu cognitivae seu iudicium electionis seu liberi arbitrii,** *the last practical judgement of the mind of the desirability of some particular,* which immediately precedes and causes the act of the will. Cf. 2 Sent. 24. 1. 3 ad 2 and 5; Verit. 16. 1 ad 15; Verit. 17. 1 ad 4; Verit. 24. 2 c. — (e), **iudicium cognitivae,** see *iudicium cognitionis.* — (f), **iudicium electionis,** see *iudicium cognitionis.* — (g), **iudicium exterius** and **iudicium interius,** *the external manifestation* of the judgement of the mind, and *the interior act of judgement itself.* Iudicium autem interius pertinet ad iniustitiam, secundum quod comparatur ad exterius iudicium ut actus interior ad exteriorem, SS. Q. 60. Art. 3 ad 3. Cf. PTS. Q. 6. Art. 4; PTS. Q. 8. Art. 5; PTS. Q. 20. Art. 3 (bis); PTS. Q. 22. Art. 1 (quater); PTS. Q. 22. Art. 4. — (h), **iudicium illicitum seu vitiosum** and **iudicium licitum,** *the illicit* or *sinful judgement,* e.g., an unkind thought, and *a licit judgement.* Per iudicium illicitum fit aliqua iniuria proximo, SS. Q. 60. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. 60. Art. 2 c and 3 ad 1; SS. Q. 95. Art. 8. — (i), **iudicium iniustum,** *unjust judgement,* the affirmation or negation of a predicate to a subject to which it does not rightly belong. Semper enim vitandum est iniustum iudicium, SS. Q. 60. Art. 5 ob. 1. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 60. Art. 6; SS. Q. 70. Art. 4 (ter); PTS. Q. 88. Art. 4. — (j), **iudicium intellectus seu rationis** and **iudicium sensus,** *the judgement of the intellect* and *that of a sense faculty.* Quia in nobis perfectum iudicium intellectus habetur per conversionem ad sensibilia, quae sunt prima nostrae cognitionis principia, SS. Q. 173. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 59. Art. 3; PP. Q. 84 pr. and Art. 8 (passim); PS. Q. 13. Art. 6 ob. 2; PTS. Q. 82. Art. 3; Verit. 12. 9 c; Verit. 24. 2 c; 3 Anim. 7 a and 12 b; C. G. 2. 34. — (k), **iudicium interius,** see *iudicium exterius.* — (l), **iudicium liberi arbitrii,** see *iudicium cognitionis.* — (m), **iudicium liberum,** see

iudicium a natura determinatum ad unum. Arbitrium enim liberum nihil est aliud quam liberum iudicium, (ob. 1), . . ., et sic per hunc actum, qui est liberum iudicium, nominatur potentia quae est huius actus principium, PP. Q. 83. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 59. Art. 3 (bis); PP. Q. 83. Art. 1 and 3; PS. Q. 26. Art. 1 (bis); SS. Q. 154. Art. 5 (ter). — (n), **iudicium licitum,** see *iudicium illicitum.* Iudicium intantum est licitum, inquantum est iustitiae actus, SS. Q. 60. Art. 2 c. — (o), **iudicium naturale,** see *iudicium a natura determinatum ad unum.* — (p), **iudicium naturalis existimationis,** see *iudicium a natura determinatum ad unum.* — (q), **iudicium non-liberum,** see *iudicium a natura determinatum ad unum.* — (r), **iudicium rationis,** see *iudicium intellectus.* Electio, sicut dictum est, consequitur iudicium rationis de rebus agendis, PS. Q. 14. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 48. Art. 3 (quater); PS. Q. 68. Art. 1 and 2; PS. Q. 75. Art. 2; PS. Q. 100. Art. 1 (ter); et passim. — (s), **iudicium suspiciosum seu temerarium,** *the malicious* or *rash* or *suspicious judgement.* Cum aliquis de his iudicat quae sunt dubia vel occulta, propter aliquas leves coniecturas; et sic dicitur iudicium suspiciosum vel temerarium, SS. Q. 60. Art. 2 c, and ad 1, and Art. 3 (ter). — (t), **iudicium temerarium,** *rash judgement,* see *iudicium suspiciosum.* — (u), **iudicium usurpatum,** *the arrogated judgement.* Quando homo iudicat in his in quibus non habet auctoritatem, et sic dicitur iudicium usurpatum, SS. Q. 60. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 50. Art. 6 (quater); PT. Q. 82. Art. 9. — (v), **iudicium vitiosum,** see *iudicium illicitum.* — (4), iudicium est quasi conclusio et determinatio consilii, PP. Q. 83. Art. 3 ad 2; electio consequitur sententiam vel iudicium, quod est sicut conclusio syllogismi operativi, PS. Q. 13. Art. 3 c; nomen iudicii, . . ., ampliatum est ad significandum rectam determinationem in quibuscumque rebus, tam in speculativis, quam in practicis, SS. Q. 60. Art. 1 ad 1; iudicium autem de re non sumitur secundum id quod inest rei per accidens, sed secundum id quod inest ei per se, PP. Q. 16. Art. 1 c; oportet quod post inquisitionem consilii sequatur iudicium de inventis per consilium, 3 Eth. 9 b. Cf. PS. Q. 13. Art. 6 ob. 2; PTS. Q. 47. Art. 5; 3 Anim. 12 b; 3 Eth. 8 b; 1 Perih. 1 a and 3 b; 1 Anal. 1 a; et passim. On **certitudo iudicii,** see *certitudo*; on **via iudicii,** see *via.* — Kinds of *iudicium* in this sense are: (a), **iudicium absolutum seu simpliciter** and **iudicium secundum quid,** *the unconditioned* or *simple judgement* and *that passed conditionally* or *in a certain respect.* Iudicium absolutum est de re quando consideratur ipsa secundum quod est actu in rerum natura existens, et hoc est quando consideratur cum omnibus circumstantiis quae sunt in ipsa; sed quando consideratur res secundum aliquid quod est in re sine consideratione aliorum, illud iudicium non est de re simpliciter, sed secundum quid, 3 Sent. 20. 1. 5. 2 c. Cf. 6 Eth. 9 m. — (b), **iudicium certum,** *the sure* or *certain judgement.* Quia de ea (veritate) certum iudicium habet, SS. Q. 9. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 34. Art. 4; SS. Q. 9. Art. 2 c; SS. Q. 51. Art. 4; SS. Q. 132. Art. 1 c; 1 Anal. 1 a. — (c), **iudicium conscientiae** and **iudicium synteresis,** *the judgement of conscience* and *the conclusion of synteresis,* which is the habit of first principles of the practical order. The decision of conscience is particular, refers to the lawfulness of this or that particular action; the decision of synteresis is universal, refers to the universal principles of right and wrong. Iudicium divinum quod est iudicium conscientiae, PS. Q. 96. Art. 4 ob. 1. Cf. Verit. 17. 1 ad 4. — (d), **iudicium de agendis seu operandis,** *the judgement of what is to be done, the practical judgement.* Tertius actus est iudicium de agendis; et hic etiam impeditur per luxuriam, SS. Q. 153. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 13. Art. 6 ob. 2; C. G. 2. 48. — (e), **iudicium de operandis,** see *iudicium de agendis.* — (f), **iudicium de personis,** and **iudicium de rebus,** *the judgement of a person's conduct* or *character* from which we should refrain, and *the judgement of things.* Cf. Quodl. 12. 22. 34 c. — (g), **iudicium de rebus,** see *iudicium de personis.* Cf. PP. Q. 16. Art. 1; SS. Q. 60. Art. 2; SS. Q. 64. Art. 5; PTS. Q. 63. Art. 1. — (h), **iudicium Dei seu divinum** and **iudicium humanum,** *the divine* and *the human estimation.* Sed malum vel bonum magis est aestimandum secundum iudicium Dei quam secundum iudicium hominum, PS. Q. 20. Art. 4 ob. 1. Cf. PS. Q. 87. Art. 3 ad 1; SS. Q. 11. Art. 4 ob. 1; SS. Q. 83. Art. 7 ad 1; C. G. 3. 80, 139, 140, and 142; 4 Sent. 43. 1. 5. 1 c; et passim. — (i), **iudicium discretionis,** *discretion* or *consideration.* Iudicium non sumitur hic pro executione iustitiae, sed pro iudicio discretionis, SS. Q. 89. Art. 3 ad 1 and 7 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 4; PTS. Q. 17. Art. 3; 4 Sent. 47. 1. 3. 2 c and 4 c; Quodl. 5. 13. 27 c; Comp. 1. 243; I Cor. 4. 1; Ps. I c. 5 g, and 34 a. — (j), **iudicium divinum,** see *iudicium Dei.* Sed quandoque iurando implorat homo divinum iudicium, SS. Q. 89. Art. 1 ob. 3. Cf. SS. Q. 89. Art. 6; SS. Q. 95. Art. 8 (bis); SS. Q. 108. Art. 3 and 4 (bis); SS. Q. 180. Art. 4; et passim. — (k), **iudicium ecclesiae,** *the judgement of the Church.* Sed Ecclesiae iudicium est iudicium Dei, SS. Q. 11. Art. 4 ob. 1. Cf. SS. Q. 10. Art. 9 (bis); PTS. Q. 21. Art. 2; PTS. Q. 43. Art. 3 (bis); PTS. Q. 46. Art. 1 and 2 (bis); et passim. — (l), **iudicium erroneum seu falsum** and **iudicium verum seu rectum,** *the erroneous* or *false judgement* and *the true* or *correct judgement.* Quod quidem iudicium si consonet rebus erit verum, puta cum intellectus iudicat rem esse quod est, vel non esse quod non est; falsum autem quando dissonat a re, puta cum iudicat non esse quod est, vel esse quod non est, I Perih. 3 b. Cf. SS. Q. 45. Art. 2 c; SS. Q. 51. Art. 3 ad 1; SS. Q. 60. Art. 1 ad 1; C. G. 2. 34. — (m), **iudicium falsum,** see *iudicium erroneum.* De sensibilibus vero communibus et per accidens potest esse falsum iudicium etiam in sensu recte dispositio, PP. Q. 17. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 11; SS. Q. 60. Art. 4; SS. Q. 89. Art. 3. — (n), **iudicium humanum,** see *iudicium Dei.* Cum ergo iudicium humanum sit circa humanos actus qui sunt in singularibus et contingentibus, SS. Q. 60. Art. 3 ob. 1. Sicut Augustinus dicit (loc. cit.) iudicium humanum debet imitati divinum iudicium in manifestis Dei iudiciis, quibus homines spiritualiter damnat pro proprio peccato, SS. Q. 108. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 81. Art. 2; PS. Q. 91. Art. 4; PS. Q. 95. Art. 3; PS. Q. 100. Art. 11; SS. Q. 67. Art. 1; et passim. — (o), **iudicium perfectum,** *the perfect judgement.* Iudicium autem perfectum de re aliqua dari non potest, nisi ea omnia, quae ad rem pertinent, cognoscantur, et praecipue si ignoretur id quod est terminus et finis iudicii, PP. Q. 84. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 48. Art. 3; PS. Q. 57. Art. 2 c; SS. Q. 9. Art. 2; PT. Q. 59. Art. 5; Verit. 12. 9 c. — (p), **iudicium rectum,** see *iudicium erroneum.* Ita homo virtuosus per habitum fidei habet rectum iudicium de his quae conveniunt illi virtuti, SS. Q. 2. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 8. Art. 6 (ter); SS. Q. 9. Art. 1 (quater), 2, 3, 4 (quater); et passim. — (q), **iudicium secundum quid,** see *iudicium absolutum.* — (r), **iudicium simpliciter,** see *iudicium absolutum.* — (s), **iudicium supernaturale,** *the supernatural judgement.* Cf. Verit. 12. 9 c. — (t), **iudicium synteresis,** see *iudicium conscientiae.* — (u), **iudicium universale,** *the general* or *universal judgement.* Unde (philosophus) convenienter iudicat et ordinat de omnibus, quia iudicium perfectum et universale haberi non potest nisi per resolutionem ad primas causas, PS. Q. 57. Art. 2 c. — (v), **iudicium verum,** see *iudicium erroneum.* Duo bona sunt communia et delectationi et tristitiae, scilicet iudicium verum de bono et malo, et ordo debitus voluntatis approbantis bonum, et recusantis malum, PS. Q. 39. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 85. Art. 2. — (5), iudicium proprie nominat actum iudicis, inquantum iudex est; iudex autem dicitur quasi ius dicens, ius autem est objectum iustitiae, . . ., et ideo iudicium importat, . . ., definitionem vel determinationem iusti sive iuris, SS. Q. 60. Art. 1 c; iudicium est actus iustitiae prout iudex ad aequalitatem iustitiae reducit ea quae inaequalitatem oppositam facere possunt, SS. Q. 63. Art. 4 c; omnis autem retributio qua diversa redduntur secundum diversitatem meritorum, iudicium requirit, C. G. 4. 86; iudicium importat retributionem respectu cuius meritum vel demeritum dicitur, PS. Q. 21. Art. 4 a; iudicium significat executionem iustitiae, PS. Q. 99. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 60. Art. 1 ad 1 and

5 c; SS. Q. 123. Art. 5; PTS. Q. 74. Art. 8; Verit. 8. 1 ad 13; et passim. — Kinds of *iudicium* in this sense are: (a), **iudicium absolutionis seu purgationis** and **iudicium condemnationis seu reprehensionis**, *the sentence of absolution* or *acquittal* or *purgation* and *that of condemnation* and *censure*. Cf. I Cor. 4. 1; Ps. I c, 5 g, and 34 a. — (b), **iudicium aequum seu iustum** and **iudicium iniustum seu iniquum seu perversum**, *the just* and *the unjust judgement*. Quando est contra rectitudinem iustitiae, et sic dicitur iudicium perversum vel iniustum, SS. Q. 60. Art. 2 c. Cf. Rom. 2. 1; I Cor. 4. 1. — (c), **iudicium condemnationis**, see *iudicium absolutionis*. — (d), **iudicium perversum**, see *iudicium aequum*. — (e), **iudicium purgationis**, see *iudicium absolutionis*. — (f), **iudicium reprehensionis**, see *iudicium absolutionis*. — (g), **iudicium sanguinis**, *the judgement of blood* or *condemnation to death*. Propter bigamiam, vel iudicium sanguinis aliquis impeditur a sacris ordinibus, SS. Q. 108. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 64. Art. 4. —(6), temperantia non consistit principaliter circa delectationes tactus quantum ad iudicium sensus de tangibilibus, SS. Q. 151. Art. 3 ad 1. Cf. PTS. Q. 82. Art. 3.

iūdico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to judge, pass final judgement, pronounce sentence*, (2) *judge, decide*, to affirm or deny some predicate of a subject. Synonymous with *composition* and *division of predicates*. In composition, the mind affirms a predicate to the thing it is considering; in division, the mind negates the predicate. Also, to assent to the truth of a proposition. — (1), finalis sententia semper pertinet ad eum qui superior est, ad quem pertinet de aliis iudicare, PS. Q. 15. Art. 4 c; sed hoc est iudicare secundum ea quae in iudicio proponuntur et probantur, SS. Q. 67. Art. 2 a; nobis commisit iudicare de exterioribus, de interioribus vero sibi retinuit, Matth. 7 a. Cf. SS. Q. 45. Art. 1; SS. Q. 60. Art. 2; SS. Q. 64. Art. 5; SS. Q. 67 pr.; SS. Q. 67. Art. 1 (passim); et passim. — Kinds of *iudicare* in this sense are: **iudicare absolvendo, iudicare discutiendo**, and **iudicare puniendo seu reprehendendo**, *to pronounce sentence by absolving, by examining*, and *by punishing* or *by censuring*. — (2), cum enim sapientis sit ordinare et iudicare, PP. Q. 1. Art. 6 c; Aristotle, Metaph. 1. 2, 982. a. 17 f.; sed iudicare est actus cognitivae virtutis, PP. Q. 83. Art. 3 ob. 2: de sensibilibus per rationem iudicamus, PS. Q. 15. Art. 4 c; unumquodque magis iudicatur secundum id, quod primo et per se competit ei, quam secundum id, quod consequenter se habet, SS. Q. 117. Art. 6 c; haec enim duo (sapere et intellegere) intellectivae cognitioni attribuuntur; intellectus enim habet iudicare, et hoc dicitur sapere, et apprehendere et hoc dicitur intellegere, 3 Anim. 4 f; iudicare autem de iudicio suo est solius rationis quae super actum suum reflectitur, Verit. 24. 2 c. Cf. PP. Q. 83. Art. 1; PP. Q. 85. Art. 2; PS. Q. 74. Art. 7; SS. Q. 45. Art. 2 (bis); 3 Anim. 4 f; et passim. Sensus proprius iudicat de sensibili proprio discernendo ipsum ab aliis, quae cadunt sub eodem sensu, sicut discernendo album a nigro vel a viridi, PP. Q. 78. Art. 4 ad 2; unde et utroque, scilicet ratione et synteresi, naturaliter iudicamus, PP. Q. 79. Art. 12 ad 3; ab intellectu vel phantasia aut sensu, . . ., quorum est iudicare, C. G. 2. 48. Cf. PP. Q. 17. Art. 3; PP. Q. 85. Art. 2; PP. Q. 85. Art. 6; PS. Q. 102. Art. 5 (bis); Verit. 11. 1 ad 12 and 3 c; et passim. On **sensus iudicandi**, see *sensus* under (2). — Kinds of *iudicare* in this sense are: (a), **iudicare ex collatione** and **iudicare ex naturali instinctu**, *to decide on the basis of a definite comparison* and *as the result of a natural instinct*. Quaedam autem agunt iudicio, sed non libero, sicut animalia bruta; iudicat enim ovis videns lupum, eum esse fugiendum, naturali iudicio, et non libero; quia non ex collatione, sed ex naturali instinctu hoc iudicat, et simile est de quolibet iudicio brutorum animalium, PP. Q. 83. Art. 1 c. — (b), **iudicare ex naturali instinctu**, see *iudicare ex collatione*. — (c), **iudicare iudicio libero seu libere** and **iudicare iudicio non-libero seu naturali**, *to decide with a free judgement* or *with freedom* and *to do so with a non-free* or *natural judgement*, i.e., *as the result of natural instinct*. Haec sola libere iudicant, quaecumque in iudicando seipsa movent, C. G. 2. 48. See above, *iudicare ex naturali instinctu*. Cf. also, PP. Q. 83. Art. 1 c. — (d), **iudicare iudicio naturali**, see *iudicare iudicio libero*. — (e), **iudicare iudicio non-libero**, see *iudicare iudicio libero*. — (f), **iudicare libere**, see *iudicare iudicio libero*. Quamvis liberum arbitrium nominet quemdam actum secundum propriam significationem vocabuli, secundum tamen communem usum loquendi liberum arbitrium dicimus id quod est huius actus principium, scilicet quo homo libere iudicat, PP. Q. 83. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 2, in quot.; SS. Q. 157. Art. 4. — (g), **iudicare per modum cognitionis** and **iudicare per modum inclinationis**, *to judge something after the manner of the knowledge of the same* and *after the manner of the inclination toward it*. Cum iudicium ad sapientem pertineat, secundum duplicem modum iudicandi dupliciter sapientia accipitur. contingit enim aliquem iudicare uno modo per modum inclinationis; sicut qui habet habitum virtutis, recte iudicat de his quae sunt secundum virtutem agenda, inquantum ad illa inclinatur, . . ., alio modo per modum cognitionis, sicut aliquis instructus in scientia morali posset iudicare de actibus virtutis, etiamsi virtutem non haberet, PP. Q. 1. Art. 6 ad 3. — (h), **iudicare per modum inclinationis**, see *iudicare per modum cognitionis*. — (i), **iudicare secundum quid** and **iudicare simpliciter**, *to pass judgement on something in a certain respect* or *with reference to something* and *to do so simply* or *absolutely*. Sed quia unumquodque iudicatur simpliciter quidem secundum causam suam, secundum autem dispositionem, quae ex parte subiecti est, iudicatur secundum quid, SS. Q. 4. Art. 8 c. — (j), **iudicare simpliciter**, see *iudicare secundum quid*. Per suam rationem (Christus) iudicabat simpliciter esse melius quod per eius passionem impleretur voluntas divina circa salutem generis humani, PT. Q. 18. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 71. Art. 3; PT. Q. 78. Art. 5.

Iudith, *f.*, *indecl.*, *Judith*, a Jewish widow who rescued her countrymen, besieged by the Assyrians, by gaining the affection of their general, Holofernes, and slaying him. The Book of Judith is an Old Testament chronicle which takes its name from this valiant woman, Judith. Judith etiam commendatur, quae tamen Holoferni mentita est, (ob. 3), . . ., et hoc modo Judith laudatur, non quia mentita est Holoferni, SS. Q. 110. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 21. Art. 1; SS. Q. 21. Art. 2; PTS. Q. 97. Art. 2.

iūgis, e, *adj.*, *continual, perpetual*. Et per illud continuum festum iugis sacrificii repraesentabatur perpetuitas divinae beatitudinis, . . ., quia per iuge sacrificium agni figuratur perpetuitas Christi, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; per quae omnia iugem memoriam Dei significat, SS. Q. 16. Art. 2 c; inter legales hostias praecipua fuit agnus, qui erat iuge sacrificium, PT. Q. 37. Art. 3 ob. 4. Cf. PT. Q. 39. Art. 5 c; PT. Q. 76. Art. 6 ad 2; PT. Q. 83. Art. 2 ad 1. — **iūgiter**, *adv.*, *continually, perpetually*. Altare vero thymiamatis erat institutum ut iugiter in tabernaculo esset fumus boni odoris, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 62. Art. 1; PT. Q. 73. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 95. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 95. Art. 2.

iūgiter, *adv.*, see *iugis*.

iugulātio, ōnis, *f.*, *a cutting of one's throat, a killing, murdering*. Sicut ad eamdem speciem homicidii pertinet iugulatio, PS. Q. 72. Art. 6 c.

iugum, i, *n.*, (1) lit., *a yoke*, a frame or cross-bar with attachments used for coupling draft-animals, as oxen, (2) fig., *a yoke, bond*. — (1), mystice autem per vitulam de armento significatur caro Christi, quae non traxit iugum, PS. Q. 105. Art. 2 ad 12. — (2), inquantum scilicet homo affectum suum non vult subicere iugo iustitiae per amorem, SS. Q. 19. Art. 4 ad 2; ut nos a legis iugo liberaret, PT. Q. 37. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 98. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 5 (bis); PS. Q. 105. Art. 2 (bis); PS. Q. 107. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 11; SS. Q. 104. Art. 6; SS. Q. 185. Art. 8 (bis).

Iūliānus, i, *m.*, *Julian*, (1) *Julian*, bishop of Eclane, Eclanum, Eculanum, or more properly Aeclanum or Aeculanum, afterwards known as Quintodecimum, near Beneventum. He was a native of Apulia and a distinguished leader of the Pelagians of the fifth century. St. Thomas quotes St. Augustine's *Contra Iulianum*, (2) bishop of Toledo at the end of the seventh century. He is the last eminent churchman of West Gothic Spain, and, next to Isidore of Seville, perhaps the most eminent. St. Thomas refers to his *Prognosticon*, (3) *Iulianus* Flavius Claudius, the emperor, often called Julian the Apostate. He was born A.D. 331; appointed Caesar, November 6, 355; proclaimed Augustus, April 360; succeeded Constantius as sole emperor, November 3, 361; died in Persia, June 27, 363, (4) *Iulianus*, count of the East, previously viceroy of Egypt. He is called the uncle of the emperor Julian, and is said to have apostatized with him, (5) *Iulianus*, bishop of Cos, the friend and frequent correspondent of Leo the Great, among whose letters a large number are addressed to him. He was by birth an Italian, and had been educated at Rome. St. Thomas quotes from Leo's letter 35 to Julianus. This letter contains an elaborate dogmatic statement against Eutyches, (6) *Iulianus*, bishop of Halicarnassus in the province of Caria, one of the leaders of the Monophysites. In 511, he was active together with Severus and others in instigating the emperor Anastasius to depose Macedonius, the patriarch of Constantinople. On the accession of Justin I in 518, severe measures were taken against the Monophysites, and Julian was driven from his see. By some means he recovered his see of Halicarnassus, but in the council of Constantinople A.D. 536 under Agapetus bishop of Rome, he was again deposed. After this date he disappears but his opinions continued to spread long afterwards. — (1), sed contra est, quod Augustinus dicit, *contra Iulianum*, lib. 1, PP. Q. 49. Art. 1 a. Cf. PS. Q. 81. Art. 1; SS. Q. 4. Art. 7; SS. Q. 21. Art. 3; SS. Q. 23. Art. 7; SS. Q. 151. Art. 1; et passim. — (2), et hoc etiam Iulianus, episc. Tolet., lib. II. Prognost., PTS. Q. 70. Art. 3 c. — (3), Iulianus imperator, quamvis esset apostata, habuit tamen sub se Christianos milites, (ob. 1), . . ., et ideo toleravit fideles Iuliano Apostatae obedire quae non erant contra fidem, ut maius periculum fidei vitaretur, SS. Q. 12. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 31. Art. 3. — (4), sed sicut ipse dicit in Epist. ad Iulianum comitem, SS. Q. 24. Art. 11 ob. 2. — (5), unde Leo papa dicit in Epist. XXXV ad Iulianum, PT. Q. 6. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 33. Art. 2. — (6), ergo incorruptibile dicere corpus Domini, secundum Iulianum et Gaianum, secundum primum corruptionis modum ante resurrectionem, est impium, PT. Q. 50. Art. 5 c, in quot.

Iūlius, a, um, *adj.*, (1) **Iulius mensis** (or *absol. Iulius*), *the month of July* which was previously called *Quinctilis*, (2) **Iuliae leges**, *Julian laws*, laws passed in the time of Julius Caesar and C. Iulius Caesar Octavianus. St. Thomas mentions the *Lex Iulia de adulteriis*. This law first made adultery an indictable offence, and deprived the husband of the right of killing his wife taken in adultery, but left the father, under strict limitations, the power of killing his daughter. A woman convicted of adultery was mulcted in half of her *dos* and the third of her separate property, and was banished to some island. The adulterer forfeited half his property, and was banished in like manner, but to a different place. — (1), illi enim ieiunabant in Iulio, qui est quartus mensis ab Aprili, quem primum habent, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2. — (2), sicut distinguitur lex Iulia de adulteriis lex Cornelia de sicariis et sic de aliis non propter auctores sed propter res de quibus sunt, PS. Q. 95. Art. 4 c.

Iūlius, ii, *m.*, (1) *Julius I*, pope, saint, (337-352). He intervened in the Arian controversies; held a synod at Rome, and sent his representatives to the Council of Sardica (342- or 343), at which St. Athanasius was acquitted of his enemies' accusations, (2) *Iulius*, the name of a Roman gens, especially the celebrated C. *Julius* Caesar, distinguished as general, orator, statesman, and author, assassinated by Brutus and Cassius, B.C. 44, (3) *Iulius* Sextus Iulius Frontinus, praetor in 70 A.D., consul several times, was appointed *Curator Aquarum* or overseer of the water supply of Rome in 97 A.D. His writings belong rather to the history of technical studies than to that of literature. St. Thomas refers to his *Strategemata*. — (1), et Iulius I papa ibid., cap. VII, reprehendit quosdam ubi expressum vinum in sacramento dominici calicis offerunt, PT. Q. 74. Art. 5 ob. 3. Cf. PT. Q. 74. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 8; PTS. Q. 55. Art. 5. — (2), ut refert Iulius Caesar in lib. VI *De bello gallico*, lib. VI, PS. Q. 94. Art. 4 c. — (3), ut patet in lib. I Strategematum Francorum Sexti Iul. Frontinus, SS. Q. 40. Art. 3 c.

iūmentum, i, *n.*, *a beast used for drawing* or *carrying*, *draught-cattle*, *beast of burden*, esp. *a horse*, *mule* or *ass*. Sed iumenta et bestiae sub quadrupedibus computantur. inconvenienter ergo quadrupedia connumerantur iumentis et bestiis, (ob. 2), . . ., per iumenta vel pecora intelliguntur animalia domestica, PP. Q. 72. Art. 1 ad 2; sed simile est principium generationis hominum et iumentorum, PP. Q. 75. Art. 6 ob. 1; quae non solum hominibus, sed etiam iumentis Deus administrat, PS. Q. 98. Art. 4 ad 3; puta cum homo honorem suum non intelligens, comparat se iumentis insipientibus et similis fit illis, SS. Q. 161. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 147. Art. 4; PT. Q. 37. Art. 3.

iunctim, *adv.*, *contiguously*, *side by side*. Augustinus dicit quod ad pacta cum daemonibus inita pertinent millia inanium observationum; puta si membrum aliquod salierit; si iunctim ambulantibus amicis, lapis, aut canis, aut puer medius intervenerit, SS. Q. 96. Art. 3 a.

iunctūra, ae, *f.*, *a joining*, *uniting*. Amor est quasi iunctura quaedam duo aliqua copulans, vel copulare appetens, PS. Q. 28. Art. 1 c, in quot.; ex quo totum corpus est compactum, scilicet per fidem, et connexum scilicet per charitatem, per omnem iuncturam subministrationis, SS. Q. 183. Art. 2 ad 1; sicut inconveniens iunctura esset, si quis pingeret imaginem, in qua humano capiti cervix iungeretur equina, PT. Q. 1. Art. 1 ob. 2.

iungo, ere, iunxi, iunctum, 3, *v. a.*, (1) lit., (a) in gen., *to join* or *unite together*, *connect*, *attach*, *fasten*, used with the *dat.* of the *indirect object*, (b) *to join* or *bring together*, as to join the hands, used with the *acc.*, (2) transf., (a) in gen., of abstr. things, *to bring together*, *unite*, (b) esp. of persons, *to join*, *unite*, *bring together*, *associate*, (c) of words, *to add*, *append* as a statement, *to say*. — (1) (a), quae sunt in infinitum distantia, inconvenienter iunguntur; sicut inconveniens iunctura esset, si quis pingeret imaginem, in qua humano capiti cervix iungeretur equina, PT. Q. 1. Art. 1 ob. 2. — **iungere aliquid ad aliud opus**, *to use something in another work*. Ligna ecclesiae dedicatae non debet ad aliud opus iungi, nisi ad aliam ecclesiam, PT. Q. 83. Art. 3 ad 3, in quot. — (1) (b), sacerdos quandoque brachia extendit, manus iungit, digitos complicat, et seipsum inclinat, (ob. 5), . . ., autem manus interdum iungit, . . ., digitos autem iungit post consecrationem, scilicet pollicem cum indice, PT. Q. 83. Art. 5 ad 5. — (2) (a), aliquae vires sensitivae partis etsi sint communes nobis et brutis, tamen in nobis habent aliquam excellentiam ex hoc quod rationi iunguntur, PS. Q. 74. Art. 3 ad 1; capitalia vitia tanta sibi cognatione iunguntur, SS. Q. 36. Art. 4, in quot. — (2) (b), ergo illi qui sunt coniuncti sanguine, non sunt magis diligendi quam alii, SS. Q. 26. Art. 8 ob. 1; quia non eodem modo se habet familiariter ad extraneos, sicut ad eos qui sunt sibi speciali amicitia iuncti, SS. Q. 114. Art. 1 ad 2; ille qui est matrimonio iunctus, non solum peccat si ad aliam mulierem accedat, SS. Q. 154. Art. 1 ob. 4; ergo uxor non peccabat alteri viro se iungendo, PTS. Q. 67. Art. 4 ob. 2.

Cf. SS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 101. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 2; PTS. Q. 50. Art. 1; PTS. Q. 52. Art. 2; et passim. — (2) (c), unde Hieronymus dicit super Matthaeum, quod quia non sufficit tantum relinquere, Petrus iungit, quod perfectum est; et secuti sumus, SS. Q. 184. Art. 3 ad 1, in quot. Cf. SS. Q. 188. Art. 7, in quot. — **iunctus**, a, um, *P. a.*, (1) of numbers, *added*, (2) of persons, *joined, united* in relationship, marriage, etc. — (1), et sic perfectio divinorum operum respondet perfectioni senarii numeri, qui consurgit ex suis partibus aliquoties iunctis quae, quidem partes sunt unum, duo, tria, PP. Q. 74. Art. 1 c. — (2), est potior virtus quam pietas, quae exhibet cultum personis sanguine iunctis, SS. Q. 102. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. 121. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 1; SS. Q. 186. Art. 4.

iūnior, see *iuvenis.*

Iuppiter, Iovis, *m.*, *Jupiter* or *Jove, a son of Saturn, brother* and *husband of Juno, the chief god among the Romans.* Talis est voluntas in hominibus, qualem in diem inducit pater deorum, virorumque, scilicet Iupiter, per quem totum caelum intelligitur, PS. Q. 9. Art. 5 c; qui homines dicebant transferri in deos, ut Iovem, vel Mercurium, PP. Q. 25. Art. 3 ad 2; quidam enim aestimabant quosdam homines deos fuisse, quos per eorum imagines colebant, sicut Iovem Mercurium et alios huiusmodi, SS. Q. 94. Art. 1 c. — **Carcer Iovis**, *the prison-house of Juppiter*, or *hell.* According to Pythagoras this place of punishment is situated in the middle of the whole world. Pythagoras vero posuit locum poenarum in sphaera ignis quam in medio totius orbis esse dixit; et regionem illam carcerem Iovis appellavit ut patet per Aristotelem, De caelo et mundo, lib. II, text. 73, PTS. Q. 97. Art. 7 c.

iūrāmentum, i, *n.*, *oath, vow.* Assumitur autem divinum nomen ab homine, . . ., per modum iuramenti ad propria verba confirmanda, SS. Q. 89 pr.; utrum peccet ille qui iniungit iuramentum periuro, SS. Q. 98 pr.; iuramentum habet quandam habitudinem ad res sacras, inquantum scilicet est quaedam contestatio facta per aliquid sacrum, et secundum hoc dicitur iuramentum esse sacramentum, PT. Q. 60. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 89. Art. 1-10; SS. Q. 98. Art. 1 (passim); SS. Q. 98. Art. 4 (passim); PTS. Q. 46. Art. 1 (passim); 3 Sent. 39. 1. 1 c; Hebr. 6. 4; et passim. — Kinds of *iuramentum* are: (a), **iuramentum assertorium** and **iuramentum promissorium**, *the oath of confirmation* and *that of promise.* Divinum autem testimonium quandoque inducitur ad asserendum praesentia vel praeterita, et hoc dicitur iuramentum assertorium; quandoque autem iudicitur divinum testimonium ad confirmandum aliquid futurum, et hoc dicitur iuramentum promissorium, SS. Q. 89. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 89. Art. 7 c; SS. Q. 89. Art. 9 (bis); SS. Q. 98. Art. 3 (ter); 3 Sent. 39. 1. 3. 1 c and 4 ad 4. — (b), **iuramentum fidelitatis**, *the oath of loyalty.* Et ideo quam cito aliquis per sententiam denuntiatur excommunicatus propter apostasiam a fide, ipso facto, eius subditi sunt absoluti a dominio eius et iuramento fidelitatis, quo ei tenebantur, SS. Q. 12. Art. 2 c. Cf. Quodl. 1. 8. 15 c. — (c), **iuramentum illicitum seu iniustum** and **iuramentum licitum**, *the unlawful* or *unjust oath* and *the lawful oath.* Iustitia autem (caret) iuramentum iniquum sive illicitum, SS. Q. 89. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 89. Art. 2 ob. 1-3 and c; SS. Q. 89. Art. 7; PT. Q. 64. Art. 9; PTS. Q. 46. Art. 1 (ter); 4 Sent. 28. 1. 1 ad 1; Quodl. 12. 14. 21 c. — (d), **iuramentum incautum**, *the imprudent oath.* Iudicio autem caret iuramentum incautum, SS. Q. 89. Art. 3 c. — (e), **iuramentum iniustum**, see *iudicium illicitum.* — (f), **iuramentum licitum**, see *iuramentum illicitum.* Sic ergo in proposito dicendum est quod iuramentum secundum se est licitum et honestum, SS. Q. 89. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 46. Art. 1. — (g), **iuramentum mendax seu perversum**, *the deceitful* or *false oath*, i.e., *perjury.* Veritate autem (caret) iuramentum mendax, SS. Q. 89. Art. 3 c. Cf. 3 Sent. 39. 1. 4 ob. 5. — (h), **iuramentum perversum**, see *iuramentum mendax.* — (i), **iuramentum promissorium**, see *iuramentum assertorium.* Cf. SS. Q. 89. Art. 9 (passim); SS. Q. 90. Art. 1; SS. Q. 98. Art. 2; SS. Q. 98. Art. 3 (bis). — (j), **iuramentum solemne**, *the solemn oath* or *vow.* Cf. 3 Sent. 39. 1. 5. 1 c.

iūrātio, ōnis, *f.*, *a swearing, oath.* Ad eum videtur competere adiuratio, ad quem pertinet iuratio. sed iuratio non pertinet ad creaturam irrationalem, SS. Q. 90. Art. 3 ob. 2; unde ille qui iurationem recipit, non peccat, SS. Q. 98. Art. 4 ad 2; unde videtur per hoc prohiberi vana iuratio, quae est scilicet sine iudicio. sed multo gravior est falsa iuratio, quae est sine veritate, et iniusta iuratio, quae est sine iustitia, (ob. 3), . . ., pertinet ad falsam iurationem, . . ., quando enim aliquis falsum iurat, tunc iuratio est vana secundum seipsam, quia non habet firmamentum veritatis, SS. Q. 122. Art. 3 ad 3.

iūrātōrius, a, um, *adj.*, *of* or *confirmed by an oath, iuratory.* Nisi propter difficultatem accendendi ad ipsum absolveretur ab episcopo, vel a sacerdote proprio praestita iuratoria cautione quod parebit mandato illius iudicis qui sententiam tulit, PTS. Q. 24. Art. 1 c.

iurgium, i, *n.*, *a quarrel, strife, dispute, altercation, contention.* Et propter hoc orirentur lites et iurgia, . . ., per quem posset huiusmodi iurgium compesci, PS. Q. 102. Art. 4 ad 2; semper enim ad contradicendum paratus est, et iurgio delectatur, (ob. 1), . . ., et in iurgio delectatur, SS. Q. 41. Art. 1 ad 1; ille qui iactat se ad hoc quod iurgia concitet, peccat mortaliter. sed quandoque contingit quod iactantia est causa iurgiorum non per se, SS. Q. 112. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 12. Art. 1; SS. Q. 12. Art. 2; SS. Q. 41. Art. 2 (passim); SS. Q. 66. Art. 2.

iūrisconsultus, i, *m.*, *one skilled in the law, a lawyer, jurist, attorney-at-law.* Unde et iurisconsulti dicuntur, PS. Q. 14. Art. 3 ob. 2; et ideo dicit Caius iurisconsultus, lib. IX, ff., SS. Q. 57. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 57. Art. 1 (bis).

iūrisdictio, ōnis, *f.*, *administration of justice, jurisdiction, official authority, judicial power.* De facili enim illi qui subiciuntur aliorum iurisdictioni, immutari possunt ab eis quibus subsunt, ut sequantur eorum imperium, SS. Q. 10. Art. 10 c; quicumque autem habet iurisdictionem, potest ea, quae sunt iurisdictionis, committere, 4 Sent. 17. 3. 3. 5 c; etiam talis iurisdictio, per quam homo excommunicare potest, clavis potest dici, 4 Sent. 18. 2. 2. 1 ad 1; cum per iurisdictionem aliquis constituatur in gradu superioritatis respectu eius, in quem habet iurisdictionem, quia est iudex eius, 4 Sent. 18. 2. 3. 1 c; actus iurisdictionis non potest aliquis in seipsum exercere, 4 Sent. 20. 1. 5. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 39. Art. 3; PTS. Q. 19. Art. 3 (ter); PTS. Q. 20. Art. 2; PTS. Q. 26. Art. 4 (bis); PTS. Q. 40. Art. 5 (ter); et passim. On **clavis iurisdictionis**, see *clavis*; on **potestas iurisdictionis**, see *potestas.* — Kinds of *iurisdictio* are: (a), **iurisdictio aequalis** and **iurisdictio superior**, *the equal* and *the higher iurisdiction.* Cf. 4 Sent. 18. 2. 3. 1 c. — (b), **iurisdictio limitata**, *the limited iurisdiction.* Hoc est quia (sacerdos) per ordinationem Ecclesiae habet iurisdictionem limitatam vel omnino nullam habet, PTS. Q. 8. Art. 6 c. Cf. 4 Sent. 20. 1. 1. 2 c. — (c), **iurisdictio ordinaria**, *the ordinary* or *the usual iurisdiction.* Ea vero quae sunt iurisdictionis, committi possunt eis qui non habent ordinariam iurisdictionem; sicut prolatio sententiae committitur ab episcopo simplici sacerdoti, . . ., possunt tamen ista facere, si ordinem accipiant vel ordinariam iurisdictionem, aut etiam si eis committantur ea quae sunt iurisdictionis, SS. Q. 187. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 26. Art. 2. — (d), **iurisdictio superior**, see *iurisdictio aequalis.*

iūrisdictiōnālis, e, *jurisdictional, of* or *pertaining to jurisdiction.* Duplex est spiritualis potestas, una quidem sacramentalis, alia iurisdictionalis, SS. Q. 39. Art. 3 c.

iūrisperitus, i, *m., a jurist, one skilled* or *learned in the law.* Secundum quod etiam Iurisperitus dicit, PS. Q. 90. Art. 1 ob. 3; ut Iurisperitus dicit, (ob. 4), . . ., verbum illud Iurisperiti intelligendum est in his quae introducta sunt a maioribus circa particulares determinationes legis naturalis, PS. Q. 95. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 95. Art. 3; PS. Q. 96. Art. 1; PS. Q. 96. Art. 5; PS. Q. 96. Art. 6; PS. Q. 97. Art. 2; SS. Q. 58. Art. 1; SS. Q. 60. Art. 5.

iūrista, ae, *m., a jurist.* Et simili ratione Papa non potest facere quod ille qui est professus religionem, non sit religiosus; licet quidam iuristae ignoranter contrarium dicant, SS. Q. 88. Art. 11 c; nullus enim adoptat nisi extraneam personam in filium, secundum quod iuristae dicunt, PT. Q. 23. Art. 1 ob. 1; tamen, ut iuristae dicunt, in hac causa multa specialia inveniuntur, PTS. Q. 55. Art. 11 c. Cf. SS. Q. 66. Art. 5; PTS. Q. 47. Art. 1; PTS. Q. 53. Art. 3; PTS. Q. 81. Art. 4; PTS. Q. 95. Art. 1.

iūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a., to swear, to take an oath,* used with *acc.* and *inf., acc.* alone, with *per.* Si quis servaret id quod iuravit; sicut cum aliquis iurat se facere aliquod peccatum, vel cum iurat se desistere ab aliquo opere virtutis, (ob. 2), . . ., ut scilicet iuret id quod iam verum est vel fuit, . . ., puta cum aliquis iurat se pecuniam soluturum, . . ., tunc enim videtur excusatus esse a faciendo quod iuravit, (c), . . ., obligatur homo ut faciat esse verum id quod iuravit, (ad 1), . . ., sicut cum aliquis iurat se perpetraturum adulterium, . . ., puta cum aliquis iurat se non intraturum religionem, . . ., quia si quis iuret se facturum aliquod peccatum, . . ., si quis autem iurat se non facturum aliquod melius bonum . . ., qui iuravit puellae saltanti se daturum quod petiisset, (ad 2), . . ., quando non est eadem iurantis intentio et eius cui iurat, SS. Q. 89. Art. 7 ad 4; maius est iurare per Deum quam per Evangelia, . . ., sed qui iurat per Evangelia, . . ., ergo multo magis licitum est eis iurare per Evangelia, (ob. 2), . . ., et secundum hoc maius est iurare per Deum quam per Evangelia, SS. Q. 89. Art. 10 ad 2; homo non adducitur in testimonium nisi ut homo, et ideo sine laesione conscientiae potest iurare se nescire quod scit, PTS. Q. 11. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 89. Art. 4; SS. Q. 90. Art. 1 (passim); SS. Q. 98. Art. 3 (passim); SS. Q. 122. Art. 3 (passim); PTS. Q. 46. Art. 1; et passim.

iūs, iūris, *n.,* (1) *the right, prerogative, jurisprudence, knowledge of law, law-court, law,* the foundation of *iustitia* and *iustum,* (2) *canonical dicision, ecclesiastical statute.* — (1), hoc nomen ius primo impositum est ad significandum ipsam rem iustam, postmodum autem est derivatum ad artem, qua cognoscitur, quid sit iustum, et ulterius ad significandum locum, in quo ius redditur, sicut dicitur aliquis comparere in iure, et ulterius dicitur etiam, quod ius redditur ab eo, ad cuius officium pertinet iustitiam facere, licet etiam id, quod decernit, sit iniquum, SS. Q. 57. Art. 1 ad 1; "ius" sive "iustum" est aliquod opus adaequatum alteri secundum aliquem aequalitatis modum, SS. Q. 57. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 101. Art. 1; PS. Q. 76. Art. 2; SS. Q. 40. Art. 3; SS. Q. 57. Art. 4 (ter); SS. Q. 78. Art. 3 (ter); et passim. On **debitum iuris**, see *debitus*; on **ignorantia iuris, iuris in particulari et universalium iuris**, see *ignorantia*; on **necessitas iuris**, see *necessitas*; on **principium iuris naturalis**, see *principium*; on **praeceptum iuris naturalis et iuris positivi**, see *praeceptum*; on **scientia iuris**, see *scientia.* — Kinds of *ius* (*synonym of iustum*) in the sense of law are: (a), **ius canonicum** and **ius civile**, *the canon* or *church law* and *the civil* or *secular law.* Ius civile non obligat omnes, sed eos solos qui sunt his legibus subiecti, et iterum per dissuetudinem abrogari potest, SS. Q. 32. Art. 7 ad 2. Cf. PS. Q. 95. Art. 4 c; SS. Q. 10. Art. 12 c; SS. Q. 69. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 5; Mal. 4. 8 ob. 15; Quodl. 2. 4. 7 c; Quodl. 12. 16. 24 c; et passim. — (b), **ius civile**, see *ius canonicum.* — (c), **ius commune** and **ius privatum**, *the common* or *general law* and *the private* or *special law.* Iustitia quae intendit bonum commune, est alia virtus a iustitia quae ordinatur ad bonum privatum alicuius; unde et ius commune distinguitur a iure privato, PS. Q. 60. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 51. Art. 1 c; PS. Q. 9[...] Art. 1 ad 1; SS. Q. 87. Art. 4 (bis); SS. Q. 189. Art. 4; PTS. Q. 6[...] Art. 3; PTS. Q. 81. Art. 4. — (d), **ius divinum** and **ius humanum**, *the divine* and *the human law.* Ubi considerandum est quod dominium et praelatio introducta sunt ex iure humano; distinctio autem fidelium et infidelium est ex iure divino. ius autem divinum quod est ex gratia, non tollit ius humanum, quod est ex naturali ratione, SS. Q. 10. Art. 10 c. Cf. PS. Q. 95. Art. 4 ob. 1; SS. Q. 10. Art. 12 c; SS. Q. 12. Art. 2 c; SS. Q. 57. Art. 2 ad 3; Quodl. 2. 4. 7 c and 8 c; Quodl. 9. 7. 15 c; et passim. — (e), **ius dominativum seu dominii seu regni** and **ius paternum seu patriae potestatis**, *the right of the master over his servants* or *the ruler over his subjects* or *of the father over his children.* Cf. PP. Q. 114. Art. 1 c; SS. Q. 10. Art. 12 ob. 1; SS. Q. 12. Art. 2 c; SS. Q. 57. Art. 4 ob. 1; Orat. [...] — (f), **ius dominii**, see *ius dominativum.* Sed aliquis per infidelitatem peccans potest sententialiter ius dominii amittere, sicut etiam quandoque propter alias culpas, SS. Q. 12. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 10; SS. Q. 62. Art. 1. — (g), **ius gentium**, *the right of people.* Ad ius gentium pertinent ea, quae derivantur ex lege naturae, sicut conclusiones ex principiis, ut iustae emptiones, venditiones et alia huiusmodi, sine quibus homines ad invicem convivere non possent, quod est de lege naturae, PS. Q. 95. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 95. Art. 4 ob. 1 and ad 1; SS. Q. 12. Art. 2 c; SS. Q. 57. Art. 3 c; Quodl. 2. 4. 7 c; 5 Eth. 12 b; 1 Pol. 4 a; et passim. — (h), **ius honorarium** and **ius praetorium**, *the law arising from the decrees of magistrates* and *that from the decrees of a praetor.* Aliud regimen est oligarchia, id est, principatus paucorum divitum et potentum; et secundum hoc sumitur "ius praetorium," quod etiam "honorarium" dicitur, PS. Q. 95. Art. 4 c. — (i), **ius humanum**, see *ius divinum.* Infidelitas secundum seipsam non repugnat dominio; eo quod dominium introductum est de iure gentium, quod est ius humanum; distinctio autem fidelium et infidelium est secundum ius divinum, per quod non tollitur ius humanum, SS. Q. 12. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 95. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 10; SS. Q. 57. Art. 2 (bis); SS. Q. 66. Art. 7 (bis); SS. Q. 86. Art. 3; et passim. — (j), **ius legale seu positivum** and **ius naturae seu naturale**, *legal* or *positive law* and *the natural law* or *that of nature.* Ius sive iustum est aliquod opus adaequatum alteri secundum aliquem aequalitatis modum. dupliciter autem potest alicui homini esse aliquid adaequatum. uno quidem modo ex ipsa natura rei, puta cum aliquis tantum dat, ut tantumdem recipiat, et hoc vocatur ius naturale. alio modo aliquid est adaequatum vel commensuratum alteri ex condicto sive ex communi placito, quando scilicet aliquis reputat se contentum, si tantum accipiat. quod quidem potest fieri dupliciter, uno modo per aliquod privatum condictum, sicut quod firmatur aliquo pacto inter privatas personas, alio modo ex condicto publico, puta cum totus populus consentit quod aliquid habeatur adaequatum et commensuratum alteri, vel cum hoc ordinat princeps, qui curam populi habet et eius personam gerit, et hoc dicitur ius positivum, SS. Q. 57. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 71. Art. 6 ad 4; PS. Q. 94. Art. 5 ad 3; PS. Q. 95. Art. 2 ob. 2 and 4 c; PS. Q. 96. Art. 1 ad 1; SS. Q. 10. Art. 12 c; SS. Q. 57. Art. 2 c; SS. Q. 60. Art. 5 c; PT. Q. 68. Art. 10 ad 1; 3 Sent. 33. 3. 4. 5 c; 3 Sent. 37. 1. 3 c; 4 Sent. 15. 3. 1. 4 c; 4 Sent. 33. 1. 1 c and 6 ad 4; Mal. 13. 4 ob. 6; Quodl. 2. 4. 7 c and 8 c; Quodl. 9. 7. 15 c; et passim. — (k), **ius matrimonii seu matrimoniale**, *the law of matrimony.* Nam ante usum tabularum, matrimonii cautiones dabant, quibus spondebant se invicem consentire in iure matrimoniali, et fide iussores dabant, PTS. Q. 43. Art. 1 c. Cf. 4 Sent. 27. 2. 1 c. — (l), **ius militare** and **ius publicum**, *the military* and *the public* or *civil law.* Distinguitur tamen istud iustum secundum diversa officia; unde dicitur ius militare, vel ius magistratuum aut sacerdotum, non propter defectum a simpliciter iusto sicut dicitur ius paternum et dominativum; sed propter hoc quod unicuique conditioni personae secundum proprium officium aliquid proprium debetur, SS. Q. 57. Art. 4 ad 3.

Cf. PS. Q. 95. Art. 4 ob. 3. — (m), **ius naturae,** see *ius legale.* Unde nec aliquis debet irrumpere ordinem iuris naturae, quo filius est sub cura patris, ut eum liberet a periculo mortis aeternae, PT. Q. 68. Art. 10 ad 1. — (n), **ius naturale,** see *ius legale.* — (o), **ius paternum,** see *ius dominativum.* Cf. PS. Q. 114. Art. 1; SS. Q. 57. Art. 4 (bis). — (p), **ius patriae potestatis,** see *ius dominativum.* Cf. SS. Q. 10. Art. 12 (quater). — (q), **ius positivum,** see *ius legale.* — (r), **ius praelationis,** *the right of a principalship* or *of a head.* Pertinet autem ad debitum iustitiae quod aliquis obediat suo superiori in his ad quae ius praelationis se extendit, SS. Q. 69. Art. 1. Cf. Quodl. 2. 5. 9 c. — (s), **ius praetorium,** see *ius honorarium.* Aliud regimen est oligarchia, id est, principatus paucorum divitum et potentum; et secundum hoc sumitur "ius praetorium," quod etiam "honorarium" dicitur, PS. Q. 95. Art. 4 c. — (t), **ius privatum,** see *ius commune.* Cf. PS. Q. 60. Art. 3. — (u), **ius publicum,** see *ius militare.* Cf. PS. Q. 95. Art. 4. — (v), **ius regni,** see *ius dominativum.* — (w), **ius tyrannicum,** *the right assumed by a tyrant.* Sed Dominus, regem instituendo, instituit ius tyrannicum, PS. Q. 105. Art. 1 ob. 5. — (2), irregularis habetur secundum iura, Quodl. 4. 8. 14 a. Cf. Quodl. 6. 3. 5 a; Quodl. 7. 7. 17 ob. 3; Quodl. 9. 7. 15 c.

iusiūrandum, i, *n., an oath.* Hieronymus dicit: animadvertendum est quod iusiurandum hoc habet comites, scilicet veritatem, iudicium et iustitiam, SS. Q. 89. Art. 3 a, in quot. Cf. SS. Q. 89. Art. 5; SS. Q. 89. Art. 9; SS. Q. 98. Art. 3.

iussio, ōnis, *f., an order, command.* Iussio Dei naturalem motum corporibus praebet, PP. Q. 69. Art. 1 ad 4; primo, iussio, quia scilicet illo qui iubet est principaliter movens, SS. Q. 62. Art. 7 c; et non potest aliqua dispensatione vel iussione humana homo absolvi ab eo, PTS. Q. 11. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; SS. Q. 23. Art. 4 (bis).

iussus, ūs, *m., an order, command, decree.* Et illi faciunt per quaedam privata commercia isti autem publica administratione et iussu Dei cui cuncta creata subiecta sunt, PP. Q. 114. Art. 4 ad 3; quid tam absurdum quam si domini iussu ita praeco praedicet; domum pestilentem vendo, SS. Q. 77. Art. 3 ob. 2, in quot.; unde in iussu venire dicitur I Thessal. IV, PTS. Q. 76. Art. 2 c.

iustē, see *iustus.*

iustificātio, ōnis, *f.,* (1) *justification* in the proper sense of the word, i.e., *the process of being cleansed of injustice* and *the resultant performance of a just act* or *doing right,* the δικαίωμα of Aristotle (Eth. Nic. V. 10, 1135, a. 9), synonym of *iustitia,* the opposite of *iniustificatio,* (2) *justification* in the improper sense of the word, i.e., as preparatory to or productive of justice as the state of friendship with God. — (1), sicut sanum proprie et primo dicitur quod habet sanitatem, per posterius autem quod significat sanitatem, vel quod conservat sanitatem; ita iustificatio primo et proprie dicitur ipsa factio iustitiae, . . ., sed, si loquamur de iustificatione proprie dicta, sic considerandum est quod iustitia potest accipi prout est in habitu vel prout est in actu; et secundum hoc iustificatio dupliciter dicitur: uno quidem modo, secundum quod homo fit iustus adipiscens habitum iustitiae; alio vero modo, secundum quod opera iustitiae operatur; ut secundum hoc iustificatio nihil aliud sit quam iustitiae executio, . . ., si vero accipiatur iustificatio pro executione iustitiae, sic omnia praecepta legis iustificabant, inquantum continebant illud quod est secundum se iustum, PS. Q. 100. Art. 12 c; iustificatio est, quando quis operatur iustum, quod est naturale vel ordine legis, sed apud Graecos operatio iusti in communi magis vocatur δικαιοπράγημα, id est, operatio iusti; iustificatio autem non videtur dici quaelibet operatio iusti, sed solum quando aliquis dirigitur in iustificatione, scilicet reducendo id, quod est iniustum, ad iustitiam, 5 Eth. 12 l; iustificatio non dicitur a iustitia legali, quae est omnis virtus, sed a iustitia, quae dicit generalem rectitudinem in anima, a qua potius, quam a gratia iustificatio denominatur, Verit. 28. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 21. Art. 4 ob. 1; PP. Q. 45. Art. 6 ad 3; PS. Q. 99. Art. 5 c; PS. Q. 100. Art. 2 ad 1; PS. Q. 113. Art. 1 c and ad 1; SS. Q. 4. Art. 4 ad 3; C. G. 3. 59; et passim. — Kinds of *iustificatio* in this sense are: (a), **iustificatio impii** and **iustificatio simpliciter,** *the justification of the godless* or *sinners which includes the remission of the guilt of sin* and *the simple* or *absolute justification which consists in the infusion of sanctifying grace.* Iustificatio simpliciter importat solummodo iustitiae infusionem, sed super hoc addit iustificatio impii remissionem culpae, quae quidem remissio non fit solum per hoc, quod homo desistit a peccato, sed aliquid amplius requiritur, Verit. 28. 5 c. Cf. PS. Q. 113. Art. 1-10; PT. Q. 86. Art. 6; PT. Q. 89. Art. 2; 4 Sent. 17. 1. 1-5; Verit. 28. 1-8; et passim. — (b), **iustificatio passive accepta,** *justification in the passive sense of the word.* Iustificatio passive accepta importat motum ad iustitiam, sicut et calefactio motum ad calorem, SS. Q. 113. Art. 1 c. Cf. 4 Sent. 17. 1. 1. 1 c and ad 1. — (c), **iustificatio simpliciter,** see *iustificatio impii.* — (d), **iustificatio voluntaria,** *voluntary right doing* or *right doing not prescribed by law.* Ideo dicit de ea quod est "voluntaria iustificatio," quia scilicet ex proprio arbitrio, id quod iustum est, homo secundum eam servat, non secundum legem scriptam, SS. Q. 80. Art. 1 ad 4. — (2), secundario vero et quasi improprie potest dici iustificatio significatio iustitiae vel dispositio ad iustitiam, quibus duobus modis manifestum est, quod praecepta legis iustificabant, inquantum scilicet disponebant hominem ad gratiam Christi iustificantem quem etiam significabant, PS. Q. 100. Art. 12 c; iustificatio significat motum quemdam ad iustitiam, PS. Q. 113. Art. 1 ob. 1. Cf. PS. Q. 99. Art. 5; PS. Q. 100. Art. 2; PS. Q. 107. Art. 2; PS. Q. 113. Art. 7 (bis); PS. Q. 113. Art. 8; et passim.

iūstificātīvus, a, um, *adj., justificative, serving to justify.* Convenienter derivatur virtus iustificativa ad sacramenta novae legis, PT. Q. 62. Art. 6 c.

iūstificātor, ōris, *m., a justifier, one who justifies.* Ex quo patet quod in iustificatione impii requiritur actus fidei quantum ad hoc quod homo credat Deum esse iustificatorem hominum per mysterium Christi, PS. Q. 113. Art. 4 ad 3.

iūstifico, āre, 1, *v. a., to justify, make just,* to transform a sinner from the state of unrighteousness to the state of holiness and sonship of God. To justify is the work of God alone, in as far as He is merciful. According to the Council of Trent the required dispositions, in order to obtain the grace of being justified, are: Faith, by which man believes all that has been revealed, and, in particular, that the sinner is justified by the grace and merits of Jesus Christ; the fear of Divine justice; hope in the mercy of God; a more or less explicit act by which we commence to love God as the source of all justice; hatred and detestation of sin, with the desire to receive the sacrament of baptism or penance, to lead a new life, and to obey the commandments of God. Videtur quod praecepta moralia veteris legis iustificarent, . . ., ergo praecepta legis adimpleta iustificabant, (ob. 1), . . ., quibus duobus modis manifestum est quod praecepta legis iustificabant, . . ., et secundum hoc praecepta moralia iustificare non poterant, . . ., si vero accipiatur iustificatio pro executione iustitiae, sic omnia praecepta legis justificabant, (c), . . ., praecepta legis humanae iustificant iustitia acquisita, PS. Q. 100. Art. 12 ad 3. Cf. PS. Q. 5. Art. 7; PS. Q. 55. Art. 4; PS. Q. 106. Art. 2 (passim); SS. Q. 23. Art. 2; PT. Q. 62. Art. 6 (passim); et passim.

Iūstiniānus, i, *m., Justinian,* a Roman emperor in the sixth century of the Christian era, who caused the compilation of the Corpus Iuris. Unde Iustinianus Imperator dicit, lib. si quis, cap. De episcop. et cleric, SS. Q. 154. Art. 10 ad 2.

iūstitia, ae, *f.,* (1) *justice* in the proper sense of the word, i.e., *the moral virtue of justice,* which disposes to render to every man what

is rightly due him, the opposite of *iniustitia,* (2) *justice* in the transferred sense of the word, (iustitia metaphorica seu metaphorice dicta, 3 Sent. 33. 3. 4. 5 ob. 1 and c; 5 Eth. 1 a and 17 a), i.e., *the moral state of justice,* likewise the opposite of *iniustitia,* (3) *justice* in the sense of an action, i.e., *justification* or *a just deed,* synonym of *iustificatio,* (4) *justice* in the sense of the just, privilege, right, synonym of *ius* and *iustum,* (5) *propriety, decorum,* (6) *truth* in the transferred sense of the word, i.e., the conformity of an action with the will which serves it as a guide or rule. — (1), iustitia proprie dicta attendit debitum unius hominis ad alterum, PS. Q. 100. Art. 2 ad 2; iustitia est habitus, secundum quem aliquis constanti et perpetua voluntate ius suum unicuique tribuit, SS. Q. 58. Art. 1 c; iustitia est habitus, secundum quem aliquis dicitur operativus secundum electionem iusti, SS. Q. 58. Art. 1 c; ratio iustitiae consistit in hoc, quod alteri reddatur, quod ei debetur secundum aequalitatem, SS. Q. 80. Art. 1 c; iustitia proprie dicta aequalitatem constituit in acceptionibus et dationibus, 4 Sent. 46. 1. 1. 1 c; determinat de iustitia proprie dicta, 5 Eth. 1 a; iustitia est habitus, secundum quem ille, qui est iustus, dicitur esse operativus iusti, et hoc secundum electionem, 5 Eth. 10 c; cf. Aristotle's Eth. Nic. V. 9. 1134. a 1 f; omnes videntur velle, quod iustitia sit talis habitus, per quem causantur tria in homine. primo quidem inclinatio ad opus iustitiae, secundum quam dicitur homo operativus iustorum. secundum est operatio iusta. tertium autem est, quod homo velit iusta operari, 5 Eth. 1 c; cf. Aristotle's Eth. Nic. V. 1, 1129. a. 6 ff.; neque hesperus, id est, stella praeclarissima vespertina, neque lucifer, id est, stella praeclarissima matutina, ita fulget, sicut iustitia, 5 Eth. 2 d; cf. Aristotle's Eth. Nic. V. 3, 1129. b. 28 f. Cf. PP. Q. 21. Art. 1 ob. 3; PP. Q. 65. Art. 2; SS. Q. 57. Art. 1; SS. Q. 58. Art. 2; C. G. 2. 28; et passim. On **debitum iustitiae,** see *debitus*; on **medium iustitiae,** see *medium*; on **necessitas iustitiae,** see *necessitas*; on **ordo iustitiae,** see *ordo*; on **perfectio iustitiae,** see *perfectio*; on **rectitudo iustitiae,** see *rectitudo*; on **servitus iustitiae,** see *servitus*; on **signum publicae iustitiae,** see *signum*; on **veritas iustitiae,** see *veritas*; on **zelus iustitiae,** see *zelus.* — Kinds of *iustitia* in this sense are: (a), **iustitia aequalis seu aequalitatis** and **iustitia legalis,** *the justice aiming at equality* or *at an equal measure of good* and *bad,* and *legal justice* or *the justice that corresponds to the prescriptions of the law.* Cf. *iustus aequalis* under *iustus.* Quia ad legem pertinet ordinare in bonum commune, . . ., inde est quod talis iustitia praedicto modo generalis dicitur "iustitia legalis," quia scilicet per eam homo concordat legi ordinanti actus omnium virtute in bonum commune, SS. Q. 58. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 60. Art. 3 ad 2; SS. Q. 61. Art. 5 ob. 4 and ad 4; PS. Q. 113. Art. 1 c; SS. Q. 58. Art. 5 c-7 c; 3 Sent. 33. 2. 5 ad 4; 3 Sent. 33. 3. 4. 5 ob. 1 and c; 4 Sent. 17. 1. 1. 1 c; Verit. 28. 1 c; 5 Eth. 2 a and d-h, 3 a-l, 11 k and 17 d; et passim. — (b), **iustitia aequalitatis,** see *iustitia aequalis.* Sicut modus et nomen iustitiae in quadam aequalitate consistit, SS. Q. 157. Art. 3 c. — (c), **iustitia civilis seu politica seu politica simpliciter** and **iustitia oeconomica,** *civil* or *political justice* and *domestic justice* or *that pertaining to family life.* Nam operari iusta sed non iuste, id est delectabiliter, causat habitum iustitiae politicae, per quam delectabiliter operamur, PP. Q. 89. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 58. Art. 7 ad 3; C. G. 3. 144; 2 Sent. 28. 1. 1 ad 4; Verit. 23. 6 ob. 3; et passim. — (d), **iustitia communis seu generalis seu quae est omnis seu tota virtus** and **iustitia particularis seu specialis seu quae est particularis virtus seu pars totius virtutis,** *the general* (cf. *iustitia generalis* under (2)) and *the special justice,* or *the justice which comprises all virtue* and *that which comprises a special virtue.* Sive sit particularis iustitia, quae ordinat actum hominis secundum rectitudinem in comparatione ad alium singularem hominem, PS. Q. 113. Art. 1 c; iustitia, . . ., ordinat hominem in comparatione ad alium; quod quidem potest esse dupliciter: uno modo ad alium singulariter consideratum; alio modo ad alium in communi, secundum scilicet quod ille qui servit alicui communitati, servit omnibus hominibus qui sub communitate illa contine[n]tur. ad utrumque ergo se potest habere iustitia secundum propria[m] rationem. manifestum est autem, quod omnes qui sub commu[ni]tate aliqua continentur, comparantur ad communitatem sic[ut] partes ad totum; pars autem id quod est, totius est; unde et quod-libet bonum partis est ordinabile in bonum totius. secundum h[oc] ergo bonum cuiuslibet virtutis, sive ordinantis aliquem homine[m] ad seipsum, sive ordinantis ipsum ad aliquas alias persona[s] singulares, est referibile ad bonum commune, ad quod ordina[t] iustitia. et secundum hoc actus omnium virtutum possunt a[d] iustitiam pertinere, secundum quod ordinat hominem ad bonu[m] commune. et quantum ad hoc iustitia dicitur virtus generali[s], SS. Q. 58. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 60. Art. 3 ad 1 and 3; PS. Q. 11[3]. Art. 1 c; SS. Q. 35. Art. 4; SS. Q. 58. Art. 5 c and ad 3, 6 c-8 c; SS. Q. 79. Art. 1 c and 3 c; 1 Sent. 2 Exp.; 2 Sent. 44. 2. 1 c; 3 Sent. 33. 3. 4. 5 ob. 1; Verit. 28. 4 ad 11; 5 Eth. 1 a and c, [3] a-m, 4 a, and 16 a; et passim. — (e), **iustitia commutativa** an[d] **iustitia distributiva,** *the mutual justice among equals* and *the justi[ce] of a superior to inferiors.* Duplex est species iustitiae. una qu[ae] consistit in mutua datione et acceptione, ut puta quae consist[it] in emptione et venditione et aliis huiusmodi communicationibus vel commutationibus et haec dicitur a Philosopho in V Eth. (c. 5, 1131. a. 1) iustitia commutativa vel directiva commutationum vel communicationum, . . ., alia quae consistit in distribuendo, et dicitur distributiva iustitia, secundum quam aliqu[is] gubernator vel dispensator dat unicuique secundum suam dignitatem, PP. Q. 21. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 60. Art. 3 ad 3; PS. Q. 6[1]. Art. 3 c; SS. Q. 61. Art. 1 c; C. G. 1. 93; C. G. 3 142; Nom 8. [4]; 3 Sent. 33. 3. 4. 5 c; 4 Sent. 46. 1. 1. 1 c and ad 4; 4 Eth. 4-6, 10 [c] and 11 d; et passim. — (f), **iustitia distributiva,** see *iustitia commutativa.* Cf. SS. Q. 61. Art. 1 (passim); SS. Q. 61. Art. 4 (quater); SS. Q. 63. Art. 1 (passim); SS. Q. 63. Art. 4 (ter); PT. Q. 85. Art. [3]; et passim. — (g), **iustitia divina** and **iustitia humana,** *the divi[ne]* and *the human justice.* Ita ordo universi qui apparet tam in rebu[s] naturalibus, quam in rebus voluntariis, demonstrat Dei iustitiam, PP. Q. 21. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 89. Art. 8 c; PP. Q. 109. Art. [4]; PS. Q. 87. Art. 8 ob. 2; SS. Q. 124. Art. 2 ad 1; 1 Sent. 43. 2. 2 ad [4]; et passim. — (h), **iustitia humana,** see *iustitia divina.* Iusti[tia] humana exemplatur a iustitia divina. sed iustitia humana, [si] aliquis debitum pro aliquo solvit, eum solum absolvit, PTS. Q. 71. Art. 12 a. Cf. PS. Q. 87. Art. 8; SS. Q. 62. Art. 4; SS. Q. 6[4]. Art. 2 (bis); SS. Q. 65. Art. 3 (bis); PTS. Q. 15. Art. 1; et passim. — (i), **iustitia legalis,** the debt of the inferior to the superior a[nd] the community. See *iustitia aequalis.* Sed ad bonum commu[ne] sola iustitia legalis ordinatur, (ob. 4), . . ., sola iustitia legali[s] directe respicit bonum commune; sed per imperium omnes ali[as] virtutes ad bonum commune trahit, PS. Q. 61. Art. 5 ad 4. Cf. SS. Q. 58. Art. 5 (ter); SS. Q. 58. Art. 6 (passim); SS. Q. 58. Art. [7] (passim); SS. Q. 59. Art. 1 (bis); SS. Q. 61. Art. 1 (ter); et passim. — (j), **iustitia oeconomica,** *domestic* or *family justice,* see *iusti[tia] civilis.* — (k), **iustitia particularis,** see *iustitia communis.* Po[nit] (Philosophus) iustitiam particularem circa ea specialiter qu[ae] pertinent ad communicationem vitae, SS. Q. 58. Art. 8 a. C[f.] PS. Q. 113. Art. 1; SS. Q. 58. Art. 7 (passim); SS. Q. 58. Art. [8] (ter); SS. Q. 58. Art. 9 (bis); SS. Q. 61. Art. 1 (ter); et passim. — (l), **iustitia politica,** see *iustitia civilis.* — (m), **iustitia praemian[s]** and **iustitia puniens seu vindicans seu vindicativa,** *the rewardi[ng]* and *the punishing* or *avenging justice.* Neque etiam laudaretu[r] iustitia vindicantis et patientia sufferentis si non esset iniqui[tas] persequentis, PP. Q. 48. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 90. Art. 2 c; C. G. 3. 71 and 73; 4 Sent. 14. 1. 1. 4 ad 4 and 6 c; 4 Sent. 15. 1. 1. 2 c. — (n), **iustitia puniens,** see *iustitia praemians.* — (o), **iustit[ia] quae est omnis seu tota virtus,** see *iustitia communis.* — (p), **iustitia quae est pars totius virtutis,** see *iustitia communis.* — (q), **iustitia quae est particularis virtus,** see *iustitia communis.* — (r), **iustitia regiminis,** *the justice of government.* Cf. SS. Q. 58. Art. 6 c

C. G. 3. 71. — (s), **iustitia specialis**, see *iustitia communis*. In omnibus operationibus ad iustitiam specialem pertinentibus est eadem ratio debiti, PS. Q. 60. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 100. Art. 12; SS. Q. 58. Art. 2; SS. Q. 79. Art. 1; SS. Q. 79. Art. 3; SS. Q. 102. Art. 1; et passim. — (t), **iustitia vindicans seu vindicativa**, see *iustitia praemians*. — (2), sicut Philosophus dicit in V Ethic. (c. 15, 1138. b. 5 f.), quaedam metaphorica iustitia et iniustitia est hominis ad seipsum, inquantum scilicet ratio regit irascibilem et concupiscibilem, PS. Q. 46. Art. 7 ad 2; alio modo dicitur iustitia, prout importat rectitudinem quamdam ordinis in ipsa interiori dispositione hominis prout scilicet supremum hominis subditur Deo et inferiores vires animae subduntur supremae, scilicet rationi; et hanc etiam dispositionem vocat Philosophus in V. Ethic., (cap. ult.,) iustitiam metaphorice dictam, PS. Q. 113. Art. 1 c; metaphorice tamen illa quae ad alterum proprie dicuntur, accipiuntur in his quae sunt ad seipsum, sicut de iustitia dicit Philosophus in V Ethic., (cap. ult.), inquantum scilicet accipiuntur diversae partes hominis, sicut diversae personae, SS. Q. 106. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 100. Art. 2 ad 2; SS. Q. 30. Art. 1 ad 2; SS. Q. 58. Art. 2 c and ad 1; 3 Sent. 33. 3. 4. 1 c and 5 c; Verit. 28. 1 c; 5 Eth. 1 a and 17 f; et passim. On **habitus iustitiae**, see *habitus*; on **libertas iustitiae**, see *libertas*; on **status iustitiae**, see *status*; on **vita iustitiae**, see *vita*. — Kinds of *iustitia* in this sense are: (a), **iustitia adquisita, iustitia gratiae seu gratuita seu infusa** and **iustitia innata seu naturalis**, *justice acquired through one's own practice* and *that bestowed by the grace of God* or *infused* and *justice that is inherent* or *natural*. Adquisita (iustitia) quidem causatur ex operibus, sed infusa causatur ab ipso Deo per eius gratiam, PS. Q. 100. Art. 12 c; iustitia vero naturalis consequitur naturam intellectualem et rationalem, cuius intellectus naturaliter ordinatur ad verum et voluntas ad bonum, Mal. 16. 2 ad 17. Cf. PP. Q. 100. Art. 1 ad 2; PT. Q. 78. Art. 3 c; 2 Sent. 20. 2. 3 c; 2 Sent. 32. 1. 2 ad 2; 3 Sent. 40. 1. 3 c; Verit. 23. 6 ob. 3; Verit. 28. 3 c; et passim. — (b), **iustitia fidei seu generalis**, *justice from faith* or *general justice*, i.e., the state of sanctifying grace. Iustitia hic sumitur pro iustitia generali, quae est rectitudo animae in comparatione ad Deum et ad proximum et unius potentiae ad aliam, et dicitur iustitia fidei, quia in iustificatione primus motus est fidei, 1 Sent. 2 exp. — (c), **iustitia generalis**, see *iustitia fidei*. Sed iustitia generalis sufficienter ordinat hominem circa omnia quae ad alterum sunt, SS. Q. 58. Art. 7 ob. 1. Cf. PS. Q. 100. Art. 12; SS. Q. 58. Art. 5 (passim); SS. Q. 58. Art. 6 (passim); SS. Q. 58. Art. 8 (bis); SS. Q. 61. Art. 2; et passim. — (d), **iustitia gratiae**, see *iustitia adquisita*. — (e), **iustitia gratuita**, see *iustitia adquisita*. — (f), **iustitia infusa**, see *iustitia adquisita*. — (g), **iustitia innata**, see *iustitia adquisita*. — (h), **iustitia legalis** and **iustitia moralis**, *the legal* and *the moral* or *virtuous justice*. Per quam legem non ex amore, sed timore servat, Phil. 3. 2. Cf. *iustitia legalis* under (1). — (i), **iustitia moralis**, see *iustitia legalis*. — (j), **iustitia naturalis**, see *iustitia legalis*. Voluntas humana ex communi condicto potest aliquid facere iustum in his quae secundum se non habent aliquam repugnantiam ad naturalem iustitiam, SS. Q. 57. Art. 2 ad 2. — (k), **iustitia originalis**, *the original justice*. Iustitia autem originalis, in qua primus homo conditus fuit, fuit accidens naturae speciei non quasi ex principiis speciei causatum, sed tantum sicut quoddam donum divinitus datum toti naturae, PP. Q. 100. Art. 1 c; originalis iustitia fuit quoddam donum datum humanae naturae, non personae, Mal. 4. 4 a 5. Cf. PP. Q. 100. Art. 1 ad 2; PS. Q. 82. Art. 3 c; PS. Q. 85. Art. 5 c; PT. Q. 13. Art. 3 ad 2; C. G. 4. 52; 2 Sent. 20. 2. 3 c; 2 Sent. 32. 1. 2 ad 2; Comp. 1. 187; Hebr. 9. 5; et passim. — (l), **iustitia praesens**, *the present justice* or *that taking place in the present*. Aliqui dicuntur esse scripti in libro vitae, in quantum homines opinantur eos ibi scriptos propter praesentem iustititiam quam in eis vident, PP. Q. 24. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 7; PT. Q. 88. Art. 1. — (m), **iustitia publica**, *public justice*. Iustitia publica est ex fide, per quam tota ecclesia iustificatur, Pot. 6. 9 ad 13. Cf. PP. Q. 110. Art. 4 (bis); SS. Q. 66. Art. 8; SS. Q. 73. Art. 2; SS. Q. 89. Art. 7; Pot. 6. 9 ob. 13; et passim. — (n), **iustitia salutaris**, *the salutary justice* or *that promoting health*. Antea vero dari oportuit populo ex quo Christus erat nasciturus legem praeparatoriam ad Christi susceptionem, in qua quaedam rudimenta salutaris iustitiae continentur, PS. Q. 91. Art. 5 ad 2. — (o), **iustitia vera**, *true justice*. Sed infusa causatur ab ipso Deo per eius gratiam; et haec est vera iustitia de qua nunc loquimur, secundum quam aliquis dicitur iustus apud Deum, PS. Q. 100. Art. 12 c. Cf. PS. Q. 61. Art. 4, in quot.; SS. Q. 23. Art. 7 (bis); SS. Q. 30. Art. 1; SS. Q. 80. Art. 1. — (3), iustitia potest accipi, . . ., prout est in actu, . . ., secundum quod opera iustitiae operatur, PS. Q. 100. Art. 12 c; ita etiam ipsae caeremoniae iustitiae carnis dicuntur ab ipso Apostolo, PS. Q. 103. Art. 2 c; sacramenta veteris legis dicuntur iustitiae carnis, PT. Q. 72. Art. 5 ad 3; quod eum iuste fit, interdum iustitia dicitur, C. G. 4. 12. Cf. PP. Q. 21. Art. 1; SS. Q. 58 pr.; SS. Q. 58. Art. 3; SS. Q. 59. Art. 1; SS. Q. 60. Art. 2 (bis); et passim. — (4), sicut Augustinus dicit, . . ., "non videtur esse lex quae iusta non fuerit," unde inquantum habet de iustitia, in tantum habet de virtute legis, PS. Q. 95. Art. 2 c; iudex autem dicitur quasi "ius dicens"; ius autem est obiectum iustitiae, SS. Q. 60. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 57 pr.; SS. Q. 57. Art. 1 (ter); SS. Q. 57. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 2; et passim. — Kinds of *iustitia* in this sense are: (a), **iustitia animata** and **iustitia inanimata**, *the animate* or *living justice*, i.e., the judge (cf. *iustum animatum* under *iustum*), and *the inanimate* or *lifeless justice*. Sed iustitia animata est melior quam inanimata quae legibus continetur, PS. Q. 95. Art. 1 ob. 2; iudicium pertinet ad veritatem sicut ad regulam iudicii; sed ad hominem qui est veritate imbutus pertinet, secundum quod est unum quodammodo cum ipsa veritate, quasi quaedam lex et quaedam iustitia animata, PT. Q. 59. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 95. Art. 1 ad 2; SS. Q. 60. Art. 1, in quot.; SS. Q. 67. Art. 3, in quot. — (b), **iustitia inanimata**, see *iustitia animata*. — (c), **iustitia naturalis**, *the natural justice*. Ideo contra iustitiam naturalem esset si tales pueri invitis parentibus baptizarentur, PT. Q. 68. Art. 10 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 12 c; C. G. 2. 29. — (5), secundum hoc iustitia Dei respicit decentiam ipsius, secundum quam reddit sibi quod sibi debetur, . . ., ideo iustitia quandoque dicitur in Deo condecentia suae bonitatis, quandoque vero retributio pro meritis, PP. Q. 21. Art. 1 ad 3; alio modo (iustitia dicitur) quasi similitudinarie, quae respicit debitum ex parte dantis; aliquid enim decet dantem dare, quod tamen non habet recipiens debitum recipiendi, et sic iustitia est decentia divinae bonitatis, 4 Sent. 15. 1. 3. 4 c; large tamen iustitia accepta potest dici in creatione rerum iustitia, inquantum divinam condecet bonitatem, C. G. 2. 28. Cf. PP. Q. 21. Art. 4; SS. Q. 69. Art. 1 (bis); SS. Q. 77. Art. 3; PTS. Q. 41. Art. 4; 1 Sent. 43. 2. 2 ad 4; et passim. — One kind of *iustitia* in this sense is: **iustitia publicae honestatis**, *the propriety of public decorum*. "Publicae honestatis iustitia," in qua est propinquitas duarum personarum ratione tertiae per sponsalia iunctae, PTS. Q. 50. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 55. Art. 4 (passim); PTS. Q. 55. Art. 5 (bis); 4 Sent. 34. 1. 1 c; 4 Sent. 41. 1. 1. 4 c and ad 3. — (6), utrum iustitia eius veritas dici posset, PP. Q. 21 pr.; iustitia igitur Dei, quae constituit ordinem in rebus conformem rationi sapientiae suae, quae est lex eius, convenienter veritas nominatur, PP. Q. 21. Art. 2 c; quia voluntas est appetitus rationalis, ideo rectitudo rationis, quae veritas dicitur, voluntati impressa, propter propinquitatem ad rationem nomen retinet veritatis; et inde est quod quandoque iustitia veritas vocatur, SS. Q. 58. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 16. Art. 4; PP. Q. 21. Art. 4; SS. Q. 58. Art. 4; SS. Q. 80. Art. 1; PTS. Q. 11. Art. 5; et passim.

iusto, āre, 1, *v. a.*, *to make just, adjust*. Importat enim aequalitatem quamdam, ut ipsum nomen demonstrat; dicuntur enim vulgariter ea quae adaequantur, iustari, SS. Q. 57. Art. 1 c.

iustus, a, um, *adj., just, right, upright, righteous*, synonym of *debitus, ius*, and *iustitia*, the opposite of *iniustus*. In hoc etiam quod iusti puniuntur in hoc mundo, PP. Q. 21. Art. 4 ad 3; in rebus autem humanis dicitur esse aliquid iustum ex eo, quod est rectum secundum regulam rationis, PS. Q. 95. Art. 2 c; iustum quod scilicet est obiectum iustitiae, 5 Eth. 1 a; iustum est medium inter damnum et lucrum, 5 Eth. 6 h. Cf. PP. Q. 25. Art. 5; SS. Q. 57. Art. 1 c; SS. Q. 57. Art. 2 ob. 2 and c; 5 Eth. 7 f; 5 Eth. 12 a; et passim. On **aestimatio iusta**, see *aestimatio*; on **dominium iustum**, see *dominium*; on **lex iusta**, see *lex*; on **politia iusta**, see *politia*; on **regimen iustum**, see *regimen*; on **vindicta iusta**, see *vindicta*. — Kinds of *iustus* are: **iustus aequalis** and **iustus legalis**, the δίκαιος ἴσος and δίκαιος νόμιμος of Aristotle (Eth. Nic. V. 1, 1129. a. 33 f.), *the just striving after equal* or *equal measure of good* and *bad*, and *the just conformable to law* and *existing on conformity with the laws*. Iustus dicitur dupliciter: uno modo dicitur iustus legalis, id est, ille qui est observator legis, alio modo dicitur iustus aequalis, qui scilicet vult aequaliter habere de bonis et malis, 5 Eth. 1 h and 2 f. — **iustum**, i, *n., that which is right* or *just, justice, right*, synonym of *ius*. Propter hoc specialiter iustitiae prae aliis virtutibus determinatur secundum se obiectum, quod vocatur iustum; et hoc quidem est ius, (c), . . ., inde est quod "iustum" secundum perfectam rationem non possumus reddere Deo; et propter hoc non dicitur proprie "ius" lex divina; sed "fas," quia videlicet sufficit Deo ut impleamus quod possumus, SS. Q. 57. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 25. Art. 5; PP. Q. 65. Art. 2; PS. Q. 52. Art. 1; SS. Q. 57. Art. 1 (ter); SS. Q. 57. Art. 4; et passim. — Kinds of *iustum* in the sense of the *just* or *justice* are: (a), **iustum aequale** and **iustum legale**, the δίκαιον ἴσον and the δίκαιον νόμιμον of Aristotle (Eth. Nic. V. 1, 1129. a. 34.), *the just containing like* or *an equal measure of good* and *bad* and *that corresponding to the positive law*. Cf. *iustum legale*, and *iustus aequalis* above. Unde iustum legale non potest esse aliquod praeter caeremonalia et iudicialia praecepta, PS. Q. 99. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 99. Art. 5 c; SS. Q. 80. Art. 1 c; 3 Sent. 33. 3. 4. 5 c; 5 Eth. 1 h, 2 a, 3 h and i, 4 e, 6 d, 12 a and c; 8 Eth. 13 f; et passim. — (b), **iustum aliqualiter seu secundum quid seu quoddam** and **iustum simpliciter**, *justice in a certain way* or *according to something* or *certain species of justice* and *the simple* or *absolute justice*. Iustum autem secundum quid dicitur quod est inter illos quorum unus est sub potestate alterius, sicut servus sub domino, filius sub patre, uxor sub viro, PT. Q. 85. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 57. Art. 4 c; 4 Sent. 14. 1. 1. 5 c; 5 Eth. 2 a, 11 c-f and k-m and 8 a. — (c), **iustum animatum**, the δίκαιον ἔμψυχον of Aristotle (Eth. Nic. V. 1. 1132a. 22), *the animate* or *living justice*, i.e., *the judge*. Nam iudex debet esse quasi quoddam iustum animatum, ut scilicet mens eius totaliter a iustitia possideatur, 5 Eth. 6 h. Cf. PS. Q. 95. Art. 1; SS. Q. 58. Art. 1 ad 5. — (d), **iustum apparens, iustum similitudinarium**, and **iustum verum**, *the apparent, the improper*, and *the true justice*. Cf. Mal. 12. 4 c; 5 Eth. 17 q. — (e), **iustum civile seu politicum seu politicum proprie dictum seu politicum simpliciter** and **iustum oeconomicum**, *the proper* or *simple civic* or *political justice* and *the domestic justice* or *that current in the family*. Simpliciter quidem iustum est inter aequales, eo quod iustitia est aequalitas quaedam, quod ipse vocat iustum politicum vel civile, eo quod omnes cives aequales sunt quantum ad hoc quod immediate sunt sub principe, sicut liberi existentes, PT. Q. 85. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 57. Art. 4 c; 3 Sent. 33. 3. 4. 5 ob. 1; 4 Sent. 46. 1. 1. 1 ad 4; 5 Eth. 11 c-f; 12 a-l, and 17 q. — (f), **iustum commutativum** and **iustum distributivum**, *the justice that guides exchange* or *trade among equals* and *that guides distribution by the superior to his inferiors* or *the justice in exchange* and *that in distribution of rewards* and *punishment*. Et sic contrapassum est commutativum iustum, SS. Q. 61. Art. 4 c. Cf. 5 Eth. 6 c and g, 7 a, 8 b and g, 10 c. — (g), **iustum dispensativum seu dominativum, iustum paternum** and **iustum uxorium**, *the right of the master* or *administrator, the right of the father* and *that of the husband*, i.e., the right wh belongs to a master or superior over his servants, to a father o his children, and to a husband over his wife. Cf. SS. Q. 57. Art. 3 Sent. 33. 3. 4. 5 ob. 1 and c; 4 Sent. 14. 1. 1. 5 c; 4 Sent. 46. 1. 1 ad 4; 5 Eth. 11 d-f and k-m; 17 g. — (h), **iustum distributiv** see *iustum commutativum*. Distributivum iustum est bonor communium, SS. Q. 61. Art. 1 ob. 4, in quot. — (i), **iust dominativum**, see *iustum dispensativum*. Non ergo debet aliquod speciale "ius" vel "iustum dominativum" vel "paternu cum dominus et pater pertineant ad domum, (ob. 2), . . ., et patris ad filium non est comparatio, sicut ad simpliciter iust sed quoddam iustum, scilicet paternum; et eadem ratione inter dominum et servum, sed est inter eos dominativum iust SS. Q. 57. Art. 4 c. — (j), **iustum humanum**, *human right* or *ju* Cf. 5 Eth. 12 f. — (k), **iustum legale**, see *iustum aequale*. P tres partes iusti legalis, quod est ius positivum, PS. Q. 96. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 90. Art. 2, in quot.; PS. Q. 95. Art. 2, in qu PS. Q. 99. Art. 5; SS. Q. 57. Art. 2, in quot. — (l), **iustum le seu secundum legis positionem** and **iustum naturale seu secund naturam**, *the legal right* or *that determined by law* or *given in w* (alia vero sunt per industriam hominum excogitata, quae dicun hic iusta legalia, 5 Eth. 12 b) and *the natural right* (quod nat menti humanae indidit, 5 Eth. 12 a). Cf. PS. Q. 99. Art. 5; PS 100. Art. 8 ad 1; SS. Q. 57. Art. 2 c; SS. Q. 60. Art. 5 c; 3 Sent. 1. 4 ad 2; 5 Eth. 12 a-f and 16 c-h. — (m), **iustum morale**, *moral right*. Debitum autem morale est quod aliquis debet honestate virtutis, SS. Q. 80. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 99. Art. 5 c — (n), **iustum naturale**, see *iustum legale*. Cf. PS. Q. 100. Art (bis); SS. Q. 57. Art. 3; SS. Q. 60. Art. 5; PTS. Q. 65 Art. 2. — **iustum oeconomicum**, see *iustum civile*. Ideo inter eos (virum uxorem) non est etiam simpliciter politicum iustum, sed ma iustum oeconomicum, SS. Q. 57. Art. 4 c. — (p), **iustum par culare seu particulare dictum**, *the particular right*, i.e., that ri which applies to individual persons. Cf. 5 Eth. 3 k and 12 i. — (g), **iustum paternum**, see *iustum dispensativum*. — (r), **iust politicum seu politicum proprie dictum seu politicum simplic** see *iustum civile*. — (s), **iustum populare**, *the right of the peo* Cf. 6 Pol. 2 b and m. — (t), **iustum positivum**, see *iustum leg* — (u), **iustum quoddam**, see *iustum aliqualiter*. — (v), **iust secundum dignitatem**, *the right according to dignity*. Cf. 5 E 4 g; 8 Eth. 11 f; 6 Pol. 2 b. — (w), **iustum secundum legis posi nem**, see *iustum legale*. — (x), **iustum secundum naturam**, *iustum legale*. — (y), **iustum secundum quid**, see *iustum ali liter*. Cf. also PS. Q. 114. Art. 1. — (z), **iustum sententiale**, *judicial right*. Sententialia vero iusta sunt applicationes iusto legalium ad particularia facta, 5 Eth. 12 c. — (a^2), **iustum sim tudinarium**, see *iustum apparens*. — (b^2), **iustum simpliciter**, *iustum aliqualiter*. Iudicium enim divinum est simpliciter iust SS. Q. 61. Art. 4 ob. 1. Cf. PS. Q. 105. Art. 4; PS. Q. 114. Art SS. Q. 57. Art. 4 (ter); SS. Q. 120. Art. 1; PT. Q. 85. Art. 3. — (c^2), **iustum verum**, see *iustum apparens*. — (d^2), **iustum vin cativum**, *the avenging right* or *the right of punishment*. Ira autem appetit malum eius contra quem irascitur, non inquant est malum, sed inquantum habet quamdam rationem boni, scil prout aestimat illud esse iustum, inquantum est vindicativu PS. Q. 46. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 46. Art. 7 c; PS. Q. 47. Art. PS. Q. 47. Art. 2; PS. Q. 84. Art. 4 ad 3; Mal. 12. 2 c, 3 ad 10, a 4 c. — **iustē**, *adv., rightly, justly, equitably, duly*. Lex praecip . . ., ut homo iuste ea quae iusta sunt exequatur, PTS. Q. 36. A 5 c; nomen throni attribuitur angelis ratione illius iudicii q Deus semper exercet omnia iustissime gubernando, PTS. Q. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 62. Art. 6 (ter); PTS. Q. 72. Art. PTS. Q. 88. Art. 4; PTS. Q. 89. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 4; passim.

iuvāmen, inis, *n., help, aid, assistance*. Unde patet quod non direc

meruerunt illud iuvamen suffragiorum; sed per merita praecedentia se habilitaverunt ut fructum suffragiorum susciperent, PTS. Q. 71. Art. 12 ad 2; iuvamen suffragiorum non cadit directe sub merito, et simpliciter, sed quasi sub conditione, PTS. Q. 71. Art. 14 ad 1.

iuvāmentum, i, *n., help, aid, assistance.* Ex effectu autem est aliquod testimonium magni ponderis propter iuvamentum vel nocumentum ab eo proveniens, SS. Q. 144. Art. 3 c; et ideo ex hoc quod aliquis sumit corpus Christi, vel etiam plures, non accrescit aliis aliquod iuvamentum, PT. Q. 79. Art. 7 ad 3.

iuvenilis, e, *adj., of* or *belonging to youth, youthful, juvenile.* The fourth of the six ages of man, between adolescence and maturity. Videtur quod non omnes resurgent in eadem aetate scilicet iuvenili, . . ., ergo senes non resurgent in aetate iuvenili, (ob. 1), . . ., ergo impossibile est eos qui maioris aetatis fuerunt, ad aetatem iuvenilem reduci, (ob. 2), . . ., magis decet quod resurgant in aetate puerili quam iuvenili, (ob. 3), . . ., sed Christus resurrexit in aetate iuvenili, . . ., ergo et alii in aetate iuvenili resurgent, (a), . . ., sed natura humana perfectissimum statum habet in aetate iuvenili, (a), . . ., et ideo in utrisque reducetur humana natura per resurrectionem ad statum ultimae perfectionis, qui est in iuvenili aetate, (c), . . ., unde Adam dicitur in aetate iuvenili formatus, (ad 2), . . ., deducetur quam habet in aetate iuvenili, PTS. Q. 81. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 156. Art. 3, in quot.; PT. Q. 46. Art. 9 (passim).

iuvenis, is, *adj.,* (comp. iunior) *young.* Senes invident iunioribus, et illi qui multum expenderunt ad aliquid consequendum, SS. Q. 36. Art. 1 ad 4; similiter posset indifferenter senior iuniorem, vel iunior seniorem adoptare, (ob. 5), . . ., et ideo iunior non potest adoptare seniorem; sed oportet secundum leges quod adoptatus sit in tantum adoptante iunior, PTS. Q. 57. Art. 1 ad 5. Cf. SS. Q. 67. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 63. Art. 1. — **iuvenis,** is, *comm., one who is in the flower of his* or *her age* (mostly of persons older than *adolescentes* and younger than *seniores,* i.e., between twenty and forty), *a young person, a young man.* Sed iuvenes et ebrii deficiunt a firmitate, (ob. 1), . . ., iuvenes enim multum habent de futuro, et parum de praeterito, . . ., iuvenes etiam propter caliditatem naturae habent multos spiritus, . . ., et ideo iuvenes sunt animosi et bonae spei, . . ., unde et iuvenes propter inexperientiam impedimentorum et defectuum, (c), . . ., in iuvenibus et in ebriis licet non sit firmitas secundum rei veritatem, (ad 1), . . ., iuvenes et ebrii habent quidem infirmitatem secundum rei veritatem, PS. Q. 40. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 47. Art. 14 (passim); SS. Q. 55. Art. 3; SS. Q. 149. Art. 4 (bis); PT. Q. 80. Art. 12; PTS. Q. 8. Art. 7; PTS. Q. 57. Art. 1 (passim); et passim.

iuventas, ātis, *f., the age of youth, youth.* Sed iuventas et ebrietas quamdam infirmitatem habent adiunctam, PS. Q. 40. Art. 6 ob. 2.

iuventus, ūtis, *f., the age of youth* (from the twentieth to the fortieth year), *youth,* (2) transf., *young persons, youth.* — (1), quae Christus ei magis demonstrabat, propter eius iuventutem et puritatem, PP. Q. 20. Art. 4 ad 3; videtur quod iuventus et ebrietas non sint causa spei, (ob. 1), . . ., sed iuventus et ebrietas quamdam infirmitatem habent adiunctam, (ob. 2), . . ., ergo iuventus non est causa spei, (ob. 3), . . ., iuventus est causa spei propter tria, PS. Q. 40. Art. 6 c; sicut tempore senectutis spiritualem nativitatem consequi, ita tempore iuventutis vel pueritiae consequi perfectam aetatem, PS. Q. 72. Art. 8 c; quaedam enim in iuventute sunt steriles, quae processu temporis sunt foecundae, PTS. Q. 64. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 4. Art. 2 (bis): PS. Q. 72. Art. 7; SS. Q. 189. Art. 1; PT. Q. 1. Art. 6 (ter). — (2), ibi tot pueri et puellae, ibi iuventus multa, et omnis aetas, et graves viduae, et virgines anus, SS. Q. 189. Art. 10 ad 3.

iuvo, āre, iūvi, iūtum, 1, *v. a.* and *n., to help, aid, assist, support, benefit.* Per quam etsi non iuventur quantum ad hoc quod vitam aeternam bonis operibus mereantur, iuvantur tamen quantum ad hoc quod ab aliquibus malis retrahuntur, PP. Q. 113. Art. 4 ad 3; sicut visio ex potentia visiva et qualitate oculi per quam iuvatur vel impeditur, PS. Q. 17. Art. 7 c; sed miles in bello magis debet iuvare extraneum commilitonem quam consanguineum hostem, SS. Q. 31. Art. 3 ob. 2; si enim medicus statim a principio aegritudinis medicinam daret infirmo, minus proficeret, vel magis laederet quam iuvaret, PT. Q. 1. Art. 5 ad 1; ergo nos multo fortius petere debemus a sanctis qui sunt in patria, ut nos iuvent orationibus suis ad Deum, PTS. Q. 72. Art. 2 a; sunt tamen in statu merendi aliis, vel potius ex merito praecedenti alios iuvandi, PTS. Q. 72. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 23. Art. 8 (passim); PS. Q. 21. Art. 3; PS. Q. 33. Art. 3; SS. Q. 77. Art. 1 (passim); SS. Q. 83. Art. 8 (passim); PTS. Q. 71. Art. 13 (passim); et passim.

iuxtā, *adv.* and *prep.,* (I) *adv., near, nigh to,* (II) *prep.,* (1) lit. of place, *very near, close to, near to, hard by,* (2) transf., (a) *about, close to,* (b) *next to, beside,* (c) *like, almost the same,* (d) *according to,* (e) *along with, together with.* — (I), ut primo mens hominis in seipsa ordinetur; secundo vero ordinetur ad ea quae sunt iuxta; tertio vero ad ea quae sunt infra, PS. Q. 70. Art. 3 c. — (II) (1), a quodam oppido iuxta Romam, quod Caere vocabatur, PS. Q. 99. Art. 3 c; sicut nec ille qui ex subito motu irae aliquem occidit iuxta se sedentem, SS. Q. 13. Art. 2 ad 3; Adam vero sepultum iuxta Hebron et Arbee, PT. Q. 46. Art. 10 ad 3. Cf. PP. Q. 99. Art. 1; SS. Q. 2. Art. 6, in quot.; PT. Q. 28. Art. 3 (bis); PT. Q. 36. Art. 5, in quot.; PT. Q. 83. Art. 6, in quot. — (II) (2) (a), si aliqui iuxta aetatem pubertatis, quamvis ante eam, contrahant per verba de praesenti, PTS. Q. 43. Art. 2 ob. 7. — (II) (2) (b), peccata venialia non dicuntur superaedificari spirituali fundamento, quasi directe supra ipsum posita, sed quia ponuntur iuxta ipsum, PS. Q. 89. Art. 2 ad 1. — (II) (2) (c), primus modus est iuxta fluxum lineae a puncto, . . ., secundus modus est iuxta emissionem radiorum a sole, . . ., tertius modus est iuxta characterem seu impressionem a sigillo, . . ., quartus modus est iuxta immissionem bonae voluntatis a Deo, . . ., quintus modus est iuxta exitum accidentis a substantia, . . ., sextus modus est iuxta abstractionem speciei a materia, . . ., septimus modus est iuxta excitationem voluntatis a cogitatione, PP. Q. 42. Art. 2 ob. 1. — (II) (2) (d), et iuxta Ieremiam muri primum rupti sunt civitatis, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2; et verbo tenus peccata sua confitetur sacerdoti absolventi, et iuxta eius arbitrium satisfacit, PT. Q. 84. Art. 8 c; et ideo affinitas non habet gradus per se, sed sumptos iuxta gradus consanguinitatis, PTS. Q. 55. Art. 7 ad 1. Cf. PP. Q. 90. Art. 1; PT. Q. 18. Art. 1, in quot.; PT. Q. 18. Art. 6; PT. Q. 28. Art. 1, in quot.; PT. Q. 34. Art. 3, in quot.; PT. Q. 55. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 55. Art. 8. — (II) (2) (e), nec etiam iuxta Christum debemus admittere doctrinam gentilium ad lasciviam provocantem, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7. — The following phrase is frequently used: **ponere aliquid iuxta se,** *to put something side by side* or *in juxtaposition.* Quia scilicet per hoc amittimus bonam opinionem quam de nobis habebant, et etiam quia contraria iuxta se posita maiora videntur, SS. Q. 144. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 76. Art. 4; PS. Q. 42. Art. 5; PS. Q. 48. Art. 3; PT. Q. 76. Art. 4; PTS. Q. 37. Art. 4; PTS. Q. 94. Art. 1.

K

Kalendae, ārum, *f., the Calends, the first day of the month.* Ergo cum natus fuerit in profundo hiemis, id est, octavo Kalendas ian., PT. Q. 35. Art. 8 ob. 3.

kumibilis, e, *adj., niggardly.* Philosophus ponit multa genera vitiorum pertinentium ad avaritiam, quam nominat illiberalitatem, videlicet parcos, tenaces, kumibiles, illiberales operationes ope-

rantes, et de meretrici pastos, et usurarios, aleatores, et mortuorum spoliatores, et latrones, SS. Q. 118. Art. 8 ob. 4.

Kyrie, used with *eleison* Κύριε ἐλέησον *Lord have mercy,* an ancient ejaculation used in the Roman rite before the Gloria of the Mass as triple formula before and after triple *Christe eleison,* in hours of Divine Office, in the litany of the Saints, and elsewhere; frequently in other rites without *Christe eleison.* Dum misericordia petitur, dicendo *Kyrie eleison,* ter quidem pro persona Patris, ter autem pro persona Filii, cum dicitur: *Christe eleison,* et ter pro persona Spiritus sancti, cum subditur: *Kyrie eleison,* contra triplicem miseriam, ignorantiae, culpae et poenae, PT. Q. 83. Art. 4 c.

L

Laban, *m., indecl., Laban,* Biblical Patriarch, son of Bathuel, lived at Haran, Mesopotamia, in the eighteenth century B.C. He gave successively two daughters, Lia and Rachel, in marriage to his nephew Jacob, under condition to serve him during fourteen years. Laban dixit ad Iacob: os meum es, et caro mea, PTS. Q. 54. Art. 1 ob. 4.

lābes, is, *f., a stain, deformity, blemish, downfall,* used *fig.* Tanta est labes huius peccati, quod humilitatem deprecandi subire non potest, SS. Q. 14. Art. 3 a, in quot.; non mediocris animi est fortitudo, . . ., avaritiam fugat tanquam labem quamdam, SS. Q. 123. Art. 2 ob. 2, in quot.; tanta est labes illius peccati, ut deprecandi humilitatem subire non possit, PT. Q. 86. Art. 1 ad 2, in quot.

lābilitas, ātis, *f., lability, frailty,* the state of being labile, or liable to slip, fall or apostatize. Tum propter Dei magnitudinem cuius testimonium invocatur, tum etiam propter labilitatem linguae humanae, cuius verba iuramento confirmantur, SS. Q. 89. Art. 3 ad 3; ordinatur, . . ., Eucharistia contra labilitatem animi ad peccandum, PT. Q. 65. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 70. Art. 4.

lābiliter, *adv., glidingly,* used in the S.T. only in quot. Aqua est labiliter fluxa terra stabiliter fixa, PP. Q. 69. Art. 1 ad 1, in quot.

labium, ii, *n.,* (1) *a lip,* (2) *a laver,* a large vessel of bronze in which the priests washed their hands and feet before sacrifices. — (1), ille angelus qui missus est ad purgandum labia prophetae, fuit de inferioribus angelis, . . ., id est, incendens aequivoce, propter hoc quod venerat ad incendendum labia prophetae, . . ., sic igitur unus de Seraphim dictus est purgasse incendio labia prophetae, non quia hoc ipse immediate fecerit, PP. Q. 112. Art. 2 ad 2; tremit etiam labium inferius et tota inferior mandibula propter continuationem ad cor, PS. Q. 44. Art. 3 ad 3; sed quam cito labiis peccatoris contingitur, tam cito sub speciebus sacramentalibus desinit esse corpus Christi, PT. Q. 80. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 91. Art. 3; SS. Q. 77. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 5 (bis); PTS. Q. 32. Art. 6. — (2), ut fieret labium aeneum cum basi sua ad lavandum manus et pedes sacerdotum, qui ingressuri erant tabernaculum, PS. Q. 102. Art. 5 ob. 8.

lābor, i, lapsus, *3, v. dep. n.,* used *fig.,* (1) *to fall* into heresy, sin, lying, hypocrisy, avarice, error, etc., used with *in* and *acc.,* and *absol.,* (2) *to slip,* or *fall away from* a thing. — (1), sed si quis falsum opinaretur circa notiones, considerans quod ex hoc sequatur aliquid contrarium fidei, in haeresim laberetur, PP. Q. 32. Art. 4 c; sed angeli Dei sancti nullo modo sic labi ante diluvium potuerunt, PP. Q. 51. Art. 3 ad 6; plurimi in mendacium labuntur, SS. Q. 88. Art. 1 c; quia quo aliquis est magis deficiens, eo magis indiget adminiculo exteriorum rerum, et ideo magis in avaritiam labitur, SS. Q. 118. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 39. Art. 3; SS. Q. 162. Art. 6; SS. Q. 165. Art. 2; PTS. Q. 9. Art. 2; PTS. Q. 17. Art. 1; PTS. Q. 59. Art. 1; et passim. — (2), quia vero ea quae verbo tenus dicuntur, facile labuntur a memoria, SS. Q. 68. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 1.

labor, ōris, *m.,* (1) *lit., labor, toil, exertion,* (2) *in partic., fatigue, distress, trouble, pain, toil.* (3) *plural,* (a) with *bonis, good works,* works by which we satisfy God for our sins, like prayer, alms, and fasting, especially designated in Scripture and recommended by the Holy Fathers, (b) *labours, work done,* that which requires effort or exertion. — (1), requies motui opponitur, vel labori, qui interdum causatur ex motu. sed Deus immobiliter et absque labore sua opera produxit, (ob. 2), . . ., quies proprie opponitur motui, et per consequens labori qui ex motu consurgit, (c), . . . requies non opponitur labori sive motui, PP. Q. 73. Art. 2 ad 2; nam quantum ad servos instituit ut modeste tractarentur, et quantum ad labores, ne scilicet immoderatis laboribus affligerentur, PS. Q. 105. Art. 4 c; si quis enim cupiditatem nominare amorem laboris, quia propter cupiditatem homines laborant, non recte nominant; non enim cupidi laborem quaerunt sicut finem, SS. Q. 19. Art. 3 c; sed de iustis laboribus propriis unusquisque eleemosynam facere debet, SS. Q. 32. Art. 8 a; et tamen validus corpore existens, non legitur de labore manuum quaesivisse victum, (a), . . ., solent enim tales delicatius educati laborem operum corporalium sustinere non posse, . . ., aliqui veniunt, et ex vita rusticana et ex opificum exercitatione, et plebeio labore SS. Q. 187. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 65. Art. 6; SS. Q. 59. Art. 1; SS. Q. 71. Art. 4 (passim); PTS. Q. 84. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 2; et passim. — (2), acedia vero est quaedam tristitia qua homo redditur tardus ad spirituales actus propter corporalem laborem, PP. Q. 63. Art. 2 ad 2; quaerunt autem homines in concupiscentiis et delectationibus mundi habere consolationem contra praesentis vitae labores, PS. Q. 69. Art. 4 c; puta cum aliquis vult non ire ad ecclesiam, vitans laborem, PS. Q. 71. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 3; PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 136. Art. 5; SS. Q. 140. Art. 2 (bis); App. Q. 1. Art. 1; et passim. — (3) (a), et ideo sublata spe irrefrenate homines labuntur in vitia, et a bonis laboribus retrahuntur, SS. Q. 20. Art. 3 c. — (3) (b), unde et ipsae segetes labores dicuntur, inquantum propter eas laboratur, vel labore acquiruntur, PTS. Q. 96. Art. 3 ad 3.

labōriōsus, a, um, *adj.,* (1) *attended with much labor, laborious, toilsome, wearisome, difficult, irksome, troublesome,* (2) *inclined to labor, laborious, industrious.* — (1), nec tamen illa operatio esset laboriosa sicut post peccatum, PP. Q. 102. Art. 3 c; opus aliquod potest esse laboriosum et difficile dupliciter, . . ., unicuique enim est laboriosum et difficile quod non prompta voluntate facit, PS. Q. 114. Art. 4 ad 2; et etiam est quaedam distributio laboriosorum operum et recompensatio, SS. Q. 61. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 32. Art. 1; PS. Q. 44. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 26. Art. 10; SS. Q. 35. Art. 2 (bis); SS. Q. 123. Art. 3 (bis); et passim. — (2), nullo enim modo decet ut in ea vita ubi senatores fiunt laboriosi, ibi fiant opifices otiosi, SS. Q. 187. Art. 4 c.

labōro, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.,* (1) *to labor, take pains, exert one's self, strive,* (2) *to suffer, to labor under, to be oppressed, afflicted,* or *troubled with.* — (1), sed indirecte vel per accidens, puta cum aliquis non vult laborare in studio, PS. Q. 76. Art. 4 c; in quo agricolae vel opifices laborant, (ob. 2), . . ., sed apostoli manibus propriis laborabant, (ob. 5), . . ., apostoli manibus laboraverint, SS. Q. 187. Art. 3 ad 5; unde et ipsae segetes labores dicuntur, inquantum propter eas laboratur vel labore acquiruntur, PTS. Q. 96. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 108. Art. 2; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 168. Art. 2 (passim); SS. Q. 169. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 8; et passim. — (2), unde Philosophus comparat intemperatum qui peccat ex malitia infirmo qui continue laborat; incontinentem autem qui peccat ex passione ei qui laborat interpolate, PS. Q. 78. Art. 4 c; cum quidam suus amicus laboraret febribus, PS. Q. 113.

Art. 3 ob. 1; in operatione autem sub gravi necessitatis fasce laboratur, . . ., ad quam non pertinet sub aliquo fasce laborare, SS. Q. 45. Art. 3 ob. 3. Cf. SS. Q. 26. Art. 10; SS. Q. 182. Art. 2; PTS. Q. 32. Art. 4; PTS. Q. 62. Art. 5. — **labōrans**, antis, *P. a., laboring.* — **laborans agricola,** *the husbandman that labors.* Eis tamen non competit mendicare, quia super illud II ad Timoth. II laborantem agricolam, SS. Q. 187. Art. 5 ob. 5.

lac, lactis, *n.,* (1) *lit., milk,* (2) *fig.,* for something used as spiritual nutriment. — (1), tamen in animo decoquentis ad quamdam crudelitatem pertinere videtur, si lac matris, . . ., adhibeatur ad consumptionem carnium ipsius, (ad 4), . . ., et ideo prohibuit ne coqueretur haedus in lacte matris, PS. Q. 102. Art. 6 ad 8. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 1; PTS. Q. 80. Art. 3. — (2), deinde quasi manibus Ecclesiae portamur, et lacte nutrimur, . . ., et lacte simplicis doctrinae nutrimur proficiendo, . . ., et postea subdit, . . ., quia nuper baptizati in sabbato sancto quasi manibus Ecclesiae gestantur et lacte nutriuntur usque ad Pentecosten, (ob. 4), . . ., quia prius nutritus fui lacte, quod est Verbum caro factum, SS. Q. 189. Art. 1 ad 4.

lacero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to tear to pieces, mangle, rend, lacerate,* (1) *lit.,* (2) *fig.* — (1), item columba non lacerat rostro, quod pertinet ad donum intellectus quo sancti bonas sententias lacerando non pervertunt, haereticorum more, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4; sed quidam martyres graviores passiones et diuturniores sustinuerunt quam Christi, . . ., et de Vincentio, cuius carnes sunt ungulis ferreis laceratae, PT. Q. 46. Art. 6 ob. 1. — (2), sciendum est, inquit, quod ne immoderatis laudibus elevemur, plerumque miro nostri rectoris moderamine detractationibus lacerari permittitur, SS. Q. 115. Art. 1 ob. 3, in quot.

lacerta, ae, *f., a lizard.* Animalia quae vel non habent pedes quibus eleventur a terra, ut serpentes; vel habent breves, quibus parum elevantur ut lacertae et tortucae, . . ., sunt enim quaedam reptilia quadrupedia ut lacertae et formicae, PP. Q. 72. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 5.

lacessītus, a, um, *P. a., attacked, assailed, tormented.* Fuit etiam passus secundum omnem sensum corporeum; secundum tactum quidem, . . ., secundum auditum, lacessitus vocibus blasphemantium et irridentium, PT. Q. 46. Art. 5 c.

lăcrima (lacryma), ae, *f., a tear,* (1) *lit.,* (2) *fig.* — (1), ergo lacrymae quae ex tristitia oriuntur, PS. Q. 32. Art. 4 a; lacrymae et gemitus naturaliter mitigant tristitiam, PS. Q. 38. Art. 2 c; ita lacrymae et gemitus sunt signa tristitiae, (ob. 3), . . ., lacrymae prorumpunt non solum ex tristitia, sed etiam ex quadam affectus teneritudine, SS. Q. 82. Art. 4 ad 3; sed hoc esse non posset, si poenitentia continuaretur, quae consistit in ploratu et lacrymis, (ob. 1), . . ., ploratus et lacrymae ad actum exterioris poenitentiae pertinent, PT. Q. 84. Art. 9 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis); SS. Q. 82. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 1. Art. 1 (bis); PTS. Q. 97. Art. 3 (passim). — The following phrases are used occasionally: **prorumpere in lacrimas,** *to burst into tears.* Sed ex devotione contingit quod aliqui prorumpant in lacrymas, SS. Q. 82. Art. 4 ob. 3. — **fundere in lacrymas,** *to shed tears.* Et beatum Petrum, quando amarissimas lacrymas fudit, utique Dominum negasse poenituit, PT. Q. 89. Art. 3 ad 2. — **emittere lacrymas,** *to pour forth tears.* Cum ergo aliquando contritus non emittat lacrymas corporales pro peccatis, PTS. Q. 3. Art. 1 ob. 2. Cf. PTS. Q. 9. Art. 4. — (2), sed turtur, quae est solitaria, significat secretas orationum lacrymas, PT. Q. 37. Art. 3 ad 4; intelligendum est de lacrymis mentis, PTS. Q. 9. Art. 4 ad 5.

lacrimābilis, e, *adj., tearful.* Dicit quod lacrimabili obsecratione Christum orabant, PT. Q. 52. Art. 2 ad 2, in quot.; secundo progreditur ad dolorem de peccato commisso, et quantum ad hoc dicitur quod debeat esse lacrimabilis, PTS. Q. 99. Art. 4 c. — **lacrimābiliter,** *adv., with tears, mournfully.* Et denuntiat eis lacrimabiliter quod sicut Adam eiectus est de paradiso, PTS. Q. 28. Art. 3 c.

lacrimābiliter, *adv.,* see *lacrimabilis.*

lacrimor, āri, ātus, 1, *v. dep., to weep, shed tears.* Sicut solent homines lacrimari ex pietatis affectu, cum recuperant filios, vel caros amicos, quos existimaverant se perdidisse, SS. Q. 82. Art. 4 ad 3.

lacrimula, ae, *f., a little tear, a crocodile-tear,* used in the S.T. only in quot. Haec verba una falsa lacrimula restinguet, SS. Q. 153. Art. 5 c, in quot.

lacticĭnia, ōrum, *n., a milk-food, a dish prepared with milk* and *eggs.* Videtur quod inconvenienter ieiunantibus indicatur abstinentia a carnibus, ovis et lacticiniis, (ob. 1), . . ., ova et lacticinia ieiunantibus interdicuntur, . . ., unde principalius interdicuntur carnes quam ova vel lacticinia, . . ., interdicuntur universaliter etiam ova et lacticinia, SS. Q. 147. Art. 8 ad 3.

lacto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n., to nourish* at the breast. Manifestum est autem quod ad educationem hominis non solum requiritur cura matris a qua lactatur, SS. Q. 154. Art. 2 c.

lactūca, ae, *f., lettuce.* Amaritudo autem, quam passi fuerant in Aegypto, significabatur per lactucas agrestes, . . ., lactucae autem agrestes addebantur in signum poenitentiae peccatorum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2.

lacūna, ae, *f., a pool, pond.* Aquae enim stantes, quae non continuantur ad principium continue fluens dicuntur mortuae, ut aquae cisternarum et lacunarum, PP. Q. 18. Art. 1 ad 3.

lacus, ūs, *m., the pit, the place of the dead.* Propter quod signanter dicitur Zachar. I X quod eduxit vinctos de lacu in sanguine testamenti sui, PT. Q. 52. Art. 1 ad 2.

laedo, ere, si, sum, 3, *v. a.,* (1) *lit., to wound, injure, damage,* synonym of *saucio, vulnero,* (2) *trop., to trouble, annoy, injure, offend, grieve, hurt.* — (1), sicut qui laedit manum, per consequens laedit hominem, PS. Q. 21. Art. 3 c; sicut si aliquis currens ad occidendum, impingat et laedat sibi pedem, PS. Q. 83. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 2 (ter); PS. Q. 21. Art. 3; SS. Q. 92. Art. 1; PT. Q. 1. Art. 5; PT. Q. 15. Art. 5; et passim. — (2), deinde considerandum est de vitiis oppositis commutativae iustitiae, quae consistunt in verbis quibus laeditur proximus, SS. Q. 67 pr.; nisi forte verbum quod dicitur sit adeo grave, quod notabiliter famam alicuius laedat, et praecipue in his quae pertinent ad honestatem vitae, SS. Q. 73. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 33. Art. 1; SS. Q. 59. Art. 3 (bis); SS. Q. 61. Art. 3 (bis); SS. Q. 65. Art. 4; PTS. Q. 12. Art. 2; et passim. — **laesa maiestas,** *treason.* Sed secundum iustitiam humanam aliquando filii puniuntur pro parentibus, sicut patet in crimine laesae maiestatis, PS. Q. 87. Art. 8 ob. 2. Cf. PS. Q. 81. Art. 2; SS. Q. 108. Art. 4.

laesio, ōnis, *f., a lesion, hurt, injury.* Sicut et nomen lapidis sumptum est a laesione pedis, PP. Q. 59. Art. 1 ad 2; nullo modo impediretur in suo actu per laesionem alicuius corporalis organi, . . ., videmus enim quod impedito actu virtutis imaginativae per laesionem organi, PP. Q. 84. Art. 7 c; puta ex superabundantia calidi vel frigidi, vel ex laesione pulmonis vel hepatis, PS. Q. 82. Art. 2 c; passione quidem corporali patitur per corpori laesionem, PT. Q. 15. Art. 4 c; et ideo sine laesione conscientiae potest iurare se nescire quod scit tantum ut Deus. similiter etiam potest praelatus sine laesione conscientiae dimittere peccatum impunitum, PTS. Q. 11. Art. 1 ad 3; et adhuc plus, quod magis gravat, scilicet matrimonii laesio, . . ., sed quantum ad laesionem matrimonii, quam adulterium fornicationi addit, PTS Q. 62. Art. 4 ad 5. Cf. PP. Q. 97. Art. 2; SS. Q. 92. Art. 1; PT. Q. 15. Art. 5 (passim); PT. Q. 18. Art. 5; PT. Q. 46. Art. 6; PTS. Q. 85. Art. 2; et passim.

laesivus, a, um, *adj., injurious, offensive, harmful.* Utrum amor sit passio laesiva amantis, PS. Q. 28 pr.; sensus sentit et natura refugit laesivum, quod causat dolorem, PS. Q. 39. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 23. Art. 3; PS. Q. 28. Art. 5 (passim); PS. Q. 42. Art. 1; PS. Q. 78. Art. 1; PT. Q. 47. Art. 1; et passim. On **amor laesivus**, see *amor*; on **passio laesiva**, see *passio.*

Laeta, ae, *f., Laeta,* daughter-in-law of Paula, the friend of St. Jerome. She was the daughter of Albinus, a heathen priest. She had one daughter, named Paula after her grandmother. Her husband Toxotius appears to have left the education of the child to his wife who invited the advice of St. Jerome. St. Jerome addresses epistle 107 to her, prescribing the training suitable to form a virgin of Chirst. Dicit enim Hieronymus, Ad Laetam, de instructione filiae, SS. Q. 36. Art. 2 ob. 1.

laetābundus, a, um, *adj., greatly rejoicing, joyful,* used in the S.T. only in quot. Secundum illud Isa. XXXV, vers. 2: germinans germinabit sicut lilium, et exultabit laetabunda et laudans, PT. Q. 35. Art. 6 c, in quot.

laetifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to gladden, cheer, delight.* Sicut quod habet proprietatem laetificandi et contra quasdam infirmitates medicinaliter iuvat, SS. Q. 77. Art. 2 ad 1; et est aliquid quod laetificet, scilicet Dei erga nos benignitas, SS. Q. 82. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 36. Art. 2, in quot.; PT. Q. 74. Art. 5, in quot.

laetitia, as, *f., joy, gladness, cheerfulness,* the opposite of *tristitia.* (Augustinus) ponit delectationem, sive gaudium, vel laetitiam, inter alias passiones animae, PS. Q. 31. Art. 1 a; nam laetitia imponitur a dilatatione cordis, ac si diceretur laetitia, PS. Q. 31. Art. 3 ad 3; laetitia quidem (exprimit) effectum interiorem (gaudii), secundum quod ipse affectus dilatatur quasi roboratus et perfectus ex appetibilis coniunctione, unde et passio gaudii cum dilatatione cordis perficitur; dicitur enim laetitia quasi latitia, 4 Sent. 49. 3. 1. 4 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 81. Art. 2; PS. Q. 25. Art. 2; PS. Q. 30. Art. 2 (bis); PS. Q. 38. Art. 2 (ter); et passim.

laetor, āri, ātus, 1, *v. dep. n., to rejoice, feel joy, be joyful* or *glad* at any thing, used with *de, in* and *abl.* Laetantur autem de vindicta non propter eam, sed propter divinam iustitiam, SS. Q. 83. Art. 8 ad 2; videtur quod beati non laetentur de poenis impiorum. laetari enim de malo alterius ad odium pertinet, . . ., ergo non laetabuntur de miseriis damnatorum, (ob. 1), . . ., ergo beati nullo modo laetantur in poenis damnatorum, (ob. 3), . . ., et sic sancti non laetabuntur de poenis impiorum, (c), . . ., laetari de malo alterius, inquantum huiusmodi pertinet ad odium, non autem laetari de malo alterius ratione alicuius adiuncti. sic autem aliquis de malo proprio quandoque laetatur, PTS. Q. 94. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 79. Art. 2; PS. Q. 39. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 25. Art. 6; SS. Q. 73. Art. 3; SS. Q. 83. Art. 8 (bis); PTS. Q. 71. Art. 13.

laetus, a, um, *adj., joyful, cheerful, glad.* Saepe laeti tristium meminimus, et sani dolorum sine dolore, et inde amplius laeti et grati sumus, PS. Q. 32. Art. 4 c, in quot.; utrum sit laetus vel iratus, sicut nec in artifice refert, PS. Q. 57. Art. 3 c.

Laetus, i, *m., Laetus,* a Christian who quit the monastery of Hippo Regius to resume his position in the world. He wrote to the brethren of the monastery in much doubt and distress of mind, and expressed a wish to hear from Augustine. Augustine addressed epistle 243 to Laetus exhorting him to return to the monastery. Sumptus autem ad turrim aedificandam, ut Augustinus dicit in ep. 243 ad Laetum, SS. Q. 189. Art. 10 ob. 3.

laeva, ae, *f.,* (sc. *manus aut pars*), *the left hand, the left part.* Duo latrones laevae ac dexterae affiguntur, omnem humani generis universitatem vocari ad sacramentum passionis Domini ostendentes, PT. Q. 46. Art. 11 c, in quot.; ad dexteram a laeva transimus, PTS. Q. 96. Art. 4 ob. 4.

lāicālis, e, *adj., laical, laic,* of or pertaining to a layman, as opposed to clerical. Sicut non oportet ut quicumque vult esse clericus, prius in laicali vita exerceatur, SS. Q. 189. Art. 1 ad 2.

lāicātus, ūs, *m., laity, laicality, the state* or *condition of a layman.* Sed illi qui habent aliquos ordines possunt licite redire ad laicatum, (ob. 2), . . ., quantumcumque homo ad laicatum se transferat, PTS. Q. 35. Art. 2 ad 2.

lāicus, a, um, *adj., lay, belonging to the laity, not clerical,* i.e., one who has not received ecclesiastical tonsure. Sicut quibusdam religiosis laicis, vel non habentibus curam animarum, aliquae decimae sunt concessae per modum eleemosynae, SS. Q. 87. Art. 3 ad 3; ut habeat laicam communionem, SS. Q. 100. Art. 6 ad 7. Cf. PT. Q. 67. Art. 3, in quot.; SS. Q. 184. Art. 8 (bis). — **lāicus**, i, *m., a layman, laic,* one not belonging to the clergy. Et ideo sicut masculus laicus potest baptizare, PT. Q. 67. Art. 4 c; sed laicus sanctus est unitus Christo per charitatem, (ob. 2), . . ., laicus iustus unitus est Christo unione spirituali per fidem et charitatem, PT. Q. 82. Art. 1 ad 2; sed si aliquis confiteatur laico in casu necessitatis, (ob. 3), . . ., etiam laicus vicem sacerdotis supplet, (c), . . ., nihilominus confessio laico ex defectu sacerdotis facta sacramentalis est quodammodo, (ad 1), . . ., quamvis laicus non sit iudex eius qui sibi confitetur, (ad 2), . . ., et ideo quamvis ille laico confessus in articulo necessitatis consecutus sit veniam a Deo, PTS. Q. 8. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 87. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 8; PT. Q. 67. Art. 3 (passim); PTS. Q. 8. Art. 3; PTS. Q. 9. Art. 3.

lambo, ere, bi, bitum, 3, *v. a., to lick, lap,* used in the S.T. only in quot. Si per negligentiam aliquid de sanguine stillaverit in tabulam quae terrae adhaeret, lingua lambetur, et tabula radetur, PT. Q. 83. Art. 5 ad 7, in quot.

Lamech, *m., indecl., Lamech,* descendant of Cain. He had two wives, Ada, mother of Jabel and Jubal, and Sella, mother of Tubalcain and Noema. Legitur enim Gen. IV, quod Lamech credens interficere bestiam, interfecit hominem, (ob. 1), . . ., Lamech non adhibuit sufficientem diligentiam ad homicidium vitandum, SS. Q. 64. Art. 8 ad 1.

lamentum, i, *n., a weeping, lamentation, moaning, sorrowing.* Dicit quod doctrina apostolorum, et confessione martyrum, et puritate virginum, et lamento poenitentium ornatur Regina, SS. Q. 183. Art. 2 a, in quot.; iustum est ut peccator tanto maiora sibi inferat lamenta per poenitentiam, PTS. Q. 15. Art. 1 a; tamen debet per lamentum poenitentiae recompensare pro continentia non servata, PTS. Q. 53. Art. 1 ad 3.

lamina, ae, *f., a lamina, plate, thin piece of metal, wood, marble,* etc. Septimum autem erat lamina aurea, . . ., tiara significabat caelum empyreum; lamina aurea Deum omnibus praesidentem, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; in quo iacebat homo auream laminam habens in pectore, in qua scriptum erat, SS. Q. 2. Art. 7 ad 3.

lampas, adis, *f., a lamp,* used *fig.* in the S.T. De amore, quod lampades eius sunt lampades ignis atque flammarum, PS. Q. 28. Art. 5 ob. 3; lampades eius, scilicet charitatis, lampades ignis atque flammarum, SS. Q. 24. Art. 10 a.

lāna, ae, *f.,* (1) *wool,* (2) *transf.,* **facere lanam**, *to spin wool* or *work in wool.* — (1), puta quod vestis non conficeretur ex lana et lino, PS. Q. 102. Art. 1 ad 1; et ideo prohibitum fuit eis ne induerentur vestimento ex lana et lino contexto, . . ., figuralis autem ratio est, quia in vestimento contexto ex lana et lino interdicitur coniunctio simplicitatis et innocentiae, quae figuratur per lanam, PS. Q. 102. Art. 6 ad 6. Cf. PS. Q. 105. Art. 2. — (2), et melius feminae eorum die sabbati lanam facerent, SS. Q. 122. Art. 4 ad 3.

lancea, ae, *f., a lance, spear.* Sicut crux Christi fuit instrumentum passionis eius et mortis, ita etiam et multa alia, puta clavi, corona

et lancea, (ob. 3), . . ., pretiosum lignum, ut sanctificatum tactu sancti corporis et sanguinis, decenter adorandum, clavos, indumenta, lanceam, PT. Q. 25. Art. 4 ad 3, in quot.

lanceātus, a, um, *adj.*, *lanced, pierced with a lance.* Iesum quaeritis Nazarenum crucifixum; non dixit lanceatum, sed crucifixum, PT. Q. 25. Art. 4 ad 3.

lanceola, ae, *f.*, *dim.*, *a small lance.* Et etiam in cultu idolorum incidebant se cultris, et lanceolis, ut dicitur in III Regum, XVIII, PS. Q. 102. Art. 6 ad 11.

lāneus, a, um, *adj.*, *woolen, of wool.* Per lepram vero vestis laneae significatur perversitas adulatorum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4.

languens, entis, *P. a.*, *languishing, weak.* Languor enim significat laesionem quamdam languentis, PS. Q. 28. Art. 5 ob. 1; nam communicare proximis, et consulere nolentes aequa sapere, indicat adhuc utcumque languentem et retrocedentem, SS. Q. 189. Art. 10 ad 2.

languesco, ere, gui, 3, *v. inch. n.*, *to languish.* Sed non fuit conveniens Christum aliquo morbo languescere, PT. Q. 50. Art. 1 ob. 1.

languidē, *adv.*, see *languidus.*

languidus, a, um, *adj.*, *sick, feeble, weak.* Sed claudum et languidum animal est iuste possessum, SS. Q. 86. Art. 3 ob. 3; ideo enim tot sanavit febricitantes, tot languidos, tot claudos, caecos, et aridos, PT. Q. 84. Art. 10 ad 3. — **languidē**, *adv.*, *delicately.* Solent enim tales languidius educati laborem operum corporalium sustinere non posse, SS. Q. 187. Art. 4 c.

languor, ōris, *m.*, (1) *lit.*, *sickness, infirmity,* (2) *fig.*, *inactivity, infirmity, apathy, languor, torpor.* — (1), sed omnipotenti medico nullus insanabilis languor occurrit, SS. Q. 14. Art. 3 ob. 2; in quot.; potest tamen absque culpa vomitus procurari ex consilio medicinae in remedium alicuius languoris, SS. Q. 148. Art. 6 ad 2; ita etiam dedit eis potestatem curandi infirmitates, et ut daemones eicerent, et ut languores sanarent, PT. Q. 84. Art. 3 ob. 4. Cf. PT. Q. 46. Art. 3 (bis); PT. Q. 83. Art. 6 ad 1. — (2) (a), languor enim significat laesionem quamdam languentis. sed amor causat languorem, (ob. 1), . . ., amori attribui possunt quatuor effectus proximi, scilicet liquefactio, fruitio, languor et fervor, . . ., scilicet tristitia de absentia, quae significatur per languorem, PS. Q. 28. Art. 5 c; cum enim languore quodam humani generis, PT. Q. 1. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 106. Art. 2, in quot.

lapidātio, ōnis, *f.*, *a throwing of stones, stoning,* used *lit.* and *fig.* Sicut ad eamdem speciem homicidii pertinet iugulatio, lapidatio, et perforatio, PS. Q. 72. Art. 6 c; quidam referunt verbum Hieronymi ad lapidationem infamiae, PT. Q. 29. Art. 1 ad 4; nec tamen est simile, quia tunc ex adulterio non solum procedebatur ad divortium, sed ulterius ad lapidationem, PTS. Q. 62. Art. 3 ad 2.

lapideus, a, um, *adj.*, (1) *lit.*, *of stone, stony, made* or *consisting of stone,* (2) *fig.*, *stony, hard* and *cold as stone, unfeeling.* — (1), et ideo, recedente anima, sicut non dicitur animal et homo nisi aequivoce, quemadmodum et animal pictum, vel lapideum, PP. Q. 76. Art. 8 c; nam legem veterem dedit scriptam in tabulis lapideis, PS. Q. 106. Art. 2 ad 3; non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus, PT. Q. 42. Art. 4 ad 2, in quot,; cultellus lapideus non erat de necessitate circumcisionis, unde non invenitur tale instrumentum praecepto divino determinatum, . . ., leguntur tamen aliquae circumcisiones famosae cultello lapideo factae, PT. Q. 70. Art. 3 ad 2. Cf. PT. Q. 83. Art. 3 (bis). — (2), vel quia signa faciebat non propter eos quos sciebat lapideos esse, PT. Q. 43. Art. 1 ad 1; ad ostendendum quod lapidea hominum corda per eius passionem emollirentur, PT. Q. 44. Art. 4 ad 3.

lapido, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to throw stones* at a person, *to stone.* Quaedam etiam non multum gravia peccata gravi poena puniuntur, sicut lapidatus est qui collegerat ligna in sabbato, . . ., quia scilicet comessationibus vacabat et conviviis, mandatur lapidari, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 9; ne lapidaretur mater Dei a Iudaeis, sicut adultera, (ob. 4), . . ., iudicio adulterarum lapidabatur secundum legem non solum illa quae iam erat desponsata vel nupta, PT. Q. 29. Art. 1 ad 4; impassibilitatis, quando de manibus Iudaeorum vel praecipitare, vel lapidare eum volentium illaesus evasit, PT. Q. 45. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 47. Art. 4; PTS. Q. 60. Art. 1.

lapillus, i, *m.*, *a little stone, pebble.* Puta quot lapilli iaceant in flumine, et alia huiusmodi, PP. Q. 94. Art. 3 c; in quo mercator quandoque mittit lapillum loco centum marcarum, SS. Q. 63. Art. 3 c; sicut lapilli et gemmae quae inveniuntur in littore maris, SS. Q. 66. Art. 5 ad 2.

lapis, idis, *m.*, *a stone.* Sicut enim artifex eiusdem generis lapides in diversis partibus aedificii ponit absque iniustitia, non propter aliquam diversitatem in lapidibus praecedentem, . . ., nisi lapides diversimode in aedificio collocarentur, PP. Q. 65. Art. 2 ad 3; cum enim lapis movetur sursum, principium huius motionis est extra lapidem, . . ., principium huius motionis est in ipso lapide, PS. Q. 6. Art. 1 c; si iunctim ambulantibus amicis, lapis, aut canis, aut puer medius intervenerit, SS. Q. 96. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 59. Art. 1 (bis); PP. Q. 110. Art. 4; PS. Q. 85. Art. 5; SS. Q. 175. Art. 1 (bis); SS. Q. 185. Art. 4; PT. Q. 77. Art. 5; PTS. Q. 92. Art. 1 (passim); et passim. — **lapides pretiōsi**, *precious stones, gems* and the non-oxidizable metals having ornamental or market value. Alii sunt qui aedificant aurum, argentum, et lapides pretiosos, PS. Q. 89. Art. 2 ob. 3. — **lapis polītus**, *a polished stone.* Puta in ligno, vel ferro, vel lapide polito, SS. Q. 95. Art. 3 c. — **lapidēs secti**, *hewn stones.* Sed in veteri Testamento, quod gerebat figuram novi, non fiebat altare de lapidibus sectis, PT. Q. 83. Art. 3 ob. 3. — **lapis offensionis**, *a stone of collision,* used fig., and mentioned in Isaias VIII, 14, "He shall become a sanctuary and a stone of collision." God's intervention is always an occasion for the self-manifestation of two classes, the faithful and the faithless (John III. 18-21). As to the latter Jehovah will be a stone against which the foot strikes, and a rock to cause stumbling, so that they will stumble, fall, and break. Christus esset in lapidem offensionis et petram scandali duabus domibus Israel, PT. Q. 42. Art. 2 a. — **unctio lapidis**, *the anointing of the stone.* In the center of every altar table there is a flat slab of natural stone consecrated ordinarily by a bishop. The host and chalice are placed on this stone during the Mass. Unctio lapidis fit ad ipsius altaris consecrationem, PTS. Q. 33. Art. 1 ad 1.

lapsus, ūs, *m.*, used *fig*, (1) *a fall, failing, error, fault,* (2) *a slip* in speech — (1), videtur quod aliqua mora fuerit inter creationem et lapsum angeli, . . ., ergo aliqua mora fuit inter creationem diaboli et eius lapsum, (ob. 1), . . ., nihil prohibet aliquam moram fuisse inter creationem et lapsum, PP. Q. 63. Art. 6 c; sed angelus in statu suae primae conditionis ante confirmationem vel lapsum habuit oculum contemplationis apertum, (ob. 1), . . ., in angelis ante confirmationem et lapsum, et in homine ante peccatum, non fuit fides, SS. Q. 5. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 5; PS. Q. 114. Art. 7 (passim); SS. Q. 18. Art. 3; PT. Q. 51. Art. 4; PT. Q. 53. Art. 2. — (2), aliquis dicit aliquod leve malum de alio, non ex intentione nocendi, sed ex animi levitate, vel ex lapsu linguae, SS. Q. 73. Art. 2 ad 3; si autem hoc faciat ex errore vel lapsu linguae, PT. Q. 60. Art. 7 ad 3. Cf. SS. Q. 73. Art. 3; SS. Q. 98. Art. 3 (bis).

laqueus, i, *m.*, *a snare,* any trick or allurement by which one is brought into trouble or difficulty or caused to fall into sin. Si ergo ieiunium esset in praecepto, omnes non ieiunantes mortaliter peccarent, per quod videretur magnus laqueus hominibus esse iniectus, SS. Q. 147. Art. 3 ob. 2; unde illi qui sunt nimis solliciti ut conscientias subditorum per confessionem sciant, multis

damnationis laqueum iniciunt, PTS. Q. 8. Art. 4 ad 6. Cf. PS. Q. 84. Art. 1; SS. Q. 24. Art. 12, in quot.; SS. Q. 96. Art. 3; PT. Q. 82. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 23. Art. 3; PTS. Q. 54. Art. 4.

largē, *adv.*, see *largus.*

largior, īri, ītus, 4, *v. dep.*, (1) *lit.*, in gen., *to bestow, distribute, lavish,* used with *acc.*, the *acc.* and *dat.*, (2) *fig.*, *to confer, bestow, grant, yield.* — (1) (a), tunc enim tenerentur non solum ab eleemosynis accipiendis desistere, sed etiam sua, si qua haberent, largiri ad pauperem sustentationem, SS. Q. 187. Art. 4 ad 1; Abraham dedit omnia sua bona Isaac, et filiis concubinarum largitus est munera, PTS. Q. 68. Art. 2 a; et praecipue hoc apparet absurdum in raptoribus, qui multa rapiunt, et tamen aliqua misericorditer largiuntur, PTS. Q. 99. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 98. Art. 4; SS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 100. Art. 5 c; SS. Q. 168. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 7; SS. Q. 188. Art. 4; et passim. — (2), sed Deus gratis perseverantiae bonum largitur cuicumque illud largitur, PS. Q. 114. Art. 9 c; ita falsum est quod in peccato perseverantibus veniam concedat, et a bono opere cessantibus gloriam largiatur, SS. Q. 21. Art. 2 c; ut nobis vitam largiretur spiritualem, PT. Q. 40. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 66. Art. 1; PS. Q. 69. Art. 3; PS. Q. 110. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 10; PTS. Q. 68. Art. 2; et passim.

largitas, ātis, *f.*, *abundance, plenty, liberality.* Unde et alio nomine liberalitas largitas nominatur, SS. Q. 117. Art. 2 c; ex consequenti divina largitas recipientibus characterem largitur gratiam, PT. Q. 63. Art. 4 ad 1; in dispensatione autem largitas requiritur, PTS. Q. 40. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 8, in quot.; PS. Q. 2. Art. 1, in quot.; SS. Q. 32. Art. 2, in quot.; SS. Q. 117. Art. 1, in quot.; SS. Q. 117. Art. 6, in quot.

largiter, *adv.*, see *largus.*

largītio, ōnis, *f.*, *a giving freely, a granting, bestowing, dispensing, imparting.* Sed largitio eleemosynarum potest esse sine charitate, (ob. 1), . . ., sed hoc maxime fit in largitione eleemosynarum, SS. Q. 32. Art. 1 ob. 4; sed impletio consiliorum et largitio eleemosynarum multoties potest praetermitti, SS. Q. 43. Art. 7 ob. 4; sicut in largitionibus privatarum personarum commendatur moderatio, effusio vero culpatur, SS. Q. 61. Art. 1 ad 1; sicut ex ieiunio manet corporis debilitatio, et ex eleemosynarum largitione substantiae diminutio, PTS. Q. 14. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 32. Art. 5 (ter); SS. Q. 32. Art. 8, in quot.; SS. Q. 102. Art. 2; SS. Q. 186. Art. 3 (bis); PTS. Q. 25. Art. 3.

largītor, ōris, *m.*, *a liberal giver, bestower.* Sic autem non competit ei habere gratiam, sed esse potius largitorem gratiae, PT. Q. 7. Art. 7 ad 2.

largus, a, um, *adj.*, *abundant, plentiful, large, much,* (1) in *gen.*, (2) in *particular, liberal, giving abundantly.* — (1), similiter etiam licitum est, si propter devotionem quam aliquis ad monasterium ostendit, largas eleemosynas faciendo, facilius in monasterio recipiatur, SS. Q. 100. Art. 3 ad 4. — **larga vestis**, *a full garment*, a garment having a large amount of material. Et dalmaticam, quae est vestis larga, sic dicta, PTS. Q. 40. Art. 7 c, in quot. — (2), unde et alio nomine liberalitas largitas nominatur, quia quod largum est non est retentivum, sed emissivum, SS. Q. 117. Art. 2 c. — **largo modo**, *in a broad sense.* Secundum quod concupiscentia largo modo sumitur pro omni appetitu, PS. Q. 71. Art. 6 ob. 2; etiam peccatum veniale largo modo potest dici iniquitas, SS. Q. 110. Art. 4 ad 3; sed largo modo dicitur satisfactio poenae debitae solutio, PTS. Q. 4. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 13. Art. 10; PP. Q. 39. Art. 8, in quot. — **largē**, (1) *abundantly, plentifully, bountifully, liberally,* (2) *widely,* in a broad sense. — (1), Deus ex abundantia suae bonitatis largius dispensat quam exigat proportio rei, PP. Q. 21. Art. 4 c. — (2), dicitur tamen quandoque miraculum large, PP. Q. 114. Art. 4 c. — **sumere aliquid large**, *to take something in a broad sense,* also in the same sense with *accipere, uti, dicere, ponere, loqui.* In brutis autem animalibus virtus appetitiva non est proprie imperativa, nisi imperativum sumatur large pro motivo, PS. Q. 17. Art. 2 ad 1; Augustinus accipit cupiditatem large pro quolibet motu appetitus, PS. Q. 30. Art. 2 ad 2; Hieronymus utitur large nomine simulationis pro quacumque fictione, SS. Q. 111. Art. 1 ad 2; violatio hic large dicitur quaecumque irreverentia vel exhonoratio, SS. Q. 99. Art. 1 ad 3; scandalum large ponitur ibi pro quolibet impedimento, SS. Q. 43. Art. 5 ad 1; large tamen loquendo de specie, secundum quod negatio vel privatio speciem habere potest, PS. Q. 72. Art. 6 c; large tamen loquendo de specie, secundum quod negatio vel privatio speciem habere potest, PS. Q. 72. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 100. Art. 1; SS. Q. 162. Art. 3; PTS. Q. 95. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 2. — **largiter**, *adv.*, *generously.* Dominus laudavit villicum iniquitatis quod largiter fecisset, PTS. Q. 18. Art. 4 ob. 2.

larus, i, *m.*, (λάρος) *a gull*, a long-winged web-footed larine swimming bird. It enjoys strong powers of flight, is a good swimmer, and spends much time in the water. Larus autem, qui et volat in aere, et natat in aqua, significat eos qui et circumcisionem et baptismum venerantur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1

larvālis, e, *adj.*, *ghostly.* Nullis, inquiunt, competentibus signis tantae maiestatis indicia claruerunt, quia larvalis illa purgatio, qua scilicet daemones effugabat, PT. Q. 43. Art. 4 ad 1.

lascīvia, ae, *f.*, *lewdness, moral depravity.* Inspectio spectaculorum vitiosa redditur inquantum per hoc homo fit pronus ad vitia vel lascivia, SS. Q. 167. Art. 2 ad 2; valet enim ad vitandum carnis lasciviam, . . ., avertit enim animum a cogitatione lasciviae, SS. Q. 188. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 111. Art. 2, in quot.; SS. Q. 150. Art. 3, in quot.; SS. Q. 167. Art. 2; SS. Q. 169. Art. 2 (ter).

lascīvio, īre, ii, ītum, 4, *v. n.*, *to be wanton.* Ubi sunt superabundantes divitiae, quae habentur quasi propriae; vel per quarum abusum etiam singuli de communitate superbiunt et lasciviunt, SS. Q. 188. Art. 7 ad 3.

lascīvus, a, um, *adj.*, *lustful, licentious.* Pertinet ergo ad sapientem ut condelectationem afferat his cum quibus conversatur, non quidem lascivam, SS. Q. 114. Art. 1 ad 3; similiter etiam praecedentes cogitationes lascivae quandoque possunt esse omnino sine peccato, PT. Q. 80. Art. 7 c.

lassitūdo, inis, *f.*, *lassitude*, a state of body or mind in which there is a strong disinclination to exertion; *languor, weariness.* Motus praecipue laborem et lassitudinem inducit in operibus, (ob. 2), . . ., motus laborem et lassitudinem inducit, PS. Q. 32. Art. 2 ad 2; mens humana utitur in contemplando viribus apprehensivis sensitivis, in quarum actibus accidit lassitudo, . . ., tristitia vero vel afflictio quae est de lassitudine, PS. Q. 35. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PTS. Q. 91. Art. 2.

lasso, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to tire, weary.* Aliquae operationes virtutum corporalium, quae per assiduitatem operandi lassantur, PS. Q. 33. Art. 2 c. — **lassans**, antis, *P. a.*, *fatiguing.* Sed operationes ex hoc quod sunt laboriosae et lassantes, non sunt delectabiles, PS. Q. 32. Art. 2 ob. 2.

latebra, ae, *f.*, *a lurking place, hidden recess,* used *fig.* Tertio, quia ira quaerit manifeste operari; sed concupiscentia quaerit latebras et dolose subintrat, SS. Q. 156. Art. 4 c.

latenter, *adv.*, see *lateo.*

latentia, ae, *f.*, *hiddenness, secrecy.* Alio modo difficile est vitare aliquod peccatum propter eius latentiam, SS. Q. 162. Art. 6 ad 1.

lateo, ēre, ui, 2, *v. n.*, *to lurk, be* or *lie hid,* or *concealed,* used *absol.*, (2) *fig.*, (a) *to be concealed from, be unknown to one,* used with *acc.*, (b) *to lie hid, concealed,* used *absol.* — (1), omnium rerum quae

corporaliter visibiliterque nascuntur, occulta quaedam semina in istis corporeis mundi huius elementis latent, PP. Q. 115. Art. 2 a, in quot.; per bubonem, qui in nocte victum quaerit, de die latet, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; beatus Sebastianus, . . ., et adhuc latebat sub militari chlamyde in domo Diocletiani, SS. Q. 64. Art. 2 ad 1; sicut et apostoli post acceptum Spiritum sanctum se manifestaverunt, qui prius in coenaculo latebant, PT. Q. 72. Art. 9 c. Cf. PT. Q. 13. Art. 4. — (2) (a), illud comprehenditur, quod ita totum videtur, ut nihil eius lateat videntem, . . ., sed si Deus per essentiam videtur, totus videtur, et nihil eius latet videntem, (ob. 2), . . ., quod illud comprehenditur videndo, quod ita totum videtur ut nihil eius lateat videntem, PP. Q. 12. Art. 7 ad 2; ita dicitur comprehendi a seipso, quia nihil est sui quod lateat ipsum, PP. Q. 14. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 2. Art. 7; SS. Q. 57. Art. 2; SS. Q. 89. Art. 1; PT. Q. 30. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 3. — (2) (b), sed potest propter aliquod accidens contingere quod magnitudo alicuius mali lateat, PS. Q. 42. Art. 5 ad 3; nam sub accidentibus latet natura rei substantialis; sub verbis latent significata verborum; sub similitudinibus et figuris latet veritas figurata, . . ., et in causis latent effectus, SS. Q. 8. Art. 1 c; cogitatio, vel concupiscentia mali latet in corde, SS. Q. 43. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 96. Art. 4; SS. Q. 161. Art. 6; PTS. Q. 35. Art. 3; PTS. Q. 77. Art. 3; PTS. Q. 85. Art. 1; et passim. — **latens**, entis, *P. a.*, *hiding, lying low, lying hid, lurking*, used *lit.* and *fig.* Concupiscentia autem dicitur esse latens et insidiosa, PS. Q. 48. Art. 3 ad 2; culpa latens in corde, PS. Q. 72. Art. 7 ob. 2; ratio debiti in aliis virtutibus est magis latens quam in iustitia, PS. Q. 100. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 12. — **latenter**, *adv.*, *in secret, secretly, privately.* Non enim sufficit irato quod latenter noceat ei contra quem irascitur, SS. Q. 41. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 64. Art. 5; PTS. Q. 62. Art. 1.

later, eris, *m.*, *a brick.* Nam lateres indurantur ab igne, et aqua congelata induratur ex frigore, PS. Q. 15. Art. 2 ad 2.

Lateranus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to the Lateran*, a palace in the eastern part of Rome, named from the family to which it belonged. It was given by Constantine to the Bishop of Rome, Pope Melchiades. The basilica of St. John in Laterano is the cathedral of the Pope. Eleven Church councils were held in the Lateran Palace. Est contra Decretalem Alexandri Papae III, dicentis, in concil. Later, III, PT. Q. 2. Art. 6 a. Cf. PT. Q. 80. Art. 10; PTS. Q. 6. Art. 3; PTS. Q. 8. Art. 4; PTS. Q. 55. Art. 9.

latibulum, i, *n.*, *a hiding place*, used *fig.* Pervenit plane, et penetrat conscientiae universa latibula, PT. Q. 62. Art. 4 ad 3.

Latine, *adv.*, see *Latinus.*

Latinus, a, um, *adj.*, *Latin.* Illa definitio datur de articulo magis secundum quamdam etymologiam nominis, prout habet derivationem latinam, SS. Q. 1. Art. 6 ad 3; quia talis expositio non convenit nisi secundum nomen quod habet sapientia in latina lingua, SS. Q. 45. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 82. Art. 4. — **Latini doctores**, *the Latin doctors*, men who have rendered eminent service to ecclesiastical science. The most illustrious of the Fathers of the Church who wrote in Latin are: St. Ambrose, St. Jerome, St. Augustine, and St. Gregory the Great. Sed Latini doctores non utuntur nomine causae, sed solum principii, PP. Q. 33. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 35. Art. 2.—**Latine**, *adv.*, *in Latin.* Ἰδέα enim graece, latine "forma" dicitur, PP. Q. 15. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 46. Art. 8; SS. Q. 111. Art. 3, in quot.; SS. Q. 135. Art. 2, in quot.; SS. Q. 175. Art. 2, in quot.; SS. Q. 185. Art. 1, in quot. —**Latini**, orum, *m.*, *the Latins.* Et hae quidem duae significationes in nullo distinguuntur apud Latinos quantum ad vocem, PS. Q. 58. Art. 1 c; nomen caeremoniae introductum est ad significandum cultum divinum apud Latinos, PS. Q. 99. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 81. Art. 8; PT. Q. 74. Art. 4; PTS. Q. 53. Art. 3 (ter); PTS. Q. 53. Art. 4. — **Latinus**, i, *m.*, *a Latin, one who speaks Latin.* Sicut si aliquis proponeret alicui latino verba graeca quorum significationem ignoraret, PP. Q. 117. Art. 1 ob. 4.

lātio, ōnis, *f.*, (1) *a bearing, a bringing, locomotion*, (2) *proposal, proposition, proclamation.* — (1), et dicit quod motus secundum locum non habet nomen commune generis, neque nomina propria specierum, sed imponit ei nomen commune, ut vocetur latio, quamvis hoc nomen non sit proprium omnino motus localis in communi. illa enim solum dicuntur proprie ferri, quae sic moventur secundum locum, quod non est in potestate eorum, quod stent; et huiusmodi sunt illa, quae non moventur a seipsis secundum locum, sed ab aliis, 5 Phys. 4 d. Cf. 1 Cael. 3 c and g and 21 d; 1 Gener. 10 e, 11 b and c; 12 Met. 7 d. On **motus lationis secundum locum**, see *motus.* — Kinds of *latio* in this sense are: (a), **latio circularis**, *circular locomotion.* Cf. 4 Phys. 14 g and 15 a. — (b), **latio prima**, *the first locomotion*, i.e., *motus diurnus.* Motus diurnus, quo totum caelum revolvitur per motum primi mobilis ab oriente usque in occidentem, 2 Cael. 8 b. — (2), fuerunt igitur ante legem quaedam caeremoniae, non tamen caeremoniae legis, quia non erant per aliquam legis lationem institutae, PS. Q. 103. Art. 1 c. Cf. 3 Sent. 37. 1. 2. 2 ad 5.

latitātio, ōnis, *f.*, *a hiding, lurking.* Circa formas corporales aliqui dixerunt, quod sunt totaliter ab intrinseco, sicut ponentes latitationem formarum, PS. Q. 63. Art. 1 c; prima fuit ponentium latitationem, 2 Sent. 1. 1. 4 ad 4. Cf. PP. Q. 45. Art. 8.

latito, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. n.*, *to be hid* or *concealed, to lie hid, hide.* Sed etiam saepe fines eius egressa, foeditatem suam, quae inter claustra morum solemnium latitabat flagitiosissima eruptione manifestat, SS. Q. 169. Art. 1 c, in quot. — **latitans**, antis, *P. a.*, *hiding.* Est autem verior solutio, quod prius in Ierusalem latitantibus semel aut bis visus est ad eorum consolationem, PT. Q. 55. Art. 3 ad 4.

latitūdo, inis, *f.*, (1) *breadth, width* in the literal and in the figurative sense of the word, opposite of *longitudo*, (2) *extent, size, elbow-room.* — (1), per longitudinem, durationem sui esse; per latitudinem affectum dilectionis ad omnia, PP. Q. 3. Art. 1 ad 1; latitudo est quaedam dimensio magnitudinis corporalis, PS. Q. 33. Art. 1 c; attenditur enim latitudo hominis secundum distantiam, quae est inter dextrum et sinistrum, 2 Cael. 2 d; latitudo autem (attenditur) secundum distantiam meridiei et septentrionis, 2 Cael. 3 f. Cf. PP. Q. 30. Art. 3; PP. Q. 85. Art. 8; PT. Q. 10. Art. 3 (bis); 2 Cael. 2 l; 2 Cael. 17 b; 2 Meteor. 10 b; et passim. — (2), talis dispositio quandam latitudinem habet, PS. Q. 51. Art. 1 c; sed ista quantitas quamdam latitudinem habet quia et in maiori et in minori quantitate salvatur, PT. Q. 33. Art. 2 ad 2.

lātor, ōris, *m.*, *a bearer*, i.e., *a mover* or *proposer of a law.* Homo autem, qui est legis lator humanae non habet iudicare nisi de exterioribus actibus, . . ., sed solius Dei, qui est lator legis divinae, est iudicare de interioribus motibus voluntatum, PS. Q. 100. Art. 9 c; Christus autem est lator novae legis, PT. Q. 22. Art. 1 ob. 3.

lātrābilis, e, *adj.*, *barking.* Nam si hoc nomen canis, aequivoce dicitur de latrabili et marino, oportet quod de aliquibus univoce dicatur; sicut de omnibus latrabilibus, PP. Q. 13. Art. 5 ob. 1.

latrīa, ae, *f.*, (1) *the act of adoration*, i.e., the veneration of God as the highest Lord of heaven and earth, (2) *the virtue of the adoration* or *the veneration of God*, synonym of *eusebia*, *religio*, and *theosebia*, (3) *manner* or *material of the adoration* or *the veneration of God.* — (1), manifestum est autem quod dominium convenit Deo secundum propriam et singularem quamdam rationem, quia scilicet ipse omnia fecit, et quia summum in omnibus rebus obtinet principatum; et ideo specialis ratio servitutis ei debetur; et talis servitus nomine latriae designatur apud Graecos; et ideo ad religionem proprie pertinet, SS. Q. 81. Art. 1 ad 3; uno enim modo (latria)

potest significare humanum actum ad cultum Dei pertinentem; et secundum hoc non variatur significatio huius nominis latria cuicumque exhibeatur; quia illud, cui exhibetur, non cadit secundum hoc in eius definitione; et secundum hoc latria univoce dicitur secundum quod pertinet ad veram religionem, et secundum quod pertinet ad idololatriam; sicut solutio tributi univoce dicitur, sive exhibeatur vero regi, sive falso, SS. Q. 94. Art. 1 ad 2; sed id quod debetur Deo, non est homini exhibendum, ut patet in omnibus actibus latriae, (ob. 1), . . ., latriam tamen soli Deo debemus exhibere, SS. Q. 161. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 100. Art. 4 ad 1; SS. Q. 89. Art. 4 (passim); SS. Q. 94. Art. 2 (passim); SS. Q. 103. Art. 3 (passim); 3 Sent. 9. 1. 1. 1 c; C. G. 3. 119; et passim. On **adoratio latriae,** see *adoratio*; on **cultus latriae,** see *cultus*; on **honor latriae,** see *honor*; on **servitus latriae,** see *servitus*. — (2), alio modo accipitur latria prout est idem religioni; et sic cum sit virtus, de ratione eius est quod cultus divinus exhibeatur ei cui debet exhiberi; et secundum hoc latria aequivoce dicitur de latria verae religionis et de idololatria, SS. Q. 94. Art. 1 ad 1; tertio modo (latria) est virtus, 3 Sent. 9. 1. 1. 1 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 4; SS. Q. 81. Art. 1 ad 4; SS. Q. 84. Art. 1 ob. 1; 3 Sent. 1. 2. 7 c; C. G. 1. 93; et passim. On the difference between *latria* and *dulia*, we read: dulia, quae debitam servitutem exhibet homini dominanti, alia virtus est a latria, quae exhibet debitam servitutem divino dominio, (c), . . ., sicut religio per excellentiam dicitur pietas, inquantum Deus est per excellentiam dicitur dulia, inquantum Deus excellenter est dominus, SS. Q. 103. Art. 3 ad 1. Cf. 3 Sent. 9. 2. 1 ad 1. — (3), quandoque enim (nomen latriae sumitur) pro eo, quod Deo in obsequium exhibetur, sicut sacrificium, genuflectiones et huiusmodi, 3 Sent. 9. 1. 1. 1 c; primo modo latria non est virtus, sed materia virtutis, 3 Sent. 9. 1. 1. 1 c.

latro, ōnis, *m., a robber, thief.* Dum vult occisionem latronis, . . ., nam iudex habet curam boni communis, quod est iustitia; et ideo vult occisionem latronis, . . ., uxor autem latronis considerare habet bonum privatum familiae, PS. Q. 19. Art. 10 c; videtur quod non fuerit conveniens Christum cum latronibus crucifigi, . . ., iniquitas autem pertinet ad latrones. non ergo fuit conveniens ut Christus simul cum latronibus crucifigeretur, (ob. 1), . . ., Christus simul cum latronibus pateretur, (ob. 2), . . ., ergo videtur quod praeter latrones blasphemantes, . . ., Christus fuerit cum latronibus crucifixus, (ob. 3), . . ., Christus inter latrones crucifixus est, . . ., Christus cum latronibus crucifixus est, . . ., duo latrones, unus ad dexteram, et alius ad sinistram, crucifiguntur, . . ., latrones qui cum Domino crucifixi sunt, significant eos qui sub fide et confessione Christi vel agonem martyrii, . . ., sed qui hoc pro aeterna gloria gerunt, dextri latronis fide designantur, PT. Q. 46. Art. 11 c. Cf. PP. Q. 80. Art. 2; PS. Q. 55. Art. 3; PS. Q. 88. Art. 6; PT. Q. 69. Art. 2; et passim.

latrōcinium, i, *n., robbery.* Sicut apud Germanos olim latrocinium non reputabatur iniquum, PS. Q. 94. Art. 4 c; sicut apud quosdam non reputabantur latrocinia peccata, PS. Q. 94. Art. 6 c; quando scilicet aliquis participat in crimine latrocinii, SS. Q. 62. Art. 7 c; si vero aliquid principes indebite extorqueant per violentiam, rapina est, sicut et latrocinium, SS. Q. 66. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 104. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 59. Art. 6 (bis).

latrōcinor, āri, ātus, 1, *v. dep., to practice robbery.* Hoc enim modo potest secundum similitudinem dici prudens latro, qui convenientes vias adinvenit ad latrocinandum, SS. Q. 47. Art. 13 c.

lātus, a, um, *adj., broad, wide,* (1) *lit.,* (2) *fig.* — (1), alia vero quasi in gyrum vertuntur secundum latiores vel contractiores circuitus, SS. Q. 180. Art. 6 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 6. — (2), et ideo commune est multis, qui per latam viam vitiorum incedunt, SS. Q. 77. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 180. Art. 6 ob. 3

latus, eris, *n.,* (1) *the side, flank* of men, (2) *the side, flank,* lateral surface of a thing. — (1), sicut de latere eius exivit sanguis, ita et aqua, (ob. 2), . . ., sed et hoc ipsum quod de latere Christi pendentis in cruce aqua profluxit, PT. Q. 74. Art. 7 c; et quia ex latere Christi dormientis in cruce sacramenta fluxerunt, PTS. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 54. Art. 2; PT. Q. 64. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 4; PT. Q. 74. Art. 8; et passim. — (2), sed huiusmodi cortinae tegebant solum latera tabernaculi, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8; figura enim quadrata secundum hoc perfecta est, quod ex omni parte aequalitatem habet, utpote habens omnia latera aequalia, PTS. Q. 96. Art. 4 c. — **ex latere,** *indirectly.* Quandoque, . . ., libido principaliter movet, est peccatum mortale; sed quando movet ex latere, tunc est peccatum veniale, PTS. Q. 49. Art. 6 c.

laudābilis, e, *adj., to be praised, praiseworthy, lovable.* Sic credere est actus laudabilis, SS. Q. 5. Art. 2 c; si autem disputet aliquis de fide ad confutandum errores, vel etiam ad exercitium, laudabile est, SS. Q. 10. Art. 7 c; laudabilia autem sunt solum virtutum opera, SS. Q. 129. Art. 3 a. Cf. PS. Q. 21. Art. 2 (quater); SS. Q. 36. Art. 2; SS. Q. 38. Art. 1; SS. Q. 127. Art. 1 (ter); SS. Q. 185. Art. 1 (passim). On **actus laudabilis,** see *actus*; on **bonum laudabile,** see *bonus*; on **delectatio laudabilis,** see *delectatio*; on **passio laudabilis,** see *passio*. — **laudābiliter,** *adv., in a praiseworthy manner, praiseworthily, laudably.* Ideo liberalis plura laudabiliter in alios expendit quam in seipsam, SS. Q. 117. Art. 1 ad 1; ergo laudabilius fiunt bona opera quae quis propria sponte facit, SS. Q. 186. Art. 5 ob. 5. Cf. PS. Q. 5. Art. 4; PS. Q. 59. Art. 3 (bis); SS. Q. 32. Art. 6 (bis); SS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 166. Art. 2; et passim.

laudābilitas, ātis, *f., laudability, praiseworthiness.* Et ex ipso genere actus quod laudabilitatem quamdam habet ex debitis circumstantiis, PTS. Q. 96. Art. 1 c.

laudābiliter, *adv.,* see *laudibilis.*

laudātivē, *adv., in a laudatory manner, praiseworthily,* used in the S. T. only in quot. Omnium sanctorum theologorum hymnum invenies ad beatos thearchiae processus manifestative et laudative Dei nominationes dividentem, PP. Q. 13. Art. 2 ob. 2, in quot. Cf. SS. Q. 91. Art. 1, in quot.

laudātor, ōris, *m., a flatterer.* Et quia adulator est apparens laudator, propter hoc etiam adulationes quibusdam sunt delectabiles, PS. Q. 32. Art. 5 c.

Laudefrēdus, i, *m., Ludfrid,* bishop of Cordova, at the fourth and fifth councils of Toledo (633, 636). His vicar, Valentinianus, represented him at the sixth council. To him was addressed a letter of Isidore's on certain points of church organization. Sed contra est quod Isidorus dicit in quadam epistola (ad Laudefred. quae habetur post concil. Tolet. VIII, et habetur in Decret. dist. 25, c. perlectis), PT. Q. 82. Art. 1 a.

laudo, āre, āvi, ātum, *1, v. a., to praise, laud, commend, extol, eulogize.* Non laudamur aut vituperamur secundum passiones absolute consideratas, PS. Q. 24. Art. 1 ad 3; nam aliae virtutes laudantur solum secundum bonum ipsius virtuosi, . . ., iustitia autem laudatur secundum quod virtuosus ad alium bene se habet, SS. Q. 58. Art. 12 c; Paula non laudatur de hoc quod de omnibus peccatis doleret aequaliter, PTS. Q. 3. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 74. Art. 3; SS. Q. 91. Art. 1 (passim); SS. Q. 123. Art. 11; PTS. Q. 71. Art. 1; et passim.

Laurentius, ii, *m., Lawrence,* saint, deacon, and martyr, born near Huesca, Spain. He was chief among the seven deacons of the Roman church. Cyprian mentions the rescript of Valerian directing that bishops, presbyters, and deacons should forthwith be punished, and records the martyrdom of Xystus, bishop of Rome, in accordance with it on August 6. Laurentius, the first of the traditional seven deacons of Rome, suffered four days afterwards. Sed quidam martyres graviores passiones et diutur-

niores sustinuerunt quam Christus; sicut patet de Laurentio, PT. Q. 46. Art. 6 ob. 1; de B. Laurentio legitur quod cum ipse esset diaconus, plurimos baptizabat, (ob. 3), . . ., et hoc modo B. Laurentius diaconus existens baptizavit, PT. Q. 67. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 66. Art. 7; PT. Q. 82. Art. 3; PTS. Q. 31. Art. 2

laus, laudis, *f.*, *praise, commendation.* Laus, quae ab Augustino ponitur tertium eorum quae in patria erunt, non est dispositio ad beatitudinem, sed magis ad beatitudinem consequens; ex hoc enim ipso quod anima Deo coniungitur, in quo beatitudo consistit, sequitur quod in laudem prorumpat. unde laus non habet rationem dotis, PTS. Q. 95. Art. 5 ad 6; laus est sermo elucidans magnitudinem virtutis, vel ex hoc saltem sequitur, Ps. 17 b; laus proprie secundum respectum ad alterum, quod dignius est, attenditur, 2 Sent. 24. 1. 3. 2 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 6; PP. Q. 64. Art. 1; SS. Q. 157. Art. 4; PT. Q. 40. Art. 4; PTS. Q. 71. Art. 1; et passim. On the difference between *laus, gloria*, and *honor*, see *gloria* under (1) and *honor*. On **confessio laudis**, see *confessio.* — Kinds of *laus* are: **laus mentalis** and **laus vocalis**, *praise in thought* and *praise in words.* Credibile est quod post resurrectionem erit in eis etiam vocalis blasphemia, sicut in sanctis vocalis laus Dei, SS. Q. 13. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 91. Art. 2; PTS. Q. 82. Art. 4; 2 Sent. 2. 2. 2 ad 5.

lautē, *adv.*, see *lavo.*

lavācrum, i, *n.*, *a laver*, that which laves or washes. Unde et baptismus lavacrum nominatur secundum illud Ephes., V, 26, PT. Q. 66. Art. 7 ad 1; credebant aliqui Iudaeorum quod etiam per lavacrum baptismi aliquis pluries purificari posset, PT. Q. 84. Art. 10 ad 1. Cf. PT. Q. 39. Art. 2, in quot.; PT. Q. 39. Art. 8; PT. Q. 84. Art. 10 (bis).

lavo, āre, lāvi, lautum, and lōtum, 1, *v. a.* and *n.*, *to wash, bathe, lave*, used *lit.* and *fig.* Abundavit fletus, ubi non defecit affectus, et fons charitatis lavit verba formidinis, SS. Q. 24. Art. 12 ob. 2, in quot.; secundo quantum ad effectus baptismi, quibus competunt aquae proprietates, quae sua humiditate lavat, PT. Q. 66. Art. 3 c; nisi forte dicatur quod ablutio baptismalis, qua corpus matris lavatur, PT. Q. 68. Art. 11 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (ter); PT. Q. 38. Art. 6, in quot.; PT. Q. 46. Art. 9, in quot.; PT. Q. 66. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 7; PT. Q. 68. Art. 4; et passim. — **lautus**, a, um, and **lōtus**, a, um, *P. a.*, (1) *lit.*, *washed*, (2) *transf.*, *sumptuous, luxurious.* — (1), in octavo vero die admittebatur ad cultum divinum, et restituebatur consortio hominum; primo tamen rasis pilis totius corporis, et lotis vestimentis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7. — (2), aliquando namque indigentiae tempora praevenit; aliquando lautiores cibos quaerit, (ob. 1), . . ., et sic quantum ad substantiam vel speciem cibi quaerit aliquis cibos lautos, id est, pretiosos, (c), . . ., in eo enim qui quaerit lautos cibos excitatur concupiscentia ex ipsa specie cibi, SS. Q. 148. Art. 4 ad 1. — **lautē**, *adv.*, *sumptuously.* Quinque modis nos gulae vitium tentat, . . ., aliquis peccat, et continentur in hoc versu: praepropere, laute, nimis, ardenter, studiose, SS. Q. 148. Art. 4 ob. 1, in quot. Cf. PS. Q. 72. Art. 8, in quot.

laxātivus, a, um, *adj.*, *laxative, gently purgative.* Emissio superfluitatum ex calore accidit; unde ut plurimum medicinae laxativae sunt calidae, PS. Q. 44. Art. 3 ob. 2.

laxē, *adv.*, see *laxus.*

laxus, a, um, *adj.*, *less strict, more indulgent, easy.* Ex qua interdum provenit quod non potest aliquis arctioris religionis statuta servare, posset autem servare statuta religionis laxioris, SS. Q. 189. Art. 8 c; ridiculum videtur ut aliquis destrictiorem vitam incipiat, et ab ea in laxiorem revertatur, PT. Q. 40. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 188. Art. 2, in quot. — **laxē**, *adv.*, *laxly, in a lax manner, without strictness.* Propter hoc quod vita eremitica coeperat declinare et laxius observari, SS. Q. 189. Art. 8 c.

Lazarus, i, *m.*, *Lazarus*, (1) brother of Martha and Mary, dwelt with his sisters at Bethania, near Jerusalem. While Jesus was beyond the Jordan with his apostles, Lazarus fell sick and died. Jesus came to Bethania immediately, and raised him to life again, (2) the beggar in the parable set forth by Christ (Luke 16). — (1), resurrectio Lazari quoddam indicium fuit futurae resurrectionis Christi. sed discipulis videntibus Dominus Lazarum suscitavit, (ob. 2), . . ., Lazarus resuscitatus est, ut rediret ad vitam qualem prius habuerat, PT. Q. 55. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 19. Art. 7 (ter); PP. Q. 112. Art. 2; PT. Q. 43. Art. 2 (bis); PT. Q. 53. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 4; PTS. Q. 8. Art. 1; PTS. Q. 77. Art. 1 (bis). — (2), sicut dives in inferno positus vidit Lazarum et Abraham, PP. Q. 89. Art. 2 a.

Lēander, i, *m.*, *Leander*, Saint, Archbishop of Seville, born at Carthagena, friend of Pope Gregory the Great who dedicated to him his *Commentaries on Job.* Sed contra est quod Gregorius dicit scribens Leandro Episcopo, in Regist., lib. 1, epist. XLIII, PT. Q. 66. Art. 8 a.

lectio, ōnis, *f.*, (1) *lit.*, *reading*, the practice of perusing reading matter and considering its contents or meaning, (2) *transf.*, (a) *that which is read, reading*, (b) *a lesson, text*, a designated portion of the Scripture read at Mass from the Old or New Testament, more frequently from the Epistles in the latter, and therefore called Epistle, (c) *a lecture, a discourse* read or pronounced on any subject, (d) *a section*, a subdivision of a chapter. — (1), ad vitam contemplativam pertinere dicuntur oratio, lectio, et meditatio, (ob. 1). . . ., et lectio secundum quod accipit ex eo quod per scripturam est traditum, SS. Q. 180. Art. 3 ad 4; quibus aliquis ordinatur ad religionis finem, scilicet ad dilectionem Dei et proximi (puta lectio, oratio, visitatio infirmorum), SS. Q. 186. Art. 7 ad 2. Cf. SS. Q. 187. Art. 3 (passim); SS. Q. 188. Art. 5, in quot.; SS. Q. 188. Art. 6. — (2) (a), et etiam de lectione, quae non magis prodest ei pro quo legitur, quam aliis qui simul cum eo audiunt, PTS. Q. 71. Art. 12 c; videmus enim quod ex lectione quae uni legitur, nihil ei deperit, si simul et aliis legatur, PTS. Q. 71. Art. 13 ob. 1. — (2) (b), quae quidem instructio dispositive quidem fit per doctrinam prophetarum et apostolorum, quae in Ecclesia legitur per lectores et subdiaconos; post quam lectionem cantatur a choro Graduale, PT. Q. 83. Art. 4 c. — (2) (c), puta cum aliquis causa lectionis vel disputationis cogitur de talibus cogitare, PT. Q. 80. Art. 7 c. — (2) (d), secundum Philosophum, in X Ethic., cap. VII, et lect. 7, cap. XIII, PS. Q. 4. Art. 5 ob. 4. Cf. PTS. Q. 92. Art. 1.

lector, ōris, *m.*, *lector, a reader, one who reads*, (1) in *gen.*, (2) *transf.*, *a clerk in minor orders*, second in the Roman Rite. — (1), quid propter quid et quid secundum quid dicatur, prudens, et diligens, et pius lector intelliget, PT. Q. 16. Art. 4 c, in quot. — (2), sicut enim per lectores in ecclesia legitur vetus Testamentum, (ob. 2), . . ., sicut lectores in catechismo, et exorcistae in exorcismo, (c), . . ., lectores et exorcistae habent officium catechizandi et exorcizandi, PT. Q. 71. Art. 4 ad 2; sed ad lectorem, qui est quasi infimus ordo, pertinet vetus Testamentum legere, (ob. 3), . . ., ad lectorem non pertinet tradere intellectum sacrae Scripturae populo, PTS. Q. 36. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 70. Art. 2; SS. Q. 122. Art. 4; SS. Q. 150. Art. 2, in quot.; PT. Q. 83. Art. 4; PTS. Q. 37. Art. 2 (passim); PTS. Q. 37. Art. 4 (passim); PTS. Q. 66. Art. 5.

lectorātus, ūs, *m.*, *the lectorate, the office of lector*, used in the S.T. only in quot. Lector si viduam uxorem acceperit, in lectoratu permaneat, PTS. Q. 66. Art. 5 a, in quot.

lectus, i, *m.*, *a bed, couch.* Artifex enim movetur ad agendum a fine, qui est ipsum operatum, puta arca, vel lectus, PP. Q. 105. Art. 5 c; similiter quod secetur lignum pertinet ad serram; sed quod perveniatur ad formam lecti est ex ratione artis, PP. Q. 110. Art. 2 ob. 3; sicut in serra vel securi non est forma lecti, PP. Q. 118. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 31. Art. 7; PT. Q. 40. Art. 4.

lēgālis, e, *adj.*, *of* or *belonging to the law, legal,* i.e., conforming to the positive law or determined by the same. in a special sense, pertaining to the Mosaic code. Dicit enim Philosophus, . . ., quod legalia sunt quaecumque in singularibus legem ponunt et etiam sententialia, (ob. 1), . . ., dicuntur etiam quaedam legalia, non quia sint leges, sed propter applicationem legum communium ad aliqua particularia facta sicut sunt sententiae, quae pro iure habentur et quantum ad hoc subdit, PS. Q. 96. Art. 1 ad 1; dicit autem illa esse legalia, quae sunt statuta et determinata per legem positivam, quae competit legislatoribus, 5 Eth. 1 a. Cf. PP. Q. 19. Art. 7; PS. Q. 90. Art. 2; PS. Q. 94. Art. 3; PS. Q. 103. Art. 4 (passim); PS. Q. 107. Art. 2; et passim. By law is meant above: (1), **the law in general,** when for example there is a question of **debitum legale** (see *debitus* under 1), **iniustitia legalis** (see *iniustitia* under 2), **iniustum legale** (see *iniustus*), **ius legale** (see *ius* under 1), **iustitia legalis** (see *iustitia* under 1 and 2), **iustum legale** and **iustus legalis** (see *iustus*), **lex legalis** (see *lex* under 1), **servitus legalis** (see *servitus* under 1), **utilitas legalis** (see *utilitas* under 2); (2), **the civil** or **secular law** in opposition to canonical or ecclesiastical law when it is said: legalis computatio attendit descensum a communi radice ex utraque parte, (4 Sent. 40. 1. 2 c); (3), **the law of the Old Testament,** when for example mention is made of **figura legalis** (see *figura* under 3), **generatio legalis** (see *generatio* under 1), **irregularitas legalis** (see *irregularitas* under 2), **observantia legalis** (see *observantia* under 3), **pontifex legalis** (PT. Q. 22. Art. 5 c), **sacerdos legalis,** (see *sacerdos*), **sacerdotium legale** (see *sacerdotium*), **sacramentum legale** (see *sacramentum* under 2).

lēgātus, i, *m., a legate.* Sed contra est quod archidiaconi, legati, et electi excommunicant, qui quandoque non sunt sacerdotes, PTS. Q. 22. Art. 2 a; et ideo etiam legati non sacerdotes indulgentias facere possunt, PTS. Q. 25. Art. 2 ad 1; et quia diaconi, et alii non sacerdotes possunt habere iurisdictionem vel commissam, sicut legati, PTS. Q. 26. Art. 2 c.

legio, ōnis, *f., a legion,* a great number. Quod tibi nomen est? qui respondit: legio, multi enim sumus, SS. Q. 95. Art. 4 ob. 1.

lēgisconsultus, i, *m., a jurist,* one versed in the science of law. Lex enim omnis praeceptum commune est, ut legisconsultus dicit, PS. Q. 92. Art. 2 ob. 1.

lēgislātio, ōnis, *f., the framing* of a law. Et hoc maxime videtur esse necessarium in legislatione, quia praecepta legis populo proponuntur, PS. Q. 101. Art. 2 ob. 1; et sicut secundum praedicta, in ipsa legislatione non fuit praeceptum dandum de actu spei, SS. Q. 22. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 22. Art. 1 (passim); SS. Q. 184. Art. 5, in quot.

lēgislātor, ōris, *m., a legislator, law-giver.* Lex ad hoc scribitur ut sententia legislatoris manifestetur. sed quandoque contingit quod si ipse legislator praesens esset, (ob. 3), . . ., et ideo in talibus non est secundum litteram legis iudicandum, sed recurrendum ad aequitatem, quam intendit legislator, SS. Q. 60. Art. 5 ad 2; non fuit idem legislator et sacerdos; unde dicit Dominus ad Moysem legislatorem, (ob. 3), . . ., et ideo quantum ad alios pertinet, alius est legislator, PT. Q. 22. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 96. Art. 6 (passim); PS. Q. 100. Art. 8; PS. Q. 101. Art. 3; SS. Q. 120. Art. 1; SS. Q. 147. Art. 4; PTS. Q. 47. Art. 1.

lēgisperitus, i, *m., one learned in the law, a lawyer.* Utrum effectus legis sint imperare, vetare, permittere, et punire, sicut legisperitus dicit, PS. Q. 92 pr.

lēgispositivus, a, um, *adj., legislative, law-making.* Ad legalem autem iustitiam, quantum ad ea quae communiter sunt observanda ponitur "legispositiva," quae, . . ., est scientia commutationum politicarum ad communitatem relatarum, SS. Q. 80. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 81 pr. On **ars legispositiva,** see *ars*; on **scientia legispositiva,** see *scientia.*

lēgitimē, see *legitimus.*

legitimo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to legitimize.* Utrum possint legitimari, (pr), . . ., videtur quod filius illegitimus non possit legitimari (ob. 1), . . ., ergo nec filius illegitimus legitimari potest, (ob. 2), . . ., ergo potest filius illegitimus legitimari ab eo qui habet auctoritatem legis, (a), . . . filius illegitimus potest legitimari, . . ., ex quo semel fuit illegitimus, sed dicitur legitimari, . . ., et sunt sex modi legitimandi, . . ., ex hoc enim ipso legitimatur propter curiae honestatem, PTS. Q. 68. Art. 3 c.

lēgitimus, a, um, *adj., fixed* or *appointed by law, lawful, legal, legitimate,* the opposite of *illegitimus.* Augustinus dicit, . . ., quod "in temporali lege nihil est iustum ac legitimum, quod non ex lege aeterna homines sibi derivaverint, PS. Q. 93. Art. 3 c; in particulari autem negotio aliquo per instrumenta et testes, et alia huiusmodi legitima documenta, SS. Q. 67. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 39. Art. 3; SS. Q. 40. Art. 1 (bis); SS. Q. 189. Art. 5 (ter); PT. Q. 71. Art. 1 (bis); PTS. Q. 68. Art. 3 (passim); et passim. On **actus legitimus,** see *actus*; on **assumptio legitima,** see *assumptio*; on **dominium legitimum,** see *dominium*; on **filius legitimus,** see *filius*; on **matrimonium legitimum,** see *matrimonium.* — **lēgitimē**, *adv., according to law, lawfully, legally, legitimately.* Miles qui legitime pugnat, SS. Q. 44. Art. 6 c; quilibet potest licite tenere id quod legitime acquisivit. sed id quod acquiritur per pecuniam usuariam, interdum legitime acquiritur, SS. Q. 78. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 95. Art. 4; SS. Q. 154. Art. 7; SS. Q. 185. Art. 8; PT. Q. 68. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 40. Art. 7.

lego, ere, lēgi, lectum, 3, *v. a.,* (1) *to read, peruse,* (2) *lecture.* — (1), sex dies, in quibus Deus legitur fecisse cuncta, PP. Q. 58. Art. 6 c; lex a legendo vocata est, PS. Q. 90. Art. 4 ad 3; est enim intellegere quasi intus legere, Verit. 1. 12 c. Cf. PP. Q. 21. Art. 4; PP. Q. 63. Art. 5; PP. Q. 102. Art. 1; SS. Q. 60. Art. 6; PT. Q. 44. Art. 3; et passim. — (2), haec propositio reprobata fuit ab omnibus magistris tunc Parisiis legentibus, Mal. 16. 4 c.

legūmen, inis, *n., pulse, any leguminous plant.* Dicitur enim Dan. 1, 17, quod pueris qui utuntur leguminibus, SS. Q. 142. Art. 1 ob. 2; et ideo magis interdicitur ieiunantibus usus carnium quam vini vel leguminum, quae sunt inflativa, SS. Q. 147. Art. 8 ad 1.

lēnia, ae, *f., fortitude, patient* and *constant courage,* a synonym of *patientia* vel *tolerantia.* Andronicus etiam ponit septem virtutes annexas fortitudini, quae eupsychia, lenia, magnanimitas, virilitas perseverantia, magnificentia, andragathia, (ob. 6), . . ., lenia autem est idem quod patientia vel tolerantia; dicit enim quod lenia est habitus promptus tributus ad conari qualia oportet, et sustinere quae ratio dicit, SS. Q. 128. Art. 1 ad 6.

lēnio, īre, īvi or ii, ītum, 4, *v. a.* and *n., to soothe, alleviate,* Vinum sanat mordendo, sed oleum leniendo, PTS. Q. 29. Art. 4 ad 2.

lēnis, e, *adj., soft, smooth, mild, gentle, easy, calm.* Et sicut Augustinus ibidem subdit, ex hoc evidentius discernitur, quid voluptatis, quid curiositatis agatur per sensus, quod voluptas pulchra, canora, suavia, sapida, lenia sectatur, SS. Q. 167. Art. 2 ad 1, in quot.; sed magis laudatur medicus qui per pauciora et leniora potest sanare infirmum, SS. Q. 174. Art. 2 ad 2; sanabile est corpus durum, habens superficiem lenem, PT. Q. 77. Art. 7 ob. 2, in quot.; quia post eam alia non relinquitur; et lenis, ut spes, PTS. Q. 29. Art. 4 c.

lēnitas, ātis, *f., mildness, tenderness, gentleness, lenity.* Nam fervor amoris est cum quadam dulcedine et lenitate, PS. Q. 48. Art. 2 ad 1; lenitas superioris adversus inferiorem in constituendis poenis, (ob. 1, in quot.), . . ., clementia est lenitas superioris adversus inferiorem, SS. Q. 157. Art. 1 a, in quot.; clementia vero hoc facit ex animi lenitate, SS. Q. 157. Art. 4 ad 3.

lēnitīvus, a, um, *adj., lenitive, soothing, emollient.* Oleum autem lenitivum est, et penetrativum usque ad intima, PTS. Q. 29. Art. 4 c.

lēnōcinans, antis, *P. a.*, *flattering, deceiving*, used in the S.T. only in quot. Apparet nos in omnibus sensibus similitudine lenocinante falli, PP. Q. 17. Art. 2 a, in quot.

lentus, a, um, *adj.*, of character, *easy, calm, indifferent, unconcerned, sluggish*. Motus lentus magnanimi videtur et vox gravis, et locutio stabilis, SS. Q. 129. Art. 3 ob. 3, in quot.; qua habet colligere vagos (quod significat curvitas in capite baculi), sustentare infirmos (quod ipse stipes significat baculi) et pungere lentos, . . ., unde versus: collige, sustenta, stimula, vaga, morbida, lenta, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

leo, ōnis, *m.*, *a lion*, (1) *lit.*, (2) *transf.*, to denote *a courageous person*. — (1), et inde est quod hoc nomen, leo, per prius dicitur de animali in quo tota ratio leonis salvatur, quod proprie dicitur leo, quam de aliquo homine in quo invenitur aliquid de ratione leonis, PP. Q. 33. Art. 3 c; neque conservaretur vita leonis, nisi occideretur asinus, PP. Q. 48. Art. 2 ad 3; sed secundum bona corporis a multis animalibus superatur sicut ab elephante in diuturnitate vitae, a leone in fortitudine, PS. Q. 2. Art. 5 a; sicut in corpus canis propter luxuriam, in corpus leonis propter rapinam et violentiam, et sic de aliis, PTS. Q. 79. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 9 (bis); PP. Q. 48. Art. 3; PP. Q. 55. Art. 3; PS. Q. 6. Art. 1; PS. Q. 31. Art. 6; SS. Q. 48. Art. 1; PTS. Q. 78. Art. 3. — (2), sicut cum dicitur: Deus est lapis, vel leo, vel aliquid huiusmodi, PP. Q. 13. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 6 (bis); PP. Q. 13. Art. 9; PT. Q. 60. Art. 5.

Leo, ōnis, *m.*, (1) *Leo I*, the Great, Saint and Doctor of the Church. On account of his eminent learning, sanctity, and great achievements, he is called the "Great". Rejecting the false Council of Ephesus, Leo, in 451, summoned the General Council of Chalcedon over which he presided by his legates and in which his Dogmatic Epistle was accepted as the expression of true Catholic Faith. St. Thomas quotes from his Letters to Proterius, Bishop of Alexandria; to Julian, Bishop of Aquileia; to Flavian, Bishop of Constantinople; to the Emperor Leo; to Dioscorus, Bishop of Alexandria; to Theodoret, Bishop of Cyprus; and ad Palaestinos; also from several of his sermons, (2) *Leo I*, emperor, surnamed the Great. He was born about 400 A.D. in the country of the Bessi, in Thrace. He was proclaimed emperor, February 7, 457 and crowned by Anatolius, patriarch of Constantinople, being the first sovereign who received his crown from the hands of a priest. A letter (146) of Pope Leo the Great, addressed to the Emperor Leo, urges him to active measures against the heretics. — (1), unde Leo papa, in quadam Epist. ad Proterium, episcopum Alexandrinum, ep. CXXIV, SS. Q. 11. Art. 2 ad 2; Leo Papa etiam dicit in epist. ad Flavianum, PT. Q. 2. Art. 3 ob. 1; unde Leo papa dicit in Epist. XXXV ad Iulianum, PT. Q. 6. Art. 3 c; unde Leo Papa dicit in Epistola CXXIV ad Palaestinos, PT. Q. 16. Art. 5; et hoc est quod dicit Leo papa in Epist. XXVIII ad Flavian., c. IV., PT. Q. 19. Art. 1 c; Leo papa scribit Dioscoro Alexandrino episcopo, PT. Q. 83. Art. 2 ob. 4; Leo papa dicit Epist. 108 ad Theodor., PT. Q. 84. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. 24. Art. 12; SS. Q. 67. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 8; PT. Q. 6. Art. 3; PTS. Q. 40. Art. 5; et passim. — (2), et Leo Papa dicit in Epist. CLVI ad Leonem Augustum, c. v. col. 1131, t. 1, PT. Q. 64. Art. 9 ob. 2.

leōnīnus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to a lion, a lion's*. Per similitudinem vero communicabile est illis qui participant quid leoninum. ut puta audaciam, PP. Q. 13. Art. 9 c.

lepra, ae, *f.*, *the leprosy*. Et iudicium sacerdotis expectare, cuius est discernere inter lepram et lepram, PTS. Q. 6. Art. 4 ad 3; lepra non impedit matrimonium quantum ad primum actum suum, PTS. Q. 52. Art. 6 ad 6. Cf. PS. Q. 81. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 5 (passim); PT. Q. 14. Art. 4; PT. Q. 82. Art. 10; PTS. Q. 43. Art. 3; et passim.

leprōsus, a, um, *adj.*, *leprous*. Mulier non tenetur cohabitare vero leproso, (ob. 4), . . ., unde etiam uxor viro leproso tenetur reddere debitum, PTS. Q. 64. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis). — **leprōsus**, i, *m.*, *a leper*. Sicut leproso bonum est quandoque comedere aliqua venenata, PS. Q. 34. Art. 2 c; sicut leprosus generat leprosum, et podagricus podagricum, PS. Q. 81. Art. 1 c; in actu imitantur Giezi discipulum Elisei de quo legitur, quod accepit pecuniam a leproso mundato, SS. Q. 100. Art. 1 ad 4; sicut cum sanavit leprosum tangendo, (ad 1), . . ., sicut operatum proprium divinae operationis est sanatio leprosi, PT. Q. 19. Art. 1 ad 5. Cf. PS. Q. 103. Art. 2 (passim); PT. Q. 48. Art. 6; PT. Q. 78. Art. 4; PT. Q. 84. Art. 10; PTS. Q. 52. Art. 2, et passim. — **leprōsa**, ae, *f.*, *a leprous woman*. Sed leprosa potest debitum petere, PTS. Q. 64. Art. 3 ob. 2.

lepus, oris, *m.*, *a hare*, a short-tailed and long-eared rodent of the *genus lepus*, proverbial for its timidity and swift progression by long leaps. Neque enim odoribus leporum canes gaudent, sed cibatione, PS. Q. 31. Art. 6 c; si enim canis videat leporem, aut accipiter avem nimis distantem, PS. Q. 40. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 167. Art. 2, in quot.

lēthālis, e, *adj.*, *deadly, lethal*. Iacuit diu sine sensu in sudore lethali, PS. Q. 113. Art. 3 ob. 1. — **lēthāliter**, *adv.*, *lethally, in a deadly manner*. Si lethaliter percusserit, etiam antequam percussus moriatur, PTS. Q. 2. Art. 4 ob. 2.

lēthāliter, *adv.*, see *lethalis*.

lethargicus, i, *m.*, *a lethargic person*. Ut in phreneticis, et similiter impedito actu memorativae virtutis, ut in lethargicis, impeditur homo ab intelligendo in actu etiam ea quorum scientiam praeaccepit, PP. Q. 84. Art. 7 c.

Leudefredus, i, *m.*, *Leudefredus*, bishop of Cordova, at the fourth and fifth councils of Toledo (633, 636). His vicar, Valentinianus, represented him at the sixth council (638). To him was addressed a letter of Isidore's on certain points of church organization. Dicut enim Isidorus in quadam epist., ad Leudefred., PT. Q. 71. Art. 4 ob. 2. Cf. PT. Q. 67. Art. 1; PT. Q. 67. Art. 2.

levātio, ōnis, *f.*, *a lifting up, raising, elevating*. Sicut confricatio barbae, vel levatio festucae de terra, et similia, quae non cadunt sub voto, nec sub obedientia, SS. Q. 186. Art. 5 ad 4.

Lēvi, *m.*, *indecl. n.*, *Levi*, third son of Jacob, by Lia. With his brother Simeon he cruelly avenged the humiliation of their sister Dina, for which they were severely rebuked by Jacob. He was head of the tribe set apart for the service of the Lord. Dicit enim Apostolus, quod Levi pronepos Abrahae decimatus fuit in Abraham, (ob. 1), . . ., adhuc Levi existente in lumbis eius, ad quem pertinet legale sacerdotium, . . ., Christus non est decimatus in lumbis Abrahae, sicut Levi, . . ., Isaac autem, et Iacob, et Levi, et omnes alii sic fuerunt in Abraham, (c), . . ., unde non minus fuit in Abraham quam in Levi, PT. Q. 31. Art. 8 ad 4. Cf. PTS. Q. 74. Art. 9; PTS. Q. 89. Art. 5.

Leviathan, *m.*, *indecl.*, *the Leviathan*, an enormous beast. The term is found in the Latin Vulgate in Iob, 3, 8; 40, 20; Is., 27, 1; Iob, XL, 28, dicitur de Behemot, seu Leviathan, per quem diabolus intelligitur, PTS. Q. 89. Art. 8 ob. 2.

lēvis, e, *adj.*, (1) *lit.*, *light* in weight, *not heavy*, (2) *fig.*, (a) *light, without weight*, i.e., *of no consequence*, hence, in gen., *light, trivial, unimportant, inconsiderable, slight, little, petty*, (b) in disposition or character, *light. light-minded, capricious, inconstant*, without dignity or substantial character, (c) *light, lacking in intensity* or *effect*. — (1), in gravibus et levibus est principium passivum motus naturalis, et non activum, PT. Q. 32. Art. 4 c; ad rarum autem et spissum sequuntur grave et leve, PT. Q. 54. Art. 3 ad 2; sicut si homo portaret grave onus, et faciem suam perfunderet aqua; sic

enim confortaretur ad melius portandum, cum tamen onus suum in nullo levius fieret, PTS. Q. 71. Art. 5 c; qualitates tangibiles sunt calidum et frigidum et huiusmodi, quae non inveniuntur nisi in corporibus gravibus et levibus, PTS. Q. 83. Art. 6 c. — (2) (a), nullus tamen invenitur qui absque levibus peccatis vitam ducat, PS. Q. 59. Art. 3 c; sed habet aliquam speciem mali, cum aliqua levi indiscretione committit, SS. Q. 43. Art. 4 c; sicut apparet in mendacio iocoso, in quo intenditur aliqua levis delectatio, SS. Q. 110. Art. 4 c; et hoc pertinet ad acutos, qui nimis cito irascuntur, et ex qualibet levi causa, SS. Q. 158. Art. 5 c; illae irregularitates ex levibus causis non perpetuis erant contractae, PTS. Q. 66. Art. 4 ad 5. Cf. SS. Q. 35. Art. 1; SS. Q. 41. Art. 1; SS. Q. 60. Art. 2 c; SS. Q. 73. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 11; PTS. Q. 73. Art. 6; et passim. — (2) (b), levis etiam animi esse videtur ut quis non permaneat in eo quod semel approbavit, SS. Q. 69. Art. 3 ad 2; unde Ambrosius dicit quod hinc scilicet ex motibus exterioribus, homo cordis nostri absconditus, aut levior, aut iactantior, aut turbidior, aut contra gravior, et constantior, et purior, et maturior aestimatur, SS. Q. 168. Art. 1 ad 3, in quot. — (2) (c), secundum Philosophum, sapientis autem medici est a levioribus incipere medicinis, et minus periculosis, PTS. Q. 21. Art. 3 c. — **leviter,** *adv., lightly, easily, without difficulty.* Inducitur enim auctoritate divinae doctrinae miraculis confirmatae, et, quod plus est, interiori instinctu Dei invitantis; unde non leviter credit, SS. Q. 2. Art. 9 ad 3; puta in occulto, levius peccat eodem genere peccati quam saecularis, SS. Q. 186. Art. 10 c; quia eamdem poenam levius portat fortis quam debilis, PTS. Q. 30. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 73. Art. 6 (bis); PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 43. Art. 6; SS. Q. 72. Art. 2 (bis); SS. Q. 73. Art. 2; PT. Q. 68. Art. 3.

Lēvitae, ārum, *m., the Levites,* the descendants of Levi, third son of Jacob by Lia. The whole tribe of Levi by the command of God was set apart for the service of the sanctuary. Therefore in apportionment of the Land of Chanaan, the tribe of Levi received no tribal territory. In lieu of land they received the tithes and also four cities with suburban pasture lands for each of the other tribes of Israel. Levitis enim in veteri Testamento decimae dabantur, quia non habebant aliquam partem in possessionibus populi, SS. Q. 87. Art. 3 ob. 1; sicut Num. XVIII praecipitur quod Levitae a populo decimas accipiant, (ob. 3), . . ., in veteri lege primitiae debebantur sacerdotibus, decimae autem levitis; et quia sub sacerdotibus levitae erant, SS. Q. 87. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 87. Art. 1 (bis); SS. Q. 101. Art. 4 (bis). — **Lēvīticus,** a, um, *adj., of* or *belonging to the Levi* or *to the Levites, Levitical.* Ipsa autem excellentia sacerdotii Christi ad sacerdotium Leviticum fuit figurata in sacerdotio Melchisedech, (c), . . ., quasi principalioris sacerdotis, sed quasi praefigurantis excellentiam sacerdotii Christi ad sacerdotem leviticum, PT. Q. 22. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 91. Art. 5; SS. Q. 87. Art. 2; PT. Q. 31. Art. 8 (passim). — **Lēvīticus,** i, *m., Leviticus,* the third Book of the Bible, named from its contents, as it deals exclusively with the series of God and the religious ceremonies of the Old Testament as carried out by the members of the tribe of Levi, both priests and Levites. Sed contra est quod in lege specialia praecepta de sacrificiis dantur, ut patet in principio Levit., SS. Q. 85. Art. 3 a. Cf. SS. Q. 86. Art. 1; SS. Q. 86. Art. 2; SS. Q. 86. Art. 3; SS. Q. 87. Art. 1; SS. Q. 149. Art. 4; et passim.

levitas, ātis, *f.,* (1) *lit., lightness,* as to weight, (2) *fig., levity, lightmindedness, fickleness, inconstancy.* — (1), sicut inclinatio ad locum est per gravitatem vel levitatem, PP. Q. 59. Art. 2 c; sicut si moveri sursum est ex levitate, PP. Q. 84. Art. 3 c; unde sicut corpus per gravitatem vel levitatem statim fertur in locum suum, nisi prohibeatur, PTS. Q. 69. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 6. Art. 3; PS. Q. 23. Art. 4; PS. Q. 71. Art. 4; PTS. Q. 93. Art. 2; PTS. Q. 97. Art. 7. — (2), angeli mali videntur aliqua facere quae sunt ex genere suo venialia peccata, provocando homines ad risum et ad alias huiusmodi levitates, PS. Q. 89. Art. 4 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 2. Art. 9; SS. Q. 73. Art. 3; SS. Q. 122. Art. 3; SS. Q. 169. Art 2; PTS. Q. 43. Art. 3 (bis). — **levitas animi,** *levity of mind.* Contingit enim quandoque ex animi levitate ad accusationem procedere, . . ., ut non pronuntiet eum calumniatum fuisse qui ex levitate animi, SS. Q. 68. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 68. Art. 4; SS. Q. 72. Art. 2; SS. Q. 73. Art. 2 (ter); SS. Q. 162. Art. 4 (bis).

leviter, *adv.,* see *levis.*

levo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *lit., to lift up* something to a higher point, (2) *fig.,* **levare se ad Deum,** *to raise one's self to God,* to lift one's thoughts to God in love and prayer. — (1), contingit autem quod obiectum actus non includit aliquid pertinens ad ordinem rationis, sicut levare festucam de terra, PS. Q. 18. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 19. Art. 5; PT. Q. 41. Art. 4, in quot.; PT. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 73. Art. 1. — **levare oculos in coelum,** *to raise the eyes to heaven,* fix the attention on God the Father. Dominus in coena oculos levavit in caelum, . . ., oculos levavit ad Patrem, in huius sacramenti institutione, PT. Q. 83. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 167. Art. 1; PT. Q. 43. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 4. — **levare aliquem baptizatum de sacro fonte,** *to raise someone from the baptismal font,* to act as godparent. See *fons.* Videtur quod in baptismo non requiratur aliquis qui baptizatum de sacro fonte levet, (ob. 1), . . ., videtur quod non requiratur aliquis alius qui baptizatum de sacro fonte levet, (ob. 2), . . ., qui baptizatum de sacro fonte levet, (ob. 3), . . ., ille qui puerum de sacro fonte levat, PT. Q. 67. Art. 7 ad 2. Cf. PT. Q. 72. Art. 10; PTS. Q. 56. Art. 3 (passim); PTS. Q. 56. Art. 4 (passim). — (2), Augustinus dicit: aliud est levare se ad Deum, aliud est levare se contra Deum, SS. Q. 161. Art. 2 ad 2.

lex, lēgis, *f.,* an ordinance according to reason to the common good, promulgated by the head of the community, (1) *law* in general, understood as a body of laws as well as a single law, (2) *the secular* or *civil law,* (3) *the law of the Old Testament.* — (1), lex quaedam regula est et mensura actuum secundum quam inducitur aliquis ad agendum, vel ab agendo retrahitur. dicitur enim lex a ligando, quia obligat ad agendum, PS. Q. 90. Art. 1 c; Isidorus dicit, . . ., quod lex a legendo vocata est, quia scripta est, PS. Q. 90. Art. 4 ad 3; definitio legis quae nihil est aliud quam quaedam rationis ordinatio ad bonum commune, et ab eo qui curam communitatis habet promulgata, PS. Q. 90. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 91. Art. 1 c; PS. Q. 92. Art. 1 c; PS. Q. 94. Art. 2 ob. 1; PS. Q. 99. Art. 1 ob. 1; C. G. 3. 114 and 115; cum lex sit regula quaedam et mensura, dicitur dupliciter esse in aliquo. uno modo sicut in mensurante et regulante, et quia hoc est proprium rationis, ideo per hunc modum lex est in ratione sola. alio modo, sicut in regulato et mensurato, et sic lex est in omnibus quae inclinantur in aliquid ex aliqua lege, ita quod quaelibet inclinatio proveniens ex aliqua lege potest dici lex, non essentialiter, sed quasi participative, PS. Q. 90. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 90. Art. 3 ad 1; PS. Q. 91. Art. 2 c; PS. Q. 91. Art. 6 c; SS. Q. 57. Art. 1; SS. Q. 67. Art. 1; et passim. On **bonum secundum legis positionem,** see *bonus* under 2; on **disciplina legis,** see *disciplina* under 3; on **iustum secundum legis positionem,** see *iustus*; on **malum secundum legis positionem,** see *malus* under 2; on **observantia legis,** see *observantia* under 3; on **praeceptum legis et legis naturae seu naturalis,** see *praeceptum*; on **prudentia legis positiva,** see *prudentia*; on **sacerdos novae et veteris legis,** see *sacerdos*; on **sacerdotium veteris legis,** see *sacerdotium*; on **sacramentum legis Mosaicae, novae et veteris legis,** see *sacramentum* under 2; on **status legis,** see *status* under 3; on **substantia legis,** see *substantia* under 8. — Kinds of *lex* in this sense are: (a), **lex aeterna,** *the eternal law,* i.e., the plan of the divine regulation of the world as it exists in God's mind from eternity. Aliter de lege aeterna, quae est lex Dei, (c), . . ., quia lex aeterna est ratio divinae providentiae, . . ., ideo defectus rerum naturalium legi aeternae subduntur, PS. Q. 93. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 19. Art. 4 c; PS. Q. 91. Art. 1 c; PS. Q. 93. Art. 1 c and 3 c; PS. Q.

93. Art. 4 (passim); PS. Q. 93. Art. 6 (passim); et passim. — (b), **lex amoris seu caritatis** and **lex timoris**, *the law of love* and *that of fear* or the law based on the love of God and that on the fear of them, i.e., the law of the New and that of the Old Testament. Lex Evangelii est lex amoris, SS. Q. 108. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 100. Art. 7 ob. 4; PS. Q. 107. Art. 1 ad 2; SS. Q. 108. Art. 1 ob. 3; praec. prol. — (c), **lex caritatis**, see *lex amoris*. Lex autem nova est lex perfectionis, quia est lex charitatis, PS. Q. 107. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 33. Art. 1. — (d), **lex carnis seu fomitis seu membrorum seu concupiscentiae**, *the law of the flesh* or *the emotions* or *of the members* or *of wicked desire*. Qui dicitur lex carnis sive membrorum, PT. Q. 27. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 90. Art. 1 ad 1; PS. Q. 91. Art. 6 ob. 1; Praec. Prol.; Quodl. 4. 11. 22 ad 1. — (e), **lex civilis**, *the civil law* as opposed to ecclesiastical law. Iustum enim in commutationibus humanae vitae secundum leges civiles determinatur, SS. Q. 77. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 59. Art. 3; SS. Q. 66. Art. 5; SS. Q. 69. Art. 2; SS. Q. 78. Art. 1; SS. Q. 99. Art. 4; C. G. 4. 78; et passim. — (f), **lex communis** and **lex privata**, *the common* or *general law* (cf. *lex particularis*) and *the private law* or *privilegium*. Sunt enim quaedam, quae simpliciter in communi ponuntur, et haec sunt leges communes, . . ., quaedam vero sunt, quae sunt communia quantum ad aliquid et singularia quantum ad aliquid, et huiusmodi dicuntur privilegia, quasi leges privatae, quia respiciunt singulares personas et tamen potestas eorum extenditur ad multa negotia, PS. Q. 96. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 108. Art. 1 ad 2; PS. Q. 57. Art. 6; PS. Q. 97. Art. 4; SS. Q. 96. Art. 1 c and ad 1; 5 Eth. 12 c; et passim. — (g), **lex concupiscentiae**, see *lex carnis*. — (h), **lex democratica** and **lex tyrannica**, *the law established by a democracy* or *by a rule of the people* and *that established by a tyrant*. Lex tyrannica, cum non sit secundum rationem, non est simpliciter lex, sed magis est quaedam perversitas legis, PS. Q. 92. Art. 1 ad 4. Cf. 5 Eth. 2 a. — (i), **lex Dei seu divina** and **lex hominis seu humana**, *the law given to man by God* or *divine law* and *that given by man to his equals* or *human law*. Sicut cum de actu delectabili inordinato ratio deliberat quod est contra legem Dei, gravius peccat consentiendo, quam si solum consideraret quod est contra virtutem moralem, (ob. 3), ..., peccatum mortale non est nisi contra legem Dei. potest autem aliquid horum quae pertinent ad fidem subito rationi occurrere sub quadem alia ratione, antequam super hoc consulatur vel consuli possit ratio aeterna, id est, lex Dei, PS. Q. 74. Art. 10 c. Cf. PS. Q. 91. Art. 3 c; PS. Q. 91. Art. 4 c; PS. Q. 91. Art. 5 c; C. G. 3. 117; C. G. 3. 123; C. G. 3. 128; et passim. — (j), **lex divina**, see *lex Dei*. Alius autem ordo est per comparationem ad regulam divinae legis, per quam homo in omnibus dirigi debet, PS. Q. 72. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 93. Art. 3; PS. Q. 97. Art. 3; PS. Q. 99. Art. 6; SS. Q. 96. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 1; et passim. — (k), **lex evangelica seu evangelii seu nova** and **lex vetus**, *the law of the Gospel* or *of the New Testament* and *of the Old Testament*. De lege nova, quae est lex Evangelii, PS. Q. 93 pr. Cf. PS. Q. 106. Art. 1 (bis); SS. Q. 108. Art. 1; C. G. 1. 5; C. G. 3. 124. C. G. 3. 125; Quodl. 4. 8. 13 c; et passim. — (l), **lex evangelii**, see *lex evangelica*. — (m), **lex factorum seu mandatorum**, *the law of deeds* and *of commands*. Apostolus videtur distinguere utramque legem ad Rom. 3. 27, veterem legem appellans "legem factorum," legem vero novam appellans legem fidei, . . ., similiter etiam lex nova est lex factorum, PS. Q. 107. Art. 1 ob. 3; dicitur autem lex mandatorum, . . ., propter duo. primo quidem propter magnum numerum mandatorum legalium, intantum, quod ab hominibus servari non possunt, . . ., vel dicitur mandatorum, id est, factorum, . . ., quia praecipiebat tantum, quid facere deberent sed non conferebat gratiam, per quam ad legem implendam iuvarentur, Eph. 2. 5. Cf. SS. Q. 16. Art. 1. — (n), **lex fidei seu gratiae**, *the law of faith* or *of grace*, i.e., the law of the New Testament. Inquantum eius principalitas consistit in ipsa gratia, quae interius datur credentibus seu quae manifestatur in fidei per dilectionem operante, PS. Q. 107. Art. 1 ad 3 and Q. 108. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 99. Art. 2 ad 3; PS. Q. 100. Art. 12 c; PS. Q. 106. Art. 3 c and ad 1; PS. Q. 107. Art. 1 ad 3 and Art. 3 ob. 1; Quodl. 4. 8. 13 c; Praec. Prol.; et passim. — (o), **lex fomitis**, see *lex carnis*. De sexta autem lege, quae est lex fomitis, sufficiat quod dictum est cum de peccato originali ageretur, PS. Q. 93 pr. Cf. PS. Q. 91. Art. 6; PS. Q. 93. Art. 3. — (p), **lex gratiae**, see *lex fidei*. Tertia sumitur ex hoc quod lex nova est lex gratiae, (c), . . ., unde non est acceptio personarum apud Deum ex hoc quod non omnibus a principio mundi legem gratiae proposuit, quae erat debito ordine proponenda, PS. Q. 106. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 94. Art. 6 (bis); PS. Q. 98. Art. 6. — (q), **lex hominis**, see *lex Dei*. Lex enim hominis non se extendit nisi ad creaturas rationales, quae homini subiciuntur, PS. Q. 93. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 91. Art. 6; SS. Q. 154. Art. 6, in quot.; SS. Q. 170. Art. 1. — (r), **lex humana**, see *lex Dei*. — (s), **lex iniusta** and **lex iusta**, *the unjust law* and *the just law*. Dicuntur autem leges iustae et ex hoc, quando scilicet ordinantur ad bonum commune, et ex auctore, quando scilicet lex lata non excedit potestatem ferentis, et ex forma, quando scilicet secundum aequalitatem proportionis imponuntur subditis onera in ordine ad bonum commune, . . ., iniustae autem sunt leges dupliciter. uno modo per contrarietatem ad bonum humanum e contrario praedictis, vel ex fine, sicut cum aliquis praesidens leges imponit onerosas subditis, non pertinentes ad utilitatem communem, sed magis ad propriam cupiditatem vel gloriam, vel etiam ex auctore, sicut cum aliquis legem fert ultra sibi commissam potestatem, vel etiam ex forma, puta cum inaequaliter onera multitudini dispensantur, etiamsi ordinentur ad bonum commune, . . ., alio modo leges possunt esse iniustae per contrarietatem ad bonum divinum, sicut leges tyrannorum inducentes ad idololatriam vel ad quodcumque aliud, quod sit contra legem divinam, PS. Q. 96. Art. 4 c. — (t), **lex iusta**, see *lex iniusta*. — (u), **lex legalis**, *the legitimate law*, i.e., that law which corresponds with the idea of a law. Cf. PS. Q. 96. Art. 4 c. — (v), **lex libertatis** and **lex servitutis**, *the law of freedom* and *that of servitude*. Unde etiam quantum ad hoc dicitur lex Evangelii lex libertatis; nam lex vetus multa determinabat, et pauca relinquebat hominum libertati determinanda, (c), . . ., sic igitur lex nova dicitur lex libertatis dupliciter. uno modo, quia non arctat nos ad facienda vel vitanda aliqua, nisi quae de se sunt vel necessaria, vel repugnantia saluti, quae cadunt sub praecepto vel prohibitione legis. secundo, quia huiusmodi praecepta vel prohibitiones facit nos libere implere, inquantum ex interiori instinctu gratiae ea implemus. et propter haec duo, lex nova dicitur lex perfecta libertatis, PS. Q. 108. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 108. Art. 4 c; Quodl. 4. 8. 13 c. — (w), **lex mandatorum**, see *lex factorum*. — (x), **lex Maurorum seu Saracenorum**, *the law current among the Moors* and *the Saracens*. Cf. C. G. 1. 23; C. G. 3. 65; C. G. 3. 69; Pot. 3. 7 c. — (y), **lex membrorum**, see *lex carnis*. — (z), **lex mundana**, *the law of the world*. Cf. PTS. Q. 60. Art. 1, in quot.; Praec. 9. — (a²), **lex naturae seu naturalis** and **lex scripta seu scripturae**, *the law of nature* or *the natural law* and *the written law* of God. Lex naturae, . . ., nihil aliud est, nisi lumen intellectus insitum nobis a Deo, per quod cognoscimus, quid agendum et quid vitandum, Praec. Prol.; ipsae naturales inclinationes rerum in proprios fines, quas dicimus esse naturales leges, Nom. 10. 1. Cf. PP. Q. 60. Art. 5 a; PS. Q. 91. Art. 2 c; PS. Q. 94. Art. 5 ad 1; PS. Q. 96. Art. 2 ad 3; PS. Q. 97. Art. 1 ad 1; C. G. 3. 117; C. G. 4. 55; Quodl. 4. 8. 13 c; Praec. Prol.; Nom. 10. 1; 3 Sent. 37. 1. 3 c; 4 Sent. 33. 1. 1 c; et passim. — (b²), **lex nova**, see *lex evangelica*. — (c²), **lex particularis** and **lex universalis**, *the particular* and *the general law*. Cf. *lex communis*. Sententia iudicis est quasi quaedam particularis lex in aliquo particulari facto, SS. Q. 67. Art. 1 c. Cf. C. G. 3. 76. — (d²), **lex praeparatoria**, *the law preparing for the reception of Christ* or *the law of the Old Testament*. Antea (ante Christi adventum) vero dari oportuit populo ex quo Christus erat nasciturus legem praeparatoriam ad Christi susceptionem, in qua

quaedam rudimenta salutaris iustitiae continentur, PS. Q. 91. Art. 5 ad 2. — (e²), **lex privata**, see *lex communis*. Credendum est quod ex instinctu divino, quasi ex quadam privata lege, inducerentur ad aliquem certum modum colendi Deum, PS. Q. 103. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 96. Art. 1; PS. Q. 96. Art. 5; SS. Q. 184. Art. 8 (bis). — (f²), **lex Saracenorum**, see *lex Maurorum*. — (g²), **lex scripta**, see *lex naturae*. — (h²), **lex scripturae**, see *lex naturae*. — (i²), **lex servitutis**, see *lex libertatis*. — (j²), **lex Spiritus Sancti**, *the law* or *the guidance of the Holy Spirit*. Lex Spiritus Sancti est superior omni lege humanitus posita; et ideo viri spirituales secundum hoc quod lege Spiritus Sancti ducuntur, non subduntur legi quantum ad ea quae repugnant ductioni Spiritus Sancti; sed tamen hoc ipsum est de ductu Spiritus Sancti quod homines spirituales legibus humanis subdantur, PS. Q. 96. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 184. Art. 8. — (k²), **lex timoris**, see *lex amoris*. Lex vetus dicitur "lex timoris," inquantum per comminationes poenarum inducebat ad observationes praeceptorum, PS. Q. 100. Art. 7 ob. 4. Cf. PS. Q. 107. Art. 1; SS. Q. 108. Art. 1. — (l²). **lex tyrannica**, see *lex democratica*. Lex tyrannica, cum non sit secundum rationem, non est simpliciter lex, sed magis est quaedam perversitas legis, PS. Q. 92. Art. 1 ad 4. — (m²), **lex universalis**, see *lex particularis*. — (n²), **lex vetus**, see *lex evangelica*. — (2), nullus, qui non est exercitatus in armis, secundum leges est admittendus ad militiam corporalem, Quodl. 4. 12. 23 ob. 18. Cf. PP. Q. 110. Art. 4; PS. Q. 95. Art. 4; SS. Q. 60. Art. 6; SS. Q. 67. Art. 2; PTS. Q. 36. Art. 2; et passim. — (3), lex uno modo dicitur tota scriptura veteris testamenti, . . ., quandoque vero dicitur lex scriptura quinque librorum Moysis, . . ., tertio dicitur lex decalogus praeceptorum, . . ., quarto dicitur lex tota continentia caeremonialium, . . ., quinto dicitur lex aliquod speciale praeceptum caeremoniale, Rom. 5. 6. Cf. PP. Q. 45. Art. 1 ob. 1; PP. Q. 60. Art. 5 a; PS. Q. 98. Art. 5 a; SS. Q. 2. Art. 7 c; SS. Q. 87. Art. 1 c; Rom. 3. 2; et passim.

Lia, ae, *f.*. *Lia* or *Leah*, elder daughter of Laban, married by stratagem to Jacob who had no love for her; mother of Ruben, Simeon, Levi, Juda, Issachar, Zabulon, and Dina. She was buried in the cave of Machpelah, beside Sara and Rebecca. Inter Liam et Iacob fuit verum matrimonium, (ob. 4), . . ., matrimonium quod fuit inter Liam et Iacob, PTS. Q. 51. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 179. Art. 2; SS. Q. 181. Art. 1; SS. Q. 181. Art. 2; SS. Q. 182. Art. 2; SS. Q. 182. Art. 3.

libellus, i, *m. dim.*, (1) in gen., *a little book, pamphlet*, (2) in partic., (a) *a bill, petition*, used with *repudium*, **libellus repudii**, *a bill of divorce*, a formal petition filed in the proper court by either a husband or wife praying for a decree of divorce, (b) *a section of a book*. — (1), dicis in libello tuo quod dum vivimus, mutuo pro nobis orare possumus, PTS. Q. 72. Art. 3 a, in quot. — (2) (a), ita Moyses permisit libellum repudii, . . ., ergo nec repudium uxoris sub lege Moysis, (ob. 3), . . ., libellus repudii datus est a Moyse Iudaeis, . . ., ergo nec lex de libello repudii, (ob. 4), . . ., illi qui sub lege uxorem dato libello repudii dimittebant, . . ., et propter hoc dicitur Moyses libellum repudii permisisse, PTS. Q. 67. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 67. Art. 5 (bis); PTS. Q. 67. Art. 7 (passim). — (2) (b), et de beato Arsenio legitur in Vitis Patrum, lib. V, libello VI, SS. Q. 187. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 189. Art. 3; PTS. Q. 13. Art. 2; PTS. Q. 28. Art. 1.

libens, entis, *P. a.*, see *libet*.

liber, bri, *m.*, (1) *book* in the general sense of the word, (2) *book* in the figurative sense of the word, (3) *book* in the sense of metonymy, i.e., that which is written in a book. — (1), similiter liber est quoddam signum, quo designatur traditio canonicatus, PT. Q. 62. Art. 1 c; liber dicitur ex hoc, quod est receptivus scripturae, Verit. 7. 1 ob. 3. Cf. PP. Q. 24. Art. 1; PP. Q. 39. Art. 8 (bis); PTS. Q. 90. Art. 1 (bis); Verit. 7. 1 ob. 9; et passim. — One kind of *liber* in this sense is: **liber materialis**, *the material* or *physic* *book*, i.e., the book in the sense of a physical thing. Nam et in libris materialibus aliquid conscribitur ad succurrendum memori PP. Q. 24. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 87. Art. 3 (bis); 3 Sent. 31. 1. 1 c; Verit. 7. 1 ad 5; Verit. 12. 6 ad 1. On **repraesentatio** libr see *repraesentatio*. — (2), sicut enim in libro aliquid scribitur, ex quo in eo veritas rei intellegitur, ita etiam in intellectu describuntur similitudines rerum, per quas res cognoscuntur, unde intellectus possibilis ante intellegere comparatur tabulae, in qua nihil est scriptum, 1 Sent. 40. 1. 2 ad 5. Cf. PP. Q. 24. Art. 3; PP Q. 39. Art. 8; PTS. Q. 87. Art. 1 (passim); PTS. Q. 87. Art. PTS. Q. 88. Art. 2; et passim. — Kinds of *liber* in this sense are (a), **liber mortis** and **liber vitae**, *the book of death* and *the book* *life*. Liber vitae in Deo dicitur metaphorice secundum similitudinem a rebus humanis acceptam. est enim consuetum apud homines, quod illi qui ad aliquid eliguntur, conscribuntur in libr utpote milites, vel consiliarii, qui olim dicebantur patres conscripti. patet autem ex praemissis, quod omnes praedestina eliguntur a Deo ad habendum vitam aeternam. ipsa ergo praedestinatorum conscriptio dicitur liber vitae. dicitur autem metaphorice aliquid conscriptum in intellectu alicuius, quod firmiter in memoria tenet, . . ., nam et in libris materialibus aliquid conscribitur ad succurrendum memoriae. unde ipsa Dei notitia, qu firmiter retinet se aliquos praedestinasse ad vitam aetern dicitur liber vitae; nam sicut scriptura libri est signum eorum quae fienda sunt, ita Dei notitia est quoddam signum apud ips eorum qui sunt perducendi ad vitam aeternam, (c), . . ., non es consuetum conscribi eos qui repudiantur, sed eos qui eligunt unde reprobationi non respondet liber mortis, sicut praedestinationi liber vitae, PP. Q. 24. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 39. Art. 1 Sent. 40. 1. 2 ad 5; 3 Sent. 31. 1. 2. 1 c and 2. 3 c; 4 Sent. 4 5. 1 c; Verit. 7. 1 c, 4 c, 5 c, and 8 c. — (b), **liber praescien divinae**, *the book of divine foreknowledge*. Prophetae in libro praescientiae dicuntur legere hac similitudine, quia ex ipso libro divi praescientiae efficitur rerum futurarum notitia in mente prophetae, sicut ex lectione libri efficitur notitia rerum, quae scribuntur in libro, in mente legentis, Verit. 12. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 24. Ar 1; SS. Q. 173. Art. 1 (bis); SS. Q. 174. Art. 1; Verit. 12. 6 ob — (c), **liber vitae**, see *liber mortis*. Cf. also PP. Q. 23 pr.; PP 24 pr. (passim); PP. Q. 24. Art. 2 (passim); PP. Q. 24. Ar (passim); PP. Q. 39. Art. 8 (bis); PTS. Q. 88. Art. 2. — secundum quod requirebat librorum expositio, PP. Q. 1 pr.; s etiam liber militiae potest dici vel in quo scribuntur electi militiam vel in quo traditur ars militaris, vel in quo recita facta militum, PP. Q. 24. Art. 1 ad 1; in libro primo de animal C. G. 1. 5. Cf. PP. Q. 79. Art. 10 (bis); SS. Q. 174. Art. 6; PT 31. Art. 3; PT. Q. 42. Art. 4 (ter); PT. Q. 67. Art. 6 (bis); et passim. — Kinds of *liber* in this sense are: — (a), **liber apocryp** and **liber authenticus**, *the book falsely attributed to an author* or *apocryphal book* and *that written by one's own hand* or *the gen* *book*. Et hoc dicit in quibusdam libris apocryphis manif scriptum esse, PT. Q. 38. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 38. Art. 6; S 11 ad 2; Verit. 15. 1 ad 1. — (b), **liber authenticus**, see *liber apocryphus*. Qui non est liber authenticus, sed falso adscrib Augustino, PT. Q. 45. Art. 3 ad 2. — (c), **liber canonicus**, *the* *admitted to the canon of Holy Scriptures*. Qui canonicos libr scripserunt, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2. — (d), **liber originalis**, *original book*. Cf. Verit. 7. 1 ob. 15.

liber, a, um, *adj.*, (1) *free, unrestricted, unrestrained, unimp* that acts under no outside necessity, synonym of *voluntarius*, opposite of *ligatus* and *necessarius*, (2) *free*, from a social p of view, *not a slave, freeborn*, synonym of *liberalis*, the oppo of *illiberalis*, *servilis*, and *servus*. — (1), potentiae autem app tivae interiores comparantur ad rationem quasi liberae, agunt quodammodo et aguntur, PS. Q. 74. Art. 2 ad 3; Chr

autem nulla necessitate mortis tenebatur adstrictus, sed erat inter mortuos liber, PT. Q. 53. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 76. Art. 6 (bis); PS. Q. 79. Art. 1 (bis); SS. Q. 24. Art. 1 (quater); PT. Q. 85. Art. 6 (ter); PT. Q. 86. Art. 6 (bis); et passim. On **arbitrium liberum et non liberum**, see *arbitrium* under 1, 3, and 4; on **contemplatio libera**, see *contemplatio*; on **iudicium liberum et non liberum**, see *iudicium* under 4; on **opus liberum**, see *opus* under 4; on **potentia libera**, see *potentia* under 2; on **potestas libera**, see *potestas* under 3. — (2), cuius ratio est, quia servus in hoc differt a libero, PP. Q. 96. Art. 4 c; ergo ad matrimonium contrahendum in fide Christi Iesu eadem est libertas liberis et servis, PTS. Q. 52. Art. 2 a. Cf. PS. Q. 58. Art. 2 c; PS. Q. 105. Art. 4 (passim); SS. Q. 10. Art. 10; PT. Q. 48. Art. 4; PT. Q. 49. Art. 2; et passim. On **scientia libera**, see *scientia* under 1. — **Liber est causa sui** (PP. Q. 96. Art. 4 c), or, **liber est, qui sui causa est** (SS. Q. 19. Art. 4 c; C. G. 3. 112; C. G. 4. 22; 3 Sent. 34. 2. 2. 1 c), or, **liber est, qui est causa sui** (2 Cor. 3. 3; 1 Sent. prol. div.), or, **ille homo proprie dicitur liber, qui non est alterius causa, sed est causa sui ipsius** (1 Met. 3 c; cf. PP. Q. 38. Art. 1 ad 1; 1 Pol. 2 g; 6 Pol. 2 a; 7 Pol. 2 r; 8 Pol. 1 h), or, **liberum est quod sui causa est** (PP. Q. 21. Art. 1 ad 3; PP. Q. 83. Art. 1 ob. 3; C. G. 1. 72 and 88; C. G. 2. 48), the translation of the Aristotelian passage: ἄνθρωπός φαμεν ἐλεύθερος ὁ αὑτοῦ ἕνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὤν (Metaph. 1. 2, 982. b. 25 f.), *free is the man who controls himself* and *is not under another*; servi enim dominorum sunt et propter dominos operantur et eis adquirunt, quidquid adquirunt, liberi autem homines sunt sui ipsorum, utpote sibi adquirentes et operantes, 1 Met. 3 c. — **liber**, eri, *m.*, *a child*, always in the plural in the S.T. Et sic etiam ille qui habet officium gubernandi et dirigendi liberos, dominus dici potest, PP. Q. 96. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 94. Art. 2; PS. Q. 105. Art. 4 (bis); SS. Q. 154. Art. 1; PT. Q. 11. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 3; et passim. — **liberē**, *adv.*, *freely, unrestrictedly, frankly, openly, boldly*, the opposite of *serviliter*. Cui opponitur "libertas," per quam scilicet homo delectatur libere facere quod vult, SS. Q. 162. Art. 4 ad 4; ita per servitutem, ut libere debitum reddere non possit, PTS. Q. 52. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 117. Art. 1; PS. Q. 17. Art. 1; PS. Q. 29. Art. 5; PS. Q. 13 pr.; PS. Q. 73. Art. 6; 2 Sent. 34. 2. 2. 1 c; Verit. 24. 4 c; et passim. On **iudicare libere**, see *iudicare* under 3.

Līber, eri, *m.*, *an old Italian deity who presided over planting and fructification*, afterwards identified with the Greek *Bacchus*, used in the S.T. only in quot. "Sine Cerere et Libero friget Venus," id est, per abstinentiam cibi et potus tepescit luxuria, SS. Q. 147. Art. 1 c, in quot.

līberālis, e, *adj.*, (1) *free, befitting a free person, independent, not serving another*, synonym of *liber*, the opposite of *illiberalis, servilis*, and *servus*, (2) *generous, liberal*, the mean between *illiberalis* and *prodigus*. — (1), sed ars non solum invenitur practica, sed etiam speculativa, ut patet in artibus liberalibus, SS. Q. 47. Art. 2 ob. 3. On **actio liberalis**, see *actio* under 1; on **amicitia liberalis**, see *amicitia*; on **ars liberalis**, see *ars*; on **disciplina liberalis**, see *disciplina*; on **scientia liberalis**, see *scientia*. — (2), sed hoc Deo non competit; et ideo ipse solus est maxime liberalis, PP. Q. 44. Art. 4 ad 1; qui non est liberalis, amat eum, qui est liberalis, PS. Q. 27. Art. 3 ad 4; liberalius est dare aliquid non petenti, quam dare petenti, . . ., sed Deus est liberalissimus, SS. Q. 83. Art. 2 ob. 3; Thessalonicenses erant liberales, 1 Thess. 4. 1. Cf. PP. Q. 43. Art. 4 ad 1; PS. Q. 66. Art. 4; PS. Q. 114. Art. 5; SS. Q. 31. Art. 1; 4 Eth. 1 f, 2 m, and 3 a-f; et passim. On the difference between *liberalis* and *magnificus*, see *magnificentia*. On **collatio liberalis**, see *collatio* under 3; on **utilitas liberalis**, see *utilitas* under 2. — **līberāliter**, *adv.*, (1) *in a manner befitting a free man, nobly, kindly, graciously*, synonyn of *libere*, the opposite of *serviliter*, (2) *bountifully, profušely, generously, liberally*, the mean between *illiberaliter* and *prodige*. — (1), sed liberaliter vel misericorditer operatur, PP. Q. 21. Art. 3 ad 2; illa servitia sunt Deo maxime accepta, quae liberaliter et non ex necessitate fiunt, SS. Q. 186. Art. 5 ob. 5; non liberaliter, sed serviliter legem implent, C. G. 3. 128. Cf. C. G. 3. 130. — (2), multi etiam liberaliter dant vel expendunt, qui tamen alias sunt vitiosi, (ob. 3), . . ., hoc ipsum quod est sua liberaliter largiri, inquantum est actus virtutis, ad beatitudinem ordinatur, SS. Q. 117. Art. 1 ad 2; sed quanto est aliquid magis debitum, tanto minus liberaliter datur, SS. Q. 117. Art. 5 ob. 1. Cf. PP. Q. 83. Art 4; SS Q 58. Art. 11; SS. Q. 107. Art. 3; SS. Q. 117. Art. 4 (passim); 8 Eth. 6 g; et passim.

līberālitas, ātis, *f.*, *a way of thinking befitting a freeman, a noble* or *kind* or *friendly disposition, noble spirit, kindness, affability*, the opposite both of *illiberalitas* and *prodigalitas*. Secundum Philosophum in IV. Ethicorum (c. 2, 1120. b. 15) ad liberalem pertinet emissivum esse. unde et alio nomine liberalitas largitas nominatur, quia, quod largum est, non est retentivum, sed emissivum. et ad hoc idem pertinere videtur etiam nomen liberalitatis; cum enim aliquis a se emittit, quodammodo illud a sua custodia et dominio liberat et animum suum ab eius affectu liberum esse ostendit, SS. Q. 117. Art. 2 c; obiectum autem sive materia liberalitatis est pecunia et quidquid pecunia mensurari potest, SS. Q. 117. Art. 3 c; liberalitatis materia quidem propinqua est cupiditas vel amor pecuniarum, materia autem remota ipsa pecunia, 4 Eth. 1 b. Cf. PS. Q. 60. Art. 5 c; SS. Q. 117. Art. 2 c and ad 1; SS. Q. 117. Art. 3 c, ad 1, and ad 3; SS. Q. 117. Art. 4 c; C. G. 1. 93; C. G. 3. 30; C. G. 3. 131 and 132; 1 Thess. 4. 1; 5 Phys. 10 c; 4 Met. 2 k; et passim. — On the difference between *liberalitas* and *magnificentia*, see *magnificentia*.

līberāliter, see *liberalis*.

līberātio, ōnis, *f.*, (1) *in gen.*, *a freeing* or *becoming free, a delivering, release, liberation*, (2) in *partic.*, *a discharge, a release, remission* from sin, fault etc. — (1), inquantum scilicet in locutione Dei ad Moysen praefigurabatur liberatio humani generis quae facta est per Filium, PP. Q. 39. Art. 8 c; sed si fortiter agat propter liberationem civitatis, PS. Q. 7. Art. 3 ad 3; secundo derogat praedictus error utilitati incarnationis, quae est liberatio hominis, PT. Q. 5. Art. 3 c; quod autem secunda perfectio sit potior quam prima, et tertia quam secunda, patet quidem uno modo per liberationem a malo; nam primo in sua sanctificatione fuit liberata a culpa originali, PT. Q. 27. Art. 5 ad 2; unde dimissio debitorum, vel liberatio a malo non potest intelligi quod aliquis sine debito, PTS. Q. 78. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 2. Art. 7; SS. Q. 32. Art. 6; PT. Q. 46. Art. 1 (bis); PT. Q. 46. Art. 3 (passim); PT. Q. 69. Art. 4 (bis); et passim. — (2), nam prius est ordine naturae liberatio a culpa, PS. Q. 113. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 68. Art. 2.

līberātor, ōris, *m.*, *a liberator, deliverer*. Unde eo modo erat homo liberandus, ut humiliatus recognosceret se liberatore indigere, PT. Q. 1. Art. 5 c; et nunc etiam columba apparet in baptismo, liberatorem nobis demonstrans, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4, in quot.

līberātōrius, a, um, *adj.*, *liberative, favoring liberty*. In cuius virtute descensus Christi ad inferos liberatorius erat, PT. Q. 52. Art. 7 c; descensus Christi ad inferos liberatorius fuit in virtute passionis ipsius, PT. Q. 52. Art. 8 c.

liberē, see *liber*.

liberī, ōrum, *m.*, see *liber*.

lībero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to make* or *set free, to free, liberate*, (1) *lit.*, *to release from slavery, manumit*, (2) *transf.*, *to free, release, extricate, deliver*, used with *acc.*, and *abl.* with *a, ab, de*, (a) with personal object, (b) with inanim. and abstr. objects. — (1), et liberatis eis a servitute, lex convenienter potuit dari, PS. Q. 98. Art. 6 ad 2; quia filii Israel erant a Domino de servitute liberati, PS. Q. 105. Art. 4 ad 1; ut servus Iudaeorum, cum fuerit factus christianus, statim a servitute liberetur nullo pretio dato, SS. Q. 10.

Art. 10 c; sed per charitatem aliquis liberatur a servitute peccati, SS. Q. 184. Art. 4 ob. 3. — (2) (a), puta ad hoc quod liberentur ab aliqua angustia, PS. Q. 73. Art. 8 ad 2; quibus humanum genus a peccato et morte liberatur, SS. Q. 2. Art. 7 c; ut proximum liberet a peccato, SS. Q. 26. Art. 4 c; videtur quod Christus aliquos damnatos ab inferno liberaverit, (ob. 1), . . ., sed in hoc mundo de quolibet statu aliquos liberavit, (ob. 3), . . ., ergo per descensum Christi ad inferos non sunt aliqui de inferno damnatorum liberati, PT. Q. 52. Art. 6 a; ergo precibus sanctorum divina misericordia damnatos quandoque a poena liberabit, PTS. Q. 99. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 64. Art. 2; PS. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 69. Art. 4; SS. Q. 104. Art. 6: PT. Q. 62. Art. 5; PT. Q. 80. Art. 6; et passim. — (2) (b), sic igitur per modum quo sensus solvitur, et imaginatio in dormiendo, liberatur iudicium intellectus, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; fratris conscientia per publicam denuntiationem a peccato liberetur, SS. Q. 33. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 9; PP. Q. 20. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 180. Art. 6; SS. Q. 184. Art. 8.

libertas, ātis, *f.*, (1) *freedom* or *liberty* in general, i.e., being free from some particular restraint, (2) *freedom* of the will (cf. *libertas arbitrii* under 1), the indifference to particular goods precisely because they are particular which enables the will to choose among particular means always in the light of the ultimate goal, (3) *free action* of the will, (4) *freedom, independence*, the opposite of *servitus*. — (1), sed libertas est unum de praecipuis bonis, quod in statu innocentiae non defuisset, quando "nihil aberat quod bona voluntas cupere posset," ut Augustinus dicit, PP. Q. 96. Art. 4 ob. 3; sed libertas est unum de maximis bonis quae homini Deus dedit, SS. Q. 88. Art. 4 ob. 1; cui opponitur "libertas," per quam scilicet homo delectatur libere facere quod vult, SS. Q. 162. Art. 4 ad 4; inter alia quae licet nobis impendere, est etiam propria libertas, quam homo caeteris rebus cariorem habet, SS. Q. 186. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q 59. Art. 3; PP. Q. 63. Art. 9; SS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 174. Art. 6; PT. Q. 42. Art. 3; et passim. — Kinds of *libertas* in this sense are: (a), **libertas a culpa** and **libertas a miseria**, *freedom from guilt* and *freedom from misery*. Homo peccando liberum arbitrium dicitur perdidisse, . . ., quantum ad libertatem quae est a culpa et a miseria, PP. Q. 83. Art. 2 ad 3. Cf. 2 Sent. 25. 1. 5 c; Mal. 6. 1 ad 23; Verit. 24. 10 ad 7. — (b), **libertas a iustitia seu iustitiae** and **libertas a peccato seu peccati**, *the freedom from justice* and *the freedom from sin*. Similiter etiam est duplex libertas; una quidem a peccato; alia vero a iustitia, . . ., similiter etiam libertas a peccato est, dum aliquis ab inclinatione peccati non superatur; libertas autem a iustitia est cum aliquis propter amorem iustitiae non retardatur a malo, . . ., consequens est quod libertas a peccato sit vera libertas quae coniungitur servituti iustitiae; quia per utrumque tendit homo in id quod est conveniens sibi; et similiter vera servitus est servitus peccati; cui coniungitur libertas a iustitia, quia scilicet per hoc homo impeditur ab eo quod est proprium sibi, SS. Q. 183. Art. 4 c. Cf. 2 Sent. 25 exp. and 1. 5 c and ad 2; Verit. 24. 10 ad 7; Rom. 64. — (c), **libertas a miseria**, see *libertas a culpa*. — (d), **libertas animi**, *the liberty of the spirit*. Vita contemplativa in quadam animi libertate consistit, SS. Q. 182. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 132. Art. 2, in quot.; C. G. 3. 132, 133, 135, 136. — (e), **libertas a peccato**, see *libertas a iustitia*. Cf. also SS. Q. 183. Art. 4 (passim). — (f), **libertas apparens** and **libertas vera**, *the apparent* or *supposed liberty* and *the true* or *real liberty*. Consequens est quod libertas a peccato sit vera libertas quae coniungitur servituti iustitiae, SS. Q. 183. Art. 4 c. Cf. Rom. 6. 4. — (g), **libertas arbitrii**, *the freedom of arbitration* or *of the will*. Libertas arbitrii ad dignitatem nominis pertinet, PP. Q. 59. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 23. Art. 3 ad 3; PP. Q. 62. Art. 8 ob. 3; PT. Q. 1. Art. 5 c; C. G. 4. 55; 2 Sent. 23. 1. 1 c; 25 Div. and 1. 4 ob. 1; et passim. — (h), **libertas condicionata**, *the conditioned* or *conditional liberty*. Cf. Verit. 24. 2 c. — (i). **libertas gloriae**, *freedom from misery in the glory of heaven*. Cf. Rom. 8. 4. — (j), **libertas iudicii**, *the liberty of opinion determined by a direction toward something*. Cf. C. G. 2. 48. — (k), **libertas iustitiae**, see *libertas a iustitia*. — (l), **libertas naturalis**, *natural liberty*. Non quantum ad libertatem naturalem, quae est a coactione, PP. Q. 83. Art. 2 ad 3. — (m), **libertas peccati**, see *libertas a iustitia*. — (n), **libertas secundum quid** and **libertas simpliciter**, *freedom in a certain respect* and *absolute freedom*. Cf. 2 Sent. 25. 1. 5 ad 3. — (o), **libertas simpliciter**, see *libertas secundum quid*. — (p), **libertas vera**, see *libertas apparens*. — (2), quod liberum arbitrium diversa eligere possit servato ordine finis, hoc pertinet ad perfectionem libertatis eius, sed quod eligat aliquid divertendo ab ordine finis, quod est peccare, hoc pertinet ad defectum libertatis, PP. Q. 62. Art. 8 ad 3; radix libertatis est voluntas sicut subiectum, sed sicut causa est ratio; ex hoc enim voluntas libere potest ad diversa ferri, quia ratio potest habere diversas conceptiones boni, PS. Q. 17. Art. 1 ad 2; libertatem autem necesse est eas habere, si habent dominium sui actus, C. G. 2. 48. Cf. PP. Q. 82. Art. 1; PT. Q. 89. Art. 4; 6 Pol. 2 a; Verit. 22. 6 c; Verit. 24. 2 c; et passim. — Kinds of *libertas* in this sense are: (a), **libertas a coactione** and **libertas a necessitate**, *freedom from exterior force* and *freedom from inner necessity*. Quae consequitur naturam potentiae, 2 Sent. 25. 1. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 83. Art. 2 ad 3; 2 Sent. 25. 1. 2 c and 5 c; Mal. 6. 1 ad 23. — (b), **libertas ad bonum** and **libertas ad malum**, *freedom for good* and *freedom for evil*. Cf. *libertas quantum ad ordinem finis*. Cf. 2 Sent. 25 div. — (c), **libertas ad malum**, see *libertas ad bonum*. — (d), **libertas a necessitate**, see *libertas a coactione*. — (e), **libertas electionis**, *the freedom of choice*. Cf. 2 Sent. 15. 1. 3 c. — (f), **libertas quantum ad actum**, **libertas quantum ad obiectum** and **libertas quantum ad ordinem finis**, *freedom with reference to the decision of the will's activity*, inquantum voluntas potest velle vel non velle, Verit. 22. 6 c, *freedom with reference to the object of the will's activity*, inquantum voluntas potest velle hoc vel illud et eius oppositum, Verit. 22. 6 c, and *freedom with reference to the direction of the will's activity toward the final aim of man*, inquantum voluntas potest velle bonum vel malum, Verit. 22. 6 c, i.e., *libertas exercitii seu contradictionis, libertas disparitatis seu specificationis* and *libertas moralitatis seu contrarietatis*.—(g), **libertas quantum ad obiectum**, see *libertas quantum ad actum*.—(h), **libertas quantum ad ordinem finis**, see *libertas quantum ad actum*.—(3), deterrimum genus monachorum esse Sarabaitas, quia suas necessitates curantes absoluti seniorum iugo, habent libertatem agendi quid libitum fuerit, SS. Q. 186. Art. 5 ad 5, in quot.; accipitur etiam libertas pro ipsa operatione vel actu, quo aliquis dicitur a se moveri vel agi ad finem proprium, 6 Pol. 2 a. Cf. SS. Q. 189. Art. 4 (bis); PT. Q. 51. Art. 1. — (4), status libertatem respicit vel servitutem, SS. Q. 183. Art. 4 c; Christus venerat nos in statum libertatis reducere de statu servitutis, PT. Q. 35. Art. 8 ad 1. Cf. SS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 182. Art. 1 (bis); SS. Q. 183. Art. 1 (passim); SS. Q. 184. Art. 4 (passim); PTS. Q. 34. Art. 1; et passim. On **causa libertatis**, see *causa*; on **lex libertatis**, see *lex*; on **status libertatis**, see *status* under 4.

libet, libuit and libitum, 2, *v. n., imper., it pleases, is pleasing, is agreeable*. Quae scilicet ita deprimit animum hominis ut nihil ei agere libeat, SS. Q. 35. Art. 1 c; ut si pro ea conservanda non praetermittat aliquis facere quod sibi libuerit, SS. Q. 43. Art. 4 c. — The following phrases occur: **ad libitum**, *at will*. Ille qui utitur re sua ad libitum, non facit contra iustitiam, . . ., ergo si se invicem ad libitum utuntur libidine movente, non videtur esse peccatum, PTS. Q. 49. Art. 5 ob. 3. Cf. SS. Q. 153. Art. 3; SS. Q. 186. Art. 5 in quot.; PTS. Q. 65. Art. 3; PTS. Q. 83. Art. 5. — **pro libito**, *at will*. Sed corpus gloriosum alicuius sancti poterit simul esse cum corpore caeli, quia sancti poterunt ad terram descendere et ascendere pro libito voluntatis, PTS. Q. 83. Art. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 21. Art. 1; PP. Q. 23. Art. 5; SS. Q. 88. Art. 12; SS. Q. 185. Art. 7; PTS. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 84. Art. 2. — libens,

entis, *P. a.*, *voluntary*, *willingly*. His versibus contentae, non requirantur ad confessionem; sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis, atque frequens, nuda, discreta, libens, (ob. 1), . . ., secunda conditio est ut sit eligens, quia actus virtutum debent esse voluntarii, et quantum ad hoc dicitur libens, PTS. Q. 9. Art. 4 c. — **libenter,** *adv.*, *willingly, cheerfully, gladly, with pleasure.* De quibus probabiliter aestimari potest quod libenter vellent quod matrimonium staret, PTS. Q. 55. Art. 10 ad 2. Cf. PS. Q. 74. Art. 6, in quot.; SS. Q. 83. Art. 16, in quot.; SS. Q. 106. Art. 4, in quot.; SS. Q. 177. Art. 1.

libidinōsē, see *libidinosus.*

libidinōsus, a, um, *adj.*, *sensual, lustful, libidinous.* Similiter alii modi sacrilegii ad materiam libidinosam pertinentes reducuntur ad alias species luxuriae, SS. Q. 154. Art. 1 ad 3; ideo cum oscula et amplexus huiusmodi propter delectationem huiusmodi fiunt, consequens est quod sint peccata mortalia; et sic solum dicuntur libidinosa. unde huiusmodi, secundum quod libidinosa sunt, sunt peccata mortalia, SS. Q. 154. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 153. Art. 1 (ter); SS. Q. 153. Art. 5. On **amor libidinosus,** see *amor* under 1; on **appetitus libidinosus,** see *appetitus* under 1; on **voluptas libidinosa,** see *voluptas.* — **libidinōsē,** *adv.*, *sensually, lustfully, wantonly.* Ex quo quandoque contingit quod homo nimis libidinose talibus utatur, SS. Q. 169. Art. 1 c.

libido, inis, *f.*, (1) *desire, enjoyment,* (2) *inordinate desire, sordid enjoyment,* (3) *inordinate sensual appetite.* — (1), Tullius libidinem nominat appetitum cuiuscumque boni futuri, non habita discretione ardui vel non ardui, PS. Q. 46. Art. 3 ad 1; sic verum est quod quanto aliquis maiori libidine vel concupiscentia peccat, tanto magis peccat, PS. Q. 77. Art. 6 c; libido est quae peccatum originale transmittit in prolem, PT. Q. 27. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 82. Art. 4 (ter); PS. Q. 88. Art. 3 (bis); SS. Q. 111. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 4; PTS. Q. 41. Art. 4 (ter); et passim. — Kinds of *libido* in this sense are: (a), **libido inordinata,** *the inordinate* or *unregulated desire.* Quia dato quod virtute divina concederetur alicui quod nullam inordinatam libidinem in actu generationis sentiret, adhuc transmitteret in prolem originale peccatum, PS. Q. 82. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 98. Art. 2. — (b), **libido privata,** *the desire of the individual as such.* In ministro iudicis pugnante contra latrones, quamvis etiam et isti peccent, si privata libidine moveantur, SS. Q. 64. Art. 7 c. — (2), tamen specialiter hoc nomen sibi vindicant venereae delectationes, in quibus etiam specialiter libido dicitur, SS. Q. 153. Art. 1 ad 3; libido autem importat inordinatam concupiscentiam quae non totaliter subditur rationi, PT. Q. 27. Art. 3 c; habet tamen impuritatem libidinis in conceptione aliorum hominum, inquantum ex ipsa commixtione maris et feminae talis sanguis ad locum generationi congruum attrahitur, PT. Q. 31. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 154. Art. 3 (bis); SS. Q. 154. Art. 9; SS. Q. 154. Art. 10; SS. Q. 156. Art. 3 (ter); PTS. Q. 49. Art. 6; et passim. — Kinds of *libido* in this sense are: (a), **libido actualis** and **libido habitualis,** *the inordinate desire in the sense of an action* and *that in the sense of a state.* Libido quae transmittit peccatum originale in prolem, non est libido actualis, PS. Q. 82. Art. 4 ad 3. Cf. 2 Sent. 31. 1. 1 ad 3; Mal. 4. 6 ad 16-18. — (b), **libido appetitus sensitivi** and **libido voluntatis,** *the inordinate desire of the sensual appetitive faculty* and *that of the will.* Uno modo libido dicitur, secundum quod consistit in actu voluntatis, illicite et inordinate aliquid desiderantis, . . ., alio modo dicitur libido, quae consistit magis in delectatione sensualitatis et praecipue in actu generativae, ubi superexcedit delectatio, 2 Sent. 31. 1. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 154. Art. 3 ad 1; SS. Q. 156. Art. 3 ad 3. — (c), **libido habitualis,** see *libido actualis.* — (d), **libido voluntatis,** see *libido appetitus sensitivi.* Libido voluntatis, quae auget peccatum, maior est in intemperato quam in incontinente, SS. Q. 156. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 154. Art. 3. — (3), tertio modo potest sumi libido, quasi habitualiter, pro illa inordinatione virium nimia, ex qua est in nobis pronitas ad inordinate concupiscendum, 2 Sent. 31. 1. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 82. Art. 4 ad 3.

lībo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to take a taste* of a thing. Idololatrae enim libabant de sanguine victimarum, et comedebant adipes, PS. Q. 102. Art. 3 ad 8.

lībra, ae, *f.*, (1) *a pound*, a variable unit of weight or mass used as a standard in several countries for the measurement of any commodity bought and sold by weight, (2) *a pound*, a monetary unit of weight. — (1), sicut si aliquis potest ferre centum libras, et non plus, (c), . . ., virtus eius consideratur secundum centum libras, non autem secundum sexaginta, PS. Q. 55. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 51. Art. 2, in quot. — (2), sicut si quis daret decem libras non posset consequi suam intentionem, si intenderet emere rem valentem centum libras, PS. Q. 19. Art. 8 c.

licenter, *adv.*, see *licet.*

licentia, ae, *f.*, (1) *leave to do as one pleases, permission,* (2) *unrestrained liberty, unbounded license.* — (1), videtur quod de licentia confitentis non possit sacerdos peccatum quod habet sub sigillo confessionis, alteri prodere, (ob. 1), . . ., quia possent praetendere sibi licentiam datam, (ob. 3), . . ., ex hoc datur non aliqua impunitas malis sacerdotibus, quia imminet eis probatio, si accusantur, quod de licentia confitentis revelaverint, PTS. Q. 11. Art. 4 ad 3; nec illa debet ei confiteri, sed debet petere licentiam ad alium eundi, vel ad superiorem recurrere, si ille licentiam denegaret, PTS. Q. 20. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 88. Art. 8; SS. Q. 88. Art. 11 (bis); SS. Q. 101. Art. 4; SS. Q. 184. Art. 6 (bis); PTS. Q. 58. Art. 1; PTS. Q. 58. Art. 2; et passim. — (2), nam cui licentia iniquitatis eripitur, utiliter vincitur, SS Q. 40. Art. 1 ad 2.

licentio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to permit, to allow to be done.* Quod enim non potest superior, non potest inferior. sed papa non posset aliquem licentiare ut peccatum quod habet in confessione, . . ., ergo nec ille qui confitetur, potest ipsum licentiare, (ob. 1), . . ., non potest licentiare sacerdotum ad dicendum, (ob. 2), . . ., si posset licentiari sacerdos, . . ., et sic videtur quod non possint a confitente licentiari, (ob. 3), . . ., ergo non potest licentiare, (ob. 4), . . ., potest autem confitens facere ut sacerdos illud quod sciebat tantum ut Deus, sciat etiam ut homo, quod facit dum licentiat eum ad dicendum, (c), . . ., papa non potest licentiare sacerdotem ad dicendum, (ad 1), . . ., non datur aliqua impunitas malis sacerdotibus, quia imminet eis probatio, si accusantur, quod de licentia confitentis revelaverint, PTS. Q. 11. Art. 4 ad 3. Cf. PT. Q. 83. Art. 4 ad 1; PTS. Q. 11. Art. 1 ad 2.

licet, cuit, and citum est, 2, *v. n.* and *impers.*, *it is lawful, it is allowed,* or *permitted; one may* or *can, one is at liberty* to do so and so, used (1) with *neutr.* of the *rel. pron.* as a subject without a *dat.*, (2) with the *inf.* or a *subject-clause* with or without a *dat.*, (3) with *ut*, (4) with *inf.* and *subject acc.* — (1), peccare enim est facere quod non licet, PS. Q. 73. Art. 2 ob. 1. — (2), propter quod non liceat praelationem accipere, (ad 2), . . ., alioquin non liceret alicui transire ad secundas nuptias, SS. Q. 185. Art. 2 ad 3; nulli enim licet de statu perfectiori ad minus perfectum statum transire, . . ., ergo sicut non licet de statu religionis redire ad saeculum, ita non licet de statu episcopali ad religionem transire, SS. Q. 185. Art. 4 ob. 1. Cf. PS. Q. 73. Art. 2; PS. Q. 97. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 4 (passim); PT. Q. 74. Art. 8; PT. Q. 75. Art. 2. — (3), sed non licet ei qui est statum perfectionis professus, ut omnino deserat ea quae sunt perfectionis, SS. Q. 185. Art. 5 ob. 3. Cf. PS. Q. 96. Art. 6. — (4), et ideo lex ordinavit ut liceret intrantem in vineam proximi racemos ibi comedere, non autem extra deferre, PS. Q. 105. Art. 2 ad 1. — (II). *transf.*, when *licet* introduces a subordinate proposition which makes a concession without abandoning the main proposition, it is used as a conjunction

corresponding to *quamquam, quamvis, etsi.* In late Latin it is, like these, connected with the indicative. St. Thomas uses it consistently with the subjunctive. It is often opposed to *tamen* in the main clause. Hoc autem est falsum; nam poena, licet habeat rationem mali, non tamen habet rationem peccati, PS. Q. 21. Art. 1 ob. 3; licet enim attingere medium sit finis virtutis moralis, tamen per rectam dispositionem eorum quae sunt ad finem, medium invenitur, SS. Q. 47. Art. 7 c; licet non sit comprehensibile a potentia finita creaturae; sic enim dicitur Deus infinitus, et tale infinitum anima Christi cognoscit, licet non comprehendat, PT. Q. 10. Art. 3 ad 1; licet Christus venerit in infirmitate carnis, ..., venit tamen in virtute Dei, PT. Q. 43. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 19. Art. 8; PS. Q. 20. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 9; SS. Q. 185. Art. 3; PT. Q. 33. Art. 4; et passim. As an *adv.*, with *adj.* or *part.*, *although.* Manent enim qualitates propriae elementorum, licet remissae, PP. Q. 76. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 4. Art. 7; PT. Q. 27. Art. 4; PT. Q. 49. Art. 1; PT. Q. 87. Art. 3. — **licenter,** *adv., freely, according to one's own pleasure* or *fancy*; and in a bad sense, *without restraint, boldly, impudently, licentiously.* Dum scilicet aliquis veritatem fidei agnitam impugnat, ut licentius peccet, SS. Q. 14. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 182. Art. 4.

licitātor, ōris, *m.*, (an old erroneous reading for illicitator) *one who bids at an auction to make others bid higher, a sham-bidder, mock-purchaser,* used in the S.T only in quot. Unde et Tullius dicit: tollendum est igitur in rebus contrahendis omne mendacium; non licitatorem venditor, nec qui contra se licitetur, emptor apponat, SS. Q. 77. Art. 1 c, in quot.

licitē, see *licitus.*

licitor, āri, ātus, *1, v. dep., to offer a price, to bid* for any thing, used in the S.T. only in quot. Tollendum est igitur in rebus contrahendis omne mendacium; non licitatorem venditor, nec qui contra se licitetur, emptor apponat, SS. Q. 77. Art. 1 c, in quot.

licitus, a, um, *P. a., permitted, allowed, lawful, licit,* the opposite of *illicitus.* Error autem non excusat a peccato, nisi sit illius circumstantiae cuius appositio vel remotio facit differentiam liciti et illiciti in actu, PTS. Q. 51. Art. 2 c; quia voluntas nostra non facit licitum aliquid esse vel illicitum, sed lex cui voluntas subdi debet, PTS. Q. 52. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 70. Art. 3; PT. Q. 40. Art. 2; PTS. Q. 21. Art. 1; PTS. Q. 21. Art. 2; PTS. Q. 51. Art. 2; et passim. On **iudicium licitum,** see *iudicium* under 2; on **iuramentum licitum,** see *iuramentum.* — **licitē,** *adv., rightfully, lawfully, licitly.* Ideo licite potest homo de seipso disponere quantum ad ea quae pertinent ad hanc vitam, quae hominis libero arbitrio regitur, SS. Q. 64. Art. 5 ad 3; licite potest verberare pater filium, et dominus servum causa correptionis et disciplinae, SS. Q. 65. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 40. Art. 4; SS. Q. 76. Art. 1; SS. Q. 77. Art. 3; SS. Q. 78. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 7; et passim.

ligāmen, inis, *n., a ligamen, bond,* an existing marriage bond which is a diriment impediment to another marriage. It is often known as the impediment of previous marriage. Quae his versibus continentur: error, conditio, votum, cognatio, crimen, cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas, . . ., et sic est ligamen matrimonii, PTS. Q. 50. Art. 1 c.

ligāmentum, i, *n., a band, tie,* used here figuratively with *sensus,* **ligamentum sensus,** *suspension of the senses,* or a temporary ceasing of operation on the part of the senses. Videtur quod iudicium intellectus non impediatur per ligamentum sensus, . . ., ergo iudicium intellectus non impediatur per ligamentum sensus, (ob. 1), . . ., ergo non impeditur iudicium intellectus per ligamentum sensus, (ob. 2), . . ., ergo impeditur rationis usus per ligamentum sensus, (a), . . ., unde impossibile est quod sit in nobis iudicium intellectus perfectum cum ligamento sensus, (c), . . ., et ideo secundum dispositionem huiusmodi evaporationum contingit esse ligamentum sensus maius vel minus, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2. Cf. PP. Q. 89. Art. 1. — **ligāmentum rationis,** *the fettering of the reason.* Dicimus tamen, quod huiusmodi ligamentum rationis, . . ., provenit tamen ex quadam morali malitia, PS. Q. 34. Art. 1 ad 1.

ligātio, ōnis, *f., a binding, fettering,* used *lit.,* and *fig.* Tertio modo secundum quamdam ligationem, inquantum scilicet ad delectationem corporalem sequitur quaedam transmutatio corporalis, PS. Q. 33. Art. 3 c; dicimus tamen quod huiusmodi ligamentum rationis ex delectatione in actu coniugali, PS. Q. 34. Art. 1 ad 1; motus et usus membrorum, qui impeditur per ligationem, vel incarcerationem, SS. Q. 65. Art. 3 c; absolutio enim ligatio, quae fit per claves, efficaciam habet ex merito passionis Christi, PTS. Q. 19. Art. 4 ob. 1. Cf. PT. Q. 27. Art. 4; PTS Q. 22. Art. 1; PTS. Q. 22. Art. 4; PTS. Q. 54. Art. 1.

ligneus, a, um, *adj., of wood, wooden.* Et ideo sine periculo institui poterat tanta altaris altitudo, ut per aliquos gradus ligneos non stantes sed portatiles in hora sacrificii, PS. Q. 102. Art. 7 ad 7; si enim aliquis percutiat patrem baculo ferreo, quem credit ligneum esse, PTS. Q. 51. Art. 2 c; sed quaedam sunt quae sine sui corruptione per ignem non possunt purgari, sicut panni, et vasa lignea, et huiusmodi, PTS. Q. 74. Art. 2 ad 2.

lignum, i, *n., that which is gathered,* i.e., for firewood, (1) *lit.,* (a) *wood, firewood,* (b) *in gen., timber, wood,* the hard substance of a tree cut for use, as for building, manufacturing purposes, etc., (2) *transf.,* (a) *wood,* something made of wood, (b) *a rod, staff,* (c) *a tree,* (d) *a beam,* a long horizontal piece of wood. — (1) (a), sicut parvus non potest comburere ligna viridia, PP. Q. 99. Art. 2 ob. 2; quasdam tamen proprietates differentes habet ab igne nostro, ut quod succensione non indiget, nec lignis nutritur, PTS. Q. 97. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 ob. 9. — (1) (b), ita aedificator facit domum adhibendo caementum, lapides, et ligna, quae sunt susceptiva et conservativa talis compositionis et ordinis, PP. Q. 104. Art. 1 c; inconvenienter igitur mandatur postmodum altare fieri de lignis auro vel aere contextis, PS. Q. 102. Art. 4 ob. 7; sed hoc non videtur sufficere ad rationem matris; alioquin lignum diceretur esse mater lecti aut scamni, PT. Q. 35. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 41. Art. 3; PP. Q. 110. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 3 (bis); PTS. Q. 46. Art. 4; PTS. Q. 54. Art. 1; et passim. — (2) (a), sic ergo dicendum est quod imagini Christi, inquantum est res quaedam, puta lignum sculptum vel pictum, PT. Q. 25. Art. 3 c. — (2) (b), idem Moyses lignum in aquam misit, et amaram aquam in dulcedinem commutavit, PT. Q. 46. Art. 4 c. — (2) (c), sed corpus Christi vivum fuit circumcisum, et in ligno affixum, PT. Q. 50. Art. 5 (bis). Cf. PT. Q. 25. Art. 4; PT. Q. 36. Art. 2; PT. Q. 47. Art. 1; PT. Q. 47. Art. 2; PT. Q. 48. Art. 4. — The following are some of the numerous phrases in which *lignum* is used. — **ligna paradisi,** *the trees of Paradise,* or the trees in the Garden of Eden whose fruit Adam and Eve were permitted to eat. Homines in statu innocentiae non indigebant animalibus ad necessitatem corporalem, . . ., neque ad cibum, quia lignis paradisi vescebantur, PP. Q. 96. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 97. Art. 4; PP. Q. 102. Art. 1 (passim). — **ligna fructifera,** *fruit-trees.* Quarto instituit ut victoria moderate uterentur, parcendo mulieribus et parvulis, et etiam ligna fructifera regionis non incidendo, (c), . . ., ligna autem fructifera mandabantur reservari propter utilitatem ipsius populi, PS. Q. 105. Art. 3 ad 4. — **lignum densarum frondum,** *trees of dense foliage.* Unde in hoc festo debebant habere fructum arboris pulcherrimae, id est, citrum, et lignum densarum frondium, id est, myrtum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10.. The following phrases refer to that particular tree in the Garden of Paradise, of whose fruit, by God's formal and clearly understood protest, Adam and Eve were

forbidden to eat. — **lignum scientiae boni et mali,** *the tree of knowledge of good* and *evil.* Simul enim si praeceptum fuit ut a ligno scientiae boni et mali abstineret, PP. Q. 97. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 1 (bis). — **lignum vitae,** *the tree of life.* Videtur quod lignum vitae non poterat esse causa immortalitatis, (ob. 1), . . ., lignum vitae quodammodo immortalitatem causabat, . . ., neque virtus quae inerat animae ad conservandum corpus, causabatur ex ligno vitae, . . ., unde cum virtus ligni vitae esset finita, . . ., vel indiguisset iterum sumere de ligno vitae, PP. Q. 97. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 1 (passim); SS. Q. 164. Art. 2 (passim). — **lignum vetitum,** *the forbidden tree.* Partim quidem in eadem specie tentans virum per mulierem, partim vero ex genere propinquo, proponens pomum ligni vetiti ad edendum, SS. Q. 165. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 163. Art. 4; PT. Q. 41. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 4. — **lignum** (alone), *the particular tree,* or *the forbidden tree.* Mulier enim credidit verum esse quod serpens suasit, scilicet quod Deus prohibuerit ligni esum, SS. Q. 163. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 164. Art. 2; PTS. Q. 97. Art. 6. — (2) (d), nam latitudo quae est in eo ligno, quod transversum desuper figitur, hoc ad bona opera pertinet, PT. Q. 46. Art. 4 c, in quot.

ligo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *lit.,* (a) *to bind, tie, fetter* a person, (b) *to tie, bind, fasten* something together, (2) *fig.,* (a) *to fetter* a person with a non-material bond, (b) *to fetter, suspend* the action of, as of the reason, sense, etc., (c) *to bind, unite* persons in matrimony, (d) *to unite, bring together* abstract objects, (e) *to restrain, hold in check* potential qualities of a substance, (f) **ligare et solvere,** *to bind* and *loose,* a phrase signifying the power promised by Christ to the rulers of His Church when He said to the Apostles: Whatsoever you shall bind upon earth, shall be bound also in Heaven; and whatsoever you shall loose upon earth, shall be loosed also in Heaven (Matth., 18). By this Christ conferred upon the rulers of His Church the power to bind the faithful to the observance of the laws and to loose them from impediments to eternal happiness, especially from sin and its consequent debt of punishment, (g) *to bind, oblige, constrain* with authority to do or not do do something. — (1) (a), sed simpliciter aliquem includere, vel ligare, ad eum solum pertinet qui habet disponere universaliter de actibus et vita alterius, SS. Q. 65. Art. 3 ad 3. — (1) (b), hoc modo ut filo coccineo ligarentur passer et hyssopus simul cum ligno cedrino, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7; aut si spes habeatur in modo scribendi aut ligandi, aut in quacumque huiusmodi vanitate, quae ad divinam reverentiam non pertineat, SS. Q. 96. Art. 4 c. Cf. PTS. Q. 40. Art. 7. — (2) (a), Deus absolvens hominem a culpa et poena aeterna, ligat eum vinculo perpetuae detestationis peccati, PTS. Q. 4. Art. 1 c, in quot. — (2) (b), passiones, quibus ratio aut intellectus ligetur, PP. Q. 63. Art. 1 ad 4; in somno autem ligatur sensus, (ob. 2), . . ., sensus ligatur in dormientibus propter evaporationes quasdam, . . ., quando enim multus fuerit motus vaporum, ligatur non solum sensus, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; ratio hominis ligatur per ebrietatem, ita ligatur per concupiscentiam, (ob. 3), . . ., in quo ligatur usus rationis, (c), . . ., . . ., concupiscentia non totaliter ligat rationem, SS. Q. 150. Art. 4 (passim). Cf. PP. Q. 101. Art. 2; PS. Q. 33. Art. 3; PS. Q. 34. Art. 1; PS. Q. 80. Art. 3 (ter); PT. Q. 68. Art. 12; et passim. — (2) (c), sed matrimonium est vinculum quoddam, quo iuncti matrimonio ligantur, (ob. 1), . . ., matrimonium est vinculum quo ligantur formaliter, PTS. Q. 44. Art. 1 ad 1. — (2) (d), charitatem, . . ., quia scilicet omnes alias virtutes quodammodo ligat in unitatem perfectam, SS. Q. 184. Art. 1 a. — (2) (e), sicut ignis intendit reducere aquam in actum sibi similem; sed impeditur per formam et dispositiones contrarias, quibus quasi ligatur potentia, PP. Q. 45. Art. 5 ad 2. Cf. PTS. Q. 82. Art. 1 c. — (2) (f), ille qui audit confessionem alicuius, est proprius iudex eius; alias non posset eum ligare et solvere, PTS. Q. 8. Art. 5 ob. 3; videtur quod sacerdos possit ligare et solvere secundum proprium arbitrium, . . ., ergo videtur quod ipse secundum suum arbitrium possit ligare et solvere, PTS. Q. 18. Art. 4 (ob. 1). Cf. PTS. Q. 18. Art. 3 (passim); PTS. Q. 18. Art. 4 (passim); PTS. Q. 19. Art. 4; PTS. Q. 22. Art. 3 (passim). — (2) (g), sacerdos confitentem absolvat a peccatis, et liget ad opera satisfactoria, PT. Q. 68. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 13; PS Q. 19. Art. 6. — **ligātus,** a, um, *P. a.,* (1) *lit., bound, tied,* (2) *fig., fettered.* — (1), Christus, . . ., a Iudaeis tentus et ligatus, PT. Q. 46. Art. 9 c. — (2), impediatur iudicium intellectus ex ligato sensu, PP. Q. 84. Art. 8 ad 1.

ligo, ōnis, *m., a mattock, grub-axe, hoe,* used in the S.T. only in quot. Ubi dicit Glossa ord., id est, praedicatorem, qui in agro Ecclesiae ligone verbi Dei excolit corda auditorum, SS. Q. 187. Art. 4 ad 2, in quot.

lilium, ii, *n., a lily,* used in the S.T. only in quot. Sed mali sunt tolerandi; quia super illud Cant. II; sicut lilium inter spinas, dicit Glossa, SS. Q. 108. Art. 1 ob. 2, in quot.

limātio, ōnis, *f., limation,* the act of filing or polishing. Sed per disciplinam et exercitium impedimenta scientiae et virtutis tolluntur, quae adveniunt animae ex corporis gravitate, sicut cum ferrum clarificatur per limationem, PS. Q. 63. Art. 1 c.

limbus, i, *m., Limbo,* a special place of detention for souls who are not worthy of admission to heaven. Nihil prohibet post Christi adventum esse sinum Abrahae et esse omnino diversum a limbo, PTS. Q. 69. Art. 4 c; sed si considerentur quantum ad situm loci, sic probabile est quod idem locus, vel quasi continuus, sit infernus et limbus, PTS. Q. 69. Art. 5 c; pro culpa originali potest aliquis puniri dupliciter, . . ., vel ratione personae, vel ratione naturae tantum; et ideo illi culpae respondet duplex limbus, PTS. Q. 69. Art. 7 ad 3. Cf. SS. Q. 2. Art. 7; PTS. Q. 17. Art. 1; PTS. Q. 69. Art. 4; PTS. Q. 71. Art. 7 (ter); PTS. Q. 90. Art. 2 (ter); et passim. On **poena limbi,** see *poena.* — Kinds of *limbus* in this latter sense are: — (a), **limbus inferni seu patrum,** *the limbo of hell,* or *of the Patriarchs* where the souls of the just awaited the redemption of Christ, in quo est tenebra quantum ad carentiam divinae visionis, sed non quantum ad carentiam gratiae, neque est ibi poena sensibilis (3 Sent. 22. 2. 1. 2 c). This limbo no longer exists. Si ergo considerentur limbus patrum et infernus secundum locorum qualitatem praedictam, sic non est dubium quod distinguuntur, tum quia in inferno est poena sensibilis, quae non erat in limbo patrum; tum etiam quia in inferno est poena aeterna, sed in limbo patrum detinebantur sancti temporaliter tantum. sed si considerentur quantum ad situm loci, sic probabile est quod idem locus, vel quasi continuus, sit infernus et limbus; ita tamen quod quaedam superior pars inferni, limbus patrum dicatur, (c), . . ., secundum hoc quod infernus et limbus sunt idem quantum ad situm dicitur Christus infernum momordisse, et ad infernum descendisse, quando patres a limbo eripuit suo descensu, (ad 1), . . ., Iob non descendit in infernum damnatorum, sed in limbum patrum; qui quidem dicitur profundissimus locus, non quidem respectu locorum poenalium, sed in comparatione ad alia loca, secundum quod sub eodem includitur omnis locus poenarum, SS. Q. 69. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 2. Art. 7 ad 2; PT. Q. 52. Art. 2 ad 4; PTS. Q. 69. Art. 4 (passim); 3 Sent. 22. 2. 1. 2 c; 4 Sent. 45. 1. 2. 1 c and 2 c. — (b), **limbus patrum,** see *limbus inferni.* Si vero (anima) est in statu quo impeditur a finali retributione consequenda, vel hoc est propter defectum personae, et sic est purgatorium, . . ., vel propter defectum naturae, et sic est limbus patrum in quo detinebantur patres a consecutione gloriae propter reatum humanae naturae, qui nondum poterat expiari, PTS. Q. 69. Art. 7 c. Cf. PTS. Q. 69 pr. (bis); PTS. Q. 69. Art. 5 (passim); PTS. Q. 69. Art. 6 (passim); PTS. Q. 93. Art. 2. — (c), **limbus puerorum,** *the limbo for children,* i.e., the place where the souls of children who died without baptism are kept. It is a place of perpetual

happiness on the level of nature. In quo sunt tenebrae et propter carentiam divinae visionis et propter carentiam gratiae, sed non est ibi poena sensibilis, 3 Sent. 22. 2. 1. 2 c; pro peccato originali puniuntur homines in limbo puerorum, ubi non est poena sensus, PS. Q. 86. Art. 6 a. Cf. PTS. Q. 69. Art. 6 (passim); PTS. Q. 69. Art. 7 (bis); PTS. Q. 75. Art. 2.

līmen, inis, *n.*, (1) *a threshold*, (2) *entrance porch*, (3) *a shrine* or *church* erected in honor of some saint. — (1), limen calcare, cum ante domum suam aliquis transit, SS. Q. 96. Art. 3 a. — (2), Iudaei quorum perfidia frequenter ad vomitum redit, si ad leges catholicas venire voluerint, octo menses inter catechumenos Ecclesiae limen introeant, PT. Q. 68. Art. 3 ob. 2, in quot. — **carere ecclesiasticis liminibus,** *to be cut off from the Church.* Unde Anacletus papa dicit: peracta consecratione, omnes communicent qui noluerint ecclesiasticis carere liminibus, PT. Q. 80. Art. 10 ad 5, in quot. — (3), principaliter quidem prodest ei qui indulgentiam accipit, scilicet qui facit hoc pro quo indulgentia datur, ut qui visitat limina alicuius sancti, PTS. Q. 71. Art. 10 c.

līmes, itis, *m.*, (1) lit., *a boundary, limit* between two fields or estates, (2) fig., *a boundary, limit.* — (1), si iniquum est aviditate possidendi transgredi limitem agrorum, . . ., sed transgredi limitem agrorum in rebus sacris est peccatum sacrilegii, SS. Q. 154. Art. 10 a. — (2), passiones autem dicebant motum progredientem extra limites rationis, PS. Q. 24. Art. 2 c; secundum quod consistit intra limites sensibilis delectationis, PS. Q. 31. Art. 6 c; non intelligitur prohiberi primus motus concupiscentiae, qui consistit infra limites sensualitatis, SS. Q. 122. Art. 6 ad 3; secundus autem gradus prophetiae est cum aliquis ex interiori lumine illustratur ad cognoscendum aliqua, quae tamen non excedunt limites naturalis cognitionis, SS. Q. 174. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 82. Art. 3; PS. Q. 85. Art. 3; PT. Q. 1. Art. 3; PTS. Q. 49. Art. 4 (bis); PTS. Q. 49. Art. 6.

līmito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to fix, limit, determine, settle,* used fig. Quando igitur finis est proportionatus rebus propter finem factis, sapientia facientis limitatur ad aliquem determinatum ordinem, (c), . . ., licet iste cursus rerum sit determinatus istis rebus quae nunc sunt, PP. Q. 25. Art. 5 ad 3; unde ille qui limitavit, potest extendere in quem voluerit, PTS. Q. 20. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 2 (ter); SS. Q. 3. Art. 2; SS. Q. 31. Art. 2; SS. Q. 101. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 3; PT. Q. 3. Art. 7; et passim. — **līmitātus**, a, um, *P. a., limited.* Sed infinitum quod se tenet ex parte formae non limitatae per materiam est secundum se maxime motum, PP. Q. 12. Art. 1 ad 2; contingit ex hoc quod eius potestas est ad aliquos specialiter limitata, PTS. Q. 20. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 1; PP. Q. 14. Art. 12; PP. Q. 25. Art. 3; PP. Q. 45. Art. 7; PP. Q. 47. Art. 3; PS. Q. 5. Art. 6.

limpidē, *adv.*, see *limpidus.*

limpiditas, ātis, *f.*, *lucidity, clearness*, synonym of *claritas.* Claritas vel limpiditas visionis contingit ex tribus. primo ex efficacia virtutis visivae, quia, qui sunt fortioris visus, magis limpide vident. secundo ex claritate lucis, sub qua claritate visibile videtur, sicut clarius videtur aliquid in lumine solis, umquam in lumine lunae. tertio ex comparatione visibilis vel eius, in quo aliquid videtur, ad videntem, quia, quod a remotiori videtur, minus clare videtur, 3 Sent. 14. 1. 2. 3 c. Cf. PTS. Q. 96. Art. 1; 3 Sent. 14. 1. 2. 3 ad 2 and 3 and 3 c.

limpidus, a, um, *adj.*, *clear*, used *fig.* Resurgentium enim non erit limpidior cognitio quam nunc sit angelorum, PTS. Q. 87. Art. 2 ob. 1; intellectus damnatorum non erit post resurrectionem limpidior quam nunc sit beatorum et angelorum, PTS. Q. 87. Art. 3 ob. 3. — **limpidē**, *adv.*, *clearly.* Quia ea ad quae homines naturali ratione pertingere possunt, multo limpidius et certius angeli naturali cognitione cognoscunt, PTS. Q. 77. Art. 2 a.

līmus, i, *m.*, *slime, mud.* Secundum quam virtutem etiam corp primi hominis de limo terrae formavit, (ob. 1), . . ., quibus e simile, quod homo ex limo terrae formatur, PP. Q. 91. Art. 2 ad et ideo sicut virtute divina fieri potuit ut primus homo de lim terrae formaretur, (ad 4), . . ., unde sicut transmutavit limu terrae in corpus Adae, PT. Q. 28. Art. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 91. Art. PP. Q. 92. Art. 2; PT. Q. 31. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 4; PT. Q. 1 Art. 1; PT. Q. 44. Art. 3; PTS. Q. 80. Art. 4.

līnea, ae, *f.*, (1) *a line* in the proper sense of the word, (2) *a line* in t improper sense of the word, *descent* (of blood relationship). — (1), definitio lineae est, quod eius termini sint puncta, 3 Ph 8 a; cf. 4 Phys. 3 b; 5 Phys. 5 b; 6 Phys. 8 b; 5 Met. 15 b; im-possibile est, quod linea componatur ex punctis, 6 Phys. 2 f; c 6 Phys. 1 b; non enim linea componitur ex punctis, 8 Phys. 17 cf. 3 Cael. 3 b; 1 Gener. 4 e; imaginemur igitur secundum ge-metras, quod punctus motus facit lineam, 4 Phys. 18 c; cf. 1 Cae 2 g; 2 Cael. 2 l; linea non potest intellegi sine puncto, C. G. 2. 3 linea sumitur, . . ., aliquando proprie pro ipsa dimensione, quae e prima species quantitatis continuae, 4 Sent. 40. 1. 2 ad 3; linea e quoddam continuum, 2 Anal. 10 e; et infinita puncta sunt potenti-liter in linea et haec est causa, quare in linea non possunt acc duo puncta consequenter se habentia, 2 Anal. 11 a. Cf. al PP. Q. 7. Art. 3 (passim); PP. Q. 85. Art. 8 (passim); PS. Q. 4 Art. 5 (bis); SS. Q. 24. Art. 1 (passim); PTS. Q. 55. Art. 5 (pas-sim); et passim. — Kinds of *linea* in this sense are: (a), line **abstracta seu mathematica** and **linea naturalis,** *the abstract o mathematical line* (quae intellegitur praeter materiam, 4 Sen 44. 2. 2. 3 ad 2), and *the natural line* or *that occurring in the thin of nature.* Cf. 4 Sent. 44. 2. 2. 3 ad 2; Pot. 1. 3 ad 8; 4 Phys. 2 b. — (b), **linea circularis** and **linea helica,** *the circular* and t *spiral line.* Punctum non ponitur in definitione lineae com-muniter sumptae. manifestum est enim quod in linea infini et etiam in circulari, non est punctum nisi in potentia, PP. Q 85. Art. 8 ad 2. Cf. 4 Phys. 7 a; 8 Phys. 11 a and 20 a; 1 Cae 3 d and 4 c; 2 Cael. 5 c; 10 Met. 1 a. — (c), **linea curva,** line **reflexa,** and **linea recta,** *the crooked* or *curved line, the bent o broken line,* and *the straight line.* Linea recta non potest habe nisi unum motum in omnibus partibus suis, linea vero refle potest habere unum motum et duos motus, 5 Met. 7 c. Cf. C G. 2. 92; 4 Sent. 40. 1. 2 ad 3; 4 Phys. 7 a; 5 Phys. 5 c; 8 Ph 19 a and 20 a; 1 Cael. 3 d, 4 c, 8 c and 9 f; 2 Cael. 5 c; 5 Met. 7 c 10 Met. 1 a. — (d), **linea determinata seu finita** and **linea infini** *the determined* or *limited line* and *the unlimited line.* Cf. C. G. 2. 9 5 Phys. 5 c; 1 Cael. 4 c; 2 Cael. 5 c. — (e), **linea finita,** see lin *determinata.* — (f), **linea helica,** see *linea circularis.* — (g), line **imperfecta** and **linea perfecta,** *the imperfect* and *the perfect* li Cf. 4 Phys. 7 a; 1 Cael. 4 c; 2 Cael. 5 c. — (h), **linea infinita,** se *linea determinata.* Geometer non indiget assumere aliquam li-neam esse infinitam actu; sed indiget accipere aliquam lineam a qua possit subtrahi quantum necesse est, et hanc nominat line infinitam, PP. Q. 7. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 10. Art. 3 (ter). — (i **linea irrationalis** and **linea rationalis,** *the inconceivable* and *the co-ceivable line.* Dicitur enim linea rationalis, de qua possumus rati-cinari per lineam datam, huiusmodi autem est omnis linea com-mensurabilis lineae datae; quae vero est ei non commensurabi vocatur irrationalis vel surda, 1 Anal. 18 g. — (j), **linea mathema-tica,** see *linea abstracta.* Sic ergo una linea potest intelligi dive alia, . . ., quia distat situ ab alia, quae consideratio est de linea ma-thematica quae intelligitur praeter materiam, PTS. Q. 83. Art. 3 a 2. — (k), **linea mixta** and **linea simplex,** *the mixed* and *the sim line.* Helix, si quis eius originem consideret, non est linea simp sed mixta ex recta et circulari, 1 Cael. 3 d. — (l), **linea naturalis,** se *linea abstracta.* — (m), **linea perfecta,** see *linea imperfecta.* — (n **linea rationalis,** see *linea irrationalis.* — (o), **linea recta,** see lin *curva.* Sic linea recta continet tantum duo puncta in actu, qu

terminant ipsam, PTS. Q. 54. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 26. Art. 3, in quot.; PP. Q. 85. Art. 8; PTS. Q. 83. Art. 3 (bis). — (p), **linea reflexa**, see *linea curva*. — (q), **linea simplex**, see *linea mixta*. — (r), **linea visualis**, *the visual line*. Cf. 1 Anal. 41 a; 2 Phys. 3 h. — (2), diversa est ratio computandi gradus in diversis lineis, PTS. Q. 54. Art. 2 c; aliquando vero linea sumitur pro his, quae linealiter disponuntur, et secundum hoc assignatur in numeris linea et figura, prout unitas post unitatem ponitur in aliquo numero, et sic quaelibet unitas adiuncta gradum facit in tali linea, 4 Sent. 40. 1. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 101. Art. 4 ad 2, in quot.; PTS. Q. 54 pr.; PTS. Q. 54. Art. 2, passim. — Kinds of *linea* in this sense are: (a), **linea adscendentium, linea descendentium**, and **linea transversalis**, *ascending, descending*, and *collateral blood relationship*. Quia punctus motus lineam facit, et per propagationem quodammodo pater descendit in filium, ideo secundum tres dictas habitudines tres lineae consanguinitatis sumuntur, scilicet, "linea descendentium" secundum primam habitudinem; "linea ascendentium secundum secundam," "linea transversalis" secundum tertiam, PTS. Q. 54. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 54. Art. 2, passim; 4 Sent. 40. 1. 2 ob. 2 and c. — (b), **linea consanguinitatis**, *the line of blood relationship*. Cf. PTS. Q. 54. Art. 2, passim; 4 Sent. 40. 1. 2 ob. 1 and c. — (c), **linea descendentium**, see *linea adscendentium*. — (d), **linea transversalis**, see *linea adscendentium*.

lineāliter, *adv., in the manner of lines*. Aliquando vero linea sumitur pro his quae linealiter disponuntur, PTS. Q. 54. Art. 2 ad 3; et ex linea linealiter mota non procedit linea, PTS. Q. 55. Art. 5 c.

lineāmentum, i, *n.*, (1) *lit., a line*, (2) *transf., a feature, lineament*, any part or lineament of the human face; one of the several projections, depressions, outlines, etc., of the face that give it expression and character; in the plural, *the whole face, countenance*. — (1), nam ex lineamentis manus consideratis divinatio sumpta, chiromantia vocatur, quasi divinatio manus, cheir enim Graece dicitur manus, SS. Q. 95. Art. 3 c. — (2), omnes omnino feminas admonendas, quod opus Dei, et facturam eius, et plasma adulterare nullo modo debeant, adhibito flavo colore vel nigro pulvere, vel rubore, aut quolibet lineamenta nativa corrumpente medicamine, SS. Q. 169. Art. 2 ob. 2, in quot.; nemo putet Christum sua resurrectione sui vultus effigiem commutasse. quod est intelligendum quantum ad lineamenta membrorum, PT. Q. 54. Art. 1 ad 3, in quot.

lineāris, e, *adj., linear, of* or *belonging to lines*. Homo transgreditur regulam rationis, quae ita se habet ad actus humanos, sicut regula linearis in corporalibus rebus, PS. Q. 73. Art. 2 ob. 2.

lineus, a, um, *adj., linen, of flax* or *lint*. Primo enim habebat vestem lineam, . . ., octavum autem erant femoralia linea, . . ., scilicet tunicam lineam, . . . , nam femoralia linea figurabant terram, . . ., puritas vero vitae, quae significatur per lineam tunicam, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; papa reprehendit quosdam qui pannum lineum musto intinctum per totum annum, PT. Q. 74. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 83. Art. 3 (passim). — **linea (vestis)**, ae, *f., a linen garment*. Pro illa lamina habet pontifex noster crucem, . . ., sicut pro femoralibus habet sandalia, pro linea albam, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 6.

lingua, ae, *f.*, (1) *lit., the tongue*, (2) *transf.*, (a) since the tongue is an organ of speech, *a tongue, utterance, speech, language*, (b) *the tongue* or *language* of a people, (c) *dialect, idiom, mode of speech*, (d) of tongue-shaped things as fiery *tongues*. — (1), sicut videmus quod lingua infirmi quae infecta est cholerico et amaro humore, non potest percipere aliquid dulce, sed omnia videntur ei amara, PP. Q. 75. Art. 2 c; nam et manus tangens calida calefit, et lingua humectatur per humiditatem saporum, (c), gustus autem, qui est perceptivus dulcis et amari, concomitatur tactum in lingua, (ad 3), . . ., sensus gustus, . . ., est quaedam species tactus, quae est in lingua tantum, . . ., ut scilicet lingua fiat dulcis, vel amara, PP. Q. 78. Art. 3 ad 4; sicut lingua ordinatur ad gustum, (a), . . ., sicut lingua ordinatur ad gustum, PS. Q. 12. Art. 3 a; organa corporis, quibus actus peccati exercentur, sunt pedes, manus, et lingua, PTS. Q. 32. Art. 6 ad 4. Cf. PP. Q. 75. Art. 2; PP. Q. 85. Art. 6; PP. Q. 111. Art. 4; PS. Q. 48. Art. 4 (passim); PT. Q. 72. Art. 1; PTS. Q. 82. Art. 4. — (2) (a), dolus maxime ad linguam pertinere videtur, secundum illud, Ps. V, Vers. 11. linguis suis dolose agebant, SS. Q. 55. Art. 4 ob. 2. — The following phrases are of frequent occurrence: **corrigere linguam**, *to hold one's tongue*. Si propterea quisquam res humanas fato tribuit quia ipsam Dei voluntatem vel potestatem fati nomine appellat; sententiam teneat, et linguam corrigat, PP. Q. 116. Art. 1 c, in quot. — **linguae detrahentium**, *the tongues of backbiters*. Linguas detrahentium sicut nostro studio non debemus excitare, SS. Q. 73. Art. 4 ob. 1, in quot. — **lingua pruriens**, *an itching tongue, a detracting tongue*. Cave ne aut linguam, aut aures habeas prurientes, SS. Q. 73. Art. 4 a, in quot. — **loqui duplici lingua**, *to speak with a double tongue* or with duplicity of speech. Quia detractorum est duplici lingua loqui, SS. Q. 74. Art. 1 ob. 3. — **praeceps lingua**, *a hasty tongue, hasty words*. Et ideo non invenitur iurasse nisi scribens, ubi cons'deratio cautior non habet linguam praecipitem, SS. Q. 89. Art. 2 ad 1, in quot. — **labilitas linguae humanae**, *the lability* or *inconstancy of the human tongue* often called, *the frailty of the human tongue*. In iuramento est periculum magnum, tum propter Dei magnitudinem, cuius testimonium invocatur, tum etiam propter labilitatem linguae humanae, SS. Q. 89. Art. 3 ad 3. — **rea lingua**, *a guilty tongue*. Dicit enim Augustinus: interest quemadmodum verbum procedat ex animo, quia ream linguam non facit nisi rea mens, SS. Q. 98. Art. 1 ad 3. — **munus a lingua**, *oral remuneration*, praise expressed in order to procure human favor, or a request whereby favor is obtained. Videtur quod liceat spiritualia dare pro munere quod est ab obsequio vel a lingua, (ob. 1), . . ., sed munus a lingua intelligitur, si quis ad preces alicuius ecclesiasticum beneficium conferat, (ob. 3), . . ., hypocritae spiritualia opera faciunt, ut laudem humanam consequantur, quae ad munus linguae pertinere videtur, nec tamen hypocritae dicuntur simoniaci. non ergo per munus a lingua simonia contrahitur, (ob. 4), . . ., et ideo sicut contrahitur simonia accipiendo pecuniam, vel quamlibet aliam rem exteriorem quod pertinet ad munus a manu; ita etiam contrahitur per munus a lingua, vel ab obsequio, (c), . . ., munus a lingua dicitur vel ipsa laus pertinens ad favorem humanum, qui sub pretio cadit, vel etiam preces, ex quibus acquiritur favor humanus, SS. Q. 100. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 78. Art. 2 ad 3. — **lingua adulatoris**, *the tongue of the flatterer*. Plus nocet lingua adulatoris quam gladius persecutoris, SS. Q. 115. Art. 2 ob. 1, in quot. — **astuta lingua**, *a cunning tongue*. Propter astutiam diaboli, qui in illo agebat dolum; sicut dicitur prudens vel astuta lingua, SS. Q. 165. Art. 2 ad 4, in quot. — **lingua eucharis**, *a gracious tongue*. Sed in contrarium est quod dicitur Eccli. VI, 5: lingua eucharis, id est, gratiosa, SS. Q. 177. Art. 1 a.— **linguae vipereae**, *vipers' tongues, slanderers' tongues*. Quamvis a te linguae vipereae morsus saevissimos patiuntur, SS. Q. 189. Art. 7 ad 2, in quot. — **lingua foetida**, *a corrupt tongue*, the language of a perverted character. Nec decebat Christi mysterium lingua foetida publicari, PT. Q. 44. Art. 1 ad 3, in quot. — **lapsus linguae**, *a slip of the tongue, a lapse in speech*. Si autem hoc faciat ex errore vel lapsu linguae, PT. Q. 60. Art. 7 ad 3. Cf. SS. Q. 73. Art. 2; SS. Q. 73. Art. 3; SS. Q. 98. Art. 3. — **usus linguae**, *the use of speech*. Sicut si privetur oculis, aut digitis, aut usu linguae, PT. Q. 82. Art. 10 ad 3. Cf. PTS. Q. 9. Art. 3. — (2) (b), sequeretur quod nunquam in alia lingua posset aliquis loqui de Deo, nisi in illa in qua primo tradita est Scriptura Veteris, PP. Q. 29. Art. 3 ad 1; et loqui diversa genera linguarum, . . ., ergo inconvenienter dividuntur gratia sanitatum et genera linguarum contra operationem virtutum, (ob. 3), . . ., et secundum hoc ponuntur genera linguarum, PS. Q. 111. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 3; PP. Q. 93. Art.

7; PT. Q. 60. Art. 7. — **donum linguarum,** *the gift of tongues,* a miraculous power of preaching in unknown tongues with which the apostles were endowed. Donum linguarum datum est Apostolis, PT. Q. 7. Art. 7 ad 3. Cf. SS. Q. 176. Art. 2 (passim); SS. Q. 178. Art. 1. — (2) (c), dicit enim Chrysostomus non esse nisi unum coelum; et quod pluraliter dicitur, caeli coelorum, hoc est propter proprietatem linguae Hebraeae, PP. Q. 68. Art. 4 c. — (2) (d), sed sub linguis igneis, ad ostendendum officium doctrinae, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6. Cf. PT. Q. 39. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 3; PT. Q. 72. Art. 2 ad 1.

linio, īre, īvi, ītum, 4, *to daub, besmear, anoint, to spread* or *rub over.* Quando enim fuerunt ex Aegypto liberati, praeceptum est eis ut sanguine agni linirent superliminaria domorum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2; et ideo linitur confirmatus chrismate in fronte, PT. Q. 72. Art. 9 c; sicut episcopus consecrans chrisma non linitur eodem, PT. Q. 82. Art. 4 ob. 1. Cf. PT. Q. 44. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 4.

linītio, ōnis, *f., an anointing.* Unde et liberati sunt per sanguinis agni aspersionem, vel linitionem in postibus domorum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2; sal autem in os missum, et narium et aurium sputo linitio, PT. Q. 71. Art. 2 c.

linteāmen, inis, *n., a linen cloth.* Et linteamina quae stilla tetigerit, tribus vicibus lavet minister, . . ., quidam autem ulterius partem illam linteaminum incidunt et comburunt, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7. Cf. PT. Q. 25. Art. 6, in quot.

linteum, i, *n., a linen cloth.* Consulto omnium statuimus ut sacrificium altaris non in serico panno, aut intincto quisquam celebrare praesumat, sed in puro linteo ab episcopo consecrato, PT. Q. 83. Art. 3 ad 7; si super linteum altaris, et ad aliud stilla pervenerit, quatuor diebus poeniteat, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7.

linum, i, *n.,* (1) *lit., flax,* (2) *transf.,* (a) *a thread,* (b) *linen.* — (1), scilicet bysso, per quod designatur terra, quia byssus, id est, linum, de terra nascitur, PS. Q. 102. Art. 4 ad 4; nam femoralia linea figurabant terram, ex qua linum nascitur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10. — (2) (a), sicut seta introducit linum, SS. Q. 19. Art. 8 ad 1. — (2) (b), puta quod vestis non conficeretur ex lana et lino, PS. Q. 102. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 6 (ter); PT. Q. 51. Art. 2, in quot.

Linus, i, *m., Linus,* Pope, first bishop of Rome after the apostles, and identified by Irenaeus (III, 2) with the Linus from whom St. Paul sent greetings to Timothy (2 Tim. IV. 21). Sic enim etiam posset dici quod defectus esset in papa Lino quod non pervenit ad gloriam Petri, PTS. Q. 92. Art. 3 ad 8.

lippitūdo, inis, *f., lippitude, chronic ophthalmia, blearedness of the eye;* gummy eyelids due to profuse secretion of the sebaceous humor. Contingit enim lippitudo ex fluxu humoris, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; unde quidquid defectus vel turpitudinis ex corruptione, . . ., totum in resurrectione removebitur; sicut febris lippitudo, et similia, PTS. Q. 86. Art. 1 c.

lippus, a, um, *adj., blear-eyed, bleared, inflamed.* Si est lippus, id est, per carnalem affectum eius ingenium obscuratur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; Gregorius dicit quod per Liam, quae fuit lippa, sed fecunda, significatur vita activa, SS. Q. 181. Art. 1 ob. 2; unde significatur per Liam quae lippos oculos habebat, SS. Q. 181. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 182. Art. 1; SS. Q. 182. Art. 3.

liquefacio, ere, fēci, factum, 3, *v. a., to make liquid, to melt, dissolve, liquefy.* Quia enim ignis calefaciendo liquefacit et rarefacit, SS. Q. 29. Art. 4 c. — **liquefactus,** a, um, *P. a.,* (1) *lit., molten,* (2) *fig., weakened.* — (1), sive per considerationem figurarum, quae proveniunt ex plumbo liquefacto in aqua proiecto, SS. Q. 95. Art. 3 c. — (2), existimassent enim phantasma esse incarnationem; et ante opportunum tempus cruci eum tradidissent livore liquefacti, PT. Q. 36. Art. 4 ad 3, in quot.

liquefactio, ōnis, *f., a melting,* used *lit.* and *fig.* Liquefactio est quaedam resolutio, (ob. 2), . . ., amori attribui possunt quatuor effectus proximi scilicet liquefactio, fruitio, languor et fervor, . . ., sed liquefactio importat quamdam mollificationem cordis, PS. Q. 28. Art. 5 c; sicut argento apponitur plumbum, ne ex liquefactione consumatur, PS. Q. 80. Art. 4 c.

liquefactivus, a, um, *adj., liquefactive,* pertaining to or productive of liquefaction. Liquefactio est quaedam resolutio. sed amor est liquefactivus, PS. Q. 28. Art. 5 ob. 2; non est in igne alia virtus liquefactiva, SS. Q. 29. Art. 4 c; sicut etiam ignis dicitur secundum aliam rationem calefactivus et liquefactivus, PTS. Q. 17. Art. 2 ad 1.

liqueo, ēre, liqui or licui, 2, *v. n., to be clear, manifest, apparent, evident,* used in the third person sing., used in the S.T. only in quot. Liquet autem omnem spiritum creatum corporeo indigere solatio, PP. Q. 51. Art. 1 ob. 1, in quot.; liquet quod praeter naturae ordinem Virgo generavit; et hoc quod conficimus, corpus ex Virgine est, PT. Q. 75. Art. 4 c, in quot.

liquidum, i, *n., clearness, certainty.* Sed circa alia interdum se subtrahit, ut non omnia ad liquidum per intellectum penetrare possint, SS. Q. 8. Art. 4 ad 3.

liquor, ōris, *m., a liquid, fluid,* (1) in *gen.,* (2) in *partic., liquor, any alcoholic liquor.* — (1), videtur quod vino consecrato non possit aliquis liquor misceri, . . ., sed nullus liquor potest recipere qualitatem sacramentalium specierum, . . ., ergo videtur quod nullus liquor possit permisceri speciebus sacramentalibus vini, (ob. 1), . . ., si aliquis liquor permisceatur illis speciebus, . . ., sed non potest fieri aliquid unum neque ex liquore, . . ., ergo nullus liquor potest admisceri vino consecrato, (ob. 2), . . ., si aliquis liquor admisceatur vino consecrato, . . ., ergo etiam liquor permixtus esset sanguis Christi, PT. Q. 77. Art. 8 ob. 3. Cf. PS. Q. 83. Art. 1 (ter); PT. Q. 66. Art. 4 (passim); PT. Q. 74. Art. 7. — **liquor olivae,** *liquid extract of olives.* Et quia oleum principaliter nominatur olivae liquor, PTS. Q. 29. Art. 4 c. — (2), alii vero liquores vinum dicuntur secundum quamdam similitudinem ad vinum vitis, PT. Q. 74. Art. 5 c.

līs, litis, *f.,* (1) in *gen., strife, angry contention, hostile struggling, fighting,* (2) in *partic.,* (a) *a lawsuit, an action* or *process at law,* (b) *strife, disunion* or the lack of harmony and agreement between things inanimate. — (1), tertia vero ratio est, ne qualibet tribus vellet habet locum illum in sorte sua, et propter hoc orirentur lites et iurgia, PS. Q. 102. Art. 4 ad 2; Isa. LVIII reprehenduntur quidam quod in diebus ieiunii repetunt debita, et committunt lites, SS. Q. 40. Art. 4 ob. 2; sed iracundia opponitur mansuetudini. ergo si lis sive litigium, SS. Q. 116. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 44. Art. 2; PP. Q. 57. Art. 2; SS. Q. 116. Art. 1; PTS. Q. 14. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 1. — (2) (a), unde praecepta iudicialia non solum sunt illa quae pertinent ad lites iudiciorum, PS. Q. 104. Art. 1 ad 1; nec iudex dignatur esse litium, et arbiter facultatum, PT. Q. 59. Art. 4 ad 1. Cf. PTS. Q. 55. Art. 11. — (2) (b), et haec fuit opinio Empedoclis, qui tamen dixit ideo illud corpus indissolubile esse, quia in eius compositione lis non erat, sed amicitia tantum, SS. Q. 60. Art. 1 c.

litania, ae, *f., a litany,* a liturgical form of prayer in which the clergy lead and the people respond, the same form of response being repeated in a number of successive clauses. Ad hoc est communis consuetudo Ecclesiae, quae in litaniis sanctorum orationem petit, PTS. Q. 72. Art. 2 a.

litigans, antis, *m.,* see *litigo.*

litigiosus, a, um, *adj., fond of disputes, contentious, litigious.* Philosophus dicit, . . ., quod illi qui ad omnia contrariantur, causa eius quod est contristare, neque quoscumque curantes, dyscoli et litigiosi vocentur, SS. Q. 116. Art. 1 c; litigiosus, qui superabundat in contristando, gravius peccat quam placidus vel adulator, qui superabundat in delectando, SS. Q. 116. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 116. Art. 2, passim. On **disputatio litigiosa**, see *disputatio*; on **ratio litigiosa**, see *ratio*; on **syllogismus litigiosus**, see *syllogismus.*

litigium, i, *n.*, (1) *a dispute, quarrel, strife,* (2) *litigation.* — (1), videtur quod litigium non opponatur virtuti amicitiae vel affabilitatis. litigium enim ad discordiam pertinere videtur, (ob. 1), . . ., ergo videtur quod litigium non opponatur amicitiae, sed temperantiae, (ob. 3), . . ., litigium autem ad contradictionem quae fit intentione contristandi, (ad 1), . . ., licet autem quandoque litigium ex ira oriatur, SS. Q. 116. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 69. Art. 4; SS. Q. 114 pr.; SS. Q. 115 pr.; SS. Q. 116. Art. 2 (passim). — (2), iudicia exercentur officio aliquorum principum, qui habent potestatem iudicandi. ad principem autem pertinet non solum ordinare de his quae veniunt in litigium, PS. Q. 104. Art. 1 ad 1.

litigo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n., to dispute, quarrel, strive.* Tertio, quantum ad locutionem; et sic est contentio, cum aliquis verbis clamose contra alium litigat, SS. Q. 132. Art. 5 c. — **litigare inter se**, *to contradict one another.* Neque enim litigaverunt inter se Zachaeus et ille centurio, cum alter eorum gaudens suscipit Dominum, PT. Q. 80. Art. 10 ad 3. — **litigans**, antis, *m., a litigant.* Et ideo rationabiliter denegatur subsidium appellationis a iudicibus arbitrariis, SS. Q. 69. Art. 3 ad 2.

littera, ae, *f.*, (1) *a letter* (of the alphabet), *word* (spoken as well as written), (2) *a reading, passage from a book, text,* (3) *a document, letter,* i.e., *epistle, book, scientific work, science.* — (1), sicut scriptor non consiliatur quomodo debeat trahere litteras, PS. Q. 14. Art. 4 c; litterae sunt signa vocum, 1 Perih. 2 a; dicuntur litterae etiam in prolatione et scriptura, quamvis magis proprie, secundum quod sunt in scriptura, dicantur litterae, 1 Perih. 2 a; si enim in intellectu vocis includatur ipsa vocis formatio in communi secundum formam, quae distinguitur in diversas formas litterarum et syllabarum, sic vox est genus; si autem in intellectu vocis accipitur solum substantia soni, cui possibile est advenire praedictam formationem, si vox erit materia litterarum, 7 Met. 12 e; significatio autem litterarum tanquam magis remota non pertinet ad eius (sc. logicae) considerationem, sed magis ad considerationem grammatici, 1 Perih. 2 a. Cf. PS. Q. 58. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 96. Art. 4; SS. Q. 173. Art. 2; PT. Q. 1. Art. 6; 1 Perih. 2 b and c and 6 c; et passim. On **disciplina litterarum**, see *disciplina* under 3. — **ad seu secundum litteram**, *according to the letter of the text* or *word, literal, word for word.* Ideo in talibus non est secundum litteram legis iudicandum, sed recurrendum ad aequitatem, quam intendit legislator, SS. Q. 60. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 45. Art. 1; SS. Q. 84. Art. 3; SS. Q. 92. Art. 2; SS. Q. 119. Art. 2; C. G. 4. 62; et passim. — (2), secundum aliam litteram, PP. Q. 41. Art. 3 ob. 4; littera illa est antiquae translationis, PP. Q. 56. Art. 1 ad 1; secundum litteram septuaginta interpretum, SS. Q. 45. Art. 1 ob. 3. Cf. C. G. 2. 78; C. G. 4. 2, 8, 62, and 89; 1 Sent. 28. 1. 2 ad 3; 1 Sent. 31. 1. 1 c; 1 Sent. 32. 1. 1 c; 4 Sent. 13 exp.; Quodl. 11. 6. 6 ad 1; 2 Anal. 9 c; 5 Phys. 10 i; 1 Cael. 6 a; et passim. On **circumstantia litterae**, see *circumstantia* under 1. — (3), non enim institit studio litterarum, PT. Q. 9. Art. 4 ob. 1; propter excellentiam doctrinae Christi, quae litteris comprehendi non potest, PT. Q. 42. Art. 4 c; secundum formam litterae papalis, Quodl. 2. 8. 16 ob. 2; sit commendatitiis litteris utendum, Relig. 13 ad 3. Cf. SS. Q. 93. Art. 2; SS. Q. 188. Art. 5 (passim); PT. Q. 9. Art. 4; PT. Q. 43. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 10; et passim.

litterālis, e, *adj., litteral, word for word,* opposite of *figuralis* and *mystica.* Caeremoniae veteris legis duplicem causam habebant: unam scilicet litteralem, secundum quod ordinabantur ad cultum Dei, aliam vero figuralem, sive mysticam, secundum quod ordinabantur ad figurandum Christum, PS. Q. 102. Art. 3 c; illae expositiones sunt mysticae, litteralis autem expositio est quae habetur Deuter., V. Cf. PP. Q. 1. Art. 10 (bis); PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 5 (bis); PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 188. Art. 5; et passim. On **causa litteralis**, see *causa* under 3; on **intellectus litteralis**, see *intellectus*; on **ratio litteralis**, see *ratio*; on **sensus litteralis**, see *sensus.* — **litterāliter**, *adv., literally, word for word.* Praeceptum de sanctificatione sabbati litteraliter intellectum, est partim morale, partim autem caeremoniale, SS. Q. 122. Art. 4 ad 1.

litterāliter, *adv.*, see *litteralis.*

litterātūra, ae, *f., letters, learning.* Videtur quod non sit instituenda aliqua religio ad studendum. dicitur enim Psal. LXX, 16: quoniam non cognovi litteraturam, (ob. 1), . . ., Glossa ibi exponit illud de littera veteris legis, de qua Apostolus dicit: littera occidit. unde non cognoscere litteraturam est non approbare litteralem circumcisionem, SS. Q. 188. Art. 5 ad 1. Cf. SS. Q. 77. Art. 4 (bis).

litterātus, a, um, *adj.*, (1) *marked by letters, separated by letters,* (2 *lettered, learned.* — (1), lingua et dentes et labia, quibus litterati et articulati soni distinguuntur, 1 Perih. 6 d. — (2), quando est sine alia clavi, non dicitur clavis; sicut in viro litterato qui non est sacerdos, PTS. Q. 17. Art. 3 ad 2.

Livius, i, *m., Livius* (Livy), Titus Patavinus, (59 B.C.-17 A.D.) a Roman historian; of his *History of Rome,* 35 out of 142 books are extant. Sicut de duobus Deciis Titus Livius narrat, SS. Q. 82. Art. 1 c.

līvor, ōris, *m., envy, spite, malice, ill-will.* In quo quidem praecepto docuit legis intentionem non esse ad hoc quod poena talionis quaereretur propter livorem vindictae, PS. Q. 107. Art. 2 ad 4; ergo discordia procedit ex livore, id est, invidia, SS. Q. 37. Art. 2 ob. 2; secundo requiritur rectitudinis zelus, ut scilicet aliquis non ex odio vel livore, PT. Q. 59. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 25. Art. 9; SS. Q. 36. Art. 2, in quot.; SS. Q. 37. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 60. Art. 1; PTS. Q. 62. Art. 1.

lixātus, a, um, *P. a., boiled.* Nisi forte sit facta tanta resolutio corporum lixatorum in aqua, PT. Q. 66. Art. 4 ad 2.

lixivium, i, *n., a lixivium, lye,* an infusion of ashes in water. Non videtur esse aqua pura; habet enim contrarias proprietates aquae, scilicet calefaciendi et desiccandi, et tamen in lixivio videtur posse fieri baptismus, sicut et in aquis balneorum, (ob. 4), . . ., in lixivio et in aquis sulphureorum balneorum potest fieri baptismus, PT. Q. 66. Art. 4 ad 4.

locālis, e, *adj., of* or *belonging to a place, local.* Nihil potest esse terminus localis "a quo" vel "ad quem" nisi sit corpus, vel corporeum. sed Deus in Scriptura dicitur esse terminus localis, PP. Q. 3. Art. 1 ob. 5; alius autem est descensus, quo descendit in inferiores partes terrae, . . ., qui quidem est descensus localis, PT. Q. 57. Art. 2 ad 2; divinam essentiam neque moveri neque localem esse, 1 Sent. 37 div. 2. Cf. PP. Q. 78. Art. 3; PP. Q. 89. Art. 7 (passim); PP. Q. 89. Art. 8 (bis); PP. Q. 107. Art. 4 (passim); PS. Q. 86. Art. 2 (bis); et passim. On **approximatio localis**, see *approximatio*; on **continentia localis**, see *continentia* under 2; on **distinctio localis**, see *distinctio* under 2; on **esse locale**, see *esse*; on **motus localis**, see *motus* under 1; on **mutatio secundum esse locale**, see *mutatio*; on **ordo localis**, see *ordo* under 1; on **processio localis**, see *processio.* — **locāliter**, *adv., locally.* Utrum angeli sua virtute possint immediate movere corpora localiter, PP. Q. 110 pr.; utrum

corpus Christi sit in hoc sacramento localiter, PT. Q. 76 pr. Cf. PP. Q. 110. Art. 3 (ter); PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 113. Art. 5; PT. Q. 4. Art. 2; PT. Q. 57. Art. 3; et passim.

locāliter, *adv.*, see *localis.*

locātio, ōnis, *f.*, *a contract of letting* or *hiring, a lease.* Aliam vero cum recompensatione utilitatis, sicut per venditionem et emptionem, et locationem, et conductionem, (c), . . ., sed illi qui locant alias res, divites esse consueverunt, nec ita indigent locationis pretio ad suum victum quotidianum, PS. Q. 105. Art. 2 ad 6; si vero nec ipse usus gratis conceditur, vocatur locatio et conductio, SS. Q. 61. Art. 3 c; sicut patet in conductione et locatione domus, SS. Q. 78. Art. 1 c.

locātivus, a, um, *adj.*, *making spacious, making local.* Sic enim (Deus) est in omni loco ut dans ei esse et virtutem locativam, PP. Q. 8. Art. 2 c. On **virtus locativa,** see *virtus.*

locellus, i, *m.*, *dim.*, *a chest* or *small box* for money, trinkets, etc. Sicut non est vera virtus avarorum prudentia, qua excogitant diverse genera locellorum, SS. Q. 23. Art. 7 c.

loco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to make spacious, make room, place, dispose.* Sicut aliquis mercenarius locat operas suas, ita etiam aliqui locant domum, vel quaecumque alia huiusmodi, (ob. 6), . . ., mercenarii, qui locant operas suas, pauperes sunt, de laboribus suis victum quaerentes quotidianum, . . ., sed illi qui locant alias res, divites esse consueverunt, nec ita indigent locationis pretio ad suum victum quotidianum, PS. Q. 105. Art. 2 ad 6; dans loco naturam locandi, 1 Sent. 37. 2. 1 c. Cf. SS. Q. 78. Art. 2; SS. Q. 87. Art. 3; SS. Q. 100. Art. 3 (bis); PTS. Q. 83. Art. 3; PTS. Q. 83. Art. 5; et passim. — **locātus,** a, um, *P. a.*, *placed, disposed, located.* Aliquid denominatur locatum a loco, PP. Q. 6. Art. 4 c; sicut locata sunt in loco, PP. Q. 8. Art. 2 c; quod locus non sit minor neque maior, quam locatum, 4 Phys. 2 f; locus videtur comparari ad locatum sicut quoddam vas, 4 Phys. 3 d; quod locus sit extra locatum, 4 Phys. 3 e; locatum enim continetur sive includitur a loco et in eo habet quietem et fixionem, 4 Phys. 4 a; locus aequatur locato, quia scilicet aequantur secundum extrema, 4 Phys. 6 q. Cf. PP. Q. 8. Art. 2 (bis); PP. Q. 52. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 2; PS. Q. 107. Art. 3; 1 Cael. 15 a; et passim. On **corpus locans et locatum,** see *corpus.* — **locatum coniunctum,** *the located connected with its place,* the opposite of *locatum divisum,* i.e., *the located torn from its place* or *the located existing in its place but considered as something distinct from it.* Cf. 4 Phys. 4 a, 5 g and h, 6 f and 8 c.

loculi, ōrum, *m. dim.*, *plural.*, *a purse, a bag.* Sed ipse Christus legitur loculos habuisse ad aliquid conservandum, quod Iudas deferebat, SS. Q. 86. Art. 2 ob. 3; et hoc Dominus paupertatis institutor docuit suo exemplo; habebat enim loculos Iudae commissos, . . ., in quorum necessitates pecunia loculorum Christi expendebatur, SS. Q. 188. Art. 7 c.

locūples, ētis, *adj.*, (1) in *gen.*, *rich, wealthy, opulent,* (2) *transf.*, *that which is able to answer for a thing, that is a good surety, responsible, trustworthy,* used in the S.T. only in quot. — (1), possident opes sub Christo paupere, quas sub locuplete diabolo non habuerunt, SS. Q. 188. Art. 7 ob. 3, in quot. — (2), locupletior testis pudoris maritus adhibetur, PT. Q. 29. Art. 1 c, in quot.

locus, i, *m.*, *plur.*, *loca,* ōrum, (1) *space, location,* in the wider sense of the word, i.e., that where something is, (2) *space, place, spot* in the proper sense of the word (per modium proprium loci, PP. Q. 8. Art. 2 c), i.e., the surfaces of the surrounding medium or body, e.g., air, water, etc., (*τὸ τοῦ περιέχοντος πέρας ἀκίνητον πρῶτον τοῦτ' ἔστιν ὁ τόπος* of Aristotle: Phys. IV. 4, 212. a. 20 f), (3) *space, place, spot, seat,* in the improper sense of the word, (4) *quotation adduced for sake of proof,* synonym of *argumentum.* — (1), utrum sit separata ab aliis partibus animae solum ratione, an etiam loco, PP. Q. 76. Art. 3 c; ea enim in quibus est operatio, videntur esse locus et tempus, PS. Q. 7. Art. 4 ob. 1; accipiendo large locum pro omni receptivo, . . ., aut etiam differant loco, id est, organo, . . ., separabilis ab eis magnitudine seu loco, id est, subiecto Unit. Cf. PP. Q. 6. Art. 4; PP. Q. 46. Art. 1; PS. Q. 49. Art. 1; 1 Gener. 13 c; 2 Anim. 4 a-c; 3 Anim. 3 f, 7 a, and 15 h; Somno. 1 g et passim. Cf. also Aristotle's De Anim. II. 2, 413 b. 14 ff. — Kinds of *locus* in this sense are: (a), **locus carceralis** and **locus poenalis,** *the place of imprisonment* and *that of punishment.* Cf. C. G. 4. 89; 2 Sent. 6. 1. 3 ob. 2 and ad 2. — (b), **locus corporalis seu corporeus** and **locus spiritualis,** *the physical* and *the spiritual place.* Physical place requires the contact and extension of quantity; spiritual place requires merely the presence of operation or the application of power. Per applicationem igitur virtutis angelicae ad aliquem locum qualitercumque dicitur angelus esse in loco corporeo, . . ., similiter angelus dicitur esse in loco corporeo non ut contentum sed ut continens aliquo modo, PP. Q. 52. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 61. Art. 4 (bis); PP. Q. 66. Art. 3 (bis); PP. Q. 102. Art. 1 (passim); 1 Sent. 37. 3. 3 c; Quodl. 1. 3. 4 a; et passim. — (c), **locus divisibilis** and **locus indivisibilis seu punctualis,** *the divisible* and *the indivisible* or *punctiform place.* Nihil prohibet angelo assignari locum divisibilem per contactum suae virtutis, sicut corpori assignatur locus divisibilis per contactum suae magnitudinis, . . ., ita etiam angelus potest dimittere successive locum divisibilem in quo prius erat, et sic motus erit continuus (c), . . ., quia in principio sui motus continui angelus est in toto loco divisibili, a quo incipit moveri, . . ., ex hoc quod potest occupare locum divisibilem per applicationem suae virtutis, sicut corpus per applicationem magnitudinis, PP. Q. 53. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 52. Art. 2 c; PP. Q. 53. Art. 2 c; C. G. 3. 68; 1 Sent. 37. 4. 2 ob. 5 and ad 5; Quodl. 1. 3. 5 a and ad 2. — (d), **locus exterior,** *the outer* or *exterior place.* Cf. Quodl. 1. 10. 22 ad 1. — (e), **locus indivisibilis,** see *locus divisibilis.* — (f), **locus metaphorice dictus** and **locus proprie dictus,** *the place in the transferred* and *in the proper sense of the word.* Cf. 1 Sent. 37. 3. 3 c. — (g), **locus poenalis,** see *locus carceralis.* Sed locus poenalis hominis est infernus, (ob. 2), . . ., sic ergo daemonibus duplex locus poenalis debetur: unus quidem ratione suae culpae, et hic est infernus; alius autem ratione exercitationis humanae, et sic debetur eis caliginosus aer, PP. Q. 64. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 64 pr.; PTS. Q. 69. Art. 5; PTS. Q. 69. Art. 7; PTS. Q. 97. Art. 7 (bis). — (h), **locus proprie dictus,** see *locus metaphorice dictus.* — (i), **locus punctualis,** see *locus divisibilis.* Locus autem aequalis angelo, qui est indivisibilis, est locus punctualis, PP. Q. 53. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 52. Art. 2. — (j), **locus specierum,** *the place where the intellectual species of things are kept,* i.e., *the intellect,* the *τόπος εἰδῶν* of Aristotle (de Anim. III. 4, 429. a. 27 ff.). Unde et intellectus possibilis dicitur "locus specierum," quasi species intelligibiles conservans, PS. Q. 67. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 6, in quot.; PP. Q. 89. Art. 5 c; PT. Q. 75. Art. 3; PT. Q. 76. Art. 5; C. G. 2. 73 and 74; Qu. Anim. 3 ob. 9 and 10; 3 Anim. 7 e. — (k), **locus spiritualis,** see *locus corporalis.* Quamvis sit unus locus spiritualis, tamen diversi sunt gradus appropinquandi ad locum illum, PTS. Q. 96. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 65. Art. 1. — (2), locus est terminus immobilis continentis primum. dicit autem primum, ut designet locum proprium et excludat locum communem, 4 Phys. 6 n; cf. 4 Phys. 6 a and o, 7 a, 8 b, and c; locus autem non est terminus corporis, cuius est locus, sed corporis continentis ipsum, et licet sint simul termini continentis et continenti, non tamen sunt idem, 4 Phys. 6 d; cf. 4 Phys. 1 e and 11 b; quia locus est terminus, propter hoc locus videtur esse sicut quaedam superficies et sicut quoddam vas continens, non autem sicut spatium vasis continentis, 4 Phys. 6 p; locus est idem per essentiam, quod superficies corporis locantis, 2 Sent. 12. 1. 5 ad 2; locus est superficies corporis continentis, non quidem inquantum est huiusmodi corporis quod immediate continet, alioquin sequeretur quod corpus quiescens non semper esset in eodem loco, puta si homo staret in fluvio per cuius decursum semper renovarentur

diversae superficies aquae circa ipsum, sed superficies immediate continentis habet, quod sit locus ex ordine ad primum continens, unde accipitur idem locus secundum eundem situm ad primum continens, et propter hoc locus immobilis, Quodl. 6. 2. 3 c; cf. 4 Phys. 6 g and m; 1 Cael. 18 f; 1 Gener. 15 d; Loci 1; locus, . . ., secundum quod praedicatur de locante, pertinet ad genus quantitatis (cf. PP. Q. 52. Art. 1 ob. 2); secundum autem quod praedicatur denominative de locato, constituit praedicamentum ubi, 11 Met. 9 p; cf. 3 Phys. 5 i; Loci 2; Nom. 4. 3; locus habet tres dimensiones, scilicet longitudinis, latitudinis, et profunditatis, 4 Phys. 2 a; cf. 2 Cael. 2 a-3 m; 1 Gener. 18 d; differentiae autem loci sunt sex, sursum, deorsum, ante et retro, dextrorsum et sinistrorsum, 3 Phys. 9 h; sursum autem et deorsum et alia de numero sex distantiarum, scilicet ante et retro, dextrorsum et sinistrorsum sunt partes et species loci, 4 Phys. 1 f; cf. 8 Phys. 16 c; 2 Cael. 2 b; 10 Met. 10 o; Aristotle's De Part. Anim. 4, 705. a. 26 ff. Cf. PP. Q. 52. Art. 1 (ter); PP. Q. 67. Art. 2 (ter); PP. Q. 68. Art. 3 (bis); PP. Q. 69. Art. 1 (bis); PS. Q. 27. Art. 3 (bis); et passim. On **contrarius secundum locum**, see *contrarius* under 1; on **motivum secundum locum**, see *motivus*; on **motus secundum locum seu lationis secundum locum**, see *motus* under 1; on **movere secundum locum**, see *movere*; on **mutatio loci**, see *mutatio*; on **ordo secundum locum**, see *ordo* under 1; on **prius secundum locum**, see *prior* under 1; on **simul secundum locum**, see *simul*; on **species loci**, see *species* under 8; on **totalitas loci**, see *totalitas*; on **transmutatio secundum locum**, see *transmutatio* under 1. — **in loco esse** or **mensurari loco et contineri a loco** (PP. Q. 52. Art. 1 ob. 3), i.e., *to be in one space* or *at one place* is possible in several ways: (a), **circumscriptive seu localiter** and **definitive seu operative**, *completely* or *quantitatively* and *definitely* or *operatively*, i.e., in such a way that the located is entirely surrounded by the locating medium and one part of the delimited corresponds to each part of the limit, which can be verified only of things having quantitative extension, or on the other hand, if this is not the case, that which is operating in a space or place is definitely there because it cannot at the same time be operating somewhere else, at the same time. Nam corpus est in loco circumscriptive, quia commensuratur loco, PP. Q. 52. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 94. Art. 1; PT. Q. 52. Art. 3 ad 3; PT. Q. 76. Art. 5 ob. 1 and ad 1; 1 Sent. 37. 2. 1 c and 3. 1 c; 4 Sent. 10. 1. 3. 2 c; Quodl. 3. 1. 2 c. — (b), **definitive**, see *circumscriptive*. — (c), **localiter**, see *circumscriptive*. — (d), **metaphorice**, *in a metaphorical* or *improper manner*. Cf, PP. Q. 8. Art. 2 c; 1 Sent. 37. 2. 1 c. — (e), **per accidens** and **per se**. *indirectly by reason of something else* and *directly according to itself* or *its own nature*. Numerus, cum sit accidens, non est per se sed per accidens in loco, PP. Q. 8. Art. 4 ad 2; anima dicitur esse in loco per accidens, inquantum est pars compositi quod est in loco per se, 3 Sent. 15. 2. 1. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 76. Art. 6; 4 Phys. 5 d and 7 a. — (f), **per se**, see *per accidens*. — (g), **secundum quid** and **simpliciter**, *in a certain respect* or *according to something* and *simply* or *absolutely*. Cf. 4 Phys. 7 a. — (h), **simpliciter**, see *secundum quid*. — (i), **ut in loco, ut operans in operato, ut pars** and **ut terminus**, *as in the space* or *place* or *as in such, as effecting in the effected* or *as a part* or *as a terminus*. Sicut punctus per se est in loco ut terminus, 1 Sent. 37. 3. 1 ad 2. Cf. 1 Sent. 37. 3. 1 c. — (j), **ut operans in operato**, see *ut in loco*. — (k), **ut pars**, see *ut in loco*. — (l), **ut terminus**, see *ut in loco*. — Kinds of *locus* in this sense are: (a), **locus communis seu universalis** and **locus proprius seu determinatus**, *the common* or *universal place of all bodies* and *the proper place for each one of them* or *designated for each*. Cf. C. G. 2. 35; 4 Sent. 44. 2. 2. 3 ob. 3; 4 Phys. 3 a, 6 m and n; 5 Phys. 5 b. — (b), **locus conservans** and **locus continens**, *the preserving* and *enclosing place*. Cf. Quodl. 6. 2. 3 a. — (c), **locus continens**, see *locus conservans*. — (d), **locus determinatus**, see *locus communis*. Omne quod habet locum determinatum magis convenit cum illo loco quam cum alio, PTS. Q. 69. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 107. Art. 4; PP. Q. 112. Art. 1; SS. Q. 70. Art. 2; SS. Q. 84. Art. 3 (passim). — (e), **locus naturalis** and **locus non-naturalis**, *the natural* and *the unnatural place*. Unius enim corporis secundum speciem est unus locus naturalis, PP. Q. 68. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 102. Art. 2 (bis); 4 Phys. 1 f, 11 b and 12 g; Loci 1. — (f), **locus non-naturalis**, see *locus naturalis*. — (g), **locus per accidens** and **locus per se**, *the place through another body* and *the place through itself*, i.e., that which is the place of a thing from something outside and which is the place of a thing as such. Cf. 4 Phys. 3 a. — (h), **locus per se**, see *locus per accidens*. — (i), **locus prīmus**, *the first* or *the place that belongs to a body first*. Sed dum est in ipso moveri est in parte primi loci quem deserit, et in parte secundi loci quem occupat, PP. Q. 53. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 53. Art. 2 (bis); PS. Q. 67. Art. 4; PS. Q. 66. Art. 4; 5 Phys. 5 b; 4 Phys. 3 a; et passim. — (j), **locus proprius**, see *locus communis*. Corporibus gravibus et levibus non competit moveri, nisi secundum quod sunt extra dispositionem suae naturae, utpote cum sunt extra locum proprium; cum enim sunt in loco proprio et naturali, quiescunt, PP. Q. 18. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 68. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 1; PS. Q. 23. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 7. — (k), **locus universalis**, see *locus communis*. — (l), **locus vacuus**, *the empty space*. Cum enim plenum opponatur vacuo, illud solum non replet locum, quo posito in loco nihilominus remanet vacuus locus. vacuum autem definitur in IV Physic., text. 57 et 58, quod est "locus non plenus sensibili corpore", PTS. Q. 83. Art. 2 c. Cf. 1 Meteor. 2 b. — (3), licet de Deo non possimus scire quid est, utimur tamen in hac doctrina effectu eius vel naturae vel gratiae loco definitionis ad ea quae de Deo in hac doctrina considerantur, PP. Q. 1. Art. 7 c; licet argumenta rationis humanae non habeant locum, PP. Q. 1. Art. 8 ad 1; dat locum intelligendi aerem, PP. Q. 68. Art. 3 c; ad ea solvenda locus reliquitur, C. G. 1. 7; in consecutione autem divitiarum maximum locum habet fortuna, C. G. 3. 30. Cf. PP. Q. 13. Art. 12 ad 3; PP. Q. 14. Art. 13 ad 3; PP. Q. 46. Art. 1; PP. Q. 75. Art. 7 c; C. G. 1. 20; et passim. — (4), ut ex multis locis sacrae Scripturae apparet, PP. Q. 58. Art. 4 ob. 3; nomen autem angelorum (ponitur) in pluribus Scripturae locis, PP. Q. 108. Art. 5 a; ex pluribus aliis Scripturae locis colligi potest, C. G. 4. 4. Cf. PP. Q. 1. Art. 9 (bis); PP. Q. 17. Art. 4; PP. Q. 51. Art. 3; PS. Q. 95. Art. 1; SS. Q. 22. Art. 1; et passim. — Kinds of *locus* in this sense are: (a), **locus ab auctoritate**, *the proof of authority*. Nam, licet locus ab auctoritate quae fundatur super revelatione humana sit infirmissimus, locus tamen ab auctoritate quae fundatur super revelatione divina, est efficacissimus, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2. — (b), **locus a causa**, *the proof deduced from the cause* or *a priori proof*. Cf. 2 Cael. 10 c. — (c), **locus a divisione**, *the proof derived from division* or *inductive proof*. Cf. 6 Met. 4 c. — (d), **locus affirmativus** and **locus negativus**, *the affirmative* and *the negative proof*. Cf. 1 Sent. 46 exp. — (e), **locus a maiori** and **locus a minori**, *the proof concluding from the greater to the smaller* and *from the smaller to the greater*. Cf. C. G. 3. 45; 4 Sent. 10 exp.; 2 Cael. 10 c; Somno. 2 g; 8 Eth. 12 s. — (f), **locus a minori**, see *locus a maiori*. — (g), **locus apparens seu sophisticus** and **locus verus**, *the apparent* or *sophistic* and *the true proof*. Cf. 1 Anal. 22 d; Fall. 2. — (h), **locus a simili**, *the proof derived from a similarity* or *from an analogy*. Cf. 1 Cor. 15. 2. — (i), **locus negativus**, see *locus affirmativus*. — (j), **locus dialecticus**, *the dialectic proof* or *the proof from probability*. Cf. Fall. 2. — (k), **locus sophisticus**, see *locus apparens*.

locusta, ae, *f.*, *a locust*. Sed contra est quod super illud Ioel. II: reddam vobis annos, quos comedit locusta, PT. Q. 89. Art. 5 a.

locūtio, ōnis, *f.*, (1) *speech, language, discoursing, speaking* in the narrower sense, i.e., the communication of a thought through word of mouth, synonym of *dictio* and *loquela*, (2) *speech, language, speaking* in the wider sense, i.e., the communication of a thought, (3) *speech, utterance, expression*, (4) *a mode of speech, linguistic*

expression, synonym of *dictio, nomen, oratio*, and *terminus*. — (1), locutio est opus viventis, fit enim per vocem, quae est sonus ab ore animalis prolatus, PP. Q. 51. Art. 3 ob. 4; locutio est signum intellectus, PS. Q. 58. Art. 4 ob. 3; locutionem, quae est proprium opus rationis, PP. Q. 91. Art. 3 ad 3; locutio autem est signum audibile interioris conceptus, SS. Q. 181. Art. 3 c; in nobis locutio dicitur ipsa manifestatio interioris verbi, quod mente concipimus, Verit. 9. 4 c; locutio igitur proprie est, qua aliquis ducitur in cognitionem ignorati per hoc, quod fit ei praesens, quod alias erat sibi absens, sicut apud nos patet, dum unus refert alteri aliquid quod ille non vidit, et sic facit ei quodammodo praesentiam per loquelam, Verit. 9. 5 c; tria requiruntur ad locutionem nostram. primo verbi conceptio, qua scilicet praeconcipiatur in mente id, quod ore loquendum est; secundo ipsius verbi concepti expressio, qua insinuetur quod conceptum est; tertio ipsius rei expressae manifestatio qua res expressa evidens fiat, Hebr. 1. 1; locutio est propria hominibus, quia hoc est proprium eis in comparatione ad alia animalia, quod habent cognitionem boni et mali, ita et iniusti et aliorum huiusmodi, quae sermone significari possunt, 1 Pol. 1 u. Cf. PP. Q. 63. Art. 8; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 38. Art. 1; SS. Q. 141. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 2; et passim. On **elementum locutionis,** see *elementum* under 1; on **gratia locutionis,** see *gratia* under 2; on **suppositum locutionis,** see *suppositum* under 2. — (2), locutio non semper est ad manifestandum alteri, sed quandoque ad hoc ordinatur finaliter ut loquenti aliquid manifestetur, sicut cum discipulus quaerit aliquid a magistro, PP. Q. 107. Art. 3 ad 1; alia autem manifestatio veritatis potest esse locutio, sicut cum unus angelus alteri suum conceptum manifestat, PP. Q. 109. Art. 3 c; sed locutio est effectus cognitionis, non est autem ipsa cognitio, SS. Q. 171. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 63. Art. 8; PS. Q. 48. Art. 4; SS. Q. 55. Art. 4; SS. Q. 89. Art. 10; SS. Q. 176. Art. 1; et passim. — Kinds of *locutio* in this sense are: (a), **locutio exterior seu vocalis** and **locutio interior seu spiritualis seu intellegibilis seu intellectualibus signis expressa,** *the exterior* or *spoken word* (per quam aliquis loquitur alteri, PP. Q. 107. Art. 1 ob. 2; quae fit per vocem, PP. Q. 107. Art. 1 ad 2; qua Deus nobis per praedictores loquitur, Verit. 18. 3 c) and *the interior* or *spiritual* or *intellectual word* or *speech through intellectual signs* (per quam aliquis sibi ipsi loquitur, PP. Q. 107. Art. 1 ob. 2; qua loquitur Deus nobis per inspirationem internam, Verit. 18. 3 c). Haec est "dispositio interioris sermonis," ex qua procedit exterior locutio, PP. Q. 79. Art. 10 ad 3. Cf. PP. Q. 107. Art. 1 ob. 2 and ad 2; Nom. 4. 1; 1 Sent. 27. 2. 1 c; 2 Sent. 11. 2. 3 c and ad 1; Verit. 9. 4 ob. 3 and ad 3; Verit. 18. 3 c; 2 Cant. pr.; Eph. 5. 7; et passim. — (b), **locutio intellectualibus signis expressa,** see *locutio exterior*. — (c), **locutio intellegibilis,** see *locutio exterior*. In eodem instanti in quo primus angelus suam affectionem intellegibili locutione expressit, possibile fuit ab aliis in eam consentiri, PP. Q. 63. Art. 8 ad 1. — (d), **locutio interior,** see *locutio exterior*. Locutio angeli, . . ., est locutio interior, PP. Q. 107. Art. 4 ad 2; exterior enim locutio ordinatur ad significandum id quod in corde concipitur, SS. Q. 3. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 107. Art. 1. — (e), **locutio similitudinaria** and **locutio vera,** *the apparent* and *the real speaking*. Cf. Pot. 6. 8 c and ad 4. — (f), **locutio spiritualis,** see *locutio exterior*. — (g), **locutio vera,** see *locutio similitudinaria*. Sed si addatur aliquid pertinens ad personam Filii, vera erit locutio ut si dicatur: Deus genitus non generat, PP. Q. 39. Art. 4 ad 3. — (3), huiusmodi locutiones per negationem sunt exponendae. PP. Q. 14. Art. 3 ad 1; uno modo ita quod non apprehendatur ens, nisi ratio veri consequatur apprehensionem entis; et sic locutio habet veritatem, PP. Q. 16. Art. 3 ad 3; ex hoc quod dicitur: "Novissima hora est," vel ex similibus locutionibus quae in Scriptura leguntur, non potest aliqua determinata quantitas temporis sciri, PTS. Q. 88. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 36. Art. 3 c; PP. Q. 77. Art. 1 ad 1; PT. Q. 16. Art. 7 c; C. G. 2. 25; C. G. 4. 38; et passim. — Kinds of *locutio* in this sense are: (a), **locutio exterior,** *the exterior speech*, or *expression for those standing outside*. Exterior autem locutio fit per aliquod sensibile signum, puta voce, vel nutu vel aliquo corporis membro, puta lingua vel digito, (ob. 2), . . . locutio exterior, . . ., est nobis necessaria propter obstaculum corporis, PP. Q. 107. Art. 1 ad 2. Cf. Trin. pr. — (b), **locutio falsa** and **locutio vera,** *the false* and *the true speech*. Haec locutio est simpliciter falsa secundum sententiam catholicae fidei, PT. Q. 16. Art. 9 c. Cf. Quodl. 4. 1. 1 ad 2. — (c), **locutio vera,** see *locutio falsa*. Illud verbum Augustini est intelligendum in illo sensu secundum quod ex illa susceptione Incarnationis factum est ut homo esset Deus, et Deus esset homo; in quo sensu ambae locutiones sunt verae, PT. Q. 16. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 25. Art. 5; PP. Q. 31. Art. 4; PT. Q. 17. Art. 1; PT. Q. 78. Art. 5; PT. Q. 78. Art. 6; et passim. — (4), (iudicium rationis) cohibet tamen linguam ab inordinata locutione, PS. Q. 48. Art. 4 c; illud verbum referendum est ad aeternam Dei locutionem, qua Deus Pater Verbum unicum protulit sibi coaeternum, PT. Q. 45. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 107. Art. 1 (bis), in quot.; SS. Q. 10. Art. 7, in quot.; SS. Q. 11. Art. 2; SS. Q. 158. Art. 7; PT. Q. 28. Art. 1, in quot.; et passim. — Kinds of *locutio* in this sense are: (a), **locutio abusiva,** *the abusive expression*. Cf. 3 Cael. 3 f. — (b), **locutio emphatica,** *the emphatic expression* or *the expression containing special emphasis*. Genuit alterum a se; vel facit relationem simplicem, et sic refert identitatem naturae; sed est impropria vel emphatica locutio, ut sit sensus: Genuit alterum simillimum sibi, PP. Q. 39. Art. 4 ad 4. — (c), **locutio exemplaris,** *the exemplary expression* or *that indicating an example*. Cf. 1 Phys. 15 e. — (d), **locutio figurata seu figurativa seu symbolica seu tropica seu metaphorica seu transumptiva seu impropria** and **locutio propria,** *the figurative* or *symbolic* or *the improper* and *the proper expression*. Cum dicitur: "Hic est calix sanguinis mei," est locutio figurativa, et potest dupliciter intelligi, PT. Q. 78. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 1 pr.; PP. Q. 39. Art. 4 ad 4; PT. Q. 16. Art. 1 c; C. G. 3. 96; Trin. pr. 2. 3 ad 5; 1 Sent. 11. 1. 1 ad 1; 1 Sent. 34. 3. 1 ob. 1 and 3; Verit. 2. 2 ad 2; Verit. 10. 7 ob. 10; Verit. 23. 3 c; Quodl. 7. 6. 15 ob. 1; 1 Phys. 15 e; et passim. — (e), **locutio hyperbolica,** *the immoderate* or *exaggerating expression*. Unde et hyperbolicae locutiones quandoque etiam in Scriptura sacra inveniuntur, (ob. 6), . . ., nec est simile de hyperbolicis aut quibuscumque figuratis locutionibus quae in sacra Scriptura inveniuntur, SS. Q. 110. Art. 3 ad 6. — (f), **locutio impropria,** see *locutio figurata*. Ideo cum dicitur quod carnis humilitas adoptatur, impropria est locutio; et accipitur ibi adoptatio pro unione humanae naturae ad personam Filii, PT. Q. 23. Art. 4 ad 1. Cf. PT. Q. 24. Art. 1. — (g), **locutio metaphorica,** see *locutio figurata*. Sicut intellectus metaphoricae locutionis in Scripturis est litteralis, PS. Q. 102. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 113. Art. 7; PS. Q. 89. Art. 3; PT. Q. 8. Art. 1. — (h), **locutio metonymica,** *the expression that forms an exchange of names*. Ut ponatur continens pro contento, secundum quod dicere consuevimus, bibe calicem vini, id est, vinum contentum in calice, 4 Sent. 8. 2. 2. 2 c. — (i), **locutio propria,** see *locutio figurata*. Si enim duo sint quorum unus unam partem libri scribat, et alius aliam, non erit propria locutio: Nos scripsimus librum istum, sed synecdochica, inquantum totum ponitur pro parte, PT. Q. 67. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 4. Art. 3. — (j), **locutio symbolica,** see *locutio figurata*. Utrum uti debeat metaphoricis vel symbolicis locutionibus, PP. Q. 1 pr. — (k), **locutio synecdochica,** *the expression that designates something by something else*. Locutio est synecdochica, ponitur enim pars principalis, scilicet anima, pro toto homine, 2 Sent. 18. 2. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 67. Art. 6 ad 3. — (l), **locutio transumptiva,** see *locutio figurata*. — (m), **locutio tropica,** see *locutio figurata*.

locūtor, ōris, *m.*, *a speaker, orator*, used in the S.T. only in quot. Hanc autem, Cicero locutor egregius, non dubitavit appellare virtutem, PS. Q. 59. Art. 1 ob. 3, in quot.

logicālis, e, *adj.*, *logical*, i.e., belonging to logic, referring to it, synonym of *logicus*. Non tamen est multum curandum de eis exemplis

quae Aristoteles inducit in libris logicalibus, quia inducit ea ut probabilia secundum opinionem aliorum, PP. Q. 67. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 48. Art. 1; PS. Q. 59. Art. 2. On **scientia logicalis**, see *scientia* under 1.

logicē, *adv.*, see *logicus.*

logicus, a, um, *adj.*, *reasonable, logical*, i.e., belonging to or concerning logic, synonym of *logicalis.* Conveniunt tamen cum eis in genere logico, quia etiam substantiae immateriales sunt in praedicamento substantiae, cum earum quidditas non sit earum esse. sed Deus non convenit cum rebus materialibus neque secundum genus naturale, neque secundum genus logicum, quia Deus nullo modo est in genere, PP. Q. 88. Art. 2 ad 4. On **consideratio logica**, see *consideratio*; on **definitio logica**, see *definitio* under 2; on **genus logicum**, see *genus* under 2; on **intentio logica**, see *intentio* under 3; on **pars logica**, see *pars* under 1; on **probatio logica**, see *probatio* under 2; on **ratio logica**, see *ratio* under 13 and 14. — **logica** sc. **ars**, *the art of logic.* Ars quaedam necessaria est, quae sit directiva ipsius actus rationis, per quam scilicet homo in ipso actu rationis ordinate, faciliter et sine errore procedat. et haec ars est "logica," id est, rationalis scientia. quae non solum rationalis est ex hoc, quod est secundum rationem, quod est omnibus artibus commune, sed etiam ex hoc, quod est circa ipsum actum rationis sicut circa propriam materiam et ideo videtur esse ars artium, quia in actu rationis nos dirigit, a quo omnes artes procedunt. oportet igitur logicae partes accipere secundum diversitatem actuum rationis. sunt autem rationis tres actus; quorum primi duo sunt rationis, secundum quod est intellectus quidam. una enim actio intellectus est intellegentia indivisibilium sive incomplexorum, secundum quam concipit, quid est res. et haec operatio a quibusdam dicitur informatio intellectus sive imaginatio per intellectum, . . ., secunda vero operatio intellectus est compositio vel divisio intellectus, in qua est iam verum vel falsum, . . ., tertius vero actus rationis est secundum id quod est proprium rationis, scilicet discurrere ab uno in aliud, ut per id quod est notum deveniat in cognitionem ignoti, 1 Anal. 1 a; cum autem "logica" dicatur rationalis scientia, necesse est quod eius consideratio versetur circa ea quae pertinent ad tres praedictas operationes rationis, 1 Perih. 1 a; quia "logica" ordinatur ad cognitionem de rebus sumendam, significatio vocum quae est immediata ipsis conceptionibus intellectus pertinet ad principalem considerationem ipsius; significatio autem litterarum, tamquam magis remota, non pertinet ad eius considerationem, sed magis ad considerationem grammatici, 1 Perih. 2 a; "logica" etiam erit de his quae communia sunt omnibus, id est, de intentionibus rationis, quae ad omnes res se habent. non autem ita, quod "logica" sit de ipsis rebus communibus, sicut de subiectis. considerat enim "logica" sicut subiecta, syllogismum, enuntiationem, praedicatum aut aliquid huiusmodi, 1 Anal. 20 d; cf. PS. Q. 90. Art. 1 ad 2; 4 Met. 4 b; 3 Anim. 8 c; "logica", . . ., duas habet partes, scilicet inventivam et iudicativam, Log. 4. 1; cf. *analyticus*, *demonstrativus* under 3, *dialecticus* under 1, *iudicativus*, and *inventivus*; res autem, de quibus est "logica," non quaeruntur ad cognoscendum propter seipsas, sed ut adminiculum quoddam ad alias scientias. et ideo "logica" non continetur sub philosophia speculativa quasi principalis pars, sed quasi quoddam reductum ad eam prout ministrat speculationi sua instrumenta, scilicet syllogismos et definitiones et alia huiusmodi, quibus in speculativis scientiis indigemus. unde et secundum Boethium in commentario super Porphyrium non tam est scientia quam scientiae instrumentum, Trin. 2. 1. 1 ad 2. Cf. Trin. 2. 1. 1 ad 3; SS. Q. 47. Art. 2 ad 3; 1 Met. 3 b; oportet in addiscendo a "logica" incipere, non quia ipsa sit facilior scientiis ceteris, habet enim maximam difficultatem cum sit de secundo intellectis, sed quia aliae scientiae ab ipsa dependent, inquantum ipsa docet modum procedendi in omnibus scientiis, Trin. 2. 2. 1 ad 2. 3; cf. 4 Met. 4 b; Univ. 2; PT. Q. 35. Art. 5. — Kinds of "logica" are: **logica docens** and **logica utens**, *didactic* or *pure logic* and *the practical* or *applied logic*, i.e., logic taken by itself as science and the application of its rules and laws within the sciences. Cf. Trin. 2. 2. 1 c. — **logicus**, i, *m.*, sc. *philosophus*, *the logician.* Consideratio logici (versatur) circa rationem et speciem, 1 Cael. 2 a; logicus enim considerat modum praedicandi, non existentiam, 7 Met. 17 b; logicus, qui considerat intentiones tantum, 1 Sent. 19. 5. 2 ad 1; logicus enim considerat absolute intentiones secundum quas nihil prohibet convenire materialia immaterialibus et incorruptibilia corruptibilibus, Trin. 2. 2. 3 c. Cf. Pot. 6. 1 ad 11. — **logica**, ōrum, *n.*, *logic*, synonym of *logica* sc. *ars sive scientia.* Sicut in logicis convertibile, quod non significat essentiam, retinet sibi commune nomen proprii, SS. Q. 50. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 9. Art. 2. — **logicē**, *adv.*, *in a logical manner, in a logical respect, in the sense of logic, logically*, the opposite of *naturaliter* and *physice.* Partes essentiae sunt naturaliter quidem forma et materia, logice autem est genus et differentia, PT. Q. 90. Art. 2 c; ostendit propositum logice, id est, per rationes communes omni syllogismo, 1 Anal. 33 a; cf. 1 Anal. 20 d, 34 h, 35 a, 38 e, and 43 a; nec tamen est modus probandi quod quid est demonstrative, sed logice syllogizandi quia non sufficienter per hoc probatur quod id quod concluditur sit quod quid est illius rei de qua concluditur, sed solum quod iussit ei, 2 Anal. 7 b; cf. 8 Phys. 18 a; 5 Met. 7 b. On **considerare logice**, see *considerare*; on **genus logice sumptum**, see *genus* under 2; on **unum logice**, see *unus.*

longaevitas, ātis, *f.*, *long life, longevity.* Longaevitas promittitur honorantibus parentes, non solum quantum ad futuram vitam, SS. Q. 122. Art. 5 ad 4.

longanimitas, ātis, *f.*, *long-suffering, patience, forbearance, longanimity.* Expectatio pertinet ad longanimitatem, quae est species fortitudinis, (ob. 3), . . ., expectatio quae ponitur in definitione spei, non importat dilationem sicut expectatio quae pertinet ad longanimitatem, SS. Q. 17. Art. 5 ad 3; sicut magnanimitas dicitur per quam habet aliquis animum tendendi in magna, ita etiam longanimitas dicitur per quam aliquis habet animum tendendi in aliquid quod in longinquum distat. et ideo sicut magnanimitas magis respicit spem tendentem in bonum, quam audaciam, vel timorem, sive tristitiam, quae respiciunt malum; ita etiam longanimitas. unde longanimitas maiorem convenientiam videtur habere cum magnanimitate, quam cum patientia, . . ., sic ergo secundum quod sub eadem ratione mali contristantis potest comprehendi et dilectio boni sperati quae pertinet ad longanimitatem, et labor quem homo sustinet in continuata executione boni operis quod pertinet ad constantiam; tam longanimitas quam etiam constantia sub patientia comprehenduntur, SS. Q. 136. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 70. Art. 3 (bis); PS. Q. 70. Art. 4; SS. Q. 136 pr.; SS. Q. 139. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 4. — *longanimitas* is one of the *fructus Spiritus Sancti.* Cf. *fructus* under 2.

longē, *adv.*, see *longus.*

longinquus, a, um, *adj.*, (1) *lit.*, in space, *far removed, far off, remote, distant*, (2) *transf.*, of time, *long, of long duration* or *continuance, prolonged, lasting.* — (1), illud quod est longinquum loco, . . ., et praeterea quod est longinquum loco non affert difficultatem nisi ratione temporis; quia quod est longinquum loco a nobis, tardius tempore ad nos potest pervenire, SS. Q. 13. Art. 5 ad 3; item videtur quod non debeant dirimi, quando alteri coniugum ad longinquam regionem se transfert, quia in dubiis semper tutior pars est eligenda, PTS. Q. 43. Art. 3 ob. 2. — **a longinquo**, *from a great distance.* Qui in aere praeeminens, et maxima claritate refulgens, a longinquo inspici poterit, PTS. Q. 88. Art. 4 ad 1. — (2), patri, . . ., in qua tenetur ei subvenire, non autem thesaurizare quasi in longinquum, SS. Q. 101. Art. 2 ad 2; si autem in longinquum differatur illud bonum, (c), . . ., sicut id quod est longinquum tempore, SS. Q. 136. Art. 5 ad 3.

longitūdo, inis, *f.*, (1) *lit.*, *length*, (2) *transf.*, of time, *length*, *long duration*. — (1), unumquodque mensuratur per aliquid sui generis, PP. Q. 3. Art. 5 ob. 2; corpus tabernaculi constabat ex quibusdam tabulis in longitudinem erectis, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8. Cf. PP. Q. 3. Art. 1 (bis); PT. Q. 30. Art. 3; PP. Q. 85. Art. 5; PT. Q. 46. Art. 4 (bis); PTS. Q. 83. Art. 1 (bis). — (2), ut dicitur in lib. De longitudine et brevitate vitae, PP. Q. 89. Art. 5 c; sed locutio, quae tempore mensuratur, requireret immensam temporis longitudinem, PTS. Q. 88. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 53. Art. 1; PS. Q. 53. Art. 3; PTS. Q. 32. Art. 2; PTS. Q. 88. Art. 7.

Longobardi, ōrum, *m.*, *the Lombards*. Hortatu et precibus Adriani Romanae urbis episcopi, Carolus bellum contra Longobardos suscepit, SS. Q. 40. Art. 2 ob. 3.

longus, a, um, *adj.*, *long*, (1) *lit.*, *long*, (2) *transf.*, of time, *long*, *of long duration* or *continuance*, *tedious*. — (1), ibis vero avis est in Africa, habens longum rostrum, . . ., cycnus autem est coloris candidi, et longum collum habet, . . ., autem avis est in partibus Orientis longo rostro, . . ., quae posteriora crura habent longiora, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; et statim Magi, visa stella, iter irripientes, longissimum iter in tredecim diebus peregeruut, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3. — (2), neque per experientiam longi temporis, (ob. 1), . . ., tertio modo, cognoscunt per experientiam longi temporis, PP. Q. 64. Art. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 1. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 11, in quot.; SS. Q. 47. Art. 15; PT. Q. 76. Art. 8; PTS. Q. 55. Art. 9. — **longior via**, *a more tedious way*. Sicut angelus, et ideo homini longior via data est ad merendum beatitudinem quam angelo, PP. Q. 62. Art. 5 ad 1. — **causa longioris vitae**, *for prolonging life*. Sed non omnis infirmitas ad extremum vitae perducit, cum quaedam aegritudines sint causa longioris vitae, PTS. Q. 32. Art. 2 a. — **longē**, *adv.*, (1) *lit.*, *a long way off*, *far off*, *at a distance*, (2) *fig.*, (a) of time; *long*, *for a long period*, (b) *much*, *very much*, *by far*, esp. with comp., (c) *far*, remote from the purpose. — (1), sicut dicitur in VII, Ethic., cap. X, non longe a fin., PS. Q 53. Art. 1 c; illa enim quae vult homo longe iactare, in altum elevat, SS. Q. 112. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 61. Art. 3; PS. Q. 42. Art. 2, in quot.; PS. Q. 73. Art. 2; SS. Q. 111. Art. 1 (passim); PT. Q. 28. Art. 3. — **a longe**, *from afar*, *at a distance*. Dives cum esset in tormentis elevans oculos vidit Abraham a longe, PP. Q. 89. Art. 7 a. — **valde longe**, *very far off*. Quae valde longe sunt non timentur, PS. Q. 42. Art. 2 c, in quot. — **de longe**, *from afar*. Et ut etiam studio magorum de longe venientium damnaretur Iudaeorum pigritia prope existentium, PT. Q. 36. Art. 8 ad 3. — (2) (a), decimo quinto die omnes morientur et resurgent cum mortuis longe ante defunctis, PTS. Q. 73. Art. 1 a. — (2) (b), ne ultra modum procedat, quod est longe facilius, PS. Q. 61. Art. 4 ad 1; verum vos in hoc esse eis longe deteriores quod illi ea colunt quae sunt, SS. Q. 94. Art. 3 ob. 4, in quot. Cf. PS. Q. 104. Art. 2; SS. Q. 30. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 25. Art. 2 (bis). — (2) (c), et quidquid ad ipsum non pertinet, longe est a ratione perfectae bonitatis, SS. Q. 13. Art. 1 c.

loquācitas, ātis, *f.*, *talkativeness*, *loquacity*, used in the S.T. only in quot. Nisi gulae deditos immoderata loquacitas raperet, dives ille qui epulatus quotidie splendide dicitur, SS. Q. 148. Art. 6 c, in quot.

loquax, ācis, *adj.*, *talkative*, *loquacious*. Charadrius autem, quae est avis garrula, significat loquaces, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; turtur enim, quia est avis loquax, praedicationem et confessionem fidei significat, PT. Q. 37. Art. 3 ad 4.

loquēla, ae, *f.*, *speech*, *words*, *language*, *discourse*. Et iterum loquela cum auditu, ut possit pronuntiare et audire quod ei dicitur, SS. Q. 71. Art. 2 c; paulatim eos in philosophicum dogma inducens, ostendit quoniam neque vox circa Deum est, neque species, sed superior est et figuris, et loquelis talibus, PT. Q. 39. Art. 8 ad 2, in quot.

loquor, loqui, locūtus, 3, *v. dep. n.* and *a.*, (1) *neutr.*, *to speak*, *tell*, *say*, used *absol.* and with *dat.*, (2) *act.*, *to speak*, *mention*. — (1), sed contra est quod sacra Scriptura de ea loquitur, PP. Q. 1. Art. 3 a; patet ex ipso modo loquendi, PP. Q. 100. Art. 2 ad 2; videtur quod unus angelus alteri non loquatur, . . ., non igitur oportet quod unus angelus alteri loquatur, (ob. 1), . . ., duplex est locutio: interior, per quam aliquis sibi ipsi loquitur; et exterior, per quam aliquis loquitur alteri, . . ., ergo unus angelus alteri non loquitur, (ob. 2), . . ., ad intelligendum igitur qualiter unus angelus alii loquatur, . . ., loquitur aliquis sibi ipsi, . . ., et sic loquitur unus angelus alteri, PP. Q. 107. Art. 1 c; unde virtus hominis de qua nunc loquimur, SS. Q. 123. Art. 1 c; Augustinus loquitur secundum legem communem, PT. Q. 27. Art. 1 ad 2; inconveniens videtur pluraliter loqui uni soli, PT. Q. 83. Art. 5 ob. 12; Solomon ibi loquitur de cursu naturali, (ad 1), . . ., quamvis corpora insensibilia non meruerunt illam gloriam, proprie loquendo, PTS. Q. 91. Art. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 106. Art. 1; PP. Q. 107. Art. 2 (passim); PS. Q. 61. Art. 1; PS. Q. 87. Art. 8 (passim); SS. Q. 123. Art. 3; PT. Q. 62. Art. 4; et passim. — (2), quae opera tunc dicebat, nisi verba quae loquebatur, PT. Q. 43. Art. 4 ad 2; non sinebat daemonia loqui ea quae ad gloriam ipsius pertinebant, (ob. 3), . . ., et ideo prohibuit eos loqui ea quae ad laudem ipsius pertinebat, PT. Q. 44. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 42. Art. 3, in quot.

Loth, *m.*, *indecl.*, *Lot*, *son of Haran* and *nephew of Abraham*. Loth excusatur ab incestu propter ebrietatem, (a), . . ., sicut forte accidit de Loth, . . ., Loth culpandus est non quantum ille incestus, SS. Q. 150. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 51. Art. 2; PT. Q. 41. Art. 2.

lōtio, ōnis, *f.*, *a washing*. Videtur ergo quod baptismus sit ipsa ablutio, sive lotio, PT. Q. 66. Art. 1 a.

lūbricus, a, um, *adj.*, *uncertain*. Sciebat enim teneram esse virginis verecundiam et lubricam famam pudoris, PT. Q. 29. Art. 1 ad 2. — **lūbricum**, i, *n.*, *a slippery* or *hazardous state*, *period*, or *season*; *inconstancy*. Per opera pietatis ille qui lubricum carnis patitur, . . ., et inquantum per huiusmodi opera satisfacit de lubrico carnis commisso; non autem ita quod si in lubrico carnis perseveret impoenitens usque ad mortem, SS. Q. 154. Art. 2 ad 5. Cf. PTS. Q. 64. Art. 8; PTS. Q. 64. Art. 9 (bis); PTS. Q. 99. Art. 5 (ter).

Lūcās, ae, *m.*, *Luke*, Saint, the third Evangelist, and a disciple of St. Paul whom he joined at Troas in the year 53. He was a native of Antioch in Syria, a physician by profession, and a painter of no mean skill. Luke is the author of the third Gospel and of the Acts of the Apostles. He wrote both works in Greek. Dicitur enim Luc., XV, 7, PP. Q. 20. Art. 4 ob. 4; unde et B. Lucas dicitur depinxisse Christi imaginem, quae Romae habetur, PP. Q. 20. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 133. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 4; PT. Q. 78. Art. 3; PTS. Q. 36. Art. 4; et passim.

lūceo, ēre, xi, 2, *v. n.*, (1) *lit.*, *to shed* or *cause light*, *to shine*, *gleam*, *glitter*, *to be light* or *clear*, (2) *fig.*, (a) *to shine upon*, (b) *to show through*, *shine*, *be discernible*. — (1), ergo et in primo statu ante peccatum luna lucebat quantum nunc lucet sol, (ob. 4), . . ., quia tunc, ut dicitur, luna lucebit quantum lucet nunc sol, (ad 4), . . ., ita etiam e converso dicatur ei sol magis lucere, PTS. Q. 91. Art. 3 ad 6; nihilominus reprobi in tenebris exterioribus erunt, quia etiam ignis inferni, qui quantum ad aliquid eis lucebat, quantum ad aliud eis lucere non poterit, PTS. Q. 91. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 67. Art. 3; PS. Q. 111. Art. 5; SS. Q. 174. Art. 5; PTS. Q. 97. Art. 6 (passim). — (2) (a), impossibile est aliter nobis lucere divinum radium, PP. Q. 111. Art. 1 c, in quot. Cf. PP. Q. 1. Art. 9; PP. Q. 12. Art. 13, in quot. — (2) (b), igneum enim quiddam atque sidereum radiabat ex oculis eius, et Divinitatis maiestas lucebat in facie eius, PT. Q. 44. Art. 3 ad 1, in quot. — **lūcens**, entis, *P. a.*, *shining*, *resplendent*, used *fig.* Cognoscere veritatem lucentem omnes amant, SS. Q. 15. Art. 1 ob. 3, in quot. Cf. PS. Q. 29. Art. 5 ad 1, in quot.

lucerna, ae, *f.*, *a lamp, a lantern*, used *lit.* and *fig.* Et similiter non est magis tenebrosa domus, si lucerna sit operta pluribus velaminibus, PS. Q. 73. Art. 2 c; sed in ipso etiam candelabro lucernae cum oleo olivarum praeparabantur, PS. Q. 101. Art. 1 ad 2; per septem lucernas septem dona sancti Spiritus, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; quia et ipsa mens lux quaedam est quasi lucerna illuminata a prima luce, PT. Q. 5. Art. 4 ob. 2; numquid venit lucerna, id est, vera et honesta doctrina, PT. Q. 42. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 174. Art. 5; PT. Q. 22. Art. 5.

Lucia, ae, *f.*, *Lucy*, a virgin and martyr of Syracuse in Sicily, whose feast is celebrated on December 13. Unde et de beata Lucia dicitur quod ignorante sponso eleemosynas faciebat, (ob. 2), . . ., beata autem Lucia sponsum habebat, non virum; unde de consensu matris poterat eleemosynam facere, SS. Q. 32. Art. 8 ad 2; et Lucia dixit: si me invitam feceris violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam, (ob. 2), . . ., sed apud Deum, qui corda scrutatur, potest hoc ad praemium deputari, sicut Lucia dixit, SS. Q. 124. Art. 4 ad 2. Cf. PTS. Q. 96. Art. 5.

lūcidativus, a, um, *adj.*, *light-giving*. Pontificum quidem ordo consummativus est et perfectivus, sacerdotum autem illuminativus et lucidativus, SS. Q. 184. Art. 6 a.

lūcidus, a, um, *adj.*, (1) *lit.*, *containing light, full of light, clear, bright, shining*, (2) *transf.*, *lucid, bright, lightsome*, said of the bodies of the just after resurrection, (3) *fig.*, (a) of persons, *enlightened*, (b) of statements, *lucid, clear, intelligible.* — (1), in transfiguratione vero sub specie nubis lucidae, ad ostendendam exuberantiam doctrinae, PP. Q. 43. Art. 7 ad 3; inter corpora caelestia invenitur aliquod corpus, partim diaphanum, ex partim lucidum, . . ., si ergo est aliud superius caelum, oportet quod sit totum lucidum, PP. Q. 66. Art. 3 ob. 4; nox et dies fit per circularem motum corporis lucidi, (ob. 3), . . ., quidam dicunt lucem illam fuisse quamdam nubem lucidam, (ad 2), . . ., et praeterea hoc non habet natura corporis lucidi, PP. Q. 67. Art. 4 ad 3; sicut sol, quia est perfecte lucidus, PS. Q. 68. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 68. Art. 4 (bis); PP. Q. 76. 4 (ter); PS. Q. 22. Art. 2 (ter); PT. Q. 45. Art. 2 (ter); PT. Q. 45. Art. 4. — (2), ergo corpora gloriosa non erunt lucida, (ob. 1), . . ., omne corpus lucidum occultat illud quod est post se, (ob. 2), . . ., ergo corpora illa non erunt lucida, (ob. 2), . . ., corpora sanctorum fore lucida post resurrectionem, (c), . . ., contingit ex hoc quod claritas corporis causatur ex densitate partium lucidarum, PTS. Q. 85. Art. 1 ad 2. Cf. PTS. Q. 74. Art. 9; PTS. Q. 85. Art. 2; PTS. Q. 85. Art. 3 (bis). — (3) (a), daemones tribus modis cognoscunt veritatem aliquam, . . ., licet sint obtenebrati per privationem luminis gratiae, sunt tamen lucidi lumine intellectualis naturae, PP. Q. 64. Art. 1 ad 5. — (3) (b), a consideratione autem plena et lucida intelligibilium effectuum impeditur homo in statu praesenti per hoc quod distrahitur a sensibilibus, PP. Q. 94. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 1 a. — **lucida intervalla**, *lucid intervals*, periods of temporary sanity occurring between attacks of lunacy. Circa amentes et furiosos est distinguendum; quidem enim sunt a nativitate tales, nulla habentes lucida intervalla, . . ., furiosi vel amentes habent tamen aliqua lucida intervalla, . . ., si autem tempore lucidi intervalli non appareat in eis voluntas, PT. Q. 68. Art. 12 c. Cf. PTS. Q. 32. Art. 3; PTS. Q. 58. Art. 3.

lūcifer, feri, *m.*, *the morning star*, used in the S.T. only in quot. Praeclarissima virtutum videtur esse iustitia, et neque est Hesperus, neque Lucifer ita admirabilis, SS. Q. 58. Art. 12 c, in quot.; sicut lux solis non expectat occasum luciferi, PT. Q. 39. Art. 3 ad 4, in quot. Cf. PT. Q. 83. Art. 2, in quot.

Lūcinius, ii, *m.*, *Lucinius*, a wealthy Spaniard of Baetica in the end of the fourth century. He opposed the Zoroastrian opinions, which had been introduced into Spain from Africa by Marcus and propagated by Priscillian, Agape, and others. This tendency brought him into relations with St. Jerome, who was then living at Bethlehem. In 397 he sent several scribes to Bethlehem to copy the scriptural works of Jerome; and they returned in Lent 398, having fulfilled their task and bringing with them a letter from Jerome (71), in which Jerome describes the works which had been copied out and thanks him for presents which he had sent, and answers questions about fasting on Saturdays. St. Thomas quotes letter seventy-one. Sed contra est quod Hieronymus ad Lucinium dicit de ieiuniis, loquens, SS. Q. 147. Art. 3 a. Cf. SS. Q. 147. Art. 5; SS. Q. 147. Art. 8.

Lūcius, ii, *m.*, (1) *Lucius*, praepositus of the church of St. Juventius at Ticinum, to whom Urban II addresses a letter (P. L., 151, CCLXXIII), (2) *Lucius III*, pope from 1181 to 1185. Successor of Alexander III. Held the Council of Verona, which the Emperor Fredrick Barbarossa likewise attended, and published edicts against the Cathari and Waldenses. — (1) sed contra est quod Urbanus II papa dicit, epist. XVII ad Lucium, SS. Q. 100. Art. 5 a. — (2), sed contra est quod Lucius papa dispensavit cum episcopo Panormitano, qui erat bigamus, PTS. Q. 66. Art. 5 a.

lūcrātivus, a, um, *adj.*, *lucrative, profitable.* Ministris etiam novae legis arctius interdicitur ne se ingerant negotiis lucrativis, SS. Q. 87. Art. 2 ad 1.

lucrifacio, ere, fēci, factum, 3, *v. a.*, *to lucrify, gain, win* (for Christ). Quis saeculares homines lucrifaciet, SS. Q. 189. Art. 7 ad 2.

lucror, āri, ātus, i, *v. dep. a.*, (1) *lit.*, (a) in *gen.*, *to gain, get, acquire, make* (as profit), (b) in *partic.*, *to gain* valuable results, useful consequences, (2) *fig.*, *to acquire, win.* — (1) (a), ille qui detinet pecuniam creditoris ultra terminum praefixum, videtur eum damnificare in toto eo quod lucrari de pecunia posset, quod tamen ipse non aufert, SS. Q. 62. Art. 4 ob. 2; alioquin nulli artifici liceret de arte sua lucrari, SS. Q. 71. Art. 4 ad 2; recompensationem vero damni, quod consideratur in hoc quod de pecunia non lucratur, SS. Q. 78. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 32. Art. 7 (passim); SS. Q. 78 pr.; SS. Q. 78. Art. 4; SS. Q. 87. Art. 2; et passim. — (1) (b), qui sequitur exercitum, expectans comedere cadavera mortuorum, significantur illi qui mortes et seditiones hominum affectant, ut inde lucrentur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. Cf. PT. Q. 53. Art. 1, in quot. — (2), sub opere manuali intelliguntur omnia humana officia ex quibus homines licite victum lucrantur, . . ., per opus manuum omnis operatio intelligitur, de qua aliquis victum licite potest lucrari, SS. Q. 187. Art. 3 c.

lucrōsus, a, um, *adj.*, *lucrative, profitable*, used in the S.T. only in quot. Omnes petunt, omnes exiguunt aut sumptus lucrosae egestatis, SS. Q. 187. Art. 5 ob. 1. in quot.

lucrum, i, *n.*, (1) *lit.*, *gain, profit, advantage*, (2) *transf.*, (a) *love of gain, avarice, greed*, (b) *wealth, riches*, (3) fig., *advantage.* — (1), sed licet lucrum accipere de pecunia commissa mercatori vel artifici. ergo licet etiam lucrum accipere de pecunia mutuata, (ob. 5), . . ., ergo licet aliquod lucrum habere de pecunia mutuata, (ob. 6), . . ., et ideo sic licite potest partem lucri inde provenientis expetere, SS. Q. 78. Art. 2 ad 5. Cf. PS. Q. 27. Art. 3; PS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 58. Art. 11; SS. Q. 77. Art. 4; SS. Q. 78. Art. 1 (bis). — (2) (a), aliquis ex hoc quod homicidium fecit, secundario vero ex hoc quod dolo fecit, vel propter lucrum, PS. Q. 7. Art. 1 ad 1. — (2) (b), puta acquisitio vini et vestis continetur sub lucro sicut sub quodam communi; unde nihil prohibet quin ille qui intendit lucrum, simul haec duo intendat, PS. Q. 12. Art. 3 ad 2. — (3), virgines sacrae si pro lucro animae suae propter districtiorem vitam ad aliud monasterium pergere disposuerunt; ibique commanere decreverunt, sancta synodus concedit, SS. Q. 189. Art. 8 a, in quot.

lucta, ae, *f.*, *a wrestling.* Unde et nervus femoris Iacob ex lucta angeli emarcuisse legitur, PTS. Q. 15. Art. 3 ad 1.

luctuōsus, a, um, *adj.*, *causing sorrow, sorrowful, mournful.* Intermittitur autem in officiis luctuosis, quae ad commemorationem miseriae pertinent, . . ., vel tractus in officiis luctuosis, PT. Q. 83. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 169. Art. 1, in quot.; SS. Q. 187. Art. 6 (bis); PT. Q. 41. Art. 4, in quot.

luctus, ūs, *m.*, *sorrow, mourning, grief, affliction.* Ergo multo magis diabolus, qui maxime se glorificavit, punitur doloris luctu, PP. Q. 64. Art. 3 a; et utroque modo luctus praesens ad consolationem futurae vitae perducit, PS. Q. 35. Art. 3 ad 1; quaedam enumerantur inter beatitudines quae nec sunt virtutes nec dona, sicut paupertates et luctus et pax, PS. Q. 69. Art. 1 a; sicut enim malum est causa tristitiae et luctus, (ob. 1), . . ., sed secundum quod consistit in speculatione, non respondet ei luctus, (ob. 3), . . ., et ideo beatitudo luctus ponitur respondere dono scientiae, (c), . . ., dono autem scientiae respondet quidem primo luctus de praeteritis erratis, . . ., et ideo in hac beatitudine ponitur luctus pro merito, (ad 1), . . ., et secundum hoc luctus scientiae attribuitur, SS. Q. 9. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 69. Art. 3 (ter); SS. Q. 18. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 12 (ter); SS. Q. 28. Art. 1 (ter); et passim.

lūculenter, *adv.*, *luculently, clearly*, used here in the *sup.* — **luculentissime**, *very clearly.* Sed quantumcumque corpus affligetur, tamen anima semper considerabit luculentissime illa quae ei poterunt esse causa moeroris, PTS. Q. 98. Art. 7 ad 2.

lūdibrium, ii, *n.*, *a mockery.* Et hoc ideo ne videatur ludibrium fecisse, ut Augustinus dicit, SS. Q. 154. Art. 6 ad 3.

lūdicrus, a, um, *adj.*, *that serves for sport* or *a past time, amusing, sportive.* Sed ista remissio animi a rebus agendis fit per ludicra verba et facta, (a), . . ., huiusmodi autem dicta vel facta, in quibus non quaeritur nisi delectatio animalis, vocantur ludicra vel iocosa, SS. Q. 168. Art. 2 c; dictum est autem, quod ludicra sive iocosa verba vel facta sunt dirigibilia secundum rationem, SS. Q. 168. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 1. Art. 6; SS. Q. 153. Art. 5 (bis). On **actio ludicra**, see *actio* under 1.

lūdificator, ōris, *m.*, *a mocker, one who makes game* of another, used in the S.T. only in quot. Totum hoc ad daemones pertinet, ludificatores animarum sibi subditarum, SS. Q. 96. Art. 2 ad 2, in quot.

lūdifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to delude.* Miraculorum aliqua quidem sunt non vera, sed phantastica facta, quibus scilicet ludificatur homo, SS. Q. 178. Art. 2 c.

lūdo, ere, si, sum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) *lit.*, *to play, play at a game of some kind, to engage in sport* or *lively recreation*, (2) *fig.*, (a) *to jest*, (b) *to play a part on the stage.* — (1), puta cum aliquis vult ludere quando ad ecclesiam deberet ire, PS. Q. 71. Art. 5 c; non dat Deus ludere, sed diabolus. audi quid aliquando ludentes passi sunt. sedit populus manducare, et bibere, et surrexerunt ludere, (ob. 2), . . ., legitur quod B. Ioannes Evangelista cum quidam scandalizarentur quod eum cum discipulis suis ludentem, . . ., sicut pueris non omnem ludendi licentiam damus, SS. Q. 168. Art. 2 c. — (2) (a), actiones ludicrae non ordinantur ad aliquem finem extrinsecum, sed tantum ordinantur ad bonum ipsius ludentis, PS. Q. 1. Art. 6 ad 1; ludus non importat aliquid contrarium charitati respectu eius cum quo luditur; potest tamen importare aliquid contrarium charitati respectu eius de quo luditur, SS. Q. 75. Art. 2 ad 1. — (2) (b), maxime histriones in ludo videntur superabundare, qui totam suam vitam ordinant ad ludendum, SS. Q. 168. Art. 3 ob. 3.

lūdus, i, *m.*, (1) *lit.*, (a) in *gen.*, *a play, game, diversion, pastime*, a contest, physical or mental, conducted according to set rules and undertaken for amusement or recreation or winning a stake, (b) in *partic.*, *ludi*, *public games, spectacles*, (c) *stage plays*, (d) *a school* for elementary instruction and discipline, (2) *transf.*, *game, sport* of any kind; *play, frolic, fun, playful action*; *joke, jest.* — (1) (a), vincere enim est delectabile naturaliter, inquantum per hoc fit aestimatio propriae excellentiae; et propter hoc omnes ludi in quibus est concertatio, PS. Q. 32. Art. 6 ad 3; et quod aliquis trahat alium ex cupiditate lucrandi ad ludum, . . ., aut nisi aliquis lucratus sit ab eo qui traxit ad ludum; in quo casu non tenetur restituere, SS. Q. 32. Art. 7 ad 2. — (1) (b), Magister quaedam impedimenta assignavit, ut hypocrisim, ludos, et huiusmodi, PTS. Q. 50. Art. 1 ad 1. — (1) (c), nomen hypocritae tractum est a specie eorum qui in spectaculis contecta facie incedunt distinguentes vultum vario colore, ut ad personae quam simulant colorem perveniant, modo in specie viri, modo in specie feminae, ut in ludis populum fallant, SS. Q. 111. Art. 2 c, in quot. — (1) (d), unde Hieronymus dicit ad Rusticum monach., solitariam vitam reprehendimus minime, quippe quam saepe laudavimus; sed de ludo monasteriorum huiuscemodi volumus egredi milites, quos eremi rudimenta dura non terreant, SS. Q. 188. Art. 8 c. — (2), sed derisio non videtur contrariari charitati; agitur enim ludo quandoque inter amicos, (ob. 1), . . ., irrisio non fit nisi de aliquo malo, vel defectu. malum autem, si sit magnum, non pro ludo accipitur, . . ., unde si in ludum vel risum vertatur, . . ., cum autem aliquis alterius personae malum vel defectum in ludum vel risum ponit, . . ., et eum tam vilem aestimare, ut de eius malo non sit curandum; sed sit quasi pro ludo habendum, SS. Q. 75. Art. 2 c; sed intentio iocosa tollit sacramentum, puta si aliquis non serio, sed ludo aliquem baptizaret, PT. Q. 64. Art. 10 ob. 2; non intendens recipere sacramentum, sed ludum et dolum facere, PTS. Q. 45. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 32. Art. 1; PS. Q. 47. Art. 3; SS. Q. 75. Art. 1; SS. Q. 160. Art. 2; SS. Q. 168. Art. 3 (passim); SS. Q. 168. Art. 4 (passim).

Lugdūnum, i, *n.*, *a city of Gaul, at the confluence of the Arar* and *Rhodanus*, now Lyons. Sicut in ecclesiastica historia legitur esse factum de quibusdam martyribus Lugduni Galliae, PTS. Q. 71. Art. 11 a.

lūgeo, ēre, xi, ctum, 2, *v. n.* and *a.*, *to mourn, lament, bewail.* Ex hoc ipso quod homo luget pro peccatis vel pro dilatione gloriae, PS. Q. 35. Art. 3 ad 1; ita etiam quaedam operationes conveniunt his qui contristantur, sicut lugere, PS. Q. 37. Art. 3 ob. 3; et ideo haec etiam tristitia, qua quis luget de dilatione gloriae, SS. Q. 28. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 69. Art. 3 (bis); PS. Q. 69. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 9 (bis); SS. Q. 121. Art. 2. — *Impers. pass.* Et eadem ratione si alicui subrepat risus in statu in quo videtur sibi esse lugendum, PS. Q. 38. Art. 2 ad 3.

lumbāre, is, *n.*, *an apron for the loins.* Sicut patet de Ieremia, qui abscondit lumbare in Euphrate, SS. Q. 173. Art. 4 c.

lumbus, i, *m.*, *a loin.* In cuius lumbis decimatus est quodammodo ipse sacerdos legalis, PT. Q. 22. Art. 6 c; Christus fuerit in lumbis Abrahae decimatus, . . ., adhuc Levi erat in lumbis eius. sed similiter Christus erat in lumbis Abrahae, (ob. 1), . . ., adhuc Levi existente in lumbis eius, ad quem pertinet legale sacerdotium, . . ., et ideo dicendum est quod Christus non est decimatus in lumbis Abrahae, PT. Q. 31. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 81. Art. 4; PTS. Q. 32. Art. 6, in quot.

lūmen, inis, *n.*, *light* in the general sense of the word, but always derived or produced, the effect of *lux.* It is a quality produced by a self-luminous body which is differentiated from its effect by the name *lux.* Lumen non est corpus, (a), . . ., impossibile est lumen esse corpus; quod quidem apparet tripliciter. primo quidem ex parte loci, . . ., secundo apparet idem ex ratione motus. si enim lumen esset corpus, illuminatio esset motus localis corporis, . . ., tertio apparet idem ex parte generationis et corruptionis. si enim lumen esset corpus, quando aer obtenebrescit per absentiam luminaris sequeretur quod corpus luminis corrumperetur, et quod materia eius acciperet aliam formam, . . ., quia ergo omnia haec non solum rationi sed sensui etiam repugnant, dicendum est quod impossibile est lumen esse corpus, PP. Q. 67. Art. 2 c; in-

tentio corporis lucidi in aëre relicta est lumen. et haec opinio valde probabilis est, 2 Sent. 13. 1. 3 c; cf. 4 Sent. 44. 2. 2. 2 ad 2; quidam enim dixerunt, lumen esse corpus, . . ., si vero lumen non sit corpus, sed qualitas, secundum opinionem aliorum, Nom. 2. 2; lumen, quod est actus diaphani, 2 Cael. 14 f; cf. 3 Meteor. 6 f; 2 Anim. 14 d-h; lumen generatur a stellis per quandam contritionem sive confricationem aeris ex motu earum, non propter hoc, quod sunt ignea, 2 Cael. 10 c; sicut autem in cognitionem coloris sensibilis pervenit homo ex duobus, scilicet ex visibili obiecto et ex lumine, sub quo videtur, . . ., ita etiam ad cognitionem intellectualem duo exiguntur, scilicet ipsum intelligibile et lumen, per quod videtur, 2 Sent. 9. 1. 2 ad 4; lumen, secundum quod ad intellectum pertinet, nihil est aliud, quam quaedam manifestatio veritatis, PP. Q. 106. Art. 1 c; anima humana, cuius lumen est intellectus agens, C. G. 2. 79. Cf. PP. Q. 64. Art. 1 (passim); PP. Q. 67. Art. 3; PP. Q. 76. Art. 4; PP. Q. 104. Art. 1 (passim); PS. Q. 12. Art. 1 (ter); et passim. — On the difference between *lumen* and *lux*, see *lux*. — Kinds of *lumen* in general are: (a), **lumen angelicum,** *the light of knowledge given to the angels.* Intellectus hominis movetur ab angelo ex parte obiecti quod sibi proponitur virtute angelici luminis cognoscendi, PS. Q. 9. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 55. Art. 2 ob. 2; PT. Q. 12. Art. 4. — (b), **lumen connaturale seu naturale seu naturae seu naturalis rationis** and **lumen supernaturale seu intellectuale excedens lumen naturalis rationis,** *the natural* and *the supernatural light of human reason.* Cognitio enim quam per naturalem rationem habemus, duo requirit, scilicet phantasmata ex sensibilibus accepta, et lumen naturale intelligibile, cuius virtute intelligibiles conceptiones ab eis abstrahimus. et quantum ad utrumque iuvatur humana cognitio per revelationem gratiae. nam et lumen naturale intellectus confortatur per infusionem luminis gratuiti, PP. Q. 12. Art. 13 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 1 ad 2 and 5 c; PP. Q. 88. Art. 3 ad 1; PP. Q. 106. Art. 1 ad 2; PS. Q. 109. Art. 1 ad 2; SS. Q. 8. Art. 1 c; SS. Q. 15. Art. 1 c; SS. Q. 171. Art. 2 c and 4 ob. 3; C. G. 3. 54, 57, and 157; 2 Sent. 9. 1. 2 ad 4 and 6 ad 3; Verit. 8. 3 c; et passim. — (c), **lumen corporale** and **lumen spirituale,** *the physical* or *material* and *the spiritual* or *immaterial light.* Sicut manifestatio corporalis visionis fit per lumen corporale, ita etiam manifestatio visionis intellectualis fit per lumen intellectuale, . . ., lumen autem dupliciter alicui inesse potest: uno modo per modum formae permanentis, sicut lumen corporale est in sole et in igne, SS. Q. 171. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 5 ad 1; PP. Q. 67. Art. 5 ob. 2; SS. Q. 1. Art. 4 ob. 3; PTS. Q. 14. Art. 12 (ter); 1 Sent. 14. 2. 3 ad 2: 2 Sent. 9. 1. 2 ad 4. — (d), **lumen creatum** and **lumen increatum,** *the created* and *the uncreated light.* Lumen creatum est necessarium ad videndum Dei essentiam non quod per hoc lumen Dei essentia intelligibilis fiat, quae secundum se intelligibilis est, sed ad hoc quod intellectus fiat potens ad intelligendum, per modum quo potentia fit potentior ad operandum per habitum, PP. Q. 12. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 12. Art. 5 ob. 3; PP. Q. 84. Art. 5 c; PT. Q. 10. Art. 2. — (e), **lumen Dei seu divinum,** *the light of God* or *the divine light.* Lumen Dei quandoque dicitur ipse Deus, quandoque vero aliud lumen derivatum ab ipso, Quodl. 1. 1. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 5 (bis); PP. Q. 12. Art. 13 ad 2; SS. Q. 171. Art. 3 c and 4 ob. 3; C. G. 3. 59; et passim. — (f), **lumen divinae gloriae seu gloriae** and **lumen gratiae seu gratuitum,** *the light bestowed in the divine* or *heavenly glory* and *that bestowed on man on earth by grace.* Ad videndum Dei essentiam requiritur aliqua similitudo visivae potentiae, scilicet lumen divinae gloriae confortans intellectum ad videndum Deum, PP. Q. 12. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 5 ad 3, 6 c, and 13 c; PP. Q. 88. Art. 3 ad 1; PP. Q. 106. Art. 1 ad 2; PS. Q. 109. Art. 1 c; PS. Q. 110. Art. 3 c; SS. Q. 175. Art. 3 ad 2; C. G. 3. 58; 2 Sent. 9. 1. 6 ad 3; Verit. 8. 3 c; et passim. — (g), **lumen divinae revelationis seu fidei,** *the assistance given to the created intellect consisting in divine revelation* or *the supernatural virtue of faith.* Quod est quasi sigillatio quaedam primae veritatis in mente, Trin. 1. 1. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 1. Art. 1 ad 2; PS. Q. 109. Art. 1 c; SS. Q. 1. Art. 4 ad 3; Trin. 1. 1. 1 ad 4. — (h), **lumen divinum,** see *lumen Dei.* — (i), **lumen essentiale** and **lumen naturali lumini rationis superadditum,** *the essential* and *the added* or *non-essential light of human reason.* Aliud autem principium intellectualis visionis est aliquod lumen habituale naturali lumini rationis superadditum; et hoc quidem lumen interdum privatur ab anima, et talis privatio est caecitas, quae est poena, secundum quod privatio luminis gratiae quaedam poena ponitur, SS. Q. 15. Art. 1 c. Cf. Verit. 12. 1 c. — (j), **lumen fidei,** see *lumen divinae revelationis.* Altiora vero intellegibilia intellectus humanus cognoscere non potest, nisi fortiori lumine perficiatur, sicut lumine fidei vel prophetiae, quod dicitur lumen gratiae, inquantum est naturae superadditum, PS. Q. 109. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 67. Art. 5; SS. Q. 1. Art. 4 and 5; SS. Q. 2. Art. 3; PTS. Q. 69. Art. 6. — (k), **lumen gloriae,** see *lumen divinae gloriae.* — (l), **lumen gratiae,** see *lumen divinae gloriae.* — (m), **lumen gratuitum,** see *lumen divinae gloriae.* Deus est auctor non solum influentiae gratuiti luminis, sed etiam naturalis, PP. Q. 89. Art. 1 ad 3. — (n), **lumen habituale,** *the light that has a permanent disposition* or *the static light.* Aliud autem principium intellectualis visionis est aliquod lumen habituale naturali lumini rationis superadditum, SS. Q. 15. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 175. Art. 4. — (o), **lumen increatum,** see *lumen creatum.* — (p), **lumen intellectuale seu intelligibile seu intellectus seu intellectualis naturae seu rationis,** *the intellectual light* or *the light of reason* or *that of a rational nature which belongs to man as well as to angels.* Lumen intellectuale, quod est in nobis, nihil est aliud, quam quaedam participata similitudo luminis increati, in quo continentur rationes aeternae, PP. Q. 84. Art. 5 c; lumen intellectus nostri, sive naturale sive gratuitum, nihil aliud est, quam quaedam impressio veritatis primae, PP. Q. 88. Art. 3 ad 1; rationis lumen, quo principia huiusmodi sunt nobis nota, est nobis a Deo inditum, quasi quaedam similitudo increatae veritatis in nobis resultantis, Verit. 11. 1 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 2 c, 5 c and ad 1; PP. Q. 58. Art. 3 c; PP. Q. 64. Art. 1 ad 5; PP. Q. 79. Art. 3 c; PP. Q. 84. Art. 5 c; PP. Q. 88. Art. 3 ad 1; PP. Q. 106. Art. 1 c; SS. Q. 171. Art. 2 c; SS. Q. 173. Art. 2 c; C. G. 1. 10; C. G. 2. 77; C. G. 3. 81; Verit. 8. 3 c; Verit. 10. 1 c; Regim. 1. 1; et passim. — (q), **lumen intellectuale excedens lumen naturalis rationis,** see *lumen connaturale.* — (r), **lumen intellectualis naturae,** see *lumen intellectuale.* — (s), **lumen intellectus,** see *lumen intellectuale.* Manifestum est quod quanto lumen intellectus est fortius, tanto potest magis ad intima penetrare, SS. Q. 8. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 55. Art. 2; PP. Q. 87. Art. 1; PP. Q. 88. Art. 3 (bis); PT. Q. 11. Art. 6. — (t), **lumen intellectus agentis,** *the power of the agent intellect to abstract species from phantasms.* Anima humana, cuius lumen est intellectus agens, C. G. 2. 79. Cf. PP. Q. 55. Art. 2 ob. 2; PP. Q. 84. Art. 6; PP. Q. 87. Art. 1; PP. Q. 117. Art. 1; SS. Q. 171. Art. 2 (bis); 3 Sent. 14. 1. 3 c; et passim. — (u), **lumen intelligibile,** see *lumen intellectuale.* — (v), **lumen naturae,** see *lumen connaturale.* — (w), **lumen naturale,** see *lumen connaturale.* — (x), **lumen naturalis rationis,** see *lumen connaturale.* — (y), **lumen prophetiae seu propheticum,** *the light of prophecy* or *the prophetic light.* Lumen divinum quod causat prophetiam, est potentius quam lumen naturalis rationis, ex quo causatur humana scientia, SS. Q. 171. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 171. Art. 2 c; SS. Q. 172. Art. 1; SS. Q. 173. Art. 2 (bis); SS. Q. 173. Art. 4 (bis); Verit. 12. 1 c and 2 ad 3; et passim. — (z), **lumen propheticum,** see *lumen prophetiae.* — (a^2), **lumen rationis,** see *lumen intellectuale.* — (b^2), **lumen solare seu lumen solis,** *the light of the sun.* Imperfectio luminis candelae non opponitur perfectioni solaris luminis quia non respiciunt idem subiectum, PS. Q. 67. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 109. Art. 6 (bis); PT. Q. 9. Art. 1; PTS. Q. 94. Art. 3; Nom. 4. 3; et passim. — (c^2), **lumen spirituale,** see *lumen corporale.* — (d^2), **lumen supernaturale,** see *lumen connaturale.*

lūmināre, āris, *n.*, *a luminary, a heavenly body*, used *lit.* and *fig.* Videtur quod luminaria non debuerint produci quarta die. luminaria enim sunt corpora incorruptibilia naturaliter, (ob. 1), . . ., luminaria sunt quasi vasa luminis, . . ., ergo luminaria fieri debuerunt prima die, (ob. 2), . . ., ita luminaria fixa sunt in firmamento, . . ., ergo et productio luminarium simul debuit poni secunda die cum productione firmamenti, (ob. 3), . . ., sol et luna et alia luminaria sunt causae plantarum, . . ., ergo luminaria non debuerint fieri quarta die, (ob. 4), . . ., non ergo tantum sol et luna debuerunt poni duo magna luminaria, (ob. 5), . . ., primo die, qui est quartus, producunt luminaria, . . ., dicit enim luminaria esse facta in actu, PP. Q. 70. Art. 1 c; additio luminis ad lumen potest intelligi sic quod intenditur in aere propter diversitatem luminarium causantium lumen, . . ., quia non est nisi unum luminare influens lumen charitatis, SS. Q. 24. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 70. Art. 2 (passim); PP. Q. 70. Art. 3 (passim); PP. Q. 74. Art. 1; PTS. Q. 73. Art. 2 (bis); PTS. Q. 85. Art. 1.

lūminōsitas, ātis, *f.*, *luminosity*, the quality or condition of being luminous. Secundo dicitur caelum per participationem alicuius proprietatis caelestis corporis; scilicet sublimitatis et luminositatis actu vel potentia, (c), . . ., in omnibus caelis invenitur communiter sublimitas, et aliqua luminositas, PP. Q. 68. Art. 4 ad 3.

lūminōsus, a, um, *adj.*, *full of light, light, luminous*. Fit enim aer luminosus in actu, PP. Q. 67. Art. 3 c; et sic dicitur caelum corpus aliquod sublime et luminosum actu vel potentia et incorruptibile per naturam, PP. Q. 68. Art. 4 c; pertinet enim ad magnificentiam domus quod sit bene luminosa, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; sicut animae spiritualiter illuminatae cum corporibus luminosis, PTS. Q. 69. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 104. Art. 1; PTS. Q. 85. Art. 1, in quot.

lūna, ae, *f.*, *the moon*. Sicut in eodem instanti in quo illuminatur luna a sole, PP. Q. 63. Art. 5 c; sol et luna et alia luminaria sunt causae plantarum, (ob. 4), . . ., multae stellae secundum astrologos sunt luna maiores. non ergo tantum sol et luna debuerunt poni duo magna luminaria, PP. Q. 70. Art. 1 ob. 5; dicitur quod resurrectio erit quasi in crepusculo, sole existente in oriente, et luna in occidente, (c), . . ., civitas Dei non egebit neque sole, neque luna, PTS. Q. 77. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 68. Art. 4; PP. Q. 70. Art. 2 (passim); PP. Q. 70. Art. 3; PTS. Q. 73. Art. 2 (passim); et passim. — The following phrases refer to the phases of the moon. These phases or appearances are presented according to the amount of the moon's illumination. — **certa augmenta lunae**, *certain increase*, or *growth* or *phases of the moon*. Daemones enim secundum certa augmenta lunae aliquos homines vexant, (ob. 1), . . ., daemones secundum certa augmenta lunae homines vexant, PP. Q. 115. Art. 5 ad 1. — **nova luna**, *the new moon*, i.e., when the moon is in conjunction with the sun and therefore invisible. Per Neomeniam autem, quae est incensio novae lunae, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10. — **luna plena** and **luna plenissima**, *the full moon*, when the earth is between the moon and the sun (disc wholly illuminated). Sed non signavit quod fuerit in luna plena, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2; agnus immolabatur, et luna plenissima est, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1. — **diminutio lunae**, *waning of the moon*, periodical decrease in apparent size. Sed occasio solis et diminutio lunae ex motu caeli causantur, PTS. Q. 73. Art. 2 a. — The following phrases consisting of *luna* with an ordinal numeral denote a particular day after the new moon. — **decima luna**, *the tenth moon* or the tenth day after the new moon. Ut agnus paschalis ante sex dies Paschae, id est, decima luna, PT. Q. 46. Art. 10 ad 1. — **quarta decima luna**, *the fourteenth day of the moon*. Dicunt Christum fuisse passum quarta decima luna, . . ., constat quarta decima luna Christum coenam fecisse, . . ., et ideo quidam dicunt quod Christi die convenienti, id est, quarta decima luna, . . ., intelligitur hoc fuisse quarta decima luna, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1. Cf. PT. Q. 73. Art. 6.

lūnāris, e, *adj.*, *of* or *belonging to the moon, lunar*. Quae sunt a globo lunari superius, daemones vero substantias intellectuales, quae sunt a globo lunari inferius, superiores hominibus ordine naturae, PTS. Q. 96. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 102. Art. 1 (passim); PTS. Q. 96. Art. 3, in quot.

lūnāticus, i, *m.*, *a crazy person, lunatic*. Daemones enim secundum certa augmenta lunae aliquos homines vexant; qui et propter hoc lunatici dicuntur, PP. Q. 115. Art. 5 ob. 1.

lupānar, āris, *n.*, *a brothel, a house of ill-repute*. Imo potius in poenam lupanaribus tradendae condemnabantur, PTS. Q. 65. Art. 3 ob. 2.

lupus, i, *m.*, *a wolf*, used *lit.* and *fig.* Ovis enim fugit lupum ex quodam iudicio, PP. Q. 59. Art. 3 c; sed unaquaeque res etiam irrationalis naturaliter odit suum contrarium sicut ovis lupum, et aqua ignem, SS. Q. 25. Art. 8 ob. 2; praelati debent resistere non solum lupis, qui spiritualiter interficiunt gregem, sed etiam raptoribus et tyrannis, SS. Q. 40. Art. 2 ad 1; sed quicumque sunt sine gratia interius, videntur esse lupi rapaces, (ob. 3), . . ., non omnes mali sunt lupi rapaces, sed solum illi qui intendunt aliis nocere, SS. Q. 172. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 63. Art. 4; PP. Q. 78. Art. 4; PP. Q. 81. Art. 3 (ter); PS. Q. 29. Art. 6 (bis); PT. Q. 74. Art. 3.

lūsīvus, a, um, *adj.*, *lusive, playful, fond of entertainment*. Philosophus dicit, quod lusivus est mollis. sed esse immoderate lusivum opponitur eutrapeliae, (ob. 3), . . ., et sic inordinate lusivus opponitur eutrapeliae, SS. Q. 138. Art. 3 ad 3.

lutum, i, *n.*, (1) in *gen.*, *mud, clay*, (2) in *partic.* — (1), sicut lutum generatur ex luto, et sicut accidit in animalibus quae decisa vivunt, PP. Q. 119. Art. 2 c (bis); sed contra est quod homo comparatur ad Deum sicut lutum ad figulum, secundum illud Ierem. XVIII, 6, PS. Q. 112. Art. 3 a; Prometheus primus simulacra hominum de luto finxit, SS. Q. 94. Art. 4 ob. 2. Cf. PT. Q. 5. Art. 2 (bis); PT. Q. 44. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 4 (ter); PT. Q. 80. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 5 (ter). — (2), princeps vitiorum vicit Adam de luto terrae ad imaginem Dei factum, PP. Q. 95. Art. 3 a, in quot.

lux, lūcis, *f.*, (1) *light* in the general sense of the word, whatever makes things perceptible or manifest, (2) *light* in the proper sense of the word, the same as *lux corporalis* under (1), (3) *lamp, a light-giving body*. — (1), (nomen lucis) primo quidem est institutum ad significandum id, quod facit manifestationem in sensu visus, postmodum autem extensum est ad significandum omne illud, quod facit manifestationem secundum quamcumque cognitionem. si ergo accipiatur nomen luminis secundum suam primam impositionem, metaphorice in spiritualibus dicitur, ut Ambrosius dicit. si autem accipiatur, secundum quod est in usu loquentium ad omnem manifestationem extensum, sic proprie in spiritualibus dicitur, PP. Q. 67. Art. 1 c; decenter autem perfectio, per quam homo promovetur in ultimum finem, quae in Dei visione consistit, dicitur lux, quae est principium visionis, C. G. 3. 150; divina sapientia lux dicitur, prout in puro actu cognitionis consistit, C. G. 4. 12. Cf. PT. Q. 27. Art. 2; PT. Q. 53. Art. 2; PTS. Q. 59. Art. 1; PTS. Q. 72. Art. 1; PTS. Q. 92. Art. 1 (bis); et passim. — Kinds of *lux* in this sense are: (a), **lux angelica**, *the angelic light* or *that emanating from an angel*. Cf. Verit. 11. 3 ob. 14. — (b), **lux corporalis seu corporea** and **lux spiritualis**, *the physical* or *material* and *the spiritual* or *immaterial light*. Iuxta quam positionem etiam Manichaei Deum esse quamdam lucem corpoream existimantes, PP. Q. 90. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 67 pr.; PP. Q. 67. Art. 4 ob. 4 and c; PP. Q. 70. Art. 1 ad 2; 2 Sent. 93. 1. 2 c; Verit. 11. 3 ob. 14; et passim. — (c), **lux gloriae**, *the light of heavenly glory*. Christus resurrexit circa diluculum illucescente iam die, ad significandum quod per suam resurrectionem nos ad lucem gloriae inducebat, PT. Q. 53. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 52. Art. 4; C. G. 3. 53. — (d), **lux intellectualis seu intellegibilis** and **lux sensibilis**, *the intellectual* and *the sensible light* or *the light of reason* and

that of the eyes. Sed Deus est lux intellegibilis, PP. Q. 12. Art. 5 ob. 1. Cf. Trin. pr. 1. 1 a; 1 Sent. 3. 1. 2 ob. 2; 4 Sent. 49. 2. 6 ad 4; Verit. 11. 3 ob. 9. — (e), **lux intellegibilis,** see *lux intellectualis.* — (f), **lux sensibilis,** see *lux intellectualis.* — (g), **lux spiritualis,** see *lux corporalis.* Lux de qua prima die facta est mentio fuit lux spiritualis, nunc autem fit lux corporalis, PP. Q. 70. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 67. Art. 4 (bis); PP. Q. 68. Art. 4. — (2), (lux) est qualitas activa primi corporis alterantis, scilicet caeli, PP. Q. 5. Art. 5 ad 5; cf. 2 Sent. 13. 1. 4 c; lux non est corpus, PP. Q. 76. Art. 7 c; cf. PP. Q. 67. Art. 2 c; sicut calor est qualitas activa consequens formam substantialem ignis, ita lux est qualitas activa consequens formam substantialem solis vel cuiuscumque alterius corporis a se lucentis, si aliquod aliud tale est, PP. Q. 67. Art. 3 c; dicunt alii, quibus consentiendum videtur mihi, quod lux est forma accidentalis, habens esse ratum et firmum in natura et quod, sicut calor est qualitas activa ipsius solis, et in aliis est, secundum quod magis cum sole communicant, qui totius luminis est fons, 2 Sent. 13. 1. 3 c; lux, quantum est de se, semper est effectiva caloris, etiam lux lunae, 2 Sent. 15. 1. 2 ad 5; perfectius est lux in eo quod lucet et illuminat, quam in eo quod tantum lucet, Pot. 6. 6 ob. 8; lux dupliciter potest considerari, vel prout est in se, et sic dicitur lux, vel prout est in extremitate diaphani terminati, et sic lux dicitur color, quia hypostasis coloris est lux, 1 Sent. 17. 1. 1 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 2; PTS. Q. 73. Art. 2 (passim); PTS. Q. 91. Art. 3 (passim); PTS. Q. 92. Art. 1 (bis); 2 Anim. 14 h; et passim. — On the difference between *lux* and *lumen* we read: lux enim dicitur, secundum quod est in aliquo corpore lucido in actu, a quo alia illuminantur, ut in sole. lumen autem dicitur, secundum quod est receptum in corpore diaphano illuminato, 2 Sent. 13. 1. 3 c. Cf. 2 Anim. 14 h. — One kind of *lux* in this sense is: **lux incorporata,** *light received in a body.* Color nihil aliud est quam lux incorporata, 1 Sent. 17. 1. 1 c. — (3), sicut tenebra sumitur quandoque pro aëre obscurato, ut supra dictum est, ita etiam lux pro corpore lucido sumitur, 2 Sent. 13. 1. 3 ad 1.

luxuria, ae, *f., voluptuousness,* the opposite of *castitas,* inordinate venereal pleasure, under the general virtue of *temperantia.* Furtum pertinet ad avaritiam, quae est peccatum spirituale; adulterium autem ad luxuriam, quae est peccatum carnale, PS. Q. 73. Art. 5 ob. 1; sed luxuria non opponitur fortitudini, sed temperantiae, SS. Q. 153. Art. 5 ob. 2; peccatum luxuriae consistit in hoc, quod aliquis non secundum rectam rationem delectatione venerea utitur, SS. Q. 154. Art. 1 c; luxuria principaliter importat inordinationem quandam circa concupiscentias delectationum in venereis secundum superabundantiam, . . ., luxuria est quoddam vitium temperantiae oppositum, Mal. 15. 1 c. Cf. PS. Q. 84. Art. 4 c; SS. Q. 15. Art. 3 c; SS. Q. 151. Art. 2 c; SS. Q. 153. Art. 1-3; Mal. 15. 3 ob. 3; et passim. On **immunditia luxuriae,** see *immunditia;* on **macula luxuriae,** see *macula;* on **mollities luxuriae,** see *mollities* under 2. *Luxuria* is one of the seven capital sins (cf. SS. Q. 153. Art. 4 c); its *filiae,* i.e., offspring are: *caecitas mentis, stultitia, inconsideratio, praecipitatio, inconstantia, amor sui, odium Dei, affectus saeculi,* and *horror futuri* (cf. SS. Q. 153. Art. 5 c; Mal. 15. 4 c). Species luxuriae, i.e., the true kinds, are six: *fornicatio simplex, adulterium, incestus, stuprum, raptus,* and *vitium contra naturam.* Cf. SS. Q. 154. Art. 1-12; Mal. 15. 3 c.

luxuriōsē, *adv.,* see *luxuriosus.*

luxuriōsus, a, um, *adj., voluptuous, impure, excessive.* Sed quodlibet vitium facit hominem tristari de bono spirituali opposito; nam luxuriosus tristatur de bono continentiae, et gulosus de bono abstinentiae, SS. Q. 35. Art. 2 ob. 1; vinum dicitur res luxuriosa vel secundum hunc modum quo in qualibet materia abundantia ad luxuriam refertur, vel in quantum superfluus usus vini incentivum voluptati venereae praebet, SS. Q. 153. Art. 1 ad 2; luxuriosus non intendit generationem humanam, sed delectationem veneream, quam potest aliquis experiri sine actibus ex quibus sequitur humana generatio, SS. Q. 154. Art. 11 ad 3. Cf. PS. Q. 72. Art. 4; SS. Q. 153. Art. 1 (bis). On **vita luxuriosa,** see *vita* under 3. — **luxuriōsē,** *adv., in a voluptuous* or *impure manner, voluptuously.* Unde et Luc., IV. 13, dicitur de filio prodigo quod dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose, SS. Q. 119. Art. 1 ob. 3.

luxus, ūs, *m., excess, luxury,* used in the S.T. only in quot. Dicit enim Ambrosius, quod verecundia socia ac familiaris est mentis placiditati, proterviam fugitans, ab omni aliena luxu aliena, sobrietatem diligit, SS. Q. 144. Art. 1 ob. 3, in quot.

lymphātus, a, um, *P. a., diluted, mixed with water.* Sicut lutum magis est terra quam aqua, et vinum lymphatum magis est vinum quam aqua, PT. Q. 66. Art. 4 c.

ly, *the,* a substitute for the missing definite article in Latin. Some consider the word *ly* as the old Italian article *li* (modern il); others believe it to be the Arabic article *al* read backwards, which during the period of medieval scholasticism was pronounced in popular Arabic as ül or yl. Most scholars favor the latter explanation for which parallel developments can be cited, e.g., πιπι as a name of God in the time of Origen. — Ly pater potest praedicare personam Patris, PP. Q. 31. Art. 3 ad 3; ly solus excludit tantum aliud, PP. Q. 31. Art. 4 ad 1; ly principium supponit confuse, PP. Q. 36. Art. 4 ad 6; ly alium potest teneri, 1 Sent. 4. 1. 3 c. Cf. PS. Q. 57. Art. 1; PS. Q. 98. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 10; PT. Q. 17. Art. 1 (passim); PT. Q. 13. Art. 1; et passim.

M

Macarius, ii, *m., Macarius* of Antioch, Patriarch, deposed in 681. Macarius's dignity seems to have been a purely honorary one, for his patriarchate lay under the dominion of the Saracens, and he himself resided at Constantinople. Nothing is known of him before the Sixth General Council which deposed him on account of his Monothelitism; and after the council he disappeared in a Roman Monastery. Postmodum vero Macarius Antiochenus patriarcha, et Cyrus Alexandrinus, et Sergius Constantinopolitanus, et quidam eorum sequaces posuerunt in Christo unam voluntatem, PT. Q. 18. Art. 1 c.

Macedonius, ii, *m., Macedonius,* (1) *heresiarch,* named patriarch of Constantinople by the Arians in 342, he was replaced in 347 by the Catholic Bishop Paulus. Replaced on the patriarchal see in 350, he remained thereon only until 360, at which time the Arians themselves deposed him. Then he became the head of a sect which denied the divinity of the Holy Ghost, (2) a friend of St. Augustine to whom he addresses letter 153. St. Thomas quotes from section 20 of this letter. This Macedonius was vicar of Africa in 414 A.D. and was charged with the duty of enforcing the imperial decrees against the recusant Donatists. — (1), et eadem ratione contra Macedonium necesse fuit ponere articulum tertium de persona Spiritus sancti, SS. Q. 1. Art. 8 ad 3; tolerabilior est Macedonii, et eorum qui circa ipsum sunt sancti Spiritus impugnatorum, impia haeresis, quam simoniacorum, SS. Q. 100. Art. 1 ob. 1, in quot. — (2), sed contra est quod Augustinus dicit in epistola ad Macedonium, SS. Q. 62. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 71. Art. 4 (bis); PTS. Q. 46. Art. 2.

macellum, i, *n., a meat-market.* Quomodo in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur, non quomodo spiritu vegetatur, PT. Q. 75. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 77. Art. 7 ad 3, in quot.

mācerātio, ōnis, *f., maceration,* the process of wasting or wearing away the body, flesh, etc.; *mortification.* Maceratio corporis, quae fit per ieiunium, pertinet ad abstinentiam, SS. Q. 85. Art. 3 ob. 2; maceratio proprii corporis, puta per vigilias et ieiunia,

non est Deo accepta, SS. Q. 88. Art. 2 ad 3; aliud autem est ieiunium Ecclesiae, quod instituitur ad carnis macerationem, PT. Q. 80. Art. 8 ad 4. Cf. SS. Q. 169. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 6 (bis).

māceria, ae, *f.*, *a wall*. Ut eas ingressas in monumentum accipiamus, in aliquod scilicet spatium, quod erat aliqua maceria communitum, PT. Q. 55. Art. 6 ad 5.

mācero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to weaken in body* or *mind*, (1) of the mind, *to torture, torment*, (2) of the body, *to chastise, afflict*. — (1), quem non examinat metus, neque cupiditas eum vastat, nec aegritudo, id est, tristitia, eum macerat, PS. Q. 41. Art. 2 ob. 1, in quot. — (2), alia vero quibus corpus maceratur, sicut vigiliae, ieiunia, et si qua sunt huiusmodi, SS. Q. 186. Art. 7 ad 2; quia multis aliis modis potest vel caro macerari, vel etiam otium tolli quam per opus manuale, maceratur enim caro per ieiunia et vigilias, SS. Q. 187. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 188. Art. 5.

Machabaeus, i, *m.*, *Machabeus*, (1) *Judas Machabeus*, the third son of Mathathias. He drove the Syrians and the Hellenists out of Jerusalem, rededicated the Temple, and begun an offensive and defensive alliance with the Romans. Before the treaty was concluded, however, Judas with 800 men risked battle at Laisa with an overwhelming army of Syrians under Bacchides and was slain. He was succeeded in command by his youngest brother Jonathan (161 B.C.), (2) **Machabaei**, ōrum *m.*, *the Machabees*. The story of the Machabees is written in two books of the Old Testament which bear that name. These books are so called because they contain the history of the people of God under the command of Judas Machabeus and his brethren. — (1), unde de Iuda Machabaeo dicitur, quod praeliabatur proelium Israel cum laetitia, SS. Q. 188. Art. 3 c. — (2), et propter hoc Machabaei non polluerunt sabbatum pugnantes ad sui defensionem die sabbati, ut legitur I Machabaeorum II, SS. Q. 122. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 58. Art. 1; SS. Q. 64. Art. 5; PT. Q. 22. Art. 4; PT. Q. 82. Art. 10; PTS. Q. 72. Art. 3; et passim.

Macharius, ii, *m.*, *Macarius* the Elder, born in Upper Egypt about 300. He lived for sixty years in the desert of Skete, and for twenty of these years he said he had never once eaten, drunk or slept as much as nature required. A subtle heretic of the sect of the Hieracites, called so from Hierax, who in the reign of Diocletian denied the resurrection of the dead, had by his sophisms caused some to be unsettled in their faith. St. Macarius, to confirm them in the truth, raised a dead man to life. St. Thomas quoting from the Lives of the Fathers states that Macarius found a human skull and after praying asked whose skull it was. The head confessed that it belonged to a pagan priest who was condemned to hell. In Vitiis Patrum legitur, quod etiam Damascenus in sermone suo De defunct. refert, quod Macharius, inventa in via calvaria cuiusdam defuncti, oratione praemissa, quaesivit cuius caput fuisset, . . ., et tamen confessus est oratione Macharii se et alios iuvari, PTS. Q. 71. Art. 5 ob. 4.

māchina, ae, *f.*, *battering-ram, a military machine*. Non autem iudicatur aliquid molle ex hoc quod cedit fortiter impellenti; nam et parietes cedunt machinae percutienti, SS. Q. 138. Art. 1 c.

māchinātio, ōnis, *f.*, *a trick device*, used *fig*. Sapientia huius mundi est cor machinationibus tegere, SS. Q. 46. Art. 3 ob. 2, in quot.; vel illusio imaginaria diaboli machinationibus facta, quam Scriptura Samuelem appellat, SS. Q. 95. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 55. Art. 3, in quot.

māchinor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.*, *to contrive artfully, to scheme, plot*. Homo apostata pravo corde machinatur malum, et iurgia seminat, SS. Q. 12. Art. 2 c, in quot.; homo insidiis utitur non solum in diripiendis bonis alienis, sed etiam in machinando aliorum caedes, SS. Q. 55. Art. 8 ob. 3; machinando in mortem Christi qui non habebat meritum mortis cum esset absque peccato, PT. Q. 49. Art. 2 c.

macies, ēi, *f.*, of living beings and the parts of their bodies, (1) *leanness*, (2) *weakness*, — (1), sanitas quandoque est habitus, et similiter macies et pulchritudo, PS. Q. 49. Art. 3 ob. 3. — (2), si vero accipiantur partes similes, ut nervi, et ossa, et carnes, eadam dispositio in ordine ad naturam est fortitudo, aut macies, PS. Q. 54. Art. 1 c.

Macrobius, ii, *m.*, *Macrobius*, Ambrosius Theodosius. A grammarian probably of Greek extraction, since he says in the preface to his *Saturnalia* that Latin was to him a foreign tongue. He lived in the fourth century A.D., and was probably a pagan. He wrote on Cicero's *Somnium Scipionis* a commentary quoted by St. Thomas. Macrobius etiam ponit super Somnium Scipionis quasdam alias prudentiae, scilicet cautionem docilitatem, et alia huiusmodi, PS. Q. 57. Art. 6 ob. 4. Cf. PS. Q. 1. Art. 5; SS. Q. 49. Art. 7; SS. Q. 128. Art. 1 (passim); SS. Q. 134. Art. 4; SS. Q. 149. Art. 2; et passim.

macto, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.*, *to immolate, sacrifice*, used *fig.*, used in the S.T. only in quot. Unde Gregorius dicit, quod obedientia victimis iure praeponitur; quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero voluntas propria mactatur, SS. Q. 104. Art. 3 c, in quot. Cf. SS. Q. 186. Art. 8, in quot.

macula, ae, *f.*, *a spot, mark, stain*. Macula importat detrimentum nitoris ex aliquo contactu, sicut in corporalibus patet, ex quibus per similitudinem nomen maculae ad animam transfertur, PS. Q. 89. Art. 1 c; macula potest esse dupliciter. uno modo per privationem pulchritudinis, . . ., alio modo per hoc, quod pulchritudo, . . ., impeditur ne exterius appareat, 4 Sent. 16. 2. 2. 1 ad 1; macula secundum quod huiusmodi non habet quod aliud ponat, sed per comparationem ad illud quod pulchritudinis detrimentum causat, aliquid quandoque ponere dicitur, 4 Sent. 18. 1. 2. 1 c; macula proprie dicitur in corporalibus, quando aliquod corpus nitidum perdit suum nitorem ex contactu alterius corporis, sicut vestis, et aurum, et argentum, aut aliud huiusmodi in rebus autem spiritualibus ad similitudinem huius oportet maculam dici, . . ., unde ipsum detrimentum nitoris ex tali contactu proveniens macula animae metaphorice vocatur, (c). . . ., macula non est aliquid positive in anima, nec significat privationem solam, sed significat privationem quamdam nitoris animae in ordine ad suam causam, quae est peccatum; et ideo diversa peccata diversas maculas inducunt; et est simile de umbra, quae est privatio luminis ex obiecto alicuius corporis, et secundum diversitatem corporum obiectorum diversificantur umbrae, PS. Q. 86. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 86. Art. 2 (passim); PS. Q. 87. Art. 6 (passim); PS. Q. 89. Art. 1 (passim); PS. Q. 109. Art. 7 (bis); PTS. Q. 66. Art. 3; et passim. — Kinds of *macula* are: (a), **macula actualis** and **macula originalis**, *the stain as the result of an activity* and *the stain obtained by inheritance through origin*. Cf. 2 Sent. 32. 1. 1 ad 2 and 3; 33 Div. — (b), **macula animae** and **macula in corpore**, *the stain of the soul* and *that of the body*. Sicut in corpore contingit esse maculam dupliciter, uno modo per privationem eius quod requiritur ad decorem, puta debiti coloris aut debitae proportionis membrorum, alio modo per superinductionem alicuius impedientis decorem, puta luti aut pulveris; ita etiam animae inducitur macula uno modo per privationem decoris gratiae per peccatum mortale, alio modo per inclinationem affectus inordinatam ad aliquid temporale, et hoc fit per peccatum veniale, PT. Q. 87. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 85 pr.; PS. Q. 86 pr.; PS. Q. 86. Art. 1 c; PS. Q. 89. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 5 (bis); et passim. — (c), **macula culpae**, *the stain of blame* or *sin*. Ad peccatorum perfectam emundationem duo requiruntur, secundum quod duo sunt in peccato, scilicet macula culpae et reatus poenae. macula quidem culpae deletur per gratiam qua cor peccatoris convertitur in Deum, PT. Q. 22. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 18. Art. 1; PTS. Q. 27. Art. 2. — (d), **macula homicidii**, *the sin of homicide*. Cf. 2 Sent. 32. 1. 1 ad 2. — (e), **macula in corpore**, see *macula animae*. — (f), macula

luxuriae, *the stain of sensuality.* Cf. 2 Sent. 32. 1. 1 ad 2. — (g), **macula originalis**, see *macula actualis.* — (h), **macula peccati**, *the stain of sin.* Macula peccati remanet in anima etiam transeunte actu peccati, cuius ratio est, quia macula, . . ., importat quemdam defectum nitoris propter recessum a lumine rationis vel divinae legis. et ideo quamdiu homo manet extra huiusmodi lumen, manet in eo macula peccati; sed postquam redit ad lumen rationis, et ad lumen divinum, quod fit per gratiam, tunc macula cessat, PS. Q. 86. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 87. Art. 6 c; PS. Q. 100. Art. 11; SS. Q. 10. Art. 12; PT. Q. 71. Art. 3; PT. Q. 87. Art. 2 ad 3; et passim.

maculo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to spot, stain, pollute, defile,* used *lit.* and *fig.* In hoc peccato etiam quaedam iniuria fit corpori, dum inordinate maculatur, PS. Q. 72. Art. 2 ad 4; et ideo habito respectu ad Deum infundentem, non potest dici quod anima per infusionem maculetur, PS. Q. 83. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 86. Art. 1 (ter); PT. Q. 39. Art. 3. — **maculātus**, a, um, *P. a., stained.* Macula autem importat aliquid manens in re maculata, PS. Q. 89. Art. 1 c.

maculōsus, a, um, *adj.,* (1) *lit., defective* in some way, (2) *fig., defiled* with sin. — (1), inconveniens fuit prohibere oblationem animalis imperfecti, puta claudi, aut caeci, aut aliter maculosi, (ob. 7), . . ., quia animalia maculosa solent haberi contemptui etiam apud homines, PS. Q. 102. Art. 3 ad 7. — (2), sed sacerdos peccator, cum sit maculosus, nec vitam habet, (ob. 1), . . ., improbat Hieronymus per hoc quod maculosi ad altare accedere prohibentur, PT. Q. 82. Art. 5 ad 1.

. **Madiantis**, idis, c., *a Madianite,* or a descendant of Madian, son of Cetura (Gen. XXV. 2). The Madianites dwelt originally to the east of the Gulf of Akaba. Later, the Madianites allied themselves with the Moabites against Israel in war (Num. XXII) and in evil seduction (Num. XXV) for which a terrible vengeance was inflicted upon them, (Num. XXXI). Et Phinees sacerdos interfecit Israelitam cum Madianitide coeuntem, SS. Q. 64. Art. 4 ob. 1.

madidans, antis, *P. a., moistening, wetting,* used in the S.T. only in quot. Sed accidentibus prioris vini commixtum, corpori quod sub eis latet undique circumfunditur, non madidans circumfusum, PT. Q. 77. Art. 8 ad 3. in quot.

maeniānum, i, *n., a balcony, a projecting gallery* (first made use of by Maenius); commonly used in the plural. Unde Augustinus dicit, . . ., et melius feminae eorum die sabbati lanam facerent, quam toto die in maenianis suis impudice saltarent, SS. Q. 122. Art. 4 ad 3.

Magdalena, ae, *f.,* also **Magdalene**, *indecl., Magdalen, Magdalene,* of Magdala a town on the sea of Galilee. Mary of Magdala or Mary Magdalen is the appellation of a disciple of Christ named Mary, out of whom went seven devils. Inter quas erat Maria Magdalene, et Maria Iacobi et Ioseph mater, et mater filiorum Zebedaei, PT. Q. 28. Art. 3 ob. 6; sed quorumdam sanctorum peccata sciemus, sicut Magdalenae, et Petri, et David, PTS. Q. 87. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 21. Art. 4; PT. Q. 55. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 6; PT. Q. 64. Art. 3; PT. Q. 86. Art. 5; PT. Q. 89. Art. 2; PTS. Q. 6. Art. 1.

Magi, ōrum, *m., the Magi,* a proper name applied to members of the priestly caste of the Medes, used with specific reference to the wise men from the East who brought gifts to Jesus in Bethlehem. The appearance of a miraculous star caused them to leave the East in search of the King of whose birth the star was a sign. The star guided them to the house of the Holy Family in Bethlehem where they offered to the child Jesus the choicest of Arabian gifts; gold, frankincense, and myrrh. Et sic videtur quod per duos annos post Christi nativitatem magi ad Christum pervenerint, (ob. 3), . . ., secundo autem magi pervenerunt ad Christum, . . ., secundo autem fides Christi pervenit ad plenitudinem gentium, quae est praefigurata per magos, (c), . . ., ultimo Christum natum cognovit, et praecesserunt eum magi et pastores, (ad 1), . . ., et ideo pastoribus prius manifestata est Christi nativitas quam magis, (ad 2), . . ., de apparitione stellae quae apparuit magis, est duplex opinio, . . ., stella magis apparuit per biennium, ante Christi nativitatem, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 33. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 3 (passim); PT. Q. 36. Art. 5 (passim); PT. Q. 36. Art. 7 (passim); PT. Q. 36. Art. 8 (passim).

magicus, a, um, *adj., of* or *belonging to magic, magic, magical.* Simon Magus per magicas artes pueri a se interfecti animam retinebat, per quam magicas operationes efficiebat, PP. Q. 117. Art. 4 ob. 2; huiusmodi autem praestigia cum fiant magicis artibus, non conveniunt Christo, PT. Q. 55. Art. 4 ob. 2. Cf. SS. Q. 94. Art. 4, in quot.; SS. Q. 95. Art. 4, in quot.; SS. Q. 96. Art. 2 (bis); SS. Q. 167. Art. 2, in quot.; SS. Q. 172. Art. 6, in quot.; PT. Q. 42. Art. 4.

magister, tri, *m.,* (1) *teacher, master,* (2) *the teacher, the master per eminentiam,* i.e., the teacher of the sentences, Peter Lombard. — (1), esse ergo magistrum pertinet proprie ad divinum honorem. sed docere est proprium magistri, (ob. 1), . . ., quae quidem opinio quantum ad hoc vera est, quod est eadem scientia in discipulo et magistro, si consideretur identitas secundum unitatem rei scitae; eadem rei veritas est quam cognoscit et discipulus et magister, . . ., secundum hoc discipulus a magistro non acquirit scientiam de novo, sed ab eo exercetur ad considerandum ea quorum scientiam habet, ut sic addiscere nihil aliud sit quam reminisci, . . ., ducit autem magister discipulum ex praecognitis in cognitionem ignotorum dupliciter, (c), . . ., magister non causat lumen intelligibile in discipulo, nec directe species intelligibiles; sed movet discipulum per suam doctrinam ad hoc quod ipse per virtutem sui intellectus formet intelligibiles conceptiones, quarum sibi signa proponit exterius, (ad 3), . . ., signa quae magister discipulo proponit, sunt rerum notarum in universali et sub quadam confusione, sed ignotarum in particulari et sub quadam diffusione; et ideo cum quisque per seipsum scientiam acquirit, non potest dici docere seipsum vel esse sui ipsius magister, quia non praeexistit in eo scientia completa, qualis requiritur in magistro, PP. Q. 117. Art. 1 ad 4; utrum homo possit docere et dici magister, Verit. 11 pr.; ille, qui docet in scholis, dicitur magister, 7 Phys. 8 g. Cf. PP. Q. 76. Art. 2 (quater); PP. Q. 117. Art. 1 (bis); PT. Q. 18. Art. 3 (bis); PT. Q. 35. Art. 5 (ter); 4 Sent. 17. 3. 4. 4 ob. 1; et passim. — Kinds of *magister* in this sense are: (a), **magister domus**, *the master* or *head of the house.* Ille, qui praeest domui, dicitur magister domui aequivoce, 7 Phys. 8 g. — (b), **magister gentium**, *the teacher of the gentiles,* i.e., the Apostle St. Paul. De Paulo, qui fuit magister gentium, PP. Q. 12. Art. 11 ad 2. — (c), **magister sententiarum**, *the author of the Sentences,* i.e., Peter Lombard. Quamvis non sit necessarium auctoritatem Magistri Sententiarum sequi in hac parte, PP. Q. 94. Art. 4 ad 2. — (2), secundum expositionem Magistri, PP. Q. 41. Art. 3 ad 2; verbum Magistri non est sic intellegendum, PP. Q. 106. Art. 4. Cf. PP. Q. 30. Art. 3 c; PP. Q. 40. Art. 4 ad 1; SS. Q. 23. Art. 2; PT. Q. 70. Art. 4; 1 Sent. 17. 1. 1 c; et passim.

magisterium, ii, *n.,* (1) *lit.,* the highest form of teaching, imparting knowledge not only acquired from others, but authoritatively as well, *professorship,* (2) *fig., teaching instruction, advice.* — (1), sicut in perfectiori gradu magisterii est qui potest docere altiorem scientiam, PP. Q. 108. Art. 2 ad 2; quantum igitur ad primum tria sunt necessaria, sicut etiam apparet in magisterio humano, PS. Q. 111. Art. 4 c; puta si aliquis promoveat aliquem ad magisterium propter sufficientiam scientiae, SS. Q. 63. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 8 (ter); PTS. Q. 96. Art. 7, in quot. — (2), sicut si aliquis est aliquorum magister in grammatica, et aliorum in logica, alia est ratio magisterii utriusque, PT. Q. 35. Art. 5 c; non conveniebat eius magisterio ut Iudam occultum peccatorem sine accusatore et evidenti probatione ab aliorum communione separaret, PT. Q. 81. Art. 2 c.

magistrālis, e, *adj.*, (1) *of* or *belonging to a master* or *teacher, masterly,* (2) *belonging to the teacher per eminentiam.* — (1), quamvis dicto Hugonis de Sancto Victore magistralia sint, SS. Q. 5. Art. 1 ad 1. — (2), secundum expositionem magistralem, Mal. 3. 14 ad 2. On **cathedra magistralis**, see *cathedra*; on **disputatio magistralis**, see *disputatio.*

magistrātus, ūs, *m.*, (1) *lit., a magisterial office,* (2) *transf., a magistrate.* — (1), dicit enim Tullius: qui despicere se dicunt ea quae plerique mirantur, scilicet imperia et magistratus, PS. Q. 61. Art. 5 ob. 3. — (2), unde dicitur ius militare, vel ius magistratuum aut sacerdotum, SS. Q. 57. Art. 4 ad 3; et secundum hanc potest adoptari etiam ille qui non est sui iuris, et sine auctoritate principis, ex auctoritate magistratus, PTS. Q. 57. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 95. Art. 4; PS. Q. 97. Art. 1.

magnālia, ium, *n., great things, glorious things, mighty works.* Augustinus dicit, quod cum Deus aliquid facit contra cognitum nobis cursum solitumque naturae, magnalia vel mirabilia nominantur, PP. Q. 105. Art. 7 a, in quot.; tunc enim loquitur Deo laudem, dum magnalia operum eius recogitat cum affectu, SS. Q. 91. Art. 1 ad 2.

magnanimitas, ātis, *f., magnanimity, high-mindedness, greatness of soul,* i.e., that virtue by the strength of which man strives after high honors which are difficult to obtain, the opposite of *pusillanimitas.* Magnanimitas ex suo nomine importat quamdam extensionem animi ad magna. consideratur autem habitudo virtutis ad duo: uno quidem modo ad materiam circa quam operatur; alio modo ad actum proprium, qui consistit in debito usu talis materia, . . ., sic autem dicitur aliquis magnanimus ex his quae sunt magna absolute et simpliciter, sic ut dicitur aliquis fortis ex his quae sunt difficilia simpliciter et ideo consequens est quod magnanimitas consistat circa honores, SS. Q. 129. Art. 1 c; magnanimitas non est circa honorem quemcumque, sed circa magnum honorem, SS. Q. 129. Art. 4 ad 1; magnanimitas est circa honores, ut videlicet studeat facere ea quae sunt honore digna, non tamen sic ut pro magno aestimet humanum honorem, SS. Q. 129. Art. 1 ad 3; magnanimitas proprie est circa spem alicuius ardui, SS. Q. 129. Art. 6 c; magnanimitas ad duo respicit, ad honorem quidem sicut ad materiam et ad aliquid magnum operandum sicut ad finem, SS. Q. 129. Art. 6 c; magnanimitas est ornamentum virtutum omnium, 2 Sent. 42. 2. 4 c. Cf. PS. Q. 60. Art. 5 c; PS. Q. 64. Art. 1 ob. 2; SS. Q. 136. Art. 5 c; C. G. 1. 92; C. G. 3. 139-140; 2 Anal. 16 b; 2 Eth. 9 a. 4; Eth. 8 a-p; et passim.

magnanimiter, *adv.*, see *magnanimus.*

magnanimus, a, um, *adj., great-souled, magnanimous, high-minded, high-spirited, generous,* the opposite of *pusillanimus.* Magnanimus est quidem magnitudine extremus, eo autem, quod ut oportet, medius, St. Thomas' translation of Aristotle: ἔστι δὴ ὁ μεγαλόψυχος τῷ μὲν μεγέθει ἄκρος τῷ δὲ ὡς δεῖ μέσος Eth. Nic. IV. 7. 1123. b. 13 f., PS. Q. 64. Art. 1 ad 2; magnanimus dicitur esse piger et otiosus (cf. Aristotle: Eth. Nic. IV. 8, 1124. b. 24), non quia de nullo sit sollicitus, sed quia non est superflue sollicitus de multis sed confidit in his, de quibus confidendum est, et circa illa non superflue sollicitatur, SS. Q. 47. Art. 9 ad 3; ex hoc principaliter dicitur magnanimus, quia habet animum ad aliquem magnum actum, SS. Q. 129. Art. 1 c; magnanimus ergo intendit magnos honores, sicut quibus est dignus, vel etiam sicut minora his, quibus est dignus, quia scilicet virtus non potest sufficienter honorari ab homine, cui debetur honor a Deo, SS. Q. 129. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 129. Art. 3 (passim); C. G. 3. 132, 133, and 134; 2 Anal. 16 b; 4 Eth. 8 a-10 i; et passim. — **magnanimiter**, *adv., magnanimously, high-mindedly, courageously.* Discamus exemplo Christi nostras iniurias magnanimiter sustinere, Dei autem iniurias nec usque ad auditum sufferre, SS. Q. 108. Art. 1 ob. 4, in quot. Cf. PT. Q. 41. Art. 4 ad 6.

magnas, ātis, *m., a great man, important person, magnate.* Inquantum a magnatibus fuit tumulatus, scilicet a Ioseph ab Arimathaea, qui erat nobilis decurio, PT. Q. 51. Art. 2 ob. 1.

magnes, ētis, *m., a magnet.* Ut magneti competit ferri deorsum ex natura sui generis, et attrahere ferrum, ex natura suae speciei, PTS. Q. 65. Art. 1 c.

magnificātio, ōnis, *f.*, (1) *glorification,* (2) *boasting.* — (1), est autem executio praedestinationis vocatio et magnificatio, PP. Q. 23. Art. 2 c; magnificatio est iustificationis complementum, sive referatur ad perfectionem gloriae, sive ad perfectionem gratiae, 4 Sent. 17. 1. 1. 2 c. — (2), directius opponitur subiectioni ad Deum, quam facit timor filialis, indebita magnificatio hominis vel in seipso vel in aliis rebus quam delectatio extranea, SS. Q. 19. Art. 12 ad 2.

magnificentia, ae, *f., grandeur, the virtue of expending money proportionately to the importance of the need, love of splendour,* i.e., the virtue of accomplishing something grand with money for a high purpose, the opposite of *parvificentia.* Quaedam virtutes morales tendunt in aliquod maximum, sicut magnanimitas est circa maximos honores et magnificentia circa maximos sumptus, PS. Q. 64. Art. 1 ob. 2; cf. PS. Q. 21. Art. 1 ad 1; PS. Q. 60. Art. 5 c; SS. Q. 117. Art. 3 ad 1; SS. Q. 128. Art. 1 ad 6; operari aliquid magnum, ex quo sumitur nomen magnificentiae, proprie pertinet ad rationem virtutis. unde magnificentia nominat virtutem, SS. Q. 134. Art. 1 c; cf. SS. Q. 134. Art. 2 c; ad magnificentiam, . . ., pertinet intendere ad aliquod magnum opus faciendum. ad hoc autem quod aliquod magnum opus convenienter fiat, requiruntur proportionati sumptus, SS. Q. 134. Art. 3 c; in talibus sumptibus est magnificentia, . . ., scilicet in rebus divinis et communibus, huiusmodi enim inter alia humana sunt maxima et honorabilissima, 4 Eth. 7 c. Cf. SS. Q. 134. Art. 4 (passim); SS. Q. 135. Art. 2 (ter); 4 Eth. f-i and 6 a-i; C. G. 1. 93; C. G. 3. 39; C. G. 3. 140; et passim. — On the difference between *magnificentia* and *liberalitas* we read: prima (differentia) est, quod liberalitas se extendit ad omnes operationes, quae sunt circa pecunias, scilicet ad expensas, acceptiones et dationes, sed magnificentia est solum circa sumptas, id est, expensas. secunda differentia est quod etiam in sumptibus sive in expensis magnificentia excedit liberalitatem magnitudine expensarum; magnificentia enim est solum circa magnas expensas, sicut ipsum nomen demonstrat, sed liberalitas potest esse etiam circa moderatas val immoderatas, 4 Eth. 6 b. Cf. 4 Eth. 3 b; 4 Eth. 6 c and d; SS. Q. 128. Art. 1 ad 1.

magnifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to make much of, to value greatly, to esteem highly, set a high value on,* (2) *transf.*, (a) *to magnify, praise highly,* (b) *to honor, exalt,* (c) *to enlarge, magnify.* — (1), dicit enim Cassianus, quod acedia provenit ex hoc quod aliquis ingemiscit se fructum spiritualem non habere; et absentia longeque posita magnificat monasteria, SS. Q. 35. Art. 1 ob. 3. Cf. PP. Q. 19. Art. 12; SS. Q. 19. Art. 12 (ter). — (2) (a), ut patet in Cantico quod fecit: magnificat anima mea Dominum, etc., PT. Q. 27. Art. 5 ad 3, in quot. — (2) (b), quia omne bonum quo aliquis magnificatur, est Dei beneficium, PS. Q. 73. Art. 10 c; quae consistit in hoc quod homo ad caelestia et spiritualia tendat, a quibus homo impeditur, dum in terrenis magnificari studet, SS. Q. 161. Art. 5 ad 4. — (2) (c), animus hominis dicitur per delectationem magnificari seu dilitari, PS. Q. 33. Art. 1 c; ex multitudine caloris et spirituum in interioribus magnificatur cor ad audacter aliquid aggrediendum, PS. Q. 44. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 96. Art. 4, in quot.

magnificus, a, um, *adj., fond of grandeur* or *display, high-minded, great in soul,* the opposite of *parvificus.* Magnificus non principaliter intendit sumptus facere in his quae pertinent ad personam propriam, non quia bonum suum non quaerat, sed quia non est magnum. si quid tamen in his, quae ad ipsum pertinent magnitudi-

nem habeat, hoc etiam magnifice magnificus prosequitur, sicut ea, quae semel fiunt, ut nuptiae vel aliquid aliud huiusmodi, vel etiam ea, quae permanentia sunt, sicut ad magnificum pertinet praeparare convenientem habitationem, SS. Q. 134. Art. 1 ad 3; sicut pauper potest in praeparatione animi habere propositum magnificos sumptus faciendi, si sibi competeret, (ad 2), . . ., non enim si quis magnificus consumpserit divitias suas, per poenitentiam peccati restituuntur ei divitiae, SS. Q. 152. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 64. Art. 1 ad 2; SS. Q. 134. Art. 3 (passim); SS. Q. 135. Art. 1 (passim); C. G. 3. 134 and 135; 4 Eth. 7 a-m; et passim. — On the difference between *magnificus* and *liberalis*, see *magnificentia*. — **magnificē**, *adv.*, *grandly, sumptuously, gloriously*. Oportet enim in his quae magnifice aliquis facit, constantem animum habere, SS. Q. 128. Art. 1 ad 5; etsi in se sit parvum, tamen potest magnifice fieri secundum proportionem illius generis, SS. Q. 134. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 106. Art. 5, in quot.; SS. Q. 134. Art. 1; PT. Q. 29. Art. 2.

magnipendo, see *pendo*.

magnitūdo, inis, *f.*, (1) *extent, magnitude*, size of continuous quantity, in the proper and narrow sense of the word, same as *magnitudo corporalis* under 2, (2) *greatness, magnitude*, in the general and wider sense of the word, (3) *greatness, magnitude* in the improper or figurative sense of the word, same as *magnitudo spiritualis* under 2, synonym of *quantitas*, (4) *greatness, magnitude*, in the metonymical sense of the word, i.e., *the great, something great*. — (1), in divinis autem personis non invenitur neque quantitas continua intrinseca, quae dicitur magnitudo, PP. Q. 42. Art. 1 ob. 1; magnitudo est quantitas positionem habens, 4 Phys. 17 c; figura et magnitudo inferiorum corporum sunt accidentia sensibilia, ita etiam et in caelestibus corporibus, 2 Cael. 14 f; magnitudo omnis est de genere continuorum, 6 Phys. 3 c; magnitudo non est actu infinita, 3 Phys. 10 b; cf. 1 Phys. 9 f; 8 Phys. 23 c; 2 Anim. 8 e; Pot. 4. 1 ad 5; omnium natura constantium, . . ., est terminus magnitudinis, nec tantum in augmento, sed etiam in diminutione, 2 Sent. 14. 1. 1 ad 4; sunt tres species magnitudinis, 5 Met. 15 b; neque aliqua magnitudo componitur ex indivisibilibus, 6 Phys. 11 a; cf. 5 Met. 1 a-3 m; magnitudo autem, quod est divisibile in partes continuas, 5 Met. 15 b; cf. 1 Phys. 6 f; 3 Phys. 10 a; 6 Phys. 3 c; non est minima magnitudo, 1 Phys. 9 l; cf. 4 Phys. 19 a; licet applicando magnitudinem ad determinatam naturam sit aliqua minima magnitudo, quia quaelibet natura requirit determinatam magnitudinem et parvitatem, 6 Phys. 3 i. Cf. PP. Q. 50. Art. 3 (bis); PP. Q. 112. Art. 4; PS. Q. 66. Art. 1; SS. Q. 24. Art. 5; 1 Phys. 9 f; et passim. On **esse magnitudini**, see *esse*; on **finis magnitudinis**, see *finis* under 1; on **infinitum magnitudinis, in magnitudine et secundum magnitudinem**, see *infinitus*; on **posterius in magnitudine**, see *posterior* under 2; on **potentia in magnitudine**, see *potentia* under 2; on **principium magnitudinis**, see *principium*; on **transmutatio circa magnitudinem**, see *transmutatio* under 1. — Kinds of *magnitudo* in this sense are: (a), **magnitudo circularis** and **magnitudo recta**, *the circular* and *the straight magnitude*. Cf. 7 Phys. 8 c; 8 Phys. 16 c and d; 8 Phys. 21 c; 8 Phys. 23 g; 1 Cael. 3 d and 5 a. — (b), **magnitudo completa seu perfecta** and **magnitudo imperfecta**, i.e., *the completed* or *perfected magnitude*, by which is meant chiefly the tridimensional object (quasi habens omnem modum continuitatis, 1 Cael. 2 f), and also the body fully developed in its own species (5 Phys. 4 c; 6 Phys. 13 a), and *the uncompleted* or *unperfected magnitude*, by which is meant the line (continua secundum unum modum, 1 Cael. 2 f) or the surface (continua duobus modis, 1 Cael. 2 f), and the still uncompleted body in its own species (5 Phys. 4 c; 6 Phys. 13 a). — (c), **magnitudo determinata seu finita** and **magnitudo infinita**, *the limited* or *finite* and *the unlimited* or *infinite magnitude*. Cf. C. G. 1. 20; 3 Phys. 10 g and h; 6 Phys. 3 i; 8 Phys. 16 c and 21 c; 1 Cael. 12 l. — (d), **magnitudo finita**, see *magnitudo determinata*. Si ab aliqua magnitudine finita continue auferatur aliquid secundum eamdam quantitatem, totaliter tandem consumetur, PS. Q. 85. Art. 2 c. — (e), **magnitudo heterogenea** and **magnitudo homogenea**, *the heterogeneous* and *homogeneous magnitude* or *the magnitude consisting of dissimilar* and *similar parts*. Cf. 1 Cael. 12 l. — (f), **magnitudo homogenea**, see *magnitudo heterogenea*. — (g), **magnitudo imperfecta**, see *magnitudo completa*. — (h), **magnitudo infinita**, see *magnitudo determinata*. — (i), **magnitudo irregularis** and **magnitudo regularis**, *the irregular magnitude*, cuius non quaelibet pars sequitur ad aliam partem uniformiter, 5 Phys. 7 e, and *regular magnitude*, cuius quaelibet pars uniformiter sequitur ad aliam partem, 5 Phys. 7 d. — (j), **magnitudo mathematica** and **magnitudo naturalis**, *the mathematical* or *abstract* and *the natural* or *physical magnitude*. Corpus, quod est magnitudo completa, dupliciter sumitur; scilicet mathematice, secundum quod consideratur in eo sola quantitas; et naturaliter, secundum quod consideratur in eo materia et forma, PP. Q. 7. Art. 3 c. Cf. 3 Phys. 7 b; 1 Cael. 3 b and d; 1 Met. 16 h. — (k), **magnitudo naturalis**, see *magnitudo mathematica*. — (l), **magnitudo perfecta**, see *magnitudo completa*. — (m). **magnitudo recta**, see *magnitudo circularis*. — (n), **magnitudo regularis**, see *magnitudo irregularis*. — (o), **magnitudo simplex**, *the simple* or *uncompounded magnitude*. Cf. 1 Cael. 3 d and 5 a. Cf. also *magnitudo recta et circularis*. — (2), sicut nomen magnitudinis derivatur a quantitatibus corporalibus ad intellegibiles perfectiones formarum, ita etiam et nomen augmenti cuius terminus est magnum, PS. Q. 52. Art. 1 ad 1; ideo quidquid potest fieri secundum rationem rectam, non est vitiosum ex magnitudine quantitatis, sed magis virtuosum, SS. Q. 186. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 53. Art. 2; PP. Q. 67. Art. 2; PP. Q. 78. Art. 3 (passim); PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 114. Art. 4; et passim. — Kinds of *magnitudo* in this sense are: **magnitudo corporalis seu sensibilis** and **magnitudo spiritualis**, *the physical* or *sensible magnitude* and *the spiritual* or *intellectual magnitude*. Latitudo est quaedam dimensio magnitudinis corporalis; unde in affectionibus animae nonnisi secundum metaphoram dicitur, . . ., et hac autem apprehensione apprehendit se homo perfectionem quamdam adeptum, quae est spiritualis magnitudo, PS. Q. 33. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 42. Art. 1 ad 1; PS. Q. 52. Art. 2 ad 1; 3 Phys. 7 b; 3 Cael. 8 c; 3 Anim. 13 c; Mem. 6 b; et passim. — (3), necesse est dicere Filium esse aequalem Patri in magnitudine, PP. Q. 42. Art. 4 c; una magnitudo et una maiestas, C. G. 4. 6. Cf. PP. Q. 42. Art. 4 (passim); PS. Q. 40. Art. 5; PS. Q. 41. Art. 4; PS. Q. 42. Art. 5 (bis); SS. Q. 65. Art. 4; et passim. — Kinds of *magnitudo* in this sense are: (a), **magnitudo affectus**, *the magnitude* or *strength of affection* or *attachment*. Clamor ille non est vocis corporeae, quae fit propter distantiam loci; sed significat magnitudinem rei quae dicebatur, vel magnitudinem affectus, PP. Q. 107. Art. 4 ad 2. — (b), **magnitudo amoris seu caritatis**, *the magnitude* or *strength of love*. Secundum enim diversitatem bonorum est diversitas amorum in magnitudine et parvitate, quibus proportionantur opposita odia, PS. Q. 29. Art. 3 c. — (c), **magnitudo caritatis**, see *magnitudo amoris*. Promptitudo autem voluntatis causatur ex magnitudine caritatis, PP. Q. 95. Art. 4 ad 2. — (d), **magnitudo Dei**, *the magnitude* or *perfection of God*. Magnitudo enim Dei non est aliud quam perfectio naturae ipsius, PP. Q. 42. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 87. Art. 4; SS. Q. 89. Art. 3. — (e), **magnitudo delectationis**, *the magnitude of pleasure* or *delight*. Quae a statu innocentiae non excludunt magnitudinem delectationis, sed ardorem libidinis et inquietudinem animi, PP. Q. 98. Art. 2 ad 3. — (f), **magnitudo habitus**, see *habitus* under 4. — (g), **magnitudo intensiva**, *the magnitude of strain* and *exertion*. Ratio illa procedit de intensiva magnitudine peccati, PT. Q. 1. Art. 4 ad 1. — (h), **magnitudo passionis**, *the magnitude* or *strength of emotion*. Magnitudo passionis non solum dependet ex virtute agentis, sed etiam ex passibilitate patientis, PS. Q. 22. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 96.

Art. 6. — (i), **magnitudo peccati,** *the magnitude* or *weight of sin.* Passio autem consequens non diminuit peccatum sed magis auget, vel potius est signum magnitudinis eius, inquantum scilicet demonstrat intensionem voluntatis ad actum peccati, PS. Q. 77. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 20. Art. 1; SS. Q. 148. Art. 3; PT. Q. 1. Art. 4 ad 1. — (j), **magnitudo perfectionis,** *the magnitude of perfection.* Cf. Virt. 1. 11 ad 10. — (k), **magnitudo personae,** *the magnitude* or *grandeur of a person.* Tertio propter specialem repugnantiam actus peccati ad magnitudinem personae; sicut si princeps iustitiam violet, qui ponitur iustitiae custos; et si sacerdos fornicetur, qui castitatem vovit, PS. Q. 73. Art. 10 c. — (l), **magnitudo virtutis,** *the magnitude* or *greatness of power.* Ratio virtutis magis consistit in bono quam in difficili, unde magis est mensuranda magnitudo virtutis secundum rationem boni quam secundum rationem difficilis, SS. Q. 123. Art. 12 ad 2. Cf. PP. Q. 66. Art. 1; PS. Q. 66. Art. 5; PS. Q. 66. Art. 6; SS. Q. 184. Art. 8 (bis); C. G. 1. 43; et passim. — (4), ut non ponamus duas magnitudines, id est, duo corpora esse simul, 1 Gener. 15 a.

magnoperē, *adv., earnestly,* used in the S.T. only in quot. Non solum episcopi, presbyteri, et diaconi debent magnopere providere ut cunctum populum cui praesident, sermone et conversatione praecedant, PTS. Q. 36. Art. 1 a, in quot. — **maximoperē,** *most particularly, especially.* Beatus Benedictus, . . ., apostolis documentis et omnium sanctorum Patrum institutis, non solum monachis, sed etiam canonicis omnibus maximopere imperatur, SS. Q. 187. Art. 2 ob. 1, in quot.

magnus, a, um, *adj., great, large,* the opposite of *parvus.* Sicut dicitur magnus color propter suam intensionem et perfectionem, PP. Q. 42. Art. 1 ad 1; opus aliquod potest dici magnum dupliciter: uno modo ex parte modi agendi; et sic maximum opus est opus creationis, in quo ex nihilo fit aliquid; alio modo potest dici opus magnum propter magnitudinem eius quod fit, et secundum hoc maius opus est iustificatio impii, quae terminatur ad bonum aeternum divinae participationis, quam creatio caeli et terrae, quae terminatur ad bonum naturae mutabilis, . . ., sed sciendum est quod aliquod magnum dicitur dupliciter: uno modo secundum quantitatem absolutam; et hoc modo donum gloriae est maius quam donum gratiae iustificantis impium; et secundum hoc glorificatio iustorum est maius opus quam iustificatio impii. alio modo dicitur aliquid magnum quantitate proportionis, sicut dicitur mons parvus et milium magnum; et hoc modo donum gratiae impium iustificantis est maius quam donum gloriae beatificantis iustum; quia plus excedit donum gratiae dignitatem impii, qui erat dignus poena, quam donum gloriae dignitatem iusti, qui ex hoc ipso quod est iustificatus, est dignus gloria, PS. Q. 113. Art. 9 c; unde et Plato posuit primas differentias materiae "magnum" et "parvum", PT. Q. 77. Art. 2 c; ponebat magnum et parvum principia, 1 Phys. 8 a. Cf. PP. Q. 13. Art. 7; PT. Q. 77. Art. 8; 1 Phys. 11 l; 3 Phys, 6 e; 5 Phys. 14 k; 7 Phys. 8 q; 8 Phys. 15 f; 1 Sent. 19. 3. 1 ad 2; et passim. — Kinds of *magnus* with respect to *magnum* are: (a), **magnus absolute seu secundum quantitatem absolutam** and **magnus ad aliquid seu quantitate proportionis seu secundum relationem,** *the simply great* or *great according to simple greatness,* (sicut homo dicitur magnus absolute, qui attingit ad perfectam hominis quantitatem, 3 Cael. 3 f), and *the proportionately* or *the relatively great,* (sicut dicitur mons parvus et milium magnum, PS. Q. 113. Art. 9 c). Cf. 1 Sent. 19. 3. 1 ad 2. — (b), **magnus ad aliquid,** see *magnus absolute.* — (c), **magnum applicatum alicui rei** and **magnum communiter acceptum,** *great as applied to some one thing* or *as expressed of it* and *great in the general* or *usual sense of the word.* Cf. 3 Cael. 3 f. — (d), **magnum communiter acceptum,** see *magnum applicatum alicui rei.* — (e), **magnum continuum,** *the continuously great.* Cf. 1 Meteor. 15 d. — (f), **magnum quantitate proportionis,** see *magnum absolute.* — (g), **magnum secundum quantitatem absolutam,** see *magnum absolute.* — (h), **magnum secundum relationem,** see *magnum absolute.* On **ex multis parvis non possunt fieri magna continua,** see *continuus* under 2. — **maior,** us, *comp. adj.,* (1) *greater* in the general sense of the word, (2) *greater* according to extent, (3) *greater* according to space of time, i.e., older, (4) *greater* according to intellectual extent, more general or universal, hence the *major premise* of a syllogism, (5) *greater* according to perfection, higher in rank, *more important.* — (1), unde secundum hoc delectationes quae sunt secundum tactum, sunt maiores, quasi fini propinquiores, PS. Q. 31. Art. 6 c; peccata spiritualia sunt maioris culpae quam peccata carnalia, PS. Q. 73. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 15. Art. 3 (bis); PS. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 73. Art. 8 (ter); SS. Q. 33. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 5; et passim. — Kinds of *maior* in this sense are: **maior extensive** and **maior intensive,** *greater in expansion* and *greater in exertion* or *effort.* Dicitur autem aliquid maius dupliciter. uno modo intensive: sicut est maior albedo quae est intensior; et per hunc modum maius est peccatum actuale quam originale, quia plus habet de ratione voluntarii, . . ., alio modo dicitur aliquid extensive; sicut dicitur maior albedo quae est in maiore superficie; et hoc modo peccatum originale, per quod totum genus humanum inficitur, est maius quolibet peccato actuali, PT. Q. 1. Art. 4 c. — (2), in quantitate autem, cum fuerit excellens, dicitur maius, 7 Phys. 8 q; omne totum est maius sua parte, C. G. 1. 10; non quolibet magno est aliquod maius, respectu cuius possit dici minus, 1 Sent. 19. 3. 1 ad 2; omne magnum absolute dicitur magnum ad aliquid, quod est esse maius, non autem omne maius est magnum absolute, 3 Cael. 3 f. Cf. PP. Q. 45. Art. 2; PS. Q. 51. Art. 1; PS. Q. 66. Art. 5; PS. Q. 107. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 4; et passim. On **mundus maior,** see *mundus* under 1; on **terminus in maiore,** see *terminus* under 1. — (3), ad reverentiam exhibendam maioribus, PS. Q. 100. Art. 11 c; Ecclesia non indulget dilationi, sed prohibet negligentiam in maiori dilatione, PTS. Q. 6. Art. 5 c; eos qui maioris aetatis fuerunt, PTS. Q. 81. Art. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 2. Art. 6 c; SS. Q. 16. Art. 2 ad 2; SS. Q. 149. Art. 4 ob. 1; PT. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 57. Art. 1; et passim. — (4), responderi potest per interemptionem maioris (sc. propositionis), C. G. 1. 69. On **extremitas maior,** see *extremitas* under 2; on **propositio maior seu maxima,** see *propositio* under 2; on **terminus maior,** see *terminus* under 4. — One kind of *maior* in this sense is: **maior de necessitate,** *the true major premise, that is, true of necessity.* Cf. C. G. 3. 86; 1 Sent. 38. 1. 5 ob. 5. — (5), apostolus inducit illud ad probandum quod Christus sit maior angelis per quos data est lex, PP. Q. 112. Art. 2 ad 1; vita activa pertinet ad maiores, scilicet ad praelatos, SS. Q. 182. Art. 1 ob. 1; quo maius cogitari non potest, C. G. 1. 10; facit potentia maior tempore minori, C. G. 1. 20. Cf. PS. Q. 73. Art. 10; PS. Q. 89. Art. 4; PT. Q. 43. Art. 4; PT. Q. 65. Art. 3 (bis); PT. Q. 67. Art. 1; et passim. On **abstractio maior,** see *abstractio* under 3; on **locus a maiore,** see *locus* under 4; on **ordo maior,** see *ordo* under 4; on **persona maior,** see *persona*; on **religio maior,** see *religio* under 2; on **status maior,** see *status* under 4. — *Sup.,* **maximus,** a, um, *greatest, grandest, most important.* Ideo maxima est delectatio quae fit per sensum qui requirit praesentiam rei sensibilis, PS. Q. 32. Art. 3 c; doctrina autem sacra maximis rebus intendit, SS. Q. 168. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 148. Art. 3 (passim); SS. Q. 150. Art. 3 (ter); SS. Q. 152. Art. 5 (passim); SS. Q. 162. Art. 6 (passim); et passim. — *Comp.,* **magis,** *adv., in a higher degree, more completely, more.* Quae quidem quantitas designatur secundum quod dicitur aliquid magis vel minus calidum, inquantum est perfectius vel minus perfectum in caliditate, PP. Q. 42. Art. 1 ad 1; dare magis indigenti melius est, caeteris paribus, SS. Q. 32. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 20. Art. 3 (passim); SS. Q. 4. Art. 1 (bis); SS. Q. 8. Art. 1 (ter); SS. Q. 19. Art. 10 (passim); SS. Q. 23. Art. 3 (passim); et passim. — *Sup.,* **maximē,** *in the highest degree, most of all, most particularly, especially, exceedingly, very.* Persona enim divina significat aliquid maxime perfectum, PT. Q. 3. Art. 1

ob. 1; sicut ignis, qui est causa caloris in omnibus calidis, est maxime calidus, PT. Q. 7. Art. 9 c. Cf. SS. Q. 142. Art. 4 (passim); SS. Q. 162. Art. 4; SS. Q. 166. Art. 1; SS. Q. 182. Art. 2; SS. Q. 186. Art. 5 (passim); et passim.

magus, i, *m.*, *a magician.* Magi Pharaonis defecerunt in tertio signo, id est, in notitia tertiae personae, scilicet Spiritus sancti, PP. Q. 32. Art. 1 c; vera autem dicuntur, quia ipsae res verae erunt, sicut magi Pharaonis fecerunt veras ranas et veros serpentes, SS. Q. 178. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 110. Art. 4 (passim); PP. Q. 114. Art. 4 (bis); SS. Q. 178. Art. 1; SS. Q. 178. Art. 2 (bis); PT. Q. 80. Art. 6, in quot.

Magus, i, *m.*, *Magus*, Simon. He was a native of Gitton, in Samaria. By his skill in magic he attained great influence among his countrymen and gained many followers. When St. Peter and St. John came to Samaria, Simon, seeing the miraculous gifts bestowed by these Apostles, offered money to them to obtain the power of conferring the Holy Spirit, whence the sin of Simony is named. He became founder of a sect named after him "Simonians". Dicitur, narrante Niceta ad Petrum, quod Simon Magus per magicas artes pueri a se interfecti animam retinebat, PP. Q. 117. Art. 4 ob. 2; unde et Petrus dixit Simoni Mago, PT. Q. 84. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 100. Art. 1 (passim).

Mahumetus, i, *m.*, *Mahomet* or *Mohammed.* He was born in the holy city of Mecca in the year 570, and in his early youth was subject to fits. Having passed a long and mysterious retreat in a cave near Mecca he began to preach religion, declaring that he had received from God through the angel Gabriel, the commission to re-establish the religion of Abraham, Islam, i.e., submission to God. Mohammed died in 632. Si quis etiam se circumcideret, vel sepulcrum Mahumeti adoraret, apostata reputaretur, SS. Q. 12. Art. 1 ob. 2.

māiestas, ātis, *f.*, *greatness, grandeur, dignity, majesty.* Sub maiestate divina intelligitur omnis Dei excellentia, SS. Q. 81. Art. 1 ad 2; sicut in crimine laesae maiestatis filius amittit hereditatem pro peccato parentis, SS. Q. 108. Art. 4 ad 2; maiestas autem Dei est infinita, PTS. Q. 99. Art. 1 a; tertia vero convenientia, quam imperatores habent cum regibus, et differunt a consulibus sive rectoribus politicis, est institutio legum et arbitraria potestas, quam habent super subditos in dictis casibus, propter quod et eorum dominium maiestas appellatur, imperialis videlicet et regalis, Regim. 3. 20; esset etiam una magnitudo et una maiestas, C. G. 4. 6. Cf. PS. Q. 81. Art. 2; PS. Q. 87. Art. 8; PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 1. Art. 8 (ter); PT. Q. 30. Art. 3; et passim.

māiōritas, ātis, *f.*, *majority*, the state or fact of being greater; *superiority, pre-eminence, excellence.* Quia omne bonum quo aliquis magnificatur, est Dei beneficium, cui homo fit ingratus peccando; et quantum ad hoc quaelibet maioritas, (c), . . ., quia ipsorum maioritas facit ad gravitatem peccati, PS. Q. 73. Art. 10 ad 2; in quo Christus habitat per gratiam, et haec requirit maioritatem bonitatis ad minus, inquantum huiusmodi, . . ., et quantum ad hanc requiritur maioritas ordinis, et non virtutis, PTS. Q. 19. Art. 4 ad 2; in quo Christus habitat per gratiam, et haec requirit maioritatem bonitatis ad minus, inquantum huiusmodi, . . ., et quantum ad hanc requiritur maioritas ordinis, et non virtutis, PTS. Q. 19. Art. 4 ad 2.

Malachias, ae, *m.*, *Malachias*, the last of the twelve minor Prophets, of the tribe of Zabulon, born at Sophia. He was a contemporary of Nehemias, and prophesied, it is believed, from 412 to 408 B.C. We have from him three chapters, wherein he reproaches the Jews on account of their corruption; he also announces the Messias. Sed contra est quod dicitur Malach., III, 6, PP. Q. 9. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 19. Art. 1; SS. Q. 97. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 2; PT. Q. 22. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 3; et passim.

malē, *adv.*, see *malus* at end.

maledico, ere, xi, ctum, 3, *v. n.* and *a.*, (1) *to speak ill of, to slander*, used *absol.*, (2) *to curse*, used with *acc.*, *dat.*, and *absol.* — (1), Augustinus inter peccata minuta ponit, quando cum omni facilitate vel temeritate maledicimus, quod pertinet ad detractionem, SS. Q. 73. Art. 2 ob. 3; sed ad maledicentem, prout nunc loquimur, pertinet dicere malum poenae, SS. Q. 76. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 76. Art. 1. — (2), videtur quod non liceat maledicere aliquem, . . ., ergo non licet aliquem maledicere, (ob. 1), . . ., ille qui aliquem maledicit, . . ., ergo nulli licet maledicere, (ob. 3), . . ., sed non licet alicui maledicere diabolum, . . ., ergo multo minus licet maledicere hominem, (ob. 4), . . ., Eliseus etiam pueris sibi illudentibus maledixit, (a), . . ., maledicere idem est quod malum dicere, . . ., sic maledicere utroque modo erit illicitum, SS. Q. 76. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 4; SS. Q. 26. Art. 6; SS. Q. 76. Art. 2 (passim); SS. Q. 76. Art. 3 (passim); PS. Q. 21. Art. 2 (bis); et passim. — **maledicens**, entis, *P. a.*, *cursing.* Puta quod aliquis maledicenti benedicat, et alia huiusmodi impleat, SS. Q. 186. Art. 2 c. — **maledictus**, a, um, *P. a.*, *cursed.* Maledictus qui dicit Deum aliquid impossibile praecepisse, SS. Q. 33. Art. 2 ob. 1, in quot. Cf. SS. Q. 44. Art. 6, in quot.; SS. Q. 76. Art. 1 (bis); SS. Q. 76. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 101. Art. 3, in quot. — **maledictum**, i, *n.*, *a curse, oath, imprecation.* Sicut etiam miraculose mulieris adulterae computrescebat femur bibitis aquis in quibus sacerdos maledicta congresserat, PS. Q. 103. Art. 2 ad 3; hic vero se servasse, scilicet praedictum ordinem dicit constringens se maledicto, SS. Q. 189. Art. 1 ad 4, in quot.; dicitur autem pro nobis factus maledictum, inquantum pro nobis passus est in ligno, PT. Q. 48. Art. 4 a. Cf. PT. Q. 46. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 11.

maledictio, ōnis, *f.*, (1) *evil speaking*, (2) *esp.*, *a curse, malediction.* — (1), praetermisso ergo primo modo maledictionis, qui est per simplicem enuntiationem mali, SS. Q. 76. Art. 1 c. — (2), inquantum Cham maledictionem servitutis in sua posteritate accepit, SS. Q. 150. Art. 3 ad 3; quia excommunicatio maledictio quaedam est, (ob. 1), . . ., ergo nec Ecclesia militans debet alicui iudicium maledictionis, (ob. 2), . . ., maledictio potest esse dupliciter, . . ., et sic maledictio omnibus modis est prohibita, . . ., et sic maledictio quandoque est licita et salutifera, PTS. Q. 21. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 69. Art. 2 (ter); SS. Q. 65. Art. 1; SS. Q. 76. Art. 1 (passim); SS. Q. 76. Art. 2 (bis); SS. Q. 76. Art. 3 (passim); et passim.

maledicus, a, um, *adj.*, *slanderous, of evil tongue.* Unde quandoque maledici detractores dicuntur, SS. Q. 76. Art. 1 c; gravius ergo peccat maledicus quam detractor, SS. Q. 76. Art. 4 ob. 3.

malefacio, ere, fēci, factum, 3, *v. n.*, *to do evil, harm, mischief* to anyone, *to injure.* Sed quaedam quae pertinent ad malefacere, sunt naturaliter homini delectabilia, (ob. 3), . . ., sed malefacere alteri non est delectabile, PS. Q. 32. Art. 6 ad 3; ut saltem sic malefacere desistentes, et aliis quietam vitam redderent, PS. Q. 95. Art. 1 c; hoc enim non esset benefacere, sed potius malefacere, SS. Q. 31. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 100. Art. 3; SS. Q. 49. Art. 2, in quot.; SS. Q. 76. Art. 3 (bis).

malefactor, ōris, *m.*, *an evil-doer, malefactor.* Deinde, potestates per quas arcentur mali spiritus, sicut per potestates terrenas arcentur malefactores, PP. Q. 108. Art. 6 c; unde si falsarii pecuniae vel alii malefactores statim per saeculares principes iuste morti traduntur, SS. Q. 11. Art. 3 c; sicut quod malefactores puniantur, habet lex naturalis, SS. Q. 85. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 40. Art. 1; SS. Q. 64. Art. 4 (passim); SS. Q. 64. Art. 5 (passim); SS. Q. 67. Art. 4; et passim.

maleficiātus, a, um, *P. a.*, *maleficiate, rendered impotent by spells.* Si tamen aliquis minor, frigidus, vel maleficiatus, habens impedimentum perpetuum, SS. Q. 55. Art. 4 ad 3; sed contra est quod dicitur de frigidis et maleficiatis, PTS. Q. 58. Art. 1 a.

maleficium, i, *n.*, (1) *an evil deed, misdeed, wickedness, offence, crime,* the opposite of *beneficium,* (2) *enchantment, witchery, sorcery.* — (1), cui expedit ut maleficia puniantur, ad hoc quod peccata vitentur, SS. Q. 67. Art. 4 ad 3; quod beneficium quasi maleficium reputat, SS. Q. 107. Art. 2 c; passio Christi ex parte occidentium ipsum fuit maleficium, PT. Q. 48. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 80. Art. 6 ob. 3; PTS. Q. 42. Art. 2 ad 1. — (2), omnia alia animalia offerebant idololatriae diis suis, vel eis ad maleficia utebantur, PS. Q. 102. Art. 3 ad 2; maleficium nihil aliud erat in mundo, nisi in aestimatione hominum, qui effectus naturales, quorum causae sunt occultae, maleficiis imputabant, 4 Sent. 34. 1. 3 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; PTS. Q. 58. Art. 1 (bis); PTS. Q. 58. Art. 2 (passim); C. G. 3. 106; Quodl. 11. 9. 10 c; et passim.

maleficus, i, *m.*, (1) *an evil-doer,* (2) *a sorcerer, wizard.* — (1), qui sine aliqua publica administratione maleficum occiderit, velut homicida iudicabitur, SS. Q. 64. Art. 3 a, in quot. — (2), aliqui etiam malefici utebantur matre avis incubante, (ad 8), . . ., malefici, et sacerdotes idolorum utebantur in suis ritibus ossibus vel carnibus hominum mortuorum, PP. Q. 102. Art. 6 ad 10; quidam tamen dicunt quod isti magi non fuerunt malefici, sed sapientes astrologi, PT. Q. 36. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 58. Art. 2 (ter).

malevolentia, ae, *f.*, *ill-will, evil disposition* towards anyone, *dislike, hatred, envy, malevolence.* Sed hoc magis pertinet ad malevolentiam contra Deum quam ad infidelitatem, SS. Q. 13. Art. 1 ob. 1; quia frequenter tales accusationes ex malevolentia procedunt, PTS. Q. 55. Art. 9 ad 3; unde quando ipsi tacent, suspicio habetur contra extraneum, quod ex malevolentia procedat, PTS. Q. 55. Art. 10 ad 2.

malevolus, a, um, *adj.*, *malicious.* Quicumque me culpare voluerit, se imperitum vel malevolum, vel etiam non catholicum, non me haereticum comprobabit, SS. Q. 11. Art. 2 ad 3, in quot. — **malevolus**, i, *m.*, *an ill-disposed person, an enemy.* Vel etiam cognoscit sacerdos calici venenum esse immissum ab aliquo malevolo causa occidendi ipsum, PT. Q. 83. Art. 6 ob. 3.

malignitas, ātis, *f.*, *spite, malevolence, malice.* Possibile est etiam, quod ex Dei permissione, vel etiam ex aliquo facto occulto cooperetur ad hoc malignitas daemonum, PP. Q. 117. Art. 3 ad 2; summae malignitatis est non vocare beneficium, nisi quod dantem aliquo incommodo afficit, SS. Q. 106. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 110. Art. 2, in quot.

malignor, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to do* or *contrive maliciously, to malign.* Contingit quod aliqui vel in iudicio, vel in disputatione contendunt, non aliquo animo malignandi, sed potius intendentes bonum, SS. Q. 38. Art. 1 ob. 3; in prophetis meis nolite malignari, quod specialiter dicitur propter Abraham et Isaac, SS. Q. 174. Art. 6 c.

malignus, a, um, *adj.*, *wicked, malignant,* Qui veritatem contemnit, aut circa fratres malignus est, quibus veritas revelatur, aut circa Deum ingratus, cuius inspiratione Ecclesia instruitur, SS. Q. 14. Art. 2 a, in quot.; quandoquidem sic Deo coniungi potuit humana natura, ut fieret una persona, superbi illi maligni spiritus non ideo se audeant homini praeponere, quia non habent carnem, PT. Q. 1. Art. 2 c, in quot.; unde et in II, canonica Ioannis II, dicitur quod qui dixerit ei, Ave, scilicet haeretico, communicat operibus illius malignis, PT. Q. 82. Art. 9 c, in quot. Cf. PS. Q. 77. Art. 5, in quot.; PS. Q. 80. Art. 1 ob. 1, in quot.; SS. Q. 129. Art. 3, in quot.; PT. Q. 4. Art. 1, in quot.

malitia, ae, *f.*, (1) *badness, baseness, malice,* in the general sense of the word, the opposite of *bonitas,* (2) *badness, baseness, malice,* in the physical sense of the word, (3) *badness, baseness, malice,* in the moral sense of the word, the disposition to moral evil in the will, opposed to the goodness of virtue, (4) *abhorrence of spiritual goods.* — (1), quandoque (actus) non habet bonitatem vel malitiam secundum se, sed per ordinem ad aliam conditionem actus, PS. Q. 18. Art. 11 ad 2; malitia ex qua aliquis dicitur peccare, potest intellegi malitia habitualis, secundum quod habitus malus a Philosopho, lib. V. Ethic. cap. 1, a princ., nominatur "malitia", sicut habitus bonus nominatur virtus, PS. Q. 78. Art. 1 ad 3; ubi scire oportet quod facere aliquid et velle illud se consequuntur in bonitate et malitia, SS. Q. 76. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 19. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 1; PT. Q. 3. Art. 8; PTS. Q. 3. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 8 a; et passim. — Kinds of *malitia* in this sense are: **malitia moralis** and **malitia naturalis**, *the moral* or *ethical* and *the physical* or *natural badness.* Aliqua animalia irrationalia habent quasdam naturales malitias, (ob. 3), . . ., malitia aliquorum hominum potest dici naturalis vel propter consuetudinem, PP. Q. 63. Art. 4 ad 2; bonitas vel malitia moralis principaliter in voluntate consistit, PS. Q. 34. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 8 ad 2; PS. Q. 20. Art. 6 c; PS. Q. 34. Art. 1 (bis); PS. Q. 71. Art. 1 c; C. G. 3. 107. — (2), omnis autem perfectio in rebus existens ad perfectionem et bonitatem naturae pertinet, defectus vero et privatio ad malitiam, 6 Met. 4 c. Cf. SS. Q. 106. Art. 3; PT. Q. 8. Art. 8; 7 Phys. 6 a. — (3), malitia non sumitur hic pro peccato sed pro quadam pronitate voluntatis ad malum, PS. Q. 85. Art. 3 ad 2; quando aliquis peccat in his, sine quibus recte servatis nunc remanet subiectio hominis ad Deum et foedus humanae societatis, tunc est peccatum ex genere, et talia peccata Philosophus malitias appellat, 2 Sent. 42. 1. 4 c. Cf. SS. Q. 14. Art. 1 (passim); C. G. 3. 5 and 146; 3 Eth. 11 d; 7 Eth. 1 a; et passim. On **peccare ex certa malitia**, see *peccare* under 2; on **peccatum malitiae seu ex certa malitia**, see *peccatum* under 2; on **perfectio in malitia**, see *perfectio* under 2; on **status malitiae**, see *status* under 3; on **vulnus malitiae**, see *vulnus.* — Kinds of *malitia* in this sense are: (a), **malitia acta** and **malitia contracta**, *malice committed* and *malice contracted* or *inherited* from someone else. Cf. Mal. 3. 14 ob. 8 and ad 8. — (b), **malitia actualis** and **malitia habitualis**, *the actual* and *the habitual malice,* or *that consisting of an action* and *that of a state.* Potest etiam intelligi, malitia actualis, sive ipsa mali electio malitia nominetur, et sic dicitur aliquis ex malitia peccare, inquantum ex mali electione peccat, sive etiam malitia dicitur aliqua praecedens culpa ex qua oritur subsequens culpa, sicut cum aliquis impugnat fraternam gratiam ex invidia, PS. Q. 78. Art. 1 ad 3. — (c), **malitia aegritudinalis** and **malitia bestialis**, *the baseness of sickness* and *the bestial baseness of man.* Cf. 7 Eth. 1 f and 5 m. — (d), **malitia bestialis**, see *malitia aegritudinalis.* — (e), **malitia civilis**, *the civil baseness* or *the baseness of a man with reference to his civic life.* Cf. 10 Met. 6 h. — (f), **malitia contracta**, see *malitia acta.* — (g), **malitia culpae** and **malitia poenae**, *the baseness consisting in guilt* and *that in punishment.* Malitia autem culpae ad bonitatem iustitiae nullus redit nisi per Dei misericordiam, PP. Q. 64. Art. 2 ob. 2. Cf. Mal. 1. 5 ob. 7 and 8. — (h), **malitia cum additione** and **malitia simpliciter**, *baseness with a so-called addition* and *simple baseness.* Malitia, quae est secundum modum humanum, simpliciter dicitur malitia, quae autem est non naturalis homini, dicitur cum additione malitia bestialis vel aegritudinalis, et non malitia simpliciter, 7 Eth. 5 m. — (i), **malitia habitualis**, see *malitia actualis.* Malitia ex qua aliquis dicitur peccare potest intellegi malitia habitualis, secundum quod habitus malus a Philosopho, . . ., nominatur "malitia", sicut habitus bonus nominatur virtus, PS. Q. 78. Art. 1 ad 3. — (j), **malitia implicita**, *the envolved* or *included baseness.* Cf. 4 Sent. 15. 1. 1. 1 c. — (k), **malitia particularis seu specialis seu quaedam** and **malitia tota**, *the partial* or *particular* or *a certain baseness* or *the complete baseness.* Cf. 5 Eth. 3 b, c, and d; 5 Eth. 17 g. — (k), **malitia poenae**, see *malitia culpae.* — (l), **malitia quaedam**, see *malitia particularis.* — (m), **malitia simpliciter**, see *malitia cum additione.* — (n), **malitia specialis**, see *malitia particularis.* — (o), **malitia tota**, see *malitia particularis.* — (4), assignat autem Gregorius, . . ., sex filias acediae, quae sunt malitia, rancor, pusillanimitas, desperatio, torpor circa praecepta, evagatio mentis circa illicita, . . ., malitia

autem est genus ad omnia vitia, (ob. 2), . . ., impugnatio autem contristantium bonorum spiritualium quandoque quidem est circa homines qui ad bona spiritualia inducunt, et hoc est rancor; quandoque vero se extendit ad ipsa spiritualia bona, in quorum detestationem aliquis adducitur; et hoc proprie est malitia. inquantum autem propter tristitiam a spiritualibus aliquis transfert se ad delectabilia exteriora, ponitur filia acediae evagatio circa illicita. per quod patet responsio ad ea quae circa singulas filias obiciebantur; nam malitia non accipitur hic secundum quod est genus vitiorum, sed sicut dictum est, SS. Q. 35. Art. 4 ad 2.

malitiōsus, a, um, *adj., full of wickedness, wicked.* Non scandalizantur ex hoc infirmi, sed malitiosi more pharisaeorum, SS. Q. 187. Art. 4 ad 5. — **malitiōsē**, *wickedly.* Dum aliquis impedit malitiose punitionem peccati, SS. Q. 68. Art. 3 c; indirecte autem vel negando bonum alterius, vel malitiose reticendo, SS. Q. 73. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 100. Art. 2.

malleus, i, *m., a hammer, mallet, maul.* Et propter hoc in aedificatione templi dicitur III Reg. VI, 7, quod non est auditus sonitus mallei vel securis, PS. Q. 102. Art. 4 ad 2.

mālo, malle, malui, *v. a., to choose rather, prefer.* Maluerunt pro hypostasi transferre subsistentiam quam substantiam, PP. Q. 29. Art. 2 ad 2; sciebat enim quod aliqui eriperentur; maluisset tamen fratres suos cum omnibus aliis damnari, PTS. Q. 98. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 114. Art. 3; SS. Q. 47. Art. 10, in quot.; SS. Q. 91. Art. 2, in quot.; SS. Q. 136. Art. 1, in quot.; SS. Q. 148. Art. 5, in quot.; SS. Q. 184. Art. 8 (ter); PT. Q. 29. Art. 1.

malus, a, um, *adj.*, (1) *wicked, bad, evil,* in the general sense of the word, the opposite of *bonus,* (2) *wicked, bad, evil in itself* or *objectively so,* the same as *malum in se,* that which and in so far as it does not agree with a (divine) will placed over it, i.e., that which lacks the being, goodness, or perfection that it should have, also the opposite of *bonus,* (3) *wicked, bad, evil for something, subjectively so,* the same as *malum alicui,* that which should be avoided by a created being, especially by man, because it is harmful; likewise the opposite of *bonus*; used frequently in neuter as a noun in all meanings to signify *not the mere absence of good, but the deprivation of a good in a particular subject in which it ought to be found.* — (1), talis privatio, cum aliquid relinquat, non semper est immediata cum opposito habitu, et hoc modo malum est privatio boni, PS. Q. 18. Art. 8 ad 1; contraria non possunt esse in eodem. sed bonum et malum sunt contraria, PS. Q. 20. Art. 6 a; ideo in prima specie consideratur et "bonum" et "malum", et etiam "facile" et "difficile mobile," secundum quod aliqua natura est finis generationis et motus, PS. Q. 49. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 10; PS. Q. 20. Art. 4; PS. Q. 21. Art. 2; PS. Q. 25. Art. 3; PS. Q. 77. Art. 2; et passim. — Kinds of *malum* in this sense are: **malum alicui seu alicuius seu huic seu quantum ad hoc seu secundum quid** and **malum in se seu secundum se seu secundum seipsum seu secundum suam naturam seu simpliciter,** *that which is bad for something* or *with respect to this* or *that* or *respectively* and *that which is bad in itself* or *in its nature* or *the simply* and *absolutely bad,* i.e., *the subjectively* and *the objectively bad.* Aliquid dicitur malum dupliciter. uno modo, quia est in se malum, sicut furtum vel homicidium, et hoc est simpliciter malum. alio modo dicitur aliquid malum alicui, et hoc nihil prohibet esse simpliciter bonum, sed secundum quid malum; sicut iustitia, quae est secundum se et simpliciter bona, in malum latroni vertitur, qui per eam punitur, Mal. 16. 2 c. Cf. C. G. 3. 6 and 107; Mal. 1. 1 ad 1, 8, 10, and 18. — (2), in hoc autem consistit ratio mali, ut scilicet aliquid deficit a bono, PP. Q. 48. Art. 2 c; non omnis defectus boni est malum, sed defectus boni quod natum est et debet haberi. defectus enim visionis non est malum in lapide, sed in animali, quia contra rationem lapidis est, quod visum habeat, PS. Q. 48. Art. 5 ad 1; malum enim est defectus boni quod natum est et debet haberi, PS. Q. 49. Art. 1 c; malum, quod nihil est aliud quam privatio debitae perfectionis, C. G. 1. 71. Cf. PS. Q. 48. Art. 3 c; PS. Q. 75. Art. 1 c; C. G. 2. 41; C. G. 3. 7 and 13; Nom. 4. 14-23; 2 Sent. 34. 1. 2 c; Mal. 1. 1 c; et passim. On **actio mala**, see *actio* under 1; on **actus malus**, see *actus* under 1; on **concupiscentia mala**, see *concupiscentia* under 1; on **conscientia mala**, see *conscientia* under 3; on **delectatio mala**, see *delectatio*; on **dispositio mala**, see *dispositio* under 4; on **electio mala**, see *electio* under 1; on **finis malus**, see *finis* under 2; on **habitus malus**, see *habitus* under 4; on **ira mala**, see *ira* under 2; on **libertas ad malum**, see *libertas* under 2; on **mos malus**, see *mos* under 3; on **opus malum**, see *opus* under 4; on **passio mala**, see *passio* under 3; on **ratio mala**, see *ratio* under 14; on **sapientia mala**, see *sapientia* under 1; on **spiritus malus**, see *spiritus*; on **voluntas mala**, see *voluntas* under 3. — Kinds of *malum* in this sense are: (a), **malum absolute seu abstracte accipiendo seu sumptum** and **malum concrete acceptum seu concretive sumptum,** *evil in* and *for itself* or *taken in general* or *the essence of evil* (ipsa privatio perfectionis, 2 Sent. 34. 1. 2 c) and *evil so comprehended as connected with a thing in which it occurs in reality* (id quod est subiectum talis privationis, vel id quod talem privationem in altero causat, 2 Sent. 34. 1. 2 c). Obiecta passionum concupiscibilis sunt bonum et malum absolute, PS. Q. 46. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 23. Art. 1; PS. Q. 41. Art. 2; PS. Q. 43. Art. 3; 2 Sent. 34. 1. 2 c and ad 3; Mal. 1. 1 ad 8; et passim. — (b), **malum abstracte accipiendo seu sumptum,** see *malum absolute.* — (c), **malum actionis seu in actione seu inordinationis in actione** and **malum corruptionis seu in substantia,** *evil attached to an action* and *that attached to a substance,* moral evil and physical evil, i.e., that which consists of the disorder of an action and that which consists of the deterioration or corruption of a substance. Malum quidem in substantia aliqua est ex eo quod deficit ei aliquid quod natum est et debet habere, C. G. 3. 6; privatio autem ordinis aut commensurationis debitae in actione est malum actionis, C. G. 3. 6; contingit ergo malum esse dupliciter. uno modo per subtractionem formae aut alicuius partis, quae requiritur ad integritatem rei, sicut caecitas malum est et carere membro. alio modo per subtractionem debitae operationis, vel quia omnino non est vel quia debitum modum et ordinem non habet, PP. Q. 48. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 1 ad 2; PS. Q. 18. Art. 2; C. G. 3. 6. — (d), **malum causae** and **malum effectus,** *the evil attached to a cause* and *that attached to an effect.* Malum effectus reducitur ad malum causae, quia effectus deficiens est a causa deficiente, PP. Q. 49. Art. 3 ob. 6. — (e), **malum concrete acceptum,** see *malum absolute.* — (f), **malum concretive sumptum,** see *malum absolute.* — (g), **malum corruptionis,** see *malum actionis.* — (h), **malum effectus,** see *malum causae.* Malum effectus reducitur ad malum causae, quia effectus deficiens est a causa deficiente, PP. Q. 49. Art. 3 ob. 6. — (i), **malum ex genere seu secundum speciem suam,** *evil according to its genus* or *(moral) species.* Primum malum in actionibus moralibus est quod est ex obiecto, sicut accipere aliena; et dicitur malum ex genere, genere pro specie accepto, eo modo loquendo quo dicimus humanum genus totam humanam speciem, PS. Q. 18. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 19. Art. 5; PS. Q. 88. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 1; C. G. 3. 9; Mal. 2. 4 ad 11; et passim. — (j), **malum in actione,** see *malum actionis.* De bono et malo in actionibus oportet loqui sicut de bono et malo in rebus, eo quod unaquaeque res talem actionem producit, qualis est ipsa, PS. Q. 18. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 48. Art. 1; PS. Q. 18. Art. 4. — (k), **malum in actionibus moralibus seu in moralibus seu morale seu moris seu in rebus voluntariis** and **malum in rebus naturalibus seu naturae seu rei naturalis,** *the moral* or *ethical* and *the natural* or *physical evil.* Ita primum malum in actionibus moralibus est quod est ex obiecto, sicut accipere aliena, PS. Q. 18. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 9 ob. 3; PS. Q. 34. Art. 1 c; PS. Q. 42. Art. 2 c; PS. Q. 48. Art. 1 ad 2 and Art. 5 ad 2; SS. Q. 19. Art. 2 ad 2; C. G. 6, 10, 11, and 12;

1 Sent. 39. 2. 2 ad 4; et passim. — (l), **malum in moralibus**, see *malum in actionibus moralibus*. — (m), **malum inordinationis**, see *malum actionis*. Sicut in natura eorum non potest esse corruptionis malum, ita nec in actione naturali eorum potest esse malum inordinationis, PP. Q. 63. Art. 1 ad 2. — (n), **malum in rebus naturalibus**, see *malum in actionibus moralibus*. — (o), **malum in rebus voluntariis**, see *malum in actionibus moralibus*. Poena et culpa non dividunt malum simpliciter, sed malum in rebus voluntariis, PP. Q. 48. Art. 5 ad 2. — (p), **malum in substantia**, see *malum actionis*. — (q), **malum integre seu integrum seu perfecte seu perfectum seu summe seu summum seu totaliter**, *the perfect* or *highest* or *complete evil*. Si malum integrum sit, seipsum destruet; quia, destructo omni bono, quod requiritur ad integritatem mali, subtrahitur etiam ipsum malum, cuius subiectum est bonum, PP. Q. 49. Art. 3 c; malum, quod ex toto tollit bonum, erit integrum malum, 2 Sent. 34. 1. 5 a. Cf. PP. Q. 49. Art. 3 ob. 1-5; PP. Q. 103. Art. 7 ad 1; C. G. 3. 15; 2 Sent. 1. 1. 1 ad 1; 2 Sent. 34. 1. 1 ad 4. — (r), **malum morale**, see *malum in actionibus moralibus*. — (s), **malum moris**, see *malum in actionibus moralibus*. — (t), **malum naturae**, see *malum in actionibus moralibus*. — (u), **malum naturaliter seu secundum naturalem ordinem seu per se** and **malum quia prohibitum seu secundum legis positionem**, *evil according to the natural order* or *through itself* or *its own nature* (see *malum per accidens*) and *evil according to a positive law*. Prohibitio ligni scientiae boni et mali non fuit propter hoc quod illud lignum esset naturaliter malum, PS. Q. 102. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 63 pr.; PP. Q. 63. Art. 4 (passim); PS. Q. 94. Art. 5; C. G. 3. 129; Mal. 2. 9 ad 4; Mal. 16. 2 c. — (v), **malum per accidens** and **malum per se**, *that which is an evil accidentally*, and *that which is so through itself, an evil as such by its own nature*. Per se malum dicitur ipsa privatio perfectionis, qua aliquid malum est, . . ., malum autem per accidens est duplex, vel id quod est subiectum talis privationis, vel id quod talem privationem in altero causat, 2 Sent. 34. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 49. Art. 3 (bis); PS. Q. 19. Art. 5 (ter); PS. Q. 87. Art. 1; SS. Q. 167. Art. 1. — (w), **malum per essentiam, malum per participationem**, and **malum per privationem participationis**, *essentially evil, that by participation in something bad*, and *that by the deprivation of participation in something good*. Nihil autem potest esse per suam essentiam malum. ostensum est enim, quod omne ens, inquantum est ens, bonum est; et quod malum non est nisi in bono ut in subiecto, (c), . . ., nullum ens dicitur malum per participationem, sed per privationem participationis. unde non oportet fieri reductionem ad aliquid quod sit per essentiam malum, PP. Q. 49. Art. 3 ad 4. — (x), **malum perfecte seu perfectum**, see *malum integre*. Sic semper remanente bono non potest esse aliquid integre et perfecte malum, PP. Q. 49. Art. 3 c. — (y), **malum per participationem**, see *malum per essentiam*. — (z), **malum per privationem participationis**, see *malum per essentiam*. — (a^2), **malum per se**, see *malum naturaliter* and *malum per accidens*. Nam bonum et malum per se ad voluntatem pertinent, sicut verum et falsum ad rationem, PS. Q. 19. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 49. Art. 3; PS. Q. 19. Art. 5 (ter); PS. Q. 92. Art. 1; PS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 89. Art. 7; et passim. — (b^2), **malum primum**, *the first evil according to time* and *according to nature*. Sicut in rebus naturalibus primum malum est, si res generata non consequitur formam specificam, puta si non generetur homo, sed aliquid loco hominis, ita primum malum in actionibus moralibus est quod est ex obiecto, sicut accipere aliena, PS. Q. 18. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 49. Art. 3 ob. 6. — (c^2), **malum quia prohibitum**, see *malum naturaliter*. — (d^2), **malum secundum legis positionem**, see *malum naturaliter*. — (e^2), **malum secundum naturalem ordinem**, see *malum naturaliter*. — (f^2), **malum secundum quid** and **malum simpliciter**, *that which is evil only relatively to something* and *that which is simply an evil*. Cf. *malum alicui* under 1 and *malum ex suppositione alterius* under 3. Similiter ergo quod est bonum secundum quid, est malum simpliciter, vel e converso, PP. Q. 11. Art. 2 ad 1. — (g^2), **malum secundum speciem suam**, see *malum ex genere*. Cf. PS. Q. 24. Art. 4 (passim). — (h^2), **malum simpliciter**, see *malum secundum quid*. Potest tamen contingere quod in aliquo casu sit vel simpliciter malum, vel inutile, vel maioris boni impeditivum, SS. Q. 88. Art. 10 c. Cf. PP. Q. 11. Art. 2; PS. Q. 78. Art. 1; PS. Q. 78. Art. 2. — (i^2), **malum summe seu summum**, see *malum integre*. Utrum dolor corporis sit summum malum, PS. Q. 39 pr. Cf. PP. Q. 49 pr.; PP. Q. 49. Art. 3 (passim); PS. Q. 39. Art. 4 (passim). — (j^2), **malum totaliter**, see *malum integre*. Non autem potest esse aliquod malum totaliter absque omni convenientia repugnans, PS. Q. 35. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 48 pr.; PP. Q. 103. Art. 7; PS. Q. 77. Art. 7. — **bonum est vehementius in agendo, quam malum**, see *bonus* under 2. — **bonum fortius est ad movendum quam malum**, see *bonus* under 2. — **id quod est malum non est aliquid** (Mal. 1, 1 c), *evil as such is nothing*. — **malum causatur seu contingit ex singularibus defectibus**, see *bonus* under 2. — **malum contingit multifariam seu multipliciter**, see *bonus* under 2. — **malum est ex particularibus seu singularibus defectibus**, see *bonus* under 2. — **malum nominat non ens** (2 Sent. 34. 1. 2 c), *the word evil does not indicate a real being*. — **malum non est effectivum aut salvativum alicuius** (Nom. 4. 21), *an evil is neither the producing nor the maintaining cause of anything*. — **malum non est exsistens neque in exsistentibus** (2 Sent. 34. 1. 1 ad 1), *an evil as such exists neither for itself nor for anything else*. Quia neque ipsum est natura quaedam in universo, neque est aliquid in existente sicut pars perfectionis eius, 2 Sent. 3. 4. 1. 1 ad 1. — **malum non est nisi in bono ut in subiecto** (PP. Q. 49. Art. 3 c; cf. PP. Q. 49. Art. 3 c; Mal. 1. 2 c), *an evil can exist only in something good as its subject*. — **malum non habet causam efficientem, sed deficientem** (C. G. 3. 10; cf. Mal. 1. 3 c), *evil has no cause that produces it but a cause deficient in its activity*. — **malum omnifariam contingit ex particularibus defectibus**, see *bonus* under 2. — **quilibet singularis defectus causat malum**, see *bonus* under 2. — (3), malum autem dicitur quia nocet, PS. Q. 39. Art. 4 ad 3; hoc ipsum bonum vel malum quod aliquis sibi facit per suum actum, redundat in communitatem, PS. Q. 21. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 65. Art. 1; PS. Q. 18. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 4; C. G. 3. 11; 4 Sent. 13. 2. 2 c; et passim. On **fortuna mala**, see *fortuna* under 1. — Kinds of *malum* in this sense are: (a), **malum absolute acceptum seu absolutum seu simpliciter acceptum seu simpliciter** and **malum arctum seu arduum seu cum arduitate et elevatione seu sub ratione ardui seu difficile**, *evil* or *harmful apprehended simply as such*, and *evil apprehended as difficult to avoid*. Obiectum potentiae concupiscibilis est bonum vel malum sensibile simpliciter acceptum, quod est delectabile vel dolorosum, PS. Q. 23. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 23. Art. 2-3 c; PS. Q. 25. Art. 1 c; PS. Q. 42. Art. 3 c; PS. Q. 46. Art. 3 c; Nom. 4. 14; Mal. 16. 2 c; Verit. 26. 4 c; et passim. — (b), **malum absolutum**, see *malum absolute acceptum*. — (c), **malum animae seu spirituale** and **malum corporis seu corporale**, *the evil of the soul* and *that of the body* or *the spiritual* and *the physical evil*. Unde maius malum est quod est malum animae, quam quod est malum corporis, PS. Q. 39. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 39. Art. 1 ob 3; SS. Q. 125. Art. 4; SS. Q. 158. Art. 1, in quot.; SS. Q. 162. Art. 1, in quot.; C. G. 3. 48. — (d), **malum apparens**, and **malum verum**, *the apparent* and *the true evil*. Duplex est malum: quoddam verum, quod scilicet repugnat naturali bono; et huiusmodi mali odium potest habere rationem prioritatis inter passiones; est autem aliud malum non verum, sed apparens, quod scilicet est verum bonum et connaturale, sed aestimatur ut malum propter corruptionem naturae; et huiusmodi mali odium oportet quod sit in ultimo, SS. Q. 34. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 39. Art. 4 (bis); SS. Q. 30. Art. 1, in quot.; SS. Q. 74. Art. 1. — (e), **malum arctum**, see *malum absolute acceptum*. — (f), **malum arduum**, see *malum absolute acceptum*. Pro omni motu appetitus in bonum vel malum futurum ponitur spes et timor quae respiciunt bonum vel malum arduum, PS.

Q. 30. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 23. Art. 2; PS. Q. 42. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 11; SS. Q. 144. Art. 2 (ter). — (g). **malum coniunctum seu iniacens,** *the evil connected with a particular good* and *resting in it.* Sicut delectatio per prius respicit bonum adeptum quasi proprium obiectum, ita tristitia respicit malum coniunctum, . . ., sic ergo eo modo quo obiectum est causa passionis, magis proprie est causa tristitiae vel doloris malum coniunctum quam bonum amissum, PS. Q. 36. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 4; PS. Q. 35. Art. 7 (ter); PS. Q. 36. Art. 2; PS. Q. 36. Art. 4. — (h), **malum contristans seu contristativum seu laesivum** and **malum corruptionis seu corruptivum seu nocivum,** the κακὸν λυπηρόν and κακὸν φθαρτικόν of Aristotle (Rhetor. II. 5, 1382. a. 22), *the saddening* or *damaging evil* and *the evil of destruction* or *the destructive evil, of which the former is merely an inclination proceeding from a sensible perception but the latter opposes the nature* and *the inclination arising from the nature of a being.* Sicut autem contristativum malum est quod contrariatur voluntati, PS. Q. 42. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 1 ad 2; PS. Q. 23. Art. 3 c; PS. Q. 37. Art. 2 (bis); PS. Q. 39. Art. 3 c; PS. Q. 41. Art. 3 c; Hebr. 11. 7; 3 Eth. 2 e; et passim. — (i), **malum corporale,** see *malum animae.* Maxime autem terribile inter omnia corporalia mala est mors, quae tollit omnia corporalia bona, SS. Q. 123. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 39. Art. 1. (bis); PS. Q. 42. Art. 5; SS. Q. 123. Art. 4; SS. Q. 123. Art. 11; SS. Q. 136. Art. 3; et passim. — (j), **malum corporis,** see *malum animae.* Sed omnis dolor corporalis est malum corporis, PS. Q. 39. Art. 1 ob. 3. Cf. SS. Q. 125. Art. 4 (ter); PS. Q. 39. Art. 4. — (k), **malum corruptionis,** see *malum contristans.* — (l), **malum corruptivum,** see *malum contristans.* — (m), **malum culpae,** and **malum poenae seu poenale,** *the evil that is constituted by deliberate fault* or *guilt,* and *that consisting of punishment.* Nisi forte in voluntariis agentibus tantum in quorum potestate est subducere se ab ordinatione divini intellectus, in quo malum culpae consistit, PP. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 9 c; PP. Q. 19. Art. 10 ad 2 and 12 ad 4; PP. Q. 48. Art. 5 c and 6 c; PP. Q. 63 pr.; PS. Q. 39. Art. 2 ad 3; PS. Q. 42. Art. 3 c; PS. Q. 79. Art. 1 ad 4; SS. Q. 19. Art. 1 c; 2 Sent. 34. 1. 2 c; 3 Sent. 34. 2. 3. 1 c; Pot. 6. 1 ad 8; Mal. 1. 4 c; Hebr. 12. 1, 2, 3, and 4; et passim. — (n), **malum cum arduitate et elevatione,** see *malum absolute acceptum.* — (o), **malum difficile,** see *malum absolute acceptum.* — (p), **malum ex suppositione alterius** and **malum secundum se seu simpliciter,** *that which is an evil according to the supposition of some one thing* and *that which is evil in itself* or *simply.* Aliquid esse bonum vel malum potest dici dupliciter: uno modo simpliciter et secundum se; et sic omnis tristitia est quoddam malum; hoc enim ipsum quod est appetitum hominis anxiari de malo praesenti, rationem mali habet; impeditur enim per hoc quies appetitus in bono. alio modo dicitur aliquid bonum vel malum ex suppositione alterius, sicut verecundia dicitur esse bonum ex suppositione alicuius turpis commissi, PS. Q. 39. Art. 1 c. — (q), **malum exterius** and **malum interius,** *the exterior* and *interior evil.* Quod etiam aliquis sit planctivus ad defectum pertinet, quia per hoc videtur animus exterioribus malis succumbere, SS. Q. 129. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 144. Art. 2; Hebr. 11. 7. — (r), **malum iniacens,** see *malum coniunctum.* Malo iam iniacenti opponitur bonum iam adeptum, quod iam non potest habere rationem ardui vel difficilis, PS. Q. 23. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 23. Art. 4 (bis). — (s), **malum intellectus,** *the evil of reason,* i.e., falsehood or error. Bonum autem intellectus est verum, malum autem eius est falsum, PS. Q. 57. Art. 2 ad 3. — (t), **malum interius,** see *malum exterius.* Obiectum autem, et motivum tristitiae est nocivum, seu malum interius apprehensum sive per rationem, sive per imaginationem, PT. Q. 15. Art. 6 c. — (u), **malum laesivum,** see *malum contristans.* Aut habet motum ad invadendum malum laesivum, quod pertinet ad iram, PS. Q. 23. Art. 3 c. — (v), **malum nocivum,** see *malum contristans.* — (w), **malum particulare,** *the particular* or *single evil.* Nec debuit bonum commune tolli, ut vitaretur particulare malum, PP. Q. 92. Art. 1 ad 3. — (x), **malum poenae,** see *malum culpae.* — (y), **malum poenale,** see *malum culpae.* — (z), **malum secundum se,** see *malum ex suppositione alterius.* Sed omne falsum est secundum se malum, et fugiendum, ut Philosophus dicit, SS. Q. 109. Art. 4 ob. 1. Cf. SS. Q. 110. Art. 3; SS. Q. 111. Art. 1; SS. Q. 142. Art. 1 (bis); SS. Q. 167. Art. 1; PT. Q. 18. Art. 5; et passim. — (a^{2}), **malum secundum sensum,** *the sensibly perceivable evil.* Cf. C. G. 1. 90. — (b^{2}), **malum simpliciter,** see *malum absolute acceptum* and *malum ex suppositione alterius.* — (c^{2}), **malum simpliciter acceptum,** see *malum absolute acceptum.* — (d^{2}), **malum spirituale,** see *malum animae.* Secundum hoc aliquis scienter vult aliquod malum spirituale, quod est malum simpliciter, per quod bonum spirituale privatur, ut bono temporali potiatur, PS. Q. 78. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 39. Art. 1; PS. Q. 69. Art. 2; PS. Q. 78. Art. 2; SS. Q. 125. Art. 4; SS. Q. 147. Art. 1. — (e^{2}), **malum sub ratione ardui,** see *malum absolute acceptum.* — (f^{2}), **malum temporale,** *the temporal evil.* Temporalia mala infliguntur in poenam impiis, inquantum per ea non adiuvantur ad consecutionem vitae aeternae, (ad 3), . . ., omnia aeque eveniunt bonis et malis, quantum ad ipsam substantiam bonorum vel malorum temporalium, sed non quantum ad finem, PS. Q. 114. Art. 10 ad 4. Cf. PS. Q. 87. Art. 7; PS. Q. 99. Art. 6; SS. Q. 83. Art. 8 (bis); SS. Q. 123. Art. 3; SS. Q. 125. Art. 3; et passim. — (g^{2}), **malum totius multitudinis civilis** and **malum unius hominis,** *the evil of the entire state* and *that of a single individual.* Cf. 6 Eth. 7 b. — (h^{2}), **malum unius hominis,** see *malum totius multitudinis civilis.* — (i^{2}), **malum verum,** see *malum apparens.* — *Comp.*: **pēior, pēius,** *worse.* Secundum hoc peius intellegeret corpori unita quam separata, PP. Q. 89. Art. 1 c; ergo habitus vitiosus est peior quam actus vitiosus, PS. Q. 71. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 20. Art. 4; SS. Q. 74. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 5; PT. Q. 68. Art. 11; PTS. Q. 6. Art. 4; et passim. — *Sup.*, **pessimus,** a, um, *worst.* Defectus verecundiae contingit in pessimis et optimis viris ex diversis causis, SS. Q. 144. Art. 4 ad 1; in quolibet genere pessima est principii corruptio, ex quo alia dependent, SS. Q. 154. Art. 12 c. Cf. PS. Q. 78. Art. 4; PS. Q. 95. Art. 1; PS. Q. 73. Art. 4 (bis); SS. Q. 34. Art. 2 (bis); SS. Q. 89. Art. 2; et passim. — **malē,** *adv., badly, ill, wrongly, wickedly, unfortunately, erroneously, improperly,* etc. Habitus importat dispositionem quamdam in ordine ad naturam rei, et operationem vel finem eius, secundum quam bene vel male aliquid ad hoc disponitur, PS. Q. 49. Art. 4 c; ille qui male accusat, peccat et contra personam accusati, et contra rempublicam, SS. Q. 68. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 49. Art. 2 (passim); SS. Q. 17. Art. 1 (ter); SS. Q. 20. Art. 1; SS. Q. 32. Art. 7 (ter); SS. Q. 45. Art. 1; et passim. — *Comp.*, **pēius,** *in a worse way, worse.* — *Sup.*, **pessimē,** *in the worst way, worst.* Does not occur in the S.T. of St. Thomas.

mamma, ae, *f., a breast, pap,* esp. of females, used in the S.T. only in quot. Iuxta se iacentibus mammis, magis possint esurientes flere quam sugere, PP. Q. 99. Art. 1 ad 1, in quot.

mammōna, ae, *f., mammon, riches,* used in the S.T. only in quot. Mammona autem significat divitias, (ob. 1), . . ., iniquum mammona dixit, SS. Q. 32. Art. 7 ad 1, in quot.; facientes sibi amicos de mammona iniquitatis, Lucae, XVI, 9, PTS. Q. 99. Art. 5 ad 2, in quot.

Manasses, is, *m.,* (1) *Manasses,* Jewish patriarch, eldest son of Joseph, born in Egypt, was blessed by Jacob on his deathbed, and became chief of one of the twelve tribes of Israel, (2) *Manasses* (706-639 B.C.), King of Juda, died at Jerusalem, He was the son and impious successor of the good Ezechias. He began to reign when twelve years old. On account of his impiety and cruelty God suffered him to be carried as prisoner to Babylon. Manasses repented, did penance, and was restored to his throne. He tried to repair the evil which he had caused. We have under the name of Manasses, a prayer filled with sentiments of piety which it is believed he composed during his captivity. — (1), sicut Ioseph

vocavit primogenitum suum Manassem, dicens, PT. Q. 37. Art. 2 c. — (2), unde dicitur in orat. Manass., II. Paralip. ult.: immensa et investigabilis misericordia promissionis tuae super malitiam hominum, PT. Q. 84. Art. 10 c. Cf. PT. Q. 65. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 5.

mancipātio, ōnis, *f., a making over, delivery, transfer of a thing to another.* Cognatio impediens matrimonium est perpetuum impedimentum, . . ., quia soluta adoptione per mortem adoptantis, vel emancipationem adoptati, potest contrahere cum ea, PTS. Q. 57. Art. 3 ob. 2.

mancipo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to devote* or *consecrate to,* used with *acc.* of person or thing devoted or consecrated, and the *dative* of the end to which the person or thing is consecrated, (2) *to make subject to, enslave,* (3) *to bind over, to give the right to another.* — (1), sicut ad quaedam obligantur clerici, qui mancipantur divino ministerio, ad quae laici non obligantur, PS. Q. 98. Art. 5 c; unde ad episcopum pertinet mancipare aliquid divinis officiis, PTS. Q. 40. Art. 4 ad 3; favorabilior est obligatio qua homo divinis obsequiis se mancipat, quam illa homo se uxori subicit, PTS. Q. 52. 2 ob. 5. Cf. PS. Q. 103. Art. 1; SS. Q. 87. Art. 1; SS. Q. 88. Art. 10; SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 186. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 3; et passim. — (2), est quaedam in ministerio praescientiae, operatio daemonum, quae artibus quibusdam ab iis qui se daemonibus mancipaverunt, SS. Q. 95. Art. 2 a, in quot.; ubi etiam dicit quod monachorum ordo pontificum consummativis virtutibus mancipatur, et divinis eorum illuminationibus edocetur, SS. Q. 186. Art. 5 ad 3, in quot. — **filii non mancipati,** *the children not being major* or *of full age.* Sed hoc intelligendum est de filiis non mancipatis; alias tenerentur vitare patrem, PTS. Q. 23. Art. 1 c. — (3), et huius ratio est, quia solemnitates non consueverunt adhiberi nisi quando aliquis totaliter mancipatur alicui rei, SS. Q. 88. Art. 7 c.

mandātum, i, *n., charge, order, commission, injunction, command, mandate.* Quaedam vero praecipiuntur vel prohibentur non quasi praecise debita, sed propter melius, et ista possunt dici mandata, quia quandam inductionem habent et persuasionem, PS. Q. 99. Art. 5 c; primo quidem auctoritas principis, cuius mandato bellum est gerendum, SS. Q. 40. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 62. Art. 3; SS. Q. 90. Art. 1; SS. Q. 97. Art. 2; SS. Q. 101. Art. 4; SS. Q. 105. Art. 1; et passim. On **lex mandatorum,** see *lex* under 1. — Kinds of *mandatum* are: (a), **mandatum affirmativum** and **mandatum prohibitorium,** *the affirmative* or *commanding* and *the forbidding* or *preventing mandate.* Cf. Praec. Prol. — (b), **mandatum divinum,** *the divine mandate.* Cum nihil aliud sit peccare quam transgredi divina mandata; sed in statu naturae corruptae non potest homo implere omnia mandata divina sine gratia sanante, PS. Q. 109. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 4. Art. 7; SS. Q. 12. Art. 1; SS. Q. 88. Art. 10; SS. Q. 183. Art. 1; PTS. Q. 1. Art. 1; Praec. Prol.; Ps. 18 e; et passim. — (c), **mandatum maximum,** *the greatest mandate,* Cf. Praec. 2. — (d), **mandatum prohibitorium,** see *mandatum affirmativum.*

mandibula, ae, *f., a jaw.* Tremit etiam labium inferius et tota inferior mandibula propter continuationem ad cor, PS. Q. 44. Art. 3 ad 3; Samson cum mandibula asini multos hostium peremit, SS. Q. 186. Art. 4 ad 2.

mando, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *lit., to commit to one's charge, to enjoin, order, command,* used (a) *impers. pass.,* (b) with *ut,* (c) *object clause,* (d) *acc.* and *dat.,* (2) transf., *to commit, consign, commend.* — (1) (a), unde mandatum erat ut comburerentur extra castra in detestationem peccati, PS. Q. 102. Art. 5 ad 6. — (1) (b), et ei mandavit ut tolleret lectum suum, (ob. 1), . . ., Christus paralytico mandavit ut lectum suum sabbato portaret, PT. Q. 40. Art. 4 ad 1; similiter etiam mandavit discipulis ut sub determinata forma verborum baptizarent, PT. Q. 60. Art. 7 a. — (1) (c), sed de agno paschali, qui fuit figura huius sacramenti, mandatur quod non remaneret ex eo quidquam usque mane, PT. Q. 83. Art. ob. 11; sed contra est quod Apostolus, I Cor., V, mandat quemdam excommunicari, PTS. Q. 21. Art. 2 a. — (1) (d), hoc enim est non ad oculum servire, quod Apostolus servis mandat, PTS. Q. 64. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (passim); SS. Q. 44. Art. 7; SS. Q. 98. Art. 2; PT. Q. 88. Art. 3; PTS. Q. 77. Art. 1; et passim. — (2), possunt pecora sentire per corporis sensus corporalia, et ea mandare memoriae, PP. Q. 79. Art. 6 ob. 1, in quot.

mandūcātio, ōnis, *f., manducation, the action of eating,* (1) in *gen.,* (2) in *partic.,* the term applied, usually with qualification as spiritual or sacramental to the act of participation in the Eucharist. — (1), unde si quis absque manducatione posset vitam transigere, non teneretur manibus operari, SS. Q. 187. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 76. Art. 1. — (2), illud verbum Domini est intelligendum de spirituali manducatione, PT. Q. 65. Art. 4 ad 2; sed sacramentalis manducatio ordinatur ad spiritualem sicut ad finem. non ergo debet sacramentalis manducatio contra spiritualem dividi, (ob. 2), . . ., frustra etiam esset sacramentalis manducatio, . . ., non igitur convenienter distinguitur circa hoc sacramentum duplex manducatio, scilicet sacramentalis et spiritualis, (ob. 3), . . ., ita sacramentalis manducatio, per quam sumitur solum sacramentum sine effectu ipsius, (c), . . ., sacramentalis manducatio, quae pertingit ad spiritualem, non dividitur contra spiritualem, PT. Q. 80. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 74. Art. 1; PT. Q. 87. Art. 1; PT. Q. 79. Art. 8 (bis); PT. Q. 80. Art. 3 (bis): PT. Q. 80. Art. 11.

mandūco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to eat by chewing.* Videtur quod nullus possit manducare Christum sacramentaliter, . . ., ergo peccator non potest manducare hoc sacramentum, (ob. 1), . . . ergo pari ratione neque aliquis peccator potest corpus Christi sacramentaliter manducare, (ob. 2), . . ., ergo videtur quod spiritualiter manducare non solum sit hominum, sed etiam angelorum. (ob. 3), . . ., ergo angelorum non est spiritualiter manducare, (a). . . ., dupliciter ergo contingit manducare spiritualiter ipsum Christum, . . ., et hoc modo angeli manducant spiritualiter ipsum Christum, PT. Q. 80. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 5; SS. Q. 164. Art. 2; PT. Q. 40. Art. 2 (passim); PT. Q. 80. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 4; et passim.

māne, *indecl., the morning, morn.* Vespere enim et mane admixtionem tenebrarum habent, (ob. 1), . . ., inter vespere et mane cadit nox, et inter mane et vespere cadit meridies, (ob. 2), . . ., sicut autem in die consueto mane est principium diei, (c), . . ., vespere et mane non accipiuntur in cognitione angelica, (ad 1), . . ., et ideo post vesperam non ponitur nox, sed mane; ita quod mane sit finis praecedentis diei, PP. Q. 58. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 45. Art. 1 (passim); PP. Q. 62. Art. 1; PP. Q. 74. Art. 3 (bis); PT. Q. 75. Art. 8 (bis); PT. Q. 83. Art. 5. — (2), as *adv., in the moring, early in the morning.* Luna quando est perfecta, oritur vespere et occidit mane, PP. Q. 70. Art. 2 ad 5; quotidianum tamen sacrificium, quod offerebatur mane et vespere, erat agnus, PT. Q. 22. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 8; PTS. Q. 64. Art. 8. — **de mane,** *in the morning.* Et si aliquando sit mortale, potest contingere quod de mane poeniteat, et peccatum suum confiteatur, PT. Q. 80. Art. 7 ob. 4; de mane percipiunt sacra mysteria nondum plene digesti, PT. Q. 80. Art. 8 ob. 5.

maneo, ēre, nsi, nsum, 2, *v. n.* and *a.,* (1) neutr., *to stay, tarry, stop, continue, abide.* (2) *remain, last, endure, adhere, abide by* (with in and *abl.*). — (1), sic in praesenti habent operationem circa aliquam materiam, circa quam non habebunt operationem in statu gloriae; et secundum hoc non manebunt in patria, PS. Q. 68. Art. 6 c; (poena), a qua homo liberatus adhuc manet obligatus ad poenam temporalem, PTS. Q. 10. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 69. Art. 4; SS. Q. 158. Art. 5; PT. Q. 48. Art. 3; PTS. Q. 93. Art. 2; et passim. — (2), per hoc quod Spiritus Sanctus dicitur quiescere vel manere in Filio, PP. Q. 36. Art. 2 ad 4; tam in poeni-

tentia hominum, quam in peccato manet una ratio gaudii angelis, PP. Q. 113. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 16. Art. 8; PS. Q. 106. Art. 4; PT. Q. 77. Art. 8; PTS. Q. 2. Art. 3 (bis); PTS. Q. 14. Art. 3; et passim. — **manens**, entis, *P. a.*, *remaining, abiding*, synonym of *permanens*, the opposite of *transiens, pertransiens*, and *transitivus*. Quaedam vero relationem quae consequitur actionem non transeuntem in exteriorem effectum, sed manentem in agente, PP. Q. 34. Art. 3 ad 2; quidam vero actus sunt non transeuntes in exteriorem materiam, sed manentes in agente, sicut appetere et cognoscere, PS. Q. 74. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 53. Art. 1; PT. Q. 9. Art. 2; PT. Q. 50. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 6; PT. Q. 86. Art. 3; et passim. — **manentia**, ium, *n.*, *abiding* or *permanent things*. In consideratione creaturarum non est vana et peritura curiositas exercenda; sed gradus ad immortalia et semper manentia faciendus, SS. Q. 167. Art. 1 c, in quot. Cf. SS. Q. 180. Art. 4, in quot. On **accidens manens**, see *accidens* under 2; on **actio manens**, see *actio* under 1; on **forma manens**, see *forma* under 2; on **operatio manens**, see *operatio* under 2.

mania, ae, *f.*, *mania*, all the phases of general excitement bearing the features of lack of control are loosely called mania. (1) in *gen.*, *madness, insanity*, (2) in *partic.*, *ill-will* or *anger* that continues for a long time and grows old in the memory causing μῆνις (ill will) which is derived from μένειν (to dwell). — (1), sicut patet in his qui propter dolorem in melancholiam, vel in maniam incidunt, PS. Q. 37. Art. 4 ad 3. — (2), Damascenus inconvenienter assignet tres species irae, scilicet fel, maniam et furorem, . . ., sed ista tria diversificantur secundum aliquod accidens; principium einm motus irae fel vocatur; ira autem permanens dicitur mania, (ob. 1), . . ., alio modo ex parte tristitiae causantis iram, quae diu in memoria manet; et haec pertinet ad maniam, quae a manendo dicitur, PS. Q. 46. Art. 8 c; Gregorius Nyssenus dicit quod tres sunt irascibilitatis species, scilicet ira, quae vocatur fellea, et mania, quae vocatur, insania, et furor, . . ., maniam vero dicit esse iram quae permanet, SS. Q. 158. Art. 5 a.

manicātus, a, um, *adj.*, *manicated, sleeved, furnished with long sleeves*. Unde Augustinus dicit, quod talares et manicatas tunicas habere apud veteres Romanos flagitium erat, SS. Q. 169. Art. 1 ob. 1.

Manichaeus, i, *m.*, *Mani*, or *Manes*, but always in St. Augustine, *Manichaeus*, "the illustrious", a Persian religious teacher, (215-276 A.D.). His teaching mingled Zoroastrian dualism with Gnostic Christian elements, and flourished in the West under different forms, counting even the young Augustine among its adherents for a time, until its ultimate phase, the Cathari or the Albigensian heresy, was crushed by the foundation of the Order of Friars Preachers by St. Dominic. Et ideo dicit Augustinus contra Adamantium Manichaei discipulum, PS. Q. 91. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 106. Art. 4; PS. Q. 107. Art. 1; PT. Q. 5. Art. 2. — **Manichaei**, ōrum, *m.*, *Manichaeans*. Natura autem corporis nostri non est a malo principio creata, ut Manichaei fabulantur, sed est a Deo, SS. Q. 25. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 68. Art. 2; PS. Q. 1. Art. 3; SS. Q. 11. Art. 2; SS. Q. 148. Art. 1.

manifestātio, ōnis, *f.*, *a manifesting, manifestation*, (1) in *gen.*, the action or the fact of being manifested; the demonstration, revelation, or display of the existence, presence, qualities or nature of some person or thing, (2) in *partic.*, applied to the action of making known to another the state of one's conscience. — (1), ad manifestationem fidei conveniens fuit essentialia attributa personis appropriari, . . ., ad manifestationem divinarum personarum; ita et essentialibus attributis; et haec manifestatio personarum per essentialia attributa appropriatio nominatur, (c), . . ., unde nullus error fidei sequitur, sed magis manifestatio veritatis, PP. Q. 39. Art. 7 ad 1; quae narrantur in sacra Scriptura, in ordine ad manifestationem divinae maiestatis vel incarnationis Christi, SS. Q. 1. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 25. Art. 3; PP. Q. 39. Art. 7; PS. Q. 111. Art. 4; PT. Q. 19. Art. 3; PT. Q. 55. Art. 5; et passim. — (2), confessio tamen importat ex suo nomine manifestationem alicuius quod in conscientia tenet aliquis, PTS. Q. 7. Art. 2 c; alio modo per confessionis manifestationem, PTS. Q. 8. Art. 5 ad 2. Cf. PTS. Q. 28. Art. 2.

manifestātivē, see *manifestativus*.

manifestātivus, a, um, *adj.*, *revealing, manifesting, demonstrative, manifestative*. Operatio miraculorum est manifestativa gratiae gratum facientis sicut et donum prophetiae, PP. Q. 43. Art. 3 ad 4; est manifestativum quidditatis rei, Eth. 3. 4. Cf. PP. Q. 16. Art. 3; PS. Q. 111. Art. 5; SS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 45. Art. 1; PT. Q. 7. Art. 7; et passim. On **ratio manifestativa ipsius rei nominatae**, see *ratio* under 8; on **verbum manifestativum**, see *verbum* under 1; on **virtus manifestativa**, see *virtus* under 1; on **visio manifestativa**, see *visio* under 1. — **manifestātivē**, *adv.*, *revealingly, demonstratively*. Omnium sanctorum theologorum hymnum invenies, ad beatos thearchiae processus manifestative et laudative Dei nominationes dividentem, PP. Q. 13. Art. 2 ob. 2, in quot. Cf. SS. Q. 91. Art. 1, in quot.

manifestātor, ōris, *m.*, *a manifester, shower, discoverer*. Unde et manifestatoribus eius praemium promittitur, PP. Q. 1. Art. 9 ob. 2; omnes ergo caelestes spiritus, inquantum sunt manifestatores divinorum, Angeli vocantur, PP. Q. 108. Art. 5 ad 1.

manifestē, *adv.*, see *manifestus*.

manifesto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to manifest, make public, discover, show clearly, exhibit*. Accidentia enim propria sunt effectus formarum substantialium, et manifestant eas, PP. Q. 29. Art. 1 ad 3; sed per scientiam principalius manifestantur bona quam mala, SS. Q. 9. Art. 4 ob. 1; et hoc expressius manifestatur per id quod dicitur Marci XIV, 12, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1; si autem sit peccatum publicum, ipse poenitens exequendo poenitentiam, confessionem a se factam manifestat, PTS. Q. 28. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 107. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 2. Art. 8; PT. Q. 36. Art. 6; PT. Q. 55. Art. 1; PTS. Q. 97. Art. 5; et passim.

manifestus, a, um, *adj.*, (1) in *gen.*, *palpable, clear, plain, apparent, evident, manifest*, (2) in *neutr. sing.* with a subject-clause, *it is manifest that*. — (1), illa autem flumina quae ibi nominantur, alibi habent manifestas origines, PP. Q. 102. Art. 1 ob. 2; ratio in rebus manifestis non inquirit, PS. Q. 14. Art. 4 ad 2; ideo ab ea, tanquam a manifestiori, denominatur potentia, PS. Q. 25. Art. 3 ad 1; praecepta Decalogi sunt prima principia legis, et quibus statim ratio naturalis assentit, sicut manifestissimis principiis, SS. Q. 122. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 64. Art. 1 (bis); PS. Q. 102. Art. 4; PT. Q. 24. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 6 (ter); et passim. — (2), manifestum est autem quod homines alio modo divinas illuminationes percipiunt quam angeli, . . ., unde manifestum est eos errare, et contra intentionem Dionysii loqui, PP. Q. 108. Art. 1 c; unde manifestum est castitatem esse virtutem, SS. Q. 151. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 9. Art. 4; PS. Q. 9. Art. 5; SS. Q. 150. Art. 3; SS. Q. 172. Art. 4. — **manifesta**, ōrum, *n.*, *obvious facts, palpable things*. Puta in manifestis, et in his de quibus infamia praecessit, SS. Q. 70. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 12; SS. Q. 108. Art. 4; SS. Q. 120. Art. 1. — **manifestum**, i, *n.*, *openness*, only in adverbial phrases, **in manifesto**, *openly*. Et talis laesio pertinet ad odium, cuius intentio est ad laedendum inimicum vel in manifesto, vel in occulto, SS. Q. 41. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 1; PP. Q. 69. Art. 2; SS. Q. 43. Art. 3; SS. Q. 73. Art. 1 (bis); SS. Q. 73. Art. 3; et passim. — **manifestē**, *adv.*, *manifestly, evidently, clearly*. Ut manifeste apparet per illud quod dicit Dominus, Matth. XXV, 41, PP. Q. 63. Art. 8 c; quando autem ea scriptura prophetica manifestius condebatur quae gentibus quandoque prodesset, SS. Q. 174. Art. 6 ad 2; impii manifeste cognoscent Christum esse Deum, PTS. Q. 90. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 18. Art. 1; PS. Q. 12. Art. 3; PS. Q. 45. Art. 1; PT. Q. 68. Art. 2; PTS. Q. 91. Art. 3; et passim.

manipulus, i, *m.*, (1) pl., *maniples, handfulls, sheaves*, (2) *a maniple*, (a little bundle, because originally a folded handkerchief) a silk embroidered band, about a yard long and three inches wide, worn on the left arm of subdeacons, deacons, priests, and bishops during mass, so that it falls in equal lengths on both sides. — (1), quantum ad pauperes vero specialiter, ut eis relinquerentur manipuli obliti, et fructus et racemi remanentes, PS. Q. 105. Art. 2 c. — (2), sed subdiaconus ulterius habet manipulum in sinistra, quo significatur extersio minimarum macularum, quia manipulus est quasi sudarium ad extergendum vultum, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

manna, neutr., *indecl.*, *manna*, a miraculous food sent by God to the Hebrews in the Exodus, described in Exodus, 16, and Numbers, 11. The etymology of the name is given clearly in Exodus, 16: *man hu*, "what is it"? Unde et Dominus filiis Israel miraculose manna praebuit in deserto, PT. Q. 41. Art. 4 ad 1; sed immolatio agni paschalis praecessit transitum maris Rubri, quem subsecutum est manna, . . ., ergo manna est expressior figura huius sacramenti quam agnus paschalis, PT. Q. 73. Art. 6 ob. 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (passim); PT. Q. 79. Art. 2; PT. Q. 79. Art. 4; PT. Q. 79. Art. 8; PT. Q. 80. Art. 3.

māno, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to flow, spring, emanate, have its origin, originate* from any thing, used *fig.* Quia a Deo huiusmodi perfectiones in creaturas manant, PP. Q. 13. Art. 6 c; ex uno quippe doctrinae fonte manat, PT. Q. 12. Art. 3 ad 1, in quot.; character etiam, qui est interior quorumdam sacramentorum effectus, est virtus instrumentalis quae manat a principali agente, PT. Q. 64. Art. 1 c.

mansio, ōnis, *f.*, (1) in *gen.*, *a place of abode, a dwelling, habitation*, (2) plural, (a) used to translate the Greek μοναί; in Vulg., *mansions*, i.e., *rooms*, (John XIV, 2), where *multae mansiones* means there is room enough in heaven for the multitudes of the children of God. Eastern hotels for travellers were called mansions or abiding places. Some explain the "many mansions" as setting forth different degrees of holiness. These words do not convey this sense literally, except inasmuch as numbers generally convey some notion of variety, (b) used for the abodes of hell. — (1), nam primo populus fuit in deserto non habens certam mansionem, PS. Q. 102. Art. 4 ad 2. — (2) (a), videtur quod beatitudinis gradus mansiones dici non debeant, . . ., sed mansio nihil significat quod ad praemium pertineat. ergo diversi gradus beatitudinis mansiones dici non debent, (ob. 1), . . ., et ita diversi gradus beatitudinis mansiones dici non debent, (ob. 2), . . ., in purgatorio et in limbo non distinguuntur diversae mansiones, (ob. 3), . . ., in domo Patris mei mansiones multae sunt; quod Augustinus exponit de variis gradibus praemiorum, (a), . . ., et ideo in quolibet motu ipsam quietem in fine motus dicimus collocationem vel mansionem, . . ., ipsa assecutio finis appetitivi motus dicitur mansio aut collocatio in fine, . . ., diversi modi consequendi finem ultimum diversae mansiones dicuntur, . . ., et pluralitas mansionum respondeat differentiae, . . ., et ita habent diversas mansiones secundum differentiam levitatis, (c), . . ., mansio importat rationem finis, et per consequens rationem praemii, (ad 1), . . ., et secundum hoc constituuntur diversae mansiones, (ad 2), . . ., et ideo in purgatorio vel in limbo non distinguuntur mansiones, PTS. Q. 93. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 5. Art. 2; PT. Q. 35. Art. 7, in quot.; PT. Q. 57. Art. 6; PTS. Q. 92 pr.; PTS. Q. 93. Art. 3 (passim). — (2) (b), ubi dicit Glossa quod per illa tria quae ibi tanguntur, scilicet iudicium concilium et gehenna diversae mansiones in aeterna damnatione pro modo peccati signanter exprimuntur, SS. Q. 158. Art. 3 ob. 2, in quot.

mansuētūdo, inis, *f.*, *mildness, gentleness*, the opposite of *ira*. Circa iras non ponitur nisi una virtus, scilicet mansuetudo, PS. Q. 60. Art. 5 ad 4; ira autem opponitur mansuetudini, SS. Q. 72. Art. 4 ob. 2; mansuetudo est quaedam medietas circa iras, in qua tamen materia medium proprie acceptum est innominatum, fere etiam extrema, quia non expressis nominibus distinguuntur. nomen autem mansuetudinis assumitur ad significandum medium, cum tamen ex vi nominis magis declinet ad defectum irae; dicitur enim aliquis mansuetus ex eo, quod non irascitur, quasi manu assuetus ad similitudinem bestiarum, quae iracundiam deponunt manibus hominum assuetae, 4 Eth. 13 a; vitium oppositum mansuetudini est innominatum, Mal. 12. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 21. Art. 1; PP. Q. 95. Art. 3; PS. Q. 23. Art. 3 c; PT. Q. 15. Art. 9; 4 Eth. 13 b-l; et passim. On the difference between *mansuetudo* and *clementia*, we read: mansuetudo, inquantum refrenat impetum irae, concurrit in eundem effectum cum clementia, differunt tamen ab invicem, inquantum clementia est moderativa exterioris punitionis, mansuetudo autem proprie diminuit passionem irae, SS. Q. 157. Art. 1 c. Cf. 3 Sent. 33. 3. 2. 1 ad 2. *Mansuetudo* is one the fructus Spiritus Sancti. Cf. *fructus* under 2.

mansuetus, a, um, *P. a.*, *mild, gentle, quiet.* Proprium enim hominis dicitur quod sit animal mansuetum natura, (ob. 1), . . ., humanum est punire, quod pertinet ad iram, quam mansuetum esse, (c), . . ., ex parte vero rationis est naturale homini et irasci et mansuetum esse, PS. Q. 46. Art. 5 ad 1; ita continens et temperatus contra dilectationes, et fortis contra timores, et mansuetus contra iras, SS. Q. 138. Art. 2 ob. 3; columba enim est animal mansuetum, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4. Cf. PS. Q. 50. Art. 3, in quot.; PS. Q. 9. Art. 3, in quot.; SS. Q. 58. Art. 9, in quot.; SS. Q. 65. Art. 1, in quot.; PT. Q. 15. Art. 9; PT. Q. 37. Art. 3.

manteia, (μαντεία) ae, *f.*, *divination*, used in the S.T. only in quot. Ut dicit Isidorus, νεκρὸν graece mortuum, μαντεία vero divinatio nuncupatur, SS. Q. 95. Art. 3 c, in quot.

mantīle, is, *n.*, *a towel.* Sed subdiaconis datur urceolus cum aqua mantili et manutergio ab archidiacono, PTS. Q. 38. Art. 1 ob.

manuālis, e, *adj.*, *manual, done, made*, or *operated by* or used with the hand or hands. Inferre enim nocumentum proximo, etiam opere manuali, non est absque mortali peccato, SS. Q. 41. Art. 1 c; illud quod ex opere manuali conquirunt, eis ad victum non sufficiat, (c), . . ., propter quam aliqui religiosi de eleemosynis vivant absque opere manuali, SS. Q. 187. Art. 4 ad 5. Cf. SS. Q. 18. Art. 3 (passim); SS. Q. 187. Art. 5; SS. Q. 188. Art. 1.

manūbrium, ii, *n.*, *a handle.* Ita scilicet quod lignum cedrinum esset quasi manubrium aspersorii, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7.

manudūco, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, *to lead by the hand, to lead, guide, direct.* Facilius manuducitur in ea quae sunt supra rationem, PP. Q. 1. Art. 5 ad 2; ita etiam unus rex Deus in uno suo regno aliam legem dedit hominibus adhuc imperfectis existentibus, et aliam perfectiorem iam manuductis per priorem legem ad maiorem capacitatem divinorum, PS. Q. 91. Art. 5 ad 1; ille qui indiget sensibilibus exemplis ad hoc manuduci, SS. Q. 174. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 12; PP. Q. 43. Art. 7; PP. Q. 88. Art. 2; PS. Q. 9. Art. 6; SS. Q. 180. Art. 4; et passim.

manuductio, ōnis, *f.*, *manuduction*, the action of leading, guiding or introducing, *guidance, introduction, direction.* Non est possibile humanae menti ad immaterialem illam sursum excitari caelestium hierarchiarum contemplationem, nisi secundum se materiali manuductione utatur, PP. Q. 88. Art. 2 ob. 1, in quot.; mens autem humana indiget, ad hoc quod coniungatur Deo, SS. Q. 81. Art. 7 c; sed ex debilitate mentis humanae est quod sicut indiget manuductione ad cognitionem divinorum, . . ., et ideo ea quae pertinent ad Christi humanitatem, per modum cuiusdam manuductionis maxime devotionem excitant, SS. Q. 82. Art. 3 ad 2.

manufactus, a, um, *adj.*, *handmade, made by hand.* Christus assistens Pontifex futurorum bonorum, introducens per proprium sanguinem in tabernaculum non manufactum, (c), . . ., sed ab irregularitatibus purgabant homines, ut ad manufactum tabernaculum aditus purgatis per eos pateret, PTS. Q. 19. Art. 1 ad

manūmissio, ōnis, *f.*, *manumission, the freeing of a slave.* Ut Gregorius dicit, loc. cit.; et in principio Digestorum 1, Manumissionis, ff., De iust. et iure, PTS. Q. 52. Art. 1 ob. 3.

manumissus, a, um, *P. a.*, *manumitted.* Sed servus manumissus ab aliquo domino reducitur in eamdam servitutem a qua prius fuit liberatus, (ob. 2), . . ., servus manumissus non reducitur in pristinam servitutem pro qualicumque ingratitudine, PT. Q. 88. Art. 3 ad 2.

manus, ūs, *f.*, *a hand.* Si manus artificis esset ipsa regula incisionis, PP. Q. 33. Art. 1 c; propter idololatriam sunt aliqui humana manu gladio interfecti, SS. Q. 39. Art. 2 ob. 1; et inde est quod sacerdos eodem ritu et modo, scilicet tenendo calicem in manibus, PT. Q. 78. Art. 3 c; actus quibus meremur, non sunt, proprie loquendo, manus, vel pedis, sed totius hominis, PTS. Q. 80. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 76. Art. 1; PP. Q. 76. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 8; SS. Q. 40. Art. 2; SS. Q. 64. Art. 4; PTS. Q. 82. Art. 3, et passim. — The following phrases are of frequent occurrence: **in manu consilii sui**, *in the hand of*, or *subject to his own counsel.* Many explain this of Adam, before his fall, when he apparently stood not in such need of asking continually for God's assistance. Deus dimisit hominem in manu consilii sui, PS. Q. 91. Art. 4 ob. 2, in quot. Cf. SS. Q. 104. Art. 1. — **per manus sacerdotum**, *by the hands of the priest*, i.e, *by the act of; from the hands of.* Et ideo in atrio poterat esse populus, qui huiusmodi Deo offerebat per manus sacerdotum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6. — **manus gubernatoris**, *a governing hand.* Quia ex nihilo est, nisi manu gubernatoris servaretur, PP. Q. 103. Art. 1 ad 2. — **mori in manu alicuius verberantis**, *to die while* or *at the immediate moment of being beaten.* Cum servus in manu domini verberantis moreretur, PS. Q. 105. Art. 4 ad 3. — **cohibere manum**, *to restrain the hand* or *to prevent a person from some course of action.* Et propter hoc etiam lex vetus dicitur cohibere manum, non animam, PS. Q. 107. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 108. Art. 1 (bis). — **imponere manus**, *to impose hands, to place* or *lay on the hands.* A perfectly natural gesture signifying the communication of some favor, blessing, power or duty; mentioned in the Old Testament in connection with the patriarch's blessing, their children, the consecration of priests and sacrifice. Christ used it in working miracles; the Apostles made it an essential rite in conferring the sacraments of Confirmation and Holy Orders. Obtulit apostolis pecuniam ad spiritualem potestatem emendam, ut scilicet quibuscumque manus imponeret, SS. Q. 100. Art. 1 ob. 4; spuit quidem, et manus imponit caeco, PT. Q. 44. Art. 3 ad 2; ego absolvo te, oportet quod aliquem actum exerceat circa poenitentiam, imponendo ei manus, PT. Q. 84. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 60. Art. 1; PT. Q. 38. Art. 6; PT. Q. 84. Art. 3; PTS. Q. 28. Art. 3. — **mittere manum ad aratrum** and **ponere manum ad aratrum**, *to put his hand to the plough*, a proverb and metaphor to signify that nothing must hinder a man from God's service. Ille qui mittit manum ad aratrum, iam facit aliquid, . . ., licet nondum impleat quod promittit; sicut ille qui ponit manum ad aratrum, nondum arat, iam tamen ponit manum ad arandum, SS. Q. 88. Art. 1 ad 3. — **divinatio manus**, *divination of the hands*, i.e., *chiromancy* or *palmistry*, divination taken from observing the lines of the hand. Nam ex lineamentis manus consideratis divinatio sumpta, chiromantia vocatur, quasi divinatio manus, SS. Q. 95. Art. 3 c. — **in manibus tuis sortes meae**, *my destiny is in your hands.* All the vicissitudes of life are at God's disposal. Super illud Psal. XXX: in manibus tuis sortes maee, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 1. — **tradere in manus hostium**, *to deliver into the power of the enemy.* Pro peccato Achan populus Israel traditus est in manus hostium, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 1. — **inferre manus Deo**, *to lay hands on God, attack God.* Manus Deo inferunt, quando illud quod ille formavit, reformare contendunt, SS. Q. 169. Art. 2 ob. 2, in quot. — **inicere manus sibi**, *to lay hands on himself, to commit suicide.* Sine quo non licet alicui sibi manum inicere, SS. Q. 185. Art. 2 ad 3. Cf. PTS. Q. 96. Art. 6 (ter).

manutergium, ii, *n.*, *a towel.* Sed subdiaconis datur urceolus cum aqua, mantili et manutergio ab archidiacono, PTS. Q. 38. Art. 1 ob. 2.

marca, ae, *f.*, (marcha), *a mark*, a denomination of weight formerly employed for gold and silver throughout Western Europe; its actual weight varied considerably but it was usually regarded as equivalent to eight ounces. Sicut centum marchae maius donum est, si dentur pauperi, quam si dentur regi, PP. Q. 20. Art. 4 ad 4; in quo mercator quandoque mittit unum lapillum loco centum marcarum, SS. Q. 63. Art. 3 c.

Marcellinus, i, *m.*, *Marcellinus*, Flavius, a tribune and notary, i.e., an officer who having held in the army the rank of tribune, was afterwards employed in the civil capacity of notary, an office of high position. He was a Christian and a man of high character, taking much interest in theological questions. He was a brother to Apringius, afterwards proconsul of Africa, and appears to have usually resided in that country. St. Jerome in a letter to him recommends him to consult St. Augustine, as his bishop, on the subject on which he desires information. An intimate friendship existed between Augustine and Marcellinus. Et Augustinus dicit in quadam epistola ad Marcellinum, SS. Q. 136. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 40. Art. 1.

Marcellus, i, *m.*, *Marcellus*, bishop of Rome probably from May 24 A.D. 307 to Jan. 15, A.D. 309. This pope appears as a martyr in the Roman Martyrology. He was beaten with cudgels for refusing to sacrifice, by order of Maxentius, and afterwards condemned by him to tend the imperial horses as a slave. Unde et quorumdam sanctorum martyria in Ecclesia celebrantur qui in carcere mortui sunt, aliquibus vulneribus longe ante susceptis, sicut patet de Marcello papa, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 7. Cf. SS. Q. 124. Art. 4.

marcesco, ere, *v. inch. n.*, *to shrivel, shrink, form corrugation, become old.* Est panis famelici, quem tu tenes; nudi tunica, quam in conclavi conservas; discalceati calceus, qui penes te marcescit, SS. Q. 32. Art. 5 ad 2.

Marcus, i, *m.*, *Mark*, (1) one of the Evangelists. He was probably the same as John Mark, mentioned in the Acts (XII, 25). He was the nephew or cousin of St. Barnabas; he became the favorite companion and disciple of St. Peter in Rome. Mark wrote his Gospel in Greek. His life was ended by martyrdom in the year 68, (2) an anchorite mentioned in the *Prologus super Marcum* which has been falsely ascribed to St. Jerome. — (1), Marci 1, 13 dicitur quod erat in deserto quadraginta diebus, PT. Q. 41. Art. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 69. Art. 2; PS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 118. Art. 6; PT. Q. 40. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 8; et passim. — (2), de B. Marco Hieronymus dicit in prologo super Marcum, (ob. 3), . . ., unde B. Marcus non contra praeceptum egit, sibi digitum amputando, SS. Q. 185. Art. 2 ad 3.

Mardochaeus, ei, *m.*, *Mardochai*, the uncle of Esther, Queen of Persia and wife of Assuerus, who is identified with Xerxes (485-465 B.C.). Mardochai lived in Susan, the capital of Persia. Sed infidelibus dominis inveniuntur aliqui sancti viri fideliter servisse, sicut Ioseph Pharaoni, et Daniel Nabuchodonosori, et Mardochaeus Assuero, SS. Q. 12. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 84. Art. 1; SS. Q. 103. Art. 2 (bis).

mare, is, *n.*, *the sea*, (1) in gen., (2) in partic., *the Red Sea.* — (1), sed aquae naturaliter videntur fluentes, et ad mare currentes, (ob. 4), . . ., et facta est distinctio in infimo, quae dicitur terrae et maris, (c), . . ., illam partem quae est discooperta aquis, vocavit terram, prout distinguitur contra mare, PP. Q. 69. Art. 1 ad 5; sicut quando ambulavit siccis pedibus super mare, PT. Q. 28. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 74. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 95. Art. 8; PTS. Q. 76. Art. 2; et passim. — **fluxus et refluxus maris**,

the ebb and *flow of the sea*. Sicut fluxus et refluxus maris non consequitur formam substantialem aquae, PP. Q. 110. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 105. Art. 6; PTS. Q. 72. Art. 5. — (2), sed figura baptismi praecessit in transitu maris Rubri, . . ., ergo videtur quod Christus magis debuerit baptizari in mari Rubro quam in flumine Iordanis, PT. Q. 39. Art. 4 ob. 1.

margarita, ae, *f.*, *a pearl*, used in the S.T. only in quot. Serico et purpura indutae, Christum sincere induere non possunt; auro et margaritis adornatae, et monilibus, ornamenta mentis et corporis perdiderunt, SS. Q. 169. Art. 2 ob. 2, in quot.

Maria, ae, *f.*, (1) *Mary*, the Blessed Virgin. She was the mother of Jesus Christ, daughter of St. Joachim and St. Anna, of the tribe of Juda and of the royal race of David, (2) *Mary* of Bethany; she is mentioned as the sinner (Luke 7), who bathed the feet of Christ; as Mary the sister of Martha and Lazarus and later as Mary Magdalen (Luke 8) who ministered to Christ, by Whom she was freed from seven devils. She was the first witness of the Resurrection, (3) *Mary*, the Mother of James and Joseph. In the narrative of the resurrection she is named Mary of James (Mark, XVI, 1). Her relationship to the Blessed Virgin is obscure. James is termed "of Alpheus," i.e., presumably "son of Alpheus". St. Jerome identifies this Alpheus with Cleophas, who according to Hegesippus, was brother of St. Joseph. Mary of Cleophas, in that case, would be the sister-in-law of the Blessed Virgin. — (1), beata etiam virgo Maria est super omnes choros angelorum exaltata, PP. Q. 25. Art. 6 ob. 4. Cf. PP. Q. 112. Art. 2, in quot.; PT. Q. 29. Art. 2 (passim); PT. Q. 31. Art. 2 (passim); PT. Q. 32. Art. 2 (passim); PT. Q. 35. Art. 3; et passim. — (2), unde et Maria, per quam significatur vita contemplativa, describitur secus pedes Domini assiduo sedens, SS. Q. 182. Art. 1 c; sed Maria Magdalena non vidit eum resurgere, PT. Q. 55. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 153. Art. 2; SS. Q. 180. Art. 3; SS. Q. 188. Art. 6; PT. Q. 28. Art. 3; PTS. Q. 87. Art. 2. — (3), et Maria Iacobi, et Joseph mater, et mater filiorum Zebedaei. videtur autem haec Maria, quae hic dicitur Iacobi et Ioseph mater, esse etiam mater Christi, (ob. 6), . . ., haec autem Maria intelligitur esse uxor Alphaei, cuius filius est Iacobus minor, PT. Q. 28. Art. 3 ad 6.

marīnus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to the sea*, *marine*. Nam si hoc nomen canis aequivoce dicitur de latrabili et marino, PP. Q. 13. Art. 5 ob. 1; cum quidam habeant pedes quibus gradiuntur in terra, sicut vituli marini, PP. Q. 71. Art. 1 ob. 4.

marītālis, e, *adj.*, *marital, pertaining* or *relating to married people, conjugal*. Nam sicut in ea quae in domo viri concipit, intelligitur conceptio maritalis, PT. Q. 29. Art. 2 ad 3; sed maritalis coniunctio ponitur in definitione matrimonii. (ob. 1), . . ., ponit etiam differentiam contrahentium ad speciem in hoc quod dicit, maritalis, (c), . . ., et ita etiam hic in definitione matrimonii ponitur coniunctio maritalis, PTS. Q. 44. Art. 3 ad 1.

marītāta, ae, *f.*, *a wife, a married woman*. Illi autem cogitant quae sunt mundi, quomodo placeant vel viri uxoribus, vel mulieres maritis; nisi quod capillos nudare feminas, quas etiam caput velare Apostolus iubet, nec maritatas decet, SS. Q. 169. Art. 2 c.

maritimus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to the sea, maritime*, used in the S.T. only in quot. Pro quo nostrum congregari praecepimus populum, maritimumque ad littus descendere decrevimus, SS. Q. 40. Art. 2 ob. 2, in quot.

maritus, i, *m.*, *a married man, husband*. Uxor autem latronis considerare habet bonum privatum familiae; et secundum hoc vult maritum latronem non occidi, PS. Q. 19. Art. 10 c; sicut uxor potest frangere fidem marito, PS. Q. 105. Art. 4 ob. 9; Ioseph Mariae custos fuit potius quam maritus eius, PT. Q. 29. Art. 2 ob. 1; quia maritus est qui est mulieri iunctus matrimonio, (ob. 1), . . ., per matrimonium sicut efficitur vir maritus mulieris, ita et mulier uxor viri, PTS. Q. 44. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. 169. Art. 2 (bis); PT. Q. 29. Art. 2 (passim); PT. Q. 30. Art. 2; PTS. Q. 44. Art. 3 (passim); PTS. Q. 52. Art. 3; et passim.

Mars, Martis, *m.*, *Mars, who as father of Romulus, was the primogenitor of the Roman people, the god of war, of husbandry, of shepherds* and *seers*. Et etiam in cultu Martis mulieres utebantur armis virorum, PS. Q. 102. Art. 6 ad 6.

marsūpium, ii, *n.*, *a purse*, used in the S.T. only in quot. Simulator aliud simulat, et aliud agit; castitatem praefert, et lasciviam sequitur: ostentat paupertatem, et marsupium replet, SS. Q. 111. Art. 2 ob. 3, in quot.

martellus, i, *m.*, *a hammer, mallet*. Artifex operatur per martellum. non enim significatur quod martellus sit causa artifici quod agat. (c), . . ., non enim dicimus quod martellus operetur per fabrum, PP. Q. 36. Art. 3 ad 4; nec inconveniens est si instrumentum sit imperfectius principali agente, ut martellus fabro, SS. Q. 123. Art. 10 ad 2; necesse est quod cesset actio instrumenti, sicut quiescente fabro, non movetur martellus, PT. Q. 77. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 7. Art. 4 (passim); PP. Q. 39. Art. 8; PP. Q. 46. Art. 2 (ter); PP. Q. 76. Art. 2; PT. Q. 78. Art. 4; PTS. Q. 29. Art. 2.

Martha, ae, *f.*, *Martha*, saint, virgin. She was the sister of Lazarus and Mary of Bethany, and shared the honor of Christ's friendship when He stayed as their guest in Bethany. She also served Him in the house of Simon the Leper. Et per duas mulieres quae Dominum hospitio receperunt; contemplativa quidem per Mariam, activa vero per Martham, SS. Q. 179. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 152. Art. 2, in quot.; SS. Q 171 pr.; SS. Q. 182. Art. 1, in quot. (bis); PT. Q. 74. Art. 8, in quot.; PT. Q. 77. Art. 8, in quot.

Martiānus, i, *m.*, see under *Augustus*.

Martinus, i, *m.*, (1) in *gen.*, *Martin*, a male Christian name common in Western Europe and taken from St. Martin, bishop of Tours. (2) in *partic.*, *Martinus* Bracarensis, Martin, metropolitan bishop of Braga. According to Gregory of Tours, Martin was a native of Pannonia. In 561 he attended the first council of Braga, presided over by Lucretius, metropolitan bishop of Braga. The Acts of the Council were probably compiled by Martin, the person of the greatest literary pretensions then in Gallicia. The *capitula Martini Bracarensis* contain 84 canons which had great vogue and influence in the Middle Ages. These "capitula sive canones orientalium antiquorum patrum synodis a venerabili Martino episcopo vel ab omni Bracarensi synodo excerpti," were incorporated in the earliest form of the Spanish *Codex Canonum*. — (1), sed se veritate humanae naturae in Petro et Martino est haec anima et hoc corpus, PP. Q. 119. Art. 1 c; puta Petrus vel Martinus, hic est acceptio personae, SS. Q. 63. Art. 1 c. — (2), Martinus papa dicit (habetur inter capitula Martini Bracharensis, cap. 43, et loco mox cit.): Lector si viduam etc., PTS. Q. 66. Art. 5 a. Cf PT. Q. 72. Art. 12; PT. Q. 89. Art. 3.

martyr, yris, *comm.*, *a witness*; esp. *one who by his death bears witness to the truth of the Christian religion, a martyr*. Alias excusarentur carnifices qui martyres occiderunt, SS. Q. 64. Art. 5 ad 3; sed quidam martyres graviores passiones et diuturniores sustinuerunt quam Christus, PT. Q. 46. Art. 6 ob. 1; Christus fuit verissime virgo, martyr et doctor, PTS. Q. 96. Art. 8 ad 1. Cf. PS. Q. 114. Art. 4; SS. Q. 123. Art. 5; SS. Q. 124. Art. 2 (passim); PTS. Q. 89. Art. 3; PTS. Q. 96. Art. 12, et passim.

martyrium, ii, *n.*, *a testimony, sealed with one's blood, to the truth of the Christian religion, martyrdom*. Videtur quod martyrium non sit actus maximae perfectionis, . . ., sed martyrium videtur esse de necessitate salutis, . . ., ergo martyrium non pertinet ad perfectionem, (ob. 1), . . ., ille qui martyrium sustinet, sibi soli prodest, . . ., ergo actus docendi et gubernandi subditos est per-

fectior quam actus martyrii, (ob. 3), . . ., praefert martyrium virginitati, quae ad perfectionem pertinet ergo martyrium maxime ad perfectionem pertinere videtur, (a), . . ., et sic non potest esse quod martyrium, quod consistit in debita tolerantia mortis, . . ., martyrium autem inter omnes actus virtuosus maxime demonstrat perfectionem charitatis, . . ., patet quod martyrium inter caeteros actus humanos est perfectius secundum suum genus, SS. Q. 124. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 124. Art. 1 (passim); SS. Q. 124. Art. 2 (passim); SS. Q. 124. Art. 5 (passim); PT. Q. 15. Art. 7, in quot.; PTS. Q. 96. Art. 6 (passim); et passim.

mās, maris, *m.*, *a male.* Sed in aliis animalibus feminae non sunt factae ex maribus, (ob. 1), . . ., sed mas et femina sunt eiusdem speciei, (ob. 2), . . ., mas et femina coniunguntur in hominibus non solum propter necessitatem generationis, PP. Q. 92. Art. 2 c; sicut adulterium est causa generationis humanae, inquantum habet commixtionem maris et feminae, PS. Q. 18. Art. 1 ad 3; ex parte autem maris sit principium activum in generatione, . . ., femina autem quae ex mare concipit, PT. Q. 31. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 115. Art. 2; PP. Q. 118. Art. 1 (bis); PS. Q. 94. Art. 2; PT. Q. 28. Art. 1; PTS. Q. 54. Art. 3; et passim.

masculinē, *adv.*, see *masculinus.*

masculīnus, a, um, *adj.*, (1) *lit.*, *male, masculine,* (2) *transf.*, *in gram.*, *masculine gender.* — (1), animalibus vero perfectis competit virtus activa generationis secundum sexum masculinum, . . ., ideo non omni tempore sexus masculinus feminino coniungitur in animalibus perfectis, PP. Q. 92. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 91. Art. 4; PP. Q. 115. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 4 (ter); PT. Q. 37. Art. 3. — (2), sed quia ponebant unam personam, dicebant Christum unum in masculino, . . ., genus autem masculinum designat quiddam formatum et perfectum, PT. Q. 17. Art. 1 c; masculinum genus refertur ad hypostasim vel personam, PT. Q. 52. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 31. Art. 2 (bis). — **masculinē**, *adv.*, *in the masculine gender.* Hoc autem nomen, *alius*, masculine sumptum, non importat nisi distinctionem suppositi, PP. Q. 31. Art. 2 c; Nestoriani autem ponentes in Christo duas personas dicebant Christum non solum esse duo neutraliter, sed etiam duos masculine, . . ., sequitur quod dicamus quod non solum Christus est unus masculine, PT. Q. 17. Art. 1 c.

masculus, i, *m.*, *a male.* Sicut contra commixtionem maris et feminae, quae est naturalis omnibus animalibus, est concubitus masculorum, PS. Q. 94. Art. 3 ad 2; sicut si aliquis delectaretur in comestione carnium humanarum, aut in coitu bestiarum, aut masculorum, SS. Q. 142. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 93. Art. 6 (ter); PP. Q. 98. Art. 2 (bis); SS. Q. 57. Art. 3; PT. Q. 37. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 5; et passim.

massa, ae, *f.*, *the mass, the generality of mankind, the main body of a race* or *nation.* Et in hoc etiam mirabilior est eius innocentia, quod de massa peccato subiecta natura assumpta tantam habuit puritatem, PT. Q. 4. Art. 6 ad 1; ergo videtur quod corpus Christi non debuerit formari de massa humani generis derivata ab Adam, PT. Q. 31. Art. 1 ob. 2.

Masso, (Maso), ōnis, *m.*, *Masso*, Bishop. His identity as quoted by S. T. is very uncertain; ad Massonam, likewise ad Massanum, likewise Missianum, likewise Massianum. Uno modo quia non poenitet; unde Isidorus *Ad Massonem episcopum* scribit, PT. Q. 89. Art. 3 c(for *Massonem*, Cod. Alcan. and Vives ed. read *Iulianum*).

mastico, āre, 1, *v. a.*, *to masticate.* Eiusdem videtur esse manducari, frangi et masticari, . . ., ergo corpus Christi est quod frangitur et masticatur, (ob. 3), . . ., illud quod manducatur in propria specie, ipsum et frangitur et masticatur in sua specie, PT. Q. 77. Art. 7 ad 3.

māter, tris, *f.*, (1) *lit.*, *a mother*, (a) of persons, (b) of animals, (2) *in partic.*, *the Mother of God,* (3) *fig.*, *mother*, applied to things more or less personified, with reference either to a metaphorical giving birth, to the protecting care exercised by a mother, or to the affectionate reverence due to a mother. — (1) (a), sed sicut homo praeexistit in patre suo, ita in matre, (ob. 1), . . ., mater enim dat materiam in generatione, (ob. 2), . . ., si infectio originalis peccati non contraheretur ex matre. ergo infectio originalis peccati ex matre trahitur, (ob. 3), . . ., principium activum in generatione est a patre, materiam autem mater ministrat, (c), . . ., ex necessitate materia, quam mater ministrat, PS. Q. 81. Art. 5 ad 2; videtur quod homo plus debeat diligere uxorem quam patrem et matrem, . . ., non quantum ad omnia deseritur pater et mater propter uxorem, SS. Q. 26. Art. 11 ad 1. Cf. PP. Q. 113. Art. 5 (passim); SS. Q. 26. Art. 10 (passim); PT. Q. 35. Art. 5 (passim); PT. Q. 68. Art. 11; PTS. Q. 44. Art. 2; et passim. — (1) (b), aliqui etiam malefici utebantur matre avis incubante, . . ., et quia etiam in auguriis reputabatur hoc esse fortunatum quod inveniretur mater incubans filiis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 8. — (2), sed quia oportebat ut Mater Dei maxima puritate niteret, PS. Q. 81. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 28. Art. 3; PT. Q. 30. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 5; et passim. — (3), charitas est mater omnium virtutum, SS. Q. 59. Art. 4 ob. 3; sicut mater Ecclesia, . . ., accommodat pueris baptizandis aliorum pedes, ut veniant, et aliorum cor, ut credant, PT. Q. 71. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 153. Art. 4; SS. Q. 162. Art. 8; SS. Q. 186. Art. 7; SS. Q. 188. Art. 5; PT. Q. 68. Art. 8, in quot.

māteria, ae, *f.*, (1) *matter* in the general sense of the word, the fundamental substratum of all bodies; the permanent subject of generation and corruption, (2) *matter, affair, object* or *objective of an action* or *of a habit* or *of a faculty*, synonym of *obiectum* and *subjectum*, (3) *matter, substance, material cause*, the potential and determinable part of a composite, i.e., that from which something arises or of which it consists, synonym of *subiectum ex quo*, the opposite of *forma.* — (1), materia enim secundum id quod est est in potentia ad formam, PP. Q. 66. Art. 2 c; quod non habet, sed est forma tantum, est actus purus et infinitus, PP. Q. 75. Art. 5 ob. 4; quin potius natura eligeret materiam incorruptibilem si posset, PS. Q. 85. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 65. Art. 4; PP. Q. 66. Art. 1 (passim); PP. Q. 77. Art. 6; PS. Q. 49. Art. 4; PS. Q. 50. Art. 4 (passim); et passim. — Kinds of *materia* in this sense are: **materia circa quam seu de qua, materia in qua,** and **materia ex qua,** *the matter around* or *about which*, and *the matter from which*, i.e., that about which an action or a faculty with its action moves, or the object of an action and of the faculty belonging to it, that in which an action and the corresponding faculty has its bearer and possessor, or the subject of an action and of the faculty belonging to it, and that from which something arises or of which it consists or the material or the material cause of a thing, the same as *causa materialis.* Virtus autem non habet materiam ex qua, sicut nec alia accidentia; sed habet materiam circa quam, et materiam in qua, scilicet subiectum materia autem circa quam est obiectum virtutis, quod non potuit in praedicta definitione poni, eo quod per obiectum determinatur virtus ad speciem, PS. Q. 55. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 3 ad 2; PS. Q. 75. Art. 4 ad 1; SS pr.; SS. Q. 11 pr.; Trin, 1, 1, 3 c; 2 Sent. 36. 1 5 ad 4; Verit 27. 3 ad 9; et passim. — (2), secundum quod materia patietur, PP. prol.; tum propter dignitatem materiae, PP. Q. 1. Art. 5 c; materia consilii sunt operationes humanae, PS. Q. 14. Art. 2 ob. 2; moralia sunt materia prudentiae, sicut factibilia sunt materia artis, PS. Q. 58. Art. 5 ob. 2; si tollebatur seditionis materia, PS. Q. 105. Art. 1 ad 4; materia fidei sunt res quae creduntur, SS. Q. 11. Art. 2 ob. 2; artium quaedam sunt, in quarum materia non est aliquod principium, C. G. 2. 75. Cf. PS. Q. 65. Art. 1; PS. Q. 66. Art. 2; SS. Q. 4. Art. 8; SS. Q. 11 A;t 2; SS Q 58. Art. 10; et passim. On **bonitas ex materia,** see *bonitas* under 1. — Kinds of *materia* in this sense

are: (a), **materia artis**, see *ars* under 2. Moralia sunt materia prudentiae, sicut factibilia sunt materia artis, PS. Q. 58. Art. 5 ob. 2. — (b), **materia civilis**, *the civic objective* or *the objective that consists of the deeds of civic life*. Cf. 4 Sent. 46. 1. 1. 1 ad 1; 1 Eth. 3 b. — (c), **materia demonstrativa**, *the subject matter which permits proof with apodictic certainty*. Cf. 1 Anal. 33 b. — (d), **materia exterior seu extranea**, *the exterior* or *extraneous matter*. Sicut autem in factibilibus materia exterior disponitur per artem, ita etiam in agibilibus per prudentiam disponuntur actus humani, SS. Q. 123. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 3 ad 1; PP. Q. 27. Art. 1 ad 1; SS. Q. 47. Art. 5 c; SS. Q. 134. Art. 2 c; 3 Sent. 33. 2. 2. 1 ad 2; Verit. 5. 1 c; et passim. — (e), **materia extranea**, see *materia exterior*. Si vero liquor adiunctus esset tam parvae quantitatis, quod non posset perfundi per totum, non fieret totum vinum permixtum, sed aliqua pars eius quae quidem non remaneret eadem numero propter permixtionem extraneae materiae, PT. Q. 77. Art. 8 c. — (f), **materia moralis**, *the object of moral philosophy*. Voluntas, sicut et ratio, se extendit ad materiam totam moralem, id est, ad passiones et ad operationes exteriores, quae sunt ad alterum, SS. Q. 59. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 84 pr.; SS. prol.; SS. Q. 58. Art. 8 ad 3; 3 Sent. 33. 1. 1. 3 c; 3 Sent. 33. 2. 1. 4 c; 3 Sent. 34. 3. 2. 1 c; 5 Eth. 3 f; et passim. — (g), **materia principalis**, *the principal object* or *objective*. Partes autem potentiales alicuius virtutis principalis dicuntur virtutes secundariae, quae modum quem principalis virtus observat circa aliquam principalem materiam, eumdem observant in quibusdam aliis materiis, in quibus non est ita difficile, SS. Q. 143. Art. 1 c. — (h), **materia propinqua seu proxima** and **materia remota**, *the neighboring* or *proximate* and *the remote matter*. Cf. *materia propinqua* under 3. Cf. 4 Eth. 1 b. — (i), **materia propria**, *the proper object* or *objective*. Obiectum autem virtutis cuiuslibet est bonum consideratum in materia propria, PS. Q. 63. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 59. Art. 4 ad 1; SS. Q. 11. Art. 2; SS. Q. 58. Art. 1 (ter); SS. Q. 60. Art. 1 (passim); PTS. Q. 16. Art. 3; 1 Anal. 1 a; et passim. — (j), **materia proxima**, see *materia propinqua*. — (k), **materia remota**, see *materia propinqua*. — (3), materia est id quod est in potentia, PP. Q. 3. Art. 2 c; materia est ex qua aliquid fit, PP. Q. 92. Art. 2 ad 2; materia, id quod est in potentia, est, C. G. 1. 17; hoc enim dicimus materiam primum subiectum, ex quo aliquid fit per se et non secundum accidens et inest rei iam factae, 1 Phys. 15 f; materia enim intrat constitutionem substantiae cuiuslibet rei naturalis, 2 Phys. 2 a; materia vero non est nec idem specie nec idem numero cum aliis causis, quia materia inquantum huiusmodi est ens in potentia, agens vero est ens in actu inquantum huiusmodi; forma vero vel finis est actus vel perfectio, 2 Phys. 11 b; per materiam, id est, per id in quod aliquid transmutatur per generationem vel corruptionem, 1 Gener. 8 g; materia enim dicitur substantia, non quasi ens aliquid actu exsistens in se considerata, sed quasi in potentia ut sit aliquid actu, 8 Met. 1 f; illud ex quo fit aliquid videtur esse materia illius, sicut ex elementis fiunt corpora mixta et sunt eorum materia, 8 Met. 4 l; dupliciter dicitur aliquid fieri ex aliquo, scilicet ex privatione et ex subiecto quod dicitur materia, sicut dicitur quod homo fit sanus et quod laborans fit sanus. dicitur autem magis aliquid fieri ex privatione, quam ex subiecto, sicut magis dicitur aliquis fieri sanus ex laborante, quam ex homine, . . ., sed in quibusdam privatio est non manifesta et innominata, sicut privatio cuiuscumque figurae in aere non habet nomen nec etiam privatio domus in lateribus et in lignis et ideo utimur materia pro materia et privatione simul. et propter hoc sicut illic dicimus, quod sanus fit ex laborante, ita hic dicimus, quod statua fit ex aere et domus ex lapidibus et lignis, 7 Met. 6 n; sicut enim propter hoc, quod est innominata privatio, aliquando simplici nomine materiae significatur materia cum privatione, ut supra dictum est, quod aes accipitur pro aere infigurato, cum dicimus, quod ex aere fit statua, ita etiam, quando forma est innominata, simplici nomine materiae intellegitur compositum ex materia et forma, non quidem determinata, sed communi, 7 Met. 12 e. Cf. PS. Q. 113. Art. 7 (passim); C. G. 2. 16 and 43; 2 Met. 3 c-f; 5 Met. 21 a; et passim. On **abstractio a materia, a materia individuali, sensibili et intellegibili**, see *abstractio* under 3; on **abstrahere a materia, a materia communi et a materia individuali seu signata, a materia intellegibili et a materia sensibili**, see *abstrahere* under I 3; on **appetitus materiae**, see *appetitus* under 2; on **distinctio materiae**, see *distinctio* under 2; on **diversitas materiae**, see *diversitas*; on **divisio secundum materiam**, see *divisio*; on **forma in materia**, see *forma* under 2; on **homo extra materiam**, see *homo*; on **idem materiae seu secundum materiam**, see *idem*; on **infinitas materiae**, see *infinitas*; on **infinitum ex parte materiae seu secundum materiam seu secundum rationem materiae**, see *infinitus*; on **motus ad materiam**, see *motus* under 2; on **ordo materiae**, see *ordo* under 1; on **pars materiae**, see *pars* under 1; on **potentia materiae**, see *potentia* under 4; on **praeparatio materiae**, see *praeparatio* under 1; on **ratio in materia**, see *ratio* inder 11; on **transmutatio secundum materiam**, see *transmutatio* under 1; on **vita materia mixta**, see *vita* under 1. — Kinds of *materia* in this sense are: (a), **materia aerea** and **materia terrae seu terrestris**, *the aerial* and *the earthly matter*. Sicut ignis in materia aerea dicitur flamma, PP. Q. 67. Art. 2 ad 2. Cf. 4 Sent. 44. 3. 2. 2 c. — (b), **materia aliena** and **materia propria**, *the foreign* and *the proper matter*. Cf. *materia communis*. Sicut carbo et flamma dicuntur esse species ignis, propter applicationem naturae ignis ad materiam alienam, PS. Q. 35. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 119. Art. 2 (bis); PTS. Q. 97. Art. 6 (quater); PTS. Q. 74. Art. 2; PTS. Q. 74. Art. 3; 4 Sent. 44. 3. 2. 2 c. — (c), **materia communis** and **materia particularis seu propria seu individualis seu individuans**, *the common* or *general matter*, i.e., the general aspect of all bodies, and *the particularized* or *definite matter*. Cf. *materia aliena*. Unde materia est pars speciei in rebus naturalibus, non quidem materia signata, quae est principium individuationis, sed materia communis, PP. Q. 75. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 3 c; PP. Q. 12. Art. 4 c; PP. Q. 14. Art. 11 c; PP. Q. 67. Art. 2 ad 2; PP. Q. 85. Art. 1 ad 2; PP. Q. 86. Art. 3 c; C. G. 2. 30 and 50; C. G. 3. 41; Trin. 2. 1. 2 c; 2 Phys. 4 f and 5 b; 1 Cael. 19 b; 3 Anim. 8 c; et passim. — (d), **materia composita** and **materia simplex**, *the compounded* and *the simple matter*. Sed quia et ipsa habet materiam ex contrariis compositam, ex inclinatione materiae sequitur corruptibilitas in toto, PS. Q. 85. Art. 6 c. Cf. PT. Q 72. Art. 2; C. G. 3. 97. — (e), **materia contingens**, **materia naturalis seu necessaria, materia possibilis**, and **materia remota seu impossibilis**, *the contingent, the natural* or *necessary*, *the possible* and *the remote* or *impossible subject matter of a proposition*. Si praedicatum per se insit subiecto, dicetur esse enuntiatio in materia necessaria vel naturali, ut cum dicitur "homo est animal" vel "homo est risibile". si vero praedicatum per se repugnet subiecto quasi excludens rationem ipsius, dicetur enuntiatio esse in materia impossibili sive remota, ut cum dicitur "homo est asinus". si vero medio modo se habeat praedicatum ad subiectum, ut scilicet nec per se repugnat subiecto nec per se insit, dicetur enuntiatio esse in materia possibili sive contingenti, 1 Perih 13 a. Cf. PT. Q. 16. Art. 1 ad 1. — (f), **materia contrarietati subiecta** and **materia contrarietati non subiecta**, *the matter susceptible of contrary states* or *forms* and *the matter not so subject*. Cf. C. G. 2. 33; 5 Met. 4 a. — (g), **materia corporalis seu corpulenta seu corporalium** and **materia spiritualis seu spiritualium**, *the corporeal* and *the spiritual matter* or *the matter of corporeal* and *that of spiritual things*, (which latter is, of course, a contradiction in terms for St. Thomas). Materia enim sensibilis dicitur materia corporalis, secundum quod subiacet qualitatibus sensibilibus, scilicet calido et frigido, duro et molli et huiusmodi, PP. Q. 85. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 11 c; PP. Q. 46. Art. 3 c; PP. Q. 75. Art. 5 a; PP. Q. 85. Art. 1 ad 2; PP. Q. 90. Art. 4 c; PS. Q. 50. Art. 4 ad 2; C. G. 2. 16, 22, and 56; C. G. 3. 102; Pot. 3. 11 ad 8; 2 Anim. 12 b; et passim. — (h), **materia corporalium**, see *materia cor-*

poralis. Et propter hoc ponit quod eadem est materia universalis spiritualium et corporalium; ut intelligatur quod forma incorporeae substantiae sic sit impressa in materia spiritualium, sicut forma quantitatis est impressa in materia corporalium. sed primo aspectu apparet esse impossibile unam esse materiam spiritualium et corporalium, . . ., impossibile est ergo quod una sit materia corporalium et spiritualium, PP. Q. 50. Art. 2 c. — (i), **materia corpulenta,** see *materia corporalis.* — (j), **materia corruptibilium** and **materia generabilium,** *the matter of corruptible things* and *of things that can be produced.* Cf. 4 Sent. 44. 1. 1. 1 ad 3. — (k), **materia debita** and **materia indebita,** *the proper* or *suitable* and *the improper* or *unsuitable matter.* In exteriori actu potest considerari duplex bonitas vel malitia; una secundum debitam materiam et circumstantias; alia secundum ordinem ad finem. et illa quidem quae est secundum ordinem ad finem, tota dependet ex voluntate; illa autem quae est ex debita materia vel circumstantiis, dependet ex ratione; et ex hac dependet bonitas voluntatis, secundum quod in ipsam fertur, PS. Q. 20. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 46. Art. 1; PS. Q. 20. Art. 1; PS. Q. 112. Art. 2; SS. Q. 44. Art. 4; PT. Q. 64. Art. 5 ad 3; Mal. 7. 1 c; et passim.— (l), **materia demonstrata seu designata seu signata seu determinata** and **materia non signata,** *the designated* or *specified* or *determined matter* and *that not specified by quantity,* or *quantitative dimensions.* Dico materiam signatam, quae sub certis dimensionibus consideratur, Ente 2 h. Cf. PP. Q. 75. Art. 4 c; PP. Q. 76. Art. 4 ad 4; PP. Q. 78. Art. 2 ad 3; PP. Q. 85. Art. 1 ad 2; PP. Q. 115. Art. 1 c; PP. Q. 119. Art. 1 c; SS. Q. 123. Art. 2 c; PT. Q. 60. Art. 7 c; C. G. 1. 21 and 65; C. G. 2. 75; C. G. 4. 31 and 40; Trin. 1. 2. 2 c; 1 Sent. 23. 1. 1 c; Verit. 2. 6 ad 1; Ente 3 g; 1 Cael. 19 b and i; et passim. — (m), **materia designata,** see *materia demonstrata.* — (n), **materia determinata,** see *materia demonstrata.* Sed corpus inanimatum generatur ex materia determinata ab agente extrinseco, PP. Q. 78. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 45. Art. 5; PP. Q. 92. Art. 2; PP. Q. 119. Art. 1; PS. Q. 64. Art. 1; SS. Q. 53. Art. 4; SS. Q. 58. Art. 8; et passim. — (o), **materia dimensioni subiecta seu quantitati subiecta,** *the matter subjected to extension* or *size,* i.e., *corporal matter.* Cf. *materia corporalis.* Cf. PP. Q. 76. Art. 4 ad 4; PP. Q. 115. Art. 1 c. — (p), **materia elementaris,** *the elementary matter* or *the matter of the elements,* i.e., that out of which all composite things have originated. In prima autem rerum institutione principium activum fuit verbum Dei, quod de materia elementari produxit animalia vel in actu secundum alios sanctos, vel virtute secundum Augustinum, . . ., sed quia hoc ipsum quod ex materia elementari, virtute seminis vel stellarum, possunt animalia produci, est ex virtute primitus elementis data, PP. Q. 71. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 76. Art. 1 c; PTS. Q. 74. Art. 5; PTS. Q. 83. Art. 1; 4 Sent. 47. 2. 2. 2 ob. 4. — (q), **materia enuntiationis** and **materia syllogismi,** *the subject matter of a single statement* or *proposition* (namely, the conception of the subject and of the predicate) and *that of the whole argumentation* (i.e., the subject, the middle, and the predicate terms, in other words, *the major* and *minor premises*). Cf. 1 Perih. 13 a; 1 Anal. 1 a, 4 a, and 22 a; 1 Phys. 2 e; Syll. — (r), **materia generabilium,** see *materia corruptibilium.* In materia generabilium et corruptibilium, dimensiones interminatas oportet intelligere ante receptionem formae substantialis, PTS. Q. 80. Art. 5 ad 3. — (s), **materia impossibilis,** see *materia contingens.* — (t), **materia indebita,** see *materia debita.* Mendacium autem est malum ex genere; est enim actus cadens super indebitam materiam, SS. Q. 110. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 65. Art. 3 (bis); SS. Q. 100. Art. 1 (bis); SS. Q. 154. Art. 1; PTS. Q. 45. Art 5 — (u), **materia individualis seu individuans,** see *materia communis* Cognoscere vero id quod est in materia individuali non prout est in tali materia, est abstrahere formam a materia individuali quam repraesentant phantasmata, PP Q 85. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 3 (bis); PP. Q. 12. Art. 4 (passim); PP. Q. 14. Art. 11; PP. Q. 76. Art. 2; PP. Q. 79. Art. 4; et passim. — (v), **materia informis,** *the formless matter* or *matter lacking form,* i.e., matter which lacks either a definite form or any form in general. In generatione hominis mater ministrat materiam corporis informem, SS. Q. 26. Art. 10 ad 1. Cf. PP. Q. 66. Art. 1 (bis); PP. Q. 66. Art. 3 ob. 1 and Art. 4 c; PP. Q. 68. Art. 2 c; C. G. 4. 20; Pot. 4. 1 c and ad 1 and 13; et passim. — (w), **materia intellegibilis** and **materia sensibilis,** the Aristotelian ὕλη νοητὴ καὶ αἰσθητή, i.e., the immaterial matter or that perceptible only through imagination (quae quandoque intellectus vocatur, 7 Met. 10 c) and the material apprehended through the senses, in which are understood the so-called five sensibly perceived qualities, (cf. *qualitas*). Quae quidem materia intellegibilis consideratur secundum quod aliquid divisibile accipitur vel in numeris vel in continuis, 2 Anal. 9 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 1 c and ad 2; PT. Q. 77. Art. 2 ad 4; C. G. 2. 75; C. G. 3. 105; 4 Sent. 12. 1. 1. 3 c; Verit. 2. 6 ad 1; 1 Anal. 41 a; 2 Anal. 9 c; 1 Phys. 1 a; 2 Phys. 3 e; 1 Cael. 19 b; 3 Anim. 8 b; 7 Met. 10 c; 8 Met. 5 e; et passim. — (x), **materia intellegibilis communis seu non signata** and **materia intellegibilis individualis,** *the general intelligible matter* or *that not definitely specified as of this* or *that individual* and *the individual intelligible matter* or *that definitely specified.* (cf. *materia intellegibilis*). Quantitates non tamen possunt considerari sine intellectu substantiae quantitati subiectae, quod esset eas abstrahi a materia intellegibili communi; possunt tamen considerari sine hac vel illa substantia, quod est eas abstrahi a materia intellegibili individuali, PP. Q. 85. Art. 1 ad 2. Cf. Verit. 2. 6 ad 1. — (y), **materia naturalis,** *the natural matter* or *that belonging to nature.* Cf. *materia contingens.* Ideo haec propositio, Deus est homo, non est neque in materia remota, neque in materia contingenti, sed in materia naturali, PT. Q. 16. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 35. Art. 8; SS. Q. 9. Art. 2; C. G. 3. 105; C. G 4 45; Verit 2 6 ad 1; 2 Phys 3 e; et passim — (z), **materia necessaria,** see *materia contingens* — (a^2), **materia non signata,** see *materia demonstrata* — (b^2), **materia particularis,** see *materia communis.* Ratio autem universalis accipitur secundum abstractionem formae a materia particulari, PP Q 86 Art 3 c — (c^2), **materia necessaria,** see *materia contingens* — (d^2), **materia possibilis,** see *materia contingens.* — (e^2), **materia praeiacens,** *preexistent material* Quia (anima rationalis) non potest fieri ex materia praeiacente neque corporali, quia sic esset naturae corporeae, neque spirituali, quia sic substantiae spirituales invicem transmutarentur; necesse est dicere quod non fiat nisi per creationem, (c), . . ., unde nullo modo anima potest fieri ex materia praeiacente, PP Q 90 Art 2 ad 1. Cf. PP. Q. 51. Art. 3; PP. Q. 67. Art. 4; PT. Q. 75. Art. 3 c; C. G. 2. 17; C. G. 4. 83; 2 Sent. 8. 1. 4. 1 ad 1; et passim. — (f^2), **materia prima seu pura,** *primary matter,* which is purely material, i.e., without any form or actuality whatever. Primary matter is not sensible or secondary matter; it is perceptible only by reasoning. As pure potentiality it is not intelligible except under the actualization of some substantial form. Although it has not existence of itself, and does not exist actually except in a composite, it is the fundamental stuff of all corporeal things, being the permanent subject in which the generation and corruption of substantial forms takes place. Matter is the potential and determinable part; form is the actual and determining part; the union of both constitutes an actually existent material thing. Strictly speaking, neither matter nor form exists, the composite of matter and form exists. There is no matter of any kind in a *spiritual* being, not even primary matter. Id communiter materia prima nominatur, quod est in genere substantiae ut potentia quaedam intellecta praeter omnem speciem et formam et etiam praeter privationem, quae tamen est susceptiva et formarum et privationum, Spir. 1 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 8 c; PP. Q. 7. Art. 2 ad 3; PP. Q. 115. Art. 1 ad 2; C. G. 1. 17; C. G. 2. 17, 34, 76, and 81; 2 Sent. 12. 1. 4 c; Spir. 1 c; 1 Phys. 13 e; 2 Phys. 2 a; 3 Phys. 12 g; 1 Cael. 18 f: 1 Gener. 8 g; 2 Met. 3 b and c; 7 Met. 10 b; 8 Met. 1 g; 12 Met. 3 b; et passim. —

(g²), **materia privationi subiecta,** *the matter subjected to a privation* or *a lack* or *the accidental matter.* Cf. 5 Met. 4 a. — (h²), **materia propinqua seu proxima** and **materia remota,** *the proximate* or *next matter* and *the remote matter.* Sicut statuae proxima materia est metallum, remota vero aqua, PT. Q. 84. Art. 3 c; materia vero eius (i.e., syllogismi) sunt tres termini ut materia remota et duae propositiones ut propinqua, Syll. Cf. *materia propinqua* under 2. Cf. SS. Q. 117. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 6 ad 3; C. G. 2. 90. — (i²), **materia propria,** see *materia aliena* and *materia communis.* — (j²), **materia proxima,** see *materia propinqua.* Duplex est materia, scilicet proxima et remota, sicut statuae proxima materia est metallum, remota vero aqua. dictum est autem, quod materia proxima huius sacramenti sunt actus poenitentis, cuius materia sunt peccata, de quibus dolet et confitetur, et pro quibus satisfacit, (c), . . ., ratio illa procedit de proxima materia sacramenti, PT. Q. 84. Art. 2 ad 1. — (k²), **materia pura,** see *materia prima.* — (l²), **materia quantitati subiecta,** see *materia dimensioni subiecta.* — (m²), **materia remota,** see *materia contingens* and *materia propinqua.* — (n²), **materia sacramenti,** *the matter of the sacrament,* which consists of the sensible things used in the dispensing of the same. Utrum panis et vinum sunt materia huius sacramenti, PT. Q. 74 pr. Cf. PT. Q. 60. Art. 6 ad 2 and 7 c; PT. Q. 72. Art. 3 (ter); PTS. Q. 29. Art. 4 (passim); C. G. 4. 59 and 75; 4 Sent. 7. 1. 2. 1 c; et passim. — (o²), **materia sanctificata,** *the sanctified matter.* Ideo in omnibus sacramentis quae indigent materia sanctificata, prima sanctificatio materiae fit per episcopum, et usus quandoque per sacerdotem, PTS. Q. 29. Art. 6 c. Cf. PTS. Q. 29. Art. 7; PTS. Q. 31. Art. 3 (bis); Verit. 27. 4 a and ad 10. — (p²), **materia sensibilis,** see *materia intellegibilis.* — (q²), **materia sensibilis communis seu in communi** and **materia sensibilis individuales seu signata,** *the general* and *the special* or *individual matter perceived by the senses.* Materia (id est sensibilis) est duplex, scilicet communis et signata vel individualis; communis quidem, ut caro et os, individualis autem, ut hae carnes et haec ossa, PP. Q. 85. Art. 1 ad 2. Cf. 1 Cael. 19 b. — (r²), **materia sensibilis individualis seu signata,** see *materia sensibilis communis.* — (s²), **materia signata,** see *materia demonstrata.* — (t²), **materia simplex,** see *materia composita.* Sed in baptismo est materia simplex elementum, scilicet aqua, (ob. 2), . . ., ideo competit illi sacramento materia simplex, PT. Q. 72. Art. 2 ad 2. — (u²), **materia situata,** *the matter provided with a local place.* Quia materiae debetur situs inquantum substat dimensioni, exinde praedicta necessitas ad materiam situatam derivatur, PTS. Q. 83. Art. 2 c. Cf. 4 Sent. 44. 2. 2. 2 c. — (v²), **materia spiritualis seu spiritualium,** see *materia corporalis.* — (w²), **materia syllogismi,** see *materia enuntiationis.* — (x²), **materia terrea seu terrestris,** see *materia aërea.* — (y²), **materia transiens,** *the transient matter.* Cf. 5 Met. 4 a. — (z²), **materia ultima,** *sensible matter.* — **forma est finis materiae,** see *forma* under 2. — **materia est individuationis principium,** or, **materia sensibilis signata est individuationis et singularitatis principium,** *matter,* i.e., *matter that can be perceived by the senses* and *definitely defined matter is the principle of individuality.* — **materia est propter formam,** *matter exists for the sake of form.* Cf. 2 Anal. 8 a; 1 Phys. 1 a. — **materia sensibilis signata est individuationis et singularitatis principium,** see above: *materia est individuationis principium.*

māteriālis, e, *adj.,* (1) *material,* i.e., belonging to the matter, substance, source (*materia ex qua,* see *materia* under 1) of a thing, acting after the manner of the matter of a thing, the opposite of *formalis,* (2) *material,* i.e., being of a material nature, belonging to matter, infected with a matter, existing in a matter, cf. *materia ex qua* under *materia* under 1, the opposite of *immaterialis* and *spiritualis.* — (1), in passionibus sensitivi appetitus est considerare aliquid quasi materiale, scilicet corporalem transmutationem, PP. Q. 20. Art. 1 ad 2; quod est materiale in passione amoris, PS. Q. 28. Art. 5 c; quod materiale est, attenditur secundum id, quod exterius agitur, SS. Q. 59. Art. 3 ad 3; formale (excedit) id, quod est materiale, C. G. 2. 45; natura enim sensitiva, ex qua sumitur ratio animalis, est materiale in homine respectu naturae intellectivae, ex qua sumitur differentia specifica hominis, scilicet rationale, C. G. 2. 95. Cf. PS. Q. 44. Art. 1 c; SS. Q. 1. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 6; SS. Q. 2. Art. 2; C. G. 2. 63; et passim. On **causa materialis,** see *causa* under 1; on **consideratio materialis,** see *consideratio;* on **definitio materialis,** see *definitio* under 2; on **differentia materialis,** see *differentia;* on **distinctio materialis,** see *distinctio* under 2; on **diversitas materialis,** see *diversitas;* on **divisio materialis,** see *divisio;* on **elementum materiale,** see *elementum* under 3; on **infinitas materialis,** see *infinitas;* on **infinitum materiale,** see *infinitus;* on **intellectus materialis,** see *intellectus* under 3; on **multitudo materialis,** see *multitudo* under 3; on **mutatio materialis,** see *mutatio;* on **obiectum materiale,** see *obiectum;* on **perfectio materialis,** see *perfectio* under 2; on **primum materiale,** see *primus;* on **principium materiale,** see *principium;* on **processio materialis,** see *processio;* on **significatio materialis,** see *significatio* under 1; on **transmutatio materialis,** see *transmutatio* under 1. — Kinds of *materiale* in this sense are: **materiale signatum fluens et refluens** and **materiale signatum permanens,** *the matter that flows out* and *flows back* or *the passing* and *returning matter* or *the abiding* or *lasting definitely designated matter.* Cf. 4 Sent. 44. 1. 2. 4 c. — (2), per aliam (potentiam cognoscamus) singularia et materialia, PP. Q. 14. Art. 11 c; omne illud, cuius esse est in materia, oportet esse materiale, C. G. 2. 56. Cf. PS. Q. 43. Art. 2; PS. Q. 52. Art. 1; SS. Q. 27. Art. 3; C. G. 2. 73; 1 Perih. 3 b; et passim. On **agens materiale,** see *agens;* on **cognitio materialis,** see *cognitio* under 2; on **compositio materialis,** see *compositio* under 1; on **conceptio materialis,** see *conceptio* under 2; on **condicio materialis,** see *condicio* under 3; on **corpus materiale,** see *corpus;* on **dispositio materialis,** see *dispositio* under 4; on **esse materiale,** see *esse;* on **forma materialis,** see *forma* under 2; on **fundamentum materiale,** see *fundamentum;* on **generatio materialis,** see *generatio* under 1; on **homo materialis,** see *homo;* on **immutatio materialis,** see *immutatio* under 2; on **liber materialis,** see *liber* under 1; on **linea materialis,** see *linea* under 1; on **multiplicatio materialis,** see *multiplicatio;* on **natura materialis,** see *natura;* on **organum materiale,** see *organum;* on **potentia materialis,** see *potentia* under 1; on **principium materiale,** see *principium;* on **processio materialis,** see *processio;* on **qualitas materialis,** see *qualitas;* on **quidditas materialis,** see *quidditas;* on **res materialis,** see *res;* on **speculum materiale,** see *speculum* under 1; on **substantia materialis,** see *substantia* under 2; on **virtus materialis,** see *virtus* under 1. — **māteriāliter,** *adv.,* (1) *after the manner* and *in the sense of matter, with reference to the matter of a thing* (cf. *materia ex qua* under *materia* under 1), *materially,* the opposite of *formaliter,* (2) *in a material way* (cf. *materia ex qua* under *materia* under 1), *materially,* the opposite of *immaterialiter.* — (1), est enim unitas potentiae et habitus sic consideranda secundum obiectum, non quidem materialiter, sed secundum rationem formalem obiecti; puta, homo asinus et lapis conveniunt in una formali ratione colorati, quod est obiectum visus, PP. Q. 1. Art. 3 c; actus intellectus principaliter quidem et formaliter est in ipso intellectu, materialiter autem et dispositive in inferioribus viribus, PP. Q. 89. Art 5 c Cf. PS. Q. 13. Art. 1 c; PS. Q. 17. Art. 4 c; PS. Q. 18. Art. 6 c; SS. Q. 59. Art. 3 c and ad 3; SS. Q. 98. Art. 1 ad 3; SS. Q. 162. Art. 6 c; et passim. On **actus materialiter bonus,** see *actus* under 1; on **bonum materialiter dictum,** see *bonus* under 2; on **certus materialiter,** see *certus* under 2; on **differre materialiter,** see *differre* under 2; on **distingui materialiter,** see *distinguere;* on **diversificare materialiter,** see *diversificare;* on **falsus materialiter,** see *falsus;* on **obiectum materialiter acceptum,** see *obiectum;* on **operatio materialiter bona,** see *operatio* under 2; on **scire materialiter,** see *scire* under 2; on **significare materialiter,** see *significare;* on **sumere**

materialiter, see *sumere* under 3; on **tenere materialiter,** see *tenere* under 7; on **volitum materialiter,** see *volitus.* — (2), si vero accipiatur pro immunditia luxuriae, sic dicendum quod ex gula causatur materialiter, inquantum scilicet gula ministrat materiam corporalem luxuriae, SS. Q. 153. Art. 4 ad 1; superbia ibi accipitur materialiter pro superabundantia rerum, de quibus possunt homines superbire, SS. Q. 162. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 1. Art. 1 (ter); SS. Q. 5. Art. 1; SS. Q. 5. Art. 4 (bis); SS. Q. 10. Art. 5; SS. Q. 152. Art. 1 (ter); et passim. On **cognoscere materialiter,** see *cognoscere* under 2; on **recipere materialiter,** see *recipere*; on **scire materialiter,** see *scire* under 2.

māteriālitas, ātis, *f., the quality* or *state of being material, corporeity, materiality.* Plantae non cognoscunt propter suam materialitatem, PP. Q. 14. Art. 1 c; sed res in Deo sunt maxime abstractae ab omni materialitate, PP. Q. 14. Art. 11 ob. 2. Cf. PP. Q. 76. Art. 2; PP. Q. 84. Art. 2; PTS. Q. 92. Art. 1; C. G. 1. 65; C. G. 2. 65 and 75; 4 Sent. 49. 2. 1. ad 16.

māteriāliter, *adv.,* see *materialis.*

māteries, ēi, see *materia.* The form *materies* is used only once in the S.T. and then in quotation. Cf. PT. Q. 5. Art. 2, in quot.

māternitas, ātis, *f., motherhood,* the quality or condition of being a mother; the character or relation of a mother. Nomina paternitatis et maternitatis, et filiationis generationem consequuntur, PT. Q. 32. Art. 3 c; sed miraculosa generatio non sufficit ad rationem maternitatis vel filiationis, (ob. 2), . . ., paternitas, sive maternitas, et filiatio non competunt in quacumque generatione, . . ., non propter hoc consequitur in eis relatio maternitatis et filiationis, PT. Q. 35. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 35. Art. 5 (ter).

māternus, a, um, *adj., of* or *belonging to a mother, maternal,* (1) *lit.,* (a) *maternal,* (b) related through a mother or on the mother's side, (2) *fig.* — (1) (a), pueri in materno utero existentes habent animam rationalem aliquo tempore, . . ., sed cum sunt in materno utero, non deputantur eis angeli ad custodiam, ut videtur, . . ., puer, quamquam est in materno utero, non totaliter est a matre separatus, PP. Q. 113. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 27. Art. 1 (bis); PT. Q. 27. Art. 6; PT. Q. 67. Art. 4; PT. Q. 68. Art. 11 (passim); PTS. Q. 96. Art. 6. — (1) (b), aut enim unus Evangelista patrem Ioseph, a quo genitus est, nominavit; alter vero vel avum maternum, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2, in quot. — (2), sic Ecclesia catholica, si aliquorum perditione caeteros colligit, dolorem materni sanat cordis tantorum liberatione populorum, SS. Q. 10. Art. 8 ad 3, in quot.; Mater Ecclesia maternum os parvulis praebet, PT. Q. 68. Art. 9 ad 1, in quot.

mātertera, ae, *f., a mother's sister,* an aunt by the mother's side, used in the S.T. only in quot. Nos autem fratres Domini, non filios Ioseph, sed consobrinos Salvatoris, Mariae materterae Domini liberos intelligimus, PT. Q. 28. Art. 3 ad 5, in quot.

Mathathias, ae, *m., Mathathias,* a priest of the Hasmonean family mentioned in I Machab. 2. Et Mathathias eum qui ad sacrificandum accesserat, I Machab. 2, SS. Q. 64. Art. 4 ob. 1.

mathēmaticē, *adv.,* see *mathematicus.*

mathēmaticus, a, um, *adj., of* or *belonging to mathematics, mathematical.* Mathematica non subsistunt separata secundum esse, . . ., sunt autem mathematica separata secundum rationem tantum, prout abstrahuntur a motu et materia, PP. Q. 5. Art. 3 ad 4; mathematica abstrahunt (= abstrahuntur) a materia sensibili, sed non a materia intellegibili, inquantum in intellectu remanet continua quantitas abstracta a sensibili qualitate, 3 Anim. 8 b. Cf. PP. Q. 11. Art. 3 ad 2; PP. Q. 44. Art. 1 ad 3; PT. Q. 77. Art. 2 ad 4; 2 Anal. 9 c; 1 Phys. 1 a; 2 Phys. 3 e; 1 Cael. 19 b; 2 Cael. 14 f; 3 Cael. 3 c; 1 Gener. 18 d; 5 Met. 16 b and 17 d; 6 Met. 1 e and f; et passim. On **corpus mathematicum,** see *corpus*; on **definitio mathematica,** see *definitio* under 2; on **intellectus mathematicus,** see *intellectus* under 9; on **linea mathematica,** see *linea* under 1; on **magnitudo mathematica,** see *magnitudo* under 1; on **medium mathematicum,** see *medium* under 2; on **modus mathematicus,** see *modus* under 3; on **philosophia mathematica,** see *philosophia*; on **philosophus mathematicus,** see *philosophus* under 1; on **potentia mathematica,** see *potentia* under 1; on **principium mathematicum,** see *principium*; on **processus mathematicus,** see *processus* under 2; on **quantitas mathematica,** see *quantitas* under 1; on **ratio mathematica,** see *ratio* under 13; on **scientia mathematica et pure mathematica,** see *scientia* under 1; on **species mathematica,** see *species* under 8. — **mathematica** sc. **philosophia seu scientia,** *mathematics,* that branch of philosophy that treats of quantity. It stands between natural philosophy or physics, which treats of movable bodies, and metaphysics, which treats of being. Since there are two species of quantity, there are two kinds of mathematics, namely, *arithmetica,* the science of discrete quantity or number and *geometrica,* the science of continuous quantity. Cf. 2 Anal. 9 c; 2 Phys. 3 h; 1 Meteor. 3 h. Cf. also PP. Q. 7. Art. 3 (bis); PP. Q. 79. Art. 9. — **mathematicus** sc. **philosophus,** *mathematician.* Licet igitur ea quae sunt mathematica habeant causam agentem, non tamen secundum habitudinem quam habent ad causam agentem cadunt sub consideratione mathematici, PP. Q. 44. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 95. Art. 5; 4 Sent. 12. 1. 2. 1 ad 2; 2 Phys. 3 a, b, and c; 1 Cael. 2 e; et passim. — **mathēmaticē,** *adv., after the manner* and *in the sense of mathematics, mathematically.* (Corpus sumitur) mathematice, secundum quod consideratur in eo sola quantitas, PP. Q. 7. Art. 3 c.

mātrimōniālis, e, *adj., of* or *belonging to marriage, matrimonial* Sicut homo generatur ex adulterio et ex matrimoniali concubitu, PS. Q. 18. Art. 5 ob. 3; quamvis virgo sit soluta a vinculo matrimoniali, non tamen est soluta a paterna potestate, SS. Q. 154. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 10. Art. 12 (ter); SS. Q. 154. Art. 7; PTS. Q. 43. Art. 1; PTS. Q. 45. Art. 1; PTS. Q 63. Art. 2 (bis); et passim. On **actus matrimonialis,** see *actus* under 1; on **consensus matrimonialis,** see *consensus* under 2. — **mātrimōniāliter,** *adv., in a manner relating to marriage, matrimonially.* Inter illos qui per ius divinum matrimonialiter coniungi non prohibentur, (ob. 2), . . ., facere quod aliqui possint matrimonialiter coniungi, vel non coniungi, PTS. Q. 54. Art. 4 ob. 3. Cf. PTS. Q. 55. Art. 5 (bis); PTS. Q. 66. Art. 5, in quot.

mātrimōniāliter, *adv.,* see *matrimonialis.*

mātrimōnium, ii, *n., wedlock, marriage, matrimony.* In matrimonio est tria considerare: primo essentiam ipsius, quae est coniunctio, et secundum hoc nominatur, "coniugium"; secundo causam eius, quae est desponsatio, et secundum hoc vocatur "nuptiae" a nubo, quia in ipsa solemnitate desponsationis, qua matrimonium perficitur, capita nubentium velantur; tertio effectum, qui est proles, et sic dicitur "matrimonium", . . ., potest etiam matrimonium quasi "matris munium", id est, officium dici, quia feminis incumbit maxime educandae prolis officium; vel dicitur matrimonium, quasi "matrem muniens", quia iam habet quod defendatur et muniatur, scilicet virum; vel dicitur matrimonium, quasi "matrem monens", ne virum relinquat, alteri adhaerens; vel dicitur matrimonium quasi "materiae unius", quia in eo fit coniunctio ad unam prolem materialiter inducendam, ut dicatur matrimonium a "monos" et "materia"; vel dicitur matrimonium, ut Isidorus dicit, . . ., a "matre" et "nato", quia per matrimonium efficitur aliqua mater nati, PTS. Q. 44. Art. 2 c; dicitur matrimonium, . . ., ob hoc, quod mulier non debeat ad aliud nubere, nisi ut sit mater; potest etiam dici matrimonium quasi matris munium, id est, officium, quia feminis maxime incumbit officium educandae prolis; vel dicitur matrimonium quasi matrem muniens, quia iam habet, quo defendatur et muniatur, scilicet virum; vel dicitur matrimonium quasi matrem monens, ne virum relinquat alteri ad-

haerens; vel dicitur matrimonium quasi materia unius, quia in eo fit coniunctio ad unam prolem materialiter inducendam, ut dicatur matrimonium a μόνος et materia; vel dicitur matrimonium, . . , a matre et nato, quia per matrimonium efficitur aliqua mater nati, 4 Sent. 27. 1. 1. 2 c; matrimonium, . . ., consistit in coniunctione maris et feminae intendentium prolem ad cultum Dei generare et educare, C. G. 4. 78. Cf. PTS. Q. 44. Art. 1; PTS. Q. 48. Art. 1 (passim); PTS. Q. 48. Art. 2 (passim); PTS. Q. 58. Art. 3 (passim); C. G. 3. 122; et passim. On **actus matrimonii**, see *actus* under 1; on **bonum matrimonii**, see *bonus* under 3; on **causa matrimonii et separationis matrimonii**, see *causa* under 6; on **debitum matrimonii**, see *debitus* under 1; on **ius matrimonii**, see *ius* under 1; on **status matrimonii**, see *status* under 4. — Kinds of *matrimonium* are: (a), **matrimonium carnale seu corporale seu materiale** and **matrimonium spirituale**, *the carnal* or *physical marriage* and *the immaterial* or *spiritual marriage* (quod est inter Christum et animam sive ecclesiam, PP. Q. 95. Art. 1 ob. 5. Cf. 4 Sent. 38. 1. 5 c; 4 Sent. 49. 4. 2 c). In qualibet religione contrahitur matrimonium ad unam personam, scilicet ad Christum, cui tamen ad plura obligatur aliquis in una religione quam in alia, sed matrimonium carnale et religionis non fiunt ad unam personam, et ideo non est simile, PTS. Q. 61. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 154. Art. 1 ad 3; PTS. Q. 95. Art. 1 (ter); 4 Sent. 27. 1. 2. 3 ob. 3 and ad 3; 4 Sent. 29. 1. 4 ad 4; 4 Sent. 38. 1. 5 c; 4 Sent. 49. 4. 1 ad 5; Virt. 2. 12 ob. 24; Verit. 28. 8 ob. 7; 2 Cant. 1; et passim. — (b), **matrimonium certum**, *the certain* or *the truly existing matrimony*. Cf. 4 Sent. 29. 1. 3. 3 ob. 2. — (c), **matrimonium clandestinum**, *the secret marriage* or that not blessed by a priest. Although strongly forbidden, such a marriage was valid, until the Council of Trent, sess. 24, Cap. I, de Refor., decreed the present form of marriage under pain of invalidity. Prohibentur autem clandestina matrimonia propter pericula quae inde evenire solent, quia frequenter in talibus est aliqua fraus ex altera parte, (ad 3), . . ., non sunt prohibita clandestina matrimonia, quasi contra essentialia matrimonii existentia, sicut sunt prohibita matrimonia illegitimarum personarum, quae sunt materia indebita huic sacramento, et ideo non est simile, PTS. Q. 45. Art. 5 ad 4. Cf. 4 Sent. 28. 1. 3 ad 3 and 4. — (d), **matrimonium consummatum** and **matrimonium inconsummatum**, *the marriage completed* or *consummated* (by the *copula carnalis*), and *the marriage not so completed* or *consummated*; cf. *matrimonium initiatum*. Quantum vero ad secundam perfectionem, quae est per actum matrimonii, si hoc referatur ad carnalem concubitum, per quem proles generatur, non fuit illud matrimonium consummatum, PT. Q. 29. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 49. Art. 3; PTS. Q. 51. Art. 2; 4 Sent. 28. 1. 4 ad 4; 4 Sent. 30. 1. 2 ad 9; Quodl. 11. 9. 10 c; et passim. — (e), **matrimonium contractum** and **matrimonium contrahendum**, *the marriage already contracted* and *the marriage which is to be contracted* or *agreed upon*. Nec tamen raptus dirimit matrimonium iam contractum, etsi impediat contrahendum, SS. Q. 154. Art. 7 ad 3. Cf. PTS. Q. 43. Art. 3 (bis); PTS. Q. 50. Art. 1 (passim); 4 Sent. 27. 1. 3. 2 ad 2; 4 Sent. 27. 3. 1. 3 ad 4; 4 Sent. 34. 1. 1 ad 7; 4 Sent. 37. 2. 2 c; 4 Sent. 38 pr.; Quodl. 6. 3. 5 c; et passim. — (f), **matrimonium corporale**, see *matrimonium carnale*. — (g), **matrimonium firmum**, *the firm* or *indissoluble marriage*. Cf. 4 Sent. 39. 1. 5 ad 1. — (h), **matrimonium illegitimum** and **matrimonium legitimum**, *the illegitimate* or *invalid marriage* and *the legitimate* or *valid marriage*. Cf. C. G. 4. 50; 4 Sent. 41. 1. 3. 1 ob. 2; 4 Sent. 41. 1. 5. 2 c; — (i), **matrimonium imperfectum** and **matrimonium perfectum**, *the imperfect, unsacramental* and *the perfect sacramental marriage*, or *that of unbelievers* and *that of Christians*. Cf. 4 Sent. 28. 1. 1 ob. 1 and c; 4 Sent. 30. 2. 2 ob. 1 and c; 4 Sent. 39. 1. 2 c and 5 ad 1. — (j), **matrimonium inconsummatum**, see *matrimonium consummatum*. — (k), **matrimonium initiatum**, *the marriage initiated* (per consensum, 4 Sent. 28. 1. 4 ob. 4), which is opposed to the marriage completed (per carnalem copulam, 4 Sent. 28. 1. 4 ob. 4). Cf. *matrimonium consummatum*. Initiatum matrimonium respondet consummato, sicut habitus, vel potestas actui, qui est operatio, PTS. Q. 48. Art. 1 ad 4. — (l), **matrimonium legitimum**, see *matrimonium illegitimum*. Legitimus filius est qui est de legitimo matrimonio natus, vel de eo quod in facie Ecclesiae legitimum reputatur, PTS. Q. 68. Art. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 154. Art. 6. — (m), **matrimonium perfectum**, see *matrimonium imperfectum*. Ideo inter infideles est quidem matrimonium, sed non perfectum ultima perfectione, sicut est inter fideles, PTS. Q. 59. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 46. Art. 1 (bis). — (n), **matrimonium praesumptum seu reputatum** and **matrimonium verum**, *the supposed* or *pretended marriage* and *the true* or *real marriage*. Matrimonium sive coniugium dicitur verum ex hoc quod suam perfectionem attingit, PT. Q. 29. Art. 2 c. Cf. 4 Sent. 29. 1. 3. 2 ob. 2; 4 Sent. 30. 2. 1. 2 ad 1; 4 Sent. 31. 1. 3 c; 4 Sent. 34. 1. 1 ad 7; 4 Sent. 39. 1. 3 c; 4 Sent. 41. 1. 3. 1 ob. 2, et passim. — (o), **matrimonium ratificatum seu ratum**, *the marriage ratified by the Church*. Cf. 4 Sent. 39. 1. 5 a and ad 1 and 6 c. — (p), **matrimonium ratum**, see *matrimonium ratificatum*. — (q), **matrimonium reputatum**, see *matrimonium praesumptum*. — (r), **matrimonium spirituale**, see *matrimonium corporale*. — (s), **matrimonium verum**, see *matrimonium praesumptum*.

Matthaeus, i, *m.*, *Matthew*, Apostle and Evangelist. St. Matthew is the same as Levi, mentioned in the Gospel of St. Luke (V. 27). Matthew was the first of the Evangelists who wrote a Gospel which appeared between the years 64 and 67, or according to others, in the year 42, about the time of the dispersion of the Apostles. Sed contra est quod Dominus dicit Matth., XVIII. 16, SS. Q. 33. Art. 8 a. Cf. PP. Q. 113. Art. 5; PS. Q. 4. Art. 7; PS. Q. 91. Art. 5; SS. Q. 62. Art. 4; SS. Q. 186. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 41. Art. 2; et passim.

Matthias, ae, *m.*, *Matthias*, Saint, Apostle, was elected to fill the place of the traitor Judas. He died in the year 63. Alioquin quoniam in locum Iudae proditoris apostolum Matthiam legimus ordinatum, PTS. Q. 89. Art. 2 ad 1.

mātūritas, ātis, *f.*, *maturity*, the full or proper time for anything. Ut enim ad pariendum non doloris gemitus, sed maturitatis impulsus feminea viscera relaxaret, PP. Q. 98. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 164. Art. 2, in quot.

mātūrus, a, um, *adj.*, (1) *ripe, ready for*, (2) *mature*, having the powers of mind and body fully developed. — (1), unde scit virgo, quamvis sollicita quae sunt Domini, ne forte propter aliquam sibi incognitam mentis infirmitatem. SS. Q. 152. Art. 4 ad 2. — (2), unde Ambrosius dicit, quod, . . ., homo cordis nostri absconditus, aut levior, aut iactantior, aut turbidior, aut contra gravior, et constantior, et purior, et maturior aestimatur, SS. Q. 168. Art. 1 ad 3, in quot.

mātūtīnālis, e, *adj.*, *of* or *belonging to the morning, early morning*. Ex quo sequitur, quod non vadat hora matutinali ad ecclesiam, PS. Q. 71. Art. 5 c.

mātūtinus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to the early morning, dawn, morning*, used fig. here. Dicit Glossa: vespertina lux est, a qua quis cecidit; matutina, in qua resurgit sed lux matutina est maior vespertina, (ob. 3), . . ., assimilatio illa utriusque gratiae ad lucem vespertinam et matutinam fit propter similitudinem ordinis, . . ., post lucem autem matutinam sequitur lux diei, PT. Q. 89. Art. 2 ad 3. — **cognitio matutina et vespertina angelorum**, *the morning and evening knowledge of the angels*, i.e., knowledge of creatures in God and in themselves, an expression devised by St. Augustine who interprets the six days wherein God made all things as one day, namely the day of angelic knowledge as directed to six classes of things. As in the ordinary day, morning is the beginning, and evening the close of the day, so their knowledge of the primordial being of things to be created but still existent only in the mind

of God whom they see directly is called morning knowledge; their knowledge of the very being of the things created, as they stand in their own nature, is termed evening knowledge. Hoc quod dicitur de cognitione matutina et vespertina in angelis, introductum est ab Augustino qui sex dies, in quibus Deus legitur fecisse cuncta, intellegi vult, . . ., unum diem, scilicet cognitionem angelicam sex rerum generibus praesentatam. sicut autem in die consueto mane est principium diei, vespere terminus; ita cognitio ipsius primordialis esse rerum dicitur cognitio matutina; et haec est secundum quod res sunt in Verbo, PP. Q. 58. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 7 (passim); PP. Q. 62. Art. 1; PP. Q. 63. Art. 6; PP. Q. 64. Art. 1 (bis); PP. Q. 74. Art. 3; PS. Q. 67. Art. 3 (ter). — **mātūtinae**, ārum, *f.*, *Matins*, the first part of the Divine Office said towards the break of day in monasteries; it is also called *Nocturn* or *Vigils*, because formerly it was chanted during the night. Lauds are said after Matins. The custom today is to anticipate and to recite these parts on the eve of the feast or *feria* to which they belong. Puta cum aliquis de sero se inebriavit, et non potest surgere ad matutinas, . . ., quia dato quod excitaretur per violentiam, et iret ad matutinas, non omitteret, SS. Q. 79. Art. 3 ad 3.

Maximinus, i, *m.*, *Maximinus*, Arian bishop of Hippo Regius, who had come with the Gothic soldiers into Africa A.D. 427, 428, and held a discussion with St. Augustine on the subject of the Trinity. Augustine replied to his arguments in two books, *Contra Maximinum*. Sed contra est, quod Augustinus dicit in lib. II, *Contra Maximinum*, PP. Q. 39. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 42. Art. 6; PP. Q. 50. Art. 5; PT. Q. 18. Art. 1; PT. Q. 18. Art. 5; PT. Q. 64. Art. 4.

maximopere, *adv.*, see *magnopere*.

Maximus, i, *m.*, (1) *Maximus*, Valerius, a Roman historian. Of his life we know only that he accompanied the proconsul Sextus Pompeius to Asia in A.D. 27. On his return he composed between A.D. 29 and 32 a collection of historical anecdotes in nine books, *Factorum et Dictorum Memorabilium Libri* which he dedicated to the Emperor Tiberius. St. Thomas gives frequent references to this work, (2) *Maximus*, saint, bishop of Turin, born at Vercelli, died in 466. He was a great Christian orator. The works of Maximus consist of 116 sermons, three treatises on baptism, two treatises respectively entitled *Contra Paganos* and *Contra Iudaeos*, besides a collection of expositions, *De Capitulis Evangeliorum*. St. Thomas quotes from his sermons, (3) *Maximus* of Constantinople (580-662). He was a scion of a noble family and was secretary to the Emperor Heraclius; he resigned his office at court and retired to a monastery near Constantinople of which he became abbot. He wrote commentaries on divers books of Scripture and on the works attributed to Dionysius the Areopagite. — (1), ut Maximus Valerius refert, lib. 1, num. 10, PS. Q. 99. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 47. Art. 10; SS. Q. 83. Art. 5; SS. Q. 95. Art. 3; SS. Q. 152. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 9. — (2), Maximus dicit in quodam sermone, (ob. 1), . . ., unde in quodam sermone Maximi dicitur: charitas Christi in suis martyribus vincit, SS. Q. 124. Art. 2 ob. 2; sed contra est quod Maximus dicit in quodam sermone De martyris, SS. Q. 124. Art. 4 a. — (3), dicit enim Maximus commentator Dionysii, (ob. 1), . . ., et haec videtur esse ratio Maximi, qui ibidem subdit, (ob. 2), . . ., unde Maximus post praedicta verba quae induximus, (c), . . ., verbum Maximi intelligendum est de habitibus et accidentibus materialibus, PS. Q. 50. Art. 6 ad 1.

meātus, ūs, *m.*, (1) *a passing, going, course of a stream*, hence *channel*, used *lit.* and *fig.*, (2) *transf., a passage, opening*. — (1), omnes aquae unum terminum habent scilicet mare, in quod confluunt vel manifestis vel occultis meatibus, PP. Q. 69. Art. 1 ad 3; civitas Dei illa Ierusalem caelestis non meatu alicuius fluviis terrestris abluitur, . . ., pleno septem virtutum spiritualium fervens meatu, PS. Q. 68. Art. 6 a, in quot. — (2), dolor parientis causatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur, . . ., et sic nulla violentia apertionis meatuum ibi fuit, PT. Q. 35. Art. 6 c.

mēchanicus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to mechanics, mechanical*. Artes liberales sunt excellentiores quam artes mechanicae. sed sicut artes mechanicae sunt practica, PS. Q. 57. Art. 3 ob. 3; ut in qua fiat aliquid per eum qui ea utitur, PTS. Q. 29. Art. 6 ad 2.

medēla, ae, *f.*, *a remedy, means of redress*, used *fig.* Sed quia Ecclesia excommunicationem ad medelam, PTS. Q. 23. Art. 1 c; sicut sanctis tuis prosunt ad gloriam, scilicet sacramenta, ita nobis proficiant ad medelam, PTS. Q. 71. Art. 8 ob. 1, in quot.

medeor, ēri, 2, *v. dep. n.*, *to heal, remedy, relieve*, used with the *dat.*, used in the S.T. only in quot. Angelus apparens, sciens humanam naturam, primum perturbationi medetur, PT. Q. 30. Art. 3 ad 3, in quot.

medians, antis, *P. a.*, *mediating*, acting or serving as an intermediate agent, instrument, means, etc., used with a noun in the *abl. abs.*, *through the medium of*. Unde non oportet, ad hoc quod aliquis assimiletur avo, quod materia corporalis seminis fuerit in avo, sed quod sit in semine aliqua virtus derivata ab avo, mediante patre, PP. Q. 119. Art. 2 ad 2; haec enim proveniunt a Deo ad populum mediante disciplina sapientum, PS. Q. 100. Art. 3 c; ergo etiam prophetas facit immediate, non mediantibus angelis, (ob. 1), . . ., ergo revelatio prophetica fit angelis mediantibus, SS. Q. 172. Art. 2 a; videtur quod Filius Dei non assumpserit carnem, mediante anima, . . ., ergo multo magis Filius Dei immediate unitur carni, et non mediante anima, (ob. 1), . . ., et secundum hoc potest dici quod Filius Dei univit sibi carnem, mediante anima, PT. Q. 6. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 115. Art. 6; PP. Q. 117. Art. 3; PS. Q. 49. Art. 4; PS. Q. 75. Art. 3; SS. Q. 175. Art. 4; PTS. Q. 76. Art. 1; et passim.

mediātē, *adv.*, see *mediatus*.

mediātor, ōris, *m.*, *a mediator*. Videtur quod esse mediatorem Dei et hominum non sit proprium Christo. sicut enim sacerdos, ita et propheta videtur esse mediator inter Deum et homines, . . ., ergo nec esse mediatorem, (ob. 1), . . ., ergo Spiritus Sanctus est mediator inter Deum et homines, (ob. 3), . . ., ad mediatoris officium proprie pertinet coniungere et unire eos inter quos est mediator, . . ., et ideo solus Christus est perfectus Dei et hominum mediator, (c), . . ., prophetae et sacerdotes veteris Testamenti dicti sunt mediatores inter Deum et homines, . . ., inquantum sunt ministri veri mediatoris, PT. Q. 26. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 2. Art. 7; PT. Q. 26. Art. 2 (passim); PTS. Q. 76. Art. 1; et passim.

mediātus, a, um, *adj.*, *mediated through another, derived, intermediary*, the opposite of *immediatus*. Cognitio Dei, quia est mediata, dicitur aenigmatica, SS. Q. 27. Art. 4 a; demonstrator syllogizet, ex demonstrabilibus sive mediatis, 1 Anal. 4 n. Cf. PS. Q. 113. Art. 2 (bis); PTS. Q. 92. Art. 1. On **causa mediata**, see *causa* under 1; on **contraria mediata**, see *contrarius* under 1; on **oppositum mediatum**, see *opponere*; on **principium mediatum**, see *principium*; on **processio mediata**, see *processio*; on **propositio mediata**, see *propositio* under 1; on **visio mediata**, see *visio* under 1. — **mediātē**, *adv.*, *in an indirect way, through the mediacy of another, mediately*, synonym of *indirecte*, the opposite of *directe* and *immediate*. Fertur autem in aliquid mens dupliciter: uno modo directe et immediate; alio modo indirecte et mediate; sicut cum aliquis videndo imaginem hominis in speculo dicitur ferri in ipsum hominem, PP. Q. 93. Art. 8 c; illud in esse producitur vel mediate, vel immediate, C. G. 1. 96. Cf. PP. Q. 36. Art. 3 (bis); PS. Q. 96. Art. 3 (bis); SS. Q. 58. Art. 7; SS. Q. 81. Art. 1; SS. Q. 82. Art. 2; et passim. On **movere mediate**, see *movere*; on **procedere mediate**, see *procedere* under 4.

medicāmen, inis, *n.*, (1) *lit.*, *a medicament, a healing substance* used in curative arts, (2) *transf.*, *a paint, wash, cosmetic,* (3) *fig.*, *a remedy, antidote.* — (1), nec in tragoedorum modum guttur et fauces medicamine colliniendas ut in Ecclesia theatrales moduli audiantur et cantica, SS. Q. 91. Art. 2 ob. 2, in quot. — (2), opus Dei, et facturam eius, et plasma adulterare nullo modo debeant, adhibito flavo colore vel nigro pulvere vel rubore, aut quolibet lineamenta nativa corrumpente medicamine, SS. Q. 169. Art. 2 ob. 2, in quot. — (3), Christus ibi, scilicet in Abraham decimatus non est, cuius caro inde non fervorem vulneris, sed materiam medicaminis traxit, PT. Q. 31. Art. 8 a, in quot.

medicāmentum, i, *n.*, (1) *lit.*, (a) *a drug, remedy, physic, medicine, medicament,* (b) *a condiment, seasoning,* (2) *fig.*, *a remedy, relief, antidote.* — (1) (a), sed medicamenta moderari non pertinet ad virtutem, sed ad artem medicinae, SS. Q. 146. Art. 1 ob. 2; sicut etiam medicus ad sanandum uti potest diversis medicamentis, SS. Q. 186. Art. 2 c; videtur enim sacramentum dici a sacrando, sicut medicamentum a medicando, (ob. 1), . . ., inde est quod omnia denominata a medicina dicuntur per ordinem ad unum primum agens, PT. Q. 60. Art. 1 ob. 1. Cf. PTS. Q. 42. Art. 3; PTS. Q. 86. Art. 3. — (1) (b), ea quae in usum hominis veniunt de terrae nascentibus, . . ., vel in condimentum, et de his offerebatur oleum et sal, PS. Q. 102. Art. 3 ad 3. — (2), secundo ad hoc quod provideatur ei competens medicamentum salutis; et sic cognoscere vultum pecoris pertinet ad eum cuius est medicamentum salutis scilicet sacramentum Eucharistiae, PTS. Q. 8. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 186. Art. 3, in quot.

medicātio, ōnis, *f.*, *a healing, cure*, used (1) *lit.*, (2) *fig.* — (1), sicut medicatio est factiva sanitatis, PP. Q. 62. Art. 4 c; sicut medicatio corporalis, postquam homo in morbum periculosum inciderit, PT. Q. 84. Art. 5 c; sicut et in vita corporali non indigeret homo medicatione; PT. Q. 84. Art. 6 c; sicut autem corporalis medicatio praesupponit corporalem vitam in medicato, ita spiritualis spiritualem, PTS. Q. 30. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 30. Art. 2 c. — (2), sed poenitentia habet virtutem ex passione Christi sicut spiritualis medicatio quae frequenter iterari potest, PT. Q. 84. Art. 10 ad 5. Cf. PTS. Q. 29. Art. 4 (bis); PTS. Q. 30. Art. 1 (bis); PTS. Q. 30. Art. 2; PTS. Q. 30. Art. 3.

medicatīvus, a, um, *adj.*, *medicative*, having the function or power of curing; *curative.* Et ideo appetitur delectatio ab his qui in tristitia sunt, . . ., inquantum est medicativa contrarii, PS. Q. 32. Art. 7 ad 2.

medicīna, ae, *f.*, (1) *lit.*, (a) *the healing* or *medical art, medicine, surgery*, often used as a synonym for *medicus*, (b) *a remedy, medicine,* (2) *fig.*, *a remedy, antidote.* — (1) (a), ille ergo qui cognoscit causam altissimam in aliquo genere, et per eam potest de omnibus quae sunt illius generis iudicare et ordinare, dicitur esse sapiens in illo genere, ut in medicina vel architectura, SS. Q. 45. Art. 1 c; nullum peccatum mortale est faciendum propter medicinam. sed aliqui superflue bibunt secundum consilium medicinae, (ob. 3), . . ., et hoc modo cum aliquis multum comedit vel bibit secundum consilium medicinae, SS. Q. 150. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 146. Art. 1; SS. Q. 148. Art. 6; PTS. Q. 50. Art. 1. — (1) (b), puta cum aliquis non ita intense vult medicinam sumere, sicut vult sanitatem, PS. Q. 19. Art. 8 c; sicut et medici diversas medicinas corporales apponunt, SS. Q. 39. Art. 4 ad 3; et ideo neque post assumptionem aquae, vel alterius cibi aut potus, vel etiam medicinae, SS. Q. 80. Art. 8 ad 4; ubi est morbus, ibi debet apponi medicina, (ob. 2), . . ., non semper apponitur medicina ubi est morbus, PT. Q. 32. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 5; SS. Q. 89. Art. 5; PT. Q. 60. Art. 5; PT. Q. 61. Art. 2; PT. Q. 69. Art. 1; et passim. — (2), ergo medicina eorum non debet esse tristitia, quae est contritio, PTS. Q. 2. Art. 3 ob. 1; satisfactio est medicina curans peccata praeterita, PTS. Q. 14. Art. 1 a. Cf. PT. Q. 68. Art. 4; PT. Q. 69. Art. 1; PTS. Q. 18. Art. 4; PTS. Q. 2[illegible] Art. 6; PTS. Q. 29. Art. 1; et passim.

medicīnālis, e, *adj.*, *of* or *pertaining to medicine, designed to impro[ve]* or *heal, medicinal.* Poena quae etiam secundum leges human[as] infligitur, non semper est medicinalis ei qui punitur, PS. Q. 8[7]. Art. 3 ad 2; poenae praesentis vitae sunt medicinales, SS. Q. 3[9]. Art. 4 ad 3; ibi autem debet medicinale remedium homini adhiber[i] ubi patitur morbum, PT. Q. 61. Art. 1 c; excommunicatio quaeda[m] poena est et medicinale remedium, PTS. Q. 22. Art. 6 a. C[f.] PS. Q. 14. Art. 4; PS. Q. 57. Art. 4; PS. Q. 87. Art. 8; SS. Q. 10[8]. Art. 3; PTS. Q. 81. Art. 4; et passim. — **medicīnāliter**, *ad[v.]*, *medicinally.* Sed ex divina misericordia excaecatio ad tempus ordinatur medicinaliter ad salutem eorum qui excaecantur, PS. Q. 79. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 51. Art. 2; PTS. Q. 58. Art. 1.

medicīnāliter, *adv.*, see *medicinalis.*

medicor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.*, *to heal, cure.* Et inde est quod medi[ce] licite possunt medicari homines in die festo, SS. Q. 40. Art. 4 c; videtur enim sacramentum dici a sacrando, sicut medicamentum a medicando, PT. Q. 60. Art. 1 ob. 1. — **medicans**, antis, *P. a.*, *healing.* Si operam medicantis expertas, oportet quod vulnus detegas, PTS. Q. 6. Art. 1 a.

medicus, i, *m.*, *a medical man, physician, surgeon.* Sicut et aegritudines cadunt sub practica scientia medici, inquantum per artem suam curat eas, PP. Q. 14. Art. 16 c; medicus etiam qui perfecte novit artem medicinae potest per se operari, PS. Q. 6[8]. Art. 2 c; et sicut medicus corporalis sanitatem aegroto confer[t] si potest, sine alicuius membri abscissione, SS. Q. 33. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 48. Art. 6; PS. Q. 79. Art. 2; SS. Q. 40. Art. 4; PT. Q. 52. Art. 2; PTS. Q. 6. Art. 5 (bis); et passim. — **omnipotens medicus**, *the all powerful physician, God.* Sed omnipotenti medic[o] nullus insanabilis languor occurrit, SS. Q. 14. Art. 3 ob. 2, in quot. — **spiritualis medicus**, *the spiritual physician, the physician of souls*, i.e., Christ. Cum igitur spiritualis medici scilicet Christi medicina sit baptismus, PT. Q. 68. Art. 4 ob. 2.

mediē, *adv.*, see *medius.*

medietas, ātis, *f.*, *the middle, place in the middle, midst.* Sed tunc luna iam pertransiverat solem, et distabat ab eo quasi per medietatem circuli, in oppositione existens, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2; in medietate temporis, C. G. 2. 19; quod virtus moralis sit medietas et qualiter sit medietas, 2 Eth. 11 a. Cf. PS. Q. 60. Art. 4; SS. Q. 30. Art. 3 (ter); SS. Q. 58. Art. 10, in quot.; SS. Q. 66. Art. 5; SS. Q. 183. Art. 4, in quot.; 2 Eth. 6 i; et passim. — One kind of *medietas* is: **medietas arithmetica**, *the arithmetical mean.* Cf. *medium arithmeticum* under *medium* under 1. Et ideo oportet adaequare rem rei, ut quanto iste plus habet quam suum sit, de eo quod est alterius, tantumdem restituat ei cuius est. et sic fit aequalitas secundum "arithmeticam medietatem", quae attenditur secundum parem quantitatis excessum. sicut quinque est medium inter sex et quattuor; in unitate enim excedit et exceditur, SS. Q. 61. Art. 2 c. — **virtus moralis est habitus electivus, in medietate exsistens, ut sapiens determinabit**, see *virtus* under 5. — **virtus moralis est quaedam medietas et est medi[i] coniectatrix**, see *virtus* under 5.

mediŏcris, e, *adj.*, *in a middle state* between too much and too little, *middling, moderate, tolerable, ordinary, common, trivial*; sometimes also *not remarkable, indifferent, mediocre,* (1) in gen., (a) of size, quantity, quality, degree, etc., in material things, (b) of abstract things, *ordinary, moderate, weak,* (2) *esp.*, of the mind, *per litotem* with *non.* — (1) (a), cum enim aliquis per exercitium adeptus est liberalitatem circa mediocres donationes, PS. Q. 65. Art. 1 ad 1; sicut liberalitas est circa mediocres pecunias, SS. Q. 118. Art. 8 ad 5; priscis enim temporibus omnis sacratus vir cum mediocri et vili veste conversabatur, SS. Q. 187. Art. 6 a, in quot.; Christus

autem in perfecta aetate habuit decentem et mediocrem quantitatem, PT. Q. 33. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 129. Art. 1; SS. Q. 137. Art. 3; SS. Q. 160. Art. 1; PTS. Q. 7. Art. 3. — (1) (b), et ideo temperantia magis se habet ad passiones vehementes, modestia vero ad mediocres, SS. Q. 160. Art. 1 ad 2. — (2), non mediocris animi est fortitudo, quae sola defendit ornamenta virtutum omnium, et iudicia custodit, SS. Q. 123. Art. 2 ob. 2, in quot. — **mediŏcriter,** *adv., moderately, with moderation.* Nam sicut etiam mediocriter aegrum sanum non est, PS. Q. 24. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 144. Art. 4; SS. Q. 160. Art. 1; SS. Q. 160. Art. 2; PTS. Q. 71. Art. 6, in quot.

mediŏcritas, ātis, *f., a middle state, a medium, a mean.* Ex quo patet quod Tullius peripateticorum sententiam, qui approbabant mediocritatem passionum, . . ., sic ista mediocritas morborum vel passionum animae sana non est, PS. Q. 24. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 64. Art. 1.

mediŏcriter, *adv.,* see *mediocris.*

Mediōlānensis, e, *adj., Milanese, of* or *belonging to Milan.* Sed contra est quod beatus Ambrosius in Ecclesia Mediolanensi cantus instituit, SS. Q. 91. Art. 2 a.

meditātio, ōnis, *f., a thinking over a thing, contemplation, meditation.* Apud antiquos autem exercitationes ad bella sine huiusmodi periculis erant, et ideo vocabantur "meditationes armorum", vel "bella sine sanguine", SS. Q. 40. Art. 1 ad 3; meditatio vero pertinere videtur ad processum rationis ex principiis aliquibus pertingentibus ad veritatis alicuius contemplationem, (ad 1), . . ., meditatio autem est obtutus animi in veritatis inquisitione occupatus, (in quot.), . . ., unde speculatio ad meditationem reduci videtur, (ad 2), . . ., alio modo necessarium est quod adhibeat proprium studium; et sic requiritur meditatio, SS. Q. 180. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 16. Art. 2 (bis); SS. Q. 49. Art. 1, in quot.; SS. Q. 82. Art. 3 (passim); SS. Q. 152. Art. 1 (passim); 4 Sent. 15. 4. 1. 2 ad 1; et passim.

meditor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.* and *n.,* (1) *to meditate, reflect upon something,* (2) *think of something.* — (1), primam quidem extasim facit amor dispositive, inquantum scilicet facit meditari de amato, PS. Q. 28. Art. 3 c; oportet quod ea frequenter meditemur quae volumus memorari, SS. Q. 49. Art. 1 ad 2; nihil autem est aliud meditari, quam multoties considerare aliqua, Mem. 3 g. Cf. SS. Q. 16. Art. 2 (ter); SS. Q. 82. Art. 1; SS. Q. 181. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 8. — (2), sed quia potest habitu non uti, sed per rationem quae non est totaliter corrupta aliquid aliud meditari, potest contingere quod non utens habitu doleat de hoc quod per habitum commisit, PS. Q. 78. Art. 2 ad 3; ideo ille qui meditatur, id est, qui intendit inter aliquos seminare discordias, procurat quod ad invicem rixentur, SS. Q. 41. Art. 2 ad 5.

medium, ii, *n.,* see *medius.*

medius, a, um, *adj., that is in the middle* or *midst, mid, middle.* Potestas diaconi est media inter potestatem subdiaconi et sacerdotis, PTS. Q. 37. Art. 5 ad 5; non autem ita, quod sit aliqua actio ipsius actio media, sicut in nobis actio virtutis motivae (see *virtus* under 1) est media inter actum voluntatis et effectum, C. G. 2. 35. Cf. PT. Q. 10. Art. 4; PT. Q. 22. Art. 1 (bis); PT. Q. 51. Art. 4 (ter); PT. Q. 80. Art. 8 (passim); PTS. Q. 82. Art. 4 (bis); et passim. On **causa media,** see *causa* under 2; on **complexio media,** see *complexio* under 2; on **differentia media,** see *differentia;* on **elementum medium,** see *elementum* under 1; on **forma media,** see *forma* under 2; on **generatio media,** see *generatio* under 1; on **genus medium,** see *genus* under 2; on **hierarchia media,** see *hierarchia;* on **orbis medius,** see *orbis;* on **scientia media,** see *scientia* under 1; on **species media,** see *species* under 8; on **substantia media,** see *substantia* under 1; on **terminus medius,** see *terminus* under 4. — **media sc. propositio,** *the minor premise of a conclusion,* so called because it holds the middle place between the *propositio maior* (see *propositio* under 2) and the *conclusio* under 2. Cf. PP. Q. 3. Art. 8 ob. 3; PP. Q. 104. Art. 1 ob. 1; PTS. Q. 79. Art. 2 ob. 2; PTS. Q. 83. Art. 3 (ter); C. G. 23 and 42; et passim. — **mediē,** *adv., in a middle way, moderately, tolerably.* Sunt medie complexionata, quia nec sunt nimis humida, quod significant ungulae, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. — **medium,** ii, *n.,* (1) *the medium, the middle, the mean,* (2) *means, instrument,* (3) *the middle term,* that notion which by its extent holds the middle between the subject and the predicate of a conclusion and composes or divides them by serving as the predicate of one and the subject of the other. — (1), in omnibus causis efficientibus ordinatis primum est causa medii et medium est causa ultimi, sive media sint plura sive unum tantum, PP. Q. 2. Art. 3 c; in omni motu successivo est aliquid medium inter eius extrema, quia medium est, ad quod continue motum prius venit, quam ad ultimum, C. G. 2. 19; medium est, in quod primo aptum natum est pervenire id, quod continue mutatur secundum naturam, quam in ultimum terminum motus in quem mutatur, 5 Phys. 5 c; haec est definitio mediorum quod media sunt inter quae prius venit illud quod mutatur de uno extremorum, quam in alterum extremum, 10 Met. 9 b; in medio est duo considerare, scilicet rationem quare dicitur medium, et actum medii. dicitur autem aliquid medium ex hoc quod est inter extrema, actus autem medii est extrema coniungere, 3 Sent. 19. 1. 4. 2 c; medium accipitur in aliquo dupliciter. uno modo ex comparatione ad extrema eiusdem rei, sicut medium in circulo; et tale medium oportet quod aeque distet ab extremis. alio modo ex comparatione ad aliquam regulam extra; et tunc non oportet, quod medium aeque distet ab extremis, sed quod aequatur regulae, 3 Sent. 33. 1. 3. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 6. Art. 1; PTS. Q. 35. Art. 4 (passim); PTS. Q. 84. Art. 3 (passim); PTS. Q. 97. Art. 7 (passim); 8 Phys. 19 c; et passim. On **fieri ex medio,** see *fieri.* — Kinds of *medium* in this sense are: (a), **medium arithmeticum, medium geometricum,** and **medium harmonicum seu musicum,** *the arithmetical* or *numerical medium* (ut 6 inter 4 et 8, quia secundum aequalem quantitatem distat ab utroque, Virt. 1. 13 ob. 7), *the geometrical* or *proportionate medium* (sicut 6 inter 9 et 4, quia secundum eandam proportionem, scilicet sesquialteram. ab utroque extremo distat, licet non secundum eandam quantitatem, Virt. 1. 13 ob. 7), and *the harmonic* or *musical medium* (sicut 3 est medium inter 6 et 2, quia, quae proportio est unius extremi ad alterum, scilicet 6 ad 2, eadem est proportio 3, quod est distantia inter 6 et 3, ad 1, quod est differentia inter 2 et 3, Virt. 1. 13 ob. 7. Cf. Virt. 1. 13 ob. 7 and ad 7. — (b), **medium geometricum,** see *medium arithmeticum.* — (c), **medium harmonicum,** see *medium arithmeticum.* — (d), **medium in mensuratis et regulatis,** *the medium in things that have a measure* and *a rule.* Medium accipitur in regulatis et mensuratis, secundum quod regula vel mensura attingitur, secundum autem quod exceditur regula, est superfluum, secundum autem defectum a regula est diminutum, SS. Q. 17. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 64. Art. 3 c. — (e), **medium iustitiae,** *the medium of justice* or the medium which seeks to determine what must be rendered another, which is the characteristic of the virtue of justice. In iustitia distributiva non accipitur medium secundum aequalitatem rei ad rem, sed secundum proportionem rerum ad personas, ut scilicet, sicut una persona excedit aliam, ita etiam res, quae datur uni personae. excedat rem, quae datur alicui, et dicit Philosophus (Eth. Nic. V. 7, 1131. b. 12 f.), quod medium est secundum geometricam proportionalitatem, in qua attenditur aequale non secundum quantitatem, sed secundum proportionem; sicut si dicamus, quod, sicut se habent sex ad quattuor, ita se habent tria ad duo, quia utrobique est sesquialtera proportio, in qua maius habet totam minus et mediam partem eius, non autem est aequalitas excessus secundum quantitatem, quia sex excedunt quattuor in duobus, tria excedunt duo in uno. sed in commutationibus redditur aliquid alicui singulari personae propter rem eius, quae accepta est, ut maxime patet in

emptione et venditione, in quibus primo invenitur ratio commutationis. et ideo oportet adaequare rem rei, ut, quanto iste plus habet, quam suum sit, de eo, quod est alterius, tantumdem restituat ei, cuius est. et sic fit aequalitas secundum arithmeticam medietatem, quae attenditur secundum parem quantitatis excessum; sicut quinque est medium inter sex et quattuor, in unitate enim excedit et exceditur. si ergo a principio uterque habebat quinque, et unus eorum accepit unum de eo, quod est alterius, unus, scilicet accipiens, habebit sex et alii relinquentur quatuor. erit ergo iustitia, si uterque reducatur ad medium, ut accipiatur unum ab eo, qui habet sex, et detur ei, qui habet quatuor; sic enim uterque habebit quinque quod est medium, SS. Q. 61. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 64. Art. 2 (bis); SS. Q. 58. Art. 10 (ter); SS. Q. 61. Art. 2 a; SS. Q. 61. Art. 4; PS. Q. 64. Art. 2 (bis); 5 Eth. 5 and 6; et passim. — (f), **medium musicum**, see *medium arithmeticum*. — (g), **medium proportionis**, *the medium of proportion* or *the proportionate medium*. Cf. *medium arithmeticum*, and *medium iustitiae*. Qualitates tangibiles in corporibus gloriosis (sint reductae), . . ., ad medium proportionis secundum quod optime competit complexioni humanae in singulis partibus, PTS. Q. 83. Art. 6 ad 3. Cf. 4 Sent. 44. 2. 2. 6 ad 3. — (h), **medium rationis seu secundum rationem** and **medium rei**, *the medium in accordance with reason* (id quod a ratione ponitur in aliqua materia, PS. Q. 64. Art. 2 c) and *that in accordance with reality*. Omnis etiam virtus aliqualiter in medio rationis consistit, PS. Q. 58. Art. 1 ob. 2. Cf. PS. Q. 64. Art. 2 (passim); SS. Q. 47. Art. 7; SS. Q. 58. Art. 10 (passim); 3 Sent. 33. 1. 3. 2 c; Virt. 1. 13 ad 7; 2 Cael. 20 g; et passim. — (i), **medium rei**, see *medium rationis*. Medium rationis est etiam medium rei; et tunc oportet quod virtutis moralis medium sit medium rei, sicut est in iustitia. quandoque autem medium rationis non est medium rei, sed accipitur per comparationem ad nos, . . ., ideo medium rationis in iustitia est idem cum medio rei, inquantum scilicet iustitia dat unicuique quod debet, et non plus nec minus, PS. Q. 64. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 64 pr.; SS. Q. 58 pr.; SS. Q. 58. Art. 10 (passim); SS. Q. 61. Art. 2; SS. Q. 61. Art. 4. — (j), **medium secundum rationem**, see *medium rationis*. — (k), **medium virtutis**, *the medium of virtue*, i.e, *that medium toward which virtue aims*. Ad attingendum medium virtutis, quod est secundum rationem rectam, unus est melius dispositus quam alius, PS. Q. 66. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 64. Art. 2 ob. 1-3; PS. Q. 64. Art. 4 ob. 2 and c; SS. Q. 92. Art. 1 (passim); C. G. 3. 110 and 134-135; Virt. 1. 13 ob. 7 and c; 2 Eth. f-k; and passim. — **non est contrarietas medii ad extrema**, see *contrarietas* under 1. — **virtus in medio seu in mediocritate consistit**, see *virtus* under 5. — **virtus moralis est quaedam medietas et est medii coniectatrix**, see *virtus* under 5. — **virtus moralis in medio consistit quoad nos determinato ratione**, see *virtus* under 5. — (2), sunt aliqua media divinae providentiae, PP. Q. 22. Art. 3 c; sint medium aliquod ad cognoscendas substantias separatas, C. G. 3. 42; an sit aliquod medium, quo possit demonstrari, 2 Anal. 1 e. Cf. PP. Q. 36. Art. 3; PP. Q. 79. Art. 9; PS. Q. 54. Art. 2; PTS. Q. 82. Art. 4 (passim); PTS. Q. 92. Art. 1 (passim); et passim. On **unire per medium et sine medio**, see *unire*. — Kinds of *medium* in this sense are: (a), **medium agens** and **medium formale**, *the effective* and *the formative means*, or *the means after the manner of the agent cause* and *that after the manner of form*. Cf. Virt. 2. 1 ad 14. — (b), **medium congruentiae seu congruitatis** and **medium necessitatis**, *the means of the fitting* or *the congruous* and *that of necessity* or *that fitting for the attainment of a purpose* and *the means necessary for it*. Medium congruentiae est, quod facit ad decentem coniunctionem extremorum, quae tamen nihilominus sine illo esse possit, . . ., medium autem necessitatis est, sine quo coniunctio extremorum esse non potest, 3 Sent. 2. 2. 1. 1 c. Cf. 3 Sent. 2. 2. 2. 1 c. — (c), **medium coniunctum** and **medium extraneum seu extrinsecum**, *a medium contiguous with a sense organ* and *a separate medium*. Inde est quod alii tres sensus non fiunt per medium coniunctum, PP. Q. 78. Art. 3 c. Cf. 2 Anim. 21 a. — (d), **medium demonstrationis seu in demonstrationibus seu demonstrativum seu necessarium** and **medium dialecticum seu probabile**, *the necessarily true means* or *the means for proving something as necessarily true* and *the probable proof* or *the proof that shows something as probable*. In speculativis medium demonstrationis, quod perfecte demonstrat conclusionem, est unum tantum, sed media probabilia sunt multa, PP. Q. 47. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 2. Art. 2 ob. 2; PP. Q. 3. Art. 5 c; PP. Q. 58. Art. 7 ad 3; PP. Q. 62. Art. 7 ad 1; PP. Q. 94. Art. 1 ad 3; PS. Q. 67. Art. 3 c; SS. Q. 1. Art. 1 c; Verit. 2. 1. 3 c; Verit. 29. 1 ob. 8; 1 Anal. 19 f; 2 Anal. 1 a and g; et passim. — (e), **medium demonstrativum**, see *medium demonstrationis*. — (f), **medium dialecticum**, see *medium demonstrationis*. — (g), **medium exemplare**, *the exemplary means*. Cf. C. G. 1. 59. — (h), **medium extraneum**, see *medium coniunctum*. — (i), **medium extraneum seu extra positum** and **medium proprium**, *the outer means of proof* or *the means of proof brought in from the outside* (cf. *medium coniunctum*) and *the proper* or *peculiar means of proof*. Cf. 1 Anal. 24 a, 29 a, and 35 h. — (j), **medium extrapositum**, see *medium extraneum*. — (k), **medium extrinsecum**, see *medium coniunctum*. — (l), **medium formale**, see *medium agens*. Verbum nostrum unitur voci, mediante spiritu; non quidem sicut medio formali, sed sicut per medium movens, . . ., non autem ex hoc sequitur quod gratia Spiritus sancti sit formale medium in unione praedicta, PT. Q. 6. Art. 6 ad 3. — (m), **medium habitum**, *the means touching something directly*, (*id est immediate sequens*, 1 Anal. 32 c). — (n), **medium in demonstrationibus**, see *medium demonstrationis*. — (o), **medium in quo, medium quo**, and **medium sub quo sc. cognitionis seu visionis**, *the means in which*, *the means by which*, and *the means under which* or *through which a thing is known* or *seen*. In aliqua visione triplex medium considerari potest: unum est medium, sub quo videtur, aliud quo videtur, quod est species rei visae, aliud a quo accipitur cognitio rei visae. sicut in visione corporali medium, sub quo videtur, est lumen, quo aliquid fit actu visibile et visus perficitur ad videndum; medium autem, quo videtur, est ipsa species rei sensibilis in oculo exsistens, quae sicut forma videntis, inquantum est videns, principium est visivae operationis; medium autem, a quo accipitur cognitio rei visae, est sicut speculum, a quo interdum species alicuius visibilis utpote lapidis fit in oculo, non immediate ab ipso lapide, Verit. 18. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 12. Art. 5 ad 2; PP. Q. 94. Art. 1 ad 3; 3 Sent. 14. 1. 1. 3 ad 1; 4 Sent. 19. 2. 1 ad 15; Verit. 2. 5 ad 10; Quodl. 7. 1. 1 c. — (p), **medium mathematicum** and **medium naturale**, *the mathematical* and *physical means of proof* or *the means of proof of a mathematician* and *that of a scientist*. Eamdem enim conclusionem demonstrant astrologus et naturalis, puta quod terra est rotunda; sed astrologus per medium mathematicum, id est, a materia abstractum; naturalis autem per medium circa materiam consideratum, PP. Q. 1. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 54. Art. 2 ad 2. — (q), **medium naturale**, see *medium mathematicum*. — (r), **medium necessarium**, see *medium demonstrationis*. — (s), **medium necessitatis**, see *medium congruentiae*. — (t), **medium probabile**, see *medium demonstrationis*. — (u), **medium proprium**, see *medium extraneum*. — (v), **medium quo**, see *medium in quo*. — (w), **medium sensibile**, *the means of proof perceived by the senses*. Cf. 2 Anal. 1 h. — (x), **medium sub quo**, see *medium in quo*. — (y), **medium syllogismi seu syllogisticum**, *the middle term of a syllogism*, i.e., that by means of which a conclusion is made. In demonstrationibus autem cognitio conclusionis adquiritur per aliquod medium et per primas propositiones indemonstrabiles, (a) . . ., causa est medium in demonstratione quae facit scire, quia scire est causam rei cognoscere, 2 Anal. 1 g. Cf. PS. Q. 99. Art. 6 c; PT. Q. 10. Art. 4 (bis); 2 Anal. 1 e and h. — (z), **medium syllogisticum**, see *medium syllogismi*. — (3), tota autem virtus demonstrationis, quae est "syllogismus faciens scire," . . ., dependet ex medio; et ideo diversa sunt sicut diversa principia

activa, secundum quae habitus scientiarum diversificantur, PS. Q. 54. Art. 2 ad 2; oportet in demonstratione eiusdem generis esse media et extrema, 1 Anal. 15 e; medium autem in praemissis continetur, 1 Anal. 15 e; sit animal primum, homo medium et Callias tertium, 1 Anal. 20 a. Cf. PTS. Q. 53. Art. 1; 1 Anal. 13 f and g; 1 Anal. 44 k; Opusc. de Inventione Medii. — **medie,** *adv., in a middling degree, moderately,* does not occur in the S.T. except as a questionable reading. Et sunt medie complexionata (mediae complexionis), quia nec sunt nimis humida, quod significant ungulae, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

medulla, ae, *f., the marrow of bones,* (1) *lit.,* (b) *transf., the pith, inside, kernel,* (2) *fig., the marrow, innermost part.* — (1), dicit enim Anselmus: utinam sic impinguantur viscera animae meae, ut medullae corporis mei exsiccentur, (ob. 1), . . ., Anselmus desiderabat ex pinguedine devotionis medullas corporales exsiccari, PTS. Q. 3. Art. 2 ad 1. — (1) (b), ut Augustinus dicit, hordei medulla, quae tenacissima palea tegitur, PT. Q. 74. Art. 3 ad 1. — (2), unde dicitur quod pertingit usque ad divisionem spiritus et animae, compagum quoque et medullarum, PP. Q. 14. Art. 6 a, in quot.

megalokindynos, a, on, (μεγαλοκίνδυνος) *adj., braving great dangers, adventurous.* Unde et Philosophus dicit quod magnanimus non est microkindynos, id est, pro parvis periclitans, sed est megalokindynos, id est, pro magnis periclitans, SS. Q. 129. Art. 5 ad 2.

mel, mellis, *n., honey.* Ut cum iudicat, fel esse mel propter coloris similitudinem, PP. Q. 85. Art. 6 c; Saul etiam sorte deprehendit filium suum Ionatham mel comedisse, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 2. Cf. PP. Q. 17. Art. 1; PP. Q. 85. Art. 2 (bis); PS. Q. 48. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 92. Art. 1 (passim).

melancholia, ae, *f., melancholy.* Sicut patet in his qui propter dolorem in melancholiam, vel in maniam incidunt, PS. Q. 37. Art. 4 ad 3. Cf. PT. Q. 54. Art. 2, in quot.

melancholicus, a, um, *adj., melancholy, atrabilious, having black bile.* Et etiam melancholi vehementer appetunt delectationes, PS. Q. 32. Art. 7 ad 2; maxime acuti, id est, cholerici et melancholici secundum irrefrenatam concupiscentiam sunt incontinentes, (ob. 2), . . ., impetus autem passionis provenire solet vel ex velocitate, sicut in melancholicis, SS. Q. 156. Art. 1 ad 2.

Melchi, *n., indecl., m., Melchi,* an ancestor of Christ. Dicunt enim quod Mathan et Melchi diversis temporibus de una eademque uxore Estha nomine singulos filios procreaverunt, . . ., Melchi qui per Mathan genus ducit, . . ., quia dicit eam ex Melchi descendisse, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2.

Melchiades, is, *m., Melchiades* or *Miltiades,* Saint. He was born in Africa and reigned as pope from 311 to 314. He presided over the Council of Rome (313), and condemned the Donatists. His *Epistola ad episc. Hispaniae* is quoted by St. Thomas. Melchiades papa scribit Hispaniarum episcopis, (a), . . ., unde Melchiades papa dicit, PT. Q. 72. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 72. Art. 7; PT. Q. 72. Art. 8 (bis); PT. Q. 72. Art. 12.

Melchisedech, *indecl., m., Melchisedech,* King of Salem, a poetic name for Jerusalem. Abraham returning from his pursuit of Chodorlahomor, was blessed by him, and in return received the tenth part of the spoils. The Epistle to the Hebrews (VI. 20) represents him as a prototype of Christ; his charge would have been superior to the priesthood of that of Aaron's family. Sicut de Melchisedech dicitur Genes. XIV, SS. Q. 85. Art. 1 ob. 1. Cf. PT. Q. 22. Art. 6 (passim); PT. Q. 31. Art. 8 (passim); PT. Q. 73. Art. 6 (passim); PT. Q. 83. Art. 4.

Meldensis, e, *adj., of Meldis* or *Meaux,* a town in Northern France, capitol of an arrondissement in the department of Seine-et-Marne, and chief town in the agricultural region of Brie. In the Roman period Meldis or Meaux was the capitol of the Meldi, a small Gallic tribe, and in the Middle Ages of Brie. A council was held at Meaux (Concilium Meldense) in the year 1082. Et in concilio Meldensi, (ob. 2), . . ., ab illa prohibitione excipiuntur infirmi et morte periclitantes, sicut in statuto Meldensis concilii legitur, PT. Q. 72. Art. 12 ad 2. Cf. SS. Q. 154. Art. 7.

melior, *melius,* see *bonus.*

meliōrātio, ōnis, *f., a bettering, improvement, melioration.* Et ideo ubicumque melioratio occurrit, est mutandum quod prius tenebatur, (ad 1), . . ., leges sunt mutandae; non tamen pro quacumque melioratione, PS. Q. 97. Art. 2 ad 2; quantitas autem, ut et modus meliorationis, illi soli cognita est qui erit meliorationis auctor, PTS. Q. 91. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 91. Art. 4.

meliōrātīvus, a, um, *adj., making better, improving, meliorative.* Amor ergo boni convenientis est perfectivus et meliorativus amantis, PS. Q. 28. Art. 5 c. On **amor meliorativus,** see *amor* under 1.

meliōro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to make better, to better, to improve.* Sed magis, si sit possibile, perficitur et melioratur, . . ., unde maxime homo perficitur et melioratur per amorem Dei, PS. Q. 28. Art. 5 c; potest enim hoc licite facere, vel quia in aliquo rem melioravit, SS. Q. 77. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 37. Art. 3; PT. Q. 2. Art. 6; PTS. Q. 90. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 2; PTS. Q. 91. Art. 3 (passim).

melius, *comp. adj.,* and *adv.,* see *bonus.*

melōdia, ae, *f., a pleasant song, melody.* Corrumperetur citharae melodia, PP. Q. 25. Art. 6 ad 3; manifestum est autem quod secundum diversas melodias sonorum, animi hominum diversimode disponuntur, SS. Q. 91. Art. 2 c.

mēlōta, ae, *f., a sheepskin* (with the wool on). Sed contra est quod Hebr., XI, 37, Apostolus dicit: Circuierunt in melotis, SS. Q. 187. Art. 6 a.

membrāna, ae, *f., a skin* prepared for writing etc., *parchment.* Pharisaei male interpretabantur scribentes in membranis decalogum Moysi, PS. Q. 102. Art. 6 ad 7.

membrum, i, *n., a limb, member of a body,* (1) *lit.,* (2) *transf.,* (a) in *gen.,* in inanimate and abstr. things, *a division, head,* (b) of the Church of Christ, (3) *fig.,* with reference to a metaphorical body, chiefly in members of Christ, of Satan.— (1), videtur quod mutilare aliquem membro suo, in nullo casu possit esse licitum, . . ., corpus hominis sit integrum membris, (ob. 1), . . ., ergo etiam non licet aliquem mutilare membro, (ob. 2), . . ., sed non licet alicui mutilare se membro propter salutem animae, . . ., ergo propter nullam causam aliam licet aliquem membro mutilare, (ob. 3), . . ., cum membrum aliquod sit pars totius humani corporis, . . ., membrum autem humani corporis per se quidem utile est ad bonum totius corporis, SS. Q. 65. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 94. Art. 4; PS. Q. 35. Art. 8; SS. Q. 35. Art. 4; SS. Q. 39. Art. 1; SS. Q. 66. Art. 3; et passim. — (2) (a), praecepta moralia, . . ., et ideo utraque continentur sub uno membro illorum quae ponit Augustinus, scilicet sub praeceptis vitae agendae, PS. Q. 99. Art. 4 ad 1. — (2) (b), sed gratia gratum faciens est communis omnibus membris Ecclesiae, PS. Q. 111. Art. 5 ob. 3. Cf. SS. Q. 4. Art. 5 (bis); SS. Q. 14. Art. 2; SS. Q. 39. Art. 1 (ter); SS. Q. 39. Art. 4; PT. Q. 8. Art. 1. — (3), et exinde est quod meritum Christi se extendit ad alios, inquantum sunt membra eius, (c), . . ., et similiter meritum Christi, qui est a Deo constitutus caput omnium hominum quantum ad gratiam, se extendit ad omnia eius membra, PT. Q. 19. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 73. Art. 3 (bis); PT. Q. 19. Art. 3; PT. Q. 20. Art. 1; PT. Q. 52. Art. 7; PT. Q. 57. Art. 6 (bis).

memini, isse, *v. n.*, (1) *to remember, recollect, to think of, be mindful of* a thing; not to have forgotten a person or thing, *to bear in mind*, used with (a) *gen.*, (b) *acc.*, (c) *acc.* and *inf.*, (d) with *perf. inf.*, (e) *absol.*, (f) the future imper., *memento* used with *ut*. (2) *transf., to make mention of, to mention a thing*. — (1) (a), mens semper sui meminit, PP. Q. 93. Art. 7 ad 4, in quot. Cf. PP. Q. 93. Art. 8; PS. Q. 32. Art. 4. — (1) (b), quia homo in statu illo est sic dispositus, ut etiam de his quae non meminit contereretur, PS. Q. 113. Art. 5 ad 3. — (1) (c), et eadem ratio est si meminerit se excommunicationi cuicumque subiacere, PT. Q. 83. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 94. Art. 2; PT. Q. 21. Art. 1. — (1) (d), quamvis dictum sit, ne iuremus, nunquam tamen me in Scripturis sanctis legisse memini, SS. Q. 98. Art. 4 ad 2, in quot. — (1) (e), parvulus non perseverat in iracundia, laesus non meminit, SS. Q. 142. Art. 2 ob. 1. — (1) (f), memento ut diem sabbati sanctifices, PS. Q. 100. Art. 3 ob. 2, in quot. Cf. SS. Q. 100. Art. 4, in quot.; SS. Q. 122. Art. 2, in quot. — (2), de quibus et Paulus meminit dicens: deinde apparuit plus quam quingentis fratribus simul, PT. Q. 55. Art. 3 ad 4.

memor, oris, *adj.*, *mindful of a thing, remembering*, used with *gen.* Quia magnanimus non est memor beneficiorum, SS. Q. 129. Art. 3 ob. 5; ut Deum timeat et memor sit omnium quae praecepit, SS. Q. 161. Art. 6 ob. 1, in quot.; Paulus, postquam Deum per essentiam viderat, memor fuit illorum quae in illa visione conspexerat, SS. Q. 175. Art. 4 ob. 3. Cf. PT. Q. 83. Art. 6. — **memoriter**, *adv., from memory, by personal recollection*. Secundo oportet ut homo ea quae memoriter vult tenere, sua consideratione ordinate disponat, SS. Q. 49. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 71. Art. 4, in quot.

memorābilis, e, *adj.*, *memorable, remarkable, worthy of being remembered, worthy to be mentioned*. Per quos caeteros baptizaret qui non defugit memorabilis illius humilitatis ministerium, quando eis lavit pedes, PT. Q. 38. Art. 6 ad 2, in quot.; nisi forte aliquid in dicendo apprehenderit sub ratione iam dicta; sic enim aliquid efficitur memorabile, PT. Q. 83. Art. 6 ad 5.

memorātivus, a, um, *adj.*, *keeping remembrance, holding in memory, recollecting, memorative*. Quamvis etiam in ipsis interioribus viribus sensitivis apprehensivis possunt poni aliqui habitus secundum quos homo sit bene memorativus, vel cogitativus, vel imaginativus, PS. Q. 50. Art. 3 ad 3; non enim iidem homines inveniuntur bene memorativi, Mem. 1 a. Cf. PP. Q. 54. Art. 5; PP. Q. 78. Art. 4 (passim); PP. Q. 79. Art. 6; PP. Q. 115. Art. 4; PS. Q. 56. Art. 5; et passim. On **potentia memorativa**, see *potentia* under 2; on **virtus memorativa**, see *virtus* under 1; on **vis memorativa**, see *vis* under 1. — **memorativa sc. potentia seu virtus seu vis**, *the faculty of memory*. Ad apprehendendum autem intentiones quae per sensum non accipiuntur ordinatur vis aestimativa; ad conservandum autem eas vis memorativa, quae est thesaurus quidam huiusmodi intentionum; cuius signum est, quod principium memorandi fit in animalibus ex aliqua huiusmodi intentione; puta, quod est nocivum, vel conveniens. et ipsa ratio praeteriti, quam attendit memoria, inter huiusmodi intentiones computatur, PP. Q. 78. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 89. Art. 5 (bis); PS. Q. 56. Art. 5; PS. Q. 67. Art. 2; SS. Q. 49. Art. 1; Mem. 3 e; et passim. In man the *vis memorativa* operates not only in the manner of *memoria*, i.e., involuntarily, but also after the fashion of *reminiscentia*, i.e., *voluntarily*. Ex parte autem memorativae (homo) non solum habet memoriam, sicut caetera animalia, in subita recordatione praeteritorum, sed etiam reminiscentiam, quasi syllogistice inquirendo praeteritorum memoriam, secundum individuales intentiones, PP. Q. 78. Art. 4 c. — **memorativum sc. principium**, *the principle* or *faculty of memory*, having the same meaning as *memorativa* above. Sicut una potentia oritur ab anima, alia mediante, . . ., ita etiam anima subicitur alii potentiae mediante alia; et secundum hunc modum phantasticum et memorativum dicuntur passiones primi sensitivi, PP. Q. 78. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 78. Art. 3 ob. 3; C. G. 2. 60; Mem. 2 d.

memoria, ae, *f.*, (1) *memory* in the sense of an action, *involuntary remembrance*, the opposite of *reminiscentia*, (2) *organic memory* in the sense of a faculty in the narrower sense of the word, i.e., the sense faculty of preserving the relations which the *vis aestimativa* has conceived in things perceived by the senses, as well as the involuntary remembrance of formerly perceived things whose presentations the memory preserves in itself, (cf. *memorativa*), (3) *inorganic memory* in the sense of a faculty in the wider sense of the word, i.e., the faculty of preserving within itself the images or presentations of things formerly recognized through the intellect as well as through the senses, (4) *memory* in the improper sense, *token of memory* or *remembrance, memorial, remembrance*. — (1), ratio autem ordinandorum in finem proprie providentia est; est enim principalis pars prudentiae, ad quam aliae duae partes ordinantur, scilicet memoria praeteritorum, et intelligentia praesentium; prout ex praeteritis memoratis et praesentibus intellectis, coniectamus et futuris providendis, PP. Q. 22. Art. 1 c; (homo) non solum habet memoriam, sicut cetera animalia, in subita recordatione praeteritorum, sed etiam reminiscentiam, PP. Q. 78. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 32. Art. 4 c and ad 2; PS. Q. 102. Art. 6 ob. 7; PS. Q. 113. Art. 5 ad 3; C. G. 2. 83; 1 Cael. 7 d; 1 Meteor. 18 c; et passim. — **ex memoria multoties facta circa eandem rem in diversis tamen singularibus fit experimentum** (2 Anal. 20 l), or, **ex multis memoriis fit unum experimentum** (PP. Q. 58. Art. 3 ob. 3; 3 Sent. 14. 1. 3. 3 c), or, **experientia fit ex multis memoriis** (PP. Q. 54. Art. 5 ob. 2; cf. C. G. 2. 83), the translation of the Aristotelian passage (Anal. post. II. 15, 100. a. 4 f): ἐκ δὲ μνήμης πολλάκις τοῦ αὐτοῦ γινομένης ἐμπειρία, *experimental knowledge arises from many remembrances of different examples*. — (2), memoria est potentia animae sensitivae, PP. Q. 77. Art. 8 ob. 4; memoria secundum ipsum (sc. sensum), quae est secundus thesaurus intentionum apprehensarum absque sensu, sicut cum ovis apprehendit inimicitiam lupi, C. G. 2. 74; si vero de ratione memoriae sit, quod eius obiectum sit praeteritum ut praeteritum, memoria in parte intellectiva non erit, sed in sensitiva tantum, quae est apprehensiva praeteriti, PT. Q. 85. Art. 4 ad 3; memoria secundum communem usum loquentium accipitur pro notitia praeteritorum, Verit. 10. 2 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 4 (passim); PP. Q. 79. Art. 6 (passim); PP. Q. 79. Art. 7 (passim); SS. Q. 26. Art. 12; C. G. 2. 73; et passim. — On the difference between *memoria* in this sense and *imaginatio* or *phantasia*, we read: cum idem subiecto sit cui conveniunt haec ambo (sc. animal pictum in tabula et imago animalis veri), differunt tamen haec duo ratione, et ideo alia est consideratio eius inquantum est animal pictum, et alia inquantum est imago animalis veri. ita etiam phantasma, quod est in nobis, potest accipi vel prout est aliquod in se, vel prout est phantasma alterius. et secundum se quidem est quoddam speculatum, circa quod speculatur intellectus vel phantasia, quantum pertinet ad partem sensitivam; secundum vero quod est phantasma alterius, quod prius sensimus vel intelleximus, sic consideratur ut imago in aliud ducens et principium memorandi, . . ., sic igitur manifestum est, quod, quando anima convertit se ad phantasma, prout est quaedam forma reservata in parte sensitiva, sic est actus imaginationis sive phantasiae vel etiam intellectus considerantis circa hoc universale; si autem anima convertatur ad ipsum, inquantum est imago eius quod prius audivimus aut intelleximus, hoc pertinet ad actum memorandi, Mem. 3 e. On **delectatio memoriae seu per memoriam**, see *delectatio*. — (3), cum de ratione memoriae sit conservare species rerum quae actu non apprehenduntur, hoc primum considerari oportet, utrum species intelligibiles sic in intellectu conservari possint, (c), . . ., si memoria accipiatur solum pro vi conservativa specierum, oportet dicere memoriam esse in intellectiva parte. si vero de ratione memoriae

sit quod eius obiectum sit praeteritum ut praeteritum, memoria in parte intellectiva non erit, sed sensitiva tantum, quae est apprehensiva particularium, (c), . . ., memoria, secundum quod est conservativa specierum, non est nobis pecoribusque communis; species enim conservantur non in parte animae sensitiva tantum, sed magis in coniuncto, cum vis memorativa sit actus organi cuiusdam. sed intellectus secundum seipsum est conservativus specierum praeter concomitantiam organi corporalis, PP. Q. 79. Art. 6 ad 1; de ratione memoriae est, quod sit thesaurus vel locus conservativus specierum, PP. Q. 79. Art. 7 a; memoria dupliciter sumitur, quandoque prout est potentia sensitivae partis, secundum scilicet quod concernit praeteritum tempus, et hoc modo actus memoriae in anima separata non erit; unde dicit Philosophus in I de Anima (c. 4, 408. b. 27 f), quod hoc corrupto, scilicet corpore, anima non reminiscitur. alio modo accipitur memoria, prout est pars imaginationis ad intellectivam partem pertinens, secundum scilicet quod ab omni differentia temporis abstrahit, cum non sit tantum praeteritorum, sed etiam praesentium et futurorum, ut Augustinus dicit, et secundum hanc memoriam anima separata memorabitur, 4 Sent. 44. 3. 3. 2 ad 4; haec vis, qua mens nostra retinere potest species intelligibiles post actualem considerationem, memoria dicitur, et hoc magis accedit ad propriam significationem memoriae, Verit. 10. 2 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 6 c; PS. Q. 113. Art. 5; SS. Q. 16. Art. 2; SS. Q. 30. Art. 1; 1 Sent. 3. 4. 1 ad 2; C. G. 2. 74; et passim. — One kind of *memoria* in this sense is: **memoria intellectiva seu interior,** *the intellectual* or *inner memory.* Quod mens nostra semper sui meminit, semper se intelligit, semper se vult, ad interiorem memoriam est referendum, Verit. 8. 14 ad 6. Cf. PP. Q. 79. Art. 7 ob. 1. — (4), in memoriam creationis rerum, PS. Q. 100. Art. 5 c; non totaliter memoria defuncti deleretur, PS. Q. 105. Art. 4 c; sed mortuis prodest ad hoc quod inspicientes sepulcra memoriam retinent defunctorum, et pro defunctis orant; unde et "monumentum" a memoria nomen accepit; dicitur enim "monumentum" quasi "monens mentem," PTS. Q. 71. Art. 11 c; in hoc sacramento passionis dominicae memoria et repraesentatio habeatur, C. G. 4. 61; unus dies in memoriam, Praec. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (passim); PS. Q. 102. Art. 5 (passim); PS. Q. 102. Art. 6; PT. Q. 25. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 12; et passim.

memoriāle, is, *n., memorial, that which is kept in remembrance.* Hoc sacramentum dicitur memoriale dominicae passionis, (ob. 3), . . ., sacramentum istud fuit institutum in coena, ut in futurum esset memoriale dominicae passionis, ea perfecta, PT. Q. 73. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 74. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 7; PT. Q. 76. Art. 2; PT. Q. 78. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 7; PT. Q. 80. Art. 10 (bis).

memoriter, *adv.,* see *memor.*

memoro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to bring to remembrance, remind of, recall.* Sicut etiam, abeunte sensibili, remanent aliquae impressiones in anima quas postea conferens ad phantasmata memoratur, SS. Q. 175. Art. 4 ad 3; memorari nil aliud est, quam bene conservare semel accepta, Mem. 1 a; semper enim, cum anima memoratur, praenuntiat se vel prius audivisse aliquid vel sensisse vel intellexisse, Mem. 1 e. Cf. PP. Q. 78. Art. 4; PP. Q. 79. Art. 6; PS. Q. 32. Art. 4 (ter); Mem. 3 a; Mem. 4 e; et passim. On **delectabile memoratum,** see *delectabilis.* Sunt quattuor, per quae homo proficit in bene memorando. quorum primum est, ut eorum, quae vult memorari, quasdam similitudines assumat convenientes, nec tamen omnino consuetas, quia ea, quae sunt inconsueta, magis miramur et sic in eis animus magis et vehementius detinetur; ex quo fit, quod eorum, quae in pueritia vidimus, magis memoremur. ideo autem necessaria est huiusmodi similitudinem vel imaginum adinventio, quia intentiones simplices et spirituales facilius ex animo elabuntur, nisi quibusdam similitudinibus corporalibus quasi alligentur, quia humana cognitio potentior est circa sensibilia; unde et memorativa ponitur in parte sensitiva. secundo oportet, ut homo ea, quae memoriter vult tenere, sua consideratione ordinate disponat, ut ex uno memorato facile ad aliud procedatur. unde Philosophus dicit in Libr. de Memoria (et Reminiscentia c. 2, 452. a. 13 f): a locis videntur reminisci aliquando. causa autem est, quia velociter ab alio in aliud veniunt. tertio oportet, ut homo sollicitudinem apponat et affectum adhibeat ad ea, quae vult memorari, quia, quanto aliquid magis fuerit impressum animo, tanto minus elabitur. unde et Tullius dicit in sua Rhet. (1. III), quod sollicitudo conservat integras simulacrorum figuras. quarto oportet, quod ea frequenter meditemur, quae volumus memorari. unde Philosophus dicit in Libr. de Memoria (c. 1, 151. a. 12), quod meditationes memoriam salvant, quia, ut in eodem Libr. (c. 2, 452. a. 27 f.) dicitur: consuetudo est quasi natura. unde quae multoties intellegimus, cito reminiscimur, quasi naturali quodam ordine ab uno ad aliud procedentes, SS. Q. 49. Art. 1 ad 2. Cf. Mem. 3 g, 5 e, 6 d, 6 e, and 6 g. — **memoror,** āri, ātus, sum, 1, *v. dep., to remember, be mindful of.* Unde simul animal memoratur se prius sensisse in praeterito, PP. Q. 79. Art. 6 ad 2; ut intelligere, sentire, et memorare, PS. Q. 41. Art. 3 c; quorum primum est ut eorum quae vult memorari, . . ., ex quo fit quod eorum quae in pueritia vidimus, magis memoremur, . . ., quarto oportet quod ea frequenter meditemur quae volumus memorari, SS. Q. 49. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 175. Art. 4; PT. Q. 19. Art. 2; PTS. Q. 16. Art. 2; PTS. Q. 70. Art. 2 (bis).

memoror, see *memoro.*

mendāciter, *adv.,* see *mendax.*

mendācium, ii, *n., a lie, untruth, falsehood.* Est autem mendacium, cum aliquis exterius significat contrarium veritati, SS. Q. 93. Art. 1 c; aliquis per verba exteriora aliud significet quam quod habet apud se, quod ad mendacium pertinet; ita etiam opponitur veritati quod aliquis per aliqua signa factorum vel rerum aliquid significet contrarium eius quod in eo est, quod proprie simulatio dicitur. unde simulatio proprie est mendacium quoddam in exteriorum signis factorum consistens. non refert autem utrum aliquis mentiatur verbo, vel quocumque alio facto, SS. Q. 111. Art. 1 c; ponit novem filias (avaritiae), quae sunt "mendacium, fraus, furtum, periurium, et turpis lucri appetitus, falsa testimonia, violentia, inhumanitas, rapacitas," (ob. 3), . . ., nam mendacium et falsum testimonium continentur sub fallacia; falsum enim testimonium est quaedam specificatio mendacii, SS. Q. 118. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 110. Art. 2 (passim); SS. Q. 110. Art. 4 (passim); SS. Q. 111. Art. 4 (passim); SS. Q. 113. Art. 2 (passim); SS. Q. 162. Art. 4 (bis); et passim. On **signum mendacii,** see *signum* under 3; on **spiritus mendacii,** see *spiritus.* — Kinds of *mendacium* are: (a), **mendacium iocosum,** *the pleasing lie, the white lie.* Nam mendacium iocosum est quod fit causa ludi, (ob. 1), . . ., diminuitur autem culpa mendacii, si ordinetur ad aliquod bonum, vel delectabile, et sic est mendacium iocosum, SS. Q. 110. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 110. Art. 3 (bis); SS. Q. 110. Art. 4 (bis); SS. Q. 112. Art. 2 (bis); 3 Sent. 38. 1. 2 c; Mal. 7. 1 c. — (b), **mendacium officiosum,** *the lie of necessity, the officious lie.* Mendacium autem officiosum est quod fit causa utilitatis, (ob. 1), . . ., diminuitur autem culpa mendacii, si ordinetur ad aliquod utile, et sic est mendacium officiosum, SS. Q. 110. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 69. Art. 1 ob. 2 and ad 2; SS. Q. 70. Art. 4 ob. 2; SS. Q. 110. Art. 4 (passim); SS. Q. 112. Art. 2; 3 Sent. 38. 1. 2 c. — (c), **mendacium perniciosum,** *the harmful* or *pernicious lie.* Mendacium autem perniciosum est quod fit causa nocumenti, (ob. 1), . . ., aggravat autem culpam mendacii si aliquis per mendacium intendat alterius nocumentum quod vocatur mendacium perniciosum, SS. Q. 110. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 93. Art. 1; SS. Q. 94. Art. 2; SS. Q. 110. Art. 4; SS. Q. 112. Art. 2 (bis); SS. Q. 113. Art. 2; PTS. Q. 65. Art. 4; 3 Sent. 38. 1. 2 c.

mendax, dācis, *adj., given to lying, mendacious.* Sicut missus est spiritus mendax ad puniendum Achab regem Israel, PP. Q. 114. Art. 1 ad 1; ergo multo magis alio tempore per daemones non

fiunt nisi signa mendacia, PP. Q. 114. Art. 4 ob. 1; iudicio autem caret iuramentum incautum; veritate autem iuramentum mendax, SS. Q. 89. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 114. Art. 4 ob. 1, in quot.; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 110. Art. 3; SS. Q. 172. Art. 6, in quot.; SS. Q. 175. Art. 2, in quot. — **mendax**, dācis, *m., a liar.* Sequitur quod quicumque eorum non sunt perfecti sint in peccato mortali tanquam simulatores et mendaces, SS. Q. 184. Art. 5 ob. 2. Cf. SS. Q. 89. Art. 1; SS. Q. 110. Art. 2, in quot.; SS. Q. 111. Art. 3.—**mendāciter**, *adv., falsely, mendaciously.* Et ideo si confiteri noluerit veritatem quam dicere tenetur, vel si eam mendaciter negaverit, SS. Q. 69. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 94. Art. 2, in quot.; SS. Q. 111. Art. 2.

mendīcātio, ōnis, *f., a begging, obtaining by begging.* Circa mendicationem duo possunt considerari: unum quidem ex parte actus ipsius mendicationis, SS. Q. 187. Art. 5 c.

mendīcitas, ātis, *f., beggary, mendicity,* the state or condition of being a beggar; the habit or practice of begging. Sed quia humilitas, sicut et ceterae virtutes, absque discretione esse non debet, ideo oportet discrete mendicitatem ad humiliationem assumere, . . ., uno modo ex cupiditate habendi divitias vel victum otiose, et talis mendicitas est illicita, . . ., et hoc modo mendicitas est licita sicut secularibus, ita religiosis, (c), . . ., et talis turpitudo mendicitatis non pertinet ad culpam, SS. Q. 187. Art. 5 ad 4. Cf. SS. Q. 186. Art. 7; PT. Q. 40. Art. 3 (ter).

mendico, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a., to beg, ask for alms, go a-begging, to beg for something, solicit, obtain by begging,* used with *acc., absol.* Non excusantur propter paupertatem a ieiuniis Ecclesiae, a quibus tamen excusari videntur illi qui frustatim eleemosynas mendicant, SS. Q. 147. Art. 4 ad 4; videtur quod religiosis non liceat mendicare, (ob. 1), . . ., sed hoc est mendicare. ergo videtur quod illicitum sit, praetermisso opere manuali, mendicare, (ob. 2), . . ., sed mendicare est prohibitum in lege divina, . . ., ergo non competit religiosis mendicare, (ob. 3), . . ., et secundum hoc causa humilitatis aliqui laudabiliter mendicant, . . ., alio modo potest considerari mendicitas ex parte eius quod quis mendicando acquirit, et sic ad mendicandum potest homo ex duobus induci, SS. Q. 187. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 5; SS. Q. 66. Art. 2, in quot.

mendīcus, i, *m., a beggar, mendicant.* Mendicus est, qui ab alio petit, SS. Q. 187. Art. 5 a, in quot.; suspirat eos Ecclesia divites, quos tenuit mundus ante mendicos, SS. Q. 188. Art. 7 ob. 3, in quot.; sed contra, sinus Abrahae dicitur, ubi mendicus Lazarus ductus est, PTS. Q. 69. Art. 4 a.

Menōn, ōnis, *m., Menon,* a Thessalian adventurer, one of the generals of the mercenaries in the army of Cyrus the Younger when the latter marched into Upper Asia against his brother Artaxerxes, B.C. 401. He is the same as the Menon introduced in the dialogue of Plato which bears his name. Ut narratur in Menone Platonis, PP. Q. 84. Art. 3 ob. 3.

mens, mentis, *f.*, (1) *intellect, mind, spirit, intellectual being,* the opposite of *corpus*, and *sensus*, (2) *intellect, intellectual faculty of perceiving* or *desiring,* (3) *remembrance, memory.* — (1), angelus dicitur intellectus et mens, quia tota eius cognitio est intellectualis, PP. Q. 45. Art. 3 ad 1; animam humanam, quae dicitur intellectus, vel mens, PP. Q. 75. Art. 2 c; mens dupliciter dicitur secundum quosdam. quandoque enim (mens) dicitur ipsa natura intellectiva, sicut Dionysius vocat angelos divinas mentes, 1 Sent. 3. 5. 1 c; humanarum mentium inspiratione, C. G. 1. 6; cogitationes et affectiones mentis, C. G. 1. 68; effluxisse dicebant quandam mentem, C. G. 4. 6; si vero sumatur mens pro essentia animae, secundum quod ab ea nata est progredi talis potentia, sic nominabit subiectum potentiarum, Verit, 10. 1 ad 8. Cf. PP. Q. 64. Art. 1 c; PP. Q. 79. Art. 1 ad 3 and 10 c; C. G. 3. 130; 1 Cael. 7 e and 24 c; et passim. On **caecitas mentis**, see *caecitas*; on **conceptus mentis**, see *conceptus* under 2; on **consensus mentis**, see *consensus* under 2; on **immunditia mentis**, see *immunditia*; on **integritas mentis**, see *integritas*; on **oratio mentis**, see *oratio* under 3; on **speculum mentis**, see *speculum* under 1; on **tumor mentis**, see *ira* under 1. — (2), mens enim et intellectus nominant potentiam intellectivam, PP. Q. 54. Art. 3 ob. 1; quandoque (mens) dicitur ipse intellectus exanimans res, secundum quod mens dicitur a metior, metiris, 1 Sent. 3. 5. 1 c; nomen mentis a mensurando est sumptum. res autem uniuscuiusque generis mensuratur per id quod est minimum et principium primum in genere suo, et ideo nomen mentis hoc modo dicitur in anima, sicut et nomen intellectus; solum enim intellectus accipit cognitionem de rebus mensurando eas quasi ad sua principia, Verit. 10. 1 c; mens in anima nostra dicit illud, quod est altissimum in virtute ipsius, Verit. 10. 1 c; mens non est una quaedam potentia praeter memoriam, intelligentiam et voluntatem, sed est quoddam totum potentiale, comprehendens haec tria, Verit. 10 ad 7; oportet mentem evocari, C. G. 1. 5; mentis, id est, intellectus vel rationis, 6 Eth. 2 f. Cf. PP. Q. 79. Art. 9 ad 4; PP. Q. 93. Art. 6 c; PS. Q. 48. Art. 3 c; PS. Q. 55. Art. 4 c; PS. Q. 56. Art. 3 a; SS. Q. 44. Art. 5 c; Verit. 10. 1 ad 8; C. G. 1. 10; 6 Eth. 2 g-k; et passim. On **contraria in mente**, see *contrarius* under 1; on **dicere mentem**, see *dicere* under 1; on **falsum in mente**, see *falsus*; on **notitia mentis**, see *notitia* under 1; on **verbum mentis**, see *verbum* under 1; on **verum in mente**, see *verus* under 1. — (3), imago Trinitatis invenitur in mente secundum memoriam, intelligentiam et voluntatem, PP. Q. 59. Art. 1 a; quandoque (mens) dicitur pro memoria, a reminiscendo dicta, et ita dicunt, quod sumitur hic; unde dicunt, quod mens hic sumitur pro habitu memoriae, 1 Sent. 3. 5. 1 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 8 ad 4; PP. Q. 79. Art. 7.

mensa, ae, *f., a table for any purpose,* (1) in *partic.*, **mensa propositionis**, *the table of proposition.* In the Tabernacle which God commanded Moses to build stood the Table of Proposition or the Table of the Shewbreads (Ex. XXV, 23) on which twelve loaves of unleavened bread were placed before the Lord (Lev. XXIV 5-7); hence they were called the Breads of Proposition and the Breads of the Face, being always before the face of the Lord, (2) *transf., food; a table, a meal, eating, support.* — (1), inconvenienter igitur in tabernaculo vel in templo fuerunt sculptae imagines cherubim. similiter etiam et arca et propitiatorium et candelabrum et mensa, (ob. 6), . . ., mensa autem propositionis, super quam duodecim panes apponebantur, erat posita ex parte aquilonari, . . ., per mensam autem significatur temporale nutrimentum vitae, . . ., mensa autem apponebatur ad significandum quod sacerdotes templo servientes, in templo victum habere debebant; unde duodecim panes superpositos mensae in memoriam duodecim tribuum solis sacerdotibus edere licitum erat, . . ., mensa autem non ponebatur directe in medio ante propitiatorium ad excludendum ritum idololatriae; nam gentiles in sacris lunae proponebant mensam coram idolo lunae, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6. — (2), pransi, aut coenati fratres ad hoc sacramentum accipiendum convenire debent, aut mensis suis miscere, sicut faciebant, quos Apostolus arguit et emendat, PT. Q. 80. Art. 8 ad 1; et sic est excommunicatio maior, quae hic definitur, . . ., si pro delictis anathema quis efficiatur, os, orare, vale, communio mensa negatur, . . ., mensa negatur, ne aliquis cum eis in mensa comedat, PT. Q. 21. Art. 1 c; et sic iterum est excommunicatus maiori excommunicatione, aut participat in aliis sicut in verbo, vel in osculo, vel in mensa, PTS. Q. 23. Art. 2 c. — The following phrases are used frequently: **ire ad mensam alicuius**, *to dine with someone.* Ad mensam paganorum si volueris ire, sine ulla prohibitione permittimus, SS. Q. 10. Art. 9 ob. 1, in quot. — **intrare ad mensam alicuius**, *to eat with someone.* Ipse contraria incessit via, ad mensam intrans publicanorum, et manducans, et bibens, PT. Q. 40. Art. 2 ad 1, in quot. Cf. PT. Q. 81. Art. 2. — **sacrata mensa**, *a consecrated table, an altar.* In mensa sacrata, ubique terrarum crux

emicat, PT. Q. 46. Art. 11 c, in quot. — **mensa Domini,** *the table of the Lord, the altar, the communion table.* Unde et accipit, ius ad mensam Domini accedendi, PT. Q. 67. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 79. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 5 (ter); PT. Q. 80. Art. 6 (passim).

mensis, is, *m., a month.* Ergo ieiunia specialium mensium, quae dicuntur quatuor temporum, in Ecclesia inconvenienter observantur, (ob. 2), . . ., singula vero ieiunia quatuor temporum tribus diebus continentur propter numerum mensium, (c), . . ., in Iulio, qui est quartus mensis ab Aprili, . . ., in quinto autem mense, qui apud nos vocatur Augustus, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (passim); PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 10. Art. 10; PT. Q. 31. Art. 5; PT. Q. 33. Art. 2; PTS. Q. 43. Art. 2; PTS. Q. 88. Art. 3.

menstruātus, a, um, *P. a.,* (1) *neutr., menstruous, having the catamenia,* (2) act., fig., *polluted.* — (1), per quem modum specula, si fuerint nova et pura, contrahunt quamdam impuritatem ex conspectu mulieris menstruatae, PP. Q. 117. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis); PT. Q. 80. Art. 7; PTS. Q. 64 pr.; PTS. Q. 64. Art. 3 (passim); PTS. Q. 64. Art. 4 (passim). — (2), Isaiae, LXIV: omnes iustitiae nostrae quasi pannus menstruatae, PTS. Q. 64. Art. 3 a.

menstruus, a, um, *adj., menstruous.* Sanguis autem menstruus quem feminae per singulos menses emittunt, impuritatem quamdam naturalem habet corruptionis, PT. Q. 31. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 98. Art. 2; PT. Q. 31. Art. 5; PT. Q. 32. Art. 4. — **menstruum,** i, *n.,* and **menstrua,** ōrum, *n., menses, catamenia.* Similiter etiam mulieres patientes sanguinis fluxum sive per infirmitatem sive etiam per naturam vel temporibus menstrui vel etiam tempore conceptionis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4; ergo eadem ratione nec uxor tempore menstruorum debet viro corpus suum exponere, PTS. Q. 64. Art. 4 ob. 3. Cf. PTS. Q. 64. Art. 3 (passim).

mensūra, ae, *f., a measuring, measure.* Scientia Dei est mensura rerum non quantativa, qua quidem mensura carent infinita; sed quia mensurat essentiam et veritatem rei, PP. Q. 14. Art. 12 ad 3; mensura proprie dicitur in quantitatibus; dicitur enim mensura illud, per quod innotescit quantitas rei, et hoc est minimum in genere quantitatis vel simpliciter, ut in numeris, quae mensurantur unitate, quae est minimum simpliciter, aut minimum secundum positionem nostram, sicut in continuis, in quibus non est minimum simpliciter, unde ponimus palmam loco minimi ad mensurandum pannos vel stadium ad mensurandum viam. exinde transumptum est nomen mensurae ad omnia genera, ut illud, quod est primum in quolibet genere et simplicissimum et perfectissimum, dicatur mensura omnium, quae sunt in genere illo, eo quod unumquodque cognoscitur habere de veritate generis plus et minus, secundum quod magis accedit ad ipsum vel recedit, ut album in genere colorum, 1 Sent. 8. 4. 2 ad 3; mensura autem nihil aliud est, quam id quo quantitas rei cognoscitur, 10 Met. 2 a; ratio mensurae primo invenitur in discreta quantitate, 10 Met. 2 b; quod est mensura cuiuslibet generis quantitatis, dicitur unum in illo genere, 10 Met. 2 c; mensura est homogenea mensurato, 1 Anal. 36 h. Cf. PP. Q. 28. Art. 2; PP. Q. 30. Art. 2; PP. Q. 45. Art. 7; 8 Phys. 20 b; C. G. 1. 61 and 62; et passim. — Kinds of *mensura* in the broader sense of the word are: (a), **mensura coaequata seu homogenea** and **mensura excedens,** *the measure equal* or *similar to the measured* and *that exceeding* or *excelling its nature.* Humanorum autem actuum, . . ., duplex est mensura: una quidem proxima et homogenea, scilicet ratio; alia autem suprema et excedens, scilicet Deus, SS. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 5 ob. 3; 1 Sent. 35. 1. 4 ad 2; Quodi. 2. 3. 5 c. — (b), **mensura communis,** *the common measure.* Ideo computari debuit tempus, quod habet rationem communis mensurae, non autem motus, qui comparatur solum ad subiectum mobile, PP. Q. 66. Art. 4 ad 4. Cf. Quodl. 2. 3. 5 c. — (c), **mensura debita,** *the proper* or *due measure.* Sicut dicimus vestem esse bonam, quae nec excedit nec deficit a debita mensura, SS. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 1; PS. Q. 37. Art. 4; SS. Q. 23. Art. 3; SS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 118. Art. 1 (bis). — (d), **mensura excedens,** see *mensura coaequata.* Sic mensura et regula virtutis theologicae est ipse Deus, . . ., et ista est mensura excedens omnem humanam facultatem, PS. Q. 64. Art. 4 c. — (e), **mensura extrinseca** and **mensura intrinseca,** *the outer* or *extrinsic* and *the inner* or *intrinsic measure.* Sicut tempus est mensura extrinseca, ita et locus, PP. Q. 66. Art. 4 ob. 5; intrinseca quidem sicut propria longitudo uniuscuiusque et latitudo et profunditas, . . ., exteriores autem sunt tempus et locus, 3 Phys. 5 i. — (f), **mensura homogenea,** see *mensura coaequata.* Mensura autem debet esse homogenea mensurato, PS. Q. 96. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 5; PS. Q. 19. Art. 4. — (g), **mensura intrinseca,** see *mensura extrinseca.* Sed hoc non est simile, quia instans et tempus particularibus motibus non est mensura intrinseca, sicut linea et punctum corporibus, sed solum extrinseca, sicut corporibus locus, PT. Q. 75. Art. 7 ad 1. — (h), **mensura prima seu suprema seu remota** and **mensura secunda seu proxima,** *the first* or *highest* or *remote measure* and *the second* or *immediate measure,* i.e., measure in the highest and in the secondary instance. Sed Deus est prima mensura omnium entium, PP. Q. 13. Art. 5 ob. 3. Cf. PP. Q. 11. Art. 2; PS. Q. 19. Art. 4 ad 1 and 2; SS. Q. 17. Art. 1 c; 1 Sent. 19. 5. 2 ad 2. — (i), **mensura proportionata,** *the measure standing in relation to the measured.* Obiectio illa procedit de mensura proportionata; hanc enim oportet esse homogeneam mensurato. Deus autem non est mensura proportionata alicui; dicitur tamen mensura omnium ex eo quod unumquodque tantum habet de esse, quantum ei appropinquavit, PP. Q. 3. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 5. — (j), **mensura proxima,** see *mensura prima.* — (k), **mensura quantitativa,** *the measure of physical size.* Scientia Dei est mensura rerum non quantitativa, qua quidem mensura carent infinita; sed quia mensurat essentiam et veritatem rei, PP. Q. 14. Art. 12 ad 3. — (l), **mensura remota,** see *mensura prima.* — (m). **mensura secunda,** see *mensura prima.* — (n), **mensura suprema,** see *mensura prima.* Ideo gratia Christi pertingit ad summam mensuram gratiae, PT. Q. 7. Art. 12 c.

mensūrābilis, e, *adj., that can be measured, measurable.* Cum infinitum non sit mensurabile, PP. Q. 10. Art. 4 c; unde mensurabilia essent secundum scientiam Dei, PP. Q. 14. Art. 12 ad 3.

mensūratē, *adv.,* see *mensuro.*

mensūrātio, ōnis, *f., measure, moderation.* Ausculta eamdam esse humilitatem, quam respiciat Deus, quae ab aliis dicitur mensuratio, vel moderatio, SS. Q. 161. Art. 4 a, in quot.

mensūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *lit., to measure,* (2) *fig., to measure, estimate.* — (?), corpus mensuratur et continetur sub loco, PP. Q. 53. Art. 2 c; vel etiam exterioribus divitiis auri et argenti, quae pondere mensurantur, SS. Q. 186. Art. 8 ad 2. — (2), ratio humana sit regula voluntatis humanae, ex qua eius bonitas mensuretur, PS. Q. 19. Art. 4 c; et ideo diversorum dilectio est mensuranda secundum diversam rationem coniunctionis, SS. Q. 26. Art. 8 c; unde magis est mensuranda magnitudo virtutis secundum rationem boni, SS. Q. 123. Art. 12 ad 2. Cf. PP. Q. 14. Art. 9; SS. Q. 27. Art. 6; PT. Q. 7. Art. 11; PTS. Q. 3. Art. 1; PTS. Q. 25. Art. 2 (passim); et passim. — **mensūrāte,** *adv., by measurement.* Quod autem mensurate datur, non omnibus aequaliter datur, PS. Q. 112. Art. 4 a.

mentālis, e, *adj., mental, intellectual.* Acedia non est recessus mentalis a quocumque spirituali bono, sed a bono divino, cui oportet mentem inhaerere ex necessitate, SS. Q. 35. Art. 3 ad 2; sed testimonium, et accusatio et excusatio, erit mentalis, PTS. Q. 88. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 36. Art. 2; PS. Q. 93. Art. 1; SS. Q. 15. Art. 1; PT. Q. 23. Art. 3; PT. Q. 64. Art. 8; et passim. On **consensus mentalis,** see *consensus* under 2; on **intentio mentalis,** see *intentio*

under 2; on **laus mentalis**, see *laus*; on **oratio mentalis**, see *oratio* under 3; on **verbum mentale**, see *verbum* under 1; on **visio mentalis**, see *visio* under 1. — **mentāliter**, *adv.*, *in the mental* or *intellectual manner, in the mental* or *intellectual sense, mentally, intellectually*. Eadem ratio est de verbo hominis mentali, quod nihil est aliud quam quiddam mente conceptum, quo homo exprimit mentaliter ea de quibus cogitat, PS. Q. 93. Art. 1 ad 2; nec sacramentaliter nec mentaliter Christo incorporantur, per quem solum est salus, PT. Q. 68. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 69. Art. 5 (bis); PTS. Q. 88. Art. 2 (passim); PTS. Q. 89. Art. 1.

mentāliter, *adv.*, see *mentalis*.

mentio, ōnis, *f.*, *a calling to mind, a cursory speaking of, a making mention, mentioning, naming, mention*. Et ideo non fuit specialis mentio de hoc defectu facienda, SS. Q. 32. Art. 2 ad 2; loquitur autem auctoritas de illo igne de quo nunc est mentio, PTS. Q. 74. Art. 8 a. Numerous examples of the following phrases occur: **facere mentionem de aliquo**, *to make mention of something, to speak about something*. Sed nulla mentio fit ibi de angelis, PP. Q. 61. Art. 1 ob. 1; et ideo Dominus consilia evangelica proponens semper facit mentionem de idoneitate hominum ad observantiam consiliorum, PS. Q. 108. Art. 4 ad 1; unde et Dominus, commemorans misericordiae opera, de sepultura mortuorum mentionem non facit, SS. Q. 32. Art. 2 ob. 1; quia repugnat auctoritate Scripturae, in qua Dominus de sua anima facit mentionem, PT. Q. 5. Art. 3 c; sed ideo de errore illorum non fecit mentionem, PTS. Q. 51. Art. 2 ad 6. Cf. PP. Q. 102. Art. 1; SS. Q. 152. Art. 1; PT. Q. 27. Art. 6; PTS. Q. 29. Art. 3; PTS. Q. 62. Art. 1; PTS. Q. 77. Art. 1; et passim. — With the *gen*. Et quia Lucas Christum designare intendit ut peccatorum expiatorem, talium mulierum mentionem non facit, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5. — **audire mentionem alicuius**, *to hear mention of something*. Praecepti mentionem a serpente audivit, PS. Q. 89. Art. 3 ad 2. — **habere mentionem de**, *to make mention of something*. De quibus apparitionibus in Evangelio non habetur mentio, PT. Q. 55. Art. 3 ad 3.

mentior, īri, ītus, 4, *v. dep. n.* and *a.*, *to lie, deceive*. Sicut etiam cum aliquis sciens verum mentitur, PS. Q. 57. Art. 3 ad 1; per quam credamus Deum omnia scire et mentiri non posse, SS. Q. 89. Art. 3 ob. 2; mendicitas autem est occasio furandi, et mentiendi, aut etiam periurandi, PT. Q. 40. Art. 3 ad 1; quicumque dicit se fecisse quod non fecit, mentitur, sed nullus in confessione mentiri debet, (a), . . ., si autem dicat peccatum quod non fecit, dum credit se fecisse, non mentitur, PTS. Q. 6. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 100. Art. 5; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 2. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 16; SS. Q. 110. Art. 3 (passim); PT. Q. 40. Art. 3; PTS. Q. 47. Art. 2; et passim. — **mentiens**, entis, *m.*, *a liar*. Culpa mentiens est fallendi cupiditas, SS. Q. 110. Art. 1. Cf. SS. Q. 89. Art. 1.

mercātio, ōnis, *f.*, *mercantile, dealing*. Et similiter si infidelis existens fuerit emptus ad servitium, si autem fuerit emptus ad mercationem, SS. Q. 10. Art. 10 c; puta in mercationibus, vel in rebus bellicis, vel in aliquo huiusmodi, SS. Q. 51. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 87. Art. 2 ob. 1.

mercātor, ōris, *m.*, *a trader, merchant*. Sicut militare negotium continetur sub politico, ita etiam et plura alia negotia, sicut mercatorum, SS. Q. 50. Art. 4 ob. 2; in quo mercator quandoque mittit unum lapillum loco centum marcarum, SS. Q. 63. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 77. Art. 4, in quot.; SS. Q. 78. Art. 2 (passim). — **lex mercatorum**, *the mercantile law*. Secundum quem modum potest dici quod alia est lex militum et alia est lex mercatorum, . . ., transibit in legem rusticorum vel mercatorum, PS. Q. 91. Art. 6 c.

mercēnārius, a, um, *adj.*, *paid, hired, mercenary*. Amor mercenarius dicitur qui Deum diligit propter bona temporalia, quod secundum se charitati contrariatur; et ideo amor mercenarius semper est malus, SS. Q. 19. Art. 4 ad 3; sed ille qui conducit opera mercenarii non potest differre restitutionem, SS. Q. 62. Art. 8 a. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 (bis); PS. Q. 105. Art. 4 (bis); PS. Q. 113. Art. 5; SS. Q. 185. Art. 5 (passim). On **actus mercenarius**, see *actus* under 1; on **amor mercenarius**, see *amor* under 1.

merces, ēdis, *f.*, (1) *lit.*, *hire, pay, wages, salary, fee, reward*, (2) *transf.*, *a reward*, recompense which is given in return for good done, especially the eternal reward. — (1), circa animalia vero mutuata haec lex statuit, . . ., et maxime si erant mercede conducta, . . ., et maxime hoc observandum erat, quando animalia erant mercede conducta, . . ., si autem non essent mercede conducta, (ad 4), . . ., mercenarii, . . ., pauperes sunt, de laboribus suis victum quaerentes quotidianum; et ideo lex provide ordinavit ut statim eis merces solveretur, ne victus eis deficeret, PS. Q. 105. Art. 2 ad 6; in veteri lege prohibebatur oblatio de mercede prostibuli propter immunditiam, SS. Q. 86. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 114. Art. 1; SS. Q. 57. Art. 1; SS. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 5; et passim. — (2), vita aeterna est merces vel praemium quod hominibus redditur a Deo, PS. Q. 109. Art. 5 ob. 2; nihil enim excludit mercedem aeternam nisi peccatum mortale, sed inanis gloria excludit mercedem aeternam, (ob. 1), . . ., sed quando aliquis simpliciter amittit aeternam mercedem propter inanem gloriam, SS. Q. 132. Art. 3 ad 1; sed merces iustitiae est introitus regni caelestis, PT. Q. 49. Art. 5 ob. 1. Cf. PS. Q. 114. Art. 1; PS. Q. 114. Art. 10; SS. Q. 27. Art. 7; SS. Q. 32. Art. 9; SS. Q. 132. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 8; et passim.

Mercurius, ii, *m.*, *Mercury*; *the son of Jupiter* and *Maia*, *the messenger of the gods; as a herald the god of dexterity; in speaking, the god of eloquence; the bestower of prosperity; the god of traders* and *thieves; the presider over roads*, and *conductor of departed souls to the Lower World*. Aliquis autem effectus repraesentat causam quantum ad similitudinem formae eius; sicut ignis generatus ignem generantem; et statua Mercurii, Mercurium, PP. Q. 45. Art 7 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 3; SS. Q. 94. Art. 1. — **acervus Mercurii**, *the heap of Mercury*. St. Thomas explains this passage from the Book of Proverbs, XXVI, 8. Since the gentiles ascribed the keeping of accounts to Mercury, *the heap of Mercury* signifies the reckoning up of an account, when a merchant sometimes substitutes a pebble for one hundred marks. Secundum illud Proverb. XXVI, 8: sicut qui immittit lapidem in acervum Mercurii, ita qui tribuit insipienti honorem. quia enim gentiles ratiocinationem attribuebant Mercurio, acervus Mercurii dicitur cumulus ratiocinii, in quo mercator quandoque mittit unum lapillum loco centum marcarum, SS. Q. 63. Art. 3 c.

mereor, ēri, itus, 2, *v. dep.*, *merui*, active form always in perfect system, *to deserve, merit*, (cf. *meritum*). Aliquo dicimur mereri dupliciter: uno modo, sicut ipso merito eo modo quo dicimur currere cursu, et hoc modo meremur actibus; alio modo dicimur mereri aliquo quasi principio merendi, sicut dicimur currere potentia motiva; et sic dicimur mereri virtutibus et habitibus, PS. Q. 55. Art. 1 ad 3; cum autem mereri respectu mercedis dicatur, Verit. 26. 6 c; merces proprie dicitur praemium, quod quis ex labore vel aliquo opere meretur, 3 Sent. 29. 1. 4 c; ad hoc igitur quod aliquis mereatur, tria necessaria sunt scilicet agens, qui meretur, actio, per quam meretur, et merces, quam meretur, 3 Sent. 18. 1. 2 c. Cf. PS. Q. 114. Art. 1 c; SS. Q. 23. Art. 2; SS. Q. 83. Art. 15 (passim); PT. Q. 49. Art. 6 (bis); PTS. Q. 9. Art. 1; et passim. On **status merendi**, see *status* under 3. — Kinds of *mereri* are: (a), **mereri aliquo sicut ipso merito** and **mereri aliquo sicut principio merendi**, *to merit through the meritorious work itself*, and *through possession of something which is the principle of merit*. Cf. PS. Q. 55. Art. 1 ad 3 (quoted above); also 3 Sent. 23. 1. 3. 3 ad 1. Cf. also *mereri primo* below. — (b), **mereri aliquo sicut principio merendi**, see *mereri aliquo sicut ipsi merito*. — (c), **mereri ex condigno** and **mereri ex congruo**, *to merit strictly* and

properly, from justice or *a contract*, and *to merit loosely* and *by way of largesse.* Dicitur autem aliquis mereri ex condigno, quando invenitur aequalitas inter praemium et meritum secundum rectam aestimationem, ex congruo autem tantum, quando talis aequalitas non invenitur, sed solum secundum liberalitatem dantis munus tribuitur, quod dantem decet, 2 Sent. 27. 1. 3 c. Cf. PS. Q. 114. Art. 3 (passim); PS. Q. 114. Art. 5; PS. Q. 114. Art. 6 ad 3; PT. Q. 2. Art. 11 c; PTS. Q. 14. Art. 4 (bis); PTS. Q. 19. Art. 4; 3 Sent. 18. 1. 2 c; Pot. 6. 9 c; Verit. 29. 7 c. — (d), **mereri ex congruo**, see *mereri ex condigno.* Cf. also PS. Q. 114. Art. 6; PS. Q. 114. Art. 7; PT. Q. 2. Art. 11; PTS. Q. 27. Art. 1. — (e), **mereri improprie** and **mereri proprie**, *to merit in the improper* and *in the proper sense of the word.* Mereri dupliciter accipitur. uno modo proprie, et sic nihil aliud est quam facere aliquam actionem; unde aliquis sibi iuste adquirat mercedem. alio modo improprie, et sic quaelibet condicio, quae facit hominem aliquo modo dignum, meritum dicitur, ut si dicamus, quod species Priami meruit imperium, quia digna imperio fuit, Virt. 1. 1 ad 2. Cf. Verit. 26. 6 c. — (f), **mereri primo** and **mereri secundario**, *through something to merit in the first place* and *in the second place.* Quasi secundario dicimur mereri et habitibus et potentiis et obiectis. sed id quod primo et per se est meritorium, est voluntatis actus gratia informatus, Verit. 26. 6 c. Cf. *mereri aliquo sicut ipso merito.* — (g), **mereri proprie**, see *mereri improprie.* Cf. PT. Q. 19. Art. 3. — (h), **mereri secundario**, see *mereri primo.* — **meritum**, i, *n.*, see *meritum.*

meretrīcor, āri, ātus, 1, *v. dep., to deal with harlots, to prostitute.* Quae ex hoc quod violatur nulla pactione coniugali praecedente, et impeditur a legitimo matrimonio consequendo, et ponitur in via meretricandi, SS. Q. 154. Art. 6 c.

meretrīcius, a, um, *adj., meretricious, of* or *pertaining to harlots* or *prostitutes.* Tunc voluptates meretricias vir in uxore quaerit, quando nihil aliud in ea attendit quam quod in meretrice attenderet, PTS. Q. 49. Art. 6 ad 1. — **meretrīcium**, ii, *n., whoredom, the art of a courtesan.* Sicut de meretricio et histrionatu, et aliis huiusmodi, SS. Q. 87. Art. 2 ad 2; Philosophus ponit multa genera vitiorum pertinentium ad avaritiam, . . ., et de meretricio pastos, (ob. 4), . . ., sicut de meretricio vel de aliquo huiusmodi, SS. Q. 118. Art. 8 ad 4. Cf. PS. Q. 100. Art. 11; SS. Q. 32. Art. 7 (passim).

meretrix, īcis, *f., a prostitute, harlot, courtesan.* Legitur quod Iudas accessit ad Thamar quam aestimavit meretricem, (ob. 3), . . ., ad meretrices prohibet accedere, quarum est venialis turpitudo, SS. Q. 154. Art. 2 c; Thamar quae reprehenditur de socerino concubito; et Raab, quae fuit meretrix, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 86. Art. 3 (bis); PT. Q. 88. Art. 2; PTS. Q. 62. Art. 2 (passim); PTS. Q. 64. Art. 1; et passim.

mergo, ere, si, sum, 3, *v. a.*, (1) *lit.*, (a) *to plunge into water, to sink; to dip, dip in, immerse,* (b) *transf., to sink in, penetrate,* (2) *fig., to plunge into.* — (1) (a), columba enim secus fluenta habitat, ut inde, viso accipitre, mergat se et evadat, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4. Cf. PT. Q. 66. Art. 2 (bis); PT. Q. 66. Art. 8 (ter). — (1) (b), sed quantitas impedit substantiam a motu et actione, quia comprehendit eam, et mergitur in ea, PP. Q. 115. Art. 1 ob. 3. — (2), ne timor, dum plus iusto trepidat, in desperationis foveam mergat, PS. Q. 68. Art. 8 ob. 3, in quot.

mergulus, i, *m., a cormorant, kind of bird.* Mergulus autem, cuius natura est ut sub undis diutius immoretur, significat gulosos, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

meridiānus, a, um, *adj., noon-day, mid-day.* Si igitur in angelis cadit cognitio matutina et vespertina, pari ratione videtur quod in eis debeat esse meridiana et nocturna cognitio, PP. Q. 58. Art. 6 ob. 2.

merīdies, ēi, *m., mid-day, noon,* (1) *lit.,* (2) *transf., the south.* — (1), sicut cum dicitur: ex mane fit meridies, id est, post mane fit meridies, PP. Q. 45. Art. 1 ad 3; et ideo ieiunantes circa meridiem, quando iam incipiunt sentire defectum cibi, SS. Q. 35. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 58. Art. 6 (ter); PT. Q. 80. Art. 8; PTS. Q. 77. Art. 3. — (2), haec enim stella ferebatur a septentrione in meridiem, PT. Q. 36. Art. 7 c.

meritōriē, *adv.*, see *meritorius.*

meritōrius, a, um, *adj., meritorious, deserving,* the opposite of *demeritorius.* Cf. *mereri* and *meritum.* Vel est meritoria finis quando finis excedit virtutem operantis propter finem, unde expectatur finis ex dono alterius, PP. Q. 62. Art. 4 c; resistere tentationi primo homini non fuisset meritorium, PP. Q. 95. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 109. Art. 2 c; SS. Q. 2. Art. 9 c; SS. Q. 40. Art. 2; SS. Q. 79. Art. 1; PTS. Q. 9. Art. 2; Verit. 26. 6 c; et passim. On **actio meritoria**, see *actio* under 1; on **actus meritorius**, see *actus* under 1; on **bonum meritorium**, see *bonus* under 2; on **causa meritoria**, see *causa* under 2; on **cognitio meritoria**, see *cognitio* under 2; on **conversio meritoria**, see *conversio* under 4; on **dilectio meritoria**, see *dilectio* under 1; on **operatio meritoria et meritoria finis**, see *operatio* under 2; on **opus meritorium et non-meritorium**, see *opus* under 4; on **oratio meritoria**, see *oratio* under 3. — Kinds of *meritorius* are: (a), **meritorium ex condigno** and **meritorium ex congruo**, *meritorius according to worthiness* and *according to appropriateness* or *the properly* and *the suitably meritorious.* The first is due in strict justice; the second is given from liberality. Si autem loquamur de opere meritorio, secundum quod procedit ex gratia Spiritus sancti, sic est meritorium vitae aeternae ex condigno, PS. Q. 114. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 11 c; PTS. Q. 14. Art. 4.— (b), **meritorium ex congruo**, see *meritorium ex condigno.* — (c), **meritorium per se**, *meritorious through itself* or *as such.* Cf. Verit. 26. 6 c. — (d), **meritorium primo**, *meritorious in the first place.* Cf. Verit. 26. 6 c. — **meritōriē**, *adv., in the sense of merit, with merit, meritoriously.* Unde relinquitur quod si charitas diminuatur, causa diminutionis eius sit peccatum vel effective vel meritorie. neutro autem modo peccatum mortale diminuit charitatem, sed totaliter corrumpit ipsam, et effective, quia omne peccatum mortale contrariatur charitati, . . ., et etiam meritorie, quia cum peccando mortaliter aliquis contra charitatem agit, dignum est ut Deus ei subtrahat charitatem. similiter etiam nec per peccatum veniale charitas diminui potest, neque effective, neque meritorie, SS. Q. 24. Art. 10 c; correctio fraterna tripliciter omitti potest: uno quidem modo meritorie, quando ex caritate aliquis correctionem omittit, SS. Q. 33. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 62. Art. 5; PT. Q. 64. Art. 3 (bis).

meritum, i, *n.*, cf., *mereri,* (1) *reward, merit* in the proper sense of the word, i.e., meritorious work, meritorious action, the opposite of *demeritum,* (2) *merit* in the improper sense of the word, i.e., worthiness or fitness for something. — (1), quia creatura rationalis habet per liberum arbitrium dominium sui actus, . . ., speciali quodam modo subditur divinae providentiae, ut scilicet ei imputetur ad culpam vel ad meritum, et reddatur ei aliquid ut poena vel praemium, PP. Q. 22. Art. 2 ad 5; meritum proprie dicitur actio, qua efficitur, ut ei, qui agit, sit iustum aliquid dari, 4 Sent. 15. 1. 3. 4 c; meritum enim consistit in quadam adaequatione actus ad finem, propter quem est, qui ei quasi merces redditur, 4 Sent. 45. 3. 3 ad 4; quamvis magis proprie bonorum (sc. eorum quae ad vitam aeternam pertinent) dicatur meritum, demeritum vero respectu malorum (sc. eorum quae ad miseriam aeternam pertinent), 3 Sent. 18. 1. 2 c; ad meritum tria requiruntur. primum est secundum comparationem merentis ad mercedem, ut scilicet ille, qui meretur, sit in statu adquirendi mercedem, . . ., secundum est ex comparatione agentis ad actionem, ut scilicet sit dominus suae actionis, . . ., tertium est secundum comparationem actionis ad mercedem, ut scilicet aequiperetur mercedi, non quidem secundum aequalitatem quantitatis, quia hoc requiritur in iustitia commutativa, quae consistit in emptionibus et venditionibus, sed

secundum aequalitatem proportionis, quae requiritur in iustitia distributiva, 3 Sent. 18. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 21. Art. 1 ad 3; PP. Q. 23. Art. 1 ob. 1; PP. Q. 48. Art. 6 ob. 1; PS. Q. 5. Art. 7 c; PS. Q. 114. Art. 1 a and c; SS. Q. 8. Art. 7 c; SS. Q. 100. Art. 1 ad 3; 3 Sent. 30. 1. 5 c; C. G. 2. 44 and 45; C. G. 3. 139 and 140, 149 and 150; C. G. 4. 36, 63, and 91; Verit. 29. 6 c; et passim. On **agere per modum meriti**, see *agere* under 1; on **debitum ex merito proveniens**, see *debitus* under 1; on **movere per modum meriti**, see *movere*; on **operari per modum meriti**, see *operari*; on **radix meriti**, see *radix*; on **status meriti**, see *status* under 3; on **via meriti**, see *via* under 1. — As kinds of *meritum* in this sense we have the following: (a), **meritum actuale**, *the merit consisting in an action*. Cf. Virt. 1. 1 ad 2. — (b), **meritum beatitudinis**, *the merit of happiness* or *the work meriting eternal happiness*. Cf. *meritum vitae aeternae*. Alia conversio est quae est meritum beatitudinis; et ad hanc requiritur habitualis gratia, quae est merendi principium, PP. Q. 62. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 62. Art. 4 a; PP. Q. 62. Art. 5 c; PP. Q. 62. Art. 9 ad 2. — (c), **meritum condicionatum**, *the conditioned* or *subordinated merit*. Cf. Quodl. 8. 5. 9 ad 1. — (d), **meritum condigni seu condignum** and **meritum congrui**, *the merit of the worthy* or *proper* and *that of the appropriate* or *suitable*. Meritum dupliciter dicitur, uno modo actus ille per quem efficitur, ut ipse agens habeat debitum recipiendi, et hoc vocatur meritum condigni, alio modo ille per quem efficitur, ut sit debitum dandi in dante secundum decentiam ipsius, et ideo hoc meritum dicitur meritum congrui, 4 Sent. 15. 1. 3. 4 c. Cf. PS. Q. 114. Art. 1 c, 3 c, and 6 c; 2 Sent. 27. 1. 3 c; 3 Sent. 4. 3. 1 ad 2 and 6; 3 Sent. 18. 1. 2 c; 4 Sent. 15. 1. 3. 4 c; Pot. 6. 9 c and ad 2; Hebr. 6. 3; et passim. — (e), **meritum congrui**, see *meritum condigni*. — (f), **meritum fidei**, *the merit of supernatural faith*. Meritum fidei est ex hoc quod homo ex mandato Dei credit quod non videt, PT. Q. 55. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 1. Art. 8 ad 2; SS. Q. 2. Art. 10 c; PT. Q. 36. Art. 1; PT. Q. 43. Art. 1 (bis); PT. Q. 75. Art. 5. — (g), **meritum interpretatum**, *apparent merit*. Opera autem bona, quae non sunt ex charitate facta, deficiunt ab ista proportione (sc. ad vitam aeternam), et ideo per ea, . . ., improprie dicitur aliquis mereri, secundum quod habent aliquam similitudinem cum operatione informata a charitate, . . ., et si quidem sit similitudo illa in substantia actus, . . ., et non in intentione, sic dicitur meritum interpretatum, sicut cum quis dat pauperi eleemosynam propter inanem gloriam, 3 Sent. 18. 1. 2 c. — (h), **meritum mortificatum**, *the killed merit* or *the work deprived of its merit*. Cf. 4 Sent. 43. 1. 5. 1 ad 1. — (i), **meritum praecedens**, *the preceding merit* (of divine grace). Quod quidem in Christo est manifestissimum, quia natura humana in Christo nullis suis praecedentibus meritis est unita Filio Dei, PT. Q. 24. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 32. Art. 1; PT. Q. 48. Art. 1 (bis); PT. Q. 49. Art. 6; C. G. 3. 150. — (j), **meritum vitae aeternae**, *the merit of eternal life*, i.e., the work of man by which he merits eternal life. Cf. *meritum beatitudinis*. Meritum vitae aeternae primo pertinet ad charitatem, ad alias autem virtutes secundario, secundum quod earum actus a charitate imperantur, PS. Q. 114. Art. 4 c. — (2), ita enim non habuit meritum, ut cum latronibus poneretur, PT. Q. 46. Art. 11 ad 1; alio modo (mereri) improprie (accipitur), et sic quaelibet condicio, quae facit hominem aliquo modo dignum, meritum dicitur, ut si dicamus, quod species Priami meruit imperium, quia digna imperio fuit, Virt. 1. 1 ad 2; potest autem et meritum large accipi, secundum quod quaelibet dispositio faciens congruitatem ad aliquid dicitur mereri illud, sicut si dicamus, mulierem ratione pulchritudinis mereri coniugium regis, Verit. 26. 6 c. Cf. PP. Q. 94. Art. 3 (ter); PP. Q. 95. Art. 1; PP. Q. 108. Art. 7 c; PS. Q. 5. Art. 2; Regim. 3. 7; et passim.

merus, a, um, *adj.*, *nothing but*, *only*, *mere*. Sed oratio non videtur cadere sub necessitate praecepti, sed ex mera voluntate procedere, SS. Q. 83. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 62. Art. 6 (bis).

merx, cis, *f.*, *merchandise*, *wares*, *commodities*. Sicut nauta non vult proiectionem mercium in mare, PP. Q. 113. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 6. Art. 6; PTS. Q. 47. Art. 1; PTS. Q. 47. Art. 2.

messis, is, *f.*, *the harvest*, used *lit.* and *fig.* Dominus mandavit servis suis ut zizania sinerent crescere usque ad messem, SS. Q. 11. Art. 3 ob. 3; puta cum aliquis effodit semina, damnificat eum qui seminavit in tota messe futura, (ob. 1), . . ., nam ille qui semen sparsit in agro nondum habet messem in actu, SS. Q. 62. Art. 4 ad 1; messis illa est perceptio vitae aeternae, PTS. Q. 71. Art. 1 ad 1. Cf. PTS. Q. 91. Art. 2 (bis).

mēta, ae, *f.*, *a boundary*, *limit*, *measure*, used *fig.* Quis est, Domine, qui aliquantulum extra metas necessitatis cibum non sumit, SS. Q. 148. Art. 1 ob. 2, in quot.; quisquis sic utitur exterioribus rebus, ut metas consuetudinis bonorum, SS. Q. 169. Art. 1 ad 2, in quot.; sed metas iustitiae excedit, PTS. Q. 71. Art. 1 ad 4.

metalepsis, is, *f.*, *metalepsis*, *assumption*, the act of assuming or taking for granted. Dicitur etiam in graeco metalepsis, id est, assumptio, quia, ut Damascenus dicit, per hoc Filii Deitatem assumimus, PT. Q. 73. Art. 4 c.

metallum, i, *n.*, *a metal*, as gold, silver or iron. Sicut plantae adhaerent terrae, ita etiam lapides et metalla, PP. Q. 69. Art. 2 ob. 3; quia post confractionem non intelliguntur esse vasa sacra, sed purum metallum, SS. Q. 100. Art. 4 ad 2; sicut si aliquod corpus constituatur ex duobus metallis, PT. Q. 77. Art. 8 ad 2. Cf. PP. Q. 76. Art. 1; PT. Q. 84. Art. 2.

metaphora, ae, *f.*, *a rhetorical figure*, *a metaphor*, *a transferring of a word from its proper signification to another*. In Deo quaedam dicuntur proprie, et quaedam secundum metaphoram, PP. Q. 19. Art. 11 c; et huiusmodi virtutes Deo attribui non possunt nisi secundum metaphoram, PP. Q. 21. Art. 1 ad 1; unde in affectionibus animae nonnisi secundum metaphoram dicitur, PS. Q. 33. Art. 1 c; unde nulla amicitia potest haberi ad creaturas irrationales, nisi forte secundum metaphoram, SS. Q. 25. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 9 (passim); PP. Q. 29. Art. 3; PP. Q. 33. Art. 2; SS. Q. 25. Art. 3; PT. Q. 5. Art. 3; PT. Q. 32. Art. 3.

metaphoricē, *adv.*, see *metaphoricus*.

metaphoricus, a, um, *adj.*, *metaphorical*, *figurative*, *understood in the metaphorical sense*, synonym of *translativus* and *transumptivus*. Tradere autem aliquid sub similitudine est metaphoricum, PP. Q. 1. Art. 9 a; si vero secundum sensum anagogicum exponatur de angelis bonis, tunc metaphorica erit locutio ad designandum quod angeli volunt in universali hominum salutem, PP. Q. 113. Art. 7 ad 1. Cf. PP. Q. 1 pr.; PS. Q. 46. Art. 7; PS. Q. 99. Art. 3; PS. Q. 100. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 2; PT. Q. 8. Art. 1. On **iustitia metaphorica**, see *iustitia* under 2; on **locutio metaphorica**, see *locutio* under 4; on **modus metaphoricus**, see *modus* under 2. — **metaphoricē**, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of transfer*, *metaphorically*; *figuratively*, synonym of *translative* and *transumptive*. Liber vitae in Deo dicitur metaphorice secundum similitudinem a rebus humanis acceptam, PP. Q. 24. Art. 1 c; metaphorice tamen illa quae ad alterum proprie dicuntur, accipiuntur in his quae sunt ad seipsum, SS. Q. 106. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 9. Art. 1 ad 3; PP. Q. 24. Art. 1; PP. Q. 41. Art. 3; PS. Q. 37. Art. 1; SS. Q. 92. Art. 1; et passim. On **accipere metaphorice**, see *accipere* under 3; on **dicere metaphorice**, see *dicere* under 3; on **esse in loco metaphorice**, see *locus* under 2; on **intellegere metaphorice**, see *intellegere* under 3; on **iustitia metaphorice dicta**, see *iustitia* under 2; on **locus metaphorice dictus**, see *locus* under 1; on **nomen metaphorice dictum**, see *nomen* under 1; on **perfectum metaphorice**, see *perfectus* under 1; on **praedicare metaphorice**, see *praedicare* under 2; on **sumere metaphorice**, see *sumere* under 3.

metaphysicus, a, um, *adj.*, (1) *metaphysical*, *concerning* or *belonging to metaphysics*, (2) *the Metaphysics* of Aristotle, i.e., *Metaphysica*

or a commentary on it, as, e.g., Metaphysics of Avicenna. — (1), unum vero quod convertitur cum ente, est quoddam metaphysicum quod secundum esse non dependet a materia, PP. Q. 11. Art. 3 ad 2. On **ratio metaphysica**, see *ratio* under 13; on **scientia metaphysica**, see *scientia* under 1. — **metaphysica** sc. **scientia**, *metaphysics*. Suprema vero inter eas (sc. scientias philosophicas), scilicet metaphysica, disputat contra negantem sua principia, si adversarius aliquid concedit, si autem nihil concedit, non potest cum eo disputare, potest tamen solvere rationes ipsius, PP. Q. 1. Art. 8 c; aliqua scientia adquisita est circa res divinas, sicut scientia metaphysicae, SS. Q. 9. Art. 2 ob. 2; metaphysica, quae est de ente sive de substantia, 1 Anal. 41 b; philosophus in metaphysica simul determinat de ente in communi et de ente primo, quod est a materia separatum, 1 Gener. pr.; dicitur enim (haec scientia), . . ., metaphysica, inquantum considerat ens et ea, quae consequuntur ipsum, haec enim transphysica inveniuntur in via resolutionis, sicut magis communia post minus communia, 1 Met. prol.; metaphysica, quae circa divina versatur, inter philosophiae partes ultima remanet addiscenda, C. G. 1. 4. Cf. PS. Q. 66. Art. 5 ad 4; 1 Anal. 20 d; 1 Phys. 1 a; 1 Phys. 2 c; 3 Cael. 2 b; 4 Met. 5 a-g; 6 Eth. 5 d; Caus. 1 a; 6 Eth. 7 l; et passim. — **metaphysicus**, *the metaphysician*. Metaphysicus autem considerat de primis principiis, 8 Phys. 5 b. — (2), ut patet per philosophum, in VI Metaphysicae, com. 2, PP. Q. 1. Art. 1 ob. 2; dicitur in IV Metaphysicae, 1 Perih. 2 c; ut patet in IV Metaphysicae, 1 Anal. 20 d; de huiusmodi igitur est Metaphysica, 1 Phys. 1 a; ideo alius modus intelligendi substantias separatas ponitur ab Avicenna, in sua Metaphysica, PTS. Q. 92. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 36. Art. 1; PS. Q. 64. Art. 3; PS. Q. 66. Art. 5; PS. Q. 85. Art. 6; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim.

meteōra, ōrum, *n.*, *meteors*, used in the S.T. only in referring to Aristotle's *de Meteoris*, (*μετεωρολογικά*), *Meterology*. Ut patet per Philosophum in lib. II Meteor., cap. III., PT. Q. 66. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 102. Art. 2; PS. Q. 35. Art. 6; PS. Q. 75. Art. 4; PS. Q. 87. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 5; et passim.

methodus, i, *f.*, *mode of proceeding, scientific procedure*, not used in the S.T. Secundum eandem methodum, id est, artem, id est, secundum eandem artificialem considerationem, 8 Phys. 15 a.

metior, īri, mensus, 4, *v. dep.*, *to measure*, used *fig.* Unde et mens dicitur a metiendo, PP. Q. 79. Art. 9 ob. 4, in quot.; dum scilicet vult secundum rationes rerum sensibilium metiri divina, SS. Q. 7. Art. 2 ad 2; duobus autem aliis in uno animae causa nescitur, in altero meritum non tenetur, PT. Q. 5. Art. 3 c.

meto, ere, messui, messum, 3, *v. a.* and *n.*, *to reap, mow, crop*, used *lit.* and *fig.* Sicut tempori aestatis competit sollicitudo metendi, SS. Q. 55. Art. 7 c; noli esse tristis, si adsit tibi bona voluntas, unde metitur pax, PT. Q. 84. Art. 5 ob. 1, in quot.; sed si unus ex suffragiis alterius consequeretur fructum, meteret ab aliis seminata, PTS. Q. 71. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 153. Art. 1.

metōnymia, ae, *f.*, *a figure by which one name is changed for another, a change of names, metonymy*. Uno modo secundum metonymiam, qua ponitur continens pro contento, PT. Q. 78. Art. 3 ad 1.

metōnymicus, a, um, *adj.*, *pertaining to* or *involving metonymy, metonymical*, not used in the S.T. On **locutio metonymica**, see *locutio* under 4.

mētrum, i, *n.*, *a measure*; in *partic.*, *a poetical measure, metre*; *a verse*. Sed contra est, quod dicit Boetius: De consol., metro IX, col. 758, t. 1., PP. Q. 10. Art. 5 a. Cf. PP. Q. 93. Art. 2; PP. Q. 103. Art. 1; PS. Q. 25. Art. 4.

metuo, eri, ui, ūtum, 3, *v. a.* and *n.*, *to fear, be afraid of a person* or *thing*, used with the *inf.*, *acc.*, *absol.* Metuunt enim peccare, cupiunt perseverare, dolent in peccatis, PS. Q. 24. Art. 2 a, in quot.; et fortitudo facit non metuere adversa, PS. Q. 68. Art. 6 ob. 2, in quot.; quia dum sibi ab eo periculum metuit, resistere eius iniustitiae non praesumit, SS. Q. 40. Art. 2 ob. 1, in quot.; proice te in eum; noli metuere, SS. Q. 189. Art. 10 ad 3, in quot. Cf. SS. Q. 96. Art. 4, in quot.; SS. Q. 123. Art. 1, in quot.; SS. Q. 153. Art. 5, in quot.; SS. Q. 188. Art. 7, in quot.

metus, ūs, *m.*, *fear, dread, apprehension, anxiety*. Necessarium fuit quod per vim vel metum cohiberentur a malo, . . ., huiusmodi autem disciplina cogens metu poenae est disciplina legum, PS. Q. 95. Art. 1 c; et avarorum iustitia, qua gravium damnorum metu contemnunt aliena, SS. Q. 23. Art. 7 c; scilicet pro cupiditate voluntatem, pro laetitia gaudium, pro metu cautionem, PT. Q. 15. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 6. Art. 6 (passim); PS. Q. 59. Art. 2; PS. Q. 73. Art. 6; PTS. Q. 47. Art. 1 (passim); PTS. Q. 47. Art. 2 (passim).

meus, a, um, *pron.*, *possess.*, *my, mine, belonging to me, my own*. Dixit Iacob: dies peregrinationis meae, PP. Q. 74. Art. 3 ad 6; ergo in forma consecrationis deberet dici: hoc fit corpus meum, PT. Q. 78. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 10. Art. 8, in quot.; PT. Q. 78. Art. 3 (passim); PT. Q. 78. Art. 5 (passim); PTS. Q. 43. Art. 1; PTS. Q. 95. Art. 4; et passim.

Michaeas, ae, *m.*, *Micheas* of Morasti, a little town in the tribe of Juda, was contemporary with the prophet Isaias, whom he resembles in his spirit and his style. He is different from the prophet Micheas mentioned in the Third Book of Kings XXII. Sed Filius ab aeterno exivit a Patre; secundum illud Michaeae, PP. Q. 42. Art. 5 ob. 2. Cf. SS. Q. 26. Art. 7; SS. Q. 189. Art. 10; PT. Q. 35. Art. 7; PT. Q. 49. Art. 5; PT. Q. 53. Art. 1; PT. Q. 57. Art. 6.

Michaēl, ēlis, *m.*, *a Hebrew* name, esp. *Michael, the archangel*. Unde et Michael, quem Archangelum dicimus, PP. Q. 113. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 76. Art. 3.

microkindynos, a, on, *adj.*, (*μικροκίνδυνος*), *exposing oneself to danger for trifles*. Unde et Philosophus dicit quod magnanimus non est microkindynos, id est, pro parvis periclitans, SS. Q. 129. Art. 5 ad 2.

mīgro, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, (1) *lit.*, *to remove from one place to another, to depart, flit, migrate*, (2) *fig.*, *to change, pass over* to something else, used with *in*, *ad*. — (1), quae fecit ut Romanis deliberantibus utrum ad alium locum migrarent, forte eo tempore centurio quidam exclamarit, SS. Q. 95. Art. 3 c; omnino periculosum esset, si ab hac vita sine confirmatione migrare contingeret, PT. Q. 72. Art. 8 ad 4, in quot. — (2), alimenta carnis corrupta, id est, amittentia formam suam, in membrorum fabricam migrant, PP. Q. 119. Art. 1 a, in quot.; unde saepe agitur in animo perfectorum, quod cum laborem suum sine fructu esse considerant, in locum alium ad laborem cum fructu migrant, SS. Q. 185. Art. 4 c.

miles, itis, *m.*, (1) in *gen.*, *a soldier*, (2) *Eccl. Lat.*, *a soldier*, said of a servant of God struggling against sin and striving after perfection. — (1), sed iudex qui occidit latronem, vel miles qui occidit hostem reipublicae, non appellantur homicidae, PS. Q. 88. Art. 6 ad 3; sicut et miles interficit hostem auctoritate principis, et minister latronem auctoritate iudicis, SS. Q. 64. Art. 3 ad 1; tertium est signum quod pugnatori datur, sicut et in pugna corporali milites insigniis ducum insigniuntur, PT. Q. 72. Art. 4 c; praeponatur unus, qui sit princeps illius officii, sicut praeponitur militibus dux, PTS. Q. 40. Art. 4 a. Cf. PS. Q. 100. Art. 6; SS. Q. 64. Art. 7 (bis); SS. Q. 71. Art. 3 (bis); PT. Q. 47. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 2; et passim. — **scribere milites**, *to enlist soldiers*. Sicut milites, qui adscribebantur ad militiam antiquitus, solebant quibusdam characteribus corporalibus insigniri, SS. Q. 188. Art. 8 c. — (2), Cyprianus dicit in epist. ad martyres et confessores. O beati martyres, quibus vos laudibus praedicem? O milites for-

tissimi, robur pectoris vestri quo praeconio vocis explicem, SS. Q. 124. Art. 2 a, in quot.; solitariam vitam reprehendimus? minime, quippe quam saepe laudavimus; sed de ludo monasteriorum huiuscemodi volumus egredi milites, SS. Q. 188. Art. 8 c, in quot.

mīlitāris, e, *adj.*, *of* or *belonging to a soldier.* Videtur quod *militaris* non debeat poni species prudentiae, . . ., sed militaris videtur esse quaedam ars in rebus bellicis, . . ., ergo militaris non debet poni species prudentiae, (ob. 1), . . ., sicut militare negotium continetur sub politico, . . ., ergo etiam neque secundum militare negotium, (ob. 2), . . ., militaris potest esse ars, secundum quod habet quasdam regulas recte utendi quibusdam exterioribus rebus, (ad 1), . . ., sed militare negotium ordinatur ad tuitionem totius boni communis, SS. Q. 50. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 1. Art. 5; SS. Q. 48. Art. 1; SS. Q. 50 pr.; SS. Q. 128. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 9; PTS. Q. 80. Art. 2.

militia, ae, *f.*, (1) *lit.*, *military service, soldiering, warfare,* (2) *fig.*, *warfare, any work of special difficulty requiring a great effort,* used in a spiritual sense. — (1), hoc enim est proprium officium ad quod militia ordinatur, PP. Q. 24. Art. 2 c; executio militiae pertinet ad fortitudinem, SS. Q. 50. Art. 4 ad 3; in veteri lege nullum praeceptum datur de personalibus decimis, quae scilicet solvuntur de his quae aliquis acquirit ex proprio actu, puta de mercationibus vel de militia, SS. Q. 87. Art. 2 ob. 1; sicut multi homines adunantur ad unam militiam vel negotiationem exequendam, PTS. Q. 44. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 7; SS. Q. 188. Art. 3 (passim); SS. Q. 188. Art. 6 (bis). — **liber militiae**, *a book of war*, a book which contains either the names of those chosen for military service; or treats of the art of war; or relates the deeds of soldiers. Sicut etiam liber militiae potest dici, vel in quo scribuntur electi ad militiam, vel in quo traditur ars militaris; vel in quo recitantur facta militum, PP. Q. 24. Art. 1 ad 1. — **character militiae**, *the mark of enlistment.* Si militiae characterem in corpore suo non militans pavidus exhorruerit, et ad clementiam imperatoris confugerit, ac prece fusa, et impetrata iam venia, militare coeperit, PT. Q. 63. Art. 1 c, in quot.; sicut charactere insignitur denarius ad usum commutationum; et milites charactere insigniuntur quasi ad militiam deputati, PT. Q. 63. Art. 3 c. — **corporalis nota militiae**, *a bodily mark of military service.* Non minus haerent sacramenta christiana, quam corporalis nota militiae, PT. Q. 63. Art. 5 a, in quot. — (2), licet baptizatus sit effectus membrum Ecclesiae, nondum tamen est adscriptus militiae christianae, . . ., per alium exhibetur iam militiae christianae adscriptum, PT. Q. 72. Art. 10 ad 2. Cf. SS. Q. 125. Art. 3, in quot.: PT. Q. 72. Art. 8 (bis); PTS. Q. 96. Art. 1.

milito, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, (1) *lit.*, *to militate, serve as a soldier, take part in warfare,* (2) *transf.*, and *fig.*, *to contend, make war; to strive.* — (1), videtur quod nulla religio ordinari possit ad militandum, . . ., quod repugnat officio militari, ergo nulla religio potest institui ad militandum, (ob. 1), . . ., ergo videtur quod multo minus aliqua religio possit institui ad militandum, (ob. 2), . . ., potest autem officium militare ordinari ad subventionem proximorum, . . ., unde convenienter potest institui aliqua religio ad militandum, (c), . . ., et similiter militare propter aliquid mundanum est omni religioni contrarium, non autem militare propter obsequium Dei, (ad 2), . . ., religio non sic instituitur ad militandum, SS. Q. 188. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 188. Art. 4 (bis); PT. Q. 63. Art. 1; PT. Q. 72. Art. 8, in quot.; PTS. Q. 44. Art. 3. — (2), illud quod est institutum pro charitate, contra charitatem non militat, . . ., sed confessio, quae pro charitate instituta est, contra charitatem militaret, PTS. Q. 8. Art. 4 ob. 5. Cf. PTS. Q. 11. Art. 1 (ter); PTS. Q. 23. Art. 1, in quot. — **Ecclesia militans**, *the Church militant*, the Church on earth is called the Church Militant because of its ceaseless struggle with its three enemies, the world, the devil, and the flesh. Sed mediante militante Ecclesia, per quam aliquis ad caelum vadit, dum per eam aliquis excluditur vel admittitur ad consortium Ecclesiae militantis, PTS. Q. 19. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PTS. Q. 20. Art. 1; PTS. Q. 20. Art. 3; PTS. Q. 21. Art. 2 (bis); PTS. Q. 22. Art. 1; PTS. Q. 34. Art. 1.

milium, ii, *n.*, *millet, the grain of the millet plant.* Quia sic granum milii esset ubique, PP. Q. 8. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 113. Art. 9 c.

mille, *a thousand*, (1) *lit.*, (a) *sing.*, *an indecl. num. adj.*, (b) *plural*. as *subst.*, rare in the *sing.*, with and without the *gen.*, (2) *transf.*, like the Gr. *μυρία*, *a thousand*, for *innumerable, infinite.* — (1) (a), et vixerunt, et regnaverunt cum Christo mille annis, . . ., donec consummarentur mille anni, (ob. 4), . . ., et cum Christo mille annis in terra regnarent, PTS. Q. 77. Art. 1 ad 4. Cf. PTS. Q. 77. Art. 2 (bis); PTS. Q. 88. Art. 3. — (1) (b), ut puta, si diceremus certum esse quod centum vel mille salventur, PP. Q. 23. Art. 7 c; unde Augustinus dicit, quod hoc modo Christus ex quinque panibus satiavit quinque millia hominum, PP. Q. 92. Art. 3 ad 1; et ideo Dominus et temporaliter fecit eos puniri, quia ciciderunt in die illa quasi viginti tria millia hominum, SS. Q. 14. Art. 3 c; unde et apostoli leguntur ipso die Pentecostes, quo Spiritum sanctum receperant, tria millia hominum baptizasse, PT. Q. 66. Art. 10 ad 1. Cf. PP. Q. 61. Art. 3, in quot.; SS. Q. 64. Art. 4; SS. Q. 96. Art. 3, in quot.; SS. Q. 97. Art. 4; SS. Q. 147. Art. 5; PT. Q. 44. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 91. Art. 2. — Without the *gen.* Contingit simul plures baptizari, et a pluribus, sicut apostoli baptizaverunt una die tria millia, et alia die quinque millia, PT. Q. 66. Art. 5 ob. 4. Cf. PT. Q. 66. Art. 7 (bis). — (2), millia millium ministrabant ei, non esse dictum multiplicative, sed partitive, ac si diceretur: millia de numero millium; et sic ministrantium numerus ponitur indefinitus, ad significandum excessum, . . ., et decies millies centena millia assistebant ei, . . ., millia millium legitur multiplicative, ac si diceretur: millies millia, PP. Q. 112. Art. 4 ad 2.

millēnārius, a, um, *adj.*, *containing a thousand, millenary.* Quod significatur per multiplicationem maximorum numerorum supra seipsos, scilicet denarii, centenarii, millenarii, ut Dionysius dicit, PP. Q. 112. Art. 4 ad 2; millenarius autem non significat aliquem certum numerum, sed designat totum tempus quod nunc agitur, in quo nunc sancti cum Christo regnant. quia numerus millenarius designat universitatem magis quam centenarius, eo quod centenarius est quadratum denarii, sed millenarius est numerus solidus ex duplici ductu denarii in seipsum surgens, quia decies decem decies mille sunt, PTS. Q. 77. Art. 1 ad 4. Cf. PTS. Q. 77. Art. 1 (passim).

milliārius, a, um, *adj.*, *milliary*, pertaining to the ancient Roman mile of a thousand paces; *making a mile.* — **lapis milliarius**, *a milestone*, used in the S.T. only in quot. Audierunt et abierunt inquisitores, dixerunt et remanserunt doctores similes lapidibus milliariis, qui viam ostendunt, nec ambulant, PT. Q. 36. Art. 8 ad 3, in quot.

millies, *adv.*, *a thousand times.* Assistentium vero numerus finitus cum subditur: et decies millies centena millia assistebant ei . . . unde secundum hoc, millia millium legitur multiplicative ac si diceretur: millies, millia, . . ., sed quia dicitur: decies millies centena millia, PP. Q. 112. Art. 4 ad 2.

mīlvus, i, *m.*, *a bird of prey, a kite.* in milvo autem, qui maxime insidiis utitur designantur fraudulenti, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

mīmus, i, *m.*, *a jester, mimic actor.* Sicut Augustinus refert, dictum cuiusdam mimi fuit ab omnibus acceptum, (ob. 2), . . ., mimus ille vel seipsum intuendo, vel alios experiendo, SS. Q. 77. Art. 1 ad 2.

minae, ārum, *f.*, *threats.* Sed propter verbera aliqui ad iracundiam provocantur, et sunt etiam minis graviora, (ob. 1), . . ., indicitur

dominis, quod remittant servis minas, potest dupliciter intelligi: uno modo, ut remisse minis utantur, SS. Q. 65. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 112. Art. 2 ad 1.

minax, ācis, *adj., high-handed, overbearing*, used in the S.T. only in quot. Magnanimitas si se extra modum suum extollat, faciet verum minacem, inflatum, turbidum, inquietum, et in quascumque excellentias, dictorum factorumque, neglecta honestate, festinum, SS. Q. 130. Art. 2 ad 3, in quot.

minerālis, e, *adj., mineral*, having the nature of a mineral; obtained from the bowels of the earth. Corpora autem mineralia habent generationem occultam in visceribus terrae, PP. Q. 69. Art. 2 ad 3; sicut elementa homini servierunt, ita etiam animalia, et plantae, et corpora mineralia, . . ., ergo similiter et animalia, et plantae, et corpora mineralia glorificabuntur, (ob. 2), . . ., sed species animalium, et plantarum, et corporum mineralium sunt de perfectione universi, PTS. Q. 91. Art. 5 ob. 3. Cf. PP. Q. 45. Art. 2; PP. Q. 105. Art. 1. — **minerālia**, ium, *n., minerals*. Animalia vero bruta et plantae et mineralia et omnia corpora mixta corrumpuntur et secundum totum et secundum partem, PTS. Q. 91. Art. 5 c.

Minervius, ii, *m., Minervius*, a monk of the diocese of Toulouse in the beginning of the fifth century. He and his brother Alexander in the year 406 hearing that their bishop Exuperius and two presbyters of the diocese, Riparius and Desiderius, were sending their friend Sisinnius to Jerome at Bethlehem, wrote him a letter with many questions on passages of Scripture. Jerome answered (Ep. 119) their two principal questions, on the meaning of "We shall not all sleep, but we shall all be changed" and "We shall be caught up into the clouds". Si tamen hoc verum sit, quod alii dicunt, quod illi nunquam morientur, sicut Hieronymus narrat diversorum opiniones in quadam epistola ad Minervium, PS. Q. 81. Art. 3 ad 1.

minister, tri, *m.*, (1) in *gen.*, (a) *an attendant, waiter, servant*, (b) *a minister*, one who acts under the authority of another and carries out executive duties as the representative of such authority, (2) esp. (*eccl. Lat.*) *a minister* of religion, a preacher of Christ. — (1), per quem exequitur suam operationem, sicut dominus per ministrum; et hoc modo Deus adiuvatur per nos, PP. Q. 23. Art. 8 ad 2; unde IV Reg. VI, 16, Elisaeus dixit ad ministrum suum, PP. Q. 114. Art. 1 ad 2; sicut si minister faciat aliquid contra mandatum domini, PS. Q. 79. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 23. Art. 6; SS. Q. 66. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 5. — **familiaris minister**, *a servant of the household*. Sed si instituat aliqua observanda a suis familiaribus ministris, PS. Q. 98. Art. 5 ad 1. — **minister artificis**, *craftman's labor*. Sicut et minister artificis est instrumentum artificis in his quae pertinent ad operationem artis, (ob. 3), . . ., sed ministri artificum subduntur eis ad aliqua specialia opera, SS. Q. 10. Art. 10 ad 3. — (1) (b), ille qui est superior, principalem et perfectum actum operatur per seipsum; ea vero quae disponunt ad perfectionem ultimam, operatur per suos ministros, PS. Q. 98. Art. 3 c. — **minister legis**, *administrator of the law*, an officer entrusted with the administration of the law. Sed punire non pertinet nisi ad ministrum legis, PS. Q. 92. Art. 2 ad 3. — **minister iudicis**, *the minister of the judge, executioner*. Sicut et miles interficit hostem auctoritate principis, et minister latronem auctoritate iudicis, SS. Q. 64. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 64. Art. 7. — **ministri Dei**, *the ministers of God*, i.e., *the angels*. Lex autem vetus per ministros Dei, scilicet per angelos, daretur hominibus, PS. Q. 98. Art. 3 c. — **ministri Dei**, *ministers of God*, i.e., *secular power*. Potestates saeculares, quando inferunt poenas ad retrahendum a peccato, in hoc sunt Dei ministri, SS. Q. 19. Art. 3 ad 2. — **minister principis**, *a minister of a sovereign*. Si enim ministri principis aut iudicis publica potestate aliquos invadant qui se defendant, non dicuntur ipsi rixari, sed illi qui publicae potestati resistunt, SS. Q. 41. Art. 1 ad 3. — (2), si praelati sint mali, non honorantur propter excellentiam propriae virtutis, sed propter excellentiam dignitatis, SS. Q. 103. Art. 2 ad 2; et per consequens etiam ministri Ecclesiae, (ob. 5), . . ., decimae in veteri lege dabantur ad sustentationem ministrorum Dei, . . ., sed determinatio certae partis exhibendae ministris divini cultus non est de iure naturali, . . ., ut scilicet non minus populus novae legis ministris novi Testamenti exhiberet quam populus veteris legis ministris veteris Testamenti exhibebat, (c), . . ., non erant determinati ministri divini cultus, . . ., aliqua pars exhibenda ministris divini cultus, (ad 3), . . ., ipsae etiam decimae quae ministris Ecclesiae dantur, (ad 4), . . ., ministri Ecclesiae maiorem curam debent habere spiritualium bonorum, SS. Q. 87. Art. 1 ad 5. Cf. SS. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 169. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 4; PT. Q. 64. Art. 4; PTS. Q. 6. Art. 6; PTS. Q. 25. Art. 1; et passim.

ministeriālis, e, *adj., ministering*, synonym of *instrumentalis*. Super immundos ministri habent operationem ministerialem et quasi instrumentalem, sed sacerdos principalem, PT. Q. 71. Art. 4 ad 1. — **ministeriāliter**, *adv., in the manner* or *sense of a servant*, synonym of *instrumentaliter*, the opposite of *per auctoritatem. auctoritative*, and *principaliter*. Instrumentaliter autem, sive ministerialiter, etiam alii sancti dicuntur dare Spiritum sanctum, PT. Q. 8. Art. 1 ad 1; est autem eis collata potestas operandi instrumentaliter sive ministerialiter in sacramentis, PT. Q. 84. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 25. Art. 1; PT. Q. 26. Art. 1 (ter).

ministeriāliter, *adv.*, see *ministerialis*.

ministerium, ii, *n., service, employment, performance, ministry*. Hoc facit ratione ministerii; nam minister est sicut instrumentum intelligens, instrumentum autem alio movetur et eius actio ad aliud ordinatur; unde actiones angelorum ministeria vocantur, et propter hoc dicuntur in ministerium mitti, PP. Q. 112. Art. 1 c; sicut Seneca dicit, . . ., quamdiu servus praestat quod a servo exigi solet, ministerium est; ubi plus quam a servo necesse est, beneficium est; ubi enim in affectum amici transit, si tamen transit, desinit vocari ministerium, SS. Q. 106. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 43. Art. 7 ad 5; SS. Q. 10. Art. 10; PT. Q. 16. Art. 11; PT. Q. 45. Art. 3; PT. Q. 68. Art. 11; et passim. On **clavis ministerii**, see *clavis* under 2; on **potestas ministerii seu ministerii principalis**, see *potestas* under 3.

ministrātio, ōnis, *f., ministration, service, assistance*, (1) in *gen.*, *the action of rendering aid* or *service to someone*, (2) in *partic.*, *the action of administering the sacraments*. — (1), et circa ministrationem eius in infantili aetate constituti, PT. Q. 12. Art. 4 ad 2. — (2), et ideo omnem actum hierarchicum, quem potest facere papa in ministratione sacramentorum, PTS. Q. 40. Art. 6 ad 3. — St. Thomas quotes (PS. Q. 106. Art. 2 ad 3) a passage from St. Paul (2 Cor. III, 7-9) which shows the use of this word in phrases: litteram istam extra hominem scriptam, et ministrationem mortis, et ministrationem damnationis Apostolus appellat; hanc autem, scilicet novi Testamenti legem, ministrationem spiritus, et ministrationem iustitiae dicit. — **ministratio mortis**, *the ministration of death*, i.e., if the ministration performed by Moses in giving the Israelites the Law, which was written on Tables of stone and led to death, was glorious, i.e., accompanied by a glorious manifestation which so shone in the face of Moses that the recipients of that Law could not steadfastly look upon his countenance (Exod. XXXIV. 29-35), how much more glorious is the ministration of the apostles through whom is given to us the Holy Ghost. — **ministratio damnationis**, *the ministration of condemnation*. The law referred to by metonomy as death in V. 7 is referred to as a condemnation in V. 9, the sense being that it was the occasion while man's corrupt nature was the cause (Rom. VII. 8-11) of death and condemnation. — **ministratio Spiritus**, *the ministration of the Spirit*, i.e., the preaching of the Gospel through which the

Holy Ghost is given to men. — The New Law is **ministratio iustitiae**, *a ministration of justice*, i.e., *of justification*, because through it are given the Holy Ghost, sanctifying grace, and glory.

ministrātīvē, *adv.*, *administratively*. Et sic est in principe principaliter et quasi architectonice; in subditis autem secundario et quasi administrative, SS. Q. 58. Art. 6 c.

ministrātor, ōris, *m.*, *an attendant, one who ministers*. Unde Basilius dicit quod ministrator spiritus non poterat degere in tenebris, PP. Q. 66. Art. 3 ad 3.

ministro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *lit.*, *to minister. to serve food* or *drink*, (2) *transf.*, (a) *to furnish*, supply something necessary or helpful, used *lit.* and *fig.*, (b) *to minister to the wants* or *comforts of another*; *to render aid, assist*, (c) *to minister, dispense a sacrament*, (d) *to minister, to serve* or *officiate* in worship, *to act as a minister of the Church*. — (1), sicut etiam si aliquis condemnatus ut fame moriatur, non peccat, si cibum sibi occulte ministratum sumat, quia non sumere esset seipsum occidere, SS. Q. 69. Art. 4 ad 2. — (2) (a), et corium etiam diversis usibus ministrat, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9; enim eis qui divino cultui ministrabant ad salutem populi totius, populus necessaria victus ministraret, ratio naturalis dictat, SS. Q. 87. Art. 1 c; ne videamur eorum peccato consentire et quodammodo peccandi audaciam ministrare, SS. Q. 114. Art. 1 ad 3; plebs fidelis non tenetur ex debito iuris ad sumptus ministrandos nisi ordinariis praelatis, . . ., tenerentur ordinarii praelati, si ipsi non sufficerent, alios ad hoc sufficerent, alios ad hoc idoneos quaerere, quibus sumptus ipsi ministrarent, SS. Q. 188. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 81. Art. 5 (bis); SS. Q. 26. Art. 10; SS. Q. 153. Art. 4; PT. Q. 32. Art. 3 (passim); PT. Q. 35. Art. 3; et passim. — (2) (b), angeli in suis actionibus exterioribus ministrant principaliter Deo, PP. Q. 112. Art. 1 ad 4; accipiter vero, qui deservit hominibus ad praedam, significat eos qui ministrant potentibus ad depraedandum pauperes, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; sed non potest simul ministrare domino suo carnali et in spirituali ministerio, PTS. Q. 39. Art. 3 ob. 5; mulieres quaedam sequebantur Christum, quae ministrabant ei de facultatibus suis. ut enim Hieronymus dicit, . . ., consuetudinis Iudaicae fuit, nec ducebatur in culpam, more gentis antiquo, ut mulieres de substantia sua victum atque vestitum praeceptoribus suis ministrarent, PT. Q. 40. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 188. Art. 4; PT. Q. 28. Art. 3; PT. Q. 40. Art. 3; PT. Q. 86. Art. 5; et passim. — (2) (c), sicut enim ad officium sacerdotis pertinet Eucharistiam consecrare, ita etiam baptizare, et in aliis sacramentis ministrare sed sacerdos non tenetur ministrare in aliis sacramentis, PT. Q. 82. Art. 1 ob. 1; ergo quilibet sacerdos potest sacramentum poenitentiae ministrare, PTS. Q. 8. Art. 4 ob. 2. Cf. PT. Q. 64. Art. 6 (passim); PT. Q. 64. Art. 7 (bis); PT. Q. 80. Art. 6; PT. Q. 82. Art. 10; PTS. Q. 19. Art. 5; et passim. — (2) (d), et ideo ad extirpandum idololatriae cultum praecepit Dominus ut sacerdotes minores, qui per tempora certa ministrabant in Sanctuario, PS. Q. 102. Art. 6 ad 11; sed ministrare cum urceolo est actus subdiaconorum, PTS. Q. 37. Art. 4 ob. 6. Cf. SS. Q. 187. Art. 4; PTS. Q. 37. Art. 2; PTS. Q. 37. Art. 5 (bis); PTS. Q. 39. Art. 3; et passim. — **ministrans**, antis, *P. a.*, (1) *administering, guiding, directing, managing affairs*, (2) *ministering, serving officially in worship*. — (1), dominationes computantur quidem inter angelos ministrantes, non sicut exequentes ministerium, sed sicut disponentes et mandantes quid per alios fieri debeat, (ad 1), . . ., de numero assistentium et ministrantium duplex ratio haberi potest. Gregorius enim dicit plures esse ministrantes quam assistentes, PP. Q. 112. Art. 4 ad 2. — (2), lectores et exorcistae habent officium catechizandi et exorcizandi non quidem principaliter, sed sicut in his sacerdoti ministrantes, PT. Q. 71. Art. 4 ad 2.

minor, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to threaten*. Sub lege est qui timore supplicii, quod lex minatur, PS. Q. 93. Art. 6 ad 1, in quot.; magis docendo quam iubendo, magis monendo quam minando, SS. Q. 150. Art. 1 ad 4.

minōrātio, ōnis, *f.*, *diminution, reduction, lessening, degrading*. Missio importat minorationem in eo, qui mittitur, PP. Q. 43. Art. 1 ad 1; proportio autem velocitatum est secundum minorationem temporis, PP. Q. 53. Art. 3 ob. 1; subiectio et minoratio ex peccato est subsecuta, PP. Q. 92. Art. 1 ob. 2; appetit ab hac minoratione liberari per retributionem laesionis, PS. Q. 32. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 32. Art. 6 (bis); SS. Q. 72. Art. 1 ad 3; SS. Q. 157. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 3 (passim); 4 Sent. 48. 1. 3 ad 4; et passim.

minōritas, ātis, *f.*, *minority, smallness, state* or *condition of being smaller*. Proportio autem velocitatum est secundum minoritatem temporis, PP. Q. 53. Art. 3 ob. 1; illa minoritas vinculi affinitatis respectu consanguinitatis facit varietatem in genere attinentiae, PTS. Q. 55. Art. 8 ad 1.

minōro, āre, no *perf.*, ātum, 1, *v. a.*, (1) *make smaller, lessen the guilt of*, (2) *to belittle, disparage, to lessen one's good name*. — (1), quod uxor voluntarie consentit in adulterium, minoratur quidem peccatum et iniuria ex parte ipsius mulieris, SS. Q. 65. Art. 4 ad 3. — (2), unde in aliquo vel leviter alterius fama minoratur, SS. Q. 73. Art. 2 ad 2. — **minōrātus**, a, um, *P. a.*, (1) *diminished, lessened*, (2) *slighted, dishonored*. — (1), omnia propter hominem facta, sunt in eius lapsu peiorata, et sol, et luna suo lumine minorata, . . ., nec tamen sequitur, si lux caelestium corporum per essentiam minorata non est homine peccante, PTS. Q. 91. Art. 3 ad 3. — (2), cum enim aliquis est ab alio laesus, videtur per hoc ab alio minoratus esse, PS. Q. 32. Art. 6 ad 3. — The following Biblical phrase (Heb. II. 9) occurs: **Christus minoratus est ab angelis**, *Christ was made lower than the angels*, on account of the suffering of death. Sed Christus non est minoratus ab angelis, secundum notitiam animae, sed solum secundum corporis passionem, PT. Q. 7. Art. 8 ob. 3; ex quo apparet quod propter solam passionem mortis dicatur Christus ab angelis minoratus, PT. Q. 11. Art. 4 a. Cf. SS. Q. 175. Art. 4 ad 2; PT. Q. 11. Art. 4; PT. Q. 22. Art. 1; PT. Q. 30. Art. 2; PT. Q. 64. Art. 7.

minuo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) *lit.*, *to diminish, lessen*, (2) *fig.*, *to lessen, diminish, lower, reduce*. — (1), ergo videtur quod neque in formis sacramentorum liceat aliquid addere vel minuere, (ob. 1), . . ., et tamen utrique verum conferunt sacramentum. ergo in formis sacramentorum licet aliquid addere vel minuere, PT. Q. 60. Art. 8 a. — (2), quidquid Deus facere potuit, potest, cum eius potentia non minuatur, PP. Q. 25. Art. 4 ob. 2; ergo non minuit tristitiam, (ob. 1), . . ., sed risus non minuit laetitiam, PS. Q. 38. Art. 2 ob. 2; passio igitur non minuit peccatum, (ob. 1), . . ., et secundum hoc passio minuit peccatum, inquantum minuit voluntarium, PS. Q. 77. Art. 6 c; Deus assumendo carnem, suam maiestatem non minuit, PT. Q. 1. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 52. Art. 1; SS. Q. 26. Art. 7; SS. Q. 24. Art. 10; SS. Q. 32. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 6; PTS. Q. 98. Art. 9; et passim. — **minūtus**, a, um, *P. a.*, *little, small, minute, slight*. Et ideo lex vetus non determinavit ut de huiusmodi minutis rebus decimae dentur, sed reliquit hoc arbitrio dare volentium, . . ., etiam de his minutis decimas solvebant, SS. Q. 87. Art. 2 ad 3; Augustinus in *Serm. de Purgat.*, CIV, inter peccata minuta numerat, SS. Q. 115. Art. 2 a. Cf. PS. Q. 88. Art. 4, in quot.; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 73. Art. 2, in quot.; SS. Q. 150. Art. 2 (bis); PT. Q. 77. Art. 4. — **minūtum**, (aes), i, *n.*, *a mite, the smallest piece of money*. Vidua enim quae misit duo aera minuta in gazophylacium, minus opus fecit, PP. Q. 95. Art. 4 c.

minūtio, ōnis, *f.*, *a lessening, diminishing*. Ita quod modica additio vel minutio non videtur tollere aequalitatem iustitiae, SS. Q. 77. Art. 1 ad 1.

minūtus, a, um, *P. a.*, see *minuo*.

mīrābilis, e, *adj., to be wondered at, wonderful, marvellous, extraordinary, admirable, singular.* Apparent enim mirabiles sagacitates in operibus animalium, PS. Q. 13. Art. 2 ob. 3; sed potentia Dei facientis Incarnationem, quae est opus maxime mirabile, non limitatur ad unam naturam, PT. Q. 4. Art. 1 ob. 1; et in hoc etiam mirabilior est eius innocentia, PT. Q. 4. Art. 6 ad 1; animo humili nihil est mirabilius quam auditus suae excellentiae, PT. Q. 30. Art. 4 ad 1. Cf. PT. Q. 25. Art. 3; PT. Q. 29. Art. 1; PT. Q. 30. Art. 3, in quot.; PT. Q. 38. Art. 2, in quot.; PT. Q. 40. Art. 2, in quot. — **mīrābile**, is, *n., a miracle, wondrous deed.* Augustinus dicit quod cum Deus aliquid facit contra cognitum nobis cursum solitumque naturae, magnalia vel mirabilia nominantur, PP. Q. 105. Art. 7 a, in quot. — **mīrābiliter**, *adv.*, (1) *wonderfully, wondrously,* (2) *miraculously.* — (1), et dum omnia mirabiliter facit, auferret quod misericorditer fecit, PT. Q. 31. Art. 4 c; sicut enim sancti viventes in carne per donum gratiae gratis datae accipiunt ut sanitates et signa perficiant, quae non nisi divina virtute mirabiliter fiunt, quae quidem signa ab aliis hoc dono carentibus perfici non possunt; ita etiam non est inconveniens ut ex virtute gloriae aliqua potentia animabus sanctorum detur per quam possint mirabiliter apparere viventibus cum volunt; quod alii non possunt, nisi interdum permissi, PTS. Q. 69. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 36. Art. 1, in quot.; PT. Q. 82. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 69. Art. 3. — (2), in rebus mirabiliter factis tota ratio facti est potentia facientis, PP. Q. 105. Art. 8 ob. 1, in quot. Cf. PT. Q. 4. Art. 1, in quot.

mīrābiliter, *adv.*, see *mirabilis.*

mīrāculōsē, *adv.*, see *miraculosus.*

mīrāculōsus, a, um, *adj., miraculous, wonderful, marvellous.* Utrum iustificatio impii sit miraculosa, PS. Q. 113 pr.; ideo rebellantes eius principatui oportebat miraculosa et inconsueta poena puniri, SS. Q. 39. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 13. Art. 2 (bis); PT. Q. 45. Art. 2; PT. Q. 75. Art. 8; PT. Q. 76. Art. 8 (bis); PTS. Q. 67. Art. 2; et passim. On **actus miraculosus**, see *actus* under 1; on **conceptio miraculosa**, see *conceptio* under 1; on **conceptus miraculosus**, see *conceptus* under 1; on **conversio miraculosa**, see *conversio* under 2; on **corruptio miraculosa**, see *corruptio* under 2; on **generatio miraculosa**, see *generatio* under 1; on **mutatio miraculosa**, see *mutatio*; on **operatio miraculosa**, see *operatio* under 2; on **opus miraculosum**, see *opus* under 4; on **resurrectio miraculosa**, see *resurrectio*; on **transmutatio miraculosa**, see *transmutatio* under 1; — **mīrāculōsē**, *adv., miraculously, wonderfully.* Sicut Deus miraculose aliquid supernaturaliter in rebus corporeis operatur, PP. Q. 12. Art. 11 ad 2; utrum verum corpus Christi remaneat in hoc sacramento quando miraculose apparet sub specie pueri vel carnis, PT. Q. 76 pr. Cf. PP. Q. 104. Art. 4 (bis); PS. Q. 103. Art. 2 (bis); PS. Q. 109. Art. 1 (bis); SS. Q. 1. Art. 8; SS. Q. 14. Art. 3; et passim.

mīrāculum, i, *n.*, (1) *a miracle* in the proper sense of the word, *an effect produced by God, beyond the power of created nature.* (2) *marvel, miracle* in the wider sense of the word, i.e., *the wonderful* or that which is worthy of being admired. — (1), miraculum proprie dicitur, quod fit praeter ordinem totius naturae creatae, sub quo ordine continetur omnis virtus creaturae, PP. Q. 114. Art. 4 c; haec autem, quae praeter ordinem communiter in rebus statutum quandoque divinitus fiunt, miracula dici solent, C. G. 3. 101; de ratione miraculi secundum se sumpti tria sunt, quorum primum est, quod illud, quod fit per miraculum, sit supra virtutem naturae, creatae agentis, secundum, ut in natura recipiente non sit ordo naturalis ad illius susceptionem, sed solum potentia oboedientalis ad Deum, tertium, ut praeter modum consuetum tali effectui ipse effectus inducatur, 4 Sent. 17. 1. 5. 1 c. Cf. PP. Q. 67. Art. 4; PP. Q. 105. Art. 8 c; PP. Q. 110. Art. 4 c; 2 Sent. 18. 1. 3 c; Pot. 6. 2 a; et passim. On **gratia miraculorum**, see *gratia* under b; on **operatio miraculorum**, see *operatio* under 1; on **spiritus miraculorum**, see *spiritus*; on **usus miraculorum**, see *usus* under 1. — Kinds of *miraculum* in this sense are: (a), **miraculum contra naturam, miraculum praeter naturam** and **miraculum supra naturam**, *the relative, the modal,* and *the absolute miracle.* They are all supernatural, but in different degrees. Nature is utterly incapable of producing the effect in the third; in the first and second, the effect of nature is extraordinary relative to this subject in which it occurs, or in the manner in which it occurs. Supra naturam quidem inquantum in illum effectum, quem Deus facit, natura nullo modo potest. quod quidem contingit dupliciter, vel quia ipsa forma inducta a Deo omnino a natura induci non potest, sicut forma gloriae, quam inducet Deus corporibus electorum et sicut etiam incarnatio Verbi, vel quia, etsi talem formam possit in aliquam materiam inducere, non tamen in istam, sicut ad causandum vitam natura potens est, sed quod in hoc mortuo natura vitam causet hoc facere non potest. contra naturam esse dicitur, quando in natura remanet contraria dispositio ad effectum quem Deus facit, sicut quando conservavit pueros illaesos in camino, remanente virtute comburendi in igne et quando aqua Iordanis stetit, remanente gravitate in ea, et simile est, quod virgo peperit. praeter naturam autem dicitur Deus facere, quando producit effectum quem natura producere potest, illo tamen modo quo natura producere non potest, vel quia deficiunt instrumenta quibus natura operatur, sicut cum Christus convertit aquam in vinum, quod tamen natura aliquo modo facere potest, dum aqua in nutrimentum vitis assumpta suo tempore in succum uvae per digestionem producitur, vel quia est in divino opere maior multitudo quam natura facere consuevit, sicut patet de ranis quae sunt productae in Aegypto, vel quantum ad tempus, sicut cum statim ad invocationem alicuius sancti aliquis curatur quem natura non statim, sed successive, et in alio tempore, non in isto curare posset, et sic accidit in miraculo inducto de socru Petri, Pot. 6. 2 ad 3. Cf. *miraculum quantum ad id in quo fit.* — (b), **miraculum corporale** and **miraculum spirituale,** *the corporal* and *the spiritual miracle,* i.e., the miracle which is worked in a body and that which is worked in the spirit or soul of man. Cf. C. G. 3. 154; C. G. 4. 55. — (c), **miraculum mendax** and **miraculum verum,** *the delusive* or *false* and *the true* or *real miracle.* Miraculum mendax dicitur, vel quia deficit a vera ratione facti, vel a vera ratione miraculi, vel a debito fine miraculi, 2 Thess. 2. 2. Cf. PP. Q. 114. Art. 4 ob. 1. — (d), **miraculum praeter naturam,** see *miraculum contra naturam.*—(e), **miraculum quantum ad id in quo fit, miraculum quantum ad id quod fit seu quantum ad substantiam facti** and **miraculum quantum ad modum et ordinem faciendi,** *the miracle with respect to that in which it takes place,* or *the miracle according to its subject,* (contra naturam), *the miracle with respect to that which takes place* or *the miracle according to its substance,* (supra naturam), and *the miracle with respect to the act* and *manner of its accomplishment,* (praeter naturam). Dicitur aliquid miraculum per comparationem ad facultatem naturae, quam excedit. et ideo secundum quod magis excedit facultatem naturae, secundum hoc maius miraculum dicitur. excedit autem aliquid facultatem naturae tripliciter. uno modo quantum ad substantiam facti, sicut quod duo corpora sint simul vel quod sol retrocedat aut quod corpus humanum glorificetur, quod nullo modo natura facere potest; et ista tenent summum gradum in miraculis. secundo aliquid excedit facultatem naturae non quantum ad id quod fit, sed quantum ad id in quo fit, sicut resuscitatio mortuorum et illuminatio caecorum et similia; potest enim natura causare vitam, sed non in mortuo, et potest praestare visum, sed non caeco, et haec tenent secundum locum in miraculis. tertio modo excedit aliquid facultatem naturae quantum ad modum et ordinem faciendi, sicut cum aliquis subito per virtutem divinam a febre curatur absque curatione et consueto processu naturae in talibus, et cum statim aër divina virtute in pluvias densatur absque naturalibus causis, sicut factum est ad preces Samuelis et Eliae; et huiusmodi tenent infimum

locum in miraculis, PP. Q. 105. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 105. Art. 7 ad 2; PS. Q. 113. Art. 10 c; C. G. 3. 101. Cf. also *miraculum contra naturam*. — (f), **miraculum quantum ad id quod fit**, see *miraculum quantum ad id in quo fit*. — (g), **miraculum quantum ad modum et ordinem faciendi**, see *miraculum quantum ad id in quo fit*. — (h), **miraculum quantum ad substantiam facti**, see *miraculum quantum ad id in quo fit*. — (i), **miraculum quoad nos** and **miraculum simpliciter seu simpliciter loquendo**, *the miracle with respect to ourselves* and *the simple miracle*, i.e., that which is so called with reference to our knowledge and that which is really a miracle. Miracula, simpliciter loquendo, dicuntur, . . ., cum aliqua fiunt praeter ordinem totius naturae creatae. sed quia non omnis virtus naturae creatae est nota nobis, ideo cum aliquid fit praeter ordinem naturae creatae nobis notae per virtutem creatam nobis ignotam, est miraculum quoad nos. sic igitur cum daemones aliquid faciunt sua virtute naturali, miracula dicuntur non simpliciter, sed quoad nos, PP. Q. 110 Art. 4 ad 2. — (j), **miraculum simpliciter seu simpliciter loquendo**, see *miraculum quoad nos*. — (k), **miraculum spirituale**, see *miraculum corporale*. — (l), **miraculum supra naturam**, see *miraculum contra naturam*. — (m), **miraculum verum**, see *miraculum mendax*. Vera miracula sola virtute divina fieri possunt, quia solus Deus potest mutare naturae ordinem, quod pertinet ad rationem miraculi, PT. Q. 43. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 178. Art. 2 (passim). — (2), admiratio autem consurgit, cum effectus sunt manifesti et causa occulta, sicut aliquis admiratur cum videt eclipsim solis, PP. Q. 105. Art. 7 c; creatio et iustificatio impii, etsi a solo Deo fiant, non tamen proprie loquendo miracula dicuntur, quia non sunt nata fieri per alias causas, PP. Q. 105. Art. 7 ad 1; dicitur tamen quandoque miraculum large, quod excedit humanam facultatem et considerationem, PP. Q. 114. Art. 4 c; miraculum non accipitur ibi secundum quod dividitur contra naturalem operationem, sed secundum quod etiam ipsa naturalia opera miracula dicuntur, prout ab incomprehensibili divina virtute procedunt, Spir. 2 ad 6. Cf. Pot. 6. 2 c.

mīrificus, a, um, *adj., marvelous, extraordinary*. Ex una scilicet parte videns eum pati abiecta, et ex alia parte considerans eius mirifica, PT. Q. 27. Art. 4 ad 2; per quod ostenditur quod videntes opera Christi mirifica, ex odio processit quod eum Filium Dei non cognoverunt, PT. Q. 47. Art. 5 ad 2.

mīror, āri, ātus, 1, *v. dep., a.* and *n., to wonder* or *marvel at, to be astonished* or *amazed at* a thing; *to admire*, used with *quod, acc., si, quia*. Neque mirandum est quod de eis gigantes nasci potuerunt, PP. Q. 51. Art. 3 ad 6; sicut eclipsim solis miratur rusticus, non autem astrologus, PP. Q. 105. Art. 7 c; ergo non magis est mirandum quod faciat hunc effectum quam illum, PP. Q. 105. Art. 8 ob. 2; miror si quisquam ad inferos eum descendisse asserere auderet, PT. Q. 52. Art. 2 ob. 4; ne miremini, quia Filius hominis est; etenim ipse est etiam Filius Dei, PT. Q. 59. Art. 2 c, in quot. Cf. PP. Q. 114. Art. 4 c; PS. Q. 34. Art. 3 c; PS. Q. 41. Art. 4; SS. Q. 49. Art. 1; SS. Q. 136. Art. 1, in quot.

mīrus, a, um, *adj., wonderful, marvelous, astonishing, extraordinary*. Ea quae sunt rara, possunt esse delectabilia, . . ., inquantum sunt mira, PS. Q. 32. Art. 8 ad 3; in operibus miraculosis tria consueverunt inveniri, . . ., quia sola divina virtute fieri possunt; et ideo sunt simpliciter mira, PS. Q. 113. Art. 10 c. Cf. PP. Q. 105. Art. 7 (bis); PS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 41. Art. 1; PT. Q. 79. Art. 2; PTS. Q. 72. Art. 3; et passim. — **mīra**, ōrum, *n., wonders, marvels*. Duo mira, et iuxta humanam rationem sibi valde contraria Dominus ostendit, PT. Q. 55. Art. 6 ad 2, in quot.

misceo, ēre, ui, mixtum, 2, *v. a., mix, compound*. See *mixtus*, a, um.

miscibilis, e, *adj., miscible, capable of being mixed* with something. Secundo, quia id quod est commixtum, nulli miscibilium est idem specie, PT. Q. 2. Art. 1 c; quod autem est commixtum ex duobus, neutrum miscibilium est, PT. Q. 77. Art. 8 c; et quia elementa sunt quatuor, quorum quodlibet tanto facilius est miscibile, PTS. Q. 54. Art. 4 c.

miser, era, erum, *adj.*, (1) of persons, *unhappy, miserable, unfortunate, needy, poor*, (2) of things, *wretched, unhappy, compassionate, sorrowful*. — (1), homo vult, nec potest velle non esse beatus, aut esse miser, PS. Q. 13. Art. 6 c; praeterea insultare misero videtur misericordiae et clementiae repugnare, SS. Q. 164. Art. 2 ob. 7. Cf. PP. Q. 23. Art. 1; PP. Q. 109. Art. 2; PS. Q. 69. Art. 2, in quot.; SS. Q. 18. Art. 3; SS. Q. 66. Art. 7; et passim. — **subvenire miseris**, *to succour the needy*. Sed in subveniendo miseris, non tribuimus eis quae sunt eorum, (ob. 1), . . ., et ideo subvenire miseris, quod pertinet ad misericordiam sive pietatem, SS. Q. 58. Art. 11 ad 1; et ex hac parte oritur ex avaritia obduratio contra misericordiam, quia scilicet cor eius misericordia non emollitur, ut de divitiis suis sulveniat miseria, SS. Q. 118. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 118. Art. 8. — (2), ad cuius evidentiam considerandum est quod misericors dicitur aliquis quasi habens miserum cor, PP. Q. 21. Art. 3 c; dicitur enim misericordia ex eo quod aliquis habet miserum cor super miseria alterius, SS. Q. 30. Art. 1 c; sed quandoque aliquis per occisionem sui ipsius vitat maius malum, scilicet miseram vitam, SS. Q. 64. Art. 5 ob. 3. Cf. PT. Q. 85. Art. 3, in quot.

miserābilis, e, *adj., worthy of pity, pitiable, miserable, deplorable, unhappy, sad*. Philosophus dicit quod dirum est aliud a miserabili, et expulsivum miserationis, (ob. 2), . . ., illa mala sunt miserabilia quorum fortuna est causa, . . ., tertio autem sunt adhuc magis miserabilia, (c), . . ., et quantum ad hoc non habet rationem miserabilis, . . ., secundum hoc potest habere rationem miserabilis, (ad 1), . . ., et ideo signa malorum inquantum repraesentant nobis mala miserabilia sicut praesentia, SS. Q. 30. Art. 1 ad 3; regna, quorum exitus saepe miserabiles cernuntur; splendida coniugia, SS. Q. 83. Art. 5 c; qui si in hac vita tantum confidentes essent miserabiliores essent omnibus hominibus, PTS. Q. 75. Art. 1 ob. 3.

miserātio, ōnis, *f.*, (1) *pity, compassion*, (2) *mercy*. God loves all men. When man is in dire need and misery because he has offended his Creator, God showers His benefits upon him; he is willing to forgive him. This love and goodness of God we call His mercy. — (1), sed Philosophus dicit quod dirum est aliud a miserabili, et expulsivum miserationis, (ob. 2), . . ., et secundum hoc Philosophus dicit quod dirum est expulsivum miserationis, SS. Q. 30. Art. 1 ad 2; et hoc modo dare eleemosynam ponitur inter opera satisfactoria, inquantum miseratio defectum patientis ordinatur ad satisfaciendum pro culpa, SS. Q. 32. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 80. Art. 1. — (2), sed id quod ex condigno quis meretur, non ex miseratione, sed ex merito accipit, (ob. 2), . . ., verbum illius Glossae intelligendum est quantum ad primam causam perveniendi ad vitam aeternam, quae est miseratio Dei, PS. Q. 114. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 109. Art. 5, in quot.; PT. Q. 27. Art. 6; SS. Q. 32. Art. 1.

misereor, ēri, itus, 2, *v. dep., to have mercy, to pardon, to have pity*, used *absol.*, with the *gen.*, the *dat.*, (1) in gen., (2) esp., of God's forbearance towards His creatures. — (1), unus habet aptitudinem ad miserendum, alius ad temperate vivendum, PS. Q. 63. Art. 1 c; nunc autem ante diem iudicii miserentur sancti etiam eorum qui in statu huius miseriae vivunt, SS. Q. 121. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 46. Art. 1; PS. Q. 69. Art. 3 (bis); PS. Q. 81. Art. 1; SS. Q. 30. Art. 1. — (2), ultimum igitur quod potest divina potentia est parcere et misereri. aliquid autem est multo maius quam parcere et misereri, (ob. 3), . . ., Dei omnipotentia ostenditur maxime in parcendo et miserendo, . . ., vel quia parcendo hominibus et miserendo perducit eos ad participationem infiniti boni, PP. Q. 25. Art. 3 ad 3; nam a sancta Trinitate petimus ut nostri misereatur, SS. Q. 83. Art. 4 c; ut ex quo Deus humanam naturam sic exaltavit in Christo, etiam eorum misereatur pro quibus Filius Dei humanam naturam assumpsit, PT. Q. 57. Art. 6 c; ergo videtur quod etiam daemonum quandoque misereatur, (ob. 2), . . ., Deus,

quantum in ipso est, miseretur omnibus, PTS. Q. 99. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 23. Art. 5; PS. Q. 109. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 3; PTS. Q. 72. Art. 2; PTS. Q. 94. Art. 2; et passim.

miseria, ae, *f.*, *misery, unhappiness, distress, anxiety, unhappy condition.* Sed beatitudo excludit miseriam, PS. Q. 5. Art. 3 a; discedunt etiam aliqui ab operibus misericordiae, ne se immisceant miseriis alienis, PS. Q. 69. Art. 4 c; et ideo ad conditionem miseriae damnatorum pertinet ut ipsi sciant, SS. Q. 18. Art. 3 c; quamvis in incolatu huius miseriae aliquo modo participemus divinum bonum per cognitionem et amorem, SS. Q. 28. Art. 2 ad 3; ut ad immortalitatem beatam transire non sinat, sed perducat ad miseriam immortalem, PT. Q. 26. Art. 1 ad 2; videtur quod beati miseriis damnatorum compatiuntur, . . ., ergo maxime miseriis damnatorum compatiuntur, (ob. 1), . . ., sed Deus quodammodo miseriis nostris compatitur, . . ., ergo beati compatiuntur miseriis damnatorum, (ob. 2), . . ., quicumque alicui compatitur, fit miseriae eius quodammodo particeps. sed beati non possunt esse participes alicuius miseriae. ergo miseriis damnatorum non compatiuntur, PTS. Q. 94. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 23. Art. 1; PP. Q. 64. Art. 1; PP. Q. 94. Art. 1; SS. Q. 31. Art. 1; PT. Q. 83. Art. 4; PTS. Q. 89. Art. 8; et passim.

misericordia, ae, *f.*, *tenderheartedness, pity, compassion, mercy*, synonym of *compassio*. It is found in God effectively, inasmuch as God's love for men is the cause of the merciful benefits He bestows upon them, but He does not suffer the sorrow which is the formal notion of mercifulness. Misericordia quae est dolor de miseria aliena, PP. Q. 95. Art. 3 c; misericordia, quae est tristitia de alieno malo, inquantum tamen aestimatur ut proprium, PS. Q. 35. Art. 8 c; dicitur enim misericordia ex eo quod aliquis habet miserum cor super miseria alterius, SS. Q. 30. Art. 1 c; misericors dicitur aliquis quasi habens miserum cor, quia scilicet efficitur ex miseria alterius per tristitiam, ac si esset eius propria miseria. et ex hoc sequitur, quod operetur ad depellendam miseriam alterius sicut miseriam propriam, et hic est misericordiae effectus, PP. Q. 21. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 21. Art. 4 (passim); PP. Q. 30. Art. 1 ad 2; SS. Q. 118. Art. 8 (passim); SS. Q. 159. Art. 1 (passim); 4 Sent. 46. 2. 1. 1 c; et passim. — *Misericordia*, a kind of *tristitia* (cf. *tristitia* under 1). According to its essence *misericordia* is above all a movement (*motus*) or a stirring of the sensitive and intellective appetite (cf. SS. Q. 30. Art. 3 c), wherefore it is called *affectus misericordiae*, i.e., a sensitive as well as an intellective emotion of compassion; secondly *misericordia* represents a virtue of that *qua homo perficitur ad rationabiliter miserendum* (SS. Q. 59. Art. 1 ad 3). Misericordia, secundum quod importat compassionem tantum ad miseriam alterius, non est virtus sed passio, secundum autem quod importat electionem compatientis, secundum hoc virtus est, 4 Sent. 15. 2. 1. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 59. Art. 1 (passim); PS. Q. 102. Art. 6 (passim); SS. Q. 30. Art. 4 (passim); PTS. Q. 29. Art. 9 (passim); PTS. Q. 94. Art. 2 (passim); et passim. In the latter sense *misericordia* is one of the eight *beatitudines*. See *beatitudo* under 2. Cf. also SS. Q. 52. Art. 4 (passim).

misericorditer, *adv.*, see *misericors.*

misericors, cordis, *adj.*, *merciful, compassionate, pitiful.* Ad cuius evidentiam considerandum est quod misericors dicitur aliquis, PP. Q. 21. Art. 3 c; et ideo Dominus misericordibus repromittit misericordiam, PS. Q. 69. Art. 4 c; et inde est etiam quod senes et sapientes qui considerant se posse in mala incidere, et debiles et formidolosi, sunt magis misericordes, SS. Q. 30. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 36. Art. 3; SS. Q. 52 pr.; SS. Q. 83. Art. 9; SS. Q. 106. Art. 3; PT. Q. 19. Art. 1; PTS. Q. 13. Art. 1; et passim. — **misericorditer**, *mercifully, pitifully, tender-heartedly.* Deus misericorditer agit, . . ., sed liberaliter vel misericorditer operatur, PP. Q. 21. Art. 3 ad 2; et in iustificatione impii apparet iustitia, dum culpas relaxat propter dilectionem, quam tamen ipse misericorditer infundit, PP. Q. 21. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 21. Art. 4; SS. Q. 71. Art. 4 (passim); PT. Q. 31. Art. 4; PT. Q. 36. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 2; PT. Q. 54. Art. 4.

miseror, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to have* or *feel compassion, to pity, to have mercy.* Et ideo signa malorum, inquantum repraesentant nobis mala miserabilia sicut praesentia, commovent ad miserandum, SS. Q. 30. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 25. Art. 3, in quot.; PS. Q. 113. Art. 9, in quot.

missa, ae, *f.*, *the mass.* Missa nominatur, quia per angelum sacerdos preces ad Deum mittit, sicut populus per sacerdotem, vel quia Christus est hostia nobis missa a Deo, unde et in fine missae diaconus in festivis diebus populum licentiat dicens, "Ite missa est", scilicet hostia ad Deum per angelum, ut scilicet sit Deo accepta, PT. Q. 83. Art. 4 ad 9; missa dicitur quasi transmissa, eo quod populus fidelis per ministerium sacerdotis, qui mediatoris vice fungitur inter Deum et hominem, preces, vota et oblationes Deo transmittit. secundo ipsa hostia sacra missa vocari potest, quia transmissa est prius a Patre nobis, ut apud Patrem pro nobis esset. tertio missa ab emittendo dicitur, ut quidam dicunt, quia, ut sacerdos hostiam consecrare incipit, per manum diaconi et ostiarii catechumenos et non communicantes foras ecclesiam mittit. quarta causa ponitur in littera, 4 Sent. 13. exp. Cf. SS. Q. 1. Art. 9 (bis); SS. Q. 100. Art. 2 (bis); PT. Q. 82. Art. 6 (passim); PT. Q. 83. Art. 3 (passim); PTS. Q. 71. Art. 9 (passim); et passim.

missio, ōnis, *f.*, *a sending away, sending, mission.* In ratione missionis duo importantur, quorum unum est habitudo missi ad eum a quo mittitur, aliud est habitudo missi ad terminum ad quem mittitur, PP. Q. 43. Art. 1 c; cum missio importet originem personae missae, et inhabitationem per gratiam, . . ., si loquamur de missione quantum ad originem, sic missio Filii distinguitur a missione Spiritus sancti, sicut et generatio a processione. si autem quantum ad effectum gratiae, sic communicant duae missiones in radices gratiae, sed distinguuntur in effectibus gratiae, qui sunt illuminatio intellectus et inflammatio affectus, PP. Q. 43. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 43. Art. 6 (quater); PP. Q. 112. Art. 1 ob. 1; 1 Sent. 15. 1. 1 c; 4. 2 c and 5. 2 c; 2 Sent. 10. 1. 2 ad 1; Hebr. 1. 6; et passim. — Kinds of *missio* are: (a), **missio aeterna** and **missio temporalis**, *the eternal mission* or *that existing from eternity* and *the temporal mission* or *that existing in time.* Utrum missio sit aeterna, vel temporalis tantum, PP. Q. 43 pr; ergo missio divinae Personae non est temporalis, sed aeterna, PP. Q. 43. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 43. Art. 2 ob. 2; 1 Sent. 15. 4. 3 a.—(b), **missio exterior seu visibilis** and **missio interior seu invisibilis**, *the exterior* or *visible* and *the interior* or *invisible mission.* Ita in missionibus angelorum aliqua dicitur exterior, PP. Q. 112. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 43. Art. 2 c, 3 a, 5 ob. 1; 6 a; 7 ob. 2 and ad 6; 1 Sent. 15. 4 pr., 5. 1 a and 4 a, 16; div. and 17 div. 1; et passim. — (c), **missio interior**, see *missio exterior.* — (d), **missio invisibilis**, see *missio exterior.* — (e), **missio temporalis**, see *missio aeterna.* Unde missio solum est temporalis, vel missio includit processionem aeternam, et aliquid addit, scilicet temporalem effectum, PP. Q. 43. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 43. Art. 3 a. — (f), **missio visibilis**, see *missio invisibilis.*

mistūra, ae, *f.*, see *mixtura.*

mistus, (mix), a, um, *P. a.*, see *mixtus.*

mitesco, ere, *v. inch. n.*, *to grow mild, gentle.* Si pietas est, qua beati sunt mites, petamus ut veniat regnum eius, ut mitescamus, SS. Q. 83. Art. 9 ad 3. Cf. PS. Q. 23. Art. 3, in quot.; PS. Q. 47. Art. 4, in quot.; PS. Q. 48. Art. 2, in quot.; SS. Q. 157. Art. 4, in quot.

mitigātio, ōnis, *f.*, *a soothing, mitigating, mitigation.* Videtur quod contemplatio veritatis nihil faciat ad mitigationem doloris, PS. Q. 38. Art. 4 ob. 2; non ergo aliquid faciunt ad mitigationem tristitiae, (ob. 1), . . ., quae est causa mitigationis tristitiae, PS. Q. 38.

Art. 5 ob. 2; inquantum bona praeterita eis valent ad mitigationem poenae, PTS. Q. 69. Art. 7 ad 9. Cf. PS. Q. 105. Art. 4; PT. Q. 79. Art. 6; PTS. Q. 14 pr.; PTS. Q. 14. Art. 5.

mītigātīvus, a, um, *adj., soothing, mitigative.* Praeterea, clementia videtur esse mitigativa odii, SS. Q. 143. Art. 1 ob. 2; virtus mentis est mitigativa doloris, PT. Q. 46. Art. 6 ob. 2.

mītigo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to make mild* or *gentle, to pacify, soothe, calm, assuage, mitigate.* Illi qui poenitent de iniuriis factis, et confitentur se male fecisse, ut humilientur et veniam petunt, mitigant iram, PS. Q. 47. Art. 4 c; virtus moralis aliter mitigat tristitiam interiorem, PT. Q. 46. Art. 6 ad 2; et ex hoc competit ad mitigandam concupiscentiam fomitis, PT. Q. 66. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 38. Art. 1 (passim); PS. Q. 38. Art. 2 (passim); PS. Q. 38. Art. 5 (passim); SS. Q. 157. Art. 4; et passim.

mītis, e, *adj., mild, gentle, meek, lenient,* (1) of persons, (2) of things. — (1), sed homines mites et astuti occultant iram, PS. Q. 42. Art. 5 ad 2; unde Dominus repromisit mitibus securam et quietam possessionem terrae viventium, PS. Q. 69. Art. 4 c; si pietas est, qua beati sunt mites, petamus ut veniat regnum eius, ut mitescamus, nec ei resistamus, SS. Q. 83. Art. 9 ad 3, in quot. Cf. PS. Q. 59. Art. 2, in quot.; PS. Q. 69. Art. 3, in quot.; SS. Q. 121. Art. 2, in quot.; SS. Q. 157. Art. 4, in quot. — (2), dicit poenam parvulorum qui originali tantum tenentur omnium esse mitissimam, App. Q. 2. Art. 1 a; per divinam misericordiam comminatio poenae aeternae commutabitur in mitiorem sententiam, PTS. Q. 99. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 87. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 69. Art. 6 (passim); PTS. Q. 71. Art. 7.

mītitas, ātis, *f., meekness,* a synonym of *mansuetudo.* Praeterea, in enumeratione beatitudinum ponitur mititas et iustitia et misericordia, (ob. 3), . . ., mititas accipitur pro actu mansuetudinis, PS. Q. 69. Art. 1 ad 3; mititas autem ad fortitudinem, (ad 3), . . ., ex hoc enim quod aliquis est confirmatus in paupertate spiritus et mititate, PS. Q. 69. Art. 3 ad 5; praeterea, mansuetudo sive mititas ponitur Matth., V, inter beatitudines, SS. Q. 157. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 121. Art. 2.

mitra, ae, *f., a mitre,* a liturgical head-dress worn by bishops and abbots, a form of *tiara.* Sextum erat tiara, id est, mitra quaedam de bysso, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; mitra illa non erat signum alicuius dignitatis; fuit enim sicut quoddam galerum, ... sed cidaris, quae erat signum dignitatis, solum pontificibus dabatur, sicut et nunc mitra, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 2. Cf. PTS. Q. 40. Art. 7 (passim).

mitto, ere, mīsi, missum, 3: *v. a.,* (1) in gen., *to send, send off, dispatch,* (2) in partic., (a) *to send, throw, cast, hurl,* used lit. and fig., (b) with *manus, to lay hands on someone,* (c) *to put* or *place* something somewhere. — (1), quia scilicet propter festinantiam non vacabat invicem mittere xenia, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2; Sylverius papa excommunicavit eos qui eum in exilium miserunt, SS. Q. 108. Art. 1 ad 4; ipse misit eis Spiritum sanctum absque omni chrismatis inunctione, PT. Q. 72. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 112. Art. 1 (passim); PS. Q. 105. Art. 3; PS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 172. Art. 4; PT. Q. 57. Art. 6; PTS. Q. 40. Art. 7; et passim. — (2) (a), vidua quae misit duo aera minuta in gazophylacium, PP. Q. 95. Art. 4 c; qui habet charitatem perfectam, quae foras mittit timorem habentem poenam, SS. Q. 19. Art. 8 ad 2; legitur, quemdam missum fuisse in carcerem propter peccatum blasphemiae, SS. Q. 65. Art. 3 a; si Filius Dei es, mitte te deorsum, PT. Q. 41. Art. 4 ad 6, in quot. Cf. SS. Q. 32. Art. 4 (passim); SS. Q. 32. Art. 10; PT. Q. 41. Art. 4 (passim). — (2) (b), unde et David damnavit illum ad mortem qui non timuerat mittere manum ut occideret christum Domini, PT. Q. 47. Art. 6 ad 3. — (2) (c), qui mittit manum ad aratrum, iam facit aliquid, . . ., sicut ille qui ponit manum ad aratrum, nondum arat, iam tamen ponit manum ad arandum, SS. Q. 88. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 96. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 67. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 4 (passim); PT. Q. 83. Art. 6. — **mittere aliquid in loco alicuius,** *to put* or *substitute one thing for another.* Acervus Mercurii dicitur cumulus ratiocinii in quo mercator quandoque mittit unum lapillum loco centum marcarum, SS. Q. 63. Art. 3 c.

mixtio, ōnis, *f., mixture,* synonym of *commixtio* and *complexio.* "Purum" est quod non habet permixtionem, et similiter "simplex" compositionem et mixtionem aufert, PTS. Q. 9. Art. 4 ob. 2; mixtio est miscibilium alteratorum unio, 1 Met. 12 i. Cf. PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 4 (bis); PP. Q. 76. Art. 4 (ter); PTS. Q. 54. Art. 4 (passim); PTS. Q. 78. Art. 2 (passim); et passim. On **forma mixtionis,** see *forma* under 2; on **unire per modum mixtionis,** see *unire.* — *Mixtio* is of two kinds: **mixtio vera** and **mixtio ad sensum,** *the true* and *the apparent mixture,* i.e., the mixture after the manner of a chemical compound, in which the component parts (miscibilia) no longer exist in reality according to their nature and essence (mixtione iam perfecta non manent actu, sed virtute, nam si actu manerent, non esset mixtio, sed confusio tantum, C. G. 2. 56. Cf. PP. Q. 76. Art. 4 ad 4; 4 Sent. 3. 1. 3. 2 c; 3 Cael. 8 d; 1 Gener. 24 a-e), and the mixture after the manner of a chemical hodgepodge (cf. *confusio* under 1), in which the component parts continue to exist actually with their nature and essence and not according to power and potentiality. In short if it is a question of *mixtio* as opposed to *confusio, mixtio vera* is in this case to be understood. Quando est mixtio, utrumlibet miscibilium convertitur in unum tertium, Relig. 12.

mixtūra, ae, *f., a mixture,* a preparation of various sorts mixed together. Nicodemus venit ferens mixturam myrrhae et aloes quasi libras centum, PT. Q. 57. Art. 2 ob. 2.

mixtus, a, um, *adj., mixed, compounded.* Sicut mixta perfectiora sunt elementa, PP. Q. 47. Art. 2 c; unde sequitur quod elementa sint in mixto distincta secundum situm, et ita non erit vera mixtio, quae est secundum totum, sed mixtio ad sensum, quae est secundum minima iuxta se posita, (ad 4), . . ., formae elementorum manent in mixto non actu, sed virtute; manent enim qualitates propriae elementorum, licet remissae, in quibus est virtus formarum elementarium. et huiusmodi qualitas mixtionis est propria dispositio ad formam substantialem corporis mixti, puta formam lapidis, vel animati cuiuscumque, PP. Q. 76. Art. 4 ad 4. Cf. SS. Q. 108. Art. 4 (passim); PT. Q. 2. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 1; PTS. Q. 80. Art. 3 (passim); PTS. Q. 78. Art. 2 (bis); et passim. On **actio mixta,** see *actio* under 1; on **corpus mixtum,** see *corpus;* on **delectatio mixta,** see *delectatio;* on **forma mixta,** see *forma* under 2; on **motus mixtus,** see *motus* under 1. — **mixtum**, i, *n., a mixed thing, a mixture.* Unde in rebus naturalibus gradatim species ordinatae esse videntur, sicut mixta perfectiora sunt elementis, et plantae corporibus mineralibus, et animalia plantis, et homines aliis animalibus, PP. Q. 47. Art. 2 c; et tamen sicut in quolibet mixto praedominatur aliquod simplex, SS. Q. 179. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 96. Art. 3; PP. Q. 119. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 5; PT. Q. 77. Art. 8; PT. Q. 83. Art. 5; et passim.

Mōabītes, ae, *m., an inhabitant of Moab, a Moabite.* Quidam vero, quia hostiliter se ad eos habuerant, sicut Ammonitae et Moabitae, (c), . . ., sicut Moabitae, Ammonitae et Amalecitae, PS. Q. 105. Art. 3 c.

Mōabītis, tidis, *f., a Moabitish woman,* Vulg. Ruth, 1, 22. Et similiter Ruth Moabitis, quae mulier virtutis erat, PS. Q. 105. Art. 3 ad 1.

mōbilis, e, *adj.,* (1) *easy to be moved, movable,* the opposite of *immobilis,* (2) *movable property* or *possessions.* — (1), unde quia motus est actus mobilis, secunda actio in quantum est actus operantis, dicitur motus eius ex hac similitudine quod, sicut motus

est actus mobilis, ita huiusmodi actio est actus agentis, PP. Q. 18. Art. 3 ad 1; sed in divinis nihil est mobile neque extraneum, PP. Q. 27. Art. 1 ob. 1; omne mobile esse corpus, 1 Phys. 1 a. Cf. PP. Q. 50. Art. 1; PS. Q. 49. Art. 2 (ter); PS. Q. 105. Art. 2; PS. Q. 113. Art. 8 (passim); C. G. 2. 34; et passim. On **corpus mobile**, see *corpus*; on **ens mobile**, see *ens*; on **natura mobilis**, see *natura*; on **substantia mobilis**, see *substantia* under 2. — Kinds of *mobile* in this sense are: (a), **mobile per accidens** and **mobile per se**, *movable indirectly through something outside itself* and *movable directly* or *according to itself*. Cf. C. G. 1. 20. — (b), **mobile per se**, see *mobile per accidens*. — (c), **mobile primum**, *the first movable*, i.e., *that heavenly body through whose movement all local movement begins.* Secundum vero secundam opinionem aquae sunt supra firmamentum, id est, caelum totum diaphanum absque stellis; quod quidam ponunt primum mobile, PP. Q. 68. Art. 2 ad 3; primum mobile est caelum. in genere autem mobilium, primum est movens seipsum, PP. Q. 70. Art. 3 ob. 5. Cf. PP. Q. 46. Art. 1; PP. Q. 68. Art. 1; PP. Q. 70. Art. 3; C. G. 2. 23; 2 Cael. 8 b; et passim. — (2), aut etiam aliqua mobilia ex quibus in promptu erat ut sumeret victus necessaria, C. G. 3. 132 and 133. — **mōbiliter**, *adv.*, *with motion, with rapid motion, with mobility*, opposite of *immobiliter*. Homo vero per rationem apprehendit mobiliter discurrendo de uno ad aliud, habens vim procedendi ad utrumque oppositorum. unde et voluntas hominis adhaeret alicui mobiliter, quasi potens etiam ab eo discedere, et contrario adhaerere; voluntas autem angeli adhaeret fixe et immobiliter, PP. Q. 64. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 3. Art. 8; PT. Q. 76. Art. 6 (ter).

mōbilitas, ātis, *f.*, (1) lit., *mobility*, (2) fig., *changeableness*. — (1), sed mobilitas non potest dicere nisi agilitatem ad motum, PTS. Q. 84. Art. 1 a. — (2), ea quae sunt primae Divinitati propinqua, stabiliter fixa, fatalis ordinem mobilitatis excedunt, PP. Q. 116. Art. 4 c, in quot.

mōbiliter, *adv.*, see *mobilis*.

modālis, e, *adj.*, *with reference to mood in connection with grammar, modal, qualified*, not used in the S.T. On **propositio modalis**, see *propositio* under 2; on **syllogismus de modalibus**, see *syllogismus*.

moderāmen, inis, *n.*, (1) lit., *management, direction, control*, (2) fig., *moderation, a means of moderating*. — (1), potest dici quod Moyses occidit Aegyptium, defendendo eum qui iniuriam patiebatur, cum moderamine inculpatae tutelae, SS. Q. 60. Art. 6 ad 2; sed poena excommunicationis est valde periculosa nisi cum moderamine fiat, PTS. Q. 22. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 64. Art. 7 (bis); SS. Q. 69. Art. 4; PTS. Q. 22. Art. 1. — (2), ex auctoritate huius decreti, quod apostolico moderamine, et pietatis officio a nobis est constitutum, SS. Q. 187. Art. 1 a, in quot. Cf. PTS. Q. 8. Art. 4, in quot.

moderantia, ae, *f.*, *moderation*. Utpote quod discretio pertineat ad prudentiam, rectitudo ad iustitiam, moderantia ad temperantiam, PS. Q. 65. Art. 1 c; sed perseverantia non importat moderantiam passionum, SS. Q. 137. Art. 2 ob. 2; et sic, dum temperantia directe modificat passiones concupiscibilis tendentes in bonum, per quandam consequentiam modificat omnes alias passiones, inquantum ad moderantiam priorum passionum sequitur moderantia posteriorum, SS. Q. 141. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 141. Art. 3 (bis).

moderātē, *adv.*, see *modero*.

moderātio, ōnis, *f.*, *moderation, the act of moderating*, (1) *guidance, control, governance, rule*, (2) the quality of being moderate with reference to conduct, desires or their indulgence; avoidance of extremes; *temperance*. — (1), unde eas bonas aestimant, cum sunt a ratione moderatae; malas autem, cum sunt praeter moderationem rationis, . . ., non enim passiones dicuntur morbi, vel perturbationes animae, nisi cum carent moderatione rationis, PS. Q. 24. Art. 2 c; Augustinus ibi videtur accipere temperantiam, . . ., secundum quod ad eam pertinet moderatio rationis in quacumque materia, SS. Q. 141. Art. 4 ad 1; concupiscentia et delectatio venereorum non subiacet imperio et moderationi rationis, SS. Q. 153. Art. 2 ad 2; non conceditur talibus religiosis, . . ., confessiones audire; sed secundum moderationem eorum qui huiusmodi religionibus praeficiuntur, SS. Q. 188. Art. 4 ad 3. — (2), cuius impedimentum tollit moderatio amoris pecuniae, SS. Q. 134. Art. 3 ad 2; moderatio autem, quae in omni virtute requiritur, praecipue laudabilis est in delectationibus tactus, SS. Q. 141. Art. 7 c; moderatio ciborum secundum quantitatem et qualitatem pertinet ad artem medicinae in comparatione ad valetudinem corporis, SS. Q. 146. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 61. Art. 1; SS. Q. 65. Art. 2; SS. Q. 127. Art. 1; SS. Q. 143. Art. 1; SS. Q. 147. Art. 6; et passim.

moderativus, a, um, *adj.*, *moderating, serving to curb* or *temper*. Unde poterat esse in primo statu actus temperantiae, secundum quod est moderativa delectationum; et similiter fortitudo, secundum quod est moderativa audaciae, PP. Q. 95. Art. 3 ad 2; et ideo fortitudo est circa timores et audacias, quasi cohibitiva timorum, et audaciarum moderativa, SS. Q. 123. Art. 3 c; et sic videtur quod clementia sit moderative odii, (ob. 2), . . ., inquantum clementia est moderativa exterioris punitionis, (c), . . ., non quoP clementia sit directe odii moderativa, SS. Q. 157. Art. 1 ad 2; et sic consolatio de qua ibi Apostolus loquitur est moderativa tristitiae, non autem totaliter ablativa, PT. Q. 84. Art. 9 ad 3. Cf. SS. Q. 135. Art. 1 (bis); SS. Q. 146. Art. 2; SS. Q. 160. Art. 1; SS. Q. 160. Art. 2; SS. Q. 161. Art. 2.

moderātus, a, um, *P. a.*, see *modero*.

modernus, a, um, *adj.*, *modern*. Et in idem videtur redire quod quidam moderni haeretici ponunt, PP. Q. 65. Art. 4 c; et quidam haeretici moderni errant, PTS. Q. 79. Art. 1 c; sed apud doctores modernos est duplex super hoc opinio, PTS. Q. 86. Art. 1 c. — **moderni**, ōrum, *m.*, *moderns, contemporaries*, opposite of *antiqui*. Sicut nunc ponitur a modernis, PP. Q. 66. Art. 3 c; sed eadem fides est antiquorum et modernorum, PS. Q. 107. Art. 1 ob. 1. Cf. PTS. Q. 66. Art. 3.

modero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to regulate*. Delectationem coitus et fervorem concupiscentiae ratione moderari non potest. sed in statu innocentiae nihil huiusmodi fuisset, quod ratione non moderaretur, PP. Q. 98. Art. 2 ad 3; unde circa omne id quod contingit ratione ordinari et moderari, PS. Q. 59. Art. 4 c; cibus et potus est moderandus secundum quod competit corporis valetudini. et ideo sicut quandoque contingit ut cibus vel potus qui est moderatus sano, sit superfluus infirmo; ita etiam potest e converso contingere ut ille qui est superfluus sano, sit moderatus infirmo, SS. Q. 150. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 47. Art. 4; SS. Q. 150. Art. 2; SS. Q. 157. Art. 1; SS. Q. 161. Art. 1; PT. Q. 84. Art. 9. — **moderātus**, a, um, *P. a.*, *keeping within due bounds, observing moderation, moderative*, (1) of persons, (2) of things. — (1), si populus sit bene moderatus et gravis, PS. Q. 97. Art. 1 c, in quot. — (2), unde eo modo quo virtus moralis compatitur alias passiones ratione moderatas, PS. Q. 59. Art. 3 c; non autem ira quae est moderata, (ad 2), . . ., motus irae, etiamsi sit secundum rationem moderatus, PT. Q. 15. Art. 9 ad 3. Cf. PS. Q. 59. Art. 3 (bis); PS. Q. 59. Art. 4; SS. Q. 127. Art. 1; SS. Q. 169. Art. 2; PT. Q. 40. Art. 3; PT. Q. 85. Art. 1; et passim. — **moderātē**, *adv.*, *with moderation, moderately*. Et dico immoderate, propter mensuram rationis; sicut sobrius in cibo moderate assumpto non minorem habet delectationem quam gulosus, PP. Q. 98. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 59. Art. 4; PS. Q. 59. Art. 3; PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 64. Art. 7; SS. Q. 72. Art. 2; SS. Q. 129. Art. 2; et passim.

moderor, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to manage, regulate, to exercise a controlling influence over; to restrain, control, rule*. Pauci autem sunt, id est, soli sapientes, qui ratione huiusmodi inclinationes mode-

rentur, SS. Q. 95. Art. 5 ad 2; ad epicheiam pertinet aliquid moderari, scilicet observantiam verborum legis, . . ., sed modestia, . . ., moderatur exteriorem hominis vitam, SS. Q. 120. Art. 2 ad 3; et ex hac diversitate simul cum divina providentia, quae omnia moderatur, PTS. Q. 41. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 95. Art. 3; PS. Q. 63. Art. 4; SS. Q. 118. Art. 3; SS. Q. 145. Art. 2; SS. Q. 146. Art. 1; et passim.

modestē, *adv.*, see *modestus*.

modestia, ae, *f.*, *moderateness, moderation, modesty.* Modestia enim a modo dicitur, (ob. 1), . . ., unde necessarium est quod sit quaedam virtus moderativa in quibus non est ita difficile moderari; et haec virtus vocatur modestia, et adiungitur temperantiae tamquam principali, (c), . . ., aliqua indigent temperatione propter suam vehementiam, sicut forte vinum temperatur; sed moderatio requiritur in omnibus; et ideo temperantia magis se habet ad passiones vehementes, modestia vero ad mediocres, (ad 2), . . ., modestia accipitur ibi modo communiter sumpto, prout requiritur in omnibus virtutibus, SS. Q. 160. Art. 1 ad 3; bene disponitur homo primo quidem quantum ad exteriores actiones per modestiam, quae in omnibus dictis et factis modum observat, PS. Q. 70. Art. 3 c; modestia, quae ponitur pars temperantiae, moderatur exteriorem hominis vitam, puta in incessu vel habitu vel aliis huiusmodi, SS. Q. 120. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 143. Art. 1 c; SS. Q. 160. Art. 2 c; SS. Q. 161. Art. 4 (passim); SS. Q. 168 and 169 entire; 3 Sent. 33. 3. 2. 1 c and ad 3; et passim. — *Modestia* is one of the fructus *Spiritus sancti.* Cf. *fructus* under 2.

modestus, a, um, *adj.*, *keeping due measure, moderate*; esp. in behavior, *modest.* Nam homini per pudicitiam a corruptelis recedenti primo occurrit quod, quantum ex se potest, modum in omnibus teneat, SS. Q. 45. Art. 6 ad 3. — **modestē**, *adv.*, *with moderation.* Nam quantum ad servos instituit ut modeste tractarentur, PS. Q. 105. Art. 4 c.

modicus, a, um, *adj.*, *middling, ordinary, mean, scanty, small, slight.* Si autem motus vaporum fuerit modicus, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; sicut geometer modico studio acquirit scientiam alicuius conclusionis quam nunquam consideravit, PS. Q. 65. Art. 1 ad 1; sed tamen illa modica cognitio, quae per sapientiam de Deo haberi potest, omni alii cognitioni praefertur, PS. Q. 66. Art. 5 ad 3; et ponit exemplum de quodam qui modicum pretium de quodam libro propter ignorantiam postulanti iustum pretium dedit, SS. Q. 77. Art. 1 ad 2; pulvisculum nescio quem, in modico vasculo, pretioso linteamine circumdatum, osculantes adorant, PT. Q. 25. Art. 6 ad 1, in quot. Cf. PS. Q. 96. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 188. Art. 7; PT. Q. 38. Art. 2; PT. Q. 76. Art. 2; et passim. The following phrases show the various uses of the word. — **modica consideratio**, *a slight consideration.* Huiusmodi vero sunt illa quae statim ex principiis communibus primis cognosci possunt modica consideratione, PS. Q. 100. Art. 3 c. — **modica eleemosyna**, *a small alms.* Et ideo non potest eleemosynam facere, nisi forte aliquam modicam de qua potest praesumere quod patri placeat, SS. Q. 32. Art. 8 ad 3. — **modicum tempus**, *a short time.* Non possunt ab uno homine sufficienter omnia considerari, nec per modicum tempus, SS. Q. 49. Art. 3 c. — **modica additio**, *a slight addition.* Ita quod modica additio vel minutio non videtur tollere aequalitatem iustitiae, SS. Q. 77. Art. 1 ad 1. — **modicum augmentum vel etiam modicus defectus**, *a little more* or *a little less.* Modicum augmentum vel etiam modicus defectus non multum potest nocere, SS. Q. 147. Art. 7 ad 3. — **modicus excessus**, *a slight excess.* Sed modicus excessus in potu plus nocet quam in aliis, SS. Q. 149. Art. 1 ad 2. — **modicum**, i, *n.*, *a little.* Pietas non comparatur in verbis Apostoli omnibus donis Dei, sed soli corporali exercitationi, de qua praemittit quod ad modicum utilis est, PS. Q. 68. Art. 7 ad 2; puta cum aliquis in hoc irascitur contra aliquem, quod vult ei dicere aliquod verbum leve et iocosum, quod modicum ipsum contristet, PS. Q. 88. Art. 5 ad 1; non autem facile communicativus est, qui non sustinet quod proximus aliquid modicum de suo accipiat absque magno sui detrimenti, . . ., quae inter disciplinatos non perturbatur ex modicorum acceptione, PS. Q. 105. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 36. Art. 1 (bis); SS. Q. 43. Art. 6; SS. Q. 46. Art. 1; SS. Q. 122. Art. 4. — **modicō**, *adv.*, *moderately, slightly.* Secundum tamen passibilitatem carnis modico ab angelis minoratus est, PT. Q. 22. Art. 1 ad 1.

modificātīvus, a, um, *adj.*, *modificative, modifying.* In mensura enim invenitur essentialiter, quia mensura secundum seipsam est determinativa et modificativa aliorum, SS. Q. 27. Art. 6 c.

modifico, āre, 1, *v. n.* and *a.*, *to regulate, control, keep within the limits, moderate.* Alia ratione modificat concupiscentias delectabilium tactus temperantia acquisita et temperantia infusa, PS. Q. 63. Art. 4 ad 2; et sic dum temperantia directe modificat passiones concupiscibiles, tendentes in bonum, per quamdam consequentiam modificat omnes alias passiones, SS. Q. 141. Art. 3 ad 1; eius actio modificatur ex ordine divinae iustitiae; sicut etiam ignis fornacis modificatur ex industria fabri in sua actione, PTS. Q. 97. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 2. Art. 1; PS. Q. 63. Art. 2 (bis); SS. Q. 137. Art. 1. — **modificātus**, a, um, *P. a.*, *modified, limited.* Nam hoc ipsum quod creatura habet substantiam modificatam et finitam, demonstrat quod sit a quodam principio, PP. Q. 93. Art. 6 c.

modius, ii, *m.*, *a modius*, a Roman corn-measure equal to about one peck; also in the Middle Ages, a measure of capacity dry and liquid of varying size commonly rendered by *bushel.* Numquid venit lucerna, id est, vera et honesta doctrina, ut sub modio ponatur, PT. Q. 42. Art. 3 c.

modulātio, ōnis, *f.*, *melody, singing*, used in the S.T. only in quot. Unde ibidem Gregorius dicit: consuetudo est valde reprehensibilis ut in diaconatus ordine constituti modulationi vocis inserviant, SS. Q. 91. Art. 2 ad 3, in quot.

modulus, i, *m.*, *a rhythmical measure, melody*, used in the S.T. only in quot. Nec in tragoedorum modum guttur et fauces medicamine colliniendas ut in Ecclesia theatrales moduli audiantur et cantica, SS. Q. 91. Art. 2 ob. 2, in quot.

modus, i, *m.*, (1) *measure, quantity*, (2) *a way, manner, method*, according to which something is or happens, synonym of *ratio* and *processus*, (3) *scientific manner* or *method, scientific procedure*, *modus sciendi seu procedendi in scientiis*, see under 1, synonym of *processus, ratio*, and *via*, (4) *mood* or *mode* in the grammatical sense, e.g., a form of the verb, (5) *manner* in the realm of logic. — (1), modus importat quandam mensurae determinationem, SS. Q. 27. Art. 6 c; praeexigitur autem ad formam determinatio, sive commensuratio principiorum seu materialium, seu efficientium ad ipsam; et hoc significatur per modum; unde dicitur quod mensura modum praefigit, PP. Q. 5. Art. 5 c; unde non potest hominis a Deo esse iustitia secundum absolutam aequalitatem, sed secundum proportionem quandam, inquantum scilicet uterque operatur secundum modum suum. modus autem et mensura humanae virtutis homini est a Deo, PS. Q. 114. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 3; PS. Q. 114. Art. 1; SS. Q. 110. Art. 4; C. G. 3. 97; C. G. 3. 100; et passim. — Kinds of *modus* in this sense are: **modus accidentalis** ans **modus substantialis**, *the manner of accidents* and *that of a substance* and *essence of a thing.* Cf. *modus accidentalis* under 2. Cf. also Verit. 21. 6 ad 5 and 9. — (2), creatio non est mutatio, nisi secundum modum intellegendi tantum, PP. Q. 45. Art. 2 ad 2; modus, . . ., est autem determinatio adiacens rei, quae quidem fit per adiectionem nominis adiectivi, quod determinat substantivum, ut cum dicitur "homo est albus", vel per adverbium, quod determinat verbum, ut "homo currit bene", Propr.; modus cuiusque actionis consequitur formam, quae

est actionis principium, PP. Q. 85. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 1 (ter); PP. Q. 59. Art. 1; SS. Q. 8. Art. 6; SS. Q. 44. Art. 6; SS. Q. 58. Art. 8; et passim. — Kinds of *modus* in this sense are: (a), **modus abstractionis** and **modus concretionis,** *the manner of abstraction* or *abduction* and *that of putting into the concrete,* i.e., *the manner of generalization* and *that of particularization.* (Intellectus agens) facit phantasmata a sensibus accepta intelligibilia in actu per modum abstractionis cuiusdam, PP. Q. 84. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 5 c; PP. Q. 79. Art. 3; PP. Q. 88. Art. 1; 1 Anal. 20 b; Sensu. 1 a. — (b), **modus accidentalis,** *the manner* or *state of accident as opposed to substance.* Cf. *modus accidentalis* under 1. Cf. also C. G. 4. 37. — (c), **modus accipiendi principia,** *the manner* or *method of comprehending the principles of science.* Cf. 1 Sent. prol. 1. 5 c. — (d), **modus adquirendi scientiam seu modus procedendi in scientiis seu modus sciendi seu scientiae,** *the scientific method.* Cf. *modus artificialis.* Cum duplex sit modus acquirendi scientiam, scilicet inveniendo et addiscendo; modus qui est per inventionem, est praecipuus; modus autem qui est per disciplinam, est secundarius, PT. Q. 9. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 48. Art. 1 c; Trin. 2. prol., 1. 1 ad 3 and 2. 1 ad 2, 3, and 4; 1 Sent. prol. 1. 5 c; Verit. 11. 1 c; 1 Anal. 1 a, 4 a, and 30 b; 2 Met. 5 d; et passim. — (e), **modus argumentativus** and **modus narrativus,** *the argumentative* and *the narrative manner.* Cf. 1 Sent. prol. 1. 5 ob. 1 and ad 1.— (f), **modus artificialis,** *the artistic* or *scientific manner.* Cf. *modus adquirendi scientiam.* Cf. also Prol. 1. 5 ob. 1 and ad 1. — (g), **modus carnalis, modus intellectualis seu intelligibilis** and **modus spiritualis,** *the carnal* or *corporal manner, the intellectual* and *the spiritual manner.* Cf. C. G. 1. 49; C. G. 2. 23; Hebr. 1. 3. — (h), **modus comminatorius** and **modus promissivus,** *the threatening manner* and *the promising manner.* Cf. 1 Sent. prol. 1. 5 c. — (i), **modus communis** and **modus specialis,** *the general* and *the particular manner.* Cf. *modus communis* under 3. Est enim unus communis modus quo Deus est in omnibus rebus per essentiam, potentiam et praesentiam, sicut causa in effectibus participantibus bonitatem ipsius. super istum modum autem communem est unus specialis, qui convenit naturae rationali, in qua Deus dicitur esse sicut cognitum in cognoscente, et amatum in amante, PP. Q. 43. Art. 3 c. — (j), **modus concretionis,** see *modus abstractionis.* Animal enim sumitur a natura sensitiva per modum concretionis, PP. Q. 3. Art. 5 c. — (k), **modus confirmationis** and **modus demonstrandi seu manifestandi veritatem seu veritatis manifestandae,** *the manner of confirmation* and *of attestation,* and *the manner of proving a truth apodictically.* Cf. C. G. 1. 3 and 6; 2 Met. 5 e; 1 Eth. 3 a and b. — (l), **modus consignificandi** and **modus significandi,** *the manner of consignification* and *signification* or *connotation* and *denotation.* Ideo oportet circa modum significandi et consignificandi considerare ea quae apud nos sunt; in quibus nunquam nomen ab aliqua forma impositum pluraliter dicitur, nisi propter pluralitatem suppositorum, PT. Q. 3. Art. 7 ad 2; et quod essentia est Dei sive divina, propter diversum modum significandi; et Verbum divinum, cum tamen Verbum sit Deus. et similiter dicimus personam divinam, sicut et personam Platonis, propter diversum modum significandi, PT. Q. 16. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 13. Art. 11; PP. Q. 45. Art. 2 ad 2; PT. Q. 2. Art. 2; PT. Q. 16. Art. 3; 1 Sent. 33. 1. 4 c; et passim. — (m), **modus debitus** and **modus indebitus,** *the proper* and *the improper manner.* Cum enim fidei opus sit credere Deo, credere autem sit aliquem propria voluntate assentire, si non debito modo velit, non erit fidei opus perfectum; quod autem debito modo velit, hoc est, per charitatem, quae perficit voluntatem, PS. Q. 65. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 48. Art. 5; PS. Q. 4. Art. 4; PS. Q. 65. Art. 4; PS. Q. 100. Art. 7; 1 Cor. 2. 1; et passim. — (n), **modus demonstrandi,** see *modus confirmationis.* — (o), **modus disputativus,** *the arguing kind* or *manner.* Cf. 4 Phys. 1 e. — (p), **modus essendi** and **modus operandi,** *the manner of being* and *that of acting.* Si igitur modus essendi alicuius rei cognitae excedat modum naturae cognoscentis, oportet quod cognitio illius rei sit supra naturam illius cognoscentis. est autem multiplex modus essendi rerum. quaedam enim sunt quorum natura non habet esse nisi in hac materia individuali; et huiusmodi sunt omnia corporalia. quaedam vero sunt quorum naturae sunt per se subsistentes, non in materia aliqua, quae tamen non sunt suum esse, sed sunt esse habentes. et huiusmodi sunt substantiae incorporeae, quas angelos dicimus. solius autem Dei proprius modius essendi est ut sit suum esse subsistens, PP. Q. 12. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 11; PP. Q. 25. Art. 6; PT. Q. 76. Art. 4; 3 Phys. 5 i; 3 Meteor. 6 f; et passim. — (q), **modus indebitus,** see *modus debitus.* Tunc autem solum dicitur divinare, quando sibi indebito modo usurpat praenuntiationem futurorum eventuum, SS. Q. 95. Art. 1 c; acquirere scientiam bonum est, sed acquirere eam modo indebito non est bonum, SS. Q. 96. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 96. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 4. — (r), **modus intellectus,** and **modus voluntatis,** *the manner of thinking* and *that of willing.* Filius procedit per modum intellectus ut verbum, Spiritus sanctus autem per modum voluntatis ut amor, PP. Q. 36. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 27. Art. 2 c; PP. Q. 28. Art. 4 c; PP. Q. 37. Art. 1 c; PP. Q. 88. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 2; et passim. — (s), **modus intellectualis seu intellegibilis,** see *modus carnalis.* Unde oculus de Deo dictus significat virtutem eius ad videndum modo intelligibili, non sensibili, PP. Q. 3. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 14. Art. 5; PP. Q. 19. Art. 4 (bis); PP. Q. 27. Art. 1; PP. Q. 46. Art. 2; PP. Q. 55. Art. 1; et passim. — (t), **modus loquendi,** *the manner of speaking.* Diversae linguae habent diversum modum loquendi, PP. Q. 39. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 76. Art. 4; PS. Q. 35. Art. 8 (bis); PS. Q. 68. Art. 1; C. G. 1. 26; 3 Phys. 5 i; et passim. — (u), **modus manifestandi veritatem,** see *modus confirmationis.* — (v), **modus metaphoricus seu symbolicus** and **modus parabolicus,** *the metaphorical* or *symbolical* and *the parabolical manner.* Cf. 1 Sent. prol. 1. 5 c and ad 3. — (w), **modus multorum** and **modus unius,** *the manner of many* or *the manifold manner* and *the manner of one* or *the single manner.* Intellectus quidem potest simul multa intelligere per modum unius, non autem multa per modum multorum, PP. Q. 85. Art. 4 c. — (x), **modus narrativus,** see *modus argumentativus.* — (y), **modus operandi,** see *modus essendi.* — (z), **modus orativus** and **modus praeceptivus,** *the entreating* and *the commanding manner.* Cf. 1 Sent. prol. 1. 5 c. Cf. also *modus deprecativus* under 4. — (a^2), **modus parabolicus,** see *modus metaphoricus.* — (b^2), **modus praeceptivus,** see *modus orativus.* — (c^2), **modus praedicandi,** *manner in which a predicate is said of a subject.* — (d^2), **modus procedendi,** *the manner of proceeding* or *of procedure.* Secundo de modo procedendi creaturarum a prima causa, PP. Q. 44 pr. Cf. PP. Q. 41. Art. 6; 1 Sent. prol. 1. 5 ob. 1. — (e^2), **modus procedendi in scientiis,** see *modus adquirendi scientiam.* — (f^2), **modus promissivus,** see *modus comminatorius.* — (g^2), **modus revelativus,** *the revealing manner.* Cf. 1 Sent. prol. 1. 5 c. — (h^2), **modus sciendi,** see *modus adquirendi scientiam.* — (i^2), **modus scientiae,** see *modus adquirendi scientiam.* — (j^2), **modus significandi,** see *modus consignificandi.* — (k^2), **modus sophisticus,** *the sophistic manner* or *the manner of the sophists.* Cf. 1 Anal. 4 a and 12 f. — (l^2), **modus specialis,** see *modus communis.* Quia cognoscendo et amando creatura rationalis sua operatione attingit ad ipsum Deum, secundum istum specialem modum Deus non solum dicitur esse in creatura rationali, sed etiam habitare in ea sicut in templo suo, PP. Q. 43. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 3; PP. Q. 16. Art. 8; PP. Q. 22. Art. 2; PP. Q. 29. Art. 1; PP. Q. 32. Art. 3; et passim. — (m^2), **modus spiritualis,** see *modus carnalis.* Quia anima in eo corporaliter non existit, per modum scilicet quo corpora existunt in loco; sed alio modo spirituali, sicut angeli in loco sunt. — (n^2), **modus syllogismi,** *the kind of premises in a syllogism which qualifies the conclusion.* Modus autem est determinata qualitas et quantitas propositionum praemissarum ad hoc, ut ex eis sequatur conclusio, Syll. Cf. 1 Anal. 28 g; 2 Anal. 4 a. — (o^2), **modus symbolicus,**

PTS. Q. 97. Art. 5 ad 2, see *modus metaphoricus*. — (p²), **modus unius,** *unified manner*, see *modus multorum*. — (q²), **modus veritatis manifestandae,** see *modus confirmationis*. — (r²), **modus virtutis,** see *virtus* under 5. Ad actum martyrii inclinat quidem charitas sicut primum et principale motivum per modum virtutis imperantis; fortitudo autem sicut motivum proprium, per modum virtutis elicientis, SS. Q. 124. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 17. Art. 7; PS. Q. 53. Art. 3; SS. Q. 100. Art. 9 (passim); SS. Q. 124. Art. 2; SS. Q. 157. Art. 3; et passim. — (s²), **modus voluntatis,** see *modus intellectus*. — (3), scientia est secundum modum cognoscentis, PP. Q. 14. Art. 1 ad 3; homines in consideratione veritatis propter consuetudinem diversos modos acceptant, 2 Met. 5 c; modus, quo aliqua discutiuntur, debet congruere et rebus, et nobis, Trin. 2 prol.; hoc enim modo usi sunt antiqui doctores, C. G. 1. 2. Cf. PP. Q. 14. Art. 1; PP. Q. 77. Art. 1; PS. Q. 46. Art. 4 (bis); PS. Q. 46. Art. 5 (bis); SS. Q. 58. Art. 6 (passim); et passim.— Kinds of *modus* in this sense are: (a), **modus causalitatis** and **modus negationis,** *the method of causality* or *on basis of causality* and *the method of negation*. Cf. 1 Sent. 2. 1. 3 c; 1 Anal. 42 b. — (b), **modus communis** and **modus proprius,** *the common* and *the proper method*. Cf. *modus communis* under 2. Est enim unus communis modus quo Deus est in omnibus rebus per essentiam, potentiam et praesentiam, sicut causa in effectibus participantibus bonitatemipsius, PP. Q. 43. Art. 3 c; potest ergo distinctio habituum secundum speciem attendi aut secundum communem modum quo formae specie distinguuntur, aut secundum proprium modum distinctionis habituum, PS. Q. 54. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 111. Art. 4; PS. Q. 54. Art. 2; PS. Q. 68. Art. 1; PS. Q. 110. Art. 1; SS. Q. 149. Art. 3; PT. Q. 6. Art. 4; 1 Sent. prol. 1. 5 ad 3; 2 Met. 5 d; et passim. — (c), **modus compositivus** and **modus resolutorius seu resolutionis,** *the compositive* or *synthetic manner* and *the resolving* or *analytic method*, i.e., the method based on combination and that on analysis. Est autem duplex via procedendi ad cognitionem veritatis. una quidem per modum resolutionis, secundum quem procedimus a compositis ad simplicia et a toto ad partem, . . ., et in hac via perficitur cognitio veritatis, quando pervenitur ad singulas partes distincte cognoscendas; alia est via compositionis, per quam procedimus a simplicibus ad composita, qua perficitur cognitio veritatis, cum pervenitur ad totum, 2 Met. 1 e. Cf. PS. Q. 14. Art. 5 ob. 1; 2 Met. 1 e. — (d), **modus mathematicus,** *the mathematical method*. Cf. PP. Q. 44. Art. 1 ob. 3 and ad 3; Trin. 2. 1. 4 ad 7; 1 Anal. 4 o; 1 Phys. 1 a; 2 Anim. 3 a; 3 Met. 4 c. — (e), **modus negationis,** see *modus causalitatis*. — (f), **modus proprius,** see *modus communis*. — (g), **modus resolutionis,** see *modus compositivus*. Cf. PP. Q. 12. Art. 4 ad 3. — (h), **modus resolutorius,** see *modus compositivus*. — (4), significatur per verba aliorum modorum, 1 Perih. 5 a; declinatio verbi varietur per modos, tempora, numeros, et personas, 1 Perih. 5 e. — Kinds of *modus* in this sense are: (a), **modus deprecativus seu optativus** and **modus imperativus,** *the optative* and *the imperative mood*. Cf. *modus orativus* under 2. Est autem eis (Apostolis) collata potestas operandi instrumentaliter sive ministeraliter in sacramentis; et ideo magis possunt in formis sacramentalibus exprimere actum suum quam in sanationibus infirmitatum, in quibus tamen non semper modo deprecativo utebantur, sed quandoque modo indicativo et imperativo, PT. Q. 84. Art. 3 ad 4. Cf. PS. Q. 17. Art. 1 c; SS. Q. 76. Art. 1 c; PT. Q. 78. Art. 1; PT. Q. 78. Art. 2; 1 Perih. 5 e; et passim. — (b), **modus imperativus,** see *modus deprecativus*. Aliquando autem ratio intimat aliquid alicui, movendo ipsum ad hoc; et talis intimatio exprimitur per verbum imperativi modi, puta cum alicui dicitur: Fac hoc, PS. Q. 17. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 76. Art. 1; PT. Q. 78. Art. 2; PTS. Q. 34. Art. 4 (bis). — (c), **modus indicativus,** *the proclaiming* or *indicating mood*, i.e., *the indicative mood*. Uno modo per modum enuntiationis, sicut aliquid exprimitur modo indicativo, SS. Q. 76. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 17. Art. 1 c; SS. Q. 76. Art. 1 c; PT. Q. 78. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 3; PTS. Q. 29. Art. 8 (bis); 1 Perih. 5 e. — (d), **modus infinitus,** *the unlimited* or *undetermined mood*, i.e., *the infinitive*. Cf. 1 Perih. 5 a. — (e), **modus optativus,** see *modus deprecativus*. Tertio modo ipsum dicere se habet ad id quod dicitur, quasi expressio quaedam affectus desiderantis id quod verbo exprimitur; et ad hoc instituta sunt verba optativi modi, SS. Q. 76. Art. 1 c. — (5), modus, . . ., quidam determinat compositionem ipsam praedicati ad subiectum, ut cum dicitur "Sortem currere est possibile", et ab hoc solo modo dicitur propositio modalis, Prop. On **syllogismus de modo,** see *syllogismus*.

moechīa, ae, *f.*, *adultery*. Sicut cum aliquis moechatur ut furetur, est ibi quidem species moechiae ex proprio fine et obiecto; sed ex fine ultimo ostenditur quod moechia et ex furto oritur, SS. Q. 11. Art. 1 ad 2. Cf. PTS. Q. 67. Art. 4 a.

moechor, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to commit adultery*. Sicut quod moechari est a Deo prohibitum, PS. Q. 14. Art. 5 c; unde dicimus quod ille qui furatur ut moechetur, committit duas malitias in uno actu, PS. Q. 18. Art. 7 c; sicut cum aliquis moechatur ut furetur, SS. Q. 11. Art. 1 ad 2; ut quando aliquis interficit uxorem suam, ut ducat eam cum qua moechatur, PTS. Q. 60. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 4; PS. Q. 100. Art. 5 (bis); PS. Q. 100. Art. 8; SS. Q. 154. Art. 8, in quot.; SS. Q. 181. Art. 2, in quot.; SS. Q. 184. Art. 3.

moechus, i, *m.*, *an adulterer*, used in the S.T. only in quot. Ille qui moechatur ut furetur magis est fur quam moechus, SS. Q. 11. Art. 1 ob. 2, in quot.; ille qui moechatur ut furetur, magis est fur quam moechus, PT. Q. 88. Art. 4, in quot. Cf. SS. Q. 181. Art. 2, in quot.; PT. Q. 88. Art. 4, in quot.

moenia, ium, *n.*, *city walls*, *defensive walls*, used in the S.T. only in quot. Eversa est Ninive, quae mala erat, et bona aedificata est, quae non erat, stantibus enim moenibus atque domibus eversa est civitas in perditis moribus, PTS. Q. 99. Art. 3 ad 3, in quot.

moeror, ōris, *m.*, *a mourning*, *sadness*, *grief*, *sorrow*. Per hoc eum Dominus a multis malis eripuit, puta luctibus, et moeribus, et aliis quae hinc expectantur, SS. Q. 101. Art. 4 ad 2, in quot.; si subtractis non nimio moerore sauciatur, SS. Q. 182. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 69. Art. 1; PTS. Q. 98. Art. 7.

moestus, a, um, *adj.*, *sad*, *sorrowful*, *melancholy*. Nam ante crucem omnia sunt moesta et infirma, PT. Q. 51. Art. 3 c.

Moguntinus, a, um, *adj.*, *Moguntine*, of or pertaining to Moguntia, now Mainz, (Mayence), in Germany. Ut est declaratum in concilio Moguntino, PT. Q. 67. Art. 8 ad 1.

moles, is, *f.*, (1) lit., *bulk*, *mass*, *substance*. (2) fig., *greatness*, *strength*. — (1), duplex est quantitas: una scilicet quae dicitur quantitas molis vel quantitas dimensiva, PP. Q. 42. Art. 1 ad 1; si universam istam corporis molem, quam mundum nuncupamus, SS. Q. 167. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 1, in quot.; PS. Q. 52. Art. 1, in quot.; SS. Q. 117. Art. 6, in quot.; PT. Q. 1. Art. 1, in quot.; PT. Q. 20. Art. 1, in quot. — (2), aliud vero par videbis devictum non fragilitate iustitiae, sed mole et tumore superbiae, SS. Q. 161. Art. 5 ad 1, in quot.

molestia, ae, *f.*, *trouble*, *troublesomeness*, *annoyance*, *molestation*, *vexation*, *disgust*, used for physical and mental annoyances. Tertio, quia delectationes corporales appetuntur ut medicinae quaedam contra corporales defectus vel molestias, PS. Q. 31. Art. 5 c; sicut molestiae corporales proprie passiones corporis dicuntur, PS. Q. 35. Art. 1 c; temperantia autem contra fortitudinem dividitur, ad quam pertinet molestias sustinere, (ob. 3), . . ., sufferre autem molestias quae sunt ex defectu delectabilium tactus, pertinet ad temperantiam et ad partes eius; et tales sunt molestiae ieiunii, SS. Q. 167. Art. 2 ad 3; nullus absque praeventu patentis molestiae minister vel sacerdos, cum coeperit, imperfecta officia praesumat

omnino relinquere, PT. Q. 83. Art. 6 ad 1; similiter etiam exorcismi Ecclesiae non valent ad reprimendum daemones semper quantum ad omnes molestias corporales, PTS. Q. 58. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 66. Art. 4; PS. Q. 67. Art. 1; SS. Q. 167. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 67. Art. 6.

molesto, āre, 1, *v. a.*, *to trouble, annoy, molest.* Ex alio vero quodammodo molestatur, PS. Q. 35. Art. 4 ad 2; et iterum qui perfecte cor habet in uno pacatum, a nullo alio molestari potest, cum alia quasi nihil reputet, PS. Q. 70. Art. 3 c.

molestus, a, um, *adj.*, *troublesome, irksome, grevious, annoying,* (1) of persons, *burdensome, oppressive,* (2) of things, *offensive, troublesome, importunate.* — (1), in halyaeto autem, qui pascitur m'nutis avibus, significantur illi qui sunt pauperibus molesti, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; illi autem qui in ludo deficiunt, nec ipsi dicunt aliquid ridiculum, et dicentibus molesti sunt, SS. Q. 168. Art. 4 c. — **molestus perscrutator,** *a keen* or *sharp critic; critic* or *examiner of something.* Fortassis, accepta occasione sanguinis, urgebit nos molestior perscrutator, et dicet, PT. Q. 54. Art. 2 ad 2, in quot. — (2), unde molestum homini est ut in domo sua invadatur, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4; inquantum refugit spirituale bonum, prout est laboriosum, vel molestum corpori, SS. Q. 35. Art. 2 c; fortitudo est firmitas animi adversus ea quae temporaliter molesta sunt, SS. Q. 58. Art. 8 ad 2. Cf. SS. Q. 65. Art. 1, in quot.

mōlimen, inis, *n.*, *effort, attempt, endeavor.* Nescit tarda molimina Spiritus sancti gratia, PS. Q. 113. Art. 7 a; ad superstitionem pertinent molimina magicarum artium, et ligaturae, et remedia, quae medicorum quoque disciplina condemnat, SS. Q. 96. Art. 2 a, in quot.

mōlior, īri, ītus, 4, *v. dep. n.* and *a.*, *to endeavor to do; to undertake, attempt, set about anything.* Rixa importat quamdam contradictionem usque ad facta pervenientem, dum unus alterum laedere molitur, (c), . . ., ex defectu enim rationis contingit quod aliquis inordinate alium laedere molitur, SS. Q. 41. Art. 2 ad 3; sed ex iusto Dei iudicio provenit ut id quod contra alios moliuntur, contra eos retorqueatur, SS. Q. 55. Art. 5 ad 3. Cf. PTS. Q. 96. Art. 6 ad 11.

molliculus, a, um, *adj.*, *soft, tender, delicate.* used in the S.T. only in quot. Sicut molliculus et infractum aut vocis sonum, aut gestum corporis non probo, SS. Q. 168, Art. 1 a, in quot.

mollificātio, ōnis, *f.*, *mollification,* something that softens or mitigates harshness. Sed liquefactio importat quamdam mollificationem cordis, PS. Q. 28. Art. 5 c.

mollio, īre, īvi and ii, ītum, 4, *v. a.*, *to restrain, check.* Unde Plotinus dicit, quod passiones politicae virtutes molliunt, PS. Q. 61. Art. 5 c.

mollis, e, *adj.*, (1) lit., (a) in gen., *soft, not hard, easily movable,* etc., easily yielding to physical pressure, (b) of texture or of a textile, *smooth, delicately woven, fibered* or *grained,* (2) fig., (a) *effeminate, soft, voluptuous,* (b) *refined,* characterized by refinement or delicacy, high-bred. — (1) (a), corpus hominis molle fuit sed molle naturaliter passivum est a duro, PP. Q. 97. Art. 2 ob. 4; nomine autem ventris significatur carnale desiderium, quia haec pars mollior sentitur in corpore, SS. Q. 165. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 85. Art. 1; SS. Q. 138. Art. 1 (bis). — (1) (b), super illud Matth., XI: ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt, dicit Hieronymus, SS. Q. 187. Art. 2 ob. 3. — (2) (a), unde patet quod perseverantia laudatur sicut in medio existens, pertinax autem vituperatur secundum excessum medii mollis autem secundum defectum, (c), . . ., illa delectatio est vitiosa, ex eo quod nimis appetit eam, et contrariam tristitiam fugit, assimilatur incontinenti vel molli, SS. Q. 138. Art. 2 ad 2; ex hoc ostenditur rigidam vitam et austeram praedicationem vitare debere aulas regum, et mollium hominum palatia declinare, SS. Q. 187. Art. 2 ob. 3, in quot. Cf. SS. Q. 53. Art. 5 ob. 3; SS. Q. 138. Art. 1 (passim). — (2) (b), inter ipsos homines qui sunt melioris tactus sunt melioris intellectus, cuius signum est quod molles carne bene aptos mente videmus, ut dicitur, PP. Q. 76. Art. 5 c; molles carne bene aptos mente videmus, PS. Q. 50. Art. 4, in quot. Cf. PP. Q. 85. Art. 7; PS. Q. 50. Art. 4.

mollities, ēi, *f.*, and **mollitia**, ae, *f.*, (1) *softness gentleness,* (2) *weakness, effeminacy,* the opposite of *perseverantia.* — (1), hoc pertinet ad rationem mollitiei; nam molle dicitur quod facile cedit tangenti, SS. Q. 138. Art. 1 c; ex eo quod debiliter inhaeret propter mollitiem complexionis, ut de mulieribus dictum est, SS. Q. 156. Art. 1 ad 1; mollities carnis et bonitas tactus, C. G. 2. 90. — (2), praedicta mollities causatur dupliciter: uno modo ex consuetudine; cum enim aliquis consuetus est voluptatibus frui, difficilius potest earum absentiam sustinere; alio modo ex naturali dispositione, quia videlicet habet animum minus constantem propter fragilitatem complexionis, (ad 1), . . ., ideo delicia mollities quaedam est. sed mollities proprie respicit defectum delectationum, delicia autem causam impeditivam delectationis, puta laborem vel aliquid huiusmodi, (ad 2), . . ., non posse sustinere laboriosa pertinet ad mollitiem, SS. Q. 138. Art. 1 ad 3; mollities enim refugit inordinate omnem tristitiam, 7 Eth. 7 f. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 64. Art. 5; SS. Q. 138. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 11; SS. Q. 169. Art. 1; et passim. — One kind of *mollities* in this sense is: **mollities luxuriae,** *the weakness consisting of voluptuousness.* Cf. Verit. 24. 10 c.

mōmentāneus, a, um, *adj.*, *short, of brief duration, momentary,* synonym of *instantaneus* and *subitus,* the opposite of *successivus.* Non enim quia adulterium vel homicidium in momento committitur, propter hoc momentanea poena punitur, sed quandoque quidem perpetuo carcere vel exilio, quandoque etiam morte, PS. Q. 87. Art. 3 ad 1; momentaneum impedimentum quod causam matrimonii, scilicet consensum, impedit, matrimonium totaliter tollit, PTS. Q. 58. Art. 3 ad 3. Cf. PTS. Q. 99. Art. 1. On **factio momentanea,** see *factio;* on **generatio momentanea,** see *generatio* under 1; on **mutatio momentanea,** see *mutatio.*

mōmentum, i, *n.*, (1) *a slight movement, the smallest part of motion,* (2) *a short time, brief space, moment,* (3) *weight, influence, importance, moment.* — (1), unum, quod est terminus continui, ut punctus in permanentibus et momentum in successivis, PP. Q. 8. Art. 2 ad 2; relinquitur, quod D non sit motus, sed sit momentum, a quo denominatur motum esse, sicut a motu denominatur moveri, 6 Phys. 2 f; est impossibile, quod motus componatur ex momentis, sicut impossibile est, quod linea componatur ex punctis, 6 Phys. 2 f; neque motus componitur ex momentis, ut per momentum intellegamus hoc, quod est mutatum esse, 6 Phys. 12 b; ut scilicet sic quodlibet indivisibile in motu acceptum, quod momentum dicitur, sit principium et finis; sic enim se habet nunc ad momentum, sicut tempus ad motum, 8 Phys. 2 i. Cf. PP. Q. 46. Art. 1. — (2), dependet enim esse cuiuslibet creaturae a Deo, ita quod nec ad momentum subsistere possent, sed in nihilum redigerentur, nisi operatione divinae virtutis conservarentur in esse, . . ., non autem remanet aër illuminatus nec ad momentum, cessante actione solis, PP. Q. 104. Art. 1 c; est supra tempus et in momento aeternitatis, Mal. 16. 2 ob. 6; in nihilo autem non possunt assignari aliquae differentiae momentorum, C. G. 2. 32; momentum potest accipi vel pro ipso instanti temporis, quod dicitur nunc, vel pro aliquo tempore perceptibili, 1 Cor. 15. 8. Cf. PS. Q. 87. Art. 3; PT. Q. 44. Art. 2; PT. Q. 69. Art. 10; PTS. Q. 73. Art. 2; PTS. Q. 74. Art. 8; et passim. — (3), sed tamen hoc quasi nullius momenti est in comparatione ad alias praerogativas quas meliores habebunt, PP. Q. 89. Art. 5 ad 2; ista quaestio nullius momenti esse videretur, PS. Q. 36. Art. 1 c.

monachālis, e, *adj.*, *monachal, monastic, pertaining to* or *characteristic of monastic life.* Dicitur in Extrav., . . ., custodia castitatis et abdicatio proprietatis sunt annexa regulae monachali, SS. Q. 186. Art. 7 a; sed vota paupertatis et continentiae sunt adeo annexa regulae monachali, SS. Q. 186. Art. 8 ob. 3. Cf. SS. Q. 184. Art. 8, in quot.

monachātus, ūs, *m.*, *monachate*, the period of life passed as a monk. Non esse viam dandam servis Dei, id est, monachis, ut se faciiius putent eligi ad aliquid melius, scilicet clericatum, si facti fuerint deteriores, scilicet abiecto monachatu, SS. Q. 184. Art. 8 ob. 3, in quot. Cf. SS. Q. 185. Art. 4, in quot.

monachus, i, *m.*, *a monk, a cenobite* or member of a community of men living apart from the world, under the vows of poverty, chastity, and obedience, in accordance with the rule of a particular order. Si ergo ex alia parte ponamus statum religiosum, ordine diaconum vel sacerdotem, officio curam animarum habentem, sicut plerique monachi et canonici regulares habent, SS. Q. 184. Art. 8 c; si autem spirituale matrimonium in futurum voveatur, non est matrimonium spirituale, quia nondum ex hoc aliquis est monachus, sed se futurum monachum pollicetur, PTS. Q. 45. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 32. Art. 8; SS. Q. 184. Art. 8; SS. Q. 185. Art. 4; SS. Q. 188. Art. 8; PTS. Q. 92. Art. 1.

monas, adis, *f.*, *unity*; *a unit, monad.* Trismegistus etiam dixit: monas genuit monadem, et in se suum reflexit ardorem, PP. Q. 32. Art. 1 ob. 1.

monastērium, ii, *n.*, *a monastery.* Sicut cum quis vovet aliquod monasterium intrare, (ob. 2), . . ., unde ille qui vovit monasterium aliquod intrare, SS. Q. 88. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 35. Art. 1 (bis); SS. Q. 67. Art. 1; SS. Q. 71. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 3 (passim); SS. Q. 187. Art. 4 (bis); et passim.

monasticus, a, um, *adj.*, (1) *pertaining to the individual* or *to living alone*, (2) *monastic.* — (1), monastica (scientia), quae est de his quae pertinent ad bonum unius personae, SS. Q. 47. Art. 11 a; sicut enim distinguitur prudentia in monasticam, quae est regitiva unius, SS. Q. 53. Art. 2 c. On **prudentia monastica,** see *prudentia* under 1; on **scientia monastica,** see *scientia* under 1. — (2), sed de statu monastico transire licet ad officium presbyteri habentis, (ob. 4), . . ., sicut Dionysius dicit, . . ., Monasticus ordo debet sequi sacerdotales ordines, et ad eorum imitationem ad divina ascendere, SS. Q. 184. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 8 (bis); SS. Q. 187. Art. 1 (ter); SS. Q. 188. Art. 2; SS. Q. 188. Art. 5. On **ordo monasticus,** see *ordo* under 3; on **professio monastica,** see *professio* under 1; on **regula monastica,** see *regula* under 1; on **religio monastica,** see *religio* under 2; on **status monasticus,** see *status* under 4; on **vita monastica,** see *vita* under 3.

moneo, ēre, ui, itum, 2, *v. a.*, *to remind, put in mind of, bring to one's recollection*; *to admonish, advise, warn, instruct, teach.* Monet ut odium vitiorum possideamus in irascibili, PP. Q. 82. Art. 5 ob. 1; persona privata non potest inducere efficaciter ad virtutem; potest enim solum monere, PS. Q. 90. Art. 3 ad 2; et etiam considerandum est quod cum aliquis praelatum charitative monet, non propter hoc se maiorem existimat, SS. Q. 33. Art. 4 ad 3; non est de intentione Apostoli monere quod cibus totaliter propter scandalum dimittatur, SS. Q. 43. Art. 8 ad 3; non moechaberis; et quaecumque non iubentur, sed speciali consilio monentur, SS. Q. 184. Art. 3 c; et ideo talis licite moneri possunt et induci ad suscipiendum baptismum, PT. Q. 68. Art. 10 c; tunc enim postquam monitus fuerit, si obedire contempserit, contumax reputatur, PTS. Q. 21. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 107. Art. 2 (bis); SS. Q. 119. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 6; PTS. Q. 62. Art. 6; et passim.

monetātus, a, um, *adj.*, *monetized, put into circulation as money.* Argentum monetatum, et in vasa formatum, non differt specie, . . ., ergo etiam licet accipere pretium pro mutuo argenti monetati, SS. Q. 78. Art. 1 ob. 3.

monile, is, *n.*, *a necklace, a collar*, used in the S.T. only in quot. Christum sincere inducere non possunt; auro et margaritis adornatae, et monilibus, ornamenta mentis et corporis perdiderunt. SS. Q. 169. Art. 2 ob. 1, in quot.

Monimus, i, *m.*, *Monimus*, an intimate friend of Fulgentius of Ruspe with whom he carried on an extensive correspondence on theological questions. The main trouble on the mind of Monimus had been awakened by perusing Augustine's *de Perfectione Iustitiae Hominis*, in which he thought that the great African Father had taught predestination to sin as well as to virtue. The three books "Ad Monimum" written by Fulgentius in Sardinia are addressed to Monimus on this question. Fulgentius assured Monimus that God does not predestine men to sin, but only to the punishment they have merited by their sins. Praeterea, Fulgentius dicit lib. I. De dupl. praedest. ad Monimum. PS. Q. 79. Art. 3 ob. 2.

monitio, ōnis, *f.*, *advice, admonition, warning.* Potest enim solum monere; sed si sua monitio non recipiatur, non habet vim coactivam, PS. Q. 90. Art. 3 ad 2; sed homines magis inducuntur ad bonum voluntarii per monitiones quam coacti per leges, (ob. 1), . . ., sufficit disciplina paterna, quae est per monitiones, (c), . . ., homines bene dispositi melius inducuntur ad virtutem monitionibus voluntariis quam coactione, PS. Q. 95. Art. 1 ad 1; in gestis sanctorum invenitur facta publica denuntiatio peccati occulti; nulla secreta monitione praecedente, SS. Q. 33. Art. 7 ob. 2. Cf. PT. Q. 67. Art. 4; PTS. Q. 62. Art. 3.

monitum, i, *n.*, *admonition, advice, counsel.* Non interdicitur illa communicatio per quam aliquis salubribus monitis divisos reducit ad Ecclesiae unitatem, SS. Q. 39. Art. 4 ad 2; secundo, ut in his in quibus ipse non sufficit, aliorum monitis acquiescat, SS. Q. 45. Art. 6 ad 3; si scienter, tunc debet eum avertere precibus et monitis, PTS. Q. 64. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 187. Art. 3.

monocolus, a, um, *adj.*, *one-eyed.* Si vero vitium sit manifestum, puta cum equus est monoculus, SS. Q. 77. Art. 3 c.

Monologium, ii, *n.*, *the Monologium* sive Exemplum Meditandi de Ratione Fidei, a philosophical and religious work by Anselm, Archbishop of Canterbury, on the essential nature of God. Et secundum Anselmum in Monol., PP. Q. 34. Art. 1 ob. 2.

monomachia, ae, *f.*, *monomachy, a single combat.* Pugna pugilum, quae monomachia dicitur, id est, singularis concertatio, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 3.

mons, tis, *m.*, *a mountain, mount.* Undecimo die omnes colles, et montes, et aedificia in pulverem redigentur; duodecimo die omnia animalia venient ad campos de silvis, et montibus rugientia, PTS. Q. 73. Art. 1 a; constat autem quod aqua diluvii non ascendit usque ad summitatem spatii elementorum, sed solum usque ad quindecim cubitos super altitudinem montium, PTS. Q. 74. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 9 (bis); PP. Q. 78. Art. 4 (bis); SS. Q. 24. Art. 11; SS. Q. 33. Art. 4; PTS. Q. 74. Art. 6; et passim. — The following phrases refer to particular mountains. — **Mons Gelboe,** *the mountains of Gelboe*, a small chain of mountains in Manasses west of the Jordan where Saul and Jonathan were slain. Sic etiam David maledixit montes Gelboe, SS. Q. 76. Art. 2 c. — **Mons Garizim,** *Mount Garizim.* Secundum ritum Samaritanorum adorantium, in monte Garizim, SS. Q. 84. Art. 3 ad 1. — **Mons Oreb,** *Mount Horeb*, also called *Sinai*, the mountain in the peninsula between the Gulf of Suez and Elanitic Gulf. The northern part was called Mount Horeb. Et Elias, III. Reg., XIX, cum quadraginta diebus pervenisset ad montem Dei Oreb, consequens est quod in sabbato itineravit, SS. Q. 122. Art. 4 ob. 3. — **Mons Sinai,** *Mount Sinai.* Moyses descendens de monte

Sinai tabulas legis confregit, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2. — Mons Oliveti, *the mountain of Olivet*, east of Jerusalem. Circa locum montis Oliveti descendet, PTS. Q. 88. Art. 4 c.

monstro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to show, point out, to indicate, intimate, inform, teach, instruct, tell anything*. Sed spiritus sanctus visibiliter dicitur esse missus, inquantum fuit monstratus in quibusdam creaturis, sicut in signis ad hoc specialiter factis, PP. Q. 43. Art. 7 ad 2; et ideo Dominus, ut impedimentum salutis auferret exteriorem celsitudinem contemnendam monstravit per humilitatis exempla, SS. Q. 161. Art. 5 ad 4; sed contra, illud videtur esse convenientissimum ut per visibilia monstrentur invisibilia Dei, . . ., per Incarnationis mysterium monstratur simul bonitas, PT. Q. 1. Art. 1 a; in se resurgendo monstravit, et ex miseris beatos efficeret, PT. Q. 26. Art. 1 ad 2; unum peccatum per se consideratum non ita monstrat dispositionem peccantis, PTS. Q. 9. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 106. Art. 1, in quot.; PT. Q. 33. Art. 4, in quot.; PT. Q. 36. Art. 4; PT. Q. 36. Art. 7; PT. Q. 42. Art. 1 (bis); PT. Q. 45. Art. 2, in quot.

monstrum, i, *n.*, *a monster, monstrosity*, used lit. and fig. Peccata enim sunt monstra in natura. ut dicitur. monstra autem non sunt actus, (ob. 1), . . ., monstra dicuntur esse peccata, PS. Q. 21. Art. 1 ob. 1; sicut monstra accidunt corrupto aliquo principio in semine, PS. Q. 71. Art. 4 ob. 3; unde ille qui consideraret virtutem activam in semine, non posset certum iudicium ferre de huiusmodi monstris, SS. Q. 51. Art. 4 c.

monstruōsus, a, um, *adj.*, *monstruous, deformed*. Ut puta monstruosi partus proveniunt ex corruptione alicuius principii interioris, PTS. Q. 75. Art. 3 ob. 2, sicut monstruosi partus animalium sunt praeter ordinem virtutis activae in semine, SS. Q. 51. Art. 4 c; sed hoc non fuit aliis communicabile, quia sic Ecclesia esset monstruosa, multa capita habens, PT. Q. 64. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 154. Art. 11 c.

Montānus, i, *m.*, *Montanus*, a native of Arabia in Mysia and founder of the Montanists in the middle of the second century A.D. Priscilla and Maximilla, two women of distinction, joined the heretics under Montanus. Augustinus dicit in Epist. 237, Montanus et Priscilla posuerunt, quod promissio Domini de Spiritu sancto dando non fuit completa in apostolis, sed in eis, PS. Q. 106. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 173. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 9, in quot.

monumentum, i, *n.*, *a sepulchral monument, a sepulchre, tomb*. Sicut quod fuit sepultus in horto, quod in monumento alieno, et novo, et exciso in petra, (ob. 4), . . ., in novo autem ponitur monumento, . . ., in monumento autem exciso in petra conditus est, PT. Q. 51. Art. 2 ad 4; sed mortuis prodest ad hoc quod inspicientes sepulcra memoriam retinent defunctorum, et pro defunctis orant; unde et monumentum a memoria nomen accepit, dicitur enim monumentum, quasi monens mentem, PTS. Q. 71. Art. 11 c. Cf. PT. Q. 44. Art. 4; PT. Q. 51. Art. 4; PT. Q. 53. Art. 2; PT. Q. 53. Art. 3 (passim); PT. Q. 55. Art. 3 (bis); et passim.

Mopsuestēnus, a, um, *adj.*, *of Mopsuestia*, a titular see of Cilicia Secunda in Asia and suffragan of Anazarbus. Christianity was introduced very early into Mopsuestia, and during the third century there is mention of a bishop Theodorus, the adversary of Paul of Samosata. Alia vero fuit haeresis Nestorii et Theodori Mopsuesteni separantium personas, PT. Q. 2. Art. 6 c.

mora, ae, *f.*, (1) lit., *a delay*, the fact of being kept waiting or delayed for a time, (2) transf., (a) a space of time between any two events, (b) *time* in an indefinite sense. — (1), si vero sit subitum periculum, non patiens tantam moram ut ad superiorem recurri possit, PS. Q. 96. Art. 6 c; sed utique nolebat dimitti uxorem a viro, qui hanc interposuit moram, PS. Q. 107. Art. 2 ad 2; dicitur enim aliquis impatiens morae, sicut aliorum malorum, SS. Q. 136. Art. 5 ob. 2. Cf. SS. Q. 148. Art. 4; PT. Q. 52 pr.; PTS. Q. 67. Art. 7; SS. Q. 136. Art. 5. — (2) (a), videtur quod aliqua mora fuerit inter creationem et lapsum angeli, . . ., sed ambulatio, cum sit motus continuus, requirit aliquam moram, (ob. 1), . . ., fuit autem aliqua mora inter formationem hominis et eius peccatum. ergo pari ratione fuit aliqua mora inter formationem diaboli et eius peccatum, (ob. 3), . . ., ergo aliqua mora fuit inter creationem eius et lapsum, (ob. 4), . . ., nihil prohibet aliquam moram fuisse inter creationem et lapsum, PP. Q. 63. Art. 6 c. — (2) (b), dicuntur fratres in Aegypto crebras quidem habere orationes, sed eas tamen brevissimas, . . ., ne illa vigilanter erecta, quae oranti plurimum necessaria est, per productiores moras evanescat atque hebetetur intentio, SS. Q. 83. Art. 14 c. Cf. PS. Q. 87. Art. 3. — **mora temporis**, *a space of time*. Angelus enim non indiget ad eligendum, vel exhortandum, vel etiam consentiendum, temporis mora, sicut homo, PP. Q. 63. Art. 8 ad 1; nec indiget mora temporis ad motum localem sed statim potest adesse, PP. Q. 113. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 113. Art. 6; PS. Q. 113. Art. 4.

mōrālis, e, *adj.*, (1) *of* or *belonging to manners* or *morals, moral*, synonym of *ethicus*, (2) *moral philosopher* or *moralist*. — (1), bonum et malum non sunt differentiae constitutivae, nisi in moralibus, quae recipiunt speciem ex fine, qui est obiectum voluntatis, a qua moralia dependent, PP. Q. 48. Art. 1 ad 2; actus autem humani morales dicuntur, PS. Q. 99. Art. 3 ob. 1; ita se habet ad hoc, quod sit moralis, sicut se habet ad voluntatem et appetitum, 3 Sent. 23. 1. 4. 2 c. Cf. PS. Q. 99. Art. 4 (passim); PS. Q. 104. Art. 4; PS. Q. 114. Art. 10; SS. Q. 8. Art. 5; C. G. 8. 9 and 10; et passim. In **actio moralis**, see *actio* under 1; on **actus moralis**, see *actus* under 1; on **aequitas moralis**, see *aequitas*; on **bonitas moralis**, see *bonitas* under 1; on **bonum morale seu in moralibus seu in actionibus moralibus**, see *bonus* under 2; on **causa moralis**, see *causa* under 3; on **consideratio moralis**, see *consideratio*; on **corruptio moralis**, see *corruptio* under 3; on **debitum morale**, see *debitus* under 1; on **doctrina moralis**, see *doctrina* under 3; on **finis moralis**, see *finis* under 2; on **genus morale**, see *genus* under 2; on **habitus moralis**, see *habitus* under 4; on **imperfectio moralis**, see *imperfectio*; on **iustitia moralis**, see *iustitia* under 2; on **iustum morale**, see *iustus*; on **malitia moralis**, see *malitia* under 1; on **malum morale seu in moralibus seu in actionibus moralibus**, see *malus* under 2; on **operatio materia moralis**, see *materia* under 2; on **operatio moralis**, see *operatio* under 2; on **peccatum morale seu in moralibus**, see *peccatum* under 1; on **philosophia moralis**, see *philosophia*; on **philosophus moralis**, see *philosophus* under 1; on **praeceptum morale**, see *praeceptum*; on **quaestio moralis**, see *quaestio*; on **scientia moralis**, see *scientia* under 1; on **sensus moralis**, see *sensus* under 8; on **significatio moralis**, see *significatio* under 1; on **utilitas moralis**, see *utilitas* under 2; on **virtus moralis**, see *virtus* under 5; on **vita moralis**, see *vita* under 3; on **vitium morale**, see *vitium* under 1. — (2), consideratio circumstantiarum pertinet ad moralem et politicum, et ad rhetorem. ad moralem quidem, prout secundum eas invenitur vel praetermittitur medium virtutis in humanis actibus et passionibus, . . ., nam ipse (theologus) habet considerationes de actibus virtuosis et vitiosis cum morali, PS. Q. 7. Art. 2 ad 3. — **mōrāliter**, *adv.*, *in a manner pertaining to morals, morally*. Unde non dicitur unus actus moraliter, si voluntas mutetur, quamvis etiam actio secundum naturam sit continua, PS. Q. 88. Art. 4 c; sed contra est quod Exod., XXI, iudicialia praecepta allegorice et moraliter exponuntur, PS. Q. 104. Art. 2 a.

mōrālitas, ātis, *f.*, *morality*. Neque actus exteriores habent rationem moralitatis, nisi inquantum sunt voluntarii, PS. Q. 18. Art. 6 c; et sic habent rationes figurales et mysticas, sive accipiantur ex ipso Christo et Ecclesia, PS. Q. 102. Art. 2 c.

mōrāliter, *adv.*, see *moralis*.

morbidus, a, um, *adj.*, (1) *sickly, diseased*, (2) of opinions, *mischievous, unsound*. — (1), haec mors ea die accidit qua factum est

quod Deus vetuit, quia ex tunc morbidam qualitatem et mortiferam primi parentes in corpore mortali contraxerunt, SS. Q. 164. Art. 1 ad 8, in quot. Cf. PTS. Q. 40. Art. 7. — (2), qui in Ecclesia Christi morbidum aliquid parvumque sapiunt, si correpti, ut sanum rectumque sapiant, resistunt contumaciter, SS. Q. 11. Art. 2 a.

morbōsus, a, um, *adj.*, *diseased.* Tullius omnes passiones vocat animae morbos; ex quo argumentatur quod qui morbosi sunt, sani non sunt, PS. Q. 24. Art. 2 c.

morbus, i, *m.*, *a sickness, disease, disorder, ailment, illness, malady,* (1) corporeal, (2) mental. — (1), morbus corporalis non est actus, sed dispositio quaedam permanens, PS. Q. 88. Art. 4 ad 3; sicut aliquis dicitur morbus incurabilis secundum naturam morbi, per quem tollitur id per quod morbus potest curari, SS. Q. 14. Art. 3 c; praeservatio autem a morbo corporali fit per ablationem causarum quibus morbus consequi potest, PTS. Q. 12. Art. 3 c; medicus aliquando prudenter non dat medicinam ita efficacem, quae ad morbi curationem sufficiat, PTS. Q. 18. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 88. Art. 1; PS. Q. 109. Art. 7; PT. Q. 50. Art. 1; PTS. Q. 32. Art. 6; PTS. Q. 64. Art. 1; et passim. — The following phrases are frequent: **morbus contagiosus**, *a contagious disease.* Unde et morbi contagiosi, . . ., infectiones dicuntur, PS. Q. 83. Art. 4 c. — **morbus abominabilis**, *a loathsome disease.* Quasi refugientes consortium leprosum et similium infirmorum quorum morbus abominabilis erat, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4. — **incidere in leviorem morbum**, *to contract a less dangerous sickness.* Sicut enim medicus sapiens in remedium maioris morbi patitur infirmum in leviorem morbum incidere, SS. Q. 162. Art. 6 ad 3. — **morbus caducus**, *falling sickness, epilepsy.* Causantur in aliquibus hominibus ex quibusdam particularibus causis, sicut lepra, et morbus caducus, et alia huiusmodi, PT. Q. 14. Art. 4 c. — (2), Tullius omnes passiones vocat animae morbos, . . ., sic ista mediocritas morborum vel passionum animae sana non est, PS. Q. 24. Art. 2 c; ergo et de necessitate salutis est quod morbum per confessionem detegat, PTS. Q. 6. Art. 1 a; quilibet tenetur plus facere ad evadendum a morbo spirituali quam ad evadendum a morbo corporali, PTS. Q. 6. Art. 5 ob. 2. Cf. PTS. Q. 6. Art. 5; PTS. Q. 7. Art. 1 (passim); PTS. Q. 12. Art. 3; PTS. Q. 29. Art. 1; PTS. Q. 32. Art. 6.

mordācitas, ātis, *f.*, *mordacity, the power of biting* or *stinging.* Sed in interiori sacrificio plus est de dulcedine, quam repraesentat mel, quam de mordacitate, quam repraesentat sal, PS. Q. 102. Art. 3 ob. 14.

mordeo, ēre, momordi, morsum, 2, *v. a.*, (1) lit., *to bite,* said of the teeth, (2) transf., of taste, *to bite, sting, make the mouth smart,* (3) fig., (a) *to vex, sting,* (b) *to injure, hurt* the reputation of someone. — (1), unde et canes non mordent eos qui resident, PS. Q. 47. Art. 4 ob. 1, in quot. — (2), vinum sanat mordendo, sed oleum leniendo, PTS. Q. 29. Art. 4 ad 2. — (3) (a), habeat socias, cum quibus discat, quibus invideat, quarum laudibus mordeatur, SS. Q. 36. Art. 2 ob. 1, in quot. — (2) (b), ergo occulte mordere famam alicuius est detrahere, SS. Q. 73. Art. 1 a. — **momordisse infernum**, *to have tasted hell.* The reference is to Osee XIII, 14. When Christ by His descent, delivered the Fathers from limbo, He is said to have tasted hell and to have descended into hell, in so far as hell and limbo were the same as to location. Christus enim dicitur infernum momordisse, non absorbuisse, quia aliquos inde extraxit, non omnes. non autem diceretur momordisse infernum, si ille quos liberavit non fuissent pars multitudinis in inferno contenta, (ob. 1), . . ., dicitur Christus infernum momordisse, et ad infernum descendisse, quando patres a limbo eripuit suo descensu, PTS. Q. 69. Art. 5 ad 1.

mordicātivus, a, um, *adj.*, *pungent.* Et praecipiebatur ibi apponi sal, quod est mordicativum, PS. Q. 102. Art. 3 ob. 14.

mōrigerātus, a, um, *adj.*, *cultured, polished, civilized.* A more aliquis dicitur morigeratus, quia est bonorum morum, 4 Sent. 33. 2. 2. 3 ad 2; in illo verbo Augustini mos non ponitur pro consuetudine, sed pro actu honesto, secundum quod a more aliquis dicitur morigeratus, PTS. Q. 67. Art. 4 ad 2.

mōrio, ōnis, *m.*, *an arrogant fool, half-wit.* Pauciores autem qui hac scientia carent, qui moriones vel stulti dicuntur, PP. Q. 23. Art. 7 ad 3.

morior, mori, mortuus, 3, *v. dep.*, (1) of man, (a) in gen., *to die, to cease to live, to expire, to lose life,* (b) *to die* in a particular state or condition, (c) *to die unto, to cease* to be under the power of, to become dead unto, (d) theol., *to die, to suffer* spiritual death, (2) of abstract things, *to cease.* — (1) (a), naturali morte moriuntur omnes communiter tam nocentes quam innocentes, PS. Q. 94. Art. 5 ad 2; illi essent martyres qui pro defensione reipublicae moriuntur, . . ., non enim militum qui in bello iusto moriuntur, SS. Q. 124. Art. 5 ob. 3; si enim puer post exorcismos moriatur ante baptismum, (ob. 1), . . ., si moriantur ante baptismum, PT. Q. 71. Art. 3 ad 1; et ideo Christus, secundum quod est sub hoc sacramento, pati non potest, potest tamen mori, PT. Q. 81. Art. 4 ad 1; sed si aliquis pro conservatione reipublicae moriatur in bello iusto, (ob. 11), . . ., si vero ex mortali vulnere suscepto non moriatur, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 7. Cf. PP. Q. 73. Art. 1; SS. Q. 64. Art. 6; PT. Q. 16. Art. 8; PT. Q. 47. Art. 1; PT. Q. 70. Art. 4; PTS. Q. 75. Art. 2. — (1) (b), licet sit possibile eum qui est praedestinatus, mori in peccato mortali, PP. Q. 23. Art. 6 ad 2; si quis ergo catechumenus sit habens desiderium baptismi, quia aliter in bonis operibus non moreretur, PT. Q. 68. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 19. Art. 10; PT. Q. 68. Art. 2; PTS. Q. 14. Art. 2. — (1) (c), nec tamen religionem ingrediens tenetur implere vota vel ieiuniorum, vel orationum, vel aliorum huiusmodi quae existens in saeculo fecit; quia religionem ingrediens moritur priori vitae, SS. Q. 88. Art. 12 ad 1; ad exemplum eorum qui per mortem Christi spiritualiter moriuntur peccatis, PT. Q. 51. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 50. Art. 1; PT. Q. 62. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 9; PT. Q. 69. Art. 1; PTS. Q. 59. Art. 4; et passim. — (1) (d), nullus spiritualiter moritur nisi propria voluntate peccando, PS. Q. 73. Art. 8 ad 3. Cf. PT. Q. 79. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 3. — (2), alius autem, scilicet impossibilis divinitas vivus remanebat, quia divinitas mori non potest, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7. — **mortuus**, a, um, *P. a.*, (1) lit., *dead, having ceased to live, lifeless, inanimate,* (2) fig., *dead, destitute of religious spirit* and *life.* — (1), sicut simpliciter dicimus Christum esse passum, mortuum et sepultum, PT. Q. 16. Art. 8 c; corpus mortuum non est eiusdem speciei cum corpore vivo, (ob. 3), . . ., qui cultum latriae mortuis hominibus exhibebant, (ad 1), . . ., corpus mortuum alicuius sancti non est idem numero quod primo fuit, PT. Q. 25. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 45. Art. 3; PT. Q. 50. Art. 5; PT. Q. 51. Art. 1; PT. Q. 53. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 2. — (2), fides sine operibus mortua est, PT. Q. 66. Art. 10 ad 2. — **opera mortua**, *dead works,* those done without charity, inasmuch as they fail to proceed from the principle of life. A work, i.e., a moral act, is said to be dead in two ways, first because it is a cause of death; in this way sinful works are said to be dead. Secondly, works are dead because they lack spiritual life which is founded on charity, whereby the soul is united to God. Videtur quod per poenitentiam subsequentem etiam opera mortua, quae scilicet non sunt in charitate facta, . . ., ergo multo magis opera mortua vivificantur, (ob. 1), . . ., opus aliquod dicitur mortuum dupliciter, uno modo, . . ., et secundum hoc opera peccati dicuntur opera mortua, . . ., alio modo dicuntur opera mortua privative, scilicet quia carent vita spirituali, quae est charitate, PT. Q. 89. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 22. Art. 3; PTS. Q. 14. Art. 3. — **mortuus**, i, *m.*, *a dead man.* Sed idem operatum erat divinitatis et humanitatis, sicut sanatio leprosi, vel suscitatio mortui, PT. Q. 19. Art. 1 ob. 5; sed adorare mortuorum reliquias videtur ad errorem

gentilium pertinere; qui mortuis hominibus honorificentiam impendebant, PT. Q. 25. Art. 6 ob. 1. Cf. PT. Q. 36. Art. 8; PT. Q.44. Art. 4; PT. Q. 45. Art. 3; PT. Q. 51. Art. 1 (bis); PT. Q. 51. Art. 2 (bis).

moror, āri, ātus, 1, *v. dep. n.* and *a.*, *to stay, remain, to continue* in one place, condition or character; *to abide, dwell.* Quia etsi sol pertranseat super eorum capita, non tamen diu moratur ibi in hac dispositione, PP. Q. 102. Art. 2 ad 4; manifestum est autem quod nec per modicum tempus licet in peccato morari, SS. Q. 62. Art. 8 c; et ideo in Ierusalem ubi principes morabantur, voluit pati, PT. Q. 46. Art. 10 ad 1. Cf. SS. Q. 91. Art. 2; SS. Q. 114. Art. 2; SS. Q. 184. Art. 8, in quot.; SS. Q. 185. Art. 8, in quot.; SS. Q. 186. Art. 6, in quot.

morōsitas, ātis, *f.*, *a lingering, slowness.* Morositas est quaedam circumstantia, PS. Q. 88. Art. 5 ob. 2.

morōsus, a, um, *adj.*, *lingering, slow, slow in coming.* "Diuturnum" vel "morosum" dicitur aliquid secundum tempus, PS. Q. 31. Art. 2 ob. 2; morosum dicitur aliquid propter diuturnitatem temporis, PS. Q. 74. Art. 6 ob. 3; dicendum quod delectatio morosa non dicitur esse peccatum mortale, nisi in his quae ex suo genere sunt peccata mortalia; in quibus si delectatio non morosa sit peccatum veniale est ex imperfectione actus, sicut et de ira dictum est. dicitur enim ira diuturna, et delectatio morosa, propter approbationem rationis deliberantis, PS. Q. 88. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 31. Art. 2 (ter); PS. Q. 74 pr. (bis); PS. Q. 74. Art. 6 (passim); PS. Q. 88. Art. 5 (passim). On **delectatio morosa**, see *delectatio.*

mors, tis, *f.*, *death*, the opposite of *vita.* Mors enim est poena consequens originale peccatum, PS. Q. 81. Art. 3 ob. 1; mors enim est quaedam privatio, est enim privatio vitae, PT. Q. 50. Art. 6 ob. 1; cum igitur mors vitae opponitur, C. G. 3. 130; per mortem, per quam separatur anima a corpore, 1 Gener. 15 e. Cf. PP. Q. 20. Art. 4; PP. Q. 90. Art. 4; PT. Q. 14. Art. 1; PT. Q. 14. Art. 3; PT. Q. 56. Art. 1; et passim. On **debitum mortis**, see *debitus* under 1; on **dominium mortis**, see *dominium*; on **liber mortis**, see *liber* under 2; on **poena mortis**, see *poena.* — Kinds of *mors* are: (a), **mors aeterna** and **mors temporalis**, *the eternal* or *the everlasting death* and *the temporal death* or *the death that lasts only for a time*, i.e., man's death according to his soul and that according to his body. Cf. *mors carnalis.* Magis debet homini subveniri circa periculum mortis aeternae, quam circa periculum mortis temporalis. sed si aliquis videret hominem in periculo mortis temporalis, et ei non ferret auxilium, peccaret, SS. Q. 10. Art. 12 ob. 2; sed tamen praeparatum est homini remedium ex passione Christi, quo se potest tueri contra hostis impugnationes, ne deducatur in interitum mortis aeternae, PT. Q. 49. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 66. Art 6; PT. Q. 49 Art. 2; PT. Q. 68 Art. 10 (ter); PT. Q. 88 Art. 1; PTS. Q. 75. Art. 1 (bis); et passim. — (b), **mors carnalis seu corporalis** and **mors spiritualis**, *the physical* and *the spiritual death of man.* Under the latter may be understood the separation of man's soul from God (mors quaedam hominis est, cum ab ordine, qui est ad Deum, separatur, C. G. 3. 130), and man's separation from the world occasioned by his entering a monastery (religio est quaedam mors spiritualis, qua aliquis saeculo moriens vivit Deo, 4 Sent. 27. 1. 3. 2 c). Sicut post carnalem copulam matrimonium solvitur per mortem carnalem, PTS. Q. 61. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 8 ad 3; PS. Q. 74. Art. 4; PS. Q. 88. Art. 1 c; 4 Sent. 31. 1. 3 ad 3; 4 Sent. 43. 1. 1. 1 ob. 5; Verit. 7. 7 c; Comp. 1. 239; et passim. — (c), **mors corporalis**, see *mors carnalis.* — (d), **mors interpretativa**, *death according to interpretation* or *the interpreted death.* Cf. 3 Sent. 19. 1. 3. 1 ad 1. — (e), **mors naturalis** and **mors violenta**, *the natural* and *the violent death.* Sic mors et est naturalis propter conditionem materiae, et est poenalis propter amissionem divini beneficii praeservantis a morte, SS. Q. 164. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 94. Art. 5 ad 2; SS. Q. 10. Art. 12 ad 2; SS. Q. 164. Art. 3 (bis); PT. Q. 46. Art. 3; Quodl. 1. 2. 3 c; et passim. — (f), **mors spiritualis**, see *mors carnalis.* — (g), **mors temporalis**, see *mors aeterna.* — (h), **mors violenta**, see *mors naturalis.* Sed passio Christi mortem violentam induxit, PT. Q. 46. Art. 3 ob. 2.

morsus, ūs, *m.*, (1) lit., *a bite*, (2) fig., *sting, pain, vexation.* — (1), porphyrio autem praeter modum aliarum avium habet unum pedem latum ad natandum, . . ., et solo morsu bibit, omnem cibum aqua tingens, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. — (2), potestas humana sollicitudinum morsus expellere, formidinum aculeos vitare nequit, PS. Q. 2. Art. 4 a, in quot.; quamvis a te linguae vipereae morsus saevissimos patiantur, scilicet religiosi, de quibus argumentaris, et dicis, SS. Q. 189. Art. 7 ad 2, in quot.

mortālis, e, *adj.*, (1) *subject to death, liable to die, mortal*, (2) *causing death, deadly.* — (1), si autem quaeratur: Quis est iste? respondetur: Animal rationale et mortale, PP. Q. 31. Art. 2 ad 4; et hoc propter corpus passibile et mortale quod assumpsit, PT. Q. 15. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 29. Art. 4; PP. Q. 114. Art. 4; PS. Q. 81. Art. 5; PT. Q. 55. Art. 6; PT. Q. 81. Art. 3 (quater); et passim. On **caro mortalis**, see *caro* under 1; on **vita mortalis**, see *vita* under 1. — (2), tales non sunt puniendi tamquam pro mortali crimine, SS. Q. 98. Art. 3 ad 1; ideo hoc mendacium est gravissimum et mortale, SS. Q. 110. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 9 (bis); SS. Q. 123. Art. 11; PT. Q. 48. Art. 3; PTS. Q. 36. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 6 (passim); et passim. On **culpa mortalis**, see *culpa*; on **delectatio mortalis**, see *delectatio*; on **peccatum mortale**, see *peccatum* under 2; on **poenitentia mortalis**, see *poenitentia* under 1. — **mortāliter**, *adv.*, *mortally*, used in the S.T. only with peccare. Sed contra est quod nulli est danda via peccandi mortaliter, SS. Q. 107. Art. 3 a; utrum mulieres peccent mortaliter in superfluo ornatu, SS. Q. 169 pr. Cf. PS. Q. 103. Art. 4 (passim); SS. Q. 98. Art. 3 (quater); SS. Q. 108. Art. 3 (bis); SS. Q. 133. Art. 1 (ter): SS. Q. 186. Art. 9 (passim); et passim.

mortālitas, ātis, *f.*, *mortality, the state of being subject to death.* Ad quod etiam pertinet quod Deus fecit eis tunicas pelliceas in signum mortalitatis eorum, SS. Q. 164. Art. 2 c; ab eodem enim principio derivatur fomes peccati, et passibilitas corporis, sive mortalitas, . . ., sed in Christo fuit passibilitas corporis et mortalitas, PT. Q. 15. Art. 2 ob. 1; peccatum maledictum est, et per consequens mors, et mortalitas ex peccato proveniens, PT. Q. 46. Art. 4 ad 3; poenitentia secundum Augustinum debet esse de hac mortali vita, non ratione ipsius mortalitatis, PTS. Q. 2. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 15. Art. 5; PT. Q. 26. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 55. Art. 3 (bis); PT. Q. 57. Art. 3; et passim.

mortāliter, *adv.*, see *mortalis.*

morticinus, a, um, *adj.*, *dead*, only of animals. Sicut leprosus dicebatur immundus, vel ille qui tangebat aliquod morticinum, PS. Q. 103. Art. 2 c; unde dicit Hieronymus, super illud Ezech., XLIV: omne morticinum, PS. Q. 103. Art. 4 ad 3.

mortifer, fera, erum, *adj.*, (1) lit., *death-bringing, deadly*, (2) transf., *bringing spiritual death.* — (1), puta cum aliquis iudex vel etiam persona privata non recedit a iusto iudicio timore gladii imminentis vel cuiuscumque periculi, etiamsi sit mortiferum, . . ., puta cum aliquis non refugit amico infirmanti obsequi propter timorem mortiferae infectionis, SS. Q. 123. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 164. Art. 1, in quot.; PT. Q. 89. Art. 3, in quot. — (2), sed lex vetus non fuit salutifera, sed magis mortifera et nociva, PS. Q. 98. Art. 1 ob. 2; in quo legalia non erant mortua, quasi non habentia vim obligatoriam aut expiativam pro suo modo; nec etiam mortifera, . . ., statim autem post passionem Christi incoeperunt esse non solum mortua, id est, non habentia virtutem et obligationem, sed etiam mortifera, . . ., unum quidem ante Christi passionem, in quo legalia neque erant mortifera, . . ., in quo legalia sunt mortua et mortifera, . . ., non tamen fuerunt mortifera, PS. Q. 103. Art. 4 ad 1. Cf.

PS. Q. 104. Art. 3 (ter); SS. Q. 11. Art. 2 (bis); SS. Q. 93. Art. 1 (bis); SS. Q. 139. Art. 1 ob. 3; PT. Q. 79. Art. 4, in quot.; PT. Q. 79. Art. 8, in quot.

mortificātio, ōnis, *f.*, (1) in gen., *a devitalization*, the act of depriving of vital power or of the power to sustain life, (2) in religious sense, *mortification*, the action of mortifying the flesh or its lusts, the denial of one's appetites and passions by the practice of austere living, for a supernatural motive. — (1), inter alios autem usus maxime necessarius esse videtur ut animalia plantis utantur in cibum, et homines animalibus, quod sine mortificatione eorum fieri non potest, SS. Q. 64. Art. 1 c; sed mortificatio est quaedam mutatio de vita in mortem, PT. Q. 89. Art. 4 ob. 1. — (2), myrrham autem, quae significat mortificationem carnis, offerimus, PT. Q. 36. Art. 8 ad 4, in quot.; adhibetur autem maius remedium per opera spiritualia et carnis mortificationem, PTS. Q. 42. Art. 3 ad 3.

mortifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) lit., *to kill, destroy*, (2) transf., *to deaden, destroy, reduce to weakness*. — (1), unde si aliquod membrum corporis mortificetur, non obedit animae, PP. Q. 117. Art. 4 c; ergo mortificare quaecumque viventia videtur esse illicitum, (ob. 1), . . ., et ideo licitum est et plantas mortificare in usum animalium, SS. Q. 64. Art. 1 c; sicut si membrum mortificatum moveatur aliqualiter ab homine, PT. Q. 8. Art. 3 ad 2; unde sicut cessante motu cordis omnia membra mortificantur, PTS. Q. 78. Art. 1 c. — (2), sed quidam eorum statim impedimentum praestiterunt suae beatitudini, praecedens meritum mortificantes, PP. Q. 63. Art. 5 ad 4; duplex est cupiditas: una quidem, qua finis in creaturis constituitur; et haec mortificat totaliter charitatem, SS. Q. 24. Art. 10 ad 2. Cf. PT. Q. 89. Art. 4 (passim); PT. Q. 89. Art. 5 (passim); PT. Q. 89. Art. 6 (passim).

mortuus, a, um, *P. a.*, see *morior*.

mōrum, i, *n.*, *a mulberry*. Ergo in quolibet vino, puta malorum granatorum, vel mororum aut huiusmodi, potest confici hoc sacramentum, PT. Q. 74. Art. 5 ob. 1.

mos, mōris, *m.*, (1) *custom, usage, habit*, (2) *mode of practice* in the wider sense of the word, *natural disposition*, (3) *mode* or *practice* in the narrower sense of the word, (4) *good practice*. — (1), quandoque enim (mos) significat consuetudinem, PS. Q. 58. Art. 1 c; (mos) uno modo idem est, quod consuetudo, 3 Sent. 23. 1. 4. 2 c; non enim potest homo solus in societate vivere, aliorum morem non gerens, PS. Q. 95. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 95. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 36. Art. 4; PTS. Q. 81. Art. 2; C. G. 4. 2; et passim. In this sense note the De Moribus Ecclesiae of St. Augustine. Cf. PS. Q. 55. Art. 3; PS. Q. 61. Art. 4; SS. Q. 47. Art. 9; SS. Q. 136. Art. 2; SS. Q. 166. Art. 2; et passim. — (2), quandoque vero (mos) significat inclinationem quandam naturalem vel quasi naturalem ad aliquod agendum, unde etiam et brutorum animalium dicuntur aliqui mores, PS. Q. 58. Art. 1 c; unde transibat post mortem de corpore hominis in corpus alterius animalis cuius moribus vivendo se conformavit, PTS. Q. 79. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 24. Art. 4 ad 3; PS. Q. 99. Art. 2; SS. Q. 133. Art. 1; SS. Q. 186. Art. 9; 3 Sent. 23. 1. 4. 2 c; et passim. — (3), dicitur autem virtus moralis a more secundum quod mos significat quandam inclinationem naturalem vel quasi naturalem ad aliquid agendum, PS. Q. 58. Art. 1 c; ibi incipit genus moris, ubi primo dominium voluntatis invenitur, 2 Sent. 24. 3. 2 c; inde tractum est nomen moris ad significandum actus voluntarios vel appetitivae partis secundum inclinationem appetitus ad huiusmodi actus, quae quidem inclinatio quandoque est natura, quandoque ex consuetudine, quandoque ex infusione, 3 Sent. 23. 1. 4. 2 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 3; PS. Q. 19. Art. 1; PS. Q. 20. Art. 3; PS. Q. 24. Art. 3; PTS. Q. 36. Art. 2; et passim. On **bonum moris**, see *bonus* under 2; on **doctrinam morum**, see *doctrina* under 2; on **genus moris**, see *genus* under 4; on **malum moris**, see *malus* under 2; on **peccatum in moribus**, see *peccatum* under 1; on **unitas morum**, see *unitas*; on **via morum** see *via* under 1; on **vitium moris**, see *vitium* under 1. — Kinds of *mos* in this sense are: **mos bonus** and **mos malus**, *good* and *bad practice* or *custom*. Illi mores dicuntur boni, qui rationi congruunt, mali autem, qui a ratione discordant, PS. Q. 100. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 36. Art. 2; PTS. Q. 39. Art. 5; PTS. Q. 67. Art. 6; C. G. 2. 123; et passim. — (4), in illo verbo Augustini mos non ponitur pro consuetudine sed pro actu honesto, secundum quod a more aliquis dicitur morigeratus quia est bonorum morum et sicut a more philosophia moralis nominatur, PTS. Q. 67. Art. 4 ad 2; in illo Verbo Augustini mos non ponitur pro consuetudine, sed pro actu honesto, secundum quod a more aliquis dicitur morigeratus, quia est bonorum morum, 4 Sent. 33. 2. 2. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 49. Art. 1.

Mosaicus, a, um, *adj.*, *Mosaic, of* or *relating to Moses, the lawgiver of the Hebrews*, or *the writings* and *institutions attributed to him*. Praecipitur autem adduci ad Moysen; quia imputabant ei transgressionem Mosaicae legis in violatione sabbati, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5. Cf. PT. Q. 61. Art. 3.

Moses, see *Moyses*.

mōtio, ōnis, *f.*, *a moving, motion, impulse, stimulus*. Ideo in eo qui habet usum liberi arbitrii, non fit motio a Deo, ad iustitiam absque motu liberi arbitrii, PS. Q. 113. Art. 3 c; virtus illa activa quae est in sermone, ex anima generantis derivata, est quasi quaedam motio ipsius animae generantis, nec est anima aut pars animae nisi in virtute, PP. Q. 118. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 70. Art. 3 c; PP. Q. 103. Art. 4 c and ad 1; PS. Q. 17. Art. 4 ad 1; PS. Q. 37. Art. 4 c; C. G. 3. 22 and 149; et passim. — Kinds of *motio* in this sense are: (a), **motio actualis**, *the real motion* or *that taking place in reality*. Cf. Eph. 4. 5. — (b), **motio divina**, *the divine impulse*. Perseverantia autem viae non cadit sub merito, quia dependet solum ex motione divina quae est principium omnis meriti, PS. Q. 114. Art. 9 c. Cf. PS. Q. 10. Art. 4 (bis); PS. Q. 68. Art. 8; PS. Q. 109. Art. 9; PS. Q. 112. Art. 3; C. G. 3. 95; et passim. — (c), **motio generativa**, *the productive motion*. Ex hoc enim fit iste qui nascitur consors culpae primi parentis, quod naturam ab eo sortitur per quandam generativam motionem, PS. Q. 81. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 83. Art. 1. — (d), **motio intimativa**, *the demonstrated* or *suggested motion*. Imperare nihil aliud est quam ordinare aliquem ad aliquid agendum cum quadam intimativa motione, PS. Q. 17. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 17. Art. 1 c. — (e), **motio vitalis**, *the vital motion* or *the motion of life*. Illae ergo animae passiones quae important motum appetitus ad prosequendum aliquid, non repugnant vitali motioni secundum speciem, sed possunt repugnare secundum quantitatem, ut amor, gaudium, desiderium, et huiusmodi, . . ., passiones autem quae important motum appetitus cum fuga vel retractione quadam, repugnant vitali motioni, (c), . . ., aliae passiones habent transmutationem corporalem conformem secundum suam speciem motioni vitali, PS. Q. 37. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 27. Art. 4; PS. Q. 38. Art. 5 (bis).

motivus, a, um, *adj.*, *moving, stimulating*. Intellectus practicus est motivus non quasi exequens motum, sed quasi dirigens ad motum; quod convenit ei secundum modum suae apprehensionis, PP. Q. 79. Art. 11 ad 1; voluntatem esse altiorem intellectu quasi eius motivam, C. G. 3. 26; color est motivus diaphani secundum actum, 2 Anim. 14 b. Cf. PP. Q. 79. Art. 3; PS. Q. 47. Art. 2; SS. Q. 5. Art. 3; SS. Q. 14. Art. 4; SS. Q. 30. Art. 1; et passim. On **anima motiva**, see *anima* under 1; on **causa motiva**, see *causa* under 1; on **potentia motiva**, see *potentia* under 2; on **principium motivum**, see *principium*; on **virtus motiva**, see *virtus* under 1 and 5; on **vis motiva**, see *vis* under 1. — By *motivum* sc. *principium* is to be understood (1) the main stimulating principle, (2) the **motivum secundum locum** (cf. PP. Q. 78. Art. 1 a and c) sc. **genus potentiarum animae** (= τὸ κινητὸν κατὰ τόπον. Cf. Aristotle's De Anima II. 3, 414. a. 32), i.e., the genus or species of faculties by which the higher animals move from place to place. Cf. PS. Q.

47. Art. 1 c; PS. Q. 72. Art. 1 c; 1 Phys. 9 m and 10 c; 3 Phys. 4 f and 5 k; 1 Meteor. 2 b; et passim. — Kinds of *motivum*, as understood in the first instance, are: **motivum primum** and **motivum proximum**, *the first* and *the next stimulus*. Ideo infidelitas, sicut et fides, est quidem in intellectu, sicut in proximo subiecto; in voluntate autem sicut in primo motivo, SS. Q. 10. Art. 2 c; alio modo potest considerari actus virtutis secundum quod comparatur ad primum motivum, quod est amor caritatis, SS. Q. 124. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 20. Art. 1; PS. Q. 74. Art. 6; SS. Q. 5. Art. 3; PS. Q. 81. Art. 1; SS. Q. 124. Art. 3; et passim.

mōtor, ōris, *m., that which keeps a thing in motion, a mover*, synonym of *movens*. Secundum quae ponuntur angeli motores caelestium orbium, PP. Q. 57. Art. 2 c; si in motoribus et motis proceditur in infinitum, C. G. 1. 13; motor non necessario praecedit mobile duratione, sed dignitate, 2 Sent. 2. 1. 3 ad 4; cum omnis motus sit actus motoris et moti, 2 Sent. 15. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 2; PP. Q. 70. Art. 3; PP. Q. 76. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 1; Pot. 3. 18 ad 21; et passim. — Kinds of *motor* are: (a), **motor coniunctus seu intrinsecus** and **motor separatus seu intrinsecus**, *the mover connected with the moved* or *the inner mover* and *the mover separated from the moved* or *the outer* or *external mover*. Motus qui est a motore coniuncto, est proprium opus vitae, PP. Q. 51. Art. 3 ad 3. Cf. 2 Sent. 10. 1. 2 c; 2 Sent. 14. 1. 3 c; 8 Phys. 8 i and 21 c. — (b), **motor extrinsecus, sic motor coniunctus.** Corpora gravia et levia moventur a motore extrinseco, vel generante qui dat formam, vel removente prohibens, PP. Q. 18. Art. 1 ad 2. — (c), **motor intrinsecus**, see *motor coniunctus*. — (d), **motor primus**, *the first mover*, namely *God*. Sicut autem Deus est primus motor omnium quae naturaliter moventur, ita etiam est primus motor omnium voluntatum, SS. Q. 104. Art. 4 c; et quia omne movens motum est instrumentum, inde est quod virtus primi motoris in aliquo genere, per multa media deducta, tandem deficit, et pervenit ad aliquid quod est motum tantum et non movens, PTS. Q. 54. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 46. Art. 1; PP. Q. 105. Art. 2 (bis); PTS. Q. 54. Art. 1; C. G. 1. 13; 7 Phys. 2 a. — (e), **motor remotus**, *the remote mover*, calculated from that which is moved. Quod patet in omni genere causarum; una enim est forma proxima unius rei, et unum est proximum movens, licet possint esse plures motores remoti, PP. Q. 52. Art. 3 c. — (f), **motor separatus**, see *motor coniunctus*.

mōtus, ūs, (1) *moving, movement, motion* in the proper sense of the word, as the constant transition from potentiality to act, a kind of *mutatio*, the opposite of *quies*, (2) *action, movement, motion* in the broader and improper sense of the word, synonym of *mutatio* and *operatio*, the opposite of *passio*. — (1), illa proprie sunt viventia quae seipsa secundum aliquam speciem motus movent; sive accipiatur motus proprie, sicut motus dicitur actus imperfecti, id est, existentis in potentia; sive motus accipiatur communiter, prout motus dicitur actus perfecti, prout intellegere et sentire dicitur moveri, PP. Q. 18. Art. 1 c; motus, . . ., est actus imperfecti, scilicet existentis in potentia, inquantum huiusmodi, PS. Q. 31. Art. 2 ad 1; motum autem accipit magis stricte, pro quadam mutationis specie, 5 Phys. 2 a; motus est (mutatio) de uno affirmato in aliud affirmatum, sicut de albo in nigrum, 1 Phys. 13 d; (cf. 5 Phys. 2 a-i and 3 e; Verit. 28. 1 c); quia omne, quod est in potentia, inquantum huiusmodi est imperfectum, ideo ille motus est actus imperfecti, 3 Anim. 12 a; (cf. C. G. 1. 13; Nom. 4. 7; 4 Sent. 17. 1. 5. 3 ad 1; Verit. 24. 1 ad 14); motus est entelechia, id est, actus, exsistentis in potentia secundum quod huiusmodi (the translation of the Aristotelian passage: *ἡ τοῦ δυνάμει ὄντος ἐντελέχεια ᾗ τοιοῦτον, κίνησίς ἐστιν*, Phys. III. 1, 210. a. 10 f; cf. Metaph. X. 9, 1065. b. 16), 3 Phys. 2 a; motus est actus possibilis inquantum est possibile, 3 Phys. 2 f; motus dicitur esse actus eius, quod est in potentia inquantum huiusmodi, 11 Met. 9 b; aliquid est in actu tantum, aliquid vero in potentia tantum aliquid vero medio modo se habens inter potentiam et actum. quod igitur est in potentia tantum, nondum movetur quod autem iam est in actu perfecto, non movetur, sed iam motum est; illud igitur movetur, quod medio se habet inter puram potentiam et actum, quod quidem partim est in potentia et partim in actu, ut patet in alteratione. cum enim aqua est solum in potentia calida, nondum movetur, cum vero est iam calefacta, terminatus est motus calefactionis; cum vero iam participat aliquid de calore, sed imperfecte, tunc movetur ad calorem, nam quod calefit, paulatim participat calorem magis ac magis. ipse igitur actus imperfectus caloris in calefactibili exsistens est motus, non quidem secundum id quod actu tantum est, sed secundum quod iam in actu exsistens habet ordinem in ulteriorem actum; quia, si tolleretur ordo ad ulteriorem actum, ipse actus quantumcumque imperfectus esset terminus motus et non motus, sicut accidit, cum aliquid semiplene calefit. ordo autem ad ulteriorem actum competit exsistenti in potentia ad ipsum. et similiter, si actus imperfectus consideretur tantum ut in ordine ad ulteriorem actum, secundum quod habet rationem potentiae, non habet rationem motus, sed principii motus, potest enim incipere calefactio, sicut a frigido, ita et a tepido. sic igitur actus imperfectus habet rationem motus, et secundum quod comparatur ad ulteriorem actum ut potentia, et secundum quod comparatur ad aliquid imperfectius ut actus. unde neque est potentia exsistentis in potentia, neque est actus exsistentis in actu, sed est actus exsistentis in potentia, ut per id, quod dicitur *actus*, designetur ordo eius ad anteriorem potentiam, et per id, quod dicitur "in potentia exsistentis", designetur ordo eius ad ulteriorem actum. unde convenientissime Philosophus definit motum dicens, quod motus est entelechia, id est, actus, exsistentis in potentia secundum quod huiusmodi, 3 Phys. 2 a; (cf. 3 Phys. 2 c-f; 8 Phys. 10 c; 3 Anim. 12 a); hic ponit aliam definitionem motus, quae se habet ad praemissam ut materialis ad formalem, et conclusio ad principium. et haec est definitio: motus est actus mobilis, inquantum est mobile, (the translation of the Aristotelian passage: *ἡ κίνησις ἐντελέχεια τοῦ κινητοῦ ᾗ κινητόν*, Phys. III. 2, 202. a. 7 f.), haec enim definitio concluditur ex praemissa. quia enim motus est actus exsistentis in potentia inquantum huiusmodi, exsistens autem in potentia inquantum huiusmodi est mobile, non autem movens, quia movens inquantum huiusmodi est ens in actu, sequitur, quod motus sit actus mobilis inquantum huiusmodi, 3 Phys. 4 a; motus est quidam actus mobilis, inquantum movetur, 8 Phys. 10 c; motus est actus mobilis a movente, PP. Q. 103. Art. 3 ad 1; motus est quidam defluxus a movente in mobile, C. G. 1. 20; in motu proprie accepto est duo reperire, scilicet continuitatem et successionem, 1 Sent. 8. 3. 3 c. Cf. PP. Q. 73. Art. 1 (bis); PP. Q. 73. Art. 2 (passim); PTS. Q. 84. Art. 1 (passim); PTS. Q. 91. Art. 2 (passim); PTS. Q. 93. Art. 2 (passim); et passim. — On the difference between *motus* in the proper sense of the word and *mutatio*, see *mutatio*. On **abstrahere a motu**, see *abstrahere* under 1; on **bonum adquisitum per motum et sine motu**, see *bonus* under 3; on **contrarietas motus**, see *contrarietas* under 1; on **finis motus**, see *finis* under 1; on **movere motus recto et secundum motum circularem**, see *movere*; on **posterius motus seu in motu**, see *posterior* under 2; on **prius in motu, seu secundum motum seu secundum ordinem in motu**, see *prior* under 1; on **quies motus**, see *quies*; on **terminus motus**, see *terminus* under 1; on **unitas motus**, see *unitas*; on **virtus motus**, see *virtus* under 7. — Kinds of *motus* in this sense are: (a), **motus alterationis seu secundum qualitatem, motus augmenti et decrementi seu diminutionis seu in quantitate seu motus secundum quantitatem** and **motus secundum locum seu lationis secundum locum seu localis**, *the qualitative, the quantitative*, and *the local movement*, i.e., alteration, which is movement in the genus of quality; growth and shrinkage, which is movement in the genus of quantity, and local motion, which is movement from place to place. Motus autem localis est perfectior et naturaliter prior quam

motus alterationis, (c), . . ., motus autem et quies sentiuntur, secundum quod subiectum uno modo vel pluribus modis se habet secundum magnitudinem subiecti vel localis distantiae, quantum ad motum localem, vel etiam secundum sensibiles qualitates, ut in motu alterationis, PP. Q. 78. Art. 3 ad 2; dicendum quod in corporibus sunt alii motus locales praeter eos qui consequuntur formas; sicut fluxus et refluxus maris non consequitur formam substantialem aquae, sed virtutem lunae. et multo magis aliqui motus locales consequi possunt virtutem spiritualium substantiarum, PP. Q. 110. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 18. Art. 1 ob. 2; PP. Q. 45. Art. 2 ad 2; PP. Q. 53. Art. 2 c; PP. Q. 110. Art. 3 ob. 2; SS. Q. 180. Art. 6 c; C. G. 1. 20; C. G. 2. 17, 19, 43, 89, and 90; Nom. 4. 7; Pot. 6. 3 c; Verit. 28. 9 c; 1 Phys. 1 a; 3 Phys. 1 b and 2 b; 5 Phys. 3 a and 4 a-h; 7 Phys. 3 a-l; 8 Phys. 5 i, 14 b-k and 15 a-b; 1 Cael. 3 c and 13 g; 1 Gener. 2 c and 10 e; 1 Meteor. 15 k; 1 Anim. 6 b; 11 Met. a and h; et passim. — (b), **motus augmenti et decrementi**, see *motus alterationis*. Ideo in utrisque reducetur humana natura per resurrectionem ad statum ultimae perfectionis, qui est in iuvenili aetate, ad quam terminatur motus crementi, et a quo incipit motus decrementi, PTS. Q. 81. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 72. Art. 1. — (c), **motus caelestis seu caeli seu in caelo**, *the movement of heaven* or *of the heavenly bodies*. Primum enim agens est motus caelestis, . . ., cessationem autem motus caelestis non cognoverant Philosophi, PTS. Q. 86. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 10. Art. 2; PP. Q. 57. Art. 2 (bis); PP. Q. 63. Art. 6; PTS. Q. 91. Art. 2; PTS. Q. 91. Art. 5; et passim. — (d), **motus caeli**, see *motus caelestis*. — (e), **motus circularis seu sphaericus, motus obliquus**, and **motus rectus**, *the circular, the oblique*, and *the straight movement*. Sed non est contra rationem temporis et motus quod sint infinita, cum unumquodque indivisibile signatum in tempore et motu circulari sit principium et finis, (ob. 4), . . ., et similiter etiam neque secundum motum circularem, quia in motu circulari oportet quod una pars corporis, transferatur ad locum in quo fuit alia pars, quod in corpore circulari, si ponatur infinitum, esse non posset, PP. Q. 7. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 2; SS. Q. 180. Art. 6 c; C. G. 2. 46; C. G. 3. 25; Nom. 4. 7 and 9. 4; 4 Phys. 7 a and 23 k; 5 Phys. 7 e; 6 Phys. 11 i and 12 a; 7 Phys. 8 d; 8 Phys. 16 a and c; 1 Cael. 3 c and g, 4 c and 8 c; 1 Meteor. 2 b; et passim. — (f), **motus commixtus seu mixtus seu compositus** and **motus simplex**, *the mixed movement* or *the movement composed of two* or *more movements* and *the simple movement*. Quorum quidem sunt tres differentiae: nam quidam est circularis, secundum quem aliquid movetur uniformiter circa idem centrum; alius autem est rectus, secundum quem aliquid procedit ab uno in aliud; tertius autem est obliquus, quasi compositus ex utroque, SS. Q. 180. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 180. Art. 5 c; 7 Phys. 3 h; 8 Phys. 16 b and 23 k; 1 Cael. 3 c-e and 4 a; 2 Cael. 8 b and 15 b; 3 Cael. 7 e and 8 h.— (g), **motus communis** and **motus proprius**, *the general* and *the particular* or *the proper movement*. In prima die fit mentio de sola distinctione noctis et diei, quas fit per motum communem; in quarta enim die fit mentio de diversitate dierum et temporum et annorum, . . ., quae quidem diversitas fit per motus proprios, PP. Q. 67. Art. 4 ad 3. Cf. 4 Phys. 1 c; 1 Cael. 13 d; 3 Cael. 5 b and 8 h. — (h), **motus completus seu perfectus** and **motus imperfectus**, *the complete* or *perfect* and *the imperfect motion*. Cf. C. G. 2. 92; C. G. 3. 42; 4 Phys. 1 c; 1 Cael. 4 c; 1 Meteor. 2 b.— (i), **motus compositus**, see *motus commixtus*.—(j), **motus constrictionis** and **motus dilatationis**, *the movement of contraction* and *that of expansion*. Cf. C. G. 2. 90; 2 Anim. 6 b. — (k), **motus continuus** and **motus non-continuus seu interpolatus**, *the connected* or *continued movement* and *the disconnected* or *broken movement*. Igitur omnes huiusmodi mutationes instantaneae sunt termini motus continui, sicut generatio est terminus alterationis materiae, et illuminatio terminus motus localis corporis illuminantis. motus autem localis angeli non est terminus alicuius alterius motus continui, sed est per seipsum a nullo alio motu dependens, . . ., in continuo quidem tempore, si sit motus eius continuus; in non continuo autem, si motus sit non continuus. utroque enim modo contingit esse motum angeli, ut dictum est. continuitas enim temporis est ex continuitate motus, PP. Q. 53. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 53. Art. 1 ad 1 and 2 c; C. G. 1. 20 and 42; C. G. 2. 89; 4 Phys. 1 c and 17 b; 8 Phys. 15 a and 16 c; 2 Cael. 6 b; et passim. — (l). **motus contra naturam seu extra seu praeter naturam** and **motus secundum naturam**, *the unnatural* and *the natural movement*. Cf. *motus naturalis* under 2; also *motus innaturalis*. Ex eo autem, quod est aliquis motus praeter naturam, sequitur quod sit aliquis motus secundum naturam, respectu cuius dicitur motus violentus praeter naturam, 3 Cael. 5 b. Cf. 8 Phys. 7 b; 1 Cael. 4 d-f and 17 a; 3 Cael. 5 b. — (m), **motus decrementi**, see *motus alterationis*. In utrisque reducetur humana natura per resurrectionem ad statum ultimae perfectionis, qui est in iuvenali aetate, ad quam terminatur motus augmenti, et a qua incipit motus decrementi, PTS. Q. 84. Art. 1 c. — (n), **motus difformis seu difformitatis** and **motus uniformis seu uniformitatis**, *the unconformable* or *irregular movement* and *the conformable movement*. Cf. *motus irregularis*. Cf. C. G. 3. 64; Verit. 8. 15 ad 3; 5 Phys. 7 c; 2 Cael. 8 c. — (o), **motus difformitatis**, see *motus difformis*.—(p), **motus dilatationis**, see *motus constrictionis*. Nam ea quae non habent nisi sensum tactus, movent solum seipsa motu dilatationis et constrictionis, ut ostrea parum excedentia motum plantae, PP. Q. 18. Art. 3 c. — (q), **motus diminutionis**, see *motus alterationis*. — (r), **motus directus, motus retrogradus**, and **motus stationarius**, *the movement that proceeds straight on, that moves backward* or *recurrent*, and *the movement that takes place in a restricted locality*. Cf. 2 Cael. 8 b. — (s), **motus diurnus**, *the daily movement*, quo totum caelum revolvitur per motum primi mobilis ab oriente usque in occidentem, 2 Cael. 8 b. Cf. PP. Q. 68. Art. 1 and Art. 2 (bis); PP. Q. 78. Art. 2; PP. Q. 104. Art. 2 c; Pot. 4. 2 ad 7 c; Verit. 22. 13 c; Quodl. 6. 11. 19 c; 4 Phys. 23 l; 1 Cael. 3 e; 2 Cael. 9 a, 11 c, and 12 a. — (t), **motus epicycli** and **motus excentrici**, *the movement of a secondary circle* or *epicycle* and *that of an eccentric circle*. Cf. 1 Cael. 3 e; 2 Cael. 8 b. — (u), **motus excentrici**, see *motus epicycli*. — (v), **motus extra naturam**, see *motus contra naturam*. — (w), **motus imperfectus**, see *motus completus*. In viris sanctis inveniuntur aliqui imperfecti motus acediae; qui tamen non pertingunt usque ad consensum rationis, SS. Q. 35. Art. 3 ad 3. — (x), **motus in caelo**, see *motus caelestis*. Duplex est motus in caelo: unus communis toti caelo, qui facit diem et noctem, et iste videtur institutus primo die, alius autem est qui diversificatur per diversa corpora; secundum quos motus fit diversitas dierum ad invicem, et mensium, et annorum, PP. Q. 67. Art. 4 ad 3. — (y), **motus inaequalis**, see *motus difformis*. — (z), **motus inferior**, *the lower* or *inferior movement*, i.e., the movement of a sublunary body. Cf. C. G. 3. 24. — (a²), **motus innaturalis seu violentus** and **motus naturalis**, *the unnatural* or *violent* and *the natural movement*. Cf. *motus naturalis* under 2; also *motus contra naturam*. Omne corpus naturale habet aliquem motum naturalem; corpus autem infinitum non posset habere aliquem motum naturalem, PP. Q. 7. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 6 ad 3; PS. Q. 6. Art. 4 ob. 3; PT. Q. 32. Art. 4 c; C. G. 1. 42; C. G. 3. 25, 67, and 69; 2 Phys. 1 a; 4 Phys. 11 d; 8 Phys. 7 b, 8 b, and 20 c; 1 Cael. 4 d, 13 k, and 15 f; 2 Cael. 1 f, 6 b, 8 c, and 23 d; 3 Cael. 5 b and 7 e; et passim. — (b²), **motus inordinatus**, *the inordinate* or *disorderly movement*, qui est contra naturam, 3 Cael. 6 d. Cf. PS. Q. 48. Art. 4; PS. Q. 61. Art. 5; PS. Q. 74. Art. 3 (bis); PS. Q. 74. Art. 10 (bis); PS. Q. 108. Art. 1; et passim. — (c²), **motus in quantitate**, see *motus alterationis*. — (d²), **motus intensus** and **motus remissus**, *the intensified* and *the retarded movement*. Cf. 2 Cael. 9 a. — (e²), **motus interpolatus**, see *motus continuus*. — (f²), **motus irregularis** and **motus regularis**, *the irregular movement*, (qui non est aequaliter velox per totum, 8 Phys. 20 c) *of non-uniform* and *of uniform velocity*. Cf. *motus difformis*. Cf. C. G. 1. 20 and 42; 4 Phys. 23 l; 5 Phys. 7 c-h; 6 Phys. 9 d; 8

Phys. 20 c and 23 k; 2 Cael. 6 b and 8 a-d. — (g^2), **motus lationis secundum locum**, see *motus alterationis*. — (h^2), **motus localis**, see *motus alterationis*. — (i^2), **motus mixtus**, see *motus commixtus*. — (j^2), **motus naturalis**, see *motus innaturalis*, and *motus voluntarius*. — (k^2), **motus non-continuus**, see *motus continuus*. — (l^2). **motus obliquus**, see *motus circularis*. — (m^2), **motus per accidens, motus secundum partem**, and **motus per se**, *the movement that belongs incidentally, a movement that belongs to a thing according to one of its parts*, and *the movement that belongs to a thing as such*. Ratio illa procedit de motu per accidens, quo ad motum nostri moventur ea quae in nobis sunt, PT. Q. 76. Art. 6 c. Cf. 4 Phys. 7 a; 5 Phys. 1 a, b, and l, also 2 a. — (n^2), **motus perfectus**, see *motus completus*. — (o^2), **motus perpetuus seu sempiternus**, *the perpetual* or *everlasting movement*. Cf. 8 Phys. 15 a; 1 Cael. 4 e and 18 e; 2 Cael. 6 b and 8 c; 9 Met. 9 f. — (p^2), **motus per se**, see *motus per accidens*. Habitus scientiae, qui est in anima, non potest corrumpi per motum per se ipsius animae, quia anima per se non movetur, movetur autem per accidens per motum corporis, PS. Q. 53. Art. 1 ob. 3. — (q^2), **motus praeter naturam**, see *motus contra naturam*. — (r^2), **motus primus** and **motus secundus**, *the first movement* under which is to be understood chiefly on the one hand the local movement but on the other hand also the daily movement of the heavens, and the *second movement* which in opposition to the first movement in the latter sense of the word the ecliptic movement of the heavens in the path of the zodiac. Si motus firmamenti non statim a principio incepit tunc tempus quod praecessit, non erat numerus motus firmamenti, sed cuiuscumque primi motus. accidit enim tempori quod sit numerus motus firmamenti, inquantum hic motus est primus motuum. si autem esset alius motus primus illius motus mensura esset tempus, quia omnia mensurantur primo sui generis, PP. Q. 66. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 18. Art. 1 ad 1; PP. Q. 104. Art. 2 c; 4 Phys. 23 l; 8 Phys. 14. 20; 12 Met. 6 g; et passim. Cf. also PP. Q. 104. Art. 2 c; 12 Met. 6 g. — (s^2), **motus processivus**, *the forward movement*, secundum quem animalia moventur de loco ad locum, 2 Anim. 6 b; alioquin cum animalis motus et actio sequantur apprehensionem, non moveretur animal ad inquirendum aliquid absens; cuius contrarium apparet maxime in animalibus perfectis, quae moventur motu processivo; moventur enim ad aliquid absens apprehensum, PP. Q. 78. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 3 c; PP. Q. 51. Art. 3 ob. 3; PP. Q. 78. Art. 4 c; C. G. 2. 60 and 90; 8 Phys. 4 f. — (t^2), **motus progressivus**, see *motus processivus*.— (u^2), **motus proprius**, see *motus communis*. Similiter etiam orbes planetarum moventur propriis motibus ab occidente in orientem, motu autem primi orbis ab oriente in occidentem, SS. Q. 2. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 67. Art. 4; PP. Q. 70. Art. 3; PP. Q. 76. Art. 8; PS. Q. 1. Art. 3; PS. Q. 77. Art. 1; et passim.— (v^2), **motus rectus**, see *motus circularis*. Cf. *motus rectus* under 2. — (w^2), **motus reflexivus seu reflexus**, *the turning* or *bending movement*. Cf. Verit. 29. 8 ob. 6; 4 Phys. 18 g; 5 Phys. 7 e and g; 8 Phys. 16 c and d and 17 a; 2 Meteor. 3 c. — (x^2), **motus regularis**, see *motus irregularis*. — (y^2), **motus remissus**, see *motus intensus*. — (z^2), **motus retrogradus**, see *motus directus*. — (a^3), **motus secundum locum**, see *motus alterationis*. — (b^3), **motus secundum naturam**, see *motus contra naturam*. — (c^3), **motus secundum partem**, see *motus per accidens*. — (d^3), **motus secundum qualitatem**, see *motus alterationis*. — (e^3), **motus secundum quantitatem**, see *motus alterationis*. — (f^3), **motus secundum situm**, *the movement according to local position*. Cf. 1 Gener. 14 c. — (g^3), **motus secundus**, see *motus primus*. — (h^3), **motus simplex**, see *motus commixtus*. — (i^3), **motus sphaericus**, see *motus circularis*. — (j^3), **motus stationarius**, see *motus directus*. — (k^3), **motus transitivus**, *the passing movement*. Cf. Nom. 4. 2. — (l^3), **motus uniformis**, see *motus difformis*. Est quoddam movens penitus immobile, quod nec per se nec per accidens movetur; et tale movens potest movere motum semper uniformem. est autem aliud movens, quod non movetur per se, sed movetur per accidens, et propter hoc non movet motum semper uniformem, PP. Q. 75. Art. 1 ad 1; omnes enim motus varii et multiformes reducuntur, sicut in causam in motum uniformem, qui est motus caeli, PS. Q. 9. Art. 5 ob. 1. Cf. PP. Q. 75. Art. 1.— (m^3), **motus uniformitatis**, see *motus difformis*.— (n^3), **motus unus**, *uniform* or *consistent movement*. Si ergo angelus per unum motum suae voluntatis beatitudinem meruit, in primo instanti suae creationis meruit beatitudinem, PP. Q. 62. Art. 5 ob. 2. Cf. PP. Q. 52. Art. 3; 5 Phys. 7 c.— (o^3), **motus unus genere seu secundum genus, motus unus specie seu secundum speciem**, and **motus unus numero seu secundum substantiam**, *generically one motion*, i.e., substantial or accidental, (dicitur autem motus unus genere secundum figuras praedicamenti, 5 Phys. 6 a), and *specifically one*, i.e., *in the same predicament of quantity, quality*, or *place*, (motus dicitur unus specie, cum non solum est unus secundum genus, sed etiam secundum speciem individuam, id est, specialissimam, quae non dividitur in alias species, 5 Phys. 6 b), and *numerically one motion according to the time and the individual* or *the substance in which it occurs*, (sunt enim numero tria, circa quae consistit unitas motus, scilicet subiectum, quod movetur, et genus vel species, in qua est motus, et tempus, quando movetur, 5 Phys. 6 d). — (p^3), **motus unus numero**, see *motus unus genere*. — (q^3), **motus unus secundum genus**, see *motus unus genere*. — (r^3), **motus unus secundum quid** and **motus unus simpliciter**, *the movement uniform in a certain respect* and *the simply* or *absolutely uniform movement*. Cf. 5 Phys. 6 d and 7 a. — (s^3), **motus unus secundum speciem**, see *motus unus genere*. — (t^3), **motus unus secundum substantiam**, see *motus unus genere*. — (u^3), **motus unus simpliciter**, see *motus unus secundum quid*. — (v^3), **motus videntis**, and **motus visibilis**, *the movement of the one who sees* and *that of the visible*. Cf. 2 Cael. 11 b. — (w^3), **motus violentus**, see *motus innaturalis*. Motus violentus est qui est contra naturam, (ob. 3), . . ., unde contra rationem ipsius actus voluntatis est quod sit coactus vel violentus; sicut etiam est contra rationem naturalis inclinationis vel motus lapidis, quod feratur sursum; potest enim lapis per violentiam ferri sursum; sed quod iste motus violentus sit ex eius naturali inclinatione, esse non potest, (c), . . ., non semper est motus violentus quando passivum immutatur a suo activo, sed quando hoc fit contra interiorem inclinationem passivi, PS. Q. 6. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 9. Art. 4; PS. Q. 35. Art. 6; PTS. Q. 75. Art. 3. — (x^3), **motus visibilis**, see *motus videntis*. — (y^3), **motus voluntarius** and **motus naturalis**, *the voluntary* or *free movement* (cf. *motus voluntarius* under 2) and *the movement of a thing of nature which is not free*. Statim ad appetitum animae movetur manus et pes, et quodlibet membrum quod natum est moveri voluntario motu, PP. Q. 81. Art. 3 ad 2. Cf. C. G. 2. 90; C. G. 3. 22 and 33; Mal. 3. 1 ob. 16; 2 Cael. 15 b. — **in instanti non est motus** (1 Perih. 5 e; 1 Cael. 12 r), or, **motus sunt successivi**, (4 Sent. 17. 1. 5. 3 ad 1; 1 Anim. 6 b), *movement is not carried out in an instant but only in a succession of instants*, quia semper exspectat aliquid in futurum ad perfectionem suae speciei, 4 Sent. 17. 1. 5. 3 ad 1. See under 2. — **in motu necesse est considerare prius et posterius** (2 Anal. 10 a), *in movement one must distinguish between an earlier and a later*. — **motus non est ex motibus, sed ex momentis** (6 Phys. 2 f), *movement does not consist of the accretion of many movements but of moments which are related to motion as points to a line*, 6 Phys. 2 f. Cf. Phys. 2 g-i. — **motus non accipit speciem a termino a quo sed a termino ad quem** (PP. Q. 23. Art. 1 ad 3; cf. also 5 Phys. 1 e), *movement does not receive its species* and *essence* and *accordingly its name from its starting point but from its term*. — **motus proprie acceptus est corporum** (PP. Q. 73. Art. 2 c; C. G. 1. 13; C. G. 3. 23), *movement properly understood belongs to bodies*. — **motus sunt successivi**, see above: *in instanti* etc. — **non potest esse quod aliquis motus sit alicuius motus** (5 Phys. 3 d), *a movement cannot itself be the subject of another*. — **proprium est motus tempore mensurari** (1 Perih. 5 b), *the proper measure*

of movement is time. — (2), omnem operationem nominans motum, PP. Q. 9. Art. 1 ad 1; sive motus accipiatur communiter, prout motus dicitur actus perfecti, prout intellegere et sentire dicitur moveri, PP. Q. 18. Art. 1 c; nomen motus etiam ad spiritualia derivatur dupliciter, uno modo, secundum quod omnis operatio motus dicitur, . . ., alio modo desiderium in aliud tendens quidam motus dicitur, PP. Q. 73. Art. 2 c; alius autem motus est actus perfecti, id est, existentis in actu, sicut intellegere, sentire et velle et huiusmodi et etiam delectari. et huiusmodi motus non est successivus, nec per se in tempore, PS. Q. 32. Art. 2 ad 1; quia enim nostris operationibus motus adiungitur, inde in usum venit, ut omnis operatio motus dicatur, quamvis improprie, 2 Sent. 15. 3. 2 c; large enim accepit motum pro omni operatione, Qu. Anim. 1 c; si largo modo accipiamus motum pro qualibet operatione, Pot. 10. 1 c; (cf. Verit. 24. 1 ad 14); accepit enim hic motum communiter pro mutatione, 3 Phys. 2 b; accepit nomen motus, secundum quod est commune omnibus speciebus mutationis, 5 Phys. 2 a; alius motus est actus perfecti, qui magis operatio dicitur qui non exspectat aliquid in futurum ad complementum suae speciei, sicut sentire, et talis motus non est successivus, sed subitus, 4 Sent. 17. 1. 5. 3 ad 1; iste motus (sc. sentire) est actus perfecti, est enim operatio sensus iam facti in actu per suam speciem. non enim sentire convenit sensui, nisi in actu exsistenti, 3 Anim. 12 a. Cf. PP. Q. 58. Art. 1 (ter); PP. Q. 84. Art. 6; PS. Q. 109. Art. 6; SS. Q. 30. Art. 3 (passim); SS. Q. 143. Art. 1 (passim); et passim. On **via motus**, see *via* under 3. — Kinds of *motus* in this sense are: (a), **motus absolutus appetitus** and **motus appetitus in ordine ad alterum**, *the irrelative* or *unconditioned movement* and *the relative* or *conditioned movement of the inclination toward something.* Frui importat absolutum motum appetitus in appetibile; sed uti importat motum appetitus ad aliquid in ordine ad alterum, PS. Q. 16. Art. 2 ad 1. — (b), **motus ad formam** and **motus ad privationem**, *the movement of a thing towards a form* and *the movement of a thing towards the privation* or *the lack of a form*, i.e., the production and the destruction of a thing. Generatio est motus in substantia ad formam, corruptio vero ad privationem, 3 Phys. 1 e. Cf. C. G. 2. 43; 1 Phys. 1 a. — (c), **motus ad privationem**, see *motus ad formam*. — (d), **motus affectus**, *the movement of affection.* Cf. C. G. 3. 151. — (e), **motus animalis seu sensibilis seu sensualis seu sensualitatis, motus intellectualis seu rationis and motus naturalis**, *the sensible, the rational,* and *the natural movement* or *the movement proceeding on the basis of past knowledge from a sensible* or *rational appetitive faculty* and *the movement proceeding from the nature of an appetitive faculty without past knowledge.* Motus animalis, quo interdum movetur animal contra naturalem inclinationem corporis, etsi non sit naturalis corpori, est tamen quodammodo naturalis animali *cui naturale est quod secundum appetitum moveatur*, PS. Q. 6. Art. 5 ad 3; naturalis quidem appetitus, puta cibi, est, quem non imaginatio gignit, sed ipsa qualitatum naturalium dispositio, quibus naturales vires suas actiones exercent, . . ., appetitus autem sensitivus est, qui ex praecedenti imaginatione vel sensu consequitur, et hic vocatur motus sensualitatis. appetitus autem rationalis est, qui consequitur apprehensionem rationis, et hic dicitur motus rationis, qui est actus voluntatis, 2 Sent. 24. 3. 1 c. Cf. PP. Q. 81. Art. 1 c; PS. Q. 17. Art. 9 ob. 2; C. G. 3. 23; 2 Sent. 24. 3. 1 c and 2 c; 8 Phys. 4 f and 7 b; et passim. — (f), **motus animi**, *emotion, excitement.* Augustinus dicit, . . ., quod motus animi quos Graeci πάθη, nostri autem, sicut Cicero, perturbationes, quidam affectiones vel affectus; quidam vero sicut in Graeco habetur, expressius passiones vocant, PS. Q. 22. Art. 2 a. Cf. PS. Q. 38. Art. 4; PS. Q. 113. Art. 8; PS. Q. 88. Art. 5; SS. Q. 2. Art. 1; SS. Q. 17. Art. 2 (bis); et passim. — (g), **motus appetitivus**, *the appetitive movement* or *inclination.* Alia (unio amantis ad amatum) vero secundum affectum; quae quidem unio consideranda est ex apprehensione praecedente; nam motus appetitivus sequitur apprehensionem, PS. Q. 28. Art. 1 c; omnis autem motus appetitivus, seu inclinatio consequens apprehensionem, pertinet ad appetitum intellectivum vel sensitivum, . . ., omnis autem motus appetitus sensitivi dicitur passio, . . ., et praecipue illi qui defectum sonant, PS. Q. 35. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 15. Art. 2 c; PS. Q. 26. Art. 2 c; PS. Q. 35. Art. 1 c; PS. Q. 36. Art. 2 (ter); PS. Q. 37. Art. 2; et passim. — (h), **motus appetitus in ordine ad alterum**, see *motus absolutus appetitus.* — (i), **motus collativus**, *the comparative movement* or *the action of reason.* Cf. 4 Sent. 1. 7. 1. 5. 3 ad 1. — (j), **motus corporalis seu corporeus** and **motus spiritualis**, *the corporal* and *the physical movement.* Nam instrumentum inanimatum, sicut securis aut serra, movetur ab artifice per solum motum corporalem, PT. Q. 18. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 57. Art. 3; PS. Q. 37. Art. 4 ad 1; PS. Q. 63. Art. 6 ad 1; SS. Q. 44. Art. 5 c; C. G. 3. 58 and 87; C. G. 4. 1; et passim. — (k), **motus corruptionis** and **motus generationis**, *the movement of corruption* and *that of generation.* Motus corruptionis tendat in non esse, generationis vero ad esse, 4 Sent. 17. 1. 5. 2 c. Cf. *motus ad formam.* — (l), **motus discursivus**, *the discursive* or *the concluding movement of reason.* Perfectionem huiusmodi angelus non acquirit per aliquem motum discursivum sicut homo, PP. Q. 62. Art. 1 c. — (m), **motus elicitus** and **motus imperatus**, *the movement elicited from a faculty* and *that enjoined upon it.* Cf. 4 Sent. 17. 1. 5. 3 ad 2. — (n), **motus imperatus**, see *motus elicitus.* — (o), **motus instantaneus seu subitus** and **motus successivus**, *the instantaneous* or *sudden* and *the gradual movement* or *change.* Sic illuminatio et generatio substantialis dicuntur motus instantanei, PP. Q. 53. Art. 3 c; motus dupliciter dicitur. uno modo, qui est actus imperfecti, scilicet existentis potentia, inquantum huiusmodi, et talis motus est successivus et in tempore. alius autem motus est actus perfecti, id est, existentis in actu, sicut intelligere, sentire, et velle et huiusmodi, et etiam delectari. et huiusmodi motus non est successivus, nec per se in tempore, PS. Q. 31. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 63. Art. 6; PS. Q. 31. Art. 2 ad 1; PS. Q. 113. Art. 7 c; C. G. 2. 19; C. G. 4. 63; 4 Sent. 17. 1. 5. 3 ad 1; 5 Phys. 2 f-i; 1 Anim. 6 b; et passim. — (p), **motus intellectualis**, see *motus animalis.* — (q), **motus intellectus** and **motus voluntatis**, *the movement of reason* and *that of the will* or *thinking* and *willing.* Sed motus intellectus est ipsum intelligere eius, (ob. 2), . . ., ita dicitur movere intellectum quod causat formam quae est principium intellectualis operationis, quae dicitur motus intellectus, PP. Q. 105. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 179. Art. 1; C. G. 3. 67; 3 Anim. 12 b and c. — (r), **motus liberi arbitrii**, *the movement of the free will.* Cf. PS. Q. 113. Art. 9 ob. 3; PS. Q. 114. Art. 9 (bis); SS. Q. 24. Art. 10 (ter); C. G. 2. 44; 4 Sent. 17. 1. 5. 3 ad 1; et passim. — (s), **motus naturalis**, see *motus animalis.* — (t), **motus phantasticus**, *the movement* or *action of the imagination.* Sed aliquando *imaginatio informatur, ut actus phantastici motus consurgat* ab impressionibus interius conservatis, PP. Q. 111. Art. 3 ad 1. — (u), **motus primo primus** and **motus secundo primus**, *the movement of the appetites which is so fundamental as to be involuntary,* and *that which follows yet remains purely sensual.* Ut per primo primos motus naturales et per secundo primos motus sensualitatis intellegamus, 2 Sent. 24. 3. 2 c. — (v), **motus rationis**, see *motus animalis.* — (w), **motus rectus**, *the right* or *correct movement.* Cf. C. G. 3. 149. Cf. *motus rectus* under 1. — (x), **motus secundo primus**, see *motus primo primus.* — (y), **motus sensibilis seu sensualis**, see *motus animalis.* — (z), **motus sensualitatis**, see *motus animalis.* — (a[2]), **motus sensus**, *the movement of the sensible perceptive faculties* or *that resulting from sensible experience.* Cf. 3 Anim. 12 b. — (b[2]), **motus spiritualis**, see *motus corporalis.* — (c[2]), **motus subitus**, see *motus instantaneus.* — (d[2]), **motus subrepticius**, *the suddenly arising movement.* Motus subrepticius infidelitatis est peccatum veniale, PS. Q. 74. Art. 10 a; Quodl. 9. 7. 14 ad 1. — (e[2]), **motus successivus**, see *motus instantaneus.* — (f[2]), **motus virtutis imperantis** and **motus virtutis imperatae**, *the movement of the commanding power* and *that of the power that*

is commanded. Cf. 4 Sent. 17. 1. 5. 3 ad 2. — (g²), **motus vitalis,** *the vital movement* or *the movement of life.* Sicut motus gravium et levium consequitur formam substantialem ipsorum; unde et a generante moveri dicuntur, . . ., et propter hoc motus iste vitalis dicitur, PS. Q. 17. Art. 9 ad 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 3; PP. Q. 18. Art. 1 ad 2; PT. Q. 68. Art. 4. — (h²), **motus voluntarius,** *the movement of the will.* Philosophus accipit voluntarium large, non secundum quod dicitur a voluntate, sed secundum quod dividitur contra violentum, . . ., et inde est quod animalia, quae moventur ex seipsis, motus voluntarios habere dicuntur; nec tamen electionem habent aut voluntatem, sicut Philosophus ibidem ostendit, unde nec liberum arbitrium, 2 Sent. 25. 1. 1 ad 6. Cf. PP. Q. 70. Art. 3; PS. Q. 6. Art. 1; PS. Q. 9. Art. 4; PS. Q. 9. Art. 6; PS. Q. 10. Art. 1; et passim. Cf. also *motus voluntarius* under 1. — (i²), **motus voluntatis,** see *motus intellectus.* — **appetitivus motus circulo agitur,** *the appetitive movement moves in the manner of a circle.* Appetibile enim movet appetitum, faciens se quodammodo in eius intentione, et appetitus tendit in appetibile realiter consequendum, ut sit ibi finis motus, ubi fuit principium, PS. Q. 26. Art. 2 c. Cf. 3 Anim. 15 h.

movens, entis, Part. and *P. a.*, see *moveo.*

moveo, ēre, mōvi, mōtum, 2, *v. a.*, *to move* in the narrow and in the broad senses of the word, *stir, set in motion, shake, disturb.* Movere enim nihil aliud est quam educere aliquid de potentia in actum, PP. Q. 2. Art. 3 c; hoc igitur modo quo intellegere est motus, id quod se intellegit dicitur se movere, PP. Q. 18. Art. 3 ad 1; omne quod prius est in potentia et postea in actu, quodammodo movetur, 3 Phys. 4 a; accipit large moveri, secundum quod ipsum intellegere est moveri quoddam, 1 Sent. 8. 3. 1 ad 2; non enim sentire est movere, sed magis moveri, C. G. 2. 82. Cf. SS. Q. 90. Art. 3 (quater); SS. Q. 95. Art. 7; SS. Q. 97. Art. 1; SS. Q. 102. Art. 2 (ter); SS. Q. 103. Art. 3; et passim. On **causa movens,** see *causa* under 1; on **movens motum,** see *movens;* on **principium movens** and **primum movens,** see *principium;* on **punctus movens et non-movens,** see *punctus;* on **res movens,** see *res;* on **substantia movens,** see *substantia* under 2. — Kinds of *movere* in the general sense are: (a), **movere circulariter seu secundum motum circularem** and **movere motu recto seu indirectum,** *to move in a circular manner* and *to move in a straight line.* Cum enim sol circulariter moveatur, oportet ea quae solis virtuti subsunt, circulationem aliquam habere, PTS. Q. 91. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 7. Art. 3 c; PP. Q. 22. Art. 3; PTS. Q. 91. Art. 2; C. G. 2. 90; Nom. 4. 7; 4 Phys. 7 a. — (b), **movere extra naturam seu per violentiam** and **movere per naturam seu secundum naturam seu naturaliter,** *to move unnaturally* or *by force* and *to move according to nature* or *naturally.* Cf. PP. Q. 7. Art. 3 c; C. G. 1. 13; 8 Phys. 8 i. — (c), **movere immediate et movere mediate,** *to move directly* and *indirectly.* Ideo natura corporalis nata est moveri immediate a natura spirituali secundum locum, PP. Q. 110. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 52. Art. 2; PP. Q. 105 pr.; PP. Q. 105. Art. 1; PP. Q. 105. Art. 2, (passim); C. G. 1. 13; et passim. — (d), **movere indirectum,** see *movere circulariter.* — (e), **movere instrumentaliter** and **movere principaliter,** *to move in the manner of an agent* and *in the manner of a main cause.* Cf. C. G. 1. 13. — (f), **movere localiter seu secundum locum,** *to move locally.* Utrum angeli sua virtute possint immediate movere corpora localiter, PP. Q. 110 pr. Cf. PP. Q. 110. Art. 3 (ter); PP. Q. 117. Art. 4 (bis); PT. Q. 52. Art. 1; PT. Q. 75. Art. 2; C. G. 2. 102; 4 Phys. 7 a; et passim. — (g), **movere mediate,** see *movere immediate.* — (h), **movere motu recto,** see *movere circulariter.* — (i), **movere naturaliter,** see *movere extra naturam.* Anima naturaliter movet corpus, PS. Q. 37. Art. 4 ad 1; appetitus enim uniuscuiusque rei naturaliter movetur et tendit in finem sibi connaturalem, et iste motus provenit ex quadam conformitate rei ad suum finem, PS. Q. 62. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 60. Art. 5; PP. Q. 111. Art. 4; PS. Q. 10. Art. 1 (bis); PS. Q. 12. Art. 5; PS. Q. 62. Art. 3; et passim. — ( ), **movere per accidens seu secundum accidens, movere secundum partem** and **movere primo et per se,** *to move something through something else, indirectly, in consequence of one of its parts,* and *to move something primarily through itself.* Moventium et mobilium quaedam movent seu moventur per accidens, quaedam autem per se, et accipit "per accidens" large, secundum quod comprehendit sub se etiam, quod est secundum partem. unde exponens, quod dixerat "per accidens", subdit, quod per accidens moveri aut movere dicitur dupliciter. primo quidem dicuntur movere per accidens, quaecumque movere dicuntur ex eo quod insunt aliquibus moventibus, sicut cum dicitur musicum sanare, quia is cui inest musicum sanat; et similiter dicuntur moveri per accidens ex eo quod insunt iis quae moventur, vel sicut locatum in loco, prout dicimus hominem moveri quia navis movetur in qua est, vel sicut accidens in subiecto, prout dicimus album moveri, quia corpus movetur. alio modo dicuntur aliqua movere vel moveri per accidens, quia movent aut moventur secundum partem, sicut homo dicitur percutere aut percuti, quia manus percutitur aut percutit. per se autem dicuntur moveri aut movere per remotionem duorum praedictorum, quia scilicet nec dicuntur movere aut moveri ex eo quod sint in aliis quae movent aut moveantur, neque ex eo quod aliqua pars ipsorum moveat aut moveatur, 8 Phys. 7 a; ut per hoc, quod dicit "primo", excludatur motus secundum partem, 5 Phys. 1 a. Cf. PP. Q. 51. Art. 3; C. G. 1. 13; C. G. 2. 82 and 91; C. G. 3. 24; Mal. 3. 6 c; 4 Phys. 1 a and 3 l; et passim. — (k), **movere per intellectum,** *to move with reason* (and *free will*), the opposite of *agere per necessitatem naturae.* Cf. C. G. 3. 64. — (l), **movere per medium agentis** and **movere per modum finis,** *to move after the manner of an efficient* or *agent cause* and *after the manner of the causal end.* Ideo voluntas per modum agentis movet omnes animae potentias ad suos actus, PP. Q. 82. Art. 4 c. Cf. C. G. 3. 26; 7 Phys. 3 a. — (m), **movere per modum debiti seu secundum debitum** and **movere per modum meriti,** *to move after the manner of what is necessary* and *after the manner of what is merited.* Per modum autem debiti movet aliquid dupliciter, uno modo absolute, et alio modo ex suppositione alterius. absolute quidem ipse finis ultimus, qui est voluntatis obiectum, et hoc modo voluntatem movet, ut ab ipso divertere non possit, unde nullus homo potest non velle esse beatus, . . ., sed ex suppositione alterius movet secundum debitum illud sine quo finis haberi non potest. illud autem sine quo finis haberi potest, sed facit ad bene esse finis ipsius, non movet secundum debitum voluntatem, sed est libera inclinatio voluntatis in ipsum, sed tamen, ex quo voluntas est libere inclinata in ipsum, inclinatur in omnia, sine quibus hoc haberi non potest per modum debiti, ex praesuppositione tamen illius, quod primo volitum ponebatur; sicut rex ex sua liberalitate facit aliquem militem, sed quia non potest esse miles, nisi habeat equum, efficitur debitum et necessarium ex suppositione liberalitatis praedictae, quod ei det equum, Verit. 6. 2 c. — (n), **movere per modum finis,** see *movere per modum agentis.* — (o), **movere per modum meriti,** see *movere per modum debiti.* — (p), **movere per naturam,** see *movere extra naturam.* — (q), **movere per se,** see *movere per accidens.* Anima per se non movetur, movetur autem per accidens per motum corporis, PS. Q. 53. Art. 1 ob. 3; unde proprie loquendo, ex hoc quod homo appetit aliquid, non rapitur, sed per se movetur, SS. Q. 175. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 1 (ter); SS. Q. 1. Art. 4; SS. Q. 175. Art. 2; PT. Q. 76. Art. 6 (bis). — (r), **movere per violentiam,** see *movere extra naturam.* — (s), **movere primo,** see *movere per accidens.* — (t), **movere principaliter,** see *movere instrumentaliter.* Cf. PS. Q. 71. Art. 5. — (u), **movere secundum accidens,** see *movere per accidens.* — (v), **movere secundum debitum,** see *movere per modum debiti.* — (w), **movere secundum locum,** see *movere localiter.* (Philosophus) distinguit vivere per quatuor scilicet alimento uti, sentire, moveri secundum lo-

cum et intelligere, (ob. 1), . . ., quaedam vero cum his ulterius ad movendum se secundum locum, sicut animalia perfecta, ut quadrupedia et volatilia et huiusmodi, PP. Q. 18. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 53. Art. 1; PP. Q. 55. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 1. — (x), **movere secundum motum circularem,** see *movere circulariter.* — (y), **movere secundum naturam,** see *movere extra naturam.* — (z), **movere secundum partem,** see *movere per accidens.* — **movere uniformiter,** *to move uniformly.* Nam quidam est "circularis", secundum quem aliquid movetur uniformiter circa idem centrum, SS. Q. 180. Art. 6 c. — **moveri accidit moventi et non per se ei competit** (3 Phys. 4 d), *to be moved happens to that which moves not as such but only as an accident.* — **omne motum movetur ab alio** (C. G. 1. 13), or, **omne, quod movetur ab alio movetur** (PP. Q. 1. Art. 3 c; 1 b; 8 Phys. 7 c), or, **omne quod movetur oportet ab alio moveri** (PP. Q. 1. Art. 3 c), *all that is moved must be moved by another.* — **movens,** entis, *Part.* and *P. a., that which moves the mover,* synonym of *causa movens* and *motor.* Movens enim est nobilius et prius moto; quia movens est agens; agens autem est nobilius patiente, PP. Q. 82. Art. 4 ob. 1; movens et motum, faciens et factum sunt simul, PTS. Q. 79. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 2. Art. 3; PP. Q. 8. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 1; PTS. Q. 58. Art. 1; PTS. Q. 87. Art. 3 (passim); et passim. — Kinds of *movens* are: (a), **movens extrinsecum** and **movens intrinsecum,** *the exterior* and *the interior mover.* Unde si totum universum corporale esset unum animal ita quod iste motus esset a movente intrinseco, ut quidam posuerunt, sequeretur quod motus esset vita omnium naturalium corporum, PP. Q. 18. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 73. Art. 6; PS. Q. 81. Art. 4; 8 Phys. 8 i. — (b), **movens immediate seu immediatum** and **movens remotum,** *the immediate* and *the remote* or *mediate mover.* Cf. 7 Phys. 3 a. — (c), **movens immobile** and **movens motum,** *the mover immovable by another* and *the mover which is moved by another.* Deus est primum movens immobile, PP. Q. 3. Art. 1 c. Cf. C. G. 1. 13; 3 Phys. 2 d; 8 Phys. 9 a; 3 Anim. 6 a; 12 Met. 7 a. — (d), **movens intrinsecum,** see *movens extrinsecum.* — (e), **movens motum,** see *movens immobile.* Appetibile apprehensum per intellectum est movens non motum; appetitus autem movens motum, PP. Q. 82. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 59. Art. 1 (bis); PP. Q. 70. Art. 3; PP. Q. 75. Art. 1 (bis); PP. Q. 80. Art. 2 (bis); PP. Q. 105. Art. 2; et passim. — (f), **movens naturale seu physicum,** *a natural physical thing which moves another.* Unde nisi praecedat aliqua immutatio vel in natura moventis vel in mobili, non incipit a movente naturali esse motus, qui non fuit prius, PP. Q. 46. Art. 1 ob. 6. Cf. 3 Phys. 4 a. — (g), **movens per accidens** and **movens per se,** *that which produces motion indirectly* or *by accident,* and *that which produces motion directly.* See *movere per accidens.* Per accidens quidem, sicut removens prohibens dicitur movens per accidens, PS. Q. 75. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 12; 2 Sent. 36. 1. 1 c. — (h), **movens per se,** see *movens per accidens.* Cf. PS. Q. 25. Art. 1. — (i), **movens physicum,** see *movens naturale.* — (j), **movens primum, movens secundum,** and **movens ultimum,** *the first, the second,* and *the last mover calculated on the one hand from the moved* and *on the other hand from that which is first in a series of movers.* Ideo dixit primum movens ut per primum significetur immediatum mobili, non autem id, quod est primum in ordine moventium, 7 Phys. 3 a. Cf. PP. Q. 2. Art. 3 c; C. G. 1. 13 and 20; C. G. 3. 64 and 149; 7 Phys. 2 a; 8 Phys. 9 a-d; 8 Phys. 12 a and 21-23; et passim. — (k), **movens principale,** *the chief mover.* Ideo quantumcumque voluntas moveatur in contrarium, character non removetur propter immobilitatem principalis moventis, PT. Q. 63. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 44. Art. 4; 8 Phys. 9 d. — (l), **movens remotum,** see *movens immediate.* — (m), **movens secundum,** see *movens primum.* Moventia secunda non movent nisi per hoc quod sunt mota a primo movente, PP. Q. 2. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 17. Art. 1; PP. Q. 86. Art. 4; PS. Q. 93. Art. 3 (bis). — (n), **movens seipsum,** *the mover that moves itself.* Homo et quodlibet animal est movens seipsum. omne autem movens seipsum dividitur in duas partes, quarum una est movens et alia est mota, PP. Q. 76. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 70. Art. 3 (bis); PTS. Q. 70. Art. 2; 8 Phys. 10 a, 11 a, 12 a. — (o), **movens ultimum,** see *movens primum.* — **motum et movens oportet esse simul,** *the moved* and *the mover must co-exist precisely as such,* i.e., they must stand in immediate contact with each other, whether this be after the manner of a *continuitas* or of a *contiguatio.* Simul dicit hic, non quidem esse in eodem loco, sed quia nihil est medium inter movens et motum, secundum quod contacta vel continua sunt simul, quia termini eorum sunt simul, vel quia sunt unum, 7 Phys. 3 a. Cf. PP. Q. 8. Art. 1 c; C. G. 1. 13; C. G. 3. 68. — **movens,** entis, *Part.* and *P. a.,* see *moveo.*

mox, *adv., soon, directly, presently.* Sed quaedam animalia sunt quae cognoscunt quaedam futura, sicut corniculae frequenter crocitantes significant pluviam mox futuram, PP. Q. 86. Art. 4 ob. 3; prima namque superbiae suboles inanis est gloria, quae dum oppressam mentem corrumpit, mox invidiam gignit, SS. Q. 36. Art. 4 ad 1; poenitudine replentur pravi; mox enim tristantur de hoc in quo prius delectati sunt, PTS. Q. 98. Art. 2 a, in quot. Cf. PP. Q. 32. Art. 1; PS. Q. 109. Art. 8; SS. Q. 73. Art. 3; SS. Q. 75. Art. 2; PT. Q. 33. Art. 1 (bis). —The following are some of the phrases showing further use of *mox.* — **mox ut,** *as soon as.* Sed sicut homines inter quos viventes motusque vitales exercentes vivimus, mox enim ut aspicimus, non credimus vivere, PP. Q. 12. Art. 3 ad 2, in quot.; nulla ad discendum mora agitur; in omne quod voluerit, mox ut tetigerit mentem, docet, SS. Q. 189. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 189. Art. 1; PT. Q. 34. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 92. Art. 2, in quot. — **mox natus,** *immediately after birth.* Ergo ante peccatum pueri mox nati omnem scientiam habuissent, (ob. 2), . . ., pueri mox nati iustitiam habuissent, (ob. 3), . . ., in pueris mox natis non fuissent, PP. Q. 101. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 101. Art. 2 (passim); PP. Q. 113. Art. 5; PS. Q. 81. Art. 1; PT. Q. 35. Art. 8; PT. Q. 37. Art. 2. — **nominatum mox,** *as soon as mentioned, the very mention.* Et ideo invidia mox nominata sonat aliquid mali, SS. Q. 158. Art. 1 c. — **mox factum,** *as soon as made.* Sed contra caelum empyreum est locus corporalibus; et tamen ipsum factum mox sanctis angelis est repletum, PTS. Q. 69. Art. 1 a. — **mox,** *later* in a written discourse. Seneca dicit, . . ., et mox: si modo me in consortium admisit, SS. Q. 106. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 31. Art. 2 ad 1.

Moyses, is or i, *m., Moses,* (1) the younger son of Amram and Jochebed, who led the Jewish people out of Egypt and gave them the law on Mount Sinai, (2) *Moses Maimonides,* quoted by St. Thomas under the name of Rabbi Moses. He was born of Spanish Jewish parents at Cordova in 1135. His writings include Commentaries, philosophical works, medical and astronomical works. St. Thomas quotes from his Doctor Perplexorum, Dux Dubitantium (or Dux Errantium), and Commentary on the Prophets. (3) *Moses Abbas,* one of the monks in the desert of Scete in Egypt with whom Cassian discusses the science of sanctity in Collatio I and II. — (1), sed videntur esse similia flammae illi quae in rubo apparuit Moysi, PP. Q. 43. Art. 7 ad 2; dicendum quod licet quantum ad aliquid aliquis alius Prophetarum fuerit maior Moyse, simpliciter tamen Moyses fuit omnibus aliis maior, SS. Q. 174. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 174. Art. 4 (passim); SS. Q. 175. Art. 3; PT. Q. 45. Art. 3 (passim); PTS. Q. 59. Art. 1; PTS. Q. 72. Art. 3; et passim. — (2), ut Rabbi Moyses dicit lib. II Prophetarum, c. XXX, PP. Q. 68. Art. 1 ad 1; et has tres rationes Rabbi Moyses ponit, lib. II Perplexorum, PP. Q. 74. Art. 3 ad 3; ut Rabbi Moyses dicit lib. III Dux errantium, cap. XLI, PS. Q. 105. Art. 2 ad 12. Cf. PP. Q. 66. Art. 1; PP. Q. 74. Art. 3; PS. Q. 101. Art. 3; PTS. Q. 54. Art. 4; PTS. Q. 65. Art. 5; et passim. — (3), et inde est quod in Collationibus Patrum, collat I, cap. 7, dicit Abbas Moyses, SS. Q. 184.

Art. 3 c. Cf. SS. Q. 186. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 7; SS. Q. 188. Art. 8.

Moysis, see *Moyses*.

mūgiens, entis, *P. a.*, *bellowing, roaring*. Et levabunt capita super pelagus more contentionis invicem mugientes, PTS. Q. 73. Art. 1 a.

mula, ae, *f.*, *a she-mule*. Sicut qui scit omnem mulam esse sterilem, scit hoc animal esse sterile dummodo ipsum sciat esse mulam, PS. Q. 77. Art. 2 ob. 4.

mulcens, entis, *P. a.*, *delighting*. Favorabilis interpretatio, et mulcens aurem populi, nec tamen vera, PT. Q. 46. Art. 10 ad 3.

muliebris, e, *adj.*, (1) *of* or *belonging to a woman, female*, (2) in a reproachful sense, *womanish, effeminate*. — (1), similiter etiam subiectio mulieris ad virum consequitur ad perfectionem virilis sexus et imperfectionem muliebris, SS. Q. 164. Art. 2 ob. 1. Cf. PT. Q. 27. Art. 5; PTS. Q. 81. Art. 3 (ter). — (2), illi qui muliebria patiuntur, molles dicuntur, quasi muliebres effecti, SS. Q. 138. Art. 1 ad 1. — **muliebria**, ium, *n.*, only in the phrase, **pati muliebria**, *to let one's self be used as a woman, to yield to unnatural vice*. Molles, id est, muliebria patientes, (ob. 1), . . ., et ideo illi qui muliebria patiuntur molles dicuntur, quasi muliebres effecti, SS. Q. 138. Art. 1 ad 1.

mulier, eris, *f.*, *a woman, a female*, whether married or not, (1) in *gen.*, (2) *in partic.*, *a wife*. — (1), videtur quod mulier non possit baptizare, . . ., sed nullo modo licet mulieri docere in conventu, . . ., ergo videtur quod nec etiam aliquo modo mulieri liceat baptizare, (ob. 1), . . ., sed hoc non potest competere mulieri, . . ., ergo mulier baptizare non potest, (ob. 2), . . ., ut dicitur I Corinth. XI, non debet mulier baptizare, (c), . . ., hoc tamen non requiritur in articulo necessitatis, in quo potest mulier baptizare, (ad 2), . . ., et ideo eodem modo potest vir et mulier in casu necessitatis baptizare. si tamen mulier etiam extra casum necessitatis baptizaret, PT. Q. 67. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 1; SS. Q. 169. Art. 2 (passim); PTS. Q. 39. Art. 3; PTS. Q. 81. Art. 3; et passim. — (2), vir et mulier in matrimonio debent esse pares, PTS. Q. 53. Art. 1 ob. 4; quamvis vir sit caput mulieris, quasi gubernator, . . ., non plus potest vir in uxorem quam e converso, PTS. Q. 62. Art. 4 ad 4. Cf. PP. Q. 98. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 12; SS. Q. 168. Art. 2 (passim); PTS. Q. 67. Art. 4; PTS. Q. 67. Art. 5.

muliercula, ae, *f.*, *a mere woman, a little woman*. Adhuc etiam aliquae mulierculae vasa dimittunt discooperta in obsequium nocturnorum numinum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4; nulla ibi obstetrix nulla muliercularum sedulitas intercessit, PT. Q. 35. Art. 6 ad 3, in quot.

multifāriam, *adv.*, *in many ways*. Sicut tristitiae, quae causatur ex malo, quod multifariam contingit, PS. Q. 35. Art. 8 ad 1.

multifāriē, *adv.*, *in many ways*, used in the S.T. only in quot. Bonum contingit uno modo, sed malum multifarie, PTS. Q. 69. Art. 7 ad 1, in quot.

multiformis, e, *adj.*, *multiform, various, diverse, manifold*. Sicut sol secundum unam suam virtutem multiformes et varias formas in istis inferioribus producit, PP. Q. 13. Art. 5 c; et ideo motus horum inferiorum corporum, qui sunt varii et multiformes, PP. Q. 115. Art. 3 c; omne multiforme reducitur in aliquod uniforme principium. sed actus humani sunt varii et multiformes, PP. Q. 115. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 117. Art. 2; PS. Q. 9. Art. 5 (ter); PS. Q. 34. Art. 4; PT. Q. 72. Art. 2. — **multiformiter**, *adv.*, *in many ways, variously*. Necesse est autem quod divina bonitas, . . ., multiformiter repraesentetur in rebus, PP. Q. 23. Art. 5 ad 3; quod autem immobile est, uno modo se habet; quod vero movetur, multiformiter, PP. Q. 115. Art. 3 c.

multiformitas, ātis, *f.*, *multiformity*. Et ut multiformitas graduum conservetur in rebus, PP. Q. 23. Art. 5 ad 3; sicut multiformitas corporalium motuum reducitur, . . ., ita multiformitas actuum qui sunt ab intellectu et voluntate, PP. Q. 115. Art. 4 ad 2; propter multiformitatem huiusmodi operabilium, SS. Q. 49. Art. 8 c.

multiformiter, *adv.*, see *multiformis*.

multiloquium, ii, *n.*, *much speaking, talkativeness, use of many words, loquaciousness*. Videtur quod inconvenienter assignentur gulae quinque filiae scilicet, inepta laetitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium, hebetudo mentis circa intelligentiam, (ob. 1), . . ., tertio, quantum ad inordinatum verbum; et sic ponitur multiloquium, . . ., quod pertinet ad multiloquium, vel ratione inhonestatis, quod pertinet ad scurrilitatem, SS. Q. 148. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 14.

multiplex, icis, *adj.*, *manifold, that has many parts, many, numerous, various*. Quia infirmatur circa affectum boni propter multiplices animae passiones, PP. Q. 113. Art. 1 ad 1; homines indigent delectationibus ut medicinis contra multiplices dolores et tristitias, SS. Q. 31. Art. 5 ad 1; et propter multiplicem laborem quo talis pannus praeparatur, ad significandum Christi passionem, PT. Q. 83. Art. 3 ad 7; de igne inferni multiplex fuit opinio, PTS. Q. 97. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 5; PS. Q. 20. Art. 6; SS. Q. 31. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 2; PTS. Q. 45. Art. 1; et passim. — **multipliciter**, *adv.*, *in manifold* and *various ways*. Usus vero spiritualis gratiae est in operibus virtutum ad quae multipliciter Scriptura novi Testamenti homines exhortatur, PS. Q. 106. Art. 1 ad 1, in veteri Testamento multipliciter expressa est Trinitas personarum, SS. Q. 2. Art. 8 a; quod quidem multipliciter apparet esse impossibile, PT. Q. 77. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 50. Art. 2; PS. Q. 101. Art. 3; SS. Q. 61. Art. 3; PT. Q. 77. Art. 5; PTS. Q. 97. Art. 1; et passim.

multiplicābilis, e, *adj.*, *multiplicable, capable of being multiplied, multiplicable*. Numerus est in infinitum multiplicabilis, PP. Q. 7. Art. 4 ob. 1; natura autem divina multiplicabilis non sit, PP. Q. 13. Art. 9 c; quia quanto aliqua virtus est altior tanto est minus multiplicabilis, PTS. Q. 37. Art. 2 ob. 4; bona spiritualia magis multiplicabilia sunt quam corporalia, PTS. Q. 56. Art. 4 a.

multiplicātio, ōnis, *f.*, *a making manifold, increasing, multiplying, multiplication*, does not occur in the S.T. — Kinds of *multiplicatio* are: (a), **multiplicatio formalis**, and **multiplicatio materialis**, *multiplication according to form* and *that according to matter*. Cf. 1 Sent. 13 exp.; 4 Sent. 2. 1. 2 c. — (b), **multiplicatio materialis**, see *multiplicatio formalis*. — (c), **multiplicatio spiritualis**, *spiritual multiplication*. Cf. 4 Sent. 2. 1. 2 c.

multiplicātīvē, *adv.*, *in a multiple manner, in the manner of multiplicity, multiplicatively*. Intellegit enim quod dicitur: Millia millium ministrabant ei, non esse dictum multiplicative, sed partitive, ac si diceretur: Millia de numero millium, . . ., unde secundum hoc, millia millium legitur multiplicative, ac si diceretur: millies millia, PP. Q. 112. Art. 4 ad 2. On **dicere multiplicative**, see *dicere* under 3.

multiplicitas, ātis, *f.*, (1) *multiplicity, manifoldness, a great quantity*, the opposite of *singularitas* and *unitas*, (2) *many significations, ambiguity*, synonym of *duplicitas*. — (1), nulla multiplicitas ponitur in eius substantia, PP. Q. 14. Art. 4 c; dicendum quod primum quod procedit ab unitate, est aequalitas, et deinde procedit multiplicitas, PP. Q. 47. Art. 2 ad 2; multiplicitas significationis unius rei, C. G. 2. 10; habet aliquam multiplicitatem, C. G. 2. 42. Cf. PP. Q. 47. Art. 2 ad 2; PS. Q. 54. Art. 4 c; 1 Sent. 2. 1. 3 ad 3. — (2), multiplicitas enim sensuum in una scriptura parit confusionem et deceptionem, et tollit argumentandi firmitatem, (ob. 1), . . ., multiplicitas horum sensuum non facit aequivocationem, aut aliam speciem multiplicitatis, PP. Q. 1.

Art. 10 ad 1; nominum multiplicitas non attenditur secundum nominis praedicationem, sed secundum significationem, PP. Q. 13. Art. 10 ad 1. Cf. 1 Sent. 23. 1. 3 c.

multipliciter, *adv.*, see *multiplex.*

multiplico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to multiply, increase, augment.* Huiusmodi respectus multiplicantur ideae, non causantur a rebus, PP. Q. 15. Art. 2 ad 3; relationes autem rationis in Deo multiplicare non inconveniens, PP. Q. 32. Art. 2 c; ad modum quod Dominus quinque panes multiplicavit, PP. Q. 92. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 12 (bis); PP. Q. 39. Art. 1 (quater); PP. Q. 40. Art. 1 (quater); PP. Q. 46. Art. 2 (bis); PP. Q. 47. Art. 1 (bis); et passim.

multitūdo, inis, *f.*, (1) *multiplicity* in the wider sense of the word, (2) *multitude* in the sense of transcendental multiplicity, the opposite of *unum*, (3) *multiplicity* in the mathematical sense, *multitude*, the opposite of *singularitas* and *unitas*, (4) *a multitude of people, a mass of people.* — (1), omnis autem multitudo in tribus comprehenditur scilicet principio medio et fine, SS. Q. 70. Art. 2 c; multitudo ex divisione causatur, Pot. 3. 16 ad 3. Cf. PS. Q. 113. Art. 6; SS. Q. 1. Art. 6; Nom. 2. 6; 3 Phys. 12 c; 1 Cael. 6 a; et passim. — Kinds of *multitudo* in this sense are: **multitudo absoluta seu transcendens** and **multitudo numeralis seu mensurata per unum seu quantitatis discretae,** *the absolute notion of plurality not confined to any single category of being* and *the multiplicity of number, measured by a unit*, i.e., *the multitude opposed to unity*, quae opponitur uni, quod convertitur cum ente (10 Met. 8 h), seu quae dividit ens (1 Sent. 24. 1. 3 ad 5), secundum quod ens dividitur per unum et multa (PP. Q. 30. Art. 3 c), and *the multitude which is number* (PP. Q. 11. Art. 2 c), seu quae est species quantitatis discretae (PP. Q. 30. Art. 3 c and ad 2; 1 Sent. 24. 1. 4 ad 2). Cf. PP. Q. 30. Art. 3 c and ad 2; PP. Q. 50. Art. 3 ad 1; 1 Sent. 24. 1. 3 ad 4 and 5; Pot. 9. 7 c; 3 Phys. 8 a; 1 Cael. 18 e; 10 Met. 8 h; et passim. — On the difference between the two kinds of *multitudo* we read: multitudo numeralis quae est species quantitatis, ponit aliquid in creaturis, . . ., multitudo vero, quae dividit ens, non addit accidens positive supra ens, sed rationem distinctionis tantum, secundum quod una non est altera, 1 Sent. 24. 1. 3 ad 5; non addunt aliquid supra ens, de quo dicitur unitas vel multitudo nisi secundum rationem, 1 Sent. 24. 1. 4 c; multitudo, quae ponit aliquid in rebus creatis, est species quantitatis, . . ., multitudo transcendens, quae non addit supra ea de quibus dicitur, nisi indivisionem circa singula, PP. Q. 30. Art. 3 ad 2; multitudo correspondens uni nihil addit supra res multas nisi distinctionem, quae in hoc attenditur, quod una earum non est alia, quod quidem non habent ex aliquo superaddito, sed ex propriis formis. patet ergo quod unum, quod convertitur cum ente, ponit quidem ipsum ens, sed nihil superaddit nisi negationem divisionis. multitudo autem ei correspondens addit supra res, quae dicuntur multae, quod unaquaeque earum sit una, et quod una earum non sit altera, in quo consistit ratio distinctionis. et sic, cum unum addat supra ens unam negationem, secundum quod aliquid est indivisum in se, multitudo addit duas negationes, prout scilicet aliquid est in se indivisum, et prout est ab alio divisum; quod quidem dividi est unum eorum non esse alterum, Pot. 9. 7 c; unum non est remotivum multitudinis, sed divisionis, quae est prior secundum rationem, quam unum vel multitudo. multitudo autem non removet unitatem, sed removet divisionem circa unumquodque eorum ex quibus constat multitudo, PP. Q. 30. Art. 3 ad 3. — (2), alia est divisio formalis quae fit per oppositas vel diversas formas, et hanc divisionem sequitur multitudo quae non est in aliquo genere, sed est de transcendentibus, secundum quod ens dividitur per unum et multa. et talem multitudinem solam contingit esse in rebus immaterialibus, (c), . . ., multitudo quae ponit aliquid in rebus creatis est species quantitatis, quae non transumitur in divinam praedicationem, sed tantum multitudo transcendens, quae non addit supra ea de quibus dicitur nisi indivisionem circa singula, et talis multitudo dicitur de Deo, PP. Q. 30. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 50. Art. 3 (passim); PP. Q. 92. Art. 3; PP. Q. 112. Art. 4 (bis). — Kinds of *multitudo* in this sense are: **multitudo extrinseca** and **multitudo intrinseca,** *the outer* and *the inner multiplicity.* Unum, . . ., quod convertitur cum ente, . . ., privat multitudinem, inquantum multitudo ex divisione causatur, non quidem multitudinem extrinsecam, quam unum constituit, sicut pars, sed multitudinem intrinsecam, quae unitati opponitur. non enim ex hoc quod aliquid dicitur esse unum, negatur, quin aliquid sit extra ipsum, quod cum eo constituit multitudinem, sed negatur divisio ipsius in multa, Pot. 3. 16 ad 3. — (3), multitudo est, quod est divisibile secundum potentiam in partes non continuas, 5 Met. 15; componitur multitudo ex unitatibus, PP. Q. 11. Art. 2 ad 2; de ratione multitudinis est, quod ex unitatibus constet, PP. Q. 30. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 36. Art. 3; SS. Q. 39. Art. 2; SS. Q. 42. Art. 1 (passim); SS. Q. 48. Art. 1 (passim); SS. Q. 68. Art. 2; et passim. On **infinitas multitudinis,** see *infinitas*; on **infinitum multitudinis seu secundum multitudinem,** see *infinitus.* — Kinds of *multitudo* in this sense are: (a), **multitudo determinata** and **multitudo infinita,** *the limited* or *finite multiplicity* and *the unlimited* or *endless multiplicity.* Cf. PP. Q. 7. Art. 4 c; 3 Phys. 12 c. — (b), **multitudo formalis** and **multitudo materialis,** *multiplicity according to form* and *that according to matter.* (multitudo formalis) quae attenditur secundum distinctionem specierum, Spir. 8 ad 10. — (c), **multitudo infinita,** see *multitudo determinata.* — (d), **multitudo infinita actu** and **multitudo infinita in potentia,** *the actually infinite number of things* and *that in potentiality.* Cf. PP. Q. 7. Art. 4 (passim). — (e), **multitudo infinita in potentia,** see *multitudo infinita actu.* — (f), **multitudo infinita per accidens** and **multitudo infinita per se,** *the multitude which is endlessly great by accident* and *that which is so of necessity.* Dicitur enim multitudo esse infinita per se, quando requiritur ad aliquid quod sit multitudo infinita, . . ., per accidens autem dicitur multitudo infinita, quando non requiritur ad aliquid infinitas multitudines, sed accidit ita esse, PP. Q. 7. Art. 4 c. — (g), **multitudo per se,** see *multitudo infinita per accidens.* — (h), **multitudo materialis,** see *multitudo formalis.* Materialis multitudo non habet certum terminum, sed de se tendit in infinitum. infinitum autem repugnat rationi finis. cum autem dicitur plures mundos esse meliores quam unum hoc dicitur secundum multitudinem materialem, PP. Q. 47. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 112. Art. 4 (bis). — (i), **multitudo ordinata,** *the organized multiplicity.* In creaturis autem non invenitur una forma in pluribus suppositis, nisi unitate ordinis, ut forma multitudinis ordinatae, PP. Q. 39. Art. 3 c; sed corpus similitudinarie dictum, id est, aliqua multitudo ordinata, est pars alterius multitudinis; sicut multitudo domestica est pars multitudinis civilis, PT. Q. 8. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 108. Art. 1 (bis); PP. Q. 108. Art. 2 (bis); PT. Q. 8. Art. 1; PT. Q. 8. Art. 4. — (4), imminebatque periculum ei qui non festinaret exire cum multitudine, ne remanens occideretur ab Egyptiis, (ad 2), . . ., et ab istis pollutionibus purificabantur homines per aliqua sacrificia vel communiter oblata pro tota multitudine, vel etiam pro peccatis singulorum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4; multitudinis usus, quem in rebus nominandis sequendum Philosophus censet, C. G. 1. 1. Cf. PS. Q. 43. Art. 2; PS. Q. 97. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 11; SS. Q. 33. Art. 2; et passim. On **agibile circa bona vel mala totius multitudinis civilis,** see *agibilis*; on **bonum multitudinis seu totius multitudinis,** see *bonus* under 3; on **debitum multitudinis,** see *debitus* under 1; on **malum totius multitudinis civilis,** see *malus* under 3; on **perfectio multitudinis,** see *perfectio* under 2; on **regimen multitudinis,** see *regimen*; on **unitas multitudinis,** see *unitas.* — Kinds of *multitudo* in this sense are: (a), **multitudo bestialis,** *the bestial* or *brutalized mass of people.* (Multitudo), in qua nullus habet rationem vel modicam, sed inclinatur ad bestiales actus, 3 Pol. 9 a. — (b), **multitudo civilis seu civitatis** and **multitudo domestica,** *the civic* and *the*

domestic mass of people or *the state* and *the family*. Sicut multitudo domestica est pars multitudinis civilis; et ideo paterfamilias qui est caput multitudinis domesticae, habet supra se caput rectorem civitatis, PT. Q. 8. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 58. Art. 7 ob. 3; 1 Eth. 1 a; 6 Eth. 7 b. — (c), **multitudo civitatis**, see *multitudo civilis*. Sicut contingit in tota multitudine civitatis, quia singuli subtrahuntur a multitudine per mortem, aliis in locum eorum succedentibus, PTS. Q. 83. Art. 4 c. — (d), **multitudo domestica**, see *multitudo civilis*.

multoties, *adv.*, *many times, oftentimes, often*. Et sic multoties peccando venialiter disponetur ad peccatum mortale, PS. Q. 88. Art. 3 c; sed impletio consiliorum et largitio eleemosynarum multoties potest praetermitti, SS. Q. 43. Art. 7 ob. 4; eiusdem rei non est multoties restitutio facienda, SS. Q. 62. Art. 6 ob. 3; semel tantum datur baptismus, multoties autem Eucharistia, PT. Q. 66. Art. 9 ad 5; ridiculosum etiam videtur quod sacerdos multoties se ad populum vertit, et multoties populum salutat, PT. Q. 83. Art. 5 ob. 6. Cf. PS. Q. 88. Art. 3; PS. Q. 89. Art. 4; SS. Q. 150. Art. 2; SS. Q. 180. Art. 6; PT. Q. 83. Art. 5 (passim); et passim.

multus, a, um, *adj.*, *comp. plus*, sup. *plurimus*, *adj.*, (1) *much* or *many*, in the absolute sense of the word, i.e., *much* not in comparison with anything else, the opposite of *singularis* and *unus*, (2) *much* or *many* in the relative sense of the word, i.e., *much* or *many* in comparison with something else, the opposite of *paucus*. — (1), multum accipitur multipliciter, uno modo absolute, et sic opponitur uni, PP. Q. 11. Art. 2 ad 3; se experimentalis cognitio est discursiva; ex multis enim memoriis fit unum experimentum, et ex multis experimentis fit unum universale, PP. Q. 58. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 58. Art. 2 (passim); PP. Q. 61. Art. 4; PP. Q. 72. Art. 1 (passim); Pot. 9. 7 ad 7; 7 Phys. 7 h; et passim. On **modus multorum**, see *modus* under 2; on **regimen multorum**, see *regimen* — Kinds of *multum* in this sense are: (a), **multum correspondens uni quod convertitur cum ente** and **multum quod pertinet ad genus quantitatis seu quod est in genere quantitatis discretae**, *the many in a transcendental* and *numerical sense*. Cf. *multitudo* under 1. Cf. Pot. 9. 7 c. — (b), **multum numero seu secundum numerum** and **multum specie**, *much according to number* or *the individual* and *that according to species*. Cf. PP. Q. 11. Art. 1 ad 2; C. G. 2. 75. — (c), **multum partibus seu secundum partes**, *much* or *many according to its parts*. Ex hoc quod imperium et actus imperatus possunt ab invicem separari, habetur quod sunt multa partibus, nam partes hominis possunt ab invicem separari, quae tamen sunt unum toto, (ad 2), . . ., nihil prohibet in his quae sunt multa partibus, et unum toto, unum esse prius alio; sicut anima quodammodo est prius corpore, et cor est prius aliis membris, PS. Q. 17. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 11. Art. 1 ad 2. — (d), **multum quod est in genere quantitatis discretae**, see *multum correspondens uni quod convertitur cum ente*. — (e), **multum quod pertinet ad genus quantitatis**, see *multum correspondens uni quod convertitur cum ente*. — (f), **multum secundum accidentia** and **multum secundum substantiam**, *much* or *many according to accidents* and *that according to substance*. Cf. PP. Q. 11. Art. 1 ad 2; C. G. 2. 80. — (g), **multum secundum numerum**, see *multum numero*. — (h), **multum secundum partes**, see *multum partibus*. — (i), **multum secundum quid** and **multum simpliciter**, *many respectively* or *in a certain respect* and *many simply* or *absolutely*. Cf. PP. Q. 11. Art. 1 ad 2 and Art. 2 ad 1; PS. Q. 17. Art. 4 c. — (j), **multum secundum substantiam**, see *multum secundum accidentia*. — (k), **multum simpliciter**, see *multum secundum quid*. Haec enim et huiusmodi non sunt unum, sed simpliciter multa. SS. Q. 95. Art. 5 c. — (l), **multum specie**, see *multum numero*. — (2), alio modo (multum accipitur), secundum quod importat excessum quendam, et sic opponitur pauco, PP. Q. 11. Art. 2 ad 3; alio modo dicitur comparative, prout importat excessum quendam respectu minoris, et sic multum opponitur pauco, Pot. 9. 7 ad 7; ponitur autem hic ratio multi, secundum quod multum importat comparationem, prout opponitur pauco, 7 Phys. 7 h. Cf. PS. Q. 108. Art. 1; SS. Q. 58. Art. 7; SS. Q. 135. Art. 2 (bis); PT. Q. 74. Art. 2 (bis); PT. Q. 74. Art. 8; et passim. — **multo**, *by much, much, a great deal, far, by far*. Si enim unus angelus non potest cognoscere cogitationes alterius ex voluntate eius dependentes, multo minus potest cognoscere ea quae ex sola Dei voluntate dependent, PP. Q. 57. Art. 5 c; multo falsius quod dicunt, etiam actus harum potentiarum remanere in anima separata, PP. Q. 77. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 3; PP. Q. 77. Art. 1; PS. Q. 86. Art. 1; PS. Q. 87. Art. 5; SS. Q. 16. Art. 2; et passim. — **multum**, *much, very much, greatly, very, often, far*. Quae sunt bene passibilia, multum patiuntur etiam a parvis activis, PS. Q. 22. Art. 3 c; ideo etiam nec de his multum verecundatur, SS. Q. 144. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 129. Art. 8 (bis); SS. Q. 137. Art. 1 (bis); et passim. — *Comp.*: **plūs**, plūris, in the *plur.*, plūres, plūra, *more*. Plures esse personas in divinis sequitur ex praemissis, PP. Q. 30. Art. 1 c; in quibuscumque pluribus invenitur aliquid commune oportet quaerere aliquid distinctivum, PP. Q. 40. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 4 ad 2; PP. Q. 20. Art. 4 ad 1 and ad 2; PP. Q. 39. Art. 5 ad 6; PP. Q. 115. Art. 4 ad 3; PS. Q. 1. Art. 5 ad 1; et passim. — *Sup.*: **plurimus**, a, um, *most, very much, many*. Sed quid Deus velit ignoramus in plurimis, PS. Q. 19. Art. 10 ob. 1; quamvis (spirituale augmentum charitatis) in plurimas partes distingui possit, habet tamen aliquas determinatas distinctiones, SS. Q. 24. Art. 9 c. Cf. PP. Q. 111. Art. 3; SS. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 89. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 6; SS. Q. 103. Art. 1; et passim. — *Adv.*: **plūrimum**, *very much indeed, exceedingly, at the most*. Sed ad eius consummationem plurimum valet humanum studium, SS. Q. 49. Art. 3 ad 2; quia ex his quae plurimum distant, non potest fieri commixtio, PT. Q. 2. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 7; SS. Q. 49. Art. 1; SS. Q. 50. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 14; PT. Q. 42. Art. 2; et passim. — **ut plurimum**, *for the most part, commonly, usually*, synonym of *plerumque*. Unde ut plurimum medicinae laxativae sunt calidae, PS. Q. 44. Art. 3 ob. 2; ut plurimum delectabilia quae concupiscuntur habent turpitudinem quamdam et mollitiem, in quibus homo vult latere, PS. Q. 48. Art. 3 ad 2; et ut plurimum excogitant vias dolosas, quibus facilius propositum consequantur, SS. Q. 55. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 2. Art. 4; PS. Q. 25. Art. 2; PS. Q. 84. Art. 4; PS. Q. 100. Art. 7; SS. Q. 55. Art. 4; et passim.

mūlus, i, *m.*, *a mule*. Sicut cum ex asino et equa generatur mulus, PP. Q. 73. Art. 1 ad 3; unde muli, qui nascuntur ex equa et asino, PTS. Q. 52. Art. 4 a.

mundānus, a, um, *adj.*, (1) *worldly, belonging to the world*, synonym of *mundialis*, the opposite of *spiritualis*, (2) *worldly-minded, worldly*, synonym of *saecularis*, the opposite of *spiritualis* and *supermundanus*. — (1), prudentia omnia mundana divinorum contemplatione despiciat, PS. Q. 61. Art. 5 c; non fuit propter Christi impotentiam quod non sunt aliqui liberati de quolibet statu infernalium, sicut de quolibet statu mundanorum, PT. Q. 52. Art. 6 ad 3; conflagratio ignium mandanorum, Pot. 5. 6 ad 10. Cf. PS. Q. 69. Art. 3; PS. Q. 108. Art. 3 (bis); SS. Q. 11. Art. 4; SS. Q. 54. Art. 4; 2 Phys. 10 i; et passim. On **potentia mundana**, see *potentia* under 3; on **res mundana**, see *res*; on **substantia mundana**, see *substantia* under 2; — (2), sed nihil mundanum amare pertinet ad perfectionem virtutis, SS. Q. 126. Art. 1 ob. 3; quae mundani desiderant, C. G. 4. 55; qui inter mundanos conversantur, C. G. 4. 60; terrestrium quantum ad mundanos, Orat. 1. Cf. SS. Q. 19 pr.; SS. Q. 19. Art. 2 (passim); SS. Q. 19. Art. 3 (passim); SS. Q. 113. Art. 1; PT. Q. 47. Art. 3; et passim. On **amor mundanus**, see *amor* under 1; on **gloria mundana**, see *gloria* under 1; on **honor mundanus**, see *honor*; on **imperium mundanum**, see *imperium* under 4; on **lex mundana**, see *lex* under 1; on **potestas mundana**, see *potestas* under 4; on **sapientia mundana**, see *sapientia* under 1 and 3; on **stultitia mundana**, see *stultitia*; on

timor mundanus, see *timor*. — **astutia mundana,** *the cunning of the children of the world.* Unde etiam qui videntur simplices, eo quod carent mundana astutia possunt esse prudentes, PS. Q. 58. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 55. Art. 3-5; SS. Q. 69. Art. 2 c; SS. Q. 111. Art. 3 ad 2.

mundātio, ōnis, *f., a cleansing.* Et ita suo refrigerio significat subtractionem reatus poenae, sicut sua ablutione significat mundatione a culpa, PT. Q. 69. Art. 2 ad 2; quod ad interiorem mundationem cooperaretur ei. sed si peccata quoad culpam remitteret, cooperaretur ei in mundatione interiori, PS. Q. 18. Art. 3 a; et sicut ablutio baptismi habet effectum corporalis ablutionis, quia etiam corporalem mundationem habet; ita extrema unctio habet effectum corporalis medicationis, scilicet corporalem sanationem, PTS. Q. 30. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 30. Art. 2 (bis); PTS. Q. 74. Art. 1.

mundātor, ōris, *m., a cleanser.* Sed Dominus qui erat mundator leprosi, immunditiam incurrere non poterat, PS. Q. 107. Art. 2 ad 3.

mundiālis, e, *adj., worldly, belonging to the world,* synonym of *mundanus,* not in S.T. Tota machina mundialis esset, Quodl. 11. 1. 1 ob. 6. Cf. Quodl. 11. 1. 1 ad 6,

munditia, ae, *f., cleanliness, purity* in the general sense of the word, synonym of *puritas,* the opposite of *immunditia* and *impuritas.* Nam munditia oculi disponit ad clare videndum, PS. Q. 69. Art. 4 c; baptismus Ioannis ordinabatur ad munditiam spiritualem, PT. Q. 38. Art. 1 ad 3; in quibus verbis tres gradus munditiae designantur, Nom. 11. 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 8. Art. 7 (ter); SS. Q. 186. Art. 4; PT. Q. 66. Art. 10; PT. Q. 83. Art. 3; et passim. — Kinds of *munditia* in the general sense of the word are: (a), **munditia conscientiae,** *purity of conscience,* quae nonnisi per peccatum tollitur, 4 Sent. 9. 1. 4. 2 c. — (b), **munditia cordis,** *purity of heart.* Et haec quidem est munditia mentis depuratae a phantasmatibus et erroribus, ut scilicet ea quae de Deo proponuntur, non accipiantur per modum corporalium phantasmatum nec secundum haereticas perversitates, SS. Q. 8. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 94. Art. 2, in quot.; PS. Q. 69. Art. 3 (bis). — (c), **munditia corporalis,** *purity of body, corporal purity.* Ideo decens est ut munditiam corporalem per continentiam servent, PTS. Q. 53. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 64. Art. 8. — (d), **munditia immaculata** and **munditia perfecta,** *the immaculate* and *the perfect purity.* Secundus autem gradus est, ut sit munditia perfecta. perfectum enim est, cui nihil deest. contingit autem quandoque, quod aliquis immunditiae quidem non subiacet, deest tamen sibi aliquid ad munditiam inquantum passionibus immunditiae inquietatur; quae cum tolluntur fit perfecta munditia. tertius gradus munditiae est, ut sit omnino immaculata. maculari enim dicitur, quod non ab intrinseco, sed ab extrinseco inquinatur. erit ergo omnino immaculata munditia, cum non solum in seipso aliquis puritatem habet, sed etiam nihil est exterius, quod eum immunditiam trahere possit, Nom. 12. 1. Cf. SS. Q. 81. Art. 8, in quot. — (e), **munditia perfecta,** see *munditia immaculata.* Cf. PT. Q. 27. Art. 2.

mundo, āre, 1, *v. a.,* (1) *lit., to cleanse, make clean* from leprosy, (2) spiritually from sin. — (1), nullum agens corporale efficienter agit nisi per contactum; unde etiam et Christus tangendo mundavit leprosum, PT. Q. 48. Art. 6 ob. 2; legitur quod leprosum mundavit per contactum, PT. Q. 84. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (passim); PS. Q. 103. Art. 2 (bis); PS. Q. 103. Art. 3; SS. Q. 100. Art. 1; PT. Q. 69. Art. 8; PTS. Q. 76. Art. 1. — (2), quicumque est sanctificatus per gratiam est mundatus a peccato originali et actuali, (ob. 3), . . ., sed quamdiu aliquis est in actu peccandi, non potest a peccato actuali mundari. ergo etiam nec beata Virgo a peccato originali mundari potuit, PT. Q. 27. Art. 1 ob. 4; unde non oportet quod si eleemosyna omnia mundet peccata, propter hoc aliae satisfactiones superfluant, PTS. Q. 15. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 31. Art. 4; PT. Q. 31. Art. 7; PT. Q. 49. Art. 1; PT. Q. 52. Art. 7; PT. Q. 68. Art. 4 (bis); et passim.

mundus, i, *m.,* (1) *world* in the proper sense of the word, *universe,* synonym of *universum,* (2) *world* in the improper sense of the word, *child of the world,* synonym of *saeculum.* — (1), universitas creaturarum, quae nunc mundi nomine nuncupatur, PP. Q. 46. Art. 1 ob. 1; sed mundus in quadam rerum multitudine consistit, PP. Q. 103. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 3. Art. 8; PP. Q. 51. Art. 1; PP. Q. 74. Art. 1; PT. Q. 35. Art. 6; PT. Q. 42. Art. 3; 1 Cael. pr.; et passim. On **aeternitas mundi,** see *aeternitas;* on **anima mundi,** see *anima* under 2; on **bonum huius mundi,** see *bonum* under 3; on **elementum mundi,** see *elementum* under 1; on **status mundi,** see *status* under 3; on **tentatio mundi seu a mundo,** see *tentatio* under 2. — Kinds of *mundus* in this sense are: (a), **mundus corporeus seu sensibilis,** *the physical world* or *the world perceptible through the senses.* Videtur quod angeli fuerint creati ante mundum corporeum, (ob. 1), . . ., angeli sunt ante mundum corporeum creati, PP. Q. 61. Art. 3 ad 1. Cf. Nom. 4. 3. — (b), **mundus inferior,** *the lower world,* qui est circa terram, 1 Meteor. 11 f. Cf. 1 Meteor. 2 a and b. — (c), **mundus magnus, seu maior** and **mundus parvus seu minor,** the κόσμος of Aristotle (Phys. VIII. 2, 252 b. 26 f), *the great* and *the small world, the macrocosm* and *the microcosm.* Homo dicitur minor mundus inquantum in se gerit maioris mundi similitudinem, Verit. 27. 3 ob. 23. Cf. PP. Q. 91. Art. 1 c; PS. Q. 2. Art. 8 ob. 2; PS. Q. 17. Art. 8 ob. 2; Pot. 5. 6 ob. 8; Verit. 24. 5 a; Verit. 27. Art. 3 ob. 23; 8 Phys. 4 c; et passim. — (d), **mundus maior,** see *mundus magnus.* Sed tota universitas creaturarum, quae dicitur maior mundus, comparatur ad hominem, qui, . . ., dicitur minor mundus sicut perfectum ad imperfectum, PS. Q. 2. Art. 8 ob. 2. Cf. PT. Q. 43. Art. 4. — (e), **mundus minor,** see *mundus magnus.* Sed homo habet aliquam similitudinem cum universo, unde et minor mundus dicitur, PTS. Q. 91. Art. 1 a. Cf. PS. Q. 2. Art. 8; PS. Q. 17. Art. 8. — (f), **mundus parvus,** see *mundus magnus.* — (g), **mundus sensibilis,** see *mundus corporeus.*— (2), secundum quod mundi nomine amatores mundi significantur, PS. Q. 72. Art. 3 ob. 3; mundus enim, id est, amatores mundi, non potest capere Spiritum sanctum, PS. Q. 106. Art. 1 ad 1; ipse enim mediator fuit inter Patrem et mundum, PTS. Q. 96. Art. 11 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 3 (bis); PP. Q. 114. Art. 1 (bis); PP. Q. 114. Art. 2 (bis); SS. Q. 55. Art. 1 (passim); SS. Q. 55. Art. 3; PTS. Q. 96. Art. 7; et passim. On **prudentia mundi,** see *prudentia* under 1; on **sapientia mundi,** see *sapientia* under 1.

munia, ium, *n., gifts,* a synonym of *dona.* Qui quidem cultus caeremonia vocatur, quasi munia, id est, dona Cereris, PS. Q. 99. Art. 3 c.

mūnicipium, ii, *n., franchise.* Proles, . . ., sequitur patrem; sicut in honoribus, et municipiis, et hereditate, et aliis huiusmodi, PTS. Q. 52. Art. 4 c.

mūnio, īre, īvi or ii, ītum, 4, *v. a., to guard, secure, strengthen, support,* used *fig.* Quia id quod est perfecte rectum, magis munit hominem contra casum, quam ad ruinam inducat, SS. Q. 43. Art. 1 c; unde apud antiquos sancta dicebantur quae legibus erant munita ut violari non deberent, SS. Q. 81. Art. 8 c; alio modo per hoc quod munitur contra exteriores impugnationes, et sic praeservatur per arma quibus munitur corpus, PT. Q. 79. Art. 6 c; vel dicitur matrimonium, quasi matrem muniens, quia iam habet quo defendatur et muniatur, PTS. Q. 44. Art. 2 c.

munium, ii, *n., duty.* Potest etiam matrimonium quasi matris munium, id est, officium dici, PTS. Q. 44. Art. 2 c.

mūnus, eris, *n., present, gift, favor.* In quibus verbis ponit Hilarius tria nomina propria personarum, scilicet nomen Patris, et nomen imaginis quod est proprium Filio, . . ., et nomen muneris, sive

donum, quod est proprium Spiritus sancti, PP. Q. 39. Art. 8 ob. 1; est munus (Deo delatum) multiplex, primo ferventis dilectionis, . . ., secundo devotae orationis, . . ., tertio perfectae operationis, . . ., quarto debitae oblationis, Is. 18. Cf. PS. Q. 76. Art. 2; SS. Q. 30. Art. 1; SS. Q. 51. Art. 3; SS. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 6; et passim. — Kinds of *munus* are: **munus linguae seu a lingua, munus a manu** and **munus ab obsequio sc. exhibitum,** *the gift of the tongue* (munus linguae. duplex est vel quod in ipso actu linguae consistit, sicut laus, vel quod ex lingua initium sumit, sicut cum quis ex hoc, quod precibus alicuius satisfacit, favorem expectat, 4 Sent. 25. 3. 3 ad 4), *the gift of the hand* (quod consistit in exterioribus bonis, 4 Sent. 25. 3. 3 c), and *the gift of service* (sicut aliquis actus corporaliter exercitus vel obsequium aliquod exhibitum, 4 Sent. 25. 3 c); et ideo sicut contrahitur simonia accipiendo pecuniam vel quamlibet aliam rem exteriorem, quod pertinet ad munus a manu, ita etiam contrahitur per munus a lingua, vel ab obsequio, SS. Q. 100. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 78. Art. 2 (passim); SS. Q. 100 pr. (bis); SS. Q. 100. Art. 5 (passim); 4 Sent. 25. 3. 3 c; Mal. 13. 4 ob. 13; Quodl. 5. 11. 23 a.

mūnusculum, i, *n., dim., a small gift, a present.* Sicut pueri provocantur ad aliquid faciendum aliquibus puerilibus munusculis, PS. Q. 99. Art. 6 c; vel si sine pacto aliqua munuscula tribuat ad familiaritatem captandam, SS. Q. 189. Art. 9 c.

murmur, uris, *n., a murmuring.* Et hoc modo in tribulatione murmuris homines doctrinam Dei magis recipiunt, PS. Q. 37. Art. 1 ad 1.

murmuro, āre, āvi, ātum, 1, *v. n., to murmur.* Unde et synderesis dicitur instigare ad bonum, et murmurare de malo, PP. Q. 79. Art. 12 c.

mūrus, i, *m., a wall,* especially *a city wall.* Domus vero quae non erant in urbe, sed in villa muros non habente, PS. Q. 105. Art. 2 ad 3; et iuxta Ieremiam muri primum rupti sunt civitatis, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2; non abscondit se in angulo templi quasi timens, vel post murum aut columnam divertens, PT. Q. 44. Art. 3 ad 1, in quot. Cf. PT. Q. 46. Art. 10, in quot.; PT. Q. 60. Art. 1.

mūs, mūris, *comm., a mouse.* Credebant enim idololatriae quod si mures, aut lacertae, vel aliqua huiusmodi, . . ., essent diis gratiora, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4; dicendum quod etiam si mus vel canis hostiam consecratam manducet substantia corporis Christi non desinit esse sub speciebus quamdiu species illae manent, hoc est, quamdiu substantia panis maneret, PT. Q. 80. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 3 (passim); PT. Q. 83. Art. 6.

musca, ae, *f., a fly.* Contingit quandoque quod in calicem musca vel aranea, vel aliquod animal venenosum cadit post consecrationem, (ob. 3), . . ., si musca vel aranea in calicem ante consecrationem ceciderit, PT. Q. 83. Art. 6 ad 3.

muscipula, ae, *f., a mouse-trap,* used *fig., a snare.* Sed hoc consecutum est propter insipientiam hominum; unde subditur: et in muscipulam pedibus insipientium, PS. Q. 79. Art. 1 ad 2.

mūsica, ae, *f., music.* Sicut perspectiva procedit ex principiis notificatis per geometriam, et musica ex principiis per arithmeticam notis, PP. Q. 1. Art. 2 c; ut Augustinus dicit, Musicae lib. VI, cap. 15, SS. Q. 124. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 141. Art. 1; SS. Q. 142. Art. 2; SS. Q. 168. Art. 2.

mūsicus, a, um, *adj., of* or *belonging to music, musical.* In veteri lege laudabatur Deus in musicis instrumentis et humanis cantibus, . . ., sed instrumenta musica, sicut citharas et psalteria, (ob. 4), . . ., huiusmodi enim musica instrumenta magis animum movent ad delectationem, SS. Q. 91. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 115. Art. 6 (bis); PT. Q. 16. Art. 1. — **mūsicus,** i, *m., a musician.* Sed passibili qualitati aut colorato accidit esse musicum, vel grammaticum vel magnum et parvum, aut hominem, vel lapidem, PP. Q. 77. Art. 3 c; aliud enim est esse quo Socrates est albus, et quo Socrates est musicus, PT. Q. 17. Art. 2 c. — **mūsicus,** i, *m., music.* Inferioris scientiae est a superiori accipere, sicut musicus ab arithmetico, PP. Q. 1. Art. 5 ob. 2; sicut album dicitur accidens Socratis; alio modo quia est simul cum eo in eodem subiecto, sicut dicitur quod album accidit musico, (ad 2), . . ., uno modo secundum quod duo accidentia comparantur ad unum subiectum absque aliquo ordine, sicut album et musicum ad Socratem, PS. Q. 7. Art. 1 ad 3.

mustum, i, *n., new* or *unfermented wine, must.* Sicut de vite sumitur vinum depuratum, ita etiam agresta et mustum, (ob. 3), . . ., mustum autem iam habet speciem vini, . . ., et ideo de musto potest confici hoc sacramentum, . . ., prohibetur etiam ne mustum statim expressum de uva in calice offeratur, PT. Q. 74. Art. 5 ad 3; unde Iulius I papa reprehendit quosdam qui pannum ligneum musto intinctum per totum annum servant, PT. Q. 74. Art. 8 c.

mūtābilis, e, *adj., changeable, mutable,* opposite of *immutabilis.* Solus Deus est omnino immutabilis, omnis autem creatura aliquo modo est mutabilis, PP. Q. 9. Art. 2 c; quamvis omnes creaturae sint aliquo modo mutabiles, tamen aliquae earum non procedunt a causis creatis mutabilibus, et ideo non subiciuntur fato, PP. Q. 116. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 19. Art. 7 (passim); PS. Q. 5. Art. 4; PS. Q. 97. Art. 1 (ter); PS. Q. 100. Art. 8 (bis); PS. Q. 102. Art. 4 (bis); et passim.— Kinds of *mutabile* are: (a), **mutabile per potentiam, quae in ipso est** and **mutabile per potentiam, quae in altero est,** *changeable as a result of a potentiality in itself* and *changeable as a result of a power outside of itself.* Mutabile potest aliquid dici dupliciter: uno modo per potentiam quae in ipso est, alio modo per potentiam quae in altero est. omnes enim creaturae, antequam essent, non erant possibiles esse per aliquam potentiam creatam, cum nullum creatum sit aeternum; sed per solam potentiam divinam, in quantum Deus poterat eas in esse producere, PP. Q. 9. Art. 2 c. — (b), **mutabile per potentiam, quae in altero est,** see *mutabile per potentiam, quae in seipso est.* — (c), **mutabile quia removetur vel abicitur in mutatione** and **mutabile quia subicitur mutationi,** *that which is changeable because it is removed* or *thrown off* (et sic formae quae sunt actus mutabiles sunt, 1 Sent. 8. 3. 2 ad 3), and *that which is changeable because it is subject to change* (et hoc modo id tantum quod est in potentia mutatur, 1 Sent. 8. 3. 2 ad 3). — (d), **mutabile quia subicitur mutationi,** see *mutabile quia removetur vel abicitur in mutatione.* — (e), **mutabile secundum esse,** *changeable according to its being.* Cf. PP. Q. 9. Art. 2 c and ad 1. — **mūtābiliter,** *adv., changeably.* Quia anima est mutabilis secundum liberum arbitrium, quamdiu est in statu viae, consequens est quod gratia insit animae mutabiliter, PT. Q. 63. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 5. Art. 4.

mūtābilitas, ātis, *f., changeableness, mutability.* Quasi in Deo sit aliqua mutabilitas, PP. Q. 24. Art. 3 ad 1; sed corpus remanet mutabilitati subiectum usque ad finem temporis, PT. Q. 59. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 53. Art. 3; PP. Q. 66. Art. 3; SS. Q. 35. Art. 4; SS. Q. 88. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 6; et passim. — Kinds of *mutabilitas* are: (a), **mutabilitas secundum electionem,** *changeableness with reference to choice.* Una (mutabilitas) secundum quod sunt in potentia ad finem; et sic est in eis mutabilitas secundum electionem de bono in malum, PP. Q. 9. Art. 2 c. — (b), **mutabilitas secundum potentiam ad esse,** *changeableness with reference to potentiality for being.* Si igitur attendatur mutabilitas rei secundum potentiam ad esse, sic non in omnibus est mutabilitas, sed in illis solum in quibus illud quod est possibile in eis, potest stare cum non esse, PP. Q. 9. Art. 2 c. — (c), **mutabilitas veritatis,** *the changeableness of truth.* Unde mutabilitas veritatis consideranda est circa intellectum, PP. Q. 16. Art. 8 c.

mūtābiliter, *adv.,* see *mutabilis.*

mūtātio, ōnis, *f.*, *changing*, *mutation*, the most general notion which embraces *generatio*, *conversio*, *immutatio*, *transmutatio*, *alteratio*, *motio*, and *augmentatio*. De ratione mutationis est, quod aliquid idem se habeat aliter nunc et prius, PP. Q. 45. Art. 2 ad 2; omnis autem relatio quae incipit esse ex tempore ex aliqua mutatione causatur; mutatio autem consistit in actione et passione, PT. Q. 2. Art. 8 c; nullus motus seu mutatio denominatur a subiecto quod movetur, sed a termino motus a quo speciem habet, PT. Q. 35. Art. 1 ad 2; in nomine enim mutationis et transitus designatur aliquid idem aliter se habere nunc et prius, Pot. 3. 2 c; cum omnis mutatio sit a quodam in quiddam, ut manifestatur ex ipso mutationis nomine quod denotat, aliquid esse post aliud et aliud esse prius et aliud posterius, 5 Phys. 2 a; accipiendo large mutationem, secundum quod omne recipere dicitur pati quoddam et moveri, 1 Sent. 8. 3. 2 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 2; PP. Q. 103. Art. 5; PS. Q. 5. Art. 4 (bis); SS. Q. 169. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 10; C. G. 2. 17; et passim. — On the difference between *mutatio* and *motus* we read: motus est, quo aliquid affirmative significatum abicitur et aliud affirmative significatum adquiritur; est enim motus de subiecto in subiectum, . . ., per subiectum autem intelligitur hoc aliquid affirmative monstratum, ut album et nigrum, unde unus motus alterationis est, quo album abicitur et nigrum adquiritur sed in mutationibus, quae sunt generatio et corruptio, aliter est; nam generatio est mutatio de non-subiecto in subiectum, ut de non-albo in album, corruptio vero est mutatio de subiecto in non-subiectum, ut de albo in non-album. et ideo in abiectione unius affirmati et adeptione alterius oportet duas mutationes intellegi, quarum una sit generatio et alia corruptio, vel simpliciter vel secundum quid sic ergo si in transitu, qui est de albedine in nigredinem, consideretur ipse motus, idem motus figuratur per albedinem unius et inductionem, alterius non autem significatur eadem mutatio, sed diversa, tamen se invicem concomitantes, quia generatio unius non est sine corruptione alterius, Verit. 28. 1 c. Cf. 5 Phys. 8 g. On **contrarietas in mutationibus seu mutationum**, see *contrarietas* under 1; on **terminus mutationis**, see *terminus* under 1. — Kinds of *mutatio* are: (a), **mutatio continua seu successiva** and **mutatio instantanea seu momentanea**, *the change that takes place gradually* or *continuously* and *the change that takes place suddenly* or *instantly*. Sed si actio sit instantanea et non successiva, non est necessarium faciens esse prius facto duratione sicut patet in illuminatione. unde dicunt quod non sequitur ex necessitate, si Deus est causa activa mundi, quod sit prior mundo duratione; quia creatio, qua mundum produxit, non est mutatio successiva, PP. Q. 46. Art. 2 ad 1; sed si sunt mutationes instantaneae, simul et in eodem instanti potest esse terminus primae et secundae mutationis; sicut in eodem instanti in quo illuminatur luna a sole, illuminatur aer a luna, PP. Q. 63. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 53. Art. 3 c; PP. Q. 63. Art. 5 c; 4 Sent. 11. 1. 3. 2 a; Pot. 3. 1 ad 11; Verit. 28. 9 ob. 13; Quodl. 11. 4. 4 c; 8 Phys. 12 e.— (b), **mutatio de seu ex non-subiecto in subiectum, mutatio de seu ex subiecto in non-subiectum** and **mutatio de seu ex subiecto in subiectum,** *generation, the change from a non-subject* or *non-being to a subject* or *being* (illa mutatio quae est non-subiecto in subiectum, est inter opposita secundum contradictionem et vocatur generatio, quae est mutatio de non-esse in esse, 5 Phys. 2 d), *corruption, the change from a subject* or *being to a non-subject* or *non-being* (illa mutatio, quae est ex subiecto in non-subiectum, vocatur corruptio, 5 Phys. 2 d), and *motion, the change from one subject* or *being to another*, whereby movement in the proper sense of the word is to be understood (reliquitur ex necessitate, . . ., quod motus sit mutatio de subiecto in subiectum, 5 Phys. 2 d; cf. 11 Met. 12 b). — (c), **mutatio de seu ex subiecto in non-subiectum,** see *mutatio ex non-subiecto in subiectum*. — (d), **mutatio de seu ex subiecto in subiectum,** see *mutatio ex non-subiecto in subiectum*. — (e), **mutatio formalis** and **mutatio materialis,** *the change* (of a thing) *according to its form* and *according to its matter*. Obiectio illa procedit de mutatione formali, quia formae proprium est in materia vel subiecto esse; non autem habet locum in conversione totius substantiae, PT. Q. 75. Art. 4 ad 1. Cf. 4 Sent. 8. 2. 1. 4 ad 1; Qu. Anim. 13 c. — (f), **mutatio instantanea**, see *mutatio continua*. Aliqua mutatio est instantanea triplici ratione: uno quidem modo ex parte formae, quae est terminus mutationis, . . ., alio modo ex parte subiecti, quod quandoque successive praeparatur ad susceptionem formae, . . ., tertio modo ex parte agentis, quod est infinitae virtutis, PT. Q. 75. Art. 7 c. — (g), **mutatio loci** seu **secundum esse locale, mutatio substantialis seu secundum esse substantiale seu secundum substantiam, mutatio secundum qualitatem** and **mutatio secundum quantitatem,** *the local, the substantial, the qualitative*, and *the quantitative change*. Creatio non est mutatio, nisi secundum modum intellegendi tantum. nam de ratione mutationis est quod aliquid idem se habeat aliter nunc et prius. nam quandoque quidem est idem ens actu aliter se habens nunc et prius, sicut in motibus secundum quantitatem et qualitatem, et ubi; quandoque vero est idem ens in potentia tantum sicut in mutatione secundum substantiam, cuius subiectum est materia, PP. Q. 45. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 29. Art. 2 c; C. G. 4. 40; 5 Phys. 3 c; 8 Phys. 14 b and h. — (h), **mutatio materialis,** see *mutatio formalis*. — (i), **mutatio miraculosa,** *the miraculous change*. Cf. 4 Sent. 11. 1. 3. 3 a.— (j), **mutatio momentanea,** see *mutatio continua*. — (k), **mutatio naturalis,** see *mutatio violenta, the natural* and *the violent change*. Philosophus loquitur de reiteratione quae fit per motum vel mutationem naturalem, PTS. Q. 79. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 75. Art. 7 ad 1; C. G. 3. 5; C. G. 4. 63; 2 Sent. 18. 1. 2 c; 4 Sent. 8. 2. 3 ob. 4 and 11. 1. 2 ad 1 and 3. 1 c. — (l), **mutatio secundum applicationem virtutis ad diversa** and **mutatio secundum ordinem ad finem,** *change with reference to the application of a power to different things* and *change with reference to the direction towards the end or goal*. Sed tamen remanet in eis duplex mutabilitas: una secundum quod sunt in potentia ad finem; et sic in eis mutabilitas secundum electionem de bono in malum, . . ., alia secundum locum, in quantum virtute sua finita possunt attingere quaedam loca, quae prius non attingebant, PP. Q. 9. Art. 2 c. — (m), **mutatio secundum esse locale,** see *mutatio loci*. — (n), **mutatio secundum esse substantiale,** see *mutatio loci*. Sic igitur in omni creatura est potentia ad mutationem vel secundum esse substantiale, sicut corpora corruptibilia, PP. Q. 9. Art. 2 c. — (o), **mutatio secundum modum intellegendi tantum,** *change according to thinking alone*. Creatio non est mutatio, nisi secundum modum intellegendi tantum, PP. Q. 45. Art. 2 ad 2. — (p), **mutatio secundum qualitatem,** see *mutatio loci*. — (q), **mutatio secundum quantitatem,** see *mutatio loci*. — (r), **mutatio secundum substantiam,** see *mutatio loci*. Quandoque vero est idem ens in potentia tantum, sicut in mutatione secundum substantiam, cuius subiectum est materia, PP. Q. 45. Art. 2 ad 2. — (s), **mutatio substantialis,** see *mutatio loci*. — (t), **mutatio successiva,** see *mutatio continua*. Cf. PP. Q. 46. Art. 2. — (u), **mutatio violenta,** see *mutatio naturalis*. —**mutationes accipiunt speciem et dignitatem non a termino a quo, sed a termino ad quem,** *changes receive their species* and *value not from their source but from their end* or *goal*. Cf. PP. Q. 45. Art. 1 ad 2; 5 Phys. 1 e. — **mutationis non potest esse mutatio,** *change itself is not subject to another change*. Cf. 5 Phys. 3 e-k. — **omnis mutatio est ex opposito aut ex mediis,** *every change comes either from the opposite of the thing which forms the result of the change* or *from something which lies between the two extremes*. Cf. 12 Met. 2 b. — **omnis mutatio reducitur ad illud genus, ad quod terminatur,** *every change is to be reduced as to its genus to the goal at which it ends*. Cf. Pot. 3. 3 ob. 8.

mutilātio, ōnis, *f.*, *a maiming, mutilating, mutilation*. In percussuris autem et mutilationibus induxit poenam talionis, et similiter in peccato falsi testimonii, PS. Q. 105. Art. 2 ad 10; pro mutilatione quidem amissionem servi, PS. Q. 105. Art. 4 ad 3; aut per incarce-

rationem, aut verberationem, seu membri mutilationem, SS. Q. 61. Art. 3 c; sed membrorum defectus, qui accidunt per mutilationem, in poenam peccati inducti sunt, PTS. Q. 86. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 64. Art. 4; SS. Q. 65 pr.; SS. Q. 65. Art. 2 (passim); SS. Q. 65. Art. 3; SS. Q. 94. Art. 4.

mutilātor, ōris, *m.*, *a mutilator, one who maims.* Imposuit enim mutilatoribus servorum ut dimitterent eos liberos, PS. Q. 105. Art 4 c.

mutilo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to mutilate, maim.* Et ideo numquam secundum humanum iudicium aliquis debet puniri sine culpa poena flagelli, ut occidatur vel mutiletur vel verberetur, SS. Q. 108. Art. 4 ad 2; non enim si aliquis non propria culpa exhaeredatur, vel mutilatur propter hoc minus dolet, App. Q. 2. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 65. Art. 1 (passim). — **mutilātus**, a, um, *P. a.*, *maimed, deformed.* Tunc enim oporteret quod mutilatus verba proferret, et mutus actum baptismi exerceret, PT. Q. 67. Art. 6 ob. 3; videtur quod mutilati non sint ungendi illis unctionibus quae partibus illis competunt, (ob. 1), . . ., sed de necessitate istius sacramenti est quaelibet unctionum. ergo omnes debent fieri mutilatis, (a), . . ., mutilati etiam inungi debent, PTS. Q. 32. Art. 7 c. Cf. PTS. Q. 32 pr.; PTS. Q. 80. Art. 1 ad 3; PTS. Q. 86. Art. 1 c.

mūto, āre, āvi, ātum, *to change, alter.* Lex naturalis potest intellegi mutari dupliciter: uno modo per hoc quod aliquid ei addatur; et sic nihil prohibet legem naturalem mutari, . . ., alio modo potest intellegi mutatio legis naturalis per modum subtractionis ut scilicet aliquid desinat esse de lege naturali, quod prius fuit contra legem naturalem, PS. Q. 94. Art. 5 c; est etiam princeps supra legem, inquantum, si expediens fuerit, potest legem mutare, et in ea dispensare pro loco et tempore, PS. Q. 96. Art. 5 ad 3; aliquid dicitur mutari dupliciter. uno modo, quia est subiectum mutationis, sicut dicimus corpus esse mutabile, . . ., alio modo dicitur aliquid mutari, quia secundum ipsum fit mutatio, sicut dicimus albedinem mutari quia secundum ipsam corpus alteratur, Verit. 1. 6 c; omne quod mutatur, mutatur vel secundum substantiam, vel secundum quantitatem, vel secundum qualitatem vel secundum locum, 3 Phys. 1 d. Cf. PP. Q. 114. Art. 4 (bis); PS. Q. 96. Art. 5; PS. Q. 97. Art. 3 (passim); PS. Q. 88. Art. 4 (quater); 5 Phys. 2 c; et passim.

mūtuātio, ōnis, *f.*, *a loan.* Qui sub aestimationem pecuniae non cadit; ex quo potest procedere spontanea mutuatio, SS. Q. 78. Art. 2 ad 4; nec placet ei usurarum acceptio, sed mutuatio, quae est bona, SS. Q. 78. Art. 4 ad 1.

mūtuo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *borrow, take for one's use.* Cum praecepit Iudaeis ut mutuata Aegyptiorum vasa subriperent, PS. Q. 94. Art. 5 ob. 2; ita etiam in proposito dicendum est quod nullo modo licet inducere aliquem ad mutuandum sub usuris, SS. Q. 78. Art. 4 c; ille qui accipit pecuniam mutuo sub usuris, non dat occasionem usurario usuras accipiendi, sed mutuandi, SS. Q. 78. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; PS. Q. 105. Art. 3 ob. 3; SS. Q. 78. Art. 1 (passim); SS. Q. 78. Art. 2 (passim).

mūtus, a, um, *adj.*, (1) *dumb, mute, destitute of the power of speech*, (2) of things which utter no sound, *speechless, silent.* — (1), puta si aliquis parvulus esset in articulo mortis, et adessent duo, quorum alter esset mutus, . . ., et mutus actum baptismi exerceret, PT. Q. 67. Art. 6 ob. 3; matrimonium potest esse inter aliquos qui suum consensum sibi mutuo verbis exprimere non possunt, quia vel sunt muti, vel diversarum linguarum, PTS. Q. 45. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 71. Art. 2 c; PT. Q. 86. Art. 3 a; PTS. Q. 9. Art. 3; PTS. Q. 45. Art. 2. — (2), et sicut Dominum iam loquentem annuntiaverunt gentilibus praedicatores loquentes, ita eum nondum loquentem elementa muta praedicaverunt, PT. Q. 36. Art. 5 c, in quot.

mūtuus, a, um, *adj.*, *mutual, reciprocal.* In similibus est mutua similitudo, (ob. 4), . . ., in his quae unius ordinis sunt, recipitur mutua similitudo, PP. Q. 4. Art. 3 ad 4; una quae consistit in mutua datione et acceptione, PP. Q. 21. Art. 1 c; oportet quod mutuus amor qui est Spiritus sanctus ab utroque procedat, PP. Q. 37. Art. 1 ad 3; sed requiritur quaedam mutua amatio, quia amicus est amico amicus. talis autem mutua benevolentia fundatur super aliqua communicatione, SS. Q. 23. Art. 1 c; primo quidem quia bellum et rixa important mutuam impugnationem in actu, SS. Q. 42. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 42. Art. 1; SS. Q. 42. Art. 1; SS. Q. 121. Art. 1; SS. Q. 183. Art. 2; PTS. Q. 41. Art. 1; PTS. Q. 42. Art. 2; et passim. — **mūtuum**, i, *n.*, *a loan.* Necessitatibus hominum maxime expedit ut homines sint prompti ad mutuum concedendum, . . ., ergo insufficienter fuit ordinatum in lege mutuis, (ob. 4), . . ., iam aliquid lucrum reportaret ex mutuo, et non esset gratuitum mutuum, (ad 4), . . ., haec differentia est inter mutuum et dispositum, quia mutuum traditur in utilitatem, . . ., et ideo magis arctabatur aliquis in aliquibus casibus ad restituendum mutuum quam ad restituendum depositum, . . ., sicut dictum est, ille qui mutuo accipiebat animal, PS. Q. 105. Art. 2 ad 5. Cf. SS. Q. 78. Art. 2 (passim); SS. Q. 78. Art. 4 (passim). — **mūtuō**, *adv.*, *in return, reciprocally, mutually.* Voluntas et intellectus mutuo se includunt, PP. Q. 16. Art. 4 ad 1; inquantum mutuo se amant amici, et sibi invicem bona volunt et operantur, PS. Q. 28. Art. 2 c; etiam in rebus naturalibus quaedam mutuo in se agunt, SS. Q. 33. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 61. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 11; SS. Q. 101. Art. 4; PT. Q. 15. Art. 9; PT. Q. 53. Art. 4; PT. Q. 79. Art. 4; et passim.

myrrha, ae, *f.*, *myrrh.* Myrrha, qua mortuorum corpora condiuntur, . . ., myrrham autem, quae significat mortificationem carnis, PT. Q. 36. Art. 8 ad 4; myrrha enim et aloes propter sui amaritudinem significant poenitentiam, (ad 2), . . ., myrrha et aloes adhibebantur corpori Christi, PT. Q. 51. Art. 2 ad 3.

myrtus, i and us, *f.*, *a myrtle.* Unde in hoc festo debebant habere fructum arboris pulcherrimae, id est, citrum, et lignum densarum frondium, id est, myrtum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10.

mysterium, ii, *n.*, *divine mystery, that which is so hidden that it cannot be understood, secret rites.* Usus autem est hoc modo loquendi per spiritum prophetiae ad designandum mysterium, SS. Q. 110. Art. 3 ad 3; quantum ad altiora mysteria, quae sunt perfectorum quae pertinent ad sapientiam, SS. Q. 171 pr.; prima est de ipso Incarnationis mysterio secundum quod Deus pro nostra salute factus est homo, PT. Q. prol. Cf. PP. Q. 117. Art. 2 (bis); PS. Q. 101. Art. 3 (bis); PS. Q. 102. Art. 4 (bis); PT. Q. 17. Art. 1 (bis); PT. Q. 31. Art. 1 (bis). — Common phrases are: (a), **mysterium Christi**, *the mystery of Christ.* Cf. PS. Q. 103. Art. 3; PS. Q. 104. Art. 2; SS. Q. 1. Art. 8; SS. Q. 2. Art. 7 (passim); SS. Q. 2. Art. 8 (ter). — (b), **mysterium divinum**, *divine mystery.* Cf. PP. Q. 112. Art. 3; SS. Q. 189. Art. 8; PT. Q. 35. Art. 4; PTS. Q. 37. Art. 1; PTS. Q. 67. Art. 2; et passim. — (c), **mysterium fidei**, *the mystery of faith.* Cf. PT. Q. 78. Art. 3 (passim); PT. Q. 80. Art. 3. — (d), **mysterium Incarnationis**, *the mystery of the Incarnation.* Cf. PT. Q. 5. Art. 1; PT. Q. 6. Art. 1; PT. Q. 13. Art. 1; PT. Q. 59. Art. 6; PT. Q. 60. Art. 6; et passim. — (e), **mysterium sacrum**, *the sacred mystery.* Cf. SS. Q. 84. Art. 3; PT. Q. 77. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 8 (bis); PT. Q. 80. Art. 9; et passim. — (f), **mysterium Trinitatis**, *the mystery of the Trinity.* Cf. SS. Q. 2. Art. 8 (bis); SS. Q. 177. Art. 3; SS. Q. 180. Art. 4; PT. Q. 16. Art. 1; PT. Q. 17. Art. 1; et passim. — (g), **mysterium gratiae**, *the mystery of grace.* Cf. PP. Q. 57. Art. 5 (passim).

mysticē, *adv.*, see *mysticus.*

mysticus, a, um, *adj.*, *secretive, secret, mystic, mystical.* Quidam autem assignant rationem mysticam ex parte numeri, PP. Q. 74. Art. 3 ad 3; alio modo potest dici panis ipsum corpus Christi quod

est panis mysticus de caelo descendens, PT. Q. 77. Art. 6 ad 1; quamvis etiam dici possit quod verba eius veritatem habent secundum aliquem mysticum intellectum, SS. Q. 110. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 3. Art. 8; PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 110. Art. 3; SS. Q. 122. Art. 3; PT. Q. 48. Art. 2; et passim. On **causa mystica,** see *causa* under 3; on **corpus mysticum,** see *corpus*; on **intellectus mysticus,** see *intellectus* under 11; on **ratio mystica,** see *ratio* under 17; on **significatio mystica,** see *significatio* under 1; on **theologia mystica,** see *theologia* under 2. — **mysticē,** *adv.*, *mystically*, opposed to *realiter*, and *physice*. Iacob vero mystice dixit se esse Esau primogenitum Isaac, quia videlicet primogenita illius de iure ei debebantur, SS. Q. 110. Art. 3 ad 3; sed quidem erraverunt aestimantes mystice solum esse corpus et sanguinem Christi in hoc sacramento, PT. Q. 78. Art. 3 ob. 5. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 103. Art. 4; PS. Q. 104. Art. 2; SS. Q. 185. Art. 6; PT. Q. 1[illegible] Art. 4; et passim.

N

Naaman, *n.*, *indecl.*, *Naaman* III, general of the army of Benadad, King of Syria, a great man in the eyes of his master, rich, but a leper. He was cured by Eliseus the prophet who ordered him to wash seven times in the river Jordan. Sicut IV Reg., V, 17, servi Naaman dixerunt ad eum, SS. Q. 102. Art. 1 c.

Naboth, *n.*, *indecl.*, *Naboth*, inhabitant of Jezrael, Judea; refused to sell his vineyard to King Achab. Queen Jezabel, irritated on this account, caused him to be stoned on a false accusation of having blasphemed God and the King. Legitur enim III Regum, 21, quod Naboth ad dictum duorum testium falso condemnatus est, SS. Q. 70. Art. 2 ob. 1.

Nabuchodonosor, *n.*, *indecl.*, *Nabuchodonosor* II, surnamed the Great. He was King of Babylon and of Ninive (605-562 B.C.); was son and successor of Nabopolassar, and one of the most famous princes of Chaldea. Et in hoc mense a Nabuchodonosor et post a Tito templum Ierosolymis est incensum, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2; sicut fit divinitus repraesentatio aliquarum rerum per similitudines imaginarias, ut Pharaoni et Nabuchodonosor, SS. Q. 173. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 12. Art. 2; SS. Q. 173. Art. 2; PTS. Q. 14. Art. 2; PTS. Q. 99. Art. 3.

Nahum, *n.*, *indecl.*, *Nahum*, the seventh of the twelve minor prophets. He lived in the time of Ezechias, about the eighth century B.C. His prophecy in three chapters forms one sole discourse, wherein he announces the second destruction of Ninive by Cyaxares and Nabopolassar. Nahum, I, 9, dicitur secundum aliam litteram, PT. Q. 59. Art. 5 ob. 2. Cf. SS. Q. 39. Art. 4; SS. Q. 68. Art. 4; PTS. Q. 88. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 8.

nam, *conj.*, *for*, used to introduce a confirmation or explanation or reason for a previous statement. Ergo fides a charitate habet quod sit fundamentum; charitas ergo est magis fundamentum quam fides; nam fundamentum est prima pars aedificii, SS. Q. 4. Art. 7 ob. 2; et per hoc patet responsio ad obiecta; nam primae duae rationes procedunt de prima munditia, SS. Q. 8. Art. 7 c; si ergo aliquis convertatur ad Deum et ei inhaereat propter timorem poenae, erit timor servilis; si autem propter timorem culpae, erit timor filialis; nam filiorum est timere offensam patris, SS. Q. 19. Art. 2 c; timor servilis et timor filialis non habent eamdem habitudinem ad Deum. nam timor servilis respicit Deum sicut principium inflictivum poenarum, SS. Q. 19. Art. 5 ad 2; verba etiam exprimentia consensum non sunt causa gratiae, nam ex eis non fit aliqua sanctificatio, PTS. Q. 42. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 74. Art. 2 (bis); PS. Q. 2. Art. 1 (bis); PS. Q. 26. Art. 4; SS. Q. 19. Art. 6; SS. Q. 142. Art. 3; et passim.

namque, *conj.*, an emphatic confirmative particle, a strengthened *nam*, closely resembling that particle in its uses, but introducing the reason or explanation with more assurance; Gr. *καὶ γάρ*, *for indeed, for truly, for*. Alibi namque scriptum est quod daemones credunt et contremiscunt, PP. Q. 64. Art. 3 ad 2; amor namque concupiscentiae non requiescit in quacumque extrinseca aut superficiali adeptione vel fruitione amati, PS. Q. 28. Art. 2 c; primo namque coniungitur homo Deo per fidem, SS. Q. 12. Art. 1 c; multae namque feminae animo virili spiritualem militiam gesserunt, PT. Q. 72. Art. 8 ad 3; nonnulli namque in quadam terrarum parte infernum esse putaverunt, PTS. Q. 97. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 2 pr.; PP. Q. 20. Art. 4; PP. Q. 78 pr.; PS. Q. 55. Art. 4; SS. Q. 36. Art. 4; SS. Q. 142. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 8; et passim.

nanciscor, i, nactus and nanctus, 3, *v. dep. a.*, *to get, obtain, receive.* Quia ex hoc etiam homines dormiendo adipiscuntur meliora phantasmata, SS. Q. 16. Art. 2 ad 2; ergo videtur quod ex omni operatione virtuosa aliquis statum nanciscatur, SS. Q. 183. Art. 1 ob. 2; et verbis illis habetur quod monachi, ex hoc quod sunt monachi non nanciscuntur potestatem talia faciendi, SS. Q. 187. Art. 1 ad 1.

nānus, i, *m.*, *a dwarf.* Divina virtus supplebit in resurrectione defectum; sicut patet in nanis, PTS. Q. 84. Art. 2 ad 3.

nāris, is, *f.*, used entirely in the plural, *nares*, ium, *f.*, *the nostrils, the nose.* Frustra autem in corpore assumpto per angelum formarentur oculi et nares, et alia sensuum instrumenta, PP. Q. 51. Art. 3 ob. 2; sal autem in os missum, et narium et aurium sputo linitio, significat receptionem doctrinae fidei quantum ad aures, et approbationem quantum ad nares, PT. Q. 71. Art. 2 c; ut scilicet infirmus inungatur in oculis, in naribus, auribus, labiis, manibus et pedibus, (ob. 1), . . ., scilicet oculi propter visum, aures propter auditum, nares propter odoratum, PTS. Q. 32. Art. 6 c.

narrātio, ōnis, *f.*, *a relating, narrative, story.* Basilius enim dicit quod Moyses principium narrationis suae fecit a principio, PP. Q. 67. Art. 4 c; ea enim quae de paradiso in Scriptura dicuntur, per modum narrationis historicae proponuntur, PP. Q. 102. Art. 1 c; sicut dicit Augustinus, Evangelistae in evangelica narratione narrant, . . ., cum similia legantur in veteri Testamento de Deo, peribit fides evangelicae narrationis, PT. Q. 5. Art. 3 c; et ex hoc ostenditur narratio illius libri, qui est apocryphus, esse falsa, PT. Q. 35. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 5. Art. 4; PT. Q. 35. Art. 6; PT. Q. 41. Art. 4; PT. Q. 81. Art. 2.

narro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to tell, relate, narrate, report, recount, set forth*, used with *de*, *quod.* Sicut Augustinus narrat de Catone, SS. Q. 125. Art. 2 ob. 2; Gregorius narrat de quodam sanctissimo viro Isaac, SS. Q. 188. Art. 7 ob. 4; nec aliquid eorum quae Evangelistae de eo narrant, PT. Q. 5. Art. 1 c; Evangelistae in evangelica narratione narrant, quod miratus est Iesus, PT. Q. 5. Art. 3 c; et sic videtur inconvenienter ab Evangelistis narratum quod Christus fuerit cum latronibus crucifixus, PT. Q. 46. Art. 11 ob. 3; inter alia miracula quae in passione Christi acciderunt, narratur quod monumenta aperta sunt, PT. Q. 53. Art. 3 ob. 2; Damascenus in eodem sermone narrat quod Gregorius pro Traiano orationem fundens, audivit vocem sibi divinitus dicentem, PTS. Q. 71. Art. 5 ob. 5. Cf. PP. Q. 4. Art. 1; PS. Q. 59. Art. 2; SS. Q. 10. Art. 11; PT. Q. 81. Art. 2; PTS. Q. 29. Art. 3; et passim.

nascor, i, nātus, 3, *v. dep.*, *to be born, be begotten.* Materia corporalis nata est obedire spirituali substantiae magis quam contrariis agentibus in natura, PP. Q. 117. Art. 3 ad 2; non enim omnia generata nascentia dici possunt, sed solum in viventibus, sicut in plantis sive in animalibus et in partibus eorum, 5 Met. 5 a; nasci proprie dicitur illud, quod egreditur a generante coniunctum ei, habens ab ipso principia sufficientia generationi, 3 Sent. 8. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 5; PP. Q. 93. Art. 6; SS. Q. 164. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 8; 2 Phys. 1 b; et passim. — **natus est seu aptus natus est** (Aristotelian *πέφυκε*) used with an infinitive, *to be fitted by birth* or *designed by nature* for that which is expressed by the infinitive. Contraria nata sunt fieri circa idem, PP. Q. 7. Art. 3 ob. 3; cognoscens natum est habere formam etiam rei alterius, PP. Q. 14. Art. 1 c; si autem anima species intelligibiles secundum suam naturam apta nata esset recipere per influentiam aliquorum separatorum principiorum tantum, PP. Q. 84. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 17. Art. 1 c, 4 c, and ad 3; PP. Q. 62. Art. 5 ad 1; PT. Q. 4. Art. 3 c; 2 Phys. 13 b; C. G. 1. 16, 23, and 58; C. G. 2. 6, and 96; C. G. 3. 6; et passim. — **nascens**, entis, *P. a.*, *arising, beginning, nascent, infant, immature.* Quia enim a principio nascentis Ecclesiae quidam de Trinitate male sentiebant, PT. Q. 66. Art. 8 c; sed originale peccatum contrahitur sine intentione nascentis, PT. Q. 68. Art. 7 ob. 3. Cf. PP. Q. 116. Art. 4, in quot.; PP. Q. 115. Art. 2, in quot.; PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6 (passim); PT. Q. 54. Art. 1, in quot.; et passim. — **nātus**, a, um, *P. a.*, *born*; hence as *subst.*: **nātus**, i, *m.*, *a son*; and **nāta**, ae, *f.*, *a daughter*; and in plur. **nāti**, ōrum, *children, offspring.* Sicut Spiritus sanctus, . . ., non tamen dicitur natus, PP. Q. 35. Art. 2 c; cum Filius dicitur natus de Patre, PP. Q. 41. Art. 3 ad 1; probabile tamen est quod

parentes fideles pro parvulis natis, et maxime in periculo existentibus aliquas preces Deo funderent, PT. Q. 70. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 14. Art. 15; PP. Q. 42. Art. 2; PT. Q. 17. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 5; PT. Q. 72. Art. 10; et passim. — **bene natus** and **male natus**, *to be gifted well* or *badly by nature*. Cf. C. G. 3. 92.

nāsus, i, *m.*, *the nose*. Si sit talis defectus qui maculam notabilem inferat, per quem obscuretur personae claritas ut abscissio nasi, PTS. Q. 39. Art. 6 c; aut eum deformet ut abscissio nasi, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 3. — **nasus curvus**, *a snub-nose*. Dicimus enim quod simum est nasus curvus, PS. Q. 53. Art. 2 ad 3. — **nasus rugatus**, *a wrinkled nose*. Quia irrisio fit ore, id est, verbo et cachinnis; subsannatio autem naso rugato, SS. Q. 75. Art. 1 ad 1.

nātālis, e, *adj.*, *of* or *belonging to one's birth, birth—, natal*. Passio Christi commemoratur in Ecclesia sexta feria ante Pascha, non autem in festo Natali, PT. Q. 83. Art. 2 ob. 2. — **nātālis**, is, *m.*, *a birthday*. Videtur inconveniens esse quod in die Natalis ter celebretur hoc sacramentum, (ob. 2), . . ., specialiter tamen in nocte Natalis Domini missa celebratur propter hoc quod Dominus in nocte natus est, PT. Q. 83. Art. 2 ad 4. — **nātāles**, um, *m.*, *birth, origin, lineage, extraction*. Sed Ambrosius dicit quod verecundia petendi ingenuos prodit natales, SS. Q. 187. Art. 5 ob. 4.

Nathan, *n.*, *indecl.*, *Nathan*, (1) a son of David and Bethsabee, (2) a prophet in the time of David about the eleventh century B.C. He declared to David that his son would build the temple, reproached him for the crime of which he had rendered himself guilty by killing Uri, in order to possess his wife, Bethsabee, and advised him to acknowledge Solomon as his successor. — (1), sed hoc stare non potest, quia Matthaeus ponit unum filiorum David, scilicet Salomonem; Lucas autem ponit alium, scilicet Nathan, . . ., dicunt enim quod Nathan et Melchi diversis temporibus de una eademque uxore Estha nomine singulos filios procreaverunt; quia Nathan, qui per Salomonem descendit, uxorem eam primum ceperat, . . ., Melchi qui per Nathan genus ducit, cum esset ex eadem tribu sed non ex eodem genere, relictam Nathan accepit uxorem, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2. — (2), et III Regum I dicitur quod Nathan propheta ingressus ad regem David, (ob. 1), . . ., Nathan adoravit David, SS. Q. 84. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 86. Art. 4 (bis).

nātio, ōnis, *f.*, (1) *a race of people, nation, people*, (2) in eccl.Lat. like *gens*, and the Gr. *ἔθνος*, opp. to Christians, *the heathen*. — (1), sed contra est quod in qualibet aetate et apud quaslibet hominum nationes semper fuit aliqua sacrificiorum oblatio, SS. Q. 85. Art. 1 a; ergo aliae nationes non tenentur ad primitias solvendas, SS. Q. 86. Art. 4 ob. 2; sed Ecclesiae ritus, sicut et gentilium ritus, per diversas nationes diffunditur, PTS. Q. 40. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 94. Art. 4, in quot.; PS. Q. 95. Art. 4; PTS. Q. 20. Art. 1; PTS. Q. 40. Art. 6; PTS. Q. 54. Art. 3. — (2), sed quia hoc scandalum facere poterat in nationibus, Paulus abiecisse se memorat, PT. Q. 40. Art. 3 ad 2, in quot.

nativitas, ātis, *f.*, *birth, nativity*, infrequently a synonym of *natura*. Generatio significat originem alicuius viventis a principio vivente coniuncto (sc. cum generato vivente), et haec proprie dicitur nativitas, PP. Q. 27. Art. 2 c; nam ipsum nomen naturae, . . ., primo impositum fuit ad significandum generationem viventium, quae nativitas dicitur, PP. Q. 115. Art. 2 c; nativitas est via in naturam, sicut ipsum nomen demonstrat, Pot. 10. 2 ob. 23. Cf. PP. Q. 29. Art. 1 ad 4; PP. Q. 115. Art. 2 c; PT. Q. 2. Art. 1 c; PT. Q. 35. Art. 1 c; 2 Phys. 2 d; 5 Met. 5 a; et passim. On **relatio nativitatis**, see *relatio*. — Kinds of *nativitas* are: (a), **nativitas aeterna** and **nativitas temporalis**, *the eternal* and *the temporal birth*, or *the birth from eternity* and *that in time*. Patri convenit esse innascibilem secundum nativitatem aeternam; quod non excluderet nativitas temporalis, PT. Q. 3. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 3. Art. 5 ad 1; PT. Q. 35 pr.; PT. Q. 35. Art. 2 c and ad 4; PT. Q. 83. Art. 2 (bis); Unio 2 ob. 16. — (b), **nativitas animalis** seu **carnalis**, *the animal* or *carnal birth*, the opposite of *nativitas spiritualis*, i.e., *the spiritual birth*. Sed per gratiam sanctificantem nascitur homo spiritualiter in filium Dei, . . ., nativitas autem ex utero est nativitas animalis, PT. Q. 27. Art. 1 ob. 1. Cf. 4 Sent. 42. 1. 2 ad 1. — (c), **nativitas carnalis**, see *nativitas animalis*. Duplex est carnalis nativitas: prima in utero, in quo adhuc id quod natum est, est adeo debile quod non possit extra exponi sine periculo, et huic nativitati assimilatur regeneratio per baptismum, in quo regeneratur aliquis quasi adhuc fovendus intra uterum Ecclesiae; secunda est nativitas ex utero, quando iam quod natum erat in utero, tantum roboratum est quod potest sine periculo exponi exterioribus, quae nata sunt corrumpere; et huic assimilatur confirmatio, per quam roboratus exponitur in publicum ad confessionem nominis Christi, PTS. Q. 56. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 68. Art. 9. — (d), **nativitas ex utero** and **nativitas in utero**, *the birth from the mother's womb*, or *the proper birth* and *the birth in the mother's womb* or *conception*. Cf. *nativitas carnalis*. Cf. also PT. Q. 27 pr.; PT. Q. 27. Art. 1 (ter); PTS. Q. 56. Art. 2; PTS. Q. 78. Art. 2; 3 Sent. 3. 1. 1. 3 ob. 2 and ad 2; 3 Sent. 3. 8. 1 ad 6; 4 Sent. 42. 1. 2 ad 1. — (e), **nativitas humana**, *the human birth* or *the birth proper to man*. Cf. C. G. 4. 43. — (f), **nativitas in utero**, see *nativitas ex utero*. — (g), **nativitas miraculosa** and **nativitas naturalis**, *the miraculous* and *the natural birth*. Sic igitur ex parte matris nativitas illa (Christi) fuit naturalis; sed ex parte operationis Spiritus sancti fuit miraculosa, PT. Q. 35. Art. 3 ad 2. — (h), **nativitas naturalis**, see *nativitas miraculosa*. — (i), **nativitas temporalis**, see *nativitas aeterna*. Tertia est Christi nativitas temporalis et corporalis, secundum quam visibilis nobis processit ex utero virginali, carne indutus, PT. Q. 83. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 3. Art. 5 (ter); PT. Q. 35 pr.; PT. Q. 35. Art. 2. (bis); PT. Q. 35. Art. 3 (bis); PT. Q. 35. Art. 5 (bis).

nato, āre, āvi, ātum, 1, *v.* freq. *n.* and *a.*, *to swim, float*. Quid natat in mari, PP. Q. 29. Art. 4 ad 2; larus autem, qui et volat in aere et natat in aqua, . . ., autem praeter modum aliarum avium habet unum pedem latum ad natandum, alium fissum ad ambulandum, quia et in aqua natat, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

nātūra, ae, *f.*, (1) *nature, birth*, synonym of *nativitas*, (2) *nature, the inner principle of the generation of a living thing*, (3) *nature, every inner principle of an activity*, (4) *nature, the form* and *the matter of a physical being*, (5) *nature*, commonly, *the essence of a thing precisely as it is the source of its operations* and *activity*. Cf. *essentia, forma, quidditas, quod quid est, quod quid erat esse, species* and *substantia*, (6) *nature, an entity, anything viewed in its basic aspect*, be it a substance or an accident, (7) *nature, substance*, (8) *nature, the realm of reality*, (9) *nature, the realm of irrational things*. — (1), nomen naturae primo impositum est ad significandam generationem viventium, quae dicitur nativitas, PP. Q. 29. Art. 1 ad 4; nomen naturae a nascendo est dictum vel sumptum, unde primo est impositum hoc nomen ad significandum generationem viventium, quae nativitas vel pullulatio dicitur, ut dicatur natura quasi nascitura, PT. Q. 2. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 115. Art. 2 c; C. G. 4. 35 and 41; 1 Sent. 20. 1. 3. 1 c; 3 Sent. 5. 1. 2 c; Unio. 1 c; 2 Phys. 2 d; 5 Met. 5 a; et passim. — (2), deinde translatum est nomen naturae ad significandum principium huius generationis, PT. Q. 2. Art. 1 c; translatum est nomen naturae ad significandum principium activum illius generationis, quia virtutes agentes ex actibus nominari consueverunt, 3 Sent. 5. 1. 2 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 1 c; C. G. 4. 35; C. G. 4. 41; Unio. 1 c; 5 Met. 5 a; et passim. — (3), quia principium generationis in rebus viventibus est intrinsecum, ulterius derivatum est nomen naturae ad significandum quodlibet principium intrinsecum motus, secundum quod Philosophus dicit, quod natura est principium motus in eo, quod est per se et non secundum accidens, PT. Q. 2. Art. 1 c; differt autem ars a natura, quia ars est principium agendi in alio, natura autem

est principium actionis et motus in eo in quo est, 12 Met. 3 c; natura enim est principium motus in eo in quo est, ars vero non est in artificato quod fit per artem, sed in alio, 7 Met. 6 a. Cf. PP. Q. 29. Art. 1 ad 4; PP. Q. 115. Art. 2 c; C. G. 4. 35 and 41; 2 Sent. 37. 1. 1 c; 3 Sent. 5. 1. 2 c; Unio. 1 c; 1 Phys. 1 a; 2 Phys. 1 b; 2 Phys. 14 f; 2 Cael. 25 e; 3 Cael. 7 e; 5 Met. 5 a; 7 Anal. 1 a; 2 Anal. 9 l; et passim. — (4), quia huiusmodi principium (intrinsecum) est formale vel materiale, communiter tam materia quam forma dicitur natura, PP. Q. 29. Art. 1 ad 4; hoc autem principium (sc. principium intrinsecum motus) vel forma est vel materia, unde quandoque natura dicitur forma, quandoque vero materia, PT. Q. 2. Art. 1 c. Cf. C. G. 4. 35 and 41; 3 Sent. 5. 1. 2 c; 3 Sent. 22. 3. 2. 1 c; 2 Phys. 1 c and 2 b-e; 8 Phys. 7 b; 1 Gener. 19 c; 5 Met. 5 a-e; et passim. — (5), natura designat principium actus, essentia vero ab essendo dicitur; possunt dici aliqua unius naturae, quae conveniunt in aliquo actu sicut omnia calefacientia: sed unius essentiae dici non possunt nisi quorum est unum esse et ideo magis exprimitur unitas divina per hoc quod dicitur quod tres personae sunt unius essentiae, quam si diceretur quod sunt unius naturae, PP. Q. 39. Art. 2 ad 3; quia finis generationis naturalis est in eo quod generatur, scilicet essentia speciei quam significat definitio, inde est quod huiusmodi essentia speciei vocatur etiam natura; et hoc modo Boethius naturam definit in libro de duabus naturis dicens, "natura est unamquamque rem informans specifica differentia," quae scilicet complet definitionem speciei, PT. Q. 2. Art. 1 c; natura nihil est aliud, quam ratio cuiusdam artis, scilicet divinae, indita rebus, qua ipsae res moventur ad finem determinatum, 2 Phys. 14 f; nomen autem naturae hoc modo sumptae videtur significare essentiam rei secundum quod habet ordinem vel ordinationem ad propriam operationem rei, cum nulla res propria destituatur operatione, Ente 1 c. Cf. PP. Q. 29. Art. 1 ad 4 and 2 c; PS. Q. 31. Art. 7 c; C. G. 4. 35 and 41; 1 Sent. 25. 1. 1 ad 3; 2 Sent. 3. 7. 1. 1 c; 3 Sent. 5. 1. 2 c; Unio. 1 c; 2 Cael. 27 f; 1 Gener. 9 b; 5 Met. 5 a and b; 12 Met. 3 d; et passim. — (6), peccatores inquantum sunt naturae quaedam, PP. Q. 20. Art. 2 ad 4; alio modo dicitur natura quaelibet substantia vel etiam quodlibet ens, PS. Q. 10. Art. 1 c; a magistris vocatur voluntas ut natura, PT. Q. 18. Art. 3 c; neque ipsum (sc. malum) est natura quaedam in universo, 2 Sent. 34. 1. 1 ad 1; primo enim modo dicitur natura, secundum quod communiter ad omnia entia se habet, prout natura definitur omne id, quod intellectu quoquo modo capi potest, 2 Sent. 37. 1. 1 c; omne quod in rebus invenitur, natura quaedam dicitur, Verit. 22. 5 c. Cf. C. G. 2. 62; C. G. 4. 10. — (7), (substantia) nominatur etiam tribus nominibus significantibus rem; quae quidem sunt res naturae, subsistentia, et hypostasis, secundum triplicem considerationem substantiae sic dictae, PP. Q. 29. Art. 2 c; secundo modo (dicitur natura), prout tantum substantiae convenit, et sic natura dicitur esse quod agere vel pati potest, 2 Sent. 37. 1. 1 c; secundum hanc significationem, substantia dicitur natura secundum quod natura est quod agere vel pati potest, 3 Sent. 5. 1. 2 c. — (8), esse in rerum natura, PP. Q. 2. Art. 1 ad 2; posuerunt relationem non esse rem naturae, sed rationis tantum, PP. Q. 13. Art. 7 c; praeter naturae ordinem, PP. Q. 91. Art. 2 ad 3; est intellegendum de tota natura corporali simul accepta, PP. Q. 115. Art. 1 ad 1; aliquid in rerum natura, C. G. 1. 11; sunt impossibilia in natura, C. G. 2. 89; secundum naturae ordinem, C. G. 3. 68; contrariis agentibus in natura, C. G. 3. 103; auctor qui naturam condidit, 4 Sent. 44. 3. 1. 1 c; ipse est conditor et ordinator naturae, Pot. 1. 3 ad 1. — (9), habent effectum similem naturae, PP. Q. 78. Art. 2 ad 1; voluntas dividitur contra naturam sicut una causa contra aliam, PS. Q. 10. Art. 1 ad 1; appellat naturae semina, Pot. 6. 3 c; scientia quae est de natura, 1 Cael. 1 a. On **actio naturae**, see *actio* under 1; on **actus naturae**, see *actus* under 1; on **agens naturae**, see *agens*; on **agere per naturam**, see *agere* under 1; on **assumptio in natura**, see *assumptio* under 1; on **bonitas naturae**, see *bonitas* under 1; on **bonum naturae seu ad naturam communem pertinens, bonum naturae humanae et naturae singularis**, see *bonus* under 2 and 3; on **causa naturae alicuius in hoc, causa naturae alicuius simpliciter et causa per naturam**, see *causa* under 2; on **claritas naturae**, see *claritas* under 3; on **communicatio per modum naturae**, see *communicatio* under 1; on **communitas naturae**, see *communitas* under 1; on **compositio secundum naturam**, see *compositio* under 1; on **continuum per seu secundum naturam**, see *continuus* under 2; on **corruptio naturae, corruptio contra, extra et secundum naturam**, see *corruptio* under 2 and 3; on **culpa naturae**, see *culpa*; on **debitum secundum condicionem naturae**, see *debitus* under 1; on **defectus naturae**, see *defectus* under 2; on **delectabile secundum naturam et non secundum naturam**, see *delectabilis*; on **desiderium naturae**, see *desiderium* under 1; on **diversitas naturae**, see *diversitas*; on **divisio secundum naturam**, see *divisio*; on **dominus per naturam**, see *dominus*; on **esse naturae**, see *esse*; on **falsum in natura**, see *falsus*; on **fieri a natura**, see *fieri*; on **filius per naturam**, see *filius* under 1; on **forma in natura existens**, see *forma* under 2; on **formatio naturae spiritualis**, see *formatio* under 2; on **generare per naturam**, see *generare*; on **generatio contra, extra et secundum naturam**, see *generatio* under 1; on **genus naturae**, see *genus* under 2; on **idem natura, in natura generis, in natura speciei et per naturam suppositi**, see *idem*; on **identitas naturae**, see *identitas*; on **ieiunium naturae**, see *ieiunium*; on **imago naturae**, see *imago* under 1; on **impetus naturae**, see *impetus*; on **impossibile naturae seu in natura**, see *impossibilis*; on **incorruptibile secundum naturam**, see *incorruptibilis*; on **instinctus naturae**, see *instinctus*; on **integritas naturae**, see *integritas*; on **intellectus naturae speciei**, see *intellectus* under 9; on **intellegibile secundum naturam suam**, see *intellegibilis* under 2; on **intentio naturae communis**, see *intentio* under 3; on **iudicium a natura determinatum ad unum seu a natura inditum**, see *iudicium* under 4; on **ius naturae**, see *ius* under 1; on **iustum secundum naturam**, see *iustus*; on **lex naturae**, see *lex* under 1; on **lumen naturae**, see *lumen*; on **malum naturae**, see *malus* under 2; on **miraculum contra, praeter et supra naturam**, see *miraculum* under 1; on **motus contra seu extra seu praeter et secundum naturam**, see *motus* under 1; on **movere extra naturam et per seu secundum naturam**, see *movere*; on **necessarium secundum sui naturam**, see *necessarius* under 1; on **necessitas naturae**, see *necessitas* under 1; on **nomen naturae**, see *nomen* under 1; on **notum naturae seu quoad naturam seu secundum propriam naturam seu secundum sui naturam**, see *notus*; on **operatio naturae**, see *operatio* under 2; on **opus naturae**, see *opus* under 4; on **ordo naturae**, see *ordo* under 1; on **passio naturae**, see *passio* under 2; on **peccatum naturae, contra naturam, humanae naturae et totius naturae**, see *peccatum* under 1 and 2; on **perfectio naturae**, see *perfectio* under 2; on **perfectus secundum naturam**, see *perfectus* under 1; on **posterius natura seu secundum naturam**, see *posterior* under 2; on **potestas naturae**, see *potestas* under 2; on **principium naturae**, see *principium*; on **prius natura seu secundum naturam seu in ordine seu ordine naturae seu secundum ordinem naturae**, see *prior* under 1; on **processio naturae seu secundum naturam seu per modum naturae**, see *processio* under 4; on **puritas naturae**, see *puritas* under 1; on **quies extra naturam et secundum naturam**, see *quies*; on **ratio ut natura**, see *ratio* under 3; on **res naturae**, see *res*; on **sanctificatio naturae**, see *sanctificatio* under 1; on **similitudo secundum convenientiam in natura**, see *similitudo* under 1; on **singularitas naturae seu subsistentis in natura**, see *singularitas* under 1; on **status naturae, naturae conditae, naturae corruptae et naturae integrae**, see *status* under 3; on **unio naturae seu in seu secundum naturam**, see *unio*; on **unire in natura seu secundum naturam**, see *unire*; on **unitas naturae, in rerum natura et per naturam**, see *unitas*; on **veritas naturae**, see *veritas* under 1; on **via naturae**, see *via* under 1; on **vis naturae**, see *vis* under 1 and 3; on **vita naturae**, see *vita* under 1; on **vitium naturae et contra**

naturam, see *vitium* under 1 and 2; on **voluntabile secundum naturam**, see *voluntabilis*; on **voluntas per modum naturae seu ut natura**, see *voluntas* under 3. — **contra naturam**, the παρὰ φύσιν of Aristotle (Phys. V. 6, 230. a. 20), *against nature* or *unnatural*, i.e., either that which militates against the nature of a definite thing (PP. Q. 19. Art. 3 ad 3; PP. Q. 105. Art. 6 ad 1; PS. Q. 6. Art. 5 c; C. G. 2. 83; Verit. 13. 1 ad 2; 1 Cael. 4 b), or that which militates against the general order or course of nature (contra communem cursum naturae, SS. Q. 154. Art. 2 ad 2; contra consuetum cursum naturae, Pot. 1. 3 ad 1; contra naturae ordinem, Pot. 6. 1 ob. 2; contra cursum naturalium rerum, Pot. 6. 1 ob. 7). — **extra seu praeter naturam**, *outside nature* or *unnatural*, i.e., either that which is beyond the nature of a single thing (PP. Q. 105. Art. 6 ad 1; C. G. 1. 19 and 39; C. G. 2. 83) or that which is beyond the natural order of all things, and both include that which is *contra naturam* and that which is *supra naturam* (hic autem accipit "praeter naturam" communius, secundum quod "praeter naturam" idem est quod "non secundum naturam"; sic autem in se comprehendit tam id quod est contra naturam, quam id quod est supra naturam, 1 Cael. 4 d. Cf. PP. Q. 105. Art. 6 ad 1; 5 Phys. 10 a-e, i and k; 8 Phys. 7 b). — **secundum naturam**, the κατὰ φύσιν of Aristotle (Phys. II. 1, 192b. 35; Phys. V. 6, 230. a. 19), *according to nature* or *natural*, i.e., either that which corresponds to the nature of a single thing (PP. Q. 1. Art. 5 ad 1; C. G. 1. 19; C. G. 2. 83; 2 Phys. 1 c; 5 Phys. 10 a; 3 Cael. 1 b), or that which corresponds in general to the course of nature (PP. Q. 104. Art. 4 c; C. G. 3. 64 and 68; Verit 13. 1 ad 2). — **supra naturam**, *supernatural*, i.e., either that which goes beyond the nature of a single thing and its natural powers (PP. Q. 12. Art. 4 ob. 3; PP. Q. 60. Art. 2 c; 1 Cael. 4 b) or that which in general goes beyond the usual order and customary course of things (PT. Q. 13. Art. 2 c). — Kinds of *natura* as understood in the general sense of the word are: (a), **natura absoluta**, *the essence of a thing freed* or *stripped of its individual characteristics*. Anima autem intellectiva cognoscit rem aliquam in sua natura absoluta, puta lapidem, inquantum est lapis absolute, PP. Q. 75. Art. 5 c. — (b), **natura angelica, natura humana**, and **natura divina**, *the angelic, the human*, and *the divine nature* or *essence*. Ipsa natura angelica est quoddam speculum divinam similitudinem repraesentans, PP. Q. 56. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 5. Art. 1; SS. Q. 136. Art. 3 ad 1; C. G. 2. 62 and 85; C. G. 4. and 53; Pot. 2. 1 c; et passim. — (c), **natura caelestis** and **natura terrestris**, *the heavenly* and *the earthly nature* or *the nature* and *essence of heavenly bodies which for St. Thomas was generically different from that of earthly* or *sublunary bodies*. Cf. *corpus inferius* under *corpus*. Nisi ita quod tunc esset in corporibus humanis plus secundum quantitatem de natura caelesti, . . ., vel ita quod natura elementaris indueret proprietates naturae caelestis ex eius dominio in corpore, PTS. Q. 83. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 49. Art. 4; PTS. Q. 82. Art. 1; C. G. 4. 30; Mem. 8 b. — (d), **natura communis seu speciei** and **natura propria seu individui**, *the common essence* or *that common to all things of its kind* and *the essence peculiar to each one of them*, or *the essence of the species* and *that of the individual*. Secundum vero quod supponitur alicui naturae communi, sic dicitur res naturae, sicut hic homo est res naturae; secundum vero quod supponitur accidentibus, dicitur hypostasis vel subsistentia, PP. Q. 29. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 4 ad 3; PP. Q. 76. Art. 2 ad 3 and 4; PP. Q. 119. Art. 1 c; PS. Q. 51. Art. 1 c; PS. Q. 63. Art. 1 c; C. G. 1. 53 and 65; C. G. 2. 52; C. G. 4. 40; et passim. — (e), **natura completa**, *the complete essence of a thing which is opposite to natura incompleta, the incomplete essence of a thing*. Cf. *species completa* under *species* under 6. Non quaelibet substantia particularis est hypostasis, vel persona, sed quae habet completam naturam speciei, PP. Q. 75. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 90. Art. 4 c; C. G. 4. 35. — (f), **natura condita** and **natura glorificata**, *the created* and *the glorified nature* or *the nature of a being as created*, i.e., *without grace* and *that in the state of its glorification*. Quia etiam in statu naturae conditae sibi invicem loqui poterant, PP. Q. 107. Art. 1 ad 3. Cf. 2 Sent. 9. 1. 2 ob. 7; 4 Sent. 48. 2. 5 ad 3. — (g), **natura corporalis seu corporea** and **natura spiritualis**, *the physical* and *the spiritual nature*, understood in the sense of a single being or a number of things as well as in the sense of the essence of a thing. In homine duo sunt, scilicet natura, spiritualis et natura corporalis. per hoc autem homo dicitur diligere seipsum, quod diligit se secundum naturam spiritualem, . . ., et secundum hoc debet homo magis se diligere post Deum, quam quemcumque alium, SS. Q. 26. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 67. Art. 4 c; PP. Q. 69. Art. 1 c; PP. Q. 74. Art. 1 ad 1; PP. Q. 115. Art. 1 ad 1; C. G. 2. 44 and 91; C. G. 3. 92; C. G. 4. 54 and 63; Pot. 3. 18 c; et passim. — (h), **natura corrupta** and **natura integra**, *the nature of man after the Fall, corrupted by original sin*, and *the nature before the Fall when reason was in perfect control of all faculties and emotions, and perfectly subject to God*. In statu naturae corruptae non potest homo implere omnia mandata divina sine gratia sanante, . . ., sic neque in statu naturae integrae, neque in statu naturae corruptae potest homo implere absque gratia legis mandata, PS. Q. 109. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 84. Art. 1 c; PS. Q. 109. Art. 2 (passim); PS. Q. 109. Art. 9 (passim); PS. Q. 114. Art. 2 c; SS. Q. 136. Art. 3 ad 1; PT. Q. 28. Art. 1 c; et passim. — (i), **natura corruptibilis et generabilis** and **natura sempiternae permanentiae**, *the corruptible* and *the generable nature* and *the nature of eternal duration*. Vita in istis inferioribus recipitur in natura corruptibili, PP. Q. 18. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 94. Art. 4; PT. Q. 34. Art. 1; 2 Cael. 15 b. — (j), **natura creata** and **natura increata**, *the created* and *the uncreated nature* or *substance*. Natura autem creata habet quandam participationem divinae bonitatis, quasi radiis illius bonitatis subiecta, PT. Q. 20. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 69. Art. 1 c; PP. Q. 110. Art. 4 ad 2; PP. Q. 115. Art. 1 ad 1; PT. Q. 53. Art. 4 (passim); Pot. 2. 1 c; Verit. 7. 1 ob. 4; et passim. — (k), **natura determinata**, *the determined nature* or *substance*. Omne autem corpus habet aliquam naturam determinatam. impossibile est igitur quod principium intellectuale sit corpus; et similiter impossibile est quod intelligat per organum corporeum, quia natura etiam determinata illius organi corporei prohiberet cognitionem omnium corporum, PP. Q. 75. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 12; PP. Q. 56. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 1 (bis); PS. Q. 21. Art. 2; C. G. 2. 62; et passim. — (l), **natura divina**, see *natura angelica*. — (m), **natura extranea**, *the extraneous* or *foreign nature of a being* or *the nature that comes upon a being from the outside*. Non enim tollitur solitudo per associationem alicuius quod est extraneae naturae, PP. Q. 31. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 90. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 1 (bis); PTS. Q. 75. Art. 1; C. G. 4. 7 and 17; et passim. — (n), **natura generabilis**, see *natura corruptibilis*. — (o), **natura glorificata**, see *natura condita*. — (p), **natura humana**, see *natura angelica*. — (q), **natura increata**, see *natura creata*. — (r), **natura individui**, see *natura communis*. — (s), **natura inferior** and **natura superior**, *the lower* or *inferior* and *the higher* or *superior nature* in the sense of a being or a multiplicity of beings. Natura enim superior non potest inquinari ex contactu naturae inferioris, PS. Q. 86. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 78. Art. 2 c; PP. Q. 110. Art. 3; PP. Q. 115. Art. 1 ad 1; C. G. 2. 76 and 91; Verit. 16. 1 c; et passim. — (t), **natura informis**, *nature at time of creation, not yet developed into kinds and classes*. Per caelum intellegitur spiritualis natura adhuc informis, PP. Q. 67. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 68. Art. 1; PP. Q. 69. Art. 1 c; PP. Q. 74. Art. 1 ad 1; PP. Q. 74. Art. 3. — (u), **natura insensibilis, natura sensibilis seu sensitiva seu sensualis** and **natura intellegibilis seu intellectiva seu intellectualis**, *the insensible nature* or *that not endowed with sense, the sensible nature*, or *that endowed with sense*, and *that endowed with intellect* or *that which is knowable only by intellect, namely, being* and *the essence of a thing*. Animal enim sumitur a natura sensitiva per modum concretionis; hoc enim dicitur animal quod naturam sensitivam habet; rationale vero sumitur a natura

intellectiva; quia rationale est quod naturam intellectivam habet; intellectivum autem comparatur ad sensitivum sicut actus ad potentiam, PP. Q. 3. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 12 c; PP. Q. 19. Art. 1 c; PP. Q. 26. Art. 1 c; PP. Q. 29. Art. 3 ad 4; PP. Q. 55. Art. 1 ob. 3; C. G. 1. 47 and 100; C. G. 2. 51, 62, and 95; C. G. 3. 48; C. G. 4. 54; 2 Sent. 28. 1. 1 c; 3 Sent. 29. 1. 5 c; Verit. 22. 4 c; 2 Cael. 15 b; 10 Met. 10 a; et passim. — (v), **natura integra**, see *natura corrupta*. — (w), **natura intellectiva seu intellectualis seu intellegibilis**, see *natura insensibilis*. — (x), **natura irrationalis** and **natura rationalis seu rationabilis**, *the irrational* and *the rational nature*, the word being understood in the sense of a substance as well as in that of the essence of a substance. Proprium est naturae rationalis, ut intendat in finem, quasi se agens, vel ducens ad finem; natura vero irrationalis, quasi ab alio acta, vel ducta; sive in finem apprehensum, sicut bruta quae cognitionem habent, sive in finem non apprehensum, sicut ea quae omnino cognitione carent, (c), . . ., ordinare in finem est eius quod seipsum agit in finem; eius vero quod ab alio agitur in finem, est ordinari in finem; quod potest esse irrationalis naturae, sed ab aliquo rationem habente, PS. Q. 1. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 29. Art. 1 c; PP. Q. 29. Art. 3 ad 4; PS. Q. 1. Art. 2 c; PT. Q. 4. Art. 1; Unio. 2 c; Verit. 22. 4 c; et passim. — (y), **natura materialis**, *the material* or *physical nature*. Cf. Pot. 2. 1 c. — (z), **natura mobilis**, *the movable nature* or *the movement accessible to substance*. Cf. C. G. 1. 100. — (a^2), **natura naturans**, *the nature that serves as the cause of everything that happens according to nature, by which is meant God*. Est autem Deus universalis causa omnium, quae naturaliter fiunt, unde et quidam ipsum nominant naturantem, Nom. 4. 21. Cf. PS. Q. 85. Art. 6 c. — (b^2), **natura particularis** and **natura universalis**, *the particular* and *the general nature*, by which is meant a substance, an essence, a power. Per respectum ad naturam particularem femina est aliquid deficiens et occasionatum, PP. Q. 92. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 42. Art. 2 ad 3; PS. Q. 85. Art. 6 c; C. G. 1. 50; C. G. 2. 77; C. G. 3. 94; 1 Sent. 43. 2. 1 c; Pot. 6. 1 ad 1; Mal. 5. 5 c; Verit. 13. 1 ad 2; 5 Phys. 10 a; 2 Cael. 9 a; et passim. — (c^2), **natura prima**, *the first essence*. Cf. C. G. 3. 59. — (d^2), **natura primaeva**, *the primaeval substance* or *God*. Cf. C. G. 3. 97. — (e^2), **natura propria**, see *natura communis*. — (f^2), **natura rationabilis seu rationalis**, see *natura irrationalis*. — (g^2), **natura sempiternae permanentiae**, see *natura corruptibilis*. — (h^2), **natura sensibilis seu sensitiva seu sensualis**, see *natura insensibilis*. — (i^2), **natura simplex subsistens**, *a simples nature, that existing not in union with some other element, but in itself as an independent being*, which is in contrast to *natura rei compositae*, i.e., the nature or essence of a composite thing. Unde quantum pertinet ad rationem nominum, eadem ratio est de nominibus quae a nobis imponuntur ad significandum naturas rerum compositarum, et de nominibus quae a nobis imponuntur ad significandum naturas simplices subsistentes, PP. Q. 13. Art. 9 c. — (j^2), **natura speciei**, see *natura communis*. — (k^2), **natura spiritualis**, see *natura corporalis*. — (l^2), **natura summa**, *the highest nature* or *the highest being*. Cf. C. G. 3. 47. — (m^2), **natura superior**, see *natura inferior*. — (n^2), **natura terrestris**, see *natura caelestis*. — (o^2), **natura universalis**, see *natura particularis*. — **ars imitatur naturam**, see *ars* under 2. — **constitui in propriam naturam, cum sentitur, causat delectationem**, *coming into possession of that which corresponds to it causes pleasure* and *joy when it is received*, (PS. Q. 31. Art. 7 ob. 3; cf. PS. Q. 31. Art. 1 c; PS. Q. 34. Art. 3 ob. 1; Aristotle: Rhetor. I. 11, 1369. b. 33. ff.). — **Deus et natura nihil frustra faciunt**, see *frustra*. — **inferior natura attingit in sui supremo ad aliquid quod est proprium superioris naturae imperfecte illud participans** (Verit. 16. 1 c), or, **supremum inferioris naturae attingit id quod est infimum superioris** (PP. Q. 78. Art. 2 c), or, **natura superior in suo infimo contingit naturam inferiorem in eius supremo** (C. G. 2. 91), *a nature of a lower order under the aspect of that which is highest in it reaches that which is lowest in a superior nature*, and *vice-versa*. Cf. PP. Q. 108. Art. 6 c; C. G. 2. 68; Nom. 7. 4. — **inter ea quae contingit fieri, natura semper facit id quod est optimum** (2 Cael. 7 e), or, **natura semper facit id quod melius est** (Pot. 3. 6 ob. 26; 2 Phys. 11 i; Somno. 2 l; cf. PP. Q. 2. Art. 3 c), the translation of the Aristotelian passage: *ἡ φύσις ἀεὶ ποιεῖ τῶν ἐνδεχομένων τὸ βέλτιστον*, de Cael. II. 5; 288. a. 2 f., *nature always does the best possible*, (non tamen facit, quod melius est simpliciter, sed quod melius est secundum quod competit substantiae uniuscuiusque, alioquin cuilibet animali daret animam rationalem, quae est melior quam anima irrationalis, 2 Phys. 11 i; cf. 2 Phys. 12 b; natura non facit semper quod melius est, habito respectu ad partem, sed habito respectu ad totum, alias totum corpus hominis faceret oculum vel cor; hoc enim unicuique partium melius esset, sed non toti, Pot. 3. 6 ad 26). — **natura communis determinatur et contrahitur in unoquoque secundum proprietates inventas in illo** (1 Sent. 7. 1. 2 ad 3), *the general nature* or *essence of a thing is determined more closely and restricted more narrowly through its peculiarities*. — **natura consequitur suum effectum vel semper vel ut in pluribus** (PP. Q. 63. Art. 9 c), or, **natura non deficit nisi in paucioribus** (C. G. 3. 85), *the nature of a thing in its actions always reaches its goal* or *attains it in most cases; it misses its goal only in a very few instances*. — **natura determinata est ad unum** (PP. Q. 41. Art. 2 c; Pot. 3. 13 c and 15 c; 1 Cael. 26 f), or, **natura unius rei est determinata ad unum** (3 Cael. 5 b), or, **natura semper ordinatur ad unum** (C. G. 2. 83), or, **natura semper tendit ad unum** (C. G. 3. 23), *the nature of a thing always tends toward a single object* and *always strives after a single object*, (quantum ad id quod virtute naturae producitur, et quantum ad hoc quod est producere vel non producere, Pot. 3. 13 c); cf. *naturalis* under 1. — **natura in sua operatione Dei operationem imitatur** (PP. Q. 66. Art. 1 ob. 2), *nature in its operation always imitates the operation of God*, because it is nothing else quam ratio cuiusdam artis, scilicet divinae, indita rebus, qua ipsae res moventur ad finem determinatum, 2 Phys. 14 f; cf. C. G. 3. 3. — **natura in se recurva est** (Quodl. 1. 4. 8 ob. 3), or, **natura semper in se curva est** (2 Sent. 3. 4. 1 ob. 2 and ad 2), *the nature of a thing always bends* or *curves back upon itself* (quia semper diligit bonum suum, 2 Sent. 3. 4. 1 ad 2; quia scilicet omnia, quae amat, retorquet ad se, Quodl. 1. 4. 8 ob. 3; cf. Verit. 22. 4 c). — **natura neque deficit in necessariis neque abundat in superfluis** (Pot. 3. 7 ob. 1,) or, **natura non abundat in superfluis, sicut nec deficit in necessariis** (PS. Q. 91. Art. 2 ob. 1; Verit. 12. 2 ob. 3), or, **natura nihil facit frustra, neque deficit in necessariis** (3 Anim. 14 i), the translation of the Aristotelian passage: *ἡ φύσις μήτε ποιεῖ μάτην μηθὲν μήτε ἀπολείπει τι τῶν ἀναγκαίων* (de Anim. III. 9, 432. b. 21 f), *nature does nothing that is superfluous* and *likewise fails in nothing that is necessary* (ad propriam operationem explendam, C. G. 2. 83; nisi in animalibus orbatis et imperfectis, sicut sunt animalia monstruosa, 3 Anim. 14 i). — **natura nihil facit frustra**, see *frustra*. — **natura nihil facit frustra, neque deficit in necessariis**, see above: *natura neque deficit*, etc. — **natura non abundat superfluis** (C. G. 2. 60), *nature possesses and does nothing superfluous*; cf. above: *natura neque deficit* etc. — **natura non deficit in necessariis** (PP. Q. 78. Art. 4 c; PS. Q. 51. Art. 1 ob. 3; C. G. 3. 129; 1 Perih. 6 d), or, **natura nulli deficit in necessariis ad propriam operationem explendum** (C. G. 2. 83), *nature permits a lack in none of the things necessary for the performance of its proper activity*; cf. above: *natura neque deficit* etc. — **natura non deficit, nisi in paucioribus**, see above: *natura consequitur* etc. — **natura non facit per duo, quod per unum potest facere** (PS. Q. 51. Art. 1 ob. 2; PS. Q. 63. Art. 3 ob. 3), *what nature can bring forth by one means, it does not do by two*; cf. above: *natura neque deficit* etc. — **natura nulli deficit in necessariis ad propriam operationem explendam**, see above: *natura non deficit* etc. — **natura quaedam facit propter finem** (2 Anal. 9 i), *nature does certain things for the sake of a goal*; cf. 2 Phys. 13 and 14.

— **natura semper facit id quod melius est.** see above: *inter ea, quae* etc. — **natura semper in se curva est,** see above: *natura in se recurva est.* — **natura semper ordinatur ad unum,** see above: *natura determinata est* etc. — **natura semper tendit ad unum,** see above: *natura determinata est* etc. — **natura superior in suo infimo contingit naturam inferiorem in eius supremo,** see above: *inferior natura* etc. — **natura uniuscuiusque rei ex eius operatione ostenditur** (PP. Q. 76. Art. 1 c), *the nature of everything is revealed by its activity*; cf. C. G. 2. 79. — **natura unius rei est determinata ad unum,** see above: *natura determinata est* etc. — **natura uno et eodem modo operatur, nisi impediatur** (PP. Q. 19. Art. 4 c), *unless the nature of a thing is interfered with, it operates in one and the same way.* — **nulla natura potest supra seipsam** (PS. Q. 109. Art. 3 ob. 2 and ad 2), *no nature can surpass itself* (cum dicitur, quod nulla natura potest supra seipsam, non est intellegendum quod non possit ferri in aliquod obiectum quod est supra se; manifestum est enim, quod intellectus noster naturali cognitione potest aliqua cognoscere quae sunt supra seipsum, ut patet in naturali cognitione Dei. sed intellegendum est, quod natura non potest in actum excedentem proportionem suae virtutis, PS. Q. 109. Art. 3 ad 2); cf. *species* under 6. — **opus naturae est opus intellegentiae** (3 Sent. 33. 2. 5 c; Pot. 3. 15 c), *every work of nature is the work of an intellect,* i.e., the intellect of God (omnis autem naturae inclinatio praeexigit aliquam cognitionem, quae et finem praestituat et in finem inclinet et ea, quibus ad finem pervenitur, provideat; haec enim sine cognitione fieri non possunt. propter quod etiam a philosophis dicitur, opus naturae esse opus intellegentiae, 3 Sent. 33. 2. 5 c); cf. PS. Q. 1. Art. 2 c; PS. Q. 11. Art. 2 c; 12 Met. 12 c. — **quod est praeter naturam, non potest esse sempiternum** (1 Gener. 24 e; cf. 1 Cael. 4 c; 2 Cael. 1 h and 9 a and b), *that which is outside nature* or *unnatural cannot last forever.* — **ratio contra naturam dividitur,** see *ratio* under 3. — **supremum inferioris naturae attingit ad id quod est infimum superioris,** see above: *inferior natura* etc.

nātūrālis, e, *adj.,* (1) *natural* in the general sense of the word, i.e., (a) that which a thing has from birth or from its beginning without always flowing from its essence, (b) that which is according to the essence of a thing and therefore belongs to it as such, (c) that to which a thing is inclined as a result of its nature, (d) that which possesses a nature and an essence, (e) that which is a thing of reality and not of thought, (f) that which belongs to the material order, (g) that influence which is ordinarily exerted on a thing by another thing superior to it, (h) that which a sensitive being does as a result of its nature and not on the basis of knowledge, (i) physical, that which exists in the region of physical things with sensibly cognitive qualities, (2) *physical,* pertaining to the philosophy of nature, synonym of *physicus,* (3) *scientific by nature,* (*naturalia*) *natural science,* the scientific writings on nature by Aristotle. — (1) (a), alio modo dicitur esse homini naturale quod ab ipsa nativitate habet, . . ., dicitur autem naturalis utraque gratia in Christo, inquantum eam a nativitate habuit; quia ab initio conceptionis fuit natura humana divinae personae unita, et anima eius fuit munere gratiae repleta, PT. Q. 2. Art. 12 c; cf. PT. Q. 34. Art. 3 ad 2. — (1) (b), illud dicitur esse naturale rei, quod convenit ei secundum suam substantiam, et hoc est quod per se inest rei, PS. Q. 10. Art. 1 c; naturale dicitur, quod est secundum naturam, PS. Q. 31. Art. 7 c; aliquid dicitur naturale ex eo quod naturae convenit, PS. Q. 34. Art. 1 c; naturale potest aliquid dici, . . ., uno modo, quod est tantum ex principiis essentialibus rei, PT. Q. 2. Art. 12 c; naturalia autem sunt quorum principium est natura, 1 Phys. 1 a; naturale autem est cuius principium est intra, 5 Phys. 10 b; cf. Verit. 12. 3 c; aliquid potest esse naturale alicui dupliciter. uno modo secundum naturam speciei, sicut naturale est homini esse risibile et igni ferri sursum. alio modo secundum naturam individui, sicut naturale est Socrati vel Platoni, esse aegrotativum vel sanativum secundum propriam complexionem, PS. Q. 51. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 63. Art. 1 c; Verit. 24. 10 ad 1. — (1) (c), dicitur aliquid naturale, quia est secundum inclinationem naturae, PP. Q. 82. Art. 1 c; alio modo dicitur naturale, ad quod natura inclinat, 4 Sent. 26. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 49. Art. 2 c; PP. Q. 62. Art. 2 c; PS. Q. 6. Art. 5 ad 2; PS. Q. 41. Art. 3 c; C. G. 1. 44; C. G. 2. 23, 30, and 44; 3 Sent. 20. 1. 1. 1 ad 1; Verit. 24. 10 ad 1. — (1) (d), naturale dicitur, . . ., id quod habet naturam, sicut dicimus corpora naturalia, Mal. 5. 5 c; naturalia differunt a non-naturalibus, inquantum habent naturam, 2 Phys. 1 b. — (1) (e), naturale potest, . . ., sumi uno modo, prout dividitur contra ens in anima, et sic dicitur naturale omne illud quod habet esse fixum in natura, 2 Sent. 2. 2. 2 ad 4; homo naturalis, id est, realis, 2 Anim. 12 b. — (1) (f), alio modo dicitur naturale, secundum quod dividitur contra ens divinum, quod abstrahitur a materia et motu, et sic naturale dicitur illud solum quod movetur et est ordinatum ad generationem et corruptionem in rebus, 2 Sent. 2. 2. 2 ad 4. — (1) (g), motus qui fiunt in inferioribus a corpore caelesti dicuntur naturales, licet non sint secundum naturam corporis inferioris, ut patet in fluxu et refluxu maris, quia corpora inferiora naturaliter subduntur superioribus, 2 Meteor. 8 a; dicuntur aliqui motus naturales, non quia sunt a principio intrinseco, sed quia sunt a principio superiori movente, sicut motus, qui sunt in elementis ex impressione corporum caelestium, naturales dicuntur, 4 Sent. 33. 1. 1 ad 4. Cf. 4 Sent. 17. 3. 1. 2 c. — (1) (h), naturalis quidem igitur concupiscentia non potest esse infinita in actu, est enim eius quod natura requirit, PS. Q. 30. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 2 c. — (1) (i), hoc non habet locum in mathematicis, sed in naturalibus tantum, C. G. 3. 56; in definitione naturalium ponitur materia sensibilis, non autem in definitione mathematicorum, 3 Anim. 12 g; cum tamen naturalia sint minus abstracta, quam mathematica, 2 Phys. 3 f; naturalia autem se habent per appositionem ad mathematica, superaddunt enim mathematicis naturam sensibilem et motum, a quibus mathematica abstrahunt, 3 Cael. 3 c; cf. 3 Cael. 3 d-k; et hoc patet tam in naturalibus, quam in voluntariis, PP. Q. 49. Art. 2 c; simile autem esse oportet in naturalibus, C. G. 2. 23; hoc autem accidens in naturalibus potest esse, C. G. 3. 10. On **accidens naturale,** see *accidens* under 2; on **actio naturalis,** see *actio* under 1; on **activum naturale,** see *activus*; on **actus naturalis,** see *actus* under 1; on **aequitas naturalis,** see *aequitas*; on **aestimativa naturalia,** see *aestimativus*; on **agens naturalis,** see *agens*; on **amicitia naturalis,** see *amicitia* under 1; on **amor naturalis,** see *amor* under 1; on **animal naturale,** see *animal* under 1; on **appetitus naturalis,** see *appetitus* under 4; on **auctoritas naturalis,** see *auctoritas* under 4; on **bonitas naturalis et rei naturalis,** see *bonitas* under 1; on **bonum naturale,** see *bonus* under 2; on **caput naturale,** see *caput*; on **causa naturalis et non-naturalis,** see *causa* under 2; on **claritas naturalis,** see *claritas* under 3; on **cognitio naturalis,** see *cognitio* under 2; on **communicatio naturalis,** see *communicatio* under 1 and 3; on **communitas naturalis,** see *communitas* under 3; on **commutatio naturalis,** see *commutatio* under 2; on **complexio naturalis,** see *complexio* under 2; on **compositio naturalis,** see *compositio* under 1; on **conceptio naturalis,** see *conceptio* under 1 and 4; on **concomitantia naturalis,** see *concomitantia* under 1; on **concupiscentia naturalis et non-naturalis,** see *concupiscentia* under 1; on **conversio naturalis,** see *conversio* under 2; on **corpus naturale et non-naturale,** see *corpus*; on **corruptibilitas naturalis,** see *corruptibilitas*; on **corruptio naturalis,** see *corruptio* under 2 and 3; on **defectus naturalis,** see *defectus* under 2; on **delectatio naturalis et non-naturalis,** see *delectatio*; on **desiderium naturale,** see *desiderium* under 1; on **dilectio naturalis,** see *dilectio* under 1; on **dispositio naturalis,** see *dispositio* under 4; on **diversitas naturalis,** see *diversitas*; on **divitiae naturales,** see *divitiae*; on **dominium naturale,** see *dominium*; on **donum naturale,** see *donum* under 1; on **effectus naturalis,** see *effectus*; on **ens naturale,** see

ens; on esse naturale, see *esse*; on existimatio naturalis, see *existimatio*; on factio naturalis, see *factio*; on facultas naturalis, see *facultas* under 1; on fieri naturale, see *fieri*; on filiatio naturalis, see *filiatio*; on finis naturalis, see *finis* under 2; on forma naturalis, see *forma* under 2; on generans naturale, see *generare*; on generatio naturalis, see *generatio* under 1; on genus naturale, see *genus* under 2; on gloria naturalis, see *gloria* under 1; on habitudo naturalis, see *habitudo*; on habitus naturalis et non-naturalis, see *habitus* under 4; on homo naturalis, see *homo*; on immortalitas naturalis, see *immortalitas*; on immutatio naturalis, see *immutatio* under 2; on impetus naturalis, see *impetus*; on impotentia naturalis, see *impotentia*; on inchoatio naturalis, see *inchoatio* under 1; on incorruptibilitas naturalis, see *incorruptibilitas*; on instinctus naturalis, see *instinctus*; on instrumentum naturale, see *instrumentum*; on intellectus naturalis, see *intellectus* under 9; on iudicium naturale seu naturalis existimationis, see *iudicium* under 4; on ius naturale, see *ius* under 1; on iustitia naturalis, see *iustitia* under 2 and 4; on iustum naturale, see *iustus*; on lex naturalis, see *lex* under 1; on libertas naturalis, see *libertas* under 1; on linea naturalis, see *linea* under 1; on locus naturalis et non-naturalis, see *locus* under 2; on lumen naturale, see *lumen*; on magnitudo naturalis, see *magnitudo* under 1; on malitia naturalis, see *malitia* under 1; on malum in rebus naturalibus et secundum naturalem ordinem, see *malus* under 2; on materia naturalis, see *materia* under 3; on medium naturale, see *medium* under 1 and 2; on mors naturalis, see *mors*; on motus naturalis, see *motus* under 1 and 2; on movens naturale, see *movens*; on mutatio naturalis, see *mutatio*; on nativitas naturalis, see *nativitas*; on necessitas naturalis seu naturalis inclinationis seu naturalis ordinis, see *necessitas* under 1; on notitia naturalis, see *notitia* under 2; on odium naturale et non-naturale, see *odium*; on operatio naturalis, operatio naturalis secundum quid et simpliciter, see *operatio* under 2; on ordo naturalis, see *ordo* under 1; on origo naturalis, see *origo*; on passio naturalis, see *passio* under 2 and 4; on peccatum naturale seu in naturalibus, see *peccatum* under 1 and 2; on perfectio naturalis, see *perfectio* under 2 and 4; on potentia naturalis, see *potentia* under 2 and 4; on potestas naturalis, see *potestas* under 2; on principium naturale, see *principium*; on prophetia naturalis, see *prophetia*; on propinquitas naturalis, see *propinquitas* under 2; on proprietas naturalis, see *proprietas* under 1; on providentia naturalis, see *providentia*; on prudentia naturalis, see *prudentia* under 2; on qualitas naturalis, see *qualitas*; on quantitas naturalis, see *quantitas* under 1; on quies naturalis, see *quies*; on ratio naturalis, see *ratio* under 3; on rectitudo naturalis, see *rectitudo* under 3; on regimen naturale, see *regimen*; on res naturalis, see *res*; on resurrectio naturalis, see *resurrectio*; on scientia naturalis et pure naturalis, see *scientia* under 1 and 2; on servitus naturalis, see *servitus* under 1; on subsistentia naturalis, see *subsistentia* under 2; on substantia naturalis, see *substantia* under 2; on suppositio naturalis, see *suppositio* under 4; on theologia naturalis, see *theologia* under 1; on timor naturalis et non-naturalis, see *timor*; on transmutatio naturalis, see *transmutatio*; on umidum naturale, see *umidus*; on unio naturalis et non-naturalis, see *unio*; on unitas naturalis, see *unitas*; on veritas naturalis speciei, see *veritas* under 1; on virtus naturalis, see *virtus* under 1; on vis naturalis, see *vis* under 1; on vita naturalis, see *vita* under 1; on voluntas naturalis, see *voluntas* under 3; on vox naturalis, see *vox* under 1. — **pura naturalia**, *the purely natural*, created beings possessing no properties or powers of the supernatural. Praeceptum de dilectione Dei non potest homo implere ex puris naturalibus, secundum quod ex charitate impletur, PS. Q. 109. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 56. Art. 3 c; PP. Q. 62. Art. 3 c; PP. Q. 95. Art. 1 c and ad 4; PS. Q. 5. Art. 5 c; SS. Q. 5. Art. 1 c. — **naturalia tendunt in fines determinatos**, *the irrational things of nature are ever striving after definite goals*. Cf. *natura*. — (2), sicut in scientia naturali inducitur ratio sufficiens ad probandum quod motus caeli semper sit uniformis velocitatis, PP. Q. 32. Art. 1 ad 2; plurimum historiae (id est, narrationis) naturalis est circa corpora, 3 Cael. 1 b. Cf. PP. Q. 84. Art. 1; PP. Q. 109. Art. 3; PS. Q. 98. Art. 6; SS. Q. 10. Art. 10; SS. Q. 15. Art. 1; et passim. On **consideratio naturalis**, see *consideratio*; on **definitio naturalis**, see *definitio* under 2; on **philosophia naturalis**, see *philosophia*; on **philosophus naturalis**, see *philosophus*; on **quaestio naturalis**, see *quaestio*; on **ratio naturalis**, see *ratio* under 13; on **scientia naturalis**, see *scientia* under 2. — **naturalis**, (sc. **philosophus**), synonym of *physicus*, the Aristotelian φυσικός (Phys. II. 2, 193. b. 23), *the nature philosopher, the investigator of nature, the naturalist*. Eamdem enim conclusionem demonstrant astrologus et naturalis, puta quod terra est rotunda, PP. Q. 1. Art. 1 ad 2; et ex hac ratione videntur moti fuisse qui cursum rerum naturalium subtraxerunt divinae providentiae, attribuentes ipsum necessitati materiae, ut Democritus et alii naturales antiqui. PP. Q. 22. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 47. Art. 1 c; PP. Q. 66. Art. 1 c; PP. Q. 84. Art. 2 c and ad 2; 2 Phys. 3 a, 4 a, and 11 a-i; 4 Phys. 9 i; 1 Meteor. 3 e; 2 Meteor. 1 b; 1 Cael. 1 a and 2 a; 1 Anim. 1 d and 2 b; 3 Met. 15 a; et passim. — (3), ut Avicenna dicit in VI de Naturalibus, PS. Q. 23. Art. 2 ob. 3; ostensum est autem in Naturalibus (Aristotelis), C. G. 2. 55. Cf. PS. Q. 25. Art. 3; PTS. Q. 85. Art. 1; PTS. Q. 92. Art. 1. — **nātūrāliter**, *adv.*, (1) *naturally, conformably to nature, by nature, in a manner corresponding to the natural order*, synonym of *connaturaliter*, the opposite of *supernaturaliter, miraculose*, and *violenter*, (2) in the sense of *natural science, after the manner of natural science*, synonym of *physice*, the opposite of *logice*. — (1), perfecta sunt naturaliter imperfectis priora, PP. Q. 77. Art. 4 c: homo naturaliter est animal sociale, PT. Q. 65. Art. 1 c; quae ratio naturaliter indita habet, C. G. 1. 7; desiderat naturaliter beatitudinem, C. G. 1. 11; naturaliter stabilitum est in bono, C. G. 1. 95; per violentiam et non naturaliter, 3 Phys. 9 e; aqua propinquior est medio naturaliter quam aer, 5 Met. 13 b. Cf. PP. Q. 20. Art. 1; PT. Q. 14. Art. 2; PT. Q. 33. Art. 4; PT. Q. 70. Art. 4; PTS. Q. 41. Art. 1; et passim. On **causa naturaliter agens**, see *causa* under 2; on **corrumpere naturaliter**, see *corrumpere* under 2; on **fieri naturaliter**, see *fieri*; on **inesse naturaliter**, see *inesse*; on **malum naturaliter**, see *malus* under 2; on **movere naturaliter**, see *movere*; on **motum naturaliter**, see *motus*; on **principium naturaliter notum**, see *principium*; on **prius naturaliter**, see *prior* under 1; on **procedere naturaliter**, see *procedere*; on **significare naturaliter**, see *significare*; on **simul naturaliter**, see *simul*; on **velle naturaliter**, see *velle* under 1. — (2), corpus, quod est magnitudo completa, dupliciter sumitur; scilicet mathematice, secundum quod consideratur in eo sola quantitas; et naturaliter, secundum quod consideratur in eo materia et forma, PP. Q. 7. Art. 3 c; de infinito non naturaliter loquebantur, 3 Phys. 8 a; procedendo naturaliter, id est, ex principiis scientiae naturalis, 3 Phys. 8 b. Cf. 1 Phys. 8 a; 4 Phys. 9 d; 7 Phys. 8 g; 1 Gener. 3 i; 5 Met. 7 b; et passim. On **sumere naturaliter**, see *sumere* under 3.

nātūrālitas, ātis, *f.*, *naturalness, natural condition, natural character* or *disposition*. Contra naturalitatem autem eius est quod sit habitus non naturalis, PP. Q. 83. Art. 2 c; secundum naturalitatem actionis, Pot. 6. 8 c.

nātūrāliter, *adv.*, see *naturalis*.

nātūrans, antis, *P. a.*, (of *naturare*) *generating, creating*, used chiefly in the scholastic phrase, *natura naturans, the nature which makes nature*. Secundum quod etiam Deus a quibusdam dicitur natura naturans, PS. Q. 85. Art. 6 c.

nātus, i, *m.*, see *nascor*.

nātus, ūs, *m.*, *birth*, used in the phrase **maiores natu**, *the elders*. Lex est constitutio populi, secundum quam maiores natu simul cum plebibus aliquid sanxerunt, PS. Q. 90. Art. 3 a, in quot. Cf. PS. Q. 95. Art. 4 c.

naufragium, ii, *n.*, (1) lit., *a shipwreck*, (2) fig., *shipwreck, ruin, loss, destruction*. — (1), non refugit itinerari ad aliquod pium negotium prosequendum propter timorem naufragii vel latronum, SS. Q. 123. Art. 5 c; verbi gratia, nautae suos inimicos ventis, damnum naufragio comparant, SS. Q. 172. Art. 3 ob. 1. Cf. PT. Q. 68. Art. 3 c; PTS. Q. 47. Art. 2. — (2), et secundum hoc innocentia est maius Dei beneficium quam poenitentia, quae dicitur secunda tabula post naufragium, PT. Q. 88. Art. 2 ad 3; poenitentia enim est secunda tabula post naufragium, PT. Q. 90. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 20. Art. 4, in quot.; SS. Q. 111. Art. 1, in quot.; PT. Q. 84. Art. 6 (passim); PTS. Q. 6. Art. 3 (passim).

nauta, ae, *m.*, *a sailor, seaman, mariner*. Submersio navis attribuitur nautae ut causae, PP. Q. 49. Art. 2 ad 3; sicut nauta non vult proiectionem mercium in mare, PP. Q. 113. Art. 7 c; dicitur prudens negotiator vel nauta, SS. Q. 47. Art. 13 c; sicut nauta gubernat navem, SS. Q. 102. Art. 2 c; verbi gratia, nautae suos inimicos ventis, damnum naufragio comparant, SS. Q. 172. Art. 3 ob. 1. Cf. PTS. Q. 75. Art. 1.

nauticus, a, um, *adj.*, *nautical, of* or *belonging to ships* or *sailors*. Inquantum sunt bene consiliativi in rebus bellicis vel nauticis, PS. Q. 57. Art. 4 ad 3.

Nave, *n.*, *indecl.*, *Nave*, same as Nun, father of Josue or Jesus Ben Nave. Adam vero sepultum iuxta Hebron et Arbec, in Iesu filii Nave volumine legimus, PT. Q. 46. Art. 10 ad 3.

nāvicula, ae, *f.*, *a small vessel, a boat, skiff*. Ambrosius dicit super Lucam, quod navicula in qua erat Iudas, turbabatur, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 5; festina, quaeso te, et haerenti in solo naviculae funem magis praescinde quam solve, SS. Q. 189. Art. 10 c, in quot.

nāvifactīva, ae, *f.*, *shipwrightry, the art* or *occupation of a shipwright*. Sicut ad artem gubernativam, quae praeest navifactivae, pertinet usus navis, PS. Q. 5. Art. 6 ad 1; sicut ad gubernationem pertinet usus navis, qui est finis eius; ad navifactivam vero constructio navis, (ob. 3), . . ., et contra vero navifactiva considerat id quod est ad finem, PS. Q. 8. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 9. Art. 1.

nāvifactor, ōris, *m.*, *a ship-builder*. Sicut navifactor compaginat navem per seipsum, sed praeparat materiam per artifices subministrantes, PS. Q. 98. Art. 3 c.

nāvigātōrius, a, um, *adj.*, *of* or *pertaining to navigation*. In quibusdam autem artibus propter incertitudinem eorum quibus pervenitur ad finem, necessarium est consilium; sicut in medicinali et in navigatoria, ut dicitur, SS. Q. 47. Art. 4 ad 2.

nāvigo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to sail, set sail*. Navis ad aliud ordinatur sicut in finem, scilicet ad navigandum, PS. Q. 2. Art. 5 c; puta cum aliquis adinvenit vias accommodatas ad negotiandum, vel ad navigandum, dicitur prudens negotiator vel nauta, SS. Q. 47. Art. 13 c; sicut si aliquis dicat: antequam in portu pranderem, navigavi; non intelligitur quod in portu prandeat, postquam navigaverit, PT. Q. 28. Art. 3 ad 1.

nāvis, is, *f.*, *a ship*. Sicut ex voluntate transeundi mare fit necessitas in voluntate ut velit navem, PP. Q. 82. Art. 1 c; sicut navis postquam pervenitur ad portum, PS. Q. 4. Art. 4 ob. 3; sicut multi trahunt navem, quam unus trahere non posset, PT. Q. 67. Art. 6 ob. 1. Cf. PP. Q. 18. Art. 3 (bis); PP. Q. 52. Art. 3; PS. Q. 79. Art. 1; PT. Q. 40. Art. 1, in quot.; PT. Q. 84. Art. 6 (passim). — **dirigere navem**, *to steer a ship*. Si enim gubernator non posset navem dirigere, PS. Q. 6. Art. 3 c. — **compagināre navem**, *to rivet the ship* or *the planks of the ship*. Sicut navifactor compaginat navem per seipsum, PS. Q. 98. Art. 3 c. — **gubernare navem**, *to govern* or *guide a ship*. Sicut nauta gubernat navem, ducendo eam ad portum, SS. Q. 102. Art. 2 c. — **deserere navem**, *to desert the ship*. Perniciosum est proretam in tranquillitate navem deserere, SS. Q. 185. Art. 5 c, in quot.

Nazaraei, ōrum, *m.*, *the Nazarites*, among the ancient Hebrews, religious devotees, set apart to the Lord by a special vow the terms of which are carefully described in Num. VI. They included entire abstinence from wine and intoxicating liquors; they never cut their hair nor approached a dead body. The vow might be taken for a limited period or for life. They first appear in the time of the Philistine oppression. Sed contra est quod in veteri lege Nazaraei cum voto sanctificabantur, secundum illud Num. VI. 2, SS. Q. 186. Art. 6 a. Cf. PTS. Q. 40. Art. 1.

Nāzaraei, ōrum, *m.*, *the Nazarenes*, heretics of the first century of the Church. They held to the law of Moses, but did not insist on its observance as essential to salvation. They believed in the divinity of Christ, His Incarnation, and His miraculous birth of the Virgin Mary, and also recognized St. Paul as the apostle of the Gentiles. The Nazarenes disappeared from history about the middle of the fifth century. Et propter significationem, quam tangit Gregorius, et in detestationem haeresis Nazaerorum, qui legalia Evangelio miscebant, PT. Q. 74. Art. 4 c.

Nāzarēnus, i, *m.*, see *Nazareth*.

Nāzareth, *n. indecl.*, *Nazareth, a city in Palestine*. Nazareth enim flos interpretatur, . . ., ergo videtur quod in Nazareth nasci debuerit, (ob. 2), . . ., et ideo in civitate Nazareth educari voluit et nutriri, PT. Q. 35. Art. 7 ad 2. Cf. PT. Q. 36. Art. 6; PT. Q. 46. Art. 10 (bis). — **Nāzarēnus**, i, *m.*, *the Nazarene*. Scriptum esse de Christo quod Nazarenus vocabitur, PT. Q. 35. Art. 7 ob. 2.

Nazianzēnus, a, um, *adj.*, *Nazianzene*, of Nazianzus, a titular metropolitan see of Cappadocia Tertia. Nazianzus was a small town the history of which is unknown. It is the modern village of Nenizi east of Ak-Serai in the villayet of Koniah. Its name is inseparably connected with its illustrious doctor and poet-bishop St. Gregory. Tertio, sicut Gregorius Nazianzenus dicit, PT. Q. 39. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 61. Art. 3; SS. Q. 60. Art. 6; PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 2; et passim.

nē, *adv.* and *conj.*, the primitive negative Latin particle, *no, not*, (I) *adv.*, in imperative sentences to signify that something must be done, (1) with *subj.*, (2) in purpose clauses, (II) in some of the uses described in (I) the transition to its use to connect clauses is clearly seen. In intentional clauses, and after verbs of fearing and avoiding, *ne* becomes a conjunction (1) after verbs signifying *to fear; to frighten*, (2) after verbs signifying *to avoid, warn, hinder, forbid*, etc. — (I) (1), et ideo Hieronymus dicit super illud Matth. VI: ne solliciti sitis, SS. Q. 55. Art. 6 ad 2; et ideo etiam Angelus dicit: ne timeas accipere Mariam coniugem tuam, PT. Q. 29. Art. 2 c; ne miremini, quia Filius hominis est, PT. Q. 59. Art. 2 c, in quot. Cf. SS. Q. 186. Art. 6, in quot.; PT. Q. 30. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 54. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 64. Art. 8, in quot.; PTS. Q. 65. Art. 1, in quot. — (I) (2), custodia etiam illa non esset contra invasorem, sed esset ad hoc quod homo sibi paradisum custodiret ne ipsum peccando amitteret, PP. Q. 102. Art. 3 c; et sic oportet ut laudabiliter homo huiusmodi appetitum refrenet, ne immoderate rerum cognitioni intendat, SS. Q. 166. Art. 2 ad 3; dupliciter potest occurri: uno modo praeveniendo, ne scilicet periculum accidat, (ob. 1), . . ., si vero venenum ibi esse deprehenderit immissum, nullo modo debet sumere, nec alii dare, ne calix vitae vertatur in mortem, sed debet diligenter in aliquo vasculo ad hoc apto cum reliquiis conservari; et ne sacramentum remaneat imperfectum, (ad 3), . . ., ut scilicet resumatur a forma consecrationis, et caetera per ordinem reiterentur, ne mutetur ordo sacrificii, PT. Q. 83. Art. 6 ad 5; tria requiruntur ad potestatem iudiciariam: primo abdicatio temporalium curarum, ne impediatur animus a sapientiae perceptione, PTS. Q. 89. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 46. Art. 2; PTS. Q. 77. Art. 2 (bis); SS. Q. 91. Art. 2 (bis); PT. Q. 84. Art. 10 (bis); PTS. Q. 11. Art. 1; et passim. — (II) (1), sicut ille qui est conscius criminis timetur ne cri-

men revelet, PS. Q. 42. Art. 1 c; et ideo timendum erat ne per continuam conversationem cum eis alienarentur a fide, SS. Q. 10. Art. 9 ad 3; formidat ne aliquis defectus ex parte sua fuerit, (ad 1), . . ., sed quia timet ne in his quae bene agere videtur, per superbiam gravius delinquat, PTS. Q. 6. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 19. Art. 11; SS. Q. 27. Art. 6; SS. Q. 33. Art. 6 (ter); SS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 125. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 6, in quot.; et passim. — (II) (2), sed per unionem corporis impeditur ne possit in actum exire, PP. Q. 84. Art. 3 c; inquantum aliquis volendo hoc bonum, impeditur ne tunc velit aliquod bonum debitum, PS. Q. 19. Art. 2 ad 2; alio modo ad cautelam eorum quibus interdicitur ne aliis communicent, SS. Q. 10. Art. 9 c; ut ibidem Gregorius subdit, tunc prohiberi debet ne accedat ad hoc sacramentum, PT. Q. 80. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 5. Art. 8; SS. Q. 82. Art. 3; SS. Q. 122. Art. 3; PT. Q. 74. Art. 5; PT. Q. 83. Art. 6; PTS. Q. 83. Art. 2 (passim).

Nebridius, ii, *m.*, *Nebridius*, a fellow countryman and friend of St. Augustine, Sed in sinu Abrahae videtur Deus, ut patet per Augustinum, qui, loquens de Nebridio, dicit: quicquid illud est quod sinus Abrahae vocatur, ibi Nebridius meus vivit, PTS. Q. 69. Art. 4 ob. 2.

nebula, ae, *f.*, (1) *a cloud*, (2) fig., *darkness, obscurity.* — (1), diminuitur autem haec inclinatio, vel habilitas ex parte nebularum supervenientium, cum tamen semper maneat in radice naturae, PS. Q. 85. Art. 2 c. — (2), ieiunium purgat animam, mentem sublevat, propriam carnem spiritui subicit, cor facit contritum et humiliatum, concupiscentiae nebulas dispergit, SS. Q. 147. Art. 1 c, in quot.

nebulōsus, a, um, *adj.*, *cloudy, misty, foggy.* Et ideo sub firmamento caeli volare dicuntur, etiam si firmamentum pro nebuloso aere accipiatur, PP. Q. 71. Art. 1 ad 3; unde et quasdam tenebras nebulosas habet quasi accedens ad opacitatem, PP. Q. 102. Art. 1 ad 1.

nec, *adv.* and *conj.*, see *neque.*

necdum, see *neque.*

necessārius, a, um, *adj.*, (1) *ontologically necessary*, i.e., that which exists in the realm of real being and which cannot fail to exist or cannot exist in a different way, synonym of *debitus* and *necesse*, the opposite of *contingens* and *liber*, (2) *logically necessary*, *of necessity true* or *right*, i.e., that which in the realm of studied thought or thinking cannot be otherwise, likewise the opposite of *contingens.* — (1), necessarium dupliciter dicitur: uno modo, sine quo aliquid esse non potest, et de tali necessario omnino eleemosyna dari non debet, . . ., alio modo dicitur aliquid esse necessarium, sine quo non potest convenienter vita transigi secundum conditionem et statum propriae personae et aliarum personarum quarum cura ei incumbit, SS. Q. 32. Art. 6 c; necessarium idem est, quod impossibile non esse, 3 Sent. 16. 1. 2 c; ut scilicet dicatur illud necessarium, quod in sua natura determinatum est solum ad esse, 1 Perih. 14 f; exponit quid sit necessarium, scilicet illud, quod non contingit aliter se habere (τὸ δ'ἀναγκαῖον οὐκ ἐνδέχεται ἄλλως ἔχειν, Aristotle: Anal. post. I. 33, 88. b. 32), 1 Anal. 44 b; necessarium enim dicitur, quod in sui natura habet, quod non possit non esse, 2 Phys. 8 a. Cf. PS. Q. 95. Art. 3; SS. Q. 77. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 13; PT. Q. 1. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 2; et passim. — On the difference between *necessarius* and *contingens*, see *contingens* under 2. On **actus necessarius ad vitam**, see *actus* under 1; on **bonum necessarium**, see *bonus* under 2; on **causa necessaria**, see *causa* under 2; on **cognitio necessaria**, see *cognitio* under 2; on **concupiscentia necessaria**, see *concupiscentia* under 1; on **effectus necessarius**, see *effectus*; on **habitudo necessaria**, see *habitudo*; on **inductio necessaria**, see *inductio* under 3; on **instrumentum necessarium**, see *instrumentum*; on **materia necessaria**, see *materia* under 3; on **propositio de necessario**, see *propositio* under 2; on **spiritualitas necessaria**, see *spiritualitas* under 3; on **voluntas necessaria et non-necessaria**, see *voluntas* under 3. — Kinds of *necessarium* in this sense are: (a), **necessarium absolute seu simpliciter** and **necessarium ex conditione seu suppositione seu secundum quid**, *the absolute* or *without condition* or *simply necessary* or *the necessary with a specified condition* or *conditional* or *hypothetical necessity.* Absolute quidem dicitur aliquid necessarium propter necessariam habitudinem ad invicem terminorum, qui in aliqua propositione ponuntur, sicut hominem esse animal, vel omne totum esse maius sua parte, aut aliqua huiusmodi necessarium vero ex suppositione est, quod non est necessarium ex se, sed solummodo posito alio, sicut Socratem cucurrisse. Socrates enim, quantum est de se, non se habet magis ad hoc, quam ad huius oppositum; sed facta suppositione, quod cucurrerit, impossibile est eum non cucurrisse, Verit. 23. 4 ad 1. Cf. *necessarium absolute* under 2. Cf. also PP. Q. 19. Art. 3 c and 7 ad 4; PS. Q. 6. Art. 6 ob. 3; SS. Q. 32. Art. 6 c; C. G. 1. 83 and 85; 1 Sent. 6. 1. 1 c; 4 Sent. 15. 2. 4. 1 c; Verit. 2. 12 c; Verit. 23. 4 ad 1; 2 Phys. 15 a; 5 Met. 6 d; et passim. — (b), **necessarium a priori**, *the necessary a priori* or *the necessary from the beginning.* Cf. 2 Phys. 15 d. — (c), **necessarium ex aliquo exteriori** and **necessarium secundum sui naturam**, *the extrinsically necessary* and *the intrinsically necessary* or *the natural.* Cf. *necessarium per aliud.* Alio modo dicitur aliquid necessarium ex aliquo exteriori; quod quidem si sit causa efficiens, vel movens, facit necessitatem coactionis, PT. Q. 46. Art. 1 c. Cf. 2 Phys. 8 a; Verit. 24. 10 ob. 4. — (d), **necessarium ex condicione**, see *necessarium absolute.* Sicut quod est necessarium ex conditione, est necessarium secundum quid; quod autem est necessarium absolute, est necessarium simpliciter, PS. Q. 6. Art. 6 ob. 3. — (e), **necessarium ex conditione agentis seu per violentiam seu per coactionem seu necessitate coactionis** and **necessarium conditione seu ex necessitate seu suppositione seu respectu finis**, *the necessary springing from the action of an effective cause* or *of a physical power, which may be violence*, and *the necessary springing from the goal* or *final cause.* Necessarium ex conditione agentis est necessarium per violentiam; non enim eum, qui violenter currit, necesse est currere, nisi sub hac conditione, si aliquis eum cogit. necessarium ex conditione finis est illud, sine quo non potest consequi aliquis finis, vel non ita faciliter. finis autem est duplex, vel ad esse, et hoc modo cibus vel nutrimentum dicuntur esse necessaria, quia sine eis non potest esse homo: vel pertinens ad bene esse, et sic dicitur esse navis necessaria eunti ultra mare, quia sine ea exercere non potest actionem suam, 1 Sent. 6. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 82. Art. 1 ad 1; PT. Q. 46. Art. 1 c; PT. Q. 65. Art. 4 c; 1 Sent. 6. 1. 1 c; Pot. 3. 15 ob. 11; Quodl. 4. 12. 24 ad 3; et passim. — (f), **necessarium ex conditione finis**, see *necessarium ex conditione agentis.* — (g), **necessarium ex necessitate coactionis**, see *necessarium ex conditione agentis.* — (h), **necessarium ex necessitate finis**, see *necessarium ex conditione agentis.* — (i), **necessarium ex suppositione**, see *necessarium absolute.* Cum praedestinatio includat divinam voluntatem, . . ., quod Deum velle aliquid creatum est necessarium ex suppositione, propter immobilitatem divinae voluntatis, non tamen absolute; ita dicendum est hic de praedestinatione, PP. Q. 23. Art. 6 ad 3. — (j), **necessarium ex suppositione finis**, see *necessarium ex conditione agentis.* — (k), **necessarium individui** and **necessarium personae**, *the necessary as an individual* and *as a person*, i.e., that which is necessary to anyone as an individual (ratione sui ipsius, 4 Sent. 15. 2. 4. 1 c), and that which is necessary to him as a person of rank (ratione eorum quorum curam gerere debet, 4 Sent. 15. 2. 4. 1 c). — (l), **necessarium per aliud** and **necessarium per se**, *the necessary from extrinsic causes* and *that from intrinsic causes.* Cf. *necessarium ex aliquo exteriori.* Necessarium dicitur aliquid per se et per aliud. per aliud quidem dupliciter. uno modo sicut per causam agentem et cogentem, et sic necessarium dicitur quod est violentum; alio modo, sicut per causam finalem, sicut dicitur aliquid esse neces-

sarium in his quae sunt ad finem, inquantum sine hoc non potest esse finis, vel bene esse; . . ., per se autem dicitur aliquid necessarium quod non potest non esse; et sic Deum esse est necessarium; et hoc modo Patrem generare Filium est necessarium, PP. Q. 41. Art. 2 ad 5. — (m), **necessarium per coactionem,** see *necessarium ex conditione agentis.* — (n), **necessarium per se,** see *necessarium per aliud.* Cf. PP. Q. 2. Art. 3; PP. Q. 19. Art. 3. — (o), **necessarium personae,** see *necessarium individui.* — (p), **necessarium primum,** *the first necessary,* namely, God. — (q), **necessarium respectu finis,** see *necessarium ex conditione agentis.* — (r), **necessarium secundum quid,** see *necessarium absolute.* Sicut quod est necessarium ex conditione, est necessarium secundum quid, PS. Q. 6. Art. 6 ob. 3. — (s), **necessarium secundum sui naturam,** see *necessarium ex aliquo exteriori.* — (t), **necessarium simpliciter,** see *necessarium absolute.* — **nihil est adeo contingens, quin in se aliquid necessarium habeat,** see *contingens* under 2. — (2), necessarium significat quendam modum veritatis, PP. Q. 10. Art. 3 ad 3; quod enim est per accidens verum, non est necessarium, C. G. 1. 13. Cf. PS. Q. 94. Art. 6; SS. Q. 40. Art. 2; SS. Q. 47. Art. 16 (bis); SS. Q. 49. Art. 3; SS. Q. 89. Art. 1; et passim. On **conclusio necessaria,** see *conclusio* under 2; on **conditionalis necessaria,** see *conditionalis*; on **enuntiabile necessarium,** see *enuntiabilis*; on **medium necessarium,** see *medium* under 2; on **principium necessarium,** see *principium*; on **propositio necessaria,** see *propositio* under 2; on **ratio necessaria et non-necessaria,** see *ratio* under 13; on **syllogismus necessarius seu de necessario,** see *syllogismus*; on **veritas necessaria,** see *veritas* under 1; on **verum necessarium et non-necessarium,** see *verus* under 1. — Kinds of *necessarium* in this sense are: **necessarium absolute** and **necessarium ex suppositione seu sub conditione,** *the absolutely necessary truth* and *the conditionally necessary truth.* Cf. *necessarium absolute* under 1. Necessarium dicitur aliquid dupliciter: scilicet absolute, et ex suppositione. necessarium absolute iudicatur aliquid ex habitudine terminorum, utpote quia praedicatum est in definitione subiecti, sicut necessarium est hominem esse animal; vel quia subiectum est de ratione praedicati, sicut est hoc necessarium numerum esse parem, vel imparem. sic autem non est necessarium Socratem sedere. unde non est necessarium absolute, sed potest dici necessarium ex suppositione; supposito enim quod sedeat, necesse est eum sedere dum sedet, PP. Q. 19. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 13 ob. 2; SS. Q. 171. Art. 6 ob. 3; C. G. 1. 67. — **ex necessariis numquam contingit syllogizare nisi necessarium,** *from necessarily true premises only the necessarily true can be concluded.* Cf. SS. Q. 171. Art. 6 ob. 3; also 1 Anal. 13 f and 42 a. — **omnis conditionalis, cuius antecedens est necessarium absolute, consequens est necessarium absolute,** *if in a conditional sentence the protasis (the antecedent) is necessarily true, then so is the apodosis (the consequent).* Cf. PP. Q. 14. Art. 13 ob. 2; also SS. Q. 171. Art. 6 ob. 3; C. G. 3. 94; 1 Sent. 38. 1. 5 ob. 4.

necesse, *indecl.,* usually used with *esse,* (1) *necessarily, with necessity,* (2) *necessary,* synonym of *necessarius.* — (1), non necesse esse et possibile non esse aequipollent, PP. Q. 19. Art. 3 ob. 4; necesse est enim, hanc conditionalem veram esse, PP. Q. 19. Art. 8 ad 1; quod necesse est esse impossibile est non esse, C. G. 2. 83. Cf. PP. Q. 59. Art. 1; PP. Q. 60. Art. 1; PP. Q. 61. Art. 1 (bis); PP. Q. 63. Art. 3; 1 Perih. 13 e; et passim. — **absolute seu simpliciter necesse,** *with unconditional* or *absolute necessity.* Voluntas enim Dei ratione investigari non potest, nisi circa ea quae absolute necesse est Deum velle, PP. Q. 46. Art. 2 c. Cf. C. G. 2. 30; C. G. 2. 83. — (2), necesse enim est, quod non potest non esse, PP. Q. 82. Art. 1 c; sed in diversis hoc non est necesse, PT. Q. 89. Art. 2 ad 3; nihil enim prohibet, aliquid esse necesse, C. G. 2. 30. Cf. PP. Q. 82. Art. 1; PS. Q. 5. Art. 5; SS. Q. 106. Art. 3; PT. Q. 61. Art. 2; PTS. Q. 23. Art. 1; et passim.

necessitas, ātis, *f.,* (1) *ontological necessity,* i.e., necessity in the sphere of real being, such that it cannot be other than it is, the opposite of *contingentia* and *supererogatio,* (2) *logical necessity,* i.e., necessity in the sphere of thought or thinking, such a connection between subject and predicate or between propositions that it cannot be otherwise, the opposite of *contingentia,* (3) *need, want, necessity.* — (1), necessitas dicitur multipliciter, necesse est enim quod non potest non esse; quod quidem convenit alicui uno modo ex principio intrinseco, sive materiali, sicut cum dicimus, quod omne compositum ex contrariis necesse est corrumpi; sive formali sicut cum dicimus, quod necesse est triangulum habere tres angulos aequales duobus rectis. et haec est necessitas naturalis et absoluta. alio modo convenit alicui quod non possit non esse ex aliquo extrinseco, vel fine, vel agente; fine quidem, sicut cum aliquis non potest sine hoc consequi, aut bene consequi finem aliquem, ut cibus dicitur necessarius ad vitam, PP. Q. 82. Art. 1 c; necessitas entis seu essendi, C. G. 1. 42; omne autem necessarium vel habet causam suae necessitatis aliunde, vel non, sed est per seipsum necessarium, C. G. 1. 15; quomodo necessitas inveniatur in rebus naturalibus, 2 Phys. 15 a. Cf. SS. Q. 187. Art. 4; PT. Q. 14. Art. 2 (bis); C. G. 2. 15; C. G. 2. 30; 8 Phys. 21 c; et passim. — **necessitatis articulus,** *a case of urgency* or *necessity.* Tamen in necessitatis extremae articulo magis liceret deserere filios quam parentes, SS. Q. 31. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 32. Art. 8; SS. Q. 39. Art. 4; PT. Q. 67. Art. 3; PT. Q. 68. Art. 3; PTS. Q. 8. Art. 2 (bis); et passim. — **de necessitate** and **ex necessitate,** *of necessity, necessarily.* Cum igitur multa in rebus ex necessitate eveniant, PP. Q. 22. Art. 2 ob. 3; sed secundum peccatum non de necessitate minus diminuit de habilitate praedicta quam praecedens, PP. Q. 48. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 115. Art. 6 (quater); PS. Q. 10. Art. 2 (bis); PS. Q. 80. Art. 3 (quater); PT. Q. 68. Art. 8; PT. Q. 70. Art. 3; et passim. On **agere a seu ex seu in necessitate et per necessitatem naturae,** see *agere* under 1; on **debitum necessitatis et propter seu secundum necessitatem,** see *debitus* under 1; on **intellegere per modum necessitatis,** see *intellegere* under 1; on **libertas a necessitate,** see *libertas* under 2; on **medium necessitatis,** see *medium* under 2; on **operari per necessitatem,** see *operari*; on **ordo necessitatis,** see *ordo* under 2; on **poena ex necessitate inflicta,** see *poena*; on **praeceptum primae, secundae, tertiae, et quartae necessitatis,** see *praeceptum*; on **sacramentum necessitatis,** see *sacramentum* under 3; on **velle ex necessitate,** see *velle* under 1. — Kinds of *necessitas* in this sense are: (a), **necessitas absoluta** and **necessitas conditionalis seu conditionata seu suppositionis seu ex suppositione,** *the simple* or *unconditioned necessity* (quae dependet ex causis prioribus, 2 Phys. 15 a) and *the conditional* or *hypothetical necessity.* Cf. *necessitas absoluta* under 2 and 3. Quae igitur omnia alia habent necessarium esse, secundum quod sunt in Deo, non autem secundum quod sunt in seipsis habent necessitatem absolutam, ita quod sint per seipsa necessaria, PP. Q. 19. Art. 3 ad 6. Cf. PP. Q. 19. Art. 8 ad 1 and ad 3; PP. Q. 23. Art. 3 ad 3; PP. Q. 82. Art. 1 c; PP. Q. 116. Art. 3 c; C. G. 1. 83 and 85; C. G. 2. 27, 29, and 30; 1 Sent. 2. 1. 4 ad 3; 1 Sent. 6. 1. 1 c; 2 Sent. 29. 1. 1 c; 3 Sent. 16. 1. 2 c; 3 Sent. 20. 1. 1. 3 c; 4 Sent. 7. 1. 1. 2 c; Pot. 3. 15 ad 11; Verit. 17. 3 c; 1 Perih. 19 a; 2 Phys. 15 a; et passim. — (b), **necessitas a posteriori** and **necessitas a priori,** *the a posteriori necessity* or *the necessity apparent from consequences* and *the a priori necessity* and *the necessity from the outset.* Cf. 1 Anal. 42 a; 2 Phys. 15 d. — (c), **necessitas a priori,** see *necessitas a posteriori.* Posteriora habent necessitatem a prioribus secundum modum priorum, PP. Q. 19. Art. 8 ad 3. — (d), **necessitas coactionis seu violentiae seu violenta** and **necessitas finis seu ex fine seu ex conditione seu suppositione finis,** *the necessity of force* and *that of purpose,* i.e., the necessity which comes from an exteriorly exercised power, and that which one imposes on himself by the fixing of and the striving for a goal, both being kinds of *necessitas ex alio seu ex aliquo extrinseco.* Ex

agente autem hoc alicui convenit sicut cum aliquis cogitur ab aliquo agente ita quod non possit contrarium agere; et haec vocatur necessitas coactionis, PP. Q. 82. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 103. Art. 1 ad 3; SS. Q. 58. Art. 3 ad 2; PT. Q. 14. Art. 2 c; PT. Q. 46. Art. 1 c; C. G. 1. 19; C. G. 2. 30; C. G. 3. 138 and 139; 2 Sent. 29. 1. 1 c; 3 Sent. 16. 1. 2 c; 3 Sent. 20. 1. 1. 3 c; 4 Sent. 7. 1. 1. 2 c; Verit. 22. 5 c; 2 Cael. 1 f; et passim. — (e), **necessitas conditionalis seu conditionata,** see *necessitas absoluta.* Hoc quod dicitur: "Necesse est ut veniant scandala," non est intellegendum de necessitate absoluta, sed de necessitate conditionali, qua scilicet necesse est praescita vel praenuntiata a Deo evenire, si tamen coniunctim accipiatur, SS. Q. 43. Art. 2 ad 1. — (f), **necessitas consequentis,** *the necessity of the consequent.* The *consequent* is the proposition which is either the conclusion of a syllogism of which the premises are called the antecedent, or the apodosis of a conditional (hypothetical) proposition. The connection between conclusion and premises or between protasis and apodosis is the *consequence.* The consequent may be a necessary proposition, i.e., one the predicate of which cannot but be found with this subject, even though its connection (consequence) with the antecedent may not be necessary. And conversely, not-necessary propositions may be related by a necessity of consequences. Ex praescientia Dei non potest concludi, quod actus nostri sint necessarii necessitate absoluta, quae dicitur necessitas consequentis, Verit. 24. 1 ad 13. Cf. *necessitas consequentiae* under 2. Cf. also C. G. 1. 67; 1 Sent. 38. 1. 5 ob. 4. — (g), **necessitas ex alio seu ex aliquo extrinseco** and **necessitas naturae seu naturalis seu naturalis inclinationis seu naturalis ordinis,** *the necessity that arises from something else* or *the exterior necessity* and *the inner* or *natural necessity.* Cf. *necessitas coactionis.* Duplex est necessitas: una quidem coactionis quae fit ab agente extrinseco; et haec quidem necessitas contrariatur et naturae et voluntati; quorum utrumque est principium intrinsecum. alia autem est necessitas naturalis, quae consequitur principia naturalia; puta formam, sicut necessarium est ignem calefacere; vel materiam, sicut necessarium est corpus ex contrariis compositum dissolvi, PT. Q. 14. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 4 c; PP. Q. 82. Art. 1 c; PP. Q. 103. Art. 1 ad 3; C. G. 1. 19 and 20; C. G. 2. 3; 23, 26, and 30; C. G. 3. 1, 64, 138, and 139; 1 Sent. 6. 1. 3 ad 1; Pot. 3. 15 ad 11 and 18; Verit. 22. 5 c; 2 Cael. 1 f; et passim. — (h), **necessitas ex aliquo extrinseco,** see *necessitas ex alio.* — (i), **necessitas ex conditione finis,** see *necessitas coactionis.* — (j), **necessitas ex fine,** see *necessitas coactionis.* Necessitas autem quae ex obligatione voti requiritur, non est necessitas absoluta, sed necessitas ex fine, quia scilicet post votum non potest aliquis finem salutis consequi, nisi impleat votum, SS. Q. 189. Art. 2 ad 2. — (k), **necessitas ex obligatione praecepti,** *the necessity that arises from the imposition of a precept.* Alia autem est necessitas ex obligatione praecepti, sive ex necessitate finis, quando scilicet aliquis non potest consequi finem virtutis, nisi hoc faciat, et talis necessitas non excludit rationem meriti, inquantum aliquis hoc quod sic est necessarium voluntarie agit; excludit tamen gloriam supererogationis, SS. Q. 58. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 97. Art. 2. — (l), **necessitas ex suppositione,** see *necessitas absoluta.* — (m). **necessitas ex suppositione finis,** see *necessitas coactionis.* — (n), **necessitas finis,** see *necessitas coactionis.* — (o), **necessitas formae,** and **necessitas materiae,** *the necessity of form* and *that of material,* or the necessity that arises from the form and that from the material of a thing. Sive materiali (necessitate), sicut cum dicimus, quod omne compositum ex contrariis necesse est corrumpi, sive formali, sicut cum dicimus, quod necesse est triangulum habere tres angulos aequales duobus rectis, PP. Q. 82. Art. 1 c. Cf. *necessitas naturae.* Cf. PT. Q. 14. Art. 2 c; C. G. 2. 30; C. G. 3. 2; 2 Phys. 15 a. — (p), **necessitas immutabilitatis,** *necessity as the result of immutability.* Cf. 3 Sent. 20. 1. 1. 3 c. — (q), **necessitas iuris seu iustitiae,** *the necessity of right* or *of justice,* i.e., *the duty which is imposed by justice.* Obediens movetur ad imperium praecipientis quadam necessitate iustitiae, SS. Q. 104. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 31. Art. 3; SS. Q. 104. Art. 4. — (r), **necessitas iustitiae,** see *necessitas iuris.* — (s), **necessitas liberae voluntatis,** *the necessity of free will,* or *the necessity which one imposes on himself of his own accord.* Necessitas consequens obedientiam non est necessitas coactionis, sed liberae voluntatis, inquantum homo vult obedire, licet forte non vellet id quod mandatur, secundum se consideratum implere, SS. Q. 186. Art. 5 ad 5. — (t), **necessitas materiae,** see *necessitas formae.* Ex hoc autem de necessitate materiae sequitur quod sit corruptibile, PP. Q. 76. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 22. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 5; PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 81. Art. 5 (bis); SS. Q. 164. Art. 1; et passim. — (u), **necessitas mortis seu moriendi,** *the necessity of death* or *of dying.* Secundum igitur hanc necessitatem, quae consequitur materiam, corpus Christi subiectum fuit necessitate mortis et aliorum huiusmodi defectuum, PT. Q. 14. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 42. Art. 2; SS. Q. 164. Art. 2; PT. Q. 53. Art. 2; PT. Q. 68. Art. 3, in quot.; C. G. 4. 50; et passim. — (v), **necessitas moriendi,** see *necessitas mortis.* — (w), **necessitas naturae,** see *necessitas ex alio.* — (x), **necessitas naturalis,** see *necessitas ex alio.* — (y), **necessitas naturalis inclinationis seu necessitas naturalis ordinis,** see *necessitas ex alio.* — (z). **necessitas oboedientiae seu oboedientiam consequens** and **necessitas voti,** *the necessity of willing obedience* and *that of the vow,* i.e., the necessity which the vow of willing obedience imposes on a subject and that which a vow in general imposes. Necessitas observandi quae quis vovit, aut oboediendi ei cui se supposuit, C. G. 3. 138-139. Cf. SS. Q. 186. Art. 5 ad 5. — (a^2), **necessitas ordinis,** *the necessity of arrangement with reference to something.* Cf. *necessitas ordinis* under 2. Cf. C. G. 2. 36. — (b^2), **necessitas principii,** *the necessity of principle* or *the necessity which dwells within the effective cause* and *controls it in its effect* or *action.* Cf. C. G. 2. 30. — (c^2), **necessitas principiorum essentialium,** *the necessity originating from within* or *the essential principle of a thing.* Principium formale et materiale, PP. Q. 82. Art. 1 c. Cf. C. G. 2. 30. — (d^2), **necessitas scientiae** and **necessitas voluntatis,** *the necessity which is imposed on the action of a being by its knowledge* and *that which is imposed upon it by its will.* Cf. C. G. 2. 26 and 27. — (e^2), **necessitas suppositionis,** see *necessitas absoluta.* — (f^2), **necessitas violenta seu violentiae,** see *necessitas coactionis.* Sicut necessitas violentiae in motu sagittae demonstrat sagittantis directionem, PP. Q. 103. Art. 1 ad 1. — (g^2), **necessitas voluntatis,** see *necessitas scientiae.* — (h^2), **necessitas voti,** see *necessitas oboedientiae.* Necessitas autem voti est per immutabilitatem voluntatis; unde et voluntatem confirmat, et devotionem auget, SS. Q. 88. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 88. Art. 4 (bis). — (2), auctoritatibus autem canonicae Scripturae utitur proprie et ex necessitate argumentando, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2; sed si forma corporeitatis esset una forma per se, cui supervenirent aliae formae, quibus corpora distinguuntur, haberet necessitatem quod dicitur, PP. Q. 6. Art. 2 c; de necessitate habetur, C. G. 1. 97; non sequitur conclusio de necessitate, C. G. 3. 86; sed haec necessitatem non habent, 1 Cael. 6 a; per necessitates, i.e., per necessarias rationes, 1 Cael. 17 c. Cf. PP. Q. 86. Art. 3; PP. Q. 115. Art. 6; PS. Q. 10. Art. 2; PS. Q. 13. Art. 6 (passim); 2 Cael. 7 d; et passim. On **cognoscere per modum necessitatis,** see *cognoscere* under 2; on **concludere de necessitate,** see *concludere* under 4; on **conclusio de necessitate,** see *conclusio* under 2; on **intellegere per modum necessitatis,** see *intellegere* under 1; on **maior de necessitate,** see *maior* under 4; on **propositio necessitatis,** see *propositio* under 2; on **scire ex necessitate,** see *scire* under 2; on **verum ex necessitate,** see *verum* under 1. — Kinds of *necessitas* in this sense are: (a), **necessitas absoluta** and **necessitas conditionata,** *the unconditioned* and *the conditional necessity.* Cf. *necessitas absoluta* under 1 and 3. Cf. Verit. 24. 1 ad 13; C. G. 1. 13 and 67; 7 Phys. 1 b. — (b), **necessitas conditionata,** see *necessitas absoluta.* — (c), **necessitas**

consequentiae, *the necessity of the deduction* or *the conclusion*, i.e., the necessity by which the conclusio of a syllogism results from its premises or the apodosis of a conditional sentence from its protasis. Cf. *necessitas consequentis* under 1. Cf. also C. G. 1. 13; 7 Phys. 1 b. — (d), **necessitas ordinis**, *the necessity of order* or *arrangement*, i.e., the predicate with reference to the subject of a sentence. Cf. *necessitas ordinis* under 1. Cf. also C. G. 2. 36. — (3), nihil enim prohibet aliquid esse melius simpliciter, ut philosophari quam ditari; quod tamen non est melius secundum quid, id est, necessitatem patienti, PS. Q. 66. Art. 3 c; sicut etiam videmus quod per aliquam industriam subvenitur homini in suis necessitatibus, puta in cibo et vestitu, quorum initia quaedam habet a natura scilicet rationem et manus, PS. Q. 95. Art. 1 c; exteriores res ad necessitatem homini deserviant, C.G. 3. 121. Cf. SS. Q. 72. Art. 1 ad 3; SS. Q. 146. Art. 2; SS. Q. 164. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 5 (ter); SS. Q. 189. Art. 6 (quater); et passim. On **commutatio necessitatis**, see *commutatio* under 2. — Kinds of *necessitas* in this sense are: (a), **necessitas absoluta** and **necessitas conditionata**, *the absolute* or *unconditioned* and *the relative necessity* or *need*. Cf. *necessitas absoluta* under 1 and 2. (**Necessitas absoluta**) quae est, cum quis indiget aliquo ad sui status decentem conservationem, 4 Sent. 15. 2. 1. 4 c. — (b), **necessitas communis** and **necessitas specialis**, *the general* and *the particular needs*. Cf. 4 Sent. 15. 2. 3. 1 c. — (c), **necessitas conditionata**, see *necessitas absoluta*. Praedestinatum necesse est salvari necessitate conditionata, quae non tollit libertatem arbitrii, PP. Q. 23. Art. 3 ad 3. — (d), **necessitas corporalis seu corporis**, *the physical needs*. Homines in statu innocentiae non indigebant animalibus ad necessitatem corporalem, neque ad tegumentum, PP. Q. 96. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 141. Art. 6 (passim); SS. Q. 188. Art. 4; PTS. Q. 8. Art. 6; 4 Sent. 15. 2. 3. 1 c. — (e), **necessitas corporis**, see *necessitas corporalis*. Unde datur nobis exemplum quod licite possumus aliquibus pretiosis uti medicinaliter pro necessitate nostri corporis conservandi, PT. Q. 51. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 84. Art. 9; PTS. Q. 52. Art. 2. — (f), **necessitas extrema seu ultima**, *the extreme need* or *want*. Nam in aliquo casu est magis subveniendum extraneo, puta si sit in extrema necessitate, quam etiam patri non tantam necessitatem patienti, SS. Q. 31. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 5; SS. Q. 32. Art. 6; SS. Q. 32. Art. 7 (bis); SS. Q. 62. Art. 5; PTS. Q. 8. Art. 6; 4 Sent. 15. 2. 1. 4 ad 2 and 4. 2 ob. 2 and 5. 1 c; et passim. — (g), **necessitas rei familiaris**, *the domestic need*. Cf. C. G. 1. 4. — (h), **necessitas specialis**, see *necessitas communis*. — (i), **necessitas ultima**, see *necessitas extrema*. — (j), **necessitas vitae seu vitae humanae seu vitae temporalis**, *the needs of life*, i.e., of human life in this world. Communio domesticarum personarum ad invicem, . . ., est secundum quotidianos actus, qui ordinantur ad necessitatem vitae, PS. Q. 105. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 2. Art. 4 c; SS. Q. 55. Art. 7; SS. Q. 77. Art. 4 (bis); SS. Q. 141. Art. 6 ad 2; C. G. 3. 122; et passim. — (k), **necessitas vitae humanae**, see *necessitas vitae*. — (l), **necessitas vitae temporalis**, see *necessitas vitae*.

necessitūdo, inis, *f.*, *a close connection* in which one person stands to another as relative or friend, *relationship*, *friendship*, *intimacy*, *bond*, etc. Quanto aliquis magis in coniunctam personam seu naturali necessitudine, PS. Q. 73. Art. 9 c; si tibi occurrerent duo, quorum neuter alium vel indigentia, vel erga te aliqua necessitudine superaret, SS. Q. 95. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 23. Art. 1; SS. Q. 26. Art. 13; SS. Q. 71. Art. 1, in quot.; SS. Q. 81. Art. 1, in quot.; SS. Q. 154. Art. 9, in quot.

neco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to kill*, *slay*, *put to death*. In servo necando semel peccatur, PS. Q. 73. Art. 9 ob. 2, in quot.; in quibus animalia gladio necabantur et postmodum igni cremabantur, PT. Q. 46. Art. 4 ob. 1.

necromantīa, ae, *f.*, *necromancy*, the pretended art of revealing future events by means of communication with the dead. Quandoque vero per mortuorum aliquorum apparitionem vel locutionem et haec species vocatur necromantia, SS. Q. 95. Art. 3 c.

necromanticus, a, um, *adj.*, *necromantic*; *of*, *belonging to*, or *used in necromancy* or *magic*; *performed by necromancy*. Prima Peripateticorum, qui posuerunt, daemones non esse; sed ea quae attribuuntur daemonibus secundum artem necromanticam, fieri virtute caelestium corporum, PP. Q. 115. Art. 5 c; multi necromanticis incantationibus daemones invocant per aliquid divinum, . . ., licitum est necromanticis incantationibus uti, SS. Q. 90. Art. 2 ob. 2. — **necromanticus**, i, *m.*, *a necromancer*, one who practises necromancy; one who claims to carry on communication with the dead. Necromantici observant certas constellationes ad invocandos daemones, (ob. 2), . . ., necromantici faciunt statuas loqui, et moveri, et similia, PP. Q. 115. Art. 5 c; necromantici utuntur adiurationibus et invocationibus daemonum, SS. Q. 90. Art. 2 ad 2.

necros, (νεκρός), *dead*. Ut dicit Isidorus, necros graece mortuus, manteia vero divinatio nuncupatur, SS. Q. 95. Art. 3 c.

necto, ere, xui, xum, 3, *v. a.*, *to bind*, *connect*, used fig. Fatum est inhaerens rebus mobilibus dispositio, per quam providentia suis quaeque nectit ordinibus, PP. Q. 116. Art. 1 a, in quot.; habita est ratio rectissima charitatis, ut homines, quibus esset utilis atque honesta concordia, diversarum necessitudinem vinculis necterentur, SS. Q. 154. Art. 9 c.

nēdum, *conj.*, *still less*, used to indicate that whereas a certain thing is not, another thing can still less be. Sed nullus homo, nisi omnino amens, eligit esse aequalis angelo, nedum Deo, (ob. 3), . . ., unde impossibile est quod unus angelus inferior appetat esse aequalis superiori, nedum quod appetat esse aequalis Deo, PP. Q. 63. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 187. Art. 5, in quot.

nefandus, a, um, *adj.*, *impious*. Quinimo haec sacrificia immunda et nefanda habebantur, PT. Q. 48. Art. 3 ob. 1.

nefārius, a, um, *adj.*, *wicked*, *nefarious*. Nam Aegyptii nefarium reputabant ut boves triturantes de frugibus comederent, PS. Q. 102. Art. 6 ad 8; quidam enim per quamdam nefariam artem imagines quasdam construebant, SS. Q. 94. Art. 1 c.

nefas, *n.*, *indecl.*, *something contrary to divine law*, *sinful*, *unlawful*, *abominable*; *an impious* or *wicked deed*. In quartis, scilicet exemplaribus, nefas est nominari, PS. Q. 61. Art. 5 ad 2; scilicet Gal. II, in qua nefas est credere aliquid falsum esse, PS. Q. 103. Art. 4 ad 2; nefas enim est, ut cum adsit nobis Scriptura divina a diabolo instruamur, SS. Q. 95. Art. 4 c; nefas est enim ut cum adsit nobis Scriptura divina, instruamur a diabolo, PT. Q. 44. Art. 1 ad 3, in quot. Cf. SS. Q. 83. Art. 12, in quot.; SS. Q. 188. Art. 7; PT. Q. 76. Art. 8.

negātio, ōnis, *f.*, (1) *negation*, *a negative expression*, *a negative assertion*, a simple denial not to be confused with *privatio* and *remotio*, the opposite of *affirmatio*, (2) *the negative determination* of a thing, synonym of *privatio*, the opposite of *affirmatio*. — (1), eo modo quo negatio reducitur ad genus affirmationis, PP. Q. 33. Art. 4 ad 3; negatio vero est enuntiatio alicuius ab aliquo (ἀπόφασις δέ ἐστιν ἀποφανσίς τινος ἀπό τινος, Aristotle's De Interpr. 6, 17. a. 25 f), scilicet per modum divisionis, 1 Perih. 8 g; negatio vero dicitur divisio, inquantum significat rerum separationem, 1 Perih. 3 b; omnis negatio fundatur in aliqua affirmatione intellecta vel imaginata, Mal. 2. 1 ad 9. Cf. PP. Q. 14. Art. 3; PP. Q. 45. Art. 1 (bis); SS. Q. 109. Art. 4; PT. Q. 89. Art. 3 (bis); 1 Perih. 5 d; et passim. On **ignorantia negationis**, see *ignorantia* under 1; on **modus negationis**, see *modus* under 3; on **via negationis**, see *via* under 1; on **virtus negationis**, see *virtus* under 6. — Kinds of *negatio* in this sense are: (a), **negatio de praedicato finito, negatio de praedicato infinito**, and **negatio de praedicato privativo seu privativa**, *the denial of a finite*, *an infinite*, and *a privative predicate to some subject*. Cf. 2 Perih. 2 c. — (b),

negatio falsa and **negatio vera,** *the false* and *the true negation.* Defectus autem accipitur secundum negationem falsam, per quam dicitur non esse quod est, PS. Q. 64. Art. 3 c. Cf. 1 Perih. 9 b and 13 g. — (c), **negatio privativa,** see *negatio de praedicato finito.* — (d), **negatio una,** *a single negation.* Una est, . . ., negatio, cum unum significatur de uno, 1 Perih. 12 e. — (e), **negatio vera,** see *negatio falsa.* Utpote quod Deus faciat quod totum non sit maius sua parte, vel quod affirmatio et negatio sint simul verae, PP. Q. 45. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 12. — **ad plura sese extendit negatio, quam affirmatio,** see *affirmatio* under 1. — **affirmatio et negatio non sunt simul vera,** see *affirmatio* under 1. — **affirmatio naturaliter est prior negatione,** see *affirmatio* under 1. — **si affirmatio est causa affirmationis, et negatio est causa negationis,** see *affirmatio* under 1. — **si negatio est causa negationis, affirmatio est causa affirmationis,** see *affirmatio* under 1. — (2), simplicia consueverunt per negationem definiri, PP. Q. 10. Art. 1 ad 1; per negationes habita propria cognitione de re scitur quod est ab aliis discreta, tamen, quid sit remanet ignotum, C. G. 3. 39; omnis enim negatio quae est in aliquo subiecto determinato potest dici privatio, 1 Sent. 28. 1. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 8. Art. 1; PS. Q. 35. Art. 4 (ter); PS. Q. 72. Art. 6 (passim); PTS. Q. 85. Art. 2; 2 Sent. 34. 1. 4 c; et passim. On **communitas negationis,** see *communitas* under 1; on **nomen negationis,** see *nomen* under 1; on **oppositio affirmationis et negationis,** see *oppositio* under 2. — Kinds of *negatio* in this sense are: (a), **negatio absoluta seu absolute seu pura seu simplex seu simpliciter seu extra genus** and **negatio in genere seu in genere determinato seu in subiecto seu privativa seu per modum privationis seu secundum privationem,** *the absolute* or *pure* or *simple negation* or *the negation outside of a determined genus* (quia nullum genus determinat, 1 Sent. 13. 1. 4 c) and *the negation within a determined genus* or *with respect to a determined subject* or *in the sense of privation*(sicut caecum dicitur non simpliciter, quod non habet visum, sed infra genus animalis, quod natum est habere visum, 4 Met. 3 a). Cf. PP. Q. 48. Art. 5 ad 1; 1 Sent. 28. 1. 1 ad 2; 2 Sent. 34. 1. 1 ad 3 and 4 c; 2 Perih. 2 c; 10 Met. 7 i; Opp. 1; et passim. — (b), **negatio extra genus,** see *negatio absoluta.* — (c), **negatio in genere,** see *negatio absoluta.* — (d), **negatio in genere determinato,** see *negatio absoluta.* — (e), **negatio in subiecto,** see *negatio absoluta.* Non ens negative acceptum non requirit subiectum; sed privatio est negatio in subiecto, PP. Q. 48. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 11. Art. 2. — (f), **negatio per modum privationis,** see *negatio absoluta.* — (g), **negatio privativa,** see *negatio absoluta.* — (h), **negatio pura,** see *negatio absoluta.* Ieiunium naturae, quo quis dicitur ieiunus, antequam comedat consistit in pura negatione, unde non potest poni actus virtutis, SS. Q. 147. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 48. Art. 2; PP. Q. 48. Art. 5; SS. Q. 10. Art. 1 (bis); SS. Q. 46. Art. 1; SS. Q. 79. Art. 1. — (i), **negatio rationis tantum** and **negatio realis,** *the purely mental* and *the objectively negative decision,* secundum quod una res non dicitur esse alia, 1 Sent. 24. 1. 3 ad 1. — (j), **negatio realis,** see *negatio rationis tantum.* — (k), **negatio secundum privationem,** see *negatio absoluta.* — (l), **negatio simplex seu simpliciter,** see *negatio absoluta.* Ratio illa procedit de infidelitate, secundum quod importat simplicem negationem, SS. Q. 10. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 75. Art. 1 (bis); PS. Q. 76. Art. 2; SS. Q. 79. Art. 4; SS. Q. 123. Art. 6. — **ex negatione in negationem non est mutatio per se,** *a change of a negative statement as such to another negative statement cannot be,* sed solum sic mutatur aliquid per accidens. cum enim aliquid fit de albo nigrum, fit etiam per accidens de non nigro non-album, 5 Phys. 2 c. — **negatio neque ponit aliquid, neque determinat sibi aliquod subiectum,** *a negative statement is nothing positive and does not require a subject for itself,* et propter hoc potest dici tam de ente, quam de non-ente, sicut non-videns et non-sedens, PP. Q. 17. Art. 4 c.

negātīvē, see *negativus.*

negātivus, a, um, *adj., negating, denying, negative,* synonym of *remotivus,* the opposite of *affirmativus* and *positivus.* Non posset contingere quod aliquis haberet simul in actu scientiam aut opinionem veram de universali affirmativo, et opinionem falsam de particulari negativo, aut e converso; sed bene potest contingere quod aliquis habeat veram scientiam habitualiter de universali affirmativo, et falsam opinionem in actu particulari negativo; actus enim directe non contrariatur habitui, sed actui, PS. Q. 77. Art. 2 ad 3; inconvenienter igitur ponuntur quaedam affirmativa et quaedam negativa, PS. Q. 100. Art. 7 ob. 1. Cf. PP. Q. 85. Art. 5; PS. Q. 100. Art. 4 (bis); SS. Q. 44. Art. 3 (ter); SS. Q. 62. Art. 8; SS. Q. 79. Art. 2 (ter); et passim. On **demonstratio negativa,** see *demonstratio* under 3; on **differentia negativa,** see *differentia*; on **enuntiatio negativa,** see *enuntiatio* under 2; on **intellectus negativus,** see *intellectus* under 8; on **locus negativus,** see *locus* under 4; on **nomen negativum,** see *nomen* under 1; on **praeceptum negativum,** see *praeceptum*; on **propositio negativa,** see *propositio* under 2; on **syllogismus negativus,** see *syllogismus*; on **verbum negativum,** see *verbum* under 2; — **negativa, sc. enuntiatio seu propositio,** *the negative expression* or *negation.* Sed si de veritate essentialiter dicta loquamur; non potest intelligi, nisi resolvatur affirmativa in negativam, PP. Q. 16. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 39. Art. 4 ad 5; C. G. 2. 33. — Kinds of *negativa* are: (a), **negativa de praedicato finito** and **negativa de praedicato infinito seu infinita,** *negation of a finite* and *that of an infinite predicate.* Cf. *praedicatum.* Cf. also 2 Perih. 2 c. — (b), **negativa infinita,** see *negativa de praedicato finito.* — (c), **negativa privativa seu secundum quid** and **negativa simplex seu simpliciter,** *the negation containing a privation* or *made in a certain respect,* e.g., homo non est iniustus, and *the simple* or *simply asserted negation,* e.g., homo non est iustus. Cf. 2 Perih. 2 c. — (d), **negativa secundum privationem,** see *negativa privativa.* — (e), **negativa secundum quid,** see *negativa privativa.* — (f), **negativa simplex seu simpliciter,** see *negativa privativa.* — **negātīvē,** *adv., in the sense of a negation, after the manner of a negation, negatively,* synonym of *remotive,* the opposite of *affirmativa* and *positive.* Ideo praecepta fortitudinis magis dantur negative quam affirmative, SS. Q. 140. Art. 1 ad 2; fit autem aliquid non solum ex contrario, sed etiam ex negative vel privative opposito, PT. Q. 34. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 2 c; PP. Q. 48. Art. 3 ad 2; PS. Q. 23. Art. 3; PT. Q. 10. Art. 3; PT. Q. 34. Art. 1; et passim. On **accipere negative,** see *accipere* under 3; on **dicere negative,** see *dicere* under 3; on **ignorantia negative accepta,** see *ignorantia* under 1; on **infinitum negative dictum, seu sumptum,** see *infinitus*; on **intellegere negative,** see *intellegere* under 3; on **oppositum negative,** see *opponere*; on **praedicare negative,** see *praedicare* under 2; on **significare negative,** see *significare*; on **sumere negative,** see *sumere* under 3.

negligenter, *adv.,* see *negligo.*

negligentia, ae, *f., carelessness, heedlessness, negligence.* Omnia peccata quae ex ignorantia proveniunt, possunt reduci ad acediam, ad quam pertinet negligentia, . . ., ignorantia enim quae potest esse causa peccati, ex negligentia provenit, PS. Q. 84. Art. 4 ad 5; sed hoc non esset, nisi per huiusmodi negligentiam aliquis praeceptum omitteret, SS. Q. 33. Art. 2 a; sed unus studiosius in ea proficit, alius per negligentiam gratiae Dei esset, PT. Q. 69. Art. 8 ad 2; quia Ecclesia non indulget dilationi, sed prohibet negligentiam in maiori dilatione, PTS. Q. 6. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 76. Art. 2 (passim); PS. Q. 105. Art. 2 (passim); SS. Q. 54. Art. 1 (passim); SS. Q. 54. Art. 2 (passim); SS. Q. 54. Art. 3 (passim); PTS. Q. 99. Art. 5; et passim.

negligo, ere, exi, ectum, 3, *v. a., not to heed, not trouble one's self about, not attend to, to slight, neglect, be regardless of, indifferent to,* used with an *object clause,* with *acc.,* (1) in gen., the opposite of *curare,* (2) in partic., *to make light of, to disregard, contemn, neglect,* a synonym of *despicere, contemnere, spernere.* — (1), eo quod minus

negligit huiusmodi peccata reprimere, quae tamen omnino subterfugere infirmitas humana non sinit, PS. Q. 73. Art. 10 c; manifestum est autem quod quicumque negligit habere vel facere id quod tenetur habere vel facere, peccat peccato omissionis, PS. Q. 76. Art. 2 c; cum vero non cogitat, eam negligit per modum omissionis cuiusdam, PS. Q. 74. Art. 2 ad 2; et hoc modo quandoque viri sancti negligunt corrigere delinquentes, SS. Q. 33. Art. 2 ad 3; sed frequenter illi qui quaerunt bona communia, negligunt sua, SS. Q. 47. Art. 10 ob. 2; sed si aliqui hoc remedio uti negligant, nil deperit efficaciae passionis Christi, PT. Q. 49. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 76. Art. 3; PS. Q. 88. Art. 6; SS. Q. 185. Art. 1; PTS. Q. 6. Art. 4; PTS. Q. 27. Art. 2; et passim. — (2), prout scilicet aliquis in recte iudicando deficit ex hoc quod contemnit vel negligit attendere ea ex quibus rectum iudicium procedit, SS. Q. 53. Art. 4 c; unde omne commodum temporale debet negligi, et omne lucrum sperni, propter spirituale bonum promovendum, PTS. Q. 36. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 70. Art. 2; SS. Q. 99. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 65. Art. 2; PTS. Q. 90. Art. 2. — **negligens,** entis, *P. a., negligent.* Essent ergo negligentes angeli, si eorum custodiae homines essent commissi, PP. Q. 113. Art. 1 ob. 3. Cf. SS. Q. 49. Art. 3; SS. Q. 54. Art. 2 (ter); SS. Q. 65. Art. 1; SS. Q. 81. Art. 1 (ter); SS. Q. 186. Art. 1 (bis); PT. Q. 80. Art. 4; PTS. Q. 43. Art. 2, in quot. — **negligenter,** *adv., negligently, carelessly.* Auctoritas illa loquitur de his quae per subreptionem infirmitatis humanae negligenter aguntur, PS. Q. 73. Art. 10 ad 1; circa quae est aliquis otiosus, omnino ea praetermittens, et somnolentus, ea negligenter implens, SS. Q. 35. Art. 4 ad 3; contingit quandoque id quod bene iudicatum est differri, vel negligenter agi aut inordinate, SS. Q. 51. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 54. Art. 1 (bis); SS. Q. 81. Art. 1; PT. Q. 81. Art. 2, in quot.; PT. Q. 83. Art. 6; PT. Q. 89. Art. 3.

nego, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a., to say no, to deny, refuse,* (1) in gen., *to say yes* or *no,* used with (a) *acc.* and *inf., to say* or *affirm that not, to deny that* etc., (b) in *pass.* with *inf.,* (2) in partic., (a) *to deny a thing,* rarely with *quin,* (b) *to deny,* or *refuse,* (c) in eccl. Latin, *to deny any knowledge of, to reject,* used with *acc.* of person. — (1) (a), qui negat veritatem esse, concedit veritatem esse, PP. Q. 2. Art. 1 ob. 3; Philosophus autem negat passionem esse virtutem, quae est habitus, PS. Q. 41. Art. 1 ad 1; Novatiani in universali negant remissionem peccatorum fieri in Ecclesia, SS. Q. 20. Art. 2 ad 2; et sub eodem sensu negandum est Christum esse minorem seipso, vel esse sibi subiectum, (c), . . ., Cyrillus et Damascenus negant Christum esse Dominum suiipsius, PT. Q. 20. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 113. Art. 1; PT. Q. 15. Art. 6; PT. Q. 30. Art. 4 (bis); PT. Q. 35. Art. 4; PT. Q. 37. Art. 3; PTS. Q. 97. Art. 5; et passim. — (1) (b), liber ille negatur a quibusdam esse Augustini, PTS. Q. 70. Art. 2 ad 1. — (2) (a), Deus est Trinitas, est tamen vera pro essentia; quod non attendens Porretanus eam negavit, PP. Q. 39. Art. 6 ad 1; sed negabant aeternitatem motus, PP. Q. 46. Art. 1 ad 7; videtur quod absque peccato mortali possit accusatus veritatem negare, (ob. 1), . . ., et ideo si confiteri noluerit veritatem quam dicere tenetur, vel si eam mendacitur negaverit, SS. Q. 69. Art. 1 c; illi qui negaverunt unionem animae et corporis in Christo, PT. Q. 2. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 21. Art. 3 (bis); PS. Q. 100. Art. 8; PS. Q. 109. Art. 8; SS. Q. 73. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 1; PTS. Q. 6. Art. 2; et passim. — With **quin.** Non negatur quin aliquo modo fuerit in Adam Spiritus sanctus, sicut et in aliis iustis, PP. Q. 95. Art. 1 ad 2. — (1) (b), et cui negaveris quod petit, indicanda est ei iustitia, SS. Q. 43. Art. 8 c, in quot.; et cum negaveris quod petit, indicanda est iustitia, ut non eum inanem dimittas, SS. Q. 32. Art. 3 a, in quot.; nam in primo casu debet quidem propter humilitatem licentiam petere, quae tamen ei negari non potest, SS. Q. 189. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 189. Art. 3, in quot. — (1) (c), quidam totaliter providentiam negaverunt, PP. Q. 22. Art. 2 c; hoc enim timore Petrus negavit Christum, SS. Q. 19. Art. 9 c. Cf. PP. Q. 116. Art. 1; SS. Q. 163. Art. 3; PT. Q. 89. Art. 3; PT. Q. 89. Art. 6 (bis); PTS. Q. 8. Art. 1.

negōtiātio, ōnis, *f., trading, commercial enterprises, any business* or *traffic.* Sicut secundum leges humanas militibus, qui deputantur ad exercitia bellica, negotiationes interdicuntur, . . ., et ideo sicut negotiationes, . . ., interdicuntur clericis, SS. Q. 40. Art. 2 c; puta sicut dicitur aliquis prudens in negotiatione, vel in aliquo huiusmodi, SS. Q. 55. Art. 2 c; quid, inquit, est aliud negotiatio, nisi vilius comparare et carius velle distrahere, . . ., ergo talis negotiatio est peccatum, (ob. 1), . . ., non autem negotiatio clericis interdicta esse videtur nisi propter peccatum, (ob. 3), . . ., et haec quidem negotiatio proprie videtur ad negotiatores pertinere, . . ., et ideo negotiatio secundum se considerata quamdam turpitudinem habet, . . ., lucrum tamen, quod est negotiationis finis, . . ., et sic negotiatio licita reddetur, . . ., vel etiam cum aliquis negotiationi intendit propter publicam utilitatem, (c), . . ., verbum Chrysostomi est intelligendum de negotiatione secundum quod ultimum finem in lucro constituit, (ad 1), . . ., si autem emit rem, non ut vendat, sed ut teneat, . . ., non est negotiatio, SS. Q. 77. Art. 4 ad 2.

negōtiātīvus, a, um, *adj., negotious, involving* or *given to occupation* or *business.* Et de his quae sunt determinata qualiter fieri debent, sicut est in operationibus artium, praeter quasdam coniecturales, ut Gregorius Nyssenus dicit, ut puta medicinalis, negotiativa, et huiusmodi, PS. Q. 14. Art. 4 c.

negōtiātor, ōris, *m., a tradesman.* Vitium rei facit rem in praesenti esse minoris valoris quam videatur; sed in casu praemisso, in futurum res expectatur esse minoris valoris per superventum negotiatorum, qui ab ementibus ignorantur, SS. Q. 77. Art. 3 ad 4; negotiatores tales Dominus eiecit de templo, (ob. 1), . . ., Hieronymus dicit: Negotiatorem clericum ex inope divitem, ex ignobili gloriosum, quasi quamdam pestem fuge, (ob. 3), . . ., negotiator avidus acquirendi pro damno blasphemat, (a), . . . ad negotiatores pertinet commutationibus rerum insistere, SS. Q. 77. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 47. Art. 13; SS. Q. 77. Art. 3.

negōtior, āri, ātus, 1, *v. dep. n.* and *a.,* (1) lit., *to conduct business, to trade, traffic,* (2) fig., *to negotiate, to be busy with.* — (1), puta cum aliquis adinvenit vias accommodatas ad negotiandum vel ad navigandum, dicitur prudens negotiator vel nauta, SS. Q. 47. Art. 13 c; videtur quod non liceat negotiando aliquid carius vendere quam emere, (ob. 1), . . ., sed ille qui negotiando rem carius vendit quam emerit, (ob. 2), . . ., sicut cum aliquis lucrum moderatum, quod negotiando quaerit, (c), . . ., non quicumque carius vendit aliquid quam emerit negotiatur, SS. Q. 77. Art. 4 ad 2. Cf. PTS. Q. 44. Art. 3 c. — (2), aliter tamen circa hoc se habet ratio speculativa et aliter practica; quia enim ratio speculativa praecipue negotiatur circa necessaria, . . ., sed ratio practica negotiatur circa contingentia, PS. Q. 94. Art. 4 c; vere Deus tanquam iustus commetietur impotenti possibilitatem; tanquam sapiens defectum commutationem negotiabitur, PTS. Q. 71. Art. 14 ad 2, in quot.

negōtium, ii, *n., a business, employment, occupation, affair,* (2) transf., like *res, matter, affair.* — (1), videtur quod religiosis non liceat saecularia negotia tractare, . . ., ergo non licet eis saecularia negotia exercere, (ob. 1), . . ., sed necessitas saecularium negotiorum ingerit hominem ad frequentandum regum palatia. ergo non licet religiosis aliqua negotia saecularia pertractare, (ob. 3), . . ., causa cupiditatis saecularia negotia gerere nec monachis nec clericis licet; causa vero charitatis se negotiis saecularibus cum debita moderatione ingerere possunt, . . ., aut negotiis saecularibus se immiscere, nisi propter curam aut pupillorum, . . ., quia utrisque similiter negotia saecularia interdicuntur, (c), . . ., monachis interdicitur saecularia negotia tractare propter cupiditatem, SS. Q. 187. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 70. Art. 2 (bis); PS. Q. 102. Art. 6;

SS. Q. 1. Art. 9; SS. Q. 32. Art. 6; SS. Q. 40. Art. 2; PTS. Q. 54. Art. 1; et passim. — **theologicum negotium,** *a theological work.* Necesse est ad consummationem totius theologici negotii, PT. Q. 1 pr. — (2), quia leges futuris negotiis necessitatem imponunt, PS. Q. 90. Art. 4 ob. 3; et tamen potestas eorum extenditur ad multa negotia, PS. Q. 96. Art. 1 ad 1; tenetur quidem ad aliquam recompensationem, pensatis conditionis personarum et negotii secundum arbitrium sapientis, SS. Q. 62. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 45. Art. 4 (bis); PS. Q. 96. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 9; SS. Q. 10. Art. 10; SS. Q. 44. Art. 1; SS. Q. 62. Art. 4.

Nembroth, is, *m., Nembroth* or *Nemrod* or *Nimrod,* the name of a descendant of Chus, son of Cham represented in Gen., X, 8-12 as the founder of the Babylonian empire. Non autem semper fuit idololatria, sed in secunda aetate legitur esse adinventa vel a Nembrote, SS. Q. 94. Art. 4 ob. 2.

nemesicus, i, *m., one prone to sorrow over the good of the undeserving, a nemesic,* to be distinguished from *invidus*; cf. *nemesiticus.* Ex parte vero eius de cuius bono tristatur invidus, opponitur invidia nemesi; nemesicus enim tristatur de bono indigne agentium, . . ., invidus autem tristatur de bono eorum qui sunt digni, SS. Q. 36. Art. 3 ad 3.

nemesis, is, *f., joy at the misfortune of another, malicious joy, jealousy.* Zelus vero et nemesis sub invidia continentur, PS. Q. 35. Art. 8 ad 2; misericordia, secundum quod est virtus, est virtus moralis circa passiones existens; et reducitur ad illam medietatem quae dicitur nemesis, quia ab eodem more procedunt, SS. Q. 30. Art. 3 ad 4; tertio modo aliquis tristatur de bono alterius, inquantum ille cui accidit bonum, est eo indignus; quae quidem tristitia non potest oriri ex bonis honestis, ex quibus aliquis iustus efficitur, sed, . . ., est de divitiis, et de talibus quae possunt provenire dignis et indignis; et haec tristitia secundum ipsum vocatur nemesis, et pertinet ad bonos mores, SS. Q. 36. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 30. Art. 3 (passim); SS. Q. 36. Art. 3 ad 3; 2 Eth. 9 k.

nemesiticus, a, um, *adj., rejoicing in the trouble of others, envious.* Nemesiticus autem gaudet inquantum aestimat aliquos digna pati, et tristatur si indignis bene accidat, SS. Q. 30. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 36. Art. 3 ad 3; 2 Eth. 9 k.

Nemesius, ii, *m., Nemesius,* Bishop of Emesa at the end of the fourth century, of whom nothing is known except that he was author of a rather remarkable treatise, *De natura hominis,* of which chapters II and III appear as a separate work, *de Anima,* among the writings of Gregory Nyssene; being erroneously ascribed to that father. St. Thomas quotes the *De natura hominis,* referring it however, to Gregory of Nyssa. Sed contra est quod dicit Gregorius Nys., lib. *De nat. hom.* cap. XVI, op. Nemesii, PP. Q. 82. Art. 5 a. Cf. PP. Q. 22. Art. 3; SS. Q. 158. Art. 5.

nēmo, inis, *m.* and *f., no one, no man.* Unde sciendum est quod in auctoritate praedicta, haec dictio, nemo, non idem est quod nullus homo, quod videtur significare vocabulum, PP. Q. 31. Art. 4 ad 1; falsum est ergo quod nemo virtute male utatur, PS. Q. 55. Art. 4 ob. 5; de nemine esse desperandum dum vivit, SS. Q. 17. Art. 3 ob. 3; quia nemo dicit de non pransuro, antequam pranderet, PT. Q. 28. Art. 3 ob. 1; nisi in necessitatis articulo, ubi nemini sacramenta sunt denegenda, PTS. Q. 20. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 4; SS. Q. 165. Art. 1, in quot.; SS. Q. 169. Art. 1; PT. Q. 44. Art. 3; PTS. Q. 17. Art. 1; et passim. — **nēmo alius,** *no one else, no other man.* Cantant canticum novum quod nemo alius poterat dicere, SS. Q. 152. Art. 5 ob. 3; fecit tamen aliqua Christus quae nemo alius fecit, . . ., haec nemo alius fecit in eis, PT. Q. 43. Art. 4 ad 1; et quod nemo alius poterat dicere canticum quod virgines cantabant, PTS. Q. 96. Art. 12 ob. 3.

nempe, *conj.,* (1) *namely,* (2) in stating an obvious fact, *without doubt.* — (1), Dionysius ponit tres ordines, nempe Seraphim, Cherubim, et Thronorum in prima, PP. Q. 108. Art. 2 c. — (2), fingamus, inquit, sicut plerique volunt, esse in mundo animam generalem, quae sic ineffabili motu semina cuncta vivificet, ut non sit concreta cum genitis, sed vitam praestet, ipsa gignendis; nempe cum haec in uterum, passibilem materiam ad usus suos formatura, PT. Q. 35. Art. 2 ad 1, in quot.

Neomēnia, ae, *f., the neomenia* or *new moon*; in Greek and Jewish antiquities, the time of the new moon, the beginning of the lunar month, also the festival held at that time. Alia autem solemnitas iterabatur quolibet mense, scilicet festum Neomeniae, quod celebrabatur ad commemorandum opus divinae gubernationis, . . ., per Neomeniam autem quae est incensio novae lunae, significatur illuminatio primitivae Ecclesiae per Christum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; festo Neomeniae succedit festum beatae Virginis, PS. Q. 103. Art. 3 ad 4.

neophytus, i, *m., a neophyte, a new convert*; one newly admitted to a church or religious body; applied also to a priest or to a novice of a religious order. Sicut Gregorius scribit Siagrio, epist. CVI, et habetur in Decret, dist. XLVIII, cap. sicut neophytus, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 3; cum ergo idem periculum sit, si fidelis commaneat cum infideli, cum qua prius contraxerat, et adhuc maius, quia neophyti facilius pervertuntur, PTS. Q. 59. Art. 3 ob. 1.

nepos, ōtis, *m.* and *f.,* (1) *a grandson,* (2) *a brother's* or *sister's son, a nephew.* — (1), in primo gradu, ut pater, et filius; quae autem secundo utrinque occurrit, distat in secundo gradu, ut avus, et nepos, et sic deinceps, PTS. Q. 54. Art. 2 c; ergo quilibet adoptatus adoptatur in filium, et sic inconvenienter dicitur quod adoptatur in nepotem, (ob. 6), . . ., ita generatio legalis habet terminum ad quem, scilicet filium, vel nepotem, . . ., et terminum ad quem, quia dicitur in filium, vel nepotem, (c), . . ., sicut contingit amitti filios, ita et nepotes, et deinceps, . . ., sicut aliquis per adoptionem potest subrogari in locum filii, ita in locum nepotis, et deinceps, PTS. Q. 57. Art. 1 ad 6. Cf. PTS. Q. 54. Art. 1; PTS. Q. 57. Art. 3 (ter). — (2), et quia non est minor ratio amoris ad nepotem quam ad patruum, . . ., propter hoc aequaliter prohibuit gradus consanguinitatis in patruis et nepotibus, . . ., magis autem consuevit cohabitare neptis patruo, quam amita nepoti, PTS. Q. 54. Art. 4 ad 7.

Nepōtiānus, i, *m., Nepotianus,* a presbyter at Altinum, under his uncle Heliodorus, the bishop of that place. His death in 396 elicited an interesting letter from Jerome to Heliodorus. It relates his relinquishment of a military life in favor of voluntary poverty and monachism, which he intended to pursue in Egypt, Mesopotamia, or the solitudes of the Dalmatian islands. Hieronymus dicit ad Nepotianum, epist. 52, SS. Q. 185. Art. 6 ob. 3. Cf. SS. Q. 73. Art. 4; SS. Q. 77. Art. 4; SS. Q. 187. Art. 6; PTS. Q. 40. Art. 3.

neptis, is, *f., a niece.* Magis autem consuevit cohabitare neptis patruo, quam amita nepoti, . . ., et ideo non erat eadem ratio prohibendi neptem et amitam, PTS. Q. 54. Art. 4 ad 7.

nēquam, *adj., indecl.,* of character, *worthless, vile, bad.* Ita nequius est odisse iustitiam quam non fecisse, SS. Q. 34. Art. 2 ad 3, in quot.; sed Dominus mandavit quod zizania, per quae significantur filii nequam, non eradicarentur, SS. Q. 108. Art. 3 ob. 1; sed praesumptio dicitur esse nequissima ratione superbiae, ex qua procedit, SS. Q. 133. Art. 2 ad 4; tertium est ex parte diaboli, qui sua nequissima voluntate hominem a consecutione salutis impediebat, PT. Q. 49. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 88. Art. 2, in quot. — **nēquiter,** *adv., wickedly.* Et secundum hoc Salomon loquitur de eo qui ex dolosa humilitate nequiter vocem suam submittit, SS. Q. 113. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 161. Art. 1, in quot.; SS. Q. 169. Art. 1, in quot.

nēquāquam, *adv., in nowise, by no means, not at all.* Quod nequaquam esset, si secundum se corpora essent mala et noxia, PP. Q. 65.

Art. 1 ad 2; scilicet quia resistens passionibus impedit per voluntatem liberam et nequaquam motui caelesti subiectam, PS. Q. 9. Art. 5 ad 3; quod videlicet si culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret, SS. Q. 169. Art. 1 c; et nequaquam hoc quidem huius, hoc vero huius est naturae, PT. Q. 19. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 1; PP. Q. 100. Art. 2; PS. Q. 48. Art. 2; SS. Q. 180. Art. 5; SS. Q. 182. Art. 3 (bis); PT. Q. 42. Art. 4, et passim.

neque, (nec) *adv.* and *conj., not, and not, also not.* Nec hoc derogat dignitati huius doctrinae, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2; nec est litteralis sensus ipse figura, sed id quod est figuratum, PP. Q. 1. Art. 10 ad 3. Cf. PP. Q. 2. Art. 1 ad 2; PP. Q. 3. Art. 3 ob. 2; PP. Q. 4. Art. 1 ob. 1; PP. Q. 5. Art. 3 ad 3; PP. Q. 7. Art. 3 c; et passim. — **neque** (nec) . . . **neque** (nec), *neither . . . nor.* Nec tamen invenitur, nec est possibile, quod aliquid sit causa efficiens sui ipsius, PP. Q. 2. Art. 3 c; sed tamen considerandum est, in scientiis philosophicis, quod inferiores scientiae nec probant sua principia, nec contra negantem principia disputant, sed hoc relinquunt superiori scientiae, PP. Q. 1. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 5 c; PP. Q. 3. Art. 7 a; PP. Q. 3. Art. 8 c; PP. Q. 6. Art. 2 c; PP. Q. 16. Art. 5 c; et passim. — **necdum,** *and not yet, not yet.* Ubi tangitur ira cum voce, sed necdum pleno verbo formata, PS. Q. 46. Art. 8 ob. 3; quia necdum ille venerat, qui iustorum animas in perpetua sede collocaret, PT. Q. 2. Art. 11 ob. 2, in quot.

nequeo, īre, īvi and ii, itum, 4, *v. n., not to be able, to be unable, cannot,* used with *inf.* Potestas humana sollicitudinum morsus expellere, formidinum aculeos vitare nequit, PS. Q. 2. Art. 4 a, in quot.; unde nec punitur, si probare nequiverit, SS. Q. 68. Art. 2 ad 3; unde Basilius dicit: si vero debilitatus a peccato fixe nequis orare, SS. Q. 83. Art. 13 ad 3; plures personae nequeunt unum eumdemque hominem assumere in unitatem personae, PT. Q. 3. Art. 6 c; aut ex toto insanabilem iudicans, curare nequivit, PT. Q. 5. Art. 3 c; si aegritudinis accidat cuiuslibet eventus, quo coeptum nequeat expleri mysterium, PT. Q. 83. Art. 6 ad 1, in quot. Cf. PS. Q. 28. Art. 4, in quot.; SS. Q. 141. Art. 2, in quot.; PT. Q. 27. Art. 2, in quot.; PT. Q. 84. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 50. Art. 1, in quot.

nequissimus, a, um, *adj.,* see *nequam.*

nēquiter, *adv.,* see *nequam.*

nēquitia, ae, *f., wickedness, vileness, worthlessness.* Sed ex communi nequitia qua homines odiunt, . . ., est enim proprium hominum impiorum ut eis se adiungant et subiciant, ad propriam nequitiam exequendam, PP. Q. 109. Art. 2 ad 2; sicut nequitia mulieris alias nequitias superat, PS. Q. 35. Art. 7 a; sed submittere vocem pertinet ad ironiam. ergo in ea est multiplex nequitia, SS. Q. 113. Art. 2 ob. 3; quandoque vero est absque omnia culpa hominis ex sola nequitia daemonis, SS. Q. 154. Art. 5 c; semper tamen per passionem Christi est paratum hominibus se tuendi contra nequitias daemonum, PT. Q. 49. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 36. Art. 4, in quot.; PT. Q. 71. Art. 3 (bis); PT. Q. 80. Art. 7.

nervōsus, a, um, *adj., nervous, full of sinews, sinewy.* Quia mors confixorum in cruce est acerbissima, quia configuntur in locis nervosis et maxime sensibilibus, scilicet in manibus et pedibus, PT. Q. 46. Art. 6 c.

nervus, i, *m., a sinew, tendon, nerve.* Unde naturale est quod propter maximam humiditatem cerebri in pueris nervi, . . ., non sunt idonei ad movendum membra, PP. Q. 99. Art. 1 c; si vero accipiantur partes similes, ut nervi, et ossa, et carnes, PS. Q. 54. Art. 1 c; claudicabat pede, eo quod tetigerit nervum femoris eius, et obstuperit, SS. Q. 180. Art. 7 ob. 4; sunt autem multae aliae partes corporis Christi puta nervi, (ob. 2), . . ., non solum caro, sed totum corpus Christi, scilicet ossa, nervi, et alia huiusmodi, PT. Q. 76. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 17. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 6 (bis); PT. Q. 76. Art. 2; PTS. Q. 15. Art. 3; PTS. Q. 85. Art. 1.

nescientia, ae, *f., ignorance, of what one is not expected to know, nescience.* Nescientia est causa falsae aestimationis. sed in angelis potest esse nescientia, (ob. 2), . . ., nescientia autem est in angelis non respectu naturalium cognoscibilium, PP. Q. 58. Art. 5 c; sed nescientia respectu aliquorum, PP. Q. 101. Art. 1 ad 2; ignorantia in hoc a nescientia differt, quod nescientia dicit simplicem scientiae negationem, PS. Q. 76. Art. 2 c; non quaelibet nescientia pertinet ad hominis defectum, SS. Q. 32. Art. 2 ad 4; sed angeli Verbum videntes non propter hoc omnia cognoscunt, cum a nescientia minores a superioribus purgentur, PTS. Q. 72. Art. 1 ob. 4. Cf. SS. Q. 52. Art. 3; PTS. Q. 92. Art. 3 (passim).

nescio, īre, īvi or ii, ītum, 4, *v. a., not to know,* the opposite of *scire.* Nescire dicitur dupliciter: uno modo metaphorice ad similitudinem nescientis se habere, . . ., alio modo dicitur nescire proprie notitia rei carere, et per oppositum scire notitiam rei habere. 1 Sent. 36. 1. 2 c; quaelibet nescentia pertinet ad hominis defectum, sed solum ea qua quis nescit ea quae convenit eum scire. cui defectui per doctrinam subvenire ad eleemosynam pertinet. SS. Q. 32. Art. 2 ad 4; nesciunt mortui, etiam sancti, quid agant vivi, etiam eorum filii, SS. Q. 83. Art. 4 ob. 2. Cf. PS. Q. 3. Art. 8; PS. Q. 5. Art. 8 (bis); PS. Q. 19. Art. 10; PS. Q. 76. Art. 2; SS. Q. 32. Art. 2; et passim.

Nesteros, ōtis, *m., Nesteros,* a cenobite of the Egyptian desert whom Cassian visited in 395. Two of the *Conferences,* the fourteenth and fifteenth, are held with him, the subjects being *De Spirituali Scientia* and *De Charismatibus Divinis.* St. Thomas quotes Coll. XIV. 4, 5. Sed contra est quod in Collationibus Patrum, Collat. 14. 4, abbas Nesteros de diversitate religionum loquens ait, SS. Q. 188. Art. 4 a. Cf. SS. Q. 188. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 8.

Nestoriāni, ōrum, *m.,* see *Nestorianus.*

Nestoriānus, a, um, *adj., Nestorian,* of or belonging to Nestorius who was condemned as a heretic at the Council of Ephesus. Et hunc errorem secutus fuit Theodoretus Nestorianus, PP. Q. 36. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 11. Art. 2, in quot. — **Nestorius,** ii, *m., Nestorius,* Patriarch of Constantinople (428), a vain orator without depth of thought or piety, objected to the title of "Mother of God" as applied to the Blessed Virgin. He maintained that the Blessed Virgin had given birth to the man Jesus, in whom the Son of God dwelt as in a temple; that there are two persons in Christ really distinct, the man Jesus and the Son of God, and that between them, there exists only an external union. The chief adversary of Nestorius was Cyril, Bishop of Alexandria. Medium est inter haeresim Nestorii, qui dicit duas personas et duas naturas et haeresim Eutychetis, PS. Q. 64. Art. 4 ob. 3; Nestorius etiam quia posuit unionem Dei et hominis esse factam solum secundum affectum et voluntatem, posuit unam voluntatem in Christo, PT. Q. 18. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 6; PT. Q. 2. Art. 6 (passim); PT. Q. 18. Art. 1; PT. Q. 35. Art. 2; PT. Q. 35. Art. 4; PTS. Q. 72. Art. 2. — **Nestoriāni,** ōrum, *m., the Nestorians, the followers of Nestorius.* Spiritum sanctum non procedere a Filio, primo fuit a Nestorianis introductum, ut patet in quodam symbolo Nestorianorum damnato in Ephesina synodo, PP. Q. 36. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 16. Art. 3; PT. Q. 16. Art. 4 (bis); PT. Q. 16. Art. 7; PT. Q. 17. Art. 1.

Nestorius, ii, *m.,* see *Nestorianus.*

neuter, tra, trum, *adj.,* (1) in gen., *neither the one nor the other, neither of two,* (2) in partic., of gender, with *genus, neuter,* neither masculine nor feminine. — (1), et neutro istorum modorum divina generatio est necessaria, PP. Q. 41. Art. 2 ad 5; quorum neutrum est sufficiens causa, SS. Q. 6. Art. 1 c; unde neutra praecepta continentur in Decalogo, SS. Q. 122. Art. 1 ad 2; quorum neutrum convenit Christo, PT. Q. 14. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 44. Art. 2; PS. Q. 1. Art. 1; PS. Q. 111. Art. 3; SS. Q. 152. Art. 3; PTS. Q. 54

Art. 2 (bis); PTS. Q. 65. Art. 3; et passim. — in *plur.*, Andronicus dicit, quod perseverantia est habitus eorum quibus immanendum est, et non immanendum est, et neutrorum, SS. Q. 137. Art. 1 a. — (2), neutrum genus est informe; masculinum autem est formatum, . . ., et ideo convenienter per neutrum genus significatur essentia communis, PP. Q. 31. Art. 2 ad 4; nam neutrum genus designat quiddam informe et imperfectum, PT. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 52. Art. 3.

neutrāliter, *adv., as a neuter, in a neuter sense, neutrally.* Et sic haec propositio est falsa, si excludit alium masculine; est autem vera si excludat aliud neutraliter tantum, PP. Q. 31. Art. 4 c; et ideo quia ponebant in Christo duo supposita, dicebant Christum esse duo neutraliter, . . ., Nestoriani autem ponentes in Christo duas personas, dicebant Christum non solum esse duo neutraliter, sed etiam duos masculine, . . ., sequitur quod dicamus quod non solum Christus est unus masculine, sed etiam quod est unum neutraliter, PT. Q. 17. Art. 1 c (ter).

nex, necis, *f.,* (1) *a violent death, murder, slaughter,* (2) *death, a natural death.* — (1), sicut Herodes, qui necem Ioannis praestitit ne promissum negaret, SS. Q. 89. Art. 7 ad 2, in quot.; non enim necesse filios Iacobi a peccato mortali excusari, cum accusati fuerint apud patrem crimine pessimo, et in Ioseph necem et venditionem consenserint, PTS. Q. 65. Art. 5 c. Cf. PTS. Q. 71. Art. 5 ob. 5; PTS. Q. 96. Art. 6 (bis), in quot. — (2), unde Bernardus in Serm. SS. Innocent, 1, col. 50, t. 3, distinguit tria genera martyrum, scilicet voluntate non nece, ut Ioannes, PTS. Q. 96. Art. 6 ob. 3.

nexus, ūs, *m., a bond, tie, link,* (1) lit., *a link, bond,* a system by which the adjacent parts of a structure are bound together, (2) fig., (a) *a bond,* a binding force or influence, a cause of union, (b) *a tie, bond,* a binding agreement or covenant, (c) *a bond, a moral duty* or *obligation.* — (1), quem introducit corporibus caelestibus dicentem, natura vestra estis dissolubilia, voluntate autem mea indissolubilia; quia voluntas mea maior est nexu vestro, PP. Q. 66. Art. 2 c. — (2) (a), amor est nexus amantium, . . ., sed nexus est medium inter ea quae connectit, . . ., videtur quod non sit amor aut nexus Patris et Filii, (ob. 3), . . ., Spiritus sanctus dicitur esse nexus Patris et Filii, PP. Q. 37. Art. 1 ad 3; secundum autem unionem facit formaliter, quia ipse amor est talis unio vel nexus, PS. Q. 28. Art. 1 c; si Filium non haberet quorum nexus est Spiritus sanctus, SS. Q. 1. Art. 8 ad 3; tamquam a principio naturalis filiationis, et a Spiritu sancto, tamquam a nexu communi Patris et Filii, PT. Q. 3. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 39. Art. 8; PS. Q. 26. Art. 2 (bis); PS. Q. 105. Art. 2. — (2) (b), ita actus exteriores, et verba exprimentia consensum directe faciunt nexum quemdam, qui est sacramentum matrimonii et huiusmodi nexus ex virtute divinae institutionis dispositive operatur ad gratiam, PTS. Q. 42. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 89. Art. 7, in quot.; SS. Q. 98. Art. 3. — (2) (c), etsi pennas habeas quibus satagas in solitudinem avolare, ita tamen adstrictae sunt nexibus praeceptorum, ut liberum non habeas absque nostra permissione volatum, SS. Q. 185. Art. 4 c, in quot.

Nīcaea, ae, *f., Nicaea,* a city of Bithynia on Lake Ascanius, the modern *Isnik* or *Nice.* The First Council of Nicaea was held in 325 on the occasion of the heresy of Arius. The Second Council of Nicaea was held in 787 to deal with Iconoclasm. Illi qui fuerant congregati in concilio Constantinopolitano, doctrinam de Spiritu sancto tradiderunt; non quod minus esset in praecedentibus qui apud Nicaeam congregati sunt, PP. Q. 36. Art. 2 ad 2, in quot.; perfecto symbolo Nicaenae synodi, decrevit sancta synodus aliam fidem nulli licere proferre, vel conscribere, vel componere praeter definitam a sanctis Patribus qui in Nicaea congregati sunt cum Spiritu sancto, SS. Q. 1. Art. 10 ob. 2, in quot. Cf. PT. Q. 89. Art. 3, in quot. — **Nicaenus,** a, um, *adj., Nicene.* Quod in concilio Nicaeno adversus Arianos firmatum est, PP. Q. 39. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 1. Art. 10, in quot.; SS. Q. 65. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 9; PT. Q. 83. Art. 3.

Nicaenus, a, um, *adj.,* see *Nicaea.*

Nicetas, ae, *m., Nicetas,* one of the interlocutors in the *Itinerarium Clementis,* a work attributed to St. Clement of Rome and regarded as of little reliability. In Itinerario Clementis dicitur, narrante Niceta ad Petrum, quod Simon Magus per magicas artes pueri a se interfecti animam retinebat, PP. Q. 117. Art. 4 ob. 2.

Nicodēmus, i, *m., Nicodemus,* saint, martyr. He was a Pharisee mentioned in St. John's Gospel, 7 and 19, as speaking in behalf of Jesus in the Sanhedrin, and assisting at His burial. Ut habetur Marci XV, et a Nicodemo qui erat princeps Iudaeorum, (ob. 1), . . ., videtur autem superfluitatis fuisse quod ad sepeliendum Christum Nicodemus venit ferens mixturam myrrhae, PT. Q. 51. Art. 2 ob. 2; nam id quod dixit Nicodemo de baptismo, fuit ante incarcerationem Ioannis, PT. Q. 84. Art. 7 ad 3. Cf. PT. Q. 66. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 9, in quot.; PT. Q. 84. Art. 7.

Nīcolāus, i, *m., Nicholas I,* saint, pope (857-867). He was born at Rome and died there. Elected after the disintegration of the empire of Charlemagne, he found Christianity threatened by laxity in the observance of moral and civil law. To uphold divine and Church law against princes and worldly bishops, he protected the minor clergy and suffragan bishops against their exactions. He upheld the right of appealing to Rome against the decisions of Hincmar of Rheims; defended the integrity of the marriage bond against Lothair II; and supported Ignatius, Patriarch of Constantinople, against the intruder, Photius, (2) *Nicholas of Myra,* saint, confessor. He was born at Potara, Lycia, Asia Minor and died at Myra about 352. Although he is popular in the Greek as well as in the Latin Church, nothing is historically certain about him except that he was born at Myra in the fourth Century. In Germany, Switzerland, and the Netherlands it is the custom to make him the secret purveyor of gifts to children on Dec. 6. — (1), Nicholaus I papa, ad consulta Bulgarorum respondens, dicit, (ob. 3), . . ., Nicoolaus papa dictum suum confirmat ex duobus praemissis, PT. Q. 66. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 64. Art. 7; SS. Q. 185. Art. 5; PT. Q. 67. Art. 5 (bis); PT. Q. 71. Art. 4; PTS. Q. 43. Art. 1; PTS. Q. 46. Art. 2. — (2), sicut beatus Nicolaus aurum furtim in domum proiciens vitare voluit humanum favorem, SS. Q. 107. Art. 3 ad 4.

nīdifico, āre, 1, *v. n., to build a nest.* Item columba in cavernis petrae nidificat, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4; similiter avis colligit paleam, non quia delectet sensum, sed quia est utilis ad nidificandum, PP. Q. 78. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 6.

nīdor, ōris, *m., a smell.* Sicut Augustinus dicit, daemones non cadaverinis nidoribus, sed divinis honoribus gaudent, SS. Q. 85. Art. 2 ad 2.

nīdus, i, *m., a nest,* used fig. Item columba in cavernis petrae nidificat quod pertinet ad domum fortitudinis qua sancti in plagis mortis Christi, qui est petra firma, nidum ponunt, id est, suum refugium, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4.

niger, gra, grum, *adj., black, dark.* Sicut nix non potest fieri nigra, PP. Q. 9. Art. 2 c; sicut homo non habet ex sua specie quod sit albus vel niger; nec tamen habet ex sua specie quod non sit albus aut niger, PS. Q. 18. Art. 9 ad 1; praeterea, medium differt specie ab extremis, sicut pallidum ab albo et nigro, SS. Q. 103. Art. 4 ob. 2; dicimus enim quod ex albo fit nigrum, et quod album fit nigrum, et licet dicamus quod homo fiat niger, non tamen dicimus quod ex homine fiat nigrum, (ob. 1), . . ., in transmutatione naturali album post nigrum, . . ., et ex pane corpus Christi, et ex aere ignis vel ex albo nigrum, PT. Q. 75. Art. 8 c. res non dividitur divisione

per se nisi ratione illius quod competit sibi secundum genus suum, sicut animal per rationale et irrationale, non autem per album et nigrum, PTS. Q. 55. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 13; PP. Q. 17. Art. 4; PS. Q. 100. Art. 7; SS. Q. 79. Art. 4 (bis); PT. Q. 34. Art. 1; PTS. Q. 55. Art. 7; et passim.

nigrēdo, inis, *f., blackness, black color.* Nec enim cadunt in definitione hominis hae carnes et haec ossa; aut albedo, vel nigredo, PP. Q. 3. Art. 3 c; potest enim albedo vel nigredo supervenire homini aliunde quam a principiis speciei, PS. Q. 18. Art. 9 ad 1; vel ad nigredinem perveniens, SS. Q. 24. Art. 7 c; quae quidem perfectio attenditur secundum aliquid exterius adiacens, puta in albedine, vel nigredine, vel aliquo huiusmodi, SS. Q. 184. Art. 1 ad 2; non enim potest albedo aut nigredo de novo advenire alicui, nisi per hoc quod de novo mutatur ad albedinem vel nigredinem, PT. Q. 16. Art. 6 ad 2; sicut enim album resistit nigro ratione albedinis, et tanto magis quanto albedo magis distat a nigredine, PTS. Q. 84. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 9. Art. 1; PP. Q. 30. Art. 3 (bis); PS. Q. 18. Art. 9; PS. Q. 35. Art. 4 (ter); PS. Q. 67. Art. 4; PT. Q. 75. Art. 4; PTS. Q. 84. Art. 3; et passim.

nigromanticus, a, um, *adj., nigromantic,* of or belonging to, or used in nigromancy or magic. Sed in hoc distant astronomicae imagines a nigromanticis, quod in nigromanticis fiunt expresse invocationes et praestigia quaedam, SS. Q. 96. Art. 2 c.

nihil, (nihilum), *n., indecl., nothing,* the opposite of *ens.* Idem autem est quod nullum ens. sicut igitur generatio hominis est ex non ente, quod est non homo, ita creatio, quae est emanatio totius esse, est ex non ente, quod est nihil, PP. Q. 45. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 2. (passim); PP. Q. 46. Art. 1 c; PP. Q. 47. Art. 3 ob. 3; PP. Q. 48. Art. 2 ob. 3; et passim. — **ex nihilo nihil concluditur** (Pot. 3. 1 ob. 6), *from nothing, nothing can be concluded.* Antiqui philosophi, . . ., non consideraverunt nisi emanationem effectuum particularium a causis particularibus, quas necesse est praesupponere aliquid in sua actione; et secundum hoc erat eorum communis opinio, "ex nihilo nihil fieri". sed tamen hoc locum non habet in prima emanatione ab universali rerum principio, PP. Q. 45. Art. 2 ad 1. Cf. also C. G. 2. 16 and 37; 1 Phys. 9 a; 8 Phys. 2 a. — **nihil fit propter vilius se** (PP. Q. 70. Art. 2 ob. 4), *nothing is made because of the will of something that is less than it is itself,* quia finis est melior iis, quae sunt ad finem, PP. Q. 70. Art. 2 ob. 4. — **omne, quod est ex nihilo, vertibile est in nihilum** (PP. Q. 75. Art. 6 ob. 2), *what has arisen from nothing is convertible to nothing, not because it has a positive capacity not to be, but rather in so far as the creator can cease to support it in existence,* PP. Q. 75. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 104. Art. 3 c and ad 3. — **quod cedit in nihil, non resumitur idem numero** (Qu. Anim. 19 ob. 13), *what disappears into nothing, no more returns as the same individual.* — **quod autem parum est, quasi nihil accipit ratio** (PS. Q. 14. Art. 4 c), *what is only a little, reason holds as nothing.* Cf. PS. Q. 30. Art. 2 ad 3; PS. Q. 46. Art. 3 c; PS. Q. 65. Art. 1 ad 1; 2 Phys. 9 f. Cf. also Aristotle's Phys. II, 5, 197 a. 29 f.; Rhet. II, 2, 1378, b. 12 f. — **nihilominus,** *adv., none the less, no less, nevertheless, notwithstanding.* Tamen etiamsi sciretur, nihilominus ageretur, PS. Q. 6. Art. 8 c; ideo nihilominus est detractoribus resistendum, sicut et raptoribus vel oppressoribus aliorum, SS. Q. 73. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 156. Art. 3 (bis); SS. Q. 189. Art. 9 (bis); PT. Q. 83. Art. 6 (bis); PTS. Q. 48. Art. 2 (bis); PTS. Q. 83. Art. 2 (bis); et passim.

nihilōminus, *adv.,* see *nihil.*

nīmirum, *adv., surely, without doubt, doubtless,* used in the S.T. only in quot. Caeli rege nato rex terrae turbatus est; quia nimirum terrena altitudo confunditur, PT. Q. 36. Art. 2 ad 3, in quot.; et respondet: hoc eis nimirum crescit in iudicio, PTS. Q. 69. Art. 2 ad 4, in quot.

nimis, *adv.,* (1) lit., *too much, excessively, beyond measure,* (2) transf., *beyond measure, exceedingly.* — (1), in pueris autem est impedimentum harum virium propter nimiam humiditatem cerebri, PP. Q. 101. Art. 2 c; et similiter sunt eis prohibitae carnes animalium habentium multas fissuras in pedibus, quia sunt nimis cholerica, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; sed etiam aliae circumstantiae, scilicet tempus congruum, ut nec nimis tardus, nec nimis velox sit in consiliis, SS. Q. 51. Art. 1 ad 3; neque vestes nimis pretiosas neque nimis abiectas habere volebat, SS. Q. 113. Art. 2 ad 2; utrum possit esse nimis magnus contritionis dolor, PTS. Q. 3. Art. 1 pr. Cf. SS. Q. 53. Art. 3; SS. Q. 98. Art. 2; SS. Q. 157. Art. 2; PTS. Q. 6. Art. 5; PTS. Q. 25. Art. 2 (bis); et passim. — (2), dum vel homo nimis inhaeret ei per amorem, vel etiam ex hoc quod praecipitatur in aliquod malum, PS. Q. 39. Art. 3 c; quod est Deus, cui non potest aliquis nimis credere, PS. Q. 64. Art. 4 ad 3; praesumptio non importat superexcessum spei ex hoc quod aliquis nimis sperat de Deo, SS. Q. 21. Art. 2 ad 2; et ideo sicut negotiationes, propter hoc quod nimis implicant animum, SS. Q. 40. Art. 2 c; non tamen et animae genetrix, nimis superflue loquitur, PT. Q. 35. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 62. Art. 5; SS. Q. 72. Art. 1; SS. Q. 138. Art. 2 (passim); PTS. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 27. Art. 2; et passim.

nimius, a, um, *adj.,* (1) lit., *beyond measure, excessive,* (2) transf., *beyond measure, exceedingly.* — (1), in pueris autem est impedimentum harum virium propter nimiam humiditatem cerebri, PP. Q. 101. Art. 2 c; et eadem ratione prohibitae sunt eis aves quaedam rapaces, quae sunt nimiae siccitatis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 147. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 5; PTS. Q. 3. Art. 2; PTS. Q. 65. Art. 1; PTS. Q. 82. Art. 4. — (2), aliquis bonum arduum non aestimet ut possibile sibi adipisci vel per se vel per olium, perducitur ex nimia deiectione, SS. Q. 20. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 92. Art. 2; SS. Q. 84. Art. 1; SS. Q. 131. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 40. Art. 3. — **nimium,** ii, *n., too much, excess.* Utraque autem opinio, dum nimium sigillo confessionis attribuit, praeiudicium veritati et iustitiae servandae facit, PTS. Q. 11. Art. 5 c. — **nimium,** *adv., too much, too.* Ne dum nimium servatur humilitas, SS. Q. 161. Art. 3 ob. 3, in quot.

Ninivē, ēs, *f., Nineveh,* the ancient capital of Assyria. Patet per hoc quod dictum est Ionae III, de subversione Ninive, (ob. 3), . . ., ut dicit Augustinus, eversa est Ninive, quae mala erat, PTS. Q. 99. Art. 3 ad 3. — **Ninivitae,** ārum, *m., the Ninevites, the inhabitants of Nineve.* Et hoc apparet per exemplum Ninivitarum, secundum illud Ionae III, 10, SS. Q. 171. Art. 6 ob. 2; sicut et Ninivitae fecerunt, PT. Q. 84. Art. 7 ad 1; unde etiam Damascenus ponit ad hoc exempla de Ninivitis, PTS. Q. 71. Art. 6 ad 1.

Ninivītae, ārum, *m.,* see *Ninive.*

Ninus, i, *m., Ninus,* the son of Belus, the first king of Assyria, husband of Semiramis, and builder of Nineveh. Vel a Nino, qui imaginem patris sui Beli adorari fecit, SS. Q. 94. Art. 4 ob. 2.

nisi, *conj., if not, unless,* (1) (a) in gen., (b) with interrogatives and negatives, usually in a different clause, (c) after nihil, *save, but, than,* (d) nisi ut, *except that, unless,* (e) nisi quod, *except that which, save only that,* (f) nisi quia, *except because,* i.e., *until that,* (2) in combinations like nisi forte, *unless perhaps,* sometimes ironical. — (1) (a), circa quae multa inordinatio contingit, nisi per rationem talis appetitus refrenetur, PP. Q. 114. Art. 3 c; sed contra est, quod omne quod quis meretur a Deo consequitur, nisi impediatur per peccatum, PS. Q. 114. Art. 9 a. Cf. PS. Q. 93. Art. 2; PS. Q. 88. Art. 5; PS. Q. 96. Art. 6; PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 114. Art. 8. — (1) (b), quid est praedestinatio, nisi destinatio alicuius existentis, PP. Q. 23. Art. 2 ob. 2, in quot.; sed ex parte interioris actus voluntatis non est nisi uno modo, PS. Q. 19. Art. 8 c; nullum peccatum remittitur, nisi per hoc quod anima sanatur a Deo, SS. Q. 14. Art. 3 ob. 2; non enim resurrectio dici potest

si anima ad idem corpus redeat, PTS. Q. 79. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 59. Art. 4; PS. Q. 95. Art. 4; SS. Q. 30. Art. 2; SS. Q. 106. Art. 3; PTS. Q. 33. Art. 1, et passim. — (1) (c), ergo nihil aliud requiritur ad beatitudinem nisi sola visio, PS. Q. 4. Art. 1 ob. 1; nihil autem divinitus prohibetur nisi malum, SS. Q. 19. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 98. Art. 1; PP. Q. 100. Art. 2; PS. Q. 89. Art. 4; SS. Q. 1. Art. 3 (passim); SS. Q. 24. Art. 4; et passim. — (1) (d), non enim formamus enuntiabilia, nisi ut per ea de rebus cognitionem habeamus, SS. Q. 1. Art. 2 ad 2. — (1) (e), quae in nullo alio differunt, nisi quod in uno plenius explicantur quae in alio continentur implicite, secundum quod exigebat haereticorum instantia, SS. Q. 1. Art. 9 ad 2; sed movetur essentialiter, nisi quod corrumpitur vel generatur, SS. Q. 24. Art. 4 ob. 3. — (1) (f), non enim quaererentur nisi quia per eas emuntur res ad usum vitae necessariae, PS. Q. 2. Art. 1 c; unde, quod non habuerit fidem, hoc esse non potuit nisi quia penitus ei erat ignotum id de quo est fides, SS. Q. 5. Art. 1 c. — (2), sed hoc non potest competere in divinis, nisi forte secundum metaphoram, PP. Q. 29. Art. 3 ob. 2; nisi forte propter hoc solum inutilis lex videatur, PS. Q. 97. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 25. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 11; SS. Q. 31. Art. 3 (bis); SS. Q. 32. Art. 10, in quot.; SS. Q. 33. Art. 7.

niteo, ēre, 2, *v. n.*, *to shine, look bright*, (1) transf., (a) of persons, *to shine, look bright* or *beautiful*, (b) of wealth, *to shine*, (2) fig., *to shine, look* or *be beautiful*. — (1) (a), sed quia oportebat ut Mater Dei maxima puritate niteret, PS. Q. 81. Art. 5 ad 3; ut illa Virgo ea puritate niteret, PT. Q. 27. Art. 2 ob. 2, in quot. — (1) (b), divitiae effundendo magis quam coacervando melius nitent, PS. Q. 2. Art. 1 a, in quot. — (2), et ideo debent bona conscientia nitere quoad Deum, PTS. Q. 36. Art. 1 ad 2; in corporibus martyrum quaedam nitens virtutis plenitudo apparebit in ipsis cicatricibus corporis, PTS. Q. 96. Art. 10 ob. 3.

nitidus, a, um, *adj.*, (1) in gen., *bright, shining*, (2) of persons, *comely, handsome*. — (1), unde quae habent colorem nitidum, pulchra esse dicuntur, PP. Q. 39. Art. 8 c. — (2), quando aliquod corpus nitidum perdit suum nitorem contactu alterius corporis, PS. Q. 86. Art. 1 c.

nītor, i, nisus and nixus, 3, *v. dep. n.*, (1) lit., *to struggle, put forth great efforts*, (2) fig., (a) *to rely* or *depend on*, used with the *abl.*, (b) *to endeavor, strive*. — (1), cum ipsi quandoque contra nitantur et plorent, PT. Q. 68. Art. 9 ad 1; sed puero in periculo mortis temporalis existenti est subveniendum, etiamsi parentes per malitiam contra niterentur, PT. Q. 68. Art. 10 ob. 1. — (2) (a), sed orationis impetratio nititur liberalitate eius qui rogatur, PTS. Q. 72. Art. 3 ad 4. — (2) (b), ubi per rationes quae tactae sunt, probare nititur quod nullum corpus agit, PP. Q. 115. Art. 1 c; sed nititur singula quae ad amatum pertinent, PS. Q. 28. Art. 2 c; sed his qui sunt propinqui, quibus se nititur aequare, vel praeferre, SS. Q. 36. Art. 1 ad 2; scandalum mihi es, quia nitebatur eius propositum impedire circa passionem subeundam, SS. Q. 43. Art. 5 ad 1; cum enim amicitia sit inter duos, nititur susurro ex utraque parte amicitiam rumpere, SS. Q. 74. Art. 1 ad 3; si aliter sciat, propter scandalum; veruntamen scandalum, quantum in se est, evitare tenetur, PTS. Q. 11. Art. 5 ad 4. Cf. PP. Q. 19. Art. 5; PS. Q. 109. Art. 8; SS. Q. 36. Art. 4; SS. Q. 42. Art. 2 (bis); SS. Q. 60. Art. 4 (bis); SS. Q. 73. Art. 3 (bis); PTS. Q. 59. Art. 5; et passim.

nitor, ōris, *m.*, *brightness, splendor, lustre, sheen*, (1) of body, *comeliness*, (2) of things in gen., *beauty*, (3) of soul, *comeliness, beauty*, (4) of conscience, *brightness*. — (1), quando aliquod corpus nitidum perdit suum nitorem ex contactu alterius corporis, PS. Q. 86. Art. 1 c; sicut autem in corpore est duplex nitor, PS. Q. 89. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 169. Art. 1, in quot. — (2), non in solo rerum corporearum nitore atque pompa, sed etiam in ipsis sordibus luctuosis esse posse iactantiam et eo periculosiorem quo sub nomine servitutis Dei decipit, SS. Q. 169. Art. 1 c, in q SS. Q. 187. Art. 6, in quot.; PT. Q. 41. Art. 4, in quot. — autem anima hominis duplicem nitorem, . . ., unde ips mentum nitoris ex tali contactu proveniens macula an phorice vocatur, (c), . . ., sed significat privationem nitoris animae in ordine ad suam causam, PS. Q. 86. A per cuius distantiam detrimentum proprii nitoris incurr est macula, PS. Q. 87. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 89. Art. 1; P Art. 2, in quot. (bis). — (4), sed indigent tantum scientiae, qui per oleum significatur, PTS. Q. 29. Ar

nix, nivis, *f.*, *snow*. Sicut nix non potest fieri nigra, PP. 2 c; unde postquam dictum est: "laudate Dominum de t ditur: "ignis, grando, nix, glacies", PP. Q. 74. Art. 3 homini in quo abundant frigidi humores, occurrunt inso sit in aqua vel nive, SS. Q. 95. Art. 6 c; quae superabitur Christi, sicut candor nivis superatur a splendore solis, Art. 2 ad 3; sicut nix est alba per albedinem, PT. Q. 77.

nōbilis, *e*, *adj.*, (1) in gen., *noble*, (a) having qualities or of a very high or admirable kind, (b) of parts of the of places, *excellent*, distinguished by excellence of appea renown, (d) characterized by moral superiority or d in particular, (a) *renowned, famous*, (b) *noble*, illustrio birth, title. — (1) (a), sicut nec in igne calor ma speciei eius, per quam agit ad inducendum calorem nobilior quam forma substantialis ipsius, PS. Q. 111. sexus enim masculinus est nobilior quam sexus femine . . ., quia sexus masculinus est nobilior quam femine 31. Art. 4 ad 1; bruta enim animalia sunt nobiliora Q. 44. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 62. Art. 1; PP. Q. 67. Q. 5. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 3; PT. Q. 5. Art. 2; PT. 4; et passim. — (1) (b), dextera autem est nobilior qu PP. Q. 102. Art. 1 c; sed resurrectio quorumdam nobil vicinitatem ad caput non est dilata usque ad finem Q. 77. Art. 1 ob. 2. — (1) (c), quia credendum est quo simo loco totius terrae sit constitutus, PP. Q. 102. A gloriantur de hoc quod ex civitatibus nobilibus orig in quibus etiam praecipue volunt honorari, PT. Q. 35. quanto corpus est nobilius, tanto debetur ei locus no Q. 84. Art. 2 ob. 5. Cf. PT. Q. 35. Art. 7; PTS. Q. 91. Q. 91. Art. 3. — (1) (d), fides enim est nobilior virtus, fides est nobilior virtus virtutibus moralibus, quia es liorem materiam, PT. Q. 7. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. (passim); SS. Q. 58. Art. 12; SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q SS. Q. 161. Art. 5; et passim. — (2) (a), sive nobiles eius, sive ignobiles, non intelliget, dicit Gregorius, Art. 1 a. Cf. PTS. Q. 98. Art. 9. — (2) (b), inquantu tibus fuit tumulatus, scilicet a Ioseph ab Arimatha nobilis decurio, PT. Q. 51. Art. 2 ob. 1. — **nōbilis**, is, *man*. Et ideo nobiles irascuntur, si despiciantur a sapientes ab insipientibus, PS. Q. 47. Art. 4 c; Gre B. Benedicto Romani nobiles suos filios omnipotenti dos dare coeperunt, SS. Q. 189. Art. 5 c, in quot.; in fuerunt multi potentes nec multi nobiles, PT. Q. 36. quot. — **nōbiliter**, *adv.*, *famously, excellently, nobly*. S nobiliter fit et fortiter, est illicitum, SS. Q. 64. Art. PTS. Q. 84. Art. 2 (bis); PTS. Q. 91. Art. 2 (bis); Art. 11.

nōbilitas, ātis, *f.*, (1) *rank, nobility, birth*, (2) *nobl quality, excellence, superiority, dignity*. — (1), alia ve infra virtutem honorantur, inquantum coadiuvant nem virtutis, sicut nobilitas, potentia et divitiae, SS 1 a; cum tamen Ismael, frater Isaac, et Esau, fra populo Dei fuerint separati propter quod in genera non commemorantur, et etiam ut superbiam de no dat, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5; sicut si sint multum dista

nis vel quantum ad nobilitatem, vel quantum ad fortunam, PTS. Q. 46. Art. 2 ad 3; sicut et felicitas politica ornatur nobilitate, et corporis pulchritudine, et huiusmodi, PTS. Q. 96. Art. 1 ad 1. Cf. PTS. Q. 51. Art. 2 (passim). — (2), quia non deest in aliqua nobilitas quae inveniatur in aliquo genere, PP. Q. 4. Art. 2 c; sed tamen non receditur a nobilitate speculativae scientiae, PP. Q. 14. Art. 16 ad 2; quaedam animalia statim nata habent usum membrorum non est ex eorum nobilitate, PP. Q. 99. Art. 1 ad 2; sed si comparentur quantum ad vim apprehensivam praecedentem, maior nobilitas requiritur ex parte usus, PS. Q. 16. Art. 2 ad 1; et ideo nobilitas operationis intellectualis attenditur secundum mensuram intellectus, SS. Q. 23. Art. 6 ad 1; propter nobilitatem illius animae, PT. Q. 7. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 1 (bis); PP. Q. 91. Art. 1; PS. Q. 66. Art. 5 ad 3; PT. Q. 19. Art. 3 c; PTS. Q. 74. Art. 1 (bis); PTS. Q. 74. Art. 2.

nōbiliter, *adv.*, see *nobilis*.

nōbilito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to ennoble, improve.* Primo quidem, quia per hoc tota humana natura nobilitata est, PT. Q. 31. Art. 4 c.

noceo, ēre, ui, citum, 2, *v. n.* and *a.*, *to do harm, do hurt to, inflict injury*, used (1) with dat., (2) *impers. pass.*, (3) *absol.*, (4) *act.* — (1), sed despicere philosophiam non est nocere ipsi studenti, (ob. 3), . . ., ira est appetitus nocendi alteri sub ratione iusti vindicativi, (c), . . ., peccator enim peccando Deo nihil nocere effective potest, (ad 1), . . ., irascimur contra illos qui illis nocent, PS. Q. 47. Art. 1 ad 2; gravius autem est, caeteris paribus, manifeste alicui nocere, SS. Q. 116. Art. 2 ad 1; quasi posset eis nocere, . . ., sed quia iuste permittebatur nocere hominibus, PT. Q. 49. Art. 2 ad 1; fraus bene potest nocere ei qui fraudem facit, PTS. Q. 52. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 113. Art. 4; PS. Q. 107. Art. 3; SS. Q. 115. Art. 2 (passim); SS. Q. 119. Art. 3 (passim); PT. Q. 19. Art. 4; PT. Q. 49. Art. 2; et passim. — (2), et vindictam appetimus, inquantum illi quibus nocetur, PS. Q. 47. Art. 1 ad 2; et primo de homicidio, per quod maxime nocetur proximo, SS. Q. 64. Art. 1 pr. — (3), diabolus autem semper tentat, ut noceat, in peccatum praecipitando, PP. Q. 114. Art. 2 c; quanto enim aliquod peccatum plus nocet, tanto peius esse videtur; sed adulatio plus nocet quam litigium, (ob. 1), . . ., sicut adulator potest nocere occulte decipiendo, ita litigiosus potest interdum nocere manifeste impugnando, SS. Q. 116. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 37. Art. 4 (bis); SS. Q. 13. Art. 3 (bis); SS. Q. 115. Art. 2 (passim); SS. Q. 147. Art. 7; SS. Q. 149. Art. 1 (bis); et passim. — (4), sententia pastoris, . . ., non autem esset timenda nisi aliquid noceret etiam iniusta, PTS. Q. 21. Art. 4 a, in quot. — **nocens**, entis, *P. a.*, (1) *that commits a wicked action, guilty*, (2) *harmful, injurious.* — (1), naturali morte moriuntur omnes communiter tam nocentes quam innocentes, . . ., et ideo absque aliqua iniustitia secundum mandatum Dei potest infligi mors cuicumque homini vel nocenti vel innocenti, PS. Q. 94. Art. 5 ad 2; quia ipse non occidit innocentem, sed illi qui eum asserunt nocentem, SS. Q. 64. Art. 6 ad 3; quia cum nocens patitur, dolet non solum de poena, PT. Q. 46. Art. 6 ad 5. — (2), sed occidere bestiam sylvestrem, maxime nocentem, cuilibet privatae personae licet, SS. Q. 64. Art. 2 ob. 2; eos vero qui peccant aliis graviter non nocentes, ad poenitentiam reservat, SS. Q. 64. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 64. Art. 2 ad 2.

nocivus, a, um, *adj.*, *hurtful, injurious, noxious.* Philosophus dicit illum esse malum proprie qui est aliis hominibus nocivus, . . ., et similiter de omnibus aliis qui non sunt proximis nocivi, PS. Q. 18. Art. 9 ad 2; et sic intendit perducere in aliquid quod sit saluti humanae nocivum, SS. Q. 95. Art. 4 c; nullus debet pro alio facere quod ei non expedit, sed est ei nocivum. sed quandoque contingit, quod recompensatio beneficii est nociva, SS. Q. 106. Art. 3 ob. 6; quilibet potest licite abstinere ab his quae sunt sibi nociva in persona, sed aliquando reddere debitum poscenti esset personae nocivum, PTS. Q. 64. Art. 1 ob. 2. Cf. PS. Q. 46. Art. 2 (bis); SS. Q. 33. Art. 1; SS. Q. 89. Art. 9 (passim); SS. Q. 120. Art. PT. Q. 15. Art. 6; et passim.

noctua, ae, *f.*, *an owl.* Sicut oculus noctuae ad lumen solis, PP. Q. 1. Art. 5 ad 1; sicut ex debilitate oculi noctuae contingit, PP. Q. 64. Art. 1 ob. 2.

noctūrnus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to the night, nocturnal.* Par ratione videtur quod in eis debeat esse meridiana et nocturna cognitio, PP. Q. 58. Art. 6 ob. 2; per bubonem, . . ., qui occultant quaerunt in nocturnis operibus, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; tum quia iam videtur esse completa digestio, nocturno tempore naturali calore interius revocato propter frigus noctis circumstans, SS. Q. 147. Art. 7 c; secundus autem dies est integer cum viginti quatuor horis nocturnis et diurnis, PT. Q. 51. Art. 4 ad 1; ergo et Dominus tempore nocturno veniet, . . ., ergo fiet resurrectio in tempore nocturno, PTS. Q. 77. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 64. Art. 1; PS. Q. 1 Art. 5 (bis); SS. Q. 154. Art. 5 (passim); PT. Q. 80. Art. 7 (passim).

nocumentum, i, *n.*, *harm, damage, evil.* Quae convenientibus impedimentum praebent, et ingerunt nocumenta, . . ., alia vero per quam animal resistit impugnantibus quae convenientia impugnant et nocumenta inferunt, PP. Q. 81. Art. 2 c; nocumentum illatum est causa doloris. sed nocumentum potest inferri etiam a potestate minore, (ob. 2), . . ., et secundum hoc aliquod nocumentum inferre potest, PS. Q. 36. Art. 4 ad 2; unde sicut furtum est speciale peccatum, aut homicidium, propter speciale nocumentum proximi quod intenditur; ita etiam scandalum est speciale peccatum propter hoc quod intenditur speciale proximi nocumentum. et opponitur directe correctioni fraternae, in qua attenditur specialis nocumenti remotio, SS. Q. 43. Art. 3 c; ex effectu autem est aliquod testimonium magni ponderis propter iuvamentum vel nocumentum ab eo proveniens, (c), . . ., a propalantibus verecundamur propter nocumentum inde proveniens, (ad 3), . . ., magis verecundamur propter nocumentum sequens, . . ., magis verecundamur propter nocumentum inde proveniens, SS. Q. 144. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 78. Art. 4; PS. Q. 42. Art. 5 (bis); SS. Q. 43. Art. 3 (passim); PS. Q. 74. Art. 1; PTS. Q. 3. Art. 1; et passim.

nōdus, i, *n.*, *a knot* or *fold* on a lash; by *met.*, for *scourges*, used in *pl.* Unigenitus Deus hominem verum, non deficiens a se Deus sumpsit; in quem quamvis aut ictus incideret, aut vulnus descenderet, aut nodi concurrerent, PT. Q. 15. Art. 5 ob. 1.

Nōē, *indecl.*, *Noe.* Et sic creditur Noe inebriatus fuisse, ut legitur Gen. IX, SS. Q. 150. Art. 1 c; si fuerint in civitate Noe, Daniel et Iob, filium et filiam non liberabunt, PT. Q. 19. Art. 4 ob. 1 in quot. Cf. PS. Q. 98. Art. 6; PS. Q. 103. Art. 1; SS. Q. 148. Art. 3, in quot.; SS. Q. 173. Art. 3; PT. Q. 19. Art. 4; PT. Q. 73. Art. 3

Nōlānus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to Nola, Nolan.* Nola is a city of remote antiquity in Campania, founded by the Ausonians. Quia episcopus Nolanus, scilicet Paulinus, seipsum in servum vendidit, PTS. Q. 39. Art. 3 ob. 3; Augustinus narrat de Felice martyre, qui civibus Nolanis visibiliter apparuit, PTS. Q. 69. Art. 3 c.

nōlens, see *nolo*.

nōlo, nolle, nōlui, *v. irreg.*, *not to wish, to be unwilling* in the sense of an action, the opposite of *velle*. Non velle dicitur dupliciter: uno modo prout sumitur in vi unius dictionis; secundum quod est infinitivum huius verbi nolo; unde sicut cum dico, nolo legere sensus est volo non legere, ita hoc quod est, non velle legere significat velle non legere; et sic non velle causat involuntarium alio modo sumitur in vi orationis; et tunc non affirmatur actus voluntatis; et huiusmodi non velle non causat involuntarium PS. Q. 6. Art. 3 ad 2; idem est nolle fieri et velle non fieri, 1 Sent. 46. 1. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 25. Art. 6 (bis); PT. Q. 47. Art. 3; PT. Q. 51. Art. 3; PT. Q. 55. Art. 3; PT. Q. 64. Art. 4; et passim. — On the difference between *nolle* and *non velle*, see *velle*. — **nōlens**

entis, *P. a.*, *unwilling*, opposite of *volens*. Ideo reputatur melior artifex qui volens peccat in arte, quasi habens rectum iudicium, quam qui peccat nolens, quod videtur esse ex defectu iudici, SS. Q. 47. Art. 8 c; quidam enim sunt omnino infideles credere nolentis, PT. Q. 37. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 59. Art. 3 (quater); SS. Q. 65. Art. 2; SS. Q. 70. Art. 1; SS. Q. 100. Art. 3; PTS. Q. 52. Art. 3 (ter); et passim.

nōluntas, ātis, *f.*, *unwillingness*, in the sense of an action, the opposite of *voluntas*. Cf. **nolle.** Ipse ergo actualis appetitus boni vocatur voluntas, secundum quod voluntas nominat actum voluntatis; sic enim nunc loquimur de voluntate; fuga autem mali magis dicitur noluntas. unde sicut voluntas est boni, ita noluntas est mali, PS. Q. 8. Art. 1 ad 1.

nomen, inis, *n.*, (1) *name, noun*, the ὄνομα of Aristotle, which is opposed to verb, the ῥῆμα of Aristotle, and in conjunction with it forms a sentence; synonyn of *dictio*, *locutio*, and *terminus*, (2) *first name*. — (1), nomina significant substantiam cum qualitate, PP. Q. 13. Art. 1 ob. 3; nomen non competit voci, nisi secundum quod facit notitiam de re, nomen enim dicitur quasi notamen, 4 Sent. 3. 1. 2. 1 ad 9; quinque ponit in definitione nominis primo ponitur vox per modum generis, per quod distinguitur ab omnibus sonis, qui non sunt voces; nam vox est sonus ab ore animalis prolatus cum imaginatione quadam, . . ., additur autem prima differentia, scilicet *significativa*, ad differentiam quarumcumque vocum non significantium, sive sit vox litterata et articulata, sicut *biltris*, sive non litterata et non articulata, sicut *sibilus* pro nihilo factus, . . ., tertio ponit secundam differentiam, cum dicit "secundum placitum", id est, secundum institutionem humanam a beneplacito hominis procedentem, . . ., quarto ponit tertiam differentiam, scilicet "sine tempore," per quod differt nomen a verbo, . . ., quinto ponit quartam differentiam, cum subdit "cuius nulla pars est significativa separata" scilicet a toto nomine, 1 Perih. 4 a; cf. Aristotle's De Interpr. 2, 16 a. 19 f; potest enim ipsum "est" dici nomen, prout quaelibet dictio nomen dicitur, 2 Perih. 2 b; Catonis vel Catoni et alia huiusmodi non sunt nomina, sed solus nominativus dicitur principaliter nomen, per quem facta est impositio nominis ad aliquid significandum. huiusmodi autem obliqui vocantur casus nominis, quia quasi cadunt per quandam declinationis originem a nominativo, qui dicitur rectus eo, quod non cadit, 1 Perih. 4 f; nomina, quibus locutio componitur, sunt symbola, id est, signa intentionum intellectarum et per consequens rerum, Sensu. 2 h; cf. PS. Q. 7. Art. 1 c; C. G. 1. 22 and 30; significatio nominis non immediate refertur ad rem, sed mediante intellectu, Pot. 7. 6 e; cum enim nomina sint signa intelligibilium conceptionum, illis primo imponimus nomina, quae primo intellegimus, licet sint posteriora secundum ordinem naturae, 9 Met. 3 h; nomen enim proprie significat substantiam et quidditatem, Pot. 7. 2 a; in significatione nominum aliud est quandoque, a quo imponitur nomen ad significandum, et id, ad quod significandum nomen imponitur, sicut hoc nomen lapis imponitur ab eo, quod laedit pedem, non tamen imponitur ad hoc significandum, quod significet laedens pedem sed ad significandam quandam speciem corporum, alioquin omne laedens pedem esset lapis, PP. Q. 13. Art. 2 ad 2; cf. PP. Q. 13. Art. 8 c; PP. Q. 18. Art. 2 c; PP. Q. 33. Art. 1 ad 3; PT. Q. 37. Art. 2 c; C. G. 1. 30; 1 Sent. 2 Exp; 1 Sent. 22. 1. 1 ad 3; 1 Sent. 23. Art. 1. 2 ad 1; Pot. 9. 3 ad 1; 9 Met. 3 h; aliud est etymologia nominis et aliud significatio nominis. etymologia attenditur secundum id a quo imponitur nomen ad significandum, nominis vero significatio attenditur secundum id ad quod significandum nomen imponitur. quae quandoque diversa sunt, nomen enim lapidis imponitur a laesione pedis, non tamen hoc significat, alioquin ferrum cum pedem laedat lapis esset, SS. Q. 92. Art. 1 ad 2; cf. PP. Q. 31. Art. 1 ad 1; nomen dicitur ab aliquo imponi dupliciter, aut ex parte imponentis nomen, aut ex parte rei cui imponitur. ex parte autem rei nomen dicitur ab illo imponi per quod completur ratio rei quam nomen significat, et haec est differentia specifica illius rei; et hoc est, quod principaliter significatur per nomen. sed quia differentiae essentiales sunt nobis ignotae, quando utimur accidentibus vel effectibus loco earum, ut VIII Metaph. (2, 1043. a. 2 ff) dicitur, et secundum hoc nominamus rem; et sic illud, quod loco differentiae essentialis sumitur, est a quo imponitur nomen ex parte imponentis, sicut lapis imponitur ab effectu qui est laedere pedem et hoc non oportet esse principaliter significatum per nomen, sed illud loco cuius hoc ponitur, Verit. 4. 1 ad 8; cf. PP. Q. 18. Art. 2 c; PP. Q. 29. Art. 1 ad 3; 1 Gener. 8 c; 1 Anim. 1 f; 7 Met. 12 e; de aliquo nomine dupliciter convenit loqui, uno modo secundum primam eius impositionem, alio modo secundum usum nominis. sicut patet in nomine visionis, quod primo impositum est ad significandum actum sensum visus, sed propter dignitatem et certitudinem huius sensus extensum est hoc nomen secundum usum loquentium ad omnem cognitionem aliorum sensuum; dicimus enim "vide quomodo sapit" vel "quomodo redolet" vel "quomodo est calidum", et ulterius etiam ad cognitionem intellectus, PP. Q. 67. Art. 1 c; per prius dicitur nomen de illo in quo salvatur tota ratio nominis perfecte, quam de illo in quo salvatur secundum aliquid; de hoc enim dicitur quasi per similitudinem ad id in quo perfecte salvatur, quia omnia imperfecta sumuntur a perfectis, PP. Q. 33. Art. 3 c; cf. PP. Q. 13. Art. 6 c. Cf. also in general: PT. Q. 38. Art. 6 (passim); PT. Q. 38. Art. 6 (ter); PT. Q. 39. Art. 4; PTS. Q. 9. Art. 1; PTS. Q. 12. Art. 1 (bis); et passim. On **casus nominis**, see *casus* under 4; on **communicatio nominis**, see *communicatio* under 1; on **prius secundum nominis rationem**, see *prior* under 1; on **qualitas nominis**, see *qualitas*; on **substantia nominis**, see *substantia* under 8. — Kinds of *nomen* in this sense are: (a), **nomen absolutum** and **nomen relativum**, *the name with no reference to anything* and *that which expresses such*, i.e., the name that designates a thing in so far as it stands in no relationship to another, and that which designates it according to one or another relationship to another. Sed hoc nomen, homo, non est relativum, sed absolutum, PT. Q. 16. Art. 1 ob. 4. Cf. PP. Q. 13. Art. 1 ad 3; PP. Q. 28. Art. 2 ad 2 and 3; Pot. 9. 4 c. — (b), **nomen abstractum** and **nomen concretum seu concretivum**, *the name which indicates simply the nature* and *essence of a thing is abstracted in thought from its individual characterizations*, and *that name which so designates a thing as it exists in reality*; thus it expresses not simply its general nature and essence but also the individual characterizations which are connected with the same in reality. (Nomina abstracta) significant aliquid non ut subsistens, sed ut quo aliquid est, sicut albedo significat ut quo aliquid est album, PP. Q. 13. Art. 1 ad 2; ad significandum vero res subsistentes utimur nominibus concretis, PP. Q. 32. Art. 2 c; quae compositum significant, Ente. 7 h. Cf. PP. Q. 3. Art. 3 ad 1; PP. Q. 13. Art. 9 c; PP. Q. 39. Art. 4 ob. 1; PP. Q. 39. Art. 5 (bis); PT. Q. 16. Art. 1 c and 5 c; Ente 7 h. — (c), **nomen adiectivum** and **nomen substantivum**, *the name of the adjective* and *that of the substantive*. Nomina substantiva significant aliquid per modum substantiae, nomina vero adiectiva significant aliquid per modum accidentis, quod inhaeret subiecto, PP. Q. 39. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 5 ad 5; Pot. 9. 6 c. — (d), **nomen aequivocum seu pure aequivocum**, **nomen analogum**, and **nomen synonymum**, *the equivocal name*, indicating something dissimilar which stands in no relation to anything else and *that which signifies something similar* or *the same*. Possibile est, ut nomen non imponatur illis speciebus diversis secundum considerationem alicuius convenientiae quae sit inter ea, et tunc erit nomen pure aequivocum. nomen vero quod convenit substantiae et accidenti potest esse impositum secundum considerationem alicuius convenientiae inter ea, unde non erit aequivocum, sed analogum, Verit. 2. 11 ad 7; synonyma enim nomina dicuntur quae omnino idem significant, Pot. 7. 6 ob. 1; nomina significantia unum sunt synonyma, Pot. 7. 6 ob. 2.

Cf. PP. Q. 13. Art. 4 ob. 1 and ad 1; PT. Q. 60. Art. 3; C. G. 1. 35; 1 Sent. 2. 1. 3 c and 4 ad 2; 1 Sent. 22. 1. 3 c; 1 Sent. 23. 1. 1 c; Pot. 7. 6 c; Verit. 2. 11 ad 8; 1 Perih. 2. c. and 8 g; et passim. — (e), **nomen analogum**, see *nomen aequivocum*. — (f), **nomen appellativum** and **nomen proprium**, *family name* or *surname* and *proper name*. Hoc nomen, Deus, est nomen appellativum et non proprium, quia significat naturam divinam ut in habente, licet ipse Deus secundum rem non sit nec universalis nec particularis, PP. Q. 13. Art. 9 ad 2; nomen proprium cuiuslibet personae significat id per quod illa persona distinguitur ab omnibus aliis, PP. Q. 33. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 27. Art. 4 ad 3; PP. Q. 38. Art. 2 (passim); PP. Q. 108. Art. 5; C. G. 1. 22; Regim. 3. 2. 1; et passim. — (g), **nomen collectivum** and **nomen singularis designati**, *the collective noun* or *name* and *that of the specific individual thing*. Nomen collectivum duo importat, scilicet pluralitatem suppositorum et unitatem quandam, scilicet ordinis alicuius; populus enim est multitudo hominum sub aliquo ordine comprehensorum, PP. Q. 31. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 30. Art. 4 c; PP. Q. 31. Art. 1 ob. 2; PP. Q. 39. Art. 5 ad 6; 1 Sent. 24. 2. 2 ad 3. — (h), **nomen commune** and **nomen speciale**, *the common* or *the general name* and *the particular name*. In his autem in quibus aliquid est perfectissimum, nomen commune generis appropriatur his quae deficiunt a perfectissimo; ipsi autem perfectissimo adaptatur aliud speciale nomen, ut patet in logicis. nam in genere convertibilium illud quod significat "quod quid est" speciali nomine "definitio" vocatur; quae autem ab hoc deficiunt, convertibilia existentia, nomen commune sibi retinent, scilicet quod propria dicuntur, SS. Q. 9. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 27. Art. 4 ob. 3; PP. Q. 33. Art. 1; PP. Q. 108. Art. 5; PS. Q. 82. Art. 3; Is. 8 a; et passim. — (i), **nomen communicabile** and **nomen incommunicabile**, *the communicable* and *the incommunicable name*. Hoc nomen, Deus, incommunicabile quidem sit secundum rem, sed communicabile secundum opinionem, PP. Q. 13. Art. 9 c. Cf. PP. Q. 13 pr.; PP. Q. 13. Art. 9 (passim); PP. Q. 13. Art. 11 ob. 1. — (j), **nomen compositum** and **nomen simplex**, *the composite* and *the single* or *simple name*. Cf. 1 Perih. 4 b and c. — (k), **nomen concretivum seu concretum**, see *nomen abstractum*. Quia igitur Deus simplex et etiam subsistens est, attribuimus ei et nomina abstracta ad significandam simplicitatem eius, et nomina concreta ad significandam subsistentiam et perfectionem ipsius, quamvis utraque nomina deficiant a modo ipsius, sicut intellectus noster non cognoscit eum ut est, secundum hanc vitam, PP. Q. 13. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 2. Art. 3; PP. Q. 13. Art. 9; PP. Q. 32. Art. 2 (ter); PT. Q. 16. Art. 5 (bis). — (l), **nomen confusum** and **nomen distinctum**, *the confused* or *indefinite name* and *the definite name*. Cf. 2 Sent. 9. 1. 4 c. — (m), **nomen Dei seu divinum**, *the name of God*. Est autem nomen Dei primo mirabile, . . ., secundo est amabile, . . ., tertio est venerabile, . . ., quarto inexplicabile, Orat. 1. Cf. PP. Q. 5. Art. 2; PP. Q. 13. Art. 11 (passim); PP. Q. 34. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 13. Art. 2 (bis); et passim. — (n), **nomen differentiae, nomen generis**, and **nomen speciei**, *the name of difference in essence, the name of the genus*, and *that of the species of a thing*. Quo nominatur aliquid a principio formali, . . ., sicut homo nominatur animal a natura sensibili, rationale vero a natura intellectiva, 10 Met. 10 a. Cf. PP. Q. 30. Art. 4 c; PP. Q. 31. Art. 2 (bis). — (o), **nomen diminutivum**, *the diminutive name*. Cf. 2 Cant. 1. — (p), **nomen divinum**, see *nomen Dei*. — (q), **nomen essentiale seu naturae** and **nomen personale seu personae**, *the name of essence* and *that of the person* or the name which designates the nature and essence of a thing and that which designates a person. Etsi sint tria nomina personalia trium personarum, est tamen nomen unum essentiale, PT. Q. 66. Art. 5 ad 6. Cf. PP. Q. 29. Art. 4 c; PP. Q. 30. Art. 4 c; PP. Q. 31 pr.; PP. Q. 32. Art. 2; PP. Q. 39. Art. 6 c; SS. Q. 14. Art. 1 c; 1 Sent. 2 exp.; 4 Div. and 27 Div.; et passim. — (r), **nomen finitum** and **nomen infinitum**, *the name which is limited* or *definite in its meaning* (omne enim nomen (finitum) significat aliquam naturam determinatam, ut homo, aut personam determinatam, ut pronomen, aut utrumque determinatum, ut sortes, 1 Perih. 4 e), and *that which is unlimited* or *indefinite in its meaning* (vocans eam nomen infinitum propter indeterminationem significationis, 1 Perih. 4 e). Cf. 2 Perih. 1 a-d and 2 c. — (s), **nomen generis**, see *nomen differentiae*. Nomina enim generum vel specierum, ut homo vel animal, sunt imposita ad significandum ipsas naturas communes, non autem intentiones naturarum communium, quae significantur his nominibus, genus vel species, PP. Q. 30. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 9. Art. 2. — (t), **nomen incommunicabile**, see *nomen communicabile*. Deus enim est nomen incommunicabile, PT. Q. 16. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 9 (ter); PP. Q. 13. Art. 11 (bis). — (u), **nomen infinitum**, see *nomen finitum*. — (v), **nomen intellegibile**, *the intelligible name*. Id est quae non sumuntur ex rebus sensibilibus symbolice, sed ex intellegibilibus perfectionibus procedentibus ab eo in creaturas sicut esse, vivere et huiusmodi, Nom. 1. 3. Cf. PP. Q. 67. Art. 1 ob. 2; Nom. 4. 4. — (w), **nomen intentionis seu intentionem significans** and **nomen rei seu rem significans**, *the name that signifies the relation* or *conception of a thing* and *that which signifies the thing itself*. Nomina intentionum possunt accipi ad definiendum res, secundum quod accipiuntur pro aliquibus nominibus rerum quae sunt posita, PP. Q. 29. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 29. Art. 1 ob. 3; PP. Q. 29. Art. 2 c; PP. Q. 30. Art. 4 c; 1 Sent. 25. 1. 1 c and ad 8; 2 Anim. 12 b; et passim. — (x), **nomen intentionem significans**, see *nomen intentionis*. — (y), **nomen metaphorice dictum seu symbolicum seu translativum**, *the name used in the metaphorical* or *symbolical sense*. Nomina corporum non dicuntur de Deo nisi metaphorice, cum sit incorporeus, PP. Q. 13. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 13. Art. 3 c and ad 3; PP. Q. 13. Art. 6 (bis); 1 Sent. 22. 1. 2 a and 34 Div. — (z), **nomen naturae**, see *nomen essentiale*. — (a²), **nomen negationis seu negativum** and **nomen privativum**, *the name that indicates a simple negation* and *that which signifies a privation* or *lack*. Nomen, persona, non est nomen negationis neque intentionis, sed nomen rei, PP. Q. 30. Art. 4 c. Cf. Nom. 4. 2; 2 Perih. 2 c. — (b²), **nomen negativum**, see *nomen negationis*. — (c²), **nomen notionale**, *the name that expresses a divine notion*. Cf. PP. Q. 39. Art. 6 c. — (d²), **nomen obliquum**, *the inflected noun*. Cf. 2 Perih. 1 d. — (e²), **nomen partitivum**, *the partitive noun*, or *the noun expressing a part*. Sed propter instantiam haereticorum (nomen, persona) est accommodatum ex ordinatione concilii ut possit poni pro relativis et praecipue in plurali, vel cum nomine partitivo; ut cum dicimus: Tres personas, vel: "Alia est persona Patris, alia Filii," PP. Q. 29. Art. 4 c. — (f²), **nomen personae**, see *nomen essentiale*. — (g²), **nomen personale**, see *nomen essentiale*. — (h²), **nomen potestatis**, *the name that indicates the might* or *power of a being*. Hoc nomen Dominus est nomen potestatis, PP. Q. 13. Art. 7 ob. 1. — (i²), **nomen primae impositionis seu intentionis** and **nomen secundae impositionis seu intentionis**, *the name of the first attribution* or *of a first notion which is the concrete singular subject* (quod significat rem, cui convenit intentio particularitatis, 1 Sent. 23. 1. 3 c) and *the name of the second attribution* or *of a second notion* which signifies the aspect of individuality of the singular subject, (sicut hoc nomen individuum vel singulare, quod non significat rem singularem, sed intentionem singularitatis, 1 Sent. 23. 1. 3 c). — (j²), **nomen primae intentionis**, see *nomen primae impositionis*. — (k²), **nomen privativum**, see *nomen negationis*. — (l²), **nomen proprium**, see *nomen appellativum*. — (m²), **nomen rei**, see *nomen intentionis*. — (n²), **nomen relationis**, *the name for the relation of one thing to another*. In Deo autem non est alia res, sed una et eadem; quae non perfecte exprimitur relationis nomine, quasi sub significatione talis nominis comprehensa, PP. Q. 28. Art. 2 ad 2. — (o²), **nomen relativum**, see *nomen absolutum*. — (p²), **nomen relativum secundum dici** and **nomen relativum secundum esse**, *the name which indicates a relation which the mind applies to things* and *that which indicates a*

...tion which is present by the very nature of the thing, independent of the mind i.e., the name which designates directly a person or thing, and indirectly an accompanying relation to something like "father" is secundum esse; and that word which designates directly the relation of a person or thing and indirectly this person or thing itself like "mover" is secundum dici. Relativa quaedam sunt imposita ad significandum ipsas habitudines relativas, ut dominus, servus, pater et filius et huiusmodi, et haec dicuntur relativa secundum esse. quaedam vero sunt imposita ad significandas res, quas consequuntur quaedam habitudines, sicut movens et motum, caput et capitatum et alia huiusmodi, quae dicuntur relativa secundum dici, PP. Q. 13. Art. 7 ad 1. Cf. 1 Sent. 30. 1. 2 c; Pot. 7. 10 ad 11; Verit. 21. 6 c. — (q^2), **nomen rem significans,** see *nomen intentionis.* — (r^2), **nomen secundae impositionis,** see *nomen primae impositionis.* — (s^2), **nomen secundae intentionis,** see *nomen primae impositionis.* — (t^2), **nomen simplex,** see *nomen compositum.* — (u^2), **nomen singularis designati** see *nomen collectivum.* — (v^2), **nomen speciale,** see *nomen commune.* — (w^2), **nomen speciei,** see *nomen differentiae.* Nomina debent proprietatibus rerum respondere. et hoc patet in nominibus generum et specierum, PT. Q. 37. Art. 2 c. — (x^2), **nomen substantivum,** see *nomen adiectivum.* — (y^2), **nomen symbolicum,** see *nomen metaphorice dictum.* — (z^2), **nomen synonymum,** see *nomen aequivocum.* — (a^3), **nomen tetragrammaton,** *the Hebrew name of Jahweh* or *Jehovah which consists of four letters.* Illud nomen (ad significandum Deum) esset omnibus modis incommunicabile, sicut forte est nomen tetragrammaton apud Hebraeos, et est simile, si quis imponeret nomen soli designans hoc individuum, PP. Q. 13. Art. 9 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 11 ad 1; C. G. 4. 7. — (b^3), **nomen translativum,** see *nomen metaphorice dictum.* — (c^3), **nomen verbale,** *the verb,* actionem et passionem consignificans, 2 Gener. 2 f. — **nomen et verbum magis interpretationis principia esse videntur, quam interpretationes** (1 Perih. 1 a), *the noun* and *the verb seem to be principles of interpretation* and *explanation rather than the interpretations* and *principles themselves.* Ille enim interpretari videtur, qui exponit aliquid esse verum vel falsum. et ideo sola oratio enuntiativa, in qua verum vel falsum invenitur, interpretatio vocatur, 1 Perih. 1 a. — **nominibus utendum est, ut plures seu secundum quod plures utuntur** (Pot. 1. 4 ob. 5; Verit. 17. 1 c; 1 Anal. 4 c; 1 Cael. 5 b and 20 b; 2 Cael. 12 a; 3 Cael. 8 e), the translation of the Aristotelian passage: *ταῖς μὲν ὀνομασίαις τὰ πράγματα προσαγορευτέον καθάπερ οἱ πολλοί* (Top. II, 2, 110 a. 16 f), *the nouns* or *names of things should be used as the majority use them.* Usus maxime est aemulandus in significationibus nominum, Verit. 4. 2 c. — **ratio quam significat nomen est conceptio intellectus de re significata per nomen,** see *conceptio* under 3. — **ratio quam significat nomen est definitio,** see *definitio* under 2. — (2), illos enim ex nomine vocamus, quos familiariter cognoscimus, Joan. 10. 1 c.

nōminābilis, e, *adj., nominable, capable* or *worthy of being named.* Utrum Deus sit nominabilis a nobis, PP. Q. 13. Art. 1 pr.

nōminālis, e, *adj., belonging to a name, nominal.* Paternitas, quae est in ipsis creaturis, est quasi nominalis seu vocalis, Eph. 3. 4. — **nōminālis,** is, *m., a nominalist.* Antiqui nominales dixerunt idem esse enuntiabile, Christum nasci et esse nasciturum et esse natum, PP. Q. 14. Art. 15 ad 3. — **nōminālĭter,** *adv., by name, expressly.* Quartus est de illo qui in divinis communicat scienter excommunicatis nominaliter a Papa, PTS. Q. 24. Art. 1 c.

nōminālĭter, *adv.,* see *nominalis.*

nōminātio, ōnis, *f., name, designation.* Ea ratione dicitur Deus non habere nomen, vel esse supra nominationem, PP. Q. 13. Art. 1 ad 1; boni nominatio excellenter est manifestativa omnium Dei processionum, PP. Q. 13. Art. 11 ob. 2, in quot.; in nominatione angelicorum ordinum considerare oportet, PP. Q. 108. Art. 5 c; necesse est quod secundum processum intellectivae cognitionis sit etiam nominationis processus, PS. Q. 7. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 2 ob. 2, in quot.; SS. Q. 91. Art. 1, in quot.

nōmino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to call by name, name, nominate.* Unumquodque enim nominatur a nobis, secundum quod ipsum cognoscimus, PP. Q. 13 pr.; idea non nominat divinam essentiam, PP. Q. 15. Art. 2 ad 1; mens enim et intellectus nominant potentiam intellectivam, PP. Q. 54. Art. 3 ob. 1; nominare ipsum in talem dignitatem, PS. Q. 13. Art. 4 ad 3; unaquaeque res nominatur ab eo quod in ipsa est nobilissima, 2 Sent. 23. 2. 2 a. Cf. PP. Q. 66. Art. 1; PP. Q. 68. Art. 3 (bis); PP. Q. 116. Art. 2; PS. Q. 30. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 1; et passim. On **genus nominatum,** see *genus* under 2. — Kinds of *nominare* are: (a), **nominare metaphorice,** *to name something metaphorically.* Sicut Deus, cum sit incorporeus, nominibus rerum corporalium metaphorice in Scripturis nominatur, PP. Q. 10. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 51. Art. 1; PS. Q. 12. Art. 1; PS. Q. 37. Art. 2. — (b), **nominare positive,** *to name something in the positive sense,* i.e., in the sense that it appears as something definite in the reality of things. Cf. 2 Sent. 1. 1. 1 ad 2. — (c), **nominare proprie** and **nominare symbolice,** *to name something in the proper* and *in the symbolic sense.* Hoc maxime proprie nominat Deum, PP. Q. 13. Art. 11 c; si autem loquamur de voluntate secundum quod nominat proprie actum, sic proprie loquendo est finis tantum, PS. Q. 8. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; PS. Q. 8. Art. 2; PS. Q. 31. Art. 1; PS. Q. 71. Art. 1; 1 Sent. 34. 3. 2 ad 3; et passim. — (d), **nominare secundum quid** and **nominare simpliciter,** *to name something in a certain respect* or *with reference to something* and *to name something simply* or *absolutely.* Secundum autem id quod convenit ei per accidens, non nominatur nisi secundum quid, PP. Q. 17. Art. 1 c. — (e), **nominare simpliciter,** see *nominare secundum quid.* Unumquodque secundum id quod convenit ei per se simpliciter nominatur, PP. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 24. Art. 3; PS. Q. 79. Art. 2; SS. Q. 8. Art. 1; SS. Q. 41. Art. 1; SS. Q. 162. Art. 1. — (f), **nominare symbolice,** see *nominare proprie.*

nōn, *adv., not.* Videtur quod sacra Scriptura non debeat uti metaphoris, . . ., non videtur competere huic scientiae, quae inter alias tenet locum supremum, . . ., ergo huiusmodi similitudinibus uti non est conveniens huic scientiae, (ob. 1), . . ., non ergo convenit huic doctrinae divina tradere sub similitudine corporalium rerum, (ob. 2), . . ., non permittat in similitudinibus permanere, PP. Q. 1. Art. 9 ad 2. Cf. PP. Q. 1. Art. 9; PP. Q. 3. Art. 1; PS. Q. 107. Art. 1 (passim); SS. Q. 10. Art. 4; PTS. Q. 13. Art. 2 (passim); PTS. Q. 62. Art. 4 (passim). — **non solum . . . sed etiam,** *not only . . . but also.* Non solum indicans quid sit faciendum, sed etiam adiuvans ad implendum, PS. Q. 106. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 106. Art. 4. — A weak negative before adverbs of emphatic assertion. Deus dicitur esse in omnibus per essentiam, non quidem rerum, . . ., sed per essentiam suam, PP. Q. 8. Art. 3 ad 1. — **non quod,** *not that.* Non quod indigeat singulis particularibus bonis, PS. Q. 3. Art. 3 ad 2. — **non nisi,** *only.* Ergo est substantia particularis; ergo est hypostasis, vel persona; sed nonnisi humana, PP. Q. 75. Art. 4 ob. 2; in signum quod circa Christi passionem discipuli nonnisi occulte confitebantur Christum, PT. Q. 83. Art. 4 ad 6. Cf. PP. Q. 67. Art. 2; PS. Q. 33. Art. 1; PT. Q. 72. Art. 12; PT. Q. 73. Art. 5; PTS. Q. 22. Art. 1; PTS. Q. 28. Art. 3; et passim. — The negative force of *non* is not destroyed by a following *nec . . . nec.* Et sic non erit nec effectus ultimus nec causae efficientes mediae, PP. Q. 2. Art. 3 c.

nōnāginta, *num, adj., ninety.* Clerici vel monachi, seu diaconi et presbyteri septuaginta diebus poeniteant, episcopus nonaginta, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7.

nōndum, *adv., not yet.* Quia Moyses rudi populo loquebatur, qui nondum capere poterat incorpoream naturam, PP. Q. 61. Art.

1 ad 1; quamdiu enim iudicandum restat quod proponitur nondum datur finalis sententia, PS. Q. 15. Art. 4 c; non tamen inest eis timor filialis perfecte, quia nondum pervenerunt ad perfectionem charitatis, SS. Q. 19. Art. 8 c; quia nondum pervenerunt ad terminum, PT. Q. 7. Art. 12 c; illud quod est in via generationis in corpore humano, nondum est ab anima rationali perfectum, . . ., ergo nondum sunt perfecti anima rationali, PTS. Q. 80. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 20. Art. 1; PS. Q. 103. Art. 2; SS. Q. 10. Art. 5; PT. Q. 80. Art. 9 (bis); PTS. Q. 43. Art. 2; et passim.

nōn-ens, *non-entis, n., non-being, something that is not,* both in the logical and in the ontological senses, the opposite of *ens.* Quidquid est praeter ens, est non-ens, 1 Phys. 6 b; non-ens dicitur tripliciter: . . ., uno modo dicitur ens et non-ens secundum compositionem et divisionem propositionis, prout sunt idem cum vero et falso, et sic ens et non-ens sunt in mente tantum, ut dicitur in VI Metaphys. 4, 1027. b. 25 ff, . . ., alio modo dicitur non-ens, quod est in potentia, secundum quod esse in potentia opponitur ei, quod est esse in actu simpliciter, . . ., tertio modo dicitur non-ens, quod est in potentia, quae non excludit esse in actu simpliciter, sed esse actu hoc, sicut non-album dicitur non-ens et non-bonum, 5 Phys. 2 f. Cf. PP. Q. 11. Art. 2; PP. Q. 14. Art. 9 c; PP. Q. 16. Art. 7 ad 4; Verit. 3. 4 ad 6; 6 Met. 2 a; 1 Phys. 15 d; et passim. — The ontological meaning of *non-ens* is understood when we read: dicitur enim non-ens tripliciter: uno modo, quod nullo modo est, . . ., alio modo dicitur non-ens ipsa privatio, quae consideratur in aliquo subiecto, . . ., tertio modo dicitur non-ens ipsa materia quae, quantum est de se, non est ens actu, sed ens potentia, 12 Met. 2 g. — Kinds of *non-ens* in the ontological sense of the word are: (a), **non-ens omnino seu purum seu simpliciter,** *non-being in general* or *the pure* or *simple non-being,* quod nullo modo est, Verit. 3. 4 ad 6. Cf. Pot. 3. 4 c; Verit. 27. 3 ad 9; 1 Phys. 9 a and b; 1 Gener. 8 a. — (b), **non-ens per se** and **non-ens secundum accidens,** *non-being in itself* and *non-being with respect to something else.* Materia est non-ens secundum accidens, sed privatio est non-ens per se; hoc enim ipsum, quod est infiguratum, significat non-esse, sed aes non significat non-esse, nisi inquantum ei accidit in figuratum, 1 Phys. 15 b. — (c), **non-ens purum,** see *non-ens omnino.* — (d), **non-ens secundum accidens,** see *non-ens per se.* — (e), **non-ens secundum quid,** *non-being with reference to something.* Quod est ens simpliciter in genere substantiae, est non-ens secundum quid, quantum ad aliquod esse accidentale, PP. Q. 11. Art. 2 ad 1. — (f), **non-ens simpliciter,** see *non-ens omnino.* Quod enim secundum quid est ens, ut in potentia, est non ens simpliciter, id est, actu, PP. Q. 11. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 45. Art. 1; PP. Q. 48. Art. 2.

nōngenti, ae, a, *adj., card., nine-hundred.* Si quis contumax, vel superbus fugitivum servum de atrio ecclesiae per vim abstraxerit, nongentos solidos componat, SS. Q. 99. Art. 4 a, in quot.

nōnne, *adv.,* the interrogative *non,* expecting an affirmative answer, *not,* used in a direct interrogation. Nonne ista omnia per locorum ac temporum historiam quaesierunt, PP. Q. 84. Art. 5 c; nonne in nomine tuo prophetavimus, SS. Q. 178. Art. 2 c, in quot.; nonne opinionem confirmaret erroris, PT. Q. 31. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 43. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 97. Art. 6, in quot.

nōnnisi, *conj.,* see *non* and *nisi.*

nōnnullus, a, um, *adj., some, several.* Nam hoc solere nonnullas aquas facere quis ignorat, PP. Q. 102. Art. 1 ad 2, in quot.; et sicut Augustinus dicit, nonnullum peccatum est, PT. Q. 41. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 80. Art. 3, in quot.; PT. Q. 16. Art. 3, in quot.; PT. Q. 81. Art. 2, in quot.; PT. Q. 89. Art. 6, in quot.

nōnnumquam, *adv., sometimes.* Ebrietas longe est a me; misereberis, ne appropinquet mihi; crapula autem subrepit servo tuo, SS. Q. 150. Art. 2 ad 2, in quot.; tamen nonnunquam ea tantum quae prius cogitabantur, ostendit, PT. Q. 28. Art. 3 ad 1, in quot.

Cf. SS. Q. 34. Art. 2, in quot.; SS. Q. 73. Art. 4, in quot.; SS. Q. 83. Art. 5, in quot.; SS. Q. 89. Art. 7, in quot.; SS. Q. 172. Art. in quot.

nōnō, *adv.,* see *nonus.*

nōnus, a, um, *adj., ord., the ninth.* Videtur quod hora nona convenienter taxatur ad comedendum his qui ieiunant, (ob. 1), . . . sed non omnes possunt determinate cognoscere horam nonam, ergo videtur quod taxatio horae nonae non debeat cadere sub statuto ieiunii, (ob. 2), . . ., ergo non debet ieiunantibus taxari hora nona, (ob. 3), . . ., conveniens hora comedendi taxatur ieiunantibus circa horam nonam, SS. Q. 147. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 58. Art. 9; PT. Q. 68. Art. 9; PTS. Q. Art. 5; PTS. Q. 96. Art. 6; et passim. — **nōna,** ae, *f.,* (sc. hora) *the ninth hour of the day,* i.e., the third before sunset. Vel in diebus ieiuniorum in nona, quando voce magna clamans emisit spiritum, PT. Q. 83. Art. 3 ad 3. — **nōnō,** *adv., ninthly.* Primo considerandum est de religione, . . ., nono de epikeia, SS. Q. 81. Art. 1 Cf. PT. Q. 55. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 5.

norma, ae, *f., a rule, pattern.* Secundum quosdam praecepta caeremonialia dicuntur quasi normae, id est, regulae, salutis, PS. Q. 101. Art. 1 ob. 3.

nōs, nostrum, etc., *we,* the plur. of *ego.* Ergo etiam et nos magis debemus diligere filios quam parentes, SS. Q. 26. Art. 9 ob. Deus diligit nos ad utilitatem nostram, et suum honorem, SS. Q. 26. Art. 9 ad 3. Cf. SS. Q. 26. Art. 12 ad 3; SS. Q. 28. Art. 1 SS. Q. 30. Art. 2 c; SS. Q. 31. Art. 1 ad 1; SS. Q. 32. Art. 2 c; et passim.

nōsco, ere, nōvi, nōtum, 3, *v. a., to get a knowledge of, become acquainted with, come to know, know;* in perf., *to have become acquainted with, have learned, know.* Qui nihil aliud a corporibus nobilius excogitare noverunt, PP. Q. 1. Art. 3 ad 3; cuius esse non novit praeteritum vel futurum, PP. Q. 13. Art. 11 c; secundum quod noscit se et amat se, PP. Q. 77. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 16; PP. Q. 31. Art. 4; PP. Q. 54. Art. 5; PP. Q. 72. Art. PP. Q. 84. Art. 3; et passim.

noster, stra, strum, *pron. poss., our, our own; ours, of us.* Intellectus autem noster, . . ., intelligit abstrahendo speciem intelligibilem a huiusmodi materia, PP. Q. 86. Art. 1 c; illud quod mens nostra de cognitione incorporalium rerum accipit, per seipsam cognoscere possit, PP. Q. 88. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 86. Art. 2 ob. 2; PP. Q. 86. Art. 4 ob. 1; PP. Q. 87. Art. 1 c; PP. Q. 87. Art. 3 ad 3; PP. Q. 88. Art. 3 ad 1; et passim.

nota, ae, *f.,* (1) *note, sign, mark* (of distinction), synonym of nota. (2) *musical note* or *character.* Not found in the S.T. of St. Thomas. — (1), quae est identitatis nota, C. G. 1. 36; peccatorum notae remanent in conscientia, Verit. 25. 5 ad 2; est semper eorum, quae de altero praedicantur nota, 1 Perih. 5 a. Cf. 1 Perih. 5 b. — (2), hunc iubilum signat ecclesia, quando in eadem dictione multiplicat notas, Ps. 46 a.

notābilis, e, *adj., notable, capable of being noted* or *observed; noticeable, perceptible.* Et tenetur ille qui plus habet, recompensare ei qui damnificatus est, si sit notabile damnum, SS. Q. 77. Art. 1 ad 1; in ira et in aliis materiis non habet difficultatem notabilem, SS. Q. 129. Art. 2 ad 2; luxuria vero carnis ideo notabilis omnibus est, SS. Q. 162. Art. 6 ad 3; si sit talis defectus qui maculam notabilem inferat, PTS. Q. 39. Art. 6 c. Cf. PTS. Q. 67. Art. 6 c; PTS. Q. 89. Art. 6 c; PTS. Q. 96. Art. 8 ad 1. — **notābiliter,** *adv., notably, perceptibly.* Nisi forte verbum quod dicitur sit adeo grave, quod notabiliter famam alicuius laedat, SS. Q. 73. Art. 2 c.

notābiliter, adv., see *notabilis.*

notārius, ii, *m., a secretary.* Unde epistola, quae a notario scribitur, a domino signatur, PT. Q. 72. Art. 11 c.

notificātio, ōnis, *f.*, *a notification, the action of making known, a notice, definition.* Augustinus enim in lib. Soliloq. reprobat hanc notificationem veri: verum est id quod videtur, PP. Q. 16. Art. 1 ob. 1.

notifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to make known, explain.* Sic enim corpora caelestia notificat Aristoteles, per negationem proprietatum inferiorum corporum, PP. Q. 88. Art. 2 ad 2; species non notificatur convenienter per id quod est commune toti generi, PT. Q. 73. Art. 4 ob. 2; et iterum potestas per usum innotescit, quia potentiae notificantur per actus, PTS. Q. 34. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 2 c; PP. Q. 10. Art. 1; PP. Q. 106. Art. 1; PTS. Q. 85. Art. 2 (bis).

nōtio, ōnis, *f.*, (1) *note, sign, mark,* synonym of *nota,* (2) *note, sign, mark, distinguishing characteristic* of a divine person, (3) *notion, idea, conception.* — (1), non videtur autem quod possint esse notiones aliae rerum in anima, nisi vel essentiae rerum cognitarum, vel earum similitudines, (ob. 3), . . ., affectus animae non sunt in intellectu neque per similitudinem tantum, sicut corpora, neque per praesentiam ut in subiecto, sicut artes; sed sicut principiatum in principio, in quo habetur notio principiati. et ideo Augustinus dicit affectus animae esse in memoria per quasdam notiones, PP. Q. 87. Art. 4 ad 3; sed quia rationalis natura, cum eo quod est commune omnibus creaturis, habet aliquid sibi proprium inquantum est rationalis, ideo secundum utrumque modum legi aeternae subditur; quia et notionem legis aeternae aliquo modo habet, PS. Q. 93. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 93. Art. 2; PS. Q. 93. Art. 6. — Kinds of *notio* in this sense are: (a), **notio intellectualis,** *the intellectual notion.* Cf. C. G. 3. 84. — (b), **notio personae seu personalis,** *the mark of a divine person.* Notiones personarum dici possunt eo quod per eas nobis innotescit in divinis distinctio personarum, Comp. 1. 59. Cf. PP. Q. 32. Art. 3 c; PP. Q. 41. Art. 1 ad 1. — (c), **notio personalis,** see *notio personae.* — (2), notiones significantur in divinis non ut res, sed ut rationes quaedam, quibus cognoscuntur personae, licet ipsae notiones vel relationes realiter sint in Deo, PP. Q. 32. Art. 2 ad 2; notio dicitur id quod est propria ratio cognoscendi divinam personam, . . ., sunt igitur quinque notiones in divinis, scilicet "innascibilitas, paternitas, filiatio, communis spiratio, et processio." harum autem tantum quatuor sunt relationes. nam innascibilitas non est relatio, nisi per reductionem, . . ., quatuor autem tantum proprietates sunt. nam communis spiratio non est proprietas, cum conveniat duabus personis. tres autem sunt notiones personales, id est, constituentes personas scilicet paternitas, filiatio et processio. nam communis spiratio et innascibilitas dicuntur notiones personarum, non autem personales, PP. Q. 32. Art. 3 c; dicitur notio, inquantum est principium formale innotescendi Patrem, 1 Sent. 26. 2. 3 c. Cf. PP. Q. 32 pr. (ter); PP. Q. 32. Art. 4 (passim); PP. Q. 33. Art. 4; PP. Q. 35. Art. 2 (bis); PP. Q. 43. Art. 4 (passim); et passim. — One kind of *notio* in this sense is: **notio activa,** *the active mark of a divine person* or *the mark of such which consists of some activity.* Cf. 1 Sent. 32. 1. 2 ad 4. — (3), per quasdam notiones, puta in mentibus angelorum, Hebr. 1. 1.

nōtiōnālis, e, *adj.*, *consisting of* or *conveying ideas, expressing abstract conceptions, characterizing, notional, forming a distinguishing mark* especially with reference to the Divine Persons. Licet nomina personalia vel notionalia adiectiva non possint praedicari de essentia, PP. Q. 39. Art. 6 c; participia et verba notionalia significant actus notionales, PP. Q. 40. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 37. Art. 2 (quater); PP. Q. 39. Art. 4 (bis); PP. Q. 41. Art. 1 (passim); PP. Q. 41. Art. 4 (passim); PP. Q. 41. Art. 6 (bis); et passim. On **actus notionalis,** see *actus* under 1; on **adiectivum notionale,** see *adiectivus;* on **dilectio notionalis,** see *dilectio* under 1; on **nomen notionale,** see *nomen* under 1; on **praedicatum notionale,** see *praedicatum;* on **verbum notionale,** see *verbum* under 1. — **notiōnāliter,** *adv.*, *in the manner* or *sense of a notio, notionally.* Sed principium in divinis respectu personae dicitur notionaliter, PP. Q. 41. Art. 5 ob. 1. Cf. PP. Q. 37. Art. 1 (bis); PP. Q. 37. Art. 2 (passim). On **dicere notionaliter,** see *dicere* under 3; on **sumere notionaliter,** see *sumere* under 3.

notiōnāliter, *adv.*, see *notionalis.*

nōtitia, ae, *f.*, (1) *a being known, celebrity, note, fame,* (2) *a knowing, knowledge, information, notion,* synonym of *scientia.* — (1), gloria nihil aliud est quam clara notitia cum laude, PS. Q. 2. Art. 3 c; ad rationem famae pertinet publica notitia, SS. Q. 73. Art. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 103. Art. 1; SS. Q. 132. Art. 1; SS. Q. 132. Art. 2; SS. Q. 132. Art. 4; PTS. Q. 95. Art. 5; et passim. — (2), cum ergo dicitur quod verbum est notitia, non accipitur notitia pro actu intellectus cognoscentis, vel pro aliquo eius habitu, sed pro eo quod intellectus concipit cognoscendo, PP. Q. 34. Art. 1 ad 2; notitia quattuor modis accipi potest, primo pro ipsa natura cognoscitiva, secundo pro potentia cognitiva, tertio pro habitu cognoscitivo, quarto pro ipso cognitionis actu, Quodl. 7. 1. 4 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 2; PT. Q. 71. Art. 3; PTS. Q. 87. Art. 1 (bis); PTS. Q. 101. Art. 7 (bis); et passim. On **cognitio notitiae,** see *cognitio* under 1; on **scientia simplicis notitiae,** see *scientia* under 2. — Kinds of *notitia* in this sense are: (a), **notitia actualis,** *knowledge consisting in an action,* the opposite of *notitia habitualis,* i.e., *knowledge that has become static.* Cf. Mal. 16. 6 ad 4; Verit. 4. 2 ad 1; Verit. 10. 8 ad 5 and 11. — (b), **notitia approbationis, notitia simplex seu simplicis intellegentiae** and **notitia visionis,** (a division of the Knowledge of God), *knowledge connected with an approval* or *consent of the will, simple knowledge* or *knowledge after the manner of simple intellectual presentation* the object of which is all possible things and *knowledge after the manner of vision,* the object of which is all actual things. Ea vero, quae sunt praesentia, praeterita vel futura nobis, cognoscit Deus, secundum quod sunt in sua potentia et in propriis causis et in seipsis, et horum cognitio dicitur notitia visionis, C. G. 1. 66. Cf. 3. Sent. 3. 1. 1. 2 ad 2; 4 Sent. 49. 2. 5 c; Verit. 3. 3 ad 8; Comp. 1. 24; Ps. 1 c. — (c), **notitia architectonica seu dominativa seu principativa,** *the governing* or *dominating* or *superior knowledge.* Cf. 6 Eth. 7 a. — (d), **notitia completa,** *the complete knowledge.* Cf. C. G. 1. 14. — (e), **notitia comprehensionis,** *the knowledge of comprehension* or *understanding.* Igitur homo assumptus communicat cum sancta Trinitate in illa notitia sui quae est sanctae Trinitatis propria. huiusmodi autem est notitia comprehensionis, PT. Q. 10. Art. 1 ob. 1. — (f), **notitia dominativa,** see *notitia architectonica.* — (g), **notitia experimentalis,** *experimental knowledge.* Illud verbum Abrahae dictum potest referri ad notitiam experimentalem, quae est per exhibitionem operis, PS. Q. 112. Art. 5 ad 5. Cf. PP. Q. 43. Art. 5 ad 2. — (h), **notitia mentis** and **notitia sensitiva,** *the intellectual knowledge* and *knowledge through the senses.* Cf. Verit. 17. 1 c; Quodl. 7. 1. 4 a. — (i), **notitia naturalis,** *natural knowledge.* Si habet anima naturalem notitiam omnium, non videtur esse possibile quod huius naturalis notitiae tantam oblivionem capiat, quod nesciat se huiusmodi scientiam habere, PP. Q. 84. Art. 3 c. — (j), **notitia praedestinationis,** *the knowledge of predestination,* i.e., the knowledge of God connected with predestination. Dominus dicit, ante formationem in utero se Ieremiam novisse, notitia scilicet praedestinationis, PT. Q. 27. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 24. Art. 1; PP. Q. 24. Art. 2. — (k), **notitia principativa,** see *notitia architectonica.* — (l), **notitia privilegiata,** *the privileged knowledge* or *that forming a privilege.* Potest dici quod loquitur de notitia privilegiata, quae est per revelationem, SS. Q. 112. Art. 5 ad 4. — (m), **notitia sensitiva,** see *notitia mentis.* — (n), **notitia simplex,** see *notitia approbationis.* Christus dicitur non novisse peccatum, quia nescivit per experientiam, scivit autem per simplicem notitiam, PT. Q. 15. Art. 3 ad 2. — (o), **notitia simplicis intellegentiae,** see *notitia approbationis.* Non enim potest cognosci potentia, nisi sciantur potentiae

obiecta; et haec dicitur cognoscere "scientia" vel "notitia simplicis intellegentiae", PTS. Q. 92. Art. 3 c. — (p), **notitia visionis,** see *notitia approbationis.* Deus videndo suam essentiam cognoscit omnia quae sunt et erunt et fuerunt; et haec dicitur cognoscere "notitia visionis", quia ad similitudinem visionis corporalis cognoscit ea quasi praesentia, . . ., illa autem omnia quae Deus scit notitia visionis, aliquis intellectus creatus cognoscit in Verbo, scilicet anima Christi, PTS. Q. 92. Art. 3 c.

noto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to signify, to indicate, note,* (2) *to observe, note,* (3) *to mark* or *brand with infamy.* — (1), ly secundum duo potest notare, scilicet conditionem ascendentis, et causam ascensionis, PT. Q. 57. Art. 2 c; hostia dividitur in partes, tincta beatos plene, siccat notat vivos, servata sepultos, PT. Q. 83. Art. 5 ad 8, in quot. — (2), sed notandum quod habitum operativorum aliqui sunt semper ad malum, sicut habitus vitiosi, PS. Q. 55. Art. 4 c; et de hoc supra notatum est plenius in tractatu dominicae Passionis, PT. Q. 74. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 96. Art. 4, in quot.; PT. Q. 47. Art. 5, in quot.; PT. Q. 57. Art. 3, in quot. — (3), sicut patet in his qui infamia notantur, SS. Q. 70. Art. 3 ob. 1; quia notatur infamia, SS. Q. 100. Art. 6 ad 3.

nōtōrius, a, um, *adj.,* (1) of facts, *well-known, common* or *generally known,* (2) *notorious,* noted for some bad practice, quality etc.; *unfavorably known.* — (1), idcirco in iudicio probationes requiruntur ut fides fiat iudici de rei veritate; unde in his quae sunt notoria, non requiritur iudicialis ordo, SS. Q. 67. Art. 2 ob. 3. — (2), sed hoc intelligendum est de notorio, vel per sententiam quae fertur in convictum, vel per confessionem in iure factum, PT. Q. 82. Art. 9 ad 3, in quot.; si proposita crimina ordine iudiciario comprobata, vel alias notoria non fuerint, PT. Q. 89. Art. 3 c, in quot. Cf. SS. Q. 67. Art. 2. — **nōtōria ars,** *the notorious art* or *magic art.* Videtur quod uti observantiis artis notoriae non sit illicitum, . . ., sed ea quae observantur in arte notoria, (ob. 1), . . ., sed observantiae artis notoriae sunt secundum aliqua ieiunia et abstinentias quasdam, (ob. 2), . . ., ergo non videtur esse peccatum uti arte notoria, (ob. 3), . . ., sed per observantias artis notoriae inquiritur cognitio veritatis per quaedam pacta significationum cum daemonibus inita. ergo uti arte notoria non est licitum, (a), . . ., ars notoria est et illicita et inefficax, . . ., sicut inspectione quarumdam figurarum, et prolatione quorumdam ignotorum verborum, et aliis huiusmodi. et ideo huiusmodi ars non utitur his ut causis, sed ut signis, SS. Q. 96. Art. 1 c.

nōtus, a, um, *adj., known, noted, known as true, true,* synonym of *verus.* Sed Deum non omnia appetunt, quia non omnia cognoscunt ipsum; nihil autem appetitur nisi notum, PP. Q. 6. Art. 1 ob. 2; omnia occulta sunt Deo nota; et ideo hoc modo se habent occulta peccata ad iudicium divinum, sicut publica ad humanum, SS. Q. 33. Art. 7 ad 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 2; PP. Q. 57. Art. 4; PS. Q. 93. Art. 2; PS. Q. 100. Art. 3; PT. Q. 36. Art. 5; et passim. — Kinds of *notus* or *notum* are: (a), **notum confuse,** *known confusedly* or *indefinitely.* Cf. 1 Phys. 1 d. — (b), **notum in se seu secundum se seu naturae seu quoad naturam seu secundum propriam seu sui naturam seu naturaliter seu simpliciter** and **notum nobis seu quoad nos seu secundum nos,** *known in itself* or *according to itself* or *according to its nature* or *from nature* or *simply* or *absolutely* and *known by us* or *with reference to us.* Si autem apud aliquos notum non sit de praedicato et subiecto quid sit; propositio quidem, quantum in se est et per se erit nota, non tamen apud illos qui praedicatum et subiectum propositionis ignorant, PP. Q. 2. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 11 ob. 3; PS. Q. 1. Art. 4 ad 2; PS. Q. 94. Art. 2 c; C. G. 1. 10 and 11; Trin. pr. 1. 3 a; 1 Anal. 5 e; 1 Phys. 1 b; et passim. — (c), **notum naturae,** see *notum in se.* — (d), **notum naturaliter,** see *notum in se.* — (e), **notum per accidens** and **notum per se,** *known by accident* and *by itself* or *as such.* Cf. *notum per aliud.* Potest enim aliquid dici per se notum dupliciter: vel quia per nihil aliud in eius notitiam devenitur, sicut dicuntur prima principia per se nota; vel quia non sunt cognoscibilia per accidens, sicut color est per se visibilis, substantia autem per accidens, PP. Q. 87. Art. 1 ad 1. — (f), **notum per aliud** and **notam per se seu propter se,** *known through something else* and *known through itself.* Cf. *notum per accidens.* Quod autem est per se notum, se habet ut principium, et percipitur statim ab intellectu, . . ., quod est per aliud notum, non statim percipitur ab intellectu, sed per inquisitionem rationis; et se habet in ratione termini, PS. Q. 57. Art. 2 c; illud est per se notum, quod non potest cogitari non esse, 1 Sent. 3. 1. 2 ob. 4; ea quae per se nobis non sunt efficiuntur nota statim per sensum, 1 Sent. 3. 1. 2 ob. 4. Cf. PP. Q. 2. Art. 1 c; PP. Q. 17. Art. 3 ad 2; PS. Q. 94. Art. 2 c; C. G. 1. 10 and 11; 1 Sent. 3. 1. 2 ob. 4 and c; 2 Phys. 1 e; et passim. — (g), **notum per se,** see *notum per accidens* and *notum per aliud.* — (h), **notum propter se,** see *notum per aliud.* — (i), **notum quoad naturam,** see *notum in se.* — (j), **notum quoad nos,** see *notum in se.* — (k), **notum rationi seu secundum rationem** and **notum sensui seu secundum sensum,** *known to the intellect* and *to the senses* or *known with reference to our intellectual* and *sense knowledge.* Cf. 1 Phys. 10 d and e. — (l), **notum secundum nos,** see *notum in se.* — (m), **notum secundum propriam naturam,** see *notum in se.* — (n), **notum secundum rationem,** see *notum rationi.* — (o), **notum secundum se,** see *notum in se.* — (p), **notum secundum sensum,** see *notum rationi.* — (q), **notum secundum suam naturam,** see *notum in se.* — (r), **notum sensui,** see *notum rationi.* — (s), **notum simpliciter,** see *notum in se.*

Novātiāni, ōrum, *m.,* see *Novatianus.*

Novātiānus, i, *m., Novatian,* a schismatic of the third century and founder of the Novatians; he was a Roman priest, and made himself antipope. His name is given as Novatus by Greek writers and also in the verses of Damasus and Prudentius, on account of the metre. Sed contra est quod Cyprianus dicit in quadam Epist., et habetur VII, quaest. I, cap. Novatianus, SS. Q. 39. Art. 3 a. — **Novātiāni,** ōrum, *m., the Novatians,* a sect which contended that the Church had no authority either to absolve those who had lapsed through fear of persecution or who had fallen into gross sin after baptism, or to admit them to Holy Communion. Sed desperans videtur incidere in haeresim damnatam, scilicet Novatianorum, qui dicunt peccata non remitti post baptismum, (ob. 3), . . ., Novatiani in universali negant remissionem peccatorum fieri in Ecclesia, SS. Q. 20. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 84. Art. 10 c.

novem, *num., adj., card., nine.* Ad cuius evidentiam considerandum est quod in quolibet novem generum accidentis est duo considerare, PP. Q. 28. Art. 2 c; quia enim ille qui decimas dat, novem sibi retinet et decimam alii tribuit, PT. Q. 31. Art. 8 c; quia novem sunt quae ipsi supra Sacerdotes possunt, PTS. Q. 40. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 63 pr.; SS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 87. Art. 1; SS. Q. 118. Art. 8 (bis); PT. Q. 76. Art. 5; PTS. Q. 98 pr.

novitas, ātis, *f.,* (1) in gen., *a being new, newness, novelty,* (2) in particular, *rareness, strangeness, unusualness,* (3) fig., *newness, reformation.* — (1), quia creatio importat habitudinem creaturae ad creatorem, cum quadam novitate seu inceptione, PP. Q. 45. Art. 3 ad 3; ridiculum est ex huiusmodi particularibus mutationibus opinionem accipere de novitate mundi totius, PP. Q. 46. Art. 2 ad 4; et ideo celebrabatur hoc festum in novitate lunae, non autem in eius plenitudine, ad evitandum idololatrarum cultum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; illo tempore Ecclesia in sui novitate nondum habebat potestatem terrenos principes compescendi, SS. Q. 12. Art. 2 ad 1; quando novae sponsae traducuntur, animae coniugum magis ex ipsa novitate ad curam carnalium occupantur, PTS. Q. 64. Art. 10 c. Cf. PP. Q. 29. Art. 3; PS. Q. 32. Art. 8; PS. Q. 105. Art. 2; PTS. Q. 94. Art. 1 (ter); PTS. Q. 67. Art. 1; et passim. — (2), orans nihil novum faciat, quod aspiciant homines vel clamando, vel pectus percutiendo, vel manus expandendo

quia scilicet ex ipsa novitate homines reddunt intentos ad considerandum. nec tamen omnis novitas intentos faciens homines ad considerandum, reprehensibilis est, SS. Q. 187. Art. 6 ad 3, in quot. — (3), scilicet remissio culpae, et novitas vitae per gratiam, . . ., resurrectio autem Christi est causa novitatis vitae, PT. Q. 56. Art. 2 ad 4. Cf. PT. Q. 62. Art. 5; PT. Q. 66. Art. 9; PT. Q. 68. Art. 7 (bis); PT. Q. 69. Art. 1; PT. Q. 69. Art. 8.

noviter, *adv.*, see *novus.*

novitius, ii, *m.*, *a novice,* (1) *a newly-converted person,* (2) *an inexperienced person;* one who is new to the circumstances in which he is placed. — (1), informando et instruendo eum, quasi novitium in fide, de his quae pertinent ad fidem et vitam christianam, PT. Q. 67. Art. 7 c. — (2), consideravimus namque huius doctrinae novitios, in iis quae a diversis scripta sunt, plurimum impedire, PP. Q. 1 pr.; et secundum hoc magis convenit ut cum imperfectis et novitiis in ieiuniis dispensetur quam cum antiquioribus et perfectis, SS. Q. 147. Art. 4 ad 5; parvuli enim et novitii indigent speciali cura praeter communem, PT. Q. 67. Art. 7 c.

novo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to renew, make new.* Ut crederes quia Deus erat, qui novabat naturam, et homo erat, qui secundum naturam nascebatur ex homine, PT. Q. 31. Art. 4 c.

novus, a, um, *adj., new, not old, fresh, recent,* (I) lit., (A) *in gen.*, (1) not existing before, now made or brought into existence for the first time, (2) not previously known; now known for the first time, (a) of things heard or inspired, (b) of feelings, (c) of persons or things, (d) *strange, unfamiliar,* (B) *in partic.*, (1), restored after disappearance, *new,* (2) other than the former or old, (3) morally or spiritually changed, *new,* (II) transf. in *sup. novissimus,* a, um, *last, latest.* — (I) (A) (1), per quem modum specula, si fuerint nova et pura, contrahunt quamdam impuritatem ex aspectu mulieris menstruatae, PP. Q. 117. Art. 3 ad 2; sicut quod fuit sepultus in horto, quod in monumento alieno et novo, et exciso in petra, (ob. 4), . . ., in novo autem ponitur monumento, PT. Q. 51. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 73. Art. 2 (passim); PP. Q. 118. Art. 3; PS. Q. 96. Art. 2; PS. Q. 105. Art. 3 (bis); PT. Q. 78. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 1. — (I) (A) (2) (a), canticum autem novum quod solae virgines cantant est gaudium quod habent de integritate carnis servata, SS. Q. 152. Art. 5 ad 3; ita etiam mens prophetae semper indiget nova revelatione, SS. Q. 171. Art. 2 c; novos articulos fidei edere, PTS. Q. 6. Art. 6 c; qui a fide catholica recedentes novas haereses fingunt, quam illos qui a principio aliquam haeresim sunt secuti, PTS. Q. 99. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 94. Art. 3; SS. Q. 173. Art. 2; PT. Q. 37. Art. 2; PTS. Q. 96. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 5. — (I) (A) (2) (b), quia ex hoc nova amicitia per matrimonium nulli accrescet, PTS. Q. 54. Art. 3 c; quasi in singulis novus fervor devotionis excitatur, PTS. Q. 72. Art. 2 ad 2. — (I) (A) (2) (c), et secundum hoc huiusmodi circumstantia constituit novam speciem peccati, PS. Q. 88. Art. 5 c; sicut cum aliqua civitas iurat se aliquid servaturum, et postea superveniunt novi cives, SS. Q. 98. Art. 2 ob. 4. Cf. PS. Q. 76. Art. 3; SS. Q. 88. Art. 7; SS. Q. 188. Art. 1; PTS. Q. 61. Art. 3; PTS. Q. 83. Art. 3. — (I) (A) (2) (d), et ideo in Christi nativitate stella nova in caelo apparuit, . . ., erige parumper oculos, et novam in caelo stellam protestantem mundo nativitatem dominicam contuere, PT. Q. 44. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 36. Art. 5; PT. Q. 36. Art. 7 (bis). — (I) (B) (1), quae est incensio novae lunae. PS. Q. 102. Art. 4 ad 10. — (I) (B) (2), videtur quod lex nova sit lex scripta. lex enim nova est ipsum Evangelium, . . ., ergo lex nova est lex scripta, (ob. 1), . . ., qui sunt in statu novi Testamenti. sed lex indita communis est et eis qui sunt in novo Testamento, . . ., ergo lex nova non est lex indita, (ob. 3), . . ., lex nova est lex novi Testamenti. sed lex novi Testamenti est indita in corde, . . ., ergo lex nova est lex indita, (a), . . ., et ideo principaliter lex nova est ipsa gratia Spiritus sancti, . . ., habet tamen lex nova quaedam sicut dispositiva ad gratiam Spiritus sancti, . . ., quae sunt quasi secundaria in lege nova, PS. Q. 106. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 107. Art. 4 (passim); SS. Q. 87. Art. 1; SS. Q. 147. Art. 7; PT. Q. 73. Art. 4; PT. Q. 84. Art. 3; PTS. Q. 19. Art. 1; PTS. Q. 64. Art. 8; et passim. — (I) (B) (3), inquantum moritur peccato, et incipit novam iustitiae vitam, PT. Q. 66. Art. 2 c; in baptismo autem homo novam vitam accipiens, fit per gratiam baptismalem novus homo, PTS. Q. 18. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 93. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 1; PT. Q. 84. Art. 2, in quot.; PT. Q. 90. Art. 4. — **de modo,** *anew, afresh.* Tunc dicitur ignis de novo generari, PP. Q. 119. Art. 1 ad 5; quicumque mittitur, ab aliquo loco discedit, et ad aliquem locum de novo vadit, PP. Q. 43. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 37. Art. 1; SS. Q. 24. Art. 4; SS. Q. 89. Art. 7; PT. Q. 16. Art. 6 (passim); PT. Q. 77. Art. 5; PTS. Q. 95. Art. 3. — (II), sicut dicit Augustinus, quemcumque invenerit suus novissimus dies, in hoc eum comprehendet mundi novissimus dies, (ob. 4), . . ., novissima hora est, vel ex similibus locutionibus quae in Scriptura leguntur, . . ., sed ad significandum novissimum statum mundi, qui est quasi novissima aetas, PTS. Q. 88. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 1. Art. 6; PT. Q. 2. Art. 1, in quot.; PT. Q. 53. Art. 1, in quot.; PT. Q. 59. Art. 5 (bis); PT. Q. 69. Art. 3, in quot.; PT. Q. 87. Art. 4. — **noviter,** *adv., newly.* Noviter baptizatis non indicitur ieiunium usque ad Pentecosten, SS. Q. 189. Art. 1 ad 4. Cf. PT. Q. 83. Art. 4.

nox, noctis, *f., night,* used (1) lit., (2) fig. — (1), cum autem totaliter deficit lux, est nox, PP. Q. 64. Art. 1 ad 3; tum quia iam videtur esse completa digestio, nocturno tempore naturali calore interius revocato propter frigus noctis circumstans, (c), . . ., et ideo in veteri Testamento ieiunabant usque ad noctem, SS. Q. 147. Art. 7 ad 1; secundo apparet hoc ex tempore; non enim solum apparebat in nocte; PT. Q. 36. Art. 7. Cf. PP. Q. 86. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 167. Art. 1; PT. Q. 51. Art. 4 (passim); PT. Q. 53. Art. 2 (passim); et passim. — **media nox,** *midnight.* Non media nocte surgitur, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 4, in quot. — **de nocte,** *by night.* Qui certis temporibus de nocte ascendebant in montem, PT. Q. 36. Art. 5 ad 4; sed si aliquis de nocte somniet se homicidium perpetrare aut furtum, aut quodcumque aliud peccatum, PT. Q. 80. Art. 7 ob. 5. — **de nocte profunda,** *late at night.* Quidam de nocte profunda comedunt aut bibunt, et forte totam noctem insomnem ducentes, PT. Q. 80. Art. 8 ob. 5. — (2), angeli autem boni, cognoscentes creaturam, non in ea figuntur, quod esset tenebrescere et noctem fieri, PP. Q. 58. Art. 6 ad 2; quidam vero, in seipsis remanentes, facti sunt nox per superbiam intumescentes, PP. Q. 63. Art. 6 ad 4; et hoc signatur Iob, III, 9, ubi de nocte originalis peccati dicitur, PT. Q. 27. Art. 2 ad 2.

noxius, a, um, *adj.*, (1) *hurtful, harmful, injurious, noxious,* (2) *guilty, culpable, criminal.* — (1), ovis enim fugit lupum ex quodam iudicio, quo existimat eum sibi noxium, PP. Q. 59. Art. 3 c; quaedam animalia sunt venenosa et homini noxia, PP. Q. 72. Art. 1 ob. 6; et has delectationes non oportet refrenare tanquam noxias, SS. Q. 114. Art. 2 ad 2; praeservatur etiam a noxiis actionibus per salubria exercitia sacramentorum, PT. Q. 61. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 5. Art. 6; PP. Q. 65. Art. 1 (bis); PP. Q. 69. Art. 2; PP. Q. 72. Art. 1 (ter); SS. Q. 77. Art. 3; SS. Q. 122. Art. 2; et passim. — (2), accusator, si colludat cum reo qui noxius est, poenam incurrit, SS. Q. 69. Art. 2 ad 2; sic pro omnium salute inter noxios quasi noxius crucifigitur, PT. Q. 46. Art. 11 c. — **noxia,** ae, *f., harm, hurt, injury, damage.* Proposita sunt ei corporalia exercitia in sacramentis, quibus salubriter exerceatur ad evitanda superstitiosa exercitia, quae consistunt in cultu daemonum, vel qualitercumque noxia, PT. Q. 61. Art. 1 c.

nūbes, is, *f., a cloud,* (1) lit., (2) fig., Christian baptism is through water and the Holy Ghost, as instrumental and principal efficient causes, John III. 5. In the case of the Jews of the Exodus, the Holy Ghost was typified by the cloud, the water of baptism by the

sea. — (1), sed et angeli boni et mali possunt aliquid in istis corporibus operari praeter actionem caelestium corporum, condensando nubes in pluvias, et alia huiusmodi faciendo, PP. Q. 112. Art. 2 c; sed in Aegypto, ubi raro nubes apparent propter aeris serenitatem, permotus est Dionysius, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2; nubes fiunt ex resolutione vaporum, PTS. Q. 88. Art. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 51. Art. 2 ad 3; PP. Q. 67. Art. 4; PP. Q. 68. Art. 1 (bis); PP. Q. 68. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 7. — **lucida nubes,** *a bright cloud, the glory-cloud* or *Shechinah,* i.e., dwelling or presence of God. The bright cloud was an indication of the presence of the Divine Majesty; God was accustomed to appear to Israel in a cloud. In transfiguratione vero sub specie nubis lucidae, ad ostendendam exuberantiam doctrinae, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6; sed claritas illa transfigurationis apparuit non solum in corpore Christi, sed etiam in vestimentis eius et in nube lucida quae discipulos obumbravit, (ob. 3), . . ., nubes autem lucida significat Spiritus sancti gloriam vel virtutem paternam, . . ., Petro disponente tabernacula facere, nubes lucida discipulos obumbravit, PT. Q. 45. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 67. Art. 4 (bis); PT. Q. 45. Art. 4 (bis). — (2), antiqui patres baptizati sunt in nube et in mari, PT. Q. 80. Art. 1 ad 3.

nūbilōsus, a, um, *adj., cloudy, overcast, lowering.* Sic igitur, sive per firmamentum intelligamus caelum in quo sunt sidera, sive spatium aeris nubilosum, . . ., aer vero nubilosus distinguit superiorem aeris partem in qua generantur pluviae, (c), . . ., si autem per firmamentum intelligatur nubilosus aer, PP. Q. 68. Art. 3 ad 1; puta si tempus fuerit nubilosum vel serenum, SS. Q. 70. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 74. Art. 3; PP. Q. 115. Art. 1.

nūbo, ere, psi, ptum, 3, *v. a.* and *n., to marry, wed,* used *absol.,* and with the *dat.* Unde Theophrastus probat quod sapienti non expedit nubere, PTS. Q. 41. Art. 2 c; potest licite alteri nubere sine peccato aliquo, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 2; quia non posset alteri nubere, vivente viro, (ob. 2), . . ., sed non potest ei auferri facultas nubendi post mortem viri per viri actum, (ob. 4), . . ., obligat se ad hoc quod ipsa in perpetuum alteri non nubat, PTS. Q. 53. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 (bis); SS. Q. 186. Art. 4; PT. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 41. Art. 3 (passim); PTS. Q. 44. Art. 2 (passim); PTS. Q. 61. Art. 3 (passim); et passim. — **nuptus,** a, um, *P. a., married, wedded.* Non solum illa quae iam erat desponsata vel nupta, PT. Q. 29. Art. 1 ad 4. Cf. PTS. Q. 55. Art. 1. — **nūpta,** ae, *f., a wife,* Non virgines tantum aut viduas, sed et nuptas puto, et omnes omnino feminas admonendas, SS. Q. 169. Art. 2 ob. 2, in quot.

nūdē, *adv.,* see *nudus.*

nūditas, ātis, *f., nakedness, nudity.* Postquam praecepti facta transgressio est, confestim gratia deserente divina, de corporum suorum nuditate confusi sunt, PP. Q. 95. Art. 1 c, in quot.; si quis per necessitatem famis aut nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, vel pecus, poeniteat per hebdomadas tres, SS. Q. 66. Art. 7 ob. 1, in quot.

nudius, *num.* (i.e. *nunc*) and *dius* = *dies*; the ending accommodated to that of the following numeral; *it is now the . . . day since*; always in connection with ordinal numerals; as *nudius tertius, three days ago, the day before yesterday.* Et ideo magis puniebatur dominus, si bos cornupeta fuerat ab heri et nudius tertius, in quo casu poterat occurri periculo, PS. Q. 105. Art. 2 ad 11.

nūdo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to strip, lay bare, expose to view, uncover,* (2) fig., *to deprive of, strip of.* — (1), sicut Tiburtius martyr cum nudatis plantis super ardentes prunas incederet, PS. Q. 38. Art. 4 c; nisi quod capillos nudare feminas, quas etiam caput velare Apostolus iubet, nec maritatas decet, SS. Q. 169. Art. 2 c, in quot. — (2), docet non posse quemquam professionem contemplationis vel militiae spiritualis arripere, qui adhuc nudari terrenis opibus pertimescit, SS. Q. 125. Art. 3 ob. 3, in quot.

nūdus, a, um, *adj.,* (1) lit., (a) of the human figure or those parts of it which are usually clothed, *naked, uncovered,* (b) in partic., *poor, needy, destitute, forlorn,* (2) transf., (a) in gen., *bare, mere, pure, simple,* (b) of a truth, fact, statement, *naked, undisguised, unveiled, simple, bare.* — (1) (a), quia nudi erant et non erubescebant, PP. Q. 96. Art. 1 ad 3; puta dum nudum vestiunt, famelicum pascunt, et similia operantur, (ob. 1), . . ., etiamsi nudum operiat, SS. Q. 23. Art. 7 ad 2; est panis famelici, quem tu tenes; nudi tunica, SS. Q. 32. Art. 5 ad 2; non erat fas filium simul cum patre balneari, ne scilicet se invicem nudos conspicerent, SS. Q. 154. Art. 9 c. Cf. PS. Q. 94. Art. 5; SS. Q. 32. Art. 2 (bis); SS. Q. 66. Art. 7, in quot.; SS. Q. 164. Art. 2, in quot.; PT. Q. 51. Art. 2; PTS. Q. 62. Art. 3. — (1) (b), unde Hieronymus dicit: Christum nudum nudus sequere, SS. Q. 186. Art. 3 ad 3. — (2) (a), qui quandoque fiunt ex passione, quandoque autem ex habitu, quandoque autem ex potentia nuda, SS. Q. 171. Art. 2 ad 1; manifestum est autem quod manifestatio divinae veritatis quae fit per nudam contemplationem ipsius veritatis, SS. Q. 174. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 2, in quot.; PT. Q. 2. Art. 5; PT. Q. 4. Art. 4 (bis); PT. Q. 16. Art. 6; PTS. Q. 43. Art. 1. — (2) (b), in quantum omnia nuda sunt et aperta oculis eius, PP. Q. 8. Art. 3 c; harum tamen parabolarum apertam et nudam veritatem Dominus discipulis exponebat, (c), . . ., nec idonei nudam veritatem accipere, PT. Q. 42. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 111. Art. 1; SS. Q. 167. Art. 1; PT. Q. 61. Art. 1; PT. Q. 63. Art. 5; PTS. Q. 9. Art. 4. — **nūdē,** *adv., nakedly, openly, simply.* Quantum oportebat pro tempore illo populo tradi, vel nude, vel in figura, SS. Q. 1. Art. 7 ad 3. Cf. SS. Q. 174. Art. 2 (bis); PT. Q. 61. Art. 4.

nūgae, ārum, *f., jokes, nonsense, idle speeches,* used in the S.T. only in quot. Nugae in ore sacerdotis sacrilegium sunt, vel blasphemia, SS. Q. 99. Art. 3 ad 3, in quot.

nūgātio, ōnis, *f., nugatoriness, the fact of being nugatory.* Ergo nugatio esset dicere ens unum, (ob. 3), . . ., ideo non est nugatio, cum dicitur ens unum, PP. Q. 11. Art. 1 ad 3; sed contra nomina synonyma sibi invicem adiuncta nugationem adducunt, PP. Q. 13. Art. 4 a.

nūgātōriē, *adv.,* see *nugatorius.*

nūgātōrius, a, um, *adj., trifling, worthless, useless.* Et ideo ars notoria penitus est repudianda et fugienda a Christiano, sicut et aliae artes nugatoriae; vel noxiae superstitionis, SS. Q. 96. Art. 1 c. — **nūgātōriē,** *adv., triflingly.* Sed nugatorie dicitur ens ens, PP. Q. 11. Art. 1 ob. 3.

nullātenus, *adv., in nowise, by no means.* Si voluntas ita moveretur ab alio quod ex se nullatenus moveretur, PP. Q. 105. Art. 4 ad 3; quod nullatenus fecisset, nisi de divina revelatione fuisset certissimus, SS. Q. 171. Art. 5 c; crediderunt eos post baptismum nullatenus virtutem habere, PT. Q. 69. Art. 6 c; putarent ignem corporeum sibi nocere posse, si ab eo nullatenus gravarentur, PTS. Q. 70. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 147. Art. 7, in quot.; SS. Q. 154. Art. 7, in quot.; PT. Q. 5. Art. 4, in quot.; PT. Q. 6. Art. 4, in quot.; PT. Q. 33. Art. 3, in quot.; PT. Q. 72. Art. 12, in quot.

nullus, a, um, *adj., not any, none, no one,* the opposite of *omnis.* Nullus dicitur quasi non ullus, et in Graeco dicitur udis (= οὐδείς) quasi nec unus, 1 Perih. 10 c; sed Deus nulli est debitor, PP. Q. 21. Art. 1 ob. 3. Cf. PP. Q. 23. Art. 3; PP. Q. 25. Art. 1 (bis); PP. Q. 53. Art. 2; PP. Q. 63. Art. 3 (quater); SS. Q. 64. Art. 5 (ter); et passim. On **dicere de nullo,** see *dicere* under 3; on **dictio nulla,** see *dictio* under 2.

num, *adv.,* an interrog. particle, usually implying that a negative answer is expected. Num celare potero Abraham quae gesturus sum, PT. Q. 43. Art. 2 ad 1, in quot.; num homine assumpto alium mundum facere debuit, ut eum esse crederemus, PT. Q. 43. Art. 4 ad 1.

nūmen, inis, *n.*, *godhead, divinity, deity, divine majesty.* Primo quidem, ut homines in hunc errorem inducant, quod credant aliquod numen esse in stellis, PP. Q. 115. Art. 5 ad 2; gentiles enim idolis construebant altaria ornata et sublimia, in quibus credebant aliquid sanctitatis et numinis esse, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7; adhuc etiam aliquae mulierculae vasa dimittunt discooperta in obsequium nocturnorum numinum, quae Ianas vocant, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4; quia putabant in illis aliquid numinis esse, PT. Q. 16. Art. 2 ad 1.

numerābilis, e, *adj.*, *numerable.* Unde sicut multitudo infinita numerabilis non sic reducitur in actum, PP. Q. 7. Art. 4 ad 2.

numerālis, e, *adj.*, *of* or *belonging to number, numeral.* Ubicumque suppositum subsistit in una sola natura, oportet quod sublata unitate speciei, auferatur unitas numeralis, PT. Q. 50. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 30 pr.; PP. Q. 30. Art. 3 (passim); PT. Q. 2. Art. 9 (bis). On **distinctio numeralis**, see *distinctio* under 2; on **multitudo numeralis**, see *multitudo* under 1; on **proportio numeralis**, see *proportio* under 1; on **quantitas numeralis**, see *quantitas* under 1; on **terminus numeralis**, see *terminus* under 5; on **unitas numeralis**, see *unitas*.

numerātio, ōnis, *f.*, *numeration, numbering, reckoning.* Sicut igitur ratio temporis consistit in numeratione prioris et posterioris in motu, PP. Q. 10. Art. 1 c; cum tempus nihil aliud sit quam numeratio prioris et posterioris in motu, PP. Q. 53. Art. 3 c; scilicet in Isaia, numeratio ab excelsioribus coepit, hic vero ab inferioribus, PS. Q. 68. Art. 7 a. Cf. SS. Q. 172. Art. 5, in quot.

numerātus, a, um, *P. a.*, see *numero.*

numero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) lit., *to count, number, reckon,* (2) fig., *to account, reckon, esteem, consider* as a thing. — (1), puta constructio syllogismi aut orationis congruae, aut opus numerandi vel mensurandi, PS. Q. 57. Art. 3 ad 3; cum autem numerando ad centenarium pervenimus, ad dexteram a laeva transimus, PTS. Q. 96. Art. 4 ob. 4. — (2), et ideo consilium simul cum fortitudine ratione materiae numeratur ante scientiam et pietatem, PS. Q. 68. Art. 7 ad 4; sapientia et scientia non computantur inter gratias gratis datas, PS. Q. 111. Art. 4 ad 4; ea quae demonstrative probari possunt, inter credenda numerantur, SS. Q. 1. Art. 5 ad 3; Ambrosius et Augustinus numerant fortitudinem inter quattuor virtutes cardinales sive principales, SS. Q. 123. Art. 11 a; ergo neque haec debent numerari inter sacramenta novae legis, PT. Q. 65. Art. 1 ob. 4; inter sacramentalia baptismi multa alia praeter catechismum numerantur, PTS. Q. 56. Art. 2 ob. 4. Cf. PS. Q. 113. Art. 6; SS. Q. 19. Art. 9 (bis); SS. Q. 29. Art. 4; SS. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 7. Art. 5; PTS. Q. 77. Art. 2; et passim. — **numerātus**, a, um, *P. a.*, *numbered.* Numerus est duplex: scilicet numerus simplex vel absolutus, ut duo et tria et quatuor; et numerus qui est in rebus numeratis, ut duo homines, . . ., non enim numerus absolutus a rebus numeratis est nisi in intellectu. si autem accipiamus numerum prout est in rebus numeratis, PP. Q. 30. Art. 1 ad 4; in trinitate divina intelligitur et numerus et personae numeratae. cum ergo dicimus trinitatem in unitate, non ponimus numerum in unitate essentiae, quasi sit ter una; sed personas numeratas ponimus in unitate naturae, PP. Q. 31. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 8. Art. 4 (bis); PP. Q. 10. Art. 6 (passim); PP. Q. 31. Art. 1 (bis); PP. Q. 76. Art. 2; PP. Q. 86. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 9.

numerōsus, a, um, *adj.*, *numerous.* Periculosum autem erat, quia concupiscentia et negligentia praevalente, tam numerosam consanguineorum multitudinem homines non satis observabant, PTS. Q. 54. Art. 4 c.

numerus, i, *m.*, *a number*, synonym of *multitudo.* Cf. *multitudo* under 3. Numerus dicitur quasi nutus nemeris, id est, divisionis, Trin. 1. 2. 1 a; cf. 2 Sent. 26. 1. 6 ob. 1; numerus est multitudo mensurata per unum (ἔστι ὁ ἀριθμὸς πλῆθος ἑνὶ μετρητόν, Aristotle's Metaph. IX. 6, 1057. a. 3 f), PP. Q. 7 Art. 4 c; cf. PP. Q. 11. Art. 2 c; 1 Perih. 8 a; 10 Met. 8 h; 11 Met. 10 g; numerus, qui nihil est aliud, quam aggregatio unitatum, 7 Phys. 8 q; est enim per se unum numerus, inquantum ultima unitas dat numero speciem et unitatem, 8 Met. 3 m; numerus fit per divisionem continui, Pot. 3. 16 ad 3; cf. Pot. 9. 5 ad 8; par et impar sunt numeri passiones, 4 Phys. 20 b. Cf. PP. Q. 11. Art. 1 ad 1; 10 Met. 2 g; Pot. 9. 5 ob. 9; Hebr. 7. 1; 1 Anal. 10 a; et passim. On **alius numero**, see *alius*; on **differentia secundum numerum**, see *differentia*; on **differre numerum**, see *differre* under 2; on **distinctio secundum numerum**, see *distinctio* under 2; on **diversitas in numero seu secundum numerum**, see *diversitas*; on **diversus numerus**, see *diversus*; on **forma secundum numerum**, see *forma* under 2; on **idem numerus seu in numero seu secundum numerum**, see *idem*; on **infinitum in numero seu secundum numerum**, see *infinitus*; on **multum numero seu secundum numerum**, see *multus* under 1; on **passio numero**, see *passio* under 1; on **plures numero**, see *plus*; on **ponere in numero**, see *ponere* under 1; on **principium numero**, see *principium*; on **quaestio in numero ponens et non ponens in numero**, see *quaestio*; on **qualitas numero**, see *qualitas*; on **quantitas numero**, see *quantitas* under 1; on **substantia numero**, see *substantia* under 8; on **unitas secundum numerum**, see *unitas*; on **unum numero seu secundum numerum**, see *unus*. — **in numero esse**, *to be present in number.* In numero enim est aliquid sicut pars, sicut binarius est in quaternario, et aliquid est sicut propria passio eius, ut par et impar vel quidquid aliud est ipsius numeri; alio vero modo dicitur aliquid esse in numero, non quia ipsum est aliquid numeri, sed quia numerus est eius ut numerati, sicut homines dicuntur esse in tali vel tali numero, 4 Phys. 20 b. — Kinds of *numerus* are: (a), **numerus absolute acceptus seu absolutus seu abstractus seu separatus seu simplex seu simpliciter seu simpliciter prolatus seu extra numeratum existens seu unitatum** and **numerus applicatus ad res seu numeratus seu in numerato seu in sensibilibus exsistens seu rerum**, *the number abstracted* or *separated in thought* or *the simply comprehended* or *expressed number* or *the number existing outside the numbered* (tantum in acceptione intellectus) or *the number existing outside mathematical unity* and *the number applied to things* or *the number actually counting* (quia rebus numeratis applicatus, 4 Phys. 17 h; cf. 8 Met. 3 k) or *the number existing in counted things* (ut duo homines et duo equi). Numerus autem in numerato existens non est idem omnium, sed diversus diversorum, PP. Q. 10. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 30. Art. 1 ad 4 and Art. 2 ad 5; Pot. 9. 5 ad 6; 3 Phys. 6 d and 8 a; 4 Phys. 17 h and 19 a; 5 Met. 16 b; 8 Met. 3 k; et passim. — (b), **numerus absolutus**, see *numerus absolute acceptus.* Non enim numerus absolutus a rebus numeratis est nisi in intellectu, PP. Q. 30. Art. 1 ad 4. — (c), **numerus abstractus**, see *numerus absolute acceptus.* — (d), **numerus applicatus ad res**, see *numerus absolute acceptus.* — (e), **numerus compositus** and **numerus incompositus**, *the compound* and *the uncompounded number.* Cf. *numerus primus.* Dicuntur autem numeri compositi, qui communicant in aliquo numero mensurante eos sicut senarius numerus et novenarius mensurantur ternario et non solum ad unitatem comparationem habent sicut ad mensuram communem; numeri autem incompositi vel primi in sua proportione dicuntur, quos non mensurat alius numerus communis, nisi sola unitas, 5 Met. 16 b. — (f), **numerus cubicus**, and **numerus quadratus**, *the cubic number* (to the third degree) and *the square number* (to the second degree). Cf. C. G. 4. 83; 4 Sent. 43. 3. 1 ad 4; 1 Anal. 15 f and 18 g; 5 Met. 16 b. — (g), **numerus determinatus** and **numerus indeterminatus**, *the determined* and *the undetermined number.* Numerus determinatus, . . ., per unum mensuratur, PP. Q. 30. Art. 2 ad 5. Cf. PP. Q. 23. Art. 7 (ter); PP. Q. 37. Art. 1 c; PP. Q. 50. Art. 3; PT. Q. 60. Art. 8; 5 Met. 17 b; et passim. — (h), **numerus discretus**,

the separated or *special number*. Cf. Usur. 2. — (i), **numerus duplex sesquitertius** and **numerus duplex sesquiquartus**, *the number which is* $2\frac{1}{3}$ *times larger* and *that which is* $2\frac{1}{4}$ *times larger than another*. Cf. 5 Met. 17 b. — (j), **numerus duplus sesquialter, numerus triplus sesquialter,** and **numerus quadruplus sesquialter,** *the number which contains another within itself* $2\frac{1}{2}$ *times, that which contains another* $3\frac{1}{2}$ *times*, and *that which contains another* $4\frac{1}{2}$ *times*. Cf. 5 Met. 17 b. — (k), **numerus duplus superbipartiens** and **numerus duplus supertripartiens,** *the number which is twice as large as another* and *which when divided by the latter remains two* and *three respectively*. Cf. 5 Met. 17 b. — (l), **numerus extra numerum exsistens,** see *numerus absolute acceptus*. — (m), **numerus impar** and **numerus par,** *the uneven* and *the even number*. Nam species numerorum parium sunt infinitae et similiter species numerorum imparium; et tamen numeri pares et impares sunt plures quam pares, PT. Q. 10. Art. 3 ad 3; par est numerus medium habens, 1 Anal. 10 a. Cf. 3 Phys. 6 d; 9 Met. 11 h. — (n), **numerus imperfectus** and **numerus perfectus,** *the imperfect* and *the perfect number*. In the latter, the sum of the factors equals the product of the factors. Cf. *numerus superfluus*. Dicitur autem numerus perfectus, qui constat ex partibus mensurantibus ipsum, sicut numerus senarius, quem mensurant unitas, binarius et ternarius, quae simul iuncta constituunt senarium, 4 Phys. 20 b. Cf. PP. Q. 14. Art. 6 c; C. G. 4. 83. — (o), **numerus incompositus,** see *numerus compositus*. — (p), **numerus indeterminatus,** see *numerus determinatus*. Cf. PT. Q. 74. Art. 2 (bis). — (q), **numerus in sensibilibus exsistens,** see *numerus absolute acceptus*. — (r), **numerus multiplex** and **numerus submultiplex,** *the number which is a multiple of another* and *in which the latter is contained several times*. Cf. 5 Met. 17 a and b. — (s), **numerus multiplex superparticularis** and **numerus multiplex superpartiens,** *the number which includes another number several times* and *still exceeds this by a fraction whose numerator is one* and *greater than one respectively*. — (t), **numerus multiplex superpartiens,** see *numerus multiplex superparticularis*. — (u), **numerus numeratus,** see *numerus absolute acceptus*. — (v), **numerus par,** see *numerus impar*. — (w), **numerus perfectus,** see *numerus imperfectus*. Senarius qui est numerus perfectus, PP. Q. 14. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 87. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 2 (bis). — (x), **numerus pluralis** and **numerus singularis,** *the plural* and *the singular number*. Secundum illum morem divinae Scripturae, quo frequenter ponitur pluralis numerus pro singulari, PS. Q. 82. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 46. Art. 11, in quot. — (y), **numerus primus,** *the first* or *prime number*. Cf. *numerus compositus*. Dupliciter enim dicitur aliquis numerus primus. uno modo, quia non mensuratur aliquo alio numero, sicut per oppositum patet, quod quaternarius non est numerus primus, quia mensuratur dualitate, ternarius autem est numerus primus quia non mensuratur aliquo numero, vel sola unitate alio modo dicitur aliquis numerus primus, quia non componitur ex pluribus numeris, sicut patet per oppositum de septenario, qui primo modo est primus, non enim mensuratur nisi unitate; non autem est primus secundo modo, componitur enim ex ternario et quaternario, sed ternarius non componitur ex pluribus numeris, sed ex sola dualitate et unitate, 2 Anal. 13 d. Cf. PS. Q. 88. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 4; 1 Anal. 10 a; 2 Anal. 13 d; 5 Met. 16 b; 9 Met. 11 h. — (z), **numerus quadratus,** see *numerus cubicus*. Habet enim centenarius, in quantum est numerus quadratus perfectionem ex figura; figura enim quadrata secundum hoc perfecta est, quod ex omni parte aequalitatem habet, utpote habens omnia latera aequalia, PTS. Q. 96. Art. 4 c. — (z), **numerus quadruplus sesquialter,** see *numerus sesquialter*. — (a^2), **numerus qualis,** *the number conditioned in such a way* or *a number with a quality*. Cf. *qualitas numeri* under *qualitas*. Numeri dicuntur quales, inquantum sunt compositi, . . ., dicuntur etiam numeri quales ad similitudinem superficiei et solidi, id est, corporis, 5 Met. 16 b. — (b^2), **numerus rerum,** see *numerus absolute acceptus*. — (c^2), **numerus separatus,** see *numerus absolute acceptus*. — (d^2), **numerus separatus,** see *numerus absolute acceptus*. — (e^2), **numerus sesquialter, numerus sesquitertius,** and **numerus sesquiquartus,** *the number which is* $1\frac{1}{2}$ *times greater, that which is* $1\frac{1}{3}$ *times greater* and *that which is* $1\frac{1}{4}$ *times greater than another*. — (f^2), **mumerus sesquiquartus,** see *numerus sesquialter*. — (g^2), **numerus sesquitertius,** see *numerus sesquialter*. — (h^2), **numerus simplex seu simpliciter seu simpliciter prolatus,** see *numerus absolute acceptus*. — (i^2), **numerus singularis,** see *numerus pluralis*. Non ergo debet forma baptismi determinari in singulari numero, PT. Q. 66. Art. 5 ob. 4. — (j^2), **numerus solidus** and **numerus superficialis,** *the tri-dimensional* or *the two-dimensional number*. Dicuntur etiam numeri quales ad similitudinem superficiei, et solidi, id est, corporis; secundum quidem imitationem superficiei, inquantum numerus ducitur in numerum vel eundem vel alium, ut cum dicitur bis tria vel ter tria, . . ., nam designatur quasi una dimensio in hoc, quod dicitur tria, quasi vero secunda dimensio in hoc, quod dicitur bis tria vel etiam ter tria; ad imitationem vero solidi, quando est duplex ductus vel eiusdem numeri in seipsum, vel diversorum numerorum in unum, ut cum dicitur ter tria ter vel bis tria bis vel bis tria quater, . . ., sic enim considerantur in numero quasi tres dimensiones ad modum solidi, 5 Met. 16 b. Cf. PTS. Q. 77. Art. 1. — (k^2), **numerus submultiplex,** see *numerus multiplex*. — (l^2), **numerus submultiplex subparticularis** and **numerus submultiplex subpartiens,** *the number which is contained in a numerus multiplex superparticularis* and *that which is contained in a numerus multiplex superpartiens*. Cf. 5 Met. 17 b. — (m^2), **numerus submultiplex subpartiens,** see *numerus submultiplex subparticularis*. — (n^2), **numerus subparticularis,** see *numerus superparticularis*. — (o^2), **numerus subpartiens,** see *numerus superpartiens*. — (p^2), **numerus superficialis,** see *numerus solidus*. — (q^2), **numerus superbipartiens, numerus supertripartiens,** and **numerus superquadripartiens,** *the number which when divided by another exceeds it by a fraction whose numerator is respectively* 2, 3, and 4. Cf. 5 Met. 17 b. — (r^2), **numerus superfluus,** the translation of the Aristotelian expression τὸ περιττόν (Phys. IV. 12, 221. a. 15), *the superfluous* or *excessive number*, i.e., the sum of the factors exceeds the product of the factors. Cf. *numerus imperfectus*. Numerus autem superfluus dicitur, cuius partes mensurantes ipsum excedunt totum, sicut duodenarius, qui mensuratur unitate, binario, ternario, quaternario et senario, quae simul iuncta consurgunt in sexdecim, 4 Phys. 20 b. — (s^2), **numerus superparticularis** and **numerus subparticularis,** *the number which exceeds another number divided within it by a fraction whose numerator is one*, and *the number exceeded in this case*. Cf. 5 Met. 17 b. — (t^2), **numerus superpartiens** and **numerus subpartiens,** *the number which exceeds another number divided in it by a fraction whose numerator is greater than one* and *the number exceeded in this case*. Cf. 5 Met. 17 b. — (u^2), **numerus superquadripartiens,** see *numerus superbipartiens*. — (v^2), **numerus supertripartiens,** see *numerus superbipartiens*. — (w^2), **numerus triplus sesquialter,** see *numerus duplus sesquialter*. — (x^2), **numerus unitatum,** see *numerus absolute acceptus*. — **nullus numerus est infinitus** (11 Met. 10 g), *there is no infinite number*, i.e., it is a contradiction in terms since number implies definite limit.

numisma, atis, *n., money, coin, a piece of money*. Ad quod inventa sunt numismata, SS. Q. 61. Art. 4 c; quorum pretium potest numismate mensurari, SS. Q. 118. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 77. Art. 1; SS. Q. 117. Art. 2, in quot.

nummus, i, *m., a coin, a piece of money, money*. In homine autem sicut in aliena natura, sicut imago regis in nummo argenteo, PP. Q. 93. Art. 1 ad 2; ad hoc nummus est inventus, PS. Q. 2. Art. 1 ob. 2, in quot.; avaritia, quae graece philargyria dicitur non in solo argento, vel in nummis, SS. Q. 118. Art. 2 ob. 1, in quot.

numquam, or **nunquam,** *adv., at no time, never.* Numquam igitur appeteretur malum, PP. Q. 19. Art. 9 c; inferiores angeli nunquam illuminant superiores, . . ., et ideo ordo qui convenit spiritualibus substantiis, nunquam a Deo praetermittitur, (c), . . ., et propter hoc superiores nunquam ab inferioribus illuminantur, PP. Q. 106. Art. 1 ad 1; illi enim qui vivi reperientur in adventu Domini, nunquam morientur, PS. Q. 81. Art. 3 ob. 1; nunquam tamen a tali amore aliquis totaliter decidit, SS. Q. 126. Art. 1 c; alioquin nunquam ad vitae huius miseriam rediisset, SS. Q. 175. Art. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 1. Art. 2; PS. Q. 36. Art. 4; PS. Q. 80. Art. 3; SS. Q. 136. Art. 3; SS. Q. 136. Art. 4; et passim.

numquid, *adv., interrog.,* used in a direct interrogation where there is no corresponding term in English. Numquid in monasterio omnes hoc possunt, SS. Q. 187. Art. 3 ob. 3, in quot.; numquid etiam his operibus maiora facit qui cooperatur Christo ad suam iustificationem, PT. Q. 43. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 84. Art. 5, in quot.; SS. Q. 104. Art. 5, in quot.; SS. Q. 186. Art. 6, in quot.; SS. Q. 187. Art. 3; PT. Q. 1. Art. 5, in quot.; PT. Q. 16. Art. 8, in quot.

nunc, *adv., now, at present, at this time,* synonym of *instans,* the opposite of *tunc.* Et eadem ratio est de nunc temporis. et sic patet quod ratio illa instantis nunc quod semper sit principium et finis temporis, supponit aeternitatem temporis, PP. Q. 46. Art. 1 ad 7; nunc autem semper est finis praeteriti et principium futuri, haec est enim definitio ipsius nunc, C. G. 2. 33; cf. 4 Phys. 15 d-g and 21 a-d; prout (nunc) scilicet accipitur seorsum ut principium huius temporis et seorsum ut finis alterius. et inquantum sic accipitur, accipitur ut alterum et alterum nunc, sed secundum quod accipitur ut copulans tempus et continuans, accipitur ut idem, 4 Phys. 21 b; cf. 4 Phys. 18 a-h; nunc se habet ad propinquum, sed indifferenter ad praeteritum et futurum, 4 Phys. 21 e; cf. 2 Anal. 11 b; nunc est indivisibile, 6 Phys. 5 i; cf. 6 Phys. 5 d-h; ipsa autem nunc non sunt partes temporis, non enim componitur tempus ex nunc indivisibilibus, 6 Phys. 11 a. Cf. PP. Q. 10. Art. 2; PP. Q. 42. Art. 2; PP. Q. 46. Art. 1; PP. Q. 46. Art. 3 (bis); PT. Q. 78. Art. 5; et passim. — Kinds of *nunc* are: (a), **nunc aeternitatis seu stans, nunc aevi** and **nunc temporis seu fluens,** *the present of eternity* or *the static present, the present of everlasting duration* and *the present of time* or *the fleeting present.* "Nunc" stans dicitur facere aeternitatem secundum nostram apprehensionem. sicut enim causatur in nobis apprehensio temporis, eo quod apprehendimus fluxum ipsius "nunc", ita causatur in nobis apprehensio aeternitatis in quantum apprehendimus "nunc" stans, PP. Q. 10. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 10. Art. 4 ad 2; PP. Q. 42. Art. 2 ad 4; 1 Sent. 19. 2. 2 c; 4 Phys. 15 d and g; 4 Phys. 18 c; et passim. — (b), **nunc aevi,** see *nunc aeternitatis.* — (c), **nunc fluens,** see *nunc aeternitatis.* — (d), **nunc per aliquid sui seu secundum aliquid sui seu secundum alterum** and **nunc primo et per se seu secundum seipsum,** *that which is called present secondarily with reference to something else* or *according to a part of it,* and *that which is called present in the first place* and *completely according to itself.* Sicut dicimus nunc agi, quod in toto praesenti die agitur, tamen totus dies praesens non dicitur praesens secundum seipsum, sed secundum aliquid sui. manifestum est enim, quod totius diei aliqua pars praeteriit et aliqua futura est, quod autem praeteriit vel futurum est, non est nunc, 6 Phys. 5 a. — (e), **nunc primo et per se,** see *nunc per aliquid sui.* Nihil autem est temporis nisi "nunc" unde non potest fieri nisi secundum aliquod "nunc"; non quia in ipso primo nunc sit tempus, sed qui ab eo incipit tempus, PP. Q. 46. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 144. Art. 3. — (f), **nunc secundum aliquid sui,** see *nunc per aliquid sui.* — (g), **nunc secundum alterum,** see *nunc per aliquid sui.* — (h), **nunc secundum seipsum,** see *nunc per aliquid sui.* — (i), **nunc signatum,** *the signified* or *determined present.* Cf. C. G. 2. 36. — (j), **nunc stans,** see *nunc aeternitatis.* — (k), **nunc temporis,** see *nunc aeternitatis.*

nuncupātio, ōnis, *f., a name, appellation,* used in the S.T. only in quot. Una substantia Patris et Filii praedicata, aut unum qui duas nuncupationes habet, subsistentem significat, PP. Q. 39. Art. 2 ob. 6, in quot.

nuncupo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to name, designate, mention.* Vel per hoc quod sapientia creata et genita nuncupatur, PP. Q. 41. Art. 3 ad 4; et per actionis modum nuncupata est nomine Christi, PP. Q. 43. Art. 7 ad 2; et per significationis modum nuncupata est nomine Christi, PT. Q. 39. Art. 6 ad 2; sed ad actus convenientes praesenti Ecclesiae deputantur quodam spirituali signaculo eis insignito, quod character nuncupatur, PT. Q. 63. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 46. Art. 1; SS. Q. 9. Art. 2, in quot.; SS. Q. 95. Art. 3, in quot.; SS. Q. 167. Art. 1.

nundinae, ārum, *f., trade, traffic, marketing,* used in the S.T. only in quot. Amputetis occasionem turpium nundinarum, quibus existimatio vestra laeditur, SS. Q. 187. Art. 4 ob. 5, in quot.

nuntio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to announce, declare, report, inform, make known,* used (1) absol., (2) with *acc.* of thing and *dat.* of person, (3) *acc.* alone, (4) in the pass. — (1), unde per hoc quod sensus ita nuntiant sicut afficiuntur, PP. Q. 17. Art. 2 ad 1; serpens in tentatione primorum parentum se habuit ut nuntians et proponens peccatum, PP. Q. 81. Art. 1 ob. 3. Cf. PT. Q. 33. Art. 1, in quot. — (2), sequitur quod nuntiet nobis aliquando rem aliter quam sit, PP. Q. 17. Art. 2 ad 1; qui nuntiant hominibus vel magna, . . ., vel parva, PP. Q. 108. Art. 6 c. — (3), quasi magna nuntiantes, PP. Q. 108. Art. 5 ad 4; quorum secundum Gregorium est minima nuntiare, PP. Q. 113. Art. 3 c; ratio quodammodo causat iram, inquantum nuntiat causam irae, PS. Q. 46. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 46. Art. 4; PS. Q. 46. Art. 7 (bis); PT. Q. 30. Art. 2, in quot.; PT. Q. 55. Art. 1 (bis); PTS. Q. 88. Art. 3. — (4), alii vero sunt ad quos praecepta regalia per assistentes nuntiantur, PP. Q. 112. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 112. Art. 3, in quot.; PT. Q. 5. Art. 3; PT. Q. 12. Art. 4; PT. Q. 30. Art. 2, in quot.; PT. Q. 42. Art. 1, in quot.; PT. Q. 55. Art. 2, in quot.

nuntium, i, *n., an announcement, message, news.* Cum saepe adversa a Saracenorum partibus pervenirent nuntia, SS. Q. 40. Art. 2 ob. 2, in quot.; et ab eo nuntium victoriae certissimum accepit, SS. Q. 174. Art. 6 ad 3, in quot.; ideo autem primo mulieribus apparuit, ut mulier, quae primo nuntium mortis ad hominem detulit, PT. Q. 55. Art. 1 ad 3.

nuntius, ii, *m., a messenger.* Angelus nuntius dicitur, PP. Q. 108. Art. 5 ad 1; ipse Deus per suum nuntium veritatem enuntiet; sicut per Eliam veritatem respondit nuntiis regis, SS. Q. 174. Art. 5 ad 4; aliquis homo potest honorari in aliquo exteriori, puta in veste, aut in imagine, aut in nuntio, PT. Q. 25. Art. 1 c; maiora sunt per maiores nuntios annuntianda, PT. Q. 30. Art. 2 ob. 4. Cf. PP. Q. 84. Art. 6 c; PT. Q. 30. Art. 3 ob. 1; PT. Q. 64. Art. 7 c.

nūper, *adv., newly, lately, recently, not long ago.* Praecipitur quod cum aliquis nuper uxorem acceperit, PS. Q. 105. Art. 4 c; quia nuper baptizati in sabbato sancto quasi manibus Ecclesiae gestantur, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 4, in quot.; in generatione autem carnali parvulus nuper natus indiget nutrice et paedagogo, PT. Q. 67. Art. 7 c; sed hoc maxime est necessarium nuper baptizatis, (ob. 2), . . ., sed nuper baptizatis iniungendum, (ob. 3), . . ., nuper baptizati exercitandi sunt ad iustitiam, PT. Q. 68. Art. 5 ad 2. Cf. PTS. Q. 66. Art. 5.

nūpta, ae, *f.,* see *nubo.*

nuptiae, ārum, *f., a marriage, wedding nuptials.* Sed verum matrimonium non efficitur ex sponsalibus, sed ex nuptiis, (ob. 2), . . ., ergo videtur quod nondum nuptiis celebratis, nondum esset verum matrimonium, (ob. 3), . . ., nuptias Hieronymus vocat nuptialem concubitum, (ad 2), . . ., nondum tamen intervenerat solemnis celebratio nuptiarum, PT. Q. 29. Art. 2 ad 3; sed in

secundis nuptiis non adhibetur benedictio, (ob. 2), . . ., coitus in secundis nuptiis excusatur a peccato, (a), . . ., sed in secundis nuptiis contrahitur irregularitas, (b), . . ., in secundis nuptiis inveniantur omnia quae sunt de essentia sacramenti matrimonii (c), . . ., salvatur enim aliquo modo significatio etiam in ordine ad primas nuptias, . . ., et propter hoc quando mulier secundo nubit, nuptiae non benedicuntur propter defectum sacramenti, PTS. Q. 63. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 92. Art. 2; PS. Q. 113. Art. 2; PT. Q. 43. Art. 3 (passim); PTS. Q. 55. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 5; et passim.

nuptiālis, e, *adj.*, *of* or *belonging to a wedding, nuptial*. Non enim solemnitas nuptialis adhibetur nisi in celebratione matrimonii, SS. Q. 88. Art. 7 c; solus nuptialis concubitus ibi non fuit, scilicet in matrimonio Mariae et Ioseph, PT. Q. 28. Art. 1 c, in quot.; solus ibi nuptialis concubitus non fuit, (c), . . ., nuptias Hieronymus vocat nuptialem concubitum, PT. Q. 29. Art. 2 ad 2; sed B. Ioannes Evangelista post consensum nuptialem fuit virgo mente et carne, PTS. Q. 48. Art. 1 a. — **nuptiāliter**, *adv.*, *as at a wedding, nuptially*. Placuit ut hi qui rapiunt feminas, vel furantur, vel seducunt, eas nullatenus habeant uxores, quamvis eas postmodum nuptialiter cum consensu parentum suorum acceperint, SS. Q. 154. Art. 7 ob. 3, in quot.

nuptiāliter, *adv.*, see *nuptialis*.

nusquam, *adv.*, *nowhere, in no place*. Nunquam enim hoc invenimus quod ab uno procedant plura absque ordine, PP. Q. 36. Art. 2 c; sed nusquam legitur quod per circumcisionem remitteretur actuale peccatum, PT. Q. 70. Art. 4 ob. 5; ergo quando movetur, vel nusquam est, vel est partim in A, . . ., sed non potest poni quod nusquam sit, PTS. Q. 84. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 44. Art. 8.

nūtrīmentālis, e, *adj.*, *nourishing, nurturing*, synonym of *nutritivus*. Sed humidum nutrimentale est quod nondum pervenit ad suscipiendum perfectae naturam speciei, sed est in via ad hoc, sicut est sanguis et alia huiusmodi, PP. Q. 119. Art. 1 ad 3. Cf. PTS. Q. 83. Art. 4 (passim). On **humidum nutrimentale**, see *humidus*.

nūtrīmentum, i, *n.*, (1) lit., *nourishment, nutriment*, (2) fig., *support, nourishment*. — (1), in cibo assumpto non esset aliqua faeculentia, quae non esset apta ut converteretur in hominis nutrimentum, PP. Q. 97. Art. 3 ad 4; homo non potest vivere, nisi nutriatur nutrimento convenienti, PS. Q. 14. Art. 6 c; sed ad gustum pertinet discretio saporum, qui conferunt ad delectationem alimenti inquantum sunt signa convenientis nutrimenti, SS. Q. 141. Art. 5 ad 1; nutrimentum autem cibi est necessarium corpori ad restaurandum id quod quotidie deperditur, PT. Q. 79. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 110. Art. 2; PP. Q. 119. Art. 1 (bis); PS. Q. 14. Art. 6; SS. Q. 147. Art. 6; PTS. Q. 54. Art. 1; PTS. Q. 56. Art. 2; et passim. — (2), hoc enim sacramentum est nutrimentum spirituale, PT. Q. 79. Art. 1 ob. 1; et ita non debet spirituale nutrimentum suscipere, (c), . . ., sed per hoc sacramentum homo sumit in se Christum per modum spiritualis nutrimenti, PT. Q. 79. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 24. Art. 10, in quot.; SS. Q. 186. Art. 3, in quot.; PT. Q. 65. Art. 2; PT. Q. 73. Art. 5; PT. Q. 84. Art. 6.

nūtrio, īre, īvi and ii, ītum, (I) lit., (1) *to nourish, feed, rear, bring up*, (2) transf., *to support, maintain, nourish*, (a) of persons, (b) of plants, (c) of parts of the body, (d) of inanimate things, (II) fig., *to nourish, cherish, rear, bring up*. — (I) (1), homo non potest vivere, nisi nutriatur nutrimento convenienti, PS. Q. 14. Art. 6 c; sicut masculus ex sui ratione habet commensurationem ad feminam, ut ex ea generet; et parens ad filum, ut eum nutriat, SS. Q. 57. Art. 3 c; secundario vero nostri esse et gubernationis principia sunt parentes et patria, a quibus et in qua nati et nutriti sumus, SS. Q. 101. Art. 1 c; pueri sunt fovendi et nutriendi, SS. Q. 142. Art. 2 ob. 3; item columba alienos pullos nutrit, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4; sicut eo tempore et loco in quo baptizati inter infideles nutriuntur, . . ., sed ubi nutriuntur inter catholicos christianos, (c), . . ., pueri nutriuntur inter catholicos, admittuntur quicumque ad hoc officium, PT. Q. 67. Art. 8 ad 1; unde et aves, quae communiter pullos nutriunt, PTS. Q. 65. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 147. Art. 6; PT. Q. 29. Art. 2; PT. Q. 79. Art. 5; PTS. Q. 49. Art. 2; PTS. Q. 54. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 3; et passim. — (I) (2) (a), ut si filius aliquis offerat Deo id unde debet patrem nutrire, quod Dominus improbat, SS. Q. 86. Art. 3 c; licet tamen si monasterium sit tenue, quod non sufficiat ad tot personas nutriendas, SS. Q. 100. Art. 3 ad 4. — (I) (2) (b), sicut plantarum vita dicitur in hoc consistere quod nutriuntur et generant, SS. Q. 179. Art. 1 c. — (I) (2) (c), capilli et ungues nutriuntur et augentur, PTS. Q. 80. Art. 2 ad 3. — (I) (2) (d), quasdam tamen proprietates differentes habet ab igne nostro, ut quod succensione non indiget, nec lignis nutritur, (c). . . ., ignis iste qui apud nos est lignis nutritur, PTS. Q. 97. Art. 6 ad 2. — (II), ex quo peccatum quodammodo nutritur et fovetur, PS. Q. 84. Art. 2 c; filii in peccatis parentum nutriti proniores sunt ad peccandum tum propter consuetudinem, (ad 1), . . ., unde quando aliquis nutritus est in peccatis parentum, PS. Q. 87. Art. 8 ad 3; per scientiam gignitur fides, et nutritur per modum exterioris persuasionis, SS. Q. 6. Art. 1 ad 1; charitas comparatur fundamento et radici, inquantum ex ea sustentantur et nutriuntur omnes aliae virtutes, SS. Q. 23. Art. 8 ad 2; magis autem tyrannus seditiosus est, qui in populo sibi subiecto discordias et seditiones nutrit, SS. Q. 42. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 24. Art. 9 (ter); SS. Q. 63. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 1 (passim); PT. Q. 67. Art. 8; PT. Q. 68. Art. 9.

nūtrītio, ōnis, *f.*, (1) *nourishment, food*, (2) *nutrition*, the sum of the processes by which an animal or plant absorbs, or takes in and utilizes food substances, (3) the action of *bringing up*, *rearing*. — (1), potus, qui magis sumitur ad alterationem corporis et digestionem ciborum assumptorum quam ad nutritionem, SS. Q. 147. Art. 6 ad 2; sicut in his quae ad nutritionem pertinent distinguitur cibus a potu, SS. Q. 149. Art. 2 ob. 3. — (2), sine medio quidem in opere nutritionis, (c), . . ., et hoc magis esse simile nutritioni et augmento quam generationi, . . ., tunc iam illa anima sensitiva prolis incipit operari ad complementum proprii corporis per modum nutritionis et augmenti, PP. Q. 118. Art. 1 ad 4; sed ad conditionem humanae naturae pertinet quod valetudo corporis, et eius nutritio et augmentum, imperio rationis seu voluntatis non subdantur, quia naturalia soli Deo, qui est auctor naturae, subduntur, PT. Q. 13. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 97. Art. 3; PT. Q. 13. Art. 3; PT. Q. 65. Art. 1; SS. Q. 148. Art. 1. — (3), aliqui etiam malefici utebantur matre avis incubante, et pullis eius simul captis ad foecunditatem et fortunam circa nutritionem filiorum, PS. Q. 102. Art. 6 ad 8; unde et aves, quae communiter pullos nutriunt, ante completam nutritionem non separantur a mutua societate, PTS. Q. 65. Art. 3 c; in bono prolis secundum quod est de prima intentione naturae, intelligitur procreatio et nutritio et instructio quousque proles ad perfectam aetatem ducatur, PTS. Q. 67. Art. 2 ad 1. Cf. PTS. Q. 67. Art. 2 ad 1.

nūtrītius, ii, *m.*, *a bringer up, foster father*. Quarto, ut a Ioseph nutriretur, unde et pater eius dictus est, quasi nutritius, PT. Q. 29. Art. 1 c; angelo hoc nomen praenuntiante, non solum mater sed etiam Ioseph, qui erat futurus eius nutritius, PT. Q. 37. Art. 2 c.

nūtrītīvus, a, um, *adj.*, (1) *nourishing, nurturing*, synonym of *nutrimentalis*, (2) *vegetative, vegetatively active*, synonym of *vegetativus*. — (1), nam nutritiva et augmentativa habent suum effectum in eo in quo sunt; quia ipsum corpus unitum animae augetur et conservatur per vim augmentativam et nutritivam in eadem anima existentem, PP. Q. 78. Art. 2 c; anima autem habet multas alias vires, sicut sensitivas et nutritivas, PP. Q. 79. Art. 1 ad 3; virtus abstinentiae non est circa cibos et potus, inquantum sunt nutritiva, sed inquantum impediunt rationem, SS. Q. 146. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 76. Art. 3; PP. Q. 78. Art. 2 (ter); PP. Q.

111. Art. 4; PP. Q. 119. Art. 1; PS. Q. 83. Art. 1; et passim. On **potentia nutritiva**, see *potentia* under 2; on **virtus nutritiva**, see *virtus* under 1. — (2), sicut digestio nutrimenti est per virtutem caloris naturalis, qui est instrumentum animae nutritivae, PP. Q. 110. Art. 2 ob. 3; in homine est una et eadem anima secundum substantiam, intellectiva, sensitiva et nutritiva, PP. Q. 118. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 76. Art. 3 (ter); PP. Q. 79. Art. 3; PS. Q. 17. Art. 8 (bis); PT. Q. 19. Art. 2; et passim. On **anima nutritiva**, see *anima* under 1; on **operatio nutritiva**, see *operatio* under 2; on **pars nutritiva**, see *pars* under 1; on **vita nutritiva**, see *vita* under 1. — **nutritivum sc. genus potentiarum animae**, the *translation* of Aristotle's θρεπτικόν, (De Anim. II. 3, 414. a. 31), *the vegetative genus of the soul's potentialities*. Potentialis sicut nutritivum et sensitivum sunt partes animae, SS. Q. 48. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 2; PS. Q. 17. Art. 8 (bis); PS. Q. 17. Art. 9; C. G. 2. 58.

nūtrix, īcis, *f.*, *a nurse*, used lit. and fig. Quaedam enim, ut Philosophus dicit in eodem libro, filios suos dant nutrici, et amant quidem, SS. Q. 27. Art. 1 c; ante omnia clericis vitetur ebrietas quae omnium vitiorum fomes et nutrix est, SS. Q. 150. Art. 3 ob. 1, in quot.; in generatione autem carnali parvulus nuper natus indiget nutrice et paedagogo, . . ., aliquis qui fungatur vice nutricis et paedagogi, (c), . . ., sed ad facilem partum et educationem pueri convenientem requiritur obstetrix et nutrix, et paedagogus, PT. Q. 67. Art. 7 ad 2.

nūtus, ūs, *m.*, (1) lit., *a nod, gesture*, (2) fig., *command, will, pleasure*. — (1), exterior autem locutio fit per aliquod sensibile signum, puta voce, vel nutu, PP. Q. 107. Art. 1 ob. 2: doctor nihil agit ad discipulum, nisi quod proponit ei quaedam signa, vel vocibus aliquid significando, vel nutibus, PP. Q. 117. Art. 1 ob. 4; sive enim aliquis detrahat verbis, vel scripto, vel nutu, est eadem species peccati, SS. Q. 95. Art. 3 ob. 3; unde ille qui aliquod falsum nutibus significare intenderet, SS. Q. 110. Art. 1 ad 2; sufficit quod per scriptum, aut per nutum, aut per interpretem confiteatur, PTS. Q. 9. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 11. Art. 1; PTS. Q. 45. Art. 2 (bis). — (2), videtur quod materia corporalis obediat angelis ad nutum, (ob. 1), . . ., sed hoc non est angelo obedire materiam ad nutum; sicut nec coquis obedit materia ad nutum, PP. Q. 110. Art. 2 ad 3; nam quaedam rationi obediunt omnino ad nutum, absque omni contradictione, . . ., pars enim appetitiva obedit rationi non omnino ad nutum, PS. Q. 58. Art. 2 c; quae non subiacet humanae potestati, sed solum divinae, cui omnia ad nutum obediunt, SS. Q. 66. Art. 1 c; divino etiam nutu factum est, ut, aspectu stellae subtracto, Magi humano sensu in Ierusalem irent, PT. Q. 36. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 66. Art. 1; SS. Q. 174. Art. 4; SS. Q. 178. Art. 1; PT. Q. 1. Art. 3; PT. Q. 18. Art. 1 (bis); PT. Q. 36. Art. 8; PT. Q. 76. Art. 2 (ter).

nux, nucis, *f.*, *a nut*. Sed quolibet oleo potest fieri inunctio, puta oleo quod fit ex nucibus, PT. Q. 72. Art. 2 ob. 3.

Nyssenus, a, um, *adj.*, *Nyssene, of Nyssa* in Cappadocia. Et inde est quod voluntarium dicitur esse secundum definitionem Aristotelis, et Gregorii Nysseni, PS. Q. 6. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 116. Art. 3; PS. Q. 41. Art. 4; PS. Q. 46. Art. 2; SS. Q. 144. Art. 2; PT. Q. 37. Art. 3; et passim.

O

o, *interj.*, the commonest exclamation of joy, astonishment, desire, grief, indignation, etc.; *O!, Oh!* used with the *voc.*, used in the S. T. only in quot. O dii deorum, quorum opifex idem paterque ego, PP. Q. 50. Art. 5 ob. 2, in quot.; o insensati Galatae, SS. Q. 72. Art. 2 ob. 2, in quot.; o crux, ave, spes unica, PT. Q. 25. Art. 4 a, in quot. Cf. SS. Q. 2. Art. 7, in quot.; PT. Q. 52. Art. 6, in quot.; PT. Q. 79. Art. 1 (ter), in quot.

ob, *prep.* with *acc.*, (1) to indicate the object or cause, *on account of, for, because of, by reason of*, (2) with *id* and *hoc*, *on that account, for this reason, therefore*, (a) with *id*, (b) with *hoc*. — (1), praesertim quia nulla dignitas competens alicui secundum naturam ei denegatur, nisi forte ob culpam suam, PP. Q. 65. Art. 3 ob. 3; licet possit praelatus ob aliquam causam executionem ordinis inhibere, SS. Q. 88. Art. 11 c; unus quidem per modum deprecationis vel inductionis ob reverentiam alicuius sacri, SS. Q. 90. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 90. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 10, in quot.; SS. Q. 95. Art. 5; SS. Q. 100. Art. 4; PTS. Q. 62. Art. 3. — (2) (a), et ob id etiam ipsi non desperant salutem, PT. Q. 40. Art. 1 c, in quot. Cf. PT. Q. 84. Art. 1, in quot. — (2) (b), et ob hoc omnipotens dicatur, PP. Q. 25. Art. 3 c; et ob hoc ipsa conclusio pertinere videtur ad electionem tamquam ad consequens, PS. Q. 13. Art. 1 ad 2; et ob hoc in Evangelio tertiae missae fit mentio de nativitate aeterna, PT. Q. 83. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 79. Art. 2; PS. Q. 27. Art. 2; SS. Q. 88. Art. 9; SS. Q. 98. Art. 3; PT. Q. 30. Art. 4, in quot.

obcaeco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to blind, make blind*, used fig., used in the S. T. only in quot. Caro te obcaecaverat, caro te sanat, PT. Q. 1. Art. 5 ad 1, in quot.

obdormio, īre, īvi, ītum, 4, *v. n.* and *a.*, *to fall asleep*. Contingit autem quandoque quod aliquis dormiens moritur in gratia existens, qui cum veniali obdormivit, . . ., et in hac cogitatione obdormiat, et moriatur, App. Q. 1. Art. 6 c.

obdūco, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, *to draw* or *spread over* or *draw*, used in the S. T. only in quot. Sed superfluo conantur et sibi et caeteris caliginem obducere, SS. Q. 187. Art. 3 ob. 2, in quot.

obdūrātio, ōnis, *f.*, *a hardening*; of the mind, *obduration, obduracy, hardness* of the heart. Sed per excaecationem et obdurationem homo fit deterior. ergo Deus non est causa excaecationis et obdurationis, (ob. 1), . . ., excaecatio et obduratio duo important, . . ., et quantum ad hoc Deus non est causa excaecationis et obdurationis, . . ., et quantum ad hoc Deus est causa excaecationis et obdurationis, . . ., et per hunc modum Deus est causa excaecationis, et aggravationis aurium, et obdurationis cordis, (c), . . ., cum excaecatio et induratio ex parte subtractionis gratiae sint quaedam poenae, (ad 1), . . ., obiecto illa procedit de obduratione secundum quod est culpa, PS. Q. 79. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 79. Art. 4 (bis); SS. Q. 118. Art. 8 (passim).

obdūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to render hard, to harden*, used fig. Videtur quod excaecatio et obduratio semper ordinentur ad salutem eius qui excaecatur et obduratur, . . ., ergo haec ordinantur ad salutem eius qui excaecatur vel obduratur, PS. Q. 79. Art. 4 ob. 1; sicut Deus non obdurat impertiendo malitiam, PTS. Q. 17. Art. 2 ad 4; sed in culpam ad solvendum quidem directe, ad ligandum autem indirecte, inquantum obdurare dicitur, PTS. Q. 18. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 79 pr.; PS. Q. 79. Art. 3.

obedibilis, e, *adj.*, *capable of obedience, docile*. Inferiores vires pertinentes ad sensibilem appetitum naturaliter sunt obedibiles rationi, PT. Q. 15. Art. 2 ad 1.

obēdienter, *adv.*, see *obedio*.

obēdientia, ae. *f.*, see *oboedientia*.

obēdientiālis, e, *adj.*, *obediential*; *of, pertaining to, of the nature of,* or *characterized by obedience*. Dicitur Deus die septimo a novis creaturis condendis cessasse, quia nihil postea factum est quod prius non praecesserit in aliqua similitudine secundum genus, vel speciem, vel ad minus sicut in principio seminali, vel etiam sicut in potentia obedientiali, PTS. Q. 91. Art. 1 ad 3.

obēdio, īre, īvi or ii, ītum, 4, *v. n.*, *to obey, yield obedience to, to be subject to*, used with the *dat.* and *absol.* Ut sint habiles ad obediendum appetitui animae moventis, cuius signum est quod quando membra removentur a sua dispositione naturali, non obediunt appetitui ad motum, PP. Q. 78. Art. 1 ad 4; materia corporalis

nata est obedire spirituali substantiae magis quam contrariis agentibus in natura, . . ., materia corporalis non obedit substantiae spirituali ad nutum, (ad 2), . . ., qui obedit aliqualiter rationi, PP. Q. 117. Art. 3 ad 3; nulla vis animae inficitur per culpam, nisi inquantum potest obedire rationi. generativa autem non potest obedire, PS. Q. 83. Art. 4 ob. 2; similiter etiam non absolvitur a voto obedientiae, sed per accidens obedire non tenetur, SS. Q. 88. Art. 11 ad 4; congruum enim erat ut Deus exaudiret eos, qui ei obediebant, PT. Q. 2. Art. 11 c. Cf. PP. Q. 110. Art. 3 (passim); PS. Q. 58. Art. 2 (passim); SS. Q. 104. Art. 5 (passim); SS. Q. 185. Art. 8 (passim); PT. Q. 8. Art. 7; et passim. — *impers. pass.*, ad hoc autem ordinatur unaquaeque lex ut obediatur ei a subditis, PS. Q. 92. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 12. Art. 2 (passim); SS. Q. 26. Art. 8 (bis); SS. Q. 88. Art. 10; SS. Q. 104. Art. 5. — **obēdiens**, entis, *P. a.*, *obedient, pliant*, used with the *dat.* Sicut virtus irascibilis et concupiscibilis in hoc consistit quod sint bene obedientes rationi, (c), . . ., et ad hoc tendit ut subditi legi sint bene obedientes, PS. Q. 92. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 30. Art. 1, in quot.; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 5. Art. 3; SS. Q. 16. Art. 1; SS. Q. 22. Art. 1; SS. Q. 104. Art. 2; et passim. — **obēdienter**, *adv.*, *obediently.* Video enim quod et ipse Iesus, . . ., obedienter subicitur Patris et Dei per angelos formationibus, PT. Q. 12. Art. 4 ob. 2, in quot.

obeo, ire, ii, itum, 4, *v. n.* and *a.*, *to die.* Quia non ita crederetur, qui ex tali coniunctione erat nasciturus esse eius filius qui obiit; et iterum extraneus non ita haberet necessitatem statuere domum eius qui obierat, PS. Q. 105. Art. 4 ad 7. Cf PTS. Q. 71. Art. 8, in quot.

oberro, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, *to go astray, to miss intellectual truth*, used fig. Dicit enim Gregorius, quod hostiam nostrae precis immolamus, ne sapientia elevet; ne intellectus, dum subtiliter currit, oberret, PS. Q. 68. Art. 8 ob. 3; circa alia vero praecepta moralia, quae sunt quasi conclusiones deductae ex communibus principiis legis naturae multorum ratio oberrabat, PS. Q. 99. Art. 2 ad 2.

ōbex, icis, *m.* and *f.*, *a hindrance, impediment, obstacle.* Peccat quidem iurando, inquantum ponit obicem Spiritui sancto, SS. Q. 89. Art. 7 ad 2; si praecedens dolor de peccatis non sufficiens ad contritionem fuisset, et ipsa tunc obicem gratiae non praeberet, PTS. Q. 10. Art. 1 c; hoc robur gratia facit, quae secum non compatitur peccatum, ideo ex consequenti, si invenit peccatum aliquod, vel mortale vel veniale, quoad culpam, tollit ipsum, dummodo non ponatur obex ex parte recipientis, PTS. Q. 30. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 43. Art. 1 (ter).

obfirmātus, a, um, *P. a.*, *firm, resolute, fixed.* Quando obfirmato animo in impugnantem insurgit ad eum occidendum, vel eum graviter laedendum, SS. Q. 41. Art. 1 c.

obicio, ere, iēci, iectum, 3, *v. a.*, (1) in gen., *to object*, (a) *to bring forward* or *state in opposition*; to adduce as a reason against something, to urge as an objection, used with *in contrarium*, (b) to bring forward as a reason, ground, instance, *to adduce, say, remark, point out*, used with *de*, with *quod*, (2) in partic., (a) to bring as a charge against anyone; to attribute to anyone as a fault or crime, *cast in one's teeth, accuse one of, reproach with*, used with *acc.* of the thing and *dat.* of the person, with the *acc.* alone, (b) *to impart* aliquid alicui. — (1) (a), ad id vero quod in contrarium obicitur, PP. Q. 14. Art. 16 ad 2; ad ea vero quae in contrarium obiciuntur, PP. Q. 54. Art. 5 c; ad primum vero quod obicitur in contrarium dicendum est, PP. Q. 66. Art. 1 ad 1; ad illud vero quod in contrarium obicitur, PS. Q. 8. Art. 3 ad 3; ad primum vero quod in contrarium obiciebatur, PS. Q. 19. Art. 10 ad 1. Cf. PS. Q. 28. Art. 5; PS. Q. 94. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 9; PT. Q. 86. Art. 6; PT. Q. 89. Art. 2. — (1) (b), et similiter potest obici de superficie et lignea, PP. Q. 7. Art. 3 a; et similiter potest obici de Spiritu Sancto, propter quod dicitur Zach. XII, 1, PP. Q. 41. Art. 3 ob. 4; et si obiciatur quod quidam peccantes mortaliter proponunt vitam suam in melius quandoque commutare, PTS. Q. 99. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 5; PP. Q. 67. Art. 4; SS. Q. 35. Art. 4; PT. Q. 59. Art. 2; PTS. Q. 69. Art. 3. — (2) (a), sed quandoque aliquis alteri falsum crimen obicit ex ignorantia facti quae excusat, SS. Q. 68. Art. 3 ob. 1; qui non probaverit quod obiecit, poenam quam intulit ipse patiatur, SS. Q. 68. Art. 4 a, in quot.; quamvis hoc ei Iudaei falso obicerent dicentes, Ioan., IX, 16, PT. Q. 40. Art. 4 ad 1; obiecerit ei stuprum ante coniugium, si in probatione defecerit, verberabitur, et centum siclis argenti condemnabitur, PTS. Q. 67. Art. 6 ob. 5. Cf. PTS. Q. 55. Art. 10, in quot.; PTS. Q. 99. Art. 1. — (2) (b), nam tactus immutatur naturali immutatione, et non solum spirituali, quantum ad organum suum secundum qualitatem quae ei proprie obicitur, PP. Q. 78. Art. 3 ad 4.

obitus, ūs, *m.*, *death.* Sicut Ambrosius dicit super Lucam, non coercetur aetatibus non obitu extinguitur, non alvo matris excluditur, SS. Q. 189. Art. 1 ad 4; defunctus est, post cuius obitum, quoniam lex viduam alii viro non vetat nubere, Melchi qui per Nathan genus ducit, cum esset ex eadem tribu sed non ex eodem genere, relictam Natham accepit uxorem, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2, in quot.; unde Ambrosius dicit in lib. de obitu Valentin., PT. Q. 68. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 55. Art. 5.

obiectio, ōnis, *f.*, *an objection*, that which is or may be presented in opposition; *an adverse reason* or *argument.* Obiectio illa procedit de mensura proportionata, PP. Q. 3. Art. 5 ad 2; obiectio illa procedit de amore qui est passio in appetitu sensitivo existens, PS. Q. 29. Art. 6 ad 1; obiectio illa procedit de fortitudine primo modo dicta, SS. Q. 123. Art. 2 ad 3; sicut Augustinus dicit contra Faustum, qui hac obiectione utebatur, PT. Q. 31. Art. 4 ad 2; obiectio illa probat quod corporalis sanitas non sit effectus principalis huius sacramenti, PTS. Q. 30. Art. 2 ad 1; obiectio illa procedit de iudicio auctoritatis, quod soli Christo convenit, PTS. Q. 89. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 6 (bis); PS. Q. 3. Art. 3; SS. Q. 2. Art. 5; SS. Q. 10. Art. 5; PT. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 83. Art. 2.

obiectum, i, *n.*, *subject matter, subject, object* of an action or of a faculty or of a *habitus*, synonym of *materia circa quam, oppositum*, and *subiectum.* Proprie autem illud assignatur obiectum alicuius potentiae vel habitus sub cuius ratione omnia referuntur ad potentiam vel habitum, sicut homo et lapis referuntur ad visum inquantum sunt colorata, unde coloratum est proprium obiectum visus, PP. Q. 1. Art. 7 c; obiectum comparatur ad actionem ut materia, PS. Q. 18. Art. 2 ob. 2; obiectum non est materia ex qua, sed materia circa quam, et habet quodammodo rationem formae, inquantum dat speciem, PS. Q. 18. Art. 2 ad 2; cf. PS. Q. 18. Art. 6 c; SS. Q. 162. Art. 3 c; C. G. 1. 48; C. G. 2. 98; C. G. 3. 1; obiectum operationis terminat et perficit ipsam et est finis eius, 1 Sent. 1. 2. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 57. Art. 1; PP. Q. 77. Art. 3; PP. Q. 82. Art. 3 (bis); SS. Q. 117. Art. 3; SS. Q. 153. Art. 5; et passim. On **cognoscere in obiecto cognito**, see *cognoscere* under 2; on **frui sicut obiecto**, see *frui*; on **libertas quantum ad obiectum**, see *libertas* under 2. — **ratio seu ratio formalis obiecti**, *the formal relationship of a thing to a faculty* or *the precise aspect under which it is object.* Est enim unitas potentiae et habitus consideranda secundum obiectum, non quidem materialiter sed secundum rationem formalem obiecti, puta homo, asinus et lapis conveniunt in una formali ratione colorati quod est obiectum visus, PP. Q. 1. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 59. Art. 4 c; PS. Q. 12. Art. 4 c; PP. Q. 60. Art. 1 ob. 2; SS. Q. 1. Art. 1 c: SS. Q. 2. Art. 2 c; SS. Q. 4. Art. 6 c; C. G. 1. 76; et passim. — Kinds of *obiectum* are: (a), **obiectum formale seu formaliter acceptum** and **obiectum materiale seu materialiter acceptum**, *the formal object* or *the object formally considered*, i.e., precisely as object, and *the material object* or *the object materially considered as underlying many formalities*, i.e., that manner of being or relationship of being on the part of a thing whereby it is made

the object of this or that action, which serves as regards the thing itself as form to matter, and this thing in relation to or for itself taking no account of that manner of being or relationship of being. Aliud autem est formalis ratio obiecti, quod est sicut medium, propter quod tali credibili assentitur; et sic ponitur actus fidei "credere Deo," quia, . . ., formale obiectum fidei est veritas prima cui inhaeret homo, ut propter eam creditis assentiatur, SS. Q. 2. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 60. Art. 1 ob. 2; SS. Q. 1. Art. 1 c; SS. Q. 4. Art. 6 c; SS. Q. 59. Art. 2 ad 1; Verit. 2. 4 ad 5; et passim. — (b), **obiectum materiale seu materialiter acceptum,** see *obiectum formale.* — (c), **obiectum per accidens,** and **obiectum per se,** *an object indirectly through something else* and *an object directly* and *through itself,* i.e., that which is accidentally and that which is itself the object of an action or a faculty. Obiectum per se et formaliter acceptum specificat habitum, non autem prout accipitur materialiter et per accidens, SS. Q. 59. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 59. Art. 2 c; C. G. 1. 48. — (d), **obiectum per se,** see *obiectum per accidens.* Bonum et malum pertinent ad voluntatem sicut per se obiecta ipsius, PS. Q. 74. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 18. Art. 7 (ter); PS. Q. 73. Art. 8; SS. Q. 2. Art. 5 (quater); SS. Q. 59. Art. 2 (bis); SS. Q. 104. Art. 2. — (e), **obiectum primo seu principale** and **obiectum secundarium,** *the primary* or *principal object (formal)* and *the secondary object (formal) which is consequent upon the first.* Sed Deus est principale obiectum charitatis, proximus autem ex charitate diligitur propter Deum, SS. Q. 23. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 19. Art. 1; PP. Q. 19. Art. 3; PP. Q. 57. Art. 4; PS. Q. 66. Art. 5; C. G. 1. 48; C. G. 1. 74; Virt. 2. 4 ad 5; et passim. — (f), **obiectum principale,** see *obiectum primo.* — (g), **obiectum proprium,** *the proper* or *characteristic object,* which is identical according to the subject with *obiectum primo seu principale* and is the opposite of *obiectum commune,* i.e., the object common to several actions and faculties. Proprium enim obiectum est per cuius informationem potentia actum suum exercet, Princ. Cf. PP. Q. 1. Art. 7 c; PP. Q. 84. Art. 8 c; PP. Q. 85. Art. 5 ad 3 and Art. 8 c; SS. Q. 59. Art. 2 c; C. G. 1. 58; et passim. — (h), **obiectum secundarium,** see *obiectum primo.* — (i), **obiectum virtutis,** see *virtus* under 5. Obiectum autem virtutis cuiuslibet est bonum consideratum in materia propria, PS. Q. 63. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 40. Art. 1; PS. Q. 55. Art. 1 (bis); PS. Q. 60. Art. 1; PS. Q. 66. Art. 3; PS. Q. 96. Art. 3; et passim.

obiurgātio, ōnis, *f., a chiding, reproof.* Tamen, sicut dicit Augustinus, raro et ex magna necessitate obiurgationes sunt adhibendae, SS. Q. 72. Art. 2 ad 2.

obiurgo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to chide, upbraid, rebuke.* Si propterea quisque obiurgandis et corripiendis male agentibus parcit, SS. Q. 33. Art. 2 ad 3, in quot.; tunc praelatus inordinate videtur tangi, quando irreverenter obiurgatur, SS. Q. 33. Art. 4 ad 1; si autem invenerimus nos in eodem vitio esse, non obiurgemus, sed congemiscamus, SS. Q. 33. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 41. Art. 4.

oblātio, ōnis, *f., an offering, presenting, a giving* or *bestowing gratuitously, gift.* Nomen oblationis commune est ad omnes res quae in cultum Dei exhibentur; quod si aliquid exhibeatur in cultum divinum quasi in aliquod sacrum quod inde fieri debeat consumendum, et oblatio est et sacrificium, . . ., si vero sic exhibeatur ut integrum maneat divino cultui deputandum, vel in usus ministrorum expendendum, erit oblatio et non sacrificium. huiusmodi ergo oblationes de sui ratione habent quod voluntarie offerantur, SS. Q. 86. Art. 1 c; cum in oblatione nihil est aliud nisi quod in usum sacerdotis venit, est pura oblatio, Ps. 39 d. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 85. Art. 1 (passim); SS. Q. 86. Art. 2 (passim); PT. Q. 83. Art. 4(passim); PTS. Q. 37. Art. 4 (passim); et passim. — On the difference between *oblatio* and *sacrificium,* see *sacrificium.*

oblectāmentum, i, *n., a delight, pleasure,* used in the S. T. only in quot. Unde Augustinus dicit: adducor cantandi consuetudinem approbare in Ecclesia, ut per oblectamenta aurium infirmori animus in affectum pietatis assurgat, SS. Q. 91. Art. 2 c, in quot.

oblectātio, ōnis, *f., a delighting, delight;* **oblectatio carnis,** *the lust of the flesh;* used in the S. T. only in quot. Quia causae tentationum causae sunt cupiditatum, scilicet carnis oblectatio, spes gloriae, et aviditas potentiae, PT. Q. 41. Art. 4 ad 4, in quot.

oblecto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to delight, to please.* Totus homo damnabitur nisi haec quae sine voluntate operandi, sed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, PS. Q. 74. Art. 8 a.

obligātio, ōnis, *f.,* (1) in gen., *a binding,* used fig., *a bond* by which one is held captive, (2) in partic., *an obligation,* (a) *an agreement,* a concurrence in an engagement that something shall be done or omitted, (b) *an obligation,* a formal and binding agreement or acknowledgement of a liability to pay a certain sum, (c) that which obligates or constrains; the binding power of a vow, oath, promise, etc., (d) that which a person is bound to do or forbear; any duty imposed by law, promise or contract, (e) the state of being obligated or placed under obligation because of a favor received. — (1), illa fides sana est qua credimus nullum hominem, sive maioris, sive parvae aetatis, liberari a contagio mortis et obligatione peccati, nisi per unum mediatorem Dei et hominum Iesum Christum, SS. Q. 2. Art. 7 a, in quot. — (2) (a), si vero accipiat aliquid huiusmodi non quasi exigens, nec quasi ex aliqua obligatione tacita vel expressa, sed sicut gratuitum donum, non peccat, (c), . . ., si aliquis ex pecunia mutuata expectet vel exigat, quasi per obligationem pacti taciti vel expressi, recompensationem muneris ab obsequio vel a lingua, . . ., si vero munus ab obsequio vel a lingua non quasi ex obligatione rei exhibeatur, sed ex benevolentia, quae sub aestimationem pecuniae non cadit, licet hoc accipere, et exigere, et expectare, SS. Q. 78. Art. 2 ad 3. — (2) (b), tertio modo aliquis tradit rem suam ut recuperandam, non ratione usus, sed vel ratione conservationis sicut in deposito, vel ratione obligationis sicut cum quis rem suam pignori obligat, seu cum aliquis pro alio fideiubet, SS. Q. 61. Art. 3 c; sicut ex dictis patet (art. praec.). coniunctio matrimonialis fit ad modum obligationis in contractibus materialibus, PTS. Q. 45. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 47. Art. 5; PTS. Q. 58. Art. 1. — (2) (c), unum tempus ante passionem Christi, in quo legalia non erant mortua, quasi non habentia vim obligatoriam aut expiativam pro suo modo, . . ., statim autem post passionem Christi incoeperunt esse non solum mortua, id est, non habentia virtutem et obligationem, sed etiam mortifera, PS. Q. 103. Art. 4 ad 1; videtur quod praecepta iudicialia veteris legis perpetuam obligationem habeant, . . ., ergo obligatio praeceptorum iudicialium est perpetua, (ob. 1), . . ., sed praecepta iudicialia humanarum legum habent perpetuam obligationem, (ob. 2), . . ., non ergo iudicialia praecepta adhuc obligationem habent, (a), . . ., iudicialia praecepta non habuerunt perpetuam obligationem, . . ., Christo iam veniente iudicialia praecepta obligationem amiserunt, . . ., sed intentio observandi tanquam ex obligatione legis praeiudicat veritate fidei, (c), . . ., praecepta iudicialia ab hominibus instituta habent perpetuam obligationem, PS. Q. 104. Art. 3 ad 2; et ideo votum solemne habet fortiorem obligationem apud Deum, SS. Q. 88. Art. 7 ad 1; sed contra est quod votum est maioris obligationis quam iuramentum, SS. Q. 89. Art. 9 a. Cf. PS. Q. 90. Art. 4; SS. Q. 89. Art. 7 (passim); SS. Q. 98. Art. 3; SS. Q. 184. Art. 1 (bis); PTS. Q. 39. Art. 3; et passim. — (2) (d), obligatio refertur ad aliquid quod est faciendum vel dimittendum, SS. Q. 89. Arr. 7 c; sed circumcisio erat quaedam obligatio legis implendae, PT. Q. 70. Art. 4 ob. 1. Cf. PTS. Q. 7. Art. 1 c; PTS. Q. 25. Art. 1 c. — (2) (e), et tamen in necessitatis extremae articulo magis liceret deserere filios quam parentes, quos nullo modo deserere licet propter obligationem beneficiorum susceptorum, SS. Q. 31. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 78. Art. 2; SS. Q. 106. Art. 6.

obligātivus, a, um, *adj.*, *impeding, restraining*. Clementia autem et mansuetudo similiter in quadam refrenatione consistunt, quia scilicet clementia est diminutiva poenarum, mansuetudo vero est obligativa (some mss and texts have *mitigativa*) irae, SS. Q. 157. Art. 3 c.

obligātōrius, a, um, *adj.*, *binding, obligatory*. Omnis lex obligatoria est ita quod qui eam non servant, PS. Q. 91. Art. 6 ob. 2; ergo non semper votum est obligatorium, (ob. 2), . . ., ergo votum non semper est obligatorium, (ob. 3), . . ., et ita votum ei factum est maxime obligatorium, SS. Q. 88. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 99. Art. 1; PS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 89 pr.; SS. Q. 89. Art. 7 (passim); SS. Q. 89. Art. 8; SS. Q. 189. Art. 4.

obligo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) in gen., *to bind, to restrain*, or *hold* by authority, law, duty, promise, vow or other moral tie, (2) in partic., (a) *to bind* or *devote* something to a particular use, (b) *to plight, to put* something in danger of forfeiture, (3) *pass.*, (a) *to be obliged* to do something by a legal or moral tie, (b) *to be bound* or *attached* to someone by allegiance or duty, (c) *to be bound* by the ties of gratitude; to be indebted to a person for something, (4) reflex., *to pledge, lay one's self* under constraint or obligation with respect to performance, (5) Jurid. t.t., *to pledge* something as security. — (1), utrum ratio errans obliget, (Pr.), . . ., secundum Augustinum, inferioris potestatis praeceptum non obligat si contrarietur praecepto potestatis superioris, . . ., ergo dictamen rationis errantis non obligat, (ob. 2), . . ., dicunt ergo quod ratio vel conscientia errans circa indifferentia, sive praecipiendo sive prohibendo obligat, . . ., sed ratio vel conscientia errans praecipiendo ea quae sunt per se mala, vel prohibendo ea quae sunt per se bona et necessaria ad salutem, non obligat, PS. Q. 19. Art. 5 c; peccatum omissionis contrariatur praecepto affirmativo quod obligat semper, sed non ad semper; et ideo solum pro tempore illo aliquis cessando ab actu peccat pro quo praeceptum affirmativum obligat, PS. Q. 71. Art. 5 ad 3; praeceptum de misericordia operibus adimplendis, cum sit affirmativum, obligat pro loco et tempore, quod est maxime in necessitate, SS. Q. 71. Art. 1 ob. 3; sed votum obligat quoad Deum, etiamsi non exprimatur verbis, PTS. Q. 45. Art. 2 ob. 1. Cf. PS. Q. 76. Art. 2; PS. Q. 88. Art. 1 (bis); SS. Q. 3. Art. 2; SS. Q. 79. Art. 3; PTS. Q. 53. Art. 2 (passim); PTS. Q. 53. Art. 2 (passim); et passim. — (2) (a), quia religiosus totam vitam suam obligat ad perfectionis studium, presbyter autem curatus vel archidiaconus non obligat totam vitam suam ad curam animarum, sicut episcopus, SS. Q. 184. Art. 8 c. — (2) (b), quod autem Ioseph per salutem Pharaonis iuravit, utroque modo intelligi potest; vel per modum execrationis, quasi salutem Pharaonis obligaverit Deo, SS. Q. 89. Art. 6 c. — (3) (a), videtur quod omnes homines obligabantur ad observandam veterem legem, (ob. 1), . . ., sicut ad quaedam obligantur clerici, qui mancipantur divino ministerio, ad quae laici non obligantur; similiter et religiosi ad quaedam perfectionis opera obligantur ex sua professione, ad quae saeculares non obligantur; et similiter ad quaedam specialia obligabatur populus ille ad quae alii populi non obligabantur, (c), . . ., quicumque subduntur regi, obligantur ad legem eius observandam quam omnibus communiter proponit; sed si instituat aliqua observanda a suis familiaribus ministris, ad haec caeteri non obligantur, PS. Q. 98. Art. 5 ad 1; quamvis in articulo necessitatis filius obligatus sit ex beneficiis susceptis ut parentibus maxime provideat, SS. Q. 26. Art. 9 ad 3; sunt ad decimas solvendas obligati, (c), praedia vero Ecclesiae non sunt ad decimas solvendas obligata, SS. Q. 87. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 62. Art. 7; SS. Q. 86. Art. 3; SS. Q. 189. Art. 2 (passim); SS. Q. 189. Art. 5 (passim); PT. Q. 67. Art. 8 (passim); PTS. Q. 6. Art. 3; et passim. — (3) (b), sicut contingit quod aliquis commiscetur mulieri quae est alteri viro per matrimonium obligata, ita etiam contingit quod aliquis commiscetur mulieri quae est obligata Deo per votum, SS. Q. 154. Art. 1 ob. 3. — (3) (c), quarto autem in aliquo benefactore, a quo aliqua particularia et privata beneficia percepimus, pro quibus particulariter ei obligamur, SS. Q. 106. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 102. Art. 3 (bis); SS. Q. 122. Art. 5; SS. Q. 189. Art. 6. — (4), denuntiator non obligat se ad probandum, unde nec punitur, si probare nequiverit, SS. Q. 68. Art. 2 ad 3; sed non videtur esse illicitum obligare se ad aliquid ad quod quis ex naturali iure tenetur, SS. Q. 78. Art. 2 ob. 2; et si quidem intentio eius fuit se obligare ad religionis ingressum principaliter . . ., si autem principaliter intendit se obligare ad hanc religionem vel ad hunc locum, (ad 2), . . ., et ideo si in intentione et voluntate voventis est obligare se ad statim solvendum, . . ., sed nec debet tardare ultra quam intendit se obligare, SS. Q. 88. Art. 3 ad 3; non autem episcopi in sua ordinatione ad hoc se obligant ut absque proprio vivant, SS. Q. 185. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 5; SS. Q. 88. Art. 6 (passim); SS. Q. 88. Art. 8; SS. Q. 88. Art. 9; et passim. — The following phrases are of frequent occurrence: **obligare aliquem ad peccatum mortale,** *to bind someone under pain of mortal sin.* Omne quod cadit sub praecepto, aliquo tempore obligat transgressores ad peccatum mortale, SS. Q. 32. Art. 5 ob. 3. Cf. SS. Q. 186. Art. 9 (passim). — **obligare ad peccatum,** *to bind under pain of sin.* Praetermittere consilia non obligat ad peccatum, SS. Q. 78. Art. 1 ob. 4. Cf. SS. Q. 87. Art. 1. — **obligare** se **ad poenam,** *to bind oneself to punishment.* Aliquis se vel aliquid ad se pertinens ad poenam obligat, nisi sit verum quod dicitur, SS. Q. 89. Art. 1 ad 3. — **obligare ad mortale,** *to bind under pain of mortal sin.* Et horum transgressio, quantum ad ea quae cadunt communiter sub praecepto, obligat ad mortale; quantum vero ad ea quae excedunt communiter necessitatem praecepti, non obligat ad mortale, SS. Q. 1S6. Art. 9 c. — (5), tertio modo aliquis tradit rem suam ut recuperandam, non ratione usus, sed vel ratione conversationis, sicut in deposito, vel ratione obligationis, sicut cum quis rem suam pignori obligat, SS. Q. 61. Art. 3 c. — **obligātus**, a, um, *P. a.*, (1) *bondaged, enslaved, reduced to slavery,* (2) *bound, fettered,* (3) *bound, under obligation.* — (1), per peccatum dupliciter homo obligatus erat, (c), . . ., homo peccando obligatus erat et Deo et diabolo, PT. Q. 48. Art. 4 ad 2. — (2), anima humana in statu huius vitae, quia quodammodo est ad corpus obligata, ut sine phantasmate intelligere non possit, non potest intelligere substantias separatas, PT. Q. 11. Art. 1 ad 2. — (3), tamen adhuc obligati reatu originalis peccati quantum ad necessitatem corporaliter moriendi, PT. Q. 52. Art. 5 ad 2.

oblīquē, *adv.*, see *obliquus.*

oblīquitas, ātis, *f.*, *obliqueness.* Sed quod est obliquitatis in ea, non est ex virtute motiva, sed ex curvitate cruris, PP. Q. 49. Art. 2 ad 1.

oblīquo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to turn aside in an oblique direction,* used fig. Quando autem ab hac rectitudine obliquatur, tunc dicitur peccatum, PS. Q. 21. Art. 1 c. — **obliquātus**, a, um, *P. a.*, *deflected.* Sed in pueris est ratio recta nullo actuali peccato obliquata, App. 2. Art. 2 a.

oblīquus, a, um. *adj.*, (1) *sidelong, slanting, awry, oblique, collateral, parabolic,* when applied to motion as opposed to rectilineal, (2) *oblique case* in declension, the grammatical sense. — (1), sed sicut praepositiones sunt transitivae, ita et obliquae, PP. Q. 39. Art. 2 ob. 5; rectum enim est iudex sui ipsius, et obliqui, SS. Q. 9. Art. 4 ob. 1; subiecto insunt ut lineae aut rectum aut obliquum, 1 Anal. 10 d. Cf. PP. Q. 44. Art. 2; PS. Q. 100. Art. 6; SS. Q. 179. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 6 (passim); 1 Anim. 12 k; Aristotle's De Anim. 1. 5, 411. a. 5. On **circulus obliquus,** see *circulus* under 1; on **motus obliquus,** see *motus* under 1; on **nomen obliquum,** see *nomen* under 1. — (2), omnis constructio obliqui potest exponi per aliquam praepositionem cum causali, 1 Sent. 34. 1. 2 ob. 3. — On **casus obliquus,** see *casus* under 5. — **in obliquo,** *in the grammatical case of an inflection* or *declension,* the opposite of *in recto.* Haec praepositio "per", quae denotat causam mediam, quandoque notat auctoritatem in recto, quandoque in obliquo. in recto, ut

cum dicitur: Rex facit hoc per balivum; tunc enim mediatio attenditur quantum ad ipsos operantes. in obliquo, cum dicitur: Praepositus facit hoc per regem, hic enim consideratur mediatio quantum ad virtutem, quae est principium operationis; virtus enim superioris est quasi medium, per quod operans suae operationi coniungitur, 1 Sent. 12. 1. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 29. Art. 4 (passim); PP. Q. 39. Art. 8; PP. Q. 41. Art. 5 (bis); SS. Q. 152. Art. 1; PT. Q. 78. Art. 3. On **importare in obliquo**, see *importare* under 2; on **ponere in obliquo**, see *ponere* under 1; on **praedicare in obliquo**, see *praedicare* under 2; on **significare in obliquo**, see *significare*. — **oblīquē**, *adv.*, *in an indirect manner, in a round-about way, obliquely*, synonym of *indirecte*, the opposite of *directe*. Quod autem dicitur per se, implicat relationem oblique, PP. Q. 29. Art. 4 c; in nomine personae includitur etiam natura oblique, PP. Q. 34. Art. 3 ad 1.

oblitus, a, um, *P. a.*, see *obliviscor*.

oblivio, ōnis, *f.*, (1) lit., *a being forgotten, oblivion, forgetfulness*, (2) transf., *a forgetting, forgetfulness*. — (1), Philosophus ponit multas alias causas irae, puta oblivionem, (ob. 3), . . ., oblivio enim est parvipensionis evidens signum, PS. Q. 47. Art. 2 ad 3; inter quae etiam includuntur peccata oblivioni tradita, PS. Q. 113. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 53. Art. 1 (bis); PT. Q. 88. Art. 1 (bis). — (2), oblivio etiam non est in potestate nostra, (ob. 2), . . ., oblivio autem beneficii ad ingratitudinem pertinet, . . ., ut enim dicit Seneca, apparet illum non saepe de reddendo cogitasse, cui obrepsit oblivio, SS. Q. 107. Art. 1 ad 2; sed oblivio de actu peccati habet ignorantiam facti, et ideo excusat a peccato fictionis in confessione, PTS. Q. 10. Art. 5 ad 4. Cf. PP. Q. 89. Art. 5 c; PS. Q. 5. Art. 4; PS. Q. 48. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 47. Art. 16 (passim); PTS. Q. 98. Art. 7 (ter).

obliviōsus, a, um, *adj.*, *forgetful*. Quia huiusmodi excitatio non videtur necessaria animae, nisi inquantum est consopita, secundum Platonicos, quodammodo, et obliviosa propter unionem ad corpus, PP. Q. 84. Art. 4 c.

oblivīscor, i, lītus, 3, *v. dep.*, *to forget*, used with (1) *acc.* of the thing, (2) *gen.* of the thing, (3) the *inf.* — (1), nullus enim homo obliviscitur ea quae naturaliter cognoscit, sicut quod omne totum sit maius sua parte, PP. Q. 84. Art. 3 c; sed quantum ad hoc debet ea oblivisci, ut ad ea non afficiatur, PS. Q. 113. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 108. Art. 7; PT. Q. 80. Art. 4; PTS. Q. 9. Art. 2; PTS. Q. 10. Art. 5. — (2), tum etiam quia peccatorum quorum est homo oblitus, veniam habere non posset, PS. Q. 113. Art. 5 ob. 3; et quandoque in tantum abundat haec attentio, qua mens fertur in Deum, ut etiam aliorum omnium mens obliviscatur, SS. Q. 83. Art. 13 c. Cf. SS. Q. 175. Art. 2, in quot.; PT. Q. 9. Art. 2; PTS. Q. 10. Art. 5 (passim). — (3), prima consolatio est, quia non obliviscitur misereri Deus, PT. Q. 86. Art. 3 ob. 2. — **oblitus**, a, um, *adj.*, *forgotten*. Unde sunt quasi quaedam commemorationes potius oblitarum culparum, SS. Q. 33. Art. 7 ad 4. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; PT. Q. 87. Art. 1; PTS. Q. 2. Art. 3 (bis); PTS. Q. 10 pr.; PTS. Q. 10. Art. 5 (passim).

oblongus, a, um, *adj.*, *longish, protruding*. Et ita haberet os oblongum et labia dura et grossa, et linguam etiam duram, PP. Q. 91. Art. 3 ad 3.

obloquor, i, locūtus, 3, *v. dep.*, *to speak evil about someone*. Unde ille, per se loquendo, detrahit qui ad hoc de aliquo obloquitur, eo absente, ut eius famam denigret, SS. Q. 73. Art. 2 c.

obmūtesco, ere, tui, 3, *v. inch.*, *n.*, *to be speechless, mute, silent*. Unde Athanasius exponens illud quod habetur Lucae IV: increpavit illum, dicens: obmutesce, SS. Q. 95. Art. 4 c; is qui in infirmitate poenitentiam petit, si casu dum ad eum sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, PT. Q. 80. Art. 9 c, in quot.

obnoxio, āre, 1, *v. a.*, *to render subject* or *obnoxious* to any thing, used in the S. T. only in quot. Dolor, qui dicitur corporis, est corruptio repentina salutis eius rei, quam male utendo, anima corruptioni obnoxiavit, PS. Q. 35. Art. 1 ob. 1, in quot.

obnoxius, a, um, *adj.*, (1) lit., (a) *subject, liable to punishment, obnoxious to punishment, punishable*, (b) *obnoxious, reprehensible, blameworthy*, (c) *subject to, liable, exposed* to sin, death etc., (2) transf., (a) *answerable, responsible, the occasion of*, (b) *subject* to the authority of, *answerable* to some authority, (c) *subject to* or *influenced by*. — (1) (a), sanguis etiam Christi poenae reddit obnoxios successores Iudaeorum, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 1; B. Virgo sanctificata fuit in utero a peccato originali quantum ad maculam personalem; non tamen fuit liberata a reatu quo tota natura tenebatur obnoxia, PT. Q. 27. Art. 1 ad 3; unde decuit Christum in infernum descendere, non tanquam ipse esset debitor poenae, sed ut eos qui erant poenae obnoxii, liberaret, PT. Q. 52. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 65. Art. 1; PT. Q. 69. Art. 7. — (1) (b), de his loquitur qui cum mortali crimine detineantur obnoxii, minora peccata fratribus non concedunt, SS. Q. 33. Art. 5 c, in quot. — (1) (c), curatione autem indiget omnis caro peccato obnoxia. cum igitur caro Christi fuerit peccato obnoxia, (ob. 3), . . ., caro Christi dicitur fuisse in antiquis patribus peccato obnoxia, PT. Q. 31. Art. 8 ad 3; Christus, cum non esset subiectus peccato, neque morti erat obnoxius, PT. Q. 51. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 31. Art. 7 (passim); PT. Q. 69. Art. 7 (bis). — (2) (a), sicut Chrysostomus dicit, verba illa dicebat Apostolus, non quasi diminuere volens amplissima, et per orbem terrarum diffusa Christi munera, PT. Q. 1. Art. 4 ad 3. — (2) (b), et ideo sicut Christus, licet non esset legi obnoxius, . . ., propter easdem rationes voluit et matrem suam implere legis observantias, quibus non erat obnoxia, PT. Q. 37. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 104. Art. 5; PTS. Q. 66. Art. 3. — (2) (c), et ideo decimae non cadunt sub tributo, nec etiam sunt obnoxiae mercedi operariorum, SS. Q. 87. Art. 2 ad 4.

obnūbilo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to darken, cloud, obscure*. Sed aliquando, etsi ratio obnubiletur a passione, PS. Q. 10. Art. 3 ad 2; et sic, cum obnubilent iudicium rationis, PS. Q. 24. Art. 3 ad 1; ita e converso in malis inferior pars animae principalior invenitur, quae obnubilat et trahit rationem, PS. Q. 82. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 162. Art. 3, in quot.; SS. Q. 172. Art. 1.

oboedientia, ae, *f.*, (1) *obedience* in general, opposite of *inoboedientia*, (2) voluntary *obedience* to an ecclesiastical superior. — (1), "oboedientia" includitur in "observantia," quam Tullius ponit; nam praecellentibus personis debetur et reverentia honoris, et oboedientia, SS. Q. 80. Art. 1 ad 3; si oboedientia proprie accipiatur, secundum quod respicit per intentionem formalem rationem praecepti, erit specialis virtus et inoboedientia peccatum speciale; secundum hoc enim ad oboedientiam requiritur, quod impleat aliquis actum iustitiae vel alterius virtutis, intendens implere praeceptum, et ad inoboedientiam requiritur, quod actualiter contemnat praeceptum. si vero oboedientia large accipiatur pro executione cuiuscumque, quod potest cadere sub praecepto, et inoboedientia pro omissione eiusdem ex quacumque intentione, sic oboedientia erit generalis virtus et inoboedientia generale peccatum, SS. Q. 104. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 95. Art. 1 c; SS. Q. 4. Art. 7 ad 3; C. G. 1. 93; 2 Sent. 35. 1. 2 ad 5; 2 Sent. 44. 2. 1 c; et passim. On **debitum oboedientiae**, see *debitus* under 1; on **potentia oboedientiae**, see *potentia* under 4. — (2), oboedientia requiritur ad religionis perfectionem, SS. Q. 186. Art. 5 c; sicut patet quod per ieiunium, vigilias, et oboedientiam, et alia huiusmodi, retrahitur homo a peccatis gulae, et luxuriae, et a quibuscumque aliis peccatis, SS. Q. 189. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 8; SS. Q. 88. Art. 5; SS. Q. 101. Art. 4 (bis); SS. Q. 186. Art. 5 (passim); SS. Q. 188. Art. 8 (ter); et passim. On **consilium oboedientiae**, see *consilium* under 2; on **necessitas oboedientiae seu oboedientia consequens**, see *necessitas* under 1; on **servitus oboedientiae**, see *servitus* under 2; on **votum oboedientiae**, see *votum* under 1. — Kinds of *oboedientia* in this sense are: (a), oboe-

dientia discreta and **oboedientia indiscreta**, *the discrete obedience* and *the indiscrete obedience*, or *the obedience connected with discretion* and *that with indiscretion*. Quando aliquis oboedit in illis, quae divinae legis regulae contrariantur, quam debet inviolabiliter observare, 2 Sent. 44. 2. 3 c. — (b), **oboedientia imperfecta** and **oboedientia perfecta**, *the imperfect* and *the perfect obedience*. Imperfecta autem oboedientia, sed sufficiens ad salutem oboedientiam profitentibus, est illa, qua aliquis oboedit in his quae servare promisit, et non in aliis, . . ., oboedientia vero perfecta est, secundum quam subditus simpliciter oboedit in omnibus quae non sunt contraria legi divinae vel regulae quam professus est, 2 Sent. 44. 2. 3 c. — (c), **oboedientia indiscreta**, see *obiedientia discreta*. — (d), **oboedientia perfecta**, see *oboedientia imperfecta*.

oboedientiālis, e, *adj.*, *obeying*, *obedient*, not found in the S.T. of St. Thomas. On **potentia oboedientialis**, see *potentia* under 4; on **ratio oboedientialis**, see *ratio* under 11 and 12.

obolus, i, *m.*, *an obol*, *a small Greek coin*, *the sixth part of a drachma*, equivalent to three and a half cents. Sicut non diceretur rex alicui homini auxilium facere, si ei obolum daret, PTS. Q. 25. Art. 2 ad 3.

obrēpo, ere, psi, ptum, 3, *v. n.*, *to steal upon*, used with the *dat.* Ut enim dicit Seneca, apparet illum non saepe de reddendo cogitasse, cui obrepsit oblivio, SS. Q. 107. Art. 1 ad 2.

obruo, ere, rui, utum, 3, *v. a.*, *to overcome*, *overpower*, *eclipse*. Et praecipue quantum ad hoc quod per patientiam animus praeservatur, ne obruatur tristitia, SS. Q. 136. Art. 1 ad 3; et dum venter non restringitur, simul cunctae virtutes obruuntur, SS. Q. 148. Art. 2 ob. 4, in quot.

obscoenitas, ātis, *f.*, *moral impurity*, *obscenity*, *unchastity*. Sed daemones delectantur etiam in obscoenitatibus carnalium peccatorum, (ob. 1), . . ., daemones non delectantur in obscoenitatibus carnalium peccatorum, PP. Q. 63. Art. 2 ad 1.

obscoenus, a, um, *adj.*, *obscene*. Unde Tullius dicit quod unum genus iocandi est illiberale, petulans, flagitiosum, obscoenum, SS. Q. 168. Art. 2 c, in quot.; et talia non excusantur per ludum; quinimo ex his ludus redditur flagitiosus et obscoenus, SS. Q. 168. Art. 3 ad 1.

obscūrātio, ōnis, *f.*, (1) lit., *a being dark*, *darkness*, (2) fig., *obscurity*, *indistinctness*, *uncertainty*. — (1), sicut patet de domo cuius fenestrae sunt clausae; sed tamen illius obscurationis nullo modo causa est sol, PS. Q. 79. Art. 3 c; nam secundum quosdam illae tenebrae vel solis obscuratio, quae in passione Christi accidit, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2; sed illa obscuratio solis et lunae simul esse dicitur, Domino ad iudicium veniente. ergo non erit obscuratio secundum rei veritatem per modum eclipsis naturalis, PTS. Q. 73. Art. 2 a. — (2), postmodum vero necesse fuit etiam exterius legem dari, tum propter obscurationem legis naturae ex peccatis hominum, PT. Q. 60. Art. 5 ad 3.

obscūrē, *adv.*, of speech, *obscurely*, *indistinctly*. Veritas fidei in sacra Scriptura diffuse continetur, et variis modis, et in quibusdam obscure, SS. Q. 1. Art. 9 ad 1.

obscūritas, ātis, *f.*, (1) lit., *a being dark*, *darkness*, *obscurity*, (2) fig., *obscurity*, *indistinctness*, *uncertainty*. — (1), unde non possunt esse simul, sicut nec claritas aeris cum obscuritate eius, PS. Q. 67. Art. 5 ad 2; ad remotionem enim causae sequitur remotio effectus, sicut obscuritatis causa est absentia solis, PS. Q. 75. Art. 1 c; potest tamen dici aliquid esse causa diaphani, quamvis non sit causa obscuritatis, quae non est de ratione speciei diaphani, SS. Q. 6. Art. 2 c; non sollicitabantur de observanda eclipsi, quia tunc tempus non erat; sed illam obscuritatem ex aliqua passione aeris accidere putaverunt, . . ., et socii eius, ut praedicta circa illam obscuritatem observarent, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2. Cf. PTS. Q. 78. Art. 3; PTS. Q. 82. Art. 4; PTS. Q. 91. Art. 2. — (2), remanet etiam quaedam ignorantiae obscuritas in intellectu secundum quam PS. Q. 109. Art. 9 c; in statu primae conditionis hominis vel angeli non erat obscuritas culpae vel poenae; inerat tamen intellectui hominis et angeli quaedam obscuritas naturalis, . . ., et talis obscuritas sufficit ad fidei rationem, SS. Q. 5. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 7. Art. 2 (bis); SS. Q. 167. Art. 1 (bis); SS. Q. 171. Art. 1; SS. Q. 174. Art. 2; PT. Q. 42. Art. 3 (bis); PTS. Q. 9. Art. 4 (bis).

obscūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) lit., (a) *to render dark*, *to darken*, *obscure*, (b) transf., *to bedim*, *diminish*, *lessen*, (2) fig., (a) *to obscure*, *darken*, *becloud*, (b) *to obscure*, *render unknown*. — (1) (a), quid dici poterit de hoc quod ad interpositionem alicuius corporis circa candelam tota domus obscuratur, PP. Q. 67. Art. 2 c; ad praesentiam enim solis stellarum lux obscuratur, PT. Q. 5. Art. 4 ad 2; utrum secundum rei veritatem sol et luna obscurari tunc debeant, PTS. Q. 73. Art. 1 pr. Cf. PT. Q. 39. Art. 3, in quot.; PT. Q. 44. Art. 2 (bis); PT. Q. 51. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 73. Art. 2 (passim). — (1) (b), per quem obscuretur personae claritas, ut abscissio nasi, vel periculum in executione facere possit, PTS. Q. 39. Art. 6 c. — (2) (a), ex parte vero bonorum lex data est in auxilium; quod quidem tunc maxime populo necessarium fuit quando lex naturalis obscurari incipiebat propter exuberantiam peccatorum, PS. Q. 98. Art. 6 c; obscurata etiam erat ratio naturalis per augmentum carnalis concupiscentiae usque ad peccatum contra naturam, PT. Q. 70. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 99. Art. 2; PS. Q. 100. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 180. Art. 2. — (2) (b), et quia obscuratur hominis claritas ex vitiosa origine, PTS. Q. 39. Art. 5 c.

obscūrus, a, um, *adj.*, (1) lit., (a) of places, *dark*, (b) of a body or surface not reflecting or emitting light, *opaque*, (c) of violence, *harmful*, *derogatory*, (d) of lowly things, *hidden*, *obscure*, (2) fig., (a) of knowledge, words, speech, *obscure*, *unintelligible*, (b) of God's image in the sinner's soul, *dim*. — (1) (a), et ideo secundum quod gravioribus peccatis irretiuntur damnati, secundum hoc obscuriorem locum et profundiorem obtinent in inferno, PTS. Q. 69. Art. 5 c. — (1) (b), autem in speculo directe opposito radio solis non appareat species corporis oppositi, non est propter hoc quod impediatur receptio, sed propter hoc quod impediatur reverberatio; oportet enim ad hoc quod forma in speculo appareat quod fiat quaedam reverberatio ad aliquod corpus obscurum, PTS. Q. 82. Art. 4 ad 5. — (1) (c), et sic adiungitur iustitiae vindicatio, per quam, ut Tullius dicit ibid., vis aut iniuria, et omnino quidquid obscurum est, SS. Q. 80. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 108. Art. 2, in quot. — (1) (d), omnia paupera et vilia elegit omnia mediocria, et plurimis obscura, ut Divinitas cognosceretur orbem transformasse terrarum, PT. Q. 40. Art. 3 c, in quot. — (2) (a), cognitio fidei est aenigmatica et obscura, SS. Q. 5. Art. 1 ob. 2; tamen ipse non publicavit, sed obscuris verbis eum de peccato suo admonuit, SS. Q. 33. Art. 7 ad 2; inquantum scilicet mens illuminatur ad intelligendum et exponendum quaecumque sunt in sermonibus obscura, SS. Q. 176. Art. 2 ad 4. Cf. PT. Q. 7. Art. 8. — (2) (b), sive haec imago Dei ita sit obsoleta, ut pene nulla sit, ut in his qui non habent usum rationis; sive sit obscura atque deformis, PP. Q. 93. Art. 8 ad 3.

obsecrātio, ōnis, *f.*, *obsecration*, *supplication*, *earnest entreaty*. Videtur quod inconvenienter dicantur esse orationis partes obsecrationes, orationes, . . ., obsecratio enim videtur esse quaedam adiuratio, . . ., ergo inconvenienter ponitur obsecratio orationis pars, (ob. 1), . . ., et ad hoc pertinet obsecratio, . . ., per Dominum nostrum, etc. pertinet ad obsecrationem. in collationibus autem Patrum dicitur: obsecratio est imploratio pro peccatis, (c), . . ., orationem autem praecedit obsecratio, SS. Q. 83. Art. 17 ad 3.

obsecro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to pray*, *supplicate*, *implore*, used with the *acc.* of the *person* or *thing*. Praesertim cum martyres ultionem sui sanguinis obsecrantes impetrare nequeant, SS. Q. [illegible]

Art. 11 c, in quot.; sed contra est quod etiam Deum per aliqua sacra obsecramus, eum obtestantes. apostolus etiam fideles obsecrat per misericordiam Dei, SS. Q. 90. Art. 1 a.

obsequium, ii, *n.*, (I) in gen., (1) *obsequiousness, compliance to excess*, (2) *obedience, compliance, deference*, (II) in partic., *service, duty, occupation, employment*, the performance of labor for the benefit of another or at another's command or in fulfillment of duty, (1) *service* to God and to the Church, spiritual serving as shown by obedience, good works and love, (2) *service* to creatures, (a) of a servant or slave, (b) of a child to its parents, *help* of a material nature, *assistance, service* of any kind, (c) of a mother to its child, *care, attention*, (d) to a neighbor, (e) to authority, (3) *service, occupation, employment*, that set of duties upon which one is regularly employed. — (I) (1), habet ambitio domesticum periculum; ut enim dominetur aliis, prius servit; et curvatur obsequio, ut honore donetur, PT. Q. 41. Art. 4 ad 3. — **corporale obsequium**, *bodily homage* or *courtesy rendered*. Illud ministerium erat tantum in executione corporalis obsequii, PTS. Q. 36. Art. 1 ad 2. — (I) (2), tertio, ut voluntaria sui obsequii munera Deo offerret; ad quod se promptam obtulit, dicens: ecce ancilla Domini, PT. Q. 30. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 10, in quot.; SS. Q. 189. Art. 6 (passim). — (II) (1), devotio est quidam voluntatis actus ad hoc quod homo prompte se tradat ad divinum obsequium, . . ., et ideo necesse est quod meditatio sit devotionis causa, inquantum scilicet homo per meditationem concipit quod se tradat divino obsequio, SS. Q. 82. Art. 3 c; unde votum est ordinatio quaedam eorum quae quis vovet in divinum cultum seu obsequium, SS. Q. 88. Art. 5 c; sed per religionem homo totam vitam suam Dei obsequio deputat, SS. Q. 88. Art. 12 ad 1. Cf. SS. Q. 88. Art. 12; SS. Q. 188. Art. 3 (passim); SS. Q. 188. Art. 4 (ter); SS. Q. 189. Art. 3 (bis); SS. Q. 189. Art. 6 (bis); PTS. Q. 37. Art. 5; PTS. Q. 52. Art. 2 (bis); et passim. — (II) (2) (a), servus, . . ., non potest se voto obligare ad religionem, per quam ab obsequio domini sui abstraheretur, SS. Q. 88. Art. 8 ad 2; scilicet servus timeat, ne deficiat in obsequiis quae domino debet impendere, SS. Q. 125. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 189. Art. 6; PTS. Q. 23. Art. 1. — (II) (2) (b), et ideo non ponitur sub praecepto decalogi ut aliquod beneficium vel obsequium alicui impendatur, nisi parentibus, PS. Q. 100. Art. 5 ad 4; praeceptum de honoratione parentum non solum se extendit ad corporalia obsequia, sed etiam ad spiritualia, et ad reverentiam exhibendam, SS. Q. 189. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 101. Art. 2 c; SS. Q. 101. Art. 4 (passim). — (II) (2) (c), proles aut pervenit ad perfectam aetatem, et tunc poterit libere sequi patrem fidelem, aut matrem infidelem; vel est in minori aetate consituta et tunc debet dari fideli, non obstante quod indiget matris obsequio ad educationem, PTS. Q. 59. Art. 4 ad 4. — (II) (2) (d), et sicut ex charitate diligitur proximus propter Deum, ita etiam obsequium delatum in proximos redundat in Deum, SS. Q. 188. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 7; PT. Q. 49. Art. 4; SS. Q. 78. Art. 2 (ter); SS. Q. 100. Art. 5 (passim). — (II) (2) (e), si miles infideliter agens cum hoste pactum habeat, quam si aliquam irreverentiam faciat duci, PS. Q. 100. Art. 6 c. — (II) (3), quidam summam intentionis suae erga eremi secreta et cordis constituunt puritatem; quidam erga institutionem fratrum et coenobiorum curam; quosdam xenodochii, id est, hospitalitatis, delectat obsequium, SS. Q. 188. Art. 2 c, in quot.

obsequor, i, cūtus, 3, *v. dep.*, *to accommodate one's self* to the will of a person; *to comply with, yield to, submit to*, (1) *to submit* to something, *discharge* the duty of, (2) *to obey* someone, (3) *to wait on* someone, serve, (4) *to help, aid* someone, used with the *dat.* of the *person* or *thing*. — (1), etiamsi propheta esse videatur qui officio generationis obsequitur, PS. Q. 34. Art. 1 ob. 1, in quot. Cf. SS. Q. 172. Art. 3, in quot. — (2), habet tamen aliquid ingratitudinis, inquantum peccatum veniale tollit aliquem actum virtutis, per quem homo Deo obsequitur, SS. Q. 107. Art. 3 ad 1; quia in hoc ipso quod proximis serviunt propter Deum, dilectioni divinae obsequuntur, SS. Q. 187. Art. 2 c; ille ignis Deo obsequetur in purgatione mundi, PTS. Q. 74. Art. 9 ob. 2. — (3), puta cum aliquis non refugit amico infirmanti obsequi propter timorem mortiferae infectionis, SS. Q. 123. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 36. Art. 2. — (4), ad secundum per alia opera viri et uxoris, quibus sibi invicem obsequuntur ad prolem nutriendam, PT. Q. 29. Art. 2 c. — **obsequens**, entis, *P. a.*, *obedient, yielding, compliant*. Et ideo quasi portabatur a cherubim, quasi Deo obsequentibus, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6. Cf. SS. Q. 189. Art. 8.

observantia, ae, *f.*, (1) *observance, attentive consideration*, synonym of *observatio*, (2) as a potential part of the virtue of justice, *the esteem* and *respect due to authority*, (3) *observance, following, performance*, (4) *observance, exercise, performance, practice*, esp. the magical arts of discovering secrets and fortelling the future. — (1), observantiae ab observando dicuntur, PS. Q. 101. Art. 4 ob. 4; observare nihil aliud est quam diligenter considerare, Rom. 16. 2. — (2), sub pietate invenitur observantia per quam cultus et honor exhibetur personis in dignitate constitutis, SS. Q. 102. Art. 1 c; per observantiam honoramus quascumque personas dignitate praecellentes, SS. Q. 103. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 102. Art. 2 (passim); SS. Q. 102. Art. 3 (passim); SS. Q. 103. Art. 4 (bis); SS. Q. 104. Art. 3; et passim. — On the difference between *observantia* and *pietas*, see *pietas* under 1. On **pars observantiae**, see *pars* under 1. — (3), ad legem pertinet inducere homines ad observantias mandatorum, PS. Q. 91. Art. 5 c; tentatio quae nos impedit ab observantia divinae voluntatis, SS. Q. 83. Art. 9 c; ad observantiam iustitiae, C. G. 3. 146. Cf. PS. Q. 101. Art. 4 (ter); SS. Q. 44. Art. 2; SS. Q. 122. Art. 4 ad 3; SS. Q. 189. Art. 1 ad 5; PT. Q. 46. Art. 1; et passim. — Kinds of *observantia* in this sense are: (a), **observantia caeremonialis**, *observance of a ceremonial prescription of the Old Testament*. Observantiarum caeremonialium nulla fuerit rationabilis causa, PS. Q. 102. Art. 6 ob. 1. Cf. PS. Q. 108. Art. 2. — (b), **observantia legalis seu legis**, *the observance of the Mosaic law*, by which is understood first law in general, then the law of the Old Testament. Frustra autem ad observantias legales fuissent extranei admissi ex ordinatione divina, si absque legalibus observantiis salvari potuissent, PS. Q. 98. Art. 5 ob. 3. Cf. PS. Q. 98. Art. 5 ob. 1; SS. Q. 87. Art. 1 ob. 2; PT. Q. 70. Art. 2 ad 2; C G. 3. 140; C. G. 3. 141; et passim. — (c), **observantia legis**, see *observantia legalis*. — (4), primo de observantiis ad scientiam adquirendam, . . ., secundo de observantiis, quae ordinantur ad aliqua corpora immutanda, . . ., tertio de observantiis, quae ordinantur ad coniecturas sumendas fortuniorum et infortuniorum, SS. Q. 96 pr. Cf. SS. Q. 96. Art. 1 (ter); SS. Q. 96. Art. 3; SS. Q. 100. Art. 2; SS. Q. 186. Art. 9 (bis); SS. Q. 188. Art. 6 (passim); et passim. On **superstitio observantiarum**, see *superstitio*. — Kinds of *observantia* in this sense are: (a), **observantia carnalis**, and **observantia spiritualis**, *the bodily* or *physical* and *the immaterial* or *spiritual performance*. Unde non cognoscere litteraturam est non approbare litteralem circumcisionem, et caeteras carnales observantias, SS. Q. 188. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 101. Art. 1, in quot.; 4 Sent. 1. 5. 3 c; Hebr. 7. 3. — (b), **observantia illicita**, *fortune-telling*. Plerumque tales incantationes habent illicitas observantias, et per daemones sortiuntur effectum, SS. Q. 96. Art. 4 ad 2.—(c), **observantia regularis**, *regular observance*, i.e., living according to rule. Sic ergo dicendum est quod si qua sunt in regularibus observantiis quae non impediant pontificale officium, . . ., si qua vero sunt in observantiis regularibus quae officio pontificali repugnant, sicut est solitudo, silentium et aliquae abstinentiae, vel vigilae graves, ex quibus impotens corpore redderetur ad exequendum pontificale officium, ad huiusmodi observanda non tenetur, SS. Q. 185. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 185 pr.; SS. Q. 184. Art. 8; PTS. Q. 27. Art. 2. — (d), **observantia spiritualis**, see *observantia carnalis*. — (e), **observantia vana**, *fortune-telling*. Pueri illi non abstinebant secundum vanam observantiam

artis notoriae, sed secundum auctoritatem legis divinae nolentes inquinari cibis gentilium, SS. Q. 96. Art. 1 ad 2.

observātio, ōnis, *f.*, (1) *observance, attentive consideration*, synonym of *observantia*, (2) *observance, following, performance*, (3) *observance, exercise, performance, use.* — (1), per observationem caelestium corporum astrologi quaedam vera praenuntiant de humanis actibus futuris, PS. Q. 9. Art. 5 ob. 3; observatio auguriorum, somniorum et huiusmodi, C. G. 3. 154; per astrologicas observationes, 2 Cael. 16 b. Cf. PS. Q. 9. Art. 5 ad 3; PS. Q. 97. Art. 2. — (2), unde si emergat casus in quo observatio talis legis sit damnosa communi saluti, non est observanda, PS. Q. 96. Art. 6 c; observatio festorum non impedit ea quae ordinantur ad hominis salutem etiam corporalem, SS. Q. 40. Art. 4 c; observatio vel transgressio debiti ordinis, C. G. 3. 140. Cf. SS. Q. 92. Art. 2; SS. Q. 94. Art. 3; SS. Q. 95. Art. 7; SS. Q. 122. Art. 4 (passim); C. G. 3. 141; et passim. — (3), sed hoc donum non datur quibuscumque, aut cum certa observatione, sed secundum arbitrium Spiritus sancti, SS. Q. 96. Art. 1 c; in observationibus huius artis, C. G. 3. 105. Cf. SS. Q. 92. Art. 2 (bis); SS. Q. 96. Art. 1; SS. Q. 96. Art. 2 (bis); SS. Q. 96. Art. 3 (passim); SS. Q. 124. Art. 5; et passim. On **superstitio observationum**, see *superstitio.* — Kinds of *observatio* in this sense are: (a), **observatio illicita**, *fortune-telling.* Videtur quod observationes quae ordinantur ad praecognoscendum aliqua fortunia vel infortunia, non sint illicitae, SS. Q. 96. Art. 3 ob. 1. Cf. SS. Q. 96. Art. 2 ob. 1. — (b), **observatio legalis**, *the observance of the prescriptions of the Old Testament.* Cf. 1 Cant. 4. — (c), **observatio superstitiosa**, *the superstitious exercise.* Manifestum est omnes huiusmodi observationes esse superstitiosas et illicitas; et videntur esse quaedam reliquiae idololatriae, secundum quam observabantur auguria, et quidam dies fausti vel infausti, SS. Q. 96. Art. 3 c. — (d), **observatio vana**, *fortune-telling.* Si vero adiungantur vel characteres aliqui, vel aliqua nomina, vel aliae quaecumque variae observationes, quae manifestum est naturaliter efficaciam non habere, erit superstitiosum et illicitum, SS. Q. 96. Art. 2 ad 1.

observātor, ōris, *m.*, *an observer*; **observator legis**, *an observer of the law*, i.e., *one who obeys it.* Observatores autem novae legis consequitur multiplex adversitas, (ob. 2), . . ., adversitates quas patiuntur observatores novae legis, PS. Q. 107. Art. 4 ad 2.

observo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (I) *to observe, to attend to* in practice; *to keep, follow*, (1) *to observe* a law, command, custom, practice, covenant or anything prescribed or fixed, (2) *to follow* a principle or rule of action, (3) *to observe, celebrate duly, to solemnize* in the prescribed way a religious rite, ceremony, etc., (4) *to follow the practice, be in the habit of doing something*, (II) *to observe, to attend to* with the mind, *to mark, perceive, observe*, (1) *to give close attention to* with the purpose of hearing, (2) *to inspect* or *regard with attention* for the purpose of divination, (3) *to watch for* in order to take advantage of a proper time or opportunity, (4) *to consider, take into consideration*, (5) *to take notice of* any astronomical feature, (III) *to observe, utter* by way of remark, (IV) by catachresis, *to keep, hold, retain* something. — (I) (1), iudicialia praecepta non habuerunt perpetuam obligationem, . . ., nam caeremonialia adeo sunt evacuata ut non solum sint mortua, sed etiam mortifera observantibus post Christum, . . ., quia si quis princeps ordinaret in regno suo illa iudicialia observari, non peccaret, nisi forte hoc modo observarentur, vel observari mandarentur, . . ., talis enim intentio observandi esset mortifera, PS. Q. 104. Art. 3 c; non est peccatum mortale; alioquin mortaliter peccaret quicumque consilia non observaret, SS. Q. 35. Art. 3 ob. 2; alia vero quibus corpus maceratur, sicut vigiliae, ieiunia, et si qua sunt huiusmodi, directe ordinantur ad votum continentiae observandum, SS. Q. 186. Art. 7 ad 2; in novo Testamento sunt observandae caeremoniae veteris Testamenti ad quas pertinebat quod sacerdos et ministri aqua lavabantur, PT. Q. 83. Art. 3 ob. 1. Cf. PS. Q. 96. Art. 6; PS. Q. 103. Art. 4 (passim); SS. Q. 62. Art. 3; SS. Q. 189. Art. 9; PT. Q. 80. Art. 12; PTS. Q. 36. Art. 2; et passim. — (I) (2), sed in statu innocentiae fuissent voluntates hominum sic ordinatae, quod absque omni periculo discordiae communiter usi fuissent, secundum quod unicuique eorum competeret, rebus quae eorum dominio subdebantur; cum hoc etiam modo apud multos bonos viros observetur, PP. Q. 98. Art. 1 ad 3; bene disponitur homo; primo quidem quantum ad exteriores actiones per modestiam quae in omnibus dictis et factis modum observat, PS. Q. 70. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 7 c; PS. Q. 103. Art. 4; PT. Q. 4. Art. 5; PT. Q. 67. Art. 5; PT. Q. 66. Art. 8 (bis). — (I) (3), ex hoc autem quod Iudaei ritus suos observant, in quibus olim praefigurabatur veritas fidei quam tenemus, SS. Q. 10. Art. 11 c; unde hoc etiam debuit circa ipsius nativitatem observari, PT. Q. 36. Art. 2 c; et propter hoc certum esse debet ritus quos Ecclesia observat in hoc et in aliis sacramentis esse convenientes, PT. Q. 72. Art. 12 c. Cf. PS. Q. 101. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 2; PT. Q. 68. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 6. — (I) (4), ergo videtur inconvenienter observari in Ecclesia quod altare fiat solum de lapidibus, PT. Q. 83. Art. 3 ob. 5. Cf. PT. Q. 41. Art. 4. — (II) (1), Gedeon observavit recitationem et expositionem somnii, accipiens ea pro omine, quasi ordinata ad sui instructionem a divina providentia, SS. Q. 95. Art. 7 ad 3. — (II) (2), necromantici observant certas constellationes ad invocandos daemones, PP. Q. 115. Art. 5 ob. 2; ergo observare huiusmodi praesagia non videtur esse illicitum, (ob. 3), . . ., et videntur esse quaedam reliquiae idololatriae secundum quam observabantur auguria, et quidam dies fausti vel infausti, SS. Q. 96. Art. 3 c. — (II) (3), furor autem est ira observans tempus in vindictam, PS. Q. 46. Art. 8 ob. 1; furorem autem dicit esse iram quae observat tempus in supplicium, SS. Q. 158. Art. 5 a. Cf. PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 165. Art. 2. — (II) (4), in quo tamen observandae sunt debitae circumstantiae personae, loci et temporis, sicut in aliis actibus virtuosis, SS. Q. 32. Art. 2 ad 4; periculosum autem erat, quia concupiscentia et negligentia praevalente, tam numerosam consanguineorum multitudinem homines non satis observabant, PTS. Q. 54. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 1. Art. 10. — (II) (5), quae gens diligenter observabat huius stellae exortum, positis exploratoribus duodecim, PT. Q. 36. Art. 5 ad 4. — (III), in Aegypto, ubi rarae nubes apparent propter aeris serenitatem, permotus est Dionysius et socii eius, ut praedicta circa illam obscuritatem observarent, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2. — (IV), sanguis autem ille qui in quibusdam Ecclesiis pro reliquiis observatur, non fluxit de latere Christi, sed miraculose dicitur effluxisse de quadam imagine Christi percussa, PT. Q. 54. Art. 2 ad 3.

obsessus, a, um, *P. a.*, (1) lit., of a city, *besieged*, (2) of an evil spirit, *obsessed, assailed* or *harassed* by an evil spirit. — (1), sicut si in civitate obsessa statuatur lex quod portae civitatis maneant clausae, PS. Q. 96. Art. 6 c; puta si ad conservationem reipublicae statueretur in aliqua civitate quod de singulis vicis aliqui vigilarent ad custodiam civitatis obsessae, PS. Q. 100. Art. 8 c. — (2), et ideo conveniens fuit quod inter alia miracula etiam obsessos a daemonibus liberaret, PT. Q. 44. Art. 1 c.

obsidio, ōnis, *f.*, *a siege, blockade* of a place, used in the S.T. only in quot. Hi qui necessitate mortis, aegritudinis, obsidionis, persecutionis, et naufragii urgentur, omni tempore debent baptizari, PT. Q. 68. Art. 3 c, in quot.

obsisto, ere, stiti, stitum, 3, *v. n.*, *to set one's will against; to oppose, resist, withstand.* Vel quia subtrahit suum auxilium, quo posset obsistere, SS. Q. 62. Art. 7 c; scilicet si aliud non obsistat, quod per deliberationem rationis invenitur, . . ., quia scilicet homo hoc vellet, si aliud obsisteret, PT. Q. 21. Art. 4 c; minus avertebatur a Christo propter verba scribarum et pharisaeorum, qui semper doctrinae Christi obsistebant, PT. Q. 42. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 103. Art. 8 a, in quot.

obsolesco, ere, lēvi, lētum, 3, *v. inch. n.*, *to grow dim, fall into disuse, lose value.* Cum enim languore quodam humani generis, obsolescere coepisset cognitio Dei inter homines, et mores immutarentur, PT. Q. 1. Art. 6 c. — **obsolētus**, a, um, *P. a.*, *obsolete.* Secundum quod imaginem Dei semper diximus permanere in mente; sive haec imago Dei ita sit obsoleta, quasi obumbrata, PP. Q. 93. Art. 8 ad 3.

obsolētus, a, um, *P. a.*, see *obsolesco.*

obstāculum, i, *n.*, *an obstacle, hindrance,* used lit. and fig. Quae quidem peccata sunt quasi obstacula interposita inter nos et Deum, PP. Q. 48. Art. 4 c; primum autem obstaculum tolletur in resurrectione, nec est in angelis, PP. Q. 57. Art. 4 ad 1; Deus autem proprio iudicio lumen gratiae non immittit illis in quibus obstaculum invenit. unde causa subtractionis gratiae est non solum ille qui ponit obstaculum gratiae, PS. Q. 79. Art. 3 c; et ideo sicut lumen statim cessaret esse in aere per hoc quod aliquod obstaculum poneretur illuminationi solis, ita etiam charitas statim deficit esse in anima, per hoc quod aliquod obstaculum ponitur influentiae charitatis a Deo in animam, SS. Q. 24. Art. 12 c; clausio ianuae est obstaculum quoddam prohibens homines ab ingressu, PT. Q. 49. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 95. Art. 4; PP. Q. 107. Art. 1 (ter); PS. Q. 86. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 2; PT. Q. 77. Art. 8; et passim.

obstetrix, icis, *f.*, *a midwife.* Similiter etiam obstetrices, . . ., non tamen fuit earum recta voluntas quantum ad hoc quod mendacium confinxerunt, PS. Q. 114. Art. 10 ad 2; sed obstetrices Aegypti remuneratae sunt a Deo propter mendacium, (ob. 2), . . ., obstetrices non sunt remuneratae pro mendacio, SS. Q. 110. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 110. Art. 4 (ter); PT. Q. 35. Art. 6 (ter); PT. Q. 67. Art. 7.

obstinātē, *adv.*, see *obstinatus.*

obstinātio, ōnis, *f.*, *determination, stubbornness, obstinacy.* Hoc tollitur per obstinationem quando scilicet homo firmat suum propositum in hoc, quod peccato inhaereat, SS. Q. 14. Art. 2 c; in statu viae nullus est qui mentis obstinationem non possit deponere, 1 Sent. 48. 1. 3 ad 2; obstinatio importat quandam firmitatem in peccato per quam aliquis a peccato reverti non possit, Verit. 24. 11 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 2 (bis); SS. Q. 76. Art. 1; SS. Q. 87. Art. 1; SS. Q. 105. Art. 2; Verit. 23. 7 ad 6; et passim. — One kind of *obstinatio* is: **obstinatio imperfecta**, *the imperfect obstinacy.* Cf. Verit. 24. 11 ad 2.

obstinātus, a, um, *P. a.*, *firmly set, fixed,* in a bad sense, *stubborn, obstinate.* Unde quando aliquis nutritus est in peccatis parentum, vehementius ea sequitur; et si ex eorum poenis non est deterritus, obstinatior videtur; unde et est maiori poena dignus, PS. Q. 87. Art. 8 ad 3; sicut etiam peccare mente obstinata aggravat peccatum, SS. Q. 88. Art. 6 c; et sicut peccatum est gravius ex hoc quod procedit ex voluntate obstinata in malum, SS. Q. 189. Art. 2 c; unde et character bestiae intelligi potest per oppositum vel obstinata malitia, PT. Q. 63. Art. 3 ad 3; sed liberum arbitrium in eis est in malo obstinatum, PTS. Q. 16. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 64. Art. 2 (passim); PP. Q. 64. Art. 3; SS. Q. 155. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 5; PTS. Q. 59. Art. 3 (passim); et passim. — **obstinātē**, *adv.*, *wilfully.* Potest autem contingere quod etiamsi timor sit peccatum mortale, non tamen aliquis ita obstinate terretur, SS. Q. 125. Art. 3 ad 2.

obsto, āre, stiti, ātum, 1, *v. n.*, (1) lit., *to stand before* or *against* anything, (2) in partic., *to withstand, thwart, hinder, oppose,* used with the *dat.*, absol. — (1), moli corporis, ubi Divinitas erat, ostia clausa non obstiterunt, PT. Q. 28. Art. 2 ad 3, in quot. Cf. PT. Q. 54. Art. 1, in quot. — (2). per quam intellectus unius hominis operatione una intelligit naturam lapidis, non obstante diversitate phantasmatum, PP. Q. 76. Art. 2 c; sed homo potuit peccare mortaliter, non obstante integritate primi status, PS. Q. 89. Art. 3 ob. 3; puta si praelatus dispensaret cum aliquo super voto de ingressu religionis, nulla apparenti causa obstante, SS. Q. 88. Art. 12 ad 2; unde patet quod corpus gloriosum, non obstante subtilitatis dote, replebit locum, PTS. Q. 83. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 62. Art. 7 (ter); SS. Q. 89. Art. 7; SS. Q. 110. Art. 4; SS. Q. 155. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 6; et passim. — *impers.*, **nec obstat**, *it doesn't matter.* Nec obstat quod incipere esse convenit humanae naturae, PT. Q. 16. Art. 9 c; nec obstat quod quandoque non videtur ibi totus Christus, PT. Q. 76. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 154. Art. 2; SS. Q. 174. Art. 5; PT. Q. 66. Art. 6; PT. Q. 78. Art. 5; PTS. Q. 6. Art. 4; et passim.

obstrictus, a, um, *P. a.*, see *obstringo.*

obstringo, ere, strinxi, strictum, 3, *v. a.*, *to bind, fetter, hamper; to oblige, lay under obligation.* Quia iam vovisti, iam te obstrinxisti; aliud tibi facere non licet, SS. Q. 88. Art. 4 ob. 2, in quot.; puer semel generatus per aliorum voluntatem deinceps non potest vinculo alienae iniquitatis obstringi, si nulla sua voluntate consentit, PT. Q. 68. Art. 9 ad 2, in quot. Cf. SS. Q. 185. Art. 6, in quot.; PT. Q. 80. Art. 12, in quot. — **obstrictus**, a, um, *P. a.*, *bound, obliged.* Ideo apud illos qui sunt huiusmodi legibus obstricti, tenentur universaliter ad restitutionem qui lucrantur, SS. Q. 32. Art. 7 ad 2.

obstupescibilis, e, *adj.*, *possible of being confounded, amazed, benumbed,* used in the S.T. only in quot. Andronicus dicit quod fortitudo est virtus irascibilis non facile obstupescibilis a timoribus qui sunt circa mortem, SS. Q. 123. Art. 4 a, in quot.

obstupesco, ere, ui, 3, *v. inch. n.* and *a.*, (1) lit., *to become senseless, lose feeling,* (2) fig., *to be astonished, amazed.* — (1), Iacob postquam dixerat: vidi Dominum facie ad faciem, claudicabat pede, eo quod tetigerit nervum femoris eius, et obstupuerit, SS. Q. 180. Art. 7 ob. 4. — (2), sicut dicitur Luc. V, quod Petrum vocavit obstupescentem propter miraculum quod fecerat in captura piscium, PT. Q. 43. Art. 3 ob. 3. Cf. PT. Q. 46. Art. 5 ob. 2.

obsum, obesse, obfui or offui, *v. n.*, *to injure, hurt, be prejudicial to,* used with the *dative.* Ut primo paucis indicetur peccatum fratris, qui possint prodesse, et non obesse, SS. Q. 33. Art. 8 c; et ideo intelligitur quod debeat indicari talibus qui magis possunt prodesse quam obesse periuro, SS. Q. 98. Art. 4 ad 3; alias potest ea dicere ei qui potest prodesse, et non obesse, PTS. Q. 11. Art. 1 ad 1; et ideo si non detur illa pecunia quae creditur, sed alia aequivalens, nihil obest contractui, PTS. Q. 51. Art. 2 ad 7. Cf. SS. Q. 110. Art. 2 (passim); PT. Q. 64. Art. 9, in quot.; PT. Q. 69. Art. 3 a, in quot.

obtego, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, (1) lit., *to cover over,* for concealment, (2) fig., *to veil, conceal, keep secret.* — (1), Graeci vero has personas πρόσωπα vocant, ab eo quod ponantur in facie, atque ante oculos obtegant vultum, PP. Q. 29. Art. 3 ob. 2; inter omnia autem loca corporis humani maxime frons manifesta est, quae quasi nunquam obtegitur, PT. Q. 72. Art. 9 c. — (2), ut Augustinus dicit, hordei medulla, quae tenacissima palea tegitur, vel ipsam legem significat, quae ita data erat ut in ea vitale animae alimentum corporalibus sacramentis obtegeretur, PT. Q. 74. Art. 3 ad 1.

obtempero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to comply with, attend to, submit to, obey,* used with the *dat.* Sicut si mihi auriga obtemperans, PS. Q. 56. Art. 4 ob. 3, in quot.; amantes seipsos vituperantur, inquantum amant se secundum naturam sensibilem, cui obtemperant, SS. Q. 25. Art. 4 ad 3; si enim iustitia legalis dicatur quae obtemperat legi sive quantum ad verba legis, . . ., si vero iustitia legalis dicatur solum quae obtemperat legi secundum verba legis, SS. Q. 120. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 45. Art. 6 a, in quot.; SS. Q. 187. Art. 3, in quot.; SS. Q. 188. Art. 5, in quot. — *impers. pass.* Si praecepto rationis obtemperetur, PS. Q. 46. Art. 6 c; si autem invenerimus nos in eodem vitio esse, non obiurgemus, sed congemiscamus, et non illum

ob obtemperandum nobis, sed ad pariter cavendum invitemus, SS. Q. 33. Art. 5 c, in quot. Cf. PS. Q. 93. Art. 1, in quot.; SS. Q. 104. Art. 5, in quot.; SS. Q. 189. Art. 6.

obtenebrātio, ōnis, *f.*, *darkness*, used fig. Et circa hoc quaeruntur quatuor: (1) de obtenebratione intellectus, PP. Q. 64 pr.; quae quidem obtenebratio provenit ex phantasia et appetitu sensitivo, PS. Q. 80. Art. 2 c; et propter obtenebrationem legis naturalis, PT. Q. 61. Art. 3 ad 2.

obtenebresco, ere, *v. inch. n.*, *to become* or *grow dark*. Si enim lumen esset corpus, quando aer obtenebrescit per absentiam luminaris, PP. Q. 67. Art. 2 c.

obtenebro, āre, āvi, ātum, *v. a.*, *to make dark, to darken*, used lit. and fig. Videtur quod intellectus daemonis sit obtenebratus per privationem cognitionis omnis veritatis, (ob. 1), . . ., uno modo, subtilitate suae naturae; quia, licet sint obtenebrati per privationem luminis gratiae, PP. Q. 64. Art. 1 ad 5; cuius operatio si ab homine cesset, continuo obtenebratur sicut aer obtenebratur, PP. Q. 102. Art. 3 c; quod diabolus circa hominem non intendit, sed magis obtenebrat rationem eius ad consentiendum peccato, PS. Q. 80. Art. 2 c; et iterum ipsa naturalis cognitio boni in eis obtenebratur per passiones et habitus peccatorum, PS. Q. 93. Art. 6 c; et praecipue quia naturalis ratio hominis obtenebrata erat per concupiscentias peccati, SS. Q. 22. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 98. Art. 6 ad 1; SS. Q. 118. Art. 4; SS. Q. 172. Art. 1; PT. Q. 61. Art. 3; PTS. Q. 72. Art. 1; et passim.

obtentus, ūs, *m.*, *a pretext, pretence*. Utrum religionis obtentu sit pietatis officium praetermittendum, SS. Q. 101 pr.; quando ergo non omnes possunt, cur omnes sub hoc obtentu vacare volunt, SS. Q. 187. Art. 3 ob. 3, in quot.

obtestans, antis, *P. a.*, *imploring, supplicating*. Sed contra est quod etiam Deum per aliqua sacra obsecramus, eum obtestantes, SS. Q. 90. Art. 1 a.

obtineo, ēre, tinui, tentum, 2. *v. a.* and *n.*, (1) *act.*, (a) *to hold, have, possess; to preserve, keep, maintain*, (b) *to get possession of; to gain, acquire, obtain* something, (2) *neutr.*, *to obtain, prevail, stand*. — (1) (a), postmodum vero fuerit formata secundum aliquas conditiones accidentales inter quas primum locum obtinet lux, PP. Q. 67. Art. 4 ad 1; omnis lex ordinatur ad communem hominum salutem, et intantum obtinet vim et rationem legis, PS. Q. 96. Art. 6 c; tanto enim sacrilegium est gravius, quanto res sacra in quam peccatur, maiorem obtinet sanctitatem, . . ., inter quas summum locum obtinent ipsa sacramenta quibus homo sanctificatur, SS. Q. 99. Art. 3 c; et ideo collatio huius sacramenti episcopis reservatur, qui obtinent summam potestatem in Ecclesia, PT. Q. 72. Art. 11 c; duo corpora non sunt in eodem loco, quia sequeretur quod maximum corpus obtineret minimum locum, PTS. Q. 83. Art. 5 ob. 2. Cf. PP. Q. 18. Art. 3; PS. Q. 93. Art. 1 (bis); SS. Q. 100. Art. 1; SS. Q. 101. Art. 1; PT. Q. 87. Art. 1; PTS. Q. 80. Art. 5 (bis); et passim. — (1) (b), si nunquam essentiam Dei videre potest intellectus creatus, vel nunquam beatitudinem obtinebit, PP. Q. 12. Art. 1 c; illud enim quod homo obtinet petendo, potest cadere sub merito habentis gratiam. sed perseverantiam petendo homines a Deo obtinent, PS. Q. 114. Art. 9 ob. 1; si vero aliquis pro se rogat, ut obtineat curam animarum, SS. Q. 100. Art. 5 ad 3; Christus autem per suam passionem ad hoc pervenit ut gloriam obtineret non solum animae, quam habuit a principio suae conceptionis, sed etiam corporis, PT. Q. 45. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 13; PS. Q. 69. Art. 1; SS. Q. 19. Art. 5 (bis); PT. Q. 49. Art. 6; PT. Q. 59. Art. 3 (bis); PTS. Q. 96. Art. 6 (passim); et passim. — (2), Ecclesiae mos obtinuit ut sacrificium altaris non in serico, neque in panno tincto, sed in lino terreno celebretur, PT. Q. 51. Art. 2 ad 3, in quot.

obtundo, ere, tudi, tūsum, 3, *v. a.*, *to weaken, dull*. Dicuntur fratres in Aegypto crebras quidem habere orationes, . . ., ac per hoc etiam ipsi satis ostendunt, hanc intentionem sicut non esse obtundendam si perdurare non potest, ita, si perduraverit, non cito esse rumpendam, SS. Q. 83. Art. 14 c, in quot. — **obtūsus**, a, um, *P. a.*, *dull, blunt*. Unde et hebes dicitur aliquid ex hoc quod est obtusum, penetrare non valens, SS. Q. 15. Art. 2 c.

obtūsio, ōnis, *f.*, *bluntness, dullness*. Quia stultitia importat hebetudinem cordis et obtusionem sensuum, SS. Q. 46. Art. 1 c.

obtūsus, a, um, *P. a.*, see *obtundo*.

obtūtus, ūs, *m.*, (1) *the eye*, (2) fig., *act of viewing attentively, contemplation*. — (1), praeter illam speciem quae corporeum incitavit obtutum, fulgentior veritatis radius eorum corda perdocuit, PT. Q. 36. Art. 5 ad 4, in quot.; delectatio et laetitia erit mihi in consessu tuo, humanis obtutibus subtracto, PT. Q. 57. Art. 1 ad 2, in quot. — (2), meditatio autem est obtutus animi in veritatis inquisitione occupatus, SS. Q. 180. Art. 3 ad 1.

obumbrātē, see *obumbro*.

obumbrātio, ōnis, *f.*, *a shadow, darkness*, used fig., used in the S.T. only in quot. Apud Deum non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, PT. Q. 61. Art. 4 ob. 3, in quot.; tanta merita usque ad triumphum martyrii secuta sunt, ut charitatis, qua excellebat, luce obumbratio illa fugaretur, et si quid purgandum erat, passionis falce tolleretur, PT. Q. 64. Art. 9 ad 2, in quot.

obumbrātus, a, um, see *obumbro*.

obumbro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to overshadow, shade, obscure, darken*. Sed claritas illa transfigurationis apparuit non solum in corpore Christi, sed etiam in vestimentis eius et in nube lucida quae discipulos obumbravit, (ob. 3), . . ., unde, Petro disponente tabernacula facere, nubes lucida discipulos obumbravit, PT. Q. 45. Art 2 ad 3. Cf. PT. Q. 32. Art. 1; PT. Q. 32. Art. 2, in quot. — **obumbrātus**, a, um, *P. a.*, *obscured, darkened*. Sive haec imago Dei ita sit obsoleta, quasi obumbrata, PP. Q. 93. Art. 8 ad 3. Cf. PT. Q. 28. Art. 3; PT. Q. 29. Art. 1. On **cognitio obumbrata**, see *cognitio* under 2; on **ratio obumbrata**, see *ratio* under 3. — **obumbrātē**, *adv.*, *obscurely, under a veil*. Ideo eodem modo quo mysterium Christi ante Christum fuit explicite creditum a maioribus, implicite autem et quasi obumbrate a minoribus, ita etiam et mysterium Trinitatis, SS. Q. 2. Art. 8 c.

obvenio, īre, vēni, ventum, 4, *v. n.*, *to fall to one's lot*. Augustinus dicit, illi qui sunt nobis magis coniuncti, quasi quadam sorte nobis obvenit ut eis magis providere debeamus, SS. Q. 32. Art. 9 c.

obviam, *adv.*, *in the way*, hence, with verbs of motion (in a good or bad sense) *towards, against, to meet*. Illi qui dormierunt, rapientur in nubibus in aera obviam Christo ad iudicium venienti, PTS. Q. 74. Art. 7 c; sed corpora glorificata deferentur post resurrectionem nubibus obviam Christo in aera ab angelis, PTS. Q. 87. Art. 1 ob. 1. Cf. PTS. Q. 88. Art. 4.

obviātio, ōnis, *f.*, *a saluting, a salutation*. Sed quoad homines aliquis non potest testimonium ferre nisi per aliqua signa exteriora, vel verbis, puta cum aliquis ore pronuntiat excellentiam alicuius, vel factis, sicut inclinationibus, obviationibus et aliis huiusmodi, SS. Q. 103. Art. 1 c.

obvio, āre, āvi, 1, *v. n.*, (1) in gen., *to meet*, (2) in partic., (a) in a hostile sense, *to withstand, resist, oppose*, (b) *to obviate*. — (1), quia superiores caeteris apparebunt in iudicio obviantes Christo in aera, PTS. Q. 89. Art. 1 c. — (2) (a), fortis viri est non dissimulare cum aliquid immineat, sed praetendere, et tanquam explorare de specula quadam mentis, et obviare cogitatione providа rebus futuris, ne forte dicat postea, SS. Q. 123. Art. 9 ob. 2, in quot.; quia nec bruta animalia possunt continere, propter hoc quod non habent aliquid quod concupiscentiis obviare possit, PTS. Q.

62. Art. 4 ob. 5. Cf. PTS. Q. 66. Art. 1; App. 2. Q. 2. — (2) (b), periculis rerum humanarum est obviandum per res humanas, non autem per hoc quod res divinae convertantur in usum humanum, SS. Q. 88. Art. 11 ad 1.

obvius, a, um, *adj.*, *in the way so as to meet, meeting.* Ergo si corpori primi hominis obvium fuisset aliquod corpus durum, ab eo passum fuisset; et sic primus homo fuit possibilis, PP. Q. 97. Art. 2 ob. 4.

obvolvo, ere, vi, ūtum, 3, *v. a.*, *to entangle*, used fig. Ne mens eorum temporalibus occupationibus a contemplatione divinorum retardetur, et ex parte inferiori per tonsuram, ne eorum sensus temporalibus obvolvantur, PTS. Q. 40. Art. 1 c.

occāsio, ōnis, *f.*, *occasion, occasional cause, accidental cause, inducement.* Occasio nominat causam per accidens, SS. Q. 43. Art. 1 ob. 3; scientia et quidquid aliud ad magnitudinem pertinet, occasio est quod homo confidat de seipso, SS. Q. 82. Art. 3 ad 3. Cf. PP. pr.; PP. Q. 17. Art. 1 ad 2; PP. Q. 67. Art. 4 c; C. G. 1. 20; C. G. 2. 81; C. G. 3. 87; 1 Sent. 46. 1. 3 ad 6; et passim. — Kinds of *occasio* are: (a), **occasio accepta** and **occasio data**, *the accepted* and *the given occasion.* Tertio modo per occasionem, sicut cum laus adulatoris fit alteri occasio peccandi, etiam praeter adulatoris intentionem. et in hoc considerare oportet, utrum sit occasio data, vel accepta, et qualis ruina subsequatur, SS. Q. 115. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 54. Art. 2; Mal. 3. 1 ad 13; Quodl. 4. 12. 23 ad 3. — (b), **occasio coniuncta** and **occasio praecedens**, *the occasion connected with an action* and *that preceding it.* Quod autem aliquis declinet ad non faciendum illud quod potest facere et non facere, non est nisi ex aliqua causa, vel occasione coniuncta vel praecedente, PS. Q. 71. Art. 5 c. — (c), **occasio data**, see *occasio accepta.* — (d), **occasio praecedens**, see *occasio coniuncta.*

occāsiōnāliter, *as occasions arise, occasionally, after the manner* or *in the sense of an occasional* or *accidental cause* or *inducement.* Dicitur esse occasionaliter et indirecte causa illius effectus, PP. Q. 114. Art. 3 c; etiam littera legis quantum ad praecepta moralia occidere dicitur occasionaliter, PS. Q. 99. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 55. Art. 3; PS. Q. 80. Art. 4; PS. Q. 98. Art. 1 ad 2; SS. Q. 9. Art. 4; SS. Q. 38. Art. 1 ad 2; et passim. On **causa occasionaliter dicta**, see *causa* under 2.

occāsiōnātus, a, um, see *occasiono.*

occāsiono, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to occasion, cause accidentally, induce.* Multo peiora mala per eam prohibentur, scilicet homicidia, et sacrilegium, quam ex ea occasionentur, quae praecipue pertinent ad vitia carnis, SS. Q. 123. Art. 5 ad 3. — **occāsiōnātus**, a, um, *P. a.*, *occasioned, induced.* Illud autem occasionatum dicitur, quod non est per se intentum, sed ex aliqua corruptione vel defectu proveniens, 2 Sent. 20. 2. 1 ob. 1; nihil occasionatum et deficiens debuit esse in prima rerum institutione, PP. Q. 92. Art. 1 ob. 1; femina est mas occasionatus, quasi praeter intentionem naturae proveniens, PP. Q. 99. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 92. Art. 1 ob. 1 and ad 1; PP. Q. 99. Art. 2 ad 1; 2 Sent. 20. 2. 1 ob. 1; 3 Sent. 1. 1. 1. 1 c; et passim. Cf. also Aristotle's *De Gener. Animal.* II. 3, 737. a. 27 f.

occāsus, ūs, *m.*, (1) *a falling down, going down, a setting of the heavenly bodies*, esp., the sun, (2) *that quarter of the heavens in which the sun sets, the west.* — (1), sicut lux solis non expectat occasum luciferi, PT. Q. 39. Art. 3 ad 4, in quot.; sol obscuratus est, et diem, tres horas alias quibus iterum terris est redditus, id est, a nona usque ad occasum, PT. Q. 51. Art. 4 ad 1; sexto die flumina ignea surgent contra firmamentum ab occasu solis, . . ., decimo tertio die omnia sepulcra ab ortu solis usque ad occasum patebunt cadaveribus ad resurgendum, PTS. Q. 73. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 80. Art. 8. — (2), quia totus status prioris tabernaculi ordinabatur ad significandum mortem Christi, PS. Q. 102. Art. 4 ad 5.

occidens, entis, *P. a.*, see *occido.* (2)

occidentālis, e, *adj.*, *western, westerly.* Sed postea insurgente errore quorumdam, in quodam concilio in Occidentalibus partibus congregato, PP. Q. 36. Art. 2 ad 2; nisi quatenus apud occidentalem Ecclesiam in susceptione sacri ordinis emittitur continentiae votum, SS. Q. 184. Art. 6 c; quia scilicet luna se soli subiciens, naturali suo motu solem pertransit versus orientem, et ita partem occidentalem solis, . . ., ab oriente versus occidentem rediens, non pertransivit solem, ut esset eo occidentalior; . . ., sed in parte occidentali prius incoepit claritas apparere, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 174. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 53. Art. 3 (ter).

occīdo (1), ere, cīdi, cīsum, 3, *v. a.*, (1) lit., *to kill, slay, deprive of life, put to death*, (2) fig., *to kill the soul, to kill spiritually.* — (1), sicut hominem vivere est bonum, et hominem occidi est malum, secundum absolutam considerationem, . . ., sic bonum est eum occidi, et malum est eum vivere, PP. Q. 19. Art. 6 ad 1; puta si occideret equum suum, quam si occideret equum alterius, (ob. 2), . . ., gravius enim peccat qui occidit seipsum, quam qui occidit alterum, PS. Q. 73. Art. 9 ad 2; et ideo non competit eis occidere vel effundere sanguinem, SS. Q. 40. Art. 2 c; sicut etiam occidere hominem per violentiam, PTS. Q. 41. Art. 3 ad 5. Cf. PS. Q. 105. Art. 4 (passim); SS. Q. 88. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 6; PT. Q. 47. Art. 1 (passim); PTS. Q. 96. Art. 6 (passim); et passim. — (2), sed ex hoc dicitur peccatum mortale, quia spiritualiter occidit animam, PS. Q. 88. Art. 4 ob. 1. Cf. SS. Q. 36. Art. 3; SS. Q. 73. Art. 3; SS. Q. 158. Art. 3; PTS. Q. 64. Art. 4.

occido (2), ere, cidi, cāsum, 3, *v. n.*, of the heavenly bodies, *to go down, set.* Luna quando est perfecta, oritur vespere, et occidit mane, PP. Q. 70. Art. 2 ad 5. — **occidens**, entis, *m.*, *the quarter of the setting sun, the occident, the west.* Nec determinatur spiritui moventi orbem locus secundum aliquam determinatam partem substantiae orbis, quae nunc est in oriente, nunc in occidente, PP. Q. 51. Art. 3 ad 3; ergo debebat esse dispositum magis versus Orientem quam versus Occidentem, (ob. 5), . . ., adoratio ad Occidentem fuit introducta in lege ad excludendam idololatriam, . . ., unde ad hoc excludendum tabernaculum habebat Sancta sanctorum ad Occidentem, ut versus Occidentem adorarent, PS. Q. 102. Art. 4 ad 5. Cf. PP. Q. 67. Art. 2; SS. Q. 2. Art. 3 (bis); SS. Q. 189. Art. 10, in quot.; PT. Q. 44. Art. 2 (passim); PTS. Q. 71. Art. 5; PTS. Q. 77. Art. 3; PTS. Q. 91. Art. 2.

occiduus, a, um, *adj.*, *fleeting, perishable.* Sicut Ambrosius dicit, paupertas pertinet ad temperantiam, . . ., fletus ad prudentiam, cuius est flere occidua; pati odium hominum ad fortitudinem, PS. Q. 69. Art. 3 ad 6.

occīsio, ōnis, *f.*, *a killing, slaying, murder.* Christus enim efficacissime suum tentatorem vicit; sed tamen postea eum impugnavit, ad occisionem eius Iudaeos incitando, PP. Q. 114. Art. 5 ob. 1; dum vult occisionem latronis, quia iusta est, . . ., inquantum est secundum naturam mala occisio, . . ., et ideo vult occisionem latronis, PS. Q. 19. Art. 10 c; homicidium autem est occisio innocentis, PS. Q. 88. Art. 6 ad 3; multo autem magis est conservanda salus reipublicae, per quam impediuntur occisiones plurimorum, SS. Q. 40. Art. 4 c; ergo occisio brutorum animalium est peccatum, SS. Q. 64. Art. 1 ob. 3; hominis Christi occisio potest ad duplicem voluntatem comparari, . . ., alio modo potest considerari occisio Christi per comparationem ad voluntatem patientis, PT. Q. 22. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 94. Art. 5; SS. Q. 64. Art. 3; SS. Q. 64. Art. 4; PTS. Q. 60. Art. 1 (bis); PTS. Q. 60. Art. 2 (bis); et passim.

occīsor, ōris, *m.*, *a slayer, murderer.* Ideo non competit ut clerici sint percussores, aut occisores, SS. Q. 64. Art. 4 c; non enim dicuntur occisores Christi hostiam Deo obtulisse, sed graviter deliquisse, PT. Q. 22. Art. 2 ad 2; utrum occisores eius eum cog-

noverint, PT. Q. 47 pr.; et ideo occisores Christi ab iniustitia non excusantur, PT. Q. 47. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 49. Art. 4.

occultātio, ōnis, *f.*, *concealment*, (1) *cover* or *protection* from observation, (2) *hidden knowledge*. — (1), unde inter caetera documenta rei militaris hoc praecipue ponitur de occultandis consiliis, ne ad hostes perveniant, ut patet in lib. Stratagematum Francorum; et talis occultatio pertinet ad rationem insidiarum, SS. Q. 40. Art. 3 c. — (2), occultatio quandoque quidem est causa peccati, puta cum quis utitur occultatione ad peccandum, . . ., alio modo occultatio est simplex circumstantia peccati, SS. Q. 66. Art. 3 ad 1; Augustinus loquitur de occultatione veritatis in casu illo, . . ., et quando occultatio veritatis est nulli specialiter damnosa, SS. Q. 70. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 9; SS. Q. 129. Art. 4; PTS. Q. 11. Art. 4.

occultē, *adv.*, see *occultus.*

occulto, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.*, *to hide, to conceal, secrete*, (1) with a *pers. pron.*, (2) the place of concealment expressed by (a) *adv. of place*, (b) *sub* with the *abl.*, (c) *in* with the *abl.*, (d) the *abl. alone*. — (1), puta cum hostes se insidiose occultant, PS. Q. 42. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 144. Art. 2; SS. Q. 169. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 6, in quot.; PT. Q. 36. Art. 7; PT. Q. 40. Art. 1. — (2) (a), sicut in quodam sepulcro, in aqua submergentibus nobis capita, vetus homo sepelitur, et submersus deorsum occultatur, et deinde novus rursus ascendit, PT. Q. 66. Art. 3 c, in quot. Cf. PT. Q. 66. Art. 7, in quot. — (2) (b), et eadem ratio est de thesauris antiquo tempore sub terra occultatis quorum non extat aliquis possessor, SS. Q. 66. Art. 5 ad 2. — (2) (c), divinitas Christi non debuit omnibus in eius nativitate manifestari, sed magis occultari in defectibus infantilis aetatis, PT. Q. 39. Art. 8 ad 3. — (2) (d), idem est veritatem aliquam occultare silentio et obscuritate verborum. sed Christus veritatem, quam praedicabat, occultabat turbis obscuritate verborum, . . ., ergo pari ratione poterat occultare silentio, PT. Q. 42. Art. 3 ob. 3.

occultus, a, um, *P. a.*, *hidden, concealed, secret.* Plantae enim habent imperfectissimam vitam et occultam, PP. Q. 72. Art. 1 ad 1; et ideo sunt simpliciter mira, quasi habentia causam occultam, PS. Q. 113. Art. 10 c; res autem naturales habent quasdam virtutes occultas, (ob. 1), . . ., sed corpora naturalia sortiuntur quasdam virtutes occultas, . . ., puta imagines, sortiuntur aliquam virtutem occultam a corporibus caelestibus, SS. Q. 96. Art. 2 ob. 2; quidam dixerunt quod maleficium nihil aliud erat in mundo nisi in aestimatione hominum qui effectus naturales quorum causae sunt occultae maleficiis imputabant, PTS. Q. 58. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 117. Art. 2; PS. Q. 100. Art. 11; SS. Q. 95. Art. 4; SS. Q. 96. Art. 2 (bis); PT. Q. 36. Art. 5 (bis); PTS. Q. 88. Art. 3 (passim); et passim. — **occulta**, ōrum, *n., plur.*, *secret things, secrets.* Secundo, ut possit manifestare ea quae solius Dei est scire, et haec sunt contingentia futura, et quantum ad hoc ponitur prophetia, et etiam occulta cordium, PS. Q. 111. Art. 4 c; quia praelatus non est iudex occultorum, sed solus Deus, SS. Q. 33. Art. 7 ad 5. Cf. SS. Q. 33. Art. 8; SS. Q. 89. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 4 (passim); PT. Q. 7. Art. 7; PT. Q. 59. Art. 2 (passim); et passim. — **occultum**, i, *n.*, *secrecy.* Duo autem nobis videnda proponuntur: scilicet occultum Divinitatis, cuius visio nos beatos facit, SS. Q. 1. Art. 8 c. — *in adverb. phrase*, **in occulto**, *in secret, secretly.* Sed in occulto admonere, et reverenter, hoc potest etiam ille qui non est par, SS. Q. 33. Art. 4 ad 2; oratio debet offerri Deo in occulto, SS. Q. 83. Art. 12 ob. 3. Cf. SS. Q. 36. Art. 4; SS. Q. 41. Art. 2; SS. Q. 66. Art. 3; SS. Q. 95. Art. 3; PT. Q. 42. Art. 3 (passim); et passim. — **occultē**, *adv.*, *in secret, secretly, privately.* Occulte dicitur in Prima et in Completorio, SS. Q. 1. Art. 9 ad 6. Cf. SS. Q. 61. Art. 3 (passim); SS. Q. 73. Art. 1 (passim); PT. Q. 29. Art. 2 (bis); PT. Q. 78. Art. 3; PTS. Q. 28. Art. 1 (bis); et passim.

occupātio, ōnis, *f.*, (1) *a care*, an object of watchful attention, (2) *consideration*, continuous and careful thought, (3) *business, employment, occupation*, the being occupied or employed with, or engaged in something; that in which one is engaged. — (1), inquantum per gravedinem et occupationem corporis a puritate intelligentiae impeditur, PP. Q. 89. Art. 2 ad 1. — (2), prout scilicet impeditur homo a consideratione intelligibilium per sensibilium occupationem, PP. Q. 94. Art. 1 ad 3. — (3), exterior occupatio impedit sapientiae contemplationem, (ob. 3), . . ., in nobis exterior occupatio puritatem contemplationis impedit, PP. Q. 112. Art. 1 ad 3; vel indirecte, sicut cum aliquis propter laborem, vel propter alias occupationes negligit addiscere id per quod a peccato retraheretur, PS. Q. 76. Art. 3 c; in futura autem vita beatorum cessabit occupatio exteriorum actuum, SS. Q. 181. Art. 4 c; sicut est matrimonium, occupatio negotiorum saecularium, et alia huiusmodi, SS. Q. 184. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 3. Art. 2 (bis); PS. Q. 77. Art. 2; SS. Q. 2. Art. 4; SS. Q. 16. Art. 2; PTS. Q. 41. Art. 3; et passim.

occupo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (I) lit., (1) *to possess, take possession of, seize anything*, (2) transf., (a) *to fill, occupy, use up space*, (b) of disease, *to possess, occupy; cover the body, overwhelm, oppress*, (II) fig., *to engross, employ, busy, engage* the mind, attention, person, often in *pass.*; also *refl.* — (I) (1), circa res inventas est distinguendum: quaedam enim sunt quae nunquam fuerunt in bonis alicuius, sicut lapilli et gemmae quae inveniuntur in littore maris, et talia occupanti conceduntur, SS. Q. 66. Art. 5 ad 2. Cf. PT. Q. 44. Art. 2 (bis). — (I) (2) (a), corpus autem infinitum non posset habere aliquem motum naturalem, nec rectum; quia nihil movetur naturaliter motu recto, nisi cum est extra suum locum, quod corpori infinito accidere non posset; occuparet enim omnia loca, PP. Q. 7. Art. 3 c; ignis erit in mundo, qui praecedet eum, tantum spatium aeris occupans, quantum occupavit aqua in diluvio, PTS. Q. 74. Art. 4 a, in quot. — (I) (2) (b), et si habuerit impetigenem, quae sine dolore corpus occupat, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; si sacerdos morte aut infirmitate gravi occupetur ante consecrationem corporis et sanguinis Domini, non oportet ut per alium suppleatur, PT. Q. 83. Art. 6 ad 1. — (II), se abstrahat a rebus temporalibus, etiam licitis, quae occupando animum, impediunt actualem motum cordis in Deum, SS. Q. 44. Art. 4 ad 3; quae pertinet ad altiorem gradum prophetiae, quia maior vis prophetici luminis esse videtur quae aliquem occupatum circa sensibilia in vigilando abstrahit ad supernaturalia, SS. Q. 174. Art. 3 c; tum quia spiritualia ministrant scilicet sacramenta tum quia spiritualia docent, et in spiritualibus occupari debent, PTS. Q. 66. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 89. Art. 2; SS. Q. 8. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 9; PT. Q. 67. Art. 7; et passim.

occurro, ere, curri, cursum, 3, *v. n.*, (1) lit., of persons, (a) *to go or come to, to meet* someone, (b) *to come upon, attack*, (2) transf., (a) *to alight on, fall in with*, (b) *to occur, to appear* in any place, (c) *to come to* any place, (3) fig., (a) *to lie in the way of*, meet as an obstacle, (b) *to obviate* or *seek to obviate, to meet, counteract*, (c) *to remedy*, (d) *to offer* or *present* itself, *appear, occur.* — (1) (a), sed ille qui debet alicui debitum corporale; puta pecuniam, non debet esse contentus ut ei occurrat creditor; sed debet eum quaerere, ut debitum reddat, (ob. 4), . . ., non importet nos quaerere quibus impendamus; sed sufficit quod impendamus eis qui nobis occurrunt, SS. Q. 33. Art. 2 ad 4; sicut Eliseus ad Giezi dixit quomodo vir descenderat de curru et occurrerat ei, PT. Q. 7. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 71. Art. 1; SS. Q. 87. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 8; PT. Q. 43. Art. 4. — (1) (b), corpus hominis in statu innocentiae poterat praeservari ne pateretur laesionem ab aliquo duro, . . . partim etiam per divinam providentiam, quae sic ipsum tuebatur, ut nihil ei occurreret ex improviso, a quo laederetur, PP. Q. 97. Art. 2 ad 4. — (2) (a), sed quod ignis cadens huic materiae occurrat, et comburat eam, non habet causam aliquod caeleste corpus

sed est per accidens, PP. Q. 115. Art. 6 c. — (2) (b), quidam dixerunt quod sacerdos non posset consecrare immensam quantitatem panis aut vini, . . ., non autem potest esse quod determinetur per comparationem ad usum fidelium, qui nunc occurrunt, PT. Q. 74. Art. 2 c. — (2) (c), in libro *De ortu Salvatoris* narratur quod ad Christi nativitatem obstetrices occurrerunt quae videntur esse necessariae parienti propter dolorem, PT. Q. 35. Art. 6 ob. 3. — (3) (a), puta aliquis intendit ire usque Romam, et occurrunt ei impedimenta, quod non potest hoc facere, PS. Q. 19. Art. 8 c. — (3) (b), quia huic defectui occurrere potest per proprium actum, PS. Q. 74. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 102. Art. 2 (bis); PS. Q. 105. Art. 2. — (3) (c), quod si observatio legis secundum verba non habet subitum periculum, cui oporteat statim occurri, non pertinet ad quemlibet ut interpretetur quid sit utile, PS. Q. 96. Art. 6 c. — (3) (d), prius igitur occurrit intellectui nostro cognoscere animal quam cognoscere hominem, PP. Q. 85. Art. 3 c; sed ut aliquis inimicis hoc exhibeat prompte in actu, ubi specialis necessitas non occurrit, pertinet ad consilia particularia, PS. Q. 108. Art. 4 ad 4; unde quando actu in Deum non fertur, potest aliquid occurrere per quod charitas amittatur, SS. Q. 24. Art. 11 c; nullus tamen est de quo non possit occurrere casus, SS. Q. 31. Art. 2 ad 1; sicut homini in quo abundant frigidi humores, occurrunt insomnia quod sit in aqua vel nive, SS. Q. 95. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 8 (bis); PT. Q. 72. Art. 1; PT. Q. 83. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 6 (passim); PTS. Q. 6. Art. 5; et passim.

occursus, ūs, *m.*, *a meeting, falling in with, approach.* Et ulterius inquantum corpora exteriora moventur secundum motum caelestium corporum, ex quorum occursu voluntas incipit aliquid velle, PS. Q. 9. Art. 5 ad 2; sed quasi omnes experiuntur quod aliqua tempora, vel loca, vel verba audita, vel occursus hominum sive animalium, sive distorti aut inordinati actus, SS. Q. 96. Art. 3 ob. 2. Cf. PT. Q. 30. Art. 3, in quot.; PT. Q. 37. Art. 3, in quot.

Oceānus, i, *m.*, *the great sea* that encompasses the land, *the ocean.* Balthei circumvolutio significabat oceanum, qui circumcingit terram, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; sicut Chrysostomus refert, in quibusdam scripturis apocryphis legitur quod quaedam gens in extremo Orientis iuxta Oceanum, PT. Q. 36. Art. 5 ad 4.

Oceānus, i, *m.*, *Oceanus*, a Roman of noble birth in the fourth and fifth centuries, connected by birth with Fabiola and the Julian family, and by friendship with Jerome, Augustine, and Pammachius. Jerome speaks of him as his son in letter 77; he probably became known to Jerome during his stay in Rome in 383-5. Unde Hieronymus in Epist. 77 ad Oceanum commendat Fabiolam de hoc quod optabat, SS. Q. 187. Art. 5 c.

Ochozias, ae, *m.*, *Ochozias*, son and successor of Joram in the kingdom of Juda. Praeterea, IV. Reg. VIII legitur quod Ioram genuit Ochoziam, PT. Q. 31. Art. 3 ob. 4.

octāvae, ārum, *f.*, (rarely sing.) *an octave.* Octaves are made up of a feast-day and the seven days following it. Only certain feasts, and those of higher rank, are celebrated by the Church with an octave. Sicut Gregorius dicit in Homil. octavarum Paschae XXVI in Evang. 1., PT. Q. 28. Art. 2 ob. 3; Gregorius enim dicit in Homil. in octava Paschae, XXVI in Evangel. 1, PTS. Q. 83. Art. 6 ob. 1. Cf. PTS. Q. 28. Art. 3; PTS. Q. 64. Art. 10 (bis).

octāvus, a, um, *adj.*, *the eighth.* Sed baptismus non differtur usque ad octavum diem, . . ., quandoque etiam traditur baptismus post octavum diem. ergo circumcisioni non debuit determinari octavus dies, (ob. 3), . . ., octavus dies determinabatur circumcisioni tum propter mysterium, quia in octava aetate, quae erit aetas resurgentium, quasi in octavo die perficietur per Christum spiritualis circumcisio, . . ., tum etiam propter teneritudinem infantis ante octavum diem, . . ., erat autem octavus dies de necessitate praecepti, ita sciiicet quod octavum diem praetermittentes peccabant, . . ., quia si aliqui omittebant octavum diem, . . ., quidam etiam dicunt quod propter periculum imminentis mortis poterat octavus dies praeveniri, PT. Q. 70. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 19. Art. 8; PS. Q. 114. Art. 8; SS. Q. 25. Art. 8; PT. Q. 77. Art. 8; PTS. Q. 29. Art. 8; et passim.—**octāvō**, *adv.*, *eighthly.* Octavo autem repraesentatur separatio animae a corpore per duas cruces subsequentes extra calicem factas, PT. Q. 83. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 81. Art. 1 pr.

octo, *num. adj.*, *eight.* Tertium partim diaphanum, et partim lucidum actu, quod vocant caelum sidereum; et dividitur in octo sphaeras, . . ., quae possunt dici octo caeli, PP. Q. 68. Art. 4 c; sunt enim septem dona Spiritus sancti; beatitudines autem tanguntur octo, PS. Q. 69. Art. 3 ob. 5. Cf. PP. Q. 113 pr.; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 4 pr.; SS. Q. 110. Art. 2; PT. Q. 8 pr.; et passim.

Octōber, bris, *adj.*, *of* or *belonging to the eighth month, the eighth, October*, originally the eighth month of the year, reckoning from March; usually connected with *mensis.* In septimo vero qui appellatur October, Godolias occisus est, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2.

oculātus, a, um, *adj.*, *furnished with* or *having eyes, seeing.* Sicut oculatus generat oculatum, nisi natura deficiat, PS. Q. 81. Art. 2 c. — **videre aut inspicere aliquid oculata fide,** *to see something from the testimony of the eyes of faith.* Quia Christum post resurrectionem viventem oculata fide viderunt, quem mortuum sciverant, PT. Q. 55. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 44. Art. 2.

oculus, i, *m.*, *eye* in the general sense of the word. Sicut homo videt per oculum, . . ., licet actio partis attribuatur toti, ut actio oculi homini, numquam tamen attribuitur alii parti, nisi forte per accidens; non enim dicimus quod manus videat, propter hoc quod oculus videt, PP. Q. 76. Art. 1 c; oculus, cum sit instrumentum visus, significat apprehensivam potentiam, PS. Q. 12. Art. 1 ob. 1; intentio nominatur oculus metaphorice, non quia ad cognitionem pertineat, sed quia cognitionem praesupponit, per quam proponitur voluntati finis, ad quem movet, sicut oculo praevidemus, quo tendere corporaliter debeamus, PS. Q. 12. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 54. Art. 5; PP. Q. 65. Art. 2; PP. Q. 75. Art. 1; PP. Q. 75. Art. 2 (ter); PP. Q. 76. Art. 1; et passim. On **concupiscentia oculorum,** see *concupiscentia* under 2. — **ictus oculi,** *a twinkling of an eye, an instant.* Si in ictu oculi intellegitur tantum apertio palpebrarum, quae fit in tempore perceptibili, . . ., si vero in ictu oculi intellegitur ipse subitus contuitus oculi, et qui fit in instanti, 1 Cor. 15. 8. — Kinds of *oculus* in the general sense of the word are: (a), **oculus carnis seu corporalis** and **oculus in anima seu intellectualis, seu spiritualis,** *the bodily* or *physical eye,* (quo ista temporalia videntur, Verit. 10. 9 ob. 6 c), and *the eye of the soul* or *the intellectual* and *spiritual eye,* (oculus in anima est ratio vel intellectus, Verit. 2. 2. 13 ob. 1). Cf. PP. Q. 12. Art. 3; PT. Q. 76. Art. 7 c; PTS. Q. 94. Art. 1; PTS. Q. 95. Art. 2; C. G. 3. 118; et passim. — (b), **oculus corporalis seu corporeus,** see *oculus carnis.* — (c), **oculus in anima,** see *oculus carnis.* — (d), **oculus intellectualis,** see *oculus carnis.* Angelus bonus vel malus non potest aliquid videre oculo corporeo, sed solum oculo intellectuali, PT. Q. 76. Art. 7 ad 3. — (e), **oculus intellegentiae** and **oculus rationis,** *the eye of the intuitive perception,* (quo Deus inspicitur, Verit. 10. 9 ob. 6 c), and *that of discursive perception,* (quo intellegibilia creata cognoscuntur, Verit. 10. 9 ob. 6 c). — (f), **oculus rationis,** see *oculus intellegentiae.* Ira per zelum turbat rationis oculum, sed ira per vitium excaecat, SS. Q. 158. Art. 1 ad 2, in quot. — (g), **oculus spiritualis,** see *oculus carnis.* Corpus Christi secundum modum essendi quem habet in hoc sacramento, neque sensu neque imaginatione perceptibile est, sed solo intellectu, qui dicitur oculus spiritualis, PT. Q. 76. Art. 7 c. Cf. PT. Q. 39. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 95. Art. 2 (bis).

ōdi, ōdisse, also **odio**, īre, *v. a.*, *defect.*, perf. as pres., *to hate,* used (1) with the *acc.* of the person or thing, (2) *absol.*, (3) *pass.* — (1), sed odiunt eos, inquantum diversificantur secundum iustitiam

et iniustitiam, PP. Q. 60. Art. 4 ad 3; sicut lupus ovi; unde ovis odit lupum generaliter, PS. Q. 29. Art. 6 c; et vellent eis uti si possent, et odiunt poenas quae pro huiusmodi peccatis infliguntur. dolent tamen etiam de peccatis quae commiserunt, non quia ipsa odiunt, SS. Q. 13. Art. 4 c; nisi enim Deus peccatum odisset, PT. Q. 46. Art. 4 ad 3; ideo plus debet odire culpam, inquantum est offensa Dei, PTS. Q. 3. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 29. Art. 4 (passim); PS. Q. 29. Art. 5 (passim); SS. Q. 25. Art. 6 (passim); SS. Q. 73. Art. 3 (passim); PTS. Q. 49. Art. 6; et passim. — (2), amicus autem, qui amat, est melior quam inimicus, qui odit, SS. Q. 27. Art. 7 a. — (3), quia quod propter alterum oditur, minus oditur, PTS. Q. 3. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 29. Art. 1; PS. Q. 29. Art. 2 (bis); PS. Q. 29. Art. 3 c.

odibilis, e, *adj., that deserves to be hated, hateful, odious.* Sed per accidens cognitio veritatis potest esse odibilis, inquantum impedit ab aliquo desiderato, PS. Q. 29. Art. 5 ad 2; intelligere veritatem cuilibet est secundum se amabile; potest tamen per accidens esse alicui odibile, SS. Q. 15. Art. 1 ad 3; directius tamen oritur ex invidia, per quam ipsum bonum proximi redditur contristabile, et per consequens odibile, SS. Q. 34. Art. 6 ad 3; propter virtutem non est aliquis odibilis, per se loquendo, quia bonitas est causa amoris, PTS. Q. 67. Art. 6 ad 4. Cf. PS. Q. 29. Art. 1 (ter); SS. Q. 73. Art. 2.

odiōsus, a, um, *adj., hateful, offensive, annoying, troublesome, odious,* (1) of persons, (2) of things. — (1), et ideo, si ex eo quod est sibi similis in participatione formae, impediatur ipsemet a consecutione boni quod amat, efficitur ei odiosus, PS. Q. 27. Art. 3 c; nec in hoc aliquid detrahitur alteri, imo ei confertur, quia absolvitur ab eo qui per fornicationem se Deo odiosum reddidit, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 4. Cf. PS. Q. 2. Art. 1; PS. Q. 29. Art. 4, in quot. — (2), unde omne illud quod perfectionem huius communicationis impedit, efficitur odiosum, PS. Q. 28. Art. 4 ad 2; sed fortius insistit homo ad repellendum odiosum quam ad prosequendum amatum, (ob. 3), . . ., ideo intensius aliquid operatur ad repellendum odiosa, quia odium est magis sensibile, PS. Q. 29. Art. 3 ad 3; sed nihil prohibet aliquid esse commune multis, quod tamen dissonat ab aliis; et sic est eis odiosum, PS. Q. 29. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 124. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 6.

oditor, ōris, *m., a hater, one who hates* or *dislikes* someone. Unde et de magnanimo Philosophus dicit, quod est manifestus oditor et amator, PS. Q. 48. Art. 3 ad 2.

odium, i, *n., hatred, grudge, ill-will, animosity, aversion,* the opposite of *amor.* Odium contrariatur amori, (a), . . ., odium vero est dissonantia quaedam appetitus ad id quod apprehenditur ut repugnans et novicum, PS. Q. 29. Art. 1 c; odium est quidem motus appetitivae potentiae, quae non movetur nisi ab aliquo apprehenso, SS. Q. 34. Art. 1 c; odium est via inveterata, Verit. 25. 2 ad 7; quae non esse volumus, dicimur odio habere, C. G. 1. 96. Cf. PS. Q. 29. Art. 6 (passim); PP. Q. 80. Art. 2 (passim); SS. Q. 34. Art. 3 (passim); SS. Q. 34. Art. 4 (passim); SS. Q. 34. Art. 6; et passim. — Kinds of *odium* are: (a), **odium Dei** and **odium proximi**, *hatred toward God* and *hatred toward neighbor.* Charitas non est quicumque amor, sed amor Dei; unde non opponitur ei quodcumque odium directe sed odium Dei quod est gravissimum peccatorum, PS. Q. 73. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 20. Art. 1; SS. Q. 20. Art. 3 (passim); SS. Q. 34. Art. 2 (passim); SS. Q. 34. Art. 6 c; SS. Q. 39. Art. 2; et passim. — (b), **odium naturale** and **odium non-naturale**, *the natural hate* or *that coming from the nature of a being* and *the unnatural hate* or *that not springing from the nature of the being,* i.e., the hate against *id quod est (in fact) repugnans et corruptivum* (cf. *malum corruptivum* under *malus* under 2), and hate against *id quod apprehenditur ut repugnans et nocivum* (without it actually being so). Ita ad id quod est repugnans et corruptivum habet dissonantiam naturalem, quae est odium naturale, PS. Q. 29. Art. 1 c. — (c), **odium non-naturale**, see *odium naturale.* — (d), **odium proximi**, see *odium Dei.* — *Odium Dei* is *filia luxuriae.* Cf. *luxuria.*

odor, ōris, *m.,* (1) lit., *odor,* that property of a substance that is perceptible by the sense of smell; *scent, smell,* (2) fig., *odor, fragrance.* — (1), visu enim videt colorem pomi sine eius odore. si ergo quaeratur ubi sit color, qui videtur sine odore, manifestum est quod color, qui videtur, non est nisi in pomo. sed quod sit sine odore perceptus, hoc accidit ei ex parte visus; inquantum in visu est similitudo coloris, et non odoris, PP. Q. 85. Art. 2 ad 2; usus sit magis delectabilis, sicut pulchritudo et ornatus feminae et sapor delectabilis in cibo, et etiam odor, SS. Q. 141. Art. 5 c; quia ex eorum ablutione remanet aliqua infectio quantum ad odorem, quod non contingit de aqua, PT. Q. 61. Art. 3 ad 2; sed reficiunt et confortant quadam sensuum immutatione, sicut homo confortatur ex odore cibi, et inebriatur ex odore vini, PT. Q. 77. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 4; PS. Q. 18. Art. 7; PS. Q. 27. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 4 (passim); PT. Q. 83. Art. 5 (passim); PTS. Q. 29. Art. 4; et passim. — (2), dicitur Lev. 1, 9: oblata omnia adolebit sacerdos super altare in holocaustum et odorem suavissimum Domino, (a), . . ., et etiam ad significandum odorem bonae famae, PS. Q. 102. Art. 3 ad 14; ut aperiantur ei nares ad percipiendum odorem notitiae Dei, PT. Q. 71. Art. 3 c, in quot.

odōrātus, ūs, *m.,* (1) *scent,* the odor left by an animal on the ground or the surface passed over, (2) *the sense of smell.* — (1), canis enim insequens cervum, si ad trivium venerit, odoratu quidem explorat, PS. Q. 13. Art. 2 ob. 3. — (2), ideo inunguntur loca quinque sensuum; scilicet oculi propter visum, aures propter auditum, nares propter odoratum, PTS. Q. 32. Art. 6 c. Cf. PTS. Q. 82. Art. 4 (passim).

odōrifer, era, erum, *adj., odoriferous, fragrant.* Nam thus et pingue est et odoriferum, PS. Q. 102. Art. 3 ad 14; unde in hoc festo debebant habere fructum arboris pulcherrimae, id est, citrum et lignum densarum frondium, id est, myrtum, quae sunt odorifera, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10. Cf. PT. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 72. Art. 2; PTS. Q. 82. Art. 3 (bis).

odōro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to smell out, to detect by the scent.* Sed quaedam animalia inveniuntur acutioris sensus quam homo, et velocioris motus, sicut canes melius odorant, et aves velocius moventur, PP. Q. 91. Art. 3 ob. 1.

oeconomicē, see *oeconomicus.*

oeconomicus, a, um, *adj., of* or *relating to domestic economy, domestic,* i.e., concerning the house or the family, synonym of *domesticus.* Ideo inter eos non est etiam simpliciter politicum iustum, sed magis iustum oeconomicum, SS. Q. 57. Art. 4 c; talis commutatio non proprie pertinet ad negotiatores, sed magis ad oeconomicos vel politicos qui habent providere vel domui vel civitati de rebus necessariis ad vitam, SS. Q. 77. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 92. Art. 1; PS. Q. 57. Art. 6; SS. Q. 47. Art. 11 (bis); SS. Q. 48. Art. 1 (quater); SS. Q. 50. Art. 3 (passim); et passim. On **ars oeconomica**, see *ars* under 2; on **communicatio oeconomica**, see *communicatio* under 3; on **congregatio oeconomica**, see *congregatio* under 2; on **dominium oeconomicum**, see *dominium*; on **iustitia oeconomica**, see *iustitia* under 1; on **iustum oeconomicum**, see *iustus*; on **principatus oeconomicus**, see *principatus* under 1; on **providentia oeconomica**, see *providentia*; on **prudentia oeconomica**, see *prudentia* under 1; on **regimen oeconomicum**, see *regimen*; on **scientia oeconomica**, see *scientia* under 1; on **societas oeconomica**, see *societas*; on **subiectio oeconomica**, see *subiectio* under 2. — **oeconomicē**, *adv., economically, in manner relating to domestic economy, with reference to the family.* Subditur humana natura ordini propriae rationis; secundo ordini exterioris hominis gubernantis, vel spiritualiter vel temporaliter, politice seu oeconomice, PS. Q. 87. Art. 1 c.

offendiculum, i, *n.*, *cause of offence, scandal, something that causes spiritual stumbling; an occasion of sin*, used in the S.T. only in quot. Augustinus dicit: amputetis occasionem turpium nundinarum, quibus existimatio vestra laeditur, et infirmis offendiculum ponitur, SS. Q. 187. Art. 4 ob. 5, in quot.

offendo, ere, di, sum, 3, *v. a.* and *n.*, *to offend, strike against, stumble, commit a fault, displease, annoy, vex, hurt, injure*, etc., (I) lit., (1) *to strike against something* with the foot; *to trip*; (2) *to strike* so as to give physical pain, (II) fig., (1) of persons, (a) *to stumble morally, to do amiss, to transgress*, (b) *to sin against God*, (c) *to offend* someone, *to harm, to hurt* or *wound* the feelings or suceptibilities of anyone; *to vex, annoy, displease* anyone, (d) *pass., to be offended by someone, to take offense*, (2) in Biblical usage, *to be a stumbling block, to cause spiritual* or *moral difficulty* to a person; *to shock*, (3) of things, *to disturb, annoy, displease.* — (I) (1), Augustinus dicit quod ad pacta cum daemonibus inita pertinent millia inanium observationum; puta si membrum aliquod salierit; si iunctim ambulantibus amicis, lapis, aut canis, aut puer medius intervenerit; limen calcare, cum ante domum suam aliquis transit; redire ad lectum, si quis cum se calceat, sternutaverit; redire domum, si procedens offenderit, SS. Q. 96. Art. 3 a. — (I) (2), tanto gravius est peccatum; et inde est quod gravius est peccatum, si aliquis percutiat principem, vel offendat, quam si personam privatam, SS. Q. 65. Art. 4 c. — (II) (1) (a), illi qui sunt in hac vita perfecti, in multis dicuntur offendere secundum peccata venialia, quae consequuntur ex infirmitate praesentis vitae, SS. Q. 184. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 147. Art. 3; PT. Q. 88. Art. 1. — (II) (1) (b), quantum enim ad culpam Deum offenderat, et diabolo se subdiderat, ei consentiens, PT. Q. 48. Art. 4 ad 2; aliud autem est ex parte Dei, quem homo peccando offenderat, PT. Q. 49. Art. 2 c; fornicator accipiens corpus Christi comparatur Iudae Christum osculanti, quantum ad similitudinem criminis, quia uterque ex signo charitatis Christum offendit, PT. Q. 80. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 87. Art. 5; PS. Q. 87. Art. 6; PS. Q. 113. Art. 2; SS. Q. 163. Art. 4, in quot.; PT. Q. 49. Art. 4; PT. Q. 85. Art. 3; PT. Q. 88. Art. 2; PTS. Q. 2. Art. 3; PTS. Q. 3. Art. 3 (ter). — (II) (1) (c), quanto enim aliquis magis diligit aliquem, tanto magis timet eum offendere et ab eo separari, (c), . . ., quia quanto aliquis certius expectat alicuius boni consecutionem per auxilium alterius, tanto magis veretur eum offendere, vel ab eo separari, SS. Q. 19. Art. 10 ad 2; videtur quod satisfactio non sit actus iustitiae quia satisfactio fit ad hoc quod reconcilietur homo ei quem offendit, PTS. Q. 12. Art. 2 ob. 1. Cf. PS. Q. 47. Art. 4 (bis); PS. Q. 94. Art. 2; PS. Q. 113. Art. 2 (bis); SS. Q. 23. Art. 1; PT. Q. 88. Art. 3; PT. Q. 90. Art. 2; et passim. — (II) (1) (d), unde potest contingere quod homo remittat offensam, qua offensus est alicui, PT. Q. 86. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 48. Art. 2; PT. Q. 86. Art. 2; PT. Q. 86. Art. 3. — (II) (2), occasio ruinae datur proximo, quando offenditur aut infirmatur, SS. Q. 43. Art. 1 ob. 5. Cf. SS. Q. 168. Art. 1, in quot.; SS. Q. 170. Art. 2, in quot. — (II) (3), propter vivos quidem, ne eorum oculi ex turpitudine cadaverum offendantur, PTS. Q. 71. Art. 11 c; unde et colores medii, et voces consonantes sunt delectabiles; inconsonantes autem offendunt auditum, PTS. Q. 86. Art. 3 ad 3. Cf. PTS. Q. 85. Art. 2 (ter).

offensa, ae, *f.*, *an offence, hurt, injury, wrong, disfavor, hatred*, used fig., (1) *displeasure, disfavor, hatred*, (2) *prejudice, harm*, (3) *a stumbling block; a cause of spiritual* or *moral stumbling; an occasion of stumbling*, or *sin*, (4) *an offending against* or *violating a law; an offence, sin, crime*, (5) *an injury received, an offence, affront, wrong.* — (1), sed duobus propositis, magis vult peccando incurrere offensam Dei, quam delectatione privari, PS. Q. 78. Art. 1 ad 2. — (2), quamvis enim Ephron gratis ei sepulturam offerret, perpendit tamen Abraham quod gratis recipere sine eius offensa non posset, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3. — (3), sed quia etiam in occultis peccatis potest parari proximorum offensa, ideo adhuc videtur distinguendum esse, SS. Q. 33. Art. 7 c. — (4), a theologis consideratur peccatum praecipue secundum quod est offensa contra Deum, PS. Q. 71. Art. 6 ad 5; nam filiorum est timere offensam patris, SS. Q. 19. Art. 2 c; tanto enim offensa est gravior, quanto maior est ille in quem delinquitur, PT. Q. 1. Art. 2 ad 2; sed aliquando fit alicui satisfactio de aliquo, eo invito; ut quando aliquis pro offensa in alterum commissa a iudice punitur, PTS. Q. 12. Art. 1 ob. 2. Cf. PS. Q. 78. Art. 1; PS. Q. 109. Art. 7; SS. Q. 141. Art. 1 (bis); PT. Q. 48. Art. 2; PTS. Q. 13. Art. 1 (passim); et passim. — (5), et similiter si aliquis offensam in se commissam remittat, PP. Q. 21. Art. 3 ad 2; puta si bene faciat inimicis suis, quando non tenetur, vel si offensam remittat, PS. Q. 108. Art. 4 c; sicut quicumque homo remittit offensam in se commissam absque satisfactione, PT. Q. 46. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 48. Art. 4; PT. Q. 49. Art. 4; PT. Q. 86. Art. 2; PTS. Q. 62. Art. 3.

offensio, ōnis, *f.*, (1) *offence, vexation, displeasure*, (2) *an offence, a stumbling block; a cause of spiritual* or *moral stumbling.* — (1), Augustinus dicit: quid est hoc Domine Deus meus, cum tu in aeternum tibi ipsi sis gaudium, et quaedam de te circa te semper gaudeant, quod haec rerum pars alterno defectu et profectu, offensionibus et conciliationibus gaudet, PS. Q. 32. Art. 2 a.—(2), sed scandalum dividitur contra offensionem et infirmitatem; dicit enim Apostolus: bonum est non manducare carnem, . . ., neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, (ob. 5), . . ., sicut Hieronymus ibidem dicit, quod graece scandalon dicitur, nos offensionem, vel ruinam, vel impactionem pedis possumus dicere, SS. Q. 43. Art. 1 c; videtur quod Christus debuerit Iudaeis sine eorum offensione praedicare, . . ., sed nos debemus vitare offensionem non solum fidelium, sed etiam infidelium, secundum illud I Corinth, X, 32: sine offensione estote Iudaeis, et gentibus, et Ecclesiae Dei. ergo videtur quod etiam Christus in sua doctrina offensionem Iudaeorum vitare debuerit, (ob. 1), . . ., Christus esset in lapidem offensionis et petram scandali duabus domibus Israel, (a), . . ., non est timenda eorum offensio a praedicatore vel doctore, . . ., et ideo Dominus, non obstante offensione eorum, publice veritatem docebat, (c), . . ., homo sic debet esse sine offensione omnibus, ut nulli det suo facto vel dicto minus recto occasionem ruinae, PT. Q. 42. Art. 2 ad 1.

offero, offerre, obtuli, oblātum, *v. a.*, *to bring before; to present, offer; show, exhibit*, (1) in gen., (a) to present something to God as an act of worship or devotion or to obtain a favor, *to give, offer up*, (b) *to offer, to present* or *give* something to someone for acceptance or refusal, used with the *dat.* and *acc.*, (2) in *partic.*, (a) *to offer, present* someone to be baptized, (b) *to offer* someone to the court of the emperor, (c) *to offer* in marriage, *betroth*, (d) **offerre se,** *to offer one's self*, (e) *to offer, to present* to the senses, imagination, sight, notice. — (1) (a), ex frugibus oblationes Deo offerebantur, PS. Q. 99. Art. 3 c; oratio debet offerri Deo in occulto, (ob. 3), . . ., et ideo oportet quod talis oratio innotescat toti populo, . . ., oratio vero singularis est quae offertur a singulari persona cuiuscumque sive pro se, sive pro aliis orantis, SS. Q. 83. Art. 12 c; quia ex duplici natura compositi sumus, intellectuali scilicet et sensibili, duplicem adorationem Deo offerimus, SS. Q. 84. Art. 2 c; triplex est hominis bonum: primum quidem est bonum animae, quod Deo offertur interiori quodam sacrificio per devotionem, et orationem, . . ., secundum est bonum corporis, quod Deo quodammodo offertur per martyrium, . . ., tertium est bonum exteriorum rerum, de quo sacrificium offertur Deo; directe quidem, quando immediate res nostras Deo offerimus, (ad 2), . . ., sacrificia proprie dicuntur, quando circa res Deo oblatas aliquid fit, . . ., cum Deo aliquid offertur, . . ., sicut dicuntur offerri denarii vel panes in altari, . . ., primitiae autem oblationes sunt, quia Deo offerebantur, SS. Q. 85. Art. 3 ad 3; habet tamen maiorem firmitatis causam ex parte Dei, cum votum offertur, SS. Q. 89. Art. 8 ad 3. Cf. PT. Q. 22. Art. 2 (passim); PT. Q. 22. Art. 3 (passim); PTS.

Q. 37. Art. 4; PTS. Q. 61. Art. 1; PTS. Q. 71. Art. 8; et passim. — (1) (b), et Abraham eis cibos obtulit, quos tamen prius adoraverat, ut habetur, (ob. 5), . . ., Abraham autem obtulit eis cibos, PP. Q. 51. Art. 3 ad 5; cum accederent ad expugnandam civitatem, offerrent ei primo pacem, PS. Q. 105. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 100. Art. 1; SS. Q. 100. Art. 4; PT. Q. 79. Art. 5. — (2) (a), quandoque etiam propter periculum, sicut si puer in periculo mortis existens offeratur alicui peccatori baptizandus, PT. Q. 64. Art. 6 ob. 3. Cf. PT. Q. 67. Art. 4; PTS. Q. 56. Art. 3. — (2) (b), filius illegitimus potest legitimari, non ut fiat de legitimo coitu natus, . . ., quattuor autem alii modi sunt secundum leges: primus est, si pater filium naturalem curiae imperatoris offerat, PTS. Q. 68. Art. 3 c. — (2) (c), potest contingere quod frater viri, in quem se consentire credit mulier, offeratur ei, et cum eo commisceatur carnaliter et tunc videtur quod non possit redire ad illum in quem consentire se credidit, PTS. Q. 51. Art. 2 ob. 9. — (2) (d), sed quod aliquis sponte ad hoc se offerat pertinet ad perfectionem charitatis, SS. Q. 26. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 82. Art. 1; SS. Q. 124. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 1; PT. Q. 50. Art. 1; PT. Q. 51. Art. 3; PTS. Q. 43. Art. 3; et passim. — (2) (e), daemon, qui in phantasia unius hominis format aliquam speciem, ipse etiam potest similem speciem alterius sensibus offerre, PP. Q. 114. Art. 4 ad 2; in delectatione duo sunt, scilicet perceptio convenientis, quae pertinet ad apprehensivam potentiam, et complacentia eius quod offertur ut conveniens, PS. Q. 11. Art. 1 ad 3; secundo ratione dissuetudinis, quia scilicet aliquod malum inconsuetum nostrae considerationi offertur, PS. Q. 41. Art. 4 c; *ipsae autem similitudines magis* movent animum, quando non solum verbo exprimuntur, sed etiam sensui offeruntur, PS. Q. 99. Art. 3 ad 3; et ideo nihil prohibet hominem secundum rationem apprehendere aliquid de novo in dormiendo vel ex ipsis reliquis praecedentium cogitationum ex phantasmatibus oblatis, SS. Q. 154. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 80. Art. 1 (ter); SS. Q. 47. Art. 1; PT. Q. 60. Art. 4.

offertōrium, ii, *n.*, *the offertory*, (1) that part of the mass in which the unconsecrated bread and wine are offered to God; the oblation itself; (2) the prayers that accompany this offering; (3) the verse or antiphon that forms a prayer of the proper of the Mass which is sung by the choir while the priest is making the offering. Unde primo peragitur oblatio; secundo consecratio materiae oblatae; tertio eiusdem perceptio. circa oblationem vero duo aguntur: scilicet laus populi in cantu Offertorii, per quod significatur laetitia offerentium, et oratio sacerdotis, PT. Q. 83. Art. 4 c.

officiālis, e, *adj.*, *official, performing some service* or *duty.* **Officiale membrum,** *official member*, a bodily organ that serves the needs or purposes of a higher one. Ut patet per Augustinum, qui dicit, quod corpus constat ex membris officialibus, officialia ex consimilibus, consimilia ex humoribus, PTS. Q. 80. Art. 3 a.

officīna, ae, *f.*, *a workshop.* Si in alicuius opificis officinam imperitus intraverit, videt ibi multa instrumenta, PP. Q. 72. Art. 1 ad. 6.

officio, ere, ēci, ectum, 3, *v. n.*, *to stand in the way of, to be detrimental* or *hurtful to.* Non enim animus facile verum providet, ubi ista officiunt, SS. Q. 30. Art. 3 ob. 1, in quot.; Isidorus dicit quod officium est ut quisque illa agat quae nulli officiant, id est, noceant, sed prosint omnibus, SS. Q. 183. Art. 3 ad 2.

officiōsus, a, um, *adj.*, (1) *officious, doing* or *ready to do kind offices; eager to serve* or *please;* **officiosum mendacium,** *an officious lie, a lie* told as an act of kindness to further another's interests, (2) *dutiful;* active or zealous in doing one's duty. — (1), mendacium quod alicui prodest et nulli nocet, est officiosum, SS. Q. 70. Art. 4 ob. 2; ergo etiam mendacium officiosum, quale fuit obstetricum, quod videtur esse levissimum, est peccatum mortale, (ob. 4), . . ., ergo mendacium iocosum et officiosum non sunt peccata mortalia, (a), . . ., et in mendacio officioso, in quo intenditur etiam utilitas proximi, (c), . . ., et ideo mendacium officiosum vel iocosum non est peccatum mortale in viris perfectis, SS. Q. 110. Art. 4 ad 5. Cf. SS. Q. 69. Art. 1 (passim); SS. Q. 110. Art. 2 (passim); SS. Q. 112. Art. 2 (ter); SS. Q. 113. Art. 2. — (2), Augustinus dicit: antiquorum iustorum funera officiosa pietate curata sunt, et exequiae celebratae, et sepultura provisa, PTS. Q. 71. Art. 11 ob. 2.

officium, ii, *n.*, (1) *an obligatory service, duty, obligation, office,* (2) *an official duty, a service, employment, business,* (3) *the prayers of the breviary, the divine office.* — (1), in officio gignendi filios, PP. Q. 72. Art. 1 ad 4; per officia actuum, PP. Q. 79. Art. 9 c; pietas exhibet et officium et cultum; ut "officium" referatur ad obsequium, "cultus" vero ad reverentiam sive honorem, (c), in quot. . . ., cultus et officium, . . ., debetur omnibus sanguine iunctis et patriae benevolis, non tamen aequaliter omnibus, sed praecipue parentibus; aliis autem secundum propriam facultatem et decentiam personarum, SS. Q. 101. Art. 2 ad 3; duplex sapientis officium, C. G. 1. 1. Cf. PP. Q. 108. Art. 2; PS. Q. 34. Art. 1; SS. Q. 101. Art. 4 (passim); SS. Q. 172. Art. 3; SS. Q. 183. Art. 3 (passim); et passim. — (2), quamdiu perageret officium suum, PP. Q. 43. Art. 7 ad 4; convenit statui et officio uniuscuiusque, SS. Q. 2. Art. 7 c; sicut quantitas unius digiti sufficit ad suum officium, 3 Sent. 36. 1. 4 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 7 ad 6; SS. Q. 10. Art. 11 ad 5; SS. Q. 168. Art. 3 (bis); PTS. Q. 41. Art. 2; C. G. 4. 74; et passim. — Kinds of *officium* in this sense are: (a), **officium divinum,** the official liturgy of the Church, *the divine office* or the office of God, i.e., the breviary and also the celebration of Holy Mass. *Ideo omnibus ministris competit "amictus" humeros tegens,* quo significatur fortitudo ad divina officia exequenda quibus mancipantur, PTS. Q. 40. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 184. Art. 6; PTS. Q. 37. Art. 3; PTS. Q. 39. Art. 3; Quodl. 3. 13. 29 c; Quodl. 8. 6. 11 c; Offic. 1; et passim. — (b), **officium ecclesiasticum** and **officium saeculare,** *the ecclesiastical* and *the secular office.* Eliguntur homines ad aliqua officia vel saecularia vel ecclesiastica, ab his qui nihil erga eos agunt, PS. Q. 13. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 100. Art. 1 (bis); SS. Q. 187. Art. 1 (bis); PT. Q. 82. Art. 6; PTS. Q. 19. Art. 3; PTS. Q. 40. Art. 4; et passim. — (c), **officium episcopale** seu **pontificale** and **officium sacerdotale,** *the episcopal* and *the sacerdotal office.* Sed non licet uni episcopo in dioecesi alterius episcopale officium exercere, PTS. Q. 8. Art. 4 a. Cf. SS. Q. 184. Art. 8 (bis); SS. Q. 185. Art. 2; SS. Q. 185. Art. 4; Mal. 3. 7 c; Hebr. 5. 1; et passim. — (d), **officium mortuorum,** *the office of the service for the dead.* Cf. Quodl. 6. 5. 8 c. — (e), **officium pontificale,** see *officium episcopale.* Si qua sunt in regularibus observantiis quae non impediant pontificale officium, sed magis valeant ad perfectionis custodiam, SS. Q. 185. Art. 8 c. — (f), **officium proprium,** *the proper service.* Non enim miles eligitur aut conscribitur ad hoc quod armetur, sed ad hoc quod pugnet; quod est proprium officium ad quod militia intenditur, PP. Q. 24. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 3 (bis); PP. Q. 114. Art. 2; SS. Q. 57. Art. 4; SS. Q. 1[illegible] Art. 1; SS. Q. 187. Art. 1; et passim. — (g), **officium sacerdotale,** see *officium episcopale.* — (h), **officium saeculare,** see *officium ecclesiasticum.* — (i), **officium scholasticum,** *the scholastic office.* Cf. Relig. 2. — (j), **officium spirituale,** *the spiritual office.* Stultum est dicere quod ex hoc quod aliquis in sanctitate promovetur efficiatur minus idoneus ad spiritualia officia exercenda, SS. Q. 187. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 54. Art. 4; Quodl. 8. 6. 11 c. — (3), in officio missae non solum est sacrificium, sed etiam sunt ibi orationes, PTS. Q. 71. Art. 9 ad 9; debeat utrumque officium dicere, Quodl. 1. 7. 13 ob. 1. Cf. PTS. Q. 40. Art. 2; Quodl. 1. 7. 13 c.

offusco, āre, 1, *v. a.*, *to darken, obscure, dim,* used lit. and fig. Maior lux offuscat minorem, PT. Q. 5. Art. 4 ob. 2; lux minor per maiorem offuscatur, (ob. 2), . . ., si duo lumina accipiantur eiusdem ordinis minus offuscatur per maius; sicut lumen solis offuscat lumen candelae, . . ., minus lumen non offuscatur per maius, . . ., et hoc modo lumen scientiae non offuscatur, PT. Q. 9. Art. 1 ad 2; sed ex concupiscentiae ardore, qui legem naturae in eis offuscavit

PTS. Q. 54. Art. 3 ad 2; et similiter est etiam, quando ex aliquo grosso fumo eius claritas obfuscatur, PTS. Q. 97. Art. 6 ad 4. Cf. PTS. Q. 65. Art. 3.

oleum, i, *n., oil, olive-oil.* Olive oil, *oleum olivarum*, is obtained from the pulp of olives. It is mixed with balsam in the making of chrism, which is used in the administering of certain sacraments. It represents the copious outpouring of sacramental grace which gives strength to the soul as oil does to the body. Ergo huius sacramenti non est conveniens materia, chrisma, quod conficitur ex oleo et balsamo, (ob. 2), . . ., oleum assumitur in materia huius sacramenti ad inungendum. sed quolibet oleo potest fieri inunctio, puta oleo quod fit ex nucibus, . . ., non ergo solum oleum olivarum debet assumi ad huiusmodi sacramentum, (ob. 3), . . ., sed oleum olivarum non ubique invenitur, et multo minus balsamum, (ob. 4), . . ., gratia vero Spiritus sancti in oleo designatur; unde Christus dicitur esse unctus oleo laetitiae, . . ., et ideo oleum competit materiae huius sacramenti, (c), . . ., sensibiliter Spiritus sanctus super eos descendit in specie ignis, ad eamdem significationem refertur ad quam refertur oleum, nisi quod ignis habet vim activam, oleum autem habet vim passivam, (ad 1), . . ., proprietates olei, quibus significatur Spiritus sanctus, magis inveniuntur in oleo olivarum quam in quocumque alio oleo, . . ., hoc etiam oleum proprie dicitur oleum, . . ., nisi in supplementum apud eos quibus deest oleum olivarum. et ideo hoc oleum solum assumitur in usum huius, PT. Q. 72. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 3 (bis); PS. Q. 102. Art. 5 (ter); SS. Q. 100. Art. 2; PT. Q. 64. Art. 2; PT. Q. 82. Art. 1; PTS. Q. 29. Art. 4.

olfacio, ere, ēci, actum, 3, *v. a., to smell, scent* something. Unde in corporalibus dicitur aliquis esse acuti sensus qui potest percipere sensibile aliquod ex remotis vel videndo, vel audiendo, vel olfaciendo, SS. Q. 15. Art. 2 c.

olfactus, ūs, *m., the organ* or *sense of smell.* Secundum alterationem vero in odore, qui est obiectum olfactus, . . ., organum vero olfactus aut auditus nulla naturali immutatione immutatur in sentiendo, nisi per accidens, . . ., et post hunc auditus, et deinde olfactus, PP. Q. 78. Art. 3 (ter); sicut gustus rei amarae, et olfactus rei foetidae, PS. Q. 35. Art. 5 c; circa delectationes autem gustus, vel olfactus, vel visus est temperantia et intemperantia secundario, SS. Q. 141. Art. 5 c; fuit etiam passus secundum omnem sensum corporeum; secundum tactum quidem, flagellatus et clavis confixus, . . ., secundum olfactum, in loco foetido cadaverorum mortuorum, PT. Q. 46. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 4; PP. Q. 91. Art. 3 (bis).

oligarchia, ae, *f., a government by a few rich, oligarchy.* Oligarchia vocatur, id est, principatus paucorum, quando scilicet pauci propter divitias opprimunt plebem, sola pluralitate a tyranno differentes, Regim. 1. 1. Cf. 3 Pol. 7 a and b; PS. Q. 95. Art. 4; PS. Q. 104. Art. 3.

oligarchicus, a, um, *adj., pertaining to an oligarchy, oligarchical.* Quae quidem principatus in aristocratica communitate attenditur secundum virtutem, in oligarchica secundum divitias, in democratica secundum libertatem, et in aliis aliter, SS. Q. 61. Art. 2 c. On **politia oligarchica**, see *politia* under 1.

olim, *adv., once, formerly, in times past.* Utpote milites, vel consiliarii, qui olim dicebantur Patres conscripti, PP. Q. 24. Art. 1 c; aliqua tamen olim habuerunt rationem possibilium, PP. Q. 25. Art. 4 ad 2; sicut apud Germanos olim latrocinium non reputabatur iniquum, PS. Q. 94. Art. 4 c; in theatris enim repraesentabantur olim per aliqua quae ibi gerebantur, quaedam aliorum facta, PS. Q. 101. Art. 2 ob. 2; ex hoc autem quod Iudaei ritus suos observant; in quibus olim praefigurabatur veritas fidei quam tenemus, SS. Q. 10. Art. 11 c; sed pro usu prophetiae olim aliquid dabatur, SS. Q. 100. Art. 3 ob. 1; secundo, ut approbaret circumcisionem, quam olim Deus instituerat, PT. Q. 37. Art. 1 c; sed tamen quia affinitas est minus vinculum quam consanguinitas, facilius et olim, et nunc, PTS. Q. 55. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 184. Art. 6 (bis); PT. Q. 2. Art. 3; PT. Q. 18. Art. 1, in quot.; PT. Q. 83. Art. 2; PTS. Q. 54. Art. 4 (bis).

oliva, ae, *f.,* (1) *an olive,* (2) lit., *an olivetree.* — (1), utpote ex semine hominis homo, ex semine olivae oliva, PP. Q. 25. Art. 5 c; sed in ipso etiam candelabro lucernae cum oleo olivarum praeparabantur, PS. Q. 101. Art. 1 ad 2. — **oleum olivarum**, *oil of olives, oil obtained from the pulp of olives.* It is mixed with balsam in the making of chrism which is used in the administration of certain sacraments. Videtur quod oleum olivae non sit conveniens materia huius sacramenti, (ob. 1), . . ., sed oleum olivae non est commune remedium, . . ., ergo cum hoc sacramentum detur exeuntibus, qui sunt in maximo periculo, videtur quod oleum olivae non sit materia conveniens, (ob. 3), . . ., sed oleum proprie non dicitur nisi oleum olivae, (a), . . ., ideo oleum olivae etiam debet esse quod assumitur in materiam huius sacramenti, (c), . . ., oleum olivae quamvis non ubique crescat, PTS. Q. 29. Art. 4 ad 3. Cf. PT. Q. 72. Art. 2 (passim). — (2), unde et ipsa oliva semper frondibus virens, virorem et misericordiam Spiritus sancti significat, PT. Q. 72. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 25. Art. 5. — **ramus olivae**, *an olive branch.* In diluvio apparuit hoc animal, ramum ferens olivae, et communem orbis terrarum tranquillitatem annuntians, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4.

Olivētum, i, *n., a place planted with olive-trees, an olive grove,* hence, **mons Oliveti**, *the mountain of Olivet,* or *of the olive-grove,* east of Jerusalem. Sed ipse ascendit in caelum de monte Oliveti, qui praeeminet valli Iosaphat, (a), . . ., tamen probabiliter potest colligi ex Scripturis quod circa locum montis Oliveti descendet, PTS. Q. 88. Art. 4 c.

olla, ae, *f., a pot* or *caldron.* Sicut Ieremias vidit ollam succensam a facie aquilonis, ut habetur Ierem., I, 13, SS. Q. 173. Art. 2 c, in quot.; sicut quando Ieremias vidit incendium civitatis sub similitudine ollae succensae, SS. Q. 174. Art. 3 c.

olus, eris, *n., vegetables, garden herbs* of any kind. Decimatio illa olerum, quae in praefigurationem futurorum erat utilis non debebat omitti, SS. Q. 87. Art. 1 ob. 2.

Olympius, a, um, *adj., Olympian, of* or *belonging to Olympus; heavenly, celestial.* Ideo istud caelum Rabanus distinguit in quatuor; supremam regionem ignis nominans caelum igneum; inferiorem vero regionem caelum olympium, PP. Q. 68. Art. 4 c.

Olympus, i, *m., Olympus,* the name of several mountains, the most celebrated of which is one on the borders of Macedonia and Thessaly, of great height and consequently regarded as the seat of the gods. Ideo istud caelum Rabanus distinguit in quatuor: supremam regionem ignis nominans caelum igneum; inferiorem vero regionem caelum olympium, ab altitudine cuiusdam montis, qui vocatur Olympus, PP. Q. 68. Art. 4 c.

omissio, ōnis, *f., an omission,* the non-performance or neglect of action or duty. Videtur quod omissio non sit speciale peccatum. omne enim peccatum aut est originale aut actuale. sed omissio non est originale peccatum, . . ., ergo omissio non est speciale peccatum, (ob. 1), . . ., omissio importat praetermissionem boni, non autem cuiuscumque, sed boni debiti, . . ., etiam omissio est speciale peccatum distinctum a peccatis quae opponuntur aliis virtutibus; eo vero modo quo facere bonum, cui opponitur omissio, est quaedam specialis pars iustitiae distincta a declinatione mali cui opponitur transgressio, etiam omissio a transgressione distinguitur, (c), . . ., omissio non est peccatum originale, sed actuale, (ad 1), . . ., omissio, sicut dictum est, non est nisi boni debiti, ad quod aliquis tenetur, . . ., unde nullus, si non facit id quod facere non potest, peccat per omissionem, (ad 2), . . ., et pro illo tempore peccatum omissionis incipit esse, . . ., dicunt quidam quod tunc

incipit peccatum omissionis quando aliquis se applicat ad actum illicitum, (ad 3), . . ., omissio directe opponitur iustitiae, ut dictum est, non enim est omissio boni alicuius virtutis, nisi sub ratione debiti, quod pertinet ad iustitiam, . . ., et ideo ad iustitiae meritum requiritur actus, non autem ad omissionem, SS. Q. 79. Art. 3 ad 4. Cf. PS. Q. 72. Art. 6 (passim); SS. Q. 54. Art. 2 (passim); SS. Q. 79. Art. 2 (bis); SS. Q. 79. Art. 4 (passim); PTS. Q. 14. Art. 5; et passim.

omitto, ere, īsi, issum, 3, *v. a.*, (1) *to disregard, lay aside,* (2) *to omit, neglect to say something,* (3) of an action, *to leave off, give over, cease* doing anything. — (1), sacerdotes, omissis Evangeliis et Prophetis, videmus comoedias legere, amatoria bucolicorum versuum verba canere, SS. Q. 167. Art. 1 c, in quot.; non tamen erat de necessitate sacramenti, quia si aliqui omittebant octavum diem, postea poterant circumcidi, PT. Q. 70. Art. 3 ad 3; exigatur pro quolibet peccato mortali septennis poenitentia; sed hoc est quasi quaedam regula communis ut in pluribus competens; quam tamen oportet omittere, consideratis diversis peccatorum et poenitentium circumstantiis, PTS. Q. 8. Art. 7 ad 2. — (2), licet sacerdos non recolat se dixisse aliqua eorum quae dicere debuit, non tamen debet ex hoc mente perturbari, . . ., si tamen sacerdoti probabiliter constet se aliqua omisisse, . . ., si vero certificetur se omisisse aliquid eorum quae sunt de necessitate sacramenti, PT. Q. 83. Art. 6 ad 5. Cf. SS. Q. 44. Art. 5 (bis); PT. Q. 16. Art. 8. — (3), sed sapiens aedificator nihil omittit eorum quae sunt necessaria ad aedificium, PS. Q. 108. Art. 2 a; correctio fraterna tripliciter omitti potest: uno quidem modo meritorie, quando ex charitate aliquis correctionem omittit, . . ., non tamen ita quod si ei constaret quod fratrem posset a peccato retrahere, SS. Q. 33. Art. 2 ad 3; quicumque illud omittit ad quod ex praecepto tenetur peccat mortaliter, PTS. Q. 6. Art. 5 a. Cf. SS. Q. 73. Art. 4; SS. Q. 79. Art. 3 (passim); SS. Q. 79. Art. 4 (passim); PT. Q. 38. Art. 6 (bis); PTS. Q. 2. Art. 3; PTS. Q. 35. Art. 5 (bis); et passim.

omnifariam, *adv., on all sides, in every way.* Malum pluribus modis contingit quam bonum; quia bonum contingit uno modo, sed malum omnifariam, PP. Q. 19. Art. 12 ob. 4; non necesse est omnifariam et indefective assimilari exempla, PT. Q. 2. Art. 6 ad 1, in quot.

omnimodo, *adv., entirely, altogether,* used in the S.T. only in quot. Nam cum aliquid adhuc est carnalis concupiscentiae, quod continendo fraenetur, non omnino ex tota anima diligitur Deus, SS. Q. 44. Art. 6 a, in quot.

omnimodus, a, um, *adj., of all sorts* or *kinds.* Unde manifestum est quod solus Deus habet omnimodam perfectionem secundum suam essentiam, PP. Q. 6. Art. 3 c; pro divitiis habet omnimodam sufficientiam quam divitiae promittunt, PP. Q. 26. Art. 4 c; Damascenus accipit immortalitatem perfectam, quae includit omnimodam immutabilitatem, PP. Q. 50. Art. 5 ad 1; quia lex humana non exigit ab homine omnimodam virtutem, SS. Q. 69. Art. 2 ad 1; sed anima Christi habuit omnimodam perfectionem, PT. Q. 14. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 152. Art. 3; PT. Q. 15. Art. 7; PTS. Q. 61. Art. 1; PTS. Q. 61. Art. 2; PTS. Q. 64. Art. 4.

omnino, *adv., altogether, wholly, entirely, absolutely, utterly, at all.* Hoc autem agens universale, licet non sit univocum, non tamen est omnino aequivocum, PP. Q. 13. Art. 5 ad 1; non sic autem omnino est de numero reproborum, PP. Q. 23. Art. 7 c; in statu autem naturae corruptae indiget homo gratia habituali sanante naturam ad hoc quod omnino a peccato abstineat, PS. Q. 109. Art. 8 c; in quo corpus non est omnino subiectum spiritui, . . ., cuius tota natura est omnino subiecta spiritui, PT. Q. 57. Art. 3 ad 2; videtur quod liceat sacerdoti omnino a consecratione Eucharistiae abstinere, (ob. 1), . . ., quidam dixerunt quod sacerdos potest omnino a consecratione licite abstinere, . . ., unde sacerdoti, etiamsi non habeat curam animarum, non licet omnino a celebratione cessare, PT. Q. 82. Art. 10 c; voluntas nostra in patria omnino erit conformis voluntati Dei, PTS. Q. 16. Art. 2 ad 5. Cf. PP. Q. 14. Art. 11; PP. Q. 41. Art. 1; PS. Q. 33. Art. 2; PT. Q. 31. Art. 7; PT. Q. 80. Art. 7; PTS. Q. 67. Art. 3; et passim.

omnipotens, ntis, *adj., all-powerful, almighty, omnipotent.* Videtur quod Deus non sit omnipotens, (ob. 1), . . ., ergo Deus non est omnipotens, (ob. 2), . . ., si igitur Deus sit omnipotens, omnia erunt possibilia, . . ., nihil ergo erit necessarium in rebus, si Deus est omnipotens, (ob. 4), . . ., communiter confitentur omnes Deum esse omnipotentem, PP. Q. 25. Art. 3 c; ergo etiam habet omnium potentiam; et ita est omnipotens, (ob. 2), . . ., ut sicut homo dicitur Deus, ita dicatur omnipotens, PT. Q. 13. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 25. Art. 3 (passim); SS. Q. 1. Art. 2 (bis); SS. Q. 89. Art. 8; PT. Q. 13. Art. 2; PT. Q. 43. Art. 2; et passim. — **omnipotens**, ntis, *m., the Almighty.* Nihil fit, nisi omnipotens fieri velit, PP. Q. 19. Art. 12 c, in quot.; omnia in nihilum tenderent, nisi ea manus omnipotentis conservaret, PP. Q. 50. Art. 5 ob. 3, in quot.

omnipotentia, ae, *f., almighty power, omnipotence.* Communiter confitentur omnes Deum esse omnipotentem. sed rationem omnipotentiae assignare videtur difficile. dubium enim potest esse quid comprehendatur sub ista distributione, cum dicitur omnia posse Deum. sed si quis recte consideret, cum potentia dicatur ad possibilia, cum Deus omnia posse dicitur, nihil rectius intelligitur quam quod possit omnia possibilia, et ob hoc omnipotens dicatur, PP. Q. 25. Art. 3 c; habet potentiam activam respectu omnium, quae possunt habere rationem entis, quod est habere omnipotentiam, PT. Q. 13. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 3 (passim); PP. Q. 26. Art. 4; PP. Q. 42. Art. 6 (bis); PP. Q. 50. Art. 3; SS. Q. 1. Art. 8; SS. Q. 14. Art. 3 (ter); et passim. — Kinds of *omnipotentia* are: **omnipotentia activa** and **omnipotentia passiva**, *the active* and *passive omnipotence*, i.e., the faculty of doing or creating anything that does not contain a contradiction within itself, or the omnipotence that is proper only to God, and the faculty of becoming anything that belongs to *materia prima*. Deus dicitur omnipotens secundum potentiam activam, non secundum potentiam passivam, . . ., unde quod non possit moveri et pati non repugnat omnipotentiae, PP. Q. 25. Art. 3 ad 1. Cf. C. G. 2. 22; 6 Eth. 2 k.

omnis, e, *adj., all, every,* synonym of *perfectus* and *totus*. Per hanc dictionem "omnis" ratione distributionis importatur quaedam divisio subiecti et multiplicatio ratione contentorum, 1 Sent. 21. 2. 1 ad 1; haec dictio "omnis" non designat totum integrale, sed totum in quantitate, 2 Sent. 30. 2. 1. ad 1. Cf. PP. Q. 75. Art. 5; PS. Q. 3. Art. 6; 1 Perih. 10 c and f; 1 Anal. 9 b and c; 1 Cael. 27 a; 2 Cael. 8 c; 5 Met. 11 a; et passim. — On the difference between *omne* on the one hand and *totum* and *perfectum* on the other we read: Hoc quod dicitur "omne", utimur in discretis, sicut dicimus "omnem hominem"; utimur etiam eo in continuis quae sunt propinqua divisioni, sicut dicimus "omnem aquam" et "omnem aërem". "totum" autem dicitur et in his et in continuis; dicimus enim "totum populum" et "totum lignum". "perfectum" autem dicimus et in his et in formis; dicimus enim "perfectam albedinem" et "perfectam virtutem", 1 Cael. 2 f. On **dicere de omni** see *dicere* under 3; on **dictio omnis**, see *dictio* under 2; on **praedicare de omni**, see *praedicare* under 2. — **omne**, is, *n., the all, the universe.* Consuevimus totum mundum et *omne*, id est, universum, vocare caelum, 1 Cael. 20 b.

omnitenens, ntis, *adj., holding all things, all-swaying,* not found in the S.T. Divinitas dicitur omnitenens, inquantum omnia tenet eo modo quo ille, qui principatur aliquibus, dicitur eos tenere, Nom. 10. 1. Cf. C. G. 3. 65.

onero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to burden, weary, oppress, load,* used fig. Et religionis onus satis hominem onerat, ut alia superaddere non oporteat, SS. Q. 88. Art. 12 ad 1; quia sicut daemoniacus ille

de quo legitur Marc. V, se denudabat; ita avarus se superfluis divitiis onerat, SS. Q. 118. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 101. Art. 3; PS. Q. 107. Art. 4, in quot.; SS. Q. 189. Art. 10. in quot.

onerōsus, a, um, *adj., troublesome, irksome, burdensome.* Sicut cum aliquis praesidens leges imponit onerosas subditis, non pertinentes ad utilitatem communem, PS. Q. 96. Art. 4 c; ne conversatio fidelium onerosa reddatur, PS. Q. 107. Art. 4 c; ponuntur etiam aliae septem eleemosynae spirituales, . . ., portare onerosos et graves, et pro omnibus orare, SS. Q. 32. Art. 2 ob. 1; ne nimis onerosum reddatur matrimonium uxori semper exigenti, PTS. Q. 53. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 109. Art. 4 (ter); SS. Q. 168. Art. 4; PTS. Q. 64. Art. 6.

Onias, ae, *m., Onias,* great-great-grandson of Onias, high priest of the Jews shortly after the death of Alexander the Great. Dicitur II Mach. III, 1, quod leges optime custodiebantur propter Oniae pontificis pietatem, et animos odio habentes mala, PS. Q. 29. Art. 1 ob. 2.

onocrotalus, i, *m., the pelican.* Onocrotalus autem avis est in partibus Orientis longo rostro, quae in faucibus habet quosdam folliculos, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

onus, eris, *n.,* (1) lit., *a load, burden,* (2) fig., (a) *a burden* in respect of debts, (b) in gen., *a load, burden, trouble, difficulty* of any kind. — (1), sed non minus periculum imminet pauperi, si eius causa contra iustitiam opprimatur, quam si eius asinus iaceat sub onere, (ob. 1), . . ., quando asinus iacet sub onere, non potest ei aliter subveniri in casu isto, SS. Q. 71. Art. 1 ad 1; eadam ratione qua tenetur aliquis sublevare asinum alterius iacentem sub onere, SS. Q. 73. Art. 4 ad 1; sicut si homo portaret grave onus, et faciem suam perfunderet aqua, PTS. Q. 71. Art. 5 c. — (2) (a), si tamen sit aliquod speciale impedimentum, puta infirmitas corporalis, vel onera debitorum, vel aliqua huiusmodi, SS. Q. 189. Art. 10 c. — (2) (b), si uxor habet alias res praeter dotem, quae ordinatur ad sustentanda onera matrimonii, SS. Q. 32. Art. 8 ad 2; videtur quod poenam satisfactoriam non possit unus pro alio explere, (ob. 1), . . ., ergo videtur quod unus possit onus poenitentiae impositae pro alio portare, PTS. Q. 13. Art. 2 a; in veteri lege pontifex deferebat superhumerale, quod significabat onus Evangelii, PTS. Q. 40. Art. 7 ob. 4. Cf. PS. Q. 38. Art. 3 (ter); PS. Q. 96. Art. 4 (ter); PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 88. Art. 12; PT. Q. 37. Art. 4; et passim.

onychinus, i, *m., the onyx.* Et super humeros habebat duos onychinos, . . ., duo onychini duo hemisphaeria, vel solem et lunam, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

opācitas, ātis, *f., opacity, opaqueness, darkness.* Secundum quod in substantia solis erat causa luminis, in opacitate autem terrae causa tenebrarum, PP. Q. 67. Art. 4 ad 2; unde et quasdam tenebras nebulosas habet quasi accedens ad opacitatem, PP. Q. 102. Art. 1 ad 1; terra vero, quamvis ex natura sua opacitatem habeat propter defectum lucis, tamen ex divina virtute in sui superficie gloria claritatis vestietur, PTS. Q. 91. Art. 4 ad 2.

opācus, a, um, *adj., opaque, not reflecting* or *emitting light; dull, dark.* Sicut si in infinitum interponantur corpora opaca inter solem et aerem, PP. Q. 48. Art. 4 c; sicut cum est in materia opaca terrestri, ut in sulphure, PTS. Q. 97. Art. 6 ad 4.

opera, ae, *f.,* (1) lit., *a service, a rendering of service,* (2) transf., **operam dare,** *to give attention to anything, to bestow care* or *pains on,* used with (a) *subj.,* (b) *ut,* (c) *dat.* — (1), si quam operam vestram mater Ecclesia desideraverit, nec elatione avida suscipiatis, nec blandiente desidia respuatis, SS. Q. 185. Art. 2 a, in quot.; si operam medicantis expectas, oportet quod vulnus detegas, PTS. Q. 6. Art. 1 a, in quot. — **locare operas,** *to hire out one's services.* Quia utrumque pecunia aestimari potest, ut patet in his qui locant operas suas, quas manu vel lingua exercent, SS. Q. 78. Art. 2 ad 3; et ideo, si aliquid acciperet pro usu spiritualis potestatis, non intelligeretur locare operas suas, . . ., licite potest pretium suae doctrinae vel consilii accipere, non quasi veritatem aut scientiam vendens, sed quasi operas suas locans, SS. Q. 100. Art. 3 ad 3. — (2) (a), sed si ad restitutionem teneretur non solum ille qui accepit, sed etiam illi qui qualitercumque cooperantur, augeretur ex hoc res illius cui est aliquid subtractum; tum quia ipsi multoties restitutio fieret, tum etiam quia quandoque aliqui operam dant ad hoc quod aliqua res alicui auferatur, SS. Q. 62. Art. 7 ob. 2. Cf. SS. Q. 169. Art. 2; PT. Q. 71. Art. 1. — (2) (b), et ideo tenetur Deo satisfacere, et dare operam ut scandalum proximorum, si inde exortum fuerit, sedetur, SS. Q. 66. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 88. Art. 3; PTS. Q. 64. Art. 1. — (2) (c), inquantum scilicet aliquis dans operam rei illicitae incidit in sequens peccatum, SS. Q. 150. Art. 4 c; et ideo sufficienter providetur humanae multitudini, si quidam carnali generationi operam dent, SS. Q. 152. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 64. Art. 8 (passim); SS. Q. 154. Art. 2; PTS. Q. 39. Art. 4; PTS. Q. 58. Art. 1.

operābilis, e, *adj., practicable, feasible,* i.e., possible of being carried out through a work or deed, presentable in acting and in doing, synonym of *factibilis* and *agibilis.* Omnis scientia practica est de rebus operabilibus ab homine, ut moralis de actibus hominum, et aedificativa de aedificiis. sacra autem doctrina est principaliter de Deo cuius magis homines sunt opera, PP. Q. 1. Art. 4 a; operabile enim est aliquid propter applicationem formae ad materiam, non propter resolutionem compositi in principia universalia formalia, PP. Q. 14. Art. 16 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 12 c; PS. Q. 14. Art. 2 (ter); SS. Q. 44. Art. 2; SS. Q. 47. Art. 6 (bis); SS. Q. 49. Art. 2 (bis); et passim. On **bonum operabile,** see *bonus* under 3; on **principium operabile,** see *principium;* on **syllogismus operabilis,** see *syllogismus.* — Kinds of *operabile* are: (a), **operabile contingens,** *the contingently practicable,* i.e., that which does not of necessity have to be carried out in word or in deed. Ea circa quae est prudentia, sunt contingentia operabilia. Cf. SS. Q. 45. Art. 3; SS. Q. 47. Art. 16; SS. Q. 49. Art. 1; SS. Q. 49. Art. 6; C. G. 3. 35. — (b), **operabile particulare,** *the particularly practicable,* i.e., that which can be presented in a single work, in a single action. Synesis importat iudicium rectum, non quidem circa speculabilia, sed circa particularia operabilia, circa quae etiam est prudentia, SS. Q. 51. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 83. Art. 1 c; PP. Q. 86. Art. 1; PS. Q. 94. Art. 6 (bis); SS. Q. 49. Art. 2; SS. Q. 49. Art. 3; C. G. 3. 155; et passim.

operamentum, i, *n., operation, work, deed.* Neque eo quod diversa sunt operamenta, ideo duas operatrices naturas, atque formas iuste definimus, PT. Q. 19. Art. 1 c.

operārius, ii, *m., a laborer, workman.* Dignus est enim operarius cibo suo, PS. Q. 108. Art. 2 ad 3, in quot.; quaedam etiam aliis debentur; sicut principibus debentur tributa, et operariis debentur mercedes, (ob. 4), . . ., et ideo decimae non cadunt sub tributo, nec etiam sunt obnoxiae mercedi operariorum. et ideo non debent prius deduci tributa, et pretium operariorum, SS. Q. 87. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 147. Art. 4; SS. Q. 185. Art. 6, in quot.

operātio, ōnis, *f.,* (1) *performing, production,* (2) *activity* or *operation* in the general sense of the word, synonym of *actio, actus,* and *opus,* (3) *immanent operation* or *activity,* the same as *operatio manens in operante* (see under 2), and in this sense distinct from *actio.* — (1), Spiritus sanctus datus est Apostolis ad operationem miraculorum, PP. Q. 43. Art. 3 ob. 4; quantum ad hoc ponitur operatio virtutum, PS. Q. 111. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 174. Art. 3 ad 3; SS. Q. 178. Art. 1 c and ad 1 and ad 2; Pot. 6. 5 ob. 9 and 9 c; Verit. 12. 5 c; et passim. — (2), secundum quod beatitudo hominis est aliquid creatum in ipso existens, necesse est dicere quod beatitudo hominis sit operatio. est enim beatitudo ultima hominis perfectio. unumquodque autem intantum perfectum est, inquantum est actu; nam potentia sine actu imperfecta est. oportet ergo beatitudinem in

ultimo actu hominis consistere. manifestum est autem, quod operatio est ultimus actus operantis, PS. Q. 3. Art. 2 c; operatio dicitur quilibet actus rei, etiamsi exterius non transeat, sicut intellegere est operatio intellectus, 2 Sent. 12 exp.; operatio est actus et bonum substantiae operantis, C. G. 2. 91; operatio est quasi medium inter operans et operatum, 1 Sent. 37. 3. 2 ad 3; operatio autem est ultima rei perfectio, 2 Cael. 4 c; operatio autem est actus secundus, 2 Cael. 4 c. Cf. PS. Q. 33. Art. 4; SS. Q. 58. Art. 9 (passim); SS. Q. 59. Art. 2 (passim); SS. Q. 61. Art. 3; SS. Q. 180. Art. 3; et passim. On **communitas operationis,** see *communitas* under 1; on **finis operationis,** see *finis* under 2; on **principium operationis,** see *principium*; on **unitas operationis,** see *unitas.* — **perfectio operationis,** *the perfection of an activity.* Perfectio autem operationis dependet ex quattuor. primo ex suo genere, ut scilicet sit manens in ipso operante, . . ., secundo ex principio operationis, ut sit altissimae potentiae, . . ., tertio ex operationis obiecto, . . ., quarto ex forma operationis, ut scilicet perfecte, faciliter et delectabiliter operetur, C. G. 1. 100. — **unitas operationis,** *the unity of an activity.* Ad unitatem operationis requiritur unitas obiecti, PP. Q. 58. Art. 2 c; dico autem operationem unam non ex parte eius, in quod terminatur actio, sed secundum quod egreditur ab agente; multi enim trahentes navim unam actionem faciunt ex parte operati, quod est unum, sed tamen ex parte trahentium sunt multae actiones, quia sunt diversi impulsus ad trahendum, C. G. 2. 57. — Kinds of *operatio* in this sense are: (a), **operatio activa,** see *operatio factiva* and *operatio receptiva.* — (b), **operatio actualis,** *actual action* or *that taking place in reality.* Quamvis, . . ., cognitio dici possit omnis actualis operatio intellectus, SS. Q. 180. Art. 3 ad 1. Cf. Eph. 4. 5. — (c), **operatio adquisitiva finis seu factiva finis** and **operatio meritoria finis,** *the action that efficiently acquires a goal* or *that deserves one.* Quaelibet autem res ad ultimum finem per suam operationem pertingit; quae quidem operatio in finem ducens vel est factiva finis, quando finis non excedit virtutem eius quod operatur propter finem, sicut medicatio est factiva sanitatis; vel est meritoria finis, quando finis excedit virtutem operantis propter finem, unde expectatur finis ex dono alterius, PP. Q. 62. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 9 ad 1. — (d), **operatio animalis,** *the sensitive action.* Inter omnes operationes animales sensus est nobilior et prior quam motus, PTS. Q. 84. Art. 1 ob. 3. Cf. PTS. Q. 81. Art. 4; 4 Sent. 3. 1. 4. 1 ad 2; 2 Anim. 18 g; Caus. 3 a. — (e), **operatio artificialis seu artis** and **operatio naturalis,** *the artistic* and *the natural action,* (cf. *operatio connaturalis, operatio gloriae,* and *operatio violenta*), or *the activity of art* (cf. *ars* under 2) and *that of nature.* Cf. 4 Sent. 43. 1. 1. 3 c; Virt. 2. 2 c; 6 Eth. 3 f. — (f), **operatio artis,** see *operatio artificialis.* Operatio artis non attribuitur instrumento sed artifici, PTS. Q. 80. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 17. Art. 1; PP. Q. 45. Art. 4; PS. Q. 14. Art. 4; PTS. Q. 75. Art. 3 (bis). — (g), **operatio bestialis** and **operatio humana,** *the bestial* or *animal* and *the human action.* Cf. 2 Sent. 25. 1. 3 ad 2, 3, and 5; 4 Sent. 49. 3. 4. 3 ad 4. — (h), **operatio civilis,** *the civic action* or *that of a citizen as such.* Cf. C. G. 3. 63. — (i), **operatio communis** and **operatio propria,** *the action common to many things* and *that proper to each of them.* Naturae communi non possunt attribui nisi operationes communes et universales secundum quas homo nec meretur nec demeretur, PT. Q. 4. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 32. Art. 1 (passim); C. G. 1. 52; C. G. 2. 57 and 76; C. G. 3. 84; C. G. 4. 41; 2 Cael. 4 c; et passim. — (j), **operatio completa seu perfecta** and **operatio defectiva seu imperfecta,** *the complete* or *perfect* and *the defective* or *imperfect action.* Vel potest dici quod nondum inerat ei spiritus vitae, id est, anima, quantum ad manifestas et completas operationes ipsius, PT. Q. 27. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 63. Art. 5 c; PS. Q. 5. Art. 5 ob. 3; C. G. 1. 82; C. G. 3. 39 and 42; C. G. 4. 21; 4 Sent. 49. 3. 4. 3 ad 4; Mal. 16. 6 c; 2 Cael. 18 f; et passim. — (k), **operatio coniuncti,** *the combined* or *united operation of body* and *soul,* the opposite of *operatio solius animae,* i.e., that operation which has its subject in the soul alone. Cf. Qu. Anim. 15 ob. 1. — (l), **operatio connaturalis seu naturalis** and **operatio miraculosa seu supernaturalis,** *the action which correspond to the nature of a thing* or *is according to its nature* (cf. *operatio artificialis, operatio gloriae,* and *operatio violenta*) and *the miraculo or supernatural action.* Quia delectatio consequitur operationem connaturalem, tanto aliquae delectationes sunt vehementiores quanto consequuntur operationes magis naturales, SS. Q. 141. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 94. Art. 4 ad 2; PS. Q. 31. Art. 1 (bis); PT. Q. 33 Art 4; C. G. 2. 76; 4 Sent. 43. 1. 1. 3 e; Pot. 6. 5 c; Virt. 1. 1 ob. 11 et passim. — (m), **operatio continua** and **operatio intercisa,** *continuous* or *uninterrupted* or *interrupted action.* Sed haec operatio nec sempiterna, nec continua potest esse, et per consequens nec unica est, quia operatio interscissione multiplicatur, . . ., est tamen aliqua participatio beatitudinis pro quanto operatio potest esse continua et una, . . . , puta somni, vel occupationis alicuius naturalis, ad operationem praedictam ordinat, quasi videtur operatio continua esse, PS. Q. 3. Art. 2 c. Cf. 1 Sent. 37. 1. 1 c. — (n), **operatio corporalis,** *the physical action.* Oportet quod ad apprehensionem animae humanae commoveatur appetitus sensitivus cum aliqua operatione corporali, PP. Q. 117. Art. 3 ad Cf. C. G. 3. 87. — (o), **operatio debita,** *the fitting* or *due action.* Alio modo per subtractionem debitae operationis, . . ., malum autem quod consistit in subtractione debitae operationis in rebus voluntariis, habet rationem culpae, PP. Q. 48. Art. 5 c. Cf. PS. 71. Art. 1; Virt. 2. 2 c. — (p), **operatio defectiva,** see *opera completa.* — (q), **operatio exiens ab ipso operante seu exterior** **transiens** and **operatio manens in operante seu intrinseca,** *action that goes forth from the active thing, a transitive action, outer action* and *that which remains within the thing, the imman action, the inner action.* Est autem duplex rei operatio, . . ., quidem, quae in ipso operante manet et est ipsius operantis perfectio, ut sentire, intellegere et velle, alia vero, quae in exteriorem rem transit, quae est perfectio facti, quod per ipsam constituitur ut calefacere, secare et aedificare, C. G. 2. 1. Cf. PP. Q. 14 pr. Art. 4 ad 1; PS. Q. 13. Art. 5 ad 1; SS. Q. 181. Art. 1 c; C. G. 100; Pot. 9. 9 ad 19 and 10. 1 c; 2 Cant. 7; 1 Eth. 1 c; et passim. — (r), **operatio expedita seu non-impedita** and **operatio impedi** *the free* or *unimpeded action* and *the impeded action.* Opera connaturalis non impedita est perfectio secunda, . . ., et quando constituuntur res in propria operatione connatural non impedita, sequitur delectatio, quae consistit in perfectum PS. Q. 31. Art. 1 ad 1. Cf. C. G. 3. 141. — (s), **operatio exte** see *operatio exiens.* — (t), **operatio extranea,** *the extraneo foreign action.* Cf. 4 Sent. 49. 3. 4. 3 ad 4. — (u), **operatio fac** and **operatio activa,** *the action that consists in effecting* or *prod something* and *that which consists merely in a deed* or *an act.* 6 Eth. 2 h. — Cf. also *operatio receptiva.* — (v), **operatio fac finis,** see *operatio adquisitiva finis.* — (w), **operatio formali bona** and **operatio materialiter bona,** *the action that is good be directed to a good purpose,* i.e., *formally good* and *that which is because it is consonant with the faculty whence it springs, materially good.* Operatio potest dici bona vel formaliter, quantum procedit ex potentia, quae movetur in bonum secun rationem boni, vel materialiter, secundum quod est congru connaturalis potentiae, 3 Sent. 23. 2. 4. 1 c. — (x), **operatio** and **operatio naturae,** *action in the glory of heaven* and *that condition of nature* or *of the natural being.* Cf. 2 Sent. 6. Cf. *operatio artificialis, operatio connaturalis,* and *operatio* — (y), **operatio hierarchica,** *hierarchical action* or *the actio formed by a member of the hierarchy.* Cf. 4 Sent. 13. 1. 2. 6 ob. *actio hierarchica* under *actio* under 1. — (z), **operatio hu** see *operatio bestialis.* Sicut actiones rerum naturalium proce ex potentiis naturalibus, ita etiam operationes humanae proce ex humana voluntate, SS. Q. 104. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 3. Art. PS. Q. 5. Art. 5; PS. Q. 14. Art. 2 (bis); PS. Q. 33. Art. 4 SS. Q. 141. Art. 2; et passim. — (a^2), **operatio impedita,** see

tio expedita. — (b^2), **operatio imperfecta**, see *operatio completa*. — (c^2), **operatio intellectiva seu intellegibilis** and **operatio sensitiva seu sensibilis**, *the immaterial action* and *action through the senses*. See *operatio intellectualis*. Unde verbum quod secundum intellegibilem operationem procedit in nobis, non est eiusdem naturae cum eo a quo procedit, PP. Q. 27. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 14. Art. 2; PP. Q. 85. Art. 4; PS. Q. 3. Art. 3 a; C. G. 1. 97; 2 Cael. 18 f; et passim. — (d^2), **operatio intellectualis**, *intellectual action*. Aliqua operatio dupliciter dicitur intellectualis, uno modo quasi in ipso intellectu consistens, ut contemplatio, . . ., alio modo dicitur aliqua actio intellectualis, quia est ab aliquo intellectu regulata et imperata, PP. Q. 112. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 5 ad 3; PP. Q. 26. Art. 2 c; C. G. 1. 46, 56, 68, and 100; C. G. 2. 46; et passim. — (e^2), **operatio intercisa**, see *operatio continua*. — (f^2), **operatio intrinseca**, see *operatio exiens*. Homo, . . ., habet plures operationes intrinsecas quam alia animalia, PP. Q. 30. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 30. Art. 2 (bis); PT. Q. 71. Art. 2. — (g^2), **operatio manens**, see *operatio exiens*. — (h^2), **operatio manualis seu manuum**, *handwork, handling, manual work*. Per operationem manualem intellegitur non solum quod manibus fit, sed quocumque corporali instrumento, et breviter quodcumque officium homo agit de quo licite possit victum adquirere, sub labore manuum comprehenditur, Quodl. 7. 7. 17 c. — (i^2), **operatio manuum**, see *operatio manualis*. — (j^2), **operatio materialiter bona**, see *operatio formaliter bona*. — (k^2), **operatio meritoria**, *meritorious action*. Sed angelus, qui est superior ordine naturae quam homo, consecutus est eam ex ordine divinae sapientiae uno motu operationis meritoriae, (c), . . ., statim a principio suae conceptionis, absque aliqua operatione meritoria praecedente, anima eius (Christi) fuit beata, PS. Q. 5. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 62. Art. 4; PS. Q. 112. Art. 2; Virt. 1. 1 ob. 11. — (l^2), **operatio meritoria finis**, see *operatio adquisitiva finis*. — (m^2), **operatio miraculosa**, see *operatio connaturalis*. — (n^2), **operatio moralis**, *moral action*. Sed ad operationes morales ordinamur per rationem practicam et appetitum rectum, PS. Q. 61. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 181. Art. 2; C. G. 3. 34. — (o^2), **operatio naturae**, see *operatio gloriae*. Operatio naturae non est nisi ex praesuppositione principiorum creatorum, PP. Q. 45. Art. 8 ad 4. Cf. PP. Q. 23. Art. 7; PP. Q. 45. Art. 8 (passim); PP. Q. 62. Art. 3; PP. Q. 66. Art. 1; PP. Q. 78. Art. 1 (bis); et passim. — (p^2), **operatio naturalis**, see *operatio artificialis, operatio connaturalis, operatio gloriae*, and *operatio violenta*. — (q^2), **operatio naturalis secundum quid** and **operatio naturalis simpliciter**, *action natural in a certain respect* or *with respect to something* and *the simply* or *absolutely natural action*. Inquantum scilicet perducit ad id quod secundum naturam est, 4 Sent. 43. 1. 1. 3 c. — (r^2), **operatio naturalis simpliciter**, see *operatio naturalis secundum quid*. — (s^2), **operatio non recta** and **operatio recta**, *the action which is not rightly ordered* and *that which is right*. Ergo et angelus, in primo instanti suae creationis, potuit operari, aut ergo habuit operationem rectam aut non rectam, PP. Q. 63. Art. 5 ob. 4. Cf. PT. Q. 1. Art. 2 c; C. G. 2. 83. — (t^2), **operatio nutritiva**, *the vegetative* or *nutritive action*. Cf. 2 Cael. 18 f. — (u^2), **operatio perfecta**, see *operatio completa*. — (v^2), **operatio personalis**, *the personal action* or *that performed by a person*. Servus autem quia est in potestate domini etiam quantum ad personales operationes, non potest se voto obligare ad religionem, per quam ab obsequio domini sui abstraheretur, SS. Q. 48. Art. 8 ad 2. Cf. 1 Sent. 29. 1. 4 ad 2. — (w^2), **operatio propria**, see *operatio communis*. — (x^2), **operatio receptiva** and **operatio activa**, *the action which consists in accepting* or *receiving* and *that which consists in giving*. Cf. 1 Sent. 15. 5. 2 ad 4. — (y^2), **operatio recta**, see *operatio non recta*. — (z^2), **operatio sensibilis seu sensitiva**, see *operatio intellegibilis*. — (a^3), **operatio simplex**, *the simple action*, i.e., that effected without the cooperation of a physical organ. Deus una et simplici operatione gaudet, PP. Q. 20. Art. 1 ad 1. Cf. C. G. 1. 90; C. G. 2. 81. — (b^3), **operatio studiosa**, *the serious* or *zealous action*, the opposite of *actio ludicra*, (see *actio* under 1). Cf. C. G. 3. 25. — (c^3), **operatio supererogationis**, *action over* and *above what is demanded*. Cf. 3 Sent. 34. exp. 1. — (d^3), **operatio supernaturalis**, see *operatio connaturalis*. — (e^3), **operatio theandrica**, *the action of the God-man*. Operatio Christi secundum humanitatem dicitur theandrica, id est, deivirilis, inquantum humanitas Christi agebat in virtute divina, Unio 5 ad 1. Cf. PT. Q. 19. Art. 1. — (f^3), **operatio transiens**, see *operatio exiens*. — (g^3), **operatio violenta** and **operatio naturalis**, *the violent* or *unnatural action* and *the natural* or *that according to nature*. Cf. 4 Sent. 43. 1. 1. 3 c. — (h^3), **operatio virtualis**, *the virtuous action*. Cf. Virt. 2. 2 c. — (i^3), **operatio vitae seu vitalis**, *the vital action*. Philosophus ibi accipit vivere pro operatione vitae, PP. Q. 18. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 18. Art. 1 ad 1; PP. Q. 27. Art. 2; PP. Q. 75. Art. 1 c; 4 Sent. 3. 1. 4. 1 ad 2; 2 Anim. 5 a; et passim. — (j^3), **operatio vitalis**, see *operatio vitae*. — **cuiuslibet rei finis est sua perfectissima operatio**, (4 Sent. 49. 3. 4. 3 ad 4), or, **omnis res est propter suam operationem**, (2 Cael. 4 k), or, **quaelibet res est propter suam operationem**, (PT. Q. 9. Art. 1 c; C. G. 3. 113), or, **res unaquaeque dicitur esse propter suam operationem**, (PS. Q. 3. Art. 2 c), or, **unumquodque, quod habet propriam operationem, est propter suam operationem**, (2 Cael. 4 c), the translation of Aristotle's expression: *ἕκαστόν ἐστιν, ὧν ἐστὶν ἔργον, ἕνεκα τοῦ ἔργου* (de Cael. II, 3, 286. a. 8 f), *everything which has a proper action exists for performing this action* and *has its aim therein*, i.e., *in its most perfect action*, (quaelibet enim res appetit suam perfectionem sicut suum finem, operatio autem est ultima rei perfectio, vel saltem ipsum operatum in his, in quibus est aliquod opus praeter operationem, 2 Cael. 4 c. Cf. 1 Eth. 1 c and d). — **eius est habitus, cuius est operatio**, see *habitus* under 4. — **modus operationis consequitur formam, quae est operationis principium**, (C. G. 3. 58), *the mode of the action directs itself according to the form which is the principle of the action*. — **omnis operatio est individuorum distinctorum**, (1 Sent. 26. 2. 2 c), *every action brings into being fixed individual traits*. Cf. 1 Met. 1 g. — **omnis operatio specificatur per formam, quae est principium operationis**, (PP. Q. 14. Art. 5 ad 3), or, **operatio non recipit speciem a operante, sed a principio operationis**, (Verit. 20. 1 ad 2), or, **operationes distinguuntur ad invicem penes terminos et principia**, (1 Sent. 13. 1. 2 ob. 3), *every action receives its special species through the form which is the principle of the action, so that actions are distinguished from one another according to their objects* and *according to the faculties which are their proximate principles, not according to the subject operating*. — **omnis potentia reducitur ad operationem sicut ad perfectionem propriam**, see *potentia* under 2. — **omnis res est propter suam operationem**, see above: *cuiuslibet rei finis* etc. — **operatio est in particularibus**, (C. G. 3. 6; 3 Anim. 16 e), or, **operationes circa singularia sunt**, (PS. Q. 6 pr.; PS. Q. 77. Art. 2 ad 1), *actions are concerned with concrete individual things*. — **operationes distinguuntur ad invicem penes terminos et principia**, see above: *omnis operatio specificatur* etc. — **operatio non recepit speciem ab operante, sed a principio operationis**, see above: *omnis operatio specificatur* etc. — **operatio rei demonstrat substantiam et esse ipsius**, (C. G. 2. 79), *the action of a thing reveals the substance* and *the proper being of the same*. — **operatio rei sequitur formam ipsius**, (C. G. 3. 84), or, **propria operatio rei sequitur seu consequitur propriam ipsius naturam**, (C. G. 2. 79; C. G. 3. 84), or, **operatio substantiam sequitur**, (C. G. 3. 42), *the proper action of a thing is according to its form* or *according to its nature* and *essence*. — **operatio substantiam sequitur**, see above: *operatio rei sequitur* etc. — **oportet quod eius sit potentia sicut subiecti, cuius est operatio**, see *potentia* under 2. — **propria operatio rei sequitur seu consequitur propriam ipsius naturam**, see above: *operatio rei sequitur* etc. — **quaelibet res est propter suam operationem**, see above: *cuiuslibet rei finis* etc. — **res unaquaeque dicitur esse propter suam opera-**

tionem, see above: *cuiuslibet rei finis* etc. — **unumquodque, quod habet propriam operationem, est propter suam operationem,** see above: *cuiuslibet rei finis* etc. — (3), effusio sanguinis pro Christo, et operatio interior Spiritus sancti dicuntur baptismata, inquantum efficiunt effectum baptismi aquae, PT. Q. 66. Art. 12 c; tales operationes (quae in exteriorem materiam non transeunt), quae proprie operationes dicuntur, in ipsis operantibus tantum sunt, 1 Sent. 40. 1. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 74. Art. 8; SS. Q. 177. Art. 1; Verit. 8. 6 c; 7 Met. 6 k; et passim.

operātivus, a, um, *adj., creative, formative, active, belonging to* or *concerning the operative* and *the active,* the opposite of *speculativus* and *theoricus,* also of *practicus.* Et similiter in operativis, quando id quod est ad finem, adaequat, . . ., finem, non requiritur quod sit nisi unum tantum, PP. Q. 47. Art. 1 ad 3; primum autem principium in operativis, quorum est ratio practica, est finis ultimus, PS. Q. 90. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 4 c; PP. Q. 59. Art. 3 ad 1; PS. Q. 57. Art. 4; PS. Q. 78. Art. 4; C. G. 1.80; C. G. 3. 97; et passim. On **ars operativa,** see *ars* under 1; on **demonstratio operativa,** see *demonstratio* under 3; on **forma operativa,** see *forma* under 2; on **habitus operativus,** see *habitus* under 4; on **intellectus operativus,** see *intellectus* under 3; on **potentia operativa,** see *potentia* under 1 and 2; on **principium operativum,** see *principium*; on **ratio operativa,** see *ratio* under 3; on **scientia operativa,** see *scientia* under 1; on **syllogismus operativus,** see *syllogismus*; on **verbum operativum,** see *verbum* under 1; on **virtus operativa,** see *virtus* under 3.

operātor, ōris, *m., a worker, workman, operator.* Sapiens operator perficit opus suum breviori via qua potest, (ob. 3), . . ., ad brevitatem viae, quam sapiens operator observat, pertinet quod non faciat per multa, PT. Q. 4. Art. 5 ad 3; alii autem fideles ut operatores eorum quae pertinent ad aedificationem fidelium, PT. Q. 72. Art. 2 ad 1.

operātōrius, a, um, *adj., effectual.* Si tanta est vis in sermone Domini Iesu, ut inciperent esse quae non erant, quanto magis operatorius est ut sint quae erant, et in aliud commutentur, PT. Q. 78. Art. 4 a, in quot.

operātrix, īcis, *f., she that works, a worker.* Neque eo quod diversa sunt operamenta, ideo duas operatrices naturas, atque formas iuste definimus, PT. Q. 19. Art. 1 c.

operīmentum, i *n., a covering, cover.* Sed uni tabernaculo vel domui sufficit unum operimentum, (ob. 8), . . ., in tecto autem tabernaculi erat operimentum unum de pellibus hyacinthinis, . . ., horum autem operimentorum ratio litteralis in communi erat ornatus et protectio tabernaculi, . . ., per operimenta vero tecti designantur praelati et doctores, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8.

operio, īre, ui, ertum, 4, *v. a.,* (1) lit. (a) *to cover, cover over anything,* (b) *to shut, imprison,* (c) *to clothe,* (2) fig., of sin, *to atone for, cover, cause to be forgotten.* — (1) (a), et similiter non est magis tenebrosa domus, si lucerna sit operta pluribus velaminibus, quam si sit operta uno solo velamine totum lumen intercludente, PS. Q. 73. Art. 2 c; et desuper tertium de quibusdam sagis cilicinis quae non tantum operiebant tectum tabernaculi, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8. Cf. PS. Q. 102. Art. 6 (bis). — (1) (b), quare martyres post effusionem sanguinis sui arca operientur inclusi et inde exire non poterunt, PTS. Q. 69. Art. 3 ob. 2. — (1) (c), sicut Augustinus dicit quod actus infidelis, inquantum est infidelis, semper est peccatum, etiamsi nudum operiat, SS. Q. 23. Art. 7 ad 1; nam qui domum in vita non habuit post mortem quoque in alieno sepulcro reconditur et nudus existens a Ioseph operitur, PT. Q. 51. Art. 2 ad 4. — (2), ut dicitur Proverb, X, 13, universa delicta operit charitas, SS. Q. 25. Art. 8 ob. 1. — **opertē,** *adv., covertly.* Augustinus enumerat quaedam quae dicit esse multum operte (var. aperte) perversa, et fidei catholicae adversa, PP. Q. 90. Art. 1 a.

operor, āri, ātus, *v, dep. n., to operate, be active, do.* Sed Deus operatur in omnibus, PP. Q. 8. Art. 1 a; hominis est operari ad supplendam suam indigentiam, PT. Q. 23. Art. 1 ad 2; aliam vero purgationem operatus est in ea Spiritus sanctus, mediante conceptione Christi quae fuit opus Spiritus sancti, PT. Q. 27. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 62. Art. 1 (passim); PT. Q. 64. Art. 1 (passim); PT. Q. 84. Art. 1 (quater); PT. Q. 86. Art. 6 (passim); PT. Q. 87. Art. 3 (quater); et passim. On **finis operantis,** see *finis* under 2; on **gratia operantis,** see *gratia* under 2; on **esse in loco ut operans in operato,** see *locus* under 2; on **modus operantis,** see *modus* under 2; on **opus operantis et opus operatum,** see *opus* under 4; on **scientia operantis,** see *scientia* under 2. — Kinds of *operari* are: (a), **operari effective** and **operari formaliter,** *to operate after the manner of the effective cause* (sicut pictor parietem album facit, 2 Sent. 26. 1. 2 ad 4) and *after the manner of the formal cause* or *of the form* (sicut albedo facit album parietem, 2 Sent. 26. 1. 2 ad 4). Cf. PT. Q. 78. Art. 2; 2 Sent. 26. 1. 5 ad 2 and 3. — (b), **operari formaliter,** see *operari effective.* Charitas operatur formaliter, SS. Q. 23. Art. 2 ad 3. — (c), **operari instrumentaliter** and **operari principaliter,** *to be active after the manner of the instrumental* and *of the chief cause.* Idem ex consequenti omnes actiones et passiones Christi instrumentaliter operantur in virtute divinitatis ad salutem humanam, PT. Q. 48. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 5; SS. Q. 185. Art. 6; PT. Q. 62. Art. 5; PT. Q. 64. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 3; et passim. — (d), **operari naturali instinctu,** *to be active instinctively.* Cf. C. G. 3. 85. — (e), **operari per electionem** and **operari per necessitatem,** *to be active on the basis of free will* or *by freedom* and *to be active by natural necessity.* Cf. C. G. 3. 105. — (f), **operari per modum efficientiae** and **operari per modum meriti,** *to operate after the manner of effecting* or *producing* and *after the manner of deserving.* Cf. PT. Q. 48. Art. 6 ob. 3. — (g), **operari per modum meriti,** see *operari per modum efficientiae.* — (h), **operari per necessitatem,** see *operari per electionem.* — (i), **operari principaliter,** see *operari instrumentaliter.* — (j), **operari supernaturaliter,** *to be active in a supernatural manner.* Sicut Deus miraculose aliquid supernaturaliter in rebus corporeis operatur, PP. Q. 12. Art. 11 ad 2. — **eo modo aliquid operatur, quo est,** see *esse.* — **modus operandi uniuscuiusque rei sequitur modum essendi ipsius,** see *esse.* — **unumquodque operatur secundum quod est,** see *esse.* — **operans,** antis, *P. a., active, efficient, effectual.* Remissio igitur culpae et reatus poenae aeternae pertinet ad gratiam operantem, PT. Q. 86. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 60. Art. 2; PT. Q. 25. Art. 6; PT. Q. 34. Art. 1; PT. Q. 35. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 5; et passim. — **operātus,** a, um, *P. a., performed, effected.* (Finis) qui vel est operatio vel aliquod operatum, ad quod quis pervenit per operationem, PS. Q. 49. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 87. Art. 3; PP. Q. 103. Art. 2; PP. Q. 105. Art. 5; PS. Q. 32. Art. 1 (ter); PS. Q. 90. Art. 1; et passim.

opertē, *adv.,* see *operio.*

opifex, icis, *comm.,* lit., *a worker, maker, fabricator,* (a) in gen. (b) in partic., *a workman, mechanic, artist.* — (a), O dii deorum, quorum opifex idem paterque ego, PP. Q. 50. Art. 5 ob. 2, in quot.; in hoc enim significatur quaedam complacentia Dei opificis in re facta, PP. Q. 74. Art. 3 ad 3; quorum tamen omnium una victoria est sui super se opificis voluntas summa, PTS. Q. 72. Art. 3 ad 3. — (b), dicunt quidam de operibus spiritualibus hoc Apostolum praecepisse, non de opere corporali, in quo agricolae vel opifices laborant, (ob. 2), . . ., puta quod quidam sint opifices (ad 1), . . ., cantica divina cantare etiam manibus operantes possunt, exemplo opificum qui fabulis linguas dant, cum manus ab opere non recedant, SS. Q. 187. Art. 3 ad 3, in quot. Cf. PP. Q. 72. Art. 1, in quot.; SS. Q. 187. Art. 4 (bis).

opificium, ii, *n., a working, the doing of work, a work.* Unde Gregorius Nyssenus dicit in lib. quem fecit de homine quod in paradiso aliter fuisset multiplicatum genus humanum, PP. Q. 98. Art. 2 c, in

habebant aliquid in saeculo, quo facile sine opificio sustentarent istam vitam, SS. Q. 187. Art. 4 c.

opinābiles, e, *adj., that rests on opinion* or *conjecture, likely, probable*, synonym of *probabilis*, the opposite of *scibilis*. Cum enim paganus dicit idolum esse Deum, non utitur hoc nomine secundum quod significat Deum opinabilem, PP. Q. 13. Art. 10 ad 2; quae sunt maxime opinabilia, et haec sunt ea, quae videntur vel pluribus vel maxime sapientibus, 1 Anal. 31 c; scibile, quod est obiectum scientiae, differt ab opinabili, quod est obiectum opinionis, 1 Anal. 44 a.

opinātīvē, *adv.*, see *opinativus*.

opinātīvus, a, um, *adj., meaning, intending*, synonym of *ratiocinativus*. Cf. *opinio*. — **opinativum** sc. **principium animae**, the translation of the Aristotelian expression δοξαστικόν (Eth. Nic. VI. 5, 1140 b. 26), the principle of opinion, i.e., the activity of the mind concerning variable things, as distinct from invariable and necessary things which are the object of science, (per quod comprehendimus contingentia operabilia a nobis, 3 Sent. 17. 1. 1. 3 ob. 3). Opinativum autem et ratiocinativum in minus est quam ratio inferior, quia est contingentium tantum, PP. Q. 79. Art. 9 ad 3. Cf. 3 Sent. 17. 1. 1. 3 ob. 3; Verit. 15. 2 ob. 3 and ad 3; 6 Eth. 4 l. — **opinātīvē**, *adv., according to the principle of opinion, opinatively*. Unde praedicta verba Innocentii sunt opinative magis dicta quam determinative, PT. Q. 78. Art. 1 ad 1.

opīnio, ōnis, *f., opinion, supposition, conjecture*, the sort of assent that falls short of certainty. Opinio enim significat actum intellectus qui fertur in unam partem contradictionis cum formidine alterius (for fear that the opposite may be true), PP. Q. 79. Art. 9 ad 4; nam de ratione opinionis est quod accipiatur unum cum formidine alterius oppositi; unde non habet firmam inhaesionem, PS. Q. 67. Art. 3 c; (cf. PP. Q. 12. Art. 7 c; SS. Q. 1. Art. 4 c; 3 Sent. 23. 2. 2. 1 c; 1 Anal. 1 a and 6 e; et passim); opinio est acceptio, id est, existimatio quaedam immediatae propositionis et non necessariae, 1 Anal. 44 c; opinio etiam quidam motus est rationis, ex aliquibus ratiocinationibus procedens, 8 Phys. 6 e; quod (opinio) sit circa contingentia aliter se habere sive in universali sive in particulari, 1 Anal. 44 c. Cf. 1 Anal. 44 d-k; 2 Anal. 20 n; C. G. 2. 55; 1 Cael. 22 a; 3 Anim. 4 g and 5 b; 7 Met. 15 a; 3 Eth. 6 a; 6 Eth. 3 a and 4 l; et passim. — On the difference between *opinio* and *suspicio*, see *suspicio* under 1. On **certitudo opinionis**, see *certitudo* under 2; on **communicabile secundum opinionem**, see *communicabilis*; on **dicere secundum opinionem**, see *dicere* under 3; on **felicitas secundum opinionem**, see *felicitas*; on **veritas opinionis**, see *veritas* under 1. — Kinds of *opinio* are: (a), **opinio communis**, *the general opinion* or *that generally accepted*. Loquitur secundum opinionem gentilium, PP. Q. 25. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 22. Art. 2 ob. 1; PP. Q. 45. Art. 2; PS. Q. 74. Art. 8; PTS. Q. 22. Art. 1; PTS. Q. 35. Art. 2; et passim. — (b), **opinio erronea seu falsa** and **opinio recta seu vera**, *the erroneous* or *false* and *the right* or *true opinion*. Sed haec opinio videtur erronea, cum hoc sit contra veritatem sacramenti, PTS. Q. 11. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 49. Art. 4 c; C. G. 2. 12 and 34; Quodl. 3. 4. 10 c; 6 Phys. 5 e: 3 Anim. 4 g; et passim. — (c), **opinio extranea**, *the strange opinion*. Cf. Mal. 6. 1 c. — (d), **opinio falsa**, see *opinio erronea*. — (e), **opinio particularis**, and **opinio universalis**, *the opinion that refers to something in particular* and *that which refers to something in general*. Opinio universalis non movet nisi mediante particulari, PP. Q. 80. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 105. Art. 1, in quot.; C. G. 2. 60; 3 Anim. 16 e. — (f), **opinio recta**, see *opinio erronea*. — (g), **opinio speculativa**, *the theoretical opinion* or *that referring only to the sphere of knowledge*. Cf. 4 Sent. 13. 2. 3 ad 1. — (h), **opinio universalis**, see *opinio particularis*. — (i), **opinio vehemens**, *the strong opinion* or *the belief*. Sed quia fides dicitur etiam opinio vehemens, contingit autem aliquid vehementer opinari non solum eo quod est ab alio dictum, sed etiam ex eo quod in alio consideratur, SS. Q. 129. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 4 c. — (j), **opinio vera**, see *opinio falsa*.

opīnor, āri, ātus, 1, *v. dep., to be of an opinion, to suppose, imagine, conjecture, believe, think, judge*, used with *de*, an *object clause, absol., acc.* Ut quidam de angelis opinantur, PP. Q. 7. Art. 2 c; ut si primo opinemur aliquem sedere, et postea opinemur eum non sedere, PP. Q. 14. Art. 15 ad 3; Anselmus hoc non dicit asserendo, sed opinando, PP. Q. 100. Art. 2 ad 2; potest enim esse quod de una et eadem re aliquis aliquid sciat et aliquid aliud opinetur, SS. Q. 1. Art. 5 ad 4; quasi conscius suae malitiae, faciliter de aliis malum opinatur, . . ., ex levibus signis opinatur mala de ipso, SS. Q. 60. Art. 3 c; nec ipsi Christo scribenti credidissent, de quo opinabantur quod magicis artibus fecisset miracula, PT. Q. 42. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 32. Art. 4 (passim); PP. Q. 75. Art. 2; PS. Q. 64. Art. 3; SS. Q. 174. Art. 5; PT. Q. 18. Art. 1; et passim. — **opīnātus**, a, um, *P. a., supposed, imagined, fancied*. Sed hoc nomen, beatitudo, univoce dicitur de hac beatitudine opinata, et de hac beatitudine vera, PP. Q. 13. Art. 10 ob. 2.

opitulātio, ōnis, *f., a helping, assisting, help, assistance*. Unde super illud I. Corinth XII: alii opitulationes, alii gubernationes, dicit Glossa interl.: opitulationes, id est, eos qui maioribus ferunt opem, SS. Q. 184. Art. 6 ad 2.

opitulor, āri, ātus, 1, *v. dep. n., to help, aid, assist, succor*. Et ad talem vitae conservationem opitulantur homini exteriora bona, PS. Q. 105. Art. 4 c; et medici quandoque saluti opitulantes haec ibi faciunt quae horret aspectus, SS. Q. 152. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 68. Art. 5; PS. Q. 111. Art. 4, in quot.; SS. Q. 9. Art. 1, in quot.; SS. Q. 152. Art. 1; SS. Q. 177. Art. 1, in quot.

oportet, ēre, uit, 2, *v. impers., it is necessary, needful, proper, becoming* or *reasonable; it behooves; I* (thou, he, etc.) *must* or *ought*, used with (1) *quod clause* in the *subj.*; (2) *ut* and the *subj.*, (3) *inf.* and *subj. acc.*, (4) *absol.* — (1), non ergo oportet quod manifestetur infinita potentia Dei in hoc quod producat effectum infinitum, (ad 2), . . ., unde oportet quod tota potentia agentis manifestetur in motu, . . ., unde non oportet quod tota virtus eius manifestetur in motu, PP. Q. 25. Art. 2 ad 3; ergo oportet quod haec conversio fiat secundum successionem temporis, (ob. 1), . . ., et ita oportet quod non sit instantanea, PT. Q. 75. Art. 7 ob. 2; unde oportet quod contritio de peccato sit in eodem in quo peccati duritia praecessit, (c), . . ., non tamen oportet quod de eis conteramur, PTS. Q. 2. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 53. Art. 2 (passim); PT. Q. 76. Art. 5; PTS. Q. 2. Art. 4; PTS. Q. 2. Art. 6; PTS. Q. 55. Art. 8; et passim. — (2), alioquin oporteret ut quilibet reputaret se magis peccatorem quolibet alio, SS. Q. 161. Art. 3 c; unde oportet ut homines etiam magis a carnalibus retrahantur, PTS. Q. 54. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 1; PT. Q. 44. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 6; PTS. Q. 6. Art. 2; PTS. Q. 89. Art. 7; et passim. — (3), ergo oportet duas relationes oppositas ad duas personas pertinere, PP. Q. 30. Art. 2 c; unde oportuit creaturas multiplicari, PP. Q. 47. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 54. Art. 4; PP. Q. 76. Art. 3; PT. Q. 78. Art. 6; PTS. Q. 4. Art. 1; PTS. Q. 5. Art. 2; et passim. – (4), clementia autem diminutiva est poenarum etiam secundum rationem rectam, quando scilicet oportet, et in quibus oportet, SS. Q. 157. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 120. Art. 1 (bis); SS. Q. 126. Art. 2; SS. Q. 138. Art. 2; SS. Q. 157. Art. 2; PTS. Q. 6. Art. 2; et passim.

oppidum, i, *n., a town*. A quodam oppido iuxta Romam, quod Caere vocabatur, PS. Q. 99. Art. 3 c.

oppono, ere, posui, situm, 3, *to set* or *place against, oppose, contrast*. Mitescere opponitur ei quod est irasci, quod non est oppositum contrarie, sed negative vel privative, PS. Q. 23. Art. 3 c; opposita reducuntur in idem genus, in quo vel utrumque est per se, ut patet in contrariis et relativis, vel unum est per se et alterum per

reductionem, ut patet in privatione et habitu et affirmatione et negatione, 2 Sent. 35. 1. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 34. Art. 5 (bis); SS. Q. 65. Art. 4 (bis); SS. Q. 66. Art. 5; SS. Q. 72. Art. 4 (bis); SS. Q. 79. Art. 3 (passim); et passim. On **dicere per oppositum,** see *dicere* under 1; on **differentia opposita,** see *differentia*; on **dividere ex opposito,** see *dividere* under 1; on **fieri ex opposito,** see *fieri*. — Kinds of *opponere* are: (a), **opponere contradictorie seu ut contradictio seu in contradictione seu secundum contradictionem, opponere contrarie seu ut contrarietas seu ut contrarium seu diametraliter, opponere privative seu ut privatio seu secundum privationem et habitum** and **opponere relative seu ut ad aliquid,** *to oppose contradictorily, contrarily, privatively,* and *relatively,* i.e., to oppose after the manner of contradiction (sicut sedens non sedenti, 10 Met. 6 c), to oppose after the manner of the greatest difference between two extremes within the same genus or species (sicut nigrum albo, 10 Met. 6 c), to oppose after the manner of being deprived of something usually present (sicut caecus videnti, 10 Met. 6 c), to oppose after the manner of the extremes of a relationship (sicut filius patri, 10 Met. 6 c). Quamvis enim esse et non esse non sint contraria, sed contradictorie opposita, si considerentur ipsa significata prout sunt in rebus, quia alterum est ens, et alterum est pure non ens; tamen si referantur ad actum animae, utrumque ponit aliquid esse, PS. Q. 64. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 11. Art. 2 ad 4; PP. Q. 17. Art. 4 ad 3; PP. Q. 19. Art. 9 ob. 3 and ad 3; PP. Q. 28. Art. 3 c; PS. Q. 23. Art. 3 c; PS. Q. 35. Art. 4 c; PT. Q. 34. Art. 1 ad 2; PT. Q. 44. Art. 2 ad 2; C. G. 4. 24; 1 Sent. 5. 1. 1 ad 1; 1 Sent. 27. 1. 1 c; 2 Sent. 1. 1. 1 ad 1; 1 Perih. 11 b; 1 Phys. 12 d; 1 Cael. 27 a; Somno. 1 c; 5 Met. 12 e; 10 Met. 4 b, 6 c, 9 d, and 10 d; Opp. 1; et passim. — (b), **opponere contrarie,** see *opponere contradictorie*. — (c), **opponere diametraliter,** see *opponere contradictorie*. — (d), **opponere directe** and **indirecte,** *to oppose directly* and *indirectly*. Dico aliquid directe opponi alteri, quando opponitur ei secundum quod huiusmodi, sicut nigredo manus opponitur albedini manus directe; sed indirecte opponitur etiam albedini parietis, non inquantum est nigredo vel albedo huius, sed inquantum est albedo simpliciter, 2 Sent. 1. 1. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 54. Art. 2; SS. Q. 79. Art. 3; SS. Q. 129. Art. 6; SS. Q. 138. Art. 2; SS. Q. 144. Art. 1; et passim. — (e), **opponere formaliter,** *to oppose according to form* or *essence*. Patet quod mendacium directe et formaliter opponitur virtuti veritatis, SS. Q. 110. Art. 1 c. Cf. 4 Sent. 14. 1. 1. 3 ad 1. — (f), **opponere immediatum** and **opponere mediatum,** *to oppose directly* and *to oppose indirectly*. Privatio et habitus sunt opposita immediata, PS. Q. 18. Art. 8 ob. 1. Cf. PS. Q. 18. Art. 8 ad 1; Mal. 2. 5 c; 10 Met. 9 d. — (g), **opponere in contradictione,** see *opponere contradictorie*. — (h), **opponere indirecte,** see *opponere directe*. — (i), **opponere in generali** and **opponere in speciali,** *to oppose in general* and *to oppose in particular*. Cf. Verit. 2. 15 ad 4. — (j), **opponere in speciali,** see *opponere in generali*. — (k), **opponere mediatum,** see *opponere immediatum*. — (l), **opponere negative,** *to oppose negatively* (ut non musicum musico, 1 Phys. 12 d). This and *opponere affirmative* form the species of *opponere contradictorie,* see above. Cf. PT. Q. 34. Art. 1; 1 Phys. 12 d. — (m), **opponere per se,** *to oppose through itself* or *according to itself*. Scissio autem unitati opponitur; unde peccatum schismatis dicitur quod directe et per se opponitur unitati, (c), . . ., haeresis et schisma distinguuntur secundum ea quibus utrumque per se et directe opponitur. nam haeresis per se opponitur fidei; schisma autem per se opponitur unitati ecclesiasticae charitatis, SS. Q. 39. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 110. Art. 2; PT. Q. 50. Art. 1. — (n), **opponere privative,** see *opponere contradictorie*. — (o), **opponere relative,** see *opponere contradictorie*. — (p), **opponere secundum contradictionem,** see *opponere contradictorie*. — (q), **opponere secundum privationem et habitum,** see *opponere contradictorie*. — (r), **opponere ut ad aliquid,** see *opponere contradictorie*. — (s), **opponere ut contradictio,** see *opponere contradictorie*. — (t), **opponere ut contrarietas,** see *opponere contradictorie*. — (u), **opponere ut contrarium,** see *opponere contradictorie*. — (v), **opponere ut privatio,** see *opponere contradictorie*. — **oppositus,** a, um, *P. a., placed* or *standing against* or *opposite, opposed to, opposite*. Sed unumquodque peccatum praecipue excluditur per virtutem oppositam, SS. Q. 54. Art. 2 ob. 4; sed castitas nominatur a castigatione vitiorum oppositorum, SS. Q. 151. Art. 3 ob. 1. Cf. SS. Q. 107. Art. 2 (bis); SS. Q. 110. Art. 1; SS. Q. 138. Art. 1; SS. Q. 141. Art. 1; SS. Q. 144. Art. 1; et passim. — **oppositum,** i, *n., an opposite*. Nullus potest obligari ad duo opposita, SS. Q. 89. Art. 7 ob. 4; sed magnum et parvum sunt opposita, SS. Q. 133. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 64. Art. 2; PP. Q. 79. Art. 12; PP. Q. 83. Art. 1; PT. Q. 3. Art. 5; PTS. Q. 89. Art. 6; et passim. — **ex opposito,** *contrariwise, oppositely, on the contrary, on the other hand*. Ex opposito ex parte mali est fuga, vel abominatio, PS. Q. 23. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 2; PS. Q. 52. Art. 3; PS. Q. 72. Art. 6; PS. Q. 88. Art. 3 (bis); SS. Q. 4. Art. 3; et passim. — **impossibile est opposita esse simul,** (1 Cael. 23 b), *opposite states cannot occur in the same subject at the same time*. — **oportet opposita esse circa idem** (1 Perih. 9 c), *opposites must always relate to the same thing*. — **opposita iuxta se posita magis sentiuntur** (2 Cael. 9 e), or, **oppositum per oppositum manifestatur** (1 Perih. 8 d), *opposites are made manifest by contrast*. — **opposita non possunt esse in eodem** (PP. Q. 4. Art. 2 ob. 2), or, **opposita non possunt inesse eidem secundum idem** (8 Phys. 10 b); *opposites cannot be found in the same thing according to the same aspect*. — **oppositum per oppositum manifestatur,** see above: *opposita iuxta* etc. — **quae non sunt opposita, possunt simul esse** (1 Perih. 8 d), or, **quae non sunt opposita, possunt simul existere in eodem** (10 Met. 10 b), *what are not opposites can co-exist in the same thing*.

opporto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to bring*. Statuit etiam specialiter circa servos qui erant ex populo, ut septimo anno liberi egrederentur cum omnibus quae opportaverunt, etiam vestimentis, PS. Q. 105. Art. 4 c.

opportūnē, *adv.*, see *opportunus*.

opportūnitas, ātis, *f., opportunity, fitness, convenience,* (1) in gen., (a) *a convenience,* that which is convenient or which gives ease or comfort, (b) *adaptability, suitableness,* (2) in partic., *a fit, opportune,* or *favorable time; a favorable occasion*. — (1) (a), vel dicuntur desiderare Dei visionem quantum ad novas revelationes quas pro opportunitate negotiorum a Deo recipiunt, PP. Q. 58. Art. 1 ad 2; tertio, quantum ad opportunitatem negotiorum et operum, inquantum ex luminaribus caeli accipitur significatio pluviosi temporis, vel sereni, PP. Q. 70. Art. 2 c. — (1) (b), si enim consideretur iste ager absolute, non habet unde magis sit huius quam illius; sed si consideretur per respectum ad opportunitatem colendi, et ad pacificum usum agri, SS. Q. 57. Art. 3 c. — (2), sed in consiliando non solum contingit esse peccatum per hoc quod aliquis est festinus, sed etiam si sit nimis tardus, ita quod praetereat opportunitas operis, (ob. 3), . . ., Dominus non prohibet considerare ea quae sunt agenda vel dicenda, quando homo habet opportunitatem; sed dat fiduciam discipulis in verbis inductis ut deficiente sibi opportunitate, SS. Q. 53. Art. 4 ad 1; sacerdos etiam non tenetur dicere missam, nisi supposita debita opportunitate quae si desit, non omittit, SS. Q. 79. Art. 3 ad 2; frustra autem esset votum, nisi impleretur quando opportunitas adesset, PT. Q. 80. Art. 11 c; alii autem dicunt quod tenetur contritus ad statim confitendum, debita opportunitate oblata, . . ., et ideo non oportet quod si statim oblata opportunitate non confiteatur, etiamsi maior opportunitas non expectetur, PTS. Q. 6. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 8. Art. 1 c; SS. Q. 117. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 9 (bis); SS. Q. 155. Art. 4; PT. Q. 82. Art. 10 c.

opportūnus, a, um, *adj.*, (1) in gen., of time, adapted to an end or purpose or circumstance of the case; *fit, suitable, appropriate*

convenient, (2) in partic., (a) *fit, suitable,* adapted to anything, (b) *advantageous, serviceable, useful.* — (1), beneficia etiam sunt opportuno tempore danda; et tunc non est amplius tardandum, cum opportunum tempus advenerit, SS. Q. 106. Art. 4 ad 3; sicut autem aetas opportuna requiritur ad hoc quod homo accipiat scientiam per inventionem, PT. Q. 12. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 33. Art. 2, in quot.; SS. Q. 124. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 4, in quot.; PT. Q. 43. Art. 3. — (2) (a), requiritur enim ad bene consiliandum non solum adinventio vel excogitatio eorum quae sunt opportuna ad finem, SS. Q. 51. Art. 1 ad 3. — (2) (b), et medicum se vocat, et non sanis, sed male habentibus opportunum, PT. Q. 84. Art. 10 ad 3. — **opportūnē,** *adv., fitly, seasonably, opportunely.* Si autem esset causa apparens, per quam saltem in dubium verteretur, posset stare iudicio praelati dispensantis vel commutantis; non tamen iudicio proprio, quia ipse non gerit vicem Dei, nisi forte in casu in quo id quod vovit esset manifeste illicitum et non posset opportune ad superiorem recurrere, SS. Q. 88. Art. 12 ad 2. Cf. SS. Q. 122. Art. 2.

oppositio, ōnis, *f.,* (1) *opposition* (in place), (2) *opposition, contrast.* — (1), tunc autem erat luna in oppositione ad solem, . . ., sed tunc luna iam pertransiverat solem, et distans ab eo quasi per medietatem circuli, in oppositione existens, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2; coniunctio vel oppositio solis, C. G. 3. 86; ab aliqua oppositione solis et lunae, Quodl. 3. 13. 31 ad 2. — Kinds of *oppositio* in this sense are: (a), **oppositio debita,** *due* or *proper opposition.* Cf. Sensu. 16 d. — (b), **oppositio directa,** *direct opposition.* Cf. 2 Cael. 26 m. — (2), in affirmatione et negatione eiusdem consistit oppositio, sicut album et non album, et hoc maxime apparet in contradictione, quae est principium oppositionis, PS. Q. 35. Art. 4 c; oppositio attenditur circa idem subiectum, 1 Perih. 11 a; contradictio, . . ., est causa omnis oppositionis; 1 Sent. 5. 1. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 67. Art. 4; SS. Q. 138. Art. 2; SS. Q. 162. Art. 6; 1 Gener. 8 c; 10 Met. 4 b; et passim. — Kinds of *oppositio* in this sense are: (a), **oppositio absoluta,** *the absolute contrast.* Cf. 1 Perih. 9 b. — (b), **oppositio affirmationis et negationis,** *the contrast of affirmation* and *negation.* Sic distinguuntur entia a non-entibus, C. G. 4. 24; oppositio est per se et propria causa quod unum oppositum excludatur ab alio inquantum scilicet in omnibus oppositis includitur oppositio affirmationis et negationis, PS. Q. 67. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 4; C. G. 4. 24; 1 Perih. 9 b and c and 10 a. — (c), **oppositio contradictionis seu secundum contradictionem seu contradictoria, oppositio contrarietatis seu contraria, oppositio privationis et habitus seu secundum privationem seu privativa,** and **oppositio relationis seu relativa,** *the contradictory, the contrary, the privative,* and *relative opposition* or *the contrast in the manner of a contradiction* (i.e., of the affirmation and denial of something), *the contrast after the manner of the greatest difference between two things within the same genus* or *species* (sic distinguuntur quae sunt secundum formam diversa, C. G. 4. 24), *the contrast between a lack in something* and *that which it is expected to have* (sic distinguuntur perfecta ab imperfectis, C. G. 4. 24), and *the contrast after the manner of mutual relationship* (sic enim filius a patre distinguitur, C. G. 4. 24). Cf. PP. Q. 28. Art. 3 c; PP. Q. 30. Art. 2 c and ad 4; PP. Q. 31. Art. 2 c; C. G. 4. 24; 1 Sent. 11. 1. 1 c; Pot. 7. 8 ad 4; Opp. 1 and 2; 8 Phys. 15 f; 10 Met. 4 b; et passim. — (d), **oppositio contradictoria,** see *oppositio contradictionis.* — (e), **oppositio contraria,** see *oppositio contradictionis.* — (f), **oppositio contrarietatis,** see *oppositio contradictionis.* — (g), **oppositio directa,** *the direct contrast.* Habitui autem opponitur, . . ., privatio opposition directa, 5 Met. 20 c. Cf. SS. Q. 56. Art. 2; SS. Q. 111. Art. 3 (ter); SS. Q. 116. Art. 1; SS. Q. 127. Art. 2. — (h), **oppositio in adiecto,** *the contrast of the added with that to which it is added.* Substantia prima est substantia individua; si vero stat pro substantia secunda, falso additur, et est oppositio in adiecto, PP. Q. 29. Art. 1 ob. 2. — (i), **oppositio in genere seu secundum speciem,** *contrast within a genus* or *the specific contrast.* Tristitia vero et delectatio de diversis, si quidem illa diversa non sunt opposita sed disparata, non habent oppositionem ad invicem secundum rationem speciei, PS. Q. 35. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 8; SS. Q. 133. Art. 2; Opp. 2. — (j), **oppositio maxima** and **oppositio minima,** *the greatest* and *the smallest contrast,* of which the former consists of *oppositio contradictionis* and the latter of *oppositio relationis.* Cf. 1 Sent. 5. 1. 1 ad 4; Opp. 1 and 3. — (k), **oppositio minima,** see *oppositio maxima.* — (l), **oppositio negationis,** see *oppositio affirmationis.* — (m), **oppositio prima,** *the first opposite* after its nature, which consists of *oppositio contradictionis.* Cf. Opp. 1 and 3. — (n), **oppositio prima in genere** and **oppositio prima simpliciter,** *the first contrast within a genus* and *the simply* or *absolutely first contrast.* Cf. Opp. 2. — (o), **oppositio privativa,** see *oppositio contradictionis.* — (p), **oppositio privationis et habitus,** see *oppositio contradictionis.* — (q), **oppositio relativa,** see *oppositio contradictionis.* — (r), **oppositio secundum contradictionem,** see *oppositio contradictionis.* — (s), **oppositio secundum contrarietatem,** see *oppositio contradictionis.* — (t), **oppositio secundum privationem,** see *oppositio contradictionis.* — (u), **oppositio secundum speciem,** see *oppositio in genere.*

oppressio, ōnis, *f., oppression,* (1) the exercise of authority or power in a burdensome, harsh or wrongful manner, (2) *violent seizure,* e.g., **daemonum oppressiones,** *diabolical possession,* (3) the action of weighing down, or bearing heavily on a person, the mind, feelings, grief, etc.; pressure of outward circumstances, or of grief, pain or trouble, *a burden.* — (1), nomen dominationum primo quidem significat quamdam libertatem, quae est a servili conditione et pedestri subiectione, sicut plebs subicitur, et a tyrannica oppressione quam interdum etiam maiores patiuntur, PP. Q. 108. Art. 5 ad 2, in quot.; sed licitum est unicuique oppressionem et violentiam evitare, PS. Q. 96. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 32. Art. 2 ad 2. — (2), et similiter videmus quod multi pueri etiam baptizati graves poenas patiuntur, ut puta febres, daemonum oppressiones, et multa huiusmodi, PS. Q. 87. Art. 7 ob. 1. — (3), sed hoc irrationabiliter dicitur: quia quandoque actus ultimae gratiae non est magis meritorius, sed minus quam actus praecedentes, propter aegritudines oppressionem, PS. Q. 114. Art. 7 ad 3; et sic per hoc quod index iacet super pollicem, opprimens ipsum, significat oppressionem illam quam viduae patiuntur in mundo, PTS. Q. 96. Art. 4 ob. 4, in quot.

oppressor, ōris, *m., an oppressor, one who oppresses,* especially one who harrasses with unjust or cruel treatment. Et ideo nihilo minus est detractoribus resistendum sicut et raptoribus, vel oppressoribus aliorum, SS. Q. 73. Art. 4 ad 3.

opprimo, ere, essi, essum, 3, *v. a.,* (1) lit., (a) *to crush,* (b) *to press against,* (2) fig., (a) *to oppress,* to keep under by wrongful exercise of authority; to load or burden with cruel or unjust impositions or restraints, (b) *to press* or *bear down, overwhelm, load with debt, fatigue, pain,* inconvenience of any kind, (c) *to check, suppress, quash,* used of persons and things, (d) *to thwart,* (e) *to force, violate, ravish.* — (1) (a), sicut Augustinus dicit, nec Samson aliter excusatur, quod seipsum cum hostibus ruina domus oppressit, SS. Q. 64. Art. 5 ad 4. — (1) (b), et sic per hoc quod index iacet super pollicem opprimens ipsum, significat oppressionem illam quam viduae patiuntur in mundo, PTS. Q. 96. Art. 4 ob. 4. — (2) (a), instituit etiam qualiter se haberent ad subditos suos, ut scilicet non superbe eos contemnerent, aut opprimerent, neque etiam a iustitia declinarent, PS. Q. 105. Art. 1 ad 2; quia tunc populus non opprimebatur ab alienigenis, sed proprium regem habebat, SS. Q. 174. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 40. Art. 2, in quot.; SS. Q. 69. Art. 3, in quot.; SS. Q. 185. Art. 5, in quot. — (2) (b), ut patet cum aliqui gravi labore opprimuntur, PS. Q. 87. Art. 2 c; sed ad afflictionem alicuius pertinet quod usuris opprimatur, PS. Q. 105. Art. 3 ob. 3; vires sensitivae interiores magis vel

minus opprimuntur a somno propter vaporis turbulentiam vel puritatem, SS. Q. 154. Art. 5 ad 2; ita sunt poenis oppressi, ut de sua miseria magis doleant quam curent aliis apparere, PTS. Q. 69. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 36. Art. 2; SS. Q. 139. Art. 1; SS. Q. 182. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 4 c. — (2) (c), Arius in Alexandria una scintilla fuit; sed quoniam non statim oppressus est, totum orbem eius flamma populata est, SS. Q. 11. Art. 3 c, in quot.; luxuria propter vehementiam delectationis et concupiscentiae totaliter opprimit rationem, ne prodeat in actum, SS. Q. 55. Art. 8 ad 1. — (2) (d), sed non minus periculum imminet pauperi, si eius causa contra iustitiam opprimatur, quam si eius asinus iaceat sub onere, (ob. 1), . . ., sed tempus necessitatis videtur esse quando alicuius pauperis causa opprimitur. ergo in tali casu videtur quod advocatus teneatur pauperibus patrocinium praestare, SS. Q. 71. Art. 1 ob. 3. — (2) (e), puella quae opprimitur in agro, non est rea mortis, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9; gravius enim esset, si adulter violenter eam opprimeret, SS. Q. 65. Art. 4 ad 3. — **oppressus,** a, um, *P. a.,* (1) *oppressed, treated unjustly,* (2) *oppressed, weighed down physically,* (3) *oppressed, raped.* — (1), et ideo nihilominus est detractoribus resistendum, sicut et raptoribus, vel oppressoribus aliorum; quamvis ex hoc oppressis vel spoliatis per patientiam meritum crescat, SS. Q. 73. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 188. Art. 3 c; SS. Q. 188. Art. 4 a. — (2), is qui in infirmitate poenitentiam petit, si casu dum ad eum sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit; vel in phrenesim conversus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, PT. Q. 80. Art. 9 c, in quot. — (3), sed castitas non videtur esse aliquid voluntarium, cum per violentiam auferri videatur mulieribus violenter oppressis, SS. Q. 151. Art. 1 ob. 2.

opprobriōsus, a, um, *adj., opprobrious, attended by* or *involving shame* or *infamy.* Sicut cum aliquis verbo opprobrioso remanet infamatus, vel etiam minoratus in suo honore, SS. Q. 62. Art. 1 ad 2; qui maxime consideratur in temperantia, quae repellit vitia maxime opprobriosa, SS. Q. 141. Art. 2 ad 3; utrum vitium intemperantiae sit maxime opprobriosum, SS. Q. 142 pr.; Christus autem in ligno crucis opprobriosissimam mortem passus est, PT. Q. 25. Art. 4 ob. 1.

opprobrium, i, *n., opprobrium, the disgrace* or *evil reputation attached to conduct considered shameful; the imputation* or *expression of this disgrace; infamy, reproach.* De actu praeterito potest timeri convicium vel opprobrium futurum, PS. Q. 41. Art. 4 ad 3; neque etiam actu facit aliquid turpe, unde opprobrium timeat, SS. Q. 144. Art. 1 c; verecundia, quae est timor turpitudinis, primo et principaliter respicit vituperium, seu opprobrium, (c), . . ., opprobria autem quae inferuntur alicui propter virtutem, virtuosus quidem contemnit, . . ., ex imperfectione autem virtutis contingit quod aliquis verecundetur de opprobriis quae sibi inferuntur propter virtutem, SS. Q. 144. Art. 2 ad 1; ita etiam opprobrium cuius timor est verecundia, importat testimonium de defectu alicuius, SS. Q. 144. Art. 3 c; puta si false diffamentur, vel etiam indigne opprobria patiantur, (ob. 3), . . ., infamationes et opprobria virtuosus, ut dictum est, contemnit, SS. Q. 144. Art. 4 ad 3; in cruce Christi quantum ad intentionem, vel opinionem infidelium consideratur opprobrium Christi, PT. Q. 25. Art. 4 ad 1. Cf. PT. Q. 35. Art. 7; PT. Q. 49. Art. 6.

oppugno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) lit., *to besiege, war with,* (2) fig., *to quarrel, resist, attack.* — (1), sicut Augustinus narrat de Felice martyre, qui civibus Nolanis visibiliter apparuit, cum a barbaris oppugnarentur, PTS. Q. 69. Art. 3 c. — (2), unde dicit Philosophus quod syllogizans conferendo, quoniam oportet taliter oppugnare, irascitur confestim, PS. Q. 46. Art. 4 c; Augustinus dicit quod tanta labes est illius peccati, scilicet cum post agnitionem Dei per gratiam Christi oppugnat aliquis fraternitatem, PS. Q. 86. Art. 1 ob. 2, in quot.

ops, opis, *f.,* (1) *means* of any kind that one possesses; *property, substance, wealth, riches, treasure,* (2) *assistance, aid, help.* — (1), non debent simul effundi opes, sed dispensari, (ob. 2), . . ., sed intelligendum est quod Deus non vult simul effundi omnes opes, SS. Q. 32. Art. 10 ad 2; sed accipere aliquid pro victu personae quae in monasterio fuerit recipienda, si ad hoc non sufficiant monasterii opes, SS. Q. 100. Art. 3 ad 4; unde et signanter Proverb VIII, opes dicuntur superbae, SS. Q. 112. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 61. Art. 1 ob. 1; SS. Q. 117. Art. 1, in quot.; SS. Q. 125. Art. 3, in quot.; SS. Q. 185. Art. 7, in quot.; SS. Q. 186. Art. 3, in quot.; SS. Q. 187. Art. 4, in quot. — (2), et eadem ratio est de medico opem ferente ad sanandum, SS. Q. 71. Art. 4 c; unde super illud I Corinth XII; alii opitulationes, alii gubernationes, dicit Glossa interl.; opitulationes, id est, eos qui maioribus ferunt opem, ut Titus Apostolo vel archdiaconi episcopis, SS. Q. 184. Art. 6 ad 2, in quot.

optātio, ōnis, *f., a wish, a wishing.* Uno modo per modum praenuntiationis non per modum optationis, . . ., alio modo per modum optationis, SS. Q. 25. Art. 6 ad 3.

optātivus, a, um, *adj., of* or *belonging to a wish, expressing a wish, optative.* Et ad hoc instituta sunt verba optativi modi, SS. Q. 76. Art. 1 c.

optimātes, um, *comm., the nobles, the adherents of the best men,* in a political sense, i.e., *the aristocratic party, the aristocrats.* Unde et in civitatibus triplex ordo hominum invenitur; quidam enim sunt supremi, ut optimates, PP. Q. 108. Art. 2 c; aliud vero regimen est aristocratia, id est, principatus optimorum vel optimatum, PS. Q. 95. Art. 4 c; sicut lex civitatis quae esset ordinata ad hoc quod populus dominaretur, esset specie differens ab illa lege quae esset ad hoc ordinata quod optimates civitatis dominarentur, PS. Q. 107. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 1; PT. Q. 8. Art. 6.

Optimus, i, *m., Optimus,* bishop of Antioch, in Pisidia. We have a very long letter of Basil's addressed to Optimus in A.D. 317, expounding at his request the passages relating to Cain (Gen. IV. 15), Lamech (ib. 23-25), and the words of Simeon (Lu. II, 34, 35), (Basil Ep. 260). Dicit enim Basilius in Epist. ad Optimum, PT. Q. 27. Art. 4 ad 2.

optio, ōnis, *f., option, power* or *liberty of choosing.* Haec est differentia inter consilium et praeceptum, quod praeceptum importat necessitatem, consilium autem in optione ponitur eius cui datur, PS. Q. 108. Art. 4 c; si quis mihi proponeret optionem ubi mallem placere, in officio sacerdotali, an in solitudine monachorum, sine comparatione eligerem illud quod prius dixi, SS. Q. 184. Art. 8 ob. 1, in quot.

opto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to wish, wish for, desire,* esp. to wish one anything, in a good or bad sense, used with *acc., absol.,* and with *ut* and the *subj.* Aliquis dicitur amare et illud bonum quod optat sibi, et se, cui bonum optat, PS. Q. 77. Art. 4 ad 3; et non primo, quia charitas est illud bonum quod optamus omnibus quos ex charitate diligimus, SS. Q. 25. Art. 2 c; ad amicitiam pertinet ut amicis optemus et velimus bona. sed sancti ex charitate optant peccatoribus mala, (ob. 3), . . ., alio modo per modum optationis, ut tamen desiderium optantis non referatur ad poenam hominum, SS. Q. 25. Art. 6 ad 3; hoc Apostolus tunc non optabat quando erat in statu gratiae, . . ., sed hoc optaverat quando erat in statu infidelitatis, SS. Q. 27. Art. 8 ad 1; maledictio de qua nunc loquimur, est per quam pronuntiatur malum contra aliquem vel imperando, vel optando, SS. Q. 76. Art. 3 c; qui de paganis evangelicis sortes legunt, etsi optandum sit ut hoc potius faciant quam ad daemonia consulenda concurrant, SS. Q. 95. Art. 8 c, in quot. Cf. SS. Q. 26. Art. 6 (ter); SS. Q. 76. Art. 1 (passim); SS. Q. 76. Art. 4; SS. Q. 106. Art. 3 (passim). — **optātus,** a, um, *P. a., wished, desired.* Beatus est qui habet omnia quae vult, vel cui omnia optata succedunt, PS. Q. 5. Art. 8 ad 3, in quot.

opulentia, ae, *f.*, *wealth, riches, opulence.* Opulentia etiam iactantiam causat dupliciter, SS. Q. 112. Art. 1 ad 3; quinimo potest esse summa perfectio cum magna opulentia, SS. Q. 185. Art. 6 ad 1.

opulentus, a, um, *adj.*, *rich, wealthy* in some respect. Unde Augustinus dicit, quod his qui relicta vel distributa sive ampla sive qualicumque opulenta facultate inter pauperes Christi pia et salubri humilitate numerari voluerunt, SS. Q. 187. Art. 4 c.

opus, eris, *n.*, (1) *work, product, accomplishment,* (2) *literary work, a writing, a work,* (3) *necessary work, necessary,* (4) *work, activity, labor,* synonym of *operatio*. — (1), finium quidam sunt operationes quidam opere, id est, operata, PP. Q. 103. Art. 2 ob. 2; etiam in ipsis speculabilibus est aliquid per modum cuiusdam operis, puta constructio syllogismi, aut orationis congruae aut opus numerandi vel mensurandi, PS. Q. 57. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 1. Art. 4; PS. Q. 100. Art. 5; PT. Q. 40. Art. 4; PT. Q. 47. Art. 5; PTS. Q. 6. Art. 6; et passim. On **peccatum operis**, see *peccatum* under 2; on **protestatio operis**, see *protestatio*; on **rectitudo in opere**, see *rectitudo* under 3; on **substantia operis**, see *substantia* under 8. — Kinds of *opus* in this sense are: (a), **opus divinum**, *the divine work.* Videtur quod completio divinorum operum non debeat septimo dici adscribi. omnia enim quae in hoc saeculo aguntur, ad divina opera pertinent, PP. Q. 73. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 74. Art. 1; PP. Q. 106. Art. 1 (bis); PP. Q. 108. Art. 7; PS. Q. 5. Art. 6; SS. Q. 169. Art. 2 (bis); et passim. — (b), **opus falsum** and **opus verum**, *the false* or *wrong work* and *the true* or *right work.* Opus artificis dicitur esse verum, inquantum attingit ad rationem artis, falsum vero, inquantum deficit a ratione artis, 1 Perih. 3 b. Cf. PP. Q. 17. Art. 1; PP. Q. 21. Art. 2. — (c), **opus verum**, see *opus falsum*. — (2), propositum nostrae intentionis in hoc opere est, ea quae ad christianam religionem pertinent eo modo tradere secundum quod congruit ad eruditionem incipientium, PP. prol.; in lib. enim De Spiritu et Anima, c. XI, col. 786, t. 6 Operum Augustini, PP. Q. 78. Art. 8 ob. 1; quasi totius operis necessarium fundamentum, C. G. 1. 9. Cf. PP. Q. 31. Art. 2 (bis); PP. Q. 79. Art. 10; PT. Q. 47. Art. 5; PT. Q. 51. Art. 1 (bis); PT. Q. 66. Art. 6; et passim. — (3), hic duplici distinctione est opus. PT. Q. 13. Art. 2 c; prout ei opus fuerit, C. G. 3. 132, 133; sicut opus est dicere, 1 Anal. 43 l; est prae opere, id est, pernecessarium, 8 Phys. 1 e. Cf. PS. Q. 14. Art. 4 (bis); PS. Q. 57. Art. 6; SS. Q. 186. Art. 3, in quot.; PT. Q. 21. Art. 1, in quot.; PT. Q. 46. Art. 11, in quot.; et passim. — (4), opera virtutum dicuntur fructus, SS. Q. 123. Art. 8 ob. 2; illud quod est opus et finis uniuscuiusque, est actus eius et perfectio, 3 Phys. 5 a. Cf. PT. Q. 43. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 10; PT. Q. 68. Art. 6; PT. Q. 90. Art. 3; PTS. Q. 14. Art. 3 (passim); et passim. On **finis operis**, see *finis* under 2; on **veritas operis**, see *veritas* under 1. — Kinds of *opus* in this sense are: (a), **opus amicabile**, *the friendly activity* or *the service of friendship.* Sicut et quaelibet amicitia conservatur et augetur per amicabilium operum exercitium et meditationem, SS. Q. 82. Art. 2 ad 2. — (b), **opus animae** and **opus corporale**, *the activity of the soul* and *that of the body.* Ideo debet praecipue lavari illa pars corporis in qua manifestantur opera animae, PT. Q. 66. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 57. Art. 3 ad 3; PS. Q. 36. Art. 1; PS. Q. 80. Art. 2 (bis); PS. Q. 38. Art. 3; SS. Q. 122. Art. 4 ad 3; Praec. 3; et passim. — (c), **opus appropriatum**, *the appropriate* or *suitable activity.* Similiter aliquod opus appropriatum Spiritui sancto, scilicet quod "locutus est per prophetas", SS. Q. 1. Art. 8 ob. 5. Cf. Verit. 7. 3 c. — (d), **opus artificiale seu artis** and **opus naturae**, *the work of art* and *that of nature.* Bonum autem artificialium non est bonum appetitus humani, sed bonum ipsorum operum artificialium, PS. Q. 57. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 8 ob. 1; PP. Q. 47. Art. 2; PS. Q. 57. Art. 3; C. G. 3. 65; et passim. — (e), **opus artis**, see *opus artificiale*. — (f), **opus bonum** and **opus malum**, *the morally good* and *the morally bad activity.* Sed hoc operatur Spiritus sanctus in homine cum perducit eum ad vitam aeternam, quae est finis omnium bonorum operum, et evasio omnium periculorum, SS. Q. 139. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 57. Art. 4 c; SS. Q. 10. Art. 4 c; C. G. 4. 52; 2 Sent. 28. 1. 1 ad 5; 4 Sent. 1. 4. 3 c; et passim. — (g), **opus carnale seu carnis** and **opus spirituale**, *the carnal* and *immaterial* or *spiritual activity*, i.e., the activity which springs from man's sense appetities in the material part of his nature and that which springs from the spiritual side of his nature. Opera carnis et fructus Spiritus possunt accipi dupliciter: uno modo secundum communem rationem; et hoc modo in communi fructus Spiritus sancti contrariantur operibus carnis, . . ., unde sicut motus sursum et motus deorsum contrariantur in naturalibus, ita in operibus humanis contrariantur opera carnis fructibus Spiritus. alio modo possunt considerari secundum proprias rationes singulorum fructuum enumeratorum et operum carnis; et sic non oportet quod singula singulis contraponantur; quia, . . ., Apostolus non intendit enumerare omnia opera spiritualia, nec omnia opera carnalia, PS. Q. 70. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 2 ad 1; SS. Q. 41. Art. 1 c; SS. Q. 187. Art. 3 ad 3; 2 Sent. 38. 1. 1 ad 5; Quodl. 7. 7. 18 c; et passim. — (h), **opus carnis**, see *opus carnale*. — (i), **opus civile**, *the civic* or *public activity.* Quamvis communicatio civilium operum, de qua Philosophus loquitur, non possit esse mortuorum ad vivos, quia mortui extra vitam civilem sunt, potest tamen eorum communicatio esse quantum ad opera vitae spiritualis, quae est per charitatem ad Deum, cui mortuorum spiritus vivunt, PTS. Q. 71. Art. 2 ad 4. Cf. 4 Sent. 45. 2. 1. 2 ad 4; 10 Eth. 16 d. — (j), **opus consilii** and **opus praecepti**, *the counseled* and *the prescribed activity.* Cf. Mal. 8. 2 ad 17. — (k), **opus corporale**, see *opus animae*. — (l), **opus exterius** and **opus interius**, *the outer activity* or *that which becomes visible* and *the inner activity* or *that which takes place within a being.* Duplex est opus, scilicet exterius et interius. practicum ergo vel operativum, quod dividitur contra speculativum, sumitur ab opere exteriori, ad quod non habet ordinem habitus speculativus, sed tamen habet ordinem ad interius opus intellectus, quod est speculari verum; et secundum hoc est habitus operativus, PS. Q. 57. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 3. Art. 1 ob. 3; SS. Q. 30. Art. 4; SS. Q. 37. Art. 2; SS. Q. 55. Art. 7; SS. Q. 104. Art. 1; et passim. — (m), **opus intellectus**, and **opus voluntatis**, *the action of reason* and *that of the will.* Si voluntas ita moveretur ab alio quod ex se nullatenus moveretur opera voluntatis non imputarentur ad meritum vel demeritum, PP. Q. 105. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 62. Art. 5 ob. 2; PP. Q. 81. Art. 3. — (n), **opus interius**, see *opus exterius*. — (o), **opus liberum** and **opus servile**, *the free* and *the servile activity* or *the activity of the freeborn* and *that of the slave.* Tamquam si diceretur lex esse quod aliquis nobilis propter suam culpam ad servilia opera induci permitteretur, PS. Q. 91. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 104. Art. 5; SS. Q. 118. Art. 8; SS. Q. 122. Art. 4 (passim); SS. Q. 144. Art. 2; Praec. 3; et passim. — (p), **opus magicum**, *the activity of magic.* Cf. 2 Sent. 7. 3. 2 c. — (q), **opus malum**, see *opus bonum*. — (r), **opus manuale seu manuum**, *manual activity* or *activity of the hands.* Inferre enim nocumentum proximo etiam opere manuali non est absque mortali peccato, SS. Q. 41. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 187. Art. 3 a, c, and ad 3; C. G. 3. 135 and 136; Quodl. 7. 7. 17 ob. 3 and 18 c; Eph. 5. 9; 2 Thess. 3. 1 and 2; et passim. — (s), **opus manuum**, see *opus manuale*. — (t), **opus meritorium** and **opus non meritorium**, *the meritorious* and *the unmeritorious activity.* Homo per sua naturalia non potest producere opera meritoria proportionata vitae aeternae; sed ad hoc exigitur altior virtus, quae est virtus gratiae, PS. Q. 109. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 5 ad 1; PT. Q. 89. Art. 5 c; 2 Sent. 28. 1. 1 c; 4 Sent. 15. 1. 3. 3 c; Verit. 24. 1 ad 2; et passim. — (u), **opus miraculosum**, *miraculous work.* Quae non fiunt, nisi virtute divina, Verit. 10. 11 c. Cf. PP. Q. 105. Art. 8; PS. Q. 111. Art. 4; PS. Q. 113. Art. 10 (passim); PT. Q. 44. Art. 4; PT. Q. 78. Art. 4 (ter); et passim. — (v), **opus mortificatum** and **opus vivificatum**, *the profitless* and *the revived work*, i.e., the meritorious work which has been deprived of its merit by a subsequent

mortal sin and the once-dead activity which has regained its merit through subsequent penance. Unde restat quod opera prius mortificata, per poenitentiam recuperant efficaciam perducendi eum qui fecit ea, in vitam aeternam, quod est ea reviviscere. et ita patet quod opera mortificata per poenitentiam reviviscunt, PT. Q. 89. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 89. Art. 5 (passim); PT. Q. 89. Art. 6 c; 4 Sent. 14. 2. 3. 2 c and 3 c. — (w), **opus mortuum** and **opus vivum**, *the work of death*, so called, *quia causa est mortis (animae)*, or *quia caret vita spirituali, quae est ex caritate*, PT. Q. 89. Art. 6 c, and *the work of life*, because it is performed in the state of grace. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; PT. Q. 22. Art. 3; PT. Q. 69. Art. 10; PT. Q. 89 pr.; PT. Q. 89. Art. 6 (passim); et passim. — (x), **opus naturae**, see *opus artificiale*. — (y), **opus non meritorium**, see *opus meritorium*. — (z), **opus operantis** and **opus operatum**, *the work of the performer* and *of the work produced*, i.e, the action considered as it appears with reference to him who performs it and the same action as it appears in itself. In suffragiis quae per malos fiunt, duo possunt considerari: primo ipsum opus operatum, sicut sacrificium altaris. et quia nostra sacramenta ex seipsis efficaciam habent absque opere operantis quam aequaliter explent per quoscumque fiant, quantum ad hoc suffragia per malos facta defunctis prosunt. alio modo quantum ad opus operantis, PTS. Q. 71. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 14. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 6 (ter); 4 Sent. 1. 1. 5. 1 c; 4 Sent. 4. 3. 2. 3 ad 1; 4 Sent. 45. 2. 2. 2 ad 4; et passim. — (a^2), **opus operatum**, see *opus operantis*. — (b^2), **opus peccati** and **opus virtuosum**, *the sinful* and *the virtuous activity*. De operibus virtuosis in se consideratis non est verecundia, SS. Q. 144. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 122. Art. 4 ad 3; SS. Q. 130. Art. 1; PT. Q. 7. Art. 12; PT. Q. 89. Art. 4 c and Art. 5 ad 1; et passim. — (c^2), **opus perfectionis seu supererogationis**, *the work of perfection* and *that of supererogation* or *which exceeds the required*. Unde inter ea quae sequuntur ad paupertatem ad perfectionem spectantia, possunt computari et virginitas et martyrum et omnia perfectionis opera, PTS. Q. 89. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 32. Art. 6; SS. Q. 111. Art. 2; SS. Q. 147. Art. 3 ob. 1; 3 Sent. 34. 3. 1. 2 ad 1; 4 Sent. 4. 3. 3. 2 ad 3; et passim. — (d^2), **opus poenale**, *the work imposed as punishment*. Utrum satisfactionem oporteat fieri per opera poenalia, PTS. Q. 15 pr. Cf. PT. Q. 68. Art. 5; PTS. Q. 10. Art. 2; PTS. Q. 15. Art. 1, (passim); 4 Sent. 15. 1. 4. 1 c. — (e^2), **opus praecepti**, see *opus consilii*. — (f^2), **opus rectum**, *the right work*. Opus dicitur rectum, secundum quod est aliqua virtute informatum, 2 Sent. 38. 1. 2 ob. 5. Cf. SS. Q. 47. Art. 13 (bis); SS. Q. 111. Art. 2. — (g^2), **opus satisfactionis seu satisfactorium**, *the work that pays the debt incurred by sin*. Dare eleemosynam ponitur inter opera satisfactoria, inquantum miseratio defectum patientis ordinatur ad satisfaciendum pro culpa, SS. Q. 32. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 32. Art. 1 ob. 1; PT. Q. 68. Art. 5 (passim); PTS. Q. 14. Art. 2 (bis); PTS. Q. 15. Art. 3 (passim); 4 Sent. 15. 1. 3. 3 c and 4. 1 c; et passim. — (h^2), **opus satisfactorium**, see *opus satisfactionis*.— (i^2), **opus sensus**, *the activity of the senses* or *the sensible acts*. Cf. C. G. 2. 89. — (j^2), **opus servile**, see *opus liberum*. — (k^2), **opus spirituale**, see *opus carnale*. — (l^2), **opus superogationis**, see *opus perfectionis*. — (m^2), **opus virtuosum**, see *opus peccati*. — (n^2), **opus vivificatum**, see *opus mortificatum*. — (o^2), **opus vivum**, see *opus mortuum*. — (p^2), **opus voluntarium**, *the voluntary activity* or *that performed of one's accord*. Sequitur quod opera voluntaria non imputentur homini ad meritum vel demeritum, PP. Q. 105. Art. 4 ob. 3. — (q^2), **opus voluntatis**, see *opus intellectus*.

ōra, ae, *f.*, *the extremity of a thing*; *the edge, hem, fringe* of a garment. Sicut unguentum in capite, scilicet in Christo, quod prius descendit in barbam Aaron, deinde usque ad oram vestimenti, PTS. Q. 29. Art. 6 c.

ōrāculum, i, *n.*, *a divine announcement, an oracle*. Tertio, si divina oracula ad terrena negotia convertantur, . . ., tamen etiam ista mihi displicet consuetudo, ad negotia saecularia, et ad vitae huius vanitates divina oracula velle convertere, SS. Q. 95. Art. 8 c, in quot.; ita in occidentalis Babylonis, id est, Romanae urbis, exordio qua imperante fuerat Christus venturus, in quo implerentur illa promissa, oracula prophetarum, SS. Q. 174. Art. 6 ad 2, in quot.

ōrātio, ōnis, *f.*, (1) *speech*, in the general sense of the word, (2) *speech* or *sentence*, in the sense of grammar and logic, synonym of *dictio*, *locutio*, and *ratio*, (3) *prayer*. – (1), oratio dicitur quasi oris ratio, unde ex suo nomine oratio significat expressionem alicuius actus rationis per effectum oris. habet autem ratio duos actus, etiam secundum quod est speculativa. primus est componere et dividere, et iste actus rationis exprimitur ore per orationem, quem Philosophus in I Perihermeneias (c. 4) describit. secundus actus rationis est discurrere de uno in aliud innotescendi causa, et secundum hoc syllogismus oratio quaedam dicitur. et quia sermones rhetorici, qui conciones dicuntur, continent argumentationes ad persuadendum accommodatas; inde est quod etiam orationes dicuntur et rhetores oratores, 4 Sent. 15. 4. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 17. Art. 1; PS. Q. 64. Art. 3; SS. Q. 1. Art. 6; SS. Q. 30. Art. 3; SS. Q. 181. Art. 2; et passim. — Kinds of *oratio* in this sense are: (a), **oratio dialectica seu disputativa**, *the speech which discusses something* or *brings out the pros* and *cons*. Cf. 1 Anal. 1 c. — (b), **oratio disputativa**, see *oratio dialectica*. — (c), **oratio rhetorica**, *the rhetorical speech*. Cf. 4 Sent. 15. 4. 3. 2 c. — (2), oratio quae est genus enuntiationis, 1 Perih. 1 a; oratio significat ipsam conceptionem compositam, 1 Perih. 4 b; oratio est vox significativa, . . ., cuius partium significativum est separatim, . . ., ut dictio, non ut affirmatio, . . ., ad placitum, 1 Perih. 6 a and d. Cf. PS. Q. 57. Art. 3; PS. Q. 94. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 6; 1 Perih. 4 a and 6 a; 2 Anim. 18 a; et passim. — Kinds of *oratio* in this sense are: (a), **oratio composita** and **oratio simplex**, *the compound* and *the simple sentence*, the latter of which consists merely of a noun and a verb. Cf. 1 Perih. 1 a, 6 a, and 8 b; 4 Sent. 8. 2. 3 ad 7. — (b), **oratio deprecativa, oratio optativa, oratio enuntiativa seu iudicativa seu suppositiva, oratio imperativa, oratio interrogativa, oratio dubitativa,** and **oratio vocativa,** *the imploring, the wishing, the declaratory* or *the indicating* or *the imputing, the imperative, the interrogative*, and *the vocative sentence*. Sed oratione deprecativa, cum dicit: Misereatur vestri omnipotens Deus, PT. Q. 84. Art. 3 ob. 1. Cf. PTS. Q. 29 pr.; PTS. Q. 29. Art. 7; PTS. Q. 29. Art. 8 (bis); 1 Perih. 1 a and 7 b; 4 Sent. 1. 4. 2 ob. 1 and c; et passim. — (c), **oratio dubitativa,** see *oratio deprecativa*. — (d), **oratio enuntiativa,** see *oratio deprecativa*. — (e), **oratio falsa,** and **oratio vera,** *the false* and *the true speech*. Dicitur oratio vera, inquantum est signum intellectus veri, PP. Q. 16. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 16. Art. 1 ob. 3; C. G. 2. 12; 1 Perih. 7 a. — (f), **oratio imperativa,** see *oratio deprecativa*. — (g), **oratio imperfecta** and **oratio perfecta,** *the imperfect* or *the perfect speech* or *sentence*. Cf. 1 Perih. 5 g, 6 a, 7 b, and 8 b. — (h), **oratio indicativa,** see *oratio deprecativa*. Sicut in prima et completorio et in coena Domini, absolvens non utitur oratione indicativa, PT. Q. 84. Art. 3 ob. 1. Cf. PTS. Q. 29. Art. 8 (passim). — (i), **oratio interrogativa,** see *oratio deprecativa*. — (j), **oratio optativa,** see *oratio deprecativa*. — (k), **oratio perfecta,** see *oratio imperfecta*. — (l), **oratio significans quod quid est res,** *the phrase that indicates the essence of a thing*. Cf. C. G. 3. 49. — (m), **oratio simplex,** see *oratio composita*. — (n), **oratio suppositiva,** see *oratio deprecativa*. — (o), **oratio vera,** see *oratio falsa*. — (p), **oratio vocativa,** see *oratio deprecativa*. — (3), nunc loquimur de oratione, prout significat quamdam deprecationem vel petitionem, SS. Q. 83. Art. 1 c; oratio est quaedam explicatio propriae voluntatis apud Deum, ut eam impleat, PT. Q. 21. Art. 1 c; quia orationes istae, praecipue quantum ad genus causarum quod iudiciale dicitur, ordinantur ad hoc quod aliquid a iudice petamus, unde et in iure advocationes postulationes dicuntur; idem

translatum est ulterius hoc nomen ad significandam petitionem quam Deo aliquis facit velut iudici qui habet curam nostrorum actuum, 4 Sent. 15. 4. 1. 1 c; oratio est ascensus mentis ad Deum, Col. 1. 3; debet enim esse oratio secura, recte ordinata, devota, et humilis, Orat. pr. Cf. SS. Q. 83. Art. 1 c-17 c; C. G. 3. 95 and 155; Comp. 1. 233: et passim. On **via orationis**, see *via* under 1; on **votum orationis**, see *votum* under 1. — Kinds of *oratio* in this sense are: (a), **oratio bona seu perfecta**, *the good* or *perfect prayer*. Cf. Joan. 16. 6 b; Eph. 6. 5. — (b), **oratio communis** and **oratio singularis**, *the common* or *general* and *the single prayer*. Communis quidem oratio est, quae per ministros ecclesiae in persona totius fidelis populi Deo offertur, . . ., oratio vero singularis est, quae offertur a singulari persona cuiuscumque sive pro se sive pro aliis orantis, SS. Q. 83. Art. 12 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 4 (ter); SS. Q. 83. Art. 8; SS. Q. 83. Art. 12 (ter); SS. Q. 83. Art. 14. — (c), **oratio dominica**, *the Lord's Prayer*. Per orationem communem totius populi, quae est oratio dominica in qua petimus panem nostrum quotidianum nobis dari, PT. Q. 83. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 8 (bis); PS. Q. 114. Art. 9; SS. Q. 96. Art. 4; Orat. pr.; Comp. 2. 3; et passim. — (d), **oratio expressa** and **oratio interpretativa**, *that expressed as prayer in words* and *that accepted as prayer*. Sancti dicuntur dupliciter orare pro nobis: uno modo oratione expressa, dum votis suis aures divinae clementiae pro nobis pulsant; alio modo oratione interpretativa, scilicet per eorum merita quae in conspectu Dei existentia non solum eis cedunt ad gloriam, sed sunt nobis etiam suffragia et orationes quaedam, PTS. Q. 72. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 21. Art. 4; 4 Sent. 45. 3. 3 c. — (e), **oratio exterior seu vocalis** and **oratio interior seu mentalis seu mentis**, *the exterior* or *vocal* and *the interior* or *mental prayer*. Ad excitandam interiorem devotionem, qua mens orantis elevetur in Deum, quia per exteriora signa sive vocum sive etiam aliquorum factorum movetur mens hominis et secundum apprehensionem et per consequens secundum affectionem, SS. Q. 83. Art. 12 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 12 (passim); SS. Q. 83. Art. 13 (bis); PT. Q. 21. Art. 3; 4 Sent. 15. 4. 1. 1 ob. 4 and ad 2; 4 Sent. 15. 4. 2. 1 c; et passim. — (f), **oratio impetrativa**, **oratio meritoria**, and **oratio satisfactoria**, *the prayer which supplicates, the prayer which merits*, and *the prayer which satisfies for sin*. Si autem prima intentio desit, oratio nec meritoria est nec impetrativa, SS. Q. 83. Art. 13 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 12 c, 13 c, 15 c, and 16 ad 2; 4 Sent. 15. 4. 7. 1 ob. 1 and 2 ob. 1-a; Pot. 6. 9 ad 5; et passim. — (g), **oratio interior**, see *oratio exterior*. — (h), **oratio interpretativa**, see *oratio expressa*. — (i), **oratio mentalis**, see *oratio exterior*. — (j), **oratio mentis**, see *oratio exterior*. — (k), **oratio meritoria**, see *oratio impetrativa*. — (l), **oratio perfecta**, see *oratio bona*. — (m), **oratio privata** and **oratio publica**, *the private* and *the public prayer*. Cf. *oratio communis*. Una est privata, quando scilicet quis orat in seipso et pro se, alia publica, quando quis orat coram populo et pro aliis, 1 Cor. 14. 3. Cf. SS. Q. 187. Art 3 ad 3; PT. Q. 37. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 8; PT. Q. 82. Art. 6; 4 Sent. 15. 4. 2. 1 c. — (n), **oratio publica**, see *oratio privata*. — (o), **oratio satisfactoria**, see *oratio impetrativa*. — (p), **oratio singularis**, see *oratio communis*. — (q), **oratio vocalis**, see *oratio exterior*.

ōrātor, ōris, *m.*, *an orator, speaker*. Ut definitio, genus, species, et alia huiusmodi, a quibus etiam Tullius oratorem argumentari docet, PS. Q. 7. Art. 1 ob. 1; quando auditores sunt defatigati, non est inutile ab aliqua re nova aut ridicula oratorem incipere, SS. Q. 168. Art. 2 ad 1, in quot. Cf. PP. Q. 1. Art. 5, in quot.

orbātus, a, um, *P. a., deficient, wanting, defective, incapable*. Felicitas est quoddam bonum commune quod potest provenire omnibus non orbatis ad virtutem, PP. Q. 88. Art. 1 c, in quot.; quia propter naturae defectum quidam nascuntur debiles et orbati, PP. Q. 96. Art. 3 ob. 3.

orbis, is, *m.*, *circle, sphere, orbit, sky*, synonym of *circulus*, *globus*, and *sphaera*. Tum quia locus quo feruntur levia et rara, est infra concavam orbis lunae, PP. Q. 68. Art. 2 c; stellae fixae sunt in orbibus, et non moventur nisi motu orbium; secundum rei veritatem tamen motus luminarium sensu percipitur, non autem motus sphaerarum, PP. Q. 70. Art. 1 ad 3; in motoribus enim orbium, C. G. 2. 75; orbes enim deferunt stellas, C. G. 2. 92. Cf. PP. Q. 45. Art. 5 (bis); PP. Q. 66. Art. 2; PP. Q. 68. Art. 4; PT. Q. 35. Art. 8 (ter); PT. Q. 40. Art. 3; et passim. On **anima orbis**, see *anima* under 2; on **substantia orbis**, see *substantia* under 2. — Kinds of *orbis* are: **orbis inferior, orbis medius**, and **orbis primus**, *the lower, the middle*, and *the upper sphere of heaven*. Similiter etiam orbes planetarum moventur propriis motibus ab occidente in orientem, motu autem primi orbis ab oriente in occidentem, SS. Q. 2. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 2. Art. 4; C. G. 1. 13; C. G. 2. 42; 7 Phys. 4 a.

orbitas, ātis, *f.*, *a deprivation* or *loss of something*. Si ante contractum matrimonium, aliquam gravem infirmitatem incurrat alter eorum inter quos sunt contracta sponsalia, quae ipsum debilitet nimis, ut epilepsia aut paralysis; aut eum deformet, ut abscissio nasi vel orbitas oculorum, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 3.

ordinābilis, e, *adj.*, *capable of being ordained, ordered*, or *directed to an end, purpose* or *destiny*. Nam in ipso Deo nihil est in finem ordinabile, cum ipse sit finis ultimus, PP. Q. 22. Art. 1 c; non est aliqua virtus cuius actus non sint ordinabiles ad bonum commune, PS. Q. 96. Art. 3 ad 3; unde consequens est quod contingentia futura, secundum quod sunt per hominem in finem humanae vitae ordinabilia, pertineant ad prudentiam, SS. Q. 49. Art. 6 c; cum etiam iste defectus non sit ordinabilis ad satisfaciendum, sed potius inclinet ad contrarium satisfactioni, PT. Q. 15. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 11; PS. Q. 21. Art. 1; PS. Q. 60. Art. 5; SS. Q. 23. Art. 7; SS. Q. 58. Art. 8; et passim. — **ordinābiliter**, *adv.*, *in orderly manner*. Apostolus dicit quod lex propter transgressionem posita est, donec veniret semen cui promiserat ordinata per angelos in manu mediatoris, id est, ordinabiliter data, PS. Q. 98. Art. 6 c.

ordinābiliter, *adv.*, see *ordinabilis*.

ordinārīē, *adv.*, see *ordinarius*.

ordinārius, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to order, orderly, according to the usual order*. Quod autem attribuitur potentiae divinae, secundum quod exequitur imperium voluntatis iustae, hoc dicitur Deus posse facere de potentia ordinaria, PP. Q. 25. Art. 5 c; in rebus ordinariis quodlibet additum alteri facit alium gradum, sicut quaelibet unitas addita facit aliam speciem numeri, PTS. Q. 54. Art. 2 ob. 6. Cf. SS. Q. 67. Art. 1 (ter); SS. Q. 69. Art. 3 (passim); SS. Q. 187. Art. 1 (quater); SS. Q. 188. Art. 4 (ter); PTS. Q. 26. Art. 2; et passim. On **auctoritas ordinaria**, see *auctoritas* under 4; on **iurisdictio ordinaria**, see *iurisdictio*. — **ordinārīē**, *adv.*, *in order, orderly, methodically*. Quando baptismus solemniter et ordinarie celebratur, debet aliquis sacramentum baptismi suscipere a presbytero curam animarum habente, vel ab aliquo vico eius, PT. Q. 67. Art. 4 ad 2.

ordinātē, *adv.*, see *ordinatus*.

ordinātio, ōnis, *f.*, (1) *decree, edict, ordinance*, (2) *order, disposition, gradation, order of rank*, synonym of *ordo*, (3) *direction, relation, relating, referring*, likewise a synonym of *ordo*, (4) *sphere of order, degree of rank*, likewise a synonym of *ordo*, (5) *spiritual consecration, sacred ordination*, likewise a synonym of *sacer ordo*. — (1), definitio legis, quae nihil est aliud quam quaedam rationis ordinatio ad bonum commune et ab eo qui curam communitatis habet promulgata, PS. Q. 90. Art. 4 c; accipere autem aliqua ad sustentationem eorum qui sacramenta Christi ministrant, secundum ordinationem Ecclesiae et consuetudines approbatas, non est

simonia, neque peccatum, SS. Q. 100. Art. 2 c; subiacet ordinationi civilis legis, C. G. 4. 78. Cf. SS. Q. 100. Art. 3 (quater); SS. Q. 186. Art. 9 (ter); SS. Q. 189. Art. 5 (bis); PT. Q. 12. Art. 4; 3 Sent. 33. 3. 4. 5 ad 3; et passim. — (2), ordinatio per superiorem fieret, C. G. 3. 76; ordinatio effectuum ex forma agentis derivatur, C. G. 3. 80; licet ratio Philosophi non tenet ratione ordinationis terminorum, 2 Gener. 2 g. Cf. PT. Q. 19. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 3; C. G. 3. 93; 12 Met. 12 a; et passim. — (3), de ordinatione angelorum ad invicem, C. G. 3. 80 t; de ordinatione hominum ad invicem et ad alia, C. G. 3. 81 t; nihil est igitur aliud appetitus naturalis, quam ordinatio aliquorum secundum propriam naturam in finem suum, 1 Phys. 15 e. Cf. PS. Q. 12. Art. 5 (bis); PS. Q. 102. Art. 3 (ter); PS. Q. 90. Art. 2; SS. Q. 26. Art. 13; SS. Q. 88. Art. 5 (bis); et passim. — Kinds of *ordinatio* in this sense are: **ordinatio actualis** and **ordinatio habitualis**, *direction in the sense of an action* and *that in the sense of a state.* Veniale autem peccatum non excludit habitualem ordinationem actus humani in gloriam Dei, sed solum actualem, PS. Q. 88. Art. 1 ad 2. Cf. 2 Sent. 40. 1. 5 ad 6 and 7. — (4), cum Pythagoras poneret duas ordinationes rerum in quarum utraque ponebat quaedam decem principia, 3 Phys. 3 d. Cf. SS. Q. 175. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 12. — A kind of *ordinatio* in this sense is: **ordinatio praedicamentalis**, the συστοιχία τῆς κατηγορίας of Aristotle (Metaph. IX. 8, 1058. a. 13 f.), *the sphere of order of the category.* Cf. 10 Met. 10 c. — (5), sed apud quosdam est consuetudo quod in consecrationibus episcoporum, benedictionibus abbatum et ordinationibus clericorum, pro chrismate, vel oleo sancto, et aliis huiusmodi aliquid detur, SS. Q. 100. Art. 2 ob. 4; unde eis urceoli in sua ordinatione traduntur, C. G. 4. 75. Cf. SS. Q. 100. Art. 6; SS. Q. 184. Art. 7; SS. Q. 185. Art. 8 (bis); PT. Q. 82. Art. 1; PT. Q. 82. Art. 7 (ter); et passim.

ordinātivus, a, um, *adj.*, *ordinative*, having the character or function of ordaining, ordering, determining or regulating. Ratio etsi in se una sit, tamen est ordinativa omnium quae ad homines spectant, PS. Q. 94. Art. 2 ad 3; in Scriptura Evangelii non continentur nisi ea quae pertinent ad gratiam Spiritus sancti, vel sicut dispositiva, vel sicut ordinativa ad usum huius gratiae, PS. Q. 106. Art. 1 ad 1; et quia omnis communicatio aliqua lege ordinatur, ideo ponitur ordinativum istius communicationis, PTS. Q. 44. Art. 3 c.

ordinātor, ōris, *m.*, (1) *an orderer, ordainer, regulator, arranger,* (2) *an ordainer*, one who ordains to the ministry. — (1), sicut si quis intraret domum bene ordinatam, ex ipsa domus ordinatione ordinatoris rationem perpenderet, PP. Q. 103. Art. 1 c; Augustinus dicit: nullo modo aliquid legibus summi Creatoris, ordinationique subtrahitur, a quo pax universitatis administratur, PS. Q. 93. Art. 6 a; quia ipse Deus est humanae generationis ordinator, SS. Q. 104. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 154. Art. 12 ad 1. — (2), dicunt enim quod sermo sapientiae competit episcopo, quia ipse aliorum ordinator est, quod ad sapientiam pertinet, PTS. Q. 37. Art. 2 c.

ordinātrix, īcis, *f.*, *she that orders* or *arranges.* Eorum quae naturaliter homo appetit, ratio est ordinatrix, SS. Q. 162. Art. 1 ad 2.

ordinātus, a, um, *P. a.*, *well ordered, orderly, ordained, appointed, ordered.* Unde nulla creatura rationalis potest habere motum voluntatis ordinatum ad illam beatitudinem, nisi mota a supernaturali agente, PP. Q. 62. Art. 2 c; baptismata illa Pharisaeorum erant inania, utpote ad solam munditiam carnis ordinata, PT. Q. 38. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 66. Art. 3 (bis); PP. Q. 76. Art. 3 (bis); PP. Q. 77. Art. 1 (bis); PT. Q. 65. Art. 1; PTS. Q. 36. Art. 1 (bis); et passim. On **actus ordinatus**, see *actus* under 1; on **affectio ordinata**, see *affectio*; on **elementum ordinatum**, see *elementum* under 1; on **ira ordinata**, see *ira* under 1; on **phantasma ordinatum**, see *phantasma* under 2; on **poena ordinata**, see *poena*; on **potentia ordinata**, see *potentia* under 3. — **ordinātē**, *adv.*, *in an orderly manner, in order, methodically,* opposite of *inordinate.* Unde oportet ordinate in scientiis procedere, ut ex notioribus disciplina incipiat, PS. Q. 99. Art. 6 c; utrumque enim respicit idem obiectum, cui innititur; sed opes ordinate, praesumptio inordinate, SS. Q. 21. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 114. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 8; SS. Q. 49. Art. 1; SS. Q. 53. Art. 3 (ter); SS. Q. 68. Art. 3; et passim.

ordino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to order, set in order, arrange, adjust, dispose,* (2) *ordain, appoint to office*, especially in a religious sense. — (1), ordo naturae dicitur, non quod ipsa natura ordinetur, sed quod ordo in divinis personis attenditur secundum naturalem originem, PP. Q. 42. Art. 3 ad 3; sed totum quod homo est et quod potest et habet ordinandum est ad Deum, PS. Q. 21. Art. 4 ad 3; lex importat ordinem ad finem active inquantum scilicet per eam ordinantur aliqua in finem; non autem passive, id est, quod ipsa lex ordinetur ad finem; nisi per accidens in gubernante cuius finis est extra ipsum, ad quem etiam necesse est ut lex eius ordinetur. sed finis divinae gubernationis est ipse Deus, nec eius lex est aliud ab ipso; unde lex aeterna non ordinatur in alium finem, PS. Q. 91. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 113. Art. 3; PS. Q. 56. Art. 6 (passim); PS. Q. 57. Art. 6 (passim); PS. Q. 62. Art. 3 (quater); PS. Q. 100. Art. 6 (bis); et passim. — (2), secundum consuetudinem quarumdam ecclesiarum sacerdotes, cum de novo ordinantur, celebrant episcopo ordinanti, (a), ... sacerdos, cum ordinatur, constituitur in gradu eorum qui a Domino acceperunt potestatem consecrandi in coena. et ideo secundum consuetudinem quarumdam ecclesiarum, sicut apostoli Christo coenanti concoenaverunt, ita novi ordinati episcopo ordinanti concelebrant, PT. Q. 82. Art. 2 c; utrum religio quae ordinatur ad vitam contemplativam, sit potior ea quae ordinatur ad activam, SS. Q. 188. pr. Cf. SS. Q. 188. Art. 1 (ter); SS. Q. 188. Art. 5 (ter); SS. Q. 188. Art. 1 (passim); PTS. Q. 37. Art. 2 (passim); PTS. Q. 40. Art. 7 c; et passim. On **ordinatus** and **ordinate**, see *ordinatus.*

ordo, inis, *m.*, (1) *order, disposition, gradation, order of rank,* synonym of *ordinatio*, (2) *direction, relation, relating, referring,* likewise synonym of *ordinatio*, (3) *sphere of order, degree of rank,* synonym of *ordinatio*, (4) *the sacrament of Holy Orders, spiritual consecration, ordination,* synonym of *ordinatio*, (5) *religious order, religious society.* — (1), ordo semper dicitur per comparationem ad aliquod principium. unde sicut dicitur principium multipliciter; scilicet secundum situm, ut punctus; secundum intellectum, ut principium demonstrationis; et secundum causas singulas; ita etiam dicitur ordo, PP. Q. 42. Art. 3 c; ordo in ratione sua includit tria, scilicet rationem prioris et posterioris, . . ., includit etiam distinctionem, quia non est ordo aliquorum nisi distinctorum. sed hoc magis praesupponit nomen ordinis, quam significet. includit etiam tertio rationem ordinis, ex qua etiam ordo in speciem trahitur, 1 Sent. 20. 1. 3. 1 c; ad ordinem tria concurrunt, primo quidem distincto cum convenientia, secundo cooperatio, tertio finis, Nom. 4. 1; omnis autem ordo proportio quaedam est, 8 Phys. 3 c; qui (sc. ordo determinatus) nihil aliud est, quam determinata relatio partium ad invicem, 11 Met. 12a. Cf. PP. Q. 112. Art. 2; PS. Q. 18. Art. 11 (passim); PTS. Q. 36. Art. 2; PTS. Q. 77. Art. 1; PTS. Q. 78. Art. 3; et passim. On **bonum secundum naturalem ordinem**, see *bonus* under 2; on **consonantia ordinis**, see *consonantia* under 2; on **distinctio secundum ordinem**, see *distinctio* under 2; on **necessitas naturalis ordinis**, see *necessitas* under 1; on **primum in ordine aliquo**, see *primus*; on **prius ordine seu in ordine seu secundum ordinem**, see *prior* under 1; on **unitas ordinis**, see *unitas*; on **unum ordine seu secundum ordinem**, see *unus.* — **per ordinem**, *in accordance with order, by turns.* In moventibus autem et motis tria per ordinem inveniuntur, PP. Q. 18. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 17. Art. 1 (bis); PP. Q. 48. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 9; PT. Q. 6. Art. 1; C. G. 1. 13 and 14; 4 Sent. 6. 2. 1. 3 c; et passim. — Kinds of *ordo* in this sense are: (a), **ordo agentium seu causa-**

rum and **ordo finium,** *the order of the effective causes* or *agents* and *that of the final purpose.* Ideo cum secundum ordinem agentium sive moventium sit ordo finium, PS. Q. 109. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 87. Art. 2; PP. Q. 110. Art. 4; PS. Q. 1. Art. 4 c; PS. Q. 93. Art. 5; C. G. 3. 73; et passim. — (b), **ordo apprehensionis,** *the order of apprehension* or *comprehension.* Cf. 1 Cael. pr. — (c), **ordo caelestis hierarchiae** and **ordo ecclesiae seu ecclesiasticae hierarchiae,** *the order of the heavenly hierarchy* and *that of the ecclesiastical hierarchy.* Cf. 4 Sent. 13. 1. 1. 1 c and 2 ad 1; Perf. 23 and 24. — (d), **ordo causae formalis seu formae** and **ordo causae materialis seu materiae,** *the order of the formal cause* or *of the form* and *that of the material cause* or *of the material,* i.e., the order which passes for the form and that which passes for the material of a thing. Secundum ordinem causae formalis, priores sunt naturaliter effectus positivi quam privativi, licet secundum ordinem causae materialis sit e converso; forma enim non excludit privationem, nisi informando subiectum, PT. Q. 62. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 65. Art. 4; PS. Q. 68. Art. 7; SS. Q. 1. Art. 7; SS. Q. 17. Art. 8 c; SS. Q. 70. Art. 4 c; C. G. 2. 30; et passim. — (e), **ordo causae materialis,** see *ordo causae formalis.* — (f), **ordo causarum,** see *ordo agentium.* — (g), **ordo compositionis** and **ordo resolutorius,** *the order of composition* and *that of dissolution* or *the order of synthesis* and *of analysis.* Cf. PS. Q. pr.; PS. Q. 14. Art. 5 ob. 2; 1 Cael. pr.; 2 Cael. 4 m. — (h), **ordo consecutionis seu exsecutionis** and **ordo intentionis,** *the order in accomplishment* or *execution* and *that in intention.* In passionibus animae est duplex ordo, scilicet intentionis, et consecutionis, seu generationis. aut ergo principales passiones accipiuntur secundum ordinem intentionis, et sic tantum gaudium et tristia, quae sunt finales, erunt principales passiones; aut secundum ordinem consecutionis seu generationis, PS. Q. 25. Art. 4 ob. 2. Cf. PS. Q. 1. Art. 4 c; PS. Q. 25. Art. 2 c; PS. Q. 84. Art. 2 c; PT. Q. 73. Art. 5; 1 Cael. pr.; et passim. — (i), **ordo debitus,** *the due* or *appropriate order.* Est autem hic debitus ordo, ut appetitus regimini rationis subdatur, SS. Q. 125. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 6; SS. Q. 45. Art. 6 (bis); SS. Q. 62. Art. 2 (bis); PT. Q. 83. Art. 6; 7 Phys. 6 g; et passim. — (j), **ordo dignitatis seu secundum dignitatem, ordo durationis,** and **ordo secundum locum seu localis,** *order according to dignity; that according to duration,* and *that according to place.* Privatae personae interdum honorantur a regibus, non quia sint eis superiores secundum ordinem dignitatis, sed propter aliquam excellentiam virtutis ipsarum, SS. Q. 103. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 106. Art. 1; PT. Q. 57. Art. 4; 1 Sent. 20. 1. 3. 1 c; Pot. 3. 18 ob. 18; Mal. 16. 7 c; et passim. — (k), **ordo durationis,** see *ordo dignitatis.* — (l), **ordo ecclesiae,** see *ordo caelestis hierarchiae.* Secundum ordines Ecclesiae non deputatur aliquis nisi ad divina officia, PTS. Q. 37. Art. 3 ob. 2. Cf. PT. Q. 82. Art. 9; PTS. Q. 39. Art. 1. — (m), **ordo ecclesiasticae hierarchiae,** see *ordo caelestis hierarchiae.* Assignat hoc tres ordines ecclesiasticae hierarchiae, episcopum, sacerdotem, et ministrum, PTS. Q. 40. Art. 5 ob. 1. — (n), **ordo ecclesiasticus** and **ordo politicus,** *the the ecclesiastical* and *the political part.* Gratia autem gratis data ordinatur ad bonum commune Ecclesiae, quod est ordo ecclesiasticus, PS. Q. 111. Art. 5 ad 1. Cf. SS. Q. 89. Art. 6, in quot.; SS. Q. 89. Art. 10, in quot.; SS. Q. 183. Art. 3 (bis); PT. Q. 82. Art. 1. — (o), **ordo essentiae seu essentialis,** *the order of essence* or *the essential order.* Ordo originis melius nominatur ordo naturae quam ordo essentiae, PP. Q. 42. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 42. Art. 3 ob. 4; PTS. Q. 66. Art. 5; Pot. 6. 1 ob. 20. — (p), **ordo essentialis,** see *ordo essentiae.* — (q), **ordo exsecutionis,** see *ordo consecutionis.* — (r), **ordo finium,** see *ordo agentium.* — (s), **ordo formae,** see *ordo causae formalis.* — (t), **ordo generationis et temporis seu secundum viam generationis et temporis** and **ordo naturae seu intentionis naturae seu perfectionis,** *order according to generation* and *according to time* or *according to temporal originating* (prout ex imperfecto ad perfectum venitur, PP. Q. 77. Art. 4 c), and *order according to nature* or *the intention of nature* or *the perfection of a being* (prout perfecta sunt naturaliter imperfectis priora, PP. Q. 77. Art. 4 c). Cf. PP. Q. 77. Art. 4 c; PP. Q. 85. Art. 3 ad 1; PS. Q. 62. Art. 4 c; PS. Q. 83. Art. 2 ad 3; SS. Q. 17. Art. 8 c; PT. Q. 6. Art. 1 c; 1 Sent. 12. 1. 1 c; 1 Sent. 20. 1. 3. 1 c; Verit. 9. 3 ad 6; Quodl. 5. 10. 19 c; 1 Cael. pr.; et passim. — (u), **ordo hierarchicus,** *the hierarchical order.* Sed angeli sunt superiores ministri in ordine hierarchico quam etiam quicumque homines, PT. Q. 64. Art. 7 ob. 1. Cf. PP. Q. 108. Art. 2; Verit. 9. 5 ob. 6. — (v), **ordo intentionis,** see *ordo consecutionis.* — (w), **ordo intentionis naturae,** see *ordo generationis.* — (x), **ordo iustitiae,** *the order that corresponds with justice.* Omnis enim praelatio est secundum aliquem ordinem iustitiae, PP. Q. 109. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 113. Art. 7 (bis); PS. Q. 39. Art. 2; PS. Q. 87. Art. 3 (bis); PS. Q. 91. Art. 5; PS. Q. 100. Art. 8 (passim); et passim. — (y), **ordo localis,** see *ordo dignitatis.* — (z), **ordo materiae,** see *ordo causae formalis.* — (a^2), **ordo naturae,** see *ordo generationis, ordo naturalis,* and *ordo originis formalis.* — (b^2), **ordo naturalis,** see *ordo naturae* and *ordo rationis rectae; the natural order* or *the order of nature* and *the order of right reason.* Hic est ordo naturalis, ut prius aliquid in seipso perficiatur, et postmodum alteri de perfectione sua communicet, PTS. Q. 64. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 2 (ter); PS. Q. 87. Art. 1 c; SS. Q. 154. Art. 12 ad 1; C. G. 3. 10; Pot. 10. 3 c; Quodl. 1. 2. 2 c; et passim. — (c^2), **ordo originis seu secundum originem seu naturae,** *order according to birth* or *origin.* Remoto igitur motu, actio nihil aliud importat quam ordinem originis, secundum quod a causa aliqua vel principio procedit in id quod est a principio, PP. Q. 41. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 41. Art. 1 ad 2; PP. Q. 42. Art. 3 c; PT. Q. 58. Art. 2; 1 Sent. 20. 1. 3. 1 c; Pot. 10. 3 c. — (d^2), **ordo particularis** and **ordo universalis,** *the particular* and *the universal order.* Secundum tres ordines quibus subditur humana voluntas triplici poena potest homo puniri: primo quidem enim subditur humana natura ordini propriae rationis; secundo ordini exterioris hominis gubernantis, vel spiritualiter vel temporaliter, politice seu oeconomice; tertio subditur universali ordini divini regiminis, PS. Q. 87. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 83. Art. 1; C. G. 3. 96 and 98. — (e^2), **ordo per accidens seu secundum accidens** and **ordo per se,** *the order of a thing with reference to something incidental to it* and *that which takes place with reference to itself* and *its own nature.* In omnibus individuis unius speciei non est ordo nisi secundum accidens, conveniunt enim in natura et differunt secundum principia individuantia et diversa accidentia, quae per accidens se habent ad naturam speciei; quae autem specie differunt, ordinem habent per se et secundum essentialia principia, Spir. 8 c. Cf. PP. Q. 16. Art. 1; PS. Q. 1. Art. 4 c. — (f^2), **ordo perfectionis,** see *ordo generationis.* — (g^2), **ordo per se,** see *ordo per accidens.* — (h^2), **ordo politicus,** see *ordo ecclesiasticus.* — (i^2), **ordo praeposterus** and **ordo rectus,** *the reversed* or *contrary order* and *the right order.* Cf. C. G. 4. 83; 4 Sent. 49. 5. 2. 3 c. — (j^2), **ordo quem ratio considerando facit in exterioribus rebus quarum ipsa est causa, ordo quem ratio considerando facit in operationibus voluntatis, ordo quem ratio considerando facit in proprio actu** and **ordo quem ratio non facit sed solum considerat** (1 Eth. 1 a), the various orders which reason either imposes or discovers, namely, *the prudential, the moral, the logical,* and *the ontological order.* Cf. C. G. 4. 83; 4 Sent. 49. 5. 2. 3 c. — (k^2), **ordo quem ratio considerando facit in operationibus voluntatis,** *the moral order,* see *ordo quem ratio considerando facit in exterioribus rebus.* — (l^2), **ordo quem ratio considerando facit in proprio actu,** *the logical order,* see *ordo quem ratio considerando facit in exterioribus rebus.* — (m^2), **ordo quem ratio non facit sed solum considerat,** *the ontological order,* see *ordo quem ratio considerando facit in exterioribus rebus.* — (n^2), **ordo rationis rectae,** see *ordo naturalis.* — (o^2), **ordo realis seu secundum rem,** and **ordo secundum modum intellegendi tantum,** *the real order* or *the order that takes place in things outside thought* and *the order*

that is realized in thought, i.e., *the ontological* and *the logical order*. Est autem duplex ordo considerandus in rebus: unus quo aliquid creatum ordinatur ad aliud creatum, sicut partes ordinantur ad totum, et accidentia ad substantias, et unaquaeque res ad suum finem; alius ordo, quo omnia creata ordinantur in Deum, PP. Q. 21. Art. 1 ad 3. Cf. Pot. 10. 3 c; Quodl. 1. 2. 2 c; 1 Eth. 1 a. — (p^2), **ordo rectus**, see *ordo praeposterus*. — (q^2), **ordo resolutorius**, see *ordo compositionis*. — (r^2), **ordo retrogradus**, *the retrograding order*. Cf. 3 Phys. 5 g. — (s^2), **ordo secundum accidens**, see *ordo per accidens*. — (t^2), **ordo secundum dignitatem**, see *ordo dignitatis*. — (u^2), **ordo secundum locum**, see *ordo dignitatis*. — (v^2), **ordo secundum modum intellegendi tantum**, see *ordo realis*. — (w^2), **ordo secundum originem**, see *ordo originis*. — (x^2), **ordo secundum rem**, see *ordo secundum modum intellegendi tantum*. — (y^2), **ordo secundum viam generationis**, see *ordo generationis*. — (z^2), **ordo secundum viam temporis**, see *ordo generationis*. — (a^3), **ordo sustentationis**, *the order of maintenance* or *support*. Cf. 1 Cael. pr. — (b^3), **ordo temporis**, see *ordo generationis*. — (c^3), **ordo universalis**, see *ordo particularis*. — (d^3), **ordo universi**, *the order of the universe*. Ordo universi includit in se et conservationem rerum diversarum a Deo institutarum, et motionem earum, PP. Q. 103. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 15. Art. 2 (quater); PP. Q. 21. Art. 1; PP. Q. 48. Art. 1; PP. Q. 103. Art. 2 ad 3; C. G. 1. 78; 1 Sent. 44. 1. 2 ad 1 and 4; Spir. 8 c; 12 Met. 12 b; et passim. — (2), ordo dupliciter dicitur: uno modo ipsa ordinatio comprehendens sub se diversos gradus, PP. Q. 108. Art. 2 ad 1; ordo potest sumi, . . ., secundum quod nominat relationem quae est inter diversos gradus, ut ordo dicatur ipsa ordinatio, 2 Sent. 9. 1. 1 ad 2; cf. 4 Sent. 24. 1. 1. 2 ad 4; actus autem proprie ordinem habeat ad potentiam, PP. Q. 5. Art. 1 ad 1; ordinem vel aptitudinem ad bonum, PP. Q. 5. Art. 3 ad 3; ordo creaturae ad Deum ut ad principium et causam, PP. Q. 13. Art. 5 c; privat ordinem ad bonum divinum, PP. Q. 19. Art. 9 c; debitus autem ordo ad finem, PS. Q. 21. Art. 1 c; quadruplex autem ordo in aliquo populo inveniri potest, unus quidem principum populi ad subditos, alius autem subditorum ad invicem, tertius autem eorum qui sunt de populo ad extraneos, quartus autem ad domesticos, sicut patris ad filium, uxoris ad virum et domini ad servum, PS. Q. 104. Art. 4 c; de ordine creaturarum in ipsum sicut in finem, C. G. 1. 9; ad quae diversae sub ipsa potestates ordinem habent, C. G. 1. 31; nullus ordo aut respectus attenditur unius ad alterum, C. G. 1. 33; secundum ordinem vel respectum ad aliquod unum, C. G. 1. 34; in ordine ad quaslibet suas causas, C. G. 1. 67; bonum et optimum universi consistit in ordine partium ipsius ad invicem, C. G. 2. 39; ordo sensitivi ad intellectivum et nutritivi ad sensitivum est sicut ordo potentiae ad actum, C. G. 2. 58; in quo importatur ordo ad esse, C. G. 3. 20; bonum universi consistit in duplici ordine, scilicet in ordine partium universi ad invicem et in ordine totius universi ad finem, qui est ipse Deus, sicut etiam est in exercitu ordo partium exercitus ad invicem secundum diversa officia et est ordo ad bonum ducis quod est victoria, et hic ordo est praecipuus, propter quem est primus ordo, 1 Sent. 44. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 21. Art. 1 ad 3; PP. Q. 103. Art. 2 ad 3; PS. Q. 5. Art. 6 ob. 1; 4 Sent. 19. 2. 2. 1 c; C. G. 1. 78; 12 Met. 12 a and b; 1 Eth. 1 a; et passim. On **appetibile in ordine ad aliud**, see *appetibilis*; on **bonum ordinis seu quantum ad ordinem in finem**, see *bonus* under 2; on **debitum ex ordine alicuius ad aliquem**, see *debitus* under 1; on **impossibile in ordine ad aliquid**, see *impossibilis*; on **libertas quantum ad ordinem**, see *libertas* under 2; on **potentia in ordine ad aliquid**, see *potentia* under 3. — Kinds of *ordo* in this sense are: **ordo congruitatis** and **ordo necessitatis**, *the direction* or *relation which is befitting* and *that which is necessary*. — (3), alio modo dicitur ordo gradus unus, et sic dicuntur plures ordines unius hierarchiae, PP. Q. 108. Art. 2 ad 1; ordo potest sumi dupliciter, vel secundum quod nominat unum gradum tantum, sicut qui sunt unius gradus dicuntur unius ordinis, 2 Sent. 9. 1. 1 ad 2; cf. 4 Sent. 24. 1. 1. 2 ad 4; alio modo potest considerari ordo, secundum quod est officium quoddam respectu quarundam actionum sacrarum, 4 Sent. 24. 3. 2. 2 c; etiam in uno ordine angelorum, PP. Q. 10. Art. 6 c; in civitatibus triplex ordo hominum invenitur; quidam enim sunt supremi, ut optimates, quidam autem sunt infimi, ut vilis populus, quidam autem sunt medii, ut populus honorabilis, PP. Q. 108. Art. 2 c; quod ignorat naturas rerum et per consequens gradum sui ordinis in universo, C. G. 2. 3; cf. C. G. 2. 17 and 83; C. G. 3. 20; quae sunt unius ordinis, videntur comparabilia, 7 Phys. 7 a. Cf. PP. Q. 109. Art. 1 (ter); PS. Q. 85. Art. 4 (quater); PT. Q. 44. Art. 2; PT. Q. 69. Art. 3; PT. Q. 89. Art. 2; et passim. — Kinds of *ordo* in this sense are: (a), **ordo angelorum**, *order of rank among the angels*. Ordines angelorum distinguuntur et secundum conditionem naturae et secundum dona gratiae, PP. Q. 108. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 6; PP. Q. 108. Art. 6; PP. Q. 113. Art. 3; PS. Q. 4. Art. 5; Eph. 1. 7; et passim. — (b), **ordo diaconi, ordo sacerdotis seu sacerdotalis seu presbyteri** and **ordo episcopi seu episcopalis**, *the order or sacred rite by which one becomes a deacon, a priest*, and *a bishop*. Cf. **ordo diaconi** under 4. Duplex ministerium circa oblationes est necessarium: unum ex parte populi; et hoc est subdiaconi, qui accipit oblationes a populo, et altari imponit, vel offert diacono; aliud ex parte sacerdotis; et hoc diaconi est, qui oblationes ministrat ipsi sacerdoti; et in hoc est actus principalis utriusque ordinis; et propter hoc ordo diaconi est superior, PTS. Q. 37. Art. 4 ad 3. Cf. PTS. Q. 29. Art. 6; PTS. Q. 38. Art. 1; 4 Sent. 13. 1. 1. 2 c and ad 2 and 4 ad 3; 4 Sent. 23. 1. 3. 3 ad 1; Perf. 23; et passim. — (c), **ordo episcopalis**, see *ordo diaconi*. — (d), **ordo episcopi**, see *ordo diaconi* — (e), **ordo illuminandorum seu illuminativus, ordo immundorum seu purgativus**, and **ordo perfectorum seu perfectivus**, *in the degrees of the spiritual life the highest is that of the illuminative way, then that among the relatively impure* or *of purification*, and *that among the perfect* or *of perfection*. Cf. PP. Q. 108. Art. 2; Perf. 23. — (f), **ordo illuminativus**, see *ordo illuminandorum*. — (g), **ordo immundorum**, see *ordo illuminandorum*. — (h), **ordo inferior** and **ordo superior**, *the lower* or *inferior order of rank* and *the higher* or *superior order of rank*. Cf. *inferior* under 4. Vel (Augustinus) loquitur non de omnibus angelis, sed de illis qui peccaverunt, qui secundum quosdam fuerunt de inferioribus ordinibus, PP. Q. 61. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 181. Art. 4; PT. Q. 7. Art. 8; 4 Sent. 13. 1. 1. 2 c; 1 Sent. 24. 2. 2 ob. 6; Mem. 8 g; et passim. — (i), **ordo leviticus**, *the Levitical order of rank*. Cf. 3 Sent. 3. 5. exp. 2. — (j), **ordo monachi seu monasticus**, *the order of rank among monks*. Quamvis ordo monachorum sit arctioris observantiae, si monachi essent laici, liceret transire ab ordine monachorum ad ordinem canonicorum regularium, (ad 2), . . ., transire licitum erit de ordine canonicorum regularium ad ordinem monachorum, petita tamen superioris licentia, SS. Q. 189. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 186. Art. 5 in quot.; Relig. 4; Perf. 23. — (k), **ordo monasticus**, see *ordo monachi*. — (l), **ordo perfectivus**, see *ordo illuminandorum*. — (m), **ordo perfectorum**, see *ordo illuminandorum*. — (n), **ordo presbyteri**, see *ordo diaconi*. — (o), **ordo purgativus**, see *ordo illuminandorum*. — (p), **ordo sacerdotalis**, see *ordo diaconi*. — (q), **ordo sacerdotis** see *ordo diaconi*. — (r), **ordo superior**, see *ordo inferior*. — (4), in sacramento ordinis, in quo confertur quaedam excellentia potestatis in divinis mysteriis, PT. Q. 84. Art. 4 c; gradus eminens per potestatem spiritualem ordo nominatur, 4 Sent. 24. 1. 1. 2 ad 4; ordo nihil aliud est quam quidam potestatis gradus in spiritualibus dispensandis, 4 Sent. 24. 3. 2. 2 ob. 2; ordo potest accipi dupliciter: uno modo secundum quod est sacramentum, 4 Sent. 24. 3. 2. 2 c; ordo est signaculum quoddam ecclesiae, per quod spiritualis potestas traditur ordinato, 4 Sent. 24. 1. 1. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 12. Art. 1 (bis); PTS. Q. 50. Art. 1; PTS. Q. 53. Art. 3 (passim); PTS. Q. 53. Art. 4 (passim); PTS. Q. 66. Art. 1; et passim. On **apostasia ordinis**, see *apostasia*; on **character ordinis**

seu ordo sacerdotalis, see *character* under 2; on **clavis ordinis,** see *clavis* under 2; on **potestas ordinis,** see *potestas* under 3; on **sacramentum ordinis,** see *sacramentum* under 3. — Kinds of *ordo* in this sense are: (a), **ordo diaconi, ordo subdiaconi,** and **ordo sacerdotis seu sacerdotalis,** *the ordination of deacons, that of subdeacons,* and *that of priests.* Cf. **ordo diaconi** under 3. Ordo diaconi conformior est ordini sacerdotis, quam ordo subdiaconi, PTS. Q. 37. Art. 5 ob. 5. Cf. PT. Q. 67. Art. 3 ob. 1 and ad 1; C. G. 4. 75; 4 Sent. 24. 1. 2. 2 c; 4 Sent. 24. 2. 1. 2 c and 3 ob. 5; et passim. — (b), **ordo inferior seu minor** and **ordo superior seu maior,** *the inferior* or *minor* (Porter, Reader, Exorcist, and Acolyte) and *the superior* or *major order* (Subdeacon, Deacon, and Priest). Cf. **ordo inferior** under 3. Legere autem epistolam non est diaconi, nisi secundum quod actus inferiorum ordinum superioribus attribuuntur, (ad 3), . . ., et ideo inter omnes ordines minores ordo acolythorum superior est, (ad 7), . . ., actus acolythorum se habet propinquius ad actus principales superiorum ministrorum quam actus aliorum minorum ordinum, . . ., quia sacerdoti quantum ad actum eius principalem, scilicet consecrare corpus Christi, cooperantur tantum tres superiores ordines; sed quantum ad actum eius secundarium, qui est absolvere et ligare, cooperantur superiores et inferiores, PTS. Q. 37. Art. 4 ad 8. Cf. C. G. 4. 75; 4 Sent. 24. 1. 2. 5 c; 4 Sent. 24. 2. 2 ad 7-9; 4 Sent. 25. 1. 1 c and ad 3; et passim. — (c), **ordo maior,** see *ordo inferior.* — (d), **ordo ministrantium** and **ordo principalis,** *the order of those who serve the priesthood* and *the chief order,* i.e., those who consecrate and offer Mass. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; PS. Q. 50. Art. 5; C. G. 4. 75. — (e), **ordo minor,** see *ordo inferior.* — (f), **ordo non-sacer** and **ordo sacer,** *the not holy* and *the holy ordination.* Ordo dicitur sacer dupliciter: uno modo secundum se, et sic quilibet ordo est sacer, cum sit sacramentum quoddam, alio modo ratione materiae, circa quam habet aliquem actum, et sic ordo sacer dicitur, qui habet aliquem actum circa rem aliquam consecratam, et sic sunt tantum tres ordines sacri, scilicet sacerdos et diaconus, qui habet actum circa corpus Christi et sanguinem consecratum, et subdiaconus, qui habet actum circa vasa consecrata, 4 Sent. 24. 2. 1. 3 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 7 (passim); SS. Q. 184. Art. 8 (passim); 4 Sent. 24. 2. 1. 3 ob. 1; 4 Sent. 24. 2. 2 ad 7; 4 Sent. 37. 1. 1 c, et passim. — (g), **ordo principalis,** see *ordo ministrantium.* — (h), **ordo sacer,** see *ordo non-sacer.* — (i), **ordo sacerdotalis,** see *ordo diaconi.* — (j), **ordo sacerdotis,** see *ordo diaconi.* — (k), **ordo subdiaconi,** see *ordo diaconi.* — (l), **ordo superior,** see *ordo inferior.* — (5), in aliqua tamen religione, scilicet ordinis Fratrum Praedicatorum, SS. Q. 186. Art. 9 ad 1. Cf. Quodl. 1. 9. 20 c.

Oreb, *n.*, indecl., *Horeb,* a mountain in the peninsula of Sinai, Arabia. Et sacerdotes in templo sabbatis operantes; et Elias cum quadraginta diebus pervenisset ad montem Dei Oreb, consequens est quod in sabbato itineravit, SS. Q. 122. Art. 4 ob. 3.

organicē, *adv.*, see *organicus.*

organicus, a, um, *adj.*, *organic, mechanical, instrumental, supplied with instruments.* Ex dispositione enim corporis potest contingere quod insurgant passiones vehementes in appetitu sensitivo, qui est virtus corporis organici, SS. Q. 156. Art. 1 c; anima se habet ad corpus animatum sicut ars ad sua instrumenta; unde et corpus animatum "organicum" dicitur, PTS. Q. 83. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 4 (bis); PP. Q. 76. Art. 3 (ter); PP. Q. 76. Art. 8 (quater); PTS. Q. 70. Art. 3; PTS. Q. 82. Art. 2; et passim. On **agens organicum,** see *agens;* on **corpus organicum,** see *corpus;* on **pars organica,** see *pars* under 1. — **organicē,** *adv., after the manner of an instrument, organically.* Per divitias homo suam vitam sustentat; et ad felicitatem divitiae organice deserviunt, SS. Q. 117. Art. 1 ob. 2; quae conferunt organice ad illam, 2 Sent. 33. 1. 2 c; ad opus virtutis organice et instrumentaliter deserviunt, 2 Sent. 36. 1. 4 c; per illas potentias valde organice et tamquam per organa et instrumenta, 2 Gener. 9 f. Cf. SS. Q. 83. Art. 6; SS. Q. 129. Art. 8; SS. Q. 145. Art. 3; C. G. 3. 130, 132, 133; Aristotle's Eth. Nic. 1. 10, 1099. b. 28; et passim.

organizātus, a, um, *P. a., furnished with organs, fashioned.* Unde cum Christus in primo instanti suae conceptionis habuerit animam rationalem, formato iam et organizato corpore eius multo magis in eodem instanti poterat habere operationem sensus tactus, PT. Q. 34. Art. 2 ad 3.

organum, i, *n., organ, implement, instrument, engine,* synonym of *instrumentum.* Sed loco horum habet rationem et manus quibus potest parare sibi arma et tegumenta et alia vitae necessaria, infinitis modis; unde et manus, . . ., dicitur "organum organorum," PP. Q. 91. Art. 3 ad 2; manus enim est organum organorum (ἡ χεὶρ ὄργανόν ἐστιν ὀργάνων, Aristotle's De Anim. III. 8, 432. a. 1. f), quia manus datae sunt homini loco omnium organorum, quae data sunt aliis animalibus ad defensionem vel impugnationem vel cooperimentum; omnia enim haec homo sibi manu praeparat, 3 Anim. 13 b. Cf. PP. Q. 76. Art. 5 (bis); SS. Q. 187. Art. 3 (bis); PT. Q. 83. Art. 5 (bis); 2 Sent. 3. 3. 1 ad 1; Quodl. 7. 7. 17 c; et passim. On **potentia affixa organo corporali seu materiali seu utens corporali organo et potentia non utens organo corporali,** see *potentia* under 1; on **virtus organi seu organum utens,** see *virtus* under 1. — Kinds of *organum* are: (a), **organum activum** and **organum factivum,** *the active* or *the using instrument* and *the productive instrument.* Organa factiva dicuntur, ex quibus fit aliquid praeter ipsum usum instrumenti, et hoc videmus in ipsis instrumentis artis, sicut ex pectine quo utuntur textores fit aliquid alterum praeter usum ipsius, scilicet pannus; sed ex rebus possessis, quae sunt instrumenta domus, non fit aliquid aliud praeter usum ipsius, sicut ex vestitu et lecto non fit nisi usus eorum, 1 Pol. 2 f. — (b), **organum animatum** and **organum inanimatum,** *the animated* or *living* and *the inanimate* or *lifeless organ,* the ὄργανον ἔμψυχον and ὄργανον ἄψυχον of Aristotle, Eth. Nic. VIII. 13, 1161. b. 4; Pol. I. 3. 1253. b. 28. Sicut gubernatori navis inanimatum instrumentum est gubernaculum, instrumentum autem eius animatum est prorarius, 1 Pol. 2 f. — (c). **organum commune** and **organum proprium seu particulare,** *the instrument common to several* and *the proper* or *particular instrument.* Cf. C. G. 4. 41; Somno 3 h. — (d), **organum coniunctum seu unitum** and **organum extrinsecum seu separatum,** *the instrument connected* or *united with the being that uses it,* and *the instrument external to it* or *separable from it.* Cf. PP. Q. 78. Art. 3 c; C. G. 4. 41. — (e), **organum corporale seu corporeum seu materiale,** *the corporal* or *material organ.* Per commotionem interiorem spirituum et humorum potest angelus aliquid operari ad immutandum actum potentiae nutritivae; et similiter potentiae appetitivae et sensitivae et cuiuscumque potentiae corporali organo utentis, PP. Q. 111. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 76. Art. 1 (quater); SS. Q. 91. Art. 2 ad 4; PTS. Q. 40. Art. 1 (ter); C. G. 2. 60 and 62; C. G. 3. 62; et passim. — (f), **organum extrinsecum,** see *organum coniunctum.* — (g), **organum factivum,** see *organum activum.* — (h), **organum materiale,** see *organum corporale.* Sensus proprius sentit secundum immutationem materialis organi a sensibili exteriori, PP. Q. 87. Art. 3 ad 3. — (i), **organum musicum,** *the musical instrument.* Philosophus dicit: "neque fistulas ad disciplinam est addücendum, neque aliquod aliud artificiale organum, puta citharam, et si quid tale alterum est; sed quaecumque faciunt auditores bonos." huiusmodi enim musica instrumenta magis animum movent ad delectationem, quam per ea formetur interius bona dispositio, SS. Q. 91. Art. 2 ad 4. Cf. PS. 32 b. — (j), **organum particulare,** see *organum commune.* — (k), **organum principale,** *the chief* or *principal instrument.* Cf. Somno 3 e. — (l), **organum proprium,** see *organum commune.* — (m), **organum separatum,** see *organum coniunctum.*

oriens, entis, *m.*, see *orior.*

orientālis, e, *adj.*, *of* or *belonging to the East, Eastern, Oriental.* Dicuntur autem ab Oriente venisse, quia terra illa est ad orientalem partem terrae Iudaeorum, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3; idem ordo est apud nos, et apud Ecclesiam orientalem. sed apud Ecclesiam orientalem non impedit matrimonium, PTS. Q. 53. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 102. Art. 1 (bis); PT. Q. 27. Art. 3, in quot.; PT. Q. 44. Art. 2 (ter). — **Orientāles**, ium, *m.*, *the Orientals.* Et ideo apud Graecos et alios Orientales sacer ordo impedit matrimonium contrahendum, PTS. Q. 53. Art. 3 c; sed apud Orientales illi qui sunt in sacris constituti, tenentur ad continentiam, PTS. Q. 53. Art. 4 ob. 3.

originālis, e, *adj.*, *primitive, original.* Ergo nullus habitus originalis habet rationem culpae, PS. Q. 82. Art. 1 ob. 2; ergo et originalis ratione concupiscentiae, App. Q. 2. Art. 1 ob. 4; a reatu originalis quantum ad exclusionem a gloria, remanent tamen adhuc obligati reatu originalis peccati quantum ad necessitatem corporaliter moriendi, PT. Q. 52. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 83. Art. 2 (passim); PT. Q. 14. Art. 3 (ter); PT. Q. 15. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 8 (ter); PT. Q. 37. Art. 1 (quater); et passim. On **culpa originalis**, see *culpa*; on **iustitia originalis**, see *iustitia* under 2; on **liber originalis**, see *liber* under 3; on **macula originalis**, see *macula*; on **peccatum originale**, see *peccatum* under 2; on **potentia originalis**, see *potentia* under 2; on **principium originale**, see *principium.* — **originālïter**, *adv.*, *according to the source, in the sense of the source, as a result of the source, originally,* synonym of *principaliter.* Sunt principaliter et originaliter in ipso Verbo Dei secundum rationes ideales, PP. Q. 115. Art. 2 c; secundum fidem catholicam est tenendum, quod primum peccatum primi hominis originaliter transit in posteros, PS. Q. 81. Art. 1 c; circa cerebrum originaliter, Somno 6 f; omnis actus refertur ad duo originaliter, 1 Sent. 11. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 69. Art. 2; PP. Q. 79. Art. 2; PP. Q. 109. Art. 4; PS. Q. 29. Art. 5; PS. Q. 81. Art. 1; et passim. On **consistere originaliter**, see *consistere* under 3.

originālïter, *adv.*, see *originalis.*

Origines, is, *m.*, *Origen,* a famous Christian exegete, theologian, and philosopher of the early part of the third century. He exercised a very great influence both in the East and in the West. The chief tenets of the school which takes its name from him, and to which reference is made in the Summa were the eternity of Creation and the original equality of created spirits. St. Thomas quotes from *De Principiis,* to which he always gives the Greek title *Peri Archon,* from his commentaries on the *Canticles, Matthew, John,* and the *Epistle to the Romans,* and from several homilies. Ut Origines dixit, *Periarchon,* lib. 1, cap. 8, PP. Q. 10. Art. 6 c; Origines dicit super illud Rom. I. v. 4, PP. Q. 23. Art. 2 ob. 2; unde Origines, Homil. VIII, in Exod., PS. Q. 100. Art. 4 c; sed contra Origines super Cantica, in princ. Prologi, PTS. Q. 95. Art. 4 a. Cf. PP. Q. 42. Art. 2; PS. Q. 80. Art. 4; SS. Q. 14. Art. 4; PT. Q. 41. Art. 4; PTS. Q. 99. Art. 3.

origino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to give origin to, originate,* synonym of *principo.* Similiter et origo active significata prior est secundum intellectum quam relatio personae originantis, quae non est personalis, PP. Q. 40. Art. 4 c; accedit tamen magis ad hoc modus ille secundum quem aliquid dicitur esse in principio originante, PP. Q. 42. Art. 5 ad 1. Cf. PTS. Q. 96. Art. 8. On **causa originans**, see *causa* under 1; on **principium originans**, see *principium.*

origo, inis, *f.*, *earliest beginning, source, origin.* Ad originem autem pertinet "a quo alius" et "qui ab alio", PP. Q. 32. Art. 3 c; origo autem alicuius rei non significatur ut aliquid intrinsecum, sed ut via quaedam a re vel ad rem, PP. Q. 40. Art. 2 c; omnis origo designatur per aliquem actum, PP. Q. 41. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 36. Art. 2; PS. Q. 81. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 1. Art. 8; et passim. On **distinctio secundum originem**, see *distinctio* under 2; on **distingui relatione originis seu secundum originem**, see *distinguere*; on **ordo originis seu secundum originem**, see *ordo* under 1; on **peccatum originis**, see *peccatum* under 2; on **principium originis et secundum originem**, see *principium*; on **processio originis**, see *processio*; on **relatio originis**, see *relatio*; on **vitium originis**, see *vitium* under 1. — Kinds of *origo* are: (a), **origo activa seu active significata** and **origo passiva seu passive significata**, *source in the active* and *in the passive sense of the word,* i.e., *the giving* or *lending* and *the taking* or *receiving.* Origo active significata significatur ut progrediens a persona subsistente, unde praesupponit eam; origo autem passive significata, ut nativitas, significatur ut via ad personam subsistentem, et nondum ut eam constituens, PP. Q. 40. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 40. Art. 4 c; Comp. 1. 59. — (b), **origo active significata**, see *origo activa.* — (c), **origo causae finalis**, and **origo formalis**, *the origin in relation to final cause* and *that in relation to the form* or *essence of a thing.* Sic dicitur vitium capitale ex quo alia vitia oriuntur, et praecipue secundum originem causae finalis, quae est formalis origo, PS. Q. 84. Art. 3 c. — (d), **origo declinationis**, *the beginning of (grammatical) inflexion* or *declension* and *conjugation.* Cf. 1 Perih. 4 f. — (e), **origo formalis**, see *origo causae finalis.* — (f), **origo in communi** and **origo in speciali**, *source considered in general* and *source considered in particular.* Ordo naturae significat notionem originis in communi, non autem in speciali, PP. Q. 42. Art. 3 ad 1. — (g), **origo in speciali**, see *origo in communi.* — (h), **origo naturalis**, *the natural source* or *source according to nature.* Amantur enim pater et mater ut principia quaedam naturalis originis, SS. Q. 26. Art. 10 c. Cf. PP. Q. 42. Art. 3; PP. Q. 77. Art. 7; SS. Q. 26. Art. 8; C. G. 1. 91; C. G. 4. 51; et passim. — (i), **origo passiva**, see *origo activa.* — (j), **origo passive significata**, see *origo activa.* — (k), **origo primordialis**, *the original* or *primordial source.* Dicunt quod primordialem originem habent plantae a luminaribus, PP. Q. 70. Art. 1 ad 4. — (l), **origo vitiata**, *the source made faulty* or *the source found fault with.* Non autem purgatione indigebat natura humana nisi secundum quod infecta erat per originem vitiatam qua ex Adam descendebat, PT. Q. 31. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 82. Art. 1; PS. Q. 82. Art. 4 (bis); C. G. 4. 51.

orior, īri, ortus, 4, *v. dep.*, (1) in gen., of the heavenly bodies, *to rise, become visible, appear,* (2) transf., in gen., *to come forth; to have one's origin* or *descent, to spring, descend from; to grow or spring forth; to rise, take its origin; arise, proceed, originate,* (a) *to rise, proceed from, take its origin,* (b) of plants, *to shoot up, spring from seed,* (c) of persons, *to be born,* (3) fig., *to arise, spring from, rise, become visible.* — (1), et sic futura quae ex necessitate ex causis suis proveniunt, per certam scientiam cognoscuntur; ut solem oriri cras, PP. Q. 57. Art. 3 c; sicut non oramus quod sol oriatur cras, PT. Q. 21. Art. 1 ob. 2; quia die surgente reliquiae tenebrarum tanto magis extenuantur quanto magis oritur lux, PT. Q. 53. Art. 2 ad 3, in quot.; tunc enim quodammodo dicitur sol ortus, . . ., unde et Marci, XVI, 1, dicitur quod mulieres venerunt ad monumentum orto iam sole, PT. Q. 83. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 70. Art. 2; PT. Q. 53. Art. 2; PTS. Q. 47. Art. 5. — (2) (a), Scriptura commemorat quatuor flumina in paradiso oriri, PP. Q. 102. Art. 1 ob. 2; et sic dicitur vitium capitale ex quo alia vitia oriuntur, PS. Q. 84. Art. 3 c; si enim scandalum ex hoc oriatur propter ignorantiam, SS. Q. 43. Art. 8 c; sed in Christo omnes motus sensitivi appetitus oriebantur secundum dispositionem rationes, PT. Q. 15. Art. 4 c; ne propter debilitatem naturae maius periculum oriatur, PTS. Q. 18. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 11; PS. Q. 84. Art. 4; SS. Q. 118. Art. 7 (passim); SS. Q. 118. Art. 8 (passim); SS. Q. 119. Art. 2 (passim); PT. Q. 85. Art. 5; PTS. Q. 1. Art. 3 (bis); et passim. — (2) (b), omnemque herbam, . . . ante ergo quam orirentur super terram, factae sunt causaliter in terra, . . ., quia scilicet sunt productae perfectae species plantarum ex quibus semina aliarum orirentur, PP. Q. 69. Art. 2 c; similitudo autem fructus, secundum quod oritur ex semine magis aptatur

continentiae quam fortitudini, PTS. Q. 96. Art. 3 ad 3. — (2) (c), filii, . . ., sed hoc non esset, nisi concubitus ex quo oriuntur esset naturaliter turpis, PTS. Q. 65. Art. 3 a; sed naturalis modus quo homo oritur, est generatio eius ex simili in specie, quod non est in resurrectione, PTS. Q. 75. Art. 3 a. — (3), Magi illi traditionem Balaam sequebantur, qui dixit: orietur stella ex Iacob, PT. Q. 36. Art. 5 ad 4; alia autem est temporalis, sed spiritualis, qua scilicet Christus oritur, tamquam lucifer in cordibus nostris, PT. Q. 83. Art. 2 ad 2. — **ortus**, a, um, *P. a., born.* Sicut corporalis vermis ex putredine ortus affligit pungendo, PTS. Q. 97. Art. 2 c. — (1) lit., **oriens**, entis, *m., the quarter where the sun rises, the East, the Orient.* — (2) fig., *the Orient, Christ.* — (1), puta ab Oriente in Occidentem, . . ., statim enim cum sol est in puncto orientis, PP. Q. 67. Art. 2 c; similiter etiam orbes planetarum moventur propriis motibus ab Occidente in Orientem, motu autem primi orbis ab Oriente in Occidentem, SS. Q. 2. Art. 3 c; sed sol indifferenter se habet ad hoc quod sit in Oriente vel Occidente, (ob. 8), . . ., nullus autem talis locus potest assignari corpori caelesti, quia non est magis naturalis soli accessus ad punctum orientis quam recessus ab eo, PTS. Q. 91. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 52. Art. 2 (bis); PP. Q. 102. Art. 4 (passim); SS. Q. 84. Art. 3 (passim); PT. Q. 36. Art. 6 (passim); PT. Q. 44. Art. 2 (passim); et passim. —(2), tertio propter Christum, qui est lux mundi et Oriens nominatur, Zach., VI, SS. Q. 84. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 189. Art. 10; PT. Q. 37. Art. 2.

ornāmentum, i, *n., ornament, adornment, decoration, embellishment,* etc., (I) lit., (1) plural, (a) in gen., anything used to impart outward beauty to something, *a decoration, embellishment, jewel, trinket, coiffure,* extreme modishness, dress, etc., (b) in partic., *ornaments,* the ritual garments of a church dignitary, esp., a bishop, (2) sing., *ornament,* any part of the body, primarily for use, but which also adds grace and beauty to the human form, (II), fig., *an ornament,* a quality of mind that confers beauty, honor or grace. — (I) (1) (a), secundum hoc videretur quod artifices huiusmodi ornamenta praeparantes mortaliter peccarent, (ob. 4), . . ., circa ornamenta mulierum sunt eadem attendenda quae supra communiter dicta sunt circa exteriorem cultum, . . ., nolo ut de ornamentis auri, vel vestis praeproperam habeas in prohibendo sententiam, (c), . . ., quia ergo mulieres licite se possunt ornare, . . ., ut placeant viris consequens est quod artifices talium ornamentorum non peccant in usu talis artis, SS. Q. 169. Art. 2 ad 4; lamina aurea, in qua scriptum erat dignissimum nomen Dei, erat dignissimum ornamentum legis veteris, PTS. Q. 40. Art. 7 ob. 6. Cf. PTS. Q. 95. Art. 1 a. — (I) (1) (b), secundo habebat tunicam hyacinthinam, . . ., ex istis autem octo ornamentis minores sacerdotes habebant quatuor, scilicet tunicam lineam, femoralia, baltheum, et tiaram. horum ornamentorum quidam rationem litteralem assignant, dicentes quod in istis ornamentis designabatur dispositio orbis terrarum, . . ., per ornamenta vero designantur virtutes ministrorum Dei, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; sed episcopis adduntur novem ornamenta super sacerdotes, quae sunt caligae, sandalia, succinctorium, tunica dalmatica, mitra, chirothecae, annulus, et baculus, PTS. Q. 40. Art. 7 c. — (I) (2), capilli et ungues sunt dati in ornamentum homini, PTS. Q. 80. Art. 2 a. — (II), secundum quid autem dicitur aliqua virtus esse maior, secundum quod adminiculum vel ornamentum praebet principali virtuti, PS. Q. 66. Art. 4 c; magnanimitas est ornamentum et iustitiae et omnium virtutum, SS. Q. 58. Art. 12 ob. 2. Cf. SS. Q. 123. Art. 2, in quot.; SS. Q. 152. Art. 5, in quot.; SS. Q. 169. Art. 2, in quot.

ornātus, ūs, *m.,* (I) lit., (A) *ornament, splendor, display, adornment* resulting from some adjunct or accessory, primarily for use, but not excluding decoration or embellishment, (1) in gen., (2) in partic., of the world corresponding to the Gr. κόσμος, (B) something employed to adorn, beautify, embellish; *a decoration, ornament,* (1) *embellishment* of style in speech, (2) *ornaments* of women, (II) fig., (A) in the abstract or as a quality, anything that lends beauty or renders more pleasing, (1) *ornament,* (2) *refinement, polish, good taste.* — (I) (A) (1), horum autem operimentorum ratio litteralis in communi erat ornatus et protectio tabernaculi, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8; sed illa quae ad ornatum sepulturae adhibentur, prosunt quidem vivis, inquantum sunt vivorum solatia, PTS. Q. 71. Art. 11 c. — **ornatus vestium,** *elegance* or *splendor of apparel.* Sed sunt delectabilia secundum apprehensionem imaginationis, aut alicuius huiusmodi acceptionis, sicut sunt pecunia, ornatus vestium, et alia huiusmodi, PS. Q. 77. Art. 5 c; studiositas curiositati opponitur. sed curiositas quae a cura dicitur, potest esse etiam circa ornatum vestium, SS. Q. 166. Art. 1 ob. 2; sicut aliquis homo meretur, ut ornatioribus vestibus induatur, quem tamen ornatum ipsa vestis nullo modo meretur, PTS. Q. 91. Art. 1 ad 5. — (I) (A) (2), sed ea quae pertinent ad ornatum inferiorum corporum sunt animata, . . ., ergo et luminaria, quae pertinent ad ornatum coeli, PP. Q. 70. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 70. Art. 1 (passim); PP. Q. 74. Art. 1 (passim); PP. Q. 90. Art. 4 (bis). — (I) (B) (1), sed quantum ad quaedam quae superadduntur humana arte ad ornatum et elegantiam locutionis, SS. Q. 176. Art. 1 ad 1. — (I) (B) (2), usus sit magis delectabilis, sicut pulchritudo et ornatus feminae, et sapor delectabilis in cibo, SS. Q. 141. Art. 5 c; utrum mulieres peccent mortaliter in superfluo ornatu, SS. Q. 169. Art. 1 pr. Cf. SS. Q. 169. Art. 2 (passim). — (II) (A) (1), magnanimitas non potest esse nisi aliis virtutibus praeexistentibus, ut dicitur. unde comparatur ad alias sicut ornatus earum, PS. Q. 66. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 129. Art. 4 (passim). — (II) (A) (2), Andronicus etiam dicit quod familiares temperantiae sunt, austeritas, continentia, humilitas, simplicitas, ornatus, bona ordinatio, per se sufficientia, (ob. 4), . . ., aliud autem est quod homo in eo quod agit, decentiam observet; et quantum ad hoc ponit ornatum, SS. Q. 143. Art. 1 c; hic ordo gestorum optimus. hic ornatus ad omnem actionem accommodus. et ideo circa huiusmodi exteriores motus ponit Andronicus duo: scilicet ornatum qui respicit convenientiam personae, SS. Q. 168. Art. 1 c.

orno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) in gen., *to provide, furnish* with something, (2) in partic., *to ornament, adorn, embellish, deck, set off,* (a) lit., (b) fig., *to adorn, decorate.* — (1), et sumitur haec descriptio ad similitudinem dotis corporalis, per quam sponsa ornatur, et providetur viro unde possit sufficienter sponsam et liberos nutrire, PTS. Q. 95. Art. 1 c. — (2) (a), sicut homo perficitur per proprias partes et formas; ornatur autem per vestimenta, vel aliquid huiusmodi, PP. Q. 70. Art. 1 c; superius enim corpus nobilioribus ornamentis ornari debet, PP. Q. 70. Art. 3 ob. 1; reges et principes, quos oportet in reverentia haberi a subditis, et pretiosioribus vestibus ornentur, (c), . . ., velum quatuor coloribus erat ornatum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4. Cf. PP. Q. 71. Art. 1; PP. Q. 72. Art. 1; PP. Q. 74. Art. 1 (passim); SS. Q. 169. Art. 2 (passim). — (2) (b), quia fideles interius ornantur quatuor virtutibus, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 183. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 95. Art. 1. — **ornātus**, a, um, *P. a., adorned,* used lit. and fig. Sicut curiose praeparati cibi, et mulieres ornatae, SS. Q. 142. Art. 2 ad 2; ut scilicet sint bonae famae, bonis moribus ornati, PTS. Q. 39. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 49. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 4; PTS. Q. 95. Art. 1.

ōro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n., to pray, supplicate* God, to lift up the mind and heart to God, to adore, praise, thank Him and ask Him for aid, used (a) *absol.,* (b) with *pro* and *abl.,* (c) *ut* and *subj.,* (d) *ne* and *subj.,* (e) *acc.,* (f) *dat.,* (g) *acc.* and *inf.,* (h) *quod* and *subj.* — (a), cum oramus, intentionem nostram ad Deum dirigimus, PS. Q. 12. Art. 2 ad 1; sicut si aliquis eligeret orare, non attendens ad ordinem ab Ecclesia institutum, PP. Q. 63. Art. 1 ad 4; ea quae non meremur, orando impetramus, PS. Q. 114. Art. 9 ad 1. Cf. SS. Q. 83. Art. 13 (passim); SS. Q. 83. Art.

14 (passim); PT. Q. 21. Art. 1 (passim); PTS. Q. 72. Art. 3. — (b), videtur quod sancti, qui sunt in patria, non orent pro nobis, . . ., nec pro se orant, . . ., ergo etiam neque pro nobis orant, (ob. 1), . . ., ergo frustra sancti pro nobis orarent, (ob. 2), . . .,sed illi qui sunt in purgatorio, non orant pro nobis, . . ., ergo nec sancti qui sunt in patria, pro nobis orant, (ob. 3), . . ., si sancti qui sunt in patria, pro nobis orarent, (ob. 4), . . ., si ergo animae sanctorum pro nobis orarent, quamdiu sunt a corpore comparatae, non deberemus interpellare sanctum Petrum ad orandum pro nobis, . . ., non ergo sancti, ad minus ante resurrectionem, orant pro nobis, (ob. 5), . . ., quanto sancti qui sunt in patria, sunt perfectioris charitatis, tanto magis orant pro viatoribus, SS. Q. 83. Art. 11 c; unde et in canone missae non oratur pro his qui sunt extra Ecclesiam, PT. Q. 79. Art. 7 ad 2. Cf. PS. Q. 95. Art. 4; SS. Q. 3. Art. 1; SS. Q. 32. Art. 2 (passim); SS. Q. 32. Art. 9; PT. Q. 21. Art. 3 (passim); PT. Q. 22. Art. 4 (passim); PTS. Q. 72. Art. 2 (passim). — (c), imo qui credunt, debent orare ut intelligant, SS. Q. 8. Art. 4 ob. 2; ipse oravit ut peccatum crucifixoribus suis ignosceretur, PT. Q. 21. Art. 4 ob. 2. Cf. SS. Q. 83. Art. 9; SS. Q. 85. Art. 2; PT. Q. 22. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 4 (bis). — (d), si intellectus est quo beati sunt mundo corde, oremus ne habeamus duplex cor temporalia sectando, SS. Q. 83. Art. 9 ad 3. — (e), psalmis et hymnis cum oratis Deum, hoc versetur in corde quod profertur in ore, SS. Q. 83. Art. 13 ad 3. — (f), sic ergo videtur quod Christus non sibi sed nobis oravit, (ob. 1), . . ., non sibi soli, sed etiam aliis orat, PT. Q. 21. Art. 3 ad 3. — (g), sicut cum oravit a se calicem passionis transferri, PT. Q. 21. Art. 3 c; et ad hunc sinum Abrahae Ecclesia orat fideles perduci, PTS. Q. 69. Art. 4 ad 2. — (h), sicut non oramus quod sol oriatur cras, PT. Q. 21. Art. 1 ob. 2.

Orosius, ii, *m.*, *Orosius*, an ecclesiastic of Tarragona who flourished about 500 A.D.; he wrote on the advice of St. Augustine, and to confute the pagans, a history from the beginning of the world to his own times. St. Thomas refers to the *Dialogus Quaestionum* LXV *sub titulo Orosii percontantis et Augustini respondentis*, which is included in the writings of Augustine but is not a work of Augustine. Et hoc est quod Augustinus dicit ad Orosium, in Dialog. qu. 4, SS. Q. 163. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 41. Art. 2; PP. Q. 74. Art. 2; PT. Q. 5. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 6.

orphanus, i, *m.*, *an orphan*. Decrevit sancta synodus nullum deinceps clericum aut possessiones conducere, aut negotiis saecularibus se immiscere, nisi propter curam aut pupillorum aut orphanorum, aut viduarum, SS. Q. 187. Art. 2 c.

orthodoxus, a, um, *adj.*, *orthodox*. St. Thomas quotes freely from the *De Fide Orthodoxa*, the Orthodox Faith, of John Damascene. Damascenus dicit *De Orthod. fid.* lib. II, PP. Q. 79. Art. 9 ob. 4. Cf. PS. Q. 17. Art. 2; SS. Q. 10. Art. 1; PT. Q. 14. Art. 2; PT. Q. 35. Art. 3; PTS. Q. 16. Art. 3; et passim.

ortus, ūs, *m.*, (1) *a rising of the heavenly bodies*, the opposite of *occasus*, (2) *a rise, beginning, origin*. — (1), et ideo gentiles in sideribus designati, ortu novi sideris excitantur, PT. Q. 36. Art. 5 c; dies incipere videtur ab ortu solis, PT. Q. 53. Art. 2 ob. 3; nam quidam a meridie, quidam ab occasu, quidam a media nocte, quidam ab ortu solis diem incipiunt, PT. Q. 80. Art. 8 ad 5. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 2 (bis); PTS. Q. 73. Art. 1 (bis). — (2), nostra cognitio a sensu ortum habet, PP. Q. 17. Art. 1 c; ex eadem radice in hunc errorem inciderunt, ex qua et aliae extraneae positiones antiquorum ortum habuerunt, PP. Q. 49. Art. 3 c; sed ratio nostra habet ortum a sensu, PT. Q. 75. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 80. Art. 3, in quot.; SS. Q. 27. Art. 4; PTS. Q. 32. Art. 6. — **ab ortu nativitatis**, *from birth*. Sed contra est quod Hieronymus dicit, quod unaquaeque anima ab ortu nativitatis habet in custodiam sui angelum deputatum, PP. Q. 113. Art. 5 a, in quot. — **in ortu**, *at birth*. Id est, B. Virginis, quae in suo ortu a peccato originali fuit immunis, PT. Q. 27. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 113. Art. 2; PT. Q. 35. Art. 6.

ōs, ōris, *n.*, *the mouth*. Quia si haberet pronam staturam, et uteretur manibus loco anteriorum pedum, oportet quod cibum caperet ore; et ita haberet os oblongum et labia dura et grossa, . . ., plantae vero habent superius sui versus inferius mundi; nam radices sunt ori proportionales, PP. Q. 91. Art. 3 ad 3; apparet inordinatio in omnibus membris; et primo quidem in ore, per quod maxime manifestatur cor, SS. Q. 12. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 75. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 8 (bis); PT. Q. 81. Art, 1; PTS. Q. 32. Art. 6; PTS. Q. 36. Art. 2; et passim. The following phrases are of frequent occurrence: — **peccatum oris**, *a sin of word*. Ubi non distinguitur peccatum operis a peccato oris, (ob. 2), . . ., non potest esse peccatum in ore vel in opere, nisi fiat prius in corde, (ob. 3), . . ., sic igitur peccatum dividitur per haec tria, scilicet peccatum cordis, oris, et operis, . . ., secundus autem gradus eius est in ore, secundum quod homo prorumpit facile ad manifestandum conceptum cordis, (c), . . ., peccatum oris et operis conveniunt in manifestatione, . . ., quia in peccato oris est manifestatio tantum, PS. Q. 72. Art. 7 ad 2. — **proferre aliquid ore**, *to reveal something in words*. Ita in passione existens etsi ore proferat hoc non esse faciendum, tamen interius hoc animo sentit quod sit faciendum, PS. Q. 77. Art. 2 ad 5. — **corde, ore, opere**, *in thought, word, and deed*. Ut nulli nocumentum inferatur neque opere, neque ore, neque corde, PS. Q. 100. Art. 5 c. — **peccare ore**, *to sin by word*. Gravius est enim et magis rationi repugnans peccare opere quam ore, et ore quam corde, PS. Q. 105. Art. 6 c. — **confessio oris**, *confession in words, oral confession*. Confessio autem est in ore, (ob. 1), . . ., ad perfectionem tamen poenitentiae requiritur et contritio cordis, et confessio oris, et satisfactio operis, PT. Q. 90. Art. 2 ad 4. — **ore tenus**, *only so as to talk, orally*. Non autem minus tempus requiritur ad narrandum ore tenus singulorum facta, quam ad legendum, si essent in libro materiali scripta, PTS. Q. 87. Art. 2 c.

os, ossis, *n.*, (1) lit., *a bone*, (2) transf., *the stone* of fruit, i.e., fruit stones. — (1), sicut in nomine Socratis haec caro et hoc os, PP. Q. 30. Art. 4 c; si vero accipiantur partes similes, ut nervi, et ossa, et carnes, earum dispositio in ordine ad naturam est fortitudo, PS. Q. 54. Art. 1 c; sunt autem multae aliae partes corporis Christi, puta nervi, ossa et alia huiusmodi, (ob. 2), . . ., non solum caro, sed totum corpus Christi, scilicet ossa, nervi, et alia huiusmodi, . . ., prout scilicet homines carnibus animalium vescuntur communiter, non autem ossibus vel aliis huiusmodi, PT. Q. 76. Art. 1 ad 2; est potentia caro et os, PTS. Q. 54. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 85. Art. 1; SS. Q. 171. Art. 1; PT. Q. 5. Art. 3; PS. Q. 76. Art. 2; PTS. Q. 85. Art. 1 (bis); et passim. — (2), raro autem contingit quod ossa fructuum arboris, vel semina latentia seminentur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 5.

osculātio, ōnis, *f.*, *a kissing*, used in the S.T. only in quot. Cum ipse concubitus ipse amplexus, ipsa confabulatio, et osculatio et coniacentium duorum turpis et foeda dormitio, SS. Q. 154. Art. 4 a, in quot.

osculor, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to kiss*. Pulvisculum nescio quod in modico vasculo pretioso linteamine circumdatum osculantes adorant, PT. Q. 25. Art. 6 ad 1, in quot.; fornicator accipiens corpus Christi comparatur Iudae Christum osculanti, PT. Q. 80. Art. 5 ad 2; unde ibi quodammodo osculantur se, PTS. Q. 96. Art. 4 ob. 4.

osculum, i, *n.*, *a kiss*. Videtur quod in tactibus et osculis non consistat peccatum mortale, . . ., ut in osculis et amplexibus, (ob. 1), . . ., sed ad hoc nihil operantur oscula et tactus, (ob. 2), . . ., oscula, et tactus et huiusmodi possunt quandoque fieri absque peccato, (ob. 3), . . ., sed contra, minus est aspectus libidinosus

quam tactus, amplexus vel osculum, . . ., ergo multo magis osculum libidinosum et alia huiusmodi sunt peccata mortalia, (a), . . ., et hoc modo osculum, amplexus, vel tactus secundum suam rationem non nominant peccatum mortale, . . ., et ideo cum oscula et amplexus huiusmodi propter delectationem huiusmodi fiant, (c), . . ., oscula et tactus, . . ., procedunt tamen ex libidine, SS. Q. 154. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 154. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 5; PTS. Q. 21. Art. 1; PTS. Q. 23. Art. 2; PTS. Q. 96. Art. 4.

Oseas, ae, *m.*, *Osee* or *Hosea*, one of the minor prophets whose career is known only by his prophecy. The introductory verses record that he carried on his ministry during the reigns of the Judean Kings Ozias, Joathan, Achaz, and Ezechias; and in the days of Jeroboam II the son of Joas, king of Israel. Et cum praecepit Oseae ut uxorem fornicariam acciperet ut habetur Oseae I, PS. Q. 94. Art. 5 ob. 2; ut Hieronymus dicit super Osee, PS. Q. 102. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 9; PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 83. Art. 12; SS. Q. 104. Art. 4; PTS. Q. 59. Art. 6; et passim.

Osee, *n.*, indecl., see *Oseas.*

ostendo, ere, di, sum, 3, *v. a.*, (I) lit., *to expose to view, to show, exhibit, display,* (II) fig., (1) in gen., *to show, disclose, exhibit, manifest,* (2) *to show, express, indicate* by speech or signs; *to give, to understand, to declare, say, tell, make known,* used with (a) *acc.*, (b) with *obj.* or *rel. clause,* (c) *absol.* — (I), sicut ad ea quae in pictura nobis ostenduntur, ex quibus non movemur, PS. Q. 9. Art. 1 ob. 2; visus maxime diligitur propter cognitionem, eo quod multas rerum differentias nobis ostendit, PS. Q. 31. Art. 6 ad 2; qui etiam in infortuniis alicuius hilaritas signa ostendit, PS. Q. 47. Art. 2 ad 3; et ideo his qui sunt proni ad peccandum, non debemus hilarem vultum ostendere ad eos delectandum, SS. Q. 114. Art. 1 ad 3; secundo ostendit quod esset corpus humanum, ostendendo eis veram effigiem, quam oculis intuerentur. tertio ostendit eis quod esset idem numero corpus quod prius habuerat, ostendendo eis vulnerum cicatrices, . . ., post resurrectionem ostenderet corpus suum et eiusdem naturae et alterius gloriae, PT. Q. 55. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 83. Art. 4 (bis); PT. Q. 41. Art. 4 (passim); PT. Q. 45. Art. 1. — **ostendere se,** *to show one's self, to appear.* Nam angeli frequenter in humana effigie se hominibus ostenderunt, PT. Q. 55. Art. 6 ob. 1; si ex aliqua dispensatione Christus quandoque corporaliter ad terram descendat; vel ut ostendat se omnibus, sicut in iudicio; vel ut ostendat se alicui specialiter, PT. Q. 58. Art. 6 ad 3. — (II) (1), sed quaedam veritas secundum quam homo in dictis et factis ostendit se ut est, PP. Q. 16. Art. 4 ad 3; ita etiam quandoque ad ostendendam suam virtutem infundit homini illos etiam habitus qui naturali virtute possunt causari, PS. Q. 51. Art. 4 c; alii infideles, qui nunquam fidem acceperunt, conversi ad fidem nondum ostendunt aliquod signum inconstantiae circa fidem, SS. Q. 11. Art. 4 ad 3; sicut ostendere signa amoris alicui, SS. Q. 49. Art. 7 c; tertio, ut sicut potestatem suam ostendit in terra vivendo et moriendo, ita etiam potestatem suam ostenderet, PT. Q. 52. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 2. Art. 8; SS. Q. 25. Art. 9; PT. Q. 39. Art. 6; PT. Q. 84. Art. 8; PTS. Q. 84. Art. 2; et passim. — (II) (2) (a), sacra autem scriptura debet esse efficax ad ostendendam veritatem, PP. Q. 1. Art. 10 ob. 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 8; PP. Q. 39. Art. 8; PP. Q. 61. Art. 4; PS. Q. 2. Art. 1; SS. Q. 2. Art. 7; SS. Q. 27. Art. 2. — (II) (2) (b), ex praemissis ostenditur Deum esse omnino immutabilem, PP. Q. 9. Art. 1 c; quod autem pueri et bestiae delectationes prosequantur, non ostendit eas universaliter esse malas, PS. Q. 34. Art. 1 ad 2; et quae sit ratio peregrinationis ostendit, PS. Q. 4. Art. 5 c; etsi ratio illa ostendit quod cognitio veritatis secundum se bona sit, SS. Q. 167. Art. 1 ad 2; et secundum hoc ostendit Boetius illa quinque in vera beatitudine esse, PTS. Q. 95. Art. 5 ad 7. Cf. PP. Q. 30. Art. 4; PP. Q. 65. Art. 5; PS. Q. 66. Art. 3; SS. Q. 124. Art. 5; SS. Q. 66. Art. 5; et passim. — (II) (2) (c), ut supra ostensum est, PP. Q. 47. Art. 1 ob. 3. Cf. PP. Q. 10. Art. 3; PP. Q. 118. Art. 3; PS. Q. 2. Art. 5; PS. Q. 5. Art. 4; SS. Q. 30. Art. 1 (passim); et passim.

ostensio, ōnis, *f.*, (1) *proof,* (2) *argument,* a kind of *demonstratio.* — (1), sed (Christus) ad ostensionem virtutis divinae voluit corpus illud incorruptum permanere, PT. Q. 51. Art. 3 c; in Galilaea vero non clam, aut semel, aut bis sed cum multa potestate ostensionem sui facit, PT. Q. 55. Art. 3 ad 4. Cf. PT. Q. 27. Art. 4, in quot.; PT. Q. 55. Art. 6; PTS. Q. 80. Art. 3; PTS. Q. 81. Art. 4. — A kind of *ostensio* in this sense is: **ostensio exemplaris,** *the exemplary proof* or *the proof with an example.* Cf. 8 Phys. 17 g. — (2), sed per huiusmodi ostensiones argumentorum videtur humanae beatitudini impedimentum praestari, PT. Q. 55. Art. 5 ob. 3. — A kind of *ostensio* in this sense is: **ostensio ad hominem,** *the argument for this* or *that man.* Non est vera demonstratio, sed est ostensio ad hominem, apud quem notum est quod demonstratio sit eorum quae sunt per se, 1 Anal. 14 a.

ostensīvē, *adv.*, see *ostensivus.*

ostensīvus, a, um, *adj.*, *proving, ostensive.* Quia maioris virtutis est ostensiva resurrectio mortuorum quam generatio hominum, PTS. Q. 76. Art. 3 ob. 1. Cf. PT. Q. 44. Art. 3, in quot. On **demonstratio ostensiva**, see *demonstratio* under 3; on **ratio ostensiva**, see *ratio* under 3. — **ostensīvē**, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of a proof, ostensively,* does not occur in S.T. of St. Thomas. Ostendit dupliciter, primo quidem ostensive, 1 Phys. 15 d; conclusionem ostensive ex principiis suppositis deduxerat, 4 Phys. 12 e. On **demonstrare ostensive**, see *demonstrare* under 3.

ostentātio, ōnis, *f.*, *an idle show, vain display, pomp, parade, ostentation*; any kind of display intended to attract notice or attention. Ut puta si quis concederet pecuniam signatam ad ostentationem vel ad ponendum loco pignoris, SS. Q. 78. Art. 1 ad 6; Hieronymus non simpliciter vituperat cantum, sed reprehendit eos qui in Ecclesia cantant more theatrico, non propter devotionem excitandam, sed propter ostentationem vel delectationem provocandam, SS. Q. 91. Art. 2 ad 2; sed illi qui superflue consumunt, hoc faciunt causa ostentationis divitiarum, SS. Q. 135. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 169. Art. 1; PT. Q. 40. Art. 1; PT. Q. 41. Art. 4.

ostento, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.*, (1) *to show off with vanity* or *boastfulness, to display, make a display of,* (2) *to show* by speech or signs; *to reveal, disclose.* — (1), simulator aliud simulat, et aliud agit; castitatem praefert, et lasciviam sequitur; ostentat paupertatem, et marsupium replet, SS. Q. 111. Art. 2 ob. 3, in quot.; si autem ad hoc sanctitatis habitum assumeret ut se iustum ostentaret, SS. Q. 111. Art. 2 ad 2; sed quandoque potest esse iactantia etiam sine mendacio, sicut cum aliquis suam excellentiam ostentat, SS. Q. 112. Art. 1 ob. 1. — (2), Gregory dicit quod Deus ad angelos sanctos eo ipso quo eorum cordibus occulta sua invisibilia ostentat, PP. Q. 107. Art. 2 ob. 3.

ostiārius, ii, *m.*, (1) in gen., *a door-keeper, porter,* (2) in partic., the *ostiary,* in the early Church the doorkeeper or janitor of a church. The office of ostiary is the lowest of minor orders. It is the duty of the ostiary to strike the cymbal and ring the bell, to open the Church and the sanctuary, and the book for him who preaches. — (1), introducit enim ad eam, praeparans ei viam, sicut ostiarius ad regem, PS. Q. 66. Art. 5 ad 1. Cf. PTS. Q. 24. Art. 1. — (2), sed quidam ordines non ordinantur nisi ad quosdam actus corporales, scilicet ostiarii vel acolythi, (ob. 1), . . ., sicut ostiarii habent actum admittendi homines ad divinorum sacramentorum inspectionem, et sic de aliis, PTS. Q. 35. Art. 2 ad 1; discretio spirituum ostiario, qui quosdam repellit, et quosdam admittit, . . ., dicunt enim quod ostiarius purgat exterius, segregando bonos a malis etiam corporaliter, . . ., et ideo alii appropriant ordines

septem donis, . . ., sed timor ostiario, quia nos separat a malis, PTS. Q. 37. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 70. Art. 2, in quot; PTS. Q. 19. Art. 3 (ter); PTS. Q. 37. Art. 4 (bis).

Ostiensis, e, *adj.*, *of* or *belonging to Ostia, Ostian*, one of the suburban sees of Rome. Sed episcopus potest quemlibet episcopum promovere; quia etiam Ostiensis episcopus consecrat Papam, PTS. Q. 40. Art. 6 ob. 3.

ostium, ii, *n.*, *door*. Virtus cardinalis est circa ea in quibus praecipue versatur vita humana, sicut ostium in cardine vertitur, SS. Q. 123. Art. 11 ob. 3; et hoc ideo quia in ostio importatur principalis auctoritas, inquantum ostium est per quod omnes ingrediuntur in domum, PT. Q. 8. Art. 6 ad 3; sed in apertione et clausione ostiorum non habent aliam potestatem ostiarii quam alii homines, PTS. Q. 37. Art. 4 ob. 9. Cf. SS. Q. 84. Art. 3; PT. Q. 28. Art. 2, in quot.; PT. Q. 51. Art. 2, in quot.; PT. Q. 54. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 17. Art. 1 (passim).

ostrea, ae, *f.*, *an oyster*. Quaedam ulterius ad sentiendum; ut patet in animalibus immobilibus, sicut sunt ostrea, PP. Q. 18. Art. 2 ad 1; nam ea quae non habent nisi sensum tactus, movent solum seipsa motu dilatationis et constrictionis, PP. Q. 18. Art. 3 c.

ōtior, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to have* or *enjoy leisure, to be at leisure, to keep holiday*. Fabri et huiusmodi artifices otiantur in die sabbati, SS. Q. 122. Art. 4 ad 3; ideo opus est agendum et non otiandum, quia et honestum est et quasi lux ad infideles, SS. Q. 187. Art. 5 ob. 2.

ōtiōsē, *adv.*, see *otiosus*.

ōtiōsitas, ātis, *f.*, *leisure, idleness*. De acedia vero dicit oriri septem, quae sunt: otiositas, somnolentia, importunitas mentis, inquietudo corporis, instabilitas, verbositas, curiositas, (ob. 3), . . ., otiositas autem et somnolentia reducuntur ad torporem circa praecepta, SS. Q. 35. Art. 4 ad 3.

ōtiōsus, a, um, *adj.*, (1) in gen., of persons, (a) *idle, indolent, lazy*, (b) with respect to participation, *unconcerned, at leisure*, (2) transf., (a) of inanimate things, *idle, useless, unprofitable*, (b) *otiose, at leisure*. — (1) (a), circa quae est aliquis otiosus, omnino ea praetermittens et somnolentus, ea negligenter implens, SS. Q. 35. Art. 4 ad 3; primo quidem, quia magnanimus non est memor beneficiorum; secundo, quia est otiosus et tardus, SS. Q. 129. Art. 3 ob. 5; tertio, ad dandum exemplum operandi otiosis, SS. Q. 187. Art. 3 ad 5; loquitur de illis qui absque omni utilitate quam faciunt necessaria petunt, ut otiosi vivant, SS. Q. 187. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 182. Art. 4, in quot.; SS. Q. 187. Art. 3, in quot.; SS. Q. 187. Art. 4 (ter); PT. Q. 41. Art. 2, in quot. — (1) (b), Philosophus dicit quod ad magnanimum pertinet pigrum esse et otiosum, (ob. 3), . . ., magnanimus dicitur esse piger et otiosus, non quia de nullo sit sollicitus, sed quia non est superflue sollicitus de multis, SS. Q. 47. Art. 9 ad 3. — (2) (a), sed nihil est otiosum sive frustra in natura, PP. Q. 88. Art. 1 ob. 4; quaedam vero ex suo genere sunt peccata venialia, sicut verbum otiosum, (ob. 2), . . ., et verbum otiosum, quod plerumque est veniale, potest etiam esse mortale, PS. Q. 72. Art. 5 ad 2; sed hoc etiam videtur esse inconveniens, quod habitus fidei informis in habente fidem formatam remaneat otiosus, SS. Q. 4. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 9 (bis); PS. Q. 59. Art. 5; PS. Q. 77. Art. 8; PS. Q. 78. Art. 2; PS. Q. 88. Art. 2 (bis); SS. Q. 43. Art. 7; PT. Q. 12. Art. 1; et passim. — (2) (b), Augustinus ponit tria vitae genera; scilicet otiosum, quod pertinet ad contemplationem, SS. Q. 179. Art. 2 ob. 2. — **ōtiōsē**, *adv.*, (1) *otiosely, without any practical end*, (2) *idly, indolently*. — (1), si substantiae abstractae non possent intelligi a nobis, tunc natura otiose egisset, (ob. 4), . . ., illud autem otiose et frustra esse dicitur, quod non consequitur finem ad quem est, PP. Q. 88. Art. 1 ad 4. — (2), non ut aliis sit remissio, id est, ut alii de vestris otiose vivant, vobis autem sit tribulatio, id est, paupertas, SS. Q. 32. Art. 10 ob. 3; uno modo ex cupiditate habendi divitias vel victum otiose, et talis mendicitas est illicita, (c), . . ., necessaria petunt, ut otiosi vivant; non autem otiose vivit qui qualitercumque utiliter vivit, SS. Q. 187. Art. 5 ad 2.

ōtium, ii, *n.*, (1) in gen., *leisure, time for anything*, (2) in partic., *idleness, ease, inactivity*. — (1), otium et requies dicuntur per cessationem operationis, (ob. 3), . . ., et secundum hoc otium, et ludus, et alia quae ad requiem pertinent, delectabilia sunt, inquantum auferunt tristitiam quae est ex labore, PS. Q. 32. Art. 1 ad 3; otium sanctum quaerit charitas veritatis; negotium iustum suscipit necessitas charitatis, PS. Q. 61. Art. 5 ad 3, in quot. Cf. SS. Q. 182. Art. 1 (bis); SS. Q. 185. Art. 1 (bis). — (2), secundo ordinatur ad tollendum otium, . . ., secundum autem quod opus manuale ordinatur ad otium tollendum, . . ., quia multis aliis modis potest vel caro macerari, vel etiam otium tolli, . . ., et otium tollitur per meditationes sacrarum Scripturarum et laudes divinas, SS. Q. 187. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 2 (bis); SS. Q. 187. Art. 4 (bis).

ousia, (*οὐσία*), in St. Thomas the same as Latin *essentia, essence, nature*. Boetius in comment. Praedicamentorum, quod οὐσία (quod est idem quod essentia) significat compositum ex materia et forma, PP. Q. 29. Art. 2 ob. 3; uno modo dicitur substantia quidditas rei quam significat definitio, secundum quod dicimus quod definitio significat substantiam rei; quam quidem substantiam Graeci *οὐσίαν* vocant, quod nos essentiam dicere possumus, PS. Q. 29. Art. 2 c.

ousiōsis, (*οὐσίωσις*) *subsistence*. Sed quod per se subsistat habet ex proprietate suae formae, quae non advenit rei subsistenti, sed dat esse actuale materiae ut sic individuum subsistere possit; propter hoc ergo hypostasim attribuit materiae, et *οὐσίωσιν* sive subsistentiam formae, quia materia est principium substandi, et forma est principium subsistendi, PP. Q. 29. Art. 2 ad 5.

Ovidius, ii, *m.*, *P. Ovidius Naso* or *Ovid*, a celebrated Latin poet of the first century B.C. Et sic Ovidius usus est nomine dotis dicens, lib. I. *De Arte amandi*, PTS. Q. 95. Art. 1 c.

ovile, is, *n.*, (1) lit., *a sheepfold*, (2) fig., *the church* or *fold of Christ*. Vel habet ovile in una parochia et pascit oves in alia, (ob. 2), . . ., magis debetur decima gregis Ecclesiae in cuius territorio grex pascitur, quam illi in cuius territorio ovile locatur, SS. Q. 87. Art. 3 ad 2. — (2), ut esset unum ovile, et unus pastor, ut dicitur Ioan, X, 16, PT. Q. 35. Art. 8 ad 1.

ovis, is, *f.*, *a sheep*, (1) lit., (2) fig. — (1), sicut ovis aestimans lupum inimicum, timet, . . ., sicut ovis timens lupum statim fugit, PP. Q. 81. Art. 3 c; sed bruta animalia accipiunt aliquid prae aliis sicut manifeste apparet quod ovis unam herbam comedit, aliam refutat, PS. Q. 13. Art. 2 ob. 2; sed unaquaeque res etiam irrationalis naturaliter odit suum contrarium, sicut ovis lupum, et aqua ignem, SS. Q. 25. Art. 8 ob. 2; sicut cum furatur quis unam ovem, reddet quatuor, PT. Q. 49. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 29. Art. 6 (bis); PS. Q. 105. Art. 2 (passim); SS. Q. 87. Art. 1 (bis); SS. Q. 87. Art. 3; PT. Q. 30. Art. 2; et passim. — (2), sicut episcopi obligantur ad hoc quod animam suam ponunt pro ovibus suis, ita et presbyteri curati et archidiaconi, (ob. 3), . . ., episcopi principaliter habent curam ovium suae diocesis, (ad 2), . . ., ita etiam ad eos non pertinet principaliter pastorale officium, nec obligatio ponendi animam pro ovibus, SS. Q. 184. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 185. Art. 2 (bis); SS. Q. 185. Art. 5 (passim); SS. Q. 187. Art. 6, in quot.; PT. Q. 58. Art. 4, in quot.; PT. Q. 89. Art. 3.

ōvum, i, *n.*, *an egg*. Unum ovum non est imago alterius quia non est de illo expressum, PP. Q. 35. Art. 1 c, in quot.; pisces autem et aves generant ova, PP. Q. 71. Art. 1 ob. 5; imago enim dicitur ex eo quod agitur ad imitationem alterius; unde ovum, quantumcumque sit alteri ovo simile et aequale, PP. Q. 93. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 147. Art. 8 (passim).

Oza, ae, *m.*, *Oza*, a Levite in the time of David, and one of the sons of Abinadab. David ordered the Ark of God to be taken from the house of Abinadab; Oza guided the cart on which the ark was placed. At a certain point in the procession the oxen slipped; Oza stretched out his hand to hold the ark but was struck dead on the spot, Kings II. 6. 7. Et II. Regum VI dicitur quod Oza percussus est a Domino, quia tetigit arcam, SS. Q. 33. Art. 4 ob. 1.

Ozias, ae, *m.*, *Ozias*, son and successor of Amasias, on the throne of Juda, same as Azarias. Huic autem successit filius eius Amasias; postea regnavit filius eius Azarias, qui appellatur Ozias, cui successit Ioatham filius eius, PT. Q. 31. Art. 3 ob. 4.

P

pābulum, i, *n.*, (1) of men, *food, nourishment*, (2) of animals, *fodder*. — (1), quidam enim dicunt quod spiritualis regeneratio, sicut per septiformem Spiritus sancti gratiam datur, ita per septem efficitur, incipiendo a primo pabulo salis sacrati usque ad confirmationem per episcopum factam, PTS. Q. 56. Art. 2 c. — (2), qui pecori suo pabulum prospicit, SS. Q. 106. Art. 3 ad 3, in quot.

pācificātio, ōnis, *f.*, *a peace-making, pacification*. Ut patet in exemplo praemisso de pacificatione terrarum ex aliquo matrimonio contrahendo, SS. Q. 88. Art. 11 c.

pācificē, *adv.*, see *pacificus*.

pācifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to bring* or *reduce to a state of peace, pacify*. Similiter etiam in hac vita qui motus suos pacificant ad similitudinem Dei accedentes, filii Dei nominantur, PS. Q. 69. Art. 2 ad 3.

pācificus, a, um, *adj.*, *peaceful, peace-making, pacific, peaceable*. Ergo finis gubernationis mundi est pacificus ordo, qui est in ipsis rebus, PP. Q. 103. Art. 2 ob. 3; ad quem finem pervenit lex cohibendo exteriores actus, quantum ad illa mala quae possunt perturbare pacificum statum civitatis, PS. Q. 98. Art. 1 c; esto ergo bellando pacificus, ut eos quos expugnas ad pacis utilitatem vincendo perducas, SS. Q. 40. Art. 1 ad 3, in quot.; Augustinus dicit, quod sapientia convenit pacificis in quibus nullus motus est rebellis, sed obtemperans rationi, (a), . . ., et ideo esse pacificum convenienter attribuitur sapientiae, (c), . . ., sed ulterius ad hoc quod homo sit pacificus etiam aliis, SS. Q. 45. Art. 6 ad 3; tertio, quia per hoc magis pacificus status hominum conservatur, dum unusquisque re sua contentus est, SS. Q. 66. Art. 2 c. — **hostia pacifica**, *a peace-offering*. Peace offerings were either *thank-offerings* or *votive offerings* or *impetratory offerings*. In a sacrifice of thanksgiving the sacrificial meat had to be eaten the same day; in the votive and impetratory sacrifice, the meal must be continued on the second day, but no longer. Sicut holocausta offerebantur in honorem Dei, ita etiam hostiae pacificae et hostiae pro peccato, . . ., ergo inconvenienter in hostiis pacificis et pro peccato offerebantur animalia feminini sexus, et tamen in hostiis pacificis non offerebantur aves, (ob. 9), . . ., omnes hostiae pacificae unius generis esse videntur, (ob. 10), . . ., et quia hostiae pacificae gratis offerebantur, . . ., ideo huiusmodi aves non offerebantur inter hostias pacificas, (ad 9), . . ., tertium vero gradum tenebant hostiae pacificae pro gratiarum actione, . . ., quartum vero locum tenebant hostiae pacificae ex voto, PS. Q. 102. Art. 3 ad 10. Cf. PT. Q. 22. Art. 2 (bis); PT. Q. 60. Art. 5. — **pacificus usus agri**, *the unmolested use of land*. Sed si consideretur per respectum ad opportunitatem colendi et ad pacificum usum agri, SS. Q. 57. Art. 3 c. — **pācifici**, ōrum, *m.*, *peace-makers*. Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur, (ob. 1), . . ., sapientia convenit pacificis, (a), . . ., ad meritum quidem pertinet quod dicitur: beati pacifici. Pacifici autem dicuntur, quasi pacem facientes vel in seipsis, vel etiam in aliis, SS. Q. 45. Art. 6 c. — **pācifica**, ōrum, *n.*, *peace-offerings*. Non ergo debuit poni ista differentia quod quorumdam pacificorum carne non possent vesci in crastino, PS. Q. 102. Art. 3 ob. 10. — **pācificē**, *adv.*. *peacefully, peaceably*. Multa enim habemus quae non firmiter et pacifice possidemus, PS. Q. 69. Art. 4 ad 3; secundum quod expedit eius curationi, ut in civitate convenienter et pacifice vivere possit, PTS. Q. 99. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; PS. Q. 105. Art. 3(ter); SS. Q. 185. Art. 3.

pāco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to make peaceful, pacify*. Offensa autem non remittitur alicui, nisi per hoc quod animus offensi pacatur offendenti, et ideo secundum hoc peccatum nobis remitti dicitur, quod Deus nobis pacatur, PS. Q. 113. Art. 2 c. — **pācātus**, a, um, *P. a.*, *peaceful, pacified*. Unio autem horum motuum est quidem de ratione pacis; non enim homo habet pacatum cor quamdiu non habet id quod vult, SS. Q. 29. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 40. Art. 1 c, in quot.

pactio, ōnis, *f.*, *a compact, agreement*. Et sic pertinent ad usum matrimonii, per quem et proles producitur, et pactio coniugalis servatur, . . ., quia ex hoc ipso quod per pactionem coniugalem sui potestatem sibi invicem in perpetuum coniuges tradunt, . . ., quia haec in matrimonio ex ipsa pactione coniugali causantur, PTS. Q. 49. Art. 3 c; omnia impedimenta quae faciunt sponsalia non esse sponsalia, non permittunt ex pactione nuptiarum affinitatem fieri, PTS. Q. 55. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 154. Art. 6; PTS. Q. 55. Art. 4 (bis).

pactum, i, *n.*, *an agreement, covenant, contract, pact*. Utilitas quam homines credunt se posse consequi per pactum cum daemonibus initum, PS. Q. 100. Art. 7 ad 3; circumcisio est signum pacti quod Deus habuit cum Abraham, PS. Q. 102. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 60. Art. 3; SS. Q. 57. Art. 2; SS. Q. 78. Art. 2 (ter); SS. Q. 78. Art. 4; PT. Q. 35. Art. 2; et passim. — Kinds of *pactum* are: (a), **pactum cum daemone**, *the pact with the devil*. Divinationes et observationes aliquae pertinent ad superstitionem, inquantum dependent ex aliquibus operationibus daemonum, et sic pertinent ad quaedam pacta cum ipsis inita, SS. Q. 92. Art. 2 ad 2. Cf. Eph. 1. 4. — (b), **pactum expressum** and **pactum tacitum**, *the pact expressed in words* or *the explicit pact* and *the pact entered upon silently* or *the silent pact*. Omnes aliae superstitiones procedunt ex aliquo pacto cum daemonibus inito, tacito vel expresso, SS. Q. 122. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 78. Art. 2 c; SS. Q. 92. Art. 2 c. — (c), **pactum tacitum**, see *pactum expressum*.

paedagōgus, i, *m.*, (1) lit., *a pedagogue, tutor*, a man whose occupation is the instruction of children or youths, (2) transf., *a guide*. — (1), unde Apostolus comparat statum veteris legis statui puerili existenti sub paedagogo; statum autem novae legis comparat statui viri perfecti, qui iam non est sub paedagogo, PS. Q. 91. Art. 5c; sed per hoc quod aliquis alicui providet in nutrimento et disciplina, non contrahitur aliquod propinquitas vinculum; alias nutrientes, et paedagogi, et magistri essent propinqui, quod falsum est, PTS. Q. 57. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 99. Art. 6; PS. Q. 104. Art. 3; PS. Q. 107. Art. 1; SS. Q. 142. Art. 2, in quot.; PT. Q. 67. Art. 7 (passim). — (2), dicit enim Origines quod conscientia est spiritus corrector, et paedagogus animae sociatus, PP. Q. 79. Art. 13 ob. 1.

paene, (pene), *adv.*, *nearly, almost*. Sive haec imago Dei ita sit obsoleta, ut paene nulla sit, PP. Q. 93. Art. 8 ad 3; legis observantia, cui dediti tunc erant, erat peccatum paene par servituti idolorum, (ob. 5), . . ., observatio legis tempore gratiae non est omnino aequalis idololatriae secundum genus peccati, sed paene aequalis, SS. Q. 94. Art. 3 ad 5. Cf. PS. Q. 107. Art. 3 ad 2; SS. Q. 73. Art. 2; SS. Q. 174. Art. 1 ob. 3.

pāgānus, i, *m.*, *a pagan*. Sed catholicus dicens: idolum non est Deus, contradicit pagano dicenti, (ob. 1), . . ., unde patet quod catholicus dicens, idolum non esse Deum, contradicit pagano hoc asserenti, . . ., cum enim paganus dicit idolum esse Deum, (ad 1),

. . . ., neque catholicus, neque paganus cognoscit, PP. Q. 13. Art. 10 ad 5; paganorum tamen error fuit quod ad hoc sepultura mortuo prosit, PTS. Q. 71. Art. 11 c. Cf. PP. Q. 95. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 6; SS. Q. 10. Art. 9 (passim); SS. Q. 39. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 5; et passim.

pāgina, ae, *f., a written page.* Qui de paginis evangelicis sortes legunt, etsi optandum sit ut hoc potius faciant quam ad daemonia consulenda concurrant, SS. Q. 95. Art. 8 c, in quot.

Palaestīnus, a, um, *adj., of* or *belonging to Palestine.* Unde Leo papa dicit in epistola ad Palaestinos: non interest ex qua Christus substantia nominetur, PT. Q. 16. Art. 5 c.

palam, *adv., openly, publicly, plainly.* Sed qui ore ad os loquitur Deo palam, PP. Q. 12. Art. 11 ob. 2; sed tamen quodcumque dignum duxit aliis tradere de sua sapientia, non in occulto, sed palam proposuit, . . ., unde Augustinus dicit: intelligendum est ita dixisse Dominum: palam locutus sum mundo, . . ., et rursus non erat palam, quia non intelligebant, PT. Q. 42. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 97. Art. 1, a, in quot.; SS. Q. 111. Art. 2, in quot.

palātium, ii, *n., a palace.* Dicit Hieronymus: ex hoc ostenditur rigidam vitam et austeram praedicationem vitare debere aulas regum, et mollium hominum palatia declinare, sed necessitas saecularium negotiorum ingerit hominem ad frequentandum regum palatia, (ob. 1), . . ., similiter etiam convenit religiosis adire regum palatia ad eos arguendos et dirigendos, SS. Q. 187. Art. 2 ad 3.

palātum, i, *n., the palate,* as the organ of taste. Sed ita est in sensibus, quod palato non sano poena est panis qui sano est suavis, PTS. Q. 90. Art. 3 ob. 5, in quot.

palea, ae, *f., chaff, straw, fibre,* used lit. and fig. Dicit enim Gregorius, quod qui caeteras virtutes sine humilitate congregat, quasi paleas in ventum portat, PS. Q. 61. Art. 3 ob. 2; ut Augustinus dicit, aurum rutilat, et palea fumat, PTS. Q. 15. Art. 2 ad 2; unde dicitur Luc. III, 17: cuius ventilabrum in manu eius, et purgabit aream suam, et congregabit triticum suum, id est, electos, in horreum suum; paleas autem, id est, reprobos, comburet igne inextinguibili, PTS. Q. 74. Art. 9 c. Cf. PT. Q. 74. Art. 3 (bis).

palla, ae, *f., an altar-cloth.* Ergo sicut calix fit de auro, ita pallae altaris debent de serico fieri, et non solum de panno lineo, (ob. 7), . . .; et ibidem legitur: altaris palla, cathedra, candelabrum et velum, PT. Q. 83. Art. 3 ad 3.

Palladius, ii, *m., Palladius,* presbyter of Mount Sina in Arabia Petraea. Dicit enim Gregorius in Regist., lib. XI, Ep. 2, ad Palladium, SS. Q. 73. Art. 3 ob. 4.

pallesco, ere, pallui, 3, v. inch., *n., to grow* or *turn pale.* Sicut quando naturaliter mors imminet; et inde est quod timentes mortem pallescunt, PS. Q. 44. Art. 1 ad 3, in quot.; unde verecundati erubescunt, timentes autem pallescunt, PT. Q. 72. Art. 9 c, in quot.

pallidus, a, um, *adj.,* of color, *pale, yellowish.* Utrum ille qui dealbatur, fuerit niger aut pallidus vel rubeus, PP. Q. 23. Art. 1 ad 3; sicut variatur species coloris, quando de pallido fit album, PS. Q. 52. Art. 2 c; nondum loquebatur et intuebatur pallidus amaro aspectu collactaneum suum, SS. Q. 36. Art. 3 ob. 2, in quot.; medium differt specie ab extremis, sicut pallidum ab albo et nigro, SS. Q. 103. Art. 4 ob. 2. Cf. SS. Q. 179. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 6.

pallium, i, *n.,* (1) in gen., *a cloak, mantle,* (2) in partic., *a pallium,* the name given by the Catholic Church to one of the ecclesiastical ornaments worn by the Pope, patriarchs, and archbishops, (3) fig., *a cover.* — (1), et quod per angulos palliorum facerent fimbrias. (ob. 7), . . ., Dominus iussit ut in quatuor angulis palliorum hyacinthinas fimbrias facerent, . . ., hyacinthinis autem vittis, quae palliis inserebantur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 7. — (2), ergo non debet habere pallium, quod non habent episcopi, (ob. 7), . . ., sed ulterius archiepiscopi pallium habent, (c), . . ., pallium succedit loco rationalis, (ad 5), . . ., pro rationali pallium, pro cidari mitram, (ad 6), . . ., et ideo ad hanc perfectionem designandam sibi pallium datur, quo undique circumdatur, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 7. — (3), si posset licentiare sacerdos, videretur dari pallium malitiae malis sacerdotibus, PTS. Q. 11. Art. 4 ob. 3.

pallor, ōris, *m., pallor.* Contingit autem frequenter non esse eumdem terminum ad quem, existente eodem termino a quo, sicut de nigredine potest aliquid moveri in albedinem et in pallorem, PTS. Q. 78. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 44. Art. 3, in quot.; SS. Q. 24. Art. 7; SS. Q. 36. Art. 2.

palma, ae, *f., a palm-tree, a palm,* used lit. and fig. Unde in hoc festo debebant habere fructum arboris pulcherrimae, id est, citrum et lignum densarum frondium, id est, myrtum, quae sunt odorifera, et spatulas palmarum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; ita et in occisis propter Christum, meritum martyrii Christi operatur ad palmam martyrii consequendam, SS. Q. 124. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 79. Art. 1 (ter). — **dominica die palmarum,** *Palm-Sunday,* the last Sunday of Lent; it is so called from the custom of blessing branches of the palm tree, or of other trees substituted in those countries in which palms cannot be procured, and of carrying the blessed branches in procession, in commemoration of the triumphant entry of our Lord into Jerusalem. Unde Beda dicit in quadam Homilia Dom. Palmarum, PT. Q. 46. Art. 10 ad 1.

palmus, i, *m., a span* or *twelve digits.* Sit enim unum corpus unius palmi, et sit via per quam transit, duorum palmorum; manifestum est quod locus primus a quo incipit motus, est unius palmi; et locus ad quem terminatur motus, est alterius palmi, manifestum est autem quod quando incipit moveri, paulatim deserit primum palmum, et subintrat secundum. secundum ergo quod dividitur magnitudo palmi, . . ., quia quodlibet punctum signatum in magnitudine primi palmi, est principium unius loci, et punctum signatum in magnitudine alterius palmi, PP. Q. 53. Art. 2 c; totaliter tandem consumetur, puta si a quacumque quantitate finita semper subtraxero mensuram palmi, PS. Q. 85. Art. 2 c.

palpābilis, e, *adj., tangible, palpable.* Sed corpus Christi non videtur fuisse incorruptibile, . . ., dicit autem Gregorius "corrumpi necesse est quod palpatur; et palpari non potest quod non corrumpitur." (ob. 2), . . ., corpus aliquod dicitur esse palpabile, non solum ratione resistentiae, sed ratione suae spissitudinis, . . ., unde corpus quod est palpabile humano tactu, est naturaliter corruptibile si autem sit aliquod corpus resistens tactui, quod non sit dispositum secundum praedictas qualitates, quae sunt propria obiecta tactus humani, sicut est corpus caeleste, tale corpus non potest dici palpabile. corpus autem Christi post resurrectionem vere fuit ex elementis compositum, habens in se tangibiles qualitates, secundum quod requirit natura corporis humani; et ideo naturaliter erat palpabile, et si nihil aliud habuisset supra corporis humanam naturam, fuisset etiam corruptibile, PT. Q. 54. Art. 3 ad 2. Cf. PT. Q. 55. Art. 6 (bis); PTS. Q. 83. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 6 (passim). On **corpus palpabile,** see *corpus.*

palpebra, ae, *f., eye-lid.* Oculi tui recta videant et palpebrae tuae praecedant gressus tuos; quod pertinet ad prudentiam, SS. Q. 53. Art. 4 a, in quot.

palpito, āre, āvi, ātum, 1, v. freq. *n., to palpitate.* Irae suae stimulis accensum cor palpitat, corpus tremit, lingua se praepedit, PS. Q. 48. Art. 2 c, in quot. Cf. SS. Q. 158. Art. 4, in quot.

palpo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) lit., *to touch softly, pat,* (2) fig., *to cajole, flatter.* — (1), dicimus enim quod homo videt per oculum et palpat per manum, PP. Q. 75. Art. 2 ad 2; cum discipuli conturbati et conterriti putabant se spiritum videre, et non verum corpus; et ideo se eis palpandum praebuit, dicens: palpate, et videte, PT. Q. 5. Art. 1 c; puta si dicamus in homine quod ambu-

...re quod est pedum, et palpare quod est manuum sunt quaedam hominis operata, PT. Q. 19. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 54. Art. 2 (bis); PT. Q. 54. Art. 3 (ter); PT. Q. 55. Art. 1 (bis); PT. Q. 79. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 6 (passim). — (2), illa est vera necessitudo, et Christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non praesentia tantum corporum, non subdola et palpans adulatio, SS. Q. 23. Art. 1 ob. 3.

palpo, ōnis, *m.*, *a flatterer*. Unde tunc solum tenetur consiliator, aut palpo, id est, adulator, ad restitutionem, quando probabiliter aestimari potest quod ex huiusmodi causis fuerit iniusta acceptio subsecuta, SS. Q. 62. Art. 7 c.

Pancrātius, ii, *m.*, *Pancratius*. Pope Pelagius I addressed a letter between 555 and 560, urging upon him and Viator the duty of abstaining from the sacrifices of schismatics, even more than from sacrilege. Schisma enim, ut Pelagius I papa, *Ep ad Viat. et Pancrat.*, dicit., SS. Q. 39. Art. 1 ob. 1.

pando, ere, pandi, pansum, 3, *v. a.*, (1) lit., *to open anything*, (2) fig., *to make known, relate*. — (1), ascendit pandens iter ante eos. sed nihil aliud videtur esse pandere iter caeli, quam eius ianuam aperire, PT. Q. 49. Art. 5 ob. 4. — (2), puta cum aliquis vera crimina alicuius pandit, SS. Q. 73. Art. 1 ob. 3; et secundum hoc confessio potest esse etiam in eo qui non est contritus, quia potest peccata sua pandere sacerdoti, PTS. Q. 9. Art. 1 c; sed Deus peccata quae per confessionem panduntur, non revelat, sed tegit. ergo nec sacerdos revelare debet, PTS. Q. 11. Art. 1 a. Cf. PP. Q. 111. Art. 3 ob. 3; PTS. Q. 9. Art. 3 ob. 1.

pango, ere, pepigi, pactum, 3, *v. a.*, *to pledge, agree upon*. Si inter homines bonae fidei solent contractus nulla ratione dissolvi, quanto magis ista pollicitatio quam cum Deo pepigit solvi sine vindicta non poterit, SS. Q. 189. Art. 3 c, in quot.

panis, is, *m.*, (I) lit., (1) in gen., *bread*, (2) plural, *breads*, (3) liturgical, *bread*, the matter, as it is called, of the sacrifice of the Mass, composed of wheaten bread and wine of the grape, (4) in partic., *a loaf*, (II) transf., *food* in general. — (I) (1), huiusmodi autem principia, quae in inquisitione consilii supponuntur, sunt quaecumque sunt per sensum accepta; utpote quod hoc sit panis vel ferrum, PS. Q. 14. Art. 6 c; offerebantur, . . ., canistrum autem panum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 9; inducit exemplum de eorum parentibus, qui primo quidem contra Moysen contenderunt propter defectum aquae et panis, SS. Q. 14. Art. 3 c. — (I) (2), inter alios autem panes communius homines utuntur pane triticeo, PT. Q. 74. Art. 3 c. — (I) (3), si autem substantia panis aut vini remaneret in hoc sacramento, . . ., non potest substantia panis aut vini redire, nisi corpore aut sanguine Christi iterum converso in substantiam panis vel vini, . . ., si vero substantia panis aut vini sit annihilata, non potest iterum redire, . . ., quia non est dare quando substantia panis redeat, . . ., manentibus speciebus panis et vini, manet corpus et sanguis Christi, . . ., unde substantia panis et vini non potest redire, PT. Q. 77. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 1. Art. 3; SS. Q. 83. Art. 9 (passim); SS. Q. 164. Art. 2 (passim); PT. Q. 74. Art. 3 (passim); PT. Q. 75. Art. 8 (passim); et passim. — The following phrases refer to the Holy Eucharist: — **panis angelorum,** *the bread of angels*. Et ideo dicitur homo manducare panem angelorum, PT. Q. 80. Art. 2 ad 1. — **panis vivus,** *the living bread*. Ergo peccator non potest manducare hoc sacramentum, quod est panis vivus, PT. Q. 80. Art. 3 ob. 1. — **panis vitae aeternae,** *the bread of eternal life*. — **panis mysticus,** *the mystical bread*. Non iste panis est qui vadit in corpus, sed panis vitae aeternae, (ob. 1), . . ., alio modo potest dici panis ipsum corpus Christi, quod est panis mysticus de caelo descendens, PT. Q. 77. Art. 6 ad 1. — **panis caelestis,** *the heavenly bread*. Panem ergo caelestem spiritualiter manducate, PT. Q. 79. Art. 2 ad 2, in quot. — **panis sanctus vitae aeternae,** *the holy bread of eternal life*. Hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam, panem sanctum vitae aeternae, PT. Q. 83. Art. 5 ad 2, in quot. — Other phrases are: **panis propositionis,** *the bread of proposition*, the twelve loaves of unleavened bread, which were placed on the table before the Lord to the right of the Altar of Incense, so called because they were always before the face of the Lord. Ut patet Exod. XII, et quantum ad sacerdotes, oblatio victimarum et esus panum propositionis et aliorum, quae erant sacerdotum usibus deputata, PS. Q. 102. Art. 5 c. — **panis hordeaceus,** *barley bread*. — **panis triticeus,** *wheaten bread*. Videtur quod non requiratur ad materiam huius sacramenti quod sit panis triticeus, . . ., sed magis videtur esse consonum dominicae passioni panis hordeaceus, PT. Q. 74. Art. 3 ob. 1. — **panis azymus,** *unleavened bread*. — **panis fermentatus,** *fermented bread*. Videtur quod hoc sacramentum non debeat confici ex pane azymo, . . ., sed Christus videtur hoc sacramentum instituisse in pane fermentato, PT. Q. 74. Art. 4 ob. 1. — (I) (4), sed Christus aliquando in miraculis faciendis orabat, ut patet in suscitatione Lazari, et in multiplicatione panum, (ob. 2), . . ., acceptis quinque panibus, . . ., et in minoribus quidem respicit in caelum puta in multiplicatione panum, PT. Q. 43. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 92. Art. 3 (passim); SS. Q. 86. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 4 (passim); PT. Q. 41. Art. 4; PT. Q. 44. Art. 4 (passim). — (II), activa vita est panem esurienti tribuere, SS. Q. 181. Art. 3 a, in quot.

pannus, i, *m.*, (1) in gen., as a material, *cloth*, a name given in the most general sense to every pliant fabric, woven, felted, or otherwise formed, of any animal or vegetable or even mineral filament, (2) in partic., (a) *a cloth*, a piece of pliable woven material suitable for spreading or folding over, covering, wrapping, etc., (b) plur.; *an infant's swaddling clothes*. — (1), quia decem ulnae panni continuitatem habent non ex numero, sed ex numerato, PP. Q. 10. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 83. Art. 3 (passim). — (2) (a), reprehendit quosdam qui pannum lineum musto intinctum per totum annum servant, et in tempore sacrificii aqua partem eius lavant, et sic offerunt, PT. Q. 74. Art. 8 c; sed quaedam sunt quae sine sui corruptione per ignem non possunt purgari sicut panni et vasa lignea, et huiusmodi, PTS. Q. 74. Art. 2 ad 2. — (2) (b), Luc. II dicitur quod B. Virgo ipsum puerum, quem pepererat, pannis involvit et posuit in praesepio, . . ., nulla ibi obstetrix, nulla muliercularum sedulitas intercessit, . . ., pannis, inquit, involvit infantem, et posuit in praesepio, PT. Q. 35. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 36. Art. 7, in quot.; PT. Q. 37. Art. 3.

Panormitānus, a, um, *adj.*, *Panormitan*, of Panormus, a city in Sicily, the modern Palermo. Sed contra est quod Lucius papa dispensavit cum episcopo Panormitano, qui erat bigamus, PTS. Q. 66. Art. 5 a.

pāpa, ae, *m.*, *pope*. Sicut Papa dicitur absolvere aliquem, etiamsi per alium officium absolutionis impendat, PP. Q. 112. Art. 2 ad 2; et Silverius papa excommunicavit eos qui eum in exilium miserunt, SS. Q. 108. Art. 1 ad 4; Gelasius Papa dixit, et habetur in Decretis, PT. Q. 67. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 68. Art. 4 (bis); PT. Q. 67. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 10; PT. Q. 83. Art. 2; PTS. Q. 26. Art. 3 (passim); PTS. Q. 24. Art. 1 (bis); et passim.

Paphnutius, ii, *m.*, *Paphnutius*, an anchorite of the *Thebaid* in the fourth century, commemorated by Palladius and Rufinus in the *Historia Lausiaca*, 62-5; and in the *Historia Monachorum*, 16. Legitur enim in Vitis Patrum, quod beato Paphnutio revelatum est quod quidam ioculator futurus erat sibi consors in vita futura, SS. Q. 168. Art. 3 ob. 3.

pār, paris, *adj.*, (1) in gen., *equal*, (2) in partic., (a) *equal* in rank, station, (b) *even, not odd*; capable of division by two without a remainder. — (1), in hominibus non contingit qui natura sunt pares, PP. Q. 109. Art. 2 ad 3; intelligendum est enim quod magis coniunctis magis est, caeteribus paribus, benefaciendum, SS. Q. 31. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 63. Art. 8; PP. Q. 96. Art. 3 (passim);

PS. Q. 73. Art. 5; PS. Q. 78. Art. 4; PTS. Q. 75. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 6; et passim. — The following phrases occur frequently: **pari ratione,** *in like manner.* Sed anima a corpore separata si habeat meritum beatitudinis, statim beatitudinem consequitur, nisi aliud sit impedimentum. ergo pari ratione et angelus, PP. Q. 62. Art. 5 a. Cf. PP. Q. 68. Art. 2; PP. Q. 75. Art. 3; PS. Q. 38. Art. 3; SS. Q. 2. Art. 6; SS. Q. 14. Art. 3; et passim. — **pari consensu,** *by mutual consent.* Et sic pari consensu sese absolvunt accusator et reus, SS. Q. 68. Art. 3 ad 3. — **pari fastu,** *through parity of pride.* Unde Augustinus dicit, quod mulier excusavit peccatum suum impari sexu, sed pari fastu, SS. Q. 163. Art. 4 c. — **pari modo,** *equally, in an equal manner.* Ornatus ut sordes pari modo fugiendi sunt, SS. Q. 187. Art. 6 ob. 2, in quot. — **pari passu,** *with equal pace, on a par.* In quo pari passu currunt infidelitas et adulterium, (c), . . ., sed nunc pari passu ambulant utrique, scilicet gentiles et Iudaei, PTS. Q. 59. Art. 3 ad 2. — **pari celeritate,** *equally soon, with equal speed.* Corpus gloriosum utraque intervalla pari celeritate pertingit, (ob. 4), . . ., par celeritas in verbis Augustini est intelligenda quantum ad hoc quod est imperceptibilis excessus unius respectu alterius, PTS. Q. 84. Art. 3 ad 4. — (2) (a), ergo cum subditus non sit par praelato non debet eum corrigere, (ob. 2), . . ., et ideo sic Paulus Petrum non reprehendisset, nisi aliquo modo par esset quantum ad fidei defensionem, . . ., sed in occulto admonere, et reverenter, hoc potest etiam illi qui non est par, SS. Q. 33. Art. 4 ad 2; et si in talibus omnino discordaverint testes actoris et rei, si sint aequales numero, et pares dignitate, statur pro reo, SS. Q. 70. Art. 2 ad 2. Cf. PTS. Q. 22. Art. 4 (bis); PTS. Q. 40. Art. 6. — (2) (b), sicut est hoc necessarium numerum esse parem vel imparem, PP. Q. 19. Art. 3 c; sicut necessarium est binarum esse parem, et impossibile est eum esse imparem, PP. Q. 104. Art. 1 ob. 1. Cf. PT. Q. 10. Art. 3 (ter). — **pār,** paris, *n., a pair.* Magis ergo fuit conveniens quod pro Christo offerretur agnus quam par turturum vel duo pulli columbarum, PT. Q. 37. Art. 3 ob. 4. — **pariter,** *adv.,* (1) in gen., *in an equal degree, alike,* used freq. with *cum,* (2) in partic., like *simul,* of equality in time or in association, *at the same time, together.* — (1), homo et angelus pariter ordinantur ad beatitudinem vel gratiam, PP. Q. 62. Art. 6 ob. 3; non tamen pariter iudicantur ad illa, quia causa divortii est maior in uno quam in alio, cum tamen in utroque sit sufficiens causa ad divortium, PTS. Q. 62. Art. 4 c; videtur quod etiam non teneatur tempore festivo reddere debitum, quia peccantes et consentientes pariter puniuntur, PTS. Q. 64. Art. 9 ob. 1. — (2), venerunt mihi omnia bona pariter cum illa, scilicet cum contemplatione sapientiae, PS. Q. 5. Art. 4 c; similiter etiam parvuli pro peccato Dathan et Abiron pariter cum eis absorpti sunt, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 3.

parabola, ae, *f., a parable.* Sicut nec Christus fuit causa deceptionis in hoc quod multa turbis in parabolis proposuit quae non exposuit eis, PP. Q. 111. Art. 3 ad 4; Dominus enim Matth. cap. XIII in parabola prohibuit extirpare zizania, qui sunt filii nequam, SS. Q. 64. Art. 2 ob. 1; propter quod in parabola Evangelii dicitur, Matth. XIII, de inventore thesauri absconditi in agro, SS. Q. 66. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 174. Art. 1; PT. Q. 42. Art. 3 (passim); PTS. Q. 29. Art. 4.

parabolicus, a, um, *adj., parabolical, figurative, expressed by a parable.* Praeter praedictos sensus invenitur sensus parabolicus, (ob. 3), . . ., sensus parabolicus sub litterali continetur; nam per voces significatur aliquid proprie et aliquid figurative, PP. Q. 1. Art. 10 ad 3. On **modus parabolicus,** see *modus* under 2; on **sensus parabolicus,** see *sensus* under 8.

paraclētus or **paraclītus,** i, *m., the Paraclete,* an appellation of the Holy Ghost. Christ promised to send the Apostles "another Paraclete", so that they might not be desolate orphans when He should depart. Christ was the first advocate or comforter and He continues His advocacy for us in Heaven. Consolantur autem in hac vita Spiritum sanctum, qui Paracletus, id est, consola[tor] dicitur participando, PS. Q. 69. Art. 2 ad 3; postea Spiritu Para-clito confirmati, quasi ablactati, incipiunt ieiunare et alia diffi-cilia servare, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 4. Cf. PS. Q. 106. Art. 4 (bis); PT. Q. 60. Art. 8; PT. Q. 72. Art. 3, in quot.; PT. Q. 72. Art. [...] in quot.; PT. Q. 75. Art. 1.

paradīsus, i, *m., paradise,* (1) *the dwelling place of the first hu[man] beings, the Garden of Eden,* (2) *the abode of the blessed.* — [...] videtur quod paradisus non fuerit locus conveniens habita[tionis] humanae, (ob. 1), . . ., sed post peccatum paradisus non est lo[cus] habitationis humanae, (ob. 3), . . ., sed locus paradisi non est lo[cus] temperatus, (ob. 4), . . ., paradisus enim terrestris erat lo[cus] congruens homini, (ad 2), . . ., illi qui dicunt paradisum esse [sub] circulo aequinoctiali, PP. Q. 102. Art. 2 ad 4; nam primus ho[mo] expulsus est de paradiso propter superbiam, SS. Q. 148. Art. [...] ad 1; paradisus terrestris in terra continetur, (ob. 4), . . ., quam[vis] peccatum primi hominis in terrestri paradiso sit commis[sum], PTS. Q. 74. Art. 6 ad 4. Cf. PP. Q. 102. Art. 3 (passim); SS. [Q.] 164. Art. 2 (passim); PT. Q. 41. Art. 2; PTS. Q. 28. Art. 2 [...]; PTS. Q. 28. Art. 3; et passim. — (2), ergo nec ad sanctos qui su[nt] in paradiso debemus orationem porrigere, SS. Q. 83. Art. 4 ob. [...] videtur quod confessio non aperiat paradisum, (ob. 1), . . ., [...] confessio non aperit paradisum, (ob. 2), . . ., a paradisi intr[oitu] prohibetur aliquis per culpam, PTS. Q. 10. Art. 3 c. Cf. SS. [Q.] 175. Art. 3; PTS. Q. 49. Art. 1; PTS. Q. 69. Art. 2; PTS. Q. [...] Art. 3 (passim); PTS. Q. 96. Art. 10; et passim.

Paradoxa, ōrum, *n., the Paradoxa,* a philosophical treatise of C[...] setting forth the six striking theorems of the Stoic system. [...] was composed in 46 B.C. Sed omnes virtutes aequales sunt [...] Tullius dicit in Paradoxis, (ob. 3), . . ., opinio stoicorum [...] quam Tullius prosequitur in Paradoxis, PS. Q. 73. Art. 2 c. [...] PS. Q. 73. Art. 7 (bis); PS. Q. 73. Art. 9 (bis).

Paralīpomena, ōrum, *n., the Paralipomenon,* the name of two bo[oks] of the Bible which from the Hebrew title are also known as Chro[n]icles. Sed contra est quod dicitur ad regem Iosephat II, Paral[...] XIX, 2, SS. Q. 71. Art. 3 a; unde et, I Paral. XXIX, dixit Da[...] PT. Q. 83. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 10; PS. Q. 102. Art. [...] PS. Q. 113. Art. 3; SS. Q. 47. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 4; PT. [Q.] 84. Art. 5.

paralogismus, i, *m., false conclusion, false inference, paralog[...]* synonym of *fallacia* and *sophisma,* does not occur in S.T. of S[t.] Thomas. Ille autem (syllogismus), qui peccat in forma, non [...] syllogismus, sed paralogismus, id est, apparens syllogism[us] [...] Anal. 22 a. Cf. 1 Anal. 27 c. — Kinds of *paralogismus* are: [...] **paralogismus disciplinae,** *the false argument of a positive scie[nce].* Paralogismus disciplinae procedit ex propriis disciplinae, [...] non ex veris, 1 Anal. 27 c. — (b), **paralogismus extra diction[em]** and **paralogismus in dictione,** the παραλογισμὸς ἔξω τῆς λέξ[εως] and the παραλογισμὸς παρὰ τὴν λέξιν of Aristotle, de So[ph.] elench. 4, 165. b. 24, *the objective* or *dialectic* and *the linguis[tic]* [...] *grammatical wrong conclusion.* — (c), **paralogismus in diction[e],** see *paralogismus extra dictionem.*

paralysis, is, *f., palsy, paralysis.* Si ante contractum matrimo[nium] aliquam gravem infirmitatem incurrat alter eorum inter [...] sunt contracta sponsalia, quae ipsum debilitet nimis ut epile[psia] vel paralysis, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 3.

paralyticus, i, *m., a paralytic, a palsied person.* Quod autem Chr[istus] paralytico mandavit ut lectum suum sabbato portaret, PT. [Q.] 40. Art. 4 ad 1. Cf. PT. Q. 44. Art. 1; PT. Q. 44. Art. 3 [...]

paranymphus, i, *m., a groomsman.* Quod autem consummatur [...] sponsum, initiatur per paranymphum, scilicet per Ioannem, [PT.] Q. 38. Art. 3 ad 1.

parascēvē, es, *f.*, *the parasceve*, day before the Sabbath, Friday; also the day before certain feasts of sabbatical rank; the day before the Pasch was observed more religiously than any other Friday. Quamquam non desunt qui Parasceven, quam Ioannes commemorat dicens, . . ., Parasceve quippe interpretatur praeparatio, . . ., ab illa ergo noctis hora usque ad Christi crucifixionem occurrit hora Parasceves sexta, PT. Q. 46. Art. 9 ad 2; videtur inconveniens esse quod in die Natalis ter celebretur hoc sacramentum, in Parasceve autem totaliter intermittatur, PT. Q. 83. Art. 2 ob. 2. Cf. PT. Q. 83. Art. 2.

parātus, a, um, *P. a.*, see *paro.*

parcimōnia, ae, *f.*, *sparingness, frugality, parsimony.* Ieiunium est parcimonia victus abstinentiaque ciborum, SS. Q. 147. Art. 2 a, in quot.; et sic maior est labor parcimoniae quam continentiae. ergo parcimoniae magis respondet fructus quam continentiae, PTS. Q. 96. Art. 3 ob. 4.

parcitas, ātis, *f.*, *sparingness, lowliness*, quality or state of being lowly. Dicit enim quod temperantiam sequitur modestia, verecundia, abstinentia, castitas, honestas, moderatio, parcitas, sobrietas, pudicitia, (ob. 4), . . ., et quantum ad hoc ponitur a Macrobio parcitas, SS. Q. 143. Art. 1 c.

parco, ere, peperci, parsum, 3, *v. n.* and *a.*, (1) lit., of things, (a) *to spare, use frugally* or *stingily; forbear the use of*, (b) of persons, *to spare, forbear, injure, punish* or *accuse, preserve from punishment* or *other evil; have mercy upon*, used *absol.*, with *dat.*, (2) fig., (a) *to refrain from* doing a thing, used with the *dat.*, (b) *pass. impers.*, **sibi parci ab**, *to withhold oneself from, to be spared from*, (c) *to spare*, i.e., *to preserve by sparing, use carefully, not to injure.* — (1) (a), sed contra est quod dicitur Proverb 13, 24: qui parcit virgae, odit filium suum, SS. Q. 65. Art. 2 a. — (1) (b), voluit igitur Deus in hominibus quantum ad aliquos quos praedestinat, suam repraesentare bonitatem per modum misericordiae parcendo, PP. Q. 23. Art. 5 ad 3; ultimum igitur quod potest divina potentia est parcere et misereri, aliquid autem est multo maius quam parcere et misereri, (ob. 3), . . ., Dei omnipotentia ostenditur maxime in parcendo et miserendo, . . ., vel quia parcendo hominibus et miserendo perducit eos ad participationem infiniti boni, PP. Q. 25. Art. 3 ad 3; quarto instituit ut victoria moderate uterentur, parcendo mulieribus et parvulis, et etiam ligna fructifera regionis non incidendo, (c), . . ., mulieribus autem et infantibus parcebatur, PS. Q. 105. Art. 3 ad 4; Dominus loquitur Petro de peccato in eum commisso, quod est semper dimittendum ut fratri redeunti parcatur, SS. Q. 11. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 21. Art. 2; SS. Q. 64. Art. 2; SS. Q. 101. Art. 4; SS. Q. 108. Art. 1; PTS. Q. 14. Art. 4; PTS. Q. 18. Art. 3; PTS. Q. 62. Art. 2 (bis). — (2) (a), si propterea quisque obiurgandis et corripiendis male agentibus parcit, SS. Q. 33. Art. 2 ad 3, in quot. — (2) (b), ab alienis peccatis sibi parci propheta precatur, PTS. Q. 2. Art. 5 ad 1. — (2) (c), volo tandem tibi parcas; nam sapientem decet remittere interdum aciem rebus agendis intentam, SS. Q. 168. Art. 2 a, in quot.

parcus, a, um, *adj.*, *sparing, economical, niggardly.* Ponit multa genera vitiorum pertinentium ad avaritiam, quam nominat illiberalitatem, videlicet parcos, tenaces, cumini sectores, (ob. 4), . . ., et si quidem parum det, vocatur parcus, SS. Q. 118. Art. 8 ad 4.

parens, entis, *m.*, (1) in gen., *a parent*, a person who has begotten or borne a child; *a father* or *mother*, (2) in partic.. (a) *a progenitor, a forefather*, esp. *our first parents* (*primi parentes*), Adam and Eve, (b) plur., *ancestors.* — (1), hoc autem principium respicit pietas, inquantum parentibus et patriae, (c), . . ., ita etiam pietas est quaedam protestatio charitatis, quam quis habet ad parentes et ad patriam, (ad 1), . . ., et ideo alia virtus est religio quae cultum Deo exhibet, a pietate quae exhibet cultum parentibus et patriae, SS. Q. 101. Art. 3 ad 2; filius autem a parente educari et instrui non potest, nisi determinatos et certos parentes haberet, (c), . . ., sed in homine, quia indiget filius cura parentum usque ad magnum tempus, PTS. Q. 41. Art. 1 ad 1; sed etiam educatio et instructio per quam accipit nutrimentum et disciplinam a parentibus, in quibus tribus parentes proli tenentur, . . ., cum autem educatio et instructio prolis a parentibus debeantur per longum tempus, PTS. Q. 65. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 100. Art. 1 (passim); PS. Q. 81. Art. 2 (passim); SS. Q. 22. Art. 1 (bis); SS. Q. 101. Art. 2 (passim); PTS. Q. 43. Art. 1 (passim); et passim. — (2) (a), sed serpens in tentatione primorum parentum se habuit, PP. Q. 81. Art. 1 ob. 3; aliud autem est relatio huius defectus ad peccatum primi parentis, PS. Q. 82. Art. 4 c; sicut enim mors hominum subsecuta est ex peccato primorum parentum, PT. Q. 35. Art. 6 ob. 1. Cf. PP. Q. 98. Art. 2; PP. Q. 99. Art. 2; PS. Q. 81. Art. 1 (passim); SS. Q. 164. Art. 1 (passim); PT. Q. 46. Art. 4; et passim. — (2) (b), sed etiam in virtute propria ipsius individui ex uno in multos traducta; ex qua contingit quandoque quod filius assimilatur non solum patri, sed avo, vel remotis parentibus, PTS. Q. 54. Art. 1 ad 2.

parentēla, ae, *f.*, *relationship, kinship.* Secundum quosdam, quod B. Virgo erat de stirpe seu parentela Aaron, unde erat cognata Elizabeth, PT. Q. 29. Art. 1 ad 4; ut Decret. dicit., cap. Porro, et cap. Parentelae, XXXV, qua est, v, col. 1680, PTS. Q. 54. Art. 2 ob. 5. Cf. SS. Q. 101. Art. 4 ad 2, in quot.; PTS. Q. 55. Art. 3 (bis).

pāreo, ere, ui, pāritum, 3, *v. n.*, (1) lit., *to appear, be visible*, (2) transf., *to obey, be obedient to.* — (1), quia homines vident ea quae parent, ut dicitur I Regum, XVI, 7, PS. Q. 100. Art. 9 c. — (2), unde in talibus legi humanae non est parendum, PS. Q. 96. Art. 4 ad 2.

pariēs, ētis, *m.*, *a wall*, used lit. and fig. Sicut in specie hominis intelligimus animal et rationale; et in specie domus parietem et tectum, PP. Q. 12. Art. 10 ad 1; scimus autem quod aedificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, (ob. 3), . . ., unde pondus ordinum imponendum est parietibus iam per sanctitatem desiccatis; sed pondus religionis desiccat parietes, id est, homines, ab humore vitiorum, SS. Q. 189. Art. 1 ad 3; sicut albedo materialiter est in pariete, PTS. Q. 86. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 5; PP. Q. 35. Art. 1; PP. Q. 56. Art. 2; PP. Q. 62. Art. 9; PP. Q. 77. Art. 1; SS. Q. 48. Art. 1; PT. Q. 83. Art. 1 (bis).

parifico, āre, 1, *v. a.*, *to make* or *represent as equal; to compare, liken.* Etsi mundus semper fuisset, non tamen parificaretur Deo in aeternitate, PP. Q. 46. Art. 2 ad 5; parificatur enim intelligentia aeternitati, id est, aevo, PP. Q. 57. Art. 3 ob.2; quamvis igitur scientia animae Christi, quam habet in Verbo, parificetur scientiae visionis, PT. Q. 10. Art. 2 ad 3.

pario, ere, peperi, paritum and partum, 3, *v. a.*, (1) lit., *to bring forth, to bear*, (2) fig., *to produce, create, bring about.* — (1), hoc enim requirit dispositio feminei sexus, ut proles nasci non possit sine dolore parientis, (ob. 1), . . ., et quantum ad dolorem quem patitur in pariendo, (c), . . ., sicut ad pariendum non doloris gemitus, (ad 1), . . ., necesse est quod aerumnas patiatur et cum dolore pariat; praeter B. Virginem, quae sine corruptione concepit, et sine dolore peperit, SS. Q. 164. Art. 2 ad 3; ita quod eum qui est plenus omni gratia, in se reciperet, et eum pariendo, PT. Q. 27. Art. 5 ad 1; sed maius fuit virginem parere quam vetulam, (ob. 3), . . ., ob hoc multae steriles pepererunt, PT. Q. 30. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 98. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 28. Art. 2 (passim); PT. Q. 30. Art. 4; PT. Q. 35. Art. 6 (passim); et passim. — (2), multiplicitas enim sensuum in una scriptura parit confusionem et deceptionem, PP. Q. 1. Art. 10 ob. 1; et securitas in praedestinatis negligentiam pareret, PP. Q. 23. Art. 1 ad 4; sed securitas parit negligentiam, quae impedit operationem. ergo spes

impedit operationem, PS. Q. 40. Art. 8 ob. 1; de aere aut ex aurichalco non fiat, quia ob vini virtutem aeruginem parit, quae vomitum provocat, PT. Q. 83. Art. 3 ad 6. Cf. SS. Q. 162. Art. 8, in quot.; SS. Q. 188. Art. 5.

pariter, *adv.*, see *par.*

Parmeniānus, i, *m.*, *Parmenian*, successor to Donatus the Great, who followed Majorinus as Donatist bishop of Carthage. Optatus called him *peregrinus*, i.e., probably not a native of Africa. Having adopted Donatist opinions, he succeeded Donatus about 350, and having been banished A.D. 358, he returned under the decree of Julian A.D. 362. He published a work in defence of Donatism. About 372 Tichonius, a Donatist, wrote a book condemning the narrow views of the sect. Parmenian replied, condemning the doctrine of Tichonius. This reply fell into the hands of Augustine who discussed it in a treatise divided into three books. Augustinus enim, in lib. III *Contra epist. Parmeniani*, cap. 2, a med., SS. Q. 43. Art. 7 ob. 1. Cf. SS. Q. 64. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 9: PT. Q. 67. Art. 5; PT. Q. 82. Art. 6; PT. Q. 82. Art. 7 (bis); PT. Q. 82. Art. 8; et passim.

paro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) in gen., (a) *to prepare, make* or *get something ready*, used with the *acc.*, (b) pass., *be prepared*, to be mentally or spiritually ready or disposed to do anything, used with the *inf.*, with *ad.*, (2) in partic., (a) *to prepare, provide, furnish*, get something in readiness beforehand, (b) *to prepare, to fit* by preliminary instruction. — (1) (a), artifex qui disponit formam domus, dicitur sapiens; et architecton respectu inferiorum artificum, qui dolant ligna, vel parant lapides, PP. Q. 1. Art. 6 c; sed loco horum habet rationem et manus quibus potest parare sibi arma, et tegumenta, et alia vitae necessaria, PP. Q. 91. Art. 3 ad 2. — (1) (b), quia paratus esset facere etiam quod sibi esset difficile, PP. Q. 95. Art. 4 ad 2; homo debet esse paratus etiam maiores iniurias sufferre, sed solum propter amorem iustitiae, PS. Q. 107. Art. 2 ad 4; haereticus qui pertinaciter discredit unum articulum fidei, non est paratus sequi in omnibus doctrinam Ecclesiae, SS. Q. 5. Art. 3 c; quamvis magis esset paratus pati eamdem poenam quam committere eamdem culpam, PTS. Q. 3. Art. 1 ad 4; cf. PS. Q. 108. Art. 4; SS. Q. 40. Art. 1; SS. Q. 2. Art. 5; SS. Q. 43. Art. 8; SS. Q. 83. Art. 8; SS. Q. 83. Art. 16; PTS. Q. 49. Art. 6; pontifex autem semper debebat esse paratus ad ministerium sanctuarii, PS. Q. 102. Art. 6 ad 11; inquantum scilicet ex nobis est quod parati sumus ad assentiendum his quae sunt fidei, SS. Q. 6. Art. 1 c. — (2) (a), et quod ad hoc paratum est nobis divinum auxilium, SS. Q. 17. Art. 7 c; cum ergo nullus sibi velit insidias, vel fraudes parari, videtur quod nullus ex insidiis debeat gerere bella, (ob. 3), . . ., unde multo magis ea quae ad impugnandum inimicos paramus, sunt eis occultanda, SS. Q. 40. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 100. Art. 2; SS. Q. 131. Art. 1; PT. Q. 22. Art. 5. — (2) (b), sacerdos praefatione praemissa parat fratrum mentes, dicendo: sursum corda; ut dum respondet plebs, PT. Q. 83. Art. 4 ad 5. — **parātus,** a, um, *P. a.*, (1) in gen., *prepared, ready*, (2) of mental preparation, *ready, prepared.* — (1), licet humana actio possit impediri; non tamen semper habet impedimentum paratum, PS. Q. 14. Art. 6 ad 2; et ideo ne propinqui remanentes magis contristarentur de morte talium, qui bonis sibi paratis potiti non fuerunt, PS. Q. 105. Art. 3 ad 5. — (2), et desiderium quodammodo facit desiderantem aptum et paratum ad susceptionem desiderati, PP. Q. 12. Art. 6 c; praecepta vero de substantia legis sunt quae homini iam subiecto et ad obediendum paratum imponuntur, SS. Q. 22. Art. 1 c; et ideo si aliquis se quotidie ad hoc paratum inveniat, PT. Q. 80. Art. 10 c. Cf. SS. Q. 25. Art. 8; SS. Q. 72. Art. 3; SS. Q. 152. Art. 4; SS. Q. 182. Art. 4.

parochia, ae, *f.*, *an ecclesiastical district, a parish.* In multis parochiis, monachi de oblationibus partem habent, (ob. 2), . . ., tertio modo, si parochiae sint eorum, SS. Q. 86. Art. 2 ad 2; sicut episcopus se habet ad diocesim suam, ita sacerdos ad suam parochiam, (a), . . ., Gregorius loquitur de illis monachis qui iurisdictionem habent, utpote quibus alicuius parochiae cura est commissa, PTS. Q. 8. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 87. Art. 3 (ter); SS. Q. 87. Art. 4; SS. Q. 184. Art. 6; SS. Q. 188. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 7 (bis); et passim.

parochiālis, e, *adj.*, *parochial, of* or *belonging to a parish.* Quia de iure communi Ecclesia parochialis debet recipere decimas praediorum quae in territorio eius sunt. contingit autem quandoque quod clerici habent in territorio alicuius parochialis Ecclesiae aliqua praedia propria, (ob. 1), . . ., quia clerici de propriis praediis tenentur solvere decimas parochiali Ecclesiae, SS. Q. 87. Art. 4 c; ergo praeter episcopos et presbyteros parochialis, non debet aliqua religio institui ad praedicandum vel ad confessiones audiendum, SS. Q. 188. Art. 4 ob. 5. Cf. PTS. Q. 8. Art. 5 (ter); PTS. Q. 22. Art. 1 (ter); PTS. Q. 26. Art. 1 (ter).

parochiānus, i, *m.*, *an inhabitant of a parish, a parishioner.* Alioquin sacerdos paucos parochianos habens non posset consecrare multas hostias, PT. Q. 74. Art. 2 c; sed ipse sacerdos potest suo parochiano dare licentiam ut alteri confiteatur, PTS. Q. 8. Art. 5 a. Cf. PTS. Q. 8. Art. 4; PTS. Q. 20. Art. 1, in quot.

parricidiālis, e, *adj.*, *pertaining to* or *producing the crime of parricide, parricidal.* Defecit chrismatis sanctificatio et parricidialibus manibus impiorum omnia se subtraxere mysteria, PT. Q. 64. Art. 9 ob. 2, in quot.

parricidium, ii, *n.*, *parricide, the murder of one's father* or *parent.* Sicut homo prohibetur ab actu parridicii per hoc quod scit patrem non esse occidendum, et per hoc quod scit hunc esse patrem, utriusque ergo ignorantia potest causare parricidii actum, . . ., unde si voluntas alicuius esset sic disposita quod non prohiberetur ab actu parricidii, PS. Q. 76. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 162. Art. 1.

pars, partis, *f.*, (1) *a part, piece, portion, share*, the opposite of *totum*, (2) *side.* — (1), omnes qui sub communitate aliqua continentur comparantur ad communitatem sicut partes ad totum; pars autem id quod est totius est; unde et quodlibet bonum partis est ordinabile in bonum totius, SS. Q. 58. Art. 5 c; pars est in quam dividitur totum, Nom. 4. 8; pars alicuius totius dicitur proprie illud quod immediate venit ad constitutionem totius, non autem pars partis, 1 Perih. 6 c; partes enim se habent ad totum secundum rationem materiae, 2 Anal. 9 c; omnes partes comparantur ad totum, ut imperfectum ad perfectum, 2 Phys. 5 d. Cf. PS. Q. 77. Art. 3 (ter); SS. Q. 47. Art. 10 (ter); SS. Q. 57. Art. 4; SS. Q. 58. Art. 7; SS. Q. 68. Art. 4; et passim. On agere **secundum partem,** see *agere* under 1; on **esse in parte,** see *esse*; on **generatio secundum partem,** see *generatio* under 1; on **incommunicabilitas partis,** see *incommunicabilitas*; on **esse in loco ut pars,** see *locus* under 2; on **motus secundum partem,** see *motus* under 1; on **movere secundum partem,** see *movere*; on **multum partibus seu secundum partes,** see *multus* under 1; on **passio partis sensitivae,** see *passio* under 2; on **quaestio in parte,** see *quaestio.* — Kinds of *pars* in this sense are: (a), **pars accidentalis** and **pars essentialis,** *the accidental* or *unessential* and *the essential part.* Ablata autem identitate partium aufertur identitas totius si loquamur de partibus essentialibus; non autem si loquamur de partibus accidentalibus, PTS. Q. 79. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 7 c; C. G. 1. 86; C. G. 4. 84; 4 Sent. 44. 1. 1. 3 c; 1 Cael. 13 e; 3 Cael. 3 e; et passim. — (b), **pars affectiva seu appetitiva** and **pars apprehensiva seu cognitiva seu cognoscitiva** (sc. animae), *the part of the soul accessible to* or *desiring good* and *the part of the soul that comprehends* or *understands.* Cum in nobis sit duplex pars cognoscitiva, scilicet intellectiva et sensitiva, 1 Sent. 34. 3. 1 c. Cf. *pars animae.* Cf. PP. Q. 19. Art. 1 ad 2; PS. Q. 22. Art. 2 ob. 1; 1 Sent. 34. 3. 1 c; 2 Sent. 39. 2. 1 a; 4 Sent. 14. 1. 3. 1 c; Mal. 16. 11 ob. 1; Virt. 1. 8 ad 13; Verit. 10. 9 ad 7 and 1 c; Verit. 12. 1 ob. 6; Verit. 15. 3 c; et passim. — (c), **pars animae,** *part of*

the soul, i.e., *a power of the soul* or *a species of the powers of the soul which is considered as separate from the other powers of the soul* or *can exist apart from them*, the μόριον ψυχῆς of Aristotle (*de Anim*. I. 1, 402. b. 5 and 5, 411. b. 14; II. 2, 413. b. 14; III. 9, 432. a. 21). Diversae potentiae sunt diversae partes eius, sc. animae, secundum quod est quoddam totum potentiale, Quodl. 10. 3. 5 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 4 a; PT. Q. 46. Art. 7 c; C. G. 1. 92; C. G. 2. 58, 60, and 61; Quodl. 10. 3. 5 c; 2 Anim. 4 a and e and 5 a; Somno 1 f; et passim. — (d), **pars appetitiva**, see *pars affectiva*. — (e), **pars apprehensiva**, see *pars affectiva*. — (f), **pars cognitiva seu cognoscitiva**, see *pars affectiva*. — (g), **pars completiva**, *the part that completes* or *brings something to a conclusion*. Cf. Verit. 5. 1 c; 1 Perih. 8 b. — (h), **pars consimilis seu similis seu similaris seu totius homogenei** and **pars dissimilis seu difformis seu totius heterogenei**, *the part which is like another* or *of a similar kind* and *that which is unlike another* or *dissimilar*. Omne compositum est aliquid quod non convenit alicui suarum partium. et quidem in totis dissimilium partium manifestum est; nulla enim partium hominis est homo, neque aliqua partium pedis est pes in totis vero similium partium, licet aliquid quod dicitur de toto, dicatur de parte, sicut pars aeris est aer, et aquae aqua; aliud tamen dicitur de toto quod non convenit alicui partium; non enim si tota aqua est bicubita, et pars eius, PP. Q. 3. Art. 7 c. Cf. PTS. Q. 79. Art. 3 c; 2 Sent. 30. 2. 2 ob. 6; 4 Sent. 8. 21. 4 ob. 3; 4 Sent. 44. 1. 1. 3 ad 1; 3 Phys. 7 f; 1 Cael. 13 c; 3 Cael. 8 g; 1 Gener. 1 f and 15 b; et passim. — (i), **pars continua seu continui** and **pars non continua seu decisa seu discerpta seu disiuncta**, *the part which is connected with others* and *that which is not so connected* or *is separated from others*. (Pars) quae ante divisionem continui non habet esse actu, sed potentia tantum, 4 Sent. 10. 3. 3 ad 1. Cf. 4 Sent. 44. 1. 2. 4 c; 1 Cael. 13 h; 5 Met. 15 b. — (j), **pars decisa**, see *pars continua*. — (k), **pars definitionis**, *the part of a definition*. Genus autem variatum mutat rationem, cum sit pars definitionis, PP. Q. 13. Art. 5 a. Cf. PP. Q. 85. Art. 3 (passim); 1 Perih. 8 c and 12 f; 2 Phys. 5 b and d; 3 Cael. 8 d; 5 Met. 21 a; et passim. — (l), **pars difformis**, see *pars consimilis*. — (m), **pars discerpta**, see *pars continua*. — (n), **pars disiuncta**, see *pars continua*. — (o), **pars dissimilis**, see *pars consimilis*. — (p), **pars essentiae** and **pars quantitatis seu secundum quantitatem**, *part of the essence of a physical thing* (partes essentiae sunt naturaliter quidem forma et materia, logice autem genus et differentia, PT. Q. 90. Art. 2 c; quarum est alia ratio et ab invicem et a toto, 3 Cael. 3 e), *part of a physical quantity* (sicut duo aliquo modo sunt partes trium vel sicut duo sunt pars quattuor, quia bis duo sunt quattuor, 5 Met. 21 b; quae (sc. partes) sunt eiusdem naturae et rationis et ad invicem et cum toto, 3 Cael. 3 e). Cf. *pars accidentalis* and *pars integralis*. Cf. PP. Q. 3. Art. 7 c; PP. Q. 8. Art. 2 ad 3; PP. Q. 76. Art. 8 c; PS. Q. 50. Art. 6 ad 3; SS. Q. 48. Art. 1 c; PT. Q. 90. Art. 2 c; C. G. 2. 72; 1 Phys. 6 f; 5 Phys. 1 a; 6 Phys. 1 a and 5 n; 3 Cael. 3 e; 5 Met. 21 b; et passim. — (q), **pars essentialis**, see *pars accidentalis*. — (r), **pars formalis seu secundum formam** and **pars materialis seu secundum materiam**, *the formal* and *the material part* or *the part acting after the manner of form* and *that after the manner of matter*. Humanitas significatur ut pars formalis hominis, PP. Q. 3. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 49. Art. 6 ad 1; SS. Q. 79. Art. 1; 4 Sent. 44. 1. 2. 4 c; 1 Perih. 8 b; 1 Cael. pr.; et passim. — (s), **pars generis**, **pars speciei**, and **pars habentis speciem seu individui**, *the part of a genus* (species dicuntur esse partes generis, 5 Met. 21 b), *the part of a species* (partes quidem speciei dicuntur, a quibus dependet perfectio speciei et sine quibus esse non potest species, 5 Met. 21 a; pars autem speciei potest accipi dupliciter, aut secundum rationem aut secundum rem; secundum rationem, sicut bipes est pars hominis, quia est pars definitionis eius, quamvis secundum rem non sit pars, quia aliter non praedicaretur de toto, toti enim homini competit habere duos pedes; secundum rem vero, sicut syllaba est ex elemento, id est, ex littera sicut ex parte speciei, 5 Met. 21 a), and *the part of an individual*. Cf. PTS. Q. 41. Art. 1; PTS. Q. 88. Art. 1 (bis); 1 Anal. 10 a; 2 Phys. 5 b and d; 1 Cael. pr.; 5 Met. 21 a and b; et passim. — (t), **pars habentis speciem**, see *pars generis*. — (u), **pars incidentalis, seu secundaria** and **pars praedominans seu principalis**, *the incidental* or *subordinate part* and *the predominant* or *principal part*. Quandocumque multa requiruntur ad unum, necesse est unum eorum esse principale, ad quod omnia alia ordinantur. unde in quolibet toto necesse est esse unam formalem partem et praedominantem, a qua totum unitatem habet, . . ., ideo nomen ipsius prudentiae sumitur a providentia sicut a principaliori sua parte, SS. Q. 49. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 79. Art. 1; C. G. 3. 112; 1 Cael. pr. and 3 a and b; Somno 2 a, 3 a, and 4 a. — (v), **pars individui**, see *pars generis*. — (w), **pars integralis seu totius integralis**, **pars subiectiva**, and **pars potentialis seu secundum potentiam seu totius universalis**, *the part that integrates* or *that conditions the completeness of a thing*, *the subjective part* or *that which belongs to something as a species of the same*, and *the potential part* or *that which though not formally present is contained in the powers* or *faculties*. Triplex est pars: scilicet integralis, ut paries, tectum et fundamentum sunt partes domus; subiectiva, sicut bos et leo sunt partes animalis; et potentialis, sicut nutritivum et sensitivum sunt partes animae, SS. Q. 48. Art. 1 c; illae dicuntur partes integrales, ex quibus perfectio totius integratur, PT. Q. 90. Art. 3 a. Cf. PS. Q. 17. Art. 4 c; PS. Q. 50. Art. 6 ad 3; PS. Q. 54. Art. 4 ad 2; PS. Q. 57. Art. 6 ad 4; SS. Q. 48. Art. 1 c; SS. Q. 143. Art. 1 c; PT. Q. 90. Art. 3 a; C. G. 4. 36; 3 Sent. 33. 3. 1. 1 c; 1 Perih. 12 f; 1 Anal. 41 c; 4 Phys. 4 a; 5 Met. 21 b; et passim. — (x), **pars intellectiva**, **pars sensitiva**, and **pars vegetativa seu vegetabilis seu nutritiva** sc. **animae**, *the intellectual*, *the sensitive*, and *the vegetative part of the soul*. Cf. *pars animae* above. Interior pars animae est intellectiva et sensitiva, intellectiva autem continet intellectum et voluntatem, PS. Q. 80. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 3 c; PP. Q. 62. Art. 6 c; PP. Q. 79. Art. 2 ob. 3 and Art. 3 ad 1; PS. Q. 80. Art. 2 c; C. G. 1. 31 and 92; C. G. 2. 60 and 82; 1 Sent. 34. 3. 1 c; 1 Sent. 39. 2. 1 a; 2 Sent. 20. 1. 2 ad 3; 2 Sent. 39. 2. 1 a; Virt. 1. 11 c; Verit. 25. 1 ad 9; 2 Cael. 18 f; 3 Anim. 15 d and 17 a; Somno 1 e. — (y), **pars interior** sc. **animae**, *the inner part of the soul* which includes the *pars intellectiva* and in part also the *pars sensitiva*. Cf. *pars animae* above; also *pars intellectiva*. — (z), **pars irrationabilis seu irrationalis** and **pars rationabilis seu rationalis** sc. **animae**, *the irrational* and *rational part of the soul*. Rationalis autem pars seu intellectiva comprehendit et cognitivam et appetitivam, Virt. 1. 11 c. Cf. *pars animae* above. Cf. PS. Q. 56. Art. 4 ob. 3 and a; PS. Q. 67. Art. 1 ob. 3; C. G. 4. 36; Virt. 1. 11 c; 3 Anim. 14 c and e; 3 Eth. 19 a; et passim. — (a^2), **pars logica**, *the logical part*. Partes essentiae sunt naturaliter quidem forma et materia, logice autem est genus et differentia, PT. Q. 90. Art. 2 c. — (b^2), **pars materiae**, *the part of matter*. Quia quantitas se tenet ex parte materiae, partes quantitatis sunt partes materiae, PT. Q. 90. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 5; PP. Q. 50. Art. 2 (bis); PT. Q. 90. Art. 1; 1 Anal. 10 a; 5 Met. 21 a and b; et passim. — (c^2), **pars materialis**, see *pars formalis*. — (d^2), **pars non-continua**, see *pars continua*. — (e^2), **pars nutritiva**, see *pars intellectiva*. — (f^2), **pars obaudibilis**, *the part that gives ear* or *that obeys*. Cf. Mal. 2. 11 c. — (g^2), **pars opinativa** and **pars ratiocinativa** sc. **animae**, *the thinking part of the soul* or *the part that forms opinions* and *certain conclusions*. Cf. *pars animae* above. Prudentia magis convenit cum arte quam habitus speculativi, quantum ad subiectum et materiam, utrumque enim est in opinativa parte animae, et circa contingens aliter se habere, PS. Q. 57. Art. 4 ad 2. Cf. 3 Anim. 14 k. — (h^2), **pars organica**, *the organic* or *instrumental part*. Obiectio illa procedit de partibus organicis et non de partibus similibus, PTS. Q. 79. Art. 3 ad 1. Cf. 2 Sent. 30. 2. 2 ob. 6. — (i^2), **pars phantastica** sc. **animae**, *the phantasy* or *the power of imagination*. Cf. *pars animae* above. Cf. also 3 Anim. 14 d. — (j^2), **pars potentialis**, see *pars*

integralis. — (k²), **pars praedominans,** see *pars incidentalis.* — (l²), **pars principalis,** see *pars incidentalis.* — (m²), **pars propinqua,** *the proximate* or *closer part.* Partes eius (sc. definitionis) sunt propinquae, id est, sine aliqua interpositione coniunctionis vel morae, 1 Perih. 8 c. — (n²), **pars quantitatis,** see *pars essentiae.* — (o²), **pars quantitativa,** see *pars essentiae.* — (p²), **pars ratiocinativa,** see *pars opinativa.* — (q²), **pars rationabilis seu rationalis,** see *pars irrationabilis.* — (r²), **pars rationis seu secundum rationem** and **pars rei seu secundum rem,** *the part existing in the mind* and *the part of a thing* or *the notional* or *factual part.* Partes rei sunt, in quas materialiter totum dividitur, PT. Q. 90. Art. 1 c; partes, quae ponuntur in definitione cuiuslibet rei, . . ., sunt partes rationis, 5 Met. 21 b. Cf. PP. Q. 76. Art. 8 c; 1 Perih. 12 f; 1 Phys. 6 f; 5 Met. 21 b; 7 Met. 9 a; et passim. — (s²), **pars rei,** see *pars rationis.* — (t²), **pars secundaria,** see *pars incidentalis.* — (u²), **pars secundum formam,** see *pars formalis.* — (v²), **pars secundum materiam,** see *pars formalis.* — (w²), **pars secundum potentiam,** see *pars integralis.* — (x²), **pars secundum rationem,** see *pars rationis.* — (y²), **pars secundum rem,** see *pars rationis.* — (z²), **pars sensitiva,** see *pars intellectiva.* — (a³), **pars signata,** *the designated* or *definite part.* Cf. 4 Sent. 44. 1. 2. 4 c. — (b³), **pars similaris seu similis,** see *pars consimilis.* — (c³), **pars situalis,** *the part of a thing according to its local situation.* Cf. 2 Cael. 2 a and 3 a. — (d³), **pars speciei,** see *pars generis.* — (e³), **pars subiectiva,** see *pars integralis.* — (f³), **pars substantiae,** *the part of a substance.* Est enim pars substantiae secundum quantitatem, et hoc vel subsistit in potentia, ut in continuis, vel in actu, ut in his quae per tactum iunguntur; unde tales partes possunt dici fieri vel nasci, et praecipue, quando adduntur toti praeexsistenti, . . ., sunt etiam partes substantiae, in quas dividitur totum secundum rationem, sicut materia et forma, et huiusmodi, cum non subsistant neque in actu neque in potentia, non dicuntur per se fieri, nisi forte forma sit subsistens, sicut est anima, 3 Sent. 8. 1. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 41. Art. 3; PP. Q. 51. Art. 3; PT. Q. 2. Art. 2; PTS. Q. 74. Art. 1; 5 Met. 21 b. — (g³), **pars superior sc. animae,** *the superior* or *higher part of the soul,* i.e., human reason in so far as it applies to divine things. Utrum consensus in actum pertineat solum ad superiorem animae partem, PS. Q. 15 pr. Cf. PP. Q. 70. Art. 1; PP. Q. 71. Art. 1; PP. Q. 81. Art. 3; PS. Q. 24. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 8 (ter); et passim. — (h³), **pars totius heterogenei,** see *pars consimilis.* — (i³), **pars totius homogenei,** see *pars consimilis.* — (j³), **pars totius integralis,** see *pars integralis.* — (k³), **pars totius universalis,** see *pars integralis.* — (l³). **pars vegetabilis seu vegetativa,** see *pars intellectiva.* — (m³), **pars virtutis,** *the part of a virtue.* Cf. *virtus* under 5. Partes quae singulis virtutibus cardinalibus assignantur, non sunt partes integrales, ex quibus constituatur totum, sed partes subiectivae, sive potentiales, PS. Q. 54. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 51. Art. 6 ad 4; SS. Q. 20. Art. 1; SS. Q. 48. Art. 1 c; SS. Q. 58. Art. 6 (bis); SS. Q. 143. Art. 1 c; et passim. Cf. *virtus* under 4. — **bonum est totius finis cuiuslibet partium,** see *totus* under 1. — **omne totum est maius sua parte,** see *totus* under 1. — **posito toto necesse est poni partem,** see *totus* under 1. — **resoluto toto in partes incipiunt partes esse in actu,** see *totus* under 1. — **totum dicitur esse in partibus,** see *totus* under 1. — **totum est prius in consideratione quam partes,** see *totus* under 1. — (2), in quantum intellectus id quod ponit ex parte subiecti trahit ad partem suppositi; quod vero ponit ex parte praedicati trahit ad naturam formae in supposito existentis, (c), . . ., haec propositio: "Intellectus intelligens rem aliter quam sit, est falsus," est duplex, ex eo quod hoc adverbium, "aliter", potest determinare hoc verbum, "intelligens", vel ex parte intellecti, vel ex parte intelligentis, PP. Q. 13. Art. 12 c; versus occidentalem partem, 4 Sent. 6. 2. 1. 3 c. Cf. SS. Q. 4. Art. 6; SS. Q. 24. Art. 11; SS. Q. 26. Art. 4; PT. Q. 7. Art. 10 (bis); PT. Q. 46. Art. 7; et passim. On **infinitum ex parte formae materiae et post,** see *infinitus;* on **se tenere ex parte,** see *tenere* under 1. — **partim,** *adv., partly, in part.* Sicut in superficie quae partim est alba, et partim nigra, PP. Q. 108. Art. 3 ad 3; ista quaestio partim quidem absoluta est secundum praemissa, PP. Q. 115. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 1; PS. Q. 67. Art. 5 (bis); PS. Q. 68. Art. 7; SS. Q. 86. Art. 2 (ter); SS. Q. 87. Art. 1 (bis); et passim.

partiālis, e, *adj., partial.* Semper autem commune bonum est magis amabile unicuique quam proprium bonum; sicut etiam ipsi parti est magis amabile bonum totius quam bonum partiale sui ipsius, ut dictum est, SS. Q. 26. Art. 4 ad 3. — **partiāliter,** *adv., partially.* Talis est ordo in rebus, quod superiora in entibus sunt perfectiora inferioribus; et quod in inferioribus continetur deficienter, et partialiter, et multipliciter, PP. Q. 57. Art. 1 c; talium autem totorum ista est natura, quod tota virtus totius consistit in una partium perfecte, in aliis autem partialiter, sicut in anima virtus animae perfecte consistit in parte intellectiva, in aliis autem partialiter, PTS. Q. 70. Art. 1 ad 4.

partiālitas, ātis, *f., fact* or *quality of being limited* or *local, partiality.* Partim est in termino a quo et partim in termino ad quem, ut tamen partialitas non referatur ad substantiam angeli, PP. Q. 53. Art. 1 ad 1; sic Christus dicitur membrum Ecclesiae, in quantum habet distinctum officium ab omnibus aliis, scilicet influere aliis vitam; quamvis non multum proprie dicatur membrum, quia membrum importat partialitatem quamdam, PTS. Q. 95. Art. 3 ad 4.

partiāliter, *adv.,* see *partialis.*

partibilis, e, *adj., divisible, partible, capable of being parted* or *separated.* Si autem partim in uno et partim in alio, sequitur quod sit partibilis, (ob. 3), . . ., est tamen partim in uno locorum continuorum, et partim in alio; non quod substantia illius sit partibilis, PP. Q. 53. Art. 3 ad 3.

particeps, cipis, *adj., sharing, partaking, participant,* with the gen. Videtur quod missio invisibilis non fiat ad omnes qui participes gratiae. patres enim Veteris Testamenti gratiae participes fuerunt, . . ., ergo missio invisibilis non fit ad omnes qui sunt participes gratiae, (ob. 1), . . ., ergo missio invisibilis non fit ad omnes participes gratiae, PP. Q. 43. Art. 6 ob. 2; bruta animalia conveniunt nobiscum in genere propinquo ratione naturae sensitivae, secundum quam non sumus participes aeternae beatitudinis, SS. Q. 25. Art. 10 ad 2; quod si cohibere non potest, minus malum est quod ipsa sola peccet, quam quod peccati eius vir sit particeps, PTS. Q. 62. Art. 5 ad 2; tum etiam ex parte praemii, per quod homo efficitur quodammodo Divinitatis particeps, PTS. Q. 96. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 1; PS. Q. 87. Art. 8; SS. Q. 100. Art. 6; PTS. Q. 32. Art. 1; PTS. Q. 55. Art. 1 (bis); PTS. Q. 94. Art. 2; et passim.

participābilis, e, *adj., participable, capable of being participated in* or *shared.* Beatitudo, quantum ad obiectum, est summum bonum simpliciter; sed quantum ad actum, in creaturis beatis est summum bonum non simpliciter, sed in genere bonorum participabilium a creatura, PP. Q. 26. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 6 (bis); PP. Q. 14. Art. 12; PP. Q. 15. Art. 2.

participātio, ōnis, *f., sharing, participation, taking part in.* Quod habet ignem et non est ignis, est ignitum per participationem, PP. Q. 3. Art. 4 c; cognoscunt aliquas participationes suae bonitatis, PP. Q. 6. Art. 1 ad 2; eius participatione unumquodque dicitur ens vel unum, PP. Q. 6. Art. 4 c; aliquem nominamus Deum secundum participationem, PP. Q. 13. Art. 10 c; sapientia creata est participatio quaedam Sapientiae increatae, PP. Q. 41. Art. 3 ad 4; omne quod est per participationem reducitur ad illud quod est per essentiam, PP. Q. 49. Art. 3 ob. 4; cf. Regim. 3. 9: per modum assimilationis cuiusdam, quam participationem vocabat, PP. Q. 65. Art. 4 c; sunt quaedam participationes eius, PP. Q. 75. Art. 5 ad 1; participatio autem ideae fit per aliquam

similitudinem ipsius ideae in participante ipsam per modum quo exemplar participatur ab exemplato, PP. Q. 84. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 96. Art. 1 (ter); SS. Q. 62. Art. 7; PT. Q. 59. Art. 2; PT. Q. 65. Art. 3; PTS. Q. 23. Art. 1; et passim. On **bonitas per participationem**, see *bonitas* under 1; on **bonum per participationem**, see *bonus* under 2; on **commune secundum participationem**, see *communis* under 1; on **dicere participationem et per participationem**, see *dicere* under 3; on **ens per participationem**, see *ens*; on **esse per participationem**, see *esse*; on **humanus per participationem**, see *humanus*; on **infinitum participationis et per participationem**, see *infinitus*; on **malum per participationem**, see *malus* under 2; on **praedicare per participationem**, see *praedicare* under 2; on **ratio per participationem**, see *ratio* under 3; on **rationale per participationem**, see *rationalis* under 2; on **similitudo per participationem eiusdem formae seu qualitatis**, see *similitudo* under 1; on **tale per participationem**, see *talis*; on **verum per participationem**, see *verus* under 1; on **voluntas per participationem**, see *voluntas* under 2. — One kind of *participatio* is: **participatio deficiens**, *the deficient* or *imperfect participation*. Sensus etiam est quaedam deficiens participatio intellectus; unde secundum naturalem originem quodammodo est ab intellectu, sicut imperfectum a perfecto, PP. Q. 77. Art. 7 c.

participātīvē, see *participativus*.

participātīvus, a, um, *adj.*, *participating, capable of participating, participative*. Ut significetur quod ipse est participativus integrae totius hierarchicae virtutis, SS. Q. 184. Art. 5 c, in quot. — **participātīvē**, *adv.*, *after the manner of participation, in the sense of participation, participatively*, synonym of *per participationem*, the opposite of *essentialiter seu per essentiam*. Alio modo (aliqua natura potest attribui alicui rei) participative, sicut lignum ignitum participat naturam ignis, PS. Q. 62. Art. 1 ad 1; secundum quod participative derivantur ad humanam naturam, PT. Q. 16. Art. 5 ad 3; omnia autem media habent utramque potentiam (sc. activam et passivam) participative, 1 Sent. 3. 4. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 55. Art. 1; PP. Q. 103. Art. 2 (bis); PS. Q. 58. Art. 2; PS. Q. 90. Art. 1; SS. Q. 18. Art. 4 (bis); et passim. On **aeternum participative**, see *aeternus* under 1; on **beatus participative**, see *beatus* under 1; on **bonum participative**, see *bonus* under 2; on **dicere participative**, see *dicere* under 3; on **esse participative**, see *esse*; on **infinitum participative**, see *infinitus*; on **praedicare participative**, see *praedicare* under 2; on **rationale participative**, see *rationalis* under 2; on **voluntas participative dicta**, see *voluntas* under 2.

participātus, ūs, *m.*, *a sharing, participation, a taking part* in some action. Philosophus dicit: entia nolunt disponi male, nec bonum pluralitas principatuum; unus ergo princeps, PP. Q. 103. Art. 3 c.

participium, ii, *n.*, *a verbal form which partakes of the function of a verb, a participle*. Nomina significant substantiam cum qualitate; verba autem et participia significant cum tempore, . . ., cum relativa sint aliquorum antedictorum recordativa, vel nominum, vel participiorum, vel pronominum demonstrativorum, (ob. 3), . . ., verba vero et participia consignificantia tempus, dicuntur de ipso, PP. Q. 13. Art. 1 ob. 3; participia et verba notionalia significant actus notionales, . . ., et ideo modus significandi repugnat ut participia et verba notionalia de proprietatibus praedicentur, PP. Q. 40. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 39 pr.; PT. Q. 16. Art. 7 (bis); PT. Q. 24. Art. 1 (passim); PT. Q. 24. Art. 2; PT. Q. 78. Art. 1; et passim.

participo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, (1) *to cause to partake of, impart*, (2) *participate, take part in*, (3) *have communion with, associate with*. — (1), sed dato quod sit aliquis talis intellectus agens separatus, nihilominus tamen oportet ponere in ipsa anima humana aliquam virtutem ab illo intellectu superiori participatam, per quam anima facit intellegibilia in actu, (c), . . ., cum essentia animae sit immaterialis, a supremo intellectu creata, nihil prohibet virtutem quae a supremo intellectu participatur, per quam abstrahit a materia, ab essentia ipsius procedere, sicut et alias eius potentias, PP. Q. 79. Art. 4 ad 5. On **actus participatus**, see *actus* under 2; on **aeternitas participata**, see *aeternitas*; on **beatitudo participata**, see *beatitudo* under 1; on **bonitas participata**, see *bonitas* under 1; on **bonum participatum et non-participatum**, see *bonus* under 3; on **esse participatum**, see *esse*; on **forma participata**, see *forma* under 2. — (2), omne participatum comparatur ad participans ut actus eius, PP. Q. 75. Art. 5 ad 4; est autem participare quasi partem capere, et ideo, quando aliquid particulariter recepit id, quod ad alterum pertinet, universaliter dicitur participare illud, sicut homo dicitur participare animal, quia non habet rationem animalis secundum totam communitatem, Hebd. 1; participare nihil aliud est quam ab alio partialiter accipere, 2 Cael. 18 g; tripliciter enim aliquid potest ab alio participare, uno modo accipiendo proprietatem naturae eius, alio modo ut recipiat ipsum per modum intentionis cognitivae (see *intentio* under 4), alio modo ut deserviat aliqualiter eius virtuti, sicut aliquis medicinalem artem participat a medico, vel quia accipit in se medicinae artem, vel quia accipit cognitionem artis medicinalis vel quia deservit arti medicinae, Col. 1. 4. Cf. PS. Q. 93. Art. 2; SS. Q. 102. Art. 1 (bis); SS. Q. 156. Art. 4; SS. Q. 184. Art. 6; Quodl. 2. 2. 3 c; et passim. On **actus participatus**, see *actus* under 1; on **aeternitas participata**, see *aeternitas*; on **beatitudo participata**, see *beatitudo* under 1; on **bonitas participata**, see *bonitas* under 1; on **bonum participatum et non-participatum**, see *bonus* under 3; on **contradictio participata in contrariis**, see *contradictio*; on **esse participatum**, see *esse*; on **forma participata**, see *forma* under 2; on **infinitum participatum**, see *infinitus*; on **veritas participata**, see *veritas* under 1; on **virtus participata**, see *virtus* under 1. — Kinds of *participare* in this sense are: (a), **participare indivisibiliter seu secundum rationem indivisibilitatis** and **participare secundum magis et minus**, *to take part in something entirely* or *after the manner of being undivided* or *to take part in something after the manner of more* or *less*. Cf. PS. Q. 52. Art. 1 c. — (b), **participare secundum magis et minus**, see *participare indivisibiliter*. — (c), **participare secundum rationem indivisibilitatis**, see *participare indivisibiliter*. — (d), **participare substantialiter**, *to take part in something according to its substance*. Cf. PS. Q. 52. Art. 1 c. — **omne participans componitur ex participante et participato** (2 Phys. 21 c), *everyting which takes part in something is composed of that which takes part in* and *that which is taken part in*. — **omne participatum comparatur ad participans ut actus eius**, *everything shared in is related to that which shares in it as its reality*. Cf. PP. Q. 75. Art. 5 ad 4. — **omne participatum est in participante**, *everything participated in is in the thing that participates in it*. Cf. 4 Phys. 3 f. — **participans est in potentia ad participatum**, *the participating thing is in the position of potentiality with reference to that which is participated in*. Cf. 8 Phys. 21 c. — (3), cum omnibus ei participantibus, 4 Sent. 18. 2. 4. 2 c; aut participat in aliis, sicut in verbo, 4 Sent. 18. 2. 4. 2 c; participare cum excommunicato directe et indirecte, Quodl. 11. 8. 9 c. Cf. 4 Sent. 18. 2. 4. 3 c; Quodl. 11. 8. 9 c.

particula, ae, *f.*, (1) *a small bit, a particle* in the general sense of the word, (2) in grammar, *a particle*. — (1), ideo particulae corporis sibi invicem coaptatae dicuntur membrorum articuli, SS. Q. 1. Art. 6 c; quare alterius particulae animae, 6 Eth. 10 i. Cf. PP. Q. 76. Art. 8; PP. Q. 79. Art. 9 (bis); PP. Q. 118. Art. 1 (bis); PS. Q. 54. Art. 1; PS. Q. 55. Art. 4; PS. Q. 72. Art. 9; et passim. On **passio particulae sensitivae**, see *passio* under 2. — (2), sive utamur negativa particula, 2 Perih. 1 d. Cf. 1 Perih. 1 a.

particulāris, e, *adj.*, *of* or *concerning a part, partial, particular*, synonym of *singularis* and *specialis*, the opposite of *universalis* and *generalis*. Antiqui philosophi, . . ., non consideraverunt nisi

emanationem effectuum particularium a causis particularibus, PP. Q. 45. Art. 2 ad 1; particulare dicitur eo quod particulatur in ipso natura communis, cuius partem accipit secundum virtutem, qua potest esse in pluribus, quamvis accipiat totam rationem eius, 1 Sent. 23. 1. 2 ad 4; cum omne particulare habeat respectum ad naturam communem et ad proprietates, potest secundum utrumque respectum nominari, tum per nomen primae impositionis, tum per nomen secundae intentionis, 3 Sent. 6. 1. 1. 1 c; particularia vero dicuntur individua, inquantum nec materialiter nec formaliter alterius dividuuntur, 10 Met. 10 c. Cf. PP. Q. 22. Art. 2 (passim); PP. Q. 31. Art. 2; PS. Q. 1. Art. 2 (passim); SS. Q. 20. Art. 2 (passim); SS. Q. 47. Art. 3; et passim. On **actus particularis,** see *actus* under 1; on **aestimatio particularis,** see *aestimatio*; on **agens particularis,** see *agens*; on **agibile particulare,** see *agibilis*; on **apprehensio particularis,** see *apprehensio* under 2; on **bonum particulare,** see *bonus* under 3; on **causa particularis,** see *causa* under 2; on **cognitio particularis,** see *cognitio* under 2; on **cognoscere in particulari,** see *cognoscere* under 2; on **communitas particularis,** see *communitas* under 1; on **conceptio particularis,** see *conceptio* under 4; on **conclusio particularis,** see *conclusio* under 2; on **confessio particularis,** see *confessio* under 2; on **consideratio particularis,** see *consideratio*; on **consilium particulare,** see *consilium* under 2; on **corpus particulare,** see *corpus*; on **demonstratio particularis,** see *demonstratio* under 3; on **differentia particularis,** see *differentia*; on **dominium particulare,** see *dominium*; on **effectus particularis,** see *effectus*; on **ens particulare,** see *ens*; on **enuntiatio particularis,** see *enuntiatio* under 2; on **factio particularis,** see *factio*; on **finis particularis,** see *finis* under 2; on **forma particularis,** see *forma* under 2; on **ignorantia particularis,** see *ignorantia* under 1; on **imaginatio particularis,** see *imaginatio* under 1; on **iniustificatio particularis,** see *iniustificatio*; on **iniustitia particularis,** see *iniustitia*; on **iniustum particulare,** see *iniustus*; on **intentio particularis,** see *intentio* under 3; on **iustitia particularis,** see *iustitia* under 1; on **iustum particulare seu particulare dictum,** see *iustus*; on **lex particularis,** see *lex* under 1; on **malitia particularis,** see *malitia* under 3; on **malum particulare,** see *malus* under 3; on **materia particularis,** see *materia* under 3; on **natura particularis,** see *natura*; on **operabile particulare,** see *operabilis*; on **opinio particularis,** see *opinio*; on **ordo particularis,** see *ordo* under 1; on **organum particulare,** see *organum*; on **perfectio particularis,** see *perfectio* under 2; on **persona particularis,** see *persona* under 3; on **potentia particularis,** see *potentia* under 2; on **potestas particularis,** see *potestas* under 3; on **propositio particularis,** see *propositio* under 2; on **prudentia particularis,** see *prudentia* under 2; on **ratio particularis,** see *ratio* under 2 and 3; on **regimen particulare,** see *regimen*; on **sapientia particularis,** see *sapientia* under 1; on **scientia particularis,** see *scientia* under 1; on **scire in particulari,** see *scire* under 1; on **sensus particularis,** see *sensus* under 3; on **signum particulare,** see *signum* under 1; on **species particularis,** see *species* under 6; on **subiectum particulare,** see *subiectum* under 3; on **substantia particularis,** see *substantia* under 1; on **syllogismus particularis,** see *syllogismus*; on **transmutatio particularis,** see *transmutatio* under 1; on **unitas particularis,** see *unitas*; on **veritas particularis,** see *veritas* under 1; on **verum particulare,** see *verus* under 1; on **virtus particularis,** see *virtus* under 1 and 5; on **voluntarium in particulari,** see *voluntarius* under 3. — Kinds of *particulare* are: **particulare in genere substantiae** and **particulare in quodlibet genere,** *the particular in the category of substance* and *the particular in general which can be spoken of also in each of the other categories.* Quaedam istorum significant communiter particulare in quolibet genere, sicut particulare, individuum, singulare, quaedam vero tantum particulare in genere substantiae, sicut res naturae, suppositum, hypostasis et persona, 3 Sent. 6. 1. 1 c. — **actiones in particularibus sunt,** see *actus* under 1. — **in particularibus est actus,** see *actus* under 1. — **in universali sunt in potentia particularia,** see *universalis* under 1. — **operatio est in particularibus,** see *operatio* under 2. — **operationes circa singularia sunt,** see *operatio* under 2. — **particularium non est scientia nec definitio** (PP. Q. 44. Art. 3 ob. 3), *for particular things as such there is neither a knowledge nor a definition.* — **universalia non movent, sed particularia,** see *universalis* under — **particulāriter,** *adv., partly, in a special manner, particular* Veritas autem vitae dicitur particulariter, secundum quod hom in vita sua implet illud ad quod ordinatur per intellectum divinum sicut etiam dictum est veritatem esse in caeteris rebus, PP. Q. 16. Art. 4 ad 3; quia quod est universaliter et secundum se potius est eo quod est particulariter et per aliud, ideo ad prophetiam propriissime pertinet revelatio eventuum futurorum, SS. Q. 171. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 59. Art. 1; PP. Q. 87. Art. 1; PS. Q. 11. Art. 2; PS. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 95. Art. 2; et passim. On **iniustum particulariter,** see *iniustus*; on **prudens particulariter,** see *prudens.*

particulāritas, ātis, *f., particularity, individuality,* the quality of being particular as opposed to general or universal. Creatura corporalis secundum suam naturam est bona; sed non est bonum universale, sed est quoddam bonum particulare, et contractum, PP. Q. 65. Art. 1 ad 2; sed hoc tantum interest inter sensum et intellectum, secundum sententiam Aristotelis, quia res sentitur secundum illam dispositionem quam extra animam habet in sua particularitate, PP. Q. 76. Art. 2 ad 4.

particulāriter, *adv.,* see *particularis.*

particulātim, *adv., part after part, bit by bit, one by one, singly,* in *detail.* Sunt enim quidam qui veritatem intelligibilem capere non possunt, nisi eis particulatim per singula explicetur, PP. Q. 55. Art. 3 c; sicut supra dictum est, alii homines particulatim habent quasdam gratias, PT. Q. 22. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. Art. 7 a, in quot.

particulātio, ōnis, *f., a dividing into particles, a restricting to a particular thing.* Sed haec locutio quamdam particulationem importat, (ob. 2), . . ., vel particulatio potest intelligi quantum ad pueros damnatos in limbo, PTS. Q. 75. Art. 2 ad 2.

particulo, āre, āvi, atum, 1, *v. a., to make in a special way, to* make *something in particular, particularly.* Quae sunt contracta et particulata, C. G. 1. 93; particulatur in ipso natura communis, 1 Sent. 23. 1. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 2. Art. 7; PTS. Q. 95. Art. 3. On **bonum particulatum,** see *bonus* under 3; on **esse particulatum,** see *esse*; on **similitudo particulata,** see *similitudo* under 1; on **virtus particulata,** see *virtus* under 1.

partim, *adj.,* see *pars.*

partior, īri, partītus, 4, *v. dep., to share, divide.* Habens artem, qua regitur, magnopere studeat ad usum atque utilitatem illius cum proximo partiatur, SS. Q. 32. Art. 2 c, in quot. Cf. SS. Q. 71. Art. 1 ob. 2, in quot. — **partītus,** a, um, *P. a., divided, parted.* Gregorius Nyssenus dicit, quod figura crucis a medio contactu in quatuor extrema partita, significat virtutem et providentiam eius qui in ea pependit, ubique diffusam, PT. Q. 46. Art. 4 c; appar enim in hoc sacramento aliquid quantum, prius unum exis postea in multa partitum, quod quidem oportet esse subiectum fractionis, PT. Q. 77. Art. 7 c.

partītio, ōnis, *f., a sharing, division.* Secundum quamcumque ra nem partitionis potest pars dici, PP. Q. 79. Art. 9 ad 1.

partitīvē, *adv.,* see *partitivus.*

partitīvus, a, um, *adj., dividing, expressing a separation, par* Sed propter instantiam haereticorum est accommodatum ex or tione concilii ut possit poni pro relativis, et praecipue in pl vel cum nomine partitivo, ut cum dicimus: Tres personas "Alia est persona Patris, alia Filii," PP. Q. 29. Art. 4 c; partitivum est, unde requiritur aliquid a quo dividatur, 3 S

6. 2. 1 ad 1. On **nomen partitivum,** see *nomen* under 1; on **terminus partitivus,** see *terminus* under 5. — **partitivē,** *adv., in the sense* or *manner of a partition, partitively.* Intelligit enim quod dicitur: "Millia millium ministrabant ei," non esse dictum multiplicative, sed partitive, ac si diceretur: "Millia de numero millium," PP. Q. 112. Art. 4 ad 2. On **dicere partitive,** see *dicere under* 3.

partitus, a, um, *P. a.,* see *partior.*

parturio, īre, īvi or ii, 4, *v. desid., a., to be in travail* or *labor,* said of women and animals. Scimus quod omnis creatura ingemiscit, et parturit usque adhuc, PTS. Q. 74. Art. 4 ob. 3, in quot. Cf. PTS. Q. 91. Art. 3. — **parturiens,** entis, *P. a., travailing, about to bring forth* or *give birth.* Neque otium vestrum necessitatibus Ecclesiae praeponatis; cui parturienti si nulli boni ministrare vellent, quomodo nasceremini non inveniretis, SS. Q. 185. Art. 2 a, in quot.

partus, ūs, *m.,* (1) in abstr., *a bringing forth, birth,* (2) in concr., *the young* or *offspring* of any creature. — (1), talis enim partus decebat eum qui est super omnia benedictus Deus in saecula saeculorum, PP. Q. 119. Art. 2 ad 4; sed peccatum in rebus naturalibus nunquam accidit nisi ex aliqua interiori causa; ut puta monstruosi partus proveniunt ex corruptione, PS. Q. 75. Art. 3 ob. 2; in statu innocentiae fuisset partus absque dolore, SS. Q. 164. Art. 2 ad 1; vel potest dici quod in mysterio incarnationis non solum attenditur miraculum ex materia conceptus, sed magis ex modo conceptionis et partus, PT. Q. 31. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 27. Art. 2; SS. Q. 51. Art. 4; PT. Q. 28. Art. 2 (passim); PT. Q. 28. Art. 3 (passim): PT. Q. 30. Art. 4 (bis); et passim. — (2), pater tenetur ex debito procurare salutem prolis sed si discederet ab infideli uxore, filii communes matri remanerent, quia partus sequitur ventrem, PTS. Q. 59. Art. 4 ob. 4.

parum, *subst. indecl.* and *adv., too little, not enough, not sufficiently, little.* Ideo semper tutius est parum de aqua opponere, PT. Q. 74. Art. 8 c; ex hoc quod habent multum vel parum de materia sub dimensionibus, PT. Q. 77. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 75. Art. 2; SS. Q. 80. Art. 1 (bis); SS. Q. 168. Art. 4 (bis); PT. Q. 42. Art. 1; PT. Q. 43. Art. 4 (bis); et passim.

parumper, *adv., for a little while, a moment.* Si praesepe despicis, erige parumper oculos, et novam in caelo stellam protestantem mundo nativitatem dominicam contuere, PT. Q. 44. Art. 2 ad 3, in quot.

parvificentia, ae, *f., niggardliness, stinginess,* the opposite of *magnificentia, apirocalia, banausia, consumptio,* and *prodigalitas.* Unde manifestum est quod vitio parvificentiae, quo aliquis deficit a debita proportione expensarum ad opus, intendens minus expendere quam dignitas operis requirat, opponitur vitium quo aliquis dictam proportionem excedit, ut scilicet plus expendat quam sit operi proportionatum, (c), . . ., sic ergo vitium consumptionis opponitur parvificentiae in eo quod excedit in sumptu operis dignitatem, expendens multa ubi pauca oporteret expendere, SS. Q. 135. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 135 pr.; SS. Q. 135. Art. 1 (passim); 4 Eth. 6 e.

parvificus, a, um, *adj., niggardly, stingy,* the opposite of *banausus* and *magnificus.* Ergo dicitur aliquis parvificus, quod intendit ad aliquid parvum faciendum, . . ., cum dicitur quod parvificus intendit aliquid parvum facere, intelligendum est in comparatione ad genus operis quod facit, . . ., parvificus autem e converso principaliter quidem intendit parvitatem sumptus, . . ., ex consequenti autem intendit parvitatem operis, quam scilicet non recusat, dummodo parvum sumptum faciat, . . ., parvificus deficit a proportione, quae debet esse secundum rationem inter sumptus et opus, (c), . . ., sicut magnificus convenit cum liberali in hoc quod prompte et delectabiliter pecunias emittit, ita etiam parvificus convenit cum illiberali sive avaro in hoc quod cum tristitia et tarditate expensas facit, SS. Q. 135. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 135. Art. 2 (bis); 4 Eth. 7 l.

parvipendo, ere, 3, *v. a.* and *n.,* see *pendo.*

parvipensio, ōnis, *f., disdain, disregard, contempt, disparagement.* Omnes causae irae reducuntur ad parvipensionem. sunt enim tres species parvipensionis, . . ., scilicet despectus, epireasmus, id est, impedimentum voluntatis implendae, et contumeliatio; et ad haec tria omnia motiva irae reducuntur, PS. Q. 47. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 47 pr.; PS. Q. 47. Art. 1; PS. Q. 47. Art. 3.

parvissimus, a, um, *adj.,* see *parvus.*

parvitas, ātis, *f., littleness, smallness, slightness, insignificance.* Sed hoc pertinet ad parvitatem et defectum, (ob. 1), . . ., indigna despectio est maxime provocativa irae. defectus igitur vel parvitas eius contra quem irascimur, . . ., si vero parvitas vel defectus diminuat despectionem indignam, talis parvitas non auget, PS. Q. 48. Art. 4 c; contingit tamen verbum maledictionis prolatum esse peccatum veniale vel propter parvitatem mali quo quis alteri maledicendo imprecatur, SS. Q. 76. Art. 3 c; sicut enim dicitur exinanitus, non ex eo quod suam plenitudinem amiserit, sed ex eo quod nostram parvitatem suscepit, PT. Q. 57. Art. 2 ad 2; alium dolorem habet in sensu, et parvitas huius non impedit rationem contritionis, PTS. Q. 5. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 66. Art. 1; SS. Q. 14. Art. 2; SS. Q. 129. Art. 3; SS. Q. 162. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 1.

parvulus, a, um, *adj.,* (1) *very small, little,* (2) of age, *little, young.* — (1), Magi viderunt et adoraverunt puerum Iesum quantitate parvulum, alienae opis indigum, PT. Q. 29. Art. 1 ad 3, in quot.; pater pueri animam parvuli filii negligens, non parvulum peccatorem gehennae ignibus nutrivit, PTS. Q. 43. Art. 2 ad 2, in quot. — (2), si nullas ex parvulo in iuventutem mutaret aetates, PT. Q. 36. Art. 1 c, in quot.; Christus ex virgine matre natus est, et aetate parvulus erat, PT. Q. 36. Art. 3 ob. 5. — **parvulus,** i, *m., a child, a little one.* Quarto instituit ut victoria moderate uterentur, parcendo mulieribus et parvulis, PT. Q. 105. Art. 3 c; sed peccatum originale in parvulis trahitur a concupiscentia, sine qua actus venereus esse non potest, SS. Q. 153. Art. 2 ob. 3; sicut Augustinus dicit in lib. I. *De baptismo parvulorum,* PT. Q. 68. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 99. Art. 1; PS. Q. 94. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 10; PT. Q. 68. Art. 8; PT. Q. 84. Art. 3; et passim.

parvus, a, um, *small,* the opposite of *magnus.* Sicut patet de omnibus relationibus quae consequuntur quantitatem, ut magnum et parvum, duplum et dimidium, et huiusmodi, PP. Q. 13. Art. 7 c; sed magnum et parvum sunt opposita, SS. Q. 133. Art. 2 a; ponebat magnum et parvum principia, 1 Phys. 8 a. Cf. PS. Q. 6. Art. 6; SS. Q. 134. Art. 1; 1 Phys. 11 l; 3 Phys. 6 e; 4 Phys. 14 k; 7 Phys. 8 q; 8 Phys. 15 f; 1 Sent. 19. 3. 1 ad 2; et passim. On **mundus parvus,** see *mundus* under 1; on **passio parva,** see *passio* under 3; on **solutio parva,** see *solutio* under 2. — Kinds of *parvus* are: **parvus absolute** and **parvus secundum relationem,** *the small absolutely* and *the small relatively.* Cf. 1 Sent. 19. 3. 1 ad 2. — **ex multis parvis non possunt fieri magna continua,** see *continuus* under 2. — Comp.: **minor,** us, *comp.* from *parvus,* (1) *smaller,* according to extent, (2) *smaller* according to duration of time, i.e., *younger,* (3) *smaller* or *lower* in the sphere of thought, i.e., the lower or less extensive premise of a syllogism, the *minor,* (4) *less* according to perfection, *lower* according to rank, *less important, less.* — (1), aequale dicitur quasi per negationem minoris et maioris, PP. Q. 42. Art. 1 c; quia ubi est maior subtilitas, ibi est minor resistentia, PTS. Q. 83. Art. 4 ob. 1; non enim omne maius mensuratur a minori, 1 Cael. 12 i. Cf. Ap. Q. 2. Art. 1; PTS. Q. 82. Art. 4 (passim); PTS. Q. 74. Art. 3; PTS. Q. 83. Art. 3 (ter); PTS. Q. 84. Art. 1; et passim. On **mundus minor,** see *mundus* under 1; on

terminus minor, see *terminus* under 1. — **esse in minus**, *to extend over less, reach out less, have less value*. Cf. 2 Perih. 2 c. — (2), qua minores a sapientibus instruantur, PS. Q. 100. Art. 1 c; tamen quod unum corpus gloriosum potest in minori tempore idem spatium pertransire quam aliud, PTS. Q. 84. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 11 c; PS. Q. 102. Art. 6 ad 11; SS. Q. 2. Art. 6 ob. 3; SS. Q. 16. Art. 2 ad 2; 4 Sent. 41. 1. 1. 4 ad 3; et passim. — (3), ponit minorem syllogismi, 1 Cael. 19 c; minorem (sc. propositionem) hoc modo manifestat, 1 Met. 3 a. On **extremitas minor**, see *extremitas* under 2; on **propositio minor**, see *propositio* under 2; on **terminus minor**, see *terminus* under 4. — Kinds of *minor* in this sense are: (a), **minor de contingenti**, *the minor premise concerned with what may* or *may not be*. Cf. C. G. 3. 86.—(b), **minor de inesse**, *the minor proposition which states that something subsists in a thing*. Cf. 1 Sent. 38. 1. 5 ob. 5. — (4), ideo inter omnes ordines minores ordo acolythorum superior est, PTS. Q. 37. Art. 4 ad 7; facit potentia minor tempore maiori, C. G. 1. 20. Cf. PP. Q. 43. Art. 1 (bis); PP. Q. 62. Art. 4; PP. Q. 65. Art. 3; PT. Q. 25. Art. 2 (bis); PT. Q. 26. Art. 1; et passim. On **abstractio minor**, see *abstractio* under 3; on **locus a minori**, see *locus* under 4; on **ordo minor**, see *ordo* under 4; on **religio minor**, see *religio* under 2; on **status minor**, see *status* under 4. — **probare a minori**, *to prove by concluding from the lower to the higher*. Cf. C. G. 3. 135 and 136. — *Sup*., **minimus**, a, um, also **parvissimus**, *very small, very little, least, smallest*. Quanto distinctio prior est, tanto propinquior est unitati, et ideo debet esse minima, PP. Q. 40. Art. 2 ad 3; quia visus corporis gloriosi erit perfectissimus ex parvissima immutatione poterit videre, PTS. Q. 82. Art. 4 ad 6. Cf. PP. Q. 50. Art. 3 (bis); PP. Q. 103. Art. 6 (bis); PS. Q. 73. Art. 4; PS. Q. 88. Art. 3; SS. Q. 66. Art. 6; et passim. — *Adv*., — *comp*., **minus**, *less*. Unde et gratitudo est minus grata, si sit coacta, SS. Q. 106. Art. 1 ad 2; sed quanto est aliquid magis debitum, tanto minus liberaliter datur, SS. Q. 117. Art. 5 ob. 1. Cf. SS. Q. 106. Art. 2; SS. Q. 115. Art. 2; SS. Q. 119. Art. 3; SS. Q. 120. Art. 2; SS. Q. 125. Art. 4 (bis); et passim. — *sup*., **minimē**, *least of all, in the smallest degree, least, very little*. Usque ad infima rerum, quae minime participant, PP. Q. 9. Art. 1 ad 2; caelum autem empyreum non est mobile, quia motus eius deprehenderetur per motum alicuius corporis apparentis, quod minime apparet, PP. Q. 66. Art. 3 ob. 1. Cf. PT. Q. 7. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 8; PT. Q. 66. Art. 9; PT. Q. 80. Art. 8; PTS. Q. 58. Art. 1; et passim.

pascha, ae, *f*., and atis, *n*., (1) *the Paschal lamb*, (2) *paschal food*, i.e., *unleavened bread*, (3) *Christ*, (4) *Easter, the feast of the Passover*. — (1), Pascha nostrum immolatus est Christus, . . ., primo die azymorum, quando Pascha immolabant, (ob. 1), . . ., quando Iudaei Pascha immolabant, . . ., sed ut manducarent Pascha, . . ., in quo necesse erat occidi, . . ., Pascha cum discipulis suis manducavit, . . ., licet Christus, qui est Pascha nostrum, sit crucifixus sequenti die, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1. — (2), quod autem dicitur, eos comesturos esse Pascha in quinta decima luna, intelligendum est quod ibi Pascha non dicitur agnus paschalis, qui immolatus fuerat decima quarta luna; sed dicitur cibus paschalis, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1. — (3), verum autem Pascha, quod in passione Domini celebratur, incoepit praeparari ab hora noctis nona, PT. Q. 46. Art. 9 ad 2, in quot. — (4), Iudaei secundum legem incipiebat uti azymis in die Paschatis, PT. Q. 74. Art. 4 ob. 1; Ecclesia omnes obligat ad semel in anno confitendum, quia instituit ut semel in anno, scilicet in Paschate, omnes sacram communionem accipiant, PTS. Q. 6. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 147. Art. 5 (bis); PT. Q. 54. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 9 (passim); PT. Q. 72. Art. 12; PT. Q. 78. Art. 1; et passim.

paschālis, e, *adj*., *paschal, of* or *belonging to the Passover, Easter*. Quae quidem praecipue imminent ante paschalem solemnitatem, . . ., et ideo immediate ante solemnitatem paschalem Ecclesia statuit esse ieiunandum, (c), . . ., propter quod non est ieiunium ab Ecclesia institutum in toto paschali tempore, SS. Q. 147. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (passim); PT. Q. 54. Art. 1; PT. Q. 61. Art. 3; PT. Q. 76. Art. 6; PT. Q. 83. Art. 5; et passim.

Paschālis, is, *m*., *Paschal II*, Pope, succeeded Urban II and reigned from 1099 till his death in 1118. He was born in central Italy and was received at an early age as a monk in Cluny. St. Thomas refers to a decision of his relating to the payment of tithes by the clergy, and on the question of simony. Sed contra est quod dicit Decretalis Paschalis II papae, SS. Q. 87. Art. 4 a; sed contra est quod dicit Paschalis papa, SS. Q. 100. Art. 4 a.

Paschāsius, ii, *m*., *Paschasius*, deacon of Rome, saint and confessor, flourished at the end of the fifth century, and the beginning of the sixth. Gregory the Great in his Dialogues, bk. IV, chap. 40, speaks of him as a man of great sanctity. Gregory likewise gives an account of his deliverance from Purgatory, where he was expiating his sin of resisting the judgment of the Church in the antipope Laurentius. Gregorius narrat, scilicet animas post mortem ad diversa loca corporalia esse deductas; ut patet de Paschasio, quem Germanus Capuanus episcopus in balneis invenit, PTS. Q. 69. Art. 1 a. Cf. App. Q. 1. Art. 2.

pasco, ere, pāvi, pastus, 3, *v. a*. and *n*., and *pascor*, pastus sum, 3, v. *dep*., (I) lit., (1) of animals, (a) *to graze, browse, feed*, (b) *in pass. reflex*. with *dep*. force, (c) *to feed, supply food with* their own flesh, (2) of persons, *to feed, nourish, maintain, support*, (II) fig., (1) *to guide, rule, govern*, (2) in *pass. reflex*. with *dep*. force, *to feast, gratify*. — (I) (1) (a), vel habet ovile in una parochia et pascit oves in alia, (ob. 2), . . ., pastor autem qui diversis temporibus in duabus parochiis gregem pascit, debet proportionaliter utrique Ecclesiae decimas solvere, SS. Q. 87. Art. 3 ad 2. — (I) (1) (b), in halyaeto autem, qui pascitur minutis avibus significantur illi qui sunt pauperibus molesti, . . ., ibis vero avis est in Africa, habens longum rostrum, quae serpentibus pascitur, . . ., upupa autem, quae nidificat in stercoribus, et foetenti pascitur fimo, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; oves autem non de facili possunt custodiri a furto, quia pascuntur in agris, . . ., adhuc autem boves difficilius custodiuntur, quia habentur in agris et non ita pascuntur gregatim sicut oves, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9; dicitur Iob I, 14 quod boves arabant, et asinae pascebantur iuxta eos, SS. Q. 2. Art. 6 a; huiusmodi enim animalia nocent hominibus ut ex eorum corporibus pascantur non ex aliqua iustitiae causa, SS. Q. 159. Art. 2 c. — (I) (1) (c), bos habet quinque utilitates; quia immolatur, arat, pascit carnibus, lac dat, . . ., ovis etiam habet quatuor utilitates; quia immolatur, pascit, lac dat, et lanam ministrat, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9. — (I) (2), puta dum nudum vestiunt famelicum pascunt, et similia operantur, SS. Q. 23. Art. 7 ob. 1. Cf. SS. Q. 32. Art. 2 (bis); SS. Q. 32. Art. 3; SS. Q. 32. Art. 5 (bis); SS. Q. 32. Art. 7 (bis); SS. Q. 32. Art. 10, in quot. — (II) (1), unde super illud Ioan. ult.: pasce oves meas dicit Augustinus, SS. Q. 185. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 187. Art. 1, in quot.; PT. Q. 40. Art. 6, in quot. — (II) (2), unde Gregorius: omnipotens Deus, quia pius est, miserorum cruciatu non pascitur, PTS. Q. 99. Art. 1 ad 4.

pascor, pastus sum, 3, *v. dep*., see *pasco*.

pascuum, i, *n*., *a pasture*. Et quia ex pascuis fructus gregis proveniunt, SS. Q. 87. Art. 3 ad 2; ingredietur et egredietur, et pascua inveniet, PTS. Q. 90. Art. 2 ob. 4.

passer, eris, *m*., *a sparrow*. In prima autem purificatione offerebat pro se leprosus mundandus duos passeres vivos, . . ., hoc modo ut filo coccineo ligarentur passer et hyssopus simul cum ligno cedrino, . . ., hyssopus vero et passer erant id quod de aspersorio tingebatur in sanguine alterius passeris immolati in aquis vivis, . . ., contra insensibilitatem passer vivus, . . ., passer vero vivus advolare dimittebatur in agrum, . . ., quia per quod passeres

significantur divinitas et humanitas Christi, . . ., hic autem passer vivus simul cum ligno cedrino, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7. Cf. PS. Q. 102. Art. 3.

passibilis, e, *adj.*, *capable of feeling* or *suffering*, *passible*, the opposite of *impossibilis*. Sed caro pateretur quae conveniunt naturae passibili, PT. Q. 14. Art. 1 ad 2; corpus Christi quantum ad conditionem naturae passibilis putrefactibile fuit, PT. Q. 51. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 97. Art. 2 (passim); PS. Q. 50. Art. 1 (passim); PT. Q. 15. Art. 10 (quater); PTS. Q. 82. Art. 1 (passim); PTS. Q. 86. Art. 3 (passim); et passim. On **caro passibilis**, see *caro* under 1; on **corpus passibile**, see *corpus*; on **intellectus passibilis**, see *intellectus* under 1; on **qualitas passibilis**, see *qualitas*; on **transmutatio passibilis**, see *transmutatio* under 1.

passibilitas, ātis, *f.*, (1) *capability of suffering*, *passibility*, the opposite of *impassibilitas*, (2) *emotion*, *affection*, synonym of *passio*, (3) *painful suffering*, likewise a synonym of *passio*. — (1), (Christus) secundum animam erat comprehensor, sed ratione passibilitatis corporis erat viator, PP. Q. 113. Art. 4 ad 1; magnitudo passionis non solum dependet ex virtute agentis, sed etiam ex passibilitate patientis, PS. Q. 22. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 85. Art. 5 ad 2; SS. Q. 18. Art. 2 ad 1; SS. Q. 175. Art. 4; PT. Q. 14. Art. 4 (bis); 3 Anim. 7 b; et passim. — (2), ut videlicet contra concupiscentiam et alias passibilitates pugnans homo, victoriae coronam acciperet, PT. Q. 69. Art. 3 c. — (3), mors et aliae passibilitates vitae praesentis, C. G. 4. 55. Cf. PS. Q. 81. Art. 5; PTS. Q. 14. Art. 5 (bis).

passim, *adv.*, (1) lit., *at different places*, (2) *transf.*, (a) *everywhere*, *far* and *wide*, (b) *at random*, *indiscriminately*, *in many cases*. — (1), et iterum ut per hoc ostenderet quod corporalis cultus non propter se erat ei acceptus; et ideo compescebantur ne passim et ubique sacrificia offerrent, PS. Q. 102. Art. 4 ad 3. — (2) (a), in primitiva Ecclesia tempore apostolorum passim convertebantur ad fidem et Iudaei, et gentiles, PTS. Q. 59. Art. 3 ad 2. — (2) (b), si enim passim possessiones vendantur, PS. Q. 105. Art. 2 ad 3; si passim permitteretur malis hominibus ut aliena raperent, vergeret hoc in detrimentum veritatis, vitae, et iustitiae, SS. Q. 43. Art. 8 ad 2; et si passim homines sibi invicem furarentur, periret humana societas, SS. Q. 66. Art. 6 c; ideo homini data est ratio ut ea ad quae natura inclinat, non passim, sed secundum rationis ordinem exequatur, SS. Q. 69. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 70. Art. 2; PTS. Q. 65. Art. 3.

passio, ōnis, *f.*, generally speaking, but not always, the correlative of *activity*, *receptivity*, *passivity*, *a result*. Thus (1) as the third species of *qualitas* (q.v.), *those accidents which change by alteration*, e. g., color. Hence (2) any quality, impression or effect characteristic of the nature of a thing, *a property*, (3) the category of *passivity*, of *receiving action*, the opposite of *actio*, (4) in the psychological order, the sensitive appetites and their operations, *emotion*, *an act of the sensitive appetite with some bodily change*, synonym of *affectio*, *concitatio animi*, *motus animi*, (5) spec., *detrimental change*, *injurious affection*, *suffering*. — (1), ponit ergo primo quattuor modos, quibus passio dictur. uno modo dicitur qualitas, secundum quam fit alteratio, sicut album et nigrum et huiusmodi, et haec est tertia species qualitatis, 5 Met. 20 c; circa passiones aliquas, puta quae fiunt secundum alterationes huiusmodi accidentium, C. G. 4. 66; passio, id est, passibilis qualitas, 3 Phys. 6 a; huiusmodi enim sunt quaedam passiones sub genere qualitatis contentae, et dicuntur passiones, quia passionem ingerunt sensibus vel quia ab aliquibus passionibus causantur, 7 Phys. 4 b. — A kind of *passio* in this sense is: (a), **passio perpetua and passio transiens**, *the perpetual* or *permanent impression* and *the transient* or *temporary impression*. Alio modo (lumen alicui inesse potest) per modum cuiusdam passionis sive impressionis transeuntis, sicut lumen est in aere, SS. Q. 171. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 156. Art. 3; SS. Q. 174. Art. 3; Verit. 13. 2 c; 8 Phys. 3 e. — (2), vel per passiones intellegit proprietates, 1 Cael. 1 a; est enim proprium uniuscuiusque scientiae, partes subiecti tradere et passiones, 1 Perih. 1 a; nec naturalis circa lineam illas passiones considerat, quas geometra, C. G. 2. 4; visibilitas est quaedam passio, sicut simum est passio nasi, 2 Anim. 14 b. Cf. 5 Phys. 1 f and g; 1 Cael. 1 a; 1 Cael. 7 b; 1 Gener. 2 c, 6 c and g, 10 a and e; Sensu. 9 a; 1 Anal. 18 g; et passim. On **transmutatio circa seu secundum passiones**, see *transmutatio* under 1. — Kinds of *passio* in this sense are: (a), **passio composita seu divisibilis** and **passio simplex**, *the composite* or *divisible* and *the simple* or *indivisible property*. Cf. 3 Cael. 3 d. — (b), **passio divisibilis**, see *passio composita*. — (c), **passio generis** and **passio speciei**, *the peculiarity of a genus* and *that of a species*. Cf. Ente. 7 f. — (d), **passio harmoniae**, *the peculiarity of harmony*. Cf. 1 Met. 7 d. — (e), **passio muliebris**, *the peculiarity of woman*. Cf. 4 Sent. 4. 1. 1 c. — (f), **passio numeri**, *the property of number*. Ut perfectum et diminutum, multiplicatio, et divisio, Pot. 9. 5 ob. 9; par et impar sunt numeri passiones, 4 Phys. 20 b. — (g), **passio per se seu propria**, *the property that belongs to a thing through itself* and *its own nature* or *that belongs to it as such*, thus its own peculiarity. Quando ex principiis speciei accidens causatur, et tale accidens dicitur per se passio vel proprium, 1 Anal. 14 a; masculus et femina sunt propriae passiones animalis, quia animal ponitur in definitione utriusque, 10 Met. 11 c. Cf. PS. Q. 25. Art. 1; PT. Q. 45. Art. 7 (bis); PTS. Q. 92. Art. 2; C. G. 1. 65; 1 Anal. 2 a; 14 a, and 18 g; 3 Cael. 3 d; 1 Gener. 13 c; Somniis 1 f; 10 Met. 11 b and c. — (h), **passio propria**, see *passio per se*. — (i), **passio quantitatis**, *the property of quantity* or *size*. Sed magis finitum et infinitum videntur esse passiones quantitatis, PP. Q. 7. Art. 3 ob. 2. — (j), **passio sensibilis seu sensibilium corporum**, *the sensibly perceptible peculiarity* or *the peculiarity of the sensibly perceptible body*. In tertia specie qualitatis non sunt nisi sensibiles passiones, vel sensibiles qualitates, PT. Q. 83. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 46. Art. 7; PTS. Q. 96. Art. 12; 4 Phys. 13 b; 7 Phys. 4 b; 1 Gener. 13 b. — (k), **passio sensibilium corporum**, see *passio sensibilis*. — (l), **passio simplex**, see *passio composita*. — (m), **passio speciei**, see *passio generis*. — (3), secundus modus (quo passio dicitur) est secundum quod huiusmodi actiones qualitatis et alterationis quae fiunt secundum eas dicuntur passiones, et sic passio est unum praedicamentorum, ut calefieri et infrigidari et huiusmodo, 5 Met. 20 c; ut per passiones intellegantur alterationes et alii motus consequentes, secundum quos alteratur aliquid in substantia rei, 1 Cael. 1 a; in nomine passionis importatur quod patiens trahatur ad id quod est agentis, PS. Q. 22. Art. 2 c; cum dicit Damascenus, quod passio est motus ab uno in aliud, non quilibet motus est passio sed solum alteratio proprie loquendo, ut dicit Philosophus in I de Generatione (c. 4, 319. b. 33), quia in hoc solo motu aliquid a re abicitur et aliquid imprimitur, quod est de ratione passionis, 3 Sent. 15. 2. 1. 1 c; passio est ex impressione alicuius agentis, 1 Perih. 2 a; eius autem propria et naturalis operatio est intellegere quae non completur sine passione quadam, inquantum scilicet intellectus patitur ab intellegibili, C. G. 2. 76; verbum quod significat actionem vel passionem significat cum tempore, 1 Perih. 4 a; de passionibus lunae, videlicet de eclipsi eius et de mutatione figurae eius, 1 Met. 3 a. Cf. PS. Q. 22. Art. 2 (passim); PS. Q. 59 Art. 2 (bis); PS. Q. 77. Art. 6 (bis); 1 Perih. 5 d; 1 Phys. 10 b; et passim. — On the difference between *passio* and *actio* we read: sicut enim motus prout est in mobili ab aliquo dicitur passio, ita origo ipsius motus secundum quod incipit ab alio et terminatur in id quod movetur vocatur actio, PP. Q. 41. Art. 1 ad 2; haec enim est differentia inter actiones et passiones, quod actiones denominantur a principiis; passiones vero a terminis; unumquodque enim denominatur ab actu, qui est principium actionis et terminus passionis, 2 Phys. 2 d; actus quidem activi vocatur actio, actus vero passivi vocatur passio, 3 Phys. 5 a; motus autem

dicitur actio secundum quod est actus agentis ut ab hoc; dicitur autem passio secundum quod est actus patientis ut in hoc, 3 Phys. 5 i. Cf. 5 Phys. 3 d. — (4), Augustinus dicit in IX. de Civ. Dei (c. 4), quod motus animi, quos Graeci πάθη, nostri autem quidam, sicut Cicero, perturbationes, quidam affectiones vel affectus, quidam vero, sicut in Graeco habetur, expressius passiones vocant. ex quo patet quod passiones animae sunt idem quod affectiones. sed affectiones manifeste pertinent ad partem appetitivam et non ad apprehensivam. ergo et passiones magis sunt in appetitiva, quam in apprehensiva, PS. Q. 22. Art. 2 a; passio proprie invenitur, ubi est transmutatio corporalis, quae quidem invenitur in actibus appetitus sensitivi, et non solum spiritualis, sicut est in apprehensione sensitiva, sed etiam naturalis. in actu autem appetitus intellectivi non requiritur aliqua transmutatio corporalis, quia huiusmodi appetitus non est virtus alicuius organi. unde patet quod ratio passionis magis proprie invenitur in actu appetitus sensitivi, quam intellectivi, PS. Q. 22. Art. 3 c; relinquitur ergo, quod passiones proprie dicantur operationes appetitus sensitivi, quae sunt secundum transmutationem organi corporalis et quibus homo quodammodo ducitur, 2 Eth. 5 b; semper actum appetitus sensitivi concomitatur aliqua transmutatio corporis, et maxime circa cor, quod est primum principium motus in animali. sic igitur actus appetitus sensitivi, inquantum habent transmutationem corporalem annexam, passiones dicuntur, PP. Q. 20. Art. 1 ad 1; Peripatetici vero omnes motus appetitus sensitivi passiones vocant, PS. Q. 24. Art. 2 c; si vero passiones dicamus omnes motus appetitus sensitivi, PS. Q. 59. Art. 5 c; omnia enim huiusmodi affectionum nomina, secundum quidem quod sunt actus appetitus sensitivi, passiones quaedam sunt, Mal. 11. 1 c; passio enim est quidam vehemens motus appetitus sensitivi, PS. Q. 77. Art. 3 ob. 1; proprie dicuntur passiones illae affectiones sensitivae, quae sunt cum vehementia, 3 Sent. 15. 2. 1. 2 c; immoderatus motus cordis passio eius dicitur, sed moderatus dicitur eius operatio, 4 Sent. 44. 2. 1. 1 c; in passionibus animae duplex contrarietas invenitur, una quidem secundum contrarietatem obiectorum, scilicet boni et mali, alia vero secundum accessum et recessum ab eodem termino. in passionibus quidem concupiscibilis invenitur prima contrarietas tantum, quae scilicet est secundum obiecta, in passionibus autem irascibilis invenitur utraque. cuius ratio est, quia obiectum concupiscibilis, . . ., est bonum vel malum sensibile absolute. bonum autem inquantum bonum non potest esse terminus ut a quo sed solum ut ad quem, quia nihil refugit bonum inquantum bonum, sed omnia appetunt ipsum. similiter nihil appetit malum inquantum huiusmodi, sed omnia fugiunt ipsum, et propter hoc malum non habet rationem termini ad quem, sed solum termini a quo. sic igitur omnis passio concupiscibilis respectu boni est ut in ipsum, sicut amor, desiderium, et gaudium, omnis vero passio eius respectu mali est ut ab ipso, sicut odium, fuga seu abominatio et tristitia. unde in passionibus concupiscibilis non potest esse contrarietas secundum accessum et recessum ab eodem obiecto. sed obiectum irascibilis est sensibile bonum vel malum non quidem absolute, sed sub ratione difficultatis vel arduitatis, . . ., bonum autem arduum sive difficile habet rationem, ut in ipsum tendatur, inquantum est bonum, quod pertinet ad passionem spei, et ut ab ipso recedatur, inquantum est arduum et difficile, quod pertinet ad passionem desperationis. similiter malum arduum habet rationem ut vitetur, inquantum est malum, et hoc pertinet ad passionem timoris; habet etiam rationem ut in ipsum tendatur sicut in quoddam arduum, per quod scilicet aliquid evadit subiectionem mali, et sic tendit in ipsum audacia. invenitur ergo in passionibus irascibilis contrarietas secundum contrarietatem boni et mali, sicut inter spem et timorem, et iterum secundum accessum et recessum ab eodem termino, sicut inter audaciam et timorem, PS. Q. 23. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 24. Art. 2 c; PP. Q. 41. Art. 1 (passim); PP. Q. 59. Art. 2 c; PS. Q. 77. Art. 3 ob. 1; Verit. 26. 4 c; et passim. On **affectus passionis seu secundum passionem**, see *affectus* under 2; **magnitudo passionis**, see *magnitudo* under 3; on **peccare ex passione**, see *peccare* under 2; on **peccatum ex passione**, see *pecca*[…] under 2; on **potentia passionis**, see *potentia* under 1; on **volu**[…]**rium secundum passionem**, see *voluntarius* under 3; on **volu**[…] **passionem praecedens**, see *voluntas* under 3. — Kinds of *pa*[…] in this sense are: (a), **passio affectiva seu affectus seu secund**[…] **affectionem**, *the affection connected with physical emotion*, […] opposite of *simplex affectus*. See *affectus* under 2. Cf. C. G. 1. […] — (b), **passio affectus**, see *passio affectiva*. — (c), **passio ani**[…] **seu in anima seu animi seu animalis seu interior passio ca**[…] **seu corporis seu corporalis seu corporea** and **passio naturae**, […] *affection of the soul* or *spiritual affection*, by which is unders[…] generally and in the strictest sense of the word an agitation of […] sensible faculty (passiones animae communiter dici solent a[…]petitus sensibilis affectiones, sicut ira, gaudium, et alia hu[…]modi, 1 Perih. 2 a; propriissime dicuntur passiones animae […]fectiones appetitus sensitivi, PT. Q. 15. Art. 4 c), at times a[…] however, the reception of the sensible or the intellectual […]presentation of a thing upon the corresponding intellectual fac[…] (oportet passiones animae hic intellegere intellectus concepti[…] quas nomina et verba et orationes significant immediate, 1 Per[…] 2 a; passione autem animali pati dicitur anima secundum opera[…]nem, quae vel est propria animae, vel principalius est ani[…] quam corporis, PT. Q. 15. Art. 4 c), yet again every other act[…] of the soul (passiones animae vocat omnes animae operati[…] 1 Perih. 2 a), *the carnal* or *physical affection*, by which is us[…] meant a pain or sickness of the body (passione quidem corp[…] patitur per corporis laesionem, PT. Q. 15. Art. 4 c; ad q[…] (sc. ad passionem corporalem) pertinet dolor, Verit. 26. 9 c[…] times also, however, *an agitation of the sensible faculty* (vir[…] autem perfectio consistit in hoc, quod homo corporis pass[…] non sequatur, sed eas secundum rationem temperet et ref[…] C. G. 2. 79), and *the affection of nature* and *essence* or *the m*[…] *affection* (duplex est modus passionis, secundum quod aliq[…] aliquo recipi potest. potest enim aliqua forma recipi in a[…] aliquo secundum esse naturale materialiter sicut calor rec[…] ab igne in aëre, et secundum hunc modum receptionis est […] modus passionis, qui dicitur passio naturae. alio modo a[…] recipitur in altero spiritualiter per modum intentionis cuius[…] sicut similitudo albedinis recipitur in aere et in pupilla, et […] receptio similatur illi receptioni, qua anima recipit similitu[…] rerum, unde secundum hunc modum receptionis est alius m[…] passionis, qui vocatur passio animae, 4 Sent. 44. 3. 1. 3 c). C[…] PP. Q. 20 pr.; PP. Q. 85. Art. 2 ob. 3; PP. Q. 95. Art. 2 c; PS. […] 22. Art. 2 a; PS. Q. 25. Art. 4 ob. 2; PS. Q. 35. Art. 1 c; PT. […] 15. Art. 4 c; C. G. 2. 79, 80, and 82; C. G. 3. 65 and 103; C. G. […] 55 and 70; 1 Sent. 8 Exp. 2; 2 Sent. 19. 1. 3 ad 1; 3 Sent. […] 2. 1. 3 ad 2; 4 Sent. 44. 3. 1. 3 c; 4 Sent. 49. 5. 3. 2 c; Pot. 7. […] Verit. 26. 2 c, 3 c, and ad 10 and 9 c; 1 Perih. 2 a and c; 7 Ph[…] 6 g; 1 Anim. 2 a-g; Mem. 3 c, 8 b, e, and g; Somno 1 a; et pa[…] — (d), **passio animae nutritivae** and **passio partis sensitiva**[…] **particulae sensitivae seu passio sensibilis**, *the affection* […] *vegetative* or *plant part of the soul* and *that of the animal* […] *sensitive part of the soul*. Cf. 2 Eth. 5 b; C. G. 2. 60; C. G. 3. […] 7 Phys. 6 g; Somno 1 f. — (e), **passio animae tantum** and […] **compositi seu coniuncti**, *the affection of the soul alone* an[…] *of the combined body* and *soul*. Ira, gaudium, et huiusmod[…] passiones coniuncti, PP. Q. 3. Art. 2 ob. 2. Cf. 1 Sent. 8 e[…] 1 Anim. 2 b and d; Somno 1 e. — (f), **passio animalis**, see […] *animae*. — (g), **passio animi seu appetitus sensitivi seu** […] **irrationalis**, *the affection of the spirit* or *of the sensitive facult*[…] *irrational affection*, because it belongs to the irrational part […] soul. In passionibus sensitivi appetitus est considerare a[…] quasi materiale, scilicet corporalem transmutationem, et a[…] quasi formale, quod est ex parte appetitus; sicut in ira, […]

materiale est accensio sanguinis circa cor, vel aliquid huiusmodi; formale vero appetitus vindictae, PP. Q. 20. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 47. Art. 1; PS. Q. 59. Art. 2; PS. Q. 77. Art. 1 c; Verit. 26. 8 c; 3 Eth. 4 g; et passim. — (h), **passio appetitus sensitivi,** see *passio animi.* — (i), **passio bona** and **passio mala seu defectiva seu vitiosa,** *the morally good* (inquantum ratione regulatur, SS. Q. 158. Art. 2 c) and *the morally bad* or *faulty affection.* Nam Stoici dixerunt omnes passiones esse malas; Peripatetici vero dixerunt passiones moderatas esse bonas, PS. Q. 24. Art. 2 c; passio autem quandoque quidem est moderata secundum rationem, quandoque autem caret moderatione vel per excessum, vel per defectum; et secundum hoc est passio vitiosa, SS. Q. 127. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 20. Art. 6; PS. Q. 24. Art. 1; PS. Q. 24. Art. 4; PS. Q. 59. Art. 3; SS. Q. 158. Art. 2 c; C. G. 1. 91; et passim. — (j), **passio carnis,** see *passio animae.* — (k), **passio communis** and **passio propria,** *the affection common to one thing with another* and *the affection proper to it,* (cf. *passio propria* under 1.) Semper ergo iudicium potentiae cognoscitivae erit de eo quod iudicat, scilicet de propria passione, secundum quod est; et ita omne iudicium erit verum; puta si gustus non sentit nisi propriam passionem, cum aliquis habens sanum gustum iudicat mel esse dulce, vere iudicabit, PP. Q. 85. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 2 (quater); PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 30. Art. 2; PT. Q. 48. Art. 2; 1 Anim. 2 a and b; et passim. — (l), **passio communiter dicta seu sumpta seu large seu improprie accepta seu transumptive sumpta** and **passio proprie dicta seu sumpta,** *passivity in general* or *in the proper sense of the word.* Passio dupliciter dicitur. uno modo proprie, et sic pati dicitur, quod a sua naturali dispositione removetur; passio enim est effectus actionis, . . ., alio modo dicitur passio communiter secundum quamcumque mutationem, etiamsi pertineat ad perfectionem naturae, sicut intellegere vel sentire dicitur pati quoddam, PP. Q. 97. Art. 2 c; passio dupliciter dicitur, uno modo communiter, et sic omnis receptio passio dicitur, sive illud, quod recipitur, sit conveniens recipienti et perfectivum ipsius, sive contrarium et corruptivum, . . ., alio modo passio dicitur proprie, quam sic definit Damascenus, . . ., "passio est motus praeter naturam", unde immoderatus motus cordis passio eius dicitur, sed moderatus dicitur eius operatio, 4 Sent. 44. 2. 1. 1 c; nomen passionis dupliciter sumitur, communiter et proprie. communiter quidem dicitur passio receptio alicuius quocumque modo et hoc sequendo significationem vocabuli; nam passio dicitur a πάσχειν Graece, quod est recipere. proprie vero dicitur passio, secundum quod actio et passio in motu consistunt, prout scilicet aliquid recipitur in patiente per viam motus. et quia omnis motus est inter contraria, oportet illud, quod recipitur in patiente, esse contrarium alicui, quod a patiente abicitur, Verit. 26. 1 c. Cf. PP. Q. 97. Art. 2 c; SS. Q. 171. Art. 2 ad 1; 1 Sent. 17. 2. 1 ad 5; 3 Sent. 15. 2. 1. 1 c and 2 c; 4 Sent. 44. 2. 1. 1 c; 4 Sent. 49. 3. 1. 1 c; Verit. 26. 1 c; 1 Anim. 11 d; 2 Eth. 5 b; et passim. — (m), **passio completa seu perfecta** and **passio inchoata,** *the complete* or *perfect passion* and *the passion begun.* Ut passio perfecta intellegatur, quando animo, id est, rationi dominatur, propassio autem, quando est inchoata in appetitu sensitivo, sed ulterius non se extendit, PT. Q. 15. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 15. Art. 6 ad 1; PT. Q. 15. Art. 7; PT. Q. 46. Art. 7 ob. 3 and ad 3; PT. Q. 69. Art. 7; Verit. 26. 8 c. — (n), **passio completiva in genere seu finalis in genere** and **passio completiva seu finalis simpliciter,** *the completing* or *concluding passion in a definite genus* and *the simply* or *absolutely completing* or *concluding passion.* Gaudium et tristitia principales dicuntur, quia sunt completivae et finales simpliciter respectu omnium passionum, unde ad omnes passiones consequuntur, . . ., timor autem et spes sunt principales non quidem quasi completivae simpliciter, sed quia sunt completivae in genere motus appetitivi ad aliquid; nam respectu boni incipit motus in amore et procedit in desiderium et terminatur in spe, respectu vero mali incipit in odio et procedit ad fugam et terminatur in timore, PS. Q. 25. Art. 4 c. — (o), **passio completiva simpliciter,** see *passio completiva in genere.* — (p), **passio composita,** *the composed passion,* namely *anger.* Ira dicitur componi ex tristitia et desiderio, non sicut ex partibus, sed sicut ex causis, PS. Q. 46. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 46. Art. 2 c; PT. Q. 15. Art. 9; 2 Eth. 5 b. — (q), **passio compositi,** see *passio animae tantum.* — (r), **passio concupiscibilis** and **passio irascibilis,** *the passion which belongs to the vis concupiscibilis,* i.e., *amor et odium, desiderium vel concupiscentia et fuga vel abominatio, gaudium vel delectatio et dolor vel tristitia,* and *the passion which belongs to the vis irascibilis,* i.e., *spes et desperatio, timor et audacia, ira.* In passionibus quidem concupiscibilis invenitur prima contrarietas tantum, quae scilicet est secundum obiecta; in passionibus autem irascibilis invenitur utraque, PS. Q. 23. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 23. Art. 4 c; PS. Q. 25. Art. 3 c; PS. Q. 40. Art. 4 c; PS. Q. 45. Art. 1 ad 2; PS. Q. 84. Art. 4 ad 2; et passim. — (s), **passio coniuncti,** see *passio animae tantum.* — (t), **passio conservativa** and **passio laesiva,** *the suffering that preserves* and *that that hinders* or *harms.* Amor non est passio laesiva, sed magis conservativa et perfectiva, PS. Q. 28. Art. 5 a. Cf. PS. Q. 28 pr.; PS. Q. 28. Art. 5 ob. 1 and ob. 3. — (u), **passio consequens** and **passio praecedens seu praeveniens,** *the passion which follows a judgment of the intellect* or *an act of the will* and *that which precedes such.* Bona passio consequens iudicium rationis augmentat meritum; si autem praecedat, ut scilicet homo magis ex passione quam ex iudicio rationis moveatur ad bene agendum, talis passio diminuit bonitatem et laudem actus, PS. Q. 77. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 95. Art. 2 c; PS. Q. 24. Art. 3 ad 3; PS. Q. 59. Art. 2 (bis); SS. Q. 2. Art. 10 (bis); Verit. 26. 7 c. — (v), **passio corporalis seu corporea,** see *passio animae.* — (w), **passio corporis,** see *passio animae.* — (x), **passio corruptiva** and **passio perfectiva seu perfectionis,** *the suffering that corrupts* or *destroys* and *that which perfects.* Corpus humanum in statu innocentiae erat impassibile quantum ad passiones quae removent dispositionem naturalem, ut infra dicetur; et similiter anima fuit impassibilis quantum ad passiones quae impediunt rationem, PP. Q. 95. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 97. Art. 2 c; PS. Q. 28. Art. 5 ob. 3 and a; PS. Q. 31. Art. 1 ad 3; C. G. 2. 55; 4 Sent. 44. 2. 1. 1 c; 2 Cael. 1 c; et passim. — (y), **passio debilis seu parva** and **passio dura seu fortis seu intensa,** *the weak* or *small* and *the severe* or *strong passion.* Cf. Verit. 26. 8 c and ad 2; 1 Anim. 2 d. — (z), **passio defectiva,** see *passio bona.* — (a^2), **passio determinata,** *the determined affection.* Cf. 1 Perih. 5 d. — (b^2), **passio divinorum,** *affection for God* and *divine things.* "Passio divinorum" ibi dicitur affectio ad divina, et coniunctio ad ipsa per amorem; quod tamen fit sine transmutatione corporali, PS. Q. 22. Art. 3 ad 1. — (c^2), **passio dura,** see *passio debilis.* — (d^2), **passio finalis in genere,** see *passio completiva in genere.* — (e^2), **passio finalis simpliciter,** see *passio completiva in genere.* — (f^2), **passio fortis,** see *passio debilis.* Cf. PS. Q. 35. Art. 6. — (g^2), **passio generalis** and **passio specialis,** *the general* and *the particular passion.* Passiones animae recipiunt speciem ex obiectis; unde specialis passio est quae habet speciale obiectum, PS. Q. 41. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 30. Art. 2 (passim); PS. Q. 41. Art. 2 (passim); PS. Q. 46. Art. 1 (passim). — h^2), **passio immunditiae,** *the passion of impurity.* Cf. Nom. 12. 1. — (i^2), **passio inchoata,** see *passio completa.* — (j^2), **passio inordinata** and **passio moderata,** *the inordinate passion* and *that regulated* or *moderated by reason.* Peripatetici vero omnes motus appetitus sensitivi "passiones" vocant. unde eas bonas aestimant, cum sunt a ratione moderatae; malas autem, cum sunt praeter moderationem rationis, PS. Q. 24. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 4; PS. Q. 58. Art. 3; PS. Q. 59. Art. 2 ad 1; PS. Q. 59. Art. 5 ad 1 and ad 2; SS. Q. 127. Art. 1 c; Verit. 26. 8 ad 2; et passim. — (k^2), **passio intellectus seu intellectus possibilis** and **passio sensus,** *the passivity of reason* and *that of sense.* Cf. *passio sensitivi.* Nam primo quidem consideratur passio intellectus possibilis, secundum quod informatur specie intelligibili, PP. Q. 85. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 85. Art. 2 c; C. G. 2. 82;

Somniis 1 f. — (l²), **passio intellectus possibilis,** see *passio intellectus.* — (m²), **passio interior,** see *passio animae.* — (n²), **passio irascibilis,** see *passio concupiscibilis.* — (o²), **passio laudabilis** and **passio vituperabilis,** *the praiseworthy* and *the blameworthy passion.* Communiter autem dicitur virtus omne quod est bonum et laudabile in humanis actibus, vel passionibus; et secundum hoc quandoque verecundia dicitur virtus, cum sit quaedam laudabilis passio, SS. Q. 114. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 30. Art. 3; Mal. 12. 2 ad 1. — (p²), **passio mala,** see *passio bona.* — (q²), **passio manifesta,** *the manifest passion.* Cf. 1 Anim. 2 d. — (r²), **passio moderata,** see *passio inordinata.* — (s²), **passio parva,** see *passio debilis.* — (t²), **passio perfecta,** see *passio completa.* — (u²), **passio phantastici** and **passio sensitivi,** *the affection of the power of imagination* and *that of the sensible perceptive faculty.* Cf. *passio sensus.* Cf. also Spir. 11 a. — (v²), **passio praecedens,** see *passio consequens.* — (w²), **passio praeveniens,** see *passio consequens.* — (x²), **passio praevisa** and **passio subita,** *the foreseen* and *the sudden passion.* Cf. Verit. 26. 8 c. — (y²), **passio primi sensitivi,** *the affection of the first sensible perceptive faculty* or *common sense.* Phantasticum et memorativum sunt passiones primi sensitivi, PP. Q. 78. Art. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 78. Art. 4 ad 3; C. G. 2. 60; Qu. Anim. 13 ob. 18. — (z²), **passio principalis, passio principalissima** and **passio secundaria,** *the chief* or *fundamental passion,* i.e., *gaudium et tristitia, timor et spes, the principal passion,* i.e., *gaudium et tristitia,* and *the subordinate* or *derived passion.* Passiones istae dicuntur principales secundum ordinem intentionis et complementi, PS. Q. 25. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 25. Art. 4 (passim); PS. Q. 40. Art. 1 (bis); PS. Q. 84. Art. 4 (quater); SS. Q. 123. Art. 11 (bis); 3 Sent. 26. 1. 4 c; 3 Sent. 33. 2. 1. 4 ad 1; Verit. 26. 5 c; et passim. — (a³), **passio propria,** see *passio communis.* — (b³), **passio proprie dicta seu sumpta,** see *passio communiter dicta.* — (c³), **passio secundaria,** see *passio principalis.* — (d³), **passio secundum affectionem,** see *passio affectiva.* — (e³), **passio sensibilis,** see *passio animae nutritivae.* Nam sensibiles passiones sunt materia moralium actuum, SS. Q. 152. Art. 1 c. — (f³), **passio sensitivi,** see *passio phantastici.* — (g³), **passio sensus,** see *passio intellectus.* — (h³), **passio specialis,** see *passio generalis.* — (i³), **passio subita,** see *passio praevisa.* — (j³), **passio transumptive sumpta,** see *passio communiter dicta.* — (k³), **passio virilitatis,** *the virile* or *masculine passion.* Illi qui sunt in contumeliativa dispositione, sive quia sint contumeliam passi, sive quia velint contumeliam inferre, provocantur ad iram et ad audaciam; quae sunt quaedam passiones virilitatis, extollentes animum hominis ad arduum, SS. Q. 30. Art. 2 ad 3. — (l³), **passio vitiosa,** see *passio bona.* — (m³), **passio vituperabilis,** see *passio laudabilis.* — (5), tertio modo dicuntur passiones non quaelibet alterationes, sed quae sunt nocivae et ad malum terminatae et quae sunt lamentabiles sive tristes. non enim dicitur aliquid pati secundum hunc modum, quod sanatur, sed quod infirmatur, vel etiam cuicumque aliquod nocumentum accidit; et hoc rationabiliter. patiens enim per actionem agentis sibi contrarii trahitur a sua dispositione naturali in dispositionem similem agenti, et ideo magis proprie dicitur pati, cum subtrahitur aliquid de eo, quod sibi congruebat, et dum agitur in ipso contraria dispositio, quam quando fit e contrario; tunc enim magis dicitur perfici, quando fit e contrario. et quia illa, quae sunt modica, quasi nulla reputantur, ideo quarto modo dicuntur passiones non quaecumque nocivae alterationes, sed quae habent magnitudinem nocumenti, sicut magnae calamitates et magnae tristitiae. quia etiam excedens laetitia fit nociva, cum quandocumque propter excessum laetitiae aliqui mortui sunt et infirmati, et similiter superabundantia prosperitatis in nocumentum vertitur his, qui ea bene uti nesciunt; ideo alia littera habet "magnitudines lamentationum et exsultationum passiones dicuntur," 5 Met. 20 c; aegrotare dicitur pati, quia recipitur infirmitas sanitate abiecta, et hic est propriissimus modus passionis, PS. Q. 22. Art. 1 c; quamvis nomen passionis magis proprie conveniat passionibus corruptivis et in malum tendentibus, sicut sunt aegritudines corporales, PS. Q. 31. Art. 1 ad 3; propriissime illi motus passiones dicuntur, qui important aliquod nocumentum, PS. Q. 41. Art. 1 c; alterationes quae contingunt praeter naturam alterati, magis proprie dicuntur passiones, sicut aegrotationes magis, quam sanationes, 3 Sent. 15. 2. 1. 1 c. Cf. PT. Q. 46. Art. 3 (bis); PT. Q. 46. Art. 7 (passim); PT. Q. 49. Art. 1 (ter); PT. Q. 49. Art. 6 (passim); PT. Q. [illegible] Art. 1; et passim. — Kinds of *passio* in this sense are: (a), **passio ab extrinseco illata seu exterius illata seu exterior** and **passio ab intrinseco causata seu intrinseca,** *the outer* and *the inner suffering.* Passiones humanae possunt considerari dupliciter: uno modo quantum ad speciem; et sic non oportuit Christum pati omnem passionem, quia multae passionum species sibi invicem contrariantur, sicut combustio in igne et submersio in aqua; loquimur enim nunc de passionibus ab extrinseco illatis, quia passiones ab intrinseco causatas, sicut sunt aegritudines corporales, non decuit eum pati, PT. Q. 46. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 59. Art. 1; SS. Q. [illegible] Art. 1; PT. Q. 46. Art. 5; PTS. Q. 96. Art. 6 (passim); C. G. [illegible] and 37; 4 Sent. 49. 5. 3. 2 c; Verit. 26. 8 c. — (b), **passio ab intrinseco causata,** see *passio ab extrinseco illata.* — (c), **passio Christi,** *the suffering of Christ.* Hominem liberari per passionem Christi conveniens fuit et misericordiae, et iustitiae eius. iustitiae quidem, quia per passionem suam Christus satisfecit pro peccato humani generis, PT. Q. 46. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 15. Art. 6 (ter); PT. Q. 84. Art. 3; PT. Q. 84. Art. 7 (passim); C. G. 4. 79; Verit. 26. [illegible] et passim. — (d), **passio exterior,** see *passio ab extrinseco illata.* — (e), **passio exterius illata,** see *passio ab extrinseco illata.* — (f), **passio humana,** *human suffering.* Sed corpus Christi subiectum fuit impressionibus caelestium corporum; passus est enim calorem aestate, et in hieme frigus, sicut et alias humanas passiones, PT. Q. 12. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 19. Art. 11; PS. Q. 3. Art. 5; [illegible] Q. 7. Art. 2; PS. Q. 56. Art. 6; SS. Q. 23. Art. 6; PT. Q. 46. Art. 5 c; et passim. — (g), **passio indetractibilis,** *the suffering that does not lack merit* or *grace.* Indetractibiles autem passiones sunt, quae defectum gratiae non important, 3 Sent. 75. 1. 2 c. — (h), **passio intrinseca,** see *passio ab intrinseco illata.* — (i), **passio involuntaria seu violenta** and **passio naturalis,** *the involuntary suffering contrary to nature* and *the natural suffering* or *the suffering according to nature.* Cf. *passio pura.* Dicuntur autem passiones naturales quaecumque universaliter humanam naturam consequuntur, sive ex condicione naturae, sicut indigentia cibi et potus, sive quae per peccato primi parentis in totam naturam devenerunt ex principiis naturae sibi relictae causata, sicut fames, sitis, labor, dolor, et huiusmodi, 3 Sent. 15. 1. 2 c. Cf. SS. Q. 142. Art. 4; PT. Q. [illegible] Art. 6 c; PTS. Q. 70. Art. 1; 2 Sent. 30. 1. 1 ob. 6. — (j), **passio naturalis,** see *passio involuntaria.* — (k), **passio pura,** *the pure* or *complete suffering.* Sunt enim quaedam passiones, quae sunt passiones tantum, sicut praecipue patet in passionibus corporalibus, quae ab exteriori infliguntur, ut sectio et adustio, vel ab aliquo etiam principio interius agente etiam naturali, ut laesio vel aliquid huiusmodi, 2 Sent. 36. 1. 2 c, the opposite of the passiones, quae non sunt purae passiones, sed sunt simul et passiones et operationes quaedam, sicut patet in passionibus, quae dicuntur operationes animae, 2 Sent. 36. 1. 2 c. — (l), **passio violenta,** see *passio involuntaria.*

passivē, *adv.,* see *passivus.*

passīvus, a, um, *adj., suffering, capable of suffering, passible, passive,* synonym of *receptivus,* the opposite of *activus.* Deus dicitur omnipotens secundum potentiam activam, non secundum potentiam passivam, PP. Q. 25. Art. 3 ad 1; requiritur aliqua proportio obiecti ad potentiam cognoscitivam, ut activi ad passivum et perfectionis ad perfectibile, PP. Q. 88. Art. 1 ad 3; multae calefactiones passivae, C. G. 2. 73; mente rationabilia, animo passiva, C. G. 2. 90. Cf. PS. Q. 77. Art. 1 (bis); PS. Q. 81. Art. 5; SS. Q. [illegible] Art. 5 (quater); PT. Q. 32. Art. 4 (bis); C. G. 3. 109; et passim.

On **alteratio passiva**, see *alteratio*; on **appetitus passivus**, see *appetitus* under 2; on **determinatio passiva**, see *determinatio* under 1; on **dispositio passiva**, see *dispositio* under 4; on **generatio passiva**, see *generatio* under 1; on **impotentia passiva**, see *impotentia*; on **intellectus passivus**, see *intellectus* under 2; on **omnipotentia passiva**, see *omnipotentia* under 1; on **origo passiva**, see *origo*; on **potentia passiva**, see *potentia* under 1 and 2; on **potestas passiva**, see *potestas* under 1; on **principium passivum et primum passivum**, see *principium*; on **privatio passiva**, see *privatio* under 1; on **processio passiva**, see *processio*; on **quale passivum**, see *qualis*; on **qualitas passiva**, see *qualitas*; on **relatio passiva**, see *relatio*; on **scandalum passivum**, see *scandalum* under 2; on **sphaera passiva**, see *sphaera* under 3; on **verbum passivum**, see *verbum* under 2; on **virtus passiva**, see *virtus* under 1. — **passiva recipiunt actionem activorum secundum proprium modum**, *passive things receive upon themselves the action of active things according to a manner proper to them.* Cf. *recipere.* — **passīvē**, *adv., after the manner* or *in the sense of the suffering, passively*, synonym of *receptive*, the opposite of *active*. Sed executio providentiae, quae gubernatio dicitur, passive quidem est in gubernatis, active autem est in gubernante, PP. Q. 23. Art. 2 c; magis autem in Deum homo potest tendere per amorem passive quodammodo ab ipso Deo attractus, PS. Q. 26. Art. 3 ad 4. Cf. PS. Q. 15. Art. 2; PS. Q. 91. Art. 1; SS. Q. 43. Art. 6; SS. Q. 185. Art. 1. On **creatio passive accepta**, see *creatio* under 1; on **dicere passive**, see *dicere* under 3; on **generatio passive accepta seu sumpta**, see *generatio* under 1; on **iustificatio passive accepta**, see *iustificatio* under 1; on **origo passive significata**, see *origo*; on **recipere passive**, see *recipere*; on **significare passive**, see *significare*.

passus, a, um, see *patior*.

passus, ūs, *m., a step, pace, track, trace.* Ad Deum non acceditur passibus corporalibus, PP. Q. 3. Art. 1 ad 5; sicut non oportet quod qui vadit per viam in quolibet passu cogitet de fine, PS. Q. 1. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 24. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 59. Art. 3 (bis).

pastio, ōnis, *f., a feeding*, the action of nourishing as if by food, used fig.; **cura pastionis**, *pastoral care.* Si dilectionis testimonium est cura pastionis, quisquis virtutibus pollens gregem Dei renuit pascere, Pastorem summum convincitur non amare, SS. Q. 184. Art. 7 ad 2, in quot.

pastor, ōris, *m.*, (1) *a herdsman, a shepherd*, (2) eccl. Lat., (a) *a shepherd, pastor*, especially a bishop who is to feed, lead, and gently rule, like a shepherd, the flock committed to him, (b) esp. of Christ. — (1), ergo prius debuit manifestari Christi nativitas Simeoni quam pastoribus vel magis, (ob. 1), . . ., ergo primo debuit manifestari Christi nativitas magis quam pastoribus, (ob. 2), . . ., et praecesserunt eum magi et pastores, (ad 1), . . ., et ideo pastoribus primo manifestata est Christi nativitas quam magis, PT. Q. 36. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 87. Art. 2 (bis); SS. Q. 87. Art. 3; PT. Q. 36. Art. 3 (passim); PT. Q. 36. Art. 7 (passim); PT. Q. 40. Art. 1; PT. Q. 89. Art. 3; et passim. — (2) (a), sed praedicare Evangelium non pertinet ad religiosos, sed maxime ad praelatos, qui sunt pastores et doctores, SS. Q. 187. Art. 4 ob. 2; nam et Petrus post negationem pastor ovium Christi constitutus est, PT. Q. 89. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 184. Art. 5; SS. Q. 185. Art. 5 (passim); SS. Q. 189. Art. 7; PT. Q. 8. Art. 6 (passim); PT. Q. 35. Art. 8. — (2) (b), si dilectionis testimonium est cura pastionis, quisquis virtutibus pollens gregem Dei renuit pascere, Pastorem summum convincitur non amare, SS. Q. 184. Art. 7 ad 2, in quot.

pastōrālis, e, *adj., pastoral, of* or *pertaining to a shepherd* or *pastor of souls.* Similiter etiam episcopi obligant se ad ea quae sunt perfectionis pastorale assumentes officium, SS. Q. 184. Art. 5 c; et ideo tamdiu obligatur ad hoc quod cura pastoralem retineat, SS. Q. 185. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 2 (passim); SS. Q. 185. Art. 5; PTS. Q. 8. Art. 1; PTS. Q. 11. Art. 1. — *Liber Regulae Pastoralis*, of Gregory the Great, a treatise on the duties and responsibilities of the pastoral office, addressed to a bishop John, with the purpose of explaining and justifying the writer's former reluctance to undertake the burden of the papacy. St. Thomas quotes freely from this treatise. Secundum Gregorium in Pastorali, part 1, cap. 10, PTS. Q. 19. Art. 5 ob. 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 146. Art. 1; SS. Q. 148. Art. 2; SS. Q. 148. Art. 6; SS. Q. 185. Art. 1 (passim); et passim.

patefacio, ere, fēci, factum, 3, *v. a.* and in *pass.*, **patefiet**, *to disclose, bring to light.* Per exteriorem confessionem fidei homo fidem suam alii homini patefacit, SS. Q. 3. Art. 2 ob. 2; contemplativae vitae amabilis valde dulcedo est, quae super semetipsam animam rapit, caelestia aperit, spiritualia mentis oculis patefacit, SS. Q. 180. Art. 7 ad 3, in quot.; in hac causa oportet quod per testes veritas patefiat, sicut et in aliis, PTS. Q. 55. Art. 11 c; scilicet quod peccata quae sunt per poenitentiam deleta, in iudicio aliis non patefient, PTS. Q. 87. Art. 2 c,

patefio, see *patefacio*.

patena, ae, *f., a paten*, the circular plate of silver, gilt, or gold, used from the earliest times to receive the Host consecrated at Mass. Et ideo cum ordinantur, accipiunt calicem cum vino, et patenam cum pane, PTS. Q. 37. Art. 2 c; et ideo unctio solis sacerdotibus fit, qui propriis manibus corpus Christi tangunt; sicut etiam calix inungitur, qui continet sanguinem, et patena, quae continet corpus, (c), . . ., unde eius non est tangere corpus Christi, sed portare corpus in patena, PTS. Q. 37. Art. 5 ad 5. Cf. PT. Q. 67. Art. 1, in quot.; PT. Q. 71. Art. 4, in quot.; PT. Q. 83. Art. 3 (bis).

pateo, ēre, ui, 2, *v. n.*, (1) lit., *to lie open, be open*, (2) fig., (a) *to be exposed* or *subject to anything*, (b) *to be clear, plain, well-known, evident, manifest*, used *absol.*, with subject-clause. — (1), dicitur quod terra erat inanis sive invisibilis; quia corporali aspectui patere non poterat propter aquas undique eam cooperientes, PP. Q. 66. Art. 1 c; Christo baptizato, aperti sunt caeli, non propter ipsum Christum, cui semper caelum patuit, PT. Q. 49. Art. 5 ad 3; decimo tertio die omnia sepulcra ab ortu solis usque ad occasum patebunt cadaveribus ad resurgendum, PTS. Q. 73. Art. 1 a. — (2) (a), sicut dicitur Matth. XII, vers. 25; omne regnum in seipsum divisum desolabitur quod etiam experimento patuit in populo Iudaeorum, in quo fuit divisio regni destructionis causa, PS. Q. 105. Art. 1 ob. 3. — (2) (b), primo igitur modo nihil contranitur ordini divinae gubernationis, quod ex duobus patet, PP. Q. 103. Art. 8 c; aliquid dicitur accidens alicuius dupliciter, ut patet Metaph. V. text. 16, PS. Q. 7. Art. 1 ad 2; si ergo non licet vendere ea quae sunt spiritualibus annexa, nihil temporale vendere licebit; quod patet esse falsum, SS. Q. 100. Art. 4 ob. 1; unde cum non debeat a regno excludere nisi indignos, ut ex definitione clavis patuit, PTS. Q. 21. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 112. Art. 2; PS. Q. 75. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 2; PT. Q. 3. Art. 5; PTS. Q. 7. Art. 1; PTS. Q. 7. Art. 2.

pater, tris, *m., father*, the opposite of *filius*. In generatione carnali non requiritur ex necessitate nisi pater et mater, PT. Q. 67. Art. 7 ad 2; non solum dicitur aliquis pater ratione carnalis generationis, sed quibusdam aliis rationibus aliqui dicuntur patres et cuilibet eorum debetur aliqua reverentia. dicuntur enim patres apostoli et alii sancti per doctrinam et exemplum fidei, . . ., dicuntur etiam praelati patres, et isti venerandi sunt, sunt enim Dei ministri, . . ., omnes igitur isti venerandi sunt, quia omnes portant quodammodo similitudinem Patris, qui in caelis est, Praec. 4; requiruntur ad conditionem patris, . . ., quod ex sua substantia et similem sibi in specie filium producat, et alia huiusmodi, 3 Sent. 4. 2. 1 ad 4; ut illi, qui praesunt monasteriis, abbates, id est, patres vocarentur, Relig. 2. Cf. PT. Q. 53. Art. 3; PT. Q. 55. Art. 6 (passim); PT.

Q. 58. Art. 3 (passim); PT. Q. 67. Art. 8 (bis); Orat. prol.; et passim. On **limbus patrum**, see *limbus*. — Kinds of *pater* are: (a), **pater adoptans**, *the father who adopts someone as his child.* Quia filius adoptatus conservatur in domo patris adoptantis, sicut filius naturalis, ideo legibus humanis prohibitum est inter tales matrimonium contrahi, PTS. Q. 57. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 57. Art. 1 (ter); PTS. Q. 57. Art. 3 (passim); 4 Sent. 42. 2. 1 ob. 1 and 2 and 3 ob. 1. — (b), **pater caelestis,** and **pater terrenus,** *the heavenly* and *the earthly father.* "Potentia" enim habet rationem principii; unde habet similitudinem cum Patre caelesti, qui est principium totius divinitatis. deficit autem interdum patri terreno propter senectutem, PP. Q. 39. Art. 8 c. — (c), **pater carnalis** and **pater spiritualis,** *the carnal* and *the spiritual father.* Sicut est alia generatio spiritualis a carnali, ita etiam debet esse alia disciplina, . . ., et ideo alius debet esse pater spiritualis a patre carnali, nisi necessitas contrarium exigat, PT. Q. 67. Art. 8 ad 2. Cf. SS. Q. 10. Art. 12; SS. Q. 102. Art. 1; SS. Q. 121. Art. 1; SS. Q. 122. Art. 2; 4 Sent. 42. 1. 3. 3 ob. 1 and c; et passim. — (d), **pater spiritualis,** see *pater carnalis.* — (e), **pater terrenus,** see *pater caelestis.*

paterfamilias, ae, *m.,* see *familia.*

paternālis, e, *adj., paternal.* Dicit Ioannes Damascenus: differentiam hypostaseon, id est, personarum, in tribus proprietatibus, id est, paternali, et filiali, et processionali recognoscimus, PP. Q. 32. Art. 2 a.

paternitas, ātis, *f., paternity, the relation* or *quality of being a father, the relation of a father, fatherhood.* In discussions of the doctrine of the Holy Trinity, the Father is spoken of as the One Who created us, the Holy Ghost the One Who sanctifies us. This cannot be so, since all actions which terminate outside of God must be attributed to God's nature which is one and which is common equally to the three divine Persons. Hence, it is not true that the Father created us any more than the Son or the Holy Ghost. This way of speaking is permitted by the Church and is called appropriation. It means that the function of creating is attributed to the Father to commemorate His paternity which is in an especial way connected with the idea of creating. Pater non ab eodem habet quod sit Pater et quod sit aliquis. cum enim paternitate sit Pater, si paternitate esset aliquis, sequeretur quod Filius, in quo non est paternitas, non esset aliquis. remota ergo per intellectum paternitate a Patre, (ob. 2), . . ., sed si Filium non genuisset, non inesset ei paternitas. ergo remota paternitate, adhuc remanet hypostasis Patris, (ob. 3), . . ., paternitate Pater non solum est Pater, sed est persona, et est quis, sive hypostasis, (ad 2), . . ., intentio Augustini non fuit dicere quod hypostasis Patris remaneat ut ingenita, remota paternitate, quasi innascibilitas constituat et distinguat hypostasim Patris, . . ., sed loquitur in communi, quia non omne ingenitum est pater. remota ergo paternitate, non remanet in divinis hypostasis Patris, ut distinguitur ab aliis personis, sed ut distinguitur a creaturis; sicut Iudaei intelligunt, PP. Q. 40. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 28. Art. 1 (passim); PP. Q. 28. Art. 4 (passim); PP. Q. 30. Art. 2 (passim); PP. Q. 32. Art. 3 (passim); PP. Q. 40. Art. 4 (passim); PP. Q. 42. Art. 4 (passim); et passim.

paternus, a, um, *adj., of* or *belonging to a father, fatherly, paternal.* Christus dicitur ad Patrem ascendere, inquantum ascendit ad consessum paternae dexterae, PT. Q. 57. Art. 2 ad 3; combinatio patris et filii non habebat proprium nomen, sed ipse vocat eam paternam, 1 Pol. 2 b. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 (bis); PS. Q. 114. Art. 1; SS. Q. 57. Art. 4; SS. Q. 154. Art. 6; SS. Q. 189. Art. 6 (ter); et passim. On **disciplina paterna,** see *disciplina* under 4; on **potestas paterna,** see *potestas* under 3; on **principatus paternus,** see *principatus* under 1; on **regimen paternum,** see *regimen.*

πάθος, ους *n., emotions, motus animi.* Motus animi quod Graeci πάθη, nostri autem, sicut Cicero, perturbationes, quidam affectiones vel affectus, quidam vero, sicut in Graeco habetur, expressius passiones vocant, PS. Q. 22. Art. 2 a, in quot.

pathicus, a, um, *adj., pathic, who submits to unnatural lust.* Neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, Glossa interl. exponit, molles, id est, pathici, hoc est, muliebria patientes, SS. Q. 138. Art. 1 ob. 1.

patibilis, e, *adj., patible, liable to undergo something.* Inquantum scilicet expellit superbiam, cui Deus resistit et praebet hominem subditum, et supra patibilem ad suscipiendum influxum divinae gratiae, SS. Q. 161. Art. 5 ad 2.

patibulum, i, *n., a fork-shaped gibbet.* Secundum olfactum, in loco foetido cadaverum mortuorum, qui dicitur calvariae, appensus patibulo, PT. Q. 46. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 46. Art. 11, in quot.

patienter, *adv.,* see *patior.*

patientia, ae, *f., the quality of bearing, suffering,* or *enduring, patience, endurance.* Fortitudo non solum sustinet molestias absque perturbatione, quod est patientiae; sed etiam ingerit se eis cum opus fuerit; unde quicumque est fortis, est patiens; sed non convertitur. est autem patientia quaedam fortitudinis pars, PS. Q. 66. Art. 4 ad 2; necesse est habere aliquam virtutem, per quam bonum rationis conservetur contra tristitiam, ne scilicet ratio tristitiae succumbat, hoc autem facit patientia; SS. Q. 136. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 9 ad 1; PP. Q. 22. Art. 2 ad 2; SS. Q. 136. Art. 3 (passim); SS. Q. 136. Art. 5 (passim); C. G. 3. 71; et passim. The virtue of *patientia* is also called *patientia sufferens,* i.e. *suffering patience,* in order to distinguish it from the act of *patientia* which is a *fructus Spiritus sancti.* Neque etiam laudaretur iustitia vindicantis et patientia sufferentis si non esset iniquitas persequentis, PP. Q. 48. Art. 2 ad 3; in patria (i.e., heaven) non erit in sustinendo aliqua, sed in fruitione bonorum, in quae pervenire volebamus patiendo, (ad 1), . . ., patientia quantum ad habitum ponitur virtus; quantum autem ad delectationem quam habet in actu, ponitur fructus; et praecipue, quantum ad hoc quod per patientiam animus praeservatur, ne obruatur tristitia, SS. Q. 136. Art. 1 ad 3.

patior, pati, passus, 3, *v. dep.,* (1) *to bear, undergo, suffer, endure,* synonym of *recipere,* the opposite of *agere,* (2) *suffer, bear, allow, permit.* — (1), dare et accipere se habent sicut agere et pati. non est autem idem principium agendi et patiendi, SS. Q. 117. Art. 4 ad 3; pati recipere quoddam est, C. G. 2. 55; pati nihil est aliud quam suscipere aliquid ab agente, 3 Phys. 5 i. Cf. PP. Q. 25. Art. 3; PP. Q. 56. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 12; PT. Q. 47. Art. 3; PT. Q. 48. Art. 4; et passim. On **praeparatio patientis,** see *praeparatio* under 1; on **principium patientis,** see *principium;* on **sensus patientis,** see *sensus* under 3. — Kinds of *patior* in this sense are: (a), **pati communiter, pati proprie,** and **pati propriissime,** *to suffer in the general* or *wider sense of the word, suffer in the proper* or *narrower sense of the word,* and *suffer in the most proper* or *narrowest sense of the word.* Pati dicitur tripliciter: uno modo communiter, secundum quod omne recipere est pati, etiamsi nihil abiciatur a re; sicut si dicatur aerem pati, quando illuminatur; hoc autem magis proprie est perfici quam pati. alio modo dicitur proprie pati, quando aliquid recipitur cum alterius abiectione. sed hoc contingit dupliciter: quandoque enim abicitur id quod non est conveniens rei; sicut cum corpus animalis sanatur, dicitur pati, quia recipit sanitatem aegritudine abiecta. alio modo, quando e converso contingit; sicut aegrotare dicitur pati, quia recipitur infirmitas sanitate abiecta. et hic est propriissimus modus passionis. nam pati dicitur ex eo quod aliquid trahitur ad agentem; quod autem recedit ab eo quod est sibi conveniens, maxime videtur ad aliud trahi, PS. Q. 22. Art. 1 c; pati tripliciter dicitur. uno modo propriissime, scilicet quando aliquid removetur ab eo quod convenit sibi secundum naturam aut secundum propriam inclinationem

sicut cum aqua frigiditatem amittit per calefactionem, et cum homo aegrotat aut tristatur. secundo modo minus proprie dicitur aliquis pati ex eo quod aliquid ab ipso abicitur, sive sit ei conveniens, sive non conveniens; et secundum hoc dicitur pati non solum qui aegrotat, sed etiam qui sanatur; et non solum qui tristatur, sed etiam qui laetatur; vel quocumque modo aliquis alteretur vel moveatur. tertio dicitur aliquis pati communiter ex hoc solo quod id quod est in potentia ad aliquid, recipit illud ad quod erat in potentia, absque hoc quod aliquid abiciatur; secundum quem modum omne quod exit de potentia in actum potest dici pati, etiam cum perficitur. et sic intelligere nostrum est pati, PP. Q 79. Art. 2 c. Cf. 2 Sent. 19. 1. 3 c; Quodl. 2. 7. 13 c; 5 Met. 14 b. — (b), **pati improprie,** *to suffer in the improper* or *figurative sense of the word,* i.e., to accept something without losing anything. Improprie enim dicitur pati, quidquid recipit aliquam perfectionem ab aliquo, sicut intellegere dicitur quoddam pati, 5 Met. 14 b. — (c), **pati per accidens** and **pati per se,** *to suffer by accident* and *for itself* or *as such.* Cf. 3 Sent. 15. 2. 1. 2 c; Verit. 26. 2 c. — (d), **pati per se,** see *pati per accidens.* — (e), **pati proprie,** see *pati communiter.* — (f), **pati propriissime,** see *pati communiter.* — (g), **pati secundum quid** and **pati simpliciter,** *to suffer with respect to something* or *in a certain respect* and *suffer simply* or *absolutely.* Hoc est proprie verbum, quod significat agere vel pati in actu, quod est agere vel pati simpliciter; sed agere vel pati in praeterito vel futuro est secundum quid, 1 Perih. 5 e. Cf. PS. Q. 46. Art. 6. — (h), **pati simpliciter,** see *pati secundum quid.* — **agens et patiens oportet esse simul,** see *agens.* — **mitis non patitur** (PP. Q. 59. Art. 2 ad 1), the translation of the Aristotelian passage, πρᾶος ὁ ἀπαθὴς λέγεται (Top. IV. 5, 125. b. 23), *the gentle man has no (inordinate) affection.* — **omne agens assimilat sibi patiens,** see *agens.* — **omne agens est nobilius seu honorabilius seu praestantius patiente,** see *agens.* — (2), quod iterum repugnat veritati divinae quae nullam patitur fictionis falsitatem, PT. Q. 5. Art. 4 c; consortium in compari non patiuntur, C. G. 3. 124; neque plenitudo dati hoc patitur, C. G. 4. 8. Cf. PT. Q. 41. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 4; PT. Q. 52. Art. 8 (bis); PT. Q. 89. Art. 5; et passim. — **patiens,** entis, *P. a., bearing, supporting, suffering, permitting, patient.* Nam patiens dicitur aliquis non ex hoc quod non fugit, sed ex hoc quod laudabiliter se habet in patiendo quae praesentialiter nocent, ut scilicet non inordinate ex eis tristetur, SS. Q. 136. Art. 4 ad 2; sicut Augustinus dicit, . . ., "patientes proprie dicuntur qui malunt mala non committendo ferre, quam non ferendo committere," SS. Q. 136. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 15. Art. 4; PT. Q. 22. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 8; PT. Q. 52. Art. 5; PT. Q. 84. Art. 7; et passim. — **patienter,** *adv., patiently.* Si aliquis patienter ferat iniuriam sibi factam, non propter hoc excusatur ille qui fecit, PS. Q. 20. Art. 5 a; tolerando patienter iniurias aliorum, SS. Q. 188. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 108. Art. 1 (bis); SS. Q. 136. Art. 1; SS. Q. 161. Art. 6; SS. Q. 184. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 4; et passim. — **passus,** a, um, *P. a.,* (1) *having suffered,* (2) *suffering.* — (1), recompensare iniuriam passo, SS. Q. 62. Art. 6 c; passus est omnem passionem humanam, PT. Q. 46. Art. 5 c; esuriem passus est, C. G. 4. 4; aequalitas constituitur iniustum passo, 4 Sent. 15. 1. 1. 2 c; ita et nos salvamur per fidem Christi iam nati et passi, PT. Q. 61. Art. 4 c; talis similitudo est in sanctis hominibus ad Christum passum, PTS. Q. 19. Art. 4 ad 1. Cf. PT. Q. 48. Art. 4; PT. Q. 49. Art. 4; PT. Q. 50. Art. 2; PT. Q. 52. Art. 2; PT. Q. 75. Art. 1; et passim. — **factum et passum consequitur dispositionem facientis et agentis,** (C. G. 2. 20), *the effect directs itself according to the disposition of the cause.* — (2), non autem transiens in aliquod passum, C. G. 1. 73; oportet igitur ad hoc, quod sequatur effectus, quod in passo sit potentia ad recipiendum et in agente sit victoria supra passum, ut possit ipsum transmutare ad contrariam dispositionem, C. G. 2. 30; passum autem movetur, C. G. 3. 84. — **violentum est, cuius principium est extra, nihil conferente vim passo,** see *violentus.*

patria, ae, *f.,* (1) *fatherland, native land* or *country,* (2) *heavenly fatherland, heaven,* the opposite of *via.* — (1), ipse (Augustinus) fugit de patria, in qua conversari solitus erat cum amico suo iam mortuo, PS. Q. 38. Art. 1 ob. 3; pietas est per quam redditur debitum parentibus vel patriae, PS. Q. 60. Art. 3 c; statum caelestis patriae, 4 Sent. 1. 1. 2. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 68. Art. 4; SS. Q. 101. Art. 1 (quater); SS. Q. 104. Art. 5; SS. Q. 108. Art. 3 (bis); SS. Q. 136. Art. 3; et passim. On **bonum patriae,** see *bonus* under 3. — (2), in patria non erunt volubiles nostrae cogitationes, PP. Q. 58. Art. 2 c; sancti qui sunt in patria, PP. Q. 93. Art. 8 ob. 4; contemplatio Dei in hac vita imperfecta est respectu contemplationis patriae; et similiter delectatio contemplationis viae est imperfecta respectu delectationis contemplationis patriae, SS. Q. 180. Art. 7 ad 3. Cf. SS. Q. 136. Art. 1 (passim); SS. Q. 139. Art. 1 (quater); SS. Q. 174. Art. 5; SS. Q. 175. Art. 6; SS. Q. 184. Art. 2 (ter); et passim. On **beatitudo patriae,** see *beatitudo* under 1; on **caritas patriae,** see *caritas;* on **claritas patriae,** see *claritas;* on **cognitio patriae,** see *cognitio* under 2; on **contemplatio patriae,** see *contemplatio;* on **ecclesia secundum statum patriae,** see *ecclesia* under 1; on **gloria patriae,** see *gloria* under 1; on **gratia patriae,** see *gratia* under 2; on **perfectio patriae,** see *perfectio* under 3; on **status patriae,** see *status* under 3; on **visio patriae,** see *visio* under 1.

patriarcha, ae, *m., a patriarch, father* or *chief of a tribe,* (1) in the Septuagint the word means "chief" of the tribes; in the New Testament (Heb. VII, 4) it is applied to Abraham as a version of his title "father of many nations"; also to David (Acts II, 29) and to the twelve sons of Jacob (Acts VII, 8-9). This last became the special meaning of the word when used of Scriptural characters. The heads of the tribes were the "Twelve patriarchs", though the word is used in a broader sense of the Old Law in general, e.g., the invocation in the Litany, "all ye holy Patriarchs and prophets," (2) in early times bishops of special dignity were called patriarchs. The oldest canon law admitted only three bishops as having what later ages called patriarchal rights — the Bishops of Rome, Alexandria, and Antioch. — (1), multi enim fratrum Iudae ex ancillis nati fuerunt; sed omnes simul erant patriarchae et tribuum principes, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5; Iacob alias tenebatur ad faciendum hoc quod mandabat Isaac, tum propter malitiam illarum mulierum, tum quia semen Chanaan de terra quae semini patriarcharum promittebatur, PTS. Q. 47. Art. 6 ad 2. Cf. PT. Q. 36. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 72. Art. 1. — **De Patriarchis,** *on the Patriarchs,* a work by St. Ambrose. Ambrosius dicit in lib. De Patriarchis, lib. I, De Abraham, PTS. Q. 65. Art. 5 a. Cf. SS. Q. 66. Art. 8; SS. Q. 111. Art. 1. — (2), Athanasius non fuit summus pontifex, sed Alexandrinus patriarcha, SS. Q. 1. Art. 10 ob. 3; postmodum vero Macarius Antiochenus patriarcha, PT. Q. 18. Art. 1 c.

patrimōniālis, e, *adj., of* or *belonging to a patrimony, patrimonial.* Sed clerici in novo Testamento habent possessiones et patrimoniales interdum, et ecclesiasticas, SS. Q. 87. Art. 3 ob. 1; ergo clerici possunt habere patrimonialia bona, PTS. Q. 40. Art. 3 a. Cf. SS. Q. 185. Art. 7. On **bonum patrimoniale,** see *bonus* under 3.

patrimōnium, ii, *n., an inheritance, patrimony, estate.* Sicut consanguinitas facit aliquem dignum ad hoc quod instituatur heres patrimonii, SS. Q. 63. Art. 1 c; sed hoc non esset, si patrimonium suum retineret, (ob. 3), . . ., clerici in hoc quod coronam accipiunt, non renuntiant patrimonio, nec aliis rebus temporalibus, PTS. Q. 40. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 7, in quot.; SS. Q. 100. Art. 5; PTS. Q. 43. Art. 1 ad 4; App. Q. 2. Art. 2.

patrīnus, i, *m., a sponsor, God-parent,* one who at the baptism of an infant or child professes the Christian faith in its name and guarantees its religious education. Baptizatus non suscipitur a patrino fonte propter imbecillitatem corporalem, sed propter imbecillitatem spiritualem, PT. Q. 67. Art. 7 ad 3; similiter etiam

patrinus pro puero respondens, promittit se operam daturum ad hoc quod puer credat, PT. Q. 71. Art. 1 ad 3; tertia est instructio de conversatione Christianae vitae, et haec pertinet ad patrinos, PT. Q. 71. Art. 4 ad 3.

patrius, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to a father, fatherly, paternal.* Maius enim est vinculum matrimoniale quam ius patriae potestatis in puero; quia ius patriae potestatis potest per hominem solvi, cum filius familias emancipatur, . . ., ergo multo magis propter infidelitatem tollitur ius patriae potestatis in suos filios, (ob. 1), . . ., fieret autem Iudaeis iniuria, si eorum filii baptizarentur eis invitis; quia amitterent ius patriąe potestatis in filios iam fideles, SS. Q. 10. Art. 12 a.

patrō, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *do, perform, accomplish.* Dicitur enim Gen., II, 2: requievit Deus ab universo opere quod patrarat, PP. Q. 118. Art. 3 ob. 1. Cf. PT. Q. 40. Art. 4, in quot.

patrocinium, ii, *n.*, (1) in gen., *patronage, protection, defence,* (a) *the guardianship, patronage,* tutelary care of a saint, (b) *spiritual assistance, suffrages* for the dead, (2) in partic., *a defence* in a court of justice, *a pleading.* — (1) (a), sed ad beatitudinem aeternam consequendam adiuvamur patrociniis sanctorum, SS. Q. 17. Art. 4 ob. 1; dum scilicet vel ipse defunctus, vel aliis corpus eius tumulari in loco sacro disponens, patrocinio alicuius sancti eum committit, PTS. Q. 71. Art. 11 c. Cf. PT. Q. 83. Art. 4. — (1) (b), dum scilicet vel ipse defunctus, . . ., cuius precibus per hoc credendus est adiuvari, et etiam patrocinio eorum qui loco sancto deserviunt, PTS. Q. 71. Art. 11 c. — (2), videtur quod advocatus teneatur praestare patrocinium causae pauperum, . . ., ergo advocatus tenetur praestare patrocinium causae pauperum, (ob. 1), . . ., ergo in tali casu videtur quod advocatus teneatur pauperibus patrocinium praestare, (ob. 3), . . ., ergo nec advocatus semper tenetur causae pauperum patrocinium praestare, (a), . . ., cum praestare patrocinium causae pauperum ad opus misericordiae pertineat, . . ., unde advocatus non tenetur semper causae pauperum patrocinium praestare, SS. Q. 71. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 71. Art. 2 (bis); SS. Q. 71. Art. 3; SS. Q. 71. Art. 4 (passim).

patrōcinor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.*, *to protect, defend, support, furnish a defence* or *protection to,* used *absol.*, with the *dat.* Quinto, de iniustitia advocati in patrocinando, SS. Q. 67 pr.; sed ad officium dilectionis pertinet quod aliquis advocatus causae alicuius patrocinetur. inconvenienter ergo aliqui, quibus conceditur pro seipsis auctoritas advocationis, prohibentur patrocinari causis aliorum, (ob. 3), . . ., non ita imminet homini necessitas patrocinandi causis aliorum sicut propriis, SS. Q. 71. Art. 2 ad 3; manifestum est autem quod advocatus et auxilium et consilium praestat ei cuius causae patrocinatur, SS. Q. 71. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 71. Art. 4 (passim); PT. Q. 48. Art. 4; PTS. Q. 45. Art. 4 (passim); PTS. Q. 72. Art. 2.

patrōnātus, ūs, *m.*, *patronage.* The *ius patronatus*, the right of patronage is the sum of the rights and obligations of a patron (one who erects or maintains a benefice) in connection with the assignment or administration of this benefice. Patronage may be acquired by inheritance, presentation by the patron to another, by exchange, purchase, prescription. Spiritualibus annexa dicuntur ius sepulturae, ius patronatus, et ius primogeniturae secundum antiquos, . . ., ius etiam patronatus transit cum re vendita et in feudum conceditur, (c), . . ., quaedam autem sunt annexa spiritualibus inquantum ad spiritualia ordinantur; sicut ius patronatus, quod ordinatur ad praesentandum clericos ad ecclesiastica beneficia, (c), . . ., ius autem patronatus per se vendi non potest, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3.

patrōnus, i, *m.*, *an advocate, defender.* Non enim decet ut alterius iustitiae patronus existat qui in seipso iustitiam contempsit, SS. Q. 71. Art. 2 c; potest enim vir innocens libere manere cum adultera spe correctionis, non autem si in adulterii peccato fuer obstinata, ne videatur patronus turpitudinis, PTS. Q. 59. Art.

patruus, i, *m.*, *a father's brother, paternal uncle.* Sed persona add personae non semper facit gradum alium consanguinitatis, q in eodem gradu consanguinitatis est pater, et patruus, qui adiung tur, (ob. 6), . . ., quamvis pater et patruus sint in eodem gra respectu radicis consanguinitatis, . . ., quia pater est in pri gradu, patruus autem non potest esse propinquior quam secundo in quo est avus, PTS. Q. 54. Art. 2 ad 6. Cf. PS. Q. Art. 2; PTS. Q. 54. Art. 4 (passim).

paucitas, ātis, *f.*, *a small number, fewness, scarcity, paucity.* Quand que autem potest imminere necessitas propter paucitatem aq (c), . . ., et ideo si totum corpus aqua non possit perfundi prop aquae paucitatem, PT. Q. 66. Art. 7 ad 3; in primitiva Eccles propter paucitatem ministrorum, omnia inferiora ministeria d conis committebantur, PTS. Q. 37. Art. 2 ad 2; nisi illo temp quo paucitas hominum exigebat ut quilibet generationi vaca PTS. Q. 41. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 58. Art. 7, in quot.; PTS. 54. Art. 4; PTS. Q. 83. Art. 1 (bis).

paucus, a, um, *adj.*, *few, little.* Et huius signum ponit Philosoph quod animalia magni corporis, quae indigent multo nutrime sunt pauci seminis secundum quantitatem sui corporis et pa generationis; et similiter homines pingues sunt pauci sem propter eamdem causam, PP. Q. 119. Art. 2 c; unde potuissent plures, vel etiam pauciores fructus enumerari, PS. Q. 70. 3 ad 4; in quibusdam plura peccata tollit quam in aliis; nam pueris tollit solum peccatum originale, in adultis autem e peccata actualia, in quibusdam plura, in quibusdam vero pauc (ob. 1), . . ., in quibusdam autem pauciora peccata solvit, PT 69. Art. 8 ad 1; melius esset habere paucos ministros bonos q multos malos, PTS. Q. 36. Art. 4 ad 1; quanto aliquid est m perfectum, tanto paucioribus modis impediri potest, . . ., ergo nulla, vel paucissima impedimenta ei assignari debent, PTS 50. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 2. Art. 3; PP. Q. 77. Art. 2 (pass PP. Q. 92. Art. 3; PT. Q. 65. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 2; PTS. Q Art. 3. — **pauci**, ōrum, *m.*, *few, a few.* Et aristocratia, id e potestas optimatum, in qua aliqui pauci principantur secun virtutem, (c), . . ., perfecta autem virtus in paucis invenitur, Q. 105. Art. 1 ad 2; similiter etiam de praedicatione loquitur, quae fit publice ad populum, sed quae specialiter fit ad unum ad paucos per modum privatae admonitionis, SS. Q. 187. ad 3. Cf. PS. Q. 2. Art. 5; PS. Q. 100. Art. 5; PS. Q. 105. SS. Q. 42. Art. 1; SS. Q. 73. Art. 2; SS. Q. 95. Art. 5; et passim. — **pauca**, ōrum, *n.*, *a few words.* Et post pauca sequitur, PP. Q. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 116. Art. 3; PS. Q. 3. Art. 4; PS. Q. 3. Art. PS. Q. 38. Art. 1; PS. Q. 74. Art. 8; SS. Q. 92. Art. 2.

Paula, ae, *f.*, *Paula,* a noble and wealthy Roman lady, who acco panied Jerome to Palestine in 385 and lived the rest of her life Bethlehem where she died in 404. She was born in 347, and quite young was married to the senator Taxatius, of the J family. Becoming a widow at the age of 31, she abandoned riches and country to devote herself to a penitential life. Bethlehem she founded several monasteries and also an as for pilgrims. Hieronymus enim collaudat Paulam de hoc minima peccata sicut magna plangebat, (ob. 1), . . ., Paula laudatur de hoc quod de omnibus peccatis doleret aequa PTS. Q. 3. Art. 3 ad 1.

paulātim, *adv.*, *little by little, by degrees, gradually.* Antiqui sophi paulatim et quasi pedetentim intraverunt in cognitio veritatis, PP. Q. 44. Art. 2 c; sic enim a principio in materia est anima vegetabilis, et postmodum usque ad perfectum pa perducitur, PP. Q. 118. Art. 2 ad 2; et ideo causa irae per te diminuitur paulatim, . . ., et paulatim diminuitur eius aestim PS. Q. 48. Art. 2 ad 2; in his autem quae contra naturam

paulatim id quod est naturae, SS. Q. 34. Art. 5 c; et ideo secundum hanc scientiam Christus non a principio scivit omnia, sed paulatim et post aliquod tempus, PT. Q. 12. Art. 2 ad 1; et quia ratio paulatim in homine convalescit, secundum quod quietantur motus et fluxibilitas humorum, PTS. Q. 43. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 53. Art. 2 c; PP. Q. 118. Art. 2 (bis); PP. Q. 119. Art. 1 (ter); PS. Q. 51. Art. 3; SS. Q. 132. Art. 3; PTS. Q. 54. Art. 1; et passim.

Paulianisti and **Paulĭāni**, ōrum, *m.*, *the Paulianists*, heretics and followers of Paul of Samosata, the proud Bishop of Antioch about the year 360. He maintained that Christ though begotten of the Holy Ghost and born of a virgin was no more than a mere man in which the divine Logos, the wisdom of God, dwelt not as a person but as a quality or power. The Samosatians or Paulianists, as his followers were called, continued as a distinct sect down to the fourth century. In Nicaeno conc. can. 19, statutum est, si quis confugerit ad Ecclesiam catholicam de Paulianistis, et Cataphrygis rebaptizare eos omnino debere, (ob. 3), . . ., Pauliani et Cataphrygae non baptizabant in nomine Trinitatis, . . ., qui scilicet idem sentiebant cum Paulianis, PT. Q. 66. Art. 9 ad 3.

Paulīna, ae, *f.*, *Paulina*, a Christian lady, wife of Armamentarius. She and her husband made a vow to renounce the world, on which St. Augustine wrote a letter approving heartily of their resolution. Paulina requested Augustine to explain to her the doctrine about "seeing God" on which he appears to have written to her a short letter, Ep. 147, 17. He again replies to her question at greater length and calls his letter a book, *de Videndo Deo*. Ut dicit Augustinus, lib. XII *Super Gen. ad litteram*, c. 26 and 27, et in libro *de Videndo Deum ad Paulinam*, PP. Q. 12. Art. 11 ad 2; dicit enim Augustinus ad *Paulinam de Videndo Deum*, PS. Q. 4. Art. 3 ob. 1. Cf. SS. Q. 88. Art. 4; SS. Q. 88. Art. 6; SS. Q. 185. Art. 6; SS. Q. 186. Art. 6; SS. Q. 189. Art. 2; et passim.

Paulīnus, i, *m.*, *Paulinus*, bishop of Nola. He was born at Bordeaux, France in 354 and died at Nola, Italy in 431. Educated under Ausonius, he became governor of the Province of Campania; he married a Spanish Christian lady named Therasia and was converted to Christianity. With his wife he retired to Spain in 390 and embraced the religious life. His poems and letters are valuable contributions to the literature of his day. Sed licite clericus in servum vendi potest; quia episcopus Nolanus, scilicet Paulinus, seipsum in servum vendit, (ob. 3), . . ., beatus Paulinus ex abundantia charitatis spiritu Dei ductus hoc fecit, PTS. Q. 39. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 89. Art. 5; SS. Q. 188. Art. 2; SS. Q. 188. Art. 5 (bis); SS. Q. 189. Art. 10.

paulisper, *adv.*, *for a little while*, *for a short time*. Non tamdiu homines diabolus tentat quamdiu vult, sed quamdiu Deus permittit; quia etsi permittat paulisper tentare, PP. Q. 114. Art. 5 c, in quot.; ita ut paulisper vel pavescat metu, vel tristitia contrahatur, PS. Q. 59. Art. 2 c; potius tamen est, ut ipse dicit, interdum paulisper maculari quam gratia omnino carere, PT. Q. 39. Art. 3 ad 1, in quot.

paulo, *adv.*, *by a little*, *a little*, *somewhat*. Et paulo post subditur, PS. Q. 98. Art. 3 ad 2; et paulo post dicit, SS. Q. 184. Art. 8 ob. 1; et Philosophus dicit in IV., *Ethic.*, cap. I, paulo a principio, SS. Q. 186. Art. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 66. Art. 4; PS. Q. 98. Art. 2; SS. Q. 147. Art. 1; SS. Q. 175. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 7; et passim.

Paulus, i, *m.*, *Paul*, saint, apostle of the Gentiles. He was born in the year 2 A.D. of Jewish parents of the tribe of Benjamin, at Tarsus in Cilicia and martyred at Rome in 67. At the time of his circumcision he received the name Saul, but being a Roman citizen, he also had the name Paul by which he was known when he began his apostolate among the Gentiles. A Pharisee (Acts. 23, 6), he persecuted the Christians. The story of his miraculous conversion is related in Acts 9, 1-9; 22, 3-21; 26, 9-23. We have fourteen canonical letters from St. Paul, which are addressed partly to one or several congregations, partly to certain persons. Ita tamen quod si aliquis propriis sumptibus uteretur in praedicatione Evangelii, ad supererogationem pertineret, sicut Paulus de seipso dicit, II Cor. IV., . . ., nam et de Paulo legitur quod ab aliis Ecclesiis stipendium accipiebat ad praedicandum Corinthiis, II. Cor. XII, SS. Q. 185. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 112. Art. 5; SS. Q. 29. Art. 3; SS. Q. 37. Art. 1 (ter); PT. Q. 45. Art. 2; PTS. Q. 25. Art. 1 (bis); et passim.

pauper, peris, *adj.*, (1) *poor*, i.e., *not wealthy*, *of small means*, (2) fig., **pauperes spiritu**, *poor in spirit*, i.e., *humble*. — (1), videtur quod Christus in hoc mundo non debuerit pauperem vitam ducere, . . ., ergo Christus non debuit pauperem vitam ducere, (ob. 1), . . ., ergo videtur quod Christus non debuerit ducere pauperem vitam, (ob. 3), . . ., Christum decuit in hoc mundo pauperem vitam ducere, . . ., propterea pauperculam elegit matrem, pauperiorem patriam, egens fuit pecuniis, (c), . . ., in eo qui ex necessitate pauper est, humilitas non multum commendatur; sed in eo qui voluntarie pauper est (sicut fuit Christus) ipsa paupertas est maxime humilitatis indicium, PT. Q. 40. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 176. Art. 1; SS. Q. 183. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 5; PT. Q. 35. Art. 7; PTS. Q. 89. Art. 2; et passim. — (2), et ideo regnum caelorum Dominus pauperibus spiritu repromisit, (c), . . ., vel secundum Ambrosium pauperibus spiritu repromittitur regnum caelorum quantum ad gloriam animae, PS. Q. 69. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 61. Art. 1; PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 12 (bis); SS. Q. 83. Art. 9; SS. Q. 123. Art. 11. — **pauper**, eris, *comm.*, *a poor person*. Sicut centum marchae maius donum est si dentur pauperi quam si dentur regi, PP. Q. 20. Art. 4 ad 4; quia combussit domum alicuius pauperis, PP. Q. 49. Art. 3 c; etiam pauper ingratus non est, SS. Q. 106. Art. 3 ad 5. Cf. PS. Q. 108. Art. 4 c; PS. Q. 114. Art. 6; SS. Q. 71. Art. 1 (passim); SS. Q. 71. Art. 4 (passim); PT. Q. 64. Art. 10; et passim.

pauperculus, a, um, *adj.*, *dim.*, *poor*. Sed ut Divinitas cognosceretur orbem transformasse terrarum pauperculam elegit matrem, PT. Q. 35. Art. 7 ad 3. Cf. PT. Q. 40. Art. 3 c, in quot.

paupertas, ātis, *f.*, (1) *poverty*, *small means*, *moderate circumstances*, (2) *voluntary poverty*. — (1), quaedam enumerantur inter beatitudines; quae nec sunt virtutes nec dona, sicut paupertas et luctus et pax, PS. Q. 69. Art. 1 a; sed eligibilissima vita est, quae est mediocris inter divitias et paupertatem, PT. Q. 40. Art. 3 ob. 1; inter omnia autem, quae hominem in hoc mundo despectum faciunt, praecipuum est paupertas, 4 Sent. 47. 1. 2. 2 c. Cf. PS. Q. 42. Art. 5 (ter); PS. Q. 64. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 19. Art. 12 (bis); SS. Q. 32. Art. 2; et passim. — Kinds of *paupertas* in this sense are: (a), **paupertas coacta seu involuntaria** and **paupertas voluntaria**, *the forced* or *involuntary poverty* and *the voluntary poverty*. Inde est quod ad perfectionem charitatis acquirendam, primum fundamentum est voluntaria paupertas, (c), . . ., iste autem affectus deponitur ab his qui voluntariam paupertatem sequuntur; magis autem dominatur in his qui divitias possident, SS. Q. 186. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 185. Art. 6 (ter); SS. Q. 186. Art. 3 (passim); C. G. 3. 135 and 136; Relig. 6 ad 1; Nebr. 6. 1; et passim. — (b), **paupertas evangelica**, *the evangelical poverty*. Cf. Relig. 6 c. — (c), **paupertas involuntaria**, see *paupertas coacta*. — (d), **paupertas spiritus**, *the poverty of the spirit* or *according to the spirit*. Paupertas spiritus intellegi potest vel exinanitio inflati et superbi spiritus, . . ., vel etiam abiectio temporalium rerum, quae fit spiritu, id est, propria voluntate per instinctum spiritus sancti, SS. Q. 19. Art. 12 c. Cf. PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 12 (passim); SS. Q. 161. Art. 2. — (e), **paupertas voluntaria**, see *paupertas coacta*. — (2), eadem ratio est de virginitate et paupertate, quae est de magnanimitate, PS. Q. 64. Art. 1 ad 3; divitiae abdicantur per paupertatem, PS. Q. 108. Art. 4 c; utrum paupertas requiratur ad perfectionem religionis, SS. Q. 186. Art. 3 c; pauper-

tati debetur iudicaria potestas specialiter, 4 Sent. 47. 1. 2. 2 c. Cf. PS. Q. 64. Art. 1 (bis); PS. Q. 108. Art. 4 (bis); SS. Q. 52. Art. 4; PT. Q. 40. Art. 3; PT. Q. 51. Art. 2; et passim. On **consilium paupertatis perpetuae,** see *consilium* under 2; on **votum paupertatis,** see *votum* under 1. — Kinds of *paupertas* in this sense are: **paupertas actualis** and **paupertas habitualis,** *the poverty according to the act* and *poverty that has become a habit.* Cf. Relig. 6 c.

paveo, ēre, pāvi, 2, *v. n.* and *a.,* (1) *neutr., to be afraid, to tremble,* (2) *act., to fear, dread.* — (1), et ideo Gregorius dicit, XVII Moral., exponens illud Iob, XXVI, 11: columnae caeli contremiscunt et pavent ad nutum eius, SS. Q. 19. Art. 11 c. Cf. PT. Q. 15. Art. 7. — (2), Ambrosius dicit super Lucam, trepidare virginum est, et ad omnes viri ingressus pavere, omnes viri affatus vereri, PT. Q. 30. Art. 3 ad 3.

pavesco, ere, *v.* inch. *n.* and *a., to become alarmed.* Et cum veniunt ex terribilibus rebus, necesse est ut sapientis animum moveant; ita ut paulisper vel pavescat metu, PS. Q. 59. Art. 2 c.

pavidus, a, um, *adj., trembling, timorous, terrified, alarmed.* Sed quod homo sit formidolosus, et corde pavidus, culpabile est; contrarium enim est virtute fortitudinis. inconvenienter igitur a labore proelii excusabantur formidolosi, et pavidum cor habentes, PS. Q. 105. Art. 3 ob. 6. Cf. SS. Q. 125. Art. 3; PT. Q. 63. Art. 1, in quot.

pavimentum, i, *n., a floor* composed of small stones. Altaris palla cathedra, candelabrum et velum, si fuerint vetustate consumpta, incendio dentur; cineres quoque eorum in baptisterium inferantur, aut in pariete, aut in fossis pavimentorum iactentur, ne introeuntium pedibus inquinentur, PT. Q. 83. Art. 3 ad 3, in quot.

pavor, ōris, *m., fear, dread.* Extasis graece, latine dicitur excessus mentis, qui fit duobus modis: vel pavore terrenorum, vel mente rapta ad superna et inferiorum oblita. sed pavor terrenorum ad affectum pertinet, (ob. 2), . . ., dicitur extasis, cum mens non pavore alienatur, sed aliqua inspiratione revelationis sursum assumitur, SS. Q. 175. Art. 2 a, in quot. Cf. SS. Q. 185. Art. 1, in quot.

pax, pacis, *f.,* (1) *peace, tranquillity,* (2) *the greeting of peace, the kiss of peace.* — (1), haec autem duo importat pax, scilicet ut neque ab exterioribus perturbemur et ut desideria nostra conquiescant in uno, PS. Q. 70. Art. 3 c; duplex unio est de ratione pacis, . . ., quarum una est secundum ordinationem propriorum appetituum in unum, alia vero est secundum unionem appetitus proprii cum appetitu alterius, SS. Q. 29. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 113. Art. 2; SS. Q. 29. Art. 2; SS. Q. 45. Art. 6 (passim); Nom. 11. 1-3; 4 Sent. 49. 1. 2. 4 c; et passim. — On the difference between *pax* and *concordia* we read: pax includit concordiam, et aliquid addit. unde ubicumque est pax, ibi est concordia; non tamen ubicumque est concordia, ibi est pax, si nomen pacis proprie sumatur, . . ., concordia importat unionem appetituum diversorum appetentium; pax autem supra hanc unionem importat etiam appetituum unius appetentis unionem, SS. Q. 29. Art. 1 c. *Pax* is one of the *beatitudines* (see *beatitudo* 2) and accordingly also one of the *fructus Spiritus sancti* (see *fructus* 2), both indeed according to different relationships. Ponitur inter beatitudines, quae sunt actus virtutis perfectae (sc. caritatis), . . ., ponitur etiam inter fructus, inquantum est quoddam finale bonum, spiritualem dulcedinem habens, SS. Q. 29. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 29. Art. 1 c and 4 c; SS. Q. 70. Art. 3 c; SS. Q. 28 pr.; 3 Sent. 27. 1. 3 ad 5. On **sacramentum pacis,** see *sacramentum* under 3. — Kinds of *pax* in this sense are: (a), **pax apparens** and **pax vera,** *the apparent* and *the true peace.* Sicut autem appetitus potest esse simpliciter boni, vel boni apparentis; ita etiam et pax potest esse et vera, et apparens. vera quidem pax non potest esse nisi circa appetitum veri boni; quia omne malum, etsi secundum aliquid appareat bonum, unde ex aliqua parte appetitum quietat; habet tamen multos defectus, ex quibus appetitus remanet inquietus et perturbatus, unde pax vera non potest esse nisi in bonis et bonorum. pax autem, quae malorum est, est pax apparens, et non vera, SS. Q. 29. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 29. Art. 1 and 3. — (b), **pax imperfecta** and **pax perfecta,** *the imperfect* and *the perfect (true) peace.* Cum vera pax non sit nisi de bono; sicut dupliciter habetur verum bonum, scilicet perfecte et imperfecte, ita est duplex vera. una quidem perfecta, quae consistit in perfecta fruitione summi boni per quam omnes appetitus uniuntur quietati in uno; et hic est ultimus finis creaturae rationalis, . . ., alia vero est pax imperfecta, quae habetur in hoc mundo; quia, etsi principalis animae motus quiescat in Deo, sunt tamen aliqua repugnantia et intus, et extra, quae perturbant hanc pacem, SS. Q. 29. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 29. Art. 3 (bis); PT. Q. 37. Art. 2. — (c), **pax perfecta,** see *pax imperfecta.* — (d), **pax vera,** see *pax apparens.* — (2), secundo praeparatur populus per pacem, quae datur dicendo, "Agnus Dei"; est enim hoc sacramentum unitatis et pacis, . . ., in missis tamen defunctorum, in quibus sacrificium offertur non pro pace praesenti sed pro requie mortuorum, pax intermittitur, PT. Q. 83. Art. 4 c.

peccāmen, inis, *n., a fault, sin.* Sed ut maiorem hinc circumponas gloriam; et si quidem peccator fuerit, qui mortuus est, ut peccamina solvas, PTS. Q. 71. Art. 8 ob. 4, in quot.

peccātor, ōris, *m., a transgressor, sinner.* Videtur quod peccatores non sint ex charitate diligendi, . . ., ergo ex charitate magis sunt odiendi peccatores quam diligendi, (ob. 1), . . ., sed peccatoribus iusti non exhibent opera dilectionis, . . ., ergo peccatores non sunt ex charitate diligendi, (ob. 2), . . ., sed sancti ex charitate optant peccatoribus mala, . . ., ergo peccatores non sunt ex charitate diligendi, (ob. 3), . . ., sed charitas non facit velle quod peccatores volunt, neque facit gaudere de hoc de quo peccatores gaudent, (ob. 4), . . ., sed cum peccatoribus non est convivendum, . . ., ergo peccatores non sunt ex charitate diligendi, (ob. 5), . . ., sed peccatores non desinunt esse homines, quia peccatum non tollit naturam. ergo peccatores sunt ex charitate diligendi, (a), . . ., in peccatoribus duo possunt considerari, . . ., unde secundum culpam, qua Deo adversantur, sunt odio habendi quicumque peccatores, . . ., debemus enim in peccatoribus odire quod peccatores sunt, (c), . . ., ex charitate diligimus peccatores, (ad 4), . . ., convivere peccatoribus, . . ., sic enim Dominus cum peccatoribus manducabat, SS. Q. 25. Art. 6 ad 5. Cf. SS. Q. 25. Art. 7 (passim); PT. Q. 22. Art. 3; PT. Q. 22. Art. 4; PTS. Q. 20. Art. 3; PTS. Q. 89. Art. 7; et passim.

peccātrix, īcis, *f., a female sinner.* Sicut remisit Christus mulieri adulterae, ut legitur Ioan. VIII, et peccatrici, ut legitur Luc. VII, PT. Q. 86. Art. 2 c. — *adj., sinful, sinning.* Anima Christi igitur iustificata est per gratiam operantem, inquantum per eam facta est iusta et sancta a principio suae conceptionis; non quod ante fuerit peccatrix, aut etiam non iusta, PT. Q. 7. Art. 9 ad 2; quamvis ipse non esset peccator, tamen naturam suscepit peccatricem, et similitudinem carnis peccati, PT. Q. 39. Art. 1 c, in quot.; sicut legitur, Lucae, VII, de muliere peccatrice, PT. Q. 80. Art. 4 ob. 1; sed a ministerio ipsius corporali non repulit Dominus mulierem peccatricem, PTS. Q. 36. Art. 1 ob. 2.

peccātum, i, *n.,* (cf. *pecco,* āre), (1) *fault, error, mistake,* in the general sense of the word, (2) *fault,* in the moral sense, *transgression, sin.* — (1), peccatum enim communiter dictum, . . ., ex eo provenit, quod aliquis in agendo non attingit ad finem, propter quem agit, quod contingit ex defectu activi principii, Mal. 3. 1 c; peccatum proprie consistit in actu, qui agitur propter finem aliquem, cum non habet debitum ordinem ad finem illum, PS. Q. 21. Art. 1 c; peccatum invenimus in his, quae fiunt secundum artem, sicut cum grammaticus non recte loquitur, et in his, quae sunt secundum naturam, sicut patet in partubus monstruosis, C. G. 3. 2; peccata, quae proveniunt in operibus naturae per corruptionem alicuius principii, C. G. 4. 51; nihil enim est aliud peccatum, sive

in rebus naturalibus sive artificialibus sive voluntariis dicatur, quam defectus vel inordinatio propriae actionis, cum aliquid agitur non secundum quod debitum est agi, Verit. 24. 7 c. Cf. PS. Q. 21. Art. 2 ad 2; PS. Q. 71. Art. 6 (passim); PS. Q. 75. Art. 1 (passim); PTS. Q. 67. Art. 6; Verit. 25. 5 c; et passim. — Kinds of *peccatum* in this sense are: (a), **peccatum artis seu in artificialibus, peccatum naturae seu in naturalibus,** and **peccatum morale seu in moralibus seu in moribus,** *the fault of art, of nature,* and *the moral fault* or *the fault which is committed in the field of art, of natural things* and *in moral actions* or *morals.* Tam angelus quam quaecumque creatura rationalis, si in sua natura consideretur, potest peccare. et cuicumque creaturae hoc convenit ut peccare non possit, hoc habet ex dono gratiae, non ex conditione naturae, cuius ratio est, quia peccare nihil est aliud quam declinare a rectitudine actus quam debet habere, sive accipiatur peccatum in naturalibus, sive in artificialibus, sive in moralibus, PP. Q. 63. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 21. Art. 2 ad 2; PT. Q. 8. Art. 5 (bis); C. G. 3. 10; 2 Phys. 54 a; 3 Anim. 16 d; et passim. — (b), **peccatum in artificialibus,** see *peccatum artis.* — (c), **peccatum in moralibus,** see *peccatum artis.* — (d), **peccatum in moribus,** see *peccatum artis.* — (e), **peccatum in naturalibus,** see *peccatum artis.* — (f), **peccatum in ratione seu rationis,** *the fault of reason* or *in reason.* Rationis peccatum potest dici dupliciter: uno modo ex eo, quod est ipsius rationis secundum se; et sic dicimus esse in ratione peccatum, quando iudicando errat, sive sit in speculativis, sive in operativis, et hoc est peccatum in cognitione ex eo, quod male syllogizatur; alio modo dicitur esse peccatum in ratione ex parte voluntatis, quae per iudicium rationis regulatur, ut tunc in ratione peccatum esse dicatur, quando sequitur perversa electio, 2 Sent. 24. 3. 3 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 8; PS. Q. 74. Art. 9. Cf. *peccatum rationis* under 2. — (g), **peccatum morale,** see *peccatum artis.* — (h), **peccatum naturae,** see *peccatum artis.* — (i), **peccatum rationis,** see *peccatum in ratione.* — (2), peccatum vero, secundum quod proprie in moralibus dicitur, habet rationem culpae et provenit ex eo, quod voluntas deficit a debito fine per hoc, quod in finem indebitum tendit, Mal. 3. 1 c; peccatum quandoque nominat actum, quandoque autem nominat maculam, quae est privatio gratiae et virtutis per comparationem ac actum praecedentem, quandoque etiam nominat reatum, qui est obligatio ad poenam propter actus inordinate commissos, 3 Sent. 36. 1. 5 ad 2; peccatum proprie nominat actum inordinatum, sicut actus virtutis est actus ordinatus et debitus, PS. Q. 71. Art. 1 c; peccatum nihil aliud est, quam actus humanus malus, PS. Q. 71. Art. 6 c; peccatum est dictum vel factum vel concupitum contra legem aeternam, PS. Q. 71. Art. 6 ob. 1; omne peccatum formaliter consistit in aversione a Deo, SS. Q. 10. Art. 3 c; in peccato duo attenduntur, scilicet conversio ad commutabile bonum, quae materialiter se habet in peccato, et aversio a bono incommutabili, quae est formalis et completiva ratio peccati, SS. Q. 162. Art. 6 c; peccatum in actibus humanis accidit ex hoc solo, quod aliquis praeterit regulam rationis, C. G. 3. 13. 9 and 140. Cf. PP. Q. 63. Art. 2 c; 2 Sent. 35. 1. 2 c; Mal. 2. 1 c; Mal. 2. 9 ob. 10; Mal. 3. 1 c; et passim. On **amor peccati,** see *amor* under 1; on **confessio peccati,** see *confessio* under 1; on **corruptio peccati originalis,** see *corruptio* under 3; on **deformitas peccati,** see *deformitas* under 2; on **immunditia peccati,** see *immunditia*; on **impuritas peccati,** see *impuritas* under 1; on **libertas peccati seu libertas a peccato,** see *libertas* under 1; on **macula peccati,** see *macula*; on **magnitudo peccati,** see *magnitudo* under 3; on **opus peccati,** see *opus* under 4; on **poena concomitans peccatum et consequens ex peccato,** see *poena*; on **quantitas peccati,** see *quantitas* under 2; on **radix peccati,** see *radix*; on **reatus peccati,** see *reatus*; on **reliquiae peccati,** see *reliquiae*; on **sanctificatio a seu ex peccato,** see *sanctificatio* under 1; on **servitus peccati,** see *servitus* under 2; on **status peccati et post peccatum,** see *status* under 3; on **substantia peccati,** see *substantia* under 8; on **virtus peccati,** see *virtus* under 7. — Kinds of *peccatum* in this sense are: (a), **peccatum actuale** and **peccatum originale seu originis,** *the fault* or *sin consisting in an action,* or *actual sin* and *original sin.* Actuale peccatum habet plus de ratione culpae quam originale, inquantum habet plus de ratione voluntarii, (ob. 2), . . ., actuale peccatum est inordinatio quaedam actus; originale vero, cum sit peccatum naturae, est quaedam inordinata dispositio ipsius naturae, quae habet rationem culpae, inquantum derivatur ex primo parente, PS. Q. 82. Art. 1 ad 2. Cf. *peccatum humanae naturae.* Cf. PP. Q. 23. Art. 5 ob. 3; PS. Q. 81. Art. 1 c; PS. Q. 82. Art. 1 c and ad 2; C. G. 3. 141; C. G. 4. 50; 2 Sent. 30. Div.; Pot. 3. 9 ad 3; Mal. 4. 8 ad 2; Eph. 2. 1; et passim. — (b), **peccatum aeternum,** *the eternal sin, that lasting forever.* Cf. C. G. 3. 144. — (c), **peccatum alienum** and **peccatum proprium,** *the foreign* and *the proper sin.* Videtur quod suffragia valeant pueris in limbo existentibus, quia ibi non detinentur nisi pro peccato alieno, PTS. Q. 71. Art. 7 ob. 1. Cf. PS. Q. 74. Art. 3; PT. Q. 15. Art. 1 (bis); PTS. Q. 2. Art. 5 (ter); 4 Sent. 17. 2. 2. 5 ad 1 and 2; Eph. 4. 8; et passim. — (d), **peccatum capitale,** *capital sin,* by which is understood either that sin which brings capital punishment with it or that which gives rise to and directs other sins. Dicitur ergo vitium capitale uno modo a capite proprie dicto, et secundum hoc peccatum capitale dicitur peccatum, quod capitis poena punitur, . . ., alio modo dicitur peccatum capitale, prout metaphorice signat principium vel directivum aliorum, et sic dicitur vitium capitale, ex quo vitia oriuntur et praecipue secundum originem causae finalis, quae est formalis origo, . . ., et ideo vitium capitale non solum est principium aliorum, sed etiam est directivum et quodammodo ductivum aliorum; semper enim ars vel habitus, ad quem pertinet finis, principatur et imperat circa ea, quae sunt ad finem, PS. Q. 84. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 84. Art. 4; SS. Q. 118. Art. 8. — (e), **peccatum carnale seu corporale** and **peccatum spirituale,** *the carnal sin* and *that of the spirit.* Illa peccata, quae perficiuntur in delectatione spirituali, vocantur peccata spiritualia; illa vero, quae perficiuntur in delectatione carnali, vocantur peccata carnalia, sicut gula, quae perficitur in delectatione ciborum, et luxuria, quae perficitur in delectatione venereorum, PS. Q. 72. Art. 2 c; peccatum carnale dicitur dupliciter: uno modo, quod in ipsa delectatione carnis completur, ut gula et luxuria; alio modo, quod completur in his, quae ad carnem ordinantur, quamvis non in delectatione carnis, sed in delectatione animae magis perficiantur, ut avaritia, 4 Sent. 15. 1. 4. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 63. Art. 2 ob. 2; PS. Q. 72. Art. 2 ad 4; PS. Q. 73. Art. 5 c; SS. Q. 118. Art. 6 c; Eph. 5. 2. 3 and 4; Hebr. 12. 3; et passim. — (f), **peccatum commissionis seu transgressionis seu commissum** and **peccatum omissionis,** *the sin of commission* or *transgression* and *the sin of omission.* Sicut peccatum transgressionis opponitur praeceptis negativis, quae pertinent ad declinandum a malo, ita peccatum omissionis opponitur praeceptis affirmativis quae pertinent ad faciendum bonum. praecepta autem affirmativa non obligant ad semper, sed ad tempus determinatum; et pro illo tempore peccatum omissionis incipit esse, SS. Q. 79. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 71. Art. 5 c; PS. Q. 72. Art. 6 c; PS. Q. 76. Art. 2 ad 3; SS. Q. 79. Art. 2-4 c; C. G. 3. 158; 2 Sent. 28. 1. 2 ad 5 and 3 ob. 5; Mal. 2. 1 ob. 9-11; Hebr. 12. 3; et passim. — (g), **peccatum commissum,** see *peccatum commissionis.* — (h), **peccatum contra Deum, peccatum contra proximum,** and **peccatum contra seipsum,** *the sin against God, that against neighbor,* and *that against self.* Videtur quod inconvenienter peccatum distinguatur per peccatum quod est in Deum, in proximum, et in seipsum. illud enim quod est commune omni peccato, non debet poni quasi pars in divisione peccati. sed commune est omni peccato quod sit contra Deum; ponitur enim in definitione peccati quod "sit contra legem Dei," PS. Q. 72. Art. 4 ob. 1. — (i), **peccatum contra naturam,** *the sin against nature.* Sed peccatum idololatriae punitum est peccato contra naturam, SS. Q. 94. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 109. Art. 2; SS. Q. 125. Art. 1; C. G. 3. 122; 4 Sent. 41. 1. 4. 3 c. — (j), pecca-

tum contra proximum, see *peccatum contra Deum.* — (k), **peccatum contra seipsum**, see *peccatum contra Deum.* — (l), **peccatum cordis, peccatum oris**, and **peccatum operis**, *sin in thought, sin in word*, and *sin in action.* Sic igitur peccatum dividitur per haec tria, scilicet peccatum cordis, oris et operis, non sicut per diversas species completas; nam consummatio peccati est in opere, unde peccatum operis habet speciem completam; sed prima inchoatio eius est quasi fundatio in corde; secundus autem gradus eius est in ore, secundum quod homo prorumpit facile ad manifestandum conceptum cordis; tertius autem gradus iam est in consummatione operis. et sic haec tria differunt secundum diversos gradus peccati, PS. Q. 72. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 94. Art. 4; PS. Q. 72. Art. 7 (passim); PS. Q. 100. Art. 5 c and 6 c; Eph. 2. 1; et passim. — (m), **peccatum corporale**, see *peccatum carnale.* — (n), **peccatum curabile seu veniale** and **peccatum incurabile seu mortale**, *the curable* or *venial sin* and *the incurable* or *mortal sin.* Unde quando anima deordinatur per peccatum usque ad aversionem ab ultimo fine, scilicet Deo, cui unitur per charitatem, tunc est peccatum mortale; quando vero fit deordinatio citra aversionem a Deo, tunc est peccatum veniale, PS. Q. 72. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 6 ad 1; PP. Q. 63. Art. 1 ad 4; PP. Q. 77. Art. 8 c and ad 1; PP. Q. 88. Art. 1 c; PP. Q. 88. Art. 2 c and ad 1 and 2; SS. Q. 13. Art. 2 c; SS. Q. 35. Art. 3 c; SS. Q. 59. Art. 4 c and ad 1; SS. Q. 88. Art. 1 c, 2 c, and ad 1 and 2; SS. Q. 13. Art. 2 c; SS. Q. 35. Art. 3 c; SS. Q. 59. Art. 4 c; C. G. 3. 130, 139, 140, and 143; 2 Sent. 21. 2. 3 ad 5; 2 Sent. 42. 1. 4 c; 3 Sent. 38. 1. 4 c and ad 3; 3 Mal. 7. 1 c; et passim. — (o), **peccatum ex certa malitia seu malitiae seu industriae, peccatum ex ignorantia seu nescientiae** and **peccatum ex infirmitate seu passione seu imbecillitatis**, *the sin of pure malice, that of ignorance*, and *that of weakness* or *excitement of the mind.* Cf. *peccare ex certa malitia* under *peccare* 2. Infirmitas hominis maxime attenditur secundum illud quod est in eo fragilius. hoc autem est caro, . . ., ergo magis debet dici peccatum ex infirmitate quod est ex aliquo corporis defectu, quam quod est ex animae passione, (ob. 2), . . ., passiones animae aegritudines vocat. aegritudines autem alio nomine infirmitates dicuntur. ergo peccatum quod est ex passione, debet dici ex infirmitate, PS. Q. 77. Art. 3 a. Cf. PS. Q. 78. Art. 2 a and Art. 4 c; SS. Q. 14. Art. 1 ob. 2, a, and c; Mal. 3. 15 ad 5. — (p), **peccatum ex deliberatione** and **peccatum ex subreptione**, *the sin committed with deliberation* and *that committed in haste.* Contingit quandoque quod peccatum ex subreptione est peccatum veniale; peccatum autem ex deliberatione est peccatum mortale per hoc quod ratio deliberans recurrit ad aliquod maius bonum, contra quod homo agens gravius peccat, PS. Q. 74. Art. 10 ob. 3. — (q), **peccatum ex ignorantia**, see *peccatum ex certa malitia.* — (r), **peccatum ex infirmitate**, see *peccatum ex certa malitia.* — (s), **peccatum ex passione**, see *peccatum ex certa malitia.* — (t), **peccatum ex subreptione**, see *peccatum ex deliberatione.* — (u), **peccatum generale** and **peccatum speciale**, *the general* and *the special sin.* Sunt enim aliqua peccata specialia, quia sunt circa aliquam materiam specialem, sicut luxuria est circa venerea, quaedam autem sunt vitia specialia propter specialitatem actus se extendentis ad omnem materiam, et huiusmodi sunt omnia vitia, quae sunt circa actum rationis; nam quilibet actus rationis se extendit ad quamlibet materiam moralem, PS. Q. 54. Art. 1 c; alio modo, secundum quod importat (superbia) quemdam actualem contemptum Dei, quantum ad hunc effectum qui est non subdi eius praecepto; et sic dicunt quod est generale peccatum, PS. Q. 84. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 14. Art. 1 ad 3; SS. Q. 53. Art. 2 (passim); SS. Q. 54. Art. 1 c; SS. Q. 99. Art. 2 c; SS. Q. 104. Art. 2 ad 1; Hebr. 2. 1; et passim. — (v), **peccatum grave** and **peccatum leve seu minutum**, *the grave* and *the light* or *small sin.* Unde oportet etiam quod peccatum sit tanto gravius, quanto deordinatio contingit circa aliquod principium quod est prius in ordine rationis, PS. Q. 73. Art. 3 c; peccata autem minuta dicuntur venialia, SS. Q. 150. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 43. Art. 6; SS. Q. 60. Art. 2; SS. Q. 79. Art. 4; C. G. 3. 122; Mal. 7. 3 ob. 1 and 2; et passim. — (w), **peccatum humanae seu totius naturae seu naturae seu naturale** and **peccatum humanum seu personae seu personale**, *the sin attached to human nature* (unum quidem commune peccatum totius humanae naturae, quod est peccatum primi parentis, PT. Q. 49. Art. 5 c), and *the sin committed by an individual* or *the personal sin* (aliud autem est peccatum speciale uniuscuiusque personae, quod per proprium actum committitur uniuscuiusque hominis, PT. Q. 49. Art. 5 c). Cf. *peccatum actuale.* Cf. PS. Q. 81. Art. 1 c; PS. Q. 83. Art. 2 a and ad 2; SS. Q. 163. Art. 3; C. G. 4. 52; Pot. 3. 9 ad 3; et passim. — (x), **peccatum humanum**, see *peccatum humanae naturae.* — (y), **peccatum incurabile**, see *peccatum curabile.* — (z), **peccatum industriae**, see *peccatum ex certa malitia.* — (a^2), **peccatum in Filium, peccatum in Patrem**, and **peccatum in Spiritum sanctum**, *the sin against God the Son* (quando peccatur ex ignorantia, SS. Q. 14. Art. 1 c), *that against God the Father* (quando peccatur ex infirmitate, SS. Q. 14. Art. 1 c), and *that against God the Holy Spirit* (quando peccatur ex certa malitia, id est, ex ipsa electione mali, SS. Q. 14. Art. 1 c); the last may appear in six forms (sex species peccati in Spiritum sanctum, scilicet, desperatio, praesumptio, impoenitentia, obstinatio, impugnatio veritatis agnitae et invidentia fraternae gratiae, SS. Q. 14. Art. 2 ob. 1; cf. also SS. Q. 14. Art. 2 c; 2 Sent. 43. 1. 3 c). Cf. SS. Q. 14. Art. 3 (passim); SS. Q. 14. Art. 4; SS. Q. 21. Art. 2; SS. Q. 34. Art. 2; 2 Sent. 43. 1. 1 c; et passim. — (b^2), **peccatum in Patrem**, see *peccatum in Filium.* — (c^2), **peccatum in Spiritum sanctum**, see *peccatum in Filium.* — (d^2), **peccatum leve**, see *peccatum grave.* — (e^2), **peccatum malitiae**, see *peccatum ex certa malitia.* — (f^2), **peccatum minutum**, see *peccatum grave.* — (g^2), **peccatum mortale**, see *peccatum curabile.* — (h^2), **peccatum naturae**, see *peccatum humanae naturae.* Cf. *peccatum naturae* under 1. — (i^2), **peccatum naturale**, see *peccatum humanae naturae.* — (j^2), **peccatum nescientiae**, see *peccatum ex certa malitia.* — (k^2), **peccatum occultum** and **peccatum publicum**, *the secret* and *the public sin.* Circa publicam denuntiationem peccatorum distinguendum est. aut enim peccata sunt publica, aut sunt occulta, SS. Q. 33. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 33. Art. 7 (passim); SS. Q. 54. Art. 3; SS. Q. 60. Art. 2; SS. Q. 73. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 6 ad 1; et passim. — (l^2), **peccatum omissionis**, see *peccatum commissionis.* — (m^2), **peccatum operis**, see *peccatum cordis.* — (n^2), **peccatum originale**, see *peccatum actuale.* — (o^2), **peccatum originis**, see *peccatum actuale.* — (p^2), **peccatum oris**, see *peccatum cordis.* — (q^2), **peccatum personae**, see *peccatum humanae naturae.* — (r^2), **peccatum personale**, see *peccatum humanae naturae.* — (s^2), **peccatum proprium**, see *peccatum alienum.* — (t^2), **peccatum publicum**, see *peccatum occultum.* — (u^2), **peccatum rationis, peccatum sensualitatis**, and **peccatum voluntatis**, *the sin of reason* (cf. *peccatum in ratione* under 1), *that of the sensuous appetitive faculty* and *that of the will*, i.e., the sin that has its subject in the reason, or in the sensous appetitive faculty, or in the will. Utroque igitur modo contingit esse peccatum in ratione. et primo quidem, inquantum errat in cognitione veri; quod quidem tunc imputatur ei ad peccatum, quando habet ignorantiam vel errorem circa id quod potest et debet scire. secundo, quando inordinatos actus inferiorum virium vel imperat vel etiam post deliberationem non coercet, PS. Q. 74. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 4, in quot. — (v^2), **peccatum sensualitatis**, see *peccatum rationis.* — (w^2), **peccatum speciale**, see *peccatum generale.* — (x^2), **peccatum spirituale**, see *peccatum carnale.* — (y^2), **peccatum totius naturae**, see *peccatum humanae naturae.* — (z^2), **peccatum transgressionis**, see *peccatum commissionis.* — (a^3), **peccatum veniale**, see *peccatum curabile.* — (b^3), **peccatum veniale ab eventu, peccatum veniale ex causa**, and **peccatum veniale in genere**, *the sin venial because of some event, that venial because of its cause*, and *the venial sin in general.* Cf. 2 Sent. 21. 2. 3 ad 5; 2 Sent. 42. 1. 4 c; Mal. 7. 1 c. — (c^3), **peccatum**

voluntarium, *the voluntary sin* or *the sin committed with knowledge* and *will.* Quia omne peccatum est voluntarium, intantum ignorantia potest diminuere peccatum, inquantum diminuit voluntarium; si autem voluntarium diminuat, nullo modo diminuit peccatum, PS. Q. 76. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 6. Art. 8; PS. Q. 74. Art. 3; PS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 1; C. G. 4. 52; et passim. — (d^3), **peccatum voluntatis,** see *peccatum rationis.*

pecco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, (cf. *peccatum*), (1) *to miss, fail, make a mistake,* in the general sense of the word, (2) *to err* or *fail* in the moral sense of the word, *sin.* — (1), peccare nihil est aliud quam declinare a rectitudine actus quam debet habere, sive accipiatur peccatum in naturalibus, sive in artificialibus, sive in moralibus, PP. Q. 63. Art. 1 c; peccare nihil aliud est quam deficere a bono quod convenit alicui secundum suam naturam, PS. Q. 109. Art. 2 ad 2; contingit autem contra rectitudinem scientiae dupliciter peccari in speculativis: uno quidem modo quando ratio inducitur ad aliquam conclusionem falsam, quae apparet vera; alio modo ex eo quod ratio procedit ex aliquibus falsis quae videntur esse vera, sive sint ad conclusionem veram, sive ad conclusionem falsam, SS. Q. 55. Art. 3 c; hanc distinctionem antiqui non percipientes intantum peccaverunt, 1 Phys. 14 b. Cf. PP. Q. 25. Art. 3 (ter); PS. Q. 21. Art. 2; PS. Q. 57. Art. 4 (ter); PS. Q. 73. Art. 2; PS. Q. 109. Art. 8 c; et passim. — (2), unde nullus videns Deum per essentiam potest voluntate averti a Deo, quod est peccare, PP. Q. 94. Art. 1 c; peccare nihil est aliud, quam transgredi rectitudinem rationis vel legis divinae, Mal. 2. 9 ob. 4; peccare est facile, quia multipliciter hoc contingit, sed recte agere est difficile, quia non contingit nisi uno modo, 2 Eth. 7 a. Cf. PP. Q. 100. Art. 2 (passim); PS. Q. 73. Art. 9 (passim); PS. Q. 83. Art. 4; PT. Q. 84. Art. 6; PT. Q. 89. Art. 2 (bis); et passim. — Kinds of *peccare* in this sense are: (a), **peccare ex certa malitia seu scientia seu ex industria seu ex electione, peccare ex passione seu ex infirmitate,** and **peccare ex ignorantia,** *to sin out of pure malice* or *with full knowledge* or *with intention* or *from free choice,* and *to sin because of agitation of mind* or *from weakness* or *from ignorance.* Sed vitium animi, ut Tullius, . . ., dicit, "est habitus aut affectio animi in tota vita inconstans et a seipsa dissentiens", quod quidem invenitur etiam absque morbo vel aegrotatione, utpote cum aliquis ex infirmitate vel ex passione peccat, PS. Q. 71. Art. 1 ad 3; cum autem ex certa malitia peccatur, motus peccati est magis proprius voluntati, quae ex seipsa in malum movetur, quam quando ex passione peccatur, quasi ex quodam extrinseco impulsa ad peccandum, PS. Q. 78. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 77. Art. 3 a; PS. Q. 78. Art. 1 a and c; PS. Q. 78. Art. 3 c and 4 ad 3; SS. Q. 14. Art. 1 c; 2 Sent. 43. 1. 1 c and 2 c; Mal. 2. 8 ad 4; Mal. 3. 12 ob. 1 and c; et passim. — (b), **peccare ex certa scientia,** see *peccare ex certa malitia.* — (c), **peccare ex electione,** see *peccare ex certa malitia.* — (d), **peccare ex ignorantia,** see *peccare ex certa malitia.* — (e), **peccare ex industria,** see *peccare ex certa malitia.* — (f), **peccare ex infirmitate,** see *peccare ex certa malitia.* — (g), **peccare ex passione,** see *peccare ex certa malitia.* — (h), **peccare mortaliter** and **peccare venialiter,** *to sin with complete aversion from God, thereby destroying grace* and *charity,* and *to sin without complete aversion, grace* and *charity remaining.* Cf. *peccatum mortale* under peccatum 2. Sufficit ergo quod aliquis habitualiter referat se et omnia sua in Deum, ad hoc quod non semper mortaliter peccet, cum aliquem actum non refert in gloriam Dei actualiter. veniale autem peccatum non excludit habitualem ordinationem actus humani in gloriam Dei, sed solum actualem; quia non excludit charitatem, quae habitualiter ordinat in Deum. unde non sequitur quod ille qui peccat venialiter, peccet mortaliter, PS. Q. 88. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 88. Art. 1 ad 1; PS. Q. 103. Art. 4 (passim); PS. Q. 109. Art. 8 c; SS. Q. 43. Art. 7 (bis); SS. Q. 69. Art. 1 (passim); et passim. — (i), **peccare venialiter,** see *peccare mortaliter.*

pectus, oris, *n.*, (1) *breast, the breastbone,* (2) transf., as the seat of *affection, courage,* etc., *the heart, feelings, disposition.* — (1), de hostiis autem pacificis in usum sacerdotis cedebat pectusculum et armus dexter ad excludendum quamdam divinationis speciem, quae vocatur spatulamantia, quia scilicet in spatulis animalium immolatorum divinabant, et similiter in osse pectoris, PS. Q. 102. Art. 3 ad 8; utrum peccata venialia remittantur per aspersionem aquae benedictae, et tunsionem pectoris, et orationem dominicam, et alia huiusmodi, PT. Q. 87 pr. Cf. PS. Q. 44. Art. 3; PS. Q. 78. Art. 8; SS. Q. 83. Art. 12; PT. Q. 66. Art. 10 (ter); PT. Q. 87. Art. 3 (ter); et passim. — (2), per hoc etiam significabatur quod sacerdoti erat necessaria sapientia cordis ad instruendum populum, quod significabatur per pectus quod est tegumentum cordis, PS. Q. 102. Art. 3 ad 8; ubi nomine pectoris significatur superbia, quia ibi dominatur impetus animi, SS. Q. 165. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 48. Art. 1, in quot.; PS. Q. 102. Art. 5 (ter); SS. Q. 124. Art. 2, in quot.; PT. Q. 51. Art. 2 (bis), in quot.; PT. Q. 66. Art. 10; et passim.

pectusculum, i, *n., a little breast-bone.* Scilicet sanguis et adeps, petusculum et armus dexter, Levit. III, (ob. 8), . . ., de hostiis autem pacificis in usum sacerdotis cedebat petusculum et armus dexter, PS. Q. 102. Art. 3 ad 8.

pecūlātus, ūs, *m., peculation, embezzlement of public money.* Et ideo pro furto, quod irreparabile damnum non infert, non infligitur secundum praesens iudicium poena mortis, nisi ubi furtum aggravatur per aliquam gravem circumstantiam, sicut patet de sacrilegio, quod est furtum rei sacrae; et de peculatu, quod est furtum rei communis, SS. Q. 66. Art. 6 ad 2.

pecūlium, ii, *m., private property.* Alias si servus habeat peculium, debet seipsum redimere, alioquin redigeretur in servitutem domini sui, non obstante quod ordinem suum exequi non potest, PTS. Q. 39. Art. 3 ad 5.

pecūnia, ae, *f.*, (sometimes **pecūniae,** ārum, *f.*,), (1) in gen., *property, riches, wealth,* (2) in partic., *money.* — (1), nomine pecuniae intellegitur cuiuscumque pretium quod pecunia mensurari potest, SS. Q. 100. Art. 5 c; ea vero quae emittenda sunt ab uno homine in alium, sunt bona possessa, quae nomine pecuniae significantur; et ideo propria materia liberalitatis est pecunia, SS. Q. 117. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 47. Art. 3 c; SS. Q. 100. Art. 2 (bis); SS. Q. 100. Art. 5 (ter); SS. Q. 117. Art. 3 (passim); SS. Q. 118. Art. 2 (passim); et passim. — (2), sicut avaro finis est vel pecunia, vel possessio pecuniae, manifestum est quod simpliciter loquendo, ultimus finis est ipsa res; non enim possessio pecuniae est bona, nisi propter bonum pecuniae; sed quoad hunc adeptio pecuniae est finis ultimus; non enim quaereret pecuniam avarus, nisi ut haberet eam, PS. Q. 16. Art. 3 c; Christus autem satisfecit, non quidem pecuniam dando aut aliquid huiusmodi, sed dando id quod fuit maximum seipsum scilicet pro nobis, PT. Q. 48. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 3. Art. 4 (ter); PS. Q. 27. Art. 4 (bis); SS. Q. 78. Art. 1 (passim); SS. Q. 78. Art. 2 (passim); SS. Q. 78. Art. 3 (passim); et passim.

pecūniārius, a, um, *adj., pecuniary, of* or *belonging to money.* Et ideo pro causa assignatur, quare non subiaceat poenae pecuniariae, quia pecunia illius est, PS. Q. 105. Art. 4 ad 3; unde et pecuniaria mercede ministri conducuntur, SS. Q. 100. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 58. Art. 3, in quot.; SS. Q. 99. Art. 4 (passim).

pecus, oris, *n.*, (1) lit., (a) *cattle,* used in the sing. and pl., (b) of sheep, *a flock, sheep,* (2) transf., of a single animal, *a beast,* (3) fig., in the sing., *a flock, sheep.* — (1) (a), dicit enim Augustinus quod ad partem superiorem animae pertinent quae non sunt hominibus pecoribusque communia, sed memoria est hominibus pecoribusque communis; dicit enim quod possunt pecora sentire per corporis sensus corporalia, (ob. 1), . . ., non est nobis pecoribusque communis, PP. Q. 79. Art. 6 ad 1; ille qui totus ad se

spectat, et nobis prodest, quia aliter sibi prodesse non potest, eo mihi loco habendus videtur quo qui pecori suo pabulum prospicit, SS. Q. 106. Art. 3 ad 3, in quot.; pro eo quod ad liberationem populi Israel percusserat primogenita Aegypti ab homine usque ad pecus, primogenitis filiorum Israel reservatis, PT. Q. 37. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 54. Art. 5; PP. Q. 72. Art. 1; PP. Q. 81. Art. 1, in quot.; SS. Q. 165. Art. 2 (bis); PT. Q. 27. Art. 6. — **pastor pecorum,** *a shepherd.* Sic et Amos, qui fuit pastor pecorum, timorem Dei rugitui leonis, assimilat, SS. Q. 172. Art. 3 ob. 1, in quot. — (2) (b), quando de caelo ignis cecidit, et familiam Iob cum gregibus pecorum uno impetu absumpsit, et turbo domum deiciens filios eius occidit, quae fuerunt opera Satanae, phantasmata non fuerunt, PP. Q. 114. Art. 4 c, in quot.; ne tota domus, massa, corpus et pecora ardeant, SS. Q. 11. Art. 3 c. — (2), si quis per necessitatem famis aut nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, vel pecus, poeniteat per hebdomadas tres, SS. Q. 66. Art. 7 ob. 1, in quot.; in oblatione sacrificii non pensatur pretium occisi pecoris, sed significatio, SS. Q. 85. Art. 2 ad 2. — (3), confessio ad hoc est ordinata in Ecclesia, ut rectores vultum pecorum suorum cognoscant, (ob. 4), . . ., cognoscere vultum pecoris, ad duo potest necessarium esse: primo ad hoc quod coordinetur gregi Christi, et sic cognoscere vultum pecoris pertinet ad curam et sollicitudinem pastoralem, . . ., et sic cognoscere vultum pecoris pertinet ad eum est medicamentum salutis, PTS. Q. 8. Art. 1 ad 4. Cf. PTS. Q. 8. Art. 5 (bis); PTS. Q. 8. Art. 6.

pecus, udis, *f., a single head of cattle, a beast.* Quae si beatos efficere possent, nihil causae esset quin pecudes quoque beatae esse dicantur, PS. Q. 2. Art. 6 a, in quot.

pedālis, e, *adj., a foot in diameter.* Ut cum iudicat solem esse pedalem, qui tamen est maior terra, PP. Q. 85. Art. 6 c.

pedester, tris, tre, *adj., plain, common.* Nomen Dominationum primo quidem significat quamdam libertatem, quae est a servili conditione, et pedestri subiectione, sicut plebs subicitur et a tyrannica oppressione, quam interdum etiam maiores patiuntur, PP. Q. 108. Art. 5 ad 2, in quot.

pedetentim, *adv., gradually, by degrees, cautiously.* Antiqui philosophi paulatim et quasi pedetentim intraverunt in cognitionem veritatis, PP. Q. 44. Art. 2 c.

peiero, āre, āvi, ātum, 1, *v. n., to swear falsely, to forswear* or *perjure oneself.* Sicut lex vetus statuerat ut homo non peieraret, PS. Q. 107. Art. 2 c; iuramentum a teste requiritur ut timeat peccare mortaliter peierando, SS. Q. 70. Art. 4 ob. 3; caeterum, ut agatur consultius, et auferatur materia peierandi, non eis ita expresse dicatur, ut iuramenta non servent, SS. Q. 98. Art. 3 ob. 1. Cf. SS. Q. 13. Art. 3 (ter).

pēior, us, see *malus.*

pēiōro, āre, 1, *v. a.* and *n., to render worse.* Omnia propter hominem facta sunt in eius lapsu peiorata, PTS. Q. 91. Art. 3 ad 3, in quot.

Pelagiānus, a, um, *adj., Pelagian, of* or *pertaining to Pelagius* or *his doctrine.* Contrarium autem est haeresis Pelagiana, PS. Q. 81. Art. 1 c; hoc est autem Pelagiani erroris, PS. Q. 100. Art. 10 ob. 3. Cf. PTS. Q. 42. Art. 3. — **Pelagiāni,** ōrum, *m., the Pelagians,* followers of the doctrine of Pelagius. Hanc autem causam Pelagiani ponebant solum liberum arbitrium hominis, SS. Q. 6. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 5; PS. Q. 92. Art. 2; PS. Q. 109. Art. 4, in quot.; PS. Q. 109. Art. 5; PT. Q. 68. Art. 9; PT. Q. 73. Art. 3 (bis).

Pelagius, ii, *m., Pelagius,* (1) a famous heretic of the fifth century, A.D. He was probably born in England and came to Rome about the year 400 for the purpose of continuing his studies. Here he embraced the errors of Rufinus, concerning the exemption of human nature from inborn and inherited corruption. The fundamental error of Pelagius was the denial of original sin, and of the necessity of divine grace for man. (2) *Pelagius II,* Pope from 578-590. He was born at Rome, but the date of his birth is unknown. He succeeded Benedict I when the Lombards were besieging Rome. The most important acts of Pelagius have relation to the Lombards, or to the Istrian schism of the Three Chapters. — (1), et ideo impossibile est, quod Pelagius dixit, hominem implere legem sine gratia, PS. Q. 100. Art. 10 ad 3. — (2), sed contra est quod Pelagius papa scribit Gaudentio episcopo, PT. Q. 66. Art. 6 a; scribit enim Pelagius papa Gaudentio episcopo, (ob. 2), . . ., Pelagius papa intelligit trinam immersionem esse de mandato Christo in suo simili, PT. Q. 66. Art. 8 ad 2.

pelagus, i, *n.,* (1) lit., *the sea,* (2) fig., *for an immense mass* or *extent.* — (1), belluae omnes, et alia quae moventur in aquis, congregabuntur, et levabunt capita super pelagus. — (2), totum enim in seipso comprehendens habet ipsum esse velut quoddam pelagus substantiae infinitum et inderterminatum, . . ., et ideo nominat ipsum pelagus substantiae infinitum, PP. Q. 13. Art. 11 c; non unumquemque curatum enarrantes, sed uno verbo pelagus ineffabile miraculorum inducentes, PT. Q. 43. Art. 4 c, in quot.

pelliceus, a, um, *adj., made of skins.* Inconvenienter ergo post peccatum dicitur eis Deus tunicas pelliceas fecisse, (ob. 8), . . ., ad quod etiam pertinet quod Deus fecit eis tunicas pelliceas in signum mortalitatis eorum, SS. Q. 164. Art. 2 c.

pellicula, ae, *f., a small skin, foreskin.* Sicut si quis pelliculum virilis membri abscinderet propter sanitatem, non causa legalis circumcisionis observandae, PS. Q. 103. Art. 4 ad 1; circumcisio per remotionem carnalis pelliculae in membro generationis facta, PT. Q. 37. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 70. Art. 1.

pellis, is, *f., a skin, hide.* Sicut vacca cremabatur cum pelle et carnibus, sanguine et fimo flammae traditis, . . ., nam per pellem et carnem exterior Christi operatio significatur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5; sed contra est quod Apostolus dicit: circuierunt in melotis, et in pellibus caprinis, SS. Q. 187. Art. 6 a. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (passim).

pello, ere, pepuli, pulsum, 3, *v. a.,* (1) lit., *to expel, turn out,* used with *ab* and *abl.* of the place from which one is expelled, (2) fig., *to drive out* or *away, to banish, expel.* — (1), postea iubet ministris ut eos ab ecclesia pellant, clero eos prosequente cum hoc responsorio, PTS. Q. 28. Art. 3 c, in quot. — (2), excluditur per exsufflationes, quibus potestas daemonis pellitur, PT. Q. 71. Art. 3 c; medicina autem est ad pellendam infirmitatem, PTS. Q. 30. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 38. Art. 5, in quot.; PT. Q. 44. Art. 3, in quot.; PT. Q. 83. Art. 3; PTS. Q. 35. Art. 1 (bis); PTS. Q. 37. Art. 2.

pendeo, ere, pependi, 2, *v. n.,* (1) lit., (a) *to hang* on something, *to suffer death on a cross,* used with *in* and the *abl.,* (b) *to cling to* something used with *ad* and *acc.,* (c) *to hang something, to fasten to* some object so as to allow free motion, (2) fig., *to hang, rest, depend* upon a person or a thing, used with *de, ex, ab* and *abl.* — (1) (a), quod si respondetur hoc esse dictum per anticipationem, ut monumenta illo terrae motu aperta intelligantur, cum Christus in cruce penderet, PT. Q. 53. Art. 3 ad 2. — (1) (b), dum pendet ad ubera, et vilium patitur Deus involumenta pannorum, PT. Q. 36. Art. 7 ob. 1, in quot. — (1) (c), habet etiam tunicam strictam per quam doctrina Christi significatur; unde et in veteri lege in ipsa tintinnabula pendebat, PTS. Q. 40. Art. 7 c. — (2), adeo de auctoritate iuris nostra pendet auctoritas, PS. Q. 96. Art. 5 ad 3; quid sit autem in aliqua promissione acceptum ei cui promittitur, ex eius pendet arbitrio, SS. Q. 88. Art. 12 c; tamen in genere causae efficientis sanctificatio materiae est potior, quia ab eadem pendet usus, PTS. Q. 31. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 106. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 2. — **pendens,** entis, *P. a.,* (1) *hanging, suspended* from the cross, (2) in econom. lang., of fruit not yet plucked or gathered. — (1), donec completa sexta, Christo pendente in cruce, tenebrae

ferent, PT. Q. 46. Art. 9 ad 2. Cf. PT. Q. 47. Art. 3; PT. Q. 47. Art. 5; PT. Q. 50. Art. 2; PT. Q. 64. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 3; et passim. — (2), sicut et fructus pendens in arbore est aliquid arboris, PP. Q. 113. Art. 5 ad 3.

pendo, ere, pependi, pensum, 3, *v. a.* and *n.*, *to value, esteem, regard,* used in the S.T. only with *parvi*, a genitive of value in the sense of *to esteem lightly* or *of little value:* in some editions written as one word, *parvipendo.* Tunc aliquis tacens ad iram provocat iniuriantem quando videtur ex contemptu tacere quasi parvipendat alterius iram; ipsa autem parvipensio quidam actus est, PS. Q. 47. Art. 1 ad 4; sic aliquam illudere, vel irridere, est eum omnino parvipendere, et eum tam vilem aestimare, ut de eius malo non sit curandum; sed sit quasi pro ludo habendum, SS. Q. 75. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 47. Art. 2; PS. Q. 47. Art. 3 (ter); SS. Q. 33. Art. 5 c; SS. Q. 55. Art. 8; SS. Q. 73. Art. 1 (bis); et passim.

pēne, *adv.*, see *paene.*

penes, *prep.* with *acc.*, *in, within, according to.* Si igitur potentiae distinguerentur penes obiecta, PP. Q. 77. Art. 3 ob. 2; ideo penes huiusmodi differentias potentiae animae non distinguuntur, PP. Q. 77. Art. 3 c; utrum intellectus possit actu intelligere per species intelligibiles quas penes se habet, PP. Q. 84 pr. Cf. PS. Q. 15. Art. 4 a; PS. Q. 57. Art. 2 ad 2; PS. Q. 72. Art. 5 c; PS. Q. 73. Art. 3 c; PS. Q. 74. Art. 7 ad 2; et passim.

penetrātio, ōnis, *f.*, *a piercing, penetrating.* Distinguitur in hoc quod ad sapientiam pertinet iudicium, ad intellectum vero capacitas intellectus eorum quae proponuntur, seu penetratio ad intima eorum, SS. Q. 8. Art. 6 c; intellectus enim nomen sumitur ab intima penetratione veritatis, SS. Q. 49. Art. 5 ad 3. Cf. PTS. Q. 83. Art. 1 (bis).

penetrātīvus, a, um, *adj.*, *penetrating, penetrative.* Acutum autem dicitur aliquid ex hoc quod est penetrativum, SS. Q. 15. Art. 2 c; oleum autem lenitivum est, et penetrativum usque ad intima, et etiam diffusum, PTS. Q. 29. Art. 4 c. Cf. PTS. Q. 83. Art. 2 (bis).

penetro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to enter, penetrate;* (1) *act.*, (2) *neutr.* — (1), terram enim qui manducat, profunda et tenebrosa penetrat, SS. Q. 165. Art. 2 ad 4; Christus, qui est Dei sapientia, penetravit omnes inferiores partes terrae, PT. Q. 52. Art. 2 ad 1; dum conditor ac redemptor noster claustra inferni penetrans, electorum exinde animas eduxit, PT. Q. 52. Art. 8 a, in quot.; pervenit plane, et penetrat conscientiae universa latibula, PT. Q. 62. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 3. Art. 1, in quot.; SS. Q. 8. Art. 3, in quot.; SS. Q. 8. Art. 4; SS. Q. 8. Art. 5; SS. Q. 15. Art. 2. — (2), sed omnes actiones quae videntur esse corporum sunt actiones cuiusdam virtutis spiritualis, quae penetrat per omnia corpora, PP. Q. 115. Art. 1 c; nihil potest penetrare in interiora alicuius integri nisi per aliquam divisionem, PS. Q. 28. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 31. Art. 5; SS. Q. 8. Art. 1 (passim); SS. Q. 8. Art. 6 (bis); PTS. Q. 83. Art. 1 (bis).

penitus, *adv.*, *entirely, wholly, utterly.* Ergo penitus sunt idem, PP. Q. 3. Art. 8 ob. 3; intelligere autem est operatio penitus immaterialis, PP. Q. 50. Art. 2 c; haec positio est falsa et a fide catholica penitus aliena, PP. Q. 104. Art. 3 c; et ideo in his quae sunt penitus determinata ad unum, electio locum non habet, PS. Q. 13. Art. 2 c; cum igitur naturalia contingentia non participent aliqualiter ratione, sed penitus sint irrationabilia, PS. Q. 93. Art. 5 ob. 2; unde, quod non habuerit fidem, hoc esse non potuit nisi quia penitus ei erat ignotum id de quo est fides, SS. Q. 5. Art. 1 c; et tamen si ex tali communicatione vel convictu subversio fidelium timeretur, esset penitus interdicendum, SS. Q. 10. Art. 3 ad 3; ille autem minime divitias appretiatur qui penitus eas contemnit et abicit propter perfectionis amorem, PT. Q. 7. Art. 2 ad 3; unde non sequitur quod culpa in culpam convertatur; sed penitus annihilatur, PTS. Q. 10. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 77. Art. 4; PP. Q. 106. Art. 4; PS. Q. 13. Art. 6; SS. Q. 96. Art. 1; SS. Q. 157. Art. 1; et passim. — **audire nihil penitus,** *to hear nothing at all.* Sed maior potestas doctrinae ostenditur in instructione illorum qui penitus nihil audierant quales erant Gentiles, PT. Q. 42. Art. 1 ob. 2.

penna, ae, *f.*, (1) *a quill, a pen* for writing made by sharpening the point of the stalk of a feather, (2) plur., *wings, a wing,* synonym of *ala.* — (1), puta cum scriptor ex ira proicit pennam, vel eques percutit equum, PS. Q. 46. Art. 7 ob. 1; sed inconveniens videtur quod pro furto alicuius parvae rei puta unius acus, vel unius pennae, SS. Q. 66. Art. 6 ob. 3. — (2), unde dicit Innocentius III; etsi pennas habeas quibus satagas in solitudinem avolare, SS. Q. 185. Art. 4 c.

pennula, ae, *f.*, *a little wing.* Sed nec exigui et contemptibilis animantis viscera, nec avis pennulam, nec herbae flosculum, nec arboris folium sine suarum partium convenientia derelinquit, PP. Q. 103. Art. 5 a.

pensio, ōnis, *f.*, *a paying, payment.* Unde Seneca dicit: qui grate beneficium accipit, primam eius pensionem solvit, SS. Q. 106. Art. 3 ad 5.

penso, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.*, *to weigh, measure, ponder, consider, examine.* Secundum illud tempus pensanda est bonitas eius qui amatur a Deo, PP. Q. 20. Art. 4 ad 5; quantitas effectus pensatur secundum virtutem agentis, PS. Q. 66. Art. 1 ob. 3; et talis defectus culpae non proportionatur, nec ab homine iudice pensatur, qui non potest fortuitos eventus praecognoscere, SS. Q. 164. Art. 1 ad 4; beneficium aliquod habet pensari dupliciter: . . ., alio modo potest pensari beneficium ex parte recipientis, PT. Q. 88. Art. 2 ad 3; et ideo si genera infirmitatum pensentur, in quolibet aegritudine potest dari hoc sacramentum, . . ., sed si pensetur infirmitatis modus et status, non semper debet infirmantibus hoc sacramentum dari, PTS. Q. 32. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 95. Art. 4 (bis); PP. Q. 103. Art. 4; PS. Q. 73. Art. 7 (bis); SS. Q. 76. Art. 3; PT. Q. 89. Art. 2; PTS. Q. 25. Art. 2 (bis); et passim.

pentagōnus, a, um, *adj.*, *pentagonal.* Sicut ergo superficies quae habet figuram pentagonam, non per aliam figuram est tetragona, et per aliam pentagona, quia superflueret figura tetragona, ex quo in pentagona continetur, PP. Q. 76. Art. 3 c. — **pentagōnum,** i, *n.*, *a pentagon.* Sicut pentagonum continet tetragonum, et excedit, PP. Q. 76. Art. 3 c.

Pentateuchus, i, *m.*, *the Pentateuch,* the name for the first five books of the Old Testament: Genesis, Exodus, Leviticus, Numbers, and Deuteronomy. Unde Augustinus dicit, in lib. VI *Quaestion. in Pentat.*, Q. X, SS. Q. 40. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 40. Art. 3.

Pentēcostē, ēs, *f.*, *Pentecost, Whit-Sunday,* the fifteenth day after Easter. Cum ergo dicitur, nondum erat datus Spiritus, intelligimus de illa datione cum signo visibili, quae facta est in die Pentecostes, PP. Q. 43. Art. 6 ad 1; sicut dictum est datur baptizato Spiritus sanctus ad robur sicut apostolis datus est in die Pentecostes, PT. Q. 72. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 103. Art. 3; SS. Q. 176. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 1 (passim); PT. Q. 66. Art. 10 (bis); PT. Q. 72. Art. 12 (ter); et passim.

penultimus, a, um, *adj.*, *the last but one, penultimate.* Sed Gabriel non est de supremo ordine, qui est penultimus, cum sit de ordine archangelorum, PT. Q. 30. Art. 2 ob. 4. Cf. PS. Q. 68. Art. 7 ob. 1; PT. Q. 35. Art. 8; PT. Q. 38. Art. 4.

pēnūria, ae, *f.*, *want, need,* scarcity of anything. Hieronymus dicit, non differt utrum magno vel parvo tempore te interimas, quia de rapina holocaustum offert qui vel ciborum nimia egestate, vel manducandi, vel somni penuria immoderate corpus affligit, SS. Q. 147. Art. 1 ad 2.

Pepuziāni, ōrum, *m.*, *the Pepuziani,* the name of a sect of Montanists in the second century, so called from Pepuza in Phrygia. Alii vero,

scilicet Cataphrygae et Pepuziani, de infantis sanguine, quem de toto eius corpore minutis punctionum vulneribus extorquent, PT. Q. 74. Art. 1 c.

per, *prep.* with *acc.,* (1) *through, by means of, for the sake of, on account of, as the result of, from, in accordance with, with respect to, by virtue of,* (2) *by, in,* and *for,* (3) *after the way* and *manner,* having the same meaning as *per modum* with which it is sometimes interchanged. — (1), in omnibus locutionibus in quibus dicitur aliquis per aliquem operari, haec praepositio per designat in causali aliquam causam seu principium illius actus. sed cum actio sit media inter faciens et factum, quandoque illud causale cui adiungitur haec praepositio per, est causa actionis secundum quod exit ab agente; et tunc est causa agenti quod agat sive sit causa finalis, sive formalis, sive effectiva vel motiva. finalis quidem, ut si dicamus quod artifex operatur per cupiditatem lucri. formalis vero, ut si dicamus quod operatur per artem suam; motiva vero, si dicamus quod operatur per imperium alterius. quandoque vero dictio causalis cui adiungitur haec praepositio, per, est causa actionis, secundum quod terminatur ad factum, ut cum dicimus: artifex operatur per martellum; non enim significatur quod martellus sit causa artifici quod agat, sed quod sit causa artificiato, ut ab artifice procedat, et quod hoc ipsum habeat ab artifice. et hoc est quod quidem dicunt, quod haec praepositio, per, quandoque notat auctoritatem in recto, ut cum dicitur: Rex operatur per ballivum; quandoque autem in obliquo, ut cum dicitur: Ballivus operatur per regem, (cf. per virtutem regis, 2 Sent. 13. 1. 5 c), PP. Q. 36. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 8 c; 1 Sent. 32. 2. 2 c; Verit. 5. 8 ad 13; 1 Anal. 10 a; Hebr. 1. 1; et passim. On **per ordinem,** see *ordo* under 1. — **per se,** *through oneself* or *on account of oneself, in consequence of* or *according to one's own nature* and *essence.* Idem enim est per se et secundum quod ipsum, PT. Q. 16. Art. 10 ob. 3; sicut enim rebus naturalibus id quod est per accidens, non constituit speciem, ita etiam nec in rebus moralibus; in quibus id quod est intentum, est per se, SS. Q. 39. Art. 1 c; per se autem dicimus tale, quod per essentiam suam tale est, C. G. 2. 41; per se enim dicimus secundum quod ipsum, C. G. 2. 55; quando subiectum vel aliquid eius est causa eius, quod attribuitur ei, hoc significat per se, 1 Anal. 10 a; cf. 2 Anim. 14 b. — **per seu propter seu secundum aliud seu ab alio,** *through another* or *on account of another* or *in consequence of another* or *by another,* the opposite of *per se.* Magis enim convenit unicuique, quod convenit ei per se et substantialiter, quam quod convenit ei per aliud, SS. Q. 27. Art. 1 c; omne autem, quod est per aliud, reducitur ad id, quod est per se, PS. Q. 3. Art. 6 c; cf. C. G. 2. 41; semper autem, quod est per se, prius est eo, quod est per aliud, PS. Q. 35. Art. 7 c; cf. C. G. 1. 13; quod est per se, causa est eius, quod est per aliud, C. G. 3. 52; cf. 1 Anal. 37 c; 8 Phys. 9 m. On **bonitas per se,** see *bonitas* under 2; on **causa per se et per aliud,** see *causa* under 2; on **cognoscere per se,** see *cognoscere* under 2; on **debitum per se seu secundum se et propter aliud,** see *debitus* under 1; on **divisio per se,** see *divisio*; on **esse per se et per aliud seu ab alio,** see *esse*; on **impossibilitas per se,** see *impossibilitas*; on **intelligibile per se,** see *intellegibilis* under 2; on **meritorium per se,** see *meritorius*; on **necessarium per se et per aliud,** see *necessarius* under 1; on **notum per se et per aliud,** see *notus*; on **oppositum per se,** see *opponere*; on **perfectus per se,** see *perfectus* under 1; on **spirituale per se,** see *spiritualis* under 3; on **vanum per se,** see *vanus* under 3; on **verbum per se dictum,** see *verbum* under 2; on **verum per se et per aliud notum,** see *verus* under 1. — **per seu secundum accidens,** *through* or *in accordance with something accidental,* by which is to be understood the accidental or the unessential of a thing and one of its parts, *indirectly,* the usual opposite of *per se, directly.* Quod autem est per accidens, non potest esse semper et in omnibus, C. G. 2. 34; quod per se alicui competit, de necessitate et semper et inseparabiliter ei inest, sicut rotundum per se quidem inest circulo, per accidens autem aeri, circulum autem non esse rotundum est impossibile, C. G. 2. 55; cf. C. G. 2. 83; PP. Q. 51. Art. 1 c; per se enim quandoque sumitur, secundum quod opponitur ei tantum quod est per accidens; et sic, quod movetur secundum partem, movetur per se, . . ., quandoque vero sumitur secundum quod opponitur simul ei quod est per accidens et ei quod est secundum partem; et hoc dicitur non solum per se, sed etiam primo, 7 Phys. 1 b; cf. 8 Phys. 7 a; omne quod est per se, prius est eo quod est per accidens, PP. Q. 3. Art. 6 c; illud igitur, quod per se est appetibile est esse, non-esse vero per accidens tantum, PP. Q. 5. Art. 2 ad 3; esse autem ubique per se dico id cui non convenit esse ubique per accidens propter aliquam suppositionem factam, PP. Q. 8. Art. 4 c; omne quod est per accidens reducitur ad id quod est per se, PP. Q. 49. Art. 3 ob. 5; prosecutio autem vel fuga est alicuius et per se et per accidens; per se quidem est prosecutio boni, fuga vero mali, per accidens autem potest prosecutio esse mali propter aliquod bonum adiunctum et fuga boni propter aliquod malum adiunctum, PS. Q. 45. Art. 2 c; per se quidem in humanis actibus et motibus dicitur esse id quod est secundum intentionem, . . ., per accidens autem in humanis actibus consideratur ex hoc, quod aliquid est praeter intentionem, SS. Q. 37. Art. 1 c; cf. SS. Q. 39. Art. 1 c; generatio per se loquendo est via in esse, C. G. 2. 26. On **accidens per se,** see *accidens* under 2; on **actus per se, et actus per accidens bonus,** see *actus* under 1; on **agens per se et per accidens,** see *agens*; on **agere per se et per accidens,** see *agere* under 1; on **alius secundum accidens,** see *alius*; on **alter secundum accidens,** see *alter*; on **amicitia per se et per accidens,** see *amicitia* under 1; on **bonum per se et per accidens,** see *bonus* under 2; on **causa per se et per accidens,** see *causa* under 1; on **causare per se et per accidens,** see *causare*; on **cognoscere per se et per accidens,** see *cognoscere* under 2; on **corrumpere per se et per accidens,** see *corrumpere* under 1; on **dicere per se et per accidens,** see *dicere* under 3; on **differentia per se et per accidens,** see *differentia*; on **distinguere per se,** see *distinguere*; on **dividere per se et per accidens,** see *dividere* under 1; on **dominus per accidens,** see *dominus*; on **effectus per se et per accidens,** see *effectus*; on **ens per se et per accidens,** see *ens*; on **esse per se et per accidens,** see *esse*; on **esse in loco per se et per accidens,** see *locus* under 2; on **facere per accidens,** see *facere* under 1; on **fieri per se et per accidens seu secundum accidens,** see *fieri*; on **generare per se et per accidens,** see *generare*; on **generatio per se seu per se intenta et per accidens,** see *generatio* under 1; on **impossibile per se et per accidens,** see *impossibilis*; on **incontinens per se et per accidens,** see *incontinens*; on **indivisus per se et per accidens,** see *indivisus*; on **inesse per se et per accidens,** see *inesse*; on **infinitum per se et per accidens,** see *infinitus*; on **intellegibile per se,** see *intellegibilis* under 1; on **locus per se et per accidens,** see *locus* under 2; on **malum per se et per accidens,** see *malus* under 2; on **mobile per se et per accidens,** see *mobilis*; on **motus per se et per accidens,** see *motus* under 1; on **movens per se et per accidens,** see *movens*; on **movere per se et per accidens seu secundum accidens,** see *movere*; on **non-ens per se et secundum accidens,** see *non-ens*; on **notum per se et per accidens,** see *notus*; on **obiectum per se et per accidens,** see *obiectum*; on **ordo per se et per accidens seu secundum accidens,** see *ordo* under 1; on **passio per se,** see *passio* under 1; on **pati per se et per accidens,** see *pati* under 1; on **praedicare per se et per accidens seu secundum accidens,** see *praedicare* under 2; on **praedicatio per se,** see *praedicatio* under 2; on **praedicatum per se et per accidens,** see *praedicatum* under 1; on **principium per se et per accidens,** see *principium*; on **prius per se et per accidens,** see *prior* under 1; on **probatio per se,** see *probatio* under 2; on **quantitas per se et per accidens,** see *quantitas* under 1; on **quantum per se et per accidens,** see *quantus* under 2; on **sanctus per se,** see *sanctus*; on **scire per se et per accidens,** see *scire* under 2; on **sensibile per se et per accidens,** see *sensibilis* under 3; on **sentire per se et per**

accidens, see *sentire* under 1; on **terminus per se et per accidens,** see *terminus* under 2; on **totalitas per se et per accidens,** see *totalitas*; on **transmutatio per se et per accidens,** see *transmutatio* under 1; on **unio per se et per accidens,** see *unio*; on **unitas per se et per accidens,** see *unitas*; on **verum per se et per accidens,** see *verus* under 1; on **volitum per se et per accidens,** see *volitus*; on **voluntarium per se et per accidens,** see *voluntarius* under 3. — There are four *modi dicendi per se*, i.e., four ways of mentioning something *per se*, of which three are as follows (For the fourth or rather the third according to St. Thomas, see below under 2): primus ergo modus dicendi "per se" est quando id quod attribuitur alicui, pertinet ad formam eius. et quia definitio significat formam et essentiam rei, primus modus eius quod est per se, quando praedicatur de aliquo definitio vel aliquid in definitione positum, . . ., sive ponatur in recto sive in obliquo; sicut in definitione trianguli ponitur linea; unde linea per se inest triangulo, . . ., secundus modus dicendi "per se" est quando haec praepositio *per* designat habitudinem causae materialis, prout scilicet id cui aliquid attribuitur est propria materia et proprium subiectum ipsius, . . ., quando subiectum ponitur in definitione praedicati, quod est proprium accidens eius, . . ., sicut rectum et circulare insunt lineae per se; nam linea ponitur in definitione eorum, . . ., ponit quartum modum, secundum quod haec praepositio *per* designat habitudinem causae efficientis vel cuiuscumque alterius. et ideo dicit, quod quidquid inest unicuique propter seipsum "per se" dicitur de eo, quod vero non propter seipsum inest alicui per accidens dicitur; sicut cum dico "hoc ambulante coruscat," non enim propter id quod ambulat coruscavit, sed hoc dicitur secundum accidens. si vero quod praedicatur insit subiecto propter seipsum, per se inest, ut si dicamus, quod interfectum interiit; manifestum est enim quod propter id quod illud interfectum est, interiit, et non est accidens quod interfectum interierit, 1 Anal. 10 a and c. Cf. PP. Q. 73. Art. 3 c; C. G. 2. 58; 5 Met. 19 e and 22 h. — **quod est per se, semper est prius eo quod est per aliud** (C. G. 1. 13), *that which is through itself is prior to that which is through something else.* — (2), (haec praepositio *per*) designat, . . ., etiam interdum et situm, sicut cum dicitur esse aliquis per se, quando est solitarius, 1 Anal. 10 a. Cf. PS. Q. 103. Art. 4; PS. Q. 104. Art. 3; PS. Q. 107. Art. 1; PS. Q. 109. Art. 6; SS. Q. 2. Art. 5; et passim. — **per se,** *for itself* or *for itself alone* or *taken in itself*, synonym of *secundum se*, the opposite of *cum se seu in alio seu per respectum ad aliud seu secundum aliud.* Ponit alium (sc. *tertium*, see above under 1) modum eius, quod est "per se", prout "per se" significat aliquid solitarium, sicut dicitur quod per se est aliquod particulare quod est in genere substantiae, quod non praedicatur de aliquo subiecto, . . ., quae vero dicuntur de subiecto, scilicet in subiecto exsistentia, accidentia sunt; nam quae dicuntur de subiecto, sicut universalia de inferioribus, non semper accidentia sunt, 1 Anal. 10 b; cf. 5 Met. 19 e; secundum enim quod per se exsistit et non in alio, vocatur subsistentia, PP. Q. 29. Art. 2 c; ut scilicet sit per se subsistens distinctum ab aliis, PP. Q. 30. Art. 4 c; omne, quod est per participationem, reducitur ad aliquid per se exsistens, PP. Q. 44. Art. 3 ob. 2; est intellectus per se exsistens, non in corpore aliquo, C. G. 2. 96; cf. 1 Sent. 46 Exp.; in singulis substantiis sensibilibus ad designandas substantias separatas addimus hoc verbum, id est, hanc dictionem αὐτό, id est, per se, 7 Met. 16 e. On **agere per se,** see *agere* under 1; on **bonum per se,** see *bonus* under 2; on **ens per se,** see *ens*; on **exsistere per se,** see *exsistere*; on **forma per se,** see *forma* under 2; on **iniustum per se,** see *iniustus*; on **perfectum per se,** see *perfectus* under 1; on **vita per se,** see *vita* under 1. — Kinds of *per se* are: (a), **per se frustra,** *useless in itself*, see *frustra*. — (b), **per se homo,** *man-in-itself, subsisting manhood*, see *homo*. Plato enim, . . ., posuit formas omnes rerum sensibilium intelligibiles per se sine materia subsistentes, sicut formam hominis, quam nominabat "per se hominem", PP. Q. 84. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 6 and Art. 7; SS. Q. 59. Art. 3; SS. Q. 106. Art. 5; PT. Q. 4. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 1. — (c), **per se pulchritudo,** see *pulchritudo*. — (d), **per se sapientia,** *subsistent wisdom*, see *sapientia* under 1. Sicut Platonici posuerunt, dicentes "per se vitam," aut "per se sapientiam" esse quasdam substantias creatrices, PP. Q. 84. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 44. Art. 3, in quot. — (e), **per se sufficiens,** *self-sufficient*, see *sufficiens*. Est autem una de conditionibus felicitatis ut sit per se sufficiens; alioquin non quietaret appetitum tamquam ultimus finis, SS. Q. 118. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 2. Art. 4; PS. Q. 4. Art. 1; PS. Q. 73. Art. 8 (bis); PS. Q. 98. Art. 1; SS. Q. 128. Art. 1; et passim. — (f), **per se sufficientia,** *self-sufficiency*, see *sufficientia*. Unde dicit quod humilitas est habitus non superabundans in sumptibus, et praeparationibus; et "per se sufficientiam," quae excludit intentionem deliciarum; unde dicit quod per se sufficientia est habitus contentus quibus oportet, et determinativa eorum quae ad vivere conveniunt, SS. Q. 169. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 118. Art. 7; SS. Q. 143. Art. 1 (bis). — (g), **per se vanum,** see *vanus* under 3. — (3), utroque modo motus dicitur quasi vita corporum naturalium per similitudinem, et non per proprietatem, PP. Q. 18. Art. 1 ad 1; per prius dicitur nomen de illo, PP. Q. 33. Art. 3 c; non potest conformari voluntati divinae per aequiparantiam, sed per imitationem, PS. Q. 19. Art. 9 ad 1; uno modo per praedicationem, . . ., alio modo per causam, PS. Q. 46. Art. 1 c; operatur in sacramentis per auctoritatem, PT. Q. 64. Art. 3 c; non quidem per modum principalis agentis sive per auctoritatem, PT. Q. 64. Art. 3 c; per prius est in Deo secundum suum modum, sed ratio nominis per posterius, C. G. 1. 34; quod per participationem dicitur aliquale, non dicitur tale, nisi inquantum habet quandam similitudinem eius, quod per essentiam dicitur, C. G. 1. 40; dato igitur per impossibile, C. G. 1. 59. Cf. PP. Q. 33. Art. 2 (ter); PP. Q. 34. Art. 2; PP. Q. 39. Art. 7 (bis); PS. Q. 37. Art. 3; SS. Q. 15. Art. 2; et passim.

pēra, ae, *f., a bag, wallet.* Concessit enim eis ut possent pergere ad praedicationis officium sine pera et baculo, PS. Q. 108. Art. 2 ad 3.

perago, ere, ēgi, actum, 3, *v. a., to carry through, to go through with, execute, finish, accomplish.* Et propter hoc etiam non oportuit quod duraret, nisi quamdiu perageret officium suum, PP. Q. 48. Art. 7 ad 4; huiusmodi autem singularia peragere, pertinet etiam ad subditos, SS. Q. 47. Art. 12 a; ergo et nos debemus ieiunium peragere statim post Epiphaniam, SS. Q. 147. Art. 5 ob. 1; et sic per invisibilem Pontificem Iesum Christum absolutionem consequetur quantum ad hunc actum, quod peragat divina mysteria, PT. Q. 83. Art. 6 ad 2; ergo videtur quod iudicium illud vocaliter peragetur, (ob. 2), . . ., sed locutio quae tempore mensuratur, requireret immensam temporis prolixitatem si vocali locutione iudicium perageretur, PTS. Q. 88. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 43. Art. 7; PP. Q. 51. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 183. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 6; PTS. Q. 14. Art. 2; et passim. — **peragere vitam,** *to carry on life, live.* Sed in sua natura, quam acceperunt, peragunt vitam, SS. Q. 165. Art. 2 ad 4.

perambulo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to go about.* Non tamen hoc fecit praebens nobis exemplum, ut perambulemus, PT. Q. 40. Art. 1 c.

perceptibilis, e, *adj., perceptible.* Quae tria nominantur tanquam manifeste sensu perceptibilia, PP. Q. 69. Art. 1 c; unde quanto organum tactus fuerit magis reductum ad aequalitatem complexionis, tanto perceptibilior erit tactus, PP. Q. 76. Art. 5 c; rationes autem futurorum possunt esse universales, et intellectu perceptibiles, PP. Q. 86. Art. 4 c; quia sunt principia nostrae cognitionis, sunt magis perceptibiles, PS. Q. 2. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 16. Art. 1, in quot.; PT. Q. 71. Art. 1; PT. Q. 76. Art. 7.

perceptibilitas, ātis, *f., susceptibility, capacity for being acted upon, of receiving.* Secundo, potest magnitudo doloris eius considerari ex perceptibilitate patientis, et secundum animam et secundum corpus, PT. Q. 46. Art. 6 c.

perceptio, ōnis, *f.,* (1) *taking, receiving,* (2) *perception, observation.* — (1), ideo in eo maxime viguit sensus tactus, ex cuius perceptione

sequitur dolor, PT. Q. 46. Art. 6 c; unde primo peragitur oblatio; secundo consecratio materiae oblatae; tertio eiusdem perceptio, PT. Q. 83. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 113. Art. 5; PS. Q. 35. Art. 1 (bis); PT. Q. 73. Art. 3 (passim); PTS. Q. 30. Art. 1; PTS. Q. 33. Art. 2; et passim. — (2), perceptio enim experimentalem quamdam notitiam significat, PP. Q. 43. Art. 5 ad 2; quaelibet autem potentia comparatur ad aliquod bonum proprium sibi conveniens, sicut visus ad perceptionem coloris, et intellectus ad cognitionem veri, PP. Q. 82. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 4 (bis); PP. Q. 115. Art. 1; PS. Q. 11. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 6 (bis); PT. Q. 81. Art. 1; et passim. — One kind of perception is: **perceptio visibilis**, *visual perception*. Cf. C. G. 1. 10.

perceptivus, a, um, *adj., perceptive, capable of perceiving.* Gustus autem, qui est perceptivus dulcis et amari, PP. Q. 78. Art. 3 ad 3; scilicet quae est perceptiva eorum quae sensum non immutant, PP. Q. 81. Art. 2 ad 2; oportet enim organum cuiuslibet sensus non habere in actu, contraria quorum sensus est perceptivus, PP. Q. 91. Art. 1 ad 3; intellectus est perceptivus spiritualium non autem visus corporalis, PTS. Q. 92. Art. 2 ad 7.

percipio, ere, cēpi, ceptum, 3, *v. a.*, (1) lit., *to get, obtain, receive*, (2) fig., (a) *to perceive, observe, to obtain knowledge through the senses*; (b) *to apprehend*, with the mind; *to recognize* the nature of; *to comprehend, understand; note.* — (1), quasi aliquis profiteatur se a Deo fructus terrae percipere, SS. Q. 86. Art. 4 c; sed si ille qui consecutus est beneficium ecclesiasticum per simoniam, restitueret quod percepit, (ob. 4), . . ., sed etiam eos qui percipi potuerunt a possessore diligenti, SS. Q. 100. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 106. Art. 1; SS. Q. 164. Art. 2; PT. Q. 80 pr.; PT. Q. 80. Art. 10; PT. Q. 82. Art. 9; et passim. — (2) (a), unde in somniis, . . ., magis divinae revelationes percipiuntur, PP. Q. 12. Art. 11 c; sicut videmus quod lingua infirmi, . . ., non potest percipere aliquid dulce, PP. Q. 75. Art. 2 c; non enim visus percipit coloratum in potentia, sed solum coloratum in actu; et similiter intellectus, PP. Q. 87. Art. 1 c; quod in organo tactus non erat possibile, cum sit compositum ex elementis quorum qualitates percipit tactus, (ad 3), . . ., tum etiam quia in tota rerum productione, de igne et aere, quae sensu non percipiuntur a rudibus, PP. Q. 91. Art. 1 ad 4; sicut visus finis est cognoscere visibile, auditus percipere sonos, (ob. 2), . . ., fructus autem sensibilis est id quod ultimum ex arbore expectatur et cum quadam suavitate percipitur, PS. Q. 11. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 141. Art. 4; SS. Q. 173. Art. 3 (passim); PTS. Q. 3. Art. 1; PTS. Q. 64. Art. 2; PTS. Q. 83. Art. 1; et passim. — (2) (b), sed necesse est quod per actum suum cognoscatur; sive dum aliquis percipit se habere habitum per hoc quod percipit se producere actum proprium illius habitus, . . ., et prima quidem cognitio habitus fit per ipsam praesentiam habitus; quia ex hoc ipso quod est praesens actum causat, in quo statim percipitur, (c), . . ., etsi fides non cognoscatur per exteriores corporis motus, percipitur tamen etiam ab eo in quo est per interiorem actum cordis. nullus enim finem se habere scit, nisi per hoc quod se credere percipit, PP. Q. 87. Art. 2 ad 1. — **perceptus**, a, um, *adj.*, (1) *perceived* by the senses, (2) *received, obtained.* — (1), si autem non indigeret anima rebus perceptis a sensu nisi propter actiones sensuum, PP. Q. 78. Art. 1 ad 3; sed quod sit sine odore perceptus hoc accidit ei ex parte visus, PP. Q. 85. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 44. Art. 2 ob. 2. — (2), sed multae sunt rationes diligendi Deum, quia ex singulis beneficiis eius perceptis debitores sumus dilectionis ipsius, SS. Q. 23. Art. 5 ob. 2. Cf. SS. Q. 78. Art. 3; SS. Q. 100. Art. 6 (bis); PT. Q. 21. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 3 (bis); PT. Q. 82. Art. 9.

percuncto, (**percunctor**), āre, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to question, to inquire earnestly.* Unde Augustinus dicit: nescio an philosophi impedirentur a fide vitio curiositatis in percontandis daemonibus, SS. Q. 167. Art. 1 c, in quot.

percurro, ere, percucurri or percurri, cursum, 3, *v. a.* and *n.*, *to run over in speaking, to mention cursorily.* Sequitur quod huius fortitudo minus prudens sit, ac per hoc nec fortitudine aequales sint, quando est illius fortitudo prudentior; atque ita de caeteris virtutibus invenies, si omnes eadem consideratione percurras, PS. Q. 66. Art. 2 c, in quot.

percussio, ōnis, *f.*, (1) *a beating, striking, percussion*, the sharp striking of one body against another; violent collision especially such as causes a shock or sound, (2) *a striking*, the action of assailing or attacking some one with blows. — (1), sicut cum faber uno martello percutit, est unus percutiens et una percussio, PP. Q. 76. Art. 2 c; ex parte autem obiecti invenitur transmutatio naturalis secundum locum quidem in sono, qui est obiectum auditus; nam sonus ex percussione causatur et aeris commotione, PP. Q. 78. Art. 3 c; et ideo recta inclinatio voluntatis praeexigitur ad beatitudinem, sicut rectus motus sagittae ad percussionem signi, PS. Q. 4. Art. 4 ad 2. — (2), sicut cum propter iram aliquis alium percutit, in ipsa percussione indebita corrumpitur iustitia, PS. Q. 60. Art. 2 c; sicut patet de percussione in peccato homicidii, PS. Q. 74. Art. 2 ad 3; si autem quantum ad consistentiam personae, sic laeditur aliquis occulte per dolosam occisionem, seu percussionem, SS. Q. 61. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 62. Art. 1; SS. Q. 64. Art. 8; SS. Q. 73. Art. 1; PTS. Q. 3. Art. 1.

percussor, ōris, *m.*, *a striker, killer.* Ideo non competit ut clerici sint percussores aut occisores, SS. Q. 64. Art. 4 c.

percussūra, ae, *f.*, *blow, stroke, thrust.* In percussuris autem et mutilationibus induxit poenam talionis, et similiter in peccato falsi testimonii, PS. Q. 105. Art. 2 ad 10.

percutio, ere, cussi, cussum, 3, *v. a.*, (I) lit., with the notion of the *per* predominating, (II) with the idea of the verb predominating, (1) lit., (a) in gen., *to strike, beat, hit, smite*, (b) in partic., *to strike, stamp an image*, (2) fig., (a) *to smite, strike*, visit with calamity of any kind, (b) *to affect deeply, move, astound*, (c) *to condemn.* — (I), sibi enim Dominus deputaverat omne primogenitum filiorum Israel, pro eo quod ad liberationem populi Israel percusserat primogenita Aegypti ab homine usque ad pecus, PT. Q. 37. Art. 3 c. — (II) (1) (a), sicut cum faber uno martello percutit, est unus percutiens et una percussio, PP. Q. 76. Art. 2 c; sicut equitare est usus equi, et percutere est usus baculi, . . ., sicut baculum ad percutiendum, PS. Q. 16. Art. 1 c; puta cum scriptor ex ira proicit pennam, vel eques percutit equum, PS. Q. 46. Art. 7 ob. 1; sed hoc etiam observatur in iustitia; non enim eadem poena punitur qui percutit principem et qui percutit privatam personam, SS. Q. 58. Art. 10 ob. 3; et similiter est de illo qui iudicatur homicida, si lethaliter percusserit, etiam antequam percussus moriatur, PTS. Q. 2. Art. 4 ob. 2. Cf. PS. Q. 44. Art. 1; PS. Q. 76. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 4 (passim); SS. Q. 2. Art. 5; SS. Q. 61. Art. 2 (passim); PTS. Q. 13. Art. 1; et passim. — (II) (1) (b), non fluxit de latere Christi, sed miraculose dicitur effluxisse de quadam imagine Christi percussa, PT. Q. 54. Art. 2 ad 3. — (II) (2) (a), sed contra est quod angeli qui subverterunt Sodomam percusserunt Sodomitas caecitate, PP. Q. 111. Art. 4 a. Cf. SS. Q. 148. Art. 3, in quot. — (II) (2) (b), dicit Augustinus: una vox tantam turbam odiis ferocem, armisque terribilem sine telo ullo percussit, repulit, stravit, PT. Q. 44. Art. 3 ad 1. — (II) (2) (c), et ideo Augustinus dicit: mitescere est non contradicere divinae Scripturae, sive intellectae, si aliqua vitia nostra percutit, SS. Q. 157. Art. 4 ad 1.

perdisco, ere, didici, 3, *v. a.*, *to learn completely.* Unde Augustinus dicit quod aliquando hominum dispositiones non solum voce prolatas, verum etiam cogitatione conceptus, cum signa quaedam in corpore exprimunt ex animo, tota facilitate perdiscunt, PP. Q. 57. Art. 4 c.

perditio, ōnis, *f.*, *ruin, perdition*. Ergo reprobatio erit causa perditionis reproborum, PP. Q. 23. Art. 3 ob. 2; ergo ipse est causa omnis perditionis et mali, PP. Q. 49. Art. 2 ob. 3; sed quia perversi homines apostolicam doctrinam et caeteras scripturas pervertunt ad sui ipsorum perditionem, SS. Q. 1. Art. 10 ad 1; omne peccatum mortale ducit in perditionem aeternam, (ob. 5), . . ., per opera pietatis ille qui lubricum carnis patitur, liberatur a perditione aeterna, SS. Q. 154. Art. 2 ad 5; sed contra, illud per quod humanum genus liberatur a perditione, est necessarium ad humanam salutem, PT. Q. 1. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 113 pr.; PP. Q. 113. Art. 1; PP. Q. 113. Art. 7 (bis); PS. Q. 68. Art. 8; PS. Q. 79. Art. 4 (passim); SS. Q. 10. Art. 8; SS. Q. 45. Art. 4 (passim); PT. Q. 30. Art. 2; et passim.

perdix, icis, *m.*, *a partridge*. In avibus etiam sunt eis concessae magis temperatae; sicut gallinae, perdices, et aliae huiusmodi, (c), . . ., quia et in aqua natat, ut anates, et in terra ambulat, ut perdices, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

perdo, ere, didi, ditum, 3, *v. a.*, *to make away with, destroy, ruin, squander, dissipate, lose*. Homo peccando liberum arbitrium dicitur perdidisse, non quantum ad libertatem naturalem, quae est a coactione, sed quantum ad libertatem, quae est a culpa et a miseria, PP. Q. 83. Art. 2 ad 3; ideo per oblivionem potest aliquis artem totaliter perdere, et similiter scientiam quae in ratione consistunt, SS. Q. 47. Art. 16 c. Cf. SS. Q. 46. Art. 2; SS. Q. 47 pr.; PT. Q. 50. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 6; PTS. Q. 4. Art. 1; et passim.

perdoceo, ēre, ui, ctum, 2, *v. a.*, *to teach thoroughly*. Sicut Leo papa dicit, praeter illam speciem quae corporeum indicavit obtutum, fulgentior veritatis radius eorum corda perdocuit, PT. Q. 36. Art. 5 ad 4.

perdūco, ēre, xi, ctum, 3, *v. a.*, *to lead, bring, conduct, guide* a person or thing to any place. Ita Dei notitia est quoddam signum apud ipsum eorum qui sunt perducendi ad vitam aeternam, PP. Q. 24. Art. 1 c; actus perducentes ad finem oportet esse fini proportionatos, PS. Q. 109. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 9 (passim); PS. Q. 114. Art. 10; SS. Q. 2. Art. 8; SS. Q. 24. Art. 6; PT. Q. 41. Art. 4 (ter); et passim.

perdūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to last* or *hold out, to endure*. Ac per hoc etiam ipsi satis ostendunt, hanc intentionem sicut non esse obtundendam, si perdurare non potest ita, si perduraverit, non cito esse rumpendam, SS. Q. 83. Art. 14 c; quia sunt qui cum quaedam vitia resecant, in aliis graviter perdurant, PT. Q. 86. Art. 3 ob. 1, in quot.

peregrē, *adv.*, *away from home*. Et ideo in civitate Nazareth educari voluit et nutriri; in Bethlehem autem voluit quasi peregre nasci, PT. Q. 35. Art. 7 ad 2.

peregrīnātio, ōnis, *f.*, *pilgrimage*, (1) life on earth as distinguished from life hereafter, (2) a journey taken by or with a group to a shrine or other sacred place, (3) the act of journeying as a traveller. — (1), per festum autem Tabernaculorum, peregrinatio eorum in hoc mundo, in quo ambulant in virtutibus proficiendo, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10. Cf. PS. Q. 4. Art. 5; PT. Q. 75. Art. 1. — (2), sicut cum quis vovet peregrinationem, aut aliquid huiusmodi, (ob. 2), . . ., et ideo cum quis vovet aliqua particularia opera, sicut aliquam peregrinationem vel aliquod speciale ieiunium, SS. Q. 88. Art. 7 ad 2; peregrinationes etiam iniunguntur pro satis factione, et disciplinae, sive flagellationes, PTS. Q. 15. Art. 3 ob. 5. Cf. SS. Q. 147. Art. 4 (ter); SS. Q. 189. Art. 3 (bis); PTS. Q. 25. Art. 3; PTS. Q. 28. Art. 3 c. — (3), quarum una fundatur super communicatione naturali, alia super communicatione civili vel peregrinationis, SS. Q. 23. Art. 5 c.

peregrinor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.*, (1) lit., *to travel about*, (2) fig., with *a*, *to be absent from, a stranger to*. — (1), sicut alia species amicitiae est consanguineorum, et alia concivium aut peregrinantium, SS. Q. 23. Art. 5 c; si autem immineat necessitas statim peregrinandi, et magnas dietas faciendi, vel etiam multum laborandi, SS. Q. 147. Art. 4 ad 3; unde et in poenitentiam pro gravibus culpis iniungitur aliquibus ut peregrinentur mendicantes, SS. Q. 187. Art. 5 c. — (2), sed illi qui sunt in gloria, non peregrinantur a Domino, sed sunt ei praesentes, PS. Q. 67. Art. 3 a; sed Paulus in statu illo non peregrinabatur a Domino, quia videbat Deum per speciem, (ob. 1), . . ., Paulus in raptu illo peregrinabatur a Domino quantum ad statum, quia adhuc erat, in statu viatoris, SS. Q. 175. Art. 5 ad 1. Cf. SS. Q. 28. Art. 1 ad 1; PT. Q. 8. Art. 4; PTS. Q. 72. Art. 2; PTS. Q. 95. Art. 1; PTS. Q. 95. Art. 5.

peregrīnus, a, um, *adj.*, *strange, foreign, from without*. Caeteras enim epistolas Apostolus peregrino, id est, graeco sermone composuit; hanc autem scripsit Hebraica lingua, SS. Q. 176. Art. 1 ob. 1, in quot.; numquam eam quasi peregrina eam talis salutatio terruisset, PT. Q. 30. Art. 4 c, in quot.; quasi in locum peregrinum humanae naturae, bona captione captivos, utpote per victoriam acquisitos, PT. Q. 57. Art. 6 c; sed contra est quod corpora caelestia peregrinae impressionis receptiva non sunt, PTS. Q. 74. Art. 4 a; et propter hoc non receptibilia peregrinae impressionis, et multo minus quam corpora caelestia, PTS. Q. 82. Art. 3 c. — **peregrīnus**, i, *m.*, *a stranger, traveller, pilgrim*. Puta de bellis contra hostes, et de susceptione peregrinorum et advenarum, PS. Q. 104. Art. 4 c; circa peregrinos et operarios distinguendum videtur, SS. Q. 147. Art. 4 ad 3; sicut si una religio ordinetur ad peregrinos hospitio suscipiendos, et alia ad visitandos vel redimendos captivos, SS. Q. 188. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 144. Art. 3 (bis); SS. Q. 169. Art. 1; PT. Q. 55. Art. 4 (bis).

peremptio, ōnis, *f.*, *a destroying, a killing*. Sed quia non intelligebat homicidium nisi peremptionem corporis humani, PS. Q. 107. Art. 3 ad 2; quando scilicet formidatur iudicium vulgi et carnis excruciatio vel peremptio, SS. Q. 33. Art. 2 ad 3.

perennis, e, *adj.*, *uninterrupted, continual*. Sed si in aliqua ecclesia sit indulgentia perennis, sicut in ecclesia beati Petri quadraginta dierum, PTS. Q. 25. Art. 2 ad 4; si quis autem solum exercitium corporis habuerit perennes poenas patietur, PTS. Q. 99. Art. 5 ob. 4, in quot.

pereo, īre, ii, īvi, itum, 4, *v. n.*, (1) in gen., *to pass away, to be destroyed, to perish*, (2) in partic., (a) *to lose one's life, to perish*, (b) *to be lost, ruined, undone*, (3) fig., (a) of abstract things, *to die, perish, pass away*, (b) *to perish, to suffer spiritual* or *moral death*; *to be lost, to perish* in one's sins. — (1), cum dixeris: maledic ei, et domum everte, et omnia perire fac, nihil ab homicida differs, SS. Q. 76. Art. 4 ob. 2; sic metuebat paupertatis suae securitatem perdere, sicut avari, divites solent perituras divitias custodire, SS. Q. 188. Art. 7 ad 4, in quot.; ergo et ipsi in finali illa mundi conflagratione peribunt, (ob. 1), . . ., vel dicendum quod si etiam de superioribus caelis intelligantur, tunc dicuntur perire quantum ad motum, quo nunc continue moventur, PTS. Q. 74. Art. 4 ad 1. Cf. PT. Q. 51. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 74. Art. 6, in quot. — (2) (a), sed contra est quod dicitur Deuter. XVII, 6: in ore duorum aut trium testium peribit qui interficietur, SS. Q. 70. Art. 2 a; pro peccato autem tentationis omnes universaliter in deserto perierunt, SS. Q. 97. Art. 4 ob. 1; et ipsi diluvio perierunt, PT. Q. 36. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 108. Art. 1; SS. Q. 108. Art. 4. — (2) (b), et si passim homines sibi invicem furarentur, periret humana societas, SS. Q. 66. Art. 6 c. — (3) (a), et sic perit liberum arbitrium, et consilium, et omnia huiusmodi, PP. Q. 19. Art. 8 a; periret enim differentia praemiorum et poenarum, PP. Q. 76. Art. 2 ob. 2; nec quod scriptores earum mendacium dixerint, quia periret fidei certitudo, SS. Q. 110. Art. 3 ad 1; peribit fides evangelicae narrationis, PT. Q. 5. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 88. Art. 3, in quot.; SS. Q. 162. Art. 6, in quot.; PT. Q. 8. Art. 7; PT. Q. 51.

Art. 3; PTS. Q. 11. Art. 5; PTS. Q. 47. Art. 6. — (3) (b), ergo non esset hominibus imputandum quod pereunt, PP. Q. 23. Art. 3 ob. 3; sed multi homines quotidie pereunt, in peccatum cadentes, (ob. 3), . . ., unde quod homines pereunt, non est imputandum negligentiae angelorum, sed malitiae hominum, PP. Q. 113. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 33. Art. 3; SS. Q. 40. Art. 1; PT. Q. 40. Art. 1; PTS. Q. 99. Art. 2 (ter); PTS. Q. 99. Art. 5 (bis); et passim.

perfectē, see *perfectus*.

perfectibilis, e, *adj., perfectible, capable of being made perfect; capable of arriving at the highest attainable perfection.* Sic enim fides praesupponit cognitionem naturalem, sicut gratia naturam, et ut perfectio perfectibile, PP. Q. 2. Art. 2 ad 1; sicut et omnis perfectio recipitur in perfectibili secundum modum eius, PP. Q. 62. Art. 5 c; omnis autem perfectio proportionatur suo perfectibili, PS. Q. 54. Art. 4 c; vita enim et incolumitas corporis consistit in hoc quod subiciatur animae, sicut perfectibile suae perfectioni, SS. Q. 164. Art. 1 c; perfectio enim proportionatur perfectibili, PT. Q. 11. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 76. Art. 8 (ter); PP. Q. 82. Art. 3; PP. Q. 88. Art. 1 (bis); PS. Q. 4. Art. 2 (bis); PT. Q. 11. Art. 5; PT. Q. 72. Art. 2; et passim.

perfectio, ōnis, *f.*, (1) *finish, accomplishment, completion, perfection,* on the level of essence and entity, synonym of *completio, consummatio,* and *terminatio,* the opposite of *corruptio,* (2) *completion, accomplishment, perfection,* on the level of action and operation, the opposite of *imperfectio,* (3) *moral accomplishment, spiritual perfection* of man, which consists in moral virtue, and for the Christian, charity, (4) *the moment of perfection, the perfection of the individual,* the opposite of *defectus, privatio,* and *vitium.* — (1), prima actio non est perfectio agentis quod movet, sed ipsius moti; secunda autem actio est perfectio agentis, PP. Q. 18. Art. 3 ad 1; beatitudinis perfectio erit in fine mundi, PP. Q. 73. Art. 1 ad 1; terminatio seu perfectio actus voluntatis, PS. Q. 13. Art. 5 ad 1; quod intentio ministri non requiratur ad perfectionem sacramenti, PT. Q. 64. Art. 8 ob. 1; percipere sacramentum est ipsa perfectio sacramenti, PT. Q. 80. Art. 1 ad 1; perfectio Deo convenienter attribui non potest si nominis significatio quantum ad sui originem attendatur, C. G. 1. 28; operatio vel actio, ex qua sequitur aliquid actum praeter ipsam est perfectio operati, non operantis, C. G. 1. 100; perfectioni opponitur corruptio, 2 Sent. 35. 1. 5 a. Cf. PP. Q. 65. Art. 2; PT. Q. 64. Art. 8 ob. 2 and c; PT. Q. 64. Art. 9 c; PT. Q. 78. Art. 1 c; C. G. 2. 1; C. G. 3. 112; et passim. On **passio perfectionis**, see *passio* under 2. — (2), ad perfectionem alicuius rei dupliciter aliquid pertinet. uno modo ad constituendam essentiam rei, sicut anima requiritur ad perfectionem hominis. alio modo requiritur ad perfectionem rei quod pertinet ad bene esse eius, sicut pulchritudo corporis et velocitas ingenii pertinet ad perfectionem hominis, PS. Q. 4. Art. 5 c; perfectio uniuscuiusque est bonitas eius, C. G. 1. 38; uniuscuiusque autem perfectio praecipue consideratur in ordine ad suum finem, PS. Q. 55. Art. 1 c; perfectio enim rei constitit in hoc quod pertingat ad finem, Nom. 1. 2; signum perfectionis est alicuius quod simile sibi possit producere, C. G. 1. 37. Cf. PP. Q. 56. Art. 2; PP. Q. 57. Art. 1 (passim); PP. Q. 60. Art. 3; PP. Q. 76. Art. 4; C. G. 2. 6; et passim. On **finis perfectionis**, see *finis* under 1; on **magnitudo perfectionis**, see *magnitudo* under 3; on **ordo perfectionis**, see *ordo* under 1; on **prius perfectione seu secundum perfectionem seu ordine perfectionis**, see *prior* under 1; on **totalitas perfectionis**, see *totalitas*; on **unitas perfectionis**, see *unitas*. — There is a difference between **perfectio propria seu proprie seu simpliciter dicta** and **perfectio large seu transumptive dicta**, *the perfection so called properly* or *simply,* and *the perfection in the wider* or *transferred sense of the word* which is also called *perfectio in malitia,* (perfectio enim in malitia non est perfectio proprie et simpliciter dicta, sed quasi transumptive, sicut dicimus perfectum latronem et perfectionem caecitatis, 2 Sent. 44. 1. 1 ad 2). It is a matter of *perfectio large dicta* when it is said: (peccata) non sunt mortalia, nisi quando suam perfectionem consequuntur, SS. Q. 35. Art. 3 c; non pertinet ad speciem mendacii, sed ad quandam perfectionem ipsius, SS. Q. 110. Art. 1 c. — The following are kinds of *perfectio propria:* (a), **perfectio absoluta,** *the absolute* or *unconditioned perfection.* See *perfectio absoluta* under 3. Cf. C. G. 1. 71. — (b), **perfectio accidentalis** and **perfectio essentialis seu substantialis,** *the unessential and the essential perfection.* Anima est perfectio substantialis corporis; gratia vero est perfectio animae accidentalis, PT. Q. 6. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 6. Art. 3 c; PP. Q. 23. Art. 7 c; PP. Q. 73. Art. 1 c; C. G. 4. 18; 1 Sent. 8. 4. 2 ad 3; 2 Sent. 3. 1. 4 ad 3; 2 Sent. 17. 2. 2 ad 6; 3 Sent. 29. 1. 8. 2 c; 10 Eth. 7 a; et passim. — (c), **perfectio actus,** *the perfection of an action.* Ad perfectionem autem actus qui ex duobus activis principiis procedit, requiritur quod utrumque activorum principiorum sit perfectum. non enim bene potest secari, nisi et secans habeat artem et serra sit bene disposita ad secandum, SS. Q. 4. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 56. Art. 4 c; PT. Q. 10. Art. 3. — (d), **perfectio caritatis,** *the perfection of charity* or *love.* Perfectio charitatis potest intellegi dupliciter: uno modo ex parte diligibilis, alio modo ex parte diligentis. ex parte quidem diligibilis perfecta est charitas ut diligatur aliquid, quantum diligibile est, . . ., ex parte vero diligentis tunc est charitas perfecta, quando aliquis secundum totum suum posse diligit, SS. Q. 24. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 4. Art. 8; PS. Q. 68. Art. 8; SS. Q. 44. Art. 4; 3 Sent. 29. 1. 8. 2 c; Virt. 2. 11 c; et passim. — (e), **perfectio causalis,** *the causal perfection* which consists in the exercise of causality. Si solus Deus gubernaret, subtraheretur perfectio causalis a rebus, PP. Q. 103. Art. 6 ad 2. — (f), **perfectio complementi,** *the perfection of completion* or *conclusion.* Cf. 2 Sent. 1. 1. 1 c. — (g), **perfectio consummata seu summa,** *the highest perfection.* Beatitudo est perfectio consummata, quae omnem defectum excludit a beato; et ideo absque mutabilitate advenit eam habenti, faciente hoc virtute divina, quae hominem sublevat in participationem aeternitatis transcendentis omnem mutationem, PS. Q. 5. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 5. Art. 4; SS. Q. 185. Art. 6; PT. Q. 1. Art. 6; PT. Q. 1. Art. 5 ad 3 and Art. 6 ob. 2; C. G. 2. 46; et passim. — (h), **perfectio debita,** *the due* or *befitting perfection.* Dicitur autem in quantitatibus corporeis aliquid magnum, secundum quod ad debitam perfectionem quantitatis perducitur; unde aliqua quantitas reputatur magna in homine, quae non reputatur magna in elephante, PS. Q. 52. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 4. Art. 5 (bis); SS. Q. 189. Art. 8; PTS. Q. 58. Art. 5; C. G. 1. 71. — (i), **perfectio dispositionis, perfectio formae** and **perfectio finis seu ratione finis seu ex parte finis,** *the perfection of preparation, that of form, and that of the end* or *goal* or *with respect to the end* or *goal.* In rebus naturalibus primo quidem est perfectio dispositionis, puta cum materia est perfecte ad formam disposita. secundo autem est perfectio formae, quae est potior; nam et ipse calor est perfectior qui provenit ex forma ignis, quam ille qui ad formam ignis disponebat. tertio autem est perfectio finis; sicut ignis perfectissime habet suas qualitates cum ad locum suum pervenerit, PT. Q. 27. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 42. Art. 1; PS. Q. 52. Art. 1 (quater); PT. Q. 27. Art. 5; PT. Q. 65. Art. 2; 2 Sent. 15. 3. 1 c; et passim. — (j), **perfectio divina** and **perfectio hominis,** *the perfection of God and that of man.* Secundum eas (id est, secundum intellectum et secundum voluntatem) oportet hominis perfectionem considerari, 1 Cor. 2. 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 3; PP. Q. 14. Art. 6; PP. Q. 93. Art. 2; C. G. 1. 100; Nom. 13. 1; Trin. pr. 2. 1 c; 1 Cor. 2. 1; et passim. — (k), **perfectio essentialis,** see *perfectio accidentalis.* — (l), **perfectio ex ratione finis,** see *perfectio dispositionis.* — (m), **perfectio extrinseca** and **perfectio intrinseca seu interior,** *the outer and the inner perfection.* Cf. *perfectio exterior et interior* under 3. Cf. also Virt. 2. 5 ad 5; 5 Met. 18 a; 10 Eth. 6 g. — (n), **perfectio finis,** see *perfectio dispositionis.* — (o), **perfectio formae,** see *perfectio dis-*

positionis. — (p), **perfectio formalis** and **perfectio materialis,** *the perfection of a thing according to its form and that according to its material.* Est autem duplex formalis perfectio, una quidem intrinseca, quae constituit essentiam rei, alia autem, quae supervenit rei in specie sua constitutae, 10 Eth. 6 g. Cf. PS. Q. 109. Art. 1; PT. Q. 65. Art. 1; PTS. Q. 59. Art. 2; 4 Sent. 39. 1. 2 c. — (q), **perfectio gloriae, perfectio gratiae,** and **perfectio naturae seu naturalis,** *the perfection of heavenly glory, that of divine grace, and that of nature.* Perfectio autem naturae, . . ., fuit in principio saeculorum, perfectio vero gloriae erit in fine saeculorum, et, . . ., perfectio gratiae media est inter utramque, 3 Sent. 1. 1. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 12. Art. 2 c; PS. Q. 4. Art. 5 ob. 1 and ad 1; PS. Q. 75. Art. 4 ad 2; C. G. 4. 88; 4 Sent. 39. 1. 2 c; Is. 18; et passim. Cf. also *perfectio naturalis* under 4. — (r), **perfectio gratiae,** see *perfectio gloriae.* — (s), **perfectio hominis,** see *perfectio divina.* — (t), **perfectio imperfecta** and **perfectio omnimoda seu plena seu totalitatis,** *the imperfect* or *defective* and *the universal* or *complete* or *total perfection.* Cf. **perfectio particularis et universalis.** Alio modo per modum cuiusdam defectus, quia scilicet res impedita non habet quidquid ad omnimodam eius perfectionem requiritur; et tale impedimentum operationis non repugnat felicitati, sed omnimodae perfectioni ipsius, PS. Q. 4. Art. 5 ad 4. Cf. PP. Q. 6. Art. 3 c; C. G. 4. 86; 1 Sent. 2. 1. 3 c; 2 Sent. 15. 3. 1 c; 4 Sent. 39. 1. 2 c; Qu. Anim. 7 c; et passim. — (u), **perfectio intellectus seu secundum intellectum** and **perfectio secundum affectum,** *the perfection of reason* and *that of the will.* Una est perfectio secundum intellectum, quando aliquis habet iudicium intellectus ad recte discernendum et iudicandum de his, quae sibi proponuntur; alia est perfectio secundum affectum quam facit caritas, quae est cum aliquis totaliter Deo inhaeret, Hebr. 5. 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 5; PP. Q. 12. Art. 8 (bis); PP. Q. 14. Art. 5; SS. Q. 180. Art. 4; C. G. 3. 112; 1 Cor. 2. 1; et passim. — (v), **perfectio interior,** see *perfectio extrinseca.* — (w), **perfectio intrinseca,** see *perfectio extrinseca.* — (x), **perfectio materialis,** see *perfectio formalis.* — (y), **perfectio multitudinis** and **perfectio unius personae seu personalis,** *the perfection of a multitude* or *of a crowd* and *that of a single person* or *personal perfection.* Nam sicut unum est prius quam multitudo, ita sacramenta quae ordinantur ad perfectionem unius personae, naturaliter praecedunt ea quae ordinantur ad perfectionem multitudinis, PT. Q. 65. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 41. Art. 2 (bis); C. G. 4. 83. — (z), **perfectio naturae,** see *perfectio gloriae.* — (a²), **perfectio naturalis,** see *perfectio gloriae.* — (b²), **perfectio omnimoda,** see *perfectio imperfecta.* — (c²), **perfectio operationis,** see *operatio* under 2, *perfection of operation.* Delectatio enim, . . ., est perfectio operationis, PS. Q. 4. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 15. Art. 3 (bis); SS. Q. 176. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 10; PTS. Q. 93. Art. 1. — (d²), **perfectio particularis,** and **perfectio universalis,** *the partial* and *the universal perfection.* Cf. Quodl. 1. 4. 6 ad 4. Cf. also *perfectio imperfecta* and *perfectio omnimoda.* — (e²), **perfectio personalis,** see *perfectio multitudinis.* — (f²), **perfectio plena,** see *perfectio omnimoda.* — (g²), **perfectio prima,** and **perfectio secunda seu ultima,** *the first and the second* or *last perfection of a thing.* Cf. *perfectio ultima* under 4. Prima quidem perfectio est secundum quod res in sua substantia est perfecta, quae quidem perfectio est forma totius quae ex integritate partium consurgit. perfectio autem secunda est finis, finis autem vel est operatiò, sicut finis citharistae est citharizare, vel est aliquid ad quod per operationem pervenitur, sicut finis aedificatoris est domus, quam aedificando facit, PP. Q. 73. Art. 1 c; perfectionibus secundis, quae sunt virtutes, 1 Sent. 39. 2. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 6. Art. 3 c; PP. Q. 48. Art. 6 ad 2; PP. Q. 103. Art. 1 c; PS. Q. 31. Art. 1 ad 1; SS. Q. 184. Art. 1 c; PT. Q. 29. Art. 2 c; C. G. 1. 50; C. G. 2. 46, 73, 76, and 87; C. G. 3. 3, 25, 26, 64, and 113; 1 Sent. 39. 2. 2 ad 4; 2 Sent. 15. 3. 1 c; 2 Sent. 34. 1. 4 c; 4 Sent. 49. 3. 4. 3 ad 2; Mal. 1. 4 c; Verit. 1. 10 ad 3 c; 2 Cael. 4 c; et passim. Cf. also *actus primus et secundus* under *actus* 2. — (h²), **perfectio prima hominis seu humanae naturae** and **perfectio ultima hominis,** *the first perfection of man,* (quae consistit in integritate eorum, quae ad naturam spectant, 4 Sent. 44. 1. 3. 4 c), and *the last* or *ultimate perfection of man,* (quae consistit in perventione ad ultimum finem, 4 Sent. 44. 1. 3. 4 c; quae in perfecta quietatione vel immobilitate consistit et quantum ad intellectum et quantum ad voluntatem, Comp. 1. 149.) Cf. PS. Q. 3. Art. 2 ad 4; PS. Q. 3. Art. 6. — (i²), **perfectio prima humanae naturae,** see *perfectio prima hominis.* — (j²), **perfectio propria,** *the perfection proper to a thing.* Omnia appetendo proprias perfectiones, appetunt ipsum Deum, PP. Q. 6. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 87. Art. 3; PT. Q. 3. Art. 8; PT. Q. 9. Art. 1; C. G. 2. 55. — (k²), **perfectio scientiae** and **perfectio virtutis,** *the perfection of knowledge* and *that of virtue.* Ex hoc autem quod aliquis habet perfectionem scientiae vel virtutis non sortitur rationem principii quantum ad alios, sed solum quamdam excellentiam in seipso, SS. Q. 102. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 4. Art. 5 ob. 1; SS. Q. 110. Art. 4; 2 Sent. 44. 2. 1 ad 4; 3 Sent. 34. 1. 4 c; Is. 18; et passim. — (l²), **perfectio secunda,** see *perfectio prima.* — (m²), **perfectio secundum affectum,** see *perfectio intellectus.* — (n²), **perfectio secundum intellectum,** see *perfectio intellectus.* — (o²), **perfectio speciei,** *the perfection of the species.* Semine non indigetur ad perfectionem individui, sicut capillis et unguibus, sed solum ad perfectionem speciei, PTS. Q. 80. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 80. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 1 ad 3; PTS. Q. 81. Art. 3 (bis); PTS. Q. 86. Art. 1; 2 Sent. 3. 1. 4 ad 3. — (p²), **perfectio spiritualis,** *the spiritual perfection.* Sic igitur considerandum est in ordinibus angelorum, quod omnes spirituales perfectiones sunt omnibus angelis communes, et omnes abundantius existunt in superioribus quam in inferioribus, . . ., sic igitur Dionysius exponit ordinum nomina secundum convenientiam ad spirituales perfectiones eorum, PP. Q. 108. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 19. Art. 12; SS. Q. 100. Art. 3; SS. Q. 117. Art. 1; PT. Q. 34. Art. 2; Eph. 4. 4; Hebr. 5. 2. Cf. *perfectio spiritualis,* under 4. — (q²), **perfectio substantialis,** see *perfectio accidentalis.* — (r²), **perfectio summa,** see *perfectio consummata.* — (s²), **perfectio totalitatis,** see *perfectio omnimoda.* — (t²), **perfectio ultima,** see *perfectio prima.* — (u²), **perfectio ultima hominis,** see *perfectio prima hominis.* — (v²), **perfectio unius personae,** see *perfectio multitudinis.* — (w²), **perfectio universalis,** see *perfectio particularis.* — (x²), **perfectio universi,** *the perfection of the universe.* Cum perfectio universi sit illud quod praecipue Deus intendit in creatione rerum, PP. Q. 50. Art. 3 c; perfectio universi attenditur essentialiter secundum diversitatem naturarum, quibus implentur diversi gradus bonitatis et non secundum multiplicationem individuorum in una natura, 1 Sent. 44. 1. 2 ad 6. Cf. PP. Q. 73. Art. 1 c; PP. Q. 118. Art. 3 ad 2; 1 Sent. 46. 1. 3 c; 2 Sent. 3. 1. 4 ad 3; 1 Sent. 17. 2. 2 ad 6; et passim. — (y²), **perfectio virtutis,** see *perfectio scientiae.* — **in via generationis semper incompletum est prius completo, licet in via perfectionis sit totum e contrario,** see *generatio* under 1. — (3), ideo continentia perpetua requiritur ad perfectionem religionis, sicut voluntaria paupertas, SS. Q. 186. Art. 4 c; status religionis est quaedam disciplina vel exercitium tendendi in perfectionem, SS. Q. 186. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 6; SS. Q. 144. Art. 1 (ter); SS. Q. 186. Art. 10 (ter); SS. Q. 188. Art. 2 (ter); PT. Q. 2. Art. 5; et passim. On **opus perfectionis,** see *opus* under 4; on **sacramentum superabundantis perfectionis,** see *sacramentum* under 2; on **status perfectionis,** see *status* under 4. — Kinds of *perfectio* in this sense are: (a), **perfectio absoluta,** *absolute perfection.* Potest ergo triplex perfectio considerari. una quidem absoluta quae attenditur non solum secundum totalitatem ex parte diligentis, sed etiam ex parte diligibilis, prout scilicet Deus tantum diligitur quantum diligibilis est; et talis perfectio non est possibilis alicui creaturae, sed competit soli Deo, in quo bonum integraliter et essentialiter invenitur. alia autem est perfectio quae attenditur secundum totalitatem absolutam ex parte dili-

gentis; prout scilicet affectus secundum totum suum posse semper actualiter tendit in Deum; et talis perfectio non est possibilis in via, sed erit in patria. tertia autem est perfectio quae neque attenditur secundum totalitatem ex parte diligibilis, neque secundum totalitatem ex parte diligentis quantum ad hoc quod semper actu feratur in Deum, sed quantum ad hoc quod excludantur ea quae repugnant motui dilectionis in Deum, . . ., et talis perfectio potest in hac vita haberi, et hoc dupliciter: uno modo inquantum ab affectu hominis excluditur omne illud quod contrariatur charitati sicut est peccatum mortale; et sine tali perfectione charitas esse non potest, unde est de necessitate salutis; alio modo inquantum ab affectu hominis excluditur non solum illud quod est charitati contrarium, sed etiam omne illud quod impedit ne affectus mentis totaliter dirigatur ad Deum; sine qua perfectione charitas esse potest, puta in incipientibus et proficientibus, SS. Q. 184. Art. 2 c. — (b), **perfectio abundantiae** and **perfectio sufficientiae,** *the perfection of abundance,* (quae est perfectio patriae, quae est consummata gloria, Eph. 6. 4.), and *the perfection of sufficiency,* (quam habet homo, secundum quod sibi est necessarium ad salutem, Eph. 6. 4). Cf. 3 Sent. 29. 1. 8. 2 c. — (c), **perfectio communis** and **perfectio superabundans,** *the common* and *the superabundant* or *unusual perfection.* Sed perfectio communis, utpote quae est poenitentiae, et baptismi, et huiusmodi, fit per sacerdotem, PTS. Q. 37. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 2 (bis); 4 Sent. 8. 1. 2. 1 c; Perf. 14. — (d), **perfectio comprehensoris seu patriae seu vitae aeternae** and **perfectio viae seu huius vitae,** *the perfection of the possessor of heavenly happiness* or *that of the heavenly fatherland* or *that of eternal life* and *that on the way to heaven* or *that of this life.* Dupliciter contingit ex toto corde Deum diligere; uno quidem modo in actu, id est, ut totum cor hominis semper actualiter in Deum feratur, et ista est perfectio patriae; alio modo, ut habitualiter totum cor hominis in Deum feratur, ita scilicet quod nihil contra Dei dilectionem cor hominis recipiat; et haec est perfectio viae, SS. Q. 44. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 184 pr.; SS. Q. 184. Art. 2 c and Art. 3 c; C. G. 4. 41; Virt. 2. 10 and 1 c; Perf. 14; Phil. 3. 2; et passim. — (e), **perfectio consilii** and **perfectio iustitiae,** *the perfection of counsel* and *that of justice,* i.e., *the perfection that is suggested over and above the necessary perfection that is demanded.* Ut ergo Dominus ostenderet perfectionem consiliorum utilem esse et innocentibus et peccatoribus, non solum vocavit adolescentem innocentem, sed etiam Matthaeum peccatorem, SS. Q. 189. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 59. Art. 5; PS. Q. 71. Art. 1; PS. Q. 113. Art. 10; Perf. 14; Eph. 6. 4; et passim. — (f), **perfectio exterior** and **perfectio interior,** *the exterior perfection* (quae consistit in actibus exterioribus qui sunt signa interioris, sicut virginitas et voluntaria paupertas, Hebr. 6. 1), and *the interior perfection* (quae consistit in dilectione Dei et proximi, Hebr. 6. 1). — (g), **perfectio huius vitae,** see *perfectio comprehensoris.* — (h), **perfectio interior,** see *perfectio exterior.* — (i), **perfectio iustitiae,** see *perfectio consilii.* — (j), **perfectio patriae,** see *perfectio comprehensoris.* — (k), **perfectio secundum quid** and **perfectio simpliciter,** *relative perfection* and *simple perfection,* or *perfection in a certain respect* and *absolute perfection.* Secundum charitatem attenditur simpliciter perfectio christianae, sed secundum alias virtutes secundum quid, SS. Q. 184. Art. 1 ad 2. — (l), **perfectio simpliciter,** see *perfectio secundum quid.* — (m), **perfectio sufficientiae,** see *perfectio abundantiae.* — (n), **perfectio viae,** see *perfectio comprehensoris.* — (o), **perfectio vitae aeternae,** see *perfectio comprehensoris.* — (4), ergo est aliquid quod omnibus entibus est causa esse et bonitatis, et cuiuslibet perfectionis in rebus omnibus et hoc dicimus Deum, PP. Q. 2. Art. 3 c; omnes perfectiones desideratae effluunt ab eo, PP. Q. 6. Art. 2 c; ipsi igitur nulla deest perfectionum, C. G. 1. 28; nihil enim prohibet, hoc quod est uni perfectioni suppositum, etiam alii supponi, C. G. 1. 39; significant quasdam perfectiones perfecti, 5 Met. 18 a; plures esse perfectiones unius rei eodem ordine est impossibile, Verit. 14. 5 ad 6. Cf. PP. Q. 6. Art. 3; PP. Q. 12. Art. 2; PS. Q. 2. Art. 5; PT. Q. 4 pr.; Verit. 15. 2 ad 11; et passim. — Kinds of *perfectio* in this sense are: (a), **perfectio adquisita** and **perfectio infusa,** *the acquired* and *the infused perfection.* Cf. 1 Sent. 39. 2. 2 ad 4. — (b), **perfectio habitualis,** *perfection become a habit* or *state.* Dona Spiritus sancti sunt quaedam habituales perfectiones potentiarum animae, quibus redduntur bene mobiles a Spiritu sancto, sicut virtutibus moralibus potentiae appetitivae redduntur bene mobiles a ratione, SS. Q. 19. Art. 9 c. Cf. C. G. 3. 154. — (c), **perfectio infusa,** see *perfectio adquisita.* — (d), **perfectio intellectualis,** *the perfection belonging to reason.* Cf. C. G. 1. 71. — (e), **perfectio naturalis** and **perfectio supernaturalis seu superaddita,** *the natural* and *the supernatural* or *added* (to the nature of a thing) *perfection.* Cf. *perfectio naturalis* under 2. Unde et virtus intellectualis creaturae lumen quoddam intelligibile dicitur, quasi a prima luce derivatum sive hoc intelligatur de virtute naturali; sive de aliqua perfectione superaddita gratiae vel gloriae, PP. Q. 12. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 6. Art. 3; PP. Q. 8. Art. 3 (ter); PP. Q. 19. Art. 1 c; PP. Q. 45. Art. 5; C. G. 3. 150; 2 Sent. 3. 1. 4 ad 2; et passim. — (f), **perfectio spiritualis,** *the spiritual perfection.* Cf. C. G. 4. 21. Cf. also *perfectio spiritualis* under 2. — (g), **perfectio superaddita,** see *perfectio naturalis.* — (h), **perfectio supernaturalis,** see *perfectio naturalis.* — (i), **perfectio ultima,** *the last perfection,* (quibus perficitur proprium esse eius, C. G. 1. 50). Cf. *perfectio ultima* under 2. — (j), **perfectio ut ad speciem habendam** and **perfectio ut habentis iam speciem,** *the perfection of a thing for the attainment* or *preservation of its species* and *the perfection of such as already possesses its species* and *essence.* Sicut perfectio domus, secundum quod iam habet speciem, est id ad quod species domus ordinatur, scilicet habitatio; non enim domus fieret nisi propter hoc, unde et in definitione domus oportet hoc poni, si debeat definitio esse perfecta. perfectio vero ad speciem domus est tam id quod ordinatur ad speciem constituendam, sicut principia substantialia ipsius, quam id quod ordinatur ad speciei conservationem, sicut appodiacula, quae fiunt ad sustentationem domus, quam etiam illa quae faciunt ad hoc quod usus domus sit conventior, sicut pulchritudo domus, C. G. 3. 26. — (k), **perfectio ut habentis iam speciem,** see *perfectio ut ad speciem habendam.*

perfectissimē, *adv.,* see *perfectus.*

perfectissimus, see *perfectus.*

perfectīvē, *adv.,* see *perfectivus.*

perfectivus, a, um, *adj., accomplishing, perfecting, perfective,* synonym of *completivus,* the opposite of *corruptivus.* Una rectitudo est perfectiva alterius, PP. Q. 60. Art. 1 ad 3; habitus potentiae alicuius perfectivus est, C. G. 1. 92; proprium perfectivum hominis secundum animam, C. G. 2. 79. Cf. PP. Q. 93. Art. 9; PS. Q. 28. Art. 5 (bis); PS. Q. 33. Art. 4; PS. Q. 58. Art. 3 (ter); PS. Q. 64. Art. 1; et passim. On **alteratio perfectiva,** see *alteratio;* on **amor perfectivus,** see *amor* under 1; on **bonum perfectivum,** see *bonus* under 3; on **causa perfectiva,** see *causa* under 2; on **ordo perfectivus,** see *ordo* under 3; on **passio perfectiva,** see *passio* under 2; on **vis perfectiva,** see *vis* under 1. — **perfectīvē,** *adv., in a manner conducive to perfection, perfectively.* Unire autem homines Deo perfective quidem convenit Christo, per quem homines sunt reconciliati Deo, (c), . . ., Dionysius tamen dicit eos (angelos) esse medios, quia secundum gradum naturae sunt infra Deum, et supra homines constituti, et mediatoris officium exercent, non quidem principaliter et perfective, sed ministerialiter et dispositive, PT. Q. 26. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 73. Art. 2 (bis).

perfector, ōris, *m., a finisher, perfecter.* Episcopi se habent ut perfectores, religiosi autem ut perfecti, SS. Q. 184. Art. 7 c; perfectio pertinet active ad episcopum sicut ad perfectorem, ad monachum autem passive sicut ad perfectum, SS. Q. 185. Art. 1 ad 2; et ideo priora sunt sacramenta quibus aliquis in seipso perficitur, quam

sacramentum ordinis, quo aliquis constituitur perfector aliorum, PT. Q. 65. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 80. Art. 1 (bis).

perfectus, a, um, *adj.*, (1) *finished, completed, perfect*, synonym of *completus, omnis*, and *totus*, the opposite of *imperfectus* and *incompletus*, (2) *morally* or *spiritually perfect*. — (1), perfectum enim dicitur quasi totaliter factum, PP. Q. 4. Art. 1 ob. 1; luna, quando est perfecta, oritur vespere et occidit mane; et sic praeest nocti, PP. Q. 70. Art. 2 ad 5; "balbutiendo, ut possumus, excelsa Dei resonamus; quod enim factum non est, perfectum proprie dici non potest". sed quia, in his quae fiunt, tunc dicitur esse aliquid perfectum cum de potentia educitur in actum, transumitur hoc nomen "perfectum" ad significandum omne illud cui non deest esse in actu, sive hoc habeat per modum factionis, sive non, PP. Q. 4. Art. 1 ad 1; cf. PP. Q. 4. Art. 1 c; PP. Q. 5. Art. 5 c; C. G. 1. 28 and 39; 3 Sent. 27. 3. 4 c; perfectum enim est, cui nihil deest, Nom. 12. 1; tunc enim res perfecta est, cum ad primum principium pertingit, vel per similitudinem vel quocumque modo, C. G. 2. 87; cf. 8 Phys. 19 b; perfectum uno modo dicitur, extra quod non est accipere aliquam eius particulam, 5 Met. 18 a; (Aristotle: Metaph. 5. 16, 1021. b. 12 ff.); cf. 3 Phys. 11 c; 1 Cael. 4 c; 2 Cael. 5 c; perfectum dicitur quasi complete factum, sicut perambulasse nos dicimus quando ambulationem complevimus; unde, quod non est factum non potest secundum hanc rationem dici perfectum. sed quia res quae fiunt tunc ad finem suae perfectionis perveniunt quando consequuntur naturam et virtutem propriae speciei; inde est, quod hoc nomen "perfectum" assumptum est ad significandum omnem rem quae attigit propriam virtutem et naturam, Nom. 2. 1; cf. 7 Phys. 6 a and 19 b; unumquodque tunc perfectum est, quando potest sibi simile facere, PP. Q. 5. Art. 4 c; perfectum unumquodque est quando potest alterum tale facere quale ipsum est, Pot. 2. 1 a; cf. Pot. 3. 9 ob. 26; Pot. 9. 9 ob. 15; PP. Q. 78. Art. 2 c; PP. Q. 90. Art. 3 ob. 3; C. G. 3. 21; 1 Sent. 2. 1. 1 ob. 2; Hebr. 5. 2; 4 Meteor. 4 a (Aristotle: Meteor. 4. 3, 380. a 13 ff); 2 Anim. 7 b and 9 k; et passim. On **actus perfecti et perfectus**, see *actus* under 1 and 2; on **adoptio perfecta**, see *adoptio*; on **agens perfectus**, see *agens*; on **amicitia perfecta**, see *amicitia* under 1; on **amor perfectus**, see *amor* under 1; on **animal perfectum**, see *animal* under 2; on **beatitudo perfecta**, see *beatitudo* under 1; on **blasphemia perfecta**, see *blasphemia*; on **bonitas perfecta**, see *bonitas* under 2; on **bonum perfectum**, see *bonus* under 2 and 3; on **caritas perfecta**, see *caritas*; on **castitas perfecta**, see *castitas* under 2; on **certitudo perfecta**, see *certitudo* under 2; on **coactio perfecta**, see *coactio*; on **cognitio perfecta**, see *cognitio* under 2; on **communitas perfecta**, see *communitas* under 3; on **comprehensio perfecta**, see *comprehensio* under 2; on **consilium perfectum**, see *consilium* under 2; on **contemplatio perfecta**, see *contemplatio*; on **continentia perfecta**, see *continentia* under 4; on **contrarietas perfecta**, see *contrarietas* under 2; on **conversio perfecta**, see *conversio* under 2; on **definitio perfecta**, see *definitio* under 2; on **delectatio perfecta**, see *delectatio*; on **differentia perfecta**, see *differentia*; on **dilectio perfecta**, see *dilectio* under 1; on **dispositio perfecta**, see *dispositio* under 4; on **dominium perfectum**, see *dominium*; on **esse perfectum**, see *esse*; on **felicitas perfecta**, see *felicitas*; on **figura perfecta**, see *figura* under 1; on **forma perfecta**, see *forma* under 2; on **fruitio perfecta**, see *fruitio*; on **gloria perfecta**, see *gloria* under 2; on **gratia perfecta**, see *gratia* under 2; on **imago perfecta**, see *imago* under 1; on **immortalitas perfecta**, see *immortalitas*; on **intelligibile perfectum**, see *intellegibilis* under 2; on **iudicium perfectum**, see *iudicium* under 3; on **linea perfecta**, see *linea* under 1; on **magnitudo perfecta**, see *magnitudo* under 1; on **malum perfectum**, see *malus* under 2; on **matrimonium perfectum**, see *matrimonium*; on **motus perfectus**, see *motus* under 1; on **munditia perfecta**, see *munditia*; on **numerus perfectus**, see *numerus*; on **operatio perfecta**, see *operatio* under 2; on **oratio perfecta**, see *oratio* under 2 and 3; on **ordo perfectus**, see *ordo* under 3; on **passio perfecta**, see *passio* under 3; on **pax perfecta**, see *pax* under 1; on **persona perfecta**, see *persona* under 3; on **potentia perfecta**, see *potentia* under 4; on **potestas perfecta**, see *potestas* under 3; on **privatio perfecta**, see *privatio* under 2; on **prudentia perfecta**, see *prudentia* under 1; on **qualitas perfecta**, see *qualitas*; on **quantitas perfecta**, see *quantitas* under 1; on **ratio perfecta**, see *ratio* under 8; on **regimen perfectum**, see *regimen*; on **religio perfecta**, see *religio* under 2; on **resurrectio perfecta**, see *resurrectio*; on **sacerdotium perfectum**, see *sacerdotium*; on **sacramentum perfectum**, see *sacramentum* under 2; on **scientia perfecta**, see *scientia* under 2; on **sensus perfectus**, see *sensus* under 3; on **similitudo perfecta**, see *similitudo* under 1; on **species perfecta**, see *species* under 6; on **status perfectus**, see *status* under 3; on **subiectio perfecta**, see *subiectio* under 2; on **substantia perfecta**, see *substantia* under 2; on **veritas perfecta**, see *veritas* under 1; on **virtus perfecta, perfecta simpliciter et in comparatione ad alterum**, see *virtus* under 1 and 4; on **visio perfecta**, see *visio* under 1; on **vita perfecta**, see *vita* under 3; on **voluntas perfecta**, see *voluntas* under 3. — There are two kinds of *perfectum*: **perfectum vere** and **perfectum metaphorice seu translative seu secundum quandam similitudinem**, *the truly* or *properly perfect* and *the perfect in the transferred sense* or *after the manner of similarity*. Dicitur perfectus medicus et perfectus fistulator, quando non deficit ei aliquid quod pertineat ad speciem propriae virtutis, secundum quam dicitur quod hic est bonus medicus et ille bonus fistulator; virtus enim cuiuslibet est quae bonum facit habentem et opus eius bonum reddit. secundum autem hunc modum utimur translative nomine perfecti etiam in malis; dicimus enim perfectum sycophantem, id est, calumniatorem et perfectum latronem, quando in nullo deficit ab eo, quod competit eis, inquantum sunt tales, 5 Met. 18 a. Cf. PS. Q. 55. Art. 3 ad 1; SS. Q. 45. Art. 1 ad 1; 5 Met. 18 a. — Kinds of *vere perfectum* are: (a), **perfectum a seipso**, *the perfect of itself*. Non tamen est perfectum a seipso, quia non habet a se, sed ab alio, Nom. 13. 1. — (b), **perfectum intellectu seu secundum intellectum**, and **perfectum secundum voluntatem**, *the perfect according to reason* and *that according to will*. Dicuntur autem perfecti intellectu illi quorum mens elevata est super omnia carnalia et sensibilia, qui spiritualia et intellegibilia capere possunt, . . ., perfecti autem secundum voluntatem sunt quorum voluntas super omnia temporalia elevata soli Deo inhaeret et eius praeceptis, 1 Cor. 2. 1. — (c), **perfectum partialiter seu secundum aliquid sui seu secundum conditionem alicuius seu secundum quid** and **perfectum universaliter seu secundum se totum seu simpliciter**, *the partially perfect* or *the perfect with reference to something* or *relatively* or *in a certain respect* and *the generally* or *wholly* or *simply* or *absolutely perfect*. Dicitur universaliter perfectus, quia non deest ei aliqua nobilitas, quae inveniatur in aliquo genere, PP. Q. 4. Art. 2 c; dupliciter potest dici aliquis perfectus. uno modo simpliciter; quae quidem perfectio attenditur secundum id quod pertinet ad ipsam rei naturam, puta si dicatur animal perfectum, quando nihil ei deficit ex dispositione membrorum et aliis huiusmodi, quae requiruntur ad vitam animalis. alio modo dicitur aliquid perfectum secundum quid; quae quidem perfectio attenditur secundum aliquid exterius adiacens, puta in albedine vel nigredine vel aliquo huiusmodi, SS. Q. 184. Art. 1 ad 2; ad hoc, quod aliquid sit perfectum partialiter oportet, quod habeat principium, medium et finem in seipso, sed ad rationem perfecti simpliciter requiritur, quod non sit aliquid extra ipsum, 1 Cael. 4 c. Cf. PS. Q. 98. Art. 2 ad 1; SS. Q. 45. Art. 1 ad 1; SS. Q. 161. Art. 1 ad 4; Nom. 13. 1; 1 Sent. 2. 1. 2 a; Virt. 1. 10 ad 1; Virt. 2. 10 c; Perf. 1; 1 Meteor. 1 a; et passim. — (d), **perfectum per aliquid exterius adveniens seu secundum aliquid exterius adiacens** and **perfectum per se seu secundum seipsum**, *the perfect through something coming upon one from the outside* or *in accordance with*

such and *the perfect through itself* or *in accordance with itself.* Cf. *perfectum per respectum ad aliud.* Sicut aër per lumen receptum a sole et homo per gratiam quam habet a Deo; sed Deus dicitur perfectus sicut per se perfectus, Nom. 13. 1. — (e), **perfectum per respectum ad aliud seu secundum aliud,** and **perfectum per se seu secundum se,** *the perfect with respect to* or *according to something else* and *the perfect in itself* or *according to itself.* Cf. *perfectum per aliquid exterius adiacens.* Alia dicuntur perfecta secundum ipsa, id est, per comparationem ad perfecta quae sunt secundum se perfecta, vel ex eo quod faciunt aliquid perfectum aliquo priorum modorum, sicut medicina est perfecta quae facit sanitatem perfectam, aut ex eo quod habent aliquid perfectum, sicut homo dicitur perfectus qui habet perfectam scientiam, aut repraesentando tale perfectum, sicut illa quae habent similitudinem ad perfecta, ut imago dicitur perfecta quae repraesentat hominem perfecte, aut qualitercumque aliter referantur ad ea quae dicuntur per se perfecta primis modis, 5 Met. 18 d; ponit tres modos, quibus aliquid secundum se dicitur perfectum, . . ., dicit ergo primo, quod perfectum uno modo dicitur, extra quod non est accipere aliquam eius particulam, sicut homo dicitur perfectus quando nulla deest ei pars, . . ., alio modo dicitur aliquid perfectum secundum virtutem, et sic dicitur aliquid perfectum quod non habet hyperbolem, id est, superexcellentiam vel superabundantiam ad hoc quod aliquid bene fiat secundum genus illud, et similiter nec defectum; hoc enim dicimus bene se habere, . . ., quod nihil habet nec plus nec minus quam debet habere. et sic dicitur perfectus medicus et perfectus fistulator, quando non deficit ei aliquid quod pertineat ad speciem propriae virtutis, secundum quam dicitur quod hic est bonus medicus et ille bonus fistulator, . . ., illa dicuntur tertio modo perfecta, quibus inest finis, id est, quae iam consecuta sunt suum finem, si tamen ille finis fuerit studiosus, id est, bonus, sicut homo quando iam consequitur beatitudinem, 5 Met. 18 a and b. Cf. 5 Met. 18 c; SS. Q. 184. Art. 1 c; C. G. 1. 37; 7 Phys. 6 a; 2 Cael. 5 c; et passim. — (f), **perfectum per se,** see *perfectum per aliquid exterius adveniens et per respectum ad aliud.* Anima sensitiva non est substantia perfecta per se subsistens, PP. Q. 118. Art. 1 ad 1. — (g), **perfectum secundum aliquid exterius adiacens,** see *perfectum per aliquid exterius adveniens.* — (h), **perfectum secundum aliquid sui,** see *perfectum partialiter.* — (i), **perfectum secundum aliud,** see *perfectum per respectum ad aliud.* — (j), **perfectum secundum conditionem alicuius,** see *perfectum partialiter.* — (k), **perfectum secundum intellectum,** see *perfectum intellectu.* — (l), **perfectum secundum naturam seu secundum speciem, perfectum secundum statum** and **perfectum secundum tempus seu temporis conditionem,** *the perfect according to its nature* or *essence, the perfect according to its condition* or *state,* and *the perfect according to the time of life.* Perfectum autem secundum naturam dicitur cui non deest aliquid eorum quae nata sunt haberi a natura illa, sicut intellectum hominis dicimus perfectum, non quod nihil ei intelligibilium ei desit, sed quia nihil ei deest eorum per quae homo natus est intellegere, . . ., perfectum secundum tempus dicimus, quando nihil alicui eorum quae natum est habere secundum tempus illud, sicut dicimus puerum perfectum, quia habet ea quae requiruntur ad hominem secundum aetatem illam, Virt. 2. 10 c. Cf. PS. Q. 98. Art. 2 ad 1; SS. Q. 161. Art. 1 ad 4; 1 Cael. 4 c. — (m), **perfectum secundum quid,** see *perfectum partialiter.* — (n), **perfectum secundum se,** see *perfectum per respectum ad aliud.* — (o), **perfectum secundum seipsum,** see *perfectum per aliquid exterius adveniens.* — (p), **perfectum secundum se totum,** see *perfectum partialiter.* — (q), **perfectum secundum speciem,** see *perfectum secundum naturam.* — (r), **perfectum secundum statum,** see *perfectum secundum naturam.* — (s), **perfectum secundum temporis conditionem seu secundum tempus,** see *perfectum secundum naturam.* Haec etiam scientia in Christo semper fuit perfecta secundum tempus; licet non semper fuerit perfecta simpliciter et secundum naturam; et ideo potuit habere augmentum, PT. Q. 12. Art. 2 ad 2. — (t), **perfectum secundum voluntatem,** see *perfectum intellectu.* — (u), **perfectum simpliciter,** see *perfectum partialiter.* — (v), **perfectum universaliter,** see *perfectum partialiter.* — **imperfectum est prius quam perfectum in fieri,** see *imperfectus.* — **in omnibus generibus contingit aliquid esse dupliciter, vel sicut perfectum vel sicut imperfectum,** (3 Phys. 1 e), *in all the categories of being something can occur in two ways, either as perfect* or *as imperfect.* — **naturali ordine perfectum praecedit imperfectum,** (PP. Q. 94. Art. 3 c), or, **perfecta naturaliter sunt priora imperfectis,** (C. G. 1. 44), or, **perfectum est prius imperfecto in rerum naturalium ordine,** (C. G. 2. 83), or, **perfectum natura prius est imperfecto,** (C. G. 2. 91), or, **perfectum naturaliter est prius imperfecto,** (1 Cael. 4 c; 2 Cael. 5 a and c), or, **perfectum secundum substantiam prius est imperfecto,** (8 Phys. 14 d), *the perfect according to its nature* or *the natural order* or *its essence is prior to the imperfect.* — **omne, quod est imperfectum, sub eodem genere cadit cum perfecto, non quidem sicut species, sed per reductionem,** see *imperfectus.* — **perfecta naturaliter sunt priora imperfectis,** see above: *naturali ordine* etc. — **perfectum est prius imperfecto et natura et tempore,** (8 Phys. 19e), *the perfect is according to nature* and *to time prior to the imperfect.* — **perfectum est prius imperfecto in rerum naturalium ordine,** see *above*: *naturali ordine* etc. — **perfectum naturaliter est prius imperfecto,** see *above*: *naturali ordine* etc. — **perfectum natura prius est imperfecto,** see above: *naturali ordine* etc. — **perfectum secundum substantiam prius est imperfecto,** see *above*: *naturali ordine* etc. — **tanto est unumquodque perfectius quanto est ultimo fini propinquius,** (PS. Q. 106. Art. 4 c), *a thing is the more perfect as it comes nearer to its last goal.* Cf. C. G. 2. 87; 8 Phys. 19 b. — **unumquodque tanto perfectius est, quanto magis attingit ad propriam virtutem,** (1 Anal. 37 c; 7 Phys. 6 a), *everything is the more perfect, the more it attains its own peculiar capacity.* Dicitur enim virtus uniuscuiusque id quod ultimum potest, sicut hominis qui potest ferre centum libras virtus non est quod ferat decem, sed quod ferat centum quod est ultimum suae potentiae, 1 Anal. 37 c. — **unusquisque maxime est illud, quod est in eo perfectissimum,** (4 Sent. 49. 3. 5. 1 c; 10 Eth. 11 c), *everyone is for the most part that which is the most perfect in him.* Quia omnia alia sunt quasi instrumenta illius, 10 Eth. 11 d. — **veniente perfecto evacuatur imperfectum, quod ei opponitur,** (PP. Q. 58. Art. 7 ad 3), *when the perfect comes, the imperfect which is opposed to it is displaced.* — (2), nihil prohibet aliquos esse perfectos, qui non sunt in statu perfectionis, et aliquos esse in statu perfectionis, qui tamen non sunt perfecti, SS. Q. 184. Art. 4 c; perfectus dicitur aliquis, . . ., alio modo, qui habet statum perfectionis. perfectio autem hominis in caritate consistit quae hominem Deo coniungit, . . ., statum autem perfectionis habere dicuntur, qui solemniter obigantur ad aliquid perfectioni annexum, Quodl. 1. 7. 14 ad 2. — **perfectior,** ius, *more complete, more perfect.* Proprium est autem virtutis ut praecise tendat in id quod perfectius est, SS. Q. 117. Art. 4 c; sed perfectius est dare eleemosynas quam accipere, SS. Q. 187. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 180. Art. 6; SS. Q. 183. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 1; SS. Q. 189. Art. 8; PT. Q. 6. Art. 5; et passim. — **perfectissimus,** a, um, *most complete, most perfect.* In Deo perfectissima est scientia, PP. Q. 14. Art. 1 c; Deus ita est simplex, quod etiam est perfectissimus, PT. Q. 6. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 44. Art. 2; SS. Q. 83. Art. 9; SS. Q. 124. Art. 3; SS. Q. 184. Art. 5; PT. Q. 39. Art. 2; et passim. — **perfectē,** *adv., in a perfect manner* or *sense, perfectly,* synonym of *indeficienter,* the opposite of *defective* and *deficienter.* In tantum enim intellectus creatus divinam essentiam perfectius vel minus perfecte cognoscit, in quantum maiori vel minori lumine gloriae profunditur, PP. Q. 12. Art. 7 c; cum delectatio perficiat operationem per modum finis, . . ., non potest esse operatio perfecte bona, nisi etiam adsit delectatio in bono, PS. Q. 34. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 55.

Art. 1 (quater); PP. Q. 67. Art. 3; PS. Q. 69. Art. 2; PS. Q. 97. Art. 1; SS. Q. 44. Art. 2; et passim. On **cognoscere perfecte,** see *cognoscere* under 2; on **scire perfecte,** see *scire* under 1; on **velle perfecte,** see *velle* under 1; on **voluntarium perfecte,** see *voluntarius* under 3. — **perfectissimē,** *adv., most fully, most completely, most perfectly.* Scilicet quod est maxime per se ens, et perfectissime intelligens, PP. Q. 29. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 44. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 8; PS. Q. 67. Art. 1; PS. Q. 68. Art. 6; PS. Q. 109. Art. 9; et passim.

perfero, ferre, tūli, lātum, *v. a.,* (I) lit., (A) *to bear, carry* something to a certain place or end, (B) transf., *to carry, bring, convey,* (II) fig., in gen., *to bear, suffer, put up with, endure.* — (I) (A), oleum et cera ad sepulcrum defunctorum perlata per accidens defuncto prosunt, PTS. Q. 71. Art. 11 ad 1. — (I) (B), si autem omnes unam eorum linguam intellexissent, hoc vel fuisset per scientiam illorum qui eos loquentes intelligerent, vel fuisset quasi quaedam illusio dum aliorum verba aliter ad eorum aures perferrentur quam ipsi ea proferrent, SS. Q. 176. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 114. Art. 3 ob. 3; PP. Q. 117. Art. 2 a; PT. Q. 83. Art. 4. — (II), alio modo inquantum ex magno desiderio delectationis alicuius non recusat aliquis tristitias perferre, PS. Q. 35. Art. 3 ad 1; ut non deficiat a bono propter difficultatem vel alicuius ardui operis implendi, vel alicuius gravis mali perferendi, SS. Q. 139. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 123. Art. 7, in quot.; SS. Q. 124. Art. 3; SS. Q. 147. Art. 2; PT. Q. 54. Art. 4 (bis); PTS. Q. 69. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 82. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 10, in quot.

perficio, ere, fēci, fectum, 3, *v. a., to achieve, execute, carry out, accomplish, perform, bring to an end* or *conclusion, finish, complete.* Ideo omnis operativa scientia in particulari consideratione perficitur, PS. Q. 6 pr.; sacramentum autem poenitentiae, . . ., perficitur per officium sacerdotis ligantis et solventis, sine quo potest Deus peccatum remittere, PT. Q. 86. Art. 2 c; potest tamen remitti peccatum veniale sine poenitentiae sacramento, quod in absolutione sacerdotis formaliter perficitur, PT. Q. 87. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 7. Art. 1 (bis); SS. Q. 181. Art. 4 (ter); SS. Q. 182. Art. 2 (ter); PT. Q. 79. Art. 3 (bis); PTS. Q. 29. Art. 2 (ter); et passim. — **perfectus,** a, um, *P. a.,* see under *perfectus.*

perfidia, ae, *f., perfidy, falsehood, dishonesty, faithlessness.* Et ideo simpliciter et absolute est apostasia per quam aliquis discedit a fide, quae vocatur apostasia perfidiae, SS. Q. 12. Art. 1 c; quia scilicet peccata pristina, quae commiserunt in iudaismo, eis non dimittuntur et nihilominus incurrunt iudaicae perfidiae reatum, SS. Q. 189. Art. 9 ad 2; sancta vero Dei Ecclesia utriusque perfidiae impietatem reiciens, unionem Verbi Dei ad carnem secundum compositionem confitetur, PT. Q. 2. Art. 6 c; Iudaei, quorum perfidia frequenter ad vomitum redit, si ad leges Catholicas venire voluerint, PT. Q. 68. Art. 3 ob. 2, in quot.

perfidus, a, um, *adj., faithless.* Pater perfidus Arianum episcopum misit ad filium, ut de eius manu sacrilegae consecrationis communionem perciperet, PT. Q. 82. Art. 9 a.

perflo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n., to blow through* or *over,* used fig. Quid aliud detrahentes faciunt, nisi quod in pulverem sufflant, et in oculos suos terram excitant, ut unde plus detractionis perflant, inde minus veritatis videant, SS. Q. 73. Art. 3 ob. 4, in quot.

perforātio, ōnis, *f., a stab, a wound made by stabbing.* Sicut ad eamdem speciem homicidii pertinet iugulatio, lapidatio, et perforatio, SS. Q. 72. Art. 6 c.

perforo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) lit., *to pierce* as with nails, (2) transf., *to tear* a garment or *dishonor* it in some way. — (1), sic iterum corpus Christi secundum conditionem propriae naturae necessitati subiacuit et clavi perforantis, (c), . . ., nihil tamen prohibet aliquid fuisse potentius quantum ad hunc effectum, sicut clavus ad perforandum, PT. Q. 14. Art. 2 ad 3; afferrent quidem haec impetum passionis, non tamen dolorem passionis inferrent, ut telum aliquod aquam perforans, PT. Q. 15. Art. 5 ob. 1, in quot. — (2), sicut enim Damascenus dicit, purpura regale indumentum facta honoratur et glorificatur; et si quis hanc perforaverit, morte damnatur, quasi contra regem agens, SS. Q. 99. Art. 2 c, in quot.

perfruor, i, ctus, 3, *v. dep., to enjoy fully* or *thoroughly.* Gregorius dicit: ipse gloriosus est, qui dum seipso perfruitur, accedentis laudis indigens non est, PP. Q. 26. Art. 2 a; illa per se pertinent ad fidem quorum visione in vita aeterna perfruemur, SS. Q. 1. Art. 8 c; quod intelligitur de homine iam sapientia perfruente in beatitudine aeterna, SS. Q. 19. Art. 11 ob. 1; cor autem stultorum est ubi laetitia, non quidem ut ipsi alios laetificent, sed ut ipsi aliorum laetitia perfruantur, SS. Q. 114. Art. 1 ad 3; illud verbum Domini est intelligendum non de paradiso terrestri corporeo, sed de paradiso spirituali, in quo esse dicuntur quicumque divina gloria perfruuntur, PT. Q. 52. Art. 4 ad 3; sed animae sanctorum post mortem non omni tempore eamdem quietem habuerunt, quia post Christi adventum habent plenam quietem divina visione perfruentes, PTS. Q. 69. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 1, in quot.; PP. Q. 64. Art. 1, in quot.; SS. Q. 188. Art. 8, in quot.; PTS. Q. 69. Art. 2, in quot.

perfunctus, a, um, *P. a., enjoyed, experienced.* Sed in corpus eiusdem speciei quando anima bene in corpore vivens, post mortem aliqua felicitate perfuncta, post aliqua saecula incipiebat ad corpus velle redire, PTS. Q. 79. Art. 1 c.

perfundo, ere, fudi, fūsum, 3, *v. a.,* (I) lit., (A) *to pour over, wet, sprinkle, bedew, moisten,* (B) transf., (1) *to pass, spread, diffuse itself through,* (2) *to bathe* or *wash the face,* (3) *to cleanse* something with a liquid, (4) *to drench* someone, (5) of the sun's rays, *to flood,* (II) fig., *to imbue, inspire, fill* with anything. — (I) (A), nam quod aliquis perfundens aliquem aqua, abluat ipsum, non est circumstantia ablutionis, PS. Q. 7. Art. 3 ad 3; uno scilicet modo inquantum repraesentat nobis figuram Christi extensi in ea; alio modo ex contactu ad membra Christi, et ex hoc quod eius sanguine est perfusa, PT. Q. 25. Art. 4 c; si sine immersione totius corporis posset fieri baptismus, sequeretur quod pari ratione sufficeret quamlibet partem aqua perfundi, (ob. 3), . . ., et ideo si totum corpus aqua non possit perfundi propter aquae paucitatem, vel propter aliquam aliam causam, oportet caput perfundere, PT. Q. 66. Art. 7 ad 3. — (I) (B) (1), si vero liquor adiunctus esset tam parvae quantitatis, quod non posset perfundi per totum, non fieret totum vinum permixtum, PT. Q. 77. Art. 8 c. — (I) (B) (2), sicut si homo portaret grave onus, et faciem suam perfunderet aqua; sic enim confortaretur ad melius portandum, cum tamen onus suum in nullo levius fieret, PTS. Q. 71. Art. 5 c. — (I) (B) (3), semper sacerdos vino os perfundere debet, postquam totum percepit Eucharistiae sacramentum, nisi cum eodem die aliam missam debuerit celebrare, ne si forte vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret, et eadem ratione perfundit vino digitos, quibus corpus Christi tetigerat, PT. Q. 83. Art. 5 ad 10. — (I) (B) (4), alio modo dicitur aliquid causa alicuius indirecte, scilicet quia non impedit cum impedire possit; sicut si dicatur aliquis alium perfundere, quia non clausit fenestram, per quam imber ingreditur, PT. Q. 47. Art. 1 c. — (I) (B) (5), sicut si dicamus visum corporalem purgari, inquantum removentur tenebrae; illuminari vero, inquantum perfunditur lumine; PP. Q. 106. Art. 2 ad 1. — (II), intantum enim intellectus creatus divinam essentiam perfectius vel minus perfecte cognoscit, inquantum maiori vel minori lumine gloriae perfunditur, PP. Q. 12. Art. 7 c; unde per hoc significat Dominus quod apostoli non erant in veteribus observantiis detinendi, quos oportebat gratiae novitate perfundi, SS. Q. 117. Art. 4 ad 5; si enim homo non peccasset, perfusus fuisset lumine divinae sapientiae, PT. Q. 1. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 39. Art. 8, in quot.; PTS. Q. 87. Art. 1 ad 3.

perfūsio, ōnis, *f., a perfusion, that which has been poured over.* — **vinum perfusionis**, *ablution-wine*, wine for the ablution of the chalice of the Mass. Semper sacerdos vino os perfundere debet, postquam totum percepit Eucharistiae sacramentum, nisi cum eodem die aliam missam debuerit celebrar., ne si forte vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret, PT. Q. 83. Art. 5 ad 10.

pergo, ere, perrexi, perrectum, 3, *v. a.* and *n., to proceed, set forth, hasten, to go*, used with *ad* and *acc.*, with *inf.* Concessit enim eis ut possent pergere ad praedicationis officium sine pera et baculo, PS. Q. 108. Art. 2 ad 3; Crates ille Thebanus, homo quondam ditissimus, cum ad philosophandum Athenas pergeret, magnum auri pondus abiecit, SS. Q. 186. Art. 3 ad 3, in quot.; virgines sacrae si pro lucro animae suae propter districtiorem vitam ad aliud monasterium pergere disposuerunt, SS. Q. 189. Art. 8 a; quando ipse perrexit praedicare his qui in custodia erant spiritibus. PT. Q. 52. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 4. Art. 5, in quot.; PS. Q. 28, Art. 3 (bis); SS. Q. 101. Art. 4 (bis); SS. Q. 127. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 25. Art. 2.

perhibeo, ēre, ui, itum, 2, *v. a., to say, assert anything.* Sed vetus lex a Domino tradita esse perhibetur, PS. Q. 98. Art. 3 ob. 1; cumque uniuscuiusque gentis vel culpa, vel iustitia ad supernae curiae concilium ducitur, eiusdem gentis praepositus vel obtinuisse in certamine, vel non obtinuisse perhibetur, PTS. Q. 72. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 3 ob. 2, in quot.; SS. Q. 17. Art. 3; in quot.; SS. Q. 52. Art. 3, in quot.; PT. Q. 74. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 74. Art. 3. — **perhibere testimonium**, *to bear witness.* Utrum perhibere falsum testimonium sit peccatum mortale, SS. Q. 70 pr.; puta cum aliquis falsum testimonium perhibet, SS. Q. 70. Art. 4 ob. 2. Cf. SS. Q. 124. Art. 5; SS. Q. 131. Art. 1; SS. Q. 152. Art. 5, in quot.; SS. Q. 188. Art. 3, in quot.; PT. Q. 45. Art. 3; et passim.

Periarchon, (περὶ ἀρχῶν) *the Periarchon, De Principiis*, one of the most important of the works of Origen. It treated in four books of the fundamental doctrines or principles of Christian faith. Only fragments of the original have been preserved, mostly in the *Philocalia Origenis*. Ut Origenes dixit, lib. I *Periarchon*, PP. Q. 10. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 7; PS. Q. 5. Art. 4; PS. Q. 78. Art. 3; PS. Q. 80. Art. 4; SS. Q. 14. Art. 4; SS. Q. 24. Art. 12; PTS. Q. 71. Art. 5; et passim.

periclitor, āri, ātus, 1, *v. dep., a.* and *n., to be in danger* or *peril, incur* or *be exposed to danger, be endangered* or *imperilled.* In casu necessitatis, ubi fides periclitatur, quilibet tenetur fidem suam aliis propalare, SS. Q. 3. Art. 2 ad 2; hoc specialiter vitio periclitatur totum genus humanum, SS. Q. 73. Art. 2 ob. 2, in quot.; unde et Philosophus dicit quod magnanimus non est microkindynos, id est, pro parvis periclitans, sed est megalokindynos, SS. Q. 129. Art. 4 ad 2. Cf. PT. Q. 72. Art. 12; PTS. Q. 47. Art. 1.

perīculōsē, *adv.*, see *periculosus.*

perīculōsissimē, *adv.*, see *periculosus.*

perīculōsus, a, um, *adj., dangerous, hazardous, perilous.* Dicitur enim II Reg. II, 26 quod periculosa est desperatio, (ob. 3), . . ., desperatio in bello fit periculosa propter aliquam spem adiunctam, . . ., et ideo ex hac spe acrius pugnant, unde periculosi hostibus fiunt, PS. Q. 40. Art. 8 ad 3; in secundo vero casu periculosum est publice disputare de fide coram simplicibus, SS. Q. 10. Art. 7 c; est enim hoc periculosum, quia veritati frequenter daemones immiscent mendacia, PT. Q. 44. Art. 1 ad 3; vel quia in uno peccatum est periculosius sicut in sacerdote quam in alio, PTS. Q. 8. Art. 7 c; sed pugna carnis est periculosior, inquantum est diuturnior et magis nobis imminet e vicino, PTS. Q. 96. Art. 12 c. Cf. PS. Q. 97. Art. 4; SS. Q. 2. Art. 3; SS. Q. 123. Art. 3 (bis); PTS. Q. 21. Art. 3; PTS. Q. 22. Art. 1; et passim. — **perīculōsē**, *adv., dangerously, hazardously.* Periculose homo assentit illis in quibus non potest iudicare, utrum illud quod ei proponitur sit verum, vel falsum, SS. Q. 2. Art. 3 ob. 2; et tanto gravius peccant quam latrones, quanto periculosius et communius contra publicam iustitiam agunt, SS. Q. 66. Art. 8 ad 3; unde Augustinus dicit, periculosissime admittitur haec compensatio, ut nos faciamus aliquid mali, PT. Q. 80. Art. 6 ad 2.

perīculum, i, *n., danger, risk, hazard*, the state of being exposed to chance of evil of any kind; exposure to injury or loss; *peril.* Sed sibi non competebat habere angelum custodem, ad minus in statu innocentiae, quia tunc nullis periculis angustiabatur, (ob. 2), . . ., homo in statu innocentiae non patiebatur aliquod periculum ab interiori, . . ., sed imminebat ei periculum ab exteriori propter insidias daemonum, PP. Q. 113. Art. 4 ad 2; sicut proiectio mercium in mare fit voluntarium tempore tempestatis propter timorem periculi, PS. Q. 6. Art. 6 c; et propter hoc etiam liberari a magnis periculis magis est delectabile, quia est admirabile, PS. Q. 32. Art. 8 c; unde ille cui pecunia mutuatur, sub suo periculo tenet eam, et tenetur eam restituere integre, . . ., sed ille qui committit pecuniam suam vel mercatori vel artifici per modum societatis cuiusdam, non transfert dominium pecuniae suae in illum, sed remanet eius; ita quod cum periculo ipsius mercator de ea negotiatur, SS. Q. 78. Art. 2 ad 5; sed paupertas voluntaria hoc periculum non habet, PT. Q. 40. Art. 3 ad 1; et ideo quando imminet periculum iustitiae et veritatis, PTS. Q. 11. Art. 5 ad 4. Cf. PS. Q. 40. Art. 6; PS. Q. 45. Art. 3 (passim); PS. Q. 45. Art. 4 (passim); SS. Q. 64. Art. 2 (bis); SS. Q. 123. Art. 6; PT. Q. 68. Art. 11; PTS. Q. 8. Art. 1; et passim.

Perihermenias, ae, *f.*, (περὶ ἑρμηνείας), the *Peri Hermenias* or *De Interpretatione* of Aristotle, a work on the doctrine of the judgment and on the proposition, important as an authority on logic and philosophical terminology. Secundum Philosophum I *Periher.*, cap., 1, voces sunt signa intellectuum, et intellectus sunt rerum similitudines, PP. Q. 13. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 13; PP. Q. 17. Art. 4 (bis); PP. Q. 34. Art. 1; PP. Q. 39. Art. 4; PS. Q. 7. Art. 1; PS. Q. 25. Art. 2; et passim.

perimo, ere, ēmi, emptum, 3, *v. a.*, (1) in gen., *to take away entirely, to destroy, to cut off, hinder*, (2) in partic., *to kill, slay.* — (1), sed magis nocet peccatum homicidii quod perimit vitam hominis, SS. Q. 13. Art. 3 ob. 1; plus nocent in membris detrahentes Christo qui animas crediturorum interficiunt, quam qui eius carnem mox resurrecturam peremerunt, SS. Q. 73. Art. 3 ob. 1, in quot.; et cogit eum iurare, homicida est; ille enim de suo periurio se perimit, SS. Q. 98. Art. 4 c, in quot. Cf. SS. Q. 68. Art. 2, in quot.; SS. Q. 123. Art. 4 c, in quot.; PT. Q. 28. Art. 2, in quot.; PT. Q. 69. Art. 3, in quot.; PT. Q. 85. Art. 6, in quot. — (2), quia Sampson cum mandibula asini multos hostium peremit, SS. Q. 186. Art. 4 ad 2. — **peremptus**, a, um, *P. a.*, used in the S.T. only once in the legal expression *accusatio perempta, an accusation made by someone who is absent*, described in one manuscript as, *accusatio ab absente qui eam sustinere non potest.* Cum dicit canon: "Per scripta nullius accusatio suscipiatur," intelligendum est de absente qui peremptam accusationem mittat, SS. Q. 68. Art. 2 ad 2.

perinde, *adv.*; with *ac, just as.* Si aliquis ex pecunia mutuata expectet vel exigat, quasi per obligationem pacti taciti vel expressi, recompensationem muneris ab obsequio vel a lingua, perinde est ac si expectaret vel exigeret munus a manu, SS. Q. 78. Art. 2 ad 3.

periodus, i, *f., a period, a lapse of time, a series of years.* Nihil est enim aliud saeculum quam periodus cuiuslibet rei, PP. Q. 10. Art. 2 ad 2; aevum aliquando accipitur pro saeculo; quod est periodus durationis alicuius rei, PP. Q. 10. Art. 6 ad 1. Cf. PTS. Q. 77. Art. 2, in quot.

Peripatēticus, a, um, *adj., peripatetic*, of or belonging to the *Peripatetic (Aristotelian) philosophy.* Andronicus Peripateticus ponit novem partes iustitiae annexas, SS. Q. 80. Art. 1 ob. 4. — Peri-

patētici, ōrum, *m.*, *Peripatetics, philosophers of the Peripatetic (Aristotelian) school.* Prima Peripateticorum, qui posuerunt daemones non esse, PP. Q. 115. Art. 5 c; etiam Peripatetici senserunt, SS. Q. 125. Art. 4 ad 3; sed secundum Peripateticos, quorum sententiam magis approbat Augustinus in 9 *De civ. Dei*, SS. Q. 158. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 24. Art. 2 (passim); PS. Q. 59. Art. 2 (ter); SS. Q. 123. Art. 10 (ter); SS. Q. 125. Art. 4.

peritē, *adv.*, see *peritus.*

peritia, ae, *f.*, *experience, knowledge gained by experience, practical knowledge, skill.* Sicut enim ostenditur peritia medici, si infirmitatem desperatam sanet; ita etiam ostenditur peritia advocati, (ob. 1), . . ., quamvis enim laudabilis videatur quantum ad peritiam artis, SS. Q. 71. Art. 3 ad 1; sicut contingit in militibus, qui propter peritiam armorum et exercitium non reputant gravia pericula belli, SS. Q. 123. Art. 1 ad 2; ad quod maxime necessaria est quaedam peritia terrenarum rerum, SS. Q. 166. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 71. Art. 2 c.

peritus, a, um, *adj.*, *experienced, skilled, expert.* Alio modo contingit aliquid esse dubium etiam apud peritos, PS. Q. 105. Art. 2 ad 7. — **peritē**, *adv.*, *in an experienced manner, skillfully, expertly.* Haec est fides, papa beatissime, quam in catholica didicimus Ecclesia, in qua si minus perite aut parum caute forte aliquid positum est, SS. Q. 11. Art. 2 ad 3.

periūrium, ii, *n.*, *a false oath, perjury.* Sive sit contra dilectionem Dei, sicut blasphemia periurium et huiusmodi, PS. Q. 88. Art. 2 c; sed ponitur unum praeceptum prohibens periurium, PS. Q. 100. Art. 5 ob. 3; imminet etiam periculum periurii, quia de facili homo in verbo delinquit, (c), . . ., et ex facilitate iurandi ad consuetudinem, et a consuetudine in periurium decidatur, SS. Q. 89. Art. 2 ad 1; multo gravius peccatum est blasphemia, vel quidquid fiat verbo vel facto in contumeliam Dei, quam periurium, (ob. 4), . . ., et ideo inter praecepta Decalogi prohibetur periurium, SS. Q. 122. Art. 3 ad 4. Cf. PS. Q. 100. Art. 7; PS. Q. 100. Art. 11; SS. Q. 98. Art. 1 (passim); SS. Q. 98. Art. 2 (passim); SS. Q. 98. Art. 3 (passim); SS. Q. 118. Art. 8 (bis); et passim.

periuro, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, *to swear falsely, forswear* or *perjure one's self.* Sicut contra Deum peccare contingit periurando, PS. Q. 100. Art. 5 ob. 3; sed quandoque aliquis periurando facit quod melius est, SS. Q. 98. Art. 2 ob. 2; videtur quod ille peccet qui iniungit iuramentum ei qui periurat, (ob. 1), . . ., sed recipere iuramentum ab aliquo non videtur esse licitum; et praecipue si periuret, . . ., ergo videtur quod multo minus liceat exigere iuramentum ab eo qui periurat, SS. Q. 98. Art. 4 ob. 2; mendicitas autem est occasio furandi et mentiendi, aut etiam periurandi, . . ., neque tamen quaelibet mendicitas est furandi et periurandi occasio, . . ., sed sola illa quae est contraria voluntati, ad quam vitandam homo furatur, et periurat, PT. Q. 40. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 98. Art. 3 (ter); PT. Q. 60. Art. 1, in quot.

periūrus, a, um, *adj.*, in gen., *who lies under oath, perjured.* Sed aliqui excluduntur a iuramento propter defectum personae, sicut pueri ante quatuordecim annos, et etiam illi qui semel fuerunt periuri, (ob. 3), . . ., et iterum periuri, qui ad iuramentum non admittuntur, quia ex retroactis praesumitur quod debitam reverentiam iuramento non exhibebunt, SS. Q. 89. Art. 10 c; da alium qui putat esse falsum, et iurat tanquam verum sit, quod forte verum est; de quo postea subdit quod periurus est, (ob. 3), . . ., non ita est periurus ille qui falsum iurat quod putat esse verum, sicut ille qui verum iurat quod putat esse falsum, SS. Q. 98. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 98. Art. 2; SS. Q. 98. Art. 4.

permanens, entis, *P. a.*, see *permaneo.*

permanēntia, ae, *f.*, *permanence, permanentness.* Unde secundum quod aliquod esse recedit a permanentia essendi, PP. Q. 10. Art. 4 ad 3; et ideo ad significandum praesentialitatem et permanentiam aeternitatis potest dici quod semper nascitur, . . ., ut ly semper designet permanentiam aeternitatis, PP. Q. 42. Art. 2 ad 4; naturaliter enim homo desiderat permanentiam eius boni quod habet, PS. Q. 5. Art. 3 c; sed multa necessaria subduntur divinae providentiae, sicut permanentia substantiarum incorporalium et corporum caelestium, PS. Q. 93. Art. 4 ob. 3; secundum quod importat permanentiam in peccato usque ad finem, SS. Q. 14. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 10. Art. 5 (ter); PP. Q. 104. Art. 2; SS. Q. 156. Art. 3; SS. Q. 158. Art. 5.

permaneo, ēre, mansi, mansum, 2, *v. n.*, (1) *to hold out, last, continue, endure, remain, persist, perceive,* (2) *to abide in* a way, rule, or mode of life, *live by, devote one's life to.* — (1), plures angeli permanserunt quam peccaverunt, PP. Q. 63. Art. 9 c; Gregorius in singulis donis ponit aliquid quod transit cum statu praesenti et aliquid quod permanet etiam in futuro, PS. Q. 68. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 3. Art. 2; PS. Q. 97. Art. 1; SS. Q. 19. Art. 11; PT. Q. 28. Art. 3 (passim); PT. Q. 76. Art. 2; et passim. — (2), levis etiam animi esse videtur ut quis non permaneat in eo quod semel approbavit, SS. Q. 69. Art. 3 ad 2; videtur quod ille qui vovet religionem ingredi, teneatur perpetuo in religione permanere, SS. Q. 189. Art. 4 ob. 1. — **permanens**, entis, *P. a.*, *enduring, persisting, abiding, permanent,* synonym of *manens*, the opposite of *pertransiens, transiens* and *transitivus.* Nam amari habent iram permanentem propter permanentiam tristitiae, quam inter viscera tenent clausam, SS. Q. 158. Art. 5 ad 2; in non permanentibus magis dicitur ex hoc fit hoc, quam hoc fit hoc, . . ., sed in permanentibus non sic dicitur, 1 Phys. 12 g. Cf. PP. Q. 79. Art. 10; PP. Q. 104. Art. 2; PT. Q. 28. Art. 1; PT. Q. 62. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 11; et passim. On **actus permanens**, see *actus* under 1 and 2; on **esse permanens**, see *esse*; on **forma permanens**, see *forma* under 2; on **materiale permanens**, see *materialis* under 1; on **res permanens**, see *res.*

permansio, ōnis, *f.*, *a remaining, persisting.* Unde dicit quod perseverantia est in ratione bene considerata stabilis et perpetua permansio, SS. Q. 128. Art. 1 c, in quot. Cf. SS. Q. 137. Art. 1, in quot.

permisceo, ēre, scui, stum, and xtum, 2, *v. a.*, (1) lit., *to mix* or *mingle together*; *to commingle, intermingle,* (2) fig., *to mix* or *mingle together.* — (1), videtur quod aqua non sit vino permiscenda, PT. Q. 74. Art. 6 ob. 1; videtur quod vino consecrato non possit aliquis misceri. omne enim quod permiscetur alicui, recipit qualitatem ipsius, . . ., ergo videtur quod nullus liquor possit permisceri speciebus sacramentalibus vini, (ob. 1), . . ., si aliquis liquor permisceatur illis speciebus, oportet quod ex his fiat aliquid unum, . . ., ergo nullus liquor potest admisceri vino consecrato, (ob. 2), . . ., si aliquis liquor admisceatur vino consecrato, videtur quod etiam ipsum efficiatur consecratum; sicut aqua quae admiscetur aquae benedictae efficitur benedicta, . . ., ergo etiam liquor permixtus esset sanguis Christi, . . ., non ergo vino consecrato potest aliquis liquor permisceri, PT. Q. 77. Art. 8 ob. 3. — (2), materiae vero, et agenti simul, distinctionem et multitudinem rerum attribuit Anaxagoras qui posuit intellectum distinguentem res, extrahendo quod erat permixtum in materia, PP. Q. 47. Art. 1 c; applicatur tamen animae cognitio rebus materialibus secundum quod intellectui permiscetur phantasia et sensus, PP. Q. 88. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 91. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 1. — **permixtus**, a, um, *P. a.*, *mingled, mixed.* Et ideo dicitur corpus hominis de limo terrae formatum, quia limus dicitur terra aquae permixta, PP. Q. 91. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 74. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 6, in quot.; PT. Q. 74. Art. 7; PT. Q. 77. Art. 8 (bis); PT. Q. 80. Art. 8; PT. Q. 83. Art. 4 (bis).

permissio, ōnis, *f.*, *permission.* Possibile est etiam, quod ex Dei permissione, vel etiam ex aliquo pacto occulto cooperetur ad hoc malignitas daemonum, PP. Q. 117. Art. 3 ad 2; primo quidem,

quia quaedam quae in lege Moysi erant tradita tanquam permissiones, aestimabant esse per se iusta, PS. Q. 108. Art. 3 ad 2; pertinet etiam ad diabolum, qui permissione divina utitur aliquibus irrationalibus creaturis ad nocendum hominibus, SS. Q. 90. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 4; PT. Q. 44. Art. 4; PT. Q. 49. Art. 2 (bis); PT. Q. 55. Art. 4; PTS. Q. 58. Art. 2; PTS. Q. 62. Art. 2; et passim.

permissīvē, *adv., with permission, in the sense of a permission, permissively*, the opposite of *imperative*, not found in S.T. Tenetur non solum permissive, ut primo, sed imperative, Eph. 4. 8.

permitto, ere, mīsi, missum, 3, *v. a., to give, have, let, allow, suffer, grant, permit.* Multa enim pueris permittuntur quae in adultis lege puniuntur vel etiam vituperantur, PS. Q. 96. Art. 2 c; dum Deus permittit peccatorem adhuc amplius ruere in peccata, SS. Q. 83. Art. 16 c; Deus enim permittit mala fieri, ut inde aliquid melius eliciat, PT. Q. 1. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 23. Art. 3 (ter); PS. Q. 105. Art. 4 (passim); SS. Q. 10. Art. 10 (ter); SS. Q. 162. Art. 6 (bis); SS. Q. 165. Art. 1 (bis); et passim.

permixtio, ōnis, *f., ingredients mixed together, mingling, a mixture*, used lit. and fig. Cum unumquodque sit cognoscibile secundum quod est in actu, Deus qui est actus purus absque omni permixtione potentiae, PP. Q. 12. Art. 1 c; omne enim bonum ex permixtione mali vel totaliter tollitur, vel fit minus bonum, PS. Q. 24. Art. 3 c; et tamen timor et ira maxime nocumentum corporale afferunt ex permixtione tristitiae propter absentiam eius quod cupitur, PS. Q. 37. Art. 4 ad 3; non enim dicitur argentum esse impurum ex permixtione auri, per quam melius redditur, sed ex permixtione plumbi vel stanni, SS. Q. 7. Art. 2 c; sicut patet de aqua calefacta a sole, quam etiam per mixtionem, sicut patet de aqua fluminis turbida ex permixtione terrestrium partium, PT. Q. 66. Art. 4 c; sed per ignem poterunt consumi impuritates elementorum, quae ex eorum permixtione proveniunt, PTS. Q. 74. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 39. Art. 4; PS. Q. 50. Art. 6; PT. Q. 74. Art. 3 (passim); PT. Q. 77. Art. 8 (passim); PTS. Q. 74. Art. 1.

permoveo, ere, mōvi, mōtum, 2, *v. a.*, of the mind, *to move deeply, excite, trouble, astonish.* Gregorius dicit quod ira intelligentiae lucem subtrahit, cum mentem permovendo confundit, PS. Q. 48. Art. 3 a; dicit Deus creator hominis, filius hominis: quid est, quod te permovet in mea nativitate, PT. Q. 31. Art. 4 ad 3, in quot.; sed in Aegypto, ubi raro nubes apparent propter aeris serenitatem, permotus est Dionysius, et socii eius, ut praedicta circa illam obscuritatem observarent, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2.

permūtātio, ōnis, *f.*, (1) *a changing, change,* (2) *an interchanging, barter, exchange.* — (1), hoc tamen non est sic intelligendum, quasi idem numero accidens quod prius fuit in vino ante consecrationem, postmodum fiat in vino apposito, sed talis permutatio fit per actionem, PT. Q. 77. Art. 8 ad 1. — (2), multae aliae sunt voluntariae commutationes praeter emptionem et venditionem, sicut permutatio et transactio, (ob. 5), . . ., unde nec permutatio praebendarum vel ecclesiasticorum beneficiorum fieri potest auctoritate partium absque periculo simoniae, sicut nec transactio, ut iura determinant. potest tamen praelatus ex officio suo permutationes huiusmodi facere pro causa utili vel necessaria, SS. Q. 100. Art. 1 ad 5.

permūto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to change throughout, to change completely.* Tertio modo fit aliquid ex aliquibus non permixtis vel permutatis, sed imperfectis, PT. Q. 2. Art. 1 c; contingit igitur accidentia mutare subiectum, sicut et subiectum contingit accidentia permutare, PT. Q. 77. Art. 8 ad 1.

pernicies, ēi, *f., ruin, disaster, destruction, bane, pest.* Et ideo illis solis peccatis poena mortis infligitur quae in gravem perniciem aliorum cedunt, SS. Q. 108. Art. 3 ad 2; unde Augustinus dicit: firmissime tene, et nullatenus dubites, extra Ecclesiam baptizatis, si ad Ecclesiam non redierint baptismo cumulari perniciem, PT. Q. 64. Art. 9 ad 2, in quot.; ne tamen quod naturae languoris causa consulitur, in praesumptionis perniciem convertatur, PT. Q. 83. Art. 6 ad 1.

perniciōsus, a, um, *adj., destructive, ruinous, baleful, pernicious.* Et ideo si aliquis homo sit periculosus communitati, et corruptivus ipsius propter aliquod peccatum, SS. Q. 64. Art. 2 c; mentiri ad liberandum aliquem a morte cum iniuria alterius, non est mendacium simpliciter officiosum, sed habet aliquid de pernicioso admixtum, SS. Q. 69. Art. 1 ad 2; sicut est perniciosum mendacium si quis verbis asserat contrarium eius quod per veram fidem tenet in corde, ita etiam est perniciosa falsitas, SS. Q. 94. Art. 2 c; quamvis illud mendacium perniciosum fuisset, iniuriam habens annexam, si promissum non reddidisset, PTS. Q. 65. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 93. Art. 1 (passim); SS. Q. 110. Art. 2 (passim); SS. Q. 112. Art. 2 (passim); SS. Q. 113. Art. 2; PT. Q. 74. Art. 8, in quot.

pernocto, āre, āvi, 1, *v. n., to pass the night.* Nam et de ipso Domino scriptum est quod pernoctaverit in orando, SS. Q. 83. Art. 14 ad 1, in quot. Cf. PS. Q. 105. Art. 2, in quot.

perpendo, ere, pendi, pensum, 3, *v. a., to weigh mentally, ponder, consider.* Et etiam medici aliquas affectiones animi per pulsum cognoscere possunt, et multo magis angeli, vel etiam daemones; quanto subtilius huiusmodi immutationes occultas corporales perpendunt, PP. Q. 57. Art. 4 c; sicut si quis intraret domum bene ordinatam, ex ipsa domus ordinatione ordinatoris rationem perpenderet, PP. Q. 103. Art. 1 c; nisi forte non perpendat quod per hoc quod vult facere, impeditur ab eo quod facere tenetur, PS. Q. 71. Art. 5 c; quamvis enim Ephron gratis ei sepulturam offerret, perpendit tamen Abraham quod gratis recipere sine eius offensa non pependit, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 170. Art. 2 ad 1; SS. Q. 172. Art. 1; SS. Q. 174. Art. 3; SS. Q. 175. Art. 6; SS. Q. 182. Art. 3.

perperam, *adv., perversely, wrongly.* Quia charitas non agit perperam, SS. Q. 25. Art. 4 ob. 3, in quot.; sed benefacere quibusdam est agere perperam, SS. Q. 31. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 25. Art. 8, in quot.; PS. Q. 68. Art. 8, in quot.; SS. Q. 83. Art. 15, in quot.; SS. Q. 162. Art. 2, in quot.; SS. Q. 162. Art. 7, in quot.

perpessio, ōnis, *f., a bearing, suffering, enduring.* Fortitudo est considerata periculorum susceptio et laborum perpessio, SS. Q. 123. Art. 2 c, in quot.; patientia secundum Tullium, loc. cit., importat difficilium perpessionem, (ob. 1), . . ., unde dicit quod patientia est honestatis aut utilitatis causa rerum arduarum aut difficilium voluntaria ac diuturna perpessio, SS. Q. 128. Art. 1 c, in quot. Cf. SS. Q. 123. Art. 3; SS. Q. 123. Art. 9, in quot.

perpetior, i, pessus, 3, *v. dep. n.* and *a.*, (1) of persons, *to bear steadfastly, suffer with firmness* or *patience; to abide, endure,* (2) transf., of abstract things, *to endure, put up with.* — (1), facilius est terrena prosperitate uti, quam tribulationes perpeti, PS. Q. 107. Art. 4 ob. 2; Augustinus dicit, vindicta martyrum est, ut evertatur regnum peccati, quo regnante tanta perpessi sunt, SS. Q. 83. Art. 8 ad 2, in quot.; Augustinus dicit quod Filius Dei hominem assumpsit, et in illo humana perpessus est, PT. Q. 4. Art. 3 ob. 1, in quot. — (2), patientia non solum perpetitur pericula mortis, circa quae est fortitudo, absque superabundanti tristitia, sed etiam quaecumque alia difficilia sive periculosa, SS. Q. 128. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 136. Art. 4, in quot.; SS. Q. 152. Art. 1, in quot.

perpetrātio, ōnis, *f., performance, perpetration.* Non reputat se deteriorem quantum ad perpetrationem actus, PTS. Q. 6. Art. 4 ad 2.

perpetro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to bring about, achieve, execute, perform, accomplish; to commit, perpetrate.* Si qua peccata absque instinctu diaboli perpetrantur, PP. Q. 114. Art. 3 ad 2; videmus enim quod per divitias homo acquirit facultatem perpetrandi quod-

cumque peccatum, et adhibendi desiderium cuiuscumque peccati, PS. Q. 84. Art. 1 c; detinere hominem ad horam ab aliquo opere illicito statim perpetrando cuilibet licet, SS. Q. 65. Art. 3 ad 3; sicut cum aliquis iurat se perpetraturum adulterium, SS. Q. 89. Art. 7 ad 2; sed maxima offensa fuit perpetrata in Christi passione, PT. Q. 48. Art. 2 ob. 2; caro tamen eius, et mysteria in ea perpetrata operantur instrumentaliter ad animae vitam, PT. Q. 62. Art. 5 ad 1; sed si aliquis de nocte somniet se homicidium perpetrare aut furtum, aut quodcumque aliud peccatum, PT. Q. 80. Art. 7 ob. 5. Cf. PS. Q. 74. Art. 7; SS. Q. 24. Art. 12; SS. Q. 34. Art. 2, in quot.; SS. Q. 144. Art. 2, in quot.; SS. Q. 151. Art. 4, in quot.; PT. Q. 48. Art. 3; et passim.

perpetuitas, ātis, *f., uninterrupted* or *continual duration, uninterrupted progress* or *succession, continuity, perpetuity.* Nulla tamen forma rei corruptibilis potest assequi perpetuitatem sui, PS. Q. 85. Art. 6 c; omnino redigi in nihilum eum qui peccat, non convenit divinae iustitiae, quia repugnat perpetuitati poenae, PS. Q. 87. Art. 4 ad 1; requiritur enim ad perfectam veram beatitudinem ut aliquis certus sit de suae beatitudinis perpetuitate, . . ., similiter etiam cum perpetuitas damnationis pertineat ad poenam damnatorum, non vere haberet rationem poenae, nisi voluntati repugnaret; quod esse non posset, si perpetuitatem suae damnationis ignorarent, SS. Q. 18. Art. 3 c; quaedam etiam addunt perpetuitatem, sicut poena inferni, . . ., sed illa quae perpetuitatem addit est magis quam culpa simpliciter fugienda, PTS. Q. 3. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 42. Art. 6 ad 3; PS. Q. 102. Art. 4 (bis); SS. Q. 58. Art. 1; SS. Q. 88. Art. 11 (bis); PTS. Q. 47. Art. 3 (bis); PTS. Q. 49. Art. 3; et passim. — **ad perpetuitatem,** *to perpetuity, forever.* Et quis numerus esset conveniens essentialibus partibus universi, quae scilicet habent aliquo modo ordinem ad perpetuitatem, PP. Q. 23. Art. 7 c.

perpetuō, *adv.,* see *perpetuus.*

perpetuo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to cause a thing to continue uninterruptedly, to proceed with continually, to make perpetual.* Et inde est etiam quod motus corporum superiorum possent poni secundum viam naturae perpetuari, PTS. Q. 91. Art. 2 ad 2; sed illi qui in hac reconciliatione quae facta est per Christum, noluerunt esse vel permanere, in seipsis divinam iram perpetuaverunt, PTS. Q. 99. Art. 3 ad 1.

perpetuum, *adv.,* see *perpetuus.*

perpetuus, a, um, *adj., perpetual, lasting* or *destined to last forever; eternal; unceasing; permanent* (during life). Videtur quod perpetua continentia non requiratur ad perfectionem religionis, . . ., ergo videtur quod ad perfectionem religionis non requiratur perpetua continentia, (ob. 1), . . ., et ideo continentia perpetua requiritur ad perfectionem religionis, SS. Q. 186. Art. 4 c; nihil quod est per accidens est perpetuum, . . ., sed poena est eorum quae sunt per accidens, cum sit contra naturam. ergo non potest esse perpetua, (ob. 5), . . ., eorum poena non potest esse perpetua, (ob. 6), . . ., poena quam civitas mundana infligit non reputetur, hoc est per accidens, . . ., inveniuntur etiam et aliae rationes a sanctis assignatae, quare iuste pro peccato temporali aliqui poena perpetua puniantur una est, . . ., consequenter vult in peccato manere perpetuo, . . ., et vellet perpetuo in peccato manere, PTS. Q. 99. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 61. Art. 5; SS. Q. 144. Art. 3; SS. Q. 152. Art. 1; PT. Q. 63. Art. 5; PTS. Q. 4. Art. 1; PTS. Q. 33. Art. 1; PTS. Q. 58. Art. 2 (passim); et passim. — **perpetuum,** i, *n., the abiding, permanent,* hence: **in perpetuum** (sc. **tempus**), *for all time, forever, in perpetuity, constantly.* Nam creaturae corruptibiles in perpetuum manent secundum materiam, PP. Q. 65. Art. 1 ad 1; in qua non consideratur occisionis mora, sed potius quod in perpetuum auferatur a societate viventium, PS. Q. 87. Art. 3 ad 1; virtus passionis Christi in perpetuum durat, PT. Q. 49. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 98. Art. 1 (bis); PS. Q. 105. Art. 2 (ter); PS. Q. 105. Art. 4; PT. Q. 57. Art. 4; PT. Q. 57. Art. 6; PTS. Q. 99. Art. 3; et passim. — **perpetuō,** *adv., perpetually, always, forever.* Et eam perpetuo permanere vellemus, PS. Q. 5. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 30. Art. 4; PS. Q. 87. Art. 4; SS. Q. 152. Art. 3 (bis); SS. Q. 185. Art. 4; PTS. Q. 38. Art. 2 (ter); et passim. — **perpetuum,** *adv., perpetually.* Et quamvis omnis forma intendat perpetuum esse, quantum potest, PS. Q. 85. Art. 6 c.

perplexus, a, um, *adj., doubtful, confused, ambiguous, perplexed.* Sic talis homo erit perplexus, et ex necessitate peccabit, PS. Q. 19. Art. 6 ob. 3; committere aliquod peccatum non est de necessitate salutis, quia sic homo esset perplexus, SS. Q. 62. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 19. Art. 6 ad 3; PT. Q. 64. Art. 6 ob. 3; PT. Q. 82. Art. 10 ob. 2; PT. Q. 83. Art. 6 ob. 3 and 4; 2 Sent. 39. 3. 3 ad 5; 4 Sent. 24. 1. 3. 5 ad 1; et passim. On **dogma perplexum,** see *dogma.* — Kinds of *perplexus* are: **perplexus simpliciter** and **perplexus supposito quodam,** *the simply* or *absolutely perplexed* and *the relatively perplexed* or *the perplexed in a certain respect.* Ille qui est in peccato mortali non est perplexus simpliciter, si ex officio ei incumbat sacramenta dispensare, quia potest poenitere de peccato, et licite ministrare. non est autem inconveniens quod sit perplexus, supposito quodam, scilicet quod velit remanere in peccato, PT. Q. 64. Art. 6 ad 3.

perquiro, ere, sīvi, sītum, 3, *v. a., to ask* or *inquire after diligently, make a diligent search for anything.* Sunt qui desertis virtutibus et nescientes quid sit Deus, et quanta maiestas semper eodem modo manentis naturae, magnum aliquid se agere putant, si universam istam corporis molem, quam mundum nuncupamus, curiosissime, intensissimeque perquirant, . . ., alio modo inquantum studet aliquis addiscere ab eo a quo non licet, sicut patet de his qui aliqua futura a daemonibus perquirunt, SS. Q. 167. Art. 1 c; ad curiositatem pertinere videtur actus proximorum perquirere, . . ., sed perquirere facta aliorum non videtur esse vitiosum, SS. Q. 167. Art. 2 ob. 3.

Persae, ārum, *m., the Persians.* Hic autem princeps Persarum erat angelus regno Persarum in custodiam deputatus, (a), . . ., Hieronymus exponit dicens principem regni Persarum esse angelum qui se opposuit liberationi populi Israelitici, . . ., princeps regni Persarum bonus angelus fuit custodiae regni illius deputatus, PP. Q. 113. Art. 8 c; propheticum enim fuit quod Isaias praenuntiavit, quod Cyrus, rex Persarum templum Dei esset reaedificaturus, PT. Q. 7. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 36. Art. 3. — **Persis, idis,** *Persia.* Haec autem resistentia potuit fieri quia princeps aliquis daemonum Iudaeos in Persidem ductos ad peccatum induxerat, PP. Q. 113. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 36. Art. 7.

perscrūtātor, ōris, *m., a thorough searcher. an examiner, investigator.* Nonne nobis videtur in vanitate sensus et obscuritate mentis ingredi, qui diebus ac noctibus in dialectica arte torquetur, qui physicus perscrutator oculos trans caelum levat, SS. Q. 167. Art. 1 a, in quot. Cf. PT. Q. 54. Art. 2, in quot.

perscrūtor, āri, ātus, 1, *v. dep., to examine into, investigate.* Gregorius praemittit dicens: illud in Iob filiorum convivio perscrutandum videtur, quod semetipsos invicem pascunt, PS. Q. 68. Art. 5 a, in quot.; cuius signum est, quia philosophi de rebus humanis naturali investigatione perscrutantes in multis erraverunt, SS. Q. 2. Art. 4 c; Magister perscrutatur hanc quaestionem in XVII distinct. I. lib. sentent., SS. Q. 23. Art. 2 c.

persecūtio, ōnis, *f., a persecution,* esp. of Christians. Et eamdem rationem assignat de quibusdam sanctis feminis, quae tempore persecutionis seipsas occiderunt, quarum memoria in Ecclesia celebratur, SS. Q. 64. Art. 5 ad 4; et hunc etiam errorem secuti sunt quidam haeretici, asserentes non esse periculosum, si quis persecutionis tempore deprehensus, exterius idola colat, SS. Q. 94. Art. 2 c; quia iam tempus erat ut Christus suam virtutem

contra diabolum ostenderet et persecutionem ab eo concitatam pateretur, PT. Q. 29. Art. 1 ad 3; cum etiam circa tempora primitivae Ecclesiae fuerint persecutiones aliquae adeo graves, et corruptiones errorum adeo abundarent, PTS. Q. 88. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 1. Art. 9; SS. Q. 2. Art. 10 (ter); SS. Q. 185. Art. 5 (ter); PTS. Q. 73. Art. 1; PTS. Q. 74. Art. 8; et passim.

persecūtor, ōris, *m.*, *a persecutor.* Sicut mors quae violenter infertur a persecutore, PS. Q. 42. Art. 2 c; vel quascumque alias tribulationes continuatas usque ad mortem, quas a persecutoribus patitur pro fide Christi, diu vivat, SS. Q. 124. Art. 4 ad 4; et hoc modo persecutores Christi eum occiderunt, PT. Q. 47. Art. 1 c; non enim quilibet tenetur fidem suam coram persecutore confiteri; sed in casu est de necessitate salutis, quando scilicet aliquis a persecutore deprehensus de fide sua requiritur, quam confiteri tenetur, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 115. Art. 2 (ter); SS. Q. 124. Art. 2; PT. Q. 47. Art. 4 (bis); PT. Q. 47. Art. 5; PT. Q. 72. Art. 5.

persequor, i, cūtus, 3, *v. dep. a.* and *n.*, (1) lit., *to follow, pursue,* (2) fig., (a) *to pursue, follow,* (b) *to persecute.*—(1), sicut Aegyptii submersi sunt in mari Rubro, persequentes filios Israel, SS. Q. 108. Art. 1 ad 5. — (2) (a), et ideo Philosophus dicit, quod magis intemperatum vituperamus, quia non concupiscens vel quiete, id est, remisse, concupiscens persequitur delectationes. — (2) (b), pertinet autem ad rationem martyrii ut aliquis firmiter stet in veritate et iustitia contra persequentium impetus, SS. Q. 124. Art. 1 c; sed in infantia oportebat impediri malitiam diaboli, ne eum acrius persequeretur, PT. Q. 29. Art. 1 ad 3; ut per hoc iustior condemnatio eorum appareat qui tantam misericordiam neglexerunt, et eorum praecipue qui Christum iniuste persecuti sunt, PTS. Q. 90. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 47. Art. 3 (bis); PT. Q. 50. Art. 2; PT. Q. 74. Art. 7.

persevēranter, *adv.*, see *persevero.*

persevērantia, ae, *f.*, *steadfastness, persistence, perseverance,* the opposite of *mollities* and *pertinacia.* Nomen perseverantiae quandoque sumitur pro habitu quo quis eligit perseverare; quandoque autem pro actu quo quis perseverat, et quandoque quidem habens habitum perseverantiae eligit quidem perseverare, et incipit exequi aliquandiu persistendo, non tamen complet actum, quia non persistit usque ad finem. est autem duplex finis: unus quidem qui est finis operis; alius autem qui est finis humanae vitae. per se autem ad perseverantiam pertinet ut aliquis perseveret usque ad terminum virtuosi operis; sicut quod miles perseveret usque ad finem certaminis, et magnificus usque ad consummationem operis. sunt autem quaedam virtutes quarum actus per totam vitam debent durare; sicut fidei, spei, et charitatis, quia respiciunt ultimum finem totius vitae humanae. et ideo respectu harum virtutum, quae sunt principales, non consummatur actus perseverentiae usque ad finem vitae, SS. Q. 137. Art. 1 ad 2; cf. PS. Q. 109. Art. 10 c; perseverantia dupliciter dicitur. quandoque enim est specialis virtus, et sic est quidam habitus, cuius actus est habere propositum firmiter operandi, . . ., alio modo accipitur perseverantia, prout est circumstantia quaedam virtutis designans permanentiam virtutis usque in finem vitae, Verit. 24. 13 ad 3; Cf. 2 Sent. 29. 1. 3 ad 2; PP. Q. 95. Art. 3 (passim); PS. Q. 58. Art. 3 (passim); PS. Q. 114. Art. 9 (passim); SS. Q. 53. Art. 5 (bis); SS. Q. 140. Art. 2 (passim); et passim. — On the difference between *perseverantia* and *constantia,* we read: perseverantia et constantia conveniunt quidem in fine, quia ad utrumque pertinet firmiter persistere in aliquo bono; differunt autem secundum ea quae difficultatem afferunt ad persistendum in bono; nam virtus perseverantiae proprie facit firmiter persistere hominem in bono contra difficultatem quae provenit ex ipsa diuturnitate actus; constantia autem facit firmiter persistere in bono contra difficultatem quae provenit ex quibuscumque aliis exterioribus impedimentis, SS. Q. 137. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 128. Art. 1 ad 6.

persevērātivus, a, um, *adj.*, *persevering, steadfast.* Sed contra est quod Philosophus dicit quod molli opponitur perseverativus, SS. Q. 138. Art. 1 a.

persevēro, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, (1) neutr., *to abide by* or *adhere to strictly; to continue steadfastly, to persist, persevere* in anything, a synonym of *persisto, permaneo,* used with *in* and *abl.*, *abl.* alone, (2) act., *to go on* or *proceed with steadily, to persevere* in anything, used with the *acc.* — (1), ergo semper obstinati in malitia perseverant, PP. Q. 64. Art. 2 a; quartus est, ut in bono perseveret, PS. Q. 111. Art. 3 c; quando scilicet aliquis perseverat in peccato mortali usque ad mortem, SS. Q. 14. Art. 1 c; nomen perseverantiae quandoque sumitur pro habitu quo quis eligit perseverare, quandoque autem pro actu quo quis perseverat, SS. Q. 137. Art. 1 ad 2; quod autem inducitur de salamandra, non potest omnino esse simile, quia non posset perseverare finaliter in igne sine corruptione, PTS. Q. 86. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 67. Art. 4; PS. Q. 109. Art. 10 (passim); PS. Q. 114. Art. 9; SS. Q. 83. Art. 1; SS. Q. 137. Art. 4 (passim); PT. Q. 68. Art. 9; PTS. Q. 86. Art. 3; et passim. — (2), oportet tamen in homine perseverare poenitentiam, ne iterum incidat in peccatum, PT. Q. 84. Art. 8 ad 1. — **persevērans**, antis, *P. a.*, *persevering.* Ut perseverans dicatur aliquis ex eo quod non desistit propter diuturnitatem, SS. Q. 128. Art. 1 ad 6. Cf. SS. Q. 35. Art. 1; SS. Q. 53. Art. 5; SS. Q. 83. Art. 8; SS. Q. 138. Art. 2 (bis). — **persevēranter**, *adv.*, *perseveringly.* Contingit enim quandoque quod oratio pro alio facta non impetrat, etiamsi fiat pie et perseveranter, SS. Q. 83. Art. 7 ad 2. Cf. SS. Q. 83. Art. 15; SS. Q. 83. Art. 16.

Persis, idis, *f.*, see *Persae.*

persisto, ere, stiti, 3, *v. n.*, *to continue steadfastly, persist.* Dum vero persistit in inquisitione illius quod intendit, vocatur cogitatio, PP. Q. 79. Art. 10 ad 3; inconstantia enim videtur in hoc consistere, quod homo non persistat in aliquo difficili, (ob. 1), . . ., et secundum hoc persistere in bono pertinet ad omnes virtutes morales, (ad 1), . . ., sed ratio firmiter persistit, continentis quidem contra concupiscentias, SS. Q. 53. Art. 5 ad 3; alio modo potest dici aliquis peccator ex voluntate peccandi, et proposito persistendi in peccato, . . ., quod non contingit de eo qui habet propositum persistendi in peccato, PT. Q. 68. Art. 4 c; unde non omnes finaliter in fide persistentes a poena aeterna erunt immunes, PTS. Q. 99. Art. 4 c; illud a Domino dicitur illis qui petunt sibi debitum relaxari, non autem illis qui in peccato persistunt, PTS. Q. 99. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 24. Art. 3; SS. Q. 53. Art. 5 (ter); SS. Q. 137. Art. 1 (passim); SS. Q. 137. Art. 3 (passim); SS. Q. 138. Art. 2 (passim); SS. Q. 187. Art. 1; et passim.

persolvo, ere, solvi, solūtum, 3, *v. a.*, *to pay* what is due to another. Quia iam vovisti, iam te obstrinxisti, aliud facere tibi non licet, . . ., modo autem tanto, quod absit miserior, si fidem Deo fregeris, quanto beatior, si persolveris, SS. Q. 88. Art. 4 ob. 2, in quot.

persōna, ae, *f.*, (1) *face, disguise, mask,* (2) *character, part,* a representation or likeness of, (3) *person,* a supposition of an intellectual nature. That to which all that is individual and particular, as distinct from what is common to the species, is referred as to its sustaining principle. In general, it is that which is distinct in a nature; cf. PP. Q. 29. Art. 4. — (1), quamvis hoc nomen, persona, non conveniat Deo quantum ad id a quo primum impositum est nomen, tamen quantum ad id ad quod significandum imponitur maxime Deo convenit. quia enim in comoediis et tragoediis repraesentabantur aliqui homines famosi, impositum est hoc nomen, persona, ad significandum aliquos dignitatem habentes. unde consueverunt dici personae in Ecclesiis, quae habent aliquam dignitatem, PP. Q. 29. Art. 3 ad 2; sumptum est nomen personae a personando eo quod in tragoediis et comoediis recitatores sibi ponebant quandam larvam ad repraesentandum illum cuius gesta narrabant decantando, 1 Sent. 23. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 29. Art. 3

ob 2; Pot. 9. 3 ob. 1 and ad 1. — (2), sed contra est quod dicitur Exod. 3. 14 ex persona Dei, PP. Q. 2. Art. 3 a; ex persona diaboli, PP. Q. 63. Art. 3 a; ex persona insipientium, PP. Q. 75. Art. 6 ad 1; quasi ex persona Domini angelus loquebatur, PS. Q. 98. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 174. Art. 2 and 4; PT. Q. 78. Art. 4; C. G. 2. 65 and 79; C. G. 3. 27, 90, and 96; et passim. — (3), persona est rationalis naturae individua substantia, PP. Q. 29. Art. 1 ob. 1; cf. Pot. 9. 2 ob. 1; in praedicta definitione personae ponitur, "substantia individua", inquantum significat singulare in genere substantiae, additur autem "rationalis naturae", inquantum significat singulare in rationalibus substantiis, PP. Q. 29. Art. 1 c; cf. Pot. 9. 2 c and ad 7; 1 Sent. 29. 1. 1 c; 2 Sent. 3. 1. 2 c; quia enim in comoediis et tragoediis repraesentabantur aliqui homines famosi, impositum est hoc nomen "persona" ad significandum aliquos dignitatem habentes; unde consueverunt dici personae in ecclesiis, quae habent aliquam dignitatem. propter quod quidam definiunt personam, dicentes quod persona est hypostasis proprietate distincta ad dignitatem pertinente. et quia magnae dignitatis est in rationali natura subsistere, ideo omne individuum rationalis naturae dicitur persona, PP. Q. 29. Art. 3 ad 2; cf. Pot. 8. 4 ad 5; 1 Sent. 23. 1. 1 c, 2 ad 1 and 4 c; hypostasis et persona addunt supra rationem essentiae principia individualia, PP. Q. 29. Art. 2 ad 3; de ratione personae est, quod sit incommunicabilis, PP. Q. 30. Art. 4 ob. 2; hoc autem nomen "persona" non est impositum ad significandum ex parte naturae, sed ad significandum rem subsistentem in tali natura, PP. Q. 30. Art. 4 ad 10; non quaelibet substantia particularis est hypostasis vel persona, sed quae habet completam naturam speciei, PP. Q. 75. Art. 4 ad 2. Cf. PT. Q. 2. Art. 2 ad 3; PT. Q. 3. Art. 1 ad 2; C. G. 4. 10, 35, 38, and 41; et passim. On **assumptio in persona**, see *assumptio* under 1; on **communitas personae**, see *communitas* under 1; on **corruptio personae**, see *corruptio* under 3; on **distinctio personae**, see *distinctio* under 2; on **iudicium de personis**, see *iudicium* under 2; on **magnitudo personae**, see *magnitudo* under 3; on **necessarium personae**, see *necessarius* under 1; on **nomen personae**, see *nomen* under 1; on **perfectio unius personae**, see *perfectio* under 2; on **pluralitas personarum**, see *pluralitas*; on **ratio personae et notificans personam**, see *ratio* under 14; on **singularitas personae**, see *singularitas* under 1; on **unio personae seu in persona seu secundum personam**, see *unio*; on **unire in persona seu secundum personam**, see *unire*; on **unitas personae**, see *unitas*; on **vitium personae**, see *vitium* under 1. — Kinds of *persona* in this sense are: (a), **persona composita** and **persona simplex**, *the composite* and *the simple person of Christ*. Persona sive hypostasis Christi dupliciter potest considerari: uno modo secundum illud quod est in se; et sic est omnino simplex, sicut et natura Verbi; alio modo secundum rationem personae vel hypostasis, ad quam pertinet subsistere in aliqua natura; et secundum hoc persona Christi subsistit in duabus naturis. unde licet sit ibi unum subsistens, est tamen ibi alia et alia ratio subsistendi; et sic dicitur persona composita, inquantum unum duobus subsistit, PT. Q. 2. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 32. Art. 2 (bis); PP. Q. 40. Art. 2. — (b), **persona coniuncta** and **persona propria**, *the person connected* (with someone) and *the proper person*. Opere quidem infertur nocumentum proximo, quandoque quidem in propriam personam, quantum ad consistentiam personae; et hoc prohibetur per hoc quod dicitur: "Non occides." quandoque autem in personam coniunctam, quantum ad propagationem prolis; et hoc prohibetur, cum dicitur: "Non moechaberis", PS. Q. 100. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 61. Art. 3 c; SS. Q. 154. Art. 9; PTS. Q. 55. Art. 1; C. G. 3. 128 and 130; C. G. 4. 52; et passim. — (c), **persona domestica**, *the person belonging to a house* or *belonging to a family*. Communio domesticarum personarum ad invicem, . . ., est secundum quotidianos actus, qui ordinantur ad necessitatem vitae, . . ., sic igitur in domestica communione sunt tres combinationes, scilicet domini ad servum, viri ad uxorem, patris ad filium, PS. Q. 105. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 4 ob. 1. — (d), **persona extranea** and **persona propinqua**, *the strange and the related person*. Nullus enim adoptat nisi extraneam personam in filium, secundum quod iuristae dicunt. sed nulla persona est extranea a Deo, qui est omnium creator, PT. Q. 23. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 92. Art. 2; PS. Q. 73. Art. 9; SS. Q. 154. Art. 12; PTS. Q. 57. Art. 1 (passim); C. G. 3. 125. — (e), **persona illegitima**, *the illegal* or *illegitimate person*. Disparitas cultus facit personam simpliciter illegitimam, non autem conditio servitutis, sed solum quando ignorata est, et ideo non est similis ratio de infideli et ancilla, PTS. Q. 59. Art. 4 ad 3. Cf. PTS. Q. 45. Art. 5; PTS. Q. 50. Art. 1 (quater); PTS. Q. 51. Art. 2; 4 Sent. 37. 2. 2 c; 39 Div.; et passim. — (f), **persona infamis**, *the notorious person*. Quia intellectus uniuscuiusque refugit amicitiam infamium personarum, SS. Q. 74. Art. 2 ob. 2. Cf. Relig. 7 ad 11. — (g), **persona maior**, *the older person*. Videtur quod sobrietas magis requiratur in maioribus personis, SS. Q. 149. Art. 4 ob. 1. Cf. SS. Q. 61. Art. 4; SS. Q. 115. Art. 2, in quot. — (h), **persona particularis seu singularis**, *the single person who represents the opposite of a community of people*. Sed aliquae personae particulares etiam iustitiam legis observantes in aliquas adversitates incidebant, PS. Q. 99. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 33. Art. 8 ad 4; SS. Q. 58. Art. 5 c; PTS. Q. 50. Art. 1 (bis); C. G. 4. 52; 2 Sent. 11. 1. 2 ad 4; et passim. — (i), **persona perfecta**, *the perfect person*, so-called because there is nothing lacking in him that belongs to the essence of a person. Sed persona Filii Dei ab aeterno fuit perfecta, PT. Q. 35. Art. 2 ob. 2. Cf. C. G. 4. 26. — (j), **persona privata** and **persona publica**, *the private* or *individual person* and *the public* or *official person*. Non enim pertinet ad personam privatam bellum movere, quia potest ius suum in iudicio superioris prosequi; similiter etiam quia convocare multitudinem, quod in bellis oportet fieri, non pertinet ad privatam personam, SS. Q. 40. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 90. Art. 3 c and ad 2; PS. Q. 64 pr.; PS. Q. 64. Art. 3 c; 4 Sent. 12. 3. 1. 4 ad 1; Quodl. 8. 4. 7 c; Quodl. 10. 6. 14 c; et passim. — (k), **persona propinqua**, see *persona extranea*. — (l), **persona propria**, see *persona coniuncta*. — (m), **persona publica**, see *persona privata*. — (n), **persona simplex**, see *persona composita*. — (o), **persona singularis**, see *persona particularis*. — (p), **persona subsistens**, *the person existing for himself*. Spiritus sanctus est persona subsistens, PP. Q. 37. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 40. Art. 1 ad 1; PP. Q. 40. Art. 2 (bis), Art. 3, Art. 4; PT. Q. 3. Art. 6; PT. Q. 16. Art. 12; et passim.

persōnālis, e, *adj*., (1) *personal*, i.e., *belonging to a person, concerning a person, proceeding from a person*, (2) *personal*, i.e., constituting a person. — (1), ea vero quae processionem sive originem important in divinis, sunt personalia. unde hoc nomen, imago, est nomen personale, PP. Q. 35. Art. 1 c; alio modo exhibetur aliquid personis in dignitate constitutis pertinens specialiter ad personalem eorum utilitatem et gloriam, SS. Q. 102. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 8 (ter); SS. Q. 87. Art. 2 (quater); SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 123. Art. 5; SS. Q. 185. Art. 5; et passim. On **actio personalis**, see *actio* under 1; on **actus personalis**, see *actus* under 1; on **adiectivum personale**, see *adiectivus*; on **bonum personale**, see *bonus* under 3; on **communicatio personalis**, see *communicatio* under 3; on **communitas personalis**, see *communitas* under 2; on **demonstratio personalis**, see *demonstratio* under 1; on **distinctio personalis**, see *distinctio* under 2; on **donum personale**, see *donum* under 1; on **esse personale**, see *esse*; on **gratia personalis**, see *gratia* under 2; on **habitus personalis**, see *habitus* under 4; on **integritas personalis**, see *integritas*; on **nomen personale**, see *nomen* under 1; on **notio personalis**, see *notio* under 1; on **operatio personalis**, see *operatio* under 2; on **peccatum personale**, see *peccatum* under 2; on **perfectio personalis**, see *perfectio* under 2; on **praedicatum personale**, see *praedicatum* under 1; on **proprietas personalis**, see *proprietas* under 1; on **relatio per-**

sonalis, see *relatio*; on **res personalis**, see *res*; on **sanctificatio personalis**, see *sanctificatio* under 1; on **suppositio personalis**, see *suppositio* under 4; on **terminus personalis**, see *terminus* under 5; on **unio personalis**, see *unio*; on **unitas personalis**, see *unitas*; on **verbum personale**, see *verbum* under 1 and 2. — (2), neque relatio personalis, id est, constituens *personam*, PP. Q. 30. Art. 2 ad 1. Cf. 1 Sent. 32. 1. 2 ob. 3 and 3 c. On **amor personalis**, see *amor* under 1. — **persōnāliter**, *adv.*, *personally, according to a person, after the manner of a person, in the sense of a person.* Verbum proprie dictum in divinis personaliter accipitur, PP. Q. 34. Art. 2 c; non sit alius personaliter a Patre, C. G. 4. 10; non potest personaliter distinguere Filium a Patre, C. G. 4. 10; personaliter unus ab alio divisus est, C. G. 4. 52. Cf. PP. Q. 34. Art. 1 ad 2; PP. Q. 36. Art. 2 ad 7; PP. Q. 38. Art. 2 c; PP. Q. 41. Art. 4 (bis); SS. Q. 185. Art. 5; et passim.

persōnālitas, ātis, *f.*, *personality*, i.e., that form or relation of being through which it is a person. Forma significata per hoc nomen, persona, non est essentia vel natura sed personalitas. unde cum sint tres personalitates, id est, tres personales proprietates in Patre et Filio et Spiritu sancto, non singulariter sed pluraliter praedicatur de tribus, PP. Q. 39. Art. 3 ad 4; alio modo potest intellegi, ut naturae humanae in Christo propria personalitas debeatur causata ex principiis humanae naturae, PT. Q. 16. Art. 12 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 2 (passim); PT. Q. 3. Art. 3 (passim); PT. Q. 4. Art. 1 (bis); C. G. 4. 35 and 49; et passim.

persōnāliter, *adv.*, see *personalis.*

persono, āre, ui, itum, 1, *v. n.* and *a.*, (1) neutr., *to sound through,* (2) act., (a) *to represent, present in a different manner,* (b) *to utter, speak.* — (1), Boetius dicit: nomen personae videtur traductum ex his personis quae in comoediis tragoediisque quosdam homines repraesentabant. persona enim dicta est a personando, quia concavitate ipsa maior necesse est ut volvatur sonus, PP. Q. 29. Art. 3 ob. 2. — (2) (a), Augustinus dicit: iam non promittitur nasciturus, passurus, resurrecturus, quod illa sacramenta quodammodo personabant; sed annuntiatur quod natus sit, passus sit, resurrexerit, quod haec sacramenta quae a Christianis aguntur, iam personant, PS. Q. 103. Art. 4 c. — (2) (b), Augustinus dicit, non esse religionem a philosophis quaerendam, qui eadam sacra recipiebant cum populis; et de suorum deorum natura, ac summo bono diversas, contrariasque sententias in scholis personabant, SS. Q. 94. Art. 2 c, in quot.

perspectio, ōnis, *f.*, *a seeing into, perception.* Intellectus qui ponitur donum Spiritus sancti, est quaedam acuta perspectio divinorum, SS. Q. 49. Art. 2 ad 2.

perspectīvus, a, um, *adj.*, *looking through, examining, perspective, perplexive.* On **potentia perspectiva**, see *potentia* under 2; on **scientia perspectiva**, see *scientia* under 1. — **perspectiva sc. ars or scientia, optics,** a part of physics or natural science. Ex principiis geometriae contingit aliquid concludere in alia scientia, puta in perspectiva, PP. Q. 79. Art. 9 c; dicuntur astrologia et perspectiva species mathematicae, inquantum principia mathematica applicantur ad materiam naturalem, PS. Q. 35. Art. 8 c. Cf. 1 Anal. 17 f; 1 Anal. 21 b; 1 Anal. 25 b; 2 Phys. 3 h. — **perspectivus sc. philosophus,** *a specialist in the science of optics, an opticist.* Secundum perspectivos omne quod videtur sub angulo videtur, PTS. Q. 82. Art. 4 ob. 6. Cf. 4 Sent. 44. 2. 1. 4 ob. 6; 1 Anal. 15 d; 2 Cael. 10 e; 3 Meteor. 3 l.

perspicācitas, ātis, *f.*, *perspicacity, discernment, discrimination.* Ex duobus contingit, scilicet ex perspicacitate intellectus, PP. Q. 12. Art. 3 ad 2; et secundum illa altiora principia exigitur altior virtus indicativa, quae vocatur gnome, quae importat quamdam perspicacitatem iudicii, (c), . . ., et ad hoc pertinet gnome, quae importat quamdam perspicacitatem iudicii, SS. Q. 51. Art. 4 ad 3. Cf. PT. Q. 29. Art. 1.

perspicāciter, *adv.*, see *perspicax.*

perspicax, ācis, *adj.*, *perspicacious, acute, sharp-sighted.* Sed angeli non videntur differre ab invicem nisi secundum magis et minus, PP. Q. 50. Art. 4 ob. 2; vel propter meliorem dispositionem naturae, vel propter perspicacius iudicium rationis, PS. Q. 66. Art. 1 c; stultus autem habet sensum, sed hebetatum; sapiens autem subtilem et perspicacem, SS. Q. 46. Art. 1 c; sed prudentia non est in sensu; multi enim habentes sensus exteriores perspicaces non sunt prudentes, SS. Q. 47. Art. 3 ob. 3; sed inter homines ille qui est magis perspicax, SS. Q. 51. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 58. Art. 4, in quot.; PP. Q. 62. Art. 6 a; SS. Q. 47. Art. 1, in quot.; SS. Q. 96. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 92. Art. 3. — **perspicāciter**, *adv.*, *acutely, sharp-sightedly,* used here in the *comp.* Ita tamen quod superiores angeli perspicacius divinam sapientiam contemplantes plura mysteria et altiora in ipsa Dei visione cognoscunt, PP. Q. 57. Art. 5 c.

perspicio, ere, spexi, spectum, 3, *v. a.*, (1) lit., *to look at,* (2) fig., *to perceive, note, observe, ascertain.* — (1), sed noluit in ea clarificatione discipulis suis apparere, quia non possent oculis suis talem claritatem perspicere, PT. Q. 55. Art. 6 ad 4. — (2), et hoc per exemplum aliqualiter in nobis perspici potest, PP. Q. 55. Art. 3 c; et quantum ex verbis Tullii perspici potest, PS. Q. 73. Art. 2 c; liquor plus habeat de aliena substantia quam de aqua, quod ex spissitudine perspici potest, PT. Q. 66. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 84. Art. 5; PP. Q. 104. Art. 1; PS. Q. 59. Art. 2, in quot.; PS. Q. 71. Art. 1, in quot.; PS. Q. 73. Art. 2; SS. Q. 96. Art. 1, in quot.

perspicuē, *adv.*, see *perspicuus.*

perspicuitas, ātis, *f.*, *clearness.* Quod autem statim visis corporibus divina praesentia ex eis cognoscatur per intellectum, ex duobus contingit; scilicet ex perspicuitate intellectus, PP. Q. 12. Art. 3 ad 2, in quot.; ut Deum ubique praesentem, et universa etiam corporalia gubernantem, clarissima perspicuitate videamus, PTS. Q. 92. Art. 2 c.

perspicuus, a, um, *adj.*, *clear, evident.* Sunt quaedam nomina quae evidenter proprietatem divinitatis ostendunt; et quaedam quae perspicuam divinae maiestatis exprimunt veritatem, PP. Q. 13. Art. 3 a, in quot. Cf. PTS. Q. 85. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 1. — **perspicuē**, *adv.*, *evidently, clearly, manifestly, perspicuously.* Et ideo in inferno hoc modo debet esse locus dispositus ad videndum secundum lucem et tenebras ut nihil ibi perspicue videatur, PTS. Q. 97. Art. 4 c.

persto, āre, stiti, stātum, 1, *v. n.*, (1) *to stand fast* or *firm, persevere, persist in any thing,* used with *in* and *abl.*, (2) with *absque* in the sense of *to refrain from.* — (1), ergo si primus homo in iustitia perstitisset, derivaretur ad posteros necessitas observandi iustitiam, PP. Q. 100. Art. 2 ob. 3. — (2), poterat enim passionem prohibere, sicut et mortem, si absque peccato perstitisset, PP. Q. 97. Art. 2 c.

perstringo, ere, nxi, ctum, 3, *v. a.*, (1) *to bind tightly together,* (2) *to graze against, to confront.* — (1), et haec species vocatur praestigium ex eo quod oculi hominum perstringuntur, SS. Q. 95. Art. 3 c. — (2), perturbamur et a nostro alienamur affectu quando perstringimur alicuius superioris potestatis occursu, PT. Q. 30. Art. 3 ad 3. — **perstrictus**, a, um, *P. a.*, in speaking, *narrated briefly.* Invitat integritatis amor ut aliquid de virginitate dicamus, ne veluti transitu quodam perstricta videatur quae principalis est virtus, SS. Q. 152. Art. 3 a, in quot.

persuādeo, ere, si sum, 2, *v. a.*, (1) in gen., *to convince* of the truth of any thing, *to persuade,* used absol., with an object clause, (2) in partic., *to prompt, induce, prevail upon, persuade* to do anything. — (1), secundo, quia ubicumque de hac materia loquitur, inducit testimonia antiquorum, quod non est demonstratoris, sed probabiliter persuadentis, PP. Q. 46. Art. 1 c; numquid quia philosophi

documentis certissimis persuadent aeternis rationibus omnia temporalia fieri, PP. Q. 84. Art. 5 c, in quot.; diversimode tamen; nam quod Rhetor persuadet, Politicus diiudicat, PS. Q. 7. Art. 2 ad 3; puta quod sciunt rhetoricam esse scientiam per quam homo potest persuadere, PS. Q. 27. Art. 2 ad 2; docere autem et persuadere publice in Ecclesia non pertinet ad subditos, sed ad praelatos, SS. Q. 177. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 17. Art. 8, in quot.; PS. Q. 105. Art. 2; PTS. Q. 75. Art. 3. — (2), unus angelus potest inducere alium ad amorem Dei per modum persuadentis, PP. Q. 106. Art. 2 ad 2; si ergo miracula vera possunt fieri a daemonibus ad falsitatem persuadendam, PP. Q. 114. Art. 4 ob. 3; sicut homo vel daemon persuadens peccatum, PS. Q. 75. Art. 3 c; sed contra est quod dicitur Deut. XIII, vers., 8 de eo qui persuadet servire diis alienis, SS. Q. 67. Art. 4 a. Cf. SS. Q. 6. Art. 1; SS. Q. 89. Art. 2 (bis); SS. Q. 158. Art. 5; SS. Q. 161. Art. 6 (bis); PT. Q. 8. Art. 6; PT. Q. 8. Art. 7.

persuādibilis, e, *adj.*, *persuadable, amenable.* Damascenus dicit, quod obediens, et persuadibile rationi dividitur in concupiscentiam et iram, PP. Q. 81. Art. 3 a, in quot.

persuāsibilis, e, *adj.*, *persuadable, capable of being persuaded* or *controlled.* Gregorius Nyssenus quod pulsativum non est persuasibile ratione, PT. Q. 17. Art. 9 ob. 2, in quot.; Damascenus dicit quod irrationale obediens et persuasibile rationi dividitur in concupiscentiam et iram, PS. Q. 30. Art. 1 a.

persuāsio, ōnis, *f.*, *persuasion*, an influencing to action by statement, argument, entreaty or anything that moves the intellect or the feelings. Ratio enim circa contingentia habet viam ad opposita, ut patet in dialecticis syllogismis, et rhetoricis persuasionibus, PP. Q. 83. Art. 1 c; ministri Dei vel homines vel angeli dicuntur urere vitia, et inflammare ad virtutes per modum persuasionis, PP. Q. 111. Art. 2 ad 1; sed neque persuasio exterior in rebus agendis ex necessitate movet rationem, PS. Q. 75. Art. 3 c; quantum vero ad alia praecepta secundaria, potest lex naturalis deleri de cordibus hominum vel propter malas persuasiones, PS. Q. 94. Art. 6 c; rationes quae inducuntur a sanctis ad probandum ea quae sunt fidei non sunt demonstrativae, sed persuasiones quaedam manifestantes non esse impossibile quod in fide proponitur, SS. Q. 1. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 6. Art. 1 (bis); SS. Q. 10. Art. 8; SS. Q. 10. Art. 12; SS. Q. 73. Art. 3.

persuāsīvē, *adv.*, *persuasively.* Et simili modo exempla quae Apostolus et Gregorius inducunt, fidei resurrectionis persuasive administrantur, PTS. Q. 75. Art. 3 ad 2.

persuāsor, ōris, *m.*, *a convincer, one who persuades* or *prevails upon.* Nullus persuasor convenienter suadet contrarium eius quod intendit, PT. Q. 41. Art. 4 ob. 2.

persuāsōrius, a, um, *adj.*, *persuasive.* Per alium autem declarat se aliquid velle, inquantum ordinat alium ad aliquid faciendum; vel necessaria inductione, quod fit praecipiendo quod quis vult et prohibendo contrarium, PP. Q. 19. Art. 12 c.

perterreo, ēre, ui, itum, 2, *v. a.*, *to terrify thoroughly.* Dicit enim Tullius, quod articulus dicitur, cum singula verba intervallis distinguuntur caesa oratione, hoc modo: acrimonia, voce, vultu adversarios perterruisti, SS. Q. 1. Art. 6 c, in quot.

pertimesco, ere, mui, 3, *v.* inch. *a.* and *n.*, *to fear greatly.* Docet non posse quemquam professionem contemplationis vel militiae spiritualis arripere, qui adhuc nudari terrenis opibus pertimescit, SS. Q. 125. Art. 3 ob. 3, in quot.

pertinācia, ae, *f.*, *obstinacy, pertinacity.* Et circa haec opinari falsum, hoc ipso inducit haeresim, maxime si pertinacia adiungatur, PP. Q. 32. Art. 4 c; quartus autem gradus est, quando peccabat per proterviam et pertinaciam, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9; quia propter unum actum fornicationis carnalis potest procedi ad divortium, non autem propter unum actum infidelitatis, sed propter consuetudinem, quae pertinaciam ostendit, in qua infidelitas perficitur, PTS. Q. 62. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 138 pr.; SS. Q. 138. Art. 2 (passim).

pertināciter, *adv.*, see *pertinax.*

pertinax, ācis, *adj.*, *obstinate, pertinacious, stubborn.* Quae quidam sunt salubres admonitiones, devotae orationes, contra pertinaces excommunicationis sententia, SS. Q. 40. Art. 2 ad 1; sed pertinax e contra non potest cogi etiam ad minus malum sustinendum vel faciendum, ut evitet maius malum. unde constans est medius inter inconstantem et pertinacem, PTS. Q. 47. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 11. Art. 2, in quot.; SS. Q. 11. Art. 3; SS. Q. 138. Art. 2 (passim); SS. Q. 185. Art. 2, in quot.; PT. Q. 80. Art. 11, in quot. — **pertināciter**, *adv.*, *persistently.* Antequam consideretur vel determinatum sit quod ex hoc sequitur aliquid contrarium fidei, PP. Q. 32. Art. 4 c; tamen participare ei pertinaciter est peccatum mortale, PTS. Q. 23. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 2. Art. 6 (bis); SS. Q. 5. Art. 3 (bis); SS. Q. 5. Art. 4; SS. Q. 11. Art. 2; SS. Q. 133. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 1.

pertineo, ēre, ui, 2, *v. n.*, *to belong, relate, concern, pertain* or *have reference to*, constr. always with *ad* and *acc.* Habere modum, speciem, et ordinem pertinet ad rationem boni creati, PP. Q. 6. Art. 1 ad 1; secundum ea quae ad naturalem cognitionem pertinent, PP. Q. 109. Art. 3 ad 2; de praemiis beatitudinum, utrum pertineant ad hanc vitam, PS. Q. 69 pr. Cf. PP. Q. 1. Art. 10 ad 2; PP. Q. 19. Art. 1 ad 2; PP. Q. 27. Art. 4 ad 2; PP. Q. 28. Art. 2 ad 1; PP. Q. 108. Art. 5 ad 3; et passim. — **pertinens**, entis, *P. a.*, *belonging to, relating to, concerning, pertaining to.* De praeceptis pertinentibus ad fidem, SS. Q. 16 pr.; consequenter considerandum est de pertinentibus ad damnatos post iudicium, PTS. Q. 100 pr. Cf. SS. Q. 17 pr.; SS. Q. 22 pr. (ter); SS. Q. 70 pr.; SS. Q. 99 pr.; SS. Q. 184 pr. (ter); et passim.

pertingo, ere, *v. a.*, *to stretch out, reach, extend to, attain.* Licet creaturae non pertingant ad hoc quod sint similes Deo secundum suam naturam similitudine speciei, ut homo genitus homini generanti, PP. Q. 44. Art. 3 ad 1; quidam autem dicunt quod paradisus pertingebat usque ad lunarem globum, id est, usque ad medium aeris interstitium, PP. Q. 102. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 8. Art. 2 (bis); PS. Q. 11. Art. 2 (ter); SS. Q. 6. Art. 1 (bis); SS. Q. 8. Art. 1 (bis); SS. Q. 15. Art. 2 (ter); et passim.

pertracto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) lit., *to touch*, (2) fig., *to busy* or *occupy one's self* with any thing: *to exercise* one's duty. — (1), hoc autem est de iure naturali ut homo sancta sancte pertractet, PTS. Q. 36. Art. 5 ad 2. — (2), ergo non licet religiosis aliqua negotia saecularia pertractare, SS. Q. 187. Art. 2 ob. 3; et ideo ante potest in matrimonium sufficienter deliberans consentire, quam possit in contractibus aliis res suas sine tutore pertractare, PTS. Q. 58. Art. 5 ad 1. Cf. PTS. Q. 36. Art. 5.

pertraho, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, (1) in a bad sense, *to draw, lead away, lead astray, induce*, (2) in a good sense, *to lead, help* someone to a good end. — (1), vel quia si sint vera prodigia, ad mendacium tamen pertrahent credituros, PP. Q. 114. Art. 4 ad 1; an quia illa ipsa, et etiamsi erunt vera prodigia, ad mendacium pertrahent credituros, SS. Q. 178. Art. 1 ad 2, in quot.; quia prima vitia deceptae menti quasi sub quadam ratione se inserunt, PT. Q. 41. Art. 4 c, in quot.; sed de aliis gentibus permisit, praecipue, quando non poterat esse timor pertrahendi ad idololatriam, PTS. Q. 59. Art. 1 ad 1; tunc si ad infidelitatem pertrahere nitatur, vir fidelis, discedens potest alteri per matrimonium copulari, PTS. Q. 59. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 7, in quot.; SS. Q. 53. Art. 6; PTS. Q. 71. Art. 5; PTS. Q. 98. Art. 6. — (2), etiam in beatis sunt aliqui actus ordinati ad finem, vel quasi procedentes ex consecutione finis, sicut quod Deum laudant, vel quibus alios pertrahunt ad finem, SS. Q. 52. Art. 3 ad 1.

pertranseo, ire, īvi, itum, *v. n., to go* or *pass through* or *over, go* or *pass by.* Locus ille seclusus (paradisus) est a nostra habitatione aliquibus impedimentis vel montium, vel marium, vel alicuius aestuosae regionis, quae pertransiri non potest, PP. Q. 102. Art. 1 ad 3; quidam enim dicunt quod corpus gloriosum transit de uno loco in alium sine hoc quod pertranseat medium, sicut et voluntas de uno loco transfertur ad alium sine hoc quod pertranseat medium, PTS. Q. 84. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 4; PP. Q. 45. Art. 2; PP. Q. 46. Art. 2 (bis); PP. Q. 53. Art. 2 (passim); SS. Q. 16. Art. 2; et passim. — **pertransiens**, entis, *P. a., passing, transient,* synonym of *transiens* and *transitivus,* the opposite of *manens* and *permanens.* Idem autem est mobile, quod pertransiens medium pertingit ad terminum, PP. Q. 79. Art. 9 c. Cf. 5 Met. 7 a. On **accidens pertransiens,** see *accidens* under 2. — **pertranseunter,** *adv., in the manner of passing, transiently.* Dulcedinem contemplationis aliquis homo raptim et pertranseunter degustat, SS. Q. 180. Art. 8 ob. 2.

pertransibilis, e, *adj., traversable.* Et sic quod in se est infinitum potest dici finitum scientiae Dei tanquam comprehensum, non tamen tanquam pertransibile, PP. Q. 14. Art. 12 ad 2.

perturbātio, ōnis, *f., a disturbance, disquiet, perturbation,* of body, mind, or soul; *emotion, passion.* Omnis morbus vel perturbatio animae est aliquid malum moraliter, (ob. 1), . . ., non enim passiones dicuntur morbi vel perturbationes animae, nisi cum carent moderatione rationis, PS. Q. 24. Art. 2 c; et exinde est quod propter magnam perturbationem cordis quae est in ira, PS. Q. 48. Art. 2 c; dictum est autem quod ira maxime facit perturbationem corporalem circa cor, PS. Q. 48. Art. 3 c; refert autem quantum ad perturbationem mentis, quam patiuntur homines propter insomnietatem vel indigestionem, PT. Q. 80. Art. 8 ad 5. Cf. PS. Q. 22. Art. 2 a; PS. Q. 24. Art. 3 c; PS. Q. 44. Art. 4 ad 2; PS. Q. 48. Art. 3 c; PS. Q. 48. Art. 4 (passim); et passim.

perturbo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to disturb, discompose, embarrass, confound, confuse.* Alia vero est pax imperfecta quae habetur in hoc mundo, quia, etsi principalis animae motus quiescat in Deo, sunt tamen aliqua repugnantia et intus et extra quae perturbant hanc pacem, SS. Q. 29. Art. 2 ad 4; quia quantum in se est, totum reipublicae perturbat ordinem, SS. Q. 94. Art. 3 c; potus autem inebrians habet specialem rationem impediendi usum rationis, inquantum scilicet perturbat cerebrum sua fumositate, SS. Q. 149. Art. 2 c; quia scilicet ex proprio sensu loquuntur ea quae viderunt, non mente perturbata, sicut arreptitii, SS. Q. 173. Art. 3 ad 4; dolor tunc dicitur esse passio perfecta per quam anima perturbatur, PT. Q. 46. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 89. Art. 1; SS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 74. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 1 (passim); PT. Q. 15. Art. 6 (bis); et passim.

perungo, ere, unxi, unctum, 3, *v. a., to anoint.* Damascenus dicit: quemadmodum unguento, vel alio oleo sancto circumlinire volens infirmum, primo ille, scilicet liniens, participat unctionem, et sic postea perungit laborantem, PTS. Q. 71. Art. 4 a.

pervenio, īre, vēni, ventum, 4, *v. n., to come to, arrive at, reach, attain to,* followed usually by *ad,* sometimes *in* and the *acc.* Impossibile est per rationem naturalem ad cognitionem Trinitatis divinarum personarum pervenire, PP. Q. 32. Art. 1 c; sicut et augmentum gratiae, et omnia illa quibus homo adiuvatur ad perveniendum in beatitudinem post primam gratiam, PS. Q. 114. Art. 10 c; primo quidem ut citius homo ad veritatis divinae cognitionem perveniat, SS. Q. 2. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 9. Art. 2 (bis); PP. Q. 62. Art. 5 (bis); PP. Q. 63. Art. 3 (bis); SS. Q. 1. Art. 7 (bis); SS. Q. 2. Art. 1 (bis); et passim.

perventio, ōnis, *f., an arrival.* Tertio consummatio motus, sive perventio ad finem, . . ., consummatio autem, sive perventio ad terminum huius motus, importatur per remissionem culpae, PS. Q. 113. Art. 6 c; quamdiu enim est aliquis in statu viae, detestatur incommoda quibus a perventione ad terminum viae retardatur vel impeditur, PTS. Q. 4. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 65. Art. 1 (bis); PTS. Q. 81. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 1.

perventor, ōris, *m., a comer, arriver.* Apostolus negat de se perfectionem patriae; unde Glossa ibidem dicit quod perfectus erat viator, sed nondum ipsius itineris perfectione perventor, SS. Q. 24. Art. 8 ad 1, in quot.

perversē, *adv.,* see *perverto.*

perversitas, ātis, *f.,* (1) *overturning, overthrow,* (2) *perversity, baseness.* — (1), ita per peccatum contra naturam propriae naturae confusibilem perversitatem patiatur, SS. Q. 94. Art. 3 ad 3; talis perversitas tollit veritatem sacramenti, praecipue quando suam intentionem exterius manifestat, PT. Q. 64. Art. 10 c. Cf. PS. Q. 63. Art. 1, in quot.; PS. Q. 88. Art. 1, in quot.; PS. Q. 92. Art. 1; SS. Q. 155. Art. 1; PTS. Q. 98. Art. 2; et passim. — (2), cum ergo perversitas peccatum mortale nominetur, PS. Q. 88. Art. 1 ob. 3; unde falsitas directe evacuat finem iuramenti; et propter hoc a falsitate praecipue specificatur perversitas iuramenti, quae periurium dicitur, (c), . . ., tamen ab illa perversitate iuramenti periurium non nominatur, quod tollit iuramenti finem, falsum iurando, SS. Q. 98. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 87. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 5 (bis); SS. Q. 8. Art. 7; SS. Q. 10. Art. 3; SS. Q. 47. Art. 13; et passim.

perversus, *P. a.,* see *perverto.*

perverto, ere, ti, sum, 3, *v. a., to overthrow, subvert, destroy, ruin, undo, corrupt.* Sed quia perversi homines apostolicam doctrinam et caeteras scripturas pervertunt ad sui ipsorum perditionem, SS. Q. 1. Art. 10 ad 1; ipsa taciturnitas eorum qui resistere deberent pervertentibus fidei veritatem, esset erroris confirmatio, SS. Q. 10. Art. 7 c; utrum iudicium per usurpationem pervertatur, SS. Q. 60 pr. Cf. PP. Q. 22. Art. 3; PS. Q. 87. Art. 1 (ter); SS. Q. 47. Art. 16; SS. Q. 189. Art. 1 (bis); PT. Q. 64. Art. 10 (passim); et passim. — **perversus**, a, um, *P. a., perverse, not right, wrong, evil, bad.* Daemones vero per voluntatem perversam subducentes intellectum a divina sapientia absolute interdum de rebus iudicant secundum naturalem conditionem, PP. Q. 58. Art. 5 c; ideo licet sit perversum iuramentum, quando aliquis verum iurat per falsos deos, SS. Q. 98. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 25. Art. 8 (bis); SS. Q. 155. Art. 1 (ter); SS. Q. 165. Art. 2 (bis); PT. Q. 64. Art. 10 (bis); PTS. Q. 98. Art. 6 (bis); et passim. — **perversus**, i, *m., the evil one, the perverse.* Perversorum autem est quod in temporalibus bonis finem constituant, PS. Q. 99. Art. 6 c. — **perversē**, *adv., perversely, wrongly, badly.* Faciamus hominem, ut quidam perverse intellexerunt, PP. Q. 91. Art. 4 ad 2; stultus autem dicitur ex hoc quod perverse iudicat circa communem finem vitae, SS. Q. 8. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 63. Art. 3; SS. Q. 162. Art. 1, in quot.; SS. Q. 163. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 97. Art. 7, in quot.; et passim.

pervicax, ācis, *adj., firm, determined*; esp. in a bad sense, *stubborn, obstinate, headstrong.* Sicut Isidorus dicit, pertinax dicitur aliquis qui est impudenter tenens, quasi omnino tenax; et hoc idem dicitur pervicax, SS. Q. 138. Art. 2 c, in quot.

pervietas, ātis, *f., penetrability, transparence.* Densitas autem corporis gloriosi pervietatem non tollet, 4 Sent. 44. 2. 4. 1 ad 2; color corporis non impedit pervietatem ipsius, 4 Sent. 44. 2. 4. 3 ad 2.

pervigil, is, *adj., ever watchful.* Non autem potest homo abstinere ab omni peccato veniali propter corruptionem inferioris appetitus sensualitatis, . . ., quia dum uni resistere nititur, fortassis alius insurgit; et etiam quia ratio non semper potest esse pervigil ad huiusmodi motus vitandos, PS. Q. 109. Art. 8 c.

pervius, a, um, *adj.,* (1) *accessible, passable, pervious,* (2) *penetrable, transparent.* — (1), ordo ad proximum in populo illo secundum

se consideratus pervius erat rationi, PS. Q. 104. Art. 2 ad 3; non potest esse pervius intellectui nostro, 4 Sent. 49. 2. 1 ad 3; quae humanae rationi sunt pervia, C. G. 1. 3. Cf. PT. Q. 51. Art. 2; PTS. Q. 92. Art. 1. — (2), dicitur enim quod terra erit in superficie exteriori pervia sicut vitrum, aqua sicut crystallus, aer ut caelum, ignis ut luminaria caeli, PTS. Q. 91. Art. 4 c; partes corporis gloriosi non erunt perviae, 4 Sent. 44. 2. 4. 1 ob. 1; comparantur vitro, non quia sint pervia, sed propter hanc similitudinem, 4 Sent. 44. 2. 4. 1 ad 2. Cf. PTS. Q. 85. Art. 1 (passim); 4 Sent. 48. 2. 4 c.

pēs, pedis, *m., foot.* Sicut et nomen lapidis sumptum est a laesione pedis, PP. Q. 59. Art. 1 ad 2; sicut homo punitur per subtractionem manus aut pedis, aut alicuius huiusmodi, PP. Q. 64. Art. 1 c; sicut cum aliquis ex impraemeditato movet manum aut pedem, PS. Q. 74. Art. 7 ob. 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 180. Art. 7 (passim); PT. Q. 25. Art. 2 (bis); PT. Q. 28. Art. 2 (bis); PTS. Q. 32. Art. 6 (passim); et passim.

pessumdo, dare, dedi, datum, 1, *v. a., to ruin, destroy.* Honores, qui complures pessumdederunt, SS. Q. 83. Art. 5 c.

pestifer, era, erum, *adj.*, in gen., *that brings destruction, destructive, noxious, pernicious.* Suaque pestifera et mortifera dogmata emendare nolunt, sed defendere persistunt, haeretici sunt. sed pestifera et mortifera dogmata non sunt nisi illa quae opponuntur dogmatibus fidei, SS. Q. 11. Art. 2 a, in quot.; qui in aliorum actibus exoriri bona respiciunt, mox ea manu pestiferae exprobationis evellunt, SS. Q. 75. Art. 2 c, in quot.; multa de cultu divino usurpata sunt quae honoribus deferuntur humanis, sive humilitate nimia, sive adulatione pestifera, SS. Q. 84. Art. 1 ad 1; postmodum vero exterioribus praeceptis circa hoc homines sunt instructi, quae praeterire pestiferum est, SS. Q. 93. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 94. Art. 3; SS. Q. 162. Art. 2, in quot.

pestilens, entis, *adj., pestilential, infected, unhealthy, unwholesome.* Quia tam absurdum quam si domini iussu ita praeco praedicet: domum pestilentem vendo?, SS. Q. 77. Art. 3, in quot.

pestis, is, *f., a plague, pest, pestilence, destruction, ruin.* Negotiatorem clericum, ex inope divitem, ex ignobili gloriosum, quasi quamdam pestem fuge, SS. Q. 77. Art. 4, in quot.; ieiunio sanantur passiones corporis, oratione pestes mentis, PTS. Q. 15. Art. 13, in quot. Cf. SS. Q. 95. Art. 4, in quot.; PT. Q. 82. Art. 7, in quot.

Petiliānus, i, *m., Petilianus*, an eminent Donatist bishop, probably a native of Constantina or Cirta, chief town of Numidia. He was born of parents who were Catholics; but while he was still a catechumen he was carried off almost by force by the Donatists, and subsequently made, between 395 and 400, their bishop in Cirta. Sed contra est quod Augustinus dicit contra Petilianum Donatistam, (a), . . ., unde Augustinus dicit, lib. De unico bapt., cont. Patil., c. 13, PT. Q. 64. Art. 9 (bis). Cf. PT. Q. 64. Art. 10; PT. Q. 82. Art. 9; PTS. Q. 74. Art. 8.

petitio, ōnis, *f.*, (1) *an entreaty, request,* (2) *supposition, postulate,* the αἴτημα of Aristotle (Anal. post. I. 10, 76. b. 23), i.e., the provisional acceptance of a demonstrable but not yet proven statement, which does not possess an opinion *pro* or *con* that which is to be proven from this statement. — (1), petitio est spei interpretativa, SS. Q. 17. Art. 2 ob. 2; sic autem nunc loquimur de oratione, prout significat quamdam deprecationem vel petitionem, secundum quod Augustinus dicit, . . ., quod oratio petitio quaedam est; et Damascenus dicit, . . ., quod oratio est petitio decentium a Deo, (c), . . ., cum petitio quodammodo sit desiderii interpres, SS. Q. 83. Art. 1 ad 1; cognoscant petitiones ad eos factas, SS. Q. 83. Art. 4 ad 2; cuius actus est petitio, eius actus est oratio, 4 Sent. 15. 4. 1. 1 c. Cf. SS. Q. 17. Art. 3 ob. 2 and Art. 4 ob. 3; SS. Q. 83. Art. 4 ad 2 and Art. 5 a; SS. Q. 98. Art. 4 c; PT. Q. 83. Art. 4 c; 3 Sent. 34. 1. 6 c; et passim. — Kinds of *petitio* in this sense are: (a), **petitio debiti**, *the entreaty* or *the request to perform the marital duty.* Unde si ultra exigat non est petitio debiti, sed iniusta exactio; et propter hoc vir non tenetur ei satisfacere, PTS. Q. 64. Art. 1 ad 2. Cf. PTS. Q. 64 pr.; PTS. Q. 64. Art. 4, 5, 10 (Art. 10 not in Leonine edition); 4 Sent. 32. 1. 2. 1 c. — (b), **petitio interpretata seu interpretativa**, *that considered as equivalent to an entreaty* or *request.* Cf. 4 Sent. 32. 1. 2. 1 c; Quodl. 10. 5. 11 c. — (2), petitio et suppositio exteriori ratione confirmari possunt, 1 Anal. 19 a; si vero ille (sc. addiscens) nec sit eiusdem opinionis neque contrariae, oportet quod demonstrator hoc ab eo petat, et tunc dicitur petitio, 1 Anal. 19 b; petitio autem est propositio non per se nota quae non est opinata a discente, sive habeat contrarias opiniones, sive non, 1 Anal. 39 c. — One kind of *petitio* in this sense is: **petitio principii**, *to assume as a valid starting point of reasoning precisely that proposition which is to be proved*, i.e., *to beg the question.* Cf. 2 Anal. 3 k; 4 Met. 6 f; Aristotle's Anal. post. II. 4, 91. a. 36 ff.

petitivus, a, um, *adj., petitory*, characterized by asking or begging. Sed liberalis non est petitivus, ut Philosophus dicit, SS. Q. 117. Art. 4 ob. 3.

peto, ere, īvi, ītum, 3, *v. a., to beg, beseech, ask, request, desire, entreat*, constr. with *ab* and *abl., of pers.* Utrum orando debeamus temporalia petere, SS. Q. 83 pr.; secundum ritum Ecclesiae baptizandi profitentur se petere ab Ecclesia baptismum, per quod profitentur suam intentionem de susceptione sacramenti, PT. Q. 68. Art. 7 a; debet excommunicatus humiliter obedire, et erit ei ad meritum vel ad superiorem iudicem recurrere, vel petere ab excommunicante absolutionem, PTS. Q. 21. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 15 (passim); SS. Q. 187. Art. 5 (passim); PT. Q. 21. Art. 4 (passim); PT. Q. 80. Art. 6 (passim); PT. Q. 83. Art. 4; et passim. — **petitum**, i, *n., a prayer, desire, request, entreaty.* Orans enim impetrat ex sola liberalitate eius qui oratur, PTS. Q. 71. Art. 1 c.

petra, ae, *f., a rock, a crag, stone.* Et tamen aliquid significabat spiritualiter; sicut et petra in deserto fuit aliquid materiale, et tamen significavit Christum, PP. Q. 102. Art. 1 ad 4; et lignea virga de spirituali petra salutis unda profertur, PT. Q. 46. Art. 4 c; sicut quod fuit sepultus in horto, quod in monumento alieno, et novo, et exciso in petra, PT. Q. 51. Art. 2 ob. 4; sicut sacrificium Christi significatum est per oblationem Melchisedech, ita etiam significatum est per aquam, quae in eremo fluxit de petra, PT. Q. 74. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 43. Art. 7 (ter); PT. Q. 39. Art. 6 (passim); PT. Q. 46. Art. 11, in quot.; PT. Q. 83. Art. 3 (ter).

petrinus, a, um, *adj., of stone, stone.* Sed ad incidendum communius utimur cultello ferreo quam petrino. ergo circumcisio non debuit fieri cultello petrino, PT. Q. 70. Art. 3 ob. 2.

Petrus, i, *m.*, (1) *Peter Lombard*, known as *Magister Sententiarum*, c. 1100 to c. 1160, appointed Bishop of Paris a few years before his death. He collected the opinions of the Fathers (*sententiae*) and arranged them under theological topics. This *Libri IV Sententiarum* was the standard text in the schools for 500 years, and many commentaries or explanations of it were written. It is from St. Thomas' commentary that the Supplement of the *Summa Theologica* was completed. The *Summa* contains many references to the *Master*, with whom St. Thomas does not always agree. — (2), *Peter, the Apostle.* Haec dubitatio de Petro et Ioanne multipliciter solvitur, PP. Q. 20. Art. 4 ad 3; ista forma assumitur ex ipsis verbis Christi, quibus Petro dixit, Matth., XVI, 19, PT. Q. 84. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 20. Art. 4; PT. Q. 48. Art. 4; PT. Q. 84. Art. 7; PTS. Q. 6. Art. 1; PTS. Q. 21. Art. 3; et passim.

petulans, antis, *adj., insolent.* Unde Tullius dicit quod unum genus iocandi est illiberale, petulans, flagitiosum, obscoenum, SS. Q. 168. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 168. Art. 3, in quot.

petulantia, ae, *f.*, *wantonness*; **petulantia carnis**, *lustfulness*. Repudiatur etiam si habeat iugem scabiem, id est, petulantiam carnis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

phanos, (φάνος), -ou, *m.*, *apparition*. Unde possunt dici prophetae a πρό, pro, quod est procul, et φάνος, phanos, quod est apparitio, SS. Q. 171. Art. 1 c, in quot.

phantasia, ae, *f.*, (1) *appearance, phenomenon*, synonym of *phantasma*, (2) *imagination, image*, i.e., the representation of a thing that has been experienced by the senses in its absence, synonym of *imago, phantasma*, and *theorema*, (3) *the power of imagination, the faculty of imagining*, i.e., the sense faculty of representing the image of a sensible thing in its absence, also a synonym of *imaginatio*. — (1), φῶς in Graeco idem est, quod lux, et inde venit φάνος, quod est apparitio vel illuminatio et phantasia, 3 Anim. 6 c; dicendum est de phantasia lactis, id est, de apparitione lactei circuli, 1 Meteor. 3 a. Cf. 3 Anim. 4 h and 16 a. — (2), phantasiae immanent, id est, perseverant etiam abeuntibus sensibilibus et sunt eis similes secundum actum, unde sicut sensus secundum actum movet appetitum ad praesentiam sensibilis, ita et phantasia in absentia sensibilis, 3 Anim. 6 d; in nostra phantasia est phantasia seu forma repraesentans hunc hominem secundum quod fuit in aliquo sensu exteriori, Log. 1. 1; non esse phantasiam, id est, visionem, 1 Meteor. 9 c; si tamen phantasia est idem cum imaginatione, ut videtur, 2 Anim. 6 b; phantasia est quidam motus sensitivae partis (sc. animae), factus a sensu secundum actum (sc. in actu), 8 Phys. 6 e; cf. PP. Q. 12. Art. 3 ob. 3; PP. Q. 111. Art. 3 ob. 1; 2 Anim. 4 b; 3 Anim. 6 a; phantasia autem ad vim imaginativam pertinet, PP. Q. 54. Art. 5 ob. 3; passio phantasiae est in nobis cum volumus, 3 Anim. 4 i; falsitas non est propria sensui sed phantasiae, PP. Q. 17. Art. 2 ob. 2; cf. 3 Anim. 5 f; removet futuri mali phantasiam, PS. Q. 42. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 57. Art. 4; PP. Q. 111. Art. 2; PP. Q. 114. Art. 4 (bis); PP. Q. 115. Art. 5; PS. Q. 42. Art. 4 c; et passim. — Kinds of *phantasia* in this sense are: **phantasia determinata** and **phantasia indeterminata**, *the definite* and *the indefinite* or *confused imaginative image*. Cf. 2 Anim. 4 b and 6 b; 3 Anim. 5 e and 16 b; Sensu 1 c. — (3), ad harum autem formarum retentionem aut conservationem ordinatur phantasia sive imaginatio, quae idem sunt; est enim phantasia sive imaginatio quasi thesaurus quidam formarum per sensum acceptarum, PP. Q. 78. Art. 4 c; memoria et phantasia non debent poni aliae potentiae praeter sensum, PP. Q. 78. Art. 4 ob. 3; sicut sub intellectu phantasiam comprehendit, ita et phantasiam usque ad intellectum extendit, sequens nominis rationem; nam phantasia apparatio quaedam est, apparet autem aliquid et secundum sensum et secundum rationem, 3 Anim. 16 a; phantasia etiam habet suam operationem in absentia sensibilium, ut ratio et intellectus, 3 Anim. 16 a; sensibile imprimit suam similitudinem in sensu et huius similitudo remanet in phantasia etiam sensibili abeunte, Mem. 3 b; motus, qui fit a sensibili in sensum, imprimit in phantasia quasi quandam figuram sensibilem, quae manet sensibili abeunte ad modum quo illi qui sigillant cum anulis imprimunt figuram quandam in cera, quae remanet etiam sigillo vel anulo remoto, Mem. 3 b. Cf. PS. Q. 17. Art. 9; PS. Q. 80. Art. 2 (bis); C. G. 2. 44 and 73; 2 Anim. 4 b; et passim. — On the difference between *phantasia* and *memoria*, see *memoria* under 2. — Kinds of *phantasia* in this sense are: (a), **phantasia proterva**, *the shameless power of imagination*. In daemonibus est phantasia proterva, PP. Q. 54. Art. 5 ob. 3. Cf. 2 Sent. 7. 2. 1 ad 1; Qu. Anim. 19 ad 8; Nom. 4. 19. — (b), **phantasia rationalis** and **phantasia sensibilis**, the translation of Aristotle's φαντασία λογιστικὴ καὶ αἰσθητική (De Anim. III. 10, 433. b. 29), *the rational* or *intellectual* and *the sensible power of imagination*. Cf. 3 Anim. 16 a. — (c), **phantasia sensibilis**, see *phantasia rationalis*.

phantasma, atis, *n.*, (1) *appearance, illusion, apparition*, synonym of *phantasia* and *visio*, (2) *image, fancy*, i.e., the representation of a thing in its absence, synonym of *imaginatio, phantasia*, and *theorema*. — (1), turbo domum deiciens filios eius occidit, quae fuerunt opera Satanae, phantasmata non fuerunt, PP. Q. 114. Art. 4 c; aliquod phantasma, vel illusio imaginaria diaboli machinationibus facta, SS. Q. 95. Art. 4 ad 2; sacra Scriptura expresse phantasmatis suspicionem excludit, C. G. 4. 29; phantasmatibus, id est, apparitionibus ignitis, 1 Meteor. 1 c; dicitur nobis fieri aliquod phantasma, id est, aliquid apparabile, 3 Anim. 5 b. Cf. SS. Q. 154. Art. 5; SS. Q. 176. Art. 2; SS. Q. 178. Art. 1; C. G. 4. 55; 1 Meteor. 8 a; et passim. — (2), in nobis intellectus agens et possibilis est per comparationem ad phantasmata, quae quidem comparantur ad intellectum possibilem ut colores ad visum, ad intellectum autem agentem ut colores ad lumen, PP. Q. 54. Art. 4 a; cf. C. G. 2. 80; C. G. 3. 41 and 43; 3 Anim. 10 a; ipsum phantasma est similitudo rei particularis, PP. Q. 84. Art. 7 ad 2; cf. PP. Q. 85. Art. 1 ad 3; C. G. 1. 55; C. G. 2. 77; Mem. 2 b; sicut enim sentiens movetur sensibilibus, ita in phantasiando movetur a quibusdam apparentibus, quae dicuntur phantasmata, 3 Anim. 6 a; (phantasma), quod per actum imaginationis repraesentatur intellectui, 1 Sent. 3. 4. 3 c; indiget etiam anima ad intellegendum virtutibus praeparantibus phantasmata ad hoc quod fiant intellegibilia actu, scilicet virtute cogitativa et memorativa, C. G. 2. 80. Cf. PP. Q. 12. Art. 12 ad 2; PT. Q. 11. Art. 2 (passim); PT. Q. 11. Art. 4 (bis); PT. Q. 12. Art. 2 (ter); C. G. 2. 73; et passim. — Kinds of *phantasma* in this sense are: **phantasma distortum seu inordinatum** and **phantasma ordinatum**, *distorted* or *disorderly* and *orderly* or *regulated phantasms*. Quando enim multus fuerit motus vaporum, ligatur non solum sensus sed etiam imaginatio ita ut nulla appareant phantasmata, sicut praecipue accidit cum aliquis incipit dormire post multum cibum et potum; si vero motus vaporum aliquantulum fuerit remissior, apparent phantasmata, sed distorta et inordinata sicut accidit in febricitantibus. si vero adhuc magis motus sedetur, apparent phantasmata ordinata, sicut maxime solet contingere in fine dormitionis et in hominibus sobriis et habentibus fortem imaginationem, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2. — **anima intellectiva non potest intellegere sine phantasmatibus**, see *intellegere* under 1. — **anima non potest intellegere sine phantasmate**, see *intellegere* under 1. — **intellegere nostrum non est sine phantasmate**, see *intellegere* under 1. — **nequaquam sine phantasmate intellegit anima**, see *intellegere* under 1. — **nihil sine phantasmate intellegit anima**, see *intellegere* under 1. — **non contingit intellegere sine phantasmate**, see *intellegere* under 1. — **quamdiu est anima in corpore, non potest intellegere sine phantasmate**, see *intellegere* under 1. — **ratione naturali sine phantasmate nihil intellegit anima**, see *intellegere* under 1.

phantasticē, *adv.*, see *phantasticus*.

phantasticus, a, um, *adj.*, *imagining, imaginary, phantastic, apparent*. Vel etiam aliqua phantastica illusio, quae est principium errandi, SS. Q. 11. Art. 1 ad 3; vel quia rapiatur ad aliquam imaginariam visionem, seu phantasticam apparitionem, SS. Q. 175. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 111. Art. 3; PP. Q. 114. Art. 4; PT. Q. 39. Art. 3; PT. Q. 54. Art. 1 (ter); PTS. Q. 71. Art. 5; et passim. On **apprehensio phantastica**, see *apprehensio* under 2; on **caro phantastica**, see *caro* under 1; on **corpus phantasticum**, see *corpus*; on **motus phantasticus**, see *motus* under 2; on **pars phantastica**, see *pars* under 1; on **passio phantastica**, see *passio* under 2; on **potentia phantastica**, see *potentia* under 2; on **similitudo phantastica**, see *similitudo* under 1; on **vis phantastica**, see *vis* under 1; on **visio phantastica**, see *visio* under 1 and 3. — **phantasticum sc. principium**, *the principle of the sensible representation* or *the power of imagination*, synonym of *phantasia* and *potentia seu vis phantastica*. Sicut una potentia oritur ab anima, alia mediante, . . ., ita etiam anima subicitur alii potentiae mediante alia; et secundum hunc modum phantasticum et memorativum dicuntur passiones primi sensitivi.

PP. Q. 78. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 78. Art. 4 ob. 3; PP. Q. 114. Art. 4, in quot.; C. G. 2. 60; Mal. 16. 11 ob. 7 and ad 7. — **phantasticē**, *adv., by the imagination* or *fancy, phantastically.* Miraculorum aliqua quidem sunt non vera, sed phantastice facta, quibus scilicet ludificatur homo, SS. Q. 178. Art. 2 c.

Pharao, ōnis, *m., Pharaoh, the title of the Egyptian Kings.* Sicut magi Pharaonis per virtutem daemonum veros serpentes et ranas fecerunt, PP. Q. 114. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 32. Art. 1; SS. Q. 12. Art. 2; SS. Q. 89. Art. 6 (ter); SS. Q. 95. Art. 6; SS. Q. 173. Art. 2 (bis); SS. Q. 178. Art. 1; PT. Q. 45. Art. 3, in quot.; et passim.

Phares, *m., Phares* mentioned in Luke 3.23. Cf. PT. Q. 31. Art. 3 ob. 5 and ad 5.

Pharisaeus, i, *m., a Pharisee*, a member of the Jewish sect of that name, usually in plur. Sicut habetur Luc. XVIII de Pharisaeo, SS. Q. 112. Art. 2 c; dicit enim Chrysostomus, exponens illud quod dicitur Luc. XVIII de pharisaeo et publicano, SS. Q. 161. Art. 5 ob. 1. — **Pharisaei**, ōrum, *m., the Pharisees*, a Jewish sect. Pharisaei et discipuli Ioannis ieiunabant, non autem discipuli Christi, PT. Q. 40. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 107. Art. 2 (passim); SS. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 101. Art. 4; SS. Q. 185. Art. 1; PT. Q. 38. Art. 1; PT. Q. 42. Art. 2; et passim.

Phase, *n., indecl., the Passover*, a Jewish feast commemorative of the rescue of the first-born among the Jews from the destruction which visited the Egyptians. Sicut celebratio Phase propter beneficium praeteritae liberationis ex Aegypto, PS. Q. 100. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 101. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 2 (bis); PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 103. Art. 3.

philanthrōpia, ae, *f., philanthropy.* Chrysostomus dicit quod ubique vana gloria malum est, sed maxime in philanthropia, id est, in misericordia, SS. Q. 132. Art. 5 ob. 3.

philargyria, ae, *f., philargyry, love of money, avarice.* Avaritia, quae Graece φιλαργυρία, philargyria, dicitur, non in solo argento vel in nummis, sed in omnibus rebus quae immoderate cupiuntur intelligenda est, (ob. 1), . . ., unde et in Graeco avaritia philargyria nominatur, id est, amor argenti, SS. Q. 118. Art. 2 ob. 2.

Philēmo or - on, onis, *m., Philemon*; one of the epistles of St. Paul is addressed to a Greek of this name, as master of a fugitive servant. Dicit enim Apostolus ad Philemonem, 20, PS. Q. 11. Art. 3 ob. 1; et ad Philemonem, 7 dicit Apostolus, SS. Q. 32. Art. 3 ob. 3.

Philippius, i, **(Philippensis**, is), *m, Philippian.* **Epistola Beati Pauli Apostoli ad Philippenses**, *Epistle of St. Paul to the Philippians.* The Philippians were the first among the Macedonians converted to the faith. When St. Paul was a prisoner in Rome, he was supplied with necessities by the Philippians through Epaphroditus. By this same Epaphroditus, he sent his Epistle to the Philippians. Unde Apostolus ad Philippios, II, 3, dicit, PP. Q. 73. Art. 1 ad 4; alioquin ipse non esset eiusdam speciei nobiscum, contra id quod Apostolus dicit Philip., II, 7, PT. Q. 11. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 73. Art. 1; PP. Q. 113. Art. 4; PS. Q. 20. Art. 5; PS. Q. 44. Art. 4; SS. Q. 25. Art. 5; et passim.

Philippus, i, *m., Philip.* (1) Philip the Evangelist, one of the first seven deacons, mentioned in Acts 21, 8; 6, 5. Cf. SS. Q. 174. Art. 6, in quot.; SS. Q. 177. Art. 2; PT. Q. 38. Art. 6 ob. 1 and ad 1; PT. Q. 68. Art. 3 c.

Philistaeus, i, *m., a Philistine.* Sed huiusmodi non videntur esse illicita, quia et David cum Philistaeo singulare iniisse certamen legitur, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 3; sicut Samson proposuit Philistaeis problema ad eos tentandum, SS. Q. 97. Art. 1 c.

Philistini, ōrum, *m., the Philistines, the original inhabitants of Palestine.* Et pro peccato filiorum Heli idem populus corruit in conspectu Philistinorum, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 1.

philokindynos, ou, *m.*, (φιλοκίνδυνος), *a lover of danger.* Magnanimus non est philokindynos, id est, amator periculi, SS. Q. 129. Art. 5, in quot.

philosophema, atis, *n., a philosophical tenet, philosophical problem, philosophical consideration*, does not occur in the Summa Theologica. Dogmata autem philosophorum dicuntur philosophemata, 1 Cael. 21 h; philosophema, id est, philosophia consideratio vel philosophandi occasio, 2 Cael. 22 a. — **Philosophema encyclium**, *the philosophical tenet which belongs to the sphere of general knowledge.* Cf. 1 Cael. 21 h.

philosophia, ae, *philosophy*, i.e., love of wisdom; the study of reality in the light of its ultimate causes. Studium philosophiae secundum se est licitum et laudabile propter veritatem quam philosophi perceperunt, Deo illis revelante, SS. Q. 167. Art. 1 ad 3; nomen sapientiae (immutatum est) in nomen philosophiae, 1 Met. 3 a; studium philosophiae non est ad hoc quod sciatur quid homines senserint, sed qualiter se habeat veritas rerum, 1 Cael. 22 f; cum fere totius philosophiae consideratio ad Dei cognitionem ordinetur, C. G. 1. 4; secundum diversa rerum genera diversae partes philosophiae inveniuntur, C. G. 2. 4. Cf. PP. Q. 1. Art. 1 (bis); PP. Q. 57. Art. 2; PP. Q. 77. Art. 5; SS. Q. 188. Art. 5; 4 Met. 2 c; et passim. On **doctrina philosophiae**, see *doctrina* under 3; on **documentum philosophiae**, see *documentum* under 2. — Kinds of divisions of *philosophia* are: (a), **philosophia divina**, *the philosophy concerning God* or *natural theology.* Cf. Nom. 3. 1. — (b), **philosophia mathematica**, *mathematics.* Cf. 2 Phys. 11 c; 2 Phys. 3 b. — (c), **philosophia moralis**, *ethics, moral philosophy.* In illo verbo Augustini mos non ponitur pro consuetudine sed pro actu honesto, secundum quod a more aliquis dicitur morigeratus, quia est bonorum morum, et sicut a more philosophia moralis nominatur, PTS. Q. 67. Art. 4 ad 2. Cf. C. G. 2. 60; 4 Sent. 33. 2. 2. 3 ad 2; 1 Anal. 44 i; 1 Eth. 1 a. — (d), **philosophia naturalis seu physica**, *natural philosophy* or *physics.* Cf. Verit. 14. 8 ad 16; 1 Anal. 12 e and 44 i; 1 Phys. 3 c and 11 c; 3 Phys. 6 b; 2 Cael. 15 a; 3 Cael. 2 b; 4 Met. 5 c; 1 Eth. 1 a. — (e), **philosophia physica**, see *philosophia naturalis.* — (f), **philosophia practica** and **philosophia theorica**, *the practical* and *theoretical* or *speculative philosophy.* Cf. Trin. 2. 1. 1 ad 3 and 4. — (g), **philosophia prima** and **philosophia secunda**, *the first philosophy* (inquantum primas rerum causas considerat, 1 Met. pr.; 1 Met. 1 n) and *the second philosophy* or *Metaphysics* and *Physics.* Cf. C. G. 1. 1 and 70; C. G. 2. 4; C. G. 3. 25; 1 Anal. 44 i; 1 Phys. 15 g; 2 Phys. 11 c; 3 Cael. 2 b; 1 Met. pr.; 2 Met. 1 a; 4 Met. 5 e; 6 Met. 1 g and k; 7 Met. 11 k. — (h), **philosophia rationalis**, *the philosophy of reason* or *logic.* Quae non solum rationalis est ex hoc quod est secundum rationem, quod est omnibus artibus commune, sed etiam ex hoc quod est circa ipsum actum rationis sicut circa propriam materiam, 1 Anal. 1 a. Cf. Pot. 1. 3 ad 3; 1 Eth. 1 a. — (i), **philosophia secunda**, see *philosophia prima.* — (j), **philosophia theorica**, see *philosophia practica.*

philosophicus, a, um, *adj., of* or *belonging to philosophy, philosophical.* Cf. *philosophus* under 1. Sicut et in quibusdam scientiis philosophicis demonstratur aliquid de causa per effectum, accipiendo effectum loco definitionis causae, PP. Q. 1. Art. 7 ad 1; sed tamen considerandum est in scientiis philosophicis, quod inferiores scientiae nec probant sua principia, nec contra negantem principia disputant, sed hoc relinquunt superiori scientiae; suprema vero inter eas scilicet metaphysica, disputat contra negantem sua principia, PP. Q. 1. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 3 (bis), Art. 4 (bis); PP. Q. 88. Art. 2; SS. Q. 167. Art. 1; et passim. On **cognitio philosophica**, see *cognitio* under 2; on **compositio philosophica**, see *compositio* under 1; on **contemplatio philosophica**, see *contemplatio*; on **disciplina philosophica**, see *disciplina* under 3; on **documentum philosophicum**, see *documentum* under 2; on **ratio philosophica**, see *ratio* under 13; on **theologia philosophica**, see *theologia* under 1.

philosophor, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to apply one's self to philosophy, to play the philosopher, to philosophize.* Unde admiratio est principium philosophandi; sed stupor est philosophicae considerationis impedimentum, PS. Q. 41. Art. 4 ad 5; nihil enim prohibet aliquid esse melius simpliciter, ut philosophari quam ditari, PS. Q. 66. Art. 3 c; Crates ille Thebanus, homo quondam ditissimus, cum ad philosophandum Athenas pergeret, SS. Q. 186. Art. 3 ad 3, in quot. Cf. PS. Q. 97. Art. 1; SS. Q. 182. Art. 1, in quot.

philosophus, i, *m.*, (1) *philosopher, a student of philosophy,* (2) *the philosopher*, i.e., Aristotle. — (1), hoc non solum a sanctis doctoribus ponitur, sed etiam ab omnibus philosophis qui incorporeas substantias posuerunt, (c), . . ., de substantiis immaterialibus diversimode philosophi sunt locuti, PP. Q. 110. Art. 1 ad 3; cum enim antiqui studio sapientiae insistentes sophistae, id est, sapientes vocarentur, Pythagoras interrogatus, quid se esse profiteretur, noluit se sapientem nominare, sicut antecessores, quia hoc praesumptuosum videbatur esse, sed vocavit se philosophum, id est, amatorem sapientiae, et exinde nomen sapientis immutatum est in nomen philosophi, . . ., quod etiam nomen ad propositum aliquid facit; nam ille videtur sapientiae amator, qui sapientiam non propter aliud, sed propter seipsam quaerit; qui enim aliquid propter alterum quaerit, magis hoc amat, propter quod quaerit, quam quod quaerit, 1 Met. 3 a; philosophis qui profitentur se inquisitores esse veritatis, 1 Cael. 22 d. Cf. PS. Q. 34. Art.1; PS. Q. 52. Art. 1; C. G. 1. 3; C. G. 2. 4 and 16; Usur. 1; et passim. — Kinds of *philosophus* in this sense are: (a), **philosophus mathematicus,** *the mathematician.* Cf. 2 Phys. 3 a and b. — (b), **philosophus moralis,** *the moral philosopher* or *student of ethics.* A theologis consideratur peccatum praecipue secundum quod est offensa contra Deum; a philosopho autem morali, secundum quod contrariatur rationi, PS. Q. 71. Art. 6 ad 5. — (c), **philosophus naturalis,** *the natural philosopher* or *physicist.* Cf. C. G. 1. 20; C. G. 2. 37; C. G. 3. 84; 2 Phys. 2 a, 3 a, and 5 a; 3 Phys. 6 b, 7 b, 8 a, and 9 a; 1 Gener. 6 c; 2 Meteor. 1 b; 1 Anim. 1 d and 2 a. — (d), **philosophus primus,** *the first philosopher* or *the metaphysician.* Cf. *philosophia prima.* Cf. C. G. 2. 37. — (e), **philosophus probabilior,** *the philosopher who makes something more probable*, i.e., an adherent of the school of philosophy known as the New Academy. Sed demonstrative probari potest quod Deus sit causa effectiva mundi; et hoc probabiliores philosophi posuerunt, PP. Q. 46. Art. 2 ob. 1. — (2), quod Philosophus attribuit primis demonstrationis principiis, PP. Q. 2. Art. 1 ob. 2; ut philosophus in pluribus locis intendit, PP. Q. 108. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 25. Art. 3; PP. Q. 28. Art. 4; PP. Q. 106. Art. 2; PS. Q. 1. Art. 2; PS. Q. 76. Art. 1; et passim.

philotimia, ae, *f.*, *philotomy, excessive love of honor.* Similiter etiam et circa honores sunt duae virtutes: una quidem circa mediocres honores, quae innominata est; nominatur tamen ex suis extremis, quae sunt philotimia, id est, amor honoris, SS. Q. 129. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 60. Art. 5 (ter).

philotimus, a, um, *adj.*, (1) *honor-loving,* (2) *ambitious*; not used in the Summa Theologica. — (1), quandoque enim laudamus hominem ex eo quod est philotimus, consuevimus enim dicere aliquem laudantes, quod est homo curans de honore suo, et sic virtuosum ipsum vocamus philotimum, 2 Eth. 9 b. — (2), ille autem, qui superabundat in desiderio honoris vocatur philotimus, id est, amator honoris, 2 Eth. 9 b.

Phinees, *indecl.*, *m.*, *Phineas*, son of Eleazar, mentioned in Num 25, 7-14. Cf. SS. Q. 60. Art. 6 ob. 2 and ad 2; SS. Q. 64. Art. 4 ob. 1.

phlegma, atis, *n.*, *phlegm, a clammy humor of the body.* Si sanguis in corpore Christi resurgentis fuit, cur non et pituita, id est, phlegma, PT. Q. 54. Art. 2 ad 2.

phlegmaticus, a, um, *adj.*, *phlegmatic, full of phlegm.* Quia de latere Christi pendentis in cruce aqua vera profluxit, non humor phlegmaticus, PT. Q. 74. Art. 7 ad 3. Cf. SS. Q. 156. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 4. On **homo phlegmaticus**, see *homo.*

Phlegon, ontis, *m.*, *Phlegon*, a native of Tralles in Lydia. He was a freedman of the emperor Hadrian and not of Augustus as has been erroneously asserted by some writers. Et dicit quod quidam, nomine Phlegon, in Chronicis suis scripsit, hoc in principatu Tiberii Caesaris factum, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2.

Phōtiniāni, ōrum, *m.*, *the Photiniani*, followers of Photinus, bishop of Sirmium, who held that Jesus Christ was not essentially divine but became so by a divine emanation which descended upon him. Sicut Beda dicit super Lucam, pater Salvatoris appellatur Ioseph, non quod vere iuxta Photinianos pater fuerit ei, sed quod ad famam Mariae conservandam pater sit ab omnibus aestimatus, PT. Q. 28. Art. 1 ad 1.

Phōtinus, i, *m.*, *Photinus*, bishop of Sirmium, founder of the *Photiniani.* Non enim ponimus quod ante fuerit purus homo, et postea per meritum bonae vitae obtinuerit esse Filius Dei, sicut posuit Photinus, PT. Q. 2. Art. 11 c; et haec est haeresis Photini, PT. Q. 16. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 33. Art. 3; PT. Q. 35. Art. 4.

phrenēsis, is, *f.*, *madness, delirium, frenzy.* Unde in concilio Carthaginensi IV, can. 76, legitur: is qui in infirmitate poenitentiam petit, si casu dum ad eum sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit; vel in phrenesim conversus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, et accipiat poenitentiam, PT. Q. 80. Art. 9 c, in quot.

phrenēticus, a, um, *adj.*, *mad, delirious, frantic.* Videmus enim quod impedito actu virtutis imaginativae per laesionem organi, ut in phreneticis, PP. Q. 84. Art. 7 c; homo, quando alienatur a sensibus, aliqua futura cognoscere potest, ut patet in dormientibus et phreneticis, PP. Q. 86. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 101. Art. 2; PP. Q. 111. Art. 3; PS. Q. 77. Art. 7; SS. Q. 33. Art. 6; PTS. Q. 82. Art. 3.

phronēsis, is, *f.*, = φρόνησις, *understanding, good sense, prudence.* Excogitatio vero in eodem manens et seipsam examinans, et diiudicans, phronesis dicitur, id est, sapientia; phronesis autem dilatata facit cognitionem, (ob. 3), . . ., dum vero id quod est cogitatum, examinat ad aliqua certa, dicitur scire, vel sapere; quod est phronesis vel sapientia, PP. Q. 79. Art. 10 ad 3.

phthisis, is, *f.*, *phthisis, consumption.* Ignorantia autem intemperati durat assidue propter permanentiam habitus, unde assimilatur phthisi, vel cuicumque morbo continuo, ut Philosophus dicit, SS. Q. 156. Art. 3 ad 1.

physicē, *adv.*, see *physicus.*

physicus, a, um, *adj.*, (1) *physical, belonging to a being of nature* or to all the beings of nature, referring to one or the other, as distinct from mathematical or logical, synonym of *naturalis,* (2) *physical, philosophical*, i.e., pertaining to natural philosophy, synonym of *naturalis,* (3) pertaining to Aristotle's work, φυσικὴ ἀκρόασις. — (1), sed contra est quod dicit Philosophus, . . ., quod anima est actus corporis physici organici potentia vitam habentis, PP. Q. 76. Art. 5 a. Cf. PP. Q. 76. Art. 4 (bis); SS. Q. 94. Art. 1; PT. Q. 75. Art. 6. On **actio physica,** see *actio* under 1; on **agens physicus,** see *agens*; on **corpus physicum,** see *corpus*; on **documentum physicum,** see *documentum* under 2; on **movens physicus,** see *movens*; on **qualitas physica,** see *qualitas*; on **speculatio physica,** see *speculatio*; on **theologia physica,** see *theologia* under 1. — (2), qui diebus ac noctibus in dialectica arte torquetur, qui physicus perscrutator oculos trans coelum levat? SS. Q. 167. Art. 1 a, in quot. On **definitio physica,** see *definitio* under 2; on **genus physicum,** see *genus* under 2; on **philosophia physica,** see *philosophia*; on **ratio physica,** see *ratio* under 13; on **speculatio physica,**

see *speculatio*. — **physica** sc. **philosophia seu scientia**, *the philosophy of nature* or *natural science*. Quae est de corpore mobili, 1 Anal. 41 b. Cf. SS. Q. 48. Art. 1 c; 1 Phys. 1 a; 2 Phys. 3 c; 6 Met. 1 l. — **physicus** sc. **philosophus**, *the philosopher of nature* or also the *philosopher absolutely*. Cf. C. G. 2. 56; 1 Anal. 25 e; 1 Phys. 2 b and 8 a; 8 Phys. 2 a; 1 Anim. 2 a and e; Usur. 1. — (3), unde Philosophus dicit in VII Physicorum, PS. Q. 71. Art. 1 c; hic autem est liber Physicorum, qui etiam dicitur de physico sive de naturali auditu, quia per modum doctrinae ad audientes traditus fuit, 1 Phys. 1 a. Cf. PP. Q. 7. Art. 1 ob. 1; C. G. 1. 4; 1 Gener. pr.; 1 Meteor. 1 a and 17 g; 1 Met. 1 a; et passim. — **physicē**, *adv.*, *in the manner of natural philosophy* or *physics*, *physically*, synonym of *naturaliter*, the opposite of *logice*. Physice, id est, naturaliter, attendentes rebus sensibilibus, 1 Gener. 3 h. Cf. PP. Q. 66. Art. 2. On **considerare physice**, see *considerare*; on **unitas physica**, see *unitas*; on **unum physicum**, see *unus*.

pictor, ōris, *m.*, *a painter*. Alio modo dicitur aliquid agere effective, sicut pictor dicitur facere album parietem, PP. Q. 48. Art. 1 ad 4.

pictūra, ae, *f.*, *a painting, picture*. Umbrae et picturae et somnia dicuntur falsa, in quantum non subsunt res quarum habent similitudinem, PP. Q. 17. Art. 2 ad 2; simplices enim qui litteris non erudiuntur, oportet erudire per aliqua sensibilia signa, puta per picturas et aliqua huiusmodi, PT. Q. 66. Art. 10 c. Cf. PP. Q. 15. Art. 3; PS. Q. 9. Art. 1; PT. Q. 32. Art. 3.

piē, *adv.*, see *pius*.

pietas, ātis, *f.*, (1) *dutiful conduct*, as the result of which one shows proper respect and love to elders and fatherland, (2) *piety, devoutness*, i.e., the virtue of childlike reverence and love for God, synonym of *religio*, (3) *tenderness, pity, compassion*. — (1), pietas est per quam redditur debitum parentibus vel patriae, PS. Q. 60. Art. 3 c; nomen pietatis importat reverentiam quam habemus ad patrem et ad patriam, PS. Q. 68. Art. 4 ad 2; hoc autem principium respicit pietas, inquantum parentibus et patriae et his qui ad haec ordinantur, officium et cultum impendit, SS. Q. 101. Art. 3 c; pietas est quaedam protestatio caritatis quam quis habet ad parentes et ad patriam, SS. Q. 101. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 80. Art. 1 c; SS. Q. 101. Art. 1 c; SS. Q. 121. Art. 1 c and ad 1; SS. Q. 122. Art. 5 (passim); C. G. 3. 119; et passim. — On the difference between *pietas* and *observantia*, we read: personis in dignitate constitutis potest aliquid exhiberi dupliciter: uno modo in ordine ad bonum commune, puta cum aliquis eis servit in administratione reipublicae; et hoc iam non pertinet ad observantiam, sed ad pietatem quae cultum exhibet non solum patri sed etiam patriae. alio modo exhibetur aliquid personis in dignitate constitutis pertinens specialiter ad personalem eorum utilitatem vel gloriam; et hoc proprie pertinet ad observantiam, secundum quod a pietate distinguitur. et ideo comparatio observantiae ad pietatem necesse est quod attendatur secundum diversas habitudines diversarum personarum ad nos quas respicit utraque virtus. manifestum est autem quod personae parentum et eorum qui sunt nobis sanguine coniuncti, substantialius nobis coniunguntur quam personae quae sunt in dignitate constitutae; magis enim ad substantiam pertinet generatio et educatio, cuius principium est pater, quam exterior gubernatio, cuius principium sunt illi qui in dignitate constituuntur. et secundum hoc pietas observantiae praeeminet, inquantum cultum reddit personis magis coniunctis, quibus magis obligamur, SS. Q. 102. Art. 3 c. — (2), quia pater omnium Deus est, etiam cultus Dei pietas nominatur, PS. Q. 68. Art. 4 ad 2; nomen pietatis etiam ad divinum cultum refertur, SS. Q. 101. Art. 1 ad 1; unde convenienter quod Deo parenti omnium honor exhibeatur, pietas esse videtur, C. G. 3. 119. Cf. SS. Q. 101. Art. 1 c and Art. 3 ad 2; SS. Q. 101. Art. 4 (passim); SS. Q. 122. Art. 6; C. G. 1. 1; 3 Sent. 34. 3. 2. 1 c. On **donum pietatis**, see *donum* under 2. — The act of *pietas* in so far as it perfects the soul is a *beatitudo*. Cf. *fructus* under 2. — (3), sic mensura et regula virtutis theologicae est ipse Deus; fides enim nostra regulatur secundum veritatem divinam, charitas enim secundum bonitatem eius, spes autem secundum magnitudinem omnipotentiae et pietatis eius, PS. Q. 64. Art. 4 c; more vulgi nomen pietatis etiam in operibus misericordiae frequentatur, SS. Q. 101. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 157. Art. 4 (ter); SS. Q. 159. Art. 2 (ter); C. G. 1. 2; 3 Sent. 34. 3. 2. 1 ad 2; 4 Sent. 15. 2. 1. 3 ad 1; et passim. On **voluntas pietatis**, see *voluntas* under 3.

pigeo, ēre, gui and pigitum est, 2, *v. a.*, used *impers, third pers. sing.*, *it displeases, troubles one*. Et postea subdit: si amare pigebat, saltem redamare non pigeat, PT. Q. 1. Art. 2 c; quidam metrice dixerunt: fratres odit, apostata fit, spernitque fateri, poenituisse piget, pristina culpa redit, PT. Q. 88. Art. 2 ob. 1.

piger, gra, grum, *adj.*, *slow, lazy, slothful*. Philosophus dicit, quod ad magnanimum pertinet pigrum esse et otiosum, (ob. 3), . . ., magnanimus dicitur esse piger et otiosus, SS. Q. 47. Art. 9 ad 3; et ideo verbum illud vel intelligitur secundum pravam existimationem servi pigri, SS. Q. 62. Art. 4 ad 3; servum qui propter pusillanimitatem pecunia uti recusavit, vocat Dominus malum et pigrum. Philosophus etiam dicit quod pusillanimi videntur pigri, SS. Q. 133. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 182. Art. 4, in quot.

pigmentārius, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to unguents*. Circa operationes autem et passiones quae sunt in nobis, magis est prudentia et virtus quam ars; et tamen aliqua ars est factiva delectationis, scilicet pulmentaria et pigmentaria, PS. Q. 34. Art. 1 ad 3.

pigmentum, i, *n.*, *paint*. Unde Augustinus dicit: fucari pigmentis, quo rubicundior vel candidior appareat, adulterina fallacia est, SS. Q. 169. Art. 2 ad 2.

pignus, oris, *n.*, *a pledge, security*. Et similiter per gratiam inhabitat hominem Spiritus sanctus, qui est sufficiens causa vitae aeternae; unde et dicitur esse pignus haereditatis nostrae II Corinth. I, PS. Q. 114. Art. 3 ad 3; sicut in deposito, vel ratione obligationis, sicut cum quis rem suam pignori obligat, seu cum aliquis pro alio fideiubet, SS. Q. 61. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 (passim); SS. Q. 78. Art. 1; SS. Q. 78. Art. 2.

pigresco, ere, *v. inch. n.*, *to become slow, sluggish*. Dum sublimia intelligendo in elationem se animus erigit, in rebus imis et vilibus gravi hebetudine pigrescit, SS. Q. 8 Art. 4 ad 3, in quot.

pigritia, ae, *f.*, *sloth, sluggishness, laziness*, a synonym of *segnities*. Pigritia sive segnities est quaedam species timoris. sed pigritia impedit operationem, (ob. 3), . . ., et ideo cum pigritia sit timor de ipsa operatione, PS. Q. 44. Art. 4 ad 3; pigritiae autem opponitur sollicitudo, SS. Q. 47. Art. 9 ob. 3; et ut etiam studio magorum de longe venientium damnaretur Iudaeorum pigritia prope existentium, PT. Q. 36. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 11. Art. 3, in quot.; SS. Q. 35. Art. 2 (ter); SS. Q. 54. Art. 2 (ter); SS. Q. 133. Art. 2 (bis).

Pilātus, i, *m.*, **Pontius Pilatus**, *Pontius Pilate*, a Roman governor of Judaea, in the time of Jesus. Pilatus etiam tradidit illum ut crucifigeretur, (ob. 3), . . ., pater enim tradidit Christum, et ipse semetipsum ex charitate, et ideo laudantur; Iudas autem tradidit ipsum ex cupiditate, Iudaei autem ex invidia, Pilatus ex timore mundano quo timuit Caesarem; et ideo ipsi vituperantur, PT. Q. 47. Art. 3 ad 3; Pilatus, antequam concederet Christum sepeliri, diligenti inquisitione cognovit eum mortuum esse, PT. Q. 51. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 2 (bis); PT. Q. 46. Art. 9 (bis); PT. Q. 47. Art. 6 (quater); PT. Q. 49. Art. 6; PTS. Q. 90. Art. 1; et passim.

pilus, i, *m.*, *a hair*. Unde pilus vel capillus non habet rationem geniti et filii, PP. Q. 27. Art. 2 c; cum igitur aliorum animalium corpora habeant naturaliter insita tegumenta, puta pilorum loco vestium, PP. Q. 76. Art. 5 ob. 4; cornua et ungulae, quae sunt quorumdam

animalium arma, et spissitudo corii, et multitudo pilorum ac plumarum, PP. Q. 91. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 187. Art. 6, in quot.

Pimander, a work of Trismegistus or Hermes Trismegistus, an Egyptian philosopher of great antiquity, quoted by St. Thomas in PP. Q. 32. Art. 1 ob. 1.

pincerna, ae, *m.*, *a cup-bearer, butler.* Sed sancti viri leguntur somnia interpretati, sicut Ioseph est interpretatus somnia pincernae Pharaonis et magistri pistorum, SS. Q. 96. Art. 6 ob. 2.

pingo, ere, pinxi, pictum, 3, *v. a.*, *to represent pictorially* with the pencil or needle, *paint, embroider.* Sicut inconveniens iunctura esset, si quis pingeret imaginem, in qua humano capiti cervix iungeretur equina, PT. Q. 1. Art. 1 ob. 2; nec mirum, si a pingentibis fingentes, decepti sunt, PT. Q. 42. Art. 4 c. — **pictus**, a, um, *P. a.*, *painted, colored.* Sed animal dictum de animali vero et de animali picto, aequivoce dicitur, (ob. 4), . . ., animal dictum de animali vero et de picto, non dicitur pure aequivoce, PP. Q. 13. Art. 10 ad 4. Cf. PP. Q. 76. Art. 8; SS. Q. 70. Art. 2; PT. Q. 25. Art. 3 (bis); PT. Q. 42. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 1.

pinguēdo, inis, *f.*, (1) *fatness, fat.* (2) fig., *abundance, exuberance.* — (1), pinguedo corporalis et generatur per calorem naturalem digerentem, et ipse naturalis calor habet pinguedinem quasi eius nutrimentum, SS. Q. 82. Art. 2 ad 2. — (2), quarto ratio est quia per hoc figurabatur effusio sanguinis Christi, et pinguedo charitatis eius per quam se obtulit Deo pro nobis, PS. Q. 102. Art. 3 ad 8; Anselmus desiderabat ex pinguedine devotionis medullas corporales exsiccari, PTS. Q. 3. Art. 2 ad 1.

pinguis, e, *adj.*, *fat, rich.* Et similiter homines pingues sunt pauci seminis propter eamdem causam, PP. Q. 119. Art. 2 c; nam thus est pingue et odoriferum, PS. Q. 102. Art. 3 ad 14; specialiter tamen in casu in quo loquebatur Samuel, melius fuisset Sauli obedire Deo, quam animalia pinguia Amalecitarum in sacrificium offerre contra Dei mandatum, SS. Q. 104. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 80. Art. 6 (bis).

pinna, ae, *f.*, *a pinnacle.* Incertum est quid prius factum sit: utrum regna terrae prius demonstrata sint ei, et postea in pinnaculum templi locatus, PT. Q. 41. Art. 4 ad 5.

pinnăculum, i, *n.*, *a peak, pinnacle of a building.* Sed a diabolo passus est ut assumeretur vel supra pinnaculum templi, PT. Q. 41. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 41. Art. 4 (ter).

pinnula, ae, *f.*, *dim.*, *a little fin, a fin.* Similiter etiam quidam pisces non habentes pinnulas et squamas, ut anguillae et huiusmodi, propter excessum humiditatis, . . ., in piscibus etiam concessi sunt eis pisces sicciores, quod significatur per hoc quod habent squamas et pinnulas, . . ., similiter etiam in piscibus illi qui habent squammas et pinnulas, significatione mundi sunt, quia per pinnulas significatur vita sublimis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

piscātor, ōris, *m.*, *a fisherman.* Sicut quod piscator abundet sermone sapientiae et scientiae, et aliis huiusmodi, PS. Q. 111. Art. 4 ad 1.

piscis, is, *m.*, *a fish.* Secundo die, qui est quintus, aves et pisces ad ornatum medii elementi, quia habent motum in aere et aqua, quae pro uno accipiuntur, PP. Q. 70. Art. 1 c; inquantum credimus caelum et terram esse creata a Deo, et pisces et aves esse productos ex aquis, et gressibilia animalia et plantas ex terra, SS. Q. 25. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 29. Art. 4; PP. Q. 70. Art. 3; PP. Q. 71. Art. 1 (passim); PP. Q. 72. Art. 1 (passim); PS. Q. 102. Art. 3 (passim); et passim.

piscor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.*, *to fish.* Sed in nova lege non servatur hoc praeceptum, nec quantum ad diem sabbati, nec quantum ad diem dominicam, in qua et cibi coquuntur, et itinerantur et piscantur homines, SS. Q. 122. Art. 4 ob. 4.

pistor, ōris, *m.*, *a baker.* Sed sancti viri leguntur somnia interpreta[ti,] sicut Ioseph est interpretatus somnia pincernae Pharaonis [et] magistri pistorum, SS. Q. 95. Art. 6 ob. 2.

Pittacus, i, *m.*, *Pittacus*, one of the seven wise men of Greece fr[om] Mitylene, in Lesbos. Vel potest dici quod illud verbum induci[tur] secundum ordinationem cuiusdam Pittaci legislatoris, PS. Q. 7[illegible] Art. 4 ad 4; vel potest dici quod loquitur secundum legem cuius-dam Pittaci, SS. Q. 150. Art. 4 ad 1.

pītuīta, ae, *f.*, *phlegm, rheum.* Si sanguis in corpore Christi resurge[ntis] fuit, cur non et pituita, id est, phlegma, PT. Q. 54. Art. 2 a[d] [illegible]

pius, a, um, *adj.*, *pious, devout, conscientious.* Quia etiam ille [illegible] accepit, contra legem accepit, non debet sibi retinere, sed de[bet] in pios usus convertere, SS. Q. 62. Art. 5 ad 2; nisi multos [illegible] Ecclesiae Catholicae matris optimae filios, SS. Q. 188. Art. 5 a[d] [illegible] quia etiam aliorum sanctorum piae voluntates moventur sec[un]dum voluntatem Dei, PT. Q. 18. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 103. Ar[t.] 6; SS. Q. 123. Art. 5; PT. Q. 25. Art. 4; PTS. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 96. Art. 5; et passim. — **piē**, *adv.*, *piously, religiously, de[voutly].* Pie tamen talibus princeps posset poenam indulgere, PT. Q. [illegible] Art. 2 ad 3; faciat unusquisque quod secundum fidem suam [illegible] credit esse faciendum, PT. Q. 80. Art. 10 ad 3. Cf. SS. Q. 103. Art. 4 (bis); SS. Q. 83. Art. 7; SS. Q. 83. Art. 16 (ter); PTS. Q. 35. Art. 3; PTS. Q. 77. Art. 1; et passim.

pixis, idis, *f.*, *a pyx, a vessel* or *casket*, usually of precious me[tal,] [illegible] which the host is reserved. Quinimo legitur quandoque es[se] [illegible] clusum, et multorum episcoporum consilio in pyxide reserv[illegible] PT. Q. 76. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 81. Art. 4 (bis).

placentia, ae, *f.*, *complacency, a cause of pleasure* or *satisf[action.]* Quia non quaelibet placentia peccati venialis facit peccatu[m] [illegible] tale, alias omne veniale esset mortaie quia quodlibet ve[niale] placet cum sit voluntarium, sed talis placentia quae ad f[illegible] nem spectat, in qua omnis humana perversitas consistit, . . . sic placentia illa quae facit peccatum mortale est actualis pla[illegible] App. Q. 1. Art. 6 c. Cf. PTS. Q. 43. Art. 2 (ter).

placeo, ēre, cui, citum, 2, *v. n.*, *to please, to be pleasing* or *a[greeable,] to be welcome, acceptable, satisfy*, opposite of *displiceo.* P[illegible] enim dicuntur quae visa placent, PP. Q. 5. Art. 4 ad 1; ali[illegible] possumus loqui de gaudio et tristitia secundum quod co[illegible] in simplici actu voluntatis, cui aliquid placet vel displice[t,] [illegible] Q. 84. Art. 9 ad 2. Cf. PP. Q. 74. Art. 3; PS. Q. 11. Art. 3; [illegible] Q. 65. Art. 3 (bis); SS. Q. 35. Art. 1; SS. Q. 53. Art. 5; et pa[ssim.] — **placitus**, a, um, *P. a.*, *pleasing, agreeable, acceptable.* [illegible] illud dicitur esse placitum animae Dei quod est placitum vo[lun][illegible] ipsius, PP. Q. 3. Art. 2 ad 1; credentes Deum esse libe[illegible] hominum secundum modos sibi placitos, SS. Q. 2. Art. 7 a[d] [illegible] Cf. SS. Q. 92. Art. 2, in quot.; SS. Q. 96. Art. 1, in quot.; S[S. Q.] 97. Art. 2. — **placitum**, i, *n.*, *that which is pleasing* or *a[greeable,] an opinion, sentiment.* Alio modo aliquid est adaequa[tum] [illegible] commensuratum alteri ex condicto sive ex communi placit[o,] [illegible] do scilicet aliquis reputat se contentum si tantum accip[illegible] Q. 57. Art. 2 c; sed determinatio signorum est secundum hu[manum] placitum, SS. Q. 85. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 85. Art. 1 a[d] [illegible]

placiditas, ātis, *f.*, *mildness, gentleness of nature* or *disposit[ion,] [illegible]dity.* Videtur quod litigium sit minus peccatum quam [illegible] scilicet placiditatis vel adulationis, SS. Q. 116. Art. 2 ob. [illegible] enim Ambrosius, quod verecundia socia ac familiaris est [illegible] placiditati, SS. Q. 144. Art. 1 ob. 3.

placidus, a, um, *adj.*, of persons, *peaceful, mild, placid.* Sed [illegible] habitus est indifferens; dicit enim Philosophus de q[illegible] sicut de placidis et prodigis, PS. Q. 18. Art. 9 ob. 2; et si [illegible] hoc faciat sola intentione delectandi, vocatur placidus, SS. [illegible] Art. 1 c; et ideo litigiosus, qui superabundat in co[illegible] gravius peccat quam placidus vel adulator, qui super[illegible] delectando, SS. Q. 116. Art. 2 c.

plāco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, in gen., *to reconcile, appease, pacify.* Secundum autem quod ordinatur ad placandum Deum, habet rationem sacrificii, SS. Q. 32. Art. 1 ad 2; sacrificium proprie aliquid factum in honorem proprie Deo debitum, ad eum placandum, PT. Q. 48. Art. 3 c; et satisfacere eis de iniuriis illatis, est cessare a peccando, PT. Q. 68. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 49. Art. 4; PT. Q. 85. Art. 3; PTS. Q. 16. Art. 3.

plāga, ae, *f.*, (1) lit., (a) *a wound*, (b) *a blow* which wounds or injures, (c) *a stripe*, (2) fig., (a) *a plague*, (b) *an affliction, torture.* — (1) (a), item columba in cavernis petrae nidificat; quod pertinet ad donum fortitudinis, qua sancti in plagis mortis Christi, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4. Cf. PS. Q. 35. Art. 7; PT. Q. 83. Art. 5. — (1) (b), si vindicare vis, sile, et funestam ei dedisti plagam, SS. Q. 72. Art. 3 ob. 3. — (1) (c), sed venialibus, cum sint levissima peccata, levissima poena debetur, si secundum mensuram delicti sit plagarum modus, App. Q. 1. Art. 3 ob. 2. — (2) (a), et ideo Augustinus respondet quibusdam qui volebant accipere numerum persecutionem quas Ecclesia passa est, et passura, secundum numerum plagarum Aegypti, PTS. Q. 77. Art. 2 ad 3. — (2) (b), in inferno positi, quamvis sciant se pro meritis puniri, dolebunt tamen, quod Deus tantam potentiam habeat quod plagas eis inferat, SS. Q. 13. Art. 4 a, in quot. Cf. PS. Q. 35. Art. 7.

plagium, ii, *n.*, *kidnapping.* Et de plagio, quod est furtum hominis, pro quo quis morte punitur, ut patet Exod., SS. Q. 66. Art. 6 ad 2.

planctīvus, a, um, *adj.*, *complaining.* Et quod non est planctivus quod est actus patientiae, (ob. 2), . . ., quod etiam aliquis sit planctivus, ad defectum pertinet, SS. Q. 129. Art. 4 ad 2.

planctus, ūs, *m.*, *a wailing.* Sequitur quod per planctum et gemitum trisititia mitigetur, PS. Q. 38. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 68. Art. 5, in quot.; PT. Q. 68. Art. 6.

plānē, *adv.*, see *planus.*

planēta, ae, *m.*, *a wandering star, a planet.* Dicuntur dii multi secundum errorem quorumdam qui multos deos colebant, existimantes planetas et alias stellas esse deos, PP. Q. 11. Art. 3 ad 1; vocant coelum sidereum; et dividitur in octo sphaeras; scilicet in sphaeram stellarum fixarum et septem sphaeras planetarum, quae possunt dici septem caeli vel septem sphaerae, PP. Q. 68. Art. 4 c; similiter etiam orbes planetarum moventur propriis motibus ab Occidente in Orientem, SS. Q. 2. Art. 3 c; sicut patet in motu planetarum, PTS. Q. 2. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 102. Art. 4 (bis); PP. Q. 104. Art. 2.

plango, ere, nxi, nctum, 3, *v. a.*, with *aliquid, to bewail, deplore* a thing. Scelera animae planguntur, quae in hypocrisim labitur, cuius maior est iniquitas peccato Sodomorum, SS. Q. 111. Art. 4 ob. 1, in quot.; Gregorius dicit quod poenitere est peccata praeterita plangere, PT. Q. 85. Art. 1 ob. 1; Hieronymus enim collaudat Paulam de hoc quod minima peccata sicut magna plangebat, PTS. Q. 3. Art. 3 ob. 1, in quot.; videtur quod in innocentibus poenitentia esse non possit; quia poenitentia est commissa mala plangere, PTS. Q. 16. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 187. Art. 1 ob. 1; PTS. Q. 87. Art. 3.

planta, ae, *f.*, *plant.* Vita in plantis est occulta, quia carent motu locali et sensu quibus animatum ab inanimato maxime distinguitur, PP. Q. 69. Art. 2 ad 1; plantae enim habent imperfectissimam vitam et occultam; unde in earum productione nulla mentio fit de vita, sed solum de generatione, quia secundum hanc solum invenitur actus vitae in eis, PP. Q. 72. Art. 1 ad 1; cf. PP. Q. 92. Art. 1 c; 3 Sent. 3. 2. 1 c; 4 Sent. 48. 2. 5 c; plantae producunt folia gratia fructuum, et radices sunt in plantis non sursum, sed deorsum, ut accipiant nutrimentum a terra, 2 Phys. 13 d; cf. 2 Cael. 2 e; in plantis et animalibus, . . ., nullo certiori iudicio diversitas specierum diiudicari potest, quam diversitate figurarum, 7 Phys. 5 d; animalia et plantae et alia huiusmodi sunt secundariae partes eius (sc. universi), quae magis pertinent ad bene esse ipsius, quam ad primam eius integritatem, 1 Cael. 3 a; cf. 2 Cael. 1 a; conservationem autem vitae consequitur planta per actum nutritivae partis, 2 Cael. 18 f; animalia et plantae patiuntur statum et senectutem non successive secundum diversas partes, sed simul secundum totum, 1 Meteor. 17 b. Cf. PP. Q. 47. Art. 2 (bis); PP. Q. 102. Art. 1 (ter); PT. Q. 19. Art. 2 (ter); PTS. Q. 73. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 5 (passim); et passim. On **anima plantae**, see *anima* under 1; on **vita plantae**, see *vita* under 1.

plantātio, ōnis, *f.*, *a setting, planting, transplanting.* De plantatione autem lignorum paradisi legitur post opera sex dierum, (ob. 5), . . ., sed quod dicitur de plantatione lignorum paradisi post opera sex dierum, PP. Q. 102. Art. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 110. Art. 1, in quot.

plantātor, ōris, *m.*, *a planter.* Novus aedificator domus, aut plantator vineae, vel dispensator uxoris excludebantur a proelio propter duo, PS. Q. 105. Art. 3 ad 5.

planto, āre, āvi, ātum, *v. a.*, *to plant, sow,* used lit. and fig. In tribus enim annis fere omnes arbores terrae illius fructum producunt, quae scilicet vel seminando, vel inserendo, vel plantando coluntur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 5; puta qui aedificavit domum novam, qui plantavit vineam, vel qui despondit uxorem, PS. Q. 105. Art. 3 ob. 5; sicut aedificare domos, plantare vineas, et alia huiusmodi, PS. Q. 109. Art. 2 c; nihil eorum quae Deus in nostra natura plantavit, defuit humanae naturae assumptae a Dei Verbo. manifestum est autem quod in humana natura Deus plantavit non solum intellectum possibilem, sed etiam intellectum agentem, PT. Q. 9. Art. 4 (bis). Cf. PT. Q. 4. Art. 2 (bis).

plānus, a, um, *adj.*, *plain, clear, distinct, intelligible.* Sic planum est quod virtutes morales, quae sunt circa passiones sicut circa propriam materiam, sine passionibus esse non possunt, PS. Q. 59. Art. 5 c; planum est autem quod cessante actu peccati, remanet reatus in omnibus peccatis actualibus, PS. Q. 87. Art. 6 c; sic planum est quod impoenitentia praesupponit peccata, sicut et poenitentia, SS. Q. 14. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 62. Art. 5; PTS. Q. 83. Art. 2; PTS. Q. 99. Art. 4. — **plānē**, *adv.*, *plainly.* Sed secundum quod dictum est huiusmodi nomina substantiam divinam significare, licet imperfecte, etiam plane apparet, secundum praemissa, PP. Q. 13. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 106. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 4; PT. Q. 31. Art. 4; PT. Q. 52. Art. 4; PT. Q. 64. Art. 5.

plānus, i, *m.*, *astrologer.* Illos planos, quos mathematicos vocant, consulere non desistebam, SS. Q. 95. Art. 5 a, in quot.

plasma, atis, *n.*, *an image, figure, a creature.* Opus Dei, et facturam eius, et plasma adulterare nullo modo debeant, SS. Q. 169. Art. 2 ob. 2, in quot. Cf. PT. Q. 1. Art. 1, in quot.

platēa, ae, *f.*, *a broad way in a city, a street.* Sicut cum infirmi in plateis ponebantur, PP. Q. 105. Art. 7 ob. 2. Cf. PT. Q. 43. Art. 4.

Plato, ōnis, *m.*, *Plato*, a celebrated Grecian philosopher, the disciple of Aristotle and founder of the academic philosophy; also used to designate some individual man, as we would say "John Doe". Sicut naturale est Socrati vel Platoni esse aegrotativum vel sanativum, PS. Q. 51. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 2 (passim); PP. Q. 110. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 99. Art. 3; PT. Q. 4. Art. 4; PTS. Q. 75. Art. 3; et passim.

Platonicus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to Plato, Platonic,* not used in the S.T. as adjective. — **Platonicus**, i, *m.*, *follower of the Platonic philosophy, Platonist.* Si vero loquamur de beatitudine perfecta quae expectatur post hanc vitam, sciendum est, quod Origines posuit quorumdam Platonicorum errorem sequens, PS. Q. 5. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 5. Art. 3; PP. Q. 32. Art. 1 (bis); PP. Q. 76. Art. 7 (bis); SS. Q. 23. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 5; PT. Q. 4. Art. 4 (passim); et passim.

plebanātus, ūs, *m.*, *the district* and *territory of a plebanus* or *priest.* Ita etiam in Ecclesia cura episcopalis cum solemnitate consecrationis committitur; cura autem archidiaconatus vel plebanatus cum simplici iniunctione, SS. Q. 184. Art. 6 ad 2.

plebānus, i, *m.*, in ecclesiastical law, *a rural dean, a priest.* De comparatione religiosorum ad plebanos et archidiaconos, SS. Q. 1 pr.; sicut plebani et archidiaconi non habent principaliter curam, SS. Q. 184. Art. 6 ad 3.

plebēius, a, um, *adj.*, (1) *of* or *belonging to the common people* or *commonality, plebeian,* (2) transf., *low, mean, common.* — (1), nullus enim, nisi insanus, studet se aequare vel praeferre in gloria his qui sunt multo eo maiores; puta plebeius homo regi, vel etiam rex plebeio, quem multum excedit, SS. Q. 36. Art. 1 ad 2; puta quod aliquis sit dives vel pauper in dignitate constitutus vel plebeius, vel si quid aliud est huiusmodi, SS. Q. 183. Art. 1 c. — (2), plerumque ad hanc professionem servitutis Dei et ex conditione servili aliqui veniunt, et ex vita rusticana, et ex opificum exercitatione, et plebeio labore, SS. Q. 187. Art. 4 c, in quot.

plēbiscitum, i, *n.*, *a plebiscitum, a decree* or *ordinance of the people.* Sed leges, plebiscita, senatus consulta, et alia huiusmodi quae ponit, omnia habent eamdem vim, (ob. 2), . . ., aliud autem regimen est populi, quod nominatur democratia, PS. Q. 95. Art. 4 c.

plebs, is, *f.*, (1) *the plebeians, the commonality* as distinguished from the titled, the rich, or the learned; *the populace,* (2) *the people* as opposed to those in authority, (3) *the people,* persons bound together by a common tie as belonging to a congregation, (4) *the whole people, nation.* — (1), nomen dominationum primo quidem significat quamdam libertatem, quae est a servili conditione, et pedestri subiectione, sicut plebs subicitur, et a tyrannica oppressione, quam interdum etiam maiores patiuntur, PP. Q. 108. Art. 5 ad 2. — (2), lex est constitutio populi, secundum quam maiores natu simul cum plebibus aliquid sanxerunt, PS. Q. 90. Art. 3 a, in quot. Cf. PS. Q. 95. Art. 4 c. — (3), secundum illud Augustini epist. ad plebem Hipponensem, SS. Q. 33. Art. 7 c; plebs fidelis non tenetur ex debito iuris ad sumptus ministrandos nisi ordinariis praelatis, (ad 4), . . ., alii assumerentur ad huiusmodi officia, propter multitudinem fidelis populi, et difficultatem inveniendi sufficientes personas distribuendas singulis plebibus, SS. Q. 188. Art. 4 ad 5; si omnes presbyteri habentes curam animarum religionem intrarent, remanerent plebes absque cura pastorum, SS. Q. 189. Art. 7 ob. 2. Cf. SS. Q. 185. Art. 1, in quot.; SS. Q. 186. Art. 10, in quot.; PT. Q. 83. Art. 4; PTS. Q. 8. Art. 5 (passim); PTS. Q. 26. Art. 1; et passim. — (4), ut Chrysostomus in serm. de Passione dicit, noluit Dominus pati sub tecto, non in templo Iudaico, ne Iudaei subtraherent sacrificium salutare, ne putares pro illa tantum plebe oblatum, PT. Q. 46. Art. 10 ad 2.

plecto, ere, xi, and xui, xum, 3, *v. a.*, in pass., *to be punished, be beaten.* Capitalia crimina dicuntur quae capite plectuntur, PS. Q. 84. Art. 3 ob. 3; omnis lex aut permittit aliquid, ut vir fortis praemium petat; aut vetat, ut sacrarum virginum nuptias nulli liceat petere; aut punit, ut qui caedem fecerit, capite plectatur, PS. Q. 92. Art. 2 a, in quot. Cf. SS. Q. 40. Art. 1, in quot.

plēnāriē, *adv.*, see *plenarius.*

plēnārius, a, um, *adj.*, *plenary,* (1) *full,* in all respects or requisites; *entire, absolute,* (2) *having full power.* — (1), hoc enim esset iniuriam facere passioni et morti Christi, quasi ipsa non esset sufficiens ad plenariam satisfactionem pro peccatis baptizatorum, PT. Q. 68. Art. 5 c. — (2), sed tamen quantum ad hoc, differt inter inferiores iudices et supremum iudicem, scilicet principem, cui est plenaria potestas publica commissa, . . ., sed princeps, qui habet plenariam potestatem in republica, si ille qui passus est iniuriam velit eam remittere, poterit reum licite absolvere, si hoc publicae utilitati viderit non esse nocivum, SS. Q. 67. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 103. Art. 3 c. — **plēnāriē**, *adv.*, *plenarily, fully,* Quando illud quod attribuitur alicui non plenarie invenitur in eo sed deficienter, sicut sancti homines participative dicuntur dii, PP. Q. 108. Art. 5 c; sed ea quae sunt de lege naturae, plenarie ibi traduntur, PS. Q. 94. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 49. Art. 5; SS. Q. 88. Art. 12; PT. Q. 12. Art. 2; PT. Q. 22. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 8; PTS. Q. 72. Art. 1; et passim.

plēnē, *adv.*, see *plenus.*

plēnitūdo, inis, *f.*, *a being full, fullness, plenitude.* Utrum per huiusmodi sanctificationem adepta fuerit plenitudinem gratiarum, PT. Q. 27 pr.; sed in homine Christo fuit plenitudo gratiae a principio suae conceptionis, quo fuit unigenitus a Patre, PT. Q. 39. Art. 6 ob. 1; ex ipsa plenitudine divinae bonitatis in eo, et ex perfectione gratiae consequitur quod possit in actum clavium, PTS. Q. 19. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 1 (passim); PT. Q. 7. Art. 9 (passim); PT. Q. 15. Art. 3 (passim); PT. Q. 27. Art. 5 (passim); PT. Q. 36. Art. 6 (passim); et passim.

plēnus, a, um, *adj.*, *full, filled.* Secundum hoc cogitatio proprie dicitur motus animi deliberantis, nondum perfecti per plenam visionem veritatis, SS. Q. 2. Art. 1 c; utrum illud gaudium possit esse plenum, SS. Q. 28 pr. Cf. SS. Q. 28. Art. 3 (passim); PT. Q. 27. Art. 5 (bis); PT. Q. 63. Art. 5 (bis); PT. Q. 72. Art. 11 (bis); PT. Q. 83. Art. 2 (bis); et passim. — **plēnum**, i, *n.*, *space occupied by matter, a plenum.* Sic nulla proportio in velocitate esset motus qui fit in vacuo, ad motum qui fit in pleno, PTS. Q. 84. Art. 3 ob. 2. Cf. PTS. Q. 84. Art. 3 ad 2 (bis). — **ad plenum**, *to the full, fully.* Propter varios enim rerum eventus, et quia etiam non ipsos non perfecte cognoscimus, non possumus ad plenum scire quid nobis expediat, PS. Q. 109. Art. 9 c. Cf. PTS. Q. 80. Art. 1 c (bis). — **plēnē**, *adv.*, *fully, wholly, completely, thoroughly, largely;* also **plēnius** and **plēnissimē.** Moyses postea plenius fuit instructus de simplicitate divinae essentiae, SS. Q. 174. Art. 6 c; si aliquis dicatur plene habere vitam, quia habet eam secundum omnes effectus vel opera vitae, PT. Q. 7. Art. 9 c; quia antichristus dicitur esse caput, inquantum plenissime invenitur in eo impressa malitia diaboli, PT. Q. 8. Art. 8 ad 1. Cf. PS. Q. 1. Art. 7; SS. Q. 82. Art. 4; PT. Q. 1. Art. 4; PT. Q. 7. Art. 4 (ter); PT. Q. 36. Art. 4; et passim.

plērumque, *adv.*, see *plerusque.*

plērusque, raque, rumque, *adj.*, *very many, a very great part, the most, most* used in plur. only. Plerique in definitione virtutum moralium ponunt scientiam, PS. Q. 58. Art. 2 ob. 2; plerique aliis negotiis occupati studio vacarė non possunt, SS. Q. 1. Art. 9 ad 1; cum et ruente eo quosdam bene erigi credimus, et proficiente illo plerosque iniuste opprimi formidamus, SS. Q. 36. Art. 2 c; si ergo ex alia parte ponamus statu religiosum, ordine diaconum vel sacerdotem, officio curam animarum habentem, sicut plerique monachi et canonici regulares habent, SS. Q. 184. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 61. Art. 5, in quot.; PT. Q. 35. Art. 2, in quot.; PT. Q. 44. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 87. Art. 2. — **plērumque**, *adv.*, *for the most part, mostly, commonly, very often.* Quia plerumque poenitentes cautiores, humiliores, et ferventiores resurgunt, PT. Q. 20. Art. 4 ad 4; primo quidem quantum ad obiectum; quia in nobis plerumque huiusmodi passiones feruntur ad illicita, quod in Christo non fuit, PT. Q. 15. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 5. Art. 1; SS. Q. 6. Art. 2; SS. Q. 33. Art. 7; SS. Q. 104. Art. 6; PT. Q. 5. Art. 2, in quot.; et passim.

plōrātus, ūs, *m.*, *a wailing, weeping, lamenting.* Sed hoc esse non posset, si poenitentia continuaretur, quae consistit in ploratu et lacrymis, (ob. 1), . . ., ploratus et lacrymae ad actum exteriorem poenitentiae pertinent, PT. Q. 84. Art. 9 ad 1; sed similiter poenitentia est quaedam passio habens corporalem immutationem, scilicet ploratum, PT. Q. 85. Art. 1 ob. 2.

plōro, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to wail, lament, weep aloud.* Sed tamen inducit animum ad aliqua agenda, vel quae sunt tristitiae consona, sicut ad plorandum, SS. Q. 35. Art. 4 ad 1; et eadam ratione possunt dici intendentes, non per actum propriae intentionis, cum ipsi quandoque contra nitantur et plorant, sed per actum eorum a quibus offeruntur, PT. Q. 68. Art. 9 ad 1; et Augustinus dicit se esse dignum oculos caecare plorando, PTS. Q. 3. Art. 2 ob. 1; quinto die omnes volucres caeli congregabuntur in campis invicem plorantes, non gustantes aliquid, PTS. Q. 73. Art. 1 a.

Plōtinus, i, *m.*, *Plotinus*, Egyptian philosopher, the founder of Neoplatonism; he flourished in the third century, A.D. Plotinus enim et alii Platonici ponebant ipsas qualitates et habitus suscipere magis et minus propter hoc quod materiales erant, PS. Q. 52. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 61. Art. 5, in quot. (passim); SS. Q. 48. Art. 1; SS. Q. 49. Art. 3; SS. Q. 49. Art. 5; PT. Q. 7. Art. 2.

plūma, ae, *a feather.* Cornua et ungulae, quae sunt quorumdam animalium arma, et spissitudo corii, et multitudo pilorum ac plumarum, PP. Q. 91. Art. 3 ad 2.

plumbeus, a, um, *adj.*, *made of lead, leaden.* Et ponunt exemplum de illo qui afferens denarium plumbeum, . . ., nam denarius plumbeus non est nisi quoddam signum regiae ordinationis de hoc quod pecunia recipiatur ab isto, PT. Q. 62. Art. 1 c; et sicut quod fistula, per quam transit aqua, sit argentea vel plumbea, PT. Q. 64. Art. 5 c.

plumbum, i, *n.*, *lead.* Sicut plumbum vel stannum adiungitur argento, ne consumatur per ignem, PP. Q. 119. Art. 1 c; non enim dicitur argentum esse impurum ex permixtione auri, SS. Q. 7. Art. 2 c; sicut quaelibet res ex immixtione peioris sordescit, ut argentum ex immixtione plumbi, SS. Q. 81. Art. 8 c; sive per considerationem figurarum, quae proveniunt ex plumbo liquefacto in aqua proiecto, SS. Q. 95. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 80. Art. 4.

plūrālis, e, *adj.*, (1) in gen., *belonging* or *relating to more than one, relating to one,* (2) in partic., a gram. t.t., *plural.* — (1), opus est mundo angelis, qui praesunt super bestias, et praesunt animalium nativitati, et virgultorum et plantationum, et caeterarum rerum incrementis, PP. Q. 110. Art. 1 ad 3. — (2), sed hoc nomen, Deus, non est nomen proprium, sed appellativum quod patet ex hoc quod habet plurale, PP. Q. 13. Art. 9 ob. 2; sed propter instantiam haereticorum est accommodatum ex ordinatione concilii ut possit poni pro relativis; et praecipue in plurali, PP. Q. 29. Art. 4 c; quo frequenter ponitur pluralis numerus pro singulari, PS. Q. 82. Art. 2 ad 1; nec per hoc diversificaretur forma Ecclesiae, quia plurale non est nisi singulare geminatum, PT. Q. 67. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 39 pr.; PP. Q. 39. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 11, in quot. — **plūrāliter**, *adv.*, *in the plural*, gram. t.t. Voluntas Dei est una, cum sit ipsa Dei essentia quandoque autem pluraliter significatur; ut cum dicitur: magna opera Domini, PP. Q. 19. Art. 11 a; sicut nos dicimus in divinis pluraliter tres personas et tres substantias, PP. Q. 29. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 29. Art. 4; PP. Q. 39. Art. 3 (passim); PP. Q. 68. Art. 4 (bis).

plūrālitas, ātis, *f.*, *plurality*, the opposite of *unitas.* Sed pluralitas importat numerum, PP. Q. 30. Art. 1 ob. 3; pluralitas vel circuit omnia genera, Trin. 1. 2. 1 ob. 3; utrumque pluralitatem includit, Regim. 4. 1; opponitur autem unitati pluralitas, 1 Perih. 8 d. Cf. PP. Q. 31. Art. 1 (quater); PP. Q. 42. Art. 3; PP. Q. 85. Art. 4; PT. Q. 17 pr.; PT. Q. 19. Art. 1; et passim. — Kinds of *pluralitas* are: (a), **pluralitas enuntiationis**, *plurality of expression* or *statement.* Cf. 1 Perih. 8 d. — (b), **pluralitas materialis**, *plurality according to matter.* Nullum agens intendit pluralitatem materialem ut finem, quia materialis multitudo non habet certum terminum, sed de se intendit in infinitum, PP. Q. 47. Art. 3 ad 2. — (c), **pluralitas personarum**, *the plurality of persons.* Pluralitas enim personarum in divinis est secundum pluralitatem proprietatum relativarum, PP. Q. 30. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 15. Art. 2; PP. Q. 30 pr.; PP. Q. 31. Art. 1 (bis); PP. Q. 31. Art. 3; 1 Sent. 2. 1. 5 c; et passim. — (d), **pluralitas rationis** and **pluralitas realis**, *plurality in the thought of reason* and *plurality outside the same.* Cf. PP. Q. 15. Art. 2 ob. 4; 1 Sent. 2. 1. 5 c.

plūrāliter, *adv.*, see *pluralis.*

plūries, *adv.*, *often, oftentimes, frequently.* Sicut iam pluries dictum est, PS. Q. 45. Art. 2 c; necessarium est eosdem actus pluries reiterari, PS. Q. 51. Art. 3 c; et ideo aliter dicendum est quod post admonitionem secretam semel vel pluries factam, . . ., per secretam admonitionem procedendum est, SS. Q. 33. Art. 8 ad 1. Cf. PS. Q. 107. Art. 2; SS. Q. 147. Art. 6 (passim); SS. Q. 168. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 10; PTS. Q. 25. Art. 2; et passim.

pluvia, ae, *f.*, *rain.* Sic enim Deo certus est etiam numerus guttarum pluviae et arenae maris, PP. Q. 23. Art. 7 c; sunt aquae quae vaporabiliter resolutae, supra aliquam partem aeris elevantur, ex quibus pluviae generantur, (c), . . ., aquae sunt supra firmamentum vaporabiliter elevatae, propter utilitatem pluviarum, PP. Q. 68. Art. 2 ad 3; sicut si quis iuramento assereret quod cras pluvia esset futura, SS. Q. 89. Art. 7 c; sicut formicae praecognoscunt pluvias futuras, quod patet ex hoc quod ante pluviam incipiunt grana in foramen reponere, SS. Q. 172. Art. 1 ob. 3. Cf. PP. Q. 68. Art. 3; PP. Q. 86. Art. 4 (bis); PP. Q. 102. Art. 1; PP. Q. 105. Art. 8; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 95. Art. 1; et passim.

pluviālis, e, *adj.*, *of* or *belonging to rain, rainy, rain-.* Sed in his aquis, ut videtur, potest fieri baptismus, sicut et in aquis pluvialibus quae per sublimationem vaporum generantur, (ob. 5), . . ., nec est eadem ratio de aquis pluvialibus, . . ., unde aqua pluvialis nullam proprietatem retinet alicuius corporis mixti, PT. Q. 66. Art. 4 ad 5.

pluviōsus, a, um, *adj.*, *full of rain, rain-.* Tertio, quantum ad opportunitatem negotiorum et operum, inquantum ex luminaribus caeli accipitur significatio pluviosi temporis, vel sereni, PP. Q. 70. Art. 2 c.

podagra, ae, *f.*, *the gout of the feet, gout.* Sicut leprosus generat leprosum, et podagricus podagricum, propter aliquam corruptionem seminis, licet talis corruptio non dicatur lepra vel podagra, PS. Q. 81. Art. 1 c.

podagricus, i, *m.*, *a gouty person.* Sicut leprosus generat leprosum, et podagricus podagricum, PS. Q. 81. Art. 1 c.

poderes, is, *m.*, *a long garment descending to the ankle, worn by priests*, a synonym of *talaris vestis, a talaric vestment.* Pro illa lamina habet pontifex noster crucem ut Innocentius III dicit, sicut pro femoralibus habet sandalia, pro linea albam, pro balteo cingulum, pro podere, seu talari veste, tunicam, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 6.

poēma, atis, *n.*, *a poem.* Naturale est autem cuilibet ut diligat opus suum; sicut videmus quod poetae diligunt poemata sua, SS. Q. 26. Art. 1 c.

poena, ae, *f.*, *compensation, satisfaction, expiation, punishment, penalty*, synonym of *poenalitas.* Quia ergo ipsa culpa consistit in deordinato actu voluntatis, poena vero in privatione alicuius eorum quibus utitur voluntas, perfectius habet rationem mali culpa quam poena, PP. Q. 48. Art. 6 c; est autem de ratione poenae quod sit contraria voluntati, et quod sit afflictiva, et quod pro aliqua culpa inferatur, PS. Q. 46. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 109. Art. 2 (bis); PS. Q. 87. Art. 7 (passim); SS. Q. 108. Art. 4 (passim); C. G. 3. 141; Mal. 1. 4 c; et passim. — On the difference between *poena* and *culpa*, we read: de ratione poenae est quod noceat agenti in seipso, sed de ratione culpae est quod noceat agenti in sua actione, PP. Q. 48. Art. 5 ad 4; de ratione culpae est quod sit secundum voluntatem, de ratione autem poenae est quod sit contra voluntatem, Mal. 1. 4 c; poena opponitur bono agentis, culpa autem bono actionis, Mal. 5 ob. 2. On **corruptio poenae**, see

corruptio under 3; on **debitum poenae,** see *debitus* under 1; on **defectus poenae,** see *defectus* under 2; on **malitia poenae,** see *malitia* under 3; on **malum poenae,** see *malum* under 3; on **reatus poenae,** see *reatus*; on **retributio poenae,** see *retributio*. — Kinds of *poenae* are: (a), **poena aeterna seu perpetua** and **poena temporalis,** *the eternal* or *everlasting punishment* and *temporal punishment* i.e., that lasts for a time or that which deprives of a temporal good. Deus absolvens hominem a culpa et poena aeterna, ligat eum vinculo perpetuae detestationis peccati, PTS. Q. 4. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 5 ob. 1; PS. Q. 87. Art. 5 ob. 2 and c; SS. Q. 10. Art. 9 ad 2; C. G. 3. 144; C. G. 4. 72 and 92; 2 Sent. 42. 1. 5 c; 3 Sent. 19. 1. 2. 1 ad 1 and 2 c; 4 Sent. 20. 1. 2. 1 ob. 1; 4 Sent. 46. 1. 3 c; Mal. 4. 8 ad 7; et passim. — (b), **poena afflictiva seu sensus** and **poena damni,** *the punishment that hurts the body* or *punishment for the senses,* and *the punishment of bereavement.* Est enim amissio infiniti boni, scilicet Dei, PS. Q. 87. Art. 4 c; sive carentia visionis divinae, Mal. 5. 2 c. Cf. PS. Q. 87. Art. 4 c; SS. Q. 79. Art. 4 ad 4; SS. Q. 164. Art. 1; C. G. 3. 145; C. G. 4. 90; 2 Thess. 1. 2; et passim. — (c), **poena aliena** and **poena propria,** *the strange* or *foreign* and *the proper punishment.* Cf. 4 Sent. 14. 2. 1. 2 ob. 3; 4 Sent. 20. 1. 2. 3 c. — (d), **poena capitalis seu capitis seu mortis,** *capital punishment* or *punishment of death.* Secundum hoc peccatum capitale dicitur peccatum quod capitis poena punitur, PS. Q. 84. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 66. Art. 6 ad 2; SS. Q. 85. Art. 2; SS. Q. 99. Art. 4 c; SS. Q. 124. Art. 4; 5 Eth. 16 g; et passim. — (e), **poena capitis,** see *poena capitalis.* — (f), **poena concomitans peccatum** and **poena consequens ex peccato seu taxata pro peccato,** *the punishment that accompanies sin* (ut conscientiae remorsus et huiusmodi, 2 Sent. 27. 1. 5 c), and *that which follows* or *is imposed upon it* (quae infligitur exterius a iudice Deo vel homine, 2 Sent. 27. 1. 5 c). Cf. PS. Q. 76. Art. 2; SS. Q. 164. Art. 1; 2 Sent. 33. 1. 2 c; 4 Sent. 2. 1. 1. 3 c; 4 Sent. 17. 2. 4. 1 ad 5; Mal. 1. 4 ad 5; Mal. 5. 4 c and ad 3 and ad 4; et passim. — (g), **poena condemnans seu ex toto exterminans** and **poena purgatoria,** *the condemning* or *entirely exterminating punishment* and *the purifying punishment,* i.e., the punishment which is inflicted simply *ad ultimam seu finalem damnationem* (Qu. Anim. 21 and 20), and that which is inflicted *ad purgationem vel emendationem vitiorum* (Qu. Anim. 21 ad 20; C. G. 3. 144). Cf. PTS. Q. 10. Art. 2 (bis); PTS. Q. 99. Art. 5; C. G. 3. 158; C. G. 4. 91; 4 Sent. 17. 3. 5. 2 c; et passim. — (h), **poena consequens ex peccato,** see *poena concomitans peccatum.* — (i), **poena corporalis,** and **poena spiritualis,** *the corporal* and *the spiritual punishment.* Per hunc modum Deus timetur ab homine, inquantum potest infligere poenam vel spiritualem vel corporalem, PS. Q. 42. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 87. Art. 8 c and ad 1; SS. Q. 10. Art. 9 ad 2; C. G. 4. 52; Mal. 1. 4 c; Mal. 4. 8 ad 6; 4 Sent. 46. 1. 2. 3 c; et passim. — (j), **poena damni,** see *poena afflictiva.* — (k), **poena essentialis** and **poena secundaria,** *the essential and the secondary punishment.* Quantum ad praemium essentiale bonorum angelorum, quod est beatitudo aeterna; et quantum ad poenam essentialem angelorum malorum, quae est damnatio aeterna, PT. Q. 59. Art. 6 c. Cf. PTS. Q. 98. Art. 6 (bis); Mal. 2. 2 ad 8. — (l), **poena ex necessitate inflicta** and **poena voluntarie assumpta,** *the punishment inflicted of necessity* and *the punishment imposed on oneself voluntarily.* Cf. PS. Q. 87. Art. 8 c; Ps. 24 m; 4 Sent. 21. 1. 1. 4 c. — (m), **poena ex toto exterminans,** see *poena condemnans.* — (n), **poena finita** and **poena infinita,** *the limited* or *finite punishment* and *the unlimited* or *infinite punishment.* Poena purgatorii est poena finita, PTS. Q. 71. Art. 6 ob. 2. Cf. PS. Q. 87 pr. (bis); PS. Q. 87. Art. 3; PS. Q. 87. Art. 4 (passim); PTS. Q. 5. Art. 2; PTS. Q. 99. Art. 1 (quater). — (o), **poena infernalis, seu inferni, poena limbi,** and **poena purgatorii,** *the punishment of hell, that of limbo, and that of purgatory.* Descensus Christi ad inferos non contulit eis liberationem a reatu poenae infernalis, PT. Q. 52. Art. 6 c. Cf. PTS. Q. 14. Art. 5; PTS. Q. 71. Art. 5 (bis); 3 Sent. 19. 1. 2. 1 ad 3; 4 Sent. 15. 1. 3. 5 ob. 1 and 2 and c; 4 Sent. 45. 2. 2. 1 ad 2, et passim. — (p), **poena inferni,** see *poena infernalis.* — (q), **poena infinita,** see *poena finita.* — (r), **poena limbi,** see *poena infernalis.* — (s), **poena medicinalis** and **poena retributiva seu satisfactoria,** *the salutary* or *healing punishment* (poena, . . ., inferuntur ad emendationem vitiorum, unde sicut medicinae quaedam sunt, C. G. 3. 144), *and the retaliating punishment* or *that satisfying justice.* Cf. PS. Q. 87. Art. 3 ad 2, 6 c, 7 c, and 8 c; SS. Q. 39. Art. 4 ad 3; SS. Q. 66. Art. 6 ad 2; 4 Sent. 20. 1. 2. 3 c; et passim. — (t), **poena mortis,** see *poena capitalis.* — (u), **poena ordinata,** *the ordered punishment.* Cf. 2 Sent. 32. 2. 1 c. — (v), **poena pecunaria,** *the punishment of fines.* Pro causa assignatur quare non subiacet poenae pecunariae, quia pecunia illius est, PS. Q. 105. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 99. Art. 4 (passim). — (w), **poena perpetua,** see *poena aeterna.* — (x), **poena purgatoria,** see *poena condemnans.* — (y), **poena purgatorii,** see *poena infernalis.* — (z), **poena retributiva,** see *poena medicinalis.* — (a^2), **poena satisfactoria,** see *poena medicinalis.* — (b^2), **poena secundaria,** see *poena essentialis.* — (c^2), **poena sensibilis,** *the sensible punishment* or *the punishment consisting in the loss of sensible goods.* Poena sensibilis quae consistit in privatione corporalium bonorum, PP. Q. 48. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 4 ad 3; PT. Q. 52. Art. 2; C. G. 3. 146; 2 Sent. 33. 2. 1 c and ad 3; 4 Sent. 16. 1. 2. 3 c; et passim. — (d^2), **poena sensus,** see *poena damni.* — (e^2), **poena spiritualis,** see *poena corporalis.* — (f^2), **poena talionis,** *the punishment of like retaliation.* Poenam etiam talionis lex induxit, dicens Exod., XXI, 24, (c), . . ., in percussuris autem et mutilationibus induxit poenam talionis, et similiter in peccato falsi testimonii, PS. Q. 105. Art. 2 ad 10. Cf. PS. Q. 108. Art. 3 (bis); SS. Q. 68. Art. 4 (passim); PTS. Q. 55. Art. 10; PTS. Q. 62. Art. 3 (bis); 4 Sent. 41. 1. 5. 2 ad 1. — (g^2), **poena taxata pro peccato,** see *poena concomitans peccatum.* — (h^2), **poena temporalis,** see *poena aeterna.* — (i^2), **poena voluntarie assumpta,** see *poena ex necessitate inflicta.*

poenālis, e, *adj., of* or *belonging to punishment, penal.* Sed nihil poenale esse potuit in statu innocentiae, PS. Q. 89. Art. 3 c; peccatores poenalia mala sustinebunt a Deo, SS. Q. 7. Art. 1 ad 3; ex hoc aliquid poenale est, quod voluntati adversatur, 2 Sent. 41. 2. 2 ad 5. Cf. PP. Q. 48. Art. 5 ob. 4; PP. Q. 95. Art. 4 ad 1; PS. Q. 87. Art. 7 c; 4 Sent. 46. 1. 2. 3 c; C. G. 3. 141; et passim. On **defectus poenalis,** see *defectus* under 2; on **locus poenalis,** see *locus* under 1; on **malum poenale,** see *malus* under 3; on **opus poenale,** see *opus* under 4. — **poenāliter,** *adv., by punishment or penalty.* Ex qua contingit quod aliqui poenaliter sunt sub aliis coercendi, PP. Q. 96. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 91. Art. 2, in quo.

poenālitas, ātis, *f.,* (1) *culpability, punishableness,* (2) *punishment, penalty,* synonym of *poena.* Poenalitas praesens, ut quae impedit sufficientiam vitae, SS. Q. 83. Art. 9 c; ordinatur contra poenalitatem malitiae, PT. Q. 65. Art. 1 c; sicut in satisfactione consideratur poenalitas, 4 Sent. 15. 1. 4. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 1. Art. 1. — (2), multiplicibus poenalitatibus ex parte corporis, PS. Q. 5. Art. 3 c; ad hoc consequuntur omnes poenalitates, PS. Q. 87. Art. 7 c. Cf. PT. Q. 13. Art. 3; PT. Q. 14. Art. 3; PT. Q. 27. Art. 3 (passim); PT. Q. 69. Art. 3 (passim); C. G. 4. 55; et passim.

poenāliter, *adv.,* see *poenalis.*

poenitentia, ae, *f.,* (1) *the virtue of repentance, contrition,* (2) *the sacrament of penance,* synonym of *sacramentum poenitentiae,* see *sacramentum* under 2. — (1), poenitentia est quaedam virtus respiciens peccatum prius commissum, (ob. 3), . . ., de poenitentia quae est dolor de peccato commisso, PP. Q. 95. Art. 3 c; poenitentia, de qua nunc loquimur, vel est virtus vel actus virtutis, PT. Q. 85. Art. 1 c; cf. PT. Q. 85. Art. 2 c; poenitentia non habet quod sit virtus specialis ex hoc solo quod dolet de malo perpetrato (ad hoc enim sufficeret caritas), sed ex eo quod poenitens dolet de peccato commisso inquantum est offensa Dei, cum emendatione

proposito, PT. Q. 85. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 8 (bis); PT. Q. 85. Art. 4 c; PT. Q. 90. Art. 4 c; 4 Sent. 14. 1. 3. 4 c; 4 Sent. 16. 1. 2. 2 c: et passim. On **sacramentum poenitentiae**, see *sacramentum* under 3. — Kinds of *poenitentia* in this sense are: (a), **poenitentia ante baptismum, poenitentia mortalium,** and **poenitentia venialium,** *repentance before receiving baptism* (quae est immutatio poenitentis per regenerationem in novam vitam, PT. Q. 90. Art. 4 c), *repentance for mortal sins* post baptismum (quae est immutatio poenitentis per reformationem vitae praeteritae iam corruptae, PT. Q. 90. Art. 4 c), and *repentance for venial sins* (quae est immutatio poenitentis in perfectiorem operationem vitae, PT. Q. 90. Art. 4 c). Cf. PT. Q. 84. Art. 6; PT. Q. 84. Art. 7 (passim). — (b), **poenitentia exterior** and **poenitentia interior,** *the outer repentance* (qua quis exteriora signa doloris ostendit et verbotenus peccata sua confitetur sacerdoti absolventi et iuxta eius arbitrium satisfacit, PT. Q. 84. Art. 8 c) and *the inner repentance* (qua quis dolet de peccato commisso, PT. Q. 84. Art. 8 c). Cf. PT. Q. 68. Art. 6; PT. Q. 84. Art. 5 and 9; PT. Q. 90. Art. 1 and 2; et passim. — (c), **poenitentia interior,** see *poenitentia exterior.* — (d), **poenitentia mortalium,** see *poenitentia ante baptismum.* — (e), **poenitentia publica,** *public repentance.* Illud statutum intellegitur de illis qui publicam poenitentiam agunt, qui postmodum non possunt ad maiorem provehi gradum, PT. Q. 89. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 186. Art. 1; SS. Q. 189. Art. 3; PTS. Q. 28. pr; PTS. Q. 28. Art. 1; 4 Sent. 14. 1. 5. 1 c. — (f), **poenitentia solemnis,** *solemn penance* by which is sometimes understood *public penance.* Ambrosius loquitur de poenitentia solemni, quae in Ecclesia non iteratur, PT. Q. 84. Art. 10 ad 2. Cf. PTS. Q. 28 pr.; PTS. Q. 28. Art. 1 (ter); PTS. Q. 28. Art. 2 (quater); PTS. Q. 28. Art. 3 (passim). — (2), poenitentia potest considerari, inquantum est sacramentum, 2 Sent. 14. 2. 1. 1 c; cum poenitentia sit secunda tabula post naufragium, PP. Q. 20. Art. 4 ob. 4; cf. PT. Q. 84. Art. 6 c; 4 Sent. 14. 1. 2. 4 c; PT. Q. 65. Art. 3 c; loco huius in spirituali vita est poenitentia, PT. Q. 65. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 85. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 5 (bis); PT. Q. 65. Art. 3 c; PT. Q. 68. Art. 6; PT. Q. 84. Art. 6; C. G. 4. 71, 72, and 92; et passim. — The integrating parts of *poenitentia* in this sense are: *contritio, confessio,* and *satisfactio.* Cf. PT. Q. 90. Art. 2 c and 3 c; C. G. 4. 72.

poenitentiālis, e, *adj., penitential, of* or *pertaining to* or *expressing penance.* Sed poenitens secundum suum nomen poenam tenet. ergo non dolet de poena, et sic contritio quae est dolor poenitentialis, non est de poena, PTS. Q. 2. Art. 1 a. — **psalmi poenitentiales,** *the penitential psalms,* a name given to seven psalms which give especial expression to the feelings of penitence. Episcopus cum omni clero septem psalmos poenitentiales dicit, PTS. Q. 28. Art. 3 c. — **poenitentiale forum,** *the tribunal of the sacrament of penance.* Sed laicus non potest absolvere in foro poenitentiali, PT. Q. 67. Art. 3 ob. 3; sed non sacerdos nunquam potest absolvere in foro poenitentiali, PTS. Q. 8. Art. 6 ob. 3. Cf. PTS. Q. 20. Art. 3; PTS. Q. 22. Art. 1 (ter); PTS. Q. 22. Art. 2; PTS. Q. 22. Art. 4; PTS. Q. 26. Art. 2 (bis). — **Poenitentiāle,** is, *n., a Penitential,* a book containing in codified form the canons of the Church relating to penance, its impositions, etc.; *a penitentiary manual.* Subditur autem ibid. ex Poenitentiali Bedae presbyteri, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7.

poenitentārius, ii, *m., a penitentiary,* a person appointed to deal with great penitents or penances; an officer vested with power to deal with cases over which the ordinary parish priest may not have sufficient jurisdiction to determine. Sicut papa et episcopus suos poenitentiarios constituunt; et tunc talis est principalior quam inferior praelatus, sicut poenitentiarius papae quam episcopus, et poenitentiarius episcopi quam sacerdos parochialis, et magis tenetur ei confitens obedire, (ad 3), . . ., et ideo si aliquis poenitentiario episcopi vel alteri ab episcopo commissionem habenti confessus fuerit, PTS. Q. 8. Art. 5 ad 4.

poeniteo (paeniteo), ēre, ui, 2, *v. a.,* and *impers., to repent, be sorry.* Poenitere dicitur dupliciter: secundum actum et secundum habitum. actu quidem impossibile est quod homo continue poeniteat, quia necesse est quod actus poenitentis sive interior sive exterior interpoletur ad minus somno et aliis quae ad necessitatem corporis pertinent. alio modo dicitur poenitere secundum habitum, et sic oportet quod homo continue poeniteat, et quantum ad hoc quod homo nunquam aliquid contrarium poenitentiae faciat, per quod habitualis dispositio poenitentis tollatur, et quantum ad hoc quod debet homo in proposito gerere quod semper sibi praeterita peccata displiceant, PT. Q. 84. Art. 9 c; poenitere est anteacta peccata deflere, et flenda non committere, scilicet simul dum flet vel actu vel proposito. ille enim est irrisor, et non poenitens, qui simul dum poenitet agit quod poenitet, vel proponit iterum se facturum quod gessit, vel etiam actualiter peccat eodem vel alio genere peccati, PT. Q. 84. Art. 10 ad 4. Cf. PT. Q. 83. Art 6 (passim); PT. Q. 85. Art. 1 (passim); PT. Q. 89. Art. 3; PTS. Q. 2. Art. 5; PTS. Q. 16. Art. 3; et passim. *Impers.,* found only in quot.; otherwise not used in S.T., *it repents one,* etc., i.e., *I, you, etc. repent.* Si quem poenituerit accusasse criminaliter et inscriptionem fecisse de eo quod probare non potuerit, SS. Q. 68. Art. 3, in quot. Cf. SS. Q. 68. Art. 4, in quot.; SS. Q. 69. Art. 2, in quot.; SS. Q. 71. Art. 3, in quot.; PT. Q. 86. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 2. Art. 1, in quot.; et passim. — **poenitens,** entis, *P. a., repenting, repentant, penitent,* usually used as a substantive, *a penitent.* Poenitentes et innocentes se habent sicut excedentia et excessa, PP. Q. 20. Art. 4 ad 4; quis teneatur ad maiores gratiarum actiones Deo utrum innocens, vel innocens, SS. Q. 106 pr. Cf. SS. Q. 106. Art. 2 (passim); SS. Q. 168. Art. 4 (bis); SS. Q. 171. Art. 6; SS. Q. 186. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 6; et passim. — **poenitendum,** i, *n., repenting, sorrowing.* Sed secundum canones determinata sunt tempora poenitendi, ut scilicet ille qui hoc vel illud peccatum commiserit tot annis poeniteat, PT. Q. 84. Art. 8 ob. 3. Cf. SS. Q. 64. Art. 2; SS. Q. 79. Art. 3; PT. Q. 15. Art. 1; PT. Q. 84. Art. 5; PT. Q. 86. Art. 5; et passim.

poenitīvus, a, um, *adj., penitent.* Sicut Philosophus dicit, intemperatus non est poenitivus, immanet enim electioni, incontinens autem omnis est poenitivus, SS. Q. 156. Art. 3 a.

poenitūdo, inis, *f., repentance.* Porro triumphator Israel non parcet, neque poenitudine flectetur, PP. Q. 23. Art. 8 c; poenitudine enim replentur pravi, PS. Q. 78. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 16. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 98. Art. 2.

poenitus, *adv., entirely, completely.* Potest aliter dici quod ipse intelligit eum poenitus evacuari et decidere, qui sic decidit ut ex malitia peccet, SS. Q. 24. Art. 12 ad 1.

poenosus, a, um, *adj., painful.* Tertio secundum intensionem; sunt enim quidam actus exteriores, qui inquantum sunt delectabiles vel poenosi, nati sunt intendere voluntatem vel remittere, PS. Q. 20. Art. 4 c; tertio quia ipsa particularis confessio homini facta est poenosa propter verecundiam confitentis, PT. Q. 68. Art. 6 c; ita et mors, quae est privatio vitae, simpliciter est poenosa, et maxima poenarum, PTS. Q. 86. Art. 2 ad 3.

poēta, ae, *m., a poet.* Si autem consideretur per relationem ad effectus, vel ad ipsas causas medias, sic multiplicatur; per quem modum Poeta dixit: te tua fata trahunt, PP. Q. 116. Art. 2 ad 3; naturale est autem cuilibet ut diligat opus suum; sicut videmus quod poeta diligunt poemata sua, SS. Q. 26. Art. 12 c; aliam vero de cultu hominum dicebant pertinere ad theologiam fabularem, quae secundum figmenta poetarum repraesentabatur in theatris, SS. Q. 94. Art. 1 c.

poetica, ae, *f.,* see *poeticus.*

poeticus, a, um, *adj., poetic, poetical.* Sed facere aliqua facta ad aliqua repraesentanda, videtur esse theatricum sive poeticum, (ob. 2),

. . ., sicut poetica non capiuntur a ratione humana propter defectum veritatis qui est in eis, PS. Q. 101. Art. 2 ad 2. — **poētica**, ae, *f.*, *the poetic art, poetry.* Procedere autem per similitudines varias et repraesentationes, est proprium poeticae, (ob. 1), . . ., sed sacra doctrina utitur metaphoris propter necessitatem et utilitatem, PP. Q. 1. Art. 9 ad 1. — **De Poetica**, *the Poetics of Aristotle*, a work devoted to literary criticism. Ut Philosophus dicit in sua Poetica, cap. IV, PS. Q. 32. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 94. Art. 4; SS. Q. 167. Art. 2.

polio, īre, īvi and ii, ītum, 4, *v. a.*, *to smooth, polish.* Ut puta si aedificator lapides polit ad construendam domum, ex hoc ipso quod aliquos pulchrius et decentius aptat, PP. Q. 62. Art. 6 c; quandoque vero futura praenuntiat per aliquas figuras vel signa, quae in rebus inanimatis apparent; quae quidem si appareant in aliquo corpore terrestri, puta in ligno, vel ferro, vel lapide polito, vocatur geomantia, SS. Q. 95. Art. 3 c.

polītia, ae, *f.*, (1) *form of state, administration of the commonwealth, state*, synonym of *regimen* and *respublica*, (2) *polyarchy, government by several.* — (1), talis enim est omnis politia bene commixta ex regno inquantum unus praeest, ex aristocratia inquantum multi principantur secundum virtutem, et ex democratia, id est, potestate populi inquantum ex popularibus possunt eligi principes, et ad populum pertinet electio principium, PS. Q. 105. Art. 1 c; restat considerare utrum sit una politia tantum, vel plures, et si sunt plures, quot et quae omnes sint, et quomodo adinvicem differant, 3 Pol. 5 a; politia nihil est aliud, quam ordo dominantium in civitate, 3 Pol. 6 b. Cf. PS. Q. 63. Art. 4; SS. Q. 50. Art. 1 (quater). On **corruptio politiae**, see *corruptio* under 3. — Kinds of *politia* in this sense are: (a), **politia aristocratica, politia oligarchica**, and **politia democratica**, *the aristocratic*, (in qua aliqui propter virtutem principantur, 5 Eth. 2 b), *the oligarchic* (in qua aliqui pauci principantur propter divitias vel potentiam, 5 Eth. 2 b), and *the democratic state* (in qua populus totus vult dominari, 5 Eth. 2 a). — (b), **politia corrupta seu perversa seu vitiata seu iniusta seu iniqua** and **politia iusta seu recta**, *the corrupt* or *perverse* or *unjust* (quando principantur ad propriam utilitatem eorum qui dominantur, sive sit unus, sive pauci, sive plures, 3 Pol. 6 b) and *the just* or *right state* (quando principantur ad utilitatem communem, 3 Pol. 6 b). Cf. 5 Eth. 2 a and b; 8 Eth. 11 b, k, and n; 3 Pol. 5 c and g, 6 a. — (c), **politia democratica**, see *politia aristocratica.* — (d), **politia iniqua**, see *politia corrupta.* — (e), **politia iniusta**, see *politia corrupta.* — (f), **politia iusta**, see *politia corrupta.* — (g), **politia oligarchica**, see *politia aristocratica.* — (h), **politia perversa**, see *politia corrupta.* — (i), **politia recta**, see *politia corrupta.* — (j), **politia vitiata**, see *politia recta.* — (2), si autem (regimen gubernatur) per multos, veluti per consules, dictatorem et tribunos, sicut in processu temporis in eadem contigit urbe, postea vero senatores, ut historiae narrant, tale regimen politiam appellant a πόλις, quod est pluralitas sive civitas, quia hoc regimen proprie ad civitates pertinet, Regim. 4. 1 Cf. Regim. 1. 1.

polītice, *adv.*, see *politicus.*

polīticus, a, um, *adj.*, (1) *of* or *belonging to a citizen, civic*, synonym of *civilis* (see *civilis* under 1), (2) *of* or *belonging to civil polity* or *to the state, political, social*, synonym of *civilis*, (see *civilis* under 2) and *socialis* (see *socialis*), (3) relating to Aristotle's work on the theory of the state (circa doctrinam politicam, quam Aristoteles in hoc libro tradit, 1 Pol. 1 a). — (1), ratio in qua est voluntas movet suo imperio irascibilem et concupiscibilem; non quidem despotico principatu, sicut movetur servus a domino; sed principatu regali seu politico, sicut liberi homines reguntur a gubernante qui tamen possunt contra movere, PS. Q. 9. Art. 2 ad 3; sicut amicitia politica principalius respicit principem civitatis, a quo totum bonum commune civitatis dependet, SS. Q. 26. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 81. Art. 3 (ter); PS. Q. 7. Art. 2 (quater); PS. Q. 17. Art. 7; PS. Q. 56. Art. 4; PS. Q. 58. Art. 2; et passim. On **amicitia politica**, see *amicitia* under 1; on **dominium politicum**, see *dominium*; on **principatus politicus**, see *principatus* under 1; on **regimen politicum**, see *regimen.* — (2), politicum tribus modis dicitur: uno modo, secundum quod respicit civilem vitam, et sic omnes virtutes morales quandoque dicuntur politicae; alio modo, secundum quod in vita civili ex civili ordinatione dirigitur quis, et hoc modo dicitur etiam iustitia particularis politica, inquantum dirigit in commutationibus secundum civilia statuta, . . ., tertio modo, dicitur politicum a vita civili et civilibus statutis, et ulterius ex intentione communis boni, et sic politicum pertinet ad iustitiam legalem, 3 Sent. 33. 3. 4. 5 ad 3; huiusmodi exemplum in politicis considerari potest, C. G. 3. 98. Cf. PP. Q. 60. Art. 4 and 5; PS. Q. 90. Art. 2; SS. Q. 47. Art. 11 (passim); SS. Q. 48. Art. 1; C. G. 3. 130; et passim. On **animal politicum**, see *animal* under 1; on **ars politica**, see *ars* under 2; on **bonum politicum**, see *bonus* under 3; on **communicatio politica**, see *communicatio* under 3; on **communio politica**, see *communio* under 1; on **communitas politica**, see *communitas* under 3; on **congregatio politica**, see *congregatio* under 2; on **conversatio politica**, see *conversatio* under 1; on **dilectio politica seu publicae virtutis**, see *dilectio* under 1; on **doctrina politica**, see *doctrina* under 4; on **felicitas politica**, see *felicitas*; on **fortitudo politica**, see *fortitudo* under 3; on **habitus politicus**, see *habitus* under 4; on **iustitia politica**, see *iustitia* under 1; on **iustum politicum seu politicum proprie dictum seu politicum simpliciter**, see *iustus*; on **ordo politicus**, see *ordo* under 1; on **providentia politica**, see *providentia*; on **prudentia politica**, see *prudentia* under 1; on **scientia politica**, see *scientia* under 1; on **virtus politica**, see *virtus* under 5. — **politica**, when *ars* or *doctrina* or *scientia* is to be supplied, (cf. C. G. 3. 81; 1 Eth. 1 a, 2 e, and 5 a and b) signifies *political science* or *the theory of politics*, i.e., that part of philosophia moralis, quae considerat operationes multitudinis civilis (1 Eth. 1 a); when *virtus* is to be supplied (cf. 6 Eth. 7 b and c), *the public* or *civic virtue* which consists in recta ratio rerum agibilium circa bona vel mala totius multitudinis civilis (6 Eth. 7 b and c). — **politicus** sc. **homo**, *the politician* or *statesman.* Cf. C. G. 3. 76; 1 Eth. 19 c. — **homo est naturaliter seu secundum suam naturam animal politicum**, see *homo.* — (3), ut Philosophus dicit in I Polit., PS. Q. 87. Art. 3 ob. 2; unde etiam in Politicis dicit Philosophus, Virt. 1. 4 ad 11; ut dicitur in I Politicae, 1 Perih. 2 a. Cf. PP. Q. 81. Art. 3; PP. Q. 96. Art. 1; SS. Q. 77. Art. 4; PT. Q. 18. Art. 1; PT. Q. 40. Art. 1; et passim. — **polītice**, *adv.*, *with respect to politics, with reference to the state, politically.* Secundo (subditur humana natura) ordini exterioris hominis gubernantis, vel spiritualiter vel temporaliter, politice seu oeconomice, PS. Q. 87. Art. 1 c.

Pollentius, ii, *m.*, *Pollentius*, a friend of St. Augustine, known through the treatise of St. Augustine, *De Coniugiis adulterinis.* Augustinus dicit ad Pollentium, *De adulterinis coniugiis*, lib. 1, cap. 14, in princ., SS. Q. 186. Art. 6 ob. 3.

polleo, ēre, 2, *v. n.*, *to possess in abundance, be rich in*, used with the *abl.* Quidam minus boni in hoc mundo scientia pollent, PP. Q. 89. Art. 5 ob. 2; Augustinus dicit quod scientia non pollent fideles plurimi quamvis polleant ipsa fide, PS. Q. 68. Art. 5 ob. 2; virginitas autem in matre Dei praecipue debuit pollere, ut supra dictis rationibus patet, PT. Q. 28. Art. 4 c; et iterum non est probabile quod animae separatae, vel daemones, qui subtilitate ingenii pollent, putarent ignem corporeum sibi nocere posse, PTS. Q. 70. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 9. Art. 1 (bis); PTS. Q. 95. Art. 1.

pollex, icis, *m.*, (1) *the thumb*, (2) *the great toe.* — (1), de sanguine autem sacrificii tingebatur extremum auriculae eius qui erat mundandus, et pollices manus dextrae et pedis, . . ., pollices autem manus dextrae et pedis tinguntur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7. Cf. SS. Q. 185. Art. 2, in quot.; PT. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 96. Art. 4 (bis). — (2), minorum vero sacerdotum solae manus consecra-

bantur, quae erant applicandae ad sacrificia; et de sanguine animalis immolatitii tingebatur extremum auriculae dextrae ipsorum, et pollices pedis aut manus dextrae, PS. Q. 102. Art. 5 ad 8 and 9.

polliceor, ēri, itus, 2, *v. dep. a.* and *n., to promise anything.* Si autem spirituale matrimonium in futurum voveatur, non est matrimonium spirituale, quia nondum ex hoc aliquis est monachus, sed se futurum monachum pollicetur, PTS. Q. 45. Art. 3 ad 3.

pollicitātio, ōnis, *f., a promising, a promise.* Si inter homines bonae fidei solent contractus nulla ratione dissolvi, quanto magis ista pollicitatio quam cum Deo pepigit, solvi sine vindicta non poterit, SS. Q. 189. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 188. Art. 5, in quot.

polluo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a., to soil, defile, pollute.* Decebat enim ut ille populus ex quo Christus nasciturus erat, quadam speciali sanctificatione polleret, PS. Q. 98. Art. 4 c; propter hoc Machabaei non polluerunt sabbatum pugnantes ad sui defensionem die sabbati, SS. Q. 122. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 103. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 5 (bis); SS. Q. 154. Art. 12 (passim); PT. Q. 80. Art. 7; et passim.

pollūtio, ōnis, *f., defilement, contamination, pollution.* Sic non perditur virginitas, quia talis pollutio non accidit per impudicitiam, quam virginitas excludit, SS. Q. 152. Art. 1 ad 4; utrum nocturna pollutio impediat hominem ab sumptione huius sacramenti, PT. Q. 8 pr. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis); SS. Q. 110. Art. 2; SS. Q. 154 pr.; SS. Q. 154. Art. 5 (passim); PT. Q. 80. Art. 7 (passim); et passim.

pompa, ae, *f.*, (1) in gen., *pomp, display,* (2) in partic., (a) of funeral rites, *solemnity,* (b) pl., *pomps,* in the baptismal formula, *pompae diaboli,* originally the processions, public shows, spectacles of the circus associated with or sanctioned by pagan worship; then more vaguely, any "shows" held to be under the patronage of the devil; finally, tacitly transferred to those of the "world", and associated with its "vanities." — (1), non in solo rerum corporearum nitore atque pompa, sed etiam in ipsis sordibus luctuosis esse posse iactantiam et eo periculosiorem quod sub nomine servitutis Dei decipit, SS. Q. 169. Art. 1 c, in quot. Cf. SS. Q. 187. Art. 6, in quot.; PT. Q. 41. Art. 4, in quot.; PT. Q. 72. Art. 4, in quot. — (2) (a), curatio funeris, conditio sepulturae, pompa exequiarum, magis sunt vivorum solatia quam subsidia defunctorum, PTS. Q. 71. Art. 11 a. — (2) (b), nam et in baptismo vovent homines abrenuntiare diabolo, (ob. 1), . . ., hoc modo sub voto baptizatorum cadit abrenuntiare pompis diaboli, SS. Q. 88. Art. 2 ad 1.

Pompōnius, ii, *m., Pomponius,* bishop of Dionysiana in the Province Bysacena. Epistle LXII of St. Cyprian, De Virginitate, is addressed to him. Epistle IV of St. Cyprian, De Virginibus Subintroductis, seems to be introduced to the same Bishop Pomponius. He lived during the middle of the third century. Cf. SS. Q. 154. Art. 4 a.

pōmum, i, *n., fruit of any kind, an apple.* Si vero consideremus colorem et proprietatem eius, nihil considerantes de pomo colorato, . . ., pomum enim non est de ratione coloris. et ideo nihil prohibet colorem intelligi, nihil intelligendo de pomo, PP. Q. 85. Art. 1 ad 1; poma autem quarti anni, tanquam primitiae mundorum fructuum, Deo offerebantur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 5; puta si auferat aliquis alicui unum pomum, vel aliquid tale, de quo probabile est quod ille inde non laedatur, nec ei displiceat, SS. Q. 59. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 85. Art. 2 (bis); PP. Q. 85. Art. 4; PS. Q. 18. Art. 7; PS. Q. 89. Art. 3; SS. Q. 87. Art. 2, in quot.; SS. Q. 165. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 4 (bis); PT. Q. 47. Art. 2.

ponderātio, ōnis, *f., a weighing, a valuing, price.* Et hoc modo dicitur quod omnis ponderatio non est digna animae continentis in genere castitatis, . . ., et sic dicitur quod omnis ponderatio non est digna animae continentis, SS. Q. 155. Art. 4 ad 1.

ponderātor, ōris, *m., a weigher, evaluer.* Sed interiorem hominis conditionem solus Deus novit, qui est spirituum ponderator, PP. Q. 114. Art. 2 ad 2.

ponderōsitas, ātis, *f., weight, ponderosity; state of being ponderous; weightiness.* Signum tamen quod inducitur de ponderositate corporum, non est ad propositum, . . ., secundo, quia falsum est quod ponderositas faciat tardiorem motum, PP. Q. 115. Art. 1 ad 3; sicut ponderositas, passibilitas, et similia, in corporibus damnatorum erunt, PTS. Q. 86. Art. 1 c.

pondero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to weigh in the mind, ponder, consider, reflect upon.* Cum autem accipitur quasi parvum ratione personae, sicut defectus puerorum et stultorum parum ponderare solemus, SS. Q. 75. Art. 2 c; plus tamen ponderat impedimentum ipsius charitatis quam fervoris eius, PT. Q. 80. Art. 5 ad 2.

ponderōsus, a, um, *adj.*, (1) *of great weight, heavy, ponderous,* (2) *ruptured,* a synonym of *herniosus.* — (1), sicut impeditur aer nubilosus a perceptione luminis; et huius signum est quod quanto magis accreverit quantitas corporis, tanto est ponderosius et gravius ad hoc quod moveatur, PP. Q. 115. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 37. Art. 2. — (2), repudiatur etiam, . . ., et etiam si sit herniosus, vel ponderosus, qui scilicet gestat pondus turpitudinis in corde, licet non exerceat in opere, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

pondus, eris, *n.*, (1) lit., (a) in abstr., *heaviness, weight of a body,* (b) in concr., *a weight, mass,* (2) fig., (a) *weight, consequence, importance, influence, authority,* (b) *oppressive weight, burden.* — (1) (a), et sic dicitur quod omnis ponderatio non est digna animae continentis, quia non recipit aestimationem auri vel argenti quae commutantur ad pondus, SS. Q. 155. Art. 4 ad 1; scimus autem quod aedificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, nisi a novitatis suae humore siccentur; ne si ante pondera quam solidentur accipiant, cunctam simul fabricam deponant, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 3, in quot. Cf. PP. Q. 5. Art. 5 (passim); PP. Q. 45. Art. 7 (bis); PS. Q. 1. Art. 4; PS. Q. 18. Art. 11. — (1) (b), Crates ille Thebanus, homo quondam ditissimus, cum ad philosophandum Athenas pergeret, magnum auri pondus abiecit, SS. Q. 186. Art. 3 ad 3. in quot. — (2) (a), illa definitio datur de articulo magis secundum quamdam etymologiam nominis, prout habet derivationem latinam, . . ., unde non est magni ponderis, SS. Q. 1. Art. 6 ad 3; et ideo quanto testimonium alicuius reputatur maioris ponderis, tanto ab eo aliquis magis verecundatur. potest autem testimonium aliquod maioris ponderis reputari, . . ., ex effectu autem est aliquod testimonium magni ponderis propter iuvamentum vel nocumentum ab eo proveniens, SS. Q. 144. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5, in quot.; PS. Q. 109. Art. 8, in quot.; PT. Q. 83. Art. 6; PTS. Q. 9. Art. 4; PTS. Q. 14. Art. 1, in quot. — **pondus gravitatis,** *the tread of authority.* Dicit enim Ambrosius: est gressus probabilis, in quo sit species auctoritatis gravitatisque pondus, tranquillitatis vestigium; ita tamen si studium desit atque affectatio, sed motus sit purus ac simplex, SS. Q. 168. Art. 1 ob. 4. — (1) (b), mens humana propter infirmitatem naturae diu stare in alto non potest; pondere enim infirmitatis humanae deprimitur anima ad inferiora, SS. Q. 83. Art. 13 ad 2. Cf. PS. Q. 93. Art. 6; SS. Q. 35. Art. 4; SS. Q. 180. Art. 8, in quot.; SS. Q. 189. Art 1 (bis).

pōno, ere, posui, positum, *v. a.*, (1) *to set, place, put, lay,* (2) *set down, put down,* (3) *place, construct, maintain,* the opposite of *removere,* (4) *stipulate, set up, determine,* (5) *accept as true, impute,* synonym of *sumere* and *supponere.* — (1), quantum ad hoc voluntas in Deo ponitur, PP. Q. 19. Art. 1 ad 2; nomen *individuum* ponitur in definitione personae, PP. Q. 29. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 13. Art. 6; PS. Q. 5. Art. 3; PS. Q. 58. Art. 2 (ter); PS. Q. 72. Art. 6; PT. Q. 40. Art. 2; et passim. — Kinds of *ponere* in this sense are: (a), **ponere in numerum,** Aristotle's *εἰς ἀριθμὸν τιθέναι* (Anal. post. II. 1, 89. b. 25), *to place, to combine in number* or *plurality.* Quaestio

quasi composita vel in numerum ponens, quia videlicet quaeritur de compositione duorum, 2 Anal. 1 b. Cf. 2 Anal. 1 c and g. — (b), **ponere in obliquo** and **ponere in recto,** *to place something in declension* and *to do so in the nominative case.* Quidam vero dixerunt e converso quod significat relationem in recto, et essentiam in obliquo quia in definitione personae natura ponitur in obliquo, et isti propinquius ad veritatem accesserunt, PP. Q. 29. Art. 4 c. Cf. 1 Perih. 4 a; 1 Anal. 10 a. — (c), **ponere in recto,** see *ponere in obliquo.* — (2), procedamus ad ponendum rationes, C. G. 1. 13; primo autem ponemus rationes, C. G. 1. 13; essentia creaturae posita, Verit. 21. 1 ad 1; quae ponitur in definitione propositionis, 1 Anal. 5 d; ponitur enim ab arithmetico definitio unitatis tamquam quoddam principium, 1 Anal. 5 f. Cf. PP. Q. 13. Art. 6; PP. Q. 18. Art. 2; PS. Q. 69. Art. 2 (ter) and Art. 3; PS. Q. 70. Art. 2; PS. Q. 87. Art. 1; et passim. On **unitas posita,** see *unitas.* — Kinds of *ponere* in this sense are: (a), **ponere adversative** and **ponere exceptive,** *to set something down in the sense of opposition and in the sense of exception.* Cf. 1 Sent. 21. Exp. — (b), **ponere causaliter** and **ponere consecutive,** *to set something down in the sense of cause* and *the sense of a result.* "Creaturae Dei factae sunt in odium et in tentationem animabus hominum," haec praepositio "in" non ponitur causaliter, sed consecutive, PS. Q. 79. Art. 1 ad 2. — (c), **ponere consecutive,** see *ponere causaliter.* — (d), **ponere distincte,** *to set something down with definiteness.* Cf. 1 Phys. 1 d. — (e), **ponere exceptive,** see *ponere adversative.* — (f), **ponere explicite** and **ponere implicite,** *to set something down openly* or *explicitly and to do so in a restrained manner* or *implicitly.* Quia igitur in tempore antiquorum conciliorum nondum exortus fuerat error dicentium Spiritum sanctum non procedere a Filio, non fuit necessarium quod hoc explicite poneretur; sed postea, insurgente errore quorumdam, in quodam concilio in occidentalibus partibus congregato, expressum fuit auctoritate Romani pontificis, cuius auctoritate etiam antiqua concilia congregabantur et firmabantur. continebatur tamen implicite in hoc ipso quod dicebatur Spiritus sanctus a Patre procedere, PP. Q. 36. Art. 2 ad 2. Cf. Pot. 8. 4 ad 3. — (g), **ponere implicite,** see *ponere explicite.* — (h), **ponere in actu** and **ponere in potentia,** *to set something down in the state of reality* and *in the state of potentiality.* Cf. Pot. 8. 4 ad 3. — (i), **ponere in potentia,** see *ponere in actu.* — **posita actione sequitur effectus,** see *actio* under 1. — **posita causa sufficienti ponitur effectus,** see *causa* under 2. — **posita causa sufficienti necesse est effectum poni,** see *causa* under 2. — **posita causa sufficienti nihil aliud requiritur ad effectum inducendum seu nihil aliud videtur esse necessarium ad effectum,** see *causa* under 2. — **posito toto necesse est poni partem,** see *totus* under 1. — (3), nec potest argui quod sit in re, nisi daretur quod sit in re aliquid quo maius cogitari non potest; quod non est datum a ponentibus Deum non esse, PP. Q. 2. Art. 1 ad 2; ponitur circa suppositum importatum per nomen substantivum, PP. Q. 39. Art. 5 ad 5; temperantia ponitur virtus principalis, SS. Q. 141. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 1; C. G. 1. 1 and 11; C. G. 2. 29 and 33; 1 Sent. 40. 1. 1 c; Mal. 16. 1 c; 8 Phys. 16 c; et passim. — **ponere sub disiunctione,** *to maintain in the manner of a separation.* Cf. PT. Q. 75. Art. 3 c. — (4), non autem erat nomen positum tempore Aristotelis, 1 Perih. 4 e; nec ante Aristotelem erat nomen positum huic generi dictionum, 1 Perih. 5 d. — (5), posito quod Deus se solum cognoscat, C. G. 1. 71. On **impossibile aliquo posito,** see *impossibilis.* — **ponens,** entis, *P. a., placing, setting down, maintaining, determining.* Unde inter ponentes ea esse animata et ponentes ea inanimata, parva vel nulla differentia invenitur in re, sed in voce tantum, PP. Q. 70. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 11. Art. 3; SS. Q. 26. Art. 6; SS. Q. 27. Art. 2; SS. Q. 66. Art. 4; SS. Q. 160. Art. 2; et passim. — **positus,** a, um, *P. a., placed, set down, maintained, determined.* Inconveniens autem est dicere quod Deus extra se positus in alia transferatur, PP. Q. 20. Art. 2 ob. 1; hoc autem posito, sequitur praedestinationis effectum frustrari, PP. Q. 23. Art. 6 ob. 2. Cf. PP. Q. 63. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 4; PP. Q. 89. Art. 6; PT. Q. 75. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 2; et passim.

pons, ntis, *m., a bridge across a river, ditch* or *marsh.* Puta quod aliquis per pontem ruinosum transeat fluvium, SS. Q. 88. Art. 4 ad 2; sicut petuntur eleemosynae pro constructione pontis, vel ecclesiae, SS. Q. 187. Art. 5 c; et ideo pro temporalibus simpliciter non potest fieri indulgentia, sed pro temporalibus ordinatis ad spiritualia; sicut est repressio inimicorum Ecclesiae, qui pacem Ecclesiae perturbant; sicut constructio ecclesiarum, et pontium, et aliarum eleemosynarum largitio, PTS. Q. 25. Art. 3 c.

pontifex, ficis, *m.,* (1) *a pontiff, pope,* called distinctively the *summus pontifex, the supreme* or *sovereign pontiff,* and *Romanus pontifex, the Roman pontiff,* (2) *a bishop,* (3) *a high priest,* the ecclesiastical head of the people of Israel, (4) *a high priest* of any religion, (5) *the high priest,* i.e., *Christ.* — (1), quae quidem auctoritas principaliter residet in Summo Pontifice, SS. Q. 11. Art. 2 ad 3; hoc autem caput est ipse Christus cuius vicem in Ecclesia gerit summus Pontifex. et ideo schismatici dicuntur qui subesse renuunt summo Pontifici, SS. Q. 39. Art. 1 c; nihil aliud arbitramur quam quod antecessores nostri Romani Pontifices arbitrati fuisse noscuntur, (ob. 1), . . ., potest tamen per auctoritatem Summi Pontificis ab obligatione etiam iuramenti absolvi, SS. Q. 98. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 36. Art. 2; SS. Q. 1. Art. 10 (passim); SS. Q. 87. Art. 4 (passim); SS. Q. 88. Art. 12; SS. Q. 186. Art. 5. — (2), hoc autem gaudium, sive hic dolor de hoc quod talibus locis deputatur, manet in anima etiam quando extra loca praedicta fuerit; sicut pontifici, cui datur pro honore ut in cathedra sedeat in Ecclesia, PTS. Q. 69. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 31. Art. 8 (ter); PT. Q. 66. Art. 12; PT. Q. 72. Art. 5; PT. Q. 72. Art. 9; PT. Q. 72. Art. 11. — (3), consecratio vero circa pontifices et sacerdotes hoc ordine fiebat: primo enim postquam abluti erant, . . ., specialiter autem pontifex oleo unctionis in capite unguebatur, . . ., Levitae vero non habebant aliam consecrationem, nisi quod offerebantur Domino a filiis Israel per manus pontificis, . . ., in memoriam oblationis Abrahae, cuius obedientiam pontifex imitari debebat (ad 9), . . ., in speciali autem sciendum est quod pontifex habebat octo ornamenta, . . ., sed prae his pontifices debent quatuor habere, . . ., unde et tunicae hyacinthinae adiunguntur in extremitate tintinnabula aurea, per quae significatur doctrina divinorum, quae debet coniungi caelesti conversatione pontificis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10. Cf. SS. Q. 185. Art. 6; SS. Q. 186. Art. 5; PT. Q. 22. Art. 5; PT. Q. 57. Art. 6; PT. Q. 73. Art. 6. — (4), aliam vero de cultu hominum dicebant pertinere ad theologiam fabularem, quae secundum figmenta poetarum repraesentabatur in theatris; aliam vero opinionem de imaginibus dicebant pertinere ad civilem theologiam, quae per pontifices celebrabatur in templis, SS. Q. 94. Art. 10 c. — (5), unde in synodo Ephesina legitur: si quis Pontificem et apostolum nostrum factum dicit, non ipsum ex Deo Verbum, PT. Q. 22. Art. 3 ad 1, in quot.; ibi enim sacerdotium Christi praefertur sacerdotio legati, per hoc quod Christus assistit Pontifex futurorum bonorum, PTS. Q. 19. Art. 1 c.

pontificālis, e, *adj., pontifical, episcopal.* Si qua sunt in regularibus observantiis quae non impediant pontificale officium, . . ., si qua vero sunt in observantiis regularibus quae officio pontificali repugnant, sicut est solitudo, silentium et aliquae abstinentiae, vel vigiliae graves, ex quibus impotens corpore redderetur ad exequendum pontificale officium, SS. Q. 185. Art. 8 c; papa habet plenitudinem pontificalis potestatis, quasi rex in regno, PTS. Q. 26. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 4, in quot.; SS. Q. 185. Art. 8; SS. Q. 186. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 38. Art. 1.

pontificātus, ūs, *m., the episcopate.* Praecepit sancta synodus ut quicumque de pontificali dignitate ad monachorum vitam et poenitentiae descenderit locum, nequaquam ad pontificatum resurgat, SS. Q. 185. Art. 4 ad 2, in quot. Cf. SS. Q. 186. Art. 1.

populāris, e, *adj.*, *of* or *belonging to the people, proceeding from* or *designed for the people, popular*; sc. *homo, citizen, common man.* Passus est etiam et a principibus, et a ministris eorum, et a popularibus, PT. Q. 46. Art. 5 c; multi, id est, populares, 1 Eth. 4 b. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; PS. Q. 105. Art. 1 and 2; SS. Q. 141. Art. 4, in quot.; PT. Q. 47. Art. 5; et passim. On **status popularis**, see *status* under 5.

populor, āri, ātus, 1, *v. dep.*, *to lay waste*, used fig. Arius in Alexandria una scintilla fuit; sed quoniam non statim oppressus est, totum orbem eius flamma populata est, SS. Q. 11. Art. 3 c.

populus, i, *m.*, *a people, the people.* Populus enim est multitudo hominum sub aliquo ordine comprehensorum, PP. Q. 31. Art. 1 ad 2; sicut multi homines sunt unus populus, et multi lapides sunt unus acervus, quae est unitas compositionis aut ordinis, PS. Q. 17. Art. 4 c; sacerdos quodammodo constituitur sequester et medius inter populum et Deum, SS. Q. 86. Art. 2 c; contingit autem quod plures homines dicuntur unus populus propter hoc quod conveniunt in aliquo uno, non autem propter unitatem suppositi, PT. Q. 3. Art. 7 ad 2; sacerdotes hostias offerunt non solum pro se, sed etiam pro populo, PT. Q. 65. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 104. Art. 3 (passim); PS. Q. 105. Art. 1 (passim); PT. Q. 42. Art. 2 (quater); PT. Q. 46. Art. 4 (bis); PT. Q. 74. Art. 6 (ter); et passim.

porcus, i, *m.*, *a hog, pig.* Alimentum hominis generantis quandoque est ex carnibus bovis, vel porci, et aliorum huiusmodi. si igitur semen esset de superfluo alimenti, homo generatus ex semine maiorem affinitatem haberet cum bove et porco, PP. Q. 119. Art. 2 ob. 3; primo quidem quia huiusmodi animalia maxime sunt per quae sustentatur humana vita, . . ., vel si sunt domestica, immundum habent nutrimentum, ut porcus et gallina, PS. Q. 102. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 6 (bis); SS. Q. 175. Art. 2 (bis); PT. Q. 40. Art. 4 (bis); PT. Q. 44. Art. 1 (passim); PT. Q. 44. Art. 4; PT. Q. 49. Art. 2.

porōsitas, ātis, *f.*, *porousness.* Sicut in speciebus sacramentalibus remanet rarum et densum, ut supra dictum est, ita etiam remanet ibi porositas, et per consequens frangibilitas, PT. Q. 77. Art. 7 ad 1.

porōsus, a, um, *adj.*, *porous.* Quia scilicet lignum porosum est, et sanguis consecratus in eo remaneret, PT. Q. 83. Art. 3 ad 6.

Porphyrius, ii, *m.*, *Porphry, a Greek philosopher* of Syrian origin, of the Neo-platonic school (A.D. 233-306); disciple of Longinus and Plotinus. Ut Porphyrius dicit in Isagog. cap. ult., PS. Q. 72. Art. 8 ob. 3; ut Porphyrius dicit in *Praedic.*, PT. Q. 17. Art. 1 ob. 7. Cf. PP. Q. 66. Art. 3 (passim); PP. Q. 115. Art. 5 (bis); PS. Q. 4. Art. 6; PS. Q. 110. Art. 2; PTS. Q. 75. Art. 1.

porrectio, ōnis, *f.*, *a stretching out, extending, extension.* Sed, ut a quibusdam dicitur, contactus dictorum materialium ad eum qui suscipit sacramentum, non est de necessitate sacramenti, sed solum porrectio, (ob. 3), . . ., ideo porrectio materiae magis est de essentia sacramenti quam tactus, PTS. Q. 34. Art. 5 ad 3; videtur quod sacerdoti character non imprimatur in ipsa calicis porrectione, . . ., ergo etiam in sacerdotio, et non in calicis porrectione, (ob. 1), . . ., sed si character imprimeretur sacerdoti in ipsa calicis porrectione, . . ., quia subdiaconus characterem recipit in ipsa calicis porrectione, (ob. 5), . . ., sed ad hoc datur illi potestas in calicis porrectione, PTS. Q. 37. Art. 5 a.

Porretāni, ōrum, *m.*, see *Porretanus.*

Porretānus, i, *m.*, *Gilbertus Porretanus* or *Gilbert de la Porrée*, bishop of Poitiers, 1076-1154. He is author of *Liber Sex Principiorum*, quoted by St. Thomas (I. IX. 2), a commentary on the last six *Categories* of Aristotle; also of a Commentary on *De Trinitate of Boethius.* The *Liber de Causis*, frequently quoted in the *Summa*, is ascribed to him, though it is only an abrid ed translation of the *Institutio Theologica* of Proclus. Circa hoc dicitur Gilbertus Porretanus errasse, . . ., sed Gilbertus Porretanus consideravit relationem primo modo tantum, PP. Q. 28. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 6. — **Porretāni**, ōrum, *m.*, *The Porretani, followers of Porretanus.* Et ideo Porretani alium modum invenerunt, dicentes quod hoc modo proceditur in diminutione poenarum per suffragia, PTS. Q. 71. Art. 5 c.

porrigo, ere, rexi, rectum, 3, *v. a.*, (1) lit., *to offer, present*, (2) fig., *to offer*, as a prayer. — (1), Christus specialiter legitur Iudae panem intinctum porrexisse, (ob. 3), . . ., ubi secundum narrationem Ioannis Dominus per buccellam tinctam atque porrectam suum exprimit proditorem, PT. Q. 81. Art. 2 ad 3; quia panem intinctum non porrexit Christus nisi Iudae proditori, PT. Q. 83. Art. 5 ad 9. — (2), frustra porrigitur oratio ad eum qui orationem non cognoscit, . . ., ergo oratio non est nisi Deo porrigenda, (ob. 2), . . ., si aliquibus sanctis orationem porrigimus, . . ., sunt multum Deo coniuncti per gratiam; ad eos autem non porrigitur oratio. ergo nec ad sanctos qui sunt in paradiso debemus orationem porrigere, (ob. 3), . . ., oratio porrigitur alicui dupliciter, . . ., primo quidem modo soli Deo orationem porrigimus, SS. Q. 83. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 12; SS. Q. 100. Art. 5 (ter); PT. Q. 21. Art. 1.

porro, *adv.*, (1) lit., *afar off, far*, (2) transf., *but on the other hand.* — (1), Isidorus dicit, prudens dicitur quasi porro videns, perspicax enim est et incertorum praevidet casus, SS. Q. 47. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 47. Art. 1 c; SS. Q. 49. Art. 6, in quot.; SS. Q. 171. Art. 1, in quot. — (2), dicitur enim: porro triumphator Israel non parcet, neque poenitudine flectetur, PP. Q. 23. Art. 8 c, in quot.; Augustinus dicit: non potest aliquis diligere quod esse non crediderit. porro si credit et diligit, bene agendo efficit ut etiam speret, PS. Q. 62. Art. 4 ob. 2; porro autem post sabbatum sequitur nox primi sabbati, id est, illucescentis diei dominici, in qua tunc Dominus resurrexit, PT. Q. 51. Art. 4 ad 1.

porta, ae, *f.*, (1) lit., (a) *a city-gate, a gate*, (b) transf., in gen., like our *gate of an avenue, entrance, door* of any kind, (2) fig., (a) in gen., *a gate*, (b) as the symbol of strength; *portae inferni, the powers of hell.* — (1) (a), sicut si in civitate obsessa statuatur lex quod portae civitatis maneant clausae, . . ., si tamen contingat casus quod hostes insequantur aliquos cives per quos civitas conservatur, damnosissimum esset civitati, nisi eis portae aperientur; et ideo in tali casu essent portae aperiendae, PS. Q. 96. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 46. Art. 10 (ter); PT. Q. 83. Art. 3. — (1) (b), ut patet per Dionysium, Eccles. hierarch. cap. 3, ubi dicit: ministrorum alii stant ad portas templi clausas, PTS. Q. 37. Art. 2 ad 2. — (2) (a), ultimo autem docet modum adimplendi evangelicam doctrinam, scilicet implorando divinum auxilium, et conatum opponendo ad ingrediendum per angustam portam perfectae virtutis, PS. Q. 108. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 28. Art. 3, in quot.; PT. Q. 39. Art. 5 (ter); PT. Q. 39. Art. 8. — (2) (b), sicut Samson abstulit media nocte portas Gazae, ita Christus media nocte auferens portas inferni resurrexit, PT. Q. 51. Art. 4 ob. 2, in quot. Cf. PT. Q. 52. Art. 5; PTS. Q. 17. Art. 1.

portābilis, e, *adj.*, *that may be borne* or *endured*, a synonym of *moderatus.* Cum aliquis iurat vel promittit se facturum voluntatem alterius, intelligenda est debita conditio, si scilicet id quod ei mandatur licitum sit et honestum, et portabile sive moderatum, SS. Q. 98. Art. 2 ad 3.

portātilis, e, *adj.*, *portatile, portable, movable*, especially in the phrase *portatile altar.* Antea vero ad cultum Dei erat ordinatum tabernaculum portatile per diversa loca, (ad 2), . . ., et ideo sine periculo institui poterat tanta altaris altitudo, ut per aliquos gradus ligneos non stantes sed portatiles in hora sacrificii sacerdotes ad altare ascenderent sacrificia offerentes, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7. Cf. PT. Q. 83. Art. 3 ad 2.

portātio, ōnis, *f.*, *a carrying of anything.* Eadem etiam ratio est de portatione reliquiarum, SS. Q. 96. Art. 4 ad 3; nomen acolythi cerei portationem significat, PTS. Q. 37. Art. 5 ob. 6.

portentum, i, *n.*, *portent, wonder*, a synonym of *prodigium.* Miracula distinguuntur per signa et prodigia, sive portenta, et per virtutes, (ob. 3), . . ., aliud est id propter quod miracula fiunt, scilicet ad manifestandum aliquid supernaturale; et secundum hoc communiter dicuntur signa; propter excellentiam autem dicuntur portenta, vel prodigia, SS. Q. 178. Art. 1 ad 3.

portio, ōnis, *f.*, *a share, part, portion.* Sed dicitur quod primogeniti erant sacerdotes, qui duplicem portionem accipiebant, SS. Q. 87. Art. 1 ad 3; de reditibus Ecclesiae vel oblatione fidelium, sola episcopo ex his una portio remittatur, SS. Q. 185. Art. 7 c, in quot.; singuli accipiunt Christum Dominum, et in singulis portionibus totus est, nec per singulas minuitur, sed integrum se praebet in singulis, PT. Q. 76. Art. 3 a, in quot. Cf. SS. Q. 152. Art. 1; SS. Q. 152. Art. 5 (bis); SS. Q. 185. Art. 7, in quot.; PT. Q. 80. Art. 8, in quot.; PT. Q. 80. Art. 12; PTS. Q. 96. Art. 4.

porto, āre, āvi, ātum, *v. freq. a.*, *to bear, carry, bring, endure, suffer.* Et ideo levius fert tristitiae onus, sicut etiam in portandis oneribus corporalibus contingit, PS. Q. 38. Art. 3 c; filius dicitur non portare peccatum patris, quia non punitur pro peccato patris, nisi sit particeps culpae, PS. Q. 81. Art. 1 ad 1; si loquamur de poena satisfactoria quae voluntarie assumitur, contingit quod unus portet poenam alterius, inquantum sunt quodammodo unum, PS. Q. 87. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (passim); PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 164. Art. 2 (bis); SS. Q. 188. Art. 7 (bis); PT. Q. 2. Art. 11 (bis); et passim.

portus, ūs, *m.*, *a harbor, haven, port.* Quod ordinetur ad aliquid tanquam ad finem, non est necessarium adepto iam fine, sicut navis postquam pervenitur ad portum, PS. Q. 4. Art. 4 ob. 3; gubernare autem est movere aliquos in debitum finem; sicut nauta gubernat navem, ducendo eam ad portum, SS. Q. 102. Art. 2 c; sicut si aliquis dicat: antequam in portu pranderem, navigavi; non intelligitur quod in portu prandeat, postquam navigaverit, sed quia cogitabatur in portu pransurus, PT. Q. 28. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 186. Art. 9.

porus, i, *m.*, *a pore, passage, channel* in the body. Tertia vero opinio fuit Democritii, qui ponebat actionem esse per effluxionem atomorum a corpore agente et passionem esse per receptionem eorumdem in poris corporis patientis, PP. Q. 115. Art. 1 c; dicit enim Philosophus quod corpora dicuntur frangibilia propter determinatam dispositionem pororum, quod non potest attribui sacramentalibus speciebus, PT. Q. 77. Art. 7 ob. 1. Cf. PP. Q. 119. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 5.

posco, ere, poposci, 3, *v. inch. a.*, *to beg, demand, request, desire*, used with the *acc.* Augustinus dicit: cur perseverantia poscitur a Deo, si non datur a Deo, PS. Q. 109. Art. 10 a; similiter autem spiritualibus defectibus per spirituales actus subvenitur dupliciter: uno modo poscendo auxilium a Deo, SS. Q. 32. Art. 2 c; in his ergo et similibus casibus malum est sequi legem positam; bonum autem est praetermissis verbis legis, sequi id quod poscit iustitiae ratio et communis utilitas, SS. Q. 120. Art. 1 c; dicit enim expresse Hieronymus: considerandum est quod Scribis et Pharisaeis de caelo signa poscentibus, PT. Q. 45. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 40. Art. 1, in quot.; PT. Q. 29. Art. 1, in quot.; PT. Q. 68. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 64 pr.; PTS. Q. 64. Art. 1 (bis); PTS. Q. 64. Art. 4.

positio, ōnis, *f.*, (1) *setting, position, place*, synonym of *dispositio* and *situs*, (2) *setting down, putting down, affirmation*, synonym of *affirmatio*, the opposite of *negatio* and *remotio*, (3) *placement, construction, maintenance, position*, the opposite of *negatio* and *remotio*, (4) *establishment, settlement, decision*, (5) *imputation, assumption*, synonym of *suppositio*. — (1), status, proprie loquendo, significat quamdam positionis differentiam secundum quam aliquid disponitur, secundum modum suae naturae quasi in quadam immobilitate, SS. Q. 183. Art. 1 c; positio, quae est ordo partium in toto, C. G. 4. 65; de ratione autem positionis est prius et posterius, 4 Phys. 17 c; positio vero non addit supra ubi, nisi ordinem partium determinatum, quia nihil aliud est, quam determinata relatio partium ad invicem, 11 Met. 12 a. Cf. PP. Q. 116. Art. 1; C. G. 4. 87; 3 Phys. 9 h; 4 Phys. 1 f; 2 Cael. 2 g and 3 a; et passim. On **demonstratio positione differens**, see *demonstratio* under 3; on **quantitas positionem habens**, see *quantitas* under 1. — (2), tota ratio boni in positione consistit, Verit. 21. 1 ob. 2; sicut definitio, quae positio dicitur, 1 Anal. 5 f. — As a kind of *positio* in this sense we have **positio absoluta**, *the unconditioned* or *absolute affirmation.* Omnis enim positio absoluta aliquid in rerum natura exsistens significat, Verit. 21. 1 c. — (3), haec positio implicat contradictoria, PP. Q. 10. Art. 5 c; haec positio est falsa, PP. Q. 104. Art. 3 c; quorum positiones scire poterant, C. G. 1. 2; quidquid dicitur per positionem, non constituitur negative vel privative tantum, 1 Sent. 28. 1. 2 a. Cf. PP. Q. 79. Art. 6; PP. Q. 118. Art. 3; C. G. 1. 12 and 13; 8 Phys. 5 b; et passim. On **ratio disputantis contra positionem**, see *ratio* under 13. — Kinds of *positio* in this sense are: (a), **positio absurda**, *the incongruous* or *absurd assertion.* Cf. 2 Sent. 13. 1. 3 c. — (b), **positio consequentis**, *the assertion of the result clause in a conditional sentence.* Cf. 4 Phys. 1 b. — (c), **positio extranea**, *the irrelevant assertion.* Huiusmodi autem opiniones, quae destruunt principia alicuius partis philosophiae, dicuntur positiones extraneae, Mal. 6. 1 c. Cf. PP. Q. 49. Art. 3; 2 Sent. 13. 1. 3 c. — (4), secundum legis positionem, C. G. 3. 129; ad bonam consuetudinem requiritur legis positio, 10 Eth. 14 e. On **bonum secundum legis positionem**, see *bonus* under 2; on **iustum secundum legis positionem**, see *malus* under 2. — (5), quaelibet positione facta sequitur illud esse ubique, PP. Q. 8. Art. 4 c; incompossibile est huic positioni, PS. Q. 10. Art. 4 ad 3; positio quam non contingit demonstrare, et ex hoc immediatum (sc. principium) dicitur; neque tamen "aliquem docendum", id est, qui doceri debet in demonstrativa scientia "necesse est habere", id est, mente concipere sive ei assentire, 1 Anal. 5 e; cum quadam positione recipiuntur huiusmodi principia, 1 Anal. 5 e; quaedam positio est, quae accipit aliquam partem enuntiationis, scilicet affirmationem vel negationem, . . ., et haec positio suppositio dicitur, quia tanquam veritatem habens supponitur. alia autem positio est, quae non significat esse vel non esse, sicut definitio, quae positio dicitur: ponitur enim ab arithmetico definitio unitatis tamquam quoddam principium, scilicet quod unitas est indivisibile secundum quantitatem, 1 Anal. 5 f; quia enim demonstrationes definitiones praesupponunt ex quibus concludunt, merito dicuntur positiones, 1 Perih. 1 a; et haec positio suppositio dicitur, 1 Anal. 5 f; erit positio impossibilis et ex hac positione sequitur impossibile, 7 Phys. 1 b. Cf. 1 Anim. 6 a.

positīvē, *adv.*, see *positivus.*

positivus, a, um, *adj.*, (1) *stated without qualification*, the first degree of comparison, (2), *set, set down* (within the sphere of reality), *positive*, the opposite of *negativus*, *privativus*, and *remotivus*. — (1), positivum posuit pro comparativo, 1 Cor. 7. 8; comparativum supponit positivum, 3 Cael. 3 f. — (2), illud dicitur esse "positivum" quod ex voluntate humana procedit, SS. Q. 57. Art. 2 ob. 2; iuris aliud est naturale, aliud est positivum, 5 Eth. 12 a; nominatur legale, id est, lege positum, quod et illi dicunt positivum, 5 Eth. 12 a. Cf. PS. Q. 95. Art. 2; SS. Q. 47. Art. 12; SS. Q. 50. Art. 1; PTS. Q. 58. Art. 5; PTS. Q. 68. Art. 1; et passim. On **effectus positivus**, see *effectus*; on **ens positivum**, see *ens*; on **ius positivum**, see *ius* under 1; on **iustum positivum**, see *iustus*. — **positīvē**, *adv.*, *after the manner of a setting down* or *affirmation, in the sense of*

setting (into the sphere of reality), *positively*, the opposite of *negative*, *privative*, and *remotive*. Inquantum obiectum est aliquid positive, potest constituere speciem mali actus, PS. Q. 18. Art. 5 ad 2; si peccatum maculam causat, aut macula illa est aliquid positive, aut est privatio pura, PS. Q. 86. Art. 1 ob. 3; secundum quod ista nomina positive Deo conveniunt, 1 Sent. 2. 1. 3 c; uno modo positive, sicut igni attribuitur ferri sursum, Verit. 1. 5 ad 15; subiectum quod est aliquid positive, 1 Phys. 13 b. Cf. PS. Q. 86. Art. 1 (passim); PS. Q. 86. Art. 2; PTS. Q. 84. Art. 3. On **accipere positive**, see *accipere* under 3; on **dicere positive**, see *dicere* under 3; on **ens positive dictum**, see *ens*; on **nominare positive**, see *nominare*; on **praedicare positive**, see *praedicare* under 2; on **significare positive**, see *significare*.

positor, ōris, *m.*, *a founder*, **positor legis**, *a legislator*. Nam consideratio officiorum, quantum quidem ad alios actus, pertinet ad legis positores, SS. Q. 184 pr.

possessio, ōnis, *f.*, *a possessing, holding, possession*. Illud quod possidetur firmiter et quiete habetur; ad designandam ergo immutabilitatem et indeficientiam aeternitatis, usus est nomine possessionis, PP. Q. 10. Art. 1 ad 6; sine consortio non potest esse iucunda possessio alicuius boni, PP. Q. 32. Art. 1 ad 2; utrum naturalis sit homini possessio exteriorum rerum, SS. Q. 66 pr.; possessio importat quietum dominium; et ideo per patientiam dicitur homo suam animam possidere, inquantum radicitus evellit passiones adversitatum, quibus anima inquietatur, SS. Q. 136. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 2. Art. 7 (bis); PS. Q. 3. Art. 1 (bis); PS. Q. 16. Art. 3 (ter); PS. Q. 105. Art. 2 (passim); SS. Q. 78. Art. 3 (quater); et passim.

possessor, ōris, *m.*, *a possessor, one who possesses, owns, enjoys* or *controls* anything. Sed circa res possessas optimum est, sicut dicit Philosophus, quod possessiones sint distinctae, et usus sit partim communis, partim autem per voluntatem possessorum communicetur, . . ., aliud remedium est ut possessiones non in perpetuum alienentur, sed certo tempore ad suos possessores revertantur, PS. Q. 105. Art. 2 c; et eadem ratio est de thesauris antiquo tempore sub terra occultatis, quorum non extat aliquis possessor, SS. Q. 66. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 84. Art. 5; PS. Q. 70. Art. 1, in quot.; SS. Q. 100. Art. 1; SS. Q. 100. Art. 6; SS. Q. 118. Art. 6; SS. Q. 167. Art. 1, in quot.

possibilis, e, *adj.*, (1) *possible*, i.e., that which can be, the existence of which does not involve intrinsic contradiction, as would for instance a square circle. The context will determine which of these meanings is exact: (a), strictly, logical intrinsic possibility, that which could be, because there is no intrinsic contradiction implied in its existence, but which, as a matter of fact, never will exist; to be distinguished in this sense from *simple future* which not only can but will be, and from *potential* being; (b), thence, by extension, ontological intrinsic possibility, that which can be, because it is already contained potentially in actually existent causes; in this sense, synonymous with *potential*, and opposed to *actual*; (c), thence, that which is but can be other than it is; in this sense, synonymous with *contingent*, and opposed to *necessary*, (2) *possible* in the figurative sense, according to the mathem. ical power. — (1), possibile dupliciter dicitur. uno mo..., secund m quod dividitur contra necesse esse, sicut dicimus illa possibilia, quae contingunt esse et non esse, . . ., alio vero modo possibile dicitur secundum quod est commune ad ea quae sunt necessaria, et ad ea quae contingunt esse et non esse, prout possibile contra impossibile dividitur, 9 Met. 3 k.. Cf. PP. Q. 25. Art. 3; PP. Q. 87. Art. 1; PS. Q. 50. Art. 4 (passim); PT. Q. 46. Art. 2; 9 Met. 3 g; et passim. Of the last kind of *possibile*, it is rightly said: secundum quod possibile continetur sub necessario, PP. Q. 41. Art. 4 ad 2, and ad necessarium sequitur, C. G. 3. 86; in as much as all that exists, be it of necessity or not, would in general not exist, if it were not possible, *nam quod necesse est esse, possibile est esse*, C. G. 3. 86. *possibile* in the proper sense of the word is only that which *dividitur contra necesse esse*, which in other words is opposed to *necessarium*, (quod opponitur necessario, PP. Q. 41. Art. 4 ad 2; C. G. 3. 86). Under this we understand that which as yet is not but still can be, be it a question of the logical or ontological sphere: dicitur possibile, quod potest esse et non esse, . . ., hoc in sua ratione habet, quod non sit necesse illud fieri, quando non est, quod quidem est, quia non de necessitate sequitur ex causa sua, C. G. 3. 86. *possibile* in the latter sense is meant when it is said for example: possibile est, quo posito non sequitur impossibile, PS. Q. 10. Art. 4 ob. 3; cf. PP. Q. 23. Art. 6 ob. 2; 8 Phys. 9 f and 19 a; 1 Gener. 4 a and b and 22 h; 9 Met. 3 g and k; Aristotle's Metaph. VIII. 3, 1047. a. 24 ff; conclusio impossibilis non sequitur ex principio possibili, PS. Q. 13. Art. 5 c; possibile, prout est quaedam differentia veri, PS. Q. 40. Art. 3 ad 2; omne quod est possibile esse et non esse, habet aliquam causam, quia in se consideratum ad utrumlibet se habet, C. G. 2. 15; possibile autem, quod ad neutrum (sc. neque ad esse neque ad non esse) est omnino determinatum, sive se habeat magis ad unum quam ad alterum, sive se habeat aequaliter ad utrumque, quod dicitur contingens ad utrumlibet, 1 Perih. 14 f; sive possibile determinatur per verum, ut scilicet dicatur possibile quod potest esse, sive determinetur per facile, ut scilicet dicatur possibile fieri quod de facili potest, 1 Cael. 24 d. Cf. 5 Met. 14 c and h. On **enuntiabile possibile**, see *enuntiabilis*; on **intellectus possibilis**, see *intellectus* under 3; on **materia possibilis**, see *materia* under 3; on **propositio de possibili**, see *propositio* under 2; on **sensus possibilis**, see *sensus* under 3; on **solutio possibilis**, see *solutio* under 2; on **syllogismus de possibili**, see *syllogismus*. — Kinds of *possibile* in the proper sense of the word are: (a), **possibile absolute seu absolutum** and **possibile ex suppositione**, *the unconditioned and the conditioned possible*. Possibile absolutum non dicitur neque secundum causas superiores, neque secundum causas inferiores, sed secundum seipsum, PP. Q. 25. Art. 3 ad 4; dicitur autem et quandoque aliquid possibile, . . ., absolute, quando scilicet termini enuntiationis nullam ad invicem repugnantiam habent, Pot. 3. 14 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 3 c; PP. Q. 46. Art. 1 ad 1; PT. Q. 46. Art. 2 c; 1 Cael. 25 c and 26 b. — (b), **possibile absolutum**, see *possibile absolute*. — (c), **possibile active seu secundum potentiam activam seu per potentiam agentis** and **possibile secundum potentiam passivam seu per potentiam quae est in rebus**, *the actively and the passively possible*, or the possible with reference to a capacity to accomplish something, and that with reference to a capacity to be acted upon, which capacity is in things, (secundum activam quidem, ut si dicamus possibile esse aedificatori quod aedificet, secundum passivam vero, ut si dicamus possibile esse ligno quod comburatur, Pot. 3. 14 c). Cf. *possibile per respectum ad aliquam potentiam*. Cf. PP. Q. 46. Art. 1 ad 1; C. G. 2. 37; Pot. 1. 3 c; Pot. 3. 14 c and 5. 3 c; 1 Cael. 26 b; 5 Met. 14 o; 9 Met. 5 a. — (d), **possibile alicui** and **possibile simpliciter**, *the possible for someone and the simply* or *absolutely possible*. Aliquid potest dici possibile vel impossibile dupliciter: uno modo simpliciter et absolute; alio modo ex suppositione, PT. Q. 46. Art. 2 c. Cf. 1. Cael. 25 c and 26 b. — (e), **possibile ex suppositione**, see *possibile absolute*. — (f), **possibile per potentiam agentis**, see *possibile active*. — (g), **possibile per potentiam quae est in rebus**, see *possibile active*. — (h), **possibile per respectum ad aliquam potentiam seu secundum aliquam potentiam seu secundum potentiam** and **possibile secundum nullam potentiam, seu secundum se seu secundum seipsum**, *the possible considered in reference to the power of an effective cause and that apart from such a cause considered in itself*, i.e., *the extrinsically possible* (sicut quod subditur humanae potentiae dicitur esse possibile homini, PP. Q. 25. Art. 3 c), *and the intrinsically possible* (possibile autem fuit ens creatum esse antequam esset, per potentiam agentis, per quam

et esse incepit, vel propter habitudinem terminorum, in quibus nulla repugnantia invenitur, quod quidem possibile secundum nullam potentiam dicitur, C. G. 2. 37. Cf. *possibile active.* — (i), **possibile secundum aliquam potentiam,** see *possibile per respectum ad aliquam potentiam.* — (j), **possibile secundum causam inferiorem** and **possibile secundum causam superiorem,** *the possible with reference to an inferior* or *subordinate cause and the possible with reference to a higher* or *a superior cause.* Possibile absolutum non dicitur neque secundum causas superiores, neque secundum causas inferiores, sed secundum seipsum, PP. Q. 25. Art. 3 ad 4. — (k), **possibile secundum causam superiorem,** see *possibile secundum causam inferiorem.* — (l), **possibile secundum nullam potentiam,** see *possibile per respectum ad aliquam potentiam.* — (m), **possibile secundum potentiam,** see *possibile per respectum ad aliquam potentiam.* — (n), **possibile secundum potentiam activam,** see *possibile active.* — (o), **possibile secundum potentiam passivam,** see *possibile active.* — (p), **possibile secundum se,** see *possibile per respectum ad aliquam potentiam.* — (q), **possibile secundum seipsam,** see *possibile per respectum ad aliquam potentiam.* — (r), **possibile simpliciter,** see *possibile alicui.* — (2), tertio modo dicitur secundum potentiam mathematicam, quae est in geometricis, prout dicitur linea potentia commensurabilis, quia quadratum eius est commensurabilis, Pot. 1. 3 c; dicitur autem et quandoque aliquid possibile non secundum aliquam potentiam, sed vel metaphorice, sicut in geometricis dicitur aliqua linea potentia rationalis, Pot. 3. 14 c. Cf. 1 Anal. 14 g; 5 Met. 14 n.

possibilitas, ātis, *f., ability to exist,* or *to act,* or *to be acted upon, possibility,* synonym of *facultas* and *potentia,* the opposite of *impossibilitas* and *impotentia.* Movens tunc ex necessitate causat motum in mobili, quando potestas moventis excedit mobile, ita quod tota eius possibilitas moventi subdatur. cum autem possibilitas voluntatis sit respectu boni universalis et perfecti, non subicitur eius possibilitas tota alicui particulari bono; et ideo non ex necessitate movetur ab illo, PP. Q. 82. Art. 2 ad 2; principium mutationis et causa est rei possibilitas, 2 Sent. 7. 1. 1 c; intellectu scilicet divino, cui nulla possibilitas admiscetur, 2 Sent. 9. 1. 2 ad 2; est autem considerare duplicem possibilitatem, unam secundum id quod habet res, alteram secundum id quod nata est habere, 1 Sent. 8. 3. 2 c. Cf. PS. Q. 20. Art. 4 c; PS. Q. 32. Art. 3; PS. Q. 40. Art. 1 (bis); SS. Q. 25. Art. 11; SS. Q. 89. Art. 7; et passim. — Kinds of *possibilitas* are: (a), **possibilitas ad esse seu essendi** and **possibilitas ad non esse seu non essendi,** *the possibility of being and the possibility of not being.* Cf. Pot. 5. 3 c. — (b), **possibilitas ad non esse,** see *possibilitas ad esse.* — (c), **possibilitas essendi,** see *possibilitas ad esse.* — (d), **possibilitas non essendi,** see *possibilitas ad esse.* — (e), **possibilitas secundum potentiam activam** and **possibilitas secundum potentiam passivam,** *possibility of doing something and of having something done.* Cf. Pot. 3. 15 ad 11. — (f), **possibilitas secundum potentiam passivam,** see *possibilitas secundum potentiam activam.*

possideo, ēre, sēdi, sessum, 2, *v. a.,* (1) lit., (a) *to have and hold, to be master of, to own, possess,* (b) transf., *to take possession of, to occupy,* (2) fig., (a) *to possess, to have a thing,* (b) *to possess, to hold in control* or *restrain.* — (1) (a), prout scilicet homo in hoc delectatur quod divitias possideat, SS. Q. 118. Art. 6 ad 1; videtur quod episcopo non liceat aliquid proprium possidere, . . ., ergo videtur quod non liceat eis proprium possidere, (ob. 1), . . ., sed Apostolis Dominus praecepit ut nihil proprium possiderent, . . ., ergo videtur quod episcopi teneantur ad huiusmodi mandati observantiam, ut nihil proprium possideant, (ob. 2), . . ., qui autem Dominum possidet, nihil extra eum habere potest, (ob. 3), . . ., uno modo mystice, ut non possideamus neque aurum, neque argentum, (ad 2), . . ., sic autem non debent nec episcopi, nec clerici proprium possidere, SS. Q. 185. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 108. Art. 2 (bis); SS. Q. 59. Art. 3; SS. Q. 62. Art. 5; SS. Q. 66. Art. 1 (bis); SS. Q. 66. Art. 2 (passim); SS. Q. 86. Art. 3 (passim). — (1) (b), noli verbis contendere; et Galat. V contentio numeratur inter opera carnis, quae qui agunt, regnum Dei non possidebunt, SS. Q. 38. Art. 1 a, in quot.; propter quod in parabola Evangelii dicitur de inventore thesauri absconditi in agro, quod emit agrum, quasi ut haberet ius possidendi totum thesaurum, SS. Q. 66. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 103. Art. 2; PS. Q. 2. Art. 1; SS. Q. 62. Art. 5; SS. Q. 154. Art. 10, in quot.; PT. Q. 54. Art. 2. — (2) (a), dicit enim Hieronymus: possideamus in irascibili odium vitiorum, PP. Q. 81. Art. 2 ob. 3, in quot. Cf. PP. Q. 82. Art. 5, in quot.; PS. Q. 23. Art. 1, in quot.; PS. Q. 69. Art. 4. — (2) (b), possessio importat quietum dominium; et ideo per patientiam dicitur homo suam animam possidere, SS. Q. 136. Art. 2 ad 2.

Possidius, ii, *m., Possidius,* bishop of Calama, a town of Numidia, to the south west of Hippo. He appears to have been a convert from paganism, and on his conversion to have become an inmate of the monastery at Hippo, probably about 390 A.D. From that time he lived in intimate friendship with St. Augustine until his death in 430. Unde Augustinus, epist. ad Possidium 245, SS. Q. 169. Art. 2 c.

possum, posse, potui, *v. n.* irreg., *to be able, have power, can.* In sempiternis non differt esse et posse, 1 Cael. 20 h; sunt autem in rebus quaedam quae possunt esse et non esse, 1 Cael. 26 a. Cf. PP. Q. 8. Art. 2 (passim); PP. Q. 25. Art. 3 (passim); PP. Q. 25. Art. 4 (passim); PP. Q. 82. Art. 1 (passim); PP. Q. 104. Art. 1 (passim); et passim. Cf. *contingens* under 2. — **ex posse seu pro posse seu secundum posse,** *according to possibility, according to powers.* Sic etiam Deus totaliter diligi debet, quia ex toto posse suo homo debet diligere Deum, et quidquid habet ad Dei amorem ordinare, SS. Q. 27. Art. 5 c. Cf. C. G. 1. 28 and 42; C. G. 3. 55; 1 Meteor. 1 g. — Kinds of *posse* are: (a), **posse ad aliquid,** *to be able with reference to something, to have some power.* Si in potestate hominis esse dicatur aliquid excluso auxilio gratiae, sic ad multa tenetur homo ad quae non potest sine gratia reparante; sicut ad diligendum Deum et proximum, SS. Q. 2. Art. 5 ad 1. — (b), **posse in aliquid,** *to attain something with one's own ability* or *power.* Cum enim virtus ordinetur ad bonum opus agendum, virtus quaedam perfecta dicitur ex hoc quod potest in opus perfecte bonum, PS. Q. 65. Art. 4 c. Cf. C. G. 1. 69 and 70; C. G. 2. 6 and 22; C. G. 3. 56; C. G. 4. 77; 4 Sent. 19. 1. 2. 2 c; 1 Cael. 6 a and 25 c; 9 Met. 1 b. — (c), **posse super aliquid,** *to extend over something with one's own power.* Sed virtus infinita potest super infinita, PP. Q. 86. Art. 2 ob. 4. — (d), **posse supra aliquid,** *to exceed something with one's own power.* Cum dicitur quod nulla natura potest supra seipsam, non est intelligendum quod non possit ferri in aliquod obiectum quod est supra se; manifestum est enim quod intellectus noster naturali cognitione potest aliqua cognoscere quae sunt supra seipsum, ut patet in naturali cognitione Dei, PS. Q. 109. Art. 3 ad 2. — **potens,** entis, *P. a., able, mighty, powerful, potent.* Sed Deus est summe potens, PP. Q. 25. Art. 4 ob. 2; ideo agit libero iudicio, potens in diversa ferri, PP. Q. 83. Art. 1 c; Deus, qui est potentior quam voluntas humana, potest voluntatem humanam movere, PS. Q. 6. Art. 4 ad 1; id quod est naturale, in unoquoque est potentissimum, PS. Q. 31. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 38. Art. 1; PP. Q. 64. Art. 2; PP. Q. 77. Art. 5; SS. Q. 3. Art. 3; PT. Q. 30. Art. 2; et passim. — **potenter,** *adv., strongly, mightily, powerfully.* Quidquid enim Deus facit potentissime et sapientissime facit, PP. Q. 25. Art. 6 ob. 1; per hoc significatur actio huiusmodi angelorum, quam in subditos potenter exercent, PP. Q. 108. Art. 5 ad 5.

post, *adv.,* and *prep.,* (1) *adv.,* (a) of place, *behind, back, backwards,* (b) of time, *afterwards, after;* (2) *prep* with *acc.,* (a) of place, *behind, after;* (b) of time, *after, since.* — (1) (a), paulo post sub-

ditur, PS. Q. 98. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 10. Art. 5; PP. Q. 38. Art. 1; PS. Q. 26. Art. 3; SS. Q. 147. Art. 1; et passim. — (b), non apparet ibi maior claritas post quam ante, PP. Q. 67. Art. 2 c; etiam in B. Virgine prius fuit id quod est animale, et post id quod est spirituale, PT. Q. 27. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 45. Art. 6; PP. Q. 78. Art. 4; PS. Q. 68. Art. 7; PS. Q. 105. Art. 2; PTS. Q. 59. Art. 5; et passim. — (2) (a), alia qua etiam salvato principio ordinis, fit inordinatio circa ea quae sunt post principium, PS. Q. 72. Art. 5 c; ut etiam Philosophus dicit in VIII Ethic., cap. ult. post medium, PS. Q. 114. Art. 1 ob. 1. — (b), consequenter post prudentiam considerandum est de iustitia, SS. Q. 57 pr.; deinde post religionem considerandum est de pietate, SS. Q. 101 pr. Cf. PP. Q. 14. Art. 15; PP. Q. 24. Art. 1; PS. Q. 59. Art. 4; PS. Q. 65. Art. 3; SS. Q. 151. Art. 4; et passim.

posteā, *adv., after this* or *that, hereafter, thereafter, afterwards.* Postea considerandum est de vitiis religioni oppositis, SS. Q. 92 pr.; in generatione hominis requiritur prius et posterius; prius enim est vivum, et postea animal et postea homo, PT. Q. 33. Art. 2 ob 3. Cf. PP. Q. 68. Art. 1 (ter); SS. Q. 24. Art. 9 (bis); PT. Q. 39. Art. 6 (ter); PT. Q. 41. Art. 4 (bis); PT. Q. 80. Art. 8 (bis); et passim.

posterior, *posterius*, see *posterus.*

posterioritas, ātis, *f., posteriority*, the state of being posterior or later in point of time; opposed to priority. Imago ab imitando dicitur; in quo importatur prius et posterius, (ob. 3), . . ., imitatio in divinis personis non significat posterioritatem, sed solam assimilationem, PP. Q. 35. Art. 1 ad 3.

posteritas, ātis, *f., posterity, succeeding generations.* Dicit enim quaedam Glossa Gen. 111, quod in lumbis Adae fuit tota posteritas corrupta, PS. Q. 81. Art. 4 ob. 1; servitus est consecuta ex ebrietate occasionaliter, inquantum Cham maledictionem servitutis in sua posteritate accepit, SS. Q. 150. Art. 3 ad 3.

posterus, a, um, *adj., coming after, following, next, ensuing, future,* used in the Summa Theologica in the positive only as substantive, thus: **in posterum** (sc. **tempus**), *in the future, for the future.* Sed in posterum pro illo peccato gravior poena reservabatur, SS. Q. 97. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 55. Art. 7; SS. Q. 78. Art. 2 (bis); SS. Q. 86. Art. 1; SS. Q. 108. Art. 4; PT. Q. 49. Art. 1; et passim. — **posteri**, ōrum, *m., coming generations, descendants, posterity.* Utrum primum peccatum hominis derivetur per originem in posteros, PS. Q. 81 pr. Cf. PS. Q. 81. Art. 2 (ter); SS. Q. 108. Art. 4 (bis); SS. Q. 164. Art. 1 (bis); PT. Q. 1. Art. 4; PT. Q. 8. Art. 5; et passim. — *Comp.*, **posterior, posterius**, (1) *latter, that behind, posterior,* the opposite of *anterior,* (2) *latter, later,* the opposite of *prior,* (3) **Posteriora Analytica**, *the Later* or *Second Analytics of Aristotle,* the opposite of *Priora Analytica.* — (1), quaedam vero moventur in anteriora vel posteriora frequenter, SS. Q. 180. Art. 6 ob. 3; pars anterior et posterior animalis, . . ., differunt non solum in virtute, sed etiam in figura, 2 Cael. 2 i; quod sit anterius et posterius caeli, 2 Cael. 3 h; pars anterior dignior est posteriori, 2 Cael. 7 e. Cf. PS. Q. 102. Art. 6. — (2), prius enim et posterius dicitur per comparationem ad aliquod principium, PP. Q. 76. Art. 4 ob. 3; cf. SS. Q. 26. Art. 1 c; prius et posterius dicitur aliquid per distantiam ad ipsum nunc, quod est terminus praeteriti et futuri, 4 Phys. 22 e; cf. 5 Met. 13 a; Aristotle's Metaph. 4. 11, 1018. b. 9 f; prius et posterius dicuntur in quolibet ordine per comparationem ad principium illius ordinis, Quodl. 5. 10. 19 c; nihil prohibet aliquid esse prius et posterius altero secundum diversas rationes, 2 Phys. 5 c; prius et posterius esse non possunt, nisi tempus sit, 8 Phys. 2 e. Cf. PP. Q. 33. Art. 3; PP. Q. 46. Art. 3; PP. Q. 85. Art. 4; PS. Q. 19. Art. 3; SS. Q. 26. Art. 1; et passim. On **causa posterior**, see *causa* under 1 and 2; on **contraria posteriora**, see *contrarius* under 2; on **definire per posteriora**, see *definire* under 2; on **dicere per posteriora**, see *dicere* under 3; on **differentia posterior**, see *differentia*; on **finis posterior**, see *finis* under 2; on **necessitas a posteriore**, see *necessitas* under 1; on **praedicare per seu secundum posteriora**, see *praedicare* under 2; on **praedicatio posterior**, see *praedicatio* under 2; on **processus de priori ad posterius**, see *processus* under 1; on **quantitas per posterius**, see *quantitas* under 1. — Kinds of *posterius* in this sense are: (a), **posterius in magnitudine seu secundum quantitatem** and **posterius motus seu in motu**, *the later according to size and quantity and that according to movement.* Secundum prius et posterius in magnitudine est prius et posterius in motu locali corporis, PP. Q. 53. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 1 (ter); PP. Q. 46. Art. 1; PP. Q. 53. Art. 2 (bis); 4 Phys. 17 c and d and 18 c; 5 Met. 13 b; et passim. — (b), **posterius in motu**, see *posterius in magnitudine.* — (c), **posterius in tempore seu tempore seu temporis seu via generationis**, *the later according to time* or *according to origin.* Forma secundum quod est recepta in materia, est posterior in via generationis quam materia, licet sit prior natura, PS. Q. 20. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 10. Art. 4 and 5; PP. Q. 46. Art. 1 (bis); C. G. 2. 23; 1 Anal. 40; 4 Phys. 17 c and d; et passim. — (d), **posterius motus**, see *posterius in magnitudine.* — (e), **posterius natura seu secundum naturam**, *the later according to nature.* Sed in uno et eodem imperfectum est prius tempore, etsi sit posterius natura, PT. Q. 1. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 34. Art. 3; 1 Anal. 4 o. — (f), **posterius secundum actum**, *the later according to reality,* the opposite of *posterius secundum potentiam*, i.e., *the later according to potentiality.* Cf. 5 Met. 13 i. — (g), **posterius secundum naturam**, see *posterius natura.* — (h), **posterius secundum quantitatem**, see *posterius in magnitudine.* — (i), **posterius tempore seu temporis**, see *posterius in tempore.* — (j), **posterius via generationis**, see *posterius in tempore.* — **naturaliter prius est quod est perfectius, licet in unoquoque sit tempore posterius**, see *prior* under 1. — **posito posteriori ponitur prius**, *if the later is established* or *fixed, so also is the earlier.* Cf. 2 Cael. 2 c and 4 g. — **posteriora non sunt de intellectu priorum, sed e converso**, *the later does not belong to the conception of the earlier, but this is true of the reverse.* Cf. 2 Phys. 3 e. — **remoto posteriori non removetur prius**, *with the removal of the later, the earlier upon which it depends is not removed.* Cf. SS. Q. 20. Art. 2 a. — **remoto priori removetur posterius**, see *prior* under 1. — **semper prius salvatur in posteriori**, see *prior* under 1. — **transmutato posteriori non transmutatur prius**, *the change of the later does not affect the earlier upon which it depends.* Cf. PS. Q. 85. Art. 1 ob. 2. — **virtus prioris est in posteriori**, see *prior* under 1. — (3), liber Posteriorum Analyticorum, qui est de syllogismo demonstrativo, 1 Anal. 1 a; in Posterioribus Analyticis docetur resolutio usque ad principia prima, 2 Anal. 4 a; ut dicitur in I Posteriora, 1 Phys. 1 a; per Philosophum in II Posteriora, 3 Phys. 1 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 3; SS. Q. 48. Art. 1; SS. Q. 49. Art. 4 (bis); SS. Q. 98. Art. 3; PT. Q. 2. Art. 7; et passim. — *Comp. adv.*, **posterius**, *later, afterwards.* Sed secundum quod sunt partes definitionis, sic sunt posterius nota, PP. Q. 85. Art. 3 ad 3. — *Sup.*, **postremus**, a, um, *the hindmost, the last,* opposite of *primus.* Finis, etsi sit postremus in executione, est tamen primus in intentione agentis, PS. Q. 1. Art. 1 ad 1; finis est postremum in executione, sed est primum in intentione rationis, PS. Q. 18. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 67. Art. 4; SS. Q. 162. Art. 7; PT. Q. 88. Art. 1; PTS. Q. 70. Art. 1. — *Sup. adv.*, **postremo**, *at last, finally.* Postremo, ut in iudicio quam iuste damnentur, ibidem denuntiet, PT. Q. 54. Art. 4 c.

postis, is, *m., a post, door post.* Unde et liberati sunt per sanguinis agni aspersionem, vel linitionem in postibus domorum, a periculo exterminii, quod imminebat Aegyptiis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2.

postmodum, *adv., afterwards, presently, shortly.* Utrum postmodum potuerint peccare, PP. Q. 62 pr.; sed postmodum visis miraculis, ex quadam suspicatione coniecturavit eum esse Filium Dei, PT.

Q. 44. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 95. Art. 1 (bis); PP. Q. 118. Art. 2 (ter); PT. Q. 31. Art. 7 (bis); PT. Q. 33. Art. 3 (quater); PTS. Q. 54. Art. 4 (passim); et passim.

postpōno, ere, posui, positum, 3, *v. a.*, *to put after, set aside, postpone; to esteem less, to neglect, disregard.* Tum etiam quia Deo et optimis exhibetur; tum etiam quia homines propter honorem consequendum sit et vituperium vitandum, alia omnia postponunt, SS. Q. 129. Art. 1 c; similiter etiam vehementius operantur ad hoc quod inhaereant Deo martyres, qui ad hoc postponunt propriam vitam; et viventes in monasteriis, qui ad hoc postponunt propriam voluntatem; et omnia quae possunt habere, quam virgines, quae ad hoc postponunt veneream voluptatem, SS. Q. 152. Art. 5 c; superbi non eorum vitam considerant quibus se humiliando postponant, sed quibus superbiendo se praeferant, SS. Q. 162. Art. 3 ob. 2, in quot.; postponitur autem interpretatio sermonum dono linguarum, SS. Q. 176. Art. 2 ad 4; nam casum appetit, qui ad summi loci fastigia, postpositis gradibus per abrupta quaerit ascensum, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 3; et idem est etiam dicendum de transpositione verborum, quia si tollit sensum locutionis, non perficitur sacramentum, sicut patet de negatione praeposita, vel postposita signo, PT. Q. 60. Art. 8 ad 3. Cf. PT. Q. 65. Art. 2 ad 3.

postpraedicāmentum, i, *n.*, *post-category*, general modes of being arising from the comparison of categories among themselves. Philosophus inter postpraedicamenta "habere" ponit, quae scilicet diversa genera consequuntur, sicut sunt opposita et prius et posterius et alia huiusmodi, PS. Q. 49. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 29. Art. 2. There are five post-categories, namely: *oppositio, prioritas et posterioritas, simultas, motus*, and *habitus*. See article on *praedicamentum* under 2.

postquam, *conj.*, *after that, after, as soon as, when*, constr. usually with *historical pres.*, or *perf.* or *imperf. indic.*, or *subj.* Postquam ostendit quod primum movens seipsum componitur ex duobus partibus, . . ., dicit, PP. Q. 70. Art. 3 c; ergo etiam postquam constituit aliquis ultimum finem suae voluntatis in voluptate, PS. Q. 1. Art. 5 ob. 3; utrum aliquis, postquam uxoratus est, possit se servum facere sine consensu uxoris, PTS. Q. 52 pr. Cf. PP. Q. 33. Art. 3; PP. Q. 61. Art. 2; PP. Q. 67. Art. 3 (bis); PT. Q. 27. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 6; et passim.

postrēmus, a, um, *adj.*, see *posterus.*

postulātiō, ōnis, *f.*, *supplication, intercession.* Videtur quod inconvenienter dicantur esse orationis partes obsecrationes, orationes, postulationes et gratiarum actiones, . . ., ergo inconvenienter ponitur obsecratio orationis pars, (ob. 1), . . ., inconvenienter ergo orationes contra postulationes dividuntur, (ob. 2), . . ., secundo requiritur petitio, quae significatur nomine postulationis; sive petitio proponatur determinate, quod quidam nominant proprie postulationem, . . ., postulationes autem sunt in sequentibus petitionibus, . . ., praesta, quaesumus, etc., pertinet ad postulationem, . . ., in collationibus autem Patrum dicitur: obsecratio est imploratio pro peccatis; oratio, cum aliquid Deo vovemus; postulatio, cum pro aliis petimus, (c), . . ., et ideo gratiarum actio de aliis beneficiis praecedit postulationem, . . ., postulationem autem praecedit oratio, SS. Q. 83. Art. 17 ad 3. Cf. SS. Q. 178. Art. 1, in quot.

postulo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) in gen., *to ask, pray, desire something*, used with *acc.*, and *absol.*, (2) in partic., in jurid. lang., *to summon, arraign before a court.* — (1), et ponit exemplum de quodam qui modicum pretium de quodam libro propter ignorantiam postulanti iustum pretium dedit, SS. Q. 77. Art. 1 ad 2; unde in sua petitione expresse aliquis Deum tentat quando ea intentione aliquid a Deo postulat, SS. Q. 97. Art. 1 c; et in hoc etiam nobis dedit exemplum, ut de perceptis a nobis muneribus gratias agamus, et etiam nondum habita orando postulemus, (c), . . ., sicut et quicumque homo aliquod bonum a Deo postulat ut utatur illo ad utilitatem aliorum, non sibi soli, sed etiam aliis orat, PT. Q. 21. Art. 3 ad 3; in hoc adiuvat infirmitatem nostram, quod inspirando nobis sancta desideria, recte postulare nos facit, SS. Q. 83. Art. 5 ad 1; ut sic haec oratio non solum instruat postulare, sed etiam sit informativa totius nostri affectus, (c), . . ., oratio non porrigitur Deo, ut ipsum flectamus, sed ut in nobis ipsis fiduciam excitemus postulandi, SS. Q. 83. Art. 9 ad 5; Spiritus autem sanctus dicitur postulare quia postulantes nos facit, SS. Q. 83. Art. 10 ad 1. Cf. SS. Q. 83. Art. 15, in quot.; SS. Q. 97. Art. 3 (ter); SS. Q. 188. Art. 2 (bis); SS. Q. 188. Art. 3; PT. Q. 21. Art. 4; PTS. Q. 72. Art. 3.

pōtātio, ōnis, *f.*, *a drinking, potation.* Malum ebrietatis et nimiae potationis consistit in defectu ordinis rationis, PS. Q. 55. Art. 3 ad 2; ad perfectionem huius sacramenti concurrit et manducatio corporis et potatio sanguinis, PT. Q. 80. Art. 12 ob. 2.

pōtātor, ōris, *m.*, *a drinker, topor, bibber.* Iudaei autem primo quidem dixerant blasphemiam in filium hominis, cum dicebant eum voracem potatorem vini et publicanorum amatorem, SS. Q. 14. Art. 1 c.

potens, entis, *P. a.*, see *possum.*

potentātus, ūs, *m.*, *power, rule, dominion.* Similiter etiam alia quae propter honorem quaeruntur, puta potentatus et divitiae, parva reputantur ab eo, SS. Q. 132. Art. 2 ad 1.

potenter, *adv.*, see *possum.*

potentia, ae, *f.*, (1) *power, the ability to be* or *become* or *to do something, possibility, potentiality, faculty for something*, synonym of *potestas*, (2) *faculty, power for an activity*, equivalent of *potentia agere* (see under 1), synonym of *potestas, virtus*, and *vis*, the opposite of *actus* and *impotentia*, (3) *power, strength, might, force, influence*, synonym of *dominium, potestas, principatus, regimen, virtus*, and *vis*, (4) *possibility* or *potentiality for being*, the equivalent of *potentia ad esse seu ad essendum* (see above, under 1), synonym of *possibilitas, potentialitas*, and *potestas*, the opposite of *impossibilitas, impotentia*, and *impotentialitas* on the one hand and of *actus* on the other. — (1), potentia primo imposita est ad significandum principium actionis, sed secundo translatum est ad hoc, ut illud etiam quod recipit actionem agentis, potentiam habere dicatur, 1 Sent. 42. 1. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 50. Art. 4 (passim); PS. Q. 58. Art. 1; SS. Q. 24. Art. 11; 1 Sent. 42. 1. 1 c; Pot. 1. 1 c; et passim. — Kinds of *potentia* in this sense are: (a), **potentia actionis seu activa seu operativa seu agentis seu ad agere** and **potentia passionis seu passiva seu receptiva seu pure materialis seu ad esse seu ad essendum**, *the active* (cf. *potentia operativa* under 2) and *the passive potentiality* (cf. *potentia activa et passiva* under 2), i.e., *the faculty for an action and that for a being* or *for the reception of a being* or *the mere potentiality belonging to the material of a thing* (cf. *potentia materialis* under 2). Cum duplex sit potentia, scilicet potentia ad esse et potentia ad agere, utriusque potentiae perfectio virtus vocatur. sed potentia ad esse se tenet ex parte materiae, quae est ens in potentia, potentia autem ad agere se tenet ex parte formae, quae est principium agendi eo quod unumquodque agit, inquantum est actu, PS. Q. 55. Art. 2 c; potentia activa est principium agendi in aliud, potentia vero passiva est principium patiendi ab alio, PP. Q. 25. Art. 1 c; cum omnis potentia dicitur ad actum proprium, potentia operativa dicitur ad actum qui est operatio, 2 Anim. 5 a; activa autem potentia duplex est. quaedam quidem cuius actio terminatus ad aliquid actum extra, sicut in aedificatione actio terminatur ad aedificatum; quaedam vero est cuius actio non terminatur ad extra, sed consistit in ipso agente, ut visio in vidente, Verit. 14. 3 c; dico autem potentiam passivam, secundum quam aliquid assequi potest suam perfectionem vel in essendo, vel in consequendo finem, PP. Q. 9. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 41. Art. 4 ad 2; PP. Q. 46. Art. 1 ad 1; PP. Q. 54. Art. 3 c; PP. Q. 58. Art. 1 c; PP. Q. 75. Art.

5 ad 1 and Art. 6 ad 2; PP. Q. 77. Art. 5 c; PP. Q. 104. Art. 4 ad 2; PT. Q. 13. Art. 1 c; C. G. 1. 20; C. G. 2. 7, 25. 35, 37, and 60; 1 Sent. 17. 1. 3 c; 1 Sent. 24. 1. 1 ad 2; 1 Sent. 42. 1. 1 ad 1; Pot. 1. 1 ob. 16 and c; Pot. 1. 3 c and 4 c; Pot. 3. 14 c; Pot. 5. 3 c and 4 ad 1; Verit. 11. 1 c; Verit. 14. 3 c; 1 Cael. 25 c; 2 Anim. 5 a; 5 Met. 14 a-h; et passim. — (b), **potentia activa**, see *potentia actionis*. — (c), **potentia ad agere**, see *potentia actionis*. — (d), **potentia ad esse seu ad essendum**, see *potentia actionis*. — (e), **potentia agentis**, see *potentia actionis*. — (f), **potentia mathematica seu secundum metaphoram**, *the mathematical* or *quasi-figurative potentiality*. In geometria dicitur potentia secundum metaphoram; potentia enim lineae in geometria dicitur quadratum lineae per hanc similitudinem, quia sicut ex eo quod est in potentia fit aliud quod est in actu, ita ex ductu alicuius lineae in seipsam resultat quadratum ipsius, 5 Met. 14 c. Cf. Pot. 1. 3 c; 9 Met. 1 b. — (g), **potentia operativa**, see *potentia actionis*. — (h), **potentia passionis**, see *potentia actionis*. — (i), **potentia passiva**, see *potentia actionis*.— (j), **potentia pure materialis**, see *potentia actionis*. — (k), **potentia receptiva**, see *potentia actionis*. — (l), **potentia secundum metaphoram**, see *potentia mathematica*. On **possibile secundum potentiam activam et passivam et secundum potentiam mathematicam**, see *possibilis* under 1 and 2; on **possibilitas secundum potentiam activam et passivam**, see *possibilitas*. — **proprius actus respondet propriae potentiae**, see *actus* under 2. — (2), sed de ratione potentiae est quod sit principium agendi in aliud; unde secundum potentiam agens comparatur et applicatur rei exteriori; et sic per potentiam potest dici agens esse in alio, PP. Q. 8. Art. 3 ad 3; cum enim potentia sit, secundum quam potentes dicimur agere vel pati, 4 Sent. 44. 3. 3. 1 c; secundum quod dicitur potentia respectu actionis aut passionis communiter, 9 Met. 5 a; potentia dicitur principium motus et mutationis in alio, inquantum est aliud, 5 Met. 14 a; cf. PP. Q. 27. Art. 5 ad 1; 1 Sent. 7. 1. 1 ob. 3; Pot. 1. 1 ob. 3 and 3. 1 ad 8; potentia est principium operationis, PP. Q. 25. Art. 1 ob. 3; cum potentia nihil aliud significet, quam principium alicuius actus, PP. Q. 41. Art. 4 c; cf. PP. Q. 41. Art. 5 c; in hoc consistit ratio potentiae, ut sit proximum principium operis et non primum, 1 Sent. 45. 1. 3 ad 2; cum enim potentia dicatur ad actum, oportet quod secundum diversitatem actuum sit diversitas potentiarum, PP. Q. 54. Art. 3 c; cf. 1 Sent. 7. 1. 2 ob. 2; Pot. 2. 6 ob. 2; Verit. 15. 2 ad 12; ratio enim potentiae sumitur ex actu, 11 Met. 9 d; potentia secundum illud quod est potentia, ordinatur ad actum unde oportet rationem potentiae accipi ex actu, ad quem ordinatur; et per consequens oportet quod ratio potentiae diversificetur, ut diversificatur ratio actus. ratio autem actus diversificatur secundum diversam rationem obiecti, PP. Q. 77. Art. 3 c; cf. 2 Sent. 44. 2. 1 c; Qu. Anim. 13 c; potentiarum diversitas penes actus et obiecta distinguitur, Verit. 15. 2 c; cf. Qu. Anim. 13 a; 2 Sent. 24. 2. 2 ad 5; potentiae non diversificantur secundum materialem distinctionem obiectorum, sed secundum formalem distinctionem, quae attenditur secundum rationem obiecti, PP. Q. 59. Art. 2 ad 2; cf. PP. Q. 80. Art. 1 ad 2; PS. Q. 54. Art. 2 ad 1; PS. Q. 57. Art. 2 ob. 2; si alicui potentiae respondeat aliquod obiectum, secundum rationem communem, non erit distinctio potentiarum secundum diversitatem propriorum, quae sub illo communi continentur. sicut si proprium obiectum potentiae visivae est color secundum rationem coloris, non distinguuntur plures potentiae visivae secundum differentiam albi et nigri; sed si proprium obiectum alicuius potentiae esset album inquantum album, distingueretur potentia visiva albi a potentia visiva nigri, PP. Q. 59. Art. 4 c; non quaecumque diversitas obiectorum diversificat potentias animae, sed differentia eius ad quod per se potentia respicit. sicut sensus per se respicit passibilem qualitatem, quae per se dividitur in colorem, sonum et huiusmodi; et ideo alia potentia sensitiva est coloris, scilicet visus, et alia sonus, scilicet auditus. sed passibili qualitati, ut colorato, accidit esse musicum vel grammaticum, vel magnum et parvum, aut hominem vel lapidem, et ideo penes huiusmodi differentias potentiae animae non distinguuntur, PP. Q. 77. Art. 3 c; cf. PP. Q. 79. Art. 11 c; potentiae enim cognoscuntur per actus, actus vero per obiecta, et inde est, quod in definitione potentiae ponitur eius actus et in definitione actus ponitur obiectum, 1 Anim. 8 a. Cf. PP. Q. 12. Art. 3; PS. Q. 23. Art. 1 (passim); PS. Q. 29. Art. 6; PS. Q. 50. Art. 3 (ter); SS. Q. 49. Art. 5; et passim. On **impossibile per respectum ad potentiam, secundum potentiam et secundum nullam potentiam**, see *impossibilis*; on **possibile secundum potentiam seu secundum aliquam potentiam et secundum nullam potentiam**, see *possibilis* under 1; on **quantitas potentiae**, see *quantitas* under 2; on **subiectum potentiae**, see *subiectum* under 1; on **substantia potentiae**, see *substantia* under 8; on **terminus potentiae**, see *terminus* under 1; on **ultimum potentiae**, see *ultimus*. — Kinds of *potentia* in this sense are: (a), **potentia absoluta** and **potentia habitualis**, *unlimited power and that modified by a habit*, (prout est per habitum quendam perfecta, 2 Sent. 24. 1. 1 c; Verit. 24. 4 c). Cf. *potentia adaptata* and *potentia habitualis* under 3. Dicitur Deus posse secundum potentiam absolutam, et huiusmodi est omne illud in quo potest salvari ratio entis, . . ., Deus potest alia facere de potentia absoluta quam quae praescivit et praeordinavit se facturum; non tamen potest esse quod aliqua faciat quae non praesciverit, et praeordinaverit se facturum, PP. Q. 25. Art. 5 ad 1. Cf. PT. Q. 43. Art. 2. — (b), **potentia acta, potentia tantum acta seu mota, potentia agens**, and **potentia tantum agens**, *the purely passive power, which acts only when acted upon and the spontaneously active power*, or *the power which once moved in a certain respect, moves itself*. Potentia igitur, quae est tantum agens, non indiget ad hoc quod sit principium actus aliquo inducto, . . ., talis autem potentia est divina, intellectus agens et potentiae naturales, . . ., illae vero potentiae sunt tantum actae, quae non agunt nisi ab aliis motae, nec est in eis agere vel non agere, sed secundum impetum virtutis moventis agunt, et tales sunt vires sensitivae secundum se consideratae, . . ., potentiae vero illae sunt agentes et actae, quae ita moventur a suis activis, quod tamen per eas non determinantur ad unum, sed in eis est agere, sicut vires aliquo modo rationales, Virt. 1. 1 c. Cf. PS. Q. 11. Art. 1; PS. Q. 113. Art. 10. — (c), **potentia activa** and **potentia passiva**, *the active and the passive power*. (cf. *potentia activa et passiva* under 1), i.e., the power of producing an effect on something else and the power of receiving the effect of another in the form of an action. Obiectum autem comparatur ad actum potentiae passivae sicut principium et causa movens; color enim, inquantum movet visum, est principium visionis. ad actum autem potentiae activae comparatur obiectum ut terminus et finis, sicut augmentativae virtutis obiectum est quantum perfectum, quod est finis augmenti, PP. Q. 77. Art. 3 c; potentia activa comparatur ad suum obiectum ut ens in actu ad ens in potentia; potentia autem passiva comparatur ad suum obiectum e converso ut ens in potentia ad ens in actu, PP. Q. 79. Art. 7 c; non enim distinguitur potentia activa a passiva ex hoc quod habet operationem, quia, cum cuiuslibet potentiae animae tam activae quam passivae sit operatio aliqua, quaelibet potentiae animae esset activa. cognoscitur autem eorum distinctio per comparationem potentiae ad obiectum. si enim obiectum se habeat ad potentiam ut patiens et transmutatum, sic erit potentia activa; si autem e converso se habet ut agens et movens, sic erit potentia passiva et inde est quod omnes potentiae vegetabilis animae sunt activae, quia alimentum transmutatur per potentiam animae tam in nutriendo, quam in generando; sed potentiae sensitivae omnes sunt passivae, quia per sensibilia obiecta moventur et fiunt in actu. circa intellectum vero aliqua potentia est activa, aliqua passiva eo quod per intellectum intellegibile in potentia fit intellegibile actu, quod est intellectus agentis, et sic intellectus agens est potentia activa; ipsum etiam intellegibile in actu facit intellectum in potentia esse intellectum in actu, et sic intellectus possibilis erit potentia

passiva, Verit. 16. 1 ad 13. Cf. PS. Q. 51. Art. 2; PP. Q. 79. Art. 3 ad 1; 2 Cael. 13 a; 2 Anim. 6 d; 9 Met. 2 a; et passim. — (d), **potentia adaptata seu assimilata** *(ad actum)* and **potentia nuda seu pura,** *the power accommodated to an act* or *made suitable* and *the bare* or *pure power,* i.e., the power provided with a *habitus* corresponding to the act and the power deprived of such. Cf. *potentia absoluta et habitualis.* Habitus quodammodo est medium inter potentiam puram et purum actum, PP. Q. 87. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 115. Art. 1; SS. Q. 171. Art. 2 ad 1; PT. Q. 11. Art. 5; C. G. 2. 74; 2 Sent. 27. 1. 1 c; 4 Sent. 50. 1. 2 ad 5; 2 Eth. 5 a; 9 Eth. 11 c; et passim. — (e), **potentia aestimativa seu cogitativa, potentia imaginativa seu phantastica** and **potentia memorativa,** *the sense faculty of perceiving the goodness* or *harmfulness of an object,* (on the part of man or beast), *the faculty of imagination, the faculty of memory.* Cogitare est actus cogitativae potentiae, quae pertinet ad partem sensitivam, SS. Q. 2. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 54. Art. 5 ob. 2; PP. Q. 78. Art. 4 c; PS. Q. 17. Art. 7; 3 Sent. 23. 2. 2. 1 ad 3; Mal. 16. 11 ad 8 and 9; Qu. Anim. 13 c; Verit. 14. 1 ad 9; 3 Anim. 6 b. — (f), **potentia affectiva** and **potentia cognitiva seu cognoscitiva,** *the appetitive faculty* and *faculty of knowledge.* Cf. *potentia appetitiva et apprehensiva.* Aliquae potentiae cognoscitivae sunt quae ex speciebus primum conceptis alias formare possunt, sicut imaginatio ex praeconceptis speciebus montis et auri format speciem montis aurei, PP. Q. 12. Art. 9 ad 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 9 ad 2; PP. Q. 54 pr.; PP. Q. 83. Art. 3 ob. 1; SS. Q. 174. Art. 1 ad 3; C. G. 1. 31; C. G. 3. 46; Verit. 14. 2 ob. 11; Verit. 20. 2 c; et passim. — (g), **potentia affixa organo corporali seu materiali seu utens corporali organo seu coniuncti** and **potentia non utens organo corporali seu incorporea seu solius animae,** *the organic and the inorganic power of the soul,* or the power which has its subject in the whole consisting of body and soul, and that which has its subject in the soul alone. Quaedam operationes sunt animae quae exercentur sine organo corporali, ut intellegere et velle. unde potentiae quae sunt harum operationum principia sunt in anima sicut in subiecto. quaedam vero operationes sunt animae quae exercentur per organa corporalia, sicut visio per oculum, auditus per aurem; et simile est de omnibus aliis operationibus nutritivae et sensitivae partis, et ideo potentiae quae sunt harum operationum principia sunt in anima sicut in subiecto. quaedam vero operationes sunt animae quae exercentur per organa corporalia, sicut visio per oculum, auditus per aurem; et simile est de omnibus aliis operationibus nutritivae et sensitivae partis. et ideo potentiae quae sunt talium operationum principia, sunt in coniuncto sicut in subiecto, et non in anima sola, PP. Q. 77. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 6 c; PP. Q. 77. Art. 8 ad 2; PP. Q. 111. Art. 4 ad 2; C. G. 2. 74; 1 Sent. 3. 1. 3 ob. 7; 3 Eth. 12 b; Log. 1. 1. — (h), **potentia agens,** see *potentia acta.* — (i), **potentia animae** and **potentia corporis seu corporalis,** *the power of the soul and that of the body.* Cum potentia animae nihil aliud sit quam proximum principium operationis animae, PP. Q. 78. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 5 ob. 1; 2 Sent. 26. exp.; 4 Sent. 44. 3. 3. 1 c and 4; Verit. 16. 1 ad 13; 2 Anim. 5 a; et passim. — (j), **potentia appetitiva** and **potentia apprehensiva,** *the striving and the comprehending power* or *the power of the appetite and that of comprehension.* Cf. *potentia affectiva et cognitiva.* Potentiae appetitivae concomitantur apprehensivas; et secundum hoc dicit Damascenus quod "cum rationali confestim concomitatur liberum arbitrium," PP. Q. 83. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 80. Art. 1 c; PP. Q. 81. Art. 2; PP. Q. 83. Art. 4 c; PS. Q. 45. Art. 2 c; C. G. 2. 60 and 74; et passim. — (k), **potentia apprehensiva,** see *potentia appetitiva.* — (l), **potentia assimilata,** see *potentia adaptata.* — (m), **potentia augmentativa, potentia nutritiva,** and **potentia generativa,** *the power of growth, that of sustenance, and that of reproduction.* Ad quod quidem corpus triplex animae operatio est necessaria. una quidem, per quam esse acquirat, et ad hoc ordinatur potentia generativa; alia vero per quam corpus vivum acquirit debitam quantitatem, et ad hoc ordinatur vis augmentativa, alia vero per quam corpus viventis salvatur et in esse et in quantitate debita et ad hoc ordinatur vis nutritiva, PP. Q. 78. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 2 ad 2; PP. Q. 111. Art. 4 ad 2; PT. Q. 32. Art. 4 ad 2; PT. Q. 33. Art. 1 ob. 4; C. G. 4. 13; Qu. Anim. 12 c; 6 Eth. 10 a; et passim. — (n), **potentia cogitativa,** see *potentia aestimativa.* — (o), **potentia cognitiva seu cognoscitiva,** see *potentia affectiva.* — (p), **potentia coniuncti,** see *potentia affixa organo corporali.* — (q), **potentia corporalis,** see *potentia animae.* — (r), **potentia corporis,** see *potentia animae.* — (s), **potentia cum ratione seu rationalis** and **potentia irrationalis,** the translation of the Aristotelian expression, δύναμις μετὰ λόγου καὶ δύναμις ἄλογος (Metaph. IX. 2, 1046. b. 2), *the rational and the irrational power,* i.e., the power which belongs to the rational part of the soul or is active under the influence of reason, and that with which neither of these is the case. Potentia rationalis non se habet ad quaelibet opposita prosequenda, sed ad ea quae sub suo obiecto convenienti continentur. nam nulla potentia prosequitur nisi suum conveniens obiectum, PS. Q. 8. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 79. Art. 12 a; PS. Q. 10. Art. 2 a; PS. Q. 50. Art. 5 c; Pot. 3. 14 c; Verit. 26. 3 ad 7; 9 Met. 2 a-d; et passim. — (t), **potentia defectiva seu diminuta** *the defective* or *diminished power.* Cf. 8 Phys. 2 a. — (u), **potentia diminuta,** see *potentia defectiva.* — (v), **potentia dirigens** and **potentia exsequens seu executiva,** *the directing and the executing power.* Cf. *potentia imperans et imperata.* Unde intellectus speculativus nihil dicit de operando. sed potentia est causa ut exequens quia nominat immediatum principium operationis. sed haec omnia in Deo unum sunt, PP. Q. 19. Art. 4 ad 4. Cf. PP. Q. 25. Art. 5 ad 1; PS. Q. 16. Art. 1 (passim); PS. Q. 16. Art. 4; PS. Q. 17. Art. 3; C. G. 2. 32; et passim. — (w), **potentia discurrens** and **potentia veritatem accipiens,** *the power that discusses and concludes a truth and that which grasps the truth directly.* Potentia discurrens et veritatem accipiens non erunt diversae, sed una quae, inquantum est perfecta, veritatem absolute cognoscit, inquantum vero est imperfecta, discursu indiget, Verit. 15. 1 c. — (x), **potentia executiva seu exsequens,** see *potentia dirigens.* — (y), **potentia finita seu limitata** and **potentia infinita,** *the finite* or *limited power* and *the infinite* or *unlimited power.* Si aliquod corpus haberet potentiam infinitam, moveret in non tempore; et tamen ostendit quod potentia motoris caeli est infinita, quia movere potest tempore infinito. relinquitur ergo secundum eius intentionem, quod potentia infinita corporis, si esset, moveret in non tempore; non autem potentia incorporei motoris, PP. Q. 25. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 104. Art. 4 (bis); PP. Q. 105. Art. 2 (bis); C. G. 1. 20; C. G. 2. 49; 1 Sent. 43. 1. 2 ad 2; 1 Sent. 44. 1. 1 ad 3; Pot. 1. 3 ob. 2 c; 8 Phys. 21 c; et passim. — (z), **potentia generandi** *the power of generating.* Potentia generandi dicitur tripliciter secundum quod generandi potest esse gerundium verbi impersonalis, vel verbi personalis activi, vel verbi personalis passivi. si sit gerundium verbi impersonalis, tunc potentia generandi est potentia, qua ab aliquo generatur, . . ., si sit gerundium verbi personalis activi, tunc potentia generandi dicitur potentia, ut generet, . . ., si sit gerundium verbi personalis passivi, tunc potentia generandi dicitur potentia, ut generetur, 1 Sent. 7. 2. 1 c. — (a^2), **potentia generativa,** see *potentia augmentativa.* — (b^2), **potentia habitualis,** see *potentia absoluta.* — (c^2), **potentia imaginativa,** see *potentia aestimativa.* — (d^2), **potentia immaterialis** and **potentia materialis,** *the immaterial* or *spiritual* and *the material* or *physical power.* Cf. *potentia pure materialis* under 1. Sed voluntas est potentia quaedam immaterialis, non enim utitur organo corporali cum sit in ratione, PS. Q. 77. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 9. Art. 5; C. G. 2. 62; 8 Phys. 21 c. — (e^2), **potentia imperans** and **potentia imperata,** *the commanding power* and *the power that has received a command.* Cf. *potentia dirigens et exsequens.* Sed alia est virtus intellectualis in potentia imperante, et alia virtus

moralis imperata, . . ., ergo alia est bonitas actus interioris, quae est potentiae imperantis, et alia est bonitas actus exterioris, quae est potentiae imperatae, PS. Q. 20. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 25. Art. 5 ad 1; 2 Sent. 21. 1. 1 c. — (f^2), **potentia incorporea**, see *potentia affixa organo corporali.* — (g^2), **potentia infinita**, see *potentia finita.* — (h^2), **potentia insensibilis**, *the insensible power* or *that not consisting of any of the senses.* Cf. Verit. 1. 9 c. — (i^2), **potentia intellectiva seu intellegibilis, potentia sensitiva,** and **potentia vegetativa,** *the intellectual, the sensitive,* and *the vegetative power.* vegetativa, *the intellectual, the sensitive* and *the vegetative power.* Potentia intellectiva est incorruptibilis, . . ., sed intellectus si est passivus, est corruptibilis, PP. Q. 79. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 14. Art. 2 ad 3; PP. Q. 18. Art. 3 c; PP. Q. 54. Art. 3 c and Art. 5 ob. 1; PP. Q. 58. Art. 1 c; PP. Q. 77. Art. 1 c; PP. Q. 84 pr.; PP. Q. 111. Art. 4 ad 2; C. G. 2. 62, 66, and 73; Mal. 16. 11 ad 8 and 9; Verit. 1. 9 c; 7 Phys. 6 f; 2 Anim. 7 b; et passim. — (j^2), **potentia interpretativa,** *the interpretative power* or *the power of language.* Cf. 1 Perih. 6 d. — (k^2), **potentia irascibilis,** *the power of irascibility.* Irascibilis potentia denominatur ab ira, cum tamen in ea sint plures aliae passiones, ut spes, et audacia et huiusmodi, PP. Q. 59. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 23. Art. 1; PS. Q. 46. Art. 1. — (l^2), **potentia irrationalis,** see *potentia cum ratione.* — (m^2), **potentia libera** and **potentia ligata,** *the free* and *the bound power* of which the latter is directed by nature to a definite activity; the former is not. Voluntas per hoc quod constituit ultimum finem in aliquo suam liberam potentiam non amittit, PS. Q. 1. Art. 5 ob. 3. Cf. PP. Q. 45. Art. 5; PTS. Q. 82. Art. 1 ad 2. — (n^2), **potentia ligata,** see *potentia libera.* — (o^2), **potentia limitata,** see *potentia finita.* — (p^2), **potentia materialis,** see *potentia immaterialis.* — (q^2), **potentia memorativa,** see *potentia aestimativa.* — (r^2), **potentia motiva,** *the power moving locally.* Anima non movet corpus per esse suum, secundum quod unitur corpori ut forma, sed per potentiam motivam, cuius actus praesupponit iam corpus effectum in actu per animam; ut sic anima secundum vim motivam sit pars movens, et corpus animatum sit pars mota, PP. Q. 76. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 76. Art. 8 ad 1; PS. Q. 6. Art. 4; PS. Q. 55. Art. 1; PS. Q. 56. Art. 2; C. G. 2. 32 and 76. — (s^2), **potentia naturalis,** *the natural power* or *the power of nature.* Sunt autem quaedam potentiae quae secundum seipsas sunt determinatae ad suos actus, sicut potentiae naturales activae; et ideo huiusmodi potentiae naturales secundum seipsas dicuntur virtutes, PS. Q. 55. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 2; PP. Q. 25. Art. 4; PP. Q. 39. Art. 8; PS. Q. 5. Art. 5; PS. Q. 50. Art. 3; Verit. 1. 9 c; et passim. — (t^2), **potentia naturalis** and **potentia superaddita,** *the natural power* or *that belonging to the nature of a being,* (cf. *potentia naturalis* under 4) and *the power added thereto.* Cf. PP. Q. 18. Art. 2 ad 2; C. G. 2. 8; C. G. 3. 141. — (u^2), **potentia non utens organo corporali,** see *potentia affixa organo corporali.* — ((v^2), **potentia nuda,** see *potentia adaptata.* — (w^2), **potentia nutritiva,** see *potentia augmentativa.* — (x^2), **potentia operativa seu practica ans potentia perspectiva seu speculativa,** *the power that aims at an action* or *deed* (cf. *potentia operativa* under 1), and *that which aims at comprehension.* Actus autem ad quem comparatur potentia operativa, est operatio. in angelo autem non est idem intelligere et esse; nec aliqua alia operatio, aut in ipso aut in quocumque alio creato, est idem quod eius essentia. unde essentia angeli non est eius potentia intellectiva, nec alicuius creati essentia est eius operativa potentia, PP. Q. 54. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 34. Art. 3, in quot.; PS. Q. 5. Art. 8; C. G. 2. 61 and 69; C. G. 3. 25; 2 Anim. 4 c. — (y^2), **potentia originalis,** *the original power* or *that given at the time of origin.* Per eas anima corpus sensificat ad videndum, et audiendum et huiusmodi, et hae originales potentiae manent in anima separata, PTS. Q. 70. Art. 1 c. Cf. 4 Sent. 44. 3. 3. 1 c. — (z^2), **potentia particularis** and **potentia universalis,** *the particular* or *limited power* and *the general* or *unlimited power.* Intellectus dupliciter considerari potest: uno modo secundum quod intellectus est apprehensivus entis et veri universalis; alio modo secundum quod est quaedam res, et particularis potentia habens determinatum actum, PP. Q. 82. Art. 4 ad 1. Cf. 8 Phys. 2 a. — (a^3), **potentia passiva,** see *potentia activa.* — (b^3), **potentia perspectiva,** see *potentia operativa.* — (c^3), **potentia phantastica,** see *potentia aestimativa.* — (d^3). **potentia practica,** see *potentia operativa.* — (e^3), **potentia pura,** see *potentia adaptata.* — (f^3), **potentia rationalis,** see *potentia cum ratione.* — (g^3), **potentia sensitiva,** see *potentia intellectiva.* — (h^3), **potentia solius animae,** see *potentia affixa organo corporali.* — (i^3), **potentia speculativa,** see *potentia operativa.* — (j^3), **potentia spirativa,** *the breathing power* or *the power of breath.* Cf. 1 Sent. 11. 1. 3 c; 1 Sent. 12. 1. 3 c; 1 Sent. 29. 1. 4 c. — (k^3), **potentia superactiva,** *the superactive power* or *the power excessively active.* Actio enim eius non est per modum motus, sed per modum operationis, quae differt a motu, . . ., sicut perfectum ab imperfecto, 1 Sent. 7. 1. 1 ad 3. — (l^3), **potentia superaddita,** see *potentia naturalis.* — (m^3), **potentia activa,** *the power of touch* or *feeling.* Cf. 7 Phys. 6 f. — (n^3), **potentia tantum acta, potentia tantum agens,** and **potentia tantum mota,** see *potentia acta.* — (o^3), **potentia universalis,** see *potentia particularis.* — (p^3), **potentia utens corporali organo,** see *potentia affixa organo corporali.* — (q^3), **potentia vegetativa,** see *potentia intellectiva.* — (r^3), **potentia veritatem accipiens,** see *potentia discurrens.* — (s^3), **potentia visiva,** *the power of sight.* Requiritur ergo ad videndum Deum aliqua Dei similitudo ex parte visivae potentiae, qua scilicet intellectus fit efficax ad videndum Deum. sed ex parte visae rei quam necesse est aliquo modo uniri videnti, per nullam similitudinem creatam Dei essentiam videri potest, PP. Q. 12. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 59. Art. 2; PP. Q. 59. Art. 4 c; PP. Q. 7. Art. 3; C. G. 2. 73; Qu. Anim. 19 ad 13; et passim. — **actus cuiuslibet potentiae accipitur secundum ordinem potentiae ad suum obiectum,** see *actus* under 1. — **actus sunt praevii potentiis,** see *actus* under 1. — **cuius est actus, eius est potentia,** see *actus* under 1. — **cuius est potentia, eius est actio,** (PP. Q. 51. Art. 3 c), or, **cuius est potentia, eius est actus e contrario,** (2 Sent. 25. 1. 1 ob. 1), or, **eiusdem est potentia, cuius est actus procedens a potentia,** (Somno 1 e), or, **eiusdem est potentia et actio,** (PP. Q. 76. Art. 1 ob. 4). or, **oportet quod eius sit potentia sicut subiecti, cuius est operatio,** (PP. Q. 77. Art. 5 c), the translation of the Aristotelian passage: *οὗ γὰρ ἡ δύναμις, τούτου καὶ ἡ ἐνέργεια* (De Somn. et Vig. 1, 454 a. 8), *that which is the subject of a power is evidently also the subject of the action arising from the latter and vice versa.* — **diversitas actus quandoque indicat diversitatem potentiarum, quandoque non,** see *actus* under 1. — **eiusdem est potentia, cuius est actus procedens a potentia,** see above: *cuius est potentia* etc. — **eiusdem est potentia et actio,** see above: *cuius est potentia* etc. — **non possunt esse unius potentiae simul plures actus,** (PS. Q. 54. Art. 1 ad 3; cf. PP. Q. 58. Art. 7 ad 2), *one and the same power cannot perform several actions simultaneously,* nisi forte secundum quod unus comprehenditur sub alio, PS. Q. 54. Art. 1 ad 3. — **omnis potentia reducitur ad operationem sicut ad perfectionem propriam,** (9 Eth. 11 c), *every power is directed toward a certain action as its proper perfection.* — **oportet quod eius sit potentia sicut subiecti, cuius est operatio,** see above: *cuius est potentia* etc. — **quanto aliqua potentia est superior, tanto ad plura se extendit,** (Pot. 2. 6 ad 2), *the higher a power is according to rank, the more things does it touch with its influence.* — (3), est in omnibus per potentiam, inquantum omnia eius potestati subduntur, PP. Q. 8. Art. 3 c; in Deo est idem potentia et essentia et voluntas et intellectus et sapientia et iustitia, PP. Q. 25. Art. 5 ad 1; nomen potentiae primo impositum fuit ad significandum potestatem hominis, prout dicimus, aliquos homines esse potentes, . . ., et deinde etiam translatum fuit ad res naturales. videtur autem in hominibus esse potens qui potest facere quod vult de aliis sine impedimento; et secundum quod impediri potest, sic minuitur potentia eius, 1 Sent. 42. 1. 1 c; si contingat aliquam

rem posse in aliquid magnum, puta quod aliquis homo ambulet per centum stadia, aut possit levare aliquod magnum pondus, semper determinamus sive denominamus eius potentiam per respectum ad plurimum in quod potest, sicut dicimus, potentiam huius hominis esse quod potest levare pondus centum talentorum, aut quod potest ire per spatium centum stadiorum, quamvis possit omnes partes infra istam quantitatem contentas, siquidem potest in id quod superabundat. nec tamen denominatur ab illis partibus, puta quod determinetur eius potentia, quia potest ferre quinquaginta talenta aut ire quinquaginta stadia, sed per id quod est maximum, ita scilicet, ut potentia uniuscuiusque denominetur per respectum ad finem, id est, per ultimum et per maximum ad quod potest, et per virtutem suae excellentiae; sicut etiam et magnitudo cuiuslibet rei determinatur per id quod est maximum, sicut quantitatem tricubiti notificantes non dicimus, quod sit bicubitum, 1 Cael. 25 c; se in armorum potentia missum, C. G. 1. 6; ius naturale semper et ubique, quantum est de se, habet eandem potentiam, 4 Sent. 33. 1. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 9. Art. 2 (quater); PP. Q. 25. Art. 5 (ter); PP. Q. 45. Art. 2; PP. Q. 105. Art. 2; PT. Q. 3. Art. 8; PT. Q. 4. Art. 1; et passim. — Kinds of *potentia* in this sense are: (a), **potentia absoluta** and **potentia in ordine ad aliquid seu ordinata seu regulata sc. Dei,** *the simple power* which extends to whatever is not intrinsically impossible, (cf. *potentia absoluta* under 2 and 4; also PP. Q. 25. Art. 5 ad 1.) *and the power of God with reference to His foreknowledge and predestination and the ordered* or *regulated power of God.* Deus potest alia facere de potentia absoluta quam quae praescivit et praeordinavit se facturum; non tamen potest esse quod aliqua faciat quae non praesciverit et praeordinaverit se facturum; quia ipsum facere subiacet praescientiae et praeordinationi, non autem ipsum posse quod est naturale. ideo enim Deus aliquid facit quia vult; non tamen ideo potest quia vult, sed quia talis est in sua natura, PP. Q. 25. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 5. Art. 6; 3 Sent. 1. 2. 3 c; 3 Sent. 2. 1. 1. 1 c; 4 Sent. 46. 1. 2. 2 c; Pot. 1. 5 ob. 2, 4, and 6, and ad 5; Verit. 23. 8 ad 2; Quodl. 4. 3. 4 c; Graec. 16; et passim. — (b), **potentia creata seu creaturae** and **potentia creatoris seu divina,** *the created power* or *the power of the creature* and *the power of the creator* or *the divine power.* Mutabile potest aliquid dici dupliciter: uno modo per potentiam quae in ipso est; alio modo per potentiam quae in altero est; omnes enim creaturae, antequam essent, non erant possibiles esse per aliquam potentiam creatam, cum nullum creatum sit aeternum; sed per solam potentiam divinam, in quantum Deus poterat eas in esse producere, . . ., sicut igitur in potentia Creatoris fuit ut res essent, antequam essent in seipsis; ita in potentia Creatoris est, postquam sunt in seipsis, ut non sint. sic igitur per potentiam quae est in altero, scilicet in Deo, sunt mutabiles, in quantum ab ipso ex nihilo potuerunt produci in esse, et de esse possunt reduci in non esse, PP. Q. 9. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 5 ad 3; PP. Q. 25. Art. 5 ad 1; PP. Q. 104. Art. 4 ad 2; PT. Q. 4. Art. 1; C. G. 1. 102; et passim. — (c), **potentia creatoris,** see *potentia creata.* — (d), **potentia creaturae,** see *potentia creata.* — (e), **potentia divina,** see *potentia creata.* — (f), **potentia habitualis,** *the habitual power* or *the power in the form of a habit.* Cf. 2 Sent. 44. Exp. Cf. *potentia habitualis* under 2. — (g), **potentia in ordine ad aliquid,** see *potentia absoluta.* — (h), **potentia militaris,** *military power.* Cf. 2 Sent. 25. 1. 3 ad 2. — (i), **potentia mundana seu secularis,** *worldly* or *temporal power.* Contingit enim quandoque quod ille qui est minus sciens, potest magis conferre ad bonum commune propter potentiam vel industriam saecularem, vel propter aliquid huiusmodi, SS. Q. 63. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 36. Art. 4; C. G. 3. 31; C. G. 4. 55. — (j), **potentia mundana,** see *potentia absoluta.* — (k), **potentia regulata,** see *potentia absoluta.* — (l), **potentia saecularis,** see *potentia mundana.* — (4), potentia dicitur ad possibile, PP. Q. 41. Art. 4 ob. 2; omne autem cui convenit aliquis actus aliquid diversum ab eo exsistens, se habet ad ipsum ut potentia ad actum; actus enim et potentia ad se invicem dicuntur, C. G. 1. 22; sicut potentia ad qualitatem non est aliquid extra genus qualitatis, ita potentia ad esse substantiale non est aliquid extra genus substantiae, 1 Phys. 15 a. Cf. PS. Q. 71. Art. 1 (bis); PP. Q. 77. Art. 2; SS. Q. 129. Art. 2; PTS. Q. 79. Art. 2; PTS. Q. 82. Art. 3 (quater); et passim. On **causa in potentia,** see *causa* under 2; on **cognoscere in potentia,** see *cognoscere* under 2; on **effectus in potentia,** see *effectus*; on **ens potentiae, ens in potentia, ens in potentia secundum quid** et **simpliciter,** see *ens*; on **esse in potentia,** see *esse*; on **infinitum potentiae seu in potentia,** see *infinitus*; on **contrarietas secundum potentiam,** see *contrarietas* under 1; on **convenientia potentiae ad actum,** see *convenientia* under 2; on **intellectus potentiae,** see *intellectus* under 3; on **possibile secundum potentiam mathematicam,** see *possibilis*; on **prius secundum potentiam,** see *prior* under 1; on **scientia in potentia,** see *scientia* under 1; on **scire in potentia,** see *scire* under 1; on **sensus in potentia,** see *sensus* under 3; on **verum secundum potentiam,** see *verus* under 1; on **vita secundum potentiam,** see *vita* under 2. — **in potentia,** *in the state of potentiality* with reference to something. This state is a reality between non-existence and actual existence. Illud dicitur simpliciter esse in potentia ad aliquid, quod potest statim reduci in actum (to the state of actuality) uno motore, sicut non dicimus, quod ex terra possit fieri statua, sed ex cupro, quamvis ex terra fiat cuprum, 2 Sent. 19. 1. 2 c; id dicitur esse in potentia, quod si ponatur esse in actu, nihil impossibile sequitur, 9 Met. 3 g; dupliciter enim invenitur aliquid in potentia. uno modo sic, quod totum potest reduci in actum, sicut possibile est, hoc aes esse statuam quod aliquando erit statua, . . ., alio modo aliquid dicitur in potentia esse quod postea fit actu ens, non quidem totum simul, sed successive, 3 Phys. 10 c; aliter est in potentia ad scientiam ille qui addiscit et nondum habet habitum scientiae, et ille qui iam habet habitum scientiae, sed non considerat utens habitu. ex prima autem potentia in secundam reducitur aliquid, cum activum suo passivo coniungitur; et tunc passivum per praesentivam activi fit in tali actu, qui adhuc est in potentia, sicut addiscens per actionem docentis reducitur de potentia in actum, cui actui coniungitur altera potentia (sc. habitus scientiae), . . ., sed quando sic se habet quod habet habitum scientiae, non oportet quod reducatur in secundum actum per aliquod agens, sed statim per seipsum operatur considerando, nisi sit aliquid prohibens, puta occupatio vel infirmitas aut voluntas, 8 Phys. 8 d. Cf. PP. Q. 58. Art. 1 c; 2 Anim. 2 c; 2 Anim. 11 b; 2 Anim. 12 c; Verit. 11. 1 c. — Kinds of *potentia* in this sense are: (a), **potentia absoluta,** *the unconditioned* or *simple potentiality.* Cf. *potentia absoluta* under 2 and 3. Cf. 1 Cael. 24 c. — (b), **potentia accidentalis** and **potentia essentialis,** *the unessential and the essential potentiality,* or *the potentiality based on the essence of a thing.* Cf. C. G. 2. 74; Verit. 8. 6 and 7. — (c), **potentia completa seu perfecta** and **potentia non completa seu imperfecta,** *the complete* or *perfect and the incomplete or imperfect potentiality.* Sicut enim corpora superiora, scilicet caelestia, non habent potentiam ad esse quae non sit completa per actum; ita caelestes intellectus, scilicet angeli, non habent aliquam intelligibilem potentiam quae non sit totaliter completa per species intelligibiles connaturales, PP. Q. 58. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 26. Art. 2 c; PP. Q. 25. Art. 2 c; PP. Q. 77. Art. 7 (bis); Verit. 8. 4 ad 13 and 11. 1 c; 1 Cael. 24 e; et passim. — (d), **potentia essentialis,** see *potentia accidentalis.* — (e), **potentia imperfecta,** see *potentia completa.* — (f), **potentia indisposita,** *the unprepared* or *disordered potentiality.* Cf. 2 Sent. 7. 1. 2 ad 1. — (g), **potentia intellectiva seu intellectualis substantiae** and **potentia materiae,** *the intellectual potentiality* or *that consisting of an intellectual substance and the potentiality of the material of physical things.* Animae humanae habent potentiam intellectivam non completam naturaliter, sed completur in eis successive per hoc, quod accipiunt species intellegibiles a rebus, PP. Q. 55. Art. 2 c; licet in angelis

non sit potentia materiae, est tamen in eis aliqua potentia, esse enim actum purum est proprium Dei, PS. Q. 50. Art. 6 c; non igitur potentia materiae est aliqua proprietas addita super essentiam eius, sed materia secundum suam substantiam est potentia ad esse substantiale, 1 Phys. 15 a. Cf. PP. Q. 90. Art. 2 ob. 2; PS. Q. 23. Art. 1 c; PS. Q. 49. Art. 2 c; C. G. 1. 20; C. G. 2. 17, 45, and 86; et passim. — (h), **potentia materiae,** see *potentia intellectiva.* — (i), **potentia naturalis** and **potentia oboedientialis seu oboedientiae,** *the natural potentiality,* (cf. *potentia naturalis* under 2) and *the obediential potentiality* or *that which is reduced to act by nature* (quae potest per agens naturale in actum reduci, Verit. 8. 12 ad 4) and *that which is actualized solely through obedience to the creator* (secundum quam in creatura fieri potest quidquid in ea fieri voluerit creator, Verit. 8. 12 ad 4). Cf. PT. Q. 1. Art. 3 ad 3; PT. Q. 11. Art. 1 c; 2 Sent. 19. 1. 5 c; 3 Sent. 2. 1. 1. 1 c; Pot. 6. 1 ad 18; Virt. 1. 10 ad 13; Verit. 8. 4 ad 13; Verit. 12. 3 ad 18; Verit. 29. 3 ad 3; 8 Phys. 8 a; et passim. — (j), **potentia non completa,** see *potentia completa.* — (k), **potentia oboedientiae,** see *potentia naturalis.* — (l), **potentia oboedientialis,** see *potentia naturalis.* — (m), **potentia perfecta,** see *potentia completa.* — (n), **potentia permixta** and **potentia pura seu tantum,** *the mixed (with actuality) potentiality and the pure* or *mere potentiality.* Motus et tempus non sunt secundum totum in actu, sed successive; unde habent potentiam permixtam actui, PP. Q. 7. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 56. Art. 1 (bis); PP. Q. 75. Art. 5; PP. Q. 76. Art. 7; C. G. 1. 17 and 43; Pot. 3. 1 c; 3 Phys. 2 a; et passim. — (o), **potentia prima seu remota** and **potentia propinqua,** *the first* or *the remote and the proximate potentiality.* Uno modo dicimus puerum posse militare secundum potentiam remotam, alio modo posse dicimus militare, quoniam iam est in aetate perfecta et secundum potentiam propinquam, 2 Anim. 12 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 5 (bis); C. G. 1. 47 and 43; Pot. 3. 1 c, 3 Phys. 2 a. — (p), **potentia propinqua,** see *potentia prima.* — (q), **potentia pura,** see *potentia permixta.* — (r), **potentia remota,** see *potentia prima.* — (s), **potentia subiecti,** *the potentiality of a subject* or *that attached to a substance.* Sicut id secundum quod determinatur potentia materiae secundum esse substantiale dicitur qualitas, quae est differentia substantiae; ita id secundum quod determinatur potentia subiecti secundum esse accidentale dicitur qualitas accidentalis, quae est etiam quaedam differentia, PS. Q. 49. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 70. Art. 1. — (t), **potentia tantum,** see *potentia permixta.* — **actus est prior potentia ratione, substantia seu secundum substantiam, id est, perfectione, et tempore,** see *actus* under 2. — **actus est prior quam potentia, secundum substantiam et formam,** see *actus* under 2. — **actus et potentia dividunt quodlibet genus entium,** see *actus* under 2. — **actus generatione et tempore est posterior potentia,** see *actus* under 2. — **actus secundum naturam est prior potentia,** see *actus* under 2. — **ens dividitur per potentiam et actum,** see *ens.* — **in bonis actus est melior potentia, . . ., in malis est actus peior potentia,** see *actus* under 2. — **nihil secundum idem est potentia et actu,** (8 Phys. 8 b; 8 Phys. 10 c), *nothing exists in the state of potentiality and in that of reality according to one and the same relation.* — **non reducitur quod est in potentia, in actum, nisi per id quod est in actu,** (8 Phys. 10 c), or, **omne quod est in potentia, reducitur ad actum per id quod est actu ens,** (2 Phys. 10 k), or, **quod est in potentia, naturaliter movetur ab alio, quod est actu,** (8 Phys. 8 b), *all that exists in the state of potentiality is naturally transposed into the state of reality only by such as already exists in the state of reality.* — **potentia et actus sunt de primis differentiis entis** (3 Phys. 2 a; 3 Phys. 1 c), *potentiality and reality belong to the first differences of being.* — **proprius actus in propria materia fit,** see *actus* under 2. — **quod est in potentia, naturaliter movetur ab alio quod est actu,** see above: *non reducitur* etc. — **unumquodque genus dividitur per potentiam et actum,** (3 Phys. 2 a), *every supreme genus of being is divided into the potentiality and into the reality of the genus in question.*

potentiālis, e, *adj.,* (1) *pertaining to a power, to a force,* synonym of *virtualis,* (2) *potential,* synonym of *possibilis and virtualis, the* opposite of *actualis* on the one hand and of *impossibilis* on the other. — (1), considerandum est de partibus potentialibus iustitiae, id est, de virtutibus ei annexis, SS. Q. 80 pr.; potentiales (partem) autem, secundum quod ea quae fortitudo observat circa difficillima, scilicet circa pericula mortis, aliquae aliae virtutes observant circa quasdam alias materias minus difficiles, SS. Q. 128. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 51. Art. 3; PP. Q. 77. Art. 1; SS. Q. 48. Art. 1 (bis); SS. Q. 53. Art. 2; PT. Q. 90. Art. 3 (bis); et passim. On **pars potentialis,** see *pars* under 1; on **principium potentiale,** see *principium;* on **totum potentiale,** see *totus* under 1. — (2), cum igitur in Deo nihil sit potentiale, PP. Q. 3. Art. 4 c; cum de intellectu potentiali seu possibili ageretur, PP. Q. 79. Art. 4 c. On **cognitio potentialis,** see *cognitio* under 2; on **intellectus potentialis,** see *intellectus* under 3. — **potentialiter,** *adv., in potentiality, according to potentiality, potentially,* synonym of *virtualiter,* the opposite of *actualiter.* Alio modo potest esse aliquis in hac vita potentialiter et non secundum actum, SS. Q. 180. Art. 5 c; qui vero his subduntur peccatis, non sunt membra Christi actualiter, sed potentialiter, PT. Q. 8. Art. 3 ad 2; illud etiam quod possibile est esse, secundum quid dicitur esse, id est, potentialiter, PT. Q. 53. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 71. Art. 1; PP. Q. 72. Art. 1 (bis); PP. Q. 74. Art. 2 (bis).

potentiālitas, ātis, *f., potentiality,* synonym of *possibilitas, potentia,* and *potestas,* the opposite of *actus* on the one hand and of *impossibilitas, impotentia,* and *impotentialitas* on the other. Ostensum est autem quod Deus est purus actus, non habens aliquid de potentialitate, PP. Q. 3. Art. 2 c; forma perficit totam potentialitatem materiae, PP. Q. 9. Art. 2 c; cum igitur materia prima sit infinita in sua potentialitate, C. G. 2. 85; tota potentialitas intellectus eius completa est, C. G. 2. 98; non erit in corporibus sanctorum resurgentium potentialitas ad passionem, 4 Sent. 44. 2. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 2 c; PP. Q. 14. Art. 11; PP. Q. 54. Art. 1; PP. Q. 77. Art. 1; PS. Q. 50. Art. 6; et passim.

potentiāliter, *adv.,* see *potentialis.*

potestas, ātis, *f.,* (1) *possibility, potentiality for something,* synonym of *potentia,* (2) *potentiality, power* for an action, synonym of *potentia, virtus;* and *vis,* the opposite of *impotentia,* (3) *might, power, dominion,* synonym of *dominium, potentia, principatus,* and *regimen,* (4) *ruler, person in authority, the power,* (5) *potentiality* for a being, the equivalent of *potestas essendi* under 1, synonym of *possibilitas, potentialitas,* and *potentia,* the opposite of *impossibilitas* and *impotentialitas* on the one hand and of *actus* on the other. — (1), illud solum est voluntarium quod est in potestate hominis sed quandoque poena infertur pro eo quod non est in eius potestate, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 2. Cf. SS. Q. 107. Art. 1; SS. Q. 172. Art. 1, in quot.; SS. Q. 185. Art. 4; SS. Q. 187. Art. 1; et passim. — Kinds of *potestas* in this sense are: **potestas activa** and **potestas passiva seu essendi,** *the active and the passive potentiality,* i.e., the capacity for an action and that for an undergoing or for the reception of a being. Potestas passiva, scilicet percipiendi sacramenta alia, sufficienter traditur in baptismo, potestas autem activa, scilicet dispensandi sacramenta, ad ordinem pertinet, 4 Sent. 7. 2. 1. 1 ob. 3. Cf. PTS. Q. 17. Art. 2; PTS. Q. 35. Art. 3. — (2), cum formare enuntiabilia sit in potestate intellectus nostri, PP. Q. 14. Art. 14 c; ubi dicit Apostolus quod non est usus potestate quam habebat vivendi de Evangelio, SS. Q. 187. Art. 3 ad 5. Cf. PP. Q. 38. Art. 1; PP. Q. 42. Art. 2 (bis); PP. Q. 53. Art. 2; PP. Q. 81. Art. 3; SS. Q. 25. Art. 6; et passim. — Kinds of *potestas* in this sense are: (a), **potestas adquisita, potestas infusa,** and **potestas naturalis,** *the power* or *capacity acquired* (through practice), *that infused* or *bestowed* (by God), *and that lying within the nature of a thing and accompanying it.* Sed quia potestates infusae sunt priores actibus, sicut et naturales, quam-

vis acquisitae sint posteriores, remoto autem posteriori, non tollitur, prius PTS. Q. 39. Art. 2 c. Cf. 4 Sent. 25. 2. 1. 2 c; Pot. 6. 4 c. — (b), **potestas gloriae** and **potestas naturae,** *the power in the glory of heaven and that in the state of nature.* Hieronymus loquitur de apostolis et martyribus, secundum hoc quod eis accresit ex potestate gloriae, et non secundum hoc quod eis congruit ex debito naturae, PTS. Q. 69. Art. 3 ad 1. Cf. PTS. Q. 69. Art. 3 ad 2; Verit. 8. 11 ob. 12. — (c), **potestas infusa,** see *potestas adquisita.* — (d), **potestas naturae,** see *potestas gloriae.* — (e), **potestas naturalis,** see *potestas adquisita.* — (f), **potestas rationalis,** *the rational power,* i.e., the power guided by or belonging to the rational part of the soul. Cf. *potentia rationalis,* under *potentia* 2. Potestates rationales sunt ad opposita, PP. Q. 62. Art. 8 ob. 2. Cf. PP. Q. 82. Art. 1 (ter); PTS. Q. 18. Art. 3 (bis); C. G. 3. 31; 2 Sent. 7. 1. 1 ad 1; 4 Sent. 18. 1. 3. 3.a. — (3), potestas est a Deo, 2 Sent. 44 exp.; potestas autem proprie nominat potentiam activam cum aliqua praeeminentia, 4 Sent. 24. 1. 1. 2 ad 3; dicuntur autem potestates habere homines qui in particularibus officiis in civitatibus praeponuntur, sicut iudices, 5 Met. 1 a; potentia autem hic videtur pro violentia sumi, 7 Met. 6 g; in cuius potestate est, PP. Q. 1. Art. 10 c; in potestate nostra, PP. Q. 12. Art. 7 ad 1; servitutem cui contraponitur potestas, PS. Q. 2. Art. 4 ob. 3; potestas maior ponitur esse causa doloris, PS. Q. 36. Art. 4 c; sunt in potestate suorum praelatorum, SS. Q. 32. Art. 8 ob. 1; meruit potestatem et dominium super gentes, PT. Q. 42. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 10; PT. Q. 26. Art. 2; PT. Q. 35. Art. 8; C. G. 1. 68 and 102; C. G. 2. 57; C. G. 3. 1; et passim. On **nomen potestatis,** see *nomen* under 1; on **prius secundum potestatem,** see *prior* under 1. — Kinds of *potestas* in this sense are: (a), **potestas auctoritatis, potestas ministerii** and **ministerii principalis seu excellentiae,** *the power of the author* (of the sacraments), *that of the minister* (*in dispensatione sacramentorum,* PP. Q. 43. Art. 7 ad 6), *and that of the highest minister* (Christ), or *of him distinguished in service.* Ad apostolos autem sub specie flatus, ad ostendendam potestatem ministerii in dispensatione sacramentorum, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6. Cf. PT. Q. 64. Art. 3 c and 4 c; PT. Q. 78. Art. 1; PTS. Q. 6. Art. 6; PTS. Q. 18. Art. 4; 4 Sent. 5. 1. 1 c; et passim. — (b), **potestas clavium,** *the ecclesiastical power of the keys.* Sed potestas clavium se extendit ad spiritualia tantum, PTS. Q. 23. Art. 1 ob. 1. Cf. PTS. Q. 17. Art. 2 (ter); PTS. Q. 18. Art. 1 (quater); PTS. Q. 19. Art. 6 (ter); 4 Sent. 19. 1. 3. 3 c and ad 3; C. G. 4. 76; Decret. 1; et passim. — (c), **potestas coactiva,** *the compelling power* or *the power of exterior force.* Potestatem autem coactivam non habet licite in rebus humanis, nisi ille qui fungitur publica potestate, SS. Q. 67. Art. 1 c. — (d), **potestas coarctata,** *the restricted or limited power.* Vel etiam in signum quod non habet coarctatam potestatem; quod curvatio baculi significat, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 8. Cf. 4 Sent. 4. 13. 5 ad 2. — (e), **potestas commissa seu delegata seu per commissionem** and **potestas ordinaria,** *the delegated* or *extraordinary power and the regular* or *ordinary power.* Qui ea funguntur, superiores reputantur respectu eorum in quos sicut in subditos potestatem accipiunt, sive habeant ordinariam sive per commissionem, SS. Q. 67. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 96. Art. 4; SS. Q. 69. Art. 3 ad 2; Quodl. 2. 8. 16 c; Relig. 4; et passim. — (f), **potestas corporalis** and **potestas spiritualis,** *the physical and the spiritual power.* Spirituales potestates possunt facere ea quae visibiliter fiunt in hoc mundo, adhibendo corporalia semina per motum localem, PP. Q. 110. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 60. Art. 6 ob. 3; PT. Q. 63. Art. 2 (quater); 2 Sent. 44. exp.; 4 Sent. 4. 1. 3. 5 ad 2; 4 Sent. 5. 1. 2 ob. 1; 4 Sent. 7. 2. 1. 1 ob. 3; et passim. — (g), **potestas delegata,** see *potestas commissa.* — (h), **potestas derivata,** *the derived power.* Cf. 4 Sent. 4. 1. 3. 5 ad 2. — (i), **potestas divina** and **potestas humana,** *the divine and the human power.* Potestas humana, quae fert legem humanam, est infra potestatem divinam, PS. Q. 96. Art. 4 ob. 1. Cf. SS. Q. 97. Art. 1 (bis); PT. Q. 44. Art. 3 (bis); PT. Q. 49. Art. 6 c; C. G. 3. 31; 2 Sent. 44. exp.; et passim. — (j), **potestas dominativa** and **potestas paterna,** *the lordly and the paternal power* or the power of the lord over his slaves and that of the father over his children. Pater in domo habet quamdam similitudinem regii principatus, . . ., non tamen habet perfectam potestatem regiminis, sicut rex, SS. Q. 50. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 104. Art. 5 ad 1; SS. Q. 154. Art. 6; PT. Q. 58. Art. 4 ad 2; PTS. Q. 88. Art. 3. — (k), **potestas episcopalis seu pontificalis** and **potestas sacerdotalis,** *the episcopal and the priestly power.* Dominus discipulis dedit potestatem sacerdotalem quantum ad principalem actum, ante passionem in coena, . . ., sed post resurrectionem dedit eis potestatem sacerdotalem quantum ad actum secundarium, qui est ligare et solvere, PTS. Q. 37. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; PT. Q. 22. Art. 1 ad 1; C. G. 4. 75 and 76; 4 Sent. 20. 1. 4. 3 c; et passim. — (l), **potestas excellentiae,** see *potestas auctoritatis.* — (m), **potestas expedita seu libera,** *the unhindered or free power.* Facultas nominat quandoque potestatem expeditam ad operandum, et sic facultas ponitur in definitione liberi arbitrii, PP. Q. 83. Art. 2 ad 2. Cf. PTS. Q. 45. Art. 1; 2 Sent. 24. 1. 1 ad 1 and 2. — (n), **potestas hierarchica,** *the hierarchical power* or *the power belonging to a member of the hierarchy.* Potestas hierarchica convenit quidem angelis, inquantum et ipsi sunt medii inter Deum et hominem, PT. Q. 22. Art. 1 ad 1. Cf. PTS. Q. Art. 2. — (o), **potestas humana,** see *potestas divina.* — (p), **potestas inferior** and **potestas superior,** *the lower* or *inferior and the higher* or *superior power.* Sed quia potestas inferior non debet exire in actum, nisi secundum quod movetur a potestate superiori, ut etiam in rebus naturalibus patet; inde est quod tales usum potestatis amittunt, ita scilicet quod non liceat eis sua potestate uti, SS. Q. 39. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 96. Art. 1; SS. Q. 39. Art. 3; SS. Q. 69. Art. 3 (passim); PT. Q. 67. Art. 2; 2 Sent. 44 exp.; et passim. — (q), **potestas infusa,** see *potestas adquisita.* — (r), **potestas iudiciaria,** *the judicial power.* Inquantum (Christus) Patri conregnat, et ab eo habet iudicariam potestatem, PT. Q. 58. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 36. Art. 2 ad 3; PT. Q. 49. Art. 6 c; C. G. 3. 80; C. G. 4. 72; 4 Sent. 47. 1. 2. 2 c and 3. 1 c; Hebr. 4. 2; et passim. — (s), **potestas iurisdictionis** and **potestas ordinis seu sacramentalis,** *the power of jurisdiction and that of the sacramental order.* Duplex est spiritualis potestas: una quidem sacramentalis, alia iurisdictionalis. sacramentalis quidem potestas est quae per aliquam consecrationem confertur, . . ., potestas autem iurisdictionis est quae ex simplici iniunctione hominis confertur, SS. Q. 39. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 20. Art. 1 (bis); C. G. 4. 74, 76 and 77; 4 Sent. 19. 1. 3. 1 ad 1; 4 Sent. 24. 2. 1. 2 c; et passim. — (t), **potestas libera,** see *potestas expedita.* — (u), **potestas ministerii,** see *potestas auctoritatis.* — (v), **potestas ministerii principalis,** see *potestas auctoritatis.* — (w), **potestas optimorum** and **potestas populi,** *the power of the best* or *of the aristocracy* and *that of the people.* Aristocratia, id est, potestas optimatum, in qua aliqui pauci principantur secundum virtutem, . . ., et ex democratia, id est, potestate populi, inquantum ex popularibus possunt eligi principes, et ad populum pertinet electio principum, PS. Q. 105. Art. 1 c. — (x), **potestas ordinis,** see *potestas iurisdictionis.* — (y), **potestas particularis** and **potestas universalis,** *the particular* and *the universal power.* Potestas particularis gubernatur et regitur a potestate universali, PP. Q. 110. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 103. Art. 3 c. — (z), **potestas paterna,** see *potestas dominativa.* — (a^2), **potestas per commissionem,** see *potestas commissa.* — (b^2), **potestas perfecta seu plenitudinis,** *the perfect* or *full power.* Cf. SS. Q. 50. Art. 3 ad 3; 4 Sent. 2. 1. 4. 4 a. — (c^2), **potestas plenitudinis,** see *potestas perfecta.* — (d^2), **potestas pontificalis,** see *potestas episcopalis.* — (e^2), **potestas populi,** see *potestas optimorum.* — (f^2), **potestas propriae electionis,** *the power of proper choice* or *one's own chosen power.* Maius est vinculum ordinariae potestatis quam propriae electionis, SS. Q. 69. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. Art. 3 ad 2. — (g^2), **potestas publica,** *the public power.* Ad

quod iustum sit bellum, requiritur quod fiat auctoritate publicae potestatis, . . ., rixa autem fit ex privato affectu irae, vel odii. si enim ministri principis aut iudicis publica potestate aliquos invadant qui se defendant, non dicuntur ipsi rixari, sed illi qui publicae potestati resistunt; et sic illi qui invadunt non rixantur neque peccant, sed illi qui se inordinate defendunt, SS. Q. 41. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 60. Art. 6 c; SS. Q. 64. Art. 5 (passim); SS. Q. 65. Art. 1 (quater); SS. Q. 66. Art. 8 (passim); SS. Q. 67. Art. 1 c; et passim. — (h^2), **potestas regia seu regnativa** and **potestas tyrannica**, *the royal and the tyrannical power*. Non solum pertinet ad perfectionem regis terreni quod executorem habeat suae gubernationis, sed etiam ad regis dignitatem; quia ex ordine ministrorum potestas regis praeclarior redditur, PP. Q. 103. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 42. Art. 2 ob. 3; SS. Q. 50. Art. 3 ad 3; PTS. Q. 19. Art. 1; PTS. Q. 34. Art. 3; C. G. 1. 31; et passim. — (i^2), **potestas regiminis**, *the power of the government*. Non tamen (pater in domo) habet perfectam potestatem regiminis, sicut rex, SS. Q. 50. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; C. G. 4. 76. — (j^2), **potestas regnativa**, see *potestas regia*. — (k^2), **potestas sacerdotalis**, see *potestas episcopalis*. — (l^2), **potestas sacramentalis**, see *potestas iurisdictionis*. — (m^2), **potestas saecularis seu temporalis**, *the secular* or *temporal power*. Ad timorem mundanum videntur pertinere poenae quae per potestates saeculares infliguntur, SS. Q. 19. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. 39. Art. 4; SS. Q. 60. Art. 6 (passim); SS. Q. 64. Art. 4; SS. Q. 104. Art. 6 (ter); 2 Sent. 44 exp. — (n^2), **potestas spiritualis**, see *potestas corporalis*. — (o^2), **potestas superior**, see *potestas inferior*. — (p^2), **potestas temporalis**, see *potestas saecularis*. — (q^2), **potestas tyrannica**, see *potestas regia*. — (r^2), **potestas universalis**, see *potestas particularis*. — (s^2), **potestas usurpata**, *the presumed power*. Cf. 2 Sent. 44. 1. 2 ad 3. — **nulla res habet potestatem supra suum esse** (Pot. 6. 7 ad 4), *nothing has a power which goes beyond its being* (omnis enim rei virtus ab essentia eius fluit vel essentiam praesupponit, Pot. 6. 7 ad 4). — (4), ordo vero potestatum affinitatem habet cum ordine principatuum; nam cum potestatum sit ordinem subiectis imponere, haec ordinatio statim in nomine principatuum designatur, qui sunt primi in executione divinorum ministeriorum, PP. Q. 108. Art. 6 c; potestates enim habent actum circa ea quae pertinent ad tranquillitatem totius universi, 2 Sent. 10. 1. 3 ad 3; quod quidem pertinet ad ordinem potestatum, C. G. 3. 80; ad ordinem potestatum pertinere videtur, daemones arcere, Pot. 6. 10 c; tertius ordo huius hierarchiae est potestatum, quarum officium est, omne quod possit obviare exsecutioni divini imperii coërcere, unde et daemones arcere dicuntur, Comp. 1. 126. Cf. PP. Q. 13. Art. 7; PP. Q. 57. Art. 5; PP. Q. 108. Art. 5 c; SS. Q. 104. Art. 5; Eph. 1. 7 and 3. 3; et passim. — Kinds of *potestas* in this sense are: (a), **potestas aerea**, *the aerial authority* or *the ruler of the air*. Cf. PT. Q. 30. Art. 2, in quot.; 2 Sent. 9. 1. 3 c. — (b), **potestas mundana seu saecularis**, *the worldly authority*. Sicut in mundanis potestatibus solus rex benedictionem solemnem accipit, SS. Q. 184. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 19. Art. 3 (ter); SS. Q. 25; Art. 1; SS. Q. 39. Art. 4, in quot. — (4), genus continet multas differentias potestate, PS. Q. 46. Art. 1 c; differentiam genus habet potestate, species vero actu, C. G. 4. 81; hominibus data est potestas filios Dei fieri, Pot. 6. 4 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 5; PS. Q. 109. Art. 5.

potestātivē, *adv.*, see *potestativus*.

potestātivus, a, um, *adj.*, *denoting* or *containing power*. Haec locutio verificatur secundum modum quo totum potestativum praedicatur de suis partibus, PP. Q. 77. Art. 1 ad 1; per imaginem significatur intellectuale et arbitrium liberum et per se potestativum, PS. prol. Cf. PP. Q. 93. Art. 5, in quot.; PP. Q. 93. Art. 9, in quot.; PTS. Q. 37. Art. 1. On **totum potestativum**, see *totus* under 1. — **potestātivē**, *adv.*, *with might, with power, powerfully*, synonym of *ex potestate seu per potestatem*. De adiuratione quae non fit potestative per modum compulsionis, sed magis per modum cuiusdam benevolae deprecationis, SS. Q. 90. Art. 2 ad 1; Christus venerat dissolvere opera diaboli, non potestative agendo, sed magis ab eo et eius membris patiendo, PT. Q. 41. Art. 1 ad 2; non solum orando et impetrando, sed etiam potestative, Pot. 6. 4 c. Cf. SS. Q. 188. Art. 4; Mal. 8. 3 c; Pot. 6. 4 c, 9 c, and ob. 6.

potio, ōnis, *f.*, (1) in gen., *a drink, draught, potion*, (2) in partic., *a draught* or *potion given by physicians*. — (1), qui enim vult sumere potionem amaram, nihil in ea vult nisi sanitatem, . . ., secus autem est in eo qui sumit potionem dulcem, PP. Q. 19. Art. 2 ad 2; sicut potio amara ad sanitatem, nullo modo fructus dici potest, PS. Q. 11. Art. 3 c; sicut potio amara ex hoc solo est bona quod est sanativa, PS. Q. 20. Art. 3 c. — (2), nam et medici austeras potiones propinant infirmis, ut conferant sanitatem, PS. Q. 87. Art. 7 c.

potior, īri, ītus, 4, *v. dep. n.*, *to take possession of, to get, obtain, acquire, receive*, used with the *abl.* Consequenter vero, quia ex beatitudine animae fiet redundantia ad corpus, ut et ipsum sua perfectione potiatur, PS. Q. 4. Art. 6 c; ex parte quidem rei habitae, eo quod res habita non est tota simul, unde successive recipitur; et dum aliquis delectatur in eo quod habet desiderat potiri eo quod restat, PS. Q. 33. Art. 2 c; licet animus aggravetur quantum ad hoc quod in praesenti non potitur eo quod vult, PS. Q. 37. Art. 2 c; sed in patria nihil erit agendum propter finem, quia ibi homines ultimo fine potientur, SS. Q. 52. Art. 3 ob. 1. Cf. PS. Q. 78. Art. 1 (ter); PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 62. Art. 7; SS. Q. 66. Art. 2; SS. Q. 163. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 1.

potior, ius, see *potis*.

potis, e, *adj.*, *able, capable, possible*, usually used in the positive with *est*, and rarely, if ever, declined, *able, capable, possible*. Manifestum est autem naturale hoc esse, ut pote et principiis humanae naturae competens, PP. Q. 99. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 75. Art. 4 ob. 3; PT. Q. 83. Art. 5 a; et passim. — **potior**, ius, comp. *adj.*, *that may be preferred, preferred, better, preferable, stronger, more important*. Secundo autem est perfectio formae, quae est potior, PT. Q. 27. Art. 5 ad 2; ergo illa sacramenta sunt potiora, PT. Q. 65. Art. 3 ob. 2 and 3. Cf. SS. Q. 98. Art. 1 (quater); SS. Q. 137. Art. 2 (ter); SS. Q. 188 pr.; SS. Q. 188. Art. 6 (passim); PTS. Q. 96. Art. 12 (passim); et passim. — **potius**, *comp. adv.*, *rather, preferably, more*. Proprietas Patris, . . ., potius significatur per remotionem nativitatis Filii, PP. Q. 33. Art. 4 ad 5; si vero dicat causam formalem, vel potius motivam, PS. Q. 2. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 123. Art. 2; PT. Q. 22. Art. 4; PT. Q. 23. Art. 1; PT. Q. 78. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 12; et passim. — **potissimus**, a, um, *sup. adj.*, *the chief, principal, most prominent, most important*. Utrum sit potissima virtutum, PS. Q. 141 pr.; utrum aureola virginum sit potissima, PTS. Q. 96 pr. Cf. SS. Q. 104. Art. 3 (bis); SS. Q. 157. Art. 4 (passim); PT. Q. 65. Art. 3 (ter): PT. Q. 73. Art. 6 (bis); PTS. Q. 96. Art. 11 (passim); et passim. — **potissimē**, *sup. adv.*, *chiefly, principally, especially, above all*. Ideo appetitus potissime tendit ad repellendam iniuriam per appetitum vindictae, PS. Q. 48. Art. 2 c; natura uniuscuiusque rei potissime est forma, secundum quam res speciem sortitur, PS. Q. 71. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 7; PP. Q. 75. Art. 4; PS. Q. 72. Art. 2; SS. Q. 153. Art. 4; PT. Q. 22. Art. 4; et passim.

potissimē, *adv.*, see *potis*.

pōto, āre, āvi, ātum, or pōtum, 1, *v. a.*, and *n.*, causative, *to give to drink*. Ponuntur enim septem eleemosynae corporales, scilicet pascere esurientem, potare sitientem, (ob. 1), . . ., alius autem est cui subvenitur per alimentum humidum, scilicet sitis; et secundum hoc dicitur potare sitientem, SS. Q. 32. Art. 2 c. — **potātus**, a, um, *P. a.*, (1) *that has been drunk*, (2) *caused to drink, furnished with drink*. — (1), ebrietas dupliciter potest accipi: uno modo prout significat ipsum defectum hominis, qui accidit ex multo vino potato, ex quo fit ut non sit compos rationis, SS. Q. 150. Art. 1 c.

— (2), fuit etiam passus secundum omnem sensum corporeum; secundum tactum quidem, flagellatus et clavis confixus; secundum gustum, felle et aceto potatus, PT. Q. 46. Art. 5 c.

pōtus, ūs, *m.*, (1) *drink*, any liquid that is taken into the stomach by swallowing, especially for the purpose of quenching the thirst, (2) as much as may be taken at one time; *a drink, a draft*, (3) specifically, *strong liquor, drink*. — (1), quando enim multus fuerit motus vaporum, ligatur non solum sensus, sed etiam imaginatio, ita ut nulla appareant phantasmata; sicut praecipue accidit cum aliquis incipit dormire post multum cibum et potum, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; sed Sanctis repromittuntur exteriora bona, sicut cibus et potus, divitiae et regnum, (ob. 1), . . ., sicut per cibum et potum intelligitur delectatio beatitudinis, PS. Q. 4. Art. 7 ad 1. Cf. PS. Q. 31. Art. 7; SS. Q. 148. Art. 6 (passim); SS. Q. 149. Art. 1 (passim); SS. Q. 149. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 8 (passim); et passim. — (2), sicut aliquis delectatur in potu ex hoc quod anxiatur siti, PS. Q. 35. Art. 5 c; duplex est ieiunium: unum quidem naturae, quod requiritur ad Eucharistiae sumptionem et hoc solvitur per quemlibet potum, etiam aquae, SS. Q. 147. Art. 6 ad 2; quia etiam potus aquae tepidae vomitum causat, SS. Q. 150. Art. 2 ad 3. — (3), potus autem inebrians habet specialem rationem impediendi usum rationis, SS. Q. 149. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 147. Art. 8 (bis); SS. Q. 150. Art. 1 (bis); SS. Q. 150. Art. 2 (bis).

practicus, a, um, *adj.*, *active, acting, effective*, pertaining to doing, acting, effecting; the opposite of *contemplativus*, *speculativus*, and *theoricus*, sometimes also of *operativus*. Duplex est opus, scilicet exterius et interius. practicum ergo vel operativum, quod dividitur contra speculativum, sumitur ab opere exteriori, PS. Q. 57. Art. 1 ad 1; ut practicum dicatur id, quod ordinatur ad operationem, Trin. 2. 1. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 1. Art. 4; PP. Q. 79. Art. 11 (passim); PS. Q. 53. Art. 1; PS. Q. 64. Art. 3 (ter); PS. Q. 68. Art. 4; et passim. On **ars practica**, see *ars* under 1; on **cognitio practica**, see *cognitio* under 2; on **existimatio practica**, see *existimatio*; on **habitus practicus**, see *habitus* under 4; on **intellectus practicus**, see *intellectus* under 3; on **philosophia practica**, see *philosophia*; on **potentia practica**, see *potentia* under 2; on **ratio practica**, see *ratio* under 3; on **rectitudo practica**, see *rectitudo* under 3; on **scientia practica, practica secundum quid et practica simpliciter seu tantum**, see *scientia* under 1; on **vita practica**, see *vita* under 3.

prae, *prep.* with *abl.*, *before, in front of, in advance of, in comparison with, compared with, in preference to*. Sed homo liberior omnibus aliis animalibus propter liberum arbitrium, quod prae aliis animalibus habet, PS. Q. 91. Art. 2 ob. 3; unde non est personarum acceptor, si quibusdam prae aliis conferat, PS. Q. 98. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 4 (bis); PP. Q. 33. Art. 3; PP. Q. 108. Art. 5; PS. Q. 74. Art. 3 (bis); PT. Q. 39. Art. 4; et passim.

praeacceptio, ōnis, *f.*, *preference*. Electio importat praeacceptionem unius respectu alterius, PS. Q. 13. Art. 3 ob. 2; in electione duo sunt: scilicet intentio finis, quae pertinet ad virtutem moralem, et praeacceptio eius quod est ad finem, quod pertinet ad prudentiam, PS. Q. 56. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 13. Art. 2; PS. Q. 58. Art. 4 c.

praeaccipio, ere, 3, *v. a.*, (1) *to possess, receive*, or *be the recipient of antecedently*, (2) *prefer*. — (1), et hanc etiam rationem tangit Dionysius dicens quod Deus non quodammodo est existens, sed simpliciter et incircumscripte totum in se ipso uniformiter esse praeaccipit, (c), . . ., sicut sol, ut dicit Dionysius, sensibilium substantias et qualitates multas et differentes, ipse unus existens et uniformiter lucendo in se ipso uniformiter praeaccipit, PP. Q. 4. Art. 2 ad 1; videmus enim quod impedito actu virtutis imaginativae per laesionem organi, ut in phreneticis, et similiter impedito actu memorativae virtutis, ut in lethargicis, impeditur homo ab intelligendo in actu etiam ea quorum scientiam praeaccipit, PP. Q. 84. Art. 7 c. — (2), sed sicut eorum quae sunt ad finem, unum potest praeaccipi alteri, ita etiam diversorum finium, PS. Q. 13. Art. 3 ob. 2; potest enim contingere quod per consilium inveniantur plura ducentia ad finem, quorum dum quodlibet placet, in quodlibet eorum consentitur, sed ex multis quae placent, praeaccipimus unum eligendo, PS. Q. 15. Art. 3 ad 3.

praeambulus, a, um, *adj.*, *walking before, preceding, preparatory*. Deum esse et alia huiusmodi, quae per rationem naturalem nota possunt esse de Deo, . . ., non sunt articuli fidei, sed praeambula ad articulos, PP. Q. 2. Art. 2 ad 1; corporis sensus pertinent ad sensualitatem quasi praeambuli, PP. Q. 81. Art. 1 ad 1; bonum alicui rei particulari potest comparari ut praeambulum ad ipsam, PP. Q. 93. Art. 9 c; uno modo sicut praeambulum vel praeparatorium ad ipsum, PS. Q. 4. Art. 1 c; praeambula quidem sunt ad legem illa, quibus non exsistentibus lex locum habere non potest, SS. Q. 22. Art. 1 c; sed est conceptionis praeambulus, PT. Q. 33. Art. 1 ad 2; impossibile est, quod ea, quae sunt philosophiae, sint contraria iis quae sunt fidei, sed deficiunt ab eis; continent tamen quasdam similitudines eorum et quaedam ad ea praeambula, sicut natura praeambula est ad gratiam, Trin. pr. 2. 3 c; fides et spes sunt praeambula ad caritatem, Mal. 2. 10 ad 2; declarat quoddam praeambulum ad minorem, Somno 1 a. Cf. PP. Q. 78. Art. 3; PP. Q. 81. Art. 1; PP. Q. 93. Art. 9 (quater); PS. Q. 74. Art. 7 c; SS. Q. 2. Art. 10 ad 2; et passim.

praeassignātus, a, um, *P. a.*, *aforesaid*. Ergo videtur quod praeassignata definitio, cum non omnia contineat quae in his continentur, insufficiens sit, PTS. Q. 7. Art. 1 ob. 4; ergo laus praeassignatis dotibus annumerari debet, PTS. Q. 95. Art. 5 ob. 6.

praeassumptio, ōnis, *f.*, *a receiving beforehand*. Ergo videtur quod talis cibi praeassumptio non impediat hominem ab hoc sacramento, PT. Q. 8. Art. 8 ob. 5.

praeassumptus, a, um, *P. a.*, *taken* or *received beforehand*. Videtur quod cibus vel potus praeassumptus non impediat sumptionem huius sacramenti, (ob. 1), . . ., primum est ieiunium naturae, quod importat privationem cuiuscumque praeassumpti per modum cibi vel potus, PT. Q. 80. Art. 8 ad 4.

praebeo, ēre, bui, tum, 2, *v. a.*, *to give, grant, furnish, supply*. Hoc est commune in omni religione quod aliquis totaliter se debet praebere ad serviendum Deo, SS. Q. 188. Art. 1 ad 1; sed etiam ad alios pertinet gratiam aliis praebere, PT. Q. 8. Art. 6 ob. 2. Cf. PP. Q. 69. Art. 1; SS. Q. 137. Art. 4; SS. Q. 142. Art. 2; SS. Q. 153. Art. 1; PT. Q. 5. Art. 1; et passim.

praecantātio, ōnis, *f.*, *an enchantment, incantations*. Ut dicit Isidorus, νεκρὸν graece mortuum, μαντία vero divinatio nuncupatur; quia quibusdam praecantationibus, adhibito sanguine, videntur resuscitati mortui divinare et ad interrogata respondere, SS. Q. 95. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 96. Art. 2, in quot.

praecaveo, ēre, cāvi, cautum, 2, *v. a.*, (1) act., *to guard against, seek to avert*, (2) neutr., (a) *to beware, to use precaution*, (b) with *dat.*, *to provide for, take precautions for one's safety*. — (1), actus praecipiendi se extendit et ad bona prosequenda et ad mala cavenda; et tamen praecavere insidias non attribuit Augustinus prudentiae quasi principalem actum ipsius, sed quia iste actus prudentiae non manet in patria, SS. Q. 47. Art. 8 ad 1; nullus prudens conatur ad impossibile. sed nullus potest praecavere omnia mala quae possunt contingere, (ob. 3), . . ., ratione comprehendi non possunt; nec homo sufficit ea praecavere, SS. Q. 49. Art. 8 ad 3. — (2) (a), in auctoritate praedicta excluditur a beatis timor sollicitudinem habens, et de malo praecavens, non autem timor securus, ut Augustinus dicit, SS. Q. 19. Art. 11 ad 1. — (2) (b), Augustinus dicit: timor insolita et repentina exhorrescit rebus quae amantur adversantia, dum praecavet securitati, PS. Q. 42. Art. 5 a; et ideo potest sibi praecavere unus contra alium, sponsalia dirimendo, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 6. Cf. PS. Q. 45. Art. 1, in quot.

praecēdo, ere, cessi, cessum, 3, *v. a.* and *n.*, *to go before, precede.* Alius actus est quo fertur in ipsum finem absolute, et quandoque praecedit tempore, PS. Q. 8. Art. 3 c; tamen una virtus praecedit aliam dignitate secundum suam speciem, PS. Q. 73. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 6. Art. 8; PS. Q. 73. Art. 6; PS. Q. 74. Art. 5 (bis); PS. Q. 80. Art. 4; PS. Q. 89. Art. 6; et passim. — **praecēdens,** entis, *P. a., going before, preceding.* Vel per praecedentem cognitionem, vel per aliquam affectionem, PP. Q. 89. Art. 4 c; nam mens viatorum movetur a Deo in agendis per hoc quod sedatur anxietas dubitationis in eis praecedens, SS. Q. 52. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 18. Art. 4; PT. Q. 48. Art. 1; PT. Q. 55. Art. 3; PT. Q. 62. Art. 6; PT. Q. 78. Art. 1; et passim. On **finis praecedens**, see *finis* under 2; on **ignorantia praecedens**, see *ignorantia* under 1; on **intentio praecedens**, see *intentio* under 2; on **meritum praecedens**, see *meritum* under 1; on **occasio praecedens**, see *occasio*; on **passio praecedens**, see *passio* under 3; on **privatio praecedens**, see *privatio* under 2; on **qualitas praecedens**, see *qualitas*.

praecello, ere, *v. a.* and *n.*, (1) act., *to excel, surpass*, (2) neutr., *to excel.* — (1), et secundum hoc iustitia inter omnes virtutes morales praecellit, PS. Q. 66. Art. 4 c; sed etiam si loquamur de iustitia particulari, praecellit inter alias virtutes morales, duplici ratione, SS. Q. 58. Art. 12 c; tertio autem in persona quae dignitate praecellit, ex qua communia beneficia procedunt, SS. Q. 106. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 123. Art. 12; SS. Q. 173. Art. 2, in quot.; SS. Q. 174. Art. 2, in quot.; SS. Q. 185. Art. 3 (ter); SS. Q. 186. Art. 7. — (2), alio modo ex parte difficultatis, inquantum scilicet difficilius est subire pericula mortis quam abstinere a quibusdam delectabilibus; et quantum ad hoc non oportet quod timiditas praecellat intemperantiam, SS. Q. 142. Art. 3 ad 1. — **praecellens,** entis, *P. a., surpassing, excellent, distinguished.* Num praecellentibus personis debetur et reverentia honoris, et obedientia, SS. Q. 80. Art. 1 ad 3; ubi est praecellens ratio victoriae, ibi debetur aliqua specialis corona, PTS. Q. 96. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 103. Art. 3; SS. Q. 106. Art. 1.

praecentor, ōris, *m., a precentor, a leader in music.* In executione autem cuiuslibet actus sunt quidam quasi incipientes actionem, et alios ducentes; sicut in cantu praecentores et in bello illi qui alios ducunt et dirigunt, et hoc pertinet ad Principatus, PP. Q. 108. Art. 6 c.

praeceps, cipitis, *adj., rash, hasty, praecipitate,* used fig. Dicit enim Gregorius, quod intellectus facit audita penetrare, et consilium prohibet praecipitem, (ob. 2), . . ., de consilio autem dicit quod prohibet esse praecipitem, PS. Q. 68. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 107. Art. 2 ad 2, in quot. — **praeceps lingua,** *a hasty tongue,* i.e., *hasty words.* Et ideo non invenitur iurasse nisi scribens, ubi consideratio cautior non habet linguam praecipitem, SS. Q. 89. Art. 2 ad 1, in quot. — **praeceps,** cipitis, *n., great danger.* Unde non esset aliqua ratio quare sacramentis novae legis annumeraretur; quod enim remedium praebeat satisfaciendo concupiscentiae, ne in praeceps ruat, PTS. Q. 42. Art. 3 c.

praeceptio, ōnis, *f., a precept, injunction.* Et sic ponunt quatuor modos permissionis: unum per privationem praeceptionis, ut quando maius bonum non praecipitur, minus bonum permitti dicitur, PTS. Q. 67. Art. 3 c.

praeceptivus, a, um, *adj., preceptive, mandatory, conveying a command.* Prudentia non solum est bene consiliativa, sed etiam bene indicativa et bene praeceptiva, PS. Q. 58. Art. 5 ad 3; puta quod prudentia dicatur quae praeceptiva est, PS. Q. 61. Art. 3 c; sed etiam quod aliquis directe eligat ea quae sunt ad finem, quod fit per prudentiam, quae est consiliativa et iudicativa et praeceptiva eorum quae sunt ad finem, PS. Q. 65. Art. 1 c; sed una tantum virtus est bene consiliativa scilicet eubulia; et una tantum virtus est bene praeceptiva, scilicet prudentia, SS. Q. 51. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 22. Art. 1, in quot.; SS. Q. 33. Art. 2; SS. Q. 47. Art. 8, in quot.; SS. Q. 47. Art. 12; SS. Q. 51. Art. 2 (ter).

praeceptor, ōris, *m., a preceptor, teacher, instructor.* Sed prudentia, cum sit praeceptiva, videtur magis ad magistros pertinere, qui etiam praeceptores dicuntur, SS. Q. 49. Art. 3 ob. 3; subdit enim: neque enim B. Benedictus, monachorum praeceptor almificus, huiusmodi rei aliquo fuit interdictor, SS. Q. 187. Art. 1 c; praeceptoris autem non est doceri, sed docere, PT. Q. 12. Art. 3 a; ut mulieres de substantia sua victum atque vestitum praeceptoribus suis ministrarent, PT. Q. 40. Art. 3 ad 2.

praeceptum, *n.*, see *praecipio.*

praecido, ere, cidi, cīsum, 3, *v. a.*, (1) lit., *to cut off,* used with the *acc.*, (2) fig., *to cut off* from association. — (1), sapiens artifex inducit minus malum ad vitandum maius; sicut medicus praecidit membrum ne corrumpatur corpus, PP. Q. 48. Art. 6 a; unde Hieronymus dicit: festina, quaeso te, et haerentis in salo naviculae funem magis praescinde quam solve, SS. Q. 189. Art. 10 c. Cf. SS. Q. 64. Art. 3; SS. Q. 186. Art. 3, in quot. — (2), sed mali sunt praecisi a Christo, quia non habent charitatem, per quam membra capiti uniuntur, PT. Q. 64. Art. 5 ob. 2; et hoc dico, si sunt manifeste ab Ecclesia praecisi, quia ex hoc ipso quod aliquis accipit sacramenta ab eis, PT. Q. 64. Art. 9 ad 2. Cf. PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 82. Art. 7; PTS. Q. 19. Art. 5 (bis); PTS. Q. 38. Art. 2 (passim).— **praecisē,** *adv., positively, absolutely.* Et secundum hoc quaedam moralium praecise praecipiuntur vel prohibentur in lege, . . ., quaedam vero praecipiuntur vel prohibentur, non quasi praecise debita sed propter melius, PS. Q. 99. Art. 5 c; proprium est autem virtutis, ut praecise tendat in id quod perfectius est, SS. Q. 117. Art. 4 c.

praecipio, ere, cēpi, ceptum, 3, *v. a., to give rules* or *precepts* (to any one), *to advise, admonish, warn, inform, instruct, teach; to enjoin, direct, bid, order,* synonym of *mando, impero; doceo.* Ad legem enim pertinet praecipere et prohibere, PS. Q. 90. Art. 2 ob. 1; idem est imperare quod praecipere, PS. Q. 92. Art. 2 ob. 1; praecipere non pertinet ad servos vel subditos, sed solum ad principes, SS. Q. 47. Art. 12 ob. 3; principalis eius (prudentiae) actus est praecipere, quod est applicare cognitionem habitam ad appetendum et operandum, SS. Q. 47. Art. 16 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; PS. Q. 92. Art. 2; SS. Q. 47. Art. 8 (passim); SS. Q. 47. Art. 10; SS. Q. 48. Art. 1; et passim. — As subst.: **praecipiens,** entis, *m., teacher, adviser.* Dicitur enim despoticus principatus quo aliquis principatur servis, qui non habent facultatem in aliquo resistendi imperio praecipientis, quia nihil sui habent. principatus autem politicus et regalis dicitur quo aliquis principatur liberis; qui, etsi subdantur regimini praesidentis, tamen habent aliquid proprium ex quo possunt reniti praecipientis imperio, PP. Q. 81. Art. 3 ad 2; perfecte quidem impletur praeceptum, quando pervenitur ad finem quem intendit praecipiens; impletur autem, sed imperfecte, quando etsi non pertingat ad finem praecipientis, non tamen receditur ab ordine ad finem, SS. Q. 44. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 12. Art. 1; PS. Q. 99. Art. 5 (bis); SS. Q. 2. Art. 5; PT. Q. 47. Art. 2; PTS. Q. 8. Art. 4; et passim. — **praeceptum,** i, *n., rule, precept; an order, direction, command, bidding; an injunction.* Praeceptum importat applicationem legis ad ea, quae ex lege regulantur, PS. Q. 90. Art. 2 ad 1; large accipiendo praeceptum universaliter lex praeceptum dicitur, PS. Q. 92. Art. 2 ad 1; de ratione praecepti est, quod importet ordinem ad finem, inquantum scilicet illud praecipitur, quod est necessarium vel expediens ad finem, PS. Q. 99. Art. 1 c; illud proprie cadit sub praecepto legis, pro quo poena legis infligitur, PS. Q. 100. Art. 9 c; hoc modo se habent praecepta in lege, sicut propositiones in scientiis speculativis, in quibus conclusiones virtute continentur in primis principiis, SS. Q. 44. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 99. Art. 5 (bis); PS. Q. 100. Art. 11; SS. Q. 16. Art. 1 ob. 4; SS. Q. 44. Art. 1 c; SS. Q. 52. Art. 2; et passim. On **opus praecepti**, see *opus* under 4; on **substantia praecepti**, see *substantia* under 8. — Kinds of *praeceptum* are: (a),

praeceptum affirmativum and **praeceptum negativum seu prohibitivum,** *the command and the prohibition.* Per praecepta affirmativa imperantur actus virtutum, per praecepta vero negativa prohibentur actus vitiorum, PS. Q. 100. Art. 6 ob. 2. Cf. PS. Q. 72. Art. 6 ad 2; SS. Q. 16. Art. 1 ad 3; SS. Q. 56. Art. 2 c and ad 2 and 3; Mal. 2. 1. ad 11; Virt. 3. 1 c; et passim. — (b), **praeceptum caeremoniale, praeceptum iudiciale,** and **praeceptum morale,** *the religious* or *ceremonial precepts, the judicial* or *civic precepts,* and *the moral* or *ethical precepts* of the old law. Illa praecepta, quae in lege pertinent ad cultum Dei, specialiter caeremonialia dicuntur, PS. Q. 99. Art. 3 c; praecepta iudicialia non solum sunt illa, quae pertinent ad lites iudiciorum, sed etiam quaecumque pertinent ad ordinationem hominum ad invicem, quae subest ordinationi principis tamquam supremi iudicis, PS. Q. 104. Art. 1 ad 1; oportuit praecepta legis veteris etiam de actibus virtutum dari, et haec sunt moralia legis praecepta, PS. Q. 99. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 60. Art. 5 a; PS. Q. 99 through Q. 105; Quodl. 2. 4. 8 c; et passim. — (c), **praeceptum caritatis seu dilectionis** and **praeceptum iustitiae,** *the precepts* (governing the acts) *of love* and *those* (governing the acts) *of justice.* Alii actus charitatis consequuntur ex actu dilectionis, sicut effectus ex causa, . . ., unde in praeceptis dilectionis virtute includuntur praecepta de aliis actibus, SS. Q. 44. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 100. Art. 2 c and Art. 3 ad 3; SS. Q. 2. Art. 5 ob. 2; SS. Q. 122. Art. 1 c; PT. Q. 47. Art. 2; C. G. 3. 130; et passim. — (d), **praeceptum commune seu generale** and **praeceptum speciale,** *the universal and the particular precept.* Ad singulares enim actus dirigendos dantur singularia praecepta prudentum; sed lex est praeceptum commune, PS. Q. 96. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 98. Art. 6 ad 2; PS. Q. 99. Art. 4 (ter); SS. Q. 16. Art. 2; SS. Q. 44. Art. 1; PT. Q. 37. Art. 3 c; et passim. — (e), **praeceptum Dei** and **praeceptum ecclesiae,** *the commandment of God and that of the Church.* Praeceptum Dei sunt praecepta iuris naturalis, quae secundum se sunt de necessitate salutis. sed statuta Ecclesiae sunt de his quae non per se sunt de necessitate salutis, sed solum ex institutione Ecclesiae, SS. Q. 147. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 19. Art. 6 (bis); PS. Q. 89. Art. 6; PS. Q. 100. Art. 8; SS. Q. 39. Art. 1 (bis); PTS. Q. 23. Art. 3; et passim. — (f), **praeceptum democraticum, praeceptum regium,** and **praeceptum tyrannicum,** *the democratic, the regal, and the tyrannical precepts,* i.e., the order issued by a democratic government, that by a king, and that by a tyrant. Cf. *politia democratia* and *ius tyrannicum.* Unde et in rebus humanis alia sunt praecepta democratica, alia regia, alia tyrannica, SS. Q. 140. Art. 1 c. — (g), **praeceptum dilectionis,** see *praeceptum caritatis.* — (h), **praeceptum domesticum seu familiare,** *the domestic* or *family precept.* Ideo tempore Abrahae data sunt quaedam familiaria praecepta, et quasi domestica Dei ad homines, PS. Q. 98. Art. 6 ad 2. — (i), **praeceptum ecclesiae,** see *praeceptum Dei.* — (j), **praeceptum expressum** and **praeceptum interpretativum,** *the expressed command and that interpreted as such.* Unde obedientia est specialis virtus, et eius speciale obiectum est praeceptum tacitum vel expressum, SS. Q. 104. Art. 2 c. — (k), **praeceptum familiare,** see *praeceptum domesticum.* — (l), **praeceptum figurale,** *the symbolical* or *typical precept.* Praecepta quae dantur de fide, spe, et charitate non sunt figuralia, PS. Q. 101. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 101. Art. 1; PS. Q. 103. Art. 3 c; PS. Q. 104. Art. 2 (bis). — (m), **praeceptum generale,** see *praeceptum commune.* — (n), **praeceptum interpretativum,** see *praeceptum expressum.* — (o), **praeceptum iudiciale,** see *praeceptum caeremoniale.* — (p), **praeceptum iuris naturalis seu legis naturalis seu naturae** and **praeceptum iuris positivi,** *the precept of natural law* or *the law of nature and that of the positive* or *given law.* Quia sic se habent praecepta legis naturalis in homine quantum ad operabilia, sicut se habent prima principia in demonstrativis. sed prima principia indemonstrabilia sunt plura. ergo etiam praecepta legis naturae sunt plura. PS. Q. 94. Art. 2 a. Cf. PS. Q. 94. Art. 2 (passim); PS. Q. 98. Art. 5; SS. Q. 147. Art. 4 ad 1; PT. Q. 61. Art. 3; 4 Sent. 15. 3. 1. 4 c and 5 ad 2; et passim. — (q), **praeceptum iuris positivi,** see *praeceptum iuris naturalis.* — (r), **praeceptum iustitiae,** see *praeceptum charitatis.* — (s), **praeceptum legis,** *the prescription of a law in general* or *that of the Old Testament Law* or *of the Decalogue.* Praeceptum legis habet vim coactivam; illud ergo directe cadit sub praecepto legis ad quod lex cogit. coactio autem legis est per metum poenae. . . ., nam illud proprie cadit sub praecepto legis, pro quo poena legis infligitur, PS. Q. 100. Art. 9 c. Cf. PS. Q. 99. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 2 c; PS. Q. 101. Art. 3 (ter); PS. Q. 107. Art. 4; SS. Q. 23. Art. 4; SS. Q. 56. Art. 1 ad 1; et passim. — (t), **praeceptum legis naturae seu naturalis,** see *praeceptum iuris naturalis.* — (u), **praeceptum morale,** see *praeceptum caeremoniale.* — (v), **praeceptum negativum,** see *praeceptum affirmativum.* — (w), **praeceptum primae necessitatis, secundae, tertiae et quartae necessitatis,** *the precept* (respecting the love of God) *of the first necessity* (praecepta primae necessitatis sunt, sine quibus Dei similitudo salvatur, quae a principio naturaliter obligant et in generali et in speciali; tale est diligere Deum, Dil. 1), *that of the second necessity* (secundae necessitatis sunt, quae a principio et naturaliter obligant in generali et non in speciali, ut est satisfacere pro peccatis, Dil. 1), *that of the third necessity* (tertiae necessitatis sunt, quae ex actu humano obligant, sicut votum, vel quae obligant quosdam, sed non omnes, aut etiam omnes in casu, sicut consilia, Dil. 1), *and that of the fourth necessity* (quartae necessitatis sunt, quae praelati ecclesiarum instituunt, scilicet quae instituit papa, aut archiepiscopus in provincia sua, aut episcopus in dioecesi sua, aut abbas in abbatia sua, Dil. 1). — (x), **praeceptum primae tabulae** and **praeceptum secundae tabulae,** *the precept of the first tablet,* i.e., the first three commandments, and that of *the second tablet of Moses,* i.e., the last seven commandments which are concerned with man's relation to other men. Nam praecepta primae tabulae, quae ordinant ad Deum, continent ipsum ordinem ad bonum commune et finale, quod Deus est. praecepta autem secundae tabulae continent ordinem iustitiae inter homines observandae, ut scilicet nulli fiat indebitum, et cuilibet reddatur debitum; secundum hanc enim rationem sunt intelligenda praecepta decalogi. et ideo praecepta decalogi sunt omnino indispensabilia, PS. Q. 100. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 8; PS. Q. 104. Art. 1; SS. Q. 88. Art. 10 (bis); SS. Q. 122. Art. 5; Quod. 5. 10. 20 c; et passim. — (y), **praeceptum prohibitivum,** see *praeceptum affirmativum.* — (z), **praeceptum pure caeremoniale** and **praeceptum pure morale,** *the purely religious* or *devotional precept and the purely moral* or *ethical precept.* Cf. Quodl. 2. 4. 8 c. — (a²), **praeceptum pure morale,** see *praeceptum pure caeremoniale.* — (b²), **praeceptum quartae necessitatis,** see *praeceptum primae necessitatis.* — (c²), **praeceptum regium,** see *praeceptum democraticum.* — (d²), **praeceptum secundae necessitatis,** see *praeceptum primae necessitatis.* — (e²), **praeceptum secundae tabulae,** see *praeceptum primae tabulae.* — (f²), **praeceptum speciale,** see *praeceptum commune.* — (g²), **praeceptum tertiae necessitatis,** see *praeceptum primae necessitatis.* — (h²), **praeceptum tyrannicum,** see *praeceptum democraticum.* — **praeceptum affirmatum obligat semper, sed non ad semper,** PS. Q. 71. Art. 5 ad 3, *an affirmative precept always holds its power of obligating, but not in such a way that one must fulfil it on every occasion, in every place, and under all circumstances; moreover, it grants exceptions* pro loco et tempore; non enim obligatur homo ad hoc, quod semper insistat parentibus honorandis, sed tamen obligatur homo, ut parentes honoret tempore debito, Mal. 2. 1 ad 11. Cf. PP. Q. 88. Art. 1 ad 2; SS. Q. 3. Art. 2 c; SS. Q. 32. Art. 5 ob. 3; SS. Q. 79. Art. 3 ad 3; SS. Q. 140. Art. 2 ad 2; 3 Sent. 25. 2. 1. 2 ad 3; 4 Sent. 15. 2. 1. 4 c. — **praecepta negativa obligant semper et ad semper,** (SS. Q. 33. Art. 2 c), *a negative precept always binds under all circumstances, and never allows exceptions.* Cf. 3 Sent. 25. 2. 1. 2 ad 3.

praecipitanter, *adv.*, see *praecipito.*

praecipitātio, ōnis, *f.*, *a following headlong, headlong hurry, inconsiderate haste, precipitation.* Hoc modo quantum ad defectum consilii, circa quod est eubulia, est "praecipitatio" sive "temeritas" imprudentiae species, . . ., quod autem aliquis deficiat a docilitate, vel memoria, vel ratione, pertinet ad "praecipitationem," SS. Q. 53. Art. 2 c; sicut praecipitatio est ex defectu circa actum consilii, et inconsideratio circa actum iudicii, SS. Q. 53. Art. 5 c; unde sicut praecipitatio est speciale peccatum propter specialem actum rationis, qui praetermittitur, SS. Q. 54. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 68. Art. 8; SS. Q. 8. Art. 6 (ter); SS. Q. 34. Art. 2; SS. Q. 53. Art. 3 (passim); SS. Q. 127. Art. 1 ad 2; et passim.

praecipitium, ii, *n.*, (1) lit., *a falling headlong, a falling down,* (2) fig., *a downfall.* — (1), et ex cupiditate gloriae conatus est inducere ad tentandum Deum per praecipitium, PT. Q. 41. Art. 4 ad 3. — (2), divina non sunt revelanda hominibus nisi secundum eorum capacitatem; alioquin daretur eis praecipitii materia, dum contemnerent quae capere non possent, PS. Q. 101. Art. 2 ad 1.

praecipito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, (I) act., (A) lit., (1) *to throw* or *cast down headlong, to precipitate,* (2) with *reflex. pron.*, *to throw* one's self from somewhere, (3) *to expose* someone to danger, (B) fig., (1) *to precipitate, throw headlong,* (2) **praecipitare sententiam,** *to put forward an opinion, to pronounce judgment,* (II) neutr., (A) fig., (1) *to urge onward,* (2) *to be too hasty,* (3) *to precipitate, sway violently.* — (I) (A) (1), quandoque etiam cum damno rerum, sicut quando daemones ad eorum preces misit in porcos, quos praecipitaverunt in mare, PT. Q. 44. Art. 1 ob. 4; ostendit igitur Christus in seipso aliqua illarum trium dotium indicia, puta agilitatis, cum supra undas maris ambulavit, . . ., impassibilitatis, quando de manibus Iudaeorum vel praecipitare vel lapidare eum volentium illaesus evasit, PT. Q. 45. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 53. Art. 3; PT. Q. 44. Art. 4; PTS. Q. 88. Art. 8. — (I) (A) (2), sicut cum aliquis detinet aliquem, ne se praecipitet, vel ne alium feriat, SS. Q. 65. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 154. Art. 9. — (I) (A) (3), audacia non videtur esse vituperabilis nisi inquantum ex ea provenit vel nocumentum aliquod ipsi audaci, qui se periculis inordinate ingerit, vel etiam aliis quos per audaciam aggreditur vel in pericula praecipitat, SS. Q. 127. Art. 2 ob. 2. — (I) (B) (1), dum vel homo nimis inhaeret ei per amorem, vel etiam ex hoc quod praecipitatur in aliquod malum, PS. Q. 39. Art. 3 c. — (I) (B) (2), dicit enim Augustinus: utrum catholicum pessimis moribus alicui haeretico in cuius vita praeter id quod haereticus est non inveniunt homines quod reprehendant, praeponere debeamus, non audeo praecipitare sententiam, (ob. 1), . . ., et ideo Augustinus noluit praecipitare sententiam de malo catholico, SS. Q. 10. Art. 3 ad 1; sed ita facienda est iudici fides in causa ista sicut in aliis causis, quia non debet praecipitare sententiam de eo quod non constat, PTS. Q. 55. Art. 11 a. — (II) (A) (1), diabolus autem semper tentat, ut noceat, in peccatum praecipitando, PP. Q. 114. Art. 2 c. — (II) (A) (2), dicit enim Gregorius, quod hostiam nostrae precis immolamus, ne sapientia elevet, . . ., ne fortitudo, dum fiduciam praebet, praecipitet, PS. Q. 68. Art. 3 ob. 3. Cf. SS. Q. 53. Art. 3. — (II) (A) (3), alio modo ex suo impetu, quo mentem praecipitat ad inordinata quaecumque agenda, SS. Q. 158. Art. 6 c. — **praecipitanter,** *adv.*, *hastily, precipitately.* Puta cum quis quasi contemnens et repudians divina documenta, praecipitanter agit, (c), . . ., sed actum imprudentiae vult temerarius, qui vult praecipitanter agere, SS. Q. 53. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 55. Art. 8; SS. Q. 79. Art. 3.

praecipuē, *adv.*, see *praecipuus.*

praecipuus, a, um, *adj.*, *that is taken before other things, particular, peculiar, especial.* Inter omnia autem futura beneficia, quae erant praefiguranda, praecipuum et finale erat quies mentis in Deo, vel in praesenti per gratiam, vel in futuro per gloriam, PS. Q. 100. Art. 5 ad 2; utrum iustitia sit praecipua inter alias virtutes morales, SS. Q. 58 pr.; sive etiam intelligatur de pane corporali, ut per panem intelligatur omnis sufficientia victus, . . ., quia et Eucharista est praecipuum sacramentum, et panis est praecipuus cibus; unde et in Evangelio Matthaei scriptum est: *Supersubstantialem*, id est, "praecipuum," SS. Q. 83. Art. 9 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 6; SS. Q. 99. Art. 3; SS. Q. 134. Art. 2; SS. Q. 136. Art. 4; SS. Q. 137. Art. 1; et passim. — **praecipuē,** *adv.*, *chiefly, principally, eminently, especially, particularly,* synonym of *praesertim.* Bonum esse praecipue Deo convenit, PP. Q. 6. Art. 1 c; utilitas quae a Christo provenit hominibus, praecipue est per fidem et humilitatem, PT. Q. 39. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 100. Art. 2 (ter); SS. Q. 123. Art. 5 (ter); PT. Q. 25. Art. 6 (bis); PT. Q. 32. Art. 1 (ter); PT. Q. 47. Art. 2 (bis); et passim.

praecisē, *adv.*, see *praecido.*

praecisio, ōnis, *f.*, *a cutting off, excision.* Et propter hoc videmus quod si saluti totius corporis humani expediat praecisio alicuius membri, puta cum est putridum vel corruptivum aliorum membrorum, laudabiliter et salubriter abscinditur, SS. Q. 64. Art. 2 c; sed praecisio membri potest ordinari ad propriam salutem unius hominis, . . ., saluti autem spirituali semper potest aliter subveniri quam per membri praecisionem, quia peccatum subiacet voluntati, SS. Q. 65. Art. 1 ad 3.

praeclārus, a, um, *adj.*, *very beautiful physically* or *morally, magnificent, distinguished, excellent, famous, celebrated.* Non solum pertinet ad imperfectionem regis terreni quod executores habeat suae gubernationis, sed etiam ad regis dignitatem, quia ex ordine ministrorum potestas regia praeclarior redditur, PP. Q. 103. Art. 6 ad 3; unde iustitia est praeclarissima virtutum, PS. Q. 66. Art. 4 c, in quot.; propter hoc enim aliquis amat honorari et laudari, inquantum per hoc aliquis aestimat se in aliorum notitia fore praeclarum, SS. Q. 132. Art. 4 ad 2; praeclarissimum testimonium perhibet ecclesiastica auctoritas, in qua fidelibus notum est quo loco martyres et quo defunctae sanctimoniales ad altaris sacramenta recitentur, SS. Q. 152. Art. 5 a, in quot.; Augustinus dicit: est praeclarissimum lumen praedestinationis et gratiae ipse Salvator ipse mediator Dei et hominum, homo Christus Iesus, PT. Q. 24. Art. 3 a, in quot. Cf. PS. Q. 111. Art. 5, in quot.; SS. Q. 58. Art. 12 (bis); SS. Q. 161. Art. 5.

praeclūdo, ere, si, sum, 3, *v. a.*, *to close, forbid access to, shut up* or *off, hinder, stop, impede.* Sed illicitum esset praecludere viam aliis ad potiendum communibus bonis, SS. Q. 66. Art. 2 ob. 2; ita etiam non debuit Gentiles omnino repellere ne spes salutis eis praecluderetur, PT. Q. 42. Art. 1 ad 3; aliud impedimentum est intrinsecum, prout scilicet homo ex infectione originalis peccati habet sensus praeclusos ad percipienda salutis mysteria, PT. Q. 71. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 68. Art. 1; PT. Q. 39. Art. 5; PT. Q. 49. Art. 5; SS. Q. 100. Art. 3 (bis); PTS. Q. 11. Art. 5; et passim.

praeco, ōnis, *m.*, (1) *a public crier* at an auction, (2) *a bearer* of important tidings. — (1), unde Tullius inducit quemdam dicentem: quid tam absurdum quam si domini iussu ita praeco praedicet: domum pestilentem vendo, (ob. 1), . . ., non oportet quod aliquis per praeconem vitium rei vendendae praenuntiet, quia si praediceret vitium, exterrerentur emptores ab emendo, SS. Q. 77. Art. 3 ad 2. — (2), quanto maior iudex veniebat, tanto praeconum series longior praecedere debebat, PT. Q. 1. Art. 5 c, in quot.; unde in iussu venire dicitur I Thessal. IV. et sic eius apparitio, inquantum habet vim cuiusdam imperii, vox eius dicitur; et haec vox, quaecumque sit, quandoque dicitur clamor, quasi praeconis ad iudicium citantis, PTS. Q. 76. Art. 2 c.

praecōgito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to think upon, ponder* or *consider beforehand, to premeditate, precogitate.* Eventus sequens aut est praecogitatus aut non. si est praecogitatus, manifestum est quod

addit ad bonitatem vel malitiam actus, . . ., si autem eventus sequens non sit praecogitatus, tunc distinguendum est, (c), . . ., eventus ille pro quo illi poena infligenda mandatur, et per se sequitur ex tali causa, et iterum ponitur ut praecogitatus, et ideo imputatur ad poenam, PS. Q. 20. Art. 5 ad 3; quando autem sunt in ipsis periculis, non experiuntur aliquid improvisum, sed quandoque minora illis quae praecogitaverunt, et ideo magis persistunt, PS. Q. 45. Art. 4 c.

praecognitio, ōnis, *f.*, *foreknowledge*, *precognition*, synonym of *praescientia*. Prophetica praecognitio potest esse de futuris dupliciter: uno modo secundum quod sunt in seipsis; alio modo secundum quod sunt in suis causis, SS. Q. 172. Art. 1 c; praescientia proprie dicitur praecognitio futurorum eventuum prout in seipsis sunt, SS. Q. 174. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 95. Art. 2 (bis); SS. Q. 95. Art. 3 (bis); SS. Q. 95. Art. 5 (bis); SS. Q. 95. Art. 6 (bis); SS. Q. 172. Art. 1 (passim); et passim.

praecognosco, ere, gnōvi, gnitum, 3, *v. a.*, *to foreknow, foresee.* Quae vero ex suis causis proveniunt ut in pluribus, cognoscuntur non per certitudinem sed per coniecturam; sicut medicus praecognoscit sanitatem infirmi, PP. Q. 57. Art. 3 c; praecognoscere autem futura, secundum quod sunt in seipsis, est proprium divini intellectus, cuius aeternitati sunt omnia praesentia, . . ., et ideo talis praecognitio futurorum non potest esse a natura, sed solum ex revelatione divina. futura vero in suis causis possunt praecognosci naturali cognitione etiam ab homine, sicut medicus praecognoscit sanitatem vel mortem futuram in aliquibus causis, quorum ordinem ad tales effectus experimento praecognovit, SS. Q. 172. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 5 (passim); SS. Q. 95. Art. 7 (ter); SS. Q. 163. Art. 2; SS. Q. 164. Art. 1; SS. Q. 172. Art. 1 (passim); et passim. — **praecognitus**, a, um, *P. a.*, *foreknown, foreseen.* Ducit autem magister discipulum ex praecognitis in cognitionem ignotorum dupliciter, . . ., quas tamen ex praecognitis discipulis diiudicare potest, PP. Q. 117. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 1; PS. Q. 91. Art. 1 (bis).

praeconceptio, ōnis, *f.*, *previous thought, preconception.* Dicitur enim verus lapis, qui assequitur propriam lapidis naturam secundum praeconceptionem intellectus divini, PP. Q. 16. Art. 1 c.

praeconcipio, ere, cēpi, ceptum, 3, *v. a.*, *to preconceive, conceive* or *imagine beforehand; to anticipate in thought.* Quaedam alia est agentis ut agat; et haec est in agente; et talis praeparatio est praedestinatio; prout aliquod agens per intellectum dicitur se praeparare ad agendum, inquantum praeconcipit rationem operis fiendi, PP. Q. 23. Art. 2 ad 3. — **praeconceptus**, a, um, *P. a.*, *preconceived.* Sicut imaginatio ex praeconceptis speciebus montis et auri, format speciem montis aurei; et intellectus ex praeconceptis speciebus generis et differentiae, format rationem speciei, PP. Q. 12. Art. 9 ad 2; sicut effectus sequitur a causa agente naturaliter, secundum modum suae formae; ita sequitur ab agente per voluntatem secundum formam ab eo praeconceptam et definitam, ut ex superioribus patet, PP. Q. 46. Art. 1 ad 9. Cf. PS. Q. 109. Art. 8 (bis); PT. Q. 39. Art. 8.

praecōnium, ii, *n.*, *a proclaiming, spreading abroad, publishing.* Cyprianus dicit in epist. ad martyres et confessores: O beati martyres, quibus vos laudibus praedicem? O milites fortissimi, robor pectoris vestri quo praeconio vocis explicem, SS. Q. 124. Art. 2 a.

praeconsiderātus, a, um, *adj.*, *foreknown, preconsidered, considered beforehand.* Creaturae enim non debetur aliquid, nisi propter aliquid in ea praeexistens, vel praeconsideratum, PP. Q. 21. Art. 4 c.

praeconsiliātus, a, um, *adj.*, *preconsidered.* Electio enim est "appetitus praeconsiliati," PS. Q. 14. Art. 4 ob. 1; electio est quasi quaedam scientia de praeconsiliatis, Verit. 24. 1 ad 17. Cf. PS. Q. 14. Art. 1. On **appetitus praeconsiliati**, see *appetitus* under 1; on **voluntarium praeconsiliatum**, see *voluntarius* under 2.

praecordia, ōrum, *n.*, *the heart*, used fig., *the thoughts.* Esdrae III cap. 3, dicitur quod vinum omnia praecordia facit honesta, (ob. 2), . . ., vinum in ebriis facit praecordia honesta secundum eorum reputationem, quia videtur eis quod sint magni et honorandi, SS. Q. 145. Art. 4 ad 2.

praecursio, ōnis, *f.*, *the office* or *work of a forerunner, the mission of John the Baptist.* Unde Gregorius dicit quod ideo Ioannes baptizavit, ut praecursionis suae ordinem servans, qui nasciturum Dominum nascendo praevenerat, baptizando quoque baptizaturum Dominum praeveniret, PT. Q. 38. Art. 1 c.

praecursor, ōris, *m.*, *a forerunner, precursor.* Ut Beda dicit, adhuc permanebat umbra veteris legis: nec debuit praecursor cessare donec veritas manifestaretur, PT. Q. 38. Art. 5 c.

praeda, ae, *f.*, (1) lit., *property taken in war, booty, spoil,* (2) transf., (a) *prey, game,* (b) in gen., *booty, gain, profit.* — (1), praeda enim per violentiam accipitur; quod videtur ad rationem rapinae pertinere, . . ., sed praedam accipere ab hostibus licitum est, . . ., cum praeda fuerit in potestate victoris, (ob. 1), . . ., circa praedam distinguendum est, . . ., quamvis possint in acceptione praedae iustum bellum habentes peccare per cupiditatem ex prava intentione, si scilicet non propter iustitiam, sed propter praedam principaliter pugnent. dicit enim Augustinus, quod propter praedam militare peccatum est. si vero illi qui praedam accipiunt, habeant bellum iniustum, rapinam committunt, et ad restitutionem tenentur, SS. Q. 66. Art. 8 ad 1. — (2) (a), accipiter vero, qui deservit hominibus ad praedam, significat eos qui ministrant potentibus ad depraedandum pauperes, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. — (2) (b), sciendum tamen quod quinque praemissorum semper obligant ad restitutionem, . . ., quarto participatio, quando scilicet aliquis participat in crimine latrocinii et in praeda, SS. Q. 62. Art. 7 c.

praedans, antis, *P. a.*, *despoiling.* Dicit autem Philosophus quod tyrannos civitates desolantes, et sacra praedantes non dicimus illiberales, id est, avaros, SS. Q. 118. Art. 8 ob. 5.

praedēcessor, ōris, *m.*, *a predecessor.* Utrumque dictum videtur esse referendum ad poenas temporales vel corporales; inquantum filii sunt quaedam res parentum et successores praedecessorum, PS. Q. 87. Art. 8 ad 1; nos sanctorum praedecessorum, statuta tenentes, eos qui excommunicatis fidelitate aut iuramenti sacramento sunt constricti apostolica auctoritate a sacramento absolvimus, SS. Q. 12. Art. 2 a, in quot. Cf. SS. Q. 32. Art. 7, in quot.

praedefinitio, ōnis, *f.*, *predetermination*, synonym of *praedestinatio* and *praedeterminatio*. Huiusmodi rationes sancta Scriptura vocat praedefinitiones sive praedestinationes, Nom. 5. 3; quae quidem praedefinitiones et voluntates sunt distinctivae entium, Nom. 5. 3. Cf. PP. Q. 46. Art. 1.

praedefinitus, a, um, *P. a.*, *preordained, determined beforehand.* In agentibus autem per voluntatem, quod conceptum est et praedefinitum, accipitur ut forma quae est principium actionis, PP. Q. 46. Art. 1 ad 10.

praedestinātio, ōnis, *f.*, (1) *predestination, predetermination* in general, synonym of *praedefinitio* and *praedeterminatio*, (2) *direction of an intellectual being to a future supernatural end*, especially to eternal happiness, the opposite of *reprobatio*. — (1), etsi aliquando abusive praedestinatio nominetur respectu cuiuscumque alterius finis, PP. Q. 23. Art. 1 ad 2; praedestinatio accipitur, . . ., communiter pro praescientia et praeordinatione cuiuscumque, 3 Sent. 10. 3. 1. 1 c; nomen praedestinationis a destinatione sumitur, dicitur enim praedestinatus quasi ante destinatus, Rom. 1. 3; destinatio, unde nomen praedestinationis assumitur, importat directionem alicuius in finem, . . ., sed haec praepositio prae, quae adiungit, adiungit ordinem ad futurum, Verit. 6. 1 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 5 (bis); PP. Q. 24. Art. 3; SS. Q. 174. Art. 1

(ter); Verit. 6. 1 c; et passim. — (2), ratio praedictae transmissionis creaturae rationalis in finem vitae aeternae praedestinatio nominatur, PP. Q. 23. Art. 1 c; praedestinatio est quaedam ratio ordinis aliquorum in salutem aeternam in mente divina exsistens, PP. Q. 23. Art. 2 c; praedestinatio proprie accepta est quaedam divina praeordinatio aeterna de his, quae per gratiam sunt fienda in tempore, PT. Q. 24. Art. 1 c; relinquitur ergo, quod praedestinatio dicatur proprie eorum solum, quae sunt supra naturam, in qua rationalis creatura ordinatur, Rom. 1. 3; praedestinatio principaliter dicitur propositum divinum de salute humana, Verit. 6. 2. ob. 3; praedestinatio quae nihil aliud est quam directio in finem, quem vult Deus rei dilectae, Quodl. 11. 3. 3 c. Cf. PT. Q. 24. Art. 2 c-4 c; C. G. 3. 59 and 169; 1 Sent. 7. 3. 1 c; 1 Sent. 10. 3. 1. 1 c; Declar. 10; Eph. 1. 1 and 2; et passim. On **certitudo praedestinationis,** see *certitudo* under 3; on **notitia praedestinationis,** see *notitia* under 2; on **prophetia praedestinationis,** see *prophetia.*

praedestinātus, a, um, *P. a.*, see *praedestino.*

praedestino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to determine beforehand, predestine* in general, (2) *predetermine* to supernatural happiness. — (1), quae non ponit aliquid in praedestinato, sed solum in Deo praedestinante, PT. Q. 63. Art. 1 ob. 1; dicitur enim praedestinatus, quasi ante destinatus, Rom. 1. 3; secundum hoc igitur praedestinare nihil aliud est quam ante in corde disponere, quid sit de re aliqua faciendum, Rom. 1. 3. Cf. PP. Q. 23. Art. 1 (passim); PT. Q. 1. Art. 3 (bis); PT. Q. 24. Art. 1 (passim); PT. Q. 24. Art. 2 (bis); PT. Q. 24. Art. 3 (passim); et passim. — (2), Deo conveniens est homines praedestinare, PP. Q. 23. Art. 1 c; creaturae irrationales, . . ., non proprie dicuntur praedestinari, PP. Q. 23. Art. 1 ad 2; praedestinari est dirigi in salutem, PT. Q. 24. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 7; PP. Q. 23. Art. 8 (ter); PP. Q. 24. Art. 1 (bis); PS. Q. 110. Art. 1; PT. Q. 24. Art. 1; et passim. — **praedestinātus,** a, um, *P. a., determined beforehand, predestined* (to eternal life). Licet sit possibile eum qui est praedestinatus mori in peccato mortali secundum se consideratum, PP. Q. 23. Art. 6 ad 2; utrum Christus sit praedestinatus, PT. Q. 24 pr. Cf. PP. Q. 20. Art. 4 (ter); PP. Q. 23. Art. 6; PP. Q. 24. Art. 2; PT. Q. 21. Art. 4; PT. Q. 63. Art. 1; et passim. — **praedestinātus,** i, *m., the predestined* (for everlasting life). Praedestinatus potest accipi dupliciter, vel participialiter, secundum quod consignificat tempus praeteritum, et sic exsistentes in patria (heaven) sunt praedestinati, quia quod semel est praeteritum, semel erit praeteritum; vel alio modo potest sumi neutraliter, et sic non proprie possunt dici praedestinati, nisi secundum quod diriguntur in continuitatem beatitudinis, 1 Sent. 40. 2. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 23. Art. 4; PP. Q. 23. Art. 7 (passim); PT. Q. 43. Art. 4; PT. Q. 73. Art. 3; PTS. Q. 72. Art. 3; et passim.

praedētermināt̄io, ōnis, *f., predetermination, predestination,* synonym of *praedefinitio* and *praedestinatio.* Damascenus nominat praedeterminationem impositionem necessitatis, sicut est in rebus naturalibus, quae sunt praedeterminatae ad unum, PP. Q. 23. Art. 1 ad 1.

praedētermino, āre, 1. *v. a., to fix beforehand, predetermine.* Cum enim propter finem agat intellectus et natura, ut probatur, necesse est ut agenti per naturam praedeterminetur finis et media necessaria ad finem ab aliquo superiori intellectu; sicut sagittae praedeterminatur finis et certus motus a sagittante, PP. Q. 19. Art. 4 c; dicit enim Damascenus: oportet cognoscere quod omnia quidem praecognoscit Deus; non autem omnia praedeterminat. praecognoscit enim ea quae in nobis sunt, non autem praeterdeterminat ea, PP. Q. 23. Art. 1 ob. 1; de descensu ad inferos nullus error erat exortus apud haereticos, et ideo non fuit necessarium aliquam explicationem circa hoc fieri; et propter hoc non reiteratur in symbolo Patrum, sed supponitur tanquam praedeterminatum in symbolo Apostolorum, SS. Q. 1. Art. 9 ad 4.

praediāles, e, *adj., predial, attached* or *pertaining to the globe* or *soil;* belonging to real estate or resulting from tenancy of farms; as predial tithes; tithes arising from the produce of the soil. Decimae personales debentur Ecclesiae in cuius parochia homo habitat; decimae vero praediales rationabiliter magis videntur pertinere ad Ecclesiam in cuius terminis praedia sita sunt, SS. Q. 87. Art. 3 ad 2; ergo videtur quod clerici teneantur dare praediales, SS. Q. 87. Art. 4 ob. 1.

praedicābilis, e, *adj.*. (1) *predicable, affirmable,* (2) *predicable* or affirmable per eminentiam., the κατηγορούμενον of Aristotle (Top. 1. 8, 103 b. 8), one of the five ways in which universals are predicated. — (1), quantum ad istud esse, quod est rationis, habet rationem praedicabilis, Univ. 1. On **genus praedicabile,** see *genus* under 2. — One kind of *praedicabile* in this sense is: **praedicabile per se,** *that which is predicable of a thing in* or *for itself.* Quod praedicatur de eo secundum propriam rationem, Pot. 8. 2 ad 6. — (2), sequitur ergo quod Deus sit ens commune praedicabile de omnibus, PP. Q. 3. Art. 4 ob. 1. On the difference between *praedicabile* and *universale,* see *universalis* under 2.

praedicāmentālis, e, *adj., belonging to* or *concerning one of the ten categories,* does not occur in the Summa Theologica. Cf. *praedicamentum* under 2. On **denominatio praedicamentalis,** see *denominatio;* on **genus praedicamentale,** see *genus* under 2; on **ordinatio praedicamentalis,** see *ordinatio* under **4.**

praedicāmentum, i, *n.*, (1) *predicate* in the sense of logic, synonym of *praedicatum,* (2) *one of the ten general classes of predicates and of being,* the translation of Aristotle's term κατηγορία, (3) Aristotle's work on the Categories, a part of the Organon. — (1), calidum est quoddam praedicamentum, id est, quoddam affirmatum sine privatione, 1 Gener. 8 c. — (2), ens dividitur in decem praedicamenta non univoce, sicut genus in species, sed secundum diversum modum essendi. modi autem essendi proportionales sunt modis praedicandi. praedicando enim aliquid de aliquo altero dicimus hoc esse illud; unde et decem genera entis dicuntur decem praedicamenta, 3 Phys. 5 i; oportet quod ens contrahatur ad diversa genera secundum diversum modum praedicandi, qui consequitur diversum modum essendi, quia quotiens ens dicitur, id est, quot modis aliquid praedicatur, totiens esse significatur, id est, tot modis significatur aliquid esse, et propter hoc ea, in qua dividitur ens primo, dicuntur esse praedicamenta, quia distinguuntur secundum diversum modum praedicandi, 5 Met. 9 c. Cf. PP. Q. 5. Art. 6 ob. 1; PP. Q. 28. Art. 2 ad 1; PP. Q. 29. Art. 2 ad 4; PS. Q. 49. Art. 1 ad 3; C. G. 2. 9, 57, and 58; C. G. 3. 9; 1 Anal. 33 c, and 34 g; 1 Gener. 6 c and 9 b; et passim. — The ten predicates mentioned are as follows: *substantia, quantitas, qualitas, relatio, passio, actio, quando seu tempus, ubi seu locus, situs, habitus.* Cf. 3 Phys. 5 i; C. G. 4. 63. On **figura praedicamenti,** see *figura* under 2. — **unum praedicamentum non continetur sub alio** (PS. Q. 49. Art. 1 ob. 2), *the highest kinds of being exclude one another.* Cf. 1 Anal. 26 f and 1 Anal. 27 d. — (3), ut patet in Praedicamentis, SS. Q. 118. Art. 2 c; liber Praedicamentorum ordinatur ad liberum Perihermeneias, 1 Perih. 1 a; quae ponitur in Praedicamentis, 3 Phys. 1 b. Cf. PS. Q. 18. Art. 8; PS. Q. 49. Art. 2; PS. Q. 67. Art. 2; 1 Perih. 10 a; 1 Anal. 1 a and 33 c; et passim.

praedicātio, ōnis, *f.*, (1) *public declaration, proclamation, sermon,* (2) *affirming* or *denying something of a subject,* (3) *the highest kind of predicate and of being,* synonym of *praedicamentum.* — (1), fides antiquorum fuit quod Christus esset nasciturus; et haec fides duravit in multis usque ad praedicationem Evangelii, SS. Q. 1. Art. 3 ob. 3; baptismus efficacior est ad salutem, quam praedicatio, SS. Q. 10. Art. 12 ob. 5; hoc erat congruum praedicationis officio, PT. Q. 40. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 72. Art. 3; PT. Q. 37. Art. 3; PT. Q. 39. Art. 3; PT. Q. 72. Art. 6; 4 Sent. 20. 1. 3. 2 c; et passim. — (2), praedicatio enim est quoddam quod completur per actionem

intellectus componentis et dividentis, habens tamen fundamentum in re, ipsam unitatem eorum, quorum unum de altero dicitur, Ente 4 k; in omni praedicatione oportet esse verbum eo quod verbum importat compositionem qua praedicatum componitur subiecto, 1 Perih. 5 c. Cf. PP. Q. 41. Art. 3 ob. 1; PP. Q. 50. Art. 3; PP. Q. 76. Art. 3 c; SS. Q. 58. Art. 6 c; 1 Perih. 5 d; et passim. On **commune per praedicationem**, see *communis* under 1; on **veritas praedicationis**, see *veritas* under 1. — Kinds of *praedicatio* in this sense are: (a), **praedicatio absoluta**, *the unconditioned* or *absolute predicate*. Cf. 2 Sent. 8. 1. 1 ob. 3. — (b), **praedicatio abusiva**, *predication in a very wide sense*. Cf. Quodl. 10. 3. 5 c. — (c), **praedicatio accidentalis seu per accidens** and **praedicatio essentialis seu per essentiam seu per se**, *the unessential and the essential predicate* or the predicate which applies only by reason of something over and above the essence and the predicate that belongs to a thing as such, i.e., through itself and its own essence, therefore of necessity. Inferiora non praedicantur de suis superioribus nisi accidentali praedicatione, ut cum dico "animal est homo"; accidit enim animali esse hominem, PP. Q. 39. Art. 6 ob. 2; ad hoc, quod aliqua praedicatio sit per se, non oportet, quod praedicatum per se conveniat subiecto secundum omne quod in nomine subiecti implicatur, sed sufficit si secundum aliquid eorum per se sibi conveniat. sicut ratiocinari per se convenit homini, non inquantum habet corpus, sed inquantum animam habet; unde haec est per se "homo ratiocinatur," 3 Sent. 10. 1. 1. 2 c. Cf. *praedicare per accidens et per se* under *praedicare* under 2. Cf. PP. Q. 54. Art. 1 ad 1; PP. Q. 76. Art. 3 c; PS. Q. 30. Art. 2 ad 2; PS. Q. 31. Art. 1 ad 1; C. G. 2. 58; 1 Sent. 3. 4. 2 ad 1; 1 Anal. 35 a and d; et passim. — (d), **praedicatio aequivoca, praedicatio analogica**, and **praedicatio univoca**, *applying the same in entirely different senses, relatively the same, and exactly the same sense*, secundum quod genera praedicantur de speciebus, in quarum definitionibus ponuntur, 7 Met. 2 e. Cf. PP. Q. 13. Art. 5; C. G. 1. 32-34; Pot. 7. 7 c and ad 3; 7 Met. 2 e. — (e), **praedicatio analogica**, see *praedicatio aequivoca*. — (f), **praedicatio concretiva seu denominativa**, *the uniting* or *denominative predicate*, per quem modum accidentia de substantia praedicantur, 7 Met. 2 e. — (g), **praedicatio denominativa**, see *praedicatio concretiva*. — (h), **praedicatio de superiori**, *the predicate of the superior*. Cum dicitur: Deus vel divina essentia est Pater, est praedicatio per identitatem, non autem sicut inferioris de superiori; quia in divinis non est universale et singulare, PP. Q. 39. Art. 6 ad 2. — (i), **praedicatio divina**, *the application of terms to God*. Cum autem aliquae passiones humanae in divinam praedicationem metaphorice assumuntur, PP. Q. 19. Art. 11 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 1 ad 2; PP. Q. 30. Art. 3 ad 2; PP. Q. 41. Art. 1 (bis), in quot.; 1 Sent. 34. 3. 2 a; Pot. 7. 5 a and 9. 4 ob. 8; et passim. — (j), **praedicatio essentialis**, see *praedicatio accidentalis*. — (k), **praedicatio falsa** and **praedicatio vera**, *the false and the true predication*. Cf. 1 Sent. 22. 1. 2 ad 4; 1 Anal. 36 c. — (l), **praedicatio immediata**, *the immediate predicate* or *the predicate apparent through itself*. Cf. 1 Anal. 35 h and 36 c. — (m), **praedicatio imperfecta**, *the imperfect predicate*. Cf. 1 Sent. 22. 1. 2 ad 4. — (n), **praedicatio impropria**, *the improper predication*. Cf. 1 Sent. 22. 1. 2 ad 4. — (o), **praedicatio per accidens**, see *praedicatio accidentalis*. — (p), **praedicatio per causam** and **praedicatio per eminentiam**, *describing a thing by its cause rather than by its nature* and *describing a thing in the sense of preeminence*. Sic ergo cum dicitur quod delectatio est operatio, non est praedicatio per essentiam, sed per causam, PS. Q. 31. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 30. Art. 2 ad 2; PT. Q. 66. Art. 1; 1 Sent. 30. 1. 2 c; Pot. 7. 5 ob. 5 and 9. 7 ad 2. — (q), **praedicatio per concomitantiam**, *the predicate of a thing as the coworker of another*. Cum dicitur quod intellectus agens est sua actio, est praedicatio non per essentiam, sed per concomitantiam; quia cum sit in actu eius substantia, statim, quantum est in se, concomitatur ipsa actio; quod non est de intellectu possibili, qui non habet actiones nisi postquam fuerit factus in actu, PP. Q. 54. Art. 1 ad 1. — (r), **praedicatio per denominationem seu informationem** and **praedicatio per identitatem**, *the predicate of a thing in the sense of the naming* or *forming of another and the predicate of a thing in the sense of identity*. Cf. PP. Q. 39. Art. 6 ad 2; 3 Sent. 5 Exp.; 3 Sent. 7. 1. 1 c. — (s), **praedicatio per eminentiam**, see *praedicatio per causam*. — (t), **praedicatio per essentiam**, see *praedicatio accidentalis*. — (u), **praedicatio per identitatem**, see *praedicatio per denominationem*. — (v), **praedicatio per informationem**, see *praedicatio per denominationem*. — (w), **praedicatio per inhaerentiam**, *describing a thing by what belongs to its nature*. Cf. 3 Sent. 7. 1. 1 c. — (x), **praedicatio per posterius** and **praedicatio per prius**, *describing a thing through what is individual to it and through what is general*. In his quae sunt eiusdem rationis non est praedicatio per prius et posterius, PP. Q. 33. Art. 3 ob. 2. — (y), **praedicatio per prius**, see *praedicatio per posterius*. — (z), **praedicatio per se**, see *praedicatio accidentalis*. — (a^2), **praedicatio pluralis**, *the predicate in the plural*. Sed partes subjectivae recipiunt in plurali praedicationem generis remoti, sicut generis proximi, sicut homo et asinus sunt plura animalia, et plura corpora animata, PTS. Q. 37. Art. 1 ob. 2. Cf. C. G. Q. 4. 5. — (b^2), **praedicatio simplex**, *the simple predicate*. Unum de uno praedicatur in simplici praedicatione, 1 Anal. 14 g. Cf. 1 Anal. 33 c. — (c^2), **praedicatio univoca**, see *praedicatio aequivoca*. — (d^2), **praedicatio vera**, see *praedicatio falsa*. — (3), potest intellegi secundum quamcumque praedicationem, id est, secundum quodcumque praedicamentum, 1 Cael. 26 a.

praedicātīvus, a, um, (1) *predicating, predicating unconditionally*, synonym of *categoricus*, the opposite of *condicionalis*, does not occur in Summa Theologica. On **propositio praedicativa**, see *propositio* under 2. — (2), *predicating affirmatively, affirming*, the opposite of *negativus*, does not occur in the Summa Theologica. On **demonstratio praedicativa**, see *demonstratio* under 3.

praedicātor, ōris, *m.*, (1) in gen., *one who makes a thing publicly known, a proclaimer, publisher*, (2) *a preacher*. — (1), et sicut Dominum iam loquentem annuntiaverunt gentilibus praedicatores loquentes, ita eum nondum loquentem elementa muta praedicaverunt, PT. Q. 36. Art. 5 c. — (2), secundum vero allegoricum angeli pacis sunt Apostoli et praedicatores, qui flent pro peccatis hominum, PP. Q. 113. Art. 7 ad 1; sed huiusmodi bona redundant ad meritum praedicatoris, (ob. 2), . . ., unde redundant ad praemium praedicatoris, et praecipue quando sunt praeintenta, PS. Q. 20. Art. 5 ad 2; sicut sunt revelata apostolis et prophetis; quibusdam autem proponuntur a Deo mittente fidei praedicatores, SS. Q. 6. Art. 1 c; praedicatores regni Dei ex magna necessitate et utilitate subsidia temporalia praemittunt, ut verbo Dei expeditius vacent, SS. Q. 97. Art. 1 ad 3; sed ad impetrandum orationum suffragia pecunia datur sanctis viris, secundum illud Luc. XVI, 9; facite vobis amicos de mammona iniquitatis; praedicatoribus etiam spiritualia seminantibus temporalia debentur, SS. Q. 100. Art. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 100. Art. 3; SS. Q. 127. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 4 (bis); SS. Q. 188. Art. 4; PT. Q. 40. Art. 1; PT. Q. 42. Art. 1; et passim. — **Fratres Praedicatores**, *Friars Preachers*, a name for the order of Dominican friars. In aliqua tamen religione, scilicet ordinis Fratrum Praedicatorum transgressio talis, vel omissio ex suo genere non obligat ad culpam neque mortalem, SS. Q. 186. Art. 9 ad 1.

praedicātum, i, *n.*, see *praedico*.

praedicō, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to make known publicly, proclaim, preach*, (2) *predicate* in the sense of logic, — (1), si periculum sequitur ex defectu praedicationis, imputatur ei qui non praedicavit, SS. Q. 10. Art. 12 ob. 5; noluit gentibus praedicari suam doctrinam, PT. Q. 42. Art. 1 c; sed Christus veritatem, quam praedicabat, occultabat turbis obscuritate verborum, PT. Q. 42. Art. 3 ob. 3. Cf. PT. Q. 42. Art. 2; PT. Q. 43. Art. 4; C. G. 3. 135 and

136; C. G. 4. 8; 4 Sent. 20. 1. 3. 2 c; et passim. — (2), personae non possint praedicari de nominibus essentialibus concretis, PP. Q. 39. Art. 6 ob. 1; in quibus idem de seipso praedicatur, C. G. 1. 10; genus potest cum additione unitatis vel identitatis praedicari de pluribus individuis exsistentibus in una specie, et similiter genus remotum de pluribus speciebus exsistentibus sub uno genere propinquo, neque tamen species de individuis neque genus propinquum de speciebus diversis potest praedicari cum additione unitatis vel identitatis, 4 Phys. 23 o; tripliciter autem fit omnis praedicatio. unus quidem modus est, quando de aliquo subiecto praedicatur id quod pertinet ad essentiam eius, ut cum dico "Socrates est homo" vel "homo est animal", . . ., alius autem modus est, quo praedicatur de aliquo id quod non est de essentia eius, tamen inhaeret ei, . . ., tertius autem modum praedicandi est, quando aliquid extrinsecum de aliquo praedicatur per modum alicuius denominationis, 3 Phys. 5 i. Cf. PP. Q. 13. Art. 12; PP. Q. 85. Art. 5; PT. Q. 16. Art. 1 (ter); PT. Q. 16. Art. 2 (ter); PT. Q. 35. Art. 4; et passim. On **modus praedicandi**, see *modus* under 2. — Kinds of *praedicare* in this sense are: (a), **praedicare ab aeterno** and **praedicare ex tempore,** *to predicate something with respect to a thing from eternity and to do so in time.* Sic nihil prohibet huiusmodi nomina importantia relationem ad creaturam praedicari de Deo ex tempore, PP. Q. 13. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 7 ob. 2. — (b), **praedicare accidentaliter seu praedicatione accidentali** and **praedicare substantialiter seu per modum substantialis praedicati seu secundum modum substantiae,** *to predicate something in the sense of an accident* and *something in the sense of a substance.* Huiusmodi quidem nomina significant substantiam divinam, et praedicantur de Deo substantialiter, sed deficiunt a repraesentatione ipsius, PP. Q. 13. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 13 pr.; PP. Q. 28. Art. 2 ad 1; PP. Q. 39. Art. 6 ob. 2; PT. Q. 2. Art. 6; C. G. 2. 58; C. G. 4. 10; Pot. 7. 3 ad 1; 1 Anal. 33 b and c and 34 d; 4 Met. 7 i and k; et passim. — (c), **praedicare ad aliud seu relative,** *to predicate something with reference to something else.* Cf. PT. Q. 16. Art. 1; C. G. 2. 13; C. G. 4. 10. — (d), **praedicare ad invicem seu aequaliter ad invicem seu aeque ad invicem seu de se invicem seu convertibiliter,** *to predicate something reciprocally* and *conversely* (ita quod unum sit genus alterius et e converso, 1 Anal. 34 e). Quae enim sumuntur a diversis formis praedicantur de invicem, PP. Q. 76. Art. 3 c. Cf. 1 Anal. 23 a; 1 Anal. 31 k; 1 Anal. 34 c and e. — (e), **praedicare aequaliter,** *to predicate equally.* Bonum non dividitur in ista tria sicut univocum aequaliter de his praedicatum, sed sicut analogum, PP. Q. 5. Art. 6 ad 3. — (f), **praedicare aequaliter ad invicem seu de se invicem,** see *praedicare ad invicem.* — (g), **praedicare aeque ad invicem,** see *praedicare ad invicem.* — (h), **praedicare aequivoce seu omnino aequivoce seu pure aequivoce, praedicare analogice,** and **praedicare univoce,** *to predicate the same term in an entirely different sense* (quidquid praedicatur de aliquibus secundum idem nomen et non secundum eandem rationem praedicatur de eis aequivoce, PP. Q. 13. Art. 5 a), *in relatively the same sense* (haec est secundum ordinem vel respectum ad aliquod unum, C. G. 1. 34), and *in exactly the same sense* (quidquid praedicatur de aliquibus secundum unum nomen et unam rationem, univoce eis convenit, 1 Sent. 25. 1. 2 ob. 2). Cf. PP. Q. 13. Art. 5 c; PP. Q..13. Art. 10; C. G. 1. 32, 33, and 42; C. G. 4. 49; 1 Sent. 22. 1. 3 ad 2; Pot. 7. 3 ad 6 and 7 c; Verit. 2. 11 ad 8; 7 Met. 2 b; et passim. — (i), **praedicare analogice,** see *praedicare aequivoce.* — (j), **praedicare causaliter seu per causam** and **praedicare eminenter seu per eminentiam,** *to predicate of a thing its cause rather than its nature and something in the preeminent sense.* Cf. 1 Sent. 8. 4. 3 c; Pot. 7. 5 ob. 5; Pot. 9. 7 ob. 2. — (k), **praedicare concretive seu in concreto** and **praedicare in abstracto,** *to predicate something that pertains to the individual as individual,* i.e., *particularized, and something that pertains to its nature,* or *that it shares with other things.* In mysterio autem Incarnationis, naturae quidem, quia distinctae sunt, de invicem non praedicantur, secundum quod significantur ut in abstracto, non enim natura divina est humana; sed quia conveniunt in supposito, praedicantur de se invicem in concreto, PT. Q. 16. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 17. Art. 1 (ter); 1 Sent. 33. 1. 3 ad 2 and Exp.; 3 Sent. 10. 1. 2. 2 ad 3; 3 Sent. 41. 1. 4 c; 7 Met. 6 n; 9 Met. 6 c. — (l), **praedicare convertibiliter,** see *praedicare ad invicem.* — (m), **praedicare cum praecisione seu praecise,** *to predicate down to the ultimate difference.* Cf. 1 Sent. 21. 1. 1. 2 a. — (n), **praedicare de accidente** and **praedicare de subiecto,** *to predicate something of an accident and to do so of a real subject,* i.e., of a substance. Cf. *praedicare per accidens.* Quandoque autem praedicatur secundum prius et posterius, sicut ens praedicatur de substantia et accidente, SS. Q. 120. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 5; PT. Q. 16. Art. 2; 1 Anal. 33 b; 7 Met. 2 a and 13 c. — (o), **praedicare denominative sive per modum denominationis seu per informationem,** *to predicate something denominatively* or *in the sense of a naming* or *of an informing.* Duplex est modus, quo aliquid denominative praedicatur. denominatur enim aliquid ab eo quod extra ipsum est, sicut a loco dicitur aliquis esse alicubi et a tempore aliquando; aliquid vero denominatur ab eo quod inest sicut ab albedine albus, C. G. 2. 13. Cf. PT. Q. 16. Art. 3 c; 3 Sent. 5 Exp.; 3 Phys. 5 i; 7 Phys. 5 c; 7 Met. 2 e and 6 n; 9 Met. 6 c. — (p), **praedicare de omni, praedicare per se, praedicare primo,** and **praedicare universaliter,** *to predicate something of every member of a species as belonging to it* (tunc enim dicitur aliquid de omni, . . ., quando nihil est sumere sub subiecto de quo praedicatum non dicatur, 1 Anal. 9 b), *to do so of a thing as belonging to it of its very nature,* (per se autem dicitur aliquid praedicari per comparationem ad ipsum subiectum quia ponitur in eius definitione vel e converso, 1 Anal. 9 b); *to do so of a thing as belonging to it in the first place because constitutive of its nature* (primo vero dicitur aliquid praedicari de altero per comparationem ad ea, quae sunt priora subiecto et continentia ipsum, 1 Anal. 9 b), and *to do so of a thing universally,* i.e., as belonging to everyone of its parts and to everyone in the first place (tunc est universale praedicatum, cum non solum in quolibet est de quo praedicatur, sed et primo demonstratur inesse ei de quo praedicatur, 1 Anal. 11 d). Cf. PP. Q. 76. Art. 3; PS. Q. 34. Art. 2 ob. 2; PT. Q. 16. Art. 10; 1 Perih. 10 b and c; 1 Anal. 9 c. — (q), **praedicare de singulari** and **praedicare de universali,** *to predicate something of the singular* or *of the particular* and *something of the general.* Cf. 1 Perih. 10 b. — (r), **praedicare de subiecto,** see *praedicare de accidente.* — (s), **praedicare de superiori,** *to predicate what is less extensive of what is really more extensive.* Inferiora non praedicantur de suis superioribus nisi accidentali praedicatione, ut cum dico: Animal est homo; accidit enim animali esse hominem, PP. Q. 39. Art. 6 ob. 2. — (t), **praedicare de universali,** see *praedicare de singulari.* — (u), **praedicare eminenter,** see *praedicare causaliter.* — (v), **praedicare essentialiter seu per essentiam seu substantialiter** and **praedicare participative seu per participationem,** *to predicate something of a thing as belonging wholly to it essentially and something as belonging to it through participation.* Cf. *praedicare accidentaliter.* Cum igitur dicimus Socratem aut Platonem intellegere, manifestum est quod non attribuitur ei per accidens; attribuitur enim ei inquantum est homo, quod essentialiter praedicatur de ipso, PP. Q. 76. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 6; SS. Q. 120. Art. 2; PT. Q. 16. Art. 3 ad 3; C. G. 1. 32; Hebd. 2; Quodl. 2. 2. 3 c; 1 Anal. 33 b. — (w), **praedicare ex tempore,** see *praedicare ab aeterno.* — (x), **praedicare falso,** *to predicate something of a thing falsely.* Cf. PS. Q. 2. Art. 3, in quot.; Pot. 7. 4 ob. 3. — (y), **praedicare improprie seu metaphorice** and **praedicare proprie,** *to predicate something of a thing improperly or figuratively, and to do so properly.* Manifestum est autem, quod de persona Filii Dei vere et proprie praedicatur hoc nomen Deus, PT. Q. 16. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 16. Art. 1 (bis); PT. Q. 63. Art. 2; Pot. 7. 4 ob. 3 and 5 ob. 8; 1 Sent. 3. 4. 2 ad 1.

— (z), **praedicare in abstracto,** see *praedicare concretive.* — (a^2), **praedicare in communi,** *to predicate something in the general sense.* Sed nullum nomen quod de singulis personis praedicatur, et de omnibus in communi singulariter, est nomen proprium alicuius personae, PP. Q. 37. Art. 1 ob. 1. — (b^2), **praedicare in concreto,** see *praedicare concretive.* — (c^2), **praedicare in eo quod quale seu in quale quid** and **praedicare in eo quod quid est seu in quod quid est seu in quid,** *to predicate a quality* or *in the sense of something qualitative* (differentia praedicatur in quale quid, ut si quaeratur quale animal est homo, respondemus quod bipes, et quale animal equus, respondemus quod quadrupes, et qualis figura est circulus, respondemus quod ἀγώνιος, id est, sine angulo, acsi ipsa differentia substantiae qualitas sit, 5 Met. 16 a), and *the essence of a thing* (cf. *quod quid* under *quid* 2) or *as belonging to it,* (the equivalent of ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖν, Aristotle's Anal. Post. 1. 22, 82 b. 37). Cf. PP. Q. 3. Art. 5 c; C. G. 1. 25; C. G. 4. 10; Pot. 7. 3 ob. 6; Comp. 1. 116; 1 Anal. 33 a-c; 2 Anal. 3 b, c, e, and f, 6 c and 13 f; 5 Phys. 4 b; 4 Met. 7 k; 5 Met. 16 a and 22 a. — (d^2), **praedicare in eo quod quid est,** see *praedicare in eo quod quale,* — (e^2), **praedicare in obliquo** and **praedicare in recto seu in principali,** *to predicate something in an oblique case and something in the nominative case.* Cf. 3 Sent. 8. 1. 3 ob. 2; 3 Sent. 10. 1. 2. 2 ad 3; 7 Phys. 5 c. — (f^2), **praedicare in plurali seu pluraliter** and **praedicare in singulari seu singulariter,** *to predicate something in the plural and something in the singular.* Sed nullum nomen quod de singulis personis praedicatur, et de omnibus in communi singulariter, est nomen proprium alicuius personae, PP. Q. 37. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 39 pr.; PP. Q. 39. Art. 3 (passim); PP. Q. 39. Art. 4; 1 Sent. 2 exp.; 24 div. and 25. 1. 4 c; Pot. 9. 6 ob. 1 and 2. — (g^2), **praedicare in principali,** see *praedicare in obliquo.* — (h^2), **praedicare in quale quid,** see *praedicare in eo quod quale.* — (i^2), **praedicare in quid,** see *praedicare in eo quod quale.* — (j^2), **praedicare in quod quid est,** see *praedicare in eo quod quale.* — (k^2), **praedicare in recto,** see *praedicare in obliquo.* — (l^2), **praedicare in singulari,** see *praedicare in plurali.* — (m^2), **praedicare metaphorice,** see *praedicare improprie.* — (n^2), **praedicare negative seu privative seu remotive** and **praedicare positive,** *to predicate something in the sense of a simple negation and in that of privation and in that of an affirmation.* Cf. Pot. 9. 7 ob. 1, 2, 3, 5, and 9. — (o^2), **praedicare omnino aequivoce,** see *praedicare aequivoce.* — (p^2), **praedicare participative,** see *praedicare essentialiter.* — (q^2), **praedicare per accidens seu secundum accidens** and **praedicare per se,** *to predicate something of a thing as belonging to it by accident* (a praedicatis per accidens, in quibus est triplex modus verae praedicationis. unus quidem modus est quando accidens praedicatur de accidente, puta cum dicimus "album ambulat." secundus modus est quando subiectum praedicatur de accidente, puta cum dicimus "hoc magnum est lignum." tertius modus est quando accidens praedicatur de subiecto, puta cum dicimus "lignum est album," vel cum dicimus "homo ambulat," 1 Anal. 33 b), and *to predicate something as belonging to the same through itself and as such* (per se autem praedicatur aliquid de aliquo, quod praedicatur de eo secundum propriam rationem, Pot. 8. 2 ad 6; ponit duos modos praedicandi per se. nam primo quidem praedicantur per se, quaecumque insunt subiectis in eo quod quid est, scilicet cum praedicata ponuntur in definitione subiecti. secundo, quando ipsa subiecta insunt praedicatis in eo quod quid est, id est, quando subiecta ponuntur in definitione praedicatorum. et exemplificat de utroque modo. nam impar praedicatur de numero per se secundo modo, quia numerus ponitur in definitione ipsius imparis; est enim impar numerus medio carens. multitudo autem vel divisibile praedicatur de numero et ponitur in definitione eius, unde huiusmodi praedicantur per se de numero primo modo, 1 Anal. 35 c). Cf. PP. Q. 76. Art. 3 c; PS. Q. 34. Art. 2 ob. 2; PT. Q. 16. Art. 1 ad 1; C. G. 2. 58; Pot. 7. 8 ob. 6; 1 Anal. 9 b, 10 a, 31 d, 34 h, 35c; 4 Met. 7 i and k; 7 Met. 2 a. — (r^2), **praedicare per causam,** see *praedicare causaliter.* — (s^2), **praedicare per eminentiam,** see *praedicare causaliter.* — (t^2), **praedicare per essentiam,** see *praedicare essentialiter.* — (u^2), **praedicare per informationem,** see *praedicare denominative.* — (v^2), **praedicare per modum ad aliud se habentis** and **praedicare per modum inhaerentis,** *to predicate something in the sense of binding it to another, and something in the sense of adhering or clinging.* Non ergo per hoc excludere voluit quod relatio non esset in Deo, sed quod non praedicatur per modum inhaerentis secundum propriam relationis rationem, sed magis per modum ad aliud se habentis, PP. Q. 48. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 28. Art. 2 c. — (w^2), **praedicare per modum denominationis,** see *praedicare denominative.* — (x^2), **praedicare per modum inhaerentis,** see *praedicare per modum ad aliud se habentis.* — (y^2), **praedicare per modum substantialis praedicati,** see *praedicare accidentaliter.* — (z^2), **praedicare per participationem,** see *praedicare essentialiter.* (a^3), **praedicare per posterius seu secundum posterius seu secundario** and **praedicare per prius seu secundum prius,** *to predicate something in the sense of the less fundamental and something in the sense of the more fundamental.* Bonum non dividitur in ista tria sicut univocum aequaliter de his praedicatum, sed sicut analogum, quod praedicatur secundum prius, et posterius; per prius enim praedicatur de honesto, et secundario de delectabili, tertio de utili, PP. Q. 5. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 88. Art. 1; SS. Q. 120. Art. 2; C. G. 1. 32. — (b^3), **praedicare per prius,** see *praedicare per posterius.* — (c^3), **praedicare per se,** see *praedicare de omni et per accidens.* — (d^3), **praedicare pluraliter,** see *praedicare in plurali.* — (e^3), **praedicare positive,** see *praedicare negative.* — (f^3), **praedicare praecise,** see *praedicare cum praecisione.* — (g^3), **praedicare praedicatione accidentali,** see *praedicare accidentaliter.* — (h^3), **praedicare primo,** see *praedicare de omni.* — (i^3), **praedicare privative,** see *praedicare negative.* — (j^3), **praedicare proprie,** see *praedicare improprie.* — (k^3), **praedicare pure aequivoce,** see *praedicare aequivoce.* This is to distinguish it from *analogous predication,* which is sometimes called simply *aequivoce.* — (l^3), **praedicare relative,** see *praedicare ad aliud.* — (m^3), **praedicare remotive,** see *praedicare negative.* — (n^3), **praedicare secundario,** see *praedicare per posterius.* — (o^3), **praedicare secundum accidens,** see *praedicare per accidens.* — (p^3), **praedicare secundum modum substantiae,** see *praedicare accidentaliter.* — (q^3), **praedicare secundum posterius,** see *praedicare per prius.* — (r^3), **praedicare secundum prius,** see *praedicare per prius.* — (s^3), **praedicare secundum quid** and **praedicare simpliciter,** *to predicate something in a certain relation or in a certain respect and something simply or absolutely.* Cf. C. G. 4. 48; 1 Anal. 33 b and c. — (t^3), **praedicare simpliciter,** see *praedicare secundum quid.* — (u^3), **praedicare singulariter,** see *praedicare in plurali.* — (v^3), **praedicare substantialiter,** see *praedicare accidentaliter et essentialiter.* — (w^3), **praedicare universaliter,** see *praedicare de omni.* — (x^3), **praedicare univoce,** see *praedicare aequivoce.* — **praedicātum,** *n.,* (1) *predicate, that which is affirmed* or *denied of a subject in a proposition,* the opposite of *subiectum,* (2) (rarely), *accident,* synonym of *accidens.* — (1), sed in propositionibus in quibus idem praedicatur de seipsa, hoc aliquo modo invenitur, inquantum intellectus id quod ponit ex parte subiecti trahit ad partem suppositi, quod vero ponit ex parte praedicati, trahit ad naturam formae in supposito existentis, secundum quod dicitur quod praedicata tenentur formaliter, et subiecta materialiter, PP. Q. 13. Art. 12 c; praedicatum autem est principalior pars enuntiationis eo quod est pars formalis et completiva ipsius, 1 Perih. 8 b; praedicatum comparatur ad subiectum, ut forma ad materiam et similiter differentia ad genus, 1 Perih. 8 c; praedicatum est quasi pars formalis enuntiationis, subiectum autem est pars materialis ipsius, 1 Perih. 10 f. Cf. PP. Q. 2. Art. 1; PP. Q. 31. Art. 3; PP. Q. 76. Art. 3; PS. Q. 113. Art. 7; 1 Perih. 10 b. On **affirmatio et affirmativa de praedicato finito et infinito,** see *affirmatio* and *affirmativa*

on **enuntiatio de praedicato finito, infinito et privativo,** see *enuntiatio* under 2; on **negativa de praedicato finito et infinito,** see *negativus*; on **propositio de praedicato accidentali, substantiali, finito, infinito, et privativo,** see *propositio* under 2. — Kinds of *praedicatum* in this sense are: (a), **praedicatum accidentale** and **praedicatum essentiale seu substantiale,** *the accidental and the essential predicate,* or the predicate which expresses something not essential to the subject, *or not in the category of substance,* and that which expresses something essentially belonging to it, or *substantial.* In qualibet propositione affirmativa vero oportet quod praedicatum et subiectum significent idem secundum rem aliquo modo et diversum secundum rationem. et hoc patet tam in propositionibus quae sunt de praedicato accidentali, quam in illis quae sunt de praedicato substantiali, PP. Q. 13. Art. 12 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 2 c; PP. Q. 31. Art. 3 ob. 3; PT. Q. 50. Art. 5; C. G. 4. 10; 1 Anal. 31 k, 33 d, and 34 d, g, and h; 4 Met. 7 k. — (b), **praedicatum affirmativum** and **praedicatum privativum,** *the affirming and the depriving predicate* or the predicate that expresses something positive (e.g. *iustus*) and that expresses a lack (e.g. *iniustus*). Cf. 2 Perih. 2 c; 1 Anal. 33 b. — (c), **praedicatum copulatum,** *the connected* (with another) *predicate.* Cf. Unio 3 ad 9. — (d), **praedicatum essentiale,** see *praedicatum accidentale.* — (e), **praedicatum finitum** and **praedicatum infinitum,** *the finite* or *limited predicate* (e.g. *iustus*) and *the infinite* or *unlimited predicate* (e.g. *non-iustus*). Cf. 2 Perih. 2 c. — (f), **praedicatum infinitum,** see *praedicatum finitum.* — (g), **praedicatum notionale** and **praedicatum personale,** *the predicate that designates a notio* (q.v.) *and that designates a person* (in God). Ergo cum dicitur: Deus genuit, non potest iste terminus, Deus, ratione praedicati notionalis supponere pro persona, PP. Q. 39. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 31. Art. 3 ob. 3. — (h), **praedicatum per accidens** and **praedicatum per se,** *that which is predicated by reason of something over and above the essence,* or *something extrinsic, and that which is affirmed of it as such,* i.e., according to itself and its essence. Cf. 1 Anal. 33 b and c, 35 e, and f. — (i), **praedicatum per se,** see *praedicatum per accidens.* — (j), **praedicatum personale,** see *praedicatum notionale.* — (k), **praedicatum principale,** *the chief predicate.* Cf. 2 Perih. 2 a. — (l), **praedicatum privativum,** see *praedicatum affirmativum.* — (m), **praedicatum substantiale,** see *praedicatum accidentale.* — (n), **praedicatum universale,** *the universal predicate.* Tunc est universale praedicatum, cum non solum in quolibet est de quo praedicatur, sed et primo demonstratur inesse ei de quo praedicatur, 1 Anal. 11 d. Cf. PP. Q. 14. Art. 16; 1 Anal. 11 b. — (o), **praedicatum univocum,** *the univocal predicate,* or *the predicate always taken in the same sense.* Cf. PP. Q. 5. Art. 6 ad 3; C. G. 2. 15. — (2), in hac ratione utitur praedicato pro accidente, quia praedicatum designat formam subiecti, antiqui autem credebant omnes formas esse accidentia, 1 Phys. 11 h.

praedico, ere, xi, ctum, 3, *v. a., to say* or *mention beforehand, foretell, predict, forebode.* Fuerunt tamen in novo Testamento etiam aliqui prophetiae spiritum habentes, qui multa de futuris eventibus praedixerunt, SS. Q. 95. Art. 2 ad 3; sed etiam quando prophetae daemonum a daemonibus instruuntur aliqua vera praedicunt, SS. Q. 172. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 19. Art. 7; PP. Q. 115. Art. 4; SS. Q. 2. Art. 7 (bis); SS. Q. 172. Art. 6 (bis); PT. Q. 53. Art. 3 ad 3; et passim. — **praedictus,** a, um, *P. a., previously named, before mentioned, preceding.* De ordine gravitatis in praedictis speciebus, SS. Q. 154 pr.; deinde considerandum est de ordine assumptionis praedictae, PT. Q. 6 pr. Cf. SS. Q. 154. Art. 1 (bis); PT. Q. 72. Art. 4 (ter); PT. Q. 78. Art. 1 (bis); PT. Q. 83. Art. 6 (bis); PT. Q. 17. Art. 1 (ter); et passim. — **praedictum,** i, *n., a foretelling, prediction.* Necesse est dicere secundum praedicta, PP. Q. 20. Art. 4 c; sicut ex praedictis patet, habitus per actus cognoscuntur, SS. Q. 18. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 99. Art. 3 (bis); SS. Q. 110. Art. 2 (bis); SS. Q. 148. Art. 4 (bis); SS. Q. 160. Art. 2 (ter); PT. Q. 70. Art. 1 (bis); et passim.

praeditus, a, um, *P. a., endowed, gifted* or *provided with, possessed of something.* Magister Sentent. dicit quod angeli qui natura magis subtiles, et sapientia amplius perspicaces creati sunt, hi etiam maioribus gratiae muneribus praediti sunt, PP. Q. 62. Art. 6 a; per vespertilionem autem, quae circa terram volitat, significantur illi qui saeculari scientia praediti sola terrena sapiunt, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 163. Art. 2; SS. Q. 165. Art. 2; SS. Q. 174. Art. 2; SS. Q. 174. Art. 6; PTS. Q. 71. Art. 12.

praedium, ii, *n., a farm, land, estate, manor.* Apostoli etiam conservabant pretia praediorum, quae ante pedes eorum ponebantur, ut legitur, SS. Q. 55. Art. 7 ob. 3; decimae vero praediales rationabiliter magis videntur pertinere ad Ecclesiam in cuius terminis praedia sita sunt, SS. Q. 87. Art. 3 ad 2; nullo enim modo decet ut in ea vita, ubi senatores fiunt laboriosi, ibi fiant opifices otiosi, et quo veniunt, relictis deliciis suis, qui fuerant praediorum domini, ibi sint rustici delicati, SS. Q. 187. Art. 4 c, in quot.; sed et discipuli post resurrectionem, a quibus omnis religio sumpsit originem, pretia, praediorum conservabant, et distribuebant, prout cuique opus erat, SS. Q. 188. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 87. Art. 4 (passim).

praedominor, āri, ātus, 1, *v. dep. n., to rule, predominate,* of inanimate and abstract subjects, used *absol.,* with *in* and *abl.,* the *dat.* Ita tamen quod superiora elementa praedominantur, in eo secundum virtutem, scilicet ignis et aer, quia praecipue consistit in calido, PP. Q. 91. Art. 1 c; unde in quolibet toto necesse est esse unam formalem partem et praedominantem, a qua totum unitatem habet, SS. Q. 49. Art. 6 ad 1; et tamen sicut in quolibet mixto praedominatur aliquod simplex, SS. Q. 179. Art. 2 ad 2; sed corpora gloriosa carebunt actu sensu tactus, quia sensus tactus fit in actu per immutationem corporis animalis ab aliquo exteriori corpore praedominante in aliqua qualitatum activarum vel passivarum, PTS. Q. 82. Art. 4 ob. 1; secundo ex paucitate materiae, unde rara subtilia dicimus; et quia in corporibus raris forma praedominatur materiae magis, ideo translatum est nomen subtilitatis ad illa corpora quae optime substant formae, PTS. Q. 83. Art. 1 c; sicut quod facit eam sufficientem ad cognoscendum sine phantasmatibus et ad praedominandum corpori, et ad alia huiusmodi, PTS. Q. 95. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 57. Art. 3 (bis).

praeëligo, ere, lēgi, 3, *v. a., to choose rather, to prefer.* Inter alias autem conditiones, quibus aliquid est melius altero, una est quod ad plura valet; unde potest aliquid praeeligi alteri ex hoc quod ad plura valet, PS. Q. 12. Art. 3 c; sed electio etiam in contemplatione locum habet, prout scilicet una opinio alteri praeeligitur, (ob. 2), . . ., et similiter dicendum est quod quandocumque dicitur aliqua res praeeligi alteri, adiungitur ibi aliqua operatio eligentis, PS. Q. 13. Art. 4 ad 3; sed Apostolus praeeligit dilectionem proximi dilectioni Dei, SS. Q. 27. Art. 8 ob. 1. Cf. PP. Q. 19. Art. 4, in quot.; PS. Q. 15. Art. 3; PS. Q. 16. Art. 4; SS. Q. 154. Art. 5; PT. Q. 64. Art. 2; PTS. Q. 98. Art. 3.

praeëminentia, ae, *f., pre-eminence.* Et ex hac parte huiusmodi unio habet praeeminentiam inter alias uniones; nam unitas personae divinae, in qua uniuntur duae naturae, est maxima; non autem habet praeeminentiam ex parte eorum quae coniunguntur, PT. Q. 2. Art. 9 c; non autem dicimus quod baptismus sanguinis praeeminentiam habeat secundum rationem sacramenti, sed quantum ad sacramenti effectum, (ad 1), . . ., baptismus sanguinis praeeminentiam habet, non solum ex parte passionis Christi, sed etiam ex parte Spiritus sancti, PT. Q. 66. Art. 12 ad 3; sed in eis non est aliqua potestas praeeminentiae, qualis ponitur hic in definitione ordinis, PTS. Q. 34. Art. 2 ob. 4. Cf. SS. Q. 155. Art. 4; SS. Q. 184. Art. 8 (bis); SS. Q. 188. Art. 6 (ter); PTS. Q. 96. Art. 12 (bis).

praeemineo, ēre, *v. n.* and *a., to project forwards, be prominent, excell, surpass,* constr. with *dat.* Diversae enim religiones prae-

eminent secundum diversa virtutum opera, SS. Q. 189. Art. 8 c; ideo quantum ad hoc unio Incarnationis praeeminet unitati numerali, ratione scilicet unitatis personae, PT. Q. 2. Art. 9 ad 1. Cf. PP. Q. 69. Art. 1 (bis); PP. Q. 108. Art. 6 (bis); PS. Q. 71. Art. 3 (passim); SS. Q. 58. Art. 12 (bis); SS. Q. 117. Art. 6 (ter); et passim.

praeeo, īre, īvi and ii, itum, *v. n.* and *a.*, *to go before, precede*, used fig., (1) act, (2) neutr. — (1), spes ex meritis provenit, quae praecedunt non solum rem speratam sed etiam spem, quam natura praeit charitas, SS. Q. 17. Art. 8 ob. 3. — (2), unde Gregorius dicit: curandum summopere est ne ira, quae ut instrumentum virtutis assumitur, menti dominetur, ne quasi domina praeeat, sed velut ancilla, ad obsequium parata a rationis tergo nunquam recedat, SS. Q. 158. Art. 1 ad 2.

praeexcellens, entis, *adj.*, *pre-eminent.* Non enim superfertur loco, sed praeexcellente potentia, ut Augustinus dicit, PP. Q. 74. Art. 3 ad 4.

praeexigo, ere, 3, *presuppose, prerequire.* Propositum autem aliquam deliberationem praeexigit, cum sit actus voluntatis deliberatae, SS. Q. 88. Art. 1 c; ordines sacri praeexigunt sanctitatem, sed status religionis est exercitium quoddam ad sanctitatem assequendam, SS. Q. 189. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 5. Art. 5 (bis); PS. Q. 109. Art. 7 (bis); SS. Q. 172. Art. 3 (bis); SS. Q. 185. Art. 1 (ter); SS. Q. 189. Art. 4 (bis); et passim.

praeexistentia, ae *f.*, *pre-existence, earlier existence.* Ratio autem alicuius fiendi in mente actoris exsistens est quaedam praeexistentia rei fiendae in eo, PP. Q. 23. Art. 1 c.

praeexisto, ere, stiti, stitum, 3, *v. n.*, *preexist, exist.* Sed quod praeexistit in corporali creatura secundum causales rationes, quas Deus inseruit creaturae corporali, PP. Q. 91. Art. 2 ob. 4; ideo dicendum est quod anima praeexistit in embryone, PP. Q. 118. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 22. Art. 1 (bis); PP. Q. 23. Art. 4 (bis); PP. Q. 45. Art. 8 (bis); PP. Q. 57. Art. 1 (bis); PP. Q. 73. Art. 1 (ter); et passim.

praefātio, ōnis, *f.*, (1) *a preface, introduction* to a literary work usually containing some explanation of its subject, purpose, and scope, and of the method of its treatment, (2) *the preface of the Mass*, the prayer of thanksgiving ending with the *sanctus* which precedes and introduces the canon of the mass, and is found in all liturgies. — (1), dicit enim Gregorius in IV Moral., cap. III, praefat., PT. Q. 70. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 113. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 76. Art. 2. — (2), contra quod in praefatione cantatur, PP. Q. 28. Art. 2 a; secundum quod in praefatione dicitur, SS. Q. 82. Art. 3 ad 2. Cf. PT. Q. 83. Art. 4 (ter); PT. Q. 83. Art. 5.

praefator, ōris, *m.*, *a praefator, a foreteller.* Et secundum hoc, ut Isidorus dicit, possunt dici Prophetae, quasi Praefatores, eo quod porro fantur, id est, a remotis fantur, et de futuris vera praedicunt, SS. Q. 171. Art. 1 c.

praefātus, a, um, *P. a.*, *aforesaid.* Et postea subditur: iudicamus, et auctoritate apostolica praecipimus, ut praefatus presbyter beneficium et altaria recipiât, et quiete retineat, SS. Q. 189. Art. 3 ob. 1.

praefero, ferre, tuli, lātum, *v. a.*, (1) *to place* a person or thing before another in esteem, *prefer*, regular meaning in S.T., (2) *display, manifest, reveal.* — (1), electio enim collationem quamdam importat, qua unum alteri praefertur, PS. Q. 13. Art. 1 ob. 1; sed bonum universale praefertur particularibus bonis, PS. Q. 68. Art. 7 ob. 2; quia vita spiritualis praeferenda est corporali, SS. Q. 64. Art. 7 ob. 4. Cf. PS. Q. 83. Art. 1; SS. Q. 110. Art. 2 (bis); SS. Q. 161. Art. 5 (ter); SS. Q. 81 pr.; SS. Q. 185. Art. 3; et passim. — (2), desponsata est ne temeratae virginitatis adureretur infamia, cui gravis alvus corruptelae videretur insigne praeferre, PT. Q. 29. Art. 1 c. — **praelātus**, i, *subst.*, see *praelatus.*

praeficio, ere, fēci, fectum, 3, *v. a.*, *to place in authority over, place at the head, set over.* Alii vero sunt ad quos praecepta regalia per assistentes nuntiantur, sicut illi qui administrationi civitatum praeficiuntur, PP. Q. 112. Art. 3 c; ideo id quod fit in iniuriam populi christiani, scilicet quod infideles ei praeficiantur, pertinet ad irreverentiam sacrae rei, SS. Q. 99. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 1 (bis); SS. Q. 10. Art. 10 (bis); SS. Q. 63. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 2; PT. Q. 8. Art. 7; et passim. — **praefectus**, i, *m.*, *an overseer, director, president, commander, prefect.* Servi subiciuntur dominis suis ad totam vitam et subditi praefectis ad omnia negotia, SS. Q. 10. Art. 10 ad 3.

praefigo, ere, xi, xum; 3, *v. a.*, *prefix, fix, establish, mark.* Unde dicitur quod mensura modum praefigit, PP. Q. 5. Art. 5 c; unde per hoc quod dicitur, unus, praefigitur mensura diei naturalis, PP. Q. 74. Art. 3 ad 7; illa tempora praefiguntur poenitentibus quantum ad actionem exterioris poenitentiae, PT. Q. 84. Art. 8 ad 3. Cf. PP. Q. 62. Art. 9; SS. Q. 24. Art. 7 (ter); SS. Q. 79. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 12; PT. Q. 72. Art. 12; et passim. — **praefixus**, a, um, *P. a.*, *fixed, established.* Illicitum videtur esse quod homo transgrediatur terminos a Deo praefixos, praecipue in his quae pertinent ad cultum divinum, . . ., sed a Deo praefixus est nobis terminus orandi per institutionem orationis dominicae, SS. Q. 83. Art. 14 ob. 3; unde ex contrario superbia proprie respicit defectum huius subiectionis, secundum scilicet quod aliquis se extollit supra id quod est sibi praefixum secundum divinam regulam vel mensuram, SS. Q. 162. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 27. Art. 6; SS. Q. 28. Art. 3; SS. Q. 62. Art. 4; SS. Q. 79. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 10; et passim.

praefigūrātio, ōnis, *f.*, *a prefiguration.* Ut Apostolus dicit in praefigurationem illius sanctificationis qua Iesus per suum sanguinem sanctificavit populum, PS. Q. 103. Art. 2 ad 1; et quamvis expressa ipsius institutio non legatur, tamen quaedam praefiguratio ipsius invenitur in hoc quod Ioanni confitebantur peccata sua, PTS. Q. 6. Art. 6 ad 2.

praefigūrātivus, a, um, *adj.*, *prefigurative, prefiguring, foreshadowing* by a figure or type. Ergo protectio columnae nubis et transitus maris Rubri magis fuerunt praeparatoria ad baptismum et figurativa quam circumcisio, PT. Q. 70. Art. 1 ob. 2; inquantum scilicet hoc sacramentum est praefigurativum fruitionis Dei, quae erit in patria, PT. Q. 73. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 73. Art. 5 (bis).

praefigūrātor, ōris, *m.*, *one who prefigures.* Beata Virgo, quae fuit a Deo electa in matrem, ampliorem sanctificationis gratiam obtinuit quam Ioannes Baptista et Ieremias, qui sunt electi ut speciales praefiguratores sanctificationis Christi, PT. Q. 27. Art. 6 ad 1.

praefigūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to show, suggest, announce by antecedent types* or *similitudes*; *to prefigure.* Aliter enim non praefigurassent Christi passionem quibusdam sacrificiis et ante legem et sub lege, SS. Q. 2. Art. 7 c; ex hoc autem quod Iudaei ritus suos observant, in quibus olim praefigurabatur veritas fidei quam tenemus, hoc bonum provenit, quod testimonium fidei nostrae habemus ab hostibus, SS. Q. 10. Art. 11 c. Cf. PS. Q. 101. Art. 2 (ter); PT. Q. 22. Art. 6 (bis); PT. Q. 27. Art. 6 (bis); PT. Q. 31. Art. 8 (bis); PT. Q. 36. Art. 6 (bis); et passim.

praefinio, īre, īvi and ii, ītum, 4, *v. a.*, *to determine, fix,* or *appoint beforehand, to prescribe.* Ubi dicit Glossa quod plenitudo temporis est quod praefinitum fuit a Deo Patre quando mitteret filium suum, PT. Q. 1. Art. 5 a; sed in statu resurrectionis iam humanum genus habebit totam multitudinem individuorum a Deo praefinitam, PTS. Q. 81. Art. 4 a; sed hoc non est consonum fidei nostrae, quae ponit certum numerum electorum praefinitum a Deo, PTS. Q. 91. Art. 2 c.

praefinitio, ōnis, *f.*, *a determining* or *fixing beforehand*. Unde certus est Deo numerus praedestinatorum, non solum per modum cognitionis, sed etiam per modum cuiusdam principalis praefinitionis, PP. Q. 23. Art. 7 c.

praeformātio, ōnis, *f.*, *preformation, the act* or *process of forming* or *shaping beforehand, preshadowing*. Dicit enim Hilarius super Matth.: decimatio illa olerum, quae in praeformationem futurorum erat utilis, non debebat omitti, SS. Q. 87. Art. 1 ob. 2.

praefulgeo, ēre, si, 2, *v. n.*, *to shine, glitter*, used fig. Ut Glossa ord. dicit: significatur caro castitate renitens; in hyacintho mens superna cupiens; in purpura caro passionibus subiacens; in cocco bis tincto mens inter passiones Dei et proximi dilectione praefulgens, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8; conveniens fuit ut a primo peccatore usque ad Christum perveniretur mediantibus quibusdam iustis, in quibus praefulgerent quaedam insignia futurae sanctitatis, PT. Q. 4. Art. 6 ad 3.

praegnans, antis, *adj.*, *with child, pregnant*. Ille qui percutit mulierem praegnantem, dat operam rei illicitae; et ideo si sequatur mors vel mulieris, vel puerperii animati, SS. Q. 64. Art. 8 ad 2; fides Mariae verbis maior adsciscitur, et mendacii causa removetur. videtur enim culpam obumbrare voluisse mendacio innupta praegnans, PT. Q. 29. Art. 1 c.

praehabeo, ēre, ui, itum, 3, *v. a.*, *to have* or *possess beforehand*. Unde oportet quod ordinem illorum effectuum in sua ratione praehabuerit, PP. Q. 22. Art. 3 c; primuum bonorum principium est summum et perfectum bonum quod praehabet in se omnem bonitatem, PP. Q. 49. Art. 3 c; Deus non est aliqua pars universi, sed est supra totum universum, praehabens in se eminentiori modo totam universi perfectionem, PP. Q. 61. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 2; PP. Q. 25. Art. 1; PP. Q. 25. Art. 3; PS. Q. 75. Art. 5; PP. Q. 91. Art. 1; et passim. — **praehabitus**, a, um, *held* or *maintained before*. Manentibus speciebus panis et vini, manet corpus et sanguis Christi, quae non sunt simul cum substantia panis et vini in hoc sacramento, secundum praehabita, PT. Q. 77. Art. 5 c.

praeintellego, ere, exi, ectum, 3, *v. a.*, *to perceive, understand, comprehend beforehand*; *to presuppose*. Hoc nomen bonum est principale nomen Dei in quantum est causa, non tamen simpliciter; nam esse absolute praeintellegitur causa, PP. Q. 13. Art. 11 ad 2; obiectum autem praeintellegitur actui potentiae, PP. Q. 26. Art. 2 ad 2; sed unio intellegitur ut terminus assumptionis; partes autem praeintelleguntur assumptioni, PT. Q. 6. Art. 5 ob. 3. Cf. PP. Q. 40. Art. 4 (ter); PP. Q. 45. Art. 5 (bis); PP. Q. 76. Art. 6 (passim); PT. Q. 4. Art. 2 (passim); PT. Q. 78. Art. 5 (ter); et passim.

praeintentus, a, um, *P. a.*, *preintended, intended previously*. Bona quae auditores faciunt, consequuntur ex praedicatione doctoris, sicut effectus per se; unde redundat ad praemium praedicatoris, et praecipue quando sunt praeintenta, PS. Q. 20. Art. 5 ad 2.

praeiaceo, ēre, ui, 2, *v. n.*, *to lie before, be situated in front of*. Quamvis in corpus Christi post resurrectionem cibus non converteretur, sed resolveretur in praeiacentem materiam, tamen in quod posset cibus converti, PP. Q. 51. Art. 3 ad 5. Cf. PP. Q. 67. Art. 4; PP. Q. 70. Art. 1; PP. Q. 90. Art. 2 (bis); PT. Q. 75. Art. 3 (passim); PTS. Q. 78. Art. 2 (bis); et passim. On **praeiacens materia**, see *materia* under 3.

praeiudicium, ii, *n.*, (1) *a preceding judgment, sentence* or *decision*, (2) *a damage, disadvantage, prejudice*. — (1), nihil faciens sine praeiudicio, id est, sine praecedenti iudicio, SS. Q. 89. Art. 3 ob. 3. — (2), in his enim quae ex gratia dantur, potest aliquis pro libito suo dare cui vult, plus vel minus, dummodo nulli subtrahat debitum, absque praeiudicio iustitiae, PP. Q. 23. Art. 5 ad 3; quando cum aliquo dispensatur ut legem communem non servet, non debet fieri in praeiudicium boni communis, PS. Q. 97. Art. 4 ad 1; ideo sic miracula fecit virtute divina, ut fidei de veritate carnis eius praeiudicium non fieret, PT. Q. 43. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 94. Art. 2; SS. Q. 109. Art. 4; SS. Q. 161. Art. 3 (bis); PTS. Q. 8. Art. 5 (ter); et passim.

praeiudico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to prejudge, to be injurious, prejudicial*, with *dat.* Unde si contingat quod per alium modum aliquo casu membri integritas corrumpatur, non magis praeiudicat virginitati quam si virginitati quam si corrumpatur manus aut pes, SS. Q. 152. Art. 1 ad 3; unde pluralitas operationum non praeiudicat unitati personali, PT. Q. 19. Art. 1 ad 4; oportebat igitur ita manifestari nativitatem Christi, ut demonstratio divinitatis eius fidei humanitatis ipsius non praeiudicaret, PT. Q. 36. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 104. Art. 3 (ter); SS. Q. 70. Art. 2 (bis); SS. Q. 100. Art. 2 (bis); PTS. Q. 65. Art. 1 (bis); et passim.

praelātio, ōnis, *f.*, *superiorship, directorate, principalship*, synonym of *dominium, magisterium*. Daemonum quidam naturali ordine sub aliis constituuntur; unde et actiones eorum sub actionibus superiorum sunt; et hoc est quod rationem praelationis facit, ut scilicet actio subditi subdatur actioni praelati, PP. Q. 109. Art. 2 c; totus ordo praelationis primo et originaliter est in Deo, PP. Q. 109. Art. 4 c; videtur quod infideles possint habere praelationem vel dominium supra fideles, (ob. 1), . . ., circa hoc dupliciter loqui possumus. uno modo de dominio vel praelatione infidelium super fideles de novo instituenda; et hoc nullo modo permitti debet; cederet enim hoc in scandalum et in periculum fidei, . . ., alio modo possumus loqui de dominio vel praelatione iam praeexistenti. ubi considerandum est quod dominium et praelatio introducta sunt ex iure humano; distinctio autem fidelium et infidelium est ex iure divino, SS. Q. 10. Art. 10 c; quicumque praelationem appetit, aut est iniustus aut superbus, Quodl. 2. 6. 11 c. Cf. SS. Q. 63. Art. 1; PT. Q. 39. Art. 3; PT. Q. 67. Art. 4; PTS. Q. 11. Art. 1; 2 Sent. 44. 1. 2 c; et passim. On **ius praelationis**, see *ius*; on **status praelationis**, see *status* under 4. — Kinds of *praelatio* are: **praelatio ecclesiastica seu spiritualis** and **praelatio saecularis**, *the ecclesiastical* or *spiritual* and *the secular* or *earthly superiorship*. Sicut consanguinitas facit aliquem dignum ad hoc quod instituatur heres patrimonii, non autem ad hoc quod conferatur ei praelatio ecclesiastica, SS. Q. 63. Art.1 c. Cf. PTS. Q. 34. Art. 3 (bis); PTS. Q. 39. Art. 3 (bis); 4 Sent. 24. 1. 1. 3 ob. 3.

praelātus, i, *m.*, *superior, prelate*, synonym of *praepositus*. Praelati vice Dei funguntur in terris, PS. Q. 100. Art. 8 ob. 2; religiosi enim sunt in potestate suorum praelatorum, SS. Q. 32. Art. 8 ob. 1; sive sit subditus, sive praelatus, SS. Q. 33. Art. 2 c; ostendere praeposito, vel praelato, est dicere Ecclesiae, SS. Q. 33. Art. 8 ob. 4. Cf. PP. Q. 109. Art. 2 (passim); PS. Q. 100. Art. 8 (bis); SS. Q. 182. Art. 1 (bis); C. G. 3. 49; C. G. 4. 72 and 77; et passim. On **status praelatorum**, see *status* under 4. — **praelatus ecclesiae seu ecclesiasticus**, *the true prelate of the Church*, i.e., the bishop, et ideo ipse solus quasi sponsus anulum ecclesiae recipit, 4 Sent. 20. 1. 4. 1 c. Cf. SS. Q. 63. Art. 2 ad 1; SS. Q. 88. Art. 10 (quater); SS. Q. 100. Art. 1; SS. Q. 100. Art. 6; SS. Q. 147. Art. 3 (bis); 4 Sent. 24. 1. 1. 3 ob. 3; et passim.

praelibātio, ōnis, *f.*, *a foretaste*. Illa manifestatio nativitatis Christi fuit quaedam praelibatio plenae manifestationis, quae erat futura, PT. Q. 36. Art. 3 ad 1.

praelior, āri, ātus, 1, *v. dep. n.*, *to fight, to join in battle*. Unde de Iuda Machabaeo dicitur, quod praeliabatur praelium Israel cum laetitia; et dilatavit populo suo gloriam, SS. Q. 188. Art. 3 c.

praelium (proelium), ii, *n.*, *battle, combat, contest, strife*. Quia confirmatio armat et instruit ad agones mundi huius et praelia reservandos, PT. Q. 72. Art. 8 ob. 4; tuba enim congregabantur ad concilium, commovebantur ad praelium, et vocabantur ad festum,

PTS. Q. 76. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 32. Art. 4, in quot.; PS. Q. 105. Art. 3 (passim); SS. Q. 123. Art. 2; SS. Q. 188. Art. 3 (bis); et passim.

praeloquor, i, cūtus, 3, *v. dep. a.* and *n.*, *to foretell, predict.* Ea quae fato aguntur non sunt improvisa; quia, ut Augustinus dicit, fatum a fando dictum intellegimus, id est, a loquendo, ut ea fato fieri dicantur, quae ab aliquo determinante sunt ante praelocuta, (ob. 2), . . ., sic igitur inquantum omnia quae hic aguntur divinae providentiae subduntur, tantum per eam praeordinata, et quasi praelocuta, PP. Q. 116. Art. 1 c.

praelūdium, ii, *n.*, *a prelude, an introduction, preface.* Dicitur enim in Decretis, dist. I, Prael., col. 29, PS. Q. 94. Art. 4 ob. 1. Cf. PS. Q. 94. Art. 5.

praemeditātio, ōnis, *f.*, *a considering beforehand, premeditation.* Ut patet per Tullium; ita etiam ex praemeditatione minuitur timor futuri mali, PS. Q. 42. Art. 5 c; alio modo homo vult aliquid per electionem ex aliqua praemeditatione, SS. Q. 30. Art. 1 c; unde quod aliquis absque praemeditatione faciat ea quae sunt virtutis, . . ., potest autem aliquis etiam qui habitu fortitudinis, caret, ex diuturna praemeditatione, SS. Q. 123. Art. 9 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 8 (bis).

praemeditor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.*, *to think over, to muse* or *deliberate upon beforehand, to premeditate.* Eligit enim fortis praemeditari pericula quae possunt imminere, ut eis resistere possit, SS. Q. 123. Art. 9 c; Augustinus, . . ., quod stella magis apparuit per biennium ante Christi nativitatem; et tunc praemeditantes, et se ad iter praeparantes, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3.

praemiātio, ōnis, *f.*, *a reward.* Unde differtur unius praemiatio pro utilitate aliorum, ut patet Hebr. XI, PTS. Q. 88. Art. 1 c; quia punitio est effectus iustitiae, praemiatio autem misericordiae, ideo magis iudicio, quod est actus iustitiae, autonomastice punitio attribuitur, PTS. Q. 92. Art. 6 ad 1.

praemio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to reward.* Sed corpus praemiabitur vel punietur propter merita vel demerita animae, PTS. Q. 82. Art. 4 a; sed praemia bonos non erit officium bonorum angelorum, sed hoc erit ab ipso Deo immediate, PTS. Q. 89. Art. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 96. Art. 3 (bis); PS. Q. 92. Art. 2 (ter); PT. Q. 59. Art. 5 (quater); PTS. Q. 70. Art. 1 (bis); PTS. Q. 80. Art. 1 (bis); et passim.

praemissa sc. **propositio**, see *praemitto.*

praemitto, ere, mīsi, missum, 3, *v. a.*, *to send forward* or *before, send out in advance, present before* or *in advance.* Sicut praemissa quaestio eadem est cum quaestione qua quaeritur, PS. Q. 19. Art. 6 c; unde et in verbis serpentis praemittitur: **Eritis sicut dii**, SS. Q. 163. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 68. Art. 5; SS. Q. 100. Art. 4; SS. Q. 163. Art. 2; SS. Q. 180. Art. 6; SS. Q. 181. Art. 4; et passim. — **praemissa**, (*propositio*), ae, *f.*, *each of the two statements made before the conclusio*, from which the conclusion is drawn, *premise.* Ratio ex necessitate iudicat de aliquibus propter necessitatem praemissarum, PS. Q. 13. Art. 6 ob. 2; dictum suum confirmat ex duabus praemissis, PT. Q. 66. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 68. Art. 2; PS. Q. 13. Art. 6; C. G. 1. 57; 1 Anal. 14 d; 1 Cael. 29 a; et passim. — **praemissum**, i, *n.*, *that which was said before, premise.* Secundum praemissa necesse est ponere tantum tres personas in divinis, PP. Q. 30. Art. 2 c; respondendum est secundum praemissa, quod aliquid ex charitate diligitur dupliciter, SS. Q. 25. Art. 11. Cf. PP. Q. 13. Art. 4; PP. Q. 30. Art. 2; PP. Q. 45. Art. 5; PP. Q. 79. Art. 1; PT. Q. 85. Art. 5; et passim.

praemium, ii, *n.*, *reward, profit, recompense.* Ut scilicet ei imputetur aliquid ad culpam vel ad meritum, et reddatur ei aliquid ut poena vel praemium, PP. Q. 22. Art. 2 ad 5; quod tamen est contra rationem beatitudinis, quae habet rationem finis, et est praemium virtutis, PP. Q. 62. Art. 4 c; praemium autem est, quod alicui in bonum eius redditur, 3 Sent. 29. 1. 4 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 4; PP. Q. 76. Art. 2; PP. Q. 77. Art. 8; PT. Q. 29. Art. 1; PT. Q. 34. Art. 4 (bis); et passim. On **retributio praemii**, see *retributio.* — **praemium beatitudinis**, *the reward which consists of eternal happiness.* Crescente autem merito, crescit et praemium beatitudinis, PP. Q. 62. Art. 9 ob. 1. Cf. PS. Q. 69. Art. 4; SS. Q. 13. Art. 4; SS. Q. 124. Art. 1; SS. Q. 131. Art. 1; PTS. Q. 93. Art. 1; et passim. — **praemium beatitudinis** consists of two kinds: **praemium accidentale** and **praemium essentiale**, *an indeterminate* and *an essential reward.* Uno modo ex radice charitatis et gratiae, et talis quantitas meriti respondet praemio essentiali quod consistit in Dei fruitione, . . ., utraque tamen quantitas meriti respondet praemio accidentali quod est gaudium de bono creato, PP. Q. 95. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 9 ad 3; PTS. Q. 96. Art. 2; Mal. 2. 2 ad 8; Mal. 5. 1 ob. 5; Verit. 12. 13 c; 2 Cant. 1; et passim.

praemonitus, a, um, *P. a.*, *forewarned.* Et ideo adventum Christi ad iudicium venientis multa signa praecedent, ut corda hominum in subiectionem venturi iudicis adducantur et ad iudicium praeparentur, huiusmodi signis praemoniti, PTS. Q. 73. Art. 1 c.

praemonstrātio, ōnis, *f.*, *a showing* or *indicating beforehand, a premonstration, example*, the translation of Aristotle's expression τερέτισμα (Anal. post. I. 22. 88 a 33); does not occur in the Summa Theologica. Sunt enim quaedam praemonstrationes respectu naturalium, id est, quaedam exemplaria horum, 1 Anal. 33 f.

praemonstro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to denote beforehand, foreshadow, predict.* Tertio ut in iuvenili aetate moriens et resurgens, futuram resurgentium qualitatem in seipso Christus praemonstraret, PT. Q. 46. Art. 9 ad 4; sed resurrectione imperfecta quidam alii resurrexerunt ante Christum, ad praemonstrandum quasi in quodam signo resurrectionem ipsius, PT. Q. 53. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 45. Art. 4.

praenosco, ere, *v. a.*, *to learn* or *become acquainted with beforehand, to foreknow.* Vana autem inquisitio futurorum est, quando aliquis futurum praenoscere tentat, unde praenosci non potest, SS. Q. 95. Art. 2 c; sed per multa experimenta aliqui compererunt, ex consideratione siderum aliqua futura posse praenosci, SS. Q. 95. Art. 5 ob. 2. Cf. SS. Q. 95. Art. 1 (passim); SS. Q. 95. Art. 3 (passim); SS. Q. 172. Art. 6, in quot.

praenoto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to note, designate,* (2) *to entitle, name.* — (1), verbum illud Deuteronomii est intelligendum de illis qui sunt praenotati a Deo respectu praesentis iustitiae, PP. Q. 23. Art. 7 ad 1. — (2), divino enim iudicio sic errant, ut eosdem libros ad Petrum et Paulum dicant tanquam epistolari titulo praenotatos, PT. Q. 42. Art. 4 c.

praenuntiātio, ōnis, *f.*, *a prediction.* Huiusmodi imprecationes quae in sacra Scriptura inveniuntur, tripliciter possunt intelligi; uno modo per modum praenuntiationis, non per modum optationis, ut sit sensus, SS. Q. 25. Art. 6 ad 3; licet huiusmodi imprecationes possint etiam per modum praenuntiationis intelligi, SS. Q. 76. Art. 1 c; veritas enim evangelica debet praenuntiationi propheticae respondere, PT. Q. 37. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 95. Art. 1 (bis); SS. Q. 95. Art. 3; SS. Q. 174. Art. 5.

praenuntiātivus, a, um, *adj.*, *that foretells* or *forebodes, announcing.* Verbum illud Domini praenuntiativum fuit perversi studii Iudaeorum, SS. Q. 189. Art. 9 ad 2; (sacramentum est signum) prognosticum, id est, praenuntiativum futurae gloriae, PT. Q. 60. Art. 3 c. On **signum praenuntiativum**, see *signum* under 1.

praenuntio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to announce* or *publish beforehand, to foretell, predict.* Ideo ut in pluribus verificantur ea quae praenuntiantur de actibus hominum secundum considerationem caelestium corporum, PS. Q. 9. Art. 5 ad 3; non oportet quod aliquis per praeconem vitium rei vendendae praenuntiet, SS. Q. 77. Art. 3 ad 2; sicut astrologi praenuntiant eclipses futuras, SS. Q. 95.

Art. 5 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 3 (passim); SS. Q. 172. Art. 6 (passim); PT. Q. 27. Art. 6; PT. Q. 30. Art. 4 (bis); PT. Q. 61. Art. 3; et passim. — **praenuntiātus**, a, um, *v. a., foretold, predicted.* Quia conceptus Virginis praenuntiatus fuit prophetia praedestinationis, PT. Q. 30. Art. 1 ob. 1. Cf. PT. Q. 44. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 1. — **praenuntiātum**, i, *n., something foretold,* or *predicted.* Qua scilicet necesse est praescita vel praenuntiata a Deo evenire, si tamen coniunctim accipiatur, SS. Q. 43. Art. 2 ad 1.

praenuntium, ii, *n., a harbinger, token.* Sacramenta autem veteris legis praenuntia erant Christi venturi, PT. Q. 60. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 61. Art. 3, in quot.

praeoccupo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to take possession of* or *occupy beforehand, preoccupy, forestall, anticipate.* Sed perfectum iudicium rationis passio irae praeoccupat; quarto per hoc quod homo sollicitudinis tempus praeoccupat, PS. Q. 108. Art. 3 ad 5. Cf. SS. Q. 53. Art. 4; SS. Q. 55. Art. 7 (bis); SS. Q. 66. Art. 2 (bis); SS. Q. 148. Art. 4.

praeopto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to wish rather, to desire more, to prefer.* Appetitus enim, quamvis non sit collativus, tamen inquantum a vi cognitiva conferente movetur, habet quamdam collationis similitudinem, dum unum alteri praeoptat, PP. Q. 83. Art. 3 ad 3.

praeordinātio, ōnis, *f., preordering, preordination, predirecting.* Ratio illa ostendit, quod praedestinatio non iuvatur precibus sanctorum quantum ad ipsam praeordinationem, PP. Q. 23. Art. 8 ad 1; nihil est casuale quod evenit secundum praeordinationem alicuius gubernantis, PP. Q. 103. Art. 7 ob. 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 8; PP. Q. 25. Art. 5; PS. Q. 114. Art. 2; PT. Q. 24. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 2 (bis); et passim.

praeordino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to preordain, order beforehand, order.* Si autem referatur ad dominum, qui hoc praeordinavit; non est casuale, sed per se intentum, PP. Q. 116. Art. 1 c; quod quidem est vel aliquid commune, ad quod praeordinantur omnes sancti, PT. Q. 7. Art. 10 ad 2; uno quidem modo secundum quod sua aeterna voluntate praeordinavit passionem Christi ad humani generis liberationem, PT. Q. 47. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 5 (quater); PP. Q. 23. Art. 7 (bis); PP. Q. 25. Art. 5 (quater); PT. Q. 24. Art. 1 (bis); PT. Q. 24. Art. 4 (quater); et passim. — **praeordinātus**, a, um, *P. a., ordered beforehand, preordained.* Circa alias materias non potest aliquid recte fieri, nisi secundum quod est praeordinatum per rationem cognoscentem, SS. Q. 166. Art. 1 ad 1; quia etsi tunc non ordinetur homo, tamen a ratione est praeordinatus, PTS. Q. 41. Art. 3 ad 6. Cf. PP. Q. 23. Art. 7 (ter); PT. Q. 3. Art. 8; PT. Q. 7. Art. 10 (bis); PT. Q. 46. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 1; et passim.

praeparātio, ōnis, *f.,* (1) *a getting* or *making ready, a preparing, preparation, arrangement,* synonym of *dispositio,* (2) *readiness, willingness.* Praeparatio est aliquid in praeparato, PP. Q. 23. Art. 2 ob. 6; praeparatio importat proprie dispositionem potentiae ad actum, Verit. 6. 1 ad 8; praeparatio secundum quod importat ordinationem vel directionem in finem, est actus proprius rationis et non voluntatis, Verit. 1 ad 13; neque tamen intellectus, quo homo intellegit, est praeparatio in humana natura, C. G. 2. 68. Cf. PS. Q. 69. Art. 2; SS. Q. 141. Art. 5; C. G. 2. 68; C. G. 2. 76; C. G. 3. 66; C. G. 4. 8; et passim. — Kinds of *praeparatio* in this sense are: (a), **praeparatio agentis** and **praeparatio patientis seu materiae,** *the preparation of the agent* or *of the active principle, that of the patient* or *receptive thing* or *that of the material.* Est autem duplex praeparatio, una patientis, secundum quem modum dicitur materia praeparari ad formam, alia agentis, secundum quam dicitur, quod aliquis se praeparat ad agendum aliquid, Verit. 6. 1 ad 8. Cf. PP. Q. 23. Art. 2 ad 3; PT. Q. 72. Art. 11; 1 Sent. 40. 2. 1 ad 2. — (b), **praeparatio debita,** *the suitable preparation* or *that which is due.* Ad cultum Dei pertinent non solum sacrificia et alia huiusmodi, . . ., sed etiam debita praeparatio colentium Deum ad cultum ipsius, PS. Q. 101. Art. 1 ad 1. — (c), **praeparatio materiae,** see *praeparatio agentis.* — (d), **praeparatio patientis,** see *praeparatio agentis.* — (2), (dispositio secundum potentiam) includit illas dispositiones quae sunt in praeparatione et idoneitate, nondum perfecte, sicut scientia et virtus inchoata, PS. Q. 49. Art. 1 ad 3; ad servandum praecepta caritatis homo non tenetur, sed sufficit sola praeparatio animi, SS. Q. 2. Art. 5 ob. 2; secundum animi praeparationem, ut scilicet homo sit paratus hoc facere, Quodl. 6. 7. 12 ad 2; intellectum possibilem non esse aliud quam praeparationem, quae est in natura humana ad intellectum agentem et ad intellegibilia, Unit. Cf. SS. Q. 2. Art. 5 c; SS. Q. 25. Art. 8 c and 9 c; SS. Q. 40. Art. 1 ad 2; C. G. 1. 62; C. G. 3. 42; 3 Anim. 7 f; et passim.

praeparātivus, a, um, *adj., preparing, preparative, preparatory,* synonym of *praeparatorius.* Circumcisio fixit figurativa et praeparativa baptismi, PT. Q. 70. Art. 2 ob. 3. On **actus praeparativus**, see *actus* under 1.

praeparātōrius, a, um, *adj., preparing, preparatory,* synonym of *praeparativus.* Quia actus humanus praeparatorius est ad gratiam, PP. Q. 62. Art. 6 ob. 2; quaecumque sunt praeparatoria ad finem, cadunt sub scientia quae est de fine, PS. Q. 101. Art. 1. Cf. PS. Q. 56. Art. 5; PT. Q. 53. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 11; PT. Q. 70. Art. 1 (passim); PT. Q. 71. Art. 4 (bis); et passim. On **lex praeparatoria,** see *lex* under 1; on **purgatio praeparatoria,** see *purgatio.*

praeparo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to get* or *make ready beforehand, make preparations for, prepare.* Erat autem festum Tubarum quasi quaedam invitatio, ut praepararent se ad sequens festum, quod celebrabatur decimo die, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; mansuetudo praeparat hominem ad Dei cognitionem removendo impedimentum, SS. Q. 157. Art. 4 ad 1; sed Deus illuminat interius baptizatos praeparans corda eorum ad recipiendam doctrinam veritatis, PT. Q. 69. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 62. Art. 2 (ter); PS. Q. 42. Art. 5; PS. Q. 66. Art. 5; PS. Q. 76. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 5; et passim. On **causa praeparans,** see *causa* under 2.

praepedio, īre, īvi, ii, ītum, 4, *v. a.,* (1) *to hinder, obstruct, impede,* (2) *to debar, preclude, render impossible by antecedent action.* — (1), unde Gregorius dicit: irae suae stimulis accensum cor palpitat, corpus tremit, lingua se praepedit, PS. Q. 48. Art. 2 c; puta cum aliquis est interius male dispositus, non tamen exterius praepeditur a solitis operationibus, PS. Q. 71. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 48. Art. 4, in quot.; SS. Q. 158. Art. 4, in quot. — (2), nescio an philosophi praepedirentur a fide vitio curiositatis in percunctandis daemonibus, SS. Q. 167. Art. 1 c, in quot.

praepollens, entis, *P. a.,* see *praepolleo.*

praepolleo, ēre, *v. n.,* 2, *to exceed* or *surpass in power, to be very remarkable* or *distinguished.* Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate doctrinaque praepolleant, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt vel scripserunt, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2; inter spirituales enim substantias sancti angeli praepollent daemonibus, PT. Q. 44. Art. 1 ob. 1. — **praepollens**, entis, *P. a., very powerful, very distinguished.* Vis itaque praepollentior oculorum erit illorum scilicet glorificatorum, non ut acutius videant quam quidam perhibentur videre serpentes vel aquilae, PP. Q. 12. Art. 3 ob. 2, in quot. Cf. PTS. Q. 92. Art. 2, in quot.

praepondero, āre, 1, *v. n.,* and *n., to be of greater weight, preponderate, outweigh.* Bonum speciei praeponderat bono individui, PP. Q. 50. Art. 4 ad 3; manifestum est quod blasphemia, quae est directe peccatum in Deum, praeponderat homicidio quod est peccatum in proximum, SS. Q. 13. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 10. Art. 6 c; SS. Q. 13. Art. 3; SS. Q. 26. Art. 11 (bis); SS. Q. 30. Art. 4; SS. Q. 66. Art. 9 c; et passim.

praepōno, ere, posui, positum, 3, *v. a.*, *to place before, set first, prefer, to place* or *set over as chief* or *commander*, synonym of *praefero* and *praeficio*, opposite of *postpono*. Habitus praeponitur potentiae sicut completum incompleto, et actus potentiae, PS. Q. 50. Art. 2 ad 3; utrum catholicum pessimis moribus alicui haeretico in cuius vita praeter id quod haereticus est non inveniunt homines quod reprehendant praeponere debeamus, non audeo praeciptare sententiam, SS. Q. 10. Art. 3 ob. 1; sed humanorum officiorum ordo exigit ut in quolibet officio praeponatur unus, qui sit princeps illius officii sicut praeponitur militibus dux, PTS. Q. 40. Art. 4 a. Cf. PP. Q. 110. Art. 1 (bis); PP. Q. 113. Art. 2; PS. Q. 67. Art. 1; SS. Q. 33. Art. 2 (bis); SS. Q. 185. Art. 5; et passim. — **praepositus**, a, um, *P. a.*, *placed before, preferred, placed over as chief* or *commander*. Quia si tollit sensum locutionis, non perficitur sacramentum, sicut patet de negatione praeposita vel postposita signo, PT. Q. 60. Art. 8 ad 3; sed episcopi assumuntur in partem sollicitudinis, quasi iudices singulis civitatibus praepositi, PTS. Q. 26. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 110. Art. 1; SS. Q. 184. Art. 6. — **praepositus**, i, *m.*, *a prefect, president, director, commander*. Ex quo patet quod ita se habent ad episcopum, sicut balivi vel praepositi ad regem, SS. Q. 184. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 82. Art. 4; SS. Q. 52. Art. 3; SS. Q. 188. Art. 8; PTS. Q. 70. Art. 1; et passim.

praepositio, ōnis, *f.*, *a putting* or *setting before*; in gram., *a preposition*. In omnibus locutionibus in quibus dicitur aliquis per aliquam operari, praepositio designat in causali aliquam causam seu principium illius actus, PP. Q. 36. Art. 3 c; sed cum dicitur quod tres personae sunt de essentia divina, non ponitur aliquid respectu cuius possit importari distinctio per praepositionem significata, PP. Q. 41. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 1. Art. 1; PP. Q. 36. Art. 3 (bis); PP. Q. 43. Art. 3; PP. Q. 45. Art. 6; PT. Q. 75. Art. 8 (bis); et passim.

Praepositivus, i, *m.*, *Prepositivus* (Gilbert Prevostin), a famous theologian from Cremona, who was Chancellor of the University of Paris from 1206 to 1209. He died in 1210. Praepositivus dixit non esse ponendas proprietates et notiones in divinis, PP. Q. 32. Art. 2 c; Praepositivus tamen dixit, PP. Q. 39. Art. 4 ad 5. Cf. PP. Q. 32. Art. 2; PT. Q. 71. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 5; PTS. Q. 71. Art. 12; PTS. Q. 85. Art. 2; 1 Sent. 4. 1. 3 ad 4; 1 Sent. 32. 1. 3 ad 1 and 2 c; 3 Sent. 21. 2. 4. 1 ad 2; 4 Sent. 6. 2. 3. 2 ad 3; 4 Sent. 45. 2. 2. 1 c and 4. 1 c.

praeposterē, *adv.*, *in a reversed order, irregularly*. Peccat autem qui praepostere agit in ordine charitatis, SS. Q. 32. Art. 6 ob. 1.

praeproperē, *adv.*, see *praeproperus*.

praeproperus, a, um, *adj.*, *too-quick* or *hasty*. Unde Augustinus dicit: nolo ut de ornamentis auri, vel vestis praeproperam habeas in prohibendo sententiam, SS. Q. 169. Art. 2 c. — **praeproperē**, *adv.*, *very quickly, very hastily, with over-haste*. Aliquando ipso aestu immensi desiderii aliquis peccat, et continentur in hoc versu: praepropere, laute, nimis, ardenter, studiose, (ob. 1), . . ., alio vero modo attenditur inordinatio concupiscentiae quantum ad ipsam sumptionem cibi; vel quia praevenit debitum tempus comedendi quod est praepropere, SS. Q. 148. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 9 (ter).

praepūtium, ii, *n.*, transf., *the retaining of the prepuce, uncircumcision*. Ut Augustinus vult, qui dicit factum esse ad significandum quod in Iechonia facta est quaedam deflexio ad extraneas gentes, quando in Babyloniam transmigratum est; quod etiam praefigurabat Christum a circumcisione ad praeputium migraturum, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3; sed salus per Christum non est facta solum in circumcisione, sed etiam in praeputio, PT. Q. 37. Art. 2 ob. 3.

praeripio, ere, ripui, reptum, 3, *v. a.*, *to snatch away before time*. — **praeripere tempus loquendi**, *to be in a hurry to speak*. Alia duo sunt in verbis, ut scilicet homo non praeripiat tempus loquendi, quod pertinet ad quartum, SS. Q. 161. Art. 6 c.

praerogātiva, ae, *f.*, *preference, privilege, prerogative*. Sed tamen hoc quasi nullius momenti est in comparatione ad alias praerogativas quas meliores habebunt, PP. Q. 89. Art. 5 ad 2; unde de quolibet confessore cantatur in Ecclesia; non est inventus similis illi, qui conservaret legem Excelsi, eo quod quilibet habuit praerogativam alicuius virtutis, PS. Q. 66. Art. 2 ob. 2; tamen oportebat ex uno populo Christum nasci, qui propter hoc prae aliis praerogativas habuit, PS. Q. 98. Art. 4 ad 1; sunt tamen quaedam praerogativae sanctorum in patria et in via, quae non habentur ab omnibus, PT. Q. 7. Art. 10 ad 3. Cf. PS. Q. 98. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6; PT. Q. 45. Art. 3, in quot.

praesāgium, ii, *m.*, *a presage, an indication of the future; prophetic token*. Sed quasi omnes experiuntur quod aliqua tempora, vel loca, vel verba audita, vel occursus hominum sive animalium, sive distorti aut inordinati actus, aliquod praesagium habent boni vel mali futuri, (ob. 2), . . ., observare autem ordinem ex divina providentia procedentem, non est illicitum, (ob. 3), . . ., unde et si quis praesagium futurorum eventuum consideret ex sua causa, non erit illicitum, SS. Q. 96. Art. 3 ad 1; in quibus apparuit, sicut in quodam praesagio, fides et devotio gentium venientium a remotis ad Christum, PT. Q. 36. Art. 8 c.

praesanctificātus, a, um, *adj.*, *presanctified, sanctified* or *consecrated beforehand*. Cum ergo ea quae in hoc sacramento videntur esse materialia non sint praesanctificata, videtur quod non sint materia huius sacramenti, PTS. Q. 34. Art. 5 ob. 2.

praescientia, ae, *f.*, *foreknowledge, prescience*. Praescientia non est in praescitis, sed in praesciente, PP. Q. 23. Art. 2 a; praescientia proprie dicitur praecognitio futurorum eventuum, prout in seipsis sunt, SS. Q. 174. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 164. Art. 1; SS. Q. 171. Art. 6 (passim); SS. Q. 173. Art. 1 (passim); PT. Q. 46. Art. 2 (bis); PT. Q. 88. Art. 1; et passim. On **certitudo praescientiae**, see *certitudo* under 2; on **prophetia praescientiae**, see *prophetia*.

praescindo, ere, scidi, 3, *v. a.*, *to cut off in front*. Si ergo membrum sanum fuerit, et in sua naturali dispositione consistens, non potest praescindi absque totius corporis detrimento, . . ., tunc licitum est de voluntate eius cuius est membrum, putridum membrum praescindere propter salutem totius corporis, (c), . . ., membrum non est praescindendum propter corporalem salutem totius, nisi quando aliter toti subveniri non potest, SS. Q. 65. Art. 1 ad 3; minus malum est eligendum ut vitetur maius malum; sicut medicus praescindit membrum, ne corrumpatur totum corpus, SS. Q. 118. Art. 3 ob. 3.

praescio, īre, īvi, ītum, 4, *v. a.*, *to know beforehand, to foreknow*, used to designate one who is not predestined, (2) esp. (in eccl. Lat.) of God's foreknowledge. — (1), melior est iustus praescitus quam peccator praedestinatus, PP. Q. 20. Art. 4 ob. 5; sed praescientia non est in praescitis, sed in praesciente, PP. Q. 23. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 113. Art. 4 (bis); SS. Q. 83. Art. 7; SS. Q. 171. Art. 6; PTS. Q. 99. Art. 3. — (2), sed quod dicit ideo praescire Deum aliqua quia sunt futura, intelligendum est secundum causam consequentiae, non secundum causam essendi. sequitur enim, si aliqua sunt futura, quod Deus ea praescierit, PP. Q. 14. Art. 8 ad 1; Deus vult damnare aliquem quem praescit in mortali peccato moriturum, PS. Q. 19. Art. 10 ob. 2; his enim temporibus, et his in locis, quibus Evangelium eius non est praedicatum, tales omnes in eius praedicatione futuros esse praesciebat, PT. Q. 1. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 25. Art. 5 (passim); PP. Q. 63. Art. 5, in quot.; PP. Q. 92. Art. 1; PP. Q. 116. Art. 3; SS. Q. 43. Art. 2; PT. Q. 24. Art. 1.

praescius, a, um, *adj.*, *foreknowing, prescient*. Et dicit quod Deus ante peccatum fecit masculum et feminam, respiciens ad modum generationis qui futurus erat post peccatum cuius Deus praescius erat, PP. Q. 98. Art. 2 c; et ideo Augustinus dicit quod angeli perfecte beati esse non poterant in primo statu ante confirmationem vel lapsum, cum non essent praescii sui eventus, SS. Q. 18

Art. 3 c; potuit igitur primo homini revelari Incarnationis mysterium, sine hoc quod esset praescius sui casus, PT. Q. 1. Art. 3 ad 5. Cf. SS. Q. 164. Art. 1; SS. Q. 165. Art. 1.

praescribo, ere, psi, ptum, 3, *v. a., to prescribe, ordain.* Unde Augustinus dicit quod iusti non dominandi cupiditate imperant, sed officio consulendi; et hoc naturalis ordo praescribit, et Deus hominem condidit, PP. Q. 96. Art. 4 c. — **praescriptus,** a, um, *P. a., prescribed, appointed.* Sed non est aliquis terminus praescriptus recompensationi beneficiorum, SS. Q. 106. Art. 4 ob. 1; et ideo Magister dicit quod baptismus est ablutio corporis exterior, facta sub forma praescripta verborum, PT. Q. 66. Art. 1 c; et tamen, ut ibidem subditur, si infra tempus praescriptum aliquod periculum infirmitatis incurrerint, debent baptizari, PT. Q. 68. Art. 3 ad 2, in quot.

praescriptio, ōnis, *f., prescription, a claim based on long usage.* Sed homo per longi temporis praescriptionem acquirit dominium in re cuius non erat dominus, (ob. 2), . . ., illa quae sine peccato esse non possunt, nulla praescriptione firmantur, PTS. Q. 55. Art. 9 ad 2.

praescriptus, a, um, *P. a.,* see *praescribo.*

praesens, entis, *adj.,* see *praesum.*

praesentia, ae, *f., being at hand, presence,* opposite of *absentia.* Per praesentiam vero suam dicitur aliquid esse in omnibus quae in prospectu ipsius sunt, sicut omnia quae sunt in aliqua domo dicuntur esse praesentia alicui, qui tamen non est secundum substantiam suam in qualibet parte domus, PP. Q. 8. Art. 3 c; desiderium vero est in reali absentia amati; amor vero et in absentia, et in praesentia, PS. Q. 28. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 8. Art. 3 ad 2; PP. Q. 43. Art. 3; PP. Q. 56. Art. 3 (bis); PT. Q. 5. Art. 4 (passim); PT. Q. 7. Art. 13 (ter); et passim. — Kinds of *praesentia* are: (a), **praesentia corporalis,** *bodily presence.* Quamvis ergo religiosi qui circa opera vitae activae occupantur, sint in saeculo secundum praesentiam corporalem, SS. Q. 188. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 41. Art. 1 (bis); PT. Q. 57. Art. 1 (bis); PT. Q. 75. Art. 1 (passim); 3 Sent. 22. 3. 1 ad 5; Hebr. 13. 1; et passim. — (b), **praesentia temporalis,** *temporal presence.* Cf. 1 Cant. 8.

praesentiālitas, ātis, *f., presentiality, the condition* or *character of being presential.* Unde omnia quae sunt in tempore, sunt Deo ab aeterno praesentia, non solum ea ratione qua habet rationes rerum apud se praesentes, ut quidam dicunt; sed quia eius intuitus fertur ab aeterno supra omnia, prout sunt in sua praesentialitate, unde manifestum est quod contingentia infallibiliter a Deo cognoscuntur, inquantum subduntur divino conspectui secundum suam praesentialitatem, (c), . . ., consequens intelligendum est prout subest divinae scientiae, scilicet prout est in sua praesentialitate, PP. Q. 14. Art. 13 ad 2. Cf. PP. Q. 42. Art. 2.

praesentiāliter, *adv.,* see *praesens et praesum.*

praesentio, īre, sensi, sensum, 4, *v. a., to feel* or *perceive beforehand, to have a presentiment of, to presage, divine.* Sed talis corruptio fomitis non impedit quin homo rationabili voluntate possit reprimere singulos motus inordinatos sensualitatis, si praesentiat, PS. Q. 74. Art. 3 ad 2; unde secundum istum naturalem affectum inest viventi quaedam sollicitudo, quid etiam post eius mortem de corpore sit futurum, doleretque si aliquid indignum suo corpori evenire praesentiret, PTS. Q. 71. Art. 11 ad 3.

praesento, āre, no perf., ātum, 1, *v. a., to place before, exhibit to view, show, present.* Quia idem obiectum omnibus praesentabitur, PP. Q. 12. Art. 6 ad 3; scilicet cognitionem angelicam sex rerum generibus praesentatum, PP. Q. 58. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 74. Art. 2; PP. Q. 93. Art. 6; PP. Q. 113. Art. 8; PS. Q. 6. Art. 1; PS. Q. 9. Art. 5; et passim.

praesēpe, is, *n.,* and **praesēpium,** ii, *n., a manger.* Inde Damascenus dicit, pretiosum lignum, ut sanctificatum tactu sancti corporis et sanguinis, decenter adorandum, clavos indumenta lanceam, et sacra eius tabernacula, quae sunt praesepe, spelunca et huiusmodi, PT. Q. 25. Art. 4 ad 3; dicitur quod B. Virgo ipsum puerum, quem peperat, pannis involvit et posuit in praesepio, . . ., pannis, inquit, involvit infantem, et posuit in praesepio, PT. Q. 35. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 40. Art. 3, in quot.; PT. Q. 37. Art. 3.

praesertim, *adv., especially, chiefly, principally, particularly.* Praesertim quia et cuiuslibet mortis homo potest periculum subire propter virtutem, SS. Q. 123. Art. 5 c; ideo sensus non fuerunt frustra in eo; praesertim cum sensus non dentur homini solum ad scientiam intellectivam, sed etiam ad necessitatem vitae animalis, PT. Q. 11. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 31. Art. 5; PT. Q. 42. Art. 3; PT. Q. 51. Art. 2; PT. Q. 67. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 7; et passim.

praeservātio, ōnis, *f., preservation, the action of preserving and keeping from injury and destruction.* Praeservatio autem a morbo corporali fit per ablationem causarum quibus morbus consequi potest, PTS. Q. 12. Art. 3 c.

praeservātivus, a, um, *adj., preservative.* Alio modo potest considerari poena, inquantum est medicina non solum sanativa peccati praeteriti, sed etiam praeservativa a peccato futuro, vel etiam promotiva in aliquod bonum, SS. Q. 108. Art. 4 c; unde licet hoc sacramentum, quantum est de se, habeat virtutem praeservativam a peccato, non tamen aufert homini possibilitatem peccandi, PT. Q. 79. Art. 6 ad 1.

praeservo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., preserve, save, keep.* Corpus hominis in statu innocentiae poterat praeservari ne pateretur laesionem ab aliquo duro, PP. Q. 97. Art. 2 ad 4; sed potuit praeservari a corruptione per animam, PP. Q. 98. Art. 1 ad 1; nihil ergo prohibet quin timore aliquis praeservet se ab alio timore, PS. Q. 42. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 97. Art. 4; PP. Q. 102. Art. 2 (bis); SS. Q. 110. Art 3 (bis); SS. Q. 164. Art. 1 (bis); PT. Q. 79. Art. 6 (passim); et passim.

praeses, idis, *m., a ruler, governor.* Horum tamen omnium peccatum fuit maius quam Pilati, qui timore Caesaris Christum occidit; et etiam quam peccatum militum, qui de mandato praesidis Christum crucifixerunt, non ex cupiditate, sicut Iudas, nec ex invidia et odio, sicut principes sacerdotum, PT. Q. 47. Art. 6 ad 2.

praesidentia, ae, *f., presidence, the action* or *fact of presiding; superintendence, direction.* Sed non posuit quod essent aliquae substantiae spirituales quae haberent immediatam praesidentiam supra inferiora corpora, . . ., ideo secundum nos necesse est ponere quod angeli habeant immediatam praesidentiam non solum supra caelestia corpora, sed etiam supra corpora inferiora, (ad 2), . . ., unde sicut secundum Gregorium, ad ordinem Potestatum pertinent omnes angeli qui habent proprie praesidentiam super daemones; ita ad ordinem Virtutum pertinere videntur omnes angeli qui habent praesidentiam super res pure corporeas, PP. Q. 110. Art. 1 ad 3.

praesideo, ēre, sēdi, ——, 2, *v. n.* and *a., to sit before* or *in front of, preside over, have the care* or *management of, superintend, direct, command,* with *dat.* Unde sic creatae sunt spirituales creaturae quae ad creaturam corporalem aliquem ordinem habent, et toti creaturae corporali praesident, PP. Q. 61. Art. 4 c; ut ante perfectam aetatem officium vel praesidendi vel docendi haberent, sicut Salomon, Daniel et Ieremias, PT. Q. 39. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 96. Art. 4; PP. Q. 102. Art. 2; PP. Q. 108. Art. 6 (bis); PP. Q. 110. Art. 1 (bis); PTS. Q. 90. Art. 1; et passim. — **praesidens,** entis, *P. a.,* as *subst., a president, director, ruler.* Ad praesidentem enim pertinet sollicitum esse de his quibus praeest, SS. Q. 55. Art. 6 ob. 1; ut videlicet dicamus Christum esse simpliciter maximum, et dominum, et praesidentem, PT. Q. 20. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 61. Art. 4; PP. Q. 92. Art. 1; PP. Q. 109. Art. 4; PS. Q. 95. Art. 1; SS. Q. 102. Art. 2; et passim.

praesidium, ii, *n.*, in gen., *aid, help, assistance of any kind.* Et quid stultius est quam hanc ab iracundia petere praesidium, SS. Q. 123. Art. 10 ob. 2; Glossa, id est, succurrere eis qui carent praesidio in tempore necessitatis, SS. Q. 187. Art. 2 c, in quot.; creator enim creaturae non eguit praesidio, PT. Q. 12. Art. 4 ad 1. Cf. PTS. Q. 71. Art. 11.

praesignātio, ōnis, *f.*, *a presignifying.* Tertio autem fuit praesignatio passionis Christi facta in coena, PT. Q. 83. Art. 5 ad 3.

praesigno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to mark* or *note before, foreshadow.* Cum per operationem daemonum fit aliqua commotio in phantasia ad praesignandum aliqua futura, PP. Q. 86. Art. 4 ad 2; per illam annuntiationem Magorum praesignabatur constantia gentium Christum usque ad mortem confitentium, PT. Q. 36. Art. 8 ad 2; ut ex praesignata definitione apparet, PTS. Q. 7. Art. 3 ob. 2.

praespicio, ere, ——, ——, 3, *v. a.*, *to look at beforehand, regard beforehand, foresee,* only in quot., in S.T. In veteri Testamento videntes appellabantur, quia videbant ea quae caeteri non videbant, et praespiciebant ea quae in mysterio abscondita erant, SS. Q. 171. Art. 1 c, in quot.

praestans, antis, *P. a.*, *preëminent, superior, excellent, distinguished, extraordinary.* Nihil prohibet id quod est simpliciter et secundum se praestantius, quoad aliquid esse debilius. voluntas igitur, simpliciter praestantior est quam appetitus sensitivus, PS. Q. 9. Art. 2 ad 1; cum enim agens sit praestantius patiente, PT. Q. 8. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 9, in quot.; PP. Q. 84. Art. 6 ob. 2, in quot.; PP. Q. 85. Art. 7 ob. 1, in quot.; PT. Q. 15. Art. 4 ob. 1; et passim.

praestigiōsus, a, um, *adj.*, *full of deceitful tricks, delusive.* Quandoque quidem praestigiosis quibusdam apparitionibus se aspectui et auditui hominum ingerentes ad praenuntiandum futura, SS. Q. 95. Art. 3 c.

praestigium, i, *n.*, *prophesying from illusions of the devil, prestigiation.* Quandoque praestigiosis quibusdam apparitionibus se adspectui et auditui hominum ingerentes ad praenuntiandum futura, et haec species vocatur praestigium ex eo quod oculi hominum praestringuntur, SS. Q. 95. Art. 3 c; nec hoc tamen pertinet ad aliquam deceptionem, sicut accidit in magorum praestigiis, PT. Q. 76. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 55. Art. 4 (bis).

praestituo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a.*, *to determine* or *appoint beforehand, prescribe.* Sed quamvis intellectus noster ad aliqua se agat, tamen aliqua sunt ei praestituta a natura, sicut sunt prima principia, PP. Q. 18. Art. 3 c; ideo habent finem imaginatum, non autem per rationem praestitutum, PS. Q. 1. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 63. Art. 6 (bis); PP. Q. 66. Art. 3; SS. Q. 23. Art. 2; SS. Q. 47. Art. 6 (passim); SS. Q. 51. Art. 1; et passim.

praesto, *adv.*, *at hand, ready, present.* Cum non sint ei praesto phantasmata ad quae convertatur, PP. Q. 89. Art. 1 c; quia per eam cognoscimus solum ea quae praesto sunt, et quae sensibus offeruntur, SS. Q. 47. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 7 ad 1, in quot.; SS. Q. 171. Art. 2, in quot.; PT. Q. 84. Art. 10, in quot.

praesto, āre, iti, itum, 1, *v. n.* and *a.*, *to give, offer, furnish, present, expose.* Potest praestare visum, sed non caeco, PP. Q. 105. Art. 8 c; ideo isto modo motionis intellectus movet voluntatem, sicut praesentans ei obiectum suum, PS. Q. 9. Art. 1 c; delectationes autem aliorum sensuum, cum non sint vehementes, non praestant aliquam difficultatem rationi, PS. Q. 60. Art. 5 c; contra quod indiget homo animi firmitate, quam praestat fortitudo, SS. Q. 141. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 104. Art. 2 ad 2 (passim); SS. Q. 71. Art. 1 (passim); SS. Q. 89. Art. 10 (ter); PTS. Q. 41. Art. 4 (bis); PTS. Q. 42. Art. 3 (bis); et passim.

praesul, sulis, *m.*, *a presider, prelate, bishop,* used in the *S.T.* only in quotation. Praesul non damnetur, nisi septuaginta duobus testibus, SS. Q. 70. Art. 2 ob. 3, in quot.; sit praesul actione praecipuus, prae cunctis in contemplatione suspensus, SS. Q. 182. Art. 1 ad 1, in quot. Cf. SS. Q. 184. Art. 7, in quot.; SS. Q. 185. Art. 3, in quot.; SS. Q. 185. Art. 4, in quot.

praesulātus, ūs, *m.*, *the presulate, the tenure of the office of a bishop.* Unde Innocentius III dicit in Decretali praedicta quod facilius indulgetur ut monachus ad praesulatum ascendat, quam praesul ad monachatum descendat, SS. Q. 185. Art. 4 ad 1; unde episcopi praesulatum non possunt deserere quacumque occasione, absque auctoritate Romani pontificis, SS. Q. 189. Art. 7 c.

praesum, esse, fui, *v. n.*, (1) *to be before a thing;* hence, *to be set over, to preside* or *rule over, to have charge* or *command of,* used with the *dat.*, (2) *transf., to take the lead in anything.* — (1), maius peccatum est velle subesse alteri contra Deum quam contra Deum alteri velle praeesse, PP. Q. 63. Art. 8 ob. 3; secundum illos qui dicunt quod diabolus maior fuit de inferiori ordine angelorum, qui praesunt terrestribus, PP. Q. 63. Art. 9 ad 3; aliquis praeest liberis qui habent ius in aliquo contradicendi, PS. Q. 58. Art. 2 c; quod servari non potest, nisi quaestio fidei exorta determinetur per eum qui toti Ecclesiae praeest, SS. Q. 1. Art. 10 c; Christus ex eo quod praeest Ecclesiae, non solum dicitur caput, sed etiam pastor et fundamentum Ecclesiae, PT. Q. 8. Art. 6 ob. 3. Cf. PP. Q. 105. Art. 4; PS. Q. 32. Art. 7 (passim); PS. Q. 100. Art. 5; PTS. Q. 26. Art. 1 (passim); PTS. Q. 26. Art. 3; et passim. — (2), praeesse in malis est esse magis miserum, PP. Q. 109. Art. 2 ad 3. Cf. PTS. Q. 34. Art. 1; PTS. Q. 39. Art. 1. — **praesens,** entis, *adj.*, (1) *senses relating to place,* (a) *being before, beside with or in the same place* as the person to whom the word has relation; being in the place considered or mentioned, (b) *present, actually in mind* or *under consideration,* (2) senses relating to time, (a) *present,* taking place or existing at the time of thought; falling or occurring in the passing moment or period of time; coincident in time with something begun and not ended; now going on, (b) *present, instant, without delay, occurring at the very time.* — (1) (a), circa animalia vero mutuata haec lex statuit, ut propter negligentiam eius cui mutuata sunt, si in ipsius absentia moriantur, vel debilitentur, reddere ea compellatur. si vero, eo praesente, et diligenter custodiente, mortua fuerint, vel debilitata, non cogebatur restituere, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4; quamdiu sumus in corpore, dicimur peregrinari a Domino in comparatione ad illam praesentiam qua quibusdam est praesens per speciei visionem, SS. Q. 28. Art. 1 ad 1; homines autem in seipsis huiusmodi effectus considerare possunt, solum dum sunt praesentes, sicut cum homo videt Socratem currere vel ambulare, SS. Q. 95. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 98. Art. 4; SS. Q. 4. Art. 1; SS. Q. 5. Art. 1; PTS. Q. 72. Art. 2; PTS. Q. 84. Art. 2; et passim. — (1) (b), dicit enim Gregorius: praesenti decreto constituo ut in sede hac sacri altaris ministri cantare non debeant, SS. Q. 91. Art. 2 ob. 3; unde, sicut Philosophus ibidem dicit, est vita bestialis. propter quod non comprehenditur sub praesenti divisione, prout vita humana dividitur in activam et contemplativam, SS. Q. 179. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 32. Art. 3; PS. Q. 35. Art. 3. — (2) (a), non pertinet ad curam praesentis temporis sed ad curam futuri, PS. Q. 108. Art. 3 ad 5; dona Spiritus sancti perficiunt hominem in praesenti vita. sed visio Dei non pertinet ad vitam praesentem, SS. Q. 8. Art. 7 ob. 3. —(2) (b), dicit Gregorius: cum ex peccato praesens poena metuitur et amissa Dei facies non amatur, timor ex timore est, non ex humilitate, SS. Q. 19. Art. 4 ob. 2. — The following phrases occur frequently: — **de praesenti,** *of the present time.* Videtur quod iuramentum adiunctum consensui per verba de futuro exprimenti faciat matrimonium, . . ., si ergo post consensum in aliquam per verba de futuro, iuramento firmatum, aliquis alteri se obligat per verba de praesenti, (ob. 1), . . ., cum ergo verba exprimentia consensum de praesenti, in quibus est sola veritas humana, (ob. 2), . . ., si ergo aliquis simplici verbo consentiat in aliquam per verba de praesenti, PTS. Q. 46. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 40. Art. 3; SS.

Q. 32. Art. 5; PTS. Q. 43. Art. 2; PTS. Q. 43. Art. 3 (passim); PTS. Q. 45. Art. 3 (passim); PTS. Q. 61. Art. 2. — **ad praesens,** *at present, now.* Et quia secunda opinio verior est, ut infra ostendetur, concedimus ad praesens unum esse aevum tantum primo, PP. Q. 10. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 12; PP. Q. 88. Art. 2; PS. Q. 100. Art. 12; SS. Q. 122. Art. 5. — **praesentiāliter,** *adv., presentially, in a presential manner; in the way of actual presence; as being present.* Quia cum intelligere Dei, quod est eius esse, aeternitate mensuretur, quae sine successione existens totum tempus comprehendit, praesens intuitus Dei fertur in totum tempus, et in omnia quae sunt in quocumque tempore, sicut in subiecta sibi praesentialiter, PP. Q. 14. Art. 9 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 4; PP. Q. 87. Art. 2 (bis); PP. Q. 93. Art. 8; PS. Q. 28. Art. 1; PS. Q. 67. Art. 4; SS. Q. 136. Art. 4; et passim.

praesūmo, ere, mpsi, mptum, 3, *v. a., to presume, take for granted, suppose, believe, assume.* Inquantum vel praesumit ea quae sunt supra suam proportionem, vel desperat de his quae sunt sibi proportionata, SS. Q. 17. Art. 5 ad 2; si quis ergo huiusmodi futura praenuntiare aut praenoscere quocumque modo praesumpserit, SS. Q. 95. Art. 1 c; quia facilius convertuntur ad religionem peccatores quam illi qui de sua innocentia praesumunt, SS. Q. 189. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 21. Art. 1 (quater); SS. Q. 70. Art. 3 (bis); SS. Q. 89. Art. 10 (bis); SS. Q. 186. Art. 4 (bis); PT. Q. 85. Art. 6 (bis); et passim.

praesumptio, ōnis, *f., boldness, confidence, assurance, audacity, presumption.* Spes est media inter praesumptionem et desperationem ex parte nostra, inquantum scilicet aliquis praesumere dicitur ex eo quod sperat a Deo bonum quod excedit suam conditionem; vel desperare quia non sperat quod secundum suam conditionem sperare posset, PS. Q. 64. Art. 4 ad 3; praesumptio videtur importare immoderantiam spei, SS. Q. 21. Art. 1 c; sicut spes abusive dicitur de malo, proprie autem de bono, ita etiam praesumptio, et secundum hunc modum inordinatio timoris praesumptio dicitur, SS. Q. 21. Art. 3 ad 1; vitium praesumptionis consistit in hoc, quod aliquis tendit in aliquod bonum quod non est possibile, quasi possibile, SS. Q. 21. Art. 4 ob. 3; vitiosum est, peccatum quasi contra ordinem naturalem exsistens, quod aliquis assumat ad agendum ea quae praeferuntur suae virtuti, quod pertinet ad rationem praesumptionis, sicut et ipsum nomen manifestat, SS. Q. 130. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 22. Art. 2 (bis); SS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 127. Art. 2 (bis); SS. Q. 133. Art. 2 (quater); SS. Q. 163. Art. 4; et passim. — The *praesumptio,* quae quis divinam iustitiam contemnit ex inordinata confidentia divinae misericordiae (SS. Q. 130. Art. 2 ad 1), is one of the sins against the Holy Ghost. Cf. *peccatum in Spiritum sanctum* under *peccatum* under 2. Cf. SS. Q. 21. Art. 1 c; SS. Q. 130. Art. 2. — **praesumptio novitatum,** *the presumption of novelties,* i.e., the seeking to do or produce something new which arouses wonder or admiration but which is beyond the powers of the one concerned. (Praesumptio) quae innitur propriae virtuti, attentans scilicet aliquid ut sibi possibile quod propriam virtutem excedit; et talis praesumptio manifeste ex inani gloria procedit; ex hoc enim quod aliquis multum desiderat gloriam sequitur quod attentet ad gloriam quamdam aliqua super vires suas et huiusmodi praecipue sunt nova quae maiorem admirationem habent. et ideo signanter Gregorius praesumptionem novitatum posuit filiam inanis gloriae, SS. Q. 21. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 132. Art. 5 c.

praesumptuōsē, see *praesumptuosus.*

praesumptuōsus, a, um, *adj., full of boldness, presumptuous.* Praesumptuosus autem, quantum ad id in quod tendit, non excedit magnanimum, sed multum quandoque ab eo deficit; excedit autem secundum proportionem suae facultatis, quam magnanimus non transcendit. et hoc modo opponitur praesumptio magnanimitati per excessum, (c), . . ., non enim multum consuevit dici aliquis praesumptuosus, si in aliquo modico vires proprias transcendat. si tamen talis praesumptuosus dicatur, haec praesumptio non opponitur magnanimitati, sed illi virtuti quae est circa mediocres honores, SS. Q. 131. Art. 2 ad 2; inquantum scilicet per inanem gloriam redditur homo praesumptuosus, et nimis de seipso confidens; et sic etiam paulatim disponit ad hoc quod homo privetur interioribus bonis, SS. Q. 132. Art. 3 ad 3; est autem praesumptuosum quod aliquis perfectum se reputet, non autem quod aliquis ad perfectionem tendat, SS. Q. 185. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 33. Art. 4; SS. Q. 130. Art. 1 (passim); PTS. Q. 29. Art. 7; PTS. Q. 71. Art. 5; et passim. — **praesumptuōsē,** *adv., boldly, presumptuously.* Quod tamen aliquis praesumptuose tendat in id quod supra ipsum est, praecipue videtur ad quartam speciem pertinere, secundum quam aliquis vult aliis praeferri, SS. Q. 162. Art. 4 ad 3; illi qui ad arctiorem religionem transeunt, non faciunt hoc praesumptuose ut iusti videantur, sed devote, ut iustiores fiant, SS. Q. 189. Art. 8 ad 1. Cf. PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 19. Art. 11; SS. Q. 97. Art. 3; PT. Q. 39. Art. 3; PT. Q. 84. Art. 3; et passim.

praesuppōno, ere, posui, positum, 3, *v. a., to presuppose.* Licet creationi non praesupponitur aliquid in rerum natura, PP. Q. 21. Art. 4 ad 4; praedestinatio secundum rationem praesupponit electionem, PP. Q. 23. Art. 4 c; utrum relationes secundum intellectum praesupponant actus personarum, vel e converso, PP. Q. 40 pr.; relatio praesupponit distinctionem suppositorum, quando est accidens, PP. Q. 40. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 46. Art. 1 (bis); PT. Q. 34. Art. 2 (bis); PT. Q. 72. Art. 6 (bis); PTS. Q. 6. Art. 6 (bis); PTS. Q. 35. Art. 3 (passim); et passim. — **praesuppositus,** a, um, *v. a., presupposed.* Nulla tamen praesupposita meritorum diversitate, PP. Q. 65. Art. 2 ad 3; solus autem Deus potest creare, quia solius primi agentis est agere, nullo praesupposito, PP. Q. 90. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 65. Art. 3 (bis); PP. Q. 93. Art. 3; PS. Q. 12. Art. 1; PS. Q. 104. Art. 2 (bis); PT. Q. 46. Art. 1; et passim. — **praesuppositum,** i, *n., something presupposed.* Si ergo Deus non ageret nisi ex aliquo praesupposito, sequeretur quod illud praesuppositum non esset causatum ab ipso, PP. Q. 45. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 5 c; PP. Q. 90. Art. 3; PS. Q. 33. Art. 4.

praesuppositio, ōnis, *f., presupposition.* Operatio naturae non est nisi ex praesuppositione principiorum creatorum, PP. Q. 45. Art. 8 ad 4; Iacobus loquitur ex praesuppositione divinae institutionis, PTS. Q. 8. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 114. Art. 1 (bis); SS. Q. 17. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 12.

praetendo, ere, di, tum, 3, *v. a., to hold out* or *bring forward as an excuse, allege, pretend, simulate.* Facit autem intentionem rectam, non quidem directe, quia hoc pertinet ad omnem virtutem, sed excludendo duplicitatem, qua homo unum praetendit et aliud intendit, SS. Q. 109. Art. 2 ad 4; simplicitas autem dicitur secundum quod non tendit in diversa, ut scilicet aliud intendat interius, et aliud praetendat exterius, SS. Q. 111. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 113. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 9, in quot.; SS. Q. 169. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 11. Art. 4; PTS. Q. 64. Art. 4; et passim.

praeter, *prep.,* with *acc., besides, together with, in addition to, except.* Aliquid praeter Deum potest esse infinitum secundum quid, PP. Q. 7. Art. 2 c; utrum praeter generationem aliqua alia processio possit esse in divinis, PP. Q. 27 pr.; nihil potest praeter Deum ab aeterno fuisse, PP. Q. 46. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 2 c; PP. Q. 32. Art. 3 ad 1; PP. Q. 44 pr.; PT. Q. 9 pr.; PT. Q. 38 pr.; et passim.

praeterea, *adv., besides, moreover, furthermore.* Praeterea, Dionysius dicit, PS. Q. 1. Art. 8 ob. 2; praeterea, perfectio est aliquid eius quod perficitur, PS. Q. 2. Art. 7 ob. 3. Cf. PS. Q. 3. Art. 1 (bis); PS. Q. 5. Art. 7 (bis); PS. Q. 6. Art. 5 (bis); PS. Q. 91. Art. 4 (bis); PS. Q. 94. Art. 2; et passim.

praetereo, ire, ivi or ii, itum, *v. n.* and *a., to pass over, omit, leave out, go by, pass by, perish.* Quas si praetereat, iam non erit virtutis actus, sed vitii, SS. Q. 101. Art. 4 c; ideo tanto est inobedientia gravior, quanto praeceptum quod quis praeterit, magis est de intentione illius qui praecipit, SS. Q. 105. Art. 2 c; figura huius mundi mundorum ignium conflagratione praeteribit, PTS. Q. 74. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 43. Art. 7; SS. Q. 76. Art. 1; SS. Q. 77. Art. 2; PT. Q. 21. Art. 4; PT. Q. 72. Art. 3; et passim. — **praeteritus,** a, um, *P. a., gone by, past, past and gone, departed.* Quia ibi inveniunt et bonas cogitationes in praesenti et memoriam praeteritorum bonorum, et spem etiam ex quibus delectatio causatur, SS. Q. 25. Art. 7 c; recompensatio offensae praeteritae potest fieri ab eo qui offendit, et ab alio, PTS. Q. 15. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 84. Art. 8 (ter); PT. Q. 85. Art. 2 (passim); PTS. Q. 2. Art. 4 (passim); PTS. Q. 4. Art. 1 (passim); PTS. Q. 90. Art. 2 (bis); et passim. — **praeterita,** ōrum, *n., things gone by, the past.* Cognoscere autem futura ex praesentibus vel praeteritis, quod pertinet ad prudentiam, proprie rationis est, quia hoc per quamdam collationem agitur, SS. Q. 47. Art. 1 c; scriptura enim adinventa est ad subveniendum humanae memoriae circa praeterita, SS. Q. 68. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 57. Art. 3 (ter); PS. Q. 32. Art. 3; PS. Q. 103. Art. 3; SS. Q. 49. Art. 1 (ter); SS. Q. 83. Art. 17 (ter); et passim. — **praeteritum,** (tempus), i, *n., the past.* In ipso esse angeli in se considerato non est differentia praeteriti et futuri, PP. Q. 10. Art. 5 ad 3; sed tempus semper est in suo principio et fine, quia nihil est temporis nisi nunc, quod est finis praeteriti et principium futuri, PP. Q. 46. Art. 1 ob. 7. Cf. PP. Q. 10. Art. 2 (bis); PP. Q. 57. Art. 3 (bis); PS. Q. 40. Art. 6 (bis); SS. Q. 14. Art. 2 (bis); PTS. Q. 81. Art. 1 (bis); et passim.

praeteritio, ōnis, *f., the condition of past, the past.* Praeteritio potest ad duo referri, scilicet ad obiectum quod cognoscitur, et ad cognitionis actum, . . ., sed quantum ad partem intellectivam pertinet, praeteritio accidit et non per se convenit ex parte obiecti intellectus, . . ., ex parte vero actus praeteritio per se accipi potest etiam in intellectu, sicut in sensu, PP. Q. 79. Art. 6 ad 2.

praeteritus, a, um, *P. a.,* see *praetereo.*

praetermissio, ōnis, *f., a leaving out, omission, passing over.* Sed praetermissio ordinis qui debetur spiritualibus substantiis, in nullo pertineret ad ordinationem hominum in Deum, PP. Q. 106. Art. 3 c; omissio importat praetermissionem boni, non autem cuiuscumque, sed boni debiti, SS. Q. 79. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 54. Art. 3 (bis); PT. Q. 83. Art. 6.

praetermitto, ere, mīsi, missum, 3, *v. a., to omit, neglect, pass over, omit, overlook.* Sed Deus non potest praetermittere id quod ad iustitiam suam pertinet, PP. Q. 21. Art. 3 ob. 2; talia vota congruentius secundum arbitrium superioris sunt vel servanda vel praetermittenda, SS. Q. 88. Art. 2 ad 3; si servus, volente domino, matrimonium contraxerit, tunc debet praetermittere servitium domini imperantis, et reddere debitum uxori, PTS. Q. 52. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 80. Art. 1 (passim); SS. Q. 104. Art. 3 (bis); SS. Q. 189. Art. 6 (passim); PT. Q. 78. Art. 1 (bis); PTS. Q. 65. Art. 2 (bis); et passim.

praeternātūrālis, e, *adj., beyond nature, against nature, unnatural,* synonym of *innaturalis,* the opposite of *naturalis,* does not occur in the Summa Theologica. Cf. 2 Cael. 28 a. On **causa praeternaturalis,** see *causa* under 2.

praeterquam, *adv., beyond, besides, except, save, otherwise than.* Eadem ratio videtur esse de omnibus aliis huiusmodi, praeterquam de omnibus, SS. Q. 95. Art. 7 c; quod etiam prohibitum est ne baptismum aliquis accipiat, praeterquam a sacerdote, nisi in articulo necessitatis, PTS. Q. 45. Art. 5 ad 3. Cf. PTS. Q. 93. Art. 3, in quot.

praetextus, ūs, *m., a pretense, pretext.* Prope ritum Gentilium videmus suo praetextu religionis introductum, PT. Q. 25. Art. 6 ad 1, in quot.

praetorium, ii, *n., a magnificent building, hall of audience, hall.* Agrippa et Berenice cum multa ambitione introierunt praetorium, SS. Q. 131. Art. 2 ob. 3; Iudaei non introierunt in praetorium Pilati ipso die passionis, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha, . . ., in die passionis Christi noluerunt intrare praetorium, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1. Cf. PTS. Q. 88. Art. 4.

praetōrius, a, um, *adj., of* or *belonging to the praetor* or *praetor's, praetorian.* Secundum hoc sumitur "ius praetorium," quod etiam "honorarium" dicitur, PS. Q. 95. Art. 4 c.

praevaleo, ere, ui, ——, 2, *v. n., to have greater power* or *worth, be superior* or *distinguished, have the superiority, prevail.* Tamen ipsa consuetudo in tali multitudine praevalens obtinet vim legis, PS. Q. 97. Art. 3 ad 3; aliud autem est iniustitiae culpa, quae potest esse etiam cum aequalitate rei, puta cum aliquis intendit inferre violentiam, sed non praevalet, SS. Q. 62. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 23. Art. 8; SS. Q. 136. Art. 3 (bis); PT. Q. 44. Art. 1; PT. Q. 47. Art. 1; PT. Q. 51. Art. 4; et passim.

praevalidus, a, um, *adj., very strong, very powerful, prevailing, prevalent,* used in the S.T. only in quotation. Amicitiae vinculum praevalidum est, neque ulla ex parte sanguinis viribus inferius, SS. Q. 26. Art. 8, in quot.

praevārīcātio, ōnis, *f., collusion, prevarication, transgression, deviation* from duty or law. Dicitur quod sacerdos per aspersionem sanguinis vituli expiabat sanctuarium ab immunditiis filiorum Israel, et a praevaricationibus eorum, atque peccatis, PS. Q. 103. Art. 2 ob. 1; mors corporalis in poenam homini est inducta pro prima praevaricatione, PTS. Q. 75. Art. 1 ob. 5. Cf. PS. Q. 73. Art. 1, in quot.; PS. Q. 106. Art. 2 (ter); SS. Q. 68. Art. 3 (ter); SS. Q. 162. Art. 1, in quot.; SS. Q. 169. Art. 2 (bis); et passim.

praevārīcātor, ōris, *m., one who violates his duty, a sham accuser or defender, a prevaricator, a sinner, transgressor.* Sicut praevaricatores legum divinarum, ita et contemptores consuetudinem ecclesiasticarum coercendi sunt, PS. Q. 97. Art. 3 a, in quot.; uno modo fraudem in accusatione adhibendo, et hoc pertinet ad praevaricationem: nam praevaricator quasi varicator, qui adversam partem adiuvat, prodita causa sua, SS. Q. 68. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 1, in quot.; SS. Q. 189. Art. 9; PTS. Q. 65. Art. 2 (bis).

praevaricor, āri, ātus, 1, *v. dep., to walk crookedly in the discharge of one's duties, to prevaricate, transgress, sin against, violate, collude.* Non quicumque abscondit vera crimina praevaricatur; sed solum qui fraudulenter abscondit ea de quibus accusationem proponit, colludens cum reo, proprias probationes dissimulando, et falsas excusationes admittendo, SS. Q. 68. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 68. Art. 3 ob. 2 and a, in quot.; PTS. Q. 94. Art. 1, in quot.

praevenio, ire, vēni, ventum, 4, *v. n.* and *a.,* opposite of *subsequor, to come before, precede, outstrip, anticipate, prevent.* Ideo gratia secundum quod causat in nobis primum effectum, vocatur praeveniens respectu secundi effectus; et prout causat in nobis secundum, vocatur subsequens respectu primi effectus, PS. Q. 111. Art. 3 c; ille qui praeveniens ad spectacula praepararet aliis viam, non illicite ageret, SS. Q. 66. Art. 2 ad 2; quantum ad principium quia huiusmodi passiones frequenter in nobis praeveniunt iudicium rationis, PT. Q. 15. Art. 4 c; eadem obiectio est de pueris qui moriebantur ante octavum diem circumcisionis, qui praeveniri non debebat, PT. Q. 70. Art. 4 ob. 3. Cf. PS. Q. 111. Art. 3 (passim); PT. Q. 27. Art. 4; PT. Q. 36. Art. 6; PT. Q. 68. Art. 2; PT. Q. 71. Art. 3; et passim.

praeverto, ere, ti, ——, 3, *v. a., to surpass, outweigh, exceed,* used only once in S.T. and in quot. Videbis peccatum praevertere iustitiam non propriis, sed humilitatis vincere viribus, SS. Q. 161. Art. 5 ad 1, in quot.

praevideo, ēre, vidi, visum, 2, *v. a.; to foresee, anticipate, discern beforehand.* Si tota creatura simul formata fuit, facta est distinctio a tenebris spiritualibus, non quae tunc essent, quia diabolus non fuit creatus malus, sed quas Deus futuras praevidit, PP. Q. 67. Art. 4 ad 4; sed in dormiendo quidam naturaliter praevident quaedam futura, SS. Q. 172. Art. 1 ob. 2. Cf. PS. Q. 17. Art. 7; PS. Q. 73. Art. 8 (passim); PS. Q. 40. Art. 3 (bis); PS. Q. 42. Art. 5 (bis); PT. Q. 1. Art. 5; et passim.

praevisio, ōnis, *f., foresight, anticipation.* Unde in somniis et in alienationibus a sensibus corporis magis divinae revelationes percipiuntur, et praevisiones futurorum, PP. Q. 12. Art. 11 c; quasi secundum Dei praevisionem esse locus ille electus ad cultum divinum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 2.

praevius, a, um, *adj., going before, leading the way, previous.* Sicut actus sunt praevii potentiis, ita obiecta actibus, PS. Q. 17. Art. 3 ad 2; dilectio enim proximi videtur esse praevia ad dilectionem Dei, quia proximus est nobis magis notus quam Deus, PS. Q. 100. Art. 6 ob. 1. Cf. PP. Q. 79. Art. 10; PS. Q. 3. Art. 4; PTS. Q. 7. Art. 1.

praevolātio, ōnis, *f., a hurrying* or *hastening before, unbridled incontinence, impetuosity.* Quidam vero ducuntur a passione propter hoc, quod non consiliantur, sed statim concupiscentia superveniente eam sequuntur, et haec incontinentia dicitur praevolatio propter sui velocitatem, qua anticipat consilium, 7 Eth. 7 i; quando anima passionibus cedit, antequam ratio consilietur; quae quidem vocatur irrefrenata incontinentia, vel praevolatio, SS. Q. 156. Art. 1 c. Cf. 7 Eth. 7 k.

praevolo, āre, āvi, ——, 1, *v. n., to fly before* or *in advance,* always in quot. in S.T. Praevolat intellectus, sequitur tardus aut nullus effectus, PS. Q. 9. Art. 1 ob. 1, in quot.; audaces sunt praevolantes, et volentes ante pericula sed in ipsis discedunt, scilicet prae timore, SS. Q. 127. Art. 2 ad 3, in quot. Cf. PS. Q. 45. Art. 4, in quot.; SS. Q. 8. Art. 5, in quot.; SS. Q. 123. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 90. Art. 3, in quot.

prandeo, ēre, di, sum, 2, *v. n.* and *a., to take breakfast, breakfast.* Adhuc autem maius est Deum videre; sicut maior est qui in curia regis non solum prandet, sed etiam faciem regis videt; summam autem dignitatem in domo regia filius regis habet, PS. Q. 69. Art. 4 ad 3; neque quia post cibos dedit Dominus, propterea pransi, aut coenati fratres ad hoc sacramentum accipiendum convenire debent, PT. Q. 80. Art. 8 ad 1. Cf. PT. Q. 28. Art. 3 (passim).

prātum, i, *n., a broad field, a meadow.* Sicut enim ridere dictum, de prato nihil aliud significat quam quod pratum similiter se habet in decore cum floret, sicut homo cum ridet, secundum similitudinem proportionis, PP. Q. 13. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 88. Art. 1.

prāvē, *adv.,* see *pravus.*

prāvitas, ātis, *f., viciousness, perversity, depravity.* Ille qui contra Deum loquitur, convicium inferre intendens, derogat divinae bonitati, non solum secundum veritatem intellectus, sed etiam secundum pravitatem voluntatis detestantis, SS. Q. 13. Art. 1 ad 1; subditi praelatos suos accusare prohibentur, qui non affectione charitatis, sed sua pravitate vitam eorum diffamare et reprehendere quaerunt, SS. Q. 68. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 94. Art. 3.

prāvus, a, um, *adj., perverse, irregular, improper, wrong, vicious,* synonym of *improbus, malus, nequam,* opposite of *rectus.* Sed illi qui peccant ex habitu, post peccatum commissum, dolent; "poenitudine" enim "replentur pravi," id est, habentes habitum vitiosum, PS. Q. 78. Art. 2 ob. 3; vel etiam propter pravas consuetudines et habitus corruptos, PS. Q. 94. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 3 (bis); PS. Q. 102. Art. 5 (bis); SS. Q. 155. Art. 4 (ter); SS. Q. 156. Art. 2 (bis); PT. Q. 7. Art. 2 (quater); et passim. — prāvē, *adv., improperly, wrongly, badly, perversely,* opposite of *recte.* Quae quidem promissa sic prave intelligebant Iudaei, ut propter ea esset Deo serviendum sicut propter finem, PS. Q. 108. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 51. Art. 3; SS. Q. 157. Art. 1.

precātio, ōnis, *f., praying, prayer,* occurs only in quotation. Postea subdit: Absit ab oratione multa locutio, sed non desit multa precatio, si fervens perseverat intentio, SS. Q. 83. Art. 14 ad 1.

precor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.* and *a., to ask, beg, entreat, pray, supplicate, beseech,* always used in quotation in S.T. Quia unitatis magister noluit privatim precem fieri, ut scilicet quis pro se tantum precetur, SS. Q. 83. Art. 7 ad 1, in quot. Cf. PT. Q. 21. Art. 3 (bis), in quot.

premo, ere, essi, essum, 3, *v. a., to press, press down, force,* only used in quotation in S.T. Gonsaldus presbyter quondam in infirmitate fervore passionis pressus, monachum se fieri promisit, SS. Q. 189. Art. 3 ob. 1, in quot.; quia et dux in praelio plus eum militem diligit qui post fugam reversus hostem fortiter premit, PT. Q. 89. Art. 3 c, in quot. Cf. PP. Q. 20. Art. 4, in quot.; PP. Q. 21. Art. 4, in quot.; PS. Q. 68. Art. 6, in quot.; PS. Q. 107. Art. 4, in quot.; SS. Q. 147. Art. 3, in quot.; et passim.

presbyter, eri, *m., an elder, presbyter, priest.* Utrum presbyteri curati vel archidiaconi possint ad religionem transire, SS. Q. 189. pr.; ille presbyter non fecerat votum solemne, sed simplex, SS. Q. 189. Art. 3 ad 1; (per quos traditur sacramentum baptismi) utrum pertineat ad presbyterum, vel solum ad episcopum, PT. Q. 67 pr. Cf. SS. Q. 184. Art. 6 (passim); SS. Q. 184. Art. 8 (passim); SS. Q. 189. Art. 7 (passim); PT. Q. 74. Art. 4 (bis); PT. Q. 83. Art. 5 (bis); et passim.

pressūra, ae, *f., pressure, burden.* Impugnabant tamen veritatem quantum ad hoc quod putabant se suscitare pressuram Apostolo veritatem fide praedicanti, SS. Q. 38. Art. 1 ad 2; primo quidem ad ostendendum fervorem, quo corda eorum erant commovenda, ad hoc quod Christum ubique inter pressuras praedicarent, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4.

pretiōsitas, ātis, *f., preciousness, costliness.* Nec erat tanta pretiositas aeris, ut per hoc populus ad aliquam idololatriam provocaretur, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7; scilicet in quantitate, pretiositate vel dignitate, quod facit magnificentia, SS. Q. 134. Art. 2 c.

pretiōsus, a, um, *adj., of great value, valuable, precious, expensive.* Quandoque vero non est aliquid magnum simpliciter, sed solum secundum stultorum opinionem, sicut pretiosis vestibus indui, despicere, et iniuriari aliis, SS. Q. 130. Art. 2 ad 3; sic quantum ad substantiam vel speciem cibi quaerit aliquis cibos "lautos," id est, pretiosos, SS. Q. 148. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 83. Art. 1 (bis); SS. Q. 113. Art. 2; SS. Q. 169. Art. 1 (quater); PT. Q. 5. Art. 3 (bis); PT. Q. 83. Art. 3; et passim.

pretium, ii, *n., worth, value, price.* Attenditur etiam pretium operis secundum dignitatem gratiae, per quam homo consors factus divinae naturae adoptatur in filium Dei, cui debetur hereditas ex ipso iure adoptionis, PS. Q. 114. Art. 3 c; Petrus Ananiam et Saphiram occulte defraudantes de pretio agri publice denuntiavit, nulla secreta admonitione praemissa, SS. Q. 33. Art. 7 ob. 2; de iniusta venditione ex parte pretii, scilicet utrum liceat aliquid vendere plus quam valeat, SS. Q. 77 pr. Cf. PS. Q. 114. Art. 1 (bis); SS. Q. 77. Art. 1 (passim); SS. Q. 78. Art. 2 (passim); SS. Q. 100. Art. 2 (passim); PT. Q. 48. Art. 5 (passim); et passim.

prex, precis, *f., prayer, request, entreaty.* Ratio illa ostendit quod praedestinatio non iuvatur precibus sanctorum quantum ad ipsam praeordinationem, PP. Q. 23. Art. 8 ad 1; sed ut eorum precibus et meritis orationes nostrae sortiantur effectum, SS. Q. 83. Art. 4 c; iterum ea quae sunt populi, puta preces, et sacrificia, et oblationes, per eum Domino debent exhiberi, SS. Q. 86. Art. 2 c. Cf. PP. Q.

23. Art. 8 (passim); SS. Q. 78. Art. 1 (quater); SS. Q. 83. Art. 7 (bis); SS. Q. 100. Art. 5 (passim); PT. Q. 70. Art. 4 (bis); et passim.

Priāpus, i, *m., Priapus,* the god of procreation. Nam in sacris Priapi sua pudenda gentiles populo denudabant, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7; tertia ratio est in sugillationem sacrorum Veneris et Priapi, in quibus illa pars corporis honorabatur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 1.

pridem, *adv., long ago, long since, a long time ago,* used only in quotation in S.T. Unde extrav., *De renunt.,* cap. "Nisi cum pridem", in fin., dicit Innocentius III. Cf. SS. Q. 188. Art. 2, in quot.

prīdiē, *adv., on the day before,* used only in quotation in S.T. Secundo consecrationem peragit per verba Salvatoris, cum dicit: "Qui pridie, etc.," PT. Q. 83. Art. 4 c, in quot.

prīmaevus, a, um, *adj., first, original,* synonym of *primitivus* and *primordialis.* Quamvis apud Deum remaneat primaeva auctoritas iudicandi, hominibus tamen committitur a Deo iudicaria potestas respectu eorum qui eorum iurisdictioni subiciuntur, PT. Q. 59. Art. 2 c. On **auctoritas primaeva,** see *auctoritas* under 4; on **natura primaeva,** see *natura.*

prīmārius, a, um, *adj., one of the first, of the first rank, chief, principal, primary,* synonym of *principalis.* Sicut causa primaria vehementius influit quam causa secunda, PP. Q. 21. Art. 4 c; erant enim uxores quantum ad principalem et primarium finem matrimonii, sed non quantum ad aliam coniunctionem quae respicit secundarium finem, cui conditio servitutis opponitur, cum non possit simul esse socia et ancilla, PTS. Q. 65. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 118. Art. 2; PS. Q. 81. Art. 4.

prīmas, ātis, *comm., one of the first, principal, chief, noble, primate,* used only in quotation in S.T. Et primates mundi tanquam ipsi Domino Iesu Christo obediunt, PTS. Q. 40. Art. 6 a, in quot.

prīmātus, ūs, *m., the first place* or *rank, preference, pre-eminence, primary.* Erat tamen in eorum (discipulorum Christi) contentione inordinatio, quia contendebant de quo non erat contendendum, scilicet de primatu honoris, SS. Q. 38. Art. 1 ad 1; in illis quae sunt de institutione apostolorum, cum Ecclesia habeat nunc eamdem potestatem statuendi et destituendi quam tunc habuit, potest per eum qui primatum tenet in Ecclesia dispensari, PTS. Q. 66. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 185. Art. 1 (passim).

prīmitia, ae, *f.,* (1) *firstness, being first, state of being first,* (2) in plural, *first things of their kind, first fruits.* — (1), per quod derogetur eius primitiae vel simplicitati, Pot. 1. 1 ob. 5. Cf. Pot. 1. 1 ad 5. — (2), sed multa sunt, quae Deo exhibentur, sicut devotio, oratio, decimae primitiae, oblationes, et holocausta, SS. Q. 85. Art. 3 ob. 3; primitiae ad quoddam genus oblationum pertinent, SS. Q. 86. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 86. Art. 4 ad 1-3; SS. Q. 87. Art. 4; PT. Q. 74. Art. 4; PTS. Q. 79. Art. 1 (bis); et passim.

prīmitīvus, a, um, *adj., the first, or earliest of its kind, primitive,* synonym of *primaevus* and *primordialis.* Ideo specialiter debuit fieri missio visibilis Spiritus sancti ad Christum, ad apostolos, et ad alios primitivos sanctos, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6; ex speciali Christi revelatione Apostoli in primitiva Ecclesia in nomine Christi baptizabant, PT. Q. 66. Art. 6 ad 1. Cf. PT. Q. 62. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 8; PT. Q. 70. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 10; PTS. Q. 21. Art. 2; et passim.

prīmitus, *adv., at first, originally, for the first time.* Sed in septima die nihil primitus est institutum, PP. Q. 74. Art. 1 ob. 5; unde ademit suo beneficio ab homine primitus instituto necessitatem moriendi ex tali materia consequentem, SS. Q. 184. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 71. Art. 1; PP. Q. 94. Art. 3; PP. Q. 98. Art. 1; PT. Q. 81. Art. 1; PT. Q. 78. Art. 3, in quot.; et passim.

prīmō, *adv.,* see *primus.*

prīmōgenitūra, ae, *f., first-birth.* **ius primo-geniturae,** *the right of the first born.* Ius autem primogeniturae debebatur Iacob ex divina electione, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 100. Art. 4 (passim).

prīmōgenitus, a, um, *adj., firstborn.* Sed dicitur quod primogeniti erant sacerdotes qui duplicem portionem accipiebant, SS. Q. 87. Art. 1 ad 3; videndum est quomodo intelligatur Christus primogenitus a mortuis, si eum in illa resurrectione tot praecesserunt, PT. Q. 53. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 93. Art. 1 (ter); SS. Q. 100. Art. 4 (bis); SS. Q. 110. Art. 3 (ter); PT. Q. 28. Art. 3 (passim); PT. Q. 37. Art. 3 (passim); et passim.

prīmordiālis, e, *adj., that is first of all, original, primordial,* synonym of *primaevus* and *primitivus.* Pretium redemptionis nostrae homo Christus solvit immediate, sed de mandato Patris, sicut primordialis auctoris, PT. Q. 48. Art. 5 ad 2; primordialis causa resurrectionis humanae est divinae iustitia, PT. Q. 56. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 58. Art. 6 (bis); PP. Q. 70. Art. 1; PP. Q. 117. Art. 3. On **causa primordialis,** see *causa* under 2; on **esse primordiale,** see *esse;* on **forma primordialis,** see *forma* under 2; on **origo primordialis,** see *origo;* on **principium primordiale,** see *principium.* — **prīmordiāliter,** *adv., from the beginning, originally,* synonym of *principaliter.* Licet hoc primordialiter ex merito nostri peccati contingat, SS. Q. 19. Art. 1 ad 3; subiacet eorum anima dispositioni continentium corporum, et primodialiter caelestium, SS. Q. 95. Art. 7 c; sicut religio est quaedam protestatio fidei, spei et charitatis quibus homo primordialiter ordinatur in Deum, SS. Q. 101. Art. 3 ad 1; quod principaliter dicitur, scilicet primordialiter, Mal. 2. 3 c. Cf. SS. Q. 84. Art. 2.

prīmordiāliter, *adv.,* see *primordialis.*

prīmordius, a, um, *adj., original.* — **primordium,** ii, *n., the first beginning.* Primo quidem quod cognitio intellectiva aliquo modo a sensitiva primordium sumit, PP. Q. 85. Art. 3 c; aliter enim habetur spes fructificationis arboris, cum virescit frondibus; et aliter, cum iam primordia fructuum incipiunt apparere, PS. Q. 69. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 7; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 189. Art. 1.

prīmus, a, um, *adj., sup., first.* In angelis etiam unius ordinis sunt primi et medii et ultimi, PP. Q. 50. Art. 4 c; primum quandam relationem importat, C. G. 2. 11; idem enim videtur primum et principium; nam primum in unoquoque genere et maximum est causa omnium eorum, quae sunt post, 1 Anal. 4 o. Cf. PP. Q. 2. Art. 1 (quater); PP. Q. 41. Art. 6; 7 Phys. 1 b; 2 Cael. 10 f; 1 Gener. pr.; et passim. On **actus primus,** see *actus* under 2; on **agens primus,** see *agens;* on **alterans primus,** see *alterare* and *corpus;* on **animatum primum,** see *animatus* under 1; on **bonitas prima et bonitas prima actus moralis et rei naturalis,** see *bonitas* under 1; on **bonum primum,** see *bonus* under 2; on **caelum primum,** see *caelum;* on **causa prima et universaliter prima,** see *causa* under 2; on **cognitio prima,** see *cognitio* under 2; on **complementum primum,** see *complementum;* on **conceptio prima,** see *conceptio* under 4; on **consideratio prima,** see *consideratio;* on **contrarietas prima,** see *contrarietas* under 2; on **contrarium primum,** see *contrarius* under 1; on **corporeum primum,** see *corporeus;* on **corpus primum et primum alterans,** see *corpus;* on **creans primum,** see *creare* under 1; on **creatio prima,** see *creatio* under 2; on **differentia prima et prima contraria,** see *differentia;* on **donum primum,** see *donum* under 2; on **elementum primum,** see *elementum* under 2; on **ens primum,** see *ens;* on **esse primum,** see *esse;* on **forma prima et forma prima exemplaris,** see *forma* under 2; on **generatio prima,** see *generatio* under 1; on **genus primum,** see *genus* under 2; on **hierarchia prima,** see *hierarchia;* on **infinitum primum,** see *infinitus;* on **intellectum primum,** see *intellegere* under 1; on **intellectus primus,** see *intellectus* under 1; on **intellegentia prima,** see *intellegentia* under 1; on **intellegibile primum,** see *intellegibilis* under 2; on **intentio prima et prima naturae,** see *intentio* under 2

and 3; on **latio prima**, see *latio* under 1; on **locus primus**, see *locus* under 2; on **malum primum**, see *malus* under 2; on **materia prima**, see *materia* under 3; on **mensura prima**, see *mensura*; on **mobile primum**, see *mobilis* under 1; on **motivum primum**, see *motivus*; on **motus primus**, see *motus* under 1; on **movens primum**, see *movens*; on **natura prima**, see *natura*; on **necessarium primum**, see *necessarius* under 1; on **numerus primus**, see *numerus*; on **oppositio prima, prima in genere et prima simpliciter**, see *oppositio* under 2; on **orbis primus**, see *orbis*; on **perfectio prima, prima hominis et prima humanae naturae**, see *perfectio* under 2; on **philosophia prima**, see *philosophia*; on **philosophus primus**, see *philosophus*; on **potentia prima**, see *potentia* under 4; on **principium primum, primum activum, primum cognoscendi, primum effectivum, primum essendi, primum exemplare, primum finale, primum formale, primum indemonstrabile, primum in genere, primum materiale, primum movens, primum passivum, primum productivum, primum rerum, primum simpliciter et primum universale**, see *principium*; on **propositio prima, prima in aliquo genere et prima simpliciter**, see *propositio* under 2; **on qualitas prima et prima tangibilis**, see *qualitas*; on **quantitas prima**, see *quantitas* under 1; on **regula prima**, see *regula* under 1; on **sanctificatio prima**, see *sanctificatio* under 1; on **sensitivum primum**, see *sensitivus* under 2; on **species prima**, see *species* under 8; on **sphaera prima**, see *sphaera* under 2; on **subiectum primum**, see *subiectum* under 2 and 3; on **substantia prima**, see *substantia* under 1; on **tempus primum**, see *tempus*; on **umidum primum**, see *umidus*; on **veritas prima**, see *veritas* under 1 and 3; on **volitum primum**, see *volitus*; on **voluntas prima**, see *voluntas* under 2. — **prima**, sc. **praemissa seu propositio**, *the major premise of a conclusion*. Cf. C. G. 1. 20. — **prima**, sc. **hora**, *prime* of the breviary. Symbolum autem apostolorum, quod tempore persecutionis editum fuit, fide nondum publicata, occulte dicitur in prima et in completorio, quasi contra tenebras errorum praeteritorum et futurorum, SS. Q. 1. Art. 9 ad 6. Cf. PT. Q. 84. Art. 3 ob. 1; 4 Sent. 21. 2. 1 c. — Kinds of *primum* are: (a), **primum cognitione seu secundum cognitionem, primum ratione seu secundum definitionem** and **primum tempore seu secundum tempus**, *the first according to knowledge, the first according to conception* or *according to definition*, and *the first according to time*. Sicut autem resurrectio corporis Christi, ex eo quod corpus illud est personaliter Verbo unitum, est prima tempore, ita etiam est prima dignitate et perfectione, PT. Q. 56. Art. 1 ad 3. Cf. C. G. 2. 91; 7 Met. 1 d. — (b), **primum exemplatum**, *the first adduced as an example, the first representation, the world*. Cf. 1 Cael. 19 g. — (c), **primum formale** and **primum materiale**, *the first after the manner of form* (quod est esse, 2 Sent. 1. 1. 1 c) and *the first after the manner of material* (quod est materia prima, 2 Sent. 1. 1. 1 c). — (d), **primum in genere aliquo seu in ordine aliquo** and **primum simpliciter**, *the first in a certain genus* or *order* and *the first simply* or *absolutely*. In quolibet ordine (angeli) sunt primi, medii et ultimi, PP. Q. 113. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 4. Art. 1; PP. Q. 76. Art. 6; PT. Q. 6. Art. 5; 1 Anal. 2 a; 2 Sent. 1. 1. 1 c. — (e), **primum in ordine aliquo**, see *primum in genere aliquo*. — (f), **primum materiale**, see *primum formale*. — (g), **primum per ordinem ad aliquid extrinsecum** and **primum simpliciter secundum naturam**, *the first according to its disposition to something outside* or *exterior, and the simply* or *absolutely first according to its nature*. Cf. 5 Met. 13 a. — (h), **primum ratione**, see *primum cognitione*. — (i), **primum secundum cognitionem**, see *primum cognitione*. — (j), **primum secundum definitionem**, see *primum cognitione*. — (k), **primum secundum tempus**, see *primum cognitione*. — (l), **primum simpliciter**, see *primum in genere*. — (m), **primum simpliciter secundum naturam**, see *primum per ordinem ad aliquid extrinsecum*. — (n), **primum tempore**, see *primum cognitione*. — **demonstratio est ex primis**, see *demonstratio* under 3. — **quod est primum in constructione, est ultimum in resolutione** (SS. Q. 34. Art. 5 c), *what is first in composition, is last in dissolution*. — **primum in generatione est postremum in corruptione**, see *generatio* under 1. — **quod est primum in intentione est ultimum in executione**, see *intentio* under 2. — **ultimum in generatione est primum in resolutione et intentione**, see *generatio* under 1. — **uni primo non immediate adiungitur absoluta multitudo** (1 Cael. 18 e), *an absolute plurality cannot be attached directly to a single first*. —

primō, *adv.*, (1) *first, in the first place*; according to time, succession, rank; the opposite of *secundo, secundario, posterius seu per posterius* (1 Gener. 13 b), (2) *first, in the first place*, i.e., *ratione sui ipsius seu secundum se totum*, sometimes joined with *per se*, the opposite of *ratione partis seu secundum partem*. — (1), primo quidem, quia materia id quod est in potentia est, PP. Q. 3. Art. 2 c; quattuor esse primo (i.e., in principio temporis) creata, PP. Q. 66. Art. 4 c; id quod intelligitur primo, est res, cuius species intelligibilis est similitudo, PP. Q. 85. Art. 2 c; totus ordo praelationis primo et originaliter est in Deo, PP. Q. 109. Art. 4 c. Cf. C. G. 1. 2; C. G. 2. 28; C. G. 3. 67; 4 Sent. 24. 1. 1. 2 ad 4; 7 Phys. 5 b; et passim. On **agere primo**, see *agere* under 1; on **contrarium primo**, see *contrarius* under 1; on **ens primo**, see *ens*; on **intellegere primo**, see *intellegere* under 1; on **mereri primo**, see *mereri*; on **meritorium primo**, see *meritorius*; on **motus primo primus**, see *motus* under 2; on **obiectum primo**, see *obiectum*. — (2), dico autem esse ubique primo, quod secundum se totum est ubique, si quid enim esset ubique secundum diversas partes in diversis locis exsistens, non esset primo ubique; quia, quod convenit alicui ratione partis suae, non convenit ei primo, sicut, si homo est albus dente, albedo non convenit primo homini, sed denti, PP. Q. 8. Art. 4 c; quod sit primo motum, scilicet quod moveatur ratione sui ipsius et non ratione suae partis, sicut moveatur animal per modum pedis, C. G. 1. 13; si aliquid seipsum moveat primo et per se, non ratione partium, oportet quod suum moveri non dependeat ab aliquo, C. G. 1. 13; ut per hoc, quod dicit (movetur) primo, excludatur motus secundum partem, 5 Phys. 1 a; quod opponitur simul ei quod est per accidens, et ei quod est secundum partem; et hoc dicitur non solum per se, sed etiam primo, 7 Phys. 1 b. Cf. PP. Q. 3. Art. 2 c and 8 c; PP. Q. 17. Art. 2 c; PP. Q. 18. Art. 1 c; C. G. 1. 48; 4 Phys. 4 b-g; 8 Phys. 7 a; et passim. On **cognoscere primo**, see *cognoscere* under 2; on **dicere primo**, see *dicere* under 3; on **inesse primo**, see *inesse*; on **movere primo**, see *movere*; on **praedicare primo**, see *praedicare* under 2; on **significare primo**, see *significare*. — **in primo**, *in the first part* (i.e. of the Summa Theologica). Ut in primo habitum est, PS. Q. 85. Art. 5 c; ut patet ex his quae in primo dicta sunt, SS. Q. 154. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 162. Art. 3; SS. Q. 164. Art. 1; SS. Q. 172. Art. 5; SS. Q. 180. Art. 5; PT. Q. 2. Art. 4; et passim.

princeps, cipis, *m.*, *a chief, superior, ruler, head*. Sicut amicitia politica principalius respicit principem civitatis, a quo totum bonum commune civitatis dependet, SS. Q. 26. Art. 2 c; sicut et his qui communi utilitati invigilant, scilicet principibus et militibus et aliis huiusmodi, stipendia victus debentur a populo, SS. Q. 87. Art. 1 c; principibus saecularibus intantum homo obedire tenetur, inquantum ordo iustitiae requirit, SS. Q. 104. Art. 6 ad 3; eadem ratio est de principe, quem sequitur multitudo, SS. Q. 108. Art. 1 ad 5; peripatetici vero, quorum princeps fuit Aristoteles, et iram et alias animae passiones attribuebant virtuosis, sed moderatas ratione, SS. Q. 123. Art. 10 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 1 (passim); SS. Q. 90. Art. 1 (bis); SS. Q. 102. Art. 3 (bis); SS. Q. 104. Art. 6 (quater); SS. Q. 108. Art. 1 (ter); et passim.

principālis, e, *adj.*, *first, chief, principal*, the opposite of *accessorius, instrumentalis*, and *secundarius*. Unumquodque enim maxime est id quod est principalius in ipso, PS. Q. 29. Art. 4 c; secundum hoc dicuntur principales, quasi generales ad omnes virtutes, PS. Q. 61. Art. 3 c; illud est principale in qualibet actione a quo imponitur terminus et ratio ei quod fit, sicut patet in artificialibus, quia

terminus vel ratio (aim or essence) arcae vel domui non imponitur ab instrumentis, sed ab ipsa arte, 2 Anim. 8 e. Cf. PS. Q. 34. Art. 4 a; PT. Q. 22. Art. 6 (ter); PT. Q. 60. Art. 7 (bis); PT. Q. 62. Art. 1; PT. Q. 86. Art. 6; et passim. On **actus principalis ad vitam**, see *actus* under 1; on **agens principalis**, see *agens*; on **amicitia principalis**, see *amicitia* under 1; on **bonum principale**, see *bonus* under 3; on **causa principalis**, see *causa* under 2; on **circumstantia principalis**, see *circumstantia* under 2; on **clavis principalis**, see *clavis* under 2; on **continentia principalis**, see *continentia* under 4; on **dominium principale**, see *dominium*; on **esse principale**, see *esse*; on **exemplar principale**, see *exemplar* under 2; on **finis principalis**, see *finis* under 2; on **forma principalis**, see *forma* under 2; on **fundamentum principale**, see *fundamentum*; on **intellectum principale**, see *intellegere* under 1; on **intellectus principalis**, see *intellectus* under 8; on **materia principalis**, see *materia* under 2; on **movens principale**, see *movere*; on **obiectum principale**, see *obiectum*; on **ordo principalis**, see *ordo* under 4; on **organum principale**, see *organum*; on **pars principalis**, see *pars* under 1; on **passio principalis**, see *passio* under 3; on **praedicare in principali**, see *praedicare* under 2; on **praedicatum principale**, see *praedicatum* under 1; on **ratio principalis**, see *ratio* under 13; on **sacerdos principalis**, see *sacerdos*; on **scientia principalis**, see *scientia* under 1; on **sensus principalis**, see *sensus* under 3 and 8; on **significatio principalis**, see *significatio* under 1; on **substantia principalis**, see *substantia* under 1; on **unitas principalis**, see *unitas*; on **virtus principalis**, see *virtus* under 1 and 5; on **volitum principale**, see *volitus*. — **principāliter**, *adv.*, (1) *principally, chiefly, in the first rank*, the opposite of *secundario*, (2) *according to source* or *origin*, synonym of *originaliter* and *primordialiter*. — (1), utraque tamen nomina ex tempore de Deo dicuntur quantum ad habitudinem quam important vel principaliter, vel consequenter, PP. Q. 13. Art. 7 ad 1; quia forma principaliter est in causa, et secundario in causato, PP. Q. 42. Art. 1 ad 3; vel passionibus principaliter inveniuntur, PS. Q. 61. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 83. Art. 3; SS. Q. 26. Art. 1; C. G. 1. 13; C. G. 3. 67; 4 Sent. 14. 1. 1. 3 ad 1; 7 Phys. 5 b. On **agens principaliter**, see *agens*; on **consistere principaliter**, see *consistere* under 3; on **contrarium principaliter**, see *contrarius* under 1; on **movere principaliter**, see *movere*; on **operari principaliter**, see *operari*; on **significare principaliter**, see *significare*; on **tentare principaliter**, see *tentare*. — (2), sunt principaliter et originaliter in ipso Verbo Dei secundum rationes ideales, PP. Q. 115. Art. 2 c; principaliter dicitur dupliciter, scilicet primordialiter et completive, Mal. 2. 3 c.

principālitas, ātis, *f.*, (1) *essential thing, chief matter*, (2) *the first place, superiority, pre-eminence, excellence*. — (1), ac sic principalitas actionis non attribuitur phantasmatibus, sed intellectui agenti, C. G. 2. 77. — (2), intellectus inter caetera quae ad hominem pertinent, principalitatem habet, PP. Q. 76. Art. 2 c; dicuntur tamen principales respectu aliarum propter principalitatem materiae, PS. Q. 61. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 107. Art. 1 ad 2 and 3; PS. Q. 108. Art. 1 c; SS. Q. 61. Art. 2 c; PT. Q. 64. Art. 3 c; 3 Sent. 33. 2. 1. 3 ad 4; et passim.

principāliter, *adv.*, see *principalis*.

principātīvus, a, um, *adj.*, *having superiority, ruling*, synonym of *architectonicus* and *dominativus*, not found in the Summa Theologica. Cf. 6 Eth. 7 a. On **notitia principativa**, see *notitia* under 2; on **ratio principativa**, see *ratio* under 6.

principātus, ūs, *m.*, (1) *first place, authority, principate, sovereignty, dominion*, synonym of *dominium, potestas*, and *regimen*, (2) *ruler, chief, principalities*. — (1), quia vero quod est per se est principium et causa eius quod est per aliud, ex hoc etiam consecutum est quod appetiit aliquem principatum super alia habere; in quo etiam perverse voluit Deo assimilari, PP. Q. 63. Art. 3 c; in nomine autem principatus duo intelleguntur, scilicet ipse princeps et multitu ordinata sub principe, PP. Q. 108. Art. 1 c; in quolibet princip ille qui praesidet unitatem desiderat, unde inter principatus potissima monarchia sive regnum, C. G. 1. 42. Cf. PS. Q. 1 Art. 4 (bis); SS. Q. 81. Art. 1; SS. Q. 94. Art. 3; SS. Q. 104. Art. SS. Q. 118. Art. 1; et passim. — Kinds of *principatus* in this sen are: (a), **principatus despoticus** and **principatus politicus**, *imperious* or *absolute authority* and *the limited authority* or *belonging to free citizens*. Dicitur enim despoticus principatus aliquis principatur servis, qui non habent facultatem in ali resistendi imperio praecipientis, quia nihil sui habent. princip autem politicus et regalis dicitur quo aliquis principatur liber qui, etsi subdantur regimini praesidentis, tamen habent aliq proprium ex quo possunt reniti praecipientis imperio, PP. Q. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 9. Art. 2 ad 3; PS. Q. 56. Art. 4 ad 3; Reg 2. 8 and 3. 11; 1 Pol. 3 e; 3 Pol. 5 f and 16 a; et passim. — (b **principatus dominativus** and **principatus oeconomicus**, *the imperious* or *absolute authority* and *the domestic* or *family authori* Est autem in domesticis duplex principatus. unus quidem e domini ad servos, qui vocatur dominatio, . . ., alius autem e principatus ad liberos, sicut ad filios et uxorem et totam familia qui vocatur principatus oeconomicus, 3 Pol. 5 e. Cf. 3 Pol. 16 7 Pol. 11 k. — (c), **principatus exterior**, *the exterior authori* *the authority that exists outside*. Cf. 1 Pol. 3 e. — (d), **principa oeconomicus**, see *principatus dominativus*. — (e), **principa optimatum seu optimorum, principatus paucorum divitum potentum**, and **principatus regalis seu regius**, *the authority of highest class, that of a few rich and powerful*, and *the royal auth* i.e., *the aristocracy, the oligarchy*, and *the monarchy*. Sed princip regali seu politico, sicut liberi homines reguntur a gubernante, tamen possunt contra movere, PS. Q. 9. Art. 2 ad 3. Cf. PP. 81. Art. 3 ad 2; PS. Q. 95. Art. 4 c; SS. Q. 50. Art. 3 ad 3. — **principatus paternus**, *the paternal authority* or *the authority of el over their children*. Principatus paternus habet solum admone potestatem, non autem habet vim coactivam, per quam rebel et contumaces comprimi possunt, PS. Q. 105. Art. 4 ad 5. — (**principatus paucorum divitum et potentum**, see *principatus op matum*. — (h), **principatus politicus**, see *principatus desp* — (i), **principatus regalis, seu regius**, see *principatus optim* — (j), **principatus sacer** and **principatus saecularis seu terren** *the holy* or *spiritual authority* and *the worldly* or *secular auth* Hierarchia est sacer principatus, PP. Q. 108. Art. 1 c. Cf. PP. 108. Art. 1 (passim); PP. Q. 109. Art. 1 ob. 2; 2 Sent. 9. 1. 1 c 3 c. — (k), **principatus saecularis**, see *principatus sacer*. — **principatus terrenus**, see *principatus sacer*. — (2), princip autem dicuntur ex eo, quod principantur omnibus caeles virtutibus divinas iussiones explentibus, PP. Q. 108. Art. 5 a haec ordinatio statim in nomine Principatuum designatur, sunt primi in exsecutione divinorum ministeriorum, utpote prae dentes gubernationi gentium et regnorum, quod est primum praecipuum in divinis ministeriis; nam bonum gentis est divi quam bonum unius hominis, PP. Q. 108. Art. 6 c; dicuntur pr cipatus in civitatibus illi, qui obtinent potestates et imperia etiam tyrannides in ipsis, 5 Met. 1 a. Cf. PP. Q. 108. Art (passim); C. G. 3. 80; 2 Sent. 9. 1. 3 c; Comp. 1. 126; Eph. 1 and 3. 3; et passim.

principio, āre, āvi, ātum, *v. a.*, *to furnish the beginning as orig something, cause, produce, originate*, synonym of *originare*. Pri pium dicitur respectu principiati, (ob. 2), . . ., apud Graecos venitur de Filio vel Spiritu sancto dici quod principientur, P Q. 33. Art. 1 ad 2; nomine principiati non utimur nisi in his q sunt constituta in esse per principium, unde linea non dicitur principiatum puncti, sicut nec motus termini a quo, sed tam dicitur esse a principio, 3 Sent. 11. 1. 1 c; natura principiato ex principiis constituitur, PP. Q. 84. Art. 2 c; unitas enim pri

piati attestatur unitati principii, 1 Sent. 2. 1. 1 a. Cf. PP. Q. 39. Art. 8; PP. Q. 42. Art. 3; PP. Q. 84. Art. 2 (bis); C. G. 2. 11; 2 Sent. 1. 1. 1 a; et passim.

principium, ii, *n.*, *beginning, commencement, origin, foundation, principle*, the ἀρχή of Aristotle, synonym of *inchoatio* and *primum*, i.e., that from which something takes its first (existence), *primum capit.* Hoc nomen principium nihil aliud significat quam id a quo aliquid procedit. omne enim a quo aliquid procedit quocumque modo, dicimus esse principium, et e converso cum ergo Pater sit a quo procedit alius, sequitur quod Pater est principium, PP. Q. 33. Art. 1 c; licet hoc nomen principium, quantum ad id a quo imponitur ad significandum, videatur a prioritate sumptum, non tamen significat prioritatem, sed originem. non enim idem est quod significat nomen, et a quo nomen imponitur, PP. Q. 33. Art. 1 ad 3; tria videntur de ratione principiorum esse, primum, quod non sint ex aliis, secundum, quod non sint ex alterutris, tertium, quod omnia alia sint ex eis, 1 Phys. 10 b; dicitur principium illud, quod est primum aut in esse rei, sicut prima pars rei dicitur principium, aut in fieri rei, sicut primum movens dicitur principium, aut in rei cognitione, 5 Met. 1 b; cf. Aristotle's Metaph. IV. 1, 1013. a. 17 ff. Cf. PP. Q. 14. Art. 11; SS. Q. 123. Art. 2; PT. Q. 6. Art. 4; PTS. Q. 1. Art. 3; 1 Sent. 29. 1. 1 c and ad 1; et passim. — On the difference between *principium, causa*, and *elementum*, we read: principium communius est quam causa, sicut causa communius quam elementum. primus enim terminus, vel etiam prima pars rei, dicitur principium, sed non causa. quanto autem aliquod nomen est communius, tanto conventius assumitur in divinis, . . ., quia nomina quanto magis specialia sunt, tanto magis determinant modum convenientem creaturae. unde hoc nomen, causa, videtur importare diversitatem substantiae, et dependentiam alicuius ab altero, quam non importat nomen principii. in omnibus enim causae generibus semper invenitur distantia inter causam et id cuius est causa secundum aliquam perfectionem aut virtutem. sed nomine principii utimur etiam in his quae nullam huiusmodi differentiam habent, sed solum secundum quemdam ordinem; sicut cum dicimus punctum esse principium lineae, vel etiam cum dicimus frontem lineae esse primam partem lineae, PP. Q. 33. Art. 1 ad 1. Cf. 1 Sent. 12. 1. 2 ad 1; 1 Sent. 29. 1. 1 ad 2; Pot. 10. 1 ad 9; 1 Phys. 1 a; 5 Met. 1 a. On **certitudo principiorum**, see *certitudo* under 2; on **cognoscere in cognitionis principio et secundum habitudinem principii**, see *cognoscere* under 2; on **habitus principiorum**, see *habitus* under 4; on **intellectus principiorum**, see *intellectus* under 6; on **necessitas principiorum et principiorum essentialium**, see *necessitas* under 1; on **petitio principii**, see *petitio* under 2; on **relatio principii et procedentis a principio**, see *relatio*; on **veritas primorum principiorum**, see *veritas* under 1; on **virtus principii**, see *virtus* under 6. — Kinds of *principium* are: (a), **principium actionis, principium factionis**, and **principium facti**, *the principle of an action in general, that of an action which produces something, and that of an accomplished work.* Hoc ipsum quod forma accidentalis est actionis principium, habet a forma substantiali; et ideo forma substantialis est primum actionis principium, sed non proximum, PP. Q. 77. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 15. Art. 3 c; PP. Q. 49. Art. 1; PP. Q. 56. Art. 1 (bis); PP. Q. 76. Art. 3; C. G. 2. 10; et passim. — (b), **principium activum seu agendi** and **principium passivum seu patiendi**, *the active* or *bestowing and the passive* or *receiving principle*, or *the principle for doing something and the principle for receiving something.* Unde primum principium activum oportet maxime esse in actu, PP. Q. 4. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 11 c; PP. Q. 41. Art. 3 ad 2; PP. Q. 44. Art. 2 ob. 2; PP. Q. 70. Art. 3 ad 4; PP. Q. 77. Art. 7 c; C. G. 2. 22, 76, and 89; C. G. 3. 23 and 52; 8 Phys. 8 h; et passim. — (c), **principium agendi**, see *principium activum.* — (d), **principium agens seu effectivum, principium finale, principium exemplare, principium formale**, and **principium materiale sive susceptivum**, *the effective* or *productive cause, the motive* or *final, the exemplary, formal cause, and the cause acting after the manner of material* or *the receptive cause.* Nihil enim esse potest quod non procedat a divina sapientia per quamdam imitationem, sicut a primo principio effectivo, et formali, prout etiam artificiata procedunt a sapientia artificis, PP. Q. 9. Art. 1 ad 2; Cf. PP. Q. 3. Art. 8 c; PP. Q. 4. Art. 1 c; PP. Q. 14. Art. 16 c; PP. Q. 25. Art. 1 ad 4; PP. Q. 41. Art. 3 ad 1 and ad 2; PP. Q. 46. Art. 3 c; PP. Q. 77. Art. 7 c; PP. Q. 82. Art. 1 c; PS. Q. 83. Art. 1 ad 3; C. G. 1. 46; C. G. 2. 25, 68, 81, and 95; C. G. 3. 85; C. G. 4. 52; 1 Sent. 29. 1. 1 ob. 3; 2 Sent. 1. 1. 1 c and 6 c; 1 Sent. 15. 3. 1 ad 8; 8 Pot. 5. 1 c; 1 Cael. 9 a; 1 Gener. 1 c and 2 a; 7 Met. 6 h; et passim. — (e), **principium agens propter finem**, *the cause active because of an end.* Cf. C. G. 1. 72. — (f), **principium a quo**, *the principle by which* or *the productive principle.* Cf. 1 Sent. 22. 1. 3 ob. 3. — (g), **principium circa quod** and **principium ex quo**, the translation of Aristotle's expression ἀρχὴ περὶ ὅτε καὶ ἐξ οὗ (Anal. post. 1. 32, 88. b. 27), "*the principle about which*" and "*the principle from which*". Quaedam (sunt principia), ex quibus primo demonstratur, sicut primae dignitates, ut quod "non contingit idem esse et non esse". et iterum sunt quaedam principia, circa quae sunt scientiae, scilicet subiecta scientiarum, quia definitionibus subiecti utimur ut principiis in demonstrationibus, 1 Anal. 43 m. — (h), **principium cognitionis seu cognoscendi seu cognoscitivum, principium essendi**, and **principium fiendi**, *the principle of knowledge and that of being and that of becoming.* Universale, secundum quod accipitur cum intentione universalitatis, est quidem quodammodo principium cognoscendi, prout intentio universalitatis consequitur modum intelligendi, qui est per abstractionem; non autem est necesse quod omne quod est principium cognoscendi, sit principium essendi, PP. Q. 85. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 15. Art. 3 c; C. G. 1. 1 and 61; C. G. 2. 68 and 87; C. G. 3. 54 and 57; 1 Sent. 9. 2. 2 ob. 2; 1 Anal. 18 b; 1 Phys. 13 a; et passim. — (i), **principium cognoscendi**, see *principium cognitionis.* — (j), **principium cognoscitivum**, see *principium cognitionis.* — (k), **principium commune** and **principium proprium**, *the common and the particular* or *proper principle.* Essentia autem divina, per quam intellectus divinus intelligit, est similitudo sufficiens omnium quae sunt vel esse possunt, non solum quantum ad principia communia, sed etiam quantum ad principia propria uniuscuiusque, PP. Q. 14. Art. 12 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 3 ad 3; PS. Q. 14. Art. 6 c; SS. Q. 26. Art. 3 c; C. G. 2. 75; C. G. 3. 41; 1 Anal. 4 o, 15 g, 17 d, 18 a and b; 20 a, c, and d, 38 e and 43 m; et passim. — (l), **principium consubstantiale**, *the principle of like nature and essence.* Cum Filius dicitur natus de Patre, haec praepositio "de" significat principium generans consubstantiale, non autem principium materiale, PP. Q. 41. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 41. Art. 3 ad 2. — (m), **principium contingens** and **principium necessarium**, *the not necessarily true and the necessarily true principle.* Omnis conditionalis cuius antecedens est necessarium absolute, consequens est necessarium absolute; sic enim se habet antecedens ad consequens, sicuti principia ad conclusionem. ex principiis autem necessariis non sequitur conclusio nisi necessaria, PP. Q. 14. Art. 13 ob. 2. Cf. PS. Q. 13. Art. 6; 1 Anal. 43 g. — (n), **principium contractum** and **principium universale**, *the restricted and the universal principle.* Primus actus est universale principium omnium actuum; quia est infinitum virtualiter, in se omnia praehabens, PP. Q. 75. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 101. Art. 1 (bis); C. G. 1. 43 and 65; C. G. 2. 83; Verit. 9. 1 ad 3; 1 Anal. 4 o; 1 Phys. 1 a; et passim. — (o), **principium corporeum** and **principium incorporeum**, *the corporeal and the incorporeal principle.* Antiqui philosophi nullam distinctionem ponebant inter sensum et intellectum; et utrumque corporeo principio attribuebant, . . ., Plato autem distinxit inter intellectum et sensum; utrumque tamen attribuit principio incorporeo, ponens quod sicut intelligere, ita et sentire convenit animae secundum seipsam; et ex hoc sequebatur quod

etiam animae brutorum animalium sunt subsistentes, PP. Q. 75. Art. 3 c. — (p), **principium definiens,** *the defining principle*, i.e., the principle which states or determines the essence of a thing. Principia definientia habent se formaliter respectu materiae individuantis, PP. Q. 3. Art. 3 c. — (q), **principium demonstrationis seu demonstrativum,** *the principle of a proof*, which shows something as being necessarily true or the *apodeictic principle of a proof*. Secundum intellectum, ut principium demonstrationis, PP. Q. 42. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 8 c; PP. Q. 46. Art. 2 c; PS. Q. 94. Art. 2 c; C. G. 1. 3 and 25; C. G. 3. 70; Verit. 14. 2 c; 1 Anal. 5 a, 7 b, 16 c, 20 d, and 36 e; 2 Anal. 2 a-l; et passim. — (r), **principium demonstrativum,** see *principium demonstrationis*. — (s), **principium de non principio, principium de principio,** and **principium de utroque principio,** *the principle stemming from no principle, that from one and that from two.* Cf. 1 Sent. 29. 1. 2. 1 ob. 2. — (t), **principium de principio,** see *principium de non principio*. — (u), **principium de utroque principio,** see *principium de non principio*. — (v), **principium dirigens, principium imperans,** and **principium exsequens,** *the guiding principle, the commanding* or *ruling principle, and the executing principle.* Principia autem agendi in nobis sunt tria. primum est dirigens, scilicet vis cognoscitiva, secundum est imperans, scilicet vis appetitiva, tertium est exsequens, scilicet motiva, 4 Sent. 23. 2. 3. 2 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 1. — (w), **principium disponens seu dispositivum,** *the preparing principle.* Anima huius hominis non fuit secundum "seminalem rationem" in Adam peccante sicut in principio effectivo, sed sicut in principio dispositivo, PS. Q. 83. Art. 1 ad 3. Cf. 2 Sent. 15. 3. 1 ad 8. — (x), **principium dispositivum,** see *principium disponens*. — (y), **principium effectivum,** see *principium agens*. — (z), **principium elementare,** *the principle consisting of an essential element.* Cf. 3 Phys. 8 b. — (a^2), **principium essendi,** see *principium cognitionis*. — (b^2), **principium essentiae seu essentiale seu substantiale,** *the essential principle* or *that belonging to the essence of a thing.* Quidquid est in aliquo, quod est praeter essentiam eius, oportet esse causatum vel a principiis essentiae, sicut propria consequentia speciem, ut risibile consequitur hominem, causatur ex principiis essentialibus speciei; vel ab aliquo exteriori, sicut calor in aqua causatur ab igne, PP. Q. 3. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 1 (bis); PS. Q. 49. Art. 2; C. G. 2. 30, 56, and 81; C. G. 3. 26 and 97; 3 Met. 12 i; et passim. — (c^2), **principium essentiale,** see *principium essentiae*. — (d^2), **principium exemplare,** see *principium dirigens*. — (e^2), **principium ex quo,** see *principium circa quod*. — (f^2), **principium exsequens,** see *principium dirigens*. — (g^2), **principium exterius seu extrinsecum** and **principium interius seu intrinsecum,** *the outer and the inner principle.* De ratione voluntarii est quod principium eius sit intra; sed non oportet quod hoc principium intrinsecum sit primum principium non motum ab alio. unde motus voluntarius, etsi habeat principium proximum intrinsecum, tamen principium primum est ab extra, sicut et primum principium motus naturalis est ab extra, quod scilicet movet naturam, PS. Q. 9. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 70. Art. 3 ob. 4; PP. Q. 78. Art. 1 c; PP. Q. 82. Art. 1 c; PP. Q. 111. Art. 4 ad 1; PS. Q. 2. Art. 4 c; PS. Q. 6. Art. 1 ad 1 and Art. 5 c; PS. Q. 16. Art. 1 c; C. G. 2. 76 and 89; C. G. 3. 88; C. G. 4. 35; Pot. 6. 1 ad 5; 3 Cael. 8 c; 5 Met. 1 b; et passim. — (h^2), **principium extraneum,** *the extraneous principle.* Cf. 1 Anal. 15 a and 16 a. — (i^2), **principium extrinsecum,** see *principium exterius*. — (j^2), **principium facti,** see *principium actionis*. — (k^2), **principium factionis,** see *principium actionis*. — (l^2), **principium falsum** and **principium verum,** *the false and the true principle.* Cf. 1 Anal. 18 b and 43 a. — (m^2), **principium fiendi,** see *principium cognitionis*. — (n^2), **principium finale,** see *principium agens*. — (o^2), **principium finitum** and **principium infinitum,** *the finite* or *the limited* (in amount or size) and *the infinite* or *unlimited principle.* Cf. 1 Phys. 9 n; 8 Phys. 12 f; 1 Cael. 9 b; 1 Gener. 7 c. — (p^2), **principium fontale,** *the fontal* or *fundamental principle.* Beatitudo est in Deo sicut in communi et fontali principio omnium qui beatitudinem participare possunt, SS. Q. 26. Art. 3 c. Cf. C. G. 1. 68. — (q^2), **principium formale,** see *principium agens*. — (r^2), **principium generationis, principium temporis, principium rei,** and **principium magnitudinis seu quantitatis,** *the beginning of a generation, that of time, that of a thing,* and *that of a quantity.* Pater est principium generationis et esse, et insuper educationis et doctrinae, PS. Q. 100. Art. 5 ad 4. Cf. PP. Q. 46. Art. 3 (passim); PP. Q. 61. Art. 3 (bis); PS. Q. 81. Art. 1; 1 Phys. 5 c; 3 Phys. 6 g; et passim. — (s^2), **principium immateriale** and **principium materiale,** *the principle which is free of matter and that which is attached to matter.* Accidentia vero (Plato) reducebat ad principia materialia, quae sunt magnum et parvum; quae ponebat esse prima contraria, sicut alii rarum et densum. et ideo tam Plato, quam Avicenna in aliquo ipsum sequens, ponebant quod agentia corporalia agunt secundum formas accidentales, disponendo materiam ad formam substantialem; sed ultima perfectio quae est per inductionem formae substantialis est a principio immateriali, PP. Q. 115. Art. 1 c. Cf. C. G. 2. 62. — (t^2), **principium immediatum** sc. actionis **seu actus seu motus,** *the immediate principle of an action* or *movement.* Tunc enim solum immediatum principium operationis est ipsa essentia rei operantis, quando ipsa operatio est eius esse, PP. Q. 79. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 1 c; 1 Sent. 42. 1. 2 c; 7 Phys. 3 a. — (u^2), **principium immediatum,** and **principium mediatum** sc. **cognitionis,** *the direct and the indirect principle of knowledge* or *the principle of knowledge that is manifestly true directly* or *through itself and that indirectly* or *through something else.* Unde et prima principia dicuntur immediata in demonstrativis scientiis, PP. Q. 36. Art. 3 ad 4. Cf. C. G. 3. 70; 1 Anal. 5 a and e; 7 d, 19 b, and 38 e. — (v^2), **principium imperans,** see *principium dirigens*. — (w^2), **principium incorporeum,** see *principium corporeum*. — (x^2), **principium indeficiens,** *the unfailing principle* or *that not failing in its perfection.* Ipse (Deus) enim est cui principaliter alligari debemus tanquam indeficienti principio, SS. Q. 81. Art. 1 c. — (y^2), **principium indemonstrabile,** *the non-provable principle* or *that not capable of an apodictic proof.* Sicut principia indemonstrabilia pertinent ad habitum intellectus, conclusiones vero ex his deductae ad habitum scientiae, PP. Q. 79. Art. 9 c. Cf. PS. Q. 66. Art. 5 (bis); PS. Q. 72. Art. 5 c; PS. Q. 90. Art. 2 ad 3; C. G. 3. 41 and 46; 1 Anal. 41 e; 6 Eth. 5 a; et passim. — (z^2), **principium individuale seu individuans seu individuationis** and **principium specificum seu speciei,** *the individual and the specific principle,* or *the principle which makes a thing an individual, and that which gives it its nature and essence and thereby places it in a definite species.* Intellectus noster speciem intelligibilem abstrahit a principiis individuantibus. unde species intelligibilis nostri intellectus non potest esse similitudo principiorum individualium; et propter hoc intellectus noster singularia non cognoscit. sed species intelligibilis divini intellectus, quae est Dei essentia, non est immaterialis per abstractionem sed per se ipsam, principium existens omnium principiorum quae intrant rei compositionem, sive sint principia speciei, sive principia individui; unde per eam Deus cognoscit non solum universalia sed etiam singularia, PP. Q. 14. Art. 11 ad 1. Cf. PP. Q. 29. Art. 2 ad 3, Art. 3 ob. 4, and Art. 4 c; PP. Q. 44. Art. 3 ob. 2; PP. Q. 115. Art. 1 c; PS. Q. 51. Art. 1 c; C. G. 1. 42; C. G. 2. 49, 75, 93, and 100; Trin. 2. 1. 2 ad 1; 2 Anim. 12 b; et passim. — (a^3), **principium individuans,** see *principium individuale*. — (b^3), **principium individuationis,** see *principium individuale*. — (c^3), **principium infinitum,** see *principium finitum*. — (d^3), **principium innatum,** *the inborn* or *inherent principle.* Cf. Verit. 11. 1 c. — (e^3), **principium in operativis seu operabilium** and **principium in speculativis seu speculabilium,** *the practical and the speculative* or *theoretical principle,* or *the principle in the sphere of action and deed and that in the sphere of knowledge* or *investigation.* Nam in speculativis, qui errat circa principia, impersuasibilis est; qui autem errat salvatis principiis, per ipsa principia revocari potest. et

similiter in operativis, qui peccando avertitur ab ultimo fine, quantum est ex natura peccati, habet lapsum irreparabilem, et ideo dicitur peccare mortaliter, aeternaliter puniendus, PS. Q. 72. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 12 c; SS. Q. 47. Art. 6 c; C. G. 3. 97; Verit. 16. 1 c and ad 9 and 3 c; 3 Anim. 15 c; 5 Eth. 12 b and c; et passim. — (f³), **principium in speculativis**, see *principium in operativis*. — (g³), **principium insufficiens** and **principium sufficiens**, *the insufficient and the sufficient principle*. Necesse est quod essentia eius (Dei) sit principium sufficiens cognoscendi omnia quae per ipsum fiunt, non solum in universali, sed etiam in singulari, PP. Q. 14. Art. 11 c. Cf. PP. Q. 15. Art. 1 ob. 3; PP. Q. 60. Art. 2; PP. Q. 105. Art. 3; C. G. 2. 76 and 98; 2 Sent. 1. 1. 1 a; et passim. — (h³), **principium integrans**, *the principle restoring something in its integrity*. Cf. 1 Sent. 31. 3. 1 c. — (i³), **principium intellectivum seu intellectuale, principium sensitivum**, and **principium vegetativum**, *the transcendental* or *intellectual, the sensible, and the vegetative principle*. Necesse est dicere id quod est principium intellectualis operationis quod dicimus animam hominis, esse quoddam principium incorporeum et subsistens, PP. Q. 75. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 75. Art. 6 c; PP. Q. 78. Art. 2 ad 4; PP. Q. 82. Art. 4; PP. Q. 111. Art. 3 c; PP. Q. 118. Art. 2; et passim. — (j³), **principium intellectus practici** and **principium intellectus speculativi**, *the principle of the practical and that of the speculative* or *theoretical intellect*. Cf. C. G. 3. 47. — (k³), **principium interius**, see *principium exterius*. — (l³), **principium intrinsecum**, see *principium exterius*. — (m³), **principium iuris naturalis**, *the principle of the natural law*. Cf. Verit. 16. 1 c. — (n³), **principium magnitudinis**, see *principium generationis*. — (o³), **principium materiale**, see *principium agens et principium immateriale*. — (p³), **principium mathematicum**, *the principle of mathematics*. Ideo illae scientiae quae ex principiis mathematicis concludunt circa materiam naturalem, magis cum mathematicis connumerantur, utpote eis similiores, SS. Q. 9. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 35. Art. 8; 1 Anal. 25 c and 41 a; 1 Cael. 3 d. — (q³), **principium mediatum**, see *principium immediatum*. — (r³), **principium motivum seu movens**, *the moving principle*. Est enim considerandum quod in homine est duplex principium movens: unum quidem interius, quod est ratio; aliud autem exterius quod est Deus, PS. Q. 68. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 1 (bis); PS. Q. 1. Art. 4; PS. Q. 32. Art. 6; PS. Q. 81. Art. 1; 8 Phys. 8 h; 3 Anim. 16 c; et passim. — (s³), **principium movens**, see *principium motivum*. — (t³), **principium naturae**, *the principle of nature* or *the principle of a thing of nature*. Ipsa principia naturae, ex quibus ipsa natura constituitur, et proprietates ex his causatae, sicut potentiae animae, et alia huiusmodi, PS. Q. 85. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 49. Art. 2; PS. Q. 62. Art. 1; 1 Phys. 13 a-f. — (u³), **principium naturale** and **principium superadditum seu supernaturale**, *the natural principle* or *that existing from nature and the principle added to the nature of a thing* or *the supernatural principle*. Manifestum est autem, quod corpus caeleste agit per modum naturalis principii, PP. Q. 116. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 2 ad 2; PP. Q. 62. Art. 2 c; PP. Q. 82. Art. 1 ad 2; PS. Q. 62. Art. 3 c; SS. Q. 6. Art. 1 c; C. G. 2. 55; C. G. 3. 129; Verit. 16. 1 c; 8 Phys. 3 d; et passim. — (v³), **principium naturaliter notum seu per se notum**. Ita in ratione practica praeexistunt quaedam ut principia naturaliter nota, SS. Q. 47. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 17. Art. 3 ad 2; PP. Q. 62. Art. 8 ad 2; PP. Q. 84. Art. 3 ad 3; C. G. 1. 7 ad 11; 1 Anal. 44 f; et passim. — (w³), **principium necessarium**, see *principium contingens*. — (x³), **principium numeri**, *the principle of number*, i.e., the unity of quantity. Unum secundum quod est principium numeri non praedicatur de Deo, sed solum de his quae habent esse in materia. unum enim quod est principium numeri est de genere mathematicorum, quae habent esse in materia, sed sunt secundum rationem a materia abstracta, PP. Q. 11. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 11. Art. 1 (bis); SS. Q. 8. Art. 6; 3 Phys. Art. 1 c; 3 Cael. 4 a; 3 Met. 12 i; 1 Anal. 10 a; et passim. — (y³), **principium operabilium**, see *principium operativis*. — (z³), **principium operationis seu operativum seu operatorium seu potentiale**, *the principle of an operation* or *the principle representing a faculty*. Unde nihil potest habere opus vitae quod non habet vitam quae est potentiale principium talis actionis, PP. Q. 51. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 1 c; PP. Q. 77. Art. 1 c; C. G. 3. 58; 1 Sent. 29. 1. 1 ob. 3; 2 Sent. 1 Exp.; et passim. — (a⁴), **principium operativum seu operatorium**, see *principium operationis*. — (b⁴), **principium originale seu originans seu originis seu secundum originem**, *the principle of origin* or *the principle giving origin*. Aeternitas excludit principium durationis, sed non principium originis, PP. Q. 42. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 33. Art. 4; PP. Q. 42. Art. 3 c; PP. Q. 42. Art.5 ad 1; C. G. 2. 88; C. G. 4. 52; 3 Phys. 6 g. — (c⁴), **principium originans**, see *principium originale*. — (d⁴), **principium originis**, see *principium originale*. — (e⁴), **principium passivum**, see *principium activum*. — (f⁴), **principium patiendi**, see *principium activum*. — (g⁴), **principium per accidens** and **principium per se**, *the principle existing accidentally* or *because of something else and that existing as such* or *because of itself*. Forma et subiectum sunt principia per se eius, quod fit secundum naturam, sed privatio vel contrarium est principium per accidens, inquantum accidit subiecto; sicut dicimus, quod aedificator est causa activa domus per se, sed musicum est causa activa domus per accidens, inquantum accidit aedificatori esse musicum, 1 Phys. 13 b. Cf. C. G. 3. 14; 1 Phys. 13 a. — (h⁴), **principium per aliquam scientiam cognitum** and **principium per sensum acceptum**, *the intellectual and the sensible principle of knowledge*. Huiusmodi autem principia, quae in inquisitione consilii supponuntur, sunt quaecumque sunt per sensum accepta, PS. Q. 14. Art. 6 c. — (i⁴). **principium per se**, see *principium per accidens*. — (j⁴), **principium per se notum**, see *principium naturaliter notum*. — (k⁴), **principium per sensum acceptum**, see *principium per aliquam scientiam cognitum*. — (l⁴), **principium potentiale**, see *principium operationis*. — (m⁴), **principium primordiale**, *the primitive principle*. Nam esse rerum fuit a verbo sicut a quodam primordiali principio, PP. Q. 58. Art. 6 c. Cf. Nom. 7. 3; Pot. 4. 2 ad 8; 2 Cael. 10 b. — (n⁴), **principium primum**, *the first principle*, whether in the realm of thought or of being. De ratione voluntarii est quod principium eius sit intra; sed non oportet quod hoc principium intrinsecum sit primum principium non motum ab alio. unde motus voluntarius, etsi habeat principium proximum intrinsecum, tamen principium primum est ab extra, sicut et primum principium motus naturalis est ab extra, quod scilicet movet naturam, PS. Q. 9. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 4. Art. 1 c; PP. Q. 7. Art. 1 c; PP. Q. 18. Art. 3 c; PP. Q. 36. Art. 3 ad 4; PP. Q. 85. Art. 6 c; PP. Q. 94. Art. 3 c; PS. Q. 6. Art. 1 ad 1; PS. Q. 94. Art. 2 c; C. G. 1. 1, 20, and 61; C. G. 2. 83; 1 Sent. 42. 2. 2 ob. 2; 2 Sent. 1. 1. 1 ob. 1; 1 Anal. 7 b, 20 a, 35 h, 38 e, and 41 e; 2 Cael. 18 g; et passim. — (o⁴), **principium primum seu remotum**, and **principium propinquum seu proximum**, *the first* or *remote principle* (reckoned on the one hand from the performer, on the other hand from the action or effect), and *the proximate* or *next* (to the action or the effect) *principle*. Hoc ipsum quod forma accidentalis est actionis principium, habet a forma substantiali; et ideo forma substantialis est primum actionis principium, sed non proximum, PP. Q. 77. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 76. Art. 1 c; PS. Q. 9. Art. 4 ad 1; C. G. 2. 30, 58, and 76; 7 Phys. 3 a; Sensu 1 c; et passim. — (p⁴), **principium primum activum** and **principium primum passivum**, *the first active and the first passive principle*, i.e., God and primary matter. Unde primum principium activum oportet maxime esse in actu, et per consequens maxime perfectum, PP. Q. 4. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 44. Art. 2 ob. 2. — (q⁴), **principium primum cognoscendi** and **principium primum essendi seu rerum**, *the first principle of knowing and the first principle of the existence of things* or *the first principle of thought and that of being*. Cf. C. G. 1. 1, 20, and 61. — (r⁴), **principium primum effectivum, principium primum exemplare, principium primum formale**, and **principium**

primum finale, *the first effective, the first exemplary, the first formal, and the first final principle.* Nihil enim esse potest quod non procedat a divina sapientia per quamdam imitationem, sicut a primo principio effectivo et formali, prout etiam artificiata procedunt a sapientia artificis, PP. Q. 9. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 6. Art. 4 c. — (s^4), **principium primum essendi,** see *principium primum cognoscendi.* — (t^4), **principium primum exemplare,** see *principium primum effectivum.* — (u^4), **principium primum finale,** *see principium primum effectivum.* — (v^4), **principium primum formale,** see *principium primum effectivum.* — (w^4), **principium primum indemonstrabile,** *the first indemonstrable principle.* — Sicut principia indemonstrabilia pertinent ad habitum intellectus, conclusiones vero ex his deductae, ad habitum scientiae, PP. Q. 79. Art. 9 c. Cf. PS. Q. 94. Art. 2 c; SS. Q. 1. Art. 7 c; C. G. 3. 41. — (x^4). **principium primum in genere** and **principium primum simpliciter,** *the first principle in a certain area* and *the simple* or *the absolute first principle.* Sed tamen sciendum quod contingit aliquod principium motus esse primum in genere, quod tamen non est primum simpliciter, PS. Q. 6. Art. 1 ad 1. — (y^4), **principium primum materiale,** *the first material principle* or *the first material acting after the manner of material.* Cuius ratio est, quia philosophi antiqui consideraverunt principium materiale tantum; primum autem principium materiale imperfectissimum est. cum enim materia, inquantum huiusmodi, sit in potentia, oportet quod primum principium materiale sit maxime in potentia, et ita maxime imperfectum. Deus autem ponitur primum principium, non materiale, sed in genere causae efficientis; et hoc oportet esse perfectissimum, PP. Q. 4. Art. 1 c. — (z^4), **principium primum movens,** *the first moving principle* or *the first mover of the world.* Habet tamen hoc modo praedestinatio ex parte effectus pro ratione divinam bonitatem, ad quam totus effectus praedestinationis ordinatur ut in finem, et ex qua procedit sicut ex principio primo movente, PP. Q. 23. Art. 5 c. Cf. C. G. 1. 20. — (a^5), **principium primum passivum,** see *principium primum activum.* — (b^5), **principium primum productivum,** *the first producing principle.* Cf. C. G. 1. 65. — (c^5), **principium primum rerum,** see *principium primum cognoscendi.* — (d^5), **principium primum simpliciter,** see *principium primum in genere.* — (e^5), **principium primum universale,** *the first universal principle,* quod est Deus, PP. Q. 108. Art. 1 c. — (f^5), **principium propinquum,** see *principium primum.* — (g^5), **principium proprium,** see *principium commune.* — (h^5), **principium proximum,** see *principium primum.* — (i^5), **principium quantitatis,** see *principium generationis.* — (j^5), **principium rei,** see *principium generationis.* — (k^5), **principium remotum,** see *principium primum.* — (l^5), **principium scientiae,** see *scientia* under 1. — (m^5), **principium secundum causas singulas, principium secundum intellectum,** and **principium secundum situm,** *the principle of individual realities, that with reference to the process of reason, and the principle with reference to the place of a thing.* Ordo semper dicitur per comparationem ad aliquod principium. unde sicut dicitur principium multipliciter; scilicet secundum situm, ut punctus; secundum intellectum, ut principium demonstrationis; et secundum causas singulas; ita etiam dicitur ordo, PP. Q. 42. Art. 3 c. — (n^5), **principium secundum intellectum,** see *principium secundum causas singulas.* — (o^5), **principium secundum originem,** see *principium originale.* — (p^5), **principium secundum situm,** see *principium secundum causas singulas.* — (q^5), **principium seminale,** *the seminal principle* or *that of germination.* Pro tanto dicitur Deus die septimo a novis creaturis condendis cessasse, quia nihil postea factum est quod prius non praecesserit in aliqua similitudine secundum genus vel speciem, vel ad minus sicut in principio seminali, vel etiam sicut in potentia obedientali, PTS. Q. 91. Art. 1 ad 3. Cf. 1 Sent. 17. 1. 3 c; 4 Sent. 48. 21 ad 3. — (r^5), **principium sensitivum,** see *principium intellectivum.* — (s^5), **principium separatum seu subsistens,** *the separated* (from material) *principle* or *the principle existing by itself.* Necesse est dicere id quod est principium intellectua operationis quod dicimus animam hominis esse quoddam princ pium incorporeum et subsistens, PP. Q. 75. Art. 2 c. Cf. PP. 84. Art. 4 c; PP. Q. 115. Art. 2. — (t^5), **principium simplicite** *the simple* or *absolute principle,* i.e., that principle which is mer a principle for another but it itself has no principle. Cf. 1 An 36 e. — (u^5), **principium speciei,** see *principium individuale.* — (v^5), **principium specificum,** see *principium individuale.* — **principium speculabilium,** see *principium in operativis.* — **principium subsistendi** and **principium substandi,** *the princi to exist for itself and not in another,* and *the principle to admin to another,* or *to serve as supporter.* Materia est principium s standi, et forma est principium subsistendi, PP. Q. 29. Art. 2 ad — (y^5), **principium subsistens,** see *principium separatum.* — **principium substandi,** see *principium subsistendi.* — (a^6), **principium substantiale,** see *principium essentiae.* — (b^6), **principium sufficiens,** see *principium insufficiens.* — (c^6), **principium superaditum,** see *principium naturale.* — (d^6), **principium supernatural** see *principium naturale.* — (e^6), **principium susceptivum,** *principium agens.* — (f^6), **principium syllogismi,** *the principle a conclusion.* Syllogismi autem principia sunt propositiones Anal. 36 h. Cf. SS. Q. 4. Art. 1; 1 Anal. 3 a, 43 a and g. — **principium temporis,** see *principium generationis.* — (h^6), **principium universale,** see *principium contractum.* — (i^6), **principium vegetativum,** see *principium intellectivum.* — (j^6), **principium verum,** see *principium falsum.* — (k^6), **principium virtuale,** *principle according to power.* Anima manet immutabilis, quae virtuale principium huiusmodi potentiarum, PP. Q. 77. Art. ad 3. — (l^6), **principium vitae seu vitale,** *the life principle.* Sic in corpore animalis quandoque quidem inordinatio complexio procedit usque ad destructionem principii vitalis, et haec est mo quandoque vero, salvo principio vitae, fit deordinatio quaedam humoribus, et tunc est aegritudo, PS. Q. 72. Art. 5 c. Cf. PP. 70. Art. 3; PP. Q. 75. Art. 1 (passim); PP. Q. 10. Art. 3 PS. Q. 88. Art. 1; PS. Q. 109. Art. 7; et passim. — (m^6), **principium vitale,** see *principium vitae.* — **Nihil est sui ipsius principium** *nothing is the principle of its own self.* Cf. C. G. 3. 10. — **nullus sapiens disputat contra negantem principia suae artis,** see *sap* under 1. — **principium est potius eo quod ex principio derivat** *the principle is more excellent than that which is derived from principle.* Cf. PP. Q. 60. Art. 4 ob. 2. — **principium est virtu totum,** *the principle is virtually all that proceeds from it.* Cf. Q. 3. Art. 6 c; PS. Q. 17. Art. 9 ad 3. — **principium naturali prius est eo cuius est principium,** *the principle according to na is antecedent to that of which it is the principle,* (cf. C. G. 1. 26 Anal. 2 a), but *considered secundum relationem principii, principle is simul naturaliter cum principiato* (cf. 1 Sent. 9. 1 ad 3; 1 Sent. 12. 1. 1 ad 1). — **quod est modicum in princip in fine multiplicatur,** the translation of Aristotle's express τὸ ἐν ἀρχῇ μικρὸν ἐν τῇ τελευτῇ γίνεται παμμεγεθές Caelo I. 5, 271. b. 13), *what is small in the beginning is very gre the end.* Cf. 1 Cael. 9 c. — See under *error.* — **unumquod maxime videtur esse illud quod invenitur in eo esse princip** (Declar. 6), *everything appears to be that especially which is foun it as the principle.*

principor, āri, *v. dep. a., to hold superiority, rule.* Dicitur despoticus principatus quo aliquis principatur servis, qui habent facultatem in aliquo resistendi imperio praecipientis, nihil sui habent. principatus autem politicus et regalis dic quo aliquis principatur liberis; qui, etsi subdantur regimini p sidentis, tamen habent aliquid proprium ex quo possunt re praecipientis imperio, . . ., intellectus autem seu ratio dicitur pr cipari irascibili et concupiscibili politico principatu, quia appe sensibilis habet aliquid proprium, unde potest reniti imperio

tionis, PP. Q. 81. Art. 3 ad 2; principari enim et praeesse quandam dissimilitudinem importat, PS. Q. 32. Art. 7 ob. 1; principari est inter alios priorem exsistere, C. G. 3. 80. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; PS. Q. 105. Art. 1 (passim); PS. Q. 106. Art. 4 ob. 3; SS. Q. 50. Art. 2 c; PTS. Q. 89. Art. 4; et passim. — **principāri dominātīvē** (7 Pol. 2 n), *to rule like a lord over his slaves.*

prior, prius, ōris, *adj. comp.*, (1) *former, previous, prior,* the opposite of *posterior,* (2) **Priora** sc. **Analytica,** *the Earlier* or *First Analytics of Aristotle,* the opposite of Posteriora. — (1), ordo in formis attenditur secundum habitudinem ad materiam primam; prius enim et posterius dicitur per comparationem ad aliquod principium, PP. Q. 76. Art. 4 ob. 3; cf. Aristotle's Metaph. 4. 11, 1018. b. 9 f.; sed idem non potest esse prius et posterius, PS. Q. 111. Art. 3 ob. 2; prius dicitur aliquid vel secundum rationem alicuius principii, vel quia principio propinquius est, Virt. 4. 3 c; prius et posterius dicuntur in quolibet ordine per comparationem ad principium illius ordinis, Quodl. 5. 10. 19 c; prius et posterius dicitur aliquid per distantiam ad ipsum nunc, quod est terminus praeteriti et futuri, 4 Phys. 22 e; prius et posterius sunt prius in loco sive in magnitudine, et hoc ideo, quia magnitudo est quantitas positionem habens; de ratione autem positionis est prius et posterius, unde ex ipsa positione locus habet prius et posterius, 4 Phys. 17 c; prius et posterius esse non possunt, nisi tempus sit, 8 Phys. 2 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 8; PP. Q. 42. Art. 3 (bis); PP. Q. 46. Art. 1 (bis); SS. Q. 26. Art. 1 c; 5 Met. 13 b; et passim. On **causa prior,** see *causa* under 1 and 2; on **contraria priora,** see *contrarius* under 1; on **dicere per prius,** see *dicere* under 3; on **differentia prior,** see *differentia*; on **necessarium a priori,** see *necessarius* under 1; on **necessitas a priori,** see *necessitas* under 1; on **praedicare per prius, seu secundum prius,** see *praedicare* under 2; on **praedicatio per prius,** see *praedicatio* under 2; on **processus de priori ad posterius,** see *processus* under 1. — Kinds of *prius* in this sense are: (a), **prius a quo non convertitur essendi seu subsistendi consequentia,** the translation of Aristotle's expression, πρότερον δὲ δοκεῖ τὸ τοιοῦτον εἶναι, ἀφ' οὗ μὴ ἀντιστρέφει ἡ τοῦ εἶναι ἀκουλήθησις (Categ. c. 12, 14. a. 34 f.), *the antecedent for which consequent being cannot (logically) be substituted.* Dicitur enim uno modo prius quo non existente non erunt alia, sed illud potest esse sine aliis, sicut unum est prius duobus, quia duo non possunt esse nisi sit unum, unum autem potest esse si non sint duo, 8 Phys. 14 d. Cf. PP. Q. 85. Art. 3 ob. 1; SS. Q. 189. Art. 1 ob. 5; Nom. 13. 2; Virt. 4. 3 a; Verit. 6. 2 ad 13; 1 Anal. 13 k; 5 Phys. 5 g; 8 Phys. 14 c; 2 Cael. 2 k; 5 Met. 13 i and k; et passim. — (b), **prius cognitione seu in cognitione seu ordine cognitionis seu secundum cognitionem seu secundum rationem nostrae apprehensionis,** *prior with respect to knowledge.* Illud enim est primum secundum cognitionem, quod est magis notum et magis manifestat rem, 7 Met. 1 d. Cf. PP. Q. 11. Art. 2 ad 4; PS. Q. 14. Art. 5 c; PS. Q. 100. Art. 6; C. G. 1. 34; 5 Met. 13 b and f. — (c), **prius cognitione intellectiva seu ratione seu secundum rationem** and **prius secundum sensum,** *prior according to the intellectual* or *rational knowledge and according to the sensible knowledge.* Secundum hoc est aliquid prius ratione quod prius cadit in intellectu, PP. Q. 16. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 5. Art. 2 (passim); PP. Q. 85. Art. 3; PS. Q. 14. Art. 5; PS. Q. 34. Art. 4; 5 Met. 13 f-h; et passim. — (d), **prius definitione seu secundum definitionem** and **prius ratione seu secundum rationem seu secundum intellectum,** *prior according to the definition and the conception.* Sicut animal est prius definitione, quam homo, quia definitio animalis ponitur in definitione hominis, 7 Met. 1 d; secundum hoc est aliquid prius ratione, quod prius cadit in intellectu, PP. Q. 16. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 3. Art. 5 a; PP. Q. 16. Art. 4 ad 2; PP. Q. 40. Art. 4; 2 Phys. 5 c; 7 Met. 1 d and 13 e; 9 Met. 7 b; et passim. — (e), **prius generatione seu in generatione seu ordine generationis seu secundum ordinem generationis seu in via generationis seu secundum viam generationis** and **prius tempore seu secundum tempus seu in via temporis seu secundum viam temporis,** *prior according to production and according to time.* Dicitur aliquid prius tempore, quod est remotius a praesenti nunc in praeterito vel propinquius in futuro, 8 Phys. 14 d; esse autem prius generatione continetur sub eo quod est prius tempore, omne enim, quod est prius generatione, est etiam prius tempore, licet non e converso; ea enim, quae non habent ordinem ad generationem alicuius, licet sint priora tempore, non tamen sunt priora generatione, sicuti equus non est prior generatione leone qui nunc est, licet sit prior tempore, partes autem, ex quibus aliquid constituitur, sunt priores generatione et per consequens tempore, 7 Met. 13 e. Cf. PP. Q. 77. Art. 4 c; PP. Q. 85. Art. 3 ad 1; PT. Q. 1. Art. 5 ad 3; C. G. 2. 58; C. G. 3. 82; 2 Sent. 27. 1. 4 ad 2; Virt. 4. 3 c; Verit. 9. 3 ad 6; 2 Phys. 5 c; 5 Met. 13 c; 7 Met. 1 d; 9 Met. 7 b; et passim. — (f), **prius in causando,** *earlier according to activity.* Cf. 2 Phys. 6 a. — (g), **prius in esse seu in essendo seu secundum ordinem in essendo seu secundum naturalem ordinem in essendo** and **prius secundum rem seu ordine rei,** *earlier according to being* or *existing, and earlier according to the thing.* Priora scilicet secundum ordinem in essendo dicuntur, quae possunt esse sine aliis, et illa non possunt esse sine eis, 5 Met. 13 i. Cf. PP. Q. 3. Art. 5 a; PS. Q. 14. Art. 5 c; C. G. 1. 34; 5 Met. 13 b and k; et passim. — (h), **prius in generatione,** see *prius generatione.* — (i), **prius in motu seu secundum motum seu secundum ordinem in motu** and **prius secundum quantitatem seu per ordinem quantitatis,** *prior according to movement and quantity.* Motum autem non est intellegere sine tempore, cum nihil aliud sit tempus quam numerus prioris et posterioris in motu, PP. Q. 66. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 10. Art. 1 (bis); PP. Q. 46. Art. 1; PP. Q. 53. Art. 1, 2, 3; PS. Q. 25. Art. 3; 5 Met. 13 b, d, and e. — (j), **prius in ordine naturae seu ordine naturae seu secundum ordinem naturae seu secundum suam naturam seu secundum naturam seu natura seu naturaliter** and **prius quoad nos,** *prior according to its nature* or *in itself,* (cf. *prius secundum speciem*) and *with reference to us* or *our nature.* Secundum autem ordinem tertium ordinantur quaedam vires sensitivae ad invicem, scilicet visus, auditus, et olfactus; nam visibile est prius naturaliter, quia est commune superioribus et inferioribus corporibus, sonus autem audibilis fit in aere, qui est naturaliter prior commixtione elementorum, quam sequitur odor, PP. Q. 77. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 3 ad 1; PS. Q. 20. Art. 1 ad 3; SS. Q. 1. Art. 7 ad 3; SS. Q. 182. Art. 4 c; PT. Q. 1. Art. 5 ad 3; C. G. 1. 26 and 34; C. G. 2. 23; C. G. 3. 82; Quodl. 5. 10. 19 c; Hebr. 8. 1; 1 Anal. 2 b, 4 o, and 39 d; 8 Phys. 14 d; 1 Cael. 4 d; 2 Cael. 5 c; 5 Met. 13 b; et passim. — (k), **prius in via generationis,** see *prius generatione.* — (l), **prius in via temporis,** see *prius generatione.* — (m), **prius natura,** see *prius in ordine naturae.* — (n), **prius natura ex parte agentis** and **prius natura ex parte materiae,** *prior according to nature on the part of the active and on the part of the material cause.* Est autem aliquid prius in natura dupliciter: uno modo ex parte agentis; alio modo ex parte materiae; hae enim duae causae praeexistunt rei. ex parte quidem agentis est simpliciter primum illud quod primo cadit in eius intentione; sed secundum quid prius est illud a quo incipit eius operatio; et hoc ideo, quia intentio est prior operatione. ex parte vero materiae est primum illud quod prius existit in transmutatione materiae, PT. Q. 6. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 3 ad 1; SS. Q. 1. Art. 7 ad 3; Verit. 9. 3 ad 6; Quodl. 5. 10. 19 c. — (o), **prius naturaliter,** see *prius in ordine naturae.* — (p), **prius ordine cognitionis,** see *prius cognitione.* — (q), **prius ordine dignitatis seu secundum potestatem,** *prior according to dignity* or *power.* Aliquid est prius altero, . . .: uno modo ordine perfectionis et dignitatis, sicut dilectio Dei est prior dilectione proximi; et hoc modo dona sunt priora virtutibus intellectualibus et moralibus, posteriora vero virtutibus theologicis, PS. Q. 68. Art. 8 ad 2. Cf. 5 Met. 13 d. — (r), **prius ordine dispositionis,** *prior according to disposition* or *preparation.* Aliquid

est prius altero, . . .: alio modo ordine generationis seu dispositionis, sicut dilectio proximi praecedit dilectionem Dei quantum ad actum; et sic virtutes morales et intellectuales praecedunt dona; quia per hoc quod homo bene se habet circa rationem propriam, disponitur ad hoc quod se bene habeat in ordine ad Deum, PS. Q. 68. Art. 8 ad 2. — (s), **prius ordine naturae,** see *prius in ordine naturae.* — (t), **prius ordine perfectionis seu secundum perfectionem seu perfectione seu secundum rationem complementi,** *prior according to perfection.* Corpus comparatur ad animam sicut materia ad formam; quae, etsi sit posterior in ordine generationis, est tamen prior ordine perfectionis et naturae, PS. Q. 83. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 68. Art. 8 ad 2; C. G. 3. 82; Virt. 4. 3 c; Verit. 9. 3 ad 6; 2 Phys. 5 c. — (u), **prius ordine rei,** see *prius in esse.* — (v), **prius per accidens** and **prius per se,** *prior according to something else* and *prior according to itself* or *as such.* Aliquid potest esse prius altero dupliciter: uno modo per se; alio modo per accidens. per se quidem inter omnes virtutes prima est fides, . . ., sed per accidens potest aliqua virtus esse prior fide, SS. Q. 4. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 70. Art. 3 ob. 5. — (w), **prius perfectione,** see *prius ordine perfectionis.* — (x), **prius per ordinem quantitatis,** see *prius in motu.* — (y), **prius per se,** see *prius per accidens.* — (z), **prius quoad nos,** see *prius in ordine naturae.* — (a^{2}), **prius ratione,** see *prius cognitione intellectiva and prius definitione.* — (b^{2}), **prius secundum actum** and **prius secundum potentiam,** *prior according to reality and according to potentiality.* Cf. 5 Met. 13 i. — (c^{2}), **prius secundum cognitionem,** see *prius cognitione.* — (d^{2}), **prius secundum definitionem,** see *prius definitione.* — (e^{2}), **prius secundum intellectum,** see *prius definitione.* — (f^{2}), **prius secundum locum,** *prior according to place.* Aliquid dicitur esse prius secundum locum in hoc, quod est propinquius alicui loco determinato, sive ille locus determinatus accipiatur ut medium in aliqua magnitudine, sive ut extremum, 5 Met. 13 b. Cf. Quodl. 5. 10. 19 c. — (g^{2}), **prius secundum motum,** see *prius in motu.* — (h^{2}), **prius secundum naturalem ordinem in essendo,** see *prius in esse.* — (i^{2}), **prius secundum naturam,** see *prius in ordine naturae.* — (j^{2}), **prius secundum nominis rationem,** and **prius secundum rei naturam,** *prior according to the meaning of the name and prior according to the nature of the thing.* Cf. C. G. 1. 34. — (k^{2}), **prius secundum ordinem,** *prior according to order.* Cf. 5 Met. 13 e. — (l^{2}), **prius secundum ordinem generationis,** see *prius generatione.* — (m^{2}), **prius secundum ordinem in essendo,** see *prius in esse.* — (n^{2}), **prius secundum ordinem in motu,** see *prius in motu.* — (o^{2}), **prius secundum ordinem naturae,** see *prius in ordine naturae.* — (p^{2}), **prius secundum perfectionem,** see *prius ordine perfectionis.* — (q^{2}), **prius secundum potentiam,** see *prius secundum actum.* — (r^{2}), **prius secundum potestatem,** see *prius ordine dignitatis.* — (s^{2}), **prius secundum quantitatem,** see *prius in motu.* — (t^{2}), **prius secundum quid** and **prius simpliciter,** *prior in a certain respect* or *with respect to something* and *prior simply* or *absolutely.* Secundum quid prius est illud a quo incipit eius operatio, PT. Q. 6. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 11. Art. 2 ad 4; PP. Q. 82. Art. 3 ad 2; SS. Q. 182. Art. 4 c; Hebr. 8. 1; 1 Anal. 4 o; 5 Met. 13 f; et passim. — (u^{2}), **prius secundum rationem,** see *prius cognitione intellectiva* and *prius definitione.* — (v^{2}), **prius secundum rationem complementi,** see *prius ordine perfectionis.* — (w^{2}), **prius secundum rationem nostrae apprehensionis,** see *prius cognitione.* — (x^{2}), **prius secundum rei naturam,** see *prius secundum nominis rationem.* — (y^{2}), **prius secundum rem,** see *prius in esse.* — (z^{2}), **prius secundum sensum,** see *prius cognitione intellectiva.* — (a^{3}), **prius secundum speciem seu secundum substantiam seu substantia,** *prior according to essence* or *substance,* (id est, secundum substantiae complementum, sicut actus est prior potentia et perfectum imperfecto, 8 Phys. 14 d). Cf. *prius in ordine naturae.* Cf. Quodl. 5. 10. 19 c; 2 Cael. 5 a; 9 Met. 7 b and 8 a. — (b^{3}), **prius secundum suam naturam,** see *prius in ordine naturae.* — (c^{3}), **prius secundum substantiam,** see *prius secundum speciem.* — (d^{3}), **prius secundum tempus,** see *prius generatione.* — (e^{3}), **pri secundum viam generationis,** see *prius generatione.* — (f^{3}), **pri secundum viam temporis,** see *prius generatione.* — (g^{3}), **pri simpliciter,** see *prius secundum quid.* — (h^{3}), **prius substa** see *prius secundum speciem.* — (i^{3}), **prius tempore,** see *pr generatione.* — **in quolibet genere quanto aliquid est prius, ta est simplicius et in paucioribus consistens** (PS. Q. 19. Art. 2 c, *the earlier something is according to its nature in any genus of thi the simpler it is and in fewer examples does it consist.* — **natura prius est quod est perfectius, licet in unoquoque sit temp posterius** (C. G. 2. 23), *that which is perfect is earlier accord nature, although in any (created) thing according to time it is la* Cf. SS. Q. 1. Art. 7 ad 3; PT. Q. 1. Art. 5 ad 3. — **posteriora sunt de intellectu priorum, sed e converso,** see *posterior* under — **posito posteriori ponitur prius,** see *posterior* under 2. — **est per se, semper est prius eo quod est per aliud,** see *per* under — **remoto posteriori non removetur prius,** see *posterior* under — **remoto priori removetur posterius** (PS. Q. 15. Art. 2 ob. 4 Phys. 11 d), or, **remoto priori removentur ea quae conseque sunt** (5 Phys. 2 g), *with the removal of the earlier the later is removed,* i.e., that which directly follows the former and res from it. Cf. 5 Met. 13 k. — **semper prius salvatur in poste** (PP. Q. 60. Art. 1 c), *the prior is always kept* or *preserved posterior.* Cf. Nom. 7. 1. — **transmutato posteriori non tra mutatur prius,** see *posterior* under 2. — **virtus prioris est in pos riori, sed non convertitur** (2 Sent. 35. 1. 4 ad 3), *the power earlier is also in the later, but not vice versa.* — (2), secundum Ph sophum, in lib. II Priorum, cap. penult. et ult., PT. Q. 60. Ar 4 ob. 1; in libro Priorum et in consequentibus, 1 Perih. 1 a; in fine I Priorum dicuntur, 2 Perih. 2 c; ad hoc ordinatur li Priorum analyticorum, qui est de syllogismo simpliciter, 1 An 1 a. Cf. 2 Anal. 4 a.

priōrātus, ūs, *m., priorship, office of prior.* Ut abbas in casu pr dicto debet eum admonere ut prioratum resignet, vel si nol potest ex aliqua alia occasione absolvere a cura prioratus, PTS 11. Art. 1 ad 3. Cf. PTS. Q. 11. Art. 1 ob. 3.

prioritas, ātis, *f., preference, priority,* synonym of *prioratus.* No principii a prioritate sumitur, (ob. 3), . . ., licet hoc nomen pri pium, quantum ad id a quo imponitur ad significandum, vide a prioritate sumptum, non tamen significat prioritatem, sed gínem, PP. Q. 33. Art. 1 ob. 3; in divinis autem dicitur pri pium secundum originem absque prioritate, . . ., unde opo ibi esse ordinem secundum originem absque prioritate, PP. 42. Art. 3 c; substantia quae est ens per se prioritatem ha respectu accidentis, quod est ens per aliud et in alio, 1 Per 8 a. Cf. PP. Q. 45. Art. 3; PP. Q. 46. Art. 1; 1 Sent. 9. 2. 1 1 Sent. 29. 1. 1 ad 1; Pot. 10. 1 ad 10; Virt. 4. 3 c; et pass

Priscilla, ae, *f., Priscilla,* sometimes called *Prisca,* a prophetess together with Maximilla, another prophetess, and the pro Montanus founded the Montanists or Montanism, a schism the second century. Cf. PS. Q. 106. Art. 4; SS. Q. 173. Art SS. Q. 185. Art. 6.

priscus, a, um, *adj., of* or *belonging to former times, of many ago, olden, ancient,* used only in quotation in the S.T. Pri enim temporibus omnis sacratus vir cum mediocri et vili conversabatur, SS. Q. 187. Art. 6 a, in quot.; huius veri sacri multiplicia variaque signa erant sacrificia prisca Sancto PT. Q. 48. Art. 3 c.

pristinus, a, um, *adj., former, early, original, primitive, pristi* postea per poenitentiam emendati possint ad gradum pristi redire, aut ad altiorem conscendere, SS. Q. 64. Art. 7 ob. sicut etiam mens semel ad devotionem excitata, facilius modum ad devotionem pristinam revocatur, SS. Q. 171. Ar 2 ad 2; omne autem peccatum ad pristinam vetustatem per

PT. Q. 69. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 186. Art. 10; SS. Q. 187. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 9; PT. Q. 63. Art. 6; et passim.

prius, *adv.*, comp., *before, sooner, first, previously.* Sicut et apostoli post acceptum Spiritum sanctum, se manifestaverunt, qui prius in caenaculo latebant, PT. Q. 72. Art. 9 c; secundum quod causabantur ex actibus peccatorum prius dimissorum, PT. Q. 88. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 74. Art. 2; PP. Q. 79. Art. 8; PP. Q. 84. Art. 4; PP. Q. 85. Art. 4 (bis); PTS. Q. 12. Art. 2; et passim. — With *quam*, and often joined in one word, **priusquam**, *before that, before, sooner, rather.* Crebra enim erat eius cum eis conversatio priusquam ascendisset in caelum; et hoc ad consolationem ipsorum, PT. Q. 55. Art. 3 ad 3; non ergo debet aliquis baptizari, priusquam ex utero nascatur, PT. Q. 68. Art. 11 a. Cf. SS. Q. 39. Art. 3 (bis); SS. Q. 185. Art. 6; SS. Q. 189. Art. 4; PT. Q. 6. Art. 4; PTS. Q. 66. Art. 3; et passim.

priusquam, see *prius.*

privātim, *adv.*, *apart from state affairs, for one's self, as an individual, in private, privately, in a private capacity*, opposite of *publice.* Puta si aliquis occulte tractet, quomodo civitas tradatur hostibus, vel si haereticus privatim homines a fide avertat, SS. Q. 33. Art. 7 c; mulieri non permittitur publice docere in Ecclesia; permittitur autem ei privatim aliquos domestica admonitione instruere, PT. Q. 55. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 83. Art. 7; SS. Q. 177. Art. 2; SS. Q. 185. Art. 7, in quot.; SS. Q. 187. Art. 3, in quot.; PT. Q. 21. Art. 3, in quot.; et passim.

privātio, ōnis, *f.*, (1) *a taking away of that which is due, privation, removal*, synonym of *remotio*, (2) *privation, lack of what should be present*, synonym of *defectus*, the opposite of *habitus* and *perfectio.* — (1), licet in Deo non sit aliqua privatio, tamen secundum modum apprehensionis nostrae non cognoscitur a nobis nisi per modum privationis et remotionis, PP. Q. 11. Art. 3 ad 2; per privationem actus a potentia, C. G. 1. 37; ponunt quattuor modos permissionis, unum per privationem praeceptionis, 4 Sent. 33. 2. 2. 2 c; sicut privationes, id est, sicut illae (sc. enuntiationes), quae sunt de praedicato privativo, 2 Perih. 2 c; ablatio cuiuslibet rei per violentiam dicitur privatio, 5 Met. 20 d. Cf. PP. Q. 48. Art. 6 (ter); PP. Q. 49. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 9; PT. Q. 50. Art. 6 (quater); PTS. Q. 67. Art. 3; et passim. On **effectus privationis**, see *effectus.* — Kinds of *privatio* in this sense are: **privatio activa** and **privatio passiva**, *the active and the passive privation* or *depriving and the being deprived.* Cf. 2 Sent. 35. 1. 1 ad 5. — (2), privatio autem non ponit aliquid, sed determinat sibi subiectum; "est" enim "negatio in subiecto", ut dicitur IV Metaphys., text. 41, et lib. V, text. 27; caecum enim non dicitur nisi de eo quod est natum videre, PP. Q. 17. Art. 4 c; privatio autem in rerum natura nihil est aliud quam carentia oppositi habitus, PS. Q. 36. Art. 1 c; privatio est non-ens absque omni forma, 1 Gener. 6 g; privatio nihil aliud est quam absentia formae quae est nata inesse, 1 Cael. 6 a; ad rationem privationis exigitur quod aliquid sit aptum natum habere quod non habet, 1 Sent. 13. 1. 4 c; privatio autem negatio quaedam est in subiecto determinato, C. G. 1. 71; privatio autem non est aliqua essentia, sed est negatio in substantia, C. G. 3. 7; omnis enim negatio, quae est in aliquo subiecto determinato, potest dici privatio, unde in IV. Metaph. (c. 2, 1004. a. 15 ff.) dicitur, quod privatio est negatio in subiecto vel in substantia, 1 Sent. 28. 1. 1 ad 2; privatio, quae ponitur principium naturae per accidens, non est aliqua aptitudo ad formam vel inchoatio formae vel aliquod principium activum imperfectum, ut quidam dicunt, sed ipsa carentia formae vel contrarium formae, quod subiecto accidit, 1 Phys. 13 b; privatio includit in sua ratione negationem et aptitudinem subiecti, 5 Met. 20 d; privatio aut est indeterminata potentia, scilicet cum aptitudine ad habitum, aut saltem concepta cum susceptivo, id est, cum subiecto, licet non habente aptitudinem ad habitum, sicut si dicamus vocem invisibilem aut lapidem rem mortuam, 10 Met. 6 d; duplex est privatio, una quidem, quae est in privatum esse, ut mors et caecitas, alia vero, quae est in privari, ut aegritudo, quae est via in mortem, et ophthalmia, quae est via in caecitatem, Mal. 1. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 48. Art. 3 ad 2; C. G. 3. 9; 1 Perih. 5 d; 1 Anal. 5 d and 10 d; 4 Met. 3 a; 1 Phys. 15 d; 2 Phys. 1 a; et passim. On **motus ad privationem**, see *motus* under 4; on **negatio per modum privationis seu secundum privationem**, see *negatio* under 2; on **oppositum secundum privationem seu ut privatio**, see *opponere.* — Kinds of *privatio* in this sense are: (a), **privatio absoluta** and **privatio consequens aliquam potentiam**, *the absolute lack* which signifies the lack of all perfection, and *the lack adhering to a faculty.* Malum importat privationem non absolutam, sed consequentem talem potentiam, PS. Q. 18. Art. 5 ad 2. — (b), **privatio communissime dicta, privatio communiter dicta**, and **privatio proprie dicta seu stricte accepta**, *lack in the most general, that in the general, and that in the proper* or *in the strict sense of the word.* Privatio tribus modis dicitur. uno modo proprie, quando removetur ab aliquo quod natum est habere et in quo tempore natum est habere, sicut carere visu est privatio visus in homine. alio modo communiter, quando removetur ab aliquo quod ipsum quidem non est natum habere sed genus eius, sicut si non habere visum dicatur esse privatio visus in talpa. tertio modo communissime, quando removetur ab aliquo id quod a quocumque alio natum est haberi, non tamen ab ipso nec ab alio sui generis, sicut si non habere visum dicatur esse privatio visus in planta, Pot. 9. 7 ad 11. Cf. PP. Q. 33. Art. 4 ad 2; C. G. 3. 6; 4 Met. 15 g; 5 Met. 14 i and 20 d; 10 Met. 6 d. — (c), **privatio communiter dicta**, see *privatio communissime dicta.* — (d), **privatio consequens aliquam potentiam**, see *privatio absoluta.* — (e), **privatio non simplex** and **privatio simplex seu pura seu perfecta seu totaliter aliquid privans**, *the not simple* or *partial lack connected with something of the corresponding perfection and the simple* or *the pure* or *the perfect* or *the complete lack of the same.* Sed si quis diligenter consideret, inveniet duplex privationum genus. est enim quaedam simplex et pura privatio, quae consistit quasi in corruptum esse; sicut mors est privatio vitae, et tenebra est privatio luminis; . . ., est autem alia privatio non simplex, sed aliquid retinens de habitu opposito; quae quidem privatio magis consistit in corrumpi quam in corruptum esse; sicut aegritudo, quae privat debitam commensurationem humorum, ita tamen quod aliquid eius remaneat, alioquin non remaneret animal vivum; et similiter est de turpitudine et aliis huiusmodi, PS. Q. 73. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 8 ad 1; PS. Q. 86. Art. 1 ob. 3; 4 Sent. 44. 2. 3. 3 c; 1 Gener. 8 c; 10 Met. 6 a; Mal. 1. 1 ad 2; et passim. — (f), **privatio perfecta**, see *privatio non simplex.* — (g), **privatio praecedens** and **privatio sequens**, *the preceding and the following lack.* Cf. Mal. 1. 5 ad 12. — (h), **privatio pura**, see *privatio non simplex.* — (i), **privatio sequens**, see *privatio praecedens.* — (j), **privatio simplex**, see *privatio non simplex.* — (k), **privatio stricte accepta**, see *privatio communissime dicta.* — (l), **privatio totaliter aliquid privans**, see *privatio non simplex.* — (m), **privatio vera**, *the true* or *real lack.* See Pot. 9. 7 and 11. — **contrarietatis principium est oppositio privationis et habitus**, see *habitus* under 2. — **habitus naturaliter est prior privatione**, see *habitus* under 2. — **omnis privatio praesupponit habitum**, (3 Cael. 5 b), *every lack presupposes the possession of the same.* — **prima contrarietas est habitus et privatio**, see *habitus* under 2. — **principium contrarietatis est oppositio privationis et habitus**, see *habitus* under 2. — **privatio et habitus est prima contrarietas**, see *habitus* under 2. — **privationes non suscipiunt magis et minus** (Pot. 1. 3 ob. 4 c and ad 4 c; cf. PP. Q. 11. Art. 4 ad 1; PS. Q. 73. Art. 2 c), *lacks* or *privations do not permit a more* or *a less except secundum se*, potest tamen recipere secundum causam, sicut aliquis dicitur magis caecus, qui habet oculum erutum, quam cuius visus impeditur propter aliquem humorem impedientem, Pot. 1. 3 ad 4 c. — **privationis subiectum est potentia seu potentia**

materiae (C. G. 1. 39; C. G. 2. 25), *the subject of the lack is the potentiality of the matter* or *that existing in the state of potentiality.* — Privatio non habet causam per se agentem (C. G. 2. 41), *privation has no cause operating according to itself* or *as such*, quia omne agens agit, inquantum habet formam (C. G. 2. 41). and *privatio* neither possesses a form (1 Gener. 6 g) nor is such. — privatio non ponit aliquid sed determinat sibi subiectum, (PP. Q. 17. Art. 4 c; 4 Met. 3 a; 10 Met. 6 d), *lack is nothing positive*, i.e., nothing determined in the reality of things, but it demands a subject for itself to which it cleaves, (et quandoque etiam requirit aptitudinem in subiecto; quod enim omnino non est, non dicitur privatum, 10 Met. 6 d).

prīvātīvē, *adv.*, see *privativus.*

prīvātīvus, a, um, *adj.*, *depriving, removing, possessing a lack, denoting privation, privative, negative*, synonym of *remotivus*, the opposite of *affirmativus* and *positivus*. Licet privatio secundum se non recipiat magis et minus, tamen, secundum quod eius oppositum recipit magis et minus, etiam ipsa privativa dicuntur secundum magis et minus, PP. Q. 11. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 42. Art. 1; PS. Q. 43. Art. 1. Cf. *privatio* under 2. Cf. *affirmatio privativa*, see *affirmatio* under 1; on **affirmativa privativa**, see *affirmativus*; on **demonstratio privativa**, see *demonstratio* under 3; on **effectus privativus**, see *effectus*; on **enuntiatio privativa**, see *enuntiatio* under 2; on **negatio privativa**, see *negatio* under 1 and 2; on **negativa privativa**, see *negativus*; on **nomen privativum**, see *nomen* under 1; on **praedicatum privativum**, see *praedicatum* under 1; on **res privativa**, see *res*; on **syllogismus privativus**, see *syllogismus.* — **prīvātīvē**, *adv.*, *in the manner* or *sense of privation, negatively, privatively*, synonym of *remotive*, the opposite of *affirmative* and *positive*. Unum opponitur privative multis, PP. Q. 11. Art. 2 ad 4; quia contraria et opposita privative nata sunt fieri circa idem, PP. Q. 17. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 33. Art. 4 (bis); PP. Q. 85. Art. 8; SS. Q. 86. Art. 2; PT. Q. 89. Art. 6; PTS. Q. 92. Art. 1 ad 12; et passim. On **accipere privative**, see *accipere* under 3; on **dicere privative**, see *dicere* under 3; on **ignorantia privative accepta**, see *ignorantia* under 1; on **infinitum privative dictum seu sumptum**, see *infinitus*; on **intellegere privative**, see *intellegere* under 3; on **oppositum privative**, see *opponere*; on **praedicare privative**, see *praedicare* under 2; on **significare privative**, see *significare*; on **sumere privative**, see *sumere* under 3.

prīvātus, a, um, *P. a.*, see *privo.*

privilēgiātus, a, um, *P. a.*, *privileged, exceptional.* Potest dici quod loquitur de notitia privilegiata, quae est per revelationem, PS. Q. 112. Art. 5 ad 4; sed ulterius archiepiscopi "pallium" habent, in signum privilegiatae potestatis, PTS. Q. 40. Art. 7 c. Cf. PTS. Q. 96. Art. 11 (ter).

privilēgium, ii, *n.*, *privilege, prerogative.* Quaedam vero sunt communia quantum ad aliquid, et singularia quantum ad aliquid; et huiusmodi dicuntur "privilegia," quasi leges privatae, quia respiciunt singulares personas; et tamen potestas eorum extenditur ad multa negotia, PS. Q. 96. Art. 1 ad 1; ex hoc ipso privilegio clericali gaudet, 4 Sent. 37. 1. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 100. Art. 2; PS. Q. 96. Art. 1; PT. Q. 27. Art. 1; PT. Q. 77. Art. 1; PTS. Q. 8. Art. 5 (passim); et passim.

prīvo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to bereave, deprive, rob, strip.* Est autem alia privatio, quae consistit in "privari"; sicut aegritudo est privatio sanitatis, non quod tota sanitas sit sublata, sed quod est quasi quaedam via ad totalem oblationem sanitatis quae fit per mortem, PS. Q. 18. Art. 8 ad 1; ideo sicut per publicam potestatem aliquis licite privatur totaliter vita propter aliquas maiores culpas, ita etiam privatur membro propter aliquas culpas minores, (c), . . ., ideo privare aliquem vita in nullo casu pertinet ad aliquem, nisi ad publicam potestatem, cui committitur procuratio boni communis, SS. Q. 65. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 5. Art. 5 (bis); PP. Q. 48. Art. 6 (ter); PP. Q. 64. Art. 3; PS. Q. 18. Art. 1 (bis); PS. Q. 73. Art. 8 (passim); et passim. — **prīvātus**, a, um, *P. a.* (1) *deprived, bereaved*, (2) *not in public* or *official life, private, deprived of office*, the opposite of *communis* and *publicus*. — (1), quaedam quae consistit in "privatum esse", et haec nihil relinquit, sed totum aufert; ut caecitas totaliter aufert visum, et tenebrae lucem, et mors vitam, PS. Q. 18. Art. 8 ad 1; actus debito ordine privatus, PS. Q. 72. Art. 1 ad 2; ex parte rei privatae, 5 Met. 20 d; quod enim est omnino non ens, non dicitur privatum, 10 Met. 6 d. Cf. PS. Q. 72. Art. 1; SS. Q. 164. Art. 2 (bis); PT. Q. 82. Art. 9 and Art. 10 (bis); PTS. Q. 59. Art. 5; et passim. On **ens privatum**, see *ens*; on **subiectum privatum**, see *subiectum* under 2. — (2), magi per daemones miracula faciunt, et dicuntur fieri "per privatos contractus," quia quaelibet virtus creaturae in universo se habet ut virtus alicuius privatae personae in civitate, PP. Q. 110. Art. 4 ad 2; poenam illam infligendam non commisit lex personis privatis, sed personis publicis, quae habent officium ad hoc deputatum, PTS. Q. 60. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 90. Art. 3; PT. Q. 21. Art. 2; PT. Q. 67. Art. 4; PTS. Q. 19. Art. 5; PTS. Q. 31. Art. 1; et passim. On **actus privatus**, see *actus* under 1; on **bonum privatum**, see *bonus* under 3; on **homo privatus**, see *homo*; on **ius privatum**, see *ius* under 1; on **lex privata**, see *lex* under 1; on **libido privata**, see *libido* under 1; on **oratio privata**, see *oratio* under 3; on **persona privata**, see *persona* under 3; on **societas privata**, see *societas*; on **vita privata**, see *vita* under 3; on **votum privatum**, see *votum* under 1.

prō, *prep.* with *abl.*, (1) *for, in behalf of, in favor of, for the benefit of, on the side of*, opposite of *contra*, (2) *in the place of, instead of, for*, (3) *just the same as, even as, as though*, (4) *in exchange, in return for*, (5) *on account of, for the sake of*, (6) *in proportion, in comparison with, according to, as.* — (1), et per hunc modum quandocumque aliqua circumstantia respicit specialem ordinem rationis vel pro vel contra, oportet quod circumstantia det speciem actui morali, vel bono vel malo, PS. Q. 18. Art. 10 c; utrum pro aliis orare debeamus, utrum debeamus orare pro inimicis, . . ., utrum sancti in patria orent pro nobis, SS. Q. 83 pr. Cf. PP. Q. 36. Art. 4 (passim); SS. Q. 83. Art. 11; PT. Q. 37. Art. 3; PTS. Q. 47. Art. 6; PTS. Q. 49. Art. 3; et passim. — (2), Damascus et . . ., communiter utuntur nomine imaginis pro perfecta similitudine, PP. Q. 35. Art. 2 ad 1; alio modo possunt considerari fides et proles, secundum quod sunt in suis principiis, ut pro prole accipiatur, intentio prolis et pro fide debitum servandi fidem, sine quibus etiam matrimonium esse non potest, PTS. Q. 49. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 36. Art. 1; PP. Q. 36. Art. 4; SS. Q. 47. Art. 13; PTS. Q. 49. Art. 2 (bis); PTS. Q. 51. Art. 2 (ter); et passim. — (3), destinatio aliquando sumitur pro reali missione alicuius ad aliquem terminum, PP. Q. 23. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 10; PP. Q. 14. Art. 11; PP. Q. 19. Art. 11; PP. Q. 23. Art. 2; PP. Q. 25. Art. 2; et passim. — (4), utrum liceat accipere pecuniam pro spiritualibus actibus, SS. Q. 100 pr. Cf. PS. Q. 71. Art. 3; PS. Q. 114. Art. 2; SS. Q. 13. Art. 4; et passim. — (5), Deus dedit eum in mortem pro salute humani generis, PP. Q. 20. Art. 4 ad 1. Cf. PT. Q. 83. Art. 4 (bis); PTS. Q. 49. Art. 6 (bis); PTS. Q. 52. Art. 1; PTS. Q. 72. Art. 5 (passim); et passim. — (6), potest intelligi, ut fiat distributio pro generibus singulorum et non pro singulis generum, PP. Q. 19. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 21. Art. 1; PP. Q. 47. Art. 2; PTS. Q. 75. Art. 2 (passim); PTS. Q. 83. Art. 5; et passim. — pro tanto, *to such an extent, thus far.* Pro tanto dicitur persona consumpsisse persona, licet improprie, PT. Q. 4. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 14. Art. 9; SS. Q. 23. Art. 8; SS. Q. 103. Art. 1; SS. Q. 106. Art. 1; PTS. Q. 88. Art. 2; et passim.

proairesis, eos, (προαίρεσις), *f.*, *choice*, used in quot. in S.T. Gnomen autem, id est, sententiam vel mentem vel excogitationem, et proairesin, id est, electionem, in Domino dicere impossibile est, si proprie loqui volumus, PT. Q. 18. Art. 4 ob. 1.

Proba, ae, *f.*, *Proba*, Anicia Faltonia Proba, the widow of Sextus Petronius Probus, was of a very wealthy and noble Roman family. Three of her sons held the consulship, two of them together in 395 A.D. and the third in 406 A.D. Because of the Gothic invasions, Proba realized her ample fortune and sailed to Africa, accompanied by a retinue of widows and younger women, seeking protection under her escort. After paying a large sum to secure the protection of Heraclianus, Count of Africa, she was permitted to establish herself with her community of pious women in Carthage. Her piety led her to seek the friendship and counsel of St. Augustine. How readily he gave it, we see from letters 130, 131, 150, and 188. Sicut Augustinus dicit ad Probam, de orando Deum, Epist. 130. cap. 12, . . ., et hoc est quod Augustinus dicit ad Probam, loc. cit., cap. 6 and 7. Cf. SS. Q. 83. Art. 9 (ter); SS. Q. 83. Art. 13; SS. Q. 83. Art. 14 (bis).

probābilis, e, *adj.*, (1) *likely, credible, probable*, synonym of *opinabilis*, (2) *making probable, probable*. — (1), magis est probabile quod servus qui regitur imperio domini, convertatur ad fidem domini fidelis, quam e converso, SS. Q. 10. Art. 9 ad 3; probabilia autem dicuntur, quae sunt magis nota vel sapientibus vel pluribus, 1 Anal. 8 a. Cf. PS. Q. 11. Art. 1; PS. Q. 81. Art. 3; 1 Cael. 22 g; Fall. 1; Log. 4. 1; et passim. On **certitudo probabilis**, see *certitudo* under 2; on **propositio probabilis**, see *propositio* under 2; on suspicio probabilis, see *suspicio* under 3. — (2), sicut propositio demonstrabilis comprehenditur quando scitur per demonstrationem, non autem quando cognoscitur per aliquam rationem probabilem, PP. Q. 14. Art. 3 c; hoc etiam probabiliores philosophi posuerunt, PP. Q. 46. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 12. Art. 7 (bis); PP. Q. 47. Art. 1; PP. Q. 48. Art. 1; PS. Q. 67. Art. 3 (bis); PS. Q. 101. Art. 1; et passim. On **medium probabile**, see *medium* under 2; on **philosophus probabilis**, see *philosophus* under 1; on **probatio probabilis**, see *probatio* under 2; on **ratio probabilis**, see *ratio* under 13. — **probābiliter**, *adv.*, *with probability, probably, credibly*. Nec tamen quia non potest in talibus infallibilis certitudo haberi debet negligi certitudo quae probabiliter haberi potest per duos vel per tres testes, SS. Q. 70. Art. 2 ad 1; arguere probabiliter est notificare rem per accidentalia et per proprietates communes, Univ. 2. Cf. PP. Q. 46. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 9; SS. Q. 32. Art. 8; SS. Q. 33. Art. 6; PT. Q. 83. Art. 6; et passim. On **cognoscere probabiliter**, see *cognoscere* under 2; on **dicere probabiliter**, see *dicere* under 3; on **scire probabiliter**, see *scire* under 2.

probābilitas, ātis, *f.*, *probability, credibility*, the opposite of *improbabilitas*. Ideo quidquid est quod probabilitatem afferat in contrarium, reddit testimonium inefficax, SS. Q. 70. Art. 3 c; licet probabilitatem habeant, C. G. 2. 38. Cf. PTS. Q. 36. Art. 2; 1 Anal. 1 a. On **cognoscere per modum probabilitatis**, see *cognoscere* under 2; on **procedere secundum probabilitatem**, see *procedere* under 2. — **probabilitas coniecturalis**, *the conjectural probability*. In negotiis humanis non potest haberi demonstrativa probatio et infallibilis; sed sufficit aliqua coniecturalis probabilitas secundum quam rhetor persuadet, PS. Q. 105. Art. 2 ad 8.

probābiliter, *adv.*, see *probabilis*.

probātio, ōnis, *f.*, (1) *trying, proving, verification, testing*, (2) *proof, evidence, demonstration*, synonym of *ratio*. — (1), religionem intrantibus annus probationis conceditur secundum regulam B. Benedicti, et secundum statutum Innocenti IV, ad hoc quod probatio obligationem voti praecedat. ergo illicitum videtur esse quod pueri voto obligentur ad religionem ante probationis annum, SS. Q. 88. Art. 9 ob. 3; cuiusmodi sunt plures poenae praesentis vitae divinitus inflictae ad humiliationem vel probationem, SS. Q. 108. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 189. Art. 2. Cf. SS. Q. 189. Art. 2 ob. 1 and ad 1; SS. Q. 189. Art. 4 a and c; SS. Q. 189. Art. 9 ad 1; SS. Q. 189. Art. 10 ad 1; 4 Sent. 38. 1. 3. 1 ad 5; Quodl. 3. 5. 11 ad 1. — (2), manifestum est probationes quae contra fidem inducuntur non esse demonstrationes sed solubilia argumenta, PP. Q. 1. Art. 8 c; ergo et Deus. probatio mediae (propositionis), PP. Q. 3. Art. 8 ob. 3. Cf. PP. Q. 32. Art. 1 ad 3; PP. Q. 77. Art. 1 ad 5; PS. Q. 49. Art. 2 ad 3; 1 Cael. 2 e and 22 b; et passim. — Kinds of *probatio* in this sense are: (a), **probatio argumentativa seu demonstrativa seu infallibilis** and **probatio probabilis**, *the proof which establishes something apodictically* or *unerringly and which establishes something as probable*. In negotiis humanis non potest haberi demonstrativa probatio et infallibilis, PS. Q. 105. Art. 2 ad 8. Cf. PT. Q. 55. Art. 5 c; 2 Anal. 7 b; 5 Phys. 3 b. — (b), **probatio circularis**, *the circular proof* or *that moving in a circle*. Cf. **demonstratio circularis** under *demonstratio* 3. Cf. 8 Phys. 13 f; 1 Cael. 4 c; 2 Cael. 16 a. — (c), **probatio demonstrativa**, see *probatio argumentativa*. — (d), **probatio infallibilis**, see *probatio argumentativa*. — (e), **probatio logica**, *the logical proof* or *the proof developed in a logical way*. Cf. 2 Anal. 7 b. Cf. logice. — (f), **probatio per se, probatio per signum**, and **probatio propter quid**, *the proof from something which belongs to a thing through itself and its own nature, the proof from an outward sign* or *mark, and that from the cause*, propter quid scire est per causam scire, 1 Anal. 14 d. — (g), **probatio per signum**, see *probatio per se*. — (h), **probatio probabilis**, see *probatio argumentativa*. — (i), **probatio propter quid**, see *probatio per se*. — (j), **probatio semiplena**, *the half finished* or *incompleted proof*. Cum praecessit probatio semiplena, SS. Q. 69. Art. 2 c.

problēma, atis, *n.*, *a question proposed for solution, a problem, riddle, dispute*, synonym of *quaestio*. Proposuit Philistaeis problema ad eos tentandum, SS. Q. 97. Art. 1 c; in illis problematibus de quibus rationes non habemus, Verit. 14. 1 c; per hoc separatur propositio a problemate, 1 Anal. 5 b; quaestiones sive problemata, 2 Anal. 1 a. Cf. PS. Q. 44. Art. 1 (ter); PS. Q. 44. Art. 3; PS. Q. 45. Art. 3; 2 Anal. 17 d; 1 Cael. 22 a; et passim. — Kinds of *problema* are: (a), **problema de accidente** and **problema de genere**, *the problem concerning an accident and that concerning the genus* or *the essence of a thing*. Cf. 2 Anal. 15 g. — (b), **problema de genere**, see *problema de accidente*. — (c), **problema dialecticum**, *the dialectic problem*, or that which cannot be settled with certainty. Cf. PP Q. 46. Art. 1 c.

probo, āre, āvi, ātum, *v. a.*, *to show, prove, demonstrate*. Ex illa ratione probatur quod Deus sit beatus secundum suam essentiam, PP. Q. 26. Art. 2 ad 1; ratio illa non probat quod sola materia creetur, PP. Q. 45. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 1. Art. 8 (passim); PP. Q. 2. Art. 2 (bis); PP. Q. 32. Art. 1 (passim); PS. Q. 111. Art. 4; SS. Q. 100. Art. 6; et passim. — Kinds of *probare* are: (a), **probare demonstrative**, *to show proof*, in the sense of a necessarily true proof. Qui multa demonstrative de Deo probat, PP. Q. 13. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 46. Art. 1 c; PP. Q. 46. Art. 2 (passim); C. G. 1. 3; Trin. pr. 1. 4 c; 1 Cael. 2 c; et passim. — (b), **probare per signum**, *to prove by means of a sign*. Cf. 2 Cael. 7 e.

probus, a, um, *adj.*, *upright, honest, virtuous*, used only in quot. in S.T. Sicut pueris non omnem ludendi licentiam damus, sed eam quae ab honestis actionibus non sit aliena; sic in ipso ioco aliquod probi ingenii lumen luceat, SS. Q. 168. Art. 2 c, in quot.

prōcēdo, ere, cessi, cessum, 3, *v. n.*, (1) *to go forward, advance*, (2) *proceed, act*, (3) *go out, commence*, (4) *go out, emerge*, (5) *come off, progress, pass*, (6) *be possible, hold good, avails*. — (1), hic autem non est procedere in infinitum; quia sic non esset aliquod primum movens, et per consequens nec aliquod aliud movens, PP. Q. 2. Art. 3 c; ordinata interrogatio procedit ex communibus (principiis) per se notis ad propria, . . ., nihil enim refert utrum ille qui docet, proponendo vel interrogando procedat de principiis communibus ad conclusionem, PP. Q. 84. Art. 3 ad 3; procedere enim a causis in effectus, PS. Q. 14. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 49. Art. 3; PP. Q. 62.

Art. 2; C. G. 1. 13; C. G. 3. 112; 1 Anal. 33 a; et passim. — (2), ad primum sic proceditur, PP. Q. 1. Art. 1 ob. 1; difficile est procedere, C. G. 1. 2. Cf. PP. Q. 50. Art. 4; PP. Q. 52. Art. 3; PP. Q. 53. Art. 1; PT. Q. 1. Art. 3; PT. Q. 1. Art. 5; et passim. — Kinds of *procedere* in this sense are: (a), **procedere demonstrative seu disciplinabiliter seu per certitudinem,** *to proceed after the manner of apodictic proof* or *with certainty.* Cf. Trin. 2. 21 a and ad 2 qu.; 1 Cael. 2 e. — (b), **procedere disciplinabiliter,** see *procedere demonstrative.* — (c), **procedere intellectualiter seu intelligibiliter,** *to proceed after the manner of understanding the principles.* In ipsa enim perfectione divini esse continetur et Verbum intellegibiliter procedens, PP. Q. 27. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 28. Art. 1 (bis); Trin. 2. 2. 1 a. — (d), **procedere per certitudinem,** see *procedere demonstrative.* — (e), **procedere rationabiliter seu secundum probabilitatem,** *to proceed with probability* or *in the manner of the same.* Cf. Trin. 2. 2. 1 ob. 1 and 2, c, and ad 3; 1 Cael. 2 e. — (f), **procedere secundum probabilitatem,** see *procedere rationabiliter.* — (3), illa ratio procedit de voluntate secundum comparationem ad id quod supra animam est, PP. Q. 82. Art. 3 ad 3; procedit ergo praedicta demonstratio de potentia finita, C. G. 1. 20; emanatio ex interiori principio procedit, C. G. 4. 11. Cf. PP. Q. 53. Art. 1; SS. Q. 125. Art. 3; SS. Q. 189. Art. 4 (bis); PT. Q. 1. Art. 4 (bis); 1 Anal. 31 h; et passim. — (4), effectus procedit a causa, . . ., quicumque enim intellegit, ex hoc ipso quod intellegit, procedit aliquid intra ipsum, quod est conceptio rei intellectae ex eius notitia procedens, PP. Q. 27. Art. 1 c; sicut homo procedit ab homine, PP. Q. 27. Art. 2 c; nusquam enim hoc invenimus, quod ab uno procedant plura absque ordine, PP. Q. 36. Art. 2 c; simplex non potest procedere a pluribus quae sunt diversa, 1 Sent. 11. 1. 1 ad 7; omne quod procedit a Deo in diversitate essentiae, deficit a simplicitate eius, 1 Sent. 8. 5. 1 c. Cf. PP. Q. 9. Art. 1 ad 2 (ter); PP. Q. 56. Art. 1; PP. Q. 75. Art. 5; PP. Q. 84. Art. 4 c; C. G. 4. 24 and 25; et passim. — Kinds of *procedere* in this sense are: (a), **procedere aequaliter seu communiter** and **procedere principaliter seu proprie,** *to proceed in an equal* or *common manner and in a superior* or *proper manner.* Cum Spiritus sanctus communiter procedat a Patre et Filio, (ad 1), . . ., et ideo aequaliter procedit ab utroque, licet aliquando dicatur principaliter vel proprie procedere de Patre, PP. Q. 36. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 28. Art. 1; SS. Q. 59. Art. 2; SS. Q. 60. Art. 1; 1 Sent. 12. 1. 2 ad 3. — (b), **procedere communiter,** see *procedere aequaliter.* — (c), **procedere immediate** and **procedere mediate,** *to proceed directly and indirectly.* Invenitur Spiritus sanctus immediate a Patre procedere in quantum est ab eo; et mediate, in quantum est a Filio; et sic dicitur procedere a Patre per Filium; sicut etiam Abel processit immediate ab Adam, in quantum Adam fuit pater eius; et mediate, in quantum Eva fuit mater eius, quae processit ab Adam, PP. Q. 36. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 36. Art. 3 ob. 1; PTS. Q. 88. Art. 1. — (d), **procedere mediate,** see *procedere immediate.* — (e), **procedere naturaliter seu per naturam seu per modum naturae,** *to proceed in a natural manner* or *after the manner of a natural being.* Filius autem Dei naturaliter procedit a Patre ut Verbum intellectuale unum cum ipso Patre existens, PT. Q. 23. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 30. Art. 2 (ter); PP. Q. 41. Art. 2 and 6; PP. Q. 77. Art. 6 and 7; 1 Sent. 10. 1. 5 ad 1; 3 Sent. 11. 1. 1 c; Pot. 3. 13 c, 15 c, and 16 ad 9; Pot. 10. 2 ad 4 and 5 c. — (f), **procedere per modum amoris seu voluntatis seu per voluntatem** and **procedere per modum intellegibilis actionis seu intellectus,** *to proceed after the manner of love* or *of the will and after the manner of thought.* Et ideo quod procedit in divinis per modum amoris, non procedit ut genitum, vel ut filius, sed magis procedit ut spiritus, . . ., et inde est quod procedens per modum amoris et divinam naturam accipit, et tamen non dicitur natum, PP. Q. 27. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 27. Art. 2 c; PP. Q. 36. Art. 2 c; Pot. 3. 15 c and 16 ad 9; Pot. 10. 4 ad 17; et passim. — (g), **procedere per modum intellectus,** see *procedere per modum amoris.* — (h), **procedere per modum intellegibilis actionis,** see *procedere per modum amoris.* — (i), **procedere per modum naturae,** see *procedere naturaliter.* — (j), **procedere per modum voluntatis,** see *procedere per modum amoris.* — (k), **procedere per naturam,** see *procedere naturaliter.* — (l), **procedere per voluntatem,** see *procedere per modum amoris.* — (m), **procedere principaliter,** see *procedere aequaliter.* — (n), **procedere proprie,** see *procedere aequaliter.* — (o), **procedere secundum rationem similitudinis,** *to proceed after the manner of similarity.* Non tamen omne huiusmodi dicitur genitum, sed proprie quod procedit secundum rationem similitudinis. unde pilus, vel capillus, non habet rationem geniti et filii sed solum quod procedit secundum rationem similitudinis, non cuiuscumque, . . ., requiritur ad rationem talis generationis quod procedat secundum rationem similitudinis in natura eiusdem speciei, sicut homo procedit ab homine, et equus ab equo, PP. Q. 27. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 2 ad 2. — (5), hoc modo procedit sua probatio, PP. Q. 71. Art. 1 ad 5; non autem ista distinctio procedit secundum hoc, PS. Q. 52. Art. 1 c; ratio illa recte procederet, PT. Q. 65. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 50. Art. 3; PP. Q. 62. Art. 8; PS. Q. 18. Art. 1; SS. Q. 23. Art. 5; SS. Q. 122. Art. 3; et passim. — (6), ratio illa procederet, si tempus et aeternitas essent mensurae unius generis, quod patet esse falsum ex his quorum est tempus et aeternitas, PP. Q. 10. Art. 4 ad 1; hoc dictum non procedit secundum Augustini opinionem, PP. Q. 66. Art. 4 c; obiectio illa procedit, quando pro se aliquis exigit iuramentum, SS. Q. 98. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 30. Art. 2 ad 4; PP. Q. 39. Art. 5 ad 4; PP. Q. 60. Art. 3; PP. Q. 90. Art. 4; SS. Q. 110. Art. 4; et passim.

prōcessio, ōnis, *f., a going forward, an origin from some principle, procession, conclusion,* synonym of *processus.* In nomine doni importatur quod sit dantis per originem, et sic importatur proprietas originis Spiritus sancti, quae est processio, PP. Q. 38. Art. 2 ad 2; processus dicitur dupliciter. uno modo dicit motum localem, qui proprie est motus animalis motu progressivo, . . ., alio modo dicitur processio eductio principiati a suo principio, 1 Sent. 13. 1. 1 c; nomen processionis primo est inventum ad significandum motum localem, secundum quem aliquid ab uno loco per media ordinatim in extremum transit, et ex hoc transumitur ad significandum omne illud in quo est aliquis ordo unius ex alio vel post aliud. et inde est, quod in omni motu utimur nomine processionis, sicut dicimus quod corpus procedit ab albedine in nigredinem et de parva quantitate ad magnam et de non-esse in esse et e converso, et similiter utimur nomine processionis ubi est aliqua emanatio alicuius ab aliquo, sicut dicimus quod radius procedit a sole et omnis operatio ab operante et etiam operatum, sicut artificiatum ab artifice vel genitum a generante et universaliter omnem huiusmodi ordinem nomine processionis significamus, Pot. 10. 1 c. Cf. PP. Q. 27. Art. 1 c; PP. Q. 34. Art. 2; PP. Q. 36. Art. 2 c; PP. Q. 43. Art. 1; Graec. 32; et passim. — Kinds of *processio* are: (a), **processio ad extra** and **processio ad intra seu interior,** *the procession directed toward creatures and that directed inward* or *the exterior procession and that taking place within the divine nature.* Exitus Filii a Patre est secundum modum processionis interioris, PP. Q. 42. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 27. Art. 1 c; PP. Q. 27. Art. 4 ob. 1. — (b), **processio ad intra,** see *processio ad extra.* — (c), **processio aeterna** and **processio temporalis,** *the eternal and the temporal procession.* Missio non solum importat processionem a principio sed determinat processionis terminum temporalem. unde missio solum est temporalis, vel missio includit processionem aeternam, et aliquid addit, scilicet temporalem effectum. habitudo enim divinae personae ad suum principium non est nisi ab aeterno. unde gemina dicitur processio, aeterna scilicet et temporalis, non propter hoc quod habitudo ad principium geminetur; sed geminatio est ex parte termini temporalis et aeterni, PP. Q. 43. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 43. Art. 3 and 7; 1 Sent. 14. 1. 1 c; 1 Sent. 16. 1. 1 c; Pot. 10. 2 ob. 19 and ad 19. — (d), **processio amoris** and

processio verbi, *the procession of love and the procession of the (divine) Word.* Processio autem Verbi attenditur secundum actionem intellegibilem. secundum autem operationem voluntatis invenitur in nobis quaedam alia processio, scilicet processio amoris, secundum quam amatum est in amante; sicut per conceptionem verbi res dicta vel intellecta est in intelligente. unde et praeter processionem Verbi ponitur alia processio in divinis, quae est processio amoris, PP. Q. 27. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 27. Art. 4 (passim); PP. Q. 28. Art. 4 (passim); PP. Q. 30. Art. 2; PP. Q. 37. Art. 1 (bis); PP. Q. 93. Art. 6 (ter); et passim. — (e). **processio immaterialis** and **processio materialis,** *the spiritual and the physical procession.* Sicut etiam Abel processit immediate ab Adam, in quantum Adam fuit pater eius; et mediate, in quantum Eva fuit mater eius, quae processit ab Adam; licet hoc exemplum materialis processionis ineptum videatur ad significandam immaterialem processionem divinarum personarum, PP. Q. 36. Art. 3 ad 1. Cf. Pot. 10. 2 ad 2 c. — (f), **processio intellectus seu per modum intellectus seu secundum intellectum seu intellegibilis** and **processio voluntatis seu per modum voluntatis,** *the procession after the manner of thought and that after the manner of desire.* Processio enim quae est ad intra in intellectuali natura, terminatur in processione voluntatis, PP. Q. 27. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 27. Art. 3 ob. 3; 1 Sent. 10. 1. 5 ad 1; 1 Sent. 13. 1. 2 c; Pot. 9. 9 ob. 20 and ad 20; Pot. 10. 2 c and ad 11; Pot. 10. 5 c; et passim. — (g), **processio intellegibilis,** see *processio intellectus.* — (h), **processio interior,** see *processio ad extra.* — (i), **processio localis,** *the local procession.* Cf. 1 Sent. 11. 1. 1 ad 6. — (j), **processio materialis,** see *processio immaterialis.* — (k), **processio mediata,** *the direct procession.* Cf. PP. Q. 36. Art. 3 ad 1; Pot. 10. 5 c. — (l), **processio naturae seu secundum naturam seu per modum naturae,** *the procession after the manner of nature* or *of a being of nature.* Cf. 1 Sent. 10. 1. 5 ad 1; 1 Sent. 13. 1. 2 c; Pot. 9. 9 ob. 20 and ad 20; Pot. 10. 2 c and ad 11 and 5 c. — (m), **processio originis,** *a procession in the sense of origin.* Missio igitur divinae personae convenire potest secundum quod importat ex una parte processionem originis a mittente, (c), . . ., sed in divinis non importat nisi processionem originis quae est secundum aequalitatem, PP. Q. 43. Art. 1 ad 1. — (n), **processio passiva,** *the passive procession* or *the procession in the sense of an enduring,* i.e., the procession being made. — (o), **processio per mòdum naturae,** see *processio naturaè.* — (p), **processio per modum voluntatis,** see *processio intellectus.* — (q), **processio secundum intellectum,** see *processio intellectus.* — (r), **processio secundum naturam,** see *processio naturae.* — (s), **processio substantialis,** *the procession after the manner* or *in the sense of the essence.* Processio in divinis dicitur esse substantialis, quia non secundum aliquod accidens attenditur, sed per eam substantiam recipit persona procedens, Pot. 10. 2 ad 1. Cf. Pot. 10. 2 ob. 2. — (t), **processio temporalis,** see *processio aeterna.* — (u), **processio verbi,** see *processio amoris.* — (v), **processio voluntatis,** see *processio intellectus.*

prōcessiōnālis, e, *adj., processional,* used only in quot. in S.T. Differentiam, hypostaseon, id est, personarum, in tribus proprietatibus, id est, paternali, et filiali, et processionali recognoscimus, PP. Q. 32. Art. 2 a.

prōcessīvus, a, um, *adj., progressive.* Movent seipsa in remotum motu processivo, PP. Q. 18. Art. 3 c; cuius contrarium apparet maxime in animalibus perfectis, quae moventur motu processivo, PP. Q. 78. Art. 4 c.

prōcessus, ūs, *m.,* (1) *a going forward, advance, progression,* (2) *procedure, process, method,* synonym of *modus* and *ratio,* (3) *going forth, issue,* synonym of *processio.* — (1), inquantum similitudo divinae sapientiae gradatim procedit a supremis, quae magis participant de eius similitudine, usque ad infima rerum, quae minime participant, dicitur esse quidam processus et motus divinae sapientiae in res, PP. Q. 9. Art. 1 ad 2; ordinata interrogatio procedit ex communibus per se notis ad propria. per talem autem processum scientia causatur in anima addiscentis, PP. Q. 84. Art. 3 ad 3; secundum processum intellectivae cognitionis sit etiam nominationis processus, PS. Q. 7. Art. 1 c; in processu viae spiritualis, SS. Q. 43. Art. 1 c; meditatio pertinere videtur ad processum rationis ex principiis aliquibus, SS. Q. 180. Art. 3 ad. 1. Cf. PP. Q. 82. Art. 3; SS. Q. 14. Art. 4; C. G. 1. 9; C. G. 2. 89; 1 Anal. 41 c; 1 Cael. pr.; et passim. — Kinds of *processus* in this sense are: (a), **processus attinentiae,** *the progression of relationship.* Invenimus autem in processu attinentiae duos modos, quibus vinculum huiusmodi causatur, PTS. Q. 55. Art. 5 c. Cf. 4 Sent. 41. 1. 1. 5 c. — (b), **processus circularis,** *the circular progression.* Cf. 2 Anal. 12 h. — (c), **processus de priori ad posterius,** *the progression from prior to posterior.* Cf. 1 Cael. pr. — (2), sicut cum aliquis subito per virtutem divinam a febre curatur absque cursitatione et consueto processu naturae in talibus, PP. Q. 105. Art. 8 c; praedictos autem processus duo videntur infirmare, C. G. 1. 13. Cf. PP. Q. 13. Art. 2; PS. Q. 1. Art. 5 (bis); PS. Q. 13. Art. 2 ad 3; C. G. 1. 20 and 30; et passim. — Kinds of *processus* in this sense are: (a), **processus ad impossibile,** *the method leading to the impossible* or *the method of the indirect proof.* Cf. 1 Sent. 4. Div. — (b), **processus compositionis seu compositivus** and **processus resolutionis seu resolutorius,** *the method of composition and that of resolution* or *the synthetic and the analytic method.* In omni inquisitione oportet incipere ab aliquo principio; quod quidem si sicut est prius in cognitione, ita etiam sit prius in esse, non est processus resolutorius, sed magis compositivus. procedere enim a causis in effectus, est processus compositivus; nam causae sunt simpliciores effectibus. si autem id quod est prius in cognitione sit posterius in esse, est processus resolutorius, utpote cum de effectibus manifestis iudicamus, resolvendo in causas simplices, PS. Q. 14. Art. 5 c. — (c), **processus compositivus,** see *processus compositionis.* — (d), **processus demonstrativus,** *the process of the apodictic proof.* Cf. Trin. 2. 2. 1 c. — (e), **processus mathematicus,** *the mathematical method.* Cf. Trin. 2. 2. 1 ad 2 qu. — (f), **processus rationalis,** *the process of inference.* Processus aliquis, quo proceditur in scientiis, dicitur tripliciter rationalis, Trin. 2. 2. 1 c. — (g), **processus resolutionis,** see *processus compositionis.* — (h), **processus resolutorius,** see *processus compositionis.* — (3), ea quae pertinent ad processum creaturarum ab ipso (Deo), PP. Q. 2 pr.; nomina quae in divinam laudem sancti doctores assumunt, secundum processus ipsius Dei distinguuntur, PP. Q. 13. Art. 2 ob. 2; processum vitae a Deo in hominem, C. G. 2. 15. Cf. PP. Q. 27. Art. 1 ad 2; PS. Q. 70. Art. 3 c; PS. Q. 83. Art. 3 ad 2; C. G. 2. 88; C. G. 4. 1; et passim. — To be distinguished here are: **processus rationis seu intellegibilis** and **processus rei seu realis,** *the issue after the manner of thinking* or *in the sphere of reason, that of a thing* or *that taking place outside thinking.* Cf. PP. Q. 27. Art. 1 ad 2; Verit. 4. 2 c.

prōclāmātio, ōnis, *f., a calling out, proclamation.* Huiusmodi proclamationes quae in capitulis religiosorum fiunt, sunt de aliquibus levibus, quae famae non derogant, SS. Q. 33. Art. 7 ad 4.

proclāmo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., call* or *cry out, proclaim.* Sed consuetum est in religionibus, quod in capitulis aliqui proclamentur de culpis, nulla secreta admonitione praemissa, SS. Q. 33. Art. 7 ob. 4.

prōclīvis, e, *adj., inclined* or *disposed to a thing, liable, prone, subject,* synonym of *pronus.* Magis homines ad delectationes erunt proclives exemplo operum, verborum doctrina praetermissa, PS. Q. 34. Art. 1 c; ex cuius peccato intantum vitiata est humana natura, ut omnes ad peccandum proclives simus, PS. Q. 80. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 4; PTS. Q. 11. Art. 5.

prōconsul, is, *m., one who at the close of the consulship in Rome became governor of a province, a proconsul.* Puta si aliquis subiectus sit

proconsuli, regulari debet eius mandato, non tamen in his quae dispensantur ei ab imperatore, PS. Q. 96. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 19. Art. 5 (ter); SS. Q. 104. Art. 5 (bis).

prōcreātio, ōnis, *f.*, *a begetting, generation, procreation*. Unde dicit quod filiorum procreatio communis est omnibus animalibus, PTS. Q. 41. Art. 1 ad 1; unde cum in matrimonio detur homini ex divina institutione facultas utendi uxore sua ad procreationem prolis datur etiam gratia, PTS. Q. 42. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 41. Art. 3 (bis); PTS. Q. 42. Art. 2 (ter); PTS. Q. 48. Art. 2 (bis); PTS. Q. 49. Art. 2; PTS. Q. 65. Art. 1 (quater); et passim.

prōcreo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to bring forth, beget, generate, procreate, produce*. Alioquin si non esset primogenitus, nisi quem sequuntur fratres, tamdiu secundum legem primogenita non debentur, quamdiu et alia fuerint procreata, PT. Q. 28. Art. 3 ad 4; impossibile est dicere quod actus quo procreatur proles sit universaliter illicitus, PTS. Q. 41. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 41. Art. 4; PTS. Q. 49. Art. 5 (bis); PTS. Q. 65. Art. 3 (bis); PTS. Q. 72. Art. 1; et passim.

procul, *adv.*, *at a distance, a great way off, far, afar off, from afar*, constr. with *ab* and *abl.*, with *abl.* alone, and absolutely. Prophetia importat cognitionem divinam ut procul existentem, SS. Q. 173. Art. 1 c; sed prophetia est eorum quae sunt procul a communi hominum sensu, cum quibus propheta conversatur et communicat in statu viae, PT. Q. 7. Art. 8 ad 2. Cf. PP. Q. 78. Art. 1; PP. Q. 92. Art. 1; PS. Q. 37. Art. 1; SS. Q. 171. Art. 1 (bis); SS. Q. 174. Art. 5 (passim); et passim. — **procul dubio**, *without doubt, undoubtedly*. Et procul dubio oportet secundum hanc positionem in vi imaginativa ponere non solum potentiam passivam, sed etiam activam, PP. Q. 84. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 10. Art. 7; SS. Q. 133. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 5; PT. Q. 80. Art. 12; PTS. Q. 55. Art. 10; et passim.

prōcūrātio, ōnis, *f.*, *a caring for, taking care of, care*. Hanc procurationem boni humani conveniens fuit per malos angelos fieri, . . ., . . ., procuratio autem salutis humanae protenditur usque ad diem iudicii, PP. Q. 64. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 65. Art. 1; SS. Q. 100. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 7; PT. Q. 46. Art. 9.

prōcūrātor, ōris, *m.*, *a manager, procurator, keeper*. Ergo ad daemones qui sunt inferni incolae, et mortis procuratores, charitatem habere non debemus, SS. Q. 25. Art. 11 a. Cf. SS. Q. 183. Art. 1, in quot.; SS. Q. 185. Art. 7.

prōcūro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to bring about, occasion, procure*. Nihil etiam prohiberet mortem divinitus procuratam raptum dici, SS. Q. 175. Art. 6 ad 1; nam si qua sunt instituta in religionibus ad procurandum victum, puta labor, mendicitas, vel alia huiusmodi, referuntur ad paupertatem, SS. Q. 186. Art. 7 ad 2. Cf. SS. Q. 106. Art. 3; SS. Q. 148. Art. 6; SS. Q. 185. Art. 4; SS. Q. 188. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 6; et passim.

prōdeo, ire, ii, itum, *v. n.*, *to come forth, go forth, proceed, appear*. Unde necesse est ponere quod in primum motum voluntatis voluntas prodeat ex instinctu alicuius exterioris moventis, PS. Q. 9. Art. 4 c; si autem exterius prodeat per locutionem, est oris blasphemia, SS. Q. 13. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 30. Art. 2; PS. Q. 109. Art. 9; SS. Q. 55. Art. 8; PT. Q. 28. Art. 2; PT. Q. 35. Art. 7; et passim.

prōdigālitas, ātis, *f.*, *wastefulness, prodigality, extravagance*, synonym of *apirocalia, banausia*, and *consumptio*, the opposite of *avaritia* and *illiberalitas*. Prodigalitas habet immoderatam emissionem, quae repugnat naturae; et ideo prodigalitas dicitur esse contra naturam, PS. Q. 32. Art. 6 ad 2; ad prodigalitatem pertinet superabundare in datione et deficere in sollicitudine divitiarum, SS. Q. 119. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 72. Art. 8 a; SS. Q. 117 pr.; SS. Q. 118 pr.; SS. Q. 119. Art. 1, 2, 3, (passim); C. G. 3. 9; 4 Eth. 1 c-e and 4 a-h; et passim.

prōdigium, ii, *n.*, *a prophetic sign, token, omen, portent, prodigy*, synonym of *portentum, signum*. Aliud est id propter quod miracula fiunt, scilicet ad manifestandum aliquid supernaturale; et secundum hoc communiter dicuntur signa; propter excellentiam autem dicuntur portenta, vel prodigia, quasi procul aliquid ostendentia, SS. Q. 178. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 114. Art. 4 (bis).

prōdigus, a, um, *adj.*, *wasteful, lavish, prodigal, profuse*, opposite of *avarus*. Nam in affectione divitiarum avarus superabundat, plus debito eas diligens, prodigus autem deficit, minus debito earum sollicitudinem gerens, (c), . . ., unde ille qui superabundat in dando vocatur prodigus; qui autem deficit in dando, vocatur avarus, . . . similiter etiam contingit quod aliquis excedat in dando, et ex hoc est prodigus, . . ., dum enim non dat propter bonum, quasi contempta virtute, non curat undecumque et qualitercumque accipiat; et sic non secundum idem est prodigus et avarus, SS. Q. 119. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 19. Art. 10; PS. Q. 18. Art. 9; PS. Q. 72. Art. 8 (bis); SS. Q. 119. Art. 1 (passim); SS. Q. 119. Art. 2 (ter); et passim. — **prōdigus**, i, *m.*, *a wasteful person, a spendthrift, a prodigal*. Philosophus dicit illum esse malum proprie qui est aliis hominibus nocivus; et secundum hoc dicit prodigum non esse malum, quia nulli alteri nocet nisi sibi ipsi, et similiter de omnibus aliis qui non sunt proximis nocivi, PS. Q. 18. Art. 9 ad 2. Cf. PS. Q. 72. Art. 4; PS. Q. 73. Art. 7; SS. Q. 32. Art. 6; SS. Q. 119. Art. 2 (passim); SS. Q. 119. Art. 3 (passim); et passim. — **prōdigē**, *adv.*, *lavishly, extravagantly, prodigally*. Sicut cum aliquis prodige multa consumit intentione captandi favorem aliquorum, quibus divitias accipiat, SS. Q. 119. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 119. Art. 3.

prōditio, ōnis, *f.*, *a betrayal, treason, treachery*. Si autem dolus committatur in opere, sic quantum ad res erit fraus, quantum autem ad personas erit proditio, SS. Q. 118. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 115. Art. 2, in quot.; SS. Q. 118. Art. 8 ob. 1 (bis); SS. Q. 118. Art. 8 ob. 2.

prōditor, ōris, *m.*, *a betrayer, traitor*. Puta quod mutuum non reddatur proditori patriae, vel aliquid huiusmodi, PS. Q. 97. Art. 4 ad 3; ergo videtur fuisse maius peccatum Iudae proditoris peccato crucifigentium Christum, PT. Q. 47. Art. 6 ob. 2. Cf. SS. Q. 33. Art. 8, in quot.; PT. Q. 81. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 5.

prōditōriē, *adv.*, *treacherously*. Auctoritas loquitur de eo qui proditorie alteri adulatur, ut eum decipiat, SS. Q. 115. Art. 2 ad 3.

prōdo, ere, didi, ditum, 3, *v. a.*, *to make known, disclose, betray*. Aliquis potest alicui famam tripliciter auferre: uno modo verum dicendo et iuste, puta cum aliquis crimen alicuius prodit ordine debito servato, et tunc non tenetur ad restitutionem famae, . . ., tertio modo verum dicendo, sed iniuste, puta cum aliquis prodit crimen alterius contra ordinem debitum, et tunc tenetur ad restitutionem famae, quantum potest, SS. Q. 62. Art. 2 ad 2; utrum de licentia confitentis possit sacerdos eius delictum quod habet sub sigillo confessionis alteri prodere, PTS. Q. 11 pr. Cf. PS. Q. 100. Art. 8; SS. Q. 68. Art. 3; SS. Q. 69. Art. 1 (passim); SS. Q. 70. Art. 1 (bis); SS. Q. 71. Art. 3 (bis); et passim.

prōdūco, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, *to bring forth, produce, make, prolong*. Optimi agentis est producere totum effectum suum optimum, PP. Q. 47. Art. 2 ad 1; sed Deus producit ens actu ex nihilo; et ideo statim potest producere rem perfectam secundum magnitudinem suae virtutis, PP. Q. 66. Art. 1 ad 2; nam anima brutorum producitur ex virtute aliqua corporea anima vero humana a Deo, PP. Q. 75. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 62. Art. 3 (bis): PP. Q. 69. Art. 2 (passim); PP. Q. 70. Art. 1 (passim); PP. Q. 71. Art. 1 (passim); PP. Q. 90. Art. 3 (passim); et passim. — **prōductus**, a, um, *P. a.*, *brought forth, produced, made, prolonged*. Ne illa vigilanter erecta, quae oranti plurimum necessaria est, per productiores moras evanescat atque hebetetur intentio, SS. Q. 83. Art. 14 c, in quot.; licet igitur Deus ab aeterno fuerit sufficiens causa mundi, non tamen oportet quod ponatur mundus ab eo

productus, nisi secundum quod est in praedefinitione suae voluntatis, PP. Q. 46. Art. 1 ad 9. Cf. PP. Q. 36. Art. 2: PP. Q. 91. Art. 1; PP. Q. 92. Art. 4; PP. Q. 103. Art. 1; PT. Q. 86. Art. 6; et passim.

prōductio, ōnis, *f.*, *a bringing forth, making production.* Post productionem creaturarum in esse considerandum est de distinctione rerum, PP. Q. 47 pr.; productio horum animalium ordinatur secundum ordinem corporum quae eis ornantur, magis quam secundum propriam dignitatem, PP. Q. 71. Art. 1 ad 5; sed alius dies deputatur productioni piscium maris, et alius productioni animalium terrae, PP. Q. 74. Art. 1 ob. 3. Cf. PP. Q. 65. Art. 3 (quater); PP. Q. 67. Art. 4 (passim); PP. Q. 69. Art. 2 (passim); PP. Q. 70. Art. 1 (passim); PP. Q. 91. Art. 4 (quater); et passim.

prōductivus, a, um, *adj.*, *able to produce, productive.* Et esset simile de scientia artificis, si esset productiva totius rei, et non formae tantum, PP. Q. 14. Art. 11 c; et ideo impossibile est quod virtus quae est in semine, sit productiva intellectivi principii, PP. Q. 118. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 70. Art. 1 (bis); PP. Q. 77. Art. 6 (bis); SS. Q. 102. Art. 3.

proemium, ii, *n.*, *proemium, foreword.* Unde Hieronymus dicit in princ. Proem. in Marc., PS. Q. 99. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 187. Art. 3.

proemium, see *praemium.*

profānus, a, um, *adj.*, *wicked, impious, profane.* Nec haec novitas vitanda est, cum non sit profana; utpote a Scripturarum sensu non discordans. docet autem Apostolus profanas vocum novitates vitare I ad Timoth., ult., PP. Q. 29. Art. 3 ad 1.

prōfectō, *adv.*, *actually, indeed, really, truly, surely, certainly, by all means.* Si quod pauperum est accipiunt, sacrilegium profecto committunt, SS. Q. 187. Art. 4 ob. 1, in quot.; veluti corporaliter vadere super terram profecto humanum est, PT. Q. 19. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 11; SS. Q. 19. Art. 11; PT. Q. 28. Art. 4; PT. Q. 67. Art. 5; PT. Q. 80. Art. 7; et passim.

prōfectus, ūs, *m.*, *advance, progress, effect, increase, growth, profit, success*, the opposite of *defectus.* Quod haec rerum pars alternat defectu et profectu, offensionibus et conciliationibus, PS. Q. 32. Art. 2 a, in quot.; ita etiam frequenter amici carnales adversantur profectui spirituali, SS. Q. 189. Art. 10 ad 2. Cf. SS. Q. 24. Art. 9; PT. Q. 83. Art. 4.

prōfero, ferre, tūli, lātum, *v. a.*, *to bring forth, produce, invent, discover, make known, reveal.* Ex verbis inordinate prolatis incurritur haeresis, PP. Q. 31. Art. 2 c; utrum iudicium semper sit secundum leges scriptas proferendum, SS. Q. 60 pr.; utrum forma huius sacramenti debeat proferri per orationem deprecativam, PTS. Q. 29 pr. Cf. SS. Q. 43. Art. 7; SS. Q. 60. Art. 2; SS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 70. Art. 2; SS. Q. 70. Art. 4; et passim.

professio, ōnis, *f.*, (1) *declaration, profession, expression,* (2) *profession* or *making of vows* on entering a religious community. — (1), propter hoc etiam quadam professione utebantur, PS. Q. 98. Art. 5 c; exterior cultus est professio quaedam cultus interioris, SS. Q. 93. Art. 2 ob. 2; circumcisio est quaedam professio legis observandae, PT. Q. 37 pr. Cf. SS. Q. 86. Art. 4; SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 186. Art. 9 (passim); SS. Q. 189. Art. 8 (passim); PT. Q. 63. Art. 3; et passim. — Kinds of *professio* in this sense are: (a), **professio fidei**, *the profession of faith.* Symbolum est professio fidei, SS. Q. 1. Art. 9 ob. 2. Cf. PT. Q. 68. Art. 8; PT. Q. 70. Art. 1 (quater); PT. Q. 70. Art. 2 (bis); PT. Q. 71. Art. 1; PTS. Q. 56. Art. 2; et passim. — (b), **professio monastica**, *the monastic profession* or *that made on entering a religious community.* Ille qui fit de monacho episcopus, absolvitur a iugo monasticae professionis non quantum ad omnia, sed quantum ad illa quae officio pontificali repugnant, SS. Q. 185. Art. 8 ad 1. Cf. SS. Q. 188. Art. 2 ad 2. — (c), **professio regulae**, *profession of a monastic rule.* Multa alia vota possunt fieri in publico quam votum quod emittitur in susceptione sacri ordinis, vel professione certae regulae, SS. Q. 88. Art. 7 ob. 3. Cf. SS. Q. 88. Art. 8; SS. Q. 104. Art. 5; SS. Q. 187. Art. 3; 4 Sent. 38. 1. 2. 3 c. — (d), **professio religionis**, *the profession of a religious community*, which is made on entering this religious community. Sicut sub professione religionis, ex qua votum solemnizatur, continetur votum continentiae, ita etiam votum paupertatis et obedientiae, SS. Q. 88. Art. 11 ob. 4. Cf. Perf. 20. — (2), unum solemne (votum), quod hominem facit monachum vel alterius religionis fratrem, quod vocatur professio, SS. Q. 189. Art. 2 ad 1; ratio illa procedit de voto solemni, quod fit per professionem, SS. Q. 88. Art. 9 ad 3. Cf. 4 Sent. 27. 1. 3. 3 ad 3; 4 Sent. 36. 1. 5 ob. 2; 4 Sent. 38. 1. 2. 3 ad 2; Quodl. 1. 7. 14 ad 2 and 9. 20c; Quodl. 4. 12. 23 ad 19; Perf. 23. On **votum professionis**, see *votum* under 1.

professor, ōris, *m.*, (1) *professor, confessor,* (2) *professor, teacher.* — (1), catholicae fidei professores, C. G. 2. 81; praedicatorum professores religiosi dicuntur, C. G. 3. 130. Cf. C. G. 2. 83 and 85. — (2), nunc etiam aliqui saeculares dicuntur aliquarum scientiarum professores, SS. Q. 188. Art. 5 ob. 3; philosophos, qui sunt professores sapientiae, 1 Eth. 6 c. Cf. PS. Q. 61. Art. 5, in quot.

profestus, a, um, *adj.*, *non-festival, common*; of days, *working* days. Vel diebus profestis in sexta, quando crucifixus est manibus militum, PT. Q. 83. Art. 2 ad 3.

prōficio, ere, fēci, fectum, 3, *v. n.* and *a.*, *to go on, advance, make progress, profit, derive advantages, perform, effect, accomplish,* opposite of *deficio.* Quia profectus virtutis videtur esse continuus, cum charitas semper aut proficiat aut deficiat; et sic missio esset continua, (ob. 2), . . ., sed tamen secundum illud augmentum gratiae praecipue missio invisibilis attenditur, quando aliquis proficit in aliquem novum actum, vel novum statum gratiae; ut puta cum aliquis proficit in gratiam miraculorum aut prophetiae, PP. Q. 43. Art. 6 ad 2; utrum post adeptionem gloriae potuerint proficere, PP. Q. 62 pr. Cf. PP. Q. 62. Art. 9 (passim); PP. Q. 94. Art. 3 (passim); PS. Q. 114. Art. 1 (ter); SS. Q. 1. Art. 7 (ter); SS. Q. 32. Art. 3.

proficiscor, i, fectus, 3, *v. dep. n.*, *to go, come, proceed.* Omnis lex proficiscitur a ratione et voluntate legislatoris, PS. Q. 97. Art. 3 c; ideo servitus, quae est quaedam poena determinata, est de iure positivo, et a naturali proficiscitur, sicut determinatum ab indeterminato, PTS. Q. 52. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 22. Art. 4, in quot.; PP. Q. 116. Art. 3, in quot.; PT. Q. 41. Art. 1, in quot.

prōficuus, a, um, *adj.*, *beneficial, advantageous, conducive,* opposite of *nocivus.* Quandoque vero aliquid sub iuramento promittitur de quo dubium est utrum sit licitum vel illicitum, proficuum vel nocivum, aut simpliciter aut in aliquo casu, SS. Q. 89. Art. 9 ad 3; sed contra est quod Christi nativitas nulli fuisset proficua, si omnibus esset occulta. sed oportebat Christi nativitatem esse proficuam; alioquin frustra natus fuisset, PT. Q. 36. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 65. Art. 1; PT. Q. 48. Art. 5; SS. Q. 106. Art. 3, in quot.

profiteor, ēri, fessus, 2, *v. dep. a.*, *to declare publicly, acknowledge, avow, confess openly, profess.* Unde per hoc se esse Iudaeos profitebantur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 7; sed filii possunt profiteri in aliqua religione etiam sine voluntate parentum, SS. Q. 88. Art. 8 ob. 2; sed non licet ei qui est statum perfectionis professus, ut omnino deserat ea quae sunt perfectionis, SS. Q. 185. Art. 5 ob. 3. Cf. SS. Q. 88. Art. 11 (bis); SS. Q. 101. Art. 4 (bis); SS. Q. 186. Art. 2 (passim); SS. Q. 186. Art. 9 (ter); SS. Q. 189. Art. 8 (ter); et passim.

prōfluo, ere, xi, xum, 3, *v. n.* and *a.*, (1) *to flow forth, issue, proceed,* (2) *pour forth, send out.* — (1), ideo convenit ut per aliqua exteriora sensibilia gratia a Verbo incarnato profluens in nos deducatur, PS. Q. 108. Art. 1 c; hoc ipsum quod de latere Christi pendentis in

cruce aqua profluit, ad idem refertur, PT. Q. 74. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 36. Art. 2; PS. Q. 103. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 13; PT. Q. 74. Art. 7 (bis); PTS. Q. 26. Art. 4 (bis); et passim. — (2), iste praelatus in peccato mortali indulgentias dans non profluit de suo aliquid, PTS. Q. 26. Art. 4 ad 1.

profundātus, a, um, *adj., thoroughly grounded, steeped.* Hoc modo carent verecundia homines in peccatis profundati, quibus sua peccata non displicent, sed magis de eis gloriantur, SS. Q. 144. Art. 4 c.

profunditas, ātis, *f., depth, profundity.* Utpote per profunditatem, virtutem ad cognoscendum occulta; per altitudinem, excellentiam virtutis super omnia; per longitudinem, durationem sui esse; per latitudinem affectum dilectionis ad omnia, PP. Q. 3. Art. 1 ad 1; primo ex parvitate quantitatis, praecipue secundum profunditatem et latitudinem, non autem secundum longitudinem, quia penetratio fit in profundum, PTS. Q. 86. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 1, in quot.; PS. Q. 102. Art. 6; PT. Q. 46. Art. 4 (bis); in quot.

profundo, ere, fūdi, fūsum, 3, *v. a., to pour out* or *forth, lavish.* Sed amor Dei est profundens et creans bonitatem in rebus, PP. Q. 20. Art. 2 c; unde hoc quod pecuniam quis profundat in alios, pertinet proprie ad virtutem, SS. Q. 117. Art. 4 ad 4. — **profūsus**, a, um, *P. a., lavish, profuse, excessive.* Non solum ergo profusos, sed etiam omnes iocos declinandos arbitror, SS. Q. 168. Art. 2 ob. 1.

profundus, a, um, *adj., deep, profound, vast.* Sed paucissimi sunt respectu aliorum, qui attingunt ad habendam profundam scientiam intelligibilium rerum, PP. Q. 23. Art. 7 ad 3; ergo Christus etiam usque ad profundissimum infernum descendit, PT. Q. 52. Art. 2 ob. 5. Cf. PS. Q. 77. Art. 2; PT. Q. 42. Art. 3 (bis); PT. Q. 44. Art. 2; PT. Q. 71. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 5 (bis); et passim. — **profundum**, i, *n.,* (1) *depth, an abyss,* (2) figuratively, *depth,* e.g., of wisdom. — (1), naturalium autem qualitatum quaedam sunt secundum id quod aliquid est in potentia; et sic est secunda species qualitatis; quaedam vero, secundum id quod aliquid est in actu, et hoc vel in profundum, vel secundum superficiem; si in profundum quidem, sic est tertia species qualitatis, PS. Q. 49. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 165. Art. 2; PT. Q. 35. Art. 8; PT. Q. 86. Art. 1; PTS. Q. 73. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 1; et passim. — (2), Dominus non omnia profunda suae sapientiae sua doctrina manifestavit, non solum turbis, sed nec etiam discipulis, PT. Q. 42. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 45. Art. 1 c, in quot. — **profundē**, *adv., deeply, profoundly.* Ea vero ad quae magis afficimur, profundius animo imprimuntur, PT. Q. 73. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 8. Art. 1; PP. Q. 85. Art. 7 (bis).

prōgenies, ēi, *f., descent, lineage, race, family, progeny.* Ideo stellarum multitudini est comparata, ut caelestis progenies speraretur, PT. Q. 36. Art. 5 c.

prōgenitor, ōris, *m., the founder of a family, an ancestor, progenitor.* Sicut aliquis qui nascitur, patitur ignominiam generis ex culpa alicuius progenitorum causatam, PS. Q. 81. Art. 1 ad 5.

prōgigno, ere, genui, genitum, 3, *v. a., to beget, bear, bring forth, produce.* Utrum fuerit conveniens quod assumeret humanam naturam in aliquo homine ex stirpe Adae progenito, PT. Q. 4 pr. Cf. PS. Q. 98. Art. 4.

prognostico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., foretell, prognosticate.* Sicut medici qui acutius vident causas, melius de futuro statu aegritudinis prognosticantur, PP. Q. 57. Art. 3 c.

prognōsticon, or-**um**, i, *n., a sign,* or *token of the future, a prognostic,* a work of St. Julian, Bishop of Toledo (end of seventh century) to which St. Thomas refers (PTS. Q. 70. Art. 3 c) without naming the work, but as quoted by Peter Lombard.

prognōsticus, a, um, *adj., forecasting the future, prophesying, prognostic,* does not occur in Summa Theologica. On **signum prognosticum**, see *signum* under 1.

prōgredior, i, gressus, 3, *v. dep. a., to come* or *go forth, go on, advance, proceed.* Si centrum cognosceret seipsum, cognosceret omnes lineas progredientes a centro, PP. Q. 14. Art. 6 c; sed omnem rationabilem motum appetitivae partis vocabant voluntatem, passiones autem dicebant motum progredientem extra limites rationis, PS. Q. 24. Art. 2 c; sed aliquibus in peccato progredientibus data est gratia, PS. Q. 112. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 14. Art. 4; PP. Q. 40. Art. 2 (bis); PP. Q. 79. Art. 12; PTS. Q. 9. Art. 4; PTS. Q. 54. Art. 2; et passim.

prōgressio, ōnis, *f., a going forth* or *forward, progression.* Quaedam opera viventium habent aliquid commune cum aliis operibus; ut locutio, quae est opus viventis, convenit cum aliis sonis inanimatorum, inquantum est sonus; et progressio cum aliis motibus, inquantum est motus, PP. Q. 51. Art. 3 c.

prōgressīvus, a, um, *adj., progressing, progressive.* Moveri motu progressivo est unum de operibus vitae, PP. Q. 51. Art. 3 ob. 3. On **animal progressivum**, see *animal* under 2.

prōgressus, ūs, *m., a going forward, advance, progress, growth, increase.* Ita contingit Paulo, quia subito cum esset in progressu peccati, perfecte motum est cor eius a Deo, audiendo, addiscendo et veniendo, PS. Q. 112. Art. 2 ad 2; de his quae pertinent ad progressum vitae ipsius in hoc mundo, PT. Q. 27 pr.; vel ad eius principium, considerandum restat de his quae pertinent ad progressum ipsius, PT. Q. 40 pr. Cf. PS. Q. 114. Art. 8; SS. Q. 162. Art. 4; SS. Q. 180. Art. 4; PTS. Q. 37. Art. 4; PTS. Q. 89. Art. 2 (bis).

prohibeo, ēre, ui, itum, 2, *v. a., to hold back, keep in check, restrain, prevent, forbid, prohibit,* used with *abl.* and *prep.* or with *abl.* alone; also with *inf.*, and with *ut, ne, quominus* and *subjunctive.* Nihil prohibet in his quae relationem important, aliquid ab extrinseco denominari, PP. Q. 6. Art. 4 c; nihil prohibet circa eamdem rem aliquem diversimode declarare se aliquid velle, PP. Q. 19. Art. 12 ad 1; ideo prohibitum fuit eis ne induerentur vestimento ex lana et lino contexto. PS. Q. 102. Art. 6 ad 6; utrum lex nova debeat aliqua opera exteriora praecipere vel prohibere, PS. Q. 108 pr.; unde nihil prohibet quin cum hac forma superexcedente simul insint rationali menti species intelligibilis proportionatae suae naturae, PT. Q. 9. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 100. Art. 5 (passim); PS. Q. 102. Art. 6 (passim); SS. Q. 122. Art. 3 (passim); PT. Q. 25. Art. 3 (quater); PTS. Q. 54. Art. 4 (passim); et passim.

prohibitio, ōnis, *f., a forbidding, prohibition.* Vel potest dici quod "permissio et operatio" referantur ad praesens; "permissio" quidem ad malum, "operatio vero ad bonum; ad futurum vero "prohibitio" respectu mali; respectu vero boni necessarii, "praeceptum"; respectu vero superabundantis boni, "consilium," (c). . . ., nihil prohibet circa eamdem rem aliquem diversimode declarare se aliquid velle; sicut inveniuntur multa nomina idem significantia. unde nihil prohibet idem subiacere praecepto et operationi et prohibitioni vel permissioni, (ad 1), . . ., omne malum culpae, licet multipliciter contingat, tamen in hoc convenit quod discordat a voluntate divina; et ideo unum signum respectu malorum assignatur, scilicet prohibitio, PP. Q. 19. Art. 12 ad 4; sed Dominus solum circa tria illorum aliquid adimplevit, scilicet circa prohibitionem homicidii, et circa prohibitionem adulterii, et circa prohibitionem periurii, PS. Q. 108. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 95. Art. 4 (ter); PS. Q. 100. Art. 11 (passim); PS. Q. 102. Art. 1 (bis); PS. Q. 107. Art. 2 (passim); SS. Q. 22. Art. 1 (bis); et passim.

prohibitīvus, a, um, *adj., that serves to prohibit* or *preclude, prohibitive.* Nam in primo praecepto decalogi prohibetur cultus alienorum deorum, cui superadduntur alia praecepta prohibitiva eorum quae

ordinantur in cultum idolorum, PS. Q. 100. Art. 11 c; sed non ponitur aliquod praeceptum prohibitivum concupiscentiae homicidii, SS. Q. 122. Art. 6 ob. 4. Cf. SS. Q. 16. Art. 2 (ter); SS. Q. 56. Art. 2 (passim(; SS. Q. 122. Art. 6 (passim); SS. Q. 170. Art. 2 ob. 1, et passim.

prohibitor, ōris, *m.*, *a withholder, restrainer, preventor.* Ab aliquibus Deus odio haberi potest, inquantum scilicet apprehenditur peccatorum prohibitor, et poenarum inflictor, SS. Q. 34. Art. 1 c; unde non considerabunt eum nisi ut punitorem et prohibitorem, PTS. Q. 98. Art. 8 ad 1.

prohibitōrius, a, um, *adj.*, *restraining, prohibiting, prohibitory,* does not occur in the Summa Theologica. On **mandatum prohibitorium**, see *mandatum.*

proinde, *adv.*, *hence, therefore, accordingly, then.* Proinde, sicut Augustinus dicit, PS. Q. 106. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 1. Art. 5.

prōiectio, ōnis, *f.*, *a throwing forward* or *forth, a stretching out, projection.* Sicut proiectio mercium in mare fit voluntarium tempore tempestatis propter timorem periculi, PS. Q. 6. Art. 6 c; vel taxillorum proiectione quis plura puncta proiciat, SS. Q. 95. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 113. Art. 7.

prōicio, ere, iēci, iectum, 3, *v. a.*, *to fling away, throw down, throw, put out, stretch out.* Unde homicidium non attribuitur lapidi, sed proicienti, PP. Q. 105. Art. 4 ob. 3; puta cum aliquis diligentia adhibita nesciens aliquem transire per viam, proicit sagittam, qua interficit transeuntem, PS. Q. 6. Art. 8 c; puta cum scriptor ex ira proicit pennam, vel eques percutit equum, PS. Q. 46. Art. 7 ob. 1. Cf. PP. Q. 110. Art. 4; PS. Q. 19. Art. 8; PS. Q. 113. Art. 10; SS. Q. 189. Art. 10; PT. Q. 80. Art. 5 (ter); et passim. — **prōiectus**, a, um, *P. a.*, *stretched out, projected, projecting.* Lapis sursum proiectus per seipsum redit ad suum motum naturalem, PS. Q. 109. Art. 7 ob. 3. Cf. SS. Q. 95. Art. 3; PTS. Q. 36. Art. 5.

prōlābor, i, lapsus, 3, *v. n.*, *to slip, fall down.* Ideo inter praecepta Decalogi prohibetur periurium, quod frequentius accidit quam blasphemia, in quam homo rarius prolabitur, SS. Q. 122. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 63. Art. 8; PS. Q. 98. Art. 6.

prōlātio, ōnis, *f.*, *a bringing forward, putting forth, adducing, pronouncing.* Sicut inspectione quarumdam figurarum, et prolatione quorumdam ignotorum verborum, et aliis huiusmodi, SS. Q. 96. Art. 1 c; sicut prolatio sententiae committitur ab episcopo simplici sacerdoti, SS. Q. 187. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 34. Art. 2 (quater); PT. Q. 75. Art. 7 (ter); PT. Q. 78. Art. 1 (bis); PT. Q. 78. Art. 5 (passim); PT. Q. 84. Art. 4; et passim.

prōles, is, *f.*, *offspring, progeny, child, descendant.* Tertio quantum ad perfectionem prolis conceptae, PT. Q. 27 pr.; deinde considerandum est de conditione prolis generandae quantum ad scientiam, PP. Q. 101 pr.; principalius matrimonii bonum est proles ad cultum Dei educanda, PTS. Q. 59. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 81. Art. 1 (ter); SS. Q. 154. Art. 2 (passim); PT. Q. 29. Art. 2 (passim); PT. Q. 32. Art. 4 (ter); PTS. Q. 41. Art. 1 (ter); et passim.

prōlixē, *adv.*, see *prolixus.*

prōlixitas, ātis, *f.*, *great length, breadth,* or *width*; temporis, *length of time*; of speech, *prolixity.* Prolixitas orationis non consistit in hoc quod multa petantur, sed in hoc quod affectus continuetur ad unum desiderandum, SS. Q. 83. Art. 14 ad 2; ne fervor fidei temporis prolixitate tepesceret et charitas multorum, PT. Q. 1. Art. 5 c; praecipue in sabbato sancto, tum propter prolixitatem officii, tum quia ordines pertinent ad diem dominicam, PT. Q. 83. Art. 2 ad 3.

prōlixus, a, um, *adj.*, *long, extended, far-reaching, distant.* Flumina autem, . . ., alicubi isse sub terras, et post tractus prolixarum regionum locis aliis erupisse, PP. Q. 102. Art. 1 ad 2, in quot.; si enim vocaliter perficeretur, prolixum tempus ad hoc exigeretur, PTS. Q. 88. Art. 2 ad 1. — **prōlixē**, *adv.*, *abundantly, copiously, prolixly.* Nam et de ipso Domino scriptum est quod pernoctaverit in orando, et quod prolixius oraverit, ut nobis praeberet exemplum, SS. Q. 83. Art. 14 ad 1, in quot.

prōlogus, i, *m.*, *a preface, introduction, prologue.* Sed contra est quod dicit Ambrosius, in libro II de fide, prologo, PP. Q. 13. Art. 13 a. Cf. PP. Q. 13. Art. 8 a; PS. Q. 1. Art. 3; SS. Q. 91. Art. 2; SS. Q. 171. Art. 1; SS. Q. 172. Art. 2; et passim.

prolongo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to lengthen, prolong, extend.* Sed beneficio illius cibi potuisset vitam magis prolongare, SS. Q. 164. Art. 2 ad 6; ideo ut possit esse conveniens membrum civitatis, poena ei prolongatur, vel breviatur, PTS. Q. 99. Art. 1 c.

prōmāno, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, *extend, spread.* Ideo antiquitus usque ad remotiores gradus consanguinitatis matrimonium impediebatur, ut ad plures per consanguinitatem et affinitatem naturalis amicitia promanaret, PTS. Q. 54. Art. 4 c.

prōmereo, ēre, ui, itum, 2, *v. a.*, and **prōmereor**, ēri, itum, 2, *v. dep. a.*, *to deserve, be deserving of, merit.* Licet non sustinuerit impugnationem interiorem ex parte fomitis, sustinuit tamen exteriorem impugnationem ex parte mundi et diaboli, quos superando victoriae coronam promeruit, PT. Q. 15. Art. 2 ad 3; sed etiam gratiam iustificantem et gloriam beatitudinis ei promeruit, PT. Q. 46. Art. 3 c; quamvis ergo membrum quod ante poenitentiam est mutilatum, non sit cooperatum homini in statu illo quo gloriam promeretur, tamen ipse homo meretur ut totus praemietur, qui ex toto quod habet, Deo servit, PTS. Q. 80. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 85. Art. 5; PS. Q. 112. Art. 5; PS. Q. 114. Art. 5 (quater); SS. Q. 32. Art. 4; PT. Q. 89. Art. 2; et passim.

Promētheus, ei, *m.*, *Prometheus,* a son of Iapetus and Clymene, brother of Epimetheus and father of Deucalion. He formed men of clay, and animated them by means of fire brought from heaven, for which he was fastened to Caucusus, where a bird fed on his entrails until finally it was slain by Hercules. Prometheus primus simulacra hominum de luto finxit; Iudaei vero dicunt quod Ismael primus simulacrum de luto fecit, SS. Q. 91. Art. 4 ob. 2.

prōmissio, ōnis, *f.*, *a promising, promise.* Obligat autem homo se homini ad aliquid per modum promissionis quae est rationis actus, ad quam pertinet ordinare. sicut enim homo imperando, vel deprecando, ordinat quodammodo quid sibi ab aliis fiat, ita promittendo ordinat quid ipse pro alio facere debeat. sed promissio quae ab homine fit homini, non potest fieri nisi per verba vel quaecumque exteriora signa; Deo autem potest fieri promissio per solam interiorem cogitationem, SS. Q. 88. Art. 1 c; quod enim promissio sit rationis actus, patet tum ex hoc quod est enuntiatio quaedam, tum ex hoc quod promittens rem promissam ad alterum ordinat, omnis autem ordinatio rationis est, 4 Sent. 38. 1. 1. 1 c. Cf. PS. Q. 107. Art. 2 (bis); PT. Q. 31. Art. 2; PT. Q. 39. Art. 4 (bis); PT. Q. 42. Art. 1; PTS. Q. 11. Art. 2; et passim. — Kinds of *promissio* are: (a), **promissio nuda**, *the bare* or *pure promise,* quando non habet aliquid additum, quod obligationem confirmet, 4 Sent. 38. 1. 1. 1 c. Cf. PTS. Q. 43. Art. 1 c. — (b), **promissio temporalis,** *the temporal promise* or *the promise of a temporal good.* Cf. PS. Q. 99. Art. 6 ob. 1; Eph. 6. 1.

prōmissōrius, a, um, *adj.*, *containing a promise* or *assurance that something will be done, promissory.* — **iuramentum promissorium,** *a promissory oath,* the opposite of *iuramentum assertorium.* Divinum autem testimonium quandoque inducitur ad asserendum praesentia vel praeterita; et hoc dicitur iuramentum assertorium. quandoque autem inducitur divinum testimonium ad confirmandum aliquid futurum, et hoc dicitur iuramentum promissorium, SS. Q. 89. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 89. Art. 9; SS. Q. 90. Art. 1; SS. Q. 89. Art. 9 (quater); SS. Q. 98. Art. 2; SS. Q. 98. Art. 3 (bis).

prōmitto, ere, mīsi, missum, 3, *v. a.*, *to promise, hold out, cause to expect, give hope* or *promise of, assure.* Superfluas autem carnis delicias lex non promisit, sed magis prohibuit, PS. Q. 108. Art. 3 ad 4; deinde considerandum est de voto, per quod aliquid Deo promittitur; et circa hoc quaeruntur duodecim, SS. Q. 88 pr.; ergo vovere est promittere, et votum est promissio, SS. Q. 88. Art. 1 a; sed ille qui sponsalia contrahit, corpus suum promittit mulieri, PTS. Q. 43. Art. 3 ob. 1. Cf. PS. Q. 107. Art. 2 (bis); SS. Q. 78. Art. 1 (bis); SS. Q. 89. Art. 7 (passim); SS. Q. 110. Art. 3 (passim); SS. Q. 161. Art. 5 (passim); et passim. — **prōmissus**, a, um, *P. a., assured, promised* (Prophetia promissionis) denominatur tamen magis a comminatione, quia Deus pronior est ad relaxandum poenam quam ad subtrahendum promissa beneficia, SS. Q. 174. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 7. Art. 1; SS. Q. 88. Art. 5; SS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 122. Art. 4; PT. Q. 47. Art. 5(bis); et passim. — **prōmissum**, i, *n.*, *promise.* Unde omnia promissa quae in lege continentur, sunt spei excitativa, SS. Q. 22. Art. 1 c; "fides" autem, per quam fiunt dicta, includitur in veritate quantum ad observantiam promissorum, SS. Q. 80. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 107. Art. 1 (passim); PS. Q. 108. Art. 3; PS. Q. 114. Art. 10 (bis); SS. Q. 180. Art. 4 (bis); PT. Q. 55. Art. 3; et passim.

prōmo, ere, mpsi, mptum, 3, *v. a.*, *to bring to light, disclose, utter, tell, express, relate.* Sed occasionaliter tantum dividit unitos, inquantum scilicet per hoc quod mala alterius promit, SS. Q. 73. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 184. Art. 8, in quot.; PTS. Q. 45. Art. 2. — **promptus**, a, um, *P. a.*, *at hand, prepared, ready, quick, prompt, inclined* or *disposed to.* Manifestum est enim, quod habitus virtutis moralis facit hominem promptum ad eligendum medium in operationibus et passionibus, . . ., similiter etiam est ex parte habituum intellectualium, secundum quos est homo promptus ad recte iudicandum de imaginatis, PS. Q. 53. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 65. Art. 1 (bis); SS. Q. 2. Art. 10 (passim); SS. Q. 82. Art. 2 (ter); SS. Q. 104. Art. 2 (bis); SS. Q. 129. Art. 4 (bis); et passim. — **promptē**, *adv.*, *readily, quickly, without delay, willingly, promptly.* Puta quia gaudenter et prompte aliquis beneficium impendit, SS. Q. 106. Art. 5 ad 3; dona Spiritus sancti sunt quaedam habituales animae dispositiones, quibus est prompte nobilis a Spiritu sancto, SS. Q. 121. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 52. Art. 2; SS. Q. 47. Art. 3; SS. Q. 82. Art. 1 (bis); SS. Q. 135. Art. 1; PT. Q. 87. Art. 1; et passim. — *Comp.*: sicut enim bona propter delectationem promptius quaeruntur, ita mala propter tristitiam fortius fugiuntur, PS. Q. 59. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 24. Art. 3; PS. Q. 59. Art. 3; PS. Q. 66. Art. 1; SS. Q. 117. Art. 4; SS. Q. 123. Art. 10; et passim. — *Sup.*: sed pro his quae vere sunt magna, magnanimus promptissime se periculis exponit, quia operatur magnum in actu fortitudinis, sicut in actibus aliarum virtutum, SS. Q. 129. Art. 5 ad 2.

prōmōtio, ōnis, *f.*, *advancement, preferment, promotion.* Inquantum autem impeditur debita educatio, et promotio prolis natae, est fornicatio simplex, quae est soluti cum soluta, SS. Q. 154. Art. 1 c; hoc quidem considerari potest quantum ad promotionem hominis in bono, PT. Q. 1. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 100. Art. 6 (ter); SS. Q. 189. Art. 3; PT. Q. 1. Art. 5; PTS. Q. 11. Art. 1; PTS. Q. 11. Art. 1; et passim.

prōmōtīvus, a, um, *adj.*, *furthering, promotive.* Vita autem iustorum est conservativa et promotiva boni communis, quia ipsi sunt principalior pars multitudinis, SS. Q. 64. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 108. Art. 4; PTS. Q. 9. Art. 2.

prōmōveo, ēre, mōvi, mōtum, 2, *v. a.*, *to move forward, cause to advance, promote.* Nam virtutem quidem acquisitam causat, ad virtutem autem infusam disponit, et eam iam habitam conservat et promovet, PS. Q. 92. Art. 1 ad 1; et tales sunt per legis praeceptum instruendi et in melius promovendi, PS. Q. 101. Art. 3 c; puta si aliquis promoveat aliquem ad magisterium propter sufficientiam scientiae, SS. Q. 63. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 8; PP. Q. 114. Art. 2; SS. Q. 40. Art. 1; SS. Q. 68. Art. 3; PTS. Q. 10. Art. 2; et passim.

promptē, *adv.*, see *promo.*

promptissimē, *sup. adv.*, see *promo.*

promptitūdo, inis, *f.*, *promptitude, promptness.* Promptitudo autem voluntatis causatur ex magnitudine charitatis, PP. Q. 95. Art. 4 ad 2; ita et isti angeli sunt per promptitudinem aperti ad suscipiendum Deum, PP. Q. 108. Art. 5 ad 6. Cf. PP. Q. 20. Art. 4; PS. Q. 66. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 5. Art. 4; SS. Q. 41. Art. 1; et passim.

promptus, ūs, *m.*, *readiness*, in S.T. used only in the phrase *in promptu* usually with *esse, habere,* or *apparere, to be at hand, have ready.* Quia sic in promptu habet nocumentum inferre, PS. Q. 42. Art. 1 c; illud autem habere dicimur quod in promptu est ut habeamus, PS. Q. 65. Art. 1 ad 1; utrum aliquis tantam necessitatem patiatur, quod non in promptu appareat quomodo ei possit aliter subveniri, SS. Q. 71. Art. 1 c; nulla enim vindicta est irato magis in promptu quam inferre contumeliam alteri, SS. Q. 72. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis); SS. Q. 129. Art. 6; SS. Q. 156. Art. 4; PT. Q. 7. Art. 6; PT. Q. 83. Art. 5; et passim.

prōmulgātio, ōnis, *f.*, *a making publicly known, a proclaiming, publishing, promulgation.* Talis autem applicatio fit per hoc quod in notitiam eorum deducitur ex ipsa promulgatione. unde promulgatio ipsa necessaria est ad hoc quod lex habeat suam virtutem, PS. Q. 90. Art. 4 c; sed de confessione de promulgatione fidei dantur praecepta in veteri lege, SS. Q. 16. Art. 1 ob. 4. Cf. PS. Q. 90 pr.; PS. Q. 90. Art. 4 (passim); PS. Q. 91. Art. 1 (passim); PS. Q. 93. Art. 5 (passim); PS. Q. 100. Art. 4; et passim.

prōmulgātor, ōris, *m.*, *one who publishes* or *proclaims, a promulgator.* Nomen throni attribuitur angelis ratione illius iudicii quod Deus semper exercet omnia iustissime gubernando; cuius iudicii angeli sunt quodammodo executores et promulgatores, PTS. Q. 89. Art. 3 ad 2.

prōmulgo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to expose to public view, make known, publish, promulgate.* Sicut etiam manifestaretur si lex contraria verbo promulgaretur, PS. Q. 97. Art. 3 ad 2; solius principis est sua auctoritate legem instituere; sed quandoque legem institutam per alios promulgat, et ita Deus sua auctoritate instituit legem, sed per angelos promulgavit, PS. Q. 98. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 90. Art. 4 (passim); PS. Q. 91. Art. 1; PS. Q. 93. Art. 1; PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 57. Art. 2; et passim.

pronepos, ōtis, *m.*, *a great grandson.* Levi pronepos Abrahae decimatus fuit in Abraham, PT. Q. 31. Art. 8 ob. 1; sed hoc falsum est, quia propatruus alicuius et eiusdem pronepos sunt in eodem gradu, (ob. 5), . . ., secundum hoc propatruus est magis consanguineus alicui quam pronepos eius, quamvis sint in eodem gradu, PTS. Q. 54. Art. 2 ad 5.

prōnitas, ātis, *f.*, *inclination, propensity, proneness.* Quia peccatum angeli non processit ex aliqua pronitate, sed ex solo libero arbitrio, PP. Q. 63. Art. 7 c; malitia non sumitur hic pro peccato, sed pro quadam pronitate voluntatis ad malum, PS. Q. 85. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 114. Art. 3; PS. Q. 80. Art. 4; PS. Q. 81. Art. 2; PS. Q. 100. Art. 7; PS. Q. 105. Art. 3; et passim.

prōnōmen, inis, *n.*, *pronoun.* Pronomina autem (significant) autem cum demonstratione, vel relatione, PP. Q. 13. Art. 1 ob. 3; sub nominibus enim comprehenduntur pronomina, quae, etsi non nominant naturam, personam tamen determinant et ideo loco nominum ponuntur, 1 Perih. 1 a; verbum et participium significant cum tempore, non autem nomen et pronomen, 1 Perih. 4 a. Cf. PT. Q. 78. Art. 2; PT. Q. 78. Art. 5 (ter); 1 Perih. 4 c; Quodl. 3. 11. 25 c; Quodl. 5. 5. 8 c; 1 Sent. 22. 1. 2 ad 3. — Kinds of *pronomen* are: (a), **pronomen demonstrativum,** *the demonstrative pronoun.* Pronomina vero demonstrativa dicuntur de Deo secundum quod faciunt demonstrationem ad id quod intellegitur,

non ad id quod sentitur. secundum enim quod a nobis intelligitur, secundum hoc sub demonstratione cadit. et sic secundum illum modum quo nomina et participia et pronomina demonstrativa de Deo dicuntur, secundum hoc a pronominibus vel nominibus relativis significari potest, PP. Q. 13. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 13. Art. 1 ob. 3; PT. Q. 16. Art. 11; PT. Q. 78. Art. 2 and 5; C. G. 4. 34. — (b), **pronomen relativum,** *the relative pronoun.* Cf. PP. Q. 13. Art. 1 ad 3; 1 Sent. 22. 1. 1 ad 3.

prōnosticus, a, um, *adj., prognostic, foretelling,* synonym of *praenuntiativus.* Unde sacramentum est et signum, . . ., pronosticum, id est, praenuntiativum futurae gloriae, PT. Q. 60. Art. 3 c.

prōnuntiātio, ōnis, *f., a public declaration, publication, expression, pronunciation.* Pronuntiatio veritatis non importat compulsionem ad hoc quod suscipiatur, SS. Q. 60. Art. 6 ad 1; superadduntur vero quandoque et alia duo ad quamdam voti confirmationem, scilicet pronuntiatio oris secundum illud psalmi LXV, 13: Reddam tibi vota mea, quae distinxerunt labia mea, SS. Q. 88. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 60. Art. 8; PTS. Q. 37. Art. 4.

prōnuntio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to make publicly known, publish, proclaim, declaim, pronounce.* Facultas autem pronuntiandi potest attendi vel quantum ad idioma, in quo aliquis possit intellegi, et secundum hoc ponuntur genera linguarum, PS. Q. 111. Art. 4 c; maledictio de qua nunc loquimur, est per quam pronuntiatur malum contra aliquem vel imperando vel optando, SS. Q. 76. Art. 3 c; sed quoad homines aliquis non potest testimonium ferre nisi per aliqua signa exteriora, SS. Q. 103. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 7; SS. Q. 60. Art. 1 (bis); SS. Q. 71. Art. 2; SS. Q. 161. Art. 6 (ter); PTS. Q. 37. Art. 2 (bis); et passim.

prōnus, a, um, *adj.,* (1) *leaning* or *hanging forward, stooping, bending down,* opposite of *erectus, rectus,* (2) trop., *inclined, disposed, prone* to anything. — (1), sed plantae habent staturam rectam, animalia autem bruta pronam, PP. Q. 91. Art. 3 ob. 3; quia sensus praecipue vigent in facie, alia animalia habent faciem pronam ad terram, quasi ad cibum quaerendum et providendum sibi de motu, SS. Q. 91. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 91. Art. 3 (passim); PP. Q. 93. Art. 6, in quot.; SS. Q. 84. Art. 1. — (2), occasio idololatriae, ad quam proni erant, PP. Q. 61. Art. 1 ad 1; quod ergo unus homo sit pronior ad concupiscendum quam alter, PS. Q. 82. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 114. Art. 2 (bis); PS. Q. 95. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 7 (ter); PS. Q. 101. Art. 3 (ter); PTS. Q. 8. Art. 4; et passim.

propāgātio, ōnis, *f., propagating, propagation.* Benedictio autem dici septimae pertinet ad naturae propagationem, PP. Q. 73. Art. 3 ad 3; ideo homines, qui hoc officium assumpserunt ut contemplationi vacent, et bonum spirituale quasi quadam spirituali propagatione in alios transmittunt, a multis delectabilibus laudabiliter abstinent, SS. Q. 142. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 119 pr.; PS. Q. 81. Art. 1; PTS. Q. 54. Art. 1 (passim); PTS. Q. 54. Art. 2 (passim); PTS. Q. 55. Art. 1 (passim); et passim.

propāgo, inis, *f., offspring, descendant, progeny.* Sed peccatum Adae, qui constitutus est a Deo principium totius naturae, ad alios per carnis propaginem derivatur, PT. Q. 19. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 100. Art. 2.

propāgo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to propagate. generate, continue by procreation,* (2) *extend, enlarge, increase* — (1), plantae vero nullum habent propagandae prolis affectum ac sine ullo sensu generant, PP. Q. 72. Art. 1 ad 4; si natura sit fortis, etiam aliqua accidentia individualia propagantur in filios, pertinentia ad dispositionem naturae, PS. Q. 81. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 74. Art. 2; PS. Q. 5. Art. 7; PT. Q. 31. Art. 7; PTS. Q. 54. Art. 1; PTS. Q. 54. Art. 2 (passim); et passim. — (2), quod pertinet ad Dei gloriam in hominibus propagandam, SS. Q. 83. Art. 9 ad 1. Cf. PP. Q. 43. Art. 7; PS. Q. 2. Art. 3, in quot.; PT. Q. 28. Art. 4; PTS. Q. 27. Art. 4.

prōpalo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to make public* or *manifest, divulge.* In casu necessitatis, ubi fides periclitatur, quilibet tenetur fidem suam aliis propalare, SS. Q. 3. Art. 2 ad 2; si quid aliud est huiusmodi, quod quis propalare tenetur vel testificando vel denuntiando, SS. Q. 70. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 117. Art. 2; PS. Q. 101. Art. 2; SS. Q. 70. Art. 1; SS. Q. 144. Art. 3 (ter); PTS. Q. 18. Art. 1; et passim.

prōpassio, ōnis, *f., preëmotion, propassion.* Ut passio perfecta intellegatur quando animo, id est, rationi dominatur, propassio autem quando est inchoata in appetitu sensitivo, sed ulterius non se extendit, PT. Q. 15. Art. 4 c; secundum hoc tristitia fuit in Christo secundum propassionem, non autem secundum passionem, PT. Q. 15. Art. 6 ad 2. Cf. PT. Q. 15. Art. 6 ad 1; PT. Q. 15. Art. 7 ad 1; PT. Q. 46. Art. 7 ob. 3; 3 Sent. 15 exp.

prōpatruus, i, *m., a grand-father's brother, a great uncle.* Hoc falsum est, quia propatruus alicuius et eiusdem pronepos sunt in eodem gradu; non tamen sunt aequaliter consanguinei, PTS. Q. 54. Art. 2 ob. 5; secundum hoc propatruus est magis consanguineus alicui quam pronepos eius, quamvis sint in eodem gradu, PTS. Q. 54. Art. 2 ad 5.

prope, *adv.* and *prep.,* (1) *adv., near, nigh,* the opposite of *longe,* (2) *prep.* with *acc., near, near by, almost to.* — (1), sed sufficit prope medium esse, PS. Q. 66. Art. 1 c; ita ad Christum primo pervenerunt pastores, qui erant primitiae Iudaeorum tamquam prope existentes, PT. Q. 36. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 42. Art. 2 c; PS. Q. 42. Art. 6 ad 2; PT. Q. 25. Art. 6, in quot.; PT. Q. 36. Art. 3, in quot.; PT. Q. 36. Art. 8 ad 3; et passim. — (2), novum dicitur aliquid ex eo quod est prope principium sui esse, PT. Q. 78. Art. 3 ob. 4. Cf. PP. Q. 44. Art. 2 a, in quot.; PP. Q. 54. Art. 3 ob. 3, in quot.; PS. Q. 107. Art. 4 ad 2, in quot.; PS. Q. 114. Art. 4 ob. 2, in quot.

propero, āre, āvi, ātum, 1, *v. n., to make haste, hasten, be quick.* Vel etiam ad loca proxima properando, PT. Q. 41. Art. 4 ad 1; unde, eo ad passionem properante, tam turbae quae sequebantur, quam quae praecedebant, ei clamabant, "Hosanna", PT. Q. 45. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 111. Art. 1; PT. Q. 55. Art. 3.

prophēta, ae, *m., a foreteller, herald, prophet.* Prophetia primo et principaliter consistit in cognitione, quia videlicet prophetae cognoscunt ea quae sunt procul remota ab hominum cognitione. unde possunt dici prophetae a phanos quod est "apparitio," quia scilicet eis aliqua, quae sunt procul, apparent, . . ., prophetia secundario consistit in locutione, prout prophetae ea quae divinitus edocti cognoscunt, ad aedificationem aliorum annuntiant, secundum illud Isai., XXI, 10, . . ., et secundum hoc, . . ., possunt dici "prophetae," quasi "praefatores," eo quod porro fantur, id est, a remotis fantur, et de futuris vera praedicunt, SS. Q. 171. Art. 1 c; nam propheta dicitur, quasi procul fans, PT. Q. 7. Art. 8 ob. 2; quia officium prophetae est maius quam officium sacerdotis, quia propheta est medius inter Deum et sacerdotes, sicut sacerdos inter Deum et populum. sed prophetae officium aliquando mulieribus est concessum, PTS. Q. 39. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 112. Art. 2 (quater); SS. Q. 113. Art. 1 (ter); SS. Q. 171. Art. 4 (quater); PT. Q. 7. Art. 8 (bis); PTS. Q. 67. Art. 3 (ter); et passim.

prophētābilis, e, *adj., possible of being prophesied, prophesiable.* Utrum propheta cognoscat omnia prophetabilia, SS. Q. 171 pr. Cf. SS. Q. 171. Art. 4 (passim).

prophētālis, e, *adj., prophetic, prophetical,* synonym of *propheticus.* Sed per prophetiam non cognoscitur in seipso principium prophetalium cognitionum, quod est Deus, SS. Q. 171. Art. 4 ad 3; quarto autem potest attendi altitudo gradus prophetalis ex conditione eius qui videtur, SS. Q. 174. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 13; SS. Q. 172. Art. 3 (bis). On **donum prophetale,** see *donum* under 2; on **gratia prophetalis,** see *gratia* under 2; on **revelatio prophetalis,** see *revelatio*; on **visio prophetalis,** see *visio* under 1.

prophētia, ae, *f., foretelling, prediction, prophecy.* Prophetia primo et principaliter consistit in cognitione, quia videlicet prophetae cognoscunt ea quae sunt procul remota ab hominum cognitione. unde possunt dici prophetae a phanos quod est "apparitio," quia scilicet eis aliqua, quae sunt procul, apparent, . . ., prophetia secundario consistit in locutione, prout prophetae ea quae divinitus edocti cognoscunt, ad aedificationem aliorum annuntiant, . . ., tertio ad prophetiam pertinet operatio miraculorum, quasi confirmatio quaedam propheticae enuntiationis, SS. Q. 171. Art. 1 c; non tamen quaelibet visio prophetia dici potest, sed visio eorum, quae sunt procul a cognitione, ut sic dicatur esse propheta non solum procul fans, id est, annuntians, sed etiam procul videns a φανός, quod est apparitio, Verit. 12. 1 c. Cf. SS. Q. 171. Art. 3 (passim); SS. Q. 171. Art. 5 c; SS. Q. 172. Art. 4 (passim); PT. Q. 7. Art. 8 c; Verit. 12. 2 c and 9 c; C. G. 3. 154; Is. 1 a; et passim. On **donum prophetiae**, see *donum* under 2; on **gratia prophetiae**, see *gratia* under 2; on **speculum prophetiae**, see *speculum* under 1; on **spiritus prophetiae**, see *spiritus*; on **usus prophetiae**, see *usus* under 1; on **visio prophetiae**, see *visio* under 1. — Kinds of *prophetia* are: (a), **prophetia comminationis, seu comminatoria** and **prophetia promissionis**, *the prophecy of threat and that of promise* or *that threatening punishment and that promising something good.* Prophetia promissionis comprehenditur sub prophetia comminationis, quia eadem est ratio veritatis in utraque, SS. Q. 174. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 174. Art. 1 ob. 2 and c; PTS. Q. 99. Art. 3 (quater); 4 Sent. 46. 2. 3. 2 ad 3; Verit. 12. 10 c and ad 9; Hebr. 6. 4. — (b), **prophetia comminatoria**, see *prophetia comminationis.* — (c), **prophetia daemonis** and **prophetia Dei seu divina**, *the prophecy inspired by the devil and that inspired by God.* Aliquibus signis etiam exterioribus discerni potest prophetia daemonum a prophetia divina, SS. Q. 172. Art. 5 ad 3. — (d), **prophetia Dei**, see *prophetia daemonis.* — (e), **prophetia divina**, see *prophetia daemonis.* — (f), **prophetia naturalis**, and **prophetia supernaturalis**, *natural and supernatural prophecy.* Unde prophetia, quae habet ortum ab angelo secundum naturalem angeli cognitionem, est prophetia naturalis, sed illa, quae habet ortum ab angelo, secundum quod angelus revelationem a Deo accipit, est supernaturalis, Verit. 12. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 172 pr.; SS. Q. 172. Art. 1 c; Verit. 3 c. — (g), **prophetia praedestinationis** and **prophetia praescientiae**, *prophecy of salvation* and *prophecy of any foreknowledge*, but particularly of damnation. Alio modo praecognoscit Deus aliqua in seipsis, vel ut fienda ab ipso, et horum est prophetia praedestinationis, quia secundum Damascenum, "Deus praedestinat ea quae non sunt in nobis"; velut fienda per liberum arbitrium hominis, et sic prophetia praescientiae, quae potest esse bonorum et malorum; quod non contingit de prophetia praedestinationis, quae est bonorum tantum, SS. Q. 174. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 174. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 174. Art. 1 ad 1; PT. Q. 30. Art. 1 ad 1; Verit. 12. 10 c; Hebr. 6. 4. — (h), **prophetia praescientiae**, see *prophetia praedestinationis.* — (i), **prophetia promissionis**, see *prophetia comminationis.* — (j), **prophetia proprie dicta seu simpliciter dicta seu vere dicta seu vera** and **prophetia secundum quid dicta**, *the proper and the simple* or *absolute* or *true prophecy* and *prophecy in a certain respect* or *with respect to something.* Prophetia vere et simpliciter dicta est ex inspiratione divina, quae autem est ex causa naturali, non dicitur prophetia nisi secundum quid, SS. Q. 172. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 172. Art. 5 c and ad 1; SS. Q. 174. Art. 2 c. — 5 c; SS. Q. 176. Art. 2 c and ad 1; PT. Q. 30. Art. 3 ad 1. — (k), **prophetia secundum quid dicta**, see *prophetia proprie dicta.* — (l), **prophetia simpliciter dicta**, see *prophetia proprie dicta.* — (m), **prophetia supernaturalis**, see *prophetia naturalis.* — (n), **prophetia vera**, see *prophetia proprie dicta.* — (o), **prophetia vere dicta**, see *prophetia proprie dicta.*

prophēticē, *adv.*, see *propheticus.*

prophēticus, a, um, *adj., predicting, prophetic, prophetical*, synonym of *prophetalis.* Prophetica praecognitio potest esse de futur dupliciter: uno modo secundum quod sunt in seipsis; alio mod secundum quod sunt in suis causis, SS. Q. 172. Art. 1 c; verita enim evangelica debet praenuntiationi propheticae responder PT. Q. 37. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 43. Art. 7 (ter); PS. Q. 104. Ar 2; SS. Q. 171. Art. 6 (quater); SS. Q. 172. Art. 2 (quater); SS. Q 173. Art. 1 (bis); et passim. On **lumen propheticum**, see *lume* on **res prophetica**, see *res*; on **revelatio prophetica**, see *revelati* on **spiritus propheticus**, see *spiritus.* — **prophēticē**, *adv.*, *prophetically.* Aliud enim est quod prophetice nuntiatur in figuris aliud quod secundum rerum proprietatem ab Evangelistis historice scribitur, PT. Q. 5. Art. 3 c; auctoritates illae prophetice dicuntur de Deo secundum quod erat incarnatus, PT. Q. 5 Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 171. Art. 3 (quater), Art. 4 (quater Art. 6 (bis); SS. Q. 173. Art. 3; SS. Q. 174. Art. 6; et passim

prophētissa, ae, *f., prophetess.* Sed prophetia conceditur mulierib sicut legitur Iudic., IV, de Delbora; et IV Reg., XXII, de Ol prophetissa, uxore Sellum; et de quatuor filiabus Philippi, SS. Q 177. Art. 2 ob. 2.

prophētizo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to prophesy.* Ezechial etiam trigesimo anno coepit prophetizare, PT. Q. 39. Art. 3 c. Cf. PT Q. 42. Art. 2.

prophēto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to foretell, predict, prophesy.* Utrum prophetia semper sit cum cognitione eorum quae prophetantur SS. Q. 173 pr.; sed et ipse Moyses, et caeteri prophetas Dominum Iesum prophetaverunt et gloriam magnam ei dederunt, PT. Q 43. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 171. Art. 1 (bis); SS. Q. 171. Art (ter); SS. Q. 173. Art. 4 (ter); PT. Q. 27. Art. 6; PT. Q. 46. Ar 11; et passim.

propino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to give one to drink, give, administ* Sicut medicus videretur delectari afflictione infirmi, si medicinam amaram, quam infirmo propinat, ad eius sanitatem non ordinaret, PS. Q. 79. Art. 4 ob. 2; nam et medici austeras potiones propinant infirmis, ut conferant sanitatem, PS. Q. 87. Art. 7 c

propinquē, *adv.*, see *propinquus.*

propinquitas, ātis, *f.*, (1) *nearness, vicinity, proximity, propinqu* (2) *relationship, affinity.* — (1), illa propinquitas ad Deum quae designatur nomine thronorum, convenit etiam cherubim et seraphim, et excellentius, PP. Q. 108. Art. 6 ad 2; omne agens habet virtutem agendi ex propinquitate ad primum activum, PP. Q 115. Art. 1 ob. 4. Cf. PS. Q. 45. Art. 3 a; SS. Q. 24. Art. 4 c 2 Sent. 14. 1. 4 c; Mal. 5. 5 ad 7; Comp. 2. 6; et passim. — (2) ex naturali generatione contrahitur quaedam propinquitas, quae matrimonium impedit, PP. Q. 92. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 92. Art 2 ob. 3 and ad 3; PS. Q. 73. Art. 9 ob. 2; PTS. Q. 54. Art. 1 and Art. 3; 4 Sent. 42. 2. 1 ad 7; et passim. — Kinds of *propinqu* in this sense are: (a), **propinquitas attinentiae**, *the affinity* relationship. Gradus in propinquitate attinentiae non possunt accipi, nisi secundum ascensum et descensum propagationis, quam non comparatur affinitas nisi mediante consanguinita PTS. Q. 55. Art. 7 ad 1. Cf. 4 Sent. 41. 1. 2. 2 ad 1. — (b), **propinquitas carnalis**, and **propinquitas spiritualis**, *the physical carnal relationship*, and *the spiritual relationship.* Sicut etiam potest esse quod sit affinis et consanguinea eiusdem per carnalem propinquitatem, PTS. Q. 56. Art. 4 ad 4. Cf. PTS. Q. 56. Art and Art. 2; C. G. 4. 8; 4 Sent. 42. div. — (c), **propinquitas consanguinitatis**, *blood relationship.* Ideo distantia non quaelibet opponitur consanguinitati, sed talis distantia quae consanguinitatis propinquitatem excludit, PTS. Q. 54. Art. 2 ad 4. Cf. PTS. Q 54. Art. 2 ob. 7; 4 Sent. 40. 1. 2 ob. 7. — (d), **propinquitas generis** and **propinquitas similitudinis**, *the relationship of genus* or *essen and that of similarity.* Cf. 7 Phys. 8 g. — (e), **propinquitas naturalis** *the natural relationship.* Cf. PT. Q. 39. Art. 6 c. — (f), **propinquitas similitudinis**, see *propinquitas generis.* — (g), **propinquitas spiritualis**, see *propinquitas carnalis.*

propinquo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, *to draw near, come nigh, approach*, of persons with *dat.* In hac autem via tanto magis procedimus, quanto Deo magis propinquamus; cui non appropinquatur passibus corporis, sed affectibus mentis, SS. Q. 24. Art. 4 c.

propinquus, a, um, *adj.*, (1) *near, neighboring*, (2) *kindred, related.* — (1), magis diligetur qui est Deo propinquior, SS. Q. 26. Art. 13 ob. 3; quamvis propter specialem curam omnibus hominibus Deus dicatur propinquus esse, specialissime tamen dicitur esse propinquus bonis, Comp. 2. 6; sint connutriti et propinqui secundum aetatem, 8 Eth. 12 m. Cf. PS. Q. 86. Art. 2; PS. Q. 94. Art. 5; PS. Q. 106. Art. 4 (bis); PS. Q. 107. Art. 1 (bis); SS. Q. 15. Art. 3 (bis); et passim. On **aequivocatio propinqua**, see *aequivocatio* under 1; on **agens propinquum**, see *agens*; on **beatitudo propinqua**, see *beatitudo* under 1; on **corruptio propinqua**, see *corruptio* under 3; on **dispositio propinqua**, see *dispositio* under 4; on **finis propinquus**, see *finis* under 2; on **genus propinquum**, see *genus* under 2; on **materia propinqua**, see *materia* under 2 and 3; on **pars propinqua**, see *pars* under 1; on **potentia propinqua**, see *potentia* under 4; on **principium propinquum**, see *principium*; on **regula propinqua**, see *regula* under 1. — (2), sed consanguinei, quantumcumque sint propinqui, non repelluntur ab accusatione quando accusatur matrimonium propter aliquod impedimentum perpetuum, PTS. Q. 55. Art. 10 ad 2; propinquus iure propinquitatis debet succedere, 4 Sent. 42. 2. 1 ad 7; aut etiam sunt propinquae secundum aliquam similitudinem, 7 Phys. 8 g. Cf. SS. Q. 25. Art. 10 (bis); SS. Q. 26. Art. 7 (passim) and Art. 9; SS. Q. 31. Art. 3; SS. Q. 32. Art. 9 (quater); et passim. On **persona propinqua**, see *persona* under 3. — **propinquē**, *adv.*, *near, at hand, hard by.* In his tamen nominibus abstractis est quidam ordo attendendus; quia ea quae pertinent ad actum magis propinque se habent ad personas, quia actus sunt suppositorum, PP. Q. 39. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 83. Art. 4; PT. Q. 44. Art. 4; PT. Q. 63. Art. 4 (bis); PTS. Q. 14. Art. 4.

propitiātio, ōnis, *f.*, *an appearing, atonement, propitiation.* Salvare autem homines aut propitiationem esse pro peccatis eorum, competit Christo secundum quod est caput, PT. Q. 8. Art. 3 a; ergo homo semper debet dolere ad peccatorum propitiationem habendam, PTS. Q. 4. Art. 1 a. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PT. Q. 7. Art. 11; PT. Q. 52. Art. 7; PTS. Q. 74. Art. 7.

propitiātor, ōris, *m.*, *propitiator*, used only in quotation in S.T. Quem scilicet Christum proposuit Deus propitiatorem, per fidem in sanguine ipsius, PT. Q. 47. Art. 3 ad 1, in quot. Cf. PT. Q. 64. Art. 3, in quot.

propitiātōrius, a, um, *adj.*, *atoning, reconciling, propitiating*, not found in S.T. used as *adj.* — **propitiātōrium**, ii, *n.*, *the propitiatory.* Ibidem Dominus mandavit quod sacerdos adoleret incensum suave fragrans super altare quod erat ante propitiatorium, PT. Q. 83. Art. 5 ob. 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (passim).

propitiātus, a, um, *P. a.*, see *propitio.*

propitio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to render favorable, appease, propitiate.* Hoc erat festum expiationis, in memoriam illius beneficii quod Deus propitiatus est peccato populi de adoratione vituli ad preces Moysi, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10.

propitius, a, um, *adj.*, *favorable, well-disposed, gracious, kind, propitious*, used only in quot. in S.T. Si peccatores Deus non exaudiret, frustra publicanus dixisset: Domine propitius esto mihi peccatori, SS. Q. 83. Art. 16 a, in quot. Cf. PS. Q. 114. Art. 9, in quot.; SS. Q. 83. Art. 16, in quot.; PT. Q. 83. Art. 4 c, in quot.

prōpono, ere, posui, positum, 3, *v. a.*, *to point out, relate, set forth, propose.* Signa quae magister discipulo proponit, PP. Q. 117. Art. 1 ad 4; utrum liceat iudici iudicare contra veritatem quam novit, propter ea quae sibi proponuntur, SS. Q. 67 pr.; quantum ad ea quae proponuntur omnibus credenda quae pertinent ad finem, SS. Q. 171 pr. Cf. PP. Q. 1. Art. 9 (bis); PP. Q. 81. Art. 1 (bis); PT. Q. 41. Art. 2 (bis); PT. Q. 75. Art. 5 (ter); PT. Q. 87. Art. 1 (bis); et passim.

prōportio, ōnis, *f.*, (1) *comparative relation, proportion, symmetry*, synonym of *analogia*, (2) *relation, capacity, power.* — (1), proportio dicitur dupliciter: uno modo certa habitudo unius quantitatis ad alteram, secundum quod duplum, triplum, et aequale sunt species proportionis; alio modo quaelibet habitudo unius ad alterum proportio dicitur, PP. Q. 12. Art. 1 ad 4; dicendum est igitur quod huiusmodi nomina dicuntur de Deo et creaturis secundum analogiam, id est, proportionem, PP. Q. 13. Art. 5 c; proportio nihil aliud est quam habitudo duorum ad invicem convenientium in aliquo, secundum quod conveniunt aut differunt, Trin. pr. 1. 2 ad 3. Cf. C. G. 3. 54; 2 Sent. 9. 1. 3 ad 5; 2 Sent. 24. 3. 6 ad 3; 2 Sent. 42. 1. 5 ad 1; 3 Sent. 1. 1. 1 ad 3; 4 Sent. 49. 2. 1 ad 6; Verit. 2. 3 ad 4; Verit. 8. 1. ad 6; Quodl. 10. 8. 17 ad 1; 1 Anal. 12 e; Sensu 7 c; 5 Eth. 5 a; et passim. On **aequale secundum proportionem**, see *aequalis* under 1; on **aequalitas proportionis**, see *aequalitas* under 1; on **analogia secundum convenientiam proportionis**, see *analogia*; on **communitas secundum rationem proportionis**, see *communitas* under 1; on **convenientia proportionis et secundum proportionem**, see *convenientia*; on **medium proportionis**, see *medium* under 1; on **quantitas proportionis**, see *quantitas* under 1; on **similitudo proportionis**, see *similitudo* under 1; on **unum proportione seu in proportione seu secundum proportionem**, see *unus.* — Kinds of *proportio* in this sense are: (a), **proportio aequalitatis** and **proportio inaequalitatis seu inaequalis**, *the proportion of equality and that of inequality.* Sed triplicitas significat proportionem inaequalitatis; est enim species proportionis inaequalis, PP. Q. 31. Art. 1 ad 3. Cf. 5 Met. 17 b. — (b), **proportio arithmetica** and **proportio geometrica**, *the arithmetical* and *the geometrical proportion.* Cf. *proportionalitas arithmetica et geometrica.* Medium quod accipitur secundum proportionem arithmeticam, vel geometricam est medium rei, PS. Q. 64. Art. 2 ob. 3. Cf. PTS. Q. 96. Art. 4 (bis); 2 Eth. 6 f. — (c), **proportio commutata seu permutata**, *the transformed* or *changed proportion.* Permutata ergo proportio est quando antecedentia invicem conferuntur et consequentia similiter, ut si dicam "sicut se habent quattuor ad duo, ita se habent sex ad tria, ergo sicut se habent quattuor ad sex, ita se habent duo ad tria," 1 Anal. 12 e. Cf. Quodl. 1. 10. 22 ad 1; 4 Phys. 18 c; 5 Eth. 5 c. — (d), **proportio conveniens** and **proportio non conveniens**, *the fitting and the unfitting proportion.* Per hoc quod aliquis alteri debitum reddit, constituitur in proportione convenienti respectu ipsius, quasi convenienter ordinatus ad ipsum, SS. Q. 81. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 141. Art. 2; Nom. 4. 8. — (e), **proportio debita**, *the due proportion.* Nam ad pulchritudinem tria requiruntur. primo quidem integritas, sive perfectio quae enim diminuta sunt hoc ipso turpia sunt; et debita proportio, sive consonantia, et iterum claritas, PP. Q. 39. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 5. Art. 4; PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 18. Art. 2; SS. Q. 58. Art. 10; SS. Q. 135. Art. 2; et passim. — (f), **proportio decupla** and **proportio subdecupla**, *the tenfold proportion and that subordinate to it*, i.e., the proportion of 10:1 and that of a part of 10:1. Cf. C. G. 1. 20; 3 Phys. 10 g. — (g), **proportio determinata**, *the determined proportion.* Anima Christi secundum propriam naturam habet determinatam proportionem ad suum corpus, PT. Q. 13. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 70. Art. 3; C. G. 1. 20. — (h), **proportio dupla seu duplex** and **proportio tripla**, *the twofold and threefold proportion* or *the proportion of* 2:1 *and that of* 3:1. Sexagenarius se habet in dupla proportione ad tricenarium, PTS. Q. 96. Art. 4 ob. 3. Cf. 2 Sent. 9. 1. 3 ad 5; 1 Anal. 12 e; 2 Phys. 5 b and 6 a; 5 Met. 17 b; 5 Eth. 5 c. — (i), **proportio finita**, *the finite* or *limited proportion.* Cf. C. G. 1. 20. — (j), **proportio geometrica**, see *proportio arithmetica.* — (k), **proportio inaequalis**, see *proportio aequalitatis.* — (l), **proportio inaequalitatis**, see *proportio aequali-*

tatis. — (m), **proportio non conveniens**, see *proportio conveniens*. — (n), **proportio numeralis**, *the numerical proportion* or *the proportion expressible in numbers*. Cf. 2 Phys. 5 b and 6 a; 2 Cael. 14 c; 5 Met. 17 b. — (o), **proportio permutata**, see *proportio commutata*. — (p), **proportio sesquialtera** and **proportio sesquitertia**, *the proportion of* 1½:1 (in qua maius habet totum minus et mediam partem eius, SS. Q. 61. Art. 2 c; proportio trium ad duo dicitur sesquialtera, 2 Cael. 14 c) and *that of* 1⅓:1. Cf. 2 Sent. 9. 1. 3 ad 5; Virt. 1. 13 ob. 7; 6 Phys. 4 i; 2 Cael. 4 h; 5 Met. 17 b; 5 Eth. 5 c and 6 d. — (q), **proportio sesquitertia**, see *proportio sesquialtera*. — (r), **proportio subdecupla**, see *proportio decupla*. — (s), **proprotio tripla**, see *proportio dupla*. — (2), illud quod est manifestissimum in natura est nobis occultum propter hoc quod excedit proportionem intellectus nostri, PP. Q. 64. Art. 1 ad 2; ad hoc autem necessarium est ut aliquis cognoscat id in quo deficit a proportione eius quod suam virtutem excedit, SS. Q. 161. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 3, 5, 7, 9; SS. Q. 24. Art. 3 (bis); SS. Q. 27. Art. 6; Ap. PTS. Q. 1. Art. 2 c; et passim.

prōportiōnābilis, e, *adj*., *possible of being proportionate* to something, *proportionable*. Omne autem tempus omni tempori proportionabile est, (ob. 1), . . ., est quidem proportionabile non propter proportionem moventis et mobilis, PP. Q. 53. Art. 3 ad 1. — **prōportiōnābiliter**, *adv*., *proportionately, in proportion*. Sicut digiti manus sunt inaequales secundum quantitatem, sed sunt aequales secundum proportionem, cum proportionabiliter augeantur, PS. Q. 66. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 4. Art. 1; SS. Q. 4. Art. 3.

prōportiōnābiliter, *adv*., see *proportionabilis*.

prōportiōnālis, e, *adj*., *of* or *belonging to proportion, proportional*. Plantae vero habent superius sui versus inferius mundi, nam radices sunt ori proportionales, inferius autem sui versus superius mundi, PP. Q. 91. Art. 3 ad 3; difficultas et pugna pertinent ad quantitatem meriti secundum quantitatem operis proportionalem, PP. Q. 95. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 95. Art. 4 (passim); SS. Q. 106. Art. 1 (bis); PTS. Q. 84. Art. 3 (bis); PTS. Q. 92. Art. 1. On **quantitas proportionalis**, see *quantitas* under 1; on **retributio proportionalis**, see *retributio*. — **prōportiōnāliter**, *adv*., *proportionally*. Unde oportet quod etiam his virtutibus theologicis proportionaliter respondeant alii habitus divinitus causati in nobis, PS. Q. 63. Art. 3 c; pastor autem qui diversis temporibus in duabus parochiis gregem pascit, debet proportionaliter utriusque Ecclesiae decimas solvere, SS. Q. 87. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 52. Art. 3 (ter); PT. Q. 69. Art. 7 (bis); PT. Q. 88. Art. 3 (ter); PTS. Q. 18. Art. 1; PTS. Q. 79. Art. 1; et passim.

prōportiōnālitas, ātis, *f*., *relationship of proportions*, i.e., the similar interrelationship of two things, one to the other, *proportional proportion*. Similitudo praedicta intellectus practici ad Deum est secundum proportionalitatem, PS. Q. 3. Art. 5 ad 1; est enim proportionalitas similitudo proportionum, Verit. 2. 3 ad 4; in his quae proportionata dicuntur per modum proportionalitatis, non attenditur habitudo eorum ad invicem, sed similis habitudo aliquorum duorum ad alia duo, Verit. 2. 3 ad 4; proportionalitas vero est collatio duarum proportionum, 1 Anal. 12 e; proportionalitas nihil aliud est quam aequalitas proportionis, cum scilicet aequalem proportionem habet hoc ad hoc et illud ad illud, 5 Met. 5 a; omnis proportionalitas ad minus consistit in quattuor, 5 Met. 5 b. Cf. PS. Q. 27. Art. 3; SS. Q. 61. Art. 1 and 4; PTS. Q. 12. Art. 2; Verit. 2. 11 c; 4 Sent. 49. 2. 1 ad 6; et passim. — Kinds of *proportionalitas* are: (a), **proportionalitas arithmetica** and **proportionalitas geometrica**, *the arithmetic and the geometric proportionateness*. Tale medium est secundum geometricam proportionalitatem; in qua attenditur aequale non secundum quantitatem, sed secundum proportionem; sicut si dicamus quod sicut se habet sex ad quatuor, ita se habent tria ad duo, quia utrobique est sequi altera proportio, in qua maius habet totum minus, et mediam partem eius; non autem est aequalitas excessus secundum quantitatem, quia sex excedunt quatuor in duobus, tria vero excedunt duo in uno, . . ., et sic fit aequalitas secundum "arithmeticam medietatem", quae attenditur secundum parem quantitatis excessum. sicut quinque est medium inter sex et quatuor; in unitate enim excedit et exceditur, SS. Q. 61. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 58. Art. 10 a; SS. Q. 61. Art. 2 ob. 3 and ad 2; 5 Eth. 5 d. — (b), **proportionalitas coniuncta seu continua** and **proportionalitas disiuncta**, *proportionateness with a common term* (aequalitas proportionum convenientium in uno termino, puta si dicam, sicut se habent octo ad quattuor, ita se habent quattuor ad duo, 5 Eth. 5 b), and *diverse proportionateness* (aequalitas duarum proportionum non convenientium in aliquo termino, e.g., 4:2 = 6:3, 5 Eth. 5 b). Cf. 1 Anal. 12 e. — (c), **proportionalitas continua**, see *proportionalitas coniuncta*. — (d), **proportionalitas diametralis**, *the diametrically opposed proportionateness*. Cf. 5 Eth. 8 h and i. — (e), **proportionalitas disiuncta**, see *proportionalitas coniuncta*. — (f), **proportionalitas geometrica**, see *proportionalitas arithmetica*.

prōportiōnāliter, *adv*., see *proportionalis*.

prōportiōnātus, a, um, *P. a*., see *proportiono*.

prōportiōno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a*., *to proportion, to make proportionate*. Potentia autem, cum sit receptiva actus, oportet quod actui proportionetur, PP. Q. 75. Art. 5 ad 1; finis proportionatur principio, PT. Q. 35. Art. 6 ob. 2; materia enim determinata requiritur ut sit proportionata determinatae formae, PT. Q. 60. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 3; PT. Q. 33. Art. 2 (bis); PT. Q. 62. Art. 4; PT. Q. 79. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 2; et passim. — **proportiōnātus**, a, um, *P. a*., *proportioned, proportionate*. Per effectus non proportionatos causae non potest perfecta cognitio de causa haberi, PP. Q. 2. Art. 2 ad 3; unumquodque quod est propter finem necesse est quod sit fini proportionatum, PS. Q. 96. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 5 ad 2; PP. Q. 13. Art. 5 ad 3; PP. Q. 23. Art. 7 ad 3; PS. Q. 109. Art. 5 c; SS. Q. 188. Art. 7 (passim); et passim.

prōpositio, ōnis, *f*., (1) *proposition, representation*, (2) *statement, assertion, thesis* in the broader and in the narrower sense of the word; in the broader sense *propositio* is a synonym of *enuntiatio*; in the narrower sense on the other hand it is the expression of a judgement, consisting of a subject and predicate belonging to the matter of a conclusion, (3) *preposition*, synonym of the more common *praepositio*. — (1), si panes propositionis non poterant ab his qui uxores tetigerant comedi, PT. Q. 80 Art. 7 ad 2, in quo panes propositionis dicebantur, qui in Sabbato offerebantur, Matth. 12 a. Cf. Caten. Math. 12 a; Hebr. 9. 1 and 2. — (2), in a broader sense, alio modo (esse) significat compositionem propositionis, quam anima adinvenit coniungens praedicatum subiecto, PP. Q. 3. Art. 4 ad 2; cf. 1 Phys. 4 a; in a narrower sense, propositio est altera pars (sc. subiectiva) enuntiationis, in qua praedicatur unum de uno, . . ., sicut etiam in uno syllogismo non concluditur nisi unum, ita oportet quod propositio quae est syllogismi principium sit una. una autem est in qua est unum de uno. unde per hoc quod Philosophus dicit, "unum de uno," separatur propositio ab enuntiatione, quae dicitur "plures", in qua plura de uno vel unum de pluribus praedicatur, 1 Anal. 5 b; secundum hoc propositiones dicuntur materia conclusionis, inquantum termini qui sunt materia propositionum sunt etiam materia conclusionis, licet non secundum quod stant sub ordine propositionum, sicut et farina dicitur materia panis licet non secundum quod stat sub forma farinae, 2 Phys. 5 d; non enim omnis enuntiatio est propositio, sed solum illa, quae ponitur in aliqua specie argumentationis, ad quam sequitur conclusio, Log. 4. 1; cf. PP. Q. 14. Art. 13; PP. Q. 16. Art. 8 (passim); PP. Q. 79. Art. 4; PP. Q. 85. Art. 6; PT. Q. 16. Art. 1 (ter); et passim. On **compositio propositionis**, see *compositio* under 1; on **veritas propositionis**, see *veritas* under 1

— Kinds of *propositio* in this sense are: (a), **propositio aequipollens,** *the equivalent assertion.* Non necesse esse et possibile non esse aequipollent, PP. Q. 19. Art. 3 ob. 4. Cf. 1 Perih. 12 a and 13 a; 1 Cael. 27 a. — (b), **propositio affirmativa** and **propositio negativa,** *the affirmative and the negative statement.* Propositiones affirmativae possunt vere formari de Deo, PP. Q. 13. Art. 12 c. Cf. PP. Q. 13 pr.; PP. Q. 13. Art. 12 (passim); PP. Q. 85. Art. 5 a; PT. Q. 16. Art. 1 (bis); C. G. 1. 71; 1 Anal. 39 d. — (c), **propositio categorica seu praedicativa** and **propositio condicionalis,** *the unconditioned* and *the conditioned statement.* Enuntiatio categorica dicitur affirmativa vel negativa solum ratione verbi, quod affirmatur vel negatur, sicut etiam condicionalis dicitur affirmativa vel negativa eo, quod affirmatur vel negatur coniunctio, a qua denominatur, 1 Perih. 8 b. Cf. 7 Phys. 1 b. — (d), **propositio communis,** *the common assertion.* In omnibus propositionibus alicuius scientiae, . . ., sicut: omne totum est maius sua parte, 1 Perih. 8 b. — (e), **propositio composita** and **propositio divisa,** *the assertion understood in sensu composito* and *that understood in sensu diviso.* Cf. *sensus* under 7. Cf. 1 Sent. 38. 1. 5 ob. 6. — (f), **propositio conditionalis,** see *propositio categorica.* — (g), **propositio contingens seu de contingenti, propositio necessaria seu de necessario, propositio de possibili** and **propositio de impossibili,** *the statement which expresses something that may* or *may not be, that which expresses something necessary, that which expresses something possible,* and *that which expresses something impossible.* Unde contingentia eius vel necessitas nihil refert ad hoc quod propositio sit necessaria vel contingens, vera vel falsa, PP. Q. 14. Art. 13 ad 2. Cf. PP. Q. 82. Art. 2 c; SS. Q. 49. Art. 2; 1 Anal. 44 c; Log. 4. 13 and 14; Prop.; Syll. — (h), **propositio copulativa** and **propositio disiunctiva,** *the copulative* and *the disjunctive statement,* or *the statement that contains a copulative and that which contains a disjunctive particle.* Cf. Log. 4. 16. — (i), **propositio de contingenti,** see *propositio contingens.* — (j), **propositio de impossibili,** see *propositio contingens.* — (k), **propositio de inesse seu de inesse simpliciter seu simplicis inhaerentiae** and **propositio de modo seu modalis,** *the statement expressing a simple existence of the predicate* and *that containing a so-called modality* (see *modus* under 5), i.e., a statement which simply says that the predicate belongs to the subject, and that which also indicates the mood or manner of this relationship. Quidam, sc. modus, determinat compositionem ipsam praedicati ad subiectum, ut cum dicitur, "sortem currere est possibile," et ab hoc solo modo dicitur propositio modalis, aliae vero propositiones, quae modales non sunt, dicuntur de inesse, Prop. Cf. Syll. — (l), **propositio demonstrabilis** and **propositio indemonstrabilis,** *the statement that can be proven apodictically* and *that which cannot be proven apodictically.* Sicut aliquis probabiliter scire potest aliquam propositionem esse demonstrabilem, licet ipse eam demonstative non cognoscat, PP. Q. 12. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 7 ad 2; PP. Q. 14. Art. 3; 2 Anal. 1 a. — (m), **propositio demonstrativa** and **propositio dialectica seu probabilis,** *the statement necessarily true* and *the debatable* or *probable statement.* Demonstrativa autem propositio accipit alteram partem (sc. contradictionis) determinate, quia numquam habet demonstrator viam nisi ad verum demonstrandum. unde etiam semper proponendo accipit veram partem contradictionis. propter hoc etiam non interrogat, sed sumit quod demonstrat quasi notum, . . ., dialectica, . . ., habet enim viam ad utramque partem contradictionis eo quod ex probabilibus procedit. unde etiam et in proponendo accipit utramque partem contradictionis et quaerendo ponit, 1 Anal. 5 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 3 ob. 3; PS. Q. 51. Art. 3 c; 1 Anal. 5 c and 19 b. — (n), **propositio de necessario,** see *propositio contingens.* — (o), **propositio de possibili,** see *propositio contingens.* — (p), **propositio de praedicato accidentali** and **propositio de praedicata substantiali,** *the statement with an unessential* and *that with an essential predicate.* In qualibet propositione affirmativa vera oportet quod praedicatum et subiectum significant idem secundum rem aliquo modo et diversum secundum rationem. et hoc patet tam in propositionibus quae sunt de praedicato accidentali, quam in illis quae sunt de praedicato substantiali, PP. Q. 13. Art. 12 c. — (q), **propositio de praedicato finito, propositio de praedicato infinito,** and **propositio de praedicato privativo,** *the statement with a finite predicate, that with an infinite* or *undetermined predicate, and that with a predicate expressing a lack.* Cf. 2 Perih. 2 e. — (r), **propositio de praedicato infinito,** see *propositio de praedicato finito.* — (s), **propositio de praedicato privativo,** see *propositio de praedicato finito.* — (t), **propositio praedicato substantiali,** see *propositio de praedicato accidentali.* — (u), **propositio dialectica,** see *propositio demonstrativa.* — (v), **propositio disiunctiva,** see *propositio copulativa.* — (w), **propositio divisiva,** see *propositio composita.* — (x), **propositio expositiva,** *the expository statement.* Cf. 1 Sent. 21. 1. 1 ad 2 and 2 ob. 2. — (y), **propositio falsa** and **propositio vera,** *the false and the true statement.* Et in hoc sensu, supposito quod in Christo sit eadem persona, et hypostasis, et suppositum Dei, et hominis, . . ., ista propositio est falsa, PT. Q. 16. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 4; PP. Q. 13. Art. 12 c; PP. Q. 14. Art. 15; 1 Sent. 33. 1. 4 c; 1 Sent. 38, 1. 5 ob. 6; and passim. — (z), **propositio immediata seu non individua** and **propositio mediata,** *the immediate statement* or *that not concerning the particular* and *the mediate* or *derived statement.* Quae (propositiones) quidem immediatae dicuntur, inquantum carent medio demonstrante, 1 Anal. 4 i. — (a^2), **propositio immediata prima seu prima simpliciter** and **propositio immediata secunda seu prima in aliquo genere,** *the first and the second immediate statement* or *the first simple statement and the first statement in some kind* or *discipline of science.* Illae propositiones immediatae, quae consistunt in terminis primis et communibus, sicut est ens et non-ens, aequale et inaequale, totum et pars, sunt primae et immediatae propositiones, ut "non contingit idem esse et non-esse" et "quae uni et eidem sunt aequalia, sibi invicem sunt aequalia", et similia. immediatas autem propositiones, quae sunt circa posteriores terminos et minus communes, sunt secundae respectu primarum, sicut quod "triangulus est figura" et quod "homo est animal," 1 Anal. 43 k. — (b^2), **propositio immediata secunda,** see *propositio immediata prima.* — (c^2), **propositio impropria,** *the improper statement* or *the statement to be understood in the improper sense.* Cf. PP. Q. 37. Art. 2 c; 1 Sent. 33. 1. 4 c. — (d^2), **propositio immediata secunda,** see *propositio immediata prima.* — (e^2), **propositio incompacta,** *the statement not entirely agreed upon.* Cf. 1 Sent. 4. 2. 1 ob. 2 and ad 2. — (f^2), **propositio indefinita,** *the indefinite statement.* Cf. 1 Sent. 21. 1. 2 ob. 2. — (g^2), **propositio indemonstrabilis,** see *propositio demonstrabilis.* — (h^2), **propositio inductiva seu particularis seu singularis** and **propositio universalis seu tota,** *the statement belonging to induction* or *that concerning the part of a whole* or *an individual case and the general statement* or *that concerning a whole.* Universalis et particularis propositio si opponantur, opponuntur secundum contradictionem, sicut: Omnis homo, et non omnis homo, PS. Q. 77. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 81. Art. 3; C. G. 3. 99; 1 Sent. 21. 1. 2 ob. 2; 1 Anal. 22 e and 36 c; 2 Anal. 5 c; et passim. — (i^2), **propositio maior** and **propositio minor,** *the statement containing the general and the particular term of a conclusion* or *the major and the minor propositions of a conclusion.* Cf. SS. Q. 49. Art. 2 ad 1; 1 Anal. 2 b; 2 Anal. 5 c. — (j^2), **propositio maxima,** *the statement with the greatest range* or *the principal proposition.* (Propositio) quam necesse est habere in mente et ei assentire quemlibet qui doceri debet, 1 Anal. 5 e. Cf. *dignitas* under 2. Cf. Somno 3 b. — (k^2), **propositio mediata,** see *propositio immediata.* — (l^2), **propositio minor,** see *propositio maior.* — (m^2), **propositio modalis,** see *propositio de inesse.* — (n^2), **propositio necessaria,** see *propositio contingens.* — (o^2), **propositio negativa,** see *propositio affirmativa.* — (p^2), **propositio non individua,** see *propositio*

immediata. — (q^2), **propositio particularis,** see *propositio inductiva*. — (r^2), **propositio per se nota,** *the proposition known through itself* or *the true proposition*. Propositiones illas oportet esse notissimas per se, in quibus idem de seipso praedicatur, ut "homo est homo" vel quarum praedicta in definitionibus subiectorum includuntur, ut "homo est animal," C. G. 1. 10. Cf. PP. Q. 2. Art. 1 c; PS. Q. 51. Art. 2 c and Art. 3. — (s^2), **propositio per se nota in se seu quantum in se** and **propositio per se nota omnibus seu quoad omnes, seu quoad nos,** *the true statement in* or *for itself and that with reference to us all and our knowledge through itself*. Si igitur notum sit omnibus de praedicato et de subiecto quid sit, propositio illa erit omnibus per se nota; sicut patet in primis demonstrationum principiis, quorum termini sunt quaedam communia quae nullus ignorat, ut ens et non-ens, totum et pars, et similia. si autem apud aliquos notum non sit de praedicato et subiecto quid sit, propositio quidem quantum in se est et per se erit nota, non tamen apud illos qui praedicatum et subiectum propositionis ignorant, PP. Q. 2. Art. 1 c; omnis propositio est per se nota, in qua idem de ipso praedicatur, Pot. 7. 2 ob. 11. Cf. PS. Q. 94. Art. 2 c; 1 Anal. 5 e. — (t^2), **propositio praedicativa,** see *propositio categorica*. — (u^2), **propositio prima,** *the fundamental statement*. Primae autem (dicuntur) in ordine ad alias propositiones, quae per eao probantur, 1 Anal. 4 i. Cf. PS. Q. 51. Art. 2 c; PTS. Q. 78. Art. 3; PTS. Q. 83. Art. 3; C. G. 3. 46; 1 Sent. 12. 1. 3 ad 4; 1 Anal. 5 a and 36 a. — (v^2), **propositio prima in aliquo genere** and **prima simpliciter,** see *propositio immediata prima*. — (w^2), **propositio probabilis,** see *propositio demonstrativa*. — (x^2), **propositio simplicis inhaerentiae,** see *propositio contingens*. — (y^2), **propositio singularis,** see *propositio inductiva*. — (z^2), **propositio subcontraria,** *the statement subordinated to a contrary one*. Cf. 1 Gener. 19 c. — (a^3), **propositio tota,** see *propositio inductiva*. — (b^3), **propositio universalis,** see *propositio inductiva*. — (c^3), **propositio vera,** see *propositio falsa*. — (3), haec vero propositio "in" denotat proprie habitudinem continentis, PP. Q. 39. Art. 8 c; ita tamen quod haec propositio "ad" quae transitiva est, solam distinctionem personalem importat, PT. Q. 58. Art. 2 c.

prōpositum, i, *n.*, (1) *proposition, the case in question*, (2) *undertaking, purpose, intention*. — (1), quod in proposito locum non habet, PP. Q. 12. Art. 6 ob. 3; illa ratio dupliciter deficit in proposito, PP. Q. 53. Art. 1 ad 1; non est ad propositum, PP. Q. 115. Art. 1 ad 3; nihil ad propositum refert, PS. Q. 11. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 30. Art. 3; PS. Q. 2. Art. 7; PS. Q. 78. Art. 1; C. G. 1. 13 and 65; C. G. 2. 16; et passim. — (2), propositum autem aliquam deliberationem praeexigit, cum sit actus voluntatis deliberatae, SS. Q. 88. Art. 1 c, see *voluntas* under 2; propositum non simpliciter nominat actum voluntatis, sed praesupponit actum cognitionis ostendentis finem in quem voluntas tendit, 1 Sent. 40. 1. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 2. Art. 3 ob. 2; PS. Q. 109. Art. 10 c; SS. Q. 24. Art. 11 ad 3; C. G. 1. 2; C. G. 2. 30; C. G. 2. 85 and 122; 4 Sent. 23. 1. 2. 1 ad 1; 2 Phys. 8 f and 10 c; et passim.

propriē, *adv.*, see *proprius*.

proprietas, ātis, *f.*, (1) *peculiarity, peculiar nature* or *quality, characteristic feature*, (2) *reality, true meaning*, the opposite of *metaphora* and *similitudo*, (3) *property, ownership*, the opposite of *usus*. — (1), unde cum non sit nisi una Patris persona, necesse fuit seorsum significari relationes in abstracto, quae dicuntur proprietates et notiones, PP. Q. 32. Art. 2 c; omnis enim proprietas ponit aliquid in eo, cuius est proprietas, PP. Q. 33. Art. 4 ob. 1; quaecumque nomina proprietates rerum designat, C. G. 1. 30. Cf. PP. Q. 33. Art. 4 ad 5; PP. Q. 36. Art. 4 ad 2; PP. Q. 40. Art. 1 ad 1 and 2; PP. Q. 40. Art. 4 c; et passim. On **convenientia secundum proprietates naturae,** see *conven.entia* under 2. — Kinds of *proprietas* in this sense are: (a), **proprietas absoluta** and **proprietas habitudinalis,** *the peculiarity proper to a thing without reference to anything else and that proper to it with reference to something else*. Dicitur aliquid de Christo, . . ., alio modo secundum proprietatem personalem et habitudinalem; prout scilicet aliqua dicuntur de ipso in persona nostra, quae ipsi secundum se nullo modo conveniunt, PT. Q. 15. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 30. Art. 1 ob. 2 and ad 2; 1 Sent. 29. 1. 3 ad 4; Pot. 14. 4 ad 14. — (b), **proprietas accidentalis** and **proprietas essentialis,** *the unessential and the essential peculiarity*. Sed potentiae sensitivae secundum quosdam non manent; quae quidem potentiae, cum sint accidentales proprietates, eorum varietate identitatem animalis totius auferre non possunt, nec etiam partium animalis, PTS. Q. 79. Art. 2 ad 3. Cf. C. G. 4. 38; Pot. 4. 1 ob. 3; Spir. 11 c and ad 5. — (c), **proprietas animalis** and **proprietas humana,** *the sensitive and the human peculiarity* or *the peculiarity of being endowed with senses and that of man*. Cf. 2 Sent. 8. 1. 1 ad 2. — (d), **proprietas communis** and **proprietas individualis seu individuans,** *the common* or *general peculiarity* and *the single* or *particular peculiarity*. Hoc autem nomen Petrus vel Iesus importat distincte habentem humanitatem, scilicet sub determinatis individualibus proprietatibus, PT. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 17. Art. 1 ad 4; C. G. 2. 77; 1 Sent. 33. 1. 4 c; Pot. 10. 2 c and ad 12; Univ. 2. — (e), **proprietas coniuncti** and **proprietas solius animae,** *the property flowing from the combination of body and soul and that of the soul alone*. Hae potentiae quas dicimus actu in anima separata non manere, non sunt proprietates solius animae sed coniuncti, PP. Q. 77. Art. 8 ad 2. — (f), **proprietas habitudinalis,** see *proprietas absoluta*. — (g), **proprietas essentialis,** see *proprietas accidentalis*. —(h), **proprietas humana,** see *proprietas animalis*. — (i), **proprietas hypostatica sc. Christi,** *the peculiarity which belongs to Christ as the result of the union of his divinity and his humanity in one person*. Dicitur aliquid de Christo; uno modo secundum proprietatem naturalem et hypostaticam; sicut dicitur quod Deus factus est homo, et quod passus est pro nobis, PT. Q. 15. Art. 1 ad 1. — (j), **proprietas individualis seu individuans,** see *proprietas communis*. — (k), **proprietas intranea,** *the internal peculiarity*. Cf. 2 Sent. 12. 1. 1 ad 5. — (l), **proprietas naturalis** and **proprietas personalis,** *the natural and the personal peculiarity*, i.e., the peculiarity which belongs to a rational being in accordance with his nature and that which belongs to him in accordance with his personality. Sed hae tres relationes, paternitas, filiatio et processio, dicuntur proprietates personales, PP. Q. 30. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 77. Art. 8 ob. 2; PT. Q. 15. Art. 1 ad 1; C. G. 3. 23; C. G. 4. 25 and 39; 1 Sent. 2. 1. 5 c; 2 Sent. 1. 2. 4 ad 3; Pot. 7. 6 ad 2; Pot. 9. 3 ad 7; et passim. — (m), **proprietas personalis,** see *proprietas naturalis*. — (n), **proprietas relativa,** see *proprietas absoluta*. — (o), **proprietas solius animae,** see *proprietas coniuncti*. — (2), in proprietatibus locutionum non tantum attendenda est res significata, PP. Q. 39. Art. 4 c; sancti doctores aliquando expressius locuti sunt quam proprietas locutionis patiatur, PP. Q. 39. Art. 5 ad 1; loquitur similitudinarie, et non secundum proprietatem, Pot. 7. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 29. Art. 2; PP. Q. 31. Art. 1; PP. Q. 36. Art. 1; PP. Q. 37. Art. 1; PTS. Q. 1. Art. 2; et passim. On **dicere per seu secundum proprietatem,** see *dicere* under 3. — (3), bona temporalia, quae homini divinitus conferuntur, eius quidem sunt quantum ad proprietatem; sed quantum ad usum non solum debent esse eius, sed etiam aliorum, qui ex eis sustentari possunt ex eo quod ei superfluit, SS. Q. 32. Art. 5 ad 2; alio modo aliquid est naturaliter alteri commensuratum, non secundum absolutam sui rationem, sed secundum aliquid quod ex ipso sequitur, puta proprietas possessionum, SS. Q. 57. Art. 3 c; proprietas et dominium pertinent ad sponsam, 4 Sent. 49. 4. 1 ad 1; habet in nobis veri domini proprietatem, Sermo 3 de Dominica 15. Cf. SS. Q. 66. Art. 2 (ter); SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 157. Art. 3; SS. Q. 186. Art. 7; PTS. Q. 95. Art. 1; et passim.

proprius, a, um, *adj.*, (1) *not common with others, one's own, special, particular, proper*, (2) *true, real, genuine*, the opposite of *simili-*

tudinarius. — (1), cum modo proprio creaturis, C. G. 1. 30; illud enim est proprium alicui quod sibi soli convenit, 1 Sent. 8. 1. 1 ob. 1; non omne quod est proprium alicui pertinet ad essentiam eius, sicut risibile homini, 2 Anal. 3 b; ista figura est maxime propria, id est, conveniens, 2 Cael. 5 a. Cf. PP. Q. 15. Art. 2 (passim); PP. Q. 16. Art. 1; PP. Q. 33. Art. 4; PTS. Q. 8. Art. 4; 2 Cael. 22 i; et passim. On **accidens proprium,** see *accidens* under 2; on **actio propria,** see *actio* under 1; on **actus proprius,** see *actus* under 2; on **agens proprium,** see *agens*; on **apprehensio propria,** see *apprehensio* under 2; on **auctoritas propria,** see *auctoritas* under 4; on **bonum proprium et proprium individui,** see *bonus* under 3; on **causa propria,** see *causa* under 1 and 2; on **cognitio propria,** see *cognitio* under 2; on **concupiscentia propria,** see *concupiscentia* under 1; on **corpus proprium,** see *corpus*; on **corruptio propria,** see *corruptio* under 2; on **defectus proprius,** see *defectus* under 2; on **delectatio propria,** see *delectatio*; on **differentia propria,** see *differentia*; on **discretio propria,** see *discretio* under 2; on **dispositio propria,** see *dispositio* under 4; on **disputatio propria,** see *disputatio*; on **effectus proprius,** see *effectus*; on **esse proprium,** see *esse*; on **essentia propria,** see *essentia* under 1; on **finis proprius,** see *finis* under 2; on **instantia propria,** see *instantia* under 1; on **instrumentum proprium,** see *instrumentum*; on **locus proprius,** see *locus* under 2; on **materia propria,** see *materia* under 2 and 3; on **medium proprium,** see *medium* under 2; on **motus proprius,** see *motus* under 1; on **natura propria,** see *natura*; on **nomen proprium,** see *nomen* under 1; on **obiectum proprium,** see *obiectum*; on **officium proprium,** see *officium* under 2; on **operatio propria,** see *operatio* under 2; on **organum proprium,** see *organum*; on **passio propria,** see *passio* under 1 and 2; on **peccatum proprium,** see *peccatum* under 2; on **perfectio propria,** see *perfectio* under 2; on **persona propria,** see *persona* under 3; on **principium proprium,** see *principium*; on **ratio propria,** see *ratio* under 11, 12, and 13; on **regula propria,** see *regula* under 1; on **sacerdos proprius,** see *sacerdos*; on **sensibile proprium,** see *sensibilis* under 3; on **sensus proprius,** see *sensus* under 3; on **similitudo propria,** see *similitudo* under 2; on **species propria,** see *species* under 5, 6, and 8; on **subiectum proprium,** see *subiectum* under 2 and 4; on **suppositum proprium,** see *suppositum* under 2; on **terminus proprius,** see *terminus* under 1; on **usus proprius,** see *usus* under 1; on **verbum proprium,** see *verbum* under 1; on **virtus propria,** see *virtus* under 1 and 4; on **vitium proprium,** see *vitium* under 1. — **proprium,** i, *n., characteristic mark, a sign, peculiar quality, peculiarity,* synonym of *accidens proprium, accidens per se seu per se accidens, accidens naturale seu gratuitum totius naturae,* and *proprietas.* Proprium enim non est de essentia rei, sed ex principiis essentialibus speciei causatur; unde medium est inter essentiam et accidens, PP. Q. 77. Art. 1 ad 5; nam in genere convertibilium illud quod significat "quod quid est," speciali nomine "definitio" vocatur; quae autem ab hoc deficiunt, convertibilia existentia, nomen commune sibi retinent, scilicet quod propria dicuntur, SS. Q. 9. Art. 2 c; *proprium essentiale* dicitur definitio, proprium autem non essentiale vocatur nomine communi proprium, 3 Sent. 35. 2. 3. 1 c; proprium dupliciter dicitur, uno modo simpliciter et absolute, quod uni soli convenit, sicut risibile homini; alio modo dicitur aliquid proprium non simpliciter, sed ad aliquid, ut is dicatur, quod rationale est proprium homini in comparatione ad equum, licet et alii conveniat, scilicet angelo, Pot. 10. 4 ad 7. Cf. PP. Q. 112. Art. 1; PS. Q. 65. Art. 1; PS. Q. 90. Art. 4; PS. Q. 92. Art. 1; 1 Sent. 8. 1. 1 ad 1; et passim. — (2), hypostasis apud Graecos ex propria significatione nominis habet quod significet quodcumque individuum substantiae, PP. Q. 29. Art. 2 ad 1; quamvis liberum arbitrium nominet quemdam actum secundum propriam significationem vocabuli, PP. Q. 83. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 36. Art. 1; PT. Q. 67. Art. 6. On **locutio propria,** see *locutio* under 4; on **significatio propria,** see *significatio* under 1. — **propriē,** *adv., in the proper manner, in the proper sense, peculiarly, properly,* the opposite of *communiter, figurate, improprie, metaphorice,* and *similitudinarie.* Sensus parabolicus sub litterali continetur; nam per voces significatur aliquid proprie et aliquid figurate, PP. Q. 1. Art. 10 ad 3; cum ens dicat aliquid proprie esse in actu, PP. Q. 5. Art. 1 ad 1; ratio autem ordinandorum in finem proprie providentia est, PP. Q. 22. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 7 ad 1; PP. Q. 14. Art. 3 ad 1; PP. Q. 34. Art. 2 c; PP. Q. 39. Art. 4 c; PP. Q. 114. Art. 2 c; et passim. On **accipere propere,** see *accipere* under 3; on **agere proprie,** see *agere* under 1; on **communicabile proprie,** see *communicabilis*; on **communicare proprie,** see *communicare* under 1; on **corrumpere proprie,** see *corrumpere* under 1; on **dicere proprie,** see *dicere* under 3; on **dividere proprie,** see *dividere* under 1; on **fides proprie accepta,** see *fides* under 2; on **intellegere proprie,** see *intellegere* under 2; on **iustitia proprie dicta,** see *iustitia* under 1; on **locus proprie dictus,** see *locus* under 1; on **mereri proprie,** see *mereri*; on **nominare proprie,** see *nominare*; on **pati proprie,** see *pati* under 1; on **perfectio proprie dicta,** see *perfectio* under 2; on **prophetia proprie dicta,** see *prophetia*; on **praedicare proprie,** see *praedicare* under 2; on **sumere proprie,** see *sumere* under 3; on **tenere proprie,** see *tenere* under 5; on **veritas proprie accepta seu dicta,** see *veritas* under 1; on **voluntas proprie dicta,** see *voluntas* under 3.

propter, *prep.,* with the *acc., on account of, by reason of, from, for, because of, for the sake of,* not used as adverb in the Summa Theologica. Ly "propter" importat habitudinem alicuius causae, SS. Q. 27. Art. 3 c; "propter" non tantum dicit habitudinem principii per modum efficientis, sed etiam per modum formae, 1 Sent. 31. 3. 2 ad 1; praepositio "propter" denotat causam, unde quandoque denotat causam finalem, quae est posterior in esse, quandoque autem materialem vel efficientem, quae sunt priores, Pot. 5. 5 ad 3; illud "propter" denotat non solum causam materialem sed quodammodo formalem, Virt. 2. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 1. Art. 9 ad 1; PP. Q. 2. Art. 3 ad 2; PP. Q. 12. Art. 7 ad 2; PS. Q. 2. Art. 6 ad 1; PS. Q. 70. Art. 1 ad 2; et passim. On **appetere propter aliud et propter se,** see *appetere* under 1; on **debitum propter aliud,** see *debitus* under 1; on **demonstratio propter quid,** see *demonstratio* under 3; on **instrumentum propter bene esse,** see *instrumentum*; on **notum per se,** see *notus*; on **probatio propter quid,** see *probatio* under 2; on **quaestio propter quid,** see *quaestio*; on **scientia propter quid,** see *scientia* under 1; on **scire propter quid,** see *scire* under 1; on **velle propter aliud et propter se,** see *velle* under 1. — Kinds of *propter* are: (a), **propter aliud seu alterum and propter se seu seipsum,** *for the sake of someone else* and *for the sake of oneself.* Ly "propter" importat habitudinem alicuius causae. est autem quadruplex genus causae; scilicet finalis, formalis, efficiens et materialis, ad quam reducitur etiam materialis dispositio, quae non est causa simpliciter, sed secundum quid et secundum haec quatuor genera causarum dicitur aliquid "propter alterum" diligendum, SS. Q. 27. Art. 3 c; est enim aliquid propter alterum dupliciter. uno modo propter eius operationem sive conservationem vel quidquid huiusmodi est, quod sequitur ad esse, . . ., alio modo est aliquid propter alterum, id est, propter esse eius, C. G. 2. 89; propter se dicitur dupliciter: uno modo, secundum opponitur ad propter aliud, . . ., alio modo dicitur propter se, secundum quod opponitur ad per accidens, 1 Sent. 1. 2. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 8. Art. 2 c; SS. Q. 44. Art. 1 c; SS. Q. 145. Art. 1 ad 1; C. G. 1. 76; C. G. 2. 89; C. G. 3. 6; Quodl. 5. 10. 19 c; 2 Phys. 1 e; et passim. — (b), **propter quid,** *precisely because of something.* Una (demonstratio) quae est per causam et dicitur "propter quid", et haec est per priora simpliciter, PP. Q. 2. Art. 2 c; hoc, quod dico propter quid, tot est secundum numerum, quot sunt causae praedictae, 2 Phys. 10 k. Cf. SS. Q. 174. Art. 3 a; C. G. 3. 50 and 97; 4 Sent. 1. 1. 1 ad 5; 1 Anal. 14 d, 17 c, and 23 a; 2 Anal. 1 a; 2 Phys. 10 k; 2 Anim. 3 a; 7 Met. 17 b; 1 Eth. 4 c; 2 Phys. 10 k; 2 Anim. 3 a; 7 Met. 17 b; 1 Eth. 4 c; et passim.

— (c), propter se seipsum, see *propter aliud*. — **propter quod unumquoduqe, et illud magis est, vel saltem non minus,** *the* translation of the Aristotelian passage, ἀεὶ γάρ, δι' ὃ ὑπάρχει ἕκαστον, ἐκεῖνο μᾶλλον ὑπάρχει (Anal. post. I. 2. 72 a. 29 ff), *that because of which* or *for the sake of which this* or *that exists is itself greater* or *at least not less than this* or *that*, it being implied of course that both belong to the same order of genus of causes. Cum dicitur "propter quod unumquodque, illud magis," veritatem habet, si intellegatur in his, quae sunt unius ordinis, puta in uno genere causae, puta si dicatur, quod sanitas est propter vitam, sequitur quod vita sit magis desiderabilis. si autem accipiantur ea quae sunt diversorum ordinum, non habet veritatem, ut si dicatur quod sanitas est propter medicinam, non ideo sequitur quod medicina sit magis desiderabilis, quia sanitas est in ordine finium, medicina autem in ordine causarum efficientium, PP. Q. 87. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 16. Art. 1 ob. 3; PP. Q. 36. Art. 3 ob. 2; PP. Q. 60. Art. 5 ob. 2; PP. Q. 87. Art. 2 ob. 3; PP. Q. 88. Art. 3 ad 2; PS. Q. 15. Art. 3 ob. 1; PS. Q. 71. Art. 3 c; PS. Q. 74. Art. 8 ob. 2; C. G. 3. 17; 1 Sent. 12. 1. 2 ad 2; 4 Sent. 41. 1. 1. 1 ob. 1; Mal. 1. 5 ob. 7 and 11 and 3 ob. 8; Verit. 2. 3 a; Verit. 10. 9 ob. 3; 1 Anal. 6 b; 2 Phys. 1 b.

proptereā, *adv., therefore, for that cause, on that account.* Non igitur propterea effectus voliti a Deo eveniunt contigenter, PP. Q. 19. Art. 8 c; propterea velocitas motus angeli non est secundum quantitatem suae virtutis, sed secundum determinationem suae voluntatis, PP. Q. 53. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 17. Art. 3; PP. Q. 19. Art. 8; PT. Q. 28. Art. 1; PT. Q. 40. Art. 3; PT. Q. 43. Art. 4; et passim.

prōpugnātrix, icis, *f., she that defends, a protectress.* Irascibilis est quasi propugnatrix et defensatrix concupiscibilis, PP. Q. 81. Art. 2 c.

prōpulso, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a., to ward off, avert, repel.* Secundum autem quod pertinet ad immunitatem alicuius personae singularis, a qua iniuria propulsatur, pertinet ad virtutem vindicationis, SS. Q. 108. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 80. Art. 1, in quot.; SS. Q. 108. Art. 2.

prōrēta, ae, *m., the look-out man at the prow, under-pilot.* Si enim perniciosum est proretam in tranquillitate navem deserere, quanto magis in fluctibus? SS. Q. 185. Art. 5 c.

prorsus, *adv., straightway, by all means, certainly, truly, precisely, utterly, absolutely.* Ab eodem regno prorsus extranei, a se deberi arbitrabantur, PT. Q. 36. Art. 8 ad 1; sic enim intelligendum est quod ait, in eis, non inter eos aut coram eis; sed prorsus in eis, quia sanavit eos, (ad 1), . . ., prorsus maius hoc esse dixerim quam creare caelum et terram, PT. Q. 43. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 109. Art. 2, in quot.; PS. Q. 109. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 8; PT. Q. 69. Art. 3; PT. Q. 69. Art. 8, in quot.; et passim.

prōrumpo, ere, rūpi, ruptum, 3, *v. n., to rush* or *break forth, burst out.* Et ex hoc in amorem prorumpimus, PP. Q. 93. Art. 7 c; quod potest contingere cum aliquis subito ex aliqua passione in verba imaginata prorumpit, quorum significationem non considerat, SS. Q. 13. Art. 2 ad 3; habilitate crescente, homo prorumpit in actum ferventiorem dilectionis, quo conetur ad charitatis profectum, SS. Q. 24. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 68. Art. 3 (ter); SS. 82. Art. 4 (bis); SS. Q. 112. Art. 2 (bis); SS. Q. 155. Art. 5 (quater); SS. Q. 158. Art. 5 (bis); et passim.

prōruo, ere, rui, rutum, 3, *v. n., to rush forth, rush* or *fall upon.* Ita etiam propter tristitiam multa operantur, vel ut ipsam evitent, vel eius pondere in aliqua agenda proruentes, SS. Q. 35. Art. 4 c.

prosa, ae, *f., prose, sequence.* Cf. PP. Q. 116. Art. 3 (bis); PS. Q. 2. Art. 1 ob. 2; PS. Q. 2. Art. 1 a; PS. Q. 2. Art. 3 (bis): PS. Q. 3. Art. 3; et passim.

prōsāpia, ae, *f., a stock, race, family.* Propter quod etiam institutum fuit non sparsim ex quolibet, genere ad Dei ministerium applicarentur, sed ex certa prosapia secundum generis successionem, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

prōsecūtio, ōnis, *f., a following, pursuit,* opposite of *fuga.* Tristitia autem et delectatio, cum sint passiones, specificantur ex obiectis et quidem secundum genus suum contrarietatem habent; nam unum pertinet ad prosecutionem, aliud vero ad fugam, quae se habent in appetitu sicut affirmatio et negatio in ratione, PS. Q. 35. Art. 4 c; omnis autem motus appetitivae potentiae reducitur ad prosecutionem vel ad fugam. prosecutio autem vel fuga est alicuius et per se et per accidens; per se quidem est prosecutio boni, fuga vero mali; per accidens autem potest prosecutio esse mali propter aliquod bonum adiunctum, et fuga boni propter aliquod malum adiunctum. quod autem est per accidens, sequitur ad id quod est per se; et ideo prosecutio mali sequitur prosecutionem boni, sicut et fuga boni sequitur fugam mali. haec autem quatuor pertinent ad quatuor passiones; nam prosecutio boni pertinet ad spem, fuga mali ad timorem, prosecutio mali terribilis pertinet ad audaciam, fuga vero boni pertinet ad desperationem, PS. Q. 45. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 36. Art. 1; SS. Q. 129. Art. 1; SS. Q. 141. Art. 3 (bis); SS. Q. 161. Art. 1; SS. Q. 162. Art. 1; et passim.

prōsequor, i, cūtus, 3, *v. dep. a., to follow after, attend, pursue,* opposite of *vito* and *fugio.* Multo magis ratio recta hoc ordinat ad spiritualia mala vitanda et bona prosequenda, SS. Q. 147. Art. 1 ad 2; quaedam dicuntur a choro, quae pertinent ad populum, quorum quaedam chorus totaliter prosequitur, quae scilicet toti populo inspirantur, quaedam vero populus prosequitur, sacerdote inchoante, qui personam Dei gerit, PT. Q. 83. Art. 4 ad 6. Cf. PS. Q. 94. Art. 2 (bis); SS. Q. 123. Art. 5 (bis); SS. Q. 125. Art. 1 (passim); SS. Q. 134. Art. 1; SS. Q. 155. Art. 2 (passim); et passim.

prōsilio, īre, ui, ——, 4, *v. n., to spring* or *burst forth, break forth.* Inquantum scilicet interius gaudium prosilit ad exteriora, PS. Q. 31. Art. 3 ad 3.

Proslogium, ii, *n., the Proslogium of St. Anselm,* Abbot of Bec and Archbishop of Canterbury (1033-1109), where he sets forth his well-known ontological proof of the existence of God. Cf. PP. Q. 21. Art. 1 ad 3; PTS. Q. 14. Art. 4 c.

πρόσωπον, ου, *n., person,* Greek for Latin *persona,* used only in quot. in S.T. Graeci vero has personas πρόσωπα vocant ab eo quod ponantur in facie, atque ante oculos obtegant vultum, PP. Q. 29. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 29. Art. 2 ob. 5.

prospectus, ūs, *m., sight, view.* Per praesentiam vero suam dicitur aliquid esse in omnibus quae in prospectu ipsius sunt, PP. Q. 8. Art. 3 c.

Prosper, i, *m., Prosper* of Aquitaine; *saint, layman,* and controversialist; correspondent of St. Augustine, born c. 403 and died 440. St. Thomas in the S.T. quotes from the *Liber Sententiarum Prosperi* or *Sententiae ex Augustino delibatae,* from the *Responsiones ad Capitula Gallorum,* as though they were the works of St. Augustine, and from the *De Vita Contemplativa,* which is of doubtful authenticity. Cf. PS. Q. 65. Art. 2; SS. Q. 83. Art. 15; SS. Q. 88. Art. 6; SS. Q. 136. Art. 4 (bis); SS. Q. 162. Art. 1; SS. Q. 162. Art. 2; SS. Q. 162. Art. 3; SS. Q. 188. Art. 7; PT. Q. 60. Art. 3; PT. Q. 75. Art. 5; PT. Q. 82. Art. 7; PT. Q. 83. Art. 1; PT. Q. 85. Art. 3; PT. Q. 88. Art. 1.

prosperē, *adv.,* see *prosperus.*

prosperitas, ātis, *f., desirable condition, good fortune, success, prosperity.* Quia secundum vulgarem opinionem excellentia divitiarum facit hominem dignum honore; unde est quod quandoque nomen honestatis ad exteriorem prosperitatem transfertur, SS. Q. 145. Art. 1 ad 4; similiter ille qui est in prosperitate, habet in praeparatione animi propositum adversa aequanimiter tolerandi, SS.

Q. 152. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 47. Art. 3; PS. Q. 99. Art. 6; PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 107. Art. 4 (bis); PT. Q. 83. Art. 6; et passim.

prospero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to cause a thing to succeed, render fortunate* or *happy, prosper.* Eiusdem rationis esse videtur quod peccatores prosperentur, et quod aliqui innocentes puniantur, PS. Q. 87. Art. 7 ob. 2; ad iudicium divinum pertinet hoc quod interdum boni affliguntur in hoc mundo et interdum prosperantur, et similiter mali, PT. Q. 59. Art. 4 ob. 3.

prosperus, a, um, *adj., agreeable to one's wishes, favorable, fortunate, prosperous,* used in S.T. only in *subst.,* in plur.: **prospera**, ōrum, *n., favorable circumstances, good fortune, prosperity,* opposite of *adversa.* (Potest cognosci qualis sit homo) ex hoc quod contemnit prospera mundi et adversa, quibus etiam diabolus utitur ad tentandum, PP. Q. 114. Art. 2 c; medium autem est, quia aliquis intendens diminuere gloriam alterius, aut potest, et sic est exultatio in adversis; aut non potest, et sic afflictio in prosperis, . . ., afflictio autem in prosperis proximi, uno modo est ipsa invidia; inquantum scilicet aliquis tristatur de prosperis alicuius secundum quod habent gloriam quamdam; alio vero modo est filia invidiae, secundum quod prospera proximi eveniunt contra conatum invidentis, qui nititur impedire. exultatio autem in adversis non est directe idem quod invidia, sed ex ea sequitur; nam ex tristitia de bono proximi, quae est invidia, sequitur exultatio de malo eiusdem, SS. Q. 36. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 36. Art. 4 (passim); SS. Q. 104. Art. 2 (ter). — **prosperē**, *adv., agreeably to one's wishes, favorably, luckily, fortunately, prosperously.* Et hoc (gaudium) secundum maxime pertinet ad amorem benevolentiae, per quem aliquis gaudet de amico prospere se habente etiamsi sit absens, SS. Q. 28. Art. 1 c.

prōspicio, ere, exi, ectum, 3, *v. n.* and *a., to see beforehand, look* or *see to beforehand, exercise, exercise foresight, look out for, take care of, provide for.* Sicut ad providentiam pertinet prospicere id quod est per se conveniens fini, SS. Q. 49. Art. 7 ad 3; sicut sagittator non recte iaciet sagittam, nisi prius signum prospexerit in quod iaciendum est, PT. Q. 45. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 33. Art. 2; SS. Q. 49. Art. 7 ob. 3; SS. Q. 106. Art. 3; SS. Q. 167. Art. 2.

prōsterno, ere, strāvi, strātum, 3, *v. a., to throw to the ground, throw down, overthrow, prostrate.* Sed quanto aliquis maiori tentatione prosternitur, tanto minus peccat, PS. Q. 77. Art. 6 a; conveniens fuit discipulos voce paterna terreri et prosterni, PT. Q. 45. Art. 4 ad 4. Cf. SS. Q. 84. Art. 2; SS. Q. 85. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 4; PTS. Q. 14. Art. 1; PTS. Q. 73. Art. 1; et passim.

prōstibulum, i, *n., a prostitute.* In veteri lege prohibebatur oblatio de mercede prostibuli propter immunditiam, in nova autem lege propter scandalum, ne videatur Ecclesia favere peccato, si de lucro peccati oblationem recipiat, SS. Q. 86. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 3, in quot.

prōstituo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a., to expose publicly to prostitution, prostitute.* Secundus, si ipse uxorem prostituerit, PTS. Q. 62. Art. 1 c; ut si aliqua invita prostituatur a tyranno, quia Christum confitetur, PTS. Q. 96. Art. 5 ob. 4.

prōstitūtio, ōnis, *f., prostitution,* used in the S.T. only in quot. Sicut per superbiam mentis itur in prostitutionem libidinis, SS. Q. 153. Art. 4 ob. 2, in quot.

prostrātio, ōnis, *f., an overthrowing, prostration.* Sicut fuit in conversione Pauli, adhibita etiam exterius miraculosa prostratione, PS. Q. 113. Art. 10 c.

prōsum, prodesse, fui, *v. n., to be useful* or *of use, do good, benefit, profit,* constr. with *dat.* or *absol.,* opposite of *obsum.* Sed virtus vera multum prodest, SS. Q. 23. Art. 7 a; ideo intelligitur quod debeat indicari talibus qui magis possunt prodesse quam obesse periuro, SS. Q. 98. Art. 4 ad 3; utrum hoc sacramentum prosit aliis quam sumentibus, PT. Q. 79 pr. Cf. PS. Q. 114. Art. 7 (bis); SS. Q. 124. Art. 3 (bis); SS. Q. 119. Art. 3 (bis); PT. Q. 75. Art. 1 (ter); PT. Q. 79. Art. 7 (passim); et passim.

prōsyllogismus, i, *m., proconclusion,* i.e., that conclusion of a composite syllogism whose *conclusio* is a premise of the following conclusion. Does not occur in the Summa Theologica. Ostendit praemissam praedicti prosyllogismi, Somno 4 h. Cf. Somno 4 l and n.

prōtectio, ōnis, *f., a protecting, protection.* Sed plura desunt humano corpori quam corporibus aliorum animalium, quae habent tegumenta et arma naturalia ad sui protectionem, quae homini desunt, PP. Q. 91. Art. 3 ob. 2; protectio columnae nubis et transitus maris Rubri fuerunt quaedam figurae nostri baptismi, quo renascimur ex aqua significata per mare Rubrum, et Spiritu sancto significato per columnam nubis, PT. Q. 70. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (bis); SS. Q. 96. Art. 4; PT. Q. 70. Art. 1 ob. 2; PTS. Q. 21. Art. 2 (bis); PTS. Q. 21. Art. 4; et passim.

prōtego, ere, xi, ctum, 3, *v. a., to cover* or *shield from danger, defend, protect.* Aliis autem sanctificatis creditur praestitum esse ut de caetero mortaliter non peccarent, divina eos gratia protegente, PT. Q. 27. Art. 6 ad 1; unde derelinquere ibi non est aliud quam non protegere a persequentibus, PT. Q. 50. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 21. Art. 4; PS. Q. 68. Art. 6; PS. Q. 109. Art. 9 (ter); PT. Q. 45. Art. 2; PT. Q. 47. Art. 3; et passim.

prōtēlo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to prolong, put off, protract.* Non enim aliquid acquirit novam speciem ex hoc quod multiplicatur vel protelatur; nisi forte in actu protelato vel multiplicato superveniat aliquid quod variet speciem, puta inobedientia, vel contemptus, vel aliquid huiusmodi, PS. Q. 88. Art. 5 ad 1.

prōtendo, ere, di, sum, and tum, 3, *v. a., to stretch forth* or *out, extend.* Procuratio autem salutis humanae protenditur usque ad diem iudicii, PP. Q. 64. Art. 4 c; quae quidem idoneitas usque ad aliquem certum terminum protenditur, PP. Q. 108. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 50. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 14 (bis); SS. Q. 128. Art. 1; PT. Q. 84. Art. 8.

prōtensio, ōnis, *f., a stretching forth* or *out.* Addit enim quemdam motum protensionis in rem amatam, PS. Q. 66. Art. 6 ob. 2; spes autem importat quemdam motum sive protensionem appetitus in aliquod bonum arduum, SS. Q. 17. Art. 3 c.

Prōterius, ii, *m., Proterius,* saint and patriarch of Alexandria, presbyter and church-steward under Dioscorus, and left in charge of the church when Dioscorus went to the council of Chalcedon. Cf. SS. Q. 11. Art. 2.

protervia, ae, *f., wantonness, impudence.* Quod videtur vel ex ignorantia, vel ex protervia esse, PP. Q. 36. Art. 2 c; debet modus congruus adhiberi, ut scilicet non cum protervia et duritia, sed cum mansuetudine et reverentia corrigantur, SS. Q. 33. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 144. Art. 1, in quot.

protervitas, ātis, *f., perversity.* Protervitas enim ad falsitatem pertinet, (ob. 1), . . ., nam protervitas daemonum est secundum quod non subduntur divinae sapientiae, PP. Q. 58. Art. 5 ad 1.

protervus, a, um, *adj., shameless, perverted.* In daemonibus est phantasia proterva, (ob. 3), . . ., similiter dicendum quod phantasia proterva attribuitur daemonibus, PP. Q. 54. Art. 5 ad 3; sed in daemonibus est "phantasia proterva," PP. Q. 58. Art. 5 ob. 1. Cf. PS. Q. 95. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 2.

prōtestātio, ōnis, *f., declaration, manifestation, protestation, profession.* Quamvis etiam ea quae pertinent ad poenam vel praemia dici possint testimonia, inquantum sunt protestationes quaedam divinae institiae, PS. Q. 99. Art. 5 c; latria non est nisi quaedam protestatio fidei, PS. Q. 100. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 5

(bis); PS. Q. 103. Art. 2 c; SS. Q. 12. Art. 1 ad 2; Quodl. 6. 3. 4 ad 1; 4 Sent. 2. 2. 1. 3 ad 2; et passim. One should distinguish **protestatio operis** and **protestatio oris**, *profession by work* and *profession by mouth*. Sicut confessio fidei non solum consistit in protestatione oris sed etiam in protestatione operis, SS. Q. 14. Art. 1 ad 2.

prōtestātivus, a, um, *adj., declarative, manifestive, protestive*. Antea non requirebatur aliquod signum protestativum huius fidei, PT. Q. 70. Art. 4 ad 2. On **signum protestativum**, see *signum* under 1.

prōtestor, āri, ātus, 1, *v. dep. a., to declare in public, bear witness, testify*. Sicut pietas, quae pertinet ad cultum Dei, est manifestativa fidei, inquantum per cultum Dei protestamur fidem; ita etiam pietas manifestat sapientiam, SS. Q. 45. Art. 1 ad 3; sunt autem sacramenta quaedam signa protestantia fidem qua iustificatur homo, PT. Q. 61. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (ter); PS. Q. 103. Art. 4 (ter); SS. Q. 81. Art. 3 (bis); SS. Q. 97. Art. 4 (quater); PT. Q. 39. Art. 8 (ter); et passim.

prōtinus, *adv., forthwith, immediately, directly*, used in the S.T. only in quot. Per hunc modum loquitur Augustinus quod "ubi volet spiritus, ibi protinus erit corpus," PTS. Q. 84. Art. 3 ob. 1. Cf. SS. Q. 185. Art. 1, in quot.; PT. Q. 57. Art. 3, in quot.

prōtotypus, a, um, *adj., original, primitive*, used in S.T. substantively only in quot. — **prōtotypum**, i, *n., the original, prototype*. "Imaginis honor ad protypum pervenit," id est, exemplar, PT. Q. 25. Art. 3 c.

prōtractio, ōnis, *f., a drawing out, lengthening, protraction*. Sive per protractionem punctorum, quod pertinet ad artem geomantiae, SS. Q. 95. Art. 3 ad 2.

prōtraho, ere, xi, ctum, 3, *v. a., to lengthen out, prolong, protract*. Quia duae lineae protractae a centro, quanto longius protrahuntur a centro tanto longius distant ab invicem, PP. Q. 7. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 10. Art. 3.

prout, *adv., according as; in proportion, accordingly, proportionably as; just as; as*. Ex hoc ipso quod esse Dei est per se subsistens non receptum in aliquo, prout dicitur infinitum, distinguitur ab omnibus aliis, PP. Q. 7. Art. 1 ad 3; ipsam naturam Dei prout in se est, neque catholicus, neque paganus cognoscit, PP. Q. 13. Art. 10 ad 5; consequenter considerandum est de exteriori principio humanorum actuum scilicet de Deo, prout ab ipso per gratiam adiuvamur ad recte agendum, PS. Q. 109 pr. Cf. PP. Q. 33. Art. 4 ad 5; PP. Q. 35. Art. 1 ad 2; PP. Q. 78. Art. 1 (bis); PT. Q. 25. Art. 5 (ter); PT. Q. 79. Art. 8 (bis); et passim.

prōvectus, a, um, *Part.* and *P. a.*, see *proveho*.

prōvectus, ūs, *m., progress, increase, furtherance*, used in S.T. only in quot. Aliud sunt virtutis exordia, aliud provectus, aliud perfectio, SS. Q. 183. Art. 4 a.

prōveho, ere, xi, ctum, 3, *v. a., to carry* or *conduct forwards, convey, advance*. Hoc ipsum ad maximam Dei gloriam pertinet, quod corpus infirmum et terrenum ad tantam sublimitatem provexit, PT. Q. 5. Art. 2 ad 3; illud statutum intelligitur de illis qui publicam poenitentiam agunt, qui postmodum non possunt ad maiorem provehi gradum, PT. Q. 89. Art. 3 ad 3.

prōvenio, ire, vēni, ventum, 4, *v. n., to spring, originate, arise, come to pass, take place, occur*. Antiqui philosophi species rerum naturalium non dicebant procedere ab aliquo intellectu sed eas provenire a casu, PP. Q. 16. Art. 1 ad 2; utrum omnia peccata hominum ex impugnatione, sive tentatione daemonum proveniant, PP. Q. 114 pr.; quae scilicet vitia proveniunt ex defectu prudentiae, vel eorum quae ad prudentiam requiruntur, SS. Q. 33 pr. Cf. PP. Q. 114. Art. 3 (quater); SS. Q. 51. Art. 3 (bis); SS. Q. 87. Art. 2 (ter); SS. Q. 107. Art. 3 (ter); PT. Q. 80. Art. 7 (passim); et passim.

prōventus, ūs, *m., a coming forth, produce, yield, crop*. Gratis tamen spiritualibus prius exhibitis licite possunt statutae et consuetae oblationes et quicumque alii proventus exigi a nolentibus et valentibus solvere, auctoritate superioris interveniente, SS. Q. 100. Art. 3 c; unde convenienter institutum est ut reliquae undecim tribus decimam partem suorum proventuum leviticis darent, ut honorabilius viverent, SS. Q. 87. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 7 ad 4.

prōverbium, ii, *n.*, (1) *an old saying, a saw, maxim, adage, proverb*, (2) Book of Proverbs. — (1), sed contra est quod Philosophus in eodem libro, cap. II, parum a principio, inducit proverbium, quod ira multo dulcior melle distillante in pectoribus virorum crescit, PS. Q. 48. Art. 1 a. — (2), dicitur enim Prov. XI, 13, SS. Q. 68. Art. 1 ob. 3; ut patet per Basilium, Super proverbia, hom. in princ. Proverb., PTS. Q. 70. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 36. Art. 2; SS. Q. 37. Art. 1; SS. Q. 72. Art. 4 (bis); SS. Q. 73. Art. 4; SS. Q. 172. Art. 3; et passim.

prōvidē, *adv.*, see *providus*.

prōvidentia, ae, *f., foresight, directive care, providence*. Ratio autem ordinandorum in finem propria providentia est; est enim principalis pars prudentiae, ad quam aliae duae partes ordinantur, scilicet memoria praeteritorum, et intelligentia praesentium; prout ex praeteritis memoratis et praesentibus intellectis, coniectamus de futuris providendis, (c), . . ., providentia est in intellectu, sed praesupponit voluntatem finis. nullus enim praecipit de agendis propter finem, nisi velit finem, PP. Q. 22. Art. 1 ad 3; importat enim providentia respectum quendam alicuius distantis, ad quod ea, quae in praesenti occurrunt, ordinanda sunt, SS. Q. 49. Art. 6 c; providentia dicitur cognitio, quod porro a rebus infimis constituta quasi ab excelso rerum cacumine cuncta prospiciat, Verit. 5. 1 ob. 4. Cf. PS. Q. 57. Art. 6 ad 4; C. G. 64, 72, 76, 77, and 97; 1 Sent. 38. 1. 5 c; 1 Sent. 39. 2. 1 c; 1 Perih. 14 f; 2 Phys. 12 a; 2 Cael. 14 k; 6 Met. 3 c; et passim. On **certitudo providentiae**, see *certitudo* under 2. — Kinds of *providentia* are: (a), **providentia angeli, providentia daemonis,** and **providentia humana,** *the providence of the angel, that of the devil* and *that of man*. Cf. PP. Q. 22. Art. 3 c; PP. Q. 57. Art. 2 c; SS. Q. 49. Art. 6 c; C. G. 3. 76. — (b), **providentia approbationis,** and **providentia concessionis,** *the providence of good which is approved and that of permission of evil*. Cf. Verit. 5. 4 c and ad 1. — (c), **providentia concessionis,** see *providentia approbationis*. — (d), **providentia creaturae** and **providentia Dei seu divina,** *the providence of the creature and divine providence*. Sunt aliqua media divinae providentiae; quia inferiora gubernat per superiora, non propter defectum suae virtutis, sed propter abundantiam suae bonitatis, ut dignitatem causalitatis etiam creaturis communicet, PP. Q. 22. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 22. Art. 2 ob. 1; SS. Q. 49. Art. 6 c; C. G. 3. 76 and 77; Verit. 5. 5 c; 1 Perih. 14 f; et passim. — (e), **providentia daemonis,** see *providentia angeli*. — (f), **providentia Dei seu divina,** see *providentia creaturae*. — (g), **providentia humana,** see *providentia angeli*. — (h), **providentia inferior** and **providentia superior,** *the inferior and the superior providence* or *the providence of an inferior* and *that of a superior being*. Cf. C. G. 3. 76. — (i), **providentia naturalis** and **providentia voluntaria,** *the natural and the wilful* or *voluntary providence*. Cf. Verit. 5. 8 ob. 5 and ad 5. — (j), **providentia oeconomica** and **providentia politica,** *the domestic providence*, qua quis gubernat familiam, Verit. 5. 2 c, and *the public providence* qua quis gubernat civitatem aut regnum, Verit. 5. 2 c. — (k), **providentia politica,** see *providentia oeconomica*. — (l), **providentia superior,** see *providentia inferior*. — (m), **providentia voluntaria,** see *providentia naturalis*.

prōvideo, ēre, vīdi, visum, 2, *v. n.* and *a.*, (1) *to see to, look after, care for, provide, make preparation* or *provision for*, constr. *absol.* with *dat., de,* (2) active, *to see* or *perceive beforehand, foresee*, (3) active, *to care for, give attention to, prepare* or *provide for*. — (1), providit tamen Deus, adhibendo remedium contra mortem per gratiae donum, PP. Q. 76. Art. 5 ad 1; Deus providet omnibus

secundum uniuscuiusque modum, PP. Q. 43. Art. 7 c; talis commutatio non proprie pertinet ad negotiatores, sed magis ad oeconomicos, vel politicos, qui habent providere vel domui vel civitati de rebus necessariis ad vitam, SS. Q. 77. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 97. Art. 2; PS. Q. 110. Art. 2 (bis); SS. Q. 26. Art. 9; SS. Q. 32. Art. 5; et passim. — (2), utrum providentia divina imponat necessitatem rebus provisis, PP. Q. 22 pr. — (3), sed Deus ab initio mundi providit homini ea quae sunt necessaria ad salutem corporalem, PS. Q. 106. Art. 3 ob. 3; fidelium devotio, . . ., suis charis in locis sacris providens sepulturam, in hoc non frustratur, quod defunctum suum suffragio sanctorum committit, PTS. Q. 71. Art. 11 ad 4. Cf. PP. Q. 113. Art. 2; SS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 47. Art. 14; SS. Q. 49. Art. 8 (bis); PTS. Q. 71. Art. 3; et passim. — **provisus,** a, um, *P. a., provided, cared for, foreseen.* Sic ergo necesse est ut aliquis aliorum bona extollat, quod tamen bona sibi divinitus provisa non contemnat, SS. Q. 35. Art. 1 ad 3; nullum enim provisum est fortuitum, PP. Q. 22. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 22. Art. 4 (passim); PP. Q. 23. Art. 2 c; PP. Q. 116. Art. 1 ob. 2; PP. Q. 116. Art. 4; et passim.

prōvidus, a, um, *adj., cautious, circumspect, provident.* Multi enim peccatores providi sunt in gubernatione familiae, SS. Q. 50. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 106. Art. 1, in quot.; SS. Q. 123. Art. 9, in quot. — **prōvidē,** *adv., carefully, prudently.* Ad aliqua particularia quae sunt in domo disponenda, possunt aliqui peccatores provide se habere, SS. Q. 50. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 184. Art. 8.

prōvincia, ae, *f., a province, division.* Cum autem cura reipublicae commissa sit principibus, ad eos pertinet rempublicam civitatis, vel regni, seu provinciae, sibi subditae tueri, SS. Q. 40. Art. 1 c; ponuntur principatus, qui singulis provinciis distribuuntur, et sub his angeli, qui singulis hominibus in custodiam deputantur, PTS. Q. 20. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 8, in quot.; SS. Q. 147. Art. 3, in quot.; SS. Q. 147. Art. 8, in quot.; SS. Q. 187. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 40. Art. 6 (ter).

prōvisio, ōnis, *f., foresight, providence, supervision, care for.* Unde modus contingentiae et necessitatis cadit sub provisione Dei, qui est universalis provisor totius entis, non autem sub provisione aliquorum particularium provisorum, PP. Q. 22. Art. 4 ad 3; ipsum nomen divinitatis importat provisionem quamdam, SS. Q. 1. Art. 8 ad 2; cessabit enim tunc provisio, quae est in praesenti vita necessaria, SS. Q. 26. Art. 13 c. Cf. SS. Q. 26. Art. 9 (bis); SS. Q. 31. Art. 2; SS. Q. 89. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 2; PTS. Q. 23. Art. 1; et passim.

prōvisor, ōris, *m., foreseer, provider.* Unusquisque provisor stabilit opus suum quantum potest, ne deficiat, (ob. 2), . . ., unde modus contingentiae et necessitatis cadit sub provisione Dei, qui est universalis provisor totius entis, PP. Q. 22. Art. 4 ad 3; providentia autem non est in rebus provisis, sed est quaedam ratio in intellectu provisoris, PP. Q. 23. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 22. Art. 2 (passim).

prōvocātio, ōnis, *f., a stimulus, provocation, encouragement.* Tentatio prout importat provocationem ad malum, PP. Q. 48. Art. 5 ad 3; dupliciter potest accipi causa audaciae, sive quantum ad provocationem spei, sive quantum ad exclusionem timoris, PS. Q. 45. Art. 3 c; sed tentatio solet dici provocatio ad peccandum, PS. Q. 79. Art. 1 ob. 2. Cf. PS. Q. 45. Art. 3; SS. Q. 26. Art. 12, in quot.; SS. Q. 27. Art. 1, in quot.; SS. Q. 77. Art. 3.

prōvocātivus, a, um, *adj., calling forth, eliciting, provocative.* Quidquid est virtuosum, est amicitiae provocativum, SS. Q. 106. Art. 1 ad 3; sed multa sunt alia de quibus habemus fidem, et quae sunt provocativa charitatis, PT. Q. 49. Art. 1 ob. 5. Cf. PS. Q. 47. Art. 2 (quater); PS. Q. 47. Art. 4 (bis); SS. Q. 30. Art. 1 (ter).

prōvoco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n., to challenge, incite, provoke, rouse.* Quando voluntas eligentis provocatur ad eligendum a bono in re praeexistente, PP. Q. 23. Art. 4 ad 2; ex vulneribus inflictis provocatur ira, PS. Q. 45. Art. 4 ob. 3; sed per confessionem fidei quandoque ad perturbationem infideles provocantur, SS. Q. 3. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 100. Art. 3 (bis); SS. Q. 101. Art. 4 (bis); SS. Q. 150. Art. 2 (bis); PT. Q. 80. Art. 10 (bis); PTS. Q. 27. Art. 4 (bis); et passim.

proximē, *adv.*, see *proximus.*

proximitas, ātis, *f., relationship, connection, union,* used only in quot. in the S.T. Ubi est consanguinitas, non potest ibi esse affinitas, quia affinitas est "proximitas personarum ex carnali copula proveniens, omni carens parentela, PTS. Q. 55. Art. 3 ob. 2, in quot.; est enim "legalis cognatio quaedam proximitas proveniens ex adoptione", PTS. Q. 57. Art. 2 a, in quot.

proximus, a, um, *sup.* of *comp. adj.*, **propior,** ius, which does not appear in the Summa Theologica, *nearest, next,* opposite of *remotus.* Unde proximum motivum corporis in nobis, est appetitus sensitivus, PP. Q. 20. Art. 1 ad 1; idem actus numero, secundum quod semel egreditur ab agente, non ordinatur nisi ad unum finem proximum, a quo habet speciem, PS. Q. 1. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 114. Art. 2; PS. Q. 21. Art. 1 (ter); PS. Q. 28. Art. 6; PS. Q. 81. Art. 2 (passim); PS. Q. 81. Art. 2 (ter); et passim. On **aequivocatio proxima,** see *aequivocatio* under 1; on **agens proximus,** see *agens*; on **bonum proximum,** see *bonus* under 3; on **causa proxima,** see *causa* under 2; on **effectus proximus,** see *effectus*; on **finis proximus,** see *finis* under 2; on **fundamentum proximum,** see *fundamentum*; on **genus proximum,** see *genus* under 2; on **materia proxima,** see *materia* under 2 and 3; on **mensura proxima,** see *mensura*; on **odium proximum,** see *odium*; on **peccatum contra proximum,** see *peccatum* under 2; on **principium proximum,** see *principium*; on **species proxima,** see *species* under 8; on **terminus proximus,** see *terminus* under 2. — Note anomalous form *proximior*: tanto magis, quanto causa fuerit altior, et primae causae proximior, PP. Q. 104. Art. 2 c. — **proximus,** i, *m., a neighbor, fellow man,* opposite of *alienus.* Matth. VII, 12, dicitur: "Quae vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis"; et hoc est observandum ad omnes proximos. inimici autem sunt proximi, SS. Q. 40. Art. 3 ob. 3; nomen proximi importat quamdam propinquitatem, quae non videtur haberi ad omnes homines, (ob. 1), . . ., ratio quidem diligendi tangitur ex eo quod "proximus" nominatur; propter hoc enim ex charitate diligere debemus alios, quia sunt nobis proximi, et secundum naturalem Dei imaginem, et secundum capacitatem gloriae, SS. Q. 44. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 70. Art. 3 c; SS. Q. 69. Art. 1 (bis); SS. Q. 70. Art. 4; SS. Q. 71. Art. 1; C. G. 2. 28; et passim. — **proximē,** *adv., nearest, very near, next,* opposite of *remote.* Nisi etiam ponantur conclusiones quae ex his sequuntur vel proxime vel remote, SS. Q. 22. Art. 2 ad 2; illud quod proxime oritur ex ira, oritur etiam ex concupiscentia sicut ex prima radice, SS. Q. 41. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 124. Art. 3; PT. Q. 75. Art. 7; PTS. Q. 37. Art. 4; PTS. Q. 54. Art. 1; PTS. Q. 70. Art. 3; et passim.

prūdens, entis, *adj., foreseeing, foreknowing in the practical order, prudent,* (1) in the proper and (2) in the broader sense of the word. — (1), prudens dicitur quasi porro videns, perspicax enim est et incertorum praevidet casus, SS. Q. 47. Art. 1 c; dicitur homo prudens, qui bene ordinat actus suos ad finem vitae suae, sive respectu aliorum sibi subiectorum in familia vel civitate vel regno, PP. Q. 22. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 47. Art. 13 c; SS. Q. 55. Art. 1 ad 1; SS. Q. 165. Art. 2 (bis); 6 Eth. 4 b; 6 Eth. 6 c; et passim. — (2), in operibus brutorum animalium apparent quaedam sagacitates, inquantum habent inclinationem naturalem ad quosdam ordinatissimos processus, utpote a summa arte ordinatos. et propter hoc etiam quaedam animalia dicuntur prudentia vel sagacia, non quod in eis sit aliqua ratio vel electio, PS. Q. 13. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 47. Art. 13 (passim); SS. Q. 55. Art. 2; SS. Q. 165. Art. 2 (bis); 6 Eth. 6 c and 7 o ; et passim. — Kinds of *prudens* are: **prudens**

in aliquo genere seu particulariter seu secundum quid and prudens simpliciter, *prudent in some species of occupation* or *partially* or *relatively prudent* and *simply* or *absolutely prudent.* Sicut ille qui ratiocinatur bene ad aliquem finem particularem, puta ad victoriam, dicitur esse prudens non simpliciter, sed in hoc genere, scilicet in rebus bellicis; ita ille qui bene ratiocinatur ad totum bene vivere, dicitur prudens simpliciter, SS. Q. 47. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 57. Art. 4 ad 3; PS. Q. 55. Art. 2 c; 6 Eth. 4 c. — **prūdenter,** *adv., sagaciously, intelligently, discreetly, wisely, skilfully, prudently.* Dicitur tamen aliquis prudenter operari in his quae sunt artis, per similitudinem quamdam, SS. Q. 47. Art. 4 ad 2; sicut dicitur prudens vel astuta lingua, quam prudens vel astutus movet ad aliquid prudenter astuteque suadendum, SS. Q. 165. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 68. Art. 2; SS. Q. 55. Art. 1; SS. Q. 69. Art. 2 (bis); SS. Q. 71. Art. 3 (bis); SS. Q. 109. Art. 4; et passim.

prūdenter, *adv.*, see *prudens.*

prūdentia, ae, *f.*, (1) *prudence* in the narrower sense of the word, i.e., a virtue of the practical reason of man or of the reason turned to acting and doing and that which consists of the right relation of the reason to the immanent actions and deeds of man, (2) *prudence* in the broader sense of the word, under which is to be understood on the one hand human prudence with reference to evil, and on the other prudence and skill befitting alike beast and man. — (1), prudentia est in ratione, cum sit recta ratio agibilium, PS. Q. 56. Art. 2 ob. 3; visio autem non est virtutis appetitivae, sed cognoscitivae. unde manifestum est quod prudentia directe pertinet ad vim cognoscitivam, non autem ad vim sensitivam; quia per eam cognoscimus solum ea quae praesto sunt, et quae sensibus offeruntur. cognoscere autem futura ex praesentibus vel praeteritis, quod pertinet ad prudentiam, proprie rationis est, quia hoc per quamdam collationem agitur. unde relinquitur quod prudentia proprie sit in ratione, SS. Q. 47. Art. 1 c; prudentia autem est circa agibilia, quae scilicet in ipso operante consistunt, SS. Q. 47. Art. 5 c; prudentia est circa contingentia operabilia, SS. Q. 49. Art. 1 c; prudentia facit hominem bene se habere in his, quae sunt ad finem eligenda, C. G. 3. 35; prudentia (importat rectitudinem cognitionis) circa agibilia, id est, circa actus, qui sunt in operante, puta amare, odire, eligere et huiusmodi, quae pertinent ad actus morales, 1 Anal. 44 i; prudentia, . . ., est habitus cum vera ratione activus, non quidem circa factibilia, quae sunt extra hominem, sed circa bona et mala ipsius hominis, 6 Eth. 4 e; materia autem prudentiae sunt agibilia in nobis exsistentia, Virt. 1. 12 ad 17; ab ipsa (sc. prudentia) est rectitudo et complementum bonitatis in omnibus virtutibus, Virt. 1. 6 c; prudentia est auriga virtutum, 2 Sent. 41. 1. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 57. Art. 4 c; PS. Q. 58. Art. 4 c; SS. Q. 47. Art. 2 a and c, 5 c, 8 c; C. G. 1. 93; C. G. 3. 35; 3 Anim. 4 g; 1 Met. 1 c; 6 Eth. 7 b; Aristotle's Eth. Nic. VI. 5, 114 ob. 4 ff.; 3 Sent. 32. 2. 2. 1 c and 2 c; et passim. — On the difference between *prudentia, ars, intellectus, sapientia,* and *scientia,* see *scientia* under 1. On **ratio prudentiae,** see *ratio* under 6; on **sensus prudentiae,** see *sensus* under 2. — There are three kinds of actions of prudence, (*actus prudentiae*) quorum primus est consiliari, quod pertinet ad inventionem; nam consiliari est quaerere, . . ., secundus actus est "iudicare de inventis"; et hic stat speculativa ratio. sed practica ratio, quae ordinatur ad opus, procedit ulterius; et est tertius actus eius "praecipere"; qui quidem actus consistit in applicatione consiliatorum et iudicatorum ad operandum. et quia iste actus est propinquior fini rationis practicae, inde est quod iste est principalis actus rationis practicae et per consequens prudentiae, SS. Q. 47. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 47. Art. 9 c and 10 c. — Kinds of *prudentia* in this sense (secundum quod proprie sumitur, SS. Q. 48. Art. 1 c) are: (a), **prudentia adquisita** and **prudentia gratuita seu infusa,** *the self acquired prudence and prudence bestowed* or *infused by the grace of God.* Prudentia, vel eubulia, sive sit acquisita sive sit infusa, dirigit hominem in inquisitione consilii, secundum ea quae ratio comprehendere potest; unde homo per prudentiam vel eubuliam fit bene consilians vel sibi vel alii, SS. Q. 52. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 65. Art. 2 c; PS. Q. 65. Art. 4 ad 1; SS. Q. 47. Art. 14 ad 3; SS. Q. 53. Art. 1 ad 3. — (b), **prudentia architectonica seu legis positivae** and **prudentia politica communi nomine dicta,** *the architectonic* or *commanding* or *the legislative prudence, and the prudence designated by the general terms of political* or *civic.* Prudentiae politicae sunt duae species: una quae est legum positiva, quae pertinet ad principales; alia quae retinet commune nomen politicae, quae est circa singularia, SS. Q. 47. Art. 12 a. Cf. SS. Q. 50. Art. 2, in quot.; 6 Eth. 7 a and c. — (c), **prudentia carnis, prudentia diaboli,** and **prudentia mundi,** *the prudence of the flesh, that of the devil,* and *that of the world* or *the exterior goods of this world.* Diabolus non tentat nos per modum appetibilis, sed per modum suggerentis. et ideo cum prudentia importet ordinem ad aliquem finem appetibilem, non ita dicitur "prudentia diaboli," sicut prudentia respectu alicuius mali finis, sub cuius ratione tentat nos mundus et caro, inquantum scilicet proponuntur nobis ad appetendum bona mundi vel carnis. et ideo dicitur "prudentia carnis," et etiam "prudentia mundi," secundum illud Lucae, XVI, 8, . . ., Apostolus autem totum comprehendit sub "prudentia carnis," quia etiam exteriores res mundi appetimus propter carnem, SS. Q. 55. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 93. Art. 3 ob. 1; PS. Q. 93. Art. 6 (bis); SS. Q. 47. Art. 13 (bis); SS. Q. 55. Art. 1 (passim); SS. Q. 55. Art. 2 (passim); 6 Eth. 7 a and c; et passim. — (d), **prudentia diaboli,** see *prudentia carnis.* — (e), **prudentia falsa seu per similitudinem dicta** and **prudentia vera,** *the false prudence* or *that so called after the manner of similarity and the true prudence.* Est enim quaedam prudentia falsa, vel per similitudinem dicta. cum enim prudens sit qui bene disponit ea quae sunt agenda propter aliquem bonum finem, ille qui propter malum finem aliqua disponit congruentia illi fini, habet falsam prudentiam, inquantum illud quod accipit pro fine, non est vere bonum, sed secundum similitudinem, . . ., prudentia est, quidem vera, quia adinvenit vias accommodatas ad finem vere bonum, SS. Q. 47. Art. 13 c. Cf. PS. Q. 61. Art. 4, in quot.; PS. Q. 65. Art. 1, in quot.; SS. Q. 55. Art. 3. — (f), **prudentia gratuita,** see *prudentia adquisita.* — (g), **prudentia imperfecta,** and **prudentia perfecta,** *the imperfect and the perfect prudence.* Est imperfecta duplici ratione; uno modo quia illud bonum quod accipit pro fine, non est communis finis totius humanae vitae, sed alicuius specialis negotii; puta cum aliquis adiuvenit vias accommodatas ad negotiandum vel ad navigandum, dicitur prudens negotiator vel nauta; alio modo, quia deficit in principali actu prudentiae, puta cum aliquis recte consiliatur, et bene iudicat etiam de his quae pertinent ad totam vitam, sed non efficaciter praecipit, . . ., et perfecta (prudentia), quae ad bonum finem totius vitae recte consiliatur, iudicat et praecipit, SS. Q. 47. Art. 13 c. Cf. PS. Q. 3. Art. 6 (bis). Cf. *prudentia imperfecta* and *perfecta* under 2. — (h), **prudentia infusa,** see *prudentia adquisita.* — (i), **prudentia legis positiva,** see *prudentia architectonica.* — (j), **prudentia militaris, prudentia oeconomica, prudentia regnativa,** and **prudentia politica,** *the military, the domestic, the regal* or *executive,* and *the civic prudence,* or *the prudence of subjects.* Prudentia, quae est multitudinis regitiva, dividitur in diversas species, secundum diversas species multitudinis. est autem quaedam multitudo adunata ad aliquod speciale negotium; sicut exercitus congregatur ad pugnandum; cuius regitiva est "prudentia militaris". quaedam vero multitudo est adunata ad totam vitam, sicut multitudo unius domus vel familiae; cuius regitiva est "prudentia oeconomica"; et etiam multitudo unius civitatis vel regni, cuius quidem regula directiva est in principe "regnativa," in subditis autem "politica" simpliciter dicta, SS. Q. 48. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 57. Art. 6 ad 4; SS. Q. 47. Art. 11 c; SS. Q. 50. Art. 1-4 c; 3 Sent. 33. 3. 4. 5 ad 3; 6 Eth. 7 b and d; et passim. — (k), **prudentia monastica** seu

regitiva unius and **prudentia regitiva multitudinis,** *the prudence with which one rules himself and that with which he rules a multitude of men,* e.g., *familia exercitus et civitas vel regnum;* cf. *prudentia militaris.* Distinguitur prudentia in monasticam, quae est regitiva unius, et in alias species prudentiae, quae sunt multitudinis regitivae, SS. Q. 53. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 48. Art. 1 c. — (l), **prudentia mundi,** see *prudentia carnis.* — (m), **prudentia oeconomica,** see *prudentia militaris.* — (n), **prudentia perfecta,** see *prudentia imperfecta.* — (o), **prudentia per similitudinem dicta,** see *prudentia falsa.* — (p), **prudentia politica,** see *prudentia militaris.* — (q), **prudentia politica communi nomine dicta,** see *prudentia architectonica.* — (r), **prudentia regitiva multitudinis,** see *prudentia monastica.* — (s), **prudentia regitiva unius,** see *prudentia monastica.* — (t), **prudentia regnativa,** see *prudentia militaris.* — (u), **prudentia simpliciter dicta,** *the so-called simple* or *absolute prudence,* under which come *prudentia vera, prudentia monastica,* and *prudentia perfecta.* See above. Sicut se habet prudentia simpliciter dicta ad virtutem moralem, SS. Q. 47. Art. 10 ad 1. Cf. SS. Q. 47. Art. 11 (bis); SS. Q. 55. Art. 1. — (v), **prudentia vera,** see *prudentia falsa.* — (2), omnia animalia habent quamdam participationem prudentiae et rationis secundum aestimationem naturalem; ex qua contingit quod grues sequuntur ducem, et opes obediunt regi, PP. Q. 96. Art. 1 ad 4; nomen prudentiae largius sumunt pro qualibet cognitione humana, tam speculativa, quam practica, SS. Q. 47. Art. 2 ad 2; prudentia magis convenit naturae humanae, quam naturae brutorum animalium, SS. Q. 47. Art. 15 ob. 3; nomina virtutum quandoque transumptive accipiuntur in malis, sicut prudentia quandoque ponitur pro astutia, SS. Q. 92. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 48. Art. 1 c; C. G. 3. 35 and 122; 3 Anim. 4 f; 1 Met. 1 c; 1 Sent. 15. 4 ad 3; Verit. 15. 1 c and 24. 2 c; et passim. — Kinds of *prudentia* in this sense are: (a), **prudentia imperfecta** and **prudentia perfecta,** *the imperfect and the perfect prudence.* Perfecta prudentia invenitur in homine, apud quem est ratio rerum agibilium; imperfecta autem prudentia est in quibusdam animalibus brutis, in quibus sunt quidam particulares instinctus ad quaedam opera similia operibus prudentiae, PS. Q. 3. Art. 6 c. Cf. *prudentia imperfecta et perfecta* above under 1. Cf. Sensu 2 e; Mem. 1 a. — (b), **prudentia naturalis,** *the natural prudence* or *the naturally inherent prudence,* i.e., the prudence of animals based on natural instinct. Prudentia magis convenit naturae humanae quam naturae brutorum animalium. sed bruta animalia habent quasdam naturales prudentias, SS. Q. 47. Art. 15 ob. 3. Cf. SS. Q. 47. Art. 15 (passim); Verit. 15. 1 c and 24. 2 c. — (c), **prudentia particularis** and **prudentia universalis,** *the partial and the universal prudence.* In homine est universalis prudentia quantum ad omnes actus virtutum; et potest accipi ut propria ratio et similitudo particularis prudentiae, quae est in leone, ad actus magnanimitatis, et eius quae est in vulpe ad actus cautelae et sic de aliis, PP. Q. 55. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 96. Art. 1 c; SS. Q. 55. Art. 2 c; Regim. 3. 9; Sensu 2 e. — (d), **prudentia perfecta,** see *prudentia imperfecta.* — (e), **prudentia universalis,** see *prudentia particularis.*

prūna, ae, *f., a burning coal, live coal.* Sicut Tiburtius martyr, cum nudatis plantis super ardentes prunas incederet, dixit, PS. Q. 38. Art. 4 c.

prūrio, īre, *v. n., to itch,* used only in quot. in S.T. Cave ne aut linguam, aut aures habeas prurientes, id est, ne aut ipse aliis detrahas, aut alios audias detrahentes, SS. Q. 73. Art. 4 a; in quot.

psallo, ere, i, 3, *v. n., to play upon a stringed instrument, play upon the cithara, sing to the cithara.* Hieronymus, super illud ad Ephes, V: Cantantes et psallentes in cordibus vestris Domino, dicit: Audiant haec adolescentuli, audiant hi quibus psallendi in Ecclesia officium est, SS. Q. 91. Art. 2 ob. 2.

psalmista, ae, *m., a composer* or *singer of psalms, a psalm-writer, psalm-singer, psalmist.* Cui quaestioni Psalmista respondet dicens, PP. Q. 84. Art. 5 c; unde cum Psalmista dixisset, PS. Q. 91. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 33. Art. 6; SS. Q. 83. Art. 12; SS. Q. 85. Art. 2; SS. Q. 172. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 37. Art. 2; et passim.

psalmistātus, ūs, *m., the office of psalmist.* Iterum ponuntur quaedam quae ordines non sunt, scilicet episcopatus et psalmistatus, PTS. Q. 37. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 37. Art. 2 ad 5.

psalmodia, ae, *f., psalmody,* used only in quot. in S.T. Ut prophetiae ad hunc spiritus per laudem psalmodiae descenderet, SS. Q. 171. Art. 2 a, in quot.

psalmus, i, *m.,* (1) *a psalm,* (2) *the Book of Psalms.* — (1), sed intelligitur de his qui psalmos vel hymnos dicunt quasi privatas orationes, SS. Q. 187. Art. 3 ad 3; quia enim psalmi cum cantu pronuntiantur, ideo dicitur psalmista, cantor, PTS. Q. 37. Art. 2 ad 5. Cf. SS. Q. 88. Art. 8; SS. Q. 187. Art. 3 ob. 3; PT. Q. 83. Art. 4 (ter); PTS. Q. 37. Art. 2 ob. 5; PTS. Q. 102. Art. 3; et passim. — (2), sed contra est quod dicitur in psalm. XXXV, 10, PP. Q. 12. Art. 5. Cf. PP. Q. 113. Art. 3 a; PS. Q. 31. Art. 4 a; SS. Q. 82. Art. 3; PT. Q. 22. Art. 5; PTS. Q. 10. Art. 5; et passim.

psalterium, ii, *n.,* (1) *a stringed instrument of the lute kind, a psaltery,* (2) *the songs of David, the Psalms, the Psalter.* — (1), sed instrumenta musica, sicut citharas et psalteria, non assumit Ecclesia in divinas laudes, ne videatur iudaizare, SS. Q. 91. Art. 2 ob. 4. — (2), sed contra est quod Ambrosius dicit, Super Psalterium, ps. CXVIII, SS. Q. 67. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 171. Art. 1; SS. Q. 171. Art. 3; SS. Q. 172. Art. 5; SS. Q. 174. Art. 1; SS. Q. 174. Art. 4; et passim.

psaltes, ae, *m., a player on the cithara, a musician, minstrel,* used only in quot. in S.T. Quem cum Iosaphat de futuris requireret et prophetias spiritus ei deesset, psaltem fecit applicari, SS. Q. 171. Art. 2 a.

pseudoapostolus, i, *m., a false apostle.* Primo quidem ut occasionem praedicandi auferret pseudapostolis, qui propter sola temporalia praedicabant, SS. Q. 187. Art. 3 ad 5; SS. Q. 187. Art. 4.

pseudopropheta, ae, *m., a false prophet.* Munera quaedam sponte exhibebantur bonis prophetis ad sustentationem ipsorum, non quasi ad emendum prophetiae usum, quam tamen pseudoprophetae retorquebant ad quaestum, SS. Q. 100. Art. 3 ad 1.

Ptolemaeus, i, *m., Ptolemy,* an Egyptian astronomer of the second century A.D. Although not the founder, he was the chief exponent of the Ptolemaic system of astronomy, to which St. Thomas alludes frequently in the Summa Theologica and which remained in vogue until the sixteenth century. Cf. PP. Q. 63. Art. 4; PP. Q. 70. Art. 1 ad 3; PS. Q. 9. Art. 5 ad 3.

pūbertas, ātis, *f., the age of manhood* or *womanhood, maturity, puberty.* Ex quo homo venit ad annos pubertatis, si sit liberae conditionis, est suae potestatis, SS. Q. 88. Art. 8 ad 2; et eadem est ratio de pueris qui nondum habent debitum usum rationis per quem sint doli capaces; quem quidem pueri habent ut frequentius circa quartum decimum annum, puellae vero circa duodecimum, qui dicuntur anni pubertatis, SS. Q. 189. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 24. Art. 9; SS. Q. 88. Art. 9 (passim); SS. Q. 89. Art. 10; SS. Q. 189. Art. 5 (passim); PTS. Q. 43. Art. 2 (quater); et passim.

pūbes, eris, *adj., that is grown up, of ripe age, adult, pubescent.* Ergo si unus sit pubes, potest contrahere sponsalia cum puella quae non habet septem annos, PTS. Q. 43. Art. 2 ob. 6.

pūblicānus, i, *m., a tax-gatherer, publican.* Alioquin frustra dixisset publicanus, PS. Q. 114. Art. 9 ad 1; dicit enim Chrysostomus exponens illud quod dicitur Lucae XVIII de pharisaeo et publicano, (ob. 1), . . ., nam de publicano dicitur Luc., XIII, 14, SS. Q. 161. Art. 5 ad 1. Cf. SS. Q. 83. Art. 16, in quot.; SS. Q. 178. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 1; PT. Q. 40. Art. 1, in quot.; PT. Q. 40. Art. 2, in quot.; et passim.

pūblicātio, ōnis, *f.*, *manifestation, publication.* Ex hoc accipitur quod illa publicatio poena est negligentiae, qua homo confessionem praetermittit, PTS. Q. 87. Art. 2 ob. 3; post publicationem testium testes possunt induci, PTS. Q. 55. Art. 11 c, in quot. Cf. PTS. Q. 87. Art. 2 ad 3 (bis).

pūblicē, *adv.*, see *publicus.*

pūblico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to make known, publish, reveal, disclose.* Symbolum autem apostolorum, quod tempore persecutionis editum fuit, fide nondum publicata, occulte dicitur in prima et in completorio, SS. Q. 1. Art. 9 ad 6; volebat tamen absolute, praesertim secundum divinam voluntatem, ut publicaretur miraculum factum propter aliorum utilitatem, PT. Q. 13. Art. 4 ad 2; utrum aliqua poenitentia possit publicari, vel solemnizari, PTS. Q. 28 pr. Cf. SS. Q. 33. Art. 7 (passim); SS. Q. 83. Art. 12; SS. Q. 95. Art. 8; SS. Q. 109. Art. 1; PTS. Q. 28. Art. 1 (ter); et passim.

Publicola, ae, *m.*, *Publicola*, son of Melania, who from his station and fortune might have attained to senatorial rank but whom his mother wished to renounce the world and live a monastic life. However, he married Albania, daughter of Rufius Caionius Albinus, and by her had a daughter, Melania. He died before A.D. 406, for in that year his widow was residing for a time at Nola in the house of Paulinus, together with her mother-in-law, the elder Melania and others. He probably possessed considerable property in Africa, near Arzuges, a place of unknown site in the province of Byzacene in Africa, and wrote to St. Augustine to consult him as to his own conduct towards them and also on some other cases of conscience which troubled him. In answer to this St. Augustine wrote Letter XLVII about the year 398. St. Thomas refers to this letter several times in the S.T. Publicolae quaerenti utrum liceret uti iuramento eius qui per falsos deos iurat, SS. Q. 78. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 64. Art. 7; SS. Q. 64. Art. 8; SS. Q. 89. Art. 10; SS. Q. 98. Art. 4 (bis).

pūblicus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to the people, state,* or *community. public common,* the opposite of *privatus.* Iustitia divina est in toto universo sicut lex publica in civitate, PP. Q. 110. Art. 4 ad 2; sicut celebratio Phase propter beneficium publicum liberationis in Aegypto, PS. Q. 100. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 114. Art. 4; PS. Q. 97. Art. 4 (bis); PS. Q. 105. Art. 4 (bis); SS. Q. 33. Art. 7 (passim); SS. Q. 54. Art. 3; et passim. On **auctoritas publica,** see *auctoritas* under 4; on **bonum publicum,** see *bonus* under 3; on **disputatio publica,** see *disputatio*; on **iudicium publicum,** see *iudicium* under 1; in **ius publicum,** see *ius* under 1; on **iustitia publica et publicae honestatis,** see *iustitia* under 2 and 4; on **oratio publica,** see *oratio* under 3; on **persona publica,** see *persona* under 3; on **poenitentia publica,** see *poenitentia* under 1; on **potestas publica,** see *potestas* under 3; on **scandalum publicum,** see *scandalum* under 2; on **signum publicum iustitiae,** see *signum* under 1; on **societas publica** see *societas*; on **via publica,** see *via* under 1; on **votum publicum,** see *votum* under 1. — **publicum,** i, *n.*, *a public place, publicity,* especially in the expressions *in publicum* and *in publico* (opposite of in *occulto*), *publicly.* Dum scilicet producit in publicum ea quae erant occulta, SS. Q. 89. Art. 1 ad 3; propter scandalum aliorum, qui possunt ex peccatis auditis ad malum inclinari, non debet confessio fieri in publico, sed in occulto, PTS. Q. 9. Art. 4 ad 4. Cf. SS. Q. 88. Art. 7 (bis); PT. Q. 29. Art. 2; PT. Q. 40. Art. 1 (bis); PT. Q. 84. Art. 3; PTS. Q. 56. Art. 2; et passim. — **pūblicē,** *adv.*, *before the people, openly, publicly,* opposite of *occulte.* Docere autem et persuadere publice in Ecclesia non pertinet ad subditos, sed ad praelatos, SS. Q. 177. Art. 2 c; est autem peius peccare publice quam occulte, PT. Q. 84. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 40. Art. 1; SS. Q. 177. Art. 2; PT. Q. 42. Art. 2 (bis); PT. Q. 78. Art. 1; PT. Q. 84. Art. 3; et passim.

pudenda, ōrum, *n.*, see *pudendus.*

pudendus, a, um, *P. a.*, *of which one ought to be ashamed, scandalou disgraceful.* Dicens involuntarios esse motus cordis et membr pudendi, PS. Q. 17. Art. 9 ad 3. Cf. PT. Q. 28. Art. 1, in quot. — **pudenda,** ōrum, *n.*, (sc. *membra*), *the private parts.* Nam in sacris Priapi sua pudenda gentiles populo denudabant, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7. Cf. PS. Q. 102. Art. 4.

pudīcitia, ae, *f.*, *modesty, reserve, propriety,* synonym of *verecundia.* Nomen pudicitiae a pudore sumitur, in quo verecundia significatur. et ideo oportet quod pudicitia proprie sit circa illa de quibus homines magis verecundantur, . . ., pudicitia attenditur propri circa venerea, et praecipue circa signa venerorum, sicut sun aspectus impudici, oscula et tactus. et quia haec magis solen deprehendi, ideo pudicitia magis respicit huiusmodi exterior signa; castitas autem magis ipsam veneream commixtionem. et ideo pudicitia ad castitatem ordinatur, non quasi virtus ab ipsa distincta, sed sicut exprimens castitatis circumstantiam quamdam. interdum tamen unum pro alio ponitur, SS. Q. 151. Art. 4 c; virginitas condividitur viduitati et pudicitiae coniugali, SS. Q. 152. Art. 3 ob. 5. Cf. PP. Q. 95. Art. 3; SS. Q. 143. Art. 1 c; SS. Q. 151. Art. 1 (ter); 1 Cor. 7. 8; PTS. Q. 54. Art. 3; et passim.

pudīcus, a, um, *adj.*, *chaste, pure, undefiled.* Ideo convenienter Iacobus dicit, quod *sapientia quae desursum est,* quae est donum Spiritus sancti, *primum est pudica,* quasi vitans corruptelas peccat SS. Q. 45. Art. 6 ad 3.

pudor, ōris, *m.*, *shame, a sense of shame, shamefacedness, shynes modesty, decency, good manners, propriety.* Pudicitia a pudore dicitur, qui videtur idem esse verecundiae, SS. Q. 151. Art. 4 ob. 2 carnis integritas videtur consistere in signaculo virginalis pudoris SS. Q. 152. Art. 1 ob. 3. Cf. SS. Q. 151. Art. 4; PT. Q. 28. Art. 2 PT. Q. 29. Art. 1 (ter); PT. Q. 80. Art. 6; PTS. Q. 4. Art. 1 (ter) et passim.

puella, ae, *f.*, *a female child, a girl, maiden, lass.* Sicut patet in iuramento Herodis, qui iuravit puellae saltanti se daturum quod petiisset, SS. Q. 89. Art. 7 ad 2; dabatur in poenam viri quod non posset in perpetuum repudiare uxorem in casu illo, sicut etiam in illo casu quando puellam defloraverat, PTS. Q. 67. Art. 6 ad 3 Cf. SS. Q. 88. Art. 9 (passim); SS. Q. 154. Art. 6 (ter); SS. Q. 154. Art. 7 (passim); PTS. Q. 43. Art. 2 (ter); PTS. Q. 95. Art. 1 (quater); et passim.

puellāris, e, *adj.*, *of* or *belonging to a girl* or *young woman, girlish maidenly.* Num., XXX, non reprehenditur mulier in puellari aetate constituta, si voveat absque consensu parentum, SS. Q. 189. Art. 5 ad 4.

puer, eri, *m.*, *a male child, a boy, lad, young man.* Utrum in statu innocentiae pueri mox geniti habuissent perfectam virtutem corporalem, PP. Q. 99 pr., puer quamdiu est in materno utero, non totaliter est a matre separatus, PP. Q. 113. Art. 5 ad 3; utrum pueri possint voto se obligare ad religionis ingressum, SS. Q. 88 pr. Cf. PT. Q. 38. Art. 4 (bis); PT. Q. 67. Art. 7 (passim); PT. Q. 69. Art. 6 (passim); PT. Q. 71. Art. 1 (passim); PTS. Q. 18. Art. 1 (bis); et passim.

puerīlis, e, *adj.*, *boyish, childish, youthful.* Ideo in statu illo potuissent esse aliqui defectus pueriles qui consequuntur generationem PP. Q. 99. Art. 1 ad 4; utrum intemperantia sit vitium puerile SS. Q. 142 pr.; vel etiam videtur non in specie iuvenili, sed in effigie puerili, PT. Q. 76. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 99. Art. 6; SS. Q. 142. Art. 2 (passim); SS. Q. 151. Art. 3; PT. Q. 72. Art. 8 (ter) PTS. Q. 81. Art. 1 (bis); et passim.

pueritia, ae, *f.*, *boyhood, childhood, youth.* Sicut pueritia non est de ratione hominis, et ideo idem numero qui erat puer, fit vir. SS. Q. 4. Art. 4 ad 1; ex quo fit quod eorum quae in pueritia vidimus magis memoremus, SS. Q. 49. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 99. Art.

(quater); SS. Q. 1. Art. 7; PT. Q. 39. Art. 3 (ter); PT. Q. 43. Art. 3 (bis); PT. Q. 68. Art. 9; et passim.

puerperium, ii, *n.*, *a new-born child, an infant.* Ille qui percutit mulierem praegnantem dat operam rei illicitae, et ideo si sequatur mors vel mulieris, vel puerperii animati non effugiet homicidii crimen, SS. Q. 64. Art. 8 ad 2.

pugil, ilis, *m.*, *one who fights with the cestus, a boxer, pugilist.* Sicut accidit nobis de pugilibus, qui pugnant, quorum alterum vellemus vincere, SS. Q. 27. Art. 2 c; sicut pugiles inungi consueverunt, PT. Q. 66. Art. 10 ad 2. Cf. SS. Q. 95. Art. 8 (bis).

pugna, ae, *f.*, *a fight fist to fist, man to man; a battle, combat, action, engagement.* Propter hoc etiam pugnae animalium sunt de concupiscibilibus, PP. Q. 81. Art. 2 c; sed pugna non semper est peccatum mortale, sed quandoque est iusta et licita, SS. Q. 42. Art. 2 ob. 1; pugna pugilum, quae monomachia dicitur, id est, singularis concertatio, et iudicia ignis et aquae quae dicuntur vulgaria, videntur ad sortes pertinere, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 3. Cf. PP. Q. 95. Art. 4 (ter); PP. Q. 113. Art. 8 (passim); PT. Q. 63. Art. 3 (bis); PT. Q. 72. Art. 4 (quater); PTS. Q. 96. Art. 12 (passim); et passim.

pugnātor, ōris, *m.*, *a fighter, combatant.* Tertium est signum quod pugnatori datur, sicut et in pugna corporali milites insigniis ducum insigniuntur, PT. Q. 72. Art. 4 c.

pugno, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, *to fight,* either singly or in armies, to *combat, give battle, engage, contend.* Sicut accidit nobis de pugilibus, qui pugnant, quorum alterum vellemus vincere, SS. Q. 27. Art. 2 c; sicut exercitus congregatur ad pugnandum, cuius regitiva est "prudentia militaris", SS. Q. 48. Art. 1 c; difficilius est assidue pugnare contra delectationem quam contra iram, quia concupiscentia est magis continua, SS. Q. 156. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 122. Art. 4; SS. Q. 129. Art. 2; SS. Q. 149. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 7 (bis); et passim.

pugnus, i, *m.*, *a fist,* used only once and in quotation in S.T. Voluntas ad laetitiam pertinet, pugnus ad iram, SS. Q. 147. Art. 1 ad 1, in quot.

pulcher, chra, chrum, *adj.*, *beautiful, fair, handsome.* Pulchrum autem respicit vim cognoscitivam; pulchra enim dicuntur, quae visa placent, PP. Q. 5. Art. 4 ad 1; unde quae habent colorem nitidum, pulchra esse dicuntur, PP. Q. 39. Art. 8 c; unde etiam Deus, qui perfectissimam cognitionem habet omnia pulchra et turpia videt, PTS. Q. 94. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 5. Art. 4 (bis); PS. Q. 27. Art. 1 (ter); PS. Q. 102. Art. 4 (bis); SS. Q. 145. Art. 2 (passim); et passim. — **pulchrum**, i, *n.*, *beauty.* Pulchrum proprie pertinet ad rationem causae formalis, PP. Q. 5. Art. 4 ad 1; est autem debitum bono et pulchro ut manifestetur, SS. Q. 103. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 5. Art. 4 (ter); PS. Q. 27. Art. 1 (passim); SS. Q. 142. Art. 2; SS. Q. 145. Art. 4; SS. Q. 180. Art. 6; et passim. — **pulchrē**, *beautifully, excellently,* used only in quot. in S.T. Et ut aliis placerent, se pulchre ornabant, SS. Q. 169. Art. 2 ad 1, in quot.

pulchritūdo, inis, *f.*, *beauty.* Nam ad pulchritudinem tria requiruntur. primo quidem intergritas, sive perfectio; quae enim diminuta sunt, hoc ipso turpia sunt; et debita proportio, sive consonantia, et iterum claritas; unde quae habent colorem nitidum, pulchra esse dicuntur, PP. Q. 39. Art. 8 c; pulchritudo est quaedam dispositio ad matrimonium, Verit. 29. 2 c. Cf. PP. Q. 5. Art. 4 ad 1; PS. Q. 27. Art. 1 ad 3; SS. Q. 145. Art. 2 c; SS. Q. 189. Art. 2 ad 3; Nom. 4. 5; 1 Sent. 30. 2; et passim. — **per se pulchritudo**, *beauty existing for itself.* Ideo in vita contemplativa, quae consistit in actu rationis, per se et essentialiter invenitur pulchritudo, SS. Q. 180. Art. 2 ad 3. Cf. Nom. 5. 1; Quodl. 8. 1. 1 c. — Kinds of *pulchritudo* are: **pulchritudo corporalis seu corporis seu exterior** and **pulchritudo spiritualis seu interior**, *the physical* or *exterior beauty* and *the spiritual* or *internal beauty.* Unde pulchritudo corporis in hoc consistit quod homo habeat membra corporis bene proportionata cum quadam debiti coloris claritate. et similiter pulchritudo spiritualis in hoc consistit quod conversatio hominis sive actio eius sit bene proportionata secundum spiritualem rationis charitatem, (c), . . ., obiectio illa procedit de pulchritudine corporali; quamvis possit dici quod etiam propter pulchritudinem spiritualem aliquis spiritualiter fornicatur, inquantum de ipsa honestate superbit, SS. Q. 145. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 4. Art. 5; SS. Q. 145. Art. 3 c; C. G. 3. 139 and 140; Relig. 7 ad 9; 2 Cant. 4; 4 Eth. 8 d; et passim.

pullulātio, ōnis, *f.*, *a bringing forth young, a putting forth, sprouting out, producing.* Sed Apostolus ibi comparat mortem seminationi, et resurrectionem pullulationi, PTS. Q. 79. Art. 1 ob. 1; unde primo est impositum hoc nomen ad significandum generationem viventium, quae nativitas vel pullulatio dicitur, PT. Q. 2. Art. 1 c.

pullulo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *put forth, sprout out, come forth.* Sicut ex deceptione Arii et aliorum seductorum pullulat infidelitas usque ad finem mundi, PT. Q. 59. Art. 5 c.

pullus, i, *m.*, *a young animal,* especially of birds and fowl, *a chick, chicken, young.* Ex hoc patet quod aves docent volare pullos suos, PP. Q. 101. Art. 2 ad 2; item columba alienos pullos nutrit, quod pertinet ad donum consilii, quo sancti homines, qui fuerunt pulli, id est, imitatores diaboli, doctrina nutriunt et exemplo, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 3 (quater); SS. Q. 83. Art. 10; PT. Q. 37. Art. 3 (bis); PT. Q. 39. Art. 6; PTS. Q. 65. Art. 3; et passim.

pullus, a, um, *adj.*, *black, dark-colored.* "Vestes pullas", id est, nigras, "Aeque vita ut candidas", SS. Q. 187. Art. 6 ob. 2.

pulmentārius, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to relishes,* or *sauces,* or *condiments,* or *food* in general. Tamen aliqua ars est factiva delectationis, scilicet pulmentaria et pigmentaria, PS. Q. 34. Art. 1 ad 3.

pulmo, ōnis, *m.*, *a lung.* Inveniemus primo quidem quod singulae partes sunt propter suos actus, . . ., sicut sensus propter intellectum, et pulmo propter cor, PP. Q. 65. Art. 2 c; puta ex superabundantia calidi vel frigidi, vel ex laesione pulmonis vel hepatis, PS. Q. 82. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 45. Art. 3, in quot.

pulpa, ae, *f.*, *the fleshy part, solid flesh*; with *digiti, finger-tips.* Quia ubi est in nobis prima origo peccati, ibi debet unctio adhiberi, . . ., (sensus) qui in pulpis digitorum praecipue viget, et propter appetitivam inunguntur aliquibus renes, PTS. Q. 32. Art. 6 c.

pulsātilis, e, *adj.*, *pulsating, throbbing, pulsatile,* synonym of *pulsativus.* Pulsativum autem appellat motum cordis, qui manifestatur per venas pulsatiles, PS. Q. 17. Art. 9 ad 2.

pulsātivus, a, um, *adj.*, *pulsating, throbbing, pulsative,* synonym of *pulsatilis.* Pulsativum autem appellat motum cordis, qui manifestatur per venas pulsatiles, PS. Q. 17. Art. 9 ad 2. Cf. PS. Q. 17. Art. 9 (bis), in quot.

pulso, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.*, *to strike, beat, attack, din.* Sed circa simplices est distinguendum; quia aut sunt sollicitati sive pulsati ab infidelibus, puta Iudaeis vel haereticis, sive paganis, nitentibus corrumpere in eis fidem; aut omnino non sunt sollicitati super hoc, sicut in terris in quibus non sunt aliqui infideles, SS. Q. 10. Art. 7 c; uno modo oratione expressa, dum votis suis aures divinae clementiae pro nobis pulsant, PTS. Q. 72. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 167. Art. 2, in quot.; PT. Q. 44. Art. 1 ad 4, in quot.; PTS. Q. 72. Art. 2.

pulsus, ūs, *m.*, *beating of the pulse, pulse.* Etiam medici aliquas affectiones animi per pulsum cognoscere possunt, PP. Q. 57. Art. 4 c.

pulverizo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to reduce to dust, pulverize.* Sive etiam ex parte quantitatis, puta si pulverizetur panis, vel vinum in tam minutas partes dividatur, ut iam non remaneant species panis vel vini, PT. Q. 77. Art. 4 c.

pulvillus, i, *m.*, *dim.*, *a little cushion*, *a small pillow*, used in S.T. only in quot. Vae qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus, SS. Q. 115. Art. 1 a, in quot.

pulvis, eris, *m.*, *dust*, *powder*. Potuit tamen fieri ut aliquod ministerium in formatione corporis primi hominis angeli exhiberent, sicut exhibebunt in ultima resurrectione, pulveres colligendo, PP. Q. 91. Art. 2 ad 1; ad sensum videri potest ex speciebus sacramentalibus aliquid generari, vel cineres, si comburantur; vel vermes, si putrefiant; vel pulveres, si conterantur, PT. Q. 77. Art. 5 a. Cf. PP. Q. 110. Art. 4; SS. Q. 169. Art. 2 (bis); PT. Q. 87. Art. 2; PTS. Q. 78 pr. (bis); PTS. Q. 78. Art. 3 (passim); et passim.

punctālis, e, *adj.*, *of the nature of point*, or *small as a point*, *punctual*. Ideo crediderunt quod angelus non posset esse nisi in loco punctali, PP. Q. 52. Art. 2 c; quia veritas, cum sit aequalitas quaedam, in medio punctali (punctuali) consistit, SS. Q. 109. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 53. Art. 2 ob. 1 and ad 1.

punctio, ōnis, *f.*, *a pricking*, *puncture*, used in the S.T. only in quot. De infantis sanguine, quem de toto eius corpore minutis punctionum vulneribus extorquent, PT. Q. 74. Art. 1 c, in quot.

punctuāliter, *adv.*, *exactly*, *precisely*, *punctually*. Ideo dico, quia iustum pretium rerum non est punctualiter determinatum, sed magis in quadam aestimatione consistit, SS. Q. 77. Art. 1 ad 1; quia non potest homo in talibus punctualiter accipere illud quod fieri oportet, SS. Q. 185. Art. 7 c.

punctum or **punctus**, i, *m.*, *a point*, *small spot*. Sicut punctum et unitas reducuntur ad genus quantitatis sicut principia, . . ., sicut punctum non est principium nisi quantitatis continuae, et unitas quantitatis discretae, PP. Q. 3. Art. 5 c; unum, quod est terminus continui, ut punctus in permanentibus, PP. Q. 8. Art. 2 ad 2; punctus est, cuius pars non est, PP. Q. 10. Art. 1 ad 1; punctum non ponitur in definitione lineae communiter sumptae; manifestum est enim, quod in linea infinita et etiam in circulari non est punctum, nisi in potentia. sed Euclides definit lineam finitam rectam; et ideo posuit punctum in definitione lineae, sicut terminum in definitione terminati, PP. Q. 85. Art. 8 ad 2; punctum autem est substantia habens positionem, 1 Anal. 41 a; punctum est quoddam unum indivisibile in continuo, abstrahens secundum rationem a materia sensibili, 1 Anal. 41 a; punctus autem est quoddam indivisibile quod terminat et dividit lineam, 2 Anal. 10 e; cf. 3 Cael. 3 b; punctum enim nihil est aliud quam quaedam divisio partium lineae, 1 Gener. 4 c; cf. 1 Gener. 5 c; duo puncta duarum linearum se tangentium continebuntur sub uno puncto loci continentis, 5 Phys. 5 b; linea non potest componi ex punctis, 6 Phys. 1 b; cf. 1 Phys. 2 h; 8 Phys. 17 f; 3 Cael. 3 b; 1 Gener. 4 e; punctus dicitur esse unitas posita, 1 Cael. 3 d; punctum, id est, aliquod minimum sensu perceptibile, 1 Cael. 25 e; stet in uno puncto, id est, in angulo, 2 Cael. 13 a. Cf. PP. Q. 52. Art. 2 (bis); PP. Q. 53. Art. 2 (passim); PP. Q. 62. Art. 7; PTS. Q. 54. Art. 2 (quater); PTS. Q. 55. Art. 5 (bis); et passim. — On the difference between *punctum* and *unitas*, see *unitas*. — Kinds of *punctum seu punctus* are: (a), **punctus motus** and **punctus non motus**, *the point moved* in the sensible notion, and the *point not moved* or *resting*. Ex puncto per motum procedit linea non punctus, quia punctus motus facit lineam, PTS. Q. 55. Art. 5 c. Cf. 4 Sent. 41. 1. 5 c; 1 Anal. 41 a; 8 Phys. 5 b; 1 Cael. 2 g; 1 Gener. 4 c. — (b), **punctus non motus**, see *punctus motus*. — (c), **punctum signatum**, *the designated* or *specified point*. Quodlibet punctum signatum in magnitudine primi palmi est principium unius loci, et punctum signatum in magnitudine alterius palmi est terminus eiusdem, PP. Q. 53. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 83. Art. 3 (bis); 8 Phys. 16 d. — **duo puncta non sunt consequenter se habentia ad invicem**, *two points cannot immediately follow each other*, ita, quod ex eis constitui possit longitudo, id est, linea, 6 Phys. 1 d. Cf. 2 Anal. 11 a; 6 Phys. 1 d; 1 Gener. 5 c. — **duo puncta simul coniuncta non sunt nisi unum**, *two points immediately joined with each other are only one*. Cf. 4 Phys. 2 b. — **inter duo puncta semper est aliquod medium accipere**, or **inter duo puncta semper est linea media**, *between two points there is always a middle* or *intermediate line*. Cf. 1 Anal. 32 c; 6 Phys. 1 d and f. — **punctum additum puncto nihil maius efficit**, or **punctum nihil magnitudinis adicit lineae**, *if a point is added to a point* or *a line*, *there is no increase*. Cf. 5 Phys. 5 b; 8 Phys. 17 i. — **punctum stans est, et ideo potest bis accipi, semel ut principium et semel ut finis**, *the point is something static* or *resting and so can be viewed in two ways, as the beginning and as the end*. Cf. 4 Phys. 21 a.

pungo, ere, pupugi, punctum, 3, *v. a.*, *to prick*, *puncture*. Passus est enim Christus in capite pungentium spinarum coronam, PT. Q. 46. Art. 5 c; quod ipse stipes significat baculi, et pungere lentos, quod significat stimulus in pede baculi, PTS. Q. 40. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 46. Art. 7; PT. Q. 54. Art. 4; PTS. Q. 97. Art. 2.

Pūnicus, a, um, *adj.*, *Punic*, *Carthaginian*; with *malum* (*apple*), *pomegranate*, synonym of *malum granatum* (*apple of many seeds*), used in S.T. only in quot. In cuius extremitate versus pedes ponebantur per circuitum tintinnabula quaedam, et mala punica, facta ex hyacintho, et purpura, coccoque bis tincto, . . ., adiunguntur etiam mala punica, per quae significatur unitas fidei, et concordia in bonis moribus, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10, in quot.

pūnio, ire, ivi or ii, ītum, 4, *v. a.*, *to inflict punishment upon*, *punish*. In hoc etiam quod iusti puniuntur in hoc mundo, PP. Q. 21. Art. 4 ad 3; sed peccatum gulae est gravissime punitum, SS. Q. 148. Art. 3 ob. 1; utrum animae in purgatorio per daemones puniantur, PTS. Q. 73 pr. Cf. PS. Q. 87. Art. 8 (passim); PS. Q. 92. Art. 2 (passim); SS. Q. 108. Art. 4 (passim); SS. Q. 157. Art. 1 (passim); SS. Q. 159. Art. 2 (passim); et passim.

pūnitio, ōnis, *f.*, *a punishment*. Ira et huiusmodi attribuuntur Deo secundum similitudinem effectus; quia enim proprium est irati punire, eius punitio ira metaphorice vocatur, PP. Q. 3. Art. 2 ad 2; fervor autem irae est cum amaritudine ad consumendum, quia tendit ad punitionem contrarii, PS. Q. 48. Art. 2 ad 1; ita etiam punitio peccatorum secundum quod pertinet ad publicam iustitiam, est actus iustitiae commutativae, SS. Q. 108. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 19. Art. 11 (quater); PS. Q. 48. Art. 1 (ter); SS. Q. 43. Art. 7 (bis); SS. Q. 68. Art. 1 (bis); PTS. Q. 97. Art. 5 (passim); et passim.

pūnitivus, a, um, *adj.*, *that inflicts* or *awards punishment*, *punitive*. Sed quandoque est punitivum vel contristans per accidens, inquantum scilicet apprehenditur ut nocivum, PTS. Q. 70. Art. 3 c.

pūnitor, ōris, *m.*, *punisher*. Ille qui beneficium dat, non statim se debet exhibere punitorem ingratitudinis, sed prius pium medicum, SS. Q. 107. Art. 4 ad 3.

pūpilla, ae, *f.*, *the pupil of the eye*, *the eye*. Sicut color non est actu in pupilla, sed in potentia tantum, PP. Q. 75. Art. 1 ad 2; ut forma coloris in pupilla, quae non fit per hoc colorata, PP. Q. 78. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 9; PP. Q. 56. Art. 2; PP. Q. 75. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 8; PP. Q. 84. Art. 6; et passim.

pūpillus, i, *m.*, *an orphan boy*, *an orphan*. Puta cum quis sollicitudinem adhibet ad procurandum negotia pupillorum et pauperum, SS. Q. 55. Art. 6 ob. 3; sed visitare viduas et pupillos dicitur secundum ordinem ad proximum, SS. Q. 81. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 65. Art. 4 (ter); SS. Q. 187. Art. 2, in quot.; SS. Q. 188. Art. 3, in quot.

pūrbātio, ōnis, *f.*, *cleansing*, *freeing*, *clearing*. Tribulatio spem salutis tribuit per experimentum propriae virtutis, et purbationem a poena; sed confessio etiam modo praedicto, PTS. Q. 10. Art. 4 ad 2.

pūrē, *adv.*, see *purus*.

purgābilis, e, *adj.*, *that can be easily cleansed* or *purified, cleansable, purifiable.* Cum ergo omnia non sint purgabilia per ignem, sed quaedam necesse sit aqua purgari, PTS. Q. 74. Art. 2 ob. 2; sed multi invenientur vivi, in quibus erunt multa purgabilia, PTS. Q. 74. Art. 8 ob. 5. Cf. PTS. Q. 99. Art. 1.

purgāmentum, i, *n.*, *a means of purgation, purification, dregs, off-scouring.* Sed hoc est purgamentum quoddam illius puri sanguinis, PT. Q. 31. Art. 5 ad 3; unde infernus non purgabitur sed ad ipsum deducentur totius mundi purgamenta, PTS. Q. 74. Art. 6 ad 3.

purgātio, ōnis, *f.*, *a cleansing, purging, purgation.* Sed purgatio et perfectio videntur pertinere ad voluntatem; nam purgatio videtur esse a sordibus culpae, quae pertinent ad voluntatem; perfectio autem videtur esse per consecutionem finis, qui est obiectum voluntatis, PP. Q. 106. Art. 2 ob. 1; purgatio mundi ad hoc erit, ut removeatur a corporibus dispositio contraria perfectioni gloriae, PTS. Q. 74. Art. 4 c; ponit autem quinque ad purgationem (sc. voluntatis) pertinere, Nom. 1. 2; purgatio mundi et innovatio ad purgationem, 4 Sent. 47. 1. 3. 3 c. Cf. PT. Q. 27. Art. 3 (ter); PT. Q. 31. Art. 1; PT. Q. 37. Art. 4; PT. Q. 64. Art. 1; PT. Q. 65. Art. 1 (bis); et passim. On **iudicium purgationis**, see *iudicium* under 1. — Kinds of *purgatio* are: (a), **purgatio a culpa** and **purgatio a nescientia seu a tenebris ignorantiae,** *the purgation from sin,* quae est per gratiam, 2 Sent. 9. 1. 2 ad 1; and *the purgation from the darkness of ignorance,* quae est per lumen doctrinae, 2 Sent. 9. 1. 2 ad 1. Cf. 4 Sent. 5. 1. 2 ad 5. — (b), **purgatio a nescientia**, see *purgatio a culpa.* — (c), **purgatio a tenebris ignorantiae,** see *purgatio a culpa.* — (d), **purgatio praeparatoria,** *the preparatory purgation.* Spiritus sanctus in B. Virgine, . . ., fecit (unam purgationem) quasi praeparatoriam ad Christi conceptionem; quae non fuit ab aliqua impuritate culpae vel fomitis, sed mentem eius magis in unum colligens, et a multitudine sustollens, PT. Q. 27. Art. 3 ad 3.

purgātivus, a, um, *adj.*, *purgative, cleansing, cathartic,* synonym of *purgatorius.* Nam ordo diaconorum est purgativus, sacerdotum illuminativus, episcoporum perfectivus, PP. Q. 108. Art. 2 ob. 3; ita etiam baptismus et poenitentia sunt medicinae purgativae, quae dantur ad tollendam febrem peccati, PT. Q. 80. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 184. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 3; PT. Q. 67. Art. 1; PTS. Q. 29. Art. 1; et passim. On **ordo purgativus**, see *ordo* under 3; on **vis purgativa**, see *vis* under 1.

purgātōrius, a, um, *adj.*, *cleansing, purgative, purgatory,* synonym of *purgativus.* Utrum dividantur convenienter in virtutes politicas, et purgatorias, et purgati animi, et exemplares, PS. Q. 61 pr.; his qui in Domino morientur, non manet aliquis purgatorius labor post hanc vitam, Ap. PTS. Q. 1. Art. 1 ob. 1. Cf. PS. Q. 61. Art. 5 (passim); SS. Q. 73. Art. 2; SS. Q. 76. Art. 5; PTS. Q. 99. Art. 4; PTS. Q. 99. Art. 5; et passim. On **poena purgatoria**, see *poena*; on **virtus purgatoria**, see *virtus* under 5. — **purgātōrium**, ii, *n.*, *place of cleansing, purgatory.* Quorum tamen animae sunt vel in purgatorio vel in coelo, PT. Q. 83. Art. 5 ad 8; et haec est ratio, quare purgatorium ponimus, C. G. 4. 91. Cf. PS. Q. 88. Art. 5; PS. Q. 89. Art. 2; Fid. 1; Symb. 5; 4 Sent. 21. 1. 1-3; Declar. 9; et passim. On **poena purgatorii**, see *poena.*

purgātus, a, um, see *purgo.*

purgo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to make clean, cleanse, purify,* (2) medic lang., *to cleanse by stool, vomiting,* etc., *to purge,* (3) *to cleanse* or *purge from a crime* or *sin with religious rites, to make expiation, purify.* — (1), sicut agricola primo purgat agrum, et postea proicit semina, SS. Q. 122. Art. 2 c; quod Germanus, episcopus Capuanus, Paschasium qui in balneis purgabatur, invenit, Ap. PTS. Q. 1. Art. 2 ob. 3. Cf. PT. Q. 37. Art. 4; PT. Q. 84. Art. 10; PTS. Q. 74. Art. 2 (passim); PTS. Q. 74. Art. 4 (passim); PTS. Q. 74. Art. 6 (passim); et passim. — (2), sed aliqui superflue bibunt secundum consilium medicinae, ut postea per vomitum purgentur, SS. Q. 150. Art. 2 ob. 3. — (3), utrum dividantur convenienter in virtutes politicas, et purgatorias, et purgati animi, et exemplares, PS. Q. 61 pr.; sed rationalis creatura purgatur, illuminatur et perficitur per gratiam, PS. Q. 112. Art. 1 ob. 3; ergo flagella huius vitae peccata purgant, PTS. Q. 15. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 21. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 2; PT. Q. 64. Art. 1 (bis); PT. Q. 32. Art. 4; PTS. Q. 97. Art. 1 (bis); et passim. — **purgātus**, a, um, *P. a.*, *cleansed, purified, pure.* Trinitas divinarum personarum est summum bonum quod purgatissimis mentibus cernitur, PP. Q. 6. Art. 2 a, in quot.

pūrificātio, ōnis, *f.*, *a purifying, purification.* Utrum purificatio cordis sit effectus fidei, SS. Q. 7 pr.; sed per purificationem cordis acquiritur munditia cordis, SS. Q. 8. Art. 7 ob. 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 7. Art. 2 (passim); PT. Q. 37. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 10, in quot.

pūrifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to purify with religious rites, expiate, atone for.* Sed contra est quod sicut baptismus adhibetur ad purificandum a peccato, ita et poenitentia, PT. Q. 84. Art. 1 a; credebant aliqui Iudaeorum quod etiam per lavacrum baptismi aliquis pluries purificari posset, PT. Q. 84. Art. 10 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 7. Art. 2 (passim); SS. Q. 44. Art. 1; SS. Q. 81. Art. 8; PT. Q. 73. Art. 2; et passim.

pūritas, ātis, *f.*, (1) *purity, cleanness* in the proper sense of the word, i.e., freedom from stain, synonym of *munditia*, the opposite of *immunditia* and *impuritas*, (2) *purity* in the improper sense of the word, i.e., freedom from a mixture, synonym of *munditia*, the opposite of *immunditia* and *impuritas.* — (1), fuit vero virgo, inquantum puritatem in seipso servavit, PTS. Q. 96. Art. 11 c; puritas intenditur per recessum a contrario, 1 Sent. 44. 1. 3 ad 3; (beata Virgo) pervenit ad summum puritatis, 1 Sent. 17. 2. 4 ad 1 c. Cf. PP. Q. 20. Art. 4; PT. Q. 14. Art. 3; PT. Q. 27. Art. 2 (ter); PT. Q. 31. Art. 1; PTS. Q. 32. Art. 6 (passim); et passim. — Kinds of *puritas* in this sense are: (a), **puritas contemplationis,** *the purity of observation* or *contemplation.* In nobis exterior occupatio puritatem contemplationis impedit, PP. Q. 112. Art. 1 ad 3. — (b), **puritas intellectualis cognitionis seu intellectus seu intellegentiae,** *the purity of intellectual knowledge.* (Anima) quodammodo est liberior ad intelligendum, inquantum per gravedinem et occupationem corporis a puritate intelligentiae impeditur, PP. Q. 89. Art. 2 ad 1. Cf. Verit. 5. 1 ob. 3 and ad 3; Verit. 13. 3 c and 4 c. — (c), **puritas intellectus,** see *puritas intellectualis cognitionis.* — (d), **puritas intellegentiae,** see *puritas intellectualis cognitionis.* — (e), **puritas naturae** and **puritas per gratiam,** *the purity supplied by nature and that bestowed by grace,* or *the natural and the supernatural purity.* Licet enim non habeant puritatem quae est per gratiam, habent tamen puritatem naturae, quae sufficit ad cognitionem Dei, quae eis competit ex natura, PP. Q. 64. Art. 1 ad 2. — (f), **puritas per gratiam,** see *puritas naturae.* — (g), **puritas virginalis,** *the virginal purity.* Cf. Quodl. 3. 6. 17 ad 3. — (2), individuatur ex ipsa sui puritate per hoc, scilicet quod ipsa non est recepta in aliquo, Caus. 9 c; unde per ipsam suam puritatem est esse distinctum ab omni esse, Ente 6 c; operationes sensuum secundum puritatem differunt, purior est enim operatio visus quam tactus, 10 Eth. 8 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 3 c; PP. Q. 84. Art. 2 c; PS. Q. 27. Art. 1 ad 3; PS. Q. 77. Art. 5 ad 3; PS. Q. 83. Art. 4 ob. 3; 2 Anim. 14 h; 3 Anim. 6 c; Sensu 2 g; 1 Met. 1 a; et passim. — One kind of *puritas* in this sense is **puritas actus,** *purity of reality* because not mixed with potentiality. Cf. 2 Sent. 1. 1. 1 c.

purpura, ae, *f.*, *the purple,* i.e., *purple cloth, a purple garment.* Sicut purpura regis honoratur eodem honore quo rex, SS. Q. 103. Art. 4 ad 3; reges diademata deponentes assumunt crucem in purpuris, in diadematibus, PT. Q. 46. Art. 11 c, in quot. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (ter); PS. Q. 102. Art. 5 (ter); SS. Q. 99. Art. 2, in quot.; SS. Q. 169. Art. 1; SS. Q. 169. Art. 2, in quot.; et passim.

purpureus, a, um, *adj., purple-colored, purple.* Fiebat enim purpureus color ex quibusdam conchis, quae inveniuntur in mari, PS. Q. 102. Art. 4 ad 4.

pūrus, a, um, *adj., clean, pure, unmixed,* synonym of *simplex,* opposite of *impurus.* Ergo aqua pura et simplex de necessitate requiritur ad baptismum, PT. Q. 66. Art. 4 a; "purum" est quod non habet permixtionem, et similiter "simplex" compositionem et, mixtionem aufert, PTS. Q. 9. Art. 4 ob. 2. Cf. PT. Q. 15. Art. 1; PT. Q. 25. Art. 5; PT. Q. 31. Art. 5; PT. Q. 33. Art. 4; PT. Q. 35. Art. 3; et passim. On **actus purus,** see *actus* under 1 and 2; on **aequivocatio pura,** see *aequivocatio* under 1; on **bonitas pura,** see *bonitas* under 1; on **conscientia pura,** see *conscientia* under 3; on **esse purum,** see *esse;* on **forma pura,** see *forma* under 2; on **homo purus,** see *homo;* on **infinitum purum,** see *infinitus;* on **materia pura,** see *materia* under 3; on **naturalia pura,** see *naturalis;* on **negatio pura,** see *negatio* under 2; on **non-ens purum,** see *non-ens;* on **passio pura,** see *passio* under 2; on **potentia pura,** see *potentia* under 2; on **privatio pura,** see *privatio* under 2; on **quidditas pura,** see *quidditas;* on **veritas pura,** see *veritas* under 1. — **pūrē,** *adv., purely, clearly, without spot* or *mixture.* Sic patet quod sola superbia et invidia sunt pure spiritualia peccata quae daemonibus competere possunt, PP. Q. 63. Art. 2 ad 2; ipse autem habitus spei, per quam aliquis expectat beatitudinem, non causatur ex meritis, sed pure ex gratia, SS. Q. 17. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 100. Art. 2; SS. Q. 118. Art. 6 (ter); SS. Q. 154. Art. 5; SS. Q. 162. Art. 3; PT. Q. 7. Art. 12; et passim.

pusillanimis, e, *adj., faint-hearted, timid, pusillanimous,* synonym of of *pusillanimus.* Et similiter etiam pusillanimes sunt invidi, SS. Q. 36. Art. 1 ad 3.

pusillanimitas, ātis, *f., faintheartedness, timidity, pusillanimity,* the opposite of *magnanimitas.* Fuga autem bonorum quae sunt ad finem, quantum ad ardua, quae subsunt consiliis, fit per pusillanimitatem, SS. Q. 35. Art. 4 ad 2; unde et vitium quod opponitur superbiae, in defectum vergens, propinquum est vitium pusillanimitatis, quae opponitur magnanimitati secundum defectum, . . ., sicut et pusillanimitas, quae importat parvitatem animi in magna tendentis, directius opponitur magnanimitati, SS. Q. 163. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 35. Art. 4 (bis); SS. Q. 133. Art. 1 (passim); SS. Q. 133. Art. 2 (passim); SS. Q. 162. Art. 1; 4 Eth. 11 a-g; et passim. *Pusillanimitas* is a daughter of *acidia.* Cf. *acidia* and SS. Q. 35. Art. 4 ob. 2.

pusillanimus, a, um, *adj., faint-hearted, timid, pusillanimous,* synonym of *pusillanimis.* Ita pusillanimus etiam deficit a proportione suae potentiae dum recusat in id tendere quod est suae potentiae commensuratum, SS. Q. 133. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 133. Art. 1 (passim); SS. Q. 133. Art. 2 (ter).

pusillitas, ātis, *f., littleness, smallness.* Ita debet moderate durare, ne si nimis duret, homo in desperationem, et animi pusillitatem huiusmodi vitio labatur, PTS. Q. 4. Art. 2 c.

pusillus, a, um, *adj., dim., little, small.* — **pusillus,** i, *m., little one.* Contra est quod super illud Matth., XVIII: Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, SS. Q. 43. Art. 5 a; quia ut dicitur Matth. XVIII, 10, de angelis pusillorum, qui sunt inferioris ordinis, SS. Q. 181. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 43. Art. 7 (bis); SS. Q. 43. Art. 8; SS. Q. 189. Art. 4. — **pusillum,** *adv., a little while,* used in quot. Adhuc pusillum et non peccator, dicit Glossa, PTS. Q. 69. Art. 2 ob. 1.

puta, see *puto.*

putātīvē, *adv.,* see *putativus.*

putātivus, a, um, *adj., imaginary, presumptive, putative.* Unde alii dixerunt quod Matthaeus veram genealogiam Christi tradidit, Lucas autem putativam, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2. — **putātīvē,** *adv., by supposition, putatively,* used only in quot. in S.T. Natus est Dei Filius non putative, quasi imaginatum corpus habens, sed corpus verum, PT. Q. 5. Art. 1 c, in quot.

puteus, i, *m., a well.* Dicitur quod servi Isaac foderunt alium puteum, et pro illo quoque rixati sunt, SS. Q. 41. Art. 1 ob. 2.

puto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., think, suppose, consider.* Sed ignorans occidit eum, putans occidere cervum, PS. Q. 6. Art. 8 c; sicut Stoici putabant, PS. Q. 66. Art. 1 c; quis vero sacrificandum censuit, nisi ei quem Deum aut scivit, aut putavit, aut finxit, SS. Q. 84. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 96. Art. 2; SS. Q. 98. Art. 1 (bis); SS. Q. 152. Art. 5; SS. Q. 162. Art. 4; PT. Q. 5. Art. 3; et passim. — **puta,** imperative of *puto,* (1) *suppose, namely,* (2) *for instance, for example.* — (1), in his quae sunt unius ordinis, puta in uno genere causae, PP. Q. 87. Art. 2 ad 3; sine qua perfectione caritas esse potest, puta in incipientibus et proficientibus, SS. Q. 184. Art. 2 c; puta respectu felicitatis, PT. Q. 18. Art. 1 ad 3; puta cum materia est perfecte ad formam disposita, PT. Q. 27. Art. 5 ad 2; puta quae fiunt secundum alterationes, C. G. 4. 66. Cf. PP. Q. 110. Art. 4; PS. Q. 5. Art. 4; PS. Q. 17. Art. 8; PS. Q. 77. Art. 2 (quater); PS. Q. 96. Art. 5; et passim. — (2), puta homo, asinus et lapis, PP. Q. 1. Art. 3 c; puta si hoc, quod est triangulum, PP. Q. 12. Art. 7 c; puta secundum naturam aut statum aut tempus, SS. Q. 161. Art. 1 ad 4; puta si albedo esset per se exsistens, C. G. 1. 43; puta secundum constrictionem vel dilationem cordis, C. G. 1. 89; ad faciendum aliquid unum, puta hominem vel animal, C. G. 2. 58; puta quod luna eclipsatur, C. G. 3. 50; ut puta si dicatur, C. G. 4. 24. Cf. PP. Q. 76. Art. 4; PP. Q. 85. Art. 1; PS. Q. 32. Art. 1; PS. Q. 90. Art. 1; PTS. Q. 84. Art. 3 (bis); et passim.

putrēdo, inis, *f.,* (1) *rottenness, putridity,* (2) also in fig. sense. — (1), sal autem offerebatur, quia impedit corruptionem putredinis, PS. Q. 102. Art. 3 ad 14; significabatur per hoc quod vitula occisa in loco aspero et inculto relinquebatur in putredinem convertenda, PS. Q. 105. Art. 2 ad 12. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 36. Art. 2 in quot.; SS. Q. 65. Art. 1; PT. Q. 51. Art. 3; PTS. Q. 97. Art. 2. — (2), dicit enim Gregorius: si parentem primum nulla putredo peccati corrumperet, nequaquam ex se filios gehennae generaret, PP. Q. 100. Art. 2 ob. 1; unde vermis qui in damnatis ponitur, non debet intelligi esse corporalis, sed spiritualis, qui est conscientiae remorsus, qui dicitur vermis, inquantum oritur ex putredine peccati, et animam affligit, PTS. Q. 97. Art. 2 c.

putrefacio, ere, fēci, factum, 3, *v. a.,* and in *pass. putrefio,* factus fieri, *to rot, moulder, putrefy, decay.* Puta si sit febris ex cholera putrefacta, potest esse maior vel minor putrefactio, PS. Q. 82. Art. 4 ad 2; sicut enim morbus leprae accidit in hominibus ex humore corrupto putrefaciente carnem et corrumpente, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4; sed contra est quod sensu deprehenditur hostias consecratas putrefieri et corrumpi, PT. Q. 77. Art. 4 a. Cf. PT. Q. 51. Art. 3 (passim); PT. Q. 77. Art. 5 (bis); PT. Q. 83. Art. 6 (bis).

putrefactibilis, e, *adj., capable of putrefaction, putrescible, putrefactible.* Corpus Christi quantum ad conditionem naturae possibilis putrefactibile fuit, licet non quantum ad meritum putrefactionis, quod est peccatum, PT. Q. 51. Art. 3 ad 2.

putrefactio, ōnis, *f., a rotting, putrefaction.* Sicut potentia solis non tota manifestatur in productione alicuius animalis ex putrefactione generati, PP. Q. 25. Art. 2 ad 2; sed quaedam inveniuntur generata in natura non ab aliquo sibi simili; sicut patet in animalibus generatis per putrefactionem, PP. Q. 45. Art. 8 ob. 3; sicut videmus quod ab una actione solis generantur per putrefactionem animalia diversarum specierum, secundum diversam proportionem materiae, PS. Q. 60. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 70. Art. 3; PP. Q. 71. Art. 1; PP. Q. 72. Art. 1; PP. Q. 73. Art. 1 (ter); PT. Q. 51. Art. 3 (passim); PTS. Q. 75. Art. 3; et passim.

putresco, ere, *v. inch. n., to grow rotten* or *putrid, rot, putrify, moulder,* used lit. and fig. Adiungebatur etiam in combustione lignum cedrinum, hyssopus, coccusque bis tinctus, ad significandum quod sicut ligna cedrina non de facili putrescunt, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5; resecandae sunt putridae carnes, et scabiosa ovis a caulis repellenda, ne tota domus, massa, corpus, et pectora ardeant, corrumpantur, putrescant, intereant, SS. Q. 11. Art. 3 c, in quot.; Augustinus dicit in Regula, quod peccatum fratris non debet occultari, ne putrescat in corde, SS. Q. 33. Art. 8 ad 1; quasi dicat, si corpus meum putrescat, perdetur effusi sanguinis utilitas, PT. Q. 51. Art. 3 ad 1. Cf. PTS. Q. 75. Art. 3 ob. 2.

pūtridus, a, um, *adj., rotten, decayed.* Et propter hoc videmus quod si saluti totius corporis humani expediat praecisio alicuius membri, puta cum est putridum vel corruptivum aliorum membrorum, laudabiliter et salubriter absciditur, SS. Q. 64. Art. 2 c; sicut ad medicum pertinet praecidere membrum putridum, SS. Q. 64. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 64. Art. 5; SS. Q. 65. Art. 1 (bis).

pyromantiā, ae, *f., pyromancy, divination by fire* or *by signs derived from fire.* Quandoque vero futura praenuntiat per aliquas figuras vel signa, quae in rebus inanimatis apparent; quae quidem si appareant in aliquo corpore terrestri, puta in ligno, vel ferro, vel lapide polito, vocatur geomantia; si autem in aqua, hydromantia; si autem in aere, aeromantia; si autem in igne, pyromantia, SS. Q. 95. Art. 3 c.

Pȳthagoras, ae, *m., Pythagoras,* a celebrated philosopher of Samos, about 550 B.C.; he taught in Lower Italy, and was the founder of the Pythagorean philosophy, which received its name from him. Pythagoras enim et Plato videntes quod unum quod convertitur cum ente, non addit aliquam rem supra ens, PP. Q. 11. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 186. Art. 2, in quot.; PT. Q. 42. Art. 4; PTS. Q. 77. Art. 1; PTS. Q. 97. Art. 5; PTS. Q. 97. Art. 7. — **Pythagorici**, ōrum, *m., the Pythagoreans.* Aristoteles ibi loquitur secundum opinionem Pythagoricorum, qui malum existimabant esse naturam quamdam, PP. Q. 48. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 74. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 5; PTS. Q. 13. Art. 1.

Pȳthagorici, ōrum, *m.*, see *Pythagoras.*

Pȳthius, a, um, *adj., Pythian, Delphic, Apollonian.* Ut Isidorus dicit, pythones a Pythio Apolline sunt dicti, qui dicebatur esse auctor divinandi, SS. Q. 95. Art. 3 c.

python, ōnis, *m., a python, a soothsayer,* or *soothsaying spirit,* from the tradition that the Python delivered oracles at Delphi. Quandoque vero futura praenuntiat per homines vivos, sicut in arreptitiis patet, et haec est divinatio per pythones; et, ut Isidorus dicit, pythones a Pythio Apolline sunt dicti, qui dicebatur esse auctor divinandi, SS. Q. 95. Art. 3 c; sed Sauli interroganti de eventu futuri belli a muliere habente spiritum pythonis apparuit Samuel, SS. Q. 95. Art. 4 ob. 2.

pȳthōnissa, ae, *f., a possessed woman, a witch, sorceress.* Augustinus dicit ad Simplicianum, non est absurdum credere aliqua dispensatione permissum fuisse, ut non dominante arte magica vel potentia, sed dispensatione occulta, quae pythonissam et Saulem latebat, se ostenderet spiritus iusti aspectibus regis, divina eum sententia percussurus, SS. Q. 95. Art. 4 ad 2.

Q

quadrāgēnārius, a, um, *adj., of* or *belonging to the number forty, consisting of forty, of forty.* Denarius etenim quater ductus in quadragenarium surgit, SS. Q. 147. Art. 5 c; numerus etiam quadragenarius ad tempus praesentis vitae pertinet, . . ., ipse etiam quaterdenarius, quia ex denario et quaterdenario constituitur per aggregationem, ad eamdem significationem pertinere potest, quae attributa est quadragenario, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 40. Art. 2 (passim); PTS. Q. 96. Art. 4.

quadrāgēsima, ae, *f.*, see *quadragesimus.*

quadrāgēsimālis, e, *adj., quadragesimal, of* or *pertaining to the number forty,* especially to the forty days of Lent; *Lenten.* Quidam vero dicunt quod saeculares non tenentur ante quadragesimale tempus confiteri, quod est eis poenitentiae tempus, PTS. Q. 6. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 147. Art. 2; SS. Q. 147. Art. 5; SS. Q. 147. Art. 7; SS. Q. 147. Art. 8 (ter).

quadrāgēsimus, a, um, *adj., the fortieth.* Ex maiorum traditione introductum est quod qui plurimum quadragesimam partem dabant sacerdotibus loco primitiarum; qui minimum, sexagesimam, SS. Q. 86. Art. 4 ad 3; sic ergo per denarium significantur omnes res; qui si ducatur per quaternarium, qui competit corpori, per quod administratio geritur, quadragesimum numerum conficit, SS. Q. 147. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 36. Art. 6. — **quadrāgēsima**, ae, *f., the Christian fast of forty days, Lent.* Dum enim per trecentos et sexaginta quinque dies annus ducitur, nos autem per triginta et sex dies affligimur, qui sunt ieiunabiles in sex septimanis Quadragesimae, quasi anni nostri decimas Deo damus, SS. Q. 147. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 147. Art. 7, in quot. Cf. PTS. Q. 28. Art. 3 (bis); in quot.

quadrāgintā, num. *adj., forty.* Et Elias, cum quadraginta diebus pervenisset ad montem Dei Horeb, consequens est quod in sabbato itineravit, SS. Q. 122. Art. 4 ob. 3; sed pro effusione sanguinis Christi in sacramento altaris contenti iniungitur tantum poenitentia quadraginta dierum, vel parum amplius, PTS. Q. 8. Art. 7 ob. 4. Cf. SS. Q. 23. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 3 (passim); PT. Q. 40. Art. 2 (bis); PT. Q. 41. Art. 3 (passim); PT. Q. 83. Art. 6; PTS. Q. 25. Art. 2; et passim.

quadrangulus, a, um, *adj., four-cornered, quadrangular.* Et eadem ratio est de speciebus quantitatis continuae, quae secundum numeros accipiuntur, ut bicubitum et tricubitum; et de relationibus, ut duplum et triplum; et de figuris, ut trigonum, seu triangulus, et tetragonum, seu quadrangulus, PS. Q. 52. Art. 1 c.

quadrans, antis, *m., the fourth part of an as,* (as a coin) *three unciae, a farthing.* Amen dico tibi, non exies inde, scilicet ex carcere, in quem detruditur homo pro peccato mortali, donec reddas novissimum quadrantem, PT. Q. 87. Art. 4 a.

quadrātum, i, *n.*, see *quadratus.*

quadrātus, a, um, *P. a., squared, square, quadrate.* Quartum erat rationale, ex eadem materia factum, quod erat quadratum, et ponebatur in pectore, et coniungebatur superhumerali, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; habet enim centenarius, inquantum est numerus quadratus, perfectionem ex figura; figura enim quadrata secundum hoc perfecta est, quod ex omni parte aequalitatem habet, PTS. Q. 96. Art. 4 c. — **quadrātum**, i, *n.*, (1) *a square, a four-sided figure,* (2) *the square, the product of a number* or *quantity by itself.* — (1), non enim triangulus dividitur contra quadratum, secundum quod continetur in eo, sed secundum quod exceditur ab eo; et similiter est dicendum de ternario et quaternario, PS. Q. 72. Art. 4 ad 2. — (2), quia numerus millenarius designat universitatem magis quam centenarius, eo quod centenarius est quadratum denarii, PTS. Q. 77. Art. 1 ad 4.

quadricolor, ōris, *adj., quadricolor, of four colors.* Tegebantur autem interius tabulae cortinis quadricoloribus, quia fideles interius ornantur quatuor virtutibus, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8.

quadrifāriam, *adv., in a fourfold manner.* Augustinus dicit in libro De utilit. cred., quod Scriptura quae Testamentum vetus vocatur, quadrifariam traditur, PP. Q. 1. Art. 10 ob. 2.

quadrilaterum, i, *n., a quadrilateral, a figure bounded by four straight lines.* Sunt enim species figurarum, ut trilaterum, quadrilaterum, et sic inde, PP. Q. 7. Art. 4 ad 2.

quadringenti, ae, *a*, *adj.*, *four hundred.* Quidam enim, ut Augustinus dicit, dixerunt ab ascensione Domini usque ad ultimum eius adventum quadringentos annos posse compleri, PTS. Q. 77. Art. 2 c.

quadripartitus, a, um, *P. a.*, *divided into four parts, fourfold, consisting of four parts, quadripartite.* Haec autem consideratio erit quadripartita, PP. Q. 54 pr.; Augustinus dicit quod quadripartita dicitur virtus ex ipsius amoris vario quodam affectu, PS. Q. 61. Art. 4 a; in littera etiam dicitur quod est ordo episcoporum quadripartitus, PTS. Q. 40. Art. 5 ob. 1. Cf. PT. Q. 27 pr.

quadrupes, pedis, *adj.*, *having four feet.* Ut si formet talem definitionem, animal rationale quadrupes, falsus est intellectus sic definiendo; propterea quod falsus est in formando hanc compositionem, aliquod animal rationale est quadrupes, PP. Q. 17. Art. 3 c; sicut si accipiatur pro definitione alicuius rei, animal quadrupes volatile; nullum enim animal tale est, PP. Q. 58. Art. 5 c; in sacrificium divinum non offerebantur nisi de tribus generibus animalium quadrupedum, scilicet de genere boum, ovium, et caprarum, (ob. 2), . . ., lex in sacrificiis providere voluit paupertati offerentium; ut qui non posset habere animal quadrupes, PS. Q. 102. Art. 3 ad 12. Cf. PP. Q. 72. Art. 1. — **quadrupēs**, edis, *m.*, or *f.* or *n.*, *a quadruped, a four-footed creature.* Ergo inconvenienter dicitur: producat terra animam viventem; sed debuit dici: producat terra quadrupedia animae viventis, (ob. 1), . . ., sed iumenta et bestiae sub quadrupedibus computantur. inconvenienter ergo quadrupedia connumerantur iumentis et bestiis, (ob. 2), . . ., sed quia sunt quaedam animalia quae sub nullo horum comprehenduntur, ut cervi et capreae; ut etiam ista comprehenderentur, addidit quadrupedia. vel quadrupedia praemisit quasi genus, et alia subiunxit quasi species. sunt enim quaedam reptilia quadrupedia, ut lacertae et formicae, PP. Q. 72. Art. 1 ad 2; sed nullum animal feminini sexus offerebatur Deo in holocaustum; fiebant tamen holocausta tam de quadrupedibus quam de avibus, PS. Q. 102. Art. 3 ob. 9. Cf. PP. Q. 18. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 6.

quadruplex, icis, *adj.*, *fourfold, quadruple.* Unde haec etiam quadruplex consideratio circa Deum nobis occurrit, PP. Q. 39. Art. 8 c; cuius quidem ratio quadruplex assignari potest, PP. Q. 41. Art. 6 c; sic igitur in actione humana bonitas quadruplex considerari potest, PS. Q. 18. Art. 4 c; circa fidem vero quadruplex consideratio occurrit, SS. Q. 1. Art. 1 pr.; est autem quadruplex genus causae; scilicet finalis, formalis, efficiens, et materialis, ad quam reducitur etiam materialis dispositio, SS. Q. 27. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 17. Art. 1; PS. Q. 104. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 2; PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 57. Art. 1 pr.; SS. Q. 86. Art. 1; PT. Q. 29. Art. 1; et passim. — **quadrupliciter**, *adv.*, *four times, in a fourfold degree* or *manner.* Quod quidem fit quandoque directe, quandoque indirecte; directe quidem quadrupliciter, SS. Q. 73. Art. 1 ad 3; imprecationes quae in sacra Scriptura ponuntur, quadrupliciter possunt intelligi, SS. Q. 83. Art. 8 ad 1. Cf. SS. Q. 95. Art. 8; SS. Q. 132. Art. 5; SS. Q. 148. Art. 6; SS. Q. 153. Art. 5; SS. Q. 167. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 4.

quadrupliciter, *adv.*, see *quadruplex.*

quadruplum, i, *n.*, *a fourfold amount, four times as much.* Augustinus dicit, octo genera poenarum in legibus esse scribit Tullius, damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, exilium, mortem, servitutem, . . ., damnum quidem, sicut cum fur condemnabatur ad quintuplum, vel quadruplum, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 10; ergo ille qui furatur, tenetur restituere quadruplum vel quintuplum, SS. Q. 62. Art. 3 ob. 1.

quadrus, a, um, *adj.*, *square.* Unde Gregorius dicit: lapis quadrus est, et quasi ex omni latere statum habens, qui casum in aliqua permutatione non habet, SS. Q. 183. Art. 1 ob. 2.

quaero, ere, sīvi or sii, sītum, *3, v. a.*, *to seek,* (1) lit., (2) in gen.: aliquem, (b), *to seek, get, procure; to seek* or *search* for a thing, (c), transf., of animals, *procure, seek,* (2) fig., (a) in partic., *to look for, seek to gain anything; to get, acquire, obtain, procure,* (b) = *requirere, to require,* (c) *to seek to learn from anyone, to ask, interrogate,* used with *de*, a *rel. cl.*, (d) *to desire,* used with *inf.*, (e) *to examine, investigate.* — (1) (a), nunc autem quia caelestem regem quaerebant etsi nihil regalis excellentiae in eo videret, PT. Q. 36. Art. 8 ad 4; ostendens quod eum quaesieverat in gentibus quae sunt circa Iudaeorum, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2; non est de necessitate salutis corporalis ut statim medicus quaeratur, PTS. Q. 6. Art. 5 ad 2; Iudaei quaerebant Christum interficere, PT. Q. 47. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 33. Art. 2 ad 4; SS. Q. 33. Art. 2 ad 4; PT. Q. 55. Art. 2. — (1) (b), non enim cupidi laborem quaerunt sicut finem, sed sicut id quod est ad finem, . . ., sicut finem autem quaerunt divitias, SS. Q. 19. Art. 3 c; primo quidem et principaliter ad victum quaerundum, SS. Q. 187. Art. 3 c; sed quandoque Christus solitaria loca quaerebat, turbas declinans, PT. Q. 40. Art. 1 ob. 3. Cf. SS. Q. 148. Art. 4 (passim); SS. Q. 55. Art. 6; SS. Q. 77. Art. 4; PTS. Q. 62. Art. 5 (passim); PTS. Q. 67. Art. 1. — (1) (c), sicut vulpes ad quaerendum victum sagaciter, PP. Q. 63. Art. 4 ad 3; quaedam animalia sunt quorum filii nati statim possunt sufficienter sibi victum quaerere, PTS. Q. 41. Art. 1 ad 1. — (2) (a), faber enim non quaerit cognitionem cultelli nisi propter opus, PP. Q. 84. Art. 8 c; homines interdum consilia quaerunt de his quae sunt lege statuta, PS. Q. 14. Art. 3 ob. 2; manifestum est autem quod in virtutibus moralibus non principaliter quaeritur contemplatio veritatis, SS. Q. 181. Art. 1 c; exaltatio in hac vita non diminuit alterius vitae praemium, nisi ei qui ex tali exaltatione propriam gloriam quaerit, PTS. Q. 96. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 63. Art. 8; PP. Q. 65. Art. 4; PS. Q. 109. Art. 6; SS. Q. 132. Art. 3; SS. Q. 162. Art. 8; et passim. — (2) (b), sed circa resurrectionem Christi fides, PT. Q. 55. Art. 5 ob. 1. — (2) (c), Ioannes Baptista de adventu Christi in carne non quaesivit quasi hoc ignoraret, SS. Q. 2. Art. 7 ad 2; quaerendum est nunc de caecitate mentis et hebetudine sensus, quae opponuntur dono intellectus, SS. Q. 15 pr.; deinde quaeritur de cognitione angelorum ex parte rerum cognoscunt, PP. Q. 56 pr.; Macharius, inventa in via calvaria cuiusdam defuncti, oratione praemissa, quaesivit cuius caput fuisset, PTS. Q. 71. Art. 5 ob. 4. Cf. PP. Q. 85. Art. 2; PP. Q. 103 pr.; PS. Q. 35 pr.; PT. Q. 11. Art. 3 c; PTS. Q. 11 pr.; et passim. — (2) (d), ut legitur Genes. II, secundum litteram 70 Interpretum, quasi quaeramus ad paradisum redire, SS. Q. 84. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 83. Art. 4 ad 2. — (2) (e), descensus communiter sumptus attenditur secundum quamlibet consanguinitatis lineam, quia carnalis propagatio, ex qua vinculum consanguinitatis trahitur, descensus quidam est; sed descensus talis, scilicet a persona, cuius consanguinitas quaeritur lineam descendentium facit, PTS. Q. 54. Art. 2 ad 2. — **quaesītus**, a, um, *P. a.*, *sought.* Scilicet temporalia quae non quaerenda dicit, sed adicienda quaesitis, SS. Q. 83. Art. 6 ob. 1.

quaeso, ere, īvi or ii; *3, v. a.*, (1) *to seek to obtain anything, to seek,* (2) *to beg, pray, beseech, entreat,* mostly in the first pers. sing., (a) *absol.*, thrown parenthetically into the sentence, (b) with *acc.* of object sought. — (1), nonne ista omnia per locorum ac temporum historiam quaesierunt, PP. Q. 84. Art. 5 c, in quot.; dicitur enim Matthaei XIII, quod servi patrisfamilias, in cuius agro erant zizania seminata, quaesierunt ab eo, SS. Q. 10. Art. 8 ob. 1. — (2) (a), dicit enim Augustinus: si ambo videmus verum esse quod dicis, et ambo videmus verum esse quod dico; ubi, quaeso, illud videmus, PP. Q. 12. Art. 11 ob. 3; si ambo videmus verum esse quod dicis, et ambo videmus verum esse quod dico; ubi, quaeso, id videmus, PP. Q. 84. Art. 5 a. Cf. SS. Q. 83. Art. 17. — (2) (b), Augustinus dicit: dic mihi, quaeso te, quis sit diligendi modus, SS. Q. 27. Art. 6 ob. 2. Cf. SS. Q. 189. Art. 10.

quaestio, ōnis, *f.*, *an inquiry, investigation, a questioning, question, subject of inquiry.* Ista quaestio partim quidem absoluta est

secundum praemissa, PP. Q. 115. Art. 6 c; huius quaestionis solutio dependet ex praemissa, PS. Q. 52. Art. 2 c; si autem (demonstrator et addiscens de aliqua propositione) sint contrariae opinionis, tunc erit quaestio de qua oportet disputari inter eos, 1 Anal. 19 b; aequalis est numerus quaestionum et eorum quae sciuntur, 2 Anal. 1 a; de his quaestiones facimus quae ignoramus, 2 Anal. 1 a; ostenso enim breviter in quo virtus quaestionis consistat, facilius apparebit ubi debeat adhiberi solutio, 1 Gener. 5 a; huiusmodi autem quaestiones certissime colligi potest Aristotelem solvisse, Unit. Cf. PP. Q. 113. Art. 8; PP. Q. 114. Art. 4; PS. Q. 14. Art. 2 (ter); PS. Q. 91. Art. 2; SS. Q. 25. Art. 11; et passim. On **virtus quaestionis**, see *virtus* under 6. — Kinds of *quaestio* are: (a), **quaestio ad conclusionem,** *the question put for the sake of an inference* or *the inquiry*. Cf. Verit. 17. 3 ad 2; 3 Eth. 8 c. — (b), **quaestio an est seu si est, quaestio propter quid, quaestio quia,** and **quaestio quid est,** *the question as to "whether something exists"* (cf. *quaestio de esse simpliciter*), *that as to "why or wherefore it is"* (in talibus "propter quid" quandoque quaerit formam, quandoque agentem, quandoque finem, 7 Met. 17 d; cf. 7 Met. 17 b), *the question to ascertain "that it is"* (cf. *quaestio de esse simpliciter*), *that is to ascertain "what it is"* (quattuor autem sunt, quae quaeruntur, scilicet quia, propter quid, si est, et quid est, ad quae quattuor reduci potest, quidquid est quaeribile vel scibile, 2 Anal. 1 a; cf. Aristotle's An. post. II. 1, 89. b. 23-25; sicut se habet quaestio "propter quid" ad quaestionem *quia*, ita se habet quaestio "quid est" ad quaestionem "an est," nam quaestio "propter quid" quaerit medium ad demonstrandum quia est aliquid, puta quod luna eclipsatur, et similiter quaestio "quid est" quaerit medium ad demonstrandum an est, C. G. 3. 50). Cf. PP. Q. 2. Art. 2. — (c), **quaestio composita seu in numerum ponens** and **quaestio simplex seu non-ponens in numerum,** *the composite question* or *that put in numbers* and *the simple question* or *that not put in numbers*. Enuntiatio dupliciter formatur. uno quidem modo ex nomine et verbo absque aliquo apposito, ut cum dicitur "homo est." alio modo, quando aliquid tertium adiacet, ut cum dicitur "homo est albus." potest igitur quaestio formata referri vel ad primum modum enuntiationis, et sic erit quasi quaestio simplex, vel ad secundum modum, et sic erit quaestio quasi composita vel in numerum ponens, 2 Anal. 1 b. Cf. 2 Anal. 1 a-d. — (d), **quaestio de esse simpliciter** and **quaestio in parte,** *the question as to the being of a thing simply* or *absolutely and that as to its being partially*. "Quia est" et "si est" differunt sicut in parte et simpliciter. cum enim quaerimus, utrum deficit luna aut utrum augetur, est quaestio in parte; in huiusmodi enim quaestione quaerimus, si luna est aliquid, puta si deficiens vel aucta, aut non. sed cum quaeritur, an luna sit sive an nox sit, est quaestio de esse simpliciter, 2 Anal. 1 f. — (e), **quaestio incidens,** *the secondary* or *incidental question*. Cf. 1 Sent. 4 Div. — (f), **quaestio in numerum ponens,** see *quaestio composita*. — (g), **quaestio in parte,** see *quaestio de esse simpliciter*. — (h), **quaestio moralis** and **quaestio naturalis,** *the ethical and the natural philosophical question*. Cf. Usur. pr. — (i), **quaestio naturalis,** see *quaestio moralis*. — (j), **quaestio non-ponens in numerum,** see *quaestio composita*. — (k), **quaestio propter quid,** see *quaestio an est*. — (l), **quaestio quia,** see *quaestio an est*. — (m) **quaestio quid est,** see *quaestio an est*. Cf. PP. Q. 2. Art. 2. — (n), **quaestio si est,** see *quaestio an est*. — (o), **quaestio simplex,** see *quaestio composita*. — (p), **quaestio theologica,** *the theological question*. Cf. Quodl. 4. 9. 18 c.

quaestus, ūs, *m., gain, profit, advantage*. Sicut Hieronymus dicit super Michaeum, munera quaedam sponte exhibebantur bonis prophetis ad sustentationem ipsorum, non quasi ad emendum prophetiae usum, quem tamen pseudoprophetae retorquebant ad quaestum, SS. Q. 100. Art. 3 ad 1.

quālifico, āre, 1, *v. a., to qualify, invest with a quality* or *qualities*. Non enim considerantur a theologo actus humani, nisi secundum quod sunt aliquales, id est, boni vel mali. sed circumstantiae non videntur posse facere actus aliquales: quia nihil qualificatur, formaliter loquendo, ab eo quod est extra ipsum, sed ab eo quod in ipso est, PS. Q. 7. Art. 2 ob. 1.

quālis, e, *pron. adj.,* (1) *interrog.: how constituted, of what sort, kind,* or *nature, what kind of,* (2) *rel.,* with or without the correlative *talis: so constituted, of such a sort, kind,* or *nature, such as, as,* (3) *indef.: having some quality* or *other, being in some condition* or *other, of some sort,* the Aristotelian ποιός by which can be understood something substantial or essential as well as something accidental or unessential. — (1), necessarium est primo investigare de ipsa sacra doctrina qualis sit, PP. Q. 1 pr.; qualis autem sit communitas, investigantes diversimode locuti sunt, PP. Q. 30. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 114. Art. 2; SS. Q. 115. Art. 2; PT. Q. 59. Art. 5; PT. Q. 84. Art. 10; PTS. Q. 98. Art. 9; et passim. — (2), neque etiam ipsius qualis potest esse conversio cum suo subiecto, 1 Anal. 34 f; oportet autem unumquodque dicere esse tale, quale est secundum suam naturam et non quale est per aliquam causam violentam vel praeternaturalem, 2 Cael. 28 a. Cf. SS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 90. Art. 3; SS. Q. 109. Art. 3; SS. Q. 163. Art. 2; SS. Q. 172. Art. 3 (bis); et passim. — **quale est unumquodque, talia operatur seu tale alterum facit,** *of whatever nature anything is, such things does it make* or *such another thing does it do*. Cf. PS. Q. 19. Art. 1 ob. 3; PS. Q. 55. Art. 2 ad 1; C. G. 1. 53; C. G. 4. 19. — **qualis unusquisque est, talis et finis videtur ei,** see *finis* under 2. — (3), sicut in definitione qualitatis ponitur "quale" a Philosopho, cum dicit, . . .: Qualitas est secundum quam quales esse dicimur, PTS. Q. 44. Art. 3 ad 1; secundum quod differentia significat quale quid, 1 Perih. 10 b; secundum quod quale invenitur in genere substantiae, 5 Phys. 4 b; dicimus enim superficies esse quales, inquantum sunt quadratae vel triangulares, 5 Met. 16 b. Cf. PS. Q. 52. Art. 1 c. On **numerus qualis,** see *numerus*; on **praedicare in eo quod quale seu in quale quid,** see *praedicare* under 2. — **quale passivum,** *something of such a sort as to suffer* or *to be capable of suffering*. Quod continetur in tertia specie qualitatis, secundum quod quale dicitur aliquid pati aut non pati, ut calidum et frigidum, album et nigrum, et huiusmodi; in his enim contingit esse alterationem, 5 Phys. 4 b. — **quāliter,** *adv., in what way* or *manner, how, just as, as*. Sic igitur patet qualiter aliqua qualitas vel forma possit secundum seipsam augeri vel minui, et qualiter non, PS. Q. 52. Art. 1 c; non autem erat conveniens ut qui mittebantur ad alios instruendos, indigerent ab aliis instrui, qualiter aliis loquerentur, vel qualiter quae alii loquerentur, intelligerent, SS. Q. 176. Art. 1 c; qualiter haec gratia se habeat ad unionem, PT. Q. 7 pr. Cf. SS. Q. 140. Art. 1 (bis); SS. Q. 154. Art. 2; SS. Q. 175. Art. 6; SS. Q. 176. Art. 1; SS. Q. 189. Art. 6; et passim.

qualiscumque, qualecumque, *adj.,* (1) *rel., of what quality soever, of whatever kind,* (2) transf., indef., *any without exception, any whatever*. — (1), non qualiscumque multitudo intellectorum compositionem causat, PP. Q. 58. Art. 4 ad 1; nec est possibile secundum naturam duo corpora esse simul in eodem loco, qualiacumque corpora sint, PP. Q. 67. Art. 2 c; ostensum est enim, quod esse unius hominis, qualecumque sit, non est hominis beatitudo, PS. Q. 3. Art. 2 ad 1. — (2), sed adhuc ulterius impossibile est quod substantia intellectualis habeat qualemcumque materiam, PP. Q. 50. Art. 2 c; charitas non est qualiscumque amor Dei, sed amor Dei alio diligitur ut beatitudinis obiectum, ad quod ordinamur per fidem et spem, PS. Q. 65. Art. 5 ad 1; et quia seditio quamdam discordiam importat, ideo seditiosus est qui discordiam facit, non qualemcumque, sed inter partes alicuius multitudinis, SS. Q. 42. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 94. Art. 4 (bis); PS. Q. 3. Art. 6; PS. Q. 80. Art. 3; SS. Q. 77. Art. 3; SS. Q. 181. Art. 2; PT. Q. 25. Art. 5; et passim. — **quālitercumque,** *adv., in what way soever, howsoever, be it as it may*. Comprehendere Deum impossibile est cuicumque intellectui creato; attingere vero mente Deum qualitercumque

magna est beatitudo, PP. Q. 12. Art. 7 c; delectatio causatur ex praesentia boni convenientis, secundum quod sentitur, vel qualitercumque percipitur, PS. Q. 32. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 2; PP. Q. 52. Art. 1; PS. Q. 60. Art. 2; PS. Q. 111. Art. 3; SS. Q. 96. Art. 4 (bis); PT. Q. 16. Art. 3; PTS. Q. 9. Art. 3 (passim); et passim.

quālislibet, quale-libet, *pron., indef., of what quality it pleases, of what sort you will.* Unde quoquo modo et qualeslibet aquae ibi sint, eas tamen ibi esse minime dubitamus, PP. Q. 68. Art. 2 c.

qualitas, ātis, *f., a quality, property, modification, state, condition,* in the narrower and in the wider sense of the word. Significare substantiam cum qualitate est significare suppositum cum natura vel forma determinata, in qua subsistit, PP. Q. 13. Art. 1 ad 3; qualitas vero (dicitur) dispositio substantiae, PP. Q. 28. Art. 2 c; proprie enim qualitas importat quendam modum substantiae, PP. Q. 49. Art. 2 c; cum enim dicitur quod nomen significat substantiam cum qualitate, non intellegitur qualitas et substantia proprie, secundum quod logicus accipit praedicamenta distinguens. sed grammaticus accipit substantiam quantum ad modum significandi et similiter qualitatem; et ideo, quia illud quod significatur per nomen, significatur ut aliquid subsistens, secundum quod de eo potest aliquid praedicari, quamvis secundum rem non sit subsistens sicut albedo, dicit quod significat substantiam ad differentiam verbi quod non significat ut aliquid subsistens, et quia in quolibet nomine est considerare id a quo imponitur nomen, quod est quasi principium innotescendi, ideo quantum ad hoc habet modum qualitatis, secundum quod qualitas vel forma est principium cognoscendi rem. unde secundum Philosophum V Metaph. (c. 14, 1020. b. 2) uno modo forma substantialis qualitas dicitur, 1 Sent. 22. 1. 1 ad 3; unus modus qualitatis est, secundum quod qualitas dicitur differentia substantiae, id est, differentia, per quam aliquid ab altero substantialiter differt, quae intrat in definitionem substantiae, 5 Met. 16 a; qualitates fundantur super quantitatem, sicut color in superficie et figura in lineis vel in superficiebus, 3 Phys. 5 i. Cf. PP. Q. 115. Art. 3; PS. Q. 3. Art. 4; PS. Q. 54. Art. 4; 3 Sent. 6. 1. 3 c; 1 Phys. 3 d; et passim. On **motus secundum qualitatem,** see *motus* under 1; on **mutatio secundum qualitatem,** see *mutatio*; on **significare cum qualitate,** see *significare*; on **similitudo per participationem eiusdem qualitatis,** see *similitudo* under 1. — Kinds of *qualitas* in the general sense of the word are: (a), **qualitas accidentalis** and **qualitas essentialis seu substantialis seu quae est differentia substantiae,** *the unessential and the essential quality.* The unessential quality, one of the ten categories of Aristotle, contains within itself four different species: (1) habitus et dispositiones, (2) potentiae et impotentiae naturales with the characteres sacramentales, (3) qualitates passibiles et passiones, and (4) figurae et formae; cf. PP. Q. 77. Art. 1 ad 5; PP. Q. 78. Art. 3 ad 2; PS. Q. 49. Art. 1 c and 2 c; PS. Q. 52. Art. 1 c; PS. Q. 110. Art. 3 ob. 3; PT. Q. 63. Art. 2 c; C. G. 2. 8; 4 Sent. 4. 1. 1 c; 7 Phys. 5 b, c, and e; 5 Met. 16 b and d. Sicut id, secundum quod determinatur potentia materiae secundum esse substantiale, dicitur qualitas, quae est differentia substantiae, ita id secundum quod determinatur potentia subiecti secundum esse accidentale, dicitur qualitas accidentalis, quae est etiam quaedam differentia, PS. Q. 49. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 111. Art. 2. — (b), **qualitas activa** and **qualitas passiva,** *the active qualities (calidum et frigidum)* and *the passive qualities (umidum et siccum)* of the earthly body. Virtus lucis ad omnia corporalia se extendit, in quantum est qualitas activa primi corporis alterantis, scilicet caeli, PP. Q. 5. Art. 5 ad 5. Cf. PP. Q. 45. Art. 8 ad 2; PP. Q. 48. Art. 4 c; PP. Q. 59. Art. 2 c; PP. Q. 67. Art. 3 c; C. G. 3. 69; 1 Phys. 10 d; 2 Cael. 10 f; 2 Gener. 2 b-f; et passim. — (c), **qualitas actus,** *the quality* or *the kind and manner of an action.* Cf. 1 Anim. 1 a. — (d), **qualitas adquisita, qualitas adventitia seu superveniens seu non-naturalis** and **qualitas naturalis,** *the acquired, the added quality* or *that not springing from the nature of a thing* and *the natural quality* or *that supplied by the nature of a thing.* Qualitas hominis est duplex, una naturalis, et alia superveniens. naturalis autem qualitas accipi potest vel circa partem intellectivam, vel circa corpus et virtutes corpori annexas. ex eo igitur quod homo est aliqualis qualitate naturali, quae attenditur secundum intellectivam partem, naturaliter homo appetit ultimum finem, scilicet beatitudinem, . . ., qualitates autem supervenientes sunt sicut habitus et passiones, secundum quas aliquis magis inclinatur in unum quam in alterum. tamen istae etiam inclinationes subiacent iudicio rationis; et huiusmodi etiam qualitates ei subiacent, inquantum in nobis est tales qualitates acquirere vel causaliter vel dispositive, vel a nobis excludere, PP. Q. 83. Art. 1 ad 5. Cf. PS. Q. 49. Art. 2 c; PTS. Q. 82. Art. 3 (bis); PTS. Q. 86. Art. 3; PTS. Q. 91. Art. 4; 5 Phys. 6 g. Cf. *qualitas connaturalis.* — (e), **qualitas adventitia,** see *qualitas adquisita.* — (f), **qualitas alterans seu alterativa seu passibilis seu sensibilis,** *a quality which impresses a sense by reason of alternating change.* Dicuntur passibiles quia sensibus ingerunt passiones, 1 Gener. 8 c. Cf. Aristotle's Categ. 8. 9 a. 35 ff. Nam sensibilia propria primo et per se immutant sensum, cum sint qualitates alterantes; sensibilia vero communia omnia reducuntur ad quantitatem, . . ., motus autem et quies sentiuntur, secundum quod subiectum uno modo vel pluribus modis se habet secundum magnitudinem subiecti vel localis distantiae, quantum ad motum augmenti et motum localem, vel etiam secundum sensibiles qualitates ut in motu alterationis. et sic sentire motum et quietem est quodammodo sentire unum et multa. quantitas autem est proximum subiectum qualitatis alterativae, ut superficies est subiectum coloris. et ideo sensibilia communia non movent sensum primo et per se, sed ratione sensibilis qualitatis, ut superficies ratione coloris, PP. Q. 78. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 67. Art. 3 ob. 2; PP. Q. 77. Art. 3 c; PP. Q. 85. Art. 1 ad 2; PS. Q. 79. Art. 2 c and ad 1; PS. Q. 50. Art. 1 ad 3; PS. Q. 52. Art. 1 ad 3; PS. Q. 53. Art. 3 ob. 1; PS. Q. 110. Art. 3 ob. 3; C. G. 2. 66; C. G. 4. 66; 1 Anal. 42 b; 2 Phys. 3 e; 7 Phys. 4 b and 5 a and b; 1 Cael. 19 c; 1 Gener. 2 c, 10 e, and 14 c; 2 Gener. 2 b; et passim. — (g), **qualitas alterativa,** see *qualitas alterans.* — (h), **qualitas complexionata seu composita** and **qualitas simplex,** *the composite and the simple quality (qualitas complexionata)* resultans ex qualitatibus simplicibus ad medium venientibus, 4 Sent. 44. 1. 1. 1 ad 4; unde qualitates simplices elementorum, quae secundum unum modum determinatum naturis elementorum conveniunt, non dicimus dispositiones vel habitus, sed simplices qualitates, PS. Q. 49. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 3 (bis); PTS. Q. 79. Art. 1 (bis); 1 Sent. 17. 2. 2 c; 4 Sent. 44. 1. 1. 1 ad 4; 2 Gener. 2 c; et passim. — (i), **qualitas composita,** see *qualitas complexionata.* — (j), **qualitas connaturalis** and **qualitas extranea,** *the quality corresponding with the nature of a thing and that foreign to it.* Cf. *qualitas adquisita.* Cf. also 3 Sent. 15. 2. 1. 1 c. — (k), **qualitas consequens** and **qualitas praecedens** sc. **actum appetitus sensitivi,** *the quality of an animal body following after a sensible desire and that preceding it.* Qualitas corporalis dupliciter se habet ad actum appetitus sensitivi: uno modo ut praecedens, prout aliquis est aliqualiter dispositus secundum corpus ad hanc vel illam passionem; alio modo ut consequens, sicut cum ex ira aliquis incalescit. qualitas igitur praecedens non subiacet imperio rationis; quia vel est ex natura, vel ex aliqua praecedenti motione, quae non statim quiescere potest. sed qualitas consequens sequitur imperium rationis, quia sequitur motum localem cordis, quod diversimode movetur secundum diversos actus sensitivi appetitus, PS. Q. 17. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 67. Art. 3 (bis); PT. Q. 77. Art. 2 (bis). — (l), **qualitas corporalis seu corporea** and **qualitas spiritualis,** *the physical and the spiritual quality.* Cf. *qualitas immaterialis et materialis*; also *qualitas consequens.* Cf. PP. Q. 78. Art. 1 c; PS. Q. 17. Art. 7 ad 2; C. G. 4. 86; Virt. 1. 11 c; Verit. 2. 1 ad 12. — (m), **qualitas defi-**

ciens, *the failing* or *deficient quality*. Cf. 1 Gener. 8 c. — (n), **qualitas elementaris seu elementorum,** *the quality of an element.* Similiter etiam nec operationes animae sensitivae corpori caelesti conveniunt; quia omnes sensus fundantur super tactum, qui est apprehensivus qualitatum elementarium, PP. Q. 70. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 1 c; PP. Q. 76. Art. 4 (bis); PS. Q. 49. Art. 4 c; C. G. 2. 62; Trin. 1. 2. 3 ad 6; et passim. — (o), **qualitas elementorum,** see *qualitas elementaris.* — (p), **qualitas enuntiationis,** see *enuntiatio* under 2. — (q), **qualitas essentialis,** see *qualitas accidentalis.* — (r), **qualitas extranea,** see *qualitas connaturalis.* — (s), **qualitas immaterialis** and **qualitas materialis,** *the immaterial* or *incorporeal and the material* or *corporeal quality.* Cf. *qualitas corporalis et spiritualis.* Cf. PS. Q. 52. Art. 1 c. — (t), **qualitas imperfecta** and **qualitas perfecta,** *the imperfect and the perfect quality.* Cf. Virt. 1. 11 c. — (u), **qualitas materialis,** see *qualitas immaterialis.* — (v), **qualitas naturalis,** see *qualitas adquisita.* — (w), **qualitas nominis,** *the quality* or *the origin of a name.* Id a quo imponitur nomen, . . ., dicitur qualitas nominis, 3 Sent. 6. 1. 3 c. — (x), **qualitas numeri,** *the quality* or *property of a number.* Id ergo quod exsistit in substantia numeri praeter ipsam quantitatem, quae est numeri substantia, dicitur qualitas eius, ut hoc quod significatur per hoc quod dicitur bis vel ter, 5 Met. 16 b. — (y), **qualitas passibilis,** see *qualitas alterans.* — (z), **qualitas passiva,** see *qualitas activa.* — (a²), **qualitas perfecta,** see *qualitas imperfecta.* — (b²), **qualitas physica seu tangibilis** (e.g., calidum et frigidum, umidum et siccum, grave et leve, durum et molle, lubricum et aridum, asperum et lene, grossum et subtile), and **qualitas tangentis,** *the physical* or *tangible quality and the quality of the one who touches.* Corpus autem Christi post resurrectionem vere fuit ex elementis compositum, habens in se tangibiles qualitates, PT. Q. 54. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 82. Art. 4 (bis); PTS. Q. 83. Art. 6 (passim); C. G. 4. 84; 4 Sent. 44. 2. 1. 4 ad 1; 2 Cael. 10 f; 2 Gener. 2 b and d; 2 Anim. 16 a and 22 d and g; 3 Anim. 1 b. — (c²), **qualitas praecedens,** see *qualitas consequens.* — (d²), **qualitas prima** and **qualitas secunda,** *the first* or *simple and the second* or *composite quality.* Cf. 1 Sent. 17. 2. 2 c. — (e²), **qualitas prima tangibilis,** *the first tangible quality,* i.e., calidum, frigidum, umidum, et siccum, 2 Gener. 2 c, which are called primae, quia ad eas omnes aliae reducuntur, 2 Gener. 2 g. Cf. 7 Phys. 5 b; 2 Cael. 10 f; 1 Meteor. 2 a. — (f²), **qualitas quae est differentia substantiae,** see *qualitas accidentalis.* — (g²), **qualitas secunda,** see *qualitas prima.* — (h²), **qualitas sensibilis,** see *qualitas alterans.* — (i²), **qualitas simplex,** see *qualitas complexionata.*— (j²), **qualitas spiritualis,** see *qualitas corporalis.* — (k²), **qualitas substantialis,** see *qualitas accidentalis.* — (l²), **qualitas superveniens,** see *qualitas adquisita.* — (m²), **qualitas tangentis,** see *qualitas physica.* — (n²), **qualitas tangibilis,** see *qualitas physica.* — **qualitas suscipit, magis et minus** (6 Phys. 7 l; cf. also PS. Q. 52. Art. 1 c), or, **qualitates possunt intendi et remitti** (5 Phys. 3 b), *the qualities of a thing can increase* or *decrease in intensity.*

quāliter, *adv.,* see *qualis.*

quālitercumque, *adv.,* see *qualiscumque.*

quam, *adv., in what manner, how, how much, as much as;* some special uses are: (1) with *magis the more . . . the more;* (2) *tam . . . quam, so . . . as;* (3) after comparatives or words of comparison, *than;* (4) after *alius, other than;* (5) after *aliter, otherwise than;* (6) after *potius, rather than;* (7) after *plus* or *minus, more* or *less than;* (8) after *quantum, as much . . . as.* — (1), sed charitas magis diminuit laborem quam augeat, PS. Q. 114. Art. 4 ob. 2; sed miles in bello magis debet iuvare extraneum commilitionem quam consanguineum hostem, SS. Q. 31. Art. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 111. Art. 5 (passim); PS. Q. 114. Art. 7; SS. Q. 1. Art. 10; SS. Q. 8. Art. 1 (bis); SS. Q. 23. Art. 3; et passim. — (2), de quibus oportuit instrui fideles Christi et verbis et scriptis, tam circa credenda quam circa agenda, PS. Q. 106. Art. 1 c; ideo tam clementia quam mansuetudo adiunguntur temperantiae sicut virtuti principali, SS. Q. 157. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 87. Art. 3; PS. Q. 99. Art. 4 (bis); PS. Q. 111. Art. 4; SS. Q. 19. Art. 5; SS. Q. 157. Art. 2 (ter); et passim. — (3), sed bonum gratiae est melius quam bonum naturae, PS. Q. 112. Art. 3 ob. 3; in operibus enim Dei nihil superfluum invenitur, multo minus quam in operibus naturae, SS. Q. 2. Art. 4 ob. 1. Cf. PS. Q. 110. Art 2 (bis); PS. Q. 112. Art. 4 (ter); SS. Q. 8. Art. 3; SS. Q. 33. Art. 4; SS. Q. 163. Art. 1; et passim.—(4), nihil autem est aliud se ad gratiam praeparare quam ad Deum converti, PS. Q. 109. Art. 6 ob. 1; sic igitur in fide, si consideremus formalem rationem obiecti, nihil est aliud quam virtus prima, SS. Q. 1. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 108. Art. 3 (bis); PS. Q. 109. Art. 4; PS. Q. 111. Art. 5; PS. Q. 112. Art. 1 (bis); SS. Q. 123. Art. 2 (bis); et passim. — (5), dum aliorum verba aliter ad eorum aures perferrentur quam ipsi ea proferrent, SS. Q. 176. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 11. Art. 2, in quot.; et passim. — (6), unde correctio fraterna est actus charitatis, potius quam curatio infirmitatis corporalis, vel subventio, qua excluditur exterior egestas, SS. Q. 33. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 14. Art. 2; SS. Q. 27. Art. 6; SS. Q. 33. Art. 5; et passim. — (7), ita Deum diligebat plus quam seipsum et super omnia, PS. Q. 109. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 104. Art. 1 (bis); SS. Q. 5. Art. 1; SS. Q. 26. Art. 13; SS. Q. 27. Art. 6; et passim. — (8), primo quidem quantum ad confusionem, quam passi sunt de rebellione carnis ad spiritum, SS. Q. 164. Art. 2 a; et passim.

quamdiu, *adv.,* (1) of time, *as long as, until, during,* (2) of inference, *inasmuch as, in that.* — (1), anima autem nostra, quamdiu in hac vita vivimus, habet esse in materia corporali, . . ., quamdiu in hac mortali vita vivitur, PP. Q. 12. Art. 11 c; primo quidem, quod homo non est perfecte beatus quamdiu restat ei aliquid desiderandum et quaerendum, PS. Q. 3. Art. 8 c; non enim homo habet pacatum cor quamdiu non habet id quod vult, SS. Q. 29. Art. 1 c; et tamen conveniens fuit, ut tamdiu anima eius remaneret in inferno, quamdiu corpus manebat in sepulcro, PT. Q. 52. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 8. Art. 3; PS. Q. 4. Art. 5; PS. Q. 36. Art. 2; SS. Q. 87. Art. 2; PTS. Q. 33. Art. 1; PTS. Q. 59. Art. 4; et passim. — (2), Augustinus dicit quod malum nocet, inquantum adimit bonum, PP. Q. 48. Art. 4 ob. 2.

quamlibet, *adv.,* see *quilibet.*

quamobrem, *rel. adv.,* at the beginning of a sentence as a particle of transition, *on which account, wherefore.* Quamobrem volumus illas omnino damnari; et ultra inter Christianos nolumus nominari, et ne exerceantur, sub anathematis interdicto prohibemus, SS. Q. 95. Art. 8 a.

quamquam, (quam) *conj., though, although,* (1) with *indic.,* (2) with *subj.*—(1), quamquam etiam si usque adeo est in illo puero acceleratus usus rationis et voluntatis, ut intra viscera materna iam posset cognoscere, credere, consentire, PT. Q. 27. Art. 6 c; quamquam non desunt qui Parasceven, quam Ioannes commemorat dicens, PT. Q. 46. Art. 9 ad 2. — (2), Augustinus dicit: quamquam acerrimo dolore dentium his diebus torquerer, non quidem sinebar animo volvere nisi ea quae iam forte didiceram, PS. Q. 37. Art. 1 a; Augustinus dicit: in istis temporalibus legibus, quamquam de his homines iudicent, cum eas instituunt, SS. Q. 60. Art. 5 a. Cf. SS. Q. 68. Art. 4 ob. 3, in quot.; SS. Q. 120. Art. 1, in quot.; SS. Q. 187. Art. 3.

quamvīs, *adv.* and *conj.,* (1) *adv., as you will, as much as you will* or *like, ever so much, ever so;* hence, to designate a very high degree, *as much as possible, very much, exceedingly,* (2) *conj., as much as ever you will,* i.e., *how much soever, however much, although;* (a) with *subj.,* (b) with *indic.* — (1), unde videmus quod aliqua imago dicitur esse pulchra, si perfecte repraesentat rem, quamvis turpem, PP. Q. 39. Art. 8 c; Augustinus dicit, si qui sententiam suam, quamvis falsam, atque perversam, nulla pertinaci animositate defendant, SS. Q. 11. Art. 2 ad 3; ubi Hieronymus dicit quod qui

magistrum vocaverat bonum, et non Deum vel Dei Filium confessus erat, dicit hominem, quamvis sanctum, in comparatione Dei non esse bonum, PT. Q. 20. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 85. Art. 5; PTS. Q. 12. Art. 3. — (2) (a), sicut albedo augetur per hoc augmento non fiat aliquid magis album, . . ., quamvis etiamsi esset possibile, tale augmentum faceret maiorem diligentem, non autem magis diligentem, SS. Q. 24. Art. 5 c; manifestatio excellentiae Christi pertinet ad bonum eius secundum esse quod habet in notitia aliorum; quamvis principalius pertineat ad bonum eorum qui eum cognoscunt, PT. Q. 19. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 19. Art. 2; SS. Q. 25. Art. 5; PT. Q. 27. Art. 3 (bis); PT. Q. 62. Art. 3; PTS. Q. 15. Art. 2 (bis); et passim. — (2) (b), quamvis etiam in ipsis interioribus viribus sensitivis apprehensivis possunt poni aliqui habitus secundum quos homo sit bene memorativus, PS. Q. 50. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 27. Art. 3 c; SS. Q. 54. Art. 1; PT. Q. 35. Art. 8, in quot.; PTS. Q. 11. Art. 1.

quando, *adv.*, and *conj.*, (1) *adv.*, (a) *interrog.*, *at what time, when,* (b) *rel.*, *at what time, when,* (2) *conj.*, (a) *temp.*, *when,* (b) in gen., *since, because, seeing that.* — (1) (a), ergo solae duae sunt circumstantiae, scilicet quando et ubi, (ob. 1), . . ., Tullius in sua Rhetorica assignat septem circumstantias, quae hoc versu continentur: quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando, PS. Q. 7. Art. 3 c. — (1) (b), considerandum est enim in actibus, quis fecit, quibus auxiliis, vel instrumentis fecerit, quid fecerit, ubi fecerit, cur fecerit, quomodo fecerit, et quando fecerit, PS. Q. 7. Art. 3 c. — (2) (a), sicut Augustinus dicit, verbum illud intelligitur de homine secundum statum naturae integrae, quando nondum erat servus peccati, PS. Q. 1C9. Art. 8 ad 3; Christus non legitur simul baptizasse cum apostolis, quando iniunxit eis officium baptizandi, et ideo non est similis ratio, PT. Q. 82. Art. 2 ad 1; ideo ex hoc sacramento non semper sequitur corporalis sanatio, sed quando expedit ad spiritualem sanationem, PTS. Q. 30. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 3; SS. Q. 24. Art. 6; SS. Q. 79. Art. 3; PT. Q. 9. Art. 2 (passim); PTS. Q. 11. Art. 5 (passim); et passim. — (2) (b), et vi sacramenti non tenetur aliquis venialia confiteri, sed ex institutione Ecclesiae, quando non habet alia quae confiteatur, PTS. Q. 6. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 108. Art. 4 (passim); PS. Q. 109. Art. 10 ad 3; SS. Q. 1. Art. 3; SS. Q. 33. Art. 6; SS. Q. 33. Art. 7; et passim.

quandocumque, *adv.*, *at what time soever, at whatever time, whenever,* (1) with *indic.*, (2) with *subj.* — (1), quandoque vero relatio in uno extremorum est res naturae; . . ., et hoc contingit quandocumque duo extrema non sunt unius ordinis, PP. Q. 13. Art. 7 c; non oportet ut semper aliquis cogitet de ultimo fine, quandocumque aliquid appetit vel operatur, PS. Q. 1. Art. 6 ad 3; unde non oportet quod in omni suo opere peccent; sed quandocumque aliquod opus operantur ex infidelitate, SS. Q. 10. Art. 4 c; videtur quod quandocumque aliquis uxorem cognoscit, PTS. Q. 49. Art. 6 ob. 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 1; PP. Q. 25. Art. 1; PS. Q. 8. Art. 3; SS. Q. 88. Art. 12; PT. Q. 87. Art. 2; et passim. — (2), quia tunc si non daret aliquis eleemosynam de superfluo, quandocumque pauper monstraretur, peccaret mortaliter, PTS. Q. 6. Art. 5 c.

quandōquē, *adv.*, *indef.*, (1) *at times, now and then, sometimes,* (2) *at one time* or *other, at some time.* — (1), per causam sensibilem quandoque ducimur in cognitionem effectus occulti, sicut et e converso, PP. Q. 70. Art. 2 ad 2; alio modo a principio intrinseco; et hoc potest fieri quandoque quidem bene, puta, . . ., quandoque autem potest fieri male, puta cum homo honorem suum non intelligens, SS. Q. 161. Art. 1 ad 1; sed reatus poenae remittitur per praedicta secundum motum fervoris in Deum, qui per praedicta excitatur quandoque magis, quandoque autem minus, PT. Q. 87. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 57. Art. 4 (passim); PP. Q. 58. Art. 1 (passim); SS. Q. 158. Art. 7 (passim); SS. Q. 162. Art. 2 (passim); et passim. — (2), si ergo miseria malorum angelorum finietur quandoque, et beatitudo bonorum finem habebit, quod est inconveniens, PTS. Q. 99. Art. 2 a. Cf. PT. Q. 29. Art. 1 ad 4.

quandōquidem, *adv.*, *since, seeing that.* Quandoquidem etiam videmus immanissimas bestias a maximis voluptatibus abstinere dolorum metu, PS. Q. 35. Art. 6 ad 1, in quot.; quandoquidem pater esset etiam ei quem non ex sua coniuge procreatum aliunde adoptasset, PT. Q. 28. Art. 1 ad 1, in quot.; itaque cum illi scripserunt quae ille ostendit et dixit, nequaquam dicendum est quod ipse non scripserit, PT. Q. 42. Art. 4 ad 1, in quot.; quandoquidem et ante passionem suam transformatus est in monte, ut facies eius claresceret, sicut sol, PT. Q. 55. Art. 4 ad 2, in quot.

quantitas, ātis, *f.*, (1) *quantity, greatness, extent,* in the proper and narrower sense of the word, i.e., the sensibly realized or physical size resulting from extension of parts. Cf. *quantitas corporalis* under 2, (2) *quantity, greatness, extent* in the general and wider sense of the word, i.e., *strength, circumference, distance,* synonym of *magnitudo.* — (1), nam quantitas dicitur mensura substantiae, qualitas vero dispositio substantiae, PP. Q. 28. Art. 2 c; quantitas accidens est, 1 Phys. 3 a; mensuratio enim proprie pertinet ad quantitatem, 5 Met. 15 b; cf. Accid. 1; omnis quantitas in quadam multiplicatione partium consistit, C. G. 1. 69; ponit rationem quantitatis dicens, quod quantum dicitur quod est divisibile in ea quae insunt, 5 Met. 15 a; cf. 1 Sent. 17. 2. 1 c; 1 Sent. 19. 1. 1 ad 1; quantitas propinquissime se habet ad substantiam inter alia accidentia, 7 Phys. 5 d; cf. 2 Phys. 3 e; PS. Q. 52. Art. 1 c; 5 Met. 15 d; quantitas proprie consequitur materiam, 3 Phys. 5 c; finitum et infinitum conveniunt quantitati, 1 Phys. 3 c; cf. 3 Phys. 6 d; 1 Cael. 6 a; differentiae autem quantitatis sunt magnum et parvum, Nom. 4. 8; quantitates et quae eis accidunt, sunt secundum intellectum abstracta a motu et a materia sensibili, non autem a materia intellegibili, 2 Phys. 3 e. Cf. PP. Q. 70. Art. 1 (bis); PP. Q. 76. Art. 5; SS. Q. 77. Art. 2 (bis); PT. Q. 90. Art. 2 (ter); et passim. — *quantitas* in this the narrow sense of the word is one of the ten categories of Aristotle. See *praedicamentum* under 2. Cf. PP. Q. 28. Art. 2 c; PP. Q. 85. Art. 1 ad 2; 7 Phys. 5 d; 5 Met. 15 d. On **aequale secundum quantitatem et quantitatem absolutam,** see *aequalis* under 1; on **aequalitas quantitatis,** see *aequalitas* under 1; on **contactus quantitatis,** see *contactus*; on **divisio quantitatis, per quantitatem et secundum quantitatem,** see *divisio*; on **finis quantitatis,** see *finis* under 1; on **indivisibile quantitatis seu secundum quantitatem,** see *indivisibilis*; on **infinitum quantitatis, in quantitate et secundum quantitatem,** see *infinitus*; on **magnum quantitatis proportionis et secundum quantitatem absolutam,** see *magnus*; on **materia quantitatis subiecta,** see *materia* under 3; on **motus in quantitate seu secundum quantitatem,** see *motus* under 1; on **mutatio secundum quantitatem,** see *mutatio*; on **pars quantitatis,** see *pars* under 1; on **passio quantitatis,** see *passio* under 1; on **posterius secundum quantitatem,** see *posterior* under 1; on **principium quantitatis,** see *principium*; on **prius per ordinem quantitatis seu secundum quantitatem,** see *prior* under 1; on **tactus quantitatis,** see *tactus* under 1; on **terminus quantitatis,** see *terminus* under 1; on **totalitas quantitatis seu secundum quantitatem,** see *totalitas*; on **totum quantitatis,** see *totus* under 1; on **unitas quantitatis,** see *unitas.* — Kinds of *quantitas* in this sense are: (a), **quantitas absoluta** and **quantitas comparata seu proportionalis seu proportionis,** *the absolute or simple quantity and the compared* or *proportional quantity.* Medium autem in passionibus virtus moralis constituit, ut in secunda parte habitum est, non secundum quantitatem rei, sed secundum quantitatem proportionis, ut scilicet passio non excedat regulam rationis, . . ., ideo Christus, ut satisfaceret pro peccatis omnium hominum, assumpsit tristitiam, maximam quidem quantitate absoluta, non tamen excedentem regulam rationis, PT. Q. 46. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 95. Art. 4 c; PS. Q. 64. Art. 1; PS. Q. 113. Art. 9 c; C. G. 3. 12; 3 Sent. 36. 1. 4 c; et passim. — (b), **quantitas comparata,** see

quantitas absoluta. — (c), **quantitas completa seu perfecta** and **quantitas imperfecta,** *the complete* or *perfect* and *the incomplete* or *imperfect quantity*. Quantitas autem corporis, quam habet cum primo sibi infunditur anima, proportionatur quantitati perfectae ad quam per augmentum perveniet, PT. Q. 33. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 33. Art. 1; PT. Q. 65. Art. 1; 4 Sent. 44. 1. 2. 5 ad 3; Virt. 1. 11 c; 3 Phys. 1 e; 3 Cael. 3 f; et passim. — (d), **quantitas continua** and **quantitas discreta,** *the continuous quantity*, quae est magnitudo, 3 Phys. 7 d, and *the detached* or *separated quantity*, quae est multitudo, 3 Phys. 7 d. Cf. *quantitas dimensiva et numeralis*. Cf. PP. Q. 3. Art. 5 c; PP. Q. 42. Art. 1 ob. 1; PP. Q. 52. Art. 1 c; C. G. 1. 43; Nom. 9. 1; 1 Sent. 24. 1. 4 c and ad 3; Verit. 2. 10 c; 3 Phys. 7 d; 4 Phys. 12 f and 17 h; 5 Met. 15 b; et passim. — (e), **quantitas continua extrinseca** and **quantitas continua intrinseca,** *the extrinsic* (sc. *magnitudo*) and *the intrinsic continuous quantity* (sc. *locus et tempus*). In divinis autem personis non invenitur neque quantitas continua intrinseca, quae dicitur magnitudo, neque quantitas continua extrinseca, quae dicitur locus et tempus, PP. Q. 42. Art. 1 ob. 1. — (f), **quantitas debita,** *the proper quantity*. Anima requirit debitam quantitatem in materia cui infunditur; sed ista quantitas quamdam latitudinem habet, quia et in maiori et in minori quantitate salvatur, PT. Q. 33. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 78. Art. 2 (quater); PP. Q. 119. Art. 1; SS. Q. 147. Art. 6; PTS. Q. 80. Art. 4; 3 Cael. 3 f; et passim. — (g), **quantitas determinata** and **quantitas indeterminata,** *the determined quantity*, e.g., *bicubitum, tricubitum*, Nom. 4. 8, and *the undetermined quantity*, e.g., *magnum, parvum*. Unde omne corpus naturale habet determinatam quantitatem et in maius et in minus, PP. Q. 7. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 1; PT. Q. 7. Art. 12 ad 1; Nom. 4. 8; 1 Phys. 9 f; 3 Phys. 12 a; et passim. — (h), **quantitas dimensiva** and **quantitas numerabilis seu numeralis,** *the quantity of dimension and that of number*. Cf. *quantitas continua et discreta*. Incorporalia non sunt in loco per contactum quantitatis dimensivae, PP. Q. 8. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 3. Art. 2 a; PT. Q. 77. Art. 2 c; C. G. 1. 43; PT. Q. 3. 68; 1 Sent. 3 exp. 2; 1 Sent. 17. 2. 1 c; 4 Sent. 44. 1. 3. 2 ob. 1; 4 Sent. 44. 2. 2. 2 c and 3 ad 1; Verit. 29. 3 c; et passim. — (i), **quantitas discreta,** see *quantitas continua*. — (j), **quantitas finita seu terminata** and **quantitas infinita,** *the infinite* or *limited and the unlimited quantity*. Si loquamur de quantitatibus mathematicis, cuilibet finitae quantitati potest fieri additio, quia ex parte quantitatis finitae non est aliquid quod repugnet additioni, PT. Q. 7. Art. 12 ad 1. Cf. PS. Q. 85. Art. 2; C. G. 1. 43; 4 Sent. 44. 1. 2. 5 ad 3; 3 Phys. 10 h and 12 f. — (k), **quantitas finita maxima,** *the greatest finite quantity*. Cf. 3 Phys. 12 f. — (l), **quantitas imperfecta,** see *quantitas completa*. — (m), **quantitas incommensurabilis,** *quantities which have no common measure with each other*. Dicuntur enim quantitates incommensurabiles, quarum non potest accipi aliqua mensura communis, 1 Anal. 4 m. — (n), **quantitas indeterminata,** see *quantitas determinata*. — (o), **quantitas infinita,** see *quantitas finita*. — (p), **quantitas mathematica** and **quantitas naturalis,** *the mathematical quantity*, quae non abstrahit a materia intellegibili, sed a materia sensibili, PT. Q. 77. Art. 2 ad 4, and *the natural* or *physical quantity*, quae consequitur naturam uniuscuiusque individui, 4 Sent. 44. 1. 3. 2 a. Cf. PS. Q. 1. Art. 4 ob. 2; PT. Q. 7. Art. 12 ad 1; PT. Q. 77. Art. 2 ad 4; PTS. Q. 81. Art. 2 (ter); 2 Phys. 3 e; et passim. — (q), **quantitas naturalis,** see *quantitas mathematica*. — (r), **quantitas numerabilis seu numeralis,** see *quantitas dimensiva*. — (s), **quantitas numeri,** *the quantity of a number*, praeter ipsam quantitatem quae est numeri substantia, 5 Met. 16 b. — (t), **quantitas per accidens,** and **quantitas per se,** *indirectly* or *accidentally quantity* and *directly* or *essentially quantity*, i.e., that which is so because of something else and that which is so because of itself or as such. Ponit duos modos quantitatis per accidens. quorum unus est, secundum quod aliqua dicuntur quanta per accidens ex hoc solo quod sunt accidentia alicuius quanti, sicut album et musicum per hoc quod sunt accidentia alicuius subiecti quod est quantum. alio modo dicuntur aliqua quanta per accidens non ratione subiecti in quo sunt, sed eo quod dividuntur secundum quantitatem ad divisionem alicuius quantitatis, sicut motus et tempus quae dicuntur quaedam quanta et continua propterea quod ea quorum sunt, sunt divisibilia et ipsa dividuntur ad divisionem eorum, 5 Met. 15 e. Cf. 1 Sent. 17. 2. 1 c; 1 Anal. 12 e; 5 Met. 15 c and d. — (u), **quantitas perfecta,** see *quantitas completa*. — (v), **quantitas per posterius,** *quantity after the manner of the later*, inquantum quantitatis divisionem ab aliquo priori sortitur, 5 Met. 15 e. — (w), **quantitas per se,** see *quantitas per accidens*. — (x), **quantitas positionem habens** and **quantitas positionem non habens,** *quantity which has a position*, e.g., the part of a line or of a surface or of a space or of a body of which it can be said that it is before, behind, about etc. an another, and *quantity which does not have a position*, e.g., the part of a number, of a speech or of a time of which it cannot be said that it is before, behind, about etc. another. Unde et ipsa quantitas dimensiva secundum se habet quamdam individuationem, ita quod possumus imaginari plures lineas eiusdem speciei, differentes positione, quae cadit in ratione huius quantitatis; convenit enim dimensioni quod sit quantitas positionem habens, et ideo potius quantitas dimensiva potest esse subiectum aliorum accidentium quam e converso, PT. Q. 77. Art. 2 c. Cf. 4 Phys. 17 c; 5 Met. 20 a. — (y), **quantitas prima,** *the first quantity*, i.e., number. Cf. C. G. 1. 69. — (z), **quantitas proportionalis,** see *quantitas absoluta*. — (a^2), **quantitas proportionis,** see *quantitas absoluta*. — (b^2), **quantitas terminata,** see *quantitas finita*. — (2), utrum poena temporalis taxari debeat secundum quantitatem culpae, PTS. Q. 8 pr.; aequalitas consequitur rationem quantitatis in communi quae consistit in quadam divisibilitate; unde ratio quantitatis invenitur proprie in illis quae secundum se dividuntur. invenitur etiam quodammodo in illis quorum divisio attenditur secundum ea quae extrinsecus sunt sicut virtus dicitur divisibilis et quantitatis rationem habens ex ratione et divisione actuum et obiectorum, 1 Sent. 19. 1. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 30. Art. 3; PP. Q. 65. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 2; PS. Q. 105. Art. 2; PTS. Q. 3. Art. 3; et passim. On **aequalitas secundum quantitatem virtualem,** see *aequalitas* under 2. — Kinds of *quantitas* in this sense are: (a), **quantitas accidentalis,** *the unessential quantity*. Cf. 4 Sent. 17. 2. 3. 1 ad 4. — (b), **quantitas actus** and **quantitas potentiae,** *the quantity* or *energy of action* or *the extent in the objects of potentiality*. Manifestum est quod quantitas actus non sequitur quantitatem intentionis, PS. Q. 19. Art. 8 c. Cf. Pot. 1. 2 c. — (c), **quantitas cognitionis,** *the amount of knowledge*. Quantitas autem cognitionis dupliciter attenditur, scilicet secundum obiecta et secundum efficaciam actus circa obiectum, 3 Sent. 25. 2. 2. 1 c. — (d), **quantitas corporea seu corporis seu molis** and **quantitas virtualis seu virtutis,** *physical quantity* or *the quantity of the mass and the amount of power*. Unde cum trinam dimensionem Deo attribuit, sub similitudine quantitatis corporeae quantitatem virtualem ipsius designat, PP. Q. 3. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 42. Art. 1 ad 1; PS. Q. 52. Art. 1 c and ad 1; PT. Q. 33. Art. 2 ad 2; C. G. 3. 56; 1 Sent. 3 Exp. 2 and 17. 2. 1 c and ad 2; Virt. 1. 11 ad 10; Verit. 29. 3 c; et passim. — (e), **quantitas corporis,** see *quantitas corporea*. — (f), **quantitas durationis,** *the greatness of duration*. Non dicuntur omnes in eadem aetate resurgere, quasi omnibus competat eadem quantitas durationis, sed quia idem status perfectionis erit in omnibus; qui quidem status salvari potest in magna et in parva quantitate, PTS. Q. 81. Art. 2 ad 1. Cf. PTS. Q. 81. Art. 2 ob. 1; 4 Sent. 44. 1. 3. 2 ob. 1. — (g), **quantitas enuntiationis,** see *enuntiatio* under 2. — (h), **quantitas extensiva** and **quantitas intensiva,** *the quantity of extent and that according to energy* or *strength*. Totalitas autem et perfectio potest attendi dupliciter: uno modo quantum ad quantitatem eius intensivam; puta si dicam aliquem plene habere albedinem, si habeat eam quantumcumque nata est haberi, PT. Q. 7. Art. 9 c.

Cf. Pot. 1. 2 c; 4 Phys. 12 f and g. — (i), **quantitas fidei**, *the amount* or *strength of faith*. Cf. 3 Sent. 25. 2. 2. 1 c. — (j), **quantitas formae**, see *forma* under 2. — (k), **quantitas habitus**, see *habitus* under 4. — (l), **quantitas intensiva**, see *quantitas extensiva*. — (m), **quantitas intentionis**, *the strength of intention*. Cf. PS. Q. 19. Art. 8 c. — (n), **quantitas molis**, see *quantitas corporea*. — (o), **quantitas peccati**, *the greatness* or *gravity of sin*. Acerbitas illius poenae non est tantum ex quantitate peccati, quantum ex dispositione puniti, Ap. PTS. Q. 1. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 ad 9; PTS. Q. 8. Art. 7; PTS. Q. 9. Art. 2; PTS. Q. 14. Art. 5; C. G. 2. 83. — (p), **quantitas potentiae**, see *quantitas actus*. — (q), **quantitas scientiae** and **quantitas virtutis**, *the amount* or *extent of knowledge*, quantitas scientiae non solum attenditur secundum numerum scibilium, sed etiam secundum claritatem cognitionis, PT. Q. 10. Art. 2 ad 3; and *the amount* or *extent of virtue*, quantitas virtutum, . . ., potest attendi dupliciter. uno modo secundum rationem speciei, . . ., alio modo potest attendi secundum participationem subiecti, prout scilicet intenditur vel remittitur in subiecto, PS. Q. 66. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 66. Art. 1 c; PT. Q. 10. Art. 2 (bis); PT. Q. 12. Art. 1. — (r), **quantitas virtualis**, see *quantitas corporea*. — (s), **quantitas virtutis**, see *quantitas corporea et quantitas scientiae*.

quantitātīvē, *adv.*, see *quantitativus*.

quantitātīvus, a, um, *adj.*, *pertaining* or *belonging to extension, chiefly physical, quantitative*. Dimensiones quantitativae sunt accidentia consequentia corporeitatem, quae toti materiae convenit, PP. Q. 76. Art. 6 ad 2; superabundantia passionis, quae facit vitium, non attenditur secundum quantitativam ipsius intensionem sed secundum proportionem ipsius ad rationem, PTS. Q. 49. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 3. Art. 7; PP. Q. 14. Art. 12; PP. Q. 75. Art. 7; PP. Q. 76. Art. 8 (passim); PT. Q. 2. Art. 1; et passim. On **distinctio quantitativa**, see *distinctio* under 2; on **divisio quantitativa**, see *divisio*; on **mensura quantitativa**, see *mensura*; on **pars quantitativa**, see *pars* under 1; on **totalitas quantitativa**, see *totalitas*; on **totum quantitativum**, see *totus* under 1. — **quantitātīvē**, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of the proper size, quantitatively*. Necesse est quod quantitative abundet in eo (corpore animalium) elementum quod est minus activum, scilicet terra, PP. Q. 71. Art. 1 ad 2; maiora quantitative inveniuntur, Comp. 1. 18.

quantō, *adv.*, see *quantus*.

quantum, *adv.*, see *quantus*.

quantumcumque, see *quantuscumque*.

quantus, a, um, (1) *how large, how great*, Aristotelian πόσος, with *tantus, so great . . . as*, (2) *of a certain quantity* or *magnitude* or *number*, Aristotelian πόσος. — (1), sed sic non est in Deo, quia tantus est Pater quanta tota Trinitas, PP. Q. 30. Art. 1 ad 4; quantus est motus primus, 4 Phys. 17 b. Cf. PP. Q. 14. Art. 3; SS. Q. 83. Art. 2; SS. Q. 118. Art. 5; SS. Q. 146. Art. 1; SS. Q. 170. Art. 1; et passim.—**in quantum**, *as far as, according as, to whatever extent, in so far as*, synonym of *secundum quod*; see *secundum*. Continuum inquantum huiusmodi divisibile est, PP. Q. 3. Art. 1 c; ens inquantum est ens, PP. Q. 5. Art. 3 c; inquantum perfectionem aliquam habet, PP. Q. 13. Art. 2 c; Christus inquantum Deus habet potestatem auctoritatis, PT. Q. 64. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 3; PP. Q. 19. Art. 12 c; C. G. 1. 2; C. G. 1. 13 and 54; C. G. 3. 7 and 20; et passim. — **quantum**, i, *n.*, *how much, as much as*. Unde cum forma quanti, in quantum huiusmodi, sit figura, oportebit quod habeat aliquam figuram, PP. Q. 7. Art. 3 c; nihil enim augetur nisi quantum, SS. Q. 24. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 97. Art. 3; PP. Q. 98. Art. 1; PS. Q. 114. Art. 10; PS. Q. 64. Art. 4; SS. Q. 63. Art. 1; et passim. — **quantum**, *adv.*, *as much as, so much as, as far as*. Quantum cognoscibilis est, PP. Q. 14. Art. 3 c; se ad immortalia et divina trahere, quantum potest, C. G. 1. 5. Cf. PT. Q. 80. Art. 6; PT. Q. 82. Art. 9; PT. Q. 89. Art. 2; PTS. Q. 36. Art. 4; PTS. Q. 11. Art. 1; et passim. — **quantum in** or **ad** with *acc.*, *as far as* or *so far as concerns*. Inde est quod scientia animae Christi est inferior scientia divina quantum ad modum cognoscendi, PT. Q. 13. Art. 1 ad 2; quantum ad praeterita peccata quae transeunt actu et permanent reatu, adhibetur homini remedium specialiter per sacramenta, PT. Q. 62. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 13. Art. 3 (passim); PT. Q. 57. Art. 1 (ter); PT. Q. 66. Art. 11 (passim); PTS. Q. 18. Art. 1; et passim. — **quantō**, *adv.*, *by how much, by as much as, according as, usually*, used with correlative *tanto, by so much*. Quanto enim virtus moralis est perfectior, tanto magis passiones superat, PS. Q. 59. Art. 5 ob. 1; Deus autem quanto perfectius cognoscitur, tanto perfectius amatur, PS. Q. 67. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 106. Art. 4; PP. Q. 108. Art. 6; PS. Q. 4. Art. 5; PS. Q. 75. Art. 3; PTS. Q. 18. Art. 4; et passim. — (2), augmentativae virtutis obiectum est quantum perfectum, PP. Q. 77. Art. 3 c; apparet aliquid quantum esse, PT. Q. 77. Art. 2 c; quantum dicitur quod est divisibile in ea quae insunt, quorum utrumque natum est esse hoc aliquid, 5 Met. 15 a; omne quantum est aliquo modo in potentia, C. G. 1. 20; substantiae sensibiles quantae, C. G. 2. 75; usque ad quantum oporteat naturalem considerare de forma, 2 Phys. 4 f; motus autem est quantus secundum magnitudinem, 3 Phys. 12 e; nihil movetur, nisi quantum, 1 Cael. pr.; quod sit quanta caro, 1 Gener. 17 b; nihil sentitur, nisi quantum, Sensu 19 i. Cf. PT. Q. 77. Art. 2 c; 1 Gener. 17 d. On **corpus quantum**, see *corpus*; on **totum quantum**, see *totus* under 1. — Kinds of *quantum* in this sense are: **quantum per accidens** and **quantum per se**, *concrete extension indirectly by reason of some extended subject and extension directly*. Cf. *quantitas* under 1. Aliqua dicuntur quanta per accidens ex hoc solo quod sunt accidentia alicuius subiecti quod est quantum. alio modo dicuntur aliqua quanta per accidens non ratione subiecti in quo sunt, sed eo quod dividuntur secundum quantitatem ad divisionem alicuius quantitatis, sicut motus et tempus, quae dicuntur quaedam quanta et continua propterea quod ea quorum sunt, sunt divisibilia et ipsa dividuntur ad divisionem eorum, 5 Met. 15 e; quantum per se, . . ., duplex est. quaedam enim significantur per modum sustinere et subiecti, sicut linea vel superficies vel numerus; quodlibet enim istorum substantialiter est quantum, quia in definitione cuiuslibet ponitur quantitas; nam linea est quantitas continua secundum longitudinem divisibilis finita, et similiter est de aliis. quaedam vero per se pertinent ad genus quantitatis et significantur per modum habitus vel passionis talis substantiae, scilicet lineae, quae est substantialiter quantitas, vel aliarum similium quantitatum, sicut multum et paucum significantur ut passiones numeri, et productum et breve ut passiones lineae, et latum et strictum ut passiones superficiei, et profundum et humile sive altum ut passiones corporis, 5 Met. 15 d.

quantuscumque, tacumque, tumcumque, *adj.*, *how great soever, of whatever size*. Quantacumque inclinatio ad bonum fuerit in supremo angelo, tamen ei necessitatem non inducebat, PP. Q. 63. Art. 7 ad 3; vel etiam quia propter bonum virtutis pericula aggrediuntur; cuius boni voluntas in eis perseverat, quantacumque sint pericula, PS. Q. 45. Art. 4 c; quantacumque multitudo testium determinaretur, posset quandoque testimonium esse iniquum, SS. Q. 70. Art. 2 ad 1; de eius amissione etiam ad horam magis esset dolendum quam de amissione vitae alterius hominis per quantumcumque tempus, PT. Q. 46. Art. 6 ad 4. Cf. SS. Q. 136. Art. 4; PTS. Q. 88. Art. 4; PTS. Q. 98. Art. 7 (bis); PTS. Q. 99. Art. 5. — **quantumcumque**, *neutr., adv.*, *as much soever*. Hoc autem quod est esse, communiter invenitur in omnibus rebus quantumcumque diversis, PP. Q. 65. Art. 1 c; omnes autem quantumcumque rudes terram et aquam esse corpora sensu deprehendunt, PP. Q. 68. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 2; PS. Q. 30. Art. 4; PS. Q. 67. Art. 6; PS. Q. 88. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 24. Art. 7; et passim.

quantuslibet, talibet, tumlibet, *adj.*, *how great soever*. Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate doctrinaque praepolleant, non

ideo verum putem, quin ipsi ita senserunt vel scripserunt, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2, in quot. Cf. PP. Q. 12. Art. 3; PT. Q. 2. Art. 11; PTS. Q. 72. Art. 1 a, in quot.; PTS. Q. 92. Art. 2.

quāpropter, *adv.*, *wherefore, on which account.* Unde concludit: quapropter bono christiano, sive mathematici, sive quilibet impie divinantium, et maxime dicentes vera, cavendi sunt, SS. Q. 95. Art. 5 ad 2; dicit Augustinus: nemo dubitet mentiri eum qui falsum enuntiat causa fallendi, SS. Q. 110. Art. 1 a.

quārē, *adv.*, *from what cause, on what account, wherefore, why,* (1) interrog., (2) indirect., (3) as a result of or an inference from which, *wherefore, hence, therefore.* — (1), dicit Glossa ordin.: quare Solomon se unigenitum coram matre nominat, quem fratrem uterinum praecessisse Scriptura testatur, PT. Q. 37. Art. 2 ad 3. — (2), sic enim est apud Deum ratio quare tot stellas fecerit, vel tot rerum species, et quare tot praedestinavit, ex proportione partium principalium ad bonum universi, PP. Q. 23. Art. 7 ad 2; sicut appetitus boni est ratio quare vitetur malum, ita etiam spes et desperatio sunt ratio timoris et audaciae, PS. Q. 25. Art. 3 c; unde Solomon rationem assignat quare sint vota reddenda, SS. Q. 88. Art. 3 c; Iudaeis tamen quaerentibus quare baptizaret, confirmavit suum officium auctoritate Scripturae, dicens, PT. Q. 38. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 5 (passim); PP. Q. 47. Art. 3; PS. Q. 30. Art. 4; SS. Q. 88. Art. 11; PTS. Q. 42. Art. 3; et passim. — (3), dicitur enim quisquis ullam rem aliter quam est intelligit, non eam intelligit. quare non est dubitandum esse perfectam intelligentiam qua praestantior esse non possit, PP. Q. 85. Art. 7 ob. 1; et in morte invicem divisa singulum eorum mansit, unam hypostasim Verbi habens. quare una Verbi hypostasis, Verbi, et animae, et corporis extitit hypostasis, PT. Q. 50. Art. 3 ad 4. Cf. PT. Q. 78. Art. 5; PTS. Q. 12. Art. 2; PTS. Q. 69. Art. 3.

quarta, ae, *f.*, see *quartus.*

quartō, *adv.*, see *quartus.*

quartum, *adv.*, see *quartus.*

quartus, a, um, *num. adj.*, *the fourth.* Fiunt secundum speciales motus stellarum, qui possunt intelligi quarto die incepisse, PP. Q. 70. Art. 2 ad 3; et ita pietati magis responderet quarta et quinta beatitudo quam secunda, SS. Q. 121. Art. 2 c; quartum autem praeceptum est de actibus pietatis, quae est pars iustitiae secunda, SS. Q. 122. Art. 1 c; illi enim ieiunabant in Iulio, qui est quartus mensis ab Aprili, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 71. Art. 1 (bis); SS. Q. 122. Art. 5 (bis); SS. Q. 122. Art. 6; SS. Q. 123. Art. 12; SS. Q. 128. Art. 1; PTS. Q. 71. Art. 5; et passim. — **quarta**, ae, *f.*, (sc. *pars*), *a fourth part, a quarter.* Velut si primo auferatur pars quarta totius, et secundo pars quarta illius quartae, et iterum quarta illius quartae, et sic deinceps in infinitum, PTS. Q. 71. Art. 5 c. — **quartō**, *adv., fourthly.* Quartum est exterior hominum favor; et hoc excludit quarto dicens, PS. Q. 69. Art. 3 ad 6; quod quidem fit quandoque directe, quandoque indirecte; directe quidem quadrupliciter: uno modo, quando falsum imponit alteri; secundo, quando peccatum adauget suis verbis; tertio, quando occultum revelat; quarto, quando id quod est bonum dicit mala intentione factum, SS. Q. 73. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; PS. Q. 73. Art. 2; SS. Q. 12. Art. 1; PTS. Q. 28. Art. 1 (bis); et passim. — **quartum**, *adv., fourthly.* Primo quidem virtutes morales; secundo autem alii actus praeter contemplationem; tertio vero contemplatio divinorum effectuum; quartum vero et completivum est ipsa contemplatio divinae veritatis, SS. Q. 180. Art. 4 c.

quartus decimus, a, um, *num. adj.*, *the fourteenth.* Ad decimum quartum sic proceditur, PP. Q. 14. Art. 14 ob. 1; et eadem est ratio de pueris qui nondum habent debitum usum rationis per quem sint doli capaces; quem quidem pueri habent ut frequentius circa quartum decimum annum, puellae vero circa duodecimum, SS. Q. 189. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 9 (passim); PT. Q. 73. Art. 6; PT. Q. 74. Art. 4 (bis); PTS. Q. 58. Art. 5 (passim); PTS. Q. 71. Art. 14.

quasi, *adv.*, (1) lit., (a) *as if, just as, as it were,* (b) after the comparative particles, *sic, inde,* (2) transf., *about, nearly.* — (1) (a), unde quasi concomitanter se habet amicitia ad perfectam beatitudinem, PS. Q. 4. Art. 8 ad 3; oratio porrigitur alicui dupliciter uno modo, quasi per ipsum implenda, (c), . . ., non autem eis quos requirimus quasi interpellatores nostros apud Deum, SS. Q. 83. Art. 4 ad 1; quasi diceret: imo faciet, SS. Q. 108. Art. 1 a. Cf. PS. Q. 25. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 2. Art. 4; SS. Q. 25. Art. 7; SS. Q. 83. Art. 9; et passim. — (1) (b), sic igitur ens dividitur per unum et multa, quasi per unum simpliciter, et multa secundum quid, PP. Q. 11. Art. 1 ad 1; et inde est etiam quod quasi ex persona Domini angelus loquebatur, PS. Q. 98. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 25. Art. 4. — (2), et ideo Dominus et temporaliter fecit eos puniri, quia ceciderunt in die illa quasi viginti tria millia hominum, SS. Q. 14. Art. 3 c; erat enim quasi continuum festum, quia quotidie mane et vespere immolabatur agnus, . . ., alia vero tria festa celebrabantur in mense septimo, qui quasi totus apud eos erat solemnis, sicut et septimus dies, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10.

quātenus, *adv.*, (1) following *nisi, except, in so far as, to the extent,* (2) *so that, in order that, that.* — (1), unde voluntas in ea non fertur, nisi quatenus fertur in finem, PS. Q. 8. Art. 2 c; et tunc primae voluntatis bonitas non dependet ex intentione sequenti, nisi quatenus reiteratur actus voluntatis cum sequenti intentione, PS. Q. 19. Art. 7 c; minores non habent fidem implicitam in fide maiorum, nisi quatenus maiores adhaerent doctrinae divinae, SS. Q. 2. Art. 6 ad 3; bona creata non excitant spirituale gaudium, nisi quatenus referuntur ad bonum divinum, SS. Q. 9. Art. 4 ad 1; Dionysius non facit aliquam mentionem de extrema unctione, sicut nec de poenitentia, nec de matrimonio, quia ipse non intendit determinare de sacramentis, nisi quatenus per ea innotescere potest ecclesiasticae hierarchiae ordinata dispositio quantum ad ministros, PT. Q. 19. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 8; SS. Q. 53. Art. 2; SS. Q. 184. Art. 6; PT. Q. 19. Art. 1; PTS. Q. 4. Art. 2 (bis); PTS. Q. 29. Art. 1; et passim. — (2), tam sacerdotes, quam reliqui fideles omnes summam debent habere curam de his qui pereunt; quatenus eorum redargutione aut corrigantur a peccatis, aut si incorrigibiles appareant, ab Ecclesia separentur, SS. Q. 33. Art. 3 a, in quot.

quater, *adv.*, *num.*, *four times.* Denarius etenim quater ductus in quadragenarium surgit, SS. Q. 147. Art. 5 c, in quot.; denarius enim quater ductus in quadragenarium surgit, . . ., denarius ergo numerus, qui totam insinuat disciplinam, quater ductus, id est, numero qui corpori tribuitur, PT. Q. 40. Art. 2 ad 3.

quaterdeciēs, num., *adv.*, *forty times,* used in the S.T. only in quot. Unde dignum est ut eamdem carnem quaterdecies affligamus, SS. Q. 147. Art. 5 c, in quot.

quaternārius, a, um, *adj.*, *consisting of four each, containing four, quaternary.* Non enim triangulus dividitur contra quadratum, secundum quod continetur in eo, sed secundum quod exceditur ab eo; et similiter est dicendum de ternario et quaternario, PS. Q. 72. Art. 4 ad 2; diligere enim iubemur Deum ex toto corde, et ex tota anima, et ex tota mente; creaturae vero visibili debetur quaternarius propter calidum et frigidum, humidum et siccum, SS. Q. 147. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 6 (bis); PT. Q. 31. Art. 3 (ter); PTS. Q. 96. Art. 4 (bis).

quaterni, ae, a, *adj.*, plur., *fourfold.* Plotinus inter philosophiae professores cum Platone princeps, quatuor sunt, inquit, quaternarum genera virtutum, PS. Q. 61. Art. 5 a.

quatio, ere, no *perf.*, quassum, 3, *v. a.*, *to agitate, shake, excite.* Unde Augustinus dicit quod vinculum corporis, ne concutiatur atque

vexetur, laboris et doloris; ne auferatur autem atque perimatur, mortis terrore animam quatit, SS. Q. 123. Art. 4 c.

quātuor, num, *adj., four.* Quae quidem quatuor a quatuor praedictis videntur esse aliena omnino. non igitur conveniens videtur quod eadem littera sacrae Scripturae secundum quatuor sensus praedictos exponatur, (ob. 2), . . ., praeter praedictos sensus invenitur sensus parabolicus, qui inter illos sensus quatuor non continetur, (ob. 3), . . ., sola autem allegoria inter illa quatuor pro tribus spiritualibus sensibus ponitur, PP. Q. 1. Art. 10 ad 2. Cf. PP. Q. 18. Art. 2 (passim); PP. Q. 30. Art. 2 (passim); PS. Q. 61. Art. 4 (passim); PT. Q. 46. Art. 6; PT. Q. 49. Art. 6; PTS. Q. 54. Art. 4; et passim.

quatuordecim, *num., adj., fourteen.* Similiter etiam circa humanitatem Christi ponuntur septem articuli, quorum primus est de incarnatione, . . ., et sic in universum sunt quatuordecim, SS. Q. 1. Art. 8 c; ergo videtur quod puer, vel puella ante quatuordecim annos non possit rite vovere, SS. Q. 88. Art. 9 ob. 2. Cf. SS. Q. 89. Art. 10; SS. Q. 175. Art. 6 (bis); SS. Q. 189. Art. 5 (bis); PTS. Q. 74. Art. 1 pr.

—que, *conj.* enclitic, a copulative particle affixed to the word that it connects; *and,* used rarely in the S.T. Sicque animam nasci fatemur ex utero, PT. Q. 35. Art. 2 ad 1; eique tribuunt excellentissimam sapientiam, PT. Q. 42. Art. 4 ob. 3; et passim.

quemadmodum, *adv., in what manner, how,* (1) interrog., (2) rel., (a) in gen., (b) in partic., corresponding with *sic, ita,* etc., *just as, as.* — (1), licet interdum honesta ioca ac suavia sint, tamen ab ecclesiastica abhorrent regula; quoniam quae in Scripturis sanctis non reperimus, ea quemadmodum usurpare possumus, SS. Q. 168. Art. 2 ad 1, in quot. — (2) (a), Augustinus excludit dicens quod nunc quemadmodum Deus instituit naturas rerum, convenire quaerere, non quid in eis ad miraculum suae potentiae velit operari, PP. Q. 68. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 68. Art. 5; PS. Q. 111. Art. 4; SS. Q. 9. Art. 1; SS. Q. 98. Art. 1, in quot.; SS. Q. 177. Art. 1 ad 4, in quot. — (2) (b), et ideo, recedente anima, sicut non dicitur animal et homo nisi aequivoce, quemadmodum et animal pictum, vel lapideum; ita est de manu et oculo, PP. Q. 76. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 103. Art. 6, in quot.; PS. Q. 50. Art. 6, in quot.; PS. Q. 113. Art. 10, in quot.; SS. Q. 10. Art. 1, in quot.; SS. Q. 47. Art. 1, in quot.; SS. Q. 146. Art. 1, in quot.

qui, quae, quod, *pron. rel., who, which, what, that,* referring to a substantive or pronoun as antecedent. Sicut in omni natura est aliquid quo est omnia fieri, et aliquid quo est omnia facere; ita etiam in anima, PP. Q. 54. Art. 4 ob. 1; actus enim qui est agentis ut a quo, est patientis ut in quo, C. G. 2. 16; intellectus possibilis est quo est omnia fieri, agens vero quo est omnia facere (καὶ ἔστιν ὁ μὲν τοιοῦτος νοῦς τῷ πάντα γίνεσθαι, ὁ δὲ τῷ πάντα ποιεῖν, Aristotle's Anim. III. 5, 430. a 14 f), C. G. 3. 45. Cf. PP. Q. 79. Art. 4 ad 3; PP. Q. 79. Art. 7 c; PT. Q. 17. Art. 2 c; 3 Anim. 10 a; et passim. On **bonum cui fit,** see *bonus* under 2; on **finis cuius seu ut cuius et finis quo seu ut quo,** see *finis* under 2; on **intellegere id quo seu ut quo** and **intellegere id quod seu ut quod,** see *intellegere* under 1; on **materia circa quam, ex qua et in qua,** see *materia;* on **medium quo, in quo et sub quo,** see *medium* under 2; on **principium a quo, circa quod et ex quo,** see *principium;* on **quod quid seu quod quid est seu quod quid est esse** and **quod quid erat esse,** see *quis* under 1; on **secundum quod,** see *secundum;* on **significare ut quo et ut quod est,** see *significare.* — In every being one distinguishes *quo est* and *quod est,* i.e., that by which it is and that which possesses being or existence or the existence and the essence or the nature and the supposite. In divinis (i.e., God) idem est quo est et quod est, PT. Q. 3. Art. 3 ad 1; in compositis ex materia et forma nec materia nec forma potest dici ipsum "quod est", nec etiam ipsum esse, forma tamen potest dici "quo est," secundum quod est essendi principium, ipsa autem tota substantia est ipsum quod est et ipsum esse, quo substantia denominatur ens; in substantiis autem intellectualibus, quae non sunt ex materia et forma compositae, . . ., sed in eis ipsa forma est substantia subsistens, forma est "quod est", ipsum autem esse est actus et "quo est," et propter hoc in eis est unica tantum compositio actus et potentiae, quae scilicet est ex substantia et esse, quae a quibusdam dicitur ex "quod est" et esse, vel ex eo quod est et quo est, C. G. 2. 54; in compositis autem ex materia et forma "quo est" potest dici tripliciter. potest enim dici "quo est" ipsa forma partis quae dat esse materiae. potest etiam dici "quo est" ipse actus essendi, scilicet esse, sicut "quo curritur" est actus currendi. potest etiam dici "quo est" natura quae relinquitur ex coniunctione formae cum materia, ut humanitas, praecipue secundum ponentes quod forma, quae est totum quae dicitur quidditas, non est forma partis, 1 Sent. 8. 5. 2 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 2 ad 3; PP. Q. 75. Art. 5 ad 4; PP. Q. 90. Art. 2 ad 1; C. G. 2. 52 and 53; Opp.; et passim.

quia, *conj.,* (1) *because,* (2) *that,* introducing an indirect statement, Aristotelian ὅτι,, synonym of *quod.* — (1), sed rationes divinorum operum, quae in Deo cognoscuntur sicut in causa, omnes quidem Deus in seipso cognoscit quia seipsum comprehendit, PP. Q. 106. Art. 1 ad 1; haec littera dupliciter potest legi, uno modo ut ly *quia* teneatur causaliter, alio modo ut designet terminum vel signum dilectionis, Joan. 10. 4 d. Cf. PS. Q. 2. Art. 1 (quater); PS. Q. 3. Art. 2 (passim); PS. Q. 4. Art. 5 (ter); PS. Q. 4. Art. 4 (bis); PS. Q. 46. Art. 7; et passim. — (2), ut cognoscat de Deo quia est, C. G. 1. 3; ad demonstrandum quia est aliquid, C. G. 3. 50. Cf. SS. Q. 174. Art. 3 a; C. G. 3. 41; C. G. 3. 46; 1 Anal. 17 c; 1 Anal. 23 a; et passim. On **demonstratio quia,** see *demonstratio* under 3; on **quaestio quia,** see *quaestio;* on **scientia quia,** see *scientia* under 1; on **scire quia,** see *scire* under 1.

quicumque, quaecumque, quodcumque, pron. rel., *whoever, whatever, whosoever, whatsoever, every one who, every thing that, all that.* Unde quicumque effectus praeexistunt in Deo, PP. Q. 14. Art. 15 c; quaecumque sunt et nullo modo differunt, sunt idem, PP. Q. 90. Art. 1 ob. 3; si fatum est in creaturis, aut est substantia, aut accidens; et quodcumque horum detur, PP. Q. 116. Art. 2 ob. 3; quicumque autem ex amore aliquid facit, quasi ex seipso operatur, SS. Q. 19. Art. 4 c; consideratio vero quorumcumque ad hoc non pertinentium, SS. Q. 82. Art. 3 ad 1; potest transmutare omnem materiam in quamcumque formam, PT. Q. 28. Art. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 90. Art. 1 ob. 3; PS. Q. 73. Art. 8; SS. Q. 60. Art. 2; PT. Q. 19. Art. 2; PT. Q. 43. Art. 2; PTS. Q. 25. Art. 3; et passim.

quid, see *quis.*

quidam, quaedam, quoddam, (and *subst.* quiddam), pron. indef., (1) *a certain, a certain one, somebody, something,* (a) with an adj., to soften the assertion, (b) without an *adj.,* (2) *plur., some.* — (1) (a), cum sollicitudo sit quidam specialis actus rationis, SS. Q. 54. Art. 1 c; et haec veritas est quidam particularis actus iustitiae, SS. Q. 109. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 48. Art. 3; PP. Q. 103. Art. 1; SS. Q. 54. Art. 1; SS. Q. 114. Art. 2. — (1) (b), alii vero dixerunt quod omnes substantiae spirituales processerunt a Deo quodam gradu et ordine, PP. Q. 10. Art. 6 c; iustificatio impii est quidam motus quo humana mens movetur a Deo a statu peccati in statum iustitiae, PS. Q. 113. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 103. Art. 2; PS. Q. 78. Art. 3 and 4; SS. Q. 124. Art. 2; PT. Q. 1. Art. 2; PTS. Q. 58. Art. 2 and 3. — (2), quidam dixerunt quod maleficium nihil aliud erat in mundo nisi in aestimatione hominum, PTS. Q. 58. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 90. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 10; PS. Q. 114. Art. 7; SS. Q. 101. Art. 4; PT. Q. 30. Art. 2 and 3; et passim. — quiddam, *subst., something,* used with the *gen.,* without the *gen.* Dat enim eis formandis quiddam substantiae suae, PP. Q. 84. Art. 2 ob. 2; sed est quasi quiddam divinum in eo, SS. Q. 131. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 3; SS. Q. 52. Art. 4; SS. Q. 132. Art. 4; PT. Q. 2. Art. 7; PT. Q. 7. Art. 1.

quidditas, ātis, *f.*, *quiddity, what a thing is*, i.e., the essence of a thing, so called because in answer to the question, "quid est res", a statement of the essence of a thing is expected, synonym of *essentia, forma, natura, quod quid est, quod quid erat esse, species*, and *substantia*. Quod quid est eius sive quidditas vel natura, PP. Q. 3. Art. 4 ob. 2; substantia, quantitas et qualitas, et ea quae sub eis continentur, contrahunt ens applicando ens ad aliquam quidditatem seu naturam, PP. Q. 5. Art. 3 ad 1; quia illud per quod res constituitur in proprio genere vel specie est quod significamus per definitionem indicantem quid est res, inde est quod nomen essentiae a philosophis in nomen quidditatis mutatur, Ente 1 c; essentiae vel quidditatis cognitione, C. G. 1. 12; Deus est sua essentia, quidditas seu natura, C. G. 1. 21; de ratione autem quidditatis, inquantum est quidditas, non est quod sit composita quia numquam inveniretur simplex natura, quod ad minus in Deo falsum est, nec est de ratione eius quod sit simplex, cum quaedam inveniatur composita, ut humanitas, 2 Sent. 3. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 9; PP. Q. 84. Art. 7; PP. Q. 85. Art. 6 (passim); PP. Q. 86. Art. 2; PP. Q. 88. Art. 2; et passim. On **compositio quidditatis**, see *compositio* under 1; on **intellectus cognoscitivus quidditatis rei seu quidditatem rei apprehendens**, see *intellectus* under 4. — Kinds of *quidditas* are: (a), **quidditas absoluta seu separata seu abstracta seu pura** and **quidditas recepta seu materialis**, *essence separated from matter* or *abstracted from it* or *pure* and *that united with matter* or *charged with it*. Si autem quidditas abstracta ab hoc particulari sensibili sit quidditas habens quidditatem; ergo quidditatem illam intellectus natus est abstrahere; et ita, cum non sit abire in infinitum, erit devenire ad quidditatem non habentem quidditatem, per quam intelligitur quidditas separata, PTS. Q. 92. Art. 1 c. Cf. C. G. 3. 108; Qu. Anim. 16 c; Ente 6 e. — (b), **quidditas abstracta**, see *quidditas absoluta*. — (c), **quidditas composita seu compositi** and **quidditas simplex**, *the composite and the simple essence* or *the essence of a composite and that of a simple being*. In cognoscendo quidditates simplices non potest esse intellectus falsus, sed vel est verus, vel totaliter nihil intelligit, PP. Q. 17. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 5; PP. Q. 85. Art. 5; PTS. Q. 92. Art. 1; 2 Sent. 3. 1. 1 c and ad 1; Qu. Anim. 16 c; Ente 6 h. — (d), **quidditas generis, quidditas speciei**, and **quidditas individui**, *the quiddity* or *essence of a genus, that of a species, and that of an individual* or *single thing*. Omnia quae sunt in genere uno, communicant in quidditate vel essentia generis, quod praedicatur de eis in eo quod quid, PP. Q. 3. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 1; C. G. 3. 41. — (e), **quidditas individui**, see *quidditas generis*. — (f), **quidditas materialis**, see *quidditas absoluta*. — (g), **quidditas pura**, see *quidditas absoluta*. — (h), **quidditas recepta**, see *quidditas absoluta*. — (i), **quidditas separata**, see *quidditas absoluta*. — (j). **quidditas simplex**, see *quidditas composita*. — (k), **quidditas speciei**, see *quidditas generis*. — (l), **quidditas subsistens**, *quiddity existing for itself*. Eo quod substantiae separatae sunt quidditates subsistentes, quae non habent quidditates, PTS. Q. 92. Art. 1 c. Cf. C. G. 2. 93.

quidditātivus, a, um, *adj.*, *pertaining* or *belonging to quiddity* or *essence*, does not occur in the Summa Theologica. On **ratio quidditativa**, see *ratio* under 8.

quidem, *adv.*, (1) *indeed, at least, certainly, too, also*, (2) *ne . . . quidem, not even*. — (1), alio modo pensari potest quantitas meriti ex quantitate operis; quae quidem est duplex, PP. Q. 95. Art. 4 c; sed causa inaequaliter inter homines videtur nunc esse ex parte quidem Dei, PP. Q. 96. Art. 3 ob. 3; cum aliquis amat aliquid propter delectationem, amor quidem ille causatur ex delectatione, PS. Q. 27. Art. 4 ad 1; quaedam vero unio est essentialiter ipse amor; et haec est unio secundum coaptationem affectus; quae quidem assimilatur unioni substantiali, inquantum amans se habet ad amatum in amore quidem amicitiae, PS. Q. 28. Art. 1 ad 2; et ideo iudicabit quidem in humana natura, sed ex divinitatis virtute, PTS. Q. 90. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 2. Art. 5 ad 3; PS. Q. 16. Art. 3 c; SS. Q. 8. Art. 8; SS. Q. 10. Art. 2; PTS. Q. 83. Art. 2; et passim. — (2), lex tua scripta est in cordibus hominum, quam ne ipsa quidem delet iniquitas, PS. Q. 94. Art. 6 a, in quot.

quies, ētis, *f.*, *rest, quiet, repose, cessation*, in the proper and improper senses of the word, the opposite of *motus*. De ratione enim quietis est, quod quiescens non aliter se habeat nunc et prius, PP. Q. 53. Art. 3 c; quies enim demonstrat motum consummatum, PP. Q. 73. Art. 1 ad 2; quies enim non est negatio motus, sed privatio ipsius, 4 Phys. 20 i; simpliciter quidem et proprie et perfecte contrariatur motus motui, sed etiam quies motui opponitur, cum sit privatio motus et privatio quodammodo sit contrarium, 5 Phys. 9 a; unus motus contrarius opponitur quodammodo et motui contrario et quieti; motui quidem contario secundum directam contrarietatem, quieti autem magis secundum oppositionem privativam, quae tamen habet aliquid de contrarietate, inquantum quies opposita est finis et complementum contrarii motus, 8 Phys. 15 f; intendit igitur quietem per motum quae se habet ad motum, sicut unum ad multa; quiescit enim quod similiter se habet nunc et prius, C. G. 3. 23; quies tempore mensuratur, 1 Perih. 5 d; quies in bono desiderato causat delectationem, 1 Anal. 41 f; motus est causa quietis consequentis, 2 Anal. 10 a; quies proprie loquendo motui opponitur, quia vero motus causat laborem in operationibus nostris, . . ., inde consecutum est ut quies labori opponatur, et ex his duabus significationibus quietis transumptae sunt aliae duae. quia enim nostris operationibus motus adiungitur, inde in usum venit ut omnis operatio motus dicatur, quamvis improprie, et secundum hoc omnis cessatio a quacumque operatione quies dicitur, et haec significatio transumitur a prima. sed quia nihil laborat nisi ex hoc quod a perfectione propriae naturae distat, ut patet in motibus violentis, inde est ut illo res quiescere dicatur in quo sufficientiam invenit, et secundum hunc modum voluntas quiescit in ultimo fine, et haec significatio quietis transumitur a secunda, 2 Sent. 15. 3. 2 c. Cf. PP. Q. 73. Art. 2 c; 5 Phys. 4 g; 5 Phys. 9 d; 6 Phys. 5 k; 8 Phys. 5 c; et passim. — Kinds of *quies* in the general sense of the word are: (a), **quies animae et quies corporalis seu corporis**, *repose of soul and repose of body*. Sicut homo indiget corporali quiete ad corporis refocillationem, quia non potest continue laborare propter hoc quod finitam virtutem quae determinatis laboribus proportionatur; ita etiam est ex parte animae, cuius etiam est virtus finita ad determinatas operationes proportionata, SS. Q. 168. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 38. Art. 1; SS. Q. 35. Art. 2; SS. Q. 168. Art. 2 (passim); PT. Q. 40. Art. 1. — (b), **quies corporalis seu corporis**, see *quies animae*. — (c), **quies desiderii** and **quies motus**, *cessation of desire* and *that of motion* in the proper sense of the word. Quies desiderii est quando desiderium sistit in aliquo propter quod omnia facit et quaerit, et non desiderat aliquid ulterius, . . ., quies autem motus est quando pervenitur ad terminum quaesitum, 1 Sent. 1. 4. 1 ad 5. — (d), **quies extra naturam seu innaturalis seu violenta** and **quies secundum naturam seu naturalis**, *quiet not according to nature* or *the unnatural* or *forced quiet and that according to nature* or *the natural quiet*. Sed motus est naturalis qui terminatur ad quietem naturalem, (ob. 5), . . ., sicut patet de motu violento lapidis sursum, qui terminatur ad quietem violentam, (c), . . ., quamvis non possit esse motus non naturalis qui terminatur ad quietam violentam, tamen potest esse motus naturalis qui terminatur ad quietem naturalem, PTS. Q. 75. Art. 3 ad 5. Cf. PS. Q. 31. Art. 8 (passim); 1 Sent. 4. 4. 2 ad 1; 5 Phys. 10 a, d, e, and i; 8 Phys. 6 b; 2 Cael. 4 d and 23 d; et passim. — (e), **quies innaturalis**, see *quies extra naturam*. — (f), **quies mentis**, *peace of mind*. Inter omnia autem futura beneficia, quae erant praefiguranda, praecipuum et finale erat quies mentis in Deo, vel in praesenti per gratiam, vel in futuro per gloriam, PS. Q. 100. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 35. Art. 3; SS. Q. 122. Art. 4. — (g), **quies**

motus, see *quies desiderii.* — (h), **quies naturalis**, see *quies extra naturam.* — (i), **quies secundum naturam**, see *quies extra naturam.* — (j), **quies spiritualis**, *the spiritual peace.* Cf. Mal. 14. 2 ad 1—4 c. — (k), **quies violenta**, see *quies extra naturam.*

quiesco, ere, ēvi, and ētum, 3, *v. n.* and *a.*, (1) *to rest, stop, cease from labor, desist from any effort,* used lit. and fig., (2) *rest, remain in a place, position* or *state, lie still, be still.* — (1), sed Deus non legitur septimo die aliquid fecisse, quinimo ab omni opere quievisse, PP. Q. 73. Art. 1 ob. 2; nec ista inquisitio quiescat, quousque perveniat ad cognoscendum essentiam causae, PS. Q. 3. Art. 8 c; sicut quiescente fabro, non movetur martellus, PT. Q. 77. Art. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 31. Art. 7 ob. 1; PS. Q. 34. Art. 1 c; PS. Q. 46. Art. 8 c; SS. Q. 158. Art. 5. — (2), corporibus gravibus, . . ., cum enim sunt in loco proprio et naturali, quiescunt, PP. Q. 18. Art. 1 ad 2; pisces et aves, . . ., quia corpora eorum naturaliter moventur ad terram, unde et in terra quiescunt, PP. Q. 71. Art. 1 ob. 2; in toto autem tempore mensurante motum corporis, . . ., quia si in uno et eodem loco esset in duobus nunc, sequeretur quod ibi quiesceret; cum nihil aliud sit quiescere, PP. Q. 53. Art. 2 c; ex eadem virtute naturae est quod grave feratur deorsum, et quod ibi quiescat, PS. Q. 2. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 36. Art. 2 ad 4; PP. Q. 53. Art. 3 c; PP. Q. 59. Art. 4 ad 2; PS. Q. 34. Art. 4; PS. Q. 35. Art. 6.

quiētas, ātis, *f., quiet, rest.* Una quidem perfecta, quae consistit in perfecta fruitione summi boni, per quam omnes appetitus uniuntur quietati in uno, SS. Q. 29. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 47. Art. 15 ad 2.

quiētātio, ōnis, *f., the action of quieting; the state of being quieted* or *quiet.* Eiusdem rationis est quod appetatur bonum, et quod appetatur delectatio, quae nihil est aliud quam quietatio appetitus in bono, PS. Q. 2. Art. 6 ad 1; pax consistit in quietatione et unione appetitus, SS. Q. 29. Art. 2 ad 3; quietatio autem motus localis non fit per actionem alicuius contrarii agentis, . . ., sed ipsa eorum quietatio sola voluntate divina accidens, eis loco purgationis erit, PT. Q. 71. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 4. Art. 2 (passim); PS. Q. 4. Art. 3; PS. Q. 23. Art. 3; PS. Q. 23. Art. 4; PS. Q. 33. Art. 4.

quieto, āre, 1, *v. a., to calm, to quiet.* Neque iterum omnibus quae habemus, fruimur; vel quia non delectamur in eis; vel non sunt ultimus finis desiderii nostri, ut desiderium nostrum impleant et quietent, PP. Q. 12. Art. 7 ad 1; beatitudo est sufficiens bonum, et quietat desiderium, PS. Q. 4. Art. 5 ob. 5; unde ex aliqua parte appetitum quietat, SS. Q. 29. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 2. Art. 8 (passim); PS. Q. 5. Art. 2; PS. Q. 5. Art. 4; PS. Q. 11. Art. 3; SS. Q. 118. Art. 7; SS. Q. 145. Art. 3; et passim.

quiētus, a, um, *P. a., at rest, calm, peaceful, quiet.* Ultimo autem, tempore David regis et Salomonis, populus ille habuit quietissimum statum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 2. On **actus quietus**, see *actus* under 2; on **affectio quieta**, see *affectio.*

quilibet, quaelibet, quodlibet, *indef., pron., anyone who will, anyone without distinction, whom you will, no matter who, any, all, every.* Homo et quolibet animal est movens seipsum, PP. Q. 76. Art. 4 ob. 2; quia hoc quilibet in seipso experiri potest, PP. Q. 84. Art. 7 c; quilibet autem artifex intendit suo operi dispositionem optimam inducere, PP. Q. 91. Art. 3 c; sed credere Deo invenitur communiter in quolibet actu fidei, quia fides innititur primae veritati, SS. Q. 2. Art. 2 ob. 2; similiter etiam nec ut quaslibet miserias praesentis vitae evadat, SS. Q. 64. Art. 5 ad 3; in qualibet aetate et apud quaslibet hominum nationes semper fuit aliqua sacrificiorum oblatio, SS. Q. 85. Art. 1 a; sed non est homo quem non assumpsit; quia sic esset pari ratione Petrus, vel quilibet alius homo, PT. Q. 4. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 57. Art. 3 c; SS. Q. 124. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 1 c; SS. Q. 153. Art. 3; PTS. Q. 36. Art. 5; et passim. — **quamlibet**, *adv., how much soever, ever so much, howsoever, as you will.* Unde subdit; "Quamlibet enim parum de luce Creatoris aspexerit, breve fit ei omne, quod creatum est," SS. Q. 180. Art. 5 ad 3, in quot.

quin, *conj.*, (1) as a *rel. particle*, prop. qui or qui ne, and mostly where the relative stands for a *nom. masc.* or for the *abl.* of time *who . . . not, that . . . not, but . . . that, but, often* = Eng. *without* followed by a *subj. clause,* (a) in *gen.*, (b) after verbs of *hindering, resisting, refusing, delaying,* etc., (c) after expressions of *doubt, hesitation* etc., (d) *introducing a pure result clause* with the sense of *ut non,* (e) with a *result clause* after general negatives, (2) in corrections, *nay, rather.* — (1) (a), non enim erat exemptum corpus humanum totaliter a legibus naturae, quin ex exterioribus agentibus aliquod commodum aut auxilium reciperet magis vel minus, PP. Q. 96. Art. 3 c; et sic Deus non deficiebat hominibus, quin esset salutis auxilia, PS. Q. 98. Art. 2 ad 4; et ideo per fidem Christi non excusantur fideles quin principibus saecularibus obedire teneantur, SS. Q. 104. Art. 6 c; non tamen quantum ad hoc contemnit ea, quin reputet ea utilia ad opus virtutis exequendum, SS. Q. 129. Art. 8 ad 2; Deus nunquam ita deserit Ecclesiam suam, quin inveniantur idonei ministri sufficientes ad necessitatem plebis, PTS. Q. 36. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 105. Art. 1; PS. Q. 109. Art. 2; PS. Q. 109. Art. 8 (bis); SS. Q. 171. Art. 6; PT. Q. 46. Art. 2; PTS. Q. 83. Art. 2; et passim. — Eng. *without.* Non enim permittit Deus aliquos cadere, quin alios erigat, PP. Q. 23. Art. 6 ad 1; potest ad minus per aliquod breve spatium stare quin peccet mortaliter, PS. Q. 89. Art. 6 ob. 3. Cf. PP. Q. 44. Art. 1 ad 1; PP. Q. 53. Art. 2 c; SS. Q. 64. Art. 2 ad 1; SS. Q. 15[illegible] Art. 2 ad 1. — (1) (b), non tamen per hoc excluditur quin sit essentia Dei, PP. Q. 21. Art. 1 ad 4; nihil videtur prohibere quin etiam sint plures ab alio non existentes; PP. Q. 33. Art. 4 ob. 4; nunquam a Deo praetermittitur, quin semper inferiora moveantur per superiora, et non e converso, PP. Q. 106. Art. 3 c; sicut distantia localis non impedit quin unus angelus alium videre possit, PP. Q. 107. Art. 4 ad 1; sed ille qui est in peccato, non debet abstinere quin eleemosynam corporalem faciat, SS. Q. 33. Art. 5 ob. 2; non autem interdicebatur eis quin de aliis operibus honestis lucrarentur, SS. Q. 87. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 185. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 3; PTS. Q. 8. Art. 6; PTS. Q. 18. Art. 1; PTS. Q. 22. Art. 5; PTS. Q. 23. Art. 1; PTS. Q. 64. Art. 6; et passim. — (1) (c), neque alicui debet esse dubium, quin Deus immediate hominibus aliqua revelare possit non mediantibus angelis, PP. Q. 112. Art. 2 c; non est dubium quin teneatur testimonium ferre in his in quibus secundum ordinem iuris testimonium ab eo exigitur, SS. Q. 70. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 27. Art. 8; SS. Q. 185. Art. [illegible]; PT. Q. 15. Art. 5; PT. Q. 27. Art. 4; PT. Q. 27. Art. 5; PT. Q. 39. Art. 6; et passim. — (1) (d), ergo voluntas daemonis non est ita obstinata in malo quin possit redire ad bonum, PP. Q. 6[illegible] Art. 2 ob. 1. — (1) (e), nihil enim est adeo contingens, quin in se aliquid necessarium habeat, PP. Q. 86. Art. 3 c. — (2), nec aliquid eius excellentiae deperiit ex hoc quod Deus dedit eum in mortem pro salute humani generis; quin imo ex hoc factus est victor gloriosus, PP. Q. 20. Art. 4 ad 1; sed peccatores tangentes corpus Christi sub specie propria non peccabant, quin etiam veniam peccatorum consequebantur, PT. Q. 80. Art. 4 ob. 1.

quindecim, *num. adj., fifteen.* Et tamen additi sunt vitae eius post quindecim anni, SS. Q. 171. Art. 6 ob. 2; Hieronymus ponit quindecim signa praecedentia iudicium, dicens quod primo die maria omnia exaltabuntur quindecim cubitis super montes, PTS. Q. 73. Art. 1 a. Cf. PTS. Q. 74. Art. 4; PTS. Q. 74. Art. 6.

quingenti, ae, a, *num. adj., five hundred.* Paulus meminit dicens deinde apparuit plus quam quingentis fratribus simul, PT. Q. [illegible] Art. 3 ad 4; quidam enim, ut Augustinus dicit, dixerunt a ascensione Domini usque ad ultimum eius adventum quadringentos annos posse compleri, alii quingentos, alii mille, PTS. [illegible] 77. Art. 2 c.

quinimo, *adv.*, (*quin* + *imo*), *nay rather*. Sed Deus non legitur septimo die aliquid fecisse, quinimo ab omni opere quievisse, PP. Q. 73. Art. 1 ob. 2; quinimo christianorum principes templa idolorum primo claudi et postea dirui fecerunt, SS. Q. 10. Art. 11 ob. 2. Cf. PS. Q. 73. Art. 8; PS. Q. 39. Art. 3; SS. Q. 44. Art. 2; SS. Q. 62. Art. 6; PTS. Q. 38. Art. 2; et passim.

quinquāgēsimus, a, um, *num. adj., the fiftieth*. Sed lex vetus abstulit virtutem venditionis; mandavit enim quod possessio reverteretur ad venditorem in quinquagesimo anno Iubilaei, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 3. — **quinquāgēsima,** ae, *f., quinquagesima*, the period beginning with the Sunday immediately preceding Lent and ending with Easter. Ergo in tempore Quinquagesimae, quod Ecclesia solemnizat propter Dominicam resurrectionem, . . ., debent aliqua ieiunia indici, SS. Q. 147. Art. 5 ob. 3.

quinquāginta, *num. adj., fifty*. Celebrabatur autem festum Pentecostes post quinquaginta dies, ad recolendum beneficium legis datae, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10.

quinque, *num. adj., five*. Videtur quod inconvenienter distinguantur quinque sensus exteriores, (ob. 1), . . ., ergo non est sensus unus, sed plures; ergo plures sensus sunt quam quinque, (ob. 3), . . ., sed contra est quod Philosophus dicit, quod non est alter sensus praeter quinque, PP. Q. 78. Art. 3 a; ideo illa unctio ab omnibus observatur quae fit ad quinque sensus, quasi de necessitate sacramenti, PTS. Q. 32. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 61. Art. 2 (passim); PT. Q. 66. Art. 5; PTS. Q. 7. Art. 1; PTS. Q. 43. Art. 2; PTS. Q. 95. Art. 5; et passim.

quinquennium, ii, *n., a period of five years, five years, a quinquennium*. Dicitur: qui divinationes expetunt, sub regula quinquennii iaceant, secundum gradus poenitentiae definitos, SS. Q. 95. Art. 1 a.

quinquiēs, *adv., five times*. Ipso die resurrectionis dominicae quinquies Christus apparuisse legitur, (ob. 3), . . ., unde in Evangelio non legitur quod post primum diem eis apparuerit, nisi quinquies, PT. Q. 55. Art. 3 ad 3; quinquies se sacerdos vertit ad populum, ad significandum quod Dominus die resurrectionis quinquies se manifestavit, PT. Q. 83. Art. 5 ad 6.

quintuplex, icis, *adj., fivefold, quintuple*. Unde ad repraesentandum quinque plagas Christi fit quarto quintuplex crucesignatio super illa verba, PT. Q. 83. Art. 5 ad 3.

quintuplus, a, um, *adj., five-fold*. Augustinus dicit, octo genera poenarum in legibus esse scribit Tullius, damnum, vincula, . . ., damnum quidem, sicut cum fur condemnabatur ad quintuplum, vel quadruplum, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 10; ergo ille qui furatur, tenetur restituere quadruplum vel quintuplum, SS. Q. 62. Art. 3 ob. 1.

quintus, a, um, *adj., the fifth*. Alii enim dicunt pisces et aves quinta die esse productos in actu, PP. Q. 71. Art. 1 c; quintus gradus humilitatis est "tenere quod communis regula monasterii habet", SS. Q. 162. Art. 4 ad 4. Cf. PP. Q. 66. Art. 2; PP. Q. 72. Art. 1; PP. Q. 76. Art. 7 (bis); PT. Q. 44. Art. 2; PT. Q. 57. Art. 3; et passim. On **corpus quintum,** see *corpus*; on **essentia quinta,** see *essentia* under 2.

quīnus, a, um, *adj., quinary*. Si ergo in divinis sunt quinque notiones, dicetur quinus; quod est inconveniens, (ob. 2), . . ., et ideo, licet dicatur Deus unus, propter unitatem essentiae, et trinus, propter trinitatem personarum; non tamen dicitur quinus propter quinque notiones, PP. Q. 32. Art. 3 ad 2.

quippe, *adv.* and *conj.*, introducing an explanation, *for, for in fact, indeed, certainly, to be sure, by all means*. Ad se quippe dicitur persona, non ad Filium, PP. Q. 29. Art. 4 ob. 1; nos quippe, si sancti efficimur, non tamen nascimur, quia ipsa naturae corruptibilis conditione constringimur, PT. Q. 34. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 16. Art. 3; PT. Q. 41. Art. 1; PT. Q. 54. Art. 1; PT. Q. 55. Art. 6; PT. Q. 77. Art. 8; et passim.

Quirinus, i, *m.*, (a variant of Quiricus), *Quirinus*, bishop of Iberia. He wrote to Gregory the Great to inquire whether rebaptism was necessary in the case of priests and laymen who had renounced Nestorianism. Gregory replied in 601 A.D. by a letter addressed to Quirinus and the other bishops of Iberia. Unde Gregorius dicit scribens Quirino Episcopo, Regist. lib. XI, *epist.* LXVII, PT. Q. 66. Art. 9. Cf. PT. Q. 68. Art. 8.

quis, quid, *pron. interrog., who? which? what? why?* "Quid" quandoque quaerit de natura quam significat definitio, ut cum quaeritur: Quid est homo? et respondetur, animal rationale mortale. quandoque vero quaerit suppositum, ut cum quaeritur: Quid natat in mari? et respondetur, piscis. et sic quaerentibus, "quid tres", responsum est, "tres personae," PP. Q. 29. Art. 4 ad 2; unde etiam in rebus humanis si quaeratur: Quis est iste? respondetur: Socrates, quod nomen est suppositi. si autem quaeratur: Quid est iste? respondetur: Animal rationale et mortale, PP. Q. 31. Art. 2 ad 4; definitio ostendit de aliquo "quid est," 2 Anal. 2 l; non generatur simpliciter nisi "quid", id est, existens in genere substantiae, 1 Gener. 6 g. Cf. PP. Q. 2. Art. 2 ob. 2 and ad 2; PP. Q. 84. Art. 4 c; 1 Gener. 7 b; 1 Sent. 23. 1. 3 ad 4; et passim. On **praedicare in quid,** see *praedicare* under 2; on **quaestio quid,** see *quaestio*. — **quod quid seu quod quid est seu quod quid est esse** (PP. Q. 2. Art. 2 ob. 2 and ad 2; PP. Q. 3. Art. 4 ob. 2; PP. Q. 67. Art. 3 c; PT. Q. 10. Art. 3 ad 2; C. G. 1. 3, 58, and 59; C. G. 2. 96; C. G. 4. 40, 41, and 49; 1 Anal. 18 c; 2 Anal. 3 b-e, 4 c-e, 5 h, 6 a and i, 7 b and c; 8 b and 14 c; 2 Phys. 11 d and f; 1 Gener. 8 c and 14 e; 2 Anim. 2 a; 3 Anim. 8 b; 7 Met. 4 a, the translation of the Aristotelian expression τὸ τί ἐστι = the essence of a thing, because in answer to the question, What is a thing? the statement of its essence is expected. Cf. *quidditas*. On **esse in eo quod quid est,** see *esse*; on **intellectus cognoscens quod quid est,** see *intellectus* under 4; on **intellegere in quod quid est,** see *intellegere* under 1; on **praedicare in quod quid est seu in eo quod quid est,** see *praedicare* under 2. — **indivisibile est quod est ipsius boni,** see *indivisibilis* under 1. — **quod quid erat esse,** *what kind of a being was it?* is the translation of the Aristotelian expression τὸ τί ἦν εἶναι (Anal. post. I. 22. 82, b. 38; II. 11, 94. a 21; de Anim. II, 1, 412. b. 11; III. 4, 429 b. 19; Eth. Nic. II. b, 1107. a. 7) and has usually the same meaning as the expression *quod quid est seu quod quid est esse* with which it is often interchanged (e.g., 2 Anal. 3 f, 5 a-h, 9 a and c; 1 Cael. 19 b; 1 Anim. 1 f; 2 Anim. 2 a; 7 Met. 3 a and b, 4 a-c, 5 a-k; Ente 1 c). Sometimes, however, it is used in a somewhat different sense, as when it is used as a kind of contrast to the aforementioned sense (e.g., 2 Anal. 3 f and 4 b), and then it indicates that to which the words *quid erat* refer, the essence of a thing before its state of actuality, i.e., the essence of an actually existing thing as it already was before the existence of this thing, not as something existing for itself, as Plato taught (Plato enim, . . ., posuit formas rerum sensibilium per se sine materia subsistentes, sicut formam hominis, quam nominabat "per se hominem", et formam vel ideam equi, quam nominabat "per se equum," et sic de aliis. has ergo formas separatas ponebat participari et ab anima nostra, et a materia corporali; ab anima quidem nostra ad cognoscendum, a materia vero corporali ad essendum, ut, sicut materia corporalis per hoc quod participat ideam lapidis fit sic lapis, ita intellectus noster per hoc quod participat ideam lapidis sit intellegens lapidem, PP. Q. 84. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 6. Art. 4 c; PP. Q. 44. Art. 3 ob. 2; PT. Q. 4. Art. 4 ad 2; 1 Anal. 33 f; 2 Phys. 3 f and 10 f; 1 Gener. 3 i; 3 Anim. 8 c; 7 Met. 5-k; but as a model idea in the intellect of the creator or an artist (antequam quidditas esse habeat, nihil est, nisi forte in intellectu creantis, ubi non est creatura, sed creatrix essentia, Pot. 3. 5 ad 2; illa fiunt ab arte, quorum species factiva est in anima. per speciem

autem exponit quod quid erat esse cuiuslibet rei factae per artem, ut quod quid erat esse domus, quando fit domus, 7 Met. 6 h), while the expression *quod quid est seu quod quid est esse* indicates the essence of a thing *in statu exsistentiae*, i.e., as it actually is *in rerum natura*.

quis, quid, *pron. indef., anyone, anybody, anything; someone, somebody, something*. Sic ergo neque quis neque propter quid neque circa quid sunt circumstantiae, PS. Q. 7. Art. 3 ob. 3; unde sicut unitas est principium unionis; ita amor quo quis diligit seipsum est forma et radix amicitiae, SS. Q. 25. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 2; PP. Q. 119. Art. 1; PS. Q. 26. Art. 4 (quater); PS. Q. 77. Art. 7; SS. Q. 24. Art. 12; et passim. On **infinitum quo**, see *infinitus*; on **propter quid**, see *propter*; on **secundum quid**, see *secundum*.

quisnam, quaenam, quidnam, *pron., interrog., who, which, what pray*, used in the S.T. only in quot. Sed quonam modo intelligatur Abraham, in cuius sinum etiam pauper ille susceptus est, in illis fuisse doloribus, ego quidem non video, PT. Q. 52. Art. 5 ad 1, in quot.

quispiam, quaepiam, quodpiam, *indef. pron., any one, anybody, any thing, any; some one, something, some*. Sed quos plus ipsi amant, vel quorum sunt obsequiis deliniti vel dediti, vel pro quibus maiorum quispiam rogaverit, SS. Q. 185. Art. 3 c; et si voluerit quispiam dicere, PT. Q. 35. Art. 4 ad 2, in quot.; Arianos caeterasque eiusmodi pestes, quia laicos eorum sub imagine poenitentiae suscipimus, non videtur clericos eorum cum sacerdotii, aut cuiuspiam ministerii suscipi debere, PT. Q. 82. Art. 7 ob. 2. Cf. PS. Q. 91. Art. 1, in quot.; SS. Q. 108. Art. 1, in quot.; PT. Q. 89. Art. 6, in quot.; PT. Q. 80. Art. 10, in quot. — **ad alium quempiam**, *to any one else*. Si scivisset ad alium quempiam similem factum esse sermonem, utpote quae habebat legis scientiam, PT. Q. 30. Art. 4 c.

quisquam, quaequam, quicquam or quodquam, *indef., pron., any, any one, any body, any thing, something*, (1) in gen., (a) *adj.*, (b) *subst.*, (2) in partic., with *nec* (neque) *and non*, and *no one, and none, and nothing*. — (1) (a), nullus ex ecclesiastico ordine cuiquam laico quidquam super sancta Evangelia iurare praesumat, SS. Q. 89. Art. 10 a, in quot. — (1) (b), et ne quisquam diceret, in officio gignendi filios ullum esse peccatum, PP. Q. 72. Art. 1 ad 4; ergo ne quisquam cogitationem tanti criminis aversus a Iudaeis in milites converteret, PT. Q. 46. Art. 9 ad 2. Cf. PP. Q. 43. Art. 4, in quot.; PP. Q. 62. Art. 8 c; SS. Q. 64. Art. 8, in quot.; SS. Q. 132. Art. 3, in quot.; PT. Q. 52. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 5 ob. 11, et passim. — (2), sed Augustinus dicit, quod neque quidquam Deus extra seipsum intuetur, PP. Q. 14. Art. 5 ob. 1; Augustinus dicit quod primo homini non aberat quidquam quod bona voluntas adipisceretur, PP. Q. 94. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 100. Art. 2, in quot.

quisque, quaeque, quodque, *indef. pron., whoever* or *whatever it be, each, every, every body, every one, everything*. Quas quisque observare debet secundum morem eorum inter quos conversatur, SS. Q. 147. Art. 8 ad 3; potest quisque salutem consequi etiam sine poenitentiae sacramento, PT. Q. 84. Art. 5 ob. 2; inquantum alia satisfactionis opera per eleemosynam quisque sibi mercatur quodammodo in illis quibus eleemosynam tribuit, PT. Q. 84. Art. 5 ob. 2. Cf. PP. Q. 63. Art. 8; PT. Q. 63. Art. 3; PT. Q. 86. Art. 1. — With the *gen.* Neque potuit primum nisi illis (scilicet daemonibus) docentibus, disci quid quisque illorum appetat, quid exhorreat, SS. Q. 94. Art. 4 ob. 3, in quot. — With *comp.* Propter hoc infirmiores quique debent praesumere se tantae esse virtutis ut cum divitiis et matrimonio possint ad perfectionem pervenire, SS. Q. 186. Art. 4 ad 2; quanto quisque est excellentior tanto et in illis, spiritualibus scilicet operibus, est potentior, SS. Q. 187. Art. 1 c.

quisquis, quaeque, quodque, and *subst.*, quicquid, quidquid, *pron. rel., whoever, whosoever, whatever, whatsoever, everyone who, each, every, all*. Tristes exitus esse voluptatem, quisquis reminisci libidinum suarum volet, PS. Q. 2. Art. 6 a, in quot.; sic in Ecclesiis et in omni vita humana, quisquis se vult videri quod non est, hypocrita est, SS. Q. 111. Art. 2 c, in quot.; et ideo lex humana non potuit prohibere quidquid est contra virtutem, SS. Q. 77. Art. 1 ad 1; et ideo non oportet quod cognoscant quidquid in ea latet, PP. Q. 76. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 76. Art. 6; PS. Q. 87. Art. 1; SS. Q. 106. Art. 1; PT. Q. 43. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 8. Art. 5; et passim.—**quidquid** with the *gen.*, et quidquid boni alicui accidat, reputant se in magno superatos esse, SS. Q. 36. Art. 1 ad 3; et secundum naturam humanam ab eo habet quidquid boni habet, PT. Q. 21. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 6; PP. Q. 49. Art. 2; PP. Q. 25. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 1; PTS. Q. 13. Art. 1; et passim.

quīvīs, quaevis, quodvis, *pron. indef., who* or *whatever you please, any whatever, any one, any thing*. Sed etiam qui quocumque modo peccati est causa, sive consiliando, sive praecipiendo, sive quovis alio modo, SS. Q. 62. Art. 7 ad 1; sed cuivis alii non in parvum redundat periculum, PT. Q. 39. Art. 3 ad 1, in quot.; ergo anima Christi perfectius videt Deum quam quaevis alia creatura, (a), . . ., huic autem Verbo Dei propinquius coniungitur anima Christi, quae est unita Verbo in persona quam quaevis alia creatura, PT. Q. 10. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 17. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 11. Art. 1, in quot.

quō, *adv., to* or *in which place, whither, where* (rel. and interrog.). Sicut cursus est quo currens currit, PP. Q. 50. Art. 2 ad 3; tum quia nihil est divinitate altius, quo possit ascendere, PT. Q. 57. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 12. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 1; SS. Q. 184. Art. 3, in quot.; PT. Q. 45. Art. 3; PT. Q. 57. Art. 6; et passim.

quoad, *adv.*, (1) *with respect to, as to* = quod attinet ad (with the *acc.* only, in the S.T.), (2) *till, until*. — (1), sed per extremam unctionem non remittitur peccatum quoad maculam sine contritione, quae etiam sine unctione remittit; nec iterum quoad poenam, quia adhuc si convalescat, tenetur perficere satisfactionem iniunctam; nec quoad reliquias culpae, (ob. 2), . . ., ideo ex consequenti si invenit peccatum aliquod vel mortale, vel veniale, quoad culpam tollit ipsum, . . ., si in peccatis sit, dimittentur ei, scilicet quoad culpam; non enim semper delet peccatum, quia non semper invenit; sed semper remittit quoad debilitatem praedictam quam quidam reliquias peccati dicunt, . . ., quia poenitentia etiam sufficienter in hac vita delet venialia peccata quoad culpam, . . ., unde dicendum quod principalis effectus huius sacramenti est remissio peccatorum quoad reliquias peccati, et ex consequenti etiam quoad culpam, si eam inveniat, PTS. Q. 30. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 50. Art. 1; PS. Q. 16. Art. 3; SS. Q. 4. Art. 8 (bis); PTS. Q. 45. Art. 2; PTS. Q. 53. Art. 2; PTS. Q. 88. Art. 1 (bis); et passim. — (2), et similiter de homine aliquo iudicium perfecte dari non potest, quoad eius vita terminetur, eo quod multipliciter potest mutari de bono in malum, aut e converso, PT. Q. 59. Art. 5 c.

quoadusque, *adv., until that*, used in the S.T. only in quot. Rabanus dicit: nequam servum tradidit Deus tortoribus, quoadusque redderet universum debitum, PT. Q. 88. Art. 2 ob. 2, in quot. Cf. PT. Q. 88. Art. 3, in quot.

quōcircā, *conj., for which reason, wherefore*. Quocirca tot iniuriaris quot dare valens es. et hoc idem dicit Ambrosius, SS. Q. 32. Art. 5 ad 2; quocirca tot iniuriaris, quot exhibere valeres, SS. Q. 118. Art. 4 ob. 2, in quot.

quōcumque, *adv., to whatever place, whithersoever*. Quanto magis splendor lucis aeternae, quocumque radiaverit, mundare potest et ipse pollui non potest, PT. Q. 31. Art. 4 ad 3.

quod, *conj.*, (1) *that, in that, because*, (2) *the fact that, that*, (3) *that after oporteret, videtur, manifestum est*, etc., (4) *that*, with verbs of perceiving and declaring. — (1), eo quod materia, in quantum huiusmodi, est imperfecta, PP. Q. 4. Art. 2 c; in generatione ali-

rum hominum locum habet quod dicit Philosophus propter hoc quod successive corpus formatur et disponitur ad animam, PT. Q. 33. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 59. Art. 5; PT. Q. 59. Art. 6; PT. Q. 73. Art. 1 (bis); PT. Q. 77. Art. 2; et passim. — (2), sed contra est quod sensu deprehenditur hostias consecratas, putrefieri et corrumpi, PT. Q. 77. Art. 4 a. Cf. PT. Q. 50. Art. 3 (bis); PT. Q. 60. Art. 1; PT. Q. 72. Art. 11; PT. Q. 77. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 7; et passim. — (3), ideo oportet quod tunc recipiat suum praemium vel poenam in finali iudicio, PT. Q. 59. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 3. Art. 6; PT. Q. 60. Art. 1 (quater); PT. Q. 60. Art. 2 (bis); PT. Q. 73. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 7; et passim. — (4), ad secundum dicendum quod ratio illa procedit secundum quod sacramentum idem est quod sacrum secretum, PT. Q. 60. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 3. Art. 6; PT. Q. 50. Art. 3; PT. Q. 50. Art. 5 (ter); PT. Q. 59. Art. 5; PT. Q. 59. Art. 6 (bis); et passim.

quōdammodo, *adv., in a certain measure, in a measure.* Et ideo oportet quod illud quod est ultimum et delectabile in voluntate, sit quodammodo fructus omnium aliorum quae pertinent ad alias potentias, SS. Q. 8. Art. 8 c; alio modo sicut inducens et quodammodo disponens, et hoc modo ratio petit aliquid fieri ab his qui ei non subiciuntur, sive sint aequales, sive sint superiores, SS. Q. 83. Art. 1 c; nec irregularitatem incurrit, nisi operam dederit illicitae rei, vel nisi omiserit debitam diligentiam, quia iam quodammodo efficitur voluntarium, PTS. Q. 39. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 111. Art. 4; PS. Q. 2. Art. 6 (bis); PS. Q. 88. Art. 5; PT. Q. 3. Art. 1; PT. Q. 11. Art. 1; PTS. Q. 34. Art. 2; et passim.

quōminus, *conj., that not, from,* after verbs of hindering, preventing etc.. Sed in interiori voluntate per dicta vel facta aliorum non impediuntur quominus tendant in Deum, SS. Q. 43. Art. 5 ad 2; sed peccatum mortale non potest impediri per aliquod bonum adiunctum, quominus statim ad ultimum malorum perducat, App. Q. 1. Art. 1 ad 2.

quōmodo, *adv., in what manner, in what way, how,* (1) *interrog.,* (2) *rel.,* (a) in gen., (b) esp. corresp. to *sic, in what manner, in the same manner, even as.* — (1), quomodo enim dicetur omnipotens, si curare non potuit desperatam? aut quomodo omnium Deus, si non ipse fecit animam nostram, PT. Q. 5. Art. 3 c, in quot. Cf. PP. Q. 97. Art. 3, in quot.; PS. Q. 7. Art. 3 (bis); SS. Q. 64. Art. 7, in quot.; SS. Q. 148. Art. 4, in quot.; SS. Q. 189. Art. 1, in quot.; PT. Q. 16. Art. 4, in quot.; PT. Q. 28. Art. 4, in quot. — (2) (a), alio modo contingit aliquid intelligi imperfecte, quando scilicet ipsa essentia rei, vel veritas propositionis non cognoscitur quid sit aut quomodo sit, SS. Q. 8. Art. 2 c; qui si non iterum repositis corporibus dormierunt, videndum est quomodo intelligatur Christus primogenitus a mortuis, si eum in illa resurrectione tot praecesserunt, . . ., sed cum ille prior resurrexisset, illud adhuc restat quod moveat, quomodo Petrus non de David, sed de Christo asseruit fuisse praedictum, carnem eius non vidisse corruptionem, per hoc quod apud eos erat monumentum David, PT. Q. 53. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 79. Art. 10; PS. Q. 81. Art. 1; SS. Q. 169. Art. 2; PTS. Q. 82. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 10, in quot.; et passim. — (2) (b), et, quod Christus non sic dicitur lux, quomodo lapis; sed illud proprie, hoc figurative, PP. Q. 67. Art. 1 ob. 1, in quot.

quomodocumque, *adv., in what manner soever, howsoever.* Non autem Deus perfecte seipsum cognosceret, nisi cognosceret quomodocumque participabilis est ab aliis sua perfectio, PP. Q. 14. Art. 6 c.

quōmodolibet, *adv., howsoever.* Gregorius Nazianzenus dicit: Deus quidem humanatus est, homo autem deificatus, vel quomodolibet aliquis nominaverit, PT. Q. 16. Art. 7 ob. 3.

quonam, *adv., how, how far pray.* Sed quonam modo intelligatur Abraham, in cuius sinum etiam pauper ille susceptus est, in illis fuisse doloribus, ego quidem non video, PT. Q. 52. Art. 5 ad 1.

quondam, *adv., formerly, heretofore.* Urbanus II papa dicit: ab episcopis quondam catholice ordinatis sed in schismate a Romana Ecclesia separatis qui consecrati sunt, eos cum ad Ecclesiae unitatem redierint, servatis propriis ordinibus, misericorditer suscipi iubemus, SS. Q. 39. Art. 3 ob. 3; licet enim etiam nunc terram, ubi quondam fuit ecclesia, vendere aut emere in casu necessitatis, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 186. Art. 3, in quot.; SS. Q. 189. Art. 3; PT. Q. 55. Art. 1, in quot.; PT. Q. 83. Art. 3, in quot.

quoniam, *adv., since, seeing that, because,* (1) with *indic.,* stating a fact, (2) with *subj.,* introducing a reason conceived by the mind or given by another person, (3) introducing an object-clause, *that.* — (1), quoniam autem scientia verorum est post considerationem scientiae Dei, PP. Q. 16. Art. 1 pr.; Arius in Alexandria una scintilla fuit; sed quoniam non statim oppressus est, totum orbem eius flamma populata est, SS. Q. 11. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 1 pr.; PS. Q. 46. Art. 4; PS. Q. 97. Art. 3; PT. Q. 59. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 2. — (2), quidam enim asserunt quod redierunt ad vitam tanquam non iterum moritur, quoniam magis illis esset tormentum, si iterum morerentur, quam si non resurgerent, PT. Q. 53. Art. 3 ad 2. — (3), secundo, ut omnes discerent quoniam nec adversus porcos audeant aliquid facere, nisi ipse consenserit, PT. Q. 44. Art. 1 ad 4.

quoque, *conj., also, too.* Sed non per naturam, quia cum natura eadem maneat secundum speciem, nunc quoque esset immortalis, PP. Q. 97. Art. 1 ob. 3; quorum est definitio eadem, ipsa quoque sunt eadem, PS. Q. 68. Art. 1 ob. 3; quia cuius usus est malus, ipsum quoque malum est, SS. Q. 19. Art. 4 ob. 1; animam quoque se habere ostendit, dicens: ego pono animam meam, et iterum sumo eam, PT. Q. 5. Art. 4 a. Cf. PS. Q. 70. Art. 2; PS. Q. 74. Art. 8; SS. Q. 41. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 5; PT. Q. 43. Art. 4, in quot.; PT. Q. 72. Art. 11, in quot.; PTS. Q. 55. Art. 5 (bis).

quōquōmodo, *adv., in what way soever, howsoever.* Quia nec ipse angelus per suam substantiam cognoscit quoquomodo omnia naturalia, sed per species quasdam, PP. Q. 89. Art. 3 ad 1.

quot, *adj., indecl., how many, as many as.* Si circa diversas passiones essent diversae virtutes morales, sequeretur quod tot essent virtutes morales quot passiones, PS. Q. 60. Art. 4 ob. 2; si enim essent tot regulae vel mensurae, quot sunt mensurata vel regulata, cessaret utique utilitas regulae vel mensurae, quae est ut ex uno multa possint cognosci, PS. Q. 96. Art. 1 ad 2; neque corpus Christi sub dimensionibus panis, et per consequens neque infinities, sed toties in quot partes dividitur, PT. Q. 76. Art. 3 ad 1; et tunc tot sunt principales excommunicationes, quot causae pro quibus aliquis excommunicatur, PTS. Q. 22. Art. 6 c; circa quod quaeruntur quinque: utrum ordo debeat in plures distingui. quot sint, PTS. Q. 37. Art. 1 pr. Cf. PP. Q. 23. Art. 7 (passim); PP. Q. 112. Art. 4; PS. Q. 62. Art. 1 pr.; PS. Q. 84. Art. 1 pr.; PTS. Q. 36. Art. 4; et passim.

quotcumque, *adv., how many soever, as many as.* Et hoc proprie convenit Deo; quia quotcumque loca ponantur, etiamsi ponerentur infinita praeter ista quae sunt, oporteret in omnibus esse Deum, . . ., quia quotcumque loca ponantur, oportet quod in quolibet sit Deus, non secundum partem, sed secundum seipsum, PP. Q. 8. Art. 4 c; non enim differt utrum duo corpora vel quotcumque sint in eodem loco, PTS. Q. 83. Art. 5 ob. 2.

quotīdiānus, a, um, *adj., of every day, daily.* Mercenarii, qui locant operas suas, pauperes sunt, de laboribus suis victum quaerentes quotidianum, . . ., sed illi qui locant alias res, divites esse consueverunt, nec ita indigent locationis pretio ad suum victum quotidianum, PS. Q. 105. Art. 2 ad 6; et ad hoc pertinet quod dicitur: panem nostrum quotidianum da nobis hodie; sive hoc intelligatur de pane sacramentali, cuius quotidianus usus proficit homini, (c), . . ., si fortitudo est, qua beati sunt qui esuriunt, oremus ut panis noster quotidianus detur nobis, SS. Q. 83. Art. 9 ad 3. Cf. PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 154. Art. 3, in quot.; PT. Q. 22. Art. 3 (bis); PT. Q. 79. Art. 4 (passim), in quot.; PT. Q. 79. Art. 8, in

quot. — **quotidiē,** *adv., daily.* Nec etiam apparet ex qua materia tantum corpus, quod replet medium hemisphaerium, quotidie generetur, PP. Q. 67. Art. 2 c; oratio dominica quotidie dicitur pro remissione venialium, ut Augustinus dicit in Enchir., PS. Q. 74. Art. 8 ob. 6; sed fortitudo est circa pericula mortis, quae rarius accidunt quam delectabilia tactus, quae quotidie occurrunt, SS. Q. 141. Art. 8 ob. 3. Cf. PP. Q. 73. Art. 1; PP. Q. 113. Art. 1; SS. Q. 145. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 10 (passim); PT. Q. 83. Art. 2 (passim); PTS. Q. 75. Art. 3; et passim.

quotidiē, *adv.*, see *quotidianus.*

quoties, *adv., as often as.* Dicitur enim in Decret. 24: quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres nostros et coepiscopos nonnisi ad Petrum, id est, ad sui nominis et honoris auctorem referre debere, SS. Q. 11. Art. 2 ad 3; Augustinus dicit: quoties aliquis in cibo aut potu plus accipit quam necesse est, ad minuta peccata pertinere noverit, SS. Q. 148. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 150. Art. 2, in quot.; PT. Q. 83. Art. 1, in quot.; PT. Q. 83. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 55. Art. 1, in quot.

quotiescumque, *adv., as often soever as.* Ergo videtur quod leges sint mutandae, quotiescumque aliquid melius occurrit statuendum, PS. Q. 97. Art. 2 ob. 2; tria refugia legitur Dominus habuisse, navim, montem, et desertum; ad quorum alterum, quotiescumque a turbis comprimebatur, conscendebat, PT. Q. 40. Art. 1 ob. 3, in quot. Cf. SS. Q. 11. Art. 4 (passim); PT. Q. 73. Art. 5, in quot.; PT. Q. 78. Art. 3, in quot.; PT. Q. 80. Art. 10 (bis); PT. Q. 82. Art. 4 (bis); PT. Q. 89. Art. 2; PTS. Q. 25. Art. 2.

quotquot, *adj.*, indecl., *as many soever as.* Et deprecabantur eum vel fimbriam vestimenti eius tangeret; et quotquot tange- eum, PT. Q. 43. Art. 4 ad 1; dicitur enim in canone missae: qu- quot ex hac altaris participatione sacrosanctum Filii tui cor- et sanguinem sumpserimus, omni benedictione caelesti et gra- repleamur, PT. Q. 79. Art. 7 c, in quot.

quotus, a, um, *adj., which* or *what in order.* Et ideo ad invenien- gradus affinitatis est regula generalis, quod quoto gradu con- guinitatis attinet mihi vir, toto gradu affinitatis attinet mihi PTS. Q. 55. Art. 7 c.

quousque, *adv., until what time, till when, how long.* Et hoc dic- semper manere, quousque individuum durat, (ad 2), . . ., et deinceps quousque omnia prima consumantur, PP. Q. 119. Art. 1 ad 2; nec ista inquisitio quiescit, quousque perveniat ad co- noscendum essentiam causae, PS. Q. 3. Art. 8 c; iterum ter- status eius est pubertas, cum iam incipit posse generare; et deinde, quousque perveniatur ad perfectum, SS. Q. 24. Art. manet tamen potestas daemonis in homine quantum ad mac- peccati et reatum poenae, quousque peccatum per baptis- tollatur, PT. Q. 71. Art. 3 c; sed hoc nihil est; quia Ecclesia debet praesumere de aliquo peccatum, quousque probetur, PTS. Q. 47. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 118. Art. 1; PS. Q. 14. Art. 5; PS. Q. Art. 4; PS. Q. 33. Art. 2; SS. Q. 47. Art. 14; PT. Q. 76. Art. PTS. Q. 28. Art. 3; et passim.

quum, *conj.*, see *cum.*

R

Raab, *indecl.*, *f.*, *Rahab*, a harlot of Jericho, who sheltered the Israelite spies. Unde ponitur Thamar, quae reprehenditur de socerino concubitu, et Raab, quae fuit meretrix, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5.

Rabānus, i, *m.*, *Rabanus Maurus*, Blessed Abbot of Fulda, Archbishop of Mainz (770-856). The Summa contains references to his De Sacramentis, De Clericorum Institutione and Enarrationes in Epist. Pauli. Sicut Rabanus dicit, in lib. I De institutione clericorum, cap. XXX, PT. Q. 72. Art. 11 ad 3. Cf. PT. Q. 66. Art. 10; PT. Q. 71. Art. 1; PT. Q. 71. Art. 3; PT. Q. 72. Art. 6; PT. Q. 72. Art. 9; et passim.

rabbi, *indecl.*, *noun*, (1) *rabbi*, *master*, *a teacher* who is not a priest, applied especially to learned doctors of the law ordained in Palestine, (2) *Rabbi Moyses*, see Moyses under 2. — (1), dicit enim Dominus, Matth., XXIII, 8: Nolite vocari Rabbi, PP. Q. 117. Art. 1 ob. 1. — (2), et has tres rationes Rabbi Moyses ponit lib. II, Perplexorum, PP. Q. 74. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 50. Art. 3; PP. Q. 68. Art. 1; PS. Q. 101. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6; PTS. Q. 54. Art. 4.

rabies, em, e (gen. rabies, the other cases do not occur), *f.*, *rage*, *fury*, *madness*. Color quippe pallore afficitur, oculi deprimuntur, mens accenditur, membra frigescunt, fit in cogitatione rabies, in dentibus stridor, SS. Q. 36. Art. 2 ob. 4, in quot.; et tamen quorumdam martyria in Ecclesia celebrata sunt qui sibi manus iniecerunt, tyrannorum rabiem fugientes, PTS. Q. 96. Art. 6 ob. 6. Cf. SS. Q. 97. Art. 1, in quot.

raca, (ῥακά), *adj.*, *worthless*, *contemptible*, an opprobrious Hebrew epithet. Et postea subdit: qui dixerit fratri suo, Raca, PS. Q. 46. Art. 8 ob. 3. Cf. SS. Q. 158. Art. 5; SS. Q. 158. Art. 7.

racēmus, i, *m.*, *a cluster of grapes*. Et fructus, et racemi remanentes, (c), . . ., lex ordinavit ut liceret intrantem in vineam proximi racemos ibi comedere, PS. Q. 105. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 75. Art. 2, in quot.

racha, see *raca*.

Rachel, is, *f.*, *Rachel*, *wife of Jacob*, mother of Joseph and Benjamin. Istae duae vitae significantur per duas uxores Jacob; activa quidem per Liam, contemplativa vero per Rachelem, SS. Q. 179. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 180. Art. 1, in quot.; SS. Q. 180. Art. 2, in quot.; SS. Q. 182. Art. 1, in quot.; SS. Q. 182. Art. 2, in quot.

rādicālis, e, *adj.*, *having roots*, *radical*, i.e., forming the root or primary beginning of something. Sic humidum nutrimentale non distinguitur a radicali ex parte principii, ut dicatur radicale quod est ex semine generatum, nutrimentale vero quod generatur ex cibo, sed magis distinguitur ex termino, ut radicale dicatur quod ad terminum generationis pervenit per actum generativae, vel etiam nutritivae virtutis, PTS. Q. 80. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 119. Art. 1 (ter); PTS. Q. 80. Art. 4 (passim). On **umidum radicale**, see *umidus*. — **rādicāliter**, *adv.*, *in the manner* or *sense of the root*, *according to the root*, *radically*, the opposite of *consummative*. Contingit quidem radicaliter ex natura, consummative autem ex exercitio, vel ex munere gratiae, SS. Q. 51. Art. 3 ad 1; ideo etiam perfectio sensuum radicaliter in perfectione charitatis consistit, SS. Q. 184. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 145. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 2; PTS. Q. 8. Art. 7; PTS. Q. 70. Art. 1 (bis); Ap. PTS. Q. 1. Art. 6; PTS. Q. 71. Art. 5. On **consistere radicaliter**, see *consistere* under 2; on **exsistere radicaliter**, see *exsistere*.

rādicāliter, *adv.*, see *radicalis*.

rādicātio, ōnis, *f.*, *root-formation*, *taking root*, *radication*. Quidam dixerunt charitatem non augeri secundum suam essentiam sed solum secundum radicationem in subiecto vel secundum fervorem, SS. Q. 24. Art. 4 ad 3; diuturnitas respondet radicationi culpae in subiecto, App. PTS. Q. 1. Art. 8 ad 1.

rādicitus, *adv.*, *by the roots*, *radically*, *utterly*, *completely*. Quae est incendium fomitis, quo corpus humanum radicitus est infectum, PTS. Q. 78. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 136. Art. 2.

rādico, āre, āvi, 1, *v. n.*, and **rādicor**, ātus, 1, *v. dep. n.*, used fig., *to strike root*, *take root*. Nunc autem cum utrumque radicetur in una substantia animae, PP. Q. 87. Art. 4 ad 1; cum enim omnes potentiae animae in una essentia animae radicentur, PS. Q. 77. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 29. Art. 6 c; SS. Q. 24. Art. 4; SS. Q. 175. Art. 5; SS. Q. 184. Art. 1; PT. Q. 8. Art. 6 c; et passim. — **rādicātus**, a, um, *rooted*, *having roots*. Sed propter complacentiam amati interius radicatam, PS. Q. 28. Art. 2 c.

radio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to furnish with beams*, *make beaming*, *irradiate*, used lit. and fig. Quanto magis splendor lucis aeternae quocumque radiaverit, mundare potest et ipse pollui non potest, PT. Q. 31. Art. 4 ad 3, in quot.; igneum enim quiddam atque sidereum radiabat ex oculis eius, et Divinitatis maiestas lucebat in facie eius, PT. Q. 44. Art. 3 ad 1.

radius, ii, *m.*, *a beam* or *ray of any shining object*, used lit. and fig. Radius divinae revelationis non destruitur propter figuras sensibiles, PP. Q. 1. Art. 9 ad 2; radius a sole, rivus a fonte, PP. Q. 36. Art. 2 c; natura autem creata habet quamdam participationem divinae bonitatis, quasi radiis illius bonitatis subiecta, PT. Q. 20. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 9. Art. 1; PP. Q. 42. Art. 2; PP. Q. 50. Art. 3; PS. Q. 86. Art. 1; SS. Q. 174. Art. 2; et passim.

rādix, īcis, *f.*, *root* in the proper and improper sense of the word, in the latter sense the synonym of *origin*, *first beginning*, *basis*, *fundamental doctrine*, *imputation*, *supposition*. Ad probandum sufficienter aliquam radicem, PP. Q. 32. Art. 1 ad 2; ex eadem radice in hunc errorem inciderunt, PP. Q. 49. Art. 3 c; ista radix est falsa, PP. Q. 118. Art. 1 c; cupiditatem esse radicem omnium peccatorum ad similitudinem radicis arboris, quae ex terra trahit alimentum, PS. Q. 84. Art. 1 c; radix proprie in arboribus invenitur, in peccatis autem transumptive, 2 Sent. 42. 2. 1 c; radicem suae positionis melius est prosecutus, C. G. 2. 74; causa oppositionis in contrariis et radix, Pot. 3. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 20. Art. 1 c; PP. Q. 42. Art. 1 ad 1; PP. Q. 48. Art. 4 c; PP. Q. 77. Art. 8 c; SS. Q. 87. Art. 2 c; PT. Q. 47. Art. 3 ad 3; C. G. 2. 85; C. G. 3. 96 and 109; C. G. 4. 65; 1 Anal. 7 c; 1 Phys. 4 a; 2 Cael. 2 e; et passim On **falsus quantum ad radicem**, see *falsus*. — Kinds of *radix* in the general sense of the word are: (a), **radix charitatis**, *the root of charity*. Opus eleemosynae ad mercedem retributionis aeternae dupliciter valet. uno quidem modo ex radice charitatis, SS. Q. 32. Art. 9 ad 2; in quantum procedit ex radice charitatis, cuius proprium obiectum est bonum aeternum, cuius fruitionem meremur, SS. Q. 83. Art. 15 c. Cf. SS. Q. 108. Art. 2 (bis); PTS. Q. 13. Art. 2; PTS. Q. 71. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 1 (bis). — (b), **radix gratiae**, *the root of grace*. Si autem quantum ad effectum gratiae, sic communicant duae missiones in radices gratiae, sed distinguuntur in effectibus gratiae, qui sunt illuminatio intellectus et inflammatio affectus, PP. Q. 43. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 95. Art. 4. — (c), **radix habitus**, *the root of a habit*. See *habitus* under 4. Scientia non removetur per motum corporalem, quantum ad ipsam radicem habitus, sed solum quantum ad impedimentum actus, . . ., sed per intelligibilem motum rationis potest corrumpi habitus scientiae etiam quantum ad ipsam radicem habitus, PS. Q. 53. Art. 1 ad 3.— (d), **radix meriti**, *the root of* (*supernatural*) *merit*, i.e., the grace of God. Quae (i.e., gratia Dei) cum sit radix meriti, PP. Q. 95. Art. 4 ob. 1. Cf. PTS. Q. 96. Art. 1. — (e), **radix peccati**, *the root of sin*. Radix peccati dicitur in nobis vel passio aliqua vel pronitas ad passionem, quae ex corruptione originalis peccati consequitur, 2 Sent. 42. 2. 1 c. Cf. PS. Q. 19. Art. 4; PS. Q. 73. Art. 1; PS. Q. 77. Art. 5; PS. Q. 84. Art. 1 (passim); C. G. 3. 10; et

passim. — (f), **radix quadrati,** *the square root.* Quae est linea ducta in seipsam, 9 Met. 1 b. — (g), **radix rationis,** *the foundation of a proof.* Cf. 1 Anal. 7 a and d. — (h), **radix relationis,** *the basis of the relation* (of one thing to another). Cf. 5 Phys. 3 c. — (i), **radix virtutis,** *the root of virtue.* Charitas est radix omnium donorum et virtutum, SS. Q. 139. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 62. Art. 4; PS. Q. 65. Art. 5; PS. Q. 71. Art. 4; PS. Q. 84. Art. 1 (bis); SS. Q. 20. Art. 1; et passim.

rādo, ere, si, sum, 3, *v. a.,* (1) *to shave off with a razor,* (2) *to scrape.* — (1), ergo totaliter debent caput radere, et non in modum coronae, (ob. 3), . . ., et similiter etiam conversi tonduntur propter renuntiationem temporalium, PTS. Q. 40. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (ter); PS. Q. 102. Art. 6 (ter); PS. Q. 105. Art. 4. — (2), si per negligentiam aliquid de sanguine stillaverit in tabulam quae terrae adhaeret, lingua lambetur, et tabula raditur, si vero non fuerit tabula, terra radetur, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7, in quot. — **rāsus,** a, um, *P. a., torn down.* Sed si apta videtur ad consecrandum, inde evulsis corporibus, et rasis parietibus vel tignis eius loci, reaedificetur, PT. Q. 83. Art. 3 ad 2.

rāmus, i, *m., a branch, bough, twig,* used lit. and fig. Sed radix aliquando est sine ramis, PS. Q. 65. Art. 5 ob. 2; nihil habet viriditatis rāmus boni operis, si non procedat ex radice charitatis, SS. Q. 108. Art. 2 ad 2, in quot.; in diluvio apparuit hoc animal, ramum ferens olivae, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4.

rāna, ae, *f., a frog.* Sicut magi Pharaonis per virtutem daemonum veros serpentes et ranas fecerunt, (c), . . ., sicut cum aliquae res transmutantur in serpentes, vel ranas, PP. Q. 114. Art. 4 c; sicut arte possunt produci ranae et serpentes, PT. Q. 75. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 178. Art. 1.

rancor, ōris, *m., rancor, spite, an old grudge.* Semper licuit indulgere peccanti quantum ad rancorem cordis, PTS. Q. 67. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 35. Art. 4 (passim).

rapācitas, ātis, *f., greediness, rapacity.* Tum etiam quia significant rapacitatem, SS. Q. 86. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 118. Art. 8 (bis).

rapax, ācis, *adj., grasping, greedy of plunder, rapacious.* Et lupus naturaliter est rapax, PP. Q. 63. Art. 4 ob. 3; et eadem ratione prohibitae sunt eis aves quaedam rapaces, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 172. Art. 4 (ter).

Raphael, is, *m., Raphael,* an angel mentioned in the Book of Tobias who accompanied Tobias into Media and overcame the demon Asmodeus. Sed tamen ipse dixit: Ego sum Raphael angelus, unus ex septem qui astamus ante Deum, PP. Q. 112. Art. 3 ob. 2.

rapīna, ae, *f.,* in the sing. esp. *the act of robbery, to steal with violence, the business* or *habit of plunder.* Tertio modo ex parte rei acceptae, quia scilicet particeps est furti, . . ., in eo scilicet sine quo rapina fieri non potest, . . ., non enim semper consilium, vel adulatio, vel aliquid huiusmodi, est efficax causa rapinae, SS. Q. 62. Art. 7 c; sicut magis verecundatur homo de timiditate quam de audacia, et de furto quam de rapina, propter quamdam speciem potestatis, SS. Q. 144. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 66. Art. 8 (passim); SS. Q. 66. Art. 9 (passim); SS. Q. 184. Art. 7; PTS. Q. 79. Art. 1.

rapio, ere, pui, ptum, 3, *v. a.,* (1) lit., (a) *to seize, carry off, draw or hurry away,* (b) with the idea of swiftness predominating, *carry off, hurry away, snatch up,* (c) *to ravish, carry off by force,* (2) fig., (a) *to carry to* a state in which the mind is, as it were, freed from or raised above the body; carry to a state of mental exaltation, (b) used of abstract things, *to steal, rob.* — (1) (a), avarus enim ad congregandum pecuniam et rapit, et non dat ea quae dare debet, PS. Q. 72. Art. 6 c; ita etiam qui furatur, vel rapit, tenetur ad recompensationem damni illati, SS. Q. 62. Art. 6 c; puta cum qui nimis amat vel desiderat divitias, aut nimis delectatur in eis, etiamsi nolit rapere aliena, SS. Q. 118. Art. 3 c; quoniam, ut Psal. LXVIII dicitur quae non rapuit exsolvit permittens se ligno affigi pro pomo, quod de ligno homo rapuerat contra Dei mandatum, PT. Q. 47. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 69. Art. 4; SS. Q. 43. Art. 8 (passim); PTS. Q. 99. Art. 5 c. — (1) (b), Elias autem apparuit in proprio corpore, non quidem de caelo empyreo allato, sed de aliquo eminenti loco, quo fuerat in curru igneo raptus, PT. Q. 45. Art. 3 ad 2; illi qui dormierunt, rapientur in nubibus in aera obviam Christo ad iudicium venienti, PTS. Q. 74. Art. 7 c. Cf. PT. Q. 39. Art. 4; PT. Q. 49. Art. 5; PTS. Q. 91. Art. 4. — (1) (c), sicut rapitur aliquid ad possidendum, ita rapitur mulier ad delectandum, . . ., raptor dicitur corruptor, et rapta dicitur corrupta, . . ., ergo et res possessa rapi dicitur, sive occulte, sive publice rapiatur, (ob. 3), . . ., raptus mulieris non potest esse occultus ex parte mulieris quae rapitur; et ideo etiam si sit occultus ex parte aliorum a quibus rapitur, SS. Q. 66. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 154. Art. 7 (ter); SS. Q. 154. Art. 10, in quot. — (2) (a), videtur quod anima hominis non rapiatur ad divina, . . ., non ergo hominis anima rapitur ad divina, (ob. 1), . . ., ergo videtur quod non rapiatur mens hominis a Deo in divina, (ob. 2), . . ., sic igitur et anima hominis dupliciter dicitur rapi in id quod est praeter naturam, . . ., puta quando rapitur ad poenas, . . ., et ideo quando abstrahitur a sensibilium apprehensione, dicitur rapi, . . ., sciendum tamen quod rapi quandoque dicitur aliquis non solum propter alienationem a sensibus, SS. Q. 175. Art. 1 c; Petrus vero, quem Angelus solvit eiusque mentem in extasi rapuit, (ob. 2), . . ., ergo etiam illi qui rapiuntur in superiora per affectum hoc patiuntur, (ob. 2), . . ., vel mente rapta ad superna, (ob. 3), . . ., uno modo quantum ad id in quod aliquis rapitur, et sic, proprie loquendo, . . ., quod raptus est praeter propriam inclinationem eius quod rapitur, . . ., habet etiam affectum in appetitiva virtute, cum scilicet aliquis delectatur in his ad quae rapitur, SS. Q. 175. Art 2 c. Cf. SS. Q. 175. Art. 3 (passim); SS. Q. 175. Art. 4 (quater); SS. Q. 175. Art. 6 (passim). Cf. SS. Q. 180. Art. 7, in quot. — (2) (b), qui dum inique agens desiderat de sanctitate venerari, laudem vitae rapit alienae, SS. Q. 111. Art. 3 ob. 3, in quot.; nisi gulae deditos immoderata loquacitas raperet, dives ille qui epulatus quotidie dicitur splendide, in lingua gravius non arderet, SS. Q. 148. Art. 6 c, in quot.; Adam et Eva rapere voluerunt divinitatem, SS. Q. 163. Art. 2 a, in quot. Cf. SS. Q. 173. Art. 3 c.

Rapsaces (Rabsaces), is, *m., Rapsaces.* This is not a proper name of a person, but is an Assyrian title of a superior or chief officer, and refers here to one sent by Sennacherib, King of Assyria to King Ezechias. Verbum illud Isaiae potest intelligi de angelis, id est, nuntiis Ezechiae, qui fleverunt propter verba Rapsacis, de quibus habetur Isa. XXXVII, PP. Q. 113. Art. 7 ad 1.

raptim, *adv., hastily, speedily.* Dicuntur fratres in Aegypto crebras quidem habere orationes, sed eas tamen brevissimas, et raptim quodammodo iaculatas, SS. Q. 83. Art. 14 c; dulcedinem contemplationis aliquis homo raptim et pertranseundo degustat, SS. Q. 180. Art. 8 ob. 2. Cf. SS. Q. 174. Art. 5 ad 1.

raptor, ōris, *m., one who seizes by force, a robber, plunderer, abductor, ravisher.* Et ideo nihilo minus est detractoribus resistendum, sicut et raptoribus, SS. Q. 73. Art. 4 ad 3; unde Symmachus papa dicit: raptores viduarum vel virginum ob immanitatem facinoris tantum detestamur, SS. Q. 154. Art. 7 c; quidam vero manifesti, scilicet per evidentiam facti, sicut publici usurarii, aut publici raptores, PT. Q. 80. Art. 6 c; et praecipue hoc apparet absurdum in raptoribus, qui multa rapiunt, et tamen aliqua misericorditer largiuntur, PTS. Q. 99. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 40. Art. 2 (bis); SS. Q. 66. Art. 4; SS. Q. 111. Art. 3, in quot.; SS. Q. 185. Art. 5, in quot.

raptus, ūs, *m.,* (1) *a carrying off, robbing, plundering,* (2) *abduction and rape of a virgin,* (3) *rapture, ecstacy.* — (1), raptus dicitur sive mulier auferatur publice sive occulte, SS. Q. 66. Art. 4 ob. 3; raptus est motus alicuius praeter inclinationem eius naturalem vel

voluntariam a principio extrinseco, 8 Pol. 2 p. Cf. SS. Q. 66. Art. 4 ad 3. — (2), raptus est species luxuriae, SS. Q. 154. Art. 7 a; raptus, . . ., committitur ex hoc, quod puella a domo patris violenter abducitur, ut corrupta in matrimonium habeatur, 4 Sent. 41. 1. 4. 1 c. Cf. SS. Q. 153. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 1 c and Art. 7 (passim); SS. Q. 154. Art. 10 (bis); 4 Sent. 41. 1. 4. 2 c and 3 c; et passim. — (3), primo occurrit considerandum de prophetia et de raptu, qui est quidam prophetiae gradus, SS. Q. 171 pr.; raptus est ab eo, quod est secundum naturam in id quod est contra naturam, vi superioris naturae elevatio, Verit. 13. 1 ob. 1; duplicem raptum distinguit Augustinus, unum, quo mens rapitur a sensibus ad imaginariam visionem, . . ., alium, quo mens rapitur a sensu et imaginatione simul ad intellectualem visionem, et hoc quidem dupliciter, uno modo secundum quod intellectus intellegit Deum per aliquas intellegibiles immissiones, . . ., alio modo, secundum quod intellectus videt Deum per essentiam, Verit. 13. 2 ad 9. Cf. PP. Q. 12. Art. 11 ad 2; PP. Q. 94. Art. 1 c; SS. Q. 175. Art. 1-6; Verit. 12. 6 c; Verit. 13. 1 ob. 1, c, and ad 3; 8 Pol. 2 p; et passim. On **visio raptus**, see *visio* under 1.

rārēfacio, ere, fēci, factum, 3, *v. a., to make thin or rare, to rarefy* (*rarefieri* also in the S.T.). Non enim corpus naturale in infinitum dividitur, aut rarefit, sed usque ad certum terminum, PP. Q. 68. Art. 2 c; quia enim ignis calefaciendo liquefacit et rarefacit, SS. Q. 29. Art. 4 c; et ita rarefieret et densaretur, PTS. Q. 83. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 92. Art. 3 ad 1; PP. Q. 119. Art. 1; PS. Q. 52. Art. 2; SS. Q. 24. Art. 5.

rārēfactio, ōnis, *f., rarefaction*, the process or act of making less rare or dense, increase of volume, the mass remaining the same, now usually of gases. Quod etiam dicunt de rarefactione corporis in infinitum, propter hoc quod corpus est in infinitum divisibile, vanum est, PP. Q. 68. Art. 2 c; sed ex minori non potest fieri maius, nisi vel per additionem (quod si fuisset, magis ex illo addito mulier formata diceretur quam de costa), vel per rarefactionem, PP. Q. 92. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 119. Art. 1 (passim); PTS. Q. 83. Art. 1 (bis).

rārēfactivus, a, um, *adj., rarefactive, rarefactional*. Quia enim ignis calefaciendo liquefacit et rarefacit, non est in igne alia virtus liquefactiva, et alia rarefactiva, SS. Q. 29. Art. 4 c.

rāresco, ere, 3, v. inch. *n., to become rare, be rarefied*. Non est possibile ut aliquod corpus crescat, nisi rarescat, PP. Q. 92. Art. 3 ob. 1.

rāritas, ātis, *f., rarity, the state of being rare, thin or tenuous*, opposed to density. Licet aer in sua raritate manens non retineat figuram neque colorem, PP. Q. 51. Art. 2 ad 3; natura autem carnis et ossis praedictam raritatem non patitur, PTS. Q. 83. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 44. Art. 2; PTS. Q. 91. Art. 4 (bis).

rārus, a, um, *adj.*, (1) *rare, not dense, thin, rarefied*, (2) *rare, scarce, seldom*, occurring at remote intervals, (3) *choice, excellent, precious*, a synonym of *pretiosus*. — (1), tum quia locus quo feruntur levia et rara, PP. Q. 68. Art. 2 c; circa quod tria ostendit: primo quidem quod esset corpus verum et solidum, non corpus phantasticum vel rarum, sicut est aer, PT. Q. 55. Art. 6 c; rarum et densum sunt qualitates elementorum, quas elementa in illa innovatione non amittent, PTS. Q. 91. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 69. Art. 1 ad 2; PT. Q. 77. Art. 2 (passim); PT. Q. 77. Art. 7; PTS. Q. 83. Art. 1. — (2), sicut quae sunt rara, et omnes repraesentationes rerum, etiam quae in se non sunt delectabiles, (c), . . ., sed tamen ea quae sunt rara, possunt esse delectabilia vel ratione cognitionis, PS. Q. 32. Art. 8 ad 3; rara est virtus, nec a pluribus appetitur, SS. Q. 189. Art. 7 ad 2. Cf. SS. Q. 152. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 3; SS. Q. 172. Art. 6 c, in quot. — (3), ante Samuelem sermo Domini erat pretiosus, id est, rarus, qui tamen postea ad multos factus est, SS. Q. 174. Art. 6 ob. 2. — **rārō**, adv., *rarely*. Etsi raro in aliquibus aliter accidat, SS. Q. 156. Art. 1 ad 1; in Aegypto, ubi raro nubes apparent propter aeris serenitatem, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis); PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 51. Art. 4; SS. Q. 95. Art. 1; SS. Q. 123. Art. 11.

rāsio, ōnis, *f., a shaving, scraping*. Quantum vero ad sacerdotes et Levitas erat instituta ablutio manuum et pedum, et rasio pilorum, PS. Q. 102. Art. 5 c.

rāsūra, ae, *f., a scraping, a shaving*. Spiritualis immunditia non potest per corporalem aquam, vel pilorum rasuram emundari, PS. Q. 102. Art. 5 ob. 8; sicut de rasura tabulae dictum est, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7. Cf. PTS. Q. 40. Art. 1 (passim).

ratifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to ratify, fix authoritatively, establish, declare or confirm the truth of*. Unde matrimonium infidelium non est omnino firmum et ratum, sed ratificatur postmodum per fidem Christi, PTS. Q. 59. Art. 5 ad 1. Cf. PTS. Q. 55. Art. 9; PTS. Q. 59. Art. 6 (bis).

ratio, ōnis, *f., reason*, the human faculty of arriving at a truth, called a conclusion, from other previously known truths, called premises. From this proper meaning, the term is extended to many other things all more or less connected with man in his specific nature as *rational*. (1) *intelligence*, opposed to *sensus*, the faculties proper to intellectual substances, what is above the animal level, hence inclusive of volition, synonym of *intellectus* and *intelligentia*, (2) *mind, reason*, opposed to *appetitus*, any faculty of knowledge inclusive of *sensus*, (3) properly, *reason, human intelligence*, an inorganic faculty of knowledge designed for the perception of purely intelligible being, not sensible being, hence opposed to *sensus, appetitus*, and, in a sense, to *intellectus*. This faculty acts in two ways, *intuitionally*, when it apprehends truth directly, called by Aristotle νοῦς. and *discursively*, when it arrives at truth indirectly through the medium of other truths, the λογιστικόν of Aristotle, (4) the *act of reasoning*, the act of the faculty of reason, *discursive knowing*, as opposed to *intellectus* and *intelligentia*, synonym of *ratiocinatio*, (5) the result of the act of knowledge, *discursive knowledge, concept, notion, idea*, synonym of *conceptio, intentio, definitio*, λόγος, (6) *the essential elements of a thing* expressed in the rational concept, (7) *plan, pattern, mode of action* that has been reasoned out, *exemplar idea*, (8) *motive, reason*, synonym of *causa*, (9) *argumentation, proof, reasoning*, synonym of *ratiocinatio*, (10) *aspect, point of view, concept*, synonym of *intentio* and *formalitas*, (11) with *nominis*, meaning, *sense*, (12) *phrase* expressive of the essence, synonym of *oratio*, (13) *reckoning, account*. — (1), (ratio) sumitur communiter pro quolibet cognitione virtutis non impressae in materia, et sic convenit communiter Deo, angelis et hominibus, 1 Sent. 25. 1. 1 ad 4; secundum quod ratio non importat discursum, sed communiter, intellectualem naturam, PP. Q. 29. Art. 3 ad 4; nisi ratio accipiatur, prout comprehendit vim apprehensivam et effectivam, 3 Sent. 15. 2. 3. 2 c; ratio quandoque comprehendit duas potentias, scilicet vim cognitivam, in qua est prudentia, et vim affectivam, quae voluntas dicitur, 3 Sent. 33. 2. 1. 1. 3 ad 3. — **virtus in ratione est**, *virtue is in the intellectual part of the human composite*. Ratio accipitur ibi a Philosopho pro parte intellectiva, quae voluntatem et rationem complectitur, 2 Sent. 41. 2. 2 ad 1. Cf. 2 Sent. 41. 2. 2 ob. 1. — (2), nam et sensus ratio quaedam est et omnis virtus cognoscitiva, PP. Q. 5. Art. 4 ad 1; primo quidem (ratio) dicitur esse quaedam cognoscitiva virtus, Nom. 7. 5; de sensu dicit Aristoteles quod est quaedam ratio organi, C. G. 2. 69. — Kinds of *ratio* in this sense are: **ratio intellectiva seu universalis seu superior seu proprie accepta seu dicta** and **ratio particularis**, *the intellectual or universal or higher or properly so-called reason and the particular or individual reason or reason in the proper or improper senses of the term*. Et ideo quae in aliis animalibus dicitur aestimativa naturalis, in homine dicitur cogitativa, quae per collationem quamdam huiusmodi intentiones adinvenit. unde etiam dicitur ratio particularis, cui medici assignant determinatum

organum, scilicet mediam partem capitis. est enim collativa intentionum individualium, sicut ratio intellectiva est collativa intentionum universalium, PP. Q. 78. Art. 4 c; ratio particularis, id est, cogitativa cum memorativa et imaginativa, PS. Q. 51. Art. 3 c; summitas capitis, ubi secundum medicos est locus rationis, scilicet particularis, quae dicitur virtus cogitativa, est nobilior fronte, ubi est locus imaginativae virtutis, PT. Q. 72. Art. 11 ob. 3; ipsa vis cogitativa vocatur particularis ratio, Verit. 14. 1 ad 9; ratio proprie accepta nullo modo potest esse alia potentia ab intellectu in nobis; sed interdum ipsa vis cogitativa, quae est potentia animae sensitivae, ratio dicitur, quia confert inter formas individuales, sicut ratio proprie dicta inter formas universales, . . ., et haec habet organum determinatum, scilicet mediam cellulam cerebri, Verit. 15. 1 c. Cf. *intellectus passivus* under *intellectus* sub 1. Cf. PP. Q. 20. Art. 1 ad 1; PP. Q. 78. Art. 4 c and ad 5; PP. Q. 81. Art. 3 c; PS. Q. 10. Art. 3 ob. 3; PS. Q. 30. Art. 3 ad 3; PS. Q. 51. Art. 3 c; PT. Q. 72. Art. 11 ob. 3; Princ.; Verit. 14. 1 ad 9; Verit. 15. 1 c; 2 Anim. 13 d. — (3), irascibilis et concupiscibilis obediunt superiori parti in qua est intellectus, sive ratio et voluntas, dupliciter: uno modo quidem quantum ad rationem, alio vero modo quantum ad voluntatem, PP. Q. 81. Art. 3 c; cf. 1 Perih. 7 b and 14 f; sed ea quae rationi subduntur sufficienter traduntur in philosophicis disciplinis, PP. Q. 1. Art. 1 ob. 1; aliquid cui non fit additio, potest intelligi dupliciter. uno modo, ut de ratione eius sit quod non fiat ei additio; sicut de ratione animalis irrationalis est, ut sit sine ratione, PP. Q. 3. Art. 4 ad 1; quilibet actus rationis se extendit, SS. Q. 54. Art. 1 c; habet autem ratio duplicem actum, unum quidem secundum se in comparatione ad proprium obiectum, quod est cognoscere aliquod verum; aliis autem actus rationis est, inquantum est directiva aliarum virium, PS. Q. 74. Art. 5 c; sunt autem rationis tres actus, quorum primi duo sunt rationis, secundum quod est intellectus quidam. una enim actio intellectus est intellegentia indivisibilium sive incomplexorum, secundum quam concepit quid est res. et haec operatio a quibusdam dicitur informatio intellectus sive imaginatio per intellectum, . . ., secunda vero operatio intellectus est compositio vel divisio intellectus, in qua est iam verum vel falsum, . . ., tertius vero actus rationis est secundum id quod est proprium rationis, scilicet discurrere ab uno in aliud, ut per id quod est motum, deveniat in cognitionem ignoti, 1 Anal. 1 a; cf. 1 Perih. 1 a; PS. Q. 90. Art. 1 ad 2; sunt autem rationis quattuor actus in agendis, primo quidem simplex intellegentia, quae apprehendit aliquem finem ut bonum, secundus actus est consilium de his, quae sunt agenda propter finem, tertius actus est iudicium de agendis, quartus autem actus est praeceptum rationis de agendo, SS. Q. 153. Art. 5 c; cf. SS. Q. 47. Art. 8 c; Mal. 15. 4 c; ratio potest etiam uti oratione et eius partibus quasi instrumentis; 1 Perih. 6 d. On **affectus secundum rationem,** see *affectus* under 2, on **apprehensio rationis,** see *apprehensio* under 2; on **bonum rationis seu secundum rationem,** see *bonus* under 3; on **compositio rationis,** see *compositio* under 1; on **concupiscentia cum ratione et sine ratione,** see *concupiscentia* under 1; on **dicere rationem,** see *dicere* under 1; on **ens rationis seu in rationem,** see *ens*; on **fructus rationis,** see *fructus* under 1; on **lumen rationis,** see *lumen*; on **iudicium rationis,** see *iudicium* under 4; on **medium rationis seu secundum rationem,** see *medium* under 1; on **motus rationis,** see *motus* under 2; on **negatio rationis tantum,** see *negatio* under 2; on **notum rationis seu secundum rationem,** see *notus*; on **peccatum rationis,** see *peccatum* under 1; on **pluralitas rationis,** see *pluralitas*; on **potentia cum ratione,** see *potentia* under 2; on **prius rationis seu secundum rationem,** see *prior* under 1; on **processus rationis,** see *processus* under 3; on **rectitudo rationis,** see *rectitudo* under 3; on **relatus rationis per rationem,** see *relatus*; on **res rationis seu rationis tantum,** see *res*; on **scintilla rationis,** see *scintilla*; on **usus rationis,** see *usus* under 1; on **veritas rationis,** see *veritas* under 3; on **via rationis,** see *via* under 1; on **voluntas secundum rationem,** see *voluntas* under 2 and 3. — **cum ratione,** *with reason, rational.* Motus appetitivae virtutis potest esse cum ratione dupliciter: uno modo cum ratione praecipiente; et sic voluntas est cum ratione, unde et dicitur appetitus rationalis; alio modo cum ratione denuntiante; et sic ira est cum ratione. dicit enim Philosophus in libro de Problemat. (28. 3, 949 b. 17 ff.) quod ira est cum ratione, non sicut praecipiente ratione, sed ut manifestante iniuriam. appetitus enim sensitivus immediate rationi non oboedit, sed mediante voluntate, PS. Q. 46. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 30. Art. 3 ad 3; PS. Q. 40. Art. 5 ob. 2. — **praeter rationem,** *beyond reason, unattainable by reason.* In tantum enim unumquodque perfectum est, in quantum ad suum principium attingit. similiter etiam est praeter rationem, PP. Q. 12. Art. 1 c. Cf. C. G. 3. 127. — **secundum rationem,** *according to reason, corresponding to the comprehensive power of reason.* Scriptura autem divinitus inspirata non pertinet ad philosophicas disciplinas quae sunt secundum rationem humanam inventae, PP. Q. 1. Art. 1 a. Cf. C. G. 3. 9 and 127. — **supra rationem,** *above reason, beyond the comprehension of human reason.* Ad ea enim quae supra rationem sunt homo non debet conari, PP. Q. 1. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 1 c; C. G. 1. 5; C. G. 4. 1. — Kinds of *ratio* in this sense are: (a), **ratio deliberans seu deliberativa seu ratio inquisitiva,** *reason moved by the will or investigating reason.* Unde et ratio inquisitiva quae dicitur "argumentum", est "rei dubiae faciens fidem", PS. Q. 14. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 9 c; PS. Q. 88. Art. 5 ad 2; Virt. 1. 12 ad 19; 3 Anim. 16 c. — (b), **ratio denuntians** and **ratio praecipiens,** the λόγος δηλώσας καὶ λόγος κελεύσας of Aristotle (Problem. 38. 3, 949. b. 18), *the declaring* or *publishing reason* and *the prescribing* or *commanding reason.* Motus appetitivae virtutis potest esse cum ratione dupliciter: uno modo cum ratione praecipiente, et sic voluntas est cum ratione, unde dicitur "appetitus rationalis"; alio modo cum ratione denuntiante, et sic ira est cum ratione, PS. Q. 46. Art. 4 ad 1. — (c), **ratio factiva,** *the creative or productive idea, according to which things are made*; a kind of the *ratio operativa.* Sicut Dei scientia, Dei quidem est cognoscitiva tantum, creaturarum autem cognoscitiva et factiva; ita Verbum Dei, eius quod in Deo Patre est, est expressivum tantum; creaturarum vero est expressivum et operativum; et propter hoc dicitur in psal. XXXII, 9: Dixit et facta sunt; quia importatur in Verbo ratio factiva eorum quae Deus facit, PP. Q. 34. Art. 3 c. — (d), **ratio fide informata** and **ratio naturalis,** *the reason formed or illumined by faith and the natural reason* or *that without revelation or grace.* Cum homo per naturalem rationem seipsum cognoscere possit, PP. Q. 93. Art. 5 ob. 3. Cf. PP. Q. 32. Art. 1 c; PS. Q. 109. Art. 1 ad 3; C. G. 1. 2 and 3; C. G. 3. 118. Cf. also *ratio naturalis* under 13. — (e), **ratio humana,** *human intelligence as opposed to divine and angelic intelligence.* Unde necessarium fuit homini ad salutem quod ei nota fierent quaedam per revelationem divinam quae rationem humanam excedunt, PP. Q. 1. Art. 1 c. Cf. C. G. 1. 8; 2 Sent. 3. 1. 2 ad 4. — (f), **ratio inferior** and **ratio superior,** *the lower and the higher reason,* i.e., reason as concerned with earthly affairs, and as concerned with heavenly things. Dicit enim (Augustinus) quod "ratio superior est quae intendit aeternis conspiciendis, aut consulendis," conspiciendis quidem, secundum quod ea in seipsis speculatur; consulendis vero, secundum quod ex eis accipit regulas agendorum. ratio vero inferior ab ipso dicitur "quae intendit temporalibus rebus", PP. Q. 79. Art. 9 c. Cf. PS. Q. 15. Art. 4 c and ad 1; PS. Q. 74. Art. 7 c; SS. Q. 45. Art. 3 c; 2 Sent. 24. 2. 2 c and 3. 3 c; Verit. 15. 2 c and ad 6. — (g), **ratio inquisitiva,** see *ratio deliberans.* — (h), **ratio naturalis,** see *ratio fide informata.* — (i), **ratio obumbrata,** *the clouded* or *confused reason.* Cf. 2 Sent. 4. 1. 1 ob. 3. — (j), **ratio operativa seu practica** and **ratio speculativa seu scientifica,** *the* νοῦς πρακτικὸς καὶ θεωρητικός of Aristotle, *reason concerned with action and deed* and *reason concerned solely with knowledge.* Ratio autem speculativa et practica in hoc differunt, quod ratio speculativa est apprehensiva

solum rerum; ratio vero practica est non solum apprehensiva, sed etiam causativa, SS. Q. 83. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 91. Art. 3 ad 3; PS. Q. 94. Art. 4 c; SS. Q. 47. Art. 2 ob. 3 and ad 3; SS. Q. 83. Art. 1 c; C. G. 3. 97; 1 Cael. pr.; 3 Anim. 15 b and 16 e. — (k), **ratio particularis** and **ratio universalis,** *the general and particular reason* or *that comprehending something general and that comprehending something special.* Ratio autem practica quaedam est universalis et quaedam particularis. universalis quidem, sicut quae dicit quod oportet talem tale agere, sicut filium honorare parentes. ratio autem particularis dicit quod hoc quidem est tale et ego talis, puta quod ego filius et hunc honorem debeo nunc exhibere parenti, 3 Anim. 16 e. — (l), **ratio per essentiam** and **ratio per participationem,** *reason according to essence* and *reason according to participation,* i.e., the faculty which according to its essence and that which through participation in such is rational. Id quod est per essentiam, diversum est ab eo quod est per participationem. sed potentia cuius actus imperatur a ratione, est "ratio per participationem", PS. Q. 17. Art. 6 ob. 2. Cf. 3 Sent. 17. 1. 1. 2 ad 3. — (m), **ratio per participationem,** see *ratio per essentiam.* — (n), **ratio practica,** see *ratio operativa.* — (o), **ratio praecipiens,** see *ratio denuntians.* — (p), **ratio scientifica,** see *ratio operativa.* — (q), **ratio speculativa,** see *ratio operativa.* — (r), **ratio superior,** see *ratio inferior.* — (s), **ratio universalis,** see *ratio particularis.* — (t), **ratio ut natura** and **ratio ut ratio,** *reason as a nature* or *as a thing of nature and reason as reason or as a discursive intellectual power.* Distinctio illa, qua distinguitur ratio ut ratio et ratio ut natura, dupliciter potest intellegi: uno modo ita, quod ratio ut natura dicatur ratio secundum quod est naturae creaturae rationalis, prout scilicet fundata in essentia animae dat esse naturali corpori; ratio vero ut ratio dicatur secundum id quod est proprium rationis inquantum est ratio, et hoc est actus eius, quia potentiae definiuntur per actus, . . ., alio modo potest intellegi praedicta distincta, ut dicamus rationem ut naturam intellegi secundum quod ratio comparatur ad ea quae naturaliter cognoscit vel appetit, rationem vero ut rationem secundum quod per quandam collationem ordinatur ad aliquid cognoscendum vel appetendum, eo quod rationis est proprium conferre. sunt enim quaedam quae secundum se considerata sunt fugienda, appetuntur vero secundum ordinem ad aliud; sicut fames et sitis secundum se considerata sunt fugienda, prout autem considerantur ut utilia ad salutem animae vel corporis sic appetuntur, et sic ratio de eis gaudet, ratio vero ut natura de eis tristatur, Verit. 26. 9 ad 7. Cf. PP. Q. 79. Art. 12 c; 3 Sent. 15. 2. 3. 2 c; Mal. 7. 5 c; Verit. 16. 1 c. — (u), **ratio ut ratio,** see *ratio ut natura.* — **ratio contra naturam dividitur** (PS. Q. 30. Art. 3 ob. 3; PS. Q. 46. Art. 5 ob. 2), *reason is differentiated as opposed to nature.* — **ratio est universalium, sensus vero particularium** (PS. Q. 14. Art. 11 ob. 1; 2 Anim. 12 b), *reason has the universal as its object, sense the special* or *particular.* Cf. *intellectus* under 3, and *scientia* under 3. — **voluntas in ratione est,** the translation of the Aristotelian passage: ἐν τῷ λογιστικῷ ἡ βούλησις γίνεται, De Anim. III. 9, 432. b. 5, *the will as appetite follows the objects presented by the reason, and is therefore rooted in the intellect as its principle and subject.* Cf. *voluntas* under 3; *intellectus* under 1. Cf. PP. Q. 59. Art. 1 ob. 1; PP. Q. 82. Art. 1 ob. 2; PP. Q. 87. Art. 4 c; PS. Q. 9. Art. 5 c; PS. Q. 15. Art. 1 ad 1; C. G. 2. 60; 3 Sent. 27. 2. 3 ad 1; 1 Perih. 14 f; 3 Anim. 14 e. — (4), ratio et intellectus non sunt diversae partes animae, sed ipse intellectus dicitur ratio, inquantum per inquisitionem quamdam pervenit ad cognoscendum intellegibilem veritatem, 3 Anim. 14 k; eorum quae naturaliter cognoscimus, quaedam per se a nobis conspiciuntur absque aliqua investigatione, et eorum proprie est intellectus, quaedam vero cognoscuntur per inquisitionem, et horum est ratio, Nom. 1. 1; intellectus et ratio differunt quantum ad modum cognoscendi, quia scilicet intellectus cognoscit simplici intuitu, ratio vero discurrendo de uno in aliud, PP. Q. 59. Art. 1 ad 1; cf. PP. Q. 64. Art. 2 c; PP. Q. 79. Art. 8 c; PP. Q. 81. Art. 3 c; PP. Q. 83. Art. 4 c; SS. Q. 8. Art. 1 ob. 2; C. G. 3. 89 and 147; etsi intellectus et ratio non sint diversae potentiae, tamen denominantur ex diversis actibus; intellectus enim nomen sumitur ab intima penetratione veritatis, nomen autem rationis ab inquisitione et discursu, SS. Q. 49. Art. 5 ad 3; cf. SS. Q. 83. Art. 10 ad 2; ratio importat discursivam cognitionem, quae non competit Deo, (ob. 4), . . ., Deus potest dici rationalis naturae, secundum quod ratio non importat discursum, sed communiter intellectualem naturam, PP. Q. 29. Art. 3 ad. 4; supremum in nostra cognitione est non ratio, sed intellectus, qui est rationis origo, C. G. 1. 57; secundum quod ratio a qua (rationale) sumitur, significat cognitionem discursivam, qualis est in hominibus, Pot. 9. 2 ad 10; ratio vero discursum quendam designat quo ex uno in aliud cognoscendum anima humana pertingit vel pervenit, Verit. 15. 1 c. Cf. 2 Sent. 24. 3. 3 ad 2; ratio non sumitur hic pro ipsa potentia rationis, sed pro eius bono usu, SS. Q. 49. Art. 5 ad 1; quandoque enim ratio dicitur id, quod est in ratiocinante, scilicet ipse actus rationis, 1 Sent. 33. 1. 1 ad 3; id quod est proprium rationis, est de uno in aliud discurrere, Trin. 2. 2. 1 c; intellectus non est idem quod ratio. ratio enim importat quendam discursum unius in aliud, intellectus autem importat subitam apprehensionem alicuius rei, 2 Sent. 24. 3. 3 ad 2; hic autem addit rationem, quae pertinet ad deductionem principiorum in conclusiones, 1 Anal. 44 i. — One kind of *ratio* in this sense is: **ratio prudentiae,** *the comprehension* which is *pars integralis* of *prudentia.* Quia ea quae exiguntur ad perfectionem prudentiae, dicuntur quasi integrales partes prudentiae, inde est quod ratio inter partes prudentiae connumerari debet, SS. Q. 49. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 49. Art. 2 ad 1. — (5), quarto modo dicitur ratio aliquid simplex abstractum a multis, sicut dicitur ratio hominis id quod per considerationem abstrahitur a singularibus ad hominum naturam pertinens, Nom. 7. 5; pertinet ad rationem eius quod quid est, 2 Anal. 5 a; si autem non posset haberi aliqua alia ratio rei quam definitio, impossibile esset quod sciremus aliquam rem esse quin sciremus de ea qu id est, quia impossibile est quod sciamus rem aliquam esse nisi per aliquam illius rei rationem. de eo enim quod est nobis penitus ignotum non possumus scire si est, aut non. invenitur autem aliqua alia ratio rei praeter definitionem, 2 Anal. 8 b; ratio prout hic sumitur nihil aliud est quam id quod apprehendit intellectus de significatione alicuius nominis. et hoc in his quae habent definitionem est ipsa rei definitio, secundum quod Phil. dicit IV. Metaph. (7 1012. b 23 f), "ratio quam significat nomen est definitio". sed quaedam dicuntur habere rationem sic dictam quae non definiuntur, sicut quantitas et qualitas et huiusmodi quae non definiuntur, quia sunt genera generalissima; et tamen ratio qualitatis est id quod significatur nomine qualitatis, et hoc est illud ex quo qualitas, 1 Sent. 2. 1. 3 c; quod in divina sapientia sunt rationes omnium rerum quas supra diximus ideas, PP. Q. 44. Art. 3 c; intellectus per speciem formatus intelligendo format in seipso quandam intentionem rei intellectae quae est ratio ipsius quam significat definitio, C. G. 1. 53; ratio animalis univoce homini et aliis animalibus conveniat, C. G. 2. 88; qualiter ratio dicitur esse in re, 1 Sent. 2. 1. 3 c. — Kinds of *ratio* in this sense are: (a), **ratio absoluta** and **ratio dependens,** *concept without relation* (to anything else), and *dependent concept,* or essence understood without relation to anything else, and that which is understood in relationship to something. In cognoscibilibus autem quaedam sunt quae habent rationem propriam absolutam, ut homo et lapis, quorum propria ratio non dependet ex alio, quaedam vero sunt quae non habent propriam rationem absolutam, sed ex alio dependentem, sicut est in relativis et privativis et in negativis, quorum ratio dependet ex ordine quem habent ad alia; nam ratio caecitatis non est absoluta, sed dependens, inquantum habet ordinem ad visum, cuius est privatio, Quodl. 11. 2. 2 c. Cf. SS. Q. 55. Art. 3 c. — (b), **ratio adaequata seu per modum adaequationem,** *concept wholly expressive of the essence,* or *serving as such.*

Idem non potest accipi ut ratio diversorum per modum adaequationis, PP. Q. 14. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 55. Art. 3 ad 3. — (c), **ratio appropriata,** *the appropriated concept.* Cf. 1 Sent. 32. 2. 1 ad 2. — (d), **ratio definitiva seu quidditativa seu significans quid est seu significativa illius quod quid est,** the translation of Aristotle's expression: λόγος ὁριστικός (De Anima. II. 2. 413. a. 14); τὸ τί ἦν εἶναι (De Cael. I. 9, 278. a 2 f.); and λόγος ὁ τί ἦν εἶναι (Eth. Nic. II. 6, 1107 a. 6), *the rational representation that designates or expresses the essence of a thing,* i.e., the definition. Cf. Trin. 2. 2. 2 c; Quodl. 3. 2. 4 c; 2 Anal. 6 d and 8 b; 2 Phys. 2 b and 5 b; 1 Cael. 19 b; 2 Anim. 3 b and 6 d; 7 Met. 3 d and 15 b; 8 Met. 5 a; 2 Eth. 7 e; 7 Eth. 1 i. — (e), **ratio exponens nominis significationem seu expositiva nominis seu significationis nominis seu interpretativa nominis** and **ratio expositiva seu manifestativa ipsius rei nominatae** (2 Anal. 6 e-g and 8 b), *the rational representation that explains* or *expresses a name or its meaning and that which explains or makes known the thing mentioned itself.* — (f), **ratio expositiva ipsius rei nominatae,** see *ratio exponens nominis significationem.* — (g), **ratio expositiva nominis,** see *ratio exponens nominis significationem.* — (h), **ratio expositiva significationis nominis,** see *ratio exponens nominis significationem.* — (i), **ratio generis** and **ratio speciei seu specifica,** *the concept of genus and that of species.* Ad rationem speciei pertinet quod se habeat ex additione ad genus, . . ., interdum tamen dicitur aliquid esse species alicuius generis propter hoc quod habet aliquid extraneum, ad quod applicatur generis ratio, PS. Q. 35. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 32. Art. 2 c; 1 Cael. 4 c and 19 b. — (j), **ratio idealis,** *essence existing in a mind.* Verbum intellegitur ratio idealis rerum, per quam Deus omnia condidit, quae Filio appropriatur, PP. Q. 32. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 115. Art. 2 ad 1; SS. Q. 173. Art. 1 c; Pot. 7. 6 ob. 5; Spir. 5 ad 7; Verit. 8. 14 ad 4 c; Quodl. 7. 1. 3 c. — (k), **ratio imperfecta,** and **ratio perfecta,** *the imperfect and the perfect concept.* Perfecta ratio peccati, quam Augustinus ponit, convenit peccato mortali. peccatum autem veniale dicitur peccatum secundum rationem imperfectam et in ordine ad peccatum mortale; sicut accidens dicitur ens in ordine ad substantiam, secundum imperfectam rationem entis, PS. Q. 88. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 6. Art. 2 c. — (l), **ratio in materia,** the λόγος ἔνυλος of Aristotle (De Anim. 1. 1, 403. a. 25), *the concept in matter* or *the essential concept joined with matter* (habens esse in materia, 1 Anim. 2 d). Cf. *ratio concreta* above. — (m), **ratio intellecta seu intellegibilis,** *the essence perceived by the intellect* or *perceivable by it.* Sed forma per quam voluntas agit, non est una tantum sed sunt plures, secundum quod sunt plures rationes intellectae, PP. Q. 41. Art. 2 c. Cf. C. G. 2. 50. — (n), **ratio perfecta,** see *ratio imperfecta.* — (o), **ratio per modum adaequationis,** see *ratio adaequata.* — (p), **ratio quidditativa,** see *ratio definitiva.* — (q), **ratio scibilis,** *the knowable* or *rationally perceptible notion.* — (r), **ratio significans quid est,** see *ratio definitiva.* — (s), **ratio significativa illius quod quid est,** see *ratio definitiva.* — (t), **ratio speciei,** see *ratio generis.* — (u), **ratio specifica,** see *ratio generis.* — **ratio cuiuslibet speciei substantiae consistit in indivisibili,** *the concept of every species of substance is something indivisible* (eo, quod species substantiae non dicuntur secundum magis et minus, 4 Phys. 7 a). On **ad aliquid secundum rationem tantum,** see *ad* under 2; on **alius secundum rationem,** see *alius*; on **alter secundum rationem,** see *alter* under 2; on **communicare rationem,** see *communicare* under 1; on **communis ratio,** see *communis* under 1; on **communitas rationis et rationis fundatae in re,** see *communitas* under 1; on **compositio secundum rationem,** see *compositio* under 1; on **differre ratione seu secundum rationem,** see *differre* under 2; on **discretio secundum rationem,** see *discretio* under 2; on **distinctio secundum rationem tantum,** see *distinctio* under 2; on **distingui ratione,** see *distinguere*; on **diversitas rationis,** see *diversitas*; on **diversus ratione,** see *diversus*; on **divisio secundum rationem,** see *divisio*; on **eiusdem rationis est,** see *idem*; on **filiatio rationis tantum,** see *filiatio*; on **idem ratione seu secundum rationem,** see *idem*; on **incommunicabi**[illegible] **tione seu secundum rationem,** see *incommunicabilis*; on [illegible] **rationis,** see *pars* under 1; on **primum ratione,** see *primu*[illegible] **prius rationem seu secundum rationem,** see *prior* under 1[illegible] **relatio rationis seu rationis tantum seu secundum rationem** [illegible] **solum secundum rationem,** see *relatio*; on **res rationis,** see [illegible] on **simul secundum rationem,** see *simul*; on **terminus rationis,** [illegible] *terminus* under 1; on **unum ratione seu secundum rationem,** [illegible] *unus*; on **veritas rationis,** see *veritas* under 1. — (6), de ra[illegible] animalis irrationalis est ut sit sine ratione, PP. Q. 3. Art. 4 a[illegible] de ratione sua habet, PP. Q. 38. Art. 2 ad 1; ratio ipsius ex o[illegible] pensatur, PS. Q. 46. Art. 6 c; inquantum habet rationem [illegible] vindicativi, PS. Q. 46. Art. 7 c; ratio et natura habitus, PS. [illegible] 53. Art. 2 ob. 3; non constituunt eius ratione, sed solum es[illegible] actu, C. G. 1. 24; id vero quod intelligitur est ipsa ratio re[illegible] existentium extra animam, C. G. 2. 75. — Kinds of *ratio* in [illegible] sense are: (a), **ratio absoluta** and **ratio concreta,** *essence abstr*[illegible] *from matter,* and *essence united with matter.* Ratio rei abso[illegible] sine concretione non potest inveniri nisi in substantia immate[illegible] Verit. 23. 1 c. Cf. Phys. 7 h. Cf. also *ratio in materia.* — [illegible] **ratio aeternitatis** and **ratio temporis,** *the essential notion of ete*[illegible] *and that of time.* Ratio aeternitatis consequitur immutabilit[illegible] sicut ratio temporis consequitur motum, PP. Q. 10. Art. 2 c. — (7), artifex ex rationibus praeconceptis assimilat domum [illegible] facit, sed quicumque alius videret domum iam factam, ex [illegible] opere viso consideraret operis rationis, 2 Cael. 20 c; necesse [illegible] quod ratio ordinis rerum in finem in mente divina praeex[illegible] ratio autem ordinandorum in finem proprie providentia est, [illegible] Q. 22. Art. 1 c; cuius quidem transmissionis ratio in Deo [illegible] existit, sicut et in eo est ratio ordinis omnium in finem, PP. Q. [illegible] Art. 1 c; providentia autem sicut et prudentia est ratio in [illegible] tellectu exsistens, PP. Q. 23. Art. 4 c; in quolibet artifice [illegible] exsistit ratio eorum, quae constituuntur per artem, PS. Q. [illegible] Art. 1 c; ratio rerum fiendarum per artem vocatur ars vel exem[illegible] rerum artificiatarum, PS. Q. 93. Art. 1 c; cf. C. G. 1. 93; C. G. [illegible] 114, 121, and 128; C. G. 4. 13. — Kinds of *ratio* in this sense [illegible] (a), **ratio aeterna seu divina** and **ratio temporalis seu huma**[illegible] *the eternal* or *divine and the temporal* or *human plans.* [illegible] superior dicitur consentire, non solum quia secundum rat[illegible] aeternas semper movet ad agendum, sed etiam quia secun[illegible] rationes aeternas non dissentit, PS. Q. 15. Art. 4 ad 3. Cf. PP. [illegible] 84. Art. 5 ob. 3; PS. Q. 15. Art. 4 ob. 3. — (b), **ratio agibi**[illegible] **ratio factibilium** and **ratio scibilium seu speculabilium,** *the rea*[illegible] *able plan* or *mode which should guide man in his actions* (*agi*[illegible] *his works* (*factibilia*) and *his knowledge* (*scibilia*). Cum enim [illegible] dentia sit "recta ratio agibilium", requiritur ad prudentiam [illegible] homo se bene habeat ad principia huius rationis agendorum, [illegible] sunt fines ad quos bene se habet homo per rectitudinem volunta[illegible] sicut ad principia speculabilium per naturale lumen intelle[illegible] agentis. et ideo sicut subiectum scientiae, quae est "ratio re[illegible] speculabilium" est intellectus speculativus in ordine ad intelle[illegible] agentem, ita subiectum prudentiae est intellectus practicus [illegible] ordine ad voluntatem rectam, PS. Q. 56. Art. 3 c. Cf. PS. Q. [illegible] Art. 4 c; PS. Q. 58. Art. 4 c and 5 c; SS. Q. 47. Art. 8 c; SS. Q. [illegible] Art. 3 c; C. G. 2. 24. — (c), **ratio architectonica seu principa**[illegible] **seu dominativa,** *the architectural* or *ruling* or *commanding pla*[illegible] *which is meant the virtus politica.* Cf. 6 Eth. 7 a. — (d), **ra**[illegible] **corrupta seu perversa seu errans seu falsa seu non recta** [illegible] **ratio recta,** *the corrupt* or *perverse* or *false* or *not right and the ri*[illegible] *(because reasonable) norm* or *mode of activity.* Unde ille solus [illegible] continens dicitur qui tenet se in eo quod est secundum ratio[illegible] rectam, non autem in eo quod est secundum rationem pervers[illegible] rationi autem rectae opponuntur concupiscentiae pravae, sicut [illegible] rationi perversae opponuntur concupiscentiae bonae. et ideo [illegible] prie et vere continens est qui persistit in ratione recta, abstinens [illegible] concupiscentiis pravis; non autem qui persistit in ratione pervers[illegible]

abstinens a concupiscentiis bonis; sed hic magis potest dici obstinatus in malo, SS. Q. 155. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 19. Art. 5 c; PS. Q. 56. Art. 3 c; PS. Q. 57. Art. 4 c; PS. Q. 58. Art. 4 c and 5 c; PS. Q. 65. Art. 1 ad 4; PS. Q. 66. Art. 1 c; SS. Q. 55. Art. 3 c; SS. Q. 154. Art. 2 ad 2; C. G. 3. 85; 2 Sent. 24. 3. 3 ad 2 and 3; 3 Sent. 33. 1. 12 c. — (e), **ratio dominativa**, see *ratio architectonica.* — (f), **ratio errans**, see *ratio corrupta.* — (g), **ratio factibilium**, see *ratio agibilium.* — (h), **ratio falsa**, see *ratio corrupta.* — (i), **ratio non recta**, see *ratio corrupta.* — (j), **ratio perversa**, see *ratio corrupta.* — (k), **ratio principativa**, see *ratio architectonica.* — (l), **ratio recta**, see *ratio corrupta.* — (m), **ratio scibilium**, see *ratio agibilium.* — (n), **ratio speculabilium**, see *ratio agibilium.* — **ars est recta ratio factibilium**, see *ars* under 2. — **prudentia est recta ratio agibilium**, see *prudentia* under 1. — **scientia est recta ratio scibilium seu speculabilium**, see *scientia* under 1. — (8), alio modo (ratio) ponitur pro causa, ut cum dicitur, qua ratione hoc fecisti, id est, qua de causa, Nom. 7. 5; tota ratio movendi est finis, PP. Q. 19. Art. 2 ad 2; finis autem est ratio volendi ea quae sunt ad finem, PS. Q. 10. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 19. Art. 4 c; unum (contrariorum) est ratio cognoscendi alterum, PS. Q. 64. Art. 3 ad 3; cf. C. G. 2. 76; ratio autem diligendi proximum Deus est, SS. Q. 25. Art. 1 c; agentia per intellectum hac ratione aliquid fugiunt, C. G. 3. 3; est autem et alia ratio propter quam, C. G. 3. 150.—Kinds of *ratio* in this sense are: (a), **ratio cognoscendi and ratio volendi**, *the cause* or *reason for knowing something* and *the cause* or *reason* or *motive for wishing for something.* Notio dicitur id quod est propria ratio cognoscendi divinam personam, PP. Q. 32. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 10. Art. 2 ob. 3; PS. Q. 54. Art. 3 ad 3. — (b), **ratio creata and ratio divina**, *the created and the divine motive.* Cf. 2 Sent. 24. 3. 3 c. — (c), **ratio disponens**, *the preparing cause.* Cf. 2 Sent. 18. 1. 3 ad 2. — (d), **ratio divina**, see *ratio creata.* — (e), **ratio oboedientialis seu seminalis**, *the obedient* or *the seminal cause.* Potentia autem, quae rebus indita est ad suscipiendum illud in se quod voluntas Dei disponit, rationes oboedientiales a quibusdam dicuntur secundum quas inest materia ut fieri possit ex ea quod Deus vult. ipsae autem virtutes in materia positae, per quas naturales effectus consequuntur rationes seminales dicuntur. sed quid sint secundum rem seminales rationes, a diversis diversimode assignatur, 2 Sent. 18. 1. 2 c; illa ergo forma generalis incompleta 'qua mediante forma speciei in materia recipitur' ratio seminalis dicitur, quia propter talem formam inest materiae quaedam inclinatio ad recipiendum formas specificas, 2 Sent. 18. 1. 2 c; has ergo virtutes incompletas in materia praeexsistentes 'quae ab agente exteriori de potentia materiae educuntur et ad agendum excitantur' rationes seminales dicunt, quia sunt secundum esse completum in materia, sicut virtus formativa in semine, 2 Sent. 18. 1. 2 c; et ideo concedo quod in materia nulla potentia activa est, sed pure passiva, et quod rationes seminales dicuntur virtutes activae completae in natura cum propriis passivis, ut calor et frigus et forma ignis et virtus solis et huiusmodi; et dicuntur seminales non propter esse imperfectum quod habeant, sicut virtus formativa in semine, sed quia rerum individuis primo creatis huiusmodi virtutes collatae sunt per opera sex dierum, ut ex eis quasi ex quibusdam seminibus producerentur et multiplicarentur res naturales, 2 Sent. 18. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 3 c; PP. Q. 65. Art. 4 c; PP. Q. 115. Art. 2 c and ad 1; PP. Q. 119. Art. 2 ad 4; PS. Q. 27. Art. 3 ad 4; PS. Q. 81. Art. 4 c; PT. Q. 15. Art. 1 ad 2; PT. Q. 31. Art. 1 ad 3; PT. Q. 32. Art. 4 a; 1 Sent. 42. 2. 2 ad 4; 2 Sent. 18. 1. 3 ad 2; Pot. 4. 2 ad 23; Verit. 4. 9 ad 8; Quodl. 8. 3. 5 ad 3; Hebr. 7. 2. — (f), **ratio seminalis**, see *ratio oboedientialis.* — (g), **ratio volendi**, see *ratio cognoscendi.* — (9), ratio illa procederet, PP. Q. 10. Art. 4 ad 1; cf. PP. Q. 30. Art. 2 ad 4; PP. Q. 39. Art. 5 ad 4; ex illa ratione probatur, PP. Q. 26. Art. 2 ad 1; illa ratio procedit de voluntate, PP. Q. 82. Art. 3 ad 3; ratio illa recte procederet, PT. Q. 65. Art. 2 ad 4; . . . feramus rationis, i.e., disputationis causa, 1 Anal. 13 d; ut ex his quae dicunt, possimus rationes assumere, C. G. 1. 2; propter debilitatem rationum, C. G. 1. 12; procedamus ad ponendum rationes, C. G. 1. 13. On **radix rationis**, see *radix*; on **virtus rationis**, see *virtus* under 6; on **vis rationis**, see *vis* under 2. — Kinds of *ratio* in this sense are: (a), **ratio analytica and ratio logica**, *demonstrative and the merely dialectical proof,* (cf. *ratio logica* under 10). Addit autem quasdam praedictarum rationum logicas esse, quia scilicet procedunt ex communibus principiis, quae non sunt demonstrationi propria, . . ., aliae vero tres praedictarum rationum, . . ., magis videntur esse analyticae, utpote procedentes ex propriis principiis demonstrationis, 1 Anal. 38 e; dicuntur autem primae rationes logicae, non quia ex terminis logicis logice procedant, sed quia modo logico procedunt, scilicet ex communibus et probabilibus, quod est proprium syllogismi dialectici, 3 Phys. 8 a. Cf. 1 Anal. 38 e; 3 Phys. 8 a; 8 Phys. 18 f, 19 a, 20 a; 1 Cael. 15 a, b, and g, and 29 h. — (b), **ratio argumentativa seu ostensiva and ratio deducens seu ducens ad impossibile seu ad inconveniens**, *the proof that shows something is true directly* and *the proof that leads to the impossible* or *the absurd* or *the proof that shows the contradictory proposition to be an absurdity* or *unfitting*, i.e., *the direct* and *indirect proof.* Cf. Pot. 2. 4 ad 6; 1 Anal. 6 b and c; 1 Phys. 15 e; 1 Gener. 12 c; 11 Met. 6 k. — (c), **ratio astrologica and ratio mathematica**, *the astronomical* and *the mathematical argumentation.* Cf. Trin. 1. 2. 3 c; 2 Cael. 27 a and 28 b. — (d), **ratio circularis**, *the circular proof.* Cf. Pot. 3. 17 ad 15. — (e), **ratio coadiuvans**, *the cooperative* or *supporting proof.* Ergo ratio coadiuvans fidem diminuit meritum fidei, SS. Q. 2. Art. 10 ob. 3. — (f), **ratio communis seu universalis and ratio propria**, *the general and the special proof,* i.e., the proof based on the general principles and that based on the proper principle of a science. Cf. *ratio communis et propria* under 10. Cf. 8 Phys. 19 a and 20 a; 1 Cael. 29 h. — (g), **ratio demonstrativa seu necessaria and ratio probabilis seu non necessaria seu topica seu verisimilis**, *the proof demonstrating something as necessarily true* (cogens intellectum, Trin. pr. 2. 1 ad 5; qua adversarius convinci potest, C. G. 1. 9) and *the persuasive proof that shows something probable* or *the proof of probability.* Unde si id quod est cognoscibile per scientiam demonstrativam opinione teneatur ex aliqua ratione probabili concepta, non comprehenditur, PP. Q. 12. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 3 c; PP. Q. 46. Art. 2 c; PP. Q. 50. Art. 2 ad 2; SS. Q. 1. Art. 5 ad 2; SS. Q. 2. Art. 10 ad 1; C. G. 1. 4, 7, 9, and 12; C. G. 2. 92; C. G. 3. 44; Trin. pr. 2. 1 ad 5; 2 Sent. 1. 1. 5 c; 3 Sent. 1. 1. 2 c; 3 Phys. 8 a; 1 Cael. 13 d and 15 s. — (h), **ratio deducens ad impossibile seu ad inconveniens**, see *ratio argumentativa.* — (i), **ratio disputantis contra positionem seu disputativa**, *the dialectical proof employed in the disputation* or *serving as the refutation of an assertion.* Cf. Pot. 3. 17 c and ad 15; 1 Phys. 11 k; Mem. 4 a. — (j), **ratio disputativa**, see *ratio disputantis contra positionem.* — (k), **ratio ducens ad impossibile seu ad inconveniens**, see *ratio argumentativa.* — (l), **ratio efficax**, *the efficacious* or *convincing proof.* Cf. 2 Sent. 29. 1. 2 c; 2 Sent. 30. 2. 1 c; Hebr. 10. 1. — (m), **ratio exterior and ratio interior**, *the exterior* or *spoken proof* and *the interior* or *contemplated proof.* Cf. 1 Anal. 19 a. — (n), **ratio extranea**, *the exterior* or *extraneous proof.* Cf. 4 Phys. 15 a. — (o), **ratio frivola**, *the insignificant* or *absurd proof.* Cf. 2 Sent. 17. 2. 1 c; Qu. Anim. 6 c; Quodl. 3. 14. 31 c. — (p), **ratio humana**, *the human proof* or *the proof brought forth by human means.* Cf. *ratio humana* under 3. Cf. SS. Q. 2. Art. 10 ob. 1 and c; Trin. pr. 2. 1 ad 5; 1 Cor. 2. 1. — (q), **ratio improbabilis**, *the improbable proof.* Cf. 1 Phys. 2 e. — (r), **ratio inductiva**, *the inductive proof.* Cf. SS. Q. 2. Art. 10 ob. 1. — (s), **ratio intellegibilis**, *the rational proof.* Cf. 2 Cael. 20 d. — (t), **ratio interior**, see *ratio exterior.* — (u), **ratio irrefragabilis**, *the irrefutable proof.* Cf. Verit. 10. 12 c. — (v), **ratio litigiosa**, *the disputable proof.* Cf. 1 Phys. 2 e. — (w), **ratio logica**, see *ratio analytica.* — (x), **ratio mathematica**, see *ratio astrologica.* — (y), **ratio metaphysica and ratio physica**, *the metaphysical and the*

physical proof, quae sumuntur ex propriis scientiae naturalis, 1 Cael. 15 a. Cf. *ratio naturalis*. Cf. 1 Cael. 29 h. — (z), **ratio naturalis**, *the proof from the physical sciences* (quae sumuntur ex propriis principiis scientiae naturalis, 1 Cael. 13 d) or *the natural proof*, i.e., the proof that does not go beyond nature and its course, (PP. Q. 1. Art. 6 ad 2). Cf. 1 Cael. 23 e; 2 Cael. 27 a; 3 Phys. 8 a and b. Cf. also *ratio physica*. — (a^2), **ratio necessaria**, see *ratio demonstrativa*. — (b^2), **ratio non necessaria**, see *ratio demonstrativa*. — (c^2), **ratio ostensiva**, see *ratio argumentativa*. — (d^2), **ratio persuasoria**, *the persuasive proof*. See *ratio demonstrativa*. Cf. Trin. pr. 2. 1 ad 5. — (e^2), **ratio philosophica**, *the philosophical reason*. Cf. 1 Cael. 15 a. — (f^2), **ratio physica**, see *ratio metaphysica*. — (g^2), **ratio principalis**, *the principal reason*. Cf. Somno, 3 g. — (h^2), **ratio probabilis**, see *ratio demonstrativa*. — (i^2), **ratio profunda**, *the profound reason*. Cf. 1 Cor. 2. 1. — (j^2), **ratio propria**, see *ratio communis*. — (k^2), **ratio sacramentalis**, *the sacramental reason* or *that taken from a sacrament*. Conveniens fuit mulierem in prima rerum institutione ex viro formari magis quam in aliis animalibus, . . ., quarta vero ratio est sacramentalis. figuratur enim per hoc quod Ecclesia a Christo sumit principium, PP. Q. 92. Art. 2 c. — (l^2), **ratio sophistica**, *the sophistic proof*. Cf. C. G. 1. 4 and 7; 2 Sent. 1. 1. 5 c and ad 13; 4 Sent. 44. 2. 2. 3 ad 1; 1 Phys. 2 c; 4 Phys. 15 a. — (m^2), **ratio topica**, see *ratio demonstrativa*. — (n^2), **ratio universalis**, see *ratio communis*. — (o^2), **ratio verisimilis**, see *ratio demonstrativa*. — (10), attribuuntur Deo in Scripturis ratione suorum actuum, PP. Q. 3. Art. 1 ad 3; non est per oppositas res, sed per oppositas rationes, PP. Q. 5. Art. 6 ad 2; sub una ratione est bonum, PS. Q. 19. Art. 10 c; fertur in obiectum sub tali ratione, SS. Q. 25. Art. 1 c; primo et per se, non ratione partium, C. G. 1. 13; non ratione sui ipsorum, C. G. 1. 13; non ergo ratione phantasmatum, C. G. 2. 60; non ratione suae substantiae, C. G. 2. 73; est enim proprium ratione individui, C. G. 3. 24; ratione, id est, relatione, 1 Sent. 2. 15 ad 1; . . ., eadem ratio est de nominibus quae a nobis imponuntur ad significandum naturas rerum compositarum, et de nominibus quae a nobis imponuntur ad significandum naturas simplices subsistentes, PP. Q. 13. Art. 9 c; eadem ratio est de necessario et contingenti, PP. Q. 14. Art. 13 ad 2; nec est eadem ratio de hoc nomine, PP. Q. 36. Art. 4 ad 7; alia ratio est de dilectione et odio, SS. Q. 34. Art. 6 ad 2; bonum arduum habet quidem rationem attractivi, PS. Q. 40. Art. 4 c. — Kinds of *ratio* in this sense are: (a), **ratio appetibilitatis**, *the aspect of desirability* or *appetibility*. Dicuntur tamen illa proprie delectabilia quae nullam habent aliam rationem appetibilitatis nisi delectationem, cum aliquando sint et noxia et inhonesta, PP. Q. 5. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 84. Art. 4 c; Verit. 25. 1 c. — (b), **ratio boni** and **ratio mali**, *the aspect of good* and *that of evil*. Cf. C. G. 3. 3; 2 Sent. 24. 2. 1 c. — (c), **ratio causae efficientis, ratio causae finalis seu finis**, and **ratio causae formalis**, *the aspect* or *the concept of agent cause, that of final cause, and that of formal cause* or *that acting after the manner of form*. Est enim unitas potentiae et habitus sic consideranda secundum obiectum, non quidem materialiter, sed secundum rationem formalem obiecti, . . ., omnia quaecumque sunt divinitus revelabilia, communicant in una ratione formali obiecti huius scientiae, PP. Q. 1. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 2. Art. 3 c; PP. Q. 5. Art. 4 ob. 1-3 and a; PS. Q. 6. Art. 2 c. — (d), **ratio causae finalis**, see *ratio causae efficientis*. — (e), **ratio causae formalis**, see *ratio causae efficientis*. — (f), **ratio cognoscibilis seu scibilis**, *the aspect under which a thing is knowable* or *considered*. (cf. *diversa ratio cognoscibilis diversitatem scientiarum inducit* under *scientia* under 1. Diversa ratio cognoscibilis diversitatem scientiarum inducit, PP. Q. 1. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 11. Art. 6 ob. 3; PS. Q. 54. Art. 2 ob. 2. — (g), **ratio communis seu indeterminata** and **ratio propria seu determinata**, *the general* or *undetermined aspect* and *the proper* or *determined aspect*. Si alicui potentiae respondeat aliquod obiectum secundum rationem communem, non erit distinctio potentiarum secundum diversitatem propriorum objectorum, quae sub illo communi continentur, PP. Q. 59. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 6 ob. 3 and ad 3; PP. Q. 48. Art. 5 c; PP. Q. 49. Art. 1 c; PP. Q. 55. Art. 3 ad 3; SS. Q. 99. Art. 2 c; C. G. 1. 40, 54, and 93; 1 Sent. 25. 1. 3 c; Quodl. 11. 2. 2 c. — (h), **ratio convenientis** and **ratio non convenientis**, *the aspect of the advantageous* or *advantageousness* and *the aspect of the disadvantageous* or *disadvantageousness*. Cf. 2 Sent. 24. 2. 1 c; 2 Sent. 25. 1. 1 ad 7; 3 Anim. 4 k. — (i), **ratio determinata**, see *ratio communis*. — (j), **ratio finis**, see *ratio causa efficientis*. — (k), **ratio formalis**, *the formal* or *proper aspect* or *consideration*. Cf. SS. Q. 162. Art. 2 c; C. G. 2. 80; Pot. 6. 1 ad 11. — (l), **ratio formalis obiecti**, see *obiectum*. — (m), **ratio indeterminata**, see *ratio communis*. — (n), **ratio logica**, *the logical aspect* or *that arising from the consideration by the mind*. Non oportet secundum diversas rationes vel intentiones logicas, quae consequuntur modum intellegendi, diversitatem in rebus naturalibus accipere, PP. Q. 76. Art. 3 ad 4. — (o), **ratio mali**, see *ratio boni*. — (p), **ratio non convenientis**, see *ratio convenientis*. — (q), **ratio notificans personam**, *the concept that identifies a divine person*. Sed notiones significantur ut rationes notificantes personas, PP. Q. 32. Art. 3 ad 2. — (r), **ratio obiecti**, see *obiectum*. — (s), **ratio personae**, *the aspect of person* or *personality*. Cf. C. G. 4. 41. — (t), **ratio propria**, see *ratio communis*. — (u), **ratio scibilis**, see *ratio cognoscibilis*. — (v), **ratio singularitatis**, *the aspect of singleness* or *individuality*. Cf. C. G. 1. 65. — (11), quantum pertinet ad rationem nominum, PP. Q. 13. Art. 9 c; in quo salvatur tota ratio nominis perfecte, PP. Q. 33. Art. 3 c; hoc patet tum ex ratione nominis, PP. Q. 79. Art. 13 c; ut ipsa nominis ratio demonstrat, C. G. 1. 10; eodem modo necesse est poni rem et nominis rationem, C. G. 1. 11; affirmari quidem propter nominis rationem, C. G. 1. 30; in analogicis non est idem ordo secundum rem et secundum nominis rationem, C. G. 1. 34. — Kinds of *ratio* in this sense are: **ratio figuralis, ratio litteralis**, and **ratio mystica**, *the figurative, the literal, and the mystical sense*. Sic igitur rationes praeceptorum caeremonialium veteris legis dupliciter accipi possunt: uno modo ex ratione cultus divini, qui erat pro tempore illo observandus; et rationes illae sunt litterales, . . . alio modo possunt eorum rationes assignari, secundum quod ordinantur ad figurandum Christum; et sic habent rationes figurales et mysticas, sive accipiantur ex ipso Christo et Ecclesia, quod pertinet ad allegoriam, PS. Q. 102. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 3 c, Art. 4 ad 2 and ad 3; Art. 5 ad 1-10. — (12), cuilibet rationi, id est, orationi aliquid significanti est imponere aliquod nomen correspondens, 2 Anal. 6 g; omnis definitio est quaedam ratio, id est, quaedam compositio nominum per rationem ordinata. unum enim nomen non potest esse definitio, quia definitio oportet quod distincte notificet principia rerum, quae concurrunt ad essentiam rei constituendam. alias autem definitio non sufficienter manifestaret essentiam rei. et propter hoc dicit in I Phys. (I. 184. b. f.), quod definitio dividit definitum in singularia, id est, exprimit distincte singula principia definiti. hoc autem non potest fieri nisi per plures dictiones. unde una dictio non potest esse definitio, sed potest esse manifestativa eo modo, quo nomen minus notum manifestatur per magis notum. omnis autem ratio partes habet, quia est quaedam oratio composita et non simplex nomen, 7 Met. 9 a. — (13), tertio modo dicitur ratio etiam computatio, Nom. 7. 5; de eo reddent homines rationem in die iudicii, PS. Q. 18. Art. 9 a; si autem post redditam rationem huiusmodi scandalum duret, SS. Q. 43. Art. 7 c.

ratiōcinātio, ōnis, *f.*, (1) *rational act of discursive knowledge*, *activity of concluding* or *deducting*, synonym of *discursus* and *ratio*, the opposite of *intellectus*, (2) *the habit of concluding* or *concluding*, synonym of *ratio*, the opposite of *intellectus*, (3) *deducting*, *computation*, synonym of *ratio* and *ratiocinium*. — (1), ratiocinatio humana secundum viam inquisitionis vel inventionis procedit a quibusdam simpliciter intellectis, quae sunt prima principia, et rursus in via

iudicii resolvendo redit ad prima principia, ad quae inventa examinat, PP. Q. 79. Art. 8 c; ratiocinatio est rationis inquisitio, Verit. 8. 15 a; unde dicit Isaac in libr. de Definitionibus, quod ratiocinatio est cursus causae in causatum, Verit. 15. 1 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 12 c; PP. Q. 58. Art. 4 c; PP. Q. 85. Art. 5; C. G. 1. 57; Nom. 4. 7; 1 Anal. 43 h; et passim. — Kinds of *ratiocinatio* in this sense are: **ratiocinatio falsa** and **ratiocinatio recta**, *the wrong and the right drawing of conclusion.* Cf. Fall. pr. — (2), nihilominus tamen compositionem et divisionem enuntiationum intellegit, sicut et ratiocinationem syllogismorum, PP. Q. 58. Art. 4 c; ut patet de opinione et ratiocinatione, 2 Anal. 20 a. Cf. PP. Q. 85. Art. 6 (bis). — (3), gentiles ratiocinationem attribuebant Mercurio, SS. Q. 63. Art. 3 c; propter micrologiam, id est, parvorum ratiocinationem, 2 Met. 5 c.

ratiōcinātivus, a, um, *adj., of* or *belonging to reason* and *concluding, knowing discursively,* synonym of *discursivus,* the opposite of *intellectivus.* Unde ad prudentiam necessarium est quod homo sit bene ratiocinativus, (c), . . ., tamen ad prudentiam maxime requiritur quod sit homo bene ratiocinativus, ut possit bene applicare universalia principia ad particularia, quae sunt varia et incerta, SS. Q. 49. Art. 5 ad 2; divina consideratio non est ratiocinativa vel discursiva; tunc enim ratiocinativa est nostra consideratio, quando ab uno considerato in aliud transimus, sicut syllogizando a principiis in conclusiones, C. G. 1. 57. Cf. PP. Q. 60. Art. 2 (bis); PP. Q. 79. Art. 9 (quater); SS. Q. 9. Art. 1; PS. Q. 19. Art. 3; SS. Q. 49. Art. 1. On **cognitio ratiocinativa,** see *cognitio* under 2; on **consideratio ratiocinativa,** see *consideratio*; on **intellectus ratiocinativus,** see *intellectus* under 3; on **pars ratiocinativa,** see *pars* under 1; on **scientia ratiocinativa,** see *scientia* under 2. — **ratiocinativum** sc. **principium animae,** the translation of the Aristotelian expression λογιστικόν (Eth. Nic. VI. 2, 1139. a 12), synonym of *opinativum,* the opposite of *scientificum, the principle of calculative* or *deliberative knowledge,* i.e., the faculty or the aptitude for pondering variable and contingent things. Distinguitur ratiocinativum, quod est contingentium, a scientifico quod est necessariorum, 3 Anim. 15 d. Cf. PP. Q. 79. Art. 9 ob. 3 and ad 3; Trin. 2. 2. 1 ad 1, 4; 2 Sent. 44. 2. 2 ad 2; 3 Sent. 17. 1. 1. 3 ob. 3; Verit. 15. 2 ob. 3 and ad 3; 3 Anim. 15 d; 6 Eth. 2 l and 4 l.

ratiōcinium, i, *n., a reckoning, computation, calculation, account,* synonym of *ratio* and *ratiocinatio.* Acervus Mercurii dicitur cumulus ratiocinii, in quo mercator quandoque mittit unum lapillum loco centum marcarum, SS. Q. 63. Art. 3 c; parvificus diligenter ratiociniis intendit, SS. Q. 135. Art. 1 ad 2; ut ratiociniis intenti, 4 Sent. 2. 2. 1 c; minima computari in ratiocinio, 2 Met. 5 c; multum diligens in ratiocinio, id est, computatione expensarum, 4 Eth. 6 h. Cf. SS. Q. 135. Art. 1 (in quot); PTS. Q. 39. Art. 3.

ratiōcinor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.* and *a., to think discursively, perceive discursively, conclude, infer,* synonym of *discurrere,* the opposite of *intellegere.* Ratiocinari autem est procedere de uno intellecto ad aliud ad veritatem intellegibilem cognoscendam, PP. Q. 79. Art. 8 c; ratiocinari autem proprie est devenire ex uno in cognitionem alterius, PP. Q. 83. Art. 4 c; cf. PS. Q. 30. Art. 3 c; 1 Perih. 1 a; non enim ex hoc aliquis ratiocinatur vel discurrit quod inspicit qualiter conclusio ex praemissis sequatur simul utrumque considerans, hoc enim contingit non argumentando, sed argumenta iudicando, C. G. 1. 57; ratiocinatur homo discurrendo et inquirendo lumine intellectuali per continuum et tempus obumbrato ex hoc quod cognitionem a sensu et imagine accipit, 2 Sent. 3. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 12 (ter); PS. Q. 17. Art. 1 (bis); PS. Q. 51. Art. 2; PS. Q. 57. Art. 2 (bis); PS. Q. 111. Art. 5 (ter); et passim — On the difference between *ratiocinari* and *intellegere* we read: ratiocinari comparatur ad intellegere, sicut moveri ad quiescere vel adquirere ad habere, quorum unum est perfecti, aliud autem imperfecti, PP. Q. 79. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 5 c; SS. Q. 8. Art. 1 ad 2. On **agere ut ratiocinans,** see *agere* under 1; on **intellectus ratiocinans seu ratio discurrens,** see *intellectus* under 4; on **intellegere ratiocinando,** see *intellegere* under 1.

ratiōnābilis, e, *adj., reasonable, rational,* the opposite of *irrationabilis* and *irrationalis.* Voluntas Dei rationabilis est, PP. Q. 19. Art. 5 ad 1; sed magis est rationabile quod aliquis patiatur mala propter bonum quam propter malum, SS. Q. 136. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 62. Art. 6; PT. Q. 15. Art. 7; PT. Q. 74. Art. 8; PT. Q. 80. Art. 10; PTS. Q. 6. Art. 5; et passim. On **causa rationabilis,** see *causa* under 3; on **instantia rationabilis,** see *instantia* under 1; on **natura rationabilis,** see *natura*; on **pars rationabilis,** see *pars* under 1; on **voluntas rationabilis,** see *voluntas* under 1. — **in rationabili est voluntas,** *the will is in the rational part of the human soul.* Cf. *ratio* under 3. Cf. also 3 Anim. 14 e. — **ratiōnābiliter,** *adv.,* (1) *rationally, reasonably,* synonym of *rationaliter,* (2) *with probability, probably.* — (1), utrum oporteat versari in naturalibus rationabiliter, Trin. 2. 2 pr.; qui rationabiliter tractaverunt huiusmodi philosophiam, scilicet naturalem, 3 Phys. 6 b; quod ergo dicit rationabiliter, exponendum est logice, nam logica dicitur rationalis philosophia, 3 Phys. 8 q; rationabiliter, id est, logice, 8 Phys. 18 a. Cf. SS. Q. 132. Art. 4 c; SS. Q. 178. Art. 1 a; PT. Q. 21. Art. 3 c; PT. Q. 56. Art. 1 c; PT. Q. 74. Art. 1 c; Trin. 2. 1 ob. 1, 4, and c; 1 Cael. 15 a; et passim. — (2), et hoc rationabiliter, id est, per probabilem rationem, 3 Phys. 6 g. Cf. 1 Cael. 22 g. On **procedere rationabiliter,** see *procedere* under 2; on **sumere rationabiliter,** see *sumere* under 3.

ratiōnābilitas, ātis, *f., reasonableness, rationalization,* synonym of *rationalitas,* the opposite of *irrationabilitas.* Quomodo animarum rationabilitas a divina sapientia derivatur, Nom. 7. 2; primus modus rationabilitatis est maxime proprius scientiae rationali, Trin. 2. 2. 1 ad 1. 4; animae secundum quod habent rationabilitatem, diffusive circumeunt veritatem, Trin. 2. 2. 1 ad 3.

ratiōnābiliter, *adv.,* see *rationabilis.*

ratiōnālis, e, *adj.,* (1) *rational,* i.e., belonging to the rational part of the human nature, *being of a rational nature,* synonym of *intellectualis* and *intellegibilis,* the opposite of *animalis, irrationalis,* and *sensibilis,* (2) *rational,* i.e., having reason, *concerning reason,* (3) *knowing rationally* in the general and broader sense of the word, i.e., knowing intuitively as well as discursively with the mind, synonym of *intellectivus* and *intellectualis,* the opposite of *sensibilis* and *sensitivus,* (4) *knowing rationally* in the proper and narrower sense of the word, i.e., knowing discursively with the mind, the opposite of *intellectualis,* (5) *conceivable, intellectually imaginable,* the opposite of *irrationalis,* (6) *ornament worn in giving a judicial decision,* i.e., the breastplate of the high priest in the Old Testament, *Rational.* — (1), rationale vero sumitur a natura intellectiva; quia rationale est quod naturam intellectivam habet; intellectivum autem comparatur ad sensitivum sicut actus ad potentiam, PP. Q. 3. Art. 5 c; rationale quod est differentia constitutiva hominis, PP. Q. 76. Art. 3 ob. 4; rationale comprehendit non solum rationem cognitivam, sed etiam voluntatem, 3 Sent. 33. 2. 4. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 1. Art. 8; SS. Q. 58. Art. 4 (bis); Pot. 9. 2 ad 10; Spir. 2 ad 12; 1 Cael. 8 c; et passim. On **amor rationalis,** see *amor* under 1; on **animal rationale,** see *animal* under 1; on **appetitus rationalis,** see *appetitus* under 1 and 2; on **pars rationalis,** see *pars* under 1; on **phantasia rationalis,** see *phantasia* under 3; on **potentia rationalis,** see *potentia* under 2; on **potestas rationalis,** see *potestas* under 2; on **virtus rationalis,** see *virtus* under 1; on **vita rationalis,** see *vita* under 1; on **voluntas rationalis,** see *voluntas* under 1 and 3. — (2), etiam in speculativis alia rationalis scientia est dialectica quae ordinatur ad inquisitionem inventivam, et alia scientia demonstrativa, quae est veritatis determinativa, SS. Q. 51. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 25. Art. 6; PS. Q. 56. Art. 4; PS. Q. 57. Art. 2; PS. Q. 61. Art. 1 (bis); PS. Q. 66. Art. 3 (ter); et passim. — Kinds of *rationalis* in this sense are: **rationalis essentialiter seu per**

essentiam and ratio participative seu per participationem, *rational essentially* or *according to its essence and rational through participation.* Rationale est duplex, unum quidem participative, inquantum scilicet persuadetur et regulatur a ratione, aliud vero est rationale essentialiter, quod scilicet habet ex seipso ratiocinari et intellegere, 1 Eth. 10 e; rationale per participationem non solum est irascibilis et concupiscibilis, sed omnino, id est, universaliter appetitivum, . . ., sub appetitivo autem comprehenditur voluntas, PS. Q. 56. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 79. Art. 2 ad 2; PS. Q. 50. Art. 4 c; PS. Q. 56. Art. 6 ad 2; PS. Q. 59. Art. 4 ad 2; PS. Q. 61. Art. 2 c; SS. Q. 58. Art. 4 ad 3; 3 Sent. 27. 2. 3 ad 5; 2 Sent. 33. 2. 4. 3 ad 1; Virt. 1. 3 a; 1 Eth. 10 e; et passim. — (3), si igitur intellectus rationalis creaturae pertingere non possit ad primam causam rerum, remanebit inane desiderium naturae, PP. Q. 12. Art. 1 c; quandoque (rationale) sumitur communiter pro qualibet cognitione virtutis non impressae in materia, et sic convenit communiter Deo, angelis et hominibus, unde etiam Gregorius nominat angelum animal rationale, 1 Sent. 25. 1. 1 ad 4; propter diversitatem rationalium creaturarum, C. G. 2. 44. Cf. PP. Q. 26. Art. 3 (bis); PP. Q. 29. Art. 2; PP. Q. 29. Art. 4; PP. Q. 31. Art. 4; PP. Q. 103. Art. 6 (bis); 2 Sent. 3. 1. 2 ad 4; et passim. On **anima rationalis**, see *anima* under 1; on **natura rationalis**, see *natura*; on **spiritus rationalis**, see *spiritus*; on **substantia rationalis**, see *substantia* under 2. — (4), animae vero humanae, quae veritatis notitiam per quendam discursum adquirunt, rationales vocantur, PP. Q. 58. Art. 3 c; homines autem ad intellegibilem veritatem cognoscendam perveniunt procedendo de uno ad aliud, . . ., et ideo rationales dicuntur, PP. Q. 79. Art. 8 c; natura intellectualis est supra rationalem, PS. Q. 5. Art. 1 ob. 1; quandoque intellectuales creaturae, quae sunt angeli, distinguuntur a rationalibus, SS. Q. 83. Art. 10 ad 2; quandoque enim (rationale) sumitur stricte et proprie, secundum quod ratio dicit quandam obumbrationem intellectualis naturae, 1 Sent. 25. 1. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 29. Art. 4 (bis); PP. Q. 40. Art. 3 (passim); 2 Sent. 3. 1. 6 c and ad 2; 2 Sent. 16. 1. 3 c; Spir. 2 ad 12; Log. 4. 2; et passim. On **consideratio rationalis**, see *consideratio*; on **natura rationalis**, see *natura*; on **processus rationalis**, see *processus* under 2. — (5), dicitur enim linea rationalis, de qua possumus ratiocinari per lineam datam, huiusmodi autem est omnis linea commensurabilis lineae datae; quae vero est ei non commensurabilis, vocatur irrationalis vel surda, 1 Anal. 18 g. On **linea rationalis**, see *linea* under 1. — (6), in Rationali, quo utebantur pontifices veteris legis, scribebatur doctrina et veritas, 4 Sent. 24. 3. 3 ob. 5; pallium succedit loco Rationalis, 4 Sent. 24. 3. 3 ad 5. — **ratiōnāliter,** *adv., in a reasonable manner, reasonably, rationally,* synonym of *rationabiliter.* Ex multis, quae in universali rationaliter considerabant, 1 Gener. 3 h; qui considerant logice, id est, rationaliter, 1 Gener. 3 h. Cf. PS. Q. 91. Art. 2 (bis); SS. Q. 170. Art. 6 (in quot).

ratiōnālitas, ātis, *f., reasonableness, faculty of rational reason, rationality.* Unde ab hoc quod esset hypostasis et non persona, oporteret abstrahi ex parte naturae rationalitatem, non autem ex parte personae proprietatem, PP. Q. 40. Art. 3 c; competit eius rationalitati, Pot. 2. 2 c; rationalitas non est differentia, sed differentiae principium, Ente. 4 a.

ratiōnāliter, *adv.,* see *rationalis.*

ratus, a, um, *P. a.,* (1) *valid,* (2) *ratified,* (3) *conferred.* — (1), circa ea minus peccetur nisi forte velint vel ratum habeant, PS. Q. 73. Art. 9 ad 2; unde circa hoc non potest aliquid vovere quod sit ratum sine consensu patris, SS. Q. 88. Art. 8 ad 2. Cf. PT. Q. 64. Art. 7 c; PT. Q. 82. Art. 7 ob. 1; PTS. Q. 55. Art. 9 ob. 2. — (2), Augustinus dicit, verbum est caeci adhuc iniuncti, id est, nondum perfecte illuminati; et ideo non est ratum, SS. Q. 83. Art. 16 ad 1; tamen ostendunt se ratam habere priorem promissionem, PTS. Q. 43. Art. 2 ad 5. Cf. PT. Q. 83. Art. 4 ad 7, in quot.; PT. Q. 83. Art. 5 ad 3, in quot.; PTS. Q. 52. Art. 3 ob. 1; PTS. Q. 59. Art. 6 ad 1; PTS. Q. 59. Art. 5 (ter). — (3), Arianos caeterasque eiusmodi pestes, quia laicos eorum sub imagine poenitentiae suscipimus, non videntur clerici eorum cum sacerdotii aut cuiuspiam mysterii suscipiendi dignitate esse, quibus solum baptisma ratum esse permittimus, (ob. 2), . . ., solus baptismus permittitur esse ratus haereticis et schismaticis, PT. Q. 82. Art. 7 ad 2.

Razias, used only in the *nom., Razias,* an elder of Jerusalem, called "Father of the Jews" for his goodness towards them. Praeterea II Machab. XIV, 42 dicitur Razias quidam seipsum interficit, . . . seipsos interfecerunt aestimantes se fortiter agere, de quorum numero Razias fuit, SS. Q. 64. Art. 5 ad 5.

rea, ae, *f.,* with a statement of the punishment or crime, *one guilty of any crime.* Puella quae opprimitur in agro, non est rea mortis, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9, in quot.; sed legi licet interficere adulteram, aut quamlibet personam ream mortis, PTS. Q. 60. Art. [illegible] ob. 2.

reaedificātio, ōnis, *f., a rebuilding.* Sed est fundamentum in secunda reaedificatione, quae fit per destructionem peccati, PT. Q. [illegible] Art. 6 ad 2.

reaedifico, āre, 1, *v. a., to build again, rebuild.* Templum Dei esse reaedificaturus, ut patet Isa. XLIV, PT. Q. 7. Art. 8 c; sed [illegible] apta videtur ad consecrandum inde evulsis corporibus, et [illegible] parietibus vel tignis eius loci reaedificetur, PT. Q. 83. Art. 3 ad [illegible]

reālis, e, *adj., real, extramental,* existing or present, even though only potentially as a state or quality of things; having a foundation in fact; not merely in the mind. Real is not synonymous with actual. Sed in Deo non est aliqua realis relatio eius ad creaturas, PP. Q. 13. Art. 7 c; quae potest iustificare etiam secundum realem usum sacramentalium rerum, PT. Q. 62. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 28. Art. 4 (passim); PS. Q. 28. Art. 1 (passim); PT. Q. 76. Art. [illegible] (passim); PT. Q. 76. Art. 2 (passim); PT. Q. 78. Art. 6; et passim. — **reāliter,** *adv., really,* in a real manner. Cum igitur in Deo realiter sit relatio, . . ., oportet quod realiter sit ibi oppositio, PP. Q. [illegible] Art. 3 c. Cf. PP. Q. 28. Art. 2 (passim); PS. Q. 41. Art. 1; SS. Q. 23. Art. 5; PT. Q. 76. Art. 1 (passim); PT. Q. 73. Art. 3; et passim.

reāliter, *adv.,* see *realis.*

reamo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to love reciprocally.* Sed nullus potest habere amicitiam ad charitatem, vel quod accidens, quia huiusmodi reamare non possunt, SS. Q. 25. Art. 2 ob. 3.

reappāreo, ēre, ui, itum, 2, *v. n., to reappear.* Quartum miraculum fuit, quod in naturali eclipsi ex eadem parte incipit sol prius reapparere, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2.

reassūmo, ere, mpsi, mptum, 3, *v. a., to take back.* Si autem in peccato incorrigibilis maneat, non debet reassumere eam, PTS. Q. 62. Art. 6 c.

reātus, ūs, *m., the condition of the accused person, a state of impeachment, state of guilt, punishable state.* Quia, dum homines ad omnia peccata inducunt, omnium peccatorum reatum incurrunt, PP. Q. 63. Art. 2 c; obligatio ad poenam, quae reatus dicitur, 2 Sent. [illegible] 1. 1 c; reatus dicitur secundum quod aliquis est reus poenae, et ideo proprie reatus nihil est aliud quam obligatio ad poenam, et quia haec obligatio quodammodo est media inter culpam et poenam ex eo quod propter culpam aliquis ad poenam obligatur, ideo nomen medii transumitur ad extrema, ut interdum ipsa culpa vel ipsa poena reatus dicatur, 2 Sent. 42. 1. 2 c. Cf. 3 Sent. 36. [illegible] 5 ad 2; reatus, id est, obligatio ad poenam est quidam effectus consequens ad peccatum; unde cum dicitur, quod peccatum transit actu et manet reatu, idem est acsi diceretur quod transit per suam essentiam et manet in effectu, Mal. 2. 2 ad 14. Cf. PS. Q. 74. Art. 3 ad 2; PS. Q. 87. Art. 6 c; Mal. 2. 2 ob. 14; Mal. 2. 1 ob. 11 and ad 11; Mal. 3. 7 ob. 11 and ad 11; et passim. — Kinds of *reatus* are: (a), **reatus ingratitudinis,** *the guilty state of ungratefulness.* Quae

autem mortificata sunt manent in reatu ingratitudinis, quae augetur, ex hoc quod homo post gratiam susceptam peccavit, PTS. Q. 87. Art. 1 ad 1. Cf. 4 Sent. 43. 1. 5. 1 ad 1; also PT. Q. 88. Art. 3 (bis). — (b), **reatus peccati** and **reatus poenae,** *the guilty state of sin and that of punishment.* Licet per membra quae generationi deserviunt, peccatum originale traducatur, non tamen sunt membra illa potius aspergenda quam caput, quia per baptismum non tollitur transmissio originalis in prolem per actum generationis, sed liberatur anima a macula et reatu peccati quod incurrit, PT. Q. 66. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 62. Art. 3 c; PS. Q. 87. Art. 4 ad 3 and Art. 6 c; SS. Q. 10. Art. 12 ob. 5; PT. Q. 86. Art. 4 c and ad 1-3; C. G. 4. 59; 4 Sent. 18. 1. 1. 1 ad 3; Quodl. 10. 5. 11 ad 1; et passim. — (c), **reatus poenae,** see *reatus peccati.*

rebaptizātor, ōris, *m., a rebaptist,* one who baptizes or is baptized again. Et verba pronuntiare praesumeret esset puniendus tanquam rebaptizator, PT. Q. 67. Art. 6 c.

rebaptizo, āre, 1, *v. a., to baptize again, rebaptize.* Baptizati sunt (unum quippe idemque est, ut sanctus ait Ambrosius), rebaptizari non debent. rebaptizarentur autem, si in hac forma baptizati sacramentum baptismi non reciperent, PT. Q. 66. Art. 6 ob. 3. Cf. SS. Q. 39. Art. 3, in quot.; PT. Q. 66. Art. 8; PT. Q. 66. Art. 9 (passim); PT. Q. 67. Art. 3; PT. Q. 67. Art. 4.

rebellio, ōnis, *m., a revolt, rebellion,* used lit. and fig. Filius autem contumax, non quia comedebat et bibebat occidebatur, sed propter contumaciam et rebellionem, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9; in quo nulla erat rebellio carnis ad spiritum, PS. Q. 109. Art. 10 ad 3; poena autem infertur propter rebellionem ad Ecclesiam, SS. Q. 67. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 39. Art. 1 (bis); SS. Q. 162. Art. 4 (bis); SS. Q. 163. Art. 1; SS. Q. 164. Art. 1 (bis); PT. Q. 27. Art. 3.

rebellis, e, *adj., that makes war afresh, insurgent, rebellious.* Et tunc quasi rebellis et destructor ordinationis legis omnino occidendus erat, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9; non autem habet vim coactivam, per quam rebelles et contumaces comprimi possunt, PS. Q. 105. Art. 4 ad 5; inquantum scilicet ratio rebellis Deo meruit habere suam carnem rebellem, SS. Q. 153. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 45. Art. 6, in quot.

rebello, āre, āvi, ātum, 1, *v. n., to rebel.* Et ideo rebellantes eius principatui oportebat miraculosa et inconsueta poena puniri, SS. Q. 39. Art. 2 ad 1; rebellare enim divinae legi est peccatum mortale, SS. Q. 55. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 40. Art. 1 c, in quot.

recapitulātio, ōnis, *f., recapitulation.* In recapitulatione divinorum operum Scriptura, PP. Q. 70. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 102. Art. 1,

recēdo, ere, cessi, cessum, 3, *v. n., to go back, fall back, give ground, retire, withdraw, recede.* Sic dicitur Deus appropinquare ad nos. vel recedere a nobis, in quantum percipimus influentiam bonitatis ipsius, vel ab eo deficimus, PP. Q. 9. Art. 1 ad 3; sed lumen non remanet in aere, recedente luminari, PP. Q. 67. Art. 3 ob. 1; appetitus primo et per se movetur in bonum sicut in proprium obiectum; et ex hoc causatur quod recedat a malo, PS. Q. 25. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 10. Art. 5 (passim); PP. Q. 18. Art. 1 (bis); PT. Q. 85. Art. 6 (bis); PTS. Q. 1. Art. 1 (bis); PTS. Q. 14. Art. 3 (bis); et passim.

recens, entis, *adj., that has not long existed, fresh, recent, new.* In prima aetate non fuit idololatria propter recentem memoriam creationis mundi, SS. Q. 94. Art. 4 ad 2; sed homo est quiddam recens, (ob. 3), . . ., licet humana natura in Christo sit quiddam recens, tamen suppositum humanae naturae non est recens, . . ., non sequitur quod ponamus Deum recentem, PT. Q. 16. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 53. Art. 3. — **recenter,** *adv., newly, recently.* Eadem ratio est de pueris recenter notis, PT. Q. 80. Art. 9 ad 3.

recenter, *adv.,* see *recens.*

receptāculum, i, *n.,* (1) *a refuge,* any place into which persons are received or retire esp. for shelter or security, a synonym of *domus,* (2) *an abode,* a place of abiding for the soul after death, (3) *a receptacle,* that which receives and holds something, here, the womb of the Blessed Virgin. — (1), tum quia domus est tutissimum uniuscuiusque receptaculum, unde molestum homini est ut in domo sua invadatur, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4. — (2), videtur quod animabus post mortem receptacula non assignentur, . . ., ergo ridiculum est animabus separatis aliqua receptacula assignare, (ob. 1), . . ., ergo eis receptacula determinata non sunt assignanda, (ob. 2), . . ., videtur etiam quod animabus separatis sint certa receptacula assignanda, (a), . . ., ergo animae post mortem habent certa receptacula, PTS. Q. 69. Art. 1 a. Cf. PTS. Q. 69. Art. 2 (passim); PTS. Q. 69. Art. 3 (passim); PTS. Q. 69. Art. 5; PTS. Q. 69. Art. 7 (passim). — (3), sed quia oportebat ut Mater Dei maxima puritate niteret; non enim est aliquid digne receptaculum Dei nisi sit mundum, PS. Q. 81. Art. 5 ad 3.

receptātor, ōris, *m., in a bad sense, a hider, harborer, concealer.* Quando scilicet aliquis est receptator latronum, SS. Q. 62. Art. 7 c.

receptibilis, e, *adj., that may be received, suitable for reception* or *belief, receivable.* Formae quae sunt receptibiles in materia, individuantur per materiam, . . ., sed illa quae non est receptibilis in materia, PP. Q. 3. Art. 2 ad 3; unde et ipsa doctrina daemonum, qua suos prophetas instruunt, aliqua vera continet, per quae receptibilis redditur, SS. Q. 172. Art. 6 c; homines ita sunt modo receptibiles dispensationis, sicut fuerunt olim, PTS. Q. 67. Art. 2 ob. 3. Cf. PTS. Q. 82. Art. 3 c; PTS. Q. 92. Art. 1 c.

receptio, ōnis, *f., a receiving, reception.* Unde talis receptio non est receptio materiae, sed est receptio substantiae immaterialis, PP. Q. 50. Art. 2 ad 2; nam secundum receptionem tantum dicitur quod sentire et intelligere est quoddam pati, (c), . . ., sed pati, prout importat receptionem solam, PS. Q. 22. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 56. Art. 1; PS. Q. 28. Art. 5; SS. Q. 171. Art. 2; PT. Q. 64. Art. 1; PTS. Q. 17. Art. 3; et passim.

receptivē, *adv.,* see *receptivus.*

receptivus, a, um, *adj., receiving, receptive,* synonym of *passivus, recipiens,* and *susceptivus,* the opposite of *activus.* Sensus autem cognoscitivus est, quia receptivus est specierum sine materia, PP. Q. 14. Art. 1 c; non autem potest dici quod materia sit receptiva intelligibilis radii, cum substantiae intellectuales sint immateriales, PP. Q. 50. Art. 3 ob. 4. Cf. PP. Q. 27. Art. 2 ad 3; PS. Q. 51. Art. 2 ob. 1; PT. Q. 72. Art. 5 ob. 2; C. G. 2. 62 and 79; 2 Sent. 17. 2. 1 ad 4; et passim. On **operatio receptiva,** see *operatio* under 2; on **potentia receptiva,** see *potentia* under 1. — **receptivē,** *adv., in the manner* or *in the sense of receiving, receptively,* synonym of *passive,* the opposite of *active.* Ad quae se extendit intellectus possibilis receptive, PP. Q. 88. Art. 1 c; habere Spiritum sanctum est dupliciter, vel receptive, Eph. 5. 7.

recepto, āre, āvi, 1, *v.* freq. *a., to receive back.* Alio modo ex parte ipsius accipientis, quia scilicet eum receptat, vel qualitercumque ei auxilium fert, SS. Q. 62. Art. 7 c.

recessio, ōnis, *f., a going back, withdrawal.* Per medios angelos nuntiatur Ioseph a Patre dispensata Iesu ad Aegyptum recessio, PT. Q. 12. Art. 4 ad 2.

recessus, ūs, *m.,* (1) *the act of retiring, withdrawing* or *departing, withdrawal, departure,* (2) *a withdrawal from some state* or *standard.* — (1), unde et Herodes statim post recessum Magorum videns se ab eis illusum, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3 — (2), recessus autem a malo ordinatur ad consecutionem boni sicut ad finem, PS. Q. 29. Art. 3 c; ad rationem peccati duo concurrunt, scilicet actus voluntarius, et inordinatio eius quae est per recessum a lege Dei, PS. Q. 72. Art. 1 c; et ideo non efficitur eiusdem rationis peccatum superabundantiae et defectus propter recessum ab eadem rationis rectitudine, PS. Q. 72. Art. 8 ad 2; inconstantia importat recessum

quemdam a bono proposito definito. huiusmodi autem recessus principium quidem habet a vi appetitiva, . . ., sed iste recessus non consummatur nisi per defectum rationis, SS. Q. 53. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 23. Art. 2 (passim); PS. Q. 25. Art. 3 (passim); PS. Q. 113. Art. 5; PS. Q. 113. Art. 6; SS. Q. 37. Art. 2; et passim.

recīdivo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, *to fall back, relapse.* Alioquin quicumque recidivaret in aliquod peccatum veniale, (ob. 2), . . ., ille qui recidivat in peccatum de quo poenituit, . . ., nec tamen venialiter peccando aliquis simpliciter recidivat, SS. Q. 75. Art. 2 ad 2.

recidīvum, i, *n.*, *relapse into sin* or *error.* Et propter recidivum secundario pertinent ad poenitentiam et extremam unctionem, PT. Q. 65. Art. 1 ad 3; secundo, propter timorem recidivi, PTS. Q. 28. Art. 1 ad 3; sed si recidivum patiatur, erit alia infirmitas; et poterit fieri alia inunctio, PTS. Q. 33. Art. 2 c.

recido, ere, reccidi, cāsum, 3, *v. n.*, *to fall back, return.* Intromittis me in affectum multum inusitatum introrsus, ad nescio quam dulcedinem; sed recido in haec aerumnosis ponderibus, SS. Q. 180. Art. 8 ob. 2; sed non in quod remissum est recidit, nec pro originali peccato damnabitur, PT. Q. 88. Art. 1 ad 1.

recipio, ere, cēpi, ceptum, 3, *v. a.*, *to take to oneself, accept, receive,* synonym of *pati*, the opposite of *agere.* Esset (ratio) necessaria, si idem esset modus quo recipit intellectus, et quo recipit materia, PP. Q. 50. Art. 2 ad 2; recipere terminetur ad habere, Pot. 2. 1 ad 2; intellectus recipit species intellegibilium non secundum esse materiae, C. G. 2. 16; recipere et omnia huiusmodi dicuntur aequivoce de materia et intellectu, 2 Sent. 3. 1. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 54. Art. 4 ob. 2; 2 Sent. 17. 1. 2 ad 2; Qu. Anim. 6 c and 13 ad 19; Verit. 9. 1 ad 12; Verit. 15. 1 c; et passim. On **quidditas recepta**, see *quidditas*; on **unitas recepta in aliquo**, see *unitas*; on **unum in aliquo receptum**, see *unus*. — Kinds of *recipere* are: (a), **recipere active and recipere passive,** *to receive in the active and in the passive sense of the word.* Cf. Pot. 9. 9 ob. 16. — (b), **recipere divise seu multipliciter,** *to receive in a divided and in a manifold manner.* Quae quidem perfectiones in Deo praeexistunt unite et simpliciter, in creaturis vero recipiuntur divise et multipliciter, PP. Q. 13. Art. 4 c. — (c), **recipere immaterialiter seu spiritualiter** and **recipere materialiter,** *to receive in an immaterial* or *spiritual way* and *to receive in a material* or *physical way.* Et similiter intellectus species corporum, quae sunt materiales et mobiles, recipit immaterialiter et immobiliter secundum modum suum; nam receptum est in recipiente per modum recipientis, PP. Q. 84. Art. 1 c. Cf. C. G. 2. 46 and 50; 3 Sent. 27. 1. 4 c; 4 Sent. 44. 3. 1. 3 c and ad 2; Qu. Anim. 6 ad 5; et passim. — (d), **recipere materialiter,** see *recipere immaterialiter.* — (e), **recipere multipliciter,** see *recipere divise.* — (f), **recipere passive,** see *recipere active.* — (g), **recipere spiritualiter,** see *recipere immaterialiter.* — (h), **recipere univoce,** *to receive univocally.* Sic necesse est quod si agens est unum specie, materia recipiat formam unius speciei; sicut ab igne non generatur univoce nisi aliquod existens in specie ignis, PS. Q. 60. Art. 1 c. — **recipiens sc. principium,** the translation of the Aristotelian expressions δεχόμενον and δεκτικόν, designates the subject or the matter of something. Secundum hoc potentia activa invenitur in Deo, secundum quod ipse actu est; esse autem eius est infinitum, in quantum non est limitatum per aliquid recipiens, PP. Q. 25. Art. 2 c; cum albedines multiplicentur secundum recipientia, PP. Q. 44. Art. 1 c; radius non multiplicatur nisi secundum diversitatem recipientium, PP. Q. 50. Art. 3 ob. 4; se habet in rebus sensibilibus per modum primi recipientis, C. G. 2. 79; limitatur autem aliquid ex capacitate recipientis, 3 Sent. 1. 2. 2 c. Cf. PP. Q. 54. Art. 1 ad 3; SS. Q. 1. Art. 7; PT. Q. 11. Art. 5 (ter); PT. Q. 54. Art. 3; PTS. Q. 17. Art. 3; et passim. — **nihil recipitur in aliquo nisi secundum proportionem recipientis** (1 Sent. 8. 5. 3 c), or, **omne quod recipitur in aliquo, recipitur seu est in eo per modum recipientis** (PP. Q. 75. Art. 5 c; PP. Q. 89. Art. 4 c; Pot. 3. 3 ob. 1), or, **quod est in altero, est in eo per modum recipientis,** (C. G. 1. 43), or, **quod recipitur in aliquo, est in eo per modum recipientis** (C. G. 2. 74), or, **quod recipitur in aliquo, recipitur in eo per modum eius in quo est,** (C. G. 2. 79), or, **receptum est in recipiente secundum seu per modum recipientis** (PP. Q. 76. Art. 1 ob. 3; Spir. 9 ob. 16), or, **unumquodque recipitur in altero per modum recipientis** (Pot. 7. 10 ad 10), *that which is received in a thing, is received into the same and has in it the same manner of existence as the thing that receives,* (patet enim quod conceptiones in mente doctoris sunt immaterialiter et materialiter in natura, Pot. 7. 10 ad 10).

reciprocus, a, um, *adj.*, *reciprocal.* Quia ly se cum sit reciprocum, refert idem suppositum, PP. Q. 39. Art. 4 ad 4; senserunt enim motum inobedientis carnis suae tanquam reciprocam poenam inobedientiae suae, PP. Q. 95. Art. 1 c, in quot.; movens non movetur ab eo quod movet, ut sit motio reciproca, PS. Q. 9. Art. 2 ob. 3; ly se est reciprocum, PT. Q. 3. Art. 2 ad 1.

recitātio, ōnis, *f.*, *recitation,* the act of rehearsing, detailing, or enumerating; *recital.* Audivit recitationem et interpretationem cuiusdam somnii, (ob. 3), . . ., Gedeon observavit recitationem et expositionem somnii, SS. Q. 95. Art. 7 ad 3; quia benedictio consecrationis nunc perficitur per recitationem eorum, PT. Q. 78. Art. 1 ad 1.

recitātīvē, *adv.*, *of the nature of, in the style of a recital; recitatively.* Quia tota ista locutio sumitur materialiter, cum recitative profeatur, . . ., nec obstat quod sacerdos ea recitative profert quasi a Christo dicta, PT. Q. 78. Art. 5 c.

recito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to relate, go through* or *over in detail,* (2) *to relate, mention, narrate, tell,* (3) *to repeat* or *utter aloud* something previously composed or heard. — (1), in quo recitantur facta militum, PP. Q. 24. Art. 1 ad 1; ut scilicet non recitet in confessione nisi quod ad quantitatem peccati pertinet, PTS. Q. 9. Art. 4 c. — (2), et videtur haec opinio consonare positioni platonicorum, quam Augustinus recitat in lib. VIII, PP. Q. 63. Art. 7 c; Augustinus utitur opinionibus Platonis, non asserendo, sed recitando, PP. Q. 77. Art. 5 ad 3; ut recitat Philosophus, PP. Q. 84. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 32. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 7; PP. Q. 116. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 3; PT. Q. 78. Art. 3; et passim. — (3), recitant versus et auctoritates, quas nunquam sciverunt, PP. Q. 115. Art. 5 c; ad diaconum pertinet recitare Evangelium in Ecclesia, PT. Q. 67. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 110. Art. 3 ad 1; PT. Q. 71. Art. 4; PTS. Q. 37. Art. 4.

reclāmo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to demur, offer objections or difficulties; cry out against.* Si est promotus, sciente domino suo et non reclamante, ex hoc ipso efficitur ingenuus, PTS. Q. 39. Art. 3 ad 5; si ante annos pubertatis fiunt contractus sponsalium per alium, ambo, vel alter reclamare possunt, . . ., et ideo sponsalia quae inter aliquos per personas alias contrahuntur robur habent inquantum illi inter quos contrahuntur, ad aetatem debitam venientes non reclamant, PTS. Q. 43. Art. 2 ad 1. Cf. PTS. Q. 53. Art. 4.

reclīno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to recline, lie.* Sicut et in ipsa nativitate pannis involvitur et reclinatur in praesepio, PT. Q. 37. Art. 3 ad 4.

reclūdo, ere, si sum, 3, *v. a.*, *to shut up.* Non autem occideretur, si bos non occidisset hominem etiam non reclusus, PS. Q. 20. Art. 5 ob. 3; esurientium panis est quem tu detines, nudorum indumentum est quod tu recludis, SS. Q. 66. Art. 7 c; et etiam quantum ad poenas accidentales daemonum, quibus torquentur vel hic, vel recluduntur in inferno, PT. Q. 59. Art. 6 c.

recōgitātio, ōnis, *f.*, *a recollection, reflection.* Sed ex his quae apparebunt, scilicet indiciis praeteritae passionis, homines in recogitationem praeteritae mortis adducet, PTS. Q. 90. Art. 2 ad 2.

recōgito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to think over, consider, reflect upon.* Nam mors vel absentia amici recogitata inclinat ad dolorem, PS. Q. 38. Art. 1 ad 3; si aliquis cum debita sollicitudine recogitans, SS. Q. 70. Art. 4 ad 1; et tunc debet cogitare homo ad inveniendum peccatum, PS. Q. 2. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 82. Art. 4; SS. Q. 91. Art. 1; SS. Q. 103. Art. 1; PT. Q. 68. Art. 6; PTS. Q. 2. Art. 6.

recognitio, ōnis, *f.*, *recognition*, formal acknowledgment that one knows or accepts something. Id est, recognitio auctoritatis paternae, PP. Q. 42. Art. 4 ad 1; confessio enim quae fit Deo per recognitionem peccati, (ad 1), . . ., in lege enim naturae sufficiebat recognitio peccati interior apud Deum, PTS. Q. 6. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 3 c; PS. Q. 110. Art. 1 c; SS. Q. 85. Art. 1; SS. Q. 86. Art. 4 (bis); SS. Q. 102. Art. 2; PT. Q. 25. Art. 2.

recognosco, ere, gnōvi, gnitum, 3, *v. a.*, (1) *to recognize, know again, call to mind, recollect,* (2) *to recognize, admit to oneself.* — (1), uno modo, secundum quod recognoscimus aliquid nos fecisse vel non fecisse, PP. Q. 79. Art. 13 c; tum quia nondum homo recognoscebat se ea indigere, PS. Q. 98. Art. 6 ad 1; ut recognoscamus eum esse bonorum nostrorum auctorem, SS. Q. 83. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 84. Art. 8; PS. Q. 48. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 3 (ter); SS. Q. 77. Art. 2; SS. Q. 113. Art. 1. — (2), homo propriam infirmitatem recognoscat, quod pertinet ad perfectionem, quae dicitur humilitas, SS. Q. 123. Art. 1 ad 1; quaedam vero minora detegunt, et de se proferunt, quae tamen in se recognoscunt, . . ., puta cum asserit de se aliquid vile, quod in se non recognoscit, (c), . . ., non autem culpam dicit quod pro culpa non recognoscit, SS. Q. 113. Art. 1 ad 2.

recolligo, ere, lēgi, lectum, 3, *v. a.*, *to shelter, harbor, to give refuge* or *shelter to.* Scilicet pascere esurientem potare sitientem, vestire nudum, recolligere hospitem, SS. Q. 32. Art. 2 ob. 1.

recolo, ere, colui, cultum, 3, *v. a.*, *to recollect, remember.* Observatio autem sabbati ad recolendum beneficium creationis; et aliae solemnitates legis ad recolendum alia beneficia Dei, . . ., et beneficium creationis et alia Dei beneficia semper sunt recolenda, PS. Q. 103. Art. 3 ob. 4; tum etiam quia bona honesta magis cum delectatione recolimus, SS. Q. 26. Art. 12 c; sicut cum recolo me aliquid audivisse in generali, PTS. Q. 2. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (bis); SS. Q. 147. Art. 5; PT. Q. 83. Art. 2 (passim); PT. Q. 83. Art. 3 (passim); PT. Q. 83. Art. 6 (passim).

recompensātio, ōnis, *f.*, (1) *acknowledgment, compensation, a return* in gratitude, justice or friendship, for something received, (2) *reparation* made to someone for some wrong done to him; *atonement* or *satisfaction* for some offense. — (1), recompensatio requiritur ad amicitiam conservandum, (ob. 3), . . ., quae benefactoribus gratiam recompensat, (c), . . ., et secundum hoc per recompensationem beneficiorum amicitia conservatur, quamvis recompensatio beneficiorum ad virtutem gratitudinis specialiter pertineat, SS. Q. 106. Art. 1 ad 3; nisi forte per detentionem talis rei alter sit damnificatus, amittendo aliquid de bonis suis; tunc enim tenetur ad recompensationem nocumenti, SS. Q. 77. Art. 3 c; utrum liceat pro eodem quamcumque utilitatem accipere quasi recompensationem mutui, SS. Q. 78 pr. Cf. SS. Q. 32. Art. 3 (ter); SS. Q. 106. Art. 3 (passim); SS. Q. 106. Art. 6 (passim). — (2), actus enim peccati facit hominem reum poenae, inquantum transgreditur ordinem divinae iustitiae, ad quem non redit nisi per quamdam recompensationem poenae, . . ., ut per recompensationem poenae reintegretur aequalitas iustitiae, . . ., ut scilicet vel ipse sibi poenam spontaneus assumat in recompensationem culpae praeteritae, PS. Q. 87. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 1. Art. 2; PT. Q. 48. Art. 2; PT. Q. 49. Art. 6; PTS. Q. 13. Art. 1; PTS. Q. 15. Art. 2.

recompenso, āre, āturus, 1, *v. a.*, *to recompense, to repay, give compensation to, to reward* for something done or given; *make compensation* for a misdeed or wrong; *to make up for* some loss or injury suffered, used with the *dat., acc., absol.* Non possumus sufficienter recompensare Deo quod debemus, (ob. 1), . . ., id enim merces dicitur, quod alicui recompensatur pro retributione operis vel laboris, . . ., ita etiam recompensare mercedem operis vel laboris, PS. Q. 114. Art. 1 c; Deus recompenset secundum excellentiam suae virtutis, PS. Q. 114. Art. 3 c; sed Deus aliquando recompensat hominibus pro servitio sibi facto aliqua bona temporalia, PS. Q. 114. Art. 10 ob. 2; sed aliquando impossibile est restituere id quod est ablatum, puta cum aliquis abstulit alicui membrum, (ob. 1), . . ., in quibus non potest recompensari aequivalens, sufficit quod ibi recompensetur quod possibile est, . . ., puta cum aliquis alicui abstulit membrum, debet ei recompensare vel in pecunia vel in aliquo honore, SS. Q. 62. Art. 2 ad 1; unusquisque tenetur ex quodam debito honestatis aliquid recompensare ei qui sibi gratiam fecit, . . ., tenetur naturali debito aliquid recompensare, SS. Q. 78. Art. 2 ob. 2; sed quandoque aliquis non posset recompensare beneficium nisi peccando, (ob. 1), . . ., quia hoc non esset recompensare bonum, sed malum, SS. Q. 107. Art. 1 ad 1; sed magis reconciliatio amicitiae, quod fit dum offendens recompensat secundum voluntatem eius quem offendit, . . ., primo quidem voluntas recompensandi, . . ., tertio quod recompenset secundum arbitrium ministri Dei, PT. Q. 90. Art. 2 c; sicut enim poenitentiae virtus exteriorem poenam corpori infligit ad recompensandam offensam quae in Deum commissa est officio membrorum, PT. Q. 1. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 97. Art. 2; PS. Q. 100. Art. 7; SS. Q. 62. Art. 2 (passim); SS. Q. 62. Art. 5; SS. Q. 62. Art. 6; PT. Q. 85. Art. 3; et passim.

reconciliātio, ōnis, *f.*, *a reconciling, reconciliation.* Ergo pro omnibus peccatis in Dei reconciliationem unum genus sacrificii debuit offerri, PS. Q. 102. Art. 3 ob. 11; tertio apparuit Spiritus sanctus in specie columbae propter effectum baptismi, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4; et ideo non indiget novae gratiae collatione ad eius dimissionem, neque indiget reconciliatione ad Ecclesiam, PTS. Q. 8. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 110. Art. 1 (bis); PT. Q. 47. Art. 2; PT. Q. 49. Art. 4 (ter); PT. Q. 80. Art. 6; PTS. Q. 12. Art. 2; et passim.

reconcilio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to reconcile, bring together again, reunite,* (1) in religious use, of God and man, *to reconcile,* (2) Eccl., *to reconcile,* purify a church by a special ritual after profanation; a church is said *reconciliari, to be reconciled,* when it is consecrated afresh after being polluted or profaned, (3) *to bring back, restore* or *readmit to the Church,* (4) *to win over again to friendship with one's self* or *another.* — (1), nullus in statu peccati existens potest vitam aeternam mereri, nisi prius Deo reconcilietur dimisso peccato, quod fit per gratiam, PS. Q. 114. Art. 2 c; passio Christi nos a potestate diaboli liberavit, inquantum nos Deo reconciliavit, PT. Q. 49. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 22. Art. 1; PT. Q. 26. Art. 1; PT. Q. 48. Art. 6; PT. Q. 49. Art. 4 (bis); et passim. — (2), et eadem ratione ecclesiae quae sanguinis effusione, aut cuiuscumque semine pollutae fuerint, reconciliantur, PT. Q. 83. Art. 3 ad 3. — (3), sed similiter degradatus, si reconcilietur, non est iterum ordinandus, PT. Q. 82. Art. 8 a; Ecclesiae autem reconciliari non potest, nisi sanctificatio Ecclesiae ad eum perveniat, . . ., non tamen adhuc Ecclesiae reconciliatus est, PTS. Q. 8. Art. 2 ad 3. Cf. PTS. Q. 89. Art. 6; PTS. Q. 19. Art. 5; PTS. Q. 38. Art. 2. — (4), quia etiam homo ab alio mereri non potest, quem offendit prius, nisi ei satisfaciens reconcilietur, PS. Q. 114. Art. 2 ad 3; requirit enim charitas quod homo doleat de offensa in amicum commissa et quod amico homo studeat reconciliari, PT. Q. 84. Art. 5 ad 2; sextus, si reconciliaverit eam sibi post adulterium perpetratum, carnaliter eam cognoscens, PTS. Q. 62. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 62. Art. 6 (passim); PTS. Q. 67. Art. 5.

reconditus, a, um, *P. a.*, see *recondo.*

recondo, ere, didi, ditum, 3, *v. a.*, (1) *to hide away* in a purse, (2) *to bury,* (3) *to put away* in a hiding place. — (1), habebat loculos

Iudae commissos, in quibus recondebatur ei oblata, SS. Q. 188. Art. 7 c. — (2), nam qui domum in vita non habuit post mortem quoque in alieno sepulcro reconditur, PT. Q. 51. Art. 2 ad 4. Cf. PT. Q. 83. Art. 3; PTS. Q. 100. Art. 7c. — (3), et aqua ablutionis sumatur, et iuxta altare recondatur, . . ., si commode fieri potest, sunt comburenda, cinere in sacrario recondito, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7. — **reconditus**, a, um, *P. a., put away*. Cum non remittat poenam ex vi meritorum suorum, sed ex vi meritorum reconditorum in thesauris Ecclesiae, PTS. Q. 26. Art. 4 c.

recordātio, ōnis, *f., recollection, a recalling to mind*; the act, process or power of recalling to mind the mental images or ideas of past experience. Ex parte autem memorativae non solum habet memoriam sicut caetera animalia, in subita recordatione praeteritorum, PP. Q. 78. Art. 4 c; illa recordatio accipitur eo modo quo Augustinus, PP. Q. 77. Art. 8 ad 4; vel inquantum facit recordationem rei amatae, PS. Q. 35. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 81. Art. 1 ad 4; SS. Q. 101. Art. 2 c; PT. Q. 83. Art. 1 c; PTS. Q. 1. Art. 1 c (bis).

recordātivus, a, um, *adj., of* or *belonging to recollection, recordative*. Cum relativa sint aliquorum antedictorum recordativa, vel nominum, vel participiorum, PP. Q. 13. Art. 1 ob. 3.

recordor, āri, ātus, 1, *v. dep.* and *n., to remember, call to mind, recollect*, used with *gen., acc., absol., obj-clause*. Augustinus, postquam desiit essentiam Dei videre, recordatus est multorum, . . ., ergo oportet dicere quod aliquae similitudines eorum quae recordatus est, PP. Q. 12. Art. 9 ob. 2; non tamen praeiudicatur testimonio, si unus dicat se recordari, et alius asserat determinatum tempus vel locum, SS. Q. 70. Art. 2 ad 2; et ideo si sacerdos post consecrationem incoeptam recordetur se aliquid comedisse vel bibisse, . . ., similiter si recordetur se peccatum aliquod commisisse, PT. Q. 83. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 113. Art. 5 ad 2; PT. Q. 29. Art. 2 ob. 2; PT. Q. 83. Art. 6 (bis); PT. Q. 89. Art. 6; PTS. Q. 9. Art. 2 ob. 3; et passim.

recreātio, ōnis, *f.*, (1) *re-creation*, in religious use, the process or fact of being born again in a spiritual sense; the state resulting from this in which only the just are found, (2) *recreation, comfort, refreshment* or *consolation*, (3) *re-creation*, a second creation of human nature. — (1), glossa ordinaria distinguit triplicem imaginem, scilicet creationis, et recreationis, et similitudinis, prima ergo imago invenitur in omnibus hominibus; secunda in iustis tantum, tertia vero solum in beatis, PP. Q. 93. Art. 4 c. — (2), sed delectatio, quae in talibus actibus habetur, ordinatur ad aliquam animae recreationem et quietem, SS. Q. 168. Art. 2 ad 3. — (3), incarnationis effectus videtur esse recreatio quaedam humanae naturae, (ob. 2), . . ., prima rerum creatio facta est a potentia Dei Patris per Verbum; unde et recreatio per Verbum fieri debuit a potentia Dei Patris, ut recreatio creationis responderet, PT. Q. 3. Art. 8 ad 2.

recreo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to create anew, recreate*. Inquantum recreatus est secundum similitudinem gratiae, PT. Q. 32. Art. 3 c; secundum imaginem, consignans trinitatem creatam Trinitati creanti et recreanti, PT. Q. 63. Art. 3 a.

rectificātio, ōnis, *f., rectification, a setting straight* or *right; improvement, correction*. Et naturalis rectitudo rationis est nobilior rectificatione appetitus, . . ., quae quidem rectificatio pertinet ad virtutem moralem, PS. Q. 63. Art. 2 ad 3; sed actiones quae sunt ad alterum, indigent speciali rectificatione, SS. Q. 58. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 58. Art. 8 c; SS. Q. 58. Art. 9 ad 2; SS. Q. 58. Art. 10 c.

rectifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to rectify, regulate, control, govern* or *direct by rule* or *regulations*. Si ergo aliquae virtutes rectificant passiones, oportet quod etiam per consequens rectificent operationes, PS. Q. 60. Art. 2 ob. 2; sed ex parte culpae privat gratiam, quae datur homini ad rectificandum animae actus, PS. Q. 85. Art. 5 ad 3; actus enim hominis bonus redditur ex hoc quod attingit regulam rationis, secundum quam humani actus rectificantur, PS. Q. 58. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 69. Art. 1; SS. Q. 53. Art. 1 c; SS. Q. 58. Art. 2 (passim); SS. Q. 58. Art. 9; SS. Q. 123. Art. 1; SS. Q. 141. Art. 8; et passim.

rectilineus, a, um, *adj., rectilinear*. Hoc modo se habent amor et dilectio, sicut quatuor et bis duo; rectilineum et rectas habens lineas, PS. Q. 26. Art. 3 ob. 1.

rectitūdo, inis, *f.*, (1) *straightness, rectilinearity, directness*, (2) *right position, vertical position*, (3) *rectitude, rightness, truth*. — (1), nec magis secundum circulum quam secundum rectitudinem, PP. Q. 67. Art. 2 c; rectitudo enim est per se passio lineae, 5 Met. 13 h; rectitudo proprie dicta est passio continui, 1 Sent. 19. 1. 1 ob. 4; non procedatur in infinitum in eis secundum rectitudinem in sursum neque in deorsum, 1 Anal. 34 a; iterum cadat secundum eandem rectitudinem, 2 Cael. 26 k. Cf. PP. Q. 63. Art. 1 c; PTS. Q. 40. Art. 7 c. — (2), status enim a stando dicitur. sed stare dicitur aliquis ratione rectitudinis, (ob. 1), . . ., rectitudo inquantum huiusmodi non pertinet ad rationem status, sed solum inquantum est connaturalis homini simul addita quadam quiete, unde in aliis animalibus non requiritur rectitudo, ad hoc quod stare dicuntur, quantumcumque sint recti, nisi quiescant, SS. Q. 183. Art. 1 ad 1. — (3), solum autem illum actum a rectitudine declinare non contingit, cuius regula est ipsa virtus agentis, PP. Q. 63. Art. 1 c; haec autem fuit rectitudo hominis divinitus instituti, ut inferiora superioribus subderentur et superiora ab inferioribus non impedirentur, PP. Q. 94. Art. 1 c; rectitudo dicitur de bonitate, iustitia et veritate metaphorice, 1 Sent. 19. 5. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 22. Art. 1; PP. Q. 95. Art. 3 (bis); PS. Q. 55. Art. 4 (ter); SS. Q. 43. Art. 1 c; PT. Q. 42. Art. 1; 4 Sent. 49. 5. 2. 3 c; et passim. — Kinds of *rectitudo* in this sense are: (a), **rectitudo bonitatis, rectitudo iustitiae**, and **rectitudo veritatis**, *measure of goodness, that of justice, and that of truth*. Invenitur enim in recto quaedam aequalis proportio principii, medii et finis; unde secundum hoc, quod aliquis in distribuendo vel communicando mensuram aequalitatis iustitiae servat vel mensuram praecepti legis, dicitur rectitudo iustitiae, secundum autem quod aliquod non egreditur commensurationem finis, dicitur rectitudo bonitatis, secundum autem quod non egreditur ordinem commensurationem rei et intellectus, dicitur rectitudo veritatis, 1 Sent. 19. 5. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 9. Art. 3; SS. Q. 33. Art. 1; SS. Q. 57. Art. 1; SS. Q. 60. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 4; et passim. — (b), **rectitudo in intentione seu intentionis** and **rectitudo in opere**, *rectitude of intention and that of deed*. In opere vel intentione rectitudo esse dicitur, secundum quod opus ab agente egrediens non praetergreditur ordinem debiti finis, 2 Sent. 41. 1. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 64. Art. 10; PTS. Q. 89. Art. 7. — (c), **rectitudo in opere**, see *rectitudo in intentione*. — (d), **rectitudo iustitiae**, see *rectitudo bonitatis*. — (e), **rectitudo naturalis**, *rectitude according to nature* or *natural rectitude*. Naturalis rectitudo rationis est nobilior rectificatione appetitus, quae fit per participationem rationis, PS. Q. 63. Art. 2 ad 3. Cf. C. G. 3. 122. — (f), **rectitudo practica**, *practical rectitude* or *truth*. In operativis autem non est eadem veritas vel rectitudo practica apud omnes quantum ad propria, sed solum quantum ad communia, PS. Q. 94. Art. 4 c. — (g), **rectitudo rationis** and **rectitudo voluntatis**, *the rectitude of reason* (in the act of thinking, cf. PT. Q. 46. Art. 7 ad 3) and *the rectitude of the will* (in act of its desiring, cf. PS. Q. 4. Art. 4 ad 2). In his autem quae sunt ad finem, rectitudo rationis consistit in conformitate ad appetitum finis debiti, PS. Q. 19. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 4. Art. 4 ad 2; PS. Q. 5. Art. 7 c; PS. Q. 19. Art. 3 ad 2; PS. Q. 73. Art. 2 c; C. G. 3. 127; 1 Anal. 44 i; et passim. — (h), **rectitudo veritatis**, see *rectitudo bonitatis*. — (i), **rectitudo voluntatis**, see *rectitudo rationis*.

rectō, *adv.*, see *rectus*.

rector, ōris, *m., a guide, leader, ruler, master*. Sicut aliquis de populo

dicitur rector totius populi, non tamen sui ipsius, PP. Q. 39. Art. 5 ad 6; sicut quod facit rector civitatis, dicitur civitas facere, PP. Q. 75. Art. 4 ad 1; est autem Deus gubernator et rector totius universi, PS. Q. 21. Art. 4 c; in unoquoque tamen loco ad rectores civitatis pertinet determinare, SS. Q. 77. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 105. Art. 6; PP. Q. 110. Art. 1; PS. Q. 1. Art. 2; SS. Q. 85. Art. 2 (bis); SS. Q. 99. Art. 1; et passim.

rectus, a, um, *adj.*, (1) *straight, rectilinear, going straight forward*, the opposite of *curvus*, (2) *going straight upward, upright, vertical*, the opposite of *obliquus*, (3) *the case which stands upright* in the grammatical sense, the *nominative*, the opposite of *obliquus*, (4) *upright, conformed to some measure, just, true*. — (1), sic linea recta continet tantum duo puncta in actu, quae terminant ipsam, PTS. Q. 54. Art. 2 ad 3; tres contrarietates, unam secundum figuram, quae est inter curvum et rectum, 1 Phys. 2 a; scilicet rectum angulare et circulare, 1 Phys. 10 a. Cf. PP. Q. 63. Art. 1 (bis); PP. Q. 85. Art. 8; SS. Q. 179. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 6 (bis); PTS. Q. 86. Art. 3 (bis); et passim. On **corpus rectum**, see *corpus*; on **fieri in rectum**, see *fieri*; on **generatio recta seu secundum rectum**, see *generatio* under 1; on **linea recta**, see *linea* under 1; on **magnitudo recta**, see *magnitudo* under 1; on **motus rectus**, see *motus* under 1. — (2), triangulum habere tres angulos aequales duobus rectis, PP. Q. 12. Art. 7 c; plantae habent staturam rectam, PP. Q. 91. Art. 3 ob. 3; habere staturam rectam conveniens fuit homini propter quattuor, PP. Q. 91. Art. 3 ad 3; rectum est iudex sui ipsius et obliqui, 2 Sent. 42. 2. 4 c; planetae ab astrologis quandoque dicuntur recti, Pot. 6. 6 ob. 9; per rectum diiudicamus et cognoscimus ipsum rectum et etiam obliquum, 1 Anim. 12 k. Cf. PP. Q. 91. Art. 3 (passim); SS. Q. 183. Art. 1 ad 1; C. G. 2. 15; 1 Anal. 11 c; Somno 6 d; et passim. — (3), liber vitae in recto quidem importat notitiam, sed in obliquo vitam, PP. Q. 39. Art. 8 c; potentia significatur in recto, et generatio in obliquo, sicut si dicerem essentiam Patris, PP. Q. 41. Art. 5 ad 3. — **In recto**, *in the nominative*, the opposite of *obliquo*. Cf. PP. Q. 29. Art. 4 c; PP. Q. 30. Art. 4 ob. 1; PP. Q. 36. Art. 3 c; PP. Q. 41. Art. 5 c; Perih. 4 a; 1 Anal. 10 a; et passim. On **importare in recto**, see *importare* under 2; on **ponere in recto**, see *ponere* under 1; on **praedicare in recto**, see *praedicare* under 2; on **significare in recto**, see *significare*. — (4), rectum est quod principio concordat, PP. Q. 16. Art. 1 c; ut cognoscat veritatem quamdam supernaturalem in quam oportet tendere voluntatem rectam, SS. Q. 8. Art. 4 c; rectum dicitur esse cuius medium non exit ab extremis, 2 Sent. 41. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 60. Art. 1 (passim); PS. Q. 68. Art. 4; PS. Q. 77. Art. 2; SS. Q. 21. Art. 2; et passim. On **conscientia recta**, see *conscientia* under 3; on **dilectio recta et non recta**, see *dilectio* under 1; on **divisio recta**, see *divisio*; on **electio recta**, see *electio* under 1; on **existimatio recta**, see *existimatio*; on **fides recta**, see *fides* under 2; on **intellectus rectus**, see *intellectus* under 8; on **iudicium rectum**, see *iudicium* under 2; on **motus rectus**, see *motus* under 2; on **operatio recta et non recta**, see *operatio* under 2; on **opinio recta**, see *opinio*; on **opus rectum**, see *opus* under 4; on **ordo rectus**, see *ordo* under 1; on **politia recta**, see *politia* under 1; on **ratio recta et non recta**, see *ratio* under 6; on **ratiocinatio recta**, see *ratiocinatio* under 1; on **regimen rectum**, see *regimen*; on **regula recta**, see *regula* under 1; on **scientia recta**, see *scientia* under 1; on **sensus rectus**, see *sensus* under 3; on **vita recta**, see *vita* under 3. — **rectē**, *adv.*, (1) lit., *in a straight line, straightly*, (2) trop., *rightly, correctly, properly, duly, suitably, well, advantageously, accurately*. — (1), sicut sagittator non recte iaciet sagittam, nisi prius signum prospexerit in quod iaciendum est, PT. Q. 45. Art. 1 c. — (2), sed gratia sufficit ad omnia recte agendum, PT. Q. 7. Art. 2 ob. 1; et ita sine eis homo recte vivere non potest, PT. Q. 60. Art. 4 ob. 3; si tamen etiam circa hoc sacramentum non recte sentiat, sufficit ad perceptionem sacramenti generalis intentio, PT. Q. 68. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 83. Art. 9 (passim); SS. Q. 109. Art. 2 (bis); SS. Q. 140. Art. 2 (bis); SS. Q. 166. Art. 1 (bis); PT. Q. 82. Art. 7 (passim); et passim.

recumbo, ere, cubui, 3, *v. n.*, *to recline at table*. Vel quia habet speciem mali, sicut cum aliquis recumbit in idolio, SS. Q. 43. Art. 1 ad 2; dicit Marcus, novissime recumbentibus, quia iam non erant in terra cum illo convivaturi, PT. Q. 55. Art. 3 ad 3.

recuperātio, ōnis, *f.*, *a getting back, regaining, recovery, recuperation*. Sed magis est eis auxilium dandum ad recuperationem virtutis, quam ad recuperationem pecuniae, SS. Q. 25. Art. 6 ad 2. Cf. PT. Q. 89. Art. 3 (bis); App. Q. 2. Art. 2.

recupero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to recover, regain, get* or *obtain*, (1) a material thing, (2) an immaterial thing, (3) health. — (1), inconvenienter igitur Dominus permisit quod aliquis posset uxorem dimittere, scripto libello repudii, et quod etiam ulterius eam recuperare non posset, PS. Q. 105. Art. 4 ob. 8; sicut solent homines lacrymari ex pietatis affectu, cum recuperant filios, vel caros amicos, quos existimaverant se perdidisse, SS. Q. 82. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 43. Art. 8; SS. Q. 61. Art. 3 (bis); SS. Q. 62. Art. 5; SS. Q. 81. Art. 1; SS. Q. 87. Art. 2 (bis); PTS. Q. 67. Art. 5. — (2), similiter nec per gratiam, quia primus homo gratiam per poenitentiam recuperavit, . . ., ergo immortalitatem recuperasset, (ob. 3), . . ., et quamvis gratiam recuperaverit ad remissionem culpae et meritum gloriae, PP. Q. 97. Art. 1 ad 3; peccatum originale per baptismum aufertur reatu, inquantum anima recuperat gratiam quantum ad mentem, PS. Q. 81. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 24. Art. 12; PS. Q. 113. Art. 2; SS. Q. 152. Art. 3 (bis); SS. Q. 164. Art. 2; PT. Q. 89. Art. 2; et passim. — (3), manifeste apparet quod aliqui propter sanitatem corporis recuperandam gravia quaedam et amara patiuntur, SS. Q. 136. Art. 3 ob. 3. Cf. SS. Q. 142. Art. 1.

recurro, ere, curri, 3, *v. n.*, (1) lit., *to go back, hasten back*, (2) fig., in partic., *to have recourse to, resort to*. — (1), et videmus etiam in civitatibus quod quando cives timent, retrahunt se ab exterioribus, et recurrunt, quantum possunt, ad interiora, PS. Q. 44. Art. 1 c; si ergo quilibet sacerdos in articulo mortis possit absolvere a quolibet peccato, non debet poenitens, si evadit, ad suum sacerdotem recurrere, (ob. 2), . . ., non oportet eum recurrere ad proprium sacerdotem, PTS. Q. 8. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 44. Art. 1 c; PS. Q. 105. Art. 2 ad 7; SS. Q. 16. Art. 2 c. — (2), et ubi deficit humana ratio, oportet ad rationem aeternam recurrere, PS. Q. 19. Art. 4 c; si vero sit subitum periculum, non patiens tantam moram ut ad superiorem recurri possit, PS. Q. 96. Art. 6 c; ut sic, dum homines praesumentes de se, peccatores se invenirent, humiliati recurrerent ad auxilium gratiae, PS. Q. 98. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 74. Art. 10 (bis); SS. Q. 60. Art. 5 ad 2; SS. Q. 69. Art. 3 ad 1; SS. Q. 83. Art. 2 (bis); SS. Q. 88. Art. 12 (bis); et passim.

recursus, ūs, *m.*, *resort*, or *application to some person* or *thing for assistance help* or *safety*, freq. in the phrase, **habere recursum**, *to have recourse to*. Quia iam praecesserat peccatum in animo, et ad divinum auxilium recursum non habuit, PP. Q. 94. Art. 4 ad 5; si non posset ad alium habere recursum, SS. Q. 100. Art. 2 ad 1; est autem inordinatum quod aliquis ubi potest recursus haberi ad humana subsidia, PT. Q. 41. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 147. Art. 4 c; PTS. Q. 36. Art. 2.

recūsātio, ōnis, *f.*, *a declining, refusal*. Nam sensus et recusatio mali corporalis attestatur naturae bonae, PS. Q. 39. Art. 1 ad 1; tristitia est bonum secundum cognitionem et recusationem mali, . . ., et recusatio mali est per voluntatem bene dispositam detestantem malum, PS. Q. 39. Art. 2 c.

recūso, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to refuse, reject, decline, be reluctant* or *unwilling to do a thing*. Et sic etiam non recusant aliqui eorum creationis nomen, PP. Q. 48. Art. 2 ad 2; scilicet iudicium verum de

bono et malo, et ordo debitus voluntatis approbantis bonum, et recusantis malum, PS. Q. 39. Art. 4 ad 1; dicunt quod hoc petiit, quasi homo naturali voluntate mortem recusans, PT. Q. 21. Art. 4 ad 1; ita etiam ad eius humilitatem pertinuit quod in loco tam celebri confusionem pati non recusavit, PT. Q. 46. Art. 10 ad 1. Cf. PP. Q. 51. Art. 1; PP. Q. 63. Art. 5 c; PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 4. Art. 7; SS. Q. 39. Art. 1 (bis); et passim.

redamātio, ōnis, *f.*, *the action of returning love.* In quibus contingit esse redamationem et communicationem in operibus vitae, PP. Q. 20. Art. 2 ad 3; et tertio modo mutua inhaesio intelligi in amore amicitiae secundum viam redamationis, PS. Q. 28. Art. 2 c; amicitia non est sine redamatione, SS. Q. 23. Art. 1 ob. 2; amicitia de sui ratione importat redamationem et aequalitatem, SS. Q. 25. Art. 4 ob. 2. Cf. PS. Q. 65. Art. 4; SS. Q. 25. Art. 5 ad 3; PTS. Q. 47. Art. 4.

redamo, āre, 1, *v. a.*, *to love in return, return love for love.* Inquantum scilicet credimus nos redamari ab ipso, PS. Q. 40. Art. 7 c; charitas, cum sit amicitia quaedam, ad eos habetur qui redamare possunt, SS. Q. 25. Art. 5 ob. 3. Cf. SS. Q. 27. Art. 1, in quot.; PT. Q. 1. Art. 2, in quot.

redarguo, ere, ui, 3, *v. a.*, *to disprove, refute, contradict, find fault with, condemn, reprove.* Redarguere vel increpare alios, et etiam punire quantum ad iratos ut dicit, (ob. 3), . . ., redarguere et punire non est delectabile, . . ., redarguere autem et increpare potest esse dupliciter delectationis causa, PS. Q. 32. Art. 6 ad 3; sed debet cum verbis redarguere de hoc quod peccat fratri detrahendo, SS. Q. 73. Art. 4 ad 2; sicut etiam interdum boni simul puniuntur temporaliter cum malis, quia eorum peccata non redarguerunt, SS. Q. 108. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 33. Art. 4; SS. Q. 70. Art. 1 c, in quot.; SS. Q. 73. Art. 4 ad 2; SS. Q. 101. Art. 2; SS. Q. 101. Art. 4; et passim.

redargūtio, ōnis, *f.*, *a refutation, reproof, defence*, used in the S.T. only in quot. Quatenus eorum redargutione aut corrigantur a peccatis, aut si incorrigibiles appareant, ab Ecclesia separentur, SS. Q. 33. Art. 3 a, in quot.

redargūtīvē, *adv.*, *in the manner* and *sense of a refutation.* Cf. 4 Met. 6 f. On **demonstrare redargutive**, see *demonstrare* under 3.

redditio, ōnis, *f.*, *a giving back, returning.* Ideo restituere importat redditionem illius rei quae iniuste ablata est; sic enim per iteratam eius exhibitionem aequalitas reparatur, SS. Q. 62. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 2, in quot.; SS. Q. 106. Art. 1; SS. Q. 189. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 17. Art. 3. — **debiti redditio**, *payment of a debt.* Utrum unus sine consensu alterius possit votum emittere, per quod redditio debiti impediatur, PTS. Q. 64 pr. Cf. PS. Q. 60. Art. 3; SS. Q. 83. Art. 12; PTS. Q. 41. Art. 4; PTS. Q. 49. Art. 2; PTS. Q. 52. Art. 2; et passim.

reddo, ere, didi, ditum, 3, *v. a.*, (1) *to give up, hand over, yield, render, give, grant, pay*, (2) *to make* or *cause a thing to be* or *appear* something or somehow, *render.* — (1), ius redditur ab eo ad cuius officium pertinet iustitiam facere, licet etiam id quod decernit sit iniquum, SS. Q. 57. Art. 1 ad 1; utrum actus iustitiae sit reddere unicuique quod suum est, SS. Q. 58 pr. Cf. PP. Q. 89. Art. 6; SS. Q. 56. Art. 2; SS. Q. 62. Art. 5 (bis); SS. Q. 80. Art. 1; PTS. Q. 58. Art. 4; et passim. — **reddere debitum**, *pay a debt.* Utrum alter coniugum teneatur alteri debitum reddere, PTS. Q. 64 pr. Cf. SS. Q. 106. Art. 1; SS. Q. 189. Art. 6 (bis); PTS. Q. 59. Art. 2; PTS. Q. 62. Art. 5 (ter); PTS. Q. 64. Art. 2 (passim); et passim. — (2), virtus humana est per quam actus humanus redditur bonus, SS. Q. 4. Art. 5 c; actus matrimonialis, quamvis culpa careat, tamen quia rationem deprimit propter carnalem delectationem hominem reddit ineptum ad spiritualia, PTS. Q. 64. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 95. Art. 4; PP. Q. 103. Art. 6; SS. Q. 40. Art. 2 (ter); SS. Q. 46. Art. 2; SS. Q. 106. Art. 2 (bis); et passim.

redemptio, ōnis, *f.*, (1) *redemption, deliverance from* sin and its consequences by the atonement of Jesus Christ, (2) *ransom*, the act of freeing a prisoner, captive or slave by payment, (3) *freedom* from vows, possession of particular privileges. — (1), mysterium redemptionis humani generis completum fuit in passione Christi, PS. Q. 103. Art. 3 ad 2; sicut in fide redemptionis humanae implicite continentur et incarnatio Christi, et eius passio, et omnia huiusmodi, SS. Q. 1. Art. 7 c; consideratur in ipsa carne Christi, agit per modum satisfactionis, inquantum per eam liberamur a reatu poenae; per modum vero redemptionis, PT. Q. 48. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 48. Art. 4 (passim); PT. Q. 48. Art. 4 (passim); PT. Q. 48. Art. 5 (passim); PT. Q. 49. Art. 1; PT. Q. 54. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 8; PTS. Q. 90. Art. 1 (passim); et passim. — (2), similiter etiam subvenire homini contra quamcumque oppressionem illatam extrinsecus reducitur ad redemptionem captivorum, SS. Q. 32. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 66. Art. 7, in quot.; SS. Q. 100. Art. 4; SS. Q. 185. Art. 7. — (3), unde extrav. De voto et voti redemptione, cap. "per tuas," consulitur episcopo Gratianopolitano, SS. Q. 189. Art. 3 ad 1.

redemptor, ōris, *m.*, *a redeemer*, one who rescues from sin and its consequences. Ex actibus non potest esse spes salutis principaliter, sed ex gratia Redemptoris, PTS. Q. 10. Art. 4 ad 1; et sic Christus non esset redemptor omnium hominum, PTS. Q. 78. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 1. Art. 3, in quot.; PT. Q. 41. Art. 1, in quot.; PT. Q. 48. Art. 5; PT. Q. 52. Art. 8; PT. Q. 53. Art. 1; PT. Q. 57. Art. 3.

redeo, īre, īvi or ii, itum, 3, *v. n.*, *to go back, return* in the proper and improper sense of the word. Redire ad essentiam suam nihil aliud est quam rem subsistere in seipsa. forma enim, inquantum perficit materiam dando ei esse, quodammodo supra ipsam effunditur; inquantum vero in seipsa habet esse, in seipsam redit, PP. Q. 14. Art. 2 ad 1; virtutes cognoscitivae per se subsistentes cognoscunt seipsas. et propter hoc dicitur in libro de Causis (Lect. 15), quod sciens essentiam suam redit ad essentiam suam, PP. Q. 14. Art. 2 ad 1; omnis sciens, qui scit essentiam suam, est rediens ad essentiam suam reditione completa, Caus. 15; cuiuscumque actio redit in essentiam agentis per quandam reflexionem, oportet essentiam eius ad seipsam redire, id est, in se subsistentem esse, non super aliud delatam, id est, non dependentem a materia, 1 Sent. 17. 1. 5 ad 3; redeunt ad suum principium singulae et omnes creaturae, inquantum sui principii similitudinem gerunt secundum suum esse et suam naturam, in quibus quandam perfectionem habent, C. G. 2. 46; cf. effectus. Cf. PS. Q. 69. Art. 4; SS. Q. 25. Art. 7 (bis); SS. Q. 79. Art. 1; SS. Q. 175. Art. 3; Verit. 1. 9 c and 10. 9 c; et passim.

redigo, ere, ēgi, actum, 3, *v. a.*, (1) *in gen.*, *to bring* or *reduce* a thing to any condition or circumstance, used with *in* and *acc.*, *in* and *abl.*, *ad* and *acc.*, (2) *to make* or *fashion* something from something else, (3) **redigere in scriptum**, *to reduce to writing, express in writing.* — (1), sed quod in nihilum redigi potest, est corruptibile, (ob. 3), . . ., per hoc quod Deus possit illud in non esse redigere, PP. Q. 50. Art. 5 ad 3; et hoc videtur esse aliqua lux caelestis, quae consiliat elementa, et redigat in unum, PP. Q. 76. Art. 7 ob. 3; requiritur quod homo castiget corpus suum et in servitutem redigat, PS. Q. 63. Art. 4 c; quorum utrumque contingit per hoc quod ea in quibus pax constituitur, ad debitum ordinem rediguntur, (c), . . ., ultimum autem est sicut finis quo omnia ad debitum ordinem redigantur, SS. Q. 45. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 65. Art. 1; PP. Q. 104. Art. 3 (passim); PP. Q. 104. Art. 4 (passim); PTS. Q. 45. Art. 2 ob. 1; PTS. Q. 99. Art. 1; et passim. — (2), ex lapidibus autem et lignis secundum aliquem ordinem dispositis et etiam ad aliquam figuram redactis fit domus, PT. Q. 2. Art. 1 c. — (3), et hoc si in scriptum redigatur, vocatur lex, SS. Q. 57. Art. 1 ad 2; cum debet proferre sententiam, nisi esset in scriptis re-

dactum, . . ., sicut et alia quae in iudicio aguntur, redigatur in scriptis, (c), . . ., expedit tamen ad certitudinem iudicii quod accusatio redigatur in scriptis, SS. Q. 68. Art. 2 ad 1.

redimo, ere, ēmi, emptum, *3, v. a.*, (1) in gen., *to buy back, redeem, ransom*, (2) in partic., (a) *to buy back, ransom, release, redeem* a prisoner, slave, etc., (b) as Christ, *to ransom, deliver from sin and its consequences*, (3) fig., (a) *to buy off* something abstract, (b) *to make amends for sins, atone, compensate* a wrong. — (1), alia tamen animalia immunda redimebantur, et eorum pretium poterat offerri, . . ., sed canis nec offerebatur, nec redimebatur, SS. Q. 86. Art. 3 ad 2; animal autem quod non poterat sanctificari, quia non erat immolatitium redimi poterat et debebat, SS. Q. 88. Art. 10 ad 1; patet esse falsum, cum intra unum mensem primogenita redimi mandarentur secundum legem, PT. Q. 28. Art. 3 ad 4; Moyses mare virga divisit, et Pharaonem prostravit, et populum Dei redemit, PT. Q. 46. Art. 9 c. Cf. PTS. Q. 39. Art. 3 ad 5; PTS. Q. 69. Art. 5. — (2) (a), scilicet pascere esurientem, potare sitientem, vestire nudum, recolligere hospitem, visitare infirmum, redimere captivum, SS. Q. 32. Art. 2 ob. 1; et alia ad visitandos vel redimendos captivos, SS. Q. 188. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 96. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 6. — (2) (b), una minima passio Christi suffecisset ad redimendum genus humanum ab omnibus peccatis, PT. Q. 46. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 83. Art. 1 ad 1; PS. Q. 102. Art. 3; PT. Q. 37. Art. 3 c; PT. Q. 46. Art. 9, in quot.; PT. Q. 48. Art. 4 (bis); et passim. — (3) (a), sed licet unicuique redimere suam vexationem, (ob. 5), . . ., simoniacum esset adversantium obstacula pecunia redimere, SS. Q. 100. Art. 2 ad 5; vel excusatur Abraham, quia in hoc redemit suam vexationem, . . ., Iacob autem non peccavit emendo, quia intelligitur suam vexationem redemisse, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3. — (3) (b), peccata tua eleemosynis redime, SS. Q. 189. Art. 3 ad 3, in quot.

redintegrātio, ōnis, *f., a restoration, renewal.* Quia hic non quaeritur sola redintegratio aequalitatis iustitiae, PT. Q. 90. Art. 2 c; sed solum quantum indigetur ad perfectam redintegrationem humanae naturae in omnibus suis individuis, PTS. Q. 80. Art. 4 c.

redintegro, āre, āvi, ātum, *1, v. a., to make whole again, to restore, renew.* Sed quod iterato totalitas naturae assumptae sit in resurrectione redintegrata per iteratam unionem animae et corporis, PT. Q. 50. Art. 3 ad 2; si non fuisset redintegratum quicquid per mortem ceciderat, PT. Q. 54. Art. 2 c; et tertio et deinceps advenit, quantum necessarium est ad quantitatem reintegrandam, PTS. Q. 80. Art. 4 c.

reditus, ūs, *m., a returning, return,* (1) *lit.*, (a) *a return* of the soul to immortality, to the body, (b) of the revolution of the heavenly bodies, (2) *fig.*, (3) *a revenue, income, proceeds, returns.* — (1) (a), posuerunt reditum humanarum animarum ad corpora mortalia, qualia nunc habemus; sive ponerent reditum animae ad idem corpus, PTS. Q. 77. Art. 1 c; non erit reditus ad immortalitatem nisi mediante morte, PTS. Q. 78. Art. 1 c. — (1) (b), ut patet in statione solis tempore Iosue, et reditu eius tempore Ezechias, PT. Q. 67. Art. 2 c; sole existente in oriente, et luna in occidente; quia in tali dispositione sol et luna creduntur esse creata, PTS. Q. 77. Art. 3 c. — (2), et a malo potest fieri reditus ad bonum, (ob. 3), . . ., contingit fieri reditum ad bonum non autem ex quocumque malo; non enim ex caecitate fit reditus ad visionem, PP. Q. 48. Art. 1 ad 2; damnati non sunt in statu sperandi propter impossibilitatem reditus ad beatitudinem, SS. Q. 20. Art. 1 ad 3. Cf. PT. 86 pr.; PT. 88 pr.; PT. Q. 88. Art. 1 (bis); PTS. Q. 72. Art. 2 c. — (3), et quandoque annui reditus ad hoc assignantur, (ob. 2), . . ., et ideo si reciperet pro aliqua re spirituali pecuniam de reditibus Ecclesiae alicuius, SS. Q. 100. Art. 1 ad 7; et etiam pro sua sustentatione statuta stipendia habet ex reditibus Ecclesiae, SS. Q. 100. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 185. Art. 7 a and c; SS. Q. 188. Art. 4 ad 4.

redoleo, ēre, ui, *3, v. a.* and *n., to emit a scent, diffuse an odor, be redolent* of anything, used *lit.* and *fig.* Dicimus enim, vide quomodo sapit, vel quomodo redolet, PP. Q. 67. Art. 1 c; et secundum odorem sub specie bene redolentis, PS. Q. 18. Art. 7 ad 1. Cf. SS. Q. 187. Art. 6 ob. 2, in quot.; PT. Q. 36. Art. 8.

redūco, ere, xi, ctum, *3, v. a.*, (1) *to lead back, reduce,* (2) *conduct, lead.* — (1), principia cuiuslibet scientiae vel sunt nota per se vel reducuntur in notitiam superioris scientiae, PP. Q. 1. Art. 2 ad 1; punctus et unitas reducuntur ad genus quantitatis sicut principia, caecitas autem et omnis privatio reducitur ad genus sui habitus, PP. Q. 3. Art. 5 c; qui in materiam omnia reducebant, C. G. 1. 17; omne autem quod est per accidens, reducitur ad id quod est per se, C. G. 3. 11; potentia reducitur ad genus actus propter hoc, quod omne genus dividitur per potentiam et actum, 5 Phys. 3 a. Cf. PP. Q. 3. Art. 8 c; PP. Q. 13. Art. 5 ad 1; PT. Q. 63. Art. 2 c; C. G. 2. 10; 6 Met. 3 c; et passim. — (2), ea quae temporaliter in actum reducuntur, PP. Q. 14. Art. 13 ad 3; ad partes minimas reducitur hoc, quod in se solidum erat, 4 Sent. 17. 2. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 5 (quater); PP. Q. 47. Art. 1; PP. Q. 49. Art. 2 (ter); PP. Q. 49. Art. 3 (bis); PP. Q. 65. Art. 4 (ter); et passim. **On reducere de potentia materiae in actum**, see *educere.*

reductio, ōnis, *f.*, (1) *a leading* or *bringing back, a restoring, restoration,* (2) *a leading, conducting.* — (1), (aliquid est in genere) alio modo per reductionem, sicut principia et privationes, PP. Q. 3. Art. 5 c; non est relatio, nisi per reductionem, PP. Q. 32. Art. 3 c; etiam in conceptionibus intellectualibus fit reductio ad prima principia, PP. Q. 41. Art. 2 ad 4; constituitur tamen in specie per reductionem ad aliquam affirmationem, PS. Q. 72. Art. 6 ad 3; per restitutionem fit reductio ad aequalitatem commutativae iustitiae, SS. Q. 62. Art. 5 c; non est in genere per se, sed per reductionem, PT. Q. 63. Art. 2 c; fit reductio ad unam causam, C. G. 1. 28; omne autem, quod est imperfectum, sub eodem genere cadit cum perfecto, non quidem sicut species, sed per reductionem, 3 Phys. 1 d; de hac reductione vel anagoge, quod idem est, 6 Met. 3 c. Cf. PP. Q. 49. Art. 3 (bis); C. G. 1. 44; C. G. 3. 96; 3 Sent. 2. 2. 1. 3 c; 5 Phys. 3 a; et passim. — (2), ergo et exitus rerum a principio respondet reductioni rerum in finem, PP. Q. 90. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. 173. Art. 1, in quot.

redundanter, *adv., redundantly, excessively.* Sed ex vitae fonte procedens Spiritus sanctus, cuius nos brevi satiamur haustu, in illis caelestibus spiritibus redundantius videre affluere, PS. Q. 68. Art. 6 a.

redundantia, ae, *f., an overflowing, superfluity, excess,* used fig. In perfecta beatitudine perficitur totus homo, sed in inferiori parte per redundantiam a superiori, PS. Q. 3. Art. 3 ad 3; gloria corporis non pertinet ad beatitudinem, sicut in quo principaliter beatitudo consistat, sed per quamdam redundantiam a gloria animae, PT. Q. 7. Art. 4 ad 2; redundantia gloriae ex anima ad corpus est ex divina ordinatione, PT. Q. 19. Art. 3 ad 3; ut sic aureola principaliter sit in mente, PTS. Q. 96. Art. 10 c. Cf. PS. Q. 4. Art. 5; PS. Q. 24. Art. 3; SS. Q. 25. Art. 12 (bis); SS. Q. 26. Art. 5; PT. Q. 46. Art. 6 (bis); PTS. Q. 3. Art. 1; et passim.

redundo, āre, āvi, ātum, *1, v. a., of water,* from being over full, *to run back* or *over, to pour over, overflow,* (1) transf., **redundare aliqua re,** *to be over full of, to overflow with* anything, (2) fig., *to flow over in excess, superabound, redound, to be superfluous, redundant.* — (1), admiscetur autem balsamum propter fragrantiam odoris, quae redundat ad alios, PT. Q. 72. Art. 2 c; Ambrosius dicit, "redundat aqua in calicem, et salit in vitam aeternam, PT. Q. 74. Art. 6 c. — (2), perditio custoditi redundat in negligentiam custodientis, PP. Q. 113. Art. 1 ob. 3; tum quia poenae propinquorum quodammodo redundant in illos qui peccaverunt, PS. Q. 87. Art. 8 ad 3; ea quae redundant in detrimentum personae, vel quae ad nihil sunt utilia, SS. Q. 88. Art. 2 ob. 3; et ideo oportebat quod haberet

gratiam etiam in alios redundantem, PT. Q. 7. Art. 1 c; sed si error nobilitatis, vel dignitatis, redundat in errorem personae, tunc impedit matrimonium, PTS. Q. 51. Art. 2 ad 5. Cf. PS. Q. 19. Art. 8 (passim); PS. Q. 21. Art. 3; SS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 108. Art. 1; PT. Q. 27. Art. 5; PT. Q. 45. Art. 2; et passim.

reduplicātio, ōnis, *f.*, *repetition, understanding a term precisely as such*, Praedicatum magis praedicatur de termino in reduplicatione posito quam de ipso subiecto propositionis, sicut, si dicam corpus secundum quod corporale est visibile, sequitur quod coloratum sit visibile, PT. Q. 16. Art. 10 ob. 2; quia reduplicatio exigit locutionem per se veram, ideo non est similis ratio de reduplicationibus et propositionibus quae sunt sine reduplicatione, 3 Sent. 11. 1. 4 ad 6. Cf. PT. Q. 16. Art. 10 c; PT. Q. 16. Art. 11 c; PT. Q. 16. Art. 12 c; 3 Sent. 10. 1. 1. 1 c.

reēligo, ere, lēgi, lectum, 3, *v. a.*, *to choose again*. Unde et religio dicitur a religando, vel a reeligendo, SS. Q. 189. Art. 5 ob. 2.

refamulor, āri, ātus, 1, *v.* dep. *n.*, *to repay*. Refamulari oportet ei qui gratiam fecit, SS. Q. 106. Art. 6 a, in quot.

refectio, ōnis, *f.*, *a refreshment, refection, repair, recreation, recovery*, used (1) *lit.*, and (2) *fig.*—(1), aliquando quae sumenda sunt, praeparari accuratius appetit; aliquando in ipsa quantitate sumendi mensuram refectionis excedit, SS. Q. 148. Art. 4 ob. 1; ad corporalem autem refectionem duo requiruntur, scilicet cibus, qui est alimentum siccum, PT. Q. 73. Art. 2 c; talis enim refectio non diu sufficit homini, cuius corpus propter continuam deperditionem restauratione indiget, PT. Q. 77. Art. 6 c; quia refectio corporalis, quae significat spiritualem, non potest esse nisi per cibum et potum, PTS. Q. 29. Art. 2 c. — (2), tertius autem effectus orationis est quem praesentialiter efficit, scilicet quaedam spiritualis refectio mentis, SS. Q. 83. Art. 13 c; quidem suave iugum super se tollentibus, refectionem divinae fruitionis repromittit et sempiternam requiem animarum, SS. Q. 189. Art. 10 ad 3. Cf. SS. Q. 122. Art. 4; PT. Q. 73. Art. 1; PT. Q. 73. Art. 2; PT. Q. 74. Art. 6; PT. Q. 76. Art. 1; PT. Q. 79. Art. 1; et passim.

refello, ere. felli, 3, *v. a.*, *to prove to be false*; *to disprove, rebut, confute, refute*. Quidam enim posuerunt quod substantia mundi non sit a Deo; et horum est intolerabilis error; et ideo ex necessitate refellitur, PP. Q. 46. Art. 2 ad 1; sed hanc opinionem refellit Philosophus, PP. Q. 91. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 115. Art. 6 c; SS. Q. 188. Art. 5 ad 3; PT. Q. 55. Art. 6.

referibilis, e, *adj.*, *referable*. Unde qui facit actum malum non referibilem in Deum, non servat honorem Dei, PS. Q. 21. Art. 4 c; dum proximus diligitur ratione commoditatis, consanguinitatis, vel alicuius alterius conditionis humanae, quae tamen referibilis sit ad charitatem, SS. Q. 19. Art. 6 c; est referibile ad bonum commune, SS. Q. 58. Art. 5 c.

referiens, entis, *P. a.*, *striking back*, used in the S. T. only in quot. Unde Glossa interl. dicit: "Non vos defendentes, id est, non sitis referientes adversarios, SS. Q. 64. Art. 7 ad 5.

referio, īre, 4. *v. a.*, *to strike back, or in return*, used in the S.T. only in quot. Unde Glossa interl. dicit: "Non vos defendentes, id est, non sitis referientes adversarios," SS. Q. 64. Art. 7 ad 5, in quot.

refero, ere, retuli, relātum, 3, *v. a.*, irr., *to bear, carry, bring, draw*, or *give back, report, refer to*, used *lit.* and *fig.* Fatum refertur ad voluntatem, PP. Q. 116. Art. 4 ad 2; quia intentionem suam referebant ad solas delectationes sensibiles et corporales, quae sunt magis manifestae, PS. Q. 34. Art. 1 c; ideo totus motus corporis refertur ad animam, PS. Q. 56. Art. 4 ad 3; quod potest referri vel ad contemptum divitiarum, vel ad contemptum honorum, quod fit per humilitatem, PS. Q. 69. Art. 3 c; alio modo per modum optationis; ut tamen desiderium optantis non referatur ad poenam hominum, sed ad iustitiam punientis, SS. Q. 25. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 13. Art. 7 (bis); PS. Q. 28. Art. 1; PS. Q. 35. Art. 2; PS. Q. 100. Art. 3; PS. Q. 103. Art. 2; et passim.

refert (or separately **rē fert**), referre, retulit, *v. n.* and *impers.*, it is for *one's interest* or *advantage, it profits, it befits, matters, imports, concerns, it is of importance* or *consequence*. Similiter nihil refert ad rationem praedestinationis, utrum aliquis destinetur in vitam aeternam a statu miseriae, vel non, PP. Q. 23. Art. 1 ad 3; quantum ad hoc non refert utrum dicat plus vel minus, PS. Q. 72. Art. 8 ad 2; non refert utrum subito vel paulatim aliquis ad perfectam praeparationem perveniat, PS. Q. 112. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 1; PP. Q. 69. Art. 2; PP. Q. 76. Art. 2; SS. Q. 44. Art. 7; SS. Q. 153. Art. 3; et passim.

reficio, ere, fēci, fectum, 3, *v. a.*, *to make again, make anew, put in condition again*; *to remake, restore, renew, rebuild, repair*, used (1) *lit.*, (2) *fig.*, (a) *in gen.*, (b) *in partic.*, of the body and mind. — (1), ad usum sacramentorum assumimus ea quorum est communis usus, sicut aquam ad abluendam, et panem ad reficiendum, PT. Q. 70. Art. 3 ob. 2; ita panis, et vinum, quibus communiter homines reficiuntur, PT. Q. 74. Art. 1 c; ergo non esset differentia utrum ex illis vel aliis pulveribus reficeretur corpus animae coniungendum, PTS. Q. 78. Art. 3 ob. 1; ergo multo minus si homo ex eisdem pulveribus reficiatur, erit idem homo numero, PTS. Q. 79. Art. 2 ob. 4; sed si pulveres non redeant ad easdem partes singulae partes non reficiantur ex eadem materia, PTS. Q. 79. Art. 3 ob. 2. Cf. PTS. Q. 96. Art. 2 (bis). — (2) (a), ergo dona Spiritus sancti sunt connexa per hoc quod se invicem reficiunt, PS. Q. 68. Art. 5 a; opera virtutum dicuntur fructus, quia suos possessores sancta et sincera delectatione reficiunt, PS. Q. 70. Art. 1 ad 2, in quot.; sive per candelabrum et mensam potest significari doctrina et fides Ecclesiae quae etiam illuminat et spiritualiter reficit, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; sed in homine viatore maxime est culpabile quod reficiatur aliorum poenis, PTS. Q. 94. Art. 3 ob. 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; PTS. Q. 37. Art. 2 c. — (2) (b), quia mentem hominis sancta et sincera delectatione reficiunt, SS. Q. 123. Art. 8 ob. 2, in quot.; B. Benedictus tribus annis in specie permanens . . ., refectus est, SS. Q. 187. Art. 4 a; sicut et gratia huius sacramenti ad omnia reficit mentem, PT. Q. 73. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 6; SS. Q. 122. Art. 4; PT. Q. 77. Art. 6; PTS. Q. 96. Art. 2 (bis); PTS. Q. 96. Art. 3.

reflecto, ere, xi, xum, 3, *v. a.* and *n.*. (1) *to bend back, bend over*, in the proper sense of the word; (2) *bend back, bend over*, in the improper sense of the word, *reflect*. — (1), si statim a principio reflecteret, 1 Anal. 8 b; et reflectendo, quod est circulariter demonstrare, 1 Anal. 8 d; quod reflectitur secundum motum rectum, 8 Phys. 16 c; radius reflectitur in seipsum, 2 Cael. 10 e. Cf. PP. Q. 32. Art. 1 (bis). On **deductio reflexa**, see *deductio* under 1; on **linea reflexa**, see *linea* under 1; on **motus reflexus**, see *motus* under 1. — (2), actus voluntatis reflectuntur supra seipsos, PS. Q. 16. Art. 4 ad 3; potentia (materialis) non reflectitur super suum actum propter hoc, quod determinata est secundum complexionem organi. visus enim particularis non potest cognoscere nisi illud, cuius species spiritualiter in pupilla potest recipi, et ideo visus non potest comprehendere suum actum, 1 Sent. 17. 1. 5 ad 3; cognoscit ex hoc quod super actus suos reflectitur, dum cognoscit se operari, 3 Sent. 23. 1. 2 ad 3; cum ergo intellectus tendit in originem sui obiecti, in sensibilia scilicet, reflectitur super obiecta aliarum virium cognoscitivarum, Princ. Cf. PS. Q. 1. Art. 4 ad 3; PS. Q. 17. Art. 6 (bis); PS. Q. 31. Art. 5; PS. Q. 35. Art. 3; SS. Q. 34. Art. 6; et passim. On **cognitio reflexa**, see *cognitio* under 1.

reflexio, ōnis, *f.*, (1) *a bending* or *turning back* in the proper sense of the word, (2) *a bending* or *turning back* in the improper sense of the word. — (1), multiplicatio huiusmodi imaginum accidit in speculo fracto propter diversas reflexiones ad diversas partes speculi, PT. Q. 76. Art. 3 c; fiat reflexio hoc modo quod completis

omnibus generibus et speciebus motus iterum oporteat redire ad primum, C. G. 1. 13; reflexionem autem fieri per multos aut per paucos terminos, nihil differt; nominat autem hic reflexionem processum, qui fit in demonstratione circulari a principio ad conclusionem et iterum a conclusione ad principium, 1 Anal. 8 b; hoc fiat per reflexionem, 8 Phys. 16 c; omnis reflexio fit ad aequales angulos, 2 Cael. 10 e; reflexio fit in eandem partem, 1 Meteor. 4 c; ubicumque autem est reflexio, reducitur ad primum, 2 Met. 3 f; sicut tibia, quae habet reflexionem, 5 Met. 7 b. Cf. 3 Meteor. 6 f; 5 Met. 7 c. — (2), nisi per reflexionem intellectus supra seipsam, PP. Q. 76. Art. 2 ad 4; secundum eandem reflexionem intellegit et suum intellegere et speciem qua intellegit, PP. 85. Art. 2 c; quasi per quamdam reflexionem, potest cognoscere singulare, PP. Q. 86. Art. 1 c; sunt duo modi reflexionis suae, quarum altera cognoscit se et quae a parte sua sunt, altera vero, quae sunt a parte obiecti sui, Princ. Cf. PP. Q. 86. Art. 4; SS. Q. 47. Art. 3. On **apprehendere per reflexionem**, see *apprehendere* under 2.

refluentia, ae, *f., overflow.* Illam eminentiam habet cogitativa et memorativa in homine non per id quod est proprium sensitivae partis, sed per aliquam affinitatem et propinquitatem ad rationem universalem, secundum quamdam refluentiam, PP. Q. 7. Art. 4 ad 5; cognoscere occulta cordium et diiudicare, per se quidem pertinet ad solum Deum; sed ex refluentia divinitatis ad animam Christi, PT. Q. 59. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 3. Art. 3 c, in quot.

refluo, ere, 3, *v. n., to flow* or *run back; to flow off; overflow.* Sed quia hoc humidum nutrimentale fluit et refluit, . . ., et aliquid fluens et refluens, quod pertineat ad veritatem humanae naturae solum propter quantitatis perfectionem, . . ., quia sic fluunt et refluunt indifferenter, . . ., unde partes multitudinis fluunt et refluunt materialiter, . . ., omnes partes fluunt et refluunt secundum materiam, PTS. Q. 80. Art. 4 c. Cf. PTS. Q. 83. Art. 5 (bis).

refluxus, ūs, *m., a flowing back, return refluence,* used especially of the *sea,* the opposite of *fluxus.* Ut patet in fluxu et refluxu maris, PP. Q. 105. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 110. Art. 3; SS. Q. 2. Art. 3; PTS. Q. 74. Art. 5.

refocillātio, ōnis, *f., refreshment, reinvigoration.* Sicut homo indiget corporali quiete ad corporis refocillationem, SS. Q. 168. Art. 2 c.

reformātio, ōnis, *f., a reformation, refashioning,* used *lit.* and *fig.* Secunda autem immutatio est per reformationem vitae praeteritae iam corruptae, PT. Q. 90. Art. 4 c; scilicet collectio cinerum, reformatio corporis, PTS. Q. 77. Art. 4 ob. 2; scriptura enim sacra sicut resurrectionem praenuntiat, ita et corporum reformationem, PTS. Q. 78. Art. 2 c.

reformātīvus, a, um, *adj., reformative.* Tertio, quia incarnatio Christi est reformativa totius humanae naturae, PT. Q. 2. Art. 11 c.

reformīdo, *no perf.*, ātum, 1, *v. a., to fear greatly, to dread, to stand in awe of, to shun* or *avoid through fear,* used with the *inf.*, the *acc.* Semper autem est ad emendationem aliorum, qui videntes aliquos ruere de peccato in peccatum, magis reformidant peccare, PS. Q. 87. Art. 2 ad 1; si vero aliquis non reformidet contristare eum in quem profertur huiusmodi iocosum convicium, SS. Q. 72. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 140. Art. 1; SS. Q. 144. Art. 3.

reformo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., reform, remake.* Augustinus aequivoce utitur nomine creationis, secundum quod creari dicuntur ea quae in melius reformantur, PP. Q. 45. Art. 1 ad 1; et ideo illa quae reformant naturam corporalem in debitum statum vitalis motionis, PS. Q. 38. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 169. Art. 2 ob. 2; PT. Q. 46. Art. 9 ad 3; PTS. Q. 77. Art. 1 a; PTS. Q. 92. Art. 3 ob. 9.

refoveo, ēre, fōvi, fōtum, 2, *v. a.*, (1) *lit., to renew,* (2) *fig., to refresh.* — (1), ignis corporeus ut esse veleat, corporeis indiget fomentis, nec valet nisi succensus esse, et nisi refotus subsistere, PTS. Q. 97. Art. 6 ob. 2. — (2), sed quiddam sub illa speculatur anima, unde refota proficiat, SS. Q. 180. Art. 5 ad 1; et ideo non solum mens eius, sed etiam sensus corporei erant visione angelica refovendi, PT. Q. 30. Art. 3 c.

refractus, a, um, *P. a., weakened, fig.* Ut in dissidium animus praeceps libelli conscriptione refractus absisteret, PS. Q. 107. Art. 2 ad 2.

refrēnātio, ōnis, *f., a bridling, curbing, restraining.* Iustitia et temperantia in sui ratione important id unde virtus laudatur, scilicet aequalitatem et concupiscentiarum refrenationem, SS. Q. 55. Art. 1 ad 1; temperantia est refrenatio cupiditatis ab his quae temporaliter delectant, SS. Q. 58. Art. 8 ad 2; concupiscentia importat impetum quemdam appetitus in delectabile, qui indiget refrenatione, SS. Q. 141. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 143. Art. 1 (ter); SS. Q. 151. Art. 3; SS. Q. 155. Art. 2; SS. Q. 157. Art. 3 (bis); SS. Q. 160. Art. 2; et passim.

refrēno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to check, bridle, curb, restrain,* used *fig.* Quaedam enim virtutes ordinantur ad refrenandam immoderantiam passionum; sicut per temperantiam refrenatur immoderata concupiscentia, PP. Q. 95. Art. 3 ob. 1; bonum autem refrenandi passiones principaliter invenitur in passionibus, PS. Q. 61. Art. 3 c; inquantum cum debita discretione fit, ut scilicet concupiscentia refrenetur, SS. Q. 88. Art. 2 ad 3; et inquantum per hanc virtutem homo refrenatur ab immoderantia ludorum, SS. Q. 168. Art. 2 c; ut si aliquis luxuriam refrenet et avaritiae insistat, PTS. Q. 14. Art. 1 ob. 3. Cf. SS. Q. 136. Art. 4; SS. Q. 141. Art. 1; SS. Q. 141. Art. 2 (bis); SS. Q. 141. Art. 7 (passim); SS. Q. 157. Art. 3; et passim.

refrīgerium, ii, *n., refreshment, consolation.* Ita in resurrectione dabit electis suis claritatem gloriae et refrigerium ab omni malo, PT. Q. 45. Art. 4 ad 2; intelligendum est quantum ad refrigerium perfectae liberationis, PT. Q. 52. Art. 6 ad 2; aqua enim significare potest et ablutionem propter suam humiditatem, et refrigerium propter suam frigiditatem, PT. Q. 60. Art. 6 c; et ita suo refrigerio significat subtractionem reatus poenae, PT. Q. 69. Art. 2 ad 2; sicut aqua baptismi per suam ablutionem significat emundationem culpae, et suum refrigerium significat liberationem a poena, PT. Q. 69. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 32. Art. 10 ad 3; PT. Q. 74. Art. 7; PTS. Q. 88. Art. 4; PTS. Q. 97. Art. 1 (passim).

refrīgero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* Tu eos liberasti qui tenebantur vincti carceribus, ubi nulla misericordia eos refrigerabat, (ob. 2), . . ., ubi nulla misericordia eos refrigerabat, PT. Q. 52. Art. 6 ad 2, in quot.; aqua non solum abluit, sed etiam refrigerat, PT. Q. 69. Art. 2 ad 2.

refrīgesco, ere, frixi, 3, *v. inch. n., to grow cold, to flag in zeal,* used *fig.* Propter iniquitatis abundantiam, refrigescente charitate multorum, PT. Q. 80. Art. 10 ad 5; tunc refrigescet charitas multorum, PTS. Q. 74. Art. 2 ad 2.

refugio, ere, fūgi, 3, *v. n.* and *a.*, (1) *lit., to run away, flee, escape,* (2) *fig., to shun, avoid, shrink from,* (a) *neutr.*, (b) *act.* — (1), et propter hoc timentis non prompte invadunt, sed magis refugiunt, PS. Q. 44. Art. 1 ad 1. — (2) (a), vel refugiendo ab hoc, PS. Q. 46. Art. 2 c; a quo refugit separari per culpam, SS. Q. 19. Art. 5 ad 2; timor autem filialis respicit Deum, non sicut principium activum culpae, sed potius sicut terminum a quo refugit separari per culpam, SS. Q. 19. Art. 5 ad 2; spirituale bonum, cum sit quoddam commune obiectum, quod virtus appetit, et vitium refugit, SS. Q. 35. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 7. Art. 1; SS. Q. 53. Art. 3; SS. Q. 123. Art. 5 (bis); SS. Q. 144. Art. 2; SS. Q. 168. Art. 3; et passim. — (2) (b), similiter meretur etiam eam aliquis ex hoc quod ad ipsam consequendam non refugit labores et angustias, PS. Q. 35. Art. 3 ad 1; secundum quod aliquis refugit poenam contrariam, SS. Q. 19. Art. 6 c; ex hoc enim aliqui refu-

giunt spiritualia bona, . . ., refugere autem labores, et quaerere quietem corporalem, (c), . . ., omne vitium refugit spirituale bonum virtutis oppositae, PS. Q. 35. Art. 3 c; inquantum scilicet refugit alienum malum absolute consideratum, PT. Q. 18. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 23. Art. 2; PS. Q. 46. Art. 2; SS. Q. 27. Art. 3; SS. Q. 35. Art. 2 (passim); PT. Q. 21. Art. 4; et passim.

refugium, ii, *n., a refuge, place of refuge,* used (1) lit., (2) fig. — (1), ad unam urbium refugii confugiebat, PS. Q. 105. Art. 2 ad 10; tria refugia legitur Dominus habuisse, navim, montem, et desertum, PT. Q. 40. Art. 1 ob. 3. Cf. PT. Q. 49. Art. 5 c. — (2), et sic est anxietas, quae sic aggravat animum, ut non appareat aliquod refugium, PS. Q. 35. Art. 8 c; et per hunc modum Deo dicimus: Domine, refugium factus es nobis, PT. Q. 16. Art. 6 ad 2. Cf. PT. Q. 39. Art. 6 ad 4.

refulgentia, ae, *f., a reflected lustre, refulgence.* Scilicet ex perspicuitate intellectus, et ex refulgentia divinae claritatis in corporibus innovatis, PP. Q. 12. Art. 3 ad 2; unum quidem ex refulgentia luminis naturalis rationis, . . ., alium vero ex refulgentia divini luminis, PS. Q. 86. Art. 1 c; sed quamdam refulgentiam claritatis ipsius, SS. Q. 175. Art. 3 c.

refulgeo, ēre, si, 2, *v. n., to flash back, reflect a shining light; shine bright, glitter, glisten.* Ut scilicet cognoscat eum per similitudinem eius in ipso angelo refulgentem, PP. Q. 12. Art. 4 ad 1; et haec etiam virtutes praecipue in passione Christi refulserunt, PS. Q. 68. Art. 1 c; inquantum primae veritatis similitudo refulget in mente humana, ex qua anima habet quod seipsam cognoscat, SS. Q. 173. Art. 1 ad 2; ergo in Christo non refulsit alia scientia quam divina, PT. Q. 9. Art. 1 ob. 2. Cf. PT. Q. 27. Art. 3; PT. Q. 57. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 6; PTS. Q. 88. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 10.

refundo, ere, fūdi, fūsum, 3, *v. a., to cause to overflow.* Habet enim hoc divinus ordo ut ex superiorum excellentia in inferiora refundatur, SS. Q. 83. Art. 11 c.

refūsio, ōnis, *f., a restitution.* Alii non tenentur ei ulterius restituere, sed magis refusionem facere ei qui restituit, SS. Q. 62. Art. 6 ad 3.

refūtātio, ōnis, *f., a refutation.* Sed sensum et refutationem mali non fugiunt, PS. Q. 39. Art. 1 ad 1.

refūto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) lit., *to refuse, renounce,* (2) fig., (a) *to repress, reject, oppose, resist, repel,* (b) in partic., *to refute, confute, disprove.* — (1), sicut manifeste apparet, quod ovis unam herbam comedit, aliam refutat, PS. Q. 13. Art. 2 ob. 2; ita etiam nemo sibi ipsi beneficium dat; sed naturae suae paret, quae movet ad refutanda nociva, et ad appetenda proficua, SS. Q. 106. Art. 3 ad 1. — (2) (a), tamen in potestate voluntatis remanet sequi passiones, vel eas refutare, PP. Q. 115. Art. 4 c; quia enim bonum quaeritur, ideo refutatur oppositum malum, PS. Q. 25. Art. 2 c; scilicet vel non iudicare esse malum illud quod vere est malum, vel etiam non refutare illud, PS. Q. 39. Art. 4 c. — (2) (b), hoc enim fides catholica indubitanter tenet; et omne contrarium est, sicut haereticum refutandum, PP. Q. 61. Art. 2 c.

rēgālis, e, *adj., of* or *belonging to a king, kingly, regal, royal.* Sic Ierusalem elegit ut esset civitas simul regalis et sacerdotalis, PT. Q. 35. Art. 7 ad 1; nunc autem quia caelestem regem quaerebant, etsi nihil regalis excellentiae in eo viderent, PT. Q. 36. Art. 8 ad 4. Cf. PP. Q. 81. Art. 3 (bis); PP. Q. 112. Art. 1; PS. Q. 9. Art. 2; PS. Q. 17. Art. 7; SS. Q. 16. Art. 2; et passim. On **dominium regale,** see *dominium;* on **principatus regalis,** see *principatus* under 1; on **regimen regale,** see *regimen;* on **sacerdotium regale,** see *sacerdotium.* — **rēgāliter,** *adv., in a regal* or *royal manner, royally.* Unde sedere ad dexteram Patris, nihil aliud est quam simul cum Patre habere gloriam divinitatis et beatitudinem, et iudiciariam potestatem, et hoc incommutabiliter et regaliter, PT. Q. 58. Art. 2 c.

rēgāliter, *adv.,* see *regalis.*

regenerātio, ōnis, *f., a being born again, regeneration, rebirth.* Ba- tismus est quaedam spiritualis regeneratio, PT. Q. 69. Art. baptismus est spiritualis regeneratio, 4 Sent. 14. 2. 1. 2 a baptismus est principium regenerationis spiritualis, Hebr. Cf. PP. Q. 43. Art. 7; PS. Q. 110. Art. 4; PS. Q. 113. Art. 3; P Q. 30. Art. 1; PTS. Q. 36. Art. 2.

regenerātivus, a, um, *adj., regenerating, renewing, regener* Christus tactu suae mundissimae carnis vim regenerativa purgativam contulit aquis, PT. Q. 66. Art. 3 ob. 4; sicut t suae carnis vim regenerativam contulit aquis, PT. Q. 29. 5 c. Cf. PT. Q. 38. Art. 5, in quot.; PT. Q. 62. Art. 4, in q PT. Q. 78. Art. 5. On **vis regenerativa,** see *vis* under 1.

regenero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to regenerate, renew spiritu the power of the Holy Ghost.* Ut ad similitudinem unigeni regenerentur, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6; per gratiam regenera filios Dei, PS. Q. 110. Art. 4 a; Augustinus loquitur secu legem communem, secundum quam per sacramenta non re rantur aliqui, nisi prius nati, PT. Q. 27. Art. 1 ad 2; per bapti autem regeneratur homo secunda generatione, quae est spirit PT. Q. 65. Art. 2 ob. 1; ad hoc autem datur baptismus, ut al per ipsum regeneratus incorporetur Christo, factus memb ipsius, PT. Q. 68. Art. 1 c; quia in baptismo regeneratus h configuratur passioni Christi, PTS. Q. 18. Art. 2 c; ille autem ad baptismum accedit, regeneratur in Christo, PTS. Q. 59. 4 c. Cf. PS. Q. 110. Art. 3; PT. Q. 19. Art. 4; PT. Q. 66. Art. 5; PT. Q. 67. Art. 7 ad 1; PTS. Q. 56. Art. 2; et passim.

regimen, inis, *n., a guiding, governing, directing, rule, guidance, gover ment, command,* synonym of *dominium, potestas,* and *princip* Distinguuntur leges humanae secundum diversa regimina c tatum. quorum unum, . . ., est regnum, quando scilicet civi gubernatur ab uno; et secundum hoc accipiuntur "constitutio principum". aliud vero regimen est aristocratia, id est, pri patus optimorum et optimatum; et secundum hoc sum "responsa prudentum", et etiam "senatus consulta". aliud gimen est oligarchia, id est, principatus paucorum divitum potentum; et secundum hoc sumitur "ius praetorium," quod e "honorarium" dicitur. aliud autem regimen est populi, nominatur democratia; et secundum hoc sumuntur "plebisci aliud autem est tyrannicum, quod est omnino corruptum; und hoc non sumitur aliqua lex. est etiam aliquod regimen ex commixtum, quod est optimum, PS. Q. 95. Art. 4 c; tanto e regimen perfectius est, quanto universalius est, ad plura se tendens et ultiorem finem attingens, SS. Q. 50. Art. 1 c; ad bo tatem autem regiminis requiritur quod ille qui regit non sit om ab his qui reguntur alienus, sed cum eis aliquam convenient habeat, ut possit esse utilis, et ut tamen subditos superexcedat, sit contemptibilis ut imperare possit, Nom. 1. 3; regimen alic communitatis est secundum hoc quod ordinate et pacifice bo commune dispensatur, 2 Sent. 9. 1. 3 c. Cf. PS. Q. 92. Art (bis); PS. Q. 97. Art. 1; SS. Q. 164. Art. 2; Mal. 7. 7 ad 9; Reg 1. 1; 3 Pol. 6 a-d; et passim. On **iustitia regiminis,** see *iust* under 1; on **potestas regiminis,** see *potestas* under 3. — Kinds *regimen* are: (a), **regimen animarum,** *the guidance of souls.* C Regim. 2. 15. — (b), **regimen corruptum seu perversum** a **regimen rectum,** *the deteriorated* or *corrupt and the right* or *go government.* Ita tamen quod sub regnativa comprehenda omnia alia regimina recta, non autem perversa, quae virt opponuntur, SS. Q. 50. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 95. Art. 4 c; Reg 1. 1. — (c), **regimen despoticum** and **regimen oeconomicum se paternum,** *the despotic* or *imperious government* and *the domestic o paternal government of a family.* Despoticum regimen est, q aliquis dominus suis servis praesidet, oeconomicum autem regime est, quo aliquis dispensat ea, quae pertinent ad totam famili in qua continentur non solum servi, sed etiam liberi multi, 1 Po

1 c. Cf. C. G. 3. 130. — (d), **regimen divinum** and **regimen humanum seu hominum,** *the divine and the human government.* Humanum regimen derivatur a divino regimine, et ipsum debet imitari, SS. Q. 10. Art. 11 c. Cf. PS. Q. 87. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 1; C. G. 3. 130; Regim. 1. 12; Hebr. 7. 3. — (e), **regimen domus,** *the government of a house* or *of a family.* Cf. 1 Pol. 1 c. — (f), **regimen hominum,** see *regimen divinum.* — (g), **regimen humanum,** see *regimen divinum.* — (h), **regimen imperfectum** and **regimen perfectum,** *the imperfect and the perfect government.* Cf. 1 Met. 1 d. — (i), **regimen iniquum seu iniustum** and **regimen iustum,** *the unjust and just government.* Cf. Regim. 1. 1. — (j), **regimen iniustum,** see *regimen iniquum.* — (k), **regimen iustum,** see *regimen iniquum.* — (l), **regimen multitudinis seu multorum seu plurium** and **regimen unius,** *the government of many* or *of several and that of an individual.* Videtur quod prudentia non se extendat ad regimen multitudinis, sed solum ad regimen suiipsius, SS. Q. 47. Art. 10 ob. 1. Cf. PS. Q. 2. Art. 4; SS. Q. 47 pr.; SS. Q. 50. Art. 3; Regim. 1. 1, 5, and 6. — (m), **regimen multorum,** see *regimen multitudinis.* — (n), **regimen naturale,** *the natural government* or *that existing in the nature of things (in rerum natura).* Cf. Regim. 1. 12. — (o), **regimen oeconomicum,** see *regimen dispoticum.* — (p), **regimen particulare** and **regimen universale,** *the particular and the general government.* Ubicumque sunt multa ordinata in unum, oportet esse aliquid universale regimen supra particularia regimina, quia in omnibus virtutibus et artibus, . . ., est ordo secundum ordinem finium, PTS. Q. 40. Art. 6 c. Cf. Regim. 1. 12. — (q), **regimen paternum,** see *regimen dispoticum.* — (r), **regimen perfectum,** see *regimen imperfectum.* — (s), **regimen perversum,** see *regimen corruptum.* — (t), **regimen plurium,** see *regimen multitudinis.* — (u), **regimen politicum, regimen regale seu regis,** and **regimen tyrannicum seu tyranni,** *the civic government* or *that worthy of a citizen, the royal, and the tyrannical government.* Regale quidem est regimen quando ille qui civitati praeest habet plenariam potestatem; politicum autem regimen est quando ille qui praeest habet potestatem coarctatam secundum aliquas leges civitatis, 1 Pol. 1 c. Cf. PS. Q. 95. Art. 4 c; SS. Q. 42. Art. 2; SS. Q. 50. Art. 1; Regim. 1. 3; 2. 5 and 8, 3. 6. — (v), **regimen populi,** *the government by the people.* Aliud autem regimen est populi, quod nominatur democratia; et secundum hoc sumuntur "plebiscita", PS. Q. 95. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 1. — (w), **regimen rectum,** see *regimen corruptum.* — (x), **regimen regale,** see *regimen politicum.* — (y), **regimen regis,** see *regimen politicum.* — (z), **regimen tyranni,** see *regimen politicum.* — (a^2), **regimen tyrannicum,** see *regimen politicum.* — (b^2), **regimen unius,** see *regimen multitudinis.* — (c^2), **regimen universale,** see *regimen particulare.*

rēgina, ae, *f., a queen, mistress,* used lit. and fig. Gregorius autem superbiam ponit reginam omnium vitiorum, (c), . . ., superbia est regina et mater omnium vitiorum, SS. Q. 132. Art. 4 c; significatur in hoc quod regina Saba videns ordinem ministrantium Salomoni, PTS. Q. 37. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 84. Art. 4 ad 4; SS. Q. 132. Art. 4 (bis); SS. Q. 162. Art. 8 (bis); SS. Q. 183. Art. 2, in quot.

regio, ōnis, *f., a region, a portion of the earth* or *heavens* of indefinite length, (1) *region,* one of the strata into which the air is divided by imaginary boundaries as upper and lower regions; the ancients held the opinion that heaven lay within these boundaries, (2) *a region, country, district.* — (1), sed quia istud spatium continet duo elementa, scilicet ignis, et aeris; et in utroque eorum vocatur superior et inferior regio; ideo istud caelum Rabanus distinguit in quatuor; supremam regionem ignis nominans caelum igneum; inferiorem vero regionem caelum olympium, ab altitudine cuiusdam montis, qui vocatur Olympus. supremam vero regionem aeris vocavit caelum aethereum propter inflammationem; inferiorem vero regionem caelum aereum, PP. Q. 68. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 68. Art. 2; PP. Q. 102. Art. 1 (ter). — (2), et ita necesse erit civitatem vel regionem habitatoribus evacuari, PS. Q. 105. Art. 2 ad 3; instituit ut victoria moderate uterentur, . . ., et etiam ligna fructifera regionis non incidendo, PS. Q. 105. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 36. Art. 3; PT. Q. 44. Art. 1; PT. Q. 55. Art. 3; PTS. Q. 43. Art. 3; PTS. Q. 45. Art. 4 ad 3. — **de regione propinqua,** *from a neighboring country.* Quidam tamen dicunt eos venisse de regione propinqua, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3. — **in regione Orientis,** *in the east.* Tribus Magis in regione Orientis stella novae claritatis apparuit, PT. Q. 36. Art. 7 c, in quot. — **in extraneas regiones,** *into a foreign country.* Dominus potest vendere servum suum in extraneas regiones, PTS. Q. 52. Art. 2 ob. 4.

registrum, i, *n.,* (1) *a record, list,* (2) as a title: the Epistles of Gregory the Great and Gregory VII, which St. Thomas quotes. — (1), sicut etiam in iudicio humano registris utimur, PTS. Q. 87. Art. 1 c. — (2), Gregorius dicit in Registro, SS. Q. 187. Art. 1 ob. 3. Cf. SS. Q. 73. Art. 3; SS. Q. 113. Art. 1; SS. Q. 189. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 8; PT. Q. 68. Art. 8; et passim.

regitivus, a, um, *adj., guiding, leading, governing, ruling.* Ideo supra potestatem regitivam, quae coniectat bonum speciale, oportet esse potestatem regitivam universalem respectu boni communis; alias non posset esse colligatio ad unum. et ideo cum tota Ecclesia sit unum corpus, oportet si ista unitas debet conservari, quod sit aliqua potestas regitiva respectu totius Ecclesiae supra potestatem episcopalem, qua unaquaeque specialis Ecclesia regitur; et haec est potestas papae, PTS. Q. 40. Art. 6 c; oportet igitur esse in omni multitudine aliquod regitivum, Regim. 1. 1. Cf. PS. Q. 77. Art. 3 (bis); SS. Q. 48. Art. 1 (ter); SS. Q. 53. Art. 2 (bis); SS. Q. 55. Art. 1. On **causa regitiva,** see *causa* under 2; on **prudentia regitiva multitudinis et unius,** see *prudentia* under 1; on **scientia regitiva,** see *scientia* under 1; on **virtus regitiva,** see *virtus* under 1; in **vis regitiva,** see *vis* under 1.

regius, a, um, *adj., of* or *belonging to a king, kingly, royal.* Quia ex ordine ministrorum potestas regia praeclarior redditur, PP. Q. 103. Art. 6 ad 3; summam autem dignitatem in domo regia filius regis habet, PS. Q. 69. Art. 4 ad 3; pater in domo habet quamdam similitudinem regii principatus, SS. Q. 50. Art. 3 ad 3; unde et in rebus humanis alia sunt praecepta democratica, alia regia, alia tyrannica, SS. Q. 140. Art. 1 c; sed regia potestas non est sacramentum, PTS. Q. 34. Art. 3 ob. 3. — **regia,** ae, *f.,* (sc. domus), *a royal palace.* Unde Leo papa dicit, Herodi loquens: non capit Christum regia tua, PT. Q. 36. Art. 2 ad 3.

regnātivus, a, um, *adj., regnant, ruling, governing.* Videtur quod regnativa non debeat poni species prudentiae. regnativa enim ordinatur ad iustitiam conservandam, . . ., ergo regnativa magis pertinet ad iustitiam quam ad prudentiam, (ob. 1), . . ., ergo nec secundum regnum debet sumi regnativa, (ob. 2), . . ., inconvenienter ergo loco eius ponitur regnativa, (ob. 3), . . ., ergo specialis prudentia debet esse regnativa, (a), . . ., et propter hoc regnativa ponitur species prudentiae, (c), . . ., ideo regnativa magis ponitur species prudentiae quae est directiva, (ad 1), . . ., ita tamen quod sub regnativa comprehendatur omnia alia regimina recta, (ad 2), . . ., Philosophus denominat regnativam a principali actu regis, SS. Q. 50. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 57. Art. 6; SS. Q. 48. Art. 1 (bis); SS. Q. 50. Art. 2 (passim); SS. Q. 50. Art. 3 (ter).

regnātor, ōris, *m., a prince, sovereign.* Et tamdiu a sedibus suis absit ille regnator, PT. Q. 1. Art. 1 ob. 4.

regno, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.,* (1) in partic., (a) *to have royal power, be king,* (b) as God, *to rule, reign, govern, be supreme,* (3) in gen., *to reign, hold sway,* (4) fig., *to rule, have the mastery, prevail.* — (1) (a), nec per unctionem in aliquo sacro ordine consecrantur; sed excellentia potestatis ipsorum a Christo descendere significatur, ut et ipsi sub Christo in populo Christiano regnent, PTS. Q. 19. Art. 3 ad 2. — (2) (b), adveniat regnum tuum, non ita dictum est quasi Deus nunc non regnet, SS. Q. 83. Art. 9 ad 1;

et quod regnavit Christus non contra prophetiam est, PT. Q. 31. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 10. Art. 2 (ter); PP. Q. 104. Art. 1; SS. Q. 50. Art. 2; PT. Q. 31. Art. 3 (bis); PT. Q. 36. Art. 8. — (3), desiderium nostrum ad illud regnum excitamus ut illud nobis veniat, atque nos in eo regnare mereamur, (ad 1), . . ., quia scilicet ad hoc praecipue voluntas Dei tendit ut eius sanctitatem cognoscamus, ut cum ipso regnemus, SS. Q. 83. Art. 9 ad 4; sed in regno Iudaeae regnabat Herodes, PT. Q. 36. Art. 8 ob. 2. Cf. PT. Q. 31. Art. 3 (bis); PT. Q. 68. Art. 9; PTS. Q. 77. Art. 1 (passim). — (4), praecipue autem tunc regnabat peccatum concupiscentiae, . . ., similiter etiam circa finem mundi regnabit vitium tepiditatis, PTS. Q. 74. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 69. Art. 2; PT. Q. 68. Art. 9.

regnum, i, *n., royal power, kingdom, kingship, realm.* Regnum inter alias politias est optimum regimen, SS. Q. 50. Art. 1 ad 2; nomen regni a regendo est sumptum. regere autem providentiae actus est, unde secundum hoc aliquis regnum habere dicitur, quod alios sub sua providentia habet, 4 Sent. 49. 1. 2. 5 c; ex regno inquantum unus praeest, PS. Q. 105. Art. 1 c; inter principatus est potissima monarchia sive regnum, C. G. 1. 42. Cf. PP. Q. 8. Art. 3; SS. Q. 47. Art. 10; SS. Q. 57. Art. 4; PTS. Q. 17. Art. 2; PTS. Q. 26. Art. 3 c; et passim. On **clavis regni seu regni caelestis,** see *clavis* under 2; on **ius regni,** see *ius* under 1. — Kinds of *regnum* are: (a), **regnum caeleste seu caelorum,** *the kingdom of heaven.* Regnum autem caelorum in Scriptura quattuor modis accipitur. quandoque enim dicitur ipse Christus habitans in nobis per gratiam, . . ., secundo sacra Scriptura, . . ., tertio dicitur praesens ecclesia militans, . . ., quarto dicitur regnum caelorum caelestis curia, Matth. 3. Cf. PT. Q. 49. Art. 5 (passim); PT. Q. 69. Art. 7 (ter); PTS. Q. 19. Art. 3 (quater); 4 Sent. 19. 1. 1. 1 ad 1; Matth. 3; et passim. — (b), **regnum caelorum,** see *regnum caeleste.* — (c), **regnum Dei,** *the kingdom of God.* Regnum Dei in interioribus actibus consistit principaliter; sed ex consequenti etiam ad regnum Dei pertinent omnia illa sine quibus interiores actus esse non possunt; sicut si regnum Dei est interior iustitia et pax et gaudium spirituale, necesse est quod omnes exteriores actus qui repugnant iustitiae aut paci aut gaudio spirituali, repugnent etiam regno Dei; et ideo sunt in Evangelio regni prohibendi; illa vero quae indifferenter se habent respectu horum, puta, comedere hos vel illos cibos, in his non est regnum Dei, PS. Q. 108. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 64. Art. 1; PT. Q. 55. Art. 5; PT. Q. 60. Art. 4; PTS. Q. 83. Art. 3; Rom. 14. 2; et passim. — (d), **regnum spirituale** and **regnum temporale,** *the spiritual and the worldly kingdom.* Cf. Regim. 3. 16. — (e), **regnum temporale,** see *regnum spirituale.*

rego, ere, xi, ctum, 3, *v. a., to guide, manage, rule, govern, have the supremacy over* any thing. Sed perfectissimum est quod homo etiam alios congrue possit regere, PS. Q. 2. Art. 4 ob. 2; quia in qualibet communitate ille qui regit communitatem, PS. Q. 21. Art. 4 c; et hoc modo partes prudentiae, secundum quod proprie sumitur, sunt prudentia per quam aliquis regis seipsum, et prudentia per quam aliquis regit multitudinem, SS. Q. 48. Art. 1 c; ita in Domino Iesu Christo humana natura movebatur, et regebatur a divina, PT. Q. 19. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 56. Art. 4 (passim); PS. Q. 100. Art. 2; SS. Q. 42. Art. 2; SS. Q. 64. Art. 5; SS. Q. 71. Art. 1; PT. Q. 65. Art. 1; et passim.

regredior, i, gressus, 3, *v. dep. n., to go* or *come back; to turn back, return.* Ad posteriora non debet homo regredi per amorem, PS. Q. 113. Art. 5 ad 2; eclipsim etiam ipsam ex oriente vidimus inchoatam, et usque ad solarem terminum venientem, quia totum solem eclipsavit, postea regredientem, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2; primo quidem mulieribus ad monumentum; secundo eisdem regredientibus a monumento in itinere, PT. Q. 55. Art. 3 ob. 3.

regressus, ūs, *m., a going back, return.* Ergo nec de morte corporali ad vitam corporalem erit regressus, PTS. Q. 75. Art. 1 ob. 5; a privatione in habitum non fit regressus secundum naturam, PTS. Q. 75. Art. 3 a.

rēgula, ae, *f.,* (1) *rule, precept, measure, norm,* (2) *the rule of a* [illegible] *gious order, regula monastica.* — (1), solum autem illum actum [illegible] rectitudine declinare non contingit cuius regula est virtus age[illegible] PP. Q. 63. Art. 1 c; humanae voluntatis non est nisi duplex regu[illegible] PS. Q. 69. Art. 1 ob. 2; politicus dat regulas et leges, C. G. 3. [illegible] ut regulae actionis sumantur, C. G. 3. 109. Cf. PP. Q. 1. Art. [illegible] PS. Q. 91. Art. 6; SS. Q. 23. Art. 3 (bis); SS. Q. 109. Art. 2; PTS. Q. 45. Art. 3; et passim. — Kinds of *regula* in this sense a[illegible] (a), **regula creata** and **regula increata seu divina,** *the created* [illegible] *made norm,* and *the uncreated* or *divine norm.* Virtutes morales [illegible] intellectuales perficiunt intellectum et appetitum nostrum [illegible] ordine ad mensuram et regulam creatam; virtutes autem theo-gicae in ordine ad mensuram et regulam increatam, PS. Q. [illegible] Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 37. Art. 1 ad 1; SS. Q. 45. Art. 5 (bis); [illegible] Q. 53. Art. 1; SS. Q. 162. Art. 5 (ter); SS. Q. 163. Art. 2 (bis) [illegible] passim. — (b), **regula divina,** see *regula creata.* — (c), **regu[illegible] homogenea,** *the homogeneous norm* (of a thing). Regula a[illegible] voluntatis humanae est duplex; una propinqua et homoge[illegible] scilicet ipsa humana ratio; alia vero est prima regula, scilicet le[illegible] aeterna, quae est quasi ratio Dei, PS. Q. 71. Art. 6 c. — [illegible] **regula increata,** see *regula creata.* — (e), **regula monastica,** [illegible] *of the cloister* or *of a religious order.* Sed monachi tenentur in m[illegible]nastica regula ordinate persistere, SS. Q. 187. Art. 1 ob. 3. C[illegible] SS. Q. 185. Art. 8, in quot.; SS. Q. 187. Art. 1 (passim). — [illegible] **regula perversa** and **regula recta,** *the perverse* and *the right* [illegible] Sicut voluntas hominis adhaerens Deo est quaedam regula re[illegible] a qua peccatum est discordare; ita etiam voluntas hominis De[illegible] contraria est quaedam perversa regula, a qua bonum est di-cordare, SS. Q. 37. Art. 1 ad 2. — (g), **regula prima** and **regu[illegible] propinqua,** *the first* or *highest norm* and *the proximate* or *the* [illegible] *closest to a thing.* Alia vero est prima regula, scilicet lex aeter[illegible] quae est quasi ratio Dei, PS. Q. 71. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 95. Art. [illegible] SS. Q. 17. Art. 4; SS. Q. 23. Art. 6 (bis); SS. Q. 37. Art. 1; SS. [illegible] 154. Art. 2. — (h), **regula propinqua,** see *regula prima.* — [illegible] **regula propria,** *the proper* or *particular norm of a thing.* Ille qu[illegible] sperat, est quidem imperfectus secundum considerationem ad [illegible] quod sperat obtinere quod nondum habet; sed est perfectus qu[illegible]tum ad hoc quod iam attingit propriam regulam, scilicet Deum, cuius auxilio innititur, SS. Q. 17. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 17. Art. 1 c. — (j), **regula recta,** see *regula perversa.* — (k), **regula regu[illegible]** *the norm of a thing regulated* or *determined by something* [illegible] Voluntas unius hominis secundum se considerata non est regu[illegible] voluntatis alterius, sed inquantum voluntas proximi inhae[illegible] voluntati Dei, fit per consequens regula regulata secundum primam (propriam) regulam, SS. Q. 37. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 95. Art. 3; SS. Q. 17. Art. 5. — (2), et in professione certae regu[illegible] quando per abrenuntiationem saeculi et propriae voluntatis a[illegible]quis statum perfectionis assumit, SS. Q. 88. Art. 7 c; per profe[illegible]sionem ad certam regulam, Quodl. 3. 7. 8 c. Cf. PS. Q. 13. Art. [illegible] SS. Q. 34. Art. 6; SS. Q. 185. Art. 8 ob. 1; Quodl. 4. 12. 23 ob. [illegible] Quodl. 10. 5. 10 c; et passim. On **professio regulae,** see *profe[illegible]* under 1.

rēgulāris, e, *adj.,* (1) *according to rule, regular,* the opposite of *i[illegible]gularis,* (2) *existing under the rule of an order, cloistered; pertai[illegible] to, connected with a monastic rule.* — (1), in this sense does [illegible] occur in the S.T. but cf, C. G. 1. 20 and 42; 4 Phys. 23 l; 5 Phys. 7 c-h; 6 Phys. 9 d; 8 Phys. 20 c and 23 k; 2 Cael. 6 b and 8 [illegible] On **magnitudo regularis,** see *magnitudo* under 1; on **motus regularis,** see *motus* under 1. — (2), si religiosis indulgentiae prodesse[illegible] esset occasio dissolutionis disciplinae regularis, (ob. 2), . . ., prop[illegible] indulgentias non debet dissolvi regularis observantia, PTS. Q. [illegible] Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 104. Art. 5 (bis); SS. Q. 185. Art. 4 ad [illegible] SS. Q. 186. Art. 9 (bis); SS. Q. 189. Art. 7 and Art. 8 (passim) et passim. On **canonicus regularis,** see *canonicus* under 3; o[illegible] **observantia regularis,** see *observantia* under 4. — **habitus regularis**

a religious habit or the distinctive garment worn by members of a religious order. Unde habitus regularis simul datur vel benedicitur cum professione, SS. Q. 186. Art. 7 c. — **rēgulāris,** is, *m., one living under a religious rule, a regular, a religious.* Si regularis regularem percutiat nisi sit enormis excessus, PTS. Q. 24.Art. 1 c. Cf. SS. Q. 188. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 2, Art. 4, Art. 5, and Art. 8; PTS. Q. 58. Art. 5 (bis). — **rēgulāriter,** *adv., according to rule, regularly.* Regulariter etiam in sacra Scriptura tendendum est quod id quod de Patre dicitur oportet de Filio intelligi, PP. Q. 36. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 83. Art. 2 (ter); PT. Q. 83. Art. 3 (bis).

rēgulāriter, *adv.,* see *regularis.*

rēgulātio, ōnis, *f., a regulation,* the act of regulating, or the state of being regulated, used in the S.T. only in quotation. Regulatio possessionum multum confert ad conservationem civitatis vel gentis, PS. Q. 105. Art. 2 ad 3, in quot.

rēgulātus, a, um, *P. a., regulated, governed by rule,* properly controlled or directed, adjusted to some standard. Ad perfectionem moralis sive humani boni pertinet quod etiam ipsae passiones animae sint regulatae per rationem, PS. Q. 24. Art. 3 c; vitium gulae non consistit in substantia cibi, sed in concupiscentia non regulata ratione, SS. Q. 148. Art. 1 ad 2; natura enim in sua operatione imitatur opus divinum, utpote a Deo mota et regulata, PT. Q. 46. Art. 3 ob. 1; instrumentum autem non solum agit in virtute propria, et per proprium modum, sed etiam in virtute principalis agentis, et secundum quod est regulatum ab eo, PTS. Q. 97. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 98. Art. 2; PS. Q. 64. Art. 1 (bis); PS. Q. 64. Art. 3; SS. Q. 17. Art. 5; PTS. Q. 18. Art. 4 (bis).

rēgulo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to direct, regulate.* Sed angelus per solam intellectualem operationem regulat suas actiones exteriores, PP. Q. 112. Art. 1 ad 3; praeceptum importat applicationem legis ad ea quae lege regulantur, PS. Q. 90. Art. 2 ad 1; virtus autem moralis est circa ea quae regulantur ratione, SS. Q. 17. Art. 5 ad 2; sed quia eius misericordia sapientiae ordine regulatur, PTS. Q. 99. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 68. Art. 7; PS. Q. 90. Art. 1; SS. Q. 23. Art. 6; PTS. Q. 73. Art. 2; PTS. Q. 82. Art. 1; et passim.

reintegro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to restore, re-establish, renew.* In iniuriis hominibus factis observatur, ut per recompensationem poenae reintegretur aequalitas iustitiae, PS. Q. 87. Art. 6 c; cum restitutio principaliter ordinetur ad reintegrandam rem eius qui iniuste est damnificatus, SS. Q. 62. Art. 7 ad 2; reintegrat matrimonium praecedens, et dirimit secundum, quamvis de eius licentia sit factum, PTS. Q. 58. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 81. Art. 4 ad 2.

reinvīto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to invite again* or *in return.* Sed vocare eos ea intentione quod te ipsi reinvitent, SS. Q. 31. Art. 3 ad 1.

reiterātio, ōnis, *f., repetition,* (1) of statements, (2) of actions. — (1), nec reiteratio facit iniuriam sacramento. — (2), Philosophus loquitur de reiteratione quae fit per motum, vel mutationem naturalem, PTS. Q. 79. Art. 2 ad 1.

reitero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to repeat, reiterate.* Nisi quatenus reiteratur actus voluntatis cum sequenti intentione, PS. Q. 19. Art. 7 c; necessarium est eosdem actus pluries reiterari, PS. Q. 51. Art. 3 c; et propter hoc non reiteratur in symbolo Patrum, SS. Q. 1. Art. 9 ad 4; et idem etiam reiteratur in gestis Chalcedonensis synodi, SS. Q. 1. Art. 10 ob. 2; licet passio et mors Christi de caetero non sint iteranda, (ad 2), . . ., et ideo annuatim illae hostiae reiterabantur, PT. Q. 63. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 87. Art. 1; PT. Q. 82. Art. 8; PT. Q. 83. Art. 6 (ter); PTS. Q. 54. Art. 4; PTS. Q. 79. Art. 2 (bis).

rejicio, ere, iēci, iectum, 3, *v. a., to reject* used lit. and fig. Sed per desperationem aliquis reicit divinam misericordiam, SS. Q. 14. Art. 2 ob. 1; oportebat primum adventum Christi nuntiari Iudaeis, ne iustam haberent excusationem, dicentes ideo se Dominum reiecisse, PT. Q. 42. Art. 1 c; ostiarii inter bonos et malos habent iudicium, dignos recipiunt, indignos reiciunt, PTS. Q. 19. Art. 3 ob. 1. Cf. PS. Q. 103. Art. 4 ad 3; PT. Q. 2. Art. 6.

relābor, i, lapsus, 3, *v. dep. n., to sink* or *fall back; to relapse; to return.* Unde quod recedere videtur a divina voluntate secundum unum ordinem, relabitur in ipsam secundum alium, PP. Q. 19. Art. 6 c; qui consideratur secundum aliquam particularem causam, necesse est quod in eumdem ordinem relabatur secundum aliam causam, PP. Q. 103. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 11. Art. 4 (passim); SS. Q. 181. Art. 4, in quot.

relātio, ōnis, *f., relation, proportion,* synonym of *habitudo, intentio, ratio, relativum,* and *respectus,* one of the ten categories of Aristotle, see *praedicamentum* under 2. Ratio propria relationis non accipitur secundum comparationem ad illud in quo est, sed secundum comparationem ad aliquid extra, PP. Q. 28. Art. 2 c; de ratione autem relationis est respectus unius ad alterum, secundum quem aliquid alteri opponitur relative, PP. Q. 28. Art. 3 c; relatio omnis fundatur vel supra quantitatem, ut duplum et dimidium, vel supra actionem et passionem, ut faciens et factum, pater et filius, dominus et servus et huiusmodi, PP. Q. 28. Art. 4 c; cum relatio habet debilissimum esse, quia consistit tantum in hoc, quod est ad aliud se habere, oportet quod super aliquod aliud accidens fundetur, quia perfectiora accidentia sunt propinquiora substantiae et eis mediantibus alia accidentia substantiae insunt, 3 Phys. 1 c; aut se habet per respectum ad alterum, et sic est praedicamentum relationis, 3 Phys. 5 i; relatio est secundum quam aliqua ad invicem referuntur, 4 Sent. 27. 1. 1. 1 a; relatio fundatur in aliquo sicut in causa, sicut similitudo in qualitate, et in aliquo sicut in subiecto, ut in ipsis similibus, 4 Sent. 27. 1. 1. 1 ad 3; relatio, . . ., nihil est aliud quam ordo unius creaturae ad aliam, Pot. 7. 9 ad 7. Cf. PP. Q. 13. Art. 7 c; 1 Sent. 8. 4. 3 ob. 4; 1 Sent. 33. 1. 1 c; 3 Sent. 8. 1. 5 c; Pot. 9. 5 ad 2; 5 Met. 17 a; 3 Phys. 1 c; et passim. On **communitas relationis,** see *communitas* under 1; on **distinctio relationis,** see *distinctio* under 2; on **extremum relationis,** see *extremus* under 2; on **finis relationis,** see *finis* under 1; on **fundamentum relationis,** see *fundamentum;* on **magnus secundum relationem,** see *magnus;* on **nomen relationis,** see *nomen* under 1; on **parvus secundum relationem,** see *parvus;* on **radix relationis,** see *radix;* on **significare cum relatione,** see *significare;* on **subiectum relationis,** see *subiectum* under 2; on **terminus relationis,** see *terminus* under 1; on **unitas relationis,** see *unitas;* on **unum per relationem ad alterum,** see *unus.* — Kinds of *relatio* are: (a), **relatio absoluta,** *the simple relation,* i.e., that which is simply or purely a relation, sicut in omnibus, quae sunt ad aliquid secundum esse, ut paternitas et filiatio, 2 Sent. 1. 1. 5 ad 8, the opposite of relativa, quae simul important relationem et fundamentum relationis, 2 Sent. 1. 1. 5 ad 8. — (b), **relatio activa** and **relatio passiva,** *relation in the active and in the passive sense of the word,* i.e., relating and being related. Cf. Verit. 22. 13 ad 4. — (c), **relatio actualis,** *the actual relation* or *that existing in reality.* Cf. 2 Sent. 40. 1. 5 ad 7. — (d), **relatio aequalitatis seu aequiparantiae** and **relatio identitatis,** *the relation of equality* or *equalization and that of identity.* Relatio, praecipue aequiparantiae, non magis se habet ad unum extremum quam ad aliud, PT. Q. 2. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 28. Art. 1 ad 2; PTS. Q. 44. Art. 1; PTS. Q. 47. Art. 4; PTS. Q. 64. Art. 3; C. G. 4. 10; 3 Sent. 5. 1. 1. 1 ad 2; 4 Sent. 32. 2. 3 a; Verit. 23. 7 ad 11; 5 Phys. 3 c; Opp. 3. — (e), **relatio aequiperantiae,** see *relatio aequalitatis.* — (f), **relatio assistens seu exterius affixa seu extrinsecus affixa, relatio inhaerens seu intrinsecus affixa** and **relatio subsistens,** *the incidental* or *exteriorly attached relation, the inherent* or *interiorly attached* or *indwelling relation and that which*

exists not in a subject, but in itself alone. Illae enim proprie relationes dicuntur exterius affixae et assistentes, quae, cum proprie non habeant fundamentum in re, tantummodo ex habitudine alterius ad rem de qua dicuntur adveniunt, sicut dextrum in columna, quod dicitur de ipsa per hoc quod homo eam ad sinistrum habet, Sent. 33. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 28. Art. 2 c; PP. Q. 30. Art. 2 c; PP. Q. 39. Art. 1; PP. Q. 40. Art. 1 c; PP. Q. 40. Art. 2 (bis); C. G. 4. 14; 1 Sent. 33. 1. 1 ob. 4; Pot. 7. 8 c; et passim. — (g), **relatio disparata,** *the unpaired relation,* i.e., that relation which cannot be paired with another. Cf. Pot. 10. 4 c. — (h), **relatio distinguens personam,** *the relation that distinguishes a (divine) person.* Cf. **relatio personalis.** Sed in suo intellectu includit et relationes distinguentes personas, et essentiae unitatem, PP. Q. 42. Art. 1 ad 4. Cf. 1 Sent. 33. 1. 1 c. — (i), **relatio divina,** *the divine relation* or *the relation in God.* Realis autem distinctio inter relationes divinas non est nisi ratione oppositionis relativae, PP. Q. 30. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 28 pr.; 1 Sent. 33. 1. 1 c; Pot. 8. 2 c. — (j), **relatio dominii,** *the relation of proprietorship* or *the relation according to which someone is called a lord.* Relatio servitutis et dominii fundatur super actione et passione; in quantum scilicet servi est moveri a domino secundum imperium, PT. Q. 20. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 7 ob. 5; PT. Q. 35. Art. 5. — (k), **relatio exterius seu extrinsecus affixa,** see *relatio assistens.* — (l), **relatio filiationis** and **relatio paternitatis,** *the relation of sonship and that of fatherhood.* Ergo videtur quod pari ratione eadem sit relatio de patre ad filium, quae dicitur paternitas et de filio ad patrem quae dicitur filiatio, PP. Q. 28. Art. 4 ob. 5. Cf. PP. Q. 28. Art. 1; PP. Q. 31. Art. 3; PP. Q. 40. Art. 4; PT. Q. 35. Art. 3; C. G. 4. 26; et passim. — (m), **relatio generationis** and **relatio nativitatis,** *the relation of (active) generation and that of birth* or *being born.* Processio igitur quae attenditur secundum rationem intellectus, est secundum rationem similitudinis; et in tantum potest habere rationem generationis, quia omne generans generat sibi simile, PP. Q. 28. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 28. Art. 4; C. G. 4. 26. — (n), **relatio generis** and **relatio speciei seu specifica,** *the relation of genus and that of species,* i.e., that relation according to which something belongs to a genus and that according to which something belongs to a species. Cf. PP. Q. 13. Art. 7 c; Pot. 7. 11 c; Verit. 21. 1 ob. 9; Opp. 3. — (o), **relatio idealis,** *the ideal relation.* Cf. Pot. 9. 9 ad 22. — (p), **relatio identitatis,** see *relatio aequalitatis.* — (q), **relatio inhaerens,** see *relatio assistens.* — (r), **relatio intellecta seu intellegibilis seu rationis** and **relatio realis seu realiter exsistens seu realiter substantiae adveniens seu rei seu secundum rem,** *the subjective* or *intellectual relation* or *that produced by the mind and existent only in the mind and the objective relation* or *that independent of the mind* or *thinking.* (See below, *relatio rationis*). Relationes quae consequuntur operationem intellectus sunt relationes rationis, PP. Q. 28. Art. 1 ob. 4; cum fundentur super aliquid, quod vere in re est, . . ., sunt reales relationes, habentes esse fundatum in natura rei, 1 Sent. 33. 1. 1 c; sicut realis relatio consistit in ordine rei ad rem, ita relatio rationis consistit in ordine intellectuum, Pot. 7. 11 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 7 ob. 5 and c; PP. Q. 28. Art. 1 ob. 1-4, c and ad 4, 2 c, 4 ob. 2, c and ad 2; PP. Q. 45. Art. 3 ad 1; PT. Q. 55. Art. 1 ad 3; C. G. 2. 12; C. G. 4. 14; 1 Sent. 26. 2. 1 c; 1 Sent. 30. 1. 3 ad 3; 1 Sent. 33. 1. 1 c; Pot. 7. 10 ob. 6 and 11 c; Pot. 8. 1 c; Verit. 4. 5 c; Verit. 21. 1 c; 5 Phys. 3 c; 5 Met. 11 b; et passim. — (s), **relatio mutua,** *correlativeness, mutual relation.* Cf. Pot. 7. 10 c. — (t), **relatio nativitatis,** *the relatio generationis.* — (u), **relatio originis,** *the relation of the origin of a thing.* Distinctio divinarum personarum non est nisi secundum originem, vel potius secundum relationes originis, PP. Q. 93. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 27 pr.; PP. Q. 29. Art. 4; PP. Q. 36. Art. 2 (bis); C. G. 4. 24 and 26; et passim. — (v), **relatio passiva,** see *relatio activa.* — (w), **relatio paternitatis,** see *relatio filiationis.* — (x), **relatio personalis,** *the relation as person,* cf. *relatio distinguens personam,* i.e., concerning or forming a divine person. Cum igitur relatio sit quae distinguit hypostases et constituit, . . . relinquitur quod relationibus personalibus remotis per intellect[um] non remaneant hypostases, . . ., sed relationes advenientes, qu[ae] proprietates ad dignitatem pertinentes, constituunt rationem personae; unde et personales dicuntur, PP. Q. 40. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 30. Art. 2 ad 1; PP. Q. 34. Art. 3 ad 1; PP. Q. 42. Art. 1; PT. Q. 17. Art. 1. — (y), **relatio principii** and **relatio procedentis a principio,** *the relation of principle and that of procession,* i.e., the relation according to which something is a principle and that according to which it flows from a principle. Relatio paternitatis est relatio principii, PP. Q. 28. Art. 1 ob. 3; relatio autem principii generationis in viventibus perfectis dicitur paternitas; relatio vero procedentis a principio dicitur filiatio. processio vero amoris non habet nomen proprium, . . ., unde neque relationes quae secundum ipsam accipiuntur. sed vocatur relatio principii huius processionis spiratio; relatio autem procedentis, processio; quamvis haec duo nomina ad ipsas processiones vel origines pertineant, et non ad relationes, PP. Q. 28. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 35. Art. 1; PP. Q. 41. Art. 5. — (z), **relatio prioritatis,** *the relation of priority.* Cf. Verit. 1. 5 ad 16. — (a^2), **relatio procedentis a principio,** see *ratio principii.* — (b^2), **relatio rationis,** see *relatio intellecta.* — (c^2), **relatio rationis tantum seu secundum rationem tantum seu solum secundum rationem seu secundum rationem intellegentiae tantum,** *the relation placed in the thought of the intellect only* or *the purely subjective relation.* Quod quidem quadrupliciter contingit, ut ex dictis Philosophi et Avicennae haberi potest. uno modo, quando aliquid ad seipsum refertur, ut cum dicimus idem eidem; si enim haec relatio aliquid in rerum natura poneret additum ei quod dicitur idem esset in infinitum procedere in rebus, quia ipsa relatio per quam aliqua res diceretur eadem esset eadem sibi per aliam relationem, et sic in infinitum. secundo, quando ipsa relatio ad aliquid refertur. non enim potest dici quod paternitas referatur ad subiectum suum per aliam relationem mediam, quia illa etiam media relatio indigeret alia media relatione, et sic in infinitum. unde illa relatio quae significatur in comparatione paternitatis ad subiectum non dicitur in rerum natura, sed in ratione tantum. tertio, quando unum relativorum pendet ex altero et non e converso, sicut scientia dependet a scibili et non e converso; unde relatio scientiae ad scibile est aliquid in rerum natura, non relatio scibilis ad scientiam, sed ratione tantum. quarto, quando ens comparatur ad non ens, ut cum dicimus quod nos sumus priores his qui futuri sunt post nos; alias sequeretur quod possent esse infinitae relationes in eodem, si generatio in infinitum procederet in futurum, Verit. 1. 5 ad 16. Cf. PP. Q. 13. Art. 7 ob. 5 and c; PP. Q. 28. Art. 1 ob. 2 and 4, c and ad 4 and 4 ad 4; PP. Q. 42. Art. 3 ad 1; 4 Sent. 41. 1. 1. 1 ad 3; Pot. 1. 1 ob. 3; Pot. 8. 1 c and 2 c; Verit. 1. 5 ad 16; Verit. 4. 5 c; Verit. 21. 1 c; 5 Phys. 3 c; 5 Met. 11 b; et passim. — (d^2), **relatio realis,** *real, objective relation,* see *relatio intellecta.* — (e^2), **relatio realiter exsistens,** see *relatio intellecta.* — (f^2), **relatio realiter substantiae adveniens,** see *relatio intellecta.* — (g^2), **relatio rei,** see *relatio intellecta.* — (h^2), **relatio secundum dici ad aliquid** and **relatio secundum esse ad aliquid,** *the relation according to supposition* and *that according to reality.* Cf. 1 Sent. 33. 1. 1 ad 1. — (i^2), **relatio secundum esse ad aliquid,** see *relatio secundum dici ad aliquid.* — (j^2), **relatio secundum rationem tantum,** see *relatio rationis tantum.* — (k^2), **relatio secundum rationem intellegentiae tantum,** see *relatio rationis tantum.* — (l^2), **relatio secundum rem,** see *relatio intellecta.* — (m^2), **relatio secundum rem,** see *relatio intellecta.* — (n^2), **relatio solum secundum rationem,** see *relatio rationis tantum.* — (o^2), **relatio speciei,** see *relatio generis.* — (p^2), **relatio specifica,** see *relatio generis.* — (q^2), **relatio subsistens,** see *relatio assistens.* — (r^2), **relatio temporalis,** *the temporal relation,* quae dicuntur ex tempore, 1 Sent. 33. 1. 1 ob. 4, the opposite of relatio, quae ab aeterno est, Pot. 7. 11 ob. 5. Cf. PT. Q. 35. Art. 5; Pot. 7. 11 ob. 1 and 2. — **idem ad seipsum non refertur aliqua relatione reali** (PP. Q. 42

Art. 1 ad 4), *nothing is brought into relationship with itself except in thought*, inquantum scilicet unam et eandem rem ratio accipit ut duo extrema relationis, 5 Phys. 3 c. Cf. 5 Met. 11 b. — **relationes non recipiunt magis et minus** (PS. Q. 82. Art. 4 c), *the relations do not become more or less*. Cf. Aristotle, Categ. 7, 6 b. 20 ff. — **relatio non potest esse absque aliquo absoluto** (C. G. 4. 10), *a relation* or *an existence of the relation is not possible without something that is absolute*, i.e., without a perspective. In quolibet enim relativo oportet intellegi quod ad se dicitur, praeter id quod ad aliud dicitur, sicut servus aliquid est absolute praeter id quod ad dominum dicitur, C. G. 4. 10. Cf. PP. Q. 28. Art. 2 ad 2. — **relatio non refertur per aliam relationem** (C. G. 2. 18), *a relation* or *a being of the relation is not taken with reference to something through another relation* or *through another being of the relation but through itself*, quia essentialiter relatio est (C. G. 2. 18); cum enim dicimus quod paternitas opponitur filiationi, oppositio non est relatio media inter paternitatem et filiationem, quia utroque modo relatio multiplicaretur in infinitum, PP. Q. 42. Art. 1 ad 4. Cf. 1 Sent. 31. 1. 1 c; 5 Phys. 3 c; 5 Met. 11 b. — **relatio sicut non incipit esse de novo absque mutatione alterius relatorum, ita nec absque alterius mutatione de novo desistit** (C. G. 3. 62), *just as a new relation does not begin without a change of both things standing in relation one to the other or at least of one of the two, so does an already existing relation not cease without such a change.*

relātīvē, *adv.*, see *relativus*.

relātīvus, a, um, *adj.*, *having reference* or *relation*, *referring*, *relative*, synonym of *relatus* and *respectivus*, the opposite of *absolutus*. Nec relative significari, cum relativa sint aliquorum antedictorum recordativa, vel nominum, vel participiorum, vel pronominum demonstrativorum, PP. Q. 13. Art. 1 ob. 3; haec relativa appellatio Dominus, Deo convenit ex tempore, PP. Q. 13. Art. 7 a; sed hoc nomen, homo, non est relativum sed absolutum, PT. Q. 16. Art. 1 ob. 4. Cf. PP. Q. 28. Art. 2 ad 3; PP. Q. 30. Art. 2 ob. 1; PP. Q. 36. Art. 4 ad 3; PP. Q. 42. Art. 1 ad 4; PT. Q. 17. Art. 1 ad 3; et passim. On **forma relativa**, see *forma* under 2; on **habitudo relativa**, see *habitudo*; on **nomen relativum et relativum secundum dici et esse**, see *nomen* under 1; on **oppositio relativa**, see *oppositio* under 2; on **pronomen relativum**, see *pronomen*; on **proprietas relativa**, see *proprietas* under 1; on **res relativa**, see *res*; on **verbum relativum**, see *verbum* under 1. — **relativum**, i, *n.*, synonym of *ad aliquid*, the Aristotelian ὂν πρός τι, *that which has reference to something*, *the being of the relation*, *that which has a relation to something* or *presents it*, which forms one of the ten categories of Aristotle. Esse relativi est ad aliud se habere, PP. Q. 28. Art. 2 ob. 3; cum ratio specifica relativi consistat in hoc, quod ad aliud se habet, PP. Q. 32. Art. 2 c; relativa sint, quae secundum esse ad aliud quodammodo se habent, C. G. 2. 12; unum relativum ponitur in definitione alterius, ex quo patet, quod unum relativorum specificatur ex alio, PT. Q. 35. Art. 5 ob. 3; relativa oportet simul esse, C. G. 1. 79; relativorum invenitur triplex diversitas. quaedam sunt, quorum utrumque importat relationem, non in se exsistentem, sed in ratione tantum, sicut quando ens refertur ad non ens vel relatio ad relationem vel aliquid huiusmodi, . . ., quaedam vero, quorum utrumque relationem realem importat, sicut pater et filius. quaedam vero, quorum alterum importat relationem realem et alterum relationem rationis tantum, sicut scientia et scibile, 1 Sent. 30. 1. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 29. Art. 4 (passim); PP. Q. 40. Art. 2 ob. 4; PT. Q. 35. Art. 5 (ter); 1 Cael. 8 c; 2 Sent. 1. 1. 5 ad 8; et passim. — Kinds of *relativum* are: (a), **relativum diversitatis** and **relativum identitatis**, *that which presents the relativeness of difference and that which presents the relativeness of identity*. Videtur quod Filius non sit alius a Patre. alius enim est relativum diversitatis substantiae, PP. Q. 31. Art. 2 ob. 1. Cf. PT. Q. 17. Art. 1; 1 Sent. 26. 2. 1 ad 2; 10 Met. 4 g. — (b), **relativum identitatis**, see *relativum diversitatis*. — (c), **relativum reciprocum**, *that which presents the relation of reciprocity*, *the reciprocal relative*. Cf. 1 Sent. 4. 1. 3 ad 3. — (d), **relativum secundum dici** and **relativum secundum esse**, *that which is relative only in thought* or *word*, *and that which is really so*. Relativa quaedam sunt imposita ad significandum ipsas habitudines, ut dominus et servus, pater et filius, et huiusmodi; et haec dicuntur relativa secundum esse. quaedam vero sunt imposita ad significandas res quas consequuntur quaedam habitudines, sicut movens et motum, caput et capitatum, et alia huiusmodi; quae dicuntur relativa secundum dici, PP. Q. 13. Art. 7 ad 1. Cf. 1 Sent. 30. 1. 3 ob. 4 and ad 4; 1 Sent. 33. 1. 1 ob. 1; Pot. 7. 10 ob. 11 and ad 11; Verit. 4. 5 ob. 2. — (e), **relativum secundum esse**, see *relativum secundum dici*. — **interempto uno relativorum interimitur aliud** (PT. Q. 35. Art. 5 ob. 2; cf. C. G. 1. 79; Opp. 1), *if one related term goes out of existence*, *so does that which corresponds to it*. — **omne relativum dependet a suo correlativo** (C. G. 4. 10), *everything that presents a relation to something*, *depends as such upon that to which it stands in relation*; cf. below: *relativum non potest* etc. — **relativum non potest esse sine correlativo** (Pot. 8. 1 ob. 10), *that which presents a relation to something*, *cannot exist without it*; cf. above: *omne relativum dependet* etc. — **relātīvē**, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of a relation*, *relatively*, the opposite of *absolute*. Ea quae absolute dicuntur, quolibet addito, remanent talia, sicut calidum et album; sed ea quae relative dicuntur, variantur secundum comparationem ad diversa; . . ., voluntarium autem dicitur aliquid, non solum propter se quasi absolute, sed etiam propter aliud quasi relative, PS. Q. 6. Art. 6 ad 2; nam parvum et magnum dicuntur relative, SS. Q. 134. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 6. Art. 2; PP. Q. 13. Art. 1 and 7 (passim); PP. Q. 28. Art. 3; PP. Q. 36. Art. 4; SS. Q. 135. Art. 1; et passim. On **dicere relative**, see *dicere* under 3; on **oppositum relative**, see *opponere*; on **praedicare relative**, see *praedicare* under 2; on **significare relative**, see *significare*.

relātus, a, um, *adj.*, *related to something*, *relating to something*, *related*, synonym of *relativus* and *respectivus*, the opposite of *absolutus*. Artifex autem per verbum in intellectu conceptum, et per amorem suae voluntatis ad aliquid relatum operatur, PP. Q. 45. Art. 6 c; secundum quod sunt ad Deum relata, C. G. 2. 4; per hoc multiplicius relatum intellegitur, C. G. 2. 14; multa ad invicem composita vel relata ut unum quoddam, C. G. 2. 101. Cf. PP. Q. 107. Art. 1; PS. Q. 16. Art. 4; PS. Q. 18. Art. 8; PT. Q. 48. Art. 3; PT. Q. 78. Art. 2; et passim. — Kinds of *relatus* are: **relatus per essentiam suam** and **relatus per rationem**, *related to something through its own essence* and *related to something through the intellect*. Ratio quidem in aliud refert, sed voluntas tendit in id quod est in aliud relatum per rationem, PS. Q. 16. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 16. Art. 4 ad 2. — **quod est per essentiam suam relatum posterius est absoluto** (PS. Q. 16. Art. 4 ad 2), *that which presents a relationship to something according to its own essence is subsequent to that which has no relation to anything.*

relaxātio, ōnis, *f.*, *a relaxation*, *an easing*. Misericordia est relaxatio iustitiae, PP. Q. 21. Art. 3 ob. 2; puta propter aliquam iniuriam in ipsum commissam, cuius relaxatio non est in arbitrio alicuius iudicis, SS. Q. 67. Art. 4 c; vel etiam absoluta relaxatio, quod etiam ad papam pertinet in omnibus generaliter, SS. Q. 89. Art. 9 ad 3; dispensatio est iuris relaxatio, PTS. Q. 36. Art. 5 ob. 2. Cf. PTS. Q. 81. Art. 4 ad 1.

relaxo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) lit., *to stretch out* or *widen again*; *to unloose*, *loosen*, *open*, (2) fig., *to slacken*, *ease*, *lighten*, *alleviate*. — (1), ut enim ad pariendum non doloris gemitus, sed maturitatis impulsus feminea viscera relaxaret, PP. Q. 98. Art. 2 ad 4; sicut ad pariendum non doloris gemitus, sed maturitatis impulsus feminea viscera relaxaret, SS. Q. 164. Art. 2 ad 1, in quot. — (2), et tamen in damnatione reproborum apparet misericordia, . . ., dum culpas relaxat propter dilectionem, PP. Q. 21. Art. 4 ad 1; sed ille, ut videtur, non potest relaxare, qui est contra reverentiam

divinam, SS. Q. 89. Art. 9 ob. 2. Cf. SS. Q. 67. Art. 4 (quater); SS. Q. 118. Art. 7; SS. Q. 147. Art. 5; SS. Q. 168. Art. 2 (bis); SS. Q. 174. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 1; et passim.

relectio, ōnis, *f.*, *reperusal, frequent reading*. Sive autem religio dicatur a frequenti relectione, sive ex iterata electione eius quod negligenter amissum est, SS. Q. 81. Art. 1 c.

relĕgo, ere, lēgi, lectum, 3, *v. a.*, (1) *to go through* or *over gain* in reading, in speech, or in thought, (2) *to travel over* or *through again, to return*. — (1), sicut Isidorus dicit, religiosus, ut ait Cicero, a religendo appellatus est, qui retractat, et tanquam relegit ea quae ad cultum divinum pertinent; et sic religio videtur dicta a relegendo ea quae sunt divini cultus, . . ., Deum relegere debemus, SS. Q. 81. Art. 1 c. — (2), vel religio dicitur ex eo quod Deum relegimus, SS. Q. 186. Art. 1 ob. 1, in quot.

relevo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to relieve, set free from* any evil; or, *to alleviate, mitigate, lessen* the evil itself; *to relieve*. Sed quandoque labuntur in aliquod peccatum ex ignorantia vel infirmitate, a quo de facili relevantur, SS. Q. 186. Art. 10 ad 3; secunda per punitionem; ubi etsi fides desit, poena satisfacit et relevat. potest ergo aliquis relevari ab aliquo peccato, manente peccato infidelitatis, PT. Q. 86. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. 31. Art. 1 ad 3.

religātio, ōnis, *f.*, *a binding up, bond*. Sive dicatur a religatione, religio proprie importat ordinem ad Deum, SS. Q. 81. Art. 1 c.

religio, ōnis, *f.*, (1) *religion, the virtue of rendering the worship to God that is due Him*, (2) *state of Christian perfection, state of the religious (community) life, a religious order*, (3) *religion* in sense of a doctrine revealed by God. — (1), religio est (virtus) per quam redditur debitum Deo, PS. Q. 60. Art. 3 c; sive autem religio dicatur ex frequenti relectione (eorum, quae sunt divini cultus), sive ex iterata electione eius, quod negligenter amissum est, sive dicatur a religatione, religio importat ordinem ad Deum. ipse enim est, cui principaliter alligari debemus tamquam indeficienti principio, ad quem etiam nostra electio assidue dirigi debet sicut in ultimum finem, quem etiam neglegentes peccando amittimus et credendo et fidem protestando recuperare debemus, SS. Q. 81. Art. 1 c; ad religionem autem pertinet exhibere reverentiam uni Deo secundum unam rationem, inquantum scilicet est primum principium creationis et gubernationis rerum, SS. Q. 81. Art. 3 c; religio non est fides, sed fidei protestatio per aliqua exteriora signa, SS. Q. 94. Art. 1 ad 1; Dei cultus religio nominatur, quia huiusmodi actibus quodammodo se homo ligat, ut ab eo non evagetur, et quia etiam quodam naturali instinctu se obligatum sentit Deo, ut suo modo reverentiam ei impendat, a quo est sui esse et omnis boni principium, C. G. 3. 119; religio habet quidem interiores actus quasi principales et per se ad religionem pertinentes, exteriores vero actus quasi secundarios et ad interiores actus ordinatos, SS. Q. 81. Art. 7 c; interiores autem actus religionis videntur esse devotio et oratio, SS. Q. 82 pr.; religio habet Deum pro fine, non autem pro obiecto, sed ea, quae offert colendo ipsum, Virt. 1. 12 ad 11; religio consistit in operatione, qua homo Deum colit se ei subiciendo, Trin. 1. 1. 2 c. Cf. SS. Q. 84. Art 1; C. G. 1. 1, 2, and 5; C. G. 3. 119; C. G. 3. 138 and 139; Relig. 1; et passim. — (2), religio est status spiritualis perfectionis, SS. Q. 100. Art. 3 ob. 4; religio perfectionis statum nominat, SS. Q. 186. Art. 1 c; considerantur in religionibus bene institutis, Quodl. 3. 5. 11 c; secunda (religionis acceptio est), prout aliquis ad aliqua caritatis opera se obligat, quibus specialibus Deo servitur, abrenuntians saecularibus, Relig. 1. Cf. SS. Q. 188. Art. 8 (passim); SS. Q. 189. Art. 1, 2, 3, 8, 9, and 10; Perf. 16; et passim. On **apostasia religionis**, see *apostasia*; on **professio religionis**, see *professio* under 1; on **status religionis**, see *status* under 4; on **votum religionis**, see *votum* under 1. — Kinds of *religio* in this sense are: (a), **religio activa** and **religio contemplativa**, *the order active* in the works of mercy, and *the contemplative order*. Sunt aliquae religiones institutae ad vacandum Deo per contemplationem, . . ., aliquae autem ad serviendum Deo in membris suis per actionem, sicut illorum, qui ad hoc Deo se dedicant, ut infirmos suscipiant, captivos redimant et alia misericordiae opera exsequantur, Relig. 1. — (b), **religio contemplativa**, see *religio activa*. — (c), **religio eremitica** and **monastica**, *the state of the hermit* and *that of the monk*. Cf. Relig. 1. — (d), **religio maior seu perfectior** and **religio minor**, *the more perfect* and *the less perfect order*, (according to the severity of the Rule). In maiori includitur minus et ideo ille qui est obligatus voto vel iuramento ad ingressum minoris religionis, potest licite induci ad hoc quod ad maiorem religionem transeat; nisi sit aliquid speciale quod impediat, puta infirmitas, vel spes maioris profectus in minori religione. ille vero qui est obligatus voto vel iuramento ad ingressum maioris religionis, non potest licite induci ad minorem religionem, nisi ex aliqua speciali causa evidenti, et hoc cum dispensatione superioris, SS. Q. 189. Art. 9 ad 3. Cf. SS. Q. 188. Art. 6 c; SS. Q. 189. Art. 8 c. — (e), **religione minor**, see *religio maior*. — (f), **religio monastica**, see *religio eremitica*. — (g), **religio perfectior**, see *religio maior*. — (3), ea quae ad Christianam religionem pertinent, PP. prol.; quomodo demonstrativa veritas fidei christianae religionis concordet, C. G. 1. 2; christianae religioni competit, quae singulariter bona spiritualia et aeterna promittit, C. G. 1. 5; quod pertineat ad religionem fidei, 1 Sent. 33. 1. 5 c. Cf. SS. Q. 30. Art. 4; SS. Q. 188. Art. 5; PT. Q. 62. Art. 5; PT. Q. 63. Art. 2; PTS. Q. 59. Art. 4; et passim.

religiōsus, a, um, *adj.*, (1) *religious, Godfearing, devout, pious*, (2) *religious*, i.e., belonging to the state of religious perfection, members of a religious order, synonym of *regularis*, the opposite of *saecularis*. — (1), non autem dicuntur religiosi omnes qui sunt in statu salutis, (ob. 5), . . ., quamvis religiosi dici possint communiter omnes qui Deum colunt, SS. Q. 81. Art. 1 ad 5. Cf. SS. Q. 10. Art. 7; SS. Q. 100. Art. 4. — (2), specialiter tamen religiosi dicuntur qui totam vitam suam divino cultui dedicant a mundanis negotiis se abstrahentes, SS. Q. 81. Art. 1 ad 5; antonomastice religiosi dicuntur illi, qui se totaliter mancipant divino servitio, quasi holocaustum Deo offerentes, SS. Q. 186. Art. 1 c; religiosi dicuntur communiter, qui quibusdam specialibus votis adstringuntur, Trin. 1. 1. 2 a; qui vitam suam totam et seipsos ad divinum obsequium votis quibusdam obligant, religiosi dicuntur, Trin. 1. 1. 2 c. Cf. SS. Q. 100. Art. 4; C. G. 3. 130; Quodl. 1. 8. 15 c; Quodl. 3. 6. 15-17 c; Perf. 11; et passim. On **status religiosorum**, see *status* under 4.

religo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to bind, fasten*. Vel potest intelligi religio a religando dicta, . . ., religat nos religio uni omnipotenti Deo, SS. Q. 81. Art. 1 c; per eam uni omnipotenti Deo religamur, SS. Q. 186. Art. 1 ob. 1; unde et religio dicitur a religando, SS. Q. 189. Art. 5 ob. 2.

relinquo, ere, līqui, lictum, 3, *v. a.*, *to leave behind by removing one's self, to leave, move away from, abandon*. Ideo iudicalia praecepta reliquit Dominus disponenda his qui curam aliorum erant habituri vel spiritualem, vel temporalem, PS. Q. 108. Art. 2 ad 4; et etiam ad percipiendum subtiles motus, qui ex impressionibus naturalium causarum in imaginatione humana relinquuntur, SS. Q. 172. Art. 1 ad 1; unde relinquitur quod nescivit Apostolus utrum anima eius fuerit coniuncta corpori ut forma, vel a corpore separata per mortem, SS. Q. 175. Art. 6 c; utrum possit uxorem infidelem relinquere, PTS. Q. 59 pr. Cf. PS. Q. 18. Art. 8 (bis); SS. Q. 24. Art. 5 (ter); SS. Q. 86. Art. 1 (bis); SS. Q. 101. Art. 4 (bis); SS. Q. 163. Art. 1 (ter); et passim.

reliquiae, ārum, *f.*, *the leavings, remains, relics, remnant, rest, remainder* of anything. Eadem ratio est de portatione reliquiarum, SS. Q. 96. Art. 4 ad 3; de adoratione reliquiarum sanctorum, PT. Q. 25 pr.; remanent in eo aliquae reliquiae peccati praeteriti, PT. Q. 86. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 25. Art. 6 (passim); PT. Q. 80. Art. 8

(ter); PT. Q. 83. Art. 5; PT. Q. 86. Art. 5 (passim); PT. Q. 89. Art. 1 ad 3; PTS. Q. 32. Art. 4; et passim.

reliquus, a, um, *adj., that is left* or *remains, that is left behind, remaining.* Reliquum definitionis erit commune omnibus virtutibus, et acquisitis et infusis, PS. Q. 55. Art. 4 c; non dependent a conclusionibus de quibus sunt reliquae intellectuales virtutes, PS. Q. 65. Art. 1 ad 3; tres autem reliquae intellectuales virtutes, scilicet sapientia, scientia et intellectus, SS. Q. 4. Art. 8 c; posset distingui a reliqua eius carne, PT. Q. 31. Art. 7 c. Cf. PT. Q. 54. Art. 1; PT. Q. 78. Art. 1; PTS. Q. 11. Art. 4; PTS. Q. 19. Art. 1; PTS. Q. 95. Art. 1.

relūceo, ēre, xi, 2, *v. n., to shine back, shine out; to reflect, shine, glow, give light.* Naturalem quidem, qua cognoscit Verbum per eius similitudinem in sua natura relucentem, PP. Q. 62. Art. 1 ad 3; ut pulchritudo ordinis magis in hominibus reluceret, PP. Q. 96. Art. 3 ad 3; fides autem est per se quidem et principaliter de Deo, qui est ipsa veritas; secundario autem de creaturis, in quibus veritas Dei relucet, SS. Q. 89. Art. 6 c; videre autem aliquid per speculum, est videre causam per effectum, in quo eius similitudo relucet, SS. Q. 180. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 93. Art. 1; PS. Q. 48. Art. 4; PS. Q. 66. Art. 4 (bis); PT. Q. 44. Art. 3, in quot.

reluctor, āri, ātus, 1, *v.* dep. *n., to struggle against* anything, *to resist.* Praedicamus duas naturales voluntates non contrarias, iuxta quod impii asserunt haeretici, sed sequentem eius humanam voluntatem, et non resistentem, vel reluctantem, PT. Q. 18. Art. 6 a; parvuli baptizandi, prout viribus possunt, reluctantur, PT. Q. 69. Art. 6 ad 2.

remaneo, ēre, mansi, mansūrus, 2, *v. n., to stay, remain, be left, continue, abide, endure.* Utrum tot ceciderint quot remanserunt, PP. Q. 63 pr.; utrum omnes potentiae animae remaneant in ea post mortem, PP. Q. 77 pr.; tamen in potestate voluntatis remanet sequi passiones, vel eas refutare, PP. Q. 115. Art. 4 c; sed ille qui committit pecuniam suam vel mercatori vel artifici per modum societatis cuiusdam, non transfert dominium pecuniae suae in illum, sed remanet eius, SS. Q. 78. Art. 2 ad 5. Cf. PP. Q. 66. Art. 2 (ter); PP. Q. 67. Art. 3 (bis); PP. Q. 76. Art. 1 (bis); PS. Q. 76. Art. 2 (bis); SS. Q. 39. Art. 3 (bis); et passim. — **remanens**, entis, *P. a., remaining, continuing, enduring.* Utrum poenitentia auferat culpam, remanente reatu, PT. Q. 86 pr.; scilicet de fornicatione, quae impedit matrimonium praecedens quoad actum remanente vinculo matrimoniali, PTS. Q. 62 pr. Cf. PS. Q. 105. Art. 3; PT. Q. 77. Art. 2 (ter); PTS. Q. 16. Art. 1; PTS. Q. 24. Art. 3 (bis); PTS. Q. 71. Art. 5 (bis); et passim.

remediābilis, e, *adj., irreparable.* Peccatum angeli non fuit remediabile, sicut peccatum hominis, PT. Q. 46. Art. 1 ad 4.

remedium, ii, *n.*, (1) lit., (a) *a remedy, medicine,* a cure for a disease or other disorder of body or mind; any medicine or treatment which alleviates pain and promotes restoration to health, (b) *a nostrum, a medicine,* the formula of which is a secret, (2) transf., or fig., *a means of aid, assistance* or *relief.* — (1) (a), remedium aegritudinis apponendum est ubi est aegritudo, PS. Q. 38. Art. 4 ob. 3; sicut multa adhibentur remedia infirmo, quando unum non sufficit ad sanandum, PS. Q. 101. Art. 3 ad 1; sicut nomen medicinae impositum est primo ad significandum remedium quod praestatur infirmo ad sanandum, SS. Q. 57. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 148. Art. 6; SS. Q. 162. Art. 6; PTS. Q. 58. Art. 1. — (1) (b), ad superstitionem pertinent molimina magicarum artium, et ligaturae, et remedia, quae medicorum quoque disciplina condemnat, SS. Q. 96. Art. 2 a, in quot. — (2), et ideo quanto per delectationem contra maiorem tristitiam vel anxietatem remedium praestatur, PS. Q. 48. Art. 1 c; multo magis videtur quod possint eis uti eleemosynas dando ad remedium animae suae, SS. Q. 32. Art. 8 ob. 3; quanto remedium est dignius, tanto debet esse generalius, (ob. 2), . . ., hoc sacramentum est ultimum remedium quod Ecclesia potest conferre, PTS. Q. 32. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 103. Art. 2; SS. Q. 33. Art. 7; SS. Q. 115. Art. 1; PT. Q. 70. Art. 3; PT. Q. 84. Art. 7 (bis); PTS. Q. 49. Art. 1; et passim.

rememorātio, ōnis, *f., remembrance, recollection.* Philosophus etiam dicit quod iuvenes corruptae magis appetunt coitum propter rememorationem delectationis, PTS. Q. 96. Art. 5 ob. 1.

rememorātivus, a, um, *adj., rememorative, serving to remind.* Unde sacramentum est et signum rememorativum eius quod praecessit, PT. Q. 60. Art. 3 c; successit autem ei in novo Testamento Eucharistiae sacramentum, quod est rememorativum praeteritae passionis, PT. Q. 73. Art. 5 c; hoc enim sacramentum est rememorativum dominicae passionis, PT. Q. 74. Art. 3 ob. 1. On **signum rememorativum**, see *signum* under 1; on **virtus rememorativa**, see *virtus* under 1.

rememoror, āri, ātus, 1, *v.* dep. *n.*, and *a., to call to mind,* used with *acc.*, with *rel. clause.* Sive ad rememoranda aliqua Dei beneficia, PS. Q. 102. Art. 2 c; tertio oportet ut homo sollicitudinem apponat, et affectum adhibeat ad ea quae vult rememorari, SS. Q. 49. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 87. Art. 1.

Remigius, ii, *m., Remigius* of Auxerre, Benedictine monk and exegete in the latter half of the ninth century. There is a reference to him from the *Catena Aurea* of St. Thomas. Ut Remigius dicit, PT. Q. 13. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 29. Art. 2; PT. Q. 40. Art. 1.

reminiscentia, ae, *f., arbitrary remembrance,* i.e., the action of remembering something, *reminiscence,* the deliberate use of *memoria.* Ex parte autem memorativae non solum habet memoriam, sicut cetera animalia, in subita recordatione praeteritorum, sed etiam reminiscentiam, quasi syllogistice inquirendo praeteritorum memoriam secundum individuales intentiones, PP. Q. 78. Art. 4 c; reminiscentia a qua intentiones et phantasmata rerum occultata et recondita educuntur ad intellegendum res sensibiles, 1 Anim. 10 c; reminiscentia nil est aliud quam inquisitio alicuius, quod a memoria excidit, Mem. 5 b; reminiscentia habet similitudinem cuiusdam syllogismi, quare, sicut in syllogismo pervenitur ad conclusionem ex aliquibus principiis, ita etiam in reminiscendo aliquis quodammodo syllogizat, se prius aliquid vidisse aut audivisse aut aliquo alio modo percepisse, ex quodam principio in hoc deveniens; et reminiscentia est quasi quaedam inquisitio, quia non a casu reminiscens ab uno in aliud, sed cum intentione deveniendi in memoriam alicuius procedit, Mem. 8 a. Cf. PP. Q. 12. Art. 12; PP. Q. 77. Art. 8; PP. Q. 78. Art. 4 (bis); PP. Q. 89. Art. 6; PS. Q. 74. Art. 3 ad 1; et passim.

reminiscitivus, a, um, *adj., recalling something, reminiscent.* Actus cogitativae, qui est conferre et componere et dividere, et actus reminiscitivae, qui est quodam syllogizmo uti ad inquirendum, non minus distant ab actu aestimativae et memorativae, quam actus aestimativae ab actu phantasiae. debent ergo vel cogitativa et reminiscitiva poni aliae vires praeter aestimativam et memorativam, PP. Q. 78. Art. 4 ob. 5. On **vis reminiscitiva**, see *vis* under 1.

reminiscor, sci, *v.* dep. *n.* and *a., to recall to mind, recollect, remember.* Considerare ea quae prius novit est reminisci, PP. Q. 89. Art. 6 ob. 1; reminisci est quaedam reinventio prius acceptorum non conservatorum, Mem. 1 a; reminiscendo venamur, id est, inquirimus id quod consequenter est ab aliquo priori quod in memoria tenemus; sicut enim ille qui inquirit per demonstrationem procedit ex aliquo priori quod est notum, ex quo venatur aliquid posterius quod est ignotum, ita etiam reminiscens ex aliquo priori quod in memoria habetur, procedit ad reinveniendum id quod ex memoria excedit, Mem. 5 b. Cf. PP. Q. 89. Art. 6, in quot.; PS. Q. 2. Art. 6; SS. Q. 49. Art. 1; SS. Q. 110. Art. 3; PTS. Q. 70. Art. 3 (bis, in quot.).

remissē, *adv.*, see *remitto*.

remissibilis, e, *adj.*, *pardonable, remissible.* Omnia mortalia peccata hominum, sive sint magna, sive sint parva, ante mortem sunt remissibilia, (c), . . ., non est tota causa quare peccatum hominis sit remissibile, PP. Q. 64. Art. 2 ad 4; esse autem reparabile convenit peccato quod fit per infirmitatem vel ignorantiam, quod dicitur remissibile, PS. Q. 88. Art. 2 ob. 2; veniale non sumitur ibi secundum quod nunc de veniale loquimur; sed dicitur veniale quod est facile remissibile, PS. Q. 89. Art. 3 ad 1; inexpertus divinae severitatis credidit illud peccatum esse veniale, id est, de facili remissibile, SS. Q. 163. Art. 4 ad 3, in quot.

remissio, ōnis, *f.*, (1) *a slackening, relaxing, abatement*, the opposite of *intensio*, (2) *remission, cancellation, forgiveness.* — (1), deficiunt a sua causa, non solum secundum intensionem et remissionem, PP. Q. 4. Art. 3 ad 1; torpor remissionem quandam importat in ipsa exsecutione, SS. Q. 54. Art. 2 ad 1; remissio animi a rebus agendis fit per ludicra verba et facta, SS. Q. 168. Art. 2 a; remissio naturae mutabilis est, C. G. 1. 91; si ex remissione animi, C. G. 3. 130. Cf. PP. Q. 48. Art. 4; SS. Q. 138. Art. 1 (bis); SS. Q. 157. Art. 2; SS. Q. 159. Art. 2 (passim); SS. Q. 168. Art. 2; et passim. On **remissio formae**, see *forma* under 2; on **remissio habitus**, see *habitus* under 4. — (2), sed homo post peccatum super hoc indiget gratia etiam ad peccati remissionem et infirmitatis sustentationem, PP. Q. 95. Art. 4 ad 1; dicitur pro remissione venalium, PS. Q. 74. Art. 8 ob. 6; remissio in puniendo non est vitium, SS. Q. 159. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 159. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 3 (bis); PT. Q. 1. Art. 6; C. G. 3. 158; C. G. 4. 55; et passim.

remissivus, a, um, *adj.*, *remissive, inclined to, of the nature of remission* or *pardon.* Virtus autem remissiva peccatorum speciali quodam modo pertinet ad passionem ipsius Christi, PT. Q. 62. Art. 5 ad 2.

remissus, a, um, *P. a.*, see *remitto*.

remitto, ere, misi, missum, 3, *v. a.*, (1) lit., *to send back, cause to return*, (2) fig., (a) *to remit, to cancel a debt*, (b) *to remit, pay back*, (c), *to modify*, change more or less in character, properties or form, (d) *to forgive* or *pardon a sin, offence, fault, punishment*, etc., (e) *to refer* or *have recourse* to some one, (f) *to relax, relieve, release, abate, remit, lessen.* — (1), inconvenienter igitur mandatur, quod imminente proelio aliqui domum remittantur, (ob. 5), . . ., tertio mandavit ut impedimenta proelii removerentur, remittendo quosdam ad domum, (c), . . ., timidi remittebantur ad domum, PS. Q. 105. Art. 3 ad 6. — (2) (a), quarto instituit quod in septimo anno debita penitus remitterentur, . . ., si autem omnino impotentes essent, eadem ratione eis erat debitum remittendum, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4. — (2) (b), de reditibus Ecclesia vel oblationes fidelium, sola episcopo ex his una portio remittatur, SS. Q. 185. Art. 7 c. — (2) (c), formae elementorum propter sui imperfectionem sunt mediae inter formas accidentales et substantiales; et ideo recipiunt magis et minus; et ideo remittuntur in mixtione, PP. Q. 76. Art. 4 ad 4. — (2) (d), (*a sin*), ergo veniale in infideli, cui non remittitur originale, invenitur ante mortale, PS. Q. 89. Art. 6 ob. 1; et sic remittitur aliquod peccatum sine gratia, (ob. 3), . . ., offensa autem non remittitur alicui, (c), . . ., plus requiritur ad hoc quod offendente remittatur offensa, PS. Q. 113. Art. 2 ad 1; apud antiquos per sacrificiorum oblationes remittebatur prius peccatum originale, SS. Q. 85. Art. 1 ad 2; in signum quod per sanguinem crucis Christi remittuntur peccata, PT. Q. 84. Art. 4 ad 3; et propter hoc si debeat peccatum curari, oportet quod per contritionem comminuentem remittatur, PTS. Q. 2. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 161. Art. 5; PT. Q. 38. Art. 3 (bis); PT. Q. 39. Art. 5; PT. Q. 68. Art. 6 (bis); PT. Q. 70. Art. 4; et passim. — (*an offence*), et similiter si aliquis offensam in se commissam remittat, PP. Q. 21. Art. 3 ad 2; vel si offensam remittat, cuius iuste posset exigere vindictam, PS. Q. 108. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 108. Art. 4; PS. Q. 113. Art. 2 (passim); SS. Q. 32. Art. 2; PT. Q. 86. Art. 2 (ter); PT. Q. 86. Art. 3; et passim. — (*a fault*), eodem enim actu Deus et largitur gratiam, et remittit culpam, PS. Q. 113. Art. 6 ad 2; per eam enim et liberum arbitrium movetur, et culpa remittitur, PS. Q. 113. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 87. Art. 5, in quot.; PT. Q. 71. Art. 3; PT. Q. 86. Art. 3; PT. Q. 86. Art. 4; PT. Q. 86. Art. 5. — (*a punishment*), et ideo liberum ei est poenam remittere, . . ., non tamen remittit poenam, (ad 2), . . ., iudex si inordinate poenam remitteret, SS. Q. 67. Art. 4 ad 3. — (*an injury*), sed princeps, qui habet plenariam potestatem in republica, si ille qui passus est iniuriam, velit eam remittere, SS. Q. 67. Art. 4 c. — (2) (e), ergo videtur quod nec sacerdos de gravioribus peccatis possit subditum suum absolvere, sed debeat ad superiorem remittere, (ob. 3), . . ., sunt autem quinque casus in quibus oportet quod simplex sacerdos poenitentem ad superiorem remittat, . . ., tertius quando invenit irregularitatem contractam, pro cuius dispensatione debet ad superiorem remittere, PTS. Q. 20. Art. 2 c. — (2) (f), bonum autem quod Deus creaturae vult, non est divina essentia. unde nihil prohibet illud intendi vel remitti, PP. Q. 20. Art. 3 ad 2; intenditur enim huiusmodi habilitas per dispositiones quibus materia praeparatur ad actum, quae quanto magis multiplicantur in subiecto, tanto habilius est ad recipiendam perfectionem et formam. et e contrario remittitur per dispositiones contrarias. quae quanto magis multiplicatae sunt in materia et magis intensae, tanto magis remittitur potentia ad actum, . . ., neque habilitas praedicta in infinitum diminuitur vel remittitur, . . ., frigiditas enim et humiditas, per quae diminuitur sive remittitur habilitas materiae ad formam ignis, . . ., et habilitas praedicta in infinitum diminuitur vel remittitur, PP. Q. 48. Art. 4 c; quia privationes et negationes non remittuntur, nec intenduntur per se, sed solum per suam causam, vel secundum aliquam affirmationem adiunctam, PP. Q. 59. Art. 3 ad 3; sed intellectualis natura non intenditur nec remittitur, PP. Q. 93. Art. 3 ob. 3; sunt enim quidem actus exteriores, qui inquantum sunt delectabiles vel poenosi, nati sunt intendere voluntatem vel remittere, PS. Q. 20. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 52. Art. 2; PS. Q. 53. Art. 2 (bis); PS. Q. 66. Art. 2. — **remittere veniam**, *to grant pardon.* Unde contra hanc formam facit qui fratri petenti veniam non remittit, PT. Q. 88. Art. 2 c. — **remissus**, a, um, *P. a.*, (1) *slack, negligent, remiss*, (2) *rush*, (3) of sin, *forgiven.* — (1), et ideo fortes, qui ex iudicio rationis aggrediuntur pericula, in principio videntur remissi, quia non passi, PS. Q. 45. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 52. Art. 1 c; SS. Q. 108. Art. 2 ad 3; PT. Q. 89. Art. 2 c; PTS. Q. 3. Art. 3 ob. 2. — (2), Augustinus verba illa et similia recitat in I Retr., ubi sup; unde post verba remissa in lib. Retract., subdit, PT. Q. 16. Art. 3 ad 1. — (3), ergo, remissa culpa, remanet reatus alicuius poenae, PT. Q. 86. Art. 4 ob. 1. Cf. PTS. Q. 5. Art. 1 ad 3. — **remissē**, *adv.*, (1) *gently, mildly*, (2) *slightly.* — (1), et quod aliquis percutiat fortiter vel remisse, PS. Q. 7. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 65. Art. 2 ad 1; SS. Q. 83. Art. 13, in quot. — (2), magis intemperatum vituperamus, quia non concupiscens, vel quiete, id est, remisse, concupiscens persequitur delectationes, SS. Q. 156. Art. 3 ad 3, in quot.

remordeo, ēre, no perf., rsum, 2, *v. a.*, *to vex, torment, rebuke, disturb.* Dicitur enim conscientia testificari, ligare vel instigare, vel etiam accusare, vel etiam remordere, . . ., et secundum hoc conscientia dicitur excusare, vel accusare, seu remordere, PP. Q. 79. Art. 13 c; neque etiam sibi ipsis concordant propter conscientiam remordentem, SS. Q. 25. Art. 7 c; et per hoc patet solutio ad secundum, quia conscientia non remordet de peccato, nisi inquantum est divino praecepto contrarium, PTS. Q. 98. Art. 8 ad 2.

remorsio, ōnis, *f.*, *remorse.* Sed hoc etiam nihil est, quia sicut poena ignis aequatur culpae; ita etiam poena remorsionis conscientiae, PTS. Q. 14. Art. 5 c.

remorsus, ūs, *m.*, *with conscientiae, remorse of conscience.* Alioquin

non esset in eis remorsus conscientiae, PS. Q. 85. Art. 2 ad 3; unde triplicem poenam incurrit; unam quidem a seipso, quae est conscientiae remorsus, PS. Q. 87. Art. 1 c; et sic subditus absque omni remorsu conscientiae posset votum praetermittere, SS. Q. 88. Art. 12 ad 2; unde vermis qui in damnatis ponitur, non debet intelligi esse corporalis, PTS. Q. 97. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 98. Art. 8 (bis).

remōtē, *adv.*, see *removeo.*

remōtio, ōnis, *f.*, *a putting back, withdrawing, removal*, in the ontological sense of the word, synonym of *negatio* and *privatio*, the opposite of *affirmatio* and *positio*. De nominibus quae de Deo dicuntur negative, vel quae relationem ipsius ad creaturam significant, manifestum est quod substantiam eius nullo modo significant, sed remotionem alicuius ab ipso, vel relationem eius ad alium, vel potius alicuius ad ipsum, PP. Q. 13. Art. 2 c; per remotionem omnium formarum distinguentium, PP. Q. 16. Art. 7 ad 2; malum importat remotionem boni, PP. Q. 48. Art. 3 c; ad quarum remotionem non sequitur remotio primorum principiorum, PP. Q. 82. Art. 2 c; in remotione cuiusdam materiae, PT. Q. 84. Art. 3 c; sed ad remotionem peccatorum, PT. Q. 84. Art. 4 c. Cf. C. G. 1. 12 and 14; C. G. 2. 15, 25, 33, and 76; 4 Sent. 49. 2. 1 ad 12; 1 Perih. 10 c; et passim. On **cognoscere per modum remotionis seu per remotionem**, see *cognoscere* under 2; on **via remotionis seu quae est per viam**, see *via* under 2; on **ad remotionem causae sequitur remotio effectus**, see *causa* under 2.

remōtīvē, *adv.*, see *remotivus.*

remōtivus, a, um, *adj.*, *withdrawing, removing*, the opposite of *positivus*. Unum non est remotivum multitudinis, PP. Q. 30. Art. 3 ad 3; per circumcisionem conferebatur gratia quantum ad effectus remotivos culpae, sed non quantum ad effectus positivos gratiae, PT. Q. 62. Art. 6 ad 3. On **effectus remotivus**, see *effectus*. — **remōtīvē**, *adv.*, *in the manner and sense of withdrawal* or *removal, remotively*, the opposite of *positive*, does not occur in the Summa Theologica. On **accipere remotive**, see *accipere* under 3; on **dicere remotive**, see *dicere* under 3; on **praedicare remotive**, see *dicere* under 3; on **praedicare remotive**, see *praedicare* under 2.

remōtus, a, um, *Part.* and *P. a.*, see *removeo.*

removeo, ēre, mōvi, mōtum, 2, *v. a.*, *to move back, withdraw, remove* in the ontological and logical senses of the word, the opposite of *attribuere* and *ponere*. Potest autem ostendi de Deo quomodo non sit, removendo ab eo ea quae ei non conveniunt, utpote compositionem, motum et alia huiusmodi, PP. Q. 3 pr.; esse autem in potentia omnino removetur a Deo, PP. Q. 3. Art. 6 c; huiusmodi nomina sunt inducta ad removendam vel ad designandam habitudinem causae respectu creaturarum, PP. Q. 13. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 4 ad 5 and Art. 8 c; PP. Q. 41. Art. 1 ad 2; PP. Q. 58. Art. 4 c; SS. Q. 2. Art. 10; SS. Q. 3. Art. 1; et passim. — **removens prohibens**, *the principle that removes an impediment.* Nam removens prohibens dicitur movens per accidens, PP. Q. 19. Art. 12 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 1; PP. Q. 39. Art. 4 ad 5; PP. Q. 39. Art. 8 c; PP. Q. 41. Art. 1 ad 2; PP. Q. 58. Art. 4 c; et passim. — **remōtus**, a, um, *Part.* and *P. a.*, *moved back, withdrawn, removed.* Impositum est enim nomen hoc (Deus) ad aliquid significandum supra omnia existens, quod est principium omnium, et remotum ab omnibus, PP. Q. 13. Art. 8 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 12 c; 8 Phys. 4 b and 8 g; 1 Cael. 15 b and 18 a; 2 Cael. 2 f; et passim. On **causa remota et removens prohibens**, see *causa* under 2; on **cognitio remota**, see *cognitio* under 2; on **corruptio remota**, see *corruptio* under 3; on **definitio remota**, see *definitio* under 2; on **disponere remotum prohibens**, see *disponere* under 2; on **dispositio remota**, see *dispositio* under 4; on **finis remota**, see *finis* under 2; on **fundamentum remotum**, see *fundamentum*; on **genus remotum**, see *genus* under 2; on **materia remota**, see *materia* under 2 and 3; on **mensura remota**, see *mensura*; on **motor remotus**, see *motor*; on **movens remotum**, see *movens*; on **potentia remota**, see *potentia* under 4; on **principium remotum**, see *principium*; on **similitudo remota**, see *similitudo* under 1. — **remota causa removetur effectus**, see *causa* under 2. — **remoto posteriori non removetur prius** and **remoto priori removetur posterius**, see *posterius* under 1. — **remoto priori removentur ea, quae consequenter sunt**, see *prior* under 1. — **remōtē**, *adv.*, *at a distance, afar off, remotely.* Duae leges distingui possunt, secundum quod una propinquius ordinat ad finem, alia vero remotius, PS. Q. 107. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 48. Art. 2; PP. Q. 60. Art. 4; PP. Q. 74. Art. 3 (bis); PP. Q. 118. Art. 1; PTS. Q. 45. Art. 4; et passim.

remūnerātio, ōnis, *f.*, *a repaying, recompense, reward, remuneration.* Expectatur enim in futura remuneratione duplex gloria, PP. Q. 66. Art. 3 c; opera enim misericordiae non sunt intuitu humanae remunerationis facienda, (ob. 1), . . ., sed quando eam misericorditer impendit, non humanam, sed divinam remunerationem quaerere debet, . . ., non debet intendere remunerationem humanam, SS. Q. 71. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 110. Art. 4 (passim); SS. Q. 122. Art. 5 (bis); SS. Q. 185. Art. 3; PT. Q. 89. Art. 6 (bis); PTS. Q. 34. Art. 4; et passim.

remūnero, āre, 1, *v. a.*, *to reward, repay*, (1) *act.*, (2) *pass.* — (1), per quam nobis innotescit quod Deus huiusmodi opera a nobis requirit, et nos pro eis remunerat, SS. Q. 124. Art. 5 c; videtur quod per poenitentiam Deus remuneret priora bona opera in statu peccati facta, (ob. 3), . . ., non ut remuneret ea in vita aeterna, . . ., sed remunerat ea temporali remuneratione, PT. Q. 89. Art. 6 ad 3. — (2), inquantum aliquis sperans remunerari a Deo accenditur ad amandum Deum, SS. Q. 17. Art. 8 c; sicut enim remunerantur boni pro his quae bene agunt, ita puniuntur mali pro his quae male agunt, SS. Q. 108. Art. 2 ob. 1; ita etiam remuneretur per gloriam animae redundantem ad corpus, PT. Q. 19. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 19. Art. 7 (bis); SS. Q. 80. Art. 1 c, in quot.; SS. Q. 110. Art. 3 (ter); SS. Q. 11. Art. 1 ad 2; PT. Q. 19. Art. 4 ob. 1; et passim.

renascor, i, ātus, 3, *v. dep. n.*, (1) *lit.*, *to be born again*, (2) *fig.*, (in eccl. Latin) *to be renewed in heart, to be born again.* — (1), ut Augustinus dicit super illud Ioan. III: numquid homo potest in ventrem matris suae iterato introire et renasci, PT. Q. 67. Art. 4 ob. 3. Cf. PT. Q. 68. Art. 11 a, in quot. — (2), et omnes qui renascuntur in Christo, SS. Q. 2. Art. 8 c; nemo autem renascitur nisi prius nascatur, PT. Q. 27. Art. 1 ob. 2; spiritualis cognitio contrahitur per sacramentum, quo fideles renascuntur in Christo, PTS. Q. 57. Art. 1 ad 5. Cf. PS. Q. 113. Art. 3, in quot.; (bis); PT. Q. 28. Art. 1, in quot.; PT. Q. 39. Art. 8; PT. Q. 68. Art. 9; PTS. Q. 78. Art. 2 (passim).

Renātus, i, *m.*, *Renatus*, a monk and layman of Caesarea in Mauritania, the bearer of a letter to Augustine from Optatus, bishop of Mileum, which he delivered to him at Caesarea, 418, A.D. Unde et Augustinus dicit ad Renatum, PT. Q. 79. Art. 7 ad 2.

rēnes, renum, *m.*, (1) *lit.*, *the loins*, (2) *fig.*, *the seat of affections.* — (1), renes autem accingendi sunt cingulo castitatis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2; sed spiritualis morbus praecipue viget in viris in renibus, (ob. 3), . . ., et propter appetitivam inunguntur aliquibus renes, . . ., quidam vero illam servant quae fit ad pedes, (c), . . ., secundum quorumdam consuetudinem fit in renibus, PTS. Q. 32. Art. 6 ad 3.

renīsus, ūs, *m.*, *resistance.* Nihil est aliud quam renisus voluntatis ad id quod est, vel non est, PP. Q. 64. Art. 3 c; infidelitas habet ignorantiam adiunctam, et habet renisum ad ea quae sunt fidei, SS. Q. 10. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 78. Art. 3 ad 1.

renitentia, ae, *f.*, *resistance, reluctance.* Scilicet abscissionem causarum quantum ad primum, et renitentiam liberi arbitrii ad ipsum peccatum, quantum ad secundum, PTS. Q. 12. Art. 3 c.

renītor, nīti, *v.* dep. *n.*, *to strive* or *struggle against, resist.* Non quia totaliter renitantur ordini divinae gubernationis, PP. Q. 103. Art. 8 ad 1; quia in eorum voto intelligitur debita conditio, scilicet si suis superioribus placuerit, vel non renitantur, SS. Q. 88. Art. 8 ad 4; imo quandoque pro posse renititur, PT. Q. 69. Art. 6 ob. 2. Cf. PP. Q. 63. Art. 2 (bis); PP. Q. 81. Art. 3 (bis); PP. Q. 103. Art. 8 (bis); PS. Q. 10. Art. 3; PS. Q. 74. Art. 10; SS. Q. 10. Art. 5 (ter); SS. Q. 10. Art. 6 (passim); et passim.

renovātio, ōnis, *f.*, *a renewing, renewal.* Ex quo datur intelligi, quod renovatio nostra, quae fit secundum novi hominis indumentum, PP. Q. 93. Art. 6 a; cum ergo conflagratio mundi sit dispositio ad renovationem praedictam, PTS. Q. 74. Art. 7 c. Cf. PT. Q. 69. Art. 4, in quot.; PT. Q. 84. Art. 10, in quot.

renovo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to renew, restore*, used *lit.* and *fig.* Dicit enim Boethius: "series fati caelum et sidera movet; elementa in se invicem temperat, et alterna commutatione transformat; eadem nascentia occidentiaque omnia per similes foetum seminumque renovat progressus," PP. Q. 116. Art. 4 ob. 1; per gratiam Spiritus sancti mundum renovaverit, SS. Q. 2. Art. 8 c; eligere dignatus est Abraham, in quo forma esset renovatae notitiae Dei et morum, PT. Q. 1. Art. 6 c; quia renovantur secundum spiritum, PT. Q. 52. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 79. Art. 13 ob. 1; PS. Q. 81. Art. 3 ad 2; PT. Q. 68. Art. 1; PT. Q. 69. Art. 8; PT. Q. 84. Art. 10, in quot.; PTS. Q. 74. Art. 1.

renuntiātio, ōnis, *f.*, *a renunciation*, the act of giving up or surrendering, a possession, right etc. Et similiter etiam conversi tendentur propter renuntiationem temporalium, PTS. Q. 40. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 188. Art. 2; SS. Q. 185. Art. 4 (bis).

renuntio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to give up, break off, protest against, disclaim, renounce.* Per acceptionem coronae aliquis renuntiet temporalibus bonis, . . ., ergo renuntiant temporalibus, (ob. 1), . . ., clerici in hoc quod coronam accipiunt, non renuntiant patrimonio, PTS. Q. 40. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 100. Art. 6 (bis); SS. Q. 100. Art. 10 (bis).

renuo, ere, ui, 3, *v. n.* and *a.*, *to refuse, decline.* Isaac possessiones renuebat accipere, quia timebat ne per hoc ad superfluas divitias veniretur, . . ., non autem legitur quod renuerit recipere aliqua necessaria ad vitae sustentationem communiter conservandam, SS. Q. 188. Art. 7 ad 4; Christus detractibiles passiones assumere renuit, PT. Q. 46. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 39. Art. 1 c; SS. Q. 184. Art. 7 ad 2; SS. Q. 185. Art. 1 ad 3; SS. Q. 186. Art. 9 ad 3; PT. Q. 44. Art. 2; et passim.

reordino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to reordain, ordain anew.* Cum redeunt ad unitatem Ecclesiae, non reordinantur, PT. Q. 82. Art. 7 c; sed potestas clavium adhuc remanet in praedictis, quia cum non detur nisi in ordine, oporteret reordinari eos, PTS. Q. 19. Art. 6 ob. 2. Cf. PTS. Q. 22. Art. 3 ob. 1; PTS. Q. 35. Art. 5 a and c.

reparābilis, e, *adj.*, *reparable*, capable of being set right again. Peccata autem quae habent inordinationem circa ea quae sunt ad finem, conservato ordine ad ultimum finem, reparabilia sunt, . . ., secundum hoc ergo mortale et veniale opponuntur, sicut reparabile et irreparabile, PS. Q. 88. Art. 1 c; peccatum autem veniale, quod est reparabile, . . ., esse autem reparabile convenit peccato quod fit per infirmitatem vel ignorantiam, PS. Q. 88. Art. 2 ob. 2. — **reparābiliter**, *adv.*, *reparably.* Qui vero peccat citra aversionem a Deo, ex ipsa ratione peccati reparabiliter deordinatur, PS. Q. 72. Art. 5 c; pervertit autem aliquis ordinem quandoque quidem reparabiliter, PS. Q. 87. Art. 3 c.

reparābiliter, *adv.*, see *reparabilis.*

reparātio, ōnis, *f.*, *a restoration, renewal.* Sicut si corrumpatur principium visivum, non potest fieri visionis reparatio nisi sola virtute divina, PS. Q. 87. Art. 3 c; miraculosa reparatio sanitatis per divinam virtutem fit, SS. Q. 178. Art. 1 ob. 4; reparatio corporum praecedet tempore coniunctionem animarum, PTS. Q. 77. Art. 4 ob. 1. Cf. PS. Q. 109. Art. 10; PS. Q. 114. Art. 7 (passim); PTS. Q. 75. Art. 2; PTS. Q. 86. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 9; et passim.

reparo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to restore, repair, renew, make good, refresh, revive*, used *lit.* and *fig.* Semper enim defectus quo subtrahitur principium irreparabilis est; si autem salvetur principium, eius virtute alii defectus reparari possunt; sicut si corrumpatur principium visivum, non potest fieri visionis reparatio nisi sola virtute divina; si vero, salvo principio visivo, aliqua impedimenta adveniant visioni, reparari possunt per naturam vel per artem, PS. Q. 87. Art. 3 c; et de arbustis, quae viriditatem amittunt, et rursus quasi resurgentia reparantur, PTS. Q. 75. Art. 3 ob. 2; pulveres illi ex quibus corpus humanum reparabitur, aliquam habeant inclinationem naturalem ad animam quae eis coniungetur, PTS. Q. 78. Art. 3 ob. 1; tunc enim earum poterit ex superfluitatibus capillorum reparari, PTS. Q. 80. Art. 5 ad 1; virginitas mentis reparari potest, quamvis non virginitas carnis, PTS. Q. 96. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 4; PS. Q. 87. Art. 1 (passim); SS. Q. 62. Art. 3; SS. Q. 164. Art. 2 ob. 6; PTS. Q. 75. Art. 1; et passim.

repello, ere, reppuli, repulsum, 3, *v. a.*, *to drive, crowd*, or *thrust back; to reject, repulse, repel.* Sed repellere miseriam alterius hoc maxime ei competit, PP. Q. 21. Art. 3 c; honestus dicitur qui nihil habet turpitudinis; nam honestas dicitur, quasi honoris status; qui maxime consideratur in temperantia, quae repellit vitia maxime opprobriosa, SS. Q. 141. Art. 2 ad 3; utrum peccator accedens ad hoc sacramentum sit repellendus, PT. Q. 80 pr. Cf. PP. Q. 95. Art. 3 (bis); PS. Q. 28. Art. 4 (ter); PS. Q. 43. Art. 2 (bis); SS. Q. 70. Art. 3 (passim); PTS. Q. 55. Art. 10 (passim); et passim.

rependo, ere, di, sum, 3, *v. a.*, *to pay back, repay, requite, recompense, return, reward.* Et quia rependere vicem malis, apprehenditur ut bonum, PS. Q. 25. Art. 1 c; hoc requirit amicitia, ut amoris vicem quis rependat, PS. Q. 38. Art. 3 ob. 2; dum scilicet aliquis obedit eorum imperio, et vicem beneficiis eorum pro suo modo rependit, SS. Q. 102. Art. 2 c; sicut est communicatio quaedam in beneficiis, cum scilicet aliquis pro beneficio recepto gratiam rependit, PT. Q. 85. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 114. Art. 1 ob. 3; SS. Q. 106 pr.; PT. Q. 15. Art. 5, in quot.

repentē, *adv.*, *suddenly, unexpectedly.* Non autem sicut columba et ignis ad haec tantum modo significanda repente extiterunt, PP. Q. 43. Art. 7 ad 2, in quot.; et sic manifestum est quod nemo repente fit summus, SS. Q. 189. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 188. Art. 7, in quot.; PT. Q. 36. Art. 7; PT. Q. 39. Art. 6; PT. Q. 69. Art. 3.

repentīnus, a, um, *adj.*, *sudden, hasty, unlooked for, unexpected.* Videtur quod fortitudo non maxime consistat in repentinis. illud enim videtur esse in repentinis quod ex inopinato provenit, . . ., ergo fortitudo non consistit maxime in repentinis, (ob. 1), . . ., sed ubi est aliquod repentinum, . . ., ergo operatio fortitudinis non est circa repentina, (ob. 2), . . ., et sic fortitudo non est circa repentina, . . ., et sic fortitudo maxime est circa repentina, SS. Q. 123. Art. 9 c. Cf. PS. Q. 42 pr.; PS. Q. 42. Art. 5 (passim); PS. Q. 35. Art. 1; PS. Q. 109. Art. 8; PT. Q. 31. Art. 4. — **ex repentīnō**, *suddenly.* Solertia est habitus qui provenit ex repentino, SS. Q. 49. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 27. Art. 2 c.

repercutio, ere, cussi, cussum, 3, *v. a.*, *to strike back.* Ille se defendens repercutiat eum, PS. Q. 76. Art. 3 c; aliquis personam proximi laedit, . . ., et ideo ille qui percutit principem, non solum repercutitur, SS. Q. 61. Art. 4 c.

reperio, īre, repperi, repertum, 4, *v. a.*, (1) *lit.*, *find, meet with, find out*, either by searching or by accident, (2) *fig.*, *to find out, perceive, learn, discern, discover.* — (1), illi enim qui vivi reperientur

in adventu Domini, (ob. 1), . . ., omnes illi qui in adventu Domini reperientur, morientur, PS. Q. 81. Art. 3 ad 1; sed in Annalibus Hebraeorum se ea scripta reperisse dicit, PTS. Q. 73. Art. 1 c; Dominus ad iudicandum veniens aliquos vivos reperiet, (ob. 3), . . ., sed tamen illi dicuntur vivi reperiri qui usque ad tempus conflagrationis vivent in corpore, PTS. Q. 74. Art. 7 ad 3. Cf. SS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 176. Art. 1 ad 1; PT. Q. 83. Art. 3 ad 4; PTS. Q. 74. Art. 8 c, ob. 2 and 5. — (2), duo reperio quae fecisti, PP. Q. 66. Art. 2 ob. 1; et talis cognitio finis reperitur in brutis animalibus per sensum et aestimationem naturalem, PS. Q. 6. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 4; SS. Q. 168. Art. 2 ad 1; PTS. Q. 74. Art. 9 c.

repetitio, ōnis, *f.*, *repetition.* Partim quidem quia frequens eorum repetitio et fastidium et confusionem generabat, PP. prol.; ostendens enim tertiam petitionem duarum superiorum esse quodammodo repetitionem, magis eam praetermittendo facit intelligi, SS. Q. 83. Art. 9 ad 4.

repetītus, a, um, *P. a.*, see *repeto.*

repeto, ere, īvi or ii, ītum, 3, *v. a.*, *to take hold of* or *undertake again*; *to enter upon again*; *to recommence, resume, repeat* an action, a speech, etc. Benedictio Dei dat virtutem multiplicandi per generationem; et ideo quod positum est in avibus et piscibus, quae primo recurrunt, non fuit necessarium repeti in terrenis animalibus, sed intelligitur, PP. Q. 72. Art. 1 ad 4; idem modus loquendi frequenter repetitur in Exodo, et in libris consequentibus legis, PS. Q. 98. Art. 3 ob. 1; sed character militaris non repetitur, sed agnitus approbatur in eo qui veniam meretur ab imperatore post culpam, PT. Q. 63. Art. 5 a; ad singulas immersiones repetens verba formae, peccaret, quantum in se est, pluries baptizans, PT. Q. 66. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 89. Art. 7; SS. Q. 100. Art. 6; SS. Q. 180. Art. 6; SS. Q. 188. Art. 3; PTS. Q. 83. Art. 4; et passim. — **repetītus**, a, um, *P. a.*, *repeated.* Sed omnis numerus est unitas repetita, PP. Q. 30. Art. 3 ob. 1; illa enim tertio repetita immersio typum dominicae exprimit sepulturae, per quam Christi consepulti estis in baptismo, PT. Q. 66. Art. 8, in quot.

repleo, ēre, ēvi, ētum, 2, *v. a.*, *to fill up, make full, to fill, to satisfy, satiate.* Quia sua infinitate omnia (Deus) replet, PP. Q. 9. Art. 2 c; si tamen solus Deus videretur, qui est fons, et principium totius esse et veritatis, ita repleret naturale desiderium sciendi, quod nihil aliud quaereretur, et beatus esset, PP. Q. 12. Art. 8 ad 4; unde in se considerata (terra) dicitur invisibilis, vel inanis; et eius potentia per formam repletur, PP. Q. 66. Art. 1 ad 1; per hunc modum anima Christi, quae abundantiori repletur lumine, perfectius cognoscit divinam essentiam quam alii beati, PT. Q. 10. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 8. Art. 2 (passim); PT. Q. 39. Art. 6; PT. Q. 72. Art. 2; PT. Q. 76. Art. 5 (quater); PTS. Q. 83. Art. 2 (passim); et passim. — **replētus**, a, um, *P. a.*, *filled, full.* Sicut repleti cibis non delectantur in ciborum sumptione, PS. Q. 36. Art. 3 ad 1; quia ab initio conceptionis fuit natura humana divinae personae unita, et anima eius fuit munere gratiae repleta, PT. Q. 2. Art. 12 c. Cf. SS. Q. 14. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 8; PT. Q. 15. Art. 4; PT. Q. 59. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 8; et passim.

replētio, ōnis, *f.*, (1) *repletion*, the action of eating or drinking to excess, (2) *fulness*, the state or quality of being full in any sense. — (1), sicut patet in repletione ciborum, PS. Q. 32. Art. 7 ob. 3; haec opinio quae posuit repletionem esse causam delectationis, . . ., cum repletio ad unitatem pertineat, (ob. 1), . . ., quorum opinionem ibi Philosophus excludit per hoc quod quaedam repletiones non sunt delectabiles, . . ., talis enim repletio sive unio magis repugnaret ad perfectum esse, PS. Q. 36. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 34. Art. 3. — (2), in ventre mentis, potest figuraliter intelligi repletio cognitionis, PS. Q. 68. Art. 6 ad 2; septimum genus repletio Spiritus sancti, (ob. 3), . . ., qui quidem quantum ad illustrationem intellectus significatur per repletionem Spiritus sancti, SS. Q. 174. Art. 1 ad 3.

replētivus, a, um, *adj.*, *causing repletion, replenishing.* Unde dicitur quod subtile est repletivum partibus, et partium partibus, PTS. Q. 83. Art. 1 c; autem aliquod corpus sit repletivum loci, PTS. Q. 83. Art. 2 c.

replētus, a, um, *P. a.*, see *repleo.*

replicātio, ōnis, *f.*, (1) *unrolling, repetition*, (2) *limitation, restriction*, does not occur in the Summa Theologica. — (1), ex replicatione unius, quod est principium numeri, causatur numerus, 5 Pol. 13 a. — (2), cum quadam tamen replicatione, C. G. 4. 38; hoc enim significat replicatio interposita, C. G. 4. 38.

replico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, in *jurid.* and *late Lat.*, *to make a reply* or *replication*, (2) *to turn back, return*, used *fig.* — (1), postea autem subdit: hoc enim scitote intelligentes, . . ., ubi non replicat de turpitudine, sicut nec de stultiloquio aut scurrilitate, SS. Q. 154. Art. 4 ob. 1. — (2), dicitur quod iratus Dominus tradidit eum cui replicabantur peccata dimissa propter ingratitudinem, PT. Q. 88. Art. 3 ob. 3.

repo, ere, psi, ptum, 3, *v. n.*, *to crawl.* Dicitur etiam ei: pectore et ventre repes, SS. Q. 165. Art. 2 ad 4.

repōno, ere, posui, positum, 3, *v. a.*, *to lay, place, put, to lay aside* or *away, preserve, reserve.* Onocotalus autem avis est in partibus orientis longo rostro, quae in faucibus habet quosdam folliculos, in quibus primo cibum reponit, et post horam in ventrem mittit, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; quicumque reponit aliquid in posterum conservandum, sollicitus est in futurum, SS. Q. 55. Art. 7 ob. 3; sive ex quibusdam schedulis, scriptis vel non scriptis in occulto repositis, dum consideratur quis quam accipiat, SS. Q. 95. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 172. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 7; SS. Q. 188. Art. 7 (ter); PT. Q. 53. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 6; et passim.

reporto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to bear, carry* or *bring back*; *to carry off, bear away*; *to get gain, obtain.* Nullus debet ex bono incommodum reportare, PS. Q. 73. Art. 10 ob. 3; quia semel aberrans ovis, etsi reportetur humeris pastoris, non habet tantam gloriam, quantum quae nunquam erravit, PT. Q. 89. Art. 3 ob. 1, in quot.; utrum illegitimi filii debeant ex hoc damnum reportare; non quod habeat duas virginitatis aureolas, sed quia duplex praemium reportabit, unum pro virginitatis custodia, aliud pro iniuria quam passa est, PTS. Q. 96. Art. 5 ad 4. Cf. PS. Q. 73. Art. 10 (bis); PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 32. Art. 8; SS. Q. 100. Art. 6; PT. Q. 82. Art. 10; et passim.

reposco, ere, poposci, ——, 3, *v. a.*, and *absol.*, *to demand back, ask for again, to ask for, claim, demand, exact, require.* Puta si furiosus vel hostis reipublicae arma deposita reposcat, SS. Q. 57. Art. 2 ad 1; contingit tamen aliquando esse nocivum, puta si furiosus deposuit gladium, et eum reposcat, dum est in furia; vel si aliquis reposcat depositum ad patriae impugnationem, SS. Q. 120. Art. 1 c (bis).

repraesentātio, ōnis, *f.*, *a bringing before one*; *a showing, exhibiting, manifesting, representation.* Procedere autem per similitudines varias et repraesentationes est proprium poeticae, quae est infima inter omnes doctrinas, (ob. 1), . . ., poetica utitur metaphoris propter repraesentationem; repraesentatio enim naturaliter homini delectabilis est, PP. Q. 1. Art. 9 ad 1; omnis enim repraesentatio consistit in quadam collatione, quae proprie pertinet ad rationem, SS. Q. 110. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 17. Art. 1 ad 4; PP. Q. 27. Art. 1; PP. Q. 44. Art. 3; PP. Q. 57. Art. 2 c; 1 Sent. 3. 3. 1 c; Verit. 7. 5 ad 2; et passim. On **similitudo repraesentationis seu quantum ad repraesentationem**, see *similitudo* under 1. — Kinds of *repraesentatio* are: (a), **repraesentatio actualis**, *the real representation.* Cf. 1 Sent. 3. 4. 4 c. — (b), **repraesentatio expressa**, *the expressed* or *impressed representation.* Cf. 1 Sent. 3. 4. 4 c; 7 Phys. 5 d. — (c), **repraesentatio imaginis seu per modum imaginis** and **repraesentatio vestigii seu per modum vestigii**, *representation after the manner of a picture* or *image and that after the manner of a trace.*

Aliquis effectus repraesentat sola causalitatem causae, non autem formam eius, sicut fumus repraesentat ignem, et talis repraesentatio dicitur esse repraesentatio vestigii; vestigium enim demonstrat motum alicuius transeuntis, sed non qualis sit. aliquis autem effectus repraesentat causam quantum ad similitudinem formae eius, sicut ignis generatus ignem generantem et statua Mercurii Mercurium, et haec est repraesentatio imaginis, PP. Q. 45. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 93. Art. 6 c. — (d), **repraesentatio libri** and **repraesentatio speculi**, *the representation of a book and that of a mirror*, i.e., the representation of a thing as a book describes it and that as a picture shows it. Repraesentatio speculi immediate refertur ad res, sed liber mediante cognitione; continentur enim in libro figurae, quae sunt signa vocum, quae sunt signa intellectuum, quae sunt similitudines rerum, in speculo autem ipsae formae rerum resultant, Verit. 7. 1 ad 14. — (e), **repraesentatio per modum imaginis**, see *repraesentatio imaginis*. — (f), **repraesentatio per modum vestigii**, see *repraesentatio imaginis*. — (g), **repraesentatio speculi**, see *repraesentatio libri*. — (h), **repraesentatio vestigii**, see *repraesentatio imaginis*.

repraesentātivus, a, um, *adj., presenting, representing, representative*. Virtute intellectus agentis resultat quaedam similitudo in intellectu possibili ex conversione intellectus agentis supra phantasmata, quae quidem est repraesentativa eorum quorum sunt phantasmata, solum quantum ad naturam speciei, PP. Q. 85. Art. 1 ad 3; hoc enim sacramentum est repraesentativum dominicae passionis, PT. Q. 83. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 34. Art. 3; PT. Q. 73. Art. 5; PT. Q. 83. Art. 1 (ter); PT. Q. 83. Art. 2.

repraesento, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to bring before one, to bring back; to show, exhibit, display, manifest, represent*. Ea quae in creaturis sunt, non sufficienter repraesentant ea quae Dei sunt, PP. Q. 42. Art. 5 ad 1; quod ratio illa teneret de exemplato quod perfecte repraesentat exemplar quod non multiplicatur, nisi materialiter, PP. Q. 47. Art. 1 ad 2; quia huiusmodi regnum maxime repraesentat divinum regimen, quo unus Deus mundum gubernat a principio, PS. Q. 105. Art. 1 ob. 2; ideo signa malorum, inquantum repraesentant nobis mala miserabilia sicut praesentia, commovent ad miserandum, SS. Q. 30. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 85. Art. 1 (bis); PP. Q. 93. Art. 6 (passim); PT. Q. 74. Art. 1 (ter); PT. Q. 80. Art. 10 (bis); PT. Q. 83. Art. 5 (passim); et passim. — **repraesentans**, ntis, *P. a., showing, representing*. Sed quia erat quaedam imago repraesentans illam gloriae perfectionem, secundum quam corpus erit gloriosum, PT. Q. 45. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 3; PP. Q. 56. Art. 3; PS. Q. 51. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 173. Art. 1; et passim. — **repraesentātus**, a, um, *P. a., shown, represented, presented*. In hoc sacramento potest considerari et id ex quo habet effectum, scilicet ipse Christus contentus, et passio eius repraesentata, PT. Q. 79. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 4 (bis); PS. Q. 51. Art. 2; PP. Q. 94. Art. 4; PP. Q. 103. Art. 2; SS. Q. 94. Art. 1; et passim.

reprehendo, ere, di, sum, 3, *v. a., to blame, censure, find fault with, reprove, rebuke, reprehend*. Opinio Platonis reprehenditur, PP. Q. 103. Art. 6 ad 1; nec tamen de hoc reprehenduntur a Domino, sed solum de hoc quod maiora, SS. Q. 87. Art. 2 ad 3; sed reprehendit eos qui in Ecclesia cantant more theatrico, non propter devotionem excitandam, sed propter ostentationem vel delectationem provocandam, SS. Q. 91. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 72. Art. 1; PS. Q. 103. Art. 4 (bis); SS. Q. 68. Art. 1; SS. Q. 97. Art. 2 (bis); SS. Q. 189. Art. 5; et passim.

reprehensibilis, e, *adj., blamable, reprehensible, discreditable*. Et similiter reprehensibile esset, si quis proximum diligeret tanquam principalem finem, SS. Q. 25. Art. 1 ad 3; illi qui ex contentione Christum praedicabant. reprehensibiles erant, SS. Q. 38. Art. 1 c; unde etiam et alii magis sunt reprehensibiles, si ei non compatiuntur, PT. Q. 46. Art. 6 ad 5. Cf. SS. Q. 43. Art. 6 ad 2; SS. Q. 81. Art. 7 ob. 3; SS. Q. 91. Art. 2 ad 3, in quot.; SS. Q. 111. Art. 4 ob. 4; SS. Q. 129. Art. 5 ad 2; et passim.

reprehensio, ōnis, *f., blame, censure, reprimand, reproof, reprehension*. Unde et beati Ioannis Baptistae martyrium in Ecclesia celebratur, qui non pro neganda fide, sed pro reprehensione adulterii mortem sustinuit, SS. Q. 124. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 33. Art. 2, in quot.; SS. Q. 154. Art. 2 (bis).

repressio, ōnis, *f., restraining, curbing, repression*. Modus autem temperantiae, ex quo maxime habet laudem, est refrenatio, vel repressio impetus alicuius passionis, SS. Q. 161. Art. 4 c; sicut est repressio inimicorum Ecclesiae, qui pacem Ecclesiae perturbant, PTS. Q. 25. Art. 3 c; et cingulum quod significat repressionem carnis, PTS. Q. 40. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 123. Art. 6 (bis); SS. Q. 19. Art. 2; PTS. Q. 54. Art. 3 (ter); PTS. Q. 55. Art. 6; PTS. Q. 60. Art. 2; et passim.

reprimo, ere, pressi, pressum, 3, *v. a., to press back, keep back; to check, curb, restrain*. Sed incantationes quamdam efficaciam habent ad reprimendum serpentes, vel ad sanandum quaedam alia animalia, SS. Q. 96. Art. 4 ob. 2; difficilius enim est timorem reprimere quam audaciam moderari, SS. Q. 123. Art. 6 c; primo quidem ad concupiscentias carnis reprimendas, SS. Q. 147. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 61. Art. 3 (bis); SS. Q. 161. Art. 4 (ter); PT. Q. 47. Art. 1; PT. Q. 62. Art. 6; PT. Q. 70. Art. 4; et passim.

reprobābilis, e, *adj., worthy of rejection*. Quod legem reprobabilem facit, ut patet per Philosophum, in II *Polit*., cap. VII, PS. Q. 99. Art. 6 ob. 1.

reprobātio, ōnis, *f.*, (1) *rejection, declaration of guilt*, (2) *rejection of a rational being, determination of eternal damnation*, the opposite of *praedestinatio*. — (1), reprobatio opinionis Avicebron quantum ad modum ponendum, Subst. 6 t. Cf. Subst. 7 t. — (2), reprobatio est pars providentiae respectu illorum, qui ab hoc fine decidunt. unde reprobatio non nominat praescientiam tantum, sed aliquid addit secundum rationem, sicut et providentia, ut supra dictum est. sicut enim praedestinatio includit voluntatem conferendi gratiam et gloriam, ita et reprobatio includit voluntatem permittendi aliquem cadere in culpam et inferendi damnationis poenam pro culpa, PP. Q. 23. Art. 3 c; reprobatio Dei non subtrahit aliquid de potentia reprobati, PP. Q. 23. Art. 3 ad 3; reprobatio addit supra praescientiam rationem providentiae, 1 Sent. 40. 4. 1 c; malorum, ut fiant, Deus habet scientiam simplicis notitiae, sed ut ordinentur, habet etiam horum scientiam approbationis, et hoc importat reprobationis nomen, 1 Sent. 40. 4. 1 ad 2 and 3; reprobatio directe non opponitur praedestinationi, sed electioni, Verit. 6. 1 ad 5 c. Cf. PP. Q. 22 pr.; PP. Q. 23. Art. 5 ad 3; C. G. 3. 163; 1 Sent. 40. 4. 1 ad 2 and 3; Rom. 9. 2; et passim.

reprobo, āre, no perf., ātum, 1, *v. a., to disapprove, reject, condemn*. In quantum igitur quibusdam non vult hoc bonum quod est vita aeterna, dicitur eos habere odio, vel reprobare, PP. Q. 23. Art. 3 ad 1; secus autem esset, si approbaret ea quae lex aeterna reprobat, PS. Q. 93. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 23. Art. 3 (passim); PP. Q. 23. Art. 5 (bis); PP. Q. 108. Art. 8 (bis); PS. Q. 98. Art. 2; PT. Q. 27. Art. 2; et passim. — **reprōbātus**, a, um, *P. a., disapproved, rejected, condemned*. Reprobatio Dei non subtrahit aliquid de potentia reprobati, PP. Q. 23. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 23. Art. 8; PP. Q. 63. Art. 5; SS. Q. 83. Art. 7 (bis); PT. Q. 66. Art. 8; PTS. Q. 99. Art. 2; et passim.

reprobus, a, um, *adj., false, spurious*. Si enim Deus tradit aliquos in reprobum sensum, iam ergo reprobum sensum habent ad faciendum ea quae non conveniunt. dicitur ergo tradere eos in reprobum sensum, in quantum non prohibet eos quin suum sensum reprobum sequantur, sicut dicimur exponere illos quos non tuemur, PS. Q. 79. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 162. Art. 6, in quot. — **reprobus**, i, *m., the condemned, the damned*. Utrum per illum involvendi sint

reprobi, PTS. Q. 74 pr.; sed contra est quod dicitur Matth., XXV. 46, simul de electis et reprobis, PTS. Q. 99. Art. 3 c. Cf PP. Q. 21. Art. 4; PP. Q. 23. Art. 3; PS. Q. 87. Art. 3; PT. Q. 52. Art. 6; PTS. Q. 74. Art. 9 (passim); et passim.

reprōmissio, ōnis, *f.*, *a counter-promise.* Sed superbia connumeratur inter repromissiones divinas, SS. Q. 162. Art. 1 ob. 1; cui etiam facta fuerat repromissio specialis de Christo, PT. Q. 35. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 2. Art. 9 a, in quot.

reprōmitto, ere, mīsi, missum, 3, *v. a.*, *to promise in return, engage* or *bind one's self.* Sed sanctis repromittitur pro praemio non solum visio Dei, et delectatio, sed etiam corporis bona dispositio, PS. Q. 4. Art. 6 a; repromisit autem celsitudinem honoris et abundantiam divitiarum, PS. Q. 108. Art. 3 ad 4. Cf. PS. Q. 4. Art. 7; PS. Q. 69. Art. 4 (passim); SS. Q. 118. Art. 7; SS. Q. 163. Art. 1; SS. Q. 132. Art. 1; et passim.

reptile, is, *n.*, *a reptile, creeping creature.* Et ideo pisces vocat non animam viventem, sed reptile animae viventis, (ad 1), . . ., per reptilia vero, animalia quae vel non habent pedes quibus eleventur a terra, ut serpentes, . . ., sunt enim quaedam reptilia quadrupedia, ut lacertae et formicae, PP. Q. 72. Art. 1 ad 2.

repto, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. n.* and *a.*, *to crawl, creep.* Non omnes pisces reptant in aquis, PP. Q. 71. Art. 1 ob. 4.

repudio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to reject, refuse, to scorn, disdain, repudiate,* (2) of persons married or betrothed, *to cast off, put away, divorce, repudiate.* — (1), non est consuetum conscribi eos qui repudiantur, PP. Q. 24. Art. 1 ad 3; quia ex huiusmodi dispositione homo inclinatur ad eligendum aliquis, vel repudiandum, PP. Q. 83. Art. 1 ad 5; puta cum quis contemnens et repudians divina documenta, praecipitanter agit, SS. Q. 53. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 53. Art. 5; PT. Q. 18. Art. 5; PT. Q. 31. Art. 5; PT. Q. 81. Art. 2; PTS. Q. 58. Art. 2; et passim. — (2), sicut cum Dominus assignavit causam quare Moyses permisit licentiam repudiandi uxores, PP. Q. 1. Art. 10 ad 2; utrum liceat viro repudiatam a se iterum ducere, PTS. Q. 67 pr.; propter hoc dicunt quod quamvis repudiare uxorem per se sit malum, tamen ex permissione divina licitum fiebat, PTS. Q. 67. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 62. Art. 4; PTS. Q. 67. Art. 3; PTS. Q. 67. Art. 4 (passim); PTS. Q. 67. Art. 5 (passim); PTS. Q. 67. Art. 6 (passim); et passim.

repudium, ii, *n.*, (*pudet*), t. t., of marriage or betrothed persons, *a casting off, putting away* of the opposite party; *a dissolution of the marriage contract, a separation, divorce, repudiation.* Lex permisit repudium uxoris, non quia simpliciter iustum esset, PS. Q. 105. Art. 4 ad 8; repudium uxoris est contra legem naturae, PTS. Q. 59. Art. 3 ad 5. Cf. PS. Q. 108. Art. 3 (ter); PTS. Q. 62. Art. 4; PTS. Q. 67. Art. 3 (passim); PTS. Q. 67. Art. 4 (passim); PTS. Q. 67. Art. 7 (passim); et passim. — **repudium maledictiōnis,** *the removal of the curse.* Adeptum est igitur foemineum genus et ignominiae absolutionem, et maledictionis repudium, PT. Q. 55. Art. 1 ad 3. — **libellus repudii,** *a bill of divorce.* Lex vetus prohibuit dissidium uxoris sine libello repudii, PS. Q. 107. Art. 4 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PTS. Q. 62. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 5 (ter); PTS. Q. 67. Art. 3 (passim).

repugnantia, ae, *f.*, (1) *a resistance, opposition, clashing,* (2) *repugnance, a contraction, contrariety, incompatibility.* — (1), odium vero consistit in quadam repugnantia vel dissonantia, PS. Q. 29. Art. 2 c; etiam cum repugnantia vel defectus rationis, PS. Q. 55. Art. 3 ad 2; quia ex repugnantia mobilis ad movens impeditur motus, SS. Q. 19. Art. 9 c; unde necesse est esse repugnantiam motuum appetitus, SS. Q. 29. Art. 1 c; unde patet quod in Christo nulla fuit repugnantia, vel contrarietas voluntatum, PT. Q. 18. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 61. Art. 2; PS. Q. 83. Art. 1 (bis); SS. Q. 35. Art. 3; SS. Q. 129. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 1 ad 1; et passim. — (2), manet repugnantia voluntatis ad id quod agitur secundum quod in se consideratur, PS. Q. 6. Art. 7 ad 2; secundum diversas repugnantias ad id quod est secundum naturam, PS. Q. 54. Art. 3 ad 3; uno modo, quia habet repugnantiam ad finem venerei actus, SS. Q. 154. Art. 1 c; sicut peccatum mortale quod habet repugnantiam ad significatum huius sacramenti, PT. Q. 80. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 29. Art. 3 c; PS. Q. 73. Art. 10; PT. Q. 7. Art. 12 ad 1.

repugnātio, ōnis, *f.*, *a resistance, opposition.* Augustinus dicit quod, . . ., temperantia sine repugnatione libidinum, PS. Q. 67. Art. 1 c.

repugno, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, (1) *to repugn, be contrary to* or *contradictory to, be inconsistent with, oppose, resist, militate against,* used with the dative, with *ut* and *subj.*, (2) *to refute, overcome* by argument, (3) *to rage.* — (1), quia hoc repugnat modo significandi ipsarum, PP. Q. 32. Art. 2 ad 2; et ideo modus significandi repugnat ut participia et verba notionalia de proprietatibus praedicentur, PP. Q. 40. Art. 1 ad 3; sed non repugnat divinae bonitati quod ipse sit causa mali poenae, PS. Q. 79. Art. 1 ob. 4; quia oportet quod repugnet ultimo fini hominis, SS. Q. 145. Art. 3 ad 3; sed perfecta aetas repugnat aetati puerili, PT. Q. 72. Art. 8 ob. 2; sed hoc repugnat sanctorum dictis, qui ponunt angelos aliqua ignorare, PTS. Q. 92. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 105. Art. 4 ad 2; PS. Q. 87. Art. 4 c; SS. Q. 132. Art. 4; PTS. Q. 98. Art. 5; et passim. — (2), neque autem ipse rogabat, neque Pater exhibebat ad repugnandum Iudaeis, PP. Q. 25. Art. 2 a. — (3), in damnatis maxime repugnat invidia, PTS. Q. 98. Art. 4 a.

repulsio, ōnis, *f.*, *repulsion.* Et similiter intelligendum est de causa repulsionis, PS. Q. 23. Art. 4 c.

repulsīvus, a, um, *adj.*, *repulsive.* In motibus autem appetitivae partis, bonum habet quasi virtutem attractivam, malum autem virtutem repulsivam, PS. Q. 23. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 82. Art. 5; PS. Q. 40. Art. 4 c.

repurgo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to clear again.* Nisi forte velimus dicere quod tempus tenebrarum computetur ab instanti quo sol incoepit obscurari usque ad instans in quo totaliter fuit repurgatus, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2.

reputātio, ōnis, *f.*, (1) *opinion, supposition,* (2) *imputation,* whatever is charged or ascribed. — (1), vinum in ebriis facit praecordia honesta secundum eorum reputationem, SS. Q. 145. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 41. Art. 4 c; PS. Q. 19. Art. 8 ad 1; SS. Q. 113. Art. 1 ad 1. — (2), remissio culpae consistit in reputatione divina, secundum illud psal. XXXI, 2, PS. Q. 113. Art. 2 ob. 2.

reputo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to reckon, calculate, compute; to think over, ponder, meditate, reflect upon.* Ideo non reputatur aliquis mollis, si cedat aliquis valde graviter impellentibus, SS. Q. 138. Art. 1 c; id quod est parvum vel debile, reputatur quasi nullum, SS. Q. 156. Art. 1 ad 1; sicut medicus reputatur melior qui plures potest et magis sanitate distantes sanare, SS. Q. 174. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 28. Art. 2 (bis); PS. Q. 102. Art. 5 (bis); SS. Q. 86. Art. 3 (ter); SS. Q. 129. Art. 8 (quater); SS. Q. 161. Art. 3 (bis); et passim.

requies, ētis, *f.*, (1) *rest, repose from labor, suffering, care,* etc.; *relaxation, respite, intermission, recreation,* (2) *rest* as applied to enjoyment of heaven, **requies beatorum,** *the rest of the blessed*; **requies ventura,** *the coming rest*; **sempiterna requies animarum,** *the everlasting rest of souls*; **requies sanctorum,** *the rest of the saints*; **requies beatorum pauperum,** *the rest of the blessed poor,* all synonyms of **sinus Abrahae,** i.e., the Limbo of the Fathers, and after the death of Christ, (3) *rest,* the Sabbath, (4) *the repose* of the dead. — (1), actiones ludicrae non ordinantur ad aliquem finem extrinsecum, sed tantum ordinantur ad bonum ipsius ludentis, prout sunt delectantes, vel requiem praestantes, PS. Q. 1. Art. 6 ad 1; otium et requies dicuntur per cessationem operationis, (ob. 3), . . ., et secundum hoc, otium, et ludus, et alia quae ad

requiem pertinent, delectabilia sunt, PS. Q. 32. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 72. Art. 3 (passim); PS. Q. 38. Art. 2, in quot.; SS. Q. 168. Art. 2, in quot. — (2), dicit Augustinus, "Iacob hoc timuisse videtur, ne nimia tristia sic perturbaretur ut non ad requiem beatorum iret, PS. Q. 39. Art. 2 ob. 1; illa vero sapore intimo venturam iam requiem degustat, scilicet in contemplatione Dei, SS. Q. 182. Art. 2 c, in quot.; quod quidem suave iugum super se tollentibus, refectionem divinae fruitionis repromittit et sempiternam requiem animarum, SS. Q. 189. Art. 10 ad 3; quia enim ante Christi adventum sanctorum requies habebat defectum requiei adiunctum, dicebatur idem infernus et sinus Abrahae, . . ., sinus Abrahae est requies beatorum pauperum, quorum est regnum caelorum, PTS. Q. 69. Art. 4 ad 2. Cf. PT. Q. 52. Art. 2; PTS. Q. 69. Art. 2; PTS. Q. 69. Art. 4 (passim); PTS. Q. 69. Art. 5 (bis); PTS. Q. 99. Art. 3 (bis). — (3), per sabbatum autem designatur spiritualis requies nobis data per Christum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; unde intelligitur per observationem sabbati, quae praecipitur Exod., XX. sabbatum enim interpretatur requies, SS. Q. 40. Art. 4 ob. 1. — (4), in missis tamen defunctorum, in quibus sacrificium offertur non pro pace praesenti sed pro requie mortuorum, pax intermittitur, PT. Q. 83. Art. 4 c.

requiesco, ere, ēvi, ētum, *v. n.* and *a.*, *neutr.*, *to rest one's self, to rest, repose.* (Bonitas divina), cuius etiam perfectio in hoc maxime ostenditur, quod in ipsa sola et ipse requiescit, et nos requiescere possumus ea fruentes, PP. Q. 73. Art. 3 ad 2; deputatur aliquid post omnia quae sex diebus attribuuntur, scilicet quod Deus a suis operibus in seipso requiescit, PP. Q. 74. Art. 1 ad 5; secundum quod appetitus superior aut inferior requiescit in eo quod convenit rationi, PS. Q. 34. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 26. Art. 2; PP. Q. 69. Art. 2; PP. Q. 73. Art. 2 (passim); PS. Q. 68. Art. 3 (passim); PP. Q. 73. Art. 2 (passim); et passim.

requiro, ere, sivi, or sii, situm, 3, *v. a.*, *to look after, seek* or *search for, to ask* or *inquire after, to need, lack, miss, require.* Perfectio universi requirit inaequalitatem esse in rebus, PP. Q. 48. Art. 2 c; sed ad qualitatem rei cognoscendam requiritur magna scientia, quae plerisque venditoribus deest, SS. Q. 77. Art. 2 ob. 3; utrum ad materiam huius sacramenti requiratur determinata quantitas, PT. Q. 74 pr.; utrum impositio manus requiratur ad hoc sacramentum, PT. Q. 84 pr. Cf. SS. Q. 70. Art. 1 (passim); PT. Q. 72. Art. 12 (bis); PT. Q. 73. Art. 1 (bis); PT. Q. 74. Art. 2 (bis); PT. Q. 84. Art. 4 (ter); et passim.

rēs, rēī, *f.*, *a thing, object, concrete being, matter, affair, event, fact, circumstance, occurrence, deed, condition.* Hoc nomen res est de transcendentibus, PP. Q. 39. Art. 3 ad 3; nomen rei ad utrumque se habet, et ad id quod est in anima, prout res dicitur a reor, reris, et ad id quod est extra animam prout res dicitur quas aliquid ratum et firmum in natura, 1 Sent. 25. 1. 4 c; res non est completa in esse, nisi per hoc quod est ab aliis distincta, Trin. 1. 2. 4 ob. 2. Cf. SS. Q. 81. Art. 3 (ter); SS. Q. 85. Art. 3 (bis); SS. Q. 86. Art. 1 (ter); 1 Sent. 2. 1. 5 ad 2; 2 Sent. 37. 1. 1 c and ad 4; et passim. — On the difference between *res* and *ens* we read: hoc nomen ens et res differunt, secundum quod est duo considerare in re, scilicet quidditatem vel rationem eius et esse ipsius; et a quidditate sumitur hoc nomen res, 1 Sent. 25. 1. 4 c; simpliciter enim dicitur res, quod habet esse ratum et firmum in natura, et dicitur res hoc modo accepto nomine rei secundum quod habet quidditatem vel essentiam quandam, ens vero, secundum quod habet esse, 2 Sent. 37. 1. 1 c; nomen res quod in hoc differt ab ente secundum Avicennam in principio Metaph., quod ens sumitur ab actu essendi, sed nomen rei exprimit quidditatem sive essentiam entis, Verit. 1. 1 c. Cf. 4 Met. 2 b. On **ad aliquid secundum rem**, see *ad* under 2; on **bonitas rei naturalis et bonitas prima rei naturalis**, see *bonitas* under 2; on **bonum in re et in rebus naturalibus**, see *bonus* under 2; on **cognitio ad rem et a re accepta**, see *cognitio* under 2; on **communicabile secundum rei veritatem**, see *communicabilis*; on **communicare rem**, see *communicare* under 1; on **communis res seu secundum rem**, see *communis* under 1; on **communitas rei**, see *communitas* under 1; on **compositio rei**, see *compositio* under 1; on **contraria in rerum natura**, see *contrarius* under 1; on **contrarietas rerum**, see *contrarietas* under 1; on **differre re seu secundum rem**, see *differre* under 2; on **distinctio secundum rem**, see *distinctio* under 2; on **ens in re extra animam**, see *ens*; on **esse rei**, see *esse*; on **falsum in re**, see *falsus*; on **fundamentum in re**, see *fundamentum*; on **gaudium rei**, see *gaudium*; on **idem re seu secundum rem**, see *idem*; on **identitas re seu secundum rem**, see *identitas*; on **incommunicabile re seu secundum rem**, see *incommunicabilis*; on **iudicium de re**, see *iudicium* under 2; on **malum in rebus naturalibus et voluntariis**, see *malus* under 2; on **medium rei**, see *medium* under 1; on **nomen rei seu res significans**, see *nomen* under 1; on **numerus rerum**, see *numerus*; on **ordo secundum rem**, see *ordo* under 1; on **pars rei seu secundum rem**, see *pars* under 1; on **principium rei et principium primum rei**, see *principium*; on **prius secundum rem**, see *prior* under 1; on **processus rei**, see *processus* under 3; on **relatio rei seu secundum rem**, see *relatio*; on **simul secundum rem**, see *simul*; on **substantia rei**, see *substantia* under 8; on **ultimum rei**, see *ultimus*; on **unio secundum rem**, see *unio*; on **unitas rei**, see *unitas*; on **unum rei seu secundum rem**, see *unus*; on **verbum rei**, see *verbum* under 1; on **veritas rei**, see *veritas* under 1; on **verum in re**, see *verus* under 1. — Kinds of *res* are: (a), **res absoluta** and **res relativa**, *the thing which is related to nothing and that which is related to something.* Summum bonum addit supra bonum non rem aliquam absolutam, sed relationem tantum, PP. Q. 6. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 28. Art. 3 c; 1 Sent. 2. 1. 5 ad 2; 1 Sent. 2. 1. 5 ad 2. — (b), **res animata** and res **inanimata**, *the animated* or *living thing and the inanimate* or *lifeless thing.* Ea quae sunt naturalia, communiter inveniuntur in rebus animatis et inanimatis. sed timor non invenitur in rebus inanimatis, PS. Q. 41. Art. 3 a. Cf. 2 Phys. 10 d; 3 Phys. 9 h; 8 Phys. 4 b. — (c), **res artificialis**, and **res naturalis**, *the artificial and the natural thing* or *that produced by art and that produced by nature.* Inde est quod res artificiales dicuntur verae per ordinem ad intellectum nostrum, (c), . . ., antiqui philosophi species rerum naturalium non dicebant procedere ab aliquo intellectu sed eas provenire a casu, PP. Q. 16. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 6. Art. 4 c; PP. Q. 17. Art. 1 c; PS. Q. 18. Art. 2 c; C. G. 1. 17; C. G. 2. 44 and 65; C. G. 4. 35; 1 Perih. 3 b; et passim. — (d), **res casualis**, *the accidental event* or *that produced contrary to expectation and intention.* Cf. C. G. 2. 39. — (e), **res composita** and **res simplex**, *the composite and the simple thing.* De rebus simplicibus loqui non possumus nisi per modum compositorum a quibus cognitionem accepimus; et ideo de Deo loquentes utimur nominibus concretis, ut significemus eius subsistentiam; quia apud nos non subsistunt nisi composita; et utimur nominibus abstractis, ut significemus eius simplicitatem, PP. Q. 3. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 1 and Art. 9 (ter); PP. Q. 29. Art. 2; PP. Q. 45. Art. 4 ad 2; Opp. 4; et passim. — (f), res **coniuncta** and **res exterior seu extrinseca**, *the thing connected with something* and *the thing exterior* or *foreign to something.* Ista duo secunda genere potentiarum animae habent operationem non solum respectu rei coniunctae, sed etiam respectu rei extrinsecae, PP. Q. 78. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 54. Art. 2; PP. Q. 78. Art. 1 (bis); PS. Q. 87. Art. 7; SS. Q. 79. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 3; et passim. — (g), **res corporalis seu corporea seu materialis** and **res incorporalis seu spiritualis seu immaterialis**, *the corporal* and *the incorporeal* or *spiritual thing.* Nomine corporalium rerum intelliguntur large etiam ipsi exteriores actus sensibiles qui ita se habent in hoc sacramento, sicut aqua in baptismo, vel chrisma in confirmatione, PT. Q. 84. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 12 ad 3; PP. Q. 18. Art. 3 ob. 3; PP. Q. 22. Art. 3 c; C. G. 1. 93; C. G. 2. 16 and 92; C. G. 3. 144; C. G. 4. 90; Verit. 12. 6 c; Opp. 1. and 4; et passim. — (h), **res divina**, *divine affair.* Ideo gratia gratis data illa sub se continet quibus homo indiget ad hoc quod alterum instruat in

rebus divinis, quae sunt supra rationem, PS. Q. 111. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 5; PT. Q. 87. Art. 3; PTS. Q. 36. Art. 1; PTS. Q. 41. Art. 1; 1 Cael. 7 c; et passim. — (i), **res essentialis,** *the essential thing.* Cf. 1 Sent. 2. 1. 5 ad 2. — (j), **res exterior seu extrinseca,** see *res coniuncta.* — (k), **res extra animam seu in esse naturali exsistens** and **res rationis seu rationis tantum,** *the thing existing outside the mind and its thoughts* or *in reality and the thing of thought* or *of pure thought.* Alia autem est ratio de divitiis, et honoribus, quae sunt res extra animam existentes, SS. Q. 129. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 17. Art. 7 c; PP. Q. 85. Art. 2; PTS. Q. 82. Art. 3; 1 Perih. 3 b and 8 a; 1 Sent. 25. 1. 4 c; et passim. — (l), **res falsa** and **res vera,** *the false* or *non-genuine and the true or genuine thing.* Res dicitur vera, quae nata est de se facere veram apprehensionem quantum ad ea quae apparent exterius in ipsa, et similiter dicitur falsa res quae nata est facere quantum ad id quod apparet exterius de ipsa falsam apprehensionem, sicut aurichalcum dicitur aurum falsum, 1 Sent. 19. 5. 1 c. Cf. PP. Q. 17. Art. 1 c and ad 1 and 3; Verit. 1. 2 c and 10 ad 6; 1 Perih. 3 b; 6 Met. 4 c; et passim. — (m), **res falsa secundum quid** and **res falsa simpliciter,** *the thing false in a certain respect* and *the simply* or *absolutely false thing.* Res quidem simpliciter falsa dici posset per comparationem ad intellectum a quo dependet, cui comparatur per se; in ordine autem ad alium intellectum cui comparatur per accidens, non potest dici falsa nisi secundum quid, PP. Q. 17. Art. 1 c. — (n), **res falsa simpliciter,** see *res falsa secundum quid.* — (o), **res familiaris,** *the family* or *domestic affair.* Non autem est conveniens quod antiquior iuveni in cura rei familiaris subdatur, PTS. Q. 57. Art. 1 ad 5. Cf. PS. Q. 89. Art. 2; C. G. 1. 4. — (p), **res figurata,** *the thing with a definite form.* Apparitio autem Filii Dei in mundo esset secundum corporis veritatem, quasi res figurata per illas figuras, PT. Q. 5. Art. 1 ad 3. Cf. Nom. 5. 2. — (q), **res humana,** *the human affair.* Tertia est providentia rerum humanarum, quam attribuebat daemonibus quos Platonici ponebant medios inter nos et deos, PP. Q. 22. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 31. Art. 2; PS. Q. 87. Art. 1; PS. Q. 95. Art. 2; PTS. Q. 76. Art. 1; C. G. 2. 1 and 44; et passim. — (r), **res immaterialis,** see *res corporalis.* — (s), **res inanimata,** see *res animata.* — (t), **res incorporalis seu incorporea,** see *res corporalis.* — (u), **res indivisibilis,** *the indivisible thing.* Cf. 3 Cael. 3 d. — (v), **res in esse naturali exsistens,** see *res extra animam.* — (w), **res inhaerens** and **res subsistens,** *the thing attached* or *connected with another* and *a thing existing for itself.* Cf. C. G. 1. 21; C. G. 2. 16; C. G. 4. 10. — (x), **res intellegibilis** and **res sensibilis,** *the intellectually perceptible thing* and *the thing recognizable through the senses.* Res enim intellegibiles sunt quodammodo interiores respectu rerum sensibilium, quae exterius sentiuntur, et in causis latent effectus, et e converso, SS. Q. 8. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 51. Art. 2; C. G. 1. 8 and 47; C. G. 2. 50; 3 Cael. 6 d; 1 Gener. 8 e; et passim. — (y), **res irrationabilis seu irrationalis,** *the irrational thing* or *that without a mind.* Sed hoc est alienum a consuetudine Scripturae quod virtutes rerum irrationabilium angeli nominentur, PP. Q. 50. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 20. Art. 2; PP. Q. 48. Art. 5; PS. Q. 93. Art. 5 (bis); SS. Q. 76. Art. 2; 3 Sent. 28. 1. 2 c. — (z), **res materialis,** see *res corporalis.* — (a²), **res mota** and **res permanens,** *the moved thing and permanently resting thing.* Sicut etiam omnes aliae consecrationes immobiliter manent, permanentibus rebus consecratis, propter quod non iterantur, PT. Q. 76. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 9. Art. 6; 2 Sent. 2. 1. 1 c. — (b²), **res mundana,** *the worldly* or *earthly thing.* Omnes res mundanae ad tria reducuntur, scilicet ad honores, divitias et delicias, PS. Q. 108. Art. 3 ad 4. Cf. PS. Q. 69. Art. 3; PS. Q. 112. Art. 5; SS. Q. 45. Art. 4; SS. Q. 183. Art. 4; SS. Q. 186. Art. 3 (ter); C. G. 4. 53; Orat. 2. — (c²), **res naturae.** *the thing of nature* or *the thing with a definite nature.* Secundum vero quod (suppositum) supponitur alicui naturae communi, sic dicitur res naturae, sicut hic homo est res naturae humanae, PP. Q. 29. Art. 2 c; res naturae per se loquendo est, quod habet naturam, 3 Sent. 6. 1. 1. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 7 c; PP. Q. 29. Art. 2 (ter); 1 Sent. 26. 1. 1 ad 3; 1 Sent. 10. 1. 2. 3 c; 2 Phys. 1 c; et passim. — (d²), **res naturalis,** see *res supernaturalis.* — (e²), **res permanens,** see *res mota.* — (f²), **res personalis,** *the personal thing.* Cf. 1 Sent. 2. 1. 5 ad 2. — (g²), **res privativa,** *the thing consisting of a privation.* Cf. Pot. 9. 7 ad 15. — (h²), **res prophetica,** *the prophetic thing* or *the thing of prophecy.* Indifferens est ad prophetiam, quibuscumque similitudinibus res prophetica exprimatur SS Q. 172. Art. 3 ad 1. — (i²), **res rationis seu rationis tantum,,** see *res extra animam.* — (j²), **res relativa,** see *res absoluta.* — (k²), **res sacramenti,** see *sacramentum* under 3. — (l²), **res sensibilis,** see *res intellegibilis.* — (m²), **res simplex,** see *res composita.* — (n²), **res simpliciter,** *the so-called simple* or *absolute thing,* i.e., the substance, the opposite of *secundum quid,* i.e., to the thing respectively so called under which is to be understood any predicamental accident. Augustinus nominat ibi rem id quod est res simpliciter, scilicet substantiam, PS. Q. 79. Art. 2 ad 1. — (o²), **res situalis,** *the thing that has a location.* Cf. Pot. 3. 19 c. — (p²), **res spiritualis,** see *res corporalis.* — (q²), **res subsistens,** see *res inhaerens.* — (r²), **res supernaturalis** and **res naturalis,** *the supernatural* and *the natural thing* or *the thing according to nature.* Cf. C. G. 2. 83; Nom. 1. 2. — (s²), **res universalis,** *the universal thing.* Cf. C. G. 1. 65. — (t²), **res vera,** see *res falsa.* — (u²), **res voluntaria,** *the voluntary thing.* Ita ordo universi qui apparet tam in rebus naturalibus quam in rebus voluntariis, demonstrat Dei iustitiam, PP. Q. 21. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 48. Art. 5 (ter); PP. Q. 49. Art. 1 (bis); PS. Q. 12. Art. 4; PS. Q. 71. Art. 4 (bis); C. G. 3. 67; et passim. — **ens et res convertuntur,** see *convertere* under 2. — **res non cognoscitur ab anima nisi per aliquam sui similitudinem exsistentem vel in sensu vel in intellectu** (1 Perih. 2 c), *a thing is not recognized* or *understood, sensibly* or *intellectually, unless by means of a likeness which exists either in the senses* or *in the mind.* — **unaquaque res illud videtur esse, quod in ea est potissimum** (PS. Q. 106. Art. 1 c; 3 Sent. 27 Exp.), *everything seems to be that which is most active in it.* Civitas maxime videtur esse illud quod est principalissimum in ea, unde illud quod faciunt rectores civitatis in ea dicitur tota civitas facere, 9 Eth. 9 d; cf. 9 Eth. 9 g. — **revera,** the *abl. sing.* strengthened by *vera, in fact, in truth, indeed, in reality.* Sed quoniam revera vitium est, SS. Q. 77. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 55. Art. 4; PT. Q. 66. Art. 6.

resarcio, ire, *no perf.,* sartum, 4, *v. a.,* (1) *lit., to fill up again, regain, recover,* (2) *fig., to fill, enrich.* — (1), quando ea quae sibi subtrahit, etsi sint necessaria ad convenientiam vitae, tamen de facili resarciri possunt, SS. Q. 32. Art. 6 c. — (2), doctores antiqui in tantum philosophorum doctrinis atque sententiis suos resarciunt libros, PP. Q. 1. Art. 5 ob. 2, in quot.

rescindo, ere, scidi, scissum, 3, *v. a., to break down, cut loose, cut off,* used *fig.* In malis promissis rescinde fidem, SS. Q. 110. Art. 3 ob. 5; dilectio quae non fundatur super honestum, facile rescinditur, PTS. Q. 98. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 77. Art. 1, in quot.

rescribo, ere, psi, ptum, 3, *v. a., to impress deeply,* used *fig.* In interiori homine per gratiam renovato lex iustitiae rescribitur, quam deleverat culpa, PS. Q. 94. Art. 6 ob. 1.

reseco, āre, cui, ctum, 1, *v. a.,* (1) *lit., cut off,* (2) *fig., to check, stop.* — (1), resecandae sunt putridae carnes, et scabiosa ovis a caulis repellenda, SS. Q. 11. Art. 3 c, in quot. Cf. PTS. Q. 81. Art. 2 c. — (2), quia sunt qui cum quaedam vitia resecant, in aliis graviter perdurant, PT. Q. 86. Art. 3 ob. 1.

reserātio, ōnis, *f., reseration, the action of opening up.* Unde illa adapertio non significat reserationem communem claustri pudoris virginei, sed solum exitum prolis de utero matris, PT. Q. 28. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 39. Art. 5, in quot.; PT. Q. 44. Art. 4.

resero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to unlock, open.* Virginalem uterum aperuit, non antea connubio reseratum, servans et post partum

inviolabile signaculum castitatis, PT. Q. 37. Art. 3 ad 1, in quot.; non absque auxilio plurimorum sepulcrum potuisset reserari, PT. Q. 51. Art. 2 ad 4.

reservo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to keep back*, as if for future use; *to reserve*, used with *in* and *acc.*, in with *abl.*, the *dat.*, *ad* and *acc.*, with *acc.* Si igitur sequens opus in diem alium reservasset, PP. Q. 74. Art. 2 ob. 4; similiter etiam in visione imaginaria invenitur primo species reservata in memoria, PP. Q. 93. Art. 6 ad 4; sed secundum divinam iustitiam peccatores ad poenitentiam reservantur, (ob. 2), . . ., unde Dominus docet magis esse sinendum malos vivere, et ultionem reservandum usque ad extremum iudicium, (ad 1), . . ., eos vero qui peccant, aliis graviter non nocentes, ad poenitentiam reservat, SS. Q. 64. Art. 2 ad 2; ipse vero ante unam diem celebravit Pascha reservans suam occisionem sextae feriae, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1, in quot.; unde illa sacramenta dispensanda solis episcopis reservantur, PTS. Q. 31. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 97. Art. 1; PS. Q. 98. Art. 1; SS. Q. 62. Art. 5; SS. Q. 87. Art. 1 (passim); PT. Q. 72. Art. 11 (passim); PTS. Q. 6. Art. 2; et passim.

resideo, ēre, sēdi, 2, *v. a.*, and *a.*, (1) lit., *to sit back, to remain sitting* anywhere; *to reside*, (2) fig., *to rest, reside, dwell.* — (1), unde et canes non mordent eos qui resident, PS. Q. 47. Art. 4 ob. 1, in quot.; sed illis metu intra conclave residentibus, ipse primum se obtulit, PT. Q. 55. Art. 3 ad 4. Cf. PT. Q. 76. Art. 6 a. — (2), immortalitas primi status erat secundum vim quamdam supernaturalem in anima residentem, PP. Q. 97. Art. 3 ad 1; ergo meritum vitae aeternae maxime residet penes charitatem, PS. Q. 114. Art. 4 a; quae quidem auctoritas principaliter residet in summo pontifice, SS. Q. 11. Art. 2 ad 3; per quam sancti secus Scripturae divinae fluenta resident, ut incursum diaboli evadant, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4. Cf. SS. Q. 33. Art. 8 ad 4; SS. Q. 35. Art. 4 ad 3; PT. Q. 39. Art. 6 ad 4; PT. Q. 63. Art. 3 ad 2; PTS. Q. 26. Art. 3 c; PTS. Q. 37. Art. 1 ob. 3 (ter).

residuus, a, um, *adj.*, *that is left behind, that remains over and above, remaining, residuary.* Si igitur sequens opus in diem alium reservasset, sequeretur quod in residua parte illius diei, cessasset ab opere, PP. Q. 74. Art. 2 ob. 4; et tales privationes non recipiunt magis et minus, quia nihil residuum est de habitu opposito, PS. Q. 73. Art. 2 c; et ideo aliter dicendum quod valent, et quantum ad forum Ecclesiae, et quantum ad iudicium Dei ad remissionem poenae residuae post contritionem, PTS. Q. 25. Art. 1 c. — *subst.*, *the remainder, residue, rest.* Inordinatum esset autem, si aliquis tantum sibi de bonis propriis subtraheret, ut aliis largiretur, quod de residuo non posset vitam transigere convenienter secundum proprium statum et negotia occurrentia, SS. Q. 32. Art. 6 c; illud residuum poenae ad quod obligat, est medicina purgans peccati impuritatem, PTS. Q. 18. Art. 3 ad 1. Cf. PTS. Q. 83. Art. 4 (bis).

resigno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to resign.* Ut scilicet careat executione ordinis, et beneficium resignet, . . ., et tenetur resignare beneficium, SS. Q. 100. Art. 6 ad 3; ut abbas in casu praedicto debet eum admonere ut prioratum resignet, PTS. Q. 11. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 189. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 36. Art. 5 ad 1.

resilio, īre, ui, 4, *v. n.*, *to shrink from, recoil*, used fig. Obiectio illa procedit de secunda apostasia, quae importat voluntatem a mandatis Dei resilientem, quae invenitur in omni peccato mortali, SS. Q. 12. Art. 1 ad 1; potest iterum excommunicari vel per eiusdem excommunicationis iterationem ad maiorem sui confusionem, ut sic a peccato resiliat, PP. Q. 22. Art. 6 c.

resipisco, ere, īvi or ii, 3, *v. inch. n.*, *to recover one's senses*, used fig. Si aliquis brevis lapsus acciderit, et cito resipiscat, non penitus ruere videtur, SS. Q. 24. Art. 12 ad 1.

resistentia, ae, *f.*, *resistance, opposition.* Quanto maior est resistentia ex parte facti, PP. Q. 45. Art. 5 ob. 2; haec autem resistentia potuit fieri, PP. Q. 113. Art. 8 c; si aliquis detractiones audiat absque resistentia, SS. Q. 73. Art. 4 c; videtur quod corpus gloriosum possit esse cum alio glorioso in eodem loco, quia ubi est maior subtilitas, ibi est minor resistentia, PTS. Q. 83. Art. 4 ob. 1. Cf. SS. Q. 155. Art. 4; PT. Q. 15. Art. 2; PT. Q. 54. Art. 3; PTS. Q. 84. Art. 3 (passim).

resisto, ere. stiti, 3, *v. n.*, *to withstand, to oppose, resist; to make opposition* or *resistance*, used with the *dat.*, or *absol.*, (1) of persons, (2) of immaterial things. — (1), praelati debent resistere non solum lupis, qui spiritualiter interficiunt gregem, SS. Q. 40. Art. 2 ad 1; et ideo sicut licet resistere latronibus, ita licet resistere in tali casu malis principibus, (c), . . ., tenetur tamen non resistere agenti quin patiatur quod iustum est eum pati, SS. Q. 69. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 113. Art. 8 (ter); PS. Q. 9. Art. 5 ad 3; PS. Q. 80. Art. 3 (ter); PTS. Q. 65. Art. 1 (bis); et passim. — (2), si enim non resisteret, sed cederet consentiendo, non sequeretur dolor, sed delectatio, PS. Q. 36. Art. 4 c; malum autem quod in exterioribus rebus consistit, tripliciter potest excedere hominis facultatem ad resistendum, PS. Q. 41. Art. 4 c; his autem tentationibus Christus restitit testimoniis legis, PT. Q. 41. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 80. Art. 3; SS. Q. 123. Art. 1; SS. Q. 155. Art. 4; PTS. Q. 84. Art. 3 (passim); et passim.

resolūtio, ōnis, *f.*, (1) *disintegration, resolution, analysis*, the opposite of *compositio*, (2) *release, escape, separation, abstraction*, synonym of *abstractio.* — (1), operabile enim est aliquid propter applicationem formae ad materiam, non propter resolutionem compositi in principia universalia formalia, PP. Q. 14. Art. 16 c; conversum est in substantiam membrorum per quandam resolutionem, PP. Q. 119. Art. 2 c; de omnibus iudicatur facta resolutione in ipsa, C. G. 3. 47. Cf. PS. Q. 28. Art. 5; SS. Q. 34. Art. 5; C. G. 3. 144; C. G. 4. 61; 2 Anal. 4 a; et passim. On **modus resolutionis**, see *modus* under 3; on **processus resolutionis**, see *processus* under 2; on **via resolutionis**, see *via* under 3. — **quod est primum in constructione, est ultimum in resolutione**, see *primus.* — **ultimum in generatione est primum in resolutione**, see *generatio* under 1. — (2), corruptio carnis maxime in seminis resolutione consistit, (ob. 4), . . ., delectatio quae est ex seminis resolutione, SS. Q. 152. Art. 1 ad 4; in fletu corporali fit quaedam resolutio lacrimarum, Quodl. 7. 5. 13 a; est enim duplex resolutio, quae fit per intellectum. una secundum abstractionem formae a materia, in qua quidem proceditur ab eo quod formalius est, ad id quod est materialius; nam id quod est primum subiectum ultimo remanet, ultima vero forma primo removetur. alio vero resolutio est secundum abstractionem universalis a particulari, quae quodammodo contrario ordine se habet: nam prius removetur condiciones materiales individuantes, ut accipiatur quod commune est, Comp. 1. 62. Cf. SS. Q. 152. Art. 1 c; PT. Q. 32. Art. 4 c; PT. Q. 35. Art. 3 (bis); PT. Q. 88. Art. 4; PTS. Q. 97. Art. 3 (quater); et passim.

resolūtivus, a, um, *adj.*, *resolutive, dissolvent*, used fig. Ergo amor est resolutivus; est ergo corruptivus et laesivus, PS. Q. 28. Art. 5 ob. 2.

resolūtōrius, a, um, *adj.*, (1) *disintegrating, resolving, analysing*, synonym of *analyticus*, the opposite of *compositivus*, (2) *Resolutoria*, the Analytics of Aristotle. — (1), utrum consilium procedat ordine resolutorio, PS. Q. 14 pr. Cf. PS. Q. 14. Art. 5 (passim). On **modus resolutorius**, see *modus* under 3; on **ordo resolutorius**, see *ordo* under 1; on **processus resolutorius**, see *processus* under 2. — **Resolutoria sc. pars logicae** (1 Anal. 1 c), *analytics*, a part of logic; cf. *analyticus* under 1. — (2), quemadmodum in Resolutoriis dictum est, 2 Perih. 2 c; prout dictum est in Resolutoriis, id est, in I Priorum, 2 Perih. 2 e. Cf. *analyticus* under 2.

resolvo, ere, solvi, solūtum, 3, *v. a.*, (1) lit., (a) *to dissolve, decompose, to separate* into its constituent parts or elements as by means of

natural decay, to reduce to ashes; (b) *to resolve*, to alter or change a thing from one form into another, (c) *to loose, release, resolve.* (2) fig., (a) *to destroy*, (b) *to resolve, to reduce* by mental analysis into more elementary forms and principles or relations, (c) *to examine* critically, (d) *to scatter, frustrate.* — (1) (a), unde non minus est mortuus aliquis primo die mortis, et tertio vel quarto, quam post annum quando iam cadaver fuerit resolutum, PS. Q. 73. Art. 2 c; sed corpora nostra statim post mortem resolvi incipiunt, (ob. 2), . . ., noluit corpus suum qualitercumque putrefieri, aut qualitercumque resolvi, PT. Q. 51. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 51 pr.; PT. Q. 54. Art. 1 ad 2; PT. Q. 59. Art. 5 c; PTS. Q. 74. Art. 8 (passim); PTS. Q. 81. Art. 2 (passim). — (1) (b), et quamvis in corpus Christi post resurrectionem cibus non converteretur, sed resolveretur in praeiacentem materiam, PP. Q. 51. Art. 3 ad 5; minimum autem est ibi de liquoribus corporum mixtorum, PT. Q. 66. Art. 4 ad 5. Cf. PP. Q. 119. Art. 1 ad 1; PT. Q. 75. Art. 3 ob. 1, 2, c; PTS. Q. 85. Art. 4. — (1) (c), sicut semen est de perfectione generantis, quod operatione naturali cum delectatione resolvitur, PP. Q. 92. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 119. Art. 2 (passim); SS. Q. 154. Art. 3 ad 2; PT. Q. 31. Art. 5; PT. Q. 32. Art. 4 c. — (2) (a), ita etiam luxuria principaliter quidem est in voluptatibus venereis, quae maxime et praecipue animum hominis resolvunt, SS. Q. 153. Art. 1 ad 1; aliud autem attendendum est ne totaliter gravitas animae resolvatur, SS. Q. 168. Art. 2 c. — (2) (b), etsi enim cognoscat res habentes formam in materia, tamen resolvit compositum in utrumque, et considerat ipsam formam per se, PP. Q. 12. Art. 4 ad 3; sed si de veritate essentialiter dicta loquamur, non potest intelligi nisi resolvatur affirmativa in negativam, PP. Q. 16. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 79. Art. 8 c; PP. Q. 85. Art. 8 ad 1. — (2) (c), ille qui consiliatur, videtur quaerere et resolvere, . . ., si autem id quod est prius in cognitione, sit posterius in esse, est processus resolutorius, utpote cum de effectibus manifestis iudicamus, PS. Q. 14. Art. 5 c. — (2) (d), Augustinus dicit, omnium de hac re calculantium digitos resolvit, et quiescere iubet, PTS. Q. 77. Art. 2 c. — **resolūtus**, a, um, *P. a.*, (1) *resolved, distilled*, changed from one thing into another, (2) *disintegrated, loosened*, (3) *decomposed.* — (1), sic aquae quae supra firmamentum sunt, sunt aquae quae vaporabiliter resolutae, . . ., dicere enim quod aquae vaporabiliter resolutae eleventur supra caelum sidereum, PP. Q. 68. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; PS. Q. 102. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 4 (bis); PT. Q. 75. Art. 3 ob. 1. — (2), somniat dormiens ea quae pertinent ad expulsionem huiusmodi humoris abundantis vel resoluti, SS. Q. 154. Art. 5 c. — (3), si autem corpus eius fuisset putrefactum, vel resolutum, PT. Q. 51. Art. 3 ad 1.

resonantia, ae, *f.*, *an echo.* Dicit Dionysius quod plantae secundum ultimam resonantiam vitae habent vivere, PP. Q. 18. Art. 1 a.

respectivus, a, um, *adj.*, *referring to, taking consideration of, relative to*, synonym of *relativus* and *relatus*. Consociatio igitur angelorum et animarum non excludit solitudinem absolutam a divinis; multo minus solitudinem respectivam, et per comparationem ad aliquod praedicatum, PP. Q. 31. Art. 3 ad 1; comparatio autem quae est secundum exercitium, est respectiva, quia exercitium non quaeritur propter se, sed propter finem, SS. Q. 188. Art. 6 c. On **comparatio respectiva**, see *comparatio* under 2.

respectus, ūs, *m.*, *relation, proportion*, synonym of *relatio*, *abl.*, **respectu**, *by a regard, with regard*, with *gen.* Totum dicitur respectu partium, PP. Q. 8. Art. 2 ad 3; de ratione autem relationis est respectus unius ad alterum, PP. Q. 28. Art. 3 c; non solum respectu creaturarum, Pot. 8. 1 c; aut se habet per respectum ad alterum, 3 Phys. 5 i. Cf. SS. Q. 157. Art. 2 (bis); SS. Q. 161. Art. 5; SS. Q. 173. Art. 4; SS. Q. 174. Art. 1 (bis); SS. Q. 180. Art. 7; et passim. On **perfectus per respectum ad aliquid**, see *perfectus* under 1; on **possibile per respectum ad aliquam potentiam**, see *possibilis*. — Kinds of *respectus* are: (a), **respectus actualis** and **respectus habitualis**, *the relation depending on an action* and *that at hand after the manner of a lasting condition.* Cf. Verit. 4. 5 ad 1. — (b), **respectus habitualis**, see *respectus actualis*. — (c), **respectus idealis**, *ideal relation.* Respectus ideales sunt intellecti a Deo. unde ex eorum pluralitate non sequitur quod sint plures relationes in Deo, sed quod Deus cognoscat plures relationes, PP. Q. 28. Art. 4 ad 3. — (d), **respectus realis**, *the real relation.* Respectus multiplicantes ideas non sunt in rebus creatis, sed in Deo; non tamen sunt reales respectus, sicut illi quibus distinguuntur personae, sed respectus intellecti a Deo, PP. Q. 15. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 28. Art. 1.

respicio, ere, spexi, spectum, 3, *v. n.* and *a.*, (1) *to look back* or *behind*, (2) *to look at with solicitude*, i.e., *to have a care for, regard, consider.* — (1), nec tamen intelligitur aliquis retroire vel respicere, nisi quando praetermittit id ad quod se obligavit, SS. Q. 189. Art. 4 ad 1. — (2), duratio autem magis respicit esse quam vitam, PP. Q. 10. Art. 1 ob. 2; ideo spes, quae directius respicit bonum, est prior, PS. Q. 25. Art. 3 ad 2; unde et illi sensus praecipue respiciunt pulchrum qui maxime cognoscitivi sunt, PS. Q. 27. Art. 1 ad 3; qui statuit ebrios, si percusserint, amplius puniendos, non ad veniam respiciens quam ebrii debent magis habere, sed ad utilitatem, PS. Q. 76. Art. 4 ad 4; prout possunt magna videri non respicientibus ad aeterna, SS. Q. 36. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 82. Art. 5 (passim); PS. Q. 12. Art. 2 (passim); PS. Q. 30. Art. 2 (bis); SS. Q. 17. Art. 2 (ter); SS. Q. 25. Art. 1 (bis); et passim.

respirans, ntis, *P. a.*, *breathing out.* Huiusmodi autem sunt carnes animalium in terra quiescentium et respirantium, SS. Q. 147. Art. 8 c.

respīrātus, ūs, *m.*, *a drawing breath, inhaling, inspiration.* Non est intelligendum secundum quod spiritus vitae dicitur anima vivificans, sed secundum quod spiritus vitae dicitur aer exterior respiratus, PT. Q. 27. Art. 2 ad 1.

resplendeo, ēre, ui, 2, *v. n.*, *to shine brightly*; *to glitter, be resplendent*, used lit and fig. Quicumque videt speculum, videt ea quae in speculo resplendent, sed omnia quaecumque fiunt vel fieri possunt, in Deo resplendent, sicut in quodam speculo, PP. Q. 12. Art. 8 ob. 2; quia in passione eius praecipue huiusmodi dona resplenduerunt, PS. Q. 68. Art. 1 c; nubes hic appellantur, ut dicunt quidam, quaedam densitates lucis resplendentis a corporibus sanctorum, PTS. Q. 88. Art. 4 ad 3; sed hoc non potest esse, nisi maiori claritate resplendeat, PTS. Q. 91. Art. 3 a.

respondeo, ēre, di, sum, 2, *v. a.*, (1) *to answer, reply, respond*, (2) *to meet, agree, accord* or *correspond with*; constr. usually with *dat.* or *absol.* — (1), per opera vitae sensitivae in hoc quod discipulis ad interrogata respondebat, et praesentes salutabat, PT. Q. 55. Art. 6 c; respondeo dicendum, PT. Q. 79. Art. 6 c; ad ea etiam quae contra obiciuntur respondere oportet, PTS. Q. 69. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 12. Art. 3 (bis); PT. Q. 31. Art. 2 (bis); PT. Q. 54. Art. 1; PT. Q. 71. Art. 1 (bis); PTS. Q. 69. Art. 4; et passim. — (2), est autem signum falsum, cui res significata non respondet, PT. Q. 68. Art. 4 c; sed in veteri lege non erat aliquod sacramentum, quod responderet confirmationi et extremae unctioni, PT. Q. 65. Art. 1 ob. 3; et sic dotes tres respondent tribus virtutibus theologicis, PTS. Q. 95. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 76. Art. 6; Ap. Q. 2. Art. 1 (passim); PTS. Q. 95. Art. 5 (ter); PTS. Q. 96. Art. 1 (passim); PTS. Q. 96. Art. 2 (passim); et passim.

rēsponsio, ōnis, *f.*, *a reply, an answer.* Ad secundum patet responsio ex dictis, PP. Q. 79. Art. 8 ad 2; et per hoc patet responsio ad obiecta, PS. Q. 6. Art. 8 c; unde patet responsio ad primum, SS. Q. 58. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 58. Art. 5; PS. Q. 65. Art. 1; PS. Q. 99. Art. 5; SS. Q. 27. Art. 7; PT. Q. 11. Art. 4; PTS. Q. 95. Art. 5.

rēsponsōrium, ii, *n.*, *responsory.* Postea iubet ministris ut eos ab ecclesia pellant, clero eos prosequente cum hoc responsorio, PTS. Q. 28. Art. 3 c.

rēsponsum, i, *n.*, see *respondeo.*

rēs pūblica, ae, *f.*, (1) *the common weal, commonwealth, state*; synonym of *politia*, (2) *republic, free state.* — (1), hoc etiam videmus in omni republica observari quod summum rectorem aliquo signo singulari honorant, SS. Q 85. Art. 2 c; respublica nihil est aliud quam ordinatio civitatis quantum ad omnes principatus, qui sunt in civitate, sed praecipue quantum ad maximum principatum, qui dominatur omnibus aliis principatibus, 3 Pol. 5 b; respublica, quod est nomen commune omnibus politiis, 3 Pol. 6 c. Cf. SS. Q. 40. Art. 1 (ter); SS. Q. 61. Art. 4 (bis); SS. Q. 123. Art. 5 (bis); PT. Q. 47. Art. 6; PTS. Q. 80. Art. 4; et passim. — (2), quando multitudo principatur intendens ad utilitatem communem, vocatur respublica, . . ., et hoc, quod ista politia vocetur tali nomine, rationabiliter accidit; de facile enim contingit quod in civitate inveniatur unus vel pauci qui multum excedant alios in virtute, sed valde difficile est quod multi inveniantur qui perveniant ad perfectionem virtutis, 3 Pol. 6 c; Augustus ab agendo rempublicam primus vocatus est Octavianus, Regim. 3. 12; aucta fuit respublica Romanorum, Regim. 3. 15; respublica ex parva facta est magna, Regim. 3. 16. Cf. Regim. 4. 26 and 28.

respuo, ere, ui, 3, *v. a.*, *to reject, to refuse.* Tenens et volvens liberenter, quae statim ut attigerunt animum, respui debuerunt, PS. Q. 74. Art. 6 ad 3, in quot.; ut quia in similitudinem carnis peccati advenerat, remedium, quo caro peccati consueverat mundari, non respueret, PT. Q. 37. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 2 (bis); PT. Q. 80. Art. 11, in quot.

rēstaurātio, ōnis, *f.*, *a restoration, renewal.* Et ideo ad restaurationem humidi deperditi necesse est habere potentiam nutritivam, PP.; Q. 78. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 97. Art. 3; PP. Q. 97. Art. 4 (bis) PP. Q. 105. Art. 7; PP. Q. 119. Art. 1 (ter); PT. Q. 77. Art. 6; PTS. Q. 80. Art. 5 (ter).

rēstauro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to restore, repair, rebuild.* Sicut damnati in tenebras ultimas abiguntur, ita remuneratio pro dignis operibus restauratur in ea luce quae est extra mundum, PP. Q. 66. Art. 3 c, in quot.; si alimentum transiret in veritatem humanae naturae, quidquid in homine deperditur, restaurari posset, (ob. 4), . . ., sed etiam ad restaurandum illud quod deperditur per actionem caloris naturalis, (c), . . ., sed si consideretur caro secundum materiam, sic non manet, sed paulatim consumitur, et restauratur, (ad 2), . . ., in quibus ex nutrimento restauratur id quod per calorem naturalem consumitur, PP. Q. 119. Art. 1 ad 5; conveniens fuit reparari creaturam in ordine ad aeternam et immobilem perfectionem; nam et artifex per formam artis conceptam, qua artificiatum condidit, ipsum, si collapsum fuerit, restaurat, PT. Q. 3. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 97. Art. 1 ob. 3; PT. Q. 79. Art. 4.

rēstinguo, ere, nxi, nctum, 3, *v. a.*, *to destroy*, used *fig.*; used in the S.T. only in quot. Haec verba una falsa lacrymula restinguet, SS. Q. 153. Art. 5 c, in quot.

rēstituibilis, e, *adj.*, *restorable, capable of being restored.* Ideo quando id quod est ablatum, non est restituibile per aliquid aequale, SS. Q. 62. Art. 2 ad 1.

rēstituo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a.*, (1) lit., (a) of things, *to deliver up again, to give back, make restitution, restore,* (b) *to grant to* or *obtain* for a person *reinstatement* to former rank, office, etc., (c) *to restore* or *return* something to its original position, (d) *to restore, to bring back* a person or part of the body to a healthy state, (e) *to restore,* make good loss or damage, (2) fig., (a) *to restore, reestablish,* (b) *to restore* to grace, virtue, etc., to free from the effects of sin. — (1) (a), prius sunt debita restituenda quam gratuita beneficia impendenda, SS. Q. 31. Art. 3 ob. 3; rerum quidem, sicut cum aliquis vel aufert vel restituit alteri suam rem, SS. Q. 61. Art. 3 c; videtur quod non sufficiat restituere simplum quod iniuste ablatum est, . . ., ergo ille qui furatur tenetur restituere quadruplum vel quintuplum, (ob. 1), . . ., ergo homo debet restituere multiplicatum id quod iniuste accepit, (ob. 2), . . ., ad quod sufficit quod restituat tantum quantum habuerit de alieno, SS. Q. 62. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 (passim); SS. Q. 62. Art. 4, 5, 6, 7, 8 (passim); SS. Q. 78. Art. 1 c. — (1) (b), et interdum restituit eos dispensative ad ecclesiasticas dignitates quas prius habebant, SS. Q. 11. Art. 4 c. — (1) (c), quia divina virtute factum est et quod ad solem supernaturaliter accederet praeter tempus debitum, et quod a sole recedens in locum proprium restitueretur tempore debito, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2. — (1) (d), caecus illuminatus a Domino primo restitutus est ad imperfectum visum, . . ., deinde restitutus est perfecte ita ut videret clare omnia, . . ., sicut socrum Petri statim restituit perfectae sanitati, PT. Q. 86. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 ad 7; PS. Q. 105. Art. 2 (passim); PT. Q. 65. Art. 1 c. — (1) (d), si autem non essent mercede conducta, potuisset habere aliquam aequitatem ut saltem tantum restitueret, quantum usus animalis mortui vel debilitati conduci potuisset, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4. — (2) (a), requiritur etiam ad restituendum aequalitatem iustitiae, PS. Q. 87. Art. 6 ad 3; omnis virtus restituitur per poenitentiam, SS. Q. 152. Art. 3 ob. 3. Cf. PTS. Q. 14. Art. 1 (bis); PTS. Q. 14. Art. 2; PTS. Q. 28. Art. 1. — (2) (b), plus restitutum est homini per donum Christi, quam amiserit per peccatum Adae, PS. Q. 109. Art. 10 ob. 3; non autem per hoc sacramentum exhibetur homini aliquid de novo pertinens ad divinum cultum, sed restituitur in statum pristinum, PT. Q. 63. Art. 6 c; scilicet Novatiani, hoc in tantum extenderunt ut dicerent post primam poenitentiam quae agitur in baptismo peccantem non posse per poenitentiam iterato restitui, PT. Q. 84. Art. 10 c. Cf. PT. Q. 66. Art. 9; PT. Q. 82. Art. 8; PT. Q. 88. Art. 1 ad 3; PT. Q. 89. Art. 1 (passim); PTS. Q. 83. Art. 5; et passim.

rēstitūtio, ōnis, *f.*, (1) in gen., *restoration*, the action of restoring or giving back something to its proper owner, or of making reparation to one for loss or injury previously inflicted, (2) in *partic.*, (a) *restoration* of one's good name, (b) *recovery* of virtue, (c) *restoration* of former vigor, (d) *renewal* of friendship. — (1), et maxime hoc observandum erat quando animalia erant mercede conducta, quia tunc habebat certum pretium pro usu animalium, unde nihil accrescere debebat per restitutionem animalium, nisi propter negligentiam custodientis, PS. Q. 105. Art. 2 ad 7; motum autem cupiditatis aestimabant esse licitum propter iudicialia, in quibus mandabatur restitutio rei ablatae fieri etiam cum aliqua additione, PS. Q. 105. Art. 2 ad 2; et similiter aliquis tenetur ad restitutionem supposita facultate, SS. Q. 79. Art. 3 ad 2; et ideo ad restitutionem non exigitur, nisi quod restituatur aequalitas iustitiae, PTS. Q. 14. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 62. Art. 6 (passim); SS. Q. 62. Art. 7 (passim); SS. Q. 62. Art. 8 (passim); SS. Q. 71. Art. 3 (passim); SS. Q. 100. Art. 6; et passim. — **facere restitutionem,** *to make restitution.* Non oporteat semper restitutionem facere ei a quo acceptum est aliquid, SS. Q. 62. Art. 5 ob. 1. Cf. SS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 62. Art. 2; SS. Q. 62. Art. 5 (passim); SS. Q. 62. Art. 6. — (2) (a), et tenetur aliquis ad restitutionem famae, sicut ad restitutionem cuiuslibet rei subtractae, SS. Q. 73. Art. 2 c. — (2) (b), quarto quantum ad restitutionem virtutum, PT. Q. 86 pr. — (2) (c), alia autem est restitutio valetudinis pristinae per convenientem diaetam et exercitium, PT. Q. 65. Art. 1 c. — (2) (d), offensae autem ablatio est amicitiae restitutio. et ideo si aliquid sit quod amicitiae restitutionem impediat, PTS. Q. 14. Art. 1 c.

rēsto, āre, stiti, ——, 1, *v. n.*, (1) *to withstand, resist, oppose,* constr. with *dat.*, (2) *to be left, remain,* constr. with *inf.*, *ut* and *subjunctive, gerund, quod clause,* and used *absol.*— (1), ipsi enim leguntur pro populo orantes irae Dei restitisse, PTS. Q. 72. Art. 3 ad 2. — (2), restat considerare de ideis, PP. Q. 15 pr.; restat ut consideremus de eius imagine, id est, de homine, PS. pr.; postquam autem obla-

tiones sunt factae, non restat locus iterato offerendi eas, SS. Q. 86. Art. 1 ob. 2; de oratione quidem iam dictum est. unde nunc de laude restat dicendum, SS. Q. 91 pr.; unde restat quod opera prius mortificata, per poenitentiam recuperant efficaciam perducendi eum qui fecit ea, in vitam aeternam, quod est ea reviviscere, PT. Q. 89. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 3 pr.; SS. Q. 71. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 2; PTS. Q. 84. Art. 3; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim.

rēstrictē, *adv.*, see *restringo.*

rēstringo, ere, inxi, ictum, 3, *v. a.*, *to restrict, restrain, confine, check,* etc. Ita quod restringatur ad standum pro praesentibus, PP. Q. 25. Art. 5 ad 2; terminus in subiecto positus non restringitur per terminum positum in praedicato ratione significationis, (ob. 2), . . ., quia cum ly Pater appositive construatur cum ly Deus, restringit ipsum ad standum pro persona Patris, PP. Q. 39. Art. 4 ad 5; unde si volumus definitionem restringere ad virtutes prout distinguuntur a donis, PS. Q. 68. Art. 1 ad 3; sic autem scientia non ponitur speciale donum, sed secundum quod restringitur ad iudicium quod fit per res creatas, SS. Q. 9. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 65. Art. 3 c; SS. Q. 83. Art. 14 ob. 2; SS. Q. 148. Art. 2 ob. 4; PTS. Q. 54. Art. 4 (bis). — **rēstrictē**, *adv.*, *closely, sparingly.* Quisquis restrictius rebus praetereuntibus utitur quam se habent mores eorum cum quibus vivit, aut temperatus aut superstitiosus est, SS. Q. 169. Art. 1 ad 2, in quot.

resultātio, ōnis, *f.*, *a resultance, a result, effect, outcome.* Emanatio propriorum accidentium a subiecto non est per aliquam transmutationem sed per aliquam naturalem resultationem, PP. Q. 77. Art. 6 ad 3; sicut potentia animae ab essentia fluit, non per transmutationem, sed per naturalem quamdam resultationem, PP. Q. 77. Art. 7 ad 1.

resulto, āre, ātum, 1, *v. freq. n.* and *a.*, (1) *result,* to arise as a consequence, effect, or conclusion from some action, process etc., (2) *to reflect, to return an image of,* as in a mirror, used lit. and fig. — (1), quanto enim aliquid plus dividitur, tanto plura secundum numerum resultant, PP. Q. 7. Art. 4 c; sicut ex uno naturaliter aliud resultat ut ex luce color, PP. Q. 77. Art. 6 ad 3; quasi ex unione animae et corporis non resultat una communis natura, quae est humana, PT. Q. 2. Art. 5 ad 2; totum resultat ex unione partium, (ob. 3), . . ., non autem unio naturae, quae resultat ex coniunctione partium, PT. Q. 6. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 16. Art. 6 (bis); SS. Q. 173. Art. 2 (bis); PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 5. Art. 3 ad 3; PT. Q. 49. Art. 6; PTS. Q. 3. Art. 1; PTS. Q. 79. Art. 1 and 2; PTS. Q. 82. Art. 1; PTS. Q. 82. Art. 2 (bis); PTS. Q. 99. Art. 10 c. — (2), sicut lapis videtur ab oculo per hoc quod similitudo eius resultat in oculo, PP. Q. 56. Art. 3 c; sicut aliquis videt in speculo ea quorum imagines in speculo resultant, PP. Q. 84. Art. 5 c; sed virtute intellectus agentis resultat quaedam similitudo in intellectu possibili, PP. Q. 85. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 56. Art. 3 c (bis); PP. Q. 94. Art. 1; SS. Q. 173. Art. 1 (ter); PT. Q. 5. Art. 4 ad 1; PTS. Q. 95. Art. 3 (quater).

resūmo, ere, mpsi, mptum, 3, *v. a.*, (1) *to resume, assume, put on* or *take* to oneself anew something previously given up, as some appearance, form, condition, or act, (2) *to resume,* to say or write further or in addition, (3) *to go on again* with a discourse or remark. — (1), non est sic intelligendum, quasi anima Moysi suum corpus resumpserit, PT. Q. 45. Art. 3 ad 2; secundum igitur unitae divinitatis virtutem et corpus resumpsit animam quam deposuerat, et anima corpus resumpsit quod dimiserat, (c), . . ., et ideo secundum virtutem divinam corpus et anima mutuo se resumpserunt, non autem secundum virtutem naturae creatae, PT. Q. 53. Art. 4 ad 3; ergo videtur quod non debuerit corpus cum cicatricibus in resurrectione resumere, (ob. 3), . . ., conveniens fuit animam Christi in resurrectione corpus cum cicatricibus resumere, PT. Q. 54. Art. 4 c; sancti enim resurgentes corpora gloriosa resument, PTS. Q. 74. Art. 7 c; peccatum veniale est actus transiens, qui resumi non potest, PS. Q. 88. Art. 4 ad 3; opera autem non possunt iterum a principio procedere, quia transeunt, et iterum eadem numero resumi non possunt, PT. Q. 89. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 54. Art. 2 (bis); PT. Q. 54. Art. 4 (ter); PTS. Q. 79. Art. 1 (bis); PTS. Q. 79. Art. 2; PTS. Q. 79. Art. 3 (bis); et passim. — (2), cum dicitur: Christus secundum quod homo, hoc nomen homo potest resumi in reduplicatione vel ratione suppositi, vel ratione naturae. si quidem resumatur ratione suppositi, cum suppositum humanae naturae in Christo sit aeternum et increatum, . . ., sciendum tamen quod nomen sic resumptum in reduplicatione magis proprie tenetur pro natura quam pro supposito; resumitur enim in vi praedicati, quod tenetur formaliter, PT. Q. 16. Art. 10 c. — (3), et ne sacramentum remaneat imperfectum, debet aliud vinum apponere in calicem, et denuo resumere a consecratione sanguinis et sacrificium perficere, (ad 3), . . ., debet, deposita aqua si ibi fuerit, imponere vinum cum aqua, et resumere a verbis consecrationis sanguinis, (ad 4), . . ., propter hoc debeat resumere, immutando ordinem sacrificii, . . ., ut scilicet resumatur a forma consecrationis, PT. Q. 83. Art. 6 ad 5.

resumptio, ōnis, *f.*, *resumption,* the action of assuming, putting on, or taking to oneself anew something previously lost, given up, or discarded. Ergo maior est eius beatitudo ante corporis resumptionem quam post, (ob. 1), . . ., sed anima beata ante corporis resumptionem beatitudinem habet de hoc quod gaudet de bono infinito, . . ., ergo gaudium eorum post corporis resumptionem non erit maius quam ante, (ob. 2), . . ., sed miseria malorum post resumptionem corporum erit maior quam ante, (a), . . ., perfectior erit beatitudo animae post resumptionem corporis quam ante, PTS. Q. 93. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 97. Art. 3.

resurgo, ere, surrexi, surrectum, 3, *v. n.*, (1) lit., (a) *to rise again, rise from the grave,* (b) of plants and seed, *to rise again,* (2) fig., (a) *to rise again* from sin, (b) illness, (c) a lowly condition, etc. — (1) (a), sed Deus potest facere id quod est impossibile per se, ut caecum illuminare vel mortuum resurgere, PP. Q. 25. Art. 4 ob. 1; omnes illi qui in adventu Domini reperientur, morientur, et post modicum resurgent, PS. Q. 81. Art. 3 ad 1; non fuerit conveniens Christum tertia die resurgere, . . ., ergo videtur quod Christus, qui est caput nostrum, non debuerit tertia die resurgere, (ob. 1), . . ., Christi resurrectio non debuerit differri usque ad tertiam diem, sed statim eadem die resurgere, (ob. 2), . . ., sed ante ortum solis Christus resurrexit, . . ., et tamen Christus iam resurrexerat, (ob. 3), . . ., si enim statim post mortem resurrexisset, . . ., per hoc etiam quod tertia die resurrexit, PT. Q. 53. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 53. Art. 3 (passim); PT. Q. 53. Art. 4 (passim); PT. Q. 55. Art. 3; PT. Q. 56. Art. 1, et passim. — (1) (b), et de arbustis, quae viriditatem amittunt, et rursus quasi resurgentia reparantur; et seminibus, quae putrescentia moriuntur, et rursus germinando quodammodo resurgent, PTS. Q. 75. Art. 3 ob. 2, in quot. — (2) (a), dicitur tamen Deus plus gaudere de poenitente quam de innocente; quia plerumque poenitentes cautiores, humiliores, et ferventiores resurgunt, PP. Q. 20. Art. 4 ad 4; sed non potest per se resurgere a peccato sine auxilio gratiae, SS. Q. 137. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 87. Art. 2; PS. Q. 109. Art. 7 (passim); PT. Q. 89. Art. 2 (passim); PT. Q. 89. Art. 3. — (2) (b), sed homo per virtutem naturae potest resurgere de aegritudine, PS. Q. 109. Art. 7 ob. 2. — (2) (c), praecipit sancta synodus ut quicumque de pontificali dignitate ad monachorum vitam et poenitentiae descenderit locum, nunquam ad pontificatum resurgat, SS. Q. 186. Art. 1 ob. 4, in quot.

resurrectio, ōnis, *f.*, *a rising again from the dead, rising, resurrection.* Unde post passionem et resurrectionem suam dicit discipulis suis, PT. Q. 36. Art. 1 ad 2; resurrectio est reparatio a morte in vitam, PT. Q. 53. Art. 3 c; resurrectio est eius, quod cecidit et dissolutum est, iterata surrectio, 3 Sent. 21. 2. 1 ob. 1; resurrectio est motus quidam ad perpetuam coniunctionem animae et corporis, 4 Sent. 43. Art. 1. 1. 3 ob. 5. Cf. PT. Q. 55. Art. 3; PT. Q. 56. Art. 1 (bis);

PT. Q. 57. Art. 1 (bis); PT. Q. 80. Art. 4; Symb. 5 and 11; et passim. On **status resurrectionis, ante et post resurrectionem,** see *status* under 3. — Kinds of *resurrectio* are: (a), **resurrectio animae seu spiritualis** and **resurrectio carnis seu corporis seu corporalis,** *the resurrection of the soul* (a morte peccati, C. G. 4. 79) and *that of the flesh*, or *the spiritual* and *the corporal resurrection*. Resurrectio Christi habet instrumentaliter virtutem effectivam, non solum respectu resurrectionis corporum, sed etiam respectu resurrectionis animarum. similiter etiam habet rationem exemplaritatis respectu resurrectionis animarum, quia Christo resurgenti debemus etiam secundum animam conformari, PT. Q. 56. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 56. Art. 2 (passim); C. G. 4. 79 and 83; 4 Sent. 43. 1. 1. 2 ad 1; Comp. 1. 239; et passim. — (b), **resurrectio carnis,** see *resurrectio animae*. — (c), **resurrectio communis seu generalis seu universalis,** *the common* or *the general resurrection*. Quia (angeli) aliquod ministerium exhibent in miraculis quae fiunt, sicut colligendo pulveres in resurrectione communi, PP. Q. 110. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 8 c; C. G. 4. 80; 4 Sent. 43. 1. 3. 1 ad 2; 1 Cant. 4. Phil. 3. 3; 1 Thess. 4. 2; et passim. — (d), **resurrectio corporalis,** see *resurrectio animae*. — (e), **resurrectio corporis,** see *resurrectio animae*. — (f), **resurrectio generalis,** see *resurrectio communis*. — (g), **resurrectio gloriosa,** *the glorious resurrection*. Sed in signum gloriosae resurrectionis, ad quam homines per baptismum regenerantur, PT. Q. 66. Art. 10 ad 3. Cf. PT. Q. 25. Art. 6; PT. Q. 49; Art. 6; PT. Q. 53. Art. 1; 3 Sent. 21. 2. 1 c; 4 Sent. 43. 1. 4. 2 ad 4; et passim. — (h), **resurrectio imperfecta** and **resurrectio perfecta seu vera,** *the imperfect* and *the perfect* or *true resurrection*. Ut aliquis liberetur non solum a morte, sed etiam a necessitate, et, quod plus est, a possibilitate moriendi. et haec est vera et perfecta resurrectio, quia quamdiu aliquis vivit subiectus necessitati moriendi, quodammodo mors ei dominatur, . . ., illud etiam quod possibile est esse, secundum quid dicitur esse, id est, potentialiter. et sic patet quod illa resurrectio qua quis eripitur solum ab actuali morte, est resurrectio imperfecta. loquendo igitur de resurrectione perfecta, Christus est primus resurgentium, quia ipse resurgendo primo pervenit ad vitam penitus immortalem, . . ., sed resurrectione imperfecte quidam alii resurrexerunt ante Christum, ad praemonstrandum quasi in quodam signo resurrectionem ipsius, PT. Q. 53. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 53. Art. 3 (passim); PT. Q. 54. Art. 2. — (i), **resurrectio integra,** *the undamaged resurrection* or *the resurrection after the manner of the integral whole*, ut unicuique restituatur, quod hic habuit, C. G. 4. 80. — (j), **resurrectio miraculosa** and **resurrectio naturalis,** *the miraculous* and *the natural resurrection* or *the resurrection taking place in the supernatural* and *in the natural manner*. Cf. C. G. 4. 80; 4 Sent. 43. 1. 1. 3 c. — (k), **resurrectio naturalis,** see *resurrectio miraculosa*. — (l), **resurrectio perfecta,** see *resurrectio imperfecta*. — (m), **resurrectio spiritualis,** see *resurrectio animae*. — (n), **resurrectio ultima,** *the last resurrection*, or *the resurrection at the end of the world*. Potuit tamen fieri ut aliquod ministerium in formatione corporis primi hominis angeli exhiberent, sicut exhibebunt in ultima resurrectione pulveres colligendo, PP. Q. 91. Art. 2 ad 1. Cf. PTS. Q. 69. Art. 2 (bis). — (o), **resurrectio universalis,** see *resurrectio communis*. — (p), **resurrectio vera,** see *resurrectio imperfecta*. — (q), **resurrectio virtuosa,** *the powerful resurrection*, facta propria virtute, Phil. 3. 2.

resuscitātio, ōnis, *f.*, *a raising again from the dead, resuscitation*. Sicut resuscitatio Lazari, PP. Q. 19. Art. 7 ad 2; sicut resuscitatio mortuorum, PT. Q. 13. Art. 2 c; sicut resuscitationem proprii corporis et alia huiusmodi miraculosa opera, PT. Q. 13. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 105. Art. 8; PT. Q. 77. Art. 1; PTS. Q. 77. Art. 1.

resuscito, āre, *v. a.*, *to resuscitate, to restore* a person to life physical or spiritual. Sicut quod mortui resuscitantur, PP. Q. 91. Art. 2 ad 3; sed virtus divina corpus Christi a putrefactione praeservavit, sicut et resuscitavit a morte, (ad 1), . . ., sufficiens argumentum fuit quod homines erant resuscitandi virtute divina non solum de sepulcris, PT. Q. 51. Art. 3 ad 3; Lazarus resuscitatus est, PT. Q. 55. Art. 2 ad 3; quamvis fuerint aliqui resuscitati ante Christi resurrectionem, ut de Lazaro patet, PTS. Q. 77. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 53. Art. 4 (passim); PT. Q. 56. Art. 1 (bis); PT. Q. 56. Art. 2; PT. Q. 58. Art. 4 (passim); PT. Q. 69. Art. 3; PTS. Q. 76. Art. 2 (ter).

retardātio, ōnis, *f.*, *a hindering, delaying, retarding*. Inquantum de retardatione boni concupiti, PS. Q. 36. Art. 2 c; sed oportet quod secundum proportionem mediorum, per quae transitur, attendatur proportio retardationum, PTS. Q. 84. Art. 3 ad 2.

retardo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, used fig., (1) *to retard, delay, keep back, impede*, (2) *put off, delay to do something*. — (1), non enim angelus est compositus ex diversis naturis, ut inclinatio unius naturae impetum alterius impediat, aut retardet sicut in homine accidit, in quo motus intellectivae partis aut retardatur aut impeditur ex inclinatione partis sensitivae. quando autem non est aliquid quod retardet, (c), . . ., in homine etiam est aliquid quod potest impedire vel retardare motum intellectivae naturae, PP. Q. 62. Art. 6 ad 3; et sic separatio animae a corpore dicitur animam retardare, PS. Q. 4. Art. 5 ad 4; nullus impingit spiritualiter, nisi retardetur aliqualiter a processu in via Dei, SS. Q. 43. Art. 2 ad 3; per peccatum autem veniale retardatur affectus hominis, . . ., ut quidquid sibi occurreret quod cum ab hoc motu retardaret, PT. Q. 87. Art. 1 c; quamdiu enim est aliquis in statu viae, detestatur incommoda quibus a perventione ad terminum viae retardatur vel impeditur. unde cum per peccatum praeteritum vitae nostrae cursus in Deum retardetur, PTS. Q. 4. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 46. Art. 1 ob. 6; PP. Q. 112. Art. 1 (bis); PS. Q. 40. Art. 8; SS. Q. 183. Art. 4; PT. Q. 18. Art. 6 (passim); PTS. Q. 25. Art. 2; et passim. — (2), voluntas autem absque sui immutatione retardat facere quod proponit, PP. Q. 46. Art. 1 ob. 6; voluntas non retardat facere aliquod opus volitum nisi propter aliquam causam rationabilem, PTS. Q. 6. Art. 5 c.

rēte, is, *n.*, *a net*. Relictis retibus et patre, secuti sunt Christum, SS. Q. 101. Art. 4 ob. 1. Cf. SS. Q. 189. Art. 6; SS. Q. 189. Art. 10.

retentio, ōnis, *f.*, *retention*, (1) the fact of retaining things in the mind, (2) the action of keeping to oneself or in one's own hands. — (1), ad harum autem formarum retentionem aut conservationem ordinatur phantasia, PS. Q. 78. Art. 4 c; sed memoriam accipit pro habituali animae retentione, PP. Q. 79. Art. 7 ad 1. Cf. PP. Q. 93. Art. 7 (bis). — (2), fraus pertinere videtur ad illicitam acceptionem vel retentionem exteriorum rerum, SS. Q. 55. Art. 5 ob. 2. Cf. SS. Q. 119. Art. 1; PTS. Q. 6. Art. 5.

retentivus, a, um, *adj.*, (1) *retentive*, tending or inclined to the keeping of something, (2) *retentive*, the retentive virtue or faculty, the ability to retain the physical secretions, or to keep food within the stomach. — (1), in quantum liberalitas aufert impedimentum huius actus quod esse posset ex superfluo amore divitiarum, propter quem aliquis efficitur nimis retentivus earum, SS. Q. 32. Art. 1 ad 4; et alio nomine liberalitas largitas nominatur, quia quod largum est non est retentivum, sed emissivum, SS. Q. 117. Art. 2 c. — (2), unde et vis appetitiva dividitur contra retentivam, digestivam et expulsivam, SS. Q. 148. Art. 1 ad 3.

reticeo, ēre, cui, 2, *v. n.* and *a.*, (1) neutr., *to be silent*, (2) act, *to keep a thing silent, to conceal*. — (1), unde etiam ipsi Apostoli iubentur reticere de ipso, ne divina maiestate praedicata, passionis dispensatio differretur, PT. Q. 44. Art. 1 ad 3. — (2), unde potest licite venditor indemnitate suae consulere, vitium rei reticendo, SS. Q. 77. Art. 3 c; uno modo salva veritate, dum scilicet maiora quae sunt in seipsis reticent, quaedam vero minora detegunt, SS. Q. 113. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 73. Art. 1 ad 3.

retineo, ēre, ui, tentum, 2, *v. n.*, *to hold* or *keep back, not let go; to detain; to restrain*. Cum tamen omne quod retinet speciem

retineat operationem speciei, PP. Q. 76. Art. 8 c; est habilior ut retineat animi firmitatem contra impetus delectationum, PS. Q. 61. Art. 4 ad 2; omnia praecepta Dei sunt in memoria retinenda, PS. Q. 100. Art. 7 ob. 5. Cf. PP. Q. 76. Art. 8; PP. Q. 78. Art. 4 (ter); PS. Q. 102. Art. 4 (bis); SS. Q. 32. Art. 5 (bis); SS. Q. 32. Art. 7 (passim); et passim.

retorqueo, ēre, si, tum, 2, *v. a.*, (1) lit., *to twist* or *cast back*, (2) fig., (a) of persons in respect to the mind and feelings, *to recoil*, (b) of words, *to twist, give a wrong meaning to*, (c) **retorquere ad quaestum,** *to turn into gain*. — (1), ut patet Lev. 1, ubi retorto ad collum capite interfici iubentur, PS. Q. 102. Art. 3 ob. 6. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 5. — (2) (a), illi qui fraudes faciunt, ex eorum intentione non moliuntur aliquid contra seipsos, vel contra animas suas; sed ex iusto Dei iudicio provenit ut id quod contra alios moliuntur, contra eos retorqueatur, SS. Q. 55. Art. 5 ad 3. — (2) (b), sed vero huiusmodi consideratio fiat circa verba hominum absque intentione dicta, quae quis retorquet ad futurum, SS. Q. 95. Art. 3 c. — (2) (c), munera quaedam sponte exhibebantur bonis prophetis ad sustentationem ipsorum, non quasi ad emendum prophetiae usum, quem tamen pseudoprophetae retorquebant ad quaestum, SS. Q. 100. Art. 3 ad 1.

retractātio, ōnis, *f.*, *a taking in hand again; a retouching, revision, correction*; so only Retractationes, the title of a work of St. Augustine, (2) **absque retractatione,** *without withdrawal*. — (1), dicit enim Augustinus in lib. I Retractationum, PS. Q. 4. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 82. Art. 2; PS. Q. 20. Art. 1; PS. Q. 75. Art. 2; PS. Q. 81. Art. 1; PT. Q. 16. Art. 3; et passim. — (2), et ideo absque retractatione praecedentis sententiae potest reconciliatio fieri vel sequi, PTS. Q. 62. Art. 6 ad 1.

retractio, ōnis, *f.*, (1) *a withdrawal of the sun's rays*, (2) of mental influences, *retraction*, the action of drawing or pulling in. — (1), talis autem retractio radiorum non est sic intelligenda, quasi sol in sua potestate habeat radios emittere vel retrahere, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2. — (2), passiones autem quae important motum appetitus cum fuga vel retractione quadam, repugnant vitali motioni, PS. Q. 37. Art. 4 c; sed timor importat retractionem quamdam animi ab aliquibus malis, SS. Q. 141. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 48. Art. 2 c; PS. Q. 60. Art. 4 c; PS. Q. 69. Art. 4; SS. Q. 155. Art. 2 c; SS. Q. 161. Art. 1 and 2.

retracto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to retract, to withdraw, recall, revoke*, rescind a statement, promise, etc., (2) *to reconsider, to ponder over*. — (1), et dicunt hanc esse retractatam ab Augustino in suo simili, cum scilicet retractavit istam, PP. Q. 37. Art. 2 c; Augustinus loquitur ibi inquirendo, non asserendo; unde quaedam ibi dicta retractat, PP. Q. 77. Art. 8 ad 6. Cf. PS. Q. 114. Art. 5; SS. Q. 15. Art. 3; PT. Q. 54. Art. 2 c; PTS. Q. 43. Art. 3 ad 5. — (2), religiosus, ait Cicero, a relegendo appellatur, qui retractat, et tamquam relegit ea quae ad cultum divinum pertinent, SS. Q. 81. Art. 1 c, in quot.

retraho, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, *to draw back, withdraw, remove*. Quod nulla ratio esset huius vicissitudinis emittendi et retrahendi luminis, PP. Q. 67. Art. 4 a; vel indirecte, sicut cum aliquis propter laborem, vel propter alias occupationes negligit addiscere id per quod a peccato retraheretur, PS. Q. 76. Art. 3 c; est et alia causa, quia negotiatio nimis implicat animum saecularibus curis et per consequens a spiritualibus retrahit, SS. Q. 77. Art. 4 ad 3; utrum propter parentum obsequium aliqui debeant retrahi a religionis ingressu, SS. Q. 189 pr.; nam secundum quosdam illae tenebrae vel solis obscuratio, quae in passione Christi accidit, fuit propter hoc quod sol suos radios retraxit, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 123. Art. 3 (ter); SS. Q. 180. Art. 7; SS. Q. 186. Art. 4 (bis); PT. Q. 85. Art. 5; PT. Q. 88. Art. 4; et passim.

retribuo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a.*, *to give back, return, restore, repair, repay, requite*, used lit. and fig. Aequalitas iustitiae locum habet in retribuendo. iustum enim est quod aequalibus aequalia retribuantur, PP. Q. 65. Art. 2 ad 3; unde ad eum pertinet retribuere pro his quae bene vel male fiunt in communitate, PS. Q. 21. Art. 4 c; illud videtur sub merito cadere quod Deus alicui retribuit pro aliquo servitio quod fecit, PS. Q. 114. Art. 10 ob. 2; si alicui qui communitati servisset, retribueretur aliquid pro servitio impenso, SS. Q. 61. Art. 4 ad 2; puta quia non recognoscit vel non laudat, vel non retribuit vices pro beneficio accepto, SS. Q. 107. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 106. Art. 6 (passim); SS. Q. 107. Art. 2.

retribūtio, ōnis, *f.*, *recompense, restitution, retribution*. Donum proprie est datio irreddibilis, . . ., id est, quod non datur intentione retributionis, et sic importat gratuitam donationem, PP. Q. 38. Art. 2 c; sed retributio aeterna maxime acquiretur ex eleemosynis, quae sanctis erogantur, SS. Q. 32. Art. 9 ob. 2; retributio enim reservatur divino iudicio quod est secundum veritatem in peccantes, SS. Q. 66. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 68. Art. 1; SS. Q. 71. Art. 4; PT. Q. 85. Art. 3 (bis); PT. Q. 88. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 7 (bis); et passim. On **iudicium retributionis,** see *iudicium* under 2. — Kinds of *retributio* are: (a), **retributio gloriae,** *the recompense of eternal glory*. Opera non habent quod eis retributio gloriae reddatur, nisi inquantum sunt charitate informata, PTS. Q. 96. Art. 3 ad 2. Cf. 4 Sent. 49. 1. 4 ad 2. — (b), **retributio poenae** and **retributio praemii,** *the recompense of punishment* and *that of reward* or *the punishing* and *the rewarding recompense*. Post ultimam enim retributionem praemiorum et poenarum frustra adhibetur iudicium. sed in hoc praesenti tempore fit retributio praemiorum et poenarum, PT. Q. 59. Art. 5 ob. 1. Cf. PP. Q. 47. Art. 2; PTS. Q. 89. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 6 (ter); PTS. Q. 89. Art. 7. — (c), **retributio praemii,** see *retributio poenae*. — (d), **retributio proportionalis,** *the proportional recompense*. Retributio proportionalis pertinet ad iustitiam commutativam, quando attenditur secundum debitum legale; puta si pacto firmetur ut tantum pro tanto retribuatur. sed ad virtutem gratiae, sive gratitudinis, retributio pertinet quae fit ex solo debito honestatis, quam scilicet aliquis sponte facit, SS. Q. 106. Art. 1 ad 2.

retribūtivus, a, um, *adj.*, *recompensing, retributive*. Poenae praesentis vitae magis sunt medicinales quam retributivae, SS. Q. 66. Art. 6 ad 2; pertinet autem ad quamdam excellentiam quod aliquis benefaciat, et quod sit communicativus et plurium retributivus, SS. Q. 129. Art. 4 ad 2. On **poena retributiva,** see *poena*.

retrō, *adv.*, of place, *backwards, back; behind*. Ergo si aspiciat retro, desistens a bono proposito, non est aptus regno Dei, SS. Q. 88. Art. 1 ob. 3; sed contra, nulli licet a maiori statu ad minorem transire; hoc enim esset retro aspicere, SS. Q. 184. Art. 7 a; nulli enim licet de statu perfectiori ad minus perfectum statum transire; hoc enim est retro respicere, SS. Q. 185. Art. 4 ob. 1; vade retro, Satana, PT. Q. 41. Art. 4 ob. 6, in quot. Cf. SS. Q. 180. Art. 6 (bis); SS. Q. 186. Art. 6 ad 1; SS. Q. 189. Art. 10 (bis).

retroactus, a, um, *P. a.*, *retroacted, having a retrospective effect, past*. Quamvis fuerint retroactis temporibus multi catholici principes potentissimi, SS. Q. 10. Art. 12 c; et iterum periuri, qui ad iuramentum non admittuntur, quia ex retroactis praesumitur quod debitam reverentiam iuramento non exhibebunt, SS. Q. 89. Art. 10 c.

retrōcedo, ere, *v. n.*, *to go back, retire, recede*. Sicut quod duo corpora sint simul, vel quod sol retrocedat, PP. Q. 105. Art. 8 c; sed si a fide discedat, tunc omnino a Deo retrocedere videtur, SS. Q. 12. Art. 1 c; et ideo quamdiu potest esse aliquis utilis proximorum saluti, retrocederet, SS. Q. 185. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 24. Art. 6 (bis); SS. Q. 123. Art. 11; SS. Q. 174. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 9; SS. Q. 189. Art. 10; et passim.

retrōcessio, ōnis, *f.*, *a retrocession*. Apostasia importat retrocessionem quamdam a Deo, SS. Q. 12. Art. 1 c.

retroeo, īre, *v. n.*, *to go back* or *backwards*, *to recede*, *retire*. Nec tamen intelligitur aliquis retroire vel respicere, nisi quando praetermittit id ad quod se obligavit, SS. Q. 189. Art. 4 ad 1.

retrorsum, *adv.*, *back*, *backwards*, *behind*. Sed tendenti in iustitiam retrorsum sunt peccata praeterita, PS. Q. 113. Art. 5 ob. 2; et quamvis quidam de discipulis eius retrorsum abierint, SS. Q. 186. Art. 6 ad 1; unde cadens retrorsum mortuus est, PTS. Q. 36. Art. 4 a. Cf. PT. Q. 39. Art. 4 (passim); PT. Q. 44. Art. 3.

retrūdo, no *perf.*, sum, 3, *v. a.*, *to thrust back*. Tunc enim animae iterato corporibus coniunctae, in poenas inferni sine spe veniae retrudentur, PTS. Q. 71. Art. 5 c; in hoc ille ignis remunerabitur quod illud quod est grossum in eo separabitur ab ipso, et retrudetur in infernum, (ad 2), . . ., ita etiam quidquid est turpe in creaturis, retrudetur in infernum ad augmentandum miseriam damnatorum, PTS. Q. 74. Art. 9 ad 3.

retundo, ere, tudi, tūsum, 3, *v. a.*, *to blunt dull*, *deaden*. Superbia nostra retunditur, quia in hominibus non naturam, qua ad imaginem Dei facti sunt, SS. Q. 63. Art. 3 ob. 3.

reūnio, īri, ii, ītum, 4, *v. a.*, *to reunite*. Sic non potuerunt sibi invicem reuniri, sed oportuit Christum resuscitari a Deo, PT. Q. 53. Art. 4 c.

reus, i, *m.*, and **rea**, ae, *f.*, (1) originally, *a party to an action* either plaintiff or defendant; afterwards restricted to *the party accused*, *defendant*, (2) transf., *one who is bound* by anything. — **rea voti**, **reus voti**, *bound by vow*; **reus voti fracti**, *a vow breaker*, (3) *one guilty of any crime*, *one condemned to any punishment*, used with the *gen.* and *abl.*, (a) in *fem.*, (b) *masc.* — (1), sed absolvere reum a poena prodest ei, et nulli nocet. ergo iudex licite potest reum a poena absolvere, (ob. 3), . . ., quorum unum est quod ipse habet iudicare inter accusatorem et reum, . . ., duplici ergo ratione impeditur iudex ne reum a poena absolvere possit, . . ., ad cuius ius quandoque pertinet ut reus puniatur, . . ., iudex enim inferior non habet potestatem absolvendi reum a poena contra leges a superiore sibi impositas, . . ., si ille qui passus est iniuriam, velit eam remittere, poterit reum licite absolvere, SS. Q. 67. Art. 4 c; colludens cum reo, proprias probationes dissimulando, SS. Q. 68. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 67. Art. 2; SS. Q. 69. Art. 2 (passim); SS. Q. 69. Art. 3 (passim); SS. Q. 69. Art. 4 (passim); PTS. Q. 6. Art. 1. — (2), non tenetur rea voti, nisi pater eius consenserit, SS. Q. 88. Art. 8 a; priusquam esses voti reus, liberum fuit quo esses inferior, SS. Q. 185. Art. 6 c, in quot.; reus voti fracti non habetur qui temporale obsequium in perpetuam religionis observantiam commutat, SS. Q. 88. Art. 12 ad 1, in quot. — (3) (a), dicit enim ibid. Augustinus: interest quemadmodum verbum procedat ex animo, quia ream linguam non facit nisi rea mens, SS. Q. 98. Art. 1 ad 3, in quot. — (3) (b), si enim aliquis proiciens lapidem intenderet facere homicidium reus esset homicidii, PS. Q. 19. Art. 8 ob. 3; sed idem est esse reum omnium mandatorum legis, quod habere omnia peccata, PS. Q. 73. Art. 1 ob. 1; utrum unus sit reus poenae pro peccato alterius, PS. Q. 87. Art. 1 pr.; an omne peccatum faciat reum aeterna et infinita poena, PS. Q. 87 pr.; non erat homicidii reus qui percusserat, etiamsi postea moreretur, PS. Q. 105. Art. 4 ad 3; ergo etiam si aliquis occidat aliquem pro defensione vitae suae non erit reus homicidii, SS. Q. 64. Art. 7 a; quisquis inventus fuerit reus sacrilegii, triginta libras examinati argenti purissimi componat, SS. Q. 99. Art. 4 a, in quot.; ergo, per praedicta homo fit reus criminis, id est, peccati mortalis, SS. Q. 154. Art. 4 a; quicumque communicat alicui in peccato, etiam ipse est reus peccati, PT. Q. 64. Art. 6 ob. 2; et ideo infidelitatis reus est qui alicui supra mensuram eius divina tradit, PTS. Q. 36. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 80. Art. 7; PT. Q. 88. Art. 1 (bis); PT. Q. 89. Art. 3; PTS. Q. 27. Art. 2.

revēlābilis, e, *adj.*, *revealable*, *capable of being revealed*. Omnia quaecumque sunt divinitus revelabilia, communicant in una ratione formali obiecti huius scientiae, (c), . . ., in quantum scilicet sunt divinitus revelabilia, PP. Q. 1. Art. 3 ad 2.

revelātio, ōnis, *f.*, *an uncovering*, *manifestation of truth*, *revelation*. Unde nec sacerdos indiget speciali revelatione sibi facta; sed sufficit generalis revelatio fidei, per quam remittuntur peccata, PT. Q. 84. Art. 3 ad 5; revelatio includit visionem et non e converso; nam aliquando videntur aliqua, quorum intellectus et significatio est occulta videnti, et tunc est visio solum, sicut fuit visio Pharaonis et Nabuchodonosor, . . ., sed quando cum visione habetur significatio et intellectus eorum, quae videntur, tunc est revelatio, 2 Cor. 12. 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 9 (bis); PP. Q. 12. Art. 13; PP. Q. 46. Art. 2 (bis); PP. Q. 58. Art. 1; PP. Q. 64. Art. 1, et passim. On **lumen divinae revelationis**, see *lumen*; on **via revelationis**, see *via* under 1. — Kinds of *revelatio* are: (a), **revelatio angelica** and **revelatio daemonum**, *revelation through an angel* and *that through the devil*. Si autem (prophetia) fieret per angelos, diceretur angelica revelatio, SS. Q. 172. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 95. Art. 6 c; SS. Q. 172. Art. 1 ad 1; SS. Q. 172. Art. 6 ad 1. — (b), **revelatio daemonum**, see *revelatio angelica*. — (c), **revelatio divina**, *divine revelation*. Explicatio fidei fit per revelationem divinam, quae pervenit ad homines mediantibus angelis, SS. Q. 2. Art. 7 ob. 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 1 (passim); PP. Q. 1. Art. 9 ad 2; PP. Q. 12. Art. 11; PP. Q. 89. Art. 3 ad 3; SS. Q. 2. Art. 6 c; SS. Q. 154. Art. 3; et passim. — (d), **revelatio gratiae**, *the revelation from grace*. Quantum ad utrumque iuvatur humana cognitio per revelationem gratiae. Cf. PP. Q. 12. Art. 13 ad 1; PS. Q. 91. Art. 5 ob. 3. — (e), **revelatio imaginaria**, **revelatio intellectualis**, and **revelatio sensibilis**, *revelation solely through images in the imagination*, *solely through ideas in the mind*, and *that perceived through the senses*. Cf. Hebr. 1. 1. — (f), **revelatio intellectualis**, see *revelatio imaginaria*. — (g), **revelatio prophetalis seu prophetica**, *revelation by means of a prophet*. Nam prophetica revelatio se extendit non solum ad futuros hominum eventus, sed etiam ad res divinas, et quantum ad ea quae proponuntur omnibus credenda, quae pertinent ad fidem, et quantum ad altiora mysteria quae sunt perfectorum quae pertinent ad sapientiam, SS. Q. 171 pr. Cf. SS. Q. 171. Art. 3 (ter) and Art. 6 (ter); SS. Q. 172. Art. 2 a and Art. 3 ad 3; SS. Q. 173. Art. 2 (passim); et passim. — (h), **revelatio sensibilis**, see *revelatio imaginaria*. — (i), **revelatio spiritualium substantiarum**, *revelation by means of disembodied spirits*. Praecognitio futurorum quae fit in somniis, est aut ex revelatione spiritualium substantiarum, aut ex causa corporali, SS. Q. 172. Art. 1 ad 2.

revēlātor, ōris, *m.*, *a revealer*. Vel si revelator esse confessionis probabiliter existimetur, PTS. Q. 8. Art. 4 ob. 5.

revēlo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to disclose*, *reveal*. Quidquid prophetae cognoverunt de mysterio gratiae per revelationem divinam, multo excellentius est angelis revelatum. et licet prophetis ea quae Deus facturus erat circa salutem humani generis, in generali revelaverit, PP. Q. 57. Art. 5 ad 3; revelat enim Deus hoc aliquando aliquibus ex speciali privilegio, PS. Q. 112. Art. 5 c; quae quando in affectu hominis dominatur, videtur ei quod nunquam possit ad aliquod bonum revelari, SS. Q. 20. Art. 4 c; lumen divinitus infusum est communis ratio intelligendi ea quae divinitus revelantur, PT. Q. 11. Art. 6 ad 3; ille cui iste peccatum revelabit, (ob. 4), . . ., sed confitens potest peccatum suum quod fecit, per se alteri revelare, (a), . . ., si accusantur, quod de licentia confitentis revelaverint, PTS. Q. 11. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 106. Art. 4; PS. Q. 42. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 3; PTS. Q. 11. Art. 5 (passim); et passim.

rēvēra, see *res*.

reverberātio, ōnis, *f.*, *reverberation*, the reflecting of light, heat, etc. Tunc autem loco speculorum erunt nubes concavae, ad quas fiet radiorum reverberatio, PTS. Q. 74. Art. 3 c; autem in speculo

directe opposito radio solis non appareat species corporis oppositi, non est propter hoc quod impediatur receptio, sed propter hoc quod impediatur reverberatio; oportet enim, ad hoc quod forma in speculo appareat, quod fiat quaedam reverberatio ad aliquod corpus obscurum, PTS. Q. 82. Art. 4 ad 5.

reverberātus, a, um, *adj.*, *struck* or *beaten back*, used fig. In suavitate contemplationis intimae non diu mens figitur, quia ad semetipsam ipsa immensitate luminis reverberata revocatur, SS. Q. 100. Art. 8 ob. 2, in quot.

reverenter, *adv.*, see *revereor.*

reverentia, ae, *f.*, *timidity*, arising from high respect or (more rarely) from fear, *respect, regard, fear, awe, reverence.* Quia lex vetus, sicut dictum est, data est populo Iudaeorum, ut quamdam praerogativam sanctitatis obtineret propter reverentiam Christi, PS. Q. 98. Art. 5 c; principio debetur subiecto, reverentia et honor, SS. Q. 26. Art. 9 ad 1; nam multi odiunt poenas, qui tamen eas patienter ferunt ex reverentia divinae iustitiae, SS. Q. 34. Art. 2 ad 3; sextus actus est motus timoris filialis, quo propter reverentiam Dei aliquis emendam Deo voluntarius offert, PT. Q. 85. Art. 5 c; et reverentia, inquantum illius notitiae vel boni signum aliquod exhibetur; reverentia enim consistit in exhibitione honoris, PTS. Q. 95. Art. 5 ad 7. Cf. PS. Q. 100. Art. 11; SS. Q. 102. Art. 3 (bis); SS. Q. 122. Art. 3 (bis); PT. Q. 36. Art. 8 (passim); PTS. Q. 81. Art. 1; et passim.

revereor, ēri, itus, 2, *v. dep. a.*, *to stand in awe* or *fear of; to regard, respect, honor; to fear, be afraid of; to reverence, revere.* Timor vero filialis habet duos actus, scilicet revereri Deum, PS. Q. 67. Art. 4 ad 2; per primum praeceptum reveremur unitatem primi principii, PS. Q. 100. Art. 5 c; ut homo Deum revereatur, SS. Q. 19. Art. 7 c; quia qui Deum reveretur, et ei subditur, non delectatur in aliis a Deo, SS. Q. 19. Art. 12 ad 2; et tanto gravius quanto personam cui maledicimus magis amare et revereri tenemur, SS. Q. 76. Art. 3 c; ad salutem hominis praecipue pertinet ut Deum revereatur, (ob. 3), . . ., sed ex hoc ipso homines Deum magis reverentur quod eum considerant super omnia elevatum, PT. Q. 1. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 19. Art. 3 (passim); SS. Q. 81. Art. 2; SS. Q. 81. Art. 7; SS. Q. 94. Art. 2; SS. Q. 161. Art. 3; PTS. Q. 96. Art. 5; et passim. — **reverenter**, *adv.*, *respectfully.* Illic sacra Romanorum oblata sunt et reverentissime habita, PS. Q. 99. Art. 3 c; sed in occulto admonere, et reverenter, hoc potest etiam ille qui non est par, SS. Q. 33. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 49. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 8; PT. Q. 80. Art. 10; PT. Q. 83. Art. 6. — **reverendus**, a, um, *P. a.*, *inspiring awe.* Est etiam causa timoris filialis, quo quis timet separari a Deo, vel quo quis refugit se Deo comparare, reverendo ipsum, SS. Q. 7. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 80. Art. 10.

reverto, ere, 3, *v. n.*, *to turn back* or *about, return, revert.* Utrum revertentes sunt recipiendi, SS. Q. 11 pr.; quod patet ex hoc quod, si ad clericatum revertatur, non iterum ordinem, quem habuerat, suscipit, PTS. Q. 35. Art. 2 ad 2; utrum oporteat eosdem pulvereos ad easdem partes in quibus ante fuerant, reverti, PTS. Q. 82 pr. Cf. SS. Q. 11. Art. 4 (quater); PT. Q. 40. Art. 2; PT. Q. 44. Art. 2; PTS. Q. 60. Art. 2; PTS. Q. 95. Art. 1; et passim.

revinco, ere, vīci, victum, 3, *v. a.*, *to convict; disprove, refute.* Ut homo possit non solum in seipso recte sapere de divinis, sed etiam alios instruere et contradicentes revincere, PS. Q. 111. Art. 4 ad 4; sed etiam scit fidem manifestare, et alios ad credendum inducere, et contradictores revincere, SS. Q. 9. Art. 1 ad 2.

revivisco, ere, vixi, ——, 3, *v. inch. n.*, *to come to life again, to be restored to life, to revive.* Sicut quod corpus humanum mutetur in corpus bestiale, aut quod corpus hominis mortuum reviviscat, PP. Q. 114. Art. 4 ad 2; sed contra est, quod Jacobi, II, super illud, Fides sine operibus mortua est, dicit Glossa, a quibus reviviscit, SS. Q. 4. Art. 4 a; utrum opera mortificata per peccatum, per poenitentiam reviviscant, PT. Q. 89 pr. Cf. PT. Q. 89. Art. 5 (passim); PTS. Q. 79. Art. 2 (bis).

revocātio, ōnis, *f.*, *a withdrawal* of something. Si igitur propter huiusmodi revocationem caloris in exterioribus homo tremit, PS. Q. 44. Art. 3 ob. 3; etiam in audacibus accidit tremor propter revocationem caloris ab exterioribus ad interiora, PS. Q. 45. Art. 4 ad 1.

revoco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to call back, recall, resume, to withdraw, retire; to regain, recover; to draw back, draw off* or *away; to withhold, restrain.* Sed Moyses, ut populum ab idololatria revocaret, illam solam causam tetigit, PP. Q. 70. Art. 2 c; qui autem errat salvatis principiis, per ipsa principia revocari potest, PS. Q. 72. Art. 5 c; ad hoc enim Christus venerat ut suos in libertatem revocaret, PT. Q. 35. Art. 8 ob. 1. Cf. PS. Q. 44. Art. 3 (bis); SS. Q. 88. Art. 9 (quater); SS. Q. 99. Art. 4 (bis); SS. Q. 131. Art. 1 (bis); PTS. Q. 28. Art. 1 (bis); PTS. Q. 28. Art. 1 (bis); et passim.

revolūtio, ōnis, *f.*, *a revolving, revolution.* Est enim substantia spiritualis supra tempus, utpote revolutiones caeli excedens, PP. Q. 118. Art. 3 c; alias aliqua revolutio caeli remaneret incompleta. sed ista ratio non videtur conveniens, quia cum aliqua revolutio sit in caelo, PTS. Q. 91. Art. 2 ad 8.

revolvo, ere, volvi, volūtum, 3, *v. a.*, (1) *to roll back; to unroll, unwind,* (2) *to brood, reflect upon.* — (1), quod quidam ponunt primum mobile, quod revolvit totum caelum motu diurno, PP. Q. 68. Art. 2 ad 3; si enim, revoluto anno vel etiam duobus annis venissent, non invenissent eum in Bethlehem, PT. Q. 36. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 55. Art. 6 (bis). — (2), sicut patet historias Veteris Testamenti revolventi, communis status populi semper, sub lege in prosperitate fuit, quamdiu legem observabant, PS. Q. 99. Art. 6 ad 3; sic religio videtur dicta relegendo ea quae sunt divini cultus, quia huiusmodi sunt frequenter in corde revolvenda, SS. Q. 81. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 7, in quot.; PT. Q. 35. Art. 8, in quot.

rex, regis, *m.*, (1) *a ruler of a country, a king,* (2) **Libri Regum**, *the Books of Kings* in the Old Testament, (3) **Rex regum**, *the King of Kings, Dominus dominantium.* — (1), habere ministros executores suae providentiae pertinet ad dignitatem regis, PP. Q. 22. Art. 3 ad 1; reges ergo et principes habent potestatem de filiis Iudaeorum facere quod voluerint, SS. Q. 10. Art. 12 ob. 3; verbum illud intelligitur, secundum quod ratio capitis consideratur ex exteriori gubernatione, prout dicitur rex caput regni sui, PT. Q. 8. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 89. Art. 8 (bis); PP. Q. 93. Art. 1 (bis); PP. Q. 112. Art. 3 (ter); PT. Q. 35. Art. 8 (quater); PT. Q. 36. Art. 8 (passim); et passim. — (2), sed contra est quod dicitur IV Reg., VI, 16, PP. Q. 63. Art. 9 a. Cf. PP. Q. 89. Art. 8; PP. Q. 105. Art. 8 (bis); PS. Q. 73. Art. 9; PS. Q. 94. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6; et passim. — (3), quinimo ipse erat Rex regum et Dominus dominantium, SS. Q. 67. Art. 1 ob. 2; sed usus clavium in dispensatione consistit thesauri caelestis Regis qui est ipsa Sapientia, (ob. 2), . . ., sed rex caelestis defraudari non potest, quia totum ad ipsius honorem cedit, PTS. Q. 19. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 91. Art. 5 (bis); PS. Q. 98. Art. 5; PT. Q. 31. Art. 2 (bis); PT. Q. 36. Art. 8; et passim.

Rhegium, ii, *n.*, *Reggio*, a seaport and cathedral town; capital of Reggio di Calabria province. Ubicumque fuerit episcopus, sive Romae, sive Eugubii, sive Constantinopoli, sive Rhegii, SS. Q. 188. Art. 1 ob. 3.

Rhemensis, e, *adj.*, *Rhemish*, of or pertaining to the city of *Rheims*, now *Reims*, France. Circa hoc dicitur Gilbert Porretanus errasse, sed errorem suum postmodum in Rhemensi concilio revocasse, PP. Q. 28. Art. 2 c.

rhētor, ōris, *m.*, *one who argues on grounds that most appeal to men, even though untrue; a rhetorician.* Circumstantiarum consideratio

pertinet ad rhetorem, (ob. 3), . . ., consideratio circumstantiarum pertinet ad Moralem et Politicum, et ad Rhetorem, . . ., ad Politicum autem et Rhetorem, . . ., nam quod Rhetor persuadet, . . ., et considerat actus secundum quod merentur poenam vel praemium cum Rhetore et Politico, PS. Q. 7. Art. 2 ad 3; sed sufficit aliqua coniecturalis probabilitas secundum quam rhetor persuadet, PS. Q. 105. Art. 2 ad 8. Cf. PS. Q. 47. Art. 3 c; SS. Q. 49. Art. 4 (bis).

Rhētorica, ae, *f.*, *the art of oratory, rhetoric*, the art of persuasion as distinct from conviction. Books on rhetoric, such as the *De Rhetorica of Aristotle* and the *De Rhetorica ad Herrenium of Cicero*, both quoted by St. Thomas. Dicit enim Philosophus, Rhet. lib. II, cap. 5, PS. Q. 42. Art. 3 ob. 1; Tullius dicit., Rhetor. lib. III, *ad Heren.*, SS. Q. 38. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 42. Art. 2 (passim); PS. Q. 66. Art. 4; SS. Q. 30. Art. 3; SS. Q. 49. Art. 1; SS. Q. 65. Art. 2; et passim. See *rhetoricus*, a, um.

rhētoricus, a, um, *adj.*, *rhetoric*, i.e., belonging to the rhetor or the rhetorical art. Cum oratio alicuius per contraria se diffundit, vocatur contentio, quae ponitur unus color rhetoricus a Tullio, SS. Q. 38. Art. 1 c; sed ex naturali ratione adinventa est ars rhetorica, per quam aliquis potest sic dicere ut doceat, ut delectet, ut flectat, SS. Q. 177. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 83. Art. 1 c. On **disciplina rhetorica**, see *disciplina* under 3; on **disputatio rhetorica**, see *disputatio*; on **oratio rhetorica**, see *oratio* under 1; on **scientia rhetorica**, see *scientia* under 1. — **rhetōrica**, sc. **ars seu pars logicae**, *Rhetoric*, persuasive argumentation. Quandoque vero non fit complete fides vel opinio, sed suspicio quaedam, quia non totaliter declinatur ad unam partem contradictionis, licet magis declinetur in hanc, quam in illam. et ad hoc ordinatur Rhetorica, 1 Anal. 1 a; per Rhetoricam, quae componit ad persuadendum, 1 Cor. 2. 1. Cf. PS. Q. 7. Art. 2; SS. Q. 1. Art. 6; SS. Q. 48. Art. 1 (passim); SS. Q. 49. Art. 4 (ter); SS. Q. 145. Art. 3; et passim.

Richardus, i, *m.*, *Richard*, a monk of Scotch birth and Prior of the abbey of St. Victor, theologian, disciple of Hugh of St. Victor, died in 1173. St. Thomas quotes from his treatise *De Trinitate*, *De Mystica Contemplatione*, *De Potestate Solvendi et Legendi*, *De Judiciaria Potestate*. Propter quod Richardus de Sancto Victore lib. IV, *De Trinit.*, PP. Q. 29. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 30. Art. 4; PP. Q. 32. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 3 (passim); SS. Q. 180. Art. 4; SS. Q. 180. Art. 6; PTS. Q. 87. Art. 1 (ter).

rictus, ūs, *m.*, of animals, *distended jaws*, here *snarling*. Rixosus est a rictu canino dictus, SS. Q. 41. Art. 1 ob. 1, in quot.

rīdeo, ēre, si, sum, 2, *v. n.* and *a.*, *to smile, laugh*, used lit. and fig. Sicut enim ridere dictum de prato, . . ., sicut homo cum ridet, PP. Q. 13. Art. 6 c; sicut ridere non opponitur ei quod est arescere; sed secundum quod ridere metaphorice de prato dicitur, PS. Q. 88. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 2 ob. 2, in quot.; SS. Q. 168. Art. 2 ob. 1; PTS. Q. 97. Art. 5.

rīdiculōsus, a, um, *adj.*, *laughable, droll, facetious.* In sacramento Ecclesiae nihil debet fieri quod ridiculosum videatur. videtur autem ridiculosum gesticulationes facere, (ob. 5), . . ., ea quae sacerdos in missa facit, non sunt ridiculosae gesticulationes, PT. Q. 83. Art. 5 ad 5.

rīdiculus, a, um, *adj.*, *laughable, silly, absurd, ridiculous.* Ridiculum est enim secundum virtutes politicas Deum laudare, PP. Q. 21. Art. 1 ad 1; ridiculum est enim ab aliquo quaerere propter quid velit delectari, PS. Q. 2. Art. 6 ob. 1; ridiculum enim est dicere quod aliquis habeat amicitiam ad vinum vel ad equum, SS. Q. 23. Art. 1 c; ridiculum videtur ut aliquis districtiorem vitam incipiat, PT. Q. 40. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 67. Art. 2; PP. Q. 102. Art. 2; PS. Q. 61. Art. 5; SS. Q. 124. Art. 5; PT. Q. 74. Art. 8; et passim.

rigidus, a, um, *adj.*, *rigid, austere.* Et quae inexpiabili proelio adversus omnia vitia decertat, invicta ad labores, fortes ad pericula, rigidior adversus voluptates, SS. Q. 123. Art. 2 ob. 2; ex hoc ostenditur rigidam vitam et austeram praedicationem vitare debere aulas regum, et mollium hominum palatia declinare, SS. Q. 187. Art. 2 ob. 3, in quot.; ille autem qui in sensu suo perseverat, rigidus, et durus per similitudinem vocatur, . . ., sicut per superbiam aliquis in suo sensu redditur rigidus, PTS. Q. 1. Art. 1 c.

rigor, ōris, *m.*, *severity, rigor, rigidity.* Et ita per baptismum tolleretur rigor humanae disciplinae, PT. Q. 69. Art. 2 ob. 3; sed rigore factum est disciplinae, PT. Q. 89. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 62. Art. 6.

rīmor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.*, *to examine thoroughly, investigate.* Secundum tamen Dei iudicium, qui corda rimatur, SS. Q. 104. Art. 2 ad 3; in eo quod spiritualia rimantur, SS. Q. 180. Art. 5 ob. 2. Cf. SS. Q. 182. Art. 3 c.

Ripārius, ii, *m.*, *Riparius*, a learned presbyter of Aquitaine, in the beginning of the fifth century. He solicited the aid of Jerome in combating the views of Pelagius. Jerome replied in a short letter of encouragement. Contra quem Hieronymus dicit in Epistola 109 ad Riparium, PT. Q. 25. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 187. Art. 1.

rīsibilis, e, *adj.*, *that can laugh, risible.* Sicut nec homo quin sit risibilis, PP. Q. 44. Art. 1 ad 1; sicut in homine aliud est quod est animal rationale mortale, aliud quod est risibile, PS. Q. 2. Art. 6 c; sicut naturale est homini esse risibile, PS. Q. 51. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 31. Art. 3 ad 3; PT. Q. 16. Art. 5; PT. Q. 23. Art. 3; PT. Q. 24. Art. 2.

rīsus, ūs, *m.*, *a laughing, laughter, laugh.* Sicut fletus vel gemitus est effectus tristitiae, ita risus est effectus laetitiae. sed risus non minuit laetitiam, (ob. 2), . . ., et ideo per risum et alios effectus laetitia augetur laetitia, (ad 2), . . ., et eadem ratione si alicui subrepat risus in statu in quo videtur sibi esse lugendum, PS. Q. 38. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 72. Art. 5; PS. Q. 88. Art. 2; PS. Q. 89. Art. 4; SS. Q. 72. Art. 2; SS. Q. 75. Art. 2 (bis); SS. Q. 82. Art. 4; SS. Q. 148. Art. 6; et passim.

rītē, *adv.*, *in a proper* or *just manner; fitly, duly, rightly.* Omnibus quae sunt de essentia sacramenti etiam rite peractis, PTS. Q. 29. Art. 8 c; si tantum de scientia habeant quod ea quae ad sacramentum perficiendum spectant, rite servare possint, PTS. Q. 36. Art. 2 ad 1; quibus omnibus rite pensatis iudicari poterit, PTS. Q. 52. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 72. Art. 12, in quot.; PTS. Q. 50. Art. 1 ad 7; PTS. Q. 58. Art. 5 ad 4; PTS. Q. 59. Art. 3.

rītus, ūs, *m.*, *the form* and *manner of religious observances; a religious usage* or *ceremony, a rite.* Sustinet autem Ecclesia diversos ritus colendi Deum, SS. Q. 93. Art. 1 ob. 3; secundum ritum Ecclesiae baptizandi profitentur se petere ab Ecclesia baptismum, PT. Q. 68. Art. 7 a; consequenter considerandum est de solemni ritu poenitentiae, PTS. Q. 28 pr. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (quater); PS. Q. 103. Art. 4 (quater); SS. Q. 10. Art. 11 (passim); SS. Q. 84. Art. 3 (ter); PT. Q. 38. Art. 1 (passim); et passim.

rīvus, i, *m.*, *a small stream of water, a brook.* Sicut quod linea procedit a puncto, radius a sole, rivus a fonte, PP. Q. 36. Art. 2 c; quia rivus cui fons non influit, nihil profluere potest, PTS. Q. 26. Art. 4 ob. 1.

rixa, ae, *f.*, *quarrel, brawl, dispute.* Nam rixa consistit in exteriori opere, unde convenienter causatur ab ira, quae movet animum ad nocendum proximo, SS. Q. 37. Art. 2 ad 1; rixa videtur esse quoddam privatum bellum, quod inter privatas personas agitur, non ex aliqua publica auctoritate, sed magis ex inordinata voluntate, SS. Q. 41. Art. 1 c; rixae per quas intelliguntur omnia nocumenta, quae facto proximis inferuntur ex ira, SS. Q. 158. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 37 pr.; SS. Q. 39 pr.; SS. Q. 41. Art. 1 (passim); and Art. 2 (passim); SS. Q. 42. Art. 1 c; et passim. — *rixa* is *filia irae*, cf. *ira*. — Kinds of *rixa* are: **rixa factorum** and **rixa verborum**, *a quarrel of deeds* and *one of words*. Cf. Rom. 13. 3.

rixor, āri, 1, *v. dep. n., to quarrel, brawl, wrangle, dispute.* Servi Isaac foderunt alium puteum, et pro illo quoque rixati sunt. sed non est credendum quod familia Isaac rixaretur publice, (ob. 2), . . ., ibi non intelligitur quod servi Isaac sint rixati, sed quod incolae terrae rixati sunt contra eos, (ad 2), . . ., si enim ministri principis aut iudicis publica potestate aliquos invadunt qui se defendant, non dicuntur ipsi rixari, sed illi qui publicae potestati resistunt; et sic illi qui invadunt, non rixantur neque peccant, sed illi qui se inordinate defendunt, SS. Q. 41. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 41. Art. 2 ad 5.

rixōsē, *adv.*, see *rixosus.*

rixōsus, a, um, *adj., quarrelsome, pugnacious.* Rixosus est a rictu canino dicitur, SS. Q. 41. Art. 1 ob. 1, in quot.; sicut nec illi qui se defendunt, dicuntur rixosi, SS. Q. 42. Art. 2 c. — **rixōsē**, *adv., quarrelingly, in a quarrelsome manner.* Rixose et manifeste inimicum laedat, . . ., sed rixose aliquem laedere est proprius effectus irae, SS. Q. 41. Art. 2 ad 4.

Roboam, *indecl. n. m., Roboam* (Rehoboam), a son of Solomon against whom Jeroboam with ten tribes revolted successfully leaving Roboam only the kingdom of Judah. Salomon merito patris sui dimissus in regno est; Roboam merito Asa filli sui, PT. Q. 31. Art. 3 ad 4.

rōboro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to make strong; to strengthen, invigorate, confirm.* Sed in confirmatione roboramur ad pugnam, cuius signum ferendum est in fronte, PT. Q. 72. Art. 9 ad 1; non essent documenta Ecclesiae alicuius auctoritatis ad roborandum fidem, PTS. Q. 25. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 40. Art. 1; PT. Q. 72. Art. 1, in quot.; PT. Q. 72. Art. 6, in quot.; PT. Q. 79. Art. 6 (bis). — **rōborātus**, a, um, *P. a., strengthened, vigorous, strong.* Est enim fiducia spes roborata ex aliqua firma opinione, SS. Q. 129. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 24. Art. 9, in quot.; SS. Q. 147. Art. 3; PTS. Q. 56. Art. 2.

rōbur, oris, *n., power, strength, force, vigor,* (1) *physical strength, spiritual strength,* (3) of fortitude, *law, courage, hope, the passions, authority, grace;* of contracts, **habere robur,** *to have force, to take effect, have validity;* of vows, **addere robur,** *to add force.* — (1), homines in statu innocentiae non indigebant animalibus, . . ., neque ad vehiculum, propter corporis robur, PP. Q. 96. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 43. Art. 2 a; PTS. Q. 36. Art. 1 ad 3; PTS. Q. 81. Art. 3 ad 2. — (2), sicut enim effectus confirmationis, qui est robur spirituale, praesupponit effectum baptismi, PT. Q. 72. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 65. Art. 1 (bis); PT. Q. 72. Art. 4; PT. Q. 72. Art. 9 (ter); PT. Q. 72. Art. 10 (bis). — (3), vile est consilium cui robur fortitudinis deest, PS. Q. 68. Art. 5 ob. 3; non enim habet robur ex lege, sed ex natura, . . ., ius autem positivum scriptura legis et continet et instituit, dans ei auctoritatis robur, (c), . . ., lex scripta sicut non dat robur iuri naturali, ita nec potest eius robur minuere vel auferre, SS. Q. 60. Art. 5 ad 1. Cf. SS. Q. 87. Art. 1 c; SS. Q. 88. Art. 10 a; PT. Q. 64. Art. 2 a; O milites fortissimi, robur pectoris vestri, SS. Q. 124. Art. 2 a; sicut fiducia importat quoddam robur spei, SS. Q. 129. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 129. Art. 6 (bis); ita etiam et concupiscentia, si ei satisfiat, maius robur accipit, SS. Q. 142. Art. 2 c; iam robur auctoritatis sacrae Scripturae perit, PTS. Q. 25. Art. 2 c, in quot.; sed quia hoc robur gratia facit, PTS. Q. 30. Art. 1 c; et ideo sponsalia quae inter aliquos per personas alias contrahuntur, robur habent, (ad 1), . . ., contractus sponsalium habet robur, PTS. Q. 43. Art. 2 ad 7; votum solemne non addit ita validum robur super votum simplex sicut iuramentum, PTS. Q. 53. Art. 2 ob. 2. Cf. PTS. Q. 55. Art. 4 c.

rōbustus, a, um, *adj., robust, strong.* Aliqui robustiores corpore generarentur quam alii, PP. Q. 96. Art. 3. — **rōbustē**, *adv., stoutly, strongly.* Tunc robustius ira contra vitia erigitur, SS. Q. 158. Art. 1 ad 4.

rōdo, ere, si, sum, 3, *v. a., to gnaw.* Cum vestis a soricibus roditur plus tremere suspicionem futuri mali quam praesens damnum dolere, SS. Q. 96. Art. 3 a.

rogo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to ask, question, interrogate* one about a thing, *to ask for, pray,* synonym of *oro.* Neque autem ipse rogabat, neque Pater exhibebat ad repugnandum Iudaeis, PP. Q. 25. Art. 5 a; sicut enim consuevimus dicere: rogo benignitatem tuam, id est, te benignum; ita, cum dicitur in divinis paternitas, intelligitur Deus Pater, PP. Q. 32. Art. 2 c; dicitur autem Filius rogare vel orare secundum naturam assumptam, scilicet humanam non secundum divinam, SS. Q. 83. Art. 10 ad 1. Cf. SS. Q. 18. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 5; PT. Q. 44. Art. 1; PTS. Q. 17. Art. 2; PTS. Q. 40. Art. 6; et passim.

Rōma, ae, *f., the city of Rome.* Puta aliquis intendit ire usque Romam, PS. Q. 19. Art. 8 c; diaconus cardinalis urbis Romae, nisi in viginti septem testibus non condemnabitur, SS. Q. 70. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 99. Art. 3 (bis); PT. Q. 25. Art. 3; PT. Q. 35. Art. 7; PT. Q. 36. Art. 3; PT. Q. 36. Art. 6; PTS. Q. 25. Art. 2.

Romānus, a, um, *adj., of* or *belonging to Rome, Roman.* Iudaei quasi devoti Romanis legibus, SS. Q. 82. Art. 2 ob. 3; Romani autem pontifices ab huiusmodi iuramentis homines absolverunt, SS. Q. 89. Art. 7 ad 3. Cf. PT. Q. 74. Art. 4; PT. Q. 77. Art. 7; PT. Q. 78. Art. 2; PT. Q. 80. Art. 10; PTS. Q. 40. Art. 7 (bis). — **Rōmānus**, i, *m.; plur. the Romans.* Quia pro eo passi sunt poenam et in praesenti vita per Romanos, SS. Q. 18. Art. 3 c; vel melius dicendum est quod per Romanos quibus erant subiecti, PT. Q. 47. Art. 4 ad 3; sicut dicitur Rom. II, 15, PTS. Q. 87. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 1; PS. Q. 114. Art. 1; SS. Q. 33. Art. 6; SS. Q. 45. Art. 4; PTS. Q. 55. Art. 2; et passim.

rōs, rōris, *m.,* (1) *dew,* (2) *of blood,* ros, the humidity found in the cavities of the smaller veins. — (1), nono die omnes plantae sanguineum dabunt rorem, PTS. Q. 73. Art. 1 a. — (2), vel secundum quod est in principio transmutationis, et sic vocatur ros, PTS. Q. 80. Art. 3 c.

rosa, ae, *f., a rose.* Aquae rosacea fit per sublimationem a rosis, PT. Q. 66. Art. 4 ob. 5.

rosāceus, a, um, *adj., rose.* **Aqua rosacea,** *rose-water.* Aqua rosacea fit per sublimationem a rosis, (ob. 5), . . ., aqua rosacea est liquor rosae resolutus, (ad 2), . . ., unde aqua pluvialis nullam proprietatem retinet alicuius corporis mixti, quod de aquis rosaceis et aquis alchemicis dici non potest, PT. Q. 66. Art. 4 ad 5. Cf. PT. Q. 74. Art. 7 (ter).

roseus, a, um, *adj., of roses, rose-colored, rosy.* Sicut beatus Tiburtius cum super carbones incensos nudis plantis incederet, dixit quod videbatur sibi super roseos flores ambulare, SS. Q. 123. Art. 8 c; aqua rosacea est liquor roseae resolutus, PT. Q. 66. Art. 4 ad 5; videtur mihi quod super roseos flores incedam in nomine Iesu Christi, PS. Q. 38. Art. 4, in quot.

rōstrum, i, *n., the bill* or *beak of a bird.* Item columba non lacerat rostro; quod pertinet ad donum intellectus quo sancti bonas sententias lacerando non pervertunt, hereticorum more, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 6 (bis).

rota, ae, *f., a wheel, orb.* Sed oculus non gloriosus non potest inspicere solem in rota sua propter magnitudinem claritatis, PTS. Q. 85. Art. 2 ob. 2.

rotunditas, ātis, *f., roundness.* Rotunditas enim a circulo separari non potest, . . ., sed aeneus circulus potest amittere rotunditatem, PP. Q. 50. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 66. Art. 3 ad 4.

rotundus, a, um, *adj., round, rounded.* Non potest consistere super corpus rotundum, . . ., cum firmamentum sit corpus rotundum, (ob. 2), . . ., uno modo, quia non est necessarium ut omne quod in concavo apparet rotundum, sit etiam supra rotundum, seu con-

vexum, PP. Q. 68. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 1. Art. 1; PS. Q. 54. Art. 2 (bis).

ruber, bra, brum, *adj.*, *red, ruddy*, as *adj. prop.*, **Rubrum mare**, *the Red Sea.* Sicut Aegyptii submersi sunt in mari Rubro, SS. Q. 108. Art. 1 ad 5. Cf. SS. Q. 174. Art. 4; PT. Q. 39. Art. 4 (bis); PT. Q. 66. Art. 11; PT. Q. 70. Art. 1 (ter); PT. Q. 73. Art. 6.

rubesco, ere, bui, 3, *v.* inch, *to turn red, blush.* Sed verecundati rubescunt, (ob. 3), . . ., et propter hoc verecundati rubescunt, PS. Q. 44. Art. 1 ad 3.

rubeus, a, um, *adj.*, *red, reddish.* Utrum ille qui dealbatur, fuerit niger, an pallidus, vel rubeus, PP. Q. 23. Art. 1 ad 3; puta si unum vinum esset album, et aliud rubeum, PT. Q. 77. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 37. Art. 2; PTS. Q. 92. Art. 1 (bis).

rubicundus, a, um, *adj.*, *red, ruddy.* Fucari pigmentis, quo rubicundior vel candidior appareat adulterina fallacia est, SS. Q. 169. Art. 2 ad 2.

rūbigo, inis, *f.*, *rust* of metals. Sed quod dentes serrae hebetari possint, et rubiginem contrahere, PP. Q. 76. Art. 5 ad 1; sed hoc quod ferrum sit frangibile, et rubiginem contrahere, PS. Q. 85. Art. 6 c; sed quod sit potens rubiginem contrahere, . . ., faceret ex ferro serram quae rubiginem contrahere non posset, SS. Q. 164. Art. 1 ad 1.

rubor, ōris, *m.*, *redness* of all shades, (1) **rubor faciei**, *a blush*, (2) *rouge.* — (1), rubor autem faciei non attestatur contractioni, sed contrario, PS. Q. 44. Art. 1 ob. 3. — (2), opus Dei, et facturam eius, et plasma adulterare nullo modo debeant, adhibito flavo colore, vel nigro pulvere, vel rubore, aut quolibet lineamenta nativa corrumpente medicamine, SS. Q. 169. Art. 2 ob. 2, in quot.

rubricātus, a, um, *part.* of *rubrico, colored red*, used in the S.T. only in quot. Et super hoc aliud de pellibus arietum rubricatis, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (passim).

rubus, i, *m.*, *a bramble bush.* Sed videntur esse similis flammae illi, quae in rubo apparuit Moysi, PP. Q. 43. Art. 7 ad 2. Cf. SS. Q. 173. Art. 3; PT. Q. 39. Art. 6.

rudīmentum, i, *n.*, used usually in the plural, *the elements, first principles, rudiments.* Antea vero dari oportuit populo ex quo Christus erat nasciturus legem praeparatoriam ad Christi susceptionem, in qua quaedam rudimenta salutaris iustitiae continentur, PS. Q. 91. Art. 5 ad 2; ideo prima rudimenta doctrinae fidei, scilicet vetus Testamentum eis legendum committitur, PTS. Q. 37. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 188. Art. 8, in quot.; SS. Q. 189. Art. 1, in quot.; PT. Q. 71. Art. 1, in quot.; PT. Q. 71. Art. 4; PTS. Q. 36. Art. 2.

rudis, e, *adj.*, (1) *rude, unpolished, unskilled, awkward, ignorant, inexperienced,* (2) *those ignorant of Christian doctrine, the uninitiated, catechumen*, e.g., the De Catechizandis Rudibus of St. Augustine. — (1), non enim poterat Moyses rudi populo primam materiam exprimere nisi sub similitudine rerum eis notarum, (ad 1), . . ., quia non est ita manifestum rudibus, quibus Moyses loquebatur, huiusmodi esse corpora, sicut manifestum est de terra et aqua, PP. Q. 66. Art. 1 ad 2; sicut homines rudes ad scientiam induci non possunt nisi per sensibilia exempla, PP. Q. 89. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 9; PP. Q. 68. Art. 3 (ter); PP. Q. 70. Art. 1; PP. Q. 91. Art. 1 (bis); PS. Q. 94. Art. 1; et passim. — (2), dicit enim Augustinus in lib, De Catechizandis Rudibus, SS. Q. 26. Art. 12 ob. 1. Cf. PS. Q. 93. Art. 6; SS. Q. 27. Art. 1; PT. Q. 1. Art. 2.

ruditas, ātis, *f.*, *ignorance, crudity.* Eo quod leges antiquae inveniuntur multas ruditates continere, PS. Q. 97. Art. 2 ob. 2.

rūfus, a, um, *adj.*, *red, reddish, red-haired, red-headed.* Figuralis autem ratio huius sacrificii est, quia per vaccam rufam significatur Christus, secundum infirmitatem assumptam, quam femininus sexus designat; sanguinem autem passionis eius designat vaccae color. erat autem vacca rufa aetatis integrae, quia omnis operatio Christi est perfecta; in qua nulla erat macula, nec portavit iugum, quia Christus innocens fuit, nec portavit iugum peccati, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 187. Art. 6, in quot.; PT. Q. 37. Art. 2, in quot.

ruga, ae, *f.*, *a wrinkle*, used fig. Sed multi sunt etiam fideles, in quibus invenitur macula, aut ruga peccati, (ob. 2), . . ., esse Ecclesiam gloriosam, non habentem maculam neque rugam, PT. Q. 8. Art. 3 ad 2.

rugātus, a, um, *P. a.*, *wrinkled.* Quia irrisio fit ore, id est, verbo et cacchinis; subsannatio autem naso rugato, SS. Q. 75. Art. 1 ad 1.

rugio, īre, *v. n.*, *to roar*, as a lion. Quia super illud Amos, I, Dominus de Sion rugiet, SS. Q. 172. Art. 3 ob. 1; duodecimo die omnia animalia venient ad campos de silvis et montibus rugientia, PTS. Q. 73. Art. 1 a.

rugītus, ūs, *m.*, *a roaring of lions.* Sic et Amos, qui fuit pastor pecorum, timorem Dei rugitui leonis assimilat, SS. Q. 172. Art. 3 ob. 1.

ruīna, ae, *f.*, *a fall, downfall, ruin, spiritual ruin.* Graece scandalum dicitur, nos "offensionem," vel "ruinam," vel "impactionem pedis" possumus dicere. contingit enim quod quandoque aliquis obex ponitur alicui in via corporali, cui impingens disponitur ad ruinam; et talis obex dicitur scandalum. et similiter in processu viae spiritualis contingit aliquem disponi ad ruinam spiritualem per dictum, vel factum alterius, inquantum scilicet aliquis sua admonitione vel inductione aut exemplo alterum trahit ad peccandum; et hoc proprie dicitur scandalum. nihil autem secundum propriam rationem disponit ad spiritualem ruinam, nisi quod habet aliquem defectum rectitudinis, quia id quod est perfecte rectum magis munit hominem contra casum quam ad ruinam inducat. et ideo convenienter dicitur quod dictum vel factum minus rectum praebens occasionem ruinae sit scandalum, SS. Q. 43. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 9; SS. Q. 43. Art. 1 (passim); SS. Q. 152. Art. 3; PT. Q. 42. Art. 2; PT. Q. 67. Art. 6; et passim.

ruīnōsus, a, um, *adj.*, *tumbling down, going to ruin, ruinous*, also *spiritually ruinous.* Puta si aliquis alicui vendat equum claudicantem pro veloci, vel ruinosam domum pro firma, vel cibum corruptum sive venenosum pro bono, SS. Q. 77. Art. 3 c; puta quod aliquis per pontem ruinosum transeat fluvium, SS. Q. 88. Art. 4 ad 2; nimis dolendum est, si ad tam ruinosam superbiam monachos surrigamus, SS. Q. 184. Art. 8 ob. 3, in quot.

rūminātio, ōnis, *f.*, *chewing the cud, rumination.* Ruminatio autem significat meditationem Scripturarum, et sanum intellectum earum, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

rūmino, āre, 1, *v. n.* and *a.*, *to chew over again, chew the cud.* Sunt autem eis concessa ad esum animalia ruminantia, . . ., animal enim quod ruminat et ungulam findit, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

rūmor, ōris, *m.*, *rumor, report.* Fama non habet stabilitatem, imo falso rumore de facili perditur, PS. Q. 2. Art. 3 ad 3.

rumpo, ere, rūpi, ruptum, 3, *v. a.*, (1) lit., *to burst, break,* (2) fig., *to break, violate, annul, interrupt.* — (1), si vinum novum, id est, praecepta perfectae vitae, mittant in utres veteres, id est, in homines imperfectos, utres rumpuntur, PS. Q. 96. Art. 2 ad 2; et iuxta Ieremiam muri primum rupti sunt civitatis, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2. — (2), unde nec aliquis debet rumpere ordinem iuris naturalis, SS. Q. 10. Art. 12 ad 2; et ideo homines quaerunt hanc concordiam rumpere bellando, SS. Q. 29. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 74. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 14 c.

ruo, ere, ui, utum, 3, *v.n.*, *to fall down, fail*, used only in spiritual sense in S.T. Homo potest per seipsum ruere in peccatum, PP.

Q. 114. Art. 3 ad 3; semper autem est ad emendationem aliorum, qui videntes aliquod ruere de peccato in peccatum, magis reformidant peccare, PS. Q. 87. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 43. Art. 2; SS. Q. 83. Art. 16; SS. Q. 162. Art. 6 (bis); SS. Q. 189. Art. 2 (bis); PTS. Q. 42. Art. 3; et passim.

ruptio, ōnis, *f., a breaking, an opening.* Confessio est peccatorum detectio et ruptio vulneris, PTS. Q. 7. Art. 1 ob. 4.

rursus, *adv., on the contrary, on the other hand, in return, again.* Sed rursus et ipsum verum est quoddam bonum, PP. Q. 82. Art. 3 ad 1; sed hoc rursus habet dubitationem, PP. Q. 89. Art. 1 c; rursus cum omnis pars ordinetur ad totum, sicut imperfectum ad perfectum, PS. Q. 90. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 20. Art. 1 (bis); PP. Q. 21. Art. 4; PP. Q. 93. Art. 9; PS. Q. 13. Art. 6; PS. Q. 51. Art. 1; et passim.

rusticānus, a, um, *adj., of* or *pertaining to the country, rustic.* Plerumque ad hanc professionem servitutis Dei et ex conditione servili aliqui veniunt, et ex vita rusticana et ex opificum exercitatione, SS. Q. 187. Art. 4 c.

rusticitas, ātis, *f., rusticity.* Augustinus dicit, "sicut praevalet imperitia in rusticitate pastorum, ita praevalet impietas in sacrilegiis magorum, PT. Q. 36. Art. 3 ad 2.

rusticus, a, um, *adj., rustic, plain, coarse.* Sicut molliculum et infractum aut vocis sonum, aut gestum corporis non probo, ita nec agrestem aut rusticum, SS. Q. 168. Art. 1 a.—**rusticus**, i, *m.*, (1) *a countryman, a rustic, peasant,* (2) *a vassal,* one who held land of a superior lord by a feudal tenure. — (1), sicut eclipsim solis miratur rusticus, PP. Q. 105. Art. 7 c; sicut si aliquis sciens in quo loco sit thesaurus absconditus instiget aliquem rusticum hoc ignorantem, PP. Q. 116. Art. 1 c; et ideo nobiles irascuntur, si despiciantur a rusticis, PS. Q. 47. Art. 4 c; puta si miles ex militia destituatur, transibit in legem rusticorum, PS. Q. 91. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 187. Art. 4, in quot. — (2), excipiuntur etiam quaedam personae ad quas specialiter pertinet provisio excommunicati; scilicet uxor, filius, servus, rusticus et serviens, PTS. Q. 23. Art. 1 c.

Rusticus, i, *m., Rusticus,* bishop of Narbonne in the first half of the 5th century. In early youth he was attracted to the monastic life, but appears to have looked on it mainly as a preparation for the active ministry. St. Jerome in epistle 125 to Rusticus praises the coenobitic life. Secundum illud Hieronymi ad Rusticum monachum, epist. 125, SS. Q. 189. Art. 8 ad 2. Cf. SS. Q. 184. Art. 8; SS. Q. 186. Art. 3; SS. Q. 186. Art. 8; SS. Q. 187. Art. 3; SS. Q. 187. Art. 6.

Ruth, indecl. *n., f., Ruth,* a Moabitess who afterwards became the wife of Booz of Bethlehem, and was the great grandmother of David. Matthaeus autem in generatione Christi tres tantum enumerat matres, scilicet Thamar, Ruth et uxorem Uriae, (ob. 5), . . ., et Ruth, quae fuit aligena, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5. Cf. PS. Q. 105. Art. 4 (bis); PT. Q. 81. Art. 1.

rutilo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to glisten with a reddish glow, to be reddish.* Venit ad me Gabriel archangelus facie rutilans, veste coruscans, ingressu mirabilis, PT. Q. 30. Art. 3 a, in quot.; aurum rutilans et palea fumat, PTS. Q. 15. Art. 2 ad 2, in quot.

S

Saba, ae, *f., Saba,* the largest town in Arabia Felix, especially celebrated for its myrrh, frankincense, etc. Significatur in hoc quod regina Saba videns ordinem ministrantium Salomoni, PTS. Q. 37. Art. 1 c.

sabbatum, i, *n., the Sabbath,* the Jewish Sabbath was the weekly day of rest with which the week ended. In commemoration of Christ's resurrection the Church observes the sabbath on Sunday, the first day of the week. Unde intelliguntur per observationem sabbati, . . ., sabbatum enim interpretatur requies, SS. Q. 40. Art. 4 ob. 1; et secundum hoc per quamdam reductionem opponitur praecepto de sanctificatione sabbati, SS. Q. 148. Art. 2 ad 1; sed ipse in sabbato curavit hominem, (ob. 1), . . ., sed Christus consensit discipulis suis solventibus legem in hoc quod sabbato spicas vellebant, (ob. 3), . . ., uno quidem modo, quia per praeceptum de sanctificatione sabbati non interdicitur opus divinum, sed opus humanum, PT. Q. 40. Art. 4 ad 1; non solum quia solvebat sabbatum, PT. Q. 47. Art. 4 ob. 3. Cf. PS. Q. 100. Art. 3 (passim); PS. Q. 100. Art. 5 (passim); PS. Q. 107. Art. 2 (passim); SS. Q. 122. Art. 4 (passim); PT. Q. 51. Art. 4 (passim).

Sabelliānus, a, um, *adj., of Sabellius, Sabellian,* the name of an heretical sect founded by Sabellius. The Catholic Church teaches that there are three divine Persons really distinct from each other, and yet one God. The Sabellians denied that the persons were really distinct, believing that they were merely different manifestations or different roles of one and the same person. Si igitur paternitas et filiatio non sunt in Deo realiter, sequitur quod Deus non sit realiter pater aut filius, sed secundum rationem intelligentiae tantum; quod est haeresis Sabellianae, PP. Q. 28. Art. 1 a; si ergo relationes non distinguuntur ab invicem realiter, non erit in divinis Trinitas realis, sed rationis tantum; quod est Sabelliani erroris, PP. Q. 28. Art. 3 a.

Sabellius, i, *m., Sabellius,* an elder of the Christian Church at Rome, and afterwards at Ptolemais, in the third century, the founder of the heretical sect of Sabellians. Oportet autem in his quae de Trinitate loquimur, duos errores oppositos cavere temperate inter utrumque procedentes; scilicet errorem Arii qui posuit cum Trinitate personarum Trinitatem substantiarum, et errorem Sabelli, . . ., ad vitandum vero errorem Sabellii, vitare debemus singularitatem, ne tollatur communicabilitas essentiae divinae, PP. Q. 31. Art. 2 c.

saccus, i, *m., a garment of hair-cloth* or *sackcloth.* Unde et poenitentes vilibus vestibus utuntur, ut patet Ionae III de rege, qui indutus est sacco, SS. Q. 187. Art. 6 c; in capite Quadragesimae tales poenitentes praesentat se cum presbyteris suis episcopo civitatis ante fores ecclesiae, sacco induit, PTS. Q. 28. Art. 3 c, in quot.

sacer, sacra, sacrum, *adj., sacred, holy,* (1) *consecrated,* as the sacred elements, (2) *sacred,* religious in nature, association or use, of or pertaining to religion, its doctrines, history, etc., not secular or profane, as sacred vestments, sacred history, sacred seasons, (3) *holy, sacred, hallowed* by association with the divine, the consecrated or the like. — (1), vel si gulose cibum sacrum assumat, SS. Q. 154. Art. 10 ad 3; sicut in Collationibus Patrum legitur de quodam qui semper in diebus festis pollutionem nocturnam patiebatur, hoc diabolo procurante ut impediretur a sacra communione, SS. Q. 154. Art. 5 c; propter sacra mysteria et alia sanctitatis signa, quae ibi continentur, SS. Q. 84. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 37. Art. 22. — (2), in Sacra Scriptura specialiter vituperatur peccatum quod contra servos Dei committetur, PS. Q. 73. Art. 9 a; quicumque enim inducit auctoritatem sacrae Scripturae, inducit Deum in testimonium, cuius verba proponuntur in sacra Scriptura. si ergo iurare est testem Deum invocare quicumque inducit auctoritatem sacrae Scripturae, SS. Q. 89. Art. 1 ob. 1; et vasa sacra, quae ordinantur ad sacramentorum usum, SS. Q. 100. Art. 4 c; nobiliori modo applicantur ad divinum cultum ministri per ordines quam vasa sacra, PTS. Q. 38. Art. 1 a; sacri canones in suscipientibus ordines certum et determinatum tempus statuerunt aetatis, PTS. Q. 39. Art. 2 ob. 1; videtur quod temporibus sacris non debeat aliquis impediri quin debitum petat, PTS. Q. 64. Art. 7 ob. 1. Cf. PS. Q. 1. Art. 3; SS. Q. 110. Art. 3; SS. Q. 140. Art. 1; SS. Q. 140. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 3; et passim. — (3), sicut aliqua loca sunt sacra, quia deputata sunt sacris; ita

aliqua tempora sunt sacra propter eamdem rationem. sed in loco sacro non licet petere debitum. ergo nec in tempore sacro, PTS. Q. 64. Art. 7 a. — **sacra**, ōrum, *n.*, *sacred things*. De causis sacrorum, PS. Q. 102 pr.; videtur quod caeremoniarum veteris legis, quae ad sacra pertinent, sufficiens ratio assignari non possit, PS. Q. 102. Art. 4 ob. 1; et propter hoc illis quibus competit divina contemplari, aut sacra tractare, PTS. Q. 41. Art. 3 ad 2; non autem fit de eo sacrificium vel oblatio ad altare tum propter scandalum, tum propter sacrorum reverentiam, SS. Q. 32. Art. 7 ad 2. Cf. PTS. Q. 21. Art. 1.

sacerdos, ōtis, *m.*, *priest*. Sed nomine sacerdotum consueverunt significari praelati qui habent curam aliorum, SS. Q. 33. Art. 3 ob. 1; proprium officium sacerdotis est esse mediatorem inter Deum et populum, inquantum scilicet divina populo tradit, unde dicitur sacerdos quasi sacra dans, PT. Q. 22. Art. 1 c; sacerdos enim ordinatur ad cultum divinum celebrandum et honorem Deo exhibendum pro subditis, 7 Pol. 7 g. Cf. PS. Q. 103. Art. 2 (passim); PT. Q. 71. Art. 4 (passim); PT. Q. 82. Art. 5 (passim); PT. Q. 83. Art. 6 (passim); 4 Pol. 13 b; et passim. On **ordo sacerdotis**, see *ordo* under 3 and 4. — Kinds of *sacerdos* are: (a), **sacerdos curatus**, *priest entrusted with care of souls*, as in a parish. Ad illas auctoritates Chrysostomi breviter responderi posset, quod non loquimur de sacerdote curato minoris ordinis, sed de episcopo, qui dicitur summus sacerdos, SS. Q. 184. Art. 8 ad 1. — (b), **sacerdos degradātus** and **sacerdos excommunicātus**, *the priest stripped of the exercise of his priestly powers* and *the priest upon whom excommunication has been pronounced*. Sed similiter degradatus, si reconcilietur, non est iterum ordinandus: ergo non amisit potestatem consecrandi, et ita sacerdos degradatus potest conficere hoc sacramentum, PT. Q. 82. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 82. Art. 8 ob. 1; Quodl. 12. 11. 15 c. — (c), **sacerdos discretus seu proprius**, *the distinguished* or *special* or *proper priest*. Electio discreti sacerdotis non est nobis commissa, ut nostro arbitrio facienda, sed de licentia superioris, PTS. Q. 8. Art. 4 ad 3; sacerdos proprius non solum est parochialis, sed etiam episcopus vel papa, Relig. 4. Cf. PTS. Q. 8. Art. 4 (passim) and Art. 5 (passim); PTS. Q. 9. Art. 3 (passim); 4 Sent. 17. 3. 3. 4 c and ad 3; Relig. 4, et passim. — (d), **sacerdos excommunicatus**, see *sacerdos degradatus*. — (e), **sacerdos evangelicus seu novae legis** and **sacerdos legalis seu veteris legis**, *the priest of the Gospel* and *the priest of the law* or *the priest of the old* and *of the new law*. Utrum sacerdos legalis claves habuerit, PTS. Q. 19 pr. Cf. PS. Q. 102. Art. 6 ad 11; PT. Q. 22. Art. 4 c and Art. 6 ob. 2 and c; PTS. Q. 19. Art. 1 (passim); 4 Sent. 19. 1. 3 ob. 3; Verit. 27. 3 ad 20; et passim. — (f), **sacerdos figuralis**, *the figurative priest*. Quia igitur sacerdotium veteris legis erat figura sacerdotii Christi, noluit Christus nasci de stirpe figuralium sacerdotum, PT. Q. 22. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 22. Art. 4 c and ad 3. — (g), **sacerdos legalis**, see *sacerdos evangelicus*. — (h), **sacerdos novae legis**, see *sacerdos evangelicus*. — (i), **sacerdos parochialis**, *the parish priest*. Utrum quilibet sacerdos parochialis possit indulgentias facere, PTS. Q. 26 pr. Cf. PTS. Q. 8. Art. 5 (bis); PTS. Q. 22. Art. 1 (bis); 4 Sent. 17. 3. 3. 5 ad 3; Quodl. 1. 6. 12 ob. 1; Relig. 4; et passim. — (j), **sacerdos principalis**, *the High Priest*, i.e., Christ. Christus enim est fons totius sacerdotii, tamquam principalis sacerdos, PT. Q. 22. Art. 6 ob. 1. Cf. PT. Q. 22. Art. 6 ad 1. — (k), **sacerdos proprius**, see *sacerdos discretus*. — (l), **sacerdos simplex**, **sacerdos superior**, and **sacerdos summus**, *the simple*, *the higher* (bishop), and *the highest* (pope) *priest*. Sicut prolatio sententiae committitur ab episcopo simplici sacerdoti, SS. Q. 187. Art. 1 c; sed ad superiores sacerdotes, scilicet episcopos, pertinet ut etiam ea quae difficultatem in lege facere possunt, sciant, PTS. Q. 36. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 184. Art. 8 ad 1; 4 Sent. 23. 2. 1. 3 c; 4 Sent. 24. 1. 3. 2 ad 1; 4 Sent. 25. 1. 1 ad 3; Quodl. 3. 6. 17 ad 1; et passim. — (m), **sacerdos summus**, see *sacerdos simplex*. — (n), **sacerdos superior**, see *sacerdos simplex*. — (o), **sacerdos veteris legis**, see *sacerdos evangelicus*.

sacerdōtālis, e, *adj.*, *of* or *belonging to priests*, *priestly*, *sacerdotal*. — **sacerdōtālis dignitas**, *sacerdotal dignity*. Convenienter autem sacerdotalis dignitas in arca significabatur per virgam, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6. — **sacerdōtāle officium**, *priestly office*. Unde non dicit quod mallet esse in officio sacerdotali quam in solitudine monachorum, SS. Q. 184. Art. 8 ad 1. — **sacerdōtālis stirps**, *priestly race*. Hoc nutu superno contigit, ut regium genus sacerdotali stirpi iungeretur, PT. Q. 31. Art. 2 ad 2. — **sacerdōtāle genus**, *priestly tribe*. Virgo autem de genere sacerdotali propter stuprum occidebatur, PT. Q. 29. Art. 1 ad 4. — **ordo sacerdōtālis**, *priestly office*. Unde per mortem homo non perdit ordinem sacerdotalem, PT. Q. 50. Art. 4 ad 3. Cf. PT. Q. 67. Art. 3 (bis); PT. Q. 82. Art. 3; PT. Q. 82. Art. 8; PTS. Q. 17. Art. 2; PTS. Q. 19. Art. 4; et passim. — **sacerdōtālis absolutio**, *the priestly absolution*. Poenitentia non est tantae necessitatis sicut baptismus, potest enim per contritionem suppleri defectus sacerdotalis absolutionis, PT. Q. 67. Art. 3 ad 3. — **sacerdōtālis potestas**, *priestly power*. Et ideo excommunicatis non aufertur executio sacerdotalis potestatis, PT. Q. 82. Art. 8 ad 3; ut sic quodammodo executores potestatis sacerdotalis videantur, PTS. Q. 19. Art. 3. Cf. PTS. Q. 19. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 22. Art. 1; PTS. Q. 29. Art. 6 (bis); PTS. Q. 37. Art. 5 (ter); PTS. Q. 40. Art. 4 (passim); PTS. Q. 40. Art. 5 (bis). — **sacerdōtālis vestis**, *priestly vestment*. Sicut sacerdoti datur calix, ita ea vestis sacerdotalis, PTS. Q. 37. Art. 5 ob. 4. — **sacerdōtālis character**, *priestly character*. Ergo character sacerdotalis non imprimatur in ipsa calicis porrectione, PTS. Q. 37. Art. 5 ob. 5.

sacerdōtium, ii, *n.*, *priesthood*. Unde per mortem homo non perdit ordinem sacerdotalem, et multo minus Christus, qui est totius sacerdotii origo, PT. Q. 50. Art. 4 ad 3; sic sunt tres tantum ordines sacri, scilicet sacerdotium et diaconatus, qui habent actum circa corpus Christi et sanguinem consecratum, et subdiaconatus, qui habet actum circa vasa consecrata, PTS. Q. 37. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 103. Art. 1; PT. Q. 2 pr.; PT. Q. 82. Art. 1; PTS. Q. 35. Art. 3; PTS. Q. 36. Art. 2 (ter); et passim. On **character sacerdotii**, see *character* under 2; on **ordo sacerdotii**, see *ordo* under 4. — Kinds of *sacerdotium* are: (a), **sacerdotium aeternum seu perpetuum** and **sacerdotium temporale**, *the eternal* and *the temporal priesthood*. Cf. Hebr. 5. 1. — (b), **sacerdotium Christi seu novum** and **sacerdotium leviticum seu legale seu veteris legis seu veteris testamenti seu vetus**, *the priesthood of Christ* and *the Levitic priesthood* or *the priesthood of the New Testament* and *that of the Old Testament*. Ubi enim sacerdotium Christi praefertur sacerdotio legali, per hoc quod Christus assistit Pontifex futurorum bonorum, introducens per proprium sanguinem in tabernaculum non manufactum, in quod introducebat sacerdotium veteris legis per sanguinem hircorum et taurorum, PTS. Q. 19. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 91. Art. 5 a; PT. Q. 22. Art. 1 ad 2, Art. 2 ob. 2, Art. 3 ob. 1 and c, Art. 4 ob. 3 and ad 3, Art. 5 c, Art. 6 c and ad 1; PT. Q. 31. Art. 8 ad 4; 4 Sent. 19. 1. 1. 1 c and ad 1; Verit. 27. 3 ad 20; Hebr. 7. 1, 2, and 3; Hebr. 10. 2; et passim. — (c), **sacerdōtium figurale**, *the figurative priesthood*. Ideo sacerdotium Christi dicitur esse secundum ordinem Melchisedech propter excellentiam veri sacerdotii ad figurale sacerdotium legis, PT. Q. 22. Art. 6 c. Cf. Hebr. 5. 1. — (d), **sacerdotium gentilium** and **sacerdotium Iudaeorum**, *the priesthood of the Gentiles* and *that of the Jews*. Sacerdotium Christi magis est simile sacerdotio Iudaeorum, quod erat a Deo institutum, quam sacerdotio gentilium, quo daemones colebantur, PT. Q. 22. Art. 2 ob. 2. — (e), **sacerdotium Iudaeorum**, see *sacerdotium gentilium*. — (f), **sacerdotium legale**, see *sacerdotium Christi*. — (g), **sacerdotium Leviticum**, see *sacerdotium Christi*. — (h), **sacerdotium Melchisedech seu secundum ordinem Melchisedech**, *the priesthood of Melchisedech* or *according to the order*

of Melchisedech. Si autem Christus etiam in Abraham decimatus esset, eius sacerdotium non esset secundum ordinem Melchisedech, sed minus sacerdotio Melchisedech, (c), . . ., unde per hoc quod Abraham decimas dedit Melchisedech tamquam maiori, ostenditur sacerdotium Melchisedech, inquantum gerit figuram Christi, esse maius sacerdotio Levitico, PT. Q. 31. Art. 8 ad 4. Cf. PT. Q. 22. Art. 6 ob. 2, c, and ad 2; Hebr. 7. 1, 2, and 3. — (i), **sacerdotium novum,** see *sacerdotium Christi.* — (j), **sacerdotium perfectum,** *the perfect priesthood.* Nazaraei autem profitebantur perfectionem quamdam in depositione comae, significantes temporalium contemptum, quamvis non in modum coronae deponerent, sed omnino totum, quia nondum erat tempus regalis et perfecti sacerdotii, PTS. Q. 40. Art. 1 ad 2. Cf. 4 Sent. 24. 3. 1. 1 ad 2. — (k), **sacerdotium perpetuum,** see *sacerdotium aeternum.* — (l), **sacerdotium regale,** *the royal priesthood.* Cf. 4 Sent. 24. 3. 1. 1 ad 2; Regim. 1. 14. — (m), **sacerdotium secundum ordinem Melchisedech,** see *sacerdotium Melchisedech.* — (n), **sacerdotium temporale,** see *sacerdotium aeternum.* — (o), **sacerdotium veteris legis,** see *sacerdotium Christi.* — (p), **sacerdotium veteris testamenti,** see *sacerdotium Christi.*

sacrāmentālis, e, *adj., belonging to* or *concerning a sacrament, sacramental;* cf. *sacramentum* under 3. Omnis enim ritus sacramentalis ad aliquam pertinet legem, PT. Q. 38. Art. 1 ob. 1; effectus sacramentalis absolutionis est diminutio reatus, PTS. Q. 25. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 62. Art. 4; PT. Q. 77. Art. 5 (bis); PT. Q. 80. Art. 11; PT. Q. 84. Art. 3 (ter); PTS. Q. 18. Art. 2 c; et passim. On **actio sacramentalis,** see *actio* under 1; on **actus sacramentalis,** see *actus* under 1; on **causa sacramentalis,** see *causa* under 2; on **character sacramentalis,** see *character* under 2; on **confessio sacramentalis,** see *confessio* under 1; on **gratia sacramentalis,** see *gratia* under 2; on **potestas sacramentalis,** see *potestas* under 3; on **ratio sacramentalis,** see *ratio* under 13; on **satisfactio sacramentalis,** see *satisfactio* under 1; on **signum sacramentale,** see *signum* under 1; on **species sacramentalis,** see *species* under 2; on **verbum sacramentale,** see *verbum* under 1; on **virtus sacramentalis,** see *virtus* under 1; on **vis sacramentalis,** see *vis* under 1. — **sacrāmentāle,** is, *n., a sacramental,* i.e., an action or a thing, the devout use of which is productive of spiritual benefit. Quia ipsa confessio laico facta sacramentale quoddam est, quamvis non sit sacramentum perfectum, et ex charitate procedens, PTS. Q. 8. Art. 3 c; non est simile de sacramentalibus, quae sequuntur, 4 Sent. 6. 2. 3. 2 ad 2; ipsa confessio laico facta sacramentale quoddam est, 4 Sent. 17. 3. 3. 3 c; confessio est quoddam sacramentale, Quodl. 1. 6. 10 c; inquantum est quoddam sacramentale, Quodl. 2. 8. 16 ad 3; omnia illa sacramentalia sufficiunt ad causandam compaternitatem, Quodl. 12. 12. 8 c. Cf. PS. Q. 107. Art. 1; PT. Q. 38. Art. 1; PT. Q. 65. Art. 1 (bis); PT. Q. 67. Art. 3 (bis); et passim. On the difference between *sacramentale* and *sacramentum,* see *sacramentum* under 3. — **sācramentāliter,** *adv., in the manner* or *sense of a sacrament, by means of a sacrament, sacramentally, by way of sign.* Nec sacramentaliter, nec mentaliter Christo incorporantur, PT. Q. 68. Art. 2 c; sacramentaliter sumere hoc sacramentum, PT. Q. 80. Art. 3 ob. 2; dicitur sacramentaliter manducare infidelis qui intendit recipere hoc quod recipit ecclesia, quamvis hoc credat nihil esse, 4 Sent. 9. 1. 2. 3 ad 3; mors Christi est causa remissionis peccati nostri et effectiva instrumentaliter et exemplaris sacramentaliter, Comp. 1. 239. Cf. PT. Q. 49. Art. 3; PT. Q. 68. Art. 2; PT. Q. 78. Art. 2; PT. Q. 79. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 1; et passim.

sacrāmentāliter, *adv.,* see *sacramentalis.*

sacrāmentum, i, *n.,* (1) *sacrament* in the wider sense of the word, i.e., that which is sanctified or consecrated, (2) *sacrament* in the proper sense of the word, i.e., sign of a holy thing which sanctifies man or concerns him, (3) *sacrament* in the narrowest sense of the word, excluding the sacraments of the Old Law, a visible sign or rite, instituted by Christ to confer grace. — (1), sacramentum potest aliquid dici, vel quia in se habet aliquam sanctitatem occultam, et secundum hoc sacramentum idem est quod sacrum secretum, vel quia habet aliquem ordinem ad hanc sanctitatem vel causae vel signi vel secundum quamcumque aliam habitudinem, PT. Q. 60. Art. 1 c; sacramentum secundum proprietatem vocabuli videtur importare sanctitatem active, ut dicatur sacramentum quo aliquid sacratur, sicut ornamentum quo aliquid ornatur. sed quia actiones activorum dicuntur esse proportionatae condicionibus passivorum, ideo in sanctificatione qua homo sanctificatur debet esse talis sanctificandi modus, qui homini competat secundum quod rationalis est, quia ex hoc homo in quantum autem est rationalis habet cognitionem a sensibilibus ortam, unde oportet quod sanctificetur hoc modo quod sua sanctificatio sibi innotescat per similitudines sensibilium rerum; et secundum hoc invenitur diversa acceptio sacramenti. aliquando enim sacramentum importat rem qua fit consecratio, et sic passio Christi dicitur sacramentum; et haec est prima acceptio, quam Magister ponit. aliquando vero includit modum consecrationis qui homini competit, secundum quod causae sanctificantes et sua sanctificantes et sua sanctificatio per similitudines sensibilium sibi notificantur; et sic sacramenta novae legis sacramenta dicuntur, quia et consecrant et sanctitatem significant modo praedicto, et etiam primas sanctificationis causas significant, sicut baptismus et puritatem designat et mortis Christi signum est. aliquando etiam includit tantum significationem praedictarum consecrationem, sicut signum sanitatis dicitur sanum, et hoc modo sacramenta veteris legis sacramenta dicuntur, inquantum significant ea, quae in Christo sunt gesta, et etiam sacramenta novae legis, 4 Sent. 1. 1. 1. 1 c. Cf. PT. Q. 60. Art. 1 ad 3; PT. Q. 73. Art. 1 ad 3; SS. Q. 1. Art. 7 a and Art. 8 c; C. G. 4. 74; 1 Met. 4 g; et passim. — A kind of *sacramentum* in this sense is: **sacramentum militare,** *the oath of a soldier.* Cf. 4 Sent. 1. 1. 5. 1 ad 1. — (2), per quandam consecrationem vel populi vel ministrorum, et ad hoc pertinent sacramenta, PS. Q. 101. Art. 4 c; sacramenta proprie dicuntur illa quae adhibebantur Dei cultoribus ad quandam consecrationem, per quam scilicet deputabantur quodammodo ad cultum Dei, PS. Q. 102. Art. 5 c; proprie dicitur sacramentum quod est signum alicuius rei sacrae ad homines pertinentis, PT. Q. 60. Art. 2 c; sacramentum importat sanctitatem active per modum qui nobis sanctificandis competit, ut scilicet adiungatur significatio sanctificationis invisibilis per visibilia signa, 4 Sent. 14. 1. 1. 1 c. Cf. PT. Q. 60. Art. 1 (passim); PT. Q. 60. Art. 2 (passim); PT. Q. 60. Art. 3 (passim): PT. Q. 61. Art. 3 (passim); PT. Q. 65. Art. 1 (passim); et passim. — Kinds of *sacramentum* in this sense are: (a), **sacramentum ecclesiae seu ecclesiasticum,** *the sacrament of the (Catholic) church* or *the ecclesiastical sacrament.* Considerandum est de Ecclesiae sacramentis, quae ab ipso Verbo Incarnato efficaciam habent, PT. Q. 60 pr. Cf. SS. Q. 1. Art. 1 ob. 1; SS. Q. 68. Art. 1 ad 1; C. G. 56, 76, 78; 4 Sent. 17. 3. 3. 3 c; et passim. — (b), **sacramentum ecclesiasticum,** see *sacramentum ecclesiae.* — (c), **sacramentum evangelicum seu novae legis, sacramentum legale seu legis Mosaicae seu veteris legis** and **sacramentum legis naturae,** *the sacrament of the Gospel* or *of the new law, that of the Mosaic* or *of the old law* and *that of nature* or *the unwritten law.* Sacramentum novae legis est invisibilis gratiae visibilis forma, ut eius similitudinem gerat et causa exsistat, Fid. 2. Cf. PP. Q. 43. Art. 6 ob. 4; PS. Q. 100. Art. 12 c; PS. Q. 102. Art. 5 c; PS. Q. 103. Art. 1 ad 3; PT. Q. 60. Art. 2 ad 2; PT. Q. 61. Art. 3 ob. 2, c, and ad 3; 1 Sent. 16. 1. 1 ad 3; 4 Sent. 1. 1. 1 ad 5 and 2. 3 ad 2; et passim. — (d), **sacramentum gratiae,** *the sacrament producing* or *bestowing grace.* Peccata aggravantur propter gratiae sacramenta, PS. Q. 89. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 64. Art. 1; PTS. Q. 6. Art. 1; PTS. Q. 19. Art. 5, in quot.; PTS. Q. 36. Art. 3 (bis); PTS. Q. 49. Art. 3. — (e), **sacramentum legale,** see *sacramentum evangelicum.* — (f), **sacramentum legis Mosaicae,** see *sacramentum evangelicum.* — (g), **sacramentum legis naturae,** see *sacramentum evangelicum.* — (h), **sacramentum Melchisedech,** *the sacrament of*

Melchisedech. Sacramentum Melchisedech, quod fuit ante legem, magis assimilatur sacramento novae legis in materia, PT. Q. 61. Art. 3 ad 3. — (i), **sacramentum novae legis,** see *sacramentum evangelicum.* — (j), **sacramentum perfectum,** *the perfect sacrament.* Eucharistia est sacramentum perfectum dominicae passionis, tamquam continens ipsum Christum passum, PT. Q. 73. Art. 5 ad 2. Cf. PT. Q. 62. Art. 4; PT. Q. 66. Art. 9; PT. Q. 74. Art. 1 (bis); PTS. Q. 8. Art. 3; 4 Sent. 17. 3. 3. 3 c; et passim. — (k), **sacramentum veteris legis,** see *sacramentum evangelicum.* — (3), ut scilicet proprie dicatur sacramentum, secundum quod nunc de sacramentis loquimur, quod est signum rei sacrae, inquantum est sanctificans homines, PT. Q. 60. Art. 2 c; sacramentum est et signum rememorativum eius quod praecessit, scilicet passionis Christi, et demonstrativum eius quod in nobis efficitur per Christi passionem, scilicet gratiae, et prognosticum, id est, praenuntiativum futurae gloriae, PT. Q. 60. Art. 3 c; in quolibet autem sacramento novae legis est aliquid quod est res tantum, et aliquid quod est sacramentum tantum, et aliquid quod est res et sacramentum, PT. Q. 63. Art. 6 ob. 3; sacramentum tantum est aliquid visibile exterius existens, quod scilicet est signum interioris effectus, hoc enim pertinet ad rationem sacramenti, . . ., res autem et sacramentum est character baptismalis, qui est res significata per exteriorem ablutionem; et est signum sacramentale interioris iustificationis, quae est res tantum huius sacramenti, scilicet significata, et non significans, PT. Q. 66. Art. 1 c; est autem duplex res sacramenti, una significata et contenta, scilicet gratia, quae statim cum sacramento confertur, alia significata et non contenta, scilicet gloria resurrectionis, quae in fine expectatur, 1 Cor. 12. 1. Cf. PT. Q. 63. Art. 6 ad 3; PT. Q. 66. Art. 1 c; PT. Q. 73. Art. 1 ob. 2 and ad 3 and Art. 6 c; Fid. 2; 4 Sent. 23. 1. 2. 3 ob. 3; 1 Cor. 1. 2 and 15. 1; et passim. — On the difference between *sacramentum* and *sacramentale,* we read: sacramentum enim secundum sui nominis proprietatem sanctitatem active importat, unde secundum hoc aliquid habet sacramenti rationem secundum quod habet rationem sanctificationis, qua sanctum aliquid fit. dicitur autem aliquid sanctum dupliciter; uno modo simpliciter et per se, sicut quod est subiectum sanctitatis, sicut dicitur homo sanctus, alio modo secundario et secundum quid ex eo quod habet ordinem ad hanc sanctitatem, vel sicut habens virtutem sanctificandi, sicut chrisma dicitur sanctum, vel quocumque alio modo ad aliquid sanctum deputetur, sicut altare sanctum. et ideo ea quibus aliquid fit sanctum primo modo, dicuntur sacramenta simpliciter; illa autem quibus fit aliquid sanctum secundo modo, non dicuntur sacramenta, sed sacramentalia. in aliis ergo sacramentis fit aliquid sanctum primo modo, sicut homo suscipiens sacramentum, non autem elementum corporale sanctificans hominem, quia hoc est sacrum secundo modo; et ideo hoc quod pertinet ad sanctificationem materiae in omnibus sacramentis, non est sacramentum sed sacramentale, sed hoc quod pertinet ad usum materiae, qua homo sanctificatur, est sacramentum, 4 Sent. 8. 1. 1. 1 c. Cf. PS. Q. 108. Art. 2 ad 2. On **agere sacramentum,** see *agere* under 1; on **forma sacramenti,** see *forma* under 2; on **gratia sacramenti,** see *gratia* under 2; on **materia sacramenti,** see *materia* under 3. — Kinds of *sacramentum* in this sense are: (a), **sacramentum altaris seu eucharistae,** *the sacrament of the altar* or *the sacrament of the Eucharist.* Unum de pertinentibus ad fidem est ut aliquis credat sub sacramento altaris verum corpus Christi contineri, SS. Q. 1. Art. 3 ob. 4. Cf. PP. Q. 66. Art. 1 ob. 3; PS. Q. 102. Art. 5 ad 3; SS. Q. 184. Art. 8; PT. Q. 29. Art. 1; PT. Q. 60. Art. 3; et passim. — (b), **sacramentum caritatis** and **sacramentum fidei,** *the sacrament of love* or *the Eucharist* and *the sacrament of faith* or *baptism,* with which is connected a *professio fidei.* Baptismus dicitur sacramentum fidei, inquantum scilicet in baptismo fit quaedam fidei professio et per baptismum aggregatur homo congregationi fidelium, PT. Q. 70. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 ad 3; SS. Q. 10. Art. 3 ad 3; PT. Q. 61. Art. 3 ad 2; PT. Q. 80. Art. 3 ob. 2; C. G. 4. 81; 4 Sent. 1. 1. 2. 3 ad 2; et passim. — (c), **sacramentum exeuntium** and **sacramentum intrantium,** *the sacrament of those who depart this world* and *of those who enter it.* Cf. 4 Sent. 23, Div. and 2. 2. 1 ob. 2 and ad 2. — (d), **sacramentum fidei,** see *sacramentum caritatis.* — (e), **sacramentum intrantium,** see *sacramentum exeuntium.* — (f), **sacramentum necessitatis** and **sacramentum superabundantis perfectionis,** *the sacrament of necessity* and *that of overflowing perfection,* i.e., a sacrament which is necessary for the acquisition of eternal salvation, i.e., baptism, and for an adult in mortal sin, penance, and that upon which an outstanding perfection depends, e.g., confirmation, Eucharist. Sacramentum poenitentiae est sacramentum necessitatis, quod praecipue in absolutione consistit, SS. Q. 100. Art. 2 ob. 3. Cf. PT. Q. 72. Art. 2 ad 4; 4 Sent. 1. 1. 2. 3 ad 2; 4 Sent. 3. 1. 2. 1 ad 4; 4 Sent. 8. 1. 2. 1 c; 4 Sent. 17. 3. 3. 2 c; et passim. — (g), **sacramentum ordinis,** *the sacrament of the priesthood* or *holy orders.* Per sacramentum ordinis aliquis accipit potestatem agendi actiones sacramentales, (ob. 2), . . ., ideo priora sunt sacramenta quibus aliquis in seipso perficitur, quam sacramentum ordinis in quo aliquis constituitur perfector aliorum, PT. Q. 65. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 63. Art. 6; PT. Q. 65. Art. 1 (bis); PT. Q. 72. Art. 5; C. G. 4. 74; et passim. — (h), **sacramentum pacis et unitatis,** *the sacrament of peace* and *of union,* namely, *the eucharist.* Secundo praeparatur populus per pacem, quae datur dicendo, "Agnus Dei"; est enim hoc sacramentum unitatis et pacis, PT. Q. 83. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 73. Art. 4 c; PT. Q. 80. Art. 5; PT. Q 82. Art. 2; PTS. Q. 39. Art. 4. — (i), **sacramentum plenitudinis gratiae,** *the sacrament of the fullness of grace,* i.e., confirmation. Illi qui confirmationem accipiunt, quae est sacramentum plenitudinis gratiae, Christo conformantur, inquantum ipse a primo instanti suae conceptionis fuit plenus gratiae et veritatis, PT. Q. 72. Art. 1 ad 4. — (j), **sacramentum poenitentiae,** *the sacrament of penance.* Omnibus autem purificationibus veteris legis respondet in nova lege sacramentum poenitentiae, PS. Q. 102. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 100. Art. 2; PT. Q. 65. Art. 3; PT. Q. 68. Art. 6; PT. Q. 84. Art. 1; PT. Q. 86. Art. 6 (quater); et passim. — (k), **sacramentum superabundantis perfectionis,** see *sacramentum necessitatis.* — (l), **sacramentum unitatis,** see *sacramentum pacis.*

sacrārium, ii, *n.,* (1) *a sacrarium,* a place for the decent disposal of remnants of sacred things, (2) *a shrine sanctuary,* used fig. — (1), si vero aliquid horum post consecrationem acciderit, debet animal caute capi et diligenter lavari et comburi, et ablutio cum cineribus in sacrarium mitti, (ad 3), . . ., quidam autem ulterius partem illam linteaminum incidunt et comburunt, et cinerem in altari vel sacrario reponunt, . . ., ea vero in quibus inveniuntur, si commode fieri potest sunt comburenda, cinere in sacrario recondito, sicut de rasura tabulae dictum est, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7. — (2), hic error iniuriam facit Spiritui sancto, cuius sacrarium fuit, uterus virginalis, in quo carnem Christi formavit, PT. Q. 28. Art. 3 c.

sācrificium, ii, *n., sacrifice.* Sacrificia proprie dicuntur, quando circa res Deo oblatas aliquid fit, sicut quod animalia occidebantur, quod panis frangitur et comeditur et benedicitur. et hoc ipsum nomen sonat; nam sacrificium dicitur ex hoc quod homo facit aliquid sacrum. oblatio autem directa dicitur cum Deo aliquid offertur, etiamsi nihil circa ipsum fiat; sicut dicuntur offerri denarii vel panes in altari, circa quos nihil fit. unde omne sacrificium est oblatio, sed non convertitur, SS. Q. 85. Art. 3 ad 3; sacrificium proprie dicitur aliquid in honorem proprie Deo debitum ad eum placandum, PT. Q. 48. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 182. Art. 2 (quater); PT. Q. 79. Art. 7 (quater); PT. Q. 83. Art. 6 (passim); C. G. 3. 105; C. G. 3. 120; et passim. On **agere per modum sacrificii,** see *agere* under 1. — Kinds of *sacrificium* are: (a), **sacrificium carnale,** *the carnal sacrifice* or *the sacrifice consisting of the flesh of the animal.* Ab istis pollutionibus purificabantur homines per aliqua sacrificia vel communiter oblata pro tota multitudine, vel etiam pro peccatis

singulorum; non quod sacrificia illa carnalia haberent ex seipsis virtutem expiandi peccatum; sed quia significabant expiationem peccatorum futuram per Christum, cuius participes erant etiam antiqui, protestantes fidem Redemptoris in figuris sacrificiorum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4. — (b), **sacrificium corporale seu exterius seu sensibile seu visibile** and **sacrificium spirituale seu interius seu invisibile**, *the corporal*, or *exterior* or *sensible* or *visible sacrifice* and *the spiritual* or *interior* or *invisible sacrifice*. Deum non colimus per exteriora sacrificia aut munera propter ipsum, sed propter nos et propter proximos, SS. Q. 30. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 3 ob. 14; SS. Q. 85. Art. 2 c; SS. Q. 85. Art. 4 c; PT. Q. 22. Art. 2 c; PT. Q. 82. Art. 4 c; C. G. 3. 119 and 120; Hebr. 5. 1; et passim. — (c), **sacrificium exterius**, see *sacrificium corporale*. — (d), **sacrificium figurale** and **sacrificium verum**, *the figurative* and *the true* or *real sacrifice* Christus convenientissime in Ierusalem passus est. primo quidem quia Ierusalem erat locus a Deo electus ad sacrificia sibi offerenda; quae quidem figuralia sacrificia figurabant Christi passionem quod est verum sacrificium, PT. Q. 46. Art. 10 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 47. Art. 4 ob. 2; PT. Q. 48. Art. 3 (bis); et passim. — (e), **sacrificium interius**, see *sacrificium corporale*. — (f), **sacrificium invisibile**, see *sacrificium corporale*. — (g), **sacrificium pacificorum**, *the peace offering*. Cf. Hebr. 10. 1. — (h), **sacrificium sensibile**, see *sacrificium corporale*. — (i), **sacrificium spirituale**, see *sacrificium corporale*. — (j), **sacrificium visibile**, see *sacrificium invisibile*. — (k), **sacrificium zelotypiae**, *the sacrifice of jealousy* (described in Numbers, 5, 12 ff). Quia sacrificium zelotypiae non procedebat ex devotione, sed magis ex suspicione, ideo eo non offerebatur thus, PS. Q. 102. Art. 3 ad 14. Cf. PS. Q. 105. Art. 4 ob. 9.

sacrifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to make* or *offer a sacrifice*, *to sacrifice*, (1) *neutr.*, (a) *absol.*, (b) with *dat.*, (2) *act.*, (3) *pass.* — (1) (a), ut populus ad sacrificandum promptus huiusmodi sacrificia magis Deo quam idolis offerret, PS. Q. 102. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 64. Art. 4 ob. 1; SS. Q. 81. Art. 1 (bis); SS. Q. 84. Art. 1 ad 1; SS. Q. 94. Art. 2 c; SS. Q. 152. Art. 2 (ter). — (1) (b), ad evitandum idololatrarum cultum, qui in tali tempore lunae sacrificabant, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10. — (2), sacrificate sacrificium iustitiae, PS. Q. 91. Art. 2 c. — (3), secundum quam in omni loco Deo sacrificatur, SS. Q. 84. Art. 3 ad 1; animal autem quod non poterat sacrificari, SS. Q. 88. Art. 10 ad 1.

sacrilegium, ii, *n.*, (1) *in gen.*, *sacrilege*, (2) *in partic.*, (a) *sacrilege*, the crime of stealing, misusing, violating, or desecrating that which is sacred, or holy or dedicated to sacred uses, (b) the sin of violating the conditions for the worthy reception of a sacrament, (c) *sacrilege*, robbery from a Church or sacred place. — (1), videtur quod sacrilegium non sit peccatum speciale, . . ., committunt sacrilegium qui in divinae legis sanctitatem aut nesciendo committunt, aut negligendo violant et offendunt, . . ., ergo sacrilegium est generale peccatum, (ob. 1), . . ., sed sacrilegium sub diversis generibus peccatorum continetur, puta sub homicidio, si quis sacerdotem occidat, . . ., ergo sacrilegium non est speciale peccatum, (ob. 2), . . ., sed sacrilegium non videtur inveniri absque aliis peccatis, (ob. 3), . . ., sed sacrilegium opponitur speciali virtuti, (a), . . ., in sacrilegio autem invenitur specialis ratio deformitatis, (c), . . ., illi dicuntur sacrilegium in divinae legis sanctitatem committere, . . ., ex hoc vero quod divina legis verba pervertunt, sacrilegium incurrunt, SS. Q. 99. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 99. Art. 4 (passim); SS. Q. 154. Art. 1 (bis); SS. Q. 154. Art. 10 (passim); SS. Q. 154. Art. 12 (passim); PT. Q. 88. Art. 3. — (2) (a), sicut patet de sacrilegio, quod est furtum rei sacrae, SS. Q. 66. Art. 6 ad 2; si ergo una species sacrilegii esset qua violatur persona sacra, sequeretur quod omne peccatum quod persona sacra committeret esset sacrilegium, . . ., non ergo species sacrilegii accipiuntur secundum res sacras, SS. Q. 99. Art. 3 ob. 3; quia mulier vovens continentiam quoddam spirituale matrimonium facit cum Deo, sacrilegium quod committitur in violatione talis mulieris est quoddam adulterium spirituale, SS. Q. 154. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 99. Art. 1 (passim); SS. Q. 154. Art. 10 (passim). — (2) (b), si gulose cibum sacrum assumat, sacrilegium committit, SS. Q. 154. Art. 10 ad 3; et ideo manifestum est quod quicumque cum peccato mortali hoc sacramentum sumit, falsitatem in hoc sacramento committit; et ideo incurrit sacrilegium, tamquam sacramenti violator, et propter hoc mortaliter peccat, PT. Q. 80. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 80. Art. 12 (bis); PT. Q. 83. Art. 6. — (2) (c), sed locus constituit actum mortalem in quadam specie mali; furari enim aliquid de loco sacro est sacrilegium, PS. Q. 18. Art. 10 a.

sacrilegus, a, um, *adj.*, *sacrilegous*. Sacrilegus dicitur, ab eo quod sacra legit, id est, furatur, SS. Q. 99. Art. 1 a, in quot.; pater perfidus arianum episcopum misit ad filium, ut eius manu sacrilegae consecrationis communionem perciperet, PT. Q. 82. Art. 9, in quot. — **sacrilegus**, i, *m.*, *one who commits sacrilege*, *a sacrileger*. Unde qui in talibus peccat, dicitur in Deum peccare, sicut haereticus, et sacrilegus, et blasphemus, PS. Q. 72. Art. 4 c; sacrilegus autem, qui sacra non reveretur, non sufficienter videtur a peccando arceri per hoc quod sacra ei interdicuntur de quibus non curat, SS. Q. 99. Art. 4 c.

sacro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to declare* or *set apart as sacred*; *to consecrate*, *dedicate*. Et a Iudaeis tentus ac ligatus, ipsius immolationis, hoc est, passionis suae, sacravit exordium, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1; videtur enim sacramentum dici a sacrando, sicut medicamentum a medicando, PT. Q. 60. Art. 1 ob. 1; altaria placuit non solum unctione chrismatis, sed etiam sacerdotali benedictione sacrari, PT. Q. 83. Art. 3 ad 2, in quot. — **sacrātus**, a, um, *P. a.*, *hallowed*, *consecrated*, *holy*, *sacred*. Primo quidem ex parte Dei, cui tanto aliquis homo coniungitur, quanto est Deo virtuosior vel Deo sacratior, PS. Q. 73. Art. 9 c; reges diademata deponentes assumunt crucem in purpuris, in diadematibus, in armis, in mensa sacrata ubique terrarum crux emicat, PT. Q. 46. Art. 11 c; non enim mutatur sacratum corpus Christi, PT. Q. 76. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 99. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 10 (passim); PT. Q. 83. Art. 3 ad 2, in quot.; PTS. Q. 56. Art. 2 c; PTS. Q. 71. Art. 11 c.

sacrōsanctus, a, um, *adj.*, *sacred*, *sacrosanct*. Quotquot ex hac altaris participatione sacrosanctum Filii tui corpus et sanguinem sumpserimus, omni benedictione caelesti et gratia repleamur, PT. Q. 79. Art. 7 c, in quot.; eis qui ab immundis vexantur spiritibus, communionem sacrosanctam a senioribus nostris nunquam meminimus interdictam, PT. Q. 80. Art. 9 ad 2. Cf. SS. Q. 89. Art. 10; PT. Q. 60. Art. 1; PT. Q. 82. Art. 5.

Saddūcaei, ōrum, *m.*, *the Sadducees*, a politico-religious sect among the Jews during the late post-Exilic and New Testament period. They became the dominant priestly party during the Greek and Roman period of Jewish history, and the name originated in their pretensions to be the descendants of Sadoc, the high-priest prominent in the time of David and Solomon. Et ex his processit Sadducaeorum error, PP. Q. 50. Art. 1 c.

saeculāris, e, *adj.*, *temporal*, *earthly*, *worldly*, *secular*, synonym of *mundanus*, the opposite of *regularis*, *religiosus*, and *spiritualis*. Similiter et religiosi ad quaedam perfectionis opera obligantur ex sua professione, ad quae saeculares non obligantur, PS. Q. 98. Art. 5 c; ita Ecclesia quando aliqui per excommunicationem sufficienter non reprimuntur, adhibet coercitionem bracchii saecularis, SS. Q. 39. Art. 4 ad 3; implicaretur negotiis saecularibus, SS. Q. 186. Art. 2 ad 3; a sollicitudinibus saecularibus liberatur, C. G. 3. 132, 133; sicut saeculares artifices intendunt, C. G. 3. 135, 136; apud saecularem militiam, C. G. 4. 10. Cf. PS. Q. 98. Art. 5 ad 2; SS. Q. 60. Art. 6 (passim); SS. Q. 104. Art. 6 (passim); SS. Q. 186. Art. 2 ad 2; SS. Q. 186. Art. 10 (passim); et passim. On **desiderium saeculare**, see *desiderium* under 1; on **industria**

saecularis, see *industria* under 3; on **officium saeculare**, see *officium* under 2; on **potentia saecularis**, see *potentia* under 3; on **potestas saecularis**, see *potestas* under 3 and 4; on **principatus saecularis**, see *principatus* under 1; on **sapientia saecularis**, see *sapientia* under 1; on **societas saecularis**, see *societas*; on **status saecularis**, see *status* under 4; on **unitas saecularis**, see *unitas*; on **vita saecularis**, see *vita* under 3. — **saeculāriter**, *adv.*, *in a worldly manner, in a worldly sense.* Dicitur autem diabolus esse deus huius saeculi, non creatione, sed quia saeculariter viventes ei serviunt, PP. Q. 65. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 184. Art. 8; SS. Q. 185. Art. 1; SS. Q. 189. Art. 7, in quot.

saeculāriter, *adv.*, see *saecularis.*

saeculum, i, *n.*, (1) *limit of existence, duration of life, age of man,* synonym of *aeternum* and *aevum*, (2) *an age, a century, a millenium,* (3) *time, earthly time,* (4) *the earth, the world,* (5) *the world, worldliness, worldly life, worldly sense,* the opposite of *religio* and *spiritualitas.* — (1), quod autem dicitur in Exod.: "Dominus regnabit" in aeternum et ultra, sciendum quod aeternum accipitur ibi pro saeculo, sicut habet alia translatio. sic igitur dicitur quod regnabit ultra aeternum, quia durat ultra quodcumque saeculum, id est, ultra quamcumque durationem datam. nihil est enim aliud saeculum quam periodus cuiuslibet rei, PP. Q. 10. Art. 2 ad 2; aevum aliquando accipitur pro saeculo, quod est periodus durationis alicuius rei; et sic dicuntur multa aeva, sicut multa saecula, PP. Q. 10. Art. 6 ad 1; saeculum dicitur tempus, quo una generatio hominum durare potest, Nom. 5. 1; tunc saeculum est quaedam mensura temporis et periodus unius generationis, Eph. 2. 2; nullo modo est ipsius saeculum unum, id est, non est unus status durationis rerum, 8 Phys. 1 d; aeternum vel saeculum uniuscuiusque rei vocatur finis, id est, mensura quaedam terminans, 1 Cael. 21 f. — (2), plurimi enim ignorantes Deum in suo peccato perierunt in diversis saeculis, PT. Q. 1. Art. 5 ob. 2; (saeculum dicitur tempus), quo solet durare communiter memoria factorum humanorum, unde spatium mille annorum a quibusdam saeculum dicitur, Nom. 5. 1; benedictus in saecula, 8 Phys. 23 g. Cf. PT. Q. 35. Art. 2 ad 2; PT. Q. 44. Art. 1 ad 2; PTS. Q. 79. Art. 1 c; 12 Met. 12 x; 8 Pol. 3 n, et passim. — (3), omnia enim quae in hoc saeculo aguntur, ad divina opera pertinent. sed consummatio saeculi erat in fine mundi, PP. Q. 73. Art. 1 ob. 1; usque ad saeculi finem, C. G. 4. 74. Cf. PS. Q. 106. Art. 4; SS. Q. 11. Art. 3; SS. Q. 149. Art. 3; PT. Q. 75. Art. 1; PTS. Q. 80. Art. 2, in quot.; et passim. — Kinds of *saeculum* in this sense are: **saeculum futurum** and **saeculum hoc**, *the future* and *the present time.* Quia pro tali peccato punitur aliquis et in hoc saeculo et in futuro, PT. Q. 86. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 24. Art. 3 c; PP. Q. 73. Art. 1 ob. 1; SS. Q. 14. Art. 3 c; SS. Q. 20. Art. 4 ob. 1; SS. Q. 153. Art. 5 c; et passim. Cf. *saeculum hoc* under 4. — (4), Eccli. de tristitia saeculi loquitur, PTS. Q. 4. Art. 2 ad 2; "et mare iam non est," per mare potest intelligi praesens saeculum, de quo ante dixerat: Mare dedit mortuos qui eo erant, PTS. Q. 74. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 26. Art. 8, in quot.; PT. Q. 37. Art. 2; PT. Q. 29. Art. 1, in quot.; PT. Q. 40. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 79. Art. 1; et passim. — Kinds of *saeculum* in this sense are: **saeculum altius seu superius seu intellegibile** and **saeculum hoc seu praesens**, *the higher* or *transcendental world* and *the present* or *sensible world.* Cf. *saeculum hoc* under 3. Dicitur autem diabolus esse deus huius saeculi, PP. Q. 65. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 ad 4 and 6; SS. Q. 47. Art. 13; SS. Q. 188. Art. 2; PT. Q. 57. Art. 1; Hebr. 9. 1; et passim. — (5), in professione certae regulae, quando per abrenuntiationem saeculi et propriae voluntatis aliquis statum perfectionis assumit, SS. Q. 88. Art. 7 c; aliud dicendum est de eo qui est adhuc in saeculo constitutus, et aliud de eo qui iam est in religione professus, SS. Q. 101. Art. 4 ad 4; dupliciter aliquis potest esse in saeculo, uno modo per praesentiam corporalem, alio modo per mentis affectum, SS. Q. 188. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 88. Art. 7; SS. Q. 186. Art. 3; SS. Q. 188. Art. 2 (bis); SS. Q. 189. Art. 2; PTS. Q. 4. Art. 2; et passim. On **homo saeculi**, see *homo*; on **sapientia saeculi**, see *sapientia* under 1; on **tristitia saeculi**, see *tristitia* under 1.

saepe, *adv.*, *often, oft, oftentimes, many times, frequently,* at definite intervals, while *crebro* denotes in close succession. Multi se expertos vel ab expertis audisse confirmant, Sylvanos et Faunos, quos vulgus incubos vocat, improbos saepe extitisse mulieribus, et earum expetisse atque peregisse concubitum, PP. Q. 51. Art. 3 ad 6; est etiam aliud considerandum, quod humana notitia saepe fallitur, PS. Q. 2. Art. 3 c; ad quae oportet nos saepe recurrere sicut ad ostium domus, SS. Q. 16. Art. 2 c; ostendens in diversis illis eadem saepe peccata dimitti, PT. Q. 84. Art. 10 ad 3, in quot.; contritio, ut saepe dictum est, PTS. Q. 5. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 2. Art. 3 a; PS. Q. 66. Art. 5; SS. Q. 70. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 1; PTS. Q. 9. Art. 4; PTS. Q. 85. Art. 1; PTS. Q. 97. Art. 5; et passim. — *comp.* Sicut saepius dictum est, PP. Q. 58. Art. 3 c; quorum quaedam nunc ad altiora se attollunt, nunc autem in inferiora demerguntur, et hoc saepius repetere videntur, SS. Q. 180. Art. 6 ob. 3. Cf. PT. Q. 84. Art. 10 (ter).

saevio, ire, ii, itum, 4, *v. n.*, *to rage, to be fierce* or *furious.* Unde primus homo nullo terrente, contra Dei terrentis imperium libero usus arbitrio, non stetit in tanta felicitate cum tanta non peccandi facilitate; isti autem saeviente mundo ne starent, steterunt in fide, SS. Q. 137. Art. 4 ad 2, in quot.; sit amor, sed non emolliens; sit rigor, sed non exasperans; sit zelus sed non immoderate saeviens; sit pietas, sed non plus quam expediat parcens, SS. Q. 159. Art. 2 ob. 3; valent etiam ad defensionem ab hoste; et quantum ad hoc dicit quod diabolo maior potestas saeviendi in ipsum datur et spiritualiter et corporaliter, PTS. Q. 21. Art. 2 ad 3.

saevitia, ae, *f.*, of persons, (1) for any violent, passionate excitement, *fierceness, violence, harshness, cruelty, barbarity, severity,* (2) *wildness,* (3) *uncouthness.* — (1), videtur quod crudelitas a saevitia sive feritate non differat, . . ., sed clementiae per superabundantiam opponitur et saevitia et crudelitas. ergo videtur quod saevitia et crudelitas sint idem, (ob. 1), . . ., et sic saevitia videtur excludere remissionem poenarum in iudiciis, . . ., ergo crudelitas est idem quod saevitia, (ob. 2), . . ., sed idem vitium ad defectum pertinens opponitur et crudelitati et saevitiae, videlicet remissio, vel dissolutio, . . ., ergo saevitia est idem crudelitati, (ob. 3), . . ., et ideo proprie loquendo, vel feritas vel saevitia dicitur, . . ., et ideo crudelitas differt a saevitia sive feritate, (c), . . ., sed saevitia vel feritas continetur sub bestialitate, (ad 1), . . ., propter aliquam similitudinem saevitiae; (ad 2), . . ., saevitia autem penitus hunc ordinem non attendit. unde remissio punitionis directe opponitur crudelitati, non autem saevitiae, SS. Q. 159. Art. 2 ad 3. — (2), et Philosophus dicit quod ille qui solitarius vivit, aut est bestia, si scilicet propter saevitiam hoc faciat, PT. Q. 40. Art. 1 ob. 1. — (3), uno modo quasi societatem humanam non ferens, propter animi saevitiam, et hoc est bestiale, SS. Q. 188. Art. 8 ad 5.

saevus, a, um, *adj.*, *fierce, cruel, wild, violent, harsh, severe, fell, dire, barbarous.* Per bestias autem intelliguntur animalia saeva, ut ursi et leones, PP. Q. 72. Art. 1 ad 2; sicut Augustinus dicit, omnia saeva et immania, et facilia et prope nulla efficit amor, PS. Q. 107. Art. 4 ad 2; quamvis a te linguae vipereae morsus saevissimos patiantur, SS. Q. 189. Art. 7 ad 2. Cf. PS. Q. 114. Art. 4, in quot.; SS. Q. 157. Art. 1; SS. Q. 159. Art. 2 (passim).

sagācitas, ātis, *f.*, of animals, *keenness, acuteness.* Autem ad aliquas sagacitates etiam aliqua animalia imperfecta magis vigent, ut apes et formicae, PP. Q. 72. Art. 1 ad 1; apparent enim mirabiles sagacitates in operibus animalium, (ob. 3), . . ., et ex eo contingit quod in operibus brutorum animalium apparent quaedam sagacitates, PS. Q. 13. Art. 2 ad 3.

sagāciter, *adv.*, see *sagax.*

sagax, ācis, *adj.*, *sagacious.* Et propter hoc etiam quaedam animalia dicuntur prudentia vel sagacia, PS. Q. 13. Art. 2 ad 3. — **sagāciter**, *adv.*, *acutely, shrewdly, sagaciously.* Animalia bruta secundum naturam sensitivam habent naturalem inclinationem ad quaedam particularia bona, quibus coniuncta sunt aliqua mala sagaciter, cui adiungitur dolositas, PP. Q. 63. Art. 4 ad 3; sicut ex praedicta definitione apparet, ad prudentiam pertinet sagaciter, SS. Q. 47. Art. 1 ob. 2.

sagitta, ae, *f.*, *an arrow, shaft, bolt.* Non tendunt in finem, nisi directa ab aliquo cognoscente et intelligente, sicut sagitta a sagittante, PP. Q. 2. Art. 3 c; sicut sagittae praedeterminatur finis et certus motus a sagittante, PP. Q. 19. Art. 4 c; sicut sagitta tendit ad determinatum finem ex hoc quod movetur a sagittante, PS. Q. 1. Art. 2 c; sicut rectus motus sagittae ad percussionem signi, PS. Q. 4. Art. 4 ad 2; puta cum aliquis diligentia adhibita nesciens aliquem transire per viam, proicit sagittam, PS. Q. 6. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 1; PP. Q. 59. Art. 3; PP. Q. 103. Art. 8; PS. Q. 12. Art. 5; PS. Q. 13. Art. 2; SS. Q. 168. Art. 2; et passim.

sagittans, antis, *Part.* used as *noun, m.*, *an archer, bowman,* synonym of *sagittarius* and *sagittator.* Non tendunt in finem nisi directa ab aliquo cognoscente, et intelligente; sicut sagitta a sagittante, PP. Q. 2. Art. 3 c; sicut sagittae praedeterminatur finis et certus modus a sagittante, PP. Q. 19. Art. 4 c; sicut sagitta a sagittante mittitur ad signum, PP. Q. 23. Art. 1 c; sicut sagitta tendit ad determinatum finem ex hoc quod movetur a sagittante, PS. Q. 1. Art. 2 c; sic enim sagitta directe tendit ad signum ex motione sagittantis, PS. Q. 13. Art. 2 ad 3; sicut motus sagittae etiam est quaedam operatio sagittantis, SS. Q. 90. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 1; PP. Q. 59. Art. 3; PP. Q. 103. Art. 1 (passim); PS. Q. 12. Art. 5.

sagittātor, ōris, *m.*, *an archer, bowman,* synonym of *sagittarius* and *sagittans.* Idem etiam indivisibile signum unus propinquius et promptius attingit quam alius, sicut etiam patet in sagittatoribus trahentibus ad certum signum, PS. Q. 66. Art. 1 c; sicut sagittator non recte iaciet sagittam, PT. Q. 45. Art. 1 c.

sagum, i, *n.*, *a curtain, tent-cover.* — **cilicina saga**, *curtains of goats' hair.* Inconvenienter igitur tabernaculo fuerunt apposita multa tegumenta, scilicet cortinae, saga cilicina, (ob. 8), . . ., et super hoc aliud de pellibus arietum rubricatis, et desuper tertium de quibusdam sagis cilicinis, . . ., austeritas vitae et tolerantia adversorum, quae significantur per saga cilicina, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8.

sal, salis, *m.*, (1) lit., *salt,* (2) poet., *the salt water, sea.* — (1), sicut sal impedit carnes a putrefactione, PP. Q. 104. Art. 2 c; quia parum de delectatione sufficit ad vitam quasi pro condimento, sicut parum de sale sufficit in cibo, SS. Q. 168. Art. 4 c; exorcizo te creatura salis, PT. Q. 66. Art. 5 ad 3, in quot. Cf. PS. Q. 102. Art. 3 (passim); PT. Q. 71. Art. 2; PTS. Q. 56. Art. 2. — (2), festina, quaeso te, et haerentis in salo naviculae funem magis praecide quam solve, SS. Q. 189. Art. 10 c, in quot.

salamandra, ae, *f.*, *a salamander.* Animalia quae in igne sine corruptione dicuntur vivere, ut de salamandra dicitur, . . ., autem inducitur de salamandra, non potest omnino esse simile, quia non posset perseverare finaliter in igne sine corruptione, PTS. Q. 86. Art. 3 ad 3.

salio, īre, ui, saltum, 4, *v. n.* and *a.*, *to leap, bound, twitch, jump, spring forth.* Circa volatilia autem et quadrupedia illa sola conceduntur eis quae posteriora crura habent longiora, ut salire possint, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; puta si membrum aliquod salierit; si iunctim ambulantibus amicis, lapis, aut canis, aut puer medius intervenerit, SS. Q. 96. Art. 3 a; unde Ambrosius dicit, redundat aqua in calicem, et salit in vitam aeternam, PT. Q. 74. Art. 6 c, in quot.

saliva, ae, *f.*, *spittle, saliva.* Dicit Augustinus: de saliva sua lutum fecit, quia Verbum caro factum est, PT. Q. 44. Art. 3 ad 2, in quot.; per salivam typicam et sacerdotis tactum sapientia et virtus divina salutem catechumeni operatur, PT. Q. 71. Art. 3 c, in quot.; dummodo non traiciantur in magna quantitate, sed permixtae salivae, quod vitari non potest, PT. Q. 80. Art. 8 ad 4.

salix, icis, *f.*, *a willow-tree, willow, sallow.* Unde in hoc festo debebant habere fructum arboris pulcherrimae, id est, citrum, et lignum densarum frondium, id est, myrtum, quae sunt odorifera, et spatulas palmarum, et salices de torrente, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10.

Sallustius, ii, *m.*, *Sallust, C. Sallustius Crispus,* the celebrated Roman historian, author of a Conspiracy of Cataline, the Jugurthine War, and the Histories. Et Sallustius dicit in Catilinario, quod non facile verum perspicit animus, ubi illa officiunt scilicet animi passiones, PS. Q. 59. Art. 2 ob. 3; sed misericordia impedit consilium, secundum illud Sallustii, (ob. 1), . . ., auctoritas illa Sallustii intelligitur de misericordia, SS. Q. 30. Art. 3 ad 1; ut Sallustius dicit in *coniur. Catil.*, SS. Q. 181. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 132. Art. 1; SS. Q. 157. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 1, in quot.

Salomon, ōnis, *m.*, *Solomon,* son of David and King of Israel and Judah in the tenth century B.C., noted for his superior wisdom and magnificent reign. Salomon inducit rationem illam ex persona insipientium, PP. Q. 75. Art. 6 ad 1; sed contra est quod dicitur Eccli. XLVII, vers. 22 Salomonii, PS. Q. 86. Art. 1 a. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (bis); PS. Q. 113. Art. 3 (bis); SS. Q. 10. Art. 10; SS. Q. 84. Art. 3; SS. Q. 88. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 3; et passim.

salsēdo, inis, *f.*, *a salt taste, saltiness.* Si tamen ad mare ad litteram referamus, tunc est dicendum quod in mari duo intelliguntur, scilicet substantia aquarum, et earum dispositio quantum ad salsedinem et commotiones fluctuum, PTS. Q. 74. Art. 5 ad 2.

salsus, a, um, *P. a.*, *salted, salt, salty.* Sed in materia baptismi nulla discretio adhibetur circa differentiam accidentium aquae. puta si sit salsa vel dulcis, calida vel frigida, PT. Q. 74. Art. 4 ob. 4.

saltem, *adv.*, *at least, at the least, at all events, anyhow.* Quia in eis vel omnino error esse non potest, vel saltem non potest praecedere culpam, PP. Q. 63. Art. 1 ob. 4; omne obiectum vel finis habet aliquam bonitatem vel malitiam, saltem naturalem, PS. Q. 18. Art. 8 ad 2; aliquis potest revereri homines dupliciter: uno modo inquantum est in eis aliquid divinum, puta bonum gratiae vel virtutis, vel saltem naturalis Dei imaginis, SS. Q. 19. Art. 3 ad 1; uno modo ex parte facientis, ita quod non imputetur facienti in culpam, quamvis sit malus, vel saltem non in tantam culpam, PTS. Q. 49. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 35. Art. 1; PS. Q. 53. Art. 1; SS. Q. 33. Art. 7; PT. Q. 66. Art. 3; PTS. Q. 59. Art. 3; PTS. Q. 89. Art. 7; et passim.

salto, āre, āvi, ātum, 1, *v.* freq. *n.* and *a.*, *to dance,* (in the widest sense of the word, including pantomine and gesticulation; mostly with a contemptuous accessory significance.) Sicut patet in iuramento Herodis, qui iuravit puellae saltanti se daturum quod petiisset, SS. Q. 89. Art. 7 ad 2; et melius feminae eorum die sabbati lanam facerent, quam toto die in maenianis suis impudice saltarent, SS. Q. 122. Art. 4 ad 3.

saltus, ūs, *m.*, (1) *a leaping, leap, spring, bound,* (2) **per saltum**, lit., by a bound or jump, regularly used in a figurative sense, with *ordinari,* to receive a higher order without having taken a lower order, e.g., to receive the diaconate without having taken the sub-diaconate. — (1), si vero per motus vel voces avium, seu quorumque animalium, sive per sternutationes hominum, vel membrorum saltus, hoc pertinet generaliter ad augurium, SS. Q. 95. Art. 3 c. — (2), et inde est quod qui ordinantur per saltum secundum canones, loc. cit., non reordinantur, PTS. Q. 35. Art. 5 c.

salūbris, e, *adj.*, *healthful, salutary, wholesome, beneficial, saving.* Huic scientiae attribuitur illud tantummodo quo fides saluberrima gignitur, nutritur, defenditur, roboratur, PP. Q. 1. Art. 2 a, in

quot.; qui credebant etiam a salubribus operibus esse in die sabbati abstinendum, PS. Q. 107. Art. 2 ad 3; per excommunicationem non interdicitur illa communicatio per quam aliquis salubribus monitis divisos reducit ad Ecclesiae unitatem, SS. Q. 39. Art. 4 ad 2; quae quidem salubres admonitiones, devotae orationes contra pertinaces excommunicationis sententia, SS. Q. 40. Art. 2 ad 1; ab ipsa Dei sapientia homine assumpto, a quo in libertatem vocati sumus, pauca sacramenta saluberrima constituta sunt, SS. Q. 147. Art. 3 ob. 3. Cf. SS. Q. 187. Art. 3, in quot. SS. Q. 187. Art. 4, in quot. — **salūbriter**, *adv., healthfully, wholesomely, profitably, advantageously.* Nulla ratio iuris aut aequitatis benignitas patitur, ut quae salubriter pro salute hominum introducuntur, ea nos duriori interpretatione contra ipsorum commodum perducamus ad severitatem, PS. Q. 96. Art. 6 c; ut quae salubriter pro utilitate hominum introducuntur, SS. Q. 60. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 64. Art. 2; SS. Q. 91. Art. 2; SS. Q. 188. Art. 1; PT. Q. 61. Art. 1; PTS. Q. 54. Art. 4.

salūbriter, *adv.*, see *salubris.*

Salumi (Salu) *indecl. n., Salu,* mentioned in Num XXV, a prince of the kindred and tribe of Simeon. He is called Salomi in I Mach. II, 26. Sicut Moyses occidendo Aegyptium ut habetur Exod. II, et Phinees filius Eleazari, Zambri filium Salumi, ut legitur Num. XXV, SS. Q. 60. Art. 6 ob. 2.

salūs, ūtis, *f., a being safe* and *sound; a sound* or *whole condition, health, welfare, prosperity, preservation, safety, deliverance,* etc., (1) of the body, (2) eccl. Lat., *salvation, deliverance from sin* and *its penalties, spiritual welfare.* — (1), tum quia salutis humanae opera faciebat, cum Pharisaei etiam saluti animalium in die sabbati providerent, PS. Q. 107. Art. 2 ad 3; observatio festorum non impedit ea quae ordinantur ad hominis salutem etiam corporalem, . . ., multo autem magis est consideranda salus reipublicae, . . ., per quam impediuntur occisiones plurimorum, et innumera mala et temporalia, et spiritualia quam salus corporalis unius hominis, SS. Q. 40. Art. 4 c; fortitudo autem in periculis bellorum, quae sustinentur pro salute communi, SS. Q. 148. Art. 8 c; sicut dictum est, occidere malefactorem licitum est, inquantum ordinatur ad salutem totius communitatis; et ideo ad illum solum pertinet cui committitur cura communitatis conservandae; sicut ad medicum pertinet praecidere membrum putridum, (c), . . ., ut discernatur an sit occidendus propter salutem communem, SS. Q. 64. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 2. Art. 5; PS. Q. 79. Art. 4; SS. Q. 62. Art. 5; SS. Q. 64. Art. 2; SS. Q. 65. Art. 1 (passim). — **consilium salutis**, *salutary advice.* Si christiana disciplina omnino bella culparet, **salutary advice.** Si christiana disciplina omnino bella culparet, hoc potius consilium salutis petentibus in Evangelio diceretur ut abicerent arma, SS. Q. 40. Art. 1 a. — (2), nisi huiusmodi discordia sit vel cum errore circa ea quae sunt de necessitate salutis vel pertinacia indebite adhibeatur, (c), . . ., non enim erat talis controversia in his quae sunt de necessitate salutis, SS. Q. 37. Art. 1 ad 3; praecepta dantur ad dirigendos homines in viam salutis, SS. Q. 44. Art. 6 ob. 3; scilicet salus animae praeferenda est saluti corporali. sed non licet alicui mutilare se membro propter salutem animae, SS. Q. 65. Art. 1 ob. 3; in his quae pertinet ad spiritualem salutem, SS. Q. 64. Art. 4 ad 2; inter opera autem vitae activae principaliora sunt illa quae ordinantur directe ad salutem animarum, SS. Q. 188. Art. 5 c; sed baptismus continet virtutem Christi, qui est universalis causa salutis omnium, PT. Q. 70. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 8; PS. Q. 98. Art. 3; SS. Q. 54. Art. 3 (passim); SS. Q. 62. Art. 2 (passim); PT. Q. 71. Art. 3; et passim.

salūtāris, e, *adj., salutary, serviceable, beneficial, wholesome, advantageous, of* or *belonging to well-being,* in the most general sense, while the predominant meaning of *salubris* in classical language is *healthy* in a medical sense. Antea vero dari oportuit populo ex quo Christus erat nasciturus legem praeparatoriam ad Christi susceptionem, in qua quaedam rudimenta salutaris iustitiae continentur, PS. Q. 91. Art. 5 ad 2; salutaria autem beneficia Deus humano generi confert ex sua gratia, PS. Q. 98. Art. 4 ad 2; inquantum sunt ministri veri mediatoris, vice ipsius salutaria sacramenta hominibus exhibentes, PT. Q. 26. Art. 1 ad 1; nativitas Christi ad humanam salutem ordinabatur, quae quidem est per fidem, fides autem salutaris divinitatem et humanitatem Christi confitetur, PT. Q. 36. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 46. Art. 4; PT. Q. 56. Art. 1; PT. Q. 57. Art. 1; PT. Q. 71. Art. 3 (bis); PT. Q. 73. Art. 4; PTS. Q. 8. 4; et passim. — **salūtāre**, is, *n., safety.* Philosophus dicit quod causa audaciae est cum in phantasia spes fuerit salutarium ut prope existentium; timendorum autem aut non entium, aut longe entium. sed id quod pertinet ad defectum, vel pertinet ad salutarium remotionem, vel ad terribilium propinquitatem, PS. Q. 45. Art. 3 a.

salūtātio, ōnis, *f., a greeting, saluting, salutation.* Primo quidem reddere mentem eius attentam ad tantae rei considerationem; quod quidem fecit, eam salutando quadam nova et insolita salutatione, . . ., numquam eam quasi peregrina talis salutatio terruisset. in qua quidem salutatione praemisit idoneitatem eius ad conceptum in hoc quod dixit: gratiae plena, PT. Q. 39. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 83. Art. 5, in quot, (bis).

salūtifer, fera, ferum, *adj., health-bringing, healing, salubrious, beneficial, helpful.* Sed lex vetus non fuit salutifera, sed magis mortifera et nociva, PS. Q. 98. Art. 1 ob. 2; et ita actiones ipsius ex virtute divinitatis fuerunt nobis salutiferae, PT. Q. 8. Art. 1 ad 1; ea quae sunt divinae naturae, conveniunt humanae naturae in Christo, sicut cognoscere futura et habere salutiferam virtutem, PT. Q. 16. Art. 5 ob. 3; ut ostenderet carnem suam salutiferam virtutem habere, PT. Q. 48. Art. 6 ob. 2; etiam anima separata, fuit nobis salutiferum virtute divinitatis unitae, PT. Q. 50. Art. 6 c; nihil circa Christum fieri debuit quod non esset salutiferum nobis, PT. Q. 51. Art. 1 ob. 2. Cf. PT. Q. 62. Art. 5; PT. Q. 62. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 1, in quot.; PT. Q. 78. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 10.

salūto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to salute any one, to greet, wish health to, pay one's respect to.* Ergo primo debuit angelus Virgini annuntiare conceptum prolis quam eius dignitatem exponere, eam salutando, (ob. 1), . . ., eam salutando quadam nova et insolita salutatione, PT. Q. 30. Art. 4 c; per opera vitae sensitivae in hoc quod discipulis ad interrogata respondebat, et praesentes salutabat, PT. Q. 55. Art. 6 c; "si pro delictis anathema quis efficiatur, os, orare, vale, communio, mensa negatur," os, scilicet ne osculum detur; orare, ne cum excommunicatis oremus; vale, ne salutentur, PTS. Q. 21. Art. 1 c.

salvātio, ōnis, *f., deliverance, salvation.* Congruum est secundum amicitiae proportionem ut Deus impleat hominis voluntatem in salvatione alterius, PS. Q. 114. Art. 6 c; si aliquis pro veritate fidei, et salvatione patriae, ac defensione christianorum mortuus fuerit, a Deo caeleste praemium consequetur, SS. Q. 40. Art. 2 ob. 4, in quot.; non enim est alia salvatio qua salvat humanitas Christi et Divinitas eius, PT. Q. 19. Art. 1 ad 2; quinta ratio est, quia hoc competit universali salvationi totius mundi, PT. Q. 46. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 66. Art. 11; PT. Q. 67. Art. 7.

salvātor, ōris, *m., in partic.,* in the Vulg. and Christian fathers, as a transl. of σωτήρ and Jesus, *the Saviour, Redeemer.* Et ex consequenti important habitudinem, sicut Salvator, Creator, et huiusmodi significant actionem Dei, PP. Q. 13. Art. 7 ad 1. Cf. SS. Q. 1. Art. 7; PT. Q. 36. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 9; PT. Q. 52. Art. 2; PTS. Q. 29. Art. 7; et passim.

salveo, ēre, *v. n., to be well* or *in good health;* in partic., *salve, God save you, hail;* sometimes on one's sneezing, *God bless you!* Also with *vale* in taking leave, *farewell, goodby, adieu.* Nam χαῖρε in graeco idem est quod salve, PS. Q. 101. Art. 1 ob. 3.

salvo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to save.* His autem superveniens Plato, ut posset salvare certam cognitionem veritatis a nobis per intellectum haberi, PP. Q. 84. Art. 1 c; sunt autem quaedam, quorum formae non possunt salvari nisi in una materia signata, sicut forma solis non potest salvari nisi in materia quae actu sub ea continetur, . . ., forma humana non potest salvari nisi in materia quadam signata, PP. Q. 119. Art. 1 c; ex ipsa ratione peccati reparabiliter deordinatur, quia salvatur principium, PS. Q. 72. Art. 5 c; sed secundum rationem prudentiae, quam oportet salvari in omnibus virtutibus, SS. Q. 109. Art. 4 c; Christus debuit esse a peccatoribus segregatus quantum ad culpam quam venerat destruere, non quantum ad naturam quam venerat salvare, secundum quam debuit per omnia fratribus assimilari, PT. Q. 4. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 119. Art. 1 (passim); PS. Q. 98. Art. 5 (passim); SS. Q. 189. Art. 10; PT. Q. 16. Art. 4; PTS. Q. 25. Art. 2; et passim.

salvus, a, um, *adj.*, *saved, preserved, unharmed, safe, unhurt, well, sound,* (1) freq. with a noun in the *abl. absol.*, *without violation of, saving,* (2) in eccl. Lat., *saved from sin, saved by Christ.* — (1), angeli igitur boni habentes rectam voluntatem, per cognitionem quidditatis rei non iudicant de his quae supernaturaliter ad rem pertinent, nisi salva ordinatione divina, PP. Q. 58. Art. 5 c; ita non potuit utero coniugis, salva integritate feminei genitalis, virile semen immitti, PP. Q. 98. Art. 2 ad 4; quia totum quod est in Deo, est unum, salva distinctione personarum, PT. Q. 3. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 5; PS. Q. 87. Art. 3; SS. Q. 33. Art. 7; SS. Q. 43. Art. 8 (ter); SS. Q. 101. Art. 4; PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 5. Art. 1; et passim. — (2), Deus vult omnes homines salvos fieri, etc., potest tripliciter intelligi, . . ., Deus vult salvos fieri omnes homines qui salvantur; non quia nullus homo fit salvus quem salvum fieri non velit, sed quia nullus salvus fit quem non velit salvum fieri, . . ., Deus vult de quolibet statu hominum salvos fieri, PP. Q. 19. Art. 6 c; qui opera carnis facit, regnum Dei, non consequetur, quod est salvum fieri, PS. Q. 89. Art. 2 c; sine sacramento baptismi potest aliquis salvus fieri, PT. Q. 65. Art. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 23. Art. 5; PS. Q. 89. Art. 1 (bis); PS. Q. 98. Art. 2; PT. Q. 1. Art. 3; PTS. Q. 99. Art. 4 (bis); et passim.

Samariā, ae, *f.*, *Samaria*, the middle district of Palestine. Et simile legitur IV Regum, VI, de Syris quos Elisaeus duxit in Samariam, PP. Q. 111. Art. 4 a. Cf. PT. Q. 15. Art. 3 (ter). — **Samarītānus**, a, um, *adj.*, *Samaritan.* Sed Christus aliquos gentilium instruxit, sicut mulierem Samaritanam, PT. Q. 42. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 30. Art. 4; SS. Q. 2. Art. 10; SS. Q. 82. Art. 3; SS. Q. 84. Art. 3.

Samarītānus, a, um, *adj.*, see *Samaria.*

Sampson, or **Samson**, *indecl. noun*, *Samson*, an Israelite judge of Bible record (see Judges XIII), distinguished for his great strength. Sicut Samson proposuit Philisthaeis problema ad eos tentandum, SS. Q. 97. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 64. Art. 5 (bis); SS. Q. 97. Art. 1; SS. Q. 174. Art. 3; SS. Q. 186. Art. 4; PT. Q. 51. Art. 4, in quot.

Samuel, is, *m.*, literally, his name is El (God), *Samuel*, a famous Hebrew judge and prophet. Frequenter mortui vivis apparent vel dormientibus vel vigilantibus; et eos admonent de his quae hic aguntur; sicut Samuel apparuit Sauli, (ob. 2), . . ., unde et de Samuele dici potest, quod ipse apparuit per revelationem divinam, PP. Q. 89. Art. 8 ad 2. Cf. PP. Q. 105. Art. 8; PS. Q. 105. Art. 1 (bis); SS. Q. 47. Art. 9; SS. Q. 64. Art. 4; SS. Q. 174. Art. 5 (passim); PTS. Q. 72. Art. 3; et passim.

sānābilis, e, *adj.*, *that can be healed, curable, remediable*, used lit. and fig. Tertio, quia prodigalitas est facile sanabilis, SS. Q. 119. Art. 3 c; quanto aliquod peccatum gravius est, tanto videtur esse minus sanabile, SS. Q. 156. Art. 3 ob. 2; ille qui nunquam fuit infirmus corporaliter, dicitur sanabiles, PTS. Q. 16. Art. 1 a.

sānābilitas, ātis, *f.*, *sanability, sanableness*, susceptible of being cured or remedied. Sed sicut sanatio in actu a vulnere peccati non est, nisi per actum poenitentiae, ita nec sanabilitas nisi per habitum poenitentiae, PTS. Q. 16. Art. 1 a.

sānātio, ōnis, *f.*, *a healing, curing*, in a physical and spiritual sense. Sed quaedam fiunt praeter naturae ordinem, quae tamen non sunt ardua; sunt enim in minimis rebus, sicut in restauratione vel sanatione aegrotorum, PP. Q. 105. Art. 7 ob. 2; scilicet ad sanationem, inquantum Deus permittit aliquos cadere in peccatum, . . ., excaecatio ordinatur ad sanationem, PS. Q. 79. Art. 4 c; non subtrahenda amicitiae beneficia, quousque habetur spes sanationis eorum, SS. Q. 25. Art. 6 ad 2; sed idem operatum erat divinitatis et humanitatis, sicut sanatio leprosi, vel suscitatio mortui, (ob. 5), . . ., quaelibet tamen operationum est una numero in Christo simul facta, sicut una ambulatio et una sanatio, PT. Q. 19. Art. 1 ad 3; sed poenitentia quantum ad contritionem et alias sui partes, est spiritualis quaedam sanatio per modum cuiusdam alterationis, PTS. Q. 2. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 117. Art. 1; PS. Q. 87. Art. 6; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 25. Art. 6; PT. Q. 65. Art. 1; PTS. Q. 18. Art. 2; et passim.

sānātivus, a, um, *adj.*, *sanative, having the power to cure* or *heal, curative; tending to heal.* Sicut potio amara ex hoc solo est bona quod est sanativa, . . ., sicut medicina saporosa habet rationem boni delectabilis praeter hoc quod est sanativa, PS. Q. 20. Art. 3 c; sicut naturale est Socrati vel Platoni esse aegrotativum vel sanativum, secundum propriam complexionem, PS. Q. 51. Art. 1 c; alio modo potest considerari poena, inquantum est medicina non solum sanativa peccati praeteriti, SS. Q. 108. Art. 4 c.

sancio, ire, xi, sanctum or sancitum, 4, *v. a.*, *to sanction, enact, confirm, ratify.* Lex est constitutio populi, qua maiores natu simul cum plebibus aliquid sanxerunt, PS. Q. 90. Art. 3 a, in quot.; postea res a natura profectas et consuetudine probatas legum metus et religio sanxit, PS. Q. 91. Art. 3 c; oportet decimas et primitias, quas iure sacerdotum esse sancimus, ab omni populo accipere, SS. Q. 86. Art. 4 a, in quot.; res a natura profectas et a consuetudine approbatas legum metus et religio sanxit, PTS. Q. 65. Art. 1 ad 2, in quot. Cf. PS. Q. 65. Art. 2, in quot.; PS. Q. 95. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 71. Art. 2 a. — **sancitum**, *Part. perf.*, (1) *sanctioned*, (2) *sacred, inviolable.* — (1), et ideo sicut iniustum esset ut aliquis constringeret alium ad legem servandam, quae non esset publica auctoritate sancita, SS. Q. 60. Art. 6 c; tum etiam quia huiusmodi iudicium non est auctoritate divina sancitum, SS. Q. 95. Art. 8 ad 3. Cf. SS. Q. 86. Art. 4 a. — (2), unde et dicitur aliquid esse sancitum, quia est lege firmatum, SS. Q. 81. Art. 8 c.

sanctē, *adv.*, see *sanctus.*

sanctificātio, ōnis, *f.*, (1) *sanctification, sanctifying*, (2) *religious observation.* — (1), maxime enim sanctificatio cuiuslibet attenditur in hoc, quod in Deo requiescit, unde et res Deo dedicatae sanctae dicuntur, PP. Q. 73. Art. 3 c; sanctificari tripliciter dicitur. uno modo, secundum quod sanctum dicitur mundum, prout sanctificatio dicitur emundatio a peccato per gratiam alio modo. secundum quod sanctum dicitur firmum, prout dicitur sanctificatio confirmatio in bono per donum gratiae vel gloriae. et istis duobus modis est tantum in rationali creatura, . . ., tertio modo dicitur sanctificatio, secundum quod aliquid accommodatur ad usum divini cultus, quem decet omnis munditia, et hoc modo dicuntur templum et vasa sanctificari, 1 Sent. 15. 5. 1. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 43. Art. 7 c; PT. Q. 34. Art. 1 ad 2; C. G. 3. 119; C. G. 4. 4; 4 Sent. 1. 1. 5. 1 c; 4 Sent. 4. 1. 3. 4 c and 4. 2 c; 4 Sent. 8. 1. 1. 1 c; et passim. — Kinds of *sanctificatio* in this sense are: (a), **sanctificatio actualis**, *the real sanctification* or *that taking place in reality.* Acquisivit enim actualem hostiae sanctificationem tunc ex antiqua charitate et gratia unionis sanctificante eamdam absolute, PT. Q. 22. Art. 2 ad 3. — (b), **sanctificatio adulterorum** and **sanctificatio puerorum**, *the sanctification of adults* and *that of children.*

Est autem duplex sanctificatio: una quidem adultorum, qui secundum proprium actum sanctificantur; alia autem puerorum, qui non sanctificantur secundum proprium actum fidei, sed secundum fidem parentum vel Ecclesiae. prima autem sanctificatio est perfectior quam secunda; sicut actus est perfectior quam habitus, et quod est per se, eo quod est per aliud, PT. Q. 34. Art. 3 c. — (c), **sanctificatio a seu ex peccato,** *the sanctification of sinners*, the opposite of *sanctificatio a sancto*, i.e., to the sanctification of the sanctified or to the increase of their sanctification. Sanctificari est aliquid fieri sanctum. fit autem aliquid non solum ex contrario, sed etiam ex negative vel privative opposito; sicut album fit ex nigro, et etiam ex non albo. nos autem ex peccatoribus sancti efficimur, et ita sanctificatio nostra est ex peccato. sed Christus quidem secundum hominem factus est sanctus, quia hanc gratiae sanctitatem non semper habuit; non tamen factus est sanctus ex peccatore, quia peccatum nunquam habuit; sed factus est sanctus ex non sancto secundum hominem, non quidem privative, ut scilicet aliquando fuerit homo et non fuerit sanctus; sed negative, quia scilicet quando non fuit homo, non habuit sanctitatem humanam; et ideo simul factus fuit homo et sanctus homo, PT. Q. 34. Art. 1 ad 2. Cf. 4 Sent. 1. 2. 2. 1 c. — (d), **sanctificatio naturae** and **sanctificatio personalis,** *the sanctification of nature* and *species and that of person* or *of the individual man.* Duplex est sanctificatio: una quidem totius naturae, inquantum scilicet tota natura humana ab omni corruptione culpae et poenae liberatur; et haec erit in resurrectione. alia vero est sanctificatio personalis, quae non transit in prolem carnaliter genitam, quia talis sanctificatio non respicit carnem, sed mentem, PT. Q. 27. Art. 2 ad 4. — (e), **sanctificatio personalis,** see *sanctificatio naturae.* — (f), **sanctificatio prima** and **sanctificatio secunda** sc. **sacramenti,** *the first* and *the second sanctification of a sacrament,* of which one is through the blessing of its matter and the other through its distribution as in the use of the sacrament. Prima sanctificatio est materiae secundum se, sed secunda magis pertinet ad usum ipsius, secundum quod est actu conferens effectum suum, PTS. Q. 29. Art. 5 ad 1. Cf. PT. Q. 27. Art. 3; 4 Sent. 7. 1. 3. 3 ad 1. — (g), **sanctificatio puerorum,** see *sanctificatio adulterorum.* — (h), **sanctificatio secunda,** see *sanctificatio prima.* — (2), de benedictione et sanctificatione huius diei, PP. Q. 73 pr.; ad sanctificationes deorum, . . ., id est, in sacrificiis et laudibus ipsorum, 1 Cael. 2 d. Cf. PP. Q. 73. Art. 3 (passim); PS. Q. 100. Art. 5 (ter); SS. Q. 35. Art. 3; SS. Q. 122. Art. 4 (quater); SS. Q. 148. Art. 2; et passim.

sanctificātor, ōris, *m., a sanctifier.* Cum ergo sanctificatio Christi fuerit perfectissima (quia sic sanctificatus est ut esset aliorum sanctificator), consequens est quod ipse secundum proprium motum liberi arbitrii in Deum fuerit sanctificatus, PT. Q. 34. Art. 3 c.

sanctifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to make holy* or *treat as holy, to sanctify, consecrate, dedicate.* Non propter hoc dies septimus sanctificatur, PP. Q. 73. Art. 3 ad 1; sacrum dicitur quod est Deo dicatum; secundum quem modum tabernaculum et vasa eius sanctificari dicebantur, PS. Q. 101. Art. 4 ob. 3; sed ad alium actum ordinatur in Christo gratia eius personalis, scilicet ad sanctificationem illius animae, et ad alium actum ordinatur capitis, scilicet ad sanctificandum alios, PT. Q. 8. Art. 5 ob. 2; videtur quod sanctificari in utero post Christum proprium fuerit B. Virgini, . . ., propter hoc B. Virgo fuit sanctificata in utero, ut redderetur idonea ad hoc ut esset mater Dei. sed hoc est proprium ei. ergo sola ipsa fuit sanctificata in utero, (ob. 1), . . ., aliqui videntur propinquius accessisse ad Christum quam Ieremias et Ioannes Baptista, qui dicuntur sanctificati in utero, . . ., nec tamen leguntur sanctificati in utero. ergo neque etiam Ieremiae et Ioanni Baptistae convenit sanctificari in utero, (ob. 2), . . ., nec tamen propter hoc dicimus eum sanctificatum in utero. ergo neque etiam Ioannem Baptistam et Ieremiam cogimur dicere sanctificatos in utero, (ob. 3), . . ., asserendum videtur eos sanctificatos in utero, PT. Q. 27. Art. 6 c; verbo vitae sanctificatur secundum formam Ecclesiae, PTS. Q. 8. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 43. Art. 6; PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 1. Art. 8; PT. Q. 61. Art. 3; PT. Q. 72. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 29. Art. 5; et passim.

sanctimōnia, ae, *f., holiness, sanctity.* Sanctimonia, id est, munditia, causatur ex virtutibus quae sunt circa passiones impedientes puritatem rationis, SS. Q. 180. Art. 2 ad 2.

sanctimōniālis, is, *f., a nun.* Puta Augustinus dicit in libro De Virginitate, . . ., praeclarissimum testimonium perhibet ecclesiastica auctoritas, in qua fidelibus notum est quo loco martyres, et quo defunctae sanctimoniales ad altaris sacramenta recitentur, SS. Q. 152. Art. 5 a, in quot.; si quis sanctimonialem violaverit verberando vel concumbendo, SS. Q. 99. Art. 3 ad 2.

sanctio, ōnis, *f., a decree, ordinance, sanction.* Et ideo necesse est ulterius quod ratio humana procedat ad particulares quasdam legum sanctiones, PS. Q. 91. Art. 3 ad 1.

sanctitas, ātis, *f., sacredness, sanctity.* Sanctitas vero illis rebus attribuitur quae in Deum ordinentur, PP. Q. 36. Art. 1 c; nomen sanctitatis duo videtur importare: uno quidem modo munditiam; et huic significationi competit nomen graecum; dicitur enim ἅγιος, quasi sine terra; alio modo important firmitatem, unde apud antiquos sancta dicebantur quae legibus erant munita, ut violari non deberent. unde et dicitur aliquid esse sancitum, quia est lege firmatum, SS. Q. 81. Art. 8 c; sanctitas est ab omni immunditia libera et perfecta et immaculata munditia; unde, cum sanctificari sit sanctum fieri, oportet quod sanctificatio emundationem ab immunditia spirituali ponat, prout nunc de sanctificatione loquimur, 3 Sent. 3. 1. 1. 1 c. Cf. PS. Q. 58. Art. 2; PS. Q. 98. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 4 (passim); SS. Q. 80. Art. 1 ad 4; SS. Q. 111. Art. 2 (passim); et passim. — One kind of *sanctitas* is: **sanctitas absoluta,** *the absolute sanctity.* Cf. 4 Sent. 8. 1. 1. 1 c.

sanctuārium, ii, *n., a sanctuary, shrine.* Ut sacerdotes minores, qui per tempora certa ministrabant in Sanctuario, . . ., Pontifex autem semper debebat esse paratus ad ministerium sanctuarii, PS. Q. 102. Art. 6 ad 11; sacerdos per aspersionem sanguinis vituli expiabat sanctuarium ab immunditiis filiorum Israel, (ob. 1), . . ., unde etiam sanctuarium expiari dicitur, PS. Q. 103. Art. 2 ad 1; et ideo ei praecipitur quod non ingrediatur sanctuarium, PT. Q. 37. Art. 4 ad 2; ubi mandatur, quod filii Aaron involverent vasa sanctuarii, PT. Q. 42. Art. 3 c; secundo, quia sicut pontifex in veteri Testamento intrabat sanctuarium, PT. Q. 57. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 5 (bis).

sanctus, a, um, *holy.* Competit septimae diei sanctificatio; maxime enim sanctificatio cuiuslibet attenditur in hoc quod in Deo requiescit; unde et res Deo dicatae sanctae dicuntur, PP. Q. 73. Art. 3 c; nomen sanctitatis duo videtur importare: uno quidem modo munditiam; et huic significationi competit nomen graecum; dicitur enim ἅγιος, quasi sine terra; alio modo importat firmitatem, unde apud antiquos sancta dicebantur quae legibus erant munita, ut violari non deberent. unde et dicitur aliquid esse sancitum, quia est lege firmatum. potest etiam secundum Latinos hoc nomen sanctus ad munditiam pertinere, ut intelligatur sanctus quasi "sanguine tinctus," eo quod antiquitus "ille qui purificari volebant, sanguine hostiae tingebantur," SS. Q. 81. Art. 8 c; sanctus autem accipitur duobus modis. aliquando est enim sanctum idem quod purum, . . ., aliquando dicitur sanctum res consecrata ad cultum Dei, ut locus, tempus, vestes et vasa sacra, Praec. 3; sanctum autem tripliciter dicitur. sanctum enim idem est, quod firmum; unde omnes beati, qui in caelo sunt, sancti dicuntur, quia sunt aeterna felicitate firmati, . . ., secundo sanctum idem est, quod non terrenum (= ἅγιος; cf. sanctitas); unde sancti qui in caelo sunt, nullum habent affectum terrenum, . . ., item tertio dicitur sanctum, id est, sanguine tinctum, unde sancti,

qui sunt in caelo, sancti dicuntur eo quod sunt sanguine tincti iuxta illud, Apoc. 7. 14, orat. 1. Cf. PP. Q. 23. Art. 1; PP. Q. 31. Art. 3 ad 1; PP. Q. 39. Art. 5; PP. Q. 51. Art. 3; PT. Q. 64. Art. 7; et passim. On **sapientia sanctorum**, see *sapientia* under 1. — **sanctus**, i, *m., a saint, a holy man.* Utrum praedestinatio possit iuvari precibus sanctorum, PP. Q. 23 pr. Cf. PP. Q. 23. Art. 8 (passim); PP. Q. 66. Art. 3 (bis); PP. Q. 69. Art. 1 (bis); PP. Q. 70. Art. 1 (quater); PP. Q. 43. Art. 1 (bis); et passim. — **sanctē**, *adv., religiously, with holy awe.* Ille iuste et sancte vivit qui rerum integer aestimator est, SS. Q. 60. Art. 4, in quot. Cf. PTS. Q. 36. Art. 5 ad 2; PTS. Q. 71. Art. 6. — **sancta sanctorum**, *in pl., holy of holies.* Haec quidem consummatio sacrificii Christi praefigurabatur in hoc ipso quod pontifex legalis semel in anno cum sanguine hirci et vituli intrabat in sancta sanctorum, ut dicitur Levit., XVI, cum tamen hircum et vitulum non immolaret in sanctis sanctorum, sed extra. et similiter Christus in sancta sanctorum, id est, in ipsum caelum intravit, et nobis viam paravit intrandi per virtutem sanguinis sui, quem pro nobis in terra effudit, PT. Q. 22. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (passim); PT. Q. 22. Art. 5 (passim).

sandalium, ii, *n., a slipper, sandal.* Sed episcopis adduntur novem ornamenta super sacerdotes, quae sunt caligae, sandalia, . . ., vel per caligas significatur rectitudo gressum; per sandalia, quae pedes tegunt, contemptus terrenorum per succinctorium, (c), . . ., sicut pro femoralibus habet sandalia, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 6.

sānē, *adv.*, see *sanus.*

sanguineus, a, um, *adj.*, (1) *of blood, consisting of blood, bloody.* (2) *sanguine.* — (1), et in lib. De probl. dicit quod habentes magnum pulmonem sanguineum sunt audaciores propter caliditatem cordis exinde consequentem, PS. Q. 45. Art. 3 c. — (2), nam fervor amoris est cum quadam dulcedine et lenitate; est enim in bonum amatum; et ideo assimilatur calori aeris et sanguinis propter quod sanguinei sunt magis amativi, PS. Q. 48. Art. 2 ad 1.

sanguinifluus, a, um, *adj., blood-flowing.* Per immunditiam autem mulieris sanguinifluae designatur immunditia mentis per voluptates emollitae, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4.

sanguis, inis, *m., blood,* (1) *lit.,* (2) *plur.,* (a) late Lat.: *vir sanguinum,* i.e., *bloody, violent, cruel,* (b) used for sing., (3) transf., *blood,* i.e., *consanguinity, descent, race, family.* — **sanguine coniuncti**, *blood-relations, relatives by blood.* — (1), unde Aristoteles assignans causam apparitionis somniorum dicit quod cum animal dormit, descendente plurimo sanguine ad plurimum sensitivum, simul descendunt motus, id est, impressiones relictae ex sensibilium motionibus quae in spiritibus sensualibus conservantur et movent principium sensitivum, PP. Q. 111. Art. 3 c; consequenter fit motus irae causativus cuiusdam fervoris sanguinis et spirituum circa cor, (c), . . ., et ideo assimilatur calori aeris et sanguinis, propter quod sanguinei sunt magis amativi; et dicitur quod cogit amare iecur, in quo fit quaedam generatio sanguinis, PS. Q. 48. Art. 2 ad 1; quaedam enim est quae habet aliquam formam determinatam, quae continetur inter partes corporis, sicut sanguis et alii tres humores, PTS. Q. 80. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 26. Art. 8 (passim); PT. Q. 66. Art. 12 (passim); PT. Q. 82. Art. 7; PT. Q. 81. Art. 1; PTS. Q. 34. Art. 1; et passim. — **effundere humanum sanguinem**, *to shed human blood.* Sanguinis quidem, tum ad vitandam crudelitatem, ut detestarentur humanum sanguinem effundere, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. — **effundere sanguinem**, *to shed another's blood.* Et ideo non competit eis occidere vel effundere sanguinem, sed magis esse paratos ad propriam sanguinis effusionem pro Christo, SS. Q. 40. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 72. Art. 6. — **effusio sanguinis**, *the shedding of (one's) blood.* Effusio sanguinis pro Christo, et operatio interior Spiritus sancti dicuntur baptismata, PT. Q. 66. Art. 12 c. — **iudicium sanguinis**, *a sentence of blood,* i.e., *capital punishment.* Praelati Ecclesiarum accipiunt officium principum terrae, non ut ipsi iudicium sanguinis exerceant per seipsos, sed quod eorum auctoritate per alios exerceatur, SS. Q. 64. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 108. Art. 4. — **in causa sanguinis**, *on trial for life.* Secundum iura civilia in causa sanguinis licitum est cuilibet adversarium suum corrumpere, . . ., ergo non peccat accusatus in causa sanguinis, si calumniose se defendat, (ob. 1), . . ., et ideo si reus in causa sanguinis corrumpat adversarium suum, peccat quidem inducendo eum ad illicitum, SS. Q. 69. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 70. Art. 1 (bis). — **baptismus sanguinis**, *baptism of blood,* i.e., *martyrdom.* Videtur quod baptismus sanguinis non sit potissimus inter tria praedicta baptismata. baptismus enim aquae imprimit characterem, quod quidem baptismus sanguinis non facit. ergo baptismus sanguinis non est potior quam baptismus aquae, (ob. 1), . . ., baptismus sanguinis non valet sine baptismo flaminis, PT. Q. 66. Art. 12 ob. 2. — **poena sanguinis**, *the punishment of blood,* i.e., *death.* Vetus lex inferebat poenam sanguinis, non autem nova lex, PTS. Q. 39. Art. 4 ad 1. — (2) (a), ut cum dicitur vir sanguinum est iste, id est, effusor multi sanguinis, PP. Q. 39. Art. 2 ad 4. — (2) (b), ad formationem corporis Christi requirebatur motus localis, quo purissimi sanguines de corpore Virginis ad locum generationi congruum pervenirent, (ob. 2), . . ., corpus Christi formatum est ex purissimis sanguinibus Virginis, PT. Q. 33. Art. 1 ob. 3. — (3), pietas non solum exhibet cultum parentibus, sed etiam patriae, et aliis sanguine coniunctis et patriae benevolis, SS. Q. 122. Art. 5 ob. 2; et ideo huic multiplicationi amicitiae praeiudicium fieret, si aliquis sanguine coniunctam uxorem duceret, PTS. Q. 54. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 54. Art. 4 (ter); PTS. Q. 55. Art. 1.

sanies, em, e, *f., sanies, bloody matter.* Quaedam enim humiditas est in recedendo a perfectione huius individui, vel quia in via est corruptionis, et a natura abicitur, sicut urina, sudor, sanies et huiusmodi, PTS. Q. 80. Art. 3 c.

sānitas, ātis, *f.*, (1) lit., *soundness of body, health,* (2) fig., *health in a spiritual sense.* — (1), sicut sanum dicitur de medicina et urina, inquantum utrumque habet ordinem et proportionem ad sanitatem animalis; cuius hoc quidem signum est, illud vero causa; vel ex eo quod unum habet proportionem ad alterum; sicut sanum dicitur de medicina et animali, inquantum medicina est causa sanitatis, quae est in animali, PP. Q. 13. Art. 5 c; et hoc modo sanitas et pulchritudo et huiusmodi, habituales dispositiones dicuntur, . . ., Aristoteles inducit in Praed. de sanitate et aegritudine, . . ., sicut aegritudo et sanitas possunt esse facile vel difficile mobiles, . . ., tum quia eodem modo loquendi utitur exemplificando de sanitate, et aegritudine et de virtute, ac de scientia; tum quia ponit expresse inter habitus pulchritudinem et sanitatem, PS. Q. 50. Art. 1 c; sicut propter sanitatem corporalem aliqui abstinent a quibusdam delectationibus ciborum, SS. Q. 142. Art. 1 c; sicut medicina amara non est secundum se volita, sed solum secundum quod ordinatur ad sanitatem, PT. Q. 15. Art. 6 ad 4. Cf. PP. Q. 13. Art. 6; PS. Q. 49. Art. 2; SS. Q. 27. Art. 3; PT. Q. 18. Art. 3; PTS. Q. 30. Art. 2 (passim); PTS. Q. 31. Art. 1; et passim. — (2), sed quodlibet quisquis addat, corruptionem addere caveat, ne suae fidei sanitatem castitatemque corrumpat, PT. Q. 54. Art. 2 ad 2; et in extrema unctione, ubi confertur perfecta sanitas spiritualis, PT. Q. 84. Art. 1 ad 1; sed spiritualis medicina ad spiritualem sanitatem ordinatur, sicut corporalia ad corporalem, PTS. Q. 30. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 142. Art .1; PT. Q. 44. Art. 3; PT. Q. 86. Art. 5; PTS. Q. 32. Art. 1 (bis).

sāno, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) lit., *to make sound, to heal, cure, restore to health,* (2) fig., *to heal, correct, restore, repair, allay, quiet,* etc. — (1), sicut quo primo sanatur corpus, est sanitas, et quo primo scit anima, est scientia, . . ., dicitur enim movere aliquid, aut agere vel secundum se totum sicut medicus sanat, PP. Q. 76. Art. 1 c; sicut medicina perfecte bona est quae hominem sanat,

PS. Q. 98. Art. 1 c; sed licet aliqua sacra verba dicere ad aliquos effectus (puta ad sanandum infirmos), sicut *Pater noster*, SS. Q. 96. Art. 4 ob. 1; sicut si medicus faciat medicinam, ex qua possint quicumque morbi sanari, etiam in futurum, PT. Q. 49. Art. 1 ad 3; sicut etiam corpus Petri non habuit ex aliqua proprietate indita quod ad umbram eius sanarentur infirmi, PTS. Q. 83. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 117. Art. 1 (bis); PS. Q. 9. Art. 4; SS. Q. 186. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 10; PTS. Q. 5. Art. 3; et passim. — (2), remota macula sanatum est vulnus peccati quantum ad voluntatem, PS. Q. 87. Art. 6 ad 3; ille qui accipit a Deo fidem absque charitate, non simpliciter sanatur ab infidelitate, SS. Q. 6. Art. 2 ad 3; per hoc tamen non praecluditur via remittendi et sanandi omnipotentiae et misericordiae Dei, per quam aliquando tales quasi miraculose spiritualiter sanantur, SS. Q. 14. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 111. Art. 2; PS. Q. 111. Art. 3; SS. Q. 6. Art. 2 (passim); SS. Q. 156. Art. 3; PT. Q. 1. Art. 2; PTS. Q. 30. Art. 1; et passim.

sānus, a, um, *adj.*, *sound, whole, healthy, physically* or *mentally*, (1) lit., *sound in body, whole, healthy, well*, (2) fig., *sound in mind, in judgment, in belief*, etc. — (1), sicut sanum per posterius dicitur de medicina; eo quod significat hoc tantum quod sit causa sanitatis in animali, quod per prius dicitur sanum, PP. Q. 13. Art. 2 c; sicut sanum dicitur de animali, et urina, et medicina; non quod sanitas sit nisi in animali tantum; sed a sanitate animalis denominatur medicina sana, PP. Q. 16. Art. 6 c; cum aliquis habens sanum gustum iudicat mel esse dulce, PP. Q. 85. Art. 2 c; sicut medicinalia remedia adhibita homini sano per naturam non causant aliquam sanitatem, PS. Q. 51. Art. 4 ad 3; sed idem habitus scientiae est contrariorum, sicut medicina sani et aegri, PS. Q. 54. Art. 2 ob. 1; inquantum sunt infidelitatis signa per modum quo signum sanitatis sanum dicitur, SS. Q. 12. Art. 1 ad 2; sicut ille qui est sanus, non indiget efficaci medicina, PT. Q. 39. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 13. Art. 6 (passim); PS. Q. 109. Art. 9 (bis); PS. Q. 20. Art. 3 (bis); PS. Q. 100. Art. 12 c; SS. Q. 77. Art. 2; PT. Q. 19. Art. 1; et passim. — (2), ex qua contingit quod homo intellectum suum non vult subicere regulis fidei et sano intellectui Patrum, SS. Q. 10. Art. 1 ad 3; ita alterius delictum corrigere, SS. Q. 33. Art. 3 ad 2; maxime indiget homo ab aliis erudiri, et praecipue ex senibus, qui sanum intellectum adepti sunt circa fines operabilium, SS. Q. 49. Art. 3 c; alii vero sunt amentes qui ex sana mente, . . ., et de talibus idem est iudicium sicut de his qui sanae mentis existunt, (c), . . ., secundum propriam intentionem baptizantur, quam habent vel habuerunt tempore sanae mentis, PT. Q. 68. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 2. Art. 7; SS. Q. 11. Art. 2 a; PT. Q. 39. Art. 6; PT. Q. 68. Art. 12; PTS. Q. 55. Art. 10; et passim. — **sānē**, *adv.*, *reasonably, rightly*. Scilicet propter veritatem primam propositam nobis in Scripturis secundum doctrinam Ecclesiae intelligentis sane, SS. Q. 5. Art. 3 ad 2; quorum unum est quod sane capiat ea quae proponuntur, SS. Q. 9. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 33. Art. 7; SS. Q. 132. Art. 1; SS. Q. 168. Art. 1, in quot.; PT. Q. 78. Art. 1, in quot.

Saphira, ae, *f.*, *Saphira*, the wife of Ananias, in the days of the Apostles. Et Act. V. dicitur quod Petrus Ananiam et Saphiram occulte defraudentes de pretio agri publice denuntiavit, SS. Q. 33. Art. 7 ob. 2. Cf. SS. Q. 64. Art. 4 (bis); SS. Q. 178. Art. 1; PTS. Q. 21. Art. 3.

sapidus, a, um, *adj.*, (1) lit., *well-tasted, savory*, (2) fig., *sweet*. — (1), ergo inconvenienter prohibebatur in sacrificio apponi mel et fermentum; quod etiam facit panem sapidum, PS. Q. 102. Art. 3 ob. 14; ex hoc evidentius discernitur, quid voluptatis, quid curiositatis agatur per sensus, quod voluptas pulchra, suavia canora, sapida, lenia sectatur, SS. Q. 167. Art. 2 ad 1; fermentum significat charitatem propter aliquem effectum, quia scilicet panem facit sapidiorem et maiorem, PT. Q. 74. Art. 4 ad 3; sic autem bonum aliquid hic significat tinctio, scilicet dulcedinem bonitatis divinae; quia panis ex instinctione sapidior redditur, PT. Q. 81. Art. 2 ad 3. — (2), et haec proprie dicitur sapientia, quasi sapida scientia, secundum illud Eccli., VI. 23, PP. Q. 43. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 45. Art. 2.

sapiens, entis, *Part.* and *P. a.*, see *sapio*.

sapienter, *adv.*, see *sapiens*.

sapientia, ae, *f.*, (1) *wisdom* in the sense of a *habitus*, the opposite of *stultitia*, (2) *wisdom* in the sense of an act, *a judgement in the light of the ultimate causes*, (3) *wisdom* in the sense of the highest kind of science, (4) *wisdom* in the sense of a person, i.e., the second person of God. — (1), sapientia dicitur esse divinorum cognitio, PS. Q. 1. Art. 6 c; sapientia vero (dicitur homo habere), secundum quod cognoscit causam altissimam, PP. Q. 14. Art. 1 ad 2; proprie dicitur sapientia quasi sapida scientia, PP. Q. 43. Art. 5 ad 2; cf. PS. Q. 57. Art. 2 c; sapientia in cognitione altissimarum causarum consistit, C. G. 1. 94; cf. C. G. 2. 4; C. G. 3. 154; sapientia in homine dicitur habitus quidam quo mens nostra perficitur in cognitione altissimorum, et huiusmodi sunt divina, C. G. 4. 12; sicut se habet sapientia quae est virtus intellectualis ad intellectum principiorum, . . ., ita se habet sapientia quae est donum ad fidem, 3 Sent. 3. 5. 2. 1. 1 ad 1; sapientia, . . ., comprehendet in se scientiam et intellectum, est enim quaedam scientia et caput scientiarum, 2 Anal. 20 n; sapientia non est qualitercumque scientia, sed scientia rerum honorabilissimarum ac divinarum, acsi ipsa habeat rationem capitis inter omnes scientias; sicut enim per sensus, qui sunt in capite, diriguntur motus et operationes omnium aliorum membrorum, ita sapientia dirigit omnes alias scientias, dum ab ea omnes aliae sua principia supponunt, 6 Eth. 6 a; cf. 6 Eth. 6 c; C. G. 3. 44; Trin. pr. 2. 2 ad 1; 3 Sent. 35. 2. 2. 1 c; 1 Met. 1 n and 2 a-n; sapientia, qua formaliter sapientes sumus, est participatio quaedam divinae sapientiae, SS. Q. 23. Art. 2 ad 1; cum autem sapientia sit cognitio divinorum, ut infra dicetur, aliter consideratur a nobis et aliter a philosophis. quia enim vita nostra ad divinam fruitionem ordinatur et dirigitur secundum quandam participationem divinae naturae, quae est per gratiam, sapientia secundum nos non solum consideratur ut est cognoscitiva, sicut apud philosophos, sed etiam ut est directiva humanae vitae, quae non solum dirigitur secundum rationes divinas, SS. Q. 19. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 45. Art. 3 c; Verit. 15. 3 ad 2; 1 Met. 2 a-n; 2 Met. 2 a; et passim. — On the difference between *sapientia* and *scientia*, see *scientia* under 1. — **per se sapientia**, *wisdom existing for itself*. Cf. Nom. 5. 1. On **concupiscentia sapientiae**, see *concupiscentia* under 1; on **contemplatio sapientiae**, see *contemplatio*; on **discretio sapientiae**, see *discretio* under 3; on **donum sapientiae**, see *donum* under 2; on **gratia sapientiae**, see *gratia* under 2; on **veritas sapientiae**, see *veritas* under 1. — **initium sapientiae**, (SS. Q. 19. Art. 7 c), *the beginning of wisdom*, understood in the sense of the theologians. Initium sapientiae potest aliquid dici dupliciter: uno modo quia est initium ipsius sapientiae quantum ad eius essentiam, alio modo quantum ad eius effectum; sicut initium artis secundum eius essentiam sunt principia ex quibus procedit ars; initium autem artis secundum eius effectum est unde ars incipit operari. sicut si dicamus quod principium artis aedificativae est fundamentum, quia ibi incipit aedificator operari, . . ., sic ergo initium sapientiae secundum eius essentiam sunt prima principia sapientiae, quae sunt articuli fidei; et secundum hoc fides dicitur sapientiae initium. sed quantum ad effectum, initium sapientiae est unde sapientia incipit operari; et hoc modo timor est initium sapientiae; aliter tamen timor servilis, et aliter timor filialis, . . ., timor autem castus vel filialis est initium sapientiae; sicut primus sapientiae effectus, SS. Q. 19. Art. 7 c. — **sermo sapientiae**, *the charismatic gift of wisdom*. Sapientia et scientia, . . ., computantur inter gratias gratis datas, secundum quod important quamdam abundantiam scientiae et sapientiae, ut homo possit non solum in seipso recte sapere de divinis, sed etiam alios instruere et contradicentes revincere. et ideo inter gratias gratis datas signanter ponitur sermo

sapientiae et sermo scientiae; quia, . . ., aliud est scire tantum modo quid homo credere debeat propter adipiscendam vitam beatam; aliud est scire quemadmodum hoc ipsum et piis opituletur, et contra impios defendatur, PS. Q. 111. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 111. Art. 4 c. Cf. also **donum sapientiae** under *donum* b. — Kinds of *sapientia* in this sense are: (a), **sapientia adquisita** and **sapientia infusa,** *the studied wisdom* and *that infused* (by God). Sapientia quae ponitur donum Spiritus sancti differt ab ea quae ponitur virtus intellectualis acquisita, nam illa acquiritur studio humano, haec autem est de sursum descendens, SS. Q. 45. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 45. Art. 6 ad 2; SS. Q. 113. Art. 1 ad 1; SS. Q. 173. Art. 2. — (b), **sapientia animalis, sapientia diabolica,** and **sapientia terrena,** *the carnal, the diabolic,* and *the earthly wisdom.* Quicumque autem avertitur a fine debito, necesse est quod aliquem finem indebitum sibi praestituat, quia agens omne agit propter finem. unde si praestituat sibi finem in bonis exterioribus terrenis, vocatur sapientia terrena, si autem in bonis corporalibus, vocatur sapientia animalis, si autem in aliqua excellentia, vocatur sapientia diabolica propter imitationem superbiae diaboli, SS. Q. 45. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 55. Art. 1 ad 3. — (c), **sapientia apparens seu visa** and **sapientia exsistens,** *the apparent wisdom* or *that according to appearance* and *the existing in reality.* Cf. 4 Met. 4 b. — (d), **sapientia appropriata,** *the appropriated wisdom.* Cf. 1 Sent. 9 exp.; 1 Sent. 32. 2. 1 ad 1 and 2. — (e), **sapientia creata** and **sapientia increata,** *the created wisdom* or *that with which God has endowed creatures* and *the divine wisdom.* Sic ergo cum in Christo sit tantum una persona divinae et humanae naturae, et etiam una hypostasis et unum suppositum; est quidem eius una adoratio, et unus honor ex parte eius qui adoratur; sed ex parte causae qua honoratur, possunt dici esse plures adorationes; ut scilicet alio honore honoretur propter sapientiam increatam, et propter sapientiam creatam, PT. Q. 25. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 41. Art. 3 ad 4; SS. Q. 45. Art. 6 ad 2; Verit. 11. 1 ad 10; Comp. 1. 216. — (f), **sapientia diabolica,** see *sapientia animalis.* — (g), **sapientia divina seu sanctorum** and **sapientia hominum seu humana,** *the wisdom of God* (see *sapientia increata*), *that of the saints,* and *that of men.* Duplex est sapientia et duplex stultitia; est enim quaedam sapientia secundum Deum, quae humanam vel mundanam stultitiam habet adiunctam, . . ., alia vero est sapientia mundana, . . ., ille ergo qui a Deo confortatur, confitetur se esse stultissimum secundum refutationem humanam, quia scilicet mundana contemnit, quae hominum sapientia quaerit, . . ., vel potest dici sapientia hominum esse quae humana ratione acquiritur; sapientia vero sanctorum quae ex divina inspiratione habetur, SS. Q. 113. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 47. Art. 2; PP. Q. 50. Art. 3; C. G. 1. 1; C. G. 2. 83; 1 Cor. 2. 1; et passim. — (h), **sapientia essentialis,** and **sapientia exemplata,** *wisdom by nature* and *by participation.* Cf. 1 Sent. 9. Exp.; 1 Sent. 18. 1. 5 c; 1 Sent. 32. 2. 1 ad 1 and 2. — (i), **sapientia exemplata,** see *sapientia essentialis.* — (j), **sapientia exsistens,** see *sapientia apparens.* — (k), **sapientia genita** and **sapientia ingenita,** *the generated* and *the ungenerated wisdom* (in God). Neque est inconveniens quod in uno contextu locutionis loquatur Scriptura de Sapientia genita et de creata, quia sapientia creata est participatio quaedam Sapientiae increatae, . . ., vel per hoc quod sapientia creata et genita nuncupatur, modus divinae generationis nobis insinuatur, PP. Q. 41. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 37. Art. 1 and 2; PP. Q. 39. Art. 8; 1 Sent. 32. Div., 2. 1 c and 2. 2. 1 c; et passim. — (l), **sapientia hominum,** see *sapientia divina.* — (m), **sapientia humana,** see *sapientia divina.* — (n), **sapientia in aliquo genere seu quaedam seu particularis** and **sapientia simpliciter seu universalis,** *wisdom in any genus of things* or *the highest knowledge of any particular class* or *kind of things* and *the simple* or *absolute* or *universal wisdom.* Particularem definiens dicit quod est virtus per quam homo potest in ultimo cuiuscumque artis, ut medicinae, . . ., universalis sapientia est quae est ultimum in omnibus artibus et scientiis, et ista est per quam homo elevatur in cognitionem nobilissimarum causarum, id est, substantiarum separatarum vel spiritualium, et haec secundum philosophum est metaphysica, et secundum nos est theologia, Is. 3 a. Cf. PP. Q. 1. Art. 6 c; SS. Q. 45. Art. 1; SS. Q. 47. Art. 2 ad 1; Eph. 5. 6. — (o), **sapientia increata,** see *sapientia creata.* — (p), **sapientia infusa,** see *sapientia adquisita.* — (q), **sapientia ingenita,** see *sapientia genita.* — (r), **sapientia mala** and **sapientia stulta,** *the morally bad wisdom* (because directed toward something created as the highest goal) and *the foolish wisdom.* In hoc autem reputatur stulta mundi sapientia, quia ea quae sunt impossibilia naturae, etiam Deo impossibilia iudicabat, PP. Q. 25. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 46. Art. 1 ad 2. — (s), **sapientia mundana seu mundi seu saeculi seu saecularis seu temporalis** and **sapientia spiritualis seu secundum Deum,** *the worldly* or *the temporal wisdom* or *the wisdom of this world* or *of the children of the world* and *spiritual wisdom* or *the wisdom that is according to God* or *that of the children of God.* In hoc autem reputatur stulta mundi sapientia, quia ea quae sunt impossibilia naturae, etiam Deo impossibilia iudicabat, PP. Q. 25. Art. 3 ad 4. Cf. SS. Q. 46. Art. 1 ad 2; SS. Q. 113. Art. 1 ad 1; SS. Q. 185. Art. 6 ad 2; Trin. pr. 2. 3 ob. 5 and ad 2; 1 Cant. 3; 1 Cor. 2. 1. — (t), **sapientia mundi,** see *sapientia mundana.* — (u), **sapientia particularis,** see *sapientia in aliquo genere.* — (v), **sapientia quaedam,** see *sapientia in aliquo genere.* — (w), **sapientia saecularis,** see *sapientia mundana.* — (x), **sapientia saeculi,** see *sapientia mundana.* — (y), **sapientia sanctorum,** see *sapientia divina.* — (z), **sapientia secundum Deum,** see *sapientia mundana.* — (a^{2}), **sapientia simpliciter,** see *sapientia in aliquo genere.* — (b^{2}), **sapientia stulta,** see *sapientia mala.* — (c^{2}), **sapientia temporalis,** see *sapientia mundana.* — (d^{2}), **sapientia terrena,** see *sapientia animalis.* — (e^{2}), **sapientia universalis,** see *sapientia in aliquo genere.* — (f^{2}), **sapientia visa,** see *sapientia apparens.* — (2), dum vero id quod est cogitatum examinat ad aliqua certa, dicitur scire vel sapere, quod est phronesis vel sapientia, PP. Q. 79. Art. 10 ad 3; si quidem esset perfecta consideratio sapientiae respectu sui obiecti esset perfecta felicitas in actu sapientiae, PS. Q. 66. Art. 5 ad 2; quod sapienter excogitatur, dicitur sapienter alicuius, C. G. 4. 12. Cf. PS. Q. 66. Art. 5 (bis); PS. Q. 70. Art. 3 (bis); SS. Q. 19. Art. 7 (passim); SS. Q. 19. Art. 8; SS. Q. 47. Art. 2; et passim. — (3), scientiam quam in illo libro tradere intendit, sapientiam nominat, C. G. 3. 44; secundum sapientiam, id est, secundum metaphysicam, 2 Cant. 1; scientia illa quae denominatur sapientia, videtur esse circa primas causas, 1 Met. 1 n. Cf. PP. Q. 47. Art. 1; PP. Q. 56. Art. 1; PP. Q. 57. Art. 5; PP. Q. 65. Art. 3 (bis); PP. Q. 67. Art. 4; et passim. — Kinds of *sapientia* in this sense are: **sapientia divina** and **sapientia mundana,** *the divine* and *worldly wisdom* or *the wisdom of the world,* i.e., the science of theology, quae considerat causas superiores, id est, divinas secundum quas iudicat. dicuntur autem superiores causae divina attributa, ut sapientia, bonitas et voluntas divina et huiusmodi, (Pot. 1. 4 c), and the science of philosophy quae considerat causas inferiores scilicet causas causatas, et secundum eas iudicat, Pot. 1. 4 c. Cf. PP. Q. 68. Art. 1 (bis); PT. Q. 36. Art. 2; C. G. 2. 4; 2 Sent. prol.; Pot. 1. 4 c; et passim. — (4), divina sapientia carne induta se venisse in mundum testatur, C. G. 1. 1; haec enim divinae sapientiae decreta ipsa divina sapientia, quae omnia plenissime novit, dignata est hominibus revelare, C. G. 1. 6; qui in mensa sapientiae sumitur, de quo a sapientia dicitur, C. G. 3. 51; quod per divinam sapientiam, ex cuius persona praemissa verba proponuntur, verbum Dei intellegi possit, C. G. 4. 12. Cf. SS. Q. 14. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 4; PT. Q. 52. Art. 2 (bis); PT. Q. 72. Art. 12; et passim.

sapio, ere, ivi or ii, 3, *v. n.* and *a.,* (1) lit., *to taste, savor; to smack,* or *savor of,* (2) fig., (a) *to taste* or *relish* something eternal, spiritual, earthly or some abstract thing; (b) *to know, understand,* (c) *be wise, show good sense;* (d) *to agree with,* (e) *to be high-minded,*

or *proud*. — (1), dicimus enim: vide quomodo sapit, vel quomodo redolet, vel quomodo est calidum, PP. Q. 67. Art. 1 c; sicut etiam homini habenti gustum infectum malo humore non sapiunt dulcia; et talis stultitiam est peccatum, SS. Q. 46. Art. 2 c. — (2) (a), etiam nos, secundum quod aliquid aeternum mente sapimus, non in hoc mundo sumus, PP. Q. 112. Art. 1 ad 1; ad hoc autem quod bona spiritualia non sapiant nobis quasi bona, vel non videantur nobis magna bona, SS. Q. 20. Art. 4 c; quod non moveri iniuriis, quandoque quidem contingit ex hoc quod homini non sapiunt terrena, sed sola caelestia, SS. Q. 46. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 130. Art. 1 ob. 2, in quot.; SS. Q. 162. Art. 3 ad 1, in quot.; SS. Q. 189. Art. 10 ad 2; PT. Q. 39. Art. 2 ob. 2. — (2) (b), ergo et vivere est perfectius quam esse, et sapere quam vivere, PP. Q. 4. Art. 2 ob. 3. quae sapiunt, ita sunt illi similitudine proxima, PP. Q. 93. Art, 3 ad 2; in quo quidem aliqualiter recte sapiebat, PS. Q. 77. Art. 2 c; ut homo possit non solum in seipso recte sapere de divinis PS. Q. 111. Art. 4 ad 4; qui in Ecclesia Christi morbidum aliquid pravumque sapiunt, si correpti, ut sanum rectumque sapiunt, resistunt contumaciter, SS. Q. 11. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 157. Art. 4 ad 1, in quot.; SS. Q. 186. Art. 6 c; SS. Q. 188. Art. 1. — (2) (c), summum igitur bonum hominis est sapere; summum malum dolere, PS. Q. 39. Art. 4 ob. 3; per vespertillionem autem, quae circa terram volitat, significantur illi qui seculari scientia praediti, sola terrena sapiunt, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; melius sapere videntur qui utrumque sexum resurrecturum esse non dubitant, PTS. Q. 81. Art. 3 a. — (2) (d), quisquis acquiescit, non cum illis haereticis sapit, PP. Q. 63. Art. 5 c, in quot. — (2) (f), cum esset humilis, non tam alta de se sapiebat; et ideo super hoc erat instruenda, PT. Q. 30. Art. 1 ad 2. — **sapiens**, entis, *P. a., wise, knowing, sensible*. Sed omnia huiusmodi nomina, "bonus, sapiens," et similia verius removentur a Deo quam deo praedicentur, PP. Q. 13. Art. 3 ob. 2; sicut et homo dicitur sapiens propter animam non propter corpus, SS. Q. 94. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 5 (ter); PP. Q. 13. Art. 9; PP. Q. 29. Art. 4; PP. Q. 32. Art. 2; PS. Q. 108. Art. 4; et passim. — Kinds of *sapiens* are: (a), **sapiens huius vel illius rei seu in aliquo genere** and **sapiens simpliciter seu maxime**, *wise in this* or *that thing* or *in some respect*, and *simply* or *absolutely wise* or *especially wise*. Dicitur enim sapiens in unoquoque genere, qui novit altissimam causam illius generis; per quam potest de omnibus iudicare, simpliciter autem sapiens dicitur, qui novit altissimam causam simpliciter, scilicet Deum, SS. Q. 9. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 6 c; SS. Q. 45. Art. 1 c; C. G. 1. 1; Eth. 5. 6. — (b), **sapiens in aliquo genere**, see *sapiens huius vel illius rei*. — (c), **sapiens maxime**, see *sapiens huius vel illius rei*. — (d), **sapiens simpliciter**, see *sapiens huius vel illius rei*. — (e), **sapiens vere**, *truly wise*, the opposite of *sapiens secundum quandam similitudinem*, i.e., *wise according to a certain similarity with the truly wise*. Sicut circa ea quae sunt vere bona, invenitur aliqua altissima causa, quae est summum bonum, quod est ultimus finis, per cuius cognitionem dicitur homo vere sapiens; ita etiam in malis est invenire aliquid ad quod alia referuntur, sicut ad ultimum finem, per cuius cognitionem homo dicitur esse sapiens ad male agendum, SS. Q. 45. Art. 1 ad 1. — **sapiens**, entis, *m., a shrewd, wise person*. Cum enim sapientis sit ordinare et iudicare, PP. Q. 1. Art. 6 c; ut sapientes dicantur, qui res recte ordinant et eas bene gubernant, C. G. 1. 1; sapientis est causas altissimas considerare, C. G. 1. 1. Cf. PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 112. Art. 1; SS. Q. 114. Art. 1; SS. Q. 168. Art. 2; 1 Met. 2 a; et passim. — **nullus sapiens disputat contra negantem principia suae artis** (Nom. 2. 1), *no wise man disputes with him who denies the principles of his science*. — **sapiens dominatur astris** (PP. Q. 115. Art. 4 ad 3; PS. Q. 9. Art. 5 ad 3; 2 Sent. 25. 1. 2 ad 5; Sort. 4), *the wise man rules above the stars*, id est, inclinationi, quae ex astrorum dispositione relinquitur, Sort. 4. — **Sapiens**, entis, *m., the Wiseman of the Old Testament*, the author of the Book of Wisdom. Haec quidem quamvis vera sint, tamen non sunt secundum intentionem Sapientis, PS. Q. 84. Art. 2 c; unde Sapiens dicit, C. G. 1. 2. Cf. PP. Q. 65. Art. 2; PP. Q. 75. Art. 6 (ter); PS. Q. 96. Art. 5; SS. Q. 174. Art. 5; SS. Q. 186. Art. 6; et passim. — **sapienter**, *adv., discreetly, prudently, wisely*. Ita etiam credendum est Magos a Spiritu sancto inspiratos sapienter Christo reverentiam exhibuisse, PT. Q. 36. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 6; SS. Q. 168. Art. 4, in quot.; PT. Q. 12. Art. 3, in quot.; PT. Q. 44. Art. 3; PT. Q. 71. Art. 2; et passim.

sapor, ōris, *m.*, (1) lit., *flavor, relish, savor, taste*, (2) fig., (a) *savor, distinctive property*, (b) *the sweetness of wisdom*, (c) *feeling, something that indicates the presence of*. — (1), ex parte autem organi est immutatio naturalis in tactū et gustu; nam et manus tangens calida calefacit, et lingua humectatur per humiditatem saporum, (c), . . ., gustus autem organum non immutatur de necessitate naturali immutatione secundum qualitatem quae ei proprie obicitur (ut scilicet lingua, fiat dulcis, vel amara), sed secundum praeambulam qualitatem in qua fundatur sapor, PP. Q. 78. Art. 3 ad 4; sicut et iudicium de saporibus ab his qui habent gustum bene moderatum, PS. Q. 2. Art. 1 ad 1; non enim dicimus pulchros sapores aut odores, PS. Q. 27. Art. 1 ad 3; sicut patet quod infirmus delectatur in sanitate propter se, sicut in fine; in medicina autem suavi, non sicut in fine, sed sicut in habente saporem delectabilem, PS. Q. 70. Art. 1 ad 2; ita illa quae cruda, habent horribilem et asperum saporem, SS. Q. 159. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 97. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 24. Art. 11; SS. Q. 141. Art. 5 (passim); PT. Q. 77. Art. 4 (passim); PTS. Q. 82. Art. 4. — (2) (a), insipiens contrarius est sapienti, quod sit sine sapore discretionis et sensus, SS. Q. 46. Art. 1 c, in quot. — (2) (b), ex quo etiam sumitur nomen sapientiae, secundum quod saporem quemdam importat, SS. Q. 45. Art. 2 ad 1. — (2) (c), mater sua dicebat discernere se, nescio quo sapore quem verbis explicare non poterat, SS. Q. 171. Art. 5 ob. 1.

sapōrōsus, a um *adj. of good flavor, palatable*. Sicut medicina saporosa habet rationem boni delectabilis praeter hoc quod est sanativa PS. Q. 20. Art. 3 c.

Sara, ae *f. Sara*, the wife of Abraham and the mother of Isaac. Ut Augustinus dicit, dicens Saram esse suam sororem, veritatem voluit celari, et non mendacium dici; soror enim dicitur quia filia patris erat SS. Q. 110. Art. 3 ad 3.

Sarabaita, ae *m. a. Sarabaite* one of certain vagrant and unruly Oriental monks in the early church. Unde in Collationibus Patrum dicitur deterrimum genus monachorum esse Sarabaitas. SS. Q. 186. Art. 5 ad 5.

Saracēni, ōrum *m. the Saracens* a people of Arabia Felix. Cum saepe adversa a Saracenorum partibus pervenirent nuntia quidam in Romanorum portum Saracenos clam furtiveque venturos esse dicebant, SS. Q. 40. Art. 2 ob. 2. Cf. PTS. Q. 81. Art. 4.

sarcina, ae *f. a burden* used lit. and fig. Unde concludit quod cum hoc corpus iam non erit animale sed spirituale tunc angelis adaequabitur, et erit ei ad gloriam quod sarcina fuit, PS. Q. 4. Art. 6 c; otium sanctum quaerit charitas veritatis; negotium iustum suscipit necessitas charitas. quam sarcinam si nullus imponit, percipiendae atque intuendae vacandum est veritati, PS. Q. 61. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 107. Art. 4 c; SS. Q. 182. Art. 1 ad 3; SS. Q. 185. Art. 1 ad 3; SS. Q. 185. Art. 2 ad 1; SS. Q. 188. Art. 8, in quot.

sartāgo, inis, *f., a pan for baking; a frying-pan*, used lit. and fig. Nunc enim offerebantur spicae, nunc similia, nunc panis, quandoque quidem coctus in clibano, quandoque in sartagine, quandoque in craticula, (ob. 12), . . ., coctus igne, id est, formatus Spiritu sancto in clibano uteri virginalis; qui etiam fuit coctus in sartagine per labores quos in mundo sustinebat; in cruce vero, quasi in craticula adustus, PS. Q. 102. Art. 3 ad 12; et Levit. II, super illud; si oblatio tua fuerit de sartagine, dicit Glossa, PT. Q. 81. Art. 3 ob. 1.

satago, ere, see *satis*.

Satanas, ae, and **Satan**, *indecl. m.*, *an adversary, Satan, the Devil.* Quilibet angelus beatus propinquior est Deo quam Satan. sed Satan assistit Deo, (ob. 3), . . ., Satan non dicitur adstitisse, PP. Q. 113. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 114. Art. 4 (ter); SS. Q. 124. Art. 4; SS. Q. 136. Art. 4; SS. Q. 178. Art. 1; PT. Q. 81. Art. 2; PTS. Q. 21. Art. 2; et passim.

satelles, itis, comm., *an attendant.* Et postea, potentem censes, cui satellites latus ambiunt, PS. Q. 2. Art. 4 a, in quot.

satietas, ātis, *f.*, *a sufficiency, abundance,* used lit. and fig. Si aliquando satietas capit aliquem ex his qui in summo perfectoque constiterit gradu, SS. Q. 24. Art. 12 ob. 1, in quot.; dicit enim Augustinus, quod luxuria ad satietatem atque abundantiam se cupit vocari. sed satietas pertinet ad cibos et potus, SS. Q. 153. Art. 1 ob. 1; satietas autem refectionem mentis designat, PTS. Q. 94. Art. 3 a. Cf. PTS. Q. 99. Art. 1.

satio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) lit., *to fill, satisfy; to sate, satiate* with food, (2) fig., *to satisfy, glut, satiate a desire*, in a good or bad sense. — (1), in hoc modo ex quinque panibus satiavit quinque millia hominum, PP. Q. 92. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 147. Art. 5; SS. Q. 148. Art. 5 ad 1, in quot. — (2), similiter etiam boni desiderium in hac vita satiari non potest, PS. Q. 5. Art. 3 c; quia enim odium appetit malum alterius secundum se, nulla mensura mali satiatur, PS. Q. 46. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 5. Art. 8 ad 3; PS. Q. 69. Art. 4 ad 3; PTS. Q. 49. Art. 6 a.

satis, *adj.*, and *adverb*, (1) *adj.*, *enough, sufficient,* (2) *adv.*, *sufficiently, enough,* (a) with verbs, (b) adjectives, (c) with adverbs. — (1), non ad providendum tantum, sed ad res gerendas satis est per seipsam ratio, SS. Q. 123. Art. 10 ob. 2; unde non posset homo Deo satisfacere, si ly satis aequalitatem quantitatis importet, PTS. Q. 13. Art. 1 c. — (2), unde cum talem adaequationem ipsum nomen satisfactionis importet, quia hoc adverbium satis aequalitatem proportionis designat, PTS. Q. 12. Art. 2 c. — (2) (a), respondeo dicendum quod satis apparet in primo aspectu secundum praemissa, quod creare non potest esse propria actio nisi solius Dei, PP. Q. 45. Art. 5 c; ex verbis Augustini de huiusmodi rationibus seminalibus loquentis satis accipi potest quod ipsae rationes seminales sunt etiam rationes causales, PP. Q. 115. Art. 2 ad 4; et religionis onus satis hominem onerat ut alia superaddere non oporteat, SS. Q. 88. Art. 12 ad 1. Cf. SS. Q. 153. Art. 2, in quot.; SS. Q. 188. Art. 7, in quot.; PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 64. Art. 8; PT. Q. 72. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 12; et passim. — (2) (b), satis probabile est quod caelum empyreum secundum quosdam, cum sit ordinatum ad statum gloriae, PP. Q. 66. Art. 3 ad 2; satis conveniens videtur quod beatitudo hominis sit in contemplatione angelorum, PS. Q. 3. Art. 7 ad 2. Cf. PS. Q. 97. Art. 2, in quot.; PT. Q. 30. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 9; PT. Q. 64. Art. 6. — (2) (c), unde satis congrue, sicut informitatem terrae expresserat, PP. Q. 69. Art. 1 c; et satis congruenter, nam sicut Moysis fuit primus doctor Iudaeorum, ita Paulus fuit primus doctor gentium, SS. Q. 175. Art. 3 ad 1. Cf. PTS. Q. 18. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 22. Art. 5; PTS. Q. 43. Art. 2; PTS. Q. 54. Art. 4; PTS. Q. 67. Art. 6; PTS. Q. 75. Art. 1; PTS. Q. 77. Art. 3. — **Form sat.** Sed ad vitae huius atque officiorum necessitatem, quantum sat est, usurpet utentis modestia, non amantis affectu, SS. Q. 141. Art. 6 a. — **satis facio** or in one word, **satisfacio**, (1) *to give satisfaction, to satisfy, content, to gratify*; (2) *to give satisfaction* (by word or deed); *to make amends* or *reparation* for sin, *to ask pardon*, used with *de*, *pro, the dat.*; (3) *to give satisfaction* by suffering a penalty as Christ did for the sons of men. — (1), cum autem bonum sit obiectum voluntatis, perfectum bonum est alicuius quod totaliter eius voluntati satisfaciat, PS. Q. 5. Art. 8 c; acediam esse vitium capitale ea ratione qua ex acedia homo impellitur ad aliqua facienda, vel ut fugiat tristitiam, vel ut tristitiae satisfaciat, SS. Q. 36. Art. 4 c; aliquis de hoc quod est sibi proprium debet magis satisfacere parentibus vel his a quibus accepit maiora beneficia, SS. Q. 62. Art. 5 ad 4; enim remedium praebeat satisfaciendo concupiscentiae, PTS. Q. 42. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 1. Art. 3; PS. Q. 72. Art. 6; SS. Q. 47. Art. 7 c; PTS. Q. 64. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 1; et passim. — (2), sed aliquis potest satisfacere de peccato quod non commisit, (ob. 4), . . ., ex hoc quod homo satisfacit pro peccato quod non commisit, PTS. Q. 6. Art. 4 ad 4; videtur quod homo non possit Deo satisfacere, (ob. 1), . . ., ergo contingit Deo satisfacere, (a), . . ., et ideo ex hoc quod per liberum arbitrium agit, Deo satisfacere potest, PTS. Q. 13. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 35. Art. 6; PT. Q. 79. Art. 5; PTS. Q. 4. Art. 1; PTS. Q. 5. Art. 2; PTS. Q. 14. Art. 1; et passim. — (3), quia per passionem suam Christus satisfecit pro peccato humani generis, PT. Q. 46. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 46. Art. 4; PT. Q. 48. Art. 2 (passim); PT. Q. 50. Art. 1; PT. Q. 79. Art. 5; et passim. — **sat ago**, also in one word, **satago**, ere, 3, *n.*, *to bustle about, to strive, busy about, be anxious to do something.* Bono zelo comeditur qui quaelibet prava quae viderit, corrigere satagit, PS. Q. 28. Art. 4 c, in quot.; et ex hoc contingit quod eum satagit emendare, SS. Q. 33. Art. 1 ad 3; instant, satagunt, ambiunt, ut de omnibus hoc credatur, SS. Q. 33. Art. 7 c, in quot.; tertio requiritur ut charitative emendare peccata aliorum satagat, SS. Q. 45. Art. 6 ad 3; vita autem activa directius ordinatur ad dilectionem proximi, quia satagit circa frequens ministerium, SS. Q. 182. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 4 c, in quot.; PT. Q. 15. Art. 9, in quot.

satisfacio, see *satis* under (3).

satisfactio, ōnis, *f.*, *satisfaction.* Sed satisfactio est actus iustitiae, SS. Q. 32. Art. 1 ob. 2; dupliciter potest satisfactio definiri. uno modo respectu culpae praeteritae quam recompensando curat, et sic dicitur, quod satisfactio est iniuriae illatae recompensatio secundum iustitiae aequalitatem, . . ., alio modo potest definiri, secundum quod praeservat a culpa futura, 4 Sent. 15. 1. 1. 3 c; satisfactio, . . ., debet esse talis, per quam aliquid nobis subtrahamus ad honorem Dei, 4 Sent. 15. 4. 3 c. Cf. PS. Q. 87. Art. 6 c; PTS. Q. 12. Art. 2 (passim); 4 Sent. 15. 1. 1. 2 c and ad 1; C. G. 4. 53; Quodl. 3. 13. 28 c; et passim. On **opus satisfactionis**, see *opus* under 4. — Kinds of *satisfactio* are: (a), **satisfactio imperfecte sufficiens** and **satisfactio perfecte sufficiens,** *the imperfectly sufficing* and *the perfectly sufficing satisfaction.* Aliqua satisfactio potest dici dupliciter sufficiens; uno modo perfecte quia est condigna per quamdam adaequationem ad recompensationem culpae commissae, . . ., alio modo potest dici satisfactio sufficiens imperfecte scilicet secundum acceptationem eius qui est ea contentus, quamvis non sit condigna, PT. Q. 1. Art. 2 ad 2. — (b), **satisfactio perfecte sufficiens,** see *sapientia imperfecte sufficiens.* — (c), **satisfactio sacramentalis,** *the sacramental satisfaction* or *that belonging to the sacrament of penance.* Cf. PT. Q. 90. Art. 2 c; Quodl. 3. 13. 28 c; C. G. 4. 72.

satisfactivus, a, um, *adj.*, *satisfying, satisfactive,* synonym of *satisfactorius,* Inquantum vero est sacrificium, habet vim satisfactivam, PT. Q. 79. Art. 5 c. On **vis satisfactiva,** see *vis* under 1.

satisfactor, ōris, *m.*, *a satisfier, a person* or *thing that satisfies.* Deus ei satisfactorem dedit Filium suum, secundum illud Roman. III, 24, PT. Q. 46. Art. 1 ad 3; et bonitas eius in eo quod cum homo sufficienter satisfacere non posset per aliquam poenam, quam pateretur ei satisfactorem dedit, PT. Q. 47. Art. 3 ad 1.

satisfactōrie, see *satisfactorius.*

satisfactōrius, a, um, *adj.*, *satisfying, satisfactory,* synonym of *satisfactivus.* Difficultas tamen actualis, inquantum est poenalis, habet etiam quod sit satisfactoria pro peccato, PP. Q. 95. Art. 4 ad 2; sed passio Christi est sufficienter satisfactoria pro omnibus peccatis, PT. Q. 86. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 83. Art. 12; PT. Q. 22. Art. 4; PT. Q. 52. Art. 8 (ter); PTS. Q. 15. Art. 2 (passim); 4

Sent. 15. 3. 1. 5 ob. 2; et passim. On **opus satisfactorium**, see *opus* under 4; on **oratio satisfactoria**, see *oratio* under 3; on **poena satisfactoria**, see *poena*. — **satisfactōriē**, *adv.*, *satisfactorily*. Christus liberavit nos a peccatis nostris praecipue per suam passionem, non solum efficienter et meritorie, sed etiam satisfactorie, PT. Q. 62. Art. 5 c.

saturitas, ātis, *f.*, *fulness, plenty, abundance, satiety*. Plena etiam saturitas nonnisi in futura vita habetur, PS. Q. 69. Art. 2 ob. 3; et ideo Dominus esurientibus iustitiam saturitatem repromisit, (c), . . ., nam saturitas abundantiam consolationis importat. misericordia vero excedit saturitatem, PS. Q. 69. Art. 4 ad 3.

Sāturnus, i, *m.*, *Saturn*, the planet Saturn. Stella Saturni propter vicinitatem aquarum superiorum est frigidissima, PP. Q. 68. Art. 2 ad 3; et similiter astrologi attribuunt Saturno, qui est supremus planetarum, PP. Q. 104. Art. 2 c.

saucio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to wound, hurt*, used lit. and fig. Dicit enim Gregorius, de invido loquens; tabescentem mentem sua poena sauciat, quam felicitas torquet aliena, SS. Q. 36. Art. 1 ob. 1; si subtractis non nimio moerore sauciatur, SS. Q. 182. Art. 3; ita si quis in eo fuerit constitutus, ac tunc sauciatus, amittere non potest quod tempore suae sinceritatis accepit, PT. Q. 82. Art. 10 ob. 3. Cf. PTS. Q. 29. Art. 4.

Saūl, ūlis, or *indecl. m.*, (*gen.* Saulis, *dat.* Sauli, *acc.* Saulem), *Saul*, the first King of the Jews. Frequenter mortui vivis apparent vel dormientibus vel vigilantibus; et eos admonent de his quae hic aguntur, PP. Q. 89. Art. 8 ob. 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 47. Art. 9; SS. Q. 174. Art. 5 (bis); SS. Q. 189. Art. 10 (bis).

saxeus, a, um, *adj.*, *of rock, stone, rocky, stony*. Licet quis possit existere saxei, ut ita dicam, cordis, et penitus mentis alienae, PT. Q. 66. Art. 6 a, in quot.

saxum, i, *n.*, *a rock*. Unde et saxum magnum, quod appositum fuit, ostendit quod non absque auxilio plurimorum sepulcrum potuisset reserari, PT. Q. 51. Art. 2 ad 4, in quot.

scabellum, i, *n.*, *dim.*, *footstool, a low stool*. Arca vero testamenti erat tanquam scabellum sedentis supra propitiatorium, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; quia super Ps. XCVIII: adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est, (ob. 1), . . ., qui adorat corpus Christi, non terram intuetur, sed illum potius cuius scabellum est in cuius honore scabellum adorat, PT. Q. 25. Art. 2 a, in quot.

scabies, em, ē, *f.*, (1) in partic., as a disease *the scab, itch*, (2) *pruriency, lustfulness* of the flesh. — (1), unde et morbi contagiosi, sicut lepra, scabies, et huiusmodi infectiones dicuntur, PS. Q. 83. Art. 4 c. — (2), repudiatur etiam, si habeat iugem scabiem, id est, petulantiam carnis, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

scabiōsus, a, um, *adj.*, *scabby, mangy*. Dicit enim Hieronymus: resecandae sunt putridae carnes, et scabiosa ovis a caulis repellenda, SS. Q. 11. Art. 3 c.

scaenicus, a, um, *adj.*, see *scenicus*.

scāla, ae, *f.*, *a ladder, scaling-ladder*. Sicut Iacob scalam dormiens vidit, SS. Q. 174. Art. 1 ob. 3; ex hoc quod administrationi inferioris creaturae intendunt; quod significatur per hoc quod Iacob vidit angelos in scala ascendentes, quod pertinet ad contemplationem, et descendentes, quod pertinet ad actionem, SS. Q. 181. Art. 4 ad 2.

scalpo, ere, psi, ptum, 3, *v. a.*, *to scratch*. Vade, vende omnia quae habes, coepit dives scalpere caput suum, SS. Q. 189. Art. 1 ad 1.

scamnum, i, *n.*, *a bench*. Sicut scamnum facit artifex de ligno, homo autem generat filium de seipso, PP. Q. 41. Art. 3 c; sic enim videmus quod securis, scindendo lignum, quod habet ex proprietate suae formae, producit formam scamni quae est effectus proprius principalis agentis, PP. Q. 45. Art. 5 c; secundum autem quod movetur ab artifice, operatio eius est facere scamnum, PT. Q. 19. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 35. Art. 3.

scandalizo, āre, āvi, ātum, 1, *to cause to stumble, tempt to evil, scandalize*. Sed ex dictis vel factis perfectorum aliqui passive scandalizantur, (ob. 1), . . ., sed postea gentiles scandalizavit, (ob. 2), . . ., sed non semper ab aliquo scandalo activo alterius, sed eiusdem qui scandalizatur, quia scilicet ipse seipsum scandalizat, (ad 1), . . ., ita quod ex hoc gentiles ad fidem conversi scandalizabantur, . . ., non tamen factum Petri erat tam grave peccatum quod merito possent alii scandalizari, (ad 2), . . ., ut de se scandalizandi virtutem non habeant, SS. Q. 43. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 113. Art. 2; PS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 43. Art. 7; SS. Q. 161. Art. 3; SS. Q. 187. Art. 4; et passim.

scandalum, i, *n.*, (1) *stumbling block* in the broader sense of the word, (2) *stumbling block* in the narrower sense of the word, a word or act which occasions the downfall of someone, *scandal* (= *scandalum spirituale*).— (1), Graece scandalon dicitur, nos "offensionem," vel "ruinam," vel "impactionem pedis" possumus dicere. contingit enim quod quandoque aliquis obex ponitur alicui in via corporali cui impingens disponitur ad ruinam, et talis obex dicitur scandalum. et similiter in processu viae spiritualis contingit aliquem disponi ad ruinam spiritualem per dictum vel factum alterius, inquantum scilicet aliquis sua admonitione vel inductione aut exemplo alterum trahit ad peccandum; et hoc proprie dicitur scandalum, SS. Q. 43. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 9; PS. Q. 96. Art. 4; SS. Q. 43. Art. 2 (passim); SS. Q. 43. Art. 5 (passim); 4 Sent. 38. 2. 1 c and ad 1; et passim. — Kinds of *scandalum* in this sense are: **scandalum corporale** and **scandalum spirituale**, *the corporal* and *the spiritual stumbling block* or *scandal*. Spirituale scandalum, de quo loquimur, sumatur ad similitudinem corporalis impactionis, quae quidem non fit nisi ambulanti aliquid in via obiciatur quod ei sit occasio cadendi, etiamsi non cadat, 4 Sent. 38. 2. 1 c. — (2), puta quia contrariatur divino praecepto, vel quia est scandalum, vel propter aliquod huiusmodi, PS. Q. 19. Art. 5 ad 3; nihil autem secundum propriam rationem disponit ad spiritualem ruinam, nisi quod habet aliquem defectum rectitudinis: quia id quod est perfecte rectum, magis munit hominem contra casum, quam ad ruinam inducat. et ideo convenienter dicitur quod "dictum vel factum minus rectum, praebens occasionem ruinae," sit scandalum, SS. Q. 43. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 8 and Art. 10; SS. Q. 43. Art. 2 (passim); PTS. Q. 28. Art. 1; 4 Sent. 38. 2. 1 c; et passim. — Kinds of *scandalum* in this sense are: (a), **scandalum activum** and **scandalum passivum**, *the scandal that is given* and *that which is received*. Duplex est scandalum: scilicet passivum in eo qui scandalizatur, et activum in eo qui scandalizat, dans occasionem ruinae. scandalum ergo passivum semper est peccatum in eo qui scandalizatur; non enim scandalizatur, nisi inquantum aliqualiter ruit spirituali ruina quae est peccatum. potest tamen esse scandalum passivum sine peccato eius ex cuius facto aliquis scandalizatur; sicut cum aliquis scandalizatur de his quae alius bene facit. similiter etiam scandalum activum semper est peccatum in eo qui scandalizat; quia vel ipsum opus quod facit est peccatum; vel etiamsi habeat speciem peccati dimittendum est semper propter proximi charitatem, ex qua unusquisque conatur saluti proximi providere; et sic qui non dimittit contra charitatem agit. potest tamen esse scandalum activum sine peccato alterius qui scandalizatur, SS. Q. 43. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 43. Art. 1 ad 4 and 2 c-7 c; 4 Sent. 38. 2. 1 ad 1, 2. 1 c and 3 c, 3. 1 c and 4. 3 c; Quodl. 5. 12. 25 ob. 1; et passim. — (b), **scandalum activum per accidens** and **scandalum activum per se**, *unintentional scandal* or *that given accidentally*, and *deliberate intentional scandal*. Scandalum autem activum potest accipi dupliciter: per se scilicet, et per accidens; per accidens quidem quando est praeter intentionem agentis; ut puta cum aliquis facto suo vel verbo inordinato non intendit alteri dare occasionem

ruinae, sed solum suae satisfacere voluntati; et sic etiam scandalum activum non est speciale peccatum; quia quod est per accidens non constituit speciem, SS. Q. 43. Art. 3 c. — (c), **scandalum activum per se**, see *scandalum activum per accidens*. — (d), **scandalum passivum**, see *scandalum activum*. — (e), **scandalum Pharisaeorum** and **scandalum pusillorum**, *the Pharisaic scandal* and *that taken by the weak* and *ignorant*. In his autem spiritualibus bonis quae non sunt de necessitate salutis, videtur distinguendum. quia scandalum quod ex eis oritur quandoque ex malitia procedit, cum scilicet aliqui volunt impedire huiusmodi spiritualia bona, scandala concitando; et hoc est scandalum Pharisaeorum, qui de doctrina Domini scandalizabantur, ... quandoque vero scandalum procedit ex infirmitate vel ignorantia; et huiusmodi est scandalum pusillorum; propter quod sunt spiritualia bona vel occultanda, vel etiam interdum differenda, ubi periculum non imminet, quousque reddita ratione huiusmodi scandalum cesset, SS. Q. 43. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 43. Art. 8 c. — (f), **scandalum publicum**, *public scandal*. Cf. 4 Sent. 38. 2. 4. 3 ad 5. — (g), **scandalum pusillorum**, see *scandalum Pharisaeorum*.

scapulae, ārum, *f*., *the shoulder-blades*. Inconvenienter igitur ille qui baptizatur, bis inungitur oleo sancto, primum in pectore, deinde inter scapulas, (ob. 2), . . ., nam primo baptizandus inungitur oleo sancto et in pectore et in scapulis, . . ., inter scapulas autem inungitur, ut per Spiritus sancti gratiam excutiat negligentiam, . . ., et per operis exercitium fortitudo laborum in scapulis, PT. Q. 66. Art. 10 ad 2.

scelerātissime, *adv*., sup., see *sceleratus*.

scelerātus, a, um, *P. a*., *wicked*, *vicious*. Porro, si paulatim idem populus depravatus habeat venale suffragium, et regimen flagitiosis sceleratisque committat, PS. Q. 97. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 89. Art. 6 ob. 3; SS. Q. 178. Art. 2 ad 4, in quot. — **scelerātissimē**, *adv*., *sup*., *very impiously*, *very wickedly*. Non sicut quidam sceleratissime opinantur, PT. Q. 32. Art. 2 ob. 2.

scelus, eris, *n*., *an evil deed*; *a wicked*, *heinous*, or *impious action*; *a crime*, *sin*, *enormity*, *wickedness* (the strongest general term for a morally bad act or quality). Sed induxit ad hoc quod propter huiusmodi adipiscenda Christus eum adoraret; quod est maximum scelus et contra Deum, PT. Q. 41. Art. 4 ad 3; sit hoc sacramentum ablutio scelerum, (ob. 1), . . ., petimus ut hoc sacramentum sit ablutio scelerum, vel eorum quorum conscientiam non habemus, . . ., vel ut contritio in nobis perficiatur ad scelerum remissionem; vel etiam ut nobis robur detur ad scelera vitanda, PT. Q. 79. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 67. Art. 3, in quot.; SS. Q. 97. Art. 4, in quot.; SS. Q. 111. Art. 4, in quot.; PT. Q. 81. Art. 2; PTS. Q. 28. Art. 1; PTS. Q. 87. Art. 2.

scēna, ae, *f*., *a scene in a play*, a division of an act during which there is no change of place or lapse in continuity of time. Unde et Terentius in Eunucho Act I, scena 1, dicit, SS. Q. 53. Art. 6 ad 2.

scēnicus, i, *m*., *a player*, *actor*. Scenicis atque histrionibus caeterisque huiusmodi personis, vel apostatis conversis ad Deum reconciliatio non negetur, PT. Q. 80. Art. 6 c, in quot.

scēnopēgia, ae, *f*., = σκηνοπηγία, the Jewish Feast of Tabernacles, which was kept for seven days, to commemorate the blessing of being protected and led by God through the desert, where they lived in tents. Sed multa pertinentia ad cultum Dei habent rationem manifestam, sicut sabbati observatio, et celebratio Phase, Scenopegiae, et multorum aliorum quorum ratio assignatur in lege, PS. Q. 101. Art. 1 ob. 4; post hoc autem celebratur festum Scenopegiae, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10.

scēptrum, i, *n*., = σκῆπτρον, *a sceptre*. Unde Leo papa dicit, Herodi loquens: non capit Christum regia tua, nec mundi Dominus potestatis tuae sceptri est contentus angustiis, PT. Q. 36. Art. 2 ad 3.

schedula, ae, *f*., *dim*., *a small leaf of paper*. Dicebatur autem portare peccata populi, vel quia in eius emissione significabatur remissio peccatorum populi, vel quia colligabatur super caput eius aliqua schedula, ubi erant scripta peccata, PS. Q. 102. Art. 5 ad 6; sive per considerationem figurarum, quae proveniunt ex plumbo liquefacto in aqua proiecto; sive ex quibusdam schedulis, scriptis vel non scriptis in occulto repositis, SS. Q. 95. Art. 3 c.

schisma, ătis, *n*., *a split*, *separation*, *disunion*, *schism*, in particular, *separation from the Catholic Church*. "Nomen schismatis a scissura animorum vocatum est," scissio autem unitati opponitur; unde peccatum schismatis dicitur quod directe et per se opponitur unitati, . . ., peccatum schismatis proprie est speciale peccatum, ex eo quod intendit se ab unitate separare, quam charitas facit; quae non solum alteram personam alteri unit spirituali dilectionis vinculo; sed etiam totam Ecclesiam in unitate spiritus, SS. Q. 39. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 14. Art. 2; SS. Q. 37 pr.; SS. Q. 39 pr.; SS. Q. 39. Art. 2 (passim); SS. Q. 39. Art. 4; et passim. On the difference between *schisma* and *haeresis*, we read: haeresis et schisma distinguuntur secundum ea quibus utrumque per se et directe opponitur. nam haeresis per se opponitur fidei; schisma autem per se opponitur unitati ecclesiasticae charitatis. et ideo sicut fides et charitas sunt diversae virtutes, quamvis quicumque caret fide, careat charitate; ita etiam schisma et haeresis sunt diversa vitia, quamvis quicumque est haereticus, sit etiam schismaticus; sed non convertitur, SS. Q. 39. Art. 1 ad 3. Cf. 4 Sent. 13. 2. 1 ad 2.

schismaticus, i, *m*., = σχισματικός, *a separatist*, *seceder*, *schismatic*. Proprie schismatici dicuntur qui propria sponte et intentione se ab unitate Ecclesiae separant, quae est unitas principalis; nam unitas particularis aliquorum ad invicem, ordinatur ad unitatem Ecclesiae, sicut compositio singulorum membrorum in corpore naturali ordinatur ad totius corporis unitatem, SS. Q. 39. Art. 1 c; illi qui hanc potestatem (potestas papae) negant, schismatici dicuntur, quasi divisores unitatis Ecclesiae, PTS. Q. 40. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 39. Art. 3 (passim); SS. Q. 39. Art. 4 (passim); SS. Q. 188. Art. 5; SS. Q. 189. Art. 1 (bis); PT. Q. 82. Art. 7 (ter); et passim. — On the difference between *schismaticus* and *haereticus*, see *schisma*.

schola, ae, *f*., *a place of learning*, *a school*. Unde etiam tunc temporis pueri ad scholas ponuntur, PTS. Q. 43. Art. 2 c.

scholāres, ium, *m*., *scholars*. Sicut petuntur eleemosynae pro constructione pontis, vel ecclesiae, vel quibuscumque aliis operibus, quae vergunt in utilitatem communem; sicut scholares, ut possint vacare studio sapientiae, SS. Q. 187. Art. 5 c.

scibilis, e, *adj*., *that can be known with certainty*, *knowable*, *discernible*, the opposite of *opinabilis*. Sicut scibile relative dicitur ad scientiam, non quia ipsum referatur, sed quia scientia refertur ad ipsum, PP. Q. 6. Art. 2 ad 1; nam scibile dicitur secundum potentiam, scientia autem secundum habitum, vel secundum actum. unde scibile secundum modum suae significationis praeexistit scientiae, sed si accipiatur scibile secundum actum, tunc est simul cum scientia secundum actum; nam scitum non est aliquid, nisi sit eius scientia, PP. Q. 13. Art. 7 ad 6; scibile quod est obiectum scientiae, 1 Anal. 44 a; cf. 5 Met. 17 e; scibilia sunt mensura scientiae, C. G. 1. 61; scibile potest esse absque eo quod eius scientia a nobis habeatur, . . ., non autem a converso, C. G. 1. 66; scibile dicitur relative, non quia ipsum referatur, sed quia aliquid aliud referatur ad ipsum, C. G. 2. 12; cf. 1 Sent. 30. 1. 1 ad 2; 5 Phys. 3 c; 5 Met. 17 e; proprie scibilia dicuntur conclusiones demonstrationis, 1 Anal. 10 d; oportet ad hoc quod sciamus quod principia sint proxima illis quae debent demonstrari, 5 Met. 18 a; oportet solam enuntiationem esse scibilem, 2 Anal. 1 b. Cf. PP. Q. 13. Art. 7 (passim); PP. Q. 14. Art. 15; PT. Q. 10. Art. 2 (ter); PT. Q. 11. Art. 6 (bis); PT. Q. 12. Art. 1; et passim. On ratio

scibilis seu scibilium, see *ratio* under 6, 8, and 14; on **substantia** (sc. *scibilis*), see *substantia* under 2. — **scientia est recta ratio scibilium,** see *scientia* under 1. — **scientiae distinguuntur secundum diversas rationes scibilium,** see *scientia* under 1.

scienter, *adv.*, see *scio.*

scientia, ae, *f.*, (1) scientific knowledge in the narrow and proper sense of the word, as distinct from *ars*, *intellectus*, *prudentia*, and *sapientia*, i.e., *the absolutely certain knowledge of a derived truth in the speculative order*, or *certain* and *evident knowledge acquired by reasoning strictly from indisputable principles*, (2) *science* in a broad sense, i.e., intellectual knowledge that is certain, and evident, the opposite of *fides* and *opinio* on one hand, and of *ignorantia* and *nescientia* on the other, (3) *the gift of knowledge*, see *donum*, 2 (n), (4) *the charismatic gift of knowledge*, see *gratia*, 2 (h²). — (1), cum omnis scientia sit in intellectu, 1 Phys. 1 a; cf. 1 Anal. 42 b; scientia enim habitus est, PP. Q. 14. Art. 1 ob. 1; scientia, cum sit conclusionum, est quaedam cognitio ab alio causata, PP. Q. 14. Art. 1 ob. 2; cf. 1 Anal. 10 d; aliquis vero habitus est in intellectu possibili ex ratione causatus scilicet habitus conclusionum, qui dicitur scientia, PS. Q. 53. Art. 1 c; scientiae, quae est ratio recta speculabilium, PS. Q. 56. Art. 3 c; scientia est recta ratio scibilium, SS. Q. 55. Art. 3 c; scientia est rei cognitio per propriam causam, C. G. 1. 94; ad scientiam requiritur cognitionis certitudo, Verit. 11. 1 ob. 13; scientia est per decursum a principiis ad conclusiones, 1 Anal. 36 h; scientia hic accipitur, prout est demonstrationis effectus, 1 Anal. 41 c; scientia est per necessaria, 1 Anal. 44 b; scientia importat certitudinem cognitionis per demonstrationem adquisitam, 1 Anal. 44 c; cf. 1 Anal. 42 a-e; 2 Anal. 1 a; PS. Q. 57. Art. 2 ad 1; 3 Sent. 23. 2. 2. 1 c; 3 Anim. 5 b and i; cum scientia non sit nisi veri, 2 Anal. 1 b; de ratione vero scientiae est, quod habeat firmam inhaesionem cum visione intellectiva, habet enim certitudinem procedentem ex intellectu principiorum, PS. Q. 67. Art. 3 c; scientia est assimilatio scientis ad rem scitam, C. G. 2. 60; cf. 1 Sent. 36. 1. 2 ob. 3; 7 Phys. 6 e; scientia est sigillatio scibilis in intellectu scientis, Verit. 2. 1 ob. 6; scientia nihil aliud est quam descriptio rerum in anima, cum scientia esse dicatur assimilatio scientia ad scitum, Verit. 11. 1 ob. 11; ex multis intellectis intellegentis scientia integratur, C. G. 1. 48; (scientia) est ordinata aggregatio ipsarum specierum existentium in intellectu, non sunt secundum completum actum, sed medio modo inter potentiam et actum, C. G. 1. 56; cf. scientia completa; scientia adquiritur dupliciter, et sine doctrina per inventionem, et per doctrinam, C. G. 2. 75. — On the difference between the five intellectual habits, *scientia*, *ars*, *intellectus*, *prudentia*, and *sapientia*, we read: scientia est conclusionum et intellectus principiorum, 1 Anal. 7 d; tria eorum, scilicet sapientia, scientia et intellectus important rectitudinem cognitionis circa necessaria, scientia quidem circa conclusiones, intellectus autem circa principia, sapientia autem circa altissimas causas, quae sunt causae divinae. alia vero duo scilicet ars et prudentia important rectitudinem rationis circa contingentia. prudentia quidem circa agibilia, id est, circa actus qui sunt in operante, puta amare, odire, eligere et huiusmodi, quae pertinet ad actus morales, quorum est directiva prudentia. ars autem importat rectitudinem rationis circa factibilia, id est, circa ea quae aguntur in exteriorem materiam, sicut est secare et alia huiusmodi opera, in quibus dirigit ars. hic autem addit rationem, quae pertinet ad deductionem principiorum in conclusiones, 1 Anal. 44 i. Cf. 1 Anal. 7 d; PP. Q. 41. Art. 1 ad 2; PS. Q. 57. Art. 2 c and ad 1; PS. Q. 57. Art. 3 c and ad 3; PS. Q. 57. Art. 4 c; Eph. 5. 6; 3 Anim. 4 g; 1 Met. 1 m; 6 Eth. 3 a and 4 d; et passim. — **actus scientiae seu usus scientiae,** *the activity* or *use of the habitus of knowledge* or *science*, i.e., considering or pondering; cf. *considerare* and *consideratio*. Cf. C. G. 2. 60; C. G. 3. 39; 7 Phys. 6 f; 2 Anim. 1 b and e. — **principium scientiae,** *the principle of science*, which may be the habitual intuition which is the foundation of science (accipimus hic intellectus, . . ., secundum quod est principium scientiae, id est, secundum quod est habitus quidam primorum principiorum, ex quibus procedit demonstratio ad causandam scientiam, 1 Anal. 44 c; cf. 1 Anal. 3 a and 4 o), also called the principium ex quo or the principle from knowledge is concluded or proven, or may be the principium circa quod est scientia or the object of science (duplicia sunt principia. quaedam, ex quibus primo demonstratur, sicut primae dignitates, . . ., et iterum sunt quaedam principia, circa quae sunt scientiae, scilicet subiecta scientiarum, quia definitionibus subiecti utimur ut principiis in demonstrationibus, 1 Anal. 43 m.). Cf. PS. Q. 3. Art. 6 c; Verit. 16. 1 c; 1 Anal. 2 a, 17 c, 18 b, 43 m, and 44 c; 9 Met. 7 f; et passim. — **semen scientiae,** *the seed* or *grain of science* (praeexsistunt in nobis quaedam scientiarum semina, scilicet primae conceptiones intellectus, quae statim lumine intellectus agentis cognoscuntur per species a sensibilibus abstractas, sive sint complexa, ut dignitates, sive incomplexa, sicut ratio entis et unius et huiusmodi, quae statim intellectus apprehendit, Verit. 11. 1 c. Cf. 9 Met. 7 f), i.e., the habitual intuition of first principles which is called the seed of science, because in principiis scientiae virtualiter tota scientia continetur, PS. Q. 3. Art. 6 c; sicut et in omnibus naturis sequentium operationum et effectuum quaedam naturalia semina praeexsistunt, Verit. 16. 1 c. — **sermo scientiae,** *the charismatic gift of knowledge of divine things.* (sapientia et scientia, . . ., computantur inter gratias gratis datas, secundum quod important quandam abundantiam scientiae et sapientiae, ut homo possit non solum in seipso recte sapere de divinis, sed etiam alios instruere et contradicentes revincere, PS. Q. 111. Art. 4 ad 4; cf. PS. Q. 111. Art. 4 c; cf. **gratia sermonis scientiae** under 2. — **spectamina scientiae,** *the mode* or *example of science*, i.e., *divine ideas*; cf. C. G. 3. 47. — **subiectum scientiae,** *the object as well as the subject of science*; cf. *actus scientiae* above; cf. also PP. Q. 1. Art. 7 c; C. G. 2. 73; 1 Anal. 42 a; 1 Phys. 1 a; 1 Met. prol. and 2 i; 11 Met. 7 g. On **certitudo scientiae,** see *certitudo* under 2; on **clavis scientiae,** see *clavis* under 2; on **donum scientiae,** see *donum* under 2; on **gratia sermonis scientiae,** see *gratia* under 2; on **habitus scientiae,** see *habitus* under 4; on **modus scientiae,** see *modus* under 3; on **peccare ex certa scientia,** see *peccare* under 2; on **perfectio scientiae,** see *perfectio* under 2; on **quantitas scientiae,** see *quantitas* under 2; on **speculatio scientiae adquisitae,** see *speculatio*; on **terminus scientiae,** see *terminus* under 2; on **unitas scientiae,** see *unitas*; on **veritas scientiae,** see *veritas* under 1. — Kinds of *scientia* in this sense are: (a), **scientia activa and scientia factiva,** *moral science which is concerned with doing (agere) and actions*, i.e., the practical sense, and *technical knowledge of making (facere)* or *producing things.* Est ergo scientia activa ex qua instruimur ad recte exercendum operationes, quae actiones dicuntur, sicut est scientia moralis; factiva autem scientia est per quam recte aliquid facimus, sicut ars fabrilis et alia huiusmodi, 11 Met. 7 c. Cf. C. G. 3. 79; 6 Met. 1 c; 11 Met. 7 c. — (b), **scientia actualis, seu in actu, scientia habitualis seu in habitu,** and **scientia in potentia,** *knowledge actually in use, knowledge possessed but not being used*, and *knowledge not possessed but possible of acquisition.* Scientia est secundum modum cognoscentis; scitum enim est in sciente secundum modum scientis. et ideo cum modus divinae essentiae sit altior quam modus quo creaturae sunt, scientia divina non habet modum scientiae creaturae, ut scilicet sit universalis vel particularis, vel in habitu vel in potentia vel secundum aliquem talem modum disposita, PP. Q. 14. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 11. Art. 5 ob. 1-3; C. G. 1. 56; Verit. 17. 1 c; et passim. — (c), **scientia afficiens,** *knowledge that foments love.* Nam ex vi cognitionis inducitur ad magis diligendum, quia quanto Deus magis cognoscitur, tanto et magis diligitur, Eph. 3. 5. — (d), **scientia analytica,** *demonstrative logic.* Cf. *analyticus* under 1; cf. 1 Anal. 35 a and b. — (e), **scientia architectonica seu regitiva**

seu principalis and scientia famulans seu servilis, *the commanding* or *guiding* or *principal science* (tamquam praecipiens aliis, quid oporteat facere, 1 Eth. 2 d) and *the serving* or *servile science* (cf. *scientia serva* below and *scientia servilis* under 2.) Cf. C. G. 3. 79; 1 Sent. prol. 1. 1 c; 3 Sent. 14. 1. 4 a; 1 Met. prol. and 2 f and m; 1 Eth. 2 d and e. — (f), **scientia astrologica seu astronomica**, **scientia harmonica** and **scientia perspectiva seu speculativa**, *astronomy, theory of harmony*, and *descriptive geometry*. Cf. *scientia doctrinalis*. Sciendum est quod duplex est scientiarum genus. quaedam enim sunt, quae procedunt ex principiis notis lumine naturali intellectus, sicut arithmetica, geometria, et huiusmodi; quaedam vero sunt, quae procedunt ex principiis notis lumine superioris scientiae, sicut perspectiva procedit ex principiis notificatis per geometriam, et musica ex principiis per arithmeticam notis, PP. Q. 1. Art. 2 c. Cf. 1 Anal. 17 f, 21 b, 25 b, 41 a; 2 Phys. 3 h; 2 Cael. 14 f; 2 Gener. 10 d; 1 Met. 13 b; 3 Met. 7 d; 4 Met. 2 e; et passim. — (g), **scientia astronomica**, see *scientia astrologica*. — (h), **scientia civilis, seu politica, scientia oeconomica** and **scientia ethica seu monastica**, *teaching regarding civic life* or *political science* (quae considerat operationes multitudinis civilis, 1 Eth. 1 a), *science of domestic life* or *the family*, social science, (quae considerat operationes multitudinis domesticae, 1 Eth. 1 a), and *moral philosophy* or *the science on the individual life of a man* (quae considerat operationes unius hominis ordinatas ad finem, 1 Eth. 1 a). Cf. SS. Q. 47. Art. 11 a; 1 Eth. 1 a and 2 d; 6 Eth. 7 d; 1 Pol. 5 a-e; et passim. — (i), **scientia communis seu universalis** and **scientia particularis**, *the general* or *universal* and *the particular science* or *the general* or *universal and the particular knowledge*. Proprie illa scientia est particularis, quae est per medium particulare a re acceptum, 1 Sent. 35. 1. 5 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 1 ob. 3 and ad 3; PS. Q. 76. Art. 1 c; PS. Q. 77. Art. 2 c; 1 Sent. 35. 1. 5 c; Mal. 3. 6 c; 1 Anal. 15 f; 1 Phys. 2 c; 7 Phys. 6 e; 1 Met. 2 i; 4 Met. 1 b and 4 b; et passim. — (j), **scientia disciplinalis seu mathematica, scientia metaphysica seu metaphysicae** and **scientia naturalis**, *the discipline per eminentiam* (see *disciplina* under 4) or *mathematics, metaphysics* and *natural science*, (quae est de natura, 1 Cael. 1 a). Cf. PP. Q. 7. Art. 3 ob. 1; PP. Q. 44. Art. 1 ad 3; PP. Q. 79. Art. 9 ad 3; PP. Q. 84. Art. 1 a; PP. Q. 86. Art. 3 a; SS. Q. 9. Art. 2 ob. 2 and ad 3; C. G. 1. 12; C. G. 2. 75; C.G.4.55; Trin. 2.1.2 a; 1 Anal.1 b and 2 a; 2 Anal. 9 c; 1 Phys. 1 a and 2 c; 2 Phys. 3 b and f; 2 Phys. 8 b; 3 Cael. 1 b; 1 Gener. pr.; 1 Met. 12 i; 11 Met. 7 e; 6 Eth. 7 k; et passim. — (k), **scientia disparata**, *the unlike* or *entirely different science*. Cf. 1 Anal. 15 f. — (l), **scientia divina**, *the divine science* or *the science about God* and *divine things*, (cf. *scientia divina* under 2) or *theology, supernatural as well as natural*, which latter is usually identified with all metaphysics (prima philosophia tota ordinatur ad Dei cognitionem sicut ad ultimum finem, unde et scientia divina nominatur, C. G. 3. 25; ista scientia est circa res divinas, et ideo dicitur theologia quasi sermo de divinis, 6 Met. 1 i); cf. *scientia divina* under 2. — (m), **scientia divinativa seu sperativa**, *the science which foretells* (the future) or *that permits one to hope*. Cf. Mem. 1 c. — (n), **scientia doctrinalis seu speculativa seu theorica** and **scientia operativa seu practica**, *the science that instructs* or *that aims merely at knowing* and *the practical science* (quae est activa et factiva, 11 Met. 7 c; cf. *scientia activa* above) *which has as its purpose action* or *regulation of action* (in speculativis scientiis nihil aliud quaeritur quam cognitio generis subiecti, in practicis autem scientiis intenditur quasi finis constructio ipsius subiecti, 1 Anal. 41 b.) Cf. PP. Q. 1. Art. 4 c; PP. Q. 14. Art. 16 c; PP. Q. 22. Art. 3 ad 1; C. G. 3. 25, 41, 64, 75, and 79; 1 Anal. 41 b; 6 Met. 1 c and d; 11 Met. 7 a and c; 2 Eth. 2 a; et passim. — (o), **scientia ethica**, see *scientia civilis*. — (p), **scientia factiva**, see *scientia activa*. — (q), **scientia falsa** and **scientia vera seu recta**, *the false and the true* or *right science*. Cf. PS. Q. 77. Art. 2 c; C. G. 3. 108; 3 Anim. 4 g. — (r), **scientia famulans**, see *scientia architectonica*. — (s), **scientia harmonica**, see *scientia astrologica*. — (t), **scientia humanitus tradita**, *the science learned in a human manner* or *the generally human science*. Cf. Trin. pr. 2. 2 ad 5. — (u), **scientia in actu**, see *scientia actualis*. — (v), **scientia inferior seu subalterna seu subalternata** and **scientia superior seu subalternans**, *a science is superior if its conclusions are used as principles by an inferior*. Sed tamen considerandum est in scientiis philosophicis quod inferiores scientiae nec probant sua principia, nec contra negantem principia disputant, sed hoc relinquunt superiori scientiae, PP. Q. 1. Art. 8 c. Cf. Trin. pr. 2. 2 ad 5; Trin. 2. 1. 1 ad 5; 1 Anal. 17 c and f, 21 b and c, 25 b, d, and e, 34 i, and 41 a; 1 Phys. 2 c; 1 Eth. 2 e; et passim. — (w), **scientia in habitu**, see *scientia actualis*. — (x), **scientia in potentia**, see **scientia actualis**. — (y), **scientia inquisitiva** and **scientia iudicativa**, *the experimental and the investigating science* (quae procedit ex communibus rei principiis, SS. Q. 51. Art. 4 ad 2) and *the exact, true science* (quae procedit ex propriis, SS. Q. 51. Art. 4 ad 2), which is called *iudicativa*, inquantum per resolutionem in prima principia intelligibilia de veritate inquisitorum diiudicatur, SS. Q. 53. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 57. Art. 6 ad 3; SS. Q. 51. Art. 4 ad 2; SS. Q. 53. Art. 4 c. — (z), **scientia intellectualis**, *intellectual science* or *the science of purely intelligible things*. Sive sit solum circa intellegibilia, . . ., sive sit circa ea, quae sunt aliquo modo imaginabilia vel sensibilia in particulari, in universali autem intellegibilia, 6 Met. 1 a. Cf. 1 Met. prol. — (a²), **scientia iudicativa**, see *scientia inquisitiva*. — (b²), **scientia iuris**, *jurisprudence* or *the science of law*. Sed patrocinium praestitum videtur esse quoddam spirituale, cum sit usus scientiae iuris, SS. Q. 71. Art. 4 ob. 2. — (c²), **scientia legispositiva** and **scientia militaris**, *the science of legislation* and *the military science*. Cf. PP. Q. 1. Art. 5 c; 10 Eth. 16 h. — (d²), **scientia libera seu liberalis** and **scientia serva seu servilis**, *the free* and *the servile knowledge*. Scientia libera vel liberalis dicta est ab antiquis, secundum quod homo per se disponitur secundum intellectum ad finem proprium; illa autem secundum quam disponitur in ordine ad bonum corporis per se et ad bona exteriora servilis, quia ordinatur ad bonum eius secundum quod debet servire in homine, 8 Pol. 1 h. — (e²), **scientia logicalis**, *logic*, quae non propter se quaeritur sed ut introductoria ad alias artes, 1 Met. 3 b. — (f²), **scientia mathematica**, see *scientia disciplinalis*. — (g²), **scientia media, scientia pure mathematica**, and **scientia pure naturalis**, *the middle* or *mathematical-physical science*, *the pure mathematical* and *the pure physical science*. Quaedam scientiae sunt pure mathematicae, quae omnino abstrahunt secundum rationem a materia sensibili, ut geometria et arithmetica; quaedam autem scientiae sunt mediae, quae scilicet principia mathematica applicant ad materiam sensibilem, sicut perspectiva applicat principia geometriae ad lineam visualem, et harmonica, id est, musica, applicat principia arithmeticae ad sonos sensibiles, 1 Anal. 41 a. Cf. Trin. 2. 1. 3 ad 6; 2 Phys. 3 h; SS. Q. 9. Art. 2 ad 3. — (h²), **scientia metaphysica seu metaphysicae**, see *scientia disciplinalis*. — (i²), **scientia militaris**, see *scientia legispositiva*. — (j²), **scientia monastica**, see *scientia civilis*. — (k²), **scientia moralis**, *scince of morality of human acts*. Omnis scientia est in intellectu. sed quaedam scientiae sunt de contingentibus; sicut scientiae morales, quae sunt de actibus humanis subiectis libero arbitrio, PP. Q. 86. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 1. Art. 2 ad 2; PP. Q. 1. Art. 4 ob. 2 and a; PP. Q. 84 pr.; C. G. 2. 76; C. G. 3. 10; 6 Met. 1 c; 11 Met. 7 c; 1 Eth. 1 a; et passim. — (l²), **scientia naturalis**, see *scientia disciplinaris*. — (m²), **scientia oeconomica**, see *scientia civilis*. — (n²), **scientia particularis**, see *scientia communis*. — (o²), **scientia perspectiva**, see *scientia astrologica* — (p²), **scientia politica**, see *scientia civilis*. — (q²), **scientia practica**, see *scientia doctrinalis*. — (r²), **scientia practica secundum quid** and **scientia practica simpliciter seu tantum**, *the science practical in a certain respect* and *the simple* or *purely practical science*, cf. *scientia doctrinalis*. Aliqua scientia est speculativa

tantum, aliqua practica tantum, aliqua vero secundum aliquid speculativa et secundum aliquid practica, . . ., scientia igitur quae est speculativa ratione ipsius rei scitae est speculativa tantum. quae vero speculativa est vel secundum modum vel secundum finem, est secundum quid speculativa et secundum quid practica. cum vero ordinatur ad finem operationis, est simpliciter practica, PP. Q. 14. Art. 16 c. Cf. *scientia doctrinalis*. — (s²), **scientia practica simpliciter seu tantum,** see *scientia practica secundum quid*. — (t²), **scientia principalis,** see *scientia architectonica*. — (u²), **scientia propter quid** and **scientia quia,** *knowledge of why a thing is so and cannot be otherwise*, and *knowledge merely that it is so*. Quae causam demonstrat per effectum, C. G. 3. 49. Cf. SS. Q. 174. Art. 3 a; 1 Anal. 17 c. — (v²), **scientia pure mathematica,** see *scientia media*. — (w²), **scientia pure naturalis,** see *scientia media*. — (x²), **scientia quae est ex additione seu appositione seu quae se habet ex additione** and **scientia quae est ex paucioribus,** *the science whose matter includes the matter of another science after the manner of an addition* and *that which treats simpler things*. Habet enim se ad ea de quibus est geometria ex additione ad ea de quibus est arithmetica, . . ., unde dicebat quod unum est substantia non habens positionem. punctum autem est substantia habens positionem; et sic punctum supra unitatem addit positionem et sicut ex uno causantur omnes numeri non habentes positionem, ita ex puncto secundum Platonicos causantur omnes quantitates continuae. nam punctus motus facit lineam, linea mota facit superficiem, superficies mota facit corpus. et secundum hoc quantitates continuae de quibus est geometriae, se habent ex appositione ad numeros de quibus est arithmetica, 1 Anal. 41 a. Cf. Trin. 2. 2. 1 ad 2. — (y²), **scientia quae est ex paucioribus,** see *scientia quae est ex additione*. — (z²), **scientia quae se habet ex additione,** see *scientia quae est ex additione*. — (a³), **scientia quia,** see *scientia propter quid*. — (b³), **scientia rationalis,** and **scientia realis,** *the science of reason* or *logic*, (quae non solum rationalis est ex hoc quod est secundum rationem, quod est omnibus artibus commune, sed etiam ex hoc quod est circa ipsum actum rationis sicut circa propriam materiam, 1 Anal. 1 a), and *objective science* or *the science about things outside of thought*. Cf. SS. Q. 51. Art. 2 ad 3; 1 Perih. 1 a; 1 Anal. 1 a; 3 Anim. 8 c; 4 Met. 4 b. — (c³), **scientia realis,** see *scientia rationalis*. — (d³), **scientia recta,** see *scientia falsa*. — (e³), **scientia regitiva,** see *scientia architectonica*. — (f³), **scientia rhetorica,** *rhetoric* or *the science of eloquence*. Cf. SS. Q. 48. Art. 1 c; 1 Anal. 1 a. — (g³), **scientia serva,** see *scientia libera*. — (h³), **scientia servilis,** see *scientia architectonica* and *scientia libera*. — (i³), **scientia sophistica,** *sophistic science* or *sophism*, training in outwitting through the art of disputation. Cf. 1 Anal. 1 a; 6 Met. 2 d. — (j³), **scientia speculativa,** see *scientia doctrinalis*. — (k³), **scientia speculativa secundum quid** and **scientia speculativa simpliciter,** *speculative science with respect to something* or *practical speculative science* and *the simple* or *purely speculative science*. Scientia igitur quae est speculativa ratione ipsius rei scitae est speculativa tantum, quae vero speculativa est secundum modum vel secundum finem est secundum quid speculativa et secundum quid practica, PP. Q. 14. Art. 16 c. — (l³), **scientia speculativa simpliciter seu tantum,** see *scientia speculativa secundum quid*. — (m³), **scientia sperativa,** see *scientia divinativa*. — (n³), **scientia subalterna,** see *scientia inferior*. — (o³), **scientia subalternans,** see *scientia inferior*. — (p³), **scientia subalternata,** see *scientia inferior*. — (q³), **scientia superior,** see *scientia inferior*. — (r³), **scientia theorica,** see *scientia doctrinalis*. — (s³), **scientia universalis,** see *scientia communis*. — (t³), **scientia vera,** see *scientia falsa*. — **ad scientiam pertinet, considerare non solum subiectum, sed etiam partes et passiones subiecti** (Trin. 2. 1. 3 ob. 2; Trin. 2. 1. 4 ob. 6; 1 Perih. 1 a), or, **cuiuslibet scientiae est considerare subiectum et passiones et causas** (5 Met. 1 a), *it is proper to a science to consider not only its object but also its sub-divisions* and *its characteristics* and *its causes*. — **aliae scientiae sunt de rebus, et aliae de intentionibus intellectus** (C. G. 4. 11), or, **sunt scientiae de rebus, non autem de speciebus vel intentionibus intelligibilibus nisi sola scientia rationalis** (3 Anim. 8 c); 1 Anal. 20 d; 4 Met. 4 b, *some sciences treat of things outside the mind, others*, e.g., *logic with its special discipline treat of ideas and concepts* or *the intellectual representation of things*. — **contrariorum eadem est scientiae,** see *contrarius* under 1. — **cuiuslibet scientiae est, considerare subiectum et passiones et causas,** see above: *ad scientiam pertinet* etc. — **diversae ratio cognoscibilis diversitatem scientiarum inducit** (PP. Q. 1. Art. 1 ad 2; PS. Q. 54. Art. 2 ob. 2) or **scientiae distinguuntur secundum diversas rationes scibilium** (PT. Q. 11. Art. 6 ob. 3), *the different aspects of a knowable thing causes a differentiation of the sciences*, or, *the sciences are differentiated according to the formally different aspects of knowable things*. — **diversae scientiae ex diversis principiis procedunt** (2 Sent. 24. 2. 2 ad 5; 1 Anal. 41 d and 43 m; 1 Eth. 1 a), *different sciences come from different principles; and these are different when neither the principles of one science proceed from those of another nor the principles of both sciences proceed from any principles which are common to both*. Cf. 1 Anal. 41 d. — **habitus scientiarum, quibus intellectus perficitur, distinguuntur secundum differentiam separationis a materia** (Sensu 1 a), *the habitus of sciences by which the intellect is perfected are distinguished according to the degree of abstraction from matter*. — **nulla scientia probat sua principia** (1 Anal. 17 d, 18 b, 21 c; 1 Perih. 1 a and 4 a; PP. Q. 1. Art. 8 c), *no science proves its principles*, i.e., *those truths on which it bases its conclusions*. — **particularium non est scientia,** *science deals with universals*, see *particularis*. — **scientia dicitur una ex hoc quod est unius generis subiecti** (1 Anal. 41 b), the translation of the Aristotelian passage: *μία δ'ἐπιστήμη ἐστὶν ἡ ἑνὸς γένους* (Anal. post. 1. 28, 87. a. 28), *the unity of a science comes from the common class of thing which it studies as its subject*. — **scientiae distinguuntur secundum diversas rationes scibilium,** see above: *diversa ratio cognoscibilis* etc. — **scientia est quodammodo scibilia** (3 Anim. 13 a), the translation of the Aristotelian passage: ἔστι [illegible] ἐπιστήμη μὲν τὰ ἐπιστητά πως (*de Anima* III. 8, 431. b. 22 f.), *science is in a certain degree the knowable*; cf. *intellectus* and *sensus* under 3. — **scientia est universalium** (2 Anim. 12 b), or, **scientia non est de singularibus** (1 Anal. 42 b and d; 1 Anal. 44 b; 1 Meteor. 1 a; 2 Met. 4 g), the translation of the Aristotelian passage: *ἡ δ'ἐπιστήμη τῶν καθόλου* (*de Anim.* II. 5, 417 b. 23), *a science treats only of the general* and *not of the individual*. Cf. *intellectus* and *sensus* under 3. — **scientia non est corruptibilium** (1 Anal. 16 a), *there is no science of changeable things as such*. — **scientia non est de singularibus,** see above: *scientia est universalium*. — **scientia non est eorum quae cognoscuntur per sensum** (1 Anal. 42 a and b; 1 Phys. 1 a), *there is no science of sensible things as such*. — **scientia non est eorum quae sunt a fortuna** (1 Anal. 42 a and b), *there is no science of such as occurs from chance* or *accidentally* but only of that which always or usually takes place. — **sunt scientiae de rebus non autem de speciebus vel intentionibus intellegibilibus, nisi sola scientia rationalis,** see above: *aliae scientiae sunt* etc. — **una scientia est alia certior** (1 Anal. 41 a), *one science gives greater certainty than another*. Ponit (Aristoteles) tres modos quibus una scientia est alia certior. primum modum ponit dicens quod illa scientia est prior et certior quam alia quae scilicet eadem facit cognoscere, et "quia" et "propter quid". non autem est illa certior quae est cognoscitiva solum ipsius quia separatim ab ea, quae cognoscit "propter quid"; haec enim est dispositio scientiae subalternantis ad subalternatam, . . ., nam scientia subalternata separatim scit "quia," nesciens "propter quid"; sicut chirurgicus scit quod vulnera circularia tardius curantur, non autem scit propter quid. sed huiusmodi cognitio pertinet ad geometram qui considerat rationem circuli secundum quam partes eius non appropinquant sibi per modum anguli

ex qua propinquitate contingit quod vulnera triangularia citius sanantur. secundum modum ponit dicens quod illa scientia quae non est de subiecto est certior illa quae est de subiecto. et accipitur hic subiectum pro materia sensibili, quia, . . ., quaedam scientiae sunt pure mathematicae quae omnino abstrahunt secundum rationem a materia sensibili, ut geometria et arithmetica, quaedam autem scientiae sunt mediae quae scilicet principia mathematica applicant ad materiam sensibilem, sicut perspectiva applicat principia geometriae ad lineam visualem, et harmonica, id est, musica applicat principia arithmeticae ad sonos sensibiles, . . ., tertium modum ponit dicens quod scientia quae est ex paucioribus est prior et certior ea quae est ex appositione, id est, quam illa quae se habet ex additione. et ponit exemplum, sicut geometria est posterior et minus certa, quam arithmetica; habent enim se ea de quibus est geometria, ex additione ad ea de quibus est arithmetica, 1 Anal. 41 a. — (2), quia aliqua scientia creata pertinet ad animae humanae naturam, scilicet illa per quam naturaliter cognoscimus prima principia; scientiam enim hic large accipimus pro qualibet cognitione intellectus humani, PT. Q. 9. Art. 1 c; hic Aristoteles large accipit scientiam pro qualibet certitudinali cognitione, 1 Anal. 7 d; cf. 1 Anal. 4 b and 44 a-h; propter quod et certae existimationes scientiae vocantur, 1 Anal. 42 d; scientia, . . ., absolute cognitionem dicit cum conditione certitudinis, unde est et temporalium et aeternorum, 1 Sent. 35 exp.; unius enim, inquantum est unum, videtur esse una scientia, id est, unus modus cognoscendi, 2 Anal. 2 g; cf. Aristoteles: Anal. post. II. 3. 90 b 21; si ergo est aliqua cognitio certa aut scientia, 3 Cael. 2 b. Cf. PP. Q. 1. Art. 5 (passim); PP. Q. 12. Art. 7; PP. Q. 51. Art. 1 (bis); PP. Q. 75. Art. 5 (quater); PP. Q. 76. Art. 2 (passim); et passim. — Kinds of *scientia* in this sense are: (a), **scientia absoluta seu simplex and scientia collativa seu discursiva seu ratiocinativa,** *independent* (of a principle of knowledge) *knowledge* or *simple knowledge* (i.e., not composed through a *discursus rationis*), and *knowledge achieved through a comparison* or *a derivation of reason.* Certitudo cognitionis in diversis naturis invenitur diversimode, secundum diversam conditionem uniuscuiusque naturae; nam homo consequitur certum iudicium de veritate per discursum rationis; et ideo scientia humana ex ratione demonstrativa acquiritur. sed in Deo est certum iudicium veritatis absque omni discursu per simplicem intuitum, . . .; et ideo divina scientia non est discursiva vel ratiocinativa, sed absoluta et simplex; cui similis est scientia quae ponitur donum Spiritus sancti, cum sit quaedam participata similitudo ipsius, SS. Q. 9. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 7 c; PT. Q. 11. Art. 3 c; C. G. 1. 57. — (b), **scientia adquisita seu experimentalis seu experientiae, scientia innata seu connaturalis seu naturalis** and **scientia indita seu infusa,** *knowledge acquired by use of faculties, knowledge inborn* or *bestowed by nature,* and *knowledge additionally infused* or *bestowed* by God or one of His angels. Scientia rerum acquiri potest non solum per experientiam ipsarum, sed etiam per experientiam quarumdam aliarum rerum; cum ex virtute luminis intellectus agentis possit homo procedere ad intelligendum effectus per causas, et causas per effectus, et similia per similia, et contraria per contraria. sic igitur, licet Christus non fuerit omnia expertus, ex his tamen quae expertus est, in omnium devenit notitiam, PT. Q. 12. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 117. Art. 1 c; SS. Q. 9. Art. 2 ob. 2; PT. Q. 9. Art. 3 ob. 1 and Art. 4 ad 3; PT. Q. 10 pr.; PT. Q. 11 pr.; PT. Q. 12 pr. and Art. 3 ad 3; Qu. Anim. 15 c; Verit. 17. 5 ad 4; Hebr. 5. 2; et passim. — (c), **scientia angelica seu angelorum, scientia beata seu beatitudinis seu beatorum** and **scientia Dei seu divina,** *the knowledge of the angels, that of the blessed in heaven,* and *the knowledge of God* or *about God.* Homo autem est in potentia ad scientiam beatorum, quae in Dei visione consistit; et ad eam ordinatur sicut ad finem, PT. Q. 9. Art. 2 c; uno modo scientia divina dicitur, quam Deus habet, alio modo, quia est de rebus divinis, 1 Met. 3 f. Cf. **scientia divina** under 1. Cf. PP. Q. 14 pr.; PP. Q. 14. Art. 1 ad 1 and 2; PP. Q. 14. Art. 3 ob. 1; PP. Q. 11. Art. 4 ob. 2 and c; PP. Q. 12. Art. 2 ob. 1; C. G. 1. 48, 55, and 57; 1 Met. 3 f; et passim. — (d), **scientia angelorum,** see *scientia angelica.* — (e), **scientia approbationis, scientia simplicis intellegentiae seu notitiae,** and **scientia visionis,** *the divine knowledge of things ordained to existence, which are good, knowledge of both possible* and *real things according to a kind of simple representation* or *understanding* (cf. *scientia absoluta*), and *knowledge of things ordained to real existence, even though morally evil, in the manner of objective consideration* and *contemplation.* Scientia simplicis notitiae et visionis nullam differentiam important ex parte scientis, sed solum ex parte rei scitae; dicitur enim scientia visionis in Deo ad similitudinem visus corporalis qui res extra se positas intuetur, unde per scientiam visionis Deus scire non dicitur nisi quae sunt extra ipsum, quae sunt vel praesentia vel praeterita vel futura, sed scientia simplicis notitiae etiam est eorum, quae nec sunt nec erunt nec fuerunt, Verit. 2. 9 ad 2. Cf. PP. Q. 14. Art. 8 c and Art. 9 c; PP. Q. 19. Art. 11 ad 1; PT. Q. 10. Art. 2 ad 2; C. G. 1. 69; 1 Sent. 39. 1. 2 c; 1 Sent. 40. 4. 1 ad 1; 4 Sent. 49. 2. 5 ad 1; Verit. 8. 4 c; Verit. 20. 4 ad 1; Quodl. 3. 2. 3 c; Hebr. 5. 2; et passim. — (f), **scientia beata,** see *scientia angelica.* — (g), **scientia beatitudinis,** see *scientia angelica.* — (h), **scientia beatorum,** see *scientia angelica.* — (i), **scientia certa** and **scientia incerta,** *certain* and *uncertain knowledge.* Cf. Univ. 2. — (j), **scientia collativa,** see *scientia absoluta.* — (k), **scientia completa seu perfecta** and **scientia incompleta seu imperfecta seu inchoata,** *the complete* or *completed* or *perfect knowledge,* and *the incomplete* or *imperfect knowledge* or *knowledge begun.* Actus autem perfectus ad quem pervenit intellectus est scientia completa, per quam distincte et determinate res cognoscuntur; actus autem incompletus est scientia imperfecta, per quam sciuntur res indistincte sub quadam confusione, PP. Q. 85. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 4 ad 3; 1 Phys. 1 b; 1 Meteor. 1 a; C. G. 1. 56. — (l), **scientia comprehensiva seu supersubstantialis,** *the comprehensive* or *supersubstantial knowledge,* i.e., that which surpasses a created substance. Comprehenditur autem illius essentia, cum ita perfecte cognoscitur, sicut cognoscibilis est, . . ., unde nulla creatura potest pertingere ad perfectum modum cognitionis ipsius, quem nominavit supersubstantialem scientiam, et hoc esset eum comprehendere, Nom. 1. 1. — (m), **scientia conclusionum,** *the science* or *knowledge of conclusions.* Intellectus enim cognoscit principia naturaliter; et ex hac cognitione causatur in homine scientia conclusionum, quae non cognoscuntur naturaliter ab homine, sed per inventionem, vel doctrinam, PP. Q. 60. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 9 c. — (n), **scientia coniecturalis,** *conjectural knowledge.* Cf. 1 Sent. 38. 1. 5 c. — (o), **scientia connaturalis,** see *scientia adquisita.* — (p), **scientia creata** and **scientia increata,** *the created* or *creatural knowledge* and *the uncreated* or *divine knowledge.* Scientia est secundum modum cognoscentis; scitum enim est in sciente secundum modum scientis. et ideo cum modus divinae essentiae sit altior quam modus quo creaturae sunt, scientia divina non habet modum scientiae creaturae, ut scilicet sit universalis vel particularis, vel in habitu vel in potentia vel secundum aliquem talem modum disposita, PP. Q. 14. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 9. Art. 3 c; Verit. 20. 1 c. — (q), **scientia credendorum, scientia desiderandorum,** and **scientia operandorum,** *the knowledge of believable things, that of desirable things,* and *that of things to be done.* Primum docetur in symbolo, ubi traditur scientia de articulis fidei, secundum in oratione dominica, tertium autem in lege, Praec. pr. — (r), **scientia demonstrativa, scientia dialectica,** and **scientia indemonstrabilis,** *the science that proves with complete certainty* or *the science about proof,* which forms a part of logic, *the science that gives only probability* and *the unprovable knowledge,* i.e., *intuitive.* In scientiis demonstrativis in quibus principia necessaria sunt causae conclusionum necessariarum, PP. Q. 44. Art. 1 ad 2; opinio ex syllogismo dialectico causata, est via ad scientiam

quae per demonstrationem acquiritur, PT. Q. 9. Art. 3 ad 2; scientiae demonstrativae sunt circa necessaria, quae impossibile est aliter se habere, 1 Eth. 16 b; alius modus procedendi in scientiis est ex probabilibus ad opinionem faciendam, quod pertinet ad dialecticam, SS. Q. 48. Art. 1 c; scientia indemonstrabilis nihil aliud est quam certa existimatio immediatae propositionis, 1 Anal. 44 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 7 c; PP. Q. 44. Art. 1 ad 2; PS. Q. 14. Art. 6 ob. 3; SS. Q. 48. Art. 1 c; SS. Q. 51. Art. 2 ad 3 and Art. 4 ad 2; SS. Q. 53. Art. 4 c; PT. Q. 9. Art. 3 ad 2; C. G. 2. 61; 1 Anal. 1 b, 4 i, 5 e, 7 d, 9 a, 18 g, 20 d, 35 a, 42 b, and 44 c; 2 Phys. 15 d; 4 Met. 4 b; 1 Eth. 3 a and 16 b; 6 Eth. 1 k; et passim. — (s), **scientia desiderandorum**, see *scientia credendorum.* — (t), **scientia despotica seu dominativa** and **scientia servilis**, *the imperial* or *domineering and servile* or *slavish knowledge*, i.e., *the knowledge to rule over other men* and *that to do servile* or *slavish work for others.* (Scientia) per quam aliquis scit facere quaedam ministeria, quae ancillae facere consueverunt vel alii servi, 1Pol. 5 d; (scientia) per quam aliquis scit bene uti servis, non autem illa per quam aliquis adquirit servos, 1 Pol. 5 e. Cf. 1 Pol. 2 e, 5 a and d-g. — (u), **scientia dialectica**, see *scientia demonstrativa.* — (v), **scientia discursiva**, see *scientia absoluta.* — (w), **scientia divina**, see *scientia angelica.* — (x), **scientia dominativa**, see *scientia despotica.* — (y), **scientia experientiae**, see *scientia adquisita.* — (z), **scientia experimentalis**, see *scientia adquisita.* — (a^{2}), **scientia imperfecta**, see *scientia completa.* — (b^{2}), **scientia incerta**, see *scientia certa.* — (c^{2}), **scientia inchoata**, see *scientia completa.* — (d^{2}), **scientia incompleta**, see *scientia completa.* — (e^{2}), **scientia increata**, see *scientia creata.* — (f^{2}), **scientia indemonstrabilis**, see *scientia demonstrativa.* — (g^{2}), **scientia indita**, see *scientia adquisita.* — (h^{2}), **scientia infusa**, see *scientia adquisita.* — (i^{2}), **scientia innata**, see *scientia adquisita.* — (j^{2}), **scientia magica**, *the art of magic.* Cf. Quodl. 4. 9. 16 a and c. — (k^{2}), **scientia naturalis**, see *scientia adquisita.* — (l^{2}), **scientia operandorum**, see *scientia credendorum.* — (m^{2}), **scientia perfecta**, see *scientia completa.* — (n^{2}), **scientia ratiocinativa**, see *scientia absoluta.* — (o^{2}), **scientia servilis**, see *scientia despotica.* — (p^{2}), **scientia simplex**, see *scientia absoluta.* — (q^{2}), **scientia simplicis intellegentiae**, see *scientia approbationis.* — (r^{2}), **scientia simplicis notitiae**, see *scientia approbationis.* — (s^{2}), **scientia supersubstantialis**, see *scientia comprehensiva.* — (t^{2}), **scientia visionis**, see *scientia approbationis.* — **naturaliter unusquisque desiderat scientiam** (1 Met. 1 a), the translation of the Aristotelian passage: *πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ἐρέγονται φύσει* (Metaph. I. 1. 9. 80. a. 22), *every man by nature desires knowledge.* Cf. *scire* under 2. — **quanto scientia est perfectior, tanto est magis unita** (PT. Q. 11. Art. 6 ob. 1), *the more perfect a knowledge is, the more unified it is in itself*, i.e., *tanto minus est distincta per plures habitus*, PT. Q. 11. Art. 6 ob. 1; PT. Q. 11. Art. 6 ad 1.

scientiālis, e, *adj.*, *belonging to* or *concerned with science, producing knowledge, scientific*, synonym of *scientificus*, does not occur in the Summa Theologica. Cf. 1 Anal. 4 g and 14 d; 1 Perih. 1 a; 6 Eth. 3 c; Log. 4. 1. On **demonstratio scientialis**, see *demonstratio* under 2; on **syllogismus scientialis**, see *syllogismus.*

scientificus, a, um, *adj.*, (1) *belonging to* or *concerned with science, producing knowledge, scientific*, synonym of *scientialis*, (2) *scientifically educated, learned.* — (1), ponit artem esse virtutem; nec tamen connumerat eam virtutibus speculativis, quarum subiectum ponit scientificam partem animae, PS. Q. 57. Art. 3 a; quia est scientifica, id est, faciens scire, 1 Anal. 14 d. On **demonstratio scientifica**, see *demonstratio* under 2; on **ratio scientifica**, see *ratio* under 3. — **scientificum** sc. **genus** seu **principium**, the translation of Aristotelian *ἐπιστομονικόν* (Eth. Nic. VI. 2, 1139. a. 12), *the habitus* or *the faculty for receiving the habitus to know necessary things.* Ratiocinativum contra scientificum dividitur, Trin. 2. 2. 1 ob. 4. Cf. PP. Q. 79. Art. 9 ob. 3 and ad 3; 3 Sent. 17. 1. 1. 3 ob. 3; Verit. 15. 2. ob. 3 and ad 3; 2 Anim. 4 f; 1 Met. 1 m; 6 Eth. 1 k, 2 l, and 4 l. — (2), sicut aliquis parvae scientiae magis certificatur de eo quod audit ab aliquo scientifico quam de eo quod sibi secundum suam rationem videtur, SS. Q. 4. Art. 8 ad 2.

scilicet, *adv.*, (1) lit., *it is evident, plain, clear*, or *manifest; of course, naturally, evidently, certainly, undoubtedly*, (2) transf., *namely, to wit, that is to say*, (3) *evidently, because.* — (1), dum scilicet appetimus ea quae per corporis sensus apprehenduntur, PP. Q. 81. Art. 1 ad 1; unum scilicet quod est ipsa virtus intellectualis, quod quidem principium est etiam in intelligente in potentia, PP. Q. 105. Art. 3 c. — (2). uno modo ex parte materia, eo scilicet quod vel non habet materiam, PP. Q. 97. Art. 3 c; sed angelus statim a principio factus est habitator loci beatorum, scilicet caeli empyrei, PP. Q. 102. Art. 2 ob. 1; Ambrosius loquitur de dilectione quantum ad beneficia quae pertinent ad communicationem gratiae scilicet de instructione morum, SS. Q. 26. Art. 8 ad 2. Cf. PS. Q. 4. Art. 7; PS. Q. 4. Art. 8; PS. Q. 6. Art. 4; SS. Q. 26. Art. 6; PT. Q. 22. Art. 6 c. — (3), perfectam igitur cognitionem finis sequitur voluntarium secundum rationem perfectam, prout scilicet apprehenso fine aliquis potest deliberans de fine et de his quae sunt ad finem, PS. Q. 6. Art. 2 c.

scindo, ere, scidi, scissum, 3, *v. a.*, (1) *to cut, tear, rend*, or *break asunder; to split, cleave, divide*, (2) *to divide*, used *fig.* — (1), sic enim videmus quod securis, scindendo lignum, PP. Q. 45. Art. 5 c; mystice autem per vitulam de armento significatur caro Christi, quae non traxit iugum, quia non fecit peccatum, nec terram scidit vomere, PS. Q. 105. Art. 2 ad 12; scilicet quod velum templi est scissum, PT. Q. 44. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 105. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 6; PS. Q. 103. Art. 3; PT. Q. 44. Art. 4; PT. Q. 62. Art. 1 (bis); PTS. Q. 82. Art. 4. — (2), aestimo, propter hoc permissam esse mortem Ioannis, et eo sublato de medio, Christum maxime praedicare coepisse, ut omnis multitudinis affectio ad Christum transiret, et non ultra his quae de utroque erant, sententiis scinderetur, PT. Q. 38. Art. 5 ad 2.

scintilla, ae, *f.*, *a spark*; trop., *a spark, glimmer, faint trace.* Arius in Alexandria una scintilla fuit; sed quoniam non statim oppressus est, totum orbem eius flamma populata est, SS. Q. 11. Art. 3 c; haec virtus (intellectus) scintilla convenienter dicitur, quod, sicut scintilla est modicum quid ex igne evolans, ita haec virtus est quaedam modica participatio intellectualitatis, 2 Sent. 39. 3. 1 c. Cf. PTS. Q. 82. Art. 3, in quot.; Trin. pr. — Kinds of *scintilla* are: (a), **scintilla conscientiae**, *a spark of conscience.* Sicut scintilla est id quod purius est de igne et quod supervolat toti igni, ita synteresis est id quod supremum in conscientiae iudicio reperitur, et secundum hanc metaphoram synteresis scintilla conscientiae dicitur, Verit. 17. 2 ad 3. — (b), **scintilla rationis**, *the spark of reason.* Sicut scintilla est modicum quid ex igne evolans, ita haec virtus est quaedam modica participatio intellectualitatis respectu eius quod de intellectualitate in angelo est; et propter hoc etiam superior pars rationis scintilla dicitur, quia in natura rationali supremum est, 2 Sent. 19. 3. 1 c. Cf. 2 Sent. 19. 3. 1 a.

scio, īre, īvi, ītum, 4, (1) *to know* in the narrower and proper sense of the word, i.e., to know something from its principles, to know something with certainty as necessarily true, as distinct from *cognoscere*, (2) *know* in the broad sense of the word, i.e., to know intellectually, synonym of *cognoscere*, the opposite of *nescire.* — (1), proprius et perfectius sciendi modus, 1 Anal. 4 e; scire dicimur unumquodque, cum causam eius cognoscimus, C. G. 1. 49; scire aliquid non dicimur, nisi cognoscamus quod impossibile est aliter se habere, C. G. 3. 39; cum scire nihil aliud esse videatur quam intellegere veritatem alicuius conclusionis per demonstrationem, 1 Anal. 4 f; scire (refertur) ad demonstrationes, 1 Phys. 1 a. Cf. PP. Q. 13. Art. 8; PP. Q. 14. Art. 7 (ter); PP. Q. 54. Art. 4c; PS. Q. 3. Art. 2 c; PTS. Q. 28. Art. 1; et passim. — Kinds of *scire* in this sense are: (a), **scire addiscendo** and **scire inveniendo**,

to know by learning and *to know by experimenting*. Quamcumque veritatem aliquis scit, aut cognoscit eam naturaliter sicut nos cognoscimus prima principia; aut accipiendo ab alio sicut quae scimus addiscendo; aut experientia longi temporis sicut scimus inveniendo, PP. Q. 64. Art. 1 ob. 5. — (b), **scire in actu, scire in habitu,** and **scire in potentia,** *to know actually, to have science in the form of a habitus,* and *according to potentiality*. Cf. 2 Sent. 24. 3. 3 c; 1 Phys. 1 b. — (c), **scire in habitu,** see *scire in actu*. — (d), **scire in particulari** and **scire in universali,** *to know something in particular* and *to know something in general*. Sic cognoscere singulare in causis universalibus non est cognoscere ipsum ut est singulare, hoc est, ut est hic et nunc; astrologus enim cognoscens eclipsim futuram per computationem caelestium motuum, scit eam in universali, et non prout est hic et nunc, nisi per sensum accipiat, PP. Q. 57. Art. 2 c. Cf. 2 Sent. 24. 3. 3 c. — (e), **scire in potentia,** see *scire in actu*. — (f), **scire in universali,** see *scire in particulari*. — (g), **scire inveniendo,** see *scire addiscendo*. — (h), **scire per effectum seu quia** and **scire propter quid,** *to know the existence of a cause by the effect and the nature of an effect by its causes,* or *to know the existence* and *the reasons why,* or *to know in an a posteriori manner* and *in an a priori manner*. Cf. 1 Anal. 4 e and 23 a. — (i), **scire perfecte,** *to know in a perfect manner*. Tunc perfecte nos scire arbitramur, quando primam causam cognoscimus, C. G. 3. 25. Cf. PP. Q. 14. Art. 6; PT. Q. 30. Art. 2. — (j), **scire propter quid,** see *scire per effectum*. — (k), **scire quia,** see *scire per effectum*. — (2), sed ea quae sunt fidei non sunt demonstrabilia, quia demonstratio facit scire, fides autem de non apparentibus est, (ob. 1), ... sed de Deo non possumus scire quid est, sed solum quid non est, PP. Q. 2. Art. 2 ob. 2; dicimur etiam aliquo modo scire ipsa principia indemonstrabilia, quorum non est accipere causam, 1 Anal. 4 e. Cf. PP. Q. 1. Art. 1; PP. Q. 3 pr. (bis); PP. Q. 12. Art. 8 (passim); PP. Q. 79. Art. 10; 3 Sent. 28. 1. 6 c; et passim. On **modus sciendi,** see *modus* under 2. — Kinds of *scire* in this sense are the following: (a), **scire demonstrative seu ex necessitate** and **scire probabiliter,** *to know something as being true of necessity* and *something as being probably true*. Per hunc modum etiam ea quae unus scit demonstrative, alii possunt prophetice revelari, SS. Q. 171. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 7 ad 2 and ad 3; PP. Q. 14. Art. 3; PP. Q. 19. Art. 3 (bis); PP. Q. 46. Art. 2 ob. 8; 2 Anal. 1 d; et passim. — (b), **scire ex necessitate,** see *scire demonstrative*. — (c), **scire explicite,** *to know something in an explicit manner*. Quamvis non omnes sciant explicite virtutem sacrificiorum, sciunt tamen implicite; sicut et habent fidem implicitam, SS. Q. 85. Art. 4 ad 2. — (d), **scire immaterialiter** and **scire materialiter,** *to know something in an immaterial* or *incorporeal way* and *to know something in a material way,* or *to know something according to its matter*. Sicut scit materialia immaterialiter et composita simpliciter, PP. Q. 14. Art. 14 c; quod materialiter cognoscitur, quod est sicut materiale obiectum, SS. Q. 1. Art. 1 c. Cf. C. G. 1. 77. — (e), **scire indistincte,** *to know something in an indistinct manner*. Actus autem perfectus ad quem pervenit intellectus est scientia completa, per quam distincte et determinate res cognoscuntur; actus autem incompletus est scientia imperfecta per quam sciuntur res indistincte sub quadam confusione, PP. Q. 85. Art. 3 c. Cf. 1 Phys. 1 b. — (f), **scire materialiter,** see *scire immaterialiter*. — (g), **scire per accidens seu secundum accidens** and **scire per se,** *to know something because of something else* or *to know by accident* and *to know something according to its essence* or *as such*. Scito aliquo per se dicimur scire illud, quod accidit et quocumque modo, 1 Anal. 4 a. Cf. 1 Anal. 4 b. — (h), **scire per se,** see *scire per accidens*. — (i), **scire probabiliter,** see *scire demonstrative*. — (j), **scire secundum accidens,** see *scire per accidens*. — (k), **scire secundum quid** and **scire simpliciter,** *to know something with respect to something* or *in a certain respect* and *to know something simply* or *absolutely*. Aliquid dicimur scire simpliciter quando scimus illud in seipso. dicimur scire aliquid secundum quid, quando scimus illud in alio in quo est, vel sicut pars in toto, sicut si scientes domum diceremur scire parietem, vel sicut accidens in subiecto, sicut si scientes Corsicum diceremur scire venientem, vel sicut effectus in causa, sicut dictum est supra, quod conclusionem praescimus in principiis, vel quocumque simili modo, 1 Anal. 4 a. Cf. 1 Anal. 4 b. — (l), **scire simpliciter,** see *scire secundum quid*. — **omnibus hominibus naturaliter desiderium inest ad sciendum,** 1 Met. 1 a, the translation of the Aristotelian passage: πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει (Metaph. I. 1, 980. a. 22), *all men have by nature a desire for knowing* or *knowledge*. Cf. *scientia* under 2. — **sciens,** entis, *P. a., knowing*. Scientia requirit similitudinem inter scientem et scitum, PP. Q. 14. Art. 9 ob. 1. Cf. PP. Q. 105. Art. 7; PT. Q. 13. Art. 1 (ter); PT. Q. 15. Art. 10; PTS. Q. 9. Art. 4; PTS. Q. 39. Art. 3; et passim. — **scītus,** a, um, *P. a., known*. Sed ea ratione non potest simul idem et secundum idem esse scitum et creditum, quia "scitum" est visum, et "creditum" est non visum, SS. Q. 1. Art. 5 ad 4. Cf. PP. Q. 14. Art. 9 (bis); SS. Q. 1. Art. 5 (passim); SS. Q. 2. Art. 9 (ter); SS. Q. 5. Art. 1; PT. Q. 13. Art. 1 (ter); et passim. — **scienter,** *adv., knowingly, understandingly; wisely, skillfully, expertly*. Est tamen provisus a domino, qui eos scienter, sic ad unum locum mittit, ut unus de alio nesciat, PP. Q. 22. Art. 2 ad 1; sibi etiam aliquis quandoque scienter et violenter infert nocumentum, PS. Q. 73. Art. 8 ad 2. Cf. PS. Q. 78. Art. 1 (passim); SS. Q. 37. Art. 1 (bis); SS. Q. 77. Art. 2 (bis); PTS. Q. 64. Art. 4 (ter); et passim.

Scīpio, ōnis, *m., Scipio,* Publius Cornelius Scipio Africanus the Younger, conqueror of the Carthaginians in the third Punic War (146 B.C.). The **Somnium Scipionis,** *the dream of Scipio*. Cicero closes the *De Republica* with the *Dream of Scipio* which extends the theme beyond the world and the brief span of human life into the universe and eternity. Macrobius lib. I, *In somn*. Scip. ponit septem partes fortitudinis, SS. Q. 128. Art. 1 ob. 6. Cf. PP. Q. 32. Art. 1; SS. Q. 49. Art. 3; SS. Q. 114. Art. 2; SS. Q. 128. Art. 1; SS. Q. 151. Art. 2; et passim.

sciscitor, āri, ātus, 1, *v. dep. a., to ask, inquire, question, examine, interrogate*. Ut dicit Nicolaus Papa I, et habetur, vii, qu. I, cap. "Sciscitaris," SS. Q. 185. Art. 5 c.

scissio, ōnis, *f., a cleaving, dividing, scission* of a number. Sicut Isidorus dicit, nomen schismatis a scissura animorum vocatum est, scissio autem unitati opponitur, SS. Q. 39. Art. 1 c.

scissūra, ae, *f., a tearing, rending; a rent, cleft, scissure*. Videtur quod schisma non sit peccatum speciale; schisma enim, ut Pelagius I papa dicit, scissuram sanat. sed omne peccatum scissuram quamdam facit, secundum illud Isa. LIX, 2, (ob. 1), . . ., nomen schismatis a scissura animorum vocatum est, SS. Q. 39. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 42. Art. 1.

scissus, a, um, *P. a., split, rent, broken asunder*. Et Gregorius dicit quod cum tranquillitatem mentis ira diverberat dilaniatam quodammodo scissamque perturbat, SS. Q. 158. Art. 1 ob. 2.

scopus, (σκοπός), i, *m., a watching*. Graecum est enim: epi (ἐπί) quippe super; scopos (σκοπός) vero intentio est, SS. Q. 185. Art. 1 ad 1.

scortum, i, *n., a prostitute, harlot*. Sed quod homo sit eunuchus, vel ex scorto natus, PS. Q. 105. Art. 3 ob. 2.

scrība, ae, *m.,* (1) *a notary,* (2) *a Scribe,* a doctor of the Jewish law, one whose duty it was to guard and expound the sacred text. — (1), ideo libellus scribebatur, ut mora interveniente, et consilio scribarum dissuadente, vir a proposito repudiandi desisteret, PTS. Q. 67. Art. 7 c. — (2), in quorum prohibitione Scribae et Pharisaei intellegebant nisi exteriorem actum prohibitum, PS. Q. 107. Art. 2 c; Dominus circa illa legis praecepta ad impletionem apposuit in quibus Scribae et Pharisaei non rectum intellectum habebant,

PS. Q. 108. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 36. Art. 3; PT. Q. 42. Art. 2 (passim); PT. Q. 45. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 5.

scrībo, ere, psi, ptum, 3, *v. a.*, *to write*, (1) in gen., (2) in Eccl. Lat. as a formula of quotation from the Scripture: *scriptum est*, i.e., it is written in Holy Scripture. — (1), nam ethos quod apud nos morem significat, quandoque habet primam longam, et scribitur per η graecam litteram, PS. Q. 58. Art. 1 c; lex ad hoc scribitur ut sententia legislatoris manifestetur, (ob. 3), . . ., leges autem scribuntur ad utriusque iuris declarationem, SS. Q. 60. Art. 5 c; sed contra est quod Augustinus scribit Bonifacio Contra Pelagianos, PT. Q. 73. Art. 3 a; Leo Papa scribit Dioscoro Alexandrino episcopo, PT. Q. 83. Art. 2 ob. 4; multa sunt a Domino facta vel dicta, quae Evangelistae non scripserunt, PT. Q. 83. Art. 4 ad 2; videtur quod causa repudii debebant in libello scribi, . . ., ergo illas oportebat scribere in libello, (ob. 1), . . ., causae repudii in speciali non scribebantur in libello, PTS. Q. 67. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 40. Art. 2; PT. Q. 51. Art. 2; PT. Q. 67. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 7 (passim); et passim. — (2), sed Deus videtur esse figuratus, cum scriptum sit, Gen., I, 26, PP. Q. 3. Art. 1 ob. 2; cum scriptum sit psal. CI. 26, PP. Q. 91. Art. 4 c; si enim de Ioanne scriptum est quod Spiritu sancto replebitur ab utero matris suae, PT. Q. 39. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 4; PP. Q. 64. Art. 3; SS. Q. 83. Art. 9; PT. Q. 36. Art. 5; PTS. Q. 2. Art. 5; et passim. — **scribens**, entis, *P. a.*, *writing*. Gregorius enim scribens Ianuario episcopo, PT. Q. 72. Art. 11 ob. 1: Pharisaei male interpretabantur, scribentes in membranis decalogum Moysi, PS. Q. 102. Art. 6 ad 7. Cf. PT. Q. 37. Art. 7; PT. Q. 66. Art. 8; PT. Q. 68. Art. 9 (bis); PT. Q. 72. Art. 11 ob. 1; PT. Q. 89. Art. 3 (bis). — **scriptus**, a, um, *P. a.*, *written*. Unde quia lex natura est cordibus impressa, non oportuit dispensationem eorum quae ad legem naturae pertinent, lege scripta dari, PTS. Q. 65. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 94. Art. 5 (bis); PS. Q. 94. Art. 6; PS. Q. 106. Art. 2; SS. Q. 60. Art. 5 (passim); PT. Q. 61. Art. 3 ad 2. — **scriptus libellus repudii**, *a written bill of divorce*. Quia per libellum repudii scriptum a poena legis absolvebantur, PTS. Q. 67. Art. 7 ob. 1. — **scriptum**, i, *n.*, *written statement*. Sed talis accusatio potest et verbis et scripto fieri, PTS. Q. 55. Art. 10 ad 1. Cf. PS. Q. 91. Art. 1; SS. Q. 57. Art. 1 ad 2; PT. Q. 42 pr. — *plural*, utrum accusatio sit facienda in scriptis, SS. Q. 68 pr.; per scripta nullius accusatio suscipiatur, SS. Q. 68. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 106. Art. 1; PT. Q. 25. Art. 3.

scriptor, ōris, *m.*, (1) *one who writes, a writer, composer, reporter, narrator*, (2) *a person writing anything*. — (1), et ideo scriptores locorum de hoc loco mentionem non fecerunt, PP. Q. 102. Art. 1 ad 3; puta si bonus cantor bonum amet scriptorem, PS. Q. 27. Art. 3 ad 2; puta cum scriptor ex ira proicit pennam, vel eques percutit equum, PS. Q. 46. Art. 7 ob. 1; nec quod scriptores earum mendacium dixerint, SS. Q. 110. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 46. Art. 9. — (2), sicut scriptor non consiliator quomodo debeat trahere litteras, PS. Q. 14. Art. 4 c.

scriptūra, ae, *f.*, (1) *writing, hand-writing, written presentation*, (2) *a writing, a written book, a written work*, (3) *Sacred Scripture* both in the collective sense of the word and in that of a single writing, (4) *a scriptural passage*. — (1), Scriptura enim adinventa est ad subveniendum humanae memoriae circa praeterita, (ob. 1), . . ., sed scriptura ad hoc videtur esse utilis, ut absentibus aliquid significetur, SS. Q. 68. Art. 2 ob. 2; scriptura enim inventa est ad hoc quod doctrina commendetur memoriae in futurum, (ob. 1), . . ., scriptura enim ordinatur ad impressionem doctrinae in cordibus auditorum sicut ad finem, PT. Q. 42. Art. 4 c; agit de significatione scripturae, 1 Perih. 2 a. Cf. PP. Q. 24. Art. 1 c; PP. Q. 24. Art. 3 ob. 3; SS. Q. 60. Art. 5 (passim); SS. Q. 68. Art. 2 (passim); PT. Q. 42. Art. 4 ob. 1; et passim. — (2), scriptura autem divinitus inspirata non pertinente ad philosophicas disciplinas, quae sunt secundum rationem humanam inventae, PP. Q. 1. Art. 1 a; extenditur per firmitatem scripturae, PS. Q. 90. Art. 4 ad 3; qui scripturae apostolorum de Christo credere noluerunt, PT. Q. 42. Art. 4 ad 3; in auctoritate alicuius scripturae, C. G. 1. 2. Cf. PP. Q. 1. Art. 10; SS. Q. 1. Art. 10; SS. Q. 174. Art. 6; PT. Q. 36. Art. 5; PT. Q. 67. Art. 7; et passim. On **lex scripturae**, see *lex* under 1; on **veritas sacrae scripturae**, see *veritas* under 1. — Kinds of *scriptura* in this sense are: (a), **scriptura apocrypha**, and **scriptura authentica**, *the apocryphal* or *unauthentic writing* and *the authentic writing*. Ut Faustus haereticus per quasdam scripturas apocryphas asserebat, PT. Q. 31. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 31. Art. 2 c; PP. Q. 31. Art. 4 c; PT. Q. 36. Art. 5 ad 4. — (b), **scriptura authentica**, see *scriptura apocrypha*. — (c), **scriptura canonica**, *the writing accepted in the official canon of the Bible*, drawn up at Council of Carthage. Auctoritatibus autem canonicae Scripturae utitur proprie et ex necessitate argumentando, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2. Cf. PP. Q. 35. Art. 2 c; PP. Q. 89. Art. 8 ad 2; PS. Q. 103. Art. 4 ad 2; Verit. 4. 3 c; Quodl. 9. 7. 16; et passim. — (d), **scriptura divina, seu sacra**, *divine* or *sacred scripture*, i.e., inspired by God. Cum Scriptura divina multipliciter exponi possit, PP. Q. 68. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 1 ad 1; PP. Q. 32. Art. 2 ad 1; PP. Q. 105. Art. 5 c; C. G. 1. 3; C. G. 2. 79; et passim. — (e), **scriptura evangelica**, *the writings of the gospels* or *of the new law*. In contrarium est evangelicae scripturae auctoritas, PT. Q. 45. Art. 3 a. Cf. PT. Q. 45. Art. 4 a; C. G. 4. 32. — (f), **scriptura sacra**, see *scriptura divina*. — (3), huiusmodi autem dicuntur de Deo in Scriptura, (ob. 3), . . ., huiusmodi dicuntur de Deo in Scripturis metaphorice, PP. Q. 9. Art. 1 ad 3; metaphorice in Scripturis nominatur, PP. Q. 10. Art. 1 ad 4; ex usu Scripturae, PP. Q. 36. Art. 1 c; sensum Scripturae esse, PP. Q. 68. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 1 ad 3; PP. Q. 29. Art. 3 ad 1; PP. Q. 93. Art. 6 ad 2; 4 Sent. 45. 1. 1. 1 ad 2; Quodl. 9. 7. 16 c; et passim. On **canon Scripturae**, see *canon* under 2. — (4), multiplicitas enim sensuum in una scriptura parit confusionem et deceptionem, PP. Q. 1. Art. 10 ob. 1.

scriptus, a, um, *P. a.*, see *scribo*.

scrūtātor, ōris, *m.*, *a searcher, scrutinizer, examiner, investigator*. In iudicio Dei semper recipiuntur redeuntes, quia Deus scrutator est cordium et vere redeuntes cognoscit, SS. Q. 11. Art. 4 ad 1.

scrūtor, āri, ātus, *v. dep. a.*, fig., (1) *to search, examine thoroughly, explore*, (2) *to read carefully, scrutinize*. — (1), libero arbitrio homo exquirit, et scrutatur, et iudicat, et disponit, PS. Q. 17. Art. 6 in quot.; sed contra est quod Augustinus dicit super illud psal. VII: scrutans corda et renes Deus, PS. Q. 34. Art. 4 a; sed apud Deum, qui corda scrutatur, potest hoc ad praemium deputari, sicut Lucia dixit, SS. Q. 124. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 45. Art. 1 c in quot.; PT. Q. 21. Art. 4, in quot. — (2), post sepulturam enim erat necesse et testamenta scrutari, et hereditatis divisionem, et alia huiusmodi, SS. Q. 101. Art. 4 ad 2.

sculptile, is, *n.*, *a carved image, statue*. Et loquitur de sculptilibus et imaginibus, SS. Q. 94. Art. 2 a; secundo dicitur: non facies tibi sculptile, SS. Q. 122. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 100. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 4 (passim); PS. Q. 100. Art. 5.

sculptūra, ae, *f.*, *a cutting out, carving in relief, sculpture*. Non prohibetur illo praecepto facere quamcumque sculpturam vel similitudinem, sed facere ad adorandum, PT. Q. 25. Art. 3 ad 1.

sculptus, a, um, *P. a.*, *carved, cut, graven, chiseled* in stone, brass, wood, etc. Inconvenienter igitur in tabernaculo vel in templo fuerunt sculptae imagines Cherubim, PS. Q. 102. Art. 4 ob. 6; sic ergo dicendum est quod imagini Christi, inquantum est res quaedam, puta lignum sculptum vel pictum nulla reverentia exhibetur, (c), . . ., non potest contingere de imagine sculpta vel picta in materia sensibili, PT. Q. 25. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (bis).

scurrīlis, e, *adj.*, *scurrilous*. Isidorus ponit quatuor, scilicet turpiloquia, scurrilia, ludicra, stultiloquia, (ob. 4), . . ., quia enim luxuria

inconsiderationem et praecipitationem causat, consequens est quod faciat prorumpere in verba leviter et inconsiderata dicta, quae dicuntur scurrilia, SS. Q. 153. Art. 5 ad 4.

scurrīlitas, ātis, *buffoonery, scurrility.* Videtur quod inconvenienter assignentur gulae quinque filiae, scilicet, inepta laetitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium, (ob. 1), . . ., ponit scurrilitatem filiam luxuriae, (ob. 3), . . ., quantum ad inordinatum actum; et sic ponitur scurrilitas, id est, iocularitas quaedam proveniens ex defectu rationis, . . ., unde Eph. V, super illud: aut stultiloquium, aut scurrilitas, dicit Glossa interl. quod "a stultis curialitas dicitur, id est, iocularitas, quae risum movere solet. quamvis possit utrumque horum referri ad verba in quibus contingit vel ratione superfluitatis quod pertinet ad multiloquium, vel ratione inhonestatis, quod pertinet ad scurrilitatem, (c), . . ., scurrilitas procedit quidem ex actu gulae, SS. Q. 148. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 154. Art. 4 (bis); SS. Q. 168. Art. 2 (bis); SS. Q. 168. Art. 3.

scūtum, i, *n., a shield,* i.e., *a defense, protection, shelter,* used fig., used in the S.T. only in quot. Ut discas quam magnum bonum est ieiunium, et quale scutum est adversus diabolum, PT. Q. 40. Art. 2 ob. 3, in quot. Cf. PT. Q. 41. Art. 3, in quot.

scyphus, i, *m., a cup, goblet* (cf.: *calix, poculum*). See contra est quod extra, *De celebr. missarum,* cap. litteras, punitur sacerdos qui in pane fermentato et scypho ligneo missarum solemnia celebrare praesumpsit, PT. Q. 74. Art. 4 a.

Scytha, ae, *m., a Scythian.* In Christo Iesu non est masculus et femina, barbarus et Scytha, PT. Q. 66. Art. 10 ob. 3.

sē, *pron. reflex.,* see *sui.*

Sebastiānus, i, *m., Sebastian,* military martyr at Rome under Diocletian. Sicut beatus Sebastianus Christianorum animos, quos in tormentis videbat deficere, confortabat, SS. Q. 10. Art. 10 ad 2.

sēcerno, ere, crēvi, crētum, 3, *v. a.,* (1) lit., *to separate, put apart,* (2) fig., (a) *to separate, set apart,* (b) *to discern, distinguish.* — (1), si autem non tota multitudo peccavit, sed pro parte, tunc si possunt mali secerni a bonis, debet in eos vindicta exerceri, SS. Q. 108. Art. 1 ad 5. — (2) (a), et similiter intellectus angeli, licet connaturale sit ei cognoscere esse concretum in aliqua natura, tamen potest ipsum esse secernere per intellectum, dum cognoscit quod aliud est ipse, et aliud est eius esse, PP. Q. 12. Art. 4 ad 3; nam inobedientia, qua contemnitur Dei praeceptum, ex ipsa ratione inobedientiae gravius est peccatum quam peccatum quo peccatur in hominem, si secerneretur inobedientia Dei, SS. Q. 105. Art. 2 c. — (2) (b), unde liberalitas sine iustitia esse non posset, quae secernit suum a non suo, PS. Q. 66. Art. 4 ad 1; in animo tamen, ut ipse dicit, haec duo non possunt nisi cogitatione secerni, PS. Q. 71. Art. 1 ad 3, in quot. — **sēcrētus**, a, um, *P. a., private, secret.* Correctio fraterna fit per secretam admonitionem, SS. Q. 33. Art. 1 ob. 3. Cf. SS. Q. 33. Art. 7 (passim); SS. Q. 33. Art. 8 (passim); PT. Q. 83. Art. 2; PTS. Q. 9. Art. 4 (ter). — **secrēta orātio**, see under (c). Unde in quadam dominicali oratione secreta dicitur, PT. Q. 83. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 83. Art. 2. — **sēcrētum**, i, *n.,* (a) *a solitude, solitary place,* (b) *secret conversation, a secret mystery,* (c) either **secreta**, n., pl., *secret things,* or **secreta oratio**, *a prayer* or *prayers* said by the celebrant in a low voice, which cannot be heard except by himself, after the Offertory and before the Preface. — (a), quidam summam intentionis suae erga eremi secreta et cordis constituunt puritatem, SS. Q. 188. Art. 2 c, in quot. — **in sēcrētō**, *in a secret place, secretly.* Ut primo frater sit in secreto corripiendus, SS. Q. 33. Art. 8 ad 1. Cf. SS. Q. 70. Art. 1 (bis); PTS. Q. 62. Art. 3. — (b), secreta non revelantur nisi amicis, . . ., sed prophetis Deus sua secreta revelat, (ob. 2), . . ., et hoc modo non revelantur semper secreta divina prophetis, SS. Q. 172. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 57. Art. 4; PP. Q. 117. Art. 2; SS. Q. 71. Art. 3; PT. Q. 60. Art. 1; PTS. Q. 11. Art. 4; et passim. — **sacrum sēcrētum**, *sacred secret,* or *sacrament.* Ratio illa procedit secundum quod sacramentum idem est quod sacrum secretum, PT. Q. 60. Art. 1 ad 2. — (c), quia cum pluraliter ab eo dicitur: Dominus vobiscum et illud in secreto; orate pro me, aptissime convenit ut ipsius respondeatur salutationi, PT. Q. 83. Art 5 ad 12. — **sēcrētē**, *adv., in secret, secretly.* Et ideo etiam in his quae secrete dicuntur, publice praemittit: Dominus vobiscum, et subiungit: per omnia saecula saeculorum; vel secrete aliqua sacerdos dicit, in signum quod circa Christi passionem discipuli nonnisi occulte confitebantur Christum, PT. Q. 83. Art. 4 ad 6. — **sēcrētō**, *adv., in secret, secretly.* Ipse etiam Dominus non legitur secreto admonuisse Iudam, antequam eum denuntiaret, SS. Q. 33. Art. 7 ob. 2. Cf. PT. Q. 83. Art. 4.

sēcessus, ūs, *m., a privy, drain.* Dominus non dicit quod totum quod in os intrat, per secessum emittatur; sed oportet quod de quolibet cibo aliquid impurum per secessum emittatur, PP. Q. 119. Art. 1 ad 1.

sēclūdo, ere, si, sum, 3, *v. a., to shut off, seclude,* used lit. and fig. Oportet quod quandocumque nomen sumptum a quacumque perfectione creaturae Deo attribuitur, secludatur ab eius significatione omne illud quod pertinet ad imperfectum modum qui competit creaturae, (ad 1), . . ., secludatur quidquid imperfectionis est, PP. Q. 14. Art. 1 ad 2; locus ille seclusus est a nostra habitatione aliquibus impedimentis, PP. Q. 102. Art. 1 ad 3.

seco, āre, cui, ctum, 1, *v. a.,* (1) lit., *to cut, cut off,* (2) fig., *to divide.* — (1), sicut urere et secare, PP. Q. 54. Art. 2 c; sicut artifex ad formam serrae eligit materiam ferream aptam ad secandum dura, PP. Q. 76. Art. 5 ad 1; competit formae et actioni eius ut per duritiem sit apta ad secandum, SS. Q. 164. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 18. Art. 3; PP. Q. 85. Art. 2; PS. Q. 3. Art. 2; SS. Q. 4. Art. 2 (bis); SS. Q. 164. Art. 1; PT. Q. 76. Art. 3; et passim. — (2), scientiae secantur quemadmodum et res, PP. Q. 58. Art. 6 ob. 3. — **secans**, ntis, Part. used as *subst., one who saws.* Non enim bene potest secari, nisi et secans habeat artem, et serra sit bene disposita ad secandum, SS. Q. 4. Art. 2 c.

sēcrētē, *adv.,* see *secerno.*

sēcrētō, *adv.,* see *secerno.*

sēcrētum, i, *n.,* see *secerno.*

sēcrētus, a, um, *P. a.,* see *secerno.*

secta, ae, *f.,* (1) *scholastic opinion, heresy,* synonym of *haeresis,* (2) *a party faction, sect, school.* — (1), inter caetera postmodum subdit, dissensiones, sectae, quae sunt idem quod haereses, (ob. 3), . . ., sicut haeresis dicitur ab eligendo, ita secta a sectando, . . ., et ideo haeresis et secta idem sunt, SS. Q. 11. Art. 1 ad 3; qui sectas errorum introduxerunt, C. G. 1. 6. Cf. SS. Q. 11. Art. 2 ob. 1; SS. Q. 188. Art. 5 ob. 2. — (2), peripatetici vero, quorum sectam Aristoteles instituit, PS. Q. 59. Art. 2 c; philosophi qui quasdam positiones habebant praeter communem sententiam aliorum, sectas vel haereses proprias constituebat, 4 Sent. 13. 2. 1 c; qui fuit sectae peripateticae institutor, Unit. Cf. PTS. Q. 78. Art. 1 c.

sectātor, ōris, *m., a follower, adherent.* Seneca autem sectator fuit Stoicorum, et directe contra Aristotelem verba praemissa proponit, SS. Q. 123. Art. 10 ad 2.

sectio, ōnis, *f., a cutting, cutting off.* Sicut sectio artifici et serrae, PP. Q. 88. Art. 1 c; sicut forma serrae talis est qualis convenit sectioni, PS. Q. 95. Art. 3 c; sicut ratio dispositionis serrae sumitur ex sectione, PS. Q. 102. Art. 1 c; sed hoc non videtur esse verum, quia in omnibus habentibus materiam ratio determinationis materiae sumitur ex ordine ad finem, sicut materia serrae est ferrum, ut sit apta sectioni, PT. Q. 74. Art. 2 c; nisi quatenus est necessarium ut medicina ad aliquid, sicut patet de ustione et sectione vulneris, PTS. Q. 4. Art. 2 ob. 2; sicut etiam medicus aliquod

nocumentum infert infirmo, ut sectionem, per quam ab infirmitate liberetur, PTS. Q. 21. Art. 2 ad 1.

sector, āri, ātus, 1, *v. dep. freq. a.,* (1) lit., *to follow continually* or *eagerly,* in a good or bad sense, *to run after; follow after,* (2) fig., (a) *to follow* or *strive after, to pursue eagerly,* (b) *to busy one's self about,* used with the *acc.* — (1), peccare nihil est aliud quam neglectis aeternis, temporalia sectari, PS. Q. 71. Art. 6 ob. 3, in quot.; si intellectus est quo beati sunt mundo corde, oremus ne habeamus duplex cor temporalia sectando, SS. Q. 83. Art. 9 ad 3. — (2) (a), puta delectationem esse sectandam, PS. Q. 77. Art. 2 ad 4; puta si aliquis semper sectatus est bona, et eveniunt ei mala, SS. Q. 30. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 166. Art. 2 ad 3; SS. Q. 167. Art. 2 ad 1, in quot.; SS. Q. 186. Art. 3 ob. 2; SS. Q. 188. Art. 7 ad 2. — (2) (b), sic ergo patet quod religio quae ordinatur ad actiones corporales activae vitae, puta ad militandum vel ad hospitalitatem sectandam, SS. Q. 188. Art. 7 c.

secularis, e, *adj., worldly, secular.* Per vespertilionem autem, quae circa terram volitat, significantur illi qui saeculari scientia praediti sola terrena sapiunt, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

secundāriē, *adv.,* see *secundarius.*

secundāriō, *adv.,* see *secundarius.*

secundārius, a, um, *adj., coming in second place, subordinate, secondary,* the opposite of *principalis.* Cum aliquis intelligit se intelligere, hoc non est intelligere aliquid magnum vel principale intellectum, sed intelligere quoddam secundarium et accessorium, PP. Q. 14. Art. 4 ob. 2; sed post resurrectionem dedit eis potestatem sacerdotalem quantum ad actum secundarium, qui est ligare et solvere, PTS. Q. 37. Art. 5 ad 2. Cf. PT. Q. 9. Art. 4; PT. Q. 71. Art. 4 (bis); PTS. Q. 30. Art. 2; PTS. Q. 32. Art. 6; PTS. Q. 37. Art. 4; et passim. On **auctoritas secundaria,** see *auctoritas* under 4; on **bonum secundarium,** see *bonum* under 3; on **continentia secundaria,** see *continentia* under 4; on **finis secundarius,** see *finis* under 2; on **forma secundaria,** see *forma* under 2; on **fundamentum secundarium,** see *fundamentum;* on **intellectum secundarium,** see *intellegere* under 1; on **pars secundaria,** see *pars* under 1; on **passio secundaria,** see *passio* under 3; on **poena secundaria,** see *poena;* on **tempus secundarium,** see *tempus;* on **virtus secundaria,** see *virtus* under 5; on **volitum secundarium,** see *volitus;* on **subiectum secundarium,** see *subiectum* under 2. — **secundāriē,** *adv., in second place, in a subordinate manner, secondarily,* synonym of *secundario,* the opposite of *principaliter.* Unde consequens est quod studiositas sit pars potentialis temperantiae, sicut virtus secundarie ei adiuncta, ut principali virtuti, SS. Q. 166. Art. 2 c. — **secundāriō,** *adv., in second place, in a subordinate manner, secondarily,* synonym of *secundarie,* the opposite of *principaliter.* Haec pertinet secundario quidem ad ministros, principaliter autem ad sacerdotes, PT. Q. 71. Art. 4 ad 3; non est alteratio primo et principaliter, sed secundario, 7 Phys. 5 b. Cf. PP. Q. 16. Art. 4; PP. Q. 34. Art. 1; PT. Q. 10. Art. 3; PT. Q. 64. Art. 4; PTS. Q. 65. Art. 1; et passim. On **contraria secundario,** see *contraria* under 1; on **mereri secundario,** see *mereri;* on **praedicare secundario,** see *praedicare* under 2; on **sanctus secundario,** see *sanctus.*

Secundinus, i, *m., Secundinus,* a recluse to whom a long letter of Gregory the Great is addressed in 559 (lib. IX. and II. 52, in Migne, Patr. Lat. LXXVII, 982). Sed contra est quod sicut in eadem distinct., cap. XVI, col. 263, legitur Gregorius scribens Secundino, PT. Q. 89. Art. 3 a.

secundum, prep. with *acc., agreeably to, in accordance with, according to.* Ea quae sunt necessaria talibus ad sciendum non traduntur secundum ordinem disciplinae, sed secundum quod requirebat librorum expositio, vel secundum quod se praebebat occasio disputandi, PP. Q. 1 pr.; secundum Philosophum, C. G. 1. 1; haec praepositio secundum varias habitudines importat; quandoque denotat subiectum, ut cum dicitur "iste est albus secundum pedem," quia pes est subiectum albedinis, quandoque vero formam, ut cum dicitur "iste est coloratus secundum albedinem," Quodl. 9. 6. 13 c; ly secundum denotet causam finalem, Hebr. 4. c. Cf. PS. Q. 49. Art. 2 (ter); PS. Q. 87. Art. 1; PS. Q. 95. Art. 4 (bis); PS. Q. 97. Art. 1 (bis); PS. Q. 102. Art. 5 (bis); et passim. On **secundum accidens,** see *accidens* under 1. — **secundum quid** (= **aliquid**), *according to something, in a certain respect,* the opposite of *absolute* and *simpliciter.* Quod sub condicione est tale, secundum quid est tale, quod autem absque condicione est tale, simpliciter est tale, PS. Q. 6. Art. 6 ob. 3; unumquodque enim simpliciter esse dicitur secundum quod est in actu, secundum autem quod est in sola apprehensione non est simpliciter, sed secundum quid, PS. Q. 6. Art. 6 c. On **aequalitas secundum quid,** see *aequalitas* under 1; on **aeternum secundum quid,** see *aeternus* under 1; on **agere secundum quid,** see *agere* under 1; on **alius secundum quid,** see *alius;* on **beatus secundum quid,** see *beatus* under 1; on **bonum secundum quid,** see *bonus* under 2 and 3; on **cognoscere secundum quid,** see *cognoscere* under 2; on **conformitas secundum quid,** see *conformitas;* on **consilium secundum quid,** see *consilium* under 2; on **continens secundum quid,** see *continens* under 3; on **continentia secundum quid,** see *continentia* under 2; on **corrumpere secundum quid,** see *corrumpere* under 2; on **corruptio secundum quid,** see *corruptio* under 2; on **dicere secundum quid,** see *dicere* under 3; on **divisio secundum quid,** see *divisio;* on **ens secundum quid,** see *ens;* on **esse secundum quid,** see *esse;* on **essentia secundum quid,** see *essentia* under 1; on **falsus secundum quid,** see *falsus;* on **fieri secundum quid,** see *fieri;* on **generare secundum quid,** see *generare;* on **generatio secundum quid,** see *generatio* under 1; on **idem secundum quid,** see *idem;* on **incontinens secundum quid,** see *incontinens;* on **incontinentia secundum quid,** see *incontinentia;* on **infinitas secundum quid,** see *infinitas;* on **infinitum secundum quid,** see *infinitus;* on **involuntarium secundum quid,** see *involuntarius;* on **iudicare secundum quid,** see *iudicare* under 2; on **iudicium secundum quid,** see *iudicium* under 3; on **iustum secundum quid,** see *iustus;* on **libertas secundum quid,** see *libertas* under 1; on **esse in loco secundum quid,** see *locus* under 2; on **malum secundum quid,** see *malus* under 1 and 2; on **multum secundum quid,** see *multus* under 1; on **necessarium secundum quid,** see *necessarius* under 1; on **negativa secundum quid,** see *negativus;* on **nominare secundum quid,** see *nominare;* on **notum secundum quid,** see *notus;* on **pati secundum quid,** see *pati* under 1; on **perfectio secundum quid,** see *perfectio* under 3; on **perfectum secundum quid,** see *perfectus* under 1; on **praedicare secundum quid,** see *praedicare* under 2; on **prius secundum quid,** see *prior* under 1; on **prophetia secundum quid dicta,** see *prophetia;* on **prudens secundum quid,** see *prudens;* on **sanctus secundum quid,** see *sanctus;* on **scire secundum quid,** see *scire* under 2; on **tale secundum quid,** see *talis;* on **totum secundum quid,** see *totus* under 1; on **ultimum secundum quid,** see *ultimus;* on **unum secundum quid,** see *ultimus;* on **unum secundum quid,** see *unus;* on **velle secundum quid,** see *velle* under 1; on **violentum secundum quid,** see *violentus;* on **virtus secundum quid,** see *virtus* under 5; on **vita secundum quid,** see *vita* under 3; on **voluntabile secundum quid,** see *voluntabilis.* — **secundum quod,** synonym of *inquantum, in as far as, as.* Secundum quod requirebat librorum expositio, PP. pr.; ad proprium obiectum unaquaeque potentia per se ordinatur secundum quod ipsa, PP. Q. 85. Art. 6 c; licet Christus non fuerit sacerdos secundum quod Deus, sed secundum quod homo, PT. Q. 22. Art. 3 ad 1; secundum quod sunt in rerum natura, C. G. 1. 72; privatio secundum quod huiusmodi non est alicuius actionis principium, C. G. 3. 9; ponit quattuor modos eius, quod dicitur secundum quod quorum primus est, prout species, id est, forma et substantia, id est, essentia est id secundum quod aliquid esse dicitur, sicut secundum Platonicos per se bonum, id est, idea boni est illud secundum quod aliquid bonum dicitur. secundus modus est, prout subiectum in quo primo

aliquid natum est fieri dicitur secundum quod, sicut color primo fit in superficie, et ideo dicitur, quod corpus est coloratum secundum superficiem. hic autem modus differt a praedicto, quia praedictus pertinet ad formam et hic pertinet ad materiam. tertius modus est, prout universaliter quaelibet causa dicitur secundum quod. unde totiens dicitur secundum quod, quotiens et causa. idem enim est quaerere secundum quod venit et cuius causa venit; similiter secundum quod paralogizatum aut syllogizatum est, qua causa facti syllogismi. quartus modus est, prout secundum quod significat positionem et locum, sicut dicitur "iste stetit secundum hunc, id est, iuxta hunc" et "ille vadit secundum hunc, id est, extra hunc," quae omnia significant positionem et locum. et hoc manifestius in Graeco idiomate apparet, 5 Met. 19 d. — **secundum se,** *according to itself, in itself,* synonym of *per se.* Secundum quod, quod est communius, quam secundum se, 5 Met. 19 d; concludit ex praedictis quattuor modos dicendi per se vel secundum se, quorum primus est quando definitio significans quid est esse uniuscuiusque dicitur ei inesse secundum se, sicut Callias et quod quid erat esse Calliam, id est, essentia rei ita se habent, quod unum inest secundum se alteri, . . ., secundus modus est, quando aliquid ostenditur esse in aliquo sicut in primo subiecto, cum inest ei per se, . . ., tertius modus est, prout secundum se dicitur esse illud, cuius non est aliqua alia causa, sicut omnes propositiones immediatae, quae scilicet per aliquod medium non probantur, . . ., quartus modus est, prout illa dicuntur secundum se inesse alicui, quae ei soli inquantum soli insunt, 5 Met. 19 e. On **ad aliquid secundum se,** see *ad* under 2; on **falsum secundum se,** see *falsus*; on **notum secundum se,** see *notus*; on **perfectum secundum se seu seipsum,** see *perfectus* under 1; on **possibile secundum se,** see *possibilis* under 1; on **unum secundum se,** see *unus*; on **velle secundum se,** see *velle* under 1; on **volitum secundum se,** see *volitus*; on **voluntarium secundum se,** see *voluntarius* under 3.

secūris, is, *f., axe* or *hatchet.* Sic enim videmus quod securis, scindendo lignum, quod habet ex proprietate suae formae, producit scamni formam, PP. Q. 45. Art. 5 c; artifex enim movetur ad agendum a fine, qui est ipsum operatum, puta arca, vel lectus; et applicat ad actionem securim, quae incidit per suum acumen, . . ., sicut etiam artifex applicat securim ad scindendum, qui tamen interdum formam securi non tribuit, PP. Q. 105. Art. 5 c; nam instrumentum inanimatum, sicut securis aut serra, movetur ab artifice per solum motum corporalem, PT. Q. 18. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PT. Q. 19. Art. 1 (bis); PT. Q. 62. Art. 1 (bis); PT. Q. 64. Art. 5.

sēcūritas, ātis, *f.,* (1) *freedom from care, unconcern, composure,* (2) *freedom from danger, safety, security,* (3) mercant. t.t., *a guarantee, pledge for a debt* or *obligation.* — (1), videtur quod securitas ad magnanimitatem non pertineat. securitas enim, ut supra habitum est, importat quietem quamdam a perturbatione timoris, . . ., ergo securitas videtur idem esse quod fortitudo, . . ., ergo neque securitas ad magnanimitatem pertinet, (ob. 1), . . ., securus dicitur quasi sine cura, . . ., ergo securitas non pertinet ad magnanimitatem, (ob. 2), . . ., sed securitas ponitur virtutis praemium, . . ., ergo securitas non pertinet ad magnanimitatem, (ob. 3), . . ., securitas autem dicitur per remotionem huius curae, SS. Q. 129. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 45. Art. 1 (passim); SS. Q. 19. Art. 11 c; SS. Q. 55. Art. 6 c; SS. Q. 75. Art. 1; SS. Q. 112. Art. 5; SS. Q. 188. Art. 7, in quot.; PT. Q. 30. Art. 3. — (2), quia etiam non solum damnificavit personam privatam, sed rempublicam, eius tutelae securitatem infringendo, SS. Q. 61. Art. 4 c; cum dixerint: pax, et securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus. sed non esset pax, et securitas, si homines per signa praecedentia terrerentur, (ob. 1), . . ., unde quamvis ex signis apparentibus circa diem iudicii homines terreantur, ante tamen quam signa illa apparere incipiant, in pace et securitate impii se esse credent, PTS. Q. 73. Art. 1 ad 1. — (3), secundo, quia aufertur ei, securitas quae habetur per pignus, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 4.

sēcūrus, a, um, *adj., free from care, careless, unconcerned, untroubled, fearless, easy, quiet.* Ubi enim boni adepti amor immutabilis est, profecto, si dici potest, mali cavendi timor securus est, (c), . . ., in auctoritate praedicta excluditur a beatis timor sollicitudinem habens, et de malo praecavens, non autem timor securus, SS. Q. 19. Art. 11 ad 1; securus dicitur quasi sine cura, SS. Q. 129. Art. 7 ob. 2; sed contra est quod status religionis est securior quam status saecularis vitae, SS. Q. 186. Art. 9 a. Cf. PS. Q. 13. Art. 2; PS. Q. 69. Art. 4; PT. Q. 41. Art. 1 c; PT. Q. 46. Art. 12 ad 3; PTS. Q. 73. Art. 1 ad 1; et passim. — **sēcūrē,** *adv., safely, securely.* — *Comp.,* tum etiam quia, si sine poena evaderent, alii securius in haeresim relaberentur, SS. Q. 11. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 98. Art. 5 ad 3; SS. Q. 24. Art. 9 ad 2; SS. Q. 60. Art. 4 ad 3.

sēcus, (1) *adv.* (*prop., following, later in rank* or *order,* i.e., *less* than something mentioned before; hence, in gen.), *otherwise, differently, not so,* (2) *prep.* with *acc. by, beside, along, on.* — (1), secus autem est in eo qui sumit potionem dulcem, PP. Q. 19. Art. 2 ad 2; secus autem est, PP. Q. 28. Art. 1 ad 2; secus autem est de appetitu naturalis boni, qui est in eis, ut dictum est, PS. Q. 89. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 94. Art. 3 (bis); SS. Q. 154. Art. 2; PT. Q. 35. Art. 5; PT. Q. 64. Art. 6; PT. Q. 69. Art. 8; PTS. Q. 6. Art. 5; et passim. — (2), aliud autem est in Maria, quae sedens secus pedes Domini audiebat verbum illius, quod pertinet ad contemplativam, SS. Q. 171 pr.; unde et Maria, per quam significatur vita contemplativa, describitur secus pedes Domini assiduo sedens, SS. Q. 182. Art. 1 c; columba enim secus fluenta habitat, ut inde, viso accipitre, mergat se et evadat; quod pertinet ad donum sapientiae, per quam sancti secus Scripturae divinae fluenta resident, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4.

sed, *conj., but yet.* Sed sacra doctrina procedit ex articulis fidei, (ob. 1), . . ., sed sacra doctrina tractat de singularibus, (ob. 2), . . ., sed sciendum est quod duplex est scientiarum genus, PP. Q. 95. Art. 2 c; sed usus, cum pertineant ad voluntatem, praecedit executionem, (ob. 1), . . ., sed voluntas movet etiam seipsam, (ob. 3), . . ., sed hic habere finem est imperfecte habere ipsum, PS. Q. 16. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 59. Art. 1; PS. Q. 34. Art. 2; PS. Q. 35. Art. 2; SS. Q. 48. Art. 16; SS. Q. 49. Art. 1; et passim. — (1), With *non.* Sed non materialiter ratione iam dicta, PS. Q. 19. Art. 10 c. — (2), after negative clauses, to limit the negative statement, i.e., either to indicate that the assertion does not hold good at all, but something else does, or else that it is not exclusively true, but something else holds good in addition, *but, on the contrary*; and in ascending significance *but also, but even, but in fact.* Unde non est alia bonitas sanitatis et potionis, sed una et eadem, PS. Q. 20. Art. 3 c. — (3), **non modo . . . sed etiam,** *not only . . . but also.* Ad prudentiam pertinet non solum consideratio rationis, sed etiam applicatio ad opus, (c), . . ., unde syllogismorum conclusiones non solum sunt universales, sed etiam particulares, SS. Q. 47. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 45. Art. 6 ad 3; SS. Q. 49. Art. 3 ad 3; SS. Q. 49. Art. 4 ad 1; SS. Q. 50. Art. 1; et passim.

sēdātio, ōnis, *f., an allaying, assuaging, calming* of the passions. Secundo quantum ad sedationem desiderii fluctuantis, (c), . . ., quia hic enumerata magis important vel fruitionem bonorum, vel sedationem malorum, PS. Q. 70. Art. 3 ad 4; ad temperantiam pertinet omnis sedatio perturbationum animi et rerum modus, SS. Q. 141. Art. 3 ob. 3, in quot.; puta per correctionem subditorum, vel per sedationem scandali, SS. Q. 185. Art. 4 ad 2.

sēdecim, *num., adj.,* see *sexdecim.*

sedeo, ēre, sēdi, sessum, 2, *v. n., to sit,* used (1) *absol.,* (2) with *ad,* (3) with *in,* (4) with *super,* (5) with *supra.* — (1), Socrates sedet

eo sedente vera est et veritate rei, inquantum est quaedam vox significativa, PP. Q. 16. Art. 8 ad 3; sicut et nos non peccando, possumus velle sedere et non velle sedere, PP. Q. 19. Art. 10 ad 2. Cf. PP. Q. 3. Art. 1; PP. Q. 17. Art. 4; PP. Q. 19. Art. 3; PP. Q. 25. Art. 3; PP. Q. 42. Art. 1; SS. Q. 49. Art. 6; et passim. — (2), videtur quod Christo non conveniat sedere ad dexteram Dei Patris, . . ., ergo videtur quod Christus non sedeat ad dexteram Patris, (ob. 1), . . ., si aliquis sedet ad dexteram alicuius ille sedet ad sinistram eius, PT. Q. 58. Art. 1 ob. 2. Cf. PT. Q. 58. Art. 1 (passim); PT. Q. 58. Art. 2 (passim); PT. Q. 58. Art. 3 (passim); PT. Q. 58. Art. 4 (passim); PT. Q. 59. Art. 3; et passim. — (3), dum actu non sedet in cathedra, PP. Q. 64. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 112. Art. 1; SS. Q. 165. Art. 2; PT. Q. 15. Art. 3; PT. Q. 58. Art. 4; PT. Q. 81. Art. 1; PTS. Q. 69. Art. 3; et passim. — (4), vidit enim Dominum sedentem super solium excelsum et elevatum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6. — (5), atque ibi vidisse angelum sedentem supra lapidem revolutum a monumento, PT. Q. 55. Art. 6 ad 3.

sēdes, is, *f.*, (1) lit., (a) *that on which one sits, a bench, chair, throne,* (b) eccl., *a see,* the official chair or throne of a bishop; the seat or center of the power or authority of a bishop; the rank, office, power, authority etc. of a bishop, in case of Rome, the Pope or papal court, (2) transf., in gen., in relation to inanimate subjects, that upon which anything sits fast or rests, *ground, land.* — (1) (a), quia scilicet creatura comprehensibilis est, quae est subiecta Deo, sicut sedes sedenti, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; nec quoniam super duodecim sedes sessuros esse ait, duodecim solos homines cum illo iudicaturos putare debemus, PTS. Q. 89. Art. 2 ad 1, in quot. Cf. PS. Q. 108. Art. 5 (passim); PTS. Q. 58. Art. 1; PTS. Q. 58. Art. 5. — **sedes honoris**, *position of honor.* Quis ferat, si quis divitem eligat ad sedem honoris Ecclesiae, SS. Q. 63. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 185. Art. 3 c. — **in perpetua sede**, *in their everlasting seats,* i.e., *heaven.* Quia necdum ille venerat, qui iustorum animas in perpetua sede collocaret, PT. Q. 2. Art. 11 ob. 2, in quot. — **sedes iudicis**, (1) *judicial bench.* Thronus enim est sedes iudicis, solium regis, cathedra doctoris, PTS. Q. 89. Art. 3 ob. 2. — (2), *a see,* the seat or center of the power or authority of a bishop whether of ordinary or of higher rank (archbishop, pope); hence the rank, office, power, authority etc. of a bishop (in case of Rome the Pope or Papal court). Emendari cupimus a te, qui Petri fidem et sedem, SS. Q. 11. Art. 2 ad 3; habent tamen aliquam immunitatem secundum diversas concessiones eis a Sede Apostolica factas, SS. Q. 87. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 91. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 24. Art. 1. — **in sede Alexandrina**, *in the Alexandrian See.* Et per hunc modum dicit Leo Papa, in sede Alexandrina omne sacramentorum lumen esse extinctum, PT. Q. 64. Art. 9 ad 2. Cf. PT. Q. 64. Art. 9, in quot.

sēditio, ōnis, *f.*, *dissension, civil discord, sedition* (political or military). Videtur quod seditio non sit speciale peccatum ab aliis distinctum, (ob. 1), . . ., seditio divisionem quamdam importat, . . ., ergo peccatum seditionis non videtur esse distinctum a peccato schismatis, (ob. 2), . . ., seditio est quoddam speciale peccatum, . . ., sed seditio potest dici, sive fiat huiusmodi impugnatio in actu, sive sit praeparatio ad talem impugnationem. unde Glossa dicit quod seditiones sunt tumultus ad pugnam, . . ., seditio autem proprie est inter partes unius multitudinis inter se dissentientes, puta cum una pars civitatis excitatur in tumultum contra aliam. et ideo quia seditio habet speciale bonum cui apponitur, SS. Q. 42. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; SS. Q. 42. Art. 1 (passim); SS. Q. 37 pr.; SS. Q. 39. Art. 2; SS. Q. 147. Art. 5.

sēditiōsus, a, um, *adj.*, *seditious, factious, turbulent.* Seditiosus est qui dissensionem animorum facit, et discordias gignit, (ob. 1), . . ., seditiosus dicitur ille qui seditionem excitat, . . ., ideo seditiosus est qui discordiam facit, SS. Q. 42. Art. 1 ad 1; illi vero qui bonum commune defendunt, eis resistentes, non sunt dicendi seditiosi, (c), . . ., magis autem tyrannus seditiosus est, SS. Q. 42. Art. 2 ad 3.

sēdo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, and *n.*, *to appease, quiet.* Ex parte vero rationis est naturale homini et irasci, et mansuetum esse; secundum quod ratio quodammodo causat iram, inquantum nuntiat causam irae; et quodammodo sedat iram, PS. Q. 46. Art. 5 ad 1; munus temperantiae est in coercendis sedandisque cupiditatibus, SS. Q. 141. Art. 4 ob. 1. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 180. Art. 2.

sēdūco, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, *to lead astray, mislead, seduce.* Adam non seductus, PS. Q. 89. Art. 3 ob. 1; habet autem duplicem iniuriam annexam; unam quidem ex parte virginis, quam etsi non vi corrumpat, tamen eam seducit, SS. Q. 154. Art. 6 ad 3; placuit ut hi qui rapiunt feminas, vel furantur, vel seducunt, eas nullatenus habeant uxores, SS. Q. 154. Art. 7 ob. 3. Cf. SS. Q. 165. Art. 2 (bis).

sēductio, ōnis, *f.*, *a misleading, seduction* (eccl. Lat.). Illa seductio mulieris, etsi praecesserit peccatum operis, PP. Q. 94. Art. 4 ad 1; in tali dispositione magis timet homo seductionem quam culpam secundum propriam rationem, PS. Q. 42. Art. 3 c; scilicet alienigenas propter periculum seductionis, (c), . . ., Dominus alienigenas prohibuit in matrimonium dici, propter periculum seductionis, PS. Q. 105. Art. 4 ad 6. Cf. SS. Q. 61. Art. 3; SS. Q. 163. Art. 1, SS. Q. 163. Art. 4.

sēductor, ōris, *m.*, *a misleader, seducer.* Ultimo autem docet modum adimplendi evangelicam doctrinam, scilicet implorando divinum auxilium, et conatum opponendo ad ingrediendum per angustam portam perfectae virtutis et cautelam adhibendo, ne a seductoribus corrumpamur, PS. Q. 108. Art. 3 c; unde Deut. XIII, 11, post poenam seductoribus subditur, SS. Q. 67. Art. 4 ad 3; tertio modo quantum ad effectum suorum operum; sicut ex deceptione Arii et aliorum seductorum pullulat infidelitas usque ad finem mundi, PT. Q. 59. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 162. Art. 7; PT. Q. 47. Art. 5.

sēdulitas, ātis, *f.*, *officiousness.* Nulla ibi obstetrix, nulla muliercularum sedulitas intercessit, PT. Q. 35. Art. 6 ob. 3.

sēdulō, *adv.*, *diligently, assiduously.* Per contemplativam vero Ieremias amori Conditoris sedulo inhaerere desiderans, ne mitti ad praedicandum debeat contradicit, SS. Q. 184. Art. 7 ob. 3. Cf. SS. Q. 185. Art. 2 ob. 1.

seges, etis, *f.*, (1) lit., (a) plur., *harvest, crops,* (2) transf., *standing corn,* (3) fig., *sheaves.* — (1), Augustinus dicit quod hoc modo Christus ex quinque panibus satiavit quinque millia hominum, quomodo ex paucis granis producit multitudinem segetum, PP. Q. 92. Art. 3 ad 1; unde et ipsae segetes labores dicuntur, inquantum propter eas laboratur vel labore acquiruntur, PTS. Q. 96. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 44. Art. 4 (bis). — (2), si intraveris segetem, . . ., falcem iudicii mittere non potes in eam segetem quae alteri videtur esse commissa, SS. Q. 67. Art. 1 a. — (3), figuralis autem horum ratio est, quia bovi trituranti, id est, praedicatori deferenti segetes doctrinae, non sunt necessaria victus subtrahenda, PS. Q. 102. Art. 6 ad 8.

segnis, e, *adj.*, *weak, slack.* Et cum adhuc reverentia segnior esset, postea per Moysem legem litteris dedit, PT. Q. 1. Art. 6 c.

segnities, em, ē, *laziness, inactivity, slowness.* Videtur quod inconvenienter Damascenus assignet sex species timoris, scilicet, segnitiem, erubescentiam etc., (ob. 1), . . ., non ergo segnities, et erubescentia, et verecundia, quae respiciunt operationem nostram, debent poni species timoris, (ob. 2), . . ., et sic causatur segnities, (c), . . ., vel potest dici quod sicut segnities refugit laborem exterioris operationis, . . ., sicut segnities ad exteriorem actum, PS. Q. 41. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 44. Art. 4; SS. Q. 19. Art. 2.

sēgregātio, ōnis, *f.*, *a parting, separation, segregation.* Ut puta secundum raritatem et densitatem, per congregationem et segre-

gationem, PP. Q. 44. Art. 2 c; sed segregatio partium mundi ab invicem in mundi initio sola virtute divina facta est, . . ., unde et Anaxagoras segregationem posuit per actum intellectus moventis omnia, PTS. Q. 74. Art. 2 ob. 3.

sēgrego, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) lit., *to set apart, lay aside, put away, to separate, remove, segregate*, (2) fig., *to separate, remove away from; to divide.* — (1), sed magis esset a peccatoribus segregatus, si non assumpsisset naturam humanam ex stirpe Adae peccatoris, (ob. 1), . . ., Christus debuit esse a peccatoribus segregatus quantum ad culpam, quam venerat destruere, (ad 1), . . ., oportuit eum qui peccata venerat tollere, esse a peccatoribus segregatum quantum ad culpam, PT. Q. 4. Art. 6 ad 2; ipse etiam primus se a societate infidelium segregavit, PT. Q. 70. Art. 2 c; dicunt enim quod ostiarius purgat exterius, segregando bonos a malis etiam corporaliter, PTS. Q. 37. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 40. Art. 2; PTS. Q. 69. Art. 4; PTS. Q. 74. Art. 2 and 9. — (2), quia est supra omnem substantiam ab omni cognitione est segregatus, PP. Q. 56. Art. 3 ob. 1, in quot. Cf. PT. Q. 72. Art. 12.

sēiunctus, a, um, *P. a., separated.* Dicitur enim quod a sanctorum monachorum consortio non putantur seiuncti, (ob. 2), . . ., non putantur a consortio monachorum seiuncti canonici regulares, SS. Q. 188. Art. 2 ad 2.

Seleuciāna, ae, *f., Seleuciana*, a servant of God, addressed by Augustine (Ep. 265) concerning baptism and the repentance of St. Peter. Sicut Augustinus dicit ad Seleucianam, epist. 265, PT. Q. 38. Art. 6 ad 2. Cf. PT. Q. 84. Art. 7.

sēligens, ntis, *P. a., choosing.* Prudentia est amor, ea quibus adiuvatur ab eis quibus impeditur sagaciter seligens, SS. Q. 47. Art. 1 ob. 1, in quot.

Sellum, *m., indecl., Sellum*, son of Thecuath and husband of Holda (4 Reg. XXII. 14). Sed prophetia conceditur mulieribus, sicut legitur Iudic., IV, de Delbora; et IV Reg., XXII, de Holda prophetissa, uxore Sellum, SS. Q. 177. Art. 2 ob. 2.

semel, *adv. num., once, a single time.* Sic igitur et boni Angeli semel adhaerentes iustitiae sunt in illa confirmati, PP. Q. 64. Art. 2 c; vel quia est finitum secundum rem, prout concupiscitur semel in actu, PS. Q. 30. Art. 4 ad 1; est ergo de ratione charitatis ut sic diligat Deum, quod omnibus velit semel subicere, SS. Q. 24. Art. 12 c; videtur quod ille qui semel est excommunicatus, (ob. 1), . . ., et magis est elongatus a suffragiis Ecclesiae qui pluries est excommunicatus, quam qui semel tantum, PTS. Q. 22. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 1. Art. 4; SS. Q. 69. Art. 3 (bis); SS. Q. 100. Art. 6; PTS. Q. 1. Art. 3; PTS. Q. 9. Art. 4; et passim. — **simul et semel**, *at one and the same time.* Nihil enim prohibet quod unus homo simul et semel per unum et idem medium habeat cognitionem de duobus, PS. Q. 67. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 1. — **semel aut bis**, *once or twice.* Est autem verior solutio quod prius in Ierusalem latitantibus semel aut bis visus est, ad eorum consolationem; in Galilaea vero non clam, aut semel, aut bis, sed cum multa potestate ostensionem sui fecit, PT. Q. 55. Art. 3 ad 4.

semen, inis, *f.*, (1) lit., *seed*, (a) of men, animals, (b) of plants, (2) trans., *a stock, race*, (3) fig., (a) *spiritual seed*, i.e., the word of God, (b) *doctrine, teaching.* — (1) (a), semen enim est principium animalium, et plantarum, PP. Q. 4. Art. 1 ob. 2; ita se habet virtus quae est in semine ad animalia quae ex semine generantur, . . ., ergo et animalium quae generantur ex semine, animae producuntur ex virtute quae est in semine, PS. Q. 98. Art. 6 a; corruptio carnis maxime in seminis resolutione consistit, (ob. 4), . . ., scilicet ipsa resolutio seminis delectationem sensibilem causans, . . ., ipsa autem immunitas a delectatione, quae consistit in seminis resolutione, (c), . . ., delectatio quae est ex seminis resolutione, dupliciter potest contingere, . . ., ut patet in his qui fluxum seminis patiuntur, et sic non perditur virginitas, SS. Q. 152. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 71. Art. 1; PP. Q. 119. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 31. Art. 6; PTS. Q. 80. Art. 4 (passim); et passim. — (1) (b), ut sicut ex actione rerum naturalium non possunt alia provenire nisi quae eveniunt, utpote ex semine hominis homo, ex semine olivae oliva, PP. Q. 25. Art. 5 c; sicut accidit in plantis quae generantur ex semine, PP. Q. 92. Art. 1 c; semen alicuius magnae arboris esse maius virtute quam aliquam parvam arborem, PP. Q. 117. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 118. Art. 1 (passim); SS. Q. 62. Art. 4; PT. Q. 28. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 3. — (2), sed semen Israel nunquam deficiet, sed in perpetuum permanebit, (ob. 2), . . ., et similiter dicendum est ad secundum, quod Dominus loquitur ibi de duratione seminis Israel secundum praesentem statum, PTS. Q. 91. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 98. Art. 6; PS. Q. 103. Art. 3; PT. Q. 16. Art. 7; PT. Q. 31. Art. 2 (passim); PT. Q. 66. Art. 7; PTS. Q. 47. Art. 6 (bis). — (3) (a), spirituale autem, quod in nobis seminatur, est verbum Dei, PTS. Q. 96. Art. 2 c. — (3) (b), non seres vineam tuam altero semine, est spiritualiter intelligendum, quod in Ecclesia, quae est spiritualis vinea, non est seminanda aliena doctrina; et similiter ager, id est, Ecclesia, non est seminandus diverso semine, id est, catholica doctrina et haeretica, PS. Q. 102. Art. 6 ad 9.

sēmentīnus, a, um, *adj., of seed, seeded.* Vis sementina est efficax ad convertendum humores terrae in suam naturam, PTS. Q. 99. Art. 2 c.

sēmentis, is, *f.*, (1) *a sowing*, (2) transf., *seed-time.* — (1), sed venter mulieris respectu seminis viri est sicut terra respectu sementis, PTS. Q. 52. Art. 4 a. — (2), patet hoc quod ibi dicitur: cunctis diebus terrae sementis, et messis etc., et hoc simpliciter concedendum est, quod quam diu terra erit sementibus et messibus apta, motus coeli non cessabit, PTS. Q. 91. Art. 2 ad 1.

sēminālis, e, *adj., of* or *belonging to seed, good for seed, seminal.* Ex membro genitali virtus exit seminalis, quae est virtute totum animal, PS. Q. 17. Art. 9 ad 3; cum enim humor seminalis superabundat in corpore, SS. Q. 154. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 65. Art. 4; PP. Q. 115. Art. 2 (passim); PS. Q. 81. Art. 4 (quater); PS. Q. 83. Art. 1 (bis); PT. Q. 31. Art. 8; et passim. On **causa seminalis**, see *causa* under 2; on **forma seminalis**, see *forma* under 2; on **principium seminale**, see *principium*; on **ratio seminalis**, see *ratio* under 12; on **umidum seminale**, see *umidus*. — **sēmināle**, is, *n., seed, germ, origin*, synonym of *seminarium*. Habent tamen eas secundum quaedam seminalia rationis, PS. Q. 27. Art. 3 ad 4; sicut principia iuris communis dicuntur esse seminalia virtutum, PS. Q. 51. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 67. Art. 1 ad 3. — **sēmināliter**, *adv., in the manner of the seed* or *germ, by means of the seed* or *germ, seminally.* Sed non omnes qui procedunt seminaliter ex Adam, morientur, PS. Q. 81. Art. 3 ob. 1; omnes qui seminaliter ab Adam propagantur, Mal. 4. 6 c. Cf. PT. Q. 31. Art. 5; PT. Q. 35. Art. 3, in quot.

sēmināliter, *adv.*, see *seminalis.*

sēminārium, ii, *n., seed, germ, origin*, synonym of *seminale*. Seminaria virtutum sive initia sunt naturalia, 3 Sent. 33. 1. 2. 1 c; in omnibus naturis sequentium operationum et effectuum quaedam naturalia seminaria praeexistunt, Verit. 16. 1 c. Cf. PS. Q. 63. Art. 1 (bis); 3 Sent. 33. 1. 2. 3 c and 4 c.

sēminātio, ōnis, *f., a sowing, a bringing forth from seed*, used lit. and fig. Sicut nunc naturaliter fieri videmus secundum viam seminationis, PP. Q. 69. Art. 2 c; sed seminatio carnis fit per voluptates venereas, SS. Q. 153. Art. 1 a; sed magis est contra naturam per seminationem diaboli introductum, PT. Q. 15. Art. 1 c; in seminatione enim grani granum seminatum et natum non est idem numero, PTS. Q. 79. Art. 1 ad 1; est etiam id quod ex agricultura expectatur per seminationem vel quoscumque alios modos, PTS. Q. 96. Art. 2 c.

sēminatīvus, a, um, *adj.*, (1) *bringing forth seeds*, (2) *belonging to the seed, being in the seed, seminative*. Does not occur in the Summa Theologica. — (1), on **vis seminativa**, see *vis* under 1. — (2), on **virtus seminativa**, see *virtus* under 1.

sēminifluus, a, um, *adj.*, *seminifluous, a flowing off*. Per immunditiam vero viri seminifluus designatur immunditia vanae locutionis, eo quod semen est verbum Dei, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4. Cf. PTS. Q. 64. Art. 3.

sēmino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) lit., *to sow*, (2) fig., *to plant, propagate, disseminate*. — (1), sicut cum aliquis transiens per agrum, ut compendiosius vadat ad fornicandum, infert scienter nocumentum his quae sunt seminata in agro, PS. Q. 73. Art. 8 c; in tribus enim annis fere omnes arbores terrae illius fructum producunt, quae scilicet vel seminando, vel inserendo, vel plantando coluntur. raro autem contingit quod ossa fructuum arboris vel semina latentia seminentur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 5; servi patris familias, in cuius agro erant zizania seminata, SS. Q. 10. Art. 8 ob. 1; puta cum aliquis effodit semina, damnificat eum qui seminavit in tota messe futura, SS. Q. 62. Art. 4 ob. 1. Cf. PT. Q. 74. Art. 3; PTS. Q. 52. Art. 4; PTS. Q. 79. Art. 1 (bis). — (2), qui intendit inter aliquos seminare discordias procurat quod ad invicem rixentur, SS. Q. 41. Art. 2 ad 5; peccatum autem seditionis non solum est in eo qui discordiam seminat, SS. Q. 42. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 43. Art. 8; SS. Q. 62. Art. 4; SS. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 87. Art. 3; SS. Q. 87. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 2.

semiplēnus, a, um, *adj.*, *incomplete*. Puta cum praecessit infamia super aliquo crimine, vel aliqua expressa indicia apparuerunt, vel etiam cum praecessit probatio semiplena, SS. Q. 69. Art. 2 c.

sēmōtus, a, um, *P. a.*, *removed, set aside*. Semota ergo per intellectum substantia separata, quae ponitur motor, si corpus coeleste non habens formam, PP. Q. 66. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 105. Art. 2.

semper, *adv.*, *ever, always, at all times, forever*. Omne quod est semper, est aeternum. sed universalia sunt ubique et semper, (ob. 2), . . ., id quod est verum in praesenti, semper fuit verum esse futurum, (ob. 3), . . ., sicut Deo competit esse ubique et semper, . . ., et per hunc modum quodlibet universale dicitur esse ubique et semper, (ad 2), . . ., unde ex hoc non sequitur quod ea quae sunt, semper fuerit verum ea esse futura, PP. Q. 16. Art. 7 ad 3; semper enim est potior causa suo effectu, PS. Q. 66. Art. 1 c; ex quibus apparet quod semper in eius corpore cicatrices illae remanebunt, PT. Q. 54. Art. 4 ad 3; sed actus matrimonialis semper habet concupiscentiam adiunctam, quae semper est turpis, PTS. Q. 41. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 21. Art. 1; SS. Q. 24. Art. 11; SS. Q. 62. Art. 2; SS. Q. 78. Art. 4; PTS. Q. 49. Art. 3; PTS. Q. 59. Art. 5; et passim.

sempiternus, a, um, *adj.*, *everlasting, ever-during, perpetual, continual, imperishable, eternal, sempiternal*. Unde ex hoc non sequitur quod ea quae sunt, semper fuerit verum ea esse futura, nisi quatenus in causa sempiterna fuit ut essent futura, PP. Q. 16. Art. 7 ad 3; quantum ergo ad illam beatitudinem perfectam cessat obiectio, quia una et continua et sempiterna operatione in illo beatitudinis statu mens hominis Deo coniungitur, PS. Q. 3. Art. 2 ad 4; quod quidem suave iugum super se tollentibus, refectionem divinae fruitionis repromittit et sempiternam requiem animarum, SS. Q. 189. Art. 10 ad 3; sed deficiebat figura a veritate in hoc quod illa hostia non habebat sempiternam virtutem, PT. Q. 22. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 10. Art. 4; PP. Q. 87. Art. 1; PT. Q. 4. Art. 3; PT. Q. 52. Art. 8; PT. Q. 57. Art. 4 (bis); PT. Q. 57. Art. 6; et passim. — **in sempiternum**, *forever*. Sed ignis ille erit in inferno in sempiternum, PTS. Q. 97. Art. 7 ob. 2. Cf. PT. Q. 28. Art. 3; PT. Q. 57. Art. 6.

sēnārius, a, um, *adj.*, *with numerus, the number six*. Ut si dicerem, homo ad animal; vel senarius, qui est numerus perfectus, ad numeros imperfectos sub ipso contentos, . . ., et qui cognoscit senarium, cognoscit trinarium propria cognitione, PP. Q. 14. Art. 6 c; et sic perfectio divinorum operum respondet perfectioni senarii numeri, PP. Q. 74. Art. 1 c; hic enim numerus consurgit ex senario, qui significat laborem praesentis vitae, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3. Cf. PTS. Q. 89. Art. 2; PTS. Q. 96. Art. 4.

senātor, ōris, *m.*, *a senator*. Unde et in iure civili, lib. Cassius et seq. ff. de Senatoribus, SS. Q. 183. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 184. Art. 4.

senātus, ūs, *m.*, *the senate*. Senatus non fecit earum rerum usum fructum, nec enim poterat, sed quasi usumfructum constituit, SS. Q. 78. Art. 1 ad 3, in quot.; dicitur quod ei qui a senatu amovetur, magis dignitas quam status aufertur, SS. Q. 183. Art. 1 c; viri autem persona quaeritur, qui in senatu et reliquis curiis civitatum generis asserit dignitatem, PT. Q. 29. Art. 1 c. — **senātūs consultum**, *a decree of the Senate*. Sed leges, plebiscita, senatus consulta, et alia huiusmodi, PS. Q. 95. Art. 4 ob. 2.

Seneca, ae, *m.*, *Seneca, Lucius Annaeus*, a Roman statesman and philosopher (3 B.C.-65 A.D.), St. Thomas quotes from De Beneficiis, De Ira, De Clementia, De Quatuor Virtutibus, De Vita Beata. Cf. SS. Q. 106. Art. 4 (passim); SS. Q. 106. Art. 5 (passim); SS. Q. 129. Art. 8; SS. Q. 134. Art. 3; SS. Q. 155. Art. 2; SS. Q. 157. Art. 1; SS. Q. 157. Art. 3; et passim.

senecta, ae, *f.*, *old age*, synonym of *senectus*. Et lignum vitae, ne illum senecta dissolveret, PP. Q. 97. Art. 4 c.

senectūs, ūtis, *f.*, *old age, extreme old age*, synonym of *senecta*. Ut Augustinus dicit quia apud nos patres solent esse propter senectutem infirmi, PP. Q. 39. Art. 7 c; ab interiori quidem corrumpitur per consumptionem humidi et per senectutem, PP. Q. 102. Art. 2 c; senes autem sunt honorandi propter signum virtutis, quod est senectus, SS. Q. 63. Art. 3 c; tertio, quia prodigalitas est facile sanabilis, et per hoc quod declinat ad aetatem senectutis, SS. Q. 119. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 97. Art. 4; PP. Q. 99. Art. 1 (bis); SS. Q. 118, Art. 1; SS. Q. 118. Art. 5; PT. Q. 72. Art. 8; PTS. Q. 81. Art. 1; et passim.

senesco, ere. nui, 3, *v. inch. n.*, *to grow old, become aged*. Similiter etiam circa finem mundi regnabit vitium tepiditatis, quasi mundo iam senescente, PTS. Q. 74. Art. 2 ad 2.

senex, senis, *comp.*, *senior, old, age, advanced in years*; and *subst.*, *an aged person, an old man, an ancient*, (1) adj., (2) subst. — (1), aliam vero dignitatem amittit secundariam scilicet innocentiam de qua, sicut ibidem legitur, gloriabatur filius senior dicens, PT. Q. 89. Art. 3 c. — (2), sed Daniel simul fuit accusator et iudex contra iniquos senes, SS. Q. 67. Art. 3 ob. 3; sed avaritia videtur esse peccatum carnale, sequitur enim corruptionem carnis, ut patet in senibus, SS. Q. 118. Art. 6 ob. 2; senectus enim excellentiam quamdam homini praestat; unde senibus honor et reverentia debetur, (ob. 1), . . ., vinum autem immoderate sumptum praecipue impedit usum rationis; et ideo senibus, SS. Q. 149. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 100. Art. 11 c; SS. Q. 30. Art. 2; SS. Q. 36. Art. 1; PT. Q. 30. Art. 4; PT. Q. 72. Art. 8; PTS. Q. 57. Art. 1; et passim. — **senēs**, *the ancients*. Et hoc patet per hoc quod Dominus, Num. XI, dedit Moysi septuaginta senes populi in adiutorium, PTS. Q. 37. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 67. Art. 1 (ter). — *Comp.*, **seniōres**, (a), *elders*, referring to the Greek ἐπίσκοπος and πρεσβύτερος from which the English bishop and priest are derived. Presbyteri autem in graeco dicuntur quasi seniores, SS. Q. 184. Art. 6 ad 1; (b), *superiors*. Deterrimum genus monachorum esse Sarabaitas, quia suas necessitates curantes absoluti a seniorum iugo habent libertatem agendi quid libitum fuerit, SS. Q. 186. Art. 5 ad 5. — (3), in eccl. Lat., *elders* in the synagogue. Sed sacerdotes et principes Iudaeorum erant illius populi seniores, (ob. 3), . . ., illud verbum Apostoli est intelligendum de illis senioribus, PT. Q. 42. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 105. Art. 1; 2 and 5.

senilis, e, *adj.*, *senile, aged.* Et ideo in statu illo potuissent esse aliqui defectus pueriles, qui consequuntur generationem; non autem defectus seniles, qui ordinantur ad corruptionem, PP. Q. 99. Art. 1 ad 4; conveniens igitur fuisset humanae saluti, ut diutius in hoc mundo vixisset; ita quod non pateretur in iuvenili aetate, sed magis in senili, PT. Q. 46. Art. 9 ob. 4.

senior, ōris, see *senex.*

senium, ii, *n.*, *the feebleness of age, decline, decay, debility.* Quamvis annos multos primi parentes postea vixerint, illo tamen die mori coeperunt quo mortis legem, qua in senium veterascerent, acceperunt, SS. Q. 164. Art. 1 ad 8, in quot.; senium non est in patiendo animam, sed id in quo est, PTS. Q. 70. Art. 1 ad 7, in quot. Cf. PTS. Q. 52. Art. 1; PTS. Q. 88. Art. 3.

sensātio, ōnis, *f.*, *knowledge through the senses, perception, observation*; does not occur in the Summa Theologica. Nullam facit sensationem, 3 Meteor. 6 f.

sensātus, a, um, *adj.*, (1) *known through the senses, perceived,* (2) *gifted with sense, intelligent,* the opposite of *insensatus.* — (1), sensus communis apprehendit sensata omnium sensuum, C. G. 2. 74; cui redduntur omnia sensata, Pot. Anim. 4. Cf. PTS. Q. 77. Art. 4; PTS. Q. 82. Art. 4; PTS. Q. 85. Art. 1. On **forma sensata**, see *forma* under 2; on **signum sensatum**, see *signum* under 2; on **species sensata**, see *species* under 5. — (2), unde secundum synesim dicuntur aliqui in graeco συνετοί, id est, "sensati," vel εὐσυνετοί, id est, homines "boni sensus"; sicut e contrario, qui carent hac virtute, dicuntur ἀσυνετοί, id est, insentati, SS. Q. 51. Art. 3 c; illi enim dicuntur sensati, qui possunt bene iudicare de agendis, 6 Eth. 9 d. Cf. 6 Eth. 9 a.

sensibilis, e, *adj.*, (1) *sensitive*, i.e., belonging to the sensible part of the soul, synonym of *sensitivus*, the opposite of *intellectivus*; *intellectualis*, and *intelligibilis* on the one hand and to *vegetabilis* on the other, (2) *sensitive*, i.e., perceiving by the senses, endowed with senses, capable of perceiving, synonym of *sensitivus*, the opposite of *intellectivus* and *intellectualis* on the one hand and of *sensualis* on the other, (3) *sensible*, i.e., obvious, perceptible by the senses, *perceptible*, the opposite of *intellegibilis*.—(1), ad visionem tam sensibilem quam intellectualem duo requiruntur; scilicet virtus visiva et unio rei visae cum visu, PP. Q. 12. Art. 2 c; in illa definitione Philosophi sensibile ponitur communiter pro quacumque apprehensione, PS. Q. 31. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 6. Art. 1; PP. Q. 12. Art. 3; PP. Q. 44. Art. 4; PP. Q. 64. Art. 1; PT. Q. 1. Art. 4; et passim. On **appetitus sensibilis**, see *appetitus* under 2; on **cognitio sensibilis**, see *cognitio* under 2; on **concupiscentia sensibilis**, see *concupiscentia* under 1; on **delectatio sensibilis**, see *delectatio*; on **dolor sensibilis**, see *dolor*; on **esse sensibile**, see *esse*; on **immutatio sensibilis**, see *immutatio* under 2; on **motus sensibilis**, see *motus* under 2; on **operatio sensibilis**, see *operatio* under 2; on **phantasia sensibilis**, see *phantasia* under 3; on **visio sensibilis**, see *visio* under 1; on **visus sensibilis**, see *visus*; on **vita sensibilis**, see *vita* under 1. — (2), similiter cum dico: homo est animal; illud enim ipsum quod est homo, vere animal est; in eodem enim supposito est et natura sensibilis, a qua dicitur animal et rationalis, a qua dicitur homo; unde et hic etiam praedicatum et subiectum sunt idem supposito, sed diversa sunt ratione, PP. Q. 13. Art. 12 c; sensibile, secundum quod est differentia constitutiva animalis, non sumitur a sensu prout nominat potentiam, sed prout nominat ipsam animae essentiam, a qua talis potentia fluit, Verit. 10. 1 ad 6. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; PS. Q. 5. Art. 1; SS. Q. 25. Art. 4; PTS. Q. 79. Art. 2 (ter); PTS. Q. 80. Art. 2 (bis); et passim. On **anima sensibilis**, see *anima* under 1; on **natura sensibilis**, see *natura*; on **spiritus sensibilis**, see *spiritus*; on **substantia sensibilis**, see *substantia* under 2. — (3), sicut etiam omnia sensibilia dicimur videre et iudicare in sole, id est, per lumen solis, PP. Q. 12. Art. 11 ad 3; sensibile dicitur aliquid quod potest sentiri, 5 Met. 17 e; a sensibilibus quae sunt materialia, 1 Phys. 1 b; sensibile est obiectum sensus, C. G. 2. 55. Cf. PP. Q. 2. Art. 3 c; PP. Q. 12. Art. 12 c; PP. Q. 32. Art. 2 c; PP. Q. 44. Art. 2 c; PP. Q. 44. Art. 3 (ter); et passim. On **accidens sensibile**, see *accidens* under 2; on **bonum sensibile**, see *bonus* under 3; on **causa sensibilis**, see *causa* under 2; on **certitudo sensibilis**, see *certitudo* under 2; on **claritas sensibilis**, see *claritas* under 3; on **corpus sensibile**, see *corpus*; on **elementum sensibile**, see *elementum* under 2; on **esse sensibile**, see *esse*; on **experimentum sensibile**, see *experimentum* under 1; on **figura sensibilis**, see *figura* under 3; on **finis sensibilis**, see *finis* under 2; on **forma sensibilis**, see *forma* under 2; on **fructus sensibilis**, see *fructus* under 1; on **homo sensibilis**, see *homo*; on **individuum sensibile**, see *individuum*; on **lux sensibilis**, see *lux* under 1; on **magnitudo sensibilis**, see *magnitudo* under 2; on **materia sensibilis communis seu in communi et materia sensibilis individualis seu signata**, see *materia* under 3; on **medium sensibile**, see *medium* under 2; on **mundus sensibilis**, see *mundus* under 1; on **numerus in sensibili exsistens**, see *numerus*; on **passio sensibilis**, see *passio* under 1; on **poena sensibilis**, see *poena*; on **qualitas sensibilis**, see *qualitas*; on **res sensibilis**, see *res*; on **revelatio sensibilis**, see *revelatio*; on **sacrificium sensibile**, see *sacrificium*; on **signum sensibile**, see *signum* under 1; on **similitudo sensibilis**, see *similitudo* under 2; on **species sensibilis**, see *species* under 3, 5, and 6; on **subiectum sensibile**, see *subiectum* under 2; on **substantia sensibilis et sensibilis quanta**, see *substantia* under 2; on **totum sensibile**, see *totum* under 1. — Kinds of *sensibile* in this sense are: (a), **sensibile commune** and **sensibile proprium**, the Aristotelian κοινὸν καὶ ἴδιον αἰσθητόν, *the sensible object perceptible by more than one sense, called common,* and *that peculiar to only one sense, called proper.* Sensibile proprium est, quod ita sentitur uno sensu, quod non potest alio sensu sentiri et circa quod non potest errare sensu, sicut visus proprie est cognoscitivus coloris, . . ., communia sensibilia sunt ista quinque, motus, quies, numerus, figura et magnitudo, . . ., quod non est sic intellegendum, quasi omnia ista sint omnibus communia, sed quaedam horum, scilicet numerus, motus et quies sunt communia omnibus sensibus, tactus vero et visus percipiunt omnia quinque, 2 Anim. 13 b and c. Cf. PP. Q. 17. Art. 2 c and 3 c;PP. Q. 78. Art. 3 ad 2; C. G. 1. 61; C. G. 2. 34 and 83; 4 Sent. 49. 2. 2 c; 1 Perih. 3 b; 2 Anim. 13 b and c; Sensu 2 g; et passim. — (b), **sensibile excellens** and **sensibile minus**, *the very strongly* and *the less strongly perceptible by the senses.* Cf. C. G. 2. 66; C. G. 3. 55 and 59; 1 Sent. 3. 1. 1 a and ad 5; 3 Anim. 7 f. — (c), **sensibile exterius**, *the exterior perceptible* or *the object of an exterior sense.* Sensus exteriores indigent ad suos actus exterioribus sensibilibus, quibus immutatur, quorum praesentia non est in potestate rationis, PP. Q. 81. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 78. Art. 3 c; PP. Q. 75. Art. 2; PP. Q. 78. Art. 3; C. G. 2. 47; C. G. 2. 57; et passim. Cf. *sensus exterior* under *sensus* under 3. — (d), **sensibile minus**, see *sensibile excellens.* — (e), **sensibile per accidens**, and **sensibile per se**, the Aristotelian αἰσθητὸν κατὰ συμβεβηκὸς καί, καθ' αὑτό, *the perceptible according to something else and that according to itself,* or *the accidentally perceptible and the perceptible as such.* Quidquid igitur facit differentiam in ipsa passione vel alteratione sensus, habet per se habitudinem ad sensum et dicitur sensibile per se, quod autem nullam facit differentiam, circa immutationem sensus, dicitur sensibile per accidens, . . ., sciendum est igitur, quod ad hoc quod aliquid sit sensibile per accidens, primo requiritur quod accidit ei quod per se est sensibile, sicut accidit albo esse hominem et accidit ei esse dulce; secundo requiritur quod sit apprehensum a sentiente, ei enim accideret sensibili, quod lateret sentientem, non diceretur per accidens sensibile, 2 Anim. 13 d. Cf. *sentire per accidens*, under *sentire* under 1. Cf. PP. Q. 17. Art. 2 c and 3 c; C. G. 2. 83; 4 Sent. 49. 2. 2 c; 2 Anim. 13 a-d; et passim. — (f), **sensibile per se**, see *sensibile per accidens.* — (g), **sensibile proprium**, see *sensibile commune.* On **sensibile**

in actu est seu fit sensus in actu, see *sensus* under 3; on sensus est quodammodo ipsa sensibilia, see *sensus* under 3; on sensus in actu est seu fit sensibile in actu, see *sensus* under 3. — sensibiliter, *adv., by the senses, sensibly, obviously, visibly,* the opposite of *intellectualiter* and *intellegibiliter*. Ad videndum aliquid sensibiliter non est necesse quod videatur substantia solis, PP. Q. 12. Art. 11 ad 3; sensibiliter apparet, aliqua corpora esse activa, PP. Q. 115. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 53. Art. 2; PP. Q. 68. Art. 2; PP. Q. 70. Art. 1; PP. Q. 87. Art. 4; PP. Q. 115. Art. 1; et passim.

sensibilitas, ātis, *f., sensibility,* the opposite of *intellegibilitas* and *sensualitas*; does not occur in the Summa Theologica. Differt sensualitas et sensibilitas; sensibilitas enim omnes vires sensitivae partis comprehendit, tam apprehensivas de foris quam apprehensivas de intus, quam etiam appetitivas, sensualitas autem magis proprie illam tantum partem nominat per quam movetur animal in aliquod appetendum vel fugiendum, 2 Sent. 24. 2. 1 c.

sensibiliter, *adv.*, see *sensibilis*.

sensifico, āre, 1, *v. a., to make sensible, endow with sensation, sensitize.* Quia per eas anima corpus sensificat ad videndum et audiendum, PTS. Q. 70. Art. 1 c.

sensitivus, a, um, *adj.*, (1) *sensitive,* i.e., belonging to the sensitive part of the soul, synonym of *sensibilis,* the opposite of *intellectivus, intellectualis,* and *intelligibilis* on the one hand and *vegetabilis* on the other, (2) *sensitive,* i.e., knowing through the senses, perceiving, synonym of *sensibilis,* the opposite of *appetitivus* and *sensualis.* — (1), in passionibus sensitivi appetitus est considerare aliquid quasi materiale, scilicet corporalem transmutationem, et aliquid quasi formale, quod scilicet est ex parte appetitus; sicut in ira, . . ., materiale est accensio sanguinis circa cor, vel aliquid huiusmodi; formale vero appetitus vindictae, PP. Q. 20. Art. 1 ad 2; quandoque sensitiva pars accipitur, secundum quod comprehendit in se et appetitivam et motivam, prout anima sensibilis dividitur contra rationalem et vegetabilem, Verit. 25. 1 ad 9. Cf. PP. Q. 57. Art. 4; PP. Q. 59. Art. 4 (ter); PP. Q. 60. Art. 1; PP. Q. 80. Art. 2 (quater); PS. Q. 9. Art. 2; et passim. On **affectio sensitiva**, see *affectio*; on **amor sensitivus**, see *appetitus* under 1 and 2; on **apprehensio sensitiva**, see *apprehensio* under 2; on **cognitio sensitiva**, see *cognitio* under 2; on **delectatio sensitiva**, see *delectatio*; on **forma sensitiva**, see *forma* under 2; on **notitia sensitiva**, see *notitia* under 2; on **operatio sensitiva**, see *operatio* under 2; on **passio sensitivi et primi sensitivi**, see *passio* under 2. — (2), sensus accipitur aliquando pro potentia, aliquando vero pro ipsa anima sensitiva; denominatur enim anima sensitiva nomine principalioris suae potentiae quae est sensus, PP. Q. 79. Art. 1 ad 1; sensitiva pars quandoque dividitur contra appetitivam, et sic continet vires apprehensivas tantum, Verit. 25. 1 ad 9. Cf. PP. Q. 78. Art. 4 (passim); PP. Q. 118. Art. 1 (passim); PTS. Q. 70. Art. 1 (passim); 2 Anim. 19 b; 3 Anim. 3 b; et passim. — **sensitivum sc. genus potentiarum animae,** the Aristotelian *αἰσθητικόν, the totality of the sensitive cognitive power.* Sensitivum quodammodo se habet ad sensibilia sicut intellectivum ad intelligibilia inquantum scilicet utrumque est in potentia ad sua obiecta. sed quodammodo dissimiliter se habent, inquantum sensitivum patitur a sensibili cum corporis immutatione, PP. Q. 75. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 78. Art. 1 a and c; PP. Q. 79. Art. 1 ad 2; C. G. 2. 58 and 60; 2 Cael. 13 a; 1 Anim. 4 b and 5 a; et passim. — **primum sensitivum,** the translation sometimes of the Aristotelian expression (1) *πρῶτον αἰσθητικόν* (de Mem. et rem. 1, 450 a. 14; de Part. anim. III. 4, 666 a. 34) and sometimes of the expression (2) *πρῶτον αἰσθητήριον* (de Anim. II. 12, 424 a. 24; de Somn. et vig. 2, 456. a. 21; 3, 458. a. 28 f), and signifies in the first case the primary or highest sensitive faculty, namely the *sensus communis,* but in the latter instance the first or highest sense organ. — (1), phantasticum et memorativum sunt passiones primi sensitivi, PP. Q. 78. Art. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 78. Art. 4 ad 1 and ad 3; Mem. 2 d; 3 Anim. 3 b. — (2), primum sensitivum, id est, primum organum sensus est in quo est potentia huiusmodi, quae scilicet est susceptiva specierum sine materia, 2 Anim. 24 b. Cf. 2 Anim. 24 b; Mem. 4 n and 6 k. On **anima sensitiva**, see *anima* under 1; on **natura sensitiva**, see *natura*; on **pars sensitiva**, see *pars* under 1; on **potentia sensitiva**, see *potentia* under 2; on **principium sensitivum**, see *principium*; on **virtus sensitiva**, see *virtus* under 1; on **vis sensitiva**, see *vis* under 1.

sensuālis, e, *adj., sensual,* i.e., desiring sensually, belonging to sensual desire. Cf. *sensualitas.*

sensuālitas, ātis, *f., sensuality, the sensitive appetitive part of the soul, the totality of the sensitive faculty of desire,* synonym of *appetitus sensitivus,* the opposite of *voluntas* on the one hand and of *sensibilitas* on the other. Sensualitas definitur esse "appetitus rerum ad corpus pertinentium," (a), . . ., nomen sensualitatis sumptum videtur a sensuali motu, . . ., sicut ab actu sumitur nomen potentiae, ut a visione visus. motus autem sensualis est appetitus apprehensionem sensitivam consequens; actus enim apprehensivae virtutis non ita proprie dicitur motus, sicut actio appetitus; nam operatio virtutis apprehensivae perficitur in hoc quod res apprehensae sunt in apprehendente; operatio autem virtutis appetitivae perficitur in hoc quod appetens inclinatur in rem appetibilem. et ideo operatio apprehensivae virtutis assimilatur quieti, operatio autem virtutis appetitivae magis assimilatur motui; unde per sensualem motum intelligitur operatio appetitivae virtutis. et sic sensualitas est nomen appetitus sensitivi, PP. Q. 81. Art. 1 c; appetitus sensitivus est una vis in genere quae sensualitas dicitur, sed dividitur in duas potentias quae sunt species appetitus sensitivi, scilicet in irascibilem et concupiscibilem, PP. Q. 81. Art. 2 c; sensualitas dicitur appetitus carnis, PT. Q. 21. Art. 2 ob. 1. Cf. Verit. 25. 1 and c, and 2 c; Verit. 25. 1 a and 2 c; 2 Sent. 24. 2. 1 and 3; et passim. On the difference between *sensualitas* and *sensibilitas,* see *sensibilitas.* On **appetitus sensualitatis**, see *appetitus* under 2; on **concupiscentia sensualitatis**, see *concupiscentia* under 1; on **corruptio sensualitatis**, see *corruptio* under 3; on **impetus sensualitatis**, see *impetus*; on **motus sensualitatis**, see *motus* under 2; on **peccatum sensualitatis**, see *peccatum* under 2; on **voluntas sensualitatis**, see *voluntas* under 1. — Kinds of *sensualitas* are: **sensualitas brutalis** and **sensualitas humana**, *the sensuality of beast* and *that of man.* Cf. 2 Sent. 24. 3. 2 ad 1.

sensus, ūs, *m.*, (1) *sensitive soul, sensitive part of the soul, sensitive nature,* the opposite of *intellectus* and *ratio,* (2) *mind,* i.e., the faculty of knowledge in the broader conception of the word, synonym of *intellectus,* and *ratio,* (3) *sense,* i.e., the physical or organic faculty of knowledge, the word understood alike in the collective sense and in that of an individual faculty, the opposite of *intellectus* and *ratio,* (4) *sense,* i.e., feeling, opinion, comprehension, (5) *sense, sensation,* i.e., sensitive knowledge, perception, (6) *sense,* i.e., the act of desire, (7) *opinion, view,* synonym of *sententia,* (8) *sense, meaning, conception, comprehension,* synonym of *intellectus, ratio, significatio, virtus,* and *vis.* — (1), sensus accipitur aliquando pro potentia, aliquando vero pro ipsa anima sensitiva. denominatur enim anima sensitiva nomine principalioris suae potentiae, quae est sensus; et similiter anima intellectiva quandoque nomine intellectus, quasi a principaliori sua virtute, PP. Q. 79. Art. 1 ad 1; animal definitur per sensum, qui est anima sensitiva, sicut per formam essentialem, 4 Sent. 44. 1. 1. 2 ad 3; ipsa anima vocatur sensitiva vel quandoque etiam sensus, Verit. 10. 1 c; sensus quandoque nominat naturam sensitivam, prout scilicet est principium huius naturae, quod est sensibile, Quodl. 7. 1. 4 c. Cf. 1 Sent. 3. 4. 2 ad 5; Qu. Anim. 19 ad 5; 3 Anim. 12 b; et passim. On **delectabile sensus et secundum se**, see *delectabilis*; on **delectatio sensus et secundum sensum**, see *delectatio*; on **desiderium sensus**, see *desiderium* under 1; on **passio sensus**, see *passio* under

2. — (2), ad similitudinem autem corporalis sensus dicitur etiam circa intelligentiam esse aliquis sensus, qui est aliquorum primorum et extremorum, SS. Q. 15. Art. 2 c; intellectus interdum sensus appellatur, 4 Sent. 44. 3. 3. 1 ad 2; intellectus, prout iudicat de appetendis et agendis, dicitur sensus, Hebr. 5. 2. Cf. SS. Q. 46. Art. 1 c-3 c; SS. Q. 51. Art. 3 c; PTS. Q. 70. Art. 1 (bis); C. G. 1. 5; et passim. — Kinds of *sensus* in this meaning are: (a), **sensus acutus** and **sensus hebetatus,** *the sharpened* and *the dulled sense.* Hebes acuto opponitur. acutum autem dicitur aliquid ex hoc quod est penetrativum; unde et hebes dicitur aliquid ex hoc quod est obtusum, penetrare non valens. sensus autem corporalis per quamdam similitudinem penetrare dicitur medium, inquantum ex aliqua distantia suum obiectum percipit, vel inquantum potest quasi penetrando minima vel intima rei percipere. unde in corporalibus dicitur aliquis esse acuti sensus qui potest percipere sensibile aliquod ex remotis vel videndo, vel audiendo, vel olfaciendo, et e contrario dicitur sensu habetari qui non percipit nisi ex propinquo, et magna sensibilia, SS. Q. 15. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 46. Art. 1 c. — (b), **sensus carnis seu corporalis** and **sensus spiritualis,** *the carnal* and *the spiritual sense.* Alia est concupiscentia animalis, eorum scilicet quae per sensum carnis sustentationem aut delectationem non afferunt, PS. Q. 77. Art. 5 c; fatuitas autem importat totaliter spiritualis sensus privationem, SS. Q. 46. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 15. Art. 2 c; SS. Q. 46. Art. 1 c and 3 c; SS. Q. 118. Art. 6 c; PT. Q. 69. Art. 5 c; 3 Sent. 13 Exp.; et passim. — (c), **sensus corporalis,** see *sensus carnis.* — (d), **sensus exterior** and **sensus interior,** *the outer* or *physical sense* and *the inner* or *spiritual sense.* Cf. *sensus exterior et interior* under 3. Sensus quos anima secum trahit non sunt isti exteriores sensus, sed interiores qui scilicet ad partem intellectivam pertinent, quia intellectus interdum sensus appellatur, PTS. Q. 70. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 78. Art. 4 (bis); PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 38. Art. 5; PTS. Q. 29. Art. 2; 4 Sent. 44. 3. 3. 1 ad 2; et passim. — (e), **sensus hebetatus,** see *sensus acutus.* — (f), **sensus interior,** see *sensus exterior.* — (g), **sensus iudicandi,** *the sense* or *power of judgment.* Unde patet quod stultitia opponitur sapientiae sicut contrarium; fatuitas autem sicut pura negatio; nam fatuus caret sensu iudicandi; stultus autem habet sensum, sed hebetatum; sapiens autem subtilem et perspicacem, SS. Q. 46. Art. 1 c. — (h), **sensus perspicax,** *the discerning sense.* Cf. SS. Q. 46. Art. 1 c. — (i), **sensus prudentiae,** *the prudential sense* or *the practical sense.* Nam sensus prudentiae etiam intellectus dicitur, SS. Q. 48. Art. 1 c. — (j), **sensus spiritualis,** see *sensus corporalis.* Cf. *sensus spiritualis* under 8j. — (k), **sensus subtilis,** *the subtle sense* or *the finely distinguishing sense.* Sapiens autem (habet sensum) subtilem et perspicacem, SS. Q. 46. Art. 1 c. — (3), sensus autem est vis apprehensiva, per quam iudicamus singularia, Eph. 4. 6; est autem sensus quaedam potentia passiva, quae nata est immutari ab exteriori sensibili, PP. Q. 78. Art. 3 c; denominatur enim anima sensitiva nomine principalioris suae potentiae, quae est sensus, PP. Q. 79. Art. 1 ad 1; quaedam enim cognoscitiva virtus est actus organi corporalis, scilicet sensus, PP. Q. 85. Art. 1 c. Cf. C. G. 2. 57 and 66; 4 Sent. 44. 1. 1. 2 ad 3; Quodl. 7. 1. 4 c; Qu. Anim. 19 ad 5; 2 Anal. 20 h; 2 Anim. 24 b. On **appetibile secundum sensum,** see *appetibilis;* on **apprehendere per se,** see *apprehendere* under 2; on **apprehensio sensus,** see *apprehensio* under 2; on **bonum sensus et secundum sensum,** see *bonus* under 3; on **cognitio sensus,** see *cognitio* under 2; on **iudicare secundum sensum,** see *iudicare* under 3; on **iudicium sensus,** see *iudicium* under 4; on **malum secundum sensum,** see *malus* under 3; on **motus sensus,** see *motus* under 2; on **notum sensus seu secundum sensum,** see *notus;* on **opus sensus,** see *opus* under 4; on **passio sensus,** see *passio* under 2; on **poena sensus,** see *poena.* — Kinds of *sensus* in this sense are: (a), **sensus agens** and **sensus patiens,** *an effective* or *active sense* (*which does not exist since it is a contradiction*) and *the susceptive* or *passive sense* (susceptivus specierum sine materia sicut cera recipit signum annuli sine ferro et auro, 2 Anim. 24 b). Sed quia sensus est in potentia ad sensibilia, non ponitur sensus agens, sed sensus patiens tantum, PP. Q. 79. Art. 3 ob. 1. — (b), **sensus auditus** and **sensus visus,** *the sense of hearing* and *the sense of sight.* Impossibile est Deum videri sensu visus, PP. Q. 12. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 13; PP. Q. 84. Art. 2; PS. Q. 67. Art. 1 c; PS. Q. 77. Art. 5 ad 3; 2 Cael. 14 f; et passim. — (c), **sensus communis** and **sensus particularis seu proprius,** the *κοινὴ καὶ ἴδια αἴσθησις* of Aristotle, *the common sense* or *the sense of sensation* (sensus interior non dicitur communis per praedicationem, sicut genus, sed sicut communis radix et principium exteriorum sensuum, PP. Q. 78. Art. 4 ad 1; sensus communis apprehendit sensata omnium sensuum propriorum, C. G. 2. 74), and *the particular sense* for each individual sense object or *special sense.* Cf. PP. Q. 1. Art. 3 ad 2; PP. Q. 57. Art. 2 c; PP. Q. 77. Art. 3 ob. 4; PP. Q. 78. Art. 4 ad 1 and 2; PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; C. G. 1. 61; C. G. 2. 74 and 100; Pot. Anim. 4; 2 Anim. 13 d; 3 Anim. 12 b; Sensu 9 f; Somno 3 e; et passim. — (d), **sensus depuratus** and **sensus elevatus,** *the purified sense* and *the elevated sense.* Cf. 2 Cael. 14 f. — (e), **sensus disciplinabilis,** *the sense that informs* or *furnishes knowledge.* Unde et illi sensus praecipue respiciunt pulchrum qui maxime cognoscitivi sunt, scilicet visus et auditus rationi deservientes, PS. Q. 27. Art. 1 ad 3. Cf. 2 Sent. 11. 2. 3 c; 2 Cant. 1; Rom. 15. 2; 2 Anim. 14 h. — (f), **sensus elevatus,** see *sensus depuratus.* — (g), **sensus exterior** and **sensus interior,** *the exterior sense* or *the sense that observes something external* (sight, hearing, smell, taste, feeling), and *the inner sense* or *the sense that acts upon the sensations of the external senses,* (*sensus communis, imaginatio seu phantasia, vis aestimativa seu cogitativa, vis memorativa*). Cf. *sensus exterior et interior* above under 2. Cf. PP. Q. 57. Art. 2 c; PP. Q. 78. Art. 3 c and 4 c; PS. Q. 35. Art. 7 ad 3; SS. Q. 47. Art. 3 ad 3; SS. Q. 71. Art. 2 c; C. G. 1. 65; C. G. 2. 100; C. G. 3. 84 and 130; et passim. — (h), **sensus in actu** and **sensus possibilis seu in potentia,** *sense in the act of sensing* and *that in the state of potentiality* or *that could be active.* Sicut sensus in actu est sensibile in actu, PP. Q. 55. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 2 ob. 3; PP. Q. 14. Art. 2 c; PS. Q. 28. Art. 1 ob. 3; C. G. 1. 51; Spir. 9 c; 3 Anim. 13 a; et passim. — (i), **sensus in potentia,** see *sensus in actu.* — (j), **sensus interior,** see *sensus exterior.* — (k), **sensus magis seu maxime cognoscitivus,** *the sense that perceives most,* i.e., the cause of sight and that of hearing. Cf. PP. Q. 84. Art. 2 c; PP. Q. 78. Art. 3 c; PS. Q. 27. Art. 1 ad 3; PS. Q. 77. Art. 5 ad 3; PS. Q. 83. Art. 4 ob. 3; 2 Anim. 14 h; 3 Anim. 6 c; Sensu 2 g; 1 Met. 1 a; 10 Eth. 8 c; et passim. — (l), **sensus particularis,** see *sensus communis.* — (m), **sensus patiens,** see *sensus agens.* — (n), **sensus perfectior,** *the more perfect sense,* (because more perceptive). Visus autem, qui est absque immutatione naturali organi et obiecti, est maxime spiritualis, et perfectior inter omnes sensus et communior, et post hunc auditus, et deinde olfactus, qui habent immutationem naturalem ex parte obiecti, PP. Q. 78. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 85. Art. 4. Cf. also *magis cognoscitivus.* — (o), **sensus possibilis,** see *sensus in actu.* — (p), **sensus principalis,** *the principal* or *chief sense,* i.e., *sensus communis.* Cf. Somno 3 e. — (q), **sensus proprius,** see *sensus communis.* — (r), **sensus rectus** and **sensus vanus,** *the correct sense* or *the sense that judges correctly,* and *the vain sense* or *the sense that judges falsely.* Cf. Eph. 4. 6. — (s), **sensus solutus,** *the released* or *alert sense.* Cf. Pot. 6. 10 c. — (t), **sensus vanus,** see *sensus rectus.* — (u), **sensus visus,** see *sensus auditus.* — **ratio est universalium, sensus vero particularium,** see *ratio* under 3. — **sensus cognitio est singularium,** (1 Phys. 1 b), or, **sensus non est cognoscitivus nisi singularium,** (C. G. 2. 66; PP. Q. 85. Art. 3 c; 1 Anal. 30 b; 1 Meteor. 1 a), *a sense knows only singular, individual things.* — **sensus est quodammodo etiam ipsius universalis,** (2 Anal. 20 m), the translation of the Aristotelian expression: ἡ δὲ αἴσθησις τοῦ καθόλου ἐστίν (Anal. post. II. 19, 100. a. 17), *sense in a certain measure also recognizes the general,* cognoscit enim Calliam non

solum inquantum est Callias, sed etiam inquantum est hic homo, 2 Anal. 20 m. — **sensus est quodammodo ipsa sensibilia,** (3 Anim. 13 a), or, **sensus in actu est seu fit sensibile in actu** (PP. Q. 12. Art. 2 ob. 3; PP. Q. 14. Art. 2 c; PP. Q. 55. Art. 1 ad 2; PS. Q. 28. Art. 1 ob. 3; C. G. 1. 51; 3 Anim. 13 a), the transaltion of the Aristotelian passage: ἡ δὲ αἴσθησίς ἐστι τὰ αἰσθητά (De Anim. III, 8, 431. b. 23), *sense in the act of sensation is in a certain measure identical with that perceived by sense,* (non ita quod ipsa vis sensitiva sit ipsa similitudo sensibilis quae est in sensu, sed quia ex utroque fit unum sicut ex actu et potentia, PP. Q. 55. Art. 1 ad 2); cf. **intellectus** under 3, and *scientia* under 1. — **sensus non componit vel dividit** (1 Perih. 3 b), *sense does not compound* or *divide,* i.e., make judgements; cf. 3 Anim. 11 e and 12 b. — **sensus non est cognoscitivus nisi singularium,** see above: **sensus cognitio** etc. — (4), habet sensum et iudicium et discretionem, 1 Met. 1 m. — One kind of *sensus* in this meaning is **sensus bonus,** *the good* or *sound sense.* Cf. SS. Q. 51. Art. 3; 6 Eth. 9 d. — (5), et sensu constat, PP. Q. 2. Art. 3 c; sensus propriorum sensibilium semper veri sunt, PP. Q. 16. Art. 2 ob. 1; hoc igitur nomen sensus est impositum ad significandum cognitionem per modum illum quo recipitur materialiter secundum virtutem coniunctam organo, 1 Sent. 22. 1. 2 c; hoc nomen sensus quandoque nominat, . . ., actum, Quodl. 7. 1. 4 c; ex multis sensibus fit una memoria, 3 Sent. 14. 1. 3. 3. c; si est ibi sensus, 2 Anim. 4 b. Cf. 1 Perih. 3 b; 2 Anim. 13 b; 3 Anim. 4 g; 2 Anal. 20 l; et passim. On **via sensus,** see *via* under 1. — **ad seu secundum sensum,** *with reference to sensible knowledge* or *according to perception,* cum ad sensum appareat, C. G. 4. 66; manifestum est ad sensum, 8 Phys. 22 c; ad sensum videmus, 1 Cael. 9 g; cf. 2 Anim. 4 a and b. On **demonstrare quantum ad sensum,** see *demonstrare* under 1; on **demonstratio ad sensum,** see *demonstratio* under 1; on **mixtio ad sensum,** see *mixtio*; on **prius secundum se,** see *prior* under 1. — (6), quia actus appetitivae virtutis est quaedam inclinatio ad rem ipsam, secundum quandam similitudinem ipsa applicatio appetitivae virtutis ad rem secundum quod ei inhaeret, accipit nomen sensus, quasi experientiam quandam sumens de re cui inhaeret, inquantum complacet sibi in ea, PS. Q. 15. Art. 1 c. — (7), homo sensui inhaerens, 4 Sent. 17. 2. 1. 1 c; qui in suo sensu perseverat, 4 Sent. 17. 2. 1. 1 c. — Kinds of *sensus* in this meaning are: (a), **sensus perversus,** *the perverse* or *bad opinion.* Cf. C. G. 2. 41; C. G. 3. 136 and 137. — (b), **sensus reprobus,** *the unacceptable opinion.* Si enim Deus tradit aliquos in reprobum sensum, iam ergo reprobum sensum habent ad faciendum ea quae non conveniunt, dicitur ergo tradere eos in reprobum sensum, in quantum non prohibet eos quin suum sensum reprobum sequantur, sicut dicimur exponere illos quos non tuemur, PS. Q. 79. Art. 1 ad 1. — (8), multiplicatas enim sensuum in una scriptura parit confusionem et deceptionem, PP. Q. 1. Art. 10 ob. 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 10; SS. Q. 164. Art. 2; PT. Q. 8. Art. 2 (ter); C. G. 1. 71; C. G. 2. 38; C. G. 3. 47; et passim. — Kinds of *sensus* in this meaning are: (a), **sensus allegoricus seu typicus, sensus anagogicus,** and **sensus moralis seu tropologicus,** *the allegorical* or *symbolic sense, the anagogic* and *the moral* or *tropologic sense.* In nova etiam lege ea quae in capite gesta sunt signa eorum quae nos agere debemus. secundum ergo quod ea quae sunt veteris legis significant ea quae sunt novae legis, est sensus allegoricus; secundum vero quod ea quae in Christo sunt facta, vel in his qui per Christum significant, sunt signa eorum quae nos agere debemus, est sensus moralis; prout vero significant ea quae sunt in aeterna gloria est sensus anagogicus. quia vero sensus litteralis est quem auctor intendit, auctor autem sacrae Scripturae Deus est, qui omnia simul suo intellectu comprehendit, PP. Q. 1. Art. 10 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 10 ob. 1, c, and ad 2; PP. Q. 113. Art. 7 ad 1; 1 Sent. Prol. 1. 5 c; Quodl. 7. 6. 15 c. — (b), **sensus anagogicus,** see *sensus allegoricus,* — (c), **sensus compositus** and **sensus divisus,** *the composite* and *the divided sense* or *the sense of composition* and *that of separation.* Unde non oportet dicere quod Deus possit non praedestinare quem praedestinavit, in sensu composito accipiendo; licet absolute considerando, Deus possit praedestinare vel non praedestinare, PP. Q. 23. Art. 6 ad 3. Cf. Verit. 2. 13 ad 5. — (d), **sensus divisus,** see *sensus compositus.* — (e), **sensus historicus seu litteralis** and **sensus spiritualis,** *the historical* or *literary sense* and *the spiritual sense.* Illa ergo prima significatio, qua voces significant res, pertinet ad primum sensum, qui est sensus historicus vel litteralis. illa vero significatio, qua res significatae per voces iterum res alias significant, dicitur sensus spiritualis, qui super litteralem fundatur et eum supponit, PP. Q. 1. Art. 10 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 10 ob. 1, c, ad 1, and ad 2; PP. Q. 113. Art. 7 ad 1; C. G. 4. 62; 1 Sent. Prol. 1. 5 c; Quodl. 7. 6. 14 c-16 c; et passim. — (f), **sensus litteralis,** see *sensus historicus.* — (g), **sensus moralis,** see *sensus allegoricus.* — (h), **sensus parabolicus,** *figurative litteral sense.* Sensus parabolicus sub litterali continetur; nam per voces significatur aliquid proprie et aliquid figurative; nec est litteralis sensus ipsa figura, sed id quod est figuratum. non enim cum Scriptura nominat Dei bracchium, est litteralis sensus, quod in Deo sit membrum huiusmodi corporale, sed id quod per hoc membrum significatur, scilicet virtus operativa, PP. Q. 1. Art. 10 ad 3. Cf. PP. Q. 1. Art. 10 ob. 3. — (i), **sensus principalis,** *the principal sense.* Cf. 4 Sent. 21. 1. 2. 1 ad 3. — (j), **sensus spiritualis,** see *sensus historicus.* — (k), **sensus tropologicus,** see *sensus allegoricus.* — (l), **sensus typicus,** see *sensus allegoricus.*

sententia, ae, *f.,* (1) *view, opinion,* synonym of *sensus,* (2) *a judge's sentence, judicial opinion,* synonym of *iudicium,* (3) *utterance, opinion, pronouncement,* synonym of *iudicium,* (4) *aphorism, sentence, teaching,* (5) the *Sententiae* of Peter Lombard. — (1), nihil prohibet aliqua esse certissima bona secundum sententiam sapientum et spiritualium virorum, quae tamen non sunt certa bonā secundum sententiam plurium vel carnalium hominum, PS. Q. 14. Art. 1 ad 3; sententia secundum Avicennam est definitiva et certissima conceptio, 1 Sent. Prol. Div.; ab assentiendo sententia dicatur quae, ut dicit Isaac, est determinata acceptio alterius partis contradictionis, 3 Sent. 23. 2. 2. 1 c; sententia, . . ., est conceptio distincta vel certissima alterius partis contradictionis, Verit. 14. 1 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 3; PP. Q. 95. Art. 4 c; PS. Q. 15. Art. 3 a; SS. Q. 10. Art. 4 ad 1; SS. Q. 132. Art. 5; et passim. — One kind of *sententia* in this sense is: **sententia communis,** *general opinion.* Cf. 2 Sent. 6. 1. 1 c; 4 Sent. 13. 2. 1 c. — (2), utrum daemones exequentur sententiam iudicis in damnatos, PTS. Q. 89 pr.; sententia est applicatio iuris communis ad particulare factum, 4 Sent. 35. 1. 3 ad 1; sententia iudicis est quasi quaedam particularis lex in aliquo particulari facto, SS. Q. 67. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 109. Art. 4 ad 1; PS. Q. 96. Art. 1 ad 1; SS. Q. 10. Art. 9 c; PTS. Q. 62. Art. 3 (ter); PTS. Q. 77. Art. 7; et passim. — Kinds of *sententia* in this sense are: (a), **sententia capitalis,** *the sentence of death.* Sacrilegium est culpa criminalis; unde capitali sententia punitur secundum leges civiles, SS. Q. 99. Art. 4 ob. 1. — (b), **sententia condemnans** and **sententia praemians,** *the sentence that pronounces a punishment* and *that which pronounces a reward.* Cf. 4 Sent. 43. 1. 5. 2 c. — (c), **sententia definitiva,** *the concluding* or *final judgment.* Unde non sequitur, si ille qui iurat falsum iuramento assertorio non est infamis ipso iure, sed solum per sententiam definitivam latam contra eum in causa accusationis, quod propter hoc non peccet mortaliter, SS. Q. 98. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 60. Art. 3. — (d), **sententia praemians,** see *sententia condemnans.* — (e), **sententia vocalis,** *the judgment expressed in words.* Cf. Matth. 25 c. — (3), conclusio syllogismi, quae fit in operabilibus, ad rationem pertinet, et dicitur sententia vel iudicium, quam sequitur electio, PS. Q. 13. Art. 1 ad 2; sententia quae est iudicium de consiliatis, Verit. 22. 15 ad 2. Cf. PS. Q. 13. Art. 3; PS. Q. 13. Art. 6 ad 2; PS. Q. 74. Art. 7; SS. Q. 1. Art. 10 (bis);

SS. Q. 60. Art. 5; et passim. — (4), ponens in tertio suarum Sententiarum, PP. Q. 1. Art. 10 ad 2; ex sententiis sacrae Scripturae, SS. Q. 1. Art. 9 ad 1; sententia synodi se extendit, SS. Q. 1. Art. 10 ad 2; Hugo de sancto Victore in suis Sententiis, SS. Q. 5. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 61. Art. 3; PP. Q. 89. Art. 3; SS. Q. 99. Art. 4; SS. Q. 136. Art. 4 (bis); SS. Q. 149. Art. 3; et passim. On **magister sententiarum**, see *magister* under 2. — One kind of *sententia* in this sense is: **sententia fidei**, *the teaching of the Christian faith.* Ab huiusmodi sententiarum fidei collectione nomen symboli est acceptum, SS. Q. 1. Art. 9 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 6; PT. Q. 16. Art. 9; 8 Phys. 2 a and 21 c. — (5), Magister in Sententiis, . . ., ponit, PP. Q. 30. Art. 3 c; ut in Sententiis dicitur, PP. Q. 93. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 40. Art. 4; PP. Q. 62. Art. 6; PP. Q. 94. Art. 1; PP. Q. 95. Art. 1; SS. Q. 17. Art. 1; et passim.

sententiālis, e, *adj., pertaining to a judicial sentence, based on a pronounced judgment, not on statute nor canon.* Dicuntur etiam quaedam legalia, non quia sint leges, sed propter applicationem legum communium ad aliqua particularia facta sicut sunt sententiae quae pro iure habentur et quantum ad hoc subdit: "Et sententialia," PS. Q. 96. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 96. Art. 1 ob. 1; 5 Eth. 12 c. On **iustum sententiale**, see *iustus.* — **sententiāliter**, *adv., after the manner of a judicial sentence, by the authority of a judicial sentence, sententiously.* Sed aliquis per infidelitatem peccans potest sententialiter ius dominii amittere, sed infidelitatem illorum qui fidem susceperunt, potest sententialiter punire, SS. Q. 12. Art. 2 c; sententialiter acceptat illud, 3 Sent. 17. 1. 2. 1 c. Cf. SS. Q. 66. Art. 6 ad 1.

sententiāliter, see *sententialis.*

sententio, āre, 1, *n., to utter sentences* or *opinions.* Sicut enim ratio speculativa iudicat et sententiat de rebus intelligibilibus, ita ratio practica iudicat et sententiat de agendis, PS. Q. 74. Art. 7 c.

sentio, īre, si, sum, (4), (1) *to discern by the senses, perceive, be sensible of,* (2) *be of the opinion, think, deem,* (3) *take up favorably, agree.* — (1), cum igitur sentire sit quaedam operatio hominis, licet non propria, manifestum est quod homo non est anima tantum, sed est aliquid compositum ex anima et corpore, PP. Q. 75. Art. 4 c; actio sentiendi non potest procedere ab anima, nisi per organum corporale, PP. Q. 77. Art. 5 ad 3; quando medium non sentimus, 2 Anal. 1 h; sicut intellegere est quoddam vivere et sentire, 2 Cael. 4 c. Cf. PS. Q. 32. Art. 3; PS. Q. 77. Art. 2; SS. Q. 41. Art. 2; C. G. 2. 58; 4 Sent. 44. 3. 1. 1 a; et passim. — Kinds of *sentire* in this sense are: (a), **sentire actu**, *to perceive actually,* the opposite of *sentire in potentia,* i.e., *to be able to perceive.* Sicut oportet quod sensibile uniatur sensui ad hoc quod sentiat actu, PP. Q. 56. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 70. Art. 2 ob. 2; C. G. 1. 46. — (b), **sentire aliquid delectabile aut triste** and **sentire solum**, *to feel something pleasant* or *unpleasant* and *simply to feel.* Quando sensus sentit aliquid delectabile aut triste, quasi affirmans aut negans id quod sensu percipitur, esse delectabile aut triste, tunc prosequitur per appetitum, id est, desiderat aut fugit, 3 Anim. 12 b. — (c), **sentire per accidens** and **sentire per se**, *to perceive something accidentally, indirectly, as attached to what is perceived directly as the object of sense faculty.* Per se quidem sentitur illud, quod per se passionem sensui corporali inferre potest, . . ., per accidens autem sentitur illud, quod non infert passionem sensui, neque inquantum est sensus, neque inquantum est hic sensus, sed coniungitur his, quae per se sensui inferunt passionem, sicut Socrates et filius Diaris et amicus et alia huiusmodi, 4 Sent. 49. 2. Cf. PP. Q. 78. Art. 3; PTS. Q. 92. Art. 2 (passim). Cf. also *sensibile per accidens.* — (d), **sentire per se**, see *sentire per accidens.* — (e), **sentire solum**, see *sentire delectabile aut triste.* — (2), est in usu loquentium, ut etiam secundum certam apprehensionem intellectus aliquid sentire dicamur; unde etiam sententia nominatur, PP. Q. 54. Art. 5; Chrysostomus sentire videtur, PT. Q. 59. Art. 2 c; de Deo carnaliter sentientes, C. G. 3. 98; se obligatum sentit Deo, C. G. 3. 119. Cf. PP. Q. 32. Art. 1 (bis); PP. Q. 70. Art. 3; PS. Q. 103. Art. 4; PS. Q. 110. Art. 3; SS. Q. 125. Art. 4; et passim. — (3), sentire proprie dictum ad apprehensivam potentiam pertinet, sed secundum similitudinem cuiusdam experientiae pertinet ad appetitivam, PS. Q. 15. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 15. Art. 1 c.

seorsum, *adv., asunder, separately, apart.* Et propter hoc ea quae seorsum et divisim intelligimus, PP. Q. 14. Art. 14 c; in intellectu autem sic est, quod si seorsum intelligat principium, et seorsum conclusionem, PP. Q. 19. Art. 5 c; necesse fuit seorsum significari relationes in abstracto, quae dicuntur proprietates et notiones, PP. Q. 32. Art. 2 c; oportuit seorsum significari habitudines personarum per modum actus et seorsum per modum relationum, PP. Q. 41. Art. 1 ad 2; non est discursivus, ut scilicet procedat a principiis in conclusiones, seorsum utrumque intelligens, sicut in nobis contingit, PS. Q. 89. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 101. Art. 4; SS. Q. 1. Art. 8; SS. Q. 27. Art. 8; SS. Q. 31. Art. 4; PT. Q. 19. Art. 1; PT. Q. 23. Art. 2; PT. Q. 25. Art. 2; et passim.

sēparābilis, e, *adj., that may be separated, separable.* Sed in divinis personis nihil est separabile, PP. Q. 43. Art. 1 ob. 2; quid sit secundum suam essentiam separabile, hoc determinare pertinet ad philosophum primum, 2 Phys. 4 g. Cf. PP. Q. 14. Art. 13; PP. Q. 31. Art. 2 (in quot); PP. Q. 85. Art. 1 (in quot); PS. Q. 85. Art. 2; PTS. Q. 70. Art. 1 (in quot); et passim. On **accidens separabile**, see *accidens* under 2; on **ens separabile**, see *ens*; on **substantia separabilis**, see *substantia* under 6.

sēparātim, *adv., asunder, apart, separately.* Nisi secundum opinionem Platonis, qui posuit species rerum separatim subsistere a singularibus, PP. Q. 29. Art. 2 ad 4; unde si utrumque ipsorum separatim esse haberet, oporteret quod multa media intervenirent, PP. Q. 76. Art. 7 ad 3; omne speciale peccatum, sive omnis specialis iniustitia, invenitur separatim ab aliis, SS. Q. 43. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. 50. Art. 3; SS. Q. 108. Art. 2; PT. Q. 2. Art. 2; PT. Q. 16. Art. 12, in quot.; PT. Q. 68. Art. 9, in quot.

sēparātio, ōnis, *f., a sundering, severing, separation.* Ne autem tollatur simplicitas divinae essentiae, vitandum est nomen separationis et divisionis, quae est totius in partes, PP. Q. 31. Art. 2 c; sed discordia nihil est aliud quam quaedam separatio voluntatum, SS. Q. 37. Art. 2 ob. 2; sic igitur dicendum est quod in Christo fuit timor Dei, non quidem secundum quod respicit malum separationis a Deo per culpam, PT. Q. 7. Art. 6 c; similiter etiam licet corpus Christi non fuerit dissolutum per incinerationem, ipsa tamen separatio animae a corpore dissolutio quaedam fuit, PT. Q. 53. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 36. Art. 3 (passim); PS. Q. 42. Art. 3 (bis); SS. Q. 19. Art. 5; PT. Q. 21. Art. 1; PTS. Q. 88. Art. 1, et passim.

sēparo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to disjoin, sever, part, divide, separate,* synonym of *absolvo* and *abstraho* and the opposite of *coniungo* and *unio.* Deficiente spiritu, anima a corpore separatur, (ob. 2), . . ., a quo numquam separatur, et eo mediante unitur corpori hominis corruptibili, PP. Q. 76. Art. 7 c; excommunicatio enim maxime separat hominem a communione sacramentorum, SS. Q. 39. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 50. Art. 5 (passim); PP. Q. 75. Art. 6 (bis); PS. Q. 89. Art. 1 (bis); PTS. Q. 55. Art. 9 (passim); PTS. Q. 86. Art. 3 (quater); et passim. — **sēparātus**, a, um, *P. a., separated, separate, disembodied, immaterial,* synonym of *absolutus* and *abstractus,* the opposite of *coniunctus* and *unitus.* Utrum videre potuerit substantias separatas, id est, angelos, PP. Q. 94 pr.; schismatici qui sunt ab Ecclesia separati, SS. Q. 39. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 79. Art. 4 (passim); PP. Q. 89. Art. 2 (passim); PP. Q. 89. Art. 4 (passim); PP. Q. 89. Art. 6 (passim); PP. Q. 94. Art. 2 (passim); et passim. On **animal separatum**, see *animal* under 1; on **dimensio separata**, see *dimensio*; on **essentia separata**, see *essentia* under 1; on **exemplar separatum**, see *exemplar* under 2; on **forma separata**, see *forma* under 2; on **homo separatus**, see *homo*;

on **infinitum separatum**, see *infinitus*; on **instrumentum separatum**, see *instrumentum*; on **intellectus separatus**, see *intellectus* under 1; on **motor separatus**, see *motor*; on **organum separatum**, see *organum*; on **principium separatum**, see *principium*; on **quidditas separata**, see *quidditas*; on **species separata**, see *species* under 6; on **spiritus separatus**, see *spiritus*; on **substantia separata**, see *substantia* under 2; on **unitas separata**, see *unitas*; on **vacuum separatum**, see *vacuus* under 1; on **vita separata**, see *vita* under 1; on **voluntas separata**, see *voluntas* under 3.

sepelio, īre, pelivi or ii, pultum, 4 (*perf.* sepeli, *part. perf.* sepelitus), *v. a.*, *to bury, inter.* Ponuntur enim septem eleemosynae corporales, scilicet pascere esurientem, potare sitientem, vestire nudum, recolligere hospitem, visitare infirmum, redimere captivum, et sepelire mortuum, . . ., sed per hoc quod mortuus sepelitur, SS. Q. 32. Art. 2 ob. 1; spelunca duplex quam Abraham emit in sepulturam, non habetur quod erat terra consecrata ad sepeliendum, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3; videtur non convenienti modo Christum fuisse sepultum, (ob. 1), . . ., videtur autem superfluitatis fuisse quod ad sepeliendum Christum Nicodemus venit ferens mixturam myrrhae et aloes quasi libras centum, (ob. 2), . . ., inquantum eum cum aromatibus sepelierunt, (ob. 3), . . ., sicut quod fuit sepultus in horto, (ob. 4), . . ., secundo ad commendandam pietatem eorum qui eum sepelierunt, . . ., laudabiliter commemorantur in Evangelio qui corpus eius de cruce acceptum diligenter atque honorifice tegendum sepeliendumque curarunt, (c), . . ., qui contra intentionem accidentium etiam mortuus honorifice sepelitur, PT. Q. 51. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 101. Art. 4; SS. Q. 187. Art. 1; PT. Q. 51. Art. 1 (passim); PT. Q. 59. Art. 5; PT. Q. 66. Art. 8; et passim.

septem, *num. adj. indecl.*, *seven.* Septem autem dona sunt necessaria ad salutem ut dictum est, PS. Q. 68. Art. 3 ad 1; et sic eamdem mentem septem mox virtutibus, id est, donis, temperat, PS. Q. 68. Art. 8 ob. 2; videtur quod inconvenienter septem petitiones orationis dominicae assignentur, (ob. 1), . . ., superfluum ergo fuit quod secundum Matthaeum septem petitiones ponerentur, SS. Q. 88. Art. 9 ob. 4. Cf. PP. Q. 112. Art. 3; PS. Q. 68. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 9. Art. 1; SS. Q. 19. Art. 9; PTS. Q. 37. Art. 2; et passim.

septempliciter, *adv.*, *in a sevenfold manner.* In hac quaestione Augustinus ab aliis expositoribus dissentit. Augustinus enim vult quod omnes qui dicuntur septem dies, sunt unus dies septempliciter rebus repraesentatus, PP. Q. 74. Art. 2 c.

septēnārius, a, um, *adj.*, *containing seven, consisting of seven, septenary*; **septenarius numerus**, *the number seven.* Vel quia, completo septenario dierum, reditur ad primum diem qui est unus cum octavo, PP. Q. 74. Art. 3 ad 7; quia septenarius numerus universitatem significat, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5. Cf. PT. Q. 31. Art. 3 (ter); PTS. Q. 35. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 2.

septennis, e, *adj.*, *of seven years, seven years old.* Cum ergo in novo Testamento imponatur poena septennis pro uno peccato mortali, (ob. 2), . . ., sed laico pro homicidio imponitur septennis poenitentia, (ob. 3), . . ., quod exigatur pro quolibet peccato mortali septennis poenitentia, PTS. Q. 8. Art. 7 ad 2.

septennium, ii, *n.*, *a period of seven years.* Videtur quod tempus septennii non sit convenienter assignatum sponsalibus contrahendis, . . ., ergo ita possunt fieri ante septennium sicut post, (ob. 1), . . ., ergo etiam ante septennium possunt contrahi sponsalia, (ob. 2), . . ., ergo nec in sponsalibus septennium utrique assignari debet, (ob. 3), . . ., ergo ex primo et sic ante septennium possunt sponsalia contrahi, (ob. 5), . . ., ergo pari ratione si ante septennium, (ob. 7), . . ., septennium est tempus determinatum a iure sponsalibus contrahendis satis rationabiliter, . . ., ideo primum statum rationis obtinet homo ante primum septennium, PT. Q. 43. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 147. Art. 4; PTS. Q. 55. Art. 4 (bis).

septentrio, ōnis, *m.*, *the north* (as a quarter of the heavens). Primo quidem, quia nulla alia stellarum hac via incedit; haec enim stella ferebatur a septentrione in meridiem, PT. Q. 36. Art. 7 c.

septentriōnālis, e, *adj.*, *of* or *belonging to the north, northern.* Sicut Philosophus dicit, quod ventus septentrionalis coadiuvat ad generationem masculorum, PP. Q. 99. Art. 2 ad 2.

septies, *num. adv.*, *seven times.* Petro mandat ut fratri peccanti dimittat non solum septies sed usque septuagies septies, SS. Q. 11. Art. 4 ob. 2; septies autem undecim sunt septuaginta septem, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3. Cf. PT. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 91. Art. 3.

septiformis, e, *adj.*, *sevenfold* (eccl. Lat.). In isto sacramento confertur plenitudo gratiae septiformis, PTS. Q. 34. Art. 5 ob. 2; sed hoc iterum nihil est, quia in quolibet ordinum septiformis gratia datur, PTS. Q. 37. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 7, in quot.; PTS. Q. 54. Art. 4; PTS. Q. 56. Art. 2.

septimāna, ae, *f.*, *late Lat.* for *hebdomas, a week.* Festorum autem temporalium primum erat quod iterabatur qualibet septimana, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10; qui sunt ieiunabiles in sex septimanis Quodragesimae, SS. Q. 147. Art. 5 c.

septimō, *adv.*, see *septimus.*

septimus, a, um, *num. ord. adj.*, *the seventh.* Septimus modus est iuxta excitationem voluntatis a cogitatione, PP. Q. 42. Art. 2 ob. 1; beatus vir qui invenit sapientiam, pertinet ad praemium septimae beatitudinis, PS. Q. 69. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 74. Art. 3; PS. Q. 32. Art. 7; SS. Q. 25. Art. 7; SS. Q. 180. Art. 7; PT. Q. 16. Art. 7; PT. Q. 84. Art. 7; PTS. Q. 92. Art. 2; et passim. — **septimō**, *adv.*, *a seventh time.* Septimo ad mare Tiberiadis in captione piscium, PT. Q. 55. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 81 pr.; PT. Q. 66 pr.; PT. Q. 73 pr.; PT. Q. 83. Art. 5 ad 3; PTS. Q. 43 pr.; PTS. Q. 24. Art. 1.

septuāgēsimus, a, um, *num. ord. adj.*, *a period of seventy days.* **Septuagesima**, *Eccl.*, the third Sunday before Lent, also called *Septuagesima Sunday.* Hoc autem est ab Adventu usque ad Epiphaniam propter communionem, quae secundum antiquos Canones in Nativitate fieri convenienter solet, et a Septuagesima usque ad Octavas Paschae propter communionem paschalem, PTS. Q. 64. Art. 10 c.

septuāgies, *adv.*, *seventy times.* Dominus Matth. XVIII, 22, Petro mandat ut fratri peccanti dimittat non solum septies sed usque septuagies septies, SS. Q. 11. Art. 4 ob. 2.

septuāginta, *num. adj.*, *seventy.* Ut legitur Genes. II, secundum litteram 70 Interpretum, quasi quaeramus ad paradisum redire, SS. Q. 84. Art. 3 ad 3; Lucas autem post baptismum Christi generationem Christi ponit, incipiens a Christo, et producens generationum numerum usque ad Deum, ponens generationes septuaginta septem, PT. Q. 31. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 105. Art. 1; PS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 45. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 4 (passim); PTS. Q. 37. Art. 1; et passim.

septuplum, i, *n.*, *a septuple, sevenfold.* Unde subditur de fure quod deprehensus reddet septulum, SS. Q. 66. Art. 6 ad 1; sol autem in septuplum plus quam nunc, PTS. Q. 19. Art. 3 ad 4.

sepulcrum, i, *n.*, *a burial-place, grave, tomb.* Nulla ergo natura per se hoc facere potest, quod intendens fodere sepulcrum inveniat thesaurum, . . ., fodiens sepulcrum invenit thesaurum, . . ., sicut si aliquis sciens in quo loco sit thesaurus absconditus instiget aliquem rusticum hoc ignorantem ut ibi fodiat sepulcrum, PP. Q. 116. Art. 1 c; invenitur etiam in historiis Romanorum, quod tempore Constantini Augusti et Irenae matris eius inventum fuit quoddam sepulcrum, SS. Q. 2. Art. 7 ad 3; sed aliquid Christi erat extra infernum, quia corpus erat in sepulcro, (ob. 3), . . ., et ideo in illo triduo mortis Christi dicendum est quod totus Christus fuit in sepulcro, (c), . . ., corpus quod tunc erat in sepulcro, PT.

Q. 52. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 12. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 5; PT. Q. 51. Art. 1 (passim); PT. Q. 83. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 11; et passim.

sepultūra, ae, *f.*, *a burial, interment, funeral, obsequies, sepulture.* Spiritualibus annexa dicuntur ius sepulturae, . . ., sed Abraham emit ab Ephron speluncam duplicem in sepulturam, (ob. 3), . . ., spelunca duplex quam Abraham emit in sepulturam, . . ., et ideo licebat Abrahae terram illam emere ad usum sepulturae, . . ., tamen quia etiam apud gentiles loca sepulturae deputata religiosa reputabantur, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3; sepultura enim eius respondet morti ipsius, . . ., ergo inconveniens videtur esse quod Christo exhibita fuit honorabilis sepultura, (ob. 1), . . ., sed sepultura Christi fuit simplex ex una parte, (ob. 3), . . ., inconveniens ergo fuit modus sepulturae Christi, (ob. 4), . . ., modus sepulturae Christi ostenditur esse conveniens quantum ad tria, (c), per hoc etiam datur intelligi quod per Christi sepulturam omnes innovamur, PT. Q. 51. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 32. Art. 2 (passim); SS. Q. 40. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 8; PT. Q. 66. Art. 10; PTS. Q. 6. Art. 5; et passim.

sequax, ācis, *m.*, *a follower.* Vel quia latent inter bonos, vel quia habet multos sequaces, SS. Q. 64. Art. 2 ad 1; postmodum vero Macarius Antiochenus patriarcha, et Cyrus Alexandrinus, et Sergius Constantinopolitanus, et quidam eorum sequaces posuerunt in Christo unam voluntatem, PT. Q. 18. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 6 c; PTS. Q. 89. Art. 2; PTS. Q. 97. Art. 4.

sequēla, ae, *f.*, (1) *a following, that which follows,* (2) fig., *a result, consequence.* — (1), haec autem immobilitas sequelae Christi firmatur per votum, SS. Q. 186. Art. 6 ad 1; consilium obedientiae includitur in ipsa Christi sequela, SS. Q. 186. Art. 8 ad 1; perfectio non consistit essentialiter in paupertate, sed in Christi sequela, SS. Q. 188. Art. 7 c; Dominus discipulis suis praenuntiata sua passione induxerat eos ad suae passionis sequelam, PT. Q. 45. Art. 1 c; auctoritas illa expresse loquitur de sequela aeternae retributionis, PTS. Q. 71. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 123. Art. 3 c. — (2), et sic patet quod nocturna pollutio habet rationem culpae ex parte suae causae, SS. Q. 154. Art. 5 c; sed proponit omnibus signum suae voluntatis, ad cuius sequelam aliqui excitantur inducti, alii propria sponte, PT. Q. 8. Art. 7 ad 2; sed dolor eius est displicentia seu reprobatio facti praeteriti cum intentione removendi sequelam ipsius, PT. Q. 85. Art. 1 ad 3; clavis enim est sequela ordinis, PTS. Q. 19. Art. 1 ob. 1.

sequentia, ae, *f.*, *sequence,* a rhythm sometimes sung between the Epistle and the Gospel; also called a "prose" because not in any regular metre. Sed donum linguarum est proprium novi Testamenti; unde cantatur in sequentia Pentecostes, SS. Q. 176. Art. 2 ob. 1.

sequester, tris, (orig. form *sequester*, tri, ante-and post-class., and in the poets), *m.*, *a mediator.* Sacerdos quodammodo constituitur sequester et medius inter populum et Deum, SS. Q. 86. Art. 2 c.

sequestro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to remove, separate from anything.* Huiusmodi homines a mortis periculo sunt sequestrati per subtractionem a proelio, PS. Q. 105. Art. 3 ad 5.

sequor, i, secutus, 3, *v. dep.*, (1) lit., (a) *to follow, to come* or *go after, follow after, attend, come after,* (b) *to follow, result, ensue,* (2) *to follow* or *come naturally* or *easily, to be obtained without effort.* — (1) (a), relictis retibus et parte, secuti sunt Christum, (ob. 1), . . ., Iacobus autem et Ioannes laudantur ex hoc quod sunt secuti Dominum, . . ., sed quia aliter aestimabant ipsum posse vitam transigere eis Christum sequentibus, SS. Q. 101. Art. 4 ad 1; et eadem ratio est de principe quem sequitur multitudo, SS. Q. 108. Art. 1 ad 5; sequuntur Agnum quocumque ierit, (ob. 3), . . ., et ideo in pluribus sequuntur Agnum, SS. Q. 152. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 184. Art. 3; SS. Q. 186. Art. 3 (passim); SS. Q. 186. Art. 10; SS. Q. 188. Art. 7; SS. Q. 189. Art. 10 — (1) (c), ex necessitate sequeretur quod corpora caelestia essent causa electionum et actuum humanorum, . . ., et ita sequeretur quod homo non esset liberi arbitrii, PP. Q. 115. Art. 4 c; sed supposito proximo sequitur dilectio eius ex perfecta dilectione Dei, PS. Q. 4. Art. 8 ad 3; sequetur quod hoc modo amatum uniatur amanti, sicut amans amato, PS. Q. 28. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 21. Art. 4; PS. Q. 30. Art. 4; PS. Q. 84. Art. 2; PT. Q. 50. Art. 5; PT. Q. 78. Art. 6. — (2), si ergo Christus, secundum quod homo, est praedestinatus esse Filius Dei, videtur sequi quod sit Filius Dei secundum quod homo, PT. Q. 24. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 171. Art. 3; SS. Q. 183. Art. 3.

sera, ae, *f.*, *lock, a bar* for fastening doors. Ad unam enim seram non requiritur nisi una clavis. sed sera, ad quam amovendam ordinantur Ecclesiae claves, est peccatum, (ob. 1), . . ., ad unam seram aperiendam una clavis immediate ordinatur, . . ., ostendit cui aperienda sit sera illa, PTS. Q. 17. Art. 3 ad 1; clavis corporalis quae aperit unam seram, aperit omnes alias eiusdam modi, (ob. 2), . . ., clavis materialis non potest aperire nisi seram propriam, PTS. Q. 20. Art. 1 ad 2.

Seraphīm, *plur. indecl.*, *the Seraphim,* one of an order of celestial beings ranking next above the cherubim in celestial hierarchy. Sed fervor causatur ex amore; Dionysius enim, inter caeteras proprietates ad amorem Seraphim pertinentes, ponit calidum, et acutum, et superfervens, PS. Q. 28. Art. 5 ob. 3. Cf. PP. Q. 63. Art. 7 (passim); PP. Q. 108. Art. 5 (passim); PP. Q. 112. Art. 2 (passim); SS. Q. 171. Art. 3; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim.

Serāpion, ōnis, *m.*, *Serapion, abbot,* solitary, of Scete, and leader of the Anthropomorphites against the festal epistle of Theophilus, patriarch of Alexandria. The monks of Scete rejected the orthodox view as to God's nature, with the one exception of Paphnutius, an abbot. Serapion, however, was converted by the efforts of Photinus, an oriental deacon. Sicut in Collationibus Patrum legitur quod abbas Serapion propter simplicitatem incidit in errorem Anthropomorphitarum, id est, eorum qui Deum habere humanam formam arbitrantur, SS. Q. 188. Art. 5 c.

serēnitas, ātis, *f.*, (1) lit., *clear, fair* or *serene weather,* (2) fig., *serenity* of disposition. — (1), sicut iris quandoque significat serenitatem, inquantum causa eius est causa serenitatis, SS. Q. 95. Art. 5 c; sed in Aegypto, ubi raro nubes apparent propter aeris serenitatem, permotus est Dionysius, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2. — (2), unde Augustinus dicit: non interest omnino, scilicet ad virtutem, quid alimentorum vel quantum quis accipiat, dummodo id faciat pro congruentia hominum cum quibus vivit, et personae suae, et pro valetudinis suae necessitate; sed quanta facilitate et serenitate animi his careat, cum oportet vel necesse est carere, SS. Q. 146. Art. 1 ad 2.

serēnus, a, um, *adj.*, *clear, fair, bright, serene.* Tertio, quantum ad opportunitatem negotiorum et operum, inquantum ex luminaribus caeli accipitur significatio pluviosi temporis, vel sereni, quae sunt apta diversis negotiis, PP. Q. 70. Art. 2 c; puta si tempus fuerit nubilosum vel serenum, vel si fuerit picta, SS. Q. 70. Art. 2 ad 2.

Sergius, i, *m.*, (1) *Sergius,* patriarch of Constantinople, consecrated on Easter Eve, A.D. 610. The event that marked the patriarchate of Sergius was the origin of the Monothelite heresy, (2) *Sergius,* bishop of Rome after Conon from December, 687 A.D., to September, 701 A.D. — (1), postmodum vero Macarius Antiochenus patriarcha, et Cyrus Alexandrinus, et Sergius Constantinopolitanus et quidam eorum sequaces posuerunt in Christo unam voluntatem, PT. Q. 18. Art. 1 c. — (2), sicut Sergius Papa dicit, *De Consecr.*, dist. 2, PT. Q. 83. Art. 5 ad 8.

sēricum, i, *n.*, *Seric stuff, silk.* Ubi dicit Glossa Cypriani: serico et purpura indutae, Christum sincere inducere non possunt; auro et margaritis adornatae, SS. Q. 169. Art. 2 ob. 1; sicut aurum pre-

tiosius est inter materias vasorum, ita panni serici pretiosiores sunt inter alios pannos. ergo sicut calix fit de auro, ita pallae altaris debent de serico fieri et non solum de panno lineo, (ob. 7), . . ., consulto omnium statuimus ut sacrificium altaris non in serico panno, aut intincto quisquam celebrare praesumat, PT. Q. 83. Art. 3 ad 7. Cf. PT. Q. 51. Art. 2 (ter).

series, (no *gen.* or *dat.*), em, ē, (1) lit., *a band, a succession, series,* (2) fig., *a chain, series, connection, train, sequence,* (3) in partic., *an unbroken line of descent, lineage, genealogy,* (4) *context,* those parts of a discourse, book, written or printed article, which are closely connected with any special sentence or word, and which should be taken into consideration in determining its meaning. — (1), quanto maior iudex veniebat, tanto praeconum series longior praecedere debebat, PT. Q. 1. Art. 5 c, in quot. — (2), Boetius dicit: sive famulantibus quibusdam providentiae divinae spiritibus fatum exercetur, seu anima seu tota inserviente natura; sive caelestibus siderum motibus, seu angelica virtute, seu daemonum varia solertia, seu aliquibus eorum, seu omnibus, fatalis series texitur, (c), . . ., ipsa ordinatio causarum secundarum, quam Augustinus seriem causarum nominat, . . ., et ideo causaliter Dei potestas vel voluntas dici potest fatum; essentialiter vero fatum est ipsa dispositio, seu series, id est, ordo causarum secundarum, PP. Q. 116. Art. 2 ad 1; uti est ad intellectum ratiocinatio; ad id quod est id quod gignitur; ad aeternitatem tempus; ad punctum medium circulus; ita est fati series mobilis ad Providentiae stabilem simplicitatem, (ob. 1), . . ., quidam ergo posuerunt ipsam seriem seu dispositionem causarum esse secundum se necessariam, PP. Q. 116. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 116. Art. 4 (bis); SS. Q. 14. Art. 4. — (3), et, ut Augustinus dicit, fuit generationum series usque ad Ioseph perducenda, ne in illo coniugio virili sexui utique potiori fieret iniuria, cum veritati nihil deperiret, quia ex semine David et Ioseph erat et Maria, PT. Q. 28. Art. 1 ad 2; quia Matthaeus a David per Iechoniam seriem generationum perducit, (ob. 3), . . ., haec obiectio fuit Fausti Manichaei volentis probare Christum non esse filium David, quia non est conceptus ex Ioseph usque ad quem seriem generationis Matthaeus perducit, PT. Q. 31. Art. 2 ad 1. — (4), non enim vult simpliciter asserere quod ille vermis sit materialis, sed quod potius esset asserendum ignem et vermem materialiter intelligi, quam quod utrumque spiritualiter tantum intelligatur, quia sic nullam poenam corporalem damnati sustinerent, ut patet seriem verborum eius ibidem inspicienti, PTS. Q. 97. Art. 3 ad 2.

sēriō, *adv.*, see *serius.*

sēriōsē, *adv.*, see *seriosus.*

sēriōsus, a, um, *adj.*, *serious.* Ea enim quae ad finem ultimum ordinantur, seriosa dicuntur, PS. Q. 1. Art. 6 ob. 1. — **sēriōsē,** *adv.*, *seriously.* Malum autem, si sit magnum, non pro ludo accipitur, sed seriose, . . ., quia contumeliosus videtur accipere malum alterius seriose, SS. Q. 75. Art. 2 c.

sērium, i, *n.*, see *serius.*

sērius, a, um, *adj.*, *grave, earnest, serious.* Manifestatio enim propinquius accedit ad rationem quam delectatio, et seria quam iocosa, PS. Q. 60. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 168. Art. 2, in quot. — **sērium,** and more freq. **sēria,** ōrum, *n.*, *earnestness, seriousness; serious matters* or *discourse.* Sed iocosa a seriis distinguuntur, PS. Q. 1. Art. 6 ob. 1. Cf. PS. Q. 60. Art. 5 c. — **sēriō,** *adv.*, *in earnest, seriously.* Contumelia et detractio videntur esse graviora peccata quam derisio, quia maius est facere aliquid serio quam ioco, SS. Q. 75. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 1; SS. Q. 75. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 3; SS. Q. 95. Art. 7; SS. Q. 160. Art. 2; SS. Q. 168. Art. 2.

sermo, ōnis, *m.*, (1) *a sermon,* a discourse delivered in public, or written out and circulated, for the purpose of religious instruction and grounded generally on some passage of Scripture, (2) *a word, expression, speech, saying, conversation, talk,* (3) *an idiom.* — (1), ut dicit Augustinus, *De Serm. Dom. in monte,* PS. Q. 12. Art. 1 ob. 1; unde Augustinus dicit in quodam *Sermone de Epiphania,* PT. Q. 62. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 4. Art. 7; SS. Q. 14. Art. 4; PT. Q. 73. Art. 5; PTS. Q. 71. Art. 8; PTS. Q. 96. Art. 6; et passim. — (2), interpretatio etiam sermonum ad sapientiam vel scientiam pertinet, . . ., et interpretatio sermonum contra sermonem sapientiae et scientiae, (ob. 3), . . ., et sic ponitur sermo sapientiae, . . ., et quantum ad hoc ponitur sermo scientiae, . . ., et quantum ad hoc ponitur interpretatio sermonum, (c), . . ., sicut quod piscator abundet sermone sapientiae, (ad 1), . . ., et ideo inter gratias gratis datas significanter ponitur sermo sapientiae et sermo scientiae, PS. Q. 111. Art. 4 ad 4; consecratio fit verbis et sermonibus Domini Iesu, . . ., iam non suis sermonibus sacerdos utitur, sed utitur sermonibus Christi, PT. Q. 78. Art. 1 a; sermo Christi hoc conficit Sacramentum; quis sermo Christi, PT. Q. 78. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 11. Art. 2; SS. Q. 109. Art. 3; SS. Q. 171. Art. 1 (passim); SS. Q. 171. Art. 3; SS. Q. 173. Art. 2; SS. Q. 176. Art. 2. — Common phrases are: **solus sermo,** *a mere word.* Sed habeo Dominum Iesum Christum, qui solo sermone restaurat universa, SS. Q. 97. Art. 1 ob. 2. — **communis sermo,** *ordinary speech.* Est ergo gravius peccatum, si quis solemniter iuret per Evangelium, quam si per Deum in communi sermone iuret, SS. Q. 98. Art. 3 ad 2; puta, si ex ioco vel lapsu linguae aliquis tali iuramento in communi sermone utatur, SS. Q. 98. Art. 3 ob. 2. — **sermo comis et iucundus,** *affable* and *pleasant conversation.* Multa sunt per quae quidquid debemus reddere et felicibus possumus, fidele consilium, assidua conversatio, sermo comis et sine adulatione iucundus, SS. Q. 106. Art. 3 ad 5. — **sermo laudis,** *a word of praise.* Adulatio enim consistit in quodam sermone laudis alteri exhibitio intentione placendi, SS. Q. 115. Art. 1 ob. 1. — **sermo sapientiae, sermo scientiae, interpretatio sermonum,** *the word of knowledge, the word of wisdom, the interpretation of speeches.* Dicunt enim quod sermo sapientiae competit episcopo, . . ., sermo scientiae sacerdoti, . . ., interpretatio sermonum acolytho, quod significatur in lumine quod defert, PTS. Q. 37. Art. 2 c. — (3), caeteras enim epistolas Apostolus peregrino, id est, Graeco sermone composuit, SS. Q. 176. Art. 1 ob. 1.

sermōcinor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.*, *to talk with anyone, to discourse about anything, to preach.* Non legimus Dominum solitum fuisse noctibus sermocinari, et doctrinam in tenebris tradidisse, PT. Q. 42. Art. 3 ad 1. — **sermōcinans,** antis, *Part.* used as a *subst.*, *one speaking.* Ipsa phantasia, quae fit in cogitatione sermocinantis, cum ita expressa fuerit in visione somniantis, SS. Q. 154. Art. 5 a. Cf. PT. Q. 80. Art. 7.

sēro, *adv.*, see *serus.*

sero, ere, ēvi, satum, 3, *v. a.*, *to sow, plant.* Habent tamen figuralem rationem, quia quod dicitur. Non seres vineam tuam altero semine, est spiritualiter intelligendum, quod in Ecclesia, quae est spiritualis vinea, non est seminanda aliena doctrina, PS. Q. 102. Art. 6 ad 9. Cf. PP. Q. 98. Art. 2 c, in quot.

sērōtinus, a, um, *adj.*, *in the evening.* Sed Christus consecravit hoc sacramentum hora serotina, PT. Q. 83. Art. 2 ob. 3.

serpens, entis, *m.*, see *serpo.*

serpentinus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to a serpent, serpent-like.* Sed nihil serpentinum fuit in Christo; habuit enim similitudinem animalis venenosi sine veneno, PT. Q. 18. Art. 2 ob. 2.

serpo, psi, ptum, 3, *v. n.*, *to creep, crawl,* used fig. Dicit enim Augustinus quod serpit hoc malum, scilicet quod est a diabolo, PS. Q. 80. Art. 3 ob. 2. — **serpens,** entis, *f.*, *a creeping thing, a creeper, snake, serpent.* Per reptilia vero, animalia quae vel non habent pedes quibus eleventur a terra ut serpentes, PP. Q. 72. Art. 1 ad 2;

huiusmodi autem elationem subsecuta est et experiendi cupiditas in viro et dubitatio in muliere, quae ex hoc solo in quamdam aliam elationem prorupit quod praecepti mentionem a serpente audivit, PS. Q. 89. Art. 3 ad 2; sed incantationes quamdam efficaciam habent ad reprimendum serpentes, vel ad sanandum quaedam alia animalia, SS. Q. 96. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 114. Art. 4 (passim); PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 165. Art. 2 (passim); PT. Q. 75. Art. 6; PTS. Q. 58. Art. 2; et passim.

serra, ae, *f.*, *a saw.* Tertio, quia actio motoris nunquam attribuitur moto nisi sicut instrumento sicut actio carpentarii serrae, PP. Q. 76. Art. 1 c; sicut artifex ad formam serrae eligit materiam ferream aptam ad secandum dura, PP. Q. 76. Art. 5 ad 1; sicut quod cultellus bene inciderat, vel serra bene secaret, PS. Q. 57. Art. 5 ad 1; sicut forma serrae talis est, qualis convenit sectioni, PS. Q. 95. Art. 3 c; sicut ratio dispositionis serrae sumitur ex sectione, PS. Q. 102. Art. 1 c; non enim bene potest secari, nisi et secans habeat artem, et serra sit bene disposita ad secandum, SS. Q. 4. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 88. Art. 1; PP. Q. 91. Art. 3; PP. Q. 110. Art. 2; SS. Q. 164. Art. 1 (bis); PT. Q. 18. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 2.

sērum, i, *n.*, see *serus.*

sērus, a, um, *adj.*, *late*, not used as an adjective in the S.T. — **sēro**, *adv.*, *late.* Ecclesia tamen sero diem a media nocte incipit, PT. Q. 80. Art. 8 ad 5. — **sērum**, i, *n.*, *late hour* (of the day or night). — **de sēro**, *too late.* Puta cum aliquis vult diu vigilare de sero, PS. Q. 71. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 79. Art. 3 ad 3. — **in sēro**, *at evening.* Unde et in sero cantatur, hostemque nostrum comprime, ne polluantur corpora, SS. Q. 154. Art. 5 c.

serva, ae, *f.*, *a slave, servant.* Et secundum hoc dicit Damascenus eam esse ignorantem et servilem, unde subdit: nam serva quidem est hominis natura, eius qui fecit ipsam, Dei scilicet, et non habet futurorum cognitionem, PT. Q. 15. Art. 3 ad 1; secundum est quod neque servam ipsam, scilicet humanam naturam Christi, dicere possumus, (ob. 1), . . ., et ideo quamvis non proprie dicatur quod natura sit domina vel serva, potest tamen proprie dici quod quaelibet hypostasis vel persona sit domina vel serva secundum hanc vel illam naturam, PT. Q. 20. Art. 1 ob. 2.

servātio, ōnis, *f.*, *an observance.* Servatio virginitatis erat contra praeceptum veteris legis, PT. Q. 28. Art. 4 ob. 1.

servilis, e, *adj.*, (1) *serving, ancillary*, the opposite of *architectonicus*, *dominativus*, and *principativus*, (2) *servile, slavish*, the opposite of *dominativus* and *liberalis.* — (1), on **ars servilis**, see *ars* under 2; on **disciplina servilis**, see *disciplina* under 3; on **forma servilis**, see *forma* under 2; on **scientia servilis**, see *scientia* under 1 and 2. — (2), tamquam si diceretur lex esse quod aliquis nobilis propter suam culpam ad servilia opera induci permitteretur, PS. Q. 91. Art. 6 ad 1; utrum timor servilis sit bonus, SS. Q. 19 pr. Cf. PS. Q. 67. Art. 4 (bis); SS. Q. 19. Art. 4 (passim); SS. Q. 19. Art. 10; SS. Q. 25. Art. 1; SS. Q. 108. Art. 1; et passim. On **amicitia servilis**, see *amicitia* under 1; on **delectatio servilis**, see *delectatio*; on **opus servile**, see *opus* under 4; on **subiectio servilis**, see *subiectio* under 2; on **timor servilis**, see *timor.* — **servīliter**, *adv.*, *like a slave, slavishly, servilely*, the opposite of *liberaliter* and *libere.* (Artes) quae sunt quodammodo serviles, inquantum corpus serviliter subditur animae, et homo secundum animam est liber, PS. Q. 57. Art. 3 ad 3; illud autem (dicitur aliquis facere) serviliter, ad quod faciendum sibi voluntas deest, 3 Sent. 34. 2. 2. 1 c. Cf. PP. Q. 92. Art. 3.

servilitas, ātis, *f.*, *servile opinion, servile being, servility*, the opposite of *libertas.* Ideo contra rationem servilitatis est quod aliquis ex amore operetur, SS. Q. 19. Art. 4 c; sed timor servilis quantum ad servilitatem totaliter tollitur charitate adveniente, SS. Q. 19. Art. 10 c. Cf. SS. Q. 19. Art. 4 (passim); SS. Q. 19. Art. 8.

servīliter, see *servilis.*

servio, īre, īvi and ii, ītum, 4, *v. n.*, (1) lit., *to be a servant* or *slave*, *to serve, be in service*, (2) in gen. with the *dat.* of an object, (a person or thing), *to be devoted* or *subject to*; *to be of use* or *service to*; *to serve for, be fit* or *useful for, to do a service to, to comply with, gratify, humor* or *care for*; *to consult, aim at, to accommodate one's self to.* — (1), est autem considerandum quod quantum ad homines, ad hoc quod aliquis adipiscatur statum libertatis vel servitutis, requiritur primo quidem obligatio aliqua vel absolutio; non enim ex hoc quod aliquis servit alicui, efficitur servus, quia etiam liberi serviunt, secundum illud Galat. V. 13: per charitatem spiritus servite invicem; neque etiam ex hoc quod aliquis desinit servire, efficitur liber, sicut patet de servis fugitivis; sed ille proprie est servus qui obligatur ad serviendum et ille est liber qui a servitute absolvitur, SS. Q. 184. Art. 4 c; servire non est aliquid incompetens christianae religionis perfectionis, PTS. Q. 59. Art. 4 ad 1; sed domino non tenetur servus servire nisi quando sibi ab ipso imperatur, PTS. Q. 64. Art. 2 ob. 3. — (2), sicut homini quod habeat manus, et quod ei alia animalia serviant, PP. Q. 21. Art. 1 ad 3; ut scilicet homo Deo serviat secundum illud totum quod ex Deo habet, SS. Q. 83. Art. 12 c; quamvis non serviat homini ad usum, servit tamen ei ad documentum, SS. Q. 164. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 114. Art. 10; SS. Q. 103. Art. 3; SS. Q. 184. Art. 7; SS. Q. 187. Art. 2; PTS. Q. 80. Art. 1; et passim.

servitium, ii, *n.*, (1) lit., (a) *the condition of a slave* or *servant, slavery, servitude, bondage*, (b) transf., *subjection, obedience*, (c) *servitude, service, worshipping*, a state of subjection to any work, claim, aim or demand, (2) *service* of God, spiritual devotion of obedience, reverence, public exercises of worship, (3) *a service*, the rendering of any duty to another. — (1) (a), si unus tantum, unus alteri recompensabit de pretio, et accipiet prolem natam in sui servitutem, PTS. Q. 52. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 35. Art. 8 ad 1. — (1) (b), Augustinus dicit imperat animus ut moveatur manus, et tanta est facilitas ut vix a servitio discernatur imperium, PS. Q. 17. Art. 9 a. — (1) (c), una quidem ad detestationem idololatriae Aegyptiorum, qui diver is commixtionibus utebantur in servitium planetarum, PS. Q. 102. Art. 6 ad 8. — (2), illud videtur sub merito cadere quod Deus alicui retribuit pro aliquo servitio quod fēcit. sed Deus aliquando recompensat hominibus pro servitio sibi facto aliqua bona temporalia, PS. Q. 114. Art. 10 ob. 2; unde etiam hoc impedimentum non dicitur disparitas fidei, sed cultus disparitas, qui respicit exterius servitium, PTS. Q. 59. Art. 1 ad 5; qui autem aedificant supra fundamentum fidei aurum et argentum et lapides pretiosos, I Cor., III, divinis servitiis totaliter insistentes, PTS. Q. 89. Art. 6 c; secundum Gregorium, servitia quanto sunt magis libera, tanto sunt magis grata, PTS. Q. 96. Art. 6 ob. 2. Cf. SS. Q. 25. Art. 5; SS. Q. 82. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 3; SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 111. Art. 2; et passim. — (3), sicut qui accepit equum a domino, meretur ipsum bene utendo eo in servitio domini, PS. Q. 114. Art. 5 ob. 3; sed eo tempore quo uxor debitum petit, potest, dominus aliquod servitium servo imponere, quod facere non poterit, (ob. 3), . . ., ergo si sine consensu domini posset servus contrahere matrimonium, privaretur dominus servitio sibi debito sine culpa, (ob. 3), . . ., si servus, volente domino, matrimonium contraxerit, tunc debet praetermittere servitium domini imperantis, (ad 3), . . ., et impedimentum quod ex redditione debiti servitio imperato generatur, PTS. Q. 52. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 10. Art. 10 c; SS. Q. 57. Art. 1 c; SS. Q. 61. Art. 4; SS. Q. 78. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 104. Art. 2; et passim.

servitus, ūtis, *f.*, (1) *slavery, servitude*, the opposite of *dominatio* and *dominium*, and also of *libertas*, (2) *submission, bondage, service*, the opposite of *dominatio* and *dominium*, (3) *being subject, being exposed, affability.* — (1), cum servus dicatur ad dominium, necesse est quod, ubi est propria et specialis ratio domini, ibi sit specialis et propria ratio servitutis, SS. Q. 81. Art. 1 ad 3; relatio

servitutis et dominii fundatur super actione et passione, inquantum scilicet servi est moveri a domino secundum imperium, PT. Q. 20. Art. 1 ad 2; quod autem quadam necessitate ab alio agitur ad operandum, servituti subiectum est, C. G. 3. 112. Cf. PT. Q. 35. Art. 8 (bis); PTS. Q. 34. Art. 1 (bis); PTS. Q. 58. Art. 1; PTS. Q. 64. Art. 1; PTS. Q. 64. Art. 2; et passim. On **debitum servitutis,** see *debitus* under 1; on **lex servitutis,** see *lex* under 1; on **status servitutis,** see *status* under 4; on **subiectio servitutis,** see *subiectio* under 2.—Kinds of *servitus* in this sense are: (a), **servitus amoris** and **servitus timoris,** *the servitude of love* and *that of fear.* Cf. Relig. 7 ad 2. — (b), **servitus carnalis seu corporalis** and **servitus spiritualis seu quantum ad animam,** *the carnal* or *corporal* and *the spiritual servitude* or *the servitude that pertains to the soul.* Ideo illi qui fiunt filii Dei per gratiam, liberi sunt a spirituali servitute peccati, non autem a servitute corporali, qua temporalibus dominis tenentur adstricti, SS. Q. 104. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 122. Art. 4 ad 3; SS. Q. 183. Art. 4 (bis); SS. Q. 184. Art. 4 (bis); PTS. Q. 52. Art. 4; Joan. 8. 4 c; Tit. 2. 2. — (c), **servitus corporalis,** see *servitus carnalis.* — (d), **servitus legalis** and **servitus naturalis,** *legal servitude* or *that established through a positive law* and *natural servitude* or *that based on the different dispositions* and *capabilities of man.* Hunc hominem esse servum, absolute considerando, magis quam alium, non habet rationem naturalem, sed solum secundum aliquam utilitatem consequentem, inquantum utile est huic quod regatur a sapientiori, et illi quod ab hoc iuvetur, . . ., ideo servitus pertinens ad ius gentium est naturalis secundo modo, sed non primo modo, SS. Q. 57. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 94. Art. 5 ad 3; 4 Sent. 36. 1. 1 ad 3; 4 Sent. 36. 1. 2 c; 1 Pol. 4 b and h. — (e), **servitus naturalis,** see *servitus legalis.* — (f), **servitus quantum ad animam,** see *servitus carnalis.* — (g), **servitus spiritualis,** see *servitus carnalis.* — (h), **servitus timoris,** see *servitus amoris.* — (2), status libertatem respicit vel servitutem. invenitur autem in rebus spiritualibus duplex servitus et duplex libertas: una quidem est servitus peccati; altera vero est servitus iustitiae, . . ., est autem servitus peccati vel iustitiae, cum aliquis vel ex habitu peccati ad malum inclinatur, vel ex habitu iustitiae inclinatur ad bonum, . . ., vera servitus est servitus peccati, SS. Q. 183. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 122. Art. 4 (bis); SS. Q. 147. Art. 3; SS. Q. 169. Art. 1; SS. Q. 183. Art. 4; SS. Q. 187. Art. 4; et passim. — Kinds of *servitus* in this sense are: (a), **servitus civilis,** *civic service,* or *service in which citizens of a state are under their rules.* Iudaei sunt servi principum servitute civili, quae non excludit ordinem iuris naturalis vel divini, PT. Q. 68. Art. 10 ad 2. Cf. SS. Q. 10. Art. 12. — (b), **servitus Dei** and **servitus hominis,** *the service of God* or *in relation to God* and *the service of man* or *of one man in relation to another man.* Una quidem qua homo servit peccato, . . ., et secundum hoc omne opus peccati dicitur servile; alia vero servitus est qua homo servit homini; est autem homo alterius servus, non secundum mentem, sed secundum corpus, . . ., tertia autem est servitus Dei, et secundum hoc opus servile posset dici opus latriae, quod pertinet ad Dei servitium, . . ., homo enim ad hoc ab aliis operibus abstinet in die sabbati, ut vacet operibus ad Dei servitutem pertinentibus, SS. Q. 122. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 104. Art. 6 ad 1; SS. Q. 169. Art. 1 (in quot.); SS. Q. 187. Art. 4 (in quot.); SS. Q. 187. Art. 6; PTS. Q. 39. Art. 3. — (c), **servitus hominis,** see *servitus Dei.* — (d), **servitus immunditiae,** *the service of impurity.* Cf. Nom. 12. 1. — (e), **servitus iustitiae** and **servitus peccati,** *the service of justice* and *that of sin.* Est autem servitus peccati vel iustitiae, cum aliquis vel ex habitu peccati ad malum inclinatur, vel ex habitu iustitiae inclinatur ad bonum, SS. Q. 183. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 122. Art. 4 ad 3; SS. Q. 147. Art. 3; SS. Q. 184. Art. 4 (passim); PT. Q. 1. Art. 2; Rom. 6. 4; Eph. 1. 2; et passim. — (f), **servitus latriae,** *the service of adoration* or *the service of man by which he shows the virtue of his worship of God,* the opposite of *servitus duliae,* i.e., the service of reverence or that service which man as the result of the virtue of *dulia* exhibits to the man who is over him. Loquitur autem ibi de servitute latriae, SS. Q. 89. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 81. Art. 1 ad 3; SS. Q. 103. Art. 3 c; C. G. 4. 17. — (g), **servitus oboedientiae,** *the service of obedience,* i.e., *voluntary obedience.* Nam divitiae abdicantur per paupertatem, deliciae carnis per perpetuam castitatem, superbia vitae per obedientiae servitutem, PS. Q. 108. Art. 4 c. — (h), **servitus peccati,** see *servitus iustitiae.* — (3), etiam a principio fuerit absque servitute corruptionis et mutabilitatis, PP. Q. 66. Art. 3 c; nondum tamen habent libertatem gloriae quae est a servitute miseriae, Rom. 8. 4.

servo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to observe,* to take notice of by appropriate conduct; to conform one's actions or practice to; *to keep, hold, comply, to keep* or *observe* anything prescribed or obligatory, (2) *to keep, preserve, maintain* any course of action, (3) *to sustain,* (4) *to fulfill* a duty etc. — (1), velle servare mandatum Dei pertinet ad voluntatem bonam, PS. Q. 19. Art. 7 ob. 2; sed ad servandum praecepta charitatis homo non tenetur, SS. Q. 2. Art. 5 ob. 2; inquantum ordinem superioris servat, SS. Q. 69. Art. 3 ad 1; nam et in baptismo vovent homines abrenuntiare diabolo et pompis eius, et fidem servare, (ob. 1), . . ., talia vota congruentius secundum arbitrium superioris sunt vel servanda vel praetermittenda, . . ., non deberet homo tale votum servare. vota vero quae sunt de rebus vanis et inutilibus, sunt magis deridenda quam servanda, SS. Q. 88. Art. 2 ad 3; sicut ieiunare et continentiam servare, SS. Q. 88. Art. 5 ad 1; et ipse virginitatem servavit, SS. Q. 152. Art. 4 c; ad ea in quibus non est factus impotens votum continentiae servare, PTS. Q. 53. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 43. Art. 1; SS. Q. 88. Art. 10; SS. Q. 104. Art. 4; SS. Q. 186. Art. 4; PTS. Q. 53. Art. 4; et passim. — (2), quia in divisione in qua servatur eadam proportio, PP. Q. 48. Art. 4 ad 3; ut ordo servaretur in rerum conditione, PP. Q. 66. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 19. Art. 5; PP. Q. 23. Art. 8; SS. Q. 29. Art. 1; SS. Q. 32. Art. 9; SS. Q. 33. Art. 6; et passim. — (3), quia ex nihilo est, nisi manu gubernatoris servaretur, PP. Q. 103. Art. 1 ad 2. — (4), veritas autem iustitiae est secundum quod homo servat id quod debet alteri secundum ordinem legum, PP. Q. 16. Art. 4 ad 3.

servulus, i, *m., dim., a young slave, a servant lad.* Captiose loquebatur cum servulis, SS. Q. 111. Art. 1 ob. 1.

servus, i, *m.,* and **serva,** ae, *f., slave, menial, servant,* the opposite of both *liber* and *dominus.* Unicuique debetur quod suum est. dicitur autem esse suum alicuius quod ad ipsum ordinatur, sicut est servus domini et non e converso; nam liberum est quod sui causa est, PP. Q. 21. Art. 1 ad 3; servus autem ordinatur ad alium, PP. Q. 96. Art. 4 c; servus est moveri a domino secundum imperium, PT. Q. 20. Art. 1 ad 2; servus autem est causa domini, 2 Cor. 3. 3; servus autem per contrarium intellegendus est, qui alterius causa est, et non sui, 3 Sent. 34. 2. 2. 1 c; servus est, qui non causa sui operatur, sed quasi ab extrinseco motus, SS. Q. 19. Art. 4 c; servi enim dominorum sunt et propter dominos operantur et eis adquirunt, quidquid adquirunt, 1 Met. 3 c; homo servus dicitur qui non est natus operari secundum virtutem intellectus proprii, sed virtutem et rationem operandi accipiens ab alio oboediens operatur, 7 Pol. 2 r; servus enim est quasi instrumentum animatum, sicut et e converso instrumentum est quasi servus inanimatus, 8 Eth. 11 l; cf. Aristotle's Ethics. Nic. VIII. 13, 1161. b. 4; cum autem servus sit quaedam res possessa animata, sequitur quod sit organum animatum deserviens vitae domesticae, 1 Pol. 2 f; servus est organum animatum, activum, separatum alterius, homo exsistens, 1 Pol. 2 g; cf. Aristotle's Pol. I. 4, 1254. a. 16 f. Cf. SS. Q. 57. Art. 4 (passim); SS. Q. 61. Art. 3 (passim); SS. Q. 81. Art. 1 ad 3; 8 Pol. 1 h; 4 Sent. 4. 1. 1 c; et passim. On **scientia serva,** see *scientia* under 1; for **serva,** see under *servus.* — Kinds of *servus* are: **servus amoris** and **servus timoris,** *the slave of love* and *the slave of fear.* Qui ergo accipit munera ex

cupiditate, servus est timoris, quia, quae cum cupiditate adquiruntur, cum timore possidentur, . . ., sed qui accipit munera ex caritate, servus est amoris, Relig. 7 ad 2.

servus, a, um, *adj., slavish, servile, subject.* Et hoc est signum quod sunt naturaliter serva et aliorum usibus accommodata, SS. Q. 64. Art. 1 ad 2. For the masculine and feminine used substantively, see under *servus* and *serva.*

sessio, ōnis, *f., a sitting.* Sessio Socratis quae est causa veritatis huius propositionis, Socrates sedet, PP. Q. 16. Art. 8 ad 4; tu cognovisti sessionem meam, PT. Q. 49. Art. 6 c; tertio de eius sessione ad dexteram patris, PT. Q. 53 pr.; deinde considerandum est de sessione Christi ad dexteram Patris, PT. Q. 58 pr.; in nomine sessionis possumus duo intelligere videlicet quietem, PT. Q. 58. Art. 1 c; sessio autem, ut dictum est, vel habitationem, vel regiam, seu iudicariam dignitatem designat, (c), . . ., Christus secundum quod homo est assumptus ad divinum honorem, qui in praedicta sessione designatur, PT. Q. 58. Art. 2 ad 2.

sessor, ōris, *m., a sitter upon a horse, a horseman, rider.* Dicit enim Augustinus in Hypognostic, quod gratia comparatur ad voluntatem, sive ad liberum arbitrium, sicut sessor ad equum, (ob. 1), . . ., et secundum hoc gratia comparatur ad voluntatem ut movens ad motum, quae est comparatio sessoris ad equum, non autem sicut accidens ad subiectum, PS. Q. 110. Art. 4 ad 1; instrumentum vero animatum anima sensibili movetur per appetitum sensitivum sicut equus a sessore, PT. Q. 18. Art. 1 ad 2.

sēta, ae, *f., bristle, stiff hair.* Timor qui est initium dilectionis, est timor servilis, qui introducit charitatem sicut seta introducit linum, ut Augustinus dicit, SS. Q. 19. Art. 8 ad 1.

Seth, *indecl. noun, m., Seth,* the third son of Adam and Eve. Unde per filios Dei intelleguntur filii Seth, qui boni erant, PP. Q. 51. Art. 3 ad 6; quaedam gens in extremo Orientis iuxta Oceanum, scripturam quamdam habebat ex nomine Seth, PT. Q. 36. Art. 5 ad 4.

Sethim, (Setim), *indecl. noun. n., Sethim,* a place in the plains of Moab, opposite Iericho. — **Sethim lignum**, *Sethim wood* or *Setim wood.* Ipse etiam significatur per arcam; quia sicut arca erat constructa de lignis Sethim, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; Exodi etiam XXVII mandatur fieri altare de lignis Sethim vestitis aere vel etiam auro, ut habetur Exodi XXV, PT. Q. 83. Art. 3 ob. 5.

seu, *adv.,* see *sive.*

Severiānus, i, *m., Severianus,* bishop of Gabala on the northern seaboard of Syria, 400 A.D., and an intriguing opponent of St. John Chrysostom. Ut Severianus dicit, PT. Q. 55. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 54. Art. 1 ad 3.

sevēritas, ātis, *f., severity, seriousness, gravity, sternness, strictness.* Correctio peccantium, quantum ad ipsam executionem actus, severitatem iustitiae continere videtur, SS. Q. 32. Art. 2 ad 3; severitas autem exercenda est in peccatum paucorum, SS. Q. 150. Art. 1 ad 4; ubi vero in contumaces formam severitatis constituebat, PT. Q. 44. Art. 4 ad 2; in quo ostenditur et Dei severitas, PT. Q. 47. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 89. Art. 3, in quot.; SS. Q. 10. Art. 8; SS. Q. 33. Art. 5; SS. Q. 120. Art. 1 (bis); SS. Q. 108. Art. 4 (passim); et passim.

sevērus, a, um, *adj., serious, grave, strict, austere, stern, severe* in aspect, demeanor, conduct etc. (of persons and things). Unde ubi est maior pronitas ad peccandum, debet severior poena adhiberi, SS. Q. 39. Art. 2 ad 1; Isidorus dicit, quod severus dicitur quasi saevus et verus, quia sine pietate tenet iustitiam, SS. Q. 159. Art. 2 ob. 2.

Sevērus, i, *m., Severus,* patriarch of Antioch, 512-519 A.D.: a monophysite intruded into the see by Anastatius on the deposition of Flavian. Unde in sexta synodo (scilicet Const. III, gener. 6, act. 10, inter med. et fin.) inducuntur verba Severi haeretici sic dicentis, PT. Q. 19. Art. 1 c.

sex, num. *adj., six.* Circa electionem quaeruntur sex, PS. Q. 13 pr.; sicut se habent sex ad quatuor, ita se habent tria ad duo, . . ., quia sex excedunt quatuor in duobus, tria vero excedunt duo in uno, . . ., sed quinque est medium inter sex et quatuor, . . ., si ergo a principio uterque habebat quinque, et unus eorum accepit unum de eo quod est alterius, unus (scilicet accipiens) habebit sex, . . ., erit ergo iustitia, si uterque reducatur ad medium, ut accipiatur unum ab eo qui habet sex, SS. Q. 61. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 90. Art. 4 (passim); PP. Q. 105. Art. 2; PS. Q. 23. Art. 4; SS. Q. 100 pr.; PT. Q. 6 pr.; PTS. Q. 91. Art. 2; et passim.

sexāgēnārius, a, um, *adj., of* or *containing sixty, sixty, sixty-fold.* Sed non similiter excedit sexagenarius tricenarium, et centenarius sexagenarium, neque secundum arithmeticam proportionem, quia sexagenarius excedit tricenarium in triginta, et centenarius sexagenarium in quadraginta, . . ., quia sexagenarius se habet in dupla proportione ad tricenarium, centenarius vero ad sexagenarium in superabundantia, (ob. 3), . . ., et sic tricenarius numerus significat coniugatorum oscula; sexagenarius vero numerus significatur per contactum indicis super medium articuli pollicis, (ob. 4), . . ., senarius autem numerus, ex cuius ductu in denarium sexagenarius surgit, (c), . . ., sexagenarius est duplus ad tricenarium, centenarius vero supra sexagenarium addit quadragenarium, PTS. Q. 96. Art. 4 ad 3. Cf. PTS. Q. 96. Art. 5 ad 6.

sexāgēsima, ae, *f.,* see *sexagesimus.*

sexāgēsimus, a, um, *num. ord. adj., the sixtieth.* Centesimus fructus attribuitur virginitati, secundum Hieronymum, propter excellentiam quam habet ad viduitatem, cui attribuitur sexagesimus, SS. Q. 152. Art. 5 ad 2; sic enim de fructu Dominus loquitur Matth. XIII, ubi fructum dividit in tricesimum sexagesimum et centesimum, PTS. Q. 96. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 70. Art. 3 (passim); PTS. Q. 96. Art. 3; PTS. Q. 96. Art. 4 (bis); PTS. Q. 96. Art. 5 (bis). — **sexāgēsima**, ae, *f.,* (sc. pars), *the sixtieth part.* Quadragesimam partem dabant sacerdotibus loco primitiarum, qui minimam sexagesimam, SS. Q. 86. Art. 4 ad 3, in quot.

sexāginta, num, *adj., sixty.* Virtus eius consideratur secundum centum libras, non autem secundum sexaginta, PS. Q. 55. Art. 1 ad 1; dicitur enim Gen. XLVI, 26, cuncta animae quae egressae sunt de femore Iacob, sexaginta sex, PP. Q. 118. Art. 2 ob. 1; dum enim per trecentos et sexaginta et sex dies annus ducitur, SS. Q. 147. Art. 5 c. Cf. PTS. Q. 77. Art. 2.

sexdecim, *num. adj., sixteen.* Circa scientiam vero quaeruntur sexdecim, PP. Q. 14 pr.; circa primum quaeruntur sexdecim, SS. Q. 47 pr.; videtur quod sexdecim illae conditiones quae a magistris assignantur, PTS. Q. 9. Art. 4 ob. 1.

sexies, *num. adj., six times.* Sexies enim septem sunt quadraginta duo, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3.

Sextus, i, *m., Sextus* Julius Frontinus, superintendent of the Roman aqueducts under Nerva, in the latter half of the first century of the Christian era; author of Stratagemata. Ut patet in lib. I, Stratagematum Francorum Sexti Iul. Frontini, SS. Q. 40. Art. 3 c.

sextus, a, um, *num. ord. adj., the sixth.* Secundum Augustinum, per vespere et mane intelligitur vespertina et matutina cognitio in angelis, PP. Q. 74. Art. 3 ad 6; cessavit etiam in sexta aetate idololatria ex magna parte, SS. Q. 94. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 49. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 1. Art. 8; PT. Q. 49. Art. 6; PTS. Q. 67. Art. 6; et passim.

sexus, ūs, *m., a sex, male* or *female* (of men and beasts). Sexus masculinus et femininus pertinent ad corpus, PP. Q. 91. Art. 4 ob. 5; primo quidem et principaliter propter conditionem feminei sexus qui debet esse subditus viro, . . ., quia non habent huiusmodi

subiectionem ex naturali sexu, (c), . . ., ex qua parte non est in hominibus sexuum differentia, . . ., inter quod differentia sexuum invenitur, SS. Q. 172. Art. 2 ad 2; quia sexus masculinus est nobilior quam femineus, ideo humanam naturam in masculino sexu assumpsit, PT. Q. 31. Art. 4 ad 1; dicendum ergo quod sexus virilis requiritur ad susceptionem ordinum, . . ., quidam autem dixerunt quod sexus virilis est de necessitate praecepti, PTS. Q. 39. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 96. Art. 3; PP. Q. 99. Art. 2 (passim); PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 177. Art. 2; PTS. Q. 81. Art. 3; et passim.

sī, a conditional particle, *if*. Common phrases involving *si* are: (a), **ac si**, *as if*. Idem enim est dictu: Christus secundum quod homo ac si diceretur: Christus secundum quod est homo, PT. Q. 16. Art. 10 c. Cf. PP. Q. 111. Art. 3; SS.Q. 78. Art. 2; PT.Q. 16. Art. 7; PT. Q. 55. Art. 6; PTS. Q. 56. Art. 2; et passim. — (b), **si autem**, *if however*, or *if on the other hand*. Si autem loquamur de infinito secundum quod convenit formae, PP. Q. 7. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 3; PS. Q. 5. Art. 2; PS. Q. 37. Art. 4; PS. Q. 44. Art. 2; PS. Q. 67. Art. 5; et passim. — (c), **si enim**, *for if*. Si enim non resisteret, sed cederet consentiendo, non sequeretur dolor, sed delectatio, PS. Q. 36. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 50. Art. 6; PS. Q. 96. Art. 1; PS. Q. 110. Art. 4; PT. Q. 59. Art. 6; PT. Q. 66. Art. 10; et passim. — (d), **si ergo**, or **si igitur**, *if therefore* or *if then*. Si igitur beatitudo consideretur ex parte ipsius obiecti ,PP. Q. 26. Art. 3 c; si ergo operatio ad tristitiam dupliciter potest comparari, PS. Q. 37. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 36. Art. 3; PS. Q. 54. Art. 4; PS. Q. 64. Art. 1; PS. Q. 88. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 1; et passim. — (e), **etiam si**, *even if*. Sed etiam si loquimur de iustitia particulari, SS. Q. 58. Art. 12 c. Cf. PS. Q. 51. Art. 3; SS. Q. 21. Art. 1; SS. Q. 24. Art. 5; PT. Q. 77. Art. 8; PT. Q. 80. Art. 4; et passim. — (f), **puta si**, *if for example*, or *for instance*. Puta si dicamus quod Christus in Adam peccavit, PT. Q. 31. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 12; SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 186. Art. 2; PT. Q. 18. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 4; et passim. — (g), **si quidem**, *if indeed* or *truly*. Si quidem hoc sit cum dubitatione et formidine alterius partis erit opinio, SS. Q. 1. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 37. Art. 2; PS. Q. 60. Art. 5; PS. Q. 89. Art. 6; SS. Q. 9. Art. 2; PT. Q. 57. Art. 2; et passim. — (h), **sicut si**, *just as if*. Sicut si bonum est amabile et magis bonum est magis amabile, PS. Q. 45. Art. 4 ob. 2. Cf. PS. Q. 3. Art. 1; PS. Q. 56. Art. 4; PS. Q. 73. Art. 10; SS. Q. 5. Art. 2; PT. Q. 82. Art. 10; et passim.— (i), **similiter si**, *similarly* or *likewise if*. Et similiter si duae personae divinae assumerent unam numero humanam naturam, dicerentur unus homo, PT. Q. 3. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 41. Art. 6; PP. Q. 58. Art. 4; PP. Q. 62. Art. 4; SS. Q. 66. Art. 5; SS. Q. 88. Art. 12; et passim. — (j), **si tamen**, *if however* or *yet if* or *nevertheless if*. Si tamen de natura humana loquamur, PS. Q. 50. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 8; SS. Q. 10. Art. 9; PT. Q. 16. Art. 7; PT. Q. 34. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 4; et passim. — (k), **unde si**, *wherefore if*. Unde si talia subtrahantur, remanet adhuc virtus speciei in radice, quae non tollitur, PP. Q. 119. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 10. Art. 4; PP. Q. 18. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 3; SS. Q. 11. Art. 4; PT. Q. 68. Art. 12; et passim. — (l), **si vero**, *if indeed* or *truly*. Si vero sit diuturna, redit ad naturam sui generis per consensum rationis, PS. Q. 88. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 119. Art. 2; PS. Q. 60. Art. 5; PS. Q. 37. Art. 2; PS. Q. 88. Art. 6; SS. Q. 78. Art. 2; et passim.

Siagrius, ii, *m.*, *Siagrius*, bishop of Autun, who held a position of some eminence in France in the latter half of the sixth century. Sicut Gregorius scribit Siagrio episcopo, lib. IX, Registri, ep. 106, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 3.

Sibylla, ae, *f.*, *a female soothsayer*, *a prophetess*, *a Sibyl*. Sibylla etiam praenuntiavit quaedam de Christo, SS. Q. 2. Art. 7 ad 3. Cf. SS. Q. 172. Art. 6.

sīc, *adv.*, *so*, *thus*, *in this* or *that manner*, *in such a manner*. Ad secundum sic proceditur, (ob. 1), . . ., si primi parentes sic vixissent, (ob. 2), . . ., non enim sic per peccatum primi parentis eius posteri necessitatem peccandi incurrunt, PP. Q. 100. Art. 2 ad 3; ad primum sic proceditur, PS. Q. 5. Art. 1 ob. 1; si cognoverit esse falsum id de quo accusavit et sic pari consensu sese absolvunt accusator et reus, SS. Q. 68. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 102. Art. 1; PS. Q. 62. Art. 3; SS. Q. 69. Art. 1; PT. Q. 6. Art. 6; PTS. Q. 47. Art. 5; et passim.

sicārius, ii, *m.*, *a murderer*, *an assassin*. Sicut distinguitur lex Iulia de adulteriis, lex Cornelia de Sicariis, PS. Q. 95. Art. 4 c.

siccātio, ōnis, *f.*, *a drying*. Actiones in exteriorem materiam transeuntes inferunt ex se passionem; ut calefactio et siccatio, PP. Q. 23. Art. 2 ad 1.

siccitas, ātis, *f.*, (1) in gen., *dryness*, (2) of the weather, *dryness*, *drought*. — (1), secunda eius perfectio consistit in caliditate, levitate, et siccitate, et huiusmodi, PP. Q. 6. Art. 3 c; vel potest dici secundum Basilium quod primo nominabatur terra secundum naturam suam; nunc autem nominatur ex sua principali proprietate, quae est siccitas, PP. Q. 69. Art. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 91. Art. 3 ad 1. — (2), sicut astrologi per considerationem stellarum quaedam praenoscere et pronuntiare possunt de pluviis et siccitatibus, SS. Q. 95. Art. 1 c; si vero aliquis utatur consideratione astrorum ad praecognoscendum futura quae ex caelestibus causantur corporibus, SS. Q. 95. Art. 5 c.

sicco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, (1) gen., *to make dry*, *dry up*, (2) of trees, *to wither*. — (1), sicut si dicatur, quod ille qui siccat ligna, PP. Q. 114. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 80. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 4 ad 3. — (2), sed Christus fecit aliquod miraculum circa plantas, puta cum ad verbum eius est siccata ficulnea, (ob. 1), . . ., ergo videtur quod inconvenienter eam siccaverit, (ob. 2), . . ., cum in plantis vel brutis aliquid tale Dominus operatur, non quaeras qualiter iuste siccata est ficus, si tempus non erat, PT. Q. 44. Art. 4 ad 2.

siccus, a, um, *adj.*, *dry*. Puta si quis diceret, ignis est corpus simplex calidum et siccum, PP. Q. 29. Art. 1 ad 3; et talis est operatio animae sensibilis; quia etsi calidum, et frigidum, et humidum, et siccum, et aliae huiusmodi qualitates corporeae requirantur ad operationem sensus, PP. Q. 78. Art. 1 c; sicut quando ambulavit siccis pedibus super mare, PT. Q. 28. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 78. Art. 3; PP. Q. 78. Art. 4; PS. Q. 31. Art. 6; SS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 147. Art. 5; PT. Q. 40. Art. 2; et passim. — **sicci oculi**, *dry eyes*. Per calcatum perge patrem, per calcatam perge matrem, siccis oculis ad vexillum crucis evola, SS. Q. 101. Art. 4 c, in quot.

sicera, *n.*, = σίκερα, a kind of *spirituous*, *intoxicating drink*. Ioannes vinum et siceram non bibit, quia illi abstinentia meritum auget cui potentia nulla inerat naturae, PT. Q. 40. Art. 2 ad 2.

Sichem, *indecl.*, *Sichem*, son of Hemor, a Hevite prince in the time of Jacob. Patet ex hoc quod dixit Sichem Iacob et filiis eius: augete dotem, et munera postulate, . . ., vel prae nimio affectu ad sponsam, sicut fuit de Hemor patre Sichem, PTS. Q. 95. Art. 1 c.

siclus, i, *m.*, *a sicle*, *a shekel*, a Hebrew coin. Si duxerit vir uxorem, et postea odio habuerit, quaesieritque occasiones quibus dimittat eam, et obiciens ei stuprum ante coniugium, si in probatione defecerit, verberabitur, et centum siclis argenti condemnabitur, PTS. Q. 67. Art. 6 ob. 5.

sicubi, *adv.*, *if in any place*, *if anywhere*, *wheresoever*. Unde sicubi in aliqua Scriptura authentica diversitas vel differentia personarum invenitur, PP. Q. 31. Art. 2 c; sed pie exponenda sicubi inveniatur in authentica scriptura, PP. Q. 31. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 33. Art. 4.

sicut, **sicūti**, *adv.*, *so as*, *just as*, *as*. Cuius operatio si ab homine cesset continuo obtenebratur, sicut aer obtenebratur, PP. Q. 102. Art.

3 c; sicut qui audit primam partem versus, et in hoc delectatur, PS. Q. 33. Art. 2 c; sicut Leo papa dicit, (ob. 3), . . ., sicut et temporalibus dominis famulari differt a famulatu divino, SS. Q. 82. Art. 2 ad 3; unde et octava die circumcisus est, sicut in lege erat praeceptum, PT. Q. 37. Art. 1 c; in rebus ordinatis quodlibet additum alteri facit alium gradum, sicut quaelibet unitas addita facit aliam speciem numeri, PTS. Q. 54. Art. 2 ob. 6. Cf. PP. Q. 114. Art. 3; PS. Q. 33. Art. 3; PS. Q. 46. Art. 6; SS. Q. 82. Art. 2; SS. Q. 94. Art. 1; et passim.

sīcuti, see *sicut*.

sīdereus, a, um, *adj., sidereal, starry, of* or *belonging to the constellations* or *to the stars*. Inter corpora caelestia invenitur aliquod corpus, partim diaphanum et partim lucidum; scilicet caelum sidereum, (ob. 4), . . ., sed Porphyrius, tanquam platonicus caelum istud sidereum igneum esse existimabat, PP. Q. 66. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 68. Art. 1 (ter); PP. Q. 68. Art. 2 (ter); PP. Q. 68. Art. 3; PP. Q. 68. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 5; et passim.

Sīdonii, ōrum, *m., the Sidonians*. Unde ad constructionem tabernaculi soli Iudaei sunt operati; ad aedificationem vero templi cooperati sunt etiam gentiles, scilicet Tyrii et Sidonii, PS. Q. 102. Art. 4 ad 2. Cf. PT. Q. 1. Art. 5.

sīdus, eris, *n., stars united in a figure, a group of stars, a constellation*, and hence mostly plural. — Sing., *a heavenly body, a star*; and collect., *a group of stars, a constellation*. In firmamento autem posita sunt sidera quarta die, PP. Q. 70. Art. 1 ad 3; hoc enim videtur esse erroris occasio, quantum ad illos qui aestimant sidera nativitatibus hominum dominari, PT. Q. 36. Art. 5 ob. 3; caeli autem qui ab elementis distinguuntur, sunt caeli superiores, quibus infixa sunt sidera, PTS. Q. 74. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 68. Art. 1; PP. Q. 68. Art. 3; PT. Q. 36. Art. 7; PTS. Q. 77. Art. 3; et passim.

sigillātim, see *singillatim*.

sigillātio, ōnis, *f., sigillation, the action of sealing, a seal*, used *fig.* Per ipsam sigillationem divini luminis in nobis omnia demonstrantur, PP. Q. 84. Art. 5 c.

sigillum, i, *n., dim., a seal*, used *lit.* and *fig.* Tertius modus est iuxta characterem seu impressionem a sigillo, PP. Q. 42. Art. 2 ob. 1; sicut imago in cera perficitur per impressionem sigilli, PT. Q. 5. Art. 4 ad 1; ergo baptismus non est ipsa ablutio, sed potius regeneratio, et sigillum, et custodia, (ob. 1), . . ., unde posuit duo pertinentia ad characterem, sicut sigillum et custodiam, PT. Q. 66. Art. 1 ad 1. — **sigillum confessionis**, *the seal of confession, an obligation that prevents disclosure of confession as if by sealing the lips*. Videtur quod non solus sacerdos sigillum confessionis habeat, . . ., ergo etiam non sacerdos aliquid sub sigillo confessionis habet, (ob. 1), . . ., ergo non solum sacerdos sigillum annexum huic sacramento. ergo solus sacerdos habet sigillum confessionis, (a), . . ., sigillum confessionis competit sacerdoti, inquantum est minister huius sacramenti, PTS. Q. 11. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 11. Art. 1 (bis); PTS. Q. 11. Art. 2 (passim); PTS. Q. 11. Art. 4; PTS. Q. 11. Art. 5; et passim.

signāculum, i, *n., a seal, mark, sign*, used *lit.* and *fig.* Angelus dicitur signaculum similitudinis, PP. Q. 93. Art. 3 a; carnis integritas videtur consistere in signaculo virginalis pudoris, SS. Q. 152. Art. 1 ob. 3; in virgine autem sub custodia patris existente quaedam deformitas specialis occurrit, si corrumpatur; tum ex parte puellae, quae ex hoc quod violatur nulla pactione coniugali praecedente, et impeditur a legitimo matrimonio consequendo, et ponitur in via meretricandi, a quo retrahebatur ne signaculum virginitatis amitteret, SS. Q. 154. Art. 6 c; sed ante adventum Christi homines Christo incorporabantur per fidem futuri adventus; cuius fidei signaculum erat circumcisio, PT. Q. 68. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 98. Art. 6 ad 3; SS. Q. 163. Art. 2 (bis); PT. Q. 37. Art. 3, in quot.; PT. Q. 63. Art. 1 (passim); PTS. Q. 34. Art. 2.

signanter, *adv.*, see *signo*.

signātio, ōnis, *f., a marking, signing, sealing*. Sed nihil aliud importat character quam quamdam signationem, PT. Q. 63. Art. 1 a.

signātus, a, um, *P. a.*, see *signo*.

signifer, feri, *m., a standard bearer*. Signifer statue signum, hic optime manebimus; quam vocem auditam pro omine acceperunt transeundi consilium omittentes, SS. Q. 95. Art. 3 c, in quot.

significātio, ōnis, *f.*, (1) *mark, meaning, sense*, synonym of *intellectus, ratio, sensus, virtus*, and *vis*, (2) *signification, pointing out, indication*, (3) *omen, foreboding*. — (1), prima significatio qua voces significant res, PP. Q. 1. Art. 10 c; hoc nomen homo exprimit sua significatione essentiam hominis, PP. Q. 13. Art. 1 c; apud nos variatio dictionis ex parte principii mutat significationem, variatio autem ex parte finis ut plurimum non mutat significationem, PT. Q. 60. Art. 7 ad 3; significatio autem nominis accipienda est ab eo, quod intendunt communiter loquentes per illud nomen significare, 1 Anal. 4 c; quasi ex ipsa significatione nominis manifestum sit, C. G. 1. 10. Cf. PP. Q. 83. Art. 2; SS. Q. 72. Art. 2; SS. Q. 76. Art. 2 (bis); PTS. Q. 66. Art. 1 (passim); C. G. 1. 11 and 38; et passim. On **diversitas significationis**, see *diversitas*; on **veritas significationis**, see *veritas* under 1. — Kinds of *significatio* in this sense are: (a), **significatio allegorica, significatio anagogica**, and **significatio moralis seu mystica**, *the allegorical, the anagogic*, and *the moral* or *mystical meaning*. Circumcisio, . . ., habuit etiam mysticam significationem et moralem quia erat signum castitatis servandae, et allegoricam inquantum significabat purgationem per Christum futuram, et quasi anagogicam inquantum significabat depositionem corruptibilitatis carnis et sanguinis in resurrectione, 4 Sent. 1. 2. 1. 1 c. Cf. *sensus* under 8. Cf. also SS. Q. 122. Art. 4 ad 1; PT. Q. 75. Art. 1; 4 Sent. 1. 2. 1. 1 c. — (b), **significatio anagogica**, see *significatio allegorica*. — (c), **significatio figurativa** and **significatio propria**, *the figurative* or *symbolic* and *the proper meaning*. Quamvis liberum arbitrium nominet quemdam actum secundum propriam significationem vocabuli, PP. Q. 83. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 29. Art. 2 ad 1; PP. Q. 33. Art. 1; 1 Sent. 45 div.; Verit. 10. 2 c. — (d), **significatio formalis** and **significatio materialis**, *the meaning of a thing according to its form* and *that according to its matter*. Cf. Pot. 9. 4 c and ad 8. — (e), **significatio materialis**, see *significatio formalis*. — (f), **significatio moralis**, see *significatio allegorica*. — (g), **significatio mystica**, see *significatio allegorica*. — (h), **significatio principalis**, *the principal meaning*. Cf. 1 Sent. 45 div.; 4 Sent. 1. 25. 1 ad 3. — (i), **significatio propria**, see *significatio figurativa*. — (j), **significatio sacramentalis**, *the sacramental meaning*. Praeelegit tamen Deus quasdam res aliis ad significationes sacramentales, PT. Q. 64. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 60. Art. 6 (bis); 4 Sent. 1. 2. 5. 1 ad 3. — (2), in veteri lege quidam cibi prohibebantur propter significationem, C. G. 3. 127; et significatio non servatur, 4 Sent. 35. 1. 1 ad 3; significatio est de essentia sacramenti, sed in secundo matrimonio non salvatur significatio matrimonii, quia non est una unius, sicut Christus et ecclesia, 4 Sent. 42. 3. 2 ob. 3. Cf. 4 Sent. 42. 3. 2 and 3; 4 Sent. 27. 3. 1. 1 c and 3 ob. 3 and ad 3. — (3), ex luminaribus caeli accipitur significatio pluviosi temporis vel sereni, PP. Q. 70. Art. 2 c.

significātīvē, see *significativus*.

significātīvus, a, um, *adj.*, (1) *distinctive, significant*, (2) *denoting, signifying, significative*. — (1), aut significativum conceptus intellectus Eph. 3. 4. On **ratio significativa illius quod quid est**, see *ratio* under 8; on **vox significativa**, see *vox* under 1. — (2), urina est significativa, PP. Q. 13. Art. 10 c; urina inquantum est significativa ipsius, PT. Q. 60. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 16. Art. 6 c; PP. Q. 30. Art. 2; PP. Q. 34. Art. 1; SS. Q. 173. Art. 2; Quodl. 3. 14. 30 c; et passim. On **vis significativa**, see *vis* under 1. — **significātīvē**, *adv.*, (1) *according to the mark* or *the sign*, (2) *after the manner of denoting* or *signifying, significatively*. — (1), honestas

consistit in interiori electione significative autem in exteriori conversatione, SS. Q. 145. Art. 1 ad 3. — (2), unde sicut sacerdos baptizando aliquem ostendit hominem interius ablutum per verba et facta, et non solum significative, sed etiam effective, PT. Q. 84. Art. 3 ad 5; non realiter esse corpus et sanguinem Christi, sed significative tantum, C. G. 4. 62. Cf. PT. Q. 78. Art. 5 (bis); Fid. 2. On **sumere significative,** see *sumere* under 3.

significo, āre, āvi, ātum, *v, a., to show by signs, signify, indicate, make known.* Ipsae res significatae per voces etiam significant aliquid, PP. Q. 1. Art. 10 c; secundum quod apprehendit, ita significat per nomina, PP. Q. 13. Art. 3 c; modus significandi sequitur modum intellegendi, PP. Q. 45. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 31. Art. 3 (passim); PT. Q. 62. Art. 6 (bis); PT. Q. 63. Art. 1; PT. Q. 71. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 4 (passim); et passim. On **dictio per se significans et significans per aliquam rem conceptam,** see *dictio* under 2; on **forma significans,** see *forma* under 2; on **id ad quod significandum nomen imponitur et id a quo imponitur nomen ad significandum,** see *nomen* under 1; on **modus significandi,** see *modus* under 2; on **oratio significandi quod quid,** see *oratio* under 2; on **ratio significandi quid est,** see *ratio* under 8; on **vos significandi et non significandi,** see *vox* under 1. — Kinds of *significare* are: (a), **significare absolute** and **significare relative seu cum relatione,** *to signify something absolutely* or *without relation to anything else* and *to signify something relatively implying a connection with something else.* Quaedam vero nomina significant ipsas perfectiones absolute absque hoc quod aliquis modus participandi claudatur in eorum significatione, ut ens, bonum, vivens, et alia huiusmodi, PP. Q. 13. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 1 ob. 3; PP. Q. 13. Art. 9; Pot. 9. 4 c. — (b), **significare abstracte seu in abstracto seu ut in abstracto** and **significare concretive seu in concreto seu in concretione,** *to signify something in a state of absence of its individual determinants* and *to signify something in a state of combination with the same.* Vita non hoc modo se habet ad vivere, sicut essentia ad esse, sed sicut cursus ad currere, quorum unum significat actum in abstracto, aliud in concreto, PP. Q. 50. Art. 1 ad 2; quod significatur concretive, significatur ut per se exsistens ut homo vel album, 1 Sent. 33. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 1 ob. 2 and ad 2; PP. Q. 18. Art. 2 c; PP. Q. 32. Art. 2 c; PP. Q. 39. Art. 7 ob.2; PT. Q. 16. Art. 1 and 2 and 3; C. G. 1. 30; 1 Sent. 33. 1. 2 c and 4 c and 35 Exp.; et passim. — (c), **significare active** and **significare passive,** *to signify something in the active sense* and *something in the passive sense.* Origo active significata significatur ut progrediens a persona subsistente, unde praesupponit eam; origo autem passive significata, ut nativitas, significatur ut via ad personam subsistentem, et nondum et eam constituens, PP. Q. 40. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 40. Art. 4 (ter); PP. Q. 45. Art. 3 (bis); — (d), **significare adiective** and **significare substantive,** *to signify something in the sense of an adjective* or *accident* and *something in the sense of a substantive* or *a substance.* Nominum essentialium quaedam significant essentiam substantive, quaedam vero adiective, PP. Q. 39. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 3 (passim). — (e), **significare affirmative seu positive** and **significare negative seu privative,** *to signify something in the sense of an affirmation* or *an addition* and *something in the sense of a negation* or *deprivation.* Cf. Pot. 9. 7 ad 15; Mal. 1. 1 ob. 17. — (f), **significare circumscriptive** and **significare definitive,** *to signify something in the sense of a description* or *in the sense of an explanation.* Cf. Pot. 7. 5 ad 9. — (g), **significare concretive,** see *significare abstracte.* — (h), **significare cum demonstratione, significare cum qualitate,** and **significare cum tempore,** *to signify something with reference to something else, to signify something with a statement of a characteristic, to signify something with a statement fixing a time.* Nomina significant substantiam cum qualitate, verba autem et participia significant cum tempore, pronomina autem cum demonstratione vel relatione, PP. Q. 13. Art. 1 ob. 3. Cf. PP. Q. 13. Art. 3. — (i), **significare cum qualitate,** see *significare cum demonstratione.* — (j), **significare cum relatione,** see *significare absolute.* — (k), **significare cum tempore,** see *significare cum demonstratione.* — (l), **significare definitive,** see *significare circumscriptive.* — (m), **significare determinate** and **significare indeterminate,** *to signify something in a definite manner* and *something in an indefinite manner.* Sicut igitur ponitur pluralitas personarum in divinis, utendum est nomine Trinitatis; quia hoc idem quod significat pluralitas indeterminate, significat hoc nomen Trinitas determinate, PP. Q. 31. Art. 1 c. Cf. 3 Sent. 5. 1. 3 c. — (n), **significare ex aequo** and **significare per modum aequivocationis,** *to signify something in an equal manner* and *something in the sense of a homonymy.* Potentia generandi principaliter significat divinam essentiam, . . ., non autem tantum relationem, nec etiam essentiam inquantum est idem relationi, ut significet ex aequo utrumque, PP. Q. 41. Art. 5 c. Cf. Pot. 9. 4 c. — (o), **significare ex consequenti** and **significare primo seu principaliter,** *to signify something in a subsequent or second place* and *something in the first* or *chief place.* Unde huiusmodi nomina quandoque accipiuntur proprie pro ipsis essentiis rerum, ad quas significandas principaliter sunt imposita, PP. Q. 18. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 41. Art. 5 c; SS. Q. 129. Art. 6; PTS. Q. 95. Art. 1; 1 Perih. 5 g. — (p), **significare ex institutione seu ex institutione hominum** and **significare naturaliter,** *to signify something on the basis of convention* and *to signify something naturally.* Res autem sensibiles naturaliter quaedam significant, PT. Q. 64. Art. 2 ob. 2. Cf. 1 Perih. 4 d and 6 d. — (q), **significare formaliter** and **significare materialiter,** *to signify something according to its form* and *something according to its matter.* Sicut lapis significat aliquid materialiter ens, PP. Q. 13. Art. 3 ad 1. Cf. Pot. 9. 4 c; 1 Perih. 5 a. — (r), **significare in abstracto,** see *significare abstracte.* — (s), **significare in concretione,** see *significare abstracte.* — (t), **significare indeterminate,** see *significare determinate.* — (u), **significare in obliquo** and **significare in recto,** *to signify something in an inflectional* or *declensional case* and *something in a case standing erect* or *the nominative case.* Sed hoc nomen "persona" non significat essentiam in recto, PP. Q. 30. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 29. Art. 4 c; PP. Q. 36. Art. 3 c; PP. Q. 41. Art. 5 c; 1 Sent. 24. 2. 2 ad 2 and 3; Pot. 9. 4 c. — (v), **significare in recto,** see *significare in obliquo.* — (w), **significare materialiter,** see *significare formaliter.* — (x), **significare naturaliter,** see *significare ex institutione hominum.* — (y), **significare negative,** see *significare affirmative.* — (z), **significare passive,** see *significare active.* — (a^2), **significare per modum actus,** *to signify something after the manner of an action.* Oportuit seorsum significari habitudines personarum per modum actus et seorsum per modum relationum, PP. Q. 41. Art. 1 ad 2. Cf. 1 Sent. 33. 1. 4 c. — (b^2), **significare per modum, aequivocationis,** see *significare ex aequo.* — (c^2), **significare per modum formae seu ut forma suppositi** and **significare per modum suppositi seu ut suppositum,** *to signify something in the sense of form* or *as form* and *something in the sense of suppositum* or *as a single substance.* In divinis personis, secundum quod proprietas relativa significatur per modum formae, PP. Q. 31. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 39. Art. 7 ob. 2; PP. Q. 40. Art. 1 ad 3; 1 Sent. 33. 1. 4 c; Pot. 8. 2 ad 7; Pot. 9. 5 ad 17; et passim. — (d^2), **significare per modum suppositi,** see *si per modum formae.* — (e^2), **significare positive,** see *significare affirmative.* — (f^2), **significare primo,** see *significare ex consequenti.* — (g^2), **significare principaliter,** see *significare ex consequenti.* — (h^2), **significare privative,** see *significare affirmative.* — (i^2), **significare relative,** see *significare absolute.* — (j^2), **significare substantive,** see *significare adiective.* — (k^2), **significare ut ad aliquid** and **significare ut in aliquo,** *to signify something as related to another* or *standing in relation to another* and *something as being in another.* Qui fuerunt moti ex modo significandi relationum, quae quidem non significant ut in aliquo sed magis ut ad aliquid, PP. Q. 40. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 4 c and 5 c. — (l^2), **significare ut in abstracto,** see *significare abstracte.* — (m^2), signifi-

care ut in aliquo, see *significare ut ad aliquid.* — (n²), **significare ut forma suppositi,** see *significare per modum formae.* — (o²), **significare ut in fieri,** *to signify something as in process of becoming.* Generatio autem significat ut in fieri, sed paternitas significat completum generationis, PP. Q. 33. Art. 2 ad 2. — (p²), **significare ut quod est** and **significare ut quod est,** *to signify something as that by which a thing is that which it is,* and *something as that which is* or *exists,* i.e., to signify something in the sense of *form* or *nature* and *something in the sense of substance.* Sicut albedo significat ut quo aliquid est album, PP. Q. 13. Art. 1 ad 2. Cf. C. G. 1. 30. — (q²), **significare ut quod est,** see *significare ut quo est.* — (r²), **significare ut simplex,** *to signify something as simple.* Cf. C. G. 1. 30. — (s²), **significare ut subsistens,** *to signify something as existing for itself* and *not in another.* Quae autem imponuntur ad significandas formas simplices, significant aliquid non ut subsistens, sed ut quo aliquid est, PP. Q. 13. Art. 1 ad 2. Cf. C. G. 1. 30. — (t²), **significare ut suppositum,** see *significare per modum formae.* — **significans,** ntis, *P. a., signifying, indicating, making known.* De quolibet autem supposito alicuius naturae potest vere et proprie praedicari nomen significans illam naturam in concreto, PT. Q. 16. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 77. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 5 (ter); PT. Q. 36. Art. 8; PT. Q. 37. Art. 3; PT. Q. 60. Art. 5; et passim. — **significātus,** a, um, *P. a., signified, indicated, made known.* Nomen generationis et paternitatis, sicut et alia nomina quae proprie dicuntur in divinis, per prius dicuntur de Deo quam de creaturis quantum ad rem significatam, licet non quantum ad modum significandi, PP. Q. 33. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 39. Art. 4; PP. Q. 41. Art. 3; PP. Q. 61. Art. 1; PS. Q. 64. Art. 3; PTS. Q. 42. Art. 1; et passim.

signo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to mark, designate, signify, determine.* Tamen possibile est signare in tempore et principium et finem, PP. Q. 10. Art. 4 c; unde epistola, quae a notario scribitur, a domino signatur, PT. Q. 72. Art. 11 c; sed signare chrismate baptizatos non pertinet ad sacerdotem sed ad episcopum, PT. Q. 82. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 46. Art. 2; PP. Q. 91. Art. 4; SS. Q. 67. Art. 1; SS. Q. 175. Art. 3; PT. Q. 72. Art. 11 (bis); et passim. — **signātus,** a, um, *P. a., marked, designated, signified, determined.* Unumquodque indivisibile signatum in tempore et motu circulari, PP. Q. 7. Art. 3 ob. 4; quodlibet punctum signatum in magnitudine primi palmi est principium unius loci et punctum signatum in magnitudine alterius palmi est terminus eiusdem, PP. Q. 53. Art. 2 c; secundum aliquid signatum, PT. Q. 31. Art. 6 c; essentia generis et essentia speciei secundum signatum et non-signatum differunt, Ente 3 a. Cf. PP. Q. 43. Art. 7; SS. Q. 110. Art. 1; SS. Q. 111. Art. 3 (bis); SS. Q. 122. Art. 3; C. G. 2. 36; et passim. On **ens signatum,** see *ens*; on **forma signata,** see *forma* under 2; on **materia signata et non signata,** see *materia* under 3; on **hoc signatum,** see *hic*; on **materiale signatum fluens et refluens et permanens,** see *materialis* under 1; on **nunc signatum,** see *nunc*; on **pars signata,** see *pars* under 1; on **punctum signatum,** see *punctum.* — **signanter,** *adv., expressly, clearly, distinctly.* Unde signanter dicit, PP. Q. 22. Art. 2 ad 4; et ideo signanter dicit quod per circumstantiam oratio argumentationi firmamentum adiungit, PS. Q. 7. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 98. Art. 1; SS. Q. 112. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 3; SS. Q. 162. Art. 6; PT. Q. 39. Art. 5; et passim.

signum, i, *n.,* (1) *sign, characteristic, feature,* (2) *supernatural sign, miraculous sign,* (3) *fixed sign, designated place,* (4) *sign of the zodiac, constellation.* — (1), cuius signum ex hoc apparet, PP. Q. 63. Art. 8 c; potest etiam huius rei accipi signum ex hoc, PP. Q. 75. Art. 6 c; cuius signum est, PP. Q. 76. Art. 8 c; signum autem est per quod aliquis devenit in cognitionem alterius, PT. Q. 60. Art. 4 c; signum enim est, quod est institutum ad aliquid significandum, 1 Sent. 1 Exp.; signum, quantum in se est, importat aliquid manifestum quoad nos, quo manuducimur in cognitionem alicuius occulti, 4 Sent. 1. 1. 1. 1 ad 5; signum est quod praeter speciem, quam ingerit sensibus, facit aliquid aliud in agnitionem venire, Pot. 6. 10 ob. 6; de ratione signi proprie accepta non est, quod sit vel prius vel posterius in natura, sed solummodo quod sit nobis praecognitum, Verit. 9. 4 ad 5; litteras dixit esse notas, id est, signa vocum et voces passionum animae similiter, 1 Perih. 2 c; determinationes vel signa, 1 Perih. 10 c; utitur testimonio et signis, 1 Cael. 2 e; inducit signum ex nomine composito, 1 Perih. 3 d. Cf. 4 Sent. 1. 1. 1. 2 c; 2 Cael. 7 d and e; C. G. 1. 102; 1 Anal. 13 d; 4 Phys. 22 b; 1 Meteor. 14 l; 2 Anim. 14 f; et passim. On **cognoscere per signum,** see *cognoscere* under 2; on **demonstratio signi,** see *demonstratio* under 3; on **probare per signum,** see *probare*; on **probatio per signum,** see *probatio* under 2; on **syllogismus per signum,** see *syllogismus*; on **veritas signi,** see *veritas* under 1; on **verum in signo,** see *verus* under 1; on **voluntas signi,** see *voluntas* under 3. — Kinds of *signum* in this sense are: (a), **signum ambiguum** and **signum certum,** *the doubtful* or *uncertain sign* and *the certain* or *indubitable sign.* Tunc est signum ambiguum praebens occasionem fallendi quando significat multa quorum unum non ordinatur ad aliud, sed quando significat multa secundum quod ex eis quodam ordine efficitur unum, tunc non est signum ambiguum sed certum, sicut hoc nomen homo significat animam et corpus prout ex eis constituitur humana natura, PT. Q. 60. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 103. Art. 1; PS. Q. 66. Art. 1; PT. Q. 60. Art. 3 ob. 1. — (b), **signum certum,** see *signum ambiguum.* — (c), **signum configurativum** and **signum distinctivum,** *the characteristic which makes a thing like another* and *that distinguishes it.* Sicut milites qui deputantur ad pugnam insigniuntur signo ducis, quo quodammodo ei configurantur, PT. Q. 63. Art. 3 ad 2. Cf. 4 Sent. 4. 1. 1 c. — (d), **signum Christi,** *the sign of Christ* or *the belonging to Christ.* Baptismum a schismaticis recipere non licet nisi in articulo necessitatis; quia melius est de hac vita cum signo Christi exire, a quocumque detur, etiamsi sit iudaeus, vel paganus, quam sine hoc signo quod per baptismum confertur, SS. Q. 39. Art. 4 ad 1. — (e), **signum corporale seu visibile seu sensibile** and **signum spirituale seu signum intellectuale,** *the corporal* or *visible* or *perceptible sign* and *the spiritual* or *intellectual sign.* Non est de necessitate invisibilis missionis ut semper manifestetur per aliquod signum visibile exterius, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6; oportet nos per aliqua sensibilia signa in spiritualia devenire, quod pertinet ad rationem sacramentorum, PT. Q. 61. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 43. Art. 7; PP. Q. 107. Art. 1 (ter); SS. Q. 122. Art. 4; PT. Q. 16 pr.; PT. Q. 72. Art. 2 (bis); C. G. 4. 56 and 74; 2 Sent. 11. 2. 3 ad 2; 4 Sent. 38. 1. 5 c; Eph. 1. 5; 2 Anal. 1 h; et passim. — (f), **signum demonstrativum, signum praenuntiativum seu prognosticum,** and **signum rememorativum,** *the demonstrative* or *indicative sign of something present,* and *announcing* or *prophesying sign of something future,* and *the commemorative sign of something past.* Unde sacramentum est et signum rememorativum eius quod praecessit, scilicet passionis Christi, et demonstrativum eius quod in nobis efficitur per Christi passionem, scilicet gratiae; et prognosticum, id est, praenuntiativum futurae gloriae, PT. Q. 60. Art. 3 c. Cf. 4 Sent. 1. 1. 1. 1 ob. 4 and ad 4. — (g), **signum distinctivum,** see *signum configurativum.* — (h), **signum distributivum,** *the dividing sign* or *sign of decision.* Cf. 3 Sent. 4 Exp. — (i), **signum expressum** and **signum interpretativum,** *the expressed* or *explicit sign* and *that interpreted as a sign of something.* Cf. Verit. 23. 3 c. — (j), **signum fructuosum** and **signum inane seu supervacuum,** *the fruitful* or *effective sign* and *the empty* or *purely vain sign.* Ideo huiusmodi ars (illicita et inefficax) non utitur his ut causis, sed ut signis; non autem ut signis divinitus institutis, sicut sunt sacramentalia signa. unde relinquitur quod sint supervacua signa, et per consequens pertinentia "ad pacta quaedam significationum cum daemonibus placita atque foederata," SS. Q. 96. Art. 1 c. Cf. 4 Sent. 38. 1. 5 ob. 2. — (k), **signum inane,** see *signum fructuosum.* — (l), **signum intellectuale,** see

signum corporale. — (m), **signum interpretativum,** see *signum expressum.* — (n), **signum particulare** and **signum universale,** *the special* or *particular sign* and *the general sign.* Cf. 1 Perih. 10 f. — (o), **signum praenuntiativum,** see *signum demonstrativum.* — (p), **signum prognosticum,** see *signum demonstrativum.* — (q), **signum protestativum,** *the sign of confession* or *avowal.* Sed antea non requirebatur aliquod signum protestativum huius fidei, PT. Q. 70. Art. 4 ad 2. — (r), **signum publicae iustitiae,** *the sign of public justice,* i.e., iustitia divina, quae est in toto universo, sicut lex publica in civitate, PP. Q. 110. Art. 4 ad 1. — (s), **signum rememorativum,** see *signum demonstrativum.* — (t), **signum sacramentale,** *the outward sign signifying interior effect.* Secundum signa sacramentalia Veteris et Novi Testamenti, PP. Q. 43. Art. 7 ad 2. Cf. SS. Q. 96. Art. 1 c; PT. Q. 68. Art. 4; 1 Sent. 1 Exp.; 4 Sent. 4. 1. 2 ad 2. — (u), **signum sensibile,** see *signum corporale.* — (v), **signum spirituale,** see *signum corporale.* — (w), **signum speciei,** *the sign of the species.* Non tamen quaecumque similitudo sufficit ad rationem imaginis, sed similitudo quae est in specie rei, vel saltem in aliquo signo speciei. signum autem speciei in rebus corporeis maxime videtur esse figura, PP. Q. 35. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 74. Art. 3; 7 Phys. 5 d; Accid. 1. — (x), **signum supervacuum,** see *signum fructuosum.* — (y), **signum visibile,** see *signum corporale.* — (z), **signum voluntatis,** *the sign of the will* or *of purpose.* Signa voluntatis dicuntur ea quibus consuevimus demonstrare nos aliquid velle, PP. Q. 19. Art. 12 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 11 (passim); PS. Q. 24. Art. 3; PT. Q. 8. Art. 7. — (2), Deus volebat signum dare regi Achez, SS. Q. 97. Art. 2 ad 3; esset autem omnibus signis mirabilius, C. G. 1. 6. On the difference between *signum* and *miraculum,* we read: In miraculis duo possunt attendi: unum quidem est id quod fit, quod quidem est aliquid excedens facultatem naturae, et secundum hoc miracula dicuntur virtutes. aliud est id propter quod miracula fiunt, scilicet ad manifestandum aliquid supernaturale; et secundum hoc communiter dicuntur signa; propter excellentiam autem dicuntur portenta, vel prodigia, quasi procul aliquid ostendentia, SS. Q. 178. Art. 1 ad 3. One kind of *signum* in this sense is **signum mendacii seu mendax,** *the false miracle* or *the miracle of deception.* Antichristi opera possunt dici esse signa mendacii; vel quia mortales sensus per phantasmata decepturus est, ut quae non facit videatur facere; vel quia si sint vera prodigia, ad mendacium tamen pertrahent credituros, PP. Q. 114. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 114. Art. 4 ob. 1. — (3), sagitta movetur ad signum directa a sagittante, PP. Q. 103. Art. 1 ad 1; nisi omne signum in tempore acceptum sit, C. G. 2. 36; in aliquo signo temporis, id est, in aliquo instanti, 1 Cael. 29 b; quodcumque signum signo, 1 Gener. 5 c. Cf. 1 Cael. 29 c. — One kind of *signum* in this sense is: **signum sensatum,** *the perceptive sign,* quaelibet pars sensibilis, 1 Cael. 29 c. — (4), duodecim gemmae in pectore duodecim signa in zodiaco, quae dicebantur posita in rationali, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; ab eodem signo arietis a quo primo movebatur sol, 4 Phys. 19 d; ad omnia signa circuli cum suis stellis, 2 Gener. 10 f.

silens, entis, *P. a.,* see *sileo.*

silentium, ii, *n., silence,* the fact of abstaining or forbearing from speech or utterance. Gregorius dicit quod ira per silentium clausa intra mentem vehementius aestuat, (a), . . ., aliquando ira, perturbato animo, quasi ex iudicio silentium inducit, PS. Q. 48. Art. 4 c; si qua vero sunt in observantiis regularibus quae officio pontificali repugnat, sicut est solitudo, silentium et aliquae abstinentiae, SS. Q. 185. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 7, in quot.; SS. Q. 188. Art. 6; PT. Q. 21. Art. 1; PT. Q. 42. Art. 3 (bis).

sileo, ēre, ui, 2, *v. n.* and *a., to be noiseless, still* or *silent, to keep silence; act, not to speak of, to keep silent* respecting a thing. Ergo aliquis non debet silendo sustinere verba contumeliosa, sed magis respondere, SS. Q. 72. Art. 3 ob. 3; tibi silet laus, Deus, SS. Q. 91. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 32. Art. 1, in quot.; SS. Q. 72. Art. 3, in quot. — **silens,** entis, *P. a., still, calm, quiet, silent.* Plus est enim sine turbatione aer noctis eo quod silentiores sunt noctes, PP. Q. 86. Art. 4 ad 2.

siligo, inis, *f., a kind of very white wheat, winter wheat.* Ex grano tritici seminato in malis terris nascitur siligo, PT. Q. 74. Art. 3 ad 2.

Silonītes, is, *m., a native of Silo, a Silonite.* Nec etiam debuit hoc auctoritate divina introduci, sicut legitur introductum auctoritate Domini per Ahiam Silonitem prophetam, PS. Q. 105. Art. 1 ob. 3. Cf. 3 Kings. 11. 29 ff.

silva, ae, *f., a wood, forest, woodland.* Duodecimo die omnia animalia venient ad campos de silvis, et montibus rugientia, PTS. Q. 73. Art. 1 a.

Silverius, ii, *m., Silverius,* bishop of Rome after Agapetus, during the reign of Justinian I. Et Silverius papa excommunicavit eos qui eum in exilium miserunt, SS. Q. 108. Art. 1 ad 4.

Silvester, tri, *m., Silvester,* bishop of Rome after Miltiades from 314 to 335 A.D. Unde in epistola Silvestri Papae, in eadem distinctione cap. XLVI legitur, PT. Q. 83. Art. 3 ad 7. Cf. SS. Q. 10. Art. 10 c; PTS. Q. 96. Art. 6 ad 7.

silvestris, e, *adj., wild, savage.* Alia vero animalia vel sunt silvestria, et non sunt communiter hominum usui deputata, PS. Q. 102. Art. 3 ad 2; homines a principio silvestres erant et tunc nemo scivit proprios liberos, nec certas nuptias, PTS. Q. 41. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 96. Art. 1 c; SS. Q. 64. Art. 3 ad 2.

Simeon, ōnis, *m., Simeon,* a devout Jew of Jerusalem in the time of the birth of Christ. Illud verbum Simeonis Origenes, Hom. XVII. in Luc., PT. Q. 27. Art. 4 ad 2. Convenientius igitur videtur fuisse quod Christus manifestaretur iuvenibus et virginibus quam senibus et coniugatis, vel viduis, sicut Simeoni et Annae, (ob. 5), . . ., scilicet Simeoni et Annae, PT. Q. 36. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 36. Art. 5 (bis); PT. Q. 36. Art. 6 (ter).

similāgo, inis, *f., the finest wheat flower.* In similagine aspersio credentium per aquam baptismi figurabatur, PS. Q. 102. Art. 3 ad 2.

similis, e, *adj., like, resembling, similar.* Cf. *similitudo* under 1. Quaecumque enim communicant in una forma, possunt dici similia, etiamsi inaequaliter illam formam participant, sicut si dicatur aer esse similis igni in calore, PP. Q. 42. Art. 1 ad 2; simile alicui dicitur, quod eius possidet qualitatem vel formam, C. G. 1. 29; similia sunt quae communicant in forma, Pot. 7. 7 ob. 2; unum in qualitate facit simile, 5 Met. 12 c; homo enim non dicitur similis suae imagini, sed e contrario propter hoc quod forma illa, secundum quam attenditur similitudo, per prius est in homine, quam in imagine, Pot. 7. 7 ad 3 c. Cf. PP. Q. 4. Art. 3 ad 4; PP. Q. 13. Art. 9 ad 3; PP. Q. 39. Art. 4 c; 5 Met. 12 a and 17 c et passim. On **locus a simili,** see *locus* under 4; on **pars similis,** see *pars* under 1; on **totum similium partium,** see *totus* under 1. — There are four kinds of *simile* in this sense: similia dicuntur aliqua, licet non sint simpliciter eadem secundum speciem substantiae et non sint etiam indifferentia secundum substantiam subiectam quae dicitur suppositum, sed sunt eadem secundum speciem aliquo modo, sicut maius tetragonum dicitur esse simile minori tetragono, quando scilicet anguli unius sunt aequales angulis alterius et latera aequales angulos continentia sunt proportionalia. sic igitur patet, quod haec similitudo attenditur secundum unitatem figurae et proportionis, . . ., secundus modus est si aliqua conveniunt in una forma, quae nata sit suscipere magis et minus, et tamen participent illam formam sine magis et minus, sicut albedo recipit intensionem et remissionem; unde si aliqua sunt alba aequaliter sine magis et minus, dicuntur similia. tertius modus est, quando aliqua conveniunt in una forma aut passione etiam secundum magis et minus, sicut magis album et minus album

dicuntur similia, quia est una species, id est, qualitas ipsorum. quartus modus est, secundum quod aliqua dicuntur similia non propter unam qualitatem tantum, sed consideratione multorum, ut dicantur illa esse similia quae in pluribus conveniunt quam differant, vel simpliciter, vel quantum ad ea quae in promptu apparent, sicut stannum argento dicitur simile quia in multis conveniunt, et similiter ignis auro et crocus rubeo, 10 Met. 4 f. Cf. PP. Q. 4. Art. 3 c; 5 Met. 12 c and d. — **omne agens agit sibi simile,** see *agens.* — **simile,** is, *n., a comparison, likeness, parallel case,* or *example.* Quod apparet a simili prius inducto, PP. Q. 19. Art. 2 c; hanc esse retractam ab Augustino in suo simili, PP. Q. 37. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 9; PP. Q. 65. Art. 4; PP. Q. 104. Art. 2; PS. Q. 38. Art. 2; PS. Q. 52. Art. 3 (bis); et passim. — **similiter,** *adv., in like manner, similarly.* Similiter peccata quae fiunt ex dolo, sunt turpiora, SS. Q. 116. Art. 2 ad 2; similiter etiam ad defectum pertinet omnis occultatio veritatis, SS. Q. 129. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 13; PS. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 45. Art. 2; PS. Q. 46. Art. 2; PS. Q. 54. Art. 3; et passim.

similiter, *adv.,* see *similis.*

similitūdinārīē, *adv.,* see *similitudinarius.*

similitūdinārius, a, um, *adj., similar, of like kind, resembling,* the opposite of *proprius,* and *verus.* Nam Manichaei Verbum Dei dicunt esse hominem, non quidem verum, sed similitudinarium, PT. Q. 16. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 5. Art. 6; PT. Q. 60. Art. 5. On **esse similitudinarium,** see *esse*; on **homo similitudinarius,** see *homo* under 2; on **unitas similitudinaria,** see *unitas.* — **similitūdinārīē,** *adv., in the manner* or *sense of singularity, similarly,* the opposite of *proprie* and *per proprietatem.* Sapientia dicitur mobilis esse similitudinarie, PP. Q. 9. Art. 1 ad 2; Philosophus, . . ., ponit quinque modos eorum qui similitudinarie dicuntur fortes, quasi exercentes actum fortitudinis praeter virtutem, SS. Q. 123. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 8. Art. 4 c; PT. Q. 78. Art. 3; PTS. Q. 16. Art. 3; Pot. 7. 3 ad 1; 2 Phys. 10 c; et passim. On **veritas similitudinarie accepta seu dicta,** see *veritas* under 1.

similitūdo, inis, *f.,* (1) *similarity, similitude,* a likeness in some aspect, the opposite of *differentia,* (2) *a likeness, picture,* synonym of *species,* (3) *a carved* or *sculptured figure.* — (1), cum similitudo attendatur secundum convenientiam vel communicationem in forma, multiplex est similitudo secundum multos modos communicandi in forma, PP. Q. 4. Art. 3 c; similitudo quaedam unitas est, unum enim in qualitate similitudinem causat, PP. Q. 93. Art. 9 c; similitudo est relatio quaedam, C. G. 2. 11; similitudo autem unius invenitur in altero dupliciter. uno modo quantum ad esse naturae, sicut similitudo caloris ignis est in re calefacta per ignem; alio modo secundum cognitionem, sicut similitudo ignis est in visu vel tactu, C. G. 2. 46; similitudo enim alicuius in altero exsistens vel habet rationem exemplaris, si se habeat ut principium, vel habet potius rationem imaginis si se habeat ad id, cuius est similitudo, sicut ad principium, C. G. 4. 11; similitudo enim significat relationem causatam ex unitate qualitatis, quae relatio requirit distincta supposita, est enim similitudo rerum differentium eadem qualitas, 1 Sent. 2. 1 Exp.; similitudo autem inter aliqua duo est secundum convenientiam in forma, Verit. 8. 8 c. Cf. PP. Q. 42. Art. 1 ob. 2; PP. Q. 57. Art. 2; PP. Q. 93. Art. 4; 5 Phys. 3 c; 2 Cael. 25 a, c, and d; et passim. On **approximatio per similitudinem,** see *approximatio*; on **bonum secundum quandam similitudinem,** see *bonus* under 2; on **communicabile secundum similitudinem et similitudinis participationem,** see *communicabilis*; on **comparatio similitudinis,** see *comparatio* under 2; on **dicere per similitudinem,** see *dicere* under 3; on **imago similitudinis,** see *imago* under 1; on **incontinens per similitudinem,** see *incontinens*; on **incontinentia per similitudinem,** see *incontinentia*; on **perfectum secundum quandam similitudinem,** see *perfectus* under 2; on **propinquitas similitudinis,** see *propinquitas* under 2; on **unio similitudinis,** see *unio.* — Kinds of *similitudo* in this sense are: (a), **similitudo aequiperantiae seu secundum aequiperantiam** and **similitudo imitationis,** *similarity of equalization* and *that of imitation.* Duplex est similitudo una omnimodae aequiparantiae; et hanc similitudinem ad Deum primi parentes non appetierunt, quia talis similitudo ad Deum non cadit in apprehensione, praecipue sapientis. alia autem est similitudo imitationis, qualis possibilis est creaturae ad Deum, inquantum videlicet participat aliquid de similitudine ipsius secundum suum modum, SS. Q. 163. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 163. Art. 2 ad 3; C. G. 3. 22. — (b), **similitudo analogiae seu proportionis,** *the similarity of analogy* or *according to relation* or *proportionally.* Sicut enim ridere dictum de prato nihil aliud significat quam quod pratum similiter se habet in decore cum floret, sicut homo cum ridet, secundum similitudinem proportionis, PP. Q. 13. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 27. Art. 3; 1 Sent. 31. 2. 1 ad 2; 2 Sent. 16. 1. 2 ad 5; Pot. 3. 4 ad 9. — (c), **similitudo apparentiae seu phantastica** and **similitudo vera,** *the apparent* and *the real similarity.* Similitudo illa exprimit veritatem humanae naturae in Christo per modum quo omnes qui vere in natura humana existunt, similes species esse dicuntur; non autem intelligitur similitudo phantastica ad cuius evidentiam Apostolus subiungit quod factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis; quod fieri non potuisset, si fuisset sola similitudo phantastica, PT. Q. 5. Art. 1 ad 1. Cf. C. G. 1. 8; C. G. 4. 29. — (d), **similitudo conformitatis in natura seu secundum convenientiam in natura** and **similitudo repraesentationis seu quantum ad repraesentationem,** *similarity after the manner of conformity* or *agreement in nature* and *that after the manner of representation* or *presentation.* Cf. 1 Sent. 3. 3. 1 c; 4 Sent. 49. 2. 1 ad 7; Verit. 2. 3 ad 9 and 5 ad 5; Verit. 7. 5 ad 2. — (e), **similitudo confusa** and **similitudo expressissima,** *the confused* and *the fully expressed similarity.* Cf. 1 Sent. 3. 3. 1 c; Verit. 10. 7 c. — (f), **similitudo deficiens seu imperfecta** and **similitudo plena seu perfecta seu omnimoda,** *the deficient* or *imperfect* and *the full* or *perfect* or *complete similarity.* Quaedam enim dicuntur similia, quae communicant in eadem forma secundum eamdem rationem, et secundum eumdem modum; et haec non solum dicuntur similia, sed aequalia in sua similitudine; sicut duo aequaliter alba dicuntur similia in albedine; et haec est perfectissima similitudo, PP. Q. 4. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 35. Art. 2 ad 1; PP. Q. 45. Art. 6; PT. Q. 32. Art. 3 (ter); PTS. Q. 95. Art. 1 (bis); C. G. 4. 7 and 41; 1 Sent. 2. 1. 3 c; 1 Sent. 3. 2. 3 ad 2 and 3. 1 ad 2; Eph. 1. 1. — (g), **similitudo divina,** *divine similarity* or *similarity with God.* Quanto enim aliquid magis accedit ad similitudinem divinam, tanto perfectius beatitudinem participat, PTS. Q. 96. Art. 1 ob. 1. Cf. PS. Q. 61. Art. 5 (bis); SS. Q. 158. Art. 1 (bis); SS. Q. 163. Art. 2 (passim); C. G. 1. 2 and 29 t; C. G. 4. 26; et passim. — (h), **similitudo exemplaris seu idealis** and **similitudo exemplata,** *the exemplary* or *ideal* and *the portrayed similarity.* Quia verbum artificis, id est, conceptus eius, est similitudo exemplaris eorum quae ab artifice fiunt, unde Verbum Dei, quod est aeternus conceptus eius, est similitudo exemplaris totius creaturae, PT. Q. 3. Art. 8 c. Cf. Pot. 7. 6 ob. 5; Verit. 3. 5 ad 2; Verit. 7. 1 ad 11; Verit. 7. 5 ad 2. — (i), **similitudo exemplata.** see *similitudo exemplaris.* — (j), **similitudo expressissima,** see *similitudo confusa.* — (k), **similitudo formalis,** *similarity according to form.* Cf. C. G. 2. 76. — (l), **similitudo generis** and **similitudo speciei,** *similarity according to genus* and *according to species.* Si autem agens non sit contentum in eadem speciei, erit similitudo, sed non secundum eamdem rationem speciei; sicut ea quae generantur ex virtute solis, accedunt quidem ad aliquam similitudinem solis; non tamen ut recipiant formam solis secundum similitudinem speciei, sed secundum similitudinem generis, PP. Q. 4. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 93. Art. 2 (bis); PP. Q. 115. Art. 3; PS. Q. 28. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 6 (bis); Pot. 3. 4 ad 9; et passim. — (m), **similitudo gloriae** and **similitudo gratiae,** *similarity of heavenly glory* and *that of divine grace.* Aliquorum

vero est pater secundum similitudinem gratiae, qui etiam dicuntur filii adoptivi, secundum quod ordinantur ad haereditatem aeternae gloriae per munus gratiae acceptum, . . ., aliquorum vero secundum similitudinem gloriae prout iam gloriae haereditatem possident, PP. Q. 33. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 93. Art. 4; PT. Q. 32. Art. 3 (bis); PTS. Q. 75. Art. 2. — (n), **similitudo gratiae,** see *similitudo gloriae.* — (o), **similitudo idealis,** see *similitudo exemplaris.* — (p), **similitudo imaginis** and **similitudo vestigii,** *similarity of an image* and *that of a foot-print.* Similitudo imaginis attenditur in natura humana, secundum quod est capax Dei, scilicet ipsum attingendo propria operatione cognitionis et amoris, similitudo autem vestigii attenditur solum secundum repraesentationem aliquam ex impressione divina in creatura exsistentem, non autem ex eo, quod creatura irrationalis, in qua est sola talis similitudo, possit Deum attingere per solam suam operationem, PT. Q. 4. Art. 1 ad 2; ideo haec similitudo dicitur vestigii, quod repraesentat pedem sicut effectus causam, Pot. 9. 9 c. Cf. PP. Q. 33. Art. 3 (bis); PP. Q. 93. Art. 6; SS. Q. 25. Art. 3 (quater); PT. Q. 25. Art. 3. — (q), **similitudo imitationis,** see *similitudo aequiparantiae.* — (r), **similitudo imperfecta,** see *similitudo deficiens.* — (s), **similitudo mutua,** *mutual similarity.* In his quae unius ordinis sunt, recipitur mutua similitudo, non autem in causa et causato; dicimus enim, quod imago sit similis homini, et non e converso, PP. Q. 4. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 4. Art. 3 ob. 4; PP. Q. 42. Art. 1 ad 3; 1 Sent. 19. 1. 2 c. — (t), **similitudo omnimoda,** see *similitudo deficiens.* — (u), **similitudo particulata** and **similitudo universalis,** *the particular* and *the general similarity.* Cf. C. G. 2. 98. — (v), **similitudo perfecta,** see *similitudo deficiens.* — (w), **similitudo per participationem eiusdem formae seu qualitatis** and **similitudo proportionabilitatis seu proportionalitatis seu per quandam proportionalitatem seu secundum proportionalitatem,** *similarity of things through participation in the same form* or *characteristic* (sicut calida ad invicem conveniunt, 4 Sent. 45. 1. 1. 1 ad 2), and *similarity of relations according to proportional likeness* (quae consistit in eadem habitudine proportionum, ut cum dicitur: sicut se habent octo ad quattuor, ita sex ad tria, et sicut se habet consul ad civitatem, ita se habet gubernator ad navem, 1 Sent. 34. 3. 1 ad 2). Cf. PP. Q. 33. Art. 3; PP. Q. 55. Art. 1; 1 Sent. 45. 1. 4 c; 4 Sent. 1. 1. 1. 5 ad 3; 4 Sent. 45. 1. 1. 1 ad 2; 4 Sent. 49. 2. 1 ad 7; Verit. 2. 11 ad 4; et passim. — (x), **similitudo per quandam proportionalitatem,** see *similitudo per participationem eiusdem formae.* — (y), **similitudo phantastica,** see *similitudo apparentiae.* — (z), **similitudo plena,** see *similitudo deficiens.* — (a²), **similitudo proportionabilitatis seu proportionabilitatis,** see *similitudo per participationem eiusdem formae.* — (b²), **similitudo proportionis,** see *similitudo analogiae.* — (c²), **similitudo quantum ad repraesentationem,** see *similitudo conformitatis in natura.* — (d²), **similitudo remota,** *the remote similarity.* Accipere dicitur esse commune creaturae et Filio, non secundum univocationem sed secundum similitudinem quamdam remotam, ratione cuius dicitur primogenitus creaturae, PP. Q. 33. Art. 3 ad 2. — (e²), **similitudo repraesentationis,** see *similitudo conformitatis in natura.* — (f²), **similitudo secundum aequiperantiam,** see *similitudo aequiperantiae.* — (g²), **similitudo secundum convenientiam in natura,** see *similitudo conformitatis in natura.* — (h²), **similitudo secundum proportionalitatem,** see *similitudo per participationem eiusdem formae.* — (i²), **similitudo speciei,** see *similitudo generis.* — (j²), **similitudo transumptiva,** *the transferred similarity.* Cf. 2 Sent. 14. 1. 4 ad 1. — (k²), **similitudo universalis,** see *similitudo particulata.* — (l²), **similitudo univocorum,** *the similarity of homogeneous things.* Cf. Pot. 7. 7 ad 2. — (m²), **similitudo vera,** see *similitudo apparentiae.* — (n²), **similitudo vestigii,** see *similitudo imaginis.* — (2), procedere autem per similitudines varias et repraesentationes est proprium poeticae, PP. Q. 1. Art. 9 ob. 1; per huiusmodi similitudines veritas occultatur, PP. Q. 1. Art. 9 ob. 2; hac similitudine ipse utitur, C. G. 2. 59; sub quibusdam similitudinibus et obscuritatibus verborum nobis proponuntur, C. G. 4. 1; convenienter inducit similitudinem de continentia, 4 Eth. 17 m. Cf. SS. Q. 122. Art. 4; SS. Q. 173. Art. 2; PT. Q. 39. Art. 7 (bis); PT. Q. 78. Art. 2; PTS. Q. 70. Art. 2; et passim. — Kinds of *similitudo* in this sense are: (a), **similitudo abstracta seu impressa** and **similitudo affluxa,** *the likeness drawn from something* or *impressed on another* and *that which has come from something.* Sed quaedam res sunt quarum essentiae non sunt sine materia, sed solum similitudines ab eis abstractae, PP. Q. 87. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 35. Art. 7; 2 Sent. 17. 1. 1 ad 4; Verit. 8. 7 c and ad 4. — (b), **similitudo adquisita** and **similitudo innata,** *the acquired* and *the innate likeness.* Cf. Verit. 8. 7 c and ad 4. — (c), **similitudo corporalis seu sensibilis** and **similitudo intellegibilis,** *the corporal* or *sensible likeness* and *the intellectual likeness.* Est autem proprium sensus quod cognoscitivus est rerum praesentium; vis enim imaginativa est apprehensiva similitudinum corporalium, etiam rebus absentibus quarum sunt similitudines, PS. Q. 15. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 111. Art. 1 c; SS. Q. 173. Art. 2 (bis); C. G. 2. 98; C. G. 3. 49; 1 Sent. 34. 3. 1 a and c; et passim. — (d), **similitudo creata,** *the created likeness.* Cf. C. G. 3. 49. — (e), **similitudo effluxa,** see *similitudo abstracta.* — (f), **similitudo impressa,** see *similitudo abstracta.* — (g), **similitudo innata,** see *similitudo adquisita.* — (h), **similitudo intellegibilis,** see *similitudo corporalis.* — (i), **similitudo naturalis,** *the natural likeness* or *that according to nature.* Signa sacramentalia ex naturali similitudine repraesentant, PTS. Q. 39. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 93. Art. 9; PT. Q. 23. Art. 1; 1 Sent. Prol. 1. 5 c. — (j), **similitudo propria,** *the proper likeness.* Sicut res habet esse per propriam formam, ita virtus cognoscitiva habet cognoscere per similitudinem propriam rei cognitae, PP. Q. 17. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 70. Art. 3; C. G. 2. 98. — (k), **similitudo sensibilis,** see *similitudo corporalis.* — (l), **similitudo vera,** *the true* or *correct likeness.* Cf. C. G. 1. 8. — (3), facere sculptile vel similitudinem non est prohibitum nisi secundum hoc, ut non colantur pro diis, PS. Q. 100. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 74. Art. 3 (bis).

similo, āre, see *simulo.*

simitas, ātis, *f., a curvature of the nose.* Dicimus enim quod simitas est curvitas nasi, PS. Q. 53. Art. 2 ad 3.

Simon, ōnis, *m., Simon Magus* or *the sorcerer.* Simon Magus per magicas artes pueri a se interfecti animam retinebat, per quam magicas operationes efficiebat, PP. Q. 117. Art. 4 ob. 2. Cf. SS. Q. 90. Art. 3; SS. Q. 100. Art. 1 (passim); SS. Q. 188. Art. 3; PT. Q. 81. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 1.

simonia, ae, *f., spiritual usury, simony.* Dare corporale pro spirituali vitium est simoniae, SS. Q. 32. Art. 4 ob. 2; utrum simonia sit studiosa voluntas emendi vel vendendi aliquid spirituale vel spirituali annexum, SS. Q. 100. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 100. Art. 1, 2, 5, 6; 4 Sent. 25. 3. 1-3; Quodl. 5. 11. 23 c; et passim.

simoniăcē, *adv.,* see *simoniacus.*

simoniăcus, a, um, *adj., pertaining to* or *guilty of* or *tainted with simony, simoniacal.* Utrum liceat vendere ea quae sunt spiritualibus annexa; utrum solum munus a manu faciat simoniacum, an etiam munus a lingua et ab obsequio; de poena simoniaci, SS. Q. 100 pr.; ideo vendere quod spirituale est in huiusmodi actibus aut emere, simoniacum est, (c), . . ., si autem huiusmodi pacto interveniente fiant, aut etiam cum intentione emptionis vel venditionis, simoniacum esset, SS. Q. 100. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 100. Art. 1 (quater), Art. 2 (ter); Art. 5 (passim); Art. 6 (passim); et passim. On **collatio simoniaca,** see *collatio* under 3; on **intentio simoniaca,** see *intentio* under 2. — **simoniăcē,** *adv., after the manner of* or *according to simony, simoniacally.* Sed quandoque aliquis illicite dat, quod alius etiam illicite accipit; sicut apparet in dante et recipiente aliquid simoniace, (ob. 2), . . ., aliquis dupliciter aliquid dat illicite; uno modo quia ipsa datio est illicita, et contra legem, sicut patet in eo qui simoniace aliquid dedit, SS. Q. 62. Art. 5

ad 2. Cf. SS. Q. 100. Art. 6 (passim); SS. Q. 185. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 9.

simplex, icis, *adj.*, (1) *simple, uncomposed*, without parts, synonym of *indivisibilis*, the opposite of *compositus*, (2) *simple, absolute, not connected with anything*, synonym of *incomplexus*, the opposite of *complexus*, (3) *simple* in a moral sense, *without dissimulation, frank, artless*. — (1), simplex autem dicitur aliquid per privationem compositionis, quia scilicet non est ex multis compositum, Caus. 28; quod autem est simplex, est indivisum et actu et potentia, PP. Q. 11. Art. 1 c; prima et simplicia per negationes notificantur, PP. Q. 33. Art. 4 ad 1; quidditas enim simplicis est ipsum simplex, Pot. 7. 4 c; in substantiis vero simplicibus nulla est differentia essentiae et subiecti, Pot. 9. 1 c; simplicia non differunt aliquibus aliis differentiis; hoc enim compositorum est, . . ., unde, si fiat vis in verbo, non proprie dicuntur differre sed diversa esse, PP. Q. 3. Art. 8 ad 3; simplicissima seipsis distinguuntur, 1 Sent. 26. 2. 1 ob. 5; totum non invenitur in simplicibus, quae non habent partes, 3 Phys. 11 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 3 ad 1; PP. Q. 13. Art. 12 ad 2; PP. Q. 90. Art. 1 ad 3; PTS. Q. 9. Art. 4 (quater); Quodl. 2. 2. 3 ob. 1; et passim. On **accidens simplex**, see *accidens* under 2; on **affectus simplex**, see *affectus* under 2; on **causa simplex**, see *causa* under 2; on **consideratio simplex**, see *consideratio*; on **corpus simplex**, see *corpus*; on **delectatio simplex**, see *delectatio*; on **dictio simplex**, see *dictio* under 2; on **elementum simplex**, see *elementum* under 2; on **enuntiatio simplex et enuntiatio una simplex**, see *enuntiatio* under 2; on **essentia simplex**, see *essentia* under 1; on **fieri ut simplex**, see *fieri*; on **forma simplex**, see *forma* under 2; on **idea simplex**, see *idea*; on **linea simplex**, see *linea* under 1; on **magnitudo simplex**, see *magnitudo* under 1; on **materia simplex**, see *materia* under 3; on **motus simplex**, see *motus* under 1; on **natura simplex**, see *natura*; on **nomen simplex**, see *nomen* under 1; on **oratio simplex**, see *oratio* under 2; on **passio simplex**, see *passio* under 1; on **praedicatio simplex**, see *praedicatio* under 2; on **quaestio simplex**, see *quaestio*; on **qualitas simplex**, see *qualitas*; on **quidditas simplex**, see *quidditas*; on **res simplex**, see *res*; on **sacerdos simplex**, see *sacerdos*; on **significare ut simplex**, see *significare*; on **substantia simplex**, see *substantia* under 2; on **terminus simplex**, see *terminus* under 5; on **unitas simplex**, see *unitas*; on **unum simplex**, see *unus*; on **veritas simplex**, see *veritas* under 1; on **vita simplex**, see *vita* under 3. — Kinds of *simplex* in this sense are: (a), **simplex apprehensum**, *the comprehended* or *recognized simple substance*, i.e., the comprehensively represented essence of a thing, which in reality is indivisible; cf. *indivisibilis*. Cf. 1 Perih. 1 a. — (b), **simplex omnino**, *the completely* or *wholly simple*. Deum omnino esse simplicem, multipliciter potest esse manifestum, . . ., manifestum est quod Deus nullo modo compositus est, sed est omnino simplex, PP. Q. 3. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 8; PP. Q. 9. Art. 1; PP. Q. 13. Art. 4; PP. Q. 14. Art. 14; Pot. 7. 1 c and 2 ob. 7. — **compositum se habet ad simplicia, ut perfectum ad imperfecta**, see *componere* under 1. — **ei quod est omnino simplex, non convenit aliquid in concretione dictum**, (Pot. 7. 2 ob. 7), *to that which is completely simple no predicate can be added in reality*. — **in unoquoque genere simplex est prius compositis**, (2 Cael. 5 b), or, **simplex est prius composito**, (1 Cael. 4 c), *in every genus the simple precedes the compounded*. — **nihil est formalius aut simplicius quam esse**, see *esse*. — **quanto aliquid est magis simplex, tanto est maioris virtutis et principium plurium**, (C. G. 2. 14), or, **quanto aliquid est simplicius, tanto virtus est minus limitata** (Pot. 7. 8 c), or, **quanto aliquid est simplicius, tanto virtute ad plura se extendit** (Verit. 8. 14 ad 6 c; cf. Verit. 5. 2 ad 2), *the simpler something is according to substance* and *essence*, *the greater its effective power*. — **Quanto aliquid est simplicius et abstractius tanto secundum se est nobilius et altius**, see *abstractus*. — **quanto aliquid est simplicius, tanto virtus est minus limitata**, see above: *quanto aliquid est magis* etc. — **quanto aliquid est simplicius, tanto virtute ad plura se extendit**, see *above*: *quanto aliquid est magis* etc. — **simplex simplici additum non facit maius** (Virt. 1. 11 ob. 6; cf. 1 Sent. 17. 22 a), *when something simple is added to something else that is simple, it does not make it greater*. — **simplex si attingitur, totum attingitur** (Pot. 7. 1 ob. 2), *when something simple is touched, it is touched in its entirety*. — (2), Deus uno simplici actu, omnia intelligit, PP. Q. 27. Art. 5 ad 3; licet personae sint simplices, tamen absque praeiudicio simplicitatis possunt propriae rationes personarum in abstracto significari, PP. Q. 32. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 59. Art. 1; PP. Q. 59. Art. 4; PP. Q. 83. Art. 4 (bis); PP. Q. 85. Art. 8; SS. Q. 53. Art. 2; et passim. On **acceptio simplex**, see *acceptio* under 2; on **actus simplex**, see *actus* under 1; on **adoptio simplex**, see *adoptio*; on **appetitus simplex**, see *appetitus* under 1; on **apprehendere per modum simplex**, see *apprehendere* under 2; on **canonicus simplex**, see *canonicus* under 3; on **cognitio simplex**, see *cognitio* under 2; on **corruptio simplex**, see *corruptio* under 2; on **demonstratio simplex**, see *demonstratio* under 1; on **fornicatio simplex**, see *fornicatio* under 1; on **generatio simplex**, see *generatio* under 1; on **intellectus simplex**, see *intellectus* under 3 and 9; on **intellegentia simplex**, see *intellegentia* under 2; on **intuitus simplex**, see *intuitus* under 1; on **negatio simplex**, see *negatio* under 2; on **negativa simplex**, see *negativus*; on **numerus simplex**, see *numerus*; on **operatio simplex**, see *operatio* under 2; on **persona simplex**, see *persona* under 3; on **privatio simplex et non simplex**, see *privatio* under 3; on **propositio simplex inhaerentiae**, see *propositio* under 2; on **sacerdos simplex**, see *sacerdos*; on **scientia simplex, simplicis intellegentiae et simplicis notitiae**, see *scientia* under 2; on **suppositio simplex**, see *suppositio* under 3 and 4; on **univocatio simplex**, see *univocatio* under 1; on **vita simplex**, see *vita* under 3; on **voluntas simplex**, see *voluntas* under 3; on **votum simplex**, see *votum* under 1. — (3), haeretici per hoc nomen simplices decipiebant, PP. Q. 29. Art. 3 ad 3; columba autem est animal simplex, astutia et dolo carens, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4; idiotae et simplices, C. G. 1. 6; linguae simplicium redderentur disertae, C. G. 4. 55; apud aliquos simplices, 1 Sent. 34. 3. 2 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 1. Art. 9; SS. Q. 2. Art. 6 (quater); SS. Q. 10. Art. 7 (quater); 1 Meteor. 3 h; et passim. — **simpliciter**, *adv.*, (1) *in a simple, not complex manner*, synonym of *unite*, the opposite of *composite* and *multipliciter*, (2) *simply, purely*, sometimes *absolutely*, the opposite of *secundum quid*. — (1), quae quidem perfectiones in Deo praeexistunt unite et simpliciter, in creaturis vero recipiuntur divise et multipliciter, PP. Q. 13. Art. 4 c; dici simpliciter, id est, uno modo, 1 Phys. 6 b; semper simpliciter, id est, eodem modo, 8 Phys. 3 c; si simpliciter, id est, univoce, 2 Cael. 20 g; est simpliciter, id est, uno modo, 3 Cael. 5 b. Cf. PP. Q. 13. Art. 5; PP. Q. 26. Art. 1; PP. Q. 47. Art. 1; PP. Q. 91. Art. 1; SS. Q. 183. Art. 2 c; et passim. — (2), hoc quod dico simpliciter potest accipi dupliciter, uno modo, secundum quod simpliciter idem est quod absolute, sicut simpliciter dicitur quod nullo addito dicitur, ut Philosophus dicit (Top. II. 11, 115b. 34 ff), . . ., alio modo simpliciter idem est quod omnino vel totaliter, PT. Q. 50. Art. 5 c; bonum simpliciter dupliciter dicitur, uno modo, quod est omnibus modis bonum, sicut virtutes sunt bonae, . . ., alio modo dicitur aliquid simplicitur bonum, quia est absolute bonum, scilicet secundum suam naturam consideratum, quamvis per abusum possit fieri malum, sicut potest de divitiis et honoribus, SS. Q. 58. Art. 10 ad 2; simpliciter volumus aliquid secundum quod volumus illud consideratis omnibus circumstantiis particularibus, PP. Q. 19. Art. 6 ad 1; consideratur autem aliquid tale simpliciter prout est secundum ipsum tale, secundum quid autem prout dicitur tale secundum respectum ad alterum, PP. Q. 82. Art. 3 c; quod sub condicione est tale, simpliciter est tale, PS. Q. 6. Art. 6 ob. 3; unumquodque enim simpliciter esse dicitur secundum quod est in actu, secundum autem quod est in sola apprehensione non est simpliciter, sed secundum quid, PS. Q. 6. Art. 6 c; simpliciter

autem consideratur unumquodque, quando consideratur secundum propriam rationem suae speciei, PS. Q. 66. Art. 3 c; simpliciter quidem consideratis singularibus circumstantiis, Quodl. 5. 5. 10 c; simpliciter, id est, semper, 2 Phys. 9 h; simpliciter absque omni suppositione, 3 Phys. 9 a; simpliciter, id est, universaliter, 5 Phys. 9 b; simpliciter, id est, in universali, 5 Phys. 10 c; simpliciter, id est, absolute, 1 Cael. 26 c. Cf. PP. Q. 11. Art. 1 (bis); PP. Q. 88. Art. 1; PP. Q. 104. Art. 4; 2 Phys. 11 g; Unio 3 c; et passim. On **accidens simpliciter**, see *accidens* under 2; on **aequale simpliciter**, see *aequalis* under 1; on **aequalitas simpliciter**, see *aequalitas* under 1; on **aeternum simpliciter**, see *aeternus* under 1; on **agere simpliciter**, see *agere* under 1; on **alius simpliciter**, see *alius*; on **beatus simpliciter**, see *beatus* under 1; on **bonum simpliciter et simpliciter acceptum**, see *bonus* under 2 and 3; on **cognoscere simpliciter**, see *cognoscere* under 2; on **concludere simpliciter**, see *concludere* under 4; on **conformitas simpliciter**, see *conformitas*; on **consilium simpliciter**, see *consilium* under 2; on **continens simpliciter**, see *continens* under 2; on **continentia simpliciter**, see *continentia* under 2; on **contradictio simpliciter**, see *contradictio* under 1; on **corrumpere simpliciter**, see *corrumpere* under 2; on **corruptio simpliciter**, see *corruptio* under 2; on **demonstrare simpliciter**, see *demonstrare* under 3; on **demonstratio simpliciter**, see *demonstratio* under 3; on **dicere simpliciter**, see *dicere* under 3; on **diversus simpliciter**, see *diversus*; on **divisio simpliciter**, see *divisio*; on **ens simpliciter**, see *ens*; on **enuntiatio una simpliciter**, see *enuntiatio* under 2; on **esse simpliciter, esse simpliciter acceptum et esse in loco simpliciter**, see *esse*; on **falsus simpliciter**, see *falsus*; on **fieri simpliciter**, see *fieri*; on **generare simpliciter**, see *generare*; on **generatio simpliciter**, see *generatio* under 2; on **idem simpliciter**, see *idem*; on **impossibile simpliciter**, see *impossibilis*; on **incontinens simpliciter**, see *incontinens*; on **incontinentia simpliciter**, see *incontinentia*; on **indivisum simpliciter**, see *indivisus*; on **infinitas simpliciter**, see *infinitas*; on **infinitum simpliciter**, see *infinitus*; on **involuntarium simpliciter**, see *involuntarius*; on **iudicare simpliciter**, see *iudicare* under 2; on **iudicium simpliciter**, see *iudicium* under 3; on **iustificatio simpliciter**, see *iustificatio* under 1; on **iustum simpliciter**, see *iustus*; on **libertas simpliciter**, see *libertas* under 1; on **malitia simpliciter**, see *malitia* under 3; on **malum simpliciter et simpliciter acceptum**, see *malus* under 2 and 3; on **miraculum simpliciter et simpliciter loquendo**, see *miraculum* under 1; on **multum simpliciter**, see *multus* under 1; on **necessarium simpliciter**, see *necessarius* under 1; on **necesse simpliciter**, see *necesse* under 1; on **negatio simpliciter**, see *negatio* under 2; on **nominare simpliciter**, see *nominare*; on **non-ens simpliciter**, see *non-ens*; on **notum simpliciter**, see *notus*; on **numerus simpliciter et simpliciter probatus**, see *numerus*; on **pati simpliciter**, see *pati* under 1; on **perfectio simpliciter, et simpliciter dicta**, see *perfectio* under 2 and 3; on **perfectum simpliciter**, see *perfectus* under 1; on **perplexus simpliciter**, see *perplexus*; on **possibile simpliciter**, see *possibilis* under 1; on **praedestinari simpliciter**, see *praedestinare* under 2; on **praedicare simpliciter**, see *praedicare* under 2; on **primum simpliciter et simpliciter secundum naturam**, see *primus*; on **principium simpliciter et primum simpliciter**, see *principium*; on **prius simpliciter**, see *prior* under 1; on **prophetia simpliciter dicta**, see *prophetia*; on **propositio prima simpliciter**, see *propositio* under 2; on **prudens simpliciter**, see *prudens*; on **prudentia simpliciter dicta**, see *prudentia* under 1; on **res simpliciter**, see *res*; on **sanctus simpliciter**, see *sanctus*; on **sapiens simpliciter**, see *sapiens* under 1; on **sapientia simpliciter**, see *sapientia* under 1; on **scire simpliciter**, see *scire* under 2; on **syllogismus simpliciter**, see *syllogismus*; on **ultimum simpliciter**, see *ultimus*; on **velle simpliciter**, see *velle* under 1; on **verum simpliciter**, see *verus* under 1; on **violentum simpliciter**, see *violentus*; on **virtus simpliciter et simpliciter dicta**, see *virtus* under 5; on **vita simpliciter**, see *via* under 4; on **voluntabile simpliciter**, see *voluntabilis*; on **voluntarium simpliciter**, see *voluntarius* under 3; on **voluntas simpliciter**, see *voluntas* under 3.

Simpliciānus, i, *m.*, *Simplicianus, Simplician*, St., bishop of Milan after St. Ambrose. Primo quidem quia, sicut dicit Augustinus Ad Simplicianum, PT. Q. 83. Art. 1 c.

simplicitas, ātis, *f.*, (1) *simpleness, simplicity, lack of composition*, synonym of *indivisibilitas*, the opposite of *compositio*, (2) *simplicity, foolishness*, (3) *sincerity, candor*, the opposite of *duplicitas*. — (1), utimur nominibus abstractis ut significemus eius (Dei) simplicitatem, PP. Q. 3. Art. 3 ad 1; a Deo propter summam unitatem et simplicitatem excluditur omnis pluralitas absolute dictorum, non autem pluralitas relationum, PP. Q. 30. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 11. Art. 3 c; PP. Q. 15. Art. 2 c; PP. Q. 39. Art. 5 ad 4; C. G. 1. 18 and 26; C. G. 2. 42; et passim. On **abstrahere per modum simplicitatis**, see *abstrahere* under 1 c; on **unitas simplicitatis**, see *unitas*. — One kind of **simplicitas** in this sense is: **simplicitas substantialis**, *simplicity according to substance*. Cf. Quodl. 7. 3. 7 ad 1. — (2), legitur quod abbas Serapion propter simplicitatem incidit in errorem Anthropomorphitarum, SS. Q. 188. Art. 5 c. — (3), simplicitas dicitur per oppositum duplicitati, qua scilicet aliquis aliud habet in corde et aliud ostendit exterius, SS. Q. 109. Art. 2 ad 4; columba vero est animal mansuetum et simplex, mansuetudinem et simplicitatem significans, PT. Q. 37. Art. 3 ad 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 97. Art. 3; SS. Q. 109. Art. 2; SS. Q. 111. Art. 3 (passim); SS. Q. 160. Art. 2; et passim.

simpliciter, *adv.*, see *simplex*.

Simplicius, ii, *m.*, *Simplicius*, a peripatetic philosopher of the sixth century A.D. St. Thomas quotes from his *Commentaries on the Categories of Aristotle*. Ut Simplicius dicit in Comment. super lib. Praedicamentorum, PS. Q. 18. Art. 8 ad 1. Cf. PS. Q. 49. Art. 1; PS. Q. 49. Art. 2 (bis); PS. Q. 50. Art. 1 (quater); PS. Q. 50. Art. 4; PS. Q. 50. Art. 6 (bis); et passim.

simplum, i, *n.*, see *simplus*.

simplus, a, um, *adj.*, *simple, single*. Dicit enim Dionysius, quod angelorum hierarchias manifestat nobis divina claritas in quibusdam symbolis figuratis, ex cuius virtute restituimur in simplum radium, SS. Q. 180. Art. 5 ad 2; ubi sic legitur: propter vitandum schismatis scandalum, vel haeretici dogmatis usum, simplam teneamus baptismi immersionem, PT. Q. 66. Art. 8 c, in quot. — **simplum**, i, *n.*, *the simple sum, the exact sum*. Videtur quod non sufficiat restituere simplum quod iniuste ablatum est, (ob. 1), . . ., ergo homo debet illud solvere; et ita non sufficit reddere simplum, (ob. 3), . . ., sed aliquis reddendo quod accepit simplum reducit ad aequalitatem, SS. Q. 62. Art. 3 a. Cf. SS. Q. 62. Art. 4 c.

simul, *adv.*, *at the same time, simultaneously*. In his quae fiunt sine motu, simul est fieri et factum esse, PP. Q. 45. Art. 2 ad 3; utrum omnes animae fuerint simul creatae, PP. Q. 118 pr.; utrum actus vitiosus possit esse simul cum virtute, PS. Q. 71 pr. Cf. PP. Q. 7. Art. 4; PP. Q. 12. Art. 10; PP. Q. 85. Art. 4; SS. Q. 2. Art. 1; SS. Q. 8. Art. 2; et passim. — Kinds of *simul* are: (a), **simul naturaliter**, *simultaneously by nature* or *according to nature*. In iis quae ex opposito dividuntur, quaedam inveniuntur quae sunt naturaliter simul et secundum rem et secundum rationem, sicut duae species animalis, vel duae species coloris, PS. Q. 29. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 77. Art. 4; PS. Q. 29. Art. 2 ob. 1; PS. Q. 113. Art. 6. — (b), **simul secundum locum** and **simul tempore**, *simultaneously according to place* and *simultaneously in time*. Illa dicuntur esse simul secundum locum quae sunt in uno loco primo; et dicitur primus locus uniuscuiusque qui est proprius locus eius. ex hoc enim aliqua dicuntur esse simul, quod sunt in uno loco proprio, non autem ex hoc, quod sunt in uno loco communi, quia secundum hoc posset dici quod omnia corpora essent simul quia omnia continentur sub caelo, 5 Phys. 5 b. Cf. PS. Q. 113. Art. 8 (bis); PT. Q. 78. Art. 6; PTS. Q. 84. Art. 3. — (c), **simul secundum**

rationem and **simul secundum rem,** *simultaneously according to reason* and *simultaneously according to fact.* Quaedam vero sunt simul secundum rationem, sed unum realiter est prius altero et causa eius, sicut patet in speciebus numerorum, figurarum et motuum; quaedam vero non sunt simul nec secundum rem, nec secundum rationem, sicut substantia et accidens; nam substantia realiter est causa accidentis, et ens secundum rationem prius attribuitur substantiae quam accidenti, quia accidenti non attribuitur nisi inquantum est in substantia. amor autem et odium naturaliter quidem sunt simul secundum rationem sed non realiter, PS. Q. 29. Art. 2 ad 1. — (d), **simul secundum rem,** see *simul secundum rationem.* — (e), **simul tempore,** see *simul secundum rem.* — **movens et motum oportet esse simul,** see *movens.*

simulācrum, i, *n.*, of images formed by art, esp. of statues of the gods, an *image, effigy, statue.* Iudaeis enim propter antiquam consuetudinem sanguis et suffocatum erant abominabilia; comestio autem immolatorum simulacris poterat in Iudaeis aggenerare circa gentiles suspicionem reditus ad idololatriam, PS. Q. 103. Art. 4 ad 3; unde Tullius dicit in sua Rhetor., quod sollicitudo conservat integras simulacrorum figuras, SS. Q. 49. Art. 1 ad 2; Prometheus primus simulacra hominum de luto finxit; Iudaei vero dicunt quod Ismael primus simulacrum de luto fecit, SS. Q. 94. Art. 4 ob. 2. Cf. SS. Q. 122. Art. 2.

simulātē, *adv.*, see *simulo.*

simulātio, ōnis, *f.*, *a falsely assumed appearance, a false show, feigning, shamming, pretence, feint, insincerity, deceit, hypocrisy, simulation.* Hoc enim quod est dicere mala sua, habet rationem boni inquantum excludit fictionem seu simulationem, PS. Q. 27. Art. 1 ad 2; simulatio poenitentiae ad impoenitentiam, schisma ad invidentiam gratiae fraternae, SS. Q. 14. Art. 2 ad 4; similiter etiam sequeretur quod omnis simulatio esset peccatum mortale, SS. Q. 75. Art. 2 ob. 2; ergo etiam simulatio debet poni species superstitionis, SS. Q. 92. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 103. Art. 4 (ter); SS. Q. 109. Art. 2; SS. Q. 111. Art. 1, 2, 3, and 4 (passim).

simulātor, ōris, *m.*, (1) *a feigner, pretender, simulator,* a synonym of *hypocrita; a hypocrite,* (2) *a copier, imitator.* — (1), illi qui tenent habitum sanctitatis, et meritum perfectionis non exequuntur sunt simulatores, (ob. 2), . . ., simulator aliud simulat, et aliud agit, (ob. 3), . . ., hypocrita Graeco sermone in Latino simulator interpretatur, qui cum intus malus sit, ut bonus se palam ostendit, ὑπό enim falsum, κρίσις iudicium interpretatur, (a), . . ., et ideo cum quis habitum sanctitatis assumit, intendens se ad statum perfectionis transferre, si per infirmitatem deficiat, non est simulator vel hypocrita, . . ., si autem ad hoc sanctitatis habitum assumeret ut se iustum ostentaret, esset hypocrita et simulator, SS. Q. 111. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 75. Art. 2 ob. 2, in quot.; SS. Q. 111. Art. 3. — (2), unde Augustinus dicit, quod sicut hypocritae, simulatores aliarum personarum, agunt partes illius quod non sunt (non enim qui agit partes Agamemnonis, vere ipse est, sed simulat eum); sic in Ecclesiis et in omni vita humana quisquis se vult videri quod non est, hypocrita est, SS. Q. 111. Art. 2 c.

simulātoriē, *adv.*, *simulatively, in a pretended manner.* Sed Paulus eum similiter simulatorie reprehendit, . . ., et Paulus vere eum, non simulatorie reprehendit, PS. Q. 103. Art. 4 ad 2.

simulo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *in gen., make like, liken,* (2) *in partic., to assume the appearance* of a thing, *to feign, pretend, counterfeit, simulate,* used with (a) *acc.*, (b) with *obj. cl.*, and (c) *absol.* — (1), illud ergo est potentia generativa in aliquo generante, in quo genitum similatur generanti. Filius autem Dei similatur Patri gignenti in natura divina, PP. Q. 41. Art. 5 c; unde singula ei simulantur secundum proprias rationes, PP. Q. 55. Art. 3 ad 3; et simulatur illi cognitioni qua videtur res per speciem ab ea acceptam, PP. Q. 56. Art. 3 c; sic igitur effectus causae agenti similatur secundum illud totum ad quod se extendit virtus agentis, . . ., unde compositum, quod generatur, simulatur Deo secundum virtualem continentiam sicut similatur compositio generanti per similitudinem speciei, PP. Q. 105. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 100. Art. 1 (bis); PP. Q. 108. Art. 4; PT. Q. 14. Art. 3 ob. 3; PTS. Q. 61. Art. 2 ad 3. — (2) (a), simulans deos, et animas defunctorum, PP. Q. 63. Art. 4 ob. 1, in quot.; upupa autem, quae nidificat in stercoribus, et foetenti pascitur fimo, et gemitum in cantu simulat, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; si ergo simulare bonum est malum; ergo simulare malum erit bonum, (ob. 3), . . ., in comparatione duorum malorum levius est aperte peccare quam sanctitatem simulare, SS. Q. 111. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 111. Art. 2 (passim). — (2) (b), frequenter daemones simulant se esse animas mortuorum ad confirmandum gentilium errorem, . . ., Simon Magus illudebatur ab aliquo daemone qui simulabat se esse animam pueri quem ipse occiderat, PP. Q. 117. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 95. Art. 1 c, in quot.; SS. Q. 111. Art. 1 (ter); SS. Q. 111. Art. 2; SS. Q. 111. Art. 3. — (2) (c), ille qui recidivat in peccatum de quo poenituit, et ille qui simulat, non expresse Deum irridet, sed quasi interpretative, inquantum scilicet ad modum deridentis se habet. nec tamen venialiter peccando aliquis simpliciter recidivat, vel simulat, sed dispositive et imperfecte, SS. Q. 75. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 100. Art. 5 ad 4; SS. Q. 111. Art. 2 (ter). — **simulātus,** a, um, *P. a., simulated, pretended, feigned.* Alio modo in quantum aliquis ad finem aliquem consequendum vel bonum, vel malum, utitur non veris viis, sed simulatis et apparentibus, (c), . . ., nec oportet ad finem bonum falsis viis pervenire et simulatis, sed veris, SS. Q. 55. Art. 3 ad 2; ad astutiam pertinet assumere vias non veras, sed simulatas et apparentes, SS. Q. 55. Art. 4 c. — Common phrases are: **simulāta confessio,** *deceitful confession.* Bernardus etiam ponit duodecim gradus superbiae; qui sunt curiositas, mentis levitas, inepta laetitia, iactantia, singularitas, arrogantia, praesumptio, defensio peccatorum, simulata confessio, SS. Q. 162. Art. 4 ob. 4. Cf. SS. Q. 162. Art. 4 ob. 4. — **simulāta religio,** *a hypocritical religion.* Simulata religio ibi dicitur, quando traditioni humanae nomen religionis applicatur prout in Glossa sequitur, SS. Q. 92. Art. 2 ad 3. — **simulāta sanctitas,** *pretended holiness.* Et postea subdit: omnes petunt, omnes exigunt aut sumptus lucrosae egestatis aut simulatae pretium sanctitatis, SS. Q. 187. Art. 5 ob. 1, in quot. — **simulātē,** *adv., feignedly, deceitfully.* Cui opponitur simulata confessio, per quam scilicet aliquis non vult subire poenam pro peccatis, quae simulate confitetur, SS. Q. 162. Art. 4 ad 4.

simus, a, um, *adj.*, = σιμός, *flat-nosed, snub-nosed.* Et ideo in definitione accidentis abstracti non ponitur subiectum, quasi prima pars definitionis, quae est genus, sed quasi secunda, quae est differentia; dicimus enim quod simus est nasus curvus, PS. Q. 53. Art. 2 ad 3.

sin, *conj., but if not, unless.* Quandoque vero praecedentes cogitationes sunt ex concupiscentia et delectatione; et si adsit consensus, erit peccatum mortale, si autem desit, erit veniale, PT. Q. 80. Art. 7 c.

Sinai, *indecl. noun, Sinai,* Mount, a mountain where the commandments and law were given to Moses. Illi enim ieiunabant in Iulio, qui est quartus mensis ab Aprili, quem primum habent, quia tunc Moyses descendens de monte Sinai tabulas legis confregit, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2; et ut fierent in aere tonitrua, sicut factum est in monte Sinai, PT. Q. 44. Art. 4 ob. 3.

sināpi, sināpe, is, *n., mustard.* Dicit enim Ambrosius, Super illud Luc., XVII: si habueritis fidem sicut granum sinapis, SS. Q. 17. Art. 8 ob. 1.

sincērē, *adv.*, see *sincerus.*

sincēritas, ātis, *f.*, (1) lit., of body, *soundness,* (2) fig., *sincerity, honesty, integrity.* — (1), ita si quis in eo fuerit constitutus, ac

tunc fuerit sauciatus, amittere non potest quod tempore suae sinceritatis accepit, PT. Q. 82. Art. 10 ob. 3, in quot. — (2), non est expectanda sinceritas veritati a corporis sensibus, PP. Q. 84. Art. 6 ob. 1, in quot.; panes azymos, cum in azymis sinceritas epulamur, PS. Q. 102. Art. 3 ad 2, in quot.; tertio quia hoc magis competit sinceritati fidelium, PT. Q. 74. Art. 4 c.

sincērus, a, um, *adj., pure, sincere, single-minded, genuine.* Opera virtutum dicuntur fructus, quia mentem hominis sancta et sincera delectatione reficiunt, SS. Q. 123. Art. 8 ob. 2, in quot.; sed pastores erant sinceri, antequam conversationem Patriarcharum et Moysi colentes, PT. Q. 36. Art. 3 ad 4; in quot.; et sic virtutes fructus dicuntur, inquantum mentem sincera dulcedine reficiunt, PTS. Q. 96. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 70. Art. 1 ad 2. — **sincērē**, *adv., sincerely.* Serico et purpura indutae Christum sincere induere non possunt, SS. Q. 169. Art. 2 ob. 1, in quot. — Sup. Sanctorum corpora et praecipue beatorum martyrum reliquias ac si Christi membra, sincerissime honoranda credimus, PT. Q. 25. Art. 6 a.

sindon, onis, *f., a kind of fine cotton stuff, muslin.* Quia scilicet Ioseph involvit corpus eius in sindone munda, (ob. 3), . . ., sicut corpus Domini est in sindone munda sepultum, (ad 3), . . ., Ioseph involvit corpus Christi sindone mundo, et posuit in monumento novo, PT. Q. 51. Art. 2 ad 4. Cf. PT. Q. 83. Art. 3.

sine, *prep.* with *abl., without.* Sine qua nullum est meritum, PP. Q. 62. Art. 4 ob. 3; quodcumque oppositorum eligant, quod sine peccato est, PP. Q. 62. Art. 8 ad 2; nullus sine virginitate ad ipsum posset pervenire, SS. Q. 152. Art. 3 ob. 2; tamen hoc ipsum ad irreverentiam Dei pertinet quod homo praesumptuose et sine debita diligentia se habeat in his quae ad Deum pertinent, SS. Q. 97. Art. 3 ad 2; sed B. Virgo peperit masculum sine virili semine, PT. Q. 37. Art. 4 ob. 2; quia si infidelis vult cohabitare sine contumelia Creatoris, PTS. Q. 59. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 4; PP. Q. 85. Art. 2; SS. Q. 91. Art. 2; PT. Q. 3. Art. 2; PTS. Q. 49. Art. 3; et passim.

singillātim or **sigillātim**, *adv., one by one, singly.* Ita etiam non patitur quod actu feratur in omnes proximos singillatim, SS. Q. 184. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 39. Art. 5, in quot.; PS. Q. 27. Art. 2; PS. Q. 108. Art. 2; PT. Q. 67. Art. 6; PTS. Q. 2. Art. 6; et passim.

singulāris, e, *adj.,* (1) *single, particular,* synonym of *particularis* and *unus,* the opposite of *communis, multus,* and *universalis,* (2) *belonging to singular number, singular* in the sense of grammar, opposite of *pluralis.* — (1), illud, unde aliquod singulare est hoc aliquid, nullo modo est multis communicabile, PP. Q. 11. Art. 3 c; singulare ex hoc ipso quod est singulare est divisum ab omnibus aliis, PP. Q. 13. Art. 9 c; licet hoc singulare vel illud definiri non possit, PP. Q. 29. Art. 1 ad 1; singulare vero (est) quod non est aptum natum praedicari de pluribus, sed de uno solo, 1 Perih. 10 a; singulare hic large accipitur pro quolibet inferiori, sicut si species dicatur singulare sub genere contentum, 1 Anal. 12 b. Cf. PS. Q. 2. Art. 6; PS. Q. 20. Art. 2; 3 Sent. 6. 1. 1 c; 1 Phys. 1 b; 1 Gener. 19 a; et passim. On **actus singularis**, see *actus* under 1; on **bonum singulare**, see *bonus* under 3; on **causa singularis**, see *causa* under 2; on **conclusio singularis**, see *conclusio* under 2; on **enuntiatio singularis**, see *enuntiatio* under 2; on **gratia singularis**, see *gratia* under 2; on **homo singularis**, see *homo*; on **iudicium singulare**, see *iudicium* under 1; on **nomen singularis designati**, see *nomen* under 1; on **oratio singularis**, see *oratio* under 3; on **persona singularis**, see *persona* under 3; on **praedicare de singulari**, see *praedicare* under 2; on **propositio singularis**, see *propositio* under 2; on **species singularis**, see *species* under 5; on **substantia singularis**, see *substantia* under 1; on **suppositum singulare**, see *suppositum* under 2; on **terminus singularis**, see *terminus* under 5; on **unum singulare**, see *unus.* — Kinds of *singulare* in this sense are: (a), **singulare contingens**, *the contingent particular.* Ideo inquisitio consilii proprie pertinet ad contingentia singularia, . . ., sed appetitur secundum quod est utilis ad operationem, quia actiones sunt circa contingentia singularia, PS. Q. 14. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 2. Art. 3; PS. Q. 14. Art. 1; PS. Q. 14. Art. 6 (bis); SS. Q. 47. Art. 9; SS. Q. 120. Art. 1 c; et passim. — (b), **singulare demonstratum seu designatum**, *the demonstrated* or *indicated particular.* Sed in nomine singularis designati significatur determinatum distinguens, sicut in nomine Socratis haec caro et hoc os, PP. Q. 30. Art. 4 c. Cf. 4 Sent. 11. 1. 3. 2 c. — (c), **singulare designatum**, see *singulare demonstratum.* — **actiones in singularibus sunt**, see *actio* under 2. — **actus circa singularia sunt**, see *actus* under 2. — **humani actus in singularibus contingentibus consistunt**, see *contingens* under 2. — **sensus non est cognoscitivus nisi singularium**, see *sensus* under 3. — **singulare est prius et notius quoad nos, quam universale** (1 Anal. 40), *the particular as far as we are concerned is prior to and better known than the universal.* — **singularia sunt priora quoad nos et posteriora simpliciter** (1 Anal. 8 a; cf. also 1 Anal. 4 o; 1 Phys. 1 b), *singulars are in themselves consequent upon a universal but with respect to us are previous in knowledge.* — (2), non ergo debet forma baptismi determinari in singulari numero, PT. Q. 66. Art. 5 ob. 4; possumus intellegere Matthaeum posuisse pluralem numerum pro singulari, PT. Q. 46. Art. 11 ad 3. On **numerus singularis**, see *numerus*; on **praedicare in singulari**, see *praedicare* under 2; — **singulāriter**, *adv.,* (1) *one by one, individually, singly, separately,* (2) *in the sense of the singular, in the singular number,* opposite of *pluraliter.* — (1), uno modo ad alium singulariter consideratum, SS. Q. 58. Art. 5 c; utrum suffragia pro multis facta valeant tantum singulis, ac si pro unoquoque singulariter fierent, PTS. Q. 71 pr. Cf. PP. Q. 108. Art. 2; PS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 25. Art. 8; SS. Q. 84. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 2; et passim. — (2), cum hoc nomen principium, singulariter acceptum non significet personam, PP. Q. 36. Art. 4 c; unde fructus ibi singulariter nominatur propter unitatem generis, quod in multas species dividitur, PS. Q. 70. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 37. Art. 1 ob. 1; PP. Q. 39. Art. 3 (passim); PP. Q. 47. Art. 3 a; PS. Q. 82. Art. 2; PS. Q. 100. Art. 4; et passim. On **accipere singulariter**, see *accipere* under 3; on **praedicare singulariter**, see *praedicare* under 2.

singulāritas, ātis, *f.,* (1) *singularity, particularity,* synonym of *unitas,* the opposite of *communitas, multitudo,* and *universalitas,* (2) the *singular,* the opposite of *multiplicitas* and *pluralitas.* — (1), principium singularitatis est materia, PP. Q. 14. Art. 11 ob. 3; quod pertinet ad communem rationem singularitatis, definiri potest, PP. Q. 29. Art. 1 ad 1; singularitas alicuius rei non est alteri praeter ipsum singulare, C. G. 1. 42; non enim singularitas repugnat intellegibilitati, Unit. Cf. PP. Q. 31. Art. 2; PP. Q. 56. Art. 1 ad 2; PS. Q. 28. Art. 4 c; SS. Q. 188. Art. 2; C. G. 1. 63; et passim. On **ratio singularitatis**, see *ratio* under 14. — Kinds of *singularitas* in this sense are: (a), **singularitas naturae**, and **singularitas subsistentis in natura**, *the singularity of nature* (ut haec humanitas, 3 Sent. 2. 2. 1. 3 ad 2), and *that of a being with a definite nature* (ut hic homo, 3 Sent. 2. 2. 1. 3 ad 2). — (b), **singularitas personae**, *the singularity of a person.* Cf. 3 Sent. 2. 2. 1. 2 ad 2. — (c), **singularitas subsistentis in natura**, see *singularitas naturae.* — (2), unde et singularitas et pluralitas nominis substantivi attenditur secundum formam significatam per nomen. accidentia autem, sicut esse habent in subiecto, ita ex subiecto suscipiunt unitatem vel multitudinem; et ideo in adiectivis attenditur singularitas et pluralitas secundum supposita, PP. Q. 39. Art. 3 c.

singulāriter, *adv.,* see *singularis.*

singuli, ae, a, *num. distr. adj., separate, one to each, single, individual.* Uno modo custodia particulares, secundum quod hominibus singulis singuli Angeli ad custodiam deputantur, PP. Q. 113. Art. 3 c; si daemones de singulis ordinibus ceciderunt, PP. Q. 109. Art. 4 ob. 3; unde in rebus naturalibus gradatim species ordinatae

esse videntur; sicut mixta perfectiora sunt elementis, et plantae corporibus mineralibus; et animalia plantis; et homines aliis animalibus; et in singulis horum una species perfectior aliis invenitur, (c), . . ., vidit Deus lucem quod esset bona, et similiter de singulis, PP. Q. 47. Art. 2 ad 1; nisi eis in particulatim per singula expliceturi, PP. Q. 55. Art. 3 c; non indigeat singulis particularibus bonis, PS. Q. 3. Art. 3 ad 2; divitiae communes quodammodo pertinent ad singulos qui sunt in communitate, SS. Q. 188. Art. 7 ob. 3. Cf. SS. Q. 147. Art. 5; SS. Q. 176. Art. 6; SS. Q. 188. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 2 (passim); PTS. Q. 88. Art. 2 (passim); et passim.

sinister, tra, trum, *adj.*, (1) *left, on the left, on the left hand* or *side*, (2) fig., *bad, evil.* — (1), sicut homo de novo fit dexter absque sui mutatione per motum illius qui fit ei sinister, PT. Q. 16. Art. 6 ad 2; qui vero humanae laudis intuitu, sinistri latronis mentem imitantur, et actus, PT. Q. 46. Art. 11 c, in quot.; sed diaconus habet amplius stolam in sinistro humero, PTS. Q. 40. Art. 7 c. — (2), non decuit virginibus sinistra opinione viventibus velamen excusationis relinqui quod infamata mater quoque Domini videretur, PT. Q. 29. Art. 1 c. — **sinistra,** ae, *f.*, (sc. *manus*), *the left hand, the left.* Si aliquis sedet ad dexteram alicuius, ille sedet ad sinistram eius. si ergo Christus sedet ad dexteram Patris, sequitur quod Pater sideat ad sinistram Filii, (ob. 2), . . ., si carnaliter acceperimus quod Christus sedet ad dexteram Patris, ille erit ad sinistram, PT. Q. 58. Art. 1 ad 2, in quot. Cf. PT. Q. 46. Art. 11 (ter); PT. Q. 58. Art. 4 (bis); PTS. Q. 40. Art. 7.

sinistrorsum, *adv., towards the left, to the left.* Alia vero dextrorsum vel sinistrorsum divertunt multoties, (ob. 3), . . ., illae diversitates motuum quae accipiuntur secundum differentiam eius quod est sursum et deorsum, dextrorsum et sinistrorsum, . . ., si vero sit ab uno oppositorum in aliud, erit secundum dextrorsum et sinistrorsum, SS. Q. 180. Art. 6 ad 3.

sino, ere, sīvi, situm, 3, *v. a., to allow, let, suffer, permit, give leave,* used with (1) *obj. cl.*, (2) *ut* and *subj.*, (3) *acc.* — (1), Deus cum summe bonus sit, ullo modo sineret mali aliquid esse in operibus suis, PP. Q. 2. Art. 3 ad 1, in quot.; unde Dominus docet magis esse sinendum malos vivere, SS. Q. 64. Art. 2 ad 1. — (2), nihil fit, nisi Omnipotens fieri velit, vel sinendo ut fiat, vel faciendo, PP. Q. 19. Art. 12 c. — (3), sinite illos, scilicet qui scandalizabantur de veritate doctrinae Christi, caeci sunt, et duces caecorum, SS. Q. 185. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 108. Art. 1. — **situs,** a, um, *P. a., placed.* Haec autem arca sita erat inter duos Cherubim, qui se mutuis vultibus respiciebant, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6. Cf. SS. Q. 118. Art. 5; SS. Q. 129. Art. 7, in quot.; SS. Q. 129. Art. 8, in quot.; SS. Q. 132. Art. 2; SS. Q. 138. Art. 1.

sinus, ūs, *m., the bosom, lap,* used *fig.* — **sinus terrae,** *the bosom of the earth, an inner recess.* Secundum hoc lapides qui sunt in abditissimo terrae sinu, PP. Q. 16. Art. 1 ob. 1. — **sinus tranquillitatis,** *the bosom of tranquillity, peaceful seclusion.* Abstinentium mentes plerumque impatientia excutit a sinu tranquillitatis, SS. Q. 136. Art. 1 ob. 4, in quot. — **sinus caelestis patriae,** *the bosom of the heavenly country.* Ex corporibus educti, in sinu caelestis patriae statim recipi nullo modo poterant, PT. Q. 2. Art. 11 ob. 2. — **sinus matris Ecclesiae,** *the bosom of the church, a loving enclosure.* Cum ad sanctam Ecclesiam redeunt, aut unctione chrismatis aut impositione manus aut sola professione fidei ad sinum matris Ecclesiae revocentur, PT. Q. 68. Art. 8 a. — **sinus Abrahae,** *Abraham's bosom,* a reposing in heaven as a child in its father's lap. Augustinus dicit: si in Abrahae sinum Christum venisse, (ob. 4), . . ., sinus Abrahae potest secundum duo considerari, . . ., et ideo nunc dicitur sinus Abrahae illa requies beatorum, non tamen dicitur infernus, nec dicuntur nunc in sinu Abrahae esse dolores, PT. Q. 52. Art. 2 ad 4. Cf. PT. Q. 52. Art. 5; PTS. Q. 69 pr.; PTS. Q. 69. Art. 3; PTS. Q. 69. Art. 4 (passim).

Sion, *indecl. noun, n., Sion, a hill of Jerusalem,* and by meton., *Jerusalem.* Dominus de Sion rugiet, dicit Glossa Hieronymi, SS. Q. 172. Art. 3 ob. 1.

sīquidem (or separate, si quidem), *adv.*, like *quandoquidem, since indeed, since that.* Hoc siquidem est operabilia modo speculativo considerare, PP. Q. 14. Art. 16 c; posuerunt siquidem aliqui formas quae sunt in materia corporali a quibusdam formis immaterialibus derivari, PP. Q. 91. Art. 2 c; bonum autem conveniens, siquidem sit perfectum, est ipsa hominis beatitudo, PS. Q. 2. Art. 6 c; siquidem alicui aliquid defuerit de debita essendi plenitudine, PS. Q. 18. Art. 1 c; et siquidem habeat forma determinate unam tantum operationem determinatam, PS. Q. 49. Art. 4 ad 1; distinguitur siquidem formae ad invicem secundum diversa principia activa, PS. Q. 54. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 50. Art. 5 ob. 1; PS. Q. 51. Art. 1 c; PS. Q. 54. Art. 2 c; PT. Q. 55. Art. 6.

sisto, ere, stiti, 3, *v. n.*, (1) lit., *stand still, to stand immovable,* (2) fig., *to rest, stop, remain, stand.* — (1), et ideo principalior actus fortitudinis est sustinere, id est, immobiliter sistere in periculis, quam aggredi, SS. Q. 123. Art. 6 c. — (2), naturae enim intentio non sistit in generatione animalis, PP. Q. 85. Art. 3 ad 1; non tamen ibi sistit sicut in ultimo fine, PS. Q. 2. Art. 8 ad 1; unde sicut motus naturalis interdum sistit in medio, et non pertingit ad terminum, PS. Q. 8. Art. 3 ad 3; intimior quidem est, quia sensus sistit circa exteriora accidentia rei, PS. Q. 31. Art. 5 c; sed charitas attingit ipsum Deum, ut in ipso sistat, non ut ex eo aliquid nobis proveniat, SS. Q. 23. Art. 6 c; sed tunc voluntas uniuscuiusque infra hoc sistet quod est determinatum divinitus, SS. Q. 26. Art. 13 c. Cf. SS. Q. 35. Art. 3 c; SS. Q. 37. Art. 2; SS. Q. 38. Art. 2; SS. Q. 118. Art. 4; SS. Q. 180. Art. 5, et passim.

sitio, īre, īvi or ii, 4, *v. n.* and *a.*, (1) lit., *to thirst, be thirsty,* (2) fig., *to long for, thirst for, desire eagerly, covet.* — (1), unde Augustinus dicit, quod cibus aderat homini, ne esuriret; potus ne sitiret, PP. Q. 97. Art. 4 c; timor autem non videtur causare frigus, sed magis calorem desiccantem; cuius signum est, quod timentes sitiunt, PS. Q. 44. Art. 3 ob. 1. Cf. PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 32. Art. 2 (bis); SS. Q. 148. Art. 5; PT. Q. 5. Art. 2; PT. Q. 13. Art. 3; PT. Q. 21. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 2. — (2), unde quarta beatitudo ponitur; beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, PS. Q. 69. Art. 3 c. Cf. sitiunt, PS. Q. 44. Art. 3. Cf. PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 32. Art. 2 (bis); SS. Q. 148. Art. 5; PT. Q. 5. Art. 2; PT. Q. 13. Art. 3; PT. Q. 21. Art. 3; PT. Q. 79. Art. 2. — (2), unde quarta beatitudo ponitur; beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, PS. Q. 69. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 118. Art. 3; SS. Q. 121. Art. 2; SS. Q. 139. Art. 2 (ter). — **sitiens,** entis, *P. a.*, (1) lit., *thirsting.* Sicut sitiens vehementius quaerit delectationem potus ut remedium contra tristitiam quam patitur, PS. Q. 35. Art. 3 ad 1. — (2), fig., *thirsty.* Aliter absorbet aquam terra sitiens, PT. Q. 54. Art. 3 ad 2.

sitis, is, *f.*, (1) lit., *thirst,* (2) fig., *strong* or *ardent desire, greediness.* — (1), et ideo, consumpto humido, consequitur sitis, PS. Q. 44. Art. 3 ad 1; alius autem est cui subvenitur per alimentum humidum, scilicet sitis, SS. Q. 32. Art. 2 c; puta ne fame aut siti morerentur, aut aliquod huiusmodi dispendium, SS. Q. 31. Art. 2 ad 3; sed primus motus sumendi cibum non est peccatum, alioquin fames et sitis essent peccata, SS. Q. 148. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 188. Art. 6; PT. Q. 1. Art. 4; PT. Q. 14. Art. 1; PT. Q. 14. Art. 4; PT. Q. 69. Art. 3 (bis). — (2), sed esuries et sitis iustitiae importat desiderium boni, (ob. 2), . . ., scilicet de esurie et siti iustitiae, . . ., potest significari per famem et sitim iustitiae, SS. Q. 139. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 33 pr.; PS. Q. 33. Art. 2 (passim); PS. Q. 67. Art. 4.

situālis, e, *adj., having a position, concerning* or *belonging to a local position, situal, positional.* Sicut enim virtus imperfectioris corporis confortatur ex situali propinquitate perfectioris corporis, PP. Q. 106. Art. 1 c. On **forma situalis,** see *forma* under 2; on **pars situalis,** see *pars* under 1; on **res situalis,** see *res.*

situātus, a, um, *adj.*, *situated, placed.* Nihil enim potest prohibere corpus aliquod ne sit simul situatum cum alio corpore in eodem loco, . . ., et quia materiae debetur situs, inquantum substat dimensioni, exinde praedicta necessitas ad materiam situatam derivatur, PTS. Q. 83. Art. 2 c.

situs, ūs, *m.*, *the manner of lying, the situation, local position, site of a thing,* synonym of *dispositio* and *positio.* Situs non convenit nisi corpori, PP. Q. 3. Art. 1 ob. 4; importat ordinem partium in loco, licet, secundum quod ponitur differentia quantitatis, non importat nisi ordinem partium in toto, 4 Phys. 7 a; quod autem est in corporibus situs, est in spiritualibus ordo, Quodl. 3. 3. 7 c. Cf. PS. Q. 49. Art. 1 ad 3; PTS. Q. 79. Art. 3 (passim); PTS. Q. 80. Art. 5 (passim); PTS. Q. 83. Art. 2 (passim); 3 Phys. 5 i; et passim. — On the difference between *situs* and *ubi*, see *ubi* under 2. On **motus secundum situm**, see *motus* under 1; on **principium secundum situm**, see *principium.*

sive, seu, *conj.*, *a disjunctive* cond-particle, *or if = vel si.* — (1), without a preceding *si.* Vel faciunt mihi aestimationem sive apprehensionem proprii habitus, PS. Q. 32. Art. 5 ad 3; non inquantum sunt figuli, sed inquantum per eos amittunt excellentiam propriam sive proprium lucrum, PS. Q. 32. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 3; PP. Q. 11. Art. 1; PS. Q. 112. Art. 2; PS. Q. 1. Art. 8; SS. Q. 109. Art. 1; SS. Q. 123. Art. 12; et passim. — (2), repeated, with a disjunctive sense predominant. Connecting words or phrases in the same construction, or conditional clauses which have the same predicate, **sive . . . sive, seu . . . seu,** *whether . . .* or, i.e., *in either case, be it that . . . or that.* Praeexigitur autem ad formam determinatio sive commensuratio principiorum seu materialium, seu efficientium ipsam, PP. Q. 5. Art. 5 c; sed istud tempus, sive sit tempus continuum, sive non, PP. Q. 53. Art. 3 c; sive intellectus sit unus, sive plures, id quod intelligitur est unum, PP. Q. 76. Art. 2 ad 4; nam ipsa satisfactio qua quis satisfacit sive pro se, sive pro alio, PT. Q. 48. Art. 4 c; peccet mortaliter contra statutum Ecclesia faciens, sive sumat, sive non sumat, PT. Q. 83. Art. 6 ob. 2. Cf. PP. Q. 79. Art. 9; PS. Q. 20. Art. 2; PS. Q. 93. Art. 4; PTS. Q. 19. Art. 2. — (3), repeated several times. Similiter etiam neque aliquid eius, sive sit potentia, sive actus, sive habitus, PS. Q. 2. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 2; SS. Q. 95. Art. 8; SS. Q. 96. Art. 2; SS. Q. 126. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 1.

Sixtus, i, *m.*, *Sixtus*, bishop of Rome after Stephanus for about one year, martyred under Valerian on Aug. 6, 258 A.D. Sed sanguis Christi dispensatur per diaconos; unde et beatus Laurentius dixit beato Sixto, PT. Q. 82. Art. 3 ob. 1.

soboles, is, *f.*, *offspring*, used lit. and fig. Prima namque superbiae soboles inanis est gloria, SS. Q. 36. Art. 4 ad 1; si vero non amor procreandae sobolis, sed voluptas dominatur in opere commixtionis, PT. Q. 80. Art. 7 ad 2; in Littera IV dist. XLI, dicitur quod soboles secundae coniunctionis non potest transire ad consortium affinitatis prioris viri, PTS. Q. 55. Art. 7 ob. 2.

sōbriē, *adv.*, see *sobrius.*

sōbrietas, ātis, *f.*, *temperance in drinking, moderation, temperance, continence,* in anything. Videtur quod materia propria sobrietatis non sit potus, . . ., ergo sobrietas est etiam circa sapientiam, et non solum circa potum, (ob. 1), . . ., Sap. VIII, 7, dicitur de Dei sapientia quod sobrietatem et prudentiam docet, iustitiam et virtutem; ubi sobrietatem ponit pro temperantia, . . ., ergo sobrietas non est solum circa potum, (ob. 2), . . ., nomen sobrietatis a mensura sumptum esse videtur, . . ., et sic videtur sobrietas esse non solum in interioribus, (ob. 3), . . ., nomen autem sobrietas sumitur a mensura, dicitur enim aliquis sobriis, . . ., et ideo illam materiam specialiter sibi sobrietas adscribit, . . ., et ideo specialiter sobrietas attenditur circa potum, . . ., communiter autem sumendo nomen sobrietatis potest in quacumque materia, (c), . . ., et ideo circa contemplationem sapientiae per similitudinem quamdam sobrietas dicitur, (ad 1), . . ., et ideo in omnibus necessarium est adhibere mensuram, quod pertinet ad officium sobrietatis, propter quod nomine sobrietatis temperantia significatur, SS. Q. 149. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 59. Art. 3; PS. Q. 100. Art. 11; SS. Q. 143. Art. 1; SS. Q. 149. Art. 2 (passim); SS. Q. 149. Art. 4 (passim).

sōbrius, a, um, *adj.*, (1) lit., *sober, not drunk,* (2) in gen., *sober, moderate, temperate, continent.* — (1), sicut homicidium gravius peccatum est, si sit a sobrio homine factum, quam si fiat ab ebrio homine, (ad 2), . . ., vel potest dici quod illud verbum inducitur secundum ordinationem cuiusdam Pittaci legislatoris, qui statuit ebrios, si percusserint, amplius puniendos, non ad veniam respiciens quam ebrii debent magis habere, sed ad utilitatem; quia plures iniuriantur ebrii quam sobrii, ut patet per philosophum, PS. Q. 76. Art. 4 ad 4; dicitur enim aliquis sobrius, quasi briam, id est, mensuram, servans, SS. Q. 149. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 152. Art. 2 c; SS. Q. 150. Art. 4 ad 1. — (2), et in hominibus sobriis et habentibus fortem imaginationem, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; unde sunt secundum seipsas sobriae et moderatae, PS. Q. 31. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 58. Art. 1, in quot.; SS. Q. 169. Art. 2 ad 1. — **sōbriē**, *adv.*, *soberly.* Sed in omnibus quae ad nos pertinent, debemus mensuram ut dicitur Tit. II, 12, sobrie, et iuste, et pie vivamus in hoc saeculo, ubi dicit Glossa: sobrie in nobis, SS. Q. 149. Art. 1 ob. 3.

socerīnus, a, *m.*, *father-in-law.* Unde ponitur Thamar, quae reprehenditur de socerino concubitu, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5.

socia, ae, *f.*, *a companion.* Dicit enim Hieronymus ad Laetam de instructione filiae: habeat socias, cum quibus discat, quibus invideat, quarum laudibus mordeatur, SS. Q. 36. Art. 2 ob. 1.

sociābilis, e, *adj.*, *that may be easily united* or *joined together, sociable, social.* Est de lege naturae, quia homo est naturaliter animal sociabile, PS. Q. 95. Art. 4 c; sed homo est naturaliter animal sociabile, SS. Q. 188. Art. 8 ob. 5.

sociālis, e, *adj.*, *companionable, sociable, social,* the opposite of *solitarius.* Quia homo est animal sociale, naturaliter unus homo debet alteri id sine quo societas humana servari non posset, SS. Q. 109. Art. 3 ad 1; ideo vita socialis necessaria est ad exercitium perfectionis, . . ., sicut ergo id quod iam perfectum est, praeeminet ei quod ad perfectionem exercetur, ita vita solitariorum, si debite assumatur praeeminet vitae sociali, SS. Q. 188. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 96. Art. 4 (bis); SS. Q. 57. Art. 4; SS. Q. 114. Art. 2; SS. Q. 129. Art. 6; PT. Q. 65. Art. 1; et passim. On **amor socialis**, see *amor* under 1; on **animal sociale**, see *animal* under 1; on **vita socialis**, see *vita* under 3. — **homo est naturaliter seu secundum suam naturam animal sociale**, see *homo.* — **sociāliter**, *adv.*, *for the sake of company, socially.* Unde homines in statu innocentiae socialiter vixissent, PP. Q. 96. Art. 4 c.

sociāliter, *adv.*, see *socialis.*

societas, ātis, *f.*, *fellowship, association, union, community, society.* Utrum requiratur societas amicorum, PS. Q. 4 pr.; cum societas nihil aliud esse videatur quam adunatio hominum ad unum aliquid communiter agendum, Relig. 3 c; est igitur homini naturale, quod in societate multorum vivat, Regim. 1. 1. Cf. PP. Q. 51. Art. 2; PS. Q. 42. Art. 3; PS. Q. 87. Art. 3; PS. Q. 95. Art. 3; PS. Q. 96. Art. 2; et passim. — Kinds of *societas* are: (a), **societas oeconomica** and **societas politica**, *domestic* and *political society.* Cf. Relig. 3 c. — (b), **societas perpetua** and **societas temporalis,** *perpetual* and *temporal society,* (quando negotium, ad quod multitudo congregatur temporaliter exercendum eligitur, Relig. 3 c). — (c), **societas politica**, see *societas oeconomica.* — (d), **societas privata** and **societas publica**, *the private* or *closed* and *the public society.* Cf. Relig. 3 c. — (e), **societas publica**, see *societas privata.* — (f), **societas saecularis**, *secular* or *worldly society.* Cf. Relig. 11. — (g), **societas temporalis**, see *societas perpetua.*

socio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to join* or *unite together; to associate; to do* or *hold in common, to share a thing with another.* Fortitudo passiones ignoret; iustitia cum divina mente perpetuo foedere societur, eam scilicet imitando, PS. Q. 61. Art. 5 c; non occides, non accipimus hoc dictum esse de fructetis, quia nullus eis est sensus; nec de irrationalibus animalibus, quia nulla nobis ratione sociantur, SS. Q. 64. Art. 1 a, in quot.; qui utitur fide illius qui per falsos deos iurat, non ad malum sed ad bonum, non peccato illius se sociat, quo per daemonia iuravit, SS. Q. 78. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 17. Art. 3; PP. Q. 79. Art. 13; PS. Q. 105. Art. 2, in quot.; PS. Q. 105. Art. 4; PTS. Q. 50. Art. 1; et passim.

socius, i, *m.*, in gen., *a fellow sharer, partner, comrade, companion, associate.* Sicut dicitur aliquis habere socium vel amicum, PS. Q. 49. Art. 1 c; quia amicitia sociorum propria electione contrahitur in his quae sub nostra electione cadunt, SS. Q. 26. Art. 8 ad 1; quia scilicet particeps est furti, vel rapinae, quasi socius maleficii, SS. Q. 62. Art. 7 c; tamen tenetur ex quadam fidelitate, ex qua obligatur ut sicut fit socius bonorum civitatis, SS. Q. 98. Art. 2 ad 4; odit namque cum sociis aequalitatem sub illo, sed imponere vult sociis dominationem suam pro illo, SS. Q. 162. Art. 1 ad 2, in quot.; de quodam, qui ut socium suum ad poenitentiam provocaret, PTS. Q. 28. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 186. Art. 10 c; SS. Q. 188. Art. 3 ad 1; PT. Q. 44. Art. 2; PTS. Q. 44. Art. 1 c; PTS. Q. 87. Art. 2.

Sōcrates, is, *m.*, *Socrates,* the celebrated Greek philosopher, (469-399 B.C.). The name however signifies any individual man, John Doe. Relinquitur ergo quod intellectus, quo Socrates intelligit, est aliqua pars Socratis, ita quod intellectus aliquo modo corporis Socratis uniatur, . . ., sed ista continuatio vel unio non sufficit ad hoc quod actio intellectus sit actio Socratis, . . ., non sequitur quod Socrates, in quo sunt phantasmata, . . ., non ergo quia movetur Socrates ab intellectu, ideo intelligit; sed potius e converso quia intelligit, ideo ab intellectu movetur Socrates, PP. Q. 76. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 5; PS. Q. 7. Art. 1; PS. Q. 77. Art. 2; PT. Q. 17. Art. 2; PT. Q. 42. Art. 4; PTS. Q. 79. Art. 2; et passim. — **Sōcrāticus**, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to Socrates, Socratic.* Tales definitiones, a quibuscumque inveniantur datae, processerunt ex opinione Socratica, PS. Q. 58. Art. 2 ad 2.

Sōcrāticus, a, um, *adj.*, see *Socrates.*

socrus, ūs, *m.*, either *a father-in-law* or *mother-in-law.* Sed quandoque subito, sicut socrum Petri statim restituit perfectae sanitati, PT. Q. 86. Art. 5 ad 1.

sodālis, is, *comm.*, *companion.* Origenes distinguit quatuor personas. scilicet sponsum et sponsam, et adolescentulas et sodales sponsi; et dicit quod angeli sunt sodales sponsi, PTS. Q. 95. Art. 4 a.

Sodoma, ōrum, *n.*, = Σόδομα, *the city of Sodom* in Palestine; also **Sodoma**, ae, *f.*, and **Sodomi**, ōrum, *m.* Sicut angeli apparentes Abrahae visi sunt ab eo, et a tota familia eius, et a Lot, et a civibus Sodomorum, PP. Q. 51. Art. 2 c; sed aliquando operatur simul in pluribus locis, ut patet de angelo subvertente Sodomam, PP. Q. 52. Art. 2 ob. 3; sed contra est quod angeli qui subvertunt Sodomam, PP. Q. 111. Art. 4 a; quia super illud Isa. cap. III: peccatum suum quasi Sodoma praedicaverunt dicit Glossa, PT. Q. 84. Art. 6 ob. 1. Cf. SS. Q. 111. Art. 4 (ter); SS. Q. 148. Art. 3 (bis). — **Sodomitae**, ārum, *m.*, = Σοδομῖται, *the inhabitants of Sodom, the Sodomites.* Sed contra est quod angeli qui subverterunt Sodomam, percusserunt Sodomitas caecitate, PP. Q. 111. Art. 4 a. Cf. SS. Q. 108. Art. 1 (bis); SS. Q. 154. Art. 12, in quot. — **Sodomiticus**, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to Sodom, Sodomitic.* Tertio, si fiat per concubitum ad non debitum sexum, puta masculi ad masculum, vel feminae ad feminam, ut Apostolus dicit, quod dicitur Sodomiticum vitium, SS. Q. 154. Art. 11 c. Cf. SS. Q. 154. Art. 12.

Sodomītae, ārum, *m.*, see *Sodoma.*

Sodomīticus, a, um, *adj.*, see *Sodoma.*

sōl, sōlis, *m.*, *the sun* as a heavenly body. Sol et luna et alia luminaria sunt causa plantarum, (ob. 4), . . ., secundum quod videmus alios effectus habere radium solis, et alios radium lunae, . . ., lumen solis quod primo erat informe, PP. Q. 70. Art. 1 ad 2; ut animal generatur a sole, PS. Q. 60. Art. 1 c; sicut sol est universalis causa illuminationis corporum; aliter tamen et aliter; nam sol agit illuminando per necessitatem naturae, . . ., sol autem, licet quantum est de se, omnia corpora illuminet, . . ., sed tamen illius obscurationis nullo modo causa est sol, PS. Q. 79. Art. 3 c; sicut cum aer illuminatur a sole, . . ., sicut candor nivis superatur a splendore solis, PT. Q. 45. Art. 2 ad 3; claritas corporis gloriosi erit maior quam nunc sit claritas solis, quia etiam claritas solis erit tunc maior quam modo sit, PTS. Q. 85. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 9. Art. 1; PP. Q. 67. Art. 2 (passim); PT. Q. 21. Art. 1; PT. Q. 44. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 2; et passim. — **sol iustitiae**, *the Sun of Justice*, i.e., *Christ.* Ipse autem Christus dicitur sol iustitiae, PT. Q. 46. Art. 9 ob. 2. — **solis ortus**, *sunrise* and **solis occasus**, *sunset.* Decimo tertio die omnia sepulcra ab ortu solis usque ad occasum patebunt cadaveribus ad resurgendum, PTS. Q. 73. Art. 1 a.

sōlāris, e, *adj.*, *solar, of* or *belonging to the sun.* Sicut formae corporum inferiorum repraesentant virtutem solarem, PP. Q. 13. Art. 2 c; non propter defectum virtutis solaris, PP. Q. 19. Art. 3 ad 4; Dionysius assimilat radium solarem divinae bonitati quantum ad causalitatem, PP. Q. 93. Art. 2 ad 2; imperfectio luminis candela non opponitur perfectioni solaris luminis, PS. Q. 67. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 86. Art. 1 ob. 1, in quot.; PT. Q. 44. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 36. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 83. Art. 2.

sōlātium, ii, *n.*, *a soothing, assuaging; a comfort, relief, consolation, solace, assistance.* Et ideo circa ludos potest esse aliqua virtus, quam Philosophus eutrapeliam nominat; et dicitur aliquis eutrapelus a bona conversione, quia scilicet bene convertit aliqua dicta, vel facta in solatium; et inquantum per hanc virtutem homo refrenatur ab immoderantia ludorum, sub modestia continetur, SS. Q. 168. Art. 2 c; et ideo etiam officium histrionum, quod ordinatur ad solatium hominibus exhibendum non est secundum se illicitum, SS. Q. 168. Art. 3 ad 3; et ideo habentes impedimentum generationis non indigent solatio contra carentiam filiorum, (ad 4), . . ., et ideo cum adoptio sit inducta in solatium filiorum amissorum, PTS. Q. 57. Art. 1 ad 6; sed propter alia peccata non potest solvi matrimonium, etiam quantum ad actum, nisi forte ad tempus se velit subtrahere a consortio uxoris ad castigationem eius, subtrahendo ei praesentiae suae solatium, PTS. Q. 59. Art. 6 c. Cf. PTS. Q. 71. Art. 11 (bis); PTS. Q. 91. Art. 1; PTS. Q. 95. Art. 1; PTS. Q. 98. Art. 4, in quot.

solea, ae, *f.*, *the uncloven hoof* of an animal. Et ideo prohibitae sunt eis carnes animalium habentium soleas, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

solemnitas, ātis, *f.*, *solemnization, solemnity, festival, celebration* of a day. In nova lege homines non tenentur ad oblationes causa solemnitatum legalium, (c), . . ., tenentur enim fideles in aliquibus solemnitatibus ad aliquas oblationes consuetas, SS. Q. 86. Art. 1 ad 1; ea vero quae exterius aguntur ad solemnitatem pertinentia, . . ., non ergo solemnitas talis est propria conditio voti, (ob. 1), . . ., unicuique rei solemnitas adhibetur secundum illius rei conditionem; sicut alia est solemnitas novae militiae, scilicet in quodam apparatu equorum et armorum, et concursu militum, et alia solemnitas nuptiarum, . . ., unde solemnitas voti attenditur secundum aliquid sprituale, . . ., et huius ratio est, quia solemnitates non consueverunt adhiberi, . . ., et similiter voti solemnitas adhibetur, (c), . . ., huiusmodi solemnitas pertinet non solum ad

homines, (ad 1), . . ., possunt habere quamdam solemnitatem humanam, non autem solemnitatem spiritualem et divinam, SS. Q. 88. Art. 7 ad 3; et quia remotis his quae sunt de solemnitate eius, . . ., ideo impedimenta quae contrariantur his quae sunt de solemnitate huius sacramenti non efficiunt quin sit verum matrimonium, PTS. Q. 50. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 101. Art. 1 (passim); PS. Q. 101. Art. 5 (passim); SS. Q. 147. Art. 5; PTS. Q. 45. Art. 5; PTS. Q. 61. Art. 2; et passim.

solemnis, e, *adj.*, (1) *stated, established, appointed,* (2) transf., according as the idea of the religious or that of the established, stated nature of the thing qualified predominates, (a) with the idea of its religious character predominating, *religious, festive, solemn,* (b) of days or seasons; marked by the celebration of special observance or rites (esp. of a rel. character); distinguished by, or set apart for, special ceremonies, *solemn,* (c) of vows, *solemn;* a solemn vow implies an absolute and irrevocable surrender, and the acceptance of it as such by lawful authority, (d) *solemn* penance. When a penance was accompanied by certain rites as prescribed in the canons, it was a solemn penance. — (1), sed etiam saepe fines eius egressa, foeditatem suam, quae inter claustra morum solemnium latitabat, flagitiosissima eruptione manifestat, SS. Q. 169. Art. 1 c, in quot. — (2) (a), et propter hoc sicut in mundanis potestatibus solus rex benedictionem solemnem accipit, alii vero per simplicem commissionem instituuntur, SS. Q. 184. Art. 6 ad 2; quamvis tamen esset domi habita propter primam desponsationis fidem, nondum tamen intervenerat solemnis celebratio nuptiarum propter quod etiam nondum carnaliter convenerant, PT. Q. 29. Art. 2 ad 3; nam vitulus et hircus, qui solemnissimo sacrificio ad expiationem totius multitudinis offerebantur, PT. Q. 46. Art. 10 ad 2; sed in solemni baptismo aqua in qua debet celebrari baptismus, PT. Q. 66. Art. 3 ob. 5; figurae eius fuerunt omnia sacrificia veteris Testamenti, praecipue sacrificium expiationis, quod erat solemnissimum, PT. Q. 73. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 22. Art. 5; PT. Q. 30. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 9; PT. Q. 66. Art. 4; PT. Q. 66. Art. 10; PT. Q. 72. Art. 12; et passim. — (2) (b), pro quibus etiam iuramenta competit praestari in solemnibus diebus, quibus est spiritualibus rebus vacandum, SS. Q. 89. Art. 10 c. — (2) (c), votum solemne idem videtur esse quod votum publicum, . . ., ergo non solum huiusmodi vota sunt solemnia, (ob. 3), . . ., et ideo votum solemne habet fortiorem obligationem apud Deum, . . ., quod autem dicitur quod votum simplex non minus obligat apud Deum quam solemne, intelligendum est quantum ad hoc quod utriusque transgressor peccat mortaliter, (ad 1), . . ., unde aliud est votum esse publicum, et aliud esse solemne, SS. Q. 88. Art. 7 ad 3. Cf. SS. Q. 88. Art. 9; SS. Q. 88. Art. 11 (passim); SS. Q. 189. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 8; PTS. Q. 53. Art. 2 (passim); et passim. — (2) (d), primus est quando est solemnis poenitentia imponenda, PTS. Q. 20. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 28. Art. 1 (ter); PTS. Q. 28. Art. 2 (ter); PTS. Q. 28. Art. 3 (passim). — **solemne,** i, *n., ceremony, solemn rite.* Antiquitus enim rarius missarum solemnia celebrabantur, PT. Q. 80. Art. 8 ad 6. Cf. PT. Q. 74. Art. 4; PT. Q. 74. Art. 6, in quot.; PT. Q. 83. Art. 3 (bis); PT. Q. 83. Art. 5; SS. Q. 88. Art. 1 a. — **solemniter,** *adv.* Et ideo illis temporibus specialiter fuerunt ieiunia indicenda, in quibus oportebat homines a peccato purgari, et mentem fidelium elevari in Deum per devotionem; quae quidem praecipue imminent ante paschalem solemnitatem, in qua et culpae per baptismum relaxantur, qui solemniter in vigilia Paschae celebratur, SS. Q. 147. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 29. Art. 2; PT. Q. 67. Art. 3; PT. Q. 67. Art. 4 (bis); PT. Q. 83. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 3.

solemniter, *adv.,* see *solemnis.*

solemnizātio, ōnis, *f., solemnization.* Sed solemnizatio facit contrarium, quia poenitentem multis defectibus innectit, PTS. Q. 28. Art. 1 ob. 3; quia solemnizatio est quasi quaedam professio perpetuo poenitentiam conservandi, PT. Q. 28. Art. 2 c.

solemnizo, āre, āvi, ātum, *v. a., to solemnize, to dignify* or *honor by ceremonies; to celebrate* or *commemorate* by special observance or with special formality. Sicut sub professione religionis ex qua votum solemnizatur, (ob. 1), . . ., est ergo considerandum utrum continentia sit essentialiter annexa ei ad quod votum solemnizatur, . . ., unde videtur quod per Ecclesiam possit dispensari in voto continentiae solemnizato per susceptionem sacri ordinis, . . ., et ideo in voto solemnizato per professionem religionis non potest per Ecclesiam dispensari, (c), . . ., sed quod in voto continentiae per professionem solemnizato non possit dispensari, SS. Q. 88. Art. 11 ad 2. Cf. SS. Q. 88. Art. 7 ob. 1; SS. Q. 147. Art. 5; PTS. Q. 28. Art. 1 (passim).

soleo, ēre, itum, 2, *v. n., be wont, be accustomed,* used with *inf.,* with *pass. inf.* Sicut maxime solet contingere in fine dormientis, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; de illis autem inquirere solemus quae in dubium veniunt, PS. Q. 14. Art. 4 c; sed tentatione solet dici provocatio ad peccandum, PS. Q. 79. Art. 1 ob. 2; ex parte vero peccati duo sunt quae hominem a peccato retrahere possunt: quorum unum est inordinatio et turpitudo actus, cuius consideratio inducere solet in homine poenitentiam de peccato commisso, SS. Q. 14. Art. 2 c; et sic solet homo iurare per caput suum, aut per filium suum, aut per aliquam aliam rem quam diligit, SS. Q. 89. Art. 6 c; et ideo sicut solent miracula fieri, PT. Q. 27. Art. 6 c; utpote lepra, quae solet prolem inficere, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 102. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 75. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 8; PTS. Q. 64. Art. 10; et passim. — **solitus,** a, um, *P. a., wonted, accustomed, usual, habitual.* Augustinus dicit quod ipse fugit de patria, in qua conversari solitus erat cum amico suo iam mortuo, PS. Q. 38. Art. 1 ob. 3; puta cum aliquis est interius male dispositus, non tamen exterius praepeditur a solitis operationibus, PS. Q. 71. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 105. Art. 6 (bis); PS. Q. 113. Art. 10; SS. Q. 35. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 4.

sōlers, tis, *adj., shrewd, clever, expert.* Quidam enim sunt naturaliter ratione deficientes, vel ratione solertes, PS. Q. 74. Art. 5 ob. 3; sicut Isidorus, sollicitus dicitur, quasi solers citus, SS. Q. 47. Art. 9 c. Cf. SS. Q. 49. Art. 4, in quot.

soliditas, ātis, *f.,* (1) lit., *solidness, solidity,* (2) transf., *solidity, firmness.* — (1), tum propter soliditatem caeli, (c), . . ., quia aquae quae sunt supra caelos, non sunt fluidae, sed quasi glaciali soliditate extra caelum firmatae, PP. Q. 68. Art. 2 ad 2; et quia ad dimissionem peccati requiritur quod affectum peccati homo totaliter dimittat, quem per quamdam continuitatem, et soliditatem in sensu suo habebat, PTS. Q. 1. Art. 1 c. — (2), unde Dominus repromisit mitibus securam et quietam possessionem terrae viventium, per quam significatur soliditas aeternorum bonorum, PS. Q. 69. Art. 4 c.

solido, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to make firm* or *solid; to season.* Ideo autem fiebat octava die, quia antea puer est valde tenellus, et posset ex hoc graviter laedi et reputatur adhuc quasi quiddam non solidatum; unde etiam nec animalia offerebantur ante octavum diem, PS. Q. 102. Art. 5 ad 1; scimus autem quod aedificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, nisi a novitatis suae humore siccentur; ne si ante pondera, quam solidentur, accipiant, cunctam simul fabricam deponant, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 3.

solidus, a, um, *adj.,* (1) lit., *firm, compact, solid,* (2) fig., *solid, well-established, reliable.* — (1), sed quia corpus firmamenti, etsi sit solidum est tamen diaphanum, PP. Q. 66. Art. 3 ad 4; nam quod est spissum et solidum, dicitur esse corpus firmum, PP. Q. 68. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 55. Art. 6; PT. Q. 77. Art. 5; PT. Q. 83. Art. 3; PTS. Q. 1. Art. 1. — (2), hoc uniuscuiusque solido iudicio incoacta voluntas contrahit, SS. Q. 26. Art. 8 ob. 1, in quot. — **solidus,** i, *m.,* (sc. *nummus*), *a soldo, coin.* Si quis contumax, vel superbus fugitivum servum de atrio Ecclesiae per vim abstraxerit, non-

gentos solidos componat; et ibidem postea subditur, SS. Q. 99. Art. 4 a, in quot.

sōliloquium, i, *n.*, (*solus-loquor*), *a talking to one's self, a soliloquy.* Unde dicit Augustinus Soliloquiorum lib. 1, cap. 8; PP. Q. 12. Art. 11 ad 3. Cf. PP. Q. 16. Art. 1; PP. Q. 17. Art. 1 (ter); PP. Q. 17. Art. 2; PS. Q. 38. Art. 4; PS. Q. 58. Art. 2; et passim.

sōlitārius, a, um, *adj.*, *alone, solitary, eremitical*, the opposite of *socialis.* Vitandum est etiam nomen "solitarii", ne tollatur consortium trium personarum, PP. Q. 31. Art. 2 c; considerandum est tamen quod id quod est solitarium debet esse sibi per se sufficiens, SS. Q. 188. Art. 8 c; utrum Christus debuerit solitariam vitam ducere, an inter homines conversari, PT. Q. 40 pr. Cf. SS. Q. 188. Art. 8 (passim); PT. Q. 37. Art. 3 (bis); PT. Q. 40. Art. 1 (passim); PT. Q. 40. Art. 2; PT. Q. 41. Art. 2 (bis); et passim. On **homo solitarius**, see *homo*; on **vita solitaria**, see *vita* under 3.

sōlitūdo, inis, *f.*, *solitude, a being alone.* Si quis mihi proponeret optionem, ubi mallem placere, in officio sacerdotali, an in solitudine monachorum, sine comparatione eligerem illud quod prius dixi, (ob. 1), . . ., unde non dicit quod mallet esse in officio sacerdotali quam in solitudine monachorum, SS. Q. 184. Art. 8 ad 1; sed obedientia et humilitas magis observantur in conversatione quam in solitudine, . . ., in solitudine cito subrepit superbia, (ob. 3), . . ., solitudo sicut et ipsa paupertas, non est ipsa essentia perfectionis, . . ., manifestum est autem quod solitudo non est instrumentum congruum actioni, . . ., et ideo solitudo competit contemplanti, . . ., quid prodest solitudo corporis si solitudo defuerit cordis, . . ., solitudo autem competit iam perfectis, (c), . . ., ad quam plurimum valet solitudo, SS. Q. 188. Art. 8 ad 4. Cf. PP. Q. 31. Art. 3 (passim); PP. Q. 31. Art. 4; PT. Q. 7. Art. 8; PT. Q. 40. Art. 1, in quot.

solium, ii, *n.*, *a throne, royal seat.* Non tamen angelus aliquid dignitatis accipit a caelo empyreo; et ideo quando actu non est in caelo empyreo, nihil eius dignitati subtrahitur, sicut nec regi, quando non actu sedet in regali solio, quod congruit eius dignitati, PP. Q. 112. Art. 1 ad 2; thronus enim est sedes iudicis, solium regis, cathedra doctoris, PTS. Q. 89. Art. 3 ob. 2; sed contra est quod Isa. XIV, super illud: surrexerunt de soliis, PTS. Q. 98. Art. 4 a.

sollertia, (solert-), ae, *f.*, *skill, shrewdness, quickness of mind*, i.e., skill in discovering something, especially the principle of a thing, the ἀγχίνοια of Aristotle. Sollertia est quaedam subtilis et facilis coniecturatio medii propter quod aliquid evenit, et hoc quando non habet magnum tempus ad perspiciendum vel deliberandum; sicut si aliquis videns quod semper luna, quando convertitur opposita ad solem, splendorem habet per totum, statim intellexit propter quod hoc sit, scilicet quia illustratur a sole, 1 Anal. 44 k; sollertia est quaedam perspicacitas velociter apprehendendi medium, quod contingit ex naturali aptitudine et etiam ex exercitio, 1 Anal. 44 k. Cf. SS. Q. 47. Art. 9; SS. Q. 48. Art. 1 (passim); SS. Q. 49 pr.; SS. Q. 49. Art. 4 (passim); 6 Eth. 8 d; et passim.

sollicitātor, ōris, *m.*, *a tempter, seducer.* Ut puta si peccator sciat sacerdotem suum haereticum, aut sollicitatorem ad malum, PTS. Q. 8. Art. 4 ob. 5.

sollicitē, *adv.*, see *sollicitus.*

sollicito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to cause distress, anxiety; to distress, disturb*, used lit. and fig., (2) *to incite one* to do something; *to urge to wrong-doing, seduce, tempt.* — (1), naturaliter homini inditum est ut sollicitetur circa ea quae sunt sibi necessaria ad vivendum, (ob 5), . . ., ut non sic sollicitemur de temporalibus cum desperatione divini auxilii, PS. Q. 108. Art. 3 ad 5; sed confidit in his de quibus confidendum est, et circa illa non superflue sollicitatur, SS. Q. 47. Art. 9 ad 3; ergo licitum est sollicitari de rebus temporalibus, (ob. 2), . . , uno quidem modo ex parte eius de quo sollicitamur, si scilicet temporalia tanquam finem quaeramus, SS. Q. 55. Art. 6 c; sed hoc est in futurum sollicitari, (ob. 1), . . ., ergo virtuosum est sollicitari de futuris, (ob. 2), . . ., quicumque reponit aliquid in posterum conservandum, sollicitus est in futurum, . . ., ergo licitum est in futurum sollicitari, SS. Q. 55. Art. 7 ob. 3. — (2), sed nullus est sollicitandus ad peccandum, SS. Q. 36. Art. 2 ob. 1; quod virum sollicitavit aliqua experiendi cupiditas, cum mulierem vidisset sumpto vetito pomo, non esse mortuam, PS. Q. 89. Art. 3 ob. 2; nam primo sollicitavit mentem primi hominis de ligni vetiti esu, PT. Q. 41. Art. 4 c.

sollicitūdo, inis, *f.*, *uneasiness of mind, care, disquiet, anxiety, solicitude, forethought, duty, responsibility.* Videtur quod licitum sit sollicitudinem habere de temporalibus rebus, . . ., ergo homo debet habere sollicitudinem de rebus temporalibus, (ob. 1), . . ., sollicitudo de operibus misericordiae laudabilis est, . . ., sed sollicitudo temporalium rerum quandoque pertinet ad opera misericordiae, puta cum quis sollicitudinem adhibet ad procurandum negotia pupillorum et pauperum. ergo sollicitudo temporalium rerum non est illicita, (ob. 3), . . ., sollicitudo importat studium quoddam adhibitum ad aliquid consequendum, . . ., et ideo ubi est securitas consequendi minor intervenit sollicitudo. sic ergo sollicitudo temporalium rerum tripliciter potest esse illicita, . . ., primo propter maiora beneficia homini praestita divinitus praeter suam sollicitudinem, . . ., et ideo concludit quod principaliter nostra sollicitudo esse debet de spiritualibus bonis, (c), . . ., sollicitudo eius qui corporali labore panem acquirit, SS. Q. 55. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 37. Art. 2; PS. Q. 37. Art. 3 (bis); SS. Q. 47. Art. 9 (passim); SS. Q. 54. Art. 1 (passim); et passim.

sollicitus, a, um, *adj.*, of restlessness from fear, suspense etc., *solicitous, full of anxiety, agitated, disturbed.* Vel per unionem affectus, sicut amicus sollicitus est de his quae ad amicum spectant, sicut de suis, vel per modum instrumenti, PS. Q. 14. Art. 3 ad 4; dicit enim Isidorus, quod sollicitus dicitur qui est inquietus, (ob. 1), . . ., de asinis, quas nudius tertius perdidisti ne sollicitus sis, (ob. 2), in quot., . . ., sollicitus dicitur quasi solers citus, (c), . . ., non quia de nullo sit sollicitus, sed quia non est superflue sollicitus de multis, SS. Q. 47. Art. 9 ad 3; nullus petit nisi ea de quibus est sollicitus, SS. Q. 83. Art. 6 ob. 2. Cf. PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 55. Art. 6; (passim); SS. Q. 108. Art. 4; PTS. Q. 8. Art. 5; PTS. Q. 8. Art. 7; et passim. — **sollicitē**, *adv.*, *carefully, punctiliously.* Sed ad eius consummationem plurimum valet humanum studium, dum scilicet homo sollicite, SS. Q. 49. Art. 3 ad 2; in his tamen omnibus sollicite cavendum est quod habet speciem simoniae vel cupiditatis, SS. Q. 100. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 117. Art. 4; SS. Q. 182. Art. 3; PT. Q. 36. Art. 6; PTS. Q. 87. Art. 1; PTS. Q. 88. Art. 3; et passim.

soloecismus, i, *m.*, σολοικισμός, a grammatical fault in the construction of a sentence, a *solecism.* Potest enim grammaticus barbarizare, aut soloecismum facere, PS. Q. 56. Art. 3 c.

sōlor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.*, *to comfort, console.* Quae etiam in hoc versu continentur, consule, castiga, solare, remitte, fer, ora, SS. Q. 32. Art. 2 ob. 1.

solstitium, ii, *n.*, the time when the sun seems to stand still, either in Cancer or in Capricorn, the summer or winter, *solstice.* Sicut sol in hora sexta maxime exaltatur quolibet die, ita in solstitio aestivali maxime exaltatur quolibet anno. debuit ergo magis pati circa tempus solstitii aestivalis quam circa tempus aequinoctii vernalis, PT. Q. 46. Art. 9 ob. 3.

solūbilis, e, *adj.*, *that can be solved*, as a problem; *soluble.* Manifestum est probationes quae contra fidem inducuntur, non esse demonstrationes; sed solubilia argumenta, PP. Q. 1. Art. 8 c.

sōlummodo, see *solus* under *adv. solum.*

sōlus, a, um, *adj.*, *alone, only, single, sole.* Sed interiorem hominis conditionem solus Deus novit, PP. Q. 114. Art. 2 ad 2; unde beati-

tudines enumerantur ab eo secundum capacitatem turbarum, quae solam voluptuosam et temporalem et terrenam beatitudinem noverunt, PS. Q. 69. Art. 3 ad 6; quae consummatur in sola apprehensione alicuius rei ad votum habitae, (c), . . ., dum inordinate maculatur; et ideo per hoc solum peccatum dicitur specialiter homo in corpus peccare, PS. Q. 72. Art. 2 ad 4; uno quidem modo secundum solam opinionem intellectus, SS. Q. 13. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 6 pr.; SS. Q. 23. Art. 5; PT. Q. 72. Art. 2; PTS. Q. 38. Art. 1; PTS. Q. 43. Art. 1; PTS. Q. 46. Art. 1; et passim. — **sōlum,** *adv., alone, only, merely, barely.* Non poterat esse in primo statu secundum actum, sed solum secundum habitum, PP. Q. 95. Art. 3 ad 2; videtur quod electio non sit solum possibilium, PS. Q. 13. Art. 5 ob. 1. Cf. PS. Q. 13. Art. 6; PS. Q. 70. Art. 1; PS. Q. 71. Art. 5; SS. Q. 140. Art. 2; PT. Q. 7. Art. 1; et passim. — Strengthened by *modo,* and joined with it in one word, **solummodo.** Et tunc nulla est deceptio; quandoque vero per operationem angeli solummodo similitudines rerum apparent in imaginatione, PP. Q. 111. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 16. Art. 7; PP. Q. 108. Art. 2; PP. Q. 117. Art. 1; SS. Q. 173. Art. 2; PTS. Q. 97. Art. 5; et passim. — Negatively: **non solum . . . sed etiam,** *not only . . . but also.* Non solum praemiantis, sed etiam punientes, PT. Q. 85. Art. 3 ad 2; per virtutem spei potest aliquis beatitudinem sperare non solum sibi, sed etiam aliis, (ob. 3), . . ., non solum gloria animae, sed etiam gloria corporis, SS. Q. 18. Art. 2 ob. 4. Cf. PP. Q. 111. Art. 1; PT. Q. 68. Art. 7; PTS. Q. 77. Art. 1; PTS. Q. 78. Art. 2; PTS. Q. 82. Art. 1; et passim.

solūtio, ōnis, *f.,* (1) *loosing* as of a debt, *demolition, payment,* (2) *solution, analysis, explanation.* — (1), ista anticipatio solutionis pecuniae habet mutui rationem, SS. Q. 78. Art. 2 ad 7; sed largo modo dicitur satisfactio poenae debitae solutio, PTS. Q. 4. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 78. Art. 2 ad 7; SS. Q. 97. Art. 2 ad 1; PT. Q. 48. Art. 5 c; PTS. Q. 13. Art. 2 (passim); Quodl. 6. 5. 10 ad 1; et passim. — (2), patet solutio ex dictis, PTS. Q. 7. Art. 3 ad 5; ad quartam etiam patet solutio, C. G. 1. 11; huiusmodi etiam solutio dependet ex solutione primae quaestionis, 4 Sent. 45. 2. 4. 3 c; illa elementorum solutio, Pot. 5. 7 ad 1. Cf. PP. Q. 82. Art. 5; PS. Q. 109. Art. 10; PS. Q. 110. Art. 4; SS. Q. 9. Art. 3; SS. Q. 29. Art. 4; C. G. 1. 20; et passim. — Kinds of *solutio* in this sense are: (a), **solutio ad hominem** and **solutio ad veritatem,** *the solution* (of a question) *for this* or *that person* and *that according to truth which is meant for all.* Cf. 6 Phys. 4 b; 8 Phys. 17 c. Cf. also **solutio vera.** — (b), **solutio ad veritatem,** see *solutio ad hominem.* — (c), **solutio defectiva, solutio topica,** and **solutio vera,** *the defective, the probable, and the true* or *proper solution.* Oportet autem quod vera solutio salvet omnia quae sunt de ratione rei, et omnia impossibilia excludat, 1 Gener. 15 a. Cf. PT. Q. 55. Art. 3; C. G. 1. 5; 2 Cael. 22 i. — (d), **solutio parva,** *the small* or *weak solution,* because not exhaustive. Cf. C. G. 1. 5. — (e), **solutio possibilis,** *the possible solution,* ex qua non sequatur aliquod inconveniens, 1 Meteor. 11 a. — (f), **solutio topica,** see *solutio defectiva.* — (g), **solutio vera,** see *solutio defectiva.*

solvo, ere, solvi, solūtum, 3, *v. a.,* (1) *to loosen* an object from anything, *to release,* or *loose, remove* anything which binds or restrains another, *set free,* (a) from bands, ties, etc., (b) an organ of the body, (c) of liquids, *to destroy, change* the nature of, (d) from any fastening, **funem solvere,** *to loosen the rope* that holds the ship, (2) fig., *to free, release, loose, emancipate, set free,* (a) from guilt, sin, *to acquit, absolve, cleanse,* (b) from excommunication, *to loose, free from,* (c) from punishment, *to release,* (d) of difficulties, questions, *to solve, explain,* (e) of the mind, *to relax,* (f) of marriage, *to dissolve, void, cancel,* (g) of feelings, *to dispel,* (h) of duties and obligations, *to free from,* (i) *to cancel* anything that binds, (j) of time, *to blot out,* (k) of the fetters of sin, *to destroy,* (3) in partic., of obligations, *to fulfill, pay,* (4) *to break, violate.* — (1) (a), sed Dominus solum discipulis praecepit ut solverent Lazarum, PTS. Q. 8. Art. 1 a. — (1) (b), sicut etiam vox et ipsa impulsione aeris excitat dormientem solvendo organum sentiendi non ex hoc quod cognoscatur, PTS. Q. 76. Art. 2 ad 2. — (1) (c), sed transmutatio quae fit a natura, quandoque quidem speciem aquae solvit, PT. Q. 66. Art. 4 c; et ideo semper tutius est parum de aqua apponere, et praecipue si vinum sit debile, quia si tanta fieret appositio aquae ut solveretur species vini, PT. Q. 74. Art. 8 c. — (1) (d), festina, quaeso te, et haerenti in solo naviculae funem magis praescinde quam solve, SS. Q. 189. Art. 10 c, in quot. — (2) (a), sed post resurrectionem dedit eis potestatem sacerdotalem quantum ad actum secundarium, qui est ligare et solvere, PTS. Q. 37. Art. 5 ad 2; quoniam ipsius est reprehendere, corrigere, statuere, disponere, solvere, et ligare, (a), . . ., quamvis omnibus apostolis data sit communiter potestas ligandi et solvendi, PTS. Q. 40. Art. 6 ad 1. Cf. PTS. Q. 5. Art. 3; PTS. Q. 8. Art. 4; PTS. Q. 8. Art. 6; PTS. Q. 20. Art. 1; et passim. — (2) (b), sed oratur, ut detur eis spiritus poenitentiae, ut ab excommunicatione solvantur, PTS. Q. 21. Art. 1 ad 1. — (2) (c), ut Dominus cum in infernum venisset, a doloribus solverentur, PT. Q. 52. Art. 5 ad 1. Cf. PTS. Q. 26. Art. 1 c; PTS. Q. 71. Art. 9 ob. 2, in quot. — (2) (d), potest tamen solvere rationes ipsius, PP. Q. 1. Art. 8 c; quibusdam videtur ratio illa solvenda per hoc, PP. Q. 68. Art. 2 ad 1; sicut Augustinus solvit, XII, Super Genes. ad litt., PTS. Q. 69. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 68. Art. 2; PT. Q. 35. Art. 2 (bis); PTS. Q. 80. Art. 4 ad 4; PTS. Q. 99. Art. 1 ad 1. — (2) (e), in obiectis bonis temporalibus nequaquam mens laetitia solvitur, SS. Q. 182. Art. 3 c. — (2) (f), si autem sit ex causa naturali, hoc potest esse dupliciter, quia vel est temporalis, cui potest subveniri remedio medicinae, vel processu aetatis, et tunc non solvit matrimonium, PTS. Q. 58. Art. 1 c; et ideo sicut post carnalem copulam matrimonium solvitur per mortem carnalem, PTS. Q. 61. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 17. Art. 2; PTS. Q. 55. Art. 2 a; PTS. Q. 58. Art. 1 (bis); PTS. Q. 59. Art. 5 (passim); PTS. Q. 59. Art. 6 (passim). — (2) (g), sicut autem fatigatio corporalis solvitur, SS. Q. 168. Art. 2 c. — (2) (h), sed causa affinitatis fuit matrimonium, quod cessat post mortem viri, quia tunc solvitur mulier a lege viri, PTS. Q. 55. Art. 2 ob. 1. Cf. PTS. Q. 59. Art. 1; PTS. Q. 59. Art. 5 (passim); PTS. Q. 62. Art. 5. — (2) (i), utrum bigamia per baptismum solvatur, PTS. Q. 66 pr.; ergo solvitur illa irregularitas, PTS. Q. 66. Art. 4 ob. 4. — (2) (j), solvitur hesternus dies et quidquid supra est solvitur, PT. Q. 69. Art. 10 ad 2. — (2) (k), cum in omnibus aequaliter solvatur vinculum originalis iustitiae, PS. Q. 82. Art. 4 ad 1. — (3), **solvere pecuniam,** *to pay money.* Similiter etiam si quis emptor velit rem emere vilius quam sit iustum pretium, eo quod pecuniam ante solvit quam possit ei res tradi, SS. Q. 78. Art. 2 ad 7. — **solvere primitias,** *to pay the first-fruits.* Ex qua homines obligantur ut primitias solvant secundum consuetudinem patriae, SS. Q. 86. Art. 4 c. — **solvere decimas,** *to pay tithes.* Quia scilicet si decimas solverent, experimento probaturi erant beneficia quae eis Deus conferret, SS. Q. 97. Art. 2 ad 1. — **solvere tributum,** *to pay tax.* Scilicet solvendo tributum, SS. Q. 188. Art. 7 c. — **solvere sanguinem,** *to pay one's blood* as a price. Sed Christus non solvit sanguinem suum, PT. Q. 48. Art. 4 ob. 3. — **solvere pretium,** *to pay the price.* Quicumque emit aut redimit aliquid, pretium solvit ei qui possidebat, PT. Q. 48. Art. 3 ob. 3. — **solvere debitum,** *to pay the debt.* In matrimonia contractu obligatur unus coniugum alteri ad debitum reddendum, et ideo si ille qui se obligat, est impotens ad solvendum, . . ., sicut autem per impotentiam coeundi efficitur aliquis impotens ad solvendum debitum, ut omnino non possit solvere, PTS. Q. 52. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 8. Art. 7; PTS. Q. 46. Art. 2 ad 4; PTS. Q. 43. Art. 1; PTS. Q. 64. Art. 1; PTS. Q. 64. Art. 2; PTS. Q. 72. Art. 3; et passim. — (4), **solvere ieiunium,** *to break the fast.* Unde non solvunt ieiunium sicut nec aliarum medicinarum assumptio, SS. Q. 147. Art. 6 ad 3. — **solvere sabbatum,** *to break the sabbath.* Non solum quia solvebat sabbatum,

sed etiam quia Patrem suum dicebat Deùm aequalem se Deo faciens, PT. Q. 47. Art. 4 ob. 3. — **solutus**, a, um, *P. a.*, (1) *paid*, (2) *loosed, freed from*, excommunication, (3) *freed from* duties, obligations, etc., (4) *free* in the sense of unmarried. — (1), nondum soluto pretio redemptionis humanae, PT. Q. 52. Art. 5 ad 2. — (2), est de supercilio Pharisaeorum aestimari esse ligatum, vel solutum, qui ligatur vel solvitur iniuste, PTS. Q. 21. Art. 4 ob. 2. — (3), sicut fornicationi, quae est amor explendae libidinis a legitimo connubio solutus, PS. Q. 70. Art. 4 c; sic igitur princeps dicitur esse solutus a lege, PS. Q. 96. Art. 5 ad 3. — (4), sed una mulier soluta potest dare viro soluto in perpetuum sui corporis potestatem, PTS. Q. 65. Art. 3 ob. 3.

somniator, ōris, *m.*, *a dreamer*. Et iterum Deuter. XIII mandatur quod non audiant verba prophetae aut somniatoris, SS. Q. 16. Art. 1 ob. 3.

somnio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to dream, to dream of*, or *see in a dream*. Sed homo in statu innocentiae comedisset, et per consequens dormivisset et somniasset, PP. Q. 94. Art. 4 ob. 4; somniat dormiens ea quae pertinent ad expulsionem huiusmodi humoris abundantis vel resoluti, SS. Q. 154. Art. 5 c; sicut similitudines rerum corporalium sunt in anima somniantis, PTS. Q. 70. Art. 2 ad 3; unde non potest esse quod visiones huiusmodi imaginariae fiant in anima separata a corpore, sicut in anima somniantis, PTS. Q. 97. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 114. Art. 4 ad 2; SS. Q. 154. Art. 5 a; SS. Q. 171. Art. 5 ob. 1; PT. Q. 80. Art. 7 (passim).

somnium, ii, *n.*, *a dream*. Ea quae vidit, somnia esse, quasi diiudicans inter res et rerum similitudines, PP. Q. 84. Art. 8 ad 2; illi qui interpretantur somnia proprie utuntur divinatione somniorum, . . ., sicut Ioseph est interpretatus somnia pincernae Pharaonis et magistri pistorum, . . ., ergo divinatio somniorum non est illicita, (ob. 2), . . ., sed omnes experiuntur somnia habere aliquam significationem futurorum, (ob. 3), . . ., ideo considerare oportet quid sit verum circa praecognitionem futurorum de somniis. sunt autem somnia futurorum eventuum quandoque quidem causa, puta cum mens alicuius, sollicita ex his quae videt in somniis, . . ., quandoque vero somnia sunt signa aliquorum futurorum eventuum, SS. Q. 95. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 17. Art. 2; PP. Q. 32. Art. 1; SS. Q. 49. Art. 2; SS. Q. 49. Art. 5; SS. Q. 49. Art. 6; SS. Q. 134. Art. 4; et passim.

somnolentia, ae, *f.*, *sleepiness, drowsiness, somnolence*. De acedia vero dicit oriri septem, quae sunt: otiositas, somnolentia, importunitas etc., (ob. 3), . . ., otiositas autem et somnolentia reducuntur ad torporem circa praecepta, SS. Q. 35. Art. 4 ad 3.

somnolentus, a, um, *adj.*, *full of sleep, drowsy, dozy, somnolent*. Circa quae est aliquis otiosus, omnino ea praetermittens, et somnolentus, ea negligenter implens, SS. Q. 35. Art. 4 ad 3.

somnus, i, *m.*, (1) *sleep*, (2) *a dream*. — (1), videtur quod somnus et balneum non mitigent tristitiam, . . ., sed somnus et balneum ad corpus pertinent, PS. Q. 38. Art. 5 ob. 1; sicut etiam somnus vel ebrietas, PS. Q. 77. Art. 2 c; sicut etiam dormientes, quamvis habeant habitus virtutum, impediuntur tamen ab actibus propter somnum, PT. Q. 69. Art. 6 c; alias corporalis vita sanctorum post resurrectionem assimilaretur magis somno quam vigiliae, . . ., eo quod in somno corpus sensibile non est in ultimo actu vitae, PTS. Q. 82. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 34. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 5 (passim); SS. Q. 175. Art. 1; PTS. Q. 69. Art. 3; PTS. Q. 70. Art. 2; et passim. — (2), sed angeli revelant aliqua in somnis, ut patet de angelo qui Ioseph in somnis apparuit, PP. Q. 111. Art. 3 a. Cf. PS. Q. 61. Art. 5; SS. Q. 128. Art. 1; SS. Q. 129. Art. 5; SS. Q. 129. Art. 6; SS. Q. 149. Art. 2; et passim.

sonābilis, e, *adj.*, *sounding, noisy*. Fractionem sequitur sonus. sed species sacramentales non sunt sonabiles; dicit enim Philosophus quod sonabile est corpus durum, habens superficiem lenem. ergo species sacramentales non franguntur, PT. Q. 77. Art. 7 ob. 2.

sonābilitas, ātis, *f.*, *capability of sound*. Et ideo ex quo in speciebus sacramentalibus remanet densitas, consequens est quod remaneat ibi duritia, et per consequens sonabilitas, PT. Q. 77. Art. 7 ad 2.

sonitus, ūs, *m.*, *a noise, sound, din*. Non est auditus sonitus mallei vel securis, PS. Q. 102. Art. 4 ad 2; sicut quando nocte timemus ex aliquo sonitu, PT. Q. 15. Art. 7 c.

sono, āre, ui, itum, 1, *v. n.* and *a.*, (1) *to make a noise, to sound, resound*, (2) *to utter, speak, say, pour forth, sound*, (3) *to denote, signify, imply*. — (1), et innituntur auctoritati Gregorii dicentis quod tubam sonare nihil aliud est quam ,PTS. Q. 76. Art. 2 c. — (2), cum de aliquibus qui sanctum nomen profitentur aliquid criminis vel falsi sonuerit, vel veri patuerit, SS. Q. 33. Art. 7 c, in quot.; quintum genus est vox de caelo sicut ad Abraham sonuit dicens, SS. Q. 174. Art. 1 ob. 3; distinguamus quid in Scripturis sonet secundum formam Dei, PT. Q. 16. Art. 4 c. — (3), secundum quod superficies litterae sonat, PP. Q. 69. Art. 2 c; sed finis habet rationem ultimi, ut ipsum nomen sonat, PS. Q. 1. Art. 1 ob. 1; ut ipsum nomen concupiscentiae sonat, PS. Q. 30. Art. 1 c; et hoc ipsum nomen sonat, SS. Q. 85. Art. 3 ad 3; etiam videtur magis in quamdam decentiam sonare quam in obligationem, SS. Q. 87. Art. 2 ad 3; audacia autem, secundum quod sonat in vitium, SS. Q. 127. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 98. Art. 2 ad 3; PS. Q. 12. Art. 1, in quot.; PS. Q. 35. Art. 1; SS. Q. 39. Art. 1 ob. 1; SS. Q. 154. Art. 8; et passim. — **sonāre**, *to stand for*. Nomen inferiorum sonat in malum poenae, non autem in malum culpae, PT. Q. 52. Art. 1 ad 1. — **sonāntia verba**, *audible words*. Exteriora sacrificia ita sunt signa interiorum, sicut verba sonantia signa sunt rerum, SS. Q. 94. Art. 2 c.

sonus, i, *m.*, *a noise, sound*. Unde ens est proprium obiectum intellectus; et sic est primum intelligibile sicut sonus est primum audibile, PP. Q. 5. Art. 2 c; cum potentia dicatur ad actum, ens in potentia est diversum ex hoc ipso quod ordinatur ad diversum actum; sicut visus ad colorem, et auditus ad sonum, PP. Q. 66. Art. 2 ad 4; sicut sensus per se respicit passibilem qualitatem, quae per se dividitur in colorem, sonum et huiusmodi, PP. Q. 77. Art. 3 c; sicut visus finis est cognoscere visibile, auditus percipere sonos, PS. Q. 11. Art. 1 ob. 2; et hic quidem sensus est idem apud omnes, licet non eaedem voces sint quantum ad sonum, (ad 1), . . ., et ideo licet mutetur sonus sensibilis, PT. Q. 60. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 51. Art. 3 (passim); PP. Q. 78. Art. 3 (passim); PS. Q. 8. Art. 2; PS. Q. 27. Art. 1; SS. Q. 91. Art. 2; et passim.

sophisma, ātis, *n.*, *a false conclusion, fallacy, sophism*, synonym of *fallacia* and *paralogismus*. — Kinds of *sophisma* are: (a), **sophisma accidentis**, *the sophism of an accident*, as if it were something that belongs to a thing of necessity. Cf. 4 Phys. 18 c. — (b), **sophisma consequentis**, *the sophism of a conclusion of a conditional sentence*. Cf. 4 Phys. 3 a.

sophista, ae, *m.*, *an apparent philosopher* or *wise man, a sophist*. Ut sophistae faciunt, id est, illi qui apparent scientes et non sunt, 1 Anal. 13 e; tales sophistae dicuntur, id est, apparentes (scientes) et non exsistentes, inquantum deficiunt a dialectica argumentatione, 1 Anal. 13 e; utuntur enim sophistae tali modo arguendi: cognosco Coriscum, Coriscus est veniens, ergo cognosco venientem, 1 Anal. 4 a; a sophista vero differt philosophus προαίρεσι, id est, electione vel voluntate, id est, desiderio vitae; ad aliud enim ordinat vitam suam et actionem philosophus et (ad aliud) sophista, philosophus quidem ad sciendum veritatem, sophista vero ad hoc, quod videatur scire, quamvis nesciat, 4 Met. 4 b. Cf. PP. Q. 31. Art. 3; PP. Q. 39. Art. 4 and 5.

sophisticātio, ōnis, *f.*, *sophistry, appearance*, the opposite of *veritas*, not used by St. Thomas in the S.T. Secundum veritatem et non secundum sophisticationem, 4 Meteor. 1 a.

sophisticātus, a, um, *adj., sophisticated, adulterated, mixed with some foreign substance.* Et diutius in sua puritate permanet aurum verum quam aurum sophisticatum, SS. Q. 77. Art. 2 ad 1.

sophisticus, a, um, *adj., sophistic, sophistical.* Prout syllogismus sophisticus opponitur syllogismo dialectico vel demonstrativo, PS. Q. 53. Art. 1 c; ratio illa est sophistica quia procedit ex suppositione falsi vel petit principium, PTS. Q. 86. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 7. Art. 2, in quot. On **disputatio sophistica,** see *disputatio;* on **instantia sophistica,** see *instantia* under 1; on **locus sophisticus,** see *locus* under 4; on **modus sophisticus,** see *modus* under 2; on **ratio sophistica,** see *ratio* under 13; on **scientia sophistica,** see *scientia* under 1; on **syllogismus sophisticus,** see *syllogismus.* — **sophistica,** ae, *f., sophistic,* a part of the logical works of Aristotle, on *sophistical refutation,* in which he treats of argumentation which appears to arrive at truth, by the use of fallacies, paradox and the like; also *apparent science* or *wisdom,* i.e., *scientia sophistica.* Sophistica habet quandem similitudinem philosophiae; nam sophistica est visa sive apparens sapientia, non exsistens, 4 Met. 4 b. — Kinds of *sophistica* in this last sense are: **sophistica docens** and **sophistica utens,** *the teaching sophistic* and *the useful sophistic* or *sophism,* or sophism in theory and sophism in practice. Prout est docens tradit per necessarias et demonstrativas rationes modum arguendi apparenter, secundum vero est utens, deficit a processu verae argumentationis, 1 Anal. 1 a.

Sōphonia, ae, *m., Sophonia,* one of the minor prophets. Secundum illud Sophoniae, 1, vers. 12, PT. Q. 52. Art. 6 ad 1. Cf. PT. Q. 82. Art. 5.

Sōphroniscus, i, *m., Sophroniscus,* the father of Socrates. Qui cognosceret Socratem per hoc quod est albus, vel Sophronisci filius, vel quidquid aliud sic dicatur, PP. Q. 14. Art. 11 c.

sopītus, a, um, *P. a., lulled to sleep, settled, quiet.* Et ex hoc accepit Bernardus quod dicit in Petro charitatem non fuisse extinctam, sed sopitam, SS. Q. 24. Art. 12 ob. 2; secundo quantum ad appetitum, qui in multipliciter deordinatur per immoderantiam cibi et potus, quasi sopito gubernaculo rationis, SS. Q. 148. Art. 6 c.

sopor, ōris, *m., a deep sleep.* Deus immisit soporem in Adam, PP. Q. 94. Art. 1 c.

sorbeo, ēre, ui, 2, *v. a., to suck in, sup up.* Si autem super altare stillaverit calix, sorbeat minister stillam, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7.

sordes, is, *f.,* (1) lit., (a) *filth, dirt, squalor, uncleanness,* (b) transf., *mourning garment, coarse clothes,* (2) fig., *uncleanness, filth.* — (1) (a), nam purgatio videtur esse a sordibus culpae, PP. Q. 106. Art. 2 ob. 1; non in solo rerum corporearum nitore atque pompa, sed etiam in ipsis sordibus luctuosis esse posse iactantiam, et eo periculosiorem quod sub nomine servitutis Dei decipit, SS. Q. 169. Art. 1 c; qui in professione christianitatis inusitato squalore ac sordibus intentos in se oculos hominum facit, cum id voluntate facit, SS. Q. 187. Art. 6 ad 3; si solis radius cloacarum sordes siccare novit, eis inquinari non novit, PT. Q. 31. Art. 4 ad 3. Cf. PT. Q. 41. Art. 4 ad 2. — (1) (b), ornatus ut sordes pari modo fugiendae sunt; quia alterum delicias, alterum gloriam redolet, (ob. 2), . . ., sed etiam in ipsis sordibus luctuosis esse posse iactantiam, et eo periculosiorem quo sub nomine servitutis Dei decipit, (ob. 3), . . ., in ipsis sordibus luctuosis potest esse iactantia, SS. Q. 187. Art. 6 c. — (2), homines salvos facit baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiae bonae interrogatio in Deum, PT. Q. 68. Art. 9 ob. 3; ut per ipsum peccatorum sordes mundentur, PT. Q. 68. Art. 4 c.

sordesco, ere, dui, 3, *v. inch. n., to depreciate.* Sicut quaelibet res ex immixtione peioris sordescit ut argentum ex immixtione plumbi, SS. Q. 81. Art. 8 c.

sordidus, a, um, *adj., sombre, poor.* Unde Hieronymus dicit ad Rusticum monachum: sordidae vestes candidae mentis indicia sint, SS. Q. 187. Art. 6 c.

sorex, icis, *m., a shrew-mouse.* Cum vestis a soricibus roditur, SS. Q. 96. Art. 3 a.

soror, ōris, *f., a sister.* Sed soror non est hoc modo idem cum fratr cum non sit aliquid eius, sed magis ex eodem nascitur, PTS. Q. 54. Art. 4 ad 7; sicut patet de uxore fratris, quam aliquis poterat ducere in uxorem, ipso defuncto, non tamen propriam sororem PTS. Q. 55. Art. 8 ob. 2. Cf. SS. Q. 110. Art. 3 (passim); SS. Q. 154. Art. 9, in quot.; PTS. Q. 48. Art. 1 (bis); PTS. Q. 55. Art. (bis); et passim.

sors, tis, *f.,* (1) *lot, fate, destiny, chance,* (2) *capital, invested money, principal.* — (1), sortes proprie dicuntur, cum aliquid fit ut eius eventu considerato aliquid occultum innotescat, SS. Q. 95. Art. 8 c; sors nihil aliud est quam exquisitio providentiae divinae de aliquo contingenti, Eph. 1. 4. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 (passim); SS. Q. 26. Art. 6; SS. Q. 95. Art. 3 (bis); SS. Q. 95. Art. 8 (passim); Sort. 3; et passim. On **divinatio sortium,** see *divinatio* under 2. — Kinds of *sors* in this sense are: **sors consultoria, sors divinativa seu divinatoria,** and **sors divisoria,** *the advisory lot, the prophesying lot,* and *the distributive lot.* Divisoria est cum aliqui dividentes hereditatem et concordare non valentes, mittunt sortes, puta annulum vel chartam vel aliquid tale dicentes: Ille, cuicumque evenerit, habebit partem istam in hereditate, . . ., consultoria autem fit, quando quis dubitans quid facere debeat, consulit Deum, mittens sortes, . . ., divinatoria autem sors est inquisitio de futuris, soli divinae cognitioni reservatis, Eph. 1. 4. Cf. SS. Q. 95. Art. 8 c; Quodl. 12. 22. 35 c; Sort. 2. — (2), usura est quidquid praeter sortem accidit sine iusto titulo, Usur. 8. On **usura sortis,** see *usura.*

sortiālis, e, *adj., pertaining to divination by lots, sortilegious.* Hac autem causa remota, necesse est quod sortialium actuum expectetur eventus vel ex fortuna, vel ex aliqua spirituali causa dirigente, SS. Q. 95. Art. 8 c.

sortiāria, ae, *f., a diviner by lots, sortileger, sorcerer.* Si per sortiarias vel maleficas, et infra, si sanari non potuerint, separari valebunt, PTS. Q. 58. Art. 2 a.

sortilegus, a, um, *adj., divining by lots, prophetic, foretelling.* Possibile est etiam, quod ex Dei permissione, vel etiam ex aliquo pacto occulto cooperetur ad hoc malignitas daemonum, cum quibus vetulae sortilegae aliquod foedus habent, PP. Q. 117. Art. 3 ad 2.

sortior, īri, 4, *v. dep. n.* and *a., to draw* or *cast lots for, to fix, assign, allot,* also *to obtain* or *receive a thing.* Ad hoc immutabilitatem sortiuntur a Deo quod nunquam esse desinunt, PP. Q. 10. Art. 3 c; actus morales proprie speciem sortiuntur ex fine, PS. Q. 1. Art. 3 c; tertia ratio est, quia cum actiones voluntariae ex fine speciem sortiantur, PS. Q. 1. Art. 5 c; per hanc quodammodo homines aeternitatem sortiuntur, PS. Q. 2. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 38. Art. 2 a; PP. Q. 65. Art. 2 c; PS. Q. 95. Art. 1 c; SS. Q. 4. Art. 3 (bis); PTS. Q. 89. Art. 3.

sospitas, ātis, *f., a sospitation, a preserving.* Sed hoc sacramentum habet pro principali effectu illam sospitatem quae exeuntibus, et iter ad gloriam agentibus est necessaria, PTS. Q. 32. Art. 2 ad 2.

Sōter, eris, *m., Soter,* saint (167-175). He is quoted on the precept of Holy Communion, and as forbidding a priest to say Mass without the presence of two other persons. Soter etiam Papa, decreto IV. in Coena Domini dicit esse communicandum, ut habetur in Decret. de consecrat. dist. II, cap. XVII, col. 1738, PT. Q. 80. Art. 11 ad 5. Cf. PT. Q. 83. Art. 5 ad 12.

spado, ōnis, *m., a castrated person, a eunuch.* Sed ille qui non potest generare, ut spado, vel frigidus maxime patitur defectum in filiis naturalibus, PTS. Q. 57. Art. 1 ob. 4.

spargo, ere, si, sum, 3, *v. a.,* (1) lit., (a) *to scatter, sow,* (b) *to sprinkle,* (2) fig., *to distribute.* — (1) (a), qui semen sparsit in agro, SS. Q.

62. Art. 4 ad 2; septimo die omnia sidera errantia et fixa ex se spargent igneas comas, PTS. Q. 73. Art. 1 a. — (1) (b), aquam benedictam super eos spargit, PTS. Q. 28. Art. 3 c. — (2), sed singulae spargerentur in singulos, SS. Q. 154. Art. 9 c.

sparsim, *adv.*, *scatteredly*, *dispersedly*, *here and there*. Propter quod etiam institutum fuit ut non sparsim ex quolibet genere ad Dei ministerium applicarentur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

spatiōsus, a, um, *adj.*, *comely*. Quia per ipsius prolem spatiosior et dignior facta fuerat quam totus mundus, PT. Q. 28. Art. 3 ad 3.

spatium, ii, *n.*, (1) *space, distance, interval*, (2) *declaration, statement*. — (1), nos autem dicimus non fuisse locum aut spatium ante mundum, PP. Q. 46. Art. 1 ad 4; spatium, quod est inter terminos rei continentis, quod quidem habet dimensiones longitudinis, latitudinis, et profunditatis, 4 Phys. 3 b; dimensiones spatii nullam habent naturam per quam possit attendi similitudo vel dissimilitudo ad corpus naturale, 4 Phys. 11 b; necesse est imaginari aliquod spatium aequale caelo in quo caelum movetur, 1 Cael. 11 c; in spatio quod est medium inter terram et continens, scilicet caelum, 2 Anim. 14 h. Cf. PS. Q. 89. Art. 6 (bis); PTS. Q. 91. Art. 4 (bis); 4 Phys. 6 a, e-g and k; Loci 1; et passim. — Kinds of *spatium* in this sense are: (a), **spatium infinitum**, *infinite space*. Cf. 3 Phys. 7 a. — (b), **spatium plenum** and **spatium vacuum**, *the full* or *filled space* and *the empty space*. Sic vel movebitur in instanti, vel aequali tempore movebitur secundum vacuum spatium et plenum, quia dato quod moveatur in tempore per vacuum, illud tempus in aliqua proportione se habebit ad tempus in quo movetur per plenum. possibile est autem imaginari aliud corpus in eadem proportione subtilius corpore quo spatium plenum erat, quo si aliud spatium aequale impleatur, in tam parvo tempore movebitur per illud plenum sicut primo per vacuum, PTS. Q. 84. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 84. Art. 3 ob. 2; 3 Phys. 7 a; 4 Phys. 6 l. — (c), **spatium separatum**, *the space separated from a body* or *abstract space*. Cf. 4 Phys. 11 b. — (d), **spatium vacuum**, see *spatium plenum*. — (2), quod deveniatur ad aliqua spatia immediata, id est, ad aliquas immediatas praedicationes quas appellat spatia, 1 Anal. 36 c. Cf. 1 Anal. 32 e and 35 h.

spatula, ae, *f.*, *dim*, *a little palm-branch, branch*. Unde in hoc festo debebant habere fructum arboris pulcherrimae, id est, citrum, et lignum densarum frondium, id est, myrtum, quae sunt odorifera, et spatulas palmarum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10.

spatulamantia, ae, *f.*, *spatulamancy*, divination by means of the shoulder blade of an animal. De hostiis autem pacificis in usum sacerdotis cedebat petusculum et armus dexter, ad excludendum quamdam divinationis speciem, quae vocatur spatulamantia, PS. Q. 102. Art. 3 ad 8; divinatio vero ex quibusdam signis in spatula alicuius animalis apparentibus spatulamantia vocatur, SS. Q. 95. Art. 3 c.

speciālis, e, *adj.*, (1) *belonging to* or *concerning species, special*, the synonym of *specificus*, the opposite of *generalis*, (2) *individual, particular, special*, synonym of *particularis*, the opposite of *communis, generalis*. — (1), diversa quae inferior angelus cognoscit per plures formas speciales, PP. Q. 55. Art. 3 ob. 3; bonum et malum hic accipiuntur sub quadam speciali ratione per quam appropriantur iustitiae, SS. Q. 79. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 49. Art. 1; PS. Q. 111. Art. 4; SS. Q. 43. Art. 3 (bis); SS. Q. 50. Art. 1 (passim); SS. Q. 79; Art. 2 (bis); et passim. On **forma specialis**, see *forma* under 2; on **ratio specialis**, see *ratio* under 11. — (2), secundum quod determinatur ad aliquem specialem gradum in entibus, PP. Q. 50. Art. 2 ad 1; de potentiis animae in speciali, PP. Q. 78 pr.; speciali beneficio specialis retributio debetur, C. G. 3. 120. Cf. PP. Q. 32. Art. 3 ad 5; PP. Q. 79. Art. 12 (passim); PP. Q. 80 pr.; PP. Q. 82. Art. 4 (passim); SS. Q. 1. Art. 4 ad 2; et passim. — **speciāliter**, *adv.*, *particularly, specially, specifically*, opposite of *generaliter*. Ad proximos autem aliquis bene se habet et specialiter et generaliter, specialiter quidem quantum ad illos quorum est debitos, ut eis debitum reddat, et quantum ad hoc accipitur praeceptum de honoratione parentum, PS. Q. 100. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 13; PS. Q. 99. Art. 3; PS. Q. 100. Art. 10; PS. Q. 102. Art. 6 (ter); SS. Q. 33. Art. 7; et passim. — **speciālissimē**, *supl. adv.*, *in a most special manner, most especially*. Ideo utriusque filius Christus specialissime dicitur, ut ostendatur esse in salutem et circumcisioni et electioni Gentilium, PT. Q. 31. Art. 2 c. — **in speciali**, *in particular*, the opposite of *in generali*. Deinde considerandum est de his quae pertinent ad potentias animae: et primo in generali; secundo in speciali, PP. Q. 77 pr. Cf. PP. Q. 48 pr.; PP. Q. 55. Art. 3; PP. Q. 78 pr.; PP. Q. 104 pr.; PTS. Q. 51 pr.; et passim. On **cognitio specialis**, see *cognitio* under 2; on **cognoscere in speciali**, see *cognoscere* under 2; on **condicio specialis**, see *condicio* under 3; on **confessio specialis**, see *confessio* under 2; on **dispensatio specialis**, see *dispensatio* under 2; on **distinctio specialis**, see *distinctio* under 2; on **donum speciale**, see *donum* under 2; on **eleemosyna specialis**, see *eleemosyna*; on **genus speciale**, see *genus* under 2; on **iniustitia specialis**, see *iniustitia* under 1; on **iustitia specialis**, see *iustitia* under 1; on **malitia specialis**, see *malitia* under 3; on **modus specialis**, see *modus* under 2; on **necessitas specialis**, see *necessitas* under 3; on **nomen speciale**, see *nomen* under 1; on **oppositum in speciali**, see *opponere*; on **origo in speciali**, see *origo*; on **passio specialis**, see *passio* under 3; on **peccatum speciale**, see *peccatum* under 2; on **praeceptum speciale**, see *praeceptum*; on **ratio specialis**, see *ratio* under 11; on **species specialis**, see *species* under 8; on **suffragia specialia**, see *suffragium*; on **virtus specialis**, see *virtus*.

speciālitas, ātis, *f.*, *particularity, peculiarity*. Quaedam autem sunt vitia specialia propter specialitatem actus se extendentis ad omnem materiam, SS. Q. 54. Art. 1 c; et ideo non oportet quod specialitas virtutis attendatur secundum rationem nutritionis, SS. Q. 149. Art. 2 ad 2.

speciāliter, *adv.*, see *specialis*.

species, ei, *f.*, (1) *spectacle, sight, vision*, (2) *outward appearance, shape, form*, (3) *beautiful appearance, splendor, beauty*, (4) *seeming, semblance, appearance*, (5) *a form of knowledge, a representation* of an object in a faculty of knowledge, synonym of *intentio*, (6) *species*, in ontological sense, synonym of *essentia*, not exact synonym of *species*, as distinct from *genus*, (7) *essence* in the general and broader sense of the word, (8) *a particular sort, kind*, or *quality, a species* in the logical or proper and in the improper sense of the word, the opposite of *individuum* and *genus*. Species in this sense exists only in the mind. — (1), ambulat per fidem et non per speciem, carens visione divinae essentiae, PS. Q. 4. Art. 5 c; nisi quando videmus per speciem, C. G. 4. 91. — (2), visus est Spiritus sanctus in specie columbae, PP. Q. 12. Art. 13 c; si ergo aliquae species visibiles apparuerunt, PP. Q. 43. Art. 7 ob. 5; haec species mundi quae nunc est cessabit, C. G. 4. 97; desinebat sub speciebus esse corpus Christi, 4 Sent. 9. 1. 2. 1 c; in specie serpentis, Mal. 3. 4 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 7 a and ad 6; SS. Q. 1. Art. 3 ad 4; PT. Q. 76. Art. 2 (passim); PT. Q. 74. Art. 3 (bis); 3 Meteor. 3 i; et passim. — One kind of *species* in this sense is: **species sacramentalis**, *sacramental appearance*, i.e., *of bread and wine*. Oculus enim noster impeditur a visione corporis Christi in hoc sacramento existentis, propter species sacramentales ipsum circumvelantes, PT. Q. 76. Art. 7 ob. 1. Cf. PT. Q. 77. Art. 3 (passim); Art. 6 (passim), Art. 7 (passim), Art. 8 (passim); PT. Q. 80. Art. 3; et passim. — (3), species autem sive pulchritudo habet similitudinem cum propriis Filii, PP. Q. 39. Art. 8 c; species enim proprie respicit pulchritudinem quantum ad commensurationem membrorum, Is. 53. Cf. PP. Q. 50. Art. 3; PP. Q. 85. Art. 2; SS. Q. 173. Art. 3; PS. Q. 51. Art. 1; PS. Q. 80. Art. 2; et passim. — (4), non solum sunt vitanda mala, sed etiam ea quae mali speciem habent, C. G. 3. 132 and 133; quam defloravit sub specie

matrimonii, 4 Sent. 28. 1. 2 ob. 4. — (5), species cogniti est in cognoscente, PP. Q. 14. Art. 1 c; species receptae in imaginatione et sensu, PP. Q. 14. Art. 11 ad 2; species rei visae est principium formale visionis in oculo, PP. Q. 56. Art. 1 c; lapis enim non est in anima, sed species lapidis, . . ., et tamen lapis est id quod intellegitur non autem species lapidis, PP. Q. 76. Art. 2 ad 4; omne quod agit per intellectum, repraesentat speciem sui intellectus in re facta, C. G. 2. 45; intellectus possibilis recipit omnes species rerum sensibilium, C. G. 2. 59; nisi fiat actu secundum aliquam speciem informantem ipsum, C. G. 3. 51. Cf. PP. Q. 79. Art. 3; PP. Q. 85. Art. 2 a; C. G. 1. 46; C. G. 2. 73, 75, and 98; C. G. 3. 49; et passim. — On the relation of *species* to *intentio*, see *intentio* under 4. On **abstractio speciei a materia**, see *abstractio* under 3; on **abstrahere speciem a materia**, see *abstrahere*; on **cognoscere per speciem**, see *cognoscere* under 2; on **locus speciei**, see *locus* under 1; on **verbum speciei vocis**, see *verbum* under 1; on **visio speciei seu per speciem**, see *visio* under 1. — Kinds of *species* in this sense are: (a), **species adquisita seu a re abstracta seu accepta, species indita seu influxa seu infusa** and **species connaturalis seu innata**, *the intelligible form acquired* or *abstracted from a thing, that bestowed* or *infused directly by God*, and *that given along with the nature at the time of its production.* Quaeritur de medio cognitionis angelicae, . . ., si per species, utrum per species connaturales, vel per species a rebus acceptas, PP. Q. 55 pr.; sed angeli non intelligunt per species a rebus abstractas, PP. Q. 55. Art. 1 ob. 1; primus homo habuit scientiam omnium per species ad Deo infusas, PP. Q. 94. Art. 3 ad 1; prout scilicet cognovit res per species sibi divinitus inditas de qua cognitione nunc loquimur, PT. Q. 11. Art. 5 ad 1; quod quidem per duplex medium cognoscunt, scilicet per species innatas et per rationes rerum in Verbo existentes, PP. Q. 58. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 55. Art. 2 c; PP. Q. 56. Art. 2 ob. 4; PP. Q. 57. Art. 3 ob. 3; PP. Q. 89. Art. 1 ob. 3 and ad 3; PP. Q. 94. Art. 3 ob. 1 and ad 1; 2 Sent. 3. 3. 3 ad 4; 2 Sent. 7. 2. 2 c; Pot. 4. 2 ad 10; Mal. 16. 7 ob. 6 and 7; Quodl. 7. 1. 3 ob. 1 and ad 1; Qu. Anim. 15 ad 13, 14, and 15; Qu. Anim. 20 ob. 2-12 and ad 2-12; et passim. — (b), **species a re abstracta seu accepta**, see *species adquisita*. — (c), **species concreata inhaerens** and **species creata inhaerens**, *the form created simultaneously with the being* and *adhering to it*, and *the form created afterwards* and *adhering to it.* Cf. Pot. 4. 2 ad 10; Quodl. 7. 1. 3 ob. 1 and ad 1; Quodl. 9. 4. 7 c. — (d), **species connaturalis**, see *species adquisita*. — (e), **species continentis** and **species propria**, *the form of that in which a thing is contained* and *the proper form of a thing.* In seipso quidem cognoscitur aliquid, quando cognoscitur per speciem propriam, adaequatam ipsi cognoscibili, sicut cum oculus videt hominem per speciem hominis. in alio autem videtur id quod videtur per speciem continentis, sicut cum pars videtur in toto per speciem totius, vel cum homo videtur in speculo per speciem speculi, vel quocumque alio modo contingat aliquid in alio videri, PP. Q. 14. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 7; SS. Q. 6. Art. 2; SS. Q. 20. Art. 3; SS. Q. 25. Art. 2; C. G. 1. 71; et passim. — (f), **species creata inhaerens**, see *species concreata*. — (g), **species depurata**, *the purified* or *separated* (from matter) *form.* Cf. Verit. 8. 11 ad 8. — (h), **species imaginata**, *the form sensibly represented.* Cf. Mal. 4. 8 ad 13. — (i), **species indita**, see *species adquisita*. — (j), **species individualis seu singularis**, and **species universalis**, *the form representing the individual*, and *representing the universal nature.* Angeli cognoscunt singularia per formas universales, quae tamen sunt similitudines rerum et quantum ad principia universalia, et quantum ad individuationis principia. quomodo autem per eamdem speciem possint multa cognosci, PP. Q. 57. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 55 pr.; PP. Q. 55. Art. 3 (bis); PP. Q. 57. Art. 2 ob. 3; PP. Q. 57. Art. 3; C. G. 2. 66; C. G. 3. 41. — (k), **species infusa**, see *species adquisita*. — (l), **species influxa**, see *species adquisita*. — (m), **species innata**, see *species adquisita*. — (n), **species intellecta seu intellectualis seu intellegibilis seu spiritualis** and **species sensata seu sensibilis**, *the form received upon the intellect* or *the intellectual* or *spiritual form* and *the form received upon one of the senses* or *the sensible form.* Ex hoc enim aliquid in actu sentimus vel intellegimus, quod intellectus noster vel sensus informatur per speciem sensibilis vel intellegibilis. et secundum hoc tantum sensus vel intellectus aliud est a sensibili vel intellegibili, quia utrumque est in potentia, PP. Q. 14. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 2 ad 2; Art. 11 ad 1; Art. 12 c; PP. Q. 85. Art. 2 a and c; C. G. 1. 46; C. G. 2. 59, 73, 75 and 78; C. G. 3. 41; 2 Sent. 3. 3. 1 ad 1; 4 Sent. 50. 1. 2 c; Quodl. 5. 5. 9 c; Quodl. 9. 4. 7 c; Unit.; Ente 4 h; Log. 1. 1; et passim. — (o), **species propria**, see *species continentis*. — (p), **species sensata seu sensibilis**, see *species intellecta*. — (q), **species singularis**, see *species individualis*. — (r), **species specierum**, *the form of forms*, i.e., the soul so called, inquantum per intellectum agentem facit species intellegibiles actu et recipit eas secundum intellectum possibilem, 2 Sent. 3. 3. 1 ad 1. — (s), **species spiritualis**, see *species intellectualis*. — (t), **species superexcedens**, *form containing more than is proper to an individual.* — (u), **species universalis**, see *species individualis*. — (v), **species visibilis**, *the form of the sense of sight, the visible form.* Ratio illa procedit de praesentia corporis Christi, prout est praesens per modum corporis, id est, prout est in sua specie visibili, non autem prout est spiritualiter, id est, invisibili modo et virtute spiritus, PT. Q. 75. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 43. Art. 7; PT. Q. 79. Art. 7; PTS. Q. 82. Art. 4; C. G. 2. 59. — (6), species constituitur ex genere et differentia, PP. Q. 3. Art. 5 c; differentia est quae constituit speciem. unumquodque autem constituitur in specie secundum quod determinatur ad aliquem specialem gradum in entibus quia species rerum sunt sicut numeri qui differunt per additionem et subtractionem unitatis, PP. Q. 50. Art. 2 ad 1; unumquodque sortitur speciem secundum actum et non secundum potentiam, PS. Q. 1. Art. 3 c; illud secundum quod sortitur aliquid speciem oportet esse fixum et stans et quasi indivisibile, PS. Q. 52. Art. 1 c; species autem est aliquid unum simpliciter, 7 Phys. 8 g; species cuiuslibet rei praecipue attenditur secundum rationem formalem ipsius, non autem secundum materiam vel subiectum, SS. Q. 99. Art. 2 c; ex forma et materia semper constituitur species, C. G. 4. 35; si aliqua species, id est, forma, 1 Gener. 4 e; causa formalis, . . ., comparatur dupliciter ad rem, uno modo sicut forma intrinseca rei, et haec dicitur species, 5 Met. 2 a; utuntur speciebus, id est, formalibus principiis, 1 Anal. 25 d; partes speciei ponuntur in definitione, non autem partes materiae, 2 Phys. 5 b; has substantias sempiternas vocabat species vel ideas, 1 Anal. 16 c; species esse, id est, ideas, 1 Anal. 19 f; non secundum eandem ideam, id est, non secundum eandem speciem, 1 Cael. 16 e; sive sint species, id est, ideae separatae, sicut Platonici dicunt, 1 Cael. 19 f. Cf. PT. Q. 2. Art. 2 (passim); 7 Phys. 2 d; 1 Gener. 3 h; 1 Gener. 8 c and 13 b; et passim. On **indivisibile secundum speciem**, see *indivisibilis*; on **integritas speciei**, see *integritas*; on **pars speciei et habentis speciem**, see *pars* under 1; on **passio speciei**, see *passio* under 1; on **perfectio ut ad speciem habendam et ut habentis iam speciem**, see *perfectio* under 4; on **perfectus secundum speciem**, see *perfectus* under 1; on **principium speciei**, see *principium*; on **prius secundum speciem**, see *prior* under 1. — Kinds of *species* in this sense are: (a), **species completa seu perfecta** and **species incompleta seu imperfecta**, *the complete* or *perfect* and *the incomplete* or *imperfect essence.* Aliqua inveniuntur differre specie dupliciter: uno modo ex eo quod utrumque habet speciem completam, sicut equus et bos differunt specie; alio modo prout secundum diversos gradus in aliqua generatione vel motu accipiuntur diversae species; sicut aedificatio est completa generatio domus; collocatio autem fundamenti, et erectio parietis sunt species incompletae, . . ., et sic haec tria differunt secundum diversos gradus peccati. patet tamen, quod haec tria pertinent ad unam perfectam peccati speciem, cum ab eodem motivo procedant,

PS. Q. 72. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 69. Art. 2; PS. Q. 52. Art. 1 c; PS. Q. 72. Art. 7 (passim); C. G. 2. 89 and 91; C. G. 4. 35; Verit. 8. 14 ad 12. — (b), **species corporalis seu sensibilis,** *the corporal essence* or *the essence of the sensibly perceptible thing*. Ad hoc enim rerum illarum corporalis extitit species ut aliquid significaret atque praediceret, PP. Q. 43. Art. 7 ad 2; ex eo quod materia est de ratione specierum sensibilium. unde substantiae separatae non possunt esse species exemplares horum sensibilium, sed habent quasdam naturas altioris naturis rerum sensibilium, SS. Q. 50. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 39. Art. 6 (bis); PT. Q. 72. Art. 1; C. G. 3. 85. — (c), **species deficiens** and **species superexcedens,** *the essence deficient* as compared to another and *the essence exceeding another*. Licet igitur hic homo sit per participationem speciei, non tamen potest reduci ad aliquid existens per se, in eadem specie; sed ad speciem superexcedentem, sicut sunt substantiae separatae, PP. Q. 44. Art. 3 ad 2. Cf. Verit. 2. 4 ob. 4 and c. — (d), **species exemplaris seu idealis,** *the model* or *ideal essence*. Unde substantiae separatae non possunt esse species exemplares horum sensibilium, sed habent quasdam naturas altiores naturis rerum sensibilium, PP. Q. 50. Art. 3 c. Cf. 7 Met. 16 e. — (e), **species factiva,** *the factitive* or *producing essence*, i.e., the model of a thing in the mind of an artist. Cf. 7 Met. 6 h. — (f), **species generativa,** *the generative essence*. Generat illud quod habet speciem generativam sicut hominem generat quod habet speciem humanam, 8 Phys. 10 c. — (g), **species idealis,** see *species exemplaris*. — (h), **species imperfecta,** see *species completa*. — (i), **species incompleta,** see *species completa*. — (j), **species indifferens,** *the notion that is applicable to diverse things*. Eo modo dicitur species indifferens quo una, PP. Q. 93. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 35. Art. 1 ob. 2; PP. Q. 93. Art. 1 ob. 3 and ad 3; 1 Sent. 28. 2. 1 ob. 1 and 3 and c; 31 Exp. — (k), **species integra,** *the integral essence*. Si natura animae haberet integram speciem, ita quod secundum se crearetur, ratio illa procederet ut per se in principio crearetur, PP. Q. 90. Art. 4 ad 1. Cf. PT. Q. 83. Art. 6. — (l), **species particularis,** *the particular essence*. Quamvis haec natura intellecta habeat rationem universalis, secundum quod comparatur ad res, quae sunt extra animam, quia est una similitudo omnium, tamen, secundum quod habet esse in hoc intellectu vel in illo, est species quaedam intellecta particularis, Ente 4 h. Cf. PT. Q. 11. Art. 6. — (m), **species perfecta,** see *species completa*. — (n), **species per se exsistens seu separata,** *essence existing by itself* or *separated* (from material, as Plato assumed it). Quaecumque sunt in sensibilibus rebus sunt solum per participationem alicuius speciei; quod ex hoc patet quod in nullo sensibilium invenitur solum id quod ad rationem speciei pertinet, sed adiunguntur principiis speciei principia individuantia. oportet ergo ponere ipsas species per se existentes, ut per se hominem, et per se equum, et huiusmodi, et haec dicuntur exemplaria, PP. Q. 44. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 6. Art. 4; PP. Q. 84. Art. 1; 1 Perih. 10 a; 1 Cael. 19 f; 7 Met. 16 e. — (o), **species propria,** *the proper essence*. Cf. *species propria* under 7. Cf. also C. G. 4. 42. — (p), **species sensibilis,** see *species corporalis*. — (q), **species separata,** see *species per se exsistens*. — (r), **species superexcedens,** see *species deficiens*. — (7), si loquamur de specie peccati omissionis et commissionis, materialiter differunt specie, large tamen loquendo de specie, secundum quod negatio vel privatio speciem habere potest, PS. Q. 72. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 9; PP. Q. 76. Art. 8; SS. Q. 188. Art. 1 (bis); et passim. — (8), ad rationem speciei pertinet quod se habeat ex additione ad genus, PS. Q. 35. Art. 8 c; secundum quod communiter loquimur de genere et speciebus, PS. Q. 35. Art. 8 c; interdum tamen dicitur aliquid esse species alicuius generis propter hoc, quod habet aliquid extraneum ad quod applicatur generis ratio, sicut carbo et flamma dicuntur esse species ignis propter applicationem naturae ignis ad materiam alienam, PS. Q. 35. Art. 8 c; sunt species ex aequo dividentes genus, 1 Perih. 1 a; sive universale, sive species, huiusmodi enim intentiones format intellectus, 1 Perih. 10 b; sicut patet in ratione generis et speciei et aliarum intentionum intellectualium, Pot. 7. 6 c; inter singularia et speciem nullum medium possit inveniri, 1 Anal. 2 b; sicut si species dicatur singulare sub genere contentum, 1 Anal. 12 b; Socrates enim est homo, sed non est species, quamvis homo sit species, 2 Anim. 12 b. Cf. PP. Q. 93. Art. 9; SS. Q. 81. Art. 4; SS. Q. 82. Art. 1; SS. Q. 92 pr.; SS. Q. 106. Art. 5; et passim. On **bonum speciei seu secundum speciem suam,** see *bonus* under 2 and 3; on **circumstantia constituens et mutans speciem,** see *circumstantia* under 2; on **communitas speciei,** see *communitas* under 1; on **contrarium secundum speciem,** see *contrarius* under 1; on **differentia speciei seu secundum speciem,** see *differentia*; on **differre speciem seu secundum speciem,** see *differre* under 2; on **distinctio speciei,** see *distinctio* under 2; on **distinguere secundum speciem,** see *distinguere*; on **diversitas speciei seu secundum speciem,** see *diversitas*; on **diversus specie seu secundum speciem,** see *diversus*; on **forma speciei seu secundum speciem,** see *forma* under 2; on **idem specie seu in natura speciei seu per speciem suppositi,** see *idem*; on **indifferens secundum speciem,** see *indifferens* under 1; on **indifferentia speciei,** see *indifferentia*; on **infinitum secundum speciem,** see *infinitus*; on **intentio speciei,** see *intentio* under 3; on **malum secundum speciem suam,** see *malus* under 2; on **multum specie,** see *multus* under 1; on **oppositio secundum speciem,** see *oppositio* under 2; on **natura speciei,** see *natura* under 9; on **nomen speciei,** see *nomen* under 1; on **perfectio speciei,** see *perfectio* under 2; on **quidditas speciei,** see *quidditas*; on **ratio speciei,** see *ratio* under 11; on **relatio speciei,** see *relatio*; on **signum speciei,** see *signum* under 1; on **similitudo speciei,** see *similitudo* under 1; on **totalitas speciei,** see *totalitas*; on **unitas speciei,** see *unitas*; on **unum speciei seu in specie seu secundum speciem,** see *unus*; on **virtus speciei,** see *virtus* under 1. — Kinds of *species* in this sense are: (a), **species attinentiae,** *the species of belonging* or *relationship*. Cf. 4 Sent. 41. 1. 1. 5 c. — (b), **species communis** and **species propria,** *the general* and *the particular species*. Cf. *species propria* under 6. Cf. Virt. 2. 3 ad 5. — (c), **species contraria, species media,** and **species disparata,** *the species contrarily opposed to another, but in same genus, that in the middle* (between two), and *the dissimilar* or *different species*, because in different genera. Unde una istarum specierum non est sub alia; sed tunc actus moralis est sub duabus speciebus quasi disparatis, PS. Q. 18. Art. 7 c. Cf. 1 Sent. 24. 1. 3 ad 4; Mal. 2. 6 c; 10 Met. 9 f and g. — (d), **species disparata,** see *species contraria*. — (e), **species individua seu specialissima,** *the individual* or *ultimate species* (quae non dividitur in alias species, 5 Phys. 6 b). Semper ultima differentia constituit speciem specialissimam, . . ., ergo species quae est ex fine continetur sub specie quae est ex obiecto, sicut species specialissima, (ob. 2), . . ., ergo species quae est ex fine continetur sub specie quae est ex obiecto, sicut species specialissima sub genere subalterno, PS. Q. 18. Art. 7 ob. 3. Cf. Spir. 8 ad 6; Virt. 2. 3 ad 5; 1 Anal. 36 e; 5 Phys. 6 b. Cf. *species individualis* under 5. — (f), **species loci,** see *locus* under 1. — (g), **species mathematica,** *the mathematical species*, i.e., *forms*. Species autem mathematicae possunt abstrahi per intellectum a materia sensibili, non solum individuali sed eitam communi, PP. Q. 85. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 35. Art. 8 c; C. G. 3. 12.—(h), **species media,** see *species contraria*. — (i), **species propria,** see *species communis*, also *species propria*, under 5. — (j), **species specialissima,** see *species individua*. — (k), **species subalterna,** *the subordinate species*. Cf. 5 Phys. 6 b. — (l), **species vera,** *the true* or *proper species*. Sed generi potest aliquid addi dupliciter: uno modo quod per se ad ipsum pertinet, et virtute continetur in ipso, sicut rationale additur animali; et talis additio facit veras species alicuius generis, . . ., aliud vero additur generi quasi aliquid extraneum a ratione ipsius, sicut si album animali addatur, vel aliquid huiusmodi; et talis additio non facit veras species generis, secundum quod communiter loquimur de generibus et speciebus, PS. Q. 35. Art. 8 c. Cf. SS.

Q. 77. Art. 2. — **actus speciem recipiunt ex obiectis,** see *actus* under 1. — **nihil agit ultra seu nisi secundum suam speciem,** see *agere* under 1. — **ratio cuiuslibet speciei substantiae consistit in indivisibili,** see *ratio* under 11.

specificātio, ōnis, *f., classification* in a species, *presentation* of a species. Falsum enim testimonium est quaedam specificatio mendacii; sicut et furtum est quaedam specificatio fraudis, unde sub fraude continetur, SS. Q. 118. Art. 8 ad 3. Cf. PS. Q. 10. Art. 2; PS. Q. 95. Art. 2.

specifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to make according to a species, include in a species.* Tamen remanet eadem species propter unitatem termini ex quo specificatur, PS. Q. 52. Art. 1 c; per quod specificatur et individuatur, C. G. 2. 21; per obiecta actus specificantur, C. G. 3. 61. Cf. PP. Q. 14. Art. 5 (passim); PS. Q. 9. Art. 1 (bis); PS. Q. 35. Art. 4 (ter); Pot. 2. 4 ad 7; Quodl. 9. 1. 1 c; et passim. On **differentia specificans,** see *differentia*; on **dispositio specificans,** see *dispositio* under 4.

specificus, a, um, *adj., of* or *pertaining to* or *characterizing* or *constituting a species, specific,* synonym of *specialis.* Habitus quidem perfectio est, non tamen talis perfectio quae sit terminus sui obiecti, puta dans ei esse specificum, PS. Q. 52. Art. 2 ad 2; ita scilicet quod diversas naturas specificas per diversas species intelligibiles cognoscat, PT. Q. 11. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 2; PS. Q. 18. Art. 7 (quater); PS. Q. 18. Art. 11 (bis); PS. Q. 19. Art. 2; PTS. Q. 84. Art. 1; et passim. On **cognitio specifica,** see *cognitio* under 2; on **differentia specifica et specifica ultima,** see *differentia*; on **esse specifica,** see *esse*; on **forma specifica,** see *forma* under 2; on **principium specificum,** see *principium*; on **ratio specifica,** see *ratio* under 11; on **relatio specifica,** see *relatio.*

specimen, inis, *n.,* that by which a thing is seen, known or recognized, *a proof, evidence, sign.* Quos eremi dura rudimenta non terreant, qui specimen conversationis suae multo tempore dederint, SS. Q. 188. Art. 8 c.

speciōsus, a, um, *adj.,* (1) *good-looking, showy, beautiful, splendid,* (2) *having a form, formed.* — (1), sed ad daemones non pertinet glorificare Deum quia non est speciosa laus in ore peccatoris, PT. Q. 44. Art. 1 ob. 3; quantum ad primum dicit speciosus forma, Ps. 44 b; cum dicit: Quam speciosi pedes, Rom. 10. 2. Cf. SS. Q. 108. Art. 2 (in quot.); PT. Q. 44. Art. 1 ad 3 (in quot.); PT. Q. 44. Art. 3 (in quot.). — (2), species prima a qua omnia sunt speciosa, Pot. 6. 6 ob. 5.

spectāculum, i, *n.,* (1) lit., *stage-play,* (2) in gen., pl., *sights* of any kind. — (1), Augustinus dicit quod dolor in spectaculis delectat, (ob. 2), . . ., dolor ipse potest esse delectabilis per accidens, inquantum scilicet habet adiunctam admirationem, ut in spectaculis, . . ., et propter hoc etiam dolores in spectaculis possunt esse delectabiles inquantum in eis sentitur aliquis amor conceptus ad illos qui in spectaculis commemorantur, PS. Q. 35. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 66. Art. 2; SS. Q. 111. Art. 2 c. — (2), concupiscentia oculorum est non solum in discendis magicis artibus, sed etiam in contemplandis spectaculis, (a), . . ., quod inspectio spectaculorum vitiosa redditur, SS. Q. 167. Art. 2 ad 2; cohibeat se a ludis et a spectaculis saeculi qui perfectam vult consequi gratiam remissionis, SS. Q. 168. Art. 4 ob. 1.

specto, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.,* (1) lit., *to look at, behold; to gaze at, watch, observe,* (2) in partic., *to look to a thing,* as to an end or guide of action; hence, *to have in view, bear in mind; to aim, strive,* or *endeavor after; to tend, incline, refer, pertain* or *have regard to* a thing. — (1), canem currentem post leporem iam non specto, cum in circo fit, SS. Q. 167. Art. 2 c, in quot. — (2), vel per unionem affectus, sicut amicus sollicitus est de his quae ad amicum spectant, sicut de suis vel per modum instrumentum, PS. Q. 14. Art. 3 ad 4; et secundum hoc ad legem naturalem pertinent ea quae ad huiusmodi inclinationem spectant, PS. Q. 94. Art. 2 c; cum quibus debet conversari et caetera huiusmodi quae ad hoc spectant, (c), . . ., ratio, etsi in se una sit, tamen est ordinativa omnium quae ad homines spectant, PS. Q. 94. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 26. Art. 8; SS. Q. 40. Art. 1 ad 4; SS. Q. 141. Art. 2 ob. 2, in quot.; SS. Q. 141. Art. 8; PTS. Q. 64. Art. 1; et passim. — **ex alio spectare,** *to keep one's eye on another.* Ut dicatur expectare, quasi ex alio spectare, PS. Q. 40. Art. 2 ad 1.

speculābilis, e, *adj., that may be seen, visible, explorable, visible, speculative, cognoscible.* Obiectum completae beatitudinis, quod est Deus, quod est summum speculabile, PS. Q. 57. Art. 1 ad 2; synesis importat iudicium rectum, non quidem circa speculabilia, sed circa particularia operabilia, circa quae etiam est prudentia, SS. Q. 51. Art. 3 c; quantum ad speculationem optimi speculabilis, C. G. 3. 25. Cf. PP. Q. 14. Art. 16; PP. Q. 79. Art. 12 (bis); PS. Q. 53. Art. 1; PS. Q. 56. Art. 3 (bis); PS. Q. 57. Art. 3; et passim. On **principium speculabilium,** see *principium*; on **ratio speculabilis,** see *ratio* under 6. — **scientia est ratio recta speculabilium,** see *scientia* under 1.

speculāris, e, *adj., of* or *belonging to a mirror, like a mirror, indirect, occuring by means of a mirror, being in a mirror.* Visio autem specularis angelis non convenit, quia non accipiunt divinam cognitionem a rebus sensibilibus, PP. Q. 56. Art. 3 ob. 3. On **cognitio specularis,** see *cognitio* under 2; on **corpus speculare,** see *corpus*; on **visio specularis,** see *visio* under 1.

speculātio, ōnis, *f., spying out, investigation, contemplation, observation.* Speculatio, . . ., dicitur a speculo, non a specula. videre autem aliquid per speculum est videre causam per effectum, in quo eius similitudo relucet; unde speculatio ad meditationem reduci videtur, SS. Q. 180. Art. 3 ad 2; in speculatione per quam quaeritur cognitio veritatis, C. G. 3. 48; vix in ultima aetate homo ad perfectam speculationem scientiarum pervenire potest, C. G. 3. 48. Cf. PP. Q. 15. Art. 3; PS. Q. 38. Art. 4; SS. Q. 9. Art. 3 (bis); SS. Q. 9. Art. 4 (bis); SS. Q. 49. Art. 6; et passim. On **cognoscere per modum speculationis,** see *cognoscere* under 2. — Kinds of *speculatio* are: (a), **speculatio physica,** *the physical contemplation.* Cf. 1 Gener. pr. — (b), **speculatio prophetiae** and **speculatio scientiae adquisitae,** *the infused contemplation of prophesy* and *that of acquired knowledge* or *the prophetic* and *the scientific contemplation.* Speculatio prophetiae est altior quam scientiae acquisitae, sed indispositio naturalis impedit speculationem scientiae acquisitae, SS. Q. 172. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. 172. Art. 3 ad 2; Verit. 12. 4 ob. 5. — (c), **speculatio scientiae adquisitae,** see *speculatio prophetiae.*

speculātīvē, *adv.,* see *speculativus.*

speculātīvus, a, um, *adj., contemplative, concerned with truth for its own sake, speculative,* synonym of *theoricus,* the opposite of *operativus* and *practicus.* In speculativis medium demonstrationis quod perfecte demonstrat conclusionem est unum tantum, PP. Q. 47. Art. 1 ad 3; principium indemonstrabile in speculativis, C. G. 1. 80; et etiam prima intellecta speculativa, C. G. 3. 43; principium autem in speculativis est forma et quod quid est, C. G. 3. 97. Cf. PP. Q. 14. Art. 16 (passim); PP. Q. 79. Art. 11 (passim); PS. Q. 57. Art. 3 (passim); PS. Q. 59. Art. 3 ad 1; SS. Q. 47. Art. 15 (passim); et passim. On **ars speculativa,** see *ars* under 1; on **cognitio speculativa,** see *cognitio* under 2; on **consideratio speculativa,** see *consideratio*; on **existimatio speculativa,** see *existimatio*; on **felicitas speculativa,** see *felicitas*; on **habitus speculativus,** see *habitus* under 4; on **intellectus speculativus,** see *intellectus* under 3; on **opinio speculativa,** see *opinio*; on **potentia speculativa,** see *potentia* under 2; on **principium in speculativis,** see *principium*; on **ratio speculativa,** see *ratio* under 3; on **scientia speculativa, speculativa secundum quid et simpliciter seu tantum,** see *scientia* under 1; on **veritas speculativa,** see *veritas* under 1;

on via speculativa, see *via* under 3; on **virtus speculativa**, see *virtus* under 5; on **vita speculativa**, see *vita* under 3. — **speculatīvē**, *adv.*, *in the manner* or *sense of contemplation, speculatively, contemplatively*, the opposite of *practice*. Quidquid enim in rebus nos speculative cognoscimus definiendo et dividendo, hoc totum Deus multo perfectius novit, (c), . . ., seipsum autem speculative cognoscit, PP. Q. 14. Art. 2 ad 2. On **cognoscere speculative**, see *cognoscere* under 2.

speculātor, ōris, *m., a watchman, a looker-out.* Unde Ezech. III, 18 speculatori dicitur, PS. Q. 79. Art. 1 c.

speculor, āri, ātus, 1, *v. dep. a., to observe, watch, examine, explore.* Conspiciendis quidem, secundum quod ea in seipsis speculatur, PP. Q. 79. Art. 9 c; ut speculetur naturam universalem in particulari existentem, (c), . . ., sicut veritatem intelligimus ex consideratione rei circa quam veritatem speculamur, PP. Q. 84. Art. 7 ad 3; ut facilius per conversionem ad ipsas intellectus possit intelligibilia speculari, PP. Q. 89. Art. 5 c; quod intellectus speculativus non movet animum ex parte rei speculatae, PS. Q. 38. Art. 4 ad 2; sed fit potens speculari verum in his quorum habet scientiam, PS. Q. 57. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 1. Art. 6; PS. Q. 62. Art. 3; PS. Q. 74. Art. 9; SS. Q. 8. Art. 6; SS. Q. 174. Art. 4; SS. Q. 180. Art. 5; SS. Q. 186. Art. 3; et passim.

speculum, i, (1) *a looking-glass, a mirror*, in the proper and in the improper senses of the word, (2) *reflection, image.* — (1), invisibilia Dei per ea quae facta sunt, intellecta conspiciuntur, unde et dicimus Deum videre in speculo, PP. Q. 56. Art. 3 c; illud autem speculum potest dici, in quo rerum similitudines a rebus ipsis resultant, Verit. 12. 6 c; speculum proprie loquendo non invenitur nisi in rebus materialibus, sed in rebus spiritualibus per quandam transumptionem dicitur per similitudinem acceptam a speculo materiali, ut scilicet in rebus spiritualibus dicatur esse speculum id, in quo alia repraesentantur, sicut in speculo materiali apparent formae rerum visibilium, Verit. 12. 6 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 8 (passim); PP. Q. 56. Art. 3 ob. 3; SS. Q. 51. Art. 3; PT. Q. 80. Art 2; 1 Meteor. 8 b and 12 h; et passim. On **cognoscere in speculo**, see *cognoscere* under 2; on **visio per speculum**, see *visio* under 1. — Kinds of *speculum* in this sense are: (a), **speculum aeternitatis seu aeternum** and **speculum temporale**, *the mirror of eternity* and *the temporal mirror.* Illustratio mentis propheticae potest dici speculum, inquantum resultat ibi similitudo veritatis divinae praescientiae, et propter hoc mens prophetae dicitur speculum aeternitatis quasi per species illas repraesentans Dei praesentiam, qui in sua aeternitate omnia praesentialiter videt, Pot. 4. 2 ad 27; quod autem a magistris dicitur prophetas in speculo aeternitatis videre, non sic intellegendum est, quasi ipsum Deum aeternum videant, prout est speculum rerum, sed quia aliquid creatum intuentur, in quo ipsa aeternitas Dei repraesentatur, ut sic speculum aeternitatis intellegatur non, quod est aeternum, sed quod est aeternitatem repraesentans, Verit. 12. 6 c. Cf. SS. Q. 173. Art. 1 c; PTS. Q. 92. Art. 3; 2 Sent. 11. 2. 2 ad 4; Pot. 4. 2 ad 27; Verit. 12. 6 ob. 2 and 8, a, c, and ad 8. — (b), **speculum aeternum**, see *speculum aeternitatis.* — (c), **speculum coniunctum** and **speculum distans**, *the mirror connected with sense of sight* or the eyes and that distant from it. Cf. Verit. 12. 6 ob. 5. — (d), **speculum distans**, see *speculum coniunctum.* — (e), **speculum igneum**, *the fiery mirror.* Cf. 1 Meteor. 9 d. — (f), **speculum increatum**, *the uncreated mirror.* Sed in speculo increato videtur aliquid per formam ipsius speculi, sicut effectus videtur per similitudinem causae, et e contrario, PTS. Q. 92. Art. 3 ad 6. Cf. 4 Sent. 49. 2. 5 ad 6. — (g), **speculum intellegibile seu intellegibilium substantiarum seu intellegentiarum**, *the intellectual mirror* or *the mirror of the intellectual substances* or *of the intelligences.* Sed omnia sic videntur in Deo sicut in quodam speculo intelligibili, PP. Q. 12. Art. 9 a. Cf. Verit. 12. 6 ob. 7 and ad 6. — (h), **speculum intellegentiarum**, see *speculum intellegibile.* — (i), **speculum intellegibilium**, see *speculum intellegibile.* — (j), **speculum materiale**, and **speculum spirituale seu mentis**, *the physical* or *material mirror* and *the spiritual mirror.* Nec est simile de speculo materiali, in cuius potestate non est quod videatur vel non videatur. vel dicendum quod in speculo materiali tam res quam speculum videntur sub propria forma, PTS. Q. 92. Art. 3 ad 6. Cf. SS. Q. 123. Art. 9, in quot.; 2 Sent. 11. 2. 2 ad 4; 4 Sent. 49. 2. 5 ad 6; Verit. 8. 8 ad 8; Verit. 12. 6 c; Is. 21. — (k), **speculum prophetiae**, *the mirror of prophecy.* Cf. Verit. 12. 6 ob. 2. — (l), **speculum spirituale**, see *speculum materiale.* — (m), **speculum temporale**, see *speculum aeternitatis.* — (n), **speculum trinitatis**, *the mirror of the Trinity.* Dixerunt quod prophetae vident ipsam divinam essentiam quam vocant speculum trinitatis, non tamen secundum quod est obiectum beatorum, sed secundum quod sunt in ea rationes futurorum eventuum, SS. Q. 173. Art. 1 c. Cf. Verit. 12. 6 ob. 2. — (o), **speculum voluntarium**, *the voluntarily* or *freely reflecting mirror.* Sicut ostendet se cui vult, ita in se ostendet quae vult, 4 Sent. 49. 2. 5 ad 6. Cf. PTS. Q. 92. Art. 3; 2 Sent. 11. 2. 2 ad 4. — (2), unumquodque videtur dum videtur eius speculum, PP. Q. 12. Art. 4 ob. 1.

specus, ūs, *m., a cave.* B. Benedictus tribus annis in specu permanens, de his quae a Romano monacho ministrabantur, SS. Q. 187. Art. 4 a.

spelta, ae, *f., spelt.* Sed quaedam frumenta sunt quae habent similem figuram grano tritici sicut far et spelta, (ob. 2), . . ., tamen non videtur habere locum neque in hordeo, neque in spelta, PT. Q. 74. Art. 3 ad 2.

spēlunca, ae, *f., a cave, cavern.* Sed Abraham emit ab Ephron speluncam duplicem in sepulturam, (ob. 3), . . ., spelunca duplex quam Abraham emit in sepulturam, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3. Cf. PT. Q. 25. Art. 4.

sperātivus, a, um, *adj., hoping, causing hope*, does not occur in S.T. Cf. Mem. 1 c. On **scientia sperativa**, see *scientia* under 1.

sperma, atis, *n.*, = σπέρμα, *seed, semen, sperm.* Aliunde enim habet fontes sperma, quod in nobis est, SS. Q. 65. Art. 1 ad 3.

sperno, ere, sprēvi, sprētum, 3, *v. a., to despise, condemn, reject, scorn, spurn.* Sed ille qui peccat venialiter, videtur minima spernere, PS. Q. 88. Art. 3 a; puta si recta ratio prudentiae agit consiliando imprudens consilium spernit, SS. Q. 53. Art. 1 c; et quia eam gentes spreverunt, PT. Q. 1. Art. 6 c; nullo modo ipsa spernenda sunt corpora, quae utique multo familiarius atque coniunctius quam quaelibet indumenta, gestamus, PT. Q. 25. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 118. Art. 2 (bis); SS. Q. 118. Art. 5; SS. Q. 147. Art. 1; SS. Q. 187. Art. 3, in quot.; PT. Q. 88. Art. 2.

spēro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to hope, look for, expect*, used (a) *absol.*, (b) with *acc.*, (c) with *obj.-clause*, (d) with *in* and *acc.*, (e) with *de*, (f) with *inf.-fut.*, (g) with *inf.-pres.* — (a), unde et sperantes confidentes vocamus, quasi pro eodem utentes eo quod est confidere et sperare, PS. Q. 40. Art. 2 ob. 2; sperando et amando secundum mensuram nostrae conditionis, PS. Q. 64. Art. 4 c. — (b), sensus non apprehendit futurum; sed ex eo quod apprehendit praesens, animal naturali instinctu movetur ad sperandum futurum bonum, PS. Q. 41. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 105. Art. 7; PS. Q. 40. Art. 2 (passim); PS. Q. 40. Art. 3; PS. Q. 40. Art. 7. — (c), ad id per quod sperat se bonum concupitum adipisci, PS. Q. 42. Art. 1 c. — (d), sed virtus spei est qua homo sperat in Deum, PT. Q. 7. Art. 4 ob. 1. — (e), Ecclesia de eius conversione non sperans, aliorum saluti providet, SS. Q. 11. Art. 3 c; scilicet sibi in tali statu existenti non sit sperandum de venia, (c), . . ., sed quod sibi in statu illo propter aliquam particularem dispositionem non sit de divina misericordia sperandum, SS. Q. 20. Art. 2 ad 2. — (f), speramus et nos resurrecturos, PT. Q. 53. Art. 1 c. — (g), et speret se ad hanc societatem pertinere, PT. Q. 65. Art. 5 c.

spes, ei, *f.*, *hope*. Sed regnum caelorum est obiectum spei, PT. Q. 85. Art. 5 ob. 2; spes multis modis dicitur; quandoque enim nominat passionem, et sic non est virtus; quandoque nominat habitum inclinantem ad actum voluntatis similem spei, quae est in parte sensitiva, quae est passio, et sic est virtus, quandoque vero nominat ipsum actum, et sic est actus virtutis, quandoque autem nominat ipsam rem speratam, . . ., et sic est obiectum virtutis; quandoque autem nominat certitudinem, quae consequitur spem, . . ., et sic nominat statum perfectionis in virtute quantum ad certitudinis intentionem, 3 Sent. 26. 2. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 7; PP. Q. 95. Art. 3 (bis); PS. Q. 65. Art. 5; SS. Q. 78. Art. 1 (passim); PT. Q. 7. Art. 4 (bis); et passim. *Spes* in the sense of a *passio* is one of the five *passiones* or affections which belong to *vis irascibilis* and has as its object *bonum arduum possibile haberi seu adipisci vel per se vel per alium* (SS. Q. 17. Art. 1 c; SS. Q. 20. Art. 4 c); circa obiectum autem spei quattuor condiciones attenduntur. primo quidem, quod sit bonum; non enim proprie loquendo est spes nisi de bono, . . ., secundo, ut sit futurum; non enim spes est de praesenti iam habito, . . ., tertio requiritur, quod sit aliquid arduum cum difficultate adipiscibile; non enim aliquis dicitur aliquid sperare minimum, quod statim est in sua potestate, ut habeat, . . ., quarto, quod illud arduum sit possibile adipisci; non enim aliquis sperat id, quod omnino adipisci non potest, PS. Q. 40. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 20. Art. 1 c; PS. Q. 25. Art. 3 (passim); PS. Q. 41. Art. 3 (passim); PT. Q. 7. Art. 4 (passim); C. G. 1. 89; et passim. — Understood in the sense of a virtue, i.e., a theological virtue, *spes* aims at eternal happiness which consists in the possession and enjoyment of God as its proper object. Proprium et principale obiectum spei est beatitudo aeterna, SS. Q. 17. Art. 2 c; spes respicit beatitudinem aeternam sicut finem ultimum, divinum autem auxilium sicut primam causam inducentem ad beatitudinem SS. Q. 17. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 5. Art. 3; PS. Q. 65. Art. 5; PS. Q. 67. Art. 5; SS. Q. 17. Art. 1 c; Virt. 4. 1 c; et passim. On **beatitudo spei**, see *beatitudo* under 1; on **delectatio spei et per spem**, see *delectatio*; on **fortitudo quae est per spem**, see *fortitudo* under 2; on **gaudium spei**, see *gaudium*. — Kinds of *spes* in the sense of a virtue are: **spes formata** and **spes informis**, *hope formed* (by love) and *the formless* or *unformed hope*, i.e., hope supported by charity and that not supported by charity. Augustinus loquitur de spe qua quis sperat ex meritis iam habitis se ad beatitudinem perventurum, quod est spei formatae, quae sequitur charitatem. potest autem aliquis sperare, antequam habeat charitatem, non ex meritis quae iam habet, sed quae sperat se habiturum, PS. Q. 62. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 65. Art. 4 c; SS. Q. 17. Art. 8 ad 2; SS. Q. 18. Art. 3 ob. 2; PT. Q. 85. Art. 6 c; Virt. 4. 3 ad 10; et passim.

sphaera, ae, *f.*, (1) *globe, ball* in the sense of a solid body (*corpus sphaericum*), synonym of *globus*, (2) *hollow globe, the celestial hollow globe* (*sphaera caelestis*, 2 Cael. 10 b; 2 Meteor. 10 b), synonym of *globus* and *orbis*, (3) *the form of a globe* (*figura sphaerica*), (4) *sphere, region*, synonym of *globus*. — (1), sicut si sphaera, id est, pila repercutiatur a pariete, 8 Phys. 8 h; partes sphaerae, cum sint corpus continuum, 1 Cael. 3 d; sphaera nihil aliud est quam corpus a cuius medio omnes lineae ductae ad extrema sunt aequales, 2 Cael. 27 c. Cf. 1 Cael. 11 g; 2 Cael. 16 a. — (2), quod vocant caelum sidereum et dividitur in octo sphaeras, scilicet in sphaeram stellarum fixarum et septem sphaeras planetarum, PP. Q. 68. Art. 4 c; luminaria non sunt fixa in sphaeris sed habent motum seorsum a motu sphaerarum, PP. Q. 70. Art. 1 ad 3; secundum quod sphaera movet sphaeram, C. G. 1. 20; quod stellae pertineant ad naturam sphaerae in qua situantur, 2 Cael. 10 b; qua coniungitur corpori sphaerae, 2 Cael. 12 a; totum illud spatium in quo stellae videntur moveri, est plenum caelesti corpore, quod pertinet ad ipsam substantiam sphaerarum, 2 Cael. 13 a. Cf. PP. Q. 23. Art. 7; PP. Q. 68. Art. 1 ad 1; 2 Cael. 13 a; 2 Cael. 17 b and e; 2 Cael. 18 g; 19 a, 21 a; 12 Met. 9 c. — Kinds of *sphaera* in this sense are: (a), **sphaera concentrica** and **sphaera excentrica**, *a sphere concentric with another* and *that not concentric with it*. Cf. 2 Cael. 17 b; 12 Met. 10 a. — (b), **sphaera deferens seu ferens seu volvens** and **sphaera revolvens**, *the sphere moving a heavenly body forward* or *carrying it along* and *that turning it over* or *revolving it*. Cf. 2 Cael. 8 b, 17 b, and 19 c; 12 Met. 10 b. — (c), **sphaera excentrica**, see *sphaera concentrica*. — (d), **sphaera ferens**, see *sphaera deferens*. — (e), **sphaera inferior** and **sphaera superior**, *the inferior* and *the superior* or *the lower* and *the higher sphere*. Appetitus superior movet appetitum inferiorem, sicut sphaera superior inferiorem, PP. Q. 81. Art. 3 c (in quot.). Cf. 4 Phys. 7 a; 2 Cael. 5 g, 11 f, 18 g, and 19 a and e. — (f), **sphaera lunaris** and **sphaera solis**, *the sphere of the moon* and *that of the sun*. — (g), **sphaera nona**, *the ninth sphere* which is to be found beyond the sphere of the fixed stars. Caelum quod legitur prima die factum, est quoddam caelum sphaericum sine stellis, de quo philosophi loquuntur, dicentes ipsum esse nonam sphaeram, et mobile primum quod movetur motu diurno. per firmamentum vero factum secunda die intelligitur caelum sidereum, PP. Q. 68. Art. 1 ad 1. Cf. Pot. 4. 1 ad 5; 2 Cael. 17 b and 18 g; 2 Cael. 20 b. — (h), **sphaera prima seu suprema seu ultima**, *the first* (counting from above) or *the highest* or *the last* (counting from below), i.e., the sphere of the fixed stars. — (i), **sphaera revolvens**, see *sphaera deferens*. — (j), **sphaera solis**, see *sphaera lunaris*. — (k), **sphaera superior**, see *sphaera inferior*. — (l), **sphaera suprema**, see *sphaera prima*. — (m), **sphaera ultima**, see *sphaera prima*. — (n), **sphaera volvens**, see *sphaera deferens*. — (3), neque sphaeram, quae est figura corporea, 1 Cael. 11 a; similiter sphaera est prima inter figuras solidas, id est, corporeas, quia sola sphaerica figura continetur una sola superficie, quae undique ambit corpus sphaericum, 2 Cael. 5 d. Cf. 2 Cael. 5 e. — (4), in aliis cum Platone concordans, dicit ignem significari per tenebras, quia, ut dicit, in propria sphaera ignis non lucet, PP. Q. 66. Art. 1 ad 2; prout est in sphaera sua, 4 Sent. 44. 3. 2. 2 c. — Kinds of *sphaera* in this sense are: **sphaera activorum** and **sphaera passivorum**, *the region of the active* and *that of the passive things of nature*, i.e., the sublunary region. Nam tota sphaera activorum et passivorum est aliquid modicum respectu corporum caelestium, PP. Q. 50. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 110. Art. 1.

sphaericus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to a ball, globe-shaped, spherical.* Caelum quod legitur prima die factum est quoddam caelum sphaericum sine stellis, PP. Q. 68. Art. 1 ad 1; similiter etiam duo circuli designati in duobus corporibus sphaericis existentibus in eodem loco, sunt duo, non propter diversitatem situs, . . ., sicut etiam circulus signatus in corpore locato sphaerico, tangit secundum totum alium circulum signatum in corpore locante, PTS. Q. 83. Art. 3 ad 2. On **corpus sphaericum**, see *corpus*; on **figura sphaerica**, see *figura* under 1; on **motus sphaericus**, see *motus* under 1.

spica, ae, *f.*, of grain, *an ear*. Tum quia ratione necessitatis discipulos excusavit in sabbato spicas colligentes, PS. Q. 107. Art. 2 ad 3; et propter hoc etiam Dominus excusat discipulos suos qui colligebant spicas in die sabbati propter necessitatem quam patiebantur, SS. Q. 122. Art. 4 ad 3; sed Christus consensit discipulis suis solventibus legem in hoc quod sabbato spicas vellebant, PT. Q. 40. Art. 4 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 3 (ter); PS. Q. 107. Art. 3 (bis); SS. Q. 174. Art. 3.

spina, ae, *f.*, *a thorn*. Etiam ante illam maledictionem spinae et tribuli producti erant vel virtute, PP. Q. 69. Art. 2 ad 2; germinatio etiam spinarum et tribulorum ad naturam terrae pertinet, (ob. 1), . . ., spinas autem et tribulos terra germinasset, SS. Q. 164. Art. 2 ad 1; passus est enim Christus in capite pungentium spinarum coronam, PT. Q. 46. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 108. Art. 1; PTS. Q. 91. Art. 3.

spirāculum, i, *n.*, *breath of life.* Sed contra est quod dicitur, quod Deus ipse inspiravit in faciem hominis spiraculum vitae, PP. Q. 90. Art. 3 a. Cf. PP. Q. 91. Art. 4 (passim).

spirātio, ōnis, *f.*, *breathing, breath, respiration*, and in the Holy Trinity, the procession of the Holy Spirit, from the Father and Son. Processio (sc. in divinis), quae non est generatio, remansit sine speciali nomine, sed potest nominari spiratio quia est processio Spiritus, PP. Q. 27. Art. 4 ad 3; sed vocatur relatio principii huius processionis, spiratio; relatio autem procedentis, processio; quamvis haec duo nomina ad ipsas processiones vel origines pertineant, et non ad relationes, PP. Q. 28. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 28. Art. 4 ob. 1; PP. Q. 30. Art. 2 (ter); PP. Q. 36. Art. 1; PP. Q. 36. Art. 4 (bis); C. G. 4. 24; et passim. — One kind of *spiratio* in this sense is: **spiratio communis**, *spiration shared by two as one principle.* Determinatum modum originis, secundum quem Pater et Filius sunt principium Spiritus sancti, 1 Sent. 26. 2. 3 ad 5. Cf. PP. Q. 30. Art. 2 ob. 1; PP. Q. 32. Art. 3 ob. 3 and c; 1 Sent. 11. 1. 3 c; 1 Sent. 26. 2. 3 ad 5; 1 Sent. 29. 1. 3 c; et passim.

spirātivus, a, um, *adj.*, *breathing, respiring, respirative.* Sed una et eadem numero virtus spirativa est in Patre et Filio, PP. Q. 36. Art. 3 ad 2; si attendatur virtus spirativa, Spiritus sanctus procedit ab Patre et Filio, inquantum sunt unum in virtute spirativa, quae quodam modo significat naturam cum proprietate, PP. Q. 36. Art. 4 ad 1. On **potentia spirativa**, see *potentia* under 2; on **virtus spirativa**, see *virtus* under 1; on **vis spirativa**, see *vis* under 1.

spirātor, ōris, *m.*, *a spirator*, applied to the Holy Trinity to denote who spirates, or gives origin to the procession of the Holy Spirit. Sed Pater et Filius non sunt unus spirator, sed duo spiratores, (ob. 7), . . ., sunt tamen duo spiratores propter distinctionem suppositorum; sicut etiam duo spirantes, . . ., sed videtur melius dicendum, quod quia spirans adiectivum est, spirator vero substantivum, possumus dicere quod Pater et Filius sunt duo spirantes propter pluralitatem suppositorum, non autem duo spiratores propter unam spirationem, SS. Q. 36. Art. 4 ad 7.

spirituālis, e, *adj.*, (1) *spiritual, incorporeal*, synonym of *immaterialis, incorporalis*, and *incorporeus*, the opposite of *carnalis, materialis, corporalis, corporeus*, and *naturalis*, (2) *spiritual, spiritualized, spirit-like*, the opposite of *naturalis*, (3) *spiritual*, corresponding to the spirit in its superiority over sensible nature, the opposite of *animalis* and *carnalis*, (4) *spiritual*, i.e., belonging to the spiritual state, concerning it, synonym of *ecclesiasticus*, the opposite of *civilis, saecularis*, and *mundanus*. — (1), anima humana abundat diversitate potentiarum, videlicet quia est in confinio spiritualium et corporalium creaturarum, PP. Q. 77. Art. 2 c; debet autem homo semper magis sibi providere in spiritualibus bonis, in quibus unusquisque sibi praecipue subvenire potest, SS. Q. 117. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 85. Art. 2 (bis); SS. Q. 94. Art. 1; SS. Q. 118. Art. 6 (passim); C. G. 2. 68; C. G. 2. 81; et passim. On **actio spiritualis**, see *actio* under 1; on **actus spiritualis**, see *actus* under 1; on **adoratio spiritualis**, see *adoratio* under 1; on **adulterium spirituale**, see *adulterium*; on **approximatio spiritualis**, see *approximatio*; on **beatitudo spiritualis**, see *beatitudo* under 1; on **bonum spirituale**, see *bonus* under 3; on **castitas spiritualis**, see *castitas* under 1; on **causa spiritualis**, see *causa* under 2; on **character spiritualis**, see *character* under 2; on **claritas spiritualis**, see *claritas* under 3; on **communicatio spiritualis**, see *communicatio* under 3; on **congregatio spiritualis**, see *congregatio* under 2; on **contactus spiritualis**, see *contactus*; on **contemplatio spiritualis**, see *contemplatio*; on **cultus spiritualis**, see *cultus* under 2; on **defectus spiritualis**, see *defectus* under 2; on **delectatio spiritualis**, see *delectatio*; on **divitiae spirituales**, see *divitiae*; on **dolor spiritualis**, see *dolor*; on **donum spirituale**, see *donum* under 1; on **eleemosyna spiritualis**, see *eleemosyna*; on **esse spirituale**, see *esse*; on **filius spiritualis**, see *filius* under 1; on **finis spiritualis**, see *finis* under 2; on **forma spiritualis**, see *forma* under 2; on **fornicatio spiritualis**, see *fornicatio* under 2; on **fortitudo spiritualis**, see *fortitudo* under 1; on **fructus spiritualis**, see *fructus* under 2; on **fundamentum in spiritualibus spiritualis aedificii et spiritualis doctrinae**, see *fundamentum*; on **gaudium spirituale**, see *gaudium*; on **generatio spiritualis**, see *generatio* under 1; on **gloria spiritualis**, see *gloria* under 1 and 2; on **gratia spiritualis**, see *gratia* under 2; on **ieiunium spirituale**, see *ieiunium*; on **individuum spirituale**, see *individuum*; on **intentio spiritualis**, see *intentio* under 4; on **locus spiritualis**, see *locus* under 1; on **locutio spiritualis**, see *locutio* under 2; on **lumen spirituale**, see *lumen*; on **lux spiritualis**, see *lux*; on **magnitudo spiritualis**, see *magnitudo* under 2; on **malum spirituale**, see *malus* under 3; on **materia spiritualis**, see *materia* under 3; on **matrimonium spirituale**, see *matrimonium*; on **miraculum spirituale**, see *miraculum* under 1; on **modus spiritualis**, see *modus* under 2; on **mors spiritualis**, see *mors*; on **motus spiritualis**, see *motus* under 2; on **multiplicatio spiritualis**, see *multiplicatio*; on **natura spiritualis**, see *natura*; on **observantia spiritualis**, see *observantia* under 4; on **oculus spiritualis**, see *oculus*; on **opus spirituale**, see *opus* under 4; on **pater spiritualis**, see *pater*; on **peccatum spirituale**, see *peccatum* under 2; on **perfectio spiritualis**, see *perfectio* under 2; on **poena spiritualis**, see *poena*; on **propinquitas spiritualis**, see *propinquitas* under 2; on **pulchritudo spiritualis**, see *pulchritudo*; on **qualitas spiritualis**, see *qualitas*; on **quies spiritualis**, see *quies*; on **regnum spirituale**, see *regnum*; on **res spiritualis**, see *res*; on **resurrectio spiritualis**, see *resurrectio*; on **sacrificium spirituale**, see *sacrificium*; on **scandalum spirituale**, see *scandalum*; on **sensus spiritualis**, see *sensus* under 2; on **servitus spiritualis**, see *servitus* under 1; on **signum spirituale**, see *signum* under 1; on **species spiritualis**, see *species* under 5; on **speculum spirituale**, see *speculum* under 1; on **substantia spiritualis**, see *substantia* under 2; on **tactus spiritualis**, see *tactus* under 1; on **via spiritualis**, see *via* under 1; on **virtus spiritualis**, see *virtus* under 1 and 5; on **vis spiritualis**, see *vis* under 1; on **visio spiritualis**, see *visio* under 1; on **visus spiritualis**, see *visus*; on **vita spiritualis**, see *vita* under 1 and 3; on **vitium spirituale**, see *vitium* under 2. — (2), et desuper spirituales expositiones fabricandae, PP. Q. 102. Art. 1 c; a corpore spirituali, quod erit totaliter spiritui subiectum, PS. Q. 4. Art. 6 ad 3; spirituale quidem corpus resurgentis erit, C. G. 4. 86; corpus spirituale, id est, spiritui simile, 4 Sent. 44. 2. 2. 1 a. Cf. PP. Q. 78. Art. 3 (passim); SS. Q. 118. Art. 6 (passim); SS. Q. 188. Art. 4 (passim); PT. Q. 8. Art. 2 (passim); 4 Sent. 44. 2. 2. 1 c; et passim. On **amor spiritualis**, see *amor* under 1; on **corpus spirituale**, see *corpus*; on **esse spirituale**, see *esse*; on **forma spiritualis**, see *forma* under 2; on **immortalitas spiritualis**, see *immortalitas*; on **immutatio spiritualis**, see *immutatio* under 2; on **sensus spiritualis**, see *sensus* under 8; on **transmutatio spiritualis**, see *transmutatio* under 1. — (3), secundum sententiam sapientum et spiritualium virorum, PS. Q. 14. Art. 1 ad 3; quod pertinet ad statum perfectionis spiritualis vitae, SS. Q. 117. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 87. Art. 4 (passim); SS. Q. 100. Art. 2 (passim); SS. Q. 103. Art. 1 (passim); PT. Q. 65. Art. 1 (passim); PT. Q. 73. Art. 1 (passim); et passim. On **homo spiritualis**, see *homo*; on **vita spiritualis**, see *vita* under 3. — Kinds of *spiritualis* in this sense are: **spirituale per causam** and **spirituale per essentiam seu per se**, *the spiritual by reason of causality* (sicut sacramenta quae sunt causa gratiae, 4 Sent. 25. 3. 1. 1 ad 3) and *the spiritual according to its essence* or *according to itself.* Cf. 4 Sent. 25. 3. 1. 1 ad 3 and 3 ad 3. — (4), sive in spiritualibus sive in civilibus, SS. Q. 183. Art. 1 c; ad spiritualem militiam quodammodo videantur adscripti, C. G. 4. 60. Cf. SS. Q. 39. Art. 3 (passim); SS. Q. 60. Art. 6 (passim); PT. Q. 72. Art. 5 (passim); PTS. Q. 34. Art. 2 (passim); PTS. Q. 39. Art. 3 (passim); et passim. On **dominium spirituale**, see *dominium*; on **iudicium spirituale**, see *iudicium* under 1; on **officium spirituale**,

see *officium* under 2; on **potestas spiritualis**, see *potestas* under 3; on **praelatio spiritualis**, see *praelatio*. — **spirituāliter**, *adv.*, *in a spiritual manner* or *respect*, *spiritually*, synonym of *invisibiliter*. Subditur humana natura ordini propriae rationis, . . ., vel spiritualiter vel temporaliter, PS. Q. 87. Art. 1 c; sed "spiritualiter" dicit; id est, invisibiliter, et per virtutem Spiritus sancti, (ad 1), . . ., ratio illa procedit de praesentia corporis Christi, prout est praesens per modum corporis, id est, prout est spiritualiter, id est, invisibili modo, et virtute spiritus, PT. Q. 75. Art. 1 ad 4; aliquid recipitur in altero spiritualiter per modum intentionis cuiusdam, sicut similitudo albedinis recipitur in aere et in pupilla, 4 Sent. 44. 3. 1. 3 c. Cf. SS. Q. 44. Art. 5; SS. Q. 83. Art. 6; SS. Q. 108. Art. 1; PT. Q. 61. Art. 2; 3 Sent. 27. 1. 4 c; et passim. On **recipere spiritualiter**, see *recipere*.

spirituālitas, ātis, *f.*, (1) *spirituality, incorporeality*, synonym of *immaterialitas* and *incorporeitas*, the opposite of *materialitas*, *carnalitas*, and *corporeitas*, (2) *spirituality, the state of being spiritualized, spiritualization*, (3) *spiritual state, spiritual being, spiritual life*, (4) *spiritual relation* or *relationship*. — (1), quia considerata hic sola differentia spiritualitatis et carnalitatis, graviora sunt quam caetera peccata, caeteris paribus, PS. Q. 73. Art. 5 c. — (2), ideo prima ratio spiritualitatis in corpore est ex subtilitate et deinde ex agilitate et aliis proprietatibus corporis gloriosi, PTS. Q. 83. Art. 1 c; prima ratio spiritualitatis in corpore est ex subtilitate, 4 Sent. 44. 2. 2 c. Cf. PTS. Q. 83. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 2. — (3), sanctificatio gratiae pertinet ad spiritualitatem, PT. Q. 34. Art. 1 ob. 1; per continentiam, . . ., homo in quandam spiritualitatem adducitur carnalitate abiecta, 4 Sent. 49. 5. 2. 3 c. Cf. PT. Q. 65. Art. 2 (bis); PTS. Q. 53. Art. 3; PTS. Q. 66. Art. 1 (bis); PTS. Q. 84. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 4 (passim); et passim. — Kinds of *spiritualitas* in this sense are: (a), **spiritualitas coniugatorum, spiritualitas viduarum**, and **spiritualitas virginum**, *the spiritual life of the married, that of widows*, and *that of virgins*. Cum aliquis secundum rectum ordinem rationis utitur delectationibus carnis, . . ., haec est spiritualitas coniugatorum; . . ., spiritualitas vero, . . ., per quam homo ab huiusmodi delectationibus carnis spiritum suffocantibus omnino se abstrahit, . . ., respectu cuiuslibet temporis praeteriti, praesentis et futuri, . . ., haec est spiritualitas virginum, vel secundum aliquod tempus, . . ., et haec est spiritualitas viduarum, 4 Sent. 49. 5. 2. 3 c. Cf. PTS. Q. 96. Art. 4 c. — (b), **spiritualitas necessaria** and **spiritualitas superabundans**, *the necessary* and *the superbundant* or *more than necessary spiritual life*. Necessaria quidem spiritualitas est in hoc, quod rectitudo spiritus ex delectatione carnis non pervertatur, . . ., spiritualitas vero superabundans est per quam homo ab huiusmodi delectationibus carnis spiritum suffocantibus omnino se abstrahit, 4 Sent. 49. 5. 2. 3 c. Cf. PTS. Q. 93. Art. 4 c. — (c), **spiritualitas superabundans**, see *spiritualitas necessaria*. — (d), **spiritualitas viduarum**, see *spiritualitas coniugatorum*. — (e), **spiritualitas virginum**, see *spiritualitas coniugatorum*. — (4), non est causa quare cognatio spiritualis non transit in non baptizatum, quia non potest tenere alium ad sacramentum, sed quia non est alicuius spiritualitatis capax, PTS. Q. 57. Art. 3 ad 3; qui non est baptizatus, non est capax alicuius spiritualitatis, 4 Sent. 4. 2. 1. 3. 1 ob. 2. Cf. PTS. Q. 56. Art. 3 ob. 3 and ad 3.

spirituāliter, *adv.*, see *spiritualis*.

spiritus, ūs, *n.*, *air, exhalation, breath, power, spirit, mind*. Nomen spiritus a respiratione animalium sumptum videtur, in quo aer cum quodam modo infertur et emittitur, unde nomen spiritus ad omnem impulsum et motum cuiuscumque aërei corporis trahitur, et sic ventus dicitur spiritus, . . ., sic etiam vapor tenuis diffusus per membra ad eorum motus spiritus vocatur; rursus quia aer invisibilis est, translatum est ulterius spiritus nomen ad omnes virtutes et substantias invisibiles et motivas, et propter hoc et anima sensibilis et anima rationalis et angeli et Deus spiritus dicuntur, et proprie Deus per modum amoris procedens, quia amor virtutem quandam motivam insinuat, C. G. 4. 23; spiritus est nomen positum ad significandum subtilitatem alicuius naturae, unde dicitur tam de corporalibus, quam de incorporeis; aer enim spiritus dicitur propter subtilitatem, et exinde attractio aëris et expulsio dicitur spiritus, et exinde etiam subtilissimi vapores, per quos diffunduntur virtutes animae in partes corporis dicuntur spiritus; et similiter incorporea propter suam subtilitatem dicuntur spiritus, sicut dicimus spiritum Deum et angelum et animam, et inde est etiam, quod dicimus duos homines amantes se et concordes esse unius spiritus vel conspiratos, sicut etiam dicimus eos esse unum cor et unam animam, 1 Sent. 10. 1. 4 c; anima rationalis et anima est et spiritus. dicitur autem esse anima secundum illud, quod est sibi commune et aliis animabus, quod est vitam corpori dare, . . ., sed spiritus dicitur secundum illud, quod est proprium sibi et non aliis animabus, quod scilicet habeat virtutem intellectivam immaterialem, PP. Q. 97. Art. 3 c; inter omnia, quae multos spiritus generant, est vinum, unde generat animositatem et facit homines per talenta loqui, Eph. 5. 7. Cf. PP. Q. 27. Art. 4 c; PP. Q. 36. Art. 1 c and ad 1; PP. Q. 41. Art. 3 ad 4; PP. Q. 76. Art. 7 ob. 2 and c; PP. Q. 79. Art. 13 ob. 1 and ad 1; PP. Q. 111. Art. 3 c and 4 c; PP. Q. 117. Art. 3 ad 2; PP. Q. 118. Art. 1 ad 3; PS. Q. 40. Art. 6 c; PS. Q. 44. Art. 1 c; PS. Q. 48. Art. 2 c; PT. Q. 6. Art. 2 ob. 2 and c; C. G. 2. 46, 49, and 89; Hebr. 1. 3; 4 Phys. 9 i; 1 Gener. 8 f and 14 e; 1 Meteor. 1 e and 6 c; 2 Meteor. 7 a; Somno 4 h-l; et passim. On **incorruptio spiritus**, see *incorruptio* under 2; on **paupertas spiritus**, see *paupertas* under 1. — Kinds of *spiritus* are: (a), **spiritus animalis seu sensibilis**, *the animal* or *sensible spirit of life*, qui est proximum instrumentum animae in operationibus, quae per corpus exercentur, 4 Sent. 49. 3. 2 c. Cf. Mal. 3. 4 c. — (b), **spiritus bonus** and **spiritus malus seu malignus**, *the good* and *the evil spirit*. Deinde potestates, per quas arceantur mali spiritus, sicut per potestates terrenas arcentur malefactores, PP. Q. 108. Art. 6 c; Deus dat spiritum bonum petentibus se, PS. Q. 109. Art. 6 ob. 2. Cf. PTS. Q. 69. Art. 3; C. G. 3. 154; Subst. 19. — (c), **spiritus caelestis**, and **spiritus terrenus**, *the the heavenly* and *the earthly spirit*. Omnes ergo caelestes spiritus, inquantum sunt manifestatores divinorum, angeli vocantur, PP. Q. 108. Art. 5 ad 1; sicut est ordo caelestium spirituum ad terrenos spiritus, scilicet humanos, PTS. Q. 91. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 8 c; PP. Q. 108. Art. 5 (ter); SS. Q. 175. Art. 3; PT. Q. 12. Art. 4 (bis); C. G. 4. 86; et passim. — (d), **spiritus complantatus**, the Aristotelian σύμφυτον πνεῦμα (De Somn. et Vig. 2, 456. a. 12), *the implanted breath*. In non habentibus sanguinem est aliquid proportionale cordi, in quo est spiritus complantatus ad refrigerationem caloris naturalis in ipso exsistentis, qui quidem spiritus complantatus est per subtiles poros corporis, cuiusmodi sunt animalia sensitiva, quae vocantur totala, sicut vermes, Somno 4 k. — (e), **spiritus concupiscentiae**, *the spirit* or *force of concupiscence*. Cf. C. G. 2. 92. — (f), **spiritus coniunctus** and **spiritus separatus**, *the spirit joined with a body* or *the pure spirit*. Cf. 2 Sent. 8. 1. 2 ad 2. — (g), **spiritus corporalis seu corporeus**, *the corporal spirit*. Spiritus enim corporeus invisibilis est, et parum habet de materia, unde omnibus substantiis immaterialibus et invisibilibus hoc nomen attribuimus, PP. Q. 36. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 76. Art. 7 c; PP. Q. 111. Art. 3; C. G. 2. 71; 2 Sent. 18. 2. 3 c; Mal. 4. 8 ad 13; et passim. — (h), **spiritus Dei seu divinus seu Domini seu sanctus**, *the spirit of God* or *of the Lord* or *the Holy Spirit*. Sive Spiritus sanctus accipiatur, secundum quod est nomen essentiale conveniens toti trinitati, cuius quaelibet persona et spiritus est et sanctus est, sive prout est nomen personale unius in trinitate personae, SS. Q. 14. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 36. Art. 1 ad 1; PP. Q. 39. Art. 8 c; PP. Q. 74. Art. 3 ad 3 and 4; C. G. 2. 46; C. G. 4. 15; et passim. — (i), **spiritus divinus**, see *spiritus Dei*. — (j), **spiritus Domini**, see *spiritus Dei*. — (k), **spiritus falsitatis seu mendacii seu mendax** and **spiritus veritatis**, *the spirit of false-*

hood or *of lies* and *that of truth.* Si vero daemones, qui sunt spiritus mendacii, aliquod sacramentale ministerium exhiberent, non esset ratum habendum, PT. Q. 64. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 114. Art. 1 ad 1; SS. Q. 172. Art. 6 ad 2. — (l), **spiritus gratiae,** *the spirit of grace* or *grace.* Ioanni Baptistae nondum inerat spiritus vitae, cum iam haberet spiritum gratiae, PT. Q. 27. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 109. Art. 4, in quot.; PT. Q. 27. Art. 2, in quot. — (m), **spiritus inferior** and **spiritus superior,** *the inferior* or *subordinate spirit* and *the higher* or *superior spirit.* In illa autem ultima rerum consummatione spiritus inferiores accipient proprietates superiorum spirituum, PTS. Q. 91. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 90. Art. 3 ob. 1; PP. Q. 108. Art. 6; C. G. 3. 79. — (n), **spiritus intellegibilis,** *the spirit* or *power of intellectual knowledge.* Cf. C. G. 2. 49. — (o), **spiritus interior,** *inner spirit* (of life). Cf. Mal. 3. 4 c. — (p), **spiritus invisibilis** *the invisible spirit.* Spiritus enim corporeus invisibilis est, et parum habet de materia, unde omnibus substantiis immaterialibus et invisibilibus hoc nomen attribuimus, PP. Q. 36. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 43. Art. 7 (bis); 2 Cael. 12 a. — (q), **spiritus malignus,** see *spiritus bonus.* — (r), **spiritus malus,** see *spiritus bonus.* — (s), **spiritus mendacii,** see *spiritus falsitatis.* — (t), **spiritus mendax,** see *spiritus falsitatis.* — (u), **spiritus miraculorum,** and **spiritus prophetiae seu propheticus,** *the power* or *gift of working miracles* and *that of prophecy.* Nisi forte cum aliqua determinatione, secundum quod dicitur quod alicui datur Spiritus propheticus vel miraculorum, inquantum a Spiritu sancto habet virtutem prophetandi, vel miracula faciendi, PP. Q. 43. Art. 3 ad 4. Cf. PS. Q. 68. Art. 3; PS. Q. 103. Art. 1; SS. Q. 171. Art. 4 (passim); C. G. 4. 70; et passim. — (v), **spiritus prophetiae,** see *spiritus miraculorum.* — (w), **spiritus propheticus,** see *spiritus miraculorum.* — (x), **spiritus rationalis,** *the rational spirit.* In loco inferni non erit terra glorificata per claritatem; sed loco huius gloriae habebat pars illa terrae spiritus rationales hominum et daemonum, qui quamvis ratione culpae sint infirmi, tamen ex dignitate naturae sunt qualibet qualitate corporali superiores, PTS. Q. 91. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 110. Art. 1; Pot. 6. 3 ob. 7; Eph. 4. 7. — (y), **spiritus sanctus,** see *spiritus Dei.* — (z), **spiritus sensibilis,** see *spiritus animalis.* — (a²), **spiritus separatus,** see *spiritus coniunctus.* — (b²), **spiritus spumosus,** *the effervescent spirit* (of life). Cf. Mal 4. 1 ad 12; 2 Sent. 18. 2. 3 c. — (c²), **spiritus superior,** see *spiritus inferior.* — (d²), **spiritus terrenus,** see *spiritus caelestis.* — (e²), **spiritus veritatis,** see *spiritus falsitatis.* — (f²), **spiritus vitae seu vitalis,** *the spirit of life.* Non est intellegendum, secundum quod spiritus vitae dicitur anima vivificans, sed secundum quod spiritus vitae dicitur aër exterius respiratus. vel potest dici quod nondum inerat ei spiritus vitae, id est, anima, PT. Q. 27. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 103. Art. 6 (ter); C. G. 2. 85; C. G. 4. 20; 1 Sent. 8. 5. 3 c; 2 Sent. 18.2. 3 c; Pot. 6. 3 ob. 7; et passim. — (g²), **spiritus vitalis,** see *spiritus vitae.*

spiro, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.,* (1) *to breathe out, exhale, emit* used *lit.* and *fig.,* (2) *to spirate,* to give origin to the Holy Spirit through the motion of the will in loving. — (1), oportet enim per calidum alterari aliquo modo corpus, ad hoc quod spiret odorem, PP. Q. 78. Art. 3 c; sed ille qui spirat, aliquid a se emittit, (ob. 1), . . ., quamvis et homo corporaliter spirans non emittat aliquid de sua substantia, PP. Q. 90. Art. 1 ad 1; sicut patet de Paulo, qui gratiam consecutus est, dum esset spirans minarum et caedis in discipulos Domini, PS. Q. 112. Art. 2 ob. 2. Cf. PT. Q. 79. Art. 6. — (2), sed nullo modo dicimus quod Filius spiret Spiritum sanctum per Patrem. ergo nullo modo potest dici quod Pater spiret Spiritum sanctum per Filium, (ob. 4), . . ., quia igitur Filius habet a Patre quod ab eo procedat Spiritus sanctus, potest dici quod Pater per Filium spiret Spiritum sanctum, PP. Q. 36. Art. 3 c; quia pari ratione posset dici quod Pater et Filius spirant Spiritu sancto, (ob. 2), . . ., non enim potest dici quod Pater generat se, vel spirat se, PP. Q. 37. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 39. Art. 5 (passim); PP. Q. 40. Art. 3; PP. Q. 41. Art. 4 (passim); PP. Q. 41. Art. 6.

spissitūdo, inis, *f., thickness, density, consistency.* Sed illa pars aeris in qua, condensantur nubes, et dicitur firmamentum propter spissitudinem aeris in parte illa, PP. Q. 68. Art. 1 c; cornua et ungulae, quae sunt quorumdam animalium arma, et spissitudo corii, PP. Q. 91. Art. 3 ad 2; corpus aliquod dicitur esse palpabile, non solum ratione resistentiae, sed ratione suae spissitudinis, PT. Q. 54. Art. 3 ad 2; liquor plus habeat de aliena substantia quam de aqua, quod ex spissitudine perspici potest, PT. Q. 66. Art. 4 ad 2.

spissus, a, um, *adj., thick, compact, dense.* Constat factum esse caelum rotunditate conclusum, habens corpus spissum, et adeo validum, PP. Q. 66. Art. 3 ad 4; nam quod est spissum et solidum, PP. Q. 68. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 68. Art. 2; PTS. Q. 83. Art. 5.

splendeo, ēre, 2, *v. n., to shine, gleam, glitter, glisten,* used *lit.* and *fig.* Ecce gloria Dei Israel ingrediebatur per viam orientalem, id est, per beatam Virginem; et terra, id est, caro ipsius, splendebat a maiestate eius, scilicet Christi, PT. Q. 27. Art. 3 c; ut nato regi aurum per quod significatur sapientia, offeramus, in conspectu eius sapientiae lumine splendentes, PT. Q. 36. Art. 8 ad 4. Cf. PT. Q. 45. Art. 2.

splendidē, *adv.,* see *splendidus.*

splendidus, a, um, *adj., splendid, magnificent, fine.* Dionysius dicit quod data sunt daemonibus aliqua dona, quae nequaquam mutata esse dicimus; sed sunt integra et splendidissima, PP. Q. 64. Art. 1 a; ut dicitur multis exitio fuere; honores, qui complures pessumdederunt; regna, quorum exitus saepe miserabiles cernuntur; splendida coniugia, quae nonnunquam funditus domos evertunt, SS. Q. 83. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 128. Art. 1 c; SS. Q. 134. Art. 2, in quot. — **splendidē,** *adv., sumptuously.* Nisi gulae deditos immoderata loquacitas raperet, dives ille qui epulatus quotidie dicitur splendide, in lingua gravius non arderet, SS. Q. 148. Art. 6 c.

splendor, ōris, *m., brightness, brilliance, lustre, splendour,* used *lit.* and *fig.* A corruptibilium autem generalitate excepit Rabbi Moyses homines propter splendorem intellectus quem participant, PP. Q. 22. Art. 2 c; inquantum est Verbum, quod quidem lux est et splendor intellectus, ut Damascenus dicit, PP. Q. 39. Art. 8 c; ponit splendorem inter ea quae de Deo metaphorice dicuntur, PP. Q. 67. Art. 1 a; sicut enim ex splendore vestium animus hominis elevatur, SS. Q. 187. Art. 6 c; unde gratia habitualis Christi intelligitur ut consequens hanc unionem sicut splendor solem, PT. Q. 7. Art. 13 c; sicut vitrum diversimode coloratum recipit splendorem ex illustratione solis, secundum modum sui coloris, PT. Q. 54. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 3. Art. 1; PP. Q. 42. Art. 2; PP. Q. 66. Art. 3; PT. Q. 45. Art. 1; et passim.

spoliātio, ōnis, *f., a passing away.* Circumcisio per remotionem carnalis pelliculae in membro generationis facta, significabat spoliationem vetustae generationis, a qua quidem vetustate liberamur per passionem Christi, PT. Q. 37. Art. 1 ad 1.

spoliātor, ōris, *m., a robber, pillager, plunderer, despoiler.* Philosophus ponit multa genera vitiorum pertinentium ad avaritiam, quam nominat illiberalitatem, videlicet parcos, tenaces, cumini sectores, cimbices illiberales operationes operantes, et de meretricio pastos, et usurarios, aleatores, et mortuorum spoliatores, et latrones, SS. Q. 118. Art. 8 ob. 4.

spolio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) in gen., *to strip, to deprive of clothing,* used with the *abl.,* (2) *to despoil, deprive, rob,* aliquem or aliquid. — (1), in rebus per hoc quod etiam vestibus spoliatus est, PT. Q. 46. Art. 5 c. — (2), quamvis ex hoc oppressis vel spoliatis per patientiam meritum crescat, SS. Q. 73. Art. 4 ad 3; alio modo quia iniuste lucratur, vel vivis vim inferendo, sicut latrones, vel

mortuos spoliando, vel ab amicis auferendo, sicut aleatores, SS. Q. 118. Art. 8 ad 4; convenientissimum videtur quod ille qui violenter et iniuste detinet aliquid, per superioris potentiam spolietur, PT. Q. 46. Art. 3 ob. 3; ergo videtur convenientissimum fuisse quod Christus diabolum per solam potentiam spoliaret absque sua passione, PT. Q. 46. Art. 3 ob. 3; quarto, quia cum aer non spolietur accidentibus propriis, simul haberet accidentia propria et aliena, PT. Q. 77. Art. 1 c.

spolium, ii, *n.*, in gen., *anything taken from the enemy, booty, prey, spoil.* Et ideo quando filii Israel praecepto Dei tulerunt Aegyptiorum spolia, non fuit furtum, quia hoc eis debebatur ex sententia Dei, PS. Q. 100. Art. 8 ad 3; unde multo minus furtum fuit quod filii Israel tulerunt spolia Aegyptiorum ex praecepto Domini hoc decernentis pro afflictionibus quibus eos sine causa afflixerant, SS. Q. 66. Art. 5 ad 1; si depraedareris aliquem invalidum, et de spoliis eius dares alicui iudici, SS. Q. 86. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 15. Art. 3 (ter); PT. Q. 37. Art. 2 ad 1.

spondeo, ēre, spopondi, sponsum, 2, *v. a.*, *to promise* or *engage in marriage, betroth, to plight one's troth.* Sicut dicit Isidorus, est aliquis sponsus, non quia promittit, sed quia spondet, et sponsores dat, (ob. 1), . . ., et haec promissio dicitur sponsalia a spondendo, . . ., nam ante usum tabularum matrimonii cautiones dabant, quibus spondebant se invicem consentire in iure matrimoniali, (c), . . ., quia ex hoc ipso spondet matrimonii actum, PTS. Q. 43. Art. 1 ad 6. Cf. PTS. Q. 55. Art. 4 ob. 3. — **sponsus**, i, *m.*, *a betrothed man, a bridegroom.* Aliter autem non separarent ab amplexu caelestis sponsi, PS. Q. 89. Art. 1 ad 1; illae enim quae sunt aliis desponsatae, restituendae sunt suis sponsis, SS. Q. 154. Art. 7 ad 3. Cf. PS. Q. 89. Art. 1; SS. Q. 88. Art. 7; PTS. Q. 66. Art. 3 (passim); PTS. Q. 95. Art. 1 (passim). — **sponsa**, ae, *f.*, *a betrothed woman, a bride.* Sicut alia est solemnitas novae militiae, scilicet in quodam apparatu equorum et armorum, et concursu militum, et alia solemnitas nuptiarum, quae consistit in apparatu sponsi et sponsae, SS. Q. 88. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 154. Art. 7 (passim); SS. Q. 154. Art. 10; PT. Q. 29. Art. 2 (ter); PTS. Q. 95. Art. 1 (passim); PTS. Q. 95. Art. 3 (passim); et passim.

sponsa, ae, *f.*, see *spondeo.*

sponsālia, ium, *n.*, *a betrothal, espousal.* Videtur quod tempus septennii non sit convenienter assignatum sponsalibus contrahendis, . . ., sed sponsalia fieri possunt per parentes, utroque illorum ignorante quorum sunt sponsalia, (ob. 1), . . ., ergo etiam ante septennium possunt contrahi sponsalia, (ob. 2), . . ., sponsalia ad matrimonium ordinantur, . . ., ergo nec in sponsalibus septennium utrique assignari debet, (ob. 3), . . ., ex tunc aliqui possunt sponsalia contrahere, . . ., ergo ante illud tempus possunt contrahi sponsalia, (ob. 4), . . ., si aliqui ante septimum annum contrahunt sponsalia, (ob. 5), . . ., septennium est tempus determinatum a iure sponsalibus contrahendis, PTS. Q. 43. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 43. Art. 2 (passim); PTS. Q. 46. Art. 1 (passim); PTS. Q. 55. Art. 4 (passim); PTS. Q. 56. Art. 2; et passim.

sponsālitius, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to betrothal, sponsal.* Secundo, datis arrhis sponsalitiis, ut pecunia, PTS. Q. 43. Art. 1 c.

sponsio, ōnis, *f.*, *a solemn promise* or *engagement* to some performance, *an obligation.* Unde praelatus, si habet impedimentum, propter quod non possit personaliter curae subditorum intendere, suae sponsioni satisfacit, si per alium provideat, SS. Q. 185. Art. 5 ad 2; in matrimonio potest considerari ipsa coniunctio matrimonialis, et actus eius; et a sponsione primi in futurum dicitur sponsus a sponsalibus contractis, per verba de futuro; et a sponsione secundi dicitur aliquis sponsus, etiam quando contractum est matrimonium per verba de praesenti, PTS. Q. 43. Art. 1 ad 6. Cf. PTS. Q. 45. Art. 3; PTS. Q. 55. Art. 4 (ter); PTS. Q. 56. Art. 2; PTS. Q. 59. Art. 1.

sponsor, ōris, *m.*, *a bondsman, surety.* Sicut dicit Isidorus, est aliquis sponsus, non quia promittit, sed quia spondet, et sponsores dat, PTS. Q. 43. Art. 1 ob. 1.

sponsus, i, *m.*, see *spondeo.*

spontāneus, a, um, *adj.*, *from an intrinsic principle, voluntary, spontaneous,* not strictly a synonym of *voluntarius* because reflex actions are spontaneous but involuntary, the opposite of *invitus, coactus,* and *violentus.* Spontaneus vel invitus patiatur, PS. Q. 87. Art. 6 c; nullus eas offerre cogebatur, nisi spontaneus, PS. Q. 102. Art. 3 ad 9; amor benefactoris ad beneficiatum est magis spontaneus, SS. Q. 26. Art. 12 ad 2. Cf. PS. Q. 69. Art. 3; PS. Q. 87. Art. 6 (bis); SS. Q. 15. Art. 1; SS. Q. 25. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 5 (ter); et passim. On **donum spontaneum**, see *donum* under 1; on **generatio spontanea**, see *generatio* under 1; on **voluntas spontanea**, see *voluntas* under 3. — **spontāneē**, *adv.*, *of one's own mind, willingly,* synonym of *sponte,* the opposite of *coacte* and *violenter.* Aliquis spontanee minus periculum subeat, SS. Q. 64. Art. 5 ob. 3; ut invicem se spontanee recipiant, 4 Sent. 27. 1. 2. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 15. Art. 1; PTS. Q. 45. Art. 2.

sponte, *adv.*, *of one's own accord, freely, spontaneously,* synonym of *spontanee,* the opposite of *coacte* and *violenter.* Dicitur aliquis sponte facere illud, ad quod ab extrinseco non inducitur, 2 Anim. 7 b; proprio motu et sponte agunt, ita quod a nullo exteriori moventur, 3 Eth. 4 c; dicuntur quasi sponte nasci, quia producuntur ex terra sine semine, 2 Anim. 7 b; propria sponte perveniunt, PP. Q. 103. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 76. Art. 4 c; SS. Q. 26. Art. 5 ad 3; C. G. 1. 88; C. G. 3. 128; 1 Perih. 8 e; et passim.

spūmōsus, a, um, *adj.*, *full of foam, frothy.* Et ideo non oportet quod ista vis activa habeat aliquod organum in actu, sed fundatur in ipso spiritu incluso in semine, quod est spumosum, ut attestatur eius albedo, PP. Q. 118. Art. 1 ad 3.

spuo, ere, spui, ūtum, 3, *v. n.* and *a.*, *to spit, spit out, spew.* Ignominiam etiam inferebat illi qui nolebat accipere uxorem fratris sui defuncti, quae tollebat calceamentum illius et spuebat in faciem illius, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 10. Cf. PT. Q. 44. Art. 3. — **spūtum**, i, *n.*, *spit, spittle.* Et sic patet quod non subito eum curavit, sed primo quidem imperfecte et per sputum, (ob. 2), . . ., manus enim operationis est ostensiva, sputum sermonis ex ore prolati, PT. Q. 44. Art. 3 ad 2. Cf. PT. Q. 46. Art. 5; PT. Q. 71. Art. 2.

spurcitia, ae, *f.*, *filth, dirt.* Scilicet sanguis contra sanguinis corruptionem oleum ad designandam sanationem morbi, aqua viva ad emundandam spurcitiam, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7.

spurius, i, *m.*, *an illegitimate* or *spurious child, a bastard.* Ergo spurii propter vilitatem originis excludebantur ab Ecclesia, id est, a collegio populi, PS. Q. 105. Art. 3 ad 2; quidam nec legitimi nec naturales, sicut spurii nati de adulterio, PTS. Q. 68. Art. 1 c; sed tamen naturales filii succedere possunt in sexta parte tantum, spurii autem in nulla parte, PTS. Q. 68. Art. 2 c.

spūtum, i, *n.*, see *spuo.*

squālor, ōris, *m.*, *squalor, filthiness.* Unde Augustinus dicit, quod qui in professione christianitatis inusitato squalore et sordibus intentos in se oculos hominum facit, SS. Q. 187. Art. 6 ad 3; quia aliqui martyres aureolam habebunt, in quibus huiusmodi cicatrices non erunt, utpote illi qui sunt submersi, aut famis inedia vel squalore carceris interempti, PTS. Q. 96. Art. 10 c.

squāma, ae, *f.*, *a scale* (of a fish). Similiter etiam quidam pisces non habentes pinnulas et squammas, . . ., in piscibus etiam concessi sunt eis pisces sicciores, quod significatur per hoc quod habent squammas et pinnulas, . . ., similiter etiam in piscibus illi qui habent squammas et pinnulas, . . ., per squammas autem significatur aspera vita, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

stabilio, īre, īvi, ītum, 4, *v. a.*, *to make firm, steadfast*, or *stable*; *to fix, stay, establish*, used *lit.* and *fig.* Unusquisque provisor stabilit opus suum, quantum potest, ne deficiat, PP. Q. 22. Art. 4 ob. 2; cum enim materia perfecte recipit formam, firmiter stabilitur etiam qualitas consequens formam, PP. Q. 67. Art. 3 ad 1; et propter hoc omnes videntes Deum per essentiam, sic in amore Dei stabiliuntur, PP. Q. 94. Art. 1 c; vel potest dici quod est introitus fidei, quia per eam homo intrat ad hoc quod stabiliatur et perficiatur in fide, SS. Q. 17. Art. 7 ad 1; sed sicut sapientes et prophetae consequenter intendentes homines stabilire in observantia legis, SS. Q. 22. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 80. Art. 3; PTS. Q. 80. Art. 4; PTS. Q. 84. Art. 2 (bis).

stabilis, e, *adj.*, *firm, enduring, durable, stable*, used *lit.* and *fig.* Quia sic minor angelus merendo ad superioris angeli gradum posset pertingere, et non essent stabiles distinctiones graduum gloriae, PP. Q. 62. Art. 4 ob. 3; et propter hoc potest dici quod influit in primum coelum quod movetur, non aliquid transiens et adveniens per motum, sed aliquid fixum et stabile, PP. Q. 66. Art. 3 ad 2; intellectus autem est magis stabilis naturae et immobilis, quam materia corporalis, PP. Q. 79. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 103. Art. 1 (bis); PS. Q. 2. Art. 3 (bis); PS. Q. 46. Art. 6 (ter); PS. Q. 104. Art. 3; SS. Q. 26. Art. 8; et passim. — **stābiliter**, *adv.*, *firmly, durably, permanently*. Aqua enim est labiliter fluxa; terra stabiliter fixa, PP. Q. 69. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 116. Art. 4.

stābilitas, ātis, *f.*, *a standing fast* or *firm, steadfastness, firmness, durability, immovability, stability*, used *lit.* and *fig.* De ratione beatitudinis est stabilitas sive confirmatio in bono, PP. Q. 62. Art. 1 a; sed mundus non videtur ad aliquid moveri, sed in se stabilitatem habet, PP. Q. 103. Art. 1 ob. 2; fama non habet stabilitatem, imo falso rumore de facili perditur, . . ., sed beatitudo habet per se stabilitatem et semper, PS. Q. 2. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 67. Art. 5; PS. Q. 69. Art. 2; SS. Q. 70. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 84. Art. 2.

stābiliter, *adv.*, see *stabilis*.

stadium, ii, *n.*, *a stadium*, used *fig.* In caelestibus autem omni personae et aetati ac sexui indiscreta facultate stadium patet, PT. Q. 72. Art. 8 ad 3, in quot.

stāmen, inis, *n.*, *the warp in* the upright loom of the ancients. Per lepram in stamine significantur vitia animae; per lepram vero in subtegmine significantur peccata carnalia, sicut enim stamen est in subtegmine ita anima in corpore, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4.

stanneus, a, um, *adj.*, (stannum) *made of stannum*. Ut calix Domini cum patena, sive et auro omnino, sive ex argento fiat vel saltem stanneus calix habeatur, PT. Q. 83. Art. 3 ad 3, in quot.

stannum, i, *n.*, *tin*. Sicut fel est falsum mel, et stannum est falsum argentum, PP. Q. 17. Art. 1 c; sicut plumbum vel stannum adiungitur argento, ne consumatur per ignem, PP. Q. 119. Art. 1 c; sed ex permixtione plumbi vel stanni, SS. Q. 7. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 83. Art. 3.

stater, ēris, *m.*, = στατήρ, a small silver coin of the Jews, of the value of four drachmae, *a stater*. Et etiam in pisce quem Petrus cepit, et in eo invenit staterem, PT. Q. 44. Art. 4 ad 1.

statim, *adv.*, like our *on the spot, forthwith, straightway, at once, immediately, instantly*. Unde cum etiam voluntas ordinat conceptum mentis ad manifestandum alteri, non statim cognoscitur ab alio, PP. Q. 107. Art. 1 ad 1; statim enim ad imperium rationis manus aut pes movetur ad opus, PS. Q. 58. Art. 2 c; ille qui beneficium dat, non statim se debet exhibere punitorem ingratitudinis, SS. Q. 107. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 3; PS. Q. 67. Art. 4; PS. Q. 86. Art. 2 (bis); SS. Q. 26. Art. 9; SS. Q. 108. Art. 4; PTS. Q. 76. Art. 1; et passim.

statio, ōnis, *f.*, (1) *a station*, a church in Rome in which the procession of the clergy halted on stated days to say prayers, (2) *a standing still*. — (1), quando dat papa indulgentiam, quod pergens ad unam ecclesiam habeat septem annos indulgentiae, cuiusmodi etiam indulgentiae a beato Gregorii in stationibus Romae institutae sunt, PTS. Q. 25. Art. 2 c. — (2), ut patet in statione solis tempore Iosue, PTS. Q. 67. Art. 2 c.

statua, ae, *f.*, *an image, statue*. Sicut cum dicimus quod statua fit ex aere, PP. Q. 45. Art. 1 ob. 3; aliquis autem effectus repraesentat causam quantum ad similitudinem formae eius; sicut ignis generatus ignem generantem; et statua Mercurii, Mercurium, PP. Q. 45. Art. 7 c. Cf. PTS. Q. 79. Art. 2 (passim); PTS. Q. 79. Art. 3 (bis).

statuo, ere, statui, statutum, 3, *v. n.* and *a.*, (1) *corporeally, cause to stand, set forth* persons or things, (2) *fig.*, (a) *to determine*, give a definite direction or bias to, (b) *to establish*, place one on a firm basis, (c) *to institute, cause to be*, (d) *to fix, establish*, (e) *decide* on something, (f) *to establish, constitute, enact, ordain*, (g) *to hold, maintain*, (h) *to order, command, decree, prescribe*, (i) *to appoint* a time. — (1), sed diabolus statuens Christum supra pinnaculum templi, PT. Q. 41. Art. 4 ob. 2; unde et dicitur Matth. XXV, 33, quod statuet oves a dextris, PT. Q. 58. Art. 4 ad 2. — (2) (a), quod in hoc quod oportet proprio sacerdoti confiteri, non arctatur via salutis, sed sufficiens ad salutem via statuitur, PTS. Q. 8. Art. 4 ad 6. — (2) (b), ut se immobiliter in bono statuat, licet sit in potestate eius quod hoc eligat, SS. Q. 137. Art. 4 c; sed deficit non solum a virtutibus theologicis, et prudentia, et iustitia, quae directe statuunt hominem in bono, SS. Q. 136. Art. 2 c. — (2) (c), ergo neque sacramenta debuerunt immutari, ut praeter sacramenta legis naturae alia statuerentur in lege Moysi, PT. Q. 61. Art. 3 ob. 2. — (2) (d), sed hoc contingeret si Ecclesia haberet potestatem statuendi diversum numerum in gradibus impedientibus matrimonium, PTS. Q. 54. Art. 4 ob. 6. Cf. PTS. Q. 50. Art. 1 ad 4. — (2) (e), sed hoc etiam non sufficit quia secundum hoc Ecclesia posset etiam contrarium statuere quod non videtur verum, PTS. Q. 53. Art. 2 c. — (2) (f), non vult et quod continetur sub ordine quem statuit rebus, PP. Q. 25. Art. 5 ad 1; et ideo ad multiplicationem humani generis generationem in humano genere statuit etiam in statu innocentiae, PP. Q. 98. Art. 1 c; illud quod lege statuitur inducitur quasi iustum, PS. Q. 94. Art. 6 ob. 3; leges humanae circa actus singulares hominum statuuntur, PS. Q. 97. Art. 2 ob. 3; et ad eorum observantiam aliqui obligantur, si statuantur auctoritate eorum quorum est condere legem, SS. Q. 87. Art. 1 c. Cf. PS. 96. Art. 6; PS. Q. 107. Art. 2; SS. Q. 88. Art. 10. — (2) (g), nam secundum quod ratio apprehendit bis aliquod unum, statuit illud duo, PP. Q. 13. Art. 7 c. — (2) (h), vel potest dici quod illud verbum inducitur secundum ordinationem cuiusdam Pittaci legislatoris, qui statuit ebrios, si percusserint, amplius puniendos, PS. Q. 76. Art. 4 ad 4; et ideo in lege divina statuitur poena mortis his qui divinum honorem aliis exhibent, SS. Q. 85. Art. 2 c; et ideo immediate ante solemnitatem paschalem Ecclesia statuit esse ieiunandum, SS. Q. 147. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 10. Art. 10 c; SS. Q. 100. Art. 3; SS. Q. 147. Art. 3, 4, and 8. — (2) (i), sacri canones in suscipientibus ordines certum et determinatum tempus statuerunt aetatis, PTS. Q. 39. Art. 2 ob. 1 — **statūtus**, a, um, *P. a.*, (1) *fixed, appointed*. Dubium illud determinatur ex hoc quod alter non comparet tempore statuto ad matrimonium perficiendum, PTS. Q. 43. Art. 3 ad 2. Cf. PTS. Q. 58. Art. 5. — **statūtum**, i, *n.*, *a statute, law, decision, determination*. Et secundum statutum Innocentii IV, SS. Q. 88. Art. 9 ob. 3; sed statuta Ecclesiae sunt de his quae non per se sunt de necessitate salutis, SS. Q. 147. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 98. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 6; PTS. Q. 35. Art. 5; PTS. Q. 60. Art. 2; PTS. Q. 64. Art. 10; et passim.

statūra, ae, *f.*, (*status*, from *sto*; prop. a standing upright, an upright posture; hence), *height* or *size* of the body, *stature*. Sed plantae habent staturam rectam, animalia autem bruta pronam. ergo homo non debuit habere staturam rectam, (ob. 3), . . ., tum etiam ut

frigiditas cerebri temperaret calorem cordis, quem necesse est in homine abundare, ad hoc quod homo sit rectae staturae, (ad 1), . . ., habere staturam rectam conveniens fuit homini propter quatuor, . . ., quia si haberet pronam staturam, . . ., et tamen homo staturam rectam habens maxime distat a plantis, PP. Q. 91. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 36. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 81. Art. 2 (passim); PTS. Q. 83. Art. 1.

status, ūs, *m.*, (1) *stand, standing, standing upright,* (2) *stand-still, standing still,* (3) *condition, state,* (4) *stand, position,* (5) *state,* synonym of *politia* and *republica*. — (1), status proprie loquendo significat quandam positionis differentiam, secundum quam aliquid disponitur secundum modum suae naturae quasi in quadam immobilitate; est enim naturale homini, ut caput eius in superiora tendat et pedes in terra firmentur et cetera membra media convenienti ordine disponatur, quod quidem non accidit, si homo iaceat vel sedeat vel accumbat, sed solum, quando erectus stat, nec rursus stare dicitur, si moveatur, sed quando quiescat, SS. Q. 183. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 183. Art. 1 ob. 3. — (2), nomen status videtur importare immobilitatem, SS. Q. 183. Art. 1 ob. 2; aut procedunt in infinitum, aut est status in eis, 1 Anal. 7 b; in qua supponitur esse status, 1 Anal. 32 e; habet suo modo statum et senectutem, 1 Meteor. 17 b; tertius per motum et statum localem, 2 Anim. 3 c. — (3), etiam in ipsis actionibus humanis dicitur negotium aliquem statum habere secundum ordinem propriae dispositionis cum quadam immobilitate seu quiete, SS. Q. 183. Art. 1 c; cum dicimus aliquos esse in statu perfectionis, accipitur pro condicione, Quod. 3. 6. 17 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 6; PP. Q. 23. Art. 5; SS. Q. 18. Art. 3 (bis); PTS. Q. 34. Art. 1; Quod. 4. 12. 23 ad 2; et passim. On **perfectum secundum statum**, see *perfectus* under 1. — Kinds of *status* in this sense are: (a), **status altior** and **status inferior**, *the higher* and *the lower state.* Cf. C. G. 2. 83. — (b), **status ante resurrectionem** and **status post resurrectionem**, *the state* (of the human soul) *before* and *that after the resurrection of the body.* Status post hanc vitam est duplex: unus quidem ante resurrectionem, quando animae erunt a corporibus separatae; alius autem post resurrectionem, quando animae iterato corporibus suis unientur, PS. Q. 67. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 97. Art. 3. — (c), **status communis** and **status eminens**, *the common* and *the eminent state.* Bonum proportionatum communi statui naturae accidit ut in pluribus, et deficit ab hoc bono ut in paucioribus; sed bonum quod excedit communem statum naturae, invenitur ut in paucioribus et deficit ad hoc bono ut in pluribus, PP. Q. 23. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 94. Art. 1; PS. Q. 19. Art. 10; PS. Q. 65. Art. 1 ad 1; PS. Q. 68. Art. 2 ob. 1; SS. Q. 147. Art. 1; et passim. — (d), **status corruptionis** and **status generationis**, *the state of corruption* and *that of coming into being* or *originating.* Eo quod status generationis et corruptionis non durat in infinitum, PT. Q. 10. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 100. Art. 2; PTS. Q. 91. Art. 5; PTS. Q. 97. Art. 7; C. G. 4. 97. — (e), **status creationis**, *the state of creation* or *of being created.* Cf. 2 Sent. 10. 1 ad 2. — (f), **status culpae** and **status peccati**, *the state of guilt* and *that of sin.* Ita et de statu culpae assumpsit necessitatem subiacendi poenalitatibus huius vitae, PT. Q. 13. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 109. Art. 7 (bis); PS. Q. 113. Art. 2 ob. 1 and Art. 5 c; PS. Q. 114. Art. 2; SS. Q. 168. Art. 3 (bis); Rom. 6. 4; Eph. 2. 1; et passim. — (g), **status demerendi** and **status merendi seu meriti**, the *state of demerit* or *of acquiring demerit* and *the state of merit* or *of acquiring merit.* Gratia vero habet duplicem statum, scilicet imperfectum, qui est status merendi, et perfectum, qui est status gloriae consummatae, PP. Q. 109. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 94. Art. 1 ad 2; PS. Q. 93. Art. 6; SS. Q. 13. Art. 4; C. G. 4. 91; Verit. 29. 6 ad 6; et passim. — (h), **status eminens**, see *status communis.* — (i), **status finalis seu futurae beatitudinis**, *the state of final* or *future happiness.* Unde (homo) non est positus a principio in caelo empyreo, sed illuc transferendus erat in statu finalis beatitudinis, PP. Q. 102. Art. 2 ad 1. Cf. C. G. 4. 83. — (j), **status futurus** and **status praesens seu praesentis seu istius vitae**, *the future* and *the present state* or *the state of men in the future* and *in the present* or *this life.* Intellectus humanus secundum praesentem statum non potest intelligere nisi convertendo se ad phantasmata, PP. Q. 111. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 85. Art. 8 c; PS. Q. 68. Art. 6 ad 1 and 2; PS. Q. 106. Art. 4 c; C. G. 1. 5; C. G. 3. 48; et passim. — (k), **status generationis**, see *status corruptionis.* — (l), **status gloriae seu gloriae consummatae** and **status miseriae**, *the state of consummate glory in heaven* and *that of misery.* Satis probabile est quod caelum empyreum, secundum quosdam, cum sit ordinatum ad statum gloriae, non habet influentiam in inferiora corpora, quae sunt sub alio ordine, utpote ordinata ad naturalem rerum decursum, PP. Q. 66. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 1 ad 3; PP. Q. 109. Art. 1 c; PS. Q. 67. Art. 4 ob. 1; PT. Q. 13. Art. 3 ad 2; PT. Q. 61. Art. 4 ad 1; 4 Sent. 24. 1. 1. 1 a; et passim. — (m), **status gratiae seu iustitiae seu rectitudinis** and **status malitiae**, *the state of sanctifying grace* or *of justice* or *of moral righteousness* and *that of moral depravity* or *corruption.* Ergo etiam daemones a statu malitiae possunt redire ad statum iustitiae, PP. Q. 64. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 23. Art. 6 ad 1; PS. Q. 113. Art. 2 ob. 1 and 5 c; C. G. 3. 158; C. G. 4. 71; Rom. 6. 4; et passim. — (n), **status imperfectus** and **status perfectus**, *the imperfect* and *the perfect state.* Gratia vero habet duplicem statum, scilicet imperfectum, qui est status merendi, et perfectum, qui est status gloriae consummatae, PP. Q. 109. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 94. Art. 3 (ter); SS. Q. 24. Art. 12 ad 1; SS. Q. 134. Art. 2; SS. Q. 184. Art. 8 (ter); PT. Q. 46. Art. 9; et passim. — (o), **status incorruptionis**, *the state of incorruption.* Cf. C. G. 4. 86 and 97. — (p). **status inferior**, see *status altior.* — (q), **status innocentiae** and **status post peccatum**, *the state of innocence* or *before original sin* and *that after sin.* Alio modo distinguitur status animae secundum integritatem et corruptionem, servato eodem modo essendi secundum naturam, et sic status innocentiae distinguitur a statu hominis post peccatum. anima enim hominis in statu innocentiae erat corpori perficiendo et gubernando accommodata, sicut et nunc, PP. Q. 94. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 62. Art. 1 ad 1; PP. Q. 94. Art. 2 c; PS. Q. 113. Art. 2 ob. 1; SS. Q. 164. Art. 2 c; PT. Q. 13. Art. 3 ad 2; Eph. 5. 9; et passim. — (r), **status integritatis naturae seu naturae integrae** and **status naturae corruptae**, *the state in which sense appetites were subject to reason* or *of unimpaired human nature*, i.e., *before the Fall*, and *that of corrupted nature as now.* Hominis sine gratia status considerari potest, . . .: unus quidem naturae integrae, qualis fuit in Adam ante peccatum; alius autem naturae corruptae, sicut est in nobis ante reparationem gratiae, PS. Q. 114. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 2 c; SS. Q. 164. Art. 2 c; PT. Q. 84. Art. 6 (bis); Mal. 3. 1 c; et passim. — (s), **status istius vitae**, see *status futurus.* — (t), **status iustitiae**, see *status gratiae.* — (u), **status legis naturae, status legis veteris**, and **status legis novae**, *the state of nature, that of the old and that of the new law* or *the state of the human world under the natural law alone, that under the Mosaic Law* and *that under the law of Christ.* Et ideo sicut in statu legis naturae homines nulla lege exterius data, sed solo interiori instinctu movebantur ad Deum colendum, ita etiam ex interiori instinctu determinabatur eis quibus rebus sensibilibus ad Dei cultum uterentur, PT. Q. 60. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 106. Art. 4 c; PT. Q. 60. Art. 5 ob. 3; PT. Q. 61. Art. 4 ad 1. — (v), **status malitiae**, see *status gratiae.* — (w), **status merendi seu meriti**, see *status demerendi.* — (x), **status meriti**, see *status demerendi.* — (y), **status militiae seu pugnae** and **status recipiendi praemium vel poenam**, *the state of military service* or *of battle* and *the state of receiving reward* or *punishment.* Etiam daemones a statu malitiae possunt redire ad statum iustitiae, PP. Q. 64. Art. 2 ob. 2. Cf. C. G. 4. 92. — (z), **status miseriae**, see *status gratiae.* — (a^2), **status mundi**, *the state of the world*, by which is to be understood the entire visible world and the human world. De statu mundi et

resurgentium post iudicium, PTS. Q. 87 pr. Cf. PS. Q. 106. Art. 4 c; 4 Sent. 4. 3. 1. 1 c and 40. Exp. — (b²), **status mutabilis,** *the changeable* or *transient state.* Cf. C. G. 4. 95. — (c²), **status naturae,** *the state of nature,* by which is to be understood the state of the nature and of the essence of a thing and the natural state of all things. Cum igitur beatitudo aeterna in visione Dei consistens excedat communem statum naturae, PP. Q. 23. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 62. Art. 5; PP. Q. 106. Art. 1; SS. Q. 129. Art. 8; SS. Q. 184. Art. 4; 4 Sent. 24. 1. 1. 1 a; et passim. — (d²), **status naturae conditae seu status primae conditionis,** *the state of created nature* or *that of the first creation of being,* i.e., the state of the nature of a being as it was given him at his first creation. Quia etiam in statu naturae conditae sibi invicem loqui poterant, PP. Q. 107. Art. 1 ad 3; quod in statu primae conditionis non erat auditus ab homine exterius loquente, SS. Q. 5. Art. 1 ad 2. Cf. Mal. 3. 1 ad 9. — (e²), **status naturae corruptae** and **status naturae integrae,** see *status integritatis naturae.* — (f²), **status patriae** and **status viae seu viatoris,** *the state in the heavenly fatherland* and *that on earth* or *of pilgrimage there.* Ecclesia, secundum statum viae, est congregatio fidelium; sed, secundum statum patriae, est congregatio comprehendentium, PT. Q. 8. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 11 c; PS. Q. 68. Art. 6 ob. 2; PT. Q. 7. Art. 10 (bis); Mal. 16. 5 ob. 3; Verit. 29. 6 ad 5; et passim. — (g²), **status peccati,** see *status culpae.* — (h²), **status perfectus,** see *status imperfectus.* — (i²), **status poenae** and **status praemii,** *the state of punishment* and *that of reward.* Sed homo non fuit conditus in statu praemii, sed ut praemium mereretur, PP. Q. 97. Art. 1 ob. 4. Cf. Mal. 16. 5 ob. 3. — (j²), **status post peccatum,** see *status innocentiae.* — (k²), **status post resurrectionem,** see *status ante resurrectionem.* — (l²), **status praemii,** see *status poenae.* — (m²), **status praesens seu praesentis vitae,** see *status futurus.* — (n²), **status primae condicionis,** see *status naturae conditae.* — (o²), **status pugnae,** see *status militiae.* — (p²), **status recipiendi praemium vel poenam,** see *status militiae.* — (q²), **status rectitudinis,** see *status gratiae.* — (r²), **status resurgentium seu resurrectionis,** *the state of resurrection* or *that of man at his resurrection from the dead.* In illo ergo resurrectionis statu erunt vires irrationales in organis corporis, sicut et nunc, PS. Q. 67. Art. 1 ad 3. Cf. C. G. 4. 83. — (s²), **status viae,** see *status patriae.* — (t²), **status virtutis,** *the state of virtue.* Non enim intendit natura solum generationem prolis, sed etiam traductionem et promotionem usque ad perfectum statum hominis inquantum homo est, qui est virtutis status, PTS. Q. 41. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 2; SS. Q. 130. Art. 1; SS. Q. 141. Art. 4; SS. Q. 153. Art. 2 (bis); C. G. 3. 132 and 133; et passim. — (4), circa homines ea quae de facili circa eos variantur et extrinseca sunt non constituunt statum; puta quod aliquis sit dives vel pauper, in dignitate constitutus vel plebeius, vel si quid aliud sit huiusmodi, unde et in iure civili dicitur quod ei qui a senatu removetur magis dignitas quam status aufertur; sed solum id videtur ad statum hominis pertinere, quod respicit obligationem personae hominis, prout scilicet aliquis est sui iuris vel alieni, et hoc non ex aliqua causa levi vel de facili mutabili, sed ex aliquo permanente, et hoc est quod pertinet ad rationem libertatis vel servitutis, unde status pertinet proprie ad libertatem vel servitutem sive in spiritualibus sive in civilibus, SS. Q. 183. Art. 1 c; officium dicitur per comparationem ad actum, gradus autem dicitur secundum ordinem superioritatis et inferioritatis, sed ad statum requiritur immobilitas in eo, quod pertinet ad condicionem personae, SS. Q. 183. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 184. Art. 4 (passim); SS. Q. 184. Art. 5 (passim); SS. Q. 186. Art. 9; PT. Q. 34. Art. 1; et passim. On **perfectum secundum statum,** see *perfectus* under 1. — Kinds of *status* in this sense are: (a), **status clericalis seu clericorum, status curatorum,** and **status monasticus seu monachorum,** *the clerical, the parochial,* and *the monastic state.* Videtur quod illi qui sunt in statu clericali, sint perfectiores religiosis, (ob. 3), . . ., sed de statu monastico transire licet ad officium presbyteri curam habentis, SS. Q. 184. Art. 8 ob. 4. Cf. SS. Q. 88. Art. 11; SS. Q. 186. Art. 7; SS. Q. 188. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 8; Perf. 20; et passim. — (b), **status coniugalis seu matrimonii, status vidualis,** and **status virginalis,** *the married state, the widow's state, the virgin's state.* Cf. Perf. 24; 2 Cant. 8; 1 Cor. 7. 8. — (c), **status curatorum,** see *status clericalis.* — (d), **status episcopalis seu episcoporum seu pontificalis seu praelationis seu praelatorum,** *the episcopal state and that of ecclesiastical prelates.* Nulli licet a maiori statu ad minorem transire; hoc enim esset retro aspicere. sed potest aliquis a statu religionis transire ad statum episcopalem, . . ., ergo status episcoporum est perfectior quam status religiosorum, SS. Q. 184. Art. 7 a. Cf. SS. Q. 184. Art. 7 (passim); SS. Q. 185. Art. 4 (passim); SS. Q. 186. Art. 3 (bis); Virt. 2. 11 ob. 6; Perf. 17. 19 and 23; et passim. — (e), **status libertatis** and **status servitutis,** *the state of freedom* and *that of slavery.* Christus venerat nos in statum libertatis reducere de statu servitutis, PT. Q. 35. Art. 8 ad 1. Cf. SS. Q. 184. Art. 4 c. — (f), **status maior** and **status minor,** *the higher* and *the lower state of perfection.* Non licet de statu maiori ad minorem transire, SS. Q. 184. Art. 8 ob. 4. Cf. SS. Q. 184. Art. 7. — (g), **status matrimonii,** see *status coniugalis.* — (h), **status minor,** see *status maior.* — (i), **status monachorum,** see *status clericalis.* — (j), **status monasticus,** see *status clericalis.* — (k), **status perfectionis,** *the state of perfection.* Utrum quicumque est perfectus sit in statu perfectionis; utrum praelati et religiosi specialiter sint in statu perfectionis; utrum omnes praelati sint in statu perfectionis, SS. Q. 184 pr.; non dicuntur habere statum perfectionis, nisi qui se ex solemni professione ad huiusmodi obligant, Quodl. 1. 7. 14 ad 2. Cf. SS. Q. 183. Art. 4 c; SS. Q. 184. Art. 4 c and Art. 5 c; C. G. 3. 130; 4 Sent. 4. 3. 3. 2 ad 3; Quodl. 1. 7. 14 ad 2; Quodl. 3. 6. 17 c; et passim. — (l), **status plebanorum seu saecularum** and **status religionis seu religiosorum,** *the laic* or *secular state* and *the religious state.* Illi qui a statu religionis assumuntur ad curam animarum, cum prius essent in sacris ordinibus constituti, assequuntur aliquid quod prius non habebant, scilicet officium curae; non autem deponunt quod prius habebant, scilicet religionis statum, SS. Q. 184. Art. 8 ad 4. Cf. SS. Q. 184. Art. 7 a; SS. Q. 184. Art. 8 ob. 6; SS. Q. 186 pr.; SS. Q. 186. Art. 3 c and Art. 7 c; Virt. 2. 11 ob. 6; Quodl. 3. 5. 13 c and 6. 17 a; Quodl. 4. 12. 23 ad 18; Perf. 17 and 20; et passim. — (m), **status pontificalis,** see *status episcopalis.* — (n), **status praelationis,** see *status episcopalis.* — (o), **status praelatorum,** see *status episcopalis.* — (p), **status religionis,** see *status plebanorum.* — (q), **status religiosorum,** see *status plebanorum.* — (r), **status saecularium,** see *status plebanorum.* — (s), **status servitutis,** see *status libertatis.* — (t), **status supererogationis,** *the state of supererogation* or *that state in which more is accomplished than is demanded,* i.e., the state of perfection. Cf. 4 Sent. 4. 3. 3. 2 ad 3. — (u), **status vidualis,** see *status coniugalis.* — (v), **status virginalis,** see *status coniugalis.* — (5), nam iudex habet curam boni communis, quod est iustitia; et ideo vult occisionem latronis, quae habet rationem boni secundum relationem ad statum communem, SS. Q. 19. Art. 10 c. — Kinds of *status* in this sense are: (a), **status optimatum,** *the aristocracy,* in quo pauci virtuosi principantur, 6 Pol. 4 a. Cf. 3 Pol. 6 c; 6 Pol. 4 a. — (b), **status paucorum,** *oligarchy.* Cf. 3 Pol. 5 b and 6 d; 6 Pol. 1 c, 2 a, 6 a and b. — (c), **status popularis,** *democracy,* in quo multitudo agricolarum, vel opificum vel ministrorum principantur, 6 Pol. 1 h. Cf. 3 Pol. 5 b and 6 d; 6 Pol. 1 a, d, and f-i; 6 Pol. 2 a-m.

statutum, i, *n.,* see *statuo.*

stella, ae, *f., a star.* Potest enim impediri quod aliqua stella non inducat suum effectum, PP. Q. 19. Art. 6 c; multae stellae secundum astrologos sunt luna maiores, (ob. 5), . . ., stellae fixae sunt in orbibus, PP. Q. 70. Art. 1 ad 3; in hoc secutus quodammodo opinionem antiquorum philosophorum, qui posuerunt animas redire ad compares stellas, PTS. Q. 97. Art. 5 c. Cf. PP. Q.

68. Art. 2; PP. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 7; PT. Q. 36. Art. 7 (passim); PT. Q. 44. Art. 2; et passim.

Stephanus, i, *m.*, (1) *Stephen*, one of the seven deacons, (2) Stephen V, Pope. He is quoted on the question of superstitious observances, and against extorting confession. — (1), dicitur etiam Act. VI, 8: Stephanus plenus gratia et fortitudine, (ob. 1), . . ., et similiter Stephanus dicitur plenus gratia, quia habebat gratiam sufficientem ad hoc quod esset idoneus minister et testis Dei, PT. Q. 7. Art. 10 ad 1. Cf. PS. Q. 97. Art. 3; PT. Q. 47. Art. 4; PT. Q. 58. Art. 1 (bis); PTS. Q. 96. Art. 6. — (2), unde 2, quaest. V; decreto Stephani papae V dicitur, SS. Q. 95. Art. 8 ad 3. Cf. PT. Q. 80. Art. 6.

stercus, oris, *m.*, *dung, excrement.* Charadrius autem, quae est avis garrula, significat loquaces; upupa autem, quae nidificat in stercoribus et foetenti pascitur fimo, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; et ecce multi fratres tui filii Abrahae amicti sunt stercore, SS. Q. 189. Art. 1 ad 1.

sterilis, e, *adj.*, (1) *sterile, barren,* (2) *sterile*, incapable of, or unfitted for reproduction. — (1), anima peccatorum ariditate sterilis fecundatur per baptismum, PT. Q. 69. Art. 5 a. — (2), sicut qui scit omnem mulam esse sterilem, scit hoc animal esse sterile, PS. Q. 77. Art. 2 ob. 4; ob hoc multae steriles pepererunt, . . ., et ideo conceptus Elisabeth sterilis inducitur, PT. Q. 30. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 96. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 5; PTS. Q. 64. Art. 3 (passim); PTS. Q. 96. Art. 5.

sterilitas, ātis, *f.*, *barrenness, sterility.* Maledicta terra in opere tuo, ut scilicet per eius sterilitatem homo puniretur, SS. Q. 76. Art. 2 c; primo quidem per terrae sterilitatem cum dicitur, (c), . . ., si autem aliqua non concipit neque parit, patitur sterilitatis defectus, quae praeponderat poenis praedictis, SS. Q. 164. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 28. Art. 4; PTS. Q. 43. Art. 1.

sterno, ere, strāvi, strātum, 3, *v. a.*, *overthrow, prostrate.* Dicit Augustinus: una vox tantam turbam odiis ferocem, armisque terribilem sine telo ullo percussit, repulit, stravit, PT. Q. 44. Art. 3 ad 1.

sternūtātio, ōnis, *f.*, *a sneezing, sternutation.* Si vero motus vel voces avium, seu quorumcumque animalium, sive per sternutationes hominum vel membrorum saltus, SS. Q. 95. Art. 3 c.

sternuto, āre, āvi, 1, *v. freq. n.*, *to sneeze.* Augustinus dicit quod ad pacta cum daemonibus inita pertinent millia inanium observationum, . . ., redire ad lectum, si quis cum se calceat, sternutaverit, SS. Q. 96. Art. 3 a.

sterquilīnium, ii, *n.*, *a cess-pool.* Sed si quis proiceret corpus Christi in lutum vel sterquilinium, gravissimum reputaretur eius peccatum, PT. Q. 80. Art. 5 ob. 3.

stilla, ae, *f.*, *a drop.* Si autem super altare stillaverit calix, sorbeat minister stillam, et tribus diebus poeniteat; si super linteum altaris, et ad aliud stilla pervenerit, quatuor diebus poeniteat, . . ., si usque ad quartum, viginti diebus poeniteat; et linteamina quae stilla tetigerit, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7.

stillātio, ōnis, *f.*, *a dropping down, falling in drops.* Sed et ipsa terra simile beneficium sentiebat, decurrentis de latere sanguinis stillatione mundata, PT. Q. 46. Art. 4 c, in quot.

stillo, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, *to drop, fall, drip, trickle.* Si per negligentiam aliquid de sanguine stillaverit in tabulam quae terrae adhaeret lingua lambetur, et tabula radetur, . . ., si super altare stillaverit calix, sorbeat minister stillam, et tribus diebus poeniteat, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7.

stimulo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to stimulate to any action.* Quia qui maiori concupiscentia stimulatus peccat, PS. Q. 73. Art. 6 ad 2; unde versus: collige, sustenta, stimula, vaga, morbida, lenta, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

stimulus, i, *m.*, (1) *lit.*, *a goad, spur,* (2) *fig.*, (a) *a sting, torment,* (b) *an incentive.* — (1), et pungere lentos quod significat stimulus in pede baculi, PTS. Q. 40. Art. 7 c. — (2) (a), irae stimulis accensum cor palpitat, corpus tremit, lingua se praepedit, facies ignescit, PS. Q. 48. Art. 2 c; sicut Paulus non est exauditus petens a se removeri simulum carnis, (ob. 2), . . ., et propter hoc etiam Paulus non fuit exauditus petens amoveri stimulum carnis, SS. Q. 83. Art. 15 ad 2. Cf. SS. Q. 158. Art. 4, in quot.; PT. Q. 27. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 4 ad 3. — (2) (b), et sine ardore et illecebroso stimulo, cum tranquillitate animi et corporis, PP. Q. 98. Art. 2 c, in quot.

stipendium, ii, *n.*, *pay, stipend, salary*, use *lit.* and *fig.* Dicit Glossa: posset recte dicere: stipendium iustitiae vita aeterna, PS. Q. 114. 3 ob. 2; quibus proprium stipendium sufficere praecepit, militare non prohibuit, SS. Q. 40. Art. 1 a, in quot.; apostolus enim seminans spiritualia temporalia stipendia non accepit, SS. Q. 43. Art. 8 ob. 5; quia redditus quos habent, sunt quasi stipendia ad hoc instituta, SS. Q. 62. Art. 7 c; sacerdos non accipit pecuniam quasi pretium consecrationis Eucharistiae, aut Missae decantandae hoc enim esset simoniacum, sed quasi stipendium suae sustentationis, (ad 2), . . ., si vero exigantur quasi quaedam stipendia per consuetudinem approbata, non est simonia, SS. Q. 100. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 71. Art. 4 (passim); SS. Q. 87. Art. 1 (bis); SS. Q. 185. Art. 6; SS. Q. 185. Art. 7.

stipes, itis, *m.*, (1) *lit.*, *a log, stock, post, trunk* of a tree, (2) *stock, ancestor.* — (1), utrum scilicet in radice, vel in stipite, vel in fructu, PP. Q. 69. Art. 2 c; ipse stipes significat baculi, et pungere lentos, quod significat stimulus in pede baculi, PTS. Q. 40. Art. 7 c. — (2), consanguinitas est vinculum ab eodem stipite descendentium, . . ., omnes enim homines ab eodem stipite carnali propagatione descendunt, (ob. 1), . . ., sed eorum qui descendunt ab uno stipite, (ob. 2), . . ., et ideo non oportet accipere stipitem remotum in definitione consanguinitatis, PTS. Q. 54. Art. 1 ad 1. Cf. PTS. Q. 54. Art. 2.

stips, stipis, *f.*, *an alms.* Commendat Fabiolam de hoc quod optabat, ut suis divitiis pariter effusio pro Christo, stipes acciperet, SS. Q. 187. Art. 5 c.

stipula, ae, *f.*, *dim.*, of the stalks of grain left behind in reaping, *straw, stubble.* Videtur quod inconvenienter peccata venialia per lignum, foenum, et stipulam designentur. lignum enim, foenum et stipula dicuntur superaedificari spirituali fundamento, . . ., ergo peccata venialia non convenienter designantur per lignum, foenum et stipulam, (ob. 1), . . ., ille qui aedificat lignum, foenum et stipulam, sic salvus erit quasi per ignem, . . ., ergo inconvenienter per lignum, foenum et stipulam peccata venialia designantur, (ob. 2), . . ., et alii qui aedificant lignum, foenum et stipulam, PS. Q. 89. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 89. Art. 2 (passim); SS. Q. 118. Art. 4; PTS. Q. 70. Art. 4; PTS. Q. 89. Art. 6.

stirps, pis, *f.*, also *m.*, of persons, *a stem, stock, race, family, lineage.* Unde per filios Dei intelliguntur filii Seth, qui boni erant; filias autem hominum nominat Scriptura eas quae natae de stirpe Cain, PP. Q. 51. Art. 3 ad 6; videtur quod non fuerit conveniens ut Filius Dei naturam humanam assumeret ex stirpe Adae, . . ., si non assumpsisset naturam humanam ex stirpe peccatoris. ergo videtur quod non debuerit de stirpe Adae naturam humanam assumere, (ob. 1), . . ., debuit eam magis assumere ex gentibus quam ex stirpe Abrahae, PT. Q. 4. Art. 6 ob. 3. Cf. PT. Q. 22. Art. 1; PT. Q. 29. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 2 (passim); PT. Q. 31. Art. 3; et passim.

sto, āre, steti, statum, 1, *v. n.*, (1) *lit.*, (a) *to stand*, in opposition to sitting, walking, or lying prostrate, *to stand still, stand upright, remain standing,* (b) of things, *to stand, to stand firm* or *immovable; to remain, continue,* (2) *fig.*, (a) *to stand still, cease activity,* (b) *to persist, stand steadfast,* (c) *to stand, hold, to conform to* fact or truth,

(d), *to fall under, be subordinate to* in the way of classification, (e) *to stand, coexist, exist* at the same time, (f) of time, *to stand still*, (g) *to stand for, represent*. — (1) (a), sicut dicitur sedens, propter suam immobilitatem et auctoritatem; et stans, propter suam fortitudinem ad debellandum omne quod adversatur ei, PP. Q. 3. Art. 1 ad 4; status enim a stando dicitur. sed stare dicitur aliquis ratione rectitudinis, (ob. 1), . . ., nam ex hoc aliquis stat quod in altum erigitur, (ob. 3), . . ., unde in aliis animalibus non requiritur rectitudo, ad hoc quod stare dicantur; nec etiam homines stare dicuntur, (ad 1), . . ., nam etiam sedens vel iacens quiescit, qui tamen non dicitur stare, SS. Q. 183. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 36. Art. 7 c; PT. Q. 44. Art. 3, in quot.; PT. Q. 55. Art. 6; PT. Q. 58. Art. 1 (bis); PT. Q. 59. Art. 4; PTS. Q. 57. Art. 2. — (1) (b), aquae enim stantes, . . ., dicuntur mortuae, PP. Q. 18. Art. 1 ad 3; per templum vero quod erat fixum et stans, significatur status futurae vitae, PS. Q. 102. Art. 4 ad 2; maiora miracula facta sunt per Iosue, qui fecit stare solem et lumen, SS. Q. 174. Art. 4 ob. 2. Cf. PS. Q. 111. Art. 4 c; PT. Q. 36. Art. 7 c; PTS. Q. 97. Art. 7; PTS. Q. 99. Art. 3; et passim. — (2) (a), in via Dei retrocedere est, SS. Q. 24. Art. 6 ob. 3, in quot. — (2) (b), quandoque enim significat habitum montis, per quem homo firmiter stat, PS. Q. 109. Art. 10 c. Cf. SS. Q. 124. Art. 1. — (2) (c), sed hoc non potest stare propter duo, PP. Q. 47. Art. 1 c; sed haec positio stare non potest propter tria, PT. Q. 5. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 88. Art. 1; PP. Q. 116. Art. 1; PS. Q. 110. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 78. Art. 5. — (2) (d), in quantum stat sub actu sciendi, PP. Q. 14. Art. 13 ad 3. — (2) (e), privatio illius accidentis non potest stare cum subiecto, PP. Q. 9. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 19. Art. 6 c. — (2) (f), quod nunc stans dicitur facere aeternitatem, secundum nostram apprehensionem, . . ., ita causatur in nobis apprehensio, aeternitatis, inquantum apprehendimus nunc stans, PP. Q. 10. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 89. Art. 6. — (2) (g), si vero stat pro substantia secunda falso additur, PP. Q. 29. Art. 1 ob. 2; unde potest stare in divinis et pro substantia et pro relatione, PP. Q. 30. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 39. Art. 6 ad 1.

Stoicus, i, *m.*, *a Stoic philosopher, a Stoic*. Plato non posuit omnes delectationes esse malas, sicut stoici, PS. Q. 34. Art. 3 c; et secundum hoc bene dixerunt Stoici, ut Simplicius dicit, PS. Q. 56. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 73. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 10 (passim); SS. Q. 125. Art. 4; PT. Q. 15. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 6; et passim.

stola, ae, *f.*, (1) *a robe*, (2) *a stole, a vestment* consisting of a long narrow band, esp. of silk, worn around the neck and falling over the shoulders. — (1), sed contra est quod, . . ., pater mandavit quod filius poenitens indueretur stola prima, (a), . . ., cui poenitenti pater iussit restitui stolam primam et annulum, et calceamenta, PT. Q. 89. Art. 3 c. — (2), sed diaconus habet amplius stolam in sinistro humero, in signum quod applicatur in ministerium in ipsis sacramentis, . . ., sed sacerdoti in utroque humero ponitur stola, . . ., quo stola ligatur cum alba, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

stoliditas, ātis, *f.*, *dullness, obtuseness, stupidity, stolidity*. Unde patet quod esse impavidum est vitiosum, sive causetur ex defectu amoris, sive causetur ex elatione animi, sive causetur ex stoliditate, SS. Q. 126. Art. 1 c.

Strabus, i, *m.*, *Strabo* Walafred, (809-849). He was a pupil of Hraban, and a child of humble parents who devoted himself from his earliest years to the church. Having received his first training in the Monastery of Reichenau under Jatto and Wettin he became the common authority on the sense of Holy Scripture, by his *Glossa*. Ut Strabus dicit in Glossa ord. in princ. Genesis, PTS. Q. 69. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 61. Art. 4; PP. Q. 66. Art. 3 (passim); PP. Q. 68. Art. 1; PP. Q. 68. Art. 2; PP. Q. 113. Art. 7.

strangulātus, a, um, *P. a.*, *suffocated, choked, strangled*. Et propter hoc etiam prohibitum est eis comedere animalia suffocata vel strangulata, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

stratāgēma, atis, *n.*, *a stratagem, a piece of generalship*. Ut patet in lib. Stratagematum Francorum, SS. Q. 40. Art. 3 c.

strēnuē, *adv.*, see *strenuus*.

strēnuitas, ātis, *f.*, *nimbleness, briskness, vivacity, activity*. Magnificentiae autem addit andragathiam, quasi virilem bonitatem, quae apud nos strenuitas potest dici, . . ., sed etiam cum quadam virili prudentia et sollicitudine ea exequatur, quod pertinet ad andragathiam sive strenuitatem, SS. Q. 128. Art. 1 ad 6.

strēnuus, a, um, *adj.*, *strenuous, vigorous, active*. Primo quidem modo ex parte acceptionis, movendo ad ipsam acceptionem, quod quidem fit praecipiendo, consulendo, consentiendo expresse, et laudando aliquem quasi strenuum de hoc quod aliena accepit, SS. Q. 62. Art. 7 c. — **strēnuē**, *adv.*, *briskly, promptly, quickly, strenuously*. Chrysostomus dicit quod viventibus aliis hominibus, his scilicet qui egerunt strenue, arrident propria gesta, PT. Q. 51. Art. 3 c.

strepitus, ūs, *m.*, (1) *lit.*, *a rattling, clattering*, (2) *fig.*, *noise*. — (1), sed contra est quod Tullius dicit, quod timorem sequitur tremor, et pallor, et dentium sequitur tremor, et pallor, et dentium strepitus, (a) . . ., unde et strepitus dentium sequitur, PS. Q. 44. Art. 3 ad 3. — (2), si tamen qui corripitur filius est promissionis, ut strepitu correptionis forinsecus insonante ac flagellante, PS. Q. 109. Art. 8 ad 2.

strictē, *adv.*, see *strictus*.

strictus, a, um, *P. a.*, (1) *narrow, tight*, (2) *strict, exact, precise, rigid* in interpretation. — (1), habet etiam tunicam strictam, PTS. Q. 40. Art. 7 c. — (2), et quia natura contra rationem dividitur, a qua homo est homo, ideo strictissimo modo accipiendo ius naturale, PTS. Q. 65. Art. 1 ad 4. — **strictē**, *adv.*, *strictly, accurately*, ad primum ergo dicendum quod comprehensio dicitur dupliciter; uno modo stricte et proprie, PP. Q. 12. Art. 7 ad 1. Cf. PS. Q. 85. Art. 3; SS. Q. 79. Art. 4; SS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 155. Art. 2.

strīdor, ōris, *m.*, *a gnashing* of the teeth. Color quippe pallore afficitur, oculi deprimuntur, mens accenditur, membra frigescunt, fit in cogitatione rabies, in dentibus stridor, SS. Q. 36. Art. 2 ob. 4.

structūra, ae, *f.*, *structure, arrangement, order*, used *fig*. In quatuor virtutibus tota boni operis structura consurgit, PS. Q. 61. Art. 2 a, in quot. Cf. SS. Q. 58. Art. 3.

strūthio, ōnis, *m.*, *an ostrich*. Per struthionem, qui cum sit avis, volare non potest, sed semper est circa terram, significantur Deo militantes, et se negotiis saecularibus implicantes, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 75. Art. 2.

studeo, ēre, ui, 2, *v. a.* and *n.*, (1) in gen., *to be eager* or *zealous, to take pains about, be diligent in, anxious about, busy one's self with, strive after, to apply one's self to* or *pursue* some course of action, etc.; *to desire, wish*, etc., (2) *to apply one's self to learning, to study, be diligent in study*. — (1), haec igitur et alia huiusmodi evitare studentes, PP. prol.; id in quo maxime studemus, reputamus esse bonum nostrum, PS. Q. 47. Art. 1 ad 3; ut etiam si qui fideles fidem formatam non habent, ad hanc formam pertingere studeant, SS. Q. 1. Art. 9 ad 3; nullus enim, nisi insanus, studet se aequare vel praeferre in gloria his qui sunt multo eo maiores, SS. Q. 36. Art. 1 ad 2; et circa hos maxime studet magnificus, SS. Q. 134. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 134. Art. 3 ad 3; SS. Q. 161. Art. 5; SS. Q. 179. Art. 2; PT. Q. 84. Art. 5. — (2), videtur quod non sit instituenda aliqua religio ad studendum, (ob. 1), . . ., ergo videtur quod nulla religio debeat institui ad studendum, SS. Q. 188. Art. 5 ob. 2. Cf. PS. Q. 47. Art. 1 (bis); SS. Q. 166. Art. 2 ob. 3; SS. Q. 167. Art. 1 (ter); SS. Q. 186. Art. 2.

studiōsitas, ātis, *f.*, *desire for knowledge, studiousness, diligence*. Secundum autem est desiderium eorum, quae pertinent ad cognitionem, et hoc moderatur studiositas, quae opponitur curiositati,

SS. Q. 160. Art. 2 c; studiositas proprie dicitur circa cognitionem, SS. Q. 166. Art. 1 c; consequens est quod studiositas sit pars potentialis temperantiae sicut virtus secundarie ei adiuncta ut principali virtuti, SS. Q. 166. Art. 2 c; aliud autem bonum est, quod pertinet ad actum appetitivae virtutis, ut scilicet homo habeat appetitum rectum applicandi vim cognoscitivam sic vel aliter ad hoc vel ad illud, et hoc pertinet ad virtutem studiositatis, SS. Q. 166. Art. 2 ad 2; studiositas non est directe circa ipsam cognitionem, sed circa appetitum et studium cognitionis adquirendae, SS. Q. 167. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 161 pr.; SS. Q. 166 pr.; SS. Q. 166. Art. 1 (passim); SS. Q. 166. Art. 2 (passim); SS. Q. 167. Art. 2; et passim.

studiōsus, a, um, *adj.*, (1) *deliberate, ardent, eager*, (2) *desirous of knowledge, studious*, (3) *worth desiring, desirable, good*, Aristotelian σπουδαῖος. Cf. Categ. 8, 10. b. 7.—(1), ideo convenienter simonia per voluntatem definitur. additur autem "studiosa" ad designandum electionem, quae principaliter pertinet ad virtutem et ad vitium, SS. Q. 100. Art. 1 ad 2; studiosus enim dicitur aliquis ex eo quod adhibet studium aliquibus rebus, SS. Q. 166. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 25. Art. 2, in quot.; PP. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 1 ob. 1 and ob. 2 and ob. 4; SS. Q. 166. Art. 2 (bis); et passim. On **inquisitio studiosa**, see *inquisitio*; on **operatio studiosa**, see *operatio* under 2. — (2), et ipsa etiam occultatio figurarum utilis est ad exercitium studiosorum et contra irrisiones infidelium, PP. Q. 1. Art. 2 ad 2. — (3), si tamen ille finis fuerit studiosus, id est, bonus, 5 Met. 18 b.; scientiam studiosissimam, id est, optimam, 6 Eth. 6 b; quod continentia et perseverantia sint studiosa et laudabilia, 7 Eth. 1 i; viri studiosi sive virtuosi differunt, 3 Pol. 8 m. — **studiōsē**, *adv.*, *eagerly, zealously, anxiously, carefully, studiously*. Potest ergo inordinatio concupiscentiae attendi, . . ., quantum ad qualitatem, quaerit cibos nimis accurate praeparatos, idest "studiose", SS. Q. 148. Art. 4 c; etiam hoc studiose Dionysius observavit, Nom. 3. 1; quantum ad secundum studiose, Mal. 14. 3 c; persecuti sunt, id est, studiose quaesierunt, 1 Met. 3 a. Cf. PS. Q. 76. Art. 3; SS. Q. 91. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 1; SS. Q. 148. Art. 4 ob. 1; SS. Q. 186. Art. 4; et passim.

studium, ii, *n.*, (1) in gen., *a busying one's self about* or *application to* a thing, *assiduity, zeal, eagerness, fondness, inclination, desire, exertion, endeavor, study*, (a) *effort, zeal, striving, exertion, endeavor, study, fondness, earnestness*, (b) pl., *aims, pursuits, occupations, purposes* of a person, (c) *study, considerable effort* towards some thing, (2) in partic., *application to learning* or *studying, study*, in the pl., *studies*. — (1) (a), apud veros Dei cultores etiam illa bella pacata sunt, quae non cupiditate, aut crudelitate, sed pacis studio geruntur, SS. Q. 40. Art. 1 c; alio modo potest esse temporalium sollicitudo illicita propter superfluum studium, SS. Q. 55. Art. 6 c; aliud autem est humanum studium, per quod homo prius exteriora cohibet, SS. Q. 161. Art. 6 ad 2; in omni autem humano studio est accipere principium, medium, et terminum, SS. Q. 183. Art. 4 c; nam ad perfectionem religionis pertinet studium quod quis adhibet ad propriam salutem, ad perfectionem autem episcopalis status pertinet adhibere studium ad proximorum salutem, SS. Q. 185. Art. 4 ad 1; sed religiosi specialiter assumunt studium emendationis vitae, SS. Q. 187. Art. 2 ob. 2; verbum illud Domini praenuntiativum fuit perversi studii Iudaeorum, SS. Q. 189. Art. 9 ad 2; tertia autem ratio sumenda est ex studio actionis humanae, quae praecipue circa corporalia versatur, PT. Q. 61. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 186. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 3; SS. Q. 188. Art. 8, in quot. — **summō studiō**, *with greater zeal*. Nihilominus etiam illa summo studio sunt celanda, tum propter scandalum, PTS. Q. 11. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 189. Art. 8. — **parvum studium**, *little trouble*. Vel communiter habentur vel parvo studio adhibito haberi possunt, PT. Q. 60. Art. 5 ad 3. — (1) (b), diversa studia vivendi contingunt in hominibus propter diversas res, PS. Q. 1. Art. 7 ad 2; alia vero differentia est secundum diversas vitas, activam scilicet et contemplativam, quae accipiuntur secundum diversa operationum studia, SS. Q. 171 pr.; sed ad severitatem potius, et ad quaedam studia graviora atque maiora, SS. Q. 168. Art. 2 ad 2; Abbas Nesteros distinguens diversa religionum studia dicit, SS. Q. 188. Art. 2 c. — (1) (c), dicit enim Ambrosius, est gressus probabilis, in quo sit species auctoritatis gravitatisque pondus, tranquillitatis vestigium; ita tamen si studium desit atque affectatio, sed motus sit purus ac simplex, SS. Q. 168. Art. 1 ob. 4; uno quidem modo ex negligentia hominis, qui non adhibet studium vel laborem ad hoc quod exteriori cultu utatur secundum quod oportet, SS. Q. 169. Art. 1 c. — (2), haec doctrina per studium acquiritur, (ob. 3), . . ., autem modus iudicandi pertinet ad hanc doctrinam secundum quod per studium habetur, PP. Q. 1. Art. 6 ad 3; cognitio quae acquiritur hic per studium, PP. Q. 89. Art. 3 ad 4; alia vero quae nec naturali hominis studio cognosci possunt, PP. Q. 94. Art. 3 c; sed miraculosum est quod aliquis subito sine studio sapientiam assequatur a Deo, PS. Q. 113. Art. 10 ob. 3; quamvis facultas praedicandi et docendi quandoque ex studio proveniat, tamen usus doctrinae ex voluntate procedit, quae per charitatem informatur a Deo infusam, PTS. Q. 96. Art. 7 ad 2. Cf. PS. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 51. Art. 4 c; PS. Q. 65. Art. 1; SS. Q. 167. Art. 1 (passim); PTS. Q. 96. Art. 7; et passim. — **proprium studium**, *personal study*. Alio modo necessarium est quod adhibeat proprium studium; et sic requiritur meditatio; SS. Q. 180. Art. 3 ad 4.

stultē, *adv.*, see *stultus*.

stultiloquium, ii, *n.*, *silly talk, babbling, stultiloquence*. Unde ad Eph., V, 4, super illud, aut stultiloquium, aut scurrilitas, dicit Glossa interl., SS. Q. 148. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 153. Art. 5 (bis); SS. Q. 154. Art. 4 (bis).

stultitia, ae, *f.*, *folly, foolishness, simplicity, silliness, fatuity*, the opposite of *sapientia*. Nomen stultitiae a stupore videtur sumptum, unde Isidorus dicit, . . ., stultus est, qui propter stuporem non movetur; et differt stultitia a fatuitate, . . ., quia stultitia importat hebetudinem cordis et obtusionem sensuum, fatuitas autem importat totaliter spiritualis sensus privationem, et ideo convenienter stultitia sapientiae opponitur, SS. Q. 46. Art. 1 c; stultitia, . . ., importat quendam stuporem sensus in iudicando et praecipue circa altissimam causam, quae est finis ultimus et summum bonum, SS. Q. 46. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 8. Art. 6 ad 1; SS. Q. 46 pr. (passim); SS. Q. 46. Art. 2 (passim); SS. Q. 46. Art. 3 (passim); SS. Q. 72. Art. 4 (ter); et passim. — Kinds of *stultitia* are: (a), **stultitia apud Deum** and **stultitia humana** seu **mundana**, *foolishness before God* and *foolishness before the children of the world*. Duplex est sapientia et duplex stultitia: est enim quaedam sapientia secundum Deum, quae humanam vel mundanam stultitiam habet adiunctam, . . ., alia vero est sapientia mundana, quae, . . ., stultitia est apud Deum. ille ergo quia Deo confortatur, confitetur se esse stultissimum secundum reputationem humanam, quia scilicet mundana contemnit, quae hominum sapientia quaerit, SS. Q. 113. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 46. Art. 3. — (b), **stultitia bona**, *the morally good foolishness*. Ita etiam est aliqua stultitia bona huic sapientiae malae opposita, per quam aliquis terrena contemnit, SS. Q. 46. Art. 1 ad 2. — (c), **stultitia humana**, see *stultitia apud Deum*. — (d), **stultitia mundana**, see *stultitia apud Deum*. — (e), **stultitia quae est peccatum**, *sinful foolishness, filia luxuriae*. Stultitia, secundum quod est peccatum, provenit ex hoc quod sensus spiritualis hebetatus est, ut non sit aptus ad spiritualia diiudicanda. maxime autem sensus hominis immergitur ad terrena per luxuriam, quae est circa maximas delectationes, quibus anima maxime absorbetur; et ideo stultitia quae est peccatum, maxime nascitur ex luxuria, SS. Q. 46. Art. 3 c.

stultus, a, um, *adj.*, *foolish, silly, simple, fatuous*. Sed multi habentes gratiam sunt naturaliter stulti, SS. Q. 45. Art. 5 ob. 3; sed quidam sunt stulti naturaliter, (ob. 1), . . ., quamvis stultitiam nullus velit,

vult tamen ea ad quae consequitur esse stultum, SS. Q. 46. Art. 2 ad 2; ille ergo qui a Deo confortatur, confitetur se esse stultissimum secundum reputationem humanam, SS. Q. 113. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 106. Art. 4; SS. Q. 46. Art. 1 (passim); PT. Q. 36. Art. 3; PTS. Q. 42. Art. 3; PTS. Q. 64. Art. 2; et passim. — **stultus**, i, *m., a fool.* Omnia corporalia obediunt pecuniae quantum ad multitudinem stultorum, PS. Q. 2. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 71. Art. 2; SS. Q. 72. Art. 2; SS. Q. 75. Art. 2; SS. Q. 114. Art. 1; SS. Q. 130. Art. 2; et passim. — **stultē**, *adv., foolishly, sillily.* Tertius error fuit Davidis de Dinando, qui stultissime posuit Deum esse materiam primam, PP. Q. 3. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 47. Art. 2, in quot.; SS. Q. 152. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 8 (bis).

stupefacio, ere, fēci, factum, 3, *v. a., to make stupid* or *senseless, to benumb, deaden, stun, stupefy.* Timores autem et tristitiae graves, et maxime in periculis mortis, stupefaciunt mentem hominis, SS. Q. 142. Art. 3 c; sicut timor periculorum mortis, qui stupefacit hominem, SS. Q. 155. Art. 2 ob. 2; corporalia visio spiritualis substantiae videntes stupefacit, PT. Q. 30. Art. 3 ob. 3. Cf. PT. Q. 44. Art. 3.

stupeo, ēre, ui, 2, *v. n.* and *a., to be stupified, astonished, amazed, confounded, stunned.* Stupens autem timet ut in praesenti iudicare et in futuro inquirere, PS. Q. 41. Art. 4 ad 5; unde et ibidem in Evangelio sequitur quod stupebant omnes qui eum audiebant, super prudentia et responsis eius, PT. Q. 12. Art. 3 ad 1.

stupidus, a, um, *adj., stupid.* Quandoque autem contingit ex hoc quod homo est simpliciter circa omnia stupidus, SS. Q. 46. Art. 1 ad 4.

stupor, ōris, *m., stupor, numbness, dullness, insensibility, stupefaction, astonishment, wonder, amazement.* Videtur quod inconvenienter Damascenus assignet sex species timoris, scilicet segnitiem, erubescentiam, verecundiam, admirationem, stuporem, agoniam, (ob. 1), . . ., timor non est nisi de malo. sed admiratio et stupor sunt de magno et insolito, . . ., ergo admiratio et stupor non sunt species timoris, (ob. 4), . . ., et hoc modo est stupor, qui causatur ex insolita imaginatione, (c), . . ., non quaelibet admiratio et stupor sunt species timoris, . . ., ita admiratio et stupor refugiant difficultatem considerationis rei magnae et insolitae, PS. Q. 41. Art. 4 ad 4; nomen stultitiae a stupore videtur esse sumptum, . . ., stultus est qui propter stuporem non movetur, SS. Q. 46. Art. 1 c; stultitia sicut dictum est importat quemdam stuporem sensus in iudicando, . . ., circa quod aliquis potest pati stuporem in iudicando, SS. Q. 46. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 144. Art. 1; PT. Q. 27. Art. 4.

stūprātor, ōris, *m., a defiler, debaucher, ravisher.* Sed ille qui stuprum committit, iniuriam facit alteri, scilicet patri puellae quam corrumpit, qui potest ad animum suum iniuriam revocare; et agere actione iniuriarum contra stupratorem, SS. Q. 154. Art. 6 ob. 3.

stūprum, i, *n.,* (1) *seduction, act of seducing, enticement to wrong doing; enticing* a woman to unlawful sexual intercourse by promise of marriage or other means of persuasion without the use of force; if force is used, it becomes *raptus, rape,* (2) *disgrace* by unchastity of any sort, often translated by *incest, rape.* — (1), videtur quod stuprum non debeat poni una species luxuriae. stuprum enim importat illicitam virginum deflorationem, . . ., ergo stuprum non debet poni species luxuriae a fornicatione distincta, (ob. 1), . . ., omne stuprum adulterium est, . . ., cum ergo adulterium ponatur species luxuriae, videtur quod stuprum species luxuriae, (ob. 2), . . ., ille qui stuprum committit iniuriam facit alteri, . . ., ergo stuprum non debet poni species luxuriae, (ob. 3), . . ., sed contra est quod stuprum proprie consistit in actu venereo quod virgo defloratur. cum igitur luxuria proprie sit circa venerea, videtur quod stuprum sit species luxuriae, (a), . . ., et ideo manifestum est quod stuprum quod importat illicitam virginum deflorationem sub cura parentum existentium est determinata luxuriae species, SS. Q. 154. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 154. Art. 1 (passim); SS. Q. 154. Art. 7 (passim); SS. Q. 154. Art. 8 (ter); SS. Q. 154. Art. 12 (passim). — (2), una et eadem coniunctio non potest esse in genere sacramenti, et in genere stupri, (ob. 6), . . ., et sic coniunctio quae prius fuit matrimonium, non efficeretur per statutum Ecclesiae stuprum, PTS. Q. 54. Art. 4 ad 6.

suādeo, si, sum, 2, *v. n.* and *a., to advise, urge, persuade, exhort,* used (a) *absol.,* (b) *acc.,* (c) with *inf.,* (d) the *dat.* — (a), vel Dei per modum suadentis, PP. Q. 106. Art. 2 c; angelus autem et homo per modum suadentis, PP. Q. 111. Art. 2 c; et in potestate haberet velle non consentire suadenti, SS. Q. 165. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 83. Art. 2, in quot. — (b), mulier enim credidit verum esse quod serpens suasit, SS. Q. 163. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 89. Art. 2 ad 2; SS. Q. 165. Art. 2 ad 4; PT. Q. 41. Art. 4 ob. 2. — (c), non mihi videtur magnae laudis futurum fuisse hominem, si propterea posset bene vivere, quia nemo male vivere suaderet, SS. Q. 165. Art. 1 ad 2, in quot. — (d), et ad hoc significandum diabolus Christo suasit, PT. Q. 41. Art. 4 ad 2.

suādibilis, e, *adj.,* late Lat., *that may be persuaded.* Iacobi III, 13 dicitur, quae desursum est sapientia, primum quidem pudica est deinde autem pacifica, modesta, suadibilis, (ob. 3), . . ., secundo, ut in his quibus ipse sibi non sufficit, aliorum monitis acquiescat; et quantum ad hoc subdit, suadibilis, SS. Q. 45. Art. 6 ad 3.

suāsio, ōnis, *f., a counselling, advice, exhortation, suasion, persuasion.* Augustinus dicit quod prudentiae sunt excubiae, atque diligentissima vigilantia, ne subrepente paulatim mala suasione fallamur, SS. Q. 47. Art. 9 c, in quot.; Augustinus dicit ad Orosium quod homo elatus superbia, suasioni serpentis obediens, (ad 1), . . ., sed potius suasio serpentis qui dixit, (ad 2), . . ., quasi superbia praecesserit suasionem serpentis, sed quia statim post suasionem serpentis invasit mentem eius elatio, SS. Q. 163. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 165. Art. 2, in quot.

suāvēsonans, antis, *P. a., sweet-attuned.* Flevi in hymnis et canticis tuis, suavesonantis Ecclesiae tuae vocibus commotus acriter, SS. Q. 91. Art. 2 c, in quot.

suāvis, e, *adj., sweet, pleasant, agreeable, grateful, delightful,* (1) as affecting the senses, (2) as affecting the mind or feelings. — (1), sicut patet quod infirmus delectatur in sanitate propter se, sicut in fine; in medicina autem suavi, non sicut in fine, sed sicut in habente saporem delectabilem, PS. Q. 70. Art. 1 ad 2; sicut autem ea quae sunt cocta et digesta, solent habere suavem et dulcem saporem, SS. Q. 159. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 73. Art. 3, in quot.; SS. Q. 167. Art. 2; PTS. Q. 82. Art. 4. — (2), utrum Dei voluntas sit bona, vel utrum Deus sit suavis, SS. Q. 97. Art. 2 ad 2; dicit Glossa, id est, suavem adulationem, SS. Q. 115. Art. 1 a, in quot. Cf. SS. Q. 168. Art. 2, in quot.; PT. Q. 36. Art. 8; PT. Q. 74. Art. 3; PTS. Q. 39. Art. 4. — **suāviter**, *adv., sweetly, agreeably, pleasantly,* to the mind. Secundum quas suaviter et prompte ab ipso moveantur ad bonum aeternum consequendum, PS. Q. 110. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 103. Art. 8; SS. Q. 23. Art. 2; SS. Q. 165. Art. 1; PT. Q. 44. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 9; PT. Q. 55. Art. 6.

suāvitas, ātis, *f., sweetness, pleasantness, agreeableness,* (1) to the senses, (2) to the mind or feelings. — (1), fructus autem sensibilis est id quod ultimum ex arbore expectatur, et cum quadam suavitate percipitur, PS. Q. 11. Art. 1 c; dicitur autem in corporalibus fructus id quod ex planta producitur, cum ad perfectionem pervenerit, et quamdam in se suavitatem habet, PS. Q. 70. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 73. Art. 6. — (2), est in Trinitate Spiritus sanctus, genitoris, genitique suavitas, PP. Q. 38. Art. 8 c, in quot.; et hoc modo monemur ut probemus Dei voluntatem, et gustemus eius suavitatem, SS. Q. 97. Art. 2 ad 2. Cf. SS. Q. 180. Art. 7, in quot.; SS. Q. 180. Art. 8, in quot.; SS. Q. 182. Art. 1, in quot.; SS. Q. 184. Art. 7, in quot.; SS. Q. 188. Art. 6, in quot.

suāviter, *adv.,* see *suavis.*

sub, *prep., under, beneath, below, at, by, near, before,* (1) in gen., (2) of space, *under, beneath,* (3) of time, *within, during, at, by, in,* (4) *under,* to point out the object under which a thing goes, (5) *under* indicating subjection, guidance, control, subject to the authority of, (6) *under* the form, appearance etc. of, indicating the form or manner of appearance assumed or presented. — (1), ipsa amissio boni apprehenditur sub ratione mali, sicut et amissio mali apprehenditur sub ratione boni, PS. Q. 36. Art. 1 ad 1; et sub hac spe potest esse consilium de vitatione ipsius, PS. Q. 42. Art. 2 ad 1; constat autem quod materia carnis non habet ordinem ad animam rationalem, nisi in quantum est sub tali forma, PTS. Q. 80. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 87. Art. 1; PP. Q. 87. Art. 4; PS. Q. 93. Art. 6 (passim); PS. Q. 100. Art. 9; PT. Q. 76. Art. 1; et passim. — (2), sicut quaedam animalia sub terra habitantia, . . ., mergulus autem, cuius natura est ut sub undis diutius immoretur, PS. Q. 102. Art. 6 ad 2; quia competit ei esse sub aqua, SS. Q. 26. Art. 6 c; unde datur intelligi quod luna quieverit sub sole, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 46. Art. 10; PT. Q. 66. Art. 7; PT. Q. 83. Art. 3 (ter); PTS. Q. 97 pr.; PTS. Q. 97. Art. 7 (passim). — (3), praeteritum enim ut praeteritum, cum significet esse sub determinato tempore, PP. Q. 79. Art. 6 c; O Sol, sub Irenae et Constantini temporibus iterum me videbis, SS. Q. 2. Art. 7 ad 3. Cf. PP. Q. 86. Art. 4 c. — (4), et adhuc latebat sub militari chlamyde in domo Diocletiani, SS. Q. 10. Art. 10 ad 2; eadem ratione qua tenetur aliquis sublevare asinum alterius iacentem sub onere, SS. Q. 73. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 71. Art. 1 (bis). — (5), comparat statum veteris legis statui pueri existentis sub paedagago; statum autem novae legis comparat statui viri perfecti, qui iam non est sub paedagogo, PS. Q. 91. Art. 5 c; et sunt naturaliter sub cura parentum, SS. Q. 88. Art. 9 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 1; SS. Q. 154. Art. 6; PT. Q. 35. 8 (ter); PT. Q. 85. Art. 3; PTS. Q. 20. Art. 1; et passim. — (6), unde etiam in nova lege verum Christi sacrificium communicatur fidelibus sub specie panis et vini, PT. Q. 22. Art. 6 ad 2. Cf. PT. Q. 75. Art. 6; PT. Q. 76. Art. 7 (passim); PT. Q. 77. Art. 8 (passim). — Common phrases are: **sub dio,** *under the open sky, in the air.* Ergo videtur quod hoc sacramentum non debeat celebrari in domo, sed magis sub dio, (ob. 1), . . ., sed sub dio, ut sic totus mundus se haberet ad passionem Christi ut domus, PT. Q. 83. Art. 3 ad 1. — **sub poena,** *under penalty of.* Unde si praecipiatur sub poena excommunicationis iam latae, PTS. Q. 11. Art. 1 ad 2. — **sub sigillo confessionis,** *under the seal of confession.* Quidam dicunt quod sacerdos non tenetur servare sub sigillo confessionis, PTS. Q. 11. Art. 1 ad 1.

subactivus, a, um, *adj., indirectly active,* not used in the S.T. Dicitur autem molle subactivum, quia agit per humidum, quod non est simpliciter activum sicut calidum vel frigidum, 1 Gener. 22 b.

subalternātim, *adv., after the manner* or *in the sense of subordination.* Sed substantia et argumentum sunt diversa genera non subalternatim posita, SS. Q. 4. Art. 1 ob. 4. Cf. SS. Q. 154. Art. 10 ob. 1; 2 Sent. 9. 1. 1 ob. 5.

subalterno, āre, āvi, ātum, *v. a., to subordinate.* Si tamen geometria sit subalternata alicui particulari scientiae, 1 Phys. 2 c; dupliciter convenit unam scientiam alteri subalternari, uno modo, quando subiectum unius est species subiecti alterius sicut homo est species animalis et animal est species corporis naturalis, ideo scientia de animalibus subalternata est scientiae naturali, alio modo, quando subiectum inferioris scientiae non est species subiecti superioris scientiae, sed se habet ad illud ut materiale ad suum formale, per quem modum perspectiva se habet ad geometriam, geometria enim agit de linea et aliis dimensionibus absolute et formaliter ad nullam materiam applicando, non enim agit de linea in ligno vel aëre, sed perspectiva agit de linea secundum quod est in aliqua materia, in qua videri possit, unde agit de linea visuali, Generis 14. On **ars subalternata,** see *ars* under 2; on **scientia subalternans et subalternata,** see *scientia* under 1.

subalternus, a, um, *adj., subaltern, subordinate.* Quia idem non potest esse in diversis speciebus non subalternis, (ob. 1), . . ., sicut species specialissima sub genere subalterno, PS. Q. 18. Art. 7 ob. 3; alio modo possunt distingui, sicut diversae species unius generis subalterni, PS. Q. 49. Art. 2 ad 3; quando aliqua sunt in eodem genere et non sunt subalterna, 5 Met. 12 k. On **genus subalternum,** see *scientia* under 1; on **species subalterna,** see *species* under 8.

subarrhātio, ōnis, *f., subarrhation,* an ancient form of betrothal in which pledges in the form of money, rings, etc. were bestowed by the man upon the woman. Annuli subarrhatione, PTS. Q. 43. Art. 1 c.

subauctoritas, ātis, *f., subordination.* Nomen subauctoritatis vel principati, Pot. 10. 1 ad 9, not used in the S.T.

subcontrārius, a, um, *adj., subcontrary, contrary in an inferior degree,* because both may be true. Tacet autem de subcontrariis, quia non sunt recte oppositae, 1 Perih. 12 d; sunt subcontraria, id est, habent quandam adiunctam et latentem contrarietatem, 1 Cael. 23 b; antiqui philosophi videntur dicere subcontrarios sermones, qui ideo dicuntur subcontrarii, quia quodammodo sunt veri et quodammodo falsi, unde aliqualiter compatiuntur se ad invicem, sicut subcontrariae propositiones, 1 Gener. 19 c. On **enuntiatio subcontraria,** see *enuntiatio* under 2; on **propositio subcontraria,** see *propositio.* Cf. 1 Perih. 11 a.

subdiāconātus, ūs, *m., subdiaconate, the rank of subdeacon, the first of major orders.* Et subdiaconatus, qui habet actum vasa consecrata, PTS. Q. 37. Art. 3 c; qui in subdiaconatu et aliis superioribus ordinibus uxores accepisse noscuntur, PTS. Q. 53. Art. 3 a, in quot.; ergo ad minus usque ad subdiaconatum cum eo dispensari potest, PTS. Q. 66. Art. 5 a.

subdiāconus, i, *m., a sub-deacon.* Sed oblationes in altari ponere, et epistolam legere, ad subdiaconum pertinet; crucem etiam ferunt subdiaconi coram papa, PTS. Q. 37. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 70. Art. 2; PT. Q. 71. Art. 4; PTS. Q. 40. Art. 7 (passim); PTS. Q. 51. Art. 2; PTS. Q. 66. Art. 5; et passim.

subdo, ere, didi, ditum, 3, *v. n.,* (1) *to subject, make subservient* or *submissive,* (2) *to append, add, say.* — (1), quidquid iudicio subditur inferioris, subditur etiam iudicio superioris, PS. Q. 74. Art. 7 c; et quia videtur ad quamdam excellentiam pertinere quod homo praeceptis alterius non subditur, SS. Q. 105. Art. 1 ad 2; alio modo potest attendi gradus peccatorum ex parte boni cui inordinate subditur appetitus humanus, (c), . . ., auctoritates illae loquuntur de avaritia ex parte boni cui subditur appetitus, SS. Q. 118. Art. 5 ad 1; et ideo oportet quod religiosi in his quae pertinent ad religiosam vitam, alicuius instructioni et imperio subdantur, SS. Q. 186. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 95 pr.; PS. Q. 96. Art. 5; SS. Q. 88. Art. 1 ad 2. — (2), et postea subdit: absit ab oratione multa locutio, SS. Q. 83. Art. 14 ad 1; unde post praedicta verba Augustinus subdit, PT. Q. 39. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 79. Art. 1 ad 2; PS. Q. 90. Art. 3 ad 1; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 24. Art. 12; SS. Q. 67. Art. 4; et passim. — **subditus,** a, um, *P. a., subject.* Christus non erat alicuius hominis subditus, SS. Q. 67. Art. 1 ob. 2; contingit ex hoc quod sensualitas non est omnino subdita rationi, PS. Q. 89. Art. 3 c. — **subditi,** ōrum, *m., subjects,* those subject to a monarch, ruler or superior. Obligant autem se episcopi ad exequendum pastorale officium propter subditorum salutem. et ideo ubi subditorum salus exigit personae pastoris praesentiam, (c), . . ., unde praelatus, si habet impedimentum, propter quod non possit personaliter curae subditorum intendere, SS. Q. 185. Art. 5 c; tyranni maxime violentias subditis inferunt, SS. Q. 118. Art. 8 ob. 5. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 100. Art. 3; SS. Q. 108. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 7; et passim.

subdolus, a, um, *adj., somewhat crafty, cunning, sly, subtle, deceptive* or *deceitful.* Sicut vulpes naturaliter est subdola, PP. Q. 63. Art. 4 ob. 3; non subdola et palpans adulatio, SS. Q. 23. Art. 1 ob. 3.

subdūco, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, (1) *to withdraw, lead away,* (2) esp. with *se, to take one's self away by stealth, withdraw,* (3) in partic., naut. t.t., *to draw* or *haul up on land.* — (1), non enim subducitur aliquid ab ordine causae particularis, PP. Q. 22. Art. 2 ad 1; daemones vero per voluntatem perversam subducentes intellectum a divina sapientia absolute interdum de rebus iudicant secundum naturalem, PP. Q. 58. Art. 5 c; hoc autem facit timor filialis, vel castus, inquantum per ipsum Deum reveremur, et refugimus nos ipsi subducere, SS. Q. 19. Art. 9 c. — (2), in quorum potestate est subducere se ab ordinatione divini intellectus, PP. Q. 17. Art. 1 c. — (3), non subductis ad terram navibus tamquam cura redeundi, SS. Q. 186. Art. 6 ad 1.

subductio, ōnis, *f., withdrawal, removal,* here *suspended animation.* Unde Augustinus sic dicit: neque enim video cur habeat anima similitudinem corporis sui, cum iacente sine sensu ipso corpore, nondum tamen penitus mortuo, videt talia, qualia multi ex illa subductione vivis redditi narraverunt, et non habeat, cum perfecta morte penitus de corpore exierit, PTS. Q. 70. Art. 2 ob. 3.

subeo, ire, ii, itum, 4, *v. n.* and *a., to subject one's self to, take upon one's self* an evil; *to undergo, submit to, sustain, endure, suffer, bear.* Ex intentione enim voluntatis ad peccandum provenit quod aliquis vult subire ignorantiae damnum propter libertatem peccandi, PS. Q. 76. Art. 4 c; dico autem cum rebellione, cum et pertinaciter praecepta Ecclesiae contemnit, et iudicium eius subire recusat, SS. Q. 39. Art. 1 ad 2; quia nitebatur eius propositum impedire circa passionem subeundam, SS. Q. 43. Art. 5 ad 1; ut scilicet homo sit paratus prius pati iniuriam vel fraudem, quam iudicium subire, SS. Q. 43. Art. 8 ad 4; licitum est quod aliquis spontanee minus periculum subeat, SS. Q. 64. Art. 5 ob. 3; unde Christus dedit maximum exemplum poenitentibus, dum non pro peccato proprio, sed pro peccato aliorum voluit poenam subire, PT. Q. 15. Art. 1 ad 5; sed Christus mortem subire voluit, PT. Q. 35. Art. 6 ob. 1; voluit tamen circumcisionem et alia legis onera subire, PT. Q. 37. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 123. Art. 5 c; SS. Q. 142. 3 ad 1; SS. Q. 162. Art. 4 ad 4; SS. Q. 167. Art. 2 ad 1; SS. Q. 182. Art. 4 ad 3; PT. Q. 15. Art. 1; et passim. — **subire iudicium,** *to go to law.* Ut scilicet homo sit paratus prius pati iniuriam vel fraudem, quam iudicium subire, SS. Q. 43. Art. 8 ad 4. — **subitō,** *adv., suddenly, unexpectedly.* Et ideo contingit quod quando mens orantis ascendit in Deum per contemplationem, subito evagatur ex quadam infirmitate, SS. Q. 83. Art. 13 ad 2. Cf. SS. Q. 144. Art. 3; PT. Q. 8. Art. 8, in quot.

subficio, ere, see *sufficio.*

subflāvus, a, um, *adj., light yellow, yellowish.* Sicut est similitudo inter illum qui habet colorem citrinum vel subflavum, et illum qui habet colorem album, PTS. Q. 92. Art. 1 c.

subicio, ere, iēci, iectum, 3, *v. a.*, (1) *bow down,* (2) *to make subject, to subject, submit.* — (1), subice humerum tuum et porta illam, SS. Q. 35. Art. 1 a, in quot. — (2), quaelibet res subicitur ordini divinae gubernationis, PP. Q. 103. Art. 8 ob. 3; ergo quicumque peccat in uno peccato, subicitur omnibus peccatis, PS. Q. 73. Art. 1 ob. 1; prudentia carnis non potest subici legi Dei ex parte actionis, PS. Q. 93. Art. 6 ad 2; omnis actus humanus, qui subicitur libero arbitrio, . . ., potest meritorius esse, SS. Q. 2. Art. 9 c; ex qua contingit quod homo intellectum suum non vult subicere regulis fidei et sano intellectui Patrum, SS. Q. 10. Art. 1 ad 3; per quam mens humana Deo subiciatur, SS. Q. 16. Art. 1 c; potestati inferiori intantum aliquis subici debet, inquantum ordinem superioris servat; a quo si exorbitaverit, ei subici non oportet, (ad 1), . . ., aliquis sua sponte se alterius iudicio subiciat, de cuius iustitia non confidit, SS. Q. 69. Art. 3 ad 2; quamvis subiciens se clavibus effectum clavium consequatur, PTS. Q. 19. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 75. Art. 5; PS. Q. 93. Art. 6; PS. Q. 96. Art. 5; SS. Q. 19. Art. 11; PTS. Q. 52. Art. 2; et passim. — **subiectus,** a, um, *P. a., subjected, subject.* Materia autem dimensioni subiecta non invenitur nisi in corpore, PP. Q. 76. Art. 4 ad 4. Cf. PT. Q. 12. Art. 4; PT. Q. 14. Art. 1; PT. Q. 51. Art. 3; PTS. Q. 84. Art. 1; et passim.

subinfero, ferre, tuli, irreg. *v. a., to subjoin, add.* Augustinus dicit: subintrantibus ignorantia agendarum rerum et concupiscentia noxiarum, comites subinferuntur error et dolor, PS. Q. 36. Art. 2 a, in quot.; unde beatus Ioannes subintulit quod similiter animus hominis frangeretur, SS. Q. 162. Art. 8 c.

subintellectus, a, um, *P. a.*, see *subintellego.*

subintelligo, ere, exi, ectum, 3, *v. a., to supply* in thought, *understand* in addition. Alioquin nec fuit mendax in promittendo, quia promisit quod habebat in mente, subintellectis debitis conditionibus, SS. Q. 110. Art. 3 ad 5; aliquando sancti doctores causa brevitatis, determinatione omissa, nomine creaturae utuntur circa Christum; est tamen in eorum dictis subintelligenda determinatio inquantum homo, PT. Q. 16. Art. 8 ad 1; non iurant nisi alia conditione subintellecta, si illis placuerit, PTS. Q. 47. Art. 6 ad 3.

subintrātio, ōnis, *f., unobtrusive entrance, permeation.* Si duo corpora essent in uno loco vel plura, non oporteret quod successive subintrarent locum, ut sic per ipsam subintrationis successionem numerarentur locata, PS. Q. 28. Art. 5 c; sed talis subintratio partium corporis gloriosi in invicem non potest esse, PTS. Q. 83. Art. 5 ad 2.

subintro, āre, āvi, ātum, 1, *v. n., to go into secretly, to enter by stealth, steal into.* Paulatim deserit primum palmum, et subintrat secundum, PP. Q. 53. Art. 2 c; non oporteret quod successive subintrarent locum, PP. Q. 86. Art. 2 ad 3; et ideo sicut ratio disquirit, ita affectus amoris subintrat in amatum, PS. Q. 28. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 28. Art. 5; PS. Q. 36. Art. 2, in quot.; PS. Q. 98. Art. 1, in quot.; SS. Q. 156. Art. 4; PT. Q. 33. Art. 1; PTS. Q. 62. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 5; et passim.

subintrodūco, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, late Lat., *to introduce in secret.* Quia persona alia subintroducta non habet rationem impedimenti, nisi ex intentione contrahentis, PTS. Q. 52. Art. 1 ad 4.

subinvicem, *adv., each other, mutually.* Oportet quod etiam actiones subinvicem ordinentur, PP. Q. 109. Art. 2 c.

subitāneus, a, um, *adj., sudden.* In illo contritionis motu subitaneo, PTS. Q. 3. Art. 3 ad 2.

subitō, *adv.*, see *subitus*, a. um.

subitus, a, um, *adj., sudden, unexpected,* synonym of *instantaneus* and *momentaneus*, the opposite of *successivus.* Apprehensio virtutis imaginativae est subita et sine deliberatione, PS. Q. 74. Art. 7 ad 4; est enim subitum, quod fit in indivisibili temporis, 3 Phys. 2 a. Cf. PS. Q. 42. Art. 5 (bis); PS. Q. 54. Art. 4 (bis); PS. Q. 74. Art. 10; PS. Q. 88. Art. 6; PS. Q. 96. Art. 6 (bis); et passim. On **motus subitus**, see *motus* under 2. — **ad subitum**, *suddenly, unexpectedly.* Non arbitror quod ad subitum quis evacuetur aut decidat, sed paulatim ac etiam per partes eum decidere necesse est, SS. Q. 24. Art. 12, in quot. Cf. SS. Q. 14. Art. 4, in quot.; PS. Q. 78. Art. 3, in quot. — **subitō**, *adv., suddenly, unexpectedly.* Utrum fiet subito, PTS. Q. 80 pr.; tres sunt causae quare subito illi vivi reperientur purgari poterunt, PTS. Q. 74. Art. 8 ad 5. Cf. PP. Q. 105. Art. 8; PS. Q. 113. Art. 7; PT. Q. 44. Art. 3 (ter); PTS. Q. 77. Art. 4 (passim); et passim.

subiaceo, ēre, cui, 2, *v. n.*, (1) *to lie under* or *near* anything, (2) *to be under, subject* to anything. — (1), aliquid potest dici praesens alicui, inquantum subiacet eius conspectui, PP. Q. 8. Art. 3 ad 2. — (2), sed quaedam non subiacent eius potentiae, PP. Q. 25. Art.

4 ad 2; sciendum tamen quod quia ordo hominis ad proximum magis subiacet rationi quam ordo hominis ad Deum, PS. Q. 104. Art. 1 ad 3; hoc tamen quod concupiscentia et delectatio venereorum non subiacet imperio et moderationi rationis, SS. Q. 153. Art. 2 ad 2; operans autem gratia dicitur per quam iustificatur impius; quod quidem non habuit locum in Christo, qui nunquam subiacuit alicui peccato, PT. Q. 7. Art. 9 ob. 2. Cf. PP. Q. 25. Art. 5; PP. Q. 61. Art. 2; PP. Q. 81. Art. 3; PS. Q. 31. Art. 2; PS. Q. 78. Art. 2; PT. Q. 12. Art. 4; et passim.

subiectio, ōnis, *f.*, (1) *a laying, putting* or *placing under*, (2) *subordination, subjection, submissiveness*, (3) *subordination* in the logical sense. — (1), propter hoc etiam divinae personae supposita vel hypostases nominantur, non quod ibi sit aliqua suppositio vel subiectio secundum rem, PP. Q. 39. Art. 1 ad 3. — (2), cum relatio subiectionis realiter sit in creatura, PP. Q. 13. Art. 7 ad 5; donum importat quandam subiectionem, PP. Q. 38. Art. 1 ob. 3; subiectio et minoratio ex peccato est subsecuta, PP. Q. 92. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 95. Art. 1 c; SS. Q. 16. Art. 1 (ter); SS. Q. 19. Art. 10 (bis); 2 Sent. 21. 1. 3 c; et passim. — Kinds of *subiectio* in this sense are: (a), **subiectio civilis seu oeconomica** and **subiectio dominativa seu servilis seu servitutis**, *the civic* or *economic* and *the servile* or *slavish subjection*, i.e., *the subjection that the citizens of a free state show to the ruler, the members of a family to the head of the house*, and *slaves to the master*. Duplex est subiectio: una servilis, secundum quam praesidens utitur subiecto ad sui ipsius utilitatem, et talis subiectio introducta est post peccatum; est autem alia subiectio oeconomica, vel civilis, secundum quam praesidens utitur subiectis ad eorum utilitatem et bonum, et ista subiectio fuisset etiam ante peccatum, PP. Q. 92. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 20. Art. 1; PTS. Q. 34. Art. 1; PTS. Q. 52. Art. 3. — (b), **subiectio corporalis**, *physical subjection* or *subjection according to body*. Subiectio enim corporalis non repugnat praelationi spirituali. sed in servo est subiectio corporalis, (ob. 1), . . ., in susceptione spiritualis potestatis est aliqua obligatio ad aliqua etiam corporaliter agenda; et ideo per corporalem, subiectionem impeditur, PTS. Q. 39. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 164. Art. 1; 4 Sent. 25. 2. 2 ob. 1. — (c), **subiectio dominativa**, see *subiectio civilis*. — (d), **subiectio involuntaria** and **subiectio voluntaria**, *involuntary* and *voluntary subjection*. Phil. 2. 3. — (e), **subiectio economica**, see *subiectio civilis*. — (f), **subiectio perfecta seu plena**, *perfect* or *complete subjection*. Unde non oportet, si Deo non convenit timor, quia non habet superiorem, cui subiciatur, quod propter hoc non conveniat beatis, quorum beatitudo consistit in perfecta subiectione ad Deum, SS. Q. 19. Art. 11 ad 2. Cf. PP. Q. 99. Art. 1; SS. Q. 19. Art. 12; Hebr. 1. 6. — (g), **subiectio plena**, see *subiectio perfecta*. — (h), **subiectio servilis seu servitutis**, see *subiectio civilis*. — (i), **subiectio temporalis**, *temporal subjection* or *subjection in a temporal way*. In illis enim infidelibus, qui etiam temporali subiectione subiciuntur Ecclesiae et membris eius, hoc ius Ecclesia statuit, SS. Q. 10. Art. 10 c. — (3), figura enim est dispositio medii secundum subiectionem et praedicationem, Syll.

subiectīvē, *adv.*, see *subiectivus*.

subiectīvus, a, um, *adj.*, of or belonging to the subject, in logic of a proposition, in morals of an act, *subjective*, the opposite of *obiectivus*, *subordinate*, as a species to a genus, as in subjective parts of cardinal virtues. Non sunt partes integrales, ex quibus constituatur totum, sed partes subiectivae sive potentiales, PS. Q. 54. Art. 4 ad 2; postea considerandum est de partibus subiectivis prudentiae, SS. Q. 50 pr. Cf. PS. Q. 57. Art. 6; SS. Q. 48 pr.; SS. Q. 48. Art. 1 (bis); SS. Q. 53. Art. 2; PT. Q. 90 pr.; et passim. — **subiectīvē**, *adv.*, *according to* or *in the sense of* or *in the manner of the subject, subjectively*, the opposite of *obiective*. Quae in eo sunt, sive subiective sive obiective, Log. 1. 1.

subiectum, i, *n.*, (1) *subject* in the general sense of the word, i.e., the subjected, the subordinated, that laid underneath, the bearer, the holder, (2) *subject* in the ontological sense of the word, i.e., that upon which accidental determinations depend for existence, or that in which forms are received, synonym of *hypostasis*, *substantia*, and *suppositum* on the one hand and in corporeal things of *materia* on the other, (3) *subject* in the logical sense of the word, i.e., that of which something is expressed, (4) *object* of an action, *a faculty*, that concerning which, or about which action takes place, as distinct from the object-motive of an action, synonym of *materia*. — (1), quae (unio) quidem habet duplex subiectum, unum scilicet intellectum possibilem, et aliud ipsa phantasmata quae sunt in organis corporeis, PP. Q. 76. Art. 1 c; accipit ex subiectis, id est, ex his quae supponuntur in scientia naturali, 4 Phys. 14 h. On **genus subiectum**, see *genus* under 2. — Kinds of *subiectum* in this sense are: **subiectum enuntiationis** and **subiectum receptivum seu substans**, *the subject of a statement* and *the receiving* or *the supporting subject*, i.e., the subject in the logical and that in the ontological sense. Cf. PP. Q. 3. Art. 2 ad 3; PP. Q. 27. Art. 2 ad 3; 1 Perih. 5 c and 10 a. — (2), de subiecto quod dicitur multipliciter, uno modo sicut id quod est aliquid et ens actu, sicut animal subicitur suis passionibus, et quaecumque substantia particularis suis accidentibus. alio modo sicut materia prima subicitur actui, id est, formae substantiali, 7 Met. 13 a; non enim accipitur hic subiectum eo modo quo sustinet formam, sed omne illud quod affirmative significatur dicitur hic subiectum, 5 Phys. 2 a; ut accipiatur hic large subiectum, non solum prout subiectum dicitur aliquid ens actu, per quem modum accidens dicitur in subiecto, sed etiam secundum quod materia prima, quae est ens in potentia, dicitur subiectum, 2 Anim. 1 d; accidentia individuantur per subiectum, quod est substantia, PP. Q. 29. Art. 1 c; dicitur substantia subiectum vel suppositum, quod subsistit in genere substantiae, PP. Q. 29. Art. 2 c; individua dicuntur subiecta vel supposita vel hypostases, PP. Q. 39. Art. 1 ad 3; soli enim substantiae convenit proprie ratio subiecti, 1 Anal. 34 a; illud est subiectum operativae potentiae quod est potens operari; omne enim accidens denominat proprium subiectum. idem autem est, quod potest operari et quod operatur. unde oportet quod eius sit potentia sicut subiecti cuius est operatio, PP. Q. 77. Art. 5 c; non enim earum consideratio est de subiecto, id est, de materia, 1 Anal. 25 d; illa scientia, quae non est de subiecto, est certior illa quae est de subiecto. et hic accipitur subiectum pro materia sensibili, 1 Anal. 41 a; subiectum quod est aliquid positive ex quo fit aliquid per se et non per accidens, 1 Phys. 13 b; inter duo subiecta, id est, inter duos terminos affirmatos, 5 Phys. 9 c; per subiectum autem intellegitur hoc aliquid affirmative monstratum, Verit. 28. 1 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 5; PS. Q. 74. Art. 1; SS. Q. 155. Art. 3; PTS. Q. 3. Art. 2; Qu. Anim. 19 c; et passim. On **alius secundum subiectum**, see *alius*; on **alter secundum subiectum**, see *alter* under 2; on **dicere de subiecto**, see *dicere* under 2; on **esse in subiecto**, see *esse*; on **fieri ex subiecto**, see *fieri*; on **idem subiectum**, see *idem*; on **mutatio de subiecto ex non-subiecto in subiectum, mutatio de subiecto ex subiecto in non-subiectum et mutatio de subiecto ex subiecto in subiectum**, see *mutatio*; on **negatio in subiectum**, see *negatio* under 2; on **potentia subiecti**, see *potentia* under 4; on **praedicare de subiecto**, see *praedicare* under 2; on **verus in subiecto**, see *verus* under 1. — Kinds of *subiectum* in this sense are: (a), **subiectum affirmatum** and **subiectum privatum**, *the affirmative* or *positive subject* and *the deprived subject* or *the subject lacking something due it*. Cf. 2 Sent. 12 Exp.; 5 Phys. 8 g. — (b), **subiectum formatum** and **subiectum informe**, *the formed subject* or *that supplied with a form* and *the unformed* or *formless subject*. Cf. Qu. Anim. 1 ad 15. — (c), **subiectum informe**, see *subiectum formatum*. — (d), **subiectum primum** and **subiectum secundarium**, *the primary subject* which, reckoned from that which it serves as subject, is also called the *proximate subject* and *the secondary subject*, likewise reckoned from

that which it serves as subject called *remote*. Sicut superficies est primum subiectum coloris, corpus autem secundarium, inquantum subicitur superficiei, Verit. 25. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 3. Art. 2 ad 3; C. G. 2. 55; C. G. 3. 58; 1 Anal. 35 e; 3 Phys. 10 b; 1 Gener. 2 c; et passim. — (e), **subiectum privatum,** see *subiectum affirmatum.* — (f), **subiectum proprium,** *the special* or *proper subject.* Cf. 1 Gener. 2 c. Cf. also *subiectum proprium* under 4. — (g), **subiectum proximum** and **subiectum ultimum,** *the proximate* or *closest* and *the last subject of thing,* reckoned from the thing. Ideo infidelitas, sicut et fides, est quidem in intellectu sicut in proximo subiecto; in voluntate autem sicut in primo motivo, SS. Q. 10. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 3 ad 2; PT. Q. 77. Art. 2 c; Pot. 9. 1 c; 3 Phys. 10 b. — (h), **subiectum relationis,** *the subject of a relationship.* Unitas enim relationis vel eius pluralitas non attenditur secundum terminos sed secundum causam vel subiectum, PT. Q. 35. Art. 5 c. Cf. 4 Sent. 27. 1. 1. 1 ad 3. — (i), **subiectum scientiae,** *the subject of knowledge.* Ideo sicut subiectum scientiae, quae est "ratio recta speculabilium," est intellectus speculativus in ordine ad intellectum agentem, ita subiectum prudentiae est intellectus practicus in ordine ad voluntatem rectam, PS. Q. 56. Art. 3 c. See *scientia* under 1. — (j), **subiectum secundarium,** see *subiectum primum.* — (k), **subiectum sensibile,** *the sensible* or *perceptible subject.* Cf. 2 Phys. 3 g. — (l), **subiectum ultimum,** see *subiectum proximum.* — **accidens non excedit suum subiectum seu non extendit se ultra suum subiectum,** see *accidens* under 2. — **subiectum comparatur ad accidens, ut potentia ad actum** (PP. Q. 54. Art. 3 ad 2), *the subject is related to the accident connected with* or *attached to it, as a potentiality to its corresponding actuality.* — **subiectum est causa propriae passionis, quae ei per se inest,** (1 Anal. 38 a; 1 Phys. 11 h), *the subject is the determining cause of the particular characteristic which belongs to it as such.* — **subiectum naturaliter est prius accidente** (Pot. 4. 2 ob. 32, 1 Phys. 11 h), or, **subiectum naturaliter prius est eo quod est in subiecto,** *the subject according to nature is earlier than the accident belonging to it.* — (3), in qualibet propositione affirmativa vera oportet quod praedicatum et subiectum significent idem secundum rem aliquo modo et diversum secundum rationem, PP. Q. 13. Art. 12 c; dicitur autem subiectum de quo alia praedicantur, 7 Met. 2 a; praedicatum comparatur ad subiectum, ut forma ad materiam, 1 Perih. 8 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 3 c; PP. Q. 39. Art. 4 ob. 2; C. G. 1. 10; 1 Perih. 10 b and f; 2 Anim. 14 b; et passim. On **enuntiatio de subiecto infinito,** see *enuntiatio* under 2. — Kinds of *subiectum* in this sense are: (a), **subiectum infimum seu ultimum** and **subiectum primum,** *the lowest* or *the last* (quod non praedicatur de alio et alia praedicantur de ipso, 1 Anal. 31 e), and *the first,* i.e., the most particular and the most general subject. Cf. 1 Anal. 31 b; 1 Anal. 32 d; 1 Anal. 34 d. Cf. also *subiectum primum* under 2. — (b), **subiectum infinitum,** *the undefined subject.* Cf. 2 Perih. 2 c. — (c), **subiectum particularissimum** and **subiectum universalissimum,** *the most particular* or *individual* and *the most general subject.* Cf. 1 Anal. 31 f and 32 d. — (d), **subiectum primum,** see *subiectum infimum.* — (e), **subiectum ultimum,** see *subiectum infimum.* — (f), **subiectum universalissimum,** see *subiectum particularissimum.* —(4), non continentur sub uno genere subiecti, PP. Q. 1. Art. 3 ob. 1; sic enim se habet subiectum ad scientiam, sicut obiectum ad potentiam vel habitum, PP. Q. 1. Art. 7 c; huiusmodi actus habent pro materia et subiecto id in quod transit actio, PS. Q. 74. Art. 1 c; omne agens, praeter primum, quod agit, requirit subiectum inferius se, C. G. 3. 69; de enuntiatione, quae est subiectum huius libri, 1 Perih. 4 a; nulla autem scientia probat suum subiectum, 1 Phys. 1 a; hoc enim est subiectum in scientia, cuius causas et passiones quaerimus, non autem ipsae causae alicuius generis quaesitae, nam cognitio causarum alicuius generis est finis, ad quem consideratio scientiae pertingit, 1 Met. Prol. Cf. PP. Q. 78. Art. 3; PP. Q. 87. Art. 4; C. G. 3. 102; 1 Anal. 15 d; 1 Anal. 41 c; et passim. On **subiectum** scientiae, see *scientia* under 1. — One kind of *subiectum* in this sense is: **subiectum proprium,** *the particular* or *proper subject.* Similiter inclinatio intelligibilis, quae est actus voluntatis, est intelligibiliter in intelligente sicut in primo principio et in proprio subiecto, PP. Q. 87. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 3 ad 2; PS. Q. 55. Art. 4; PS Q. 83. Art. 2 (bis); SS. Q. 155. Art. 3; Somniis 1 e; et passim. Cf. also *proprium* under 2.

subiugo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to subject, subjugate.* Cum ergo diabolus creaturam Dei, scilicet hominem, dolose deceperit et sibi subiugaverit, PT. Q. 48. Art. 4 ob. 2.

subiungo, ere, xi, ctum, 3, *v. a.,* of speech, *to add, subjoin, make a statement.* Ut etiam ista comprehenderentur, addidit quadrupedia, . . ., vel quadrupedia praemisit quasi genus, et alia subiunxit quasi species, PP. Q. 72. Art. 1 ad 2; unde cum Psalmista dixisset: sacrificate sacrificium iustitiae, quasi quibusdam quaerentibus quae sunt iustitiae opera, subiungit, PS. Q. 91. Art. 2 c; ubi postquam praemiserat de lege spiritus vitae subiungit, PS. Q. 106. Art. 3 c; unde Augustinus post verba inducta, subiungit, SS. Q. 9. Art. 1 ad 2; et subiungit exemplum de figuratis locutionibus, SS. Q. 111. Art. 1 ad 1; tertio subiungit de lectione, SS. Q. 187. Art. 3 ob. 3; et ideo subiungitur in visione praedicta, PTS. Q. 90. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 65. Art. 2 c; PS. Q. 61. Art. 4; PS. Q. 112. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 10 c; PT. Q. 80. Art. 10; PTS. Q. 87. Art. 1; et passim.

sublātus, a, um, *P. a., cancelled, removed.* Extrema unctio contra reliquias peccatorum, quae scilicet non sunt sufficienter per poenitentiam sublatae, PT. Q. 65. Art. 1 c; sublato reatu poenae, aliquis non remanet dignus poena, PT. Q. 69. Art. 2 ob. 3.

sublevamentum, i, *n., an uplifter.* Et nostrae spei sublevamentum ex tam familiari coniunctione Christi ad nos, PT. Q. 75. Art. 1 c.

sublevātio, ōnis, *f., a lightening, alleviation.* Tertio ad sublevationem nostrae spei, PT. Q. 53. Art. 1 c; secundo ad spei sublevationem, PT. Q. 57. Art. 1 ad 3.

sublevo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) lit., *to lift up* from beneath, *to raise up, hold up, support,* (2) fig., (a) *to lift up,* (b) *to relieve, lessen* an evil. — (1), eadem ratione qua tenetur aliquis sublevare asinum alterius iacentem sub onere, SS. Q. 73. Art. 4 ad 1; Elias sublevatus est in caelum aereum, PT. Q. 49. Art. 5 ad 2. Cf. PT. Q. 57. Art. 3 a. — (2) (a), quae hominem sublevat in participationem aeternitatis transcendentis omnem mutationem, PS. Q. 5. Art. 4 ad 1; ut mali coerceantur, et boni subleventur, SS. Q. 40. Art. 1 c, in quot.; propter auxilium quod unus habet ab alio, vel ad fovendum, vel ad spiritualiter calefaciendum, vel ad sublevandum, SS. Q. 188. Art. 8 ad 1; sed in aequanimitate tolerandi, quos nec copia sublevat, nec deprimit egestas, PT. Q. 40. Art. 2 ad 1, in quot. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 147. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 4; PTS. Q. 27. Art. 2 ad 1; PTS. Q. 29. Art. 8. — (2) (b), iustitiae est reddere debitum, misericordiae autem sublevare miseriam, PP. Q. 21. Art. 4 ob. 4.

sublīmātio, ōnis, *f.,* (1) *lifting up, raising,* (2) *refinement, fineness.* — (1), tertium est sublimatio ad potentiam maximam, Eph. 1. 7. — (2), tertio dicitur caelum metaphorice et sic quandoque ipsa sancta Trinitas dicitur caelum propter eius spiritualem sublimitatem et lucem, PP. Q. 68. Art. 4 c; aqua rosacea fit per sublimationem a rosis, PT. Q. 66. Art. 4 ob. 5. Cf. PT. Q. 66. Art. 4 (passim); SS. Q. 185. Art. 1; 2 Sent. 26. 1. 3 c; 3 Meteor. 9 d.

sublīmis, e, *adj.,* (1) lit., *high, lofty, exalted, elevated,* (2) fig., *lofty, exalted, eminent, distinguished.* — (1), et sic dicitur caelum corpus aliquod sublime et luminosum actu vel potentia et incorruptibile per naturam, PP. Q. 68. Art. 4 c; gentiles enim idolis construebant altaria ornata et sublimia, in quibus credebant aliquid sanctitatis et numinis esse, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7. Cf. PT. Q. 83. Art. 4 ad 9. — (2), angelis enim est sublimior et simplicior quam intellectus

agens animae, PP. Q. 54. Art. 1 ad 1; nec hoc est inconveniens in quacumque creatura sublimi, PP. Q. 63. Art. 7 ad 2; et ideo illi, . . ., sunt et gradu sublimiores et scientia clariores, PP. Q. 106. Art. 3 ad 1; eos in sublimem fervorem excitantes, PP. Q. 108. Art. 5 ad 5; ergo in sublimibus angelis non est pugna, PP. Q. 113. Art. 8 ad 1. Cf. PP. Q. 107. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 8. Art. 4; PT. Q. 35. Art. 7. — **sublime**, is, *n.*, *height*. Nihil enim prohibet quod se quantum ad aliqua deiciat, et quantum ad alia se in sublime extollat, SS. Q. 133. Art. 1 ad 3. — *adv.*, *comp.*, **sublimius.** Sic ergo, imo sublimius natus est de matre Filius Dei secundum hominem, PT. Q. 35. Art. 2 ad 1. Cf. PTS. Q. 96. Art. 1 ob. 4.

sublīmitas, ātis, *f.*, *sublimity, loftiness.* Scilicet sublimitatis et luminositatis actu vel potentia, . . ., Trinitas dicitur caelum, propter eius spiritualem sublimitatem et lucem, (c), . . ., in omnibus caelis invenitur communiter sublimitas, PP. Q. 68. Art. 4 ad 3. Cf. PT. Q. 49. Art. 6 ob. 1; PT. Q. 83. Art. 4.

sublīmo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to lift up on high, to raise, elevate, exalt*, used fig. Causa disparitatis poterat esse ex parte Dei; non quidem ut puniret quosdam, et quosdam praemiaret, sed ut quosdam plus, quosdam minus sublimaret, PP. Q. 96. Art. 3 ad 3; secundum quidem vim apprehensivam aliquis dicitur extra se poni, quando ponitur extra cognitionem sibi propriam; vel quia ad superiorem sublimatur, sicut homo, dum elevatur ad comprehendenda aliqua, PS. Q. 28. Art. 3 c; sed ille qui transit ad statum episcopalem, sublimatur ad hoc quod aliis provideat, SS. Q. 185. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 186. Art. 10; PT. Q. 31. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 5; PTS. Q. 89. Art. 8.

submergo, ere, si, sum, 3, *v. a.*, *to dip* or *plunge under, to sink, submerge, submerse.* Sicut Aegyptii submersi sunt in mari Rubro, SS. Q. 108. Art. 1 ad 5; sicut in quodam sepulcro, in aqua submergentibus nobis capita, PT. Q. 66. Art. 3 c, in quot.; utpote illi qui sunt submersi, aut famis inedia vel squalore carceris interempti, PTS. Q. 96. Art. 10 c. Cf. PT. Q. 39. Art. 4; PT. Q. 66. Art. 7.

submersio, ōnis, *f.*, *a sinking, drowning, submersion.* Submersio navis attribuitur naturae ut causae, PP. Q. 49. Art. 2 ad 3; sicut submersio navis dicitur esse a gubernatore, . . ., vel non esset ei commissa gubernatio navis, non imputaretur ei navis submersio, PS. Q. 6. Art. 3 c; sicut gubernator non dicitur causa submersionis navis ex hoc quod non gubernat navem, PS. Q. 79. Art. 1 c; sicut combustio in igne, et submersio in aqua, PT. Q. 46. Art. 5 c.

subministrātio, ōnis, *f.*, *subministration, the act of subministering.* Diversitas statuum et officiorum non impedit Ecclesiae unitatem, quae perficitur per unitatem fidei, et charitatis, et mutuae subministrationis, . . ., per omnem iuncturam subministrationis, SS. Q. 183. Art. 2 ad 1; presbyteri autem curati et archidiaconi habent aliquas subministrationes sub episcopis, SS. Q. 184. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 187. Art. 3.

subministro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to aid by giving; to give, furnish, afford, supply.* Sicut architectonicae utuntur subministrantibus, et civilis militari, PP. Q. 1. Art. 5 ad 2; sicut navifactor compaginat navem per seipsum sed praeparat materiam per artifices subministrantes, PP. Q. 98. Art. 3 c; cupiunt se fore participes, qui temporalia subministrant, SS. Q. 187. Art. 4 c; sit conformis materiae quam aliae feminae subministrant ad conceptionem prolis, PT. Q. 31. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 189. Art. 9; PT. Q. 28. Art. 1.

submitto, ere, misi, missum, 3, *v. a.*, (1) in gen., *to submit, yield*, (2) *to offer* previously as something to explain or aid in understanding what follows, (3) *to lower, moderate*, **submittere vocem,** *to speak low*, (4) *to put in the place of, substitute.* — (1), humilitas autem superbiam, per quam intellectus recusat se submittere veritati fidei, SS. Q. 4. Art. 7 c; per ea efficimus Deo accepti, sed per hoc quod ea submittimus Deo totaliter, PTS. Q. 15. Art. 3 c. — (2), et propter hoc submittit, quod pax est tranquillitas ordinis, SS. Q. 29. Art. 1 ad 1. — (3), et secundum hoc Salomon loquitur de eo qui ex dolosa humilitate nequiter, vocem suam submittit, SS. Q. 113. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 113. Art. 2. — (4), scilicet ex laesione matrimonii, quae transit ad speciem iniustitiae, in hoc quod furtive aliena proles submittitur, PTS. Q. 62. Art. 4 ad 6. — **submissus**, a, um, *P. a.*, *let down, lowered.* Primum genus est extasis, quod est mentis excessus, sicut vidit Petrus vas submissum de caelo cum variis animalibus, SS. Q. 174. Art. 1 ob. 3.

submōtus, a, um, *P. a.*, *withdrawn, withheld.* Ne mediatoris dispensatione submota, aut Dei tantum dicatur, aut hominis filius, PT. Q. 26. Art. 2 ob. 1.

submultiplex, icis, *n.*, *submultiple, a number* or *quantity that divides another exactly, an aliquot part of a number*, e.g., 8 is a submultiple of 72; does not occur in the S.T. Omne autem multiplicatum mensuratur a submultiplici, sicut duplum a dimidio et triplum a subtriplo, 6 Phys. 9 b; dicitur autem submultiplex, quae (sc. ut pars) comparatur ad aliud, sicut dimidium ad duplum vel sicut subtriplum ad triplum et sic de aliis, 2 Meteor. 5 c; ad partem multiplicati, id est, ad submultiplex, 5 Met. 17 a.

suboles, is, *f.*, *offspring.* Ex verbis Gregorii habetur, experimento didicimus ex tali coniugio subolem non posse succrescere, PTS. Q. 54. Art. 3 a.

subrēpo, ere, psi, ptum, 3, *v. n.* and *a.*, *to creep under, to creep* or *steal along, creep softly on, steal upon, to come on unawares, insensibly* or *by degrees.* Et eadem ratione si alicui subrepat risus in statu in quo videtur sibi esse lugendum, PS. Q. 38. Art. 2 ad 3; quae quidem lex fuit iam valida in primo statu, ut nihil vel praeter rationem, vel contra rationem, posset subrepere homini, PS. Q. 91. Art. 6 c; ebrietas longe est a me; misereberis, ne appropinquet mihi; crapula autem nonnunquam subrepit servo tuo, SS. Q. 150. Art. 2 ad 2; et ideo motus superbiae occulte subrepens non habet maximam gravitatem antequam per iudicium rationis deprehendatur, SS. Q. 162. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 47. Art. 9 c, in quot.; SS. Q. 162. Art. 7 ad 3; SS. Q. 188. Art. 8, in quot.

subreptio, ōnis, *f.*, *subreption, a sudden* or *enforced attack*, as of a temptation. Quoddam est ex subreptione proveniens propter infirmitatem humanae naturae, (c), . . ., auctoritas illa loquitur de his quae per subreptionem infirmitatis humanae negligenter aguntur, PS. Q. 73. Art. 10 ad 1; contingit quandoque quod peccatum ex subreptione est peccatum veniale, . . ., si motus ex subreptione non sit peccatum mortale, PS. Q. 74. Art. 10 ob. 3.

subreptītius, a, um, *adj.*, *sudden* and *unforeseen, stolen, creeping unawares.* Sed contra motus subreptitius infidelitatis est peccatum veniale, PS. Q. 74. Art. 10 a.

subripio, ere, see *surripio.*

subrogo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to put in another's place, substitute.* Alius autem illam coronam amissam accipit, inquantum loco eius subrogatur, PP. Q. 23. Art. 6 ad 1. Cf. PTS. Q. 57. Art. 1.

subruo, ere, ui, utum, 3, *v. a.*, *to undermine, subvert, corrupt.* Sed infidelitas est maximum peccatorum, quia subruit fundamentum spiritualis aedificii, SS. Q. 20. Art. 3 ob. 1; et sic totaliter tollitur incarnationis fides, quod est subruere totam fidem christianam, PT. Q. 2. Art. 2 c.

subsannātio, ōnis, *f.*, *mockery, laughing to scorn, derision in pantomine.* Subsannatio enim videtur idem esse quod derisio. sed subsannatio ad contumeliam videtur pertinere, (ob. 1), . . ., subsannatio et irrisio conveniunt in fine, SS. Q. 75. Art. 1 ad 1.

subsanno, āre, 1, *v. a.*, *to insult by derisive gestures, to deride, mock.* Nisi forte reputet se non invideri, vel subsannari propter despectum, PS. Q. 47. Art. 3 ad 2.

subscribo, ere, psi, ptum, 3, *v. a.*, *to sign, subscribe.* Et Maximus dicit in quodam sermone: mater martyrii est fides catholica, in qua illustres athletae suo sanguine subscripserunt, SS. Q. 124. Art. 2 ob. 1, in quot.

subscriptio, ōnis, *f.*, *anything written underneath, a subscription.* Quartus est, si pater in publico instrumento, vel cum trium testium subscriptione eum legitimum nominet, PTS. Q. 68. Art. 3 c.

subsequor, i, cūtus, 3, *v. n.* and *a.*, *to follow close after* or *immediately, to follow, succeed, ensue,* used of *abstr.* subjects. Sicut et naturalis inclinatio voluntatis subsequitur charitati, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2; et hoc patet per praecedentia et subsequentia, PP. Q. 41. Art. 2 ad 1; poena autem subsequitur, PP. Q. 48. Art. 5 ob. 3; subsequuntur diversi motus in vi appetitiva, PS. Q. 40. Art. 2 c; nullus sapiens manifestat id ex quo turbatio nascitur et detrimentum aliorum. sed manifestata Christi nativitate, subsecuta est turbatio, (ob. 3), . . ., ipsa turbatio subsecuta ex nativitate Christi manifestata congruebat Christi nativitati, PT. Q. 36. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 93. Art. 9 (bis); PP. Q. 94. Art. 4; PP. Q. 109. Art. 2; PTS. Q. 114. Art. 5; et passim.

subservio, īre, 4, *v. n.*, *to be subject to, to serve.* Oportet quod naturalis ratio subserviat fidei, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2; et ita subservire praelatis in tali ministerio, (ad 2), . . ., sed quicumque alii minoris ordinis, qui episcopis in eorum officio subserviunt, SS. Q. 188 Art 4 ad 5. Cf. PTS. Q. 95. Art. 4.

subsidium, ii, *n.*, (1) in gen., *aid, support, assistance, help, protection,* (2) abstr., *support* in battle, *aid, help, relief, succour, assistance.* — (1), et etiam corporalia subsidia, quae non solum hominibus, sed etiam iumentis Deus administrant, PS. Q. 98. Art. 4 ad 3; in hoc enim magis debet homo subvenire filiis spiritualibus, quos spiritualiter genuit, quam filiis corporalibus, quibus tenetur magis providere in corporalibus subsidiis, SS. Q. 26. Art. 8 ad 2; et ideo quamvis senes propter naturae defectum avidius exteriorum rerum inquirant subsidia, SS. Q. 118. Art. 1 ad 3; est autem inordinatum quod aliquis, ubi potest recursus haberi ad humana subsidia, PT. Q. 41. Art. 4 ad 1; nullum subsidium debet peccatoribus subtrahi, PT. Q. 68. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 69. Art. 3 (bis); SS. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 97. Art. 1 (bis); PT. Q. 65. Art. 1; et passim. — (2), sicut patet de his quibus iniungitur ut militent in subsidium Terrae sanctae, SS. Q. 188. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 189. Art. 3.

subsido, ere, sēdi, sessum, 3, *v. n.* and *a.*, *to set one's self down, to be susceptible* to something. Habet tamen similitudinem cum terra, inquantum subsidet formis, PP. Q. 66. Art. 1 ad 1.

subsistentia, ae, *f.*, *subsistence,* that mode of existence which is self-contained and independent of any subject, and also a being that exists in this manner, synonym of *hypostasis, res subsistens, persona,* i.e., both that which exists for itself and not in another and also the manner of existence and the relation of being belonging to it. Habebit aliquam operationem propriam; habebit igitur et subsistentiam propriam, C. G. 2. 57; secundum enim, quod (substantia) per se exsistit et non in alio vocatur subsistentia, PP. Q. 29. Art. 2 c; subsistentia autem idem est quod res subsistens quod est proprium hypostasis, PT. Q. 2. Art. 3 c; subsistentia dicitur cuius actus est subsistere, 1 Sent. 23. 1. 1 c; sed magis naturam humanam ad suam subsistentiam vel personalitatem trahit, C. G. 4. 49; subsistentia (dicetur aliquid), inquantum habet tale esse, scilicet absolutum, C. G. 4. 49; nomen subsistentiae per prius convenit generibus et speciebus in genere substantiae, . . ., et individuis non convenit habere tale esse, nisi inquantum sunt sub tali natura communi, C. G. 4. 49. Cf. PP. Q. 29. Art. 2 (passim); PT. Q. 2. Art. 6 (bis); PT. Q. 6. Art. 3 (bis); PT. Q. 35. Art. 2; 1 Anal. 37 f; et passim. On **unio secundum subsistentiam**, see *unio.* — One kind of *subsistentia* in this sense is: **subsistentia naturalis**, *the natural subsistence* or *the subsistence existing for itself in the nature of things.* Cf. 1 Anal. 37 f.

subsisto, ere, stiti, 3, *v. n.*, (1) *to stand under,* (2) *exist* as a substance, synonym of *exsistere,* (3) *subsist,* i.e., to exist for itself not in another. — (1), corporis subsistentis, id est, corporis gravissimi quod substat omnibus, 1 Cael. 18 f. — (2), mathematica non subsistunt separata secundum esse, PP. Q. 5. Art. 3 ad 4; quorum naturae sunt per se subsistentes, non in materia aliqua, PP. Q. 12. Art. 4 c; ut scilicet sit per se subsistens distinctum ab aliis, PP. Q. 30. Art. 4 c; esse eius non est absolutum subsistens, PP. Q. 50. Art. 2 ad 4; omnitenentis virtus causa est subsistendi omni creaturae, C. G. 3. 65, (in quot); ratio substantiae est quod per se subsistat, 3 Sent. 6. 1. 1. 1 c; impossibile subsistere secundum ea, 1 Gener. 2 c; substantia subsistente extra animam, 7 Met. 13 c. Cf. SS. Q. 189. Art. 10; PT. Q. 2. Art. 4 (quater); PT. Q. 4. Art. 4 (bis); PT. Q. 77. Art. 2 c; Pot. 9. 1 c; et passim. On **esse per se subsistens seu esse separatum subsistens,** see *esse*; on **forma per se subsistens,** see *forma* under 2; on **individuum per se subsistens,** see *individuum*; on **prius est a quo non convertitur subsistens consequentia,** see *convertere* under 1; on **unitas per se subsistens,** see *unitas.* — (3), illa enim subsistere dicimus, quae non in alio sed in se exsistunt, PP. Q. 29. Art. 2 c; subsistere autem dicit determinatum modum exsistendi, prout scilicet aliquid est ens per se non in alio, sicut accidens, 1 Sent. 23. 1. 1 c; naturae intellectuales sunt formae subsistentes non autem exsistentes in materia, C. G. 2. 51; convenit enim ei non esse in aliis, inquantum est subsistens, C. G. 4. 11. Cf. PP. Q. 44. Art. 1 c; 1 Sent. 23. 1. 1 ad 2; C. G. 4. 35, 37, 39, and 65; et passim. On **bonum subsistens,** see *bonus* under 2; on **ens subsistens,** see *ens*; on **esse subsistens et non subsistens,** see *esse*; on **filiatio subsistens,** see *filiatio*; on **forma subsistens et non subsistens,** see *forma* under 2; on **persona subsistens,** see *persona* under 3; on **principium subsistens,** see *principium*; on **quidditas subsistens,** see *quidditas*; on **relatio subsistens** see *relatio*; on **res subsistens,** see *res*; on **significare ut subsistens,** see *significare*; on **suppositum subsistens,** see *suppositum* under 2: on **virtus subsistens,** see *virtus* under 1. — Kinds of *subsistens* in this sense of self-existent are: (a), **subsistens completum seu completum in natura alicuius speciei** and **subsistens quodcumque,** *that subsistent which is specifically complete, and not merely a part of some other subsistent, e.g., man, and any subsistent,* e.g., the human soul. Forma autem in eis non est aliquid completum subsistens, sed magis quo aliquid est; inde est quod omnia nomina a nobis imposita ad significandum aliquid completum subsistens, significant in concretione, prout competit compositis, PP. Q. 13. Art. 1 ad 2; hoc "aliquid" potest accipi dupliciter: uno modo pro quocumque subsistente; alio modo pro subsistente completo in natura alicuius speciei, PP. Q. 75. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 16. Art. 12, in quot. — (b), **subsistens completum in natura alicuius speciei,** see *subsistens completum.* — (c), **subsistens distinctum,** *the distinct* or *differentiated existing for itself.* Sed individuum vagum, ut aliquis homo, significat naturam communem cum determinato modo existendi qui competit singularibus, ut scilicet sit per se subsistens distinctum ab aliis, PP. Q. 30. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 57. Art. 4; 3 Sent. 5. 1. 3 c. — (d), **subsistens quodcumque,** see *subsistens completum.*

substantia, ae, *f.*, (1) *substance in the general sense of the word,* i.e., that which stands under, basis, foundation, principle, *support,* of the manifold appearances (accidents), synonym of *hypostasis, subiectum,* and *suppositum,* (2) *first substance, individual substance, an entity existing of itself and not in another as subject,* (3) *the substance principle,* i.e., the inner or constituting principle of a substance, (4) *the substance part, the substance element,* (5) *the substance germ, the substance beginning* or *start,* (6) *substance in the sense of the universal,* (7) *second substance, the predicament of substances,* i.e., genus or species of substance, in other words the

general or most common manner of existence by and of themselves of things according to which they are called substance, (Cf. *substantia secunda et universalis* under 1), the opposite of *accidens*, (8) *essence, being, nature*, synonym of *essentia, forma, natura, quidditas, quod quid est, quod quid erat esse*, and *species*, (9) *property, possession*. — (1), melius dicendum est quod substantia accipitur communiter, prout dividitur per primam et secundam, PP. Q. 29. Art. 1 ad 2; sicut (individua) a substando (dicuntur) substantiae vel hypostases, PP. Q. 29. Art. 2 ob. 4; secundum vero quod (subiectum vel suppositum) supponitur accidentibus, dicitur hypostasis vel substantia, PP. Q. 29. Art. 2 c; nomen enim substantiae imponitur a substando, 1 Sent. 8. 4. 2 c; substantia (dicitur) cuius actus est substare, 1 Sent. 23. 1. 1 c; quarto modo dicitur substantia communiter, prout abstrahit a substantia prima et secunda, et sic sumitur hic, 1 Sent. 25. 1. 1 ad 7; substantia est fundamentum et basis omnium aliorum entium, 3 Sent. 23. 2. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 34. Art. 3; PP. Q. 40. Art. 3 (ter); PT. Q. 2. Art. 2 (ter); PT. Q. 16. Art. 12 (passim); Hebr. 11. 1; et passim. — Kinds of *substantia* in this sense are: (a), **substantia distincta seu incommunicabilis seu individua,** *the defined substance* or *that cannot be communicated to another* or *the individual substance*. Cf. *substantia prima et singularis*. Adhuc magis proprium nomen est tetragrammaton quod est impositum ad significandam ipsam Dei substantiam incommunicabilem, PP. Q. 13. Art. 11 ad 1. Cf. PP. Q. 29. Art. 1 (passim); PP. Q. 29. Art. 4 ad 3; PT. Q. 2. Art. 2 (bis); C. G. 4. 38; Pot. 9. 4 c; 5 Met. 10 e; et passim. — (b), **substantia incommunicabilis,** see *substantia distincta*. — (c), **substantia individua,** see *substantia distincta*. — (d), **substantia media seu particularis seu singularis** and **substantia universalis,** *the middle, the particular* or *individual*, and *the universal substance*. Et sic hoc nomen "individuum" ponitur in definitione personae ad designandum modum subsistendi qui competit substantiis particularibus, PP. Q. 29. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 13. Art. 11 ad 1; PP. Q. 75. Art. 4 ob. 2 and ad 2; C. G. 4. 40 and 49; 1 Sent. 23. 1. 1 c; 1 Perih. 10 a; 1 Anal. 34 d and 42 b; 1 Phys. 3 a; 1 Gener. 10 e; 5 Met. 10 a and e; et passim. — (e), **substantia particularis,** see *substantia media*. — (f), **substantia prima** and **substantia secunda,** *the οὐσία πρώτη καὶ δευτέρα of Aristotle, the first* and *the second substance* or *that which is called substance in the first place, concrete* and *individual*, and *that which is so called in the second place, abstract* and *general*, i.e., *the single substance* (cf. *substantia individua et singularis*) or the single being of reality existing for itself and the category of substance or that general manner of existence of a thing according to which it is called a substance. Sed melius dicendum est quod substantia accipitur communiter, prout dividitur per primam et secundam, et per hoc quod additur "individua" trahitur ad standum pro substantia prima, PP. Q. 29. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 29. Art. 1 (passim); C. G. 4. 38 and 49; 1 Sent. 26. 1. 1 c; Pot. 9. 2 ad 6; 1 Perih. 3 a and 10 a; 1 Phys. 3 a; 5 Met. 10 a and e; 7 Met. 2 a; et passim. — (g), **substantia principalis,** *the principal substance* or *that which chiefly* and *especially deserves the name of substance*, i.e., *substantia prima*. Talis substantia est quae proprie et principaliter et maxime dicitur. huiusmodi enim secundum se omnibus aliis substant, scilicet speciebus et generibus et accidentibus. substantiae vero secundae, id est, genera et species substant solum accidentibus; et hoc etiam non habent nisi ratione primarum; homo enim est albus, inquantum hic homo est albus, 7 Met. 2 a. Cf. 1 Anal. 37 f; 1 Sent. 23. 1. 1 c. — (h), **substantia secunda,** see *substantia prima*. — (i), **substantia singularis,** see *substantia media*. — (j), **substantia supersubstantialis,** *the supersubstantial substance*, i.e., that substance which is elevated above the category of substance, namely God. Video enim et ipse Iesus supercaelestium substantiarum supersubstantialis substantia, ad nostram intransmutabiliter veniens, obedienter subicitur Patris et Dei per angelos formationibus, PT. Q. 12. Art. 4, in quot. Cf. PP. Q. 3. Art. 5 c; Pot. 7. 3 c; Nom. 1. 1; Nom. 5. 1. — (k), **substantia universalis,** see *substantia media*. — **tribus modis substantia est primum inter omnia entia, scilicet secundum cognitionem, secundum definitionem et secundum tempus,** *substance is of all beings the first in a threefold manner, according to knowledge, definition, and time*. — (2). alio modo (substantia) significat individuum in genere substantiae, quod dicitur substantia prima vel hypostasis, 1 Sent. 25. 1. 1 ad 7; substantiae quae est hypostasis vel persona, PP. Q. 31. Art. 2 ad 1; substantia enim, . . ., dicitur, . . ., de subiecto in genere substantiae, C. G. 4. 49; quartus modus est secundum quod subiectum, id est, substantia particularis dicitur esse substantia, 7 Met. 2 a; dicitur enim uno modo substantia ipsum subiectum ultimum quod non praedicatur de alio et hoc est particulare in genere substantiae, Pot. 9. 1 c; substantia dicitur id quod ultimo subicitur in propositionibus, ita quod de alio non praedicetur, sicut substantia prima, 5 Met. 10 e; substantia dicitur, . . ., uno modo subiectum ipsum, quod dicitur hoc aliquid et de altero non praedicatur, ut hic homo, 3 Sent. 5. 1. 2 c; unum eorum significat hoc aliquid, id est, substantiam, 1 Gener. 9 b. Cf. PP. Q. 45. Art. 5 (passim); PP. Q. 50. Art. 3 (passim); PP. Q. 88. Art. 1 (passim); Unio 3 c; 1 Gener. 10 e; et passim. — Kinds of *substantia* in this sense are: (a), **substantia animata seu vivens,** *the animated* or *living substance*. Sed vivum, sive animatum, est superius ad animal et ad hominem; nam animal est substantia animata sensibilis, PT. Q. 50. Art. 4 a. Cf. PP. Q. 18. Art. 4 (bis); PP. Q. 70. Art. 3 (passim); C. G. 2. 97; C. G. 4. 41; Pot. 9. 40; et passim. — (b), **substantia caelestis seu mundana,** *the heavenly* or *cosmic substance*. Theologi plane monstrant caelestium substantiarum ordines a supremis mentibus doceri deificas scientias, PP. Q. 106. Art. 1, in quot. Cf. C. G. 1. 43; Eph. 2. 1. — (c), **substantia cognoscens seu cognoscitiva,** *the cognitive substance*. Cf. C. G. 2. 90 and 96. — (d), **substantia completa seu perfecta** and **substantia incompleta,** *the complete* or *perfect*, i.e., that which by nature is not part of a composite, and *the incomplete substance*, which, like human soul, is part of a composite, or which, like substantial form, is unable to exercise existence outside of composite. Et hoc etiam potest significari in hoc quod persona dicitur substantia individua; non enim manus est substantia completa, sed pars substantiae, PT. Q. 2. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 75. Art. 4 ad 2; PP. Q. 118. Art. 1 ob. 1; C. G. 2. 55; C. G. 4. 49; 7 Met. 13 a; Qu. Anim. 1 c; et passim. — (e), **substantia composita** and **substantia simplex,** *the composite* and *the simple substance*. Si huiusmodi substantiae essent compositae ex materia et forma, PP. Q. 75. Art. 7 c; cum ergo angeli sint simplices substantiae, PS. Q. 50. Art. 6 ob. 3. Cf. C. G. 2. 55, 68, and 87; C. G. 3. 20; Pot. 9. 1 c; 2 Anal. 7 d; 8 Phys. 21 c; Ente 2 b; et passim. — (f), **substantia coniuncta** and **substantia separata,** *substance designed for union with matter* and *that substance independent of matter* or *existing separated from it*, i.e., an angel. Circa numerum substantiarum separatarum diversi diversis viis processerunt. Plato enim posuit, substantias separatas esse species rerum sensibilium, utpote si poneremus ipsam naturam humanam esse separatam; et secundum hoc oportebat dicere quod substantiae separatae sint secundum numerum, specierum sensibilium, PP. Q. 50. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 1 c and Art. 4 ob. 3; C. G. 2. 22, 60, 74, 81, and 100; C. G. 3. 23; Nom. 5. 1; Trin. 2. 1. 2 c; Pot. 6. 6 c; Qu. Anim. 17 c; 1 Anal. 30 b and 41 c; 1 Phys. 1 b; 8 Phys. 21 c; 1 Cael. 7 c and 21 d; 2 Cael. 3 a, 13 a, and 18 a; 2 Anim. 1 b; 12 Met. 5 a; Ente 5 a; Generis 6; et passim. — (g), **substantia corporalis seu corporea** and **substantia incorporalis seu incorporea seu spiritualis,** *the corporeal* and *the incorporeal* or *spiritual substance*. Substantiae vero incorporeae, quia sunt ipsae formae subsistentes, quae tamen se habent ad esse ipsarum sicut potentia ad actum, non compatiuntur secum privationem huius actus; quia esse consequitur formam; et nihil corrumpitur nisi per hoc quod amittit formam; unde in ipsa forma non est potentia ad non esse; et ideo huiusmodi substantiae sunt immutabiles, et

invariabiles secundum esse, PP. Q. 9. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 6 ob. 2; PP. Q. 50. Art. 1 ad 1, 2 c, and 4 c; C. G. 1. 42; C. G. 2. 44, 50, 55, 92, and 95; C. G. 3. 61, and 136, 137; C. G. 4. 90; Pot. 3, 18 c; Pot. 6. 6 c; 1 Cael. 7 c; 1 Gener. 13 c; et passim. — (h), **substantia corruptibilis seu generabilis** and **substantia incorruptibilis,** *the substance which can come to be* and *pass away by generation* and *corruption because composed* and *the changeless* and *incorruptible substance because not a composite.* Unde, cum angelus sit ipsa forma subsistens, ut ex dictis patet, impossibile est quod eius substantia sit corruptibilis, PP. Q. 50. Art. 5 c. Cf. PTS. Q. 79. Art. 2 (bis); C. G. 2. 55; 2 Cael. 15 b; 3 Cael. 2 b; 12 Met. 2 a. — (i), **substantia creata** and **substantia divina,** *the created* and *the divine substance*; under the latter may be understood in an Aristotelian context any spiritual being. Divina dicuntur substantiae immateriales et incorporeae, 1 Cael. 20 b. Cf. PP. Q. 13. Art. 7 (passim); C. G. 1. 3 and 5; C. G. 2. 53 and 55; C. G. 3. 23; 1 Sent. 8. 4. 2 ad 1; 1 Cael. 7 c; 1 Cael. 21 h; et passim. — (j), **substantia divina,** see *substantia creata.* — (k), **substantia finita** and **substantia infinita,** *the limited* or *finite* and *the unlimited* or *infinite substance.* Nam hoc ipsum quod creatura habet substantiam modificatam et finitam demonstrat quod sit a quodam principio, PP. Q. 93. Art. 6 c. Cf. C. G. 1. 20. — (l), **substantia generabilis,** see *substantia corruptibilis.* — (m), **substantia immaterialis,** and **substantia materialis,** *immaterial substance* or *that which is free of matter* and *the material substance* or *that consisting of material*; cf. *substantia coniuncta.* Angeli, secundum quod dicuntur substantiae immateriales, multiplicantur secundum numerum motuum corporum caelestium, PP. Q. 50. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 2 ob. 1; PP. Q. 88. Art. 1 (passim); C. G. 2. 39. 50, 54, 77, and 92; Pot. 9. 3 ad 4; 1 Gener. 1 c and 13 c; Generis 6; et passim. — (n), **substantia immobilis** and **substantia mobilis,** *the unchangeable* and *the changeable substance.* Cum enim transmutatio fit secundum qualitatem, remanet substantia immobilis, PP. Q. 84. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 113. Art. 1; C. G. 1. 20; 4 Phys. 7 c; 2 Cael. 1 b and 18 g; 3 Cael. 2 b; 6 Met. 1 l; 12 Met. 2 a and 5 a; et passim. — (o), **substantia incompleta,** see *substantia completa.* — (p), **substantia incorporalis seu incorporea,** see *substantia corporea.* — (q), **substantia incorruptibilis,** see *substantia corruptibilis.* — (r), **substantia inferior** and **substantia superior,** *the lower* or *subordinate* and *the higher* or *superior substance.* Substantiae enim spirituales inferiores, scilicet animae, habent esse affine corpori inquantum sunt corporum formae, . . ., substantiae vero superiores, id est, angeli, sunt a corporibus totaliter absolutae, immaterialiter et in esse intelligibili subsistentes, PP. Q. 55. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 3. Art. 6; C. G. 1. 5. — (s), **substantia infinita,** see *substantia finita.* — (t), **substantia intellectiva seu intellectualis seu intelligens,** *the intellectually discerning substance* which is considered both as purely intuitively and as intuitively and discursively discerning. Cf. *substantia rationalis.* Utrum aliqua substantia intellectualis creata ex suis naturalibus sufficiens sit videre Dei essentiam, PP. Q. 12 pr. Cf. PP. Q. 27. Art. 1 c; PP. Q. 46. Art. 1 ob. 2; PP. Q. 51. Art. 1 c; PP. Q. 108. Art. 5 c; C. G. 1. 68; C. G. 2. 48—57, 79, and 90; C. G. 3. 23, 79, and 110; 2 Sent. 17. 1. 1 c; 2 Cael. 18 a; 12 Met. 2 a; et passim. — (u), **substantia materialis,** see *substantia immaterialis.* — (v), **substantia mobilis,** see *substantia immobilis.* — (w), **substantia modificata,** *the modified substance* or *the substance provided with a definite manner of existence.* Creatura habet substantiam modificatam et finitam, PP. Q. 93. Art. 6 c. Cf. *pelagus substantiae infinitum* under 1. — (x), **substantia movens,** *the moving substance.* Cf. C. G. 1. 15. — (y), **substantia mundana,** see *substantia caelestis.* — (z), **substantia naturalis,** *the substance belonging to visible nature.* Sicut et accidentia quae sunt in substantiis naturalibus, sunt extra essentias earum, PS. Q. 18. Art. 3 ad 1. Cf. 1 Phys. 13 e; 3 Cael. 1 b; 6 Met. 1 l; Ente 2 d. — (a^2), **substantia orbis,** *the substance of a celestial sphere.* Corpora caelestia non recedunt de loco secundum totum, nec determinatur spiritui moventi orbem locus secundum aliquam determinatam partem substantiae orbis, quae nunc est in oriente, nunc in occidente, sed secundum determinatum situm, PP. Q. 51. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 45. Art. 5 c. — (b^2), **substantia perfecta,** see *substantia completa.* — (c^2), **substantia perpetua seu sempiterna,** *the lasting* or *perpetual substance* by which is to be understood both a spiritual being and a heavenly body. Cf. *substantia incorruptibilis.* Cf. C. G. 1. 42; 9 Met. 9 e; 12 Met. 2 a, 4 l, and 5 a. — (d^2), **substantia rationalis,** *the rational substance* or *the substance endowed with reason.* Cf. *substantia intellectiva.* Si quis velit proprie nominare hominem; dicit enim substantiam rationalem, non autem substantiam intellectualem, quod est proprium nomen angeli, quia simplex intelligentia convenit angelo per proprietatem, homini vero per participationem, neque substantiam sensibilem, quod est nomen bruti proprium, quia sensus est minus quam id quod est proprium homini, et convenit homini excellenter prae aliis animalibus, PP. Q. 108. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 29. Art. 1 c; PT. Q. 16. Art. 12; C. G. 2. 44; C. G. 3. 110 and 111; C. G. 4. 41; et passim. — (e^2), **substantia scibilis,** *the knowable substance,* i.e., that which can be made the object of knowledge. Cf. C. G. 1. 12. — (f^2), **substantia sempiterna,** see *substantia perpetua.* — (g^2), **substantia sensibilis,** *the substance perceptible by the senses* and *the substance perceiving by the senses.* Simplex intelligentia convenit angelo per proprietatem, homini vero per participationem, neque substantiam sensibilem quod est nomen bruti proprium, PP. Q. 108. Art. 5 c. Cf. C. G. 1. 12 and 68; Pot. 9. 4 c; 3 Cael. 2 b; 12 Met. 2 a. — (h^2), **substantia sensibilis quanta,** *a substance of any magnitude perceptible by the senses.* Cf. C. G. 2. 75. — (i^2), **substantia separata,** see *substantia coniuncta.* — (j^2), **substantia simplex,** see *substantia composita.* — (k^2), **substantia spiritualis,** see *substantia corporalis.* — (l^2), **substantia superior,** see *substantia inferior.* — (m^2), **substantia vivens,** see *substantia animata.* — (3), omnis substantia vel est ipsa natura rei cuius est substantia, vel est pars naturae, secundum quem modum materia vel forma substantia dicitur, PS. Q. 110. Art. 2 ad 2; alio modo dicitur substantia, quae est causa essendi praedictis (sc. particularibus) substantiis quae non dicuntur de subiecto, non quidem extrinseca sicut efficiens, sed intrinseca eis, ut forma, sicut dicitur anima substantia animalis, 5 Met. 10 b; etiam forma et species uniuscuiusque rei substantia dicitur, 6 Met. 10 e; dicitur autem substantia, ut ex praedictis patet, id quod est tamquam subiectum, scilicet materia quae se habet ad formam substantialem, sicut subiectum quod est substantia completa ad formam accidentalem. et alio modo dicitur substantia quod quid erat esse quod pertinet ad formam, 7 Met. 13 a. Cf. PT. Q. 15. Art. 1 (bis); PT. Q. 31. Art. 6 (passim); PT. Q. 31. Art. 8 (bis); PTS. Q. 93. Art. 3; et passim. — Kinds of *substantia* in this sense are: (a), **substantia corpulenta,** *the corporal substance* or *matter.* Ad conceptionem humani corporis duo concurrunt, scilicet materia, ex qua formatur conceptum, et iterum vis formativa, quae conceptum format, quorum primum Augustinus vocat corpulentam substantiam, secundum vero seminalem rationem, Quodl. 8. 3. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 119. Art. 2 ad 4; PS. Q. 81. Art. 4 ad 3; PT. Q. 15. Art. 1 ad 2; PT. Q. 31. Art. 1 ad 3 and Art. 6 ad 1; 2 Sent. 30. 2. 2 ad 1; Mal. 4. 1 c; Quodl. 8. 3. 5 ad 3; Hebr. 7. 2; et passim. — (b), **substantia prima,** *the first form,* because form gives existence to the substantial composite. Hoc, sc. quod quid erat esse, etiam nominat primam substantiam, id est, primam formam, et hoc ideo quia a forma quae est in anima nostra procedit forma quae est in materia in artificialibus, 7 Met. 6 h. — (4), quaecumque particulae sunt in praedictis (sc. particularibus) substantiis, quae sunt termini earum et significant hoc aliquid secundum opinionem eorum (sc. Platonicorum et Pythagoricorum), in quibus destructis destruitur totum, dicuntur etiam substantiae. sicut superficie destructa destruitur corpus, ut quidam dicunt, et destructa linea destruitur superficies. patet etiam quod superficies est terminus

corporis et linea terminus superficiei. et secundum dictorum positionem linea est pars superficiei et superficies corporis. ponebant enim corpora componi ex superficiebus et superficies ex lineis et lineas ex punctis. unde sequebatur quod punctum sit substantia lineae et linea superficiei et sic de aliis. numerus autem secundum hanc positionem videtur esse substantia totaliter omnium rerum, quia remoto numero nihil remanet in rebus, quod enim non est unum, nihil est, et similiter, quae non sunt plura, non sunt; numerus etiam invenitur terminare omnia eo, quod omnia mensurantur per numerum, 5 Met. 10 c; dicentibus, terminos corporis esse substantias, 7 Met. 2 a. — (5), substantia enim solet dici prima inchoatio uniuscuiusque rei, et maxime, quando tota res sequens continetur virtute in primo principio; puta si dicamus, quod prima principia indemonstrabilia sunt substantia scientiae, quia scilicet primum quod in nobis est de scientia sunt huiusmodi principia, et in eis virtute continetur tota scientia. per hunc ergo modum dicitur fides esse substantia rerum sperandarum, quia scilicet prima inchoatio rerum sperandarum in nobis est per assensum fidei, quae virtute continet omnes res sperandas. in hoc enim speramus beatificari, quod videbimus aperta visione veritatem, cui per fidem adhaeremus, SS. Q. 4. Art. 1 c; substantia, . . ., sumitur hic, . . ., secundum quod in quolibet genere invenitur quaedam similitudo substantiae, prout scilicet primum in quolibet genere, continens in se alia virtute, dicitur esse substantia illorum, SS. Q. 4. Art. 1 ad 1. — (6), secundus modus est, prout universale dicitur substantia esse, secundum opinionem ponentium ideas species quae sunt universalia de singularibus praedicta et sunt horum particularium substantiae, 7 Met. 2 a; quarto modo dicitur substantia a quibusdam universale, Met. 13 a. Cf. 12 Met. 2 a. — A kind of *substantia* in this sense is: **substantia separabilis,** *the separable universal.* Quidam enim dividunt substantiam separabilem in duo genera, sc. in species, quas vocant ideas, et mathematica. sicut enim invenitur secundum rationem duplex modus separationis, unus, quo separantur mathematica a materia sensibili, alius, quo separantur universalia a particularibus, ita et secundum rem ponebant, et universalia esse separata, quas dicebant species, et etiam mathematica. sed quidem haec duo, sc. species et mathematica, in unam naturam reducebant. utrique igitur hi erant Platonici. sed alii, scilicet Pythagorici, non ponebant species, sed solum mathematica, 12 Met. 2 a. — (7), substantia non sumitur hic, secundum quod est genus generalissimum contra alia genera divisum, SS. Q. 4. Art. 1 ad 1; uno enim modo dicitur substantia, secundum quod significat rationem primi praedicamenti, 2 Sent. 37. 1. 1 c; genus et species dicuntur esse substantia eorum, de quibus praedicantur, 5 Met. 10 d; tertius modus est, secundum quod primum genus videtur esse substantia uniuscuiusque, 7 Met. 2 c; substantia quae est ens per se, 1 Perih. 8 a; (substantiae nomen) significat essentiam, cui competit sic esse, id est, per se esse, PP. Q. 3. Art. 5 ad 1; non est definitio substantiae, ens per se sine subiecto, sed quidditati seu essentiae substantiae competit habere esse non in subiecto, PT. Q. 77. Art. 1 ad 2; substantia est res, cui convenit esse non in subiecto, C. G. 1. 25; definitio vel quasi definitio substantiae est res habens quidditatem, cui adquiritur esse vel debetur ut non in alio, 4 Sent. 12. 1. 1. 1 ad 2; si substantia possit habere definitionem, non obstante quod est genus generalissimum, erit eius definitio, quod substantia est res, cuius quidditati debetur esse non in aliquo, Pot. 7. 3 ad 4; est circumlocutio verae descriptionis, quae talis intelligitur; substantia est res, cuius naturae debetur esse non in alio, Quodl. 9. 3. 5 ad 2. Cf. 7 Met. 2 a; 7 Met. 13 a; 1 Sent. 23. 1. 1 c; et passim. — **pelagus substantiae infinitum,** *the infinite sea of substance,* an expression originating with John Damascene, by which God is meant. Quolibet enim alio nomine determinatur aliquis modus substantiae rei; sed hoc nomen "Qui est" nullum modum essendi determinat, sed se habet indeterminate ad omnes et ideo nominat ipsum "pelagus substantiae infinitum," PP. Q. 13. Art. 11 a. Cf. PP. Q. 13. Art. 11 c; 1 Sent. 8. 11 ob. 4 and ad 4; 1 Sent. 22. 1. 4 ob. 4; Pot. 7. 5 c; Pot. 10. 1 ad 9. On **bonum in substantia seu per suam substantiam seu quantum ad substantiam,** see *bonus* under 2; on **definitio substantiae,** see *definitio* under 2; on **dicere secundum substantiam,** see *dicere* under 3; on **differre secundum substantiam,** see *differre* under 2; on **distinctio substantiae et in substantiam,** see *distinctio* under 2; on **diversitas substantiae seu secundum substantiam,** see *diversitas*; on **diversus secundum substantiam,** see *diversus*; on **esse substantiae,** see *esse*; on **indifferens secundum substantiam,** see *indifferens*; on **individuum substantiae,** see *individuum*; on **malum in substantia,** see *malus* under 2; on **multum secundum substantiam,** see *multus* under 1; on **mutatio secundum substantiam,** see *mutatio*; on **pars substantiae,** see *pars* under 1; on **prior substantia seu prius secundum substantiam,** see *prior* under 1; on **transmutatio circa seu secundum substantiam et ex substantia ente in potentia in substantiam entem in actu,** see *transmutatio* under 1; on **unitas substantiae,** see *unitas*; on **unum secundum substantiam,** see *unus*. — (8), apud Latinos substantia usitatius pro essentia accipi solet, Graec. pr.; uno modo dicitur substantia quidditas rei, quam significat definitio, PP. Q. 29. Art. 2 c; omnis substantia vel est ipsa natura rei, cuius est substantia, vel est pars naturae, PS. Q. 110. Art. 2 ad 2; substantia, . . ., dicitur uno modo pro essentia sive natura, PT. Q. 2. Art. 6 ad 3; quod quid est, hoc enim significat substantiam rei, C. G. 4. 40; substantia enim, . . ., dicitur, . . ., et de eo, quod quid est, quod est natura rei, C. G. 4. 49; secundum communem usum loquendi substantia dicitur essentia vel natura rei, secundum quod humanitas dicitur natura hominis, Decret. 1; substantia quidditatem nominat, 1 Sent. 8. 4. 2 ad 1; quandoque enim (substantia) ponitur pro essentia, secundum quod nos dicimus definitionem significare substantiam rei, 1 Sent. 23. 1. 1 ad 5; uno modo substantia idem est quod essentia, et sic substantia invenitur in omnibus generibus, sicut et essentia; et hoc significatur, cum quaeritur: quid est albedo color?, 1 Sent. 25. 1. 1 ad 7; alio modo dicitur substantia forma vel natura subiecti, Pot. 9. 1 c; substantia, . . ., dicitur forma vel natura speciei, quae de supposito praedicatur, Unio 3 c; alio modo accipitur substantia pro essentia vel natura, Quodl. 3. 2. 4 ad 1; suum esse est sua substantia, Quodl. 3. 8. 20 c; substantia, id est, essentia, quam significat definitio, 1 Anal. 10 a; ubi exponetur substantia sive natura ipsorum, 1 Cael. 5 b; non sint de eorum substantia quam scilicet significat definitio, 1 Cael. 19 b; scire quid est res quod est scire substantiam rei, 3 Met. 4 g; etiam quidditas rei, quam significat definitio, dicitur substantia uniuscuiusque, 5 Met. 10 d; primus (modus) est, secundum quod quid erat esse, id est, quidditas vel essentia sive natura rei dicitur eius substantia, 7 Met. 2 a. Cf. 2 Sent. 37. 1. 1 c; 3 Sent. 5. 1. 2 c; 2 Anal. 2 i; 2 Anal. 19 f; 7 Met. 13 a; Ente 2 a; Hebr. 11. 1; et passim. — Kinds of *substantia* in this sense are: (a), **substantia absoluta,** *the independent essence of a thing.* Cf. Pot. 7. 9 ad 2. — (b), **substantia actus,** *the essence of an activity* or *deed.* Oratio quidem dat firmamentum argumentationi primo ex substantia actus, secundario vero ex his quae circumstant actum, PS. Q. 7. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 7. Art. 1 c; PS. Q. 7. Art. 3 c and ad 3; PS. Q. 73. Art. 2 c; PS. Q. 87. Art. 2 c; Pot. 3. 6 ob. 21; et passim. — (c), **substantia formae sacramentalis,** *the essence of the sacramental form.* Manifestum est quod si diminuatur aliquid eorum quae sunt de substantia formae sacramentalis, tollitur debitus sensus verborum, PT. Q. 60. Art. 8 c. — (d), **substantia habitus,** *the essence of a habit.* Substantia habitus non tollitur per hoc quod subtrahitur materia, PS. Q. 67. Art. 5 ob. 3. Cf. PS. Q. 49. pr.; SS. Q. 47. Art. 11 (ter). — (e), **substantia imaginis,** *the essence of the image.* Cf. 1 Sent. 3 Div. 2. — (f), **substantia legis,** *the essence of the law.* Praeceptorum quae in sacra scriptura inveniuntur, quaedam sunt de substantia legis, quaedam vero sunt praeambula ad legem, . . ., praecepta vero de substantia legis sunt quae homini

iam subiecto et ad obediendum parato imponuntur, pertinentia ad rectitudinem vitae, SS. Q. 22. Art. 1 c. — (g), **substantia loci,** *the essence of the place* or *space.* Cf. 4 Phys. 3 h. — (h), **substantia nominis,** *the essence of name.* Cf. 3 Sent. 6. 1. 3 c. — (i), **substantia numeri,** *the essence of number.* Cf. 5 Met. 16 b. — (j), **substantia operis,** *the essence of a work.* Implere mandata legis contingit dupliciter: uno modo quantum ad substantiam operum, prout scilicet homo operatur iusta, et fortia, et alia virtutis opera, . . ., alio modo possunt impleri mandata legis non solum quantum ad substantiam operis, sed etiam quantum ad modum agendi, ut scilicet ex charitate fiant, PS. Q. 109. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 114. Art. 3. — (k), **substantia peccati,** *the essence of sin.* Sed quia etiam ipsi exteriores actus pertinent ad substantiam peccati, cum sint secundum se mali, . . ., necesse fuit quod in definitione peccati poneretur etiam aliquid pertinens ad exteriores actus, PS. Q. 71. Art. 6 ad 2. Cf. PS. Q. 75. Art. 2 ad 2. — (l), **substantia potentiae,** *the essence of power* or *potentiality.* Ideo in corporibus illis manet eadem potentia ad formam aliam quae nunc inest, quantum ad substantiam potentiae, PTS. Q. 82. Art. 1 ad 2. — (m), **substantia praecepti,** *the essence of a precept.* Praecepta novae legis dicuntur esse maiora quam praecepta veteris legis, quantum ad explicitam manifestationem; sed quantum ad ipsam substantiam praeceptorum Novi Testamenti, omnia continentur in Veteri Testamento, PS. Q. 107. Art. 3 ad 2. — (n), **substantia rei,** *the essence of a thing.* Quod autem est extra substantiam rei, ad rem ipsam pertinens accidens eius dicitur, PS. Q. 7. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 7. Art. 1 ob. 1; PP. Q. 13. Art. 8; C. G. 2. 79; C. G. 4. 40; 1 Sent. 23. 1. 1 ad 5; 3 Met. 4 g; et passim. — **operatio rei demonstrat substantiam et esse ipsius,** see *operatio* under 1. — **substantia non recipit seu suscipit magis et minus,** *the essence of a thing is capable neither of increase nor of decrease.* Cf. PP. Q. 93. Art. 3 ad 3; C. G. 2. 19 and 63; 1 Gener. 8 c. — (9), ad substantiam autem hominis pertinet, quidquid iuste possidet, SS. Q. 86. Art. 3 a; per substantiam exteriorum bonorum vita hominis conservatur, C. G. 3. 131 and 132; unusquisque suam vitam conservare tenetur, ita et exteriorem substantiam, C. G. 131 and 132; in indebita corruptione vel consumptione substantiae, id est, propriarum divitiarum, 4 Eth. 1 e.

substantiālis, e, *adj.,* (1) *belong to* or *concerning the substance, substantial,* the opposite of *accidentalis* and *supersubstantialis,* (2) *belonging to* or *concerning the essence, substantial,* synonym of *essentialis,* the opposite of *accidentalis.* Non est dare ultimum nunc in quo fuit in termino a quo, sicut in illuminatione et in generatione substantiali ignis non est dare ultimum instans, in quo aer fuit tenebrosus, vel in quo materia fuit sub privatione formae ignis, PP. Q. 53. Art. 3 c; nam secundum utrosque in prima rerum productione materia erat sub formis substantialibus elementorum, et secundum utrosque in prima rerum institutione non fuerunt animalia et plantae in actu, PP. Q. 74. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 67. Art. 3; PP. Q. 76. Art. 4 (passim); PP. Q. 76. Art. 6 (passim); PP. Q. 110. Art. 3; PS. Q. 49. Art. 2; et passim. On **compositio substantialis,** see *compositio* under 1; on **conceptio substantialis,** see *conceptio* under 2; on **conversio substantialis,** see *conversio* under 2; on **corruptio substantialis,** see *corruptio* under 3; on **distingui secundum esse substantiale,** see *distinguere;* on **forma substantialis,** see *forma* under 2; on **generatio substantialis,** see *generatio* under 1; on **mutatio substantialis seu secundum esse substantiale,** see *mutatio;* on **simplicitas substantialis,** see *simplicitas* under 1; on **terminus substantialis,** see *terminus* under 5; on **transmutatio substantialis,** see *transmutatio* under 1; on **unio substantialis,** see *unio.* — (2), nihil prohibet interdum accidentia loco differentiarum substantialium poni, PP. Q. 77. Art. 1 ad 7; anima est perfectio substantialis corporis; gratia vero est perfectio animae accidentalis, PT. Q. 6. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 13. Art. 12; PP. Q. 18. Art. 2; PP. Q. 25. Art. 6; PP. Q. 29. Art. 1; PP. Q. 77. Art. 1 (bis); et passim. On **bonitas substantialis,** see *bonitas* under 1; on **bonum substantiale,** see *bonus* under 2; on **conceptio substantialis,** see *conceptio* under 3; on **demeritum substantiale,** see *demeritum;* on **designatio substantialis,** see *designatio;* on **differentia substantialis,** see *differentia;* on **modus substantialis,** see *modus* under 1; on **perfectio substantialis,** see *perfectio* under 2; on **praedicatum substantiale,** see *praedicatum* under 1; on **principium substantiale,** see *principium;* on **processio substantialis,** see *processio;* on **qualitas substantialis,** see *qualitas.* — **substantiāliter,** *adv.,* (1) *in the manner* or *in the sense of a substance, substantially,* the opposite of *essentialiter* as well as *accidentaliter* and *supersubstantialiter,* (2) *in the manner* or *in the sense of an essence, substantially,* synonym of *essentialiter,* the opposite of *accidentaliter.* — (1), substantialius nobis coniunguntur, SS. Q. 102. Art. 3 c; neque essentialiter, sed substantialiter, Unio 1 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 2 (bis); PP. Q. 76. Art. 1; PS. Q. 13. Art. 1; PS. Q. 52. Art. 1; PS. Q. 110. Art. 2; et passim. On **consistere substantialiter,** see *consistere* under 3; on **dicere substantialiter,** see *dicere* under 3; on **distingui substantialiter,** see *distinguere;* on **fieri substantialiter,** see *fieri;* on **participare substantialiter,** see *participare* under 2; on **praedicare substantialiter,** see *praedicare* under 2; on **unire substantialiter,** see *unire.* — (2), electio substantialiter non est actus rationis, PP. Q. 13. Art. 1 c; quod substantialiter est in Deo, PS. Q. 110. Art. 2 ad 2; bonitas pertinet sicut substantialiter habita, C. G. 3. 64. Cf. PP. Q. 13 pr.; PP. Q. 13. Art. 2; PP. Q. 77. Art. 1 (passim); SS. Q. 27. Art. 1; PT. Q. 9. Art. 2; et passim. On **dicere substantialiter,** see *dicere* under 3; on **participare substantialiter,** see *participare* under 2; on **praedicare substantialiter,** see *praedicare* under 2.

substantiālitas, ātis, *f., substantiality,* i.e., that respect of being according to which something is called a substance, the opposite of *supersubstantialitas.* Haec similitudo magis est indicativa cuiusdam imperfectae imaginis quam alicuius substantialitatis, C. G. 2. 85.

substantiāliter, *adv.,* see *substantialis.*

substantificātor, ōris, *m., a maker of substance, creator of substances, substantiator,* not used in the S.T. Primo inter omnia est ipse substantificator rerum Deus, Quodl. 8. 1. 1 c.

substantifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to make a substance, substantiate, concretize, substantify.* Quibus formaliter deificantur vel substantificantur, Nom. 2. 4; humana natura non substantificatur, 3 Sent. 6 div. On **corpus substantificatum,** see *corpus.*

substantīvē, *adv.,* see *substantivus.*

substantīvo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to make* or *use substantively, substantize, substantivize.* Neutrum genus substantivatur, 1 Sent. 9. 1. 1 c; in neutro genere, quod substantivatur, 1 Sent. 24. 1. 4 ad 4. Cf. 1 Sent. 9. 1. 1 ad 2. On **genus substantivatum,** see *genus* under 1.

substantīvus, a, um, *adj., substantive,* noun directly designating individual possessing some attribute, the opposite of *adiectivus.* Haec est differentia inter nomina substantiva et adiectiva, quia nomina substantiva ferunt suum suppositum, adiectiva vero non, sed rem significatam ponunt circa substantivum, PP. Q. 39. Art. 5 ad 5; substantivum autem significationem suam habet absolutam, 1 Sent. 9. 1. 1 ad 2; substantiva significant per modum substantiae, et ideo significant rem suam absolute, 1 Sent. 9. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 32. Art. 2; PP. Q. 36. Art. 4 (passim); PP. Q. 39. Art. 3 (ter); PP. Q. 39. Art. 4 (bis); PP. Q. 39. Art. 5 (passim); et passim. On **genus substantivum,** see *genus* under 1. — **substantīvē,** *adv., after the manner* or *in the sense of a substantive, substantively,* the opposite of *adiective.* Nominum essentialium quaedam significant essentiam substantive, quaedam vero adi-

ective, PP. Q. 39. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 3 (passim). On **dicere substantive,** see *dicere* under 3; on **significare substantive,** see *significare*; on **sumere substantive,** see *sumere* under 3; on **tenere substantive,** see *tenere* under 7.

substerno, ere, strāvi, strātum, *3, v. a.,* (1) *to underlie, lay under,* (2) *to submit to.* — (1), sed substernitur ei sicut imperfectio potentiae substernitur perfectioni formae, PP. Q. 62. Art. 7 ad 1; quia privationi substerneretur aliquod ens actu, PP. Q. 66. Art. 2 c; unde oportet quod miseriae damnatorum substernatur bonum naturae in ipsis, PTS. Q. 86. Art. 1 ad 2. — (2), sed quod malo praesenti animus hominis substernatur, quod fit per tristitiam, PS. Q. 59. Art. 3 c.

substituo, ere, ui, ūtum, *3, v. a., to put instead* or *in the place of another, to substitute.* Sic enim in locum angelorum cadentium substituti sunt homines, et in locum Iudaeorum gentiles. substitutus autem in statum gratiae, PP. Q. 23. Art. 6 ad 1; si vero paulatim combusto uno ligno aliud substituatur, PP. Q. 119. Art. 1 ad 5; quia videlicet minor populus, scilicet gentilium, substituendus erat in locum primogeniti, scilicet in locum Iudaeorum, SS. Q. 110. Art. 3 ad 3; quia ad eadem officia et ordines substituuntur alii a quibus priores subtrahebantur, PTS. Q. 83. Art. 4 c.

substo, āre, *1, v. n., to substand, to stand, be under* or *among, to be present.* Individua vero non subsistunt tantum, verum etiam substant. sed a subsistendo dicuntur subsistentiae, sicut a substando substantiae, (ob. 4), . . ., substare vero competit eisdem individuis in ordine ad accidentia, (ad 4), . . ., individuum compositum ex materia et forma, habet quod substet accidenti, PP. Q. 29. Art. 2 ad 5; proprietates autem materiae sunt recipere et substare, PP. Q. 50. Art. 2 ob. 2.

subsum, esse, no perf., *v. n.,* (1) *to be subject to, submit to,* (2) *to be, exist under,* (3) *to underlie, be at the basis of, come under.* — (1), et hoc modo diabolus appetiit esse ut Deus, non ut ei assimilaretur quantum ad hoc quod est nulli subesse simpliciter, PP. Q. 63. Art. 3 c; et sic non videtur quod daemones peccaverint per hoc quod voluerunt subesse alicui superiorum angelorum potius quam Deo, (ob. 2), . . ., maius peccatum esse velle subesse alteri contra Deum, (ob. 3), . . ., superbus, caeteris paribus, magis vult subesse superiori quam inferiori, . . ., magis eligit inferiori subesse quam superiori. sic igitur non fuit contra superbiam daemonum quod subesse inferiori voluerunt in eius principatum consentientes, PP. Q. 63. Art. 8 ad 2; utrum omnia divina gubernationi subsint, PP. Q. 103 pr.; unde videtur ex ea radice superbiae provenire, quae refugit subesse regulae alienae, SS. Q. 53. Art. 3 ad 2; in his quae subsunt dominio propriae voluntatis, sicut in rebus possessis, PS. Q. 73. Art. 9 ad 2; de facili enim illi qui subiciuntur aliorum iurisdictioni, immutari possunt ab eis quibus subsunt, ut sequantur eorum imperium, nisi illi qui subsunt, fuerint magnae virtutis, SS. Q. 10. Art. 10 c; sicut enim mens suberat Deo, PT. Q. 61. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 68. Art. 1 c; SS. Q. 39. Art. 1; PT. Q. 59. Art. 6; PTS. Q. 71. Art. 1; PTS. Q. 80. Art. 5; PTS. Q. 85. Art. 3; et passim. — (2), inquantum non subsunt res quarum habent similitudinem, PP. Q. 17. Art. 2 ad 2; sicut enim, inquiunt, si pes ex aeternitate semper fuisset in pulvere semper subesset vestigium, PP. Q. 46. Art. 2 ad 1, in quot.; sed potest uti indulgentia quam pro aliis facit, quia pro illis subest causa faciendi, PTS. Q. 27. Art. 4 c. — (3), quod sensui litterali sacrae Scripturae nunquam potest subesse falsum, PP. Q. 1. Art. 10 ad 3; fidei non potest subesse falsum, PT. Q. 46. Art. 2 ob. 4; videtur quod fidei possit subesse falsum, SS. Q. 1. Art. 3 ob. 1. Cf. SS. Q. 1 pr.; SS. Q. 1. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 5; SS. Q. 4. Art. 5; SS. Q. 172. Art. 1.

subtegmen, inis, *n., that which is wrought* or *woven in, the woof, weft,* of a web. Per lepram vero in subtegmine significantur peccata carnalia; sicut enim stamen est in subtegmine, ita anima in corpore, PS. Q. 102. Art. 5 ad 4.

subter, *prep.* with *acc., below, beneath, underneath, under.* Ut patet Gen. IV, 7, ubi dicitur: subter te erit appetitus eius, SS. Q. 58. Art. 2 ob. 2. Cf. PTS. Q. 69. Art. 3.

subterfugio, ere, fūgi, *3, v. n.* and *a., to escape, evade, shun, avoid.* Eo quod minus negligit huiusmodi peccata reprimere, quae tamen omnino subterfugere infirmitas humana non sinit, PS. Q. 73. Art. 10 c; et praecipue causae primae quae Deus est, cuius providentiam nihil subterfugere potest, PS. Q. 93. Art. 5 ad 3; utrum liceat alicui iudicium subterfugere appellando, SS. Q. 69 pr.; sed potest vel per appellationem vel aliter licite subterfugere, SS. Q. 69. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 69. Art. 4.

subtilio, āre, *1, v. a., to subtiliate, to make thin* as iron, *to sharpen; to rarefy.* Sicut faber ad faciendum cultellum eligit materiam duram et ductilem quae subtiliari possit, PS. Q. 85. Art. 6 c; et praeter hoc habet maximam efficaciam ad purgandum et ad dividendum subtiliando, PTS. Q. 74. Art. 2 c.

subtilis, e, *adj.,* (1) lit., *fine, subtle, not thick* or *coarse, thin, slender,* (2) transf., of the senses, *fine, acute, delicate, subtle,* (3) fig., *fine, nice, precise, exact, accurate, minute, subtle.* — (1), et verum est quod partes grossiores corporis per subtiliores movet, PP. Q. 76. Art. 7 ad 1; sed quanto corpus est subtilius, tanto minus habet de materia. ergo anima deberet subtilissimo corpori uniri, PP. Q. 76. Art. 5 ob. 2; sicut ignis dicitur esse subtilissimum corporum secundum suam speciem, cum tamen unus ignis sit alio subtilior, PP. Q. 93. Art. 3 ad 2; et ideo melius dicendum est quod ex forti imaginatione animae immutantur spiritus corpori coniuncti; quae quidem immutatio spirituum maxime fit in oculis, ad quos subtiliores spiritus perveniunt, PP. Q. 117. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 103. Art. 6, in quot.; SS. Q. 169. Art. 1; PT. Q. 62. Art. 4 (ter); PTS. Q. 76. Art. 3; PTS. Q. 77. Art. 1; et passim. — **subtilis aqua,** *plain water.* Si tamen ex liquore sic inspissato exprimatur aqua subtilis, PT. Q. 66. Art. 4 ad 2. — (2), quare quaedam animalia sunt acutioris visus et subtilioris auditus quam homo, (ad 1), . . ., et praecipue per visum qui est subtilior et plures differentias rerum ostendit, PP. Q. 91. Art. 3 ad 3; per mensam autem significatur temporale nutrimentum vitae, sicut et per manna; sed hoc est communius et grossius nutrimentum, illud autem suavius et subtilius, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; stultus autem habet sensum, sed hebetatum; sapiens autem subtilem et perspicacem, SS. Q. 46. Art. 1 c; inter sensus autem nostros spiritualior est visus et subtilior, PTS. Q. 91. Art. 4 ad 1. — (3), sed requiritur diligens et subtilis inquisitio, PP. Q. 87. Art. 1 c; quaedam vero sunt quae subtiliori consideratione rationis a sapientibus iudicantur esse observanda, PS. Q. 100. Art. 1 c; alias autem subtiles considerationes circa incarnationis articulos tenentur aliqui magis vel minus explicite credere, SS. Q. 2. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 82. Art. 3; SS. Q. 147. Art. 7; SS. Q. 172. Art. 1; SS. Q. 173. Art. 2; SS. Q. 180. Art. 6. — **subtiliter,** *adv., minutely, accurately.* Sic angeli multo subtilius futura cognoscunt, PP. Q. 57. Art. 3 ad 1; ne intellectus dum subtiliter currit, oberret, PS. Q. 68. Art. 8 ob. 3; unde Dominus per verba illa subtilissime et efficaciter resurrectionem probat, PTS. Q. 75. Art. 1 ad 2.

subtilitas, ātis, *f.,* (1) lit., *subtlety, thinness, tenuity, exility, penetrativeness* arising from lack of density, (2) fig., (a) *subtlety, abstruseness, intricacy,* (b) *craftiness, duplicity, cunning,* esp. of a treacherous kind, (c) *subtlety, acuteness, penetration* chiefly with implication of delicate or keen perception of fine distinction or nice points. — (1), videtur quod subtilitas non sit proprietas corporis gloriosi, . . ., si ergo subtilitas sit proprietas corporis gloriosi, (ob. 1), . . ., sicut caliditas et frigiditas sunt quaedam qualitates, simplicium corporum, scilicet elementorum; ita et subtilitas, . . ., ergo neque subtilitas in eis erit maior quam nunc sit, (ob. 2), . . ., subtilitas invenitur in corporibus propter paucitatem materiae, (ob. 3), . . ., sed subtilitas spiritus excedit omnem

subtilitatem corporis, (a), . . ., ideo translatum est nomen subtilitatis ad illa corpora quae optime substant formae et perficiuntur ab ea completissimo modo; sicut dicimus subtilitatem esse in sole, . . ., et quia res incorporeae quantitate carent et materia, ideo nomen subtilitatis ad eas transfertur, . . ., et secundum hoc diversi diversimode subtilitatem corporibus gloriosis attribuerunt. quidam enim haeretici, ut Augustinus narrat, attribuerunt eis subtilitatem secundum modum quo spiritualis substantiae subtiles dicuntur, etc., PTS. Q. 83. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 61. Art. 4 ad 2; PP. Q. 91. Art. 1 ob. 3; PTS. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 83. Art. 6. — (2) (a), simplices non sunt examinandi de subtilitatibus fidei, nisi quando habetur suspicio quod sint ab haereticis depravati; qui in his quae ad subtilitatem fidei pertinent, SS. Q. 2. Art. 6 ad 2. — (2) (b), quae figuratur per lanam, et subtilitatis et malitiae, quae figuratur per linum, PS. Q. 102. Art. 6 ad 6. — (2) (c), tamen necesse est ut ab hac subtilitate contemplationis eorum intentio plerumque retrahatur propter delectationes corporales, SS. Q. 15. Art. 3 ad 1; ipsa aliquando animarum vis subtilitate sua aliquid praevidet, (ob. 1), . . ., anima, quando appropinquat ad mortem, praecognoscit quaedam futura subtilitate suae naturae, SS. Q. 172. Art. 1 ad 1.

subtiliter, *adv.*, see *subtilis.*

subtractio, ōnis, *f.*, *a drawing back, subtraction.* Uno modo per subtractionem formae, aut alicuius partis quae requiritur ad integritatem rei, . . ., alio modo per subtractionem debitae operationis, . . ., malum igitur quod est per subtractionem formae et integritatis rei, . . ., malum autem quod consistit in subtractione debitae operationis in rebus voluntariis, PP. Q. 48. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 1; PS. Q. 36. Art. 2; PS. Q. 88. Art. 6; SS. Q. 86. Art. 1; SS. Q. 159. Art. 1 (passim); PTS. Q. 86. Art. 2; et passim.

subtractus, a, um, *Part. a.*, see *subtraho.*

subtraho, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, *to draw away from underneath* or *by stealth,* also, in gen., *to draw off, carry off, withdraw, take away, steal,* used (1) lit., (2) fig. — (1), oves autem non de facili possunt custodiri a furto, quia pascuntur in agris; et ideo frequentius contingebat quod oves furto subtraherentur, PS. Q. 105. Art. 2 ad 9; et ideo furtum et rapina ex hoc habent rationem peccati quod acceptio est involuntaria ex parte eius cui aliquid subtrahitur, SS. Q. 66. Art. 4 c; damnum quidem, si propter huiusmodi vitium res quae vendenda proponitur minoris sit pretii, ipso vero propter huiusmodi vitium nihil de pretio subtrahat, . . ., et si ipse propter huiusmodi vitium subtrahat quantum oportet de pretio, SS. Q. 77. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 103. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 89. Art. 7; SS. Q. 107. Art. 4 (ter); SS. Q. 108. Art. 4; et passim. — (2), quando scilicet per omissionem huius confessionis subtraheretur honor debitus Deo, SS. Q. 3. Art. 2 c; ea quae sunt communia omnibus habentibus gratiam, nunquam ab habentibus gratiam subtrahuntur, SS. Q. 8. Art. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 23. Art. 8; PP. Q. 50. Art. 5; PP. Q. 85. Art. 3; SS. Q. 24. Art. 10; SS. Q. 160. Art. 2; et passim.

subtriplus, a, um, *adj.*, *contained three times in a larger number, a third part of a whole,* not used in the S.T. Et triplum a subtriplo, 6 Phys. 9 b; comparatur, . . ., sicut subtriplum ad triplum, 2 Meteor. 5 c.

subtus, *adv.*, *below, beneath, underneath.* Sed contra est quod dicitur Isa. XIV, 9: infernus subtus conturbatus est in occursum adventus tui, (a), . . ., nemo poterat neque in caelo, neque in terra, neque subtus terram aperire librum, . . ., hoc quod dicitur subtus terram, PTS. Q. 97. Art. 7 c.

subvectio, ōnis, *f.*, *a carrying, transporting.* Praedestinata est ista humanae naturae tanta et tam celsa et summa subvectio, ut quo attolleretur altius non haberet, PT. Q. 24. Art. 2 c, in quot.

subveho, ere, vexi, vectum, 3, *v. a.*, *to bring* or *carry up.* Sicut Apostolus ait, utrum in corpore an extra corpus sit, cum in illam rapitur et subvehitur visionem, SS. Q. 175. Art. 4 a, in quot.; sed nisi ab hac vita quisque quodammodo moriatur, sive omnino exiens de corpore, sive alienatus a carnalibus sensibus, in illam non subvehitur visionem, SS. Q. 180. Art. 5 c, in quot.

subvenio, īre, vēni, ventum, 4, *v. n.*, *to come to one's assistance, to aid, assist, relieve, succor; to obviate, remedy, heal, cure* a disease, evil, etc., used with the *dat.*, *absol.* Gratia enim ex Dei misericordia datur, quae magis indigentibus subvenit magis, PP. Q. 95. Art. 4 ob. 1; sed multi homines quotidie pereunt, in peccatum cadentes, quibus angeli subvenire possent vel visibiliter apparendo, PP. Q. 113. Art. 1 ob. 3; tertio modo ex parte effectus; et sic etiam habet spiritualem fructum, inquantum scilicet proximus, cui per corporalem eleemosynam subvenitur, movetur ad orandum pro benefactore, SS. Q. 32. Art. 4 c; secundo propter subventionem qua Deus animalibus et plantis subvenit absque opere humano, SS. Q. 55. Art. 6 c; unde ad excitandum ad comestionem secundum quam defectui individui subvenitur, PTS. Q. 49. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 97. Art. 4; SS. Q. 26. Art. 8; SS. Q. 32. Art. 2; PT. Q. 68. Art. 10; et passim. — *absol:* si aliter subvenire non possit necessitatem patienti, SS. Q. 32. Art. 7 ad 3; sicut ille qui habet unde corporaliter subvenire possit, SS. Q. 33. Art. 3 ad 2.

subventio, ōnis, *f.*, *a rendering aid, assistance.* Et hanc quidem facilitatem subveniendi non solum statuit in his quae gratis et absolute donantur, sed etiam in his quae mutuo conceduntur; quia huiusmodi subventio frequentior est, et pluribus necessaria. huiusmodi autem subventionis facilitatem multipliciter instituit, PS. Q. 105. Art. 2 ad 4; unde correctio fraterna est actus charitatis, potius quam curatio infirmitatis corporalis, vel subventio, qua excluditur exterior egestas, SS. Q. 33. Art. 1 c; licet tamen ab eo qui hoc paratus est facere, et usuras exercet, mutuum accipere sub usuris, propter aliquod bonum quod est subventio suae necessitatis, SS. Q. 78. Art. 4 c; sicut decimae debent cedere in subventionem pauperum, SS. Q. 87. Art. 4 ob. 4; religio institui potest non solum ad opera vitae contemplativae, sed etiam ad opera vitae activae, inquantum pertinent ad subventionem proximorum et obsequium Dei, . . ., potest autem officium militare ordinari ad subventionem proximorum, SS. Q. 188. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 55. Art. 6; SS. Q. 76. Art. 2; SS. Q. 87. Art. 3 (passim); SS. Q. 101. Art. 2 (bis); SS. Q. 188. Art. 4.

subversio, ōnis, *f.*, (1) lit., *overthrow, destruction,* (2) fig., *perversion, destruction.* — (1), quod patet per hoc quod dictum est, Ionae III, de subversione Ninive, PTS. Q. 99. Art. 3 ob. 3. — (2), si autem sint simplices et infirmi in fide, de quorum subversione probabiliter timeri possit, SS. Q. 10. Art. 9 c; et tamen si ex tali communicatione vel convictu subversio fidelium timeretur, esset penitus interdicendum, SS. Q. 10. Art. 10 ad 3. Cf. PTS. Q. 59. Art. 3.

subversus, a, um, *Part.* of *subverto.*

subverto, ere, ti, sum, 3, *v. a.*, (1) lit., *to overturn, overthrow,* (2) fig., *to subvert, pervert, overthrow, destroy.* — (1), aliquando operatur simul in pluribus locis, ut patet de angelo subvertente Sodomam, PP. Q. 52. Art. 2 ob. 3; angeli qui subverterunt Sodomam, percusserunt Sodomitas caecitate, PP. Q. 111. Art. 4 a. Cf. SS. Q. 147. Art. 5. — (2), malus autem, quando hoc scire vult, ut eum decipiat vel subvertat, PP. Q. 114. Art. 2 c; vel potest intelligi de ignorantia infidelitatis, quae fundamentum spiritualis aedificii subvertit, PS. Q. 76. Art. 4 ad 3; si redire noluerit, iam pro subverso habetur, ut patet in auctoritate Apostoli inducta, SS. Q. 11. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 154. Art. 10 (bis).

succedo, ere, cessi, cessum, 3, *v. n.* and *a.*, (1) lit., (a) *to follow, succeed, follow* (one next after, as by being the heir or the elected or appointed successor, (b) *to succeed,* take the place of something by natural necessity, (2) fig., (a) of abstract things, *to succeed, come after,* (b) of festivals, *to succeed each other, follow after,*

(c) of time, *follow after, succeed.* — (1) (a), sed in haereditate Dei non videtur aliquis posse succedere, (ob. 3), . . ., et ideo haereditatem corporalem nullus potest percipere nisi succedens decedenti, PT. Q. 23. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 31. Art. 3 (passim); PTS. Q. 57. Art. 1 (passim); PTS. Q. 57. Art. 2; PTS. Q. 68. Art. 2. — (1) (b), non autem esset restauratio, nisi id quod ex alimento generatur, succederet in locum deperditi, PS. Q. 119. Art. 1 c. — (2) (a), sed contra est quod fidei succedit visio patriae, SS. Q. 4. Art. 2 a. — (2) (b), et similiter aliis solemnitatibus veteris legis novae solemnitates succedunt, . . ., unde festo Phase succedit, festum Pentecostes, . . ., festo Neomeniae succedit festum beatae Virginis, . . ., festo Tubarum succedunt festa Apostolorum; festo Expiationis succedunt festa martyrum, PS. Q. 103. Art. 3 ad 4. — (2) (c), post primum diem alii succedunt, PP. Q. 74. Art. 2 ad 3.

succendo, ere, di, sum, 3, *v. a.*, (1) lit., *to kindle* or *set on fire*, (2) *to kindle, inflame with passion.* — (1), Gregorius exponens illud Iob, XX, devorabit eum ignis qui non succeditur, dicit: ignis corporeus ut esse valeat, corporeis indiget fomentis; nec valet nisi succensus esse, et nisi refotus subsistere, . . ., nec studio humano succenditur, (ob. 2), . . ., ab homine succenditur, . . ., unde non et ab homine succensus, PTS. Q. 97. Art. 6 ad 2. — (2), sunt alii qui dum potiores videri appetunt, ad alienarum rerum ambitum succenduntur, SS. Q. 118. Art. 7 ob. 3, in quot. — **succensus**, a, um, *P. a., boiling.* Sicut Ieremias vidit ollam succensam a facie aquilonis, ut habetur Ierem I. 13, SS. Q. 173. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 174. Art. 3.

succenseo, ēre, sui, sum, 2, *v. n.*, *to be angry, irritated.* Dicit Augustinus: si te ipsum non propter te debes diligere, sed propter ipsum, ubi dilectionis tuae rectissimus finis est; non succenseat aliquis alius homo, si etiam ipsum propter Deum diligis, SS. Q. 26. Art. 3 a, in quot.

succensio, ōnis, *f.*, *a setting on fire, kindling.* Sed creatus semel durat inextinguibilis, et succensione non indiget, et ardore non caret, (ob. 2), . . ., quasdam tamen proprietates differentes habet ab igne nostro, ut quod succensione non indiget, PTS. Q. 97. Art. 6 c.

successio, ōnis, *f.*, *a coming into the place of another, a following after, succeeding, succession.* Non enim ponit successionem temporis in istis operibus, PP. Q. 70. Art. 1 ad 1; et sic distinguitur dies secundum naturalem ordinem rerum cognitarum; non secundum successionem cognitionis, aut secundum successionem productionis rerum, PP. Q. 74. Art. 2 c; sed quod omni tempore perseveret per civium successionem, PS. Q. 96. Art. 1 c; diversitas locorum non variat diversum statum humani generis, qui variatur per temporis successionem, PS. Q. 106. Art. 3 ad 2; scilicet propter hoc quod possident proprio iure, vel ex successione parentum, SS. Q. 87. Art. 4 c; humana autem natura in Christo unita est personae Verbi a principio absque successione, PT. Q. 7. Art. 13 ad 2; sed adoptio fit ad haereditatis successionem, (ad 5), . . ., et ideo non competit ei quod per adoptionem ad successionem deducatur; et si aliquis propinquus, cui non competat successio haereditatis, . . ., sed inquantum est extraneus a iure successionis in bonis adoptantis, PTS. Q. 57. Art. 1 ad 7. Cf. PP. Q. 46. Art. 1; PS. Q. 30. Art. 4 (passim); PT. Q. 62. Art. 5; PTS. Q. 54. Art. 4; et passim.

successīvē, *adv.*, see *successivus.*

successīvus, a, um, *adj.*, *following one another, gradual,* the opposite of *instantaneus, momentaneus,* and *subitus.* Sicut patet in successivis, quae sunt semper in fieri, ut tempus et motus, (ob. 4), . . ., ex parte autem actionis impeditur ne id quod est a principio, simul sit cum suo principio, propter hoc quod actio est successiva, PP. Q. 42. Art. 2 ob. 4. Cf. PP. Q. 8. Art. 2 (ter); PP. Q. 10. Art. 1 (bis); PP. Q. 46. Art. 2 (bis); PS. Q. 31. Art. 2 (passim); PS. Q. 113. Art. 7 (passim); et passim. On **conversio successiva**, see *conversio* under 2; on **factio successiva**, see *factio*; on **motus successivus**, see *motus* under 2; on **mutatio successiva**, see *mutatio.* — **successīvē**, *adv.*, *in the manner* or *sense of a succession, successively,* opposite of *instanti* and *simul.* Facit autem huiusmodi dispositionem sufficientem ad susceptionem gratiae quandoque quidem subito, quandoque autem paulatim et successive, PS. Q. 113. Art. 7 c; non enim potest dici quod paulatim substantia panis vel vini resolvatur in praeiacentem materiam, vel successive egrediatur de loco specierum, PT. Q. 75. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 4 (bis); PP. Q. 12. Art. 10 (quater); PP. Q. 140. Art. 13 (bis); PP. Q. 42. Art. 2; PP. Q. 55. Art. 2; et passim.

successor, ōris, *m.*, *a successor, follower.* Utrumque dictum videtur esse referendum ad poenas temporales vel corporales, inquantum filii sunt quaedam res parentum, et successores praedecessorum, PS. Q. 87. Art. 8 ad 1; non autem thesaurizare quasi in longinquum; quia naturaliter non parentes filiorum, sed filii parentum sunt successores, SS. Q. 101. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 1; PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 62. Art. 5; SS. Q. 108. Art. 4; PT. Q. 36. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 6; et passim.

succīdo, ere, cīdi, cīsum, 3, *v. a.*, *to cut off* or *away below, cut down,* used lit. and fig. Ita quod nisi per frequentem usum intellectualis habitus quodammodo succidantur vel comprimantur, PS. Q. 53. Art. 3 c; inconvenienter igitur Dominus, Deut., XX, mandavit quod de civitatibus hostium captis omnes interficerent, et tamen arbores fructiferas non succiderent, PS. Q. 105. Art. 3 ob. 4.

succinctōrium, ii, *n.*, *a succintory, a cincture* for confining the alb. Sed episcopis adduntur novem ornamenta super sacerdotes, quae sunt caligae, sandalia, succinctorium, tunica, dalmatica, . . ., per succinctorium quo stola ligatur cum alba, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

succresco, ere, 3, *v.* inch. *n.*, *to grow up,* used lit. and fig. Unde quorumque habituum contraria succrescunt per temporis tractum, PS. Q. 53. Art. 3 c; experimento didicimus, ex tali coniugio subolem non posse succrescere, PTS. Q. 54. Art. 3 a, in quot.

succubus, i, *m.*, *a succubus,* a demon in female form supposed to have carnal intercourse with men in their sleep. Utpote quod idem daemon, qui est succubus ad virum, fiat incubus ad mulierem, PP. Q. 51. Art. 3 ad 6.

succumbo, ere, cubui, cubitum, 3, *v. n.*, (1) lit., *to yield* in a fight, *to submit,* (2) fig., *to succumb.* — (1), infligere poenam ei qui in pugna succumbit, PP. Q. 114. Art. 5 ob. 2. Cf. PT. Q. 2. Art. 3, in quot.; PT. Q. 43. Art. 2 c. — (2), ad cuius praesentiam necesse est quod aut appetitus succumbat, PS. Q. 23. Art. 3 c; frustra autem talis cognitio daretur, si homo ei ex necessitate succumberet, PS. Q. 80. Art. 3 a; tristitia autem secundum propriam rationem succumbit nocivo, SS. Q. 123. Art. 10 ad 3. Cf. SS. Q. 129. Art. 4 ad 2; SS. Q. 136. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 7 ob. 2; SS. Q. 182. Art. 4 ad 3, in quot.

succurro, ere, curri, cursum, 3, *v. n.*, *to help, aid, assist, succor.* Nam et in libris materialibus aliquid conscribitur ad succurrendum memoriae, PP. Q. 24. Art. 1 c; sed sufficit, si praesenti necessitati succurrat, SS. Q. 71. Art. 1 c; succurrere eis qui carent praesidio, in tempore necessitatis, SS. Q. 187. Art. 2 c, in quot.

sūdārium, ii, *n.*, *a cloth for wiping off perspiration, a handkerchief.* Quia manipulus est quasi sudarium ad extergendum vultum, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

sūdor, ōris, *m.*, (1) lit., *sweat, perspiration,* (2) fig., *sweat,* i.e., *toil, severe labor.* — (1), nec omnes viri in sudore vultus sui pane vescuntur, (ob. 3), . . ., similiter etiam oportet ut quicumque terram operatur, in sudore vultus comedat panem, . . ., et sic panem ab aliis in sudore vultus elaboratum manducant, SS. Q. 164. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 113. Art. 3; PTS. Q. 28. Art. 3; PTS. Q. 80. Art. 2; PTS. Q. 80. Art. 3. — (2), si quis bene administrato sacerdotio, illius propositi, scilicet monachalis, sudores conferat, tantum eos

distare reperiet, quantum inter privatum distat et regem, SS. Q. 184. Art. 8 ob. 1.

suffero, sufferre, sustuli, sublātum, 3, *v. a.*, *to undergo, bear, endure, suffer* an evil or grievance. Neque etiam laudaretur iustitia vindicantis et patientia sufferentis si non esset iniquitas persequentis, PP. Q. 48. Art. 2 ad 3; monens quod homo debet esse paratus etiam maiores iniurias sufferre, PS. Q. 107. Art. 2 ad 4; ut nos illius discamus exemplo, nostras quidem iniurias magnaniter sustinere, Dei autem iniurias nec usque ad auditum sufferre, PS. Q. 41. Art. 4 ad 6. Cf. SS. Q. 108. Art. 1; SS. Q. 147. Art. 2.

sufficiens, entis, part of *sufficio*.

sufficienter, *adv.*, see *sufficio*.

sufficientia, ae, *f.*, *sufficiency, enough*. Gregorius loquitur quantum ad sufficientiam obiecti, PP. Q. 12. Art. 8 ad 1; cuius est, suam sufficientiam cognoscere, PP. Q. 26. Art. 1 c; habet omnimodam sufficientiam, PP. Q. 26. Art. 4 c; omnis sufficientia victus, SS. Q. 83. Art. 9 c. Cf. PS. Q. 4. Art. 8 (bis); PS. Q. 84. Art. 4; PS. Q. 109. Art. 2; SS. Q. 161. Art. 6; PTS. Q. 95. Art. 5; et passim. On **perfectio sufficientiae**, see *perfectio* under 3. — **per se sufficientia**, *sufficiency unto itself*. Est autem una de conditionibus felicitatis ut sit per se sufficiens; alioquin non quietaret appetitum tamquam ultimus finis, SS. Q. 118. Art. 7 c. Cf. 1 Pol. 1 a; 7 Pol. 4 i.

sufficio, ere, fēci, fectum, 3, *v. a.*, *to be sufficient, suffice, avail for, meet the need of, satisfy*. Ideo non oportuit quod omnes assumeret, sed solum illos qui sufficiebant ad satisfaciendum pro peccato totius humanae naturae, PT. Q. 14. Art. 4 ad 2; etiamsi uno die fuisset sepultus vel mortuus, suffecisset ad perficiendam nostram redemptionem, PT. Q. 66. Art. 8 ad 1. Cf. PT. Q. 37. Art. 3; PT. Q. 70. Art. 4 (ter); PT. Q. 87. Art. 3; PTS. Q. 9. Art. 3 (passim); PTS. Q. 13. Art. 1; et passim. — **sufficiens**, entis, *P. a.*, *sufficient, adequate*. Utrum aliqua substantia intellectualis creata ex suis naturalibus sufficiens sit videre Dei essentiam, PP. Q. 12 pr.; non tamen ipsam essentiam Dei videt, quia nulla similitudo creata est sufficiens ad repraesentandam divinam essentiam, PP. Q. 36. Art. 3 c; universale non est sufficiens principium cognoscendi singulare, PP. Q. 57. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 10. Art. 6; PP. Q. 15. Art. 1; PP. Q. 23. Art. 7; PP. Q. 32. Art. 1; PS. Q. 75. Art. 1 (bis); et passim. On **causa sufficiens**, see *causa* under 2 and 4; on **coactio sufficiens**, see *coactio*; on **definitio sufficiens**, see *definitio* under 2; on **principium sufficiens**, see *principium*; on **satisfactio imperfecte et perfecte sufficiens**, see *satisfactio*; on **vita per se sufficiens**, see *vita* under 1. — **sufficienter**, *adv.*, *sufficiently, enough*. Sufficienter continet omnia, PP. Q. 12. Art. 8 ad 1; utrum sufficienter dividatur virtus per intellectualem et moralem, PS. Q. 58 pr. Cf. PP. Q. 99. Art. 2; PP. Q. 108. Art. 3; PS. Q. 9. Art. 4; PS. Q. 80. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 8; et passim. On **demonstrare sufficienter**, see *demonstrare* under 3; on **dicere sufficienter**, see *dicere* under 3. — **quod potest sufficienter fieri per unum, superfluum est, quod fiat per multa**, see *fieri*. — **quod sufficienter fit uno posito, melius est per unum fieri, quam per multa**, see *fieri*. — **quod sufficienter potest fieri per unum, non oportet, quod per aliquid aliud inducatur**, see *fieri*.

sufflāvus, a, um, *adj.*, see *subflavus*.

sufflo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to blow up*. Dicit enim Gregorius: quid aliud detrahentes faciunt, nisi quod in pulverem sufflant, SS. Q. 73. Art. 3 ob. 4.

suffōco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) lit., *to choke, stifle, strangle, suffocate* by compressing the throat, (2) fig., *to choke, stifle*. — (1), et propter hoc etiam prohibitum est eis comedere animalia suffocata vel strangulata, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; Iudaeis enim propter antiquam consuetudinem sanguis et suffocatum erant abominabilia, PS. Q. 103. Art. 4 ad 3. — (2), sollicitudo saeculi, et fallacia divitiarum suffocat verbum Dei, SS. Q. 186. Art. 3 ad 4; sicut e contrario exteriores divitiae ex sua sollicitudine suffocant verbum Dei, PTS. Q. 89. Art. 2 ad 2; spiritualitas vero superabundans est per quam homo ab huiusmodi delectationibus carnis spiritum suffocantibus omnino se abstrahit, PTS. Q. 96. Art. 4 c.

suffodio, ere, fōdi, fossum, 3, *v. a.*, *to dig* or *pierce underneath, to dig under*. Augustinus super illud ps. LXXIX: incensa igni et suffossa, PS. Q. 72. Art. 3 ob. 3; ut Hieronymus dicit, ne si ex multis lapidibus aedificatum fuisset, tumuli fundamentis suffossis, ablatus furto diceretur, . . ., suffoderunt terram et furati sunt eum, PT. Q. 51. Art. 2 ad 4.

suffragium, i, *n.*, *intercession, prayer* or *good work* done for the benefit of someone else. De mortuis, eis suffragia impendendo, PP. Q. 89. Art. 8 ad 1; suffragia vivorum prosunt defunctis, PTS. Q. 74. Art. 9 c; suffragia alicuius valent alicui, 4 Sent. 18. 2. 1. 1 ad 2; deinde quaeritur de suffragiis mortuorum, 4 Sent. 45. 2 pr. Cf. PS. Q. 97. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 11; 4 Sent. 18. 2. 1. 2 ad 3; Quodl. 2. 7. 14 c; Quodl. 8. 5. 9 c; et passim. On **virtus suffragiorum**, see *virtus* under 6. — Kinds of *suffragia* are: (a), **suffragia communia sc. ecclesiae**, *the universal intercessions of the Church*. Utrum valeant tantum communia suffragia illis pro quibus specialia non fiunt, quantum illis pro quibus fiunt, valeant specialia et communia simul, PTS. Q. 74 pr. Cf. PTS. Q. 21. Art. 1 (bis); PTS. Q. 74. Art. 10; PTS. Q. 74. Art. 14 (quater). — (b), **suffragia specialia sc. ecclesiae**, *special intercessions* of the Church. (Fideles) qui proniores sunt ad facienda specialia suffragia quam communia, et ferventius etiam pro suis propinquis orant quam pro extraneis, PTS. Q. 71. Art. 12 c. Cf. PTS. Q. 71. Art. 13; PTS. Q. 71. Art. 14 (bis); 4 Sent. 45. 2. 3. 2 c and 4. 3 c and exp.

suffragor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.*, (1) lit., *to support*, (2) transf., *to support, assist*. — (1), clericos illos convenit stipendiis Ecclesiae sustentari quibus parentum et propinquorum nulla suffragantur bona, SS. Q. 185. Art. 7 ob. 2. — (2), valde singula quaelibet destituitur, si non una alii virtus virtuti suffragetur, PS. Q. 68. Art. 5 ad 3; sed meritum personale suffragatur defunctis, ut patet in elargitione eleemosynarum, PTS. Q. 71. Art. 10 ob. 2. Cf. PTS. Q. 74. Art. 9 c.

suggero, ere, gessi, gestum, 3, *v. a.*, *to suggest, advise, prompt, bring to mind*. Etiam Deo hoc faciente, qui tamen ab actu alterius peccati non desistit, propria iniquitate suggerente, SS. Q. 6. Art. 2 ad 3; non eligit ea quae sunt vere a Christo tradita, sed ea quae sibi propria mens suggerit, SS. Q. 11. Art. 1 c; et ideo tamquam desperati feruntur ad omne quod eis perversa voluntas suggerit, SS. Q. 13. Art. 4 ad 1; sed quod quando diabolus invidiam suggerit, SS. Q. 36. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 55. Art. 1 ad 3; SS. Q. 163. Art. 1; SS. Q. 163. Art. 2 (bis); SS. Q. 163. Art. 4; PT. Q. 8. Art. 7 (bis); et passim.

suggestio, ōnis, *f.*, *a hint, intimation, suggestion*. Suggestio, qua spiritualiter diabolus homini aliquid suggerit, ostendit diabolum plus habere potestatis in homine quam habeat suggestio exterior; quia per suggestionem interiorem immutatur a diabolo saltem hominis phantasia; sed per suggestionem exteriorem immutatur sola exterior creatura, . . ., et ideo non potuit eum interiori suggestione, (ad 2), . . ., semen autem diaboli est perversa suggestio, semen mulieris fructus boni operis quo perversae suggestioni resistit, SS. Q. 165. Art. 2 ad 4. Cf. PT. Q. 8. Art. 7 ad 2; PT. Q. 41. Art. 4; PTS. Q. 12. Art. 2 ob. 3; PTS. Q. 12. Art. 3 ob. 1; PTS. Q. 14. Art. 1.

sūgillātio, ōnis, *f.*, *an insulting*. Tertia ratio est in sugillationem sacrorum Veneris et Priapi, PS. Q. 102. Art. 5 ad 1.

sūgo, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, *to suck*. Sed ad actus pueritiae convenientes, puta ad sugendum ubera, (c), . . ., ut patet per ea quae

praemittit, quod iuxta se iacentibus mammis, magis possint esurientes flere quam sugere, PP. Q. 99. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 147. Art. 4.

sui (gen). *dat. sibi, acc.* and *abl. se* or *sese, sing.* and *plur.* **Sui,** *of himself, herself, itself, themselves.* Quia ipse Dominus praecipue nos inducit ad sui conformitatem, PS. Q. 68. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 70. Art. 3; PS. Q. 81. Art. 2; SS. Q. 19. Art. 6; SS. Q. 25. Art. 7; et passim. — **sibi,** (*dat*), *to himself, herself, itself, themselves.* Quo quis falso sibi attribuit quod non habet, SS. Q. 162. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 162. Art. 2; SS. Q. 162. Art. 5; PT. Q. 28. Art. 1; PT. Q. 75. Art. 4; PTS. Q. 8. Art. 5 (bis); PTS. Q. 12. Art. 2; et passim. — **se,** (*acc*) *himself, herself, itself, themselves.* Prout scilicet expeditius et clarius unus homo se habet alio in eisdem conclusionibus considerandis, PS. Q. 52. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 2; PP. Q. 86. Art. 2; PS. Q. 18. Art. 7 (passim); PS. Q. 19. Art. 5; SS. Q. 162. Art. 4 (passim); SS. Q. 162. Art. 5; et passim. — **se,** (*abl.*); *by himself, herself, itself, themselves.* Potestas ordinis quantum est de se, PTS. Q. 20. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 87. Art. 3; PT. Q. 88. Art. 1; PTS. Q 6. Art. 2; PTS. Q. 12. Art. 2; PTS. Q. 20. Art. 3; et passim.

sulfureus, a, um, *adj., of* or *like sulphur, sulphurous, sulphureous.* Et tamen in lixivio videtur posse fieri baptismus, sicut et in aquis balneorum, quae transeunt per venas sulphureas, sicut et lixivium colatur per cineres, (ob. 4), . . ., in lixivio et in aquis sulphureorum balneorum potest fieri baptismus, PT. Q. 66. Art. 4 ad 4.

sulphur, uris, *n., sulphur.* Nec differt, quantum ad hoc, sive ignita sint per violentiam, ut in ferro apparet; sive ex principio intrinseco naturali, ut accidit in sulphure, PTS. Q. 97. Art. 6 c.

summāriē, *adv.*, see *summarius.*

summārius, a, um, *adj., comprising* or *containing the main thing, summary.* Sicut maxime patet in scientiis quas aliqui amant propter solam summariam cognitionem quam de eis habent, PS. Q. 27. Art. 2 ad 2. On **cognitio summaria,** see *cognitio* under 2. — **summāriē,** *adv., according to the main facts, in the manner of a summary, summarily.* Aristotelian ἐν κεφαλαίῳ (De Anim. 3. 10, 433. b. 21), synonym of *capitulatim* and *summatim.* Primo Moyses summarie dixit, PP. Q. 68. Art. 1 ad 1; ut summarie dicatur, Regim, 1, 13; tertio summarie determinat, 3 Anim. 15 f; summarie et recapitulatim recolligentes, 8 Met. 1 a. Cf. SS. Q. 1. Art. 9; 3 Anim. 15 h.

summātim, *adv., according to the main facts, in the manner of a summary, summarily,* synonym of *capitulatim* and *summarie,* not used in the S.T. Oporteret totius theologiae comprehendere summatim difficultates, Fid. 1.

summē, *adv.*, see *superus.*

summergo, ere, see *submergo.*

summitas, ātis, *f., the highest part, height, top, summit.* Bis in anno sol pertranseat super summitatem capitum eorum, PP. Q. 102. Art. 2 ob. 4; summitas capitis, ubi secundum medicos est locus rationis, PT. Q. 72. Art. 11 ob. 3; quando sol est directe super summitatem capitum nostrorum, 2 Cael. 10 e; usque ad summitatem spatii continentis quattuor elementa, 4 Sent. 47. 2. 2. 3 c.

summitto, ere, see *submitto.*

summōpere, see *summus,* under *superus.*

summus, a, um, see *superus.*

sūmo, ere, sumpsi, sumptus, 3, (1) *to take, take to oneself, seize,* (2) *take, take from, draw from,* (3) *take, grasp, understand,* synonym of *accipere* and *tenere,* (4) *take to, add,* (5) *take to, adopt, place under,* synonym of *ponere* and *supponere.* — (1), quia assumere dicitur quasi ad se sumere, PP. Q. 51. Art. 2 ob. 2; iterum sumere de ligno vitae, PP. Q. 57. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 3. Art. 2 (ter); PT. Q. 47. Art. 2; PT. Q. 53. Art. 4; PT. Q. 79. Art. 3; PT. Q. 83. Art. 5; et passim. — (2), quae sumitur ex parte motus, PP. Q. 2. Art. 3 c; id a quo sumitur differentia, PP. Q. 3. Art. 5 c; regulam ex fine sumi necesse est, C. G. 1. 1; demonstrationis principia a sensu cognitionis originem sumunt, C. G. 1. 12. Cf. PP. Q. 76. Art. 1; PP. Q. 79. Art. 9; PP. Q. 81. Art. 1; C. G. 2. 89; C. G. 4. 23; et passim. — (3), corpus quod est magnitudo completa dupliciter sumitur, PP. Q. 7. Art. 3 c; sumatur pro individuo rationalis naturae, PP. Q. 29. Art. 2 ad 1; vivere dupliciter sumitur, PS. Q. 56. Art. 1 ad 1; secundum aliquid materiale sumi, C. G. 2. 83. Cf. PP. Q. 18. Art. 2; PP. Q. 29. Art. 1; PP. Q. 54. Art. 2; PP. Q. 85. Art. 8; SS. Q. 2. Art. 1 c; et passim. — Kinds of *sumere* in this sense are: (a), **sumere abstracte seu abstractive** and **sumere concrete seu concretive,** *to take something in an abstract sense* or *in the sense of a generalization* and *to take something in a concrete sense* or *in the sense of the particular.* Cf. 2 Sent. 9. 1. 1 ad 2; 2 Sent. 34. 1. 2 c and ad 3. — (b), **sumere adiective** and **sumere substantive,** *to take something adjectively* and *something substantively.* Dicimus enim tres existentes, vel tres sapientes, aut tres aeternos et increatos et immensos, si adiective sumantur. si vero substantive sumantur, dicimus unum increatum, immensum et aeternum, PP. Q. 39. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 36. Art. 4 c; PP. Q. 39. Art. 3 c; 1 Sent. 5. 1. 1 ad 3; 1 Sent. 25. 1. 4 c; Pot. 9. 6 ob. 4; et passim. — (c), **sumere aequivoce** and **sumere analogice,** *to take something in the sense of a pure equivocation* and *something in the sense of relative likeness.* Moveri et pati sumuntur aequivoce, PP. Q. 14. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 60. Art. 1 ad 3; C. G. 2. 81; 7 Phys. 7 f. — (d), **sumere analogice,** see *sumere aequivoce.* — (e), **sumere categorematice** and **sumere syncategorematice,** *to take something in a categorematic* or *restricted sense* and *something in a syncategorematic* or *unrestricted sense.* Cf. *categorematice* and *syncategorematice.* Si enim solus ponat solitudinem circa Patrem, sic est falsa secundum quod sumitur categorematice; secundum vero quod sumitur syncategorematice, sic iterum potest intelligi multipliciter, PP. Q. 31. Art. 4 c. — (f), **sumere concrete seu concretive,** see *sumere abstracte.* — (g), **sumere distributive seu divise,** *to take something in the sense of distribution* or *division.* Sed sumitur secundum usum loquendi distributive, PP. Q. 31. Art. 4 ad 2. Cf. 5 Pol. 7 c. — (h), **sumere divise,** see *sumere distributive.* — (i), **sumere essentialiter, seu notionaliter,** and **sumere personaliter,** *to take something in the sense of essence,* and *something in the sense of the mark of a Divine Person,* and *something in the sense of a Divine Person.* Nomen amoris in divinis sumi potest essentialiter et personaliter, (c), . . ., quod est diligere notionaliter sumptum, PP. Q. 37. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 33 pr.; PP. Q. 33. Art. 3 ob. 2; PP. Q. 37. Art. 2 ob. 2 and c; 1 Sent. 10. 1. 1 ad 4; 1 Sent. 32. 1. 1 c; et passim. — (j), **sumere materialiter,** *to understand something according to its matter.* Quia tota ista locutio sumitur materialiter cum recitative proferatur, PT. Q. 78. Art. 5 c. — (k), **sumere mathematice** and **sumere naturaliter,** *to take something in the sense of mathematics* and *something in the sense of natural science.* Corpus quod est magnitudo completa, dupliciter sumitur; scilicet mathematice, secundum quod consideratur in eo sola quantitas; et naturaliter, secundum quod consideratur in eo materia et forma, PP. Q. 7. Art. 3 c. — (l), **sumere metaphorice seu transumptive** and **sumere proprie,** *to take something in a metaphorical* and *something in the proper meaning.* Nomen verbi in divinis si proprie sumatur, PP. Q. 34. Art. 1 c; sed hoc respondebat Appollinaris, quod in his verbis anima metaphorice sumitur, PT. Q. 5. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 2; PP. Q. 63. Art. 2; SS. Q. 29. Art. 1; C. G. 2. 56; Verit. 26. 1 c; et passim. — (m), **sumere naturaliter,** see *sumere mathematice.* — (n), **sumere negative** and **sumere privative,** *to take something in the sense of a mere negation* and *something in the sense of a deprivation.* Ratio illa procedit de imprudentia secundum quod sumitur negativa, SS. Q. 53. Art. 1 ad 2. Cf. 2 Sent. 29. 1. 1 ad 4; Pot. 9. 9 ad 1. — (o), **sumere notionaliter,** see *sumere essentialiter.* — (p), **sumere participialiter,** *to take in*

the sense of a participle. Cf. 1 Sent. 25. 1. 4 c. — (q), **sumere personaliter**, see *sumere essentialiter.* — (r), **sumere privative,** see *sumere negative.* — (s), **sumere probabiliter seu rationabiliter,** *to take something in the sense of a probability.* Cf. 1 Cael. 22 g. — (t), **sumere proprie,** see *sumere metaphorice.* — (u), **sumere rationabiliter,** see *sumere probabiliter.* — (v), **sumere significative,** *to take in the sense of illusion.* Quare manifestum est quod non materialiter, sed significative sumebantur, PT. Q. 78. Art. 5 c. — (w), **sumere substantive,** see *sumere adiective.* — (x), **sumere syncategorematice,** see *sumere categorematice.* — (y), **sumere transumptive,** see *sumere metaphorice.* — (4), ne possit sub illa universali sumere, PS. Q. 77. Art. 2 ad 4. — (5), non indiget sumere aliquam lineam esse infinitam actu, PP. Q. 7. Art. 3 ad 1; si autem sumatur quod hanc virtutem ab aeterno habuerit, C. G. 2. 84. Cf. PT. Q. 67. Art. 8; PTS. Q. 54. Art. 2.

sumptio, ōnis, *f., a taking.* Sicut sumptio medicinae amarae, PP. Q. 5. Art. 6 ad 2; quia comestio importat sumptionem cibi convertibilis in substantiam comedentis, PP. Q. 51. Art. 3 ad 5; ad sumptionem cibi sequitur emissio superfluitatum, PP. Q. 97. Art. 3 ob. 4; sicut repleti cibis non delectantur in ciborum sumptione, PS. Q. 36. Art. 3 ad 1; puta in sumptione ciborum ratione humana modus statuitur, PS. Q. 63. Art. 4 c; alio vero modo attenditur inordinatio concupiscentiae quantum ad ipsam sumptionem cibi, SS. Q. 148. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 147. Art. 6; SS. Q. 148. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 7 (passim); PT. Q. 80. Art. 8 (passim); et passim.

sumptuōsus, a, um, *adj., very expensive* or *costly, lavish,* (1) of persons, *lavish, extravagant;* (2) of things, *dear, expensive.* — (1), sicut non est vera virtus avarorum prudentia, qua excogitant diversa genera lucrorum; et avarorum iustitia, qua gravium damnorum metu contemnunt aliena; et avarorum temperantia, qua luxuria quae sumptuosa est cohibent appetitum; et avarorum fortitudo, qua, ut ait Horatius, SS. Q. 23. Art. 7 c; magnificus non est sumptuosus in seipsum, SS. Q. 134. Art. 1 ob. 3. — (2), magnificentia non extenditur circa omnes operationes quae sunt in pecuniis, sicut liberalitas, sed circa sumptuosas solum in quibus excellit liberalitatem magnitudine, SS. Q. 134. Art. 3 a, in quot.

sumptus, ūs, *m., expense, cost, charge.* Videtur quod materia magnificentiae non sint sumptus magni, . . ., sed circa sumptus est liberalitas, . . ., ergo magnificentia non est circa sumptus, (ob. 1), . . ., sed liberalitas est magis circa dona quam circa sumptus. ergo etiam magnificentia non praecipue est circa sumptus, (ob. 2), . . ., non autem quibuslibet sumptibus fit aliquod exterius opus, etiamsi sint sumptus magni, . . ., ergo sumptus non sunt propria materia magnificentiae, (ob. 3), . . ., magnos sumptus non possunt facere nisi divites, . . ., ergo magnificentia non est circa magnos sumptus, (ob. 4), . . ., requiruntur proportionati sumptus, . . ., unde ad magnificentiam pertinet magnos sumptus facere, . . ., sumptu opus faciet magis magnificum, . . ., et ideo materia magnificentiae possunt dici et ipsi sumptus, . . ., qua utitur ad sumptus magnos faciendos, . . ., ne sumptus magni impediantur, (c), . . ., pertinet ad liberalitatem, scilicet dona et sumptus, SS. Q. 134. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 64. Art. 1; PS. Q. 65. Art. 1; SS. Q. 135. Art. 2; PTS. Q. 71. Art. 11; et passim.

Sunamitis, idis, *adj., a native* or *inhabitant of Sunam, Sunamitess.* Unde Elisaeus dixit de muliere Sunamite, IV Reg. 4. 27, SS. Q. 171. Art. 2 c.

sunetoi = συνετοι, i.e., *persons of good sense* or εὐσύνετοι, i.e., *men of good sense.* Unde secundum synesim dicuntur aliqui in graeco sunetoi, id est, sensati, vel eusunetoi, id est, homines boni sensus, SS. Q. 51. Art. 3 c.

supellex, lectilis, *f., chattel, household, utensils, stuff, furniture* or *goods.* Si autem aurum, si argentum, si possessiones, si variam supellectilem habet cum istis partibus non dignabitur Dominus pars eius fieri, SS. Q. 185. Art. 6 ob. 3, in quot.

super, *prep.* with (1) *acc.,* (2) *abl., over, above, on the top of, on, upon.* — (1), super quam fundatur sacra Scriptura, PP. Q. 1. Art. 2 ad 2; non autem super actiones secundum quas procedit aliquid extrinsecum a Deo, PP. Q. 28. Art. 4 c; illis qui super alios constituuntur praecipitur, Deuter. 1, 17, PS. Q. 97. Art. 4 ob. 2; ergo videtur quod Christus non habeat super omnes res humanas iudicium, PTS. Q. 59. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 113. Art. 8; PS. Q. 41. Art. 1; PT. Q. 42. Art. 1; PTS. Q. 37. Art. 1; PTS. Q. 82. Art. 1; et passim. — (2), nam licet locus ab auctoritate quae fundatur super ratione humana sit infirmissimus; locus tamen ab auctoritate quae fundatur super revelatione divina, PP. Q. 1. Art. 8 ad 2. Cf. PP. Q. 40. Art. 4; SS. Q. 26. Art. 3; SS. Q. 26. Art. 4; PT. Q. 20. Art. 1; PT. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 97. Art. 7; et passim.

superabundanter, *adv.,* see *superabundo.*

superabundantia, ea, *f., superabundance, excess, surplus.* Et quia sol nunquam multum ab eis elongatur, ut sit apud eos superabundantia frigoris, PP. Q. 102. Art. 2 ad 4; puta ex superabundantia calidi vel frigidi, PS. Q. 82. Art. 2 c; in moralibus attenditur oppositio vitiorum ad invicem et ad virtutem secundum superabundantiam et defectum. differunt autem avaritia et prodigalitas secundum superabundantiam et defectum diversimode, SS. Q. 119. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 64. Art. 4; PS. Q. 88. Art. 5; SS. Q. 89. Art. 10; SS. Q. 154. Art. 5; PTS. Q. 3. Art. 2.

superabundo, āre, āvi, 1, *v. n., to be very abundant, to superabound, surpass.* Corpus quod superabundat lumine potest illuminare corpus quod in lumine deficit, sicut sol lunam, PP. Q. 109. Art. 3 ob. 2; secundo ad legem pertinet dirigere humanos actus secundum ordinem iustitiae; in quo etiam superabundat lex nova legi veteri, PS. Q. 91. Art. 5 c; ad prodigalitatem pertinet superabundare in datione et deficere in sollicitudine divitiarum, SS. Q. 119. Art. 2 ob. 3; unde non oportet ad aliquid horum proportionare quantitatem remissionis, sed ad merita Ecclesiae, quae semper superabundant, PTS. Q. 25. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 12; PS. Q. 58. Art. 3; SS. Q. 32. Art. 10; SS. Q. 119. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 8; et passim. — **superabundanter,** *adv., very abundantly.* Apostolus nominat Christum Filium dilectionis Dei, inquantum est a Deo superabundanter dilectus, PP. Q. 41. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 45. Art. 6; SS. Q. 66. Art. 7; SS. Q. 119. Art. 3, in quot.

superaccensus, a, um, *P. a.,* lit., *kindled, lighted.* Sed lumen crescit in aere per additionem, sicut in domo lumen crescit, alia candela superaccensa, SS. Q. 24. Art. 5 ob. 2.

superaccresco, ere, ēvi, ētum, 3, *v. n., to be added to* by way of increase or augmentation. Oportet quod ex divina gratia superaccrescat ei virtus intelligendi, PP. Q. 12. Art. 5 c.

superadditio, ōnis, *f., an adding to, addition, superadding.* Vel potest dici quod, etsi homo fuerit creatus in gratia, non tamen habuit ex creatione naturae quod posset proficere per meritum, sed ex superadditione gratiae, PP. Q. 95. Art. 1 ad 4; et ideo oportet fieri superadditionem habitus supernaturalis quantum ad utrumque, PS. Q. 62. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 109. Art. 3; SS. Q. 8. Art. 1; SS. Q. 109. Art. 4.

superaddo, no *perf.,* ditum, 3, *v. a., to add over* and *above, to superadd.* Non dicitur aliquid esse completum, cui multa superadduntur, PP. Q. 73. Art. 1 ob. 3; aliquid etiam naturaliter potest superaddi potentiae, . . ., unde oportet quod superadduntur potentiae intellectivae ipsius aliquae species intelligibiles, PS. Q. 51. Art. 1 ad 2; et ideo quando una poena non sufficit ad coercendum hominem, SS. Q. 39. Art. 4 ad 3; unde proprietas possessionum non est contra ius naturale, sed iuri naturali superadditur per adinventionem rationis humanae, SS. Q. 66. Art. 2 ad 1; sed superadditur alius ornatus ex ipsa magnitudine operis virtuosi per magnanimitatem, SS. Q. 129. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 18. Art. 3; PS. Q. 62. Art. 1; SS. Q. 8. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 1 (passim); PTS. Q. 97. Art. 5; et passim.

superaedifico, āre, 1, *v. a., to build upon* or *over.* Sed, sublato fundamento, non remanet id quod superaedificatur, PS. Q. 67. Art. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 89. Art. 2 (passim); SS. Q. 118. Art. 4.

superbē, *adv.,* see *superbus.*

superbia, ae, *f.,* (1) in a bad sense, *pride, arrogance, haughtiness,* the opposite of *humilitas,* (2) in a good sense, *lofty pride, honorable pride.* — (1), superbia nominatur ex hoc, quod aliquis per voluntatem tendit supra id quod est, unde dicit Isidorus "superbia dictus est, quia super vult videri quam est"; qui enim vult supergredi quod est, superbus est. habet autem hoc ratio recta, ut voluntas uniuscuiusque feratur in id quod est proportionatum sibi, et ideo manifestum est quod superbia importat quod adversatur rationi rectae, SS. Q. 162. Art. 1 c; peccatum superbiae dupliciter potest considerari, uno modo secundum propriam speciem quam habet ex ratione proprii obiecti, et hoc modo superbia est speciale peccatum, quia habet speciale obiectum, est enim inordinatus appetitus propriae excellentiae, . . ., alio modo potest considerari secundum redundantiam quandam in alia peccata et secundum hoc habet quandam generalitatem, inquantum scilicet ex superbia oriri possunt omnia peccata, SS. Q. 162. Art. 2 c; quidam dicunt superbiam dici tripliciter. uno modo, secundum quod superbia significat inordinatum appetitum propriae excellentiae; et sic est speciale peccatum. alio modo, secundum quod importat quendam actualem contemptum Dei quantum ad hunc effectum qui est non subdi eius praecepto; et sic dicunt quod est generale peccatum. tertio modo secundum quod importat quandam inclinationem ad huiusmodi contemptum ex corruptione naturae; et sic dicunt, quod est initium omnis peccati, PS. Q. 84. Art. 2 c; manifestum est autem quod hoc proprie ad superbiam pertinet, quod aliquis inordinate tendat in propriam excellentiam, quasi magnificando seipsum, Mal. 8. 3 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 2 c; SS. Q. 162. Art. 2 c, 5 c, and 8 c; C. G. 3. 109; 2 Sent. 5. 1. 3 c; Mal. 8. 2 c; et passim. — On the difference between *superbia* and *inanis gloria* (see *gloria* under 1), we read: superbia non est idem inani gloriae, sed causa est; nam superbia inordinate excellentiam appetit, sed inanis gloria appetit excellentiae manifestationem, SS. Q. 162. Art. 8 ad 2. Cf. SS. Q. 132. Art. 4 c. On **defectus superbiae,** see *defectus* under 2. — Kinds of *superbia* in this sense are: (a), **superbia completa,** *the completed* or *complete pride.* Superbia non est universale peccatum per suam essentiam, sed per quamdam redundantiam, inquantum scilicet ex superbia omnia peccata oriri possunt. unde non sequitur quod omnia peccata sint mortalia, sed solum quando oriuntur ex superbia completa, quam diximus esse peccatum mortale, SS. Q. 162. Art. 5 ad 1. — (b), **superbia praesumptuosa,** *the pride bound with presumption.* Praesumere se esse simpliciter meliorem quam sit praelatus suus, videtur esse praesumptuosae superbiae, SS. Q. 33. Art. 4 ad 3. — (c), **superbia summa,** the *highest* or *greatest pride.* Cf. C. G. 3. 34. — (d), **superbia vitae,** *the pride of life.* Appetitus autem inordinatus boni ardui pertinet ad superbiam vitae, PS. Q. 77. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 77. Art. 5 (passim); PS. Q. 108. Art. 3 and 4; SS. Q. 167. Art. 2; PTS. Q. 15. Art. 3. — (2), superbia dupliciter accipi potest, uno modo ex eo quod supergreditur regulam rationis, et sic dicimus eam esse peccatum, alio modo potest superbia nominari simpliciter a superexcessu, et secundum hoc omne superexcedens potest nominari superbia, et ita repromittitur a Deo superbia quasi quidam superexcessus bonorum, SS. Q. 162. Art. 1 ad 1. — One kind of *superbia* in this sense is: **superbia bona,** *the morally good pride.* Sicut cum aliquis vult operari opera consiliorum, quae superexcedunt communia opera praeceptorum vel potest dici, quod cum dicitur "poenam te in superbiam saeculorum," accipitur superbia materialiter, id est, dabo tibi magnam excellentiam, de qua homines saeculi superbiunt, Mal. 8. 2 ad 17.

superbio, īre, 4, *v. n., to be haughty* or *proud, to take pride in a thing.* Quicumque superbit de aliquo, male utitur eo, (ob. 5), . . ., cum odit eam, vel superbit de ea, non autem tanquam principio usus, ita scilicet quod malus sit actus virtutis, PS. Q. 55. Art. 4 ad 5; superbia et inanis gloria occasionem sumunt praecipue a bonis etiam sibi contrariis, puta cum de humilitate aliquis superbit, SS. Q. 38. Art. 2 ad 3; abundantia namque divitiarum est superbiendi occasio, PT. Q. 40. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 68. Art. 6; PS. Q. 98. Art. 6; SS. Q. 162. Art. 2 (bis); SS. Q. 162. Art. 3; SS. Q. 162. Art. 5; SS. Q. 164. Art. 1; et passim.

superbitricia, ae, *f.,* = *superbitertia,* i.e., a number which contains a given number plus two thirds of that number, or what stands in such a relation to another number. Neque etiam secundum proportionem geometricam, quia sexagenarius se habet in dupla proportione ad tricenarium, centenarius vero ad sexagenarium in superbitricia, quia continet totum, et duas tertias partes eius, PTS. Q. 96. Art. 3 ob. 3.

superbus, a, um, *adj., haughty, proud, arrogant, insolent, discourteous, uncivil, rude, supercilious, domineering.* Quorum utrumque pertinet ad paupertatem spiritus, secundum quod paupertas spiritus intelligi potest vel exinanitio inflati et superbi spiritus, ut Augustinus exponit, SS. Q. 19. Art. 12 c; et ex simili ratione superbi non miserentur, quia contemnunt alios, et reputant eos malos, SS. Q. 30. Art. 2 ad 3; suam infirmitatem cognoscat, et humilis ad Deum redeat, a quo superbus discesserat, PTS. Q. 21. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 2 a; PP. Q. 63. Art. 8 ad 2; PP. Q. 94. Art. 4, in quot.; SS. Q. 162. Art. 3; SS. Q. 162. Art. 5, et passim. — **superbē,** *adv., haughtily, proudly, superciliously.* Contra quem opponitur levitas mentis, per quam scilicet homo superbe se habet in verbo, SS. Q. 162. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 162. Art. 2; SS. Q. 162. Art. 7.

supercado, ere, cecidi, 3, *v. n., to fall upon* or *over.* Supercecidit ignis, scilicet concupiscentiae, SS. Q. 15. Art. 1 c.

supercaelestis, e, *adj., that is above the heavens, supercelestial.* Dum audita supercaelestia amamus, amata iam novimus, quia amor ipse notitia est, SS. Q. 172. Art. 4 ad 2.

supercilium, ii, *n., sternness, severity.* Est de supercilio Pharisaeorum aestimate esse ligatum, vel solutum, qui ligatur vel solvitur iniuste. sed eorum supercilium erat superbum et erroneum, PTS. Q. 21. Art. 4 ob. 2.

superdūco, ere, xi, ctum, 3, *v. a., to add, subjoin.* Ergo contra legem naturae faceret, si uxorem aliam superduceret, PTS. Q. 65. Art. 1 ob. 8.

supereminenter, *adv., supereminently, in a supereminent manner* or *degree.* Quia divina essentia est aliquod incircumscriptum continens in se supereminenter, PP. Q. 12. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 6.

superēminentia, ae, *f., supereminence.* Secundo, quia si unus homo habuisset super alios supereminentiam scientiae et iustitiae, PP. Q. 96. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 102. Art. 1; SS. Q. 184. Art. 8.

superēmineo, ēre, 2, *v. a.* and *n., to overtop, to appear* or *be above, to rise above.* Unde dicitur quod eius obiectum est arduum, quia scilicet tendit ad hoc quod superet contraria, et supereminerat eis, PP. Q. 81. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 3; PTS. Q. 96. Art. 12. — **superēminens,** entis, *P. a., superior, brilliant, prominent.* Angeli eorum in coelis, etc., intelligitur non de quibuscumque angelis, sed de supereminentibus, PP. Q. 113. Art. 3 ob. 1.

superērogātio, ōnis, *f., a payment in addition, performing more than necessary, supererogation,* the opposite of *necessitas.* Specialia ad supererogationem pertinentia, SS. Q. 12. Art. 1 c; quidem (sc. actus) vero sunt supererogationis, ad quos non omnes tenentur, SS. Q. 85. Art. 4 c; dicitur enim melius bonum, quod ad supererogationem pertinet, SS. Q. 88. Art. 2 ob. 1; ad ea, quae sunt supererogationes, nullus tenetur, SS. Q. 185. Art. 6 c; duplex est genus

supererogationis, quoddam, quod totaliter excedit necessitatem salutis, et hoc non potest cadere sub praecepto, sed sub consilio, aliud genus supererogationis est, quod aliquo modo ad necessitatem salutis pertinet, quamvis non secundum hunc vel illum modum, sicut de ieiunio ex dictis patet, et ideo determinatio modi in talibus potest cadere sub praecepto ecclesiae vel cuiuscumque legislatoris, 4 Sent. 15. 3. 1. 4 ad 2; quandoque quidem fuit necessitatis, quandoque supererogationis, Relig. 5 ad 5. Cf. SS. Q. 58. Art. 3; SS. Q. 81. Art. 6; SS. Q. 85. Art. 4; SS. Q. 88. Art. 2 (bis); SS. Q. 147. Art. 3 (ter); et passim. On **gloria supererogationis**, see *gloria* under 1; on **operatio supererogationis**, see *operatio* under 2; on **opus supererogationis**, see *opus* under 4; on **status supererogationis**, see *status* under 4.

superērogo, āre, āvi, 1, *v. a.*, *to spend* or *pay out over* and *above*. Non autem peccat, sed supererogat, qui sua portat, ex quibus vivat in praedictionis officio, non accipiens sumptum ab his quibus Evangelium praedicat, sicut Paulus fecit, PS. Q. 108. Art. 2 ad 3; Zacheus id dixit, quasi supererogare volens, SS. Q. 62. Art. 3 ad 2; potest propria sponte aliquid vendenti supererogare; quod pertinet ad eius honestatem, SS. Q. 77. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 25. Art. 1.

superexcēdenter, *adv.*, see *superexcedo*.

superexcēdo, ere, 3, *v. a.*, *to surpass*. Scilicet ipse non est aliquid eorum quae ab eo causantur, et quod haec non removentur, ab eo propter eius defectum, sed quia superexcedit, PP. Q. 12. Art. 12 c; et ideo quando continuata praesentia delectabilis superexcedit mensuram naturalis habitudinis, efficitur remotio eius delectabilis, PS. Q. 32. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 33. Art. 3; PS. Q. 52. Art. 3; PS. Q. 64. Art. 1; PS. Q. 72. Art. 8; PS. Q. 109. Art. 2; SS. Q. 31. Art. 1; PTS. Q. 66. Art. 11; et passim. — **superexcēdenter**, *adv.*, *surpassingly*. Proprietates illae secundum quod ad magnanimum pertinent, non sunt vituperabiles sed superexcedenter laudabiles, SS. Q. 129. Art. 3 ad 5.

superexcellentia, ae, *f.*, *excellence in a high degree, great excellence*. Naturaliter homo secundum suam speciem est non habens superexcellentiam neque irae neque alicuius alterius passionis, PS. Q. 46. Art. 5 ad 1; sed ea quae sunt creaturarum, per quamdam superexcellentiam et causalitatem transferuntur in Deum, SS. Q. 101. Art. 3 ad 2.

superexcello, ere, cellui, celsum, 3, *v. a.* and *n.*, *to be eminent, to excel, surpass*, in a good or in a bad sense. Quod pertinet ad perfectionem gratitudinis, in cuius actu vult superexcellere, sicut et in actibus aliarum virtutum, SS. Q. 129. Art. 3 ad 5; sed magnificentia non videtur consistere in medio, superexcellit enim liberalitatem magnitudine, SS. Q. 134. Art. 1 ob. 2. — **superexcellens**, entis, *P. a.*, *excelling* in a high degree. Quod est superexcellens, et ad subiugandum mentes hominum Deo, PS. Q. 101. Art. 3 ad 1; quia congruum est ut dum homo bene utitur sua virtute, Deus secundum superexcellentem virtutem excellentius operetur, PS. Q. 114. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 106. Art. 1 ad 1; SS. Q. 106. Art. 3 ad 5; SS. Q. 142. Art. 3 ob. 2; SS. Q. 159. Art. 2 ad 1.

superexcessus, ūs, *m.*, *excess* of any kind in a high degree. Et ideo superexcessus similium corrumpit proprium bonum, PS. Q. 32. Art. 7 ad 3; superexcessus prodigalitatis non attenditur principaliter secundum quantitatem dati, sed magis inquantum excedit id quod fieri oportet, SS. Q. 119. Art. 2 ad 3; ita etiam superexcessum poenarum, quantum ad id quod exterius agitur, pertinet ad iniustitiam, SS. Q. 159. Art. 1 ad 1. Cf. PS. Q. 40. Art. 4; SS. Q. 21. Art. 2 (ter); SS. Q. 162. Art. 1 (ter); SS. Q. 168. Art. 4; SS. Q. 187. Art. 5.

superexcrescentia, ae, *f.*, *immoderate increase, great increase*. Per assiduitatem facit superexcrescentiam naturalis habitus, PS. Q. 35. Art. 5 c.

superexcresco, ere, crēvi, crētum, 3, *v. inch. n.*, *grow beyond, exceed*. Sed delectationes spirituales non superexcrescunt naturalem habitudinem, sed perficiunt naturam, PS. Q. 33. Art. 2 c; si vero superexcrescat vis mali in tantum ut spem evasionis excludat, PS. Q. 37. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 24. Art. 7; PTS. Q. 98. Art. 4.

superextensio, ōnis, *f.*, *a stretching out*. Per latitudinem vero, superextensio eius ad omnia; inquantum scilicet sub eius protectione omnia continentur, PP. Q. 3. Art. 1 ad 1.

superextollo, ere, 3, *v. a.*, *to raise, exalt*. Patet autem quod gravius peccat qui diminuit divinam virtutem, quam qui propriam virtutem superextollit, SS. Q. 21. Art. 1 ad 1.

superfero, ferre, *v. a.*, *pass.*, *to move over*. Ut ergo esset quod permaneret, dicitur quod Spiritus Dei ferebatur super aquas, . . ., et persona Spiritus sancti per spiritum qui superfertur aquis, (ad 3), . . ., sed secundum Sanctos per spiritum Domini intelligitur Spiritus sanctus; qui dicitur superferri aquae, id est, materiae informi, . . ., commode autem factum est ut prius insinuaretur aliquid inchoatum, cui superferri diceretur. non enim superfertur loco, . . ., superferebatur elemento aquae, PP. Q. 74. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 66. Art. 1 ad 2.

superfervens, entis, *P. a.*, *glowing, most fervent*. Sed fervor causatur ex amore; Dionysius enim inter caeteras proprietates ad amorem Seraphim pertinentes, ponit calidum, et acutum, et superfervens, PS. Q. 28. Art. 5 ob. 3.

superficiālis, e, *adj.*, *superficial*. Amans vero dicitur esse in amato secundum apprehensionem, inquantum amans non est contentus superficiali apprehensione amati, . . ., amor namque concupiscentiae non requiescit in quacumque extrinseca aut superficiali adeptione vel fruitione amati, PS. Q. 28. Art. 2 c.

superficiātus, a, um, *adj.*, *having a surface, supplied with a surface*. Si ergo dicamus, quod corpus superficiatum est coloratum, erit secundus modus praedicationis per se, PP. Q. 76. Art. 3 c.

superficies, ēi, *f.*, (1) *the outside of a thing, top, surface, the exterior part* or *face*, (2) *species*, the appearance of bread or of wine which the respective transubstantiated Eucharistic elements have; hence the consecrated elements so appearing, (3) of a test, *on the surface, surface meaning*. — (1), omne corpus superficiem habet. sed omne corpus superficiem habens est finitum, quia superficies est terminus corporis finiti. ergo omne corpus est finitum. et similiter potest dici de superficie et linea, PP. Q. 7. Art. 3 a; albedo enim est tota in qualibet parte superficiei, si accipiatur totalitas essentiae; quia secundum perfectam rationem suae speciei invenitur in qualibet parte superficiei, . . ., si autem accipiatur totalitas secundum quantitatem, quam habet per accidens, sic non est tota in qualibet parte superficiei, PP. Q. 8. Art. 2 ad 3; sicut in superficie quae partim est alba, et partim nigra, duas partes, PP. Q. 108. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 115. Art. 6; PS. Q. 7. Art. 1; SS. Q. 24. Art. 7; PT. Q. 1. Art. 4; PT. Q. 6. Art. 1; et passim. — (2), videtur etiam ibi esse circumscriptive, quia ita continetur superficie hostiae consecratae, (ob. 1), . . ., autem non est extra superficiem sacramenti, nec est in alia parte altaris, PT. Q. 76. Art. 5 ad 1. — (3), aliquis considerando superficie tenus litteram Genesis posset talem imaginationem concipere secundum quorundam antiquorum philosophorum positionem, PP. Q. 68. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 69. Art. 2 c.

superfluē, *adv.*, see *superfluus*.

superfluitas, ātis, *f.*, *surplus, what remains over* and *above what has been taken* or *used*; *an amount remaining in excess*; *superfluity, excess*. Ad sumptionem cibi sequitur emissio superfluitatum, PP. Q. 97. Art. 3 ob. 4; sicut etiam contingit quando natura gravatur ex aliqua alia superfluitate, SS. Q. 154. Art. 5 c; superfluitas in passionibus corrumpit virtutem, (ob. 6), . . ., superfluitas passionis, quae virtutem corrumpit, non solum impedit rationis actum, PTS. Q. 41. Art. 3 ad 6. Cf. SS. Q. 32. Art. 10; SS. Q. 47. Art. 9; PT. Q. 80. Art. 7; PTS. Q. 40. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 2 (passim); et passim.

superfluo, ere, 3, *v. n.* and *a.*, (1) *to be superfluous,* (2) *to superabound.* — (1), et sic altera earum superflueret, cum una sit sufficiens ad sanctificandum creaturam, PP. Q. 43. Art. 5 ob. 3; ubi adest fortior custodia infirmior superfluere videtur, PP. Q. 113. Art. 1 ob. 2; unde non superfluunt aliae passiones, quae sunt causae proximae, PS. Q. 28. Art. 6 ob. 2. Cf. PS. Q. 92. Art. 2 ob. 1; SS. Q. 87. Art. 3 ad 1; SS. Q. 185. Art. 8 ad 2; PT. Q. 76. Art. 2 ob. 1; et passim. — (2), et sic ex eorum comestione plus superfluit, SS. Q. 147. Art. 8 c; unde non oportet quod si eleemosyna omnia mundet peccata, propter hoc aliae satisfactiones superfluant, PTS. Q. 15. Art. 3 ad 3; videtur quod superfluant, quia unica virtus sufficit ad unicum actum honestandum, PTS. Q. 49. Art. 2 ob. 5. Cf. SS. Q. 32. Art. 5; SS. Q. 185. Art. 7 (ter).

superfluus, a, um, *adj.*, (1) lit., *superfluous,* an excess of what is sufficient, necessary, normal or desirous; *superabundant; surplus, not needed,* (2) *superfluous, unnecessary.* — (1), et ideo alii dicunt quod illa nubes lucida adhuc remanet, et est coniuncta soli, ut ab eo discerni non possit, sed secundum hoc illa nubes superflua remaneret, PP. Q. 67. Art. 4 ad 2; vel quia eorum carnes propter superfluam humiditatem vel siccitatem corruptos humores in corporibus humanis generant, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; ergo nec in hoc sacramento superflua quantitas panis et vini consecrari potest, PT. Q. 74. Art. 2 ob. 3. — (2), quidam enim, attendentes certitudinem divinae praedestinationis, dixerunt superfluas esse orationes, PP. Q. 23. Art. 8 c; in opere enim angeli nihil est superfluum, PP. Q. 51. Art. 2 ob. 1; ergo videtur quod vel una assignatio sit superflua, vel alia diminuta, SS. Q. 48. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 53. Art. 2; SS. Q. 55. Art. 6 (bis); SS. Q. 55. Art. 7 (bis); SS. Q. 58. Art. 9; PT. Q. 46. Art. 6. — **superfluum,** i, *n., a superfluity.* Et similiter gulosus ad satisfaciendum gulae et superflua comedit, et ieiunia debita praetermittit, PS. Q. 72. Art. 6 c; sic ergo dare eleemosynam de superfluo est in praecepto, SS. Q. 32. Art. 5 c. Cf. PTS. Q. 40. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 4 (passim). — **superfluē,** *adv., superfluously.* Nec tamen superflue sunt formata, PP. Q. 51. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 18. Art. 1; SS. Q. 55. Art. 6; SS. Q. 119. Art. 3 (passim); SS. Q. 168. Art. 3; et passim.

superfugio, ere, 3, *v. a., to flee away over a thing, evade.* Sed, sicut dicit Augustinus, Deus omnem formam intellectus nostri subterfugit, PTS. Q. 92. Art. 1 ad 3.

supergredior, i, gressus, 3, *v. dep. a.* and *n., to transcend, to pass* over; *surpass, excel, exceed.* Et huius diversitatis ratio est, quia diversae animae distinguuntur secundum quod diversimode operatio animae supergreditur operationem naturae corporalis, . . ., supergreditur tamen operationem naturae corporeae, PP. Q. 78. Art. 1 c; superbus dictus est, quia super vult videri quam est; qui enim vult supergredi quod est, superbus est, (c), . . ., uno modo ex eo quod supergreditur regulam rationis, SS. Q. 162. Art. 1 ad 1; unde quod aliquis auctoritate praelatorum praedicet, vel alia huiusmodi faciat, non supergreditur discipulatus vel subiectionis gradum, qui competit religiosis, SS. Q. 188. Art. 4 ad 1.

superhumānus, a, um, *adj., superhuman,* the opposite of *humanus.* Virtutes theologiae sunt supra hominem, . . ., unde non proprie dicuntur virtutes humanae, sed superhumanae, vel divinae, PS. 61. Art. 1 ad 2. On **virtus superhumana,** see *virtus* under 5.

superhumerale, is, *n.*, i.e., *over the shoulders, the ephod.* Tertio habebat superhumerale, quod tegebat humeros et anteriorem partem usque ad cingulum, . . ., et ponebatur in pectore et coniungebatur superhumerali, . . ., superhumerale vero significabat sua varietate caelum sidereum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10. Cf. PTS. Q. 40. Art. 7 (passim).

superinductio, ōnis, *f., an introduction.* Alio modo per superinductionem alicuius impedientis decorem, puta luti aut pulveris, PT. Q. 87. Art. 2 ad 3.

superintendo, ere, 3, *v. n., to have the oversight of, to superintend.* Nam episcopi dicuntur ex eo quod superintendunt, SS. Q. 184. Art. 6 ad 1; status autem episcoporum videtur ordinari ad dilectionem proximi, cuius curae superintendunt, SS. Q. 184. Art. 7 ob. 2; ergo "episcopein", si velimus, latine "superintendere" possumus dicere, SS. Q. 185. Art. 1 ad 1.

superiōritas, ātis, *f., superiority, elation, authority.* Secundum hoc honor semper debetur alicui propter aliquam excellentiam vel superioritatem, SS. Q. 103. Art. 2 c; secundum diversos superioritatis gradus, SS. Q. 104. Art. 2 ob. 4; tenetur subditus suo superiori obedire secundum rationem superioritatis, SS. Q. 104. Art. 5 c; sed quia superbia superioritatem quamdam importat directius opponitur humilitati, SS. Q. 162. Art. 1 ad 3; gradus autem dicitur secundum ordinem superioritatis et inferioritatis, SS. Q. 183. Art. 1 ad 3; cum per iurisdictionem aliquis constituatur in gradu superioritatis respectu eius in quem habet iurisdictionem, (c), . . ., in quo aliquis non amittit superioritatem, ex hoc ipso quod peccat, PTS. Q. 22. Art. 4 ad 3.

superlīmināre, is, *n., a lintel.* Quando enim fuerunt ex Aegypto liberati, praeceptum est eis ut sanguine agni linirent superliminaria domorum, (ad 2), . . ., sanguis vero agni liberans ab exterminatore, linitis superliminaribus domorum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 2.

superlūceo, ēre, 2, *v. n., to shine.* Dionysius dicit quod impossibile est nobis superlucere divinum radium, nisi varietate sacrorum velaminum circumvelatum, SS. Q. 174. Art. 2 ob. 4.

supermundānus, a, um, *adv., unworldly,* the opposite of *mundanus.* Alio modo per tertium caelum potest intelligi aliqua visio supermundana, quae potest dici tertium caelum triplici ratione. uno modo secundum ordinem potentiarum cognoscitivarum, ut primum caelum dicatur visio supermundana corporalis, quae fit per sensum, sicut visa est manus scribentis in pariete, SS. Q. 175. Art. 3 ad 4. On **amor supermundanus,** see *amor* under 1.

supernātūrālis, e, *adj., supernatural,* that which is absolutely beyond the unaided powers of any creature, the opposite of *naturalis.* De supernaturalibus mysteriis, PP. Q. 54. Art. 4 ad 2; quae supernaturalia sunt, PP. Q. 58. Art. 5 c; qui est, . . ., supernaturalis, excedens omnem, . . ., naturam, Nom. 11. 3. Cf. PS. Q. 62. Art. 1 (bis); PS. Q. 63. Art. 3 (passim); PS. Q. 68. Art. 2 (bis); PS. Q. 91. Art. 4 (bis); PT. Q. 75. Art. 6 (passim); et passim. On **acceptio supernaturalis,** see *acceptio* under 1; on **agens supernaturale,** see *agens*; on **beatitudo supernaturalis,** see *beatitudo* under 1; on **cognitio supernaturalis,** see *cognitio* under 2; on **communicatio supernaturalis,** see *communicatio* under 1; on **conversio supernaturalis,** see *conversio* under 2; on **donum supernaturale,** see *donum* under 1; on **effectus supernaturalis,** see *effectus*; on **finis supernaturalis,** see *finis* under 2; on **forma supernaturalis,** see *forma* under 2; on **inspiratio supernaturalis,** see *inspiratio*; on **intellectus supernaturalis,** see *intellectus* under 3; on **iudicium supernaturale,** see *iudicium* under 3; on **lumen supernaturale,** see *lumen*; on **operatio supernaturalis,** see *operatio* under 2; on **perfectio supernaturalis,** see *perfectio* under 4; on **principium supernaturale,** see *principium*; on **prophetia supernaturalis,** see *prophetia*; on **res supernaturalis,** see *res*; on **veritas supernaturalis,** see *veritas* under 3; on **virtus supernaturalis,** see *virtus* under 1. — **supernātūrāliter,** *adv., in a supernatural manner, supernaturally,* the opposite of *naturaliter.* Sed inerat animae vis quaedam supernaturaliter divinitus data, PP. Q. 97. Art. 1 c; sed theologicae supernaturaliter, PS. Q. 62. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 12. Art. 11 (bis); PP. Q. 58. Art. 5; PS. Q. 62. Art. 3; SS. Q. 8. Art. 1; PT. Q. 28. Art. 2; et passim. On **operari supernaturaliter,** see *operari.*

supernātūrāliter, *adv.*, see *supernaturalis.*

supernus, a, um, *adj., heavenly, celestial.* Soli Deo est cognitus numerus electorum in superna felicitate locandus, PP. Q. 23. Art.

7 c, in quot.; unde et superna Ierusalem dicitur mater nostra, PP. Q. 106. Art. 3 ob. 1; fortitudinis autem est ut anima non terreatur propter recessum a corpore et accessum ad superna, PS. Q. 61. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 101. Art. 1; SS. Q. 147. Art. 5; SS. Q. 171. Art. 1; SS. Q. 175. Art. 2 (bis); PT. Q. 45. Art. 2; et passim.

supero, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.*, (1) *to surpass, overcome, excel, rise above,* used lit. and fig. Videtur quod daemon qui superatur ab aliquo, (ob. 1), . . ., ergo daemones superati non arcentur, (ob. 2), . . ., quidam dicunt quod daemon superatus nullum hominem potest de caetero tentare, PP. Q. 114. Art. 5 c; secundum bona corporis a multis animalibus superatur, PS. Q. 2. Art. 5 a; ergo, sicut nequitia mulieris alias nequitias superat, ut ibi intenditur, PS. Q. 35. Art. 7 a; ex quo contingit quod se superaturus non confidunt, PS. Q. 43. Art. 2 ad 3; sed haec opinio mea non contradicentium verbis, sed demonstrantium superatur exemplis, SS. Q. 10. Art. 8 ad 1; et quidquid boni alicui accidat, reputant se in magno superatos esse, SS. Q. 36. Art. 1 ad 3; minus rectum non dicitur hoc quod ab aliquo alio superatur in rectitudine, SS. Q. 43. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 45. Art. 2; PS. Q. 59. Art. 5 ob. 1; SS. Q. 129. Art. 5; SS. Q. 142. Art. 3; SS. Q. 156. Art. 4; SS. Q. 162. Art. 3; et passim.

superplēnus, a, um, *adj., over-full.* Unde gaudium beatorum est perfecte plenum, et etiam superplenum quia plus obtinebunt quam desiderare suffecerint, SS. Q. 28. Art. 3 c.

superpōno, ere, posui, positum, 3, *v. a.*, lit., *to put* or *place over* or *place upon, to set up, to superimpose, add.* Primo, fecit fundamenta, et postea erexit parietes; tertio superposuit tectum, PP. Q. 68. Art. 1 ad 1; divellens columnam, per accidens movet lapidem columnae superpositum, (c), . . ., si quis enim aequali impulsu divellat duas columnas non sequitur quod lapides superpositi aequaliter moveantur, PS. Q. 85. Art. 5 ad 2; et cinerem capitibus superponit, PTS. Q. 28. Art. 3 c; quod superpositae Dei tenebrae alias abundantiam lucis appellat cooperiuntur omni lumini, PTS. Q. 92. Art. 1 ob. 4. Cf. PS. Q. 88. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 4; PTS. Q. 96. Art. 1 c, in quot.; PTS. Q. 96. Art. 2 ob. 3; PTS. Q. 96. Art. 11 ob. 2; PTS. Q. 96. Art. 13.

superpositio, ōnis, *f., imposition, the act of laying on the hands* as in a religious ceremony, in ordination, used in the S.T. only in quot. Et Dionysius dicit quod summus sacerdos, id est, episcopus, in sua ordinatione habet eloquiorum super caput sanctissimam superpositionem, SS. Q. 184. Art. 5 c, in quot.

superradio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to emit beams, to beam, shine, radiate.* Ob hoc necessario post se regionem relictam carentem luce constituit; utpote fulgore, qui superradiabat, excluso, PP. Q. 66. Art. 3 ad 4.

superstes, itis, *adj., that remains alive after another's death, surviving.* Superstitiosos, qui totas dies deprecabantur et immolabant, ut sibi sui liberi superstites essent, SS. Q. 92. Art. 1 ob. 2.

superstitio, ōnis, *f., superstition.* Superstitio est vitium religioni oppositum secundum excessum, non quia plus exhibeat in cultum divinum, quam vera religio, sed quia exhibet cultum divinum, vel cui non debet, vel eo modo quo non debet, SS. Q. 92. Art. 1 c; superstitio est quaedam infidelitatis protestatio per exteriorem actum, SS. Q. 94. Art. 1 ad 1; omnis vana et illicita religio est superstitio, Eph. 1. 4. Cf. SS. Q. 92. Art. 2 (passim); SS. Q. 93. Art. 2; SS. Q. 94. Art. 1 (passim); SS. Q. 122. Art. 3 (ter); SS. Q. 138. Art. 2 (bis); SS. Q. 169. Art. 1; et passim. — Kinds of *superstitio* are: (a), **superstitio divinationis seu divinativa,** *the superstition of fortune-telling* or *that occasioned by fortune-telling.* Secundo ordinatur ad hoc quod homo instruatur a Deo, quem colit et ad hoc pertinet superstitio divinativa, quae daemones consulit per aliqua pacta cum eis inita, vel tacita vel expressa, SS. Q. 92. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 93 pr.; SS. Q. 95 pr.; SS. Q. 95. Art. 1 c and Art. 2 c. — (b), **superstitio idololatriae,** *the superstition of idolatry* or *that committed through idolatry.* (Superstitio) quae divinam reverentiam indebite exhibet creaturae, SS. Q. 92. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 93 pr.; SS. Q. 94. Art. 1 c; SS. Q. 169. Art. 2. — (c), **superstitio indebiti cultus veri Dei,** *the superstition of the unlawful veneration of the true God* or *the superstition which is committed through the unlawful veneration of the true God.* Potest enim divinus cultus exhiberi vel cui exhibendus est, scilicet Deo vero, modo tamen indebito, et haec est prima superstitionis species, SS. Q. 92. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 93 pr.; SS. Q. 93. Art. 1 c and Art. 2 c; SS. Q. 95. Art. 2 (bis). — (d), **superstitio noxia** and **superstitio nugatoria,** *the harmful* and *the foolish superstition.* Noxia autem superstitio dicitur quae aliquid manifeste illicitum continet sicut invocationes et sacrificia daemonum vel quodcumque huiusmodi. nugatorium autem dicitur quando aliquis utitur re aliqua, ad quod virtus eius extendi non potest; hoc enim in vanum fieri videtur. vana ergo nugatoria dicimus, . . ., si quis collo alliget quaedam quae omnino ad sanitatem non pertinent, etiam secundum sententiam medicorum, hoc ad nugatoriam superstitionem pertinere videtur, Sort. 5. Cf. SS. Q. 96. Art. 1 c; SS. Q. 122. Art. 2. — (e), **superstitio nugatoria,** see *superstitio noxia.* — (f), **superstitio observantiarum seu observationum,** *the superstition that is committed through certain practices* and *performances.* Tertio ordinatur divinus cultus ad quamdam directionem humanorum actuum secundum instituta Dei qui colitur; et hoc pertinet superstitio quarumdam observationum, SS. Q. 92. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 93 pr.; SS. Q. 96 pr.; and SS. Q. 96. Art. 1 and Art. 4 c.

superstitiōsus, a, um, *adj., full of superstition, superstitious.* Sed videbatur solvere secundum superstitiosum intellectum Phariseorum, PS. Q. 107. Art. 2 ad 3; totum hoc reputandum est superfluum et superstitiosum, SS. Q. 93. Art. 2 c; et ideo cuicumque creaturae divinus cultus exhibeatur, superstitiosum est, SS. Q. 94. Art. 1 c; unde erit divinatio superstitiosa et illicita, SS. Q. 95. Art. 5 c; proposita sunt ei corporalia exercitia in sacramentis, quibus salubriter exerceatur ad evitanda superstitiosa exercitia, PT. Q 61. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 6 (bis); SS. Q. 95. Art. 7; SS. Q. 95. Art. 8 (bis); SS. Q. 96. Art. 2 (bis); SS. Q. 96. Art. 3 (bis); SS. Q. 96. Art. 4 (ter); et passim.

supersubstantiālis, e, *adj., supersubstantial,* i.e., raised above the category of substance, the opposite of *substantialis.* Unde et in Evangelio Matthaei scriptum est: *Supersubstantialem,* id est, "praecipuum", ut Hieronymus exponit, super *Matth.* cap. VI, col. 43, t. 7; essentia divina est supersubstantialis, Nom. 1. 1; secundum supersubstantialem deitatis excessum, Nom. 1. 1; Deus qui est supersubstantialis, Nom. 11. 3. Cf. PP. Q. 29. Art. 3, in quot.; PT. Q. 19. Art. 1, in quot. On **cognitio supersubstantialis,** see *cognitio* under 2; on **scientia supersubstantialis,** see *scientia* under 2; on **substantia supersubstantialis,** see *substantia* under 1; on **theologia supersubstantialis,** see *theologia* under 2. — **radius supersubstantialis,** Nom. 1. 1 and 2, *the supersubstantial ray of divine light.* Id est, ipsa divina veritas excedit omnes terminos et fines quarumcumque cognitionum, quia omnes fines quarumcumque cognitionum eminentius praeexsistunt in ipso radio sicut in causa primordiali modo ineffabili nobis propter suam eminentiam, Nom. 1. 2. — **supersubstantiāliter,** *adv., in a supersubstantial way,* i.e., in the manner of a being which is raised above the category of the substance, the opposite of *substantialiter.* In Deo sicut in summo rerum vertice omnia supersubstantialiter praeexsistunt, PP. Q. 57. Art. 1 c; ab omnibus segregata supersubstantialiter, Nom. 1. 1; attribuuntur Deo supersubstantialiter, Nom. 9. 4.

supersubstantiālitas, ātis, *f., supersubstantiality,* i.e., elevation above the category of substance, the opposite of *substantialitas.* Id est, supersubstantialitas divinae ignorantiae, quae quidem supersub-

stantialitas non ignorata est propter aliquem suum defectum, sed propter suum excessum, Nom. 1. 1, not used in S.T.

supersubstantiāliter, *adv.*, see *supersubstantialis*.

supersum, fui, esse, *v. n.*, (1) *to be left, to remain, to exist still*, (2) *to be in excess*. — (1), beatus Antonius in Collationibus Patrum ostendit, dicens quod privationem omnium facultatum ita sectantes ut ex ipsis nec quidem unius diei victum sibimet, unumve denarium superesse pateretur, SS. Q. 188. Art. 7 ad 2; credibile tamen est quod per divinam misericordiam, si aliquid de specialibus suffragiis supersit his pro quibus fiunt ut si eis non indigeant, aliis dispensetur pro quibus non fiunt, si eis indigeant, PTS. Q. 71. Art. 14 ad 2. — (2), quod aut superest vel deficit in homine resecabit vel supplebit divina potentia, PTS. Q. 81. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 7 (bis).

superus, a, um, *adj.*, *that is above, upper, higher*, not used in the S.T. — I comp.: *superior*, ius, *adj.*, (1) of place, *higher, upper*, the opposite of *inferior*, (2) of time, or order of succession, *former, past, previous, earlier*, (3) of quality or condition, *higher, more distinguished, greater, superior*, the opposite of *inferior*. — (1), dicitur autem praecipitari secundum corporalem motum quod a superiori in ima pervenit secundum impetum quemdam proprii motus vel alicuius impellentis, non ordinate incedendo per gradus, SS. Q. 53. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 3; PT. Q. 52. Art. 2; PT. Q. 57. Art. 5; et passim. On **corpus superius**, see *corpus*; on **elementum superius**, see *elementum* under 1; on **sphaera superior**, see *sphaera* under 2. — (2), quia in superioribus consideravimus qualiter Deus sit secundum se ipsum, PP. Q. 12 pr.; dictum est autem de his in superioribus theorematibus, 1 Meteor. 3 h. Cf. PP. Q. 6. Art. 2 (bis); PP. Q. 7. Art. 1; PP. Q. 12. Art. 1; PP. Q. 14. Art. 1; SS. Q. 161. Art. 6; et passim. — (3), disponit tamen superbia ad contumeliam inquantum illi qui se superiores aestimant, facilius alios contemnunt, et iniurias eis irrogant, SS. Q. 72. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 8 (bis); PP. Q. 96. Art. 1 (ter); PP. Q. 109. Art. 4 (bis); PP. Q. 110. Art. 1 (passim); SS. Q. 4. Art. 7; et passim. On **agens superius**, see *agens*; on **appetitus superior**, see *appetitus* under 2; on **ars superior**, see *ars* under 2; on **causa superior**, see *causa* under 2; on **genus superius**, see *genus* under 2; on **intellectus superior**, see *intellectus* under 1; on **iurisdictio superior**, see *iurisdictio*; on **ordo superior**, see *ordo* under 3 and 4; on **pars superior**, see *pars* under 1; on **potestas superior**, see *potestas* under 3; on **praedicare de superiore**, see *praedicare* under 2; on **praedicatio de superiore**, see *praedicatio* under 2; on **providentia superior**, see *providentia*; on **ratio superior**, see *ratio* under 2 and 3; on **sacerdos superior**, see *sacerdos*; on **scientia superior**, see *scientia* under 1; on **spiritus superior**, see *spiritus*; on **substantia superior**, see *substantia* under 2; on **virtus superior**, see *virtus* under 1; on **visio superior**, see *visio* under 1. — **in superiori semper includitur virtus inferioris**, (1 Sent. 3. 2. 3 ad 1), *in the superior the power of the inferior corresponding to it is always included*. — **perfectiones, quae attribuuntur inferiori per multa, superiori attribuuntur per unum**, see *inferior* under 3. — **quanto aliqua causa est superior, tanto ad plura se extendit in causando**, see *causa* under 2. — **quanto est causa superior, tanto eius virtus ad plura se extendit**, see *causa* under 2. — **semper inferior participat aliquid de perfectione superioris**, see *inferior* under 3. — **superius**, *comp., adv., before, formerly*. Ut est superius ostensum, PP. Q. 10. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 116. Art. 1; PTS. Q. 34. Art. 2. — II. Sup. in two forms, (1) **suprēmus**, a, um, *adj., highest, loftiest, topmost*. Videtur quod ille Angelus qui fuit supremus inter peccantes, non fuerit supremus inter omnes, PP. Q. 63. Art. 7 ob. 1; ergo multo magis potentiae intellectivae, quae sunt supremae, omnes sunt activae, PP. Q. 79. Art. 2 ob. 3; unde supremus gradus contemplationis praesentis vitae est, qualem habuit Paulus in raptu, SS. Q. 180. Art. 5 c; supremis enim angelis fit revelatio immediate a Deo, (ob. 1), . . ., sed etiam supremi angeli non plene cognoverunt incarnationis mysterium, PT. Q. 30. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 14. Art. 13; PP. Q. 69. Art. 1; SS. Q. 175. Art. 3; PT. Q. 7. Art. 8; PT. Q. 46. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 11; et passim. — (2), **summus**, a, um, *uppermost, highest, topmost; the top of, highest part of*. Ergo est invenire aliquod summum malum, quod est causa omnis mali, PP. Q. 49. Art. 3 ob. 4; finis autem ultimus voluntatis humanae est summum bonum, PS. Q. 19. Art. 9 c; sicut fidei obiectum est prima veritas, ita charitatis est summa bonitas, SS. Q. 26. Art. 1 ob. 2; et ideo hoc competebat Christo, cuius spiritus summum fortitudinis gradum attigerat, PT. Q. 15. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 27. Art. 1; PS. Q. 39. Art. 4; SS. Q. 1. Art. 10; SS. Q. 30. Art. 4; PT. Q. 30. Art. 2; PTS. Q. 88. Art. 7; et passim. — **Summus Pontifex**, *the sovereign Pontiff*. Unde nunc eadem ratione tenentur clerici Summo Pontifici decimam dare, SS. Q. 87. Art. 4 ad 3. Cf. SS. Q. 184. Art. 6 c. — **summus Deus**, *the most high God*. Sicut Abraham quodam prophetico instinctu dedit decimas Melchisedech sacerdoti Dei summi, SS. Q. 87. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 94. Art. 2 (bis). — **summē**, *adv., in the highest degree, most highly* or *greatly, extremely*. Sed Deus est summe potens, PP. Q. 22. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 6. Art. 2; PP. Q. 25. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 11; PT. Q. 15. Art. 5; PTS. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 94. Art. 3; et passim. — **summōpere**, *adv., with the greatest care, diligently*. Curandum summopere est ne ira, quae ut instrumentum virtutis assumitur menti dominetur, ne quasi domina praeeat, SS. Q. 158. Art. 1 ad 2, in quot.

supervacuus, a, um, *adj., useless, needless, unnecessary, superfluous*. Et sic omnes scientiae essent supervacuae, quae causas aliquorum effectuum assignare nituntur, (ob. 2), . . ., non est supervacuum etiam cum voluntate Dei alias causas quaerere. esset tamen supervacuum, si aliae causae quaerentur ut primae, PP. Q. 19. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 96. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 4; PT. Q. 89. Art. 3.

supervendo, ere, didi, ditum, 3, *v. a., to sell, to vend at a high price*. Si vero aliquis multum iuvetur ex re alterius quam accepit, ille vero qui vendit, non damnificetur carendo re illa, non debet eam supervendere, (c), . . ., si absque fraude venditor rem suam supervendat, SS. Q. 77. Art. 1 ad 1.

supervenio, ire, vēni, ventum, 4, *v. n.* and *a.*, (1) lit., *to add, superadd, supervene, come over* or *upon, come upon, fall upon*, (2) fig., *to add, superadd, come upon*. — (1), sed ea quae superveniunt domui iam factae ut picturae, vel aliquid aliud, facit per aliquam aliam formam, PP. Q. 15. Art. 3 ad 4; Dominus promisit Iosiae regi quod prius moreretur, ne videret mala quae erant populo superventura, PP. Q. 89. Art. 8 c; cum enim aliquis per exercitium adeptus est liberalitatem circa mediocres donationes et sumptus, si superveniat ei abundantia pecuniarum, PS. Q. 65. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 66. Art. 1 c; PP. Q. 66. Art. 2 c; PP. Q. 118. Art. 2 ad 2; SS. Q. 98. Art. 2 ob. 4; et passim. — (2), bonum dicitur secundum magis et minus, secundum actum supervenientem puta secundum scientiam, PP. Q. 5. Art. 1 ad 3; et aggravatur peccatum, si superveniat detestatio voluntatis, SS. Q. 13. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 158. Art. 3; PTS. Q. 55. Art. 6. — **superveniens**, entis, *P. a., adventitious, supervenient*. Qualitas hominis est duplex, una naturalis, et alia superveniens, . . ., qualitates autem supervenientes sunt sicut habitus et passiones, PP. Q. 83. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 18. Art. 7; PS. Q. 74. Art. 8; SS. Q. 2. Art. 9; SS. Q. 125. Art. 3; PTS. Q. 59. Art. 3 and 6.

supervestio, īre, īvi, ītum, 4, *v. a., to clothe upon, clothe*. Hoc est commune desiderium, quod nolumus spoliari sed supervestiri, (ob. 2), . . ., sed supervestientur gloria resurrectionis, (ob. 2), . . ., et tale desiderium est quo nolumus expoliari, sed supervestiri, PTS. Q. 78. Art. 1 ad 2.

supervinco, ere, 3, *v. a., to overcome, conquer*. Manifestum est autem quod principium activum, quod est ratio, non totaliter potest

supervincere appetitivam potentiam in uno actu, PS. Q. 51. Art. 3 c.

supervivo, ere, xi, 3, *v. a.*, *to outlive, survive.* Contingit aliquando aliquem pro fide vulnerari, et postmodum aliquo tempore supervivere, (ob. 7), . . ., sicut de beata Caecilia patet, quae triduo supervixit, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 7.

suppeto, ere, īvi, or ii, ītum, 3, *v. n.*, *to be at hand* or *in store, to be present.* Duodecimo anno aetatis suae interrogare dignatus est homines in terra; quia iuxta rationis usum, doctrinae sermo non suppetit nisi in aetate perfecta, PT. Q. 12. Art. 3 ad 3; ideo habitus alicuius virtutis competit alicui cui non suppetit materia, PT. Q. 16. Art. 1 c.

supplanto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to deceive.* Multos enim supplantavit suspicio eorum et in vanitate detinuit sensus eorum, SS. Q. 167. Art. 1 c.

supplēmentum, i, *n.*, *that with which any thing is made full* or *whole; a filling up, supply, supplement.* Sicut in quemlibet ordinem homines assumuntur in supplementum ruinae angelicae, PP. Q. 63. Art. 9 ad 3; liberalitas autem est secundum quid maior, cum sit quidam ornatus iustitiae, et supplementum eius, PS. Q. 66. Art. 4 ad 1; et ideo quamvis senes propter naturae defectum avidius exteriorem rerum inquirant subsidia, sicut et omnis indigens quaerit suae indigentiae supplementum, SS. Q. 118. Art. 1 ad 3; et est notandum quod pars in calicem missa non debet populo dari in supplementum communionis, PT. Q. 83. Art. 5 ad 9. Cf. PT. Q. 72. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 6; PTS. Q. 9. Art. 3; PTS. Q. 27. Art. 2; PTS. Q. 71. Art. 6.

suppleo, ēre, ēvi, ētum, 2, *v. a.*, *to fill up, make full* or *whole, to make good, to complete, supply.* Ut quod deest ex uno aliqualiter suppleatur ex altero, PP. Q. 42. Art. 2 ad 1; sed quantum deficit ex parte actionis, suppletur ex parte passionis, PS. Q. 93. Art. 6 c; huiusmodi autem rerum adaequatio fieri non posset, nisi ei qui minus habet quam quod suum est, suppleretur quod deest, SS. Q. 62. Art. 5 c; in adultis autem, qui intendunt sacramentum suscipere, supplet illum defectum fides et devotio, . . ., non videtur quod per devotionem accedentis possit suppleri, PT. Q. 64. Art. 8 ad 2; quod autem superest, vel deficit in homine, resecabit vel supplebit divina potentia, (c), . . ., divina virtus supplebit in resurrectione defectum, PTS. Q. 81. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 47. Art. 1; PS. Q. 94. Art. 5; SS. Q. 62. Art. 6; PT. Q. 5. Art. 4; PS. Q. 64. Art. 8.

supplētio, ōnis, *f.*, *supplementation, restitution, supplement.* Et ad hanc suppletionem faciendam necesse est ut ei fiat restitutio a quo acceptum est, SS. Q. 62. Art. 5 c.

supplex, icis, *adj.*, *humbly begging* or *entreating.* Cum dicit: supplices te rogamus, PT. Q. 83. Art. 4 c. — **suppliciter**, *adv.*, *humbly, submissively, suppliantly.* Autem manus interdum iungit et se inclinat, est suppliciter et humiliter orantis et designat humilitatem et obedientiam Christi ex qua passus est, PT. Q. 83. Art. 5 ad 5.

supplicans, antis, *P. a.*, *begging humbly, beseeching, imploring.* Fideliter supplicans Deo pro necessitatibus huius vitae, SS. Q. 83. Art. 15 ad 2. Cf. PT. Q. 54. Art. 4.

supplicātio, ōnis, *f.*, *a public prayer* or *supplication.* Sive petitio proponatur determinate, quod quidam nominant proprie postulationem; sive indeterminate, ut cum quis petit iuvari a Deo, quod nominant supplicationem, PT. Q. 58. Art. 4 c. Cf. PT. Q. 84. Art. 3.

suppliciter, *adv.*, see *supplex.*

supplicium, ii, *n.*, *punishment, torture, torment, pain, distress, suffering.* Repugnat etiam auctoritati Scripturae sacrae, quae daemones et homines malos in supplicium aeternum mittendos, PP. Q. 64. Art. 2 c; furorem autem dicit esse iram quae observat tempus in supplicium, SS. Q. 158. Art. 5 a; fidelis graviora meretur supplicia ex hoc quod peccando Filium Dei conculcat per contemptum, SS. Q. 186. Art. 10 c; quintus actus est motus charitatis, quo alicui peccatum displicet secundum seipsum, et non iam propter supplicia, PT. Q. 85. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 95. Art. 1; SS. Q. 61. Art. 4; PT. Q. 89. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 99. Art. 1; PTS. Q. 99. Art. 3; et passim.

suppōno, ere, posui, positum, 3, *v. a.*, (1) *to put, place, set under,* (2) *to subject, subordinate,* (3) *place, accept, take,* synonym of *ponere* and *sumere,* (4) *stand in place of something, place* or *state a definite subject of activity.* — (1), secundum vero quod supponitur alicui naturae communi, sic dicitur res naturae, sicut hic homo est res naturae; secundum vero quod supponitur accidentibus, dicitur hypostasis vel subsistentia, PP. Q. 29. Art. 2 c; nam quocumque modo fiat ablutio, corpus hominis vel aliqua pars eius aquae supponitur, sicut corpus Christi sub terra fuit positum, PT. Q. 66. Art. 7 ad 2. Cf. PT. Q. 83. Art. 6 ad 7. — (2), necesse est quod omnia supponat suo ordini, sicut omnia artificiata subduntur ordini artis, PP. Q. 22. Art. 2 c; voluntates hominum astris supponunt, C. G. 2. 3; dum ipsas quibusdam aliis causis supponit, C. G. 2. 3; oboediendi ei, cui se supponit, C. G. 3. 138 and 139. Cf. SS. Q. 77. Art. 3. — (3), sacra doctrina non supponit sua principia ab aliqua scientia humana, PP. Q. 1. Art. 6 ad 1; supposito quod Deus aliquid velit, C. G. 1. 86. Cf. PP. Q. 115. Art. 6 c; PS. Q. 14. Art. 2; SS. Q. 10. Art. 7; PT. Q. 16. Art. 1 c; C. G. 2. 6; et passim. On **impossibile suppositis quibusdam**, see *impossibilis*; on **perplexus suppositus**, see *perplexus.* — (4), nomina substantiva supponunt, adiectiva vero non supponunt, PP. Q. 39. Art. 5 ad 5; hoc nomen homo per se habet supponere pro persona, sed ex adiuncto habet, quod stet pro natura communi, PP. Q. 39. Art. 6 ad 1; nomen enim significans naturam communem in concreto, potest supponere pro quolibet contentorum sub natura communi, PT. Q. 16. Art. 1 c; iste terminus homo supponeret rem humanae naturae, 3 Sent. 1. 2. 4 ad 6. Cf. PP. Q. 39. Art. 4 (passim); PP. Q. 39. Art. 5 (passim); PP. Q. 39. Art. 8; PT. Q. 16. Art. 1 (ter); et passim. — **confuse et indistincte supponere**, *to stand for something confusedly* and *indefinitely.* Cf. PP. Q. 36. Art. 4 ad 5 and ad 6; 3 Sent. 1. 2. 4 ad 6. — **suppositum**, i, *n.*, (1) *something placed under, subjected, subordinated, accepted, assumed,* (2) *that which underlies all the accidents of a thing,* i.e., *the individual substance of a certain kind* which is the subject of existence and all accidental modifications which constitute the individual, synonym of *hypostasis, subiectum,* and *substantia.* — (1), suppositum dicitur quasi sub alio positum, 3 Sent. 6. 1. 1. 2 ob. 2. — (2), alio modo dicitur substantia subiectum vel suppositum, quod subsistit in genere substantiae. et hoc quidem communiter accipiendo nominari potest nomine significante intentionem; et sic dicitur suppositum, PP. Q. 29. Art. 2 c; individua dicuntur subiecta vel supposita vel hypostases, PP. Q. 39. Art. 1 ad 3; in supposito includitur ipsa natura speciei et superadduntur quaedam alia, quae sunt praeter rationem speciei, unde suppositum significatur ut totum habens naturam sicut partem formalem et perfectivam sui, PT. Q. 2. Art. 2 c; hic homo dicitur esse suppositum, quia scilicet supponitur his quae ad hominem pertinent, eorum praedicationem recipiens, PT. Q. 2. Art. 3 c; homo ille quaedam individua substantia est, quod est esse hypostasim et suppositum, C. G. 4. 38; suppositum autem est singulare in genere substantiae, quod dicitur hypostasis vel substantia prima, Quodl. 2. 2. 4 c; suppositum enim dicit respectum ad naturam communem, 3 Sent. 6. 1. 1. 2 ob. 1; hoc vero nomen suppositum est nomen secundae impositionis significans ipsam

habitudinem particularis ad naturam communem, 3 Sent. 6. 1. 1. 1 c; suppositum, . . ., (importat) solum suppositionem quantum ad communitatem, inquantum natura communis excedit praedicatione suppositum vel actu vel potentia, 3 Sent. 6. 1. 1. 2 ad 2; in hoc, quod dico suppositum vel res naturae, duo importantur, videlicet respectus ad naturam communem et aliud subsistens, cui inest respectus ille, 3 Sent. 10. 1. 2. 3 c. Cf. PP. Q. 3. Art. 3 (ter); PP. Q. 13. Art. 1 ad 3; PP. Q. 29. Art. 2 c; PP. Q. 39. Art. 4; 2 Phys. 1 c; et passim. On **differre supposito,** see *differre* under 2; on **distinctio suppositi,** see *distinctio* under 2; on **distingui supposito,** see *distinguere*; on **diversitas suppositi seu secundum suppositum,** see *diversitas*; on **idem per naturam suppositi, in ratione suppositi, per rationem suppositi, per speciem suppositi et secundum suppositum,** see *idem*; on **significare per modum suppositi seu ut suppositum,** see *significare*. — Kinds of *suppositum* in this sense are: (a), **suppositum aeternum seu increatum** and **suppositum temporale seu creatum,** *the eternal* or *uncreated* and *the temporal* or *created individual substance.* Christus, secundum quod est iste homo, est Deus; quia in isto homine designatur suppositum aeternum, quod naturaliter est Deus, PT. Q. 16. Art. 11 ob. 3. Cf. PT. Q. 16. Art. 9 (bis); PT. Q. 35. Art. 5 (bis); 3 Sent. 6 Div.; 3 Sent. 6. 1. 3 ad 3; 3 Sent. 7. 2. 1 c and 2 c; 3 Sent. 10. 1. 1. 1 c; Comp. 1. 210 and 211; et passim. — (b), **suppositum completum ultima completione,** *the individual substance of highest completion.* Quidam autem posuerunt in Christo duo supposita, sed unam personam, quae quidem videtur se habere secundum eorum opinionem tamquam suppositum completum ultima completione, PT. Q. 17. Art. 1 c. — (c), **suppositum creatum,** see *suppositum aeternum.* — (d), **suppositum determinatum seu distinctum** and **suppositum indistinctum,** *the definite* or *distinguished,* i.e., *individual,* and *the indefinite* or *undistinguished,* i.e., *specific substance.* Neutrum genus est informe; masculinum autem est informatum et distinctum et similiter femininum. et ideo convenienter per neutrum genus significatur essentia communis, per masculinum autem et femininum aliquod suppositum determinatum in communi natura, PP. Q. 31. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 39. Art. 4 ad 3; PT. Q. 17. Art. 1 ad 4; 1 Sent. 5. 1. 1 ad 5 and 2 c; 3 Sent. 6. 2. 1 ad 7; 3 Sent. 10. 1. 1. 1 c. — (e), **suppositum distinctum,** see *suppositum determinatum.* — (f), **suppositum divinae naturae** and **suppositum humanae naturae,** *the individual substance of divine nature* and *that of human nature.* Illud unum suppositum, quod est humanae et divinae naturae, primo quidem fuit divinae naturae, scilicet ab aeterno; postea autem ex tempore per Incarnationem factum est suppositum humanae naturae, PT. Q. 16. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 31. Art. 2; PT. Q. 16. Art. 2 (bis); 3 Sent. 7. 1. 1 c; 3 Sent. 7. 2. 1 ob. 4 and ad 4 and 3. 1. c; 3 Sent. 10. 1. 1. 1 c; Comp. 1. 210; et passim. — (g), **suppositum humanae naturae,** see *suppositum divinae naturae.* — (h), **suppositum increatum,** see *suppositum aeternum.* — (i), **suppositum indistinctum,** see *suppositum determinatum.* — (j), **suppositum locutionis** and **suppositum realiter distinctum,** *the substance distinguished in words* and *that distinguished in reality.* Cf. 3 Sent. 1. 2. 5 ad 4; 3 Sent. 6. 1. 1. 2 c. — (k), **suppositum proprium,** *the proper* or *particular individual substance.* Cf. 3 Sent. 6. 1. 1. 2 ob. 3. — (l), **suppositum realiter distinctum,** see *suppositum locutionis.* — (m), **suppositum singulare,** *the single* or *individual substance.* Omnis forma in supposito singulari existens, per quod individuatur, communis est multis vel secundum rem, vel secundum rationem saltem, . . ., unde esse in uno supposito singulari vel in pluribus est praeter intellectum naturae speciei, PP. Q. 13. Art. 9 c. — (n), **suppositum subsistens,** *the individual substance as something existing by* and *for itself.* Quidquid consideratur in Deo, consideratur ut suppositum subsistens, PT. Q. 3. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 3. Art. 3 c; PT. Q. 2. Art. 2 c; PT. Q. 19. Art. 1. — (o), **suppositum temporale,** see *suppositum aeternum.* — **actiones seu actus sunt suppositorum,** see *actio* under 1 and *actus* under 1. — **actus referuntur ad supposita,** see *actus* under 1. — **quanto suppositum est prius in agendo, tanto virtus eius est immediatior effectui,** quia virtus causae primae coniungit causam secundum suo effectui, (PP. Q. 36. Art. 3 ad 4), *the more an individual substance is prior in action, the more immediate is its power as regards the effect, since the power of the first cause joins the second cause to its effect.*

supportātio, ōnis, *f., endurance, bearing, tolerance.* Correctio fraterna non opponitur supportationi infirmorum, sed magis ex ea consequitur, SS. Q. 33. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 33. Art. 1 ob. 3.

supporto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to bear, carry, support, bear with.* Et sic remedium adhibetur supportando, . . ., sed etiam quaecumque eorum onera sunt supportanda, SS. Q. 33. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 33. Art. 1 (bis); SS. Q. 136. Art. 5; PTS. Q. 70. Art. 2.

suppositio, ōnis, *f.,* (1) *putting under, supposition,* (2) *subordination, assumption,* synonym of *positio,* (3) *basic assumption, presupposed principle,* synonym of *positio,* (4) *standing for something, signifying something, meaning of an expression.* — (1), non quod ibi sit aliqua suppositio vel subiectio secundum rem, PP. Q. 39. Art. 1 ad 3; suppositum non importat suppositionem indignitatis vel potentialitatis (alias personae non dicerentur supposita divinae naturae), sed solum suppositionem quantum ad communitatem, inquantum natura communis excedit praedicatione suppositum vel actu vel potentia, 3 Sent. 6. 1. 1. 2 ad 2; quae est secundum suppositionem, 3 Cael. 4 a; unde compositio suppositionis erit prior, 3 Cael. 4 a. — (2), verecundia dicitur esse bonum ex suppositione alicuius turpis commissi, PS. Q. 39. Art. 1 c; procedunt ex suppositione aeternitatis motus, C. G. 1. 13. Cf. PP. Q. 19. Art. 3 (ter); PP. Q. 19. Art. 7 ad 4; PP. Q. 23. Art. 6; PT. Q. 46. Art. 1; C. G. 1. 81; C. G. 2. 25; et passim. On **bonum ex suppositione alterius,** see *bonus* under 3; on **falsum ex suppositione,** see *falsus*; on **impossibile ex suppositione,** see *impossibilis*; on **malum ex suppositione alterius,** see *malus* under 3; on **necessarium ex suppositione et ex suppositione finis,** see *necessarius* under 1 and 2; on **necessitas suppositionis et ex suppositione,** see *necessitas* under 1; on **possibile ex suppositione,** see *possibilis* under 1; on **velle ex suppositione,** see *velle* under 1; on **verum ex suppositione,** see *verus* under 1; on **voluntarium ex suppositione,** see *voluntarius* under 3. — (3), aliquae propositiones suppositiones dicuntur. sunt enim quaedam propositiones, quae non possunt probari, nisi per principia alterius scientiae; et ideo oportet, quod in illa scientia supponantur, licet probentur per principia alterius scientiae, 1 Anal. 5 e; haec positio suppositio dicitur, quia tamquam veritatem habens supponitur, 1 Anal. 5 f; suppositio est propositio non per se nota, sed accipitur sicut a discente opinata, 1 Anal. 39 a; Cf. PTS. Q. 83. Art. 3 (bis); 1 Anal. 19 a-f; 2 Phys. 5 d; 4 Phys. 5 a; 1 Cael. 5 b and 16 f; et passim. — Kinds of *suppositio* in this sense are: **suppositio ad aliquem** and **suppositio simpliciter,** *the principal supposition* and *the simple* or *absolute supposition.* Cf. 1 Anal. 19 b. — (4), ex adiuncto determinatur eius suppositio ad personam, PP. Q. 39. Art. 4 ad 3; suppositio autem, qua supponit, 3 Sent. 1. 2. 4 ad 6. Cf. PP. Q. 36. Art. 4 (bis); PP. Q. 39. Art. 4 (bis); PT. Q. 16. Art. 6 (bis); et passim. On **diversitas suppositionis,** see *diversitas.* — Kinds of *suppositio* in this sense are: (a), **suppositio accidentalis** and **suppositio naturalis,** *the accidental* and *the natural meaning of an expression.* Cf. 3 Sent. 1. 2. 4 ad 6. — (b), **suppositio confusa** and **suppositio determinata,** *the indefinite* and *the definite meaning of an expression.* Unde in processu est fallacia figurae distinctionis a confusa suppositione ad determinatam, PP. Q. 36. Art. 4 ad 4. Cf. PP. Q. 36. Art. 4. — (c), **suppositio determinata,** see *suppositio confusa.* — (d), **suppositio naturalis,** see *suppositio accidentalis.* Cf. PP. Q. 39. Art. 4 ad 2. — (e), **suppositio personalis** and **suppositio simplex,** *the meaning of an expression directed towards a person* and *the simple* or *absolute meaning of an expression.* Nisi forte intelligatur, secundum quod ly homo non habet personalem

suppositionem, ad simplicem, . . ., quia cum dicitur: homo factus est Deus, ly homo habet personalem suppositionem, PT. Q. 16. Art. 7 c. — (f), **suppositio simplex**, see *suppositio personalis.*

suppositīvus, a, um, *adj., supposing.* On **oratio suppositiva**, see *oratio* under 2.

suppositum, i, *n.*, see *suppono.*

suprā, *adv.* and *prep.*, (1) *adv.*, of time, *before, formerly, previously,* especially of anything previously said or written. Ut supra dictum est, SS. Q. 1. Art. 6 ob. 2. Cf. PP. Q. 1. Art. 9; PS. Q. 109. Art. 3; SS. Q. 5. Art. 4; SS. Q. 35. Art. 4; SS. Q. 70. Art. 3; et passim. — (2), *prep.* with *acc., above, over.* Alio modo potest accipi finis angelicae multitudinis supra naturalem facultatem eorum, PP. Q. 108. Art. 4 c; sicut patet in his quae ad fidem pertinent, quae sunt supra rationem, PS. Q. 99. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 111. Art. 4; PS. Q. 114. Art. 8; SS. Q. 10. Art. 10; SS. Q. 17. Art. 5; SS. Q. 23. Art. 6; et passim.

supradictus, a, um, *P. a., said before.* Ut ex supradictis patet, SS. Q. 19. Art. 11 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 12; SS. Q. 188. Art. 2; PT. Q. 46. Art. 1.

suprapositus, a, um, *P. a., aforesaid.* Et ideo tribus gradibus religionum suprapositis triplex gradus paupertatis competit, SS. Q. 188. Art. 7 c.

sūprēmus, see *superus*, a, um.

surditas, ātis, *f., deafness.* Differunt enim caecitas et surditas secundum differentiam visus et auditus, SS. Q. 107. Art. 2 c.

surdus, a, um, *adj., deaf.* Sic ergo ab officio advocatorum prohibentur quidam propter impotentiam eo quod deficiunt sensu, vel interiori sicut furiosi et impuberes, vel exteriori sicut surdi et muti, SS. Q. 71. Art. 2 c; ille qui baptizatur, quandoque non intelligit verba, puta si sit surdus aut puer, PT. Q. 66. Art. 5 ob. 3. Cf. PT. Q. 86. Art. 3.

surgo, ere, surrexi, surrectum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) lit., (a) *to rise,* move from a lower to a higher position, (b) *to rise, ascend* from the grave, come to life, (c) *to rise,* get up from a bed after rest or sleep, (d) of water *to rise,* to reach a higher level, (e) *to rise, emerge,* above the horizon, (2) fig., (a) *to rise,* (b) *to rise* in figures, *amount to,* (c) *to exalt* to pride. — (1) (a), et eadem falsa est, eo surgente, PP. Q. 14. Art. 15 ad 3; Socrate vero surgente, remanet prima veritas, PP. Q. 16. Art. 8 ad 3; sedit populus manducare, et bibere, et surrexerunt ludere, SS. Q. 168. Art. 2 ob. 2, in quot.; quicumque resurgit, ad aliquid altius promovetur; quia surgere est sursum moveri, PT. Q. 53. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 107. Art. 3; PT. Q. 47. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 6; PT. Q. 86. Art. 5. — (1) (b), et ita patet quod etiamsi media nocte resurrexisset, posset dici eum die tertia surrexisse, . . ., nunc autem cum diluculo surrexerit, potest dici quod tertia die surrexit, PT. Q. 53. Art. 2 ad 3; propter hoc quod Dominus nocte surrexit, PT. Q. 83. Art. 2 ad 4. Cf. PT. Q. 51. Art. 2, in quot.; PT. Q. 51. Art. 3; PT. Q. 51. Art. 4; PT. Q. 53. Art. 3, in quot.; PT. Q. 54. Art. 1, in quot. — (1) (c), si vero sit propter eius culpam praecedentem, puta cum aliquis de sero se inebriavit, et non potest surgere ad matutinas, SS. Q. 79. Art. 3 ad 3; quo tempore mulla difficilia indicuntur, non ieiunatur, non media nocte surgitur, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 4. — (1) (d), sexto die flumina ignea surgent contra firmamentum ab occasu solis usque ad ortum corruentia, PTS. Q. 73. Art. 1 a. — (1) (e), quia nihil inquinatum incurrit in Adam, ut dicitur Sap. VII, 25; nec ortum surgentis aurorae, PT. Q. 27. Art. 2 ad 2. — (2) (a), sed quia cum homo per liberum arbitrium a Deo motum surgere conatur a peccato, PS. Q. 109. Art. 7 ad 1. Cf. PS. Q. 45. Art. 4; PS. Q. 68. Art. 5. — (2) (b), denarius etenim quater ductus in quadragenarium surgit, SS. Q. 147. Art. 5 c. Cf. PT. Q. 40. Art. 2; PTS. Q. 77. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 4 (passim). — (2) (c), nimis dolendum est, si ad tam ruinosam superbiam monachos surrigamus, SS. Q. 184. Art. 8 ob. 3.

surrectio, ōnis, *f., a rising again, resurrection.* Dicit enim Damascenus: resurrectio est secunda eius quod dissolutum est et cecidit, animalis surrectio, PT. Q. 53. Art. 1 ob. 1. Cf. PTS. Q. 79. Art. 1 (bis).

surrēpo, ere, see *subrepo.*

surreptio, ōnis, *f.*, (1) *theft, a getting in a surreptitious manner,* (2) *a coming unperceived, surreption.* — (1), unde surreptionem alienae rei iustitia impedit, inquantum est contra aequalitatem in exterioribus constituendam, SS. Q. 58. Art. 9 ad 2. — (2), blasphemia potest absque deliberatione ex surreptione procedere dupliciter, SS. Q. 13. Art. 2 ad 3; ut patet in eo qui leviter ex surreptione vel ex levi ira dicit aliquod verbum contumeliosum, SS. Q. 72. Art. 2 ob. 3; vel ex ludo aut ex surreptione aliqua talia verba profert, SS. Q. 76. Art. 3 c.

surrigo, ere, see *surgo.*

surripio, ere, ripui, reptum, 3, *v. n.* and *a., to snatch* or *take away secretly, to withdraw privily, to steal, pilfer,* used lit. and fig. Inquantum scilicet hominem subito surripit, sicut et in dolis agitur, SS. Q. 55. Art. 8 ad 1; sicut cum dolo et fraude aliquis alicui calumniam ingerit, vel eius bona surripit, SS. Q. 56. Art. 2 c; si aliquis alterius rem concupiscat, quam tamen surripere non velit, SS. Q. 58. Art. 9 ad 2; praelatus potest rem Ecclesiae surripere tripliciter, SS. Q. 62. Art. 5 ad 5. Cf. SS. Q. 62. Art. 6; SS. Q. 95. Art. 8; SS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 118. Art. 3; SS. Q. 132. Art. 3.

surrogo, āre, see *subrogo.*

sursum, *adv.*, (1) *from below,* i.e., *up, upwards,* (2) pleon. *joined with versus.* — (1), motus autem elementorum sunt invicem contrarii, ut qui est sursum, ei qui est deorsum, PP. Q. 66. Art. 2 c; illae diversitates motuum quae accipiuntur secundum differentiam eius quod est sursum et deorsum, . . ., quidem si sit a genere ad speciem, vel a toto ad partem erat, ut ipse exponit, secundum sursum et deorsum, SS. Q. 180. Art. 6 ad 3; uno modo sicut ex principiis naturae necessitate causatum, ut moveri sursum est naturali igni, PTS. Q. 41. Art. 1 c; sed secundum ius divinum, quod in lege veteri continetur, non aequaliter currit prohibitio graduum in sursum et deorsum, PTS. Q. 54. Art. 4 ob. 7; ignis ex propria natura non fertur nisi sursum, PTS. Q. 74. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 84. Art. 3; PP. Q. 108. Art. 5; SS. Q. 110. Art. 1; PT. Q. 57. Art. 4; PT. Q. 75. Art. 1; et passim. — **sursum corda**, *lift up your hearts.* Et ideo, ut Cyprianus dicit, sacerdos praefatione praemissa parat fratrum mentes, dicendo: Sursum corda, PT. Q. 83. Art. 4 ad 5. — (2), altitudo est in ea ligni parte quae ab illa quae transversum figitur, sursum versus reliquitur, PT. Q. 46. Art. 4 c.

Susanna, ae, *f., Susanna,* wife of Joachim whose story is found in the Vulgate in Daniel, c. XIII. Accused of adultery by two Jewish elders who had vainly attempted her chasity, she was proved innocent by Daniel and her accusers were put to death. Ita bonum Susannae in coniugali castitate laudamus, SS. Q. 153. Art. 2 ad 1.

susceptibilis, e, *adj., receptive, susceptive, susceptible,* synonym of *receptivus, recipiens,* and *susceptivus.* Docere disciplinae susceptibilem, C. G. 3. 86; non sunt susceptibiles poenitentiae, 4 Sent. 14. 1. 3. 4 a; non est susceptibilis alicuius boni, 4 Sent. 18. 2. 1. 2 ad 2.—**susceptibile sc. principium**, the Aristotelian δεχόμενον seu δεκτικόν, synonym of *recipiens* (see *recipere*) and *susceptivum, the subject for something* or *the material for something.* Aliquod medium circa proprium susceptibile, PS. Q. 18. Art. 8 ad 1; quod inhaeret susceptibili, SS. Q. 24. Art. 5 c; nihil de proprio susceptibili dicebant, C. G. 2. 73.

susceptibilitas, ātis, *f., susceptibility.* Similiter etiam virtus quae non

procedit ex principiis essentialibus rei, non manifestat naturam eius, nisi quantum ad susceptibilitatem, PTS. Q. 74. Art. 3 ad 2.

susceptio, ōnis, *f.*, (1) *an assuming, assumption; a taking in hand, undertaking,* (2) *an acceptance, reception.* — (1), talis erat illa susceptio, quae Deum hominem faceret, et hominem Deum, PT. Q. 16. Art. 7 ob. 2, in quot.; et ideo quia illa susceptio sub praedestinatione cadit, tanquam gratuita, utrumque potest dici, PT. Q. 24. Art. 2 ad 3; dicit enim Augustinus: talis erat illa susceptio quae Deum hominem faceret, et hominem Deum. sed illa susceptio non cessavit per mortem, (ob. 1), . . ., et ideo illa susceptio fecit Deum hominem et hominem Deum. non autem cessavit illa susceptio per separationem Verbi ab anima, PT. Q. 50. Art. 4 ad 1. — (2), sed ad baptismum non ordinantur per aliud praecedens sacramentum, et ideo ante susceptionem baptismi non habent pueri aliquo modo baptismum in voto, PT. Q. 73. Art. 3 c; ad susceptionem ordinis praeexigitur aliquid de necessitate sacramenti, PTS. Q. 35. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 118. Art. 2; PS. Q. 109. Art. 6; PS. Q. 113. Art. 8; SS. Q. 88. Art. 7 (passim); PTS. Q. 37. Art. 4.

susceptivus, a, um, *adj.*, *receiving, accepting, admitting, susceptive,* synonym of *receptivus, recipiens,* and *susceptibilis.* Respectu accidentis extranei subiectum est susceptivum tantum, PP. Q. 77. Art. 6 c; non sunt susceptivae aliquorum habituum, PS. Q. 50. Art. 3 ad 3; sua diaphaneitate est luminis susceptiva, PT. Q. 66. Art. 3 c; eius materia contrariorum est susceptiva, C. G. 2. 30. Cf. PP. Q. 104. Art. 1 (bis); PS. Q. 50. Art. 5; SS. Q. 49. Art. 3; 4 Sent. 14. 1. 3. 4 c; 4 Sent. 19. 1. 1. 3 ob. 4; et passim. — **susceptivum** sc. **principium**, Aristotelian δεκτικὸν or δεχόμενον, synonym of *recipiens* (see *recipere*) and *susceptibile, the subject for something* or *the matter for something.* Esse susceptivum habitus convenit ei, PS. Q. 50. Art. 5 ad 2; fit proprium susceptivum eius, C. G. 2. 55; susceptivum aliquod tripliciter potest se habere ad formam suscipiendam, 7 Phys. 6 g; non quodlibet est susceptivum cuiuslibet, sed unum est primo susceptivum unius, 7 Phys. 7 m; scientia et sanitas sunt formae, quasi actus susceptivorum, 2 Anim. 4 f. Cf. PP. Q. 77. Art. 6; PP. Q. 77. Art. 7 (ter); C. G. 2. 76; C. G. 4. 41; et passim.

susceptor, ōris, *m.*, (1) *a recipient,* (2) *a sponsor, guardian, protector.* — (1), eo quod non est conveniens susceptor huius sacramenti, tum quia non vivit spiritualiter, PT. Q. 79. Art. 3 c; tamen illorum actus donorum secundum quae attenditur distinctio in membris Ecclesiae, idoneus susceptor aliquis esse non potest, nisi charitas adsit, PTS. Q. 35. Art. 1 ad 2. — (2), sacerdotes assumentes baptizatum tradunt eum ad educationem susceptori et duci, (a), . . ., sicut sub divino patre, et salvationis sanctae susceptore, PT. Q. 67. Art. 7 c; et ideo in baptismo unus debet esse principalis susceptor; alii tamen possunt admitti quasi coadiutores, PT. Q. 67. Art. 8 ad 3.

suscipio, ere, cēpi, ceptum, 3, *v. a.*, (1) in *gen.*, (a) *to get, beget,* or *bear a child,* (b) *to assist* from the waters of baptism, said of sponsors, (c) *to receive* a stranger into one's house, (d) *to receive* money, (e) *to receive* a sacrament, (f) *to receive* a blow, wound, (2) of actions, *obligations,* etc., *to take upon, undertake a war,* (3) in *gen., to receive, get, acquire,* etc. — (1), quia filia ex semine patris potest prolem suscipere, PTS. Q. 54. Art. 3 c. — (1) (b), ergo videtur quod nec in aliorum baptismo requiratur aliquis qui baptizatum de sacro fonte suscipiat, PT. Q. 67. Art. 7 ob. 1. — (1) (c), sicut si una religio ordinetur ad peregrinos hospitio suscipiendos, SS. Q. 188. Art. 1 c. — (1) (d), illi qui susceperunt pecunias ab aliis acquisitas, liberalius expendant, SS. Q. 117. Art. 4 ad 1. — (1) (e), non potest aliquis suscipere neque sacramentum, . . ., unde etsi mulieri exhibeantur omnia quae in ordinibus fiunt, ordinem tamen non suscipit, . . ., ideo non potest ordinis sacramentum suscipere, PTS. Q. 39. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 68. Art. 8; PT. Q. 84. Art. 4; PTS. Q. 10. Art. 2; PTS. Q. 18. Art. 2; PTS. Q. 37. Art. 4; et passim. — (1) (f), cum suscepisset alapam, SS. Q. 72. Art. 3 c; si vero ex mortali vulnere suscepto non moriatur, aliquo casu contingente, vel etiam vulnera non mortalia susceperit, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 7. — (2), ordo naturalis mortalium paci accommodatus hoc poscit, ut suscipiendi belli auctoritas atque consilium penes principem sit, SS. Q. 40. Art. 1 c; Carolus bellum contra Longobardos suscepit, SS. Q. 40. Art. 2. Cf. SS. Q. 40. Art. 3. — (3), sicut Christus secundum humanam naturam primitias gratiae suscepit divinitus, PS. Q. 76. Art. 1 c; profitebatur se suscipere talem fidem, PT. Q. 70. Art. 4 c; videtur quod in suscipientibus ordines non requiratur bonitas vitae, PTS. Q. 36. Art. 1 ob. 1. Cf. SS. Q. 184. Art. 6; PT. Q. 71. Art. 3; PTS. Q. 35. Art. 4; PTS. Q. 35. Art. 5; et passim.

suscitātio, ōnis, *f.*, *an awakening, resurrection, resuscitation* from death. Et ideo, si quid fieri oporteat quod sit supra naturam, hoc fit immediate a Deo, sicut suscitatio mortui, PS. Q. 5. Art. 6 c; sicut in suscitatione mortui vita est supra naturalem potentiam talis corporis, PS. Q. 113. Art. 10 c. Cf. PT. Q. 19. Art. 1; PT. Q. 43. Art. 2 (bis); PT. Q. 43. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 4; PTS. Q. 30. Art. 1.

suscito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) in gen., *to raise* the dead to life, *to awaken, resuscitate,* (2) (a) *to raise* up a saviour for the people, (b) *to raise* affliction, (c) *to raise* strife, (3) *to stir up,* (a) *to stir* up a friend, (4) *to raise* seed, (5) *to arise from, result from.* — (1), sicut quod suscitat mortuos, et illuminat caecos, PP. Q. 91. Art. 2 ad 1; Lazarus fuit suscitatus, PP. Q. 112. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 113. Art. 10; SS. Q. 1. Art. 6; SS. Q. 5. Art. 2; SS. Q. 14. Art. 1; SS. Q. 178. Art. 1; PT. Q. 1. Art. 5; et passim. — (2) (a), et de singulis iudicibus qui post Iosue fuerunt, legitur quod Deus suscitavit populo salvatorem, PS. Q. 105. Art. 1 ad 1. — (2) (b), impugnabant tamen veritatem quantum ad hoc quod putabant se suscitare pressuram Apostolo veritatem fide praedicanti, SS. Q. 38. Art. 1 ad 2. — (2) (c), odium suscitavit rixas, SS. Q. 41. Art. 2 ob. 4. — (3), dum scilicet hominum adversarii mortales suscitantur propter iustitiam, quam sequitur, et etiam propter alia bona quae fecit, SS. Q. 123. Art. 11 ad 3. — (3) (a), discurre, festina, suscita, amicum tuum, SS. Q. 185. Art. 5 ob. 2. — (4), frater non poterat accipere uxorem fratris sui defuncti, nisi in casu, scilicet quando moriebatur sine prole, ut suscitaret semen fratri suo, PTS. Q. 55. Art. 8 ad 2. — (5), puta cum de praelatione alicuius personae scandalum suscitatur, SS. Q. 185. Art. 4 c.

suspendo, ere, di, sum, 3, *v. a.*, (1) lit., (a) *to hang, choke* to death, (b) *to hang,* esp. to hang so as to be free on all sides except at the point of support, (2) fig., (a) *to debar* usually for a time, from the exercise of a function or enjoyment of a privilege, (b) *to make uncertain* or *doubtful, to keep in suspense,* (c) *pass., to be lifted up* in contemplation, (d) *to suspend, put a stop to* for a time. — (1) (a), unde potest dici quod iudex iustus antecedenter vult omnem hominem vivere; sed consequenter vult homicidam suspendi, . . ., unde potest dici quod iudex iustus simpliciter vult homicidam suspendi, PP. Q. 19. Art. 6 c; sicut cum latro suspenditur, PS. Q. 87. Art. 3 ad 2; sicut Dominus, Num., XXV, mandavit suspendi populi principes pro peccato multitudinis, SS. Q. 108. Art. 1 ad 5; puta si Rex vult suspendi latronem propter bonum publicum, PT. Q. 18. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 18. Art. 1; PT. Q. 25. Art. 4; PT. Q. 69. Art. 2. — (1) (b), videtur quod suspendere divina verba ad collum non sit illicitum, . . ., ergo videtur quod licitum sit aliqua sacra scripta collo suspendere in remedium infirmitatis, (ob. 1), . . ., ergo licet suspendere sacra verba ad remedium hominum, (ob. 2), . . ., sed reliquias sanctorum licet homini collo suspendere, (ob. 3), . . ., si in figuris, bene circa collum suspendis; si in intellectu, ergo melius in corde posita prosunt quam circa collum suspensa, SS. Q. 96. Art. 4 a. Cf. SS. Q. 96. Art. 2 a. — (2) (a), si vero ab Ecclesia non toleratur, puta cum degradatur, vel excommunicatur, vel suspenditur, PT. Q. 64. Art. 6 ad 2; et ideo per hoc quod aliquis ab Ecclesia suspenditur, PT. Q. 64. Art. 9 ad 3. Cf.

SS. Q. 100. Art. 6; PT. Q. 82. Art. 9; PTS. Q. 19 pr.; PTS. Q. 19. Art. 6; PTS. Q. 22. Art. 3 (passim); PTS. Q. 22. Art. 5. — (2) (b), unde adhuc est suspensum iudicium, quasi nondum data finali sententia, PS. Q. 74. Art. 7 c. — (2) (c), dignum est ut mens nostra qualitatem corporeae locutionis excedens ad sublimes atque incognitos modo locutionis intimae suspendatur, PP. Q. 107. Art. 1 c, in quot. — (2) (d), quin possit assentire vel dissentire, vel saltem assensum vel dissensum suspendere propter aliquam causa, PS. Q. 17. Art. 6 c; sed actio illius qualitatis suspendetur, et sic occultabitur corpus ad imperium animae, PTS. Q. 85. Art. 3 ad 3. — **suspensus**, a, um, *P. a.*, (1) *deferred* to a later time, (2) *in suspense*, (3) *lifted up* to spiritual things. — (1), sed eius poena fuit suspensa ad tempus, PTS. Q. 71. Art. 5 ad 5. — (2), quia quamdiu aliquid expectatur, motus voluntatis remanet in suspenso, PS. Q. 11. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 69. Art. 3. — (3), aliud autem est quod pertinet ad gaudium mentis in spiritualia suspensae, SS. Q. 147. Art. 4 ad 5. Cf. SS. Q. 182. Art. 1; SS. Q. 184. Art. 7.

suspensio, ōnis, *f.*, (1) *suspension, crucifixion*, (2) *suspension*, the action of debarring or state of being debarred, esp. for a time, from a function or privilege. — (1), in quo quamvis aut ictus incideret aut vulnus descenderet, aut nodi concurrerent, aut suspensio elevaret, PT. Q. 15. Art. 5 ob. 1; exaltari audiens, suspensionem intelligas in altum, ut sanctificaret aerem, qui sanctificaverat terram ambulando in ea, PT. Q. 46. Art. 4 c, in quot. — (2), sed excommunicatio, et suspensio, et degradatio sunt poenae quaedam, PTS. Q. 19. Art. 6 ob. 3. Cf. PTS. Q. 22. Art. 5 (bis).

suspensus, a, um, *P. a.*, see *suspendo*.

suspicātio, ōnis, *f.*, *a suspicion*. Sed postmodum visis miraculis, ex quadam suspicatione coniecturavit eum esse Filium Dei, PT. Q. 44. Art. 1 ad 2.

suspicio, ōnis, *f.*, (1) *supposition, guess, conjecture* in particular cases, the ὑπόληψις of Aristotle, (2) *mistrust, distrust, suspicion*. — (1), quandoque vero non fit complete fides vel opinio, sed suspicio quaedam, quia non totaliter declinatur ad unam partem contradictionis, licet magis inclinetur in hanc, quam in illam, 1 Anal. 1 a. — On the difference between *suspicio* and *opinio* we read: quas (opiniones) suspiciones vocat, quia ex levibus rationibus ad haec dicenda movebantur, 1 Cael. 22 a; ab horum autem numero excludit suspicionem, quae per aliquas coniecturas habetur de aliquibus particularibus factis, et opinionem, quae per aliquas coniecturas habetur de aliquibus universalibus, 6 Eth. 3 a. Cf. 1 Anal. 44 c and i. — (2), suspicio importat opinionem mali, quando ex levibus indiciis procedit, SS. Q. 60. Art. 3 c; est autem triplex gradus suspicionis. primus quidem gradus est, ut homo ex levibus indiciis de bonitate alicuius dubitare incipiat, . . ., secundus gradus est, cum aliquis pro certo malitiam alterius aestimat ex levibus indiciis, . . ., tertius gradus est, cum aliquis iudex ex suspicione procedit ad aliquem condemnandum, SS. Q. 60. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 33. Art. 7; SS. Q. 60. Art. 3 (passim); SS. Q. 96. Art. 3; PT. Q. 44. Art. 1; PTS. Q. 11. Art. 1 (bis); et passim. — Kinds of *suspicio* in this sense are: **suspicio praesumptuosa**, **suspicio probabilis**, and **suspicio violenta**, *the almost groundless, the well-informed suspicion*, and *the incontrovertible suspicion*. (Suspicio) quae ex levi coniectura ortum habet, . . ., sicut si inveniatur solus cum sola colloquens in locis suspectis et frequenter, . . ., ad cuius contrarium non admittitur probatio, sicut si inveniatur solus cum sola nudus in lecto, loco secreto et tempore apto ad commixtionem, 4 Sent. 9. 1. 5. 2 c.

suspiciōsus, a, um, *adj.*, *based on suspicion, suspicious*. Ergo iudicium suspiciosum non videtur esse illicitum, (ob. 3), . . ., Philosophus dicit, quod senes sunt maxime suspiciosi, (c), . . ., tunc iudicium suspiciosum directe ad iniustitiam pertinet, SS. Q. 60. Art. 3 ad 3.

suspicor, āri, ātus, 1, *v. dep. a.*, in gen., *to suspect, apprehend, surmise, suppose, conjecture*. Ne tale aliquid suspicemur in Deo, PP. Q. 39. Art. 7 c; absit ut suspicemur non potuisse prolem seri sine libidinis morbo, PP. Q. 98. Art. 2 c, in quot.; qui si cognoverint quod aliud sit quam suspicantur fugiunt; PS. Q. 42. Art. 5 ob. 3; et se haec ex prophetiae spiritu dicere suspicantur, SS. Q. 171. Art. 5 a; ea vero de quibus suspicari non potest quod divinae personae conveniant secundum seipsam, PT. Q. 16. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 2. Art. 1 (bis); PT. Q. 28. Art. 3 ad 5, in quot.

suspiro, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to sigh for, long for*. Suspirat eos Ecclesia divites, quos tenuit mundus ante mendicos, SS. Q. 188. Art. 7 ob. 3; tertio ne vilem habeat maritus datam, quam non suspiravit dilatam, PTS. Q. 61. Art. 2 ad 2.

sustentamentum, i, *n.*, *sustenance*. Ea enim quae in sacrificium offerebantur, sunt illa quae sunt necessaria ad sustentandam humanam vitam; sicut animalia quaedam, et panes quidam. Sed Deus tali sustentamento non indiget, PS. Q. 102. Art. 3 ob. 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 4.

sustentātio, ōnis, *f.*, *sustenance, maintenance, upkeep*. Sed homo post peccatum super hoc indiget gratia etiam ad peccati remissionem, et infirmitatis sustentationem, PP. Q. 95. Art. 4 ad 1; cuius ratio est, quia omnia huiusmodi bona exteriora vel requiruntur ad sustentationem animalis corporis, PS. Q. 4. Art. 7 c; alia est concupiscentia animalis, eorum scilicet quae per sensum sustentationem aut delectationem non afferunt, PS. Q. 77. Art. 5 c; sicut et natura primo accipit sibi ad sustentationem proprii corporis, SS. Q. 32. Art. 5 c; Deus habet principale dominium omnium rerum; et ipse secundum suam providentiam ordinavit quasdam res ad corporalem hominis sustentationem, SS. Q. 66. Art. 1 ad 1; sicut cum aliquis lucrum moderatum, quod negotiando quaerit, ordinat ad domus suae sustentationem, SS. Q. 77. Art. 4 c; scilicet de sustentatione corporalis naturae per cibum, (c), . . ., sed quod ex desiderio huius sustentationis homo aliquid inordinatum faciat, PT. Q. 41. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 18. Art. 9; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 31. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 3; PTS. Q. 91. Art. 1; et passim.

sustento, āre, āvi, ātum, 1, *v.* freq. *a.*, (1) lit., *to hold up* or *upright, to uphold, support, prop, sustain*, (2) fig., (a) *to keep up, uphold, sustain, maintain, support, bear, uplift*, (b) in partic., *to support, sustain, maintain, preserve* by food, money, etc. — (1), unde dirigere caecum, et sustentare claudum reducuntur ad visitationem infirmorum, SS. Q. 32. Art. 2 ad 2; vel propter debilitatem ministri, qui non potest sustentare baptizandum, PT. Q. 66. Art. 7 c; qui seipsos sustentare possunt et de sacro fonte exire, ab alio suscipiantur, PT. Q. 67. Art. 7 ob. 3; ideo ille qui ad hoc sacramentum accedit, sustentatur, quasi adhuc spiritualiter imbecillis et puer, PT. Q. 72. Art. 10 c; significat curvitas in capite baculi, sustentare infirmos, PTS. Q. 40. Art. 7 c. — (2) (a), sed hoc non potest esse, nisi praeexistat subiectum, in quo sustentetur ipsum fieri, PP. Q. 45. Art. 2 ob. 3; non quia accidens per seipsum possit sustentare aliud accidens, PS. Q. 56. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 23. Art. 8; SS. Q. 136. Art. 5, in quot.; PT. Q. 77. Art. 1 ad 2. — (2) (b), cum etiam cibis eorum vita sustentaretur, PP. Q. 96. Art. 3 c; inquantum scilicet per ea vita corporalis sustentatur, SS. Q. 83. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 97. Art. 3, in quot.; PS. Q. 2. Art. 1 c; PP. Q. 77. Art. 5; SS. Q. 86. Art. 2; SS. Q. 117. Art. 1; et passim.

sustinentia, ae, *f.*, *an endurance*. Et hoc praecipue videtur observandum in martyrio, quod consistit in debita sustinentia passionum iniuste inflictarum, SS. Q. 124. Art. 1 ad 3; meritum martyrii non est post mortem, sed in ipsa voluntaria sustinentia mortis, prout scilicet aliquis voluntarie patitur inflictionem mortis, SS. Q. 124. Art. 4 ad 4; et ex quorum sustinentia nihil boni provenit homini, SS. Q. 125. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 136. Art. 4; SS. Q. 139. Art. 2.

sustineo, ēre, tinui, tentum, 2, *v. a.*, (1) *to bear, undergo, endure, suffer*, (2) *to maintain, uphold, sustain*. — (1), fortitudo non solum sustinet molestias absque perturbatione, PS. Q. 66. Art. 4

ad 2; similiter meretur etiam eam aliquis ex hoc quod ad ipsam consequendam non refugit labores et angustias propter ipsam sustinere, PS. Q. 35. Art. 3 ad 1; sed homo ex charitate sustinet detrimentum pro proximo, (ob. 1), . . ., detrimenta corporalia debet homo sustinere propter amicum, SS. Q. 26. Art. 4 ad 2; mali tolerantur a bonis in hoc quod ab eis proprias iniurias patienter sustinent, secundum quod oportet, SS. Q. 108. Art. 1 ad 2; si Filius Dei corpus caeleste assumpsisset, non vere esuriisset, nec sitiisset, nec etiam passionem et mortem sustinuisset, PT. Q. 5. Art. 2 c; et licet non sustinuerit impugnationem interiorem ex parte fomitis, PT. Q. 15. Art. 2 ad 3; sed multa sunt quae magis displicent contrito quam peccata sua praeterita; non enim vellet poenam inferni sustinere potius quam peccare; nec iterum sustiniusse omnes poenas temporales, aut etiam sustinere, PTS. Q. 3. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 123. Art. 6 (passim); SS. Q. 124. Art. 2 (passim); PT. Q. 49. Art. 6; PT. Q. 53. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 6 (passim). — (2), non intendentes sustinere aliquid contrarium fidei, PP. Q. 32. Art. 4 c; opinio autem Platonis sustineri utique posset, PP. Q. 76. Art. 3 c; sustinendo ergo opinionem Augustini de operibus sex dierum, PP. Q. 90. Art. 4 c; sed non sustineretur quod idololatriae ritum aliqui exercerent, SS. Q. 10. Art. 11 ob. 2; quamdiu minister Ecclesiae qui est in peccato mortali, ab Ecclesia sustinetur, PTS. Q. 36. Art. 5 ad 3; si tamen auctoritas debeat sustineri, dicendum quod non debet intelligi, PTS. Q. 70. Art. 2 ad 1.

susurrātio, ōnis, *f.*, *tale-bearing, a whispering.* Videtur quod susurratio non sit peccatum distinctum a detractione, . . ., ergo susurratio non est peccatum distinctum a detractione, PTS. Q. 74. Art. 1 ob. 1; videtur quod detractio sit gravius peccatum quam susurratio, . . ., ergo gravius peccatum est detractio quam susurratio (ob. 1), . . ., susurratio autem aufert unum solum amicum. gravius ergo peccatum est detractio quam susurratio, (ob. 2), . . ., peccatum autem susurrationis est in proximum. ergo peccatum detractionis est gravius quam peccatum susurrationis, SS. Q. 74. Art. 2 ob. 3. Cf. SS. Q. 36. Art. 4; SS. Q. 72 pr.; SS. Q. 74 pr.

susurro, āre, 1, *v. n.* and *a.*, *to whisper.* Et detrahendo diminuere famam, et susurrando tollere amicitiam, SS. Q. 75. Art. 1 c.

susurro, ōnis, *m.*, *a tale-bearer, mutterer, whisperer.* Susurro de sono locutionis appellatur, (ob. 1), . . ., susurrones inter amicos discordiam seminantes, (a), . . ., susurro et detractor in materia conveniunt, . . ., susurro autem intendit amicitiam sperare, . . ., et ideo susurro talia mala profert de proximo quae possunt contra ipsum commovere animum audientis, SS. Q. 74. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 74. Art. 2; SS. Q. 76. Art. 4.

suus, a, um, *pron. poss., 3rd pers.* (referring back to subject), *his, hers, its, theirs,* etc. Sometimes emphatic, *his own,* etc. Materia proportionatur formae, et quaelibet res suo fini, PS. Q. 85. Art. 6 ob. 3; humilitas autem est necessaria ex parte ipsius petentis, qui suam indigentiam recognoscit, SS. Q. 83. Art. 15 c; sicut homini conveniens est ratiocinari, quia hoc ei convenit in quantum est rationalis secundum naturam suam, (c), . . ., per hoc quod Deus sit aliquo modo a suo statu immutatus, PT. Q. 1. Art. 1 ad 1; quia Petrus misit ipsum ad suscitandum quemdam discipulum suum, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 8. Cf. PP. Q. 23. Art. 4; PS. Q. 88. Art. 2; SS. Q. 81. Art. 7; PT. Q. 7. Art. 3; PTS. Q. 74. Art. 1; et passim. — **omnia sua**, *all one has.* Sufficit ergo quod aliquis habitualiter referat se et omnia sua in Deum, PS. Q. 88. Art. 1 ad 2.

sycomorus, i, *f.*, *a wild fig tree.* Implet pastorem armentarium sycomoros vellicantem, et prophetam facit, SS. Q. 172. Art. 3 ob. 3.

sȳllaba, ae, *f.*, *a syllable.* Non vis utique stare syllabas, sed transvolare, ut aliae veniant, et totum audias, PS. Q. 32. Art. 2 c, in quot.

syllogismus, i, *m.*, *syllogism,* the external expression of the internal act of reasoning in which a conclusion is reached from two or more premises. In operibus rationis est considerare ipsum actum rationis, qui est intellegere et ratiocinari, et aliquid per huiusmodi actum constitutum. quod quidem in speculativa ratione, . . ., tertio vero (est) syllogismus vel argumentatio, PS. Q. 90. Art. 1 ad 2; syllogismus est actus rationis, Syll., in syllogismo accipitur cognitio alicuius universalis conclusi ab aliis universalibus notis, 1 Anal. 1 c; ex universalibus principiis praedicto modo cognitis procedit syllogismus, 6 Eth. 3 c; definitur autem syllogismus sic, syllogismus est oratio, in qua quibusdam positis et concessis necesse est aliud evenire per ea, quae posita sunt et concessa, Log. 4. 1; cf. Aristotle's Top. 1. 1, 100. a. 25 ff.; syllogismus est concursus trium propositionum sc. maioris, minoris et conclusionis in tribus terminis, Syll.; causa efficiens syllogismi (est) anima rationalis formans ipsum, . . ., materia vero eius sunt tres termini ut materia remota et duae propositiones, ut propinqua; . . ., finis autem eius est facere fidem seu notitiam ignotae conclusionis, forma vero eius est virtus seu potestas inferendi conclusionem ex praemissis, Syll. Cf. PS. Q. 54. Art. 2; PS. Q. 57. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 98. Art. 1; Log. 4. 4; et passim. On **figura syllogismi**, see *figura* under 2; on **forma syllogismi**, see *forma* under 1 and 2; on **materia syllogismi**, see *materia* under 3; on **medium syllogismi**, see *medium* under 2; on **modus syllogismi**, see *modus* under 2; on **principium syllogismi**, see *principium.* — Kinds of *syllogismus* are: (a), **syllogismus ad contradicendum seu contradicens seu contradictionis**, *the argument made for contradiction* or *disproof.* Cf. *elenchus.* Cf. 1 Anal. 29 a; 4 Met. 6 f. — (b), **syllogismus ad impossibile seu ducens ad impossibile** and **syllogismus ostensivus**, *the argumentation leading to the assertion of something impossible* and *that directly manifesting truth.* Sicut in syllogismis ducentibus ad impossibile quandoque aliquis convincitur per hoc quod ducitur ad inconveniens magis manifestum, SS. Q. 162. Art. 6 ad 3. Cf. Loq. 4. 4 and 10. — (c), **syllogismus affirmativus** and **syllogismus negativus seu privativus**, *the argumentation that affirms* and *that which denies* or *that with an affirming* and *that with a denying final sentence.* Cf. 1 Anal. 29 d-f, 31 a and 39 d; 2 Anal. 2 c; Loq. 4. 15. — (d), **syllogismus apparens**, *the apparent conclusion* or *false conclusion.* Cf. *parasyllogismus.* Cf. 1 Anal. 22 a and 27 c; 6 Phys. 11 a. — (e), **syllogismus categoricus seu condicionalis seu hypotheticus** and **syllogismus disiunctivus seu divisivus**, *the categorical, the hypothetical,* and *the disjunctive* or *divisive argument* or *the syllogism with a categorical, that with a hypothetical,* and *that with a disjunctive* or *divisive major proposition.* Cf. **propositio categorica, condicionalis,** and **disiunctiva** under *propositio.* Quasi utens syllogismo divisivo, quo concludi posset cervum per istam viam incedere ex quo non incedit per alias duas, cum non sint plures, PS. Q. 13. Art. 2 ob. 3. Cf. 1 Perih. 1 a; Log. 4. 16-18. — (f), **syllogismus circularis**, *the argument turning in a circle.* Ut scilicet primo concluderetur ex prioribus simpliciter, postea vero ex prioribus quoad nos, 1 Anal. 8 a. Cf. 1 Anal. 14 a. — (g), **syllogismus condicionalis**, see *syllogismus categoricus.* — (h), **syllogismus contingens seu de contingenti, syllogismus necessarius seu de necessario, syllogismus de impossibili** and **syllogismus de possibili**, *the syllogism with contingent, that with necessary, that with impossible,* and *that with a possible matter in its premises and consequently in its conclusion.* Cf. **propositio de contingenti, de necessario, de impossibili et de possibili** under *propositio.* Cf. Log. 4. 13-15. — (i), **syllogismus contradicens seu contradictionis**, see *syllogismus ad contradicendum.* — (j), **syllogismus deceptionis seu deceptivus**, *the deceptive* or *illusive argumentation.* Cf. 1 Anal. 28 g and 29 d-g. — (k), **syllogismus de contingenti**, see *syllogismus contingens.* — (l), **syllogismus de impossibili**, see *syllogismus contingens.* — (m), **syllogismus de inesse, de modo seu de modalibus** and **syllogismus mixtus**, *the argument in which something is derived from propositiones simplicis inhaerentiae* (see *propositio*), *that in which something is derived from propositiones modales,* and *that in which*

one premise represents a propositio simplicis inhaerentiae and *the other a propositio modalis*. Cf. Log. 4. 4 and 13; Syll. — (n), **syllogismus de modo seu de modalibus**, see *syllogismus de inesse*. — (o), **syllogismus demonstrativus** and **syllogismus dialecticus**, *the demonstrative argument proving something necessarily and with certainty* or *the proper proof, which constitutes the syllogismus disciplinalis seu scientialis*, and *the argument which proceeding from contingent* and *probable premises arrives only at probability*. Ratio enim circa contingentia habet viam ad opposita, ut patet in dialecticis syllogismis, et rhetoricis persuasionibus, PP. Q. 83. Art. 1 c; syllogismus demonstrativus, qui ex necessariis necessaria concludit, 6 Eth. 3 c; finis autem demonstrativi syllogismi est adquisitio scientiae, 1 Anal. 1 a; syllogismus dialecticus ex probabilibus est, 1 Anal. 1 a; syllogismus dialecticus ad hoc tendit ut opinionem faciat, 1 Anal. 31 c. Cf. PS. Q. 53. Art. 1 c; PS. Q. 67. Art. 3 ob. 3; 3 Sent. 14. 1. 1. 1 ob. 1; 1 Anal. 1 a, 4, f and g, 31 c and 39 d; 2 Anal. 1 a; 3 Phys. 8 a; 6 Eth. 3 c; Log. 5. 1; et passim. — (p), **syllogismus de necessario**, see *syllogismus contingens*. — (q), **syllogismus de possibili**, see *syllogismus contingens*. — (r), **syllogismus detruncatus**, *the abbreviated argument*, i.e., one in which one of the two premises is not expressed in words. Cf. 1 Anal. 1 d. — (s), **syllogismus dialecticus**, see *syllogismus demonstrativus*. — (t), **syllogismus directe concludens** and **syllogismus indirecte concludens**, *the direct* and *the indirect argumentation, the conclusion of the latter can be logically converted into the same conclusion as the former*. Sciendum quod omnis syllogismus concludens aliquam conclusionem, quae converti potest, etiam potest concludere illam, in quam convertitur, Log. 4. 8. Cf. Log. 4. 5-7. — (u), **syllogismus disciplinalis, seu scientialis**, and **syllogismus simpliciter**, *the argument that instructs* or *produces absolutely certain knowledge because of the nature of the premises*, and *the argumentation considered simply as such, the formal arrangement of propositions without reference to what they express*. Syllogismus scientialis, id est, faciens scire, 1 Anal. 4 g; scientialis syllogismus dicitur, secundum quem scimus inquantum ipsum habemus, ne forte aliquis syllogismum scientialem intellegeret quo aliqua scientia uteretur, 1 Anal. 4 g; in quo non consideratur materia, in qua talis vel talis syllogismus fit, id est, non consideratur, utrum talis materia sit probabilis vel necessaria, sed solum consideratur syllogismus ad suam ordinationem, Log. 4. 1. Cf. 1 Perih. 1 a; 1 Perih. 10 e; 1 Anal. 1 a, 4 g and h; 1 Anal. 43 h; 6 Eth. 3 c; Log. 4. 1; et passim. — (v), **syllogismus disiunctivus**, see *syllogismus categoricus*. — (w), **syllogismus divisivus**, see *syllogismus categoricus*. — (x), **syllogismus ducens ad impossibile**, see *syllogismus ad impossibile*. — (y), **syllogismus expositivus**, *the explanatory syllogism*. Cf. Syll. — (z), **syllogismus falsitatis seu falsus** and **syllogismus verus**, *the objectively false* and *the objectively true argumentation*. Concludens falsum, . . ., concludens verum, 1 Anal. 43 a. Cf. 1 Anal. 27 b and c, 29 a and b. — (a^2), **syllogismus hypotheticus**, see *syllogismus categoricus*. — (b^2), **syllogismus ignorantiae seu secundum ignorantiam**, *the argument arranged from ignorance as to the form* or *material of the subject*. Cf. 1 Anal. 22 a, 28 a and 3-e, 29 a-f. — (c^2), **syllogismus indirecte concludens**, see *syllogismus directe concludens*. — (d^2), **syllogismus inutilis** and **syllogismus utilis**, *the useless* and *the useful argument*, or a syllogism that derives a true conclusion from premises of any matter and that which does so only from premises of a definite matter. Cf. Log. 4. 5 and 6. — (e^2), **syllogismus litigiosus**, the συλλογισμὸς ἐριστικός of Aristotle, also called *syllogismus contentiosus, the controversial* or *disputative argument*, i.e., that syllogism, which deduces from premises which are probable or may be considered such, a conclusion which is valid only on the grounds admitted by the adversary but not in reality. Cf. 1 Anal. 22 a and 35 h. — (f^2), **syllogismus mixtus**, see *syllogismus de inesse*. — (g^2), **syllogismus necessarius**, see *syllogismus contingens*. — (h^2), **syllogismus negativus**, see *syllogismus affirmativus*. — (i^2), **syllogismus operativus**, *the practical argumentation* or *the argument in a practical field*. Actiones autem in singularibus sunt; unde conclusio syllogismi operativi est singularis, PS. Q. 76. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 13. Art. 3 c. — (j^2), **syllogismus ostensivus**, see *syllogismus ad impossible*. — (k^2), **syllogismus particularis** and **syllogismus universalis**, *the particular* and *the general syllogism*, or the syllogism with a particular and that with a general conclusion. Cf. 2 Anal. 2 c; 1 Anal. 37 and 38. — (l^2), **syllogismus per signum**, the συλλογισμὸς διὰ σημείου of Aristotle, *the syllogism through a sign* or *by analogy*. Cf. 1 Anal. 14 d. — (m^2), **syllogismus privativus**, see *syllogismus affirmativus*. — (n^2), **syllogismus scientialis**, see *syllogismus disciplinalis*. — (o^2), **syllogismus secundum ignorantiam**, see *syllogismus ignorantiae*. — (p^2), **syllogismus simpliciter**, see *syllogismus disciplinalis*. — (q^2), **syllogismus sophisticus**, *the sophistic* or *the deceptive argument*, cf. *paralogismus* and *sophisma*. Prout syllogismus sophisticus opponitur syllogismo dialectico vel demonstrativo, PS. Q. 53. Art. 1 c. Cf. 1 Anal. 13 b. — (r^2), **syllogismus universalis**, see *syllogismus particularis*. — (s^2), **syllogismus utilis**, see *syllogismus inutilis*. — (t^2), **syllogismus verus**, see *syllogismus falsitatis*.

syllogisticē, *adv.*, see *syllogisticus*.

syllogisticus, a, um, *adj.*, *syllogistic, of* or *belonging to a syllogism*. Unde in syllogisticis ex universalibus propositionibus concluduntur conclusiones singulares, PP. Q. 81. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 19. Art. 6; PS. Q. 99. Art. 6; PT. Q. 36. Art. 5. On **actus syllogisticus**, see *actus* under 1; on **forma syllogistica**, see *forma* under 2; on **medium syllogisticum**, see *medium* under 2. — **syllogisticē**, *adv.*, *syllogistically, in syllogisms*. Ex parte autem memorativae non solum habet memoriam, sicut caetera animalia, in subita recordatione praeteritorum, sed etiam reminiscentiam, quasi syllogistice inquirendo praeteritorum memoriam, secundum individuales intentiones, PP. Q. 78. Art. 4 c.

syllogizo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to conclude* from universal principles to conclusions, *syllogize*, the opposite of *induco*. Si enim haberent plentitudinem intellectualis luminis, sicut angeli, statim in primo aspectu principiorum totam virtutem eorum apprehenderent, intuendo quidquid ex eis syllogizari posset, (c), . . ., angeli syllogizare possunt, tanquam syllogismum cognoscentes, PP. Q. 58. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 84. Art. 8 (ter); PS. Q. 13. Art. 1 (bis); PS. Q. 46. Art. 4 (bis); PS. Q. 57. Art. 4; SS. Q. 49. Art. 2; et passim. — **syllogizare demonstrative** and **syllogizare dialectice**, *to conclude something with certainty* and *to do so with mere probability*. Sed ratio etiam speculativa sicut ratiocinatur syllogizando demonstrative, ita etiam ratiocinatur syllogizando dialectice, PS. Q. 57. Art. 2 ob. 3.

Sylvānus, i, *m.*, *Silvanus, a satyr; a deity presiding over woods* and *all places planted with trees, the god of the woods, the rural Mars*. Christians considered such creatures demons. Multi se expertos vel ab expertis audisse confirmant, Sylvanos et Faunos, PP. Q. 51. Art. 3 ad 6, in quot.

symbolicē, *adv.*, see *symbolicus*.

symbolicus, a, um, *adv.*, *figurative, symbolic*. Utrum uti debeat metaphoricis vel symbolicis locutionibus, PP. Q. 1 pr. Cf. 1 Sent. 22. 1. 2 a and 34 Div.; Nom. prol., 1. 3 and 4; Trin. 2. 3 ad 5; 1 Sent. prol. 5 c; 1 Sent. 11. 1. 1 ad 1; 1 Sent. 22. 1. 4 c; Quodl. 7. 6. 14 ob. 4. On **locutio symbolica**, see *locutio* under 4; on **nomen symbolicum**, see *nomen* under 1; on **theologia symbolica**, see *theologia* under 2. — **symbolicē**, *adv.*, *figuratively, symbolically*, not in the S.T. Cf. 1 Sent. 34. 3. 2 ad 3. On **dicere symbolice**, see *dicere* under 3; on **nominare symbolice**, see *nominare*.

symbolum, i, *n.*, (1) *mark, signal, sign*, (2) *arrangement, settlement, agreement*, (3) *token of agreement*, (4) *creed, articles of faith, confession of faith*, (5) *the Nicaean confession of faith*. — (1), sicut

in symbolis conviviorum, 2 Met. 5 c. — (2), quaecumque enim habent symbolum, id est, convenientiam in aliqualitate, 2 Gener. 4 c; in aliis habentibus symbolum, 2 Gener. 4 f. Cf. 5 Pol. 13 d. — (3), sunt symbola, id est, signa intentionum intellectarum, Sensu 2 h; in symbolo fidei (sc. Nicaeano) Patri attribuitur, PP. Q. 45. Art. 6 ob. 2. Cf. PP. Q. 35. Art. 6; SS. Q. 1. Art. 2 (ter); SS. Q. 1. Art. 9 (passim); SS. Q. 17. Art. 6 (bis); PT. Q. 83. Art. 4 (ter); et passim. — (4), symbolum est professio fidei, SS. Q. 1. Art. 9 ob. 2; symbolum ad hoc traditur, ut sit regula fidei, SS. Q. 1. Art. 9 ob. 6; necessarium fuit, fidei veritatem in unum colligi, ut facilius posset omnibus proponi, ne aliquis per ignorantiam fidei a veritate deficeret et ab huiusmodi sententiarum fidei collectione nomen symboli est acceptum, SS. Q. 1. Art. 9 c; nomen symboli similitudinem et collectionem importat, unde a quattuor collectionibus nomen symboli imponitur, primo a collectione multorum hominum in unam fidem, secundo a collectione praedicantium fidem, quia omnes apostoli collecti hanc regulam fidei ediderunt, unusquisque quod suum est apponens, tertio quia ex diversis locis sacrae Scripturae colliguntur ea, quae credenda sunt, ut in promptu habeantur, quarto quia omnia beneficia divinitus collata ibi colliguntur, 3 Sent. 25. 1. 1. 3 c; in quolibet concilio institutum fuit symbolum aliquod propter errorem aliquem, qui in concilio damnabatur, PP. Q. 36. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 36. Art. 2 (bis); SS. Q. 1. Art. 9; SS. Q. 180. Art. 5; PT. Q. 50. Art. 3; PT. Q. 76. Art. 1; et passim. — Kinds of *symbolum* in this sense are: (a), **symbolum apostolorum seu primum**, *the apostolic* or *first confession of faith*, the Apostolic Creed. Symbolum Patrum est declarativum symboli apostolorum, . . ., symbolum autem apostolorum, quod tempore persecutionis editum fuit, fide nondum publicata, occulte dicitur in prima et in completorio, SS. Q. 1. Art. 9 ad 6. Cf. PP. Q. 36. Art. 2 ad 2; SS. Q. 1. Art. 9 ad 4; 3 Sent. 25. 1. 1. 3 ad 2 and 4. — (b), **symbolum Athanasii**, *the Athanasian confession of faith*, drawn up at time of Arian controversies, reputedly by St. Athanasius. Cf. PP. Q. 10. Art. 2; PP. Q. 27. Art. 4; PP. Q. 29. Art. 3; 1 Sent. 9. 1. 2 a; 3 Sent. 25. 1. 1. 3 ad 2 and 4; et passim. — (c), **symbolum Chalcedonensis synodi**, *the Chalcedonian confession of faith*, the same as (d) and (e). Idem etiam reiteratur in gestis Chalcedonensis synodi, SS. Q. 1. Art. 10 ob. 2. — (d), **symbolum Constantinopolitanum seu Constantinopolitanae synodi**, *the Constantinopolitan confession of faith*, which is a slight amplification of the Nicene creed. In Symbolo Constantinopolitanae synodi, PP. Q. 36. Art. 2 ob. 2. Cf. Pot. 10. 4 ad 13. — (e), **symbolum Nestorianorum**, *th Nestorian confession of faith*. Ut patet in quodam symbolo Nestorianorum damnato in Ephesina synodo, PP. Q. 36. Art. 2 ad 3. — (f), **symbolum Nicaenum**, *the Nicene creed*. Cf. Pot. 10. 4 ad 13; 3 Sent. 25. 1. 1. 3 ad 2 and 4. — (g), **symbolum patrum**, *the confession of faith of the fathers* or *bishops*. De descensu ad inferos nullus rror erat exortus apud haereticos, et ideo non fuit necessarium aliquam explicationem circa hoc fieri, et propter hoc non reiteratur in symbolo Patrum, SS. Q. 1. Art. 9 ad 4. Cf. SS. Q. 1. Art. 9 ad 6. — (h), **symbolum primum**, see *symbolum apostolorum*. — (5), in symbolo dicitur, "Exspecto resurrectionem mortuorum," Pot. 6. 2 ob. 4. Cf. SS. Q. 1. Art. 10, in quot.; PT. Q. 83. Art. 4 c.

Symmachus, i, *m.*, *Symmachus*, saint (498-514). A letter of his to Caesarius, Archbishop of Arles is quoted. Unde Symmachus papa dicit, SS. Q. 154. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 3.

synagōga, ae, *f.*, *a congregation*, *synagogue* of Jews. Christus autem habuit primo synagogam, . . ., unde illi qui tempore synagogae Deo serviebant, . . ., ubi expresse fi mentio de desponsatione synagogae, PTS. Q. 66. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 187. Art. 4; PTS. Q. 76. Art. 3.

synaxis, is, *f.*, *a gathering*, *collecting*, *communion*. Et per omnia sacramenta sibi invicem communicant fideles, quod significat hoc nomen synaxis, in Graeco, vel communio in Latino, (ob. 2), . . ., aliam autem significationem habet respectu rei praesentis, scilicet ecclesiasticae unitatis, cui homines aggregantur per hoc sacramentum, et secundum hoc nominatur communio, vel synaxis, PT. Q. 73. Art. 4 c.

syncategorema, ātis, *n.*, *syncategorema*, κατηγόρημα, extra-predicamental, uncategoric, cf. Aristotle's Metaph. VI. 1, 1028 a. 33; see Thom. in 7 Met. 1 d, not used in the S.T. Propter negationes et alia syncategoremata, quae secundum se non significant aliquid absolutum, sed solum habitudinem unius ad alterum, 1 Perih. 6 a.

syncategoremāticē, *adv.*, see *syncategorematicus*.

syncategoremāticus, a, um, *adj.*, *syncategorematic*, *syncategorematical*, *uncategorical*, *not capable of standing alone as a name in a proposition*, *having significance only in conjunction with another word*, *extra-predicamental*, the opposite of *categorematicus*. Haec dictio, solus, potest accipi ut categorematica vel syncategorematica, . . ., dictio vero syncategorematica dicitur quae importat ordinem praedicati ad subiectum, sicut haec dictio, omnis, vel nullus, PP. Q. 31. Art. 3 c. On **dictio syncategorematica**, see *dictio* under 2. — **syncategoremāticē**, *adv.*, *in a syncategorematic manner*, *syncategorematically*, the opposite of *categorematice*. Secundum vero quod sumitur syncategorematice, sic iterum potest intelligi multipliciter, PP. Q. 31. Art. 4 c.

synderesis, is, (*synteresis*), *f.*, *the guarding* or *keeping of the natural principles of the moral law*, *the habit of understanding these primary principles* or *precepts*, *synderesis* or *synteresis*. Synderesis dicitur lex intellectus nostri, inquantum est habitus continens praecepta legis naturalis, quae sunt prima operum humanorum, PS. Q. 94. Art. 1 ad 2; synderesis dicitur instigare ad bonum et murmurare de malo, inquantum per prima principia procedimus ad inveniendum et iudicamus inventa, PP. Q. 79. Art. 12 c; in ipsa (sc. anima) est quidam habitus naturalis primorum principiorum operabilium, quae sunt naturalia principia iuris naturalis qui quidem habitus ad synderesim pertinet, Verit. 16. 1 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 12 c and 13 ad 3; 2 Sent. 7. 1. 2 ad 3; 2 Sent. 24. 2. 3 c; Verit. 16. 1 ad 12 and 2 c; et passim. On **iudicium synderesis**, see *iudicium* under 3.

synecdoche, ēs, *f.*, *a figure of speech by which a part is put for the whole*, *the cause for the effect*, or *the contrary*, *a proper for a common noun*, etc., *synecdoche*. In auctoritate illa ponitur per synecdochen pars pro toto, PP. Q. 118. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 175. Art. 6; PT. Q. 75. Art. 8.

synecdochicus, a, um, *adj.*, *synedochic* or *synedochical*, *in the sense of a synecdoche*, i.e., a figure of speech by which a part is put for the whole, the cause for the effect, or the contrary, a proper for a common noun. Nos scripsimus librum istum, sed synecdochica, inquantum totum ponitur pro parte, PT. Q. 67. Art. 6 ad 3. On **locutio synecdochica**, see *locutio* under 4.

synesis, is, *f.*, *the virtue of common sense in practical affairs*, i.e., the habit of judging rightly about practical individual cases according to the customary rules of life, of like meaning with *eusynesia*. It is a potential part of the virtue of prudence. Virtuti, quae est bene praeceptiva, scilicet prudentiae tanquam principaliori adiunguntur tanquam secundariae eubulia, quae est bene consiliativa, et synesis et gnome, quae sunt partes iudicativae, PS. Q. 57. Art. 6 c; synesis est iudicativa de agendis secundum communem legem, PS. Q. 57. Art. 6 ad 3; synesis, quae est iudicium eorum, quae secundum leges communes fiunt, SS. Q. 48. Art. 1 c; synesis importat iudicium rectum, non quidem circa speculabilia, sed circa particularia operabilia, SS. Q. 51. Art. 3 c; oportet de huiusmodi iudicare secundum aliqua altiora principia, quam sint regulae communes, secundum quas iudicat synesis, SS. Q. 48. Art. 4 c; nomen synesis, secundum quam dicuntur aliqui eusyneti quasi

bene iudicantes vel bene sensati, venit ex ea voce συνιέναι, quae dicitur circa hoc, quod est discere; multotiens enim discere nominamus συνιέναι. est ergo sensus, quod συνιέναι in Graeco significat aliquem usum alicuius intellectualis habitus, qui quidem usus non solum est discere, sed etiam iudicare, synesis autem dicitur a συνιέναι ratione illius usus, qui est iudicare, non ratione illius usus qui est discere, 6 Eth. 9 e. Cf. SS. Q. 48. Art. 1 (ter); SS. Q. 51 pr.; SS. Q. 51. Art. 3 (passim); SS. Q. 51. Art. 4 (passim); 6 Eth. 9 d; et passim. — On the difference between *synesis* and *eubulia*, we read: synesis (est eminentior), quam eubulia, inquisitio enim ordinatur ad iudicium sicut ad finem et iudicium ad praeceptum, PS. Q. 57. Art. 6 c. Cf. 6 Eth. 9 d.

synodālis, e, *adj.*, *of* or *belonging to a synod, synodal.* Unde Cyrillus dicit in Epist. synodali Ephes. concil., PT. Q. 3. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 46. Art. 12; PT. Q. 50. Art. 4.

synodicus, a, um, *adj.*, *synodical.* Ut patet ex epistola synodica Agathonis papae, PT. Q. 18. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 20. Art. 2.

synodus, i, *f.*, *an ecclesiastical assembly of local bishops with limited scope, a synod.* Et hoc est, approbante synodo Ephesina, PT. Q. 2. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 2; PT. Q. 9. Art. 1; PT. Q. 22. Art. 4; PT. Q. 25. Art. 1; PTS. Q. 40. Art. 7; et passim.

synonymus, a, um, *adj.*, *of like meaning, synonymous*, the συνώνυμος of Aristotle, of like meaning with *univocus*. Quorum quaelibet pars est synonyma toti, id est, conveniens cum toto in nomine et ratione, 1 Gener. 1 f; synonyma sunt, quae significant idem secundum rationem eandem, Pot. 9. 7 ad 13; sicut est in synonymis, in quibus est diversa vox, sed idem significatum omnino, Quodl. 4. 9. 17 c. Cf. PS. Q. 97. Art. 3. On **nomen synonymum**, see *nomen* under 1. — **synonymum**, i, *n.*, *a word having the same meaning with another, a synonym.* Videtur quod ista nomina dicta de Deo sint nomina synonyma. synonyma enim nomina dicuntur, . . ., ergo ista nomina sunt omnino synonyma, (ob. 2), . . ., et ita sunt synonyma, (ob. 3), . . ., omnia synonyma sibi invicem adiuncta nugationem adducunt, . . ., si igitur omnia nomina dicta de Deo sunt synonyma, (a), . . ., huiusmodi nomina dicta de Deo non sunt synonyma, . . ., et ideo nomina Deo attributa, licet significent unam rem, tamen quia significant eam sub rationibus multis et diversis, non sunt synonyma, (c), . . ., nomina synonyma dicuntur, PP. Q. 13. Art. 4 ad 1.

syntagema, atis, *f.*, *a syntagma*, a regular or orderly collection of statements, propositions, doctrines, etc. Propter pecuniam autem persona liberi hominis secundum iura civilia, lib. Ob. aes, cap. de Actionib. et Obligation., in syntagemate iuris, SS. Q. 189. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 40. Art. 2.

syntagmaticus, a, um, *adj.*, *well ordered, orderly, put together, standing in relation to something, syntagmatic*, not in S.T. On **dogma syntagmaticum**, see *dogma*.

synteresis, see *synderesis*.

Syri, ōrum, *m.*, *the Syrians.* Sicut Iacobus et alii Syrorum scribunt, PP. Q. 76. Art. 3 a; et simile legitur de Syris quos Eliseus duxit in Samariam, PP. Q. 111. Art. 4 a.

Syria, ae, *f.*, *Syria, a country in Asia, on the Mediterranean Sea.* Possum enim cogitare Galliam, et postea Syriam, nihil cogitando de Italia, PP. Q. 53. Art. 2 ob. 2; si enim aliquis in Gallia existens cognosceret et annuntiaret aliis in Gallia existentibus ea quae tunc in Syria agerentur, PT. Q. 7. Art. 8 c.

systolē, ēs, *f.*, = συστολή, *systole*, i.e., *contraction.* Inquantum cor intensius vel remissius movetur secundum systolem aut diastolem, PS. Q. 24. Art. 2 ad 2; timor est virtus secundum systolem, id est, contractionem, essentiae desiderativa, PS. Q. 41. Art. 1 ob. 1. Cf. PS. Q. 44. Art. 1 a.

T

tabernāculum, i, *n.*, *a tabernacle*, (1) lit., (a) *the Jewish tabernacle*, the portable tent-like structure that served the Jews as a sanctuary during their wanderings in the wilderness and the early period of their life in Palestine, also later the *Jewish temple*, (b) **aeterna tabernacula**, *the everlasting dwellings*, i.e., heaven, (c) *a tent*, fixed or portable, (d) *the dwelling place* of the Christ, such as the stable, the cave, etc., (2) fig., (a) the Blessed Virgin as *the tabernacle* of God, (b) *a tent* of splendor or glory which will cover the saints in heaven, (c) **De Tabernaculo et Vasis eius**, *the Tabernacle and its utensils*, a work of Bede's quoted by St. Thomas. — (1 a), inconvenienter igitur ad cultum Dei tabernaculum vel templum in lege veteri est institutum, (ob. 1), . . ., sed tabernaculum designabat statum veteris legis, (ob. 2), . . ., sed tabernaculum fuit institutum ad Dei adorationem, (ob. 5), . . ., inconvenienter igitur tabernaculo fuerunt apposita multa tegumenta, (ob. 8), . . ., corpus tabernaculi constabat ex quibusdam tabulis in longitudinem erectis, . . ., sed huiusmodi cortinae tegebant solum latera tabernaculi. in tecto autem tabernaculi erat operimentum unum de pellibus hyacinthinis, . . ., horum autem operimentum ratio litteralis in communi erat ornatus et protectio tabernaculi, . . ., figuralis autem ratio horum est quia per tabulas, ex quibus construebatur tabernaculum, PP. Q. 102. Art. 4 ad 8. Cf. PS. Q. 100. Art. 4; PS. Q. 101. Art. 4 (ter); PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 94. Art. 2 (bis). — (1 b), sed nullus recipitur in aeterna tabernacula nisi per gratiam, per quam solam aliquis meretur vitam aeternam, (ob. 3), . . ., pauperes eleemosynam recipientes dicuntur recipere alios in aeterna tabernacula, . . ., meretur recipi in aeterna tabernacula, PS. Q. 114. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 32. Art. 9 (bis). — (1 c), recedite a tabernaculis hominum impiorum, SS. Q. 39. Art. 4 a. Cf. SS. Q. 161. Art. 2, in quot. — (1 d), clavos, indumenta, lanceam, et sacra eius tabernacula, quae sunt praesepe, spelunca et huiusmodi, PT. Q. 25. Art. 4 ad 3, in quot. — (2 a), Augustinus dicit: thronum Dei et thalamum Domini, domum atque tabernaculum Christi, dignum est ibi esse ubi est ipse, PT. Q. 25. Art. 5 ob. 1. — (2 b), quamvis etiam convenienter significare possit claritatem mundi innovati, quae erit sanctorum tabernaculum, PT. Q. 45. Art. 2 ad 3. — (2 c), ut dicit Beda lib. III De tabernaculo, PTS. Q. 40. Art. 7 ob. 4.

tābesco, ere, bui, 3, *v. inch. n.*, *to pine, repine, melt away*, used fig. Tabescentem mentem sua poena sauciat, quam felicitas torquet aliena, SS. Q. 36. Art. 1 ob. 1, in quot.; dum vani nominis potentiam appetit, ne quia hanc alius adipisci valeat, tabescit, SS. Q. 36. Art. 4 ad 1; non autem eius spes tabesceret, si non esset ei beneficium subtrahendum, SS. Q. 107. Art. 4 ob. 1.

Tabita, ae, *f.*, *Tabita* or *Tabitha*, (Greek, *Dorcas*), the pious widow whom St. Peter raised from the dead at Joppa. Cf. Acts. 9. 36 ff. Sicut Petrus, qui Tabitam mortuam orando suscitavit, PP. Q. 117. Art. 3 ob. 1. Cf. SS. Q. 178. Art. 1 ad 1.

tabula, ae, *f.*, (1) in gen., *a board, a plank*, (a) lit., (b) fig., (2) in partic., (a) lit., *plur.*, *tables* of the law on which the ten commandments were written, (b) fig., *tables* of your heart, (3) *a writing-tablet*, (4) *the table* of a consecrated altar, (5) *any table* in the tabernacle or temple of the Old Law, either to support the Shekinah, or the loaves of proposition, (6) *a picture*. — (1 a), corpus tabernaculi constabat ex quibusdam tabulis in longitudinem erectis, . . ., sed etiam descendebant usque ad terram, et tegebant tabulas tabernaculi exterius, . . ., figuralis autem ratio horum est quia per tabulas, ex quibus construebatur tabernaculum, . . ., tegebantur autem interius tabulae cortinis quadricoloribus, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8. Cf. PT. Q. 83. Art. 6 (ter). — (1 b), poenitentia quae dicitur secunda tabula post naufragium, PT. Q. 88. Art. 2 ad 3; poenitentia enim est secunda tabula post naufragium, PT. Q. 90. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 20. Art. 4; PT. Q. 84. Art. 6 (passim); PT. Q. 84. Art. 7; PTS. Q. 6. Art. 3, in quot. — (2 a),

nam legem veterem dedit scriptam in tabulis lapideis, PS. Q. 106. Art. 2 ad 3; praecipue in praeceptis primae tabulae, quae ordinantur directe ad dilectionem Dei, . . ., et pertinet ad praecepta primae tabulae, SS. Q. 88. Art. 10 ob. 2. Cf. PS. Q. 100. Art. 6; PS. Q. 100. Art. 8 (bis); PS. Q. 102. Art. 4 (passim); PS. Q. 106. Art. 2; SS. Q. 122. Art. 1; SS. Q. 122. Art. 5; SS. Q. 147. Art. 5; et passim. — (2 b), legem autem novam dedit scriptam in tabulis cordis carnalibus, PS. Q. 106. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 24. Art. 1; PT. Q. 42. Art. 4 (bis). — (3), et in principio est, sicut tabula in qua nihil est scriptum, PP. Q. 79. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 3; PP. Q. 89. Art. 1; PP. Q. 94. Art. 3; PP. Q. 101. Art. 1; PT. Q. 9. Art. 1; PTS. Q. 43. Art. 1 c. — (4), si tabula altaris consecrata, caeteraque sacra mysteria ad id officium pertinentia ibi affuerint, missarum solemnia celebrari concedimus, PT. Q. 83. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 83. Art. 6. — (5), et super arcam erat quaedam tabula quae dicebatur propitiatorium subter alas Cherubim, quasi ab ipsis Cherubim portaretur, ac si imaginaretur, quod illa tabula esset sedes Dei, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6. — (6), sicut cum intuentes tabulam aut parietem pictum, PT. Q. 83. Art. 1 c.

taceo, ēre, cui, citum, 2, *v. n.* and *a.*, (1) neutr., *to be silent*, i.e., *not to speak, to say nothing, hold one's peace*, (2) act., *to pass over in silence, be silent* respecting a thing. — (1), sicut moveri et quiescere, loqui et tacere, et alia huiusmodi, PS. Q. 8. Art. 1 ad 2; et propter hoc timor tacentes facit, PS. Q. 44. Art. 1 ad 2; puta si aliquis interrogatus de fide taceret, SS. Q. 3. Art. 2 c; ut enim taceantur, quos iubendo, sicut occurrebant, salvos singulos fecit, PT. Q. 43. Art. 4 ad 1; sicut quando puella taceat prae verecundia parentibus eam viro tradentibus, PTS. Q. 45. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 47. Art. 1 (passim); SS. Q. 72. Art. 3 (ter); SS. Q. 111. Art. 1 ad 4; PT. Q. 78. Art. 5 c; PTS. Q. 55. Art. 10 (passim); et passim. — (2), aliud est tacere veritatem, aliud est falsitatem proponere, SS. Q. 69. Art. 2 c; ut deteriora taceam, SS. Q. 185. Art. 3 c. — **pactum tacitum**, *a tacit agreement.* Si aliquis pro pecunia mutuata, . . ., pecuniam accipit ex pacto tacito vel expresso, . . ., ita etiam quicumque ex pacto tacito vel expresso quodcumque aliud acceperit, SS. Q. 78. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 92. Art. 2 c; SS. Q. 95. Art. 2 ad 2; SS. Q. 96. Art. 2 ad 2; SS. Q. 96. Art. 2 ad 3; SS. Q. 122. Art. 2. — **tacitum praeceptum**, *a tacit command.* Obedientia est specialis virtus, et eius speciale obiectum est praeceptum tacitum vel expressum; voluntas enim superioris quocumque modo innotescat, est quoddam tacitum praeceptum, SS. Q. 104. Art. 2 c.

taciturnitas, ātis, *f., taciturnity, disinclination to talk.* Ira non causat taciturnitatem. taciturnitas enim locutioni opponitur, . . ., ira non causat taciturnitatem, (ob. 1), . . ., non ergo causat taciturnitatem, (ob. 2), . . ., ergo causat taciturnitatem, (ob. 3), . . ., ex utraque parte potest taciturnitatem causare, . . ., et tunc sequitur taciturnitas, (c), et tunc causatur taciturnitas et immobilitas exteriorum membrorum, PS. Q. 48. Art. 4 ad 3; et ipsa taciturnitas eorum qui resistere deberent pervertentibus fidei veritatem, SS. Q. 10. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 3. Art. 2; SS. Q. 161. Art. 6; SS. Q. 162. Art. 4.

taciturnus, a, um, *adj., speechless.* Sed timentes non emittunt vocem, sed magis redduntur taciturni, PS. Q. 44. Art. 1 ob. 2.

tactivus, a, um, *adj., touching, feeling, coming in contact with*, not in S.T. On **corpus tactivum**, see *corpus*; on **potentia tactiva**, see *potentia* under 2.

tactus, ūs, *m.*, (1) *touching, touch* as an action in the proper and figurative sense of the word, synonym of *contactus*, (2) *sense of feeling*, the faculty of touch, the most fundamental of the five external senses. — (1), est autem quasi quidam animae tactus, quando inhaeret aliquibus rebus per amorem, PS. Q. 86. Art. 1 c; tactus dicitur proprie et transumptive, 1 Gener. 18 c; quoddam est movens quod solum tangit id quod movetur, sed id quod tangitur, scilicet ipsum motum, non tangit tangens, id est, movens, et in talibus est tactus improprie sumptus, 1 Gener. 18 f; est autem tactus (proprie sumptus), . . ., in habentibus positionem quorum ultima sunt simul, moventibus et motis, activis et passivis ad invicem, 1 Gener. 18 d; tactus enim non nisi corporum est, sunt enim tangentia quorum sunt ultima simul, ut puncta aut lineae aut superficies, quae sunt corporum ultima, C. G. 2. 56. Cf. PP. Q. 105. Art. 2 ad 1; PS. Q. 72. Art. 2; SS. Q. 103. Art. 8; 4 Sent. 44. 3. 3. 3 ad 7; et passim. — Kinds of *tactus* in this sense are: (a), **tactus corporalis seu corporeus** and **tactus spiritualis**, *the physical touch* (sicut duo corpora se tangunt, PP. Q. 105. Art. 2 ad 1), and *the spiritual touch* (for example, that which prevails between soul and body, cf. 4 Sent. 44. 3. 3. 3 ad 7). Cf. PS. Q. 72. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 8; C. G. 4. 37; 4 Sent. 44. 3. 3. 3 ad 7; Pot. 6. 7 ad 11; et passim. — (b), **tactus mathematicus** and **tactus physicus**, *the mathematical* and *the physical touch*. Cf. 4 Sent. 12. 1. 2. 1 ad 2. — (c), **tactus physicus**, see *tactus mathematicus*. — (d), **tactus quantitatis**, and **tactus virtutis seu virtualis**, *touch* or *contact which is physical* and *material* (quae fit secundum extrema sc. corporis, C. G. 2. 56), and *touch* or *contact only by power* or *influence* (sicut dicitur quod contristans tangit contristatum, PP. Q. 105. Art. 2 ad 1.). Cf. 4 Sent. 44. 3. 3. 3 ad 7. — (e), **tactus spiritualis**, see *tactus corporalis*. — (f), **tactus virtualis seu virtutis**, see *tactus quantitatis*. — (2), quia igitur huiusmodi sensibilia (sc. calidum, frigidum, humidum et siccum et alia huiusmodi) immutant nos etiam materialiter agendo, materialis autem immutatio fit per contactum, necesse est quod huiusmodi sensibilia contingendo sentiantur, propter quod potentia sensitiva comprehendens ea vocatur tactus, Qu. Anim. 13 c; in solo tactu est dolor, qui accidit ex laesione temperamenti ipsius corporis, 3 Sent. 15. 2. 3. 1 c; cf. 3 Sent. 15. 2. 3. 2 c; PS. Q. 35. Art. 7 c; PT. Q. 15. Art. 6 c; omnes sensus fundantur super tactum, qui est apprehensivus qualitatum elementarium, PP. Q. 70. Art. 3 c; cf. PP. Q. 76. Art. 5 c; PP. Q. 91. Art. 1 ad 3 and 3 ad 1; 4 Phys. 13 c; 2 Gener. 2 b; 2 Anim. 19 b, 22 a-g and 23 a-f; 3 Anim. 3 b; secundum tactum, qui est grossior et materialior inter sensus, 1 Gener. 10 c; cf. 4 Sent. 44. 2. 1. 4 ad 1; sensus tactus est unus genere, sed dividitur in multos sensus secundum speciem, et propter hoc est diversarum contrarietatum qui tamen non sperantur ab invicem secundum organum, sed per totum corpus se concomitantur; et ideo eorum distinctio non apparet, PP. Q. 78. Art. 3 ad 3; cf. 2 Anim. 22 b-d; sensus autem non potest esse, ubi non est tactus, C. G. 3. 104. Cf. PS. Q. 83 pr.; 3 Anim. 18 b; et passim. On **delectabile secundum tactum**, see *delectabilis*; on **delectatio tactus et secundum tactum**, see *delectatio*.

taediōsus, a, um, *adj., wearisome, irksome, tedious.* Sic redditur apprehensio sensibilis, quae prius erat delectabilis, taediosa, PS. 35. Art. 5 c.

taedium, ii, *n., weariness, tediousness.* Unde et acedia taedium quoddam est, (ob. 3), . . ., et ideo acedia importat quoddam taedium operandi, SS. Q. 35. Art. 1 c; cum vero hanc mensuram excedit, ita quod sine taedio durare non possit, SS. Q. 83. Art. 14 c; primo quidem quantum ad taedia, SS. Q. 164. Art. 2 c; in anima per tristitiam, taedium et timorem, PT. Q. 46. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 5.

tālāris, e, *adj., of* or *belonging to the ankles*, with *tunica*, or *vestis*, i.e., *long, talaric.* Talares et manicatas tunicas habere apud Romanos veteres flagitium erat, SS. Q. 169. Art. 1 ob. 1; quia Ioseph tunicam talarem habuisse legitur quasi descendentem usque ad talos, (c), . . ., sicut pro femoralibus habet sandalia, pro linea albam, pro balteo cingulum, pro podere (seu talari veste) tunicam, PT. Q. 40. Art. 7 ad 6.

talentum, i, *n., a talent, a sum of money*, varying in amount according to state or country. Talenti enim nomine cuilibet reputabitur quod vel minimum accepit. sed talentum commissum non abscondere, sed fideliter dispensare quilibet tenetur; quod patet ex poena servi abscondentis talentum, (ob. 2), . . ., homo talentum sibi creditum

tenetur utiliter dispensare, SS. Q. 71. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 103. Art. 2.

tālio, ōnis, *f.*, in jurid. lang., *a punishment similar* and *equal to injury sustained, like for like, retaliation in kind.* Octo genera poenarum in legibus esse scribit Tullius, damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, exilium, mortem, servitutem, . . ., poenam etiam talionis lex induxit, (ob. 10), . . ., in percussuris autem et mutilationibus induxit poenam talionis, PS. Q. 105. Art. 2 ad 10; quia accusationem praecedit inscriptio, qua aliquis se ad talionem obligat, (ob. 1), . . ., obligatio ad poenam talionis habet locum, PTS. Q. 55. Art. 10 ad 1. Cf. PS. Q. 107. Art. 2 (passim); PS. Q. 108. Art. 3 (bis); SS. Q. 68. Art. 4 (passim); PTS. Q. 62. Art. 3 (ter).

tālis, e, *adj., such, of such a kind, nature,* or *quality, such like.* Tunc talis actus per se pertinet ad omissionem, PS. Q. 71. Art. 5 c; non omnes homines concupiscunt talem vel talem lectum, 3 Eth. 20 f. Cf. PP. Q. 9. Art. 2; PP. Q. 19. Art. 4 (bis); PP. Q. 114. Art. 3; PS. Q. 33. Art. 1; SS. Q. 25. Art. 1; et passim. On **ens tale,** see *ens*; on **esse tale,** see *ens.* — Kinds of *tale* are: (a), **tale per essentiam** and **tale per participationem,** *being such essentially* or *according to essence* and *according to participation.* Omne enim quod per participationem est tale, causatur ab eo quod est per essentiam tale, PP. Q. 84. Art. 4 ob. 1. Cf. PS. Q. 3. Art. 7; C. G. 3. 66. — (b), **tale per participationem,** see *tale per essentiam.* — (c), **tale secundum quid** and **tale secundum se seu simpliciter,** *being such in a certain respect* or *according to something* and *being such simply.* Consideratur autem aliquid tale simpliciter, PP. Q. 82. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 6. Art. 6 ob. 2 and ob. 3; PS. Q. 108. Art. 2; SS. Q. 27. Art. 4; PS. Q. 114. Art. 10; SS. Q. 106. Art. 2. — (d), **tale secundum se,** see *tale secundum quid.* — (e), **tale simpliciter,** see *tale secundum quid.* — **omne quod est totaliter aliquale, est essentialiter tale,** see *aliqualis.* — **propter quod unumquodque tale, est illud magis,** see *propter.* — **quale est unumquodque, talia operatur seu tale alterum facit,** see *qualis* under 1. — **quale ipsum est, talia facit,** see *qualis* under 1. — **qualis unusquisque est, talis et finis videtur ei,** see *finis* under 2. — **tāliter,** *adv., in such a wise, in such sort, so.* Faciamus hominem taliter, ut sit in eo imago nostra, PP. Q. 93. Art. 5 ad 4; sed admonuit eos, ne taliter loquentes ad hoc pervenirent quod in Spiritum Sanctum peccarent, SS. Q. 14. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 119. Art. 1; SS. Q. 153. Art. 3; PT. Q. 68. Art. 10; PTS. Q. 52. Art. 2; et passim.

tāliter, *adv.*, see *talis.*

talpa, ae, *f., a mole.* Sicut si talpa dicatur caeca, PP. Q. 33. Art. 4 ad 2; sicut quaedam animalia sub terra habitantia, sicut talpae et mures, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

tālus, i, *m., the ankle.* Per tunicam talarem habuisse legitur quasi descendentem usque ad talos, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

tam, *adv., so, so much, as,* (1) as comparative adverb, demonstrative with correlative *quam,* introducing comparative clauses of like intensity; in comparison between two adjectives, or two adverbs, etc., *as . . . as, as much . . . as,* (2) with *adj., so,* (3) with *adv., so,* (4) as demonstr. *adv.* of intensity, correlative with *ut, that,* and its equivalents *qui, quin.* — (1), tam in rebus humanis, quam in rebus naturalibus hoc communiter invenitur, PP. Q. 110. Art. 1 c; tam in poenitentia hominum, quam in peccato manet una ratio gaudii angelis, PP. Q. 113. Art. 7 ad 3; utrum per divinam misericordiam omnis poena tam hominum quam daemonum terminetur, PTS. Q. 99 pr. Cf. PP. Q. 46. Art. 1; SS. Q. 140. Art. 1; PT. Q. 30. Art. 3; PT. Q. 48. Art. 3; PTS. Q. 32. Art. 4; et passim. — (2), nostrae spei sublevamentum ex tam familiari coniunctione Christi ad nos, PT. Q. 75. Art. 1 c; non autem dives quem non decet ad opus tam pium et fructuosum ita parum dare, PTS. Q. 25. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 12, in quot.; PP. Q. 13. Art. 12; PP. Q. 100. Art. 2, in quot.; SS. Q. 25. Art. 8, in quot.; SS. Q. 30. Art. 1; et passim. — (3), unde tam cito cessante conversione ad corpus, ad superiora convertitur, PP. Q. 89. Art. 1 ad 3; inquantum scilicet videbant homines, eos qui fuerant illitterati et simplices; tam sapienter et constanter loqui, PT. Q. 44. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 169. Art. 1; PT. Q. 80. Art. 3; App. Q. 1. Art. 5; PTS. Q. 87. Art. 2; PTS. Q. 92. Art. 2; et passim. — (4), non tamen factum Petri erat tam grave peccatum quod merito possent alii scandalizari, SS. Q. 43. Art. 6 ad 2; neque aliquis mons tam altus invenitur, ut inde totus mundus inspici possit, PT. Q. 41. Art. 4 ob. 7; sive etiam ex parte quantitatis, puta si pulverizetur panis, vel vinum in tam minutas partes dividatur, ut iam non remaneant species panis vel vini, PT. Q. 77. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 43. Art. 6 (bis); SS. Q 155. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 5; PT. Q. 33. Art. 2; PT. Q. 55. Art. 5; et passim.

tamdiu, *adv.,* (1) *so long, for so long a time, as long,* (2) as antecedent of temporal clause introduced by *quam diu: tam diu . . . quam diu, as long as.* — (1), quia ad quantum se extendit virtus alicuius rei, tamdiu est, PP. Q. 46. Art. 1 ob. 2; et tamdiu a sedibus suis absit ille regnator, atque ad unum corpusculum totius mundi cura transferatur, PT. Q. 1. Art. 1 ob. 4; unde tamdiu corpus Christi sub speciebus sacramentalibus manet a peccatoribus sumptis, PT. Q. 80. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 83. Art. 6 ob. 7. — (2), quamdiu igitur res habet esse tamdiu oportet quod Deus adsit ei secundum modum quo esse habet, PP. Q. 8. Art. 1 c; et tamdiu iudicatur animae vivere, quamdiu talis motus in eo apparet, PP. Q. 18. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 94. Art. 4 c; PS. Q. 76. Art. 2 ob. 5; SS. Q. 185. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 8; PT. Q. 28. Art. 3; PT. Q. 52. Art. 4.

tamen, *adv., notwithstanding, nevertheless, for all that, however, yet, still,* (1) in gen., with a corresponding concessive or conditional particle (*quamvis, etsi, licet, si, ut, cum* etc.), (a) with *quamvis,* (b) with *etsi,* (c) with *licet,* (d) with *ut,* (e) with *si,* (f) with *cum,* (g) without correlative particle, (2) esp., (a) with *sed,* in transitions, in resuming the thought after a parenthesis, or in limiting or correcting something already said, or some inference from it, *but yet, but nevertheless, but still,* (b) *si tamen, if at least, if only,* (c) *ne tamen, that by no means,* (d) with *rel. pron. qui tamen,* etc., *who however, although he* (she it, they), (3) strengthened by *nihilominus.* — (1 a), et quamvis haec videantur esse virtutes, attribuuntur tamen donis, PS. Q. 69. Art. 1 ad 3; et ideo quamvis obiectum rationis superioris sit quiddam secundum naturam rei altissimum, tamen potest etiam reduci in quamdam altiorem considerationem, PS. Q. 74. Art. 10 ad 3. Cf. PP. Q. 18. Art. 3; PP. Q. 83. Art. 3; PS. Q. 68. Art. 2; PT. Q. 62. Art. 4; PT. Q. 69. Art 6; PT. Q. 72. Art. 1; et passim. — (1 b), etsi trinitas inveniri possit, non tamen imago Dei potest inveniri, PP. Q. 93. Art. 8 ad 2; etsi sit prior in intentione, est tamen posterior in executione, SS. Q. 123. Art. 7 ob. 1; etsi sint tria nomina personalia trium personarum, est tamen nomen unum essentiale, PT. Q. 66. Art. 5 ad 6. Cf. PS. Q. 72. Art. 6; PS. Q. 7. Art. 4; PS. Q. 74. Art. 10; SS. Q. 2. Art. 7; PT. Q. 50. Art. 6; et passim. — (1 c), licet charitas sit amor, non tamen omnis amor est charitas, PS. Q. 62. Art. 2 ad 3; licet sit directe species iustitiae, comprehendit tamen quodammodo ea quae pertinet ad omnes virtutes, PT. Q. 85. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 90. Art. 1; PS. Q. 41. Art. 2; PS. Q. 50. Art. 6; PT. Q. 45. Art. 4 (passim); PT. Q. 48. Art. 6; PT. Q. 83. Art. 6; et passim. — (1 d), Deus sic rebus certum ordinem indidit, ut tamen sibi reservaret quod ipse aliquando aliter ex causa esset facturus, PP. Q. 105. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 46. Art. 12 c. — (1 e), si habeat aliquid quod vult, tamen adhuc restat ei aliquid volendum, SS. Q. 29. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 31. Art. 1; PTS. Q. 11. Art. 4. — (1 f), et cum fuerit a corpore separata manente tamen eadem animae natura, PP. Q. 89. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 6; PS. Q. 71. Art. 1; SS. Q. 19. Art. 6. — (1 g), tamen secundum effectum,

non secundum passionis affectum, PP. Q. 21. Art. 3 c; non tamen totum bonum sibi connaturale, ita quod in nullo deficiat, PS. Q. 109. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 42. Art. 2; PS. Q. 68. Art. 7; SS. Q. 4. Art. 8; SS. Q. 21. Art. 2; PTS. Q. 65. Art. 1. — (2 a), sic igitur anima primi hominis non poterat quidem videre angelos per essentiam, sed tamen excellentiorem modum cognitionis habebat, PP. Q. 94. Art. 2; haec conversio non proprie habet subiectum, . . ., sed tamen accidentia quae remanent, habent aliquam similitudinem subiecti, PT. Q. 75. Art. 5 ad 4. Cf. PP. Q. 84. Art. 8; PS. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 51. Art. 1; PT. Q. 49. Art. 2 ad 2; PT. Q. 59. Art. 2. — (2 b), si tamen hoc verum sit, quod alii dicunt, quod illi nunquam morientur, PS. Q. 81. Art. 3 ad 1; si tamen ex liquore sic inspissato exprimatur aqua subtilis, PT. Q. 66. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 50. Art. 2; SS. Q. 31. Art. 2 (bis); PT. Q. 68. Art. 11 (bis); PT. Q. 84. Art. 8. — (2 c), ne tamen quod naturae languoris causa consulitur, in praesumptionis perniciem convertatur, PT. Q. 83. Art. 6 ad 1. — (2 d), religiosus et timens Deum; qui tamen postea a Petro baptizatus est, PT. Q. 69. Art. 4 ob. 2. Cf. PS. Q. 51. Art. 4; PS. Q. 114. Art. 6 (bis); SS. Q. 1. Art. 3; PT. Q. 69. Art. 10; PT. Q. 76. Art. 4. — (3), nihilominus tamen character vel signaculum dici potest per quamdam similitudinem omne quod configurat alicui, PT. Q. 63. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 65. Art. 1; PT. Q. 66. Art. 8; PT. Q. 72. Art. 2; PT. Q. 74. Art. 2.

tamquam, and **tanquam**, *adv., as if, as much as, so as, just as, like as, as it were, so to speak,* (1) in gen., (2) esp., (a) with a corres. *sic* or *ita*, (b) with *si*, in a hypothetical comparison, *as if, just as if* etc., (always with *subj.*), (c) sometimes *tamquam* alone, without *si*, is joined immediately to a conditional clause of comparison, *as if, just as if.* — (1), unde conveniens fuit quod angeli in supremo corpore crearentur, tamquam toti naturae corporeae praesidentes, PP. Q. 61. Art. 4 c; praeexigitur quod credat Deo, tamquam discipulus magistro docenti, SS. Q. 2. Art. 3 c; quae quidem videtur se habere secundum eorum opinionem tamquam suppositum completum ultima completione, PT. Q. 17. Art. 1 c; quia res a fine ut plurimum nominantur tanquam a potiori, sicut coniunctio matrimonii a prolis bono nomen accepit, PTS. Q. 65. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 63. Art. 5; PS. Q. 1. Art. 7; SS. Q. 19. Art. 4 (passim); PT. Q. 36. Art. 5; PTS. Q. 71. Art. 14, in quot. — (2 a), sic igitur id quod est genitum in divinis accipit esse a generante, non tamquam illud esse sit receptum in aliqua materia vel subiecto, PP. Q. 27. Art. 2 ad 3; ut sic fratre si frui dixerit non tanquam termino sed tanquam medio, PS. Q. 11. Art. 3 ad 1; et sic distinguitur ab aliis passionibus concupiscibilis, tamquam passio specialis, PS. Q. 30. Art. 2 a; sic igitur multi homines ex Adam derivati sunt tanquam multa membra unius corporis, PS. Q. 81. Art. 1 c; ita ut simul cernatur et homo aliquis praesens oculis, et absens alius spiritu, tamquam oculis, SS. Q. 173. Art. 3 c, in quot.; ita, Patre incarnato, adoptivam filiationem reciperemus ab eo, tamquam a principio naturalis filiationis, PT. Q. 3. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 69. Art. 2; PS. Q. 93. Art. 6; SS. Q. 30. Art. 1; SS. Q. 55. Art. 6; SS. Q. 78. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 4; PT. Q. 59. Art. 1; et passim. — (2 b), tamquam si diceretur lex esse quod aliquis nobilis propter suam culpam ad servilia opera induci permitteretur, PS Q. 91. Art. 6 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 6. — (2 c), unde super illud II ad Thess., II: ostendens se, tamquam sit Deus, PT. Q. 8. Art. 8 c. Cf. PTS. Q. 41. Art. 3 ob. 1.

tandem, *adv.*, implying the end of long delay or expectation, *at length, at last, in the end, finally.* Quia tandem in sui ipsius cognitionem pervenit, PP. Q. 87. Art. 1 ad 1; ut tandem totum fiat aquosum, PP. Q. 119. Art. 1 ad 4; sed multiplicato alimento tandem fit augmentum, PS. Q. 52. Art. 3 c; et tandem totaliter corrumpitur, SS. Q. 24. Art. 10c; et tandem incineratum omnino resolvitur, PT. Q. 59. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 97. Art. 4 (bis); PP. Q. 118. Art. 2 (bis); PS. Q. 85. Art. 2; PT. Q. 69. Art. 3 (bis); PTS. Q. 54. Art. 1.

tangibilis, e, *adj., that may be touched, tangible.* Omne corpus palpabile est tangibile, sed non convertitur. omne enim corpus est tangibile, quod habet qualitates, quibus natus est immutari sensus tactus, unde aer et ignis et omnia huiusmodi sunt corpora tangibilia. sed palpabile ulterius addit, quod resistat tangenti, unde aer, qui nequaquam resistit transeunti per eum, sed est facillimae divisionis, tangibilis quidem est, sed non palpabilis, 4 Sent. 44. 2. 2. 6 c; tangibile, id est, habens tangibiles qualitates, 4 Phys. 10 b; necesse est quod tangibilia non sint unum genus sensibilium, sed plura, 2 Anim. 22 a. Cf. SS. Q. 151. Art. 3 (bis); SS. Q. 164. Art. 3; SS. Q. 167. Art. 2 ad 1; PT. Q. 54. Art. 3; 4 Phys. 10 b; 2 Gener. 2 b; et passim. On **contrarietas tangibilis**, see *contrarietas* under 2; on **corpus tangibile**, see *corpus*; on **qualitas tangibilis**, see *qualitas.*

tango, ere, tetigi, tactum, 3, (1) *to touch,* (2) *feel, handle,* (3) *touch upon, mention.* — (1), tangere se dicuntur, quorum sunt ultima simul, 5 Phys. 5 b; omne, quod tangit alterum, aut totum unum tangit totum aliud aut pars unius partem alterius, aut pars unius totum aliud, 6 Phys. 1 c. Cf . PP. Q. 105. Art. 2 (passim); PT. Q. 19. Art. 1; PT. Q. 43. Art. 4; PT. Q. 55. Art. 6; PT. Q. 81. Art. 3; et passim. On **unitas tangentium**, see *unitas.* — **corpora tangendo agunt**, see *corpus.* — (2), nam et manus tangens calida calefit, PP. Q. 78. Art. 3 c; quod resistat tangenti, 4 Sent. 44. 2. 2. 6 c. Cf. PP. Q. 45. Art. 5; SS. Q. 184. Art. 3; PT. Q. 62. Art. 1; et passim. On **qualitas tangentis**, see *qualitas.* — (3), hoc tetigit Augustinus, ibid., cum dicit, PP. Q. 39. Art. 8 c; et hanc opinionem etiam in eodem lib., . . ., Augustinus expresse tangit, PP. Q. 89. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 84. Art. 6; PP. Q. 89. Art. 7; PS. Q. 38. Art. 3; SS. Q. 4. Art. 1 (bis); SS. Q. 44. Art. 7 (bis); et passim.

tantus, a, um, *adj., of such size* or *measure, so great.* Tantus est Pater quanta tota trinitas, PP. Q. 30. Art. 1 ad 4; sed audacia non semper concomitatur tantum defectum timiditatis, SS. Q. 127. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 10. Art. 6 (passim); PS. Q. 114. Art. 2 (bis); SS. Q. 1. Art. 7 (passim); SS. Q. 164. Art. 1; SS. Q. 133. Art. 1; et passim. On **esse tantum**, see *esse.* — **tanto**, (*abl.*, with comparatives), *by so much, so much the.* Sed cum cognitio hominis a sensu incipiat quasi ab exteriori, manifestum est quod quanto lumen intellectus est fortius, tanto potest magis ad intima penetrare, SS. Q. 8. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 106. Art. 4; PS. Q. 108. Art. 4; SS. Q. 4. Art. 8; SS. Q. 8. Art. 3; SS. Q. 10. Art. 6 (passim); et passim. — **tantum**, *adv., so much, so greatly, to such a degree, so.* Quantum distat essentia creaturae ab essentia divina, tantum distat essentia divina ab essentia creaturae, PP. Q. 14. Art. 6 ob. 2. Cf. PS. Q. 35. Art. 8; SS. Q. 24. Art. 6; SS. Q. 24. Art. 8; SS. Q. 26. Art. 3 (bis); SS. Q. 27. Art. 6; et passim. — **tantum**, *adv., only, alone, merely.* Utrum sint diversae religiones, vel una tantum, SS. Q. 188 pr. Cf. PS. Q. 99 pr.; PS. Q. 111. Art. 1; SS. Q. 8. Art. 8; SS. Q. 13. Art. 1 (bis); SS. Q. 25. Art. 12; et passim. — **tantummodo**, **tantum** (adv.), strengthened by *modo, only now, now only, only.* Homo baptizans adhibet tantummodo ministerium exterius, PT. Q. 67. Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 102. Art. 1; SS. Q. 65. Art. 2; PTS. Q. 20. Art. 1; PTS. Q. 95. Art. 3; PTS. Q. 99. Art. 5; et passim. — **tantumdem**, *adv., just so much, just as much.* Licet filius non tantumdem diligat patrem sicut ab eo diligitur, PP. Q. 96. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 57. Art. 2; SS. Q. 61. Art. 2; SS. Q. 106. Art. 2; PT. Q. 52. Art. 4; PTS. Q. 71. Art. 9; et passim. — **in tantum**, *so far, so much, to such a degree, so greatly.* In tantum autem unumquodque, est perfectum in quantum est actu, PP. Q. 5. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 2 c; PP. Q. 14. Art. 9 ad 2; C. G. 1. 2; C. G. 3. 20; 1 Anal. 38 c; 1 Phys. 15 d; et passim. — **pro tanto**, *in so far as.* Pro tanto dici potest, PP. Q. 14. Art. 9 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 4 ad 3; PP. Q. 20. Art. 1 ad 3; PS. Q. 18. Art. 11; PS. Q. 87. Art. 7; C. G. 2. 73; et passim.

tardē, *adv.*, see *tardus.*

tarditas, ātis, *slowness, tardiness.* Sicut ad defectum passibilis

corporis pertinet deformitas, ita et tarditas. sed a corporibus damnatorum resurgentium tarditas non removebitur, (ob. 3), . . ., tarditas est de illis defectibus qui naturaliter consequuntur principia humani corporis, PTS. Q. 86. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 106. Art. 3 ob. 2; SS. Q. 135. Art. 1 ad 3; PTS. Q. 84. Art. 1 (passim).

tardo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to delay, postpone.* Ideo vero non magis tardabatur ne propter dolorem aliqui signum circumcisionis refugerent, PS. Q. 102. Art. 5 ad 1; sed nec debet tardare ultra quam intendit se obligare, SS. Q. 88. Art. 3 ad 3; et tunc non est amplius tardandum, cum opportunum tempus advenerit, SS. Q. 106. Art. 4 ad 1; in quibusdam tamen anticipatur, et in quibusdam tardatur secundum diversam dispositionem naturae, SS. Q. 189. Art. 5 c; sed charitas non tardat subvenire amico necessitatem patienti, PT. Q 1. Art. 5 ob. 1; sed charitas non tardat subvenire amico necessitatem patienti, PT. Q. 1. Art. 5 ob. 1; potest tamen tardari, maxime quando sunt ordines faciendi, PT. Q. 83. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 70. Art. 3 (bis).

tardus, a, um, *adj.*, (1) of motion or action, *slow, not swift, sluggish, tardy,* (2) of the intellect, will, desires, passions etc. *slow, sluggish.* — (1), quia falsum est quod ponderositas faciat tardiorem motum, PP. Q. 115. Art. 1 ad 3; primo quidem, quia magnanimus non est memor beneficiorum; secundo, quia est otiosus et tardus, (ob. 5), . . ., similiter etiam secundo dicitur quod est otiosus et tardus, SS. Q. 129. Art. 3 ad 5; unde non eiusdem dispositionis dat instrumenta animali tardo, et veloci, PTS. Q. 84. Art. 1 ob. 4. Cf. SS. Q. 168. Art. 1. — (2), acedia vero est quaedam tristitia qua homo redditur tardus ad spirituales actus propter corporalem laborem, PP. Q. 63. Art. 2 ad 2; ut nec nimis tardus nec nimis velox sit in consiliis, SS. Q. 51. Art. 1 ad 3; plures conclusiones videt quam alius qui est ingenii tardioris, PTS. Q. 92. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 9. Art. 1; PS. Q. 42. Art. 3; PS. Q. 58. Art. 2 c, in quot.; SS. Q. 33. Art. 2; SS. Q. 44. Art. 3; SS. Q. 53. Art. 3. — **tardē**, *adv., slowly, tardily.* Puta quod aliquis ambulet velociter vel tarde, PS. Q. 7. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 8. Art. 5 ob. 1, in quot.; SS. Q. 47. Art. 9 c, in quot.; SS. Q. 49. Art. 4 ob. 2, in quot. — *Comp.* Citius vel tardius per ignem, purgantur, PS. Q. 89. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 49. Art. 4; SS. Q. 136. Art. 5; SS. Q. 188. Art. 5.

taurus, i, *m.*, *a bullock, ox, steer.* In quod introducebat sacerdotium veteris legis per sanguinem hircorum et taurorum, PTS. Q. 19. Art. 1 c.

taxātio, ōnis, *f.*, (1) *a fixing, arrangement of anything,* (2) *an appointment* to office. — (1), non autem quantum ad taxationem temporis, quia secundum hoc est caeremoniale, PS. Q. 100. Art. 3 ad 2; ergo videtur quod taxatio horae nonae non debeat cadere sub statuto ieiunii, (ob. 2), . . ., et ideo talis taxatio temporis non multum potest alicui nocere, cuiuscumque conditionis existat, SS. Q. 147. Art. 7 ad 3; potest ergo taxatio poenae considerari quantum ad duo, PTS. Q. 8. Art. 7 c. — (2), sed secundum moderationem eorum qui huiusmodi religionibus perficiuntur, vel secundum taxationem ipsorum praelatorum, SS. Q. 188. Art. 4 ad 3.

taxillus, i, *m.*, *a small die.* Vel taxillorum proiectione, quis plura puncta proiciat, SS. Q. 95. Art. 3 c.

taxo, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.*, *to decide definitely, make sure, settle, determine, fix, reckon.* Poena debet taxari secundum quantitatem culpae, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 9; non taxatur ieiunantibus quantitas cibi, . . ., ergo nec numerus comestionis taxari debet, (ob. 1), . . ., quantitas cibi non potuit eadem omnibus taxari propter diversas corporum complexiones, SS. Q. 147. Art. 6 ad 1; uno modo per modum poenae taxatae a iudice, . . ., sic ergo poena taxata pro primo peccato proportionaliter ei respondens, SS. Q. 164. Art. 1 ad 4; confessio ad hoc necessaria est in poenitentia, PTS. Q. 9. Art. 2 ob. 2; et satisfactio pro iudicio sacerdotis, cui fit confessio, taxatur, PTS. Q. 10. Art. 1 c; poena temporalis pro peccato debita post culpae remissionem non taxatur secundum dispositionem eius cui debetur, PTS. Q. 13. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 87. Art. 5 ob. 3; SS. Q. 147. Art. 7 (ter); SS. Q. 186. Art. 2 (bis); PTS. Q. 8. Art. 7 (passim); PTS. Q. 18. Art. 8 ob. 2.

tecmērion, ou, *n.*, (τεκμήριον), *an evident sign affording positive proof, a demonstrative proof.* Unde in Graeco, ubi nos habemus: in multis argumentis, loco argumenti ponitur τεκμήριον, quod est signum evidens ad probandum, PT. Q. 55. Art. 5 c.

tectum, i, *n.*, *a roof.* Sicut in specie hominis intelligimus animal et rationale, et in specie domus parietem et tectum, PP. Q. 12. Art. 10 ad 1; non enim propter hoc differt tectum a fundamento, PP. Q. 47. Art. 2 ad 3; ut paries, tectum et fundamentum sunt partes domus, SS. Q. 48. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 7 c; PP. Q. 68. Art. 1 ad 1; PP. Q. 77. Art. 1 ad 1; PS. Q. 102. Art. 4 (ter); SS. Q. 186. Art. 10 c; PS. Q. 40. Art. 3 a.

tegmen, inis, *n.*, *a cover, covering.* Postmodum autem indictus est sacerdotibus feminalium usus ad tegmen pudendorum, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7.

tego, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, *to cover, hide, conceal.* Peccata praeterita per gratiam teguntur, (ob. 4), . . ., tegit autem actus peccati praeterritos, ne scilicet propter eos Deus hominem gratia privet, et reum habeat poenae aeternae, PT. Q. 88. Art. 1 ad 4; ideo omnibus ministris competit "amictus" humeros tegens, quo significatur fortitudo ad divina officia exequenda, quibus mancipantur, PTS. Q. 40. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 69. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 4 (quater); PTS. Q. 11. Art. 1 (bis); PTS. Q. 40. Art. 7; et passim.

tegumentum, i, *n.*, (1) lit., *a covering, cover, clothing,* (2) fig. — (1), cum igitur aliorum animalium corpora habent naturaliter insita tegumenta, PP. Q. 76. Art. 5 ob. 4; quamvis non dederit ipsi arma et tegumenta, sicut aliis animalibus, PS. Q. 5. Art. 5 ad 1; quibus natura dedit sufficienter tegumentum et cibum, PS. Q. 95. Art. 1 c; natura manus homini dedit loco armorum et tegumentorum, SS. Q. 187. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 91. Art. 3 (ter); PP. Q. 96. Art. 1 ad 3; PS. Q. 102. Art. 3 ad 8; PS. Q. 102. Art. 4 ob. 8; SS. Q. 32. Art. 2 c. — (2), secundum, ad tegumentum ignominiae, ne turpitudo membrorum appareat, SS. Q. 164. Art. 2 ad 8; et tamen melius erat eis, vel sic sub tegumento parabolarum, PT. Q. 42. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 76. Art. 7 ad 1; PT. Q. 84. Art. 1 ob. 1.

telum, i, *n.*, *a dart, weapon, missile.* Ut telum aliquod aquam perforans, PT. Q. 15. Art. 5 ob. 1, in quot.; una vox tantam turbam odiis ferocem, armisque terribilem sine telo ullo percussit, PT. Q. 44. Art. 3 ad 1, in quot.

temerāriē, *adv.*, see *temerarius.*

temerārius, a, um, *adj.*, *rash, thoughtless.* Sed actum imprudentiae vult temerarius, qui vult praecipitanter agere, SS. Q. 53. Art. 1 ad 1; si pericula nec appetas ut temerarius, SS. Q. 129. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 60. Art. 2 (bis). — **temerāriē**, *adv., rashly.* Ut scilicet eum non temerarie aut iniuste iudicemus, PS. Q. 108. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 83. Art. 6 ad 1, in quot.

temerātus, a, um, *P. a.*, *dishonored.* Unde dicit Ambrosius, quod desponsata est, ne temeratae virginitatis adureretur infamia, PT. Q. 29. Art. 1 c.

temerē, *adv.*, *rashly, at random.* Et ex quo temere assensus non adhibetur non est culpabile, PP. Q. 94. Art. 4 c; nec aliquid temere inde affirmandum est, sine auctoritate tanti concilii, PT. Q. 67. Art. 5 c, in quot. Cf. PP. Q. 116. Art. 1; SS. Q. 157. Art. 1, in quot.; PT. Q. 67. Art. 5; PTS. Q. 64. Art. 8.

temeritas, ātis, *f.*, *temerity, rashiness, excessive boldness.* Omnibus virtutibus non solum sunt vitia manifesta discretione contraria, sicut prudentiae temeritas, SS. Q. 21. Art. 3 ob. 1; in quot.; circa

quod est eubulia, est praecipitatio sive temeritas, SS. Q. 53. Art. 2 c, in quot. Cf. SS. Q. 53 pr.; SS. Q. 53. Art. 3 (passim); SS. Q. 68. Art. 3 (bis); SS. Q. 73. Art. 2, in quot.; PT. Q. 2. Art. 6, in quot.

temperamentia, ae, *f.*, (1) *physical* and *psychological complexion*, the opposite of *distemperantia*, (2) *moderate temperature*, *moderate climate*, synonym of *temperies*, (3) the general virtue of *moderation*, *temperance*, (4) the cardinal virtue of *temperance* in sense pleasure, of which the opposed vices are *intemperantia*, *gula*, and *luxuria*. — (1), bonitas tactus consequitur bonitatem complexionis sive temperantiae, 2 Anim. 19 b. — (2), ut tota pars terrae praedicta undique habitaretur propter eius temperantiam, 2 Meteor. 10 c. — (3), in eius nomine (sc. temperantiae) importatur quaedam moderatio seu temperies, quam ratio facit, et ideo temperantia est virtus, SS. Q. 141. Art. 1 c; nomen temperantiae dupliciter accipi potest, uno modo secundum communitatem suae significationis, et sic temperantia non est virtus specialis, sed generalis, quia nomen temperantiae significat quandam temperiem, id est, moderationem, quam ratio ponit in humanis operationibus et passionibus, quod est commune in omni virtute morali; . . ., si vero consideretur autonomastice temperantia, secundum quod refrenat appetitum ab his quae maxime alliciunt hominem, sic est specialis virtus, utpote habens specialem materiam, SS. Q. 141. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 61. Art. 4 c; PS. Q. 61. Art. 1 (bis); PS. Q. 67. Art. 1 (passim); SS. Q. 141. Art. 4 ad 1; 4 Eth. 8 d; et passim. — (4), luxuria est quoddam vitium temperantiae oppositum, prout moderatur concupiscentias delectabilium tactus circa venerea, sicut gula opponitur temperantiae, inquantum est moderativa concupiscentiarum circa delectabilia tactus in cibis et potibus, Mal. 15. 1 c; temperantia, quae subicit rationi appetitum circa ea quae immediate ordinantur ad vitam vel in eodem secundum numerum, vel in eodem secundum speciem, scilicet in cibis et venereis, PS. Q. 66. Art. 4 c; cf. PS. Q. 94. Art. 3 ad 1; temperantia oportet quod sit circa concupiscentias maximarum delectationum, et quia delectatio consequitur operationem naturalem, tanto aliquae delectationes sunt vehementiores, quanto consequenter operationes magis naturales; maxime autem naturales animalibus sunt operationes, quibus conservatur natura individui per cibum et potum et natura speciei per coniunctionem maris et feminae, et ideo circa delectationes ciborum et potuum et circa delectationes venereorum est proprie temperantia, SS. Q. 141. Art. 4 c; cf. C. G. 2. 81 and 3. 27; 3 Eth. 19 a-20 h; temperantiae obiectum est bonum delectabilium in concupiscentiis tactus. cuius quidem obiecti formalis ratio est a ratione, quae instituit modum in his concupiscentiis, materiale autem est id quod est ex parte concupiscentiarum, PS. Q. 63. Art. 4 c; temperantiae autem materia proxima sunt concupiscentiae et delectationes, materia autem remota cibi et potus et actus venerei, 4 Eth. 1 b; cf. 3 Eth. 19 c-20 c. The *partes integrales*, i.e., the conditiones, quas necesse est concurrere ad virtutem (SS. Q. 143. Art. 1 c), are *honestas* and *verecundia*; the *partes subiectivae*, i.e., the species or kinds of temperance are *abstinentia*, *castitas*, *pudicitia*, and *sobrietas*; and the *partes potentiales*, i.e., the *virtutes secundariae*, quae modum, quem principalis virtus observat circa aliquam principalem materiam, eundem observant in quibusdam aliis materiis, in quibus non est ita difficile (SS. Q. 143. Art. 1 c), are *clementia*, *continentia*, *mansuetudo* and *modestia*; cf. SS. Q. 143. Art. 1 c; SS. Q. 144 pr.; SS. Q. 146 pr.; SS. Q. 151 pr.; SS. Q. 155 pr.; SS. Q. 157 pr.; SS. Q. 161 pr. — Kinds of *temperantia* in this sense are: **temperantia adquisita** and **temperantia infusa**, *the acquired moderation* and *that bestowed by God* with the infusion of grace. Unde manifestum est quod temperantia infusa et acquisita differunt specie; et eadem ratio est de aliis virtutibus, (c), . . ., alia ratione modificat concupiscentias delectabilium tactus temperantia acquisita et temperantia infusa, . . ., unde non habent eumdum actum, PS. Q. 63. Art. 4 ad 2. Cf. Virt. 1. 10 ob. 7.

temperāmentum, i, *n.*, (1) *a mixture in due proportion*, *a proper measure*, *disposition*, or *constitution*; *temperament*, synonym of *temperantia*, the opposite of *distemperantia*, (2) *moderation*, *temperance*. — (1), per quod et temperamentum reducatur, in quo consistit perfectio conformis naturae, Hebd. 1; sunt multi gradus temperamenti, secundum quos quidam dicuntur melancholici, quidam cholerici, 2 Sent. 15. 2. 1 c; determinatum temperamentum calidi et frigidi, Pot. 3. 11 c. — Kinds of *temperamentum* in this sense are: (a), **temperamentum commixtionis**, *the right measure* or *proportion in mixture*. Cf. C. G. 2. 90. — (b), **temperamentum complexionis**, *the right relationship in the mixture of the juices of an animal body* (or the temperament), of which there are four. Videmus phlegmaticos naturaliter esse pigros, cholericos autem iracundos, melancholicos tristes et sanguineos iucundos, 3 Eth. 12 a. Cf. PS. Q. 46. Art. 5 ad 1. — (2), propter philosophicum temperamentum, 3 Cael. 1 b.

temperans, antis, *P. a.*, see *tempero*.

temperātē, *adv.*, see *temperatus*.

temperātio, ōnis, *f.*, *a means of moderating*, *qualifying* or *tempering*. Aliqua indigent temperatione propter suam vehementiam, SS. Q. 160. Art. 1 ad 2.

temperātus, a, um, *P. a.*, (1) *having the right proportion*, *properly arranged*, the opposite of *intemperatus*, (2) *tempered*, *moderated*, the opposite of *intemperatus*, (3) *moderate*, *having moderation*, the opposite of *intemperatus*, (4) *temperate*, *moderate*, the opposite of *intemperatus*, (5) *a temperate man*. — (1), propter hoc oportuit quod homo haberet temperatissimam complexionem inter omnia animalia, PP. Q. 91. Art. 3 ad 1; sine organo medie temperato, C. G. 3. 104. Cf. PP. Q. 102. Art. 1; PP. Q. 102. Art. 2; PS. Q. 46. Art. 5; PS. Q. 85. Art. 6; PS. Q. 102. Art. 6; et passim. On **complexio temperata**, see *complexio* under 2. — (2), exinde est quod exigitur locus temperatus ad generationem hominum et aliorum animalium perfectorum, PP. Q. 91. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 91. Art. 2 ob. 2; PP. Q. 102. Art. 2 (passim). — (3), qui est dignus parvis et his se ipsum dignificat, potest dici temperatus, prout temperantia sumitur pro quacumque moderatione, 4 Eth. 8 d. — (4), obiectum temperantiae, id est, temperatum, accipitur solum in comparatione ad ipsum hominem, SS. Q. 59. Art. 2 ad 3. — (5), temperati enim est concupiscere, sicut oportet et quae oportet, PP. Q. 95. Art. 2 ad 3; temperatus non movetur ad eligendum ipsum, C. G. 3. 85; continens et incontinens non dicitur aliquis simpliciter circa omnia, sed circa illam determinatam materiam circa quam dicitur aliquis temperatus vel intemperatus, scilicet circa concupiscentias et delectationes tactus, 7 Eth. 3 c. Cf. PS. Q. 34. Art. 1 ob. 2; PS. Q. 35. Art. 6 ad 3; SS. Q. 137. Art. 1; SS. Q. 138. Art. 2; SS. Q. 141. Art. 1; et passim. — On the difference between *temperatus* and *continens*, we read: sunt aliqualiter circa eadem, scilicet corporales voluptates et tristitias, sed non eodem modo, sed temperatus et intemperatus cum electione, continens et incontinens sine electione, 7 Eth. 4 f; continens habet pravas concupiscentias, sed temperatus non habet eas, quia eius concupiscibilis (sc. vis) est per habitum temperantiae ordinata; secunda differentia est, . . ., quod, . . ., temperatus est sic dispositus per habitum temperantiae, ut non delectetur praeter rationem, continens autem est sic dispositus, ut delectetur quidem praeter rationem, sed non ducatur a passione, 7 Eth. 9 n. Cf. PT. Q. 7. Art. 2 ad 3. — **temperātē**, *adv.*, *in due proportion*, *with moderation*, *moderately*, *temperately*. Temperate inter utrumque procedentes, PP. Q. 31. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 63. Art. 1.

temperies, ēi, *f.*, of climatic conditions, *temperature*, (2) *temperateness*, the quality of being temperate. — (1), quia est ibi perpetua aeris temperies, PP. Q. 102. Art. 1 ad 1; et etiam temperies in aere efficitur conservans sanitatem, PTS. Q. 91. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 102. Art. 2 c; PTS. Q. 97. Art. 1 ad 3. — (2), et sic temper-

antia non est virtus specialis, sed generalis, quia nomen temperantiae significat quamdam temperiem, SS. Q. 141. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 141. Art. 1 c.

tempero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, (1) lit., *to temper, modify*, (2) fig., *temper, regulate, rule*. — (1), tum etiam ut frigiditas cerebri temperaret calorem cordis, PP. Q. 91. Art. 3 ad 1; aliqua indignet temperatione propter suam vehementiam, forte vinum temperatur, SS. Q. 160. Art. 1 ad 2. Cf. PT. Q. 54. Art. 2 ad 2; PT. Q. 66. Art. 3 c. — (2), difficilius videtur esse temperare timorem, SS. Q. 141. Art. 3 ob. 2; unde et in ipso nomine temperantiae maxime intelligitur bonum rationis, cuius est moderari et temperare concupiscentias pravas, SS. Q. 145. Art. 4 c; una quidam quae temperet et refrenet animum, SS. Q. 161. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 31. Art. 5 (bis); SS. Q. 186. Art. 1 c; PT. Q. 31. Art. 4 c; PTS. Q. 3. Art. 1 ad 3. — **temperans**, antis, *P. a., sober, moderate, temperate.* Habet vir temperans in rebus huius vitae regulam utroque Testamento firmatam, (a), . . ., temperans respicit non solum necessitatem huius vitae, sed etiam officiorum, SS. Q. 141. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 61. Art. 4 (ter); PS. Q. 65. Art. 1.

tempestas, ātis, *f.*, esp., of bad or stormy weather, *a storm, tempest.* Sicut proiectio mercium in mare fit voluntarium tempore tempestatis propter timorem periculi, PS. Q. 6. Art. 6 c; pericula autem mortis quae sunt ex aegritudine, vel ex tempestate maris, SS. Q. 123. Art. 5 c; cum fuerit gubernator in mediis fluctibus, et de tempestate navem liberare potuerit, . . ., et subdit causam, quia sicut in tranquillitate, ita in tempestate gubernavit seipsum, SS. Q. 184. Art. 8 ob. 1, in quot.; sicut imperavit mari, et cessavit tempestas, PTS. Q. 76. Art. 2 c.

tempestuōsus, a, um, *adj.*, *stormy, tempestuous.* Et similiter pisces praecognoscunt tempestates futuras, ut perpenditur ex eorum motu, dum loca tempestuosa declinant, SS. Q. 172. Art. 1 ob. 3.

templum, i, *n.*, *a consecrated* or *sacred place, a temple, a shrine.* Praecipue eorum corpora, quae fuerunt templa et organa Spiritus sancti in eis habitantis et operantis, et sunt corpori Christi configuranda per gloriosam resurrectionem, PT. Q. 25. Art. 6 c; sicut quaedam templa dicuntur angelico ministerio consecrata, PT. Q. 64. Art. 7 c; populus Israel unus populus erat et unum tantummodo templum habebat, PTS. Q. 20. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (passim); SS. Q. 85. Art. 2 (bis); SS. Q. 122. Art. 4 (bis); PT. Q. 32. Art. 1 (bis); PT. Q. 37. Art. 4 (quater); et passim.

temporālis, e, *adj.*, *of* or *belonging to time, lasting but for a time, temporary, temporal*, synonym of *saecularis*, the opposite of *aeternus* and *spiritualis.* Aliquid potest dici temporale multipliciter, vel quia subiacet variationi temporis, . . ., vel quia habet initium in tempore, 1 Sent. 14. 1. 1 ad 4; sive sit aliquid temporale, sive spirituale, SS. Q. 187. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 43. Art. 2 (passim); PS. Q. 31. Art. 2 c; Vercell. 31; 4 Phys. 20 b; 4 Sent. 25. 3. 3 c; et passim. On **bonum temporale**, see *bonum* under 3; on **causa temporalis**, see *causa* under 2; on **dominium temporale**, see *dominium*; on **electio temporalis**, see *electio* under 2; on **filiatio temporalis**, see *filiatio*; on **generatio temporalis**, see *generatio* under 1; on **iudicium temporale**, see *iudicium* under 1; on **malum temporale**, see *malus* under 3; on **missio temporalis**, see *missio*; on **mors temporalis**, see *mors*; on **poena temporalis**, see *poena*; on **potestas temporalis**, see *potestas* under 3; on **praesentia temporalis**, see *praesentia*; on **processio temporalis**, see *processio*; on **promissio temporalis**, see *promissio*; on **ratio temporalis**, see *ratio* under 8; on **regnum temporale**, see *regnum*; on **relatio temporalis**, see *relatio*; on **sacerdotium temporale**, see *sacerdotium*; on **sapientia temporalis**, see *sapientia* under 1; on **societas temporalis**, see *societas*; on **speculum temporale**, see *speculum* under 1; on **subiectio temporalis**, see *subiectio* under 2; on **verbum temporale**, see *verbum* under 1; on **vita temporalis**, see *vita* under 1; on **votum temporale**, see *votum* under 1. — **temporāliter**, *adv.*, *for a time, temporarily.* Ea quae temporaliter in actum reducuntur, PP. Q. 14. Art. 13 ad 3; Christus autem, quamvis esset rex constitutus a Deo, non tamen in terris vivens terrenum regnum temporaliter administrare voluit, PT. Q. 59. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 24. Art. 3; PP. Q. 43. Art. 2 (passim); SS. Q. 108. Art. 4 (quater); PT. Q. 13. Art. 4; PT Q. 35. Art. 2 (quater); et passim. On **dicere temporaliter**, see *dicere* under 3.

temporārius, a, um, *adj.*. *of* or *belonging to time, lasting but for a time, temporary.* Inter iram et insaniam nihil differt, sed temporarius quidam daemon est, imo quam qui daemonio vexatur, gravior, SS. Q. 158. Art. 4 ob. 2.

tempus, oris, *n.*, *time, the measure of the succession in motion.* The only actual time is the present, now; the past and the future exist only in the mind at present. Tempus, quod nihil aliud est quam numerus motus secundum prius et posterius. cum enim in quolibet motu sit successio et una pars post alteram, ex hoc, quod numeramus prius et posterius in motu, apprehendimus tempus, quod nihil aliud est quam numerus prioris et posterioris in motu, PP. Q. 10. Art. 1 c; ratio temporis consistit in numeratione prioris et posterioris in motu, PP. Q. 10. Art. 1 c; tempus dupliciter dicitur, uno modo numerus prioris et posterioris inventorum in moto caeli, . . ., alio modo dicitur tempus magis communiter numerus eius, quod habet quocumque modo prius et posterius, 1 Sent. 8. 3. 3 ad 4; cf. PP. Q. 53. Art. 3 c; C. G. 1. 15 and 55; (tempus) est numerus primi motus caelestis, C. G. 3. 84; cf. 1 Perih. 4 a; 4 Phys. 18 d-f and 23 n; 2 Cael. 1 a; tempus autem non est numerus quo numeramus, quia sic sequeretur quod numerus cuiuslibet rei esset tempus, sed est numerus numeratus, quia ipse numerus prioris et posterioris in motu tempus dicitur, vel etiam ipsa quae sunt prius et posterius numerata, 4 Phys. 17 h; cf. 8 Phys. 2 c; PP. Q. 10. Art. 6 c; 1 Sent. 19. 2. 1 c; 1 Sent. 19. 2. 1 c; 1 Sent. 37. 4. 3 c; 2 Sent. 2. 1. 2 c; illud quod est de tempore quasi materiale fundatur in motu, scilicet prius et posterius, quod autem est formale completur in operatione animae numerantis, propter quod dicit Philosophus (Phys. IV. 14, 223. a. 21 ff.), quod si non esset anima non esset tempus, 1 Sent. 19. 2. 1 c; cf. 4 Phys. 23 c-e; aliquid contingit esse in tempore dupliciter, uno modo secundum se, alio modo per aliud et quasi per accidens. quia enim tempus est numerus successivorum, illa secundum se dicuntur esse in tempore de quorum ratione est successio vel aliquid ad successionem pertinens, sicut motus, quies, locutio et alia huiusmodi. secundum aliud vero et non per se dicuntur esse in tempore illa, de quorum ratione non est aliqua successio, sed tamen alicui successivo subiacent, sicut esse hominum de sui ratione non habet successionem, non enim est motus, sed terminus motus vel mutationis, scilicet generationis ipsius; sed quia humanum esse subiacet causis transmutabilibus, secundum hoc esse hominem est in tempore, PS. Q. 31. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 7. Art. 3 (ter); PP. Q. 10 pr. (ter); PP. Q. 12. Art. 10 (bis); 4 Sent. 49. 3. 1. 3 c; 4 Phys. 20 b; et passim. On the difference between *tempus* and *aevum*, see *aevum*. *Quando* is one of the ten categories of Aristotle (see *praedicamentum* under 2). On **dicere de seu ex tempore**, see *dicere* under 3; on **nunc temporis**, see *nunc*; on **ordo temporis seu secundum viam temporis**, see *ordo* under 1; on **perfectum secundum tempus seu secundum conditionem temporis**, see *perfectus* under 1; on **posterius tempore seu temporis seu in tempore**, see *posterior* under 2; on **praedicare ex tempore**, see *praedicare* under 2; on **primum temporis seu secundum tempus**, see *primus*; on **principium temporis**, see *principium*; on **prius tempore seu in via temporis seu secundum tempus**, see *prior* under 1; on **ratio temporis**, see *ratio* under 14; on **significare cum tempore**, see *significare*; on **simul tempore**, see *simul*; on **unitas temporis**, see *unitas*. — Kinds of *tempus* are: (a), **tempus aeternum seu infinitum** and **tempus determinatum seu finitum**, *the eternal* or *endless time* and *the limited* or *finite time.* Cf. C. G. 1. 13 and 20; C. G. 2. 35 and 38;

3 Phys. 7 a and 13 e; 6 Phys. 4 a; 8 Phys. 2 i; 1 Cael. 10 a, 26 f, 29 a and f; 1 Meteor. 17 g, et passim. — (b), **tempus continuum** and **tempus non-continuum seu discretum**, *the continuous* and *the discontinuous* or *broken time*. Si qua enim successio sit ibi affectuum vel intellectualium conceptionum, puta in angelis, talis successio non mensuratur tempore continuo, sed tempore discreto, PS. Q. 113. Art. 7 ad 5. Cf. PP. Q. 7. Art. 4; PP. Q. 25. Art. 2; PP. Q. 53. Art. 3 (ter); PT. Q. 28. Art. 3; Pot. 3. 2 c; et passim. — (c), **tempus determinatum**, see *tempus aeternum*. — d), **tempus discretum**, see *tempus continuum*. — (e), **tempus enuntiationis**, see *enuntiatio* under 2. — (f), **tempus finitum**, see *tempus aeternum*. — (g), **tempus imaginarium** and **tempus reale seu verum**, *the imagined time* and *the actually existing* or *real time*. Cf. Pot. 3. 1 ad 10, 2 c and 17 and 20. — (h), **tempus infinitum**, see *tempus aeternum*. — (i), **tempus non-continuum**, see *tempus continuum*. — (j), **tempus primum**, **tempus secundarium**, and **tempus ultimum**, *the first time* or *the beginning time*, *the second* or *the following time*, and *the last time* or *the ending time*. Non est assignare ultimum instans, in quo materia illa fuit sanguis; sed est assignare ultimum tempus, quod continuatur nullo interveniente medio ad primum instans in quo fuit caro Christi formata; et hoc instans fuit terminus temporis motus localis materiae ad motum generationis, PT. Q. 33. Art. 1 ad 3 Cf. PP. Q. 10. Art. 6; PP. Q. 53. Art. 3; PS. Q. 113. Art. 7 ad 5; PT. Q. 75. Art. 7; Pot. 5. 5 ad 10; et passim. — (k), **tempus reale**, see *tempus imaginarium*. — (l), **tempus secundarium**, see *tempus primum*. — (m), **tempus ultimum**, see *tempus primum*. — (n), **tempus verum**, see *tempus imaginarium*.

tenax, ācis, *adj.*, *holding fast, gripping, tenacious*. Sed prohibetur divitibus ne tam tenaces sint ut propter hoc aliqui egestate mendicare cogantur, SS. Q. 187. Art. 5 ad 3; hordei medulla, quae tenacissima palea tegitur, PT. Q. 74. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 118. Art. 8 (bis).

tendo, ere, tetendi, tentum and tensum, 3, *v. n.*, *to direct one's self* or *one's course*; *to aim, strive, go, travel, march, tend, bend one's course in any direction*. Ea autem quae non habent cognitionem, non tendunt in finem nisi directa ab aliquo cognoscente, PP. Q. 2. Art. 3 c; nec ad hoc eius naturale desiderium tendit, PP. Q. 12. Art. 8 ad 4; actus amoris semper tendit in duo, PP. Q. 20. Art. 1 ad 3; "intentio", sicut ipsum nomen sonat, significat, "in aliud tendere", PS. Q. 12. Art. 1 c; sed diligere aliquid plus quam se, est tendere in aliquid supra seipsum, PS. Q. 109. Art. 3 ob. 2; prout scilicet per aliquos divinitatis effectus homo adiuvatur ad tendendum in divinam fruitionem, SS. Q. 1. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 113. Art. 5 (bis); SS. Q. 4. Art. 7 (bis); SS. Q. 17. Art. 6; SS. Q. 57. Art. 1 (bis); SS. Q. 156. Art. 4 (bis); et passim. — **tendens**, entis, *P. a.*, *aiming, striving, tending*. In qua quidem perfectione principium esse videtur ut tendens ad perfectam spiritualium bonorum participationem, terrena bona contemnat, sicut et timor primum locum habet in donis, SS. Q. 19. Art. 12 ad 1; dilectio est actus voluntatis in bonum tendens, sed cum quadam unione ad amatum; quae quidem in benevolentia non importatur, SS. Q. 27. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 25. Art. 4 (bis); PS. Q. 108. Art. 3 (bis); SS. Q. 141. Art. 3 (bis); SS. Q. 143. Art. 1 (quater); PT. Q. 41. Art. 2 (bis); et passim.

tenebra, ae, *f.*, usually in plur., **tenebrae**, ārum, synonym of *nox*, *darkness, the darkness of death, shades, death-shades*. — In sing., sicut mors est privatio vitae, et tenebra est privatio luminis, PS. Q. 73. Art. 2 c; sic non erit ibi aliquid de diaphano quod possit esse subiectum lucis et tenebrae, nisi oculi damnatorum, qui erunt obtenebrati, PTS. Q. 97. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 48. Art. 1 c; PP. Q. 67. Art. 3 ob. 2; PP. Q. 67. Art. 4; PS. Q. 112. Art. 5 (bis); SS. Q. 5. Art. 1; et passim. — In plur., praemittitur autem vespere, quia cum a luce dies inceperit, prius occurrit terminus lucis, quod est vespere, quam terminus tenebrarum et noctis, quod est mane, PP. Q. 74. Art. 3 ad 6; ut caecitas totaliter aufert visum et tenebrae lucem, et mors vitam, PS. Q. 18. Art. 8 ad 1. Cf. PP. Q. 63. Art. 5 (bis); PP. Q. 64. Art. 1; PP. Q. 109. Art. 4; PS. Q. 12. Art. 1; PS. Q. 82. Art. 4; et passim.

tenēbrārius, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to darkness*. Traduxit eos, id est, longe ab hoc regno tenebrarum ad caelum duxit, PT. Q. 52. Art. 5 c, in quot.

tenebresco, ere, *v. inch. n.*, *to grow* or *become dark*. Angeli autem boni cognoscentes creaturam, non in ea figuntur, quod esset tenebrescere et noctem fieri, PP. Q. 58. Art. 6 ad 2; sicut quod sol stet aut tenebrescat vel quod mare dividatur, PS. Q. 111. Art. 4 c.

tenebro, āre, 1, *v. a.*, *to make dark, to darken*. Sic homo Deo sibi praesente illuminatur, absente autem continuo tenebratur, PP. Q. 104. Art. 1 c, in quot. Cf. SS. Q. 24. Art. 12 c, in quot.

tenebrōsitas, ātis, *f.*, *darkness, obscurity*. In statu primae conditionis non fuit aliqua obscuritas neque in homine neque in angelo quia tenebrositas est poena peccati, SS. Q. 5. Art. 1 ob. 2; tenebrositas autem non est de ratione ipsius diaphani, SS Q. 6. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 6.

tenebrōsus, a, um, *adj.*, *dark, gloomy*. In generatione substantiali ignis, non est dare ultimum instans, in quo aer fuit tenebrosus, PP. Q. 53. Art. 3 c; quae tamen vita fidelium in comparatione ad vitam gloriae, tenebrosa dicitur, PP. Q. 58. Art. 6 ad 1; et similiter non est magis tenebrosa domus, PS. Q. 73. Art. 2 c; tenebrosae autem viae impietatis pertinent ad imprudentiam, SS. Q. 53. Art. 3 a. Cf. SS. Q. 165. Art. 2; PT. Q. 44. Art. 2, in quot ; PT. Q. 53. Art. 2; PTS. Q. 69. Art. 1; PTS. Q. 69. Art. 5; PTS. Q. 82. Art. 2; PTS. Q. 97. Art. 4.

tenellus, a, um, *adj.* dim., *somewhat tender* or *delicate*. Ideo autem fiebat octava die, quia antea puer valde tenellus, PS. Q. 102. Art. 5 ad 1. Cf. PT. Q. 37. Art. 2, in quot.

teneo, ēre, tenui, tentum, 2, *v. a.* and *n.*, (1) *to hold, have*, (2) *keep in, confine, possess*, (3) *hold fast, preserve*, (4) *hold one's own, defend*, (5) *urge one to do something, bind, oblige*, (6) *hold to something, understand*, synonym of *accipere* and *sumere*, (8) *stand firmly remonstrate, prevail*. — (1), memoriter tenemus, PP. Q. 12. Art. 9 ob. 2; quod firmiter in memoria tenet, PP. Q. 24. Art. 1 c; habitualiter in mente tenetur, Verit. 10. 2 c. Cf. SS. Q. 49. Art. 1; et passim. — (2), infimum locum teneant in universo, PP. Q. 23. Art. 5 ad 3; viam mediam tenuerunt, C. G. 2. 83; summum locum in republica tenet, C. G. 2. 120. Cf. PP. Q. 1. Art. 9; PP. Q. 11. Art. 4, in quot.; PP. Q. 105. Art. 8 c; PT. Q. 48. Art. 4; et passim. — (3), quasi simul se tenent, 5 Phys. 5 f; tenet rem in esse, PP. Q. 59. Art. 2 c; ea qualitercumque teneat fide, C. G. 1. 5. Cf. C. G. 3. 130; C. G. 4. 21; et passim. — (4), fides Catholica indubitanter tenet, PP. Q. 61. Art. 2 c; multi sancti doctores tenent, PP. Q. 61. Art. 4 ad 1; sententiam teneat, linguam corrigat, C. G. 3. 93. Cf. C. G. 4. 50; et passim. — (5), nullus autem tenetur ad impossibile, SS. Q. 79. Art. 3 ad 2; in quibus nullus ei tenetur per iustitiae debitum, C. G. 3. 130. Cf. SS. Q. 83. Art. 8 (ter); PTS. Q. 8. Art. 5 (bis); PTS. Q. 11. Art. 3 (passim); PTS. Q. 11. Art. 4; Verit. 23. 7 ob. 6; et passim. — Kinds of *tenere* in this sense are: (a), **tenere directe** and **tenere indirecte**, *to oblige directly* and *indirectly to something*. Ad aliquid tenemur directe, quod scilicet per se est in potestate nostra, . . ., ad aliquid vero tenemur indirecte, sicut ad habendam gratiam, quod secundum se non est in potestate nostra, sed in potestate nostra est facere aliquid, quo facto habebimus gratiam, 1 Sent. 48. 1. 3 c. — (b), **tenere indirecte**, see *tenere directe*. — (c), **tenere proprie**, *to hold to something in the proper sense of the word*. Ad illud proprie dicitur aliquis teneri, quod si non facit peccatum incurrit, 1 Sent. 48. 1. 3 c. Cf. PT. Q. 16. Art. 10; PT. Q. 16. Art. 11. — (6), se tenet ex parte materiae, PP. Q. 7. Art. 1 ad 2; infinitum quod se tenet ex parte materiae non perfectae per formam, ignotum est secundum

se, quia omnis cognitio est per formam; sed infinitum quod se tenet ex parte formae non limitatae per materiam, est secundum se maxime notum, PP. Q. 12. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 7. Art. 3 (bis); PP. Q. 31. Art. 2 ad 1; PS. Q. 55. Art. 2 (ter); PT. Q. 17. Art. 1 (bis); et passim. — (7), regulariter etiam in sacra Scriptura tenendum est quod id quod de Patre dicitur oportet de Filio intelligi, PP. Q. 36. Art. 2 ad 1; primo res tenetur pro persona, secundo pro essentia, PP. Q. 39. Art. 5 ad 5. Cf. PTS. Q. 11. Art. 4; PTS. Q. 11. Art. 5; et passim. — Kinds of *tenere* in this sense are: (a), **tenere adiective** and **tenere substantive,** *to understand something in the sense of an adjective,* and *to do so in the sense of a noun.* Cf. 1 Sent. 4. 1. 3 c; 1 Sent. 5. 1. 1 ad 3. — (b), **tenere causaliter** and **tenere consecutive,** *to understand something in the sense of a cause* and *to do so in the sense of a result.* Ex hac etiam ratione dicitur quod lex subintravit, ut abundaret delictum, ut ly ut teneatur consecutive, non causaliter, PS. Q. 98. Art. 1 ad 2. — (c), **tenere collective** and **tenere divise,** *to understand something in the sense of a collection* or *combination* and *to do so in the sense of a separation* or *division.* Cf. 5 Pol. 7 c. — (d), **tenere consecutive,** see *tenere causaliter.* — (e), **tenere divise,** see *tenere collective.* — (f), **tenere formaliter** and **tenere materialiter,** *to understand something in the sense of form* and *to do so in the sense of matter.* Secundum quod dicitur quod praedicata tenentur formaliter, et subiecta materialiter, PP. Q. 13. Art. 12 c. Cf. PT. Q. 16. Art. 7 ad 4; PT. Q. 16. Art. 9; PT. Q. 16. Art. 10; PT. Q. 17. Art. 1; 3 Sent. 22. 1. 2 c; et passim. — (g), **tenere materialiter,** see *tenere formaliter.* — (h), **tenere substantive,** see *tenere adiective.* — (8), argumentum illud tenet, PP. Q. 28. Art. 3 ad 1; ista ratio tenet in partibus quantitatis, 3 Cael. 3 e. Cf. PP. Q. 12. Art. 7; et passim.

tener, era, erum, *adj.,* (1) lit., (a) in gen., *soft, delicate, tender,* (b) in partic., *tender of age, young,* (2) fig., *tender, delicate.* — (1 a), qui habent corpus tenerum et de facili receptivum impressionis, PP. Q. 117. Art. 3 ad 2. — (1 b), vel in annis erat tam teneris constitutus, PTS. Q. 55. Art. 10 ad 4. — (2), sciebat enim teneram esse virginis verecundiam, PT. Q. 29. Art. 1 ad 2.

teneritūdo, inis, *f., softness, tenderness.* Quae repugnat aequalitati et teneritudini complexionis humanae, PP. Q. 91. Art. 3 ad 2; quia talia animalia erant quasi abortiva, nondum plene consistentia propter teneritudinem, PS. Q. 102. Art. 3 ad 7; lacrymae prorumpunt non solum ex tristitia, sed etiam ex quadam affectus teneritudine, SS. Q. 82. Art. 4 ad 3; tum etiam propter teneritudinem infantis, ante octavum diem, PT. Q. 70. Art. 3 ad 3.

tenor, ōris, *m.,* (1) *sense, meaning,* (2) *view, intention.* — (1), amisit eo tenore, quo sibi datum fuerat, Mal. 4. 1 c; sub tali tenore possunt huiusmodi sub voto cadere, SS. Q. 88. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 66. Art. 8; SS. Q. 189. Art. 4; PTS. Q. 45. Art. 4. — (2), illi qui dant eleemosynas pauperibus, ut orationum ab ipsis suffragia impetrent, non eo tenore dant, quasi intendentes orationes emere, . . ., et eo etiam tenore pro processionibus faciendis in aliquo funere aliquae eleemosynae recipiuntur, SS. Q. 100. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 32. Art. 9; SS. Q. 83. Art. 6.

tentāmentum, i, *n., temptation.* Donum Spiritus sancti, . . ., eamdem mentem munit contra singula tentamenta per septem dona, PS. Q. 68. Art. 1 c; dicit enim Gregorius quod spiritus sanctus contra singula tentamenta septem donis erudit mentem. sed in patria non erunt aliqua tentamenta, PS. Q. 68. Art. 6 ob. 1.

tentātio, ōnis, *f.,* (1) *experiment, trial, attempt,* (2) *temptation, enticement to evil.* — (1), ideo secundum tres tentationes potest intelligi triplex prudentia, SS. Q. 55. Art. 1 ad 3; tentationis tria concurrunt, primo, ut per tentationem alicuius dubii cognitio accipiatur, secundo, ut hoc sit intentum ab eo qui tentat, tertio, ut ipsemet qui tentat cognitionem illius rei accipere velit, 2 Sent. 21. 1. 1 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 8; SS. Q. 97 pr.; SS. Q. 97. Art. 1; PT. Q. 15. Art. 1; et passim. — Kinds of *tentatio* in this sense are: (a), **tentatio Dei,** *the trial of God by a creature who puts God to a test.* Homo tentat Deum quandoque verbis, quandoque factis; verbis quidem Deo colloquimur orando, unde in sua petitione expresse aliquis Deum tentat, quando ea intentione aliquid a Deo postulat, ut exploret Dei scientiam, potestatem vel voluntatem, factis autem expresse aliquis Deum tentat, quando per ea, quae facit, intendit experimentum sumere divinae potestatis sive pietatis aut scientiae. sed quasi interpretative Deum tentat, qui, etsi non intendit experimentum de Deo sumere, aliquid tamen petit vel facit, quod ad nihil aliud est utile, nisi ad probandam Dei potestatem vel bonitatem vel cognitionem, sicut cum quis equum currere facit, ut evadat hostes, hoc non est experimentum de equo sumere, sed si equum currere faciat absque aliqua utilitate hoc nihil aliud esse videtur quam experimentum sumere de equi velocitate. et idem est in omnibus aliis rebus. quando ergo propter aliquam necessitatem seu utilitatem committit se aliquis divino auxilio in suis petitionibus vel factis, hoc non est Deum tentare, . . ., quando vero hoc agitur absque utilitate et necessitate, hoc est interpretative tentare Deum, SS. Q. 97. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 8; SS. Q. 97. Art. 1-4 c; PT. Q. 80. Art. 6; Eph. 1. 4; Hebr. 4. 3; et passim. — (b), **tentatio interpretativa,** *that which amounts to a trail of God although it may not be direct.* Et quamvis huiusmodi interpretativa tentatio videatur ex praesumptione seu indiscretione provenire, tamen hoc ipsum ad irreverentiam De pertinet quod homo praesumptuose et sine debita diligentia se habeat in his quae ad Deum pertinent, SS. Q. 97. Art. 3 ad 2. — (2), tentatio solet dici provocatio ad peccandum, PS. Q. 79. Art. 1 ob. 2; circa primum considerandum occurrit de tentatione qua Deus tentatur, SS. Q. 97 pr. Cf. PP. Q. 48. Art. 5 ad 3; SS. Q. 64. Art. 5; SS. Q. 65. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 9 c; PT. Q. 41. Art. 4 ob. 4; et passim. — Kinds of *tentatio* in this sense are: (a), **tentatio a carne seu carnis, tentatio mundi seu a mundo,** and **tentatio diabolica seu diaboli seu hostis seu a diabolo seu ab hoste,** *the temptation to sin arising from the flesh, that from the world,* and *that from the devil* or *the evil enemy.* Sed contra, passio ipsa concupiscentiae vocatur tentatio carnis, PS. Q. 77. Art. 6 a. Cf. PP. Q. 114. Art. 3; PS. Q. 84. Art. 1; PT. Q. 41. Art. 1 ob. 3 and ad 3 and 4 c; 2 Sent. 21. 1. 1 c and 2 c; 2 Cant. 4; et passim. — (b), **tentatio ab hoste,** see *tentatio a carne.* — (c), **tentatio a diabolo,** see *tentatio a carne.* — (d), **tentatio a mundo,** see *tentatio a carne.* — (e), **tentatio carnis,** see *tentatio a carne.* — (f), **tentatio diaboli,** see *tentatio a carne.* — (g), **tentatio diabolica,** see *tentatio a carne.* — (h), **tentatio exterior** and **tentatio interior,** *the exterior* and *the interior temptation.* Sed primum peccatum angeli non fuit ex aliqua tentatione exteriori. ergo nec primum peccatum hominis debuit esse ex aliqua exteriori tentatione, SS. Q. 165. Art. 1 ob. 1. Cf. 2 Sent. 29. 1. 4 c. — (i), **tentatio hostis,** see *tentatio a carne.* — (j), **tentatio interior,** see *tentatio exterior.* — (k), **tentatio mundi,** see *tentatio a carne.*

tentātivus, a, um, *adj., making trial, tentative.* Dialectica est tentativa, quia tentare proprium est ex principiis extraneis procedere, 4 Met. 4 b. On **disputatio tentativa,** see *disputatio.*

tentātor, ōris, *m.,* (1) *a tempter,* (2) esp., *the tempter,* i.e., *the devil.* — (1), cum quidem modo aperte, sicut cum quis tentatorem se profitetur, SS. Q. 97. Art. 1 c. — (2), Christus enim efficacissime suum tentatorem vicit, PP. Q. 114. Art. 5 ob. 1; ita etiam sciebat quod per liberum arbitrium resistere poterat tentatori, (ad 2), . . ., et ideo impugnatio tentatoris ei poenalis non fuit, SS. Q. 165. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 41. Art. 1; PT. Q. 41. Art. 3 (bis).

tentio, ōnis, *f., a holding, taking hold of.* Alio modo comprehensio nihil aliud nominat quam tentionem alicuius rei, PS. Q. 4. Art. 3 ad 1.

tento, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a., to attempt, submit to experiment, prove, put on trial,* and in part. *to lead into sin.* Tentare est proprie

experimentum sumere de aliquo. experimentum autem sumitur de aliquo ut sciatur aliquid circa ipsum; et ideo proximus finis cuiuslibet tentantis est scientia. sed quandoque ulterius ex scientia quaeritur aliquis alius finis, vel bonus vel malus; bonus quidem sicut cum aliquis vult scire qualis aliquis sit, vel quantum ad scientiam vel quantum ad virtutem ut eum promoveat, malus autem, quando hoc scire vult, ut eum decipiat vel subvertat, PP. Q. 114. Art. 2 c; tentare est experimentum sumere. nullus autem experimentum sumit de eo de quo est certus. et ideo omnis tentatio de aliqua ignorantia vel dubitatione procedit; vel eius qui tentat, sicut cum quis experimentum de aliqua re sumit ut eius qualitatem cognoscat; sive aliorum, sicut cum quis experimentum de aliquo sumit, ut aliis ostendat, per quem modum Deus dicitur nos tentare, SS. Q. 97. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 97. Art. 1 c; PT. Q. 41. Art. 1 ob. 1; Orat. 6; Hebr. 3. 2; 4 Met. 4 b; et passim. — Kinds of *tentare* are: (a), **tentare expresse** and **tentare interpretative,** *to try expressly* and *to try in an interpretative manner.* Quandoque quidem expresse, puta cum quis dicto vel facto intendit experimentum sumere de aliquo, quandoque vero interpretative, quando scilicet, etsi hoc non intendat ut experimentum sumat, id tamen agit vel dicit quod ad nihil aliud videtur ordinabile, nisi ad experimentum sumendum, SS. Q. 97. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 97. Art. 3 ad 2. — (b), **tentare factis** and **tentare verbis,** *to try by actions* and *to try by words.* Tentare est proprie experimentum sumere de eo qui tentatur. sumimus autem experimentum de aliquo et verbis et factis: verbis quidem, ut experiamur an sciat quod quaerimus, vel an possit aut velit illud implere; factis autem, cum per ea quae facimus exploramus alterius prudentiam, vel voluntatem, vel potestatem, SS. Q. 97. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 97. Art. 4 c. — (c), **tentare instrumentaliter** and **tentare principaliter,** *to try in the manner of an instrument,* and *to do so as a main cause.* In actu tentationis diabolus erat sicut principale agens; sed mulier assumebatur quasi instrumentum tentationis ad deiciendum virum, tum quia mulier erat infirmior viro, unde magis seduci poterat; tum etiam quia propter coniunctionem eius ad virum, maxime per eam diabolus poterat virum seducere. non autem est eadem ratio principalis agentis et instrumenti; nam principale agens oportet esse potius; quod non requiritur in agente instrumentali, SS. Q. 165. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 114. Art. 2 c. — (d), **tentare interpretative,** see *tentare expresse.* — (e), **tentare materialiter,** *to try in the sense* or *manner of material* (used as a means). Caro etiam et mundus dicuntur tentare instrumentaliter seu materialiter, PP. Q. 114. Art. 2 c. — (f), **tentare principaliter,** see *tentare instrumentaliter.* — (g), **tentare verbis,** see *tentare factis.*

tentōrium, i, *n., a tent.* In itinere positis, si ecclesia defuerit sub dio, seu in tentorio, PT. Q. 83. Art. 3 ad 1.

tenuis, e, *adj.,* (1) lit., (a) of substance, *thin, rare, fine, clear,* (b) means of living, *poor, small,* (2) fig., *slight.* — (1 a), ut quaedam aquae spissae sint circa terram, quaedam vero tenues circa coelum, PP. Q. 68. Art. 2 ad 1; est locus temperato et tenuissimo et purissimo aere circumfulgens, PP. Q. 102. Art. 2 c; quamvis enim ipsa sit subtilis et tenuis, PT. Q. 62. Art. 4 ad 3. — (1 b), si monasterium sit tenue, quod non sufficiat ad tot personas nutriendas, SS. Q. 100. Art. 3 ad 4. — (2), sed quidquid habet de similitudine quantumque tenui beatitudinis, PP. Q. 26. Art. 4 ad 1; ut si ullam illis vel tenuem occasionem demus, SS. Q. 11. Art. 2 ad 2.

tenus, *prep., according to, by,* with the *acc., abl.* Aliquis considerando superficie tenus litteram Genesis, PP. Q. 68. Art. 3 c; illud enim videtur specie tenus apparere quod secundum similitudinem apparet, PT. Q. 39. Art. 7 ob. 1. — **tenus verbo,** *as far as the meaning of the word extends, in name, nominally.* Quia vero ea quae verbo tenus dicuntur, facile labuntur a memoria, SS. Q. 68. Art. 2 c; et verbo tenus peccata sua confitetur sacerdoti absolventi, PT. Q. 84. Art. 8 c. Cf. PTS. Q. 53. Art. 3 c. — **tenus ore,** *by word of mouth, orally.* Vel propter praeceptum sive ore tenus a praelato factum, sive in regula expressum, SS. Q. 186. Art. 9 c. Cf. PTS. Q. 88. Art. 2 c.

tepesco, ere, pui, 3, *v. inch. n., to cool off, decrease in ardor,* used fig. Ut enim Hieronymus dicit, sine Cerere et Baccho friget Venus, id est, per abstinentiam cibi et potus tepescit luxuria, SS. Q. 147. Art. 1 c; ne fervor fidei temporis prolixitate tepesceret, PT. Q. 1. Art. 5 c.

tepidē, *adv.,* see *tepidus.*

tepiditas, ātis, *f., tepidity.* Similiter etiam circa finem mundi regnabit vitium tepiditatis, PTS. Q. 74. Art. 2 ad 2.

tepidus, a, um, *adj., tepid, moderately warm.* Sicut tepidum comparatum calido videtur frigidum, PP. Q. 50. Art. 1 ad 1; quia etiam potus aquae tepidae vomitum causat, SS. Q. 150. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; SS. Q. 179. Art. 2. — **tepidē,** *adv., half-heartedly.* Cuius rei adipiscendae spem quisque non gerit aut tepide amat, PS. Q. 27. Art. 4 ob. 3, in quot.

tepor, ōris, *m., tepidity.* Sed quandoque aliquis actus charitatis cum aliquo tepore vel remissione committitur, SS. Q. 24. Art. 6 a.

ter, *adv., adv. num., three times, thrice.* Cum ergo dicimus Trinitatem in unitate, non ponimus numerum in unitate essentiae, quasi sit ter una, PP. Q. 31. Art. 1 ad 4. Cf. PT. Q. 66. Art. 4, in quot.; PT. Q. 66. Art. 8 (ter); in quot.; PT. Q. 83. Art. 4 (ter); PT. Q. 80. Art. 10.

Terentius, i, *m., Terence,* the celebrated comic poet, born at Carthage A.U.C. 569. Unde et Terentius in Eunucho dicit quod in amore est bellum, et rursus pax et induciae, SS. Q. 53. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 153. Art. 5 (bis).

tergiversātio, ōnis, *f.,* (1) *a declining, refusing, a shift, subterfuge, tergiversation,* (2) *an unlawful withdrawal of an accusation.* — (1), debitum autem filii ad partem adeo est manifestum quod nulla tergiversatione potest negari, PS. Q. 100. Art. 5 ad 4; non potest peccatum aliqua tergiversatione celari, PT. Q. 82. Art. 9 ad 3. — (2), accusatio non redditur iniusta per tergiversationem, SS. Q. 68. Art. 3 ob. 3. Cf. SS. Q. 68. Art. 3 c and ad 3. Cf. also *tergiversari.*

tergivesor, āri, ātus, 1, *v. dep. n., to decline, refuse; to boggle, shuffle, seek a shift* or *evasion; to shift, tergiversate.* Sicut ibidem dicitur, tergiversari est in universum ab accusatione desistere, (ob. 3), . . ., accusatorum temeritas tribus modis detegitur; aut enim calumniantur, aut praevaricantur, aut tergiversantur, (a), . . ., alio modo totaliter ab accusatione desistendo, quod est tergiversari, (c), . . ., tergiversari est ab accusatione desistere omnino, SS. Q. 68. Art. 3 ad 3.

tergum, i, *n., the back of men.* Maius ergo gaudium de eis fit in caelo, quia et dux in proelio plus eum militem diligit qui post fugam reversus hostem fortiter premit, quam illum qui nunquam terga praebuit et nunquam aliquid fortiter fecit, PT. Q. 89. Art. 3 c. — **a tergo,** *behind.* Curandum summopere est ne ira, quae ut instrumentum virtutis assumitur, menti dominetur, ne quasi domina praeeat, sed velut ancilla ad obsequium parata a rationis tergo nunquam recedat, SS. Q. 158. Art. 1 ad 2, in quot. — **terga vertere,** *to turn the back.* In hoc enim quod desistit ab hoc quod coeperat, quasi tergum vertere videtur, SS. Q. 68. Art. 3 c.

terminātio, ōnis, *f.,* (1) *limitation, boundary,* (2) *finishing, completion, termination,* synonym of *perfectio,* (3) *direction, aim.* — (1), terminus quantitatis est sicut forma ipsius; cuius signum est, quod figura quae consistit in terminatione qantitatis est quaedam forma circa quantitatem, PP. Q. 7. Art. 1 ad 2; ad excludendam primam terminationem, 1 Sent. 8. 2. 1 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 3; PP. Q. 85. Art. 1; PT. Q. 63. Art. 2. — Kinds of *terminatio* in this sense are: (a), **terminatio ex parte recipientis,** *the limitation of a*

thing on the part of the one receiving it. Cf. 1 Sent. 8. 2. 1 c. — (b), **terminatio formalis,** *the limitation of a thing according to its form.* In rebus autem materialibus aliquid dicitur infinitum per privationem formalis terminationis, PP. Q. 86. Art. 2 c. — (c), **terminatio partium durationis** and **terminatio totius durationis,** *the limitation of the part of duration* and *that of the whole duration.* Cf. 1 Sent. 8. 2. 1 c. — (d), **terminatio potentiae,** *the limitation of a power.* Habitus autem non est terminatio potentiae, PS. Q. 54. Art. 1 ad 3. — (e), **terminatio propria,** *the proper* or *particular termination.* Corpus formatur per figuram sicut per propriam terminationem, PS. Q. 54. Art. 1 ad 3. — (f), **terminatio totius durationis,** see *terminatio partium durationis.* — (2), cuius quidem motus terminatio considerari potest ex consideratione motus corporis naturalis, PP. Q. 5. Art. 6 c; sed terminatio, seu perfectio actus voluntatis attenditur secundum ordinem ad operationem, PS. Q. 13. Art. 5 ad 1. Cf. SS. Q. 25. Art. 6; PT. Q. 34. Art. 2; PTS. Q. 21. Art. 3. — (3), quamvis in illa terminatione unus perveniat ad maiorem propinquitatem Dei, alius ad minorem, SS. Q. 28. Art. 3 ad 2.

terminātivus, a, um, *adj., terminative, bringing* or *coming to an end, finishing, concluding.* Inquantum est terminativum alicuius miseriae vel doloris, PS. Q. 29. Art. 4 ad 2; verbum Augustini est intelligendum, quod non esse non per se eligibile, sed per accidens, inquantum scilicet est miseriae terminativum, PTS. Q. 98. Art. 3 ad 1.

termino, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.,* (1) *to bound, limit,* (2) *define, determine,* (3) *terminate, complete,* (4) *permit to end in something, permit to aim at, direct at something.* — (1), Deus dicitur infinitus sicut forma quae non est terminata per aliquam materiam, PP. Q. 86. Art. 2 ad 1; dicitur terminatum, quod habet principium et finem, 1 Sent. 8. 2. 1 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 80. Art. 5; PTS. Q. 83. Art. 2; PTS. Q. 84. Art. 3; 5 Met. 19 a; et passim. On **corpus terminatum,** see *corpus;* on **dimensio terminata,** see *dimensio;* on **quantitas terminata,** see *quantitas* under 1. — (2), sed oportet quod determinetur utrumque per legem divinam vel humanam, PS. Q. 99. Art. 4 c; ideo potest terminari, 4 Sent. 17. 2. 4. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 7. Art. 2; SS. Q. 24. Art. 7; PTS. Q. 4. Art. 1; PTS. Q. 99. Art. 4; et passim. — (3), corruptione terminata, PT. Q. 77. Art. 4 ob. 3; controversiae, quae sunt inter homines, terminantur, 4 Sent. 18. 2. 5. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 5. Art. 6 (passim); PP. Q. 63. Art. 5; PP. Q. 74. Art. 2; PS. Q. 25. Art. 4; PS. Q. 68. Art. 6; PT. Q. 6. Art. 4; et passim. On **esse terminatum,** see *esse.* — (4), terminatur ad factum, PP. Q. 36. Art. 3 c; terminatur in id quod movetur, PP. Q. 41. Art. 1 ad 2; actus notionalis ad plures personas terminari possit, PP. Q. 41. Art. 6 ob. 1. Cf. PS. Q. 41. Art. 2; SS. Q. 49. Art. 2 ad 1; SS. Q. 57. Art. 1; PT. Q. 76. Art. 4 c; Verit. 14. 1 c; et passim.

terminus, i, *m.,* (1) *a boundary, extreme, outer-most member, terminus,* synonym of *extremitas, extremum, finis,* and *ultimum,* (2) *end, goal,* synonym of *finis,* (3) *purpose,* synonym of *finis,* (4) *conception, conceivable essence,* synonym of *definitio* and *ratio,* (5) *the vocal* expression of a *conception,* synonym of *dictio, locutio,* and *nomen.* — (1), terminus dicitur quod est ultimum cuiuslibet rei, ita quod nihil de primo terminato est extra ipsum terminum et omnia quae sunt eius continentur intra ipsum, 5 Met. 19 a. Cf. Quodl. 1. 10. 22 ad 1; Aristotle's Metaph. IV. 17, 1022 a 4 f; esse autem aliquod potest dici terminum tripliciter, vel secundum durationem totam, . . ., vel ratione partium durationis, . . ., vel ratione suppositi, 1 Sent. 8. 2. 1 c; ponit quattuor modos, quibus dicitur terminus, quorum primus est, secundum quod in qualibet specie magnitudinis finis magnitudinis vel habentis magnitudinem dicitur terminus, sicut punctus dicitur terminus lineae et superficies corporis vel etiam lapidis habentis quantitatem, 5 Met. 19 b; cf. 5 Met. 10 c; 7 Met. 2 a; C. G. 3. 68; Nom. 8. 4; termini sunt nobiliores his, quae sunt intermedia inter terminos, sicut terminus terminato et continens contento, 2 Cael. 20 e. Cf. PP. Q. 102. Art. 1 ad 1; PS. Q. 57. Art. 2 c; et passim. On **contrarietas secundum accessum et recessum ab eodem termino et contrarietas terminorum,** see *contrarietas* under 1; on **esse in loco ut terminus,** see *locus* under 2. — Kinds of *terminus* in this sense are: (a), **terminus affirmatus** and **terminus negatus,** *the affirmative* and *the negative terminus.* Cf. 5 Phys. 2 a and 8 g. — (b), **terminus alienus** and **terminus proprius,** *the foreign* and *the proper boundary.* Ideo patiens, inquantum huiusmodi, trahitur extra terminos proprios in quibus erat, PTS. Q. 82. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 17. Art. 3; PTS. Q. 47. Art. 1; 3 Sent. 15. 2. 1. 1 c; Verit. 14. 1 c. — (c), **terminus ad quem seu in quem** and **terminus a quo seu ex quo,** *the boundary to which* and *that from which,* i.e., the end or ending point and *the beginning* or *starting point.* Bonum autem inquantum bonum, non potest esse terminus ut a quo, sed solum ad quem; quia nihil refugit bonum, inquantum bonum, sed omnia appetunt ipsum; similiter nihil appetit malum, inquantum huiusmodi, sed omnia fugiunt ipsum; et propter hoc malum non habet rationem termini ad quem, sed solum termini a quo, PS. Q. 23. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 78. Art. 2 (passim); C. G. 2. 73; 3 Sent. 3. 5. 1 ad 3; 5 Phys. 1 d and 19 b; 6 Phys. 5 n; Sensu 16 f; et passim. — (d), **terminus a quo,** see *terminus ad quem.* — (e), **terminus essentialis seu quantum ad essentiam,** *the essential boundary,* sicut ultima differentia constitutiva est, ad quam finitur essentia speciei, 1 Sent. 43. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 31. Art. 3 (bis); PP. Q. 50. Art. 1 ad 3; 1 Sent. 43. 1. 1 c; et passim. — (f), **terminus ex quo,** see *terminus ad quem.* — (g), **terminus indivisibilis,** *the indivisible boundary,* e.g., the point. Cf. 1 Phys. 3 c. — (h), **terminus in maius** and **terminus in minus,** *the boundary according to the greater* and *that according to the smaller,* or *the maximum* and *the minimum boundary.* Cf. 3 Phys. 12 a. — (i), **terminus in minus,** see *terminus in maius.* — (j), **terminus in quem,** see *terminus ad quem.* — (k), **terminus localis,** *the local boundary* or *the limit of place.* Nihil potest esse terminus localis "a quo" vel "ad quem" nisi sit corpus, vel aliquid corporeum. sed Deus in Scriptura dicitur esse terminus localis ut "ad quem", PP. Q. 3. Art. 1 ad 5. Cf. PP. Q. 50. Art. 1 ad 3. — (l), **terminus motus** and **terminus mutationis,** *the boundary of motion* and *that of change.* Verbum illud Philosophi intelligitur de fieri quod est per motum vel quod est terminus motus, PP. Q. 46. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 5. Art. 6 c; PP. Q. 45. Art. 2 ad 3; C. G. 1. 20; 1 Phys. 12 b; 5 Phys. 1 d; et passim. — (m), **terminus mutationis,** see *terminus motus.* — (n), **terminus negatus,** see *terminus affirmatus.* — (o), **terminus proprius,** see *terminus alienus.* — (p), **terminus quantitatis,** *limitation of size,* sicut punctus lineae, 1 Sent. 43. 1. 1 c. Terminus quantitatis est sicut forma ipsius, PP. Q. 7. Art. 1 ad 2. — (q), **terminus quantum ad essentiam,** see *terminus essentialis.* — (r), **terminus rationis,** *the limitation of conception.* Cf. C. G. 1. 39. — (s), **terminus relationis,** *an extreme member of a relation.* Inquantum intellectus apprehendit ea ut terminos relationum scientiae et sensus, PP. Q. 13. Art. 7 c. — (2), secundus modus (quo terminus dicitur) est secundum quod unum extremum motus vel actionis dicitur terminus, hoc scilicet, ad quod est motus et non a quo, sicut terminus generationis est esse, non autem non-esse, quamvis quandoque ambo extrema motus dicantur terminus largo modo, scilicet a quo et in quod, prout dicimus, quod omnis motus est inter duos terminos, 5 Met. 19 b. Cf. PP. Q. 5. Art. 6 (bis); PP. Q. 14. Art. 2 c; PS. Q. 54. Art. 1; 1 Cael. 8 h; 2 Cael. 7 e; et passim. — Kinds of *terminus* in this sense are: (a), **terminus extremus seu ultimus** and **terminus proximus,** *the ultimate* or *the last* and *the proximate aim.* Terminat motum et dicitur aliquis terminus motus, in quantum aliquam partem motus terminat. id autem quod est ultimus terminus motus, potest accipi dupliciter: vel ipsa res, in quam tenditur, utpote locus, seu forma; vel quies in re illa, PP. Q. 5. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 12. Art. 2 (ter); PS. Q. 54. Art. 1; PS. Q. 114. Art. 8; PTS. Q. 84. Art. 3; 6 Phys. 5 n; et passim. — (b), **terminus per**

accidens and **terminus per se,** *the accidental aim* and *the aim as such,* or *that which is an aim according to something else* and *that which is an aim in itself.* Non enim motus recipit speciem ab eo quod est terminus per accidens, PS. Q. 1. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 1. Art. 3. — (c), **terminus per se,** see *terminus per accidens.* — (d), **terminus proximus,** see *terminus extremus.* — (e), **terminus scientiae,** *the aim* or *object of a science.* Est autem cuiuslibet scientiae finis sive terminus genus, circa quod est scientia, 1 Anal. 41 b. — (f), **terminus ultimus,** see *terminus extremus.* — (3), tertio modo dicitur terminus cuius causa fit aliquid, hoc enim est ultimum intentionis, sicut terminus secundo modo dictus est ultimum motus vel operationis, 5 Met. 19 b. — (4), principiis, quorum termini sunt quaedam communia, PP. Q. 2. Art. 1 c; dicitur autem aliquid possibile vel impossibile absolute ex habitudine terminorum, PP. Q. 25. Art. 3 c; dicitur alio modo finis quantum ad essentiam rei, sicut ultima differentia constitutiva est ad quam finitur essentia speciei, unde illud quod significat essentiam rei, vocatur definitio vel terminus, 1 Sent. 43. 1. 1 c; quartus modus (quo terminus dicitur) est secundum quod substantia rei quae est essentia et definitio significans quod quid est res (see quis under 1) dicitur terminus, est enim terminus cognitionis. incipit enim cognitio rei ab aliquibus signis exterioribus, quibus pervenitur ad cognoscendam rei definitionem; quo cum perventum fuerit, habetur perfecta cognitio de re. vel dicitur terminus cognitionis definitio, quia infra ipsam continentur ea per quae scitur res; si autem mutatur una differentia, vel addatur vel subtrahatur, iam non erit eadem definitio. si autem est terminus cognitionis, oportet quod sit rei terminus, quia cognitio fit per assimilationem cognoscentis ad rem cognitam, 5 Met. 19 b; definitio ideo dicitur terminus, quia includit totaliter rem, ita scilicet, quod nihil rei est extra definitionem, cui scilicet definitio non conveniat, nec aliquid est infra definitionem, cui scilicet definitio conveniat, 1 Perih. 4 a. — Kinds of *terminus* in this sense are: (a), **terminus aequalis seu convertibilis,** *a term like* another in extent or *a term exchangeable* with another. Cf. 1 Anal. 8 e and 22 i; 2 Anal. 3 b, c, i, k, and 4 a. — (b), **terminus coniunctus** and **terminus disiunctus,** *the term connected with another* or *including it* (e.g., man and animal), and *the term separated from another* or *excluding it* (e.g., man and ass). Cf. 6 Met. 4 a. — (c), **terminus convertibilis,** see *terminus aequalis.* — (d), **terminus disiunctus,** see *terminus coniunctus.* — (e), **terminus maior, terminus medius,** and **terminus minor,** *the major, middle,* and *minor terms of a syllogism, in the conclusion of which the minor is subject,* and *the major predicate.* Cf. 1 Anal. 23 d and e, 24 a and c and 26 a. — (f), **terminus medius,** see *terminus maior.* — (g), **terminus minor,** see *terminus maior.* — (4), quid significent termini numerales in divinis, PP. Q. 30 pr.; iste terminus, Deus, licet conveniat cum terminis singularibus in hoc quod forma significata non multiplicatur, convenit tamen cum terminis communibus in hoc quod forma significata invenitur in pluribus suppositis, PP. Q. 39. Art. 4 ad 1. — Kinds of *terminus* in this sense are: **terminus communis** and **terminus discretivus,** *the common expression* and *the selecting* or *separating* or *discriminating expression.* Ad quem referantur sicut ad communem terminum, omnes apprehensiones sensuum, PP. Q. 78. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 39. Art. 4 ad 1; Nom. 4. 2; 1 Anal. 13 e; 3 Sent. 1. 2. 4 ad 6. — (b), **terminus complexus seu compositus** and **terminus simplex,** *the complex expression.* or *that consisting of at least two words* and *the simple expression* or *that consisting of only one word.* Cf. 1 Phys. 12 b; 5 Met. 7 a; Pot. 7. 5 ob. 12. — (c), **terminus compositus,** see *terminus complexus.* — (d), **terminus discretivus,** see *terminus communis.* — (e), **terminus essentialis** and **terminus personalis,** *the expression designating the essence of a thing* and *that designating a person.* Utrum possit adiungi termino personali, PP. Q. 31 pr. Cf. PP. Q. 31. Art. 3 (passim); 1 Sent. 4. 1. 3 ad 2. — (f), **terminus infinitus,** *the infinite term.* Cf. 1 Sent. 13. 1. 4 ob. 2. — (g), **terminus numeralis,** *the expression signifying a number* or *plurality.* Nos autem dicimus quod termini numerales, secundum quod veniunt in praedicationem divinam, non sumuntur a numero qui est species quantitatis, quia sic de Deo non dicerentur nisi metaphorice, sicut et aliae proprietates corporalium, sicut latitudo, longitudo et similia; sed sumuntur a multitudine secundum quod est transcendens, PP. Q. 30. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 30. Art. 3 (passim. — (h), **terminus partitivus,** *the expression signifying a separating* or *separation,* ut cum dicitur alia est persona Patris, alia Filii, vel cum dicitur Filius est alius a Patre in persona, Pot. 9. 4 c. — (i), **terminus personalis,** see *terminus essentialis.* — (j), **terminus simplex,** see *terminus complexus.* — (k), **terminus singularis** and **terminus universalis,** *the expression signifying a single thing* and *that signifying something general.* Iste terminus, Deus, licet conveniat cum terminis singularibus in hoc quod forma significata non multiplicatur, convenit tamen cum terminis communibus in hoc quod forma significata invenitur in pluribus suppositis, PP. Q. 39. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 39. Art. 4 ob. 1; 5 Met. 7 a. — (l), **terminus substantialis,** *the term that signifies a substance.* Cf. 1 Sent. 4. 1. 3 ad 2. — (m), **terminus substantivus,** *the substantival expression.* Cf. 3 Sent. 1. 2. 4 ad 6. — (n), **terminus universalis,** see *terminus singularis.*

ternārius, a, um, *adj., containing* or *consisting of three, ternary.* Et similiter est dicendum de ternario et quaternario, PS. Q. 72. Art. 4 ad 2; terna autem genuflexio signum est ternarii personarum, non autem diversitatis adorationum, SS. Q. 84. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 31. Art. 1; SS. Q. 32. Art. 1 (quater); PS. Q. 70. Art. 2 (bis); SS. Q. 147. Art. 5; PT. Q. 39. Art. 3; et passim.

terni, ae, *a., num. distr. adj.; triple.* Terna autem genuflexio signum est ternarii personarum, non autem diversitatis adorationum, SS. Q. 84. Art. 1 ad 3.

tero, ere, trīvi, tritum, 3, *v. a., to crush.* Sicut contritio dicitur a terendo, ita et attritio, (ob. 2), . . ., sed contritio dicitur, quando omnes partes tritae sunt simul per divisionem ad minima, PTS. Q. 1. Art. 2 ad 2.

terra, ae, *f.,* (1) *the earth, land, ground, soil,* (2) *a country, land.* — (1), caelum autem et terra sunt res compositae subsistentes, PP. Q. 45. Art. 4 a; in quantum credimus caelum et terram esse creata a Deo, et pisces et aves esse productos ex aquis, et gressibilia animalia et plantas ex terra, SS. Q. 25. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 91. Art. 1 (passim); PP. Q. 92. Art. 2; SS. Q. 40. Art. 1; SS. Q. 66. Art. 5; SS. Q. 73. Art. 3; et passim. — (2), terrarum principes multa a suis subditis violenter extorquent, SS. Q. 66. Art. 8 ob. 3; primo quidem propter institutionem; probabiliter enim creditur quod Dominus hoc sacramentum instituerit in vino aqua permixto secundum morem illius terrae, PT. Q. 74. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 43. Art. 8; PT. Q. 36. Art. 6 (bis); PT. Q. 36. Art. 7; PT. Q. 39. Art. 4 (bis); PT. Q. 59. Art. 4; et passim. — **ubique terrarum,** *in the whole world, anywhere in the world.* Non ergo solum in Oriente positis debuit manifestari, sed etiam ubique terrarum debuit aliquibus manifestari, PT. Q. 36. Art. 3 ob. 3.

terrēnus, a, um, *adj.,* (1) *consisting of earth, earthy, earthen,* synonym of *terrestris,* (2) *being on earth, belonging to earth, earthly,* synonym of *terrestris,* the opposite of *caelestis.* — (1), utrum assumere debuerit corpus terrenum, scilicet carnem et sanguinem, PT. Q. 5 pr.; cum enim filius Dei se hominibus ostenderit, quasi corpus carneum et terrenum habentem, fuisset falsa demonstratio, si corpus caeleste habuisset, PT. Q. 5. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 3 (bis); PT. Q. 5. Art. 2 (bis); PT. Q. 31. Art. 1; PT. Q. 45. Art. 2; PT. Q. 57 Art. 3 (bis); et passim. On **corpus terrenum,** see *corpus.* — (2), rex terrenus in thesauro suo defraudari et decipi potest, PTS. Q. 19. Art. 5 ad 2; sicut est ordo caelestium spirituum ad terrenos spiritus, scilicet humanos, PTS. Q. 91. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 102. Art. 1; PP. Q. 108. Art. 6; PS. Q. 61. Art. 5;

PS. Q. 69. Art. 3; PS. Q. 91. Art. 5; et passim. On **affectio terrena**, see *affectio*; on **affectus terrenus**, see *affectus* under 2; on **altitudo terrena**, see *altitudo*; on **animal terrenum**, see *animal* under 2; on **beatitudo terrena**, see *beatitudo* under 1; on **bonus terrenus**, see *bonus* under 2; on **corpus terrenum**, see *corpus*; on **felicitas terrena**, see *felicitas*; on **filius terrenus**, see *filius* under 1; on **homo terrenus**, see *homo*; on **pater terrenus**, see *pater*; on **principatus terrenus**, see *principatus* under 1; on **sapientia terrena**, see *sapientia* under 1; on **spiritus terrenus**, see *spiritus*.

terreo, ēre, ui, itum, 2, *v. a.*, (1) lit., *to terrify, frighten, put in fear* or *dread, alarm*, (2) transf., *to frighten, deter by terror, scare*, from any action. — (1), sed sicut eis terrendis innotescendum fuit per certitudinem cognovissent ipsum esse Filium Dei, PP. Q. 64. Art. 1 ad 4; fortitudinis autem est ut anima terreatur propter recessum a corpore, PS. Q. 61. Art. 5 c; quibus punitis caeteri terreantur, SS. Q. 108. Art. 1 ad 5; plus terret poena quam alliciat exemplum culpae, SS. Q. 108. Art. 3 ad 3; sed non esset pax et securitas, si homines per signa praecedentia terrentur, (ob. 1), . . ., quamvis ex signis apparentibus circa diem iudicii homines terreantur, PTS. Q. 73. Art. 1 ad 1. — with *quin*. Non autem aliquis ita obstinate terreatur quin persuasionibus revocari possit, SS. Q. 125. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 2. Art. 4 a, in quot.; PS. Q. 106. Art. 2, in quot.; SS. Q. 125. Art. 3, in quot ; SS. Q. 137. Art. 4 (bis); PT. Q. 30. Art. 4, in quot.; et passim. — (2), with *ne*. Unde hoc dicebat Samuel ad terrenum eos, ne regem peterent; sequitur enim, PS. Q. 105. Art. 1 ad 5.

terrestreitas, ātis, *f.*, *terreity, earthiness.* Et ideo prohibitae sunt eis carnes animalium habentium soleas, id est, ungulam continuam, non fissam, propter eorum terrestreitatem, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

terrestris, e, *adj.*, (1) *consisting of earth, earthy, earthen*, synonym of *terrenus*, (2) *being on earth, belonging to earth, earthly*, synonym of *terrenus*, the opposite of *caelestis*. — (1), impetus autem passionis provenire solet vel ex velocitate, sicut in cholericis, vel ex vehementia, sicut in melancholis, qui propter terrestrem complexionem vehementissime inflammantur, SS. Q. 156. Art. 1 ad 2; aqua enim quae apud nos est, non est aqua pura, quod praecipue apparet de aqua maris, in qua plurimum admiscetur de terrestri, PT. Q. 66. Art. 4 ob. 1. Cf. PP. Q. 71. Art. 1; PP. Q. 91. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 4; PTS Q. 97. Art. 6 (bis); and 7; et passim. On **complexio terrestris**, see *complexio* under 2; on **corpus terrestre**, see *corpus*; on **elementum terrestre**, see *elementum*; on **natura terrestris**, see *natura*. — (2), ita in sexto die ornatur ultimum corpus, scilicet terra, per productionem animalium terrestrium, PP. Q. 72. Art. 1 c; paradisus enim terrestris erat locus congruens homini et quantum ad animam et quantum ad corpus, PP. Q. 102. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 72. Art. 1 (passim); PP. Q. 91. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 164. Art. 2 (ter); et passim. On **animal terrestre**, see *animal* under 2; on **corpus terrestre**, see *corpus*; on **ecclesia terrestris**, see *ecclesia* under 1; on **materia terrestris**, see *materia* under 3.

terreus, a, um, *adj.*, *of earth, earthen.* Sicut ignis in materia aerea dicitur flamma, et in materia terrea dicitur carbo, PP. Q. 67. Art. 2 ad 2.

terribilis, e, *adj.*, *frightful, dreadful, terrible.* Sicut de iustitia quantum ad communicationes et distributiones; de fortitudine, quantum ad terribilia et pericula, PS. Q. 67. Art. 1 ad 1; quia ultimum malorum huius vitae et maxime terribile est mors, SS. Q. 64. Art. 5 ad 3; et propter hoc non apprehenditur sub ratione terribilis, SS. Q. 144. Art. 2 c; timor respicit duo obiecta; quorum unum est malum terribile, PT. Q. 7. Art. 6 c; vox iudicis est valde terribilis eis qui per iudicium condemnantur, (ob. 2), . . ., sed sententia condemnationis, quae in omnes feretur, omnibus terribilis erit, PTS. Q. 89. Art. 7 ad 2. Cf. PS. Q. 42. Art. 1, in quot.; PS. Q. 42. Art. 3 (passim); PS. Q. 42. Art. 5 (passim); SS. Q. 123. Art. 4; SS. Q. 153. Art. 5, et passim. — **terribiliter**, *adv.*, *fearfully, dreadfully, terribly.* Ille qui curam animarum suscipit, terribiliter admonetur, cum dicitur, SS. Q. 189. Art. 7 ob. 1, in quot.

territōrium, ii, *n.*, *the land round a town, a domain, district, territory.* Ligna autem fructifera mandabantur reservari propter utilitatem ipsius populi, cuius ditioni civitas et eius territorium erat subiiciendum, PS. Q. 105. Art. 3 ad 4; magis debetur decima gregis Ecclesia in cuius territorio grex pascitur, quam illi in cuius territorio ovile locatur, SS. Q. 87. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 87. Art. 4 (bis).

terror, ōris, *m.*, (1) lit., *affright, dread, alarm, terror*, (2) transf., *an object of fear* or *dread, a terror.* — (1), vinculum corporis, ne concutiatur atque vexetur, laboris et doloris; ne auferatur autem atque perimatur, mortis terrore animam quatit, SS. Q. 123. Art. 4 c, in quot.; iustus dicitur esse absque terrore, secundum quod terror importat perfectam passionem avertentem hominem ab eo quod est rationis, PT. Q. 15. Art. 7 ad 1; vel aliquorum periculorum terroribus agitatus, PT. Q. 36 Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 104. Art. 3, in quot.; PT. Q. 15. Art. 7, in quot.; PT Q 85. Art. 3; PTS. Q. 89. Art. 6 (bis). — (2) tertio, ut aliis sit ad terrorem, PTS. Q. 28. Art. 1 c; quia illa signa quae in Evangeliis tanguntur, sicut pugnae, et terrores, et huiusmodi, PTS. Q. 73. Art. 1 c.

tertiānus, a, um, *adj.*, *tertianae febres*, i.e., *the tertian fever.* Sicut accessio febris tertianae durat, durante commotione humoris, SS. Q. 156. Art. 3 ad 1. — **tertiāna**, ae, *f.*, (sc. *febris*) *the tertian fever.* Unde calor febris hecticae, quamvis sit maior, non tamen ita sentitur sicut calor tertianae, PS. Q. 29. Art. 3.

tertius, a, um, *num. ord. adj.*, *the third.* Tertia de distinctione religionum, SS. Q. 186 pr.; videtur quod non fuerit conveniens Christum tertia die resurgere, . . ., sed nos, qui sumus membra Christi, non resurgimus a morte tertia die, PT. Q. 53. Art. 2 ob. 1. Cf. PP. Q. 68. Art. 9; PP. Q. 103. Art. 4; PS. Q. 41. Art. 4; PS. Q. 50. Art. 1 (passim); PT. Q. 56. Art. 4; et passim. — **tertiō**, *adv.*, (1) *in the third place, thirdly.* Sed prius enim praedicatur de honesto; et secundario de delectabili; tertio de utili, PP. Q. 5. Art. 6 ad 3; tertio quiescit in fine post eius consecutionem, PS. Q. 25. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 118. Art. 2; PS. Q. 70. Art. 3; PS. Q. 91. Art. 5; PT. Q. 49. Art. 1. — (2), *three times.* Recte tertio mersi estis, qui accepistis baptismum in nomine sanctae Trinitatis; recte tertio mersi estis, qui accepistis baptismum in nomine Iesu Christi, . . ., illa enim tertio repetita immersio typum dominicae exprimit sepulturae, PT. Q. 66. Art. 8 ob. 1, in quot.

testamentum, i, *n.*, (1) *agreement, will, alliance, legacy*, (2) *agreement, alliance, legacy of God.* — (1), testamentum est dispositio hereditatis, PT. Q. 78. Art. 3 ad 3; testamentum dupliciter sumitur in Scripturis, uno modo, communiter pro quolibet pacto, quod quidem testibus confirmatur, . . ., alio modo testamentum accipitur magis stricte pro dispositione hereditatis percipiendae, quam necesse est secundum leges certo numero testium confirmare, 1 Cor. 11. 6. Cf. PS. Q. 68. Art. 6; SS. Q. 61. Art. 3; SS. Q. 63. Art. 3 (bis); Gal. 4. 8; 4 Sent. 8. 2 2. 3 ad 10; et passim. — (2), licet nomen personae in Scriptura veteris vel novi Testamenti non inveniatur dictum de Deo, PP. Q. 29. Art. 3 ad 1; testamentum generaliter est omne pactum Deum, . . ., vel testamentum, . . ., dicitur quasi manifestatio et certificatio mentis divinae sive quod aliquid velit Deus, Ps. 24 h. Cf. PP. Q. 43. Art. 6 ad 1; PP. Q. 97. Art. 3; PP. Q. 98. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 6; PS. Q. 107. Art. 1 (passim); et passim. — Kinds of *testamentum* in this sense are: **testamentum novum** and **testamentum vetus**, *the New* and *the Old Testament.* Fuerunt tamen aliqui in statu Veteris Testamenti habentes charitatem et gratiam Spiritu sancti, qui principaliter expectabant promissiones spirituales et aeternas; et secundum hoc pertinebant ad legem novam. similiter etiam in Novo Testamento sunt aliqui carnales, nondum pertingentes ad perfectionem novae legis, propter quod oportuit etiam in Novo Testamento induci ad

virtutis opera per timorem poenarum, et per aliqua temporalia promissa, PS. Q. 107. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 106. Art. 3 ad 2; Verit. 12. 14 ad 5; Ps. 39 a; 1 Cor. 11. 6; Hebr. 8. 2 and 9. 1; et passim. On **hierarchia veteris testamenti**, see *hierarchia*; on **sacerdotium veteris testamenti**, see *sacerdotium*.

testiculus, i, *m., dim., a testicle*. Vel huiusmodi emissio superfluitatem accidit propter contractionem ventris et testiculorum, PS. Q. 44. Art. 3 ad 1.

testificātio, ōnis, *f., a giving evidence, attestation, proof, evidence.* Honor testificationem quamdam importat de excellentia alicuius, SS. Q. 103. Art. 1 c; tum quia propinquissimum est virtuti, utpote testificatio quaedam existens de virtute alicuius, SS. Q. 129. Art. 1 c; ab his autem qui veram doctrinam enuntiant fiunt quandoque vera miracula ad confirmationem doctrinae, SS. Q. 178. Art. 2 ad 3; non virginitatis ereptio, sed coniugii testificatio, nuptiarum celebratio declaratur, PT. Q. 28. Art. 3 ad 2, in quot. Cf. SS. Q. 88. Art. 1 (ter); SS. Q. 101. Art. 1; SS. Q. 124. Art. 1; PT. Q. 29. Art. 2, in quot.

testificor, āri, ātus, 1, *v. dep. a., to bear witness, give evidence, attest, testify*, used *absol., subst. clause* with *indic.*, with *acc.*, with *de*. Dicitur enim conscientia testificari, ligare vel instigare, . . ., et secundum hoc conscientia dicitur testificari, PP. Q. 79. Art. 13 c; sed tanquam sperans quod Deus super hoc non testificetur per aliquod evidens signum, SS. Q. 13. Art. 3 ad 2; tertio modo ad testificandum quod frater admonens fecit quod in se fuit, ut Chrysostomus dicit, SS. Q. 33. Art. 8 ad 3; quia per hoc dat intelligere vel quod Deus veritatem non cognoscat, vel quod falsitatem testificari velit, SS. Q. 98. Art. 2 c; alio modo, quia per exhibitionem honoris testimonium reddimus de excellentia bonitatis alicuius absolute, sed per laudem testificamur de bonitate alicuius in ordine ad finem, SS. Q. 103. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 70. Art. 1 (passim); SS. Q. 70. Art. 3 (passim); SS. Q. 124. Art. 4 c; PT. Q. 55. Art. 2 ob. 1 and ad 1; PTS. Q. 55. Art. 11 (bis).

testimonium, ii, *n.*, (1) *witness, evidence, attestation, testimony*, oral or written, (2) transf., *that which serves as a proof of any thing, proof, evidence.* — (1), videtur quod homo non teneatur ad testimonium ferendum, (ob. 1), . . ., sed clericis et sacerdotibus prohibetur ferre testimonium in causa sanguinis, (ob. 3), . . ., in testimonio ferendo distinguendum est, quia aliquando requiritur testimonium alicuius, aliquando non requiritur, si requiritur testimonium alicuius subditi, . . ., non est dubium quin teneatur testimonium ferre in his in quibus secundum ordinem iuris testimonium ab eo exigitur, . . ., si autem exigitur ab eo testimonium in aliis, . . ., si vero requiratur eius testimonium non auctoritate superioris, . . ., quia si testimonium requiratur ad liberandum hominem vel ab iniusta morte, SS. Q. 70. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 32. Art. 5; PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 70. Art. 2 (passim); SS. Q. 70. Art. 3 (passim); SS. Q. 70. Art. 4 (passim); et passim. — (2), honor debetur Deo et excellentissimis, in signum vel testimonium excellentiae praeexistentis, PS. Q. 2. Art. 2 ad 2; ex hoc autem quod Iudaei ritus suos observant, in quibus olim praefigurabatur veritas fidei quam tenemus, hoc bonum provenit, quod testimonium fidei nostrae habemus ab hostibus, SS. Q. 10. Art. 11 c. Cf. PS. Q. 99. Art. 5; SS. Q. 27. Art. 1; PT. Q. 38. Art. 1; PT. Q. 36. Art. 8; PT. Q. 44. Art. 2; PT. Q. 45. Art. 3; et passim.

testis, is, *comm., one who attests any thing* (orally or in writing), *a witness.* Angeli ducuntur in iudicium pro peccatis hominum, non quasi rei, sed quasi testes, ad convincendum homines de eorum ignavia, PP. Q. 113. Art. 7 ad 4; puta cum aliquid per idoneos testes probatur, SS. Q. 60. Art. 3 ad 1; iuramentum a teste requiritur, ut timeat peccare mortaliter peierando, (ob. 3), . . ., quia testes non admittuntur nisi iurati, SS. Q. 70. Art. 4 c; testes veritatis non decet aliqua fictio, (ob. 2), . . ., ergo non soli Moyses et Elias debuerunt adesse tanquam testes, (ob. 3), . . ., et ideo conveniens fuit ut de praecedentibus ipsum testes adessent, . . ., ut in ore duorum vel trium testium staret hoc verbum, (c), . . ., et ideo convenienter non angeli, sed homines ad hoc pro testibus inducuntur, (ad 1), . . ., ut cum essent Spiritu sancto repleti, tunc gestorum Spiritualium testes essent, PT. Q. 45. Art. 3 ad 4; in iudicio exteriori non debet aliquod crimen alicui impingi, quod non potest per testes idoneos probari. sed testis in foro poenitentiae est conscientia, PTS. Q. 6. Art. 4 a. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 (ter); SS. Q. 33. Art. 8 (passim); SS. Q. 71. Art. 3 (passim); SS. Q. 89. Art. 1 (passim); PTS. Q. 55. Art. 11 (passim); et passim.

testor, āri, ātus, 1, *v. a.*, in gen., *to make known, show, prove; to give to understand, to declare, assert, bear witness to.* Grate autem ad nos beneficia pervenerint, indicemus effusis affectibus; quod non ipso tantum audiente, sed ubique testemur, SS. Q. 106. Art. 3 ad 5, in quot.; est auctoritas Scripturae, quae hoc factum esse testatur, PT. Q. 37. Art. 3 a; quidem Caiphas prophetice dixit, ut Evangelista testatur, PT. Q. 50. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 101. Art. 1 ad 2; PS. Q. 37. Art. 2 ad 3; PT. Q. 54. Art. 2 ad 2, in quot.; PT. Q. 55. Art. 3.

tetragonismus, i, *m., quadrature*, means of measurement or comparison of areas by constructing squares and diagonals, *act* or *process of making a square* or *of determining areas in time quadrature* and *in space quadrature*, not in S.T. Demonstravit tetragonismum, id est, quadraturam circuli, 1 Anal. 17 b; de tetragonismo, id est, de quadratura superficiei aeque distantium laterum non quadratae, quam quadrare dicimur, cum invenimus quadratum ei aequale, 3 Met. 4 g.

tetragōnus, a um, *adj., tetragonal, four-sided.* Sicut ergo superficies quae habet figuram pentagonam, non per aliam figuram est tetragona, et per aliam pentagona, quia superflueret figura tetragona, PP. Q. 76. Art. 3 c. — **tetragōnum**, i, *n., a quadrangle, a tetragon.* Sicut pentagonum continet tetragonum, PP. Q. 76. Art. 3 c; ut trigonum, seu triangulus, et tetragonum, seu quadrangulus, PS. Q. 52. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 54. Art. 1.

tetragrammaton, i, *n.*, = τετραγράμματον, *the tetragrammaton*, the group of four letters representing the holy name (Jahveh) of God in Hebrew texts, consisting of four consonants, JHVH, JHWH, Y H V H or Y H W H. From reverence and other reasons the word JHVH was almost never uttered in later Jewish traditions antedating the Christian era, Adonai or Elohim being used instead, and therefore in Masoretic texts the vowels of these words are found accompanying the tetragrammaton in the text. Sicut forte est nomen tetragrammaton apud Hebraeos, PP. Q. 13. Art. 9 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 11 c.

texo, ere, ui, xtum, 3, *v. a., to weave*; transf., in gen., *to join* or *fit together anything, to construct, make, fabricate, build.* Matthaeus enim genealogiam Christi texens, eam ad Ioseph perducit, PT. Q. 31. Art. 2 ob. 1; sed intenderunt historiam de Christo texere, PT. Q. 78. Art. 5 ad 9. Cf. PP. Q. 116. Art. 2, in quot.; PT. Q. 28. Art. 1, in quot.

textus, ūs, *m., text, context.* Quantum ad verba Apostoli, ex ipso textu patet solutio, PP. Q. 79. Art. 1 ad 1; virtus est ultimum potentiae, ut dicitur in lib. I, De caelo et mundo, text. 116, SS. Q. 23. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 10. Art. 5; PP. Q. 54. Art. 4; PS. Q. 109. Art. 3; SS. Q. 24. Art. 5; SS. Q. 24. Art. 7; et passim.

thalamus, i, *m., a resting place*, used in the S.T. only in quot. Thronum Dei et thalamum Domini, domum atque tabernaculum Christi, dignum est ibi esse ubi est ipse, PT. Q. 25. Art. 5 ob. 1, in quot.

Thamar, indecl. *n., f., Thamar* I, wife of Er, the eldest son of Iudas, and mother of Phares and Zaras. Iudas accessit ad Thamar, quam aestimavit meretricem, SS. Q. 154. Art. 2 ob. 3; Matthaeus autem in generatione Christi tres tantum enumerat matres, scilicet Thamar, Ruth, et uxorem Uriae, (ob. 5), . . ., unde ponitur

Thamar, quae reprehenditur de socerino concubitu, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5; patet ex hoc quod Iudas, qui fornicationem non horruit cum Thamar committere, PTS. Q. 65. Art. 4 ob. 1; probat ex hoc quod Iudas cum Thamar concubuit, PTS. Q. 65. Art. 5 c.

theandrikos, (θεανδρικός, ή, όν), *adj., a theandric,* relating to the God-man or Christ; combining the natures of both God and man. Ubi unam operationem nominat humanam et divinam, quae in graeco dicitur, θεανδρική, id est, dei virilis, (ob. 1), . . ., Dionysius, ponit in Christo operationem θεανδρική, id est, divinam virilem, PT. Q. 19. Art. 1 ad 1.

thearchia, ae, *f.,* = θεαρχία, *the supreme deity* Omnium sanctorum theologorum hymnum invenies ad beatos thearchiae processus manifestative et laudative Dei nominationes dividentem, PP. Q. 13. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 91. Art. 1 ad 1.

thearchicum, (θεαρχικός, ή, όν), *adj., belonging to the thearchia.* Sic ergo divinissimus Gabriel Zachariam quidem docuit, prophetam Ioannem ex ipso nasciturum; Mariam autem, quomodo in ipsa fieret thearchicum ineffabilis Dei formationis mysterium, PT. Q. 30. Art. 2 c.

theastai, = θεᾶσθαι, *to consider all things.* Deus dicitur a theyn quod est curare et fovere universa; vel ab a ethyn, id est, ardere; Deus enim noster ignis consumens est; vel a theasthe, quod est considerare omnia, PP. Q. 13. Art. 8 ob. 1.

theātrālis, e, *adj., of* or *belonging to the theatre, theatrical.* Audiant haec adolescentuli, audiant hi quibus in Ecclesia est psallendi officium: Deo non voce, sed corde cantandum; nec in tragoedorum modum guttur et fauces medicamine liniendae erat, ut in Ecclesia theatrales moduli audiantur et cantica, SS. Q. 91. Art. 2 ob. 2, in quot.

theātricus, a, um, *adj.,* = θεατρικός, *of* or *belonging to the theatre, theatrical.* Hieronymus non simpliciter vituperat cantum, sed reprehendit eos qui in Ecclesia cantant more theatrico, SS. Q. 91. Art. 2 ad 2. Cf PS. Q. 101. Art. 2.

theatrum, i, *n., a theatre.* In theatris enim repraesentabantur olim per aliqua quae ibi gerebantur, PS. Q. 101. Art. 2 ob. 2; quae secundum figmenta poetarum repraesentabatur in theatris, SS. Q. 94. Art. 1 c; unde Augustinus dicit: melius faceret Iudaeiis in agro seu aliquid utile, quam si in theatro seditiosus existeret, SS. Q. 122. Art. 4 ad 3, in quot.

Thēbae, ārum, *f., Thebes,* the name of several ancient cities of antiquity. Eadem via est de Athenis ad Thebas, et de Thebis ad Athenas, PP. Q. 28. Art. 4 a. — **Thēbānus,** a, um, *adj., of* or *belonging to Thebes, Theban.* Crates ille Thebanus, homo quondam ditissimus, cum ad philosophandum Athenas pergeret, SS. Q. 186. Art. 3 ad 3.

Thēbānus, a, um, *adj.,* see *Thebae.*

thelesis (θέλησις, εως, ή), *a willing, will.* Dicit enim Damascenus, quod aliud est θέλησις, aliud vero βούλησις: θέλησις autem est voluntas, βούλησις autem videtur arbitrium liberum, (ob. 1), . . ., βούλησις distinguitur a θέλησι non propter diversitatem poenitentiarum, sed propter differentiam actuum, PP. Q. 83. Art. 4 ad 1; dicit enim Damascenus, quod duplex est hominis voluntas; scilicet naturalis, quae vocatur θέλησις, et voluntas rationalis, quae vocatur βούλησις, (ob. 1), . . ., et ideo alterius rationis est actus voluntatis, secundum quod fertur in aliquod quod est secundum se volitum, ut sanitas, quod a Damasceno, vocatur θέλησις, id est, simplex voluntas, PT. Q. 18. Art. 3 c.

theletum, (θελητόν), *a thing desired, invention,* a synonym of *operatio,* used in the S.T. only in quot. Porphyrium fateri theurgicis theletis, id est, operationibus daemonum, animae intellectuali nihil purgationis accedere, SS. Q. 96. Art. 1 c, in quot.

Themistius, ii, *m., Themistius,* neo-platonic philosopher (A.D. 317-387), author of commentaries on Aristotle. St. Thomas quotes his paraphrase of *De Anima.* Plato autem intellectum separatum imprimentum in animas nostras comparavit soli, ut Themistius dicit, PP. Q. 79. Art. 4 c.

Theodorētus, i, *m., Theodoretus,* bishop of Cyrrhus or Cyrus, one of the most conspicuous of the heretics of the fifth century. Et hunc errorem secutus fuit Theodoretus Nestorianus, PP. Q. 36. Art. 2 ad 3.

Theodoricus, i, *m., Theodoric,* (1) *Theodoric* the Great, King of the Ostrogoths, born probably in 454 and died August 26, 256; the son of Theodomir, of the royal Ostrogothic family of Amali, by his concubine Erelieva. Et de anima Theodorici regis, quam dicit ad gehennam esse deductam, PTS. Q. 69. Art. 1 a.

Theodōrus, i, *m.,* (1) *Theodorus,* fourth bishop of Frejus. On the death of St. Leontius about 432, the people elected St. Maximus as his successor, but he fled to the woods to escape the honor, and thereupon Theodorus, an abbot in the neighboring group of the Stoechades was chosen in his place. Praeterea Leo papa dicit Epist. 108, ad Theodor., PT. Q. 84. Art. 3 ob. 2. — (2), *Theodore,* bishop of Mopsuestia in Cilicia. Of his numerous writings which were condemned by the Fifth General Council 553 only fragments have been preserved. Alia vero fuit haeresis Nestorii et Theodori Mopsuesteni separantium personas, . . ., sicut Theodorus et Nestorius insanientis conscripserunt, . . ., Theodori autem et Nestorii sequaces, PT. Q. 2. Art. 6 c.

Theodosius, i, *m., Theodosius* (Flavius Theodosius) Roman emperor, born in Spain about 346, died in Milan, Jan. 17, 395. Hoc autem Ecclesiae usus nunquam habuit quod Iudaeorum filii invitis parentibus baptizarentur, quamvis fuerint retroactis temporibus multi catholici principes potentissimi, ut Constantinus et Theodosius, quibus familiares fuerunt sanctissimi episcopi, ut Silvester Constantino, et Ambrosius Theodosio, SS. Q. 10. Art. 12 c.

Theodōtus, i, *m., Theodotus* of Ancyra, saint, martyr. Theodotus was a married man who kept an inn at Ancyra, the Capital of Galatia. He is a patron of inn-keepers. Sed contra est quod in quodam sermone Ephesini concilii I, col. 1350 oper. Theodoti Ancyr., dicitur, PT. Q. 28. Art. 2 a. Cf. PT. Q. 35. Art. 7; PT. Q. 40. Art. 3; PT. Q. 46. Art. 12; PT. Q. 47. Art. 5; PT. Q. 51. Art. 1 (bis).

theologia, ae, *f.,* (1) *theology,* i.e., the science of God and divine things, (2) *Christian theology,* the science which by the light of reason deduces conclusions from the data of revelation. — (1), unde quaedam pars philosophiae dicitur theologia, sive scientia divina, PP. Q. 1. Art. 1 ob. 2; dicitur enim theologia, quasi sermo de Deo, PP. Q. 1. Art. 7 a; dicitur enim (haec scientia) scientia divina sive theologia, inquantum praedictas considerat, 1 Met. prol. Cf. PS. Q. 7. Art. 2; SS. Q. 1. Art. 5; PT. Q. 2. Art. 6; PTS. Q. 74. Art. 5 c; 6 Met. g-i. — Kinds of *theologia* in this sense are: (a), **theologia civilis, theologia fabularis,** and **theologia naturalis seu physica,** *the theology of the state, that of fables,* and *the natural theology* or *that depending on nature.* Has autem duas ultimas opiniones dicebant pertinere ad physicam theologiam, quam philosophi considerabant in mundo, et docebant in scholis; aliam vero de cultu hominum dicebant pertinere ad theologiam fabularem, quae secundum figmenta poetarum representabatur in theatris; aliam vero opinionem de imaginibus dicebant pertinere ad civilem theologiam, quae per pontifices celebratur in templis, SS. Q. 94. Art. 1 c. Cf. Rom. 1. 7. — (b), **theologia fabularis,** see *theologia civilis.* — (c), **theologia gentilium,** *the theology of the pagans.* Cf. Rom. 1. 7. — (d), **theologia naturalis,** see *theologia civilis.* — (e), **theologia philosophica seu quae pars philosophiae ponitur** and **theologia sacrae Scripturae seu quae ad sacram doctrinam pertinet,** *the philosophical* and *the sacred theology* or *the*

theology which forms a part of philosophy and *the theology of sacred scripture.* Unde theologia quae ad sacram doctrinam pertinet differt, secundum genus, ab illa theologia quae pars philosophiae ponitur, PP. Q. 1. Art. 1 ad 2. Cf. Trin. 2. 1. 4 c. — (f), **theologia physica,** see *theologia civilis.* — (g), **theologia quae ad sacram doctrinam pertinet,** see *theologia philosophica.* — (h), **theologia quae pars philosophiae ponitur,** see *theologia philosophiae.* — (i), **theologia sacrae scripturae,** see *theologia philosophica.* — (2), quae facile est solvere etiam parum in theologia exercitatis, C. G. 4. 25. Cf. PP. Q. 12. Art. 13; PP. Q. 13. Art. 6; PP. Q. 84. Art. 5; PS. Q. 3. Art. 8; et passim. — Kinds of *theologia* in this sense are: (a), **theologia discreta** and **theologia unita,** *the distinguished* or *particular theology* and *the combined* or *general theology.* Incarnationis mysterium dicit pertinere ad discretam theologiam secundum quam scilicet aliquid distinctim dicitur de divinis personis, PT. Q. 3. Art. 4 a; in hoc capitulo traditur, quae dicantur communiter de tota trinitate et quae de distinctis personis, Nom. 2. 1. Cf. Nom. 2. 2; 1 Sent. 22. 1. 4 c. — (b), **theologia mystica seu occulta,** *the mystical* or *hidden theology* or *the teaching of the mysterious* or *hidden in God.* De huiusmodi autem remotionibus quibus Deus remanet nobis ignotus et occultus, fecit alium librum quem intitulavit de mystica, id est, occulta theologia, Nom. prol. Cf. Nom. 1. 3; PP. Q. 84. Art. 5; PS. Q. 3. Art. 8; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim. — (c), **theologia occulta,** see *theologia mystica.* — (d), **theologia supersubstantialis,** *the supersubstantial theology* or *the theology about God.* Cf. Nom. 2. 2. — (e), **theologia symbolica,** *the symbolic theology* or *that which is found in figures of speech,* quae ex similibus procedit, Quodl. 7. 6. 14 ob. 4. Cf. Nom. prol.; Nom. 1. 3 and 4. 4; Trin. 2. 3 ad 5; 1 Sent. prol. 5 c; 1 Sent. 11. 1. 1 ad 1; 1 Sent. 22. 1. 4 c; Quodl. 7. 6. 14 ob. 4. — (f), **theologia unita,** see *theologia discreta.*

theologicus, a, um, *adj., of* or *belonging to theology, theological.* Utrum virtutes theologicae consistant in medio, PS. Q. 64 pr.; necesse est ut ad consummationem totius theologici negotii, post considerationem ultimi finis humanae vitae et virtutum ac vitiorum, PT. prol. Cf. PS. Q. 61. Art. 1 (ter); PS. Q. 62. Art. 1 (passim); PS. Q. 62. Art. 2 (passim); PS. Q. 63. Art. 3 (passim); SS. Q. 24. Art. 12 (bis); et passim. On **cognitio theologica,** see *cognitio* under 2; on **consideratio theologica,** see *consideratio*; on **determinatio theologica,** see *determinatio* under 2; on **disciplina theologica,** see *disciplina* under 3; on **disputatio theologica,** see *disputatio*; on **quaestio theologica,** see *quaestio*; on **virtus theologica,** see *virtus* under 5.

theologus, i, *m.,* (1) *one who treats of the deity* and *of divine things,* a *theologian,* (2) *Christian theologian.* — (1), fuerunt quidam, qui vocabantur poetae theologi, sicut Orpheus, Hesiodus et Homerus, quia sub tegumento quarundam fabularum divina hominibus tradiderunt, 2 Meteor. 1 b; fuerunt quidam poetae theologi, sic dicti, quia de divinis carmina faciebant, 1 Met. 4 g. Cf. PP. Q. 106. Art. 1 (in quot.); 1 Met. 4 e; 3 Met. 11 c; 4 Phys. 1 h; 1 Cael. 22 f; et passim. — (2), pertinet ad theologum ex parte animae, PP. Q. 75 pr.; ad theologum autem, cui omnes aliae artes deserviunt, PS. Q. 7. Art. 2 ad 3; aliter considerat de creaturis philosophus et aliter theologus, C. G. 2. 4 t. Cf. PP. Q. 13. Art. 2; PP. Q. 61. Art. 3; PP. Q. 75 pr.; PP. Q. 78 pr.; PS. Q. 7. Art. 2 c; et passim. On **contemplatio theologorum,** see *contemplatio.*

Theophilus, i, *m., Theophilus,* Patriarch of Alexandria, uncle of St. Cyril. His writings were quoted in the Council of Ephesus; St. Thomas refers to them.. Unde in Ephesina synodo, gener. III, part. II, act. I, legitur verbum S. Theophili dicentis, PT. Q. 5. Art. 2 ad 3.

Theophrastus, i, *m., Theophrastus,* Greek philosopher, (372-288 B.C.) disciple of Aristotle and Plato, succeeded the former as head of the Peripatetic school. St. Thomas refers to him as quoted by St. Jerome. Unde Theophrastus probat quod sapienti non expedit nubere, PTS. Q. 41. Art. 2 c.

Theophylactus, i, *m., Theophylact,* Greek archbishop and exegete. St. Thomas quoted from his *Enarrationes in Lucam* referring to St. John Chrysostom. Et quod dicitur Ioan. VIII, 59: Iesus abscondit se, et exivit de templo; ubi Theophylactus dicit, PT. Q. 44. Art. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 46. Art. 4.

theōrēma, ātis, *n.,* (1) *something perceived, appearance, imagination,* synonym of *phantasia, phantasma,* and *imaginatio,* (2) *tenet, dogma, teaching, proposition to be proved, theorem.* — (1), nanciscuntur in dormiendo meliora theoremata, Verit. 28. 3 ad 7. Cf. 1 Eth. 20 c. — (2), sicut theoremata geometrica, et contingentia particularia, nisi in casu, PS. Q. 76. Art. 2 c; liber Euclidis dicitur liber elementorum, quia in eo demonstrantur prima geometriae theoremata, ex quibus aliae demonstrationes procedunt, 3 Met. 8 b. Cf. SS. Q. 96. Art. 1; 1 Meteor. 3 h.

theōria, ae, *f.,* = θεωρία, *a philosophic speculation, theory.* Accidit circa illas honorabiles existentes et divinas substantias minores nobis existere theorias, SS. Q. 180. Art. 7 ad 3.

theōricus, a, um, *adj., observing, considering, relating to observation* or *consideration, serving it, belonging to it, theoric, theorical,* synonym of *speculativus,* the opposite of *operativus* and *practicus,* not in S.T. Theoricum vero, quod ordinatur ad solam cognitionem veritatis, Trin. 2. 1. 1 ad 4; non oportet, ut si alicuius activae scientiae aliqua pars dicatur theorica, quod propter hoc illa pars sub speculativa scientia ponatur, Trin. 2. 1. 1 ad 4. On **intellectus theoricus,** see *intellectus* under 3; on **philosophia theorica,** see *philosophia*; on **scientia theorica,** see *scientia* under 1.

theosebia, ae, *f.,* = θεοσέβεια, *theosebia, divine worship, the service* or *fear of God, religiousness.* Quia tamen specialis honor debetur Deo tanquam primo omnium principio, etiam specialis ratio cultus ei debetur, quae graeco nomine vocatur Eusebia, vel theosebia, SS. Q. 81. Art. 1 ad 4.

therapeutae, ārum, *m.,* = θεραπευταί, *servants, attendants, ministers.* Attribuit perfectionem religiosis, quos vocat monachos; vel θεραπευτάς therapeutas, id est, Deo famulantes, tanquam perfectis, (a), . . ., unde Dionysius dicit, de religiosis loquens; alii quidem therapeutas, id est, famulos Dei, SS. Q. 184. Art. 5 c.

Therasia, ae, *f., Therasia,* wife of Paulinus of Nola. Letter 31 of St. Augustine is addressed to Paulinus and Therasia. Unde Augustinus dicit in Epist. ad Paulinum et Therasiam 31, al. 34, a med., SS. Q. 136. Art. 3 c.

thēsaurizo, āre, 1, *v. n.* and *a., to gather* or *lay up treasure.* Neque quaeramus humanam gloriam, neque mundanas divitias, quod est thesaurizare in terra, PS. Q. 108. Art. 3 c; illis homo debet thesaurizare, (ob. 2), . . ., filius autem habet rationem a principio existentis, ideo per se patri convenit ut subveniat filio; et propter hoc non solum ad horam debet ei subvenire, sed ad totam suam vitam; quod est thesaurizare, . . ., non autem thesaurizare quasi in longinquum, SS. Q. 101. Art. 2 ad 2. Cf. PTS. Q. 49. Art. 2; PTS. Q. 57. Art. 1 (bis).

thēsaurus, i, *m.,* (1) lit., (a) *anything laid* or *stored up, a hoard, treasure, provision, store,* (b) *a treasury, treasure-vault,* (2) fig., (a) *repository, storehouse,* (b) *a treasure in a spiritual sense,* (c) **thesaurus Ecclesiae,** *treasury of the Church* or treasury of merit consisting of the superabundant merits of Jesus Christ and his saints. It is out of this treasury that indulgences are granted. — (1 a), intendens fodere sepulcrum, inveniat thesaurum, . . ., fodiens sepulcrum invenit thesaurum, . . ., sicut si aliquis sciens in quo loco sit thesaurus absconditus instiget aliquem rusticum hoc ignorantem, PP. Q. 116. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 66. Art. 5 (ter); SS. Q. 95. Art. 5; PTS. Q. 19. Art. 5 (bis). — (1 b), et ideo si quis, neces-

sitate non imminente providendi pauperibus, de his quae superfluunt ex proventibus Ecclesiae possessiones emat, vel in thesauro reponat in futurum utilitati Ecclesiae et necessitatibus pauperum, SS. Q. 185. Art. 7 ad 4. — (2 a), ad harum autem formarum retentionem aut conservationem ordinatur *phantasia*, sive *imaginatio*, quae idem sunt; est enim phantasia sive imaginatio quasi thesaurus quidam formarum per sensum acceptarum, . . ., ad conservandum autem eas vis memorativa, quae est thesaurus quidam huiusmodi intentionum, PP. Q. 78. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 7; PTS. Q. 87. Art. 1 (bis). — (2 b), sed contra, spiritualis thesaurus gratiae non tollitur nisi per peccatum, SS. Q. 53. Art. 1 a; sed Christus a principio suae conceptionis plene habuit sapientiae et gratiae thesaurum, PT. Q. 36. Art. 4 ob. 2. Cf. PS. Q. 19. Art. 8; SS. Q. 161. Art. 5; PS. Q. 19. Art. 5 ob. 2; PTS. Q. 25. Art. 2 c. — (2 c), videtur quod etiam episcopus non possit indulgentias elargiri, quia thesaurus Ecclesiae est communis toti Ecclesiae, PTS. Q. 26. Art. 3 ob. 1. Cf. PTS. Q. 26. Art. 2 (bis); PTS. Q. 26. Art. 4; PTS. Q. 27. Art. 4.

Thesbes, itis, *m.*, *an inhabitant of Thesba*, a city in the tribe of Gad, and the country of Elias, *a Thesbite*, used in the S.T. only in quot. In illo iudicio has res didicimus esse venturas, Eliam Thesbitem, fidem Iudaeorum, Antichristum persecuturum, Christum iudicaturum, mortuorum resurrectionem, PTS. Q. 74. Art. 7 ob. 1.

Thessalonicēnses, ium, *m.*, *the inhabitants of Thessalonica*, a city of Macedonia, *Thessalonians*. Two of the epistles addressed by St. Paul to the Christians of that city are extant. Ut videtur per hoc quod dicitur I. Thessalon. IV, 14, PS. Q. 81. Art. 3 ob. 1. Cf. SS. Q. 187. Art. 3 (bis); SS. Q. 187. Art. 4 (bis); PTS. Q. 47. Art. 3; PTS. Q. 76. Art. 3; et passim.

theurgicus, a, um, *adj.*, *spirit-summoning, magic, theurgic*, used in the S.T. only in quot. Unde Augustinus dicit, Porphyrium fateri theurgicis theletis, id est, operantibus daemonum, SS. Q. 96. Art. 1 c, in quot.

Thomas, ae, *m.*, (1) *Thomas*, one of the twelve apostles, (2) Thomas Cantuariensis, saint, martyr, Archbishop of Canterbury, born at London, 21 Dec. 1118, died at Canterbury, 29 Dec. 1170. — (1), dicit enim Dominus Thomae: quia vidisti me Thoma, credidisti, SS. Q. 1. Art. 4 ob. 1; unde et B. Thomas per aspectum vulnerum est ad fidem revocatus, PT. Q. 14. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 45. Art. 1; PT. Q. 54. Art. 4 (passim); PT. Q. 55. Art. 3 (bis); PT. Q. 55. Art. 5. — (2), sed contra est quod beatus Thomas Cantuariensis repetiit res ecclesiarum, SS. Q. 43. Art. 8 a.

Thrēnus, i, *m.*, = θρῆνος, *a song of mourning, a lamentation, dirge, elegy*. One of the lyrical poetic books of the Old Testament, (The Lamentations of Jeremias) bewailing the destruction of Jerusalem by the Chaldeans. Secundum illud Thren., ult. 21, PP. Q. 62. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 6. Art. 1; PP. Q. 23. Art. 5; SS. Q. 82. Art. 4; PT. Q. 46. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 5; et passim.

thronus, i, *m.*, (1) *an elevated seat, a throne*, (2) *an angelic order, an order of angels*. — (1), throni dicuntur sedes, PP. Q. 108. Art. 5 ob. 6; per thronum significatur iudiciaria potestas quam Christus habet a Patre, PT. Q. 58. Art. 4 ad 3; thronus enim est "sedes iudicis, solium regis, cathedra doctoris," PTS. Q. 89. Art. 3 ob. 2. Cf. PT. Q. 58. Art. 4 (ter); PT. Q. 59. Art. 3; PTS. Q. 40. Art 6; PTS. Q. 74. Art. 9; PTS. Q. 90. Art. 1; et passim. — (2), ponit tres ordines, nempe seraphim, cherubim, et thronorum in prima; principatuum, archangelorum et angelorum in tertia, PP. Q. 108. Art. 2 c; sic ipsi angeli qui throni dicuntur, elevantur usque ad hoc quod in Deo immediate rationes rerum cognoscant, PP. Q. 108. Art. 5 ad 6; illa propinquitas ad Deum quae designatur nomine thronorum, convenit etiam cherubim et seraphim, et excellentius, PP. Q. 108. Art. 6 ad 2. Cf. PP. Q. 61. Art. 3; PP. Q. 108. Art. 5 (passim); PP. Q. 108. Art. 6 (passim); PP. Q. 109. Art. 1 (bis); PS. Q. 30. Art. 6; et passim.

thūrificātio, ōnis, *f.*, *incense*. Inconvenienter ergo in missa sacerdos thurificatione utitur, (ob. 2), . . ., etiam thurificatione non utimur quasi caeremoniali praecepto legis, PT. Q. 83. Art. 5 ad 2.

thūrifico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to burn incense to, to offer incense to, to incense*. Et ideo, undique thurificato altari, per quod Christus designatur, thurificantur omnes per ordinem, PT. Q. 83. Art. 5 ad 2.

thūs, thūris, *n.*, *incense, frankincense*. Et offerunt munera dignitati Christi congruentia; aurum quidem quasi regi magno; thus, quod in Dei sacrificio ponitur, . . ., thus autem, per quod exprimitur orationis devotio, PT. Q. 36. Art. 8 ad 4. Cf. PPS. Q. 102. Art. 3 (passim).

thymiāma, atis, *n.*, = θυμίαμα, *a composition for fumigating, incense*. In exteriori vero tabernaculo, quod significabat praesens saeculum, continebantur etiam tria, scilicet altare thymiamatis, . . ., per altare vero thymiamatis significabatur officium sacerdotum, . . ., in exteriori vero tabernaculo per altare thymiamatis, . . ., quasi in altari thymiamatis, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6.

thymos, ou, *m.*, = θυμός, *irascibility*, a kind of anger that arises and subsides intermittently, a synonym of *furor*, *quickness to anger* and *firmness of purpose in being avenged*. Tullius dicit quod excandescentia graece dicitur θυμός et est ira modo nascens, et modo desistens. θυμός autem, secundum Damascenum, est idem quod furor, (ob. 2), . . ., nihil autem prohibet ut θυμός graece, quod latine furor dicitur, PS. Q. 46. Art. 8 ad 2.

tiāra, ae, *f.*, *the head-dress of the Orientals, a turban, tiara*. Sextum erat tiara, id est, mitra quaedam de bysso, . . ., scilicet tunicam lineam, femoralia, balteum et tiaram, . . ., vel tiara significabat caelum empyreum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

Tiberias, ădis, *n.*, Tiberias, otherwise known in the Bible as "the sea of Galilee," or as "the lake of Genesareth," or as "the sea of Cenereth," or as "the water of Genesar," a sea in Galilee, in the course of the Jordan, frequented by Christ and his disciples. Ut enim Augustinus dicit, post primas quinque apparitiones sexto eis apparuit, ubi vidit eum Thomas; Septimo ad mare Tiberiadis in captione piscium, PT. Q. 55. Art. 3 ad 3.

Tiberius, ii, *m.*, *Tiberius*, the second Roman Emperor (A.D. 14-37). He was the son of Tiberius Claudius Nero and Livia. The ministry and death of John the Baptist and of Jesus Christ occurred during the reign of Tiberius. Et dicit quod quidam nomine Phlegon in Chronicis suis scripsit, hoc in principatu Tiberii Caesaris factum, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2.

tībia, ae, *f.*, *large shin-bone, tibia, leg*. Sicut effectus virtutis motivae impeditur propter debilitatem tibiae, PP. Q. 19. Art. 6 ob. 3; sicut si tibia quae nascitur clauda ex debilitate seminis, statim incipiat claudicare, PP. Q. 63. Art. 5 c; sicut defectus claudicationis reducitur in tibiam curvam sicut in causam, non autem in virtutem motivam, PS. Q. 79. Art. 2 c.

Tiburtius, ii, *m.*, *Tiburtius*, son of Agrestius Chromatius, vicar to the prefect of Rome. He was thrown into the flames, but after making the sign of the Cross, he walked on the burning coal. He was beheaded on the Lavicanian Way in 286. Sicut beatus Tiburtius, cum super carbones incensos nudis plantis incederet, SS. Q. 123. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 38. Art. 4.

Ticonius, ii, *m.*, *Tichonius*, a Donatist writer of the fourth century, author of the *Liber de Sex Regulis*, to which work a reference is made by St. Thomas quoting St. Augustine. Dicit Augustinus, Christus secundum regulam Ticonii propter unitatem corporis mystici, quae est inter caput et membra, nominat se etiam sponsam et non solum sponsum, PTS. Q. 95. Art. 3 ob. 3. Cf. PT. Q. 15. Art. 1.

tignum, i, *n.*, *a beam.* Scimus autem quod aedificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 3; inde evulsis corporibus, et rasis parietibus vel tignis eius loci reaedificetur, PT. Q. 83. Art. 3 ad 2.

Timaeus, i, *m.*, = Τίμαιος, *Timaeus*, a Pythagorean philosopher, a contemporary of Plato; the Platonic dialogue Timaeus, was named after him. Et Plato in *Timaeo*, aliq. a princ., ex unitate exemplaris probat unitatem mundi, quasi exemplati, PP. Q. 47. Art. 3 ad 1. Cf. PP. Q. 66. Art. 2; PS. Q. 105. Art. 1.

timeo, ēre, ui, 2, *v. a.* and *n.*, *to fear, be afraid of, to dread, apprehend; to be afraid* or *in fear, to be fearful, apprehensive,* or *anxious;* constr. in S.T. with (1) acc., (2) *de,* and *abl.*, (3) *inf.*, (4) *ne* or *ut,* and (5) *absol.* — (1), volentes favere Herodi, quem timebant, PT. Q. 36. Art. 2 ad 3; Iudas autem tradidit ipsum ex cupiditate, Iudaei autem ex invidia, Pilatus ex timore mundano quod timuit Caesarem, PT. Q. 47. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 7. Art. 1; SS. Q. 45. Art. 1; SS. Q. 53. Art. 3; SS. Q. 64. Art. 6 (bis); PTS. Q. 47. Art. 2 (passim); et passim. — (2), secundo quia firmius inhaerens magis confidit de praemio et per consequens minus timet de poena, SS. Q. 19. Art. 10 c; tunc enim sine peccato reddere potest, et praecipue si ei timet de periculo castitatis, PTS. Q. 53. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 25. Art. 6; PTS. Q. 32. Art. 2; PTS. Q. 58. Art. 4; PTS. Q. 59. Art. 6; PTS. Q. 64. Art. 8, et passim. — (3), sicut ille qui timet amittere sanitatem, timendo custodit eam, PS. Q. 42. Art. 4 ob. 1; timor autem ex amore nascitur; illud enim timet homo amittere quod amat, SS. Q. 19. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 42. Art. 3; PS. Q. 43. Art. 1; SS. Q. 7. Art. 1 (bis); SS. Q. 19. Art. 5 (bis); SS. Q. 30. Art. 2; et passim. — (4), sicut ille qui est conscius criminis, timetur ne crimen revelet, PS. Q. 42. Art. 1 c; et ideo timendum erat ne per continuam conversationem cum eis alienarentur a fide, SS. Q. 10. Art. 9 ad 3. Cf. SS. Q. 19. Art. 9; SS. Q. 33. Art. 6 (bis); SS. Q. 36. Art. 1; SS. Q. 55. Art. 6; PTS. Q. 6. Art. 4; et passim. — (5), ille qui sustinet, non timet, praesente iam causa timoris, quam non habet praesentem ille qui aggreditur, SS. Q. 123. Art. 6 ad 3; sicut quando nocte timemus ex aliquo sonitu, quasi ignorantes quid hoc sit, PT. Q. 15. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 42. Art. 4 (passim); PS. Q. 44. Art. 3; SS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 30. Art. 2; PT. Q. 69. Art. 3; et passim. — **timens**, ntis, *P. a., fearing, timid.* Ut patet in irascentibus et timentibus, PP. Q. 117. Art. 3 ob. 3; unde timentes maxime tremunt in voce propter vicinitatem vocalis arteriae ad cor, PS. Q. 44. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 6. Art. 6; PS. Q. 41. Art. 4; PS. Q. 42. Art. 5 (bis); PS. Q. 44. Art. 3; PS. Q. 45. Art. 4 (bis); et passim.

timiditas, ātis, *f.*, *fearfulness, timidity, cowardice.* Duo invicem opposita vitia contrariantur uni virtuti, sicut timiditas et audacia fortitudini, SS. Q. 21. Art. 3 a; sicut fortitudo est propinquior audaciae quam timiditati, SS. Q. 109. Art. 4 ob. 2; et ideo vitium quod excedit in audacia, non habet contrarium defectum, nisi timiditatem tantum. sed audacia non semper concomitatur tantum defectum timiditatis, SS. Q. 126. Art. 2 ad 3; videtur quod timiditas sit maius vitium quam intemperantia, . . ., sed timiditas opponitur fortitudini, . . ., ergo timiditas est maius vitium quam intemperantia, (ob. 1), . . ., ergo intemperantia, quae vincitur a delectatione, minus peccatum est quam timiditas, quae vincitur a timore, (ob. 2), . . ., sed timiditas est magis voluntaria quam intemperantia, . . ., ergo timiditas est peccatum gravius quam intemperantia, SS. Q. 143. Art. 3 ob. 3. Cf. SS. Q. 125. Art. 2; SS. Q. 127. Art. 2 (passim); SS. Q. 144. Art. 2; SS. Q. 150. Art. 1; SS. Q. 142. Art. 3 (passim).

timidus, a, um, *adj.*, *fearful, afraid, faint-hearted, cowardly, timid.* Sicut per timorem timidus agit contra id quod proponebat, ita incontinens propter concupiscentiam, (ob. 2), . . ., sed timidus agit contra id quod etiam nunc secundum se vult, PS. Q. 6. Art. 7 ad 2; pro solo peccato mortali debetur poena inferni; quae tamen debetur timidis, SS. Q. 125. Art. 3 a; multi enim inveniuntur temperati, qui tamen sunt avari vel timidi, SS. Q. 141. Art. 1 ob. 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 52. Art. 1; SS. Q. 129. Art. 5; SS. Q. 131. Art 1.

timocratia, (τιμοκρατία), ae, *f.*, *timocracy*, in the Aristotelian sense, a polity with a property qualification for the ruling class. Secundum Philosophum, Polit. lib. III, cap. 5, regnum est una sex specierum politiarum. sed nulla species prudentiae sumitur secundum alias quinque politias, quae sunt aristocratia, timocratia, tyrannis, oligocratia, democratia, SS. Q. 50. Art. 1 ob. 2.

timor, ōris, *m.*, *fear, dread, apprehension, alarm, anxiety.* (Timor) pertinet autem ad appetitum sensitivum, PS. Q. 41. Art. 1 c; timor nullo modo est in concupiscibili, PS. Q. 41. Art. 2 ad 3; timor vero, cum sit in irascibili, PS. Q. 42. Art. 3 ad 2; cf. PS. Q. 23. Art. 1 c; 3 Sent. 15. 2. 2. 3 c; timor est de malo futuro arduo, quod non potest de facili vitari, PS. Q. 42. Art. 3 c; cf. PS. Q. 41. Art. 1 c, 2 c, and ad 3; PS. Q. 42. Art. 3 c and ad 3; C. G. 1. 89; timor est de futuro malo, quod excedit potestatem timentis, ut scilicet ei resisti non possit, PS. Q. 41. Art. 4 c; timor per se et primo respicit ad malum, quod refugit, quod opponitur alicui bono amato, . . ., secundario vero respicit ad id per quod provenit tale malum, PS. Q. 43. Art. 1 ad 1; cf. PS. Q. 42. Art. 1 c; SS. Q. 19. Art. 1 c; Rom. 8. 3; timor addit supra fugam seu abominationem quandam depressionem animi propter difficultatem mali, PS. Q. 25. Art. 1 c; sequitur etiam in timore ex parte corporis contractio caloris et spirituum ad interiora, PS. Q. 44. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 42. Art. 4 (passim); PS. Q. 44. Art. 3 c; PS. Q. 45. Art. 4 ad 1; PS. Q. 68. Art. 7 (ter); SS. Q. 123. Art. 4 (passim); et passim. On **donum timoris**, see *donum* under 2; on **lex timoris**, see *lex* under 1; on **servitus timoris**, see *servitus* under 1; on **servus timoris**, see *servus*. — *Species timoris, quae accipiuntur secundum divisionem propriam obiecti ipsius timoris* (PS. Q. 41. Art. 4 ad 1) are the following: *admiratio*, admiration or wonder (admiratio et stupor refugiunt difficultatem considerationis rei magnae et insolitae, sive sit bona sive mala, PS. Q. 41. Art. 4 ad 4); *agonia*, anxiety over future evil; *erubescentia*, blushing at the moment when committing a shameful action; *segnities*, laziness (refugit laborem exterioris operationis, PS. Q. 41. Art. 4 ad 1); *stupor*, bewilderment, stupefaction; *verecundia*, shame (si autem sit de turpi iam facto, est verecundia, PS. Q. 41. Art. 4 c.); cf. SS. Q. 19. Art. 2; 3 Sent. 26. 1. 3 c; Verit. 26. 4 ad 7. — Kinds of *timor* are: (a), **timor amicabilis seu actus seu filialis** and **timor servilis**, *the amicable* or *chaste* or *filial fear* (dicitur timor amicabilis, vel filialis, inquantum Deus dicitur pater noster, vel etiam castus inquantum Deus dicitur metaphorice sponsus animarum nostrarum, 3 Sent. 34. 2. 3. 1 c), called "chaste" with reference to 1 Corinth. 11. 2 and "filial" with reference to Rom. 8. 15 (cf. SS. Q. 19. Art. 2 ad 3), and *the servile* or *slavish fear* (quo aliquis convertitur ad Deum et ei inhaeret propter timorem poenae, SS. Q. 19. Art. 2 c; quod proprie est servorum, Rom. 8. 3). Cf. PS. Q. 67. Art. 4 ad 2; SS. Q. 7. Art. 1 c; SS. Q. 19. Art. 2 ad 3, 5 a, 6 c, and 9 c.—12 c; SS. Q. 22. Art. 2 c; PT. Q. 7. Art. 6 ob. 2; Virt. 2. 10 ad 4 c; Verit. 28. 4 ad 3; 3 Sent. 34. 2. 1. 2 c and 3 c; 3 Sent. 34. 2. 3. 1 c; PS. 18 f and 12 t; et passim. — (b), **timor castus**, see *timor amicabilis.* — (c), **timor filialis**, see *timor amicabilis.* — (d), **timor humanus seu mundanus**, *fear of man* or *fear of the world.* Cum enim obiectum timoris sit malum, quandoque propter mala quae timet a Deo recedit; et iste dicitur timor humanus vel mundanus, (c), . . ., eadem ratione homo a Deo avertitur propter timorem amittendi bona mundana, et propter timorem amittendi incolumitatem proprii corporis; quia bona exteriora ad corpus pertinent, SS. Q. 9. Art. 2 ad 5. Cf. SS. Q. 19 pr.; SS. Q. 19. Art. 2 (passim); SS. Q. 19. Art. 3 (passim); 3 Sent. 34. 2. 1. 2 c and 3 c; Rom. 8. 3; et passim. — (e), **timor initialis**, *the initial fear* (of God), so called quia solet esse in hominibus in initio suae

conversionis ad Deum, Rom. 8. 3; si ergo aliquis convertatur ad Deum et ei inhaereat propter timorem poenae, erit "timor servilis"; si autem propter timorem culpae, erit "timor filialis;" nam filiorum est timere offensam patris, si autem propter utrumque, est timor initialis qui est medius inter utrumque timorem, SS. Q. 19. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 19 pr.; SS. Q. 19. Art. 2 (ter); SS. Q. 19. Art. 8 (passim); 3 Sent 34. 2. 1. 2 c and 2. 3. 2 c; Rom. 8, 3; et passim. — (f), **timor mundanus**, see *timor humanus*. — (g), **timor naturalis** and **timor non-naturalis**, *the spontaneous* and *the cognitive fear*. Est enim, . . ., timor de malo corruptivo, quod natura refugit propter naturale desiderium essendi, et talis timor dicitur esse naturalis. est iterum de malo contristativo, quod non repugnat naturae, sed desiderio appetitus, et talis timor non est naturalis, PS. Q. 41. Art 3 c. Cf. PP. Q. 41 pr.; PS. Q. 41. Art. 3 (passim); PS. Q. 42. Art. 2; SS. Q. 19. Art. 2 (bis); — (h), **timor non-naturais**, see *timor naturalis*. — (i), **timor non-sanctus** and **timor sanctus**, *the unholy fear* which falls into *timor mundanus* and *timor servilis*, and *the holy fear* which is *identical* with *timor castus seu filialis*. Cf. PS. 18 f. — (j), **timor sanctus**, see *timor non-sanctus*. — (k), **timor servilis**, see *timor amicabilis*.

Timotheus, ei, *m.*, (Τιμόθεος = honoring God), *Timothy*, a disciple and companion of St. Paul. He was born at Lystra in Asia Minor of a Gentile and a Jewess who embraced the faith. On the arrival of St. Paul at Lystra the youthful Timothy became his companion. He was made the first Bishop of Ephesus, and here he received from St. Paul the two epistles which bear his name, the first from Macedonia and the second from Rome, in which St. Paul from his prison gives vent to his longing desire to see his "dearly beloved son," once before his death. Praeterea, II. Tim. III, 13, dicitur, mali homines et seductores proficiunt in peius, SS. Q. 162. Art. 7 ob. 4. Cf. PS. Q. 99. Art. 1; PS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 10. Art. 3; PT. Q. 26. Art. 2; PTS. Q. 39. Art. 1; et passim.

tinctio, ōnis, *f.*, *a dipping*. Si autem bonum aliquid hic significat tinctio scilicet dulcedinem bonitatis divinae, quia panis ex intinctione sapidior redditur, PT. Q. 81. Art. 2 ad 3.

tinctūra, ae, *f.*, *a dyeing*. Coccus his tinctus, significans aquam, eadem ratione qua etiam purpura, propter tincturas, quae ex aquis sumuntur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5.

tingo, ere, nxi, nctum, *3, v. a.*, (1) lit., *to dip, wet, moisten, bathe* or *sprinkle* with or in any liquid, (2) in partic., *to soak in color, to dye, color, tinge*, (3) fig., *to soak*. — (1), et solo morsu bibit, omnem cibum aqua tingens, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; ac deinde ad hoc ventum est, ubi secundum narrationem Ioannis Dominus per buccellam tinctam atque porrectam suum exprimit proditorem, PT. Q. 81. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5 (passim); PT. Q. 83. Art. 5. — (2), ecclesiae mos obtinuit ut sacrificium altaris non in serico, neque in panno tincto, sed in lino terreno celebretur, sicut corpus Domini est in sindone munda sepultum, PT. Q. 51. Art. 2 ad 3, in quot. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (ter); PS. Q. 102. Art. 5 (passim); PT. Q. 81. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 3. — (3), et significat eos qui nihil ad alterius arbitrium facere volunt. sed solum quod fuerit tinctum aqua propriae voluntatis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

tintinnābulum, i, *n.*, *a bell*. In cuius extremitate versus pedes ponebantur per circuitum tintinnabula quaedam, . . ., per cuius tintinnabula significabantur tonitura, . . ., unde et tunicae hyacinthinae adiunguntur in extremitate tintinnabula aurea, PS. Q. 105. Art. 5 ad 10. Cf. PTS. Q. 40. Art. 7.

titubans, ntis, *P. a.*, *hesitating, wavering*. Ex parte vero audientium considerandum est utrum illi qui disputationem audiunt, sint instructi et firmi in fide, aut simplices et in fide titubantes, SS. Q. 10. Art. 7 c.

titulus, i, *m.*, *title*, the descriptive heading of each section or subdivision of a book. Praeterea, Nicolaus I papa, in Decretis tit. De clericis, dicit, SS. Q. 64. Art. 7 ob. 3; super illud Psal. XXX: in te, Domine, speravi, non confundar in aeternum, dicit Glossa in expositione tituli, SS. Q. 175. Art. 2 ob. 3; divino enim iudicio sic errant, ut eosdem libros ad Petrum et Paulum dicant tanquam epistolari titulo praenotatos, PT. Q. 42. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 90. Art. 4; SS. Q. 58. Art. 11; SS. Q. 64. Art. 7; SS. Q. 71. Art. 3; SS. Q. 78. Art. 3; SS. Q. 123. Art. 5.

Titus, i, *m.*, *Titus*, (1) ordained bishop of Crete by St. Paul. Afterward the apostle on a journey to Nicopolis, a city of Macedonia, wrote an epistle to Titus. (2) *Titus Livius*, a Roman historian (59 B.C.-17 A.D.), (3) *Titus* Flavius Sabinus Vespasianus. A Roman emperor A.D. 79-81, commonly called by his praenomen *Titus*. Titus laid siege to Jerusalem in 70 A.D.; its temple was destroyed. — (1), sed contra est quod dicitur ad Tit., I, 9, de episcopo, PP. Q. 1. Art. 8 a. Cf. PP. Q. 23. Art. 5; SS. Q. 124. Art. 5; SS. Q. 185. Art. 3; SS. Q. 188. Art. 5; PT. Q. 65. Art. 1; et passim. — (2), sicut de duobus Deciis Titus Livius narrat, SS. Q. 82. Art. 1 c. — (3), et in hoc mense a Nabuchodonosor et post a Tito templum Ierosolymis est incensum, SS. Q. 147. Art. 5 ad 2.

Tobias, ae, *m.*, *Tobias*, (1) *Tobias* the Elder, chief character in the Book of Tobias He was a Jew of the tribe of Nephtali, and was carried to Ninive by Salmanasar in 722 B.C., (2) *Tobias* the Younger, son of the above. The story of his journey to Media under the guidance of an angel is well known; he married his cousin Sara during the journey and upon his return cured his father of blindness, (3) *Tobias* Book of. A canonical book of the O.T., containing a most interesting story about the Elder Tobias. — (1), et secundum hoc commendantur aliqui de mortuorum sepultura, ut Tobias, SS. Q. 32. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 103. Art. 2 (bis); PTS. Q. 71. Art. 11, in quot. — (2), similiter angelus qui apparuit Tobiae, ab omnibus videbatur, PP. Q. 51. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 51. Art. 3 (bis); PP. Q. 112. Art. 3; PT. Q. 55 Art. 6. — (3), dicitur enim Tobiae V 12, PS. Q. 31. Art 6 ob. 1 Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 32. Art. 10; SS. Q. 154. Art 2; SS. Q. 162. Art. 1; SS. Q. 168. Art. 4 (bis); PT. Q. 56. Art. 6.

tolerābilis, e, *adj.*, *endurable, tolerable, bearable*. Adeo ut tolerabilior sit conditio Iudaeorum, qui legalibus sarcinis; non humanis praesumptionibus subiciuntur, PS. Q. 107. Art. 4 c, in quot.; sed hoc videtur esse tolerabile et inter minima malorum computandum ut patet per Philosophum, SS. Q. 59. Art. 4 ob. 2. Cf. SS Q. 71. Art. 4 c; SS. Q. 100. Art. 1 ob. 1; SS. Q. 123. Art. 9 c, in quot.; PT. Q. 89. Art. 6 ad 3; PTS. Q. 14. Art. 5 a; PTS Q. 71. Art. 5 ob. 2. — **tolerābiliter**, *adv.*, *tolerably*. Unde et martyres in passionibus suis tolerabilius sustinuerunt ex consideratione divini amoris, PT. Q. 15. Art. 5 ob. 3.

tolerābiliter, *adv.*, see *tolerabilis*.

tolerantia, ae, *f.*, *a bearing, supporting, endurance* Patientia dicitur habere opus perfectum in tolerantia malorum, PS. Q. 66. Art. 4 ad 2; austeritas vitae et tolerantia adversorum, quae significantur per saga cilicina, PS. Q. 102. Art. 4 ad 8; et sic non potest esse quod martyrium, quod consistit in debita tolerantia mortis, SS. Q. 124. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 124. Art. 4; SS. Q. 128 Art. 1 (ter); SS. Q. 136. Art. 3 (bis); SS. Q. 138. Art. 1.

tolerātio, ōnis, *f.*, *a bearing, supporting, enduring*. Non tamen ex toleratione quorumlibet adversorum reputatur homo simpliciter fortis, SS. Q. 123. Art. 4 ad 1.

tolero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to bear, endure, tolerate, sustain, support*. Utrum ritus infidelium sint tolerandi, SS. Q. 10 pr.; quia tolerare mortem non est laudabile secundum se, sed solum secundum quod ordinatur ad aliquod bonum, quod consistit in actu virtutis, SS. Q. 124. Art. 3 c. Cf. SS Q. 10. Art 11 (passim); SS. Q. 11. Art. 3 (passim); SS. Q. 73. Art. 4 (ter); SS. Q. 108. Art. 1 (passim); SS. Q. 136. Art. 1 (passim); et passim.

Toletānus, a, um, *adj.*, *pertaining to Toledo*, in Spain. Et ideo in detestationem erroris eorum fuit statutum in conc. Toletano IV, can. 6, Decr., cap. LXXXV, De Consecrat. dist IV, col. 1828, PT Q. 66. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 68. Art. 10; PT. Q. 80. Art. 12; PT. Q. 82. Art. 4; PT. Q. 83. Art. 6 (bis).

Tolētum, i, *n.*, *a town in Spain, Toledo.* Et hoc etiam Iulianus, episc. Tolet., dicit, PTS. Q. 70. Art. 3 c.

tollo, ere, sustuli, sublātum, 3, *v. a.*, *to take off, carry off, make away with, kill, destroy, to abolish, annul, abrogate, cancel.* Nulla privatio tollit totaliter esse, quia privatio est "negatio in subiecto", PP. Q. 11. Art. 2 ad 1; bonum quod opponitur malo, totaliter tollitur; sed alia bona non totaliter tolluntur, PP. Q. 48. Art. 4 ad 1; peccatum autem mortale tollit virtutem infusam, inquantum avertit a Deo, PS. Q. 73. Art. 1 ad 2; utrum principalius sit incarnatus ad tollendum originale peccatum quam actuale, PT. Q. 1 pr.; utrum consensus coactus tollat matrimonium, PTS. Q. 47 pr. Cf. PP. Q. 21. Art. 3 (bis); PP. Q. 31. Art. 2 (passim); PP. Q. 48. Art. 4 (passim); PS. Q. 103. Art. 2 (passim); PT. Q. 69. Art. 10 (passim).

tondeo, ēre, totondi, tonsum, 2, *v. a.*, *to clip, crop, shave the head.* See *tonsura.* Nullus tondeatur, nisi legitima aetate et spontanea voluntate, (ob. 1), . . ., legitima aetas ad hoc quod aliquis tondeatur cum voto solemni religionis, . . ., sed ante annos pubertatis potest esse legitima aetas ad hoc quod aliquis tondeatur in religione nutriendus, SS. Q. 185. Art. 5 ad 1. Cf. PTS. Q. 40. Art. 1 (bis).

tonitruum, ii (*gen.* tonitrui), *n.*, *thunder*, used in *plur.* Et fulgoribus ac tonitruis quae fiebant, cum lex daretur in monte, PP. Q. 43. Art. 7 ad 2; et ut fierent in aere tonitura, sicut factum est in monte Sinai, PT. Q. 44. Art. 4 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5.

tonsūra, ae, *f.*, *a clipping* of the hair; an ecclesiastical ceremony, by which a baptized and confirmed person is made a cleric, admitted to the clerical state and prepared for the reception of orders. Sed corona vel tonsura non competit mulieribus, PTS. Q. 39. Art. 1 a. Cf. PTS. Q. 40. Art. 1 (passim).

Tophet, *indecl. n.*, *Tophet, the valley of hell.* Et Isa. XXX, 33: Praeparata est ab heri Tophet a rege praeparata, etc., Glossa: ab heri, id est, ab initio; Tophet, id est, vallis gehennae, PTS. Q. 74. Art. 9 ob. 3.

topica, ōrum, *n.*, = Τοπικά, (1) the title of a work of Aristotle on the sources of probable arguments, (2) *De Differentiis Topicis*, a work of Boethius. — (1), secundum Philosophum lib. I, Top. cap. XIII, parum a princ., PTS. Q. 70. Art. 3 ob. 5. — (2), secundum Boethium in Top., loco a causa, fin., cuius finis est bonus, ipsum quoque bonum est, PTS. Q. 48. Art. 2 ob. 4.

topicus, a, um, *adj.*, (1) *concerning the place of merely probable as distinct from demonstrative arguments, referring to such, belonging to such, topical*, synonym of *dialecticus*, (2) the *Topica* or *Liber Topicorum* of Aristotle. — (1), magnum est de rebus caelestibus aliquid posse cognoscere etiam debili et topica ratione, PS. Q. 66. Art. 5, in quot. On **ratio topica**, see *ratio* under 13; on **solutio topica**, see *solutio* under 2. — **topica** sc. **ars seu scientia**, synonym of *dialectica*, the art or science which devotes itself to scientific common places, in so far as it directs the use of such common places for scientific discussion. Cf. 1 Anal. 1 a. — (2), ut dicitur in II Topic., cap. III, loc. 25. Cf. PS Q. 68. Art. 1; 1 Anal. 1 a; 1 Phys. 2 d; 1 Cael. 5 b; Ente 3 e; et passim.

tormentum, i, *n.*, in gen., *torture, anguish, pain, torment.* Sicut beatus Sebastianus Christianorum animos, quos in tormentis videbat deficere, confortabat, SS. Q. 10. Art. 10 ad 2; et praecipue cum doloribus corporalium tormentorum, SS. Q. 124. Art. 3 c; quidam enim asserunt quod redierunt ad vitam tanquam non iterum morituri, quoniam magis illis esset tormentum, PP. Q. 53. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 89. Art. 7, in quot.; SS. Q. 185. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 70. Art. 3; PTS. Q. 96. Art. 12; PTS. Q. 96. Art. 13; et passim.

torneamentum, i, *n.*, *a tournament.* Sed exercitia bellorum, quae fiunt in torneamentis, prohibentur ab Ecclesia, SS. Q. 40. Art. 1 ob. 4.

torpesco, ere, pui, 3, *v. inch. n.*, *to slacken*, used fig. Gregorius dicit: "habens intellectum curet omnino ne "taceat; habens rerum affluentiam vigilet, ne a misericordiae largitate torpescat, SS. Q. 32. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 71. Art. 1, in quot.

torpor, ōris, *m.*, *laziness, sluggishness.* Vel propter alias occupationes et necessitates temporalis vitae, vel etiam propter torporem addiscendi, SS. Q. 2. Art. 4 c; negligentia enim videtur esse idem quod pigritia vel torpor qui pertinet ad acediam, (ob. 1), . . ., pigritia autem et torpor magis pertinent ad executionem, . . ., et ideo convenienter torpor ex acedia nascitur, SS. Q. 54. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 30. Art. 1 c, in quot.; SS. Q. 35. Art. 4 (passim); PT. Q. 66. Art. 10.

torqueo, ēre, torsi, tortum, 2, *v. a.*, (1) *to rack, torment, torture*, (2) *to wrestle*, to attempt to conquer some question. — (1), licet eorum aliqui etiam nunc in inferno sint ad torquendum eos, PP. Q. 64. Art. 4 c; dives qui torquebatur apud infernos, bysso et purpura indutus fuisset, SS. Q. 169. Art. 1 c; et etiam quantum ad poenas accidentales daemonum, quibus torquentur vel hic, vel recluduntur in inferno, PT. Q. 59. Art 6 c; impii videntes gloriam iustorum ex hoc torquebuntur in iudicio, PTS. Q. 85. Art. 2 a. Cf. PS. Q. 37. Art. 1 a, in quot.; SS. Q. 36. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 88. Art. 1; PTS. Q. 89. Art. 4 (ter); PTS. Q. 89. Art. 8; PTS. Q. 97. Art. 4; et passim. — (2), qui diebus ac noctibus in dialectica arte torquetur, SS. Q. 167. Art. 1, in quot. — **tortus**, a, um, *P. a.*, *crooked.* Ne sit parvo, vel grandi, vel torto naso, id est, ne per defectum discretionis vel in plus vel in minus excedat, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10. — **torta**, ae, *f.*, *a twisted loaf, a twist.* Pertinebat autem ad applicationem ministerii, quod imponebatur super manus eorum adeps arietis, et torta panis unius, PS. Q. 102. Art. 5 ad 9.

torquis or **torques**, *m.* and *f.*, *a chain, collar.* Significat enim torquem auream, quam solebant legitime certantes accipere, PTS. Q. 40. Art. 7 c.

torrens, entis, *m.*, *a torrent, brook.* Et spatulas palmarum, et salices de torrente, quae diu retinent suum virorem, PS. Q. 102. Art. 4 ad 10.

tortor, ōris, *m.*, *an executioner, torturer.* Sicut in rebus humanis assessores iudicis revelant tortoribus eius sententiam, PP. Q. 109. Art. 4 ad 1; diabolo autem tamquam tortori, secundum illud Matth., V. 25, PT. Q. 48. Art. 4 ad 2. Cf. PT. Q. 88. Art. 2 ob. 2, and ob. 3, in quot.

tortūca, ae, *f.*, *a tortoise.* Vel habent breves, quibus parum elevantur, ut lacertae et tortucae, . . ., sunt enim quaedam reptilia quadrupedia, ut lacertae et tortucae, PP. Q. 72. Art. 1 ad 2.

torus, i, *m.*, transferred like *thalamus* as a designation for *marriage*; *a bed, couch.* Sicut ipsum nomen sonat, est accessus ad alienum torum, SS. Q. 154. Art. 8 c; sicut iustitia cohibet iram, ne alteri laesionem iniuste inferat, et concupiscentiam, ne ad alienum torum accedat, PTS. Q. 12. Art. 2 ad 2. — **ex illegitimo toro nati**, *born of an illegitimate marriage.* Ideo etiam ex illegitimo toro nati a susceptione ordinum repelluntur, PTS. Q. 39. Art. 5 c. — **alienum torum**, *another's marriage bed.* Sicut in promissione matrimonii continetur ut neuter ad alienum torum accedat, PTS. Q. 49. Art. 2 ad 3; sed propter illa non potest fieri separatio a toro, PTS. Q. 62. Art. 1 ob. 3. Cf. PTS. Q. 49. Art. 1 ob. 3; PTS. Q. 62. Art. 2 (bis); PTS. Q. 62. Art. 3 (ter); PTS. Q. 96. Art. 5.

tot, *num. adj. indecl.*, *so many, so great a number*, in the S.T. usually

with a corresponding *quot*, also *ut* clause. Sic enim est apud Deum ratio quare tot stellas fecerit, vel tot rerum species, et quare tot praedestinavit ex proportione partium principalium ad bonum universi, PP. Q. 23. Art. 7 ad 2; quia nulla ratio esset quare animae a principio mundi creatae post tot tempora voluntas accesserit ut nunc corpori uniatur; est enim substantia spiritualis supra tempus, utpote revolutiones caeli excedens, PP. Q. 118. Art. 3 c; si circa diversas passiones essent diversae virtutes morales, sequeretur quod tot essent virtutes morales quot passiones, PS. Q. 60. Art. 4 ob. 2. Cf. PP. Q. 110. Art. 1; PS. Q. 35. Art. 8; SS. Q. 100. Art. 3; SS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 189. Art. 10; et passim.

tōtālis, e, *adj., total, whole, entire*. Non potest dici quod sensibilis cognitio sit totalis et perfecta causa intellectualis cognitionis, PP. Q. 84. Art. 6 c; sic igitur illius totalis animae partem aliqui posuerunt animam hominis, PP. Q. 90. Art. 1 c; sed quod est quasi quaedam via ad totalem ablationem sanitatis quae fit per mortem, PS. Q. 18. Art. 8 ad 1. Cf. PS. Q. 36. Art. 2; SS. Q. 126. Art. 1; PT. Q. 68. Art. 11; PT. Q. 77. Art. 8.

tōtālitas, ātis, *f., wholeness, totality*. In superioribus continetur eminenter, et per quamdam totalitatem et simplicitatem, PP. Q. 57. Art. 1 c; primus autem totalitas modus, PP. Q. 76. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 44. Art. 4; SS. Q. 184. Art. 2 c; PT. Q. 7. Art. 9; PT. Q. 46. Art. 8; C. G. 2. 72; et passim. On **perfectio totalitatis**, see *perfectio* under 2. — Kinds of *totalitas* are: (a), **totalitas absoluta**, *the totality without respect to anything* or *absolute totality*, which is opposed to the *totalitas relativa seu secundum quid*, i.e., the totality in a certain respect. Alia autem est perfectio quae attenditur secundum totalitatem absolutam ex parte diligentis, SS. Q. 184. Art. 2 c. — (b), **totalitas essentiae seu perfectionis**, *the totality of essence* or *according to perfection*, as opposed to **totalitas virtutis**. Sed totalitas secunda quae attenditur secundum rationis et essentiae perfectionem, proprie et per se convenit formis, . . ., sed si fiat mentio de totalitate speciei et essentiae, tota albedo est in qualibet superficiei parte, . . ., sufficit dicere quod anima tota est in qualibet parte corporis secundum totalitatem perfectionis et essentiae, non autem secundum totalitatem virtutis, PP. Q. 78. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 8. Art. 2 ad 3; SS. Q. 186. Art. 2; Spir. 4 c. — (c), **totalitas loci**, *totality according to place*. Unde non est totalitas quantitatis, si non sit totalitas loci. sed totalitas essentiae non commensuratur totalitati loci, PP. Q. 8. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 76. Art. 8 c. — (d), **totalitas per accidens** and **totalitas per se**, *the totality which is incidental to a thing* and *that which is according to itself* or *belonging to it as such*. In substantiis autem incorporeis non est totalitas nec per se, PP. Q. 8. Art. 2 ad 3; primus autem totalitatis modus non convenit formis, nisi forte per accidens, PP. Q. 76. Art. 8 c. — (e), **totalitas perfectionis**, see *totalitas essentiae*. — (f), **totalitas per se**, see *totalitas per accidens*. — (g), **totalitas quantitatis seu quantitativa seu secundum quantitatem**, *totality according to quantitative parts*. Quod ergo est totum in aliquo loco totalitate quantitatis, non potest esse extra locum illum, . . ., unde non est totalitas quantitatis, si non sit totalitas loci, . . ., si autem accipiatur totalitas secundum quantitatem quam habet per accidens, sic non est tota in qualibet parte superficiei, PP. Q. 8. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 76. Art. 8 (ter). — (h), **totalitas quantitativa**, see *totalitas quantitatis*. — (i), **totalitas secundum quantitatem**, see *totalitas quantitatis*. — (j), **totalitas secundum virtutem seu virtutis**, *the totality of power* or *according to power*. Sed totalitas secunda quae attenditur secundum rationis et essentiae perfectionem, proprie et per se convenit formis; similiter autem et totalitas virtutis; quia forma est operationis principium, . . ., quia si fiat mentio de totalitate quantitativa quam habet albedo per accidens, non tota esset in qualibet parte superficiei; et similiter dicendum est de totalitate virtutis, . . , sufficit dicere quod anima tota est in qualibet parte corporis secundum totalitatem perfectionis et essentiae, non autem secundum totalitatem virtutis, PP. Q. 76. Art. 8 c. Cf. Spir. 4 c. — (k), **totalitas speciei**, *the totality of species*. Sed si fiat mentio de totalitate speciei et essentiae, tota albedo est in qualibet superficiei parte, PP. Q. 76. Art. 8 c. Cf PTS. Q. 80. Art. 5 (ter). — (l), **totalitas virtutis**, see *totalitas secundum virtutem*.

tōtāliter, *adv., altogether, totally, wholly, completely, entirely*. Quia si unum contrariorum fuerit infinitum, totaliter destruetur aliud, PP. Q. 2. Art. 3 ob 1; sed non totaliter requiescit ex parte appetentis, PS. Q. 4. Art. 5 ad 5; sed timor servilis quantum ad servilitatem totaliter tollitur charitate adveniente, SS. Q. 19. Art. 10 c; et tunc totaliter erit Patri subiectus non solum in se, sed etiam in membris suis, PT. Q. 20. Art. 1 ad 3; ex ipso peccato efficitur dignus ut totaliter a civium consortio repellatur vel per exilium perpetuum vel etiam per mortem, PTS. Q. 88. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 5. Art. 5; PS. Q. 63. Art. 1 (passim); PS. Q. 69. Art. 3; SS. Q. 33. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 4; et passim.

tōtālus, a, um, *adj., whole-winged*, i.e., with undivided wings, not used in the S.T. Dicitur autem animal totalum, quod habet totas alas integras et continuas, sicut vespertilio, 2 Anal. 14 e; qui quidem spiritus complantatus est per subtiles poros corporis, cuiusmodi sunt animalia sensitiva, quae vocantur totala, sicut vermes et vespae et muscae. et huiusmodi dicuntur totala, quae in qualibet parte alata et per totum corpus, Somno 4 k.

totidem, *num. adj. indecl., just as many*. Cum ergo in hierarchia angelica sint novem ordines, totidem deberent esse in Ecclesia, PTS. Q. 37. Art. 2 ob. 4.

toties, *adv. num., so often, so many times, as often, as many times*, (1) *absol.*, (2) with a corresponding *quotiens*, (3) with *quot*. — (1), quia non est probabile, totiens iudices a recto iudicio declinare, SS. Q. 69. Art. 3 ad 3. — (2), modis omnibus tenendum est ut quotiescumque sacrificans corpus et sanguinem Domini nostri Iesu Christi in altari immolat, toties perceptionis corporis et sanguinis Christi participem se praebeat, PT. Q. 82. Art. 4 a; quotiescumque Pascha celebratur, numquid toties Christus occiditur, PT. Q. 83. Art. 2 ob. 1; nec tamen, quotiescumque vadit infra tempus indulgentiae, toties eam consequitur, . . ., sicut in ecclesia beati Petri quadraginta dierum, tunc quoties aliquis vadit, toties indulgentiam consequitur, PTS. Q. 25. Art. 2 ad 4, in quot.; quandocumque homo exhibet se in aliquo actu ut ministrum Ecclesiae, in peccato mortali existens, mortaliter peccat, et toties quoties huiusmodi actum facit, PTS. Q. 36. Art. 5 ad 4. Cf. PTS. Q. 69. Art. 3. — (3), et per consequens neque infinities, sed toties in quot partes dividitur, PT. Q. 76. Art. 3 ad 1.

tōtus, a, um, *adj.*, (1) *all, whole, entire*, synonym of *omnis* and *perfectus*, the opposite of *pars*, (2) *the whole world, the universe*, synonym of *omne* and *universum*. — (1), totum dicitur respectu partium, PP. Q. 8. Art. 2 ad 3; totum dicitur, quod habet partes, PP. Q. 10. Art. 1 ob. 3; cum totum sit, quod dividitur in partes. PP. Q. 76. Art. 8 c; cum enim totum dicatur per relationem ad partes, C. G. 2. 72; in toto sunt in potentia partes, 1 Anal. 38 f; cf. 5 Met. 21 f; definitur enim unumquodque totum esse, cui nihil deest, 3 Phys. 11 c; haec est definitio totius totum est cuius nihil est extra, 3 Phys. 11 c; totum et perfectum idem est, 3 Sent. 27. 3. 4 c; perfectum enim et totum aut sunt idem, aut fere idem significant, 5 Met. 18 a. Cf. PP. Q. 12. Art. 10 (bis); PP. Q. 19. Art. 6 (bis); PP. Q. 21. Art. 1; 3 Phys. 11 c; 1 Cael. 2 f; et passim. On **abstrahere totum a parte**, see *abstrahere*; on **actus totus**, see *actus* under 2; on **agere secundum se totum**, see *agere* under 1; on **bonum totum**, see *bonus* under 3; on **infinitum secundum totum**, see *infinitus*; on **malitia tota**, see *malitia* under 3; on **perfectum secundum se totum**, see *perfectus* under 1; on **poena ex toto exterminans**, see *poena*; on **propositio tota**, see *propositio* under 2. — Kinds of *totum* in this sense are: (a), **totum anhomoeomerum seu heterogenum seu dissimilium partium** and **totum homoeomerum seu**

homogeneum seu similium partium, *the unlike* and *the like whole.* Quia in omni compositio oportet esse potentiam et actum; quod in Deo non est; quia vel partium una est actus Deo alterius vel saltem omnes partes sunt sicut in potentia respectu totius, PP. Q. 3. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 11. Art. 2 ad 2; PTS. Q. 37. Art. 1; PTS. Q. 79. Art. 3 (ter); — (b), **totum contiguum** and **totum continuum,** *the whole accomplished through contact with its parts,* and *the whole coherent in itself.* Cf. 1 Phys. 3 b. — (c). **totum continuum,** see *totum contiguum.* — (d), **totum dissimilium partium,** see *totum anhomoeomerum.* — (e), **totum essentiale seu secundum essentiae perfectionem, totum potentiale seu potestativum** and **totum quantum seu quantitativum seu secundum quantitatem,** *the whole found in the essence* or *according to the perfection of essence, the whole found perfectly in one part and imperfectly in others which are ordered to it,* and *that whole found in quantity.* Est enim quoddam totum, quod dividitur in partes quantitativas, sicut tota linea vel totum corpus. est etiam quoddam totum, quod dividitur in partes rationis et essentiae, sicut definitum in partes definitionis et compositum resolvitur in materiam et formam. tertium autem totum est potentiale, quod dividitur in partes virtutis, PP. Q. 76. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 1 ad 1; PTS. Q. 37. Art. 1; C. G. 2. 72; 1 Sent. 3. 4. 2 c and ad 1; 2 Sent. 9. 1. 3 ad 1; 2 Sent. 18. 2. 3 ad 4; 3 Sent. 33. 3. 1. 1 c; Spir. 4 c; et passim. — (f), **totum heterogeneum,** see *totum anhomoeomerum.* — (g), **totum homoeomerum,** see *totum anhomoeomerum.* — (h), **totum homogeneum,** see *totum anhomoeomerum.* — (i), **totum integrale** and **totum universale,** *the whole which consists of integral parts* and *that which is an abstracted universal.* Totum enim universale adest cuilibet parti secundum totam suam essentiam et virtutum, ut animal homini et equo; et ideo proprie de singulis partibus praedicatur, totum vero integrale non est in qualibet parte, neque secundum totam essentiam, neque secundum totam virtutem; et ideo nullo modo de singulis partibus praedicatur, sed aliquo modo licet improprie praedicatur de omnibus simul, ut si dicamus, quod paries tectum et fundamentum sunt domus, PP. Q 77. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 6 (bis); PP. Q. 32. Art. 1; PP. Q. 42. Art. 4 (bis); PP. Q. 45. Art. 2; PP. Q. 77. Art. 1 (passim); et passim. — (j), **totum intellegibile** and **totum sensibile,** *the intelligible whole* and *the sensible whole* or *the sensibly perceived whole.* Cf. 1 Phys. 1 c. — (k), **totum potentiale,** see *totum essentiale.* — (l), **totum potestativum,** see *totum essentiale.* — (m), **totum quantitativum,** see *totum essentiale.* — (n), **totum quantum,** see *totum essentiale.* — (o), **totum secundum essentiae perfectionem,** see *totum essentiale.* — (p), **totum secundum quantitatem,** see *totum essentiale.* — (q), **totum secundum quid,** *the whole with respect to something* and *that in a certain respect.* Cf. 1 Phys. 3 b. — (r), **totum sensibile,** see *totum intellegibile.* — (s), **totum similium partium,** see *totum anhoeomerum.* — (t),. **totum universale,** see *totum integrale.* — **bonum totius finis est cuiuslibet partium,** (SS. Q. 58. Art. 9 ad 3), *the good of a whole is the purpose of everyone of its parts.* — **omne totum est maius sua parte,** (PS. Q. 51. Art. 1 c; C. G. 1. 10; 1 Sent. 3. Exp. 2; 1 Anal. 5 e; 4 Met. 5 g), *every whole is greater than one of its parts.* — **posito toto necesse est poni partem,** (2 Gener. 11 e), *if the whole is established, so must its parts be established.* — **resoluto toto in partes incipiunt partes esse in actu,** (5 Met. 13 i, cf. also 7 Met. 16 a), *when the whole is resolved into its parts, the parts,* (hitherto existing only theoretically), *begin to exist actually.* — **totum dicitur esse in partibus,** (4 Phys. 4 a), *the whole is said to be in its parts,* i.e., non est praeter partes, 4 Phys. 4 a. — **totum est prius in consideratione quam partes,** (1 Cael pr.), *in the consideration of something the whole is prior to its parts,* (non qualescumque, sed partes quae sunt secundum materiam et quae sunt individui, 1 Cael. pr.). — **unumquodque totum videtur esse id quod est principalius in eo,** (Pot. 3. 9 ad 1), *every whole seems to be that which is the more important in it,* (unde totus homo videtur esse anima vel intellectus, Pot. 3. 9 ad 1). — (2), totum, id est, universum cuius partes sunt particularia corpora, 1 Cael. 2 i.

trabs, trabis, *f., a beam, plank.* Sicut is aliquis incedat super trabem in alto positam, . . ., si incederet super eamdam trabem in imo positam, (ob. 2), . . ., illi qui cadunt de trabe in alto posita, PS. Q. 44. Art. 4 ad 2; ira comparatur ad odium, sicut festuca ad trabem, . . ., ne ira crescat in odium, et trabem faciat de festuca, SS. Q. 158. Art. 4 a; puta quantum ad casum de trabe in alio posita, PT. Q. 13. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 46. Art. 6 a.

tractābilis, e, *adj., tractable.* Valet enim divina potentia de ista visibili atque tractabili natura corporum, PT. Q. 54. Art. 2 ad 2. Cf. PTS. Q. 82. Art. 1.

tractātus, ūs, *m., a treatise, tractate, tract,* in eccl. Lat., *a sermon, homily.* De qua infra in tractatu Moralium dicetur, PP. Q. 83. Art. 2 ad 3; supra habitum est in tractatu De charitate, SS. Q. 83. Art. 8 c; ut Augustinus dicit, Tract. 89 in Ioan., PT. Q. 86. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 20. Art. 4; PS. Q. 113. Art. 9; SS. Q. 83. Art. 16; PT. Q. 44. Art. 3; PTS. Q. 4. Art. 1; et passim.

tracto, āre, āvi, ātum, 1, *v.* freq. *a.,* (1) lit., *to touch, handle,* (2) fig., (a) *to handle, treat, investigate, discuss* anything, used with *de,* with *acc.,* (b) *to treat, use,* or *conduct one's self* toward a person in any manner, (c) *to plot* or *plan,* used with an interrog. clause, (d) *to handle, manage* or *conduct* business, secular affairs etc. — (1), vel quia illi qui tractant sancta, intendentes ad emundationem aliorum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5; et in veritate manibus sacerdotum tractari, frangi, et fidelium dentibus atteri, PP. Q. 77. Art. 7 ob. 3, in quot.; quia aliqua pretiosa tractare non consuevimus nisi manibus ablutis, PT. Q. 83. Art. 5 ad 1; quia praelatis incumbit sacramenta dispensare, quae nonnisi mundi tractare debent, PTS. Q. 8. Art. 4 ad 4; et ideo eis etiam continentia indicitur, ut sancti et mundi sint qui sancta tractant, PTS. Q. 37. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 39. Art. 2 c; PTS. Q. 40. Art. 7 c (bis); PTS. Q. 41. Art. 3 ad 2; PTS. Q. 53. Art. 3 c and ad 4. — (2 a), sed de omnibus entibus tractatur in philosophicis disciplinis, (ob. 2), . . ., unde nihil prohibet de eisdem rebus, de quibus philosophicae disciplinae tractant, secundum quod sunt cognoscibiles lumine naturalis rationis, etiam aliam scientiam tractare, PP. Q. 1. Art. 1 ad 2; sed sacra doctrina tractat de singularibus, (ob. 2), . . ., non quia de eis principaliter tractetur, PP. Q. 1. Art. 2 ad 2; sicut de ea Philosophus tractat in IV. Ethic. cap. VI, SS. Q. 80. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 4 ad 8; SS. Q. 89 pr.; SS. Q. 129 pr.; PT. Q. 28. Art. 2 ad 3; PTS. Q. 98. Art. 1 c; et passim. — (2 b), nam quantum ad servos instituit ut modeste tractantur, . . ., statuit etiam qualiter uxores iam ductae tractari deberent, PS. Q. 105. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 161. Art. 6, in quot. — (2 c), puta si aliquis occulte tractet, quomodo civitas tradatur hostibus, SS. Q. 33. Art. 7 c. — (2 d), alio modo quia ordinatius res humanae tractantur, si singulis immineat propria cura alicuius rei procurandae, SS. Q. 66. Art. 2 c; ut unanimiter secum negotia Ecclesiae tractent, SS. Q. 63. Art. 2 ad 1; videtur quod religiosis non liceat saecularia negotia tractare, (ob. 1), . . ., monachis interdicitur saecularia negotia tractare propter cupiditatem, SS. Q. 187. Art 2 ad 1.

tractus, ūs, *m.,* used fig., (1) of time, *lapse, space,* (2) in gen., *course, progress.* — (1), flumina autem, . . ., alicubi esse sub terras, et post tractus prolixarum regionum locis aliis erupisse, PP. Q. 102. Art. 1 ad 2; sed ira per tractum temporis debilitatur, PS. Q. 48. Art. 2 ob. 2. Cf. PS. Q. 53. Art. 3 c. — (2), quae de Salvatoris baptismate benedictio fluxit, tanquam fluvius spiritualis omnium gurgitum tractus, universorum fontium venas implevit, PT. Q. 66. Art. 3 ad 4, in quot.

Tractus, ūs, *m., the Tract,* a verse or verses from Scripture recited in the Mass following the Graduale and taking the place of the Alleluia on days of sorrow or penance, e.g., in the ferial Masses of

Lent; so named because it is usually long or drawn out. Post quam lectionem cantatur a choro graduale, quod significat profectum vitae, et Alleluia, quod significat spiritualem exultationem, vel Tractus in officiis luctuosis, qui significat spiritualem gemitum, PT. Q. 83. Art. 4 c.

trāditio, ōnis, *f.*, (1) *a giving over, delivery, surrender*, (2) *a handing down, tradition.* — (1), similiter liber est quoddam signum, quo designatur traditio canonicatus, PT. Q. 62. Art. 1 c; nam primo fuit Christi traditio, quae facta est, Iuda et Iudaeis, PT. Q. 83. Art. 5 ad 3; loquitur de traditione ad mortem, C. G. 4. 34; scilicet vestis traditionem, 4 Sent. 6. 2. 1. 3 c. — (2), sed contrarium habetur ex traditione sacrae Scripturae, SS. Q. 140. Art. 2 a; quod tamen Ecclesia ex traditione apostolorum habuit, PT. Q. 83. Art. 4 ad 2; secundum traditiones Scripturae, C. G. 4. 32; est gravius quam traditiones hominum, Matth. 15 a. Cf. PP. Q. 32. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 86. Art. 4; SS. Q. 92. Art 2; SS. Q. 140. Art. 1; et passim.

trāditor, ōris, *m.*, *a traitor.* Alioquin quoniam in locum Iudae proditoris apostolorum Matthiam legimus ordinatum, PTS. Q. 89. Art. 2 ad 1.

trādo, ere, didi, ditum, 3, *v. a.*, *to give up, hand over, deliver, transmit, surrender, consign.* Sacra Scriptura tradit nobis spiritualia et divina sub similitudinibus corporalium, PP. Q. 3. Art. 1 ad 1; ideo utilius fuit ut sub quodam figurarum velamine divina mysteria rudi populo traderentur, PS. Q. 101. Art. 2 ad 1; utrum Pater tradiderit eum ad patiendum, PT. Q. 47 pr.; similiter etiam vituperantur Iudaei qui eum tradiderunt Pilato, PT. Q. 47. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 1. Art. 9 (passim); PP. Q. 32. Art. 1 (bis); SS. Q. 1. Art. 7 (ter); SS. Q. 78. Art. 1 (ter); PT. Q. 47. Art. 3 (bis); et passim. — **trāditus**, a, um, *P. a.*, *transmitted, surrendered, consigned.* Similiter etiam adulterium est concubitus cum uxore aliena, quae quidem est ei deputata secundum legem Dei divinitus traditam, PS. Q. 94. Art. 5 ad 2; sed forma huius sacramenti non invenitur tradita neque a Christo, neque ab apostolis, PTS. Q. 29. Art. 7 ob. 1. Cf. PS. Q. 74. Art. 10; PT. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 25. Art. 1; PTS. Q. 34. Art. 4; PTS. Q. 65. Art. 2; et passim.

tradūcibilis, e, *adj.*, *transmissible, capable of being transmitted.* Illud quod habet aliquis ex se, magis potest traducere, dummodo sit traducibile; sed peccata actualia proximorum parentum non sunt traducibilia, PS. Q. 81. Art. 2 ad 2.

trādūco, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, *to lead, bring* or *conduct across; to lead, bring,* or *carry over anything.* Eo quod per virtutem activam seminis traducitur peccatum originale in prolem simul cum natura humana, PS. Q. 83. Art. 1 c; et in huius signum animae sanctorum, quas de inferno eduxerat, in caelum traduxit, PT. Q. 57. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 78. Art. 2; PT. Q. 8. Art. 5; PS. Q. 27. Art. 3; PT. Q. 70. Art. 3; PTS. Q. 49. Art. 1 (bis); et passim. — **traductus**, a, um, *P. a.*, *conducted across, carried over.* Ergo nec iustitia traducta fuisset a parentibus in filios, PP. Q. 100. Art. 1 ob. 3; accidens non traducitur per originem, nisi traducto subiecto, PS. Q. 81. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 29. Art. 3, in quot.; PS. Q. 81. Art. 2; PT. Q. 1. Art. 4; PTS. Q. 54. Art. 1; PTS. Q. 90. Art. 1.

trāductio, ōnis, *f.*, (1) *exposure to disgrace*, (2) *bringing over, leading over, transferring*, (3) *production* or *generation through the transferring of seed.* — (1), melius intelligitur, id est, nollet eam diffamare in publicum, quam quod intelligatur de traductione in domum, PT. Q. 29. Art. 2 ad 3. — (2), exprimitur traductio potestatis per imperativum modum, PTS. Q. 34. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 81 pr.; PS. Q. 81. Art. 4; PT. Q. 12. Art. 4 (in quot.); PTS. Q. 41. Art. 1 c; et passim. — (3), deinde considerandum est de traductione hominis ex homine, PP. Q. 118 pr.; simili modo dicunt quod culpabilis defectus animae per traductionem seminis in prolem derivatur, quamvis semen actualiter non sit culpae subiectum, PS. Q. 81. Art. 1 c; traductio duo importat, scilicet originem et decisionem; non enim ignis generatus ab igne generante traduci proprie dicitur, similiter nec lignum divisum in partes dicitur, quod eius una pars ab alia traducatur, unde traductio proprie dicitur in generatione animatorum, quae est per decisionem seminis, 2 Sent. 18. 2. 1 c. Cf. C. G. 2. 86; C. G. 3. 130; 4 Sent. 26. 1. 1 c; Mal. 4. 3 c; et passim.

trādux, ucis, *m.*, originally, *a vine-branch* or *vine-layer* trained for propagation; hence *a parent* and so used in S.T. Sed anima non est ex traduce, ob. 3, . . ., infunditur a Deo anima rationalis, quae tamen non est ex traduce, PP. Q. 100. Art. 1 ad 2.

tragoedia, ae, *f.*, = τραγῳδία, *a tragedy.* Quia enim in comoediis et tragoediis repraesentabantur aliqui homines famosi, PP. Q. 29. Art. 3 ad 2.

tragoedus, i, *m.*, = τραγῳδός, *a tragic actor, tragedian.* Nec in tragoedorum guttur et fauces medicamine colliniendae sunt ut in Ecclesia theatrales moduli audiantur et cantica, SS. Q. 91. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 17. Art. 1 (bis); PP. Q. 17. Art. 4 (bis).

traho, ere, xi, ctum, 3, *v. a.*, *to draw, drag,* or *haul, to drag along; to draw off, forth,* or *away.* Nec habet instantiam de pluribus trahentibus navem, PP. Q. 52. Art. 3 c; sicut si multi uno fune trahant navem, erunt multi trahentes, sed unus tractus, PP. Q. 72. Art. 2 c; deinde tractum est ad significandam artem qua hoc fit, SS. Q. 57. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 63. Art. 8; PP. Q. 91. Art. 1; PS. Q. 35. Art. 8; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 32. Art. 7 (bis); et passim.

traicio, ere, iēci, iectum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) *to transmit*, as evil, (2) *to traject, swallow.* — (1), Augustinus dicit, tunc felix universa esset humana societas, si nec illi (scilicet primi parentes) malum in posteros traiicerent, PP. Q. 100. Art. 2 a. — (2), reliquiae tamen cibi remanentes in ore, si causaliter transglutiantur, non impediunt sumptionem huius sacramenti, quia non traiciuntur per modum cibi, sed per modum salivae, et eadem ratio est de reliquiis aquae vel vini, quibus os abluitur, dummodo non traiciantur in magna quantitate, PT. Q. 80. Art. 8 ad 4.

Trāiānus, i, *m.*, *Trajan*, a Roman emperor, who reigned A.D. 98-118. Damascenus in eodem sermone narrat quod Gregorius pro Traiano orationem fundens, audivit vocem sibi divinitus dicentem: vocem tuam audivi et veniam Traiano do, . . ., sed constat Traianum in inferno fuisse, (ob. 5), . . ., de facto Traiani hoc modo potest probabiliter aestimari, . . ., anima Traiani non fuit simpliciter a reatu poenae aeternae absoluta, PTS. Q. 71. Art. 5 ad 5.

trāiectio, ōnis, *f.*, *a passing over.* Licet esset vera cibi contritio, et traiectio in interiorem partem corporis assumpti, PT. Q. 55. Art. 6 ad 1.

trāmes, itis, *m.*, *a way, path, road*, used in the S.T. only in quotation. Augustinus dicit, ipse Petrus exemplum maioribus praebuit ut sicubi forte rectum tramitem reliquissnet, SS. Q. 33. Art. 4 ad 2, in quot.

tranquillē, *adv.*, see *tranquillus.*

tranquillitas, ātis, *f.*, *calmness, quiet, serenity, tranquillity.* In diluvio apparuit hoc animal, ramum ferens olivae, et communem orbis terrarum tranquillitatem annuntians, PT. Q. 39. Art. 6 ad 4; nisi tranquillitas dicatur privatio pugnae, sicut in dormientibus accidit, Ap. Q. 1. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 98. Art. 2; PS. Q. 70. Art. 5; PS. Q. 98. Art. 1; SS. Q. 19. Art. 11; PT. Q. 44. Art. 4; et passim. — **tranquillitas ordinis**, *tranquillity of order*, consisting in all the appetitive movements in one man being set at rest together. Propter hoc submittit quod "pax est tranquillitas ordinis, quae quidem tranquillitas consistit in hoc quod omnes motus appetive in uno homine conquiescunt, SS. Q. 29. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 103. Art. 2; SS. Q. 29. Art. 2; SS. Q. 45. Art. 6, in quot.

tranquillo, āre, 1, *v. a.*, *to calm, compose, tranquillize.* Nec iterum tranquillat potentias animae, . . ., nec tamen propter hoc somnus

dicitur concupiscentiam diminuere, aut vires animae tranquillare, aut eas gratiae subdere, App. Q. 1. Art. 6 c.

tranquillus, a, um, *adj.*, *calm, quiet, placid.* In illo statu erat devitatio tranquilla peccati, qua manente nullum malum omnino esse poterat, PP. Q. 94. Art. 4 c; unde Gregorius in princ. Moral. c. II praefat; v. col. 518, t. 1, comparat vitam saecularem mari fluctuanti vitam autem religionis portui tranquillo, SS. Q. 186. Art. 9 a. — **tranquillē**, *calmly, quietly.* Et ideo necesse est quod omne appetens appetat pacem, inquantum scilicet omne appetens appetit tranquille, SS. Q. 29. Art. 2 c.

trans, *prep.* with *acc.*, *across, over, beyond.* Dicitur autem aliquis secundum corporalem motum transgredi, ex eo quod graditur trans terminum sibi praefixum, SS. Q. 79. Art. 2 c; qui physicus perscrutator oculos trans coelum levat, SS. Q. 167. Art. 1 a, in quot.

transactio, ōnis, *f.*, in jurid. Lat., *a transaction, a kind of legal compromise.* Secundum iura civilia, L. Transigere, cap. *De transactionibus*, SS. Q. 69. Art. 2 ob. 1; multae aliae sunt voluntariae commutationes praeter emptionem et venditionem, sicut permutatio et transactio, (ob. 5), . . ., sicut nec transactio, ut iura determinant, cap. Quaesitum, De rerum permutat., et cap. Super, De transactionibus, SS. Q. 100. Art. 1 ad 5.

transactus, a, um, *P. a.*, see *transigo.*

transcendo, ere, di, sum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) *to pass over, overstep, exceed, transcend,* (2) *excel, exceed, surpass, transcend.* — (1), concupiscentia autem quae transcendit limites rationis, PS. Q. 82. Art. 3 ad 1; peccatum avaritiae in hoc consistit quod homo transcendit mensuram in rebus possessis, SS. Q. 118. Art. 3 ob. 2. Cf. PS. Q. 56. Art. 6; PS. Q. 64. Art. 3; SS. Q. 81. Art. 4; SS. Q. 131. Art. 1; SS. Q. 135. Art. 2; et passim. — (2), per hanc enim (homo) omnia alia animalia transcendit, PP. Q. 76. Art. 1 c; (virginitas) transcendit enim et castitatem vidualem et coniugalem, SS. Q. 152. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 59. Art. 1 (bis); PS. Q. 5. Art. 1 (bis); PT. Q. 2. Art. 11; PT. Q. 4. Art. 1; PT. Q. 62. Art. 4; et passim. — **transcendens**, ntis, *P. a.*, *passing over, overstepping, exceeding, transcending, excelling.* (Virtus divina) quae hominem sublevat in participationem aeternitatis transcendentis omnem mutationem, PS. Q. 5. Art. 4 ad 1; excellentissimae substantiae transcendentis omnia intellegibilia, C. G. 1. 3; utpote omnino transcendens tempus, C. G. 3. 61. Cf. PP. Q. 118. Art. 2. On **multitudo transcendens**, see *multitudo* under 1. — **transcendens**, ntis, *n.*, *the transcendental*, i.e., that which because of the analogical nature of being cannot be determined to any category or predicament or the *modus generaliter consequens omne ens* (Verit. 1. 1 c); multitudo, quae non est in aliquo genere, sed est de transcendentibus, PP. Q. 30. Art. 3 c; unum cum sit de transcendentibus, PP. Q. 30 Art. 3 ad 1; hoc nomen res est de transcendentibus, PP Q. 39. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 50. Art. 3; PP. Q. 93. Art. 9; PS. Q. 61. Art. 5. There are five transcendentals — *res, aliquid, unum, verum, bonum*, (cf. Verit. 1, 1 c) or when *ens* is added (cf. Generis 2) six.

transcorporātio, ōnis, *f.*, *transmigration*, the translocation of the soul from one body to another; cf. C. G. 2. 38. Quod patet ex transcorporatione quam ponebat, PTS. Q. 70. Art. 2 c; sicut dicebant transcorporationem ponentes, C. G. 3. 144; ex transcorporatione, quam ponebat, 4 Sent. 44. 3. 3. 2 c; posuerunt transcorporationem animarum, Pot. 3. 10 c.

transcrībo, ere, psi, ptum, 3, *v. a.*, *to transcribe.* Qui divinae contemplationi assistunt, qui in libro sapientiae quotidie legunt, velut in cordium voluminibus transcribunt quidquid iam perspicua veritatis intelligentia comprehendunt, PTS. Q. 89. Art. 1 c.

transcurro, ere, curri or cucurri, cursum, 3, *v. n.* and *a.*, *touch briefly upon.* Intende quantam multitudinem hominum curatam transcurrunt evangelistae, PT. Q. 43. Art. 4 c.

transeo, ire, īvi or ii, itum, *v. n.* and *a.*, *to go over* or *cross, cross over, pass over, pass by, pass,* the opposite of *maneo* and *permaneo.* Operatio autem non permanet, sed transit, PS. Q. 3. Art. 2 ob. 4; transit enim peccatum originale reatu, et remanet actu, PS. Q. 74. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 119. Art. 1 (passim); PS. Q. 12. Art. 4; PS. Q. 81. Art. 1 (bis); PT. Q. 66. Art. 4 (bis); PT. Q. 80. Art. 7; et passim. — **transiens**, ntis, *P. a.*, *going over, passing, transient,* synonym of *pertransiens* and *transitivus*, the opposite of *manens* and *permanens.* Actiones in exteriorem materiam transeuntes inferunt ex se passionem, PP. Q. 23. Art. 2 ad 1; non per modum qualitatis immanentis et afficientis ipsum corpus, sed magis per modum passionis transeuntis, sicut cum aer illuminatur a sole, PT. Q. 45. Art. 2 c; virtus autem instrumentalis habet esse transiens ex uno in aliud, et incompletum, PT. Q. 62. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 8. Art. 4; PP. Q. 14. Art. 13; PS. Q. 74. Art. 1; PP. Q. 76. Art. 1; PS. Q. 76. Art. 2 (passim); et passim. On **actus transiens**, see *actus* under 1; on **materia transiens**, see *materia* under 3; on **operatio transiens**, see *operatio* under 2; on **passio transiens**, see *passio* under 1.

transfero, ferre, tuli, lātum, *v. a.*, (1) lit., *to transfer, convey* from one place, person, or thing to another; *to transport, remove,* or cause to pass to another place, person or thing, (2) fig., (a) *to transfer, direct, transport, convey,* (b) *to translate* to another language. — (1), ad modum quo corpus accipitur ab uno loco et transfertur ad alterum, PP. Q. 85. Art. 1 ad 3; voluntariae autem commutationes dicuntur, quando aliquis voluntarie transfert rem suam in alterum. et si quidem simpliciter in alterum transferat rem suam absque debito, . . ., uno modo, quando quis transfert simpliciter rem suam in alterum pro recompensatione alterius rei, SS. Q. 61. Art. 3 c; sicut vinum consumimus, eo utendo ad potum, et triticum consumimus, eo utendo cibum, . . ., et propter hoc in talibus per mutuum transfertur dominium, SS. Q. 78. Art. 1 c; sed non omnia quae proveniunt homini de fructibus agrorum aut animalium, remanent in eius potestate; quia quaedam aliquando subtrahuntur per furtum vel rapinam; quaedam vero quandoque in alium transferuntur per venditionem, SS. Q. 87. Art. 2 ob. 4. Cf. PP. Q. 7. Art. 3 c; PTS. Q. 29. Art. 4; PTS. Q. 69. Art. 4 (bis); PTS. Q. 69. Art. 7; PTS. Q. 71. Art. 5; PTS. Q. 84. Art. 3; et passim. — (2) (a), nomen enim augmenti, ut dictum est, a quantitatibus corporalibus transfertur ad formas, PS. Q. 52. Art. 2 ob. 1; unde nomina harum passionum transferuntur ad virtutes theologicas quibus anima coniungitur Deo, PS. Q. 68. Art. 4 ad 4; inde est quod quandoque nomen honestatis ad exteriorem prosperitatem transfertur, SS. Q. 145. Art. 1 ad 4. Cf. PS Q 7. Art. 1; PS. Q. 72. Art. 9; PS. Q. 89. Art. 3; PTS. Q. 45. Art. 5; PTS. Q. 83. Art. 1; et passim. — (2) (b), in quibusdam tamen libris de arabico translatis, substantiae separatae, quas nos angelos dicimus, intelligentiae vocantur; forte propter hoc quod huiusmodi substantiae semper actu intelligunt in libris tamen de graeco translatis dicuntur intellectus seu mentes, PP. Q. 79. Art. 10 c.

transfigo, ere, xi, xum, 3, *v. a.*, *to pierce, transfix* a thing, used fig. and lit. Ibidem etiam dicit quod cogitationes abstinentium non nunquam superbiae culpa transfigit, SS. Q. 146. Art. 1 ob. 4; quia super illud Ioan. XIX videbunt in quem transfixerunt, dicit Glossa, PTS. Q. 90. Art. 2 ob. 1.

transfigūrātio, ōnis, *f.*, (1) *a change of shape, transformation,* (2) *glorification, transfiguration.* — (1), octavus modus est iuxta transfigurationem, PP. Q. 42. Art. 2 ob. 1; transfiguratio litterarum manifestat sonum pervenire successive, ad auditum, Sensu. 16 d. On **fieri transfiguratione**, see *fieri.* — (2), utrum charitas transfigurationis fuerit claritas gloriosa, PT. Q. 45 pr.; assumptio claritatis transfiguratio dicitur, PT. Q. 45. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 43 pr.; PP. Q. 43. Art. 7 ad 6; PT. Q. 45. Art. 2 (passim); PT. Q. 45. Art. 4 (passim); 3 Sent. 16. 2. 1 c; et passim.

transfiguro, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) lit., *to change in shape, to transform, transfigure*, (2) fig., *to change, transform*. — (1), ipse transfigurat se in angelum lucis, SS. Q. 10. Art. 3 a, in quot.; videtur quod non fuerit conveniens Christum transfigurari, . . ., ergo videtur quod transfigurari non debuerit, (ob. 1), . . ., non ergo debuit transfigurari magis secundum assumptionem claritatis, (ob. 3), . . ., et ideo conveniens fuit ut discipulis suis gloriam suae claritatis ostenderet, (c), . . ., nemo putet Christum, per hoc quod transfiguratus dicitur, (ad 1), . . ., nec tamen propter illas transfiguratus dicitur, PT. Q. 45. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 45. Art. 2; PT. Q. 45. Art. 3; PT. Q. 55. Art. 6; PT. Q. 81. Art. 3. — (2), in hoc quod Christus ait: non quod ego volo, sed quod tu, aliud se ostendit voluisse quam Pater, quod nisi humano corde non posset, cum infirmitatem nostram in suum non divinum, PT. Q. 18. Art. 5 a, in quot.

transformo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to change in shape, transform*, used lit. and fig. Secundo vero est voluntas, quae ordinatur in illum finem et quantum ad motum intentionis in ipsum tendentem, sicut in id quod est possibile consequi, . . ., per quam quodammodo transformatur in illum finem, quod fit per charitatem, PS. Q. 62. Art. 3 c; sed ut Divinitas cognosceretur orbem transformasse terrarum pauperculam elegit matrem, et pauperiorem patriam, PT. Q. 35. Art. 7 ad 3; timebat ne puer, cui sidera famulantur, speciem suam paulo supra aetatem vel infra transformaret, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3; unde videtur haec stella virtutis invisibilis fuisse in talem apparentiam transformata, PT. Q. 36. Art. 7 c. Cf. PT. Q 40. Art. 3; PT. Q. 45. Art. 1; PT. Q. 55. Art. 4 (bis).

transfreto, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to cross over the sea*. Sicut volumus cibum, volentes conservationem vitae; et navem volentes transfretare, PP. Q. 19. Art. 3 c.

transfundo, ere, fūdi, 3, *v. a.*, *to transmit, transfuse*. Non partem naturae in ipsum transfuderit, sed totam naturam ei communicaverit, PP. Q. 41. Art. 3 c; sed gratia non transfunditur, quia sic esset naturalis, sed a solo Deo infunditur, PP. Q. 100. Art. 1 ob. 2; sic enim recipiebat anima Christi gratiam, ut ex ea quodammodo transfunderetur in alios, PT. Q. 7. Art. 9 c; et haec quidem gratia excellentissime data est animae Christi, ut scilicet non solum ipse miracula faceret, sed etiam ut hanc gratiam in alios transfunderet, PT. Q. 13. Art. 2 ad 3; sed ille qui baptizatus, cum non habeat originale peccatum, non videtur quod possit illud transfundere in prolem, PT. Q 68 Art 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 106. Art. 6; PS. Q. 81. Art. 5; PTS. Q. 19. Art. 4 c.

transfūsio, ōnis, *f.*, *a transmission*. Illa purgatio praeveniens in beata Virgine non requirebatur ad auferendam transfusionem originalis peccati, PS. Q. 81. Art. 5 ad 3.

transglūtio, īre, 4, *v. a.*, *to swallow down, gulp down*. Reliquiae tamen cibi remanentes in ore, si casualiter transglutiantur, PT. Q. 80. Art. 8 ad 4.

transgredior, i, gressus, 3, *v. dep. a.* and *n.*, (1) lit., *to step over, pass over*, (2) eccl. Lat., *to transgress*. — (1), ut patet in transgredientibus votum virginitatis vel paupertatis, PS. Q. 64. Art. 1 ad 3; omne peccatum consistit in hoc quod homo transgreditur regulam rationis, PS. Q. 73. Art. 2 ob. 2; periculum autem voventi non imminet ex ipso voto, sed ex culpa hominis, qui voluntatem mutat transgrediens votum, SS. Q. 88. Art. 4 ad 2; nec in hoc transgreditur aliquis praeceptum Ecclesiae, PTS. Q. 8. Art. 4 ad 5. Cf. PS Q. 100. Art. 9; PS. Q. 100. Art. 10; PS. Q. 109. Art. 4; SS. Q. 98. Art. 2; SS. Q. 122. Art. 4; PS. Q. 2. Art. 3; et passim.

transgressio, ōnis, *f.*, *transgression*, the action of transgressing or passing beyond the bounds of legality or right; a violation of law, duty, or command; *disobedience, trespass, sin*. Videtur quod transgressio non sit speciale peccatum, . . ., sed transgressio ponitur in communi definitione peccati; dicit enim Ambrosius quod peccatum est transgressio legis divinae. ergo transgressio non est species peccati, (ob. 1), . . ., sed transgressio excedit peccatum quia peccatum est dictum, . . ., ut patet per Augustinum; transgressio autem est etiam contra naturam, vel consuetudinem. ergo transgressio non est species peccati, (ob. 2), . . ., nomen transgressionis a corporalibus motibus ad morales actus derivatum est, . . ., et ideo transgressio proprie dicitur ex eo quod aliquis agit aliquid contra praeceptum negativum, . . ., ita ad propriam rationem transgressionis pertinet attendere contemptum praecepti, SS. Q. 79. Art. 2 c; Dominus super hoc se excusat a transgressione legis tripliciter, (ad 1), . . ., etiam discipuli quando esurientes spicas sabbato vellebant, a transgressione legis excusantur propter necessitatem famis, PT. Q. 40. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 79. Art. 3 (passim); SS. Q. 79. Art. 4 (passim); PT. Q. 31. Art. 3 (bis); PT. Q. 55. Art. 3; PT. Q. 57. Art. 1; et passim.

transgressor, ōris, *m.*, *an infringer*, transgressor of the law. Omnis lex obligatoria est ita quod qui eam non servant, transgressores dicuntur. sed fomes non constituit aliquem transgressorem ex hoc quod ipsum non sequitur, (ob. 2), . . ., sic enim deviantes a lege transgressores constituuntur, PS. Q. 91. Art. 6 ad 2; omne quod cadit sub praecepto, aliquo tempore obligat transgressores ad peccatum mortale, SS. Q. 32. Art. 5 ob. 3; intelligendum est quantum ad hoc quot utriusque transgressor peccat mortaliter, SS. Q. 88. Art. 7 ad 1; sicut et David non fuit transgressor legis, PT. Q. 40. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 110. Art. 2; PS. Q. 100. Art. 9; PS. Q. 100. Art. 10 (bis); SS. Q. 87. Art. 1; SS. Q. 147. Art. 3; PT. Q. 82. Art. 4; et passim.

transigo, ere, ēgi, actum, 3, *v. a.*, with *vita*, *to lead, pass, spend*. Alio modo dicitur aliquid esse necessarium, sine quo non potest convenienter vita transigi secundum conditionem et statum propriae personae, . . ., adhuc remanet unde possit convenienter aliquis vitam transigere secundum proprium statum, . . ., si aliquis tantum sibi de bonis propriis subtraheret, ut aliis largiretur, quod de residuo non posset vitam transigere convenienter secundum proprium statum et negotia occurrentia, SS. Q. 32. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 101. Art. 4 (bis); SS. Q. 186. Art. 10; SS. Q. 187. Art. 3. — **transactus**, a, um, *P. a.*, *completed*. Ut mortalitate transacta, et ex mortuis faceret immortales, quod in se resurgendo monstravit, PT. Q. 26. Art. 1 ad 2.

transilio, īre, īvi, or ui, 4, *v. n.* and *a.*, *to pass over*. Ergo peccare simile est ei quod est lineas transilire. sed lineas transilire est aequaliter et uno modo, PS. Q. 73. Art. 2 ob. 2.

transitio, ōnis, *f.*, *transition*. Transitio importat quamdam successionem in partibus, PP. Q. 14. Art. 12 ad 2.

transitivus, a, um, *adj.*, *going over, passing, transitive, transient*, synonym of *transiens* and *pertransiens*, the opposite of *manens* and *permanens*. Sed sicut praepositiones sunt transitivae, ita et obliqui, PP. Q. 39. Art. 2 ob. 5; ita tamen quod haec propositio "ad" quae transitiva est, solam distinctionem personalem importat, PT. Q. 58. Art. 2 c. On **motus transitivus**, see *motus* under 1.

transitōrius, a, um, *adj.*, *passing, transitory*. Bona autem praesentis vitae transitoria sunt cum et ipsa vita transeat, PS. Q. 5. Art. 3 c; passio autem eius non habet temporalem virtutem et transitoriam, sed sempiternam, PT. Q. 52. Art. 8 c.

transitus, ūs, *m.*, (1) lit., (a) of a river, *a passing over, passing, crossing*, (b) of time, from this life, through purgatory, *a passage*, (2) fig., *a passing over unobserved*. — (1 a), sed figura baptismi praecessit in transitu maris Rubri, (ob. 1), . . ., transitus maris Rubri praefiguravit baptismum quantum ad hoc quod baptismus delet peccata; sed transitus Iordanis quantum ad hoc quod aperit ianuam regni caelestis, PT. Q. 39. Art. 4 ad 1; ponit etiam transitum maris Rubri, qui significat nostrum baptisma, PT. Q. 66.

Art. 11 ad 3. Cf. PT. Q. 70. Art. 1 (bis); PT. Q. 73. Art. 6 (bis). — (1 b), ad sextum dicendum, quod transitus semper intelligitur a termino in terminum, PP. Q. 46. Art. 2 ad 6; sed transitus de hac vita ad aliam feliciorem non subiacet libero arbitrio hominis, SS. Q. 64. Art. 5 ad 3; post transitum hunc per purgatorii ignis conflationem expeditur,' App. Q. 1. Art. 1 a. — (2), Ambrosius dicit, invitat integritatis amor ut aliquid de virginitate dicamus, ne veluti transitu quodam perstricta videatur, quae principalis est virtus, SS. Q. 152. Art. 3 a.

translātio, ōnis, *f.*, (1) lit., (a) *transference*, the giving over of anything from one person to another, (b) *a removal* of anything, (2) fig., of speech or writing, *a version*, *translation* into another language. — (1 a), et si quidem simpliciter in alterum transferat rem suam absque debito, . . ., intantum autem ad iustitiam voluntaria translatio pertinet, SS. Q. 61. Art. 3 c; sed per carnalem copulam completur dicta translatio, quia tunc intrat uterque in corporalem possessionem sibi traditae potestatis, PTS. Q. 61. Art. 2 ad 2. — (1 b), illa petitio de translatione, calicis diversimode a sanctis exponitur, PT. Q. 21. Art. 4 ad 1. — (2), quod autem dicitur in Exod.: Dominus regnabit in aeternum, et ultra, sciendum quod aeternum accipitur ibi pro saeculo; sicut habet alia translatio, PP. Q. 10. Art. 2 ad 1; Dionysius dicit affirmationes de Deo esse incompactas, vel inconvenientes secundum aliam translationem, PP. Q. 13. Art. 12 ad 1; unde et in Psal. LXIV, secundum translationem Hieronymi, dicitur: SS. Q. 91. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 17. Art. 2 ad 2; PT. Q. 56. Art. 1 ad 1 (ter); PP. Q. 73. Art. 1 ad 2 (bis); SS. Q. 165. Art. 2.

translātīvē, *adv.*, see *translativus*.

translātīvus, a, um, *adj.*, *of* or *belonging to transference, that is to be transferred, translative, metaphorical*, synonym of *metaphoricus* and *transumptivus*. Pecuniativam translativam esse, per quam adquiritur pecunia non ex rebus necessariis ad vitam, sed ex quibusdam aliis rebus, et dicitur translativa, quia pecunia translata est de rebus naturalibus ad huiusmodi, 1 Pol. 9 c. On **ars translativa**, see *ars* under 2; on **nomen translativum**, see *nomen* under 1. — **translātīvē**, *adv.*, *in the manner* or *sense of transference, metaphorically*, synonym of *metaphorice* and *transumptive*. Alia (nomina) vero sunt quae translative per similitudinem de Deo dicuntur, PP. Q. 13. Art. 3, in quot. On **dicere translative**, see *dicere* under 3.

translātor, ōris, *m.*, *one who carries* or *hands over, transferrer, translator*, not in S.T. Ad officium boni translatoris pertinet, ut ea, quae sunt catholicae fidei, transferens servet sententiam, mutet autem modum loquendi secundum proprietatem linguae, in quam transfert. apparet enim, quod, si ea, quae in Latino litteraliter dicuntur, vulgariter exponantur, indecens erit expositio, si semper verbum ex verbo sumatur. multo igitur magis, quando ea, quae in una lingua dicuntur, transferuntur in aliam ita, quod verbum sumatur ex verbo, non est mirum, si aliqua dubietas relinquatur, Graec. pr.

translūceo, ēre, *v. n.*, *to shine through, show through*; *to be transparent* or *translucent*. Gregorius comparat corpora gloriosa auro propter claritatem et vitro propter hoc quod translucebunt, PTS. Q. 85. Art. 1 ad 2.

transmigrātio, ōnis, *f.*, *a removing from one country to another*, a *transmigration*. Quorum unus ab Abraham usque ad David, secundus usque ad transmigrationem Babylonis, PS. Q. 102. Art. 6 ad 5. Cf. PT. Q. 55. Art. 3 (bis).

transmigro, āre, āvi, 1, *v. n.*, *to remove from one place to another, transmigrate*. In Iechonia facta est quaedam deflexio ad extraneas gentes, quando in Babyloniam transmigratum est, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3; in Galilaea enim secundum transmigrationis significationem intelligendum occurrit quod Christi gratia de populo Israel transmigratura erat ad gentes, PT. Q. 55. Art. 3 ad 4.

transmissio, ōnis, *f.*, *transmission, the action of passing over*, used fig. Cuius quidem transmissio ratio in Deo praeexistit, . . ., unde ratio praedictae transmissionis creaturae rationalis in finem vitae aeternae, PP. Q. 23. Art. 1 c; quia per baptismum non tollitur transmissio originalis in prolem per actum generationis, PT. Q. 66. Art. 7 ad 3.

transmitto, ere, mīsi, missum, 3, *v. a.*, (1) *to send, carry*; *to send off, dispatch, transmit* from one place or person to another, (2) *to transmit* by writing, (3) *to transmit* something to one's successor, used lit. and fig. — (1), si vero ille sit multum distans, debet sibi transmitti quod ei debetur, et praecipue si sit res magni valoris, et possit commode transmitti, SS. Q. 62. Art. 5 ad 3; et in hoc quod Dominus sacerdotibus leprosos transmisit, PTS. Q. 6. Art. 6 ad 2; de quibusdam patribus in Aegypto legitur quod oleum ad infirmos transmittebant et sanabantur, PTS. Q. 31. Art. 1 ob. 2. — (2), state, et tenete traditiones quas didicistis, sive per sermonem, scilicet ore prolatum, sive per epistolam, scilicet scripto transmissam, PT. Q. 25. Art. 3 ad 4; ergo videtur quod per scriptum ei suam conscientiam transmittere debeat, PTS. Q. 9. Art. 3 ob. 3. — (3), unde nec ita necessitatem, non peccandi transmisisset ad posteros, PP. Q. 100. Art. 2 ad 3; si femina peccatum originale in prolem transmitteret, PS. Q. 81. Art. 5 a; lepra transmittitur ad posteros, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 1. Cf. PS. Q. 82. Art. 4 (passim); SS. Q. 142. Art 1; PT. Q. 27. Art 3; PT. Q. 42. Art. 1; PTS. Q. 64. Art. 1; PTS. Q. 90. Art. 2.

transmūtābilis, e, *adj.*, *changeable*. Esse ergo rerum corruptibilium, quia est transmutabile, non mensuratur aeternitate, sed tempore. tempus enim mensurat non solum quae transmutantur in actu, sed etiam quae sunt transmutabilia, PP. Q. 10. Art. 4 ad 3; ex hoc enim res temporalis inveteratur tempore, quod habet esse transmutabile, PP. Q. 10. Art. 5 c; sed quia humanum esse subiacet causis transmutabilibus, PS. Q. 31. Art. 2 c; nam ex parte nostra, qui delectamur, transmutatio efficitur nobis delectabilis propter hoc quod natura nostra transmutabilis est, PS. Q. 32. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 41. Art. 3 ad 1; PP. Q. 66. Art. 2 a; PS. Q. 49. Art. 2 ad 3; PS. Q. 50. Art. 1.

transmūtābilitas, ātis, *f.*, *changeableness, transmutability*. Ex hoc enim res temporalis inveteratur tempore, quod habet esse transmutabile, et ex transmutabilitate mensurati est prius et posterius in mensura, . . ., et similiter patet de angelis, quod habent esse intransmutabile quantum ad eorum naturam pertinet, cum transmutabilitate secundum electionem, et cum transmutabilitate intelligentiarum et affectionum et locorum suo modo, PP. Q. 10. Art. 5 c.

transmūtātio, ōnis, *f.*, (1) *transmutation, change* in the proper sense of the word, i.e., the change from one being to another being, synonym of *conversio*, *immutatio*, and *mutatio*, (2) *transmutation, change*, in the improper sense of the word, i.e., change from being to non-being, synonym of *annihilatio*. — (1), est tamen in poenis eorum transmutatio, PP. Q. 10. Art. 3 ad 2; fit transmutatio solum secundum figuram, C. G. 3. 104. Cf. PP. Q. 10. Art. 5 (passim); PP. Q. 41. Art. 3; PP. Q. 42. Art. 2; PP. Q. 44. Art. 2 (ter); PP. Q. 77. Art. 6; et passim. On the relationship of *transmutatio* to *transubstantiatio*, see *transubstantiatio*. — Kinds of *transmutatio* in this sense are: (a), **transmutatio circa magnitudinem, transmutatio circa passiones seu secundum passiones seu passibilium qualitatum** and **transmutatio localis seu secundum locum**, *the quantitative, the qualitative*, and *the local change*. Cf. *transmutatio secundum accidentia*. Cf. C. G. 4. 63; 1 Gener. 5 d, 11 a and c and 14 c. — (b), **transmutatio circa passiones**, see *transmutatio circa magnitudinem*. — (c), **transmutatio circa substantiam seu secundum substantiam seu ex substantia ente in potentia in substantiam entem in actu seu substantialis seu ex hoc, in hoc** and **transmutatio secundum accidentia**, *the substantial* and

the accidental change or *the change of a thing according to its substance* and *that according to one of its accidents*. Cf. 3 Phys. 4 d; 4 Phys. 14 i; 1 Cael. 13 g; 1 Gener. 5 d, 11 a, and 14 d; PT. Q. 75. Art 8 c; C. G. 4. 63; 12 Met. 2 c. — (d), **transmutatio corporalis,** *the physical change.* Passio proprie invenitur ubi est transmutatio corporalis, quae quidem invenitur in actibus appetitus sensitivi, . . ., in actu autem appetitus intellectivi non requiritur aliqua transmutatio corporalis, quia huiusmodi appetitus non est virtus alicuius organi, PS. Q. 23. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 91. Art. 2; PS. Q. 10. Art. 3; SS. Q. 35. Art. 1 (bis); SS. Q. 158. Art. 8; PT. Q. 85. Art. 1; et passim. — (e), **transmutatio ex hoc in hoc,** see *transmutatio circa substantiam.* — (f), **transmutatio ex substantia ente in potentia in substantiam entem in actu,** see *transmutatio circa substantiam.* — (g), **transmutatio formalis seu secundum formam** and **transmutatio secundum materiam,** *the change of a thing according to its form* and *that according to its matter.* Materia corporalis soli Deo obedit quantum ad transmutationem formalem, . . ., sed actus appetitus sensitivi habet quamdam formalem transmutationem corporis, scilicet calorem vel frigus, PS. Q. 17. Art. 7 ob. 2. Cf. 1 Gener. 3 g and 5 d. — (h), **transmutatio innaturalis, transmutatio miraculosa,** and **transmutatio naturalis,** *the unnatural, the miraculous* or *supernatural,* (quae fit ab agente supernaturali supra consuetum ordinem et cursum naturae, sicut resuscitatio mortuorum, PT. Q. 13. Art. 2 c), and *the natural change,* (quae fit a proprio agente secundum ordinem naturae, PT. Q. 13. Art. 2 c). Cf. *transmutatio materialis et quae fit a natura.* Cf. PP. Q. 91. Art. 2 ad 3; PS. Q. 38. Art. 1 c; PT. Q. 32. Art. 4 c; PT. Q. 32. Art. 4 (ter); PT. Q. 75. Art. 8 (passim); 1 Meteor. 17 c; et passim. — (i), **transmutatio localis,** see *transmutatio circa magnitudinem.* — (j), **transmutatio materialis seu naturalis** and **transmutatio spiritualis sc. organi animae,** *the material* or *physical change of an organ of the soul.* (cf. transmutatio innaturalis et quae fit a natura) and *the cognitive change of the same.* Dupliciter organum animae potest transmutari: uno modo transmutatione spirituali, secundum quod recipit intentionem rei; et hoc per se invenitur in actu apprehensivae virtutis sensitivae; sicut oculus immutatur a visibili, non ita quod coloretur, sed ita quod recipiat intentionem coloris. est autem et alia naturalis transmutatio organi prout organum transmutatur quantum ad suam naturalem dispositionem, puta quod calefit, aut infrigidatur, vel alio modo simili transmutatur, PS. Q. 22. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 22. Art. 3 c; Qu. Anim. 13 c. — (k), **transmutatio miraculosa,** see *transmutatio innaturalis.* — (l), **transmutatio mutua,** *the mutual change of two things into each other.* Cf. 11 Met. 6 f. — (m), **transmutatio naturalis,** see *transmutatio innaturalis et materialis.* — (n), **transmutatio particularis,** *the special change* or *a special kind of change.* Cf. 1 Meteor. 3 a. — (o), **transmutatio passibilium qualitatum,** see *transmutatio circa magnitudinem.* — (p), **transmutatio per accidens** and **transmutatio per se,** *the accidental change in a thing* and *that which takes place in it as such* or *according to itself.* Huiusmodi transmutatio per accidens se habet ad actum apprehensivae virtutis sensitivae, PS. Q. 22. Art. 2 ad 3. Cf. 5 Phys. 1 a. — (q), **transmutatio per se,** see *transmutatio per accidens.* — (r), **transmutatio quae est per artem** and **transmutatio quae fit a natura,** *the artistic* and *the natural change,* or the change which is accomplished through the art of man and that through the power of nature. Utrumque autem horum contingit fieri dupliciter, scilicet per artem et per naturam. Ars autem deficit ab operatione naturae, quia naturae dat formam substantialem, quod ars facere non potest; sed omnes formae artificiales sunt accidentales, nisi forte opponendo proprium agens ad propriam materiam, PT. Q. 66. Art. 4 c. — (s), **transmutatio quae fit a natura,** see *transmutatio quae est per artem.* — (t), **transmutatio secundum accidentia,** see *transmutatio circa substantiam.* — (u), **transmutatio secundum formam,** see *transmutatio formalis.* — (v), **transmutatio secundum locum,** see *transmutatio circa magnitudinem.* — (w), **transmutatio secundum materiam,** see *transmutatio formalis* — (x), **transmutatio secundum passiones,** see *transmutatio circa magnitudinem.* — (y), **transmutatio secundum substantiam,** see *transmutatio circa substantiam.* — (z), **transmutatio spiritualis,** see *transmutatio materialis.* — (a²), **transmutatio substantialis,** see *transmutatio circa substantiam.* — (2), tertia autem est, secundum quod omnis creatura vertibilis est in nihil, PT. Q. 13. Art. 2 c.

transmūto, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to change, transform, transmute.* Neque etiam potentiarum activarum obiecta semper habent rationem effectus, sed quando iam sunt transmutata, sicut alimentum transmutatum est effectus nutritivae potentiae, sed alimentum nondum transmutatum comparatur ad potentiam nutritivam sicut materia circa quam operatur, PS. Q. 18. Art. 2 ad 3; transmutato posteriori, non transmutatur prius; manet enim substantia eadem, transmutatis accidentibus, PS. Q. 85. Art. 1 ob. 2; daemones etiam possunt multipliciter corpora transmutare, SS. Q. 96. Art. 2 ob. 3; si ergo in aliam dispositionem transmutentur, PTS. Q. 91. Art. 1 ob. 4. Cf. PS. Q. 22. Art. 2 (bis); SS. Q. 173. Art. 2; PT. Q. 44. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 4; PTS. Q. 91. Art. 4; et passim.

transparēns, entis, *adj., transparent.* Sicut etiam et lumen corporale necessarium est in visu exteriori, inquantum facit medium transparens in actu, PP. Q. 12. Art. 5 ad 1; sicut autem color, ita et claritas corporis non transparentis in eius superficie attenditur, PT. Q. 45. Art. 1 ad 2.

transpositio, ōnis, *f., transposition, alteration* or *order,* or *interchange* of position, especially words in a sentence; the result of such action. Si ergo additio vel subtractio non aufert sacramenti veritatem, videtur quod pari ratione nec transpositio verborum aut etiam interpolatio pronuntiationis, (ob. 3), . . ., et idem est etiam dicendum de transpositione verborum, . . ., si autem sit talis transpositio quae sensum locutionis non variet, PT. Q. 60. Art. 8 ad 3.

transubstantiātio, ōnis, *f., total change of substance, transubstantiation,* i.e., that change by which a thing is changed into another not merely according to its form but also according to its matter, thus according to its whole substance. Tota substantia panis convertitur in totam substantiam corporis Christi, et tota substantia vini in totam substantiam sanguinis Christi; unde haec conversio non est formalis, sed substantialis, nec continetur inter species motus naturalis, sed proprio nomine potest dici transsubstantiatio, PT. Q. 75. Art. 4 c; in transubstantiatione non est motus aliquis, cum non sit subiectum commune, 4 Sent. 8. 2. 1. 3 ad 1. Cf. PT. Q. 75. Art. 8 c; PT. Q. 78. Art. 1; PT. Q. 78. Art. 4; PT. Q. 78. Art. 5; PTS. Q. 29. Art. 8. On the relation of *transubstantiatio* to *transmutatio* we read: convenit vero haec conversio (sc. transubstantiatio) cum transmutatione naturali in duobus, licet non similiter. primo quidem, quia in utraque unum extremorum transit in aliud, sicut panis in corpus Christi et aer in ignem, non autem non-ens convertitur in ens. aliter tamen hoc accidit utrobique; nam in hoc sacramento tota substantia panis transit in totum corpus Christi, sed in transmutatione naturali materia unius suscipit formam alterius, priori forma deposita. secundo conveniunt in hoc, quod utrobique remanet aliquid idem, . . ., differenter tamen; nam in transmutatione naturali remanet eadem materia vel subiectum, in hoc autem sacramento remanet eadem accidentia, PT. Q. 75. Art. 8 c. Cf. C. G. 4. 63.

transubstāntio, āre, 1, *v. a., to transubstantiate, to change from one substance to another.* In Christo resurrexit sanguis, alias nunc vinum non transubstantiaretur in sanguinem eius in sacramento altaris, PTS. Q. 80. Art. 3 a.

transūmo, ere, 3, *v. a., to take from one to another; to adopt, assume.* Si igitur aliquae ex creaturis transumerentur ad Deum, PP. Q. 1. Art. 9 ob. 3; quia in his quae fiunt, tunc dicitur esse aliquid

perfectum, cum de potentia educitur in actum, transumitur hoc nomen, perfectum, PP. Q. 4. Art. 1 ad 1; multitudo quae ponit aliquid in rebus creatis, est species quantitatis quae non transumitur in divinam praedicationem, PP. Q. 30. Art. 3 ad 2.

transumptio, ōnis, *f.*, *a taking* or *assuming of one thing for another, a representation, comparison.* Tunc oporteret talem transumptionem maxime fieri ex sublimioribus creaturis, PP. Q. 1. Art. 9 ob. 3; ea quae metaphorice dicuntur, possunt varie accipi, secundum adaptiones ad diversas proprietates eius unde fit transumptio, PTS. Q. 96. Art. 2 c.

transumptīvē, *adv.*, see *transumptivus.*

transumptīvus, a, um, *adj.*, *transferring the sense, understood in the transferred sense, transumptive, metaleptic,* synonym of *metaphoricus* and *translativus,* not in S.T. On **locutio transumptiva**, see *similitudo* under 1. — **transumptīvē**, *adv.*, *after the manner* or *in the sense of change, transumptively, metaphorically,* synonym of *metaphorice* and *translative.* Ita etiam nomina virtutum quandoque transumptive accipiuntur in malis; sicut prudentia quandoque ponitur pro astutia, SS. Q. 92. Art. 1 ad 1. On **passio transumptive sumpta**, see *passio* under 1; on **perfectio transumptive dicta**, see *perfectio* under 2; on **sumere transumptive**, see *sumere* under 3; on **uti transumptive**, see *uti* under 1.

transversālis, e, *adj.*, *genealogy, collateral.* Consanguinitas ergo non potest dividi per lineam ascendentium, descendentium et transversalium, (ob. 2), . . ., linea transversalis secundum tertiam, . . ., sed consanguinitas quae est eorum qui sunt in linea transversali, PTS. Q. 54. Art. 2 c.

transversus, a, um, *P. a.*, *crosswise, transverse.* Nam latitudo quae est in eo ligno, quod transversum desuper figitur, . . ., altitudo est in ea ligni parte quae ab illa quae transversum figitur, PT. Q. 46. Art. 4 c, in quot.

transvolo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.* and *n.*, *to fly away,* used fig. Augustinus dicit: non vis utique stare syllabas, sed transvolare ut aliae veniant, et totum audias, PS. Q. 32. Art. 2 c.

Trebātius, ii, *m*, *Trebatius* C. Testa, a lawyer, a friend of Cicero, to whom the latter dedicated the Topica. A quibus etiam Tullius in Topicis ad Trebat., oratorem argumentari docet, PS. Q. 7. Art. 1 ob. 1.

trecenti, ae, *a.*, *num. adj.*, *three-hundred.* Dum enim per trecentos et sexaginta et sex dies annus ducitur, SS. Q. 147. Art. 5 c, in quot.

tredecim, *num. adj.*, *thirteen.* Et circa quaeruntur tredecim, PP. Q. 12 pr.; deinde considerandum est de ordine charitatis; et circa hoc quaeruntur tredecim, SS. Q. 26 pr. Cf. PP. Q. 79 pr.; PT. Q. 7. pr.; PT. Q. 36. Art. 6; PTS. Q. 96 pr.

tremo, ere, ui, 3, *v. n.* and *a.*, (1) neutr., *to shake, quake, quiver, tremble,* etc., (2) act., *to quake* or *tremble* at a thing. — (1), si igitur propter huiusmodi revocationem caloris in exterioribus homo tremit, (ob. 3), . . ., a superioribus ad inferiora tendens, ideo timentibus maxime tremit cor, . . ., unde timentibus maxime tremunt in voce propter vicinitatem vocalis arteriae ad cor; tremit etiam labium inferius et tota inferior mandibula propter continuationem ad cor, . . ., et eadem ratione brachia et manus tremunt; vel etiam quia huiusmodi membra sunt magis mobilia propter quod et genua tremunt timentibus, PS. Q. 44. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 45. Art. 4; PS. Q. 48. Art. 2, in quot.; SS. Q. 158. Art. 4, in quot.; PT. Q. 30. Art. 3; PT. Q. 44. Art. 2. — (2), cum vestis a soricibus roditur, plus tremere suspicionem futuri mali quam praesens damnum dolere, SS. Q. 96. Art. 3 a. — **tremendus**, a, um, *P. a.*, *awe-inspiring, terrible.* Quia hinc suscipiunt principium sacra mysteria, cum accesseris ad tremendum calicem, PT. Q. 79. Art. 1 c, in quot.; sed extremum iudicium, quod tremendum maxime dicitur, . . ., tremendum quidem maxime malis, PTS. Q. 89. Art. 6 ad 3. Cf. PTS. Q. 71. Art. 2 a.

tremor, ōris, *m.*, *a trembling, shaking.* Videtur quod tremor non sit effectus timoris. tremor enim ex frigore accidit, (ob. 1), . . ., ergo timor videtur causare calorem; et sic non causat tremorem, (ob. 2), . . ., in omnibus exterioribus membris deberet causari tremor ex timore. Hoc autem non videtur. non ergo tremor corporis est effectus timoris, (ob. 3), . . ., et propter hoc in eis accidit tremor, PS. Q. 44. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 45. Art. 4 (bis); SS. Q. 19. Art 11 c; PT Q. 83. Art. 5.

trepidātio, ōnis, *f.*, *a state of confused hurry* or *alarm, agitation, confusion, trepidation.* Superbus fortasse esset, si dicatum plebis innumerae sine trepidatione susciperet, SS. Q. 133. Art. 1 ad 3; est autem metus, secundum iurisperitos, instantis vel futuri periculi causa mentis trepidatio, PTS. Q. 47. Art. 1 c; cum ergo metus sit trepidatio mentis ratione periculi imminentis, PTS. Q. 47. Art. 2 ob. 1.

trepido, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to hurry with alarm, to bustle about anxiously, be in a state of confusion, agitation* or *trepidation.* Dicit enim Gregorius, quod hostiam nostrae precis immolamus, . . ., ne timor, dum plus iusto trepidat, PS. Q. 68. Art. 8 ob. 3; timor autem eorum qui trepidant, . . ., Augustinus dicit: aperiebatur ab ea parte, qua intenderam faciem, et quo transire trepidabam, SS. Q. 189. Art. 10 ad 3. Cf. SS. Q. 125. Art. 3, in quot.; SS. Q. 139. Art. 1, in quot.; SS. Q. 185. Art. 5; PT. Q. 30. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 47. Art. 2.

trēs, tria, num. *adj.*, *three.* Non autem creatura procedit a tribus personis, PP. Q. 36. Art. 4 ad 7; circa agibilia autem humana tres actus rationis inveniuntur, (c), . . ., sed praedicta tria sunt quasi partes potentiales prudentiae, PP. Q. 57. Art. 6 ad 4; quantum ad hoc de tribus personis possunt poni tres articuli, SS. Q. 1. Art. 8 ad 3; pater naturalis principaliter filio providet in tribus, PTS. Q. 57. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 45. Art. 6; PS. Q. 113. Art. 6; SS. Q. 118. Art. 8; PT. Q. 66. Art. 12; PTS. Q. 96. Art. 8; et passim.

Trevirensis, e, *adj.*, *of* or *pertaining to Treves,* a district in the Rhine Province. Romanus pontifex non utitur baculo, quia Petrus misit ipsum ad suscitandum quemdam discipulum suum, qui postea factus est episcopus Trevirensis. et ideo in diocesi Trevirensi papa baculum portat, PTS. Q. 40. Art. 7 ad 8.

triangulāris, e, *adj.*, *of* or *belonging to a triangle, triangular.* Scilicet contra rationem magnitudinis bicubitae, vel tricubitae; sive circularis, vel triangularis, PP. Q. 7. Art. 3 ad 2; si autem circa hoc attenderetur aliquid aliud vanum, puta quod vas esset triangulare, SS. Q. 96. Art. 4 ad 3.

triangulum, i, *n.*, and **triangulus**, i, *m.*, *a triangle.* Puta, si hoc quod est triangulum habere tres angulos aequales duobus rectis, PP. Q. 12. Art. 7 c; puta, quod triangulus habet tres angulos, PS. Q. 33. Art. 3 c; quod triangulus non habeat tres angulos aequales duobus rectis, PTS. Q. 83. Art. 3 ob. 2. Cf. PP. Q. 82. Art. 1; PP. Q. 85. Art. 6; PS. Q. 33. Art. 3; PS. Q. 72. Art. 4; PS. Q. 94. Art. 4.

tribulātio, ōnis, *f.*, *distress, trouble, tribulation.* Prout scilicet non impedit quin subdatur alicui tribulationi, vel etiam quin cadat in peccatum, . . ., quia angeli earum custodes non impediverunt quin tribulationibus subderentur, PP. Q. 113. Art. 6 c; in eo enim videtur beatitudo consistere, quod redditur sanctis pro tribulationibus quas in mundo patiuntur, PS. Q. 2. Art. 3 ob. 1; vel quascumque alias tribulationes continuatas usque ad mortem, quas a persecutoribus patitur pro fide Christi, SS. Q. 124. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 89. Art. 2; SS. Q. 32. Art. 10; SS. Q. 147. Art. 4 (bis); PT. Q. 66. Art. 3 (bis); et passim.

tribulus, i, *m.*, *a thistle.* Etiam ante illam maledictionem spinae et tribuli producti erant vel virtute, PP. Q. 69. Art. 2 ad 2; tamen etiam ante spinas et tribulos germinasset, PTS. Q. 91. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 164. Art. 2 (ter).

tribūnal, ālis, *n., tribunal, judgment seat.* Assistet ipsi tribunali divino in medio angelorum, SS. Q. 161. Art. 5 ob. 1, in quot.; quid erit tribunal iudicantis, quando superbos reges cunabula terrebant infantis, PT. Q. 36. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 46. Art. 11; PT. Q. 59. Art. 4.

tribūnus, i, *m., a tribune, captain, commander.* Sicut dux exercitus, qui intendit bonum commune, scilicet ordinem totius exercitus, movet suo imperio aliquem ex tribunis, qui intendit ordinem unius aciei, PS. Q. 9. Art. 1 c; sicut animus militis convertitur ad quaerendum victoriam ex motione ducis exercitus, ad sequendum autem vexillum alicuius aciei ex motione tribuni, PS. Q. 109. Art. 6 c.

tribuo, ere, ui, ūtum, 3, *v. a., to assign, impart, allot, bestow, give,* used lit. and fig. Solus autem Deus est qui potentiam volendi tribuit creaturae, PP. Q. 106. Art. 2 c; ergo iustitiae actus non est tribuere unicuique quod suum est, SS. Q. 58. Art. 11 ob. 1; consistit enim aequalitas distributivae iustitiae in hoc quod diversis personis diversa tribuuntur, SS. Q. 63. Art. 1 c; quorum primum convenit ei secundum quod contrariatur iustitiae, quae unicuique tribuit quod suum est, SS. Q. 66. Art. 3 c; inquantum alia satisfactionis opera per eleemosynam quisque sibi mercatur quodammodo in illis quibus eleemosynam tribuit, PTS. Q. 15. Art. 3 ad 3; ideo vere tribuunt omnem potestatem quae cum consecratione datur, PTS. Q. 38. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 13. Art. 1; PP. Q. 88. Art. 1; PP. Q. 22. Art. 4; PT. Q. 40. Art. 2; SS. Q. 181. Art. 1, in quot.; SS. Q. 181. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 10 pr.; PTS. Q. 71. Art. 1; et passim. — **tribūtum**, i, *n., a stated payment, a contribution, tribute.* Sicut etiam Dominus ostendit quod poterat se a tributo excusare, quia liberi sunt filii; sed tamen mandavit tributum solvi ad scandalum vitandum, SS. Q. 10. Art. 10 c; cum Dominus quaesisset a Petro a quibus reges terrae tributum acciperent, a filiis suis, PT. Q. 11. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 87. Art. 2 (ter); SS. Q. 102. Art. 2; SS. Q. 188. Art. 7; PT. Q. 40. Art. 3 a, in quot.

tribus, ūs, *f., a tribe, a division of the people.* Circa uxores vero statuitur in lege, quantum ad uxores ducendas, ut scilicet ducant uxores suae tribus, sicut habetur Numer. ult., et hoc ideo ne sortes tribuum confundantur, PS. Q. 105. Art. 4 c; ex una tribu fuit Ioseph et Maria, PT. Q. 28. Art. 1 ad 2; sed ideo non acceperunt partem cum aliis tribubus, PTS. Q. 40. Art. 1 ad 2; ideo autem per duodecim tribus omnes aliae gentes significatae sunt, quia in sortem duodecim tribuum per Christum sunt vocatae, PTS. Q. 89. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 (ter); PT. Q. 31. Art. 2 (passim); PT. Q. 31. Art. 3 (bis); PTS. Q. 40. Art. 3.

tribūtārius, a, um, *adj., subject to tribute, tributary.* Natus est autem tempore servitutis, quo scilicet totus orbis praecepto Augusti describitur, quasi tributarius factus, PT. Q. 35. Art. 8 ob. 1.

tribūtivus, a, um, *adj., contributive, contributory.* Unde Chrysostomus dicit: eas solum artes oportet vocare quae necessariorum, et eorum quae continent vitam nostram, sunt tributivae et constructivae, SS. Q. 169. Art. 2 ad 4.

tribūtum, i, *n.*, see *tribuo.*

tricēnārius, a, um, *adj., of* or *containing thirty.* Sed non similiter excedit sexagenarius tricenarium, . . ., quia sexagenarius excedit tricenarium in triginta, . . ., quia sexagenarius se habet in dupla proportione ad tricenarium, (ob. 3), . . ., et sic tricenarius numerus significat coniugatorum oscula, PTS. Q. 96. Art. 4 ob. 4.

tricēsimus, a, um, *num. ord. adj.*, see *trigesimus.*

tricubitus, a, um, *adj., tricubital, of three cubits.* Est tamen contra rationem cuiuslibet speciei eius; scilicet contra rationem magnitudinis bicubitae, vel tricubitae, sive circularis vel triangularis, et similium, PP. Q. 7. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 52. Art. 1.

trīduum, i, *n., the space of three days.* Sicut etiam Dionysius dicit quod lumen solis fuit informe in primo triduo, PP. Q. 68. Art. 1 c; sed Christus quandoque non fuit homo, scilicet in triduo mortis, PT. Q. 22. Art. 5 ob. 3; Christus etiam, qui amisit vitam post triduum resurrecturus; PT. Q. 46. Art. 6 ob. 4. Cf. PT. Q. 50. Art. 4 (passim); PT. Q. 52. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 8 (ter); PT. Q. 76. Art. 1; PT. Q. 52. Art. 3; et passim.

triennium, ii, *n.*, (sc. spatium), *the space of three years, three years.* In quo huius rei potest esse experimentum, scilicet triennium. quod si post triennium, in quo fideliter ex utraque parte dederunt operam copulae carnali implendae, . . ., et tamen in hoc quandoque Ecclesia errat, quia per triennium quandoque non sufficienter experiri potest perpetuitas impotentiae, (c), . . ., si tamen inveniretur quod per triennium impediret carnalem copulam, PTS. Q. 58. Art. 1 ad 2.

trifāriam, *adv., triply, in a threefold manner.* Hic autem sensus spiritualis trifariam dividitur, PP. Q. 1. Art. 10 c.

triformis, e, *adj., having three forms, shapes* or *natures; threefold.* Sicut Sergius papa dicit, triforme est corpus Domini, PT. Q. 83. Art. 5 ad 8.

trigēnārius, a, um, *adj., of* or *containing thirty.* Unde et ipsa proprietas numeri ad hoc pertinere videtur, consurgit enim trigenarius numerus ex ductu ternarii in denarium, PT. Q. 39. Art. 3 c.

trigēsimus, a, um, *num. ord. adj., the thirtieth.* Sed Dominus ponit triplicem terrae bonae fructum ex spirituali semine provenientem, scilicet centesimum, sexagesimum, et trigesimum (ob. 2), . . ., fructus centesimus, sexagesimus et trigesimus non diversificantur secundum diversas species virtuosorum actuum, PS. Q. 70. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 70. Art. 3; SS. Q. 152. Art. 5 (bis); PT. Q. 39. Art. 3 (passim); PT. Q. 43. Art. 3 (bis); PTS. Q. 96. Art. 2; et passim.

trīginta, *num. adj. indecl., thirty.* Ad quod requiritur perfecta aetas, qualis est triginta annorum. unde legitur, quod triginta annorum erat Joseph, quando accepit regimen Aegypti. similiter etiam legitur de David quod triginta annorum erat cum regnare coepisset, PT. Q. 39. Art. 3 c; sed Christus resurrexit in aetate iuvenili, quae circa triginta annos incepit, PTS. Q. 81. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 99. Art. 4, in quot.; SS. Q. 147. Art. 5, in quot.; PT. Q. 39. Art. 6; PT. Q. 51. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 91. Art. 2; PTS. Q. 96. Art. 4.

trigōnum, i, *n.*, = τρίγωνον *a triangle, trigon.* Et eadem ratio est de speciebus quantitatis continuae, . . ., ut trigonum, seu triangulus, . . ., quae quidem recipiunt trigoni, seu trianguli rationem, et circuli, et similiter trigona seu trianguli vel circuli sunt, PS. Q. 52. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 54. Art. 1.

trilaterus, a, um, *adj., three sided, trilateral.* Sunt enim species figurarum, ut trilaterum, quadrilaterum, et sic inde, PP. Q. 7. Art. 4 ad 2.

trīnārius, a, um, *adj., threefold, triple.* Er qui cognoscit senarium, cognoscit trinarium propria cognitione, PP. Q. 14. Art. 6 c.

trinitas, ātis, *f.*, (1) *the number three, a triad, a trinity.* (2) *the Blessed Trinity, Holy Trinity.* — (1), nomen trinitatis in divinis significat determinatum numerum personarum, PP. Q. 31. Art. 1 c; divina trinitas arcem quandam tenet inter plurimas trinitates ab ea derivatas, Decret. 1; circa unitatem essentiae et trinitatem personarum, Decret. 2; trinitas quaedam invenitur in mente, Verit. 10. 7 ad 1; investigat multos modos trinitatis in anima nostra, Verit. 25. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 28. Art. 3; PP. Q. 32. Art. 3; PP. Q. 31. Art. 1 (passim); PT. Q. 63. Art. 3; et passim. — One kind of *trinitas* is: **trinitas divina seu increata seu sancta**, *the divine* or *uncreated* or *Holy Trinity.* Cf. PP. Q. 31. Art. 1 ad 4; PP. Q. 61. Art. 4 ad 3; PP. Q. 93. Art. 6 c; Verit. 10. 7 c; Verit. 25. 3 ad 4; Decret. 1; et passim. On **caelum sanctae trinitatis**, see *caelum.* — (2), hoc nomen trinitas secundum etymologiam vocabuli videtur significare unam essentiam trium personarum, secundum

quod dicitur trinitas quasi trium unitas sed secundum proprietatem vocabuli significat magis numerum personarum unius essentiae, PP. Q. 31. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 31. Art. 1 ad 2-5; PP. Q. 93. Art. 5-8 (passim); 1 Sent. 24. 2. 2 ad 2; et passim. On **caelum Trinitatis**, see *caelum*; on **speculum Trinitatis**, see *speculum* under 1; on **vestigium Trinitatis**, see *vestigium*.

trinus, a, um, *adj., three, triune, triple, three each.* Et ideo, licet dicatur Deus unus, propter unitatem essentiae, et trinus, propter unitatem essentiae, et trinus, propter trinitatem personarum, PP. Q. 32. Art. 3 ad 2; et ideo patet quod trina immersio nec ex parte Trinitatis, nec ex parte passionis Christi, est de necessitate sacramenti, PT. Q. 66. Art. 8 ad 1. Cf. PP. Q. 3. Art. 1; PP. Q. 13. Art. 12; PP. Q. 31. Art. 1 (ter); PS. Q. 99. Art. 2; SS. Q. 8. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 5; et passim.

tripartītus, a, um, *adj., three-fold.* Consideratio autem de Deo tripartita erit, PP. Q. 2 pr.; erit autem haec consideratio tripartita, PP. Q. 44 pr. Cf. PP. Q. 47 pr.; PP. Q. 61 pr.; PP. Q. 78 pr.; PP. Q. 84 pr.

triplex, icis, *adj., three-fold, triple.* Ad quod quidem corpus triplex animae operatio est necessaria, PP. Q. 78. Art. 2 c; ad cuius evidentiam est considerandum quod triplicem beatitudinem aliqui posuerunt, PS. Q. 69. Art. 3 c; triplex est pars, SS. Q. 48. Art. 1 c; est autem in homine triplex humiditas, PTS. Q. 80. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 1; PP. Q. 93. Art. 4; PS. Q. 84. Art. 4; SS. Q. 55. Art. 1; PT. Q. 8. Art. 5; PTS. Q. 57. Art. 3; et passim. — **tripliciter**, *adv., in a threefold manner, in three ways.* Ad cuius evidentiam sciendum est quod aliqua scientia potest dici speculativa tripliciter, PP. Q. 14. Art. 16 c. Cf. PP. Q. 17. Art. 2; PP. Q. 34. Art. 1; PS. Q. 67. Art. 3; SS. Q. 55. Art. 6; PT. Q. 2. Art. 3; PTS. Q. 92. Art. 1; et passim.

triplicitas, ātis, *f., triplicity.* Omne trinum est triplex, sed in Deo non est triplicitas, (ob. 3), . . ., sed triplicitas significat proportionem inaequalitatis, PP. Q. 31. Art. 1 ad 3.

tripliciter, *adv.*, see *triplex.*

triplus, a, um, *adj., num., threefold, triple.* Et eadem ratio est de speciebus quantitatis continuae, quae secundum numeros accipiuntur, ut bicubitum et tricubitum; et de relationibus, ut duplum et triplum, PS. Q. 52. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 1.

Trismegistus, i, *m., Thrice Greatest,* thus *Hermes Trismegistus,* an Egyptian philosopher of great antiquity. St. Thomas refers to him. Et haec fuit opinio Hermetis Trismegisti, SS. Q. 94. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 32. Art. 1 (bis).

tristābilis, e, *adj., disagreeable, painful.* Tristabile enim repugnat appetitui animali, PS. Q. 31. Art. 8 ad 2; lacrymae prorumpunt non solum ex tristitia, . . ., praecipue cum consideratur aliquid delectabile cum permixtione alicuius tristabilis, SS. Q. 82. Art. 4 ad 3; si aliqua visio non semper est delectabilis, contingit eam quandoque esse tristabilem, PTS. Q. 90. Art. 3 a.

tristis, e, *adj., dejected, sorrowful, mournful, melancholy, disconsolate.* Nam unde iuvenis ille tristis discessit, SS. Q. 186. Art. 3 c; ita secundum spiritum inferiora sunt omnia tristiora, PTS. Q. 97. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 118. Art. 3; PS. Q. 2. Art. 6, in quot.; PT. Q. 84. Art. 5, in quot.; SS. Q. 114. Art. 2, in quot.; SS. Q. 129. Art. 8 in quot.; SS. Q. 186. Art. 3; et passim.

tristitia, ae, *f.,* (1) *sorrow, sadness, grief* in the sense of an affection, the opposite of *delectatio, gaudium,* and *laetitia,* (2) *pain* in the general use of the word, synonym of *dolor.* — (1), tristitia est motus appetitus apprehensionem sequentis, PS. Q. 36. Art. 1 c; tristitia media est inter duas passiones irascibilis. sequitur enim timorem, . . ., praecedit autem motum irae, PS. Q. 25. Art. 1 c; proprium enim obiectum tristitiae est proprium malum, PS. Q. 35. Art. 8 c; tristitia est de malo praesenti, PS. Q. 42. Art. 3 ad 2; tristitia, cum sit in concupiscibili, respicit malum absolute, PS. Q. 42. Art. 3 ad 2; eius obiectum (sc. tristitiae) est malum iam inhaerens, C. G. 1. 89; tristitia, secundum quod est passio animalis in parte sensitiva, 3 Sent. 15. 2. 2. 1 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 3 (passim); PS. Q. 36. Art. 1 (passim); PS. Q. 38. Art. 1 (passim); PS. Q. 39. Art. 2 (passim); PT. Q. 84. Art. 9 (passim); et passim. On the difference between *tristitia* and *dolor* we read: In dolore et tristitia duo inveniuntur, scilicet contrarietas contristantis et dolorem inferentis ad contristatum et dolentem et perceptio eius, et quantum ad haec duo tripliciter differunt. primo quantum ad contrarietatem, quae quidem in dolore attenditur quantum ad ipsam naturam dolentis, quae per laesivum (sc. malum) corrumpitur, sed in tristitia quantum ad repugnantiam appetitus ad aliquid, quod quis odit; secundo quantum ad perceptionem, quae quidem in dolore semper est secundum sensum tactus, ut dictum est, in tristitia autem secundum apprehensionem interiorem; tertio quantum ad ordinem istorum duorum, quia dolor incipit in laesione et terminatur in perceptione sensus, ibi enim completur ratio doloris, sed ratio tristitiae incipit in apprehensione et terminatur in affectione, unde dolor est in sensu sicut in subiecto, sed tristitia in appetitu, ex quo patet, quod tristitia est passio animalis, sed dolor est magis passio corporalis, 3 Sent. 15. 2. 3. 2 c; sic igitur tristitia est quaedam species doloris, sicut gaudium delectationis, PS. Q. 35. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 35. Art. 7 c; PT. Q. 15. Art. 6 c; PT. Q. 46. Art. 6 c. — Kinds of *tristitia* in the improper sense of the species of the word are four: *acidia, anxietas, invidia,* and *misericordia.* Cf. 3 Sent. 26. 1. 3 c. Other kinds of *tristitia* are: **tristitia saeculi** and **tristitia secundum Deum,** *sadness because of the world* and *sadness because of God.* (Acedia) non enim est tristitia secundum Deum, quae contra tristitiam saeculi dividitur, et salutem operatur, SS. Q. 35. Art. 3 a. Cf. PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; PTS. Q. 4. Art. 2. — (2), utrum tristitia sit idem quod dolor, PS. Q. 35 pr.; quandoque tamen tristitia large loquendo dolor dicitur, 3 Sent. 15. 2. 3. 2 c. Cf. PS. Q. 35 pr. (passim); PS. Q. 35. Art. 3; PS. Q. 36. Art. 1; PS. Q. 36. Art. 2 (ter); PS. Q. 39. Art. 4 (passim); et passim.

tristor, āri, ātus, *v, dep. n., to be sad, grieved,* or *downcast.* Sicut cum aqua frigiditatem amittit per calefactionem, et cum homo aegrotat, aut tristatur, . . ., et non solum qui tristatur, sed etiam qui laetatur, PP. Q. 79. Art. 2 c; sed aliquando patitur aliquis violentiam, nec tamen inde tristatur, PS. Q. 6. Art. 6 ob. 2; inquantum scilicet aliquis tristatur de prosperis alicuius secundum quod habent gloriam quamdam, SS. Q. 36. Art. 4 ad 3; alioquin subiceretur iustus fortunae; si pro amissione bonorum fortunae tristaretur, PT. Q. 15. Art. 6 ob. 1. Cf. PP. Q. 21. Art. 3; PS. Q. 39. Art. 1; SS. Q. 36. Art. 3; SS. Q. 117. Art. 4; PT. Q. 85. Art. 2; PTS. Q. 83. Art. 6.

trīticeus, a, um, *adj., of wheat, wheaten, wheat.* Necessarium quidem est ut sit panis triticeus, PT. Q. 74. Art. 4 c; materia sacramenti Eucharistiae, in quam suam potestatem exercet sacerdos, non est homo, sed panis triticeus, . . ., unde sicut si subtraheretur haeretico panis triticeus, conficere non posset, PTS. Q. 19. Art. 6 ad 1. Cf. PT. Q. 74. Art. 3 (passim).

trīticum, i, *n., wheat.* Quando non possunt extirpari zizania sine extirpatione tritici, SS. Q. 11. Art. 3 ad 3; Dominus abstinendum mandavit ab eradicatione zizaniorum ut tritico parceretur, SS. Q. 64. Art. 2 ad 1; puta si venditor deferens triticum ad locum, ubi est caristia frumenti, SS. Q. 77. Art. 3 ob. 4; satis provide statuit ut communitas non excommunicetur, ne cum loliis et zizaniis simul eradicetur et triticum, PTS. Q. 22. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 78. Art. 1; SS. Q. 78. Art. 3; SS. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 108. Art. 1; PT. Q. 74. Art. 3 (passim); et passim.

tritūro, āre, 1, *v. a., to thresh.* Et ideo prohibuit ne coqueretur haedus in lacte matris et quod non alligaretur os bovi trituranti, . . .

nam Aegyptii nefarium reputabant ut boves triturantes de frugibus comederent, . . ., figuralis autem horum ratio est, quia bovi trituranti id est, praedicatori deferenti segetes doctrinae, PS. Q. 102. Art. 6 ad 8.

triumphātor, ōris, *m.*, *a triumpher*. Porro triumphator Israel non parcet, neque poenitudine flectetur, PP. Q. 23. Art. 8 c, in quot.

triumpho, āre, āvi, ātum, 1, *v. n.* and *a.*, *to conquer, overcome, to triumph over*. Cuius rationem quidam assignant, quia per continentiam homo triumphat de domestico inimico, SS. Q. 88. Art. 11 c; in sexta autem aetate idololatria est exclusa per virtutem et doctrinam Christi, qui de diabolo triumphavit, SS. Q. 94. Art. 4 ad 2; sed quantum ad effectum nostrae salutis consideratur virtus divina ipsius, PT. Q. 25. Art. 4 ad 1; non pertinebunt ad aliquam infirmitatem, sed erunt indicia maximae virtutis, qua Christus per passionem et infirmitatem de hostibus triumphavit, PTS. Q. 90. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 47. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 4 c; PTS. Q. 96. Art. 6. — **triumphans**, antis, *P. a.*, *triumphant, graced with triumph, victorious*. — **Ecclesia triumphans**, *the Church triumphant*, the portion of the Church which has overcome the world and entered into glory. Sublime autem altare Dei dicitur vel ipsa Ecclesia triumphans, PT. Q. 83. Art. 4 ad 9. Cf. PT. Q. 83. Art. 4; PTS. Q. 21. Art. 2; PTS. Q. 22. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 2 (bis); PTS. Q. 96. Art. 12; et passim.

triumphus, i, *m.*, *a triumph, victory*. Sicut etiam alia sunt officia militarium ordinum in pugna et in triumpho, PP. Q. 108. Art. 7 c; quanto maius fuit periculum in proelio, tanto maius erit gaudium in triumpho, PS. Q. 32. Art. 4 c; non ex impotentia curandi cicatrices servavit, sed ut in perpetuum victoriae suae circumferat triumphum, PT. Q. 54. Art. 4 c, in quot.; tanta merita usque ad triumphum martyrii secuta sunt, PT. Q. 64. Art. 9 ad 2, in quot. Cf. SS. Q. 83. Art. 11 c; SS. Q. 180. Art. 7 ad 2, in quot.; PT. Q. 54. Art. 4, in quot.

trivium, i, *n.*, *cross-road*. Canis enim insequens cervum, si ad trivium venerit, odoratu quidem explorat an cervus per primam vel secundam viam transiverit, PS. Q. 13. Art. 2 ob. 3.

tropicē, *adv.*, see *tropicus*.

tropicus, a, um, *adj.*, *figurative, metaphorical, tropical*, synonym of *tropologicus*, not in S.T. On **locutio tropica**, see *locutio* under 4. — **tropicē**, *adv.*, *figuratively*. Alii proprie ad corpus ignem, tropice ad animum vermem; quod credibilius "esse" videtur, PTS. Q. 97. Art. 2 a.

tropologicus, a, um, *adj.*, *figurative, metaphorical, tropical, tropological*, synonym of *tropicus*. Videtur quod sacra Scriptura sub una littera non habeat plures sensus, qui sunt historicus vel litteralis, allegoricus, tropologicus sive moralis, et anagogicus, (ob. 1), . . ., sicut et Hugo de Sancto Victore sub sensu allegorico etiam anagogicum comprehendit, ponens in IV suarum Sententiarum, col. 184, t. 4, solum tres sensus scilicet historicum, allegoricum et tropologicum, PP. Q. 1. Art. 10 ad 2. On **sensus tropologicus**, see *sensus* under 8.

trucīdo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to slay, kill*. Quamvis occasio persecutionis desit, habet tamen et pax nostra suum martyrium; quia etsi carnis colla ferro non subiicimus, spirituali tamen gladio carnalia desideria in mente trucidamus, SS. Q. 124. Art. 4 ob. 1, in quot. Cf. PTS. Q. 96. Art. 6 ob. 5, in quot.

trunco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to cut off*. Extra urbem enim et foras portam loca sunt in quibus truncantur capita damnatorum, PT. Q. 46. Art. 10 ad 3.

tu, *tui*; *plu.*, *vos*, *vestrum* or *vestrorum*, *c.*, *thou, you*, usually used for emphasis; the genitive plural is sometimes used for the possessive pronoun. Tu quidem non ita vilem Dei naturam arbitraberis, PT. Q. 49. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 100. Art. 9; SS. Q. 32. Art. 5; SS. Q. 66. Art. 2; SS. Q. 66. Art. 7, in quot.; PT. Q. 46. Art. 2; et passim. — **tibi**. Deum videre non poteris, quando oculi tibi non sunt, SS. Q. 169. Art. 2 ob. 2, in quot. Cf. PP. Q. 42. Art. 2, in quot.; SS. Q. 86. Art. 3; SS. Q. 122. Art. 2, in quot.; PT. Q. 80. Art. 10, in quot.; PTS. Q. 29. Art. 8, in quot. — **te**. Beatus est qui te novit, etiam si alia ignoret, PP. Q. 26. Art. 3 c, in quot. Cf. PS. Q. 32. Art. 2; SS. Q. 26. Art. 3, in quot.; SS. Q. 33. Art. 7; PT. Q. 84. Art. 3; PTS. Q. 27. Art. 1, in quot. — **vos**. Non oportet quod dicat: *ego vos doceo*, PT. Q. 66. Art. 5 ob. 2, in quot. Cf. PT. Q. 55. Art. 3; PT. Q. 54. Art. 4; PT. Q. 60. Art. 6, in quot.; PT. Q. 67. Art. 6; PTS. Q. 56. Art. 2, in quot. — **vobis** (*dat.*). Dominus ait, vae vobis qui ridetis, SS. Q. 168. Art. 2 ob. 1, in quot. Cf. PP. Q. 36. Art. 2, in quot.; PS. Q. 2. Art. 3, in quot.; SS. Q. 89. Art. 2, in quot.; SS. Q. 187. Art. 4; in quot.; et passim. — (*abl.*), blasphemia tollatur a vobis, SS. Q. 13. Art. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 12. Art. 1, in quot.; SS. Q. 43. Art. 6, in quot.; PT. Q. 47. Art. 3, in quot.; PT. Q. 78. Art. 3, in quot.; PT. Q. 75. Art. 1, in quot.

tuba, ae, *f.*, *a trumpet*. De eo qui videt gladium venientem, et non insonuerit tuba, SS. Q. 10. Art. 12 ob. 5; sed sonus tubae erit causa resurrectionis, PTS. Q. 90. Art. 4 ob. 3; videtur quod vox tubae non sit causa nostrae resurrectionis, . . ., non oportet ponere causam eius vocem tubae, (ob. 1), . . ., tubam sonare, . . ., quandoque autem dicitur sonus tubae, . . ., vel propter convenientiam ad usum tubae qui erat in veteri Testamento; tuba enim congregabantur ad concilium, PTS. Q. 76. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 91. Art. 2. — **festum Tubarum**, see *festum*.

tueor, ēri, tūtus, 2, *v. dep. a.*, *to look to, care for, keep up, maintain, support, guard, preserve, defend, protect*. Partim etiam per divinam providentiam quae sic ipsum tuebatur, PP. Q. 97. Art. 2 ad 4; posset igitur homo per sumptionem alimenti in perpetuum se contra mortem tueri, PP. Q. 119. Art. 1 ob. 4; sicut dicimur exponere illos quos non tuemur, PS. Q. 79 Art. 1 ad 1; et ideo eis viam salutis non denegat, sed a periculo mortis eos non tuetur, SS. Q. 11. Art. 4 ad 1; inquantum tuentur pauperes, et totam rempublicam ab hostium iniuriis, SS. Q. 40. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 123. Art. 4; SS. Q. 188. Art. 3; SS. Q. 188. Art. 4; PT. Q. 49. Art. 2 (ter). — **tūtus**, a, um, *P. a.*, *safe, secure, out of danger*. Et ideo quamvis tutius sit baptizare per modum immersionis, PT. Q. 66. Art. 7 c; et ideo tunc non erat tutum fideli cum uxore infideli Iudaea cohabitare, PTS. Q. 53. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 68. Art. 2; PS. Q. 95. Art. 1, in quot.; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 97. Art. 1 ob. 3; PT. Q. 66. Art. 7; PT. Q. 83. Art. 6; PTS. Q. 36. Art. 5; et passim. — **tūtē**, and **tūtō**, *adv.*, *safely, securely, in safety, without danger*. — *Comp.* Ut congruo tempore restituatur, vel etiam alibi tradere tutius conservandum, SS. Q. 62. Art. 5 ad 1. Cf. PS. Q. 107. Art. 2 (bis); SS. Q. 42. Art. 2; SS. Q. 62. Art. 5; SS. Q. 78. Art. 4; SS. Q. 185. Art. 1 ad 4.

tuitio, ōnis, *f.*, *a taking care of, keeping, guarding, preserving, defense, protection, preservation*. Et ideo pro tuitione reipublicae fidelium licitum est iusta bella exercere in diebus festis, SS. Q. 40. Art. 4 c; sed militare negotium ordinatur ad tuitionem totius boni communis SS. Q. 50. Art. 4 ad 2; hoc sacramentum valet ad tuitionem animae et corporis, PT. Q. 74. Art. 1 c, in quot.

Tullius, ii, *m.*, *M. Tullius Cicero*, the renowned statesman and orator. Ut Tullius dicit in III De Tuscul. quaestionibus a med, PS. Q. 38. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 42. Art. 5; PS. Q. 46. Art. 3; SS. Q. 108. Art. 2: SS. Q. 123. Art. 2; SS. Q. 131. Art. 1; et passim.

tum, *adv.*, *then*, with *etiam*, *then also*; *then too*, *besides*. Tum etiam quia sequeretur quod propositio quae semel est vera, esset semper vera, PP. Q. 14. Art. 15 ad 3; tum etiam propter exemplum patrum, PS. Q. 87. Art. 8 ad 1; tum etiam quia huiusmodi iudicium non est auctoritate divina sancitum, SS. Q. 95. Art. 8 ad 3; tum quia, ut dicitur II. Corinth. ult. 4, PT. Q. 44. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 68. Art. 2; PS. Q. 57. Art. 1; SS. Q. 10. Art. 3; SS. Q. 64. Art. 5;

PT. Q. 57. Art. 2; PTS. Q. 20. Art. 2; et passim. — **tum quia . . . tum quia**, *both because . . . and because.* Tum quia omnis virtus ad plura dispersa fit minor, unde e contrario quando intenditur circa unum, minus potest ad alia dispergi; tum etiam in operibus animae requiritur quaedam intentio, PS. Q. 77. Art. 1 c; tum quia ex mandato Dei petiisset, tum quia hoc pertinebat ad utilitatem communem, SS. Q. 97. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 11. Art. 4; SS. Q. 66. Art. 3; PTS. Q. 66. Art. 1; PTS. Q. 83. Art. 4; et passim. — **tum propter . . . tum propter**, *both on account of . . . and on account of.* Tum propter instructionem, tum propter maiorem certitudinem, tum propter intercessionem sacerdotis vel confessoris, tum propter verecundiae meritum, PTS. Q. 18. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 77. Art. 6; SS. Q. 89. Art. 3; SS. Q. 146. Art. 2; SS. Q. 148. Art. 3; SS. Q. 151. Art. 4; SS. Q. 188. Art. 1; et passim.

tumeo, ēre, 2, *v. n.*, (1) *to swell, burst out* in passionate excitement, (2) *to be puffed up* with pride. — (1), contumeliosus dicitur aliquis, quia velox est, et tumet in verbis iniuriae, SS. Q. 72. Art. 1 c, in quot. — (2), unde Hieronymus dicit ad Rusticum monachum: sordidae vestes candidae mentis indicia sint; vilis tunica contemptum saeculi probet, ita dumtaxat, ne animus tumeat, ne habitus sermoque dissentiant, SS. Q. 187. Art. 6 c.

tumidus, a, um, *adj.*, *puffed up* with pride. Fugere superbiam non est peccatum, sed aliqui minora de seipsis dicunt, fugientes tumidum, SS. Q. 113. Art. 1 ob. 3.

tumor, ōris, *m.*, *a swelling from pride, pride.* Tumor servilis secundum suam substantiam non oritur ex tumore; sed eius servilitas ex tumore nascitur, SS. Q. 19. Art. 4 ad 2; videtur quod inconvenienter assignentur sex filiae irae, quae sunt rixa, tumor mentis, (ob. 1), . . ., tumor mentis videtur idem esse quod superbia, (ob. 3), . . ., et sic ponitur tumor mentis, (c), . . ., tumor mentis non accipitur hic pro superbia, SS. Q. 158. Art. 7 ad 3. Cf. SS. Q. 161. Art. 5; SS. Q. 162. Art. 3; SS. Q. 162. Art. 4.

tumulo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to cover with a mound, to bury.* Inquantum a magnatibus fuit tumulatus, scilicet a Ioseph ab Arithmathaea, PT. Q. 51. Art. 2 ob. 1; dum scilicet vel ipse defunctus, vel alius corpus eius tumulari in loco sacro disponens, . . ., cuius precibus per hoc credendus est adiuvari, et etiam patrocinio eorum qui loco sancto deserviunt, qui pro tumulatis apud se frequentius et specialius orant, (c), . . ., ideo sancti patres de suis corporibus tumulandis curaverunt, PTS. Q. 71. Art. 11. ad 2.

tumultus, ūs, *m.*, *tumult, disturbance, violent commotion,* used lit. and fig. Omnis perturbationis tumultus longe erit a statu futuro, PS. Q. 102. Art. 4 ad 2; seditiones sunt tumultus ad pugnam, SS. Q. 42. Art. 1 c; impeditur enim actus contemplationis, in quo essentialiter consistit vita contemplativa, et per vehementiam passionum, per quam abstrahitur intentio animae ab intelligibilibus ad sensibilia, et per tumultus exteriores. virtutes autem morales impediunt vehementiam passionum et sedant exteriorum occupationum tumultus, SS. Q. 180. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 42. Art. 2; SS. Q. 181. Art. 4; SS. Q. 182. Art. 4; PT. Q. 40. Art. 1.

tumulus, i, *m.*, *a tomb, a sepulchral mound.* Sicut Hieronymus dicit, illi potestas data est qui paulo ante crucifixus, qui sepultus in tumulo, PT. Q. 13. Art. 2 ad 1, in quot.; ut Hieronymus dicit, ne si ex multis lapidibus aedificatum fuisset, tumuli fundamentis suffosis, ablatus furto diceretur, PT. Q. 51. Art. 2 ad 4, in quot. Cf. PTS. Q. 69. Art. 3.

tunc, *adv.*, *then, at that time,* the opposite of *nunc.* Tunc significat tempus determinatum per aliquod prius nunc, sive propinquum, sive remotum. possumus enim dicere quod tunc destructa est Troia, et tunc factum est diluvium. oportet enim, quod id, quod dicitur factum tunc, includatur ad aliquod nunc vel instans praecedens. oportebit enim dicere quod sit aliquod tempus determinatae quantitatis ab hoc tempore praesenti in illud nunc, quod erat praeterito, et sic patet hoc, quod dico tunc, differt a secunda significatione nunc in duobus, quia tunc semper est ad praeteritum, et indifferenter se habet ad propinquum et remotum; sed nunc se habet ad propinquum, sed indifferenter ad praeteritum et futurum, 4 Phys. 21 e. Cf. PP. Q. 86. Art. 2; PP. Q. 89. Art. 1 (ter); PP. Q. 94. Art. 4; PP. Q. 104. Art. 1; PP. Q. 105. Art. 6; et passim.

tundo, ere, tutudi, tunsum, tussum, and tusum, 3, *v. a.*, *to beat, strike.* Augustinus dicit in lib. De poenitentia, quod pro levibus peccatis pectora nostra tundimus et dicimus, PT. Q. 87. Art. 3 a.

tunica, ae, *f.*, *a tunic, garment,* (1) *a garment* resembling a shirt or gown, worn by both sexes among the Greeks and Romans; in medieval times, a body-garment or coat over which a loose mantle or cloak was worn, (2) the long outer vestment of the subdeacons, worn when they assist the priest at solemn functions, (3) in the Old Law, one of the eight vestments worn by the high-priests while presiding at the altar of the temple. — (1), tenet in his quae sunt idem re et ratione, sicut tunica et indumentum, PP. Q. 28. Art. 3 ad 1; est panis famelici, quem tu tenes, nudi tunica, quam conservas, SS. Q. 118. Art. 4 ob. 2; ad quod etiam pertinet quod Deus fecit eis tunicas pelliceas in signum mortalitatis eorum, SS. Q. 164. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 5 ad 2; SS. Q. 169. Art. 1 ob. 1; SS. Q, 187. Art. 6. — (2), sed episcopi utuntur vestibus ministrorum, dalmatica scilicet, quae est vestis diaconi, et tunica, quae est vestis subdiaconi, (ob. 3), . . ., habet etiam tunicam strictam, per quam doctrina Christi significatur, . . ., sed episcopis adduntur novem ornamenta super sacerdotes, quae sunt caligae, sandalia, succinctorium, tunica etc., . . ., per tunicam perseverantia, quia Ioseph tunicam talarem habuisse legitur quasi descendentem usque ad talos, PTS. Q. 40. Art. 7 c. — (3), in speciali autem sciendum est quod pontifex habet octo ornamenta; primo enim habebat vestem lineam; secundo habebat tunicam hyacinthinam, . . ., ex istis autem octo ornamentis minores sacerdotes habebant quattuor, scilicet tunicam lineam, . . ., tunica hyacinthina suo colore significabat aerem, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10.

tunicātus, a um, *P. a.*, *clothed with a tunic.* Et erit tunc distinctio Socratis et Platonis non alia quam hominis tunicati et cappati, PP. Q. 76. Art. 2 c.

tunsio, ōnis, *f.*, *the action of beating* or *striking.* Nec etiam contra veniale, quod tollitur per tunsionem pectoris et per aquam benedictam, et alia huiusmodi, PT. Q. 84. Art. 2 ob. 3; quamvis non sit sacramentum perfectum, et est ex charitate procedens, talibus natum est veniale remitti, sicut per tunsionem pectoris, PTS. Q. 8. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 87 pr.; PT. Q. 87. Art. 3 (ter).

turba, ae, *f.*, *a crowd, throng, multitude, mob.* Dicitur tamen vel ex quinque panibus turbas pavisse, vel ex costa mulierem formasse, PP. Q. 92. Art. 3 ad 1; et ideo Ambrosius exponens beatitudines turbis propositas, attribuit eas virtutibus cardinalibus, PS. Q. 69. Art. 1 ad 1; Lucas narrat sermonem Domini factum esse ad turbas. unde beatitudines enumerantur ab eo secundum capacitatem turbarum, PS. Q. 69. Art. 3 ad 6; ut enim legitur Luc. XII, 13, cum quidam de turba Christo diceret, PT. Q. 59. Art. 4 ob. 1; Christus pavit turbas in monte, PT. Q. 74. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 111. Art. 3; PT. Q. 38. Art. 1; PT. Q. 40. Art. 1 (bis); PT. Q. 41. Art. 4; PT. Q. 41. Art. 4 (ter); et passim.

turbātio, ōnis, *f.*, *confusion, disorder, disturbance.* Plus est enim sine turbatione aer noctis, PP. Q. 86. Art. 4 ad 2; et similiter iniuria quae fit alicui famosae personae, videtur esse gravior ex hoc quod in scandalum et in turbationem plurimorum redundat, PS. Q. 73. Art. 9 c; illud quod potest vergere in scandalum et perturbationem aliorum, (ob. 3), . . ., si turbatio infidelium oriatur de confessione fidei manifesta, . . ., sed si utilitas fidei aliqua speretur, aut necessitas adsit, contempta perturbatione infidelium, SS. Q. 3. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 96. Art. 4; SS. Q. 33. Art. 6 (bis); SS. Q. 69.

Art. 4; PT. Q. 30. Art. 3 (ter); PT. Q. 36. Art. 2 (ter); PT. Q. 42 pr.; PT. Q. 44. Art. 4.

turbidus, a, um, *adj.*, (1) lit., *cloudy*, (2) fig., (a) *haughty*, (b) *impure*. — (1), quia in terrae medio, ubi infernus ponitur, non potest esse ignis nisi faeculentus, et turbidus, et quasi fumosus, PTS. Q. 97. Art. 4 c. — (2 a), unde Seneca dicit in libro De quatuor virtutibus, quod magnanimitas, si se extra modum suum extollat, faciem virum minacem, inflatum, turbidum, inquietem, et in quascumque excellentias, SS. Q. 130. Art. 2 ad 3. — (2 b), homo cordis nostri absconditus, aut levior, aut iactantior, aut turbidior, aut contra gravior et constantior, et purior, et maturior aestimatur, SS. Q. 168. Art. 1 ad 3, in quot.

turbo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) lit., *to disturb, agitate; to throw into disorder* or *confusion*, (2) physically, *to disturb*, (3) mentally, *to trouble, disturb*. — (1), navicula in qua erat Iudas, turbatur, SS. Q. 108. Art. 4 ob. 5. — (2), sicut oculos turbatus non bene videt, PP. Q. 115. Art. 4 c. — (3), Martha turbabatur, Maria epulabatur, SS. Q. 182. Art. 1 c; quidam tamen dicunt quod cum B. Virgo assueta esset visionibus angelorum, non turbata fuit in visione angeli, PT. Q. 30. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 108. Art. 4; PT. Q. 36. Art. 2 (passim); PTS. Q. 89. Art. 6; PTS. Q. 98. Art. 9.

turbo, inis, *m.*, *a whirlwind, a storm*, used lit. and fig. Et quando ignis ex caelo cecidit, et familiam Iob cum gregibus pecorum uno impetu consumpsit, et turbo domum deiiciens filios eius occidit, PP. Q. 114. Art. 4 c; omnes enim virtutes, de quarum actibus dantur praecepta, ordinantur vel ad purificandum cor a turbinibus passionum, SS. Q. 44. Art. 1 c; hi qui in corporibus reperiri poterunt, quamvis iam fortes atque perfecti, adhuc tamen quia in carne sunt positi, non possunt in tanti terroris turbine nulla formidine concuti, PTS. Q. 89. Art. 6 ad 3, in quot.

turbulentia, ae, *f.*, *trouble, disquiet, turbulence*. Vires sensitivae interiores magis vel minus opprimuntur a somno propter vaporis turbulentiam vel puritatem, SS. Q. 154. Art. 5 ad 2.

turpiloquium, ii, *n.*, *obscene* or *immodest speech*. Isidorus ponit quatuor, scilicet, turpiloquia, scurrilia, ludicra, stultiloquia, (ob. 4), . . ., uno modo propter materiam; et sic ponuntur turpiloquia, SS. Q. 153. Art. 5 ad 4.

turpis, e, *adj.*, *unseemly, shameful, disgraceful, base, infamous, scandalous, dishonorable*. Videtur quod verecundia non sit de turpi actu, . . ., sed quandoque illi qui nihil turpe operantur, . . ., ergo verecundia non est proprio de turpi actu, (ob. 1), . . ., illa solum videntur esse turpia quae habent rationem peccati, . . ., ergo videtur quod verecundia non sit proprie de turpi actu, (ob. 2), . . ., operationes virtutum non sunt turpes, (ob. 3), . . ., si verecundia proprie esset de turpi. Actu oportet quod de magis turpibus homo magis verecundaretur, . . ., ergo verecundia non proprie est de turpi actu SS. Q. 145. Art. 2 ob. 4; sed concubitus fornicarius de se est turpis, PTS. Q. 49. Art. 1 a. Cf. PS. Q. 73. Art. 5; SS. Q. 154. Art. 12; SS. Q. 156. Art. 2; SS. Q. 157. Art. 4; PTS. Q. 48. Art. 2; et passim. — **turpe**, is, *n.*, *a base* or *shameful thing*. Nullus irridetur nisi de aliquo turpi, ex quo homo erubescit, SS. Q. 75. Art. 1 ob. 2; alio modo, ut homo in turpibus quae agit, vitet conspectus publicos propter timorem vituperii, SS. Q. 144. Art. 2 c. — **turpiter**, *adv.*, *basely, shamefully, dishonorably*. Turpiter facit meretrix in hoc quod est meretrix, non tamen turpiter accipit, SS. Q. 86. Art. 3 ob. 1, in quot.; nec potest repetere pecuniam quam turpiter dedit, SS. Q. 100. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 32. Art. 7 (bis); SS. Q. 110. Art. 3, in quot.; SS. Q. 118. Art. 8; PTS. Q. 24. Art. 1.

turpiter, *adv.*, see *turpis*.

turpitūdo, inis, *f.*, *baseness, shamefulness, disgrace, dishonor, infamy, turpitude*. Sed de turpitudine vel ignominia quae consequitur ipsum, quae est a causa extrinseca, PS. Q. 42. Art. 3 ad 4; quorum unum est inordinatio et turpitudo actus, SS. Q. 14. Art. 2 c; alio modo ut actus turpitudinem habens impediatur, PTS. Q. 42. Art. 3 ad 4; quia utraque permissio ad vitandam turpitudinem facta est, PTS. Q. 67. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 97. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 164. Art. 2; SS. Q. 169. Art. 2; PTS. Q. 94. Art. 1; et passim.

turris, is, *f.*, = τύρρις, *a tower*. Vir ergo Dei, scilicet beatus Benedictus, qui in turri globum igneum, SS. Q. 180. Art. 5 ob. 3; inducit similitudinem de homine, qui vult turrim aedificare, . . ., sumptus autem ad turrim aedificandam, (ob. 3), . . ., per aedificationem turris significatur perfectio christianae vitae. abrenuntiatio autem est sumptus ad aedificandam turrim. nullus autem dubitat vel deliberat an velit habere sumptus vel an possit turrim aedificare, . . ., ut ibidem subditur, Christi esse discipulus, quod est turrim aedificare, SS. Q. 189. Art. 10 ad 3.

turtur, uris, *m.*, *a turtle-dove*. Levit XII praecipitur ut qui possent, agnum pro filio aut filia, simul et turturem, sive columbam offerrent, qui vero non sufficerent ad offerendum agnum, duos turtures, PT. Q. 37. Art. 3 ad 4; sicut patet in turture et columba, PTS. Q. 65. Art. 1 ad 4. Cf. PS Q. 102. Art. 3 (passim).

Tusculānus, a um, *of* or *belonging to Tusculum; Tusculan*, hence, *Tusculanae Disputationes*, the title of a work written there by Cicero. Et Tullius dicit in lib. I, De Tusculanis quaestionibus, SS. Q. 131. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 28. Art. 5; PS. Q. 46. Art. 8; PS. Q. 65. Art. 1; SS. Q. 132. Art. 1; PT. Q. 15. Art. 4; et passim.

tūtēla, ae, *f.*, *care, protection, charge, defence*. Prout ille cui nocumentum infertur, sub Dei providentia et tutela continetur, PS. Q. 47. Art. 1 ad 1; vel potest dici quod Moyses occidit Aegyptium, defendendo eum qui iniuriam patiebatur, cum moderamine inculpatae tutelae, SS. Q. 60. Art. 6 ad 2; quando vero ex occisione malorum non imminet periculum bonis, sed magis tutela et salus, tunc licite possunt mali occidi, SS. Q. 64. Art. 2 ad 1; vim vi repellere licet cum moderamine inculpatae tutelae, SS. Q 64. Art. 7 c. Cf. PT. Q. 29. Art. 1; PT. Q. 67. Art. 7.

tūtor, ōris, *m.*, *a guardian, tutor*. Sed si aliqui impuberes obligant se religioni, possunt retrahi a parentibus vel tutoribus, . . ., possunt statim parentes eius vel tutores id factum irritum facere, si voluerint, SS. Q. 189. Art. 5 ob. 4; secundum enim leges pueri accipiunt tutorem usque ad vigesimum quintum annum, (ob. 1), . . ., et ideo ante potest in matrimonium sufficienter deliberans consentire, quam possit in contractibus aliis res suas sine tutore pertractare, PTS. Q. 58. Art. 5 ad 1.

tūtus, a, um, see *tueor*.

tuus, a, um, *pron. poss.*, *thy, thine, your, yours*. Rogo benignitatem tuam, id est, te benignum PP. Q. 32. Art. 2 c; si intellectus meus est alius ab intellectu tuo, intellectus meus est quoddam individuum, et similiter intellectus tuus, PP. Q. 76. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 91. Art. 4; PS. Q. 19. Art. 4; SS. Q. 189. Art. 1 (bis); PT. Q. 57. Art. 1, in quot.; PT. Q. 67. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 87. Art. 2; et passim.

typicus, a, um, *adv.*, *typical, exemplary*. Per salivam typicam et sacerdotis tactum sapientia et virtus divina salutem catechumeni operatur, PT. Q. 71. Art. 3, in quot. On **sensus typicus**, see *sensus*, under 8.

typus, i, *m.*, = τύπος, *a type, figure, character* of something. Quia per quadraginta horas mortuis fuerat, quadraginta diebus se vivere confirmat; vel per quadraginta dies typus praesentis saeculi, PT. Q. 57. Art. 1 ad 4; illa enim tertio repetita immersio typum dominicae exprimit sepulturae, PT. Q. 66. Art. 8 ob. 1, in quot.; unde unusquisque minister Ecclesiae, quantum ad aliquid, gerit typum Christi, PTS. Q. 40. Art. 4 ad 3; cum non sit membrum Ecclesiae, cuius typum gerit in baptismo suscipiens; quamvis possit baptizare, quia est creatura Dei, cuius typum gerit baptizans, PTS. Q. 56. Art. 3 ad 3.

tyrannicus, a, um, *adj.*, *tyrannous*, *tyrannical*, synonym of *despoticus*. Aliud (regimen) autem est tyrannicum, quod est omnino corruptum; unde ex hoc consumitur aliqua lex, PS. Q. 95. Art. 4 c; unde et in rebus humanis alia sunt praecepta democratica, alia regia, alia tyrannica, SS. Q. 140. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 6, in quot.; PS. Q. 92. Art. 1 (bis); PS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 42. Art. 2 (bis). On **dominium tyrannicum**, see *dominium*; on **lex tyrannica**, see *lex* under 1; on **potestas tyrannica**, see *potestas* under 3.

tyrannis, idis, *f.*, = τυραννίς, *the sway of a tyrant*, *arbitrary* or *despotic rule*, *tyranny*. Sicut regnum est optimum regimen, ita tyrannis est pessima corruptio regiminis, (ob. 5), . . ., sed propter magnam potestatem quae regi conceditur, de facili regnum degenerat in tyrannidem, . . ., per quae vitia maxime homines in tyrannidem decidunt, . . ., quia ex cupiditate horum principes ad tyrannidem declinant, (ad 2), . . ., tum quia non erat facile quin ex his in superbiam et tyrannidem erigerentur, (ad 4), . . ., qui sibi ius iniquum constituunt, in tyrannidem degenerantes, . . ., proprie pertinet ad tyrannidem, . . ., potest tamen contingere quod bonus rex absque tyrannide filios tollat, PS. Q. 105. Art. 1 ad 5; sed nulla species prudentiae sumitur secundum alias quinque politias, quae sunt aristocratia, timocratia, tyrannis, oligocratia, democratia, SS. Q. 50. Art. 1 ob. 2.

tyrannus, i, *m.*, *tyrant*, one who rules not for the common weal but for his own benefit. Sed tyrannus non intendit ad bonitatem subditorum, sed solum ad propriam utilitatem, PS. Q. 92. Art. 1 ob. 4; si igitur regimen iniustum per unum tantum fiat, qui sua commoda ex regimine quaerat, non autem bonum multitudinis sibi subiectae, talis rector tyrannus vocatur, nomine a fortitudine derivato, quia scilicet per potentiam opprimit, non per iustitiam regit, unde et apud antiquos potentes quique tyranni vocabantur, Regim. 1. 1; tyranni enim proprietas est, propriam et solam sui utilitatem et commodum quaerere, ut dictum est supra et Philosophus tradit in VIII Ethic. (Nic. 12, 1160. b. 2 ff.), ubi ponit, quod sic se habet tyrannus ad subditos, sicut dominus ad servos et sicut artifex ad organum et instrumentum, Regim, 3. 7. Cf. PP. Q. 22. Art. 2; PS. Q. 96. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 1; 5 Met. 1 a; 8 Eth. 10 c; et passim.

Tyrii, ōrum, *m.*, *the inhabitants of Tyre*, *the Tyrians*. Numquid possumus dicere Tyrios, et Sidonios talibus apud se virtutibus factis credere noluisse, aut credituros non fuisse, si fierent, PT. Q. 1. Art. 5 ad 2.

tyrōcinium, ii, *n.*, *tirocinium*, *first military service* or *campaign*, *warlike exercise*. Quia morientes in huiusmodi tyrociniis ecclesiastica sepultura privantur, SS. Q. 40. Art. 1 ob. 4.

Tyrus, i, *f.*, = Τύρος, *Tyre*, a famous maritime and commercial city of the Phoenicians. In deliciis paradisi Dei fuisti, dicitur ad diabolum sub persona regis Tyrii, PP. Q. 63. Art. 5 c; illae retributiones dicuntur esse divinitus factae secundum comparationem ad divinam motionem, non autem secundum respectum ad malitiam voluntatis, praecipue quantum ad regem Babylonis, qui non impugnavit Tyrum, PS. Q. 114. Art. 10 ad 2; Salomon etiam expetiit a rege Tyrii magistros operum ad ligna caedenda, SS. Q. 10. Art. 10 ad 3; sicut ex persona regis Tyri dicitur Ezech. XXVIII, 2, SS. Q. 112. Art. 2 c.

U

ūber, eris, *n.*, *a breast that gives suck*. Puta ad sugendum ubera, PP. Q. 99. Art. 1 c; dicitur enim Ioel. II, 15: sanctificate ieiunium; et postea: congregate parvulos et sugentes ubera, SS. Q. 147. Art. 4 ob. 2; et passim; dum pendet ad ubera, et vilium patitur Deus involumenta pannorum, PT. Q. 36. Art. 7 ob. 1.

ūber, eris, *adj.*, *abundant*, *plentiful*, *copious*, (1) lit., (2) fig. — (1), dicit enim Ambrosius, exponens illud Luc., XII, 16, hominis cuiusdam uberes fructus ager attulit, SS. Q. 187. Art. 7 ob. 1; et quanto haec virtus est efficacior, et terra ad hoc paratior, tanto fructus sequitur uberior, PTS. Q. 96. Art. 2 c. — (2), quando cum multis gauditur, in singulis uberius est gaudium, PS. Q. 38. Art. 3 ob. 1; dicitur enim in psal. XCI, II: senectus mea in misericordia uberi, PT. Q. 1. Art. 6 ob. 1; ut beatitudo sanctorum eis magis complaceat, PTS. Q. 94. Art. 1 c.

ūbertas, ātis, *f.*, *plenty*, *richness*, *fruitfulness*, used lit. and fig. Est in Trinitate Spiritus sanctus, genitoris genitique suavitas, ingenti largitate atque ubertate nos vel creaturas perfundens, PP. Q. 39. Art. 8 c, in quot.; sicut septem spicae plenae significant septem annos ubertatis, SS. Q. 174. Art. 3 c; unde cum sancti qui sunt in patria, sint ab omni indigentia immunes, inebriati ab ubertate domus Dei, PTS. Q. 71. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 89. Art. 5 a.

ubi, *adv.*, (1) *where*, *in what place*, *in which place*, (2) *anywhere*, synonym of *alicubi* one of the ten categories of Aristotle (see *praedicamentum* under 2). — (1), uno modo ut aquae in maiorem altitudinem sint elevatae in loco ubi sunt congregatae, PP. Q. 69. Art. 1 ad 2; quia persona divina missa sicut non incipit esse ubi prius non fuerat, ita nec desinit esse ubi fuerat, PP. Q. 43. Art. 1 ad 2; ergo solae duae sunt circumstantiae, scilicet quando et ubi, PS. Q. 7. Art. 3 ob. 1; sed esse in loco est accidens corporis, unde et "ubi" connumeratur inter novem genera accidentium, PT. Q. 76. Art. 5 ob. 3. Cf. PP. Q. 33. Art. 2; PP. Q. 36. Art. 2; PP. Q. 43. Art. 6 (bis); PP. Q. 70. Art. 3; SS. Q. 39. Art. 2; et passim. — (2), quod ipsum corpus caeleste sit materia caeli, ens in potentia ad ubi, et non ad esse, et forma eius sit substantia separata, quae unitur ei ut motor, . . ., unde illa forma si perficit illam materiam quod nullo modo in ea remanet potentia ad esse, sed ad ubi tantum, PP. Q. 66. Art. 2 c; potentia ad ubi, C. G. 1. 20; habentia propriam formam et proprium, C. G. 3. 22; secundum autem, quod denominatur a loco, est praedicamentum ubi et situs, 3 Phys. 5 i. Cf. SS. Q. 162. Art. 2; PTS. Q. 91. Art. 2 (bis); 4 Phys. 4 d; 11 Met. 9 p and 12 a; et passim. — **ubi supra**, *somewhere above*, *loco citato*. Cf. PP. Q. 1. Art. 10 ad 2; PP. Q. 5. Art. 1 ad 1; PP. Q. 36. Art. 4 ad 7; PP. Q. 39. Art. 8 (bis); PP. Q. 66. Art. 4 c; et passim. On the difference between *ubi* and *situs*, we read: situs, quod addit supra ubi ordinem partium in loco, 3 Phys. 5 i; cum mensura extrinseca sit locus, sumitur praedicamentum, . . ., ex loco, et sic erit ubi, non considerato ordine partium in loco, quo considerato erit situs, 5 Met. 9 c. Cf. 11 Met. 12 a.

ubicumque, *adv.*, *wherever*, *wheresoever*. Ubicumque potest esse augmentum et superabundantia, PS. Q. 66. Art. 1 a; ea quae sunt artis, habent efficaciam ex sola ratione; et ideo ubicumque melioratio occurrit, est mutandum quod prius tenebatur, PS. Q. 97. Art. 2 ad 1; oportet ergo, ubicumque invenitur aliquis actus hominis bonus quod respondeat alicui virtuti humanae, SS. Q. 17. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 42. Art. 4; SS. Q. 99. Art. 2; SS. Q. 160. Art. 7; PT. Q. 50. Art. 5; PT. Q. 83. Art. 6; et passim.

ubīquē, *adv.*, *wherever*, *wheresoever*, *in any place whatever*, *anywhere*, *everywhere*. Propter quod dicitur, quod universalia sunt ubique et semper, PP. Q. 46. Art. 2 c; sed quod naturaliter est malum, semper et ubique est malum, PS. Q. 39. Art. 1 ob. 1; sed ieiunium est opus supererogationis; alioquin ubique et semper aequaliter esse observandum, SS. Q. 147. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 8. Art. 4 (passim); PP. Q. 69. Art. 1; PS. Q. 95. Art. 1; SS. Q. 57. Art. 2; PT. Q. 72. Art. 2; PT. Q. 74. Art. 1, et passim. — **ubique terrarum**, *everywhere*, *throughout the world*. Non ergo solum in Oriente positis debuit manifestari, sed etiam ubique terrarum debuit aliquibus manifestari, PT. Q. 36. Art. 3 ob. 3; potuit ergo hoc contingere, quia astrologi ubique terrarum tunc temporis existentes, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 46. Art. 11 a; PT. Q. 78. Art. 5 c; PTS. Q. 40. Art. 6 ad 1.

ulciscor, ī, ultus, 3, *v. inch. dep.*, *to avenge one's self on*, *take vengeance*

on, or *punish for wrong doing*, (1) absol., (2) with a non-personal object. — (1), et nisi adsit desiderium et spes ulciscendi, PS. Q. 46. Art. 1 c; sed ira in hoc solum deficit quod non obedit rationis praecepto in ulciscendo, PS. Q. 46. Art. 6 c. Cf. SS. Q. 80. Art. 1 c; SS. Q. 108. Art. 2 c; SS. Q. 157. Art. 3 (bis). — (2), ille dicitur vindicare se qui iniurias suas ulciscitur, (ob. 4), . . ., et tunc debet aliquis propriam iniuriam ulcisci, SS. Q. 108. Art. 1 ad 4; quod se defendit contra iniurias ne ei inferantur, vel iam illatas iniurias ulciscitur, SS. Q. 108. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 40. Art. 1 (bis).

ullus, a, um, *gen. ullius*; *dat. ulli* (*gen. sing. ulli*), *adj. dim.* (for *unulus*, dim. of *unus*), *any*, *anyone*, used in negative declarations and affirmative clauses. Scito nos nullam occasionem dare, nec ullam tribuere licentiam eis quemlibet hominem quolibet modo occidendi, SS. Q. 64. Art. 7 ob. 3; nonne opinionem confirmaret erroris, nec hominem verum ullo modo suscepisse crederetur, PT. Q. 36. Art. 1 c, in quot.; propterea quod Dominus sine ulla commixtione suscepit carnem, PT. Q. 74. Art. 4 c, in quot. Cf. PP. Q. 77. Art. 1, in quot.; PP. Q. 85. Art. 7, in quot.; SS. Q. 94. Art. 1, in quot.; PT. Q. 8. Art. 7; et passim.

ulna, ae, *f.*, *an ell*. Quia decem ulnae panni continuitatem habent non ex numero, sed ex numerato, PP. Q. 10. Art. 6 c.

ulter, tra, trum, *adj.*, the *posit.* is not found but the *comp.* and the *sup.* are very frequent, *farther*, *on the farther side*, that is, *beyond*, *ulterior*. Sed ordinetur ad finem ulteriorem, PS. Q. 2. Art. 8 ad 2; tanto enim regimen perfectius est, quanto universalius est; ad plura se extendens et ulteriorem finem attingens, SS. Q. 50. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 5; PP. Q 19. Art. 5; PP. Q. 76. Art. 6; PP. Q. 77. Art. 1; SS. Q. 19. Art. 4; SS. Q. 58. Art. 6; SS. Q. 83. Art. 14. For *adverbs* see under *ultra*. For *sup.* see *ultimus*.

ultimus, a, um, *adj.*, *the farthest*, *most distant*, *most remote*, *the uttermost*, *extreme*, *last*, synonym of *extremus*. Finis secundum intentionem est primum in re, sed secundum consecutionem est ultimum, PTS. Q. 49. Art. 3 ad 1; ultimum, quod est aliquid rei, non reducitur in aliud genus, sed est in eodem genere, vel per se, sicut ultima pars lineae, vel per reductionem, sicut punctus ad lineam, 2 Sent. 27. Art. 1. 1 ad 1; ultima autem corporum sunt superficies et ultima superficierum sunt lineae et ultima linearum sunt puncta, 5 Phys. 5 b. Cf. PS. Q. 87. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 8. Art. 5; SS. Q. 23. Art. 4 (bis); SS. Q. 24. Art. 9; et passim. On **actus ultimus**, see *actus* under 2; on **beatitudo ultima**, see *beatitudo* under 1; on **bonitas ultima**, see *bonitas* under 1; on **bonum ultimum**, see *bonus* under 3; on **cognitio ultima**, see *cognitio* under 2; on **complementum ultimum**, see *complementum*; on **differentia ultima**, see *differentia*; on **dispositio ultima**, see *dispositio* under 4; on **esse ultimum**, see *esse*; on **felicitas ultima**, see *felicitas*; on **finis ultimus, ultimus quoad aliquem seu hunc et ultimus simpliciter, ultimus secundum rationem ultimi finis et ultimus secundum id, in quo finis ultimi ratio invenitur**, see *finis* under 4; on **forma ultima**, see *forma* under 2; on **generatio ultima**, see *generatio* under 1; on **hierarchia ultima**, see *hierarchia*; on **infinitum in ultimum**, see *infinitus*; on **iudicium ultimum**, see *iudicium* under 1; on **materia ultima**, see *materia* under 3; on **movens ultimum**, see *movens*; on **necessitas ultima**, see *necessitas* under 3; on **perfectio ultima et ultima hominis**, see *perfectio* under 2 and 4; on **resurrectio ultima**, see *resurrectio*; on **sphaera ultima**, see *sphaera* under 2; on **subiectum ultimum**, see *subiectum* under 2 and 3; on **terminus ultimus**, see *terminus* under 2. — **ultimum**, i, *n.*, *the last*, *the end*, synonym of *terminus*. Ultimum vero est finis vel terminus motus ad quem terminatur motio moventis, PS. Q. 113. Art. 8 c; ultimum autem est sicut finis, quo omnia ad debitum ordinem redigantur, SS. Q. 45. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 2. Art. 3 (ter); PP. Q. 53. Art. 3; PS. Q. 56. Art. 1 (bis); PS. Q. 66. Art. 1; PS. Q. 113. Art. 8; et passim. — Kinds of *ultimum* are: (a), **ultimum potentiae** and **ultimum rei**, *the utmost of a potentiality* and *that of a thing* or *the highest*, in quod potentia elevari potest (2 Sent. 27. 1. 1 ad 1), and the utmost in or of a thing which has to be taken into account. Est autem dupliciter ultimum rei, unum, quod est in re, et aliud, quod est extra rem, sicut in corporibus ultimum in corpore est superficies corporis contenti, ultimum extra est locus, qui est superficies corporis continentis. ultimum autem cuiuslibet rei in seipsa est ipsa rei operatio, propter quam res est; forma enim est finis generationis, non ipsius generati, 4 Sent. 8. 1. 1. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 9. Art. 1; PS. Q. 55. Art. 1 (ter); PS. Q. 56. Art. 1; PS. Q. 64. Art. 1; PS. Q. 66. Art. 1; SS. Q. 23. Art. 3; et passim. — (b), **ultimum rei**, see *ultimum potentiae*. — (c), **ultimum secundum quid** and **ultimum simpliciter**, *the ultimate in a certain respect* and *the ultimate simply* or *absolutely*. Ultimum autem est simpliciter et secundum quid; simpliciter quidem quod ad aliud non refertur; sed secundum quid, quod est aliquorum ultimum, PS. Q. 11. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 1. Art. 5; PS. Q. 65. Art. 2 (bis); PS. Q. 70. Art. 2 (bis); PT. Q. 39. Art. 3. — (d), **ultimum simpliciter**, see *ultimum secundum quid*.

ultio, ōnis, *f.*, *a taking vengeance*, *avenging*, *revenge*. Unde Dominus docet magis esse sinendum malos vivere, et ultionem reservandam usque ad extremum iudicium, SS. Q. 64. Art. 2 ad 1; praesertim cum martyres ultionem sui sanguinis obsecrantes impetrare nequieverint, SS. Q. 83. Art. 11 c, in quot.; sed crescente malitia posteriorum, quasi necesse est ultionem inferri, SS. Q. 108. Art. 4 ad 1; quia vero iustus est, ab iniquorum ultione in perpetuum non sedatur, PTS. Q. 99. Art. 1 ad 4. Cf. SS. Q. 158. Art. 1 ob. 3 (bis).

ultor, ōris, *m.*, *a punisher*, *avenger*, *revenger*. Fulgentius dicit quod Deus non est ultor illius rei cuius est auctor. sed Deus est ultor cordis obdurati, PS. Q. 79. Art. 3 ob. 2.

ultra, *prep.* and *adv.*, (1) *prep. beyond*, *past*, *over*, *more than*. Unde nulla eiusmodi potentia potest se extendere ultra corporalia, PP. Q. 12. Art. 3 c; sed intellectualis cognitio se extendit ultra sensibilia, PP. Q. 84. Art. 6 ob. 3; si ergo ista motio procedat ultra mensuram debitam, PS. Q. 37. Art. 4 c; vel si superflua quaereret ultra praesentis vitae necessitatem, SS. Q. 55. Art. 7 ad 2; sed ultra sponsalia non est nisi matrimonium, PTS. Q. 46. Art. 1 ob. 4. Cf. PP. Q. 10. Art. 2 (passim); SS. Q. 77. Art. 1; SS. Q. 78. Art. 2; PTS. Q. 6. Art. 5; PTS. Q. 8. Art. 4; PTS. Q. 25. Art. 2; et passim. — (2), *adv.*, *beyond*, *farther*, *over*, *more*, *besides*. Tamen Deus ultra regnat, PP. Q. 10. Art. 2 ad 2; quandoque autem ultra procedit usque ad impediendum motum linguae et aliorum membrorum exteriorum, PS. Q. 48. Art. 4 ad 1; terminus autem praefigitur homini, ut ultra non transeat in moralibus, per praeceptum negativum, SS. Q. 79. Art. 2 c; non autem ultra processit ieiunando quam Moyses et Elias, PT. Q. 40. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 3. Art. 6; PS. Q. 109. Art. 1; SS. Q. 88. Art. 3; SS. Q. 95. Art. 8; PTS. Q. 17. Art. 1; PTS. Q. 54. Art. 2. — **ulterius**, *comp. beyond*. *farther on*, *farther*. Etsi post diem iudicii homines non sint ulterius ad salutem adducendi per ministerium angelorum, PP. Q. 108. Art. 7 ad 3. Cf. PS. Q. 29 Art. 3; PS. Q. 97 Art. 3; SS. Q. 100 Art. 6; PT. Q. 13 Art. 1; PTS. Q. 6 Art. 1; PTS. Q. 12. Art. 3.

ultro, *adv.*, *spontaneously*, *of one's own accord*. Ultro tamen venientes ad fidem non suscipere, invidiae erat, PT. Q. 13. Art. 4 ad 1; hoc dicendo noluit hominem ab homine iudicari ex arbitrio suspicionis, vel etiam extraordinario usurpato iudicio, sed potius ex lege Dei, secundum ordinem Ecclesiae, sive ultro confessum, PT. Q. 82. Art. 9 c. Cf. SS. Q. 185. Art. 1.

ululo, āre, āvi, ātum, 1. *v. n.* and *a.*, *to shout*, *howl*, *yell*. Procul odoratur bellum, exhortationem ducum et ululatum exercitus dicit: bene duces exhortari dicti sunt, exercitus ululare, PT. Q. 41. Art. 4 c.

umbilicus, i, *m.*, (1) lit., *the navel*, (2) transf., *the navel*, *middle*, *centre*. — (1), sed spiritualis morbus praecipue viget in viris in

renibus, et in mulieribus in umbilico, ut dicitur Iob. XL, 11, fortitudo eius in lumbis eius, et fortitudo illius in umbilico ventris eius, PTS. Q. 32. Art. 6 ob. 3. — (2), in Ierusalem, quae dicitur esse umbilicus terrae, PT. Q. 46. Art. 10 ad 1.

umbra, ae, *f.*, *a shade, a shadow,* (1) lit., (2) fig. — (1), nec etiam sunt insolita, cum frequenter eveniant, sicut cum infirmi in plateis ponebantur, ut ad umbram Petri sanarentur, PP. Q. 105. Art. 7 ob. 2; et est simile de umbra, quae est privatio luminis ex obiecto alicuius corporis, et secundum diversitatem corporum obiectorum diversificantur umbrae, PS. Q. 86. Art. 1 ad 3; sicut umbra ad corpus, . . ., sed transeunte corpore non manet umbra, (ob. 2), . . ., remanet corpus diaphanum in aequali propinquitate et habitudine ad corpus illuminans; et ideo statim umbra transit, PS. Q. 86. Art. 2 ad 2. Cf. PT. Q. 43. Art. 4, in quot. (bis); PT. Q. 47. Art. 2; PTS. Q. 83. Art. 2. — (2), sancti Patres non insistebant sacramentis legalibus tanquam quibusdam rebus, sed sicut imaginibus et umbris futurorum, PT. Q. 8. Art. 3 ad 3; ad Christum, qui venerat illuminare his qui in tenebris et umbra mortis sedent, ut dicitur Luc. 1, 79, pertinebat erroris occasiones excludere, et viam fidei aperire, PT. Q. 42. Art. 4 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 a; PS. Q. 107. Art. 2 c; SS. Q. 180. Art. 5 ob. 2, in quot.; PT. Q. 2. Art. 10 ad 2; PT. Q. 15. Art. 3; PT. Q. 38. Art. 5, in quot.

umbrāliter, *adv.*, *in outline as in a shadow.* Quamvis etiam possit dicit quod dicitur habitasse in Christo corporaliter, id est, non umbraliter, PT. Q. 2. Art. 10 ad 2.

umbrōsitas, ātis, *f.*, *umbrosity, the state* or *condition of being shady.* Idololatrae enim consueverant sub arboribus sacrificare, propter amoenitatem et umbrositatem, PS. Q. 102. Art. 4 ad 7; sed solummodo sub quadam umbrositate videantur ea quae afflictionem cordi ingerere possunt, PTS. Q. 97. Art. 4 c.

umerus, i, *m.*, see *humerus.*

umidus, a, um, *adj.*, see *humidus.*

ūmor, ōris, *m.*, see *humor.*

ūnanimis, e, *adj.*, *unanimous.* Fornicatio illis connumeratur, non quia habeat eamdem rationem culpae cum aliis, sed quantum ad hoc quod ex his quae ibi ponuntur, similiter poterat dissidium generari inter Iudaeos et Gentiles, et eorum unanimis consensus impediri, SS. Q. 154. Art. 2 ad 1. — **ūnanimiter**, *adv.*, *unanimously, in a unanimous manner.* De ipsis magis confidere potest, ut unanimiter secum negotia Ecclesiae tractent, SS. Q. 63. Art. 2 ad 1.

ūnanimiter, *adv.*, see *unanimis.*

unctio, ōnis, *f.*, (1) *anointing, besmearing, unction,* (2) *annointing* or *unction* of man. — (1), sed reges etiam potestatem in populum fidelem divinitus habent, et unctione sanctificantur, PTS. Q. 19. Art. 3 ob. 2; unctio altaris non iteratur, 4 Sent. 23. 2. 4. 1 ob. 1; unctio regum non est sacramentum, 4 Sent. Exp. Cf. PT. Q. 67. Art. 2, in quot.; PT. Q. 83. Art. 3 (bis); PTS. Q. 33. Art. 1 (ter). — (2), haec unctio episcopis reservatur, PT. Q. 72. Art. 11 ad 3; non enim huius sacramenti unctio est ad consecrandum, sicut unctio confirmationis, ablutio baptismi et quaedam aliae unctiones, C. G. 4. 73; unctio, quae datur in vertice a sacerdote, significat dignitatem regalem et sacerdotalem in baptizato, 4 Sent. 7. 3. 3. 2 ad 1; distinguit hoc sacramentum ab aliis unctionibus, 4 Sent. 23 div.; illae unctiones non erant sacramentales, 4 Sent. 2. 1. 1 ad 2; numquid meruit Christus hanc unctionem, Ps. 44 e. Cf. PT. Q. 72. Art. 11 (bis); PTS. Q. 29. Art. 2 (passim); PTS. Q. 30. Art. 3 (passim); PTS. Q. 32. Art. 7 (passim); PTS. Q. 37. Art. 5 (passim); et passim. — Kinds of *unctio* in this sense are: (a), **unctio extrema seu ultima**, *the last anointing, extreme unction.* Similiter autem et sacramento extremae unctionis, quod est quaedam immediata praeparatio ad introitum gloriae, cuius aditus nondum patebat in veteri lege, pretio nondum soluto, PS. Q. 102. Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 65. Art. 1 ad 4; PT. Q. 84. Art. 1 ad 1; PT. Q. 87. Art. 3 c; C. G. 4. 73 t; 4 Sent. 2. 1. 4. 4 ad 2; 4 Sent. 23. 1. 1. 1 c and 2. 4. 1 ad 2; et passim. — (b), **unctio invisibilis** and **unctio visibilis**, *the invisible* and *visible anointing.* Unctionibus autem visibilibus Christus non est usus, ne fieret iniuria invisibili unctioni, qua est unctus prae consortibus suis, PT. Q. 72. Art. 3 c. — (c), **unctio ultima**, see *unctio extrema.* — (d), **unctio visibilis**, see *unctio invisibilis.*

unctus, a, um, *P. a.*, see *ungo.*

unda, ae, *f.*, (1) *a wave,* (2) *a spring, a flow of water.* Ostenditur igitur Christus in seipso aliqua illarum trium dotium indicia, puta agilitatis, cum supra undas maris ambulavit, PT. Q. 45. Art. 1 ad 3; unde ille fulgor tunc in corpore Christi apparens miraculosus fuit, sicut et hoc ipsum quod ambulavit super undas maris, PT. Q. 45. Art. 2 c. — (2), et lignea virga de spirituali petra salutaris unda profertur, PT. Q. 46. Art. 4 c.

unde, *adv.*, *whence, wherefore, therefore, so.* Unde post resurrectionem homines cibis non indigebant, PP. Q. 97. Art. 3 c; unde gubernator non intendit, sicut ultimum finem, conservationem navis sibi commissae, PS. Q. 2. Art. 5 c; unde omnia promissa quae in lege continentur, sunt spei excitativa, SS. Q. 22. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 15. Art. 1; PS. Q. 16. Art. 1; SS. Q. 19. Art. 11; SS. Q. 30. Art. 3; SS. Q. 32. Art. 1; et passim.

undecim, *num. adj.*, *eleven.* Unde convenienter institutum est ut reliquae undecim tribus decimam partem suorum proventuum Levitis darent, SS. Q. 87. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 31. Art. 3; PT. Q. 55. Art. 3 (bis); PTS. Q. 55 pr.

undecimus, a, um, *num. adj.*, *the eleventh.* Ad undecimum sic proceditur, SS. Q. 10. Art. 11 ob. 1. Cf. PP. Q. 19. Art. 11; PS. Q. 100. Art. 11; PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 47. Art. 11; PT. Q. 7. Art. 11; PTS. Q. 96. Art. 6; et passim.

undecumque, *adv.*, *from wherever, whencesoever.* Non curat undecumque et qualitercumque accipiat, SS. Q. 119. Art. 1 ad 1; nec refert ad hanc affinitatem, undecumque materia illorum sanguinum sumpta fuerit, PT. Q. 31. Art. 6 ad 3. Cf. SS. Q. 96. Art. 4, in quot.

undēnārius, a, um, *adj.*, *containing eleven.* Peccatum autem est legis transgressio; denarii vero numeri transgressio est undenarius, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3.

undique, *adv.*, *indef.*, *from all parts, sides* or *places; on all sides, everywhere, on every part.* Et quantum ad hoc dicitur quod terra erat inanis sive invisibilis; quia corporali aspectui patere non poterat propter aquas undique eam cooperientes, PP. Q. 66. Art. 1 c; undique thurificato altari per quod Christus designatur, PT. Q. 83. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 69. Art. 1 (ter); PT. Q. 77. Art. 8 (ter); PTS. Q. 40. Art. 7 ad 7; PTS. Q. 74. Art. 3 c; PTS. Q. 97. Art. 7 bis).

ungo, or **unguo**, nxi, nctum, *3, v. a.*, *to anoint* by pouring or rubbing with oil as a sign of consecration. Anointing was extensively practised by the Jews even at the time of Christ who is called the Messias or anointed. In the Catholic Church unctions with oil are prescribed in a number of sacraments as well as in many benedictions. This verb is used both *lit.* and *fig.* in the S.T. Homicida manebit ibi, scilicet in civitate refugii, donec Sacerdos magnus, qui oleo sancto unctus est, moriatur, PT. Q. 49. Art. 5 c; praesertim cum mulier praevenerit ungere corpus eius in sepulturam, PT. Q. 51. Art. 2 ob. 2; sicut quod sacerdos baptizatum ungit in vertice, PT. Q. 71. Art. 3 ob. 4; unde Christus dicitur esse unctus oleo laetitiae, PT. Q. 72. Art. 2 c; sed simplex sacerdos potest baptizatos ungere chrismate in vertice, PT. Q. 72. Art. 11. ob. 3; tamen etiam de olei unctione fit mentio in Evangelio Marc. cap. VI, ubi dicitur quod apostoli oleo ungebant infirmos, PTS. Q.

29. Art. 3 ad 1; ungo hos oculos oleo sanctificato, PTS. Q. 29. Art. 8 ob. 3, in quot. Cf. PT. Q. 16. Art. 5 (bis); PT. Q. 72. Art. 3; PTS. Q. 30. Art. 3 (bis); PTS. Q. 31. Art. 1 (bis); PTS. Q. 32. Art. 6 (ter).

unguentum, i, *n.*, *an ointment, unguent, perfume.* Super corpus Asa mortui combusserunt aromata et unguenta ambitione nimia, SS. Q. 132. Art. 2 ob. 3; unguentum super caput effunditur, quia sapientis sensus in capita eius, PT. Q. 66. Art. 10 ad 2; quemadmodum unguento, vel alio oleo sancto circumlinire volens infirmum, PTS. Q. 71. Art. 4 a.

unguis, is, *m.*, *nail* of a person's finger or toe. Et ideo captiva non aliter permittebatur in uxorem duci, nisi prius rasa caesarie, et circumcisis unguibus, et deposita veste, PS. Q. 105. Art. 4 ad 6; praecipue quantum ad partes essentiales et organicas, quamvis forte non quantum ad accidentales, sicut sunt ungues et capilli, PTS. Q. 79. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 83. Art. 2 (passim); PTS. Q. 80 pr.; PTS. Q. 80. Art. 1.

ungula, ae, *f.*, (1) *the hoof, claw, talon* of an animal, (2) *a claw*, an instrument of torture. — 1), cum igitur aliorum animalium corpora habeant naturaliter insita tegumenta, puta pilorum loco vestium, et ungularum loco calceamentorum; habeant etiam arma naturaliter sibi data, sicut ungula, PP. Q. 76. Art. 5 ob. 4; cornua et ungulae, quae sunt quorundam animalium arma, PP. Q. 91. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 6 ad 1 (passim). — (2), sicut patet de Laurentio qui est assatus in craticula; et de Vincentio, cuius carnes sunt ungulis ferreis laceratae, PT. Q. 46. Art. 6 ob. 1.

ūnibilis, e, *adj.*, *unible, capable of being united; unitable.* Sed anima ex natura suae essentiae habet quod sit corpori unibilis, PP. Q. 75. Art. 7 ad 3; quia ex unione ad animam habet quod sit unibilis verbo in persona, PT. Q. 6. Art. 4 ad 3.

ūnibilitas, ātis, *f.*, *compatibility.* Anima est pars humanae speciei; et ideo, licet sit separata, quia tamen retinet naturam unibilitatis, non potest dici substantia individua, quae est hypostasis vel substantia prima, PP. Q. 29. Art. 1 ad 5.

ūnicus, a, um, *adj.*, *one* and *no more, only, sole, single.* Licet sit unica potentia, omnia cognoscit, PP. Q. 57. Art. 2 c; omnes possunt naturae satisfacere per unicam comestionem, SS. Q. 147. Art. 6 ad 1; unius enim unica est ratio, PTS. Q. 48. Art. 2 ob. 1. Cf. SS. Q. 52. Art. 4; PT. Q. 64. Art. 9, in quot.; PT. Q. 66. Art. 5, in quot.; PT. Q. 66. Art. 8; PTS. Q. 5. Art. 2; et passim.

ūniformis, e, *adj.*, *having only one shape* or *form, uniform*, synonym of *conformis*, the opposite of *difformis.* Deus autem est suum esse uniforme, PP. Q. 10. Art. 2 c; sicut in scientia naturali inducitur ratio sufficiens ad probandum quod motus caeli semper sit uniformis velocitatis, PP. Q. 32. Art. 1 ad 2; sed bonum est sibi simile et uniforme, PP. Q. 48. Art. 4 ob. 2. Cf. PS. Q. 9. Art. 5; PS. Q. 66. Art. 1; PS. Q. 112. Art. 4; PT. Q. 69. Art. 8 (bis); PT. Q. 77. Art. 8; et passim. On **cognitio uniformis**, see *cognitio* under 2; on **motus uniformis**, see *motus* under 1. — **uniformiter**, *adv.*, *in one* and *the same manner, uniformly.* Nam bonitas quae in Deo est simpliciter et uniformiter, in creaturis est multipliciter et divisum, PP. Q. 47. Art. 1 c; quandoque quidem est homo aliqualis uniformiter secundum totam animam, PS. Q. 10. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 6. Art. 2; PP. Q. 103. Art. 3; SS. Q. 180. Art. 6 (ter); SS. Q. 183. Art. 2; et passim. On **movere uniformiter**, see *movere.*

ūniformitas, ātis, *f.*, *uniformity, monotony*, synonym of *conformitas*, the opposite of *difformitas.* Diversimode se habent ad uniformitatem, SS. Q. 180. Art. 6 ad 2; uniformitas pertinet ad numerum imparem, 3 Phys. 6 e. Cf. PP. Q. 10. Art. 1; PP. Q. 67. Art. 4; PP. Q. 115. Art. 4; SS. Q. 180. Art. 6 (passim); 4 Phys. 7 a; et passim. On **motus uniformitatis**, see *motus* under 1.

ūniformiter, *adv.*, see *uniformis.*

ūnigenitus, a, um, *adj.*, *eccl. Lat.*, *only-begotten, only.* Ut ad similitudinem unigeniti alii regenerentur, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6; qui sicut secundum divinam naturam unigenitus est Patris, PT. Q. 28. Art. 3 c; sed in homine Christo fuit plenitudo gratiae a principio suae conceptionis, PT. Q. 39. Art. 6 ob. 1. Cf. PP. Q. 41. Art. 3; PP. Q. 43. Art. 7; PT. Q. 2. Art. 1; PT. Q. 3. Art. 1; PT. Q. 6. Art. 6; et passim.

ūnio, ōnis, *f.*, *oneness, unity, union*, synonym of *unitio*, the opposite of *discretio.* Utrum sit facta aliqua unio animae et corporis in Christo, PT. Q. 2 pr.; unio importat relationem quandam, PT. Q. 2. Art. 8 c; unio importat coniunctionem aliquorum in uno, PT. Q. 2. Art. 9 c; Deus movet omnia ad unionem, C. G. 1. 91. Cf. PS. Q. 28. Art. 1 (passim); PT. Q. 1. Art. 6 (passim); PT. Q. 2. Art. 1 (passim); PT. Q. 2. Art. 7 (passim); PT. Q. 4. Art. 1 (passim); et passim. On the difference between *unio* and *assumptio*, we read: prima differentia assumptionis et unionis est, quod assumptio est actio vel passio; unio autem est relatio tantum, quamvis unitio etiam sit actio. secunda differentia est, quia assumptio dicitur per comparationem ad terminum, a quo separatur vel accipitur; secundum quod uniendum est; sed unio dicitur per comparationem ad terminum vel effectum coniunctionis, qui est esse unum. et inde sumitur tertia differentia, quod uniens est unitum, quia unitum significatur, secundum quod iam factum est unum, assumptum autem, secundum quod est in via ad hoc, et ideo assumens non est assumptum. quarta differentia est, quia assumptio determinat id ad quod fit coniunctio, secundum quod dicitur assumptio quasi ad se sumptio, unio autem non; et ideo, quicumque facit coniunctionem, potest dici unire, non autem potest dici assumere, nisi sibi coniungat, . . ., quinta differentia est, quod unio, quantum est de se, aequaliter respicit utrumque extremorum, assumptio autem non, immo requirit esse fixum et stans in uno, ad quod aliud trahatur, 3 Sent. 5. 1. 1. 3 c. On gratia **unionis**, see *gratia* under 2. — Kinds of *unio* are: (a), **unio accidentalis seu per accidens seu secundum accidens** and **unio per se seu secundum essentiam seu naturae seu in natura seu secundum naturam**, *the non-essential* and *the essential union.* Utrum unio duarum naturarum in Christo fuerit facta per gratiam, PT. Q. 2 pr.; similiter etiam prima opinio, quae ponit duas hypostases, et tertia, quae ponit unionem accidentalem, non sunt dicendae opiniones, sed haereses in conciliis, ab Ecclesiae damnatae, PT. Q. 2. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 1 c; PT. Q. 2. Art. 6 (passim); PT. Q. 2. Art. 7; PT. Q. 6. Art. 5; C. G. 4. 37 and 39; et passim. — (b), **unio affectiva seu affectualis seu affectus seu secundum affectum** and **unio realis seu secundum rem**, *union according to emotion* or *longing* and *that taking place according to reality.* Per unionem affectus, sicut amicus sollicitus est de his quae ad amicum spectant, sicut de suis, vel per modum instrumenti, PS. Q. 14. Art. 3 ad 4; alia autem est unio affectiva, secundum scilicet quod aliquid habet aptitudinem vel proportionem, PS. Q. 25. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 28. Art. 1 c and ad 2; SS. Q. 27. Art. 2 (passim); SS. Q. 30. Art. 2 (bis); PT. Q. 50. Art. 2 c; C. G. 3. 117; C. G. 4. 34; et passim. — (c), **unio affectus**, see *unio affectiva.* — (d), **unio amoris**, *the union effected through love.* Sed habitudo filii ad partem vel uxoris ad virum est e converso per affectum filii se subdentis patri, vel uxoris se coniungentis viro unione amoris, SS. Q. 19. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 32. Art. 6; PS. Q. 87. Art. 7; SS. Q. 17. Art. 3; SS. Q. 30. Art. 3; 3 Sent. 27. 1. 1 ad 5; et passim. — (e), **unio condignativa seu dignativa** and **unio consentanea** sc. **in Christo**, *the union worthy of Christ* (qua humana natura unitur divinae, 4 Sent. 49. 4. 3 c), and *that corresponding to Him* (qua unitur Deo per connexionem amoris, 4 Sent. 49. 4. 3 c). — (f), **unio congregatorum se superficialiter tangentium** and **unio continuorum**, *the union by touching* and *that by coherence.* Cf. 3 Sent. 27. 1. 1 ad 5. — (g), **unio consentanea**, see *unio condignativa.* — (h), **unio continuorum**, see *unio congregatorum se superficialiter*

tangentium. — (i), **unio dignativa,** see *unio condignativa*. — (j), **unio exigitiva,** *the necessary union*. Cf. 3 Sent. 6. 2. 3 ad 4. — (k), **unio in hypostasi seu secundum hypostasim seu in substantia seu substantialis seu secundum subsistentiam seu in supposito** and **unio in persona seu secundum personam seu personae seu personalis,** *the union according to the individual substance* or *according to the substance* and *that according to the person*. Si ergo facta sit unio in persona, et non in hypostasi, consequens erit quod non facta sit unio nisi secundum dignitatem quamdam, PT. Q. 2. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 28. Art. 1 ad 2; PT. Q. 6. Art. 5 ad 3; PT. Q. 50. Art. 2 c; C. G. 4. 38, 39, and 43; 3 Sent. 1. 2. 1 ad 4 and 6 Exp.; et passim. — (l), **unio in natura,** see *unio accidentalis*. — (m), **unio in persona,** see *unio in hypostasi*. — (n), **unio in substantia,** see *unio in hypostasi*. — (o), **unio in supposito,** see *unio in hypostasi*. — (p), **unio naturae,** see *unio accidentalis*. — (q), **unio naturalis** and **unio non-naturalis,** *the natural union* or *that according to nature* and *the unnatural union* or *the union not according to nature*. Si quidem sit unum sibi unione naturali, diligit illud dilectione naturali; si vero sit unum secum unione non naturali diligit ipsum dilectione non naturali, PP. Q. 60. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 4. Art. 2, in quot.; PP. Q. 60. Art. 5 ob. 1; PT. Q. 2. Art. 12 (ter); PT. Q. 68. Art. 11; C. G. 4. 34; et passim. — (r), **unio non-naturalis,** see *unio naturalis*. — (s), **unio per accidens,** see *unio accidentalis*. — (t), **unio per modum commensurationis,** and **unio per modum confusionis** and **unio per modum commixtionis,** *the union after the manner of a right proportion, that after the manner merely of a mixture,* and *that after the manner of a chemical combination*. Posuerunt aliqui unionem esse per modum confusionis, quae scilicet est sine ordine; vel commensurationis, quae scilicet est cum ordine, PT. Q. 2. Art. 1 c. — (u), **unio per modum commixtionis,** see *unio per modum commensurationis*. — (v), **unio per modum confusionis,** see *unio per modum commensurationis*. — (w), **unio per se,** see *unio accidentalis*. — (x), **unio personae,** see *unio in hypostasi*. — (y), **unio personalis,** see *unio in hypostasi*. — (z), **unio realis,** see *unio affectiva*. — (a^2), **unio secundum accidens,** see *unio accidentalis*. — (b^2), **unio secundum affectum,** see *unio affectiva*. — (c^2), **unio secundum essentiam,** see *unio accidentalis*. — (d^2), **unio secundum naturam,** see *unio accidentalis*. — (e^2), **unio secundum personam,** see *unio in hypostasi*. — (f^2), **unio secundum rem,** see *unio affectiva*. — (g^2), **unio secundum subsistentiam,** see *unio in hypostasi*. — (h^2), **unio similitudinis,** *the union (with something) through similarity (with it)*. Quantum vero ad amorem quo quis amat alia est unio similitudinis, PS. Q. 28. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 27. Art. 3 c. — (i^2), **unio substantialis,** see *unio in hypostasi*.

ūnio, ire, ii, itum, 4, *v. a., to join together, unite, combine, make uniform, simplify*. Humanitas Christi ex hoc quod est unita Deo, PP. Q. 25. Art. 6 ad 4; quae enim actu sunt, non uniuntur, nisi quasi colligata vel sicut congregata, quae non sunt unum simpliciter, C. G. 1. 18. Cf. PP. Q. 12. Art. 13 (bis); PP. Q. 84. Art. 4 (passim); PP. Q. 85. Art. 1 (passim); PTS. Q. 48. Art. 2; et passim. On **consideratio unita,** see *consideratio*; on **discretio unita,** see *discretio* under 2; on **instrumentum unitum,** see *instrumentum*; on **theologia unita,** see *theologia* under 2; on **virtus unita,** see *virtus* under 1. — Kinds of *unire* are: (a), **unire accidentaliter seu modo accidentali** and **unire essentialiter seu substantialiter,** *to unite in an unessential manner* and *to do so in an essential manner*. Posuerunt Christi animam non esse corpori unitam, sed haec duo separata ab invicem esse unita Verbo accidentaliter, ut sic non cresceret numerus personarum, PT. Q. 2. Art. 6 c. Cf. PT. Q. 2. Art. 6 (passim); C. G. 2. 81. — (b), **unire essentialiter,** see *unire accidentaliter*. — (c), **unire immediate seu sine medico** and **unire mediante aliquo seu per medium,** *to unite directly* and *to do so indirectly*. Utrum tali corpori uniatur mediante aliquo alio corpore, PP. Q. 76 pr. Cf. PP. Q. 76. Art. 6; PP. Q. 76. Art. 7 (passim); PT. Q. 6. Art. 1; PT. Q. 50. Art. 3 (bis); Qu. Anim. 9 ob. 1 and 3, a and c; et passim. — (d), **unire in individuo** and **unire integritate speciei,** *to unite in an individual* and *to do so in the preservation of a species* or *to unite according to the individual* and *according to the species*. Cf. C. G. 4. 41. — (e), **unire in integritate speciei,** see *unire in individuo*. — (f), **unire in natura seu secundum naturam** and **unire in persona seu secundum personam seu personaliter seu secundum hypostasim,** *to unite in a nature* and *in a person* or *according to nature* and *according to person*. Una natura Verbi Dei carnem univit in persona, PT. Q. 2. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 2. Art. 1 ad 3; PT. Q. 7. Art. 11 c; PT. Q. 9. Art. 2 (bis); C. G. 4. 38 and 41; et passim. — (g), **unire in persona,** see *unire in natura*. — (h), **unire mediante aliquo,** see *unire immediate*. — (i), **unire modo accidentali,** see *unire accidentaliter*. — (j), **unire per contactum virtutis, unire per modum contactus,** and **unire per modum mixtionis,** *to unite after the manner of contact by a power, after the manner of* (physical or actual) *touch*, and *after the manner of mixing*. Cf. C. G. 2. 56. — (k), **unire per medium,** see *unire immediate*. — (l), **unire per modum contactus,** see *unire per contactum virtutis*. — (m), **unire per modum mixtionis,** see *unire per contactum virtutis*. — (n), **unire personaliter,** see *unire in natura*. — (o), **unire secundum hypostasim,** see *unire in natura*. — (p), **unire secundum naturam,** see *unire in natura*. — (q), **unire secundum personam,** see *unire in natura*. — (r), **unire sine medio,** see *unire immediate*. — (s), **unire substantialiter,** see *unire accidentaliter*. — **abstractio non est nisi unitorum,** see *abstractio* under 3. — **omnis virtus, quanto est fortior, tanto est magis unita,** (C. G. 1. 69), *the stronger a power is* or *the more it is capable, the more it is united* or *simplified* (in its activity). — **omnis virtus, quanto plus est unita, tanto efficacior est ad agendum,** (2 Sent. 19. 1. 4 ad 4), *the more a power is united* or *simplified* (in its activity), the *more efficacious it is in its activity*. — **omnis virtus unita plus est infinita, quam multiplicata,** (1 Sent. 42. 1. 2 a) *every power united* or *simplified* (in its activity) is more unrestricted (in its activity) than a manifold power; cf. also: *virtus unita est*, etc. — **quanto aliquo virtus est magis unita, tanto est magis infinita et ad plura se potest extendere,** (C. G. 2. 42; Caus. 17), *the more a power is united* or *simplified* (in its activity), *the more unrestricted* and *simplified it is and the more things it extends itself over*. — **quanto aliquid est superius, tanto habet virtutem magis unitam et ad plura se extendentem,** (PP. Q. 57. Art. 2 c), *the higher and the more perfect something is, the more united or simplified is its power (in activity)*, and *the more things does it extend itself over*; (sicut in ipso homine patet, quod sensus communis, qui est superior, quam sensus proprius, licet sit unica potentia, omnia cognoscit, quae quinque sensibus exterioribus cognoscuntur, et quaedam alia, quae nullus sensus exterior cognoscit, scilicet differentiam albi et dulcis, PP. Q. 57. Art. 2 c; cf. 2 Cael. 13 a). — **quanto aliquid magis unitum est, tanto eius virtus et bonitas perfectior est,** (C. G. 1. 102), *the more something is united or simplified, the more perfect is its power and goodness*. — **quanto virtus est superior, tanto est magis unita,** (PP. Q. 77. Art. 2 ob. 2), or, **virtus quanto est superior, tanto magis colligitur et unitur,** (C. G. 2. 100), *the higher and the more perfect a power is, the more collected and united it is in its activity*. — **quod est in supremo unitum, multiplex in infimis invenitur,** (C. G. 3. 20), *that which is found united in the highest, is found manifold among the lowest things*, (unde Deus secundum idem dicitur esse virtuosus, sapiens et operans, creatura vero secundum diversa, C. G. 3. 20). — **virtus, quanto est magis unita, tanto est fortior,** (SS. Q. 37. Art. 2 ad 3; cf. also C. G. 4. 1), *the more a power is united and simplified in its activity, the more effective it is*. — **virtus, quanto est superior, tanto magis colligitur et unitur,** see above: *quanto virtus est*, etc. — **virtus unita magis est potens quam multiplicata,** (4 Sent. 49. 1. 4 ob. 2; Pot. 6. 3 ob. 10; Caus. 17), *the power united or simplified in itself and in its activity is more effective than a power that is manifold in itself and in its activity or a power*

that presents manifold things, (intellectus enim, qui non dividitur in multas potentias, efficacior est in cognoscendo, quam sensus, qui per multas potentias diversificatur, Caus. 17); cf. above: *omnis virtus unita* etc.

ūnitas, ātis, *f.*, *oneness, unity* in the general sense of the word, on the one hand *unitas numeralis seu secundum numerum* (quae scilicet est principium numeri, PT. Q. 2. Art. 9 ad 1; PT. Q. 50. Art. 5 ad 2; C. G. 1. 69; C. G. 4. 81; 3 Phys. 1 c); i.e., the numerical or mathematical unity, in other words *oneness* or *singleness*, the opposite of *multiplicitas, multitudo*, and *pluralitas*; on the other hand *unitas transcendens*, i.e., the transcendental or metaphysical unity, in other words, the *oneness of indivisibility*, the opposite of *distinctio, diversitas*, and *multitudo*. Unitas enim, quantum ad id, quod positive dicit, habet rationem principii, secundum quod est principium numeri, . . ., secundum autem quod ratio eius consistit in negatione, sic negat divisionem et per consequens compositionem praeexsistentem, et ita negat rationem principii, quia ea, in quae aliquid dividitur, sunt principia integrantia, 1 Sent. 31. 3. 1 c; ratio unitatis consistit in indivisione, 1 Sent. 24. 1. 2 c; ratio enim unitatis in impartibilitate consistit, Nom. 1. 2; unitas potentiae et habitus, PP. Q. 1. Art. 3 c; unitas addita vel subtracta variat speciem numeri, PP. Q. 5. Art. 5 c; cf. C. G. 1. 54; 1 Sent. 44. 1. 1 c; 5 Phys. 3 b; 8 Met. 3 l; numerus componitur ex unitatibus, PP. Q. 11. Art. 1 ad 1; cf. PP. Q. 30. Art. 3 c; PP. Q. 39. Art. 8 c; PT. Q. 35. Art. 5 c; unitates autem ad invicem coniunctae non possunt facere corpus, quod est continuum, 3 Cael. 4 e; unitas autem sive communitas humanae naturae, PP. Q. 39. Art. 4 ad 3; ante multitudinem oportet invenire unitatem, C. G. 1. 18; repugnat unitati et simplicitati, C. G. 1. 77; a forma etiam habet unitatem, C. G. 2. 58; continuitas vel unitas motus, 8 Phys. 22 a. Cf. PS. Q. 5. Art. 2 (bis); PS. Q. 102. Art. 4 (passim); PT. Q. 2. Art. 6 (passim); PT. Q. 2. Art. 9 (passim); PT. Q. 3. Art. 7 (passim); et passim. — On the difference between *unitas* in the sense of mathematical oneness and *punctus* or *punctum* we read: punctum supra unitatem addit positionem, 1 Anal. 41 a; etiam secundum opinionem Aristotelis punctus se habet ex additione ad unitatem. nam punctum est quoddam unum indivisibile in continuo, abstrahens secundum rationem a materia sensibili; unum autem abstrahit et a materia sensibili et ab intellegibili, 1 Anal. 41 a; est enim punctum unitas positionem habens, 1 Anim. 11 b; punctus enim addit supra unitatem situm, nam ens indivisible rationem unitatis constituit, et haec, secundum quod habet rationem mensurae, fit principium numeri, punctus autem supra hoc addit situm, 1 Met. 2 i; cf. 5 Met. 8 c; unitas et punctum non sunt idem et hoc manifestum fit duabus rationibus. primo quidem, quia puncta sunt in his, quae nata sunt se tangere, et secundum puncta aliqua se tangunt ad invicem; in unitatibus autem non invenitur contactus, sed solum hoc, quod est consequenter. secundo vero, quia inter duo puncta esse contingit aliquid medium, omnis enim linea est media inter duo puncta; sed inter duas unitates non necesse est esse aliquod medium. patet enim, quod inter duas unitates, quae constituunt dualitatem, et ipsam primam unitatem nihil est medium, 5 Phys. 5 i. Cf. PP. Q. 11. Art. 4; PP. Q. 85. Art. 8; PTS. Q. 29. Art. 2. — On **numerus unitatum**, see *numerus*; on **sacramentum unitatis**, see *sacramentum* under 3. — Kinds of *unitas* are: (a), **unitas absoluta**, *the simple or unconditioned unity*. Cf. 1 Perih. 8 c — (b), **unitas affectus**, *the unity of affection or inclination*. Verbum Dei habitavit in illo homine sicut in tempore; secundo, per unitatem affectus inquantum scilicet voluntas illius hominis est semper conformis voluntati Verbi Dei, PT. Q. 2. Art. 6 c. Cf. C. G. 4. 21. — (c), **unitas collectiva**, *the collective unity*, id est, quasi ex pluribus congregata, sicut multi homines dicuntur unus populus et multi fideles dicuntur una ecclesia, Decret. 2. — (d), **unitas utilitatis** and **unitas iuris**, *the unity of common use and that of law*. Unde manifestum est, unitatem, cui opponitur seditio, esse unitatem iuris et communis utilitatis, SS. Q. 42. Art. 2 c. — (e), **unitas completa seu omnimoda**, *the complete or total unity*. (Unitas divinae personae) est etiam in se completa, habens in se quicquid pertinet ad rationem unitatis, PT. Q. 2. Art. 9 ad 1. Cf. Pot. 7. 6. ad 5. — (f), **unitas connexionis**, *the unity of connection or of combination*. Similiter, excluso Spiritu Sancto, . . ., non posset intelligi unitas connexionis inter Patrem et Filium, PP. Q. 39. Art. 8 c.—(g), **unitas continuitatis seu continuorum and unitas tangentium**, *the unity of continuity or of the continuous and that of things that touch one another*. Cf. 5 Met. 7 c. — (h), **unitas continuorum**, see *unitas continuitatis*. — (i), **unitas corporis**, and **unitas spiritus seu spiritualis**, *the unity of the body* and *that of the Spirit or corporal and spiritual unity*. (Charitas) quae non solum alteram personam alteri unit spirituali dilectionis vinculo; sed etiam totam Ecclesiam in unitate spiritus, . . ., nam unitas particularis aliquorum ad invicem, ordinatur ad unitatem Ecclesiae, sicut compositio singulorum membrorum in corpore naturali ordinatur ad totius corporis unitatem, SS. Q. 39. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 42. Art. 1 ad 2; PP. Q. 76. Art. 3; SS. Q. 183. Art. 2; PT. Q. 73. Art. 3 (ter); PT. Q. 82. Art. 9; et passim. — (j), **unitas creata** and **unitas increata**, *the created* and *the uncreated unity or the unity of the creature and that of the created*. Cf. PT. Q. 2. Art. 9 ad 1; Unio. 3 ad 7. — (k), **unitas definitionis** and **unitas enuntiationis**, *the unity of definition and that of opinion*. Cf. 1 Perih. 8 b and 13 a. Cf. also *enuntiatio* under 2. — (l), **unitas ecclesiastica** and **unitas saecularis seu temporalis**, *the ecclesiastical* and *the secular or temporal unity*. Seditio differt a schismate, . . ., primo quidem quia schisma opponitur spirituali unitati multitudinis, scilicet unitati ecclesiasticae, seditio autem opponitur temporali vel saeculari multitudinis unitati, puta civitatis vel regni, SS. Q. 42. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 39. Art. 1; SS. Q. 39. Art. 2 (ter); PT. Q. 39. Art. 6; PT. Q. 67. Art. 2 (bis); Decret. 1; Eph. 4. 3 and 6; et passim. — (m), **unitas enuntiationis**, see *unitas definitionis*. — (n), **unitas essentiae seu essentialis seu naturae** and **unitas personae seu personalis**, *the unity of essence or nature* and *that of person or the essential or natural* and *the personal unity*. Cum ergo dicimus Trinitatem in unitate, non ponimus numerum in unitate essentiae, quasi sit ter una; sed personas numeratas ponimus in unitate naturae, sicut supposita alicuius, naturae dicuntur esse in natura illa, PP. Q. 31. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 31. Art. 2 c; PP. Q. 36. Art. 4 ob. 2; PP. Q. 42. Art. 1 ad 4; PS. Q. 20. Art. 6 ad 1; PT. Q. 2. Art. 1 ad 2 and Art. 9 c; C. G. 4. 8, 35, 41, and 43; 1 Sent. 24. 1. 4 c and 2. 2 c; et passim. — (o), **unitas essentialis**, see *unitas essentiae*. — (p), **unitas hypostasis seu substantiae**, *unity according to substance*. Nihil tamen prohibet illud quod assumitur ad unitatem hypostasis, se habere ut instrumentum, sicut corpus hominis vel membra eius. Nestorius ergo posuit quod natura humana est assumpta a Verbo solum per modum instrumenti, non autem ad unitatem hypostasis, . . ., Damascenus autem posuit naturam humanam in Christo esse sicut instrumentum ad unitatem hypostasis pertinens, PT. Q. 2. Art. 6 ad 4. Cf. PT. Q. 6. Art. 1; PT. Q. 17. Art. 2; PT. Q. 19. Art. 1 (bis); PT. Q. 33. Art. 3; C. G. 2. 85; et passim. — (q), **unitas increata**, see *unitas creata*. — (r), **unitas instantis** and **unitas temporis**, *the unity of the moment and that of time*. Unitas temporis et instantis, vel etiam pluralitas eorum, non accipitur secundum quoscumque motus, sed secundum primum motum caeli qui est mensura omnis motus et quietis, PT. Q. 75. Art. 7 ad 1. Cf. PP. Q. 10. Art. 6 (ter). — (s), **unitas iuris**, see *unitas communis utilitatis*, — (t), **unitas moris**, *the unity of morality or of moral character*. Ille motus continuus qui procedit ex diversa intentione, licet sit unus unitate naturae, non est tamen unus unitate moris, PS. Q. 20. Art. 6 ad 1. — (u), **unitas motus**, *the unity of motion*, cuiuslibet autem motus unitas ex termino principaliter consideratur, 1 Anal. 41 b. Cf. PP. Q. 58. Art. 2. — (v), **unitas multitudinis**, *the unity of the multitude*, e.g., of a people or of a state. Quia seditio habet speciale bonum, cui opponitur,

scilicet unitatem et pacem multitudinis, ideo est speciale peccatum, SS. Q. 42. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 42. Art. 1 ad 1; SS. Q. 42. Art. 2 c.— (w), **unitas naturae**, see *unitas essentiae*. — (x), **unitas naturalis,** *the natural unity or that according to nature.* Cum enim dilectio naturalis super unitatem naturalem fundetur, illud quod est minus unum cum eo, naturaliter minus diligit, PP. Q. 60. Art. 4 ad 2. — (y), **unitas numeralis seu secundum numerum** and **unitas speciei,** *the unity according to number* and *that according to the individual,* and *unity according to species.* Quando multi actus specie differentes ordinantur ad unum finem, est quidem diversitas speciei ex parte exteriorum actuum, sed unitas speciei ex parte actus interioris, PS. Q. 18. Art. 6 ad 3. Cf. PT. Q. 2. Art. 9 ad 1; PT. Q. 50. Art. 5 ad 2; C. G. 1. 69; C. G. 4. 81; 3 Phys. 1 c; et passim. — (z), **unitas operationis** and **unitas virtutis,** *unity of action* and *that of power.* Ita ad unitatem operationis requiritur unitas obiecti, PP. Q. 58. Art. 2 c. Cf. PS Q. 3. Art. 2; PS. Q. 60. Art. 4; PT. Q. 19 pr.; PT. Q. 19. Art. 2 (bis); C. G. 2. 58; et passim. — (a²), **unitas ordinis,** *unity according to order.* Mundus enim iste unus dicitur unitate ordinis, secundum quod quaedam ad alia ordinantur, PP. Q. 47. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 31. Art. 1; PP. Q. 39. Art. 3; PP. Q. 66. Art. 2; PS. Q. 17. Art. 4; C. G. 2. 58; et passim. — (b²), **unitas particularis,** *the particular unity,* which is opposed to the general unity. Nam unitas particularis aliquorum ad invicem, ordinatur ad unitatem Ecclesiae, SS. Q. 39. Art. 1 c. — (c²), **unitas per se subsistens seu separata** and **unitas recepta in aliquo,** *the unity existing for itself or separated from things and the unity received in something.* Nam unitas divinae personae est unitas per se subsistens, non recepta in aliquo per participationem, PT. Q. 2. Art. 9 ad 1. Cf. 3 Met. 12 a; 3 Met. 14 a. — (d²), **unitas personae,** see *unitas essentiae*. — (e²), **unitas personalis,** see *unitas essentiae*. — (f²), **unitas posita,** *the set unity* or *the point.* Cf. 1 Cael. 3 d. — (g²), **unitas principalis,** *the principal or chief unity.* Ideo proprie schismatici dicuntur qui propria sponte et intentione se ab unitate Ecclesiae separant, quae est unitas principalis, SS. Q. 39. Art. 1 c. — (h²), **unitas quantitatis,** *the unity of quantity.* Sicut punctum non est principium nisi quantitatis continuae, et unitas quantitatis discretae, PP. Q. 3. Art. 5 c. Cf. Nom. 9. 4. — (i²), **unitas realis seu rei,** *the objective unity or the unity according to the thing.* Cf. C. G. 1. 36; C. G. 2. 83; Decret. 2. — (j²), **unitas recepta in aliquo,** see *unitas per se subsistens*. — (k²), **unitas rei,** see *unitas realis*. — (l²), **unitas saecularis,** see *unitas ecclesiastica*. — (m²), **unitas scientiae,** *the unity of science.* Unitas scientiae consideratur ex unitate generis subiecti, 1 Anal. 41 b. — (n²), **unitas secundum numerum,** see *unitas numeralis*. — (o²), **unitas separata,** see *unitas per se subsistens*. — (p²), **unitas similitudinaria** and **unitas vera,** *the apparent and the true unity.* Cf. Decret. 2. — (q²), **unitas simplex seu simplicitatis,** *the unity of simplicity.* Cf. Decret. 2; Nom. 9. 4. — (r²), **unitas simplicitatis,** see *unitas simplex*. — (s²), **unitas speciei,** see *unitas numeralis*. — (t²), **unitas spiritualis,** see *unitas corporis*. — (u²), **unitas spiritus,** see *unitas corporis*. — (v²), **unitas substantiae,** see *unitas hypostasis*. — (w²), **unitas tangentium,** see *unitas continuitatis*. — (x²), **unitas temporis,** see *unitas instantis*. — (y²), **unitas vera,** see *unitas similitudinaria*. — (z²), **unitas virtutis,** see *unitas operationis*.

ūnītē, *adv., after the manner or in the sense of union or unity,* synonym of *unitive,* the opposite of *discrete, divise,* and *divisim.* Quae quidem perfectiones in Deo praeexistunt unite et simpliciter, PP. Q. 13. Art. 4 c; sed perfectiones, . . ., in Deo simpliciter et unite existunt, PP. Q. 14. Art. 11 c; quaedam tradit de Trinitate unite et quaedam discrete, Nom. 2. 1. Cf. PP. Q. 13. Art. 5; PP. Q. 14. Art. 1; PP. Q. 26. Art. 1; PP. Q. 91. Art. 1; PT. Q. 10. Art. 3.

ūnitio, ōnis, *f., unification, combination, union,* synonym of *unio,* the opposite of *discretio* and *distinctio.* Unitio vero viam ad unitatem, Nom. 1. 2; qualis sit unitio et discretio in divinis, Nom. 2. 2; unitio autem est quaedam actio vel passio, qua ex multis efficitur aliquo modo unum, 3 Sent. 5. 1. 1. 1 c. Cf. PP. Q. 60. Art. 3 (bis); PTS. Q. 55. Art. 1 (bis); Nom. 4. 12. Kinds of *unitio* are: (a), **unitio communis** and **unitio propria,** *the general and the particular unification or the general and the particular species of unification,* communis et proprius modus unitionis, Nom. 2. 2. — (b), **unitio divina seu in divinis,** *the divine unification or the unification taking place in God.* Cf. Nom. 2. 2 and 6. — (c), **unitio in divinis,** see *unitio divina*. — (d), **unitio propria,** see *unitio communis*.

ūnitīvus, a, um, *adj., uniting, making united, characterized or tending to produce union, unitive.* Amor unionem quamdam importat; est enim vis unitiva et concretiva, PS. Q. 25. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 20. Art. 1 (bis); PS. Q. 26. Art. 2; PS. Q. 28. Art. 1 (bis); SS. Q. 25. Art. 4; SS. Q. 29. Art. 2; et passim. — On *amor unitivus,* see *amor*; on *virtus unitiva,* see *virtus* under 1; on *vis unitiva,* see *vis* under 1. — **amor est vis unitiva et concretiva seu congregativa,** see *amor*. — **ūnitīvē,** *adv., after the manner or in the sense of uniting, unitively,* synonym of *unite,* the opposite of *discrete, discretive, divise,* and *divisim.* Indivisibiliter divisibilia et multa unitive, C. G. 1. 58; quaedam tradit unitive et quaedam discretive, Nom. 2.2.

ūniversālis, e, *adj.,* (1) *of or belonging to all or the whole, universal,* synonym of *communis* and *generalis,* the opposite of *individualis, particularis, singularis,* and *specialis,* (2) *universal per eminentiam,* synonym of *praedicabilis*. — (1), universale et commune idem videntur, Trin. 1. 1. 3 a; in divinis est accipere commune et proprium, quamvis non sit accipere universale et particulare, 1 Sent. 13. 1. 3 c; cf. 1 Sent. 19. 4. 2 c; universale est, quod est aptum natum de pluribus praedicari, 1 Perih. 10 a; hoc enim dicitur universale, quod natum est multis inesse et de multis praedicari, 7 Met. 13 b; cf. Aristotle's De Interpr. 7, 17 a. 39 f; universale non hoc modo hic accipitur, prout omne, quod praedicatur de pluribus, universale dicitur, secundum quod Porphyrius determinat de quinque universalibus; sed dictur hic universale secundum quandam adaptationem praedicati ad subiectum, cum scilicet neque praedicatum invenitur extra subiectum, neque subiectum sine praedicato, 1 Anal. 11 a; illud enim universale dicimus, quod est semper et ubique; quod quidem non est secundum viam affirmationis intellegendum, quod hoc sit de ratione universalis aut eius, quod est universale, quod sit semper et ubique. si enim esset de ratione eius, quod est universale, esse semper et ubique, puta de ratione hominis aut animalis, oporteret, quod quodlibet singulare hominis aut animalis esset semper et ubique, quia ratio hominis et animalis in quolibet singularium invenitur. si vero esset de ratione ipsius universalis, sicut de ratione generis est, quod contineat sub se species, sequeretur, quod nihil esset universale, quod non semper et ubique inveniretur; et secundum hoc oliva non esset universale, quia non in omni terra potest inveniri. est ergo hoc intellegendum per modum negationis seu abstractionis, quia scilicet abstrahit ab omni determinato tempore et loco. unde quantum est de se, sicut invenitur in quolibet, in uno loco vel tempore, sic natum est in omnibus inveniri, 1 Anal. 42 b; cf. PP. Q. 16. Art. 7 ad 2; PP. Q. 46. Art. 2 c; universale fit per abstractionem a materia individuali, PS. Q. 29. Art. 6 c; cf. 2 Phys. 3 e and f; quantum ad id, quod rationis est, universalia magis sunt entia, quam particularia. quantum vero ad naturalem subsistentiam, particularia magis sunt entia, quae dicuntur primae et principales substantiae, 1 Anal 37 f; universale dupliciter potest considerari. uno modo, secundum quod natura universalis consideratur simul cum intentione universalitatis, . . ., ut scilicet unum et idem habeat habitudinem ad multa, . . ., alio modo potest considerari quantum ad ipsam naturam, scilicet animalitatis vel humanitatis, prout invenitur in particularibus, PP. Q. 85. Art. 3 ad 1; cf. PS. Q. 29. Art. 6 c; 7 Met. 13 b; Log. 1. 1; est triplex universale, quoddam, quod est in re, scilicet natura ipsa, quae est in particularibus, quamvis in eis non sit secundum rationem universalitatis in actu;

est etiam quoddam universale, quod est a re acceptum per abstractionem, et hoc est posterius re; . . ., est etiam quoddam universale ad rem, quod est prius re ipsa, sicut forma domus in mente aedificatoris, 2 Sent. 3. 3. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 47. Art. 3 (passim); SS. Q. 49. Art. 2 (passim); 1 Sent. 2. 1. 3 c; 1 Sent. 19. 5. 1 c; Univ. 1 and 2; et passim. — On **abstractio universalis**, see *abstractio* under 3; on **abstrahere universale**, see *abstrahere*; on **agens universale**, see *agens*; on **apprehensio universalis**, see *apprehensio* under 2; on **bonitas universalis**, see *bonitas* under 1; on **bonum universale**, see *bonus* under 3; on **causa universalis**, see *causa* under 2; on **cognitio universalis**, see *cognitio* under 2; on **cognoscere in universali**, see *cognoscere* under 2; on **communitas universalis**, see *communitas* under 1; on **conceptio universalis**, see *conceptio* under 4; on **consideratio universalis**, see *consideratio*; on **definitio universalis**, see *definitio* under 2; on **demonstratio universalis**, see *demonstratio* under 1; on **effectus universalis**, see *effectus*; on **elementum universale**, see *elementum* under 3; on **ens universale et in universale**, see *ens*; on **enuntiatio universalis**, see *enuntiatio* under 2; on **esse universale**, see *esse*; on **finis universalis**, see *finis* under 2; on **forma universalis**, see *forma* under 2; on **habitudo universalis**, see *habitudo*; on **ignorantia universalis et universalis iuris**, see *ignorantia* under 1; on **incommunicabilitas universalis**, see *incommunicabilitas*; on **instantia universalis**, see *instantia* under 1; on **intellegibile universale**, see *intellegibilis* under 2; on **intentio universalis**, see *intentio* under 3; on **iudicium universale**, see *iudicium* under 1 and 3; on **lex universalis**, see *lex* under 1; on **locus universalis**, see *locus* under 2; on **natura universalis**, see *natura*; on **opinio universalis**, see *opinio*; on **ordo universalis**, see *ordo* under 1; on **perfectio universalis**, see *perfectio* under 2; on **potentia universalis**, see *potentia* under 2; on **potestas universalis**, see *potestas* under 3; on **praedicare de universali**, see *praedicare* under 2; on **praedicatum universale**, see *praedicatum* under 1; on **principium universale et primum universale**, see *principium*; on **propositio universalis**, see *propositio* under 2; on **prudentia universalis**, see *prudentia* under 2; on **ratio universalis**, see *ratio* under 2, 3, 11, 13; on **regimen universale**, see *regimen*; on **res universalis**, see *res*; on **resurrectio universalis**, see *resurrectio*; on **sapientia universalis**, see *sapientia* under 1; on **scientia universalis**, see *scientia* under 1; on **scire in universali**, see *scire* under 1; on **similitudo universalis**, see *similitudo* under 1; on **species universalis**, see *species* under 5; on **subiectum universale**, see *subiectum* under 3; on **substantia universalis**, see *substantia* under 1; on **syllogismus universalis**, see *syllogismus*; on **terminus universalis**, see *terminus* under 5; on **totum universale**, see *totus* under 1; on **virtus universalis**, see *virtus* under 1; on **vitium universale**, see *vitium* under 2; on **voluntarium in universali**, see *voluntarius* under 3. — **intellectus est universalium et non singulorum**, see *intellectus* under 3. **in universali sunt in potentia particularia**, (1 Anal. 38 f), *in the general is the particular contained as to potentiality*. **ratio est universalium**, see *ratio under* 3. **scentia est universalium**, see *scientia* under 1. **universalia non movent, sed particularia**, (C. G. 3. 6), *universal things are not moved to action but only the particular or individual things*. — (2), quia intellectus reflectitur supra seipsum et supra ea, quae in eo sunt, sive subiective sive obiective, considerat iterum hominem sic a se intellectum sine condicionibus materiae, et videt, quod talis natura cum tali universalitate seu abstractione intellecta potest attribui huic et illi individuo, et quod realiter est in hoc et illo individuo, ideo format secundam intentionem de tali natura, et hanc vocat universale seu praedicabile vel huiusmodi, Log. 1. 1. There are five universals, namely, *genus*, *species*, *differentia*, *proprium*, *accidens*. Cf. PP. Q. 77. Art. 1 ad 5; 1. Anal. 11 a; Log. 1. 1; C. G. 1. 32. On the difference between *universale* and *praedicabile*, we read: de quibus secundis intentionibus nunc dicamus, scilicet de quinque universalibus seu praedicabilibus, quae universalia dicuntur, prout intellectus attribuit eis esse in pluribus, praedicabilia vero dicuntur, prout intellectus attribuit eis dici de pluribus, Log. 1. 1. — **ūniversāliter**, *adv.*, *in the manner or in the sense of the universal, all together, in general*. Sic sequitur quod omnis opinio aequaliter erit vera, et universaliter omnis acceptio, PP. Q. 85. Art. 2 c; universaliter omne opus quod a solo Deo fieri potest, miraculosum dici potest, PS. Q. 113. Art. 10 c. Cf. PP. Q. 103. Art. 7; PS. Q. 102. Art. 5; PS. Q. 105. Art. 2 (bis); PS. Q. 113. Art. 5; SS. Q. 32. Art. 7 (bis); et passim. — On **cognoscere universaliter**, see *cognoscere* under 2; on **dicere universaliter**, see *dicere* under 3; on **ens universaliter**, see *ens*; on **ferre universaliter**, see *ferre* under 4; on **intellegere universaliter**, see *intellegere* under 1; on **perfectum universalitar**, see *perfectus* under 1; on **praedicare universaliter**, see *praedicare* under 2; on **verum universaliter**, see *verus* under 1.

ūniversālitas, ātis, *f.*, (1) *universality*, synonym of *communitas*, (2) *totality*. — (1), per hoc quod modus intellegibilium specierum secundum maiorem et minorem universalitatem proportionatur nobilitati substantiarum, PP. Q. 57. Art. 4 ad 2; scilicet ipsa natura rei et abstractio, seu universalitas, PP. Q. 85. Art. 2 ad 2; velit alia bona in quadam universalitate, C. G. 1. 78. Cf. PP. Q. 13. Art. 11; PP. Q. 85. Art. 2 (ter); PP. Q. 85. Art. 3 (passim); SS. Q. 29. Art. 6 (ter); SS. Q. 88. Art. 11; et passim. — (2), universale iudicium magis directe respicit universalitatem hominum quam singulos iudicandorum, PTS. Q. 88. Art. 1 ad 3; in universalitate autem rerum sunt res distinctas et contrarias naturas habentes, C. G. 3. 64. Cf. PP. Q. 55. Art. 3.

ūniversāliter, *adv.*, see *universalis*.

ūniversitas, ātis, *f.*, (1) *the whole body, aggregate or number of creatures, persons, things* etc., (2) *the universe*, (3) *a company of persons specifically addressed*. — (1) sed etiam magis quam totam universitatem creaturarum, PP. Q. 20; Art. 4 ad 1; potest sumi pro universitate personarum, PP. Q. 39. Art. 5 ad 6; sicut igitur perfectio universitatis rerum requirit ut non solum sint entia incorruptibilia, sed etiam corruptibilia, PP. Q. 48. Art. 2 c; et ut significaretur per hoc sacrificium emundari populus ab universitate peccatorum, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5; numerus autem quo Lucas utitur in generationibus Christi, significat universitatem peccatorum, . . ., septenarius autem significat universitatem, . . ., et ita per hoc significatur universitas peccatorum, quae per Christum tolluntur, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3; quia Ecclesia per excommunicationis sententiam separat excommunicatos ab universitate fidelium, PTS. Q. 21. Art. 1 ad 1; numerus millenarius designat universitatem magis quam centenarius, PTS. Q. 77. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 23. Art. 5; PP. Q. 32. Art. 1; PS. Q. 2. Art. 8 (ter); SS. Q. 183. Art. 2 c; et passim.—(2), sic igitur considerandum est in Deo respectu totius universitatis, PP. Q. 23. Art. 7 c; ex omnibus consistit universitatis admirabilis pulchritudo, PP. Q. 25. Art. 6 ob. 3; et ideo ipsa ratio gubernationis rerum in Deo sicut in principe universitatis existens legis habet rationem, PS. Q. 91. Art. 1 c; sed Deum, qui totius mundi curam gerit, tota rerum universitas capere non sufficit, . . ., intra corpusculum vagientes infantiae lateat, cui parva putatur universitas (ob. 4), . . ., non habet hoc christiana doctrina, quod ita sit Deus infusus carni humanae, ut curam gubernandae universitatis vel deseruerit, PT. Q. 1. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 19. Art. 9, in quot.; PP. Q. 72. Art. 1 ad 6, in quot.; PS. Q. 93. Art. 6 a, in quot. — (3), utrum aliqua universitas excommunicari possit, PTS. Q. 22 pr.; videtur quod in aliquam universitatem sententia excommunicationis ferri possit. contingit enim quod aliqua universitas sibi in malitia colligatur, . . ., ergo potest in aliquam universitatem ferri excommunicatio, (ob. 1), . ., ergo et excommunicari universitas aliqua potest, PTS. Q. 22. Art. 5 ob. 2.

ūniversum, i, *n.*, see *universus, a, um*.

ūniversus, a, um, *adj.*, *all together, all taken collectively, whole, entire, general, universal*, synonym of *omnis* and *totus*. Quia per hoc

designatur universa Ecclesia, PT. Q. 29. Art. 1 c; sed omnipotenti Deo, qui universam creaturam ex nihilo fabricavit, non erat difficile verum corpus columbae sine aliarum columbarum ministerio figurare, PT. Q. 39. Art. 7 c. Cf. PT. Q. 55. Art. 3; PT. Q. 62. Art. 4; PT. Q. 68. Art. 9; PT. Q. 88. Art. 3; PTS. Q. 90. Art. 1; et passim. — **ūniversum**, i, *n.*, *the whole world, the universe*, synonym of *omne* and *totum*. Sed bonum gratiae unius maius est quam bonum naturae totius universi, PS. Q. 113. Art. 9 ad 2; in hoc libro determinat quaedam ad totum universum pertinentia, 1 Cael. pr. Cf. C. G. 1. 41 and 70; C. G. 2. 16; 4 Sent. 48. 2. 4 ob. 5; 2 Anim. 5 b; Qu. Anim. 7 c; et passim. — On **communitas universi**, see *communitas* under 3; on **complementum universum**, see *complementum*; on **ordo universi**, see *ordo* under 1; on **perfectio universi**, see *perfectio* under 2. — **ūniversi**, ōrum, *m.*, *the whole body of citizens, all men together*. Quidquid enim accipit aliquis ex mandato Dei, qui est dominus universorum, non accipit absque voluntate domini, quod est furari, PS. Q. 94. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 36. Art. 2; PT. Q. 1. Art. 6; PT. Q. 38. Art. 4; et passim.

ūnivocātio, ōnis, *f.*, (1) *of like name, homonymity*, synonym of *aequivocatio*, (2) *of like name and likewise of the same nature, homogeneousness*. — (1), ita iste modus communitatis medius est inter puram aequivocationem et simplicem univocationem, PP. Q. 13. Art. 5 c. — On **idem secundum univocationem**, see *idem*. — A kind of *univocatio* in this sense is *univocatio simplex, the simple or absolute homonymity*, i.e., that likeness of name which occurs with two or more things simply or absolutely and not with reference to anything else. Cf. PP. Q. 13. Art. 5 c — (2), non secundum univocationem, sed secundum similitudinem quandam remotam, PP. Q. 33. Art. 3 ad 2; non sunt eiusdem rationis, scilicet per univocationem, 1 Sent. 14. 1. 2 ad 6; diversitas generis tollit univocationem, Pot. 7. 7 ad 2; univocatio autem et aequivocatio non respicit suppositum, sed essentiam vel naturam, quam significat definitio, Quodl. 3. 2. 4 ad 1; in talibus potest esse nota univocatio, 2 Anal. 16 e; facit autem mentionem de univocatione, 2 Met. 2 a. Cf. 1 Sent. 21. 1. 1. 2 c. — On **communitas univocationis**, see *communitas* under 1.

ūnivocē, *adv.*, see *univocus*.

ūnivoco, āre, āvi, ātum, 1, *v.a.*, *to designate by the same name* and *to reckon under the same species*. Licet enim sit alia propria definitio equi et asini; tamen univocantur in nomine animalis, quia communis definitio animalis convenit utrique, PP. Q. 29. Art. 4 ad 4; nullum esse creatum univocatur cum esse increato, 2 Sent. 2. 1. 1 ad 3.

ūnivocus, a, um, *adj.*, (1) *all agreeing, of one voice*, (2) *of the same name and of the same nature, homogeneous* the Aristotelian συνώνυμος, the opposite of *aequivocus*. — (1), si aliquis faciat concentum univocum, id est, omnes cantantes in una voce, 2 Pol. 5 a. — (2), sicut univocum, aequaliter de his praedicatum, PP. Q. 5. Art. 6 ad 3; univoca dicuntur, quorum est ratio una, PP. Q. 13. Art. 10 ob. 3; univocorum est omnino eadem ratio, PP. Q. 13. Art. 10 c; univocum vero dividitur secundum differentias, 1 Sent. 22. 1. 3 ad 2; in quibus movens est univocum, id est, conveniens in nomine et ratione cum moto, 8 Phys. 10 c. Cf. PP. Q. 6. Art. 2 (ter); PP. Q. 13. Art. 5 (passim); PP. Q. 13. Art. 10 (bis); PP. Q. 25. Art. 2 (passim); PS. Q. 60. Art. 1 (bis); et passim. — On **agens univocum**, see *agens*; on **causa univoca**, see *causa* under 2; on **commune univocum**, see *communis* under 1; on **communitas univoca**, see *communitas* under 1; on **divisio univoca**, see *divisio*; on **effectus univocus**, see *effectus*; on **generans univocum**, see *generare*; on **generatio univoca et non univoca**, see *generatio* under 1; on **genus univocum**, see *genus* under 2; on **praedicatio univoca**, see *praedicatio* under 2; on **praedicatum univocum**, see *praedicatum* under 1; on **similitudo univoca**, see *similitudo* under 1. — **ūnivocē**, *adv.*, *after the manner or in the sense of the same name and of the same nature, after the manner or in the sense of homogeneity*. Quidquid dicitur de pluribus univoce, dicitur de eis secundum unam rationem communem, PP. Q. 68. Art. 4 ob. 3; ratio autem animalis univoce homini et aliis animalibus conveniat, C. G. 2. 88. Cf. PP. Q. 13. Art. 5 (passim); PP. Q. 13. Art. 10 (passim); PP. Q. 29. Art. 4 (bis); PS. Q. 60. Art. 1 (bis); SS. Q. 94. Art. 1 (passim); et passim. — On **accipere univoce**, see *accipere* under 3; on **commune univoce**, see *communis* under 1; on **dicere univoce**, see *dicere* under 3; on **generare univoce**, see *generare*; on **praedicare univoce**, see *praedicare* under 2; on **recipere univoce**, see *recipere*.

unquam, *adv. temp.*, *at any time, ever*; *most frequently* in negative clauses, rarely in conditional clauses. Ut nullus unquam eius dictis calumniam inferre praesumpserit, PP. Q. 61. Art. 3 c, in quot.; nullus unquam habuit gratiam Spiritus sancti nisi per fidem Christi, PS. Q. 106. Art. 1 ad 3; non enim omnes gentes unquam convenerunt ut ex communi condicto aliquid statuerent, SS. Q. 57. Art. 3 ob. 3; et ideo nullus unquam per daemones scientiam acquisivit, SS. Q. 96. Art. 1 c; opus enim mortuum, quod est sine charitate, non potest unquam vivificari, PT. Q. 69. Art. 10 ob. 1. Cf. PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 109. Art. 1; PS. Q. 106. Art. 1; SS. Q. 71. Art. 4; PT. Q. 69. Art. 10; PT. Q. 76. Art. 3; PTS. Q. 41. Art. 2; et passim. — In a conditional clause: vel si nullo cibo unquam pastus fuisset nisi carnibus humanis divina virtute aliunde suppleretur quantum indigeretur ad perfectionem quantitatis, PTS. Q. 80. Art. 4 ad 3.

ūnum, see *unus, a, um*.

ūnus, a, um, *num. adj.*, *single, a* or *an*, one in the general sense of the word, synonym of *idem, indivisus, singularis*, and *unicus*, the opposite of *diversus, divisus, multiplex, multus*, and *plus*. Utrum unius hominis possint esse plures ultimi fines, PS. Q. 1 pr.; multo magis, quanto melius et dignius est bonum speciei quam bonum unius individui, PTS. Q. 49. Art. 1 ob. 1. Cf. PP.Q. 113. Art. 2 (bis); PS. Q. 5. Art. 2; PTS. Q. 48. Art. 2 (ter); PTS. Q. 91. Art. 2 (passim); PTS. Q. 92. Art. 1 (passim); et passim. — On **affirmatio una**, see *affirmatio* under 1; on **bonum unum seu unum hominis seu unum individui**, see *bonus* under 3; on **debitum unum**, see *debitus* under 1; on **ennuntiatio una, unum absolute seu simpliciter seu simplex et unum coniunctione**, see *enuntiatio* under 2; **modus unus**, see *modus* under 2; on **motus unus, unus genere seu secundum genus, unus specie seu secundum speciem, unus numero seu secundum substantiam, unus secundum quid et unus simpliciter**, see *motus* under 1; on **negatio una**, see *negatio* under 1; on **perfectio unius personae**, see *perfectio* under 2; on **regimen unum**, see *regimen*; on **scientia una**, see *scientia* under 2. — **ūnum**, i, *n.*, *one*. Unum enim, quod est principium numeri, est de genere mathematicorum, quae habent esse in materia, sed sunt secundum rationem a materia abstracta unum vero, quod convertitur cum ente, est quoddam metaphysicum, quod secundum esse non dependet a materia, PP. Q. 11. Art. 3 ad 2; cf. PP. Q. 30. Art. 3 ad 1; 1 Anal. 41 a; unum opponitur multis, sed diversimode. nam unum, quod est principium numeri, opponitur multitudini, quae est numerus, ut mensura mensurato; unum enim habet rationem primae mensurae et numerus est multitudo mensurata per unum, . . ., unum vero, quod convertitur cum ente, opponitur multitudini per modum privationis, ut indivisum diviso, PP. Q. 11. Art. 2 c; unum, quod convertitur cum ente, non addit aliquam rem supra ens; sed unum, quod est principium numeri, addit aliquid supra ens ad genus quantitatis pertinens, PP. Q. 11. Art. 1 ad 1; duplex est unum quoddam scilicet, quod convertitur cum ente, quod nihil addit supra ens, nisi indivisionem, et hoc unum privat multitudinem, inquantum multitudo ex divisione causatus, non quidem multitudinem extrinsecam quam constituit sicut pars, sed multitudinem intrinsecam, quae unitati opponitur; non enim ex hoc quod aliquid dicitur esse unum, negatur, quin aliquid sit extra ipsum, quod cum eo constituat multitudinem, sed negatur divisio

ipsius in multa. aliud vero unum est, quod est principium numeri, quod supra rationem entis addit mensurationem, et huius unius multitudo est privatio, quia numerus fit divisionem continui; nec tamen multitudo privat unitatem totaliter, cum diviso toto adhuc remaneat pars indivisa, sed removet unitatem totius, Pot. 3. 16 ad 3. Cf. PP. Q. 6. Art. 3 ad 1; PP. Q. 11. Art. 1 c, 2 a and c; PT. Q. 77. Art. 2 c; Pot. 9. 7 c; Nom. 4. 6; 1 Sent. 19. 4. 1 ad 2; Verit. 21. 1 c; 10 Met. 2 a; et passim. — Kinds of *unum* in general are: (a), **unum absolute seu simpliciter** and **unum aliqualiter seu secundum quid,** *absolute or simple one and in some manner or relative one.* Alii vero assignant causam unitatis temporis ex parte materiae primae, quae est primum subiectum motus, cuius mensura est tempus. sed neutra assignatio sufficiens videtur; quia ea quae sunt unum principio, vel subiecto, et maxime remoto, non sunt unum simpliciter, sed secundum quid, PP. Q. 10. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 76. Art. 1 c and 3 c; PS. Q. 17. Art. 4 c; PS. Q. 20. Art. 6 c; C. G. 1. 18; C. G. 2. 56; C. G. 4. 36; Nom. 1. 2 and 11. 2; 1 Sent. 24. 1. 1 c; Unio 3 c; 1 Perih 8 d; 2 Perih. 1 b; 5 Phys. 7 a; 7 Phys. 8 g; Anim. 9 e; et passim. — (b), **unum abstractum** and **unum in aliquo receptum,** *one abstracted from matter or existing for itself or one received in something.* Cf. Ente 5 g. — (c), **unum actu** and **unum potentia seu virtute,** *one according to reality and one according to potentiality or power.* Cf. 1 Phys. 15 a and b. — (d), **unum aggregatione, unum coniunctione,** and **unum indivisibilitate seu simplex,** *one through aggregation,* sicuti acerbus lapidum est unus, 2 Anim. 9 e; *one through combination* and *one in the sense of the indivisible or the simple,* quod nec actu nec potentia est plura, ut punctus et unitas, 4 Sent. 23. 1. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 77. Art. 6 (bis); Virt. 2. 4 ob. 9 and ad 9; 1 Perih. 8 a, d, and f, 10 b and 13 a; 1 Phys. 3 b; 2 Anim. 9 e; 8 Met. 5 a; et passim. — (e), **unum aliqualiter,** see *unum absolute.* — (f), **unum analogia seu secundum analogiam seu secundum proportionem seu in proportione seu proportione,** *one according to analogy or according to proportion.* Unum autem dicitur aliquid, non solum numero, aut specie, aut genere, sed etiam secundum analogiam vel proportionem quamdam; et sic est unitas, vel convenientia creaturae ad Deum, PP. Q. 93. Art. 1 ad 3. Cf. 1 Sent. 24. 1. 1 c; 2 Sent. 1. 1. 1 c; Unit. — (g), **unum colligatione seu per commissionem, unum contactu seu continuatione seu continuitate seu ex continuitate** and **unum compositione,** *one through exterior composition,* and *through lasting continuity,* and *one through inner combination.* Tripliciter enim aliquid unum ex duobus vel pluribus constituitur: uno modo ex duobus integris perfectis remanentibus; quod quidem fieri non potest, nisi in iis quorum forma est compositio, vel ordo, vel figura; sicut ex multis lapidibus absque aliquo ordine adunatis, per solam compositionem fit acervus, PT. Q. 2. Art. 1 c. Cf. C. G. 2. 56; C. G. 4. 35; 1 Sent. 24. 1. 1 c; 2 Sent. 17. 3. 1 c; 4 Sent. 18. 1. 1. 2 c; 4 Sent. 23. 1. 1. 2 c; Virt. 2. 4 ad 9; 1 Phys. 3 b; 10 Met. 1 a; 1 Eth. 1 a; et passim. — (h), **unum commune** and **unum singulare,** *the common and particular one.* Appetitus sensitivus est determinatus ad unum particulare secundum ordinem naturae: voluntas autem est quidem secundum naturae ordinem determinata ad unum commune, quod est bonum, sed indeterminate se habet respectu particularium bonorum, PS. Q. 13. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 12. Art. 3; Nom. 2. 6. — (i), **unum compositione,** see *unum colligatione.* — (j), **unum coniunctione,** see *unum aggregatione.* — (k), **unum continuatione seu continuitate,** see *unum colligatione.* — (l), **unum formaliter** and **unum perfective seu perfectione seu toto,** *one according to form or essence,* and *one according to perfection or totality.* Est autem unum perfectione, ad cuius integritatem concurrunt omnia, quae requiruntur ad finem eiusdem, sicut homo integratur ex omnibus membris necessariis ad operationem animae et domus integratur ex omnibus partibus, quae sunt necessariae ad habitandum, PT. Q. 73. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 11. Art. 1 (passim); PP. Q. 119 Art. 1; PS. Q. 17. Art. 4 ad 3; PT. Q. 73. Art. 2 ad 2; — (m), **unum genere seu in genere, unum specie seu in specie seu secundum speciem** and **unum numero seu secundum numerum,** *one according to genus, one according to species,* and *one according to number or individual.* Manifestum est autem quod id quod est unum cum aliquo, genere vel specie, est unum per naturam; et ideo dilectione naturali quaelibet res diligit quod est secum unum secundum speciem, inquantum diligit speciem suam, (c), . . ., unde naturaliter plus diligit quod est unum numero quam quod est unum specie vel genere, PP. Q. 60. Art. 4 ad 2. Cf. PS. Q. 11. Art. 1 ad 2; PS. Q. 93. Art. 1 ad 3; PT. Q. 3. Art. 7 ad 2; C. G. 1. 42; C. G. 2. 75; 1 Sent. 24. 1. 1 c; Unio 3 c; Unit.; 1 Phys. 15 a and b; 5 Phys. 6 a; 10 Met. 1 a; et passim. — (n),**unum in aliquo receptum,** see *unum abstractum.* — (o), **unum indivisibilitate,** see *unum aggregatione.* — (p), **unum in genere,** see *unum genere.* — (q), **unum in rerum natura seu secundum esse seu secundum rem seu re** and **unum secundum rationem seu ratione,** *one in the reality of things or according to existence or according to a thing* and *one according to conception or thought.* Cf. PP. Q. 13. Art. 4 ob. 3; PS. Q. 12. Art. 3 ad 2; C. G. 2. 56; Virt. 2. 4 ob. 9 and ad 9; 1 Phys. 3 d and 15 a; 7 Phys. 8 g; et passim. — (r), **unum in specie,** see *unum genere.* — (s), **unum logice** and **unum physice,** *the logical and the physical one.* Cf. 7 Phys. 8 g. — (t), **unum numero,** see *unum genere.* — (u), **unum ordine seu unum secundum ordinem,** *one according to order.* Sicut eadem vis principalis agentis instrumentaliter invenitur in omnibus instrumentis ordinatis ad effectum, prout sunt quodam ordine unum, ita etiam eadem vis sacramentalis invenitur in verbis et rebus, prout ex verbis et rebus perficitur unum sacramentum, PT. Q. 62. Art. 4 ad 4. Cf. C. G. 2. 58; C. G. 4. 35 and 36; 1 Perih 8 a. — (v), **unum per accidens seu secundum accidens** and **unum per se seu secundum substantiam,** *one according to something else* and *one according to itself or according to substance.* Ideo quaecumque sunt unum secundum substantiam, sunt unum simpliciter, et multa secundum quid, . . ., quae vero sunt diversa secundum substantiam, et unum secundum accidens, sunt diversa simpliciter, et unum secundum quid, PS. Q. 17. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 43. Art. 1; SS. Q. 163. Art. 3; C. G. 2. 58, 80, and 81; 1 Sent. 24. 1. 1 c; 5 Met. 7 a; 10 Met. 1 a; et passim. — (w), **unum perfectione,** see *unum formaliter.* — (x), **unum perfective,** see *unum formaliter.* — (y), **unum per naturam** and **unum per violentiam,** *one by nature and one by violence.* Id quod est unum cum aliquo, genere vel specie, est unum per naturam, PP. Q. 60. Art. 4 c. Cf. 10 Met. 1 b. — (z), **unum per relationem ad alterum** and **unum secundum se,** *one through relationship with another and one by itself.* Cf. Nom. 11. 2. — (a²), **unum per se,** see *unum per accidens.* — (b²), **unum per violentiam,** see *unum per naturam.* — (c²), **unum physice,** see *unum logice.* — (d²), **unum principio** and **unum subiecto seu supposito,** *one according to beginning or origin* and *one according to subject or bearer or supporter.* Ea quae sunt unum principio, vel subiecto, et maxime remoto, non sunt unum simpliciter, sed secundum quid, PP. Q. 10. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 11. Art. 1 ad 2; Unio 3 c; 1 Phys. 15 a and b. — (e²), **unum proportione,** see *unum analogia.* — (f²), **unum ratione,** see *unum in rerum natura.* — (g²), **unum re,** see *unum in rerum natura.* — (h²), **unum secundum accidens,** see *unum per accidens.* — (i²), **unum secundum analogiam,** see *unum analogia.* — (j²), **unum secundum esse,** see *unum in rerum natura.* — (k²), **unum secundum numerum,** see *unum genere.* — (l²), **unum secundum proportionem,** see *unum analogia.* — (m²), **unum secundum quid,** see *unum absolute.* — (n²), **unum secundum rationem,** see *unum in rerum natura.* — (o²), **unum secundum rem,** see *unum in rerum natura.* — (p²), **unum secundum speciem,** see *unum genere.* — (q²), **unum secundum substantiam,** see *unum per accidens.* — (r²), **unum simplex,** see *unum aggregatione.* — (s²), **unum simpliciter,** see *unum obsolute,* — (t²), **unum singulare,** see *unum commune.* — (u²), **unum specie,** see *unum genere.* — (v²), **unum toto,** see *unum formaliter.* — (w²), **unum virtute,** see *unum actu.* — **ens et unum convertuntur,** see *convertere* under 1. **unum consequitur ad ens,** see *consequi* under 1.

unum et ens se consequuntur, see *consequi* under 2. **unusquisque**, see under the word.

ūnusquisque, *distrib. pron., every single one.*

upupa, ae, *f., a hoopoe*, an Old World *upupoid bird.* Upupa autem, quae nidificat in stercoribus, et foetenti pascitur fimo, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

urbānitas, ātis, *f., urbanity, refinement.* Et ideo non potest habere aliquam spiritualem, iurisdictionem, quia etiam secundum Philosophum corruptio est urbanitatis, quando ad mulierem dominium pervenit, PTS. Q. 19. Art. 3 ad 4.

urbānus, a, um, *adj., of or belonging to the city, civil.* Cum plerique arbitrentur res bellicas maiores esse quam urbanas, minuenda est haec opinio; sed si vere volumus iudicare, multae res extiterunt urbanae, (ob. 2). . . ., res domesticae vel urbanae distinguuntur contra res bellicas, quae scilicet pertinent ad bella communia, in ipsis tamen rebus domesticis vel urbanis possunt imminere pericula mortis ex impugnationibus quibusdam, SS. Q. 123. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 ad 3.

Urbānus, i, *m.*, (1) *Urban I*, bishop of Rome under the emperor Alexander Severus, from A.D. 223 to A.D. 230, (2) Urban II, pope 1088-89. Born at Chatillon-sur-Marne, France about 1042. He was a Benedictine, Archdeacon to Rheims, Cardinal Bishop to Ostia and legate to Germany 1082-85. — (1), Zephyrinus autem papa patenis vitreis missam celebrari constituit; deinde Urbanus omnia fecit argentea, PT. Q. 83. Art. 3 ad 6. — (2), Urbanus II papa in concil. Placent. dicit, SS. Q. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 96. Art. 5; SS. Q. 100. Art. 5; PT. Q. 67. Art. 4; PT. Q. 72. Art. 11; PTS. Q. 56. Art. 4.

urbs, urbis, *f., a city.* Hortatu et precibus Adriani Romanae urbis episcopi, Carolus bellum contra Longobardos suscepit, SS. Q. 40. Art. 2. ob. 3; diaconus cardinalis urbis Romae nisi in viginti septem testibus non condemnabitur, SS. Q. 70. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 1. Art. 5; PS. Q. 105. Art. 3 (bis); SS. Q. 141. Art. 2; SS. Q. 188. Art. 2; PT. Q. 54. Art. 2; PTS. Q. 83. Art. 1.

urceolus, i, *m., a little pitcher or water-pot.* Ipse enim, ut in littera dicitur, urceolum cum vino et aqua praeparat; unde accipit urceolum vacuum, PTS. Q. 37. Art. 2 c; sed ministrare cum urceolo est actus subdiaconorum, (ob. 6), . . ., acolythi habent actum super urceolum tantum, non supra ea quae in urceolo continentur; sed subdiaconus habet actum super contentis in urceolo, . . ., ita acolythus urceolum vacuum, sed subdiaconus plenum, PTS. Q. 37. Art. 5 ad 6. Cf. PTS. Q. 37. Art. 5 (passim); PTS. Q. 38. Art. 1 (passim.)

urgeo, ēre, ursi, 2, *v.a., to urge, press, force, drive*, used lit. and fig. Et maxime si necessitas urgeat, SS. Q. 10. Art. 9 c; quando iam incipiunt sentire defectum cibi, et urgeri ab aestibus solis, SS. Q. 35. Art. 1 ad 2; sed Spiritus sanctus urget eos aliquod magnum apprehendere opus, PT. Q. 41. Art. 2 ad 2, in quot.; cuius mater baptizata est aliquo mortis urgente periculo, PT. Q. 68. Art. 11 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 5; SS. Q. 66. Art. 7 (bis); SS. Q. 188. Art. 7; PT. Q. 54. Art. 2, in quot.; PT. Q. 68. Art. 3, in quot.; et passim.

Uria, ae, *m., Uria*, one of David's warriors, whose wife, Bethsabee, David took. Matthaeus autem in generatione Christi tres tantum enumerat matres, scilicet Thamar, Ruth et uxorem Uriae, (ob. 5), . . ., et Ruth quae fuit alienigena; et Bethsabee, uxor Uriae, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5.

ūrina, ae, *f., urine.* Sicut sanum dicitur de medicina et urina, . . ., sicut sanum de urina dictum significat signum sanitatis animalis, PP. Q. 13. Art. 5 c; et in definitione sani quod dicitur de urina, PP. Q. 13. Art. 6 c; nec alia sanitas est medicinae et urinae quam sanitas animalis, quam medicina facit, et urina significat, PS. Q. 20. Art. 3 ad 3; et etiam interdum solutio ventris et urinae emissio, PS. Q. 44. Art. 3 ad 1; sicut capilli et ungues et superfluitatibus cibi generantur; ita urina, et sudor, et aliae superfluitates vel faeces, PTS. Q. 80. Art. 2 ob. 1; sicut medicus, dum videt urinam, non minus potest considerare artis regulas de coloribus urinarum, PTS. Q. 82. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 13. Art. 10 (bis); PP. Q. 16. Art. 6 (passim); PTS. Q. 80. Art. 3.

urna, ae, *f., a pot.* In illo tabernaculo tria continebantur; scilicet arca testamenti, in qua erat urna aurea habens manna, . . ., intra arcam autem erat urna aurea, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6.

ūro, ere, ussi, ustum, 3, *v.a., to burn, blaze*, used lit., and fig. Una scilicet quae transit in aliquid exterius, inferens ei passionem; sicut urere et secare, PP. Q. 54. Art. 2 c; dicit Glossa ordin. quod ignis sunt, dum spiritu fervent, et vitia nostra urunt, (ob. 1), . . ., ministri Dei (vel homines, vel angeli) dicuntur urere vitia, et inflammare ad virtutes per modum persuasionis, PP. Q. 111. Art. 2 ob. 1; dicit Glossa ordin., quod quidam habent oculos urentes, PP. Q. 111. Art. 2 ob. 1; dicit Glossa ordin., quod quidam habent oculos urentes, PP. Q. 117. Art. 3 ob. 2; una quae procedit ab operante in exteriorem materiam, sicut urere et secare, PS. Q. 3. Art. 2 ad 3; sicut etiam in corpore Adae fuit, quod nec ignis urere, nec gladius scindere potuisset, PTS. Q. 82. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 74. Art. 1; SS. Q. 134. Art. 2.

ursus, i, *m., a bear.* Per bestias autem intelliguntur animalia saeva; ut ursi et leones, PP. Q. 72. Art. 1 ad 2.

ūsitor, āri, ātus, 1, *v. freq. dep., to use often, be in the habit of using.* Quia dolor magis usitatur in corporalibus doloribus, qui sunt magis noti, quam in doloribus spiritualibus, PS. Q. 35. Art. 2 ad 1. — **ūsitātus**, a, um, *P. a., usual, wonted, customary, common, ordinary.* In quibus Deus legitur fecisse cuncta, intelligi vult non hos usitatos, PP. Q. 58. Art. 6 c; usitatum humani generis vitium est et latendo peccatum committere, SS. Q. 69. Art. 1 ad 3, in quot. Cf. PT. Q. 51. Art. 4; PT. Q. 55. Art. 4. — *Comp.*: sic igitur si dolor accipiatur pro corporali dolore, quod usitatius est, PS. Q. 35. Art. 2 ad 3.

uspiam, *adv., at or in any place, anywhere, somewhere.* Dicit enim Augustinus: si verum est id quod est, falsum non esse uspiam concludetur, PP. Q. 17. Art. 1 ob. 1; dicit enim Augustinus: nec ipsos quidem inferos uspiam Scripturarum in libro appellatos potui reperire, PT. Q. 52. Art. 1 ob. 1.

usque, *adv., up to, as far as, even, until*, used with (1) *ad, in*, (2) with adverbs, such as *modo, adeo, tunc, hodie, adhuc, quo*. — (3), esp., with *quaque*, less correctly as one word, **usquequaque**, *always, on every occasion.* — (1), unde non poterat virtus ligni vitae ad hoc se extendere ut daret corpori virtutem durandi tempore infinito, sed usque ad determinatum tempus, PP. Q. 97. Art. 4 c; intellectus vero penetrat usque ad rei essentiam, PS. Q. 31. Art. 5 c; Dominus mandavit servis suis ut zizania sinerent crescere usque ad messem, SS. Q. 11. Art. 3 ob. 3; quia non persistit usque ad finem, SS. Q. 137. Art. 1 ad 2; et ideo non debuit incarnationis opus usque in finem mundi differri, PT. Q. 1. Art. 2 c; cum a mundo persecutionem usque ad mortem sustinemus, PTS. Q. 96. Art. 11 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 4 c; PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 8. Art. 5; SS. Q. 15. Art. 2; PTS. Q. 54. Art. 4; et passim. — (2), Deus usque modo operatur, PP. Q. 73. Art. 2 ad 1. — with **adeo**: Deus omnipotens nullo modo sineret malum aliquod esse in operibus suis, nisi usque adeo esset omnipotens et bonus, ut bene faceret etiam de malo, PP. Q. 22. Art. 2 ad 2, in quot. — with **tunc**: unde et usque tunc durat ministerium angelorum, et exercitatio daemonum unde et usque tunc et boni angeli ad nos huc mittuntur, PP. Q. 64. Art. 4 c. — with **hodie**; haec in Iudaea usque hodie perseverat consuetudo, non solum apud nos, sed etiam apud Hebraeos, ut qui in lege Domini meditantur dei ac nocte, SS. Q. 187. Art. 4 c, in quot. — with **adhuc**: scimus quod omnis creatura ingemiscit, et parturit usque adhuc, PTS. Q. 74. Art. 4 ob. 3, in quot. — with **quo**: in-

ferioribus vero ignotum fuit usquequo completum est, PP. Q. 106. Art. 4 ob. 2, in quot.; et quales unumquodque addiscere, et usquequo, haec praeordinat, PS. Q. 66. Art. 5 ob. 1, in quot. Cf. SS. Q. 101. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 72. Art. 3 ad 1. — (3), sed contra est quod super illud Psalmi cxviii, superbi inique agebunt usquequaque, SS. Q. 162. Art. 6 a, in quot.; sed hoc non videtur usquequaque conveniens, PTS. Q. 95. Art. 1 c.

usquequāque, *adv.*, see *usque*.

usquequo, *adv.*, see *usque*.

ustio, ōnis, *f.*, *a burning, searing* or *cauterizing*. Sicut etiam in aliquo puro homine sensualitas eius et etiam voluntas absolute considerata refugit ustionem, PT. Q. 18. Art. 5 c; sicut patet de ustione et sectione vulneris, PTS. Q. 4. Art. 2 ob. 2. Cf. App. Q. 2. Art. 1; App. Q. 1. Art. 4.

ustīvum, i, *n.*, *heat*. Quia quoad calidum ustivum et quantum ad id quod in igne grossum reperietur, descendet ad inferos in poenam damnatorum, PTS. Q. 74. Art. 9 c; virtute Dei separabitur claritas ignis ab eius virtute adustiva, ita quod claritas cedet in gaudium beatorum, et ustivum ignis in tormentum damnatorum, PTS. Q. 100. Art. 4 a.

ūsuālis, e, *adj.*, *that is for use, fit for use, usual*, not in *S. T.* On **ars usualis**, see *ars* under 2; on **artifex usualis**, see *artifex*.

ūsūra, ae, *f.*, *interest* paid for the use of money, *usury*, in the proper and improper use of the word, synonym of *interesse*. Usura ibi metaphorice accipitur pro super excrescentia bonorum spiritualium SS. Q. 78. Art. 1 ad 1; cf. Mal. 13. 4 ad 16; dicitur enim usura ab usu eo scilicet, quod pro usu pecuniae pretium quoddam accipitur, quasi ipse usus pecuniae mutuatae vendatur, Mal. 13. 4 c; usurae vero nomen secundum grammaticos ab usu dicitur et significat primo suo intellectu rem, quae per usum alicuius rei adquiritur, sicut rasura ab actu radendi et tonsura ab actu tondendi est dicta, . . ., nomen usurae accipitur a naturalibus vel moralibus philosophis et ab auctoribus divinis ad designandum rem determinatam ex usu rerum provenientem, secundum quandam singularem usus rei rationem. cum autem iure naturali omnis res, quae in usum hominis venit, ex natura usus minuatur magis, quam incrementum pariat, et maxime in materia aeris hoc appareat, ideo et usura secundum rationem propriam dicta est res, quae ex usu aeris adquiritur, propter quod dicunt philosophi usuram dictam quasi usu aeris adquisitam, . . . , theologi vero considerantes iusti et iniusti rationes, subtilius exponentes nomina haec designantia, large extendunt huius nominis significationem ad incrementa, quae proveniunt ex usu omnium rerum per similem usum et rationem, et non tantum pecuniae, et ideo vocant doctores usuram omnem superabundantiam cuiuslibet rei, quam parit usus similis ei, a quo primo dicitur usura. . . . significat ergo primo nomen usurae incrementum, quod parit pecunia ex usu suo; secundario autem etiam significat superabundantiam, quam parit quaelibet res ex usu suo simili cum usu pecuniae, Usur. 1. Cf. PS. Q. 105. Art. 3 (ter); SS. Q. 78. Art. 1, 2, 3, 4 (passim); SS. Q. 87. Art. 2 (ter); Praec. 7; et passim. — Kinds of *usura* are: (a), **usura corporalis**, *physical or material interest*. Cf. Usur. 2. — (b), **usura sortis** and **usura usuarum**, *interest of capital and interest upon interest*. Cf. Usur. 2. — (c), **usura usuarum**, see *usura sortis*.

ūsūrārius, a, um, *adj.*, *of or belonging to interest or usury, that pays usurious interest*, used especially with *pecunia*. Et Philosophus naturali ratione ductus dicit quod usuraria acquisitio pecuniarum est maxime praeter naturam, (ad 3), . . ., vel loquitur ibi non de spe usurarii lucri, SS. Q. 78. Art. 2 ad 4. Cf. SS. Q. 78. Art. 3 (passim); SS. Q. 78. Art. 4 (passim); SS. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 118. Art. 8. — **ūsūrārius**, i, *m.*, *usurer*. Sunt tamen obligatae illis a quibus fuerunt usurae acceptae, sicut et alia bona usuarii, SS. Q. 78. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 78. Art. 4 ob. 1, 2, 3, a, ad 1, 2, 3; SS. Q. 87. Art. 2 ad 2; SS. Q. 118. Art. 8 ob. 4 and ad 4.

ūsurpātio, ōnis, *f.*, *usurpation*, the action of seizing or holding in possession by force, or without right; applied to seizure of functions, powers, rights, possessions etc., used lit. and fig. Avaritia vero, quae carnalibus peccatis connumeratur, pro adulterio ponitur, quod est iniusta usurpatio uxoris alienae, PS. Q. 72. Art. 2 ad 2; sed magis praenuntiabatur usurpatio regum, qui sibi ius iniquum constituunt, in tyrannidem degenerantes, et subditos depraedantes, PS. Q. 105. Art. 1 ad 5; utrum iudicium per usurpationem pervertatur, SS. Q. 60 pr.; videtur quod iudicium per usurpationem non reddatur perversum, (ob. 1), . . ., ergo usurpatio iudicii non pertinet ad iniustitiam, SS. Q. 60. Art. 6 ob. 2; sed divinatio non dicitur ab ordinata participatione alicuius divini, sed ab indebita usurpatione, SS. Q. 95. Art. 1 ad 1; cum ergo dominia saecularia principum plerumque cum iniustitia exerceantur, vel ab aliqua iniusta usurpatione principium sumpserint, SS. Q. 104. Art. 6 ob. 3; non proprietatem nobis usurpatione damnabili vindicamus, SS. Q. 185. Art. 7 c, in quot.

ūsurpo, āre, āvi, ātum, 1, *v.a. to take, usurp*, to hold in possession by force or without right, applied to seizure of office, place, functions, powers, rights. Si autem addatur haec circumstantia, ut illa ad quam accedit, sit alterius uxor, transfertur iam in aliud genus peccati, scilicet in iniustitiam, inquantum homo usurpat rem alterius, PS. Q. 73. Art. 7 c; contra quam est ut aliquis usurpet rem alienam, PS. Q. 88. Art. 5 c; praecipue quantum ad regem Babylonis, qui non impugnavit Tyrum, quasi volens Deo servire, sed potius ut sibi dominium usurparet, PS. Q. 114. Art. 10 ad 2; sed illicite usurpare vel retinere res exteriores pertinet ad iniustitiam vel illiberalitatem, SS. Q. 55. Art. 5 ob. 2; uno modo si rem Ecclesiae non sibi deputatam, sed alteri, sibi usurparet; puta si episcopus usurparet sibi rem capituli, SS. Q. 62. Art. 5 ad 5. Cf. SS. Q. 64. Art. 3; SS. Q. 66. Art. 3 (bis); SS. Q. 66. Art. 5; SS. Q. 90. Art. 1; SS. Q. 95. Art. 1 (bis); et passim.

ūsus, ūs, *m.*, (1) *use, employment, exercise* of anything, the opposite of *fruitio* and *possessio*, (2) *use, enjoyment, fruition*, synonym of *fruitio*, (3) *use, custom, practice*, (4) *use, usefulness, value, utility, advantage*, synonym of *utilitas*. Creaturae igitur rationalis est quidem Deus finis ultimus ut res; beatitudo autem creata, ut usus vel magis fruitio rei, PP. Q. 26. Art. 3 ad 2; usus rei alicuius importat applicationem rei illius ad aliquam operationem; unde et operatio, ad quam applicamus rem aliquam, dicitur usus eius, sicut equitare est usus equi et percutere est usus baculi, PS. Q. 16. Art. 1 c; cf. PS. Q. 16. Art. 3 c; PP. Q. 67. Art. 1 c; C. G. 1. 91 and 92; C. G. 2. 60; usus est eorum, quae sunt ad finem, 1 Sent. 1. 4. 2 c; cf. 1 Sent. 1 1. 2 c; 1 Sent. 31. 2. 1 ad 5; 2 Sent. 4. 4. 1. 1 ad 5; est autem considerandum, quod diversarum rerum diversus est usus. quaedam enim sunt, quarum usus est consumptio substantiae ipsarum rerum, sicut proprius usus vini est, ut bibatur, et in hoc consumitur vini substantia. . . . quaedam vero res sunt, quarum usus non est consumptio substantiae ipsarum, sicut usus domus est inhabitatio; non autem est de ratione inhabitationis, quod domus diruatur, si autem contingat, quod domus inhabitando in aliquo melioretur vel deterioretur, hoc est per accidens, Mal. 13. 4 c. Cf. PP. Q. 48. Art. 6 (bis); PP. Q. 78. Art. 1; PP. Q. 95. pr.; SS. Q. 78. Art. 1 c; Quodl. 3. 7. 19 c; et passim. — Kinds of *usus* in this sense are: (a) **usus communis** and **usus proprius**, *the general and the particular use*. Sed quia hoc sacramentum a solis episcopis datur, qui non sunt semper praesentes ubi presbyteri baptizant, oportuit, quantum ad communem usum, sacramentum confirmationis etiam in alia tempora differri, PT. Q. 72. Art. 12 ad 1. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 188. Art. 7; PT. Q. 72. Art. 2; Mal. 13. 4 c; 1 Pol. 7 b; et passim. — (b), **usus miraculorum**, *the use of the gift to perform miracles*. Miraculorum autem usus ei non competebat, dum viveret, quia tunc temporis confirmando erat doctrina Christi miraculis, PT. Q. 27. Art. 5 ad 3. — (c), **usus pecuniae**, *the use of money*. Oportet circa pecuniam et usum eius esse duas

virtutes; scilicet liberalitatem, quae respicit communiter usum pecuniae; et magnificentiam, quae respicit magnum in pecuniae usu, SS. Q. 134. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 78. Art. 1 (ter); SS. Q. 117. Art. 3 (passim); SS. Q. 117. Art. 4 (ter); SS. Q. 134. Art. 3 (passim); Mal. 13. 4 c; et passim. — (d), **usus prophetiae,** *the use of the gift of prophesy.* Munera quaedam sponte exhibebantur bonis prophetis ad sustentationem ipsorum, non quasi ad emendum prophetiae usum, quem tamen pseudoprophetae retorquebant ad quaestum, SS. Q. 100. Art. 3 ad 1. Cf. SS. Q. 100. Art. 3 (quater); SS. Q. 171. Art. 5, in quot.; PT. Q. 27. Art. 5 ad 3. — (e), **usus proprius,** see *usus communis.* — (f), **usus rationis,** *the use of reason.* Sicut etiam somnus vel ebrietas, quadam corporali transmutatione facta, ligat usum rationis et quod hoc contingat in passionibus, patet ex hoc, quod aliquando, cum passiones multum intenduntur, homo amittit totaliter usum rationis, PS. Q. 77. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 101. Art. 2 (passim); PS. Q. 89. Art. 6 (passim); PS. Q. 77. Art. 7 c; SS. Q. 150. Art. 3 (ter); SS. Q. 189. Art. 5 (passim); et passim — (g), **usus scientiae,** *the use of knowledge.* Usus vero scientiae vel intellectus est meditatio eorum quae quis scit, vel intelligit, SS. Q. 16. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 67. Art. 2; SS. Q. 71. Art. 4; SS. Q. 100. Art. 3 (bis). Cf. *scientia* under 1. — (2), ususautem habetsimilitudinem cum propriis Spiritus sancti, largo modoaccipiendousum, secundum quod uti comprehendit sub se etiam frui, PP. Q. 39. Art. 8 c; Augustinus loquitur de usu communiter, secundum quod importat ordinem finis ad ipsam finis fruitionem quam aliquis quaerit de fine, PS. Q. 16. Art. 3 ad 1; usus accipitur in verbis Hilarii pro quiete in ultimo fine eo modo, quo aliquis communiter loquendo dicitur uti fine ad obtinendum ipsum, PS. Q. 16. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 141. Art. 5 (passim); SS. Q. 147. Art. 8 (bis); SS. Q. 169. Art. 2 (bis); 1 Sent. 1. 1. 2 c; 1 Sent. 31. 2. 1 ad 5; et passim. — (3), ex usu loquendi habet, PP. Q. 29. Art. 2 ad 1; ex usu Scripturae, PP. Q. 36. Art. 1 c; secundum tamen communem usum loquendi, PP. Q. 38. Art. 2 c; secundum quod usus est idem quod consuetudo, 1 Sent. 1. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 29. Art. 4; PP. Q. 31. Art. 4; PP. Q. 36. Art. 1 (ter); PP. Q. 67. Art. 1 (bis); PS. Q. 48. Art. 4; et passim. — (4), ipsa utilitas interdum usus nominatur, PS. Q. 16. Art. 3 c; inferiores creaturae corporales in usum hominis cedere videntur, C. G. 4. 55. Cf. SS. Q. 86. Art. 2 (passim); SS. Q. 118, Art. 2 (bis); PTS. Q. 74. Art. 2 passim); PTS. Q. 91. Art. 3; PTS. Q. 96. Art. 2; et passim. — **ūsusfructus,** ūs, *m., usufruct.* Unde in ipso iure civili dicitur quod res quae usu consumuntur, neque ratione naturali, neque civili, recipiunt usumfructum; et quod senatus non fecit earum rerum usumfructum (nec enim poterat) sed quasi usumfructum constituit, (ad 3), . . ., unde si amplius exigat pro usufructu rei, SS. Q. 78. Art. 1 ad 5. Cf. SS. Q. 78. Art. 3 (ter).

ūsusfructus, ūs, *m.,* see *usus.*

ut or **uti,** (1) *that, in order that, so that,* (2) *as, for example,* (3) *as, just as.* — (1), ut ly ut teneatur consecutive, non causaliter, PS. Q. 98. Art. 1 ad 2; huiusmodi enim animalia nocent hominibus ut ex eorum corporibus pascantur non ex aliqua iustitiae causa, cuius consideratio pertinet ad solam rationem, SS. Q. 159. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 130. Art. 1 (bis); SS. Q. 150. Art. 2 (ter); SS. Q. 161. Art. 2 (ter); SS. Q. 161. Art. 3 (ter); SS. Q. 161. Art. 6 (passim); et passim. — (2), ut dictum est, PP. Q. 1. Art. 4 c; non cognoscit eum, ut est, PP. Q. 13. Art. 1 ad 2; ut puta, si dicam, PP. Q. 14. Art. 13 ad 2; ut puta, cum sic fit, PP. Q. 38. Art. 1 c; ut puta, cum aliquis, SS. Q. 17. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 21. Art. 1; PP. Q. 23. Art. 7; SS. Q. 17. Art. 8; PT. Q. 46. Art. 1; C. G. 3. 41; et passim. — (3), quod appetitur ut ultimum, PP. Q. 5. Art. 6 c; ut quies in se desiderata, PP. Q. 5. Art. 6 c; dicitur de eo ut de prima causa, PP. Q. 16. Art. 5 ob. 3; invenitur ut in pluribus, PP. Q. 23. Art. 7 ob. 3; terminus ut a quo, PS. Q. 23. Art. 2 c; hoc ut in paucioribus contingens C. G. 2. 40; non habet se ut quod intellegitur, C. G. 2. 75; in aliquo ut in subiecto, C. G. 3. 13; est aliquid ut nunc operandum, C. G. 3. 155. Cf. PP. Q. 84. Art. 7; PP. Q. 71. Art. 2 ob. 3; C. G. 3. 6; C. G. 3. 85; C. G. 3. 86; et passim. — On **considerare ut,** see *considerare;* on **contingens ut,** see *contingens* under 2; on **significare ut,** see *significare.*

utcumque, *adv.,* simply limiting a verb or adj., *in any way whatever, in one way or another.* Imago importat similitudinem utcumque pertingentem ad speciei repraesentationem, PP. Q. 93. Art. 8 c; quia non utcumque dictum est, dabit, sed dabit vobis, SS. Q. 83. Art. 7 ob. 2, in quot.; quaerere renuntiare his qui domi sunt, ostendit quod utcumque divisus est. nam communicare proximis, et consulere nolentes aequa sapere, indicat adhuc utcumque languentem et retrocedentem, SS. Q. 189. Art. 10 ad 2; et ex hoc procedit quod motus irae, etiamsi sit secundum rationem moderatus utcumque impedit oculum animae contemplantis, PT. Q. 15. Art. 9 ad 3. Cf. PP. Q. 90. Art. 4.

ūter, tris, *m., a bag or bottle* made of an animal's hide, *a skin* for wine, oil, water etc. Si vinum novum, id est, praecepta perfectae vitae, mittatur in utres veteres, id est, in homines imperfectos, utres rumpuntur, et vinum effunditur, PS. Q. 96. Art. 2 ad 2.

uterinus, a, um, *adj., born of the same mother, uterine.* Et sic ex diverso patrum genere efficiuntur Iacob et Heli uterini fratres, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2; quare Salomon se unigenitum coram matre nominat quem fratrem uterinum praecessisse Scriptura testatur, PT. Q. 37. Art. 2 ad 3, in quot.

uterlibet, utralibet, utrumlibet, *pron.* indef., *either one* (of two), *either of two.* Ergo voluntas divina est contingens ad utrumque, (ob. 4), . . ., ab eo quod est ad utrumlibet, non sequitur aliqua actio nisi ab aliquo alio inclinetur ad unum, . . ., si ergo voluntas Dei in aliquibus se habet ad utrumlibet, PP. Q. 19. Art. 3 ob. 5. Cf. PP. Q. 14. Art. 13; SS. Q. 95. Art. 1 c; SS. Q. 178. Art. 1.

uterque, utraque, utrumque (gen. utriusque) *pron., each* (of two), *either, each one, one and the other, one as well as the other, both* (applied to two subjects regarded severally, while *ambo* regards the two as a pair — (1), in gen., (a) with a subst., (b) absol. (2), in partic., (a) in reciprocal uses, *one . . . the other, each . . . the other, either . . . the other, one another* etc., (b) with a case of *alter,* (1 a), et sic in utroque opere creationis et formationis Trinitas personarum insinuatur, PP. Q. 74. Art. 3 ad 3; illud videtur aquas ab aquis distinguere, quod ex utraque parte ab aquis contingitur (ob. 3), . . ., si autem per firmamentum intelligatur nubilosus aer, tunc utraeque aquae sunt eiusdem speciei, PP. Q. 68. Art. 3 ad 1; utraque tamen quantitas meriti respondet praemio accidentali, quod est gaudium de bono creato, PP. Q. 95. Art. 4 c; secundum autem utramque aequalitatem aliquis contra patitur, SS. Q. 61. Art. 4 ob. 2; utraque autem opinio, dum nimium sigillo confessionis attribuit, praeiudicium veritati et iustitiae servandae facit, PTS. Q. 11. Art. 5 c. — **in utramque partem,** *to either side, on either side.* Caetera, cum sint liberi arbitrii, in utramque partem flecti possunt, PP. Q. 19. Art. 10 ob. 1; et per hoc patet responsio ad obiecta in utramque partem, PTS. Q. 87. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 99. Art. 2; PS. Q. 87. Art. 5 ob. 3; PT. Q. 37. Art. 3 (bis); PTS. Q. 56. Art. 1; PTS. Q. 58. Art. 1; et passim. — (1 b), sicut inter subiectum et qualitatem vel quantitatem nihil est medium; quaedam vero sunt in quibus non est aliquod medium inter utrumque PS. Q. 49. Art. 1 c; tamen si referantur ad actum animae, utrumque ponit aliquid esse, PS. Q. 64. Art. 3 ad 3; quia praesupposito quod uterque propter Deum diligatur, SS. Q. 27. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 57. Art. 2; PS. Q. 57. Art. 4; PS. Q. 111. Art. 1; SS. Q. 4. Art. 5; SS. Q. 8. Art. 7; SS. Q. 19. Art. 2 (bis); et passim. — (2 a), quamvis utrumque ad salutem utriusque operetur, PT. Q. 79. Art. 1 ad 3. — (2 b), quando sunt duae causae ad contrarios motus inclinantes, utraque alteram impedit, . . ., unde utrumque per alterum minuitur, PS. Q. 38. Art. 1 ad 3; ira et odium conveniunt in effectu; utriusque enim est inferre nocumen-

tum alteri, PS. Q. 46. Art. 2 ob. 2; et sic utrumque agat cum communione alterius, PT. Q. 19. Art. 1 c; puta cum uterque dissentit a bono alterius, SS. Q. 37. Art. 1 c.

uterus, i, *m.*, *the womb, matrix*, used (1) lit., (2) fig. — (1), puer, quamdiu est in materno utero, non totaliter est a matre separatus, PP. Q. 113. Art. 5 ad 3; quamdiu in matris utero continetur; postmodum vero, postquam ab utero egreditur, SS. Q. 10. Art. 12 c; quando de clauso utero virginis exivit, PT. Q. 45. Art. 1 ad 3; ut corpus Christi de clauso utero B. Virginis exiret, PT. Q. 57. Art. 4 ad 3; quidam dicunt quod in innocentibus occisis pro Christo virtute divina acceleratus est usus rationis, sicut et in Ioanne Baptista, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 12. Cf. PT. Q. 27. Art. 6; PT. Q. 30. Art. 1; PT. Q. 45. Art. 2; PT. Q. 62. Art. 9; PTS. Q. 75. Art. 2; et passim. — (2), in utero matris Ecclesiae primo concipimur, dum fidei rudimentis instruimur: inde quasi in utero eiusdem alimur, SS. Q. 189. Art. 1 ob. 4. in quot.; in quo regeneratur aliquis quasi adhuc fovendus intra uterum Ecclesiae, PTS. Q. 56. Art. 2 ad 1.

utervis, utravis, utrumvis, *pron. indef.*, *which of the two you will, either one of the two, either* (be it which it may) *of the two.* Utrum tamen Deus Petro contulit, Matth. XVI, et ab ipso in alios descendit, qui utramvis habent, PTS. Q. 22. Art. 1 ad 1.

ūtibilis, e, *adj.*, *usable, useful, advantageous*, synonym of *utilis*, the opposite of *fruibilis*. Deinde quaeritur de *utibilibus*, 1 Sent. 1. 3. 1 ob. 1; medium inter utibilia et fruibilia, 1 Sent. Exp. Cf. 1 Sent. 2 div.

ūtilis, e, *adj.*, *usable, useful, advantageous*, synonym of *utibilis*, the opposite of *fruibilis*. Ea quae sunt ad finem accommoda, utilia dicuntur, PS. Q. 16. Art. 3 c; aliquid dicitur utile dupliciter. uno modo sicut quod est in via ad finem, . . ., alio modo, sicut pars est utilis ad totum, ut paries ad domum, PP. Q. 62. Art. 9 ad 2; secundo de utilibus et fruibilibus, 1 Sent. 1. 1 pr. Cf. PP. Q. 5 Art. 6 (passim); PT. Q. 46. Art. 6 (bis); PTS. Q. 49. Art. 2 (ter); 1 Sent. 1. 2 pr.; 1 Sent. 1. 3 ob. 1; et passim. — **ūtiliter**, *adv.*, *usefully, profitably, beneficially, advantageously.* Sed utiliter eam expandere non est minoris prudentiae quam utiliter eam conservare sed maioris, SS. Q. 117. Art. 4 ad 1; non autem otiose vivit qui qualitercumque utiliter vivit, SS. Q. 187. Art. 5 ad 2. Cf. SS. Q. 8. Art. 4; SS. Q. 71. Art. 1; SS. Q. 89. Art. 2; SS. Q. 117. Art. 4; PTS. Q. 54. Art. 4; et passim.

ūtilitas, ātis, *f.*, (1) *usefulness, utility*, (2) *use, advantage, profitableness, profit.* — (1), sed necessarium est animali ut quaerat aliqua vel fugiat, non solum quia sunt convenientia vel non convenientia ad sentiendum, sed etiam propter aliquas alias commoditates et utilitates sive nocumenta, PP. Q. 78. Art. 4 c; ipsa utilitas interdum usus nominatur, PS. Q. 16. Art. 3 c; utilitas vero (significat bonitatem alicuius) propter aliud, 3 Sent. 35. 1. 4. 1 c; utilitates autem horum non deficiunt, C. G. 3. 75. Cf. PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 18. Art. 9; PS. Q. 27. Art. 4; 2 Sent. 29. 1. 1 c; et passim. — (2), quantum ad utilitatem trahendi alios ad fidem, PP. Q. 32. Art. 1 c; utilitas rei ex forma sua consequitur, 4 Sent. 2. 21. 2 c; nec orationis utilitatem excludit, C. G. 3. 95; in quorum utilitatem actiones eorum proveniunt, C. G. 3. 120. Cf. PP. Q. 62. Art. 9; SS. Q. 37. Art. 1 (bis); SS. Q. 55. Art. 8; SS. Q. 44. Art. 7 (bis); et passim. — On **unitas communis utilitatis**, see *unitas*. — Kinds of *utilitas* in this sense are: (a), **utilitas formalis** and **utilitas liberalis**, *formal utility* and *utility in the sense of liberality.* Cf. 8 Eth. 13 g. — (b), **utilitas legalis** and **utilitas moralis**, *the legal utility or that relating to laws or the moral utility or that according to good morals.* Una est moralis, quando scilicet unus exhibet utilitatem alteri, secundum quod pertinet ad bonos mores, . . ., alios autem est legalis, prout scilicet unus exhibet utilitatem alteri, secundum quod est lege statutum, 8 Eth. 13 f. Cf. 8 Eth. 13 g and h. — (c), **utilitas liberalis**, see *utilitas formalis*. — (d), **utilitas moralis**, see *utilitas legalis*.

ūtiliter, *adv.*, see *utilis*.

utinam, *adv.*, a particle of wishing, *oh that!, I wish that!, if only!, would to heaven!, would that!.* — (1) with primary tense: utinam sic impinguentur viscera animae meae, PTS. Q. 2. Art. 3 ob. 1, in quot. — (2) with secondary tense: utinam omni tempore ieiunare possemus, SS. Q. 147. Art. 5 ad 3.

utique, *adv.*, a restrictive particle of confirmation, *in any case, at any rate, certainly, surely, assuredly, by all means, particularly, especially, at least, without fail, undoubtedly.* Verum erat veritatem non esse; et utique aliqua veritate verum erat, PP. Q. 16. Art. 7 ob. 4; et haberet utique potentiam infinitam ad calefaciendum, si eius calor esset infinitus, PP. Q. 25. Art. 2 c; opinio autem Platonis sustineri utique posset, si poneretur quod anima unitur corpori, PP. Q. 76. Art. 3 c; si enim essent tot regulae vel mensurae, quot sunt mensurata vel regulata, cessaret utique utilitas regulae vel mensurae, PS. Q. 96. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 70. Art. 3; PS. Q. 107. Art. 2; SS. Q. 164. Art. 2, in quot.; SS. Q. 188. Art. 7, in quot.; PT. Q. 2 Art. 6, in quot.; et passim. — (2) with negatives: si ambo videmus verum esse quod dicis, et ambo videmus verum esse quod dico; ubi, quaeso, id videmus? Nec ego utique in te, nec tu in me, PP. Q. 84. Art. 5 a, in quot.; non vis utique stare syllabas, sed transvolare, PS. Q. 32. Art. 2 c, in quot. Cf. PS. Q. 50. Art. 6; PS. Q. 51. Art. 3, in quot.; SS. Q. 39. Art. 3, in quot.

ūtor, i, usus, sum, 3, *v. dep.*, (1) *to use* in the proper and narrower senses of the word, i.e., to make use of a thing as a means to attaining an end, the opposite of *frui*, (2) *to use* in the broader and more general sense of the word, (3) *be accustomed to, be used to.* — (1), uti, . . ., importat applicationem alicuius ad aliquid. quod autem applicatur ad aliud, se habet in ratione eius, quod est ad finem. et ideo uti semper est eius, quod est ad finem, PS. Q. 16. Art. 3 c; usus, . . ., sumitur, . . ., stricte, prout (uti) dicit relationem in finem, 1 Sent. 31. 2. 1 ad 5; uti primo et principaliter est voluntatis tamquam primi moventis, rationis autem tamquam dirigentis, sed aliarum potentiarum tamquam exsequentium, quae comparantur ad voluntatem, a qua applicantur ad agendum, sicut instrumenta ad principale agens, PS. Q. 16. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 9. Art. 1; PS. Q. 16. Art. 2 c; PS. Q. 57. Art. 1 (bis); PS. Q. 90. Art. 1 (bis); 1 Sent. 1. 1. 2 c; et passim. On the difference between *utor* and *fruor* we read: frui importat absolutum motum appetitus in appetibile; sed uti importat motum appetitus ad aliquid in ordine ad alterum. si ergo comparentur uti et frui quantum ad obiecta, sic frui est nobilius quam uti, quia id, quod est absolute appetibile, est melius quam id quod est appetibile solum in ordine ad aliud. sed si comparentur quantum ad vim apprehensivam praecedentem, maior nobilitas requiritur ex parte usus, quia ordinare aliquid in alterum est rationis; absolute autem aliquid apprehendere potest etiam sensus, PS. Q. 16. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 16. Art. 3 c. — On **dialectica utens**, see *dialecticus* under 2; on **logica utens**, see *logicus*; on **potentia utens corporali organo**, see *potentia* under 2; on **sophistica utens**, see *sophisticus*. **uti transumptive**, *to use something in a figurative sense.* Cf. 1 Sent. 34. 3. 2 ad 2. — (2), largo modo accipiendo usum, secundum quod uti comprehendit sub se etiam frui; prout uti est assumere aliquid in facultatem voluntatis et frui est cum gaudio, PP. Q. 39. Art. 8 c; aliquando enim (uti) nominat quamlibet operationem, 1 Sent. 1. 1. 2 c; usus, . . ., sumitur, . . ., communiter, prout uti dicitur assumere aliquid in facultatem voluntatis, 1 Sent. 31. 2. 1 ad 5. Cf. PS. Q. 11. Art. 4; PS. Q. 13. Art. 4 (bis); PS. Q. 16. Art. 3 ad 3; PS. Q. 78. Art. 2 (bis); et passim. — (3), aliquando (uti) dicit frequentiam operationis, secundum quod usus est idem, quod consuetudo, 1 Sent. 1. 1. 2 c.

utpote, *adv.*, *as namely, namely, as being, as, seeing that, inasmuch as, since.* — (1), with a rel. pron., (2) with *cum*, (3) with adj. phrases, (4) with participles. — (1), et ideo in hoc ipso quod homo per Deum iurat profitetur Deum potiorem, utpote cuius veritas est

indefectibilis et cognitio universalis, SS. Q. 89. Art. 4 c; et similiter etiam dehonorationibus non frangitur, sed eas contemnit, utpote quas reputat sibi indigne afferri, SS. Q. 129. Art. 2 ad 3; sed per prius comparatur ad ipsam divina natura, utpote quae est unum cum ea ab aeterno, PT. Q. 3. Art. 7 ad 3. Cf. PT. Q. 30. Art. 4, in quot.; PTS. Q. 8. Art. 4; PTS. Q. 37. Art. 2; PTS. Q. 80. Art. 1. — (2), utpote cum dicimus *idem, eidem, idem*, PP. Q. 13. Art. 7 c; utpote cum sunt extra locum proprium, PP. Q. 18. Art. 1 ad 2; utpote cum de effectibus manifestis iudicamus, PS. Q. 14. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 52. Art. 3, in quot.; PS. Q. 71. Art. 1; SS. Q. 23. Art. 7; SS. Q. 30. Art. 2; SS. Q. 153. Art. 5; SS. Q. 158. Art. 3; et passim. — (3), ex quo videtur quod angelus sit simplicior quam materia prima; utpote Deo propinquior, PP. Q. 54. Art. 3 ob. 3; et quia id quod est formale, potius est, ideo illae scientiae quae ex principiis mathematicis concludunt circa materiam naturalem, magis cum mathematicis connumerantur, utpote eis similiores, SS. Q. 9. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 23. Art. 7; SS. Q. 55. Art. 1. — (4), et hoc ideo quia posuit diversitatem gradus in huiusmodi substantiis inventam accidentalem, utpote ex libero arbitrio provenientem, PP. Q. 75. Art. 7 c; et ideo misericordia, qua subvenitur defectibus aliorum, est sacrificium ei magis acceptum, utpote propinquius utilitatem proximorum inducens, SS. Q. 30. Art. 4 ad 1; et ideo non solum fidelium, sed etiam comprehendentium est caput, utpote plenissime habens gratiam et gloriam, PT. Q. 8. Art. 4 ad 2. Cf. PP. Q. 75. Art. 5; PP. Q. 104. Art. 4; SS. Q. 3. Art. 1; SS. Q. 27. Art. 4; SS. Q. 45. Art. 3; et passim.

utrinque, *adv., from or on both sides or parts, on the one side and on the other*, used lit. and fig. Et per hoc patet responsio ad ea quae utrinque obiciuntur, PP. Q. 58. Art. 5 c; sed tamen inter inaequales potest esse maior dilectio quam inter aequales, licet non aequaliter utrinque respondeat, PP. Q. 96. Art. 3 ad 2; quantum enim ad intentionem Iudaeorum, duos latrones utrinque crucifixerunt, PT. Q. 46. Art. 11 c; unde fit scelus eius utrinque immanius, PT. Q. 81. Art. 2 a; puta a Petro, in primo gradu, ut pater, et filius; quae autem secundo utrinque occurrit, PTS. Q. 54. Art. 2 c.

utrobīque, *adv., on both parts or sides, on the one side and the other.* Ergo Deus, utrobique sumptum univoce dicitur, (ob. 1), . . ., ergo hoc nomen univoce dicitur utrobique, PP. Q. 13. Art. 10 ob. 3; unde utrobique fit mentio de terra, PP. Q. 72. Art. 1 c; utrobique enim animus audientis certificatur de posterioribus per priora, PP. Q. 84. Art. 3 ad 3; et ita utrobique deficit repraesentatio connaturalitatis et coaeternitatis divinarum personarum, PP. Q. 93. Art. 6 ad 4; unde non est eadem ratio amoris utrobique, PS. Q. 2. Art. 7 ad 2; quia utrobique apprehendunt beatitudinem ut futurum possibile, SS. Q. 18. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 61. Art. 3; SS. Q. 174. Art. 2; PT. Q. 52. Art. 6; PT. Q. 75. Art. 8 (bis); PTS. Q. 92. Art. 1; et passim.

utrum, *adv.*, introducing an alternative question with *an* beginning the second clause; in Engl. represented in direct questions simply by the tone of voice, and in indirect questions by *whether*. — (1), *indirect question*, (a) with *an* introducing the second clause, (b) alternative questions in themselves single, but of which some detail is alternative and introduced by *aut, vel*, (2) *indirect question* without an expressed alternative, (1 a), circa primum quaeruntur sexdecim, . . ., utrum prudentia sit in subditis, an solum in principibus, SS. Q. 47 pr.; circa primum quaeruntur quattuor, . . ., utrum formae corporum sint ab angelis, an immediate a Deo, PP. Q. 65 pr.; sicut Apostolus ait, utrum in corpore an extra corpus sit, cum in illam rapitur et subvehitur visionem, SS. Q. 175. Art. 4 a. Cf. PP. Q. 113. Art. 7; PS. Q. 8 pr.; PS. Q. 11 pr.; SS. Q. 100 pr.; SS. Q. 175. Art. 6; et passim. — (1 b), circa hoc quaeruntur octo: . . ., utrum vita contemplativa consistat solum in uno actu aut in pluribus, SS. Q. 100. pr.; circa hoc quaeruntur sex: . . ., utrum anima sit subiectum habitus secundum suam essentiam vel secundum suam potentiam, PS. Q. 50. pr. Cf. PP. Q. 79. Art. 4; SS. Q. 27 pr.; PT. Q. 60. Art. 8; PT. Q. 74. Art. 4; PTS. Q. 78 pr. — (2), circa hoc quaeruntur tredecim: utrum aliquis intellectus creatus possit videre essentiam Dei, PP. Q. 12 pr. Cf. PP. Q. 13 pr.; PS. Q. 22. pr.; SS. Q. 51 pr.; SS. Q. 154. pr.; PT. Q. 42 pr.; et passim.

ūva, ae, *f., the fruit of the vine, a grape.* Sicut aqua conversa in liquorem uvae est vinum, PT. Q. 66. Art. 4 c; non tamen debent uvae integrae huic sacramento misceri, quia non iam esset ibi aliquid praeter vinum. prohibetur etiam ne mustum statim expressum de uva in calice offeretur, PT. Q. 74 Art. 5 ad 3. Cf. PT. Q. 74. Art. 1, in quot.

uxor, ōris, *f., a spouse, wife, consort.* Et cum praecepit Oseae ut uxorem fornicariam acciperet, PS. Q. 94. Art. 5 ob. 2; sicut Gen. XII et XX quod Abraham dixit de uxore sua quod soror sua esset, SS. Q. 110. Art. 3 ob. 3; ad secundum per alia opera viri et uxoris, PT. Q. 29. Art. 2 c; dicunt enim quod Mathan et Melchi diversis temporibus de una eademque uxore Estha nomine singulos filios procreaverunt; quia Mathan, qui per Salomonem descendit, uxorem eam primum ceperat; et relicto filio uno Iacob nomine, defunctus est, . . ., relictam Mathan accepit uxorem, PT. Q. 31. Art. 3 ad 2; sed per matrimonium uxor efficitur res viri, et e contrario, PTS. Q. 49. Art. 5 ob. 3; videtur quod cognatio spiritualis non transeat a viro in uxorem, . . ., ergo mediante carnali coniunctione, quae inter virum et uxorem est, (ob. 1), . . ., pater et mater spiritualis, quam vir qui est spiritualis pater, et uxor, . . ., ergo nec uxor contrahit aliquam spiritualem cognationem ex hoc quod vir eius sit pater alicuius spiritualis, (ob. 2), . . ., et uxor non est baptizata, . . ., ergo non transit semper a viro ad uxorem, PTS. Q. 56. Art. 5 ob. 3. Cf. PS. Q. 105. Art. 4; PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 26. Art. 11; SS. Q. 186. Art. 1; PTS. Q. 67. Art. 4 (passim); et passim.

uxōrātus, a, um, *adj., married.* Utrum aliquis, postquam uxoratus est, possit se servum facere sine consensu uxoris, PTS. Q. 52. pr.; si ergo propter hoc ordo matrimonium impediat, quia uxorati non possunt habere beneficium ecclesiasticum, (ob. 5), . . ., et quia aliquis ex beneficio ecclesiastico tenetur ad executionem ordinis, et ex hoc ipso privilegio clericali gaudet, ideo hoc apud Latinos clericis uxoratis aufertur, PTS. Q. 53. Art. 3 ad 4.

uxōricidium, i, *n., uxoricide, the murder of one's wife.* Tamen in foro contentioso non compellitur, quia matrimonia coacta consueverunt malos exitus habere, nisi forte iuramentum intervenerit; quia tunc cogendus est qui promisit, ut quidam dicunt, quamvis aliis non videatur, propter causam praedictam, praecipue si de uxoricidio timeretur, PTS. Q. 43. Art. 1 ad 2; ergo videtur quod ei qui vult esse de Ecclesia, non sit licitus usus legis illius quae uxoricidium permittit, (a), . . ., unde etiam difficultates quasdam opposuit, quibus retraherentur viri ab uxoricidio, PTS. Q. 60. Art. 1 ad 2; sicut in lege Moysi per dispensationem licebat dare libellum repudii ad evitandum uxoricidium, PTS. Q. 65. Art. 5 ad 3. Cf. PTS. Q. 60. Art. 2 (passim); PTS. Q. 67. Art. 3; PTS. Q. 67. Art. 6.

uxōrius, a, um, *adj., of or belonging to a wife or married woman, excessively fond of one's wife, uxorious.* Antiqui patres ea dispensatione qua plures habebant uxores, ad ancillas accedebant uxorio affectu, PTS. Q. 65. Art. 5 ad 2; Agar cognita ab Abraham uxorio affectu, PTS. Q. 67. Art. 2 a. — On **affectus uxorius**, see *affectus*.

V

vacātio, ōnis, *f., rest, freedom from business or activity.* (2) *rest, the quiet of contemplation, stillness of mind.* — (1), nonnulli ita inquieti sunt, ut si vacationem laboris habuerint, gravius laborent, SS. Q. 182. Art. 4 ad 3. — (2), sexta, quia vita contemplativa consistit in quadam vacatione et quiete, SS. Q. 182. Art. 1 c; ad vitam enim contemplativam necessaria est quaedam vacatio mentis, SS. Q. 182. Art. 3 ob. 1. Cf. SS. Q. 181. Art. 4 ad 1.

vacca, ae, *f.*, *a cow, heifer*. Sed cinis vaccae rufae quae comburebatur immundus. sed cinis vaccae rufae quae comburebatur immundus erat, (ob. 5), . . ., mandatur enim ibi a Domino quod accipiant vaccam rufam in memoriam peccati quod commiserunt in adoratione vituli. et dicitur vacca magis quam vitulus, . . ., sicut vacca lasciviens declinavit Israel. et hoc forte ideo, quia vaccas in morem Aegypti coluerunt, . . ., sicut vacca cremabatur cum pelle et carnibus, . . ., quia per vaccam rufam significatur Christus, . . ., sanguinem autem passionem eius designat vaccae color. erat autem vacca rufa aetatis integrae, PS. Q. 102. Art. 5 ad 5.

vacillo, āre, āvi, ātum, 1, *v.n.*, *to waver, vacillate*. Et praecipue si in suo testimonio non vacillent, vel alias suspecti non fuerint, PS. Q. 105. Art. 2 ad 8.

vaco, āre, āvi, ātum, 1, *v.n.*, (1) transf., *to rest, to be free from labor*, (2) in partic., (a) *vacari alicui rei, to be free to attend, apply, or devote one's self to something, to have leisure or time for a thing*, (b), *vacare ad aliquid, to be free for something*, (3) *to be free from, without*, (4) *vacatur, it is permitted*. — (1), ibi vacabimus, et videbimus, et amabimus, et laudabimus, SS. Q. 181. Art. 4 c. — (2) (a), sed respicere ad Deum pertinet ad superiorem rationem, cuius est contemplationi vacare, PS. Q. 35. Art. 5 ob. 1; tamen pro aliqua necessitate vel magna utilitate licitum est eis iurare, et praecipue pro spiritualibus negotiis; pro quibus etiam iuramenta competit praestare in solemnibus diebus, quibus est spiritualibus rebus vacandum, SS. Q. 89. Art. 10 c; hoc enim convenit vitae, secundum quam aliquis contemplata aliis tradit, quam Christus dicitur assumpsisse, ut primo contemplationi vacet, PT. Q. 40. Art. 2 ad 3; oportet autem praedicatores verbi Dei, ut omnino vacent praedicationi, omnino a saecularium rerum cura esse absolutos, PT. Q. 40. Art. 3 c; ministri Ecclesiae a populo separantur ad vacandum divino cultui, PTS. Q. 40. Art. 2 c; hoc enim sine peccato fieri potest, sicut patet in eo qui ab actu contemplationis cessat, ut interdum actioni vacet, PTS. Q. 49. Art. 4 ad 1. Cf. SS. Q. 101. Art. 4 ad 3; SS. Q. 122. Art. 4 (passim); SS. Q. 142. Art. 1 (passim); PTS. Q. 52. Art. 2 ob. 2; PTS. Q. 53. Art. 4 ob. 3; et passim. — (2) (b), et ideo fit quaedam contractio secundum appetitum animalem, non autem secundum naturam corporalem; sed magis anima quasi in se contracta, vacat ad motionem spirituum et caloris, PS. Q. 44. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 182. Art. 4 ad 3, in quot. — (3), non autem ad virtutem pertinet quod ea quae sunt subiecta rationi a propriis actibus vacent, PS. Q. 59. Art. 5 c. — (4), bona opera fidelium subsidio supplendorum necessariorum deesse non debent servis Dei, qui manibus operantur; ut horae, quibus ad erudiendum animum ita vacatur, ut illa corporalia opera geri non possint, non opprimant egestate, SS. Q. 187. Art. 4 c.

vacuo, āre, āvi, ātum, 1, *v.a.*, *to make void*. Ambrosius dicit: in contractibus vitia eorum quae veneunt, prodi iubentur; ac nisi intimaverit venditor, quamvis in ius emptoris transierint, doli actione vacuantur, SS. Q. 77. Art. 3 a.

vacuus, a, um, *adj.*, (1) *empty, free from*, synonym of *inanis*, the opposite of *plenus*, (2) *useless, futile*, synonym of *frustra*, *inanis*, and *vanus*, the opposite of *efficax*, (3) *free from labor, at leisure, idle*. — (1), secundum hoc ergo dicitur terra inanis et vacua, vel invisibilis et incomposita, PP. Q. 66. Art. 1 ad 1; similiter acolythis (datur) candelabrum cum cereo, et urceolus vacuus, PTS. Q. 38. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 46. 1; PP. Q. 69. Art. 2; PP. Q. 86. Art. 4; PT. Q. 76. Art. 5 (bis); PTS. Q. 83. Art. 2; et passim. — On **spatium vacuum**, see *spatium* under 1. — **vacuum**, i, *n.*, *an empty space, an open or vacant place, a void, a vacuum*. Ad rationem vacui non sufficit "in quo nihil est," sed requiritur, quod sit spatium capax corporis, in quo non sit corpus, PP. Q. 46. Art. 1 ad 4; oportet ergo addere, quod vacuum sit locus, in quo non sit corpus tangibile, sed sit ibi spatium susceptivum corporis tangibilis, sicut caecum dicitur, quod caret visu, natum autem habere, 4 Phys. 10 c; vacuum, quod ponitur quoddam spatium dimensionatum sine corpore sensibili, 4 Phys. 13 a; vacuum enim non est tantum negatio, sed privatio, unde ad positionem vacui oportet ponere locum vel dimensiones separatas, 2 Sent. 1. 1. 5 ad 4. Cf. 4 Phys. 1 g; 3 Phys. 7 a; 1 Cael. 21 c; 2 Cael. 6 a; 1 Gen. 12 b; et passim. — Kinds of *vacuum* are: **vacuum corporibus inditum** and **vacuum separatum**, *the empty space found in bodies and that found outside them*. Vacuum autem separatum dicitur locus qui non est repletus aliquo corpore, possibilis repleri, 3 Cael. 8 a. Cf. 4 Phys. 11 a and 14 a-m; 3 Cael. 8 b. — (2), nihil autem est vacuum in operibus Dei, PP. Q. 67. Art. 4 ad 2; orationes iustorum non sunt vacuae sed efficaces, PS. Q. 114. Art. 6 ob. 2. Cf. PTS. Q. 78. Art. 1 (ter); PTS. Q. 80. 1 (bis). — (3), de quibus non apparet utrum ex proposito servitutis Dei venerint, an vitam inopem et laboriosam fugientes, vacui pasci atque vestiri voluerint, SS. Q. 187. Art. 4 c.

vādo, ere, 3, *v.n.*, *to go, walk*, used lit. and fig. Sicut ille qui vadit per viam, non videt illos qui post eum veniunt, PP. Q. 14. Art. 13 ad 3; puta si aliquis continue ad ecclesiam vadens, PS. Q. 20. Art. 6 ob. 1; illud praeceptum legis non est sic intelligendum, quod homo dormiendo meditetur de lege Dei, sed quod dormiens, id est, vadens dormitum, de lege Dei meditetur, SS. Q. 16. Art. 2 ad 4; veluti corporaliter vadere super terram profecto humanum est, PT. Q. 19. Art. 1 c; alia clavis est quae non directe se extendit ad ipsum caelum, sed mediante militante Ecclesia, per quam aliquis ad caelum vadit, PTS. Q. 19. Art. 3 c; qui vadit ad aliquam ecclesiam, septem annos remissionis consequatur, . . ., ille qui habet domum suam iuxta ecclesiam illam, vel clerici ecclesiae, qui quotidie vadunt, . . ., et iterum, ut videtur, pluries indulgentiam consequitur in die, cum pluries vadat, PTS. Q. 25. Art. 2 ob. 2. Cf. PP. Q. 43. Art. 1; PP. Q. 64. Art. 4, in quot.; SS. Q. 184. Art. 3, in quot.; PT. Q. 57. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 8. Art. 6; et passim.

vae, *interj.*, (οὐαί), an exclamation of pain or dread, *woe! ah! alas!* Propheta imprecatur vae illis qui dicunt id quod est bonum, secundum quod est bonum, esse malum, PP. Q. 48. Art. 3 ad 4; vae qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus, SS. Q. 115. Art. 1 a, in quot.

vagācitas, ātis, *f.*, *unsteadiness, vacillation*. Quando scilicet aliquis per inordinatos motus membrorum vagacitatem indicat mentis, SS. Q. 35. Art. 4 ad 3.

vagātio, ōnis, *f.*, *a roaming, wandering*, used fig. Ille qui porcos pavit, vagatione mentis et immunditias sub semetipso cecidit, SS. Q. 175. Art. 2 ob. 2, in quot.

vāgina, ae, *f.*, *a sheath, scabbard*. Sicut ad fortitudinem militis pertinet non solum exercere gladium in hostes, sed etiam exacuere gladium et in vagina conservare, SS. Q. 117. Art. 3 ad 2; sicut ars militaris utitur gladio ad bellum, et vagina ad gladii conservationem, PTS. Q. 80. Art. 2 c.

vāgio, īre, īvi or ii, 4 *v.n.*, of young children, *to cry, squall*. Ergo videtur inconveniens quod intra corpusculum vagientis infantiae lateat, PT. Q. 1. Art. 1 ob. 2.

vago, āre, 1, *v.n.*, *to lead astray*. Aegyptiorum monasteria hunc tenent morem, ut nullum absque opere vel labore suscipiant non tam propter victus necessitatem, quam propter animae salutem, ne vagetur perniciosis cogitationibus, SS. Q. 187. Art. 3 c, in quot.

vagor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.* and *a.*, *to roam, wander*. Cum diabolus et daemones ubique vagentur orbe toto, et celeritate nimia ubique praesentes sint, PTS. Q. 69. Art. 3 a, in quot.

vagus, a, um, *adj.*, (1) lit., *wandering*, (2) fig., *wandering, wavering, vague, random*. — (1), per baculum cura pastoralis, qua habet colligere vagos, . . ., unde versus: collige, sustenta, stimula, vaga, morbida, lenta, PTS. Q. 40. Art. 7 c. — (2), sed laetitia vaga incomposita, quae hic dicitur inepta, praecipue oritur ex immoderata sumptione cibi vel potus, SS. Q. 148. Art. 6 ad 1; et ideo contra naturam hominis est quod utatur vago concubitu, . . ., haec autem

certitudo tolleretur, si esset vagus concubitus, . . ., unde cum fornicatio sit concubitus vagus, SS. Q. 154. Art. 2 c.

valdē, *adv.*, see *validus.*

Valentiniānus, i, *m.*, *Valentinian II*, emperor A.D. 375-392, son of Valentinian I and of Justina his wife. Unde Ambrosius dicit in lib., De obitu Valentin., col. 1435, t. 3, de Valentiniano, qui catechumenus mortuus fuit, PT. Q. 68. Art. 2 c.

Valentīnus, i, *m.*, *Valentinus*, founder of one of the Gnostic sects which originated in the first half of the second century. Verbum prolatione quadam procedit a dicente. si ergo Filius est proprie Verbum, non procedit a Patre, nisi per modum prolationis, quod est haeresis Valentini, (ob. 2), . . ., non propter hoc error Valentini est damnatus, PP. Q. 34. Art. 2 ad 2; corpus Christi non est de caelo allatum, sicut Valentinus haereticus posuit, PT. Q. 35. 3 c. Cf. PT. Q. 5. Art. 2; PT. Q. 37. Art. 1; PT. Q. 54. Art. 2.

valeo, ēre, ui, itum, 2, *v.n.*, (1) *to be strong, excel, have power or force, avail, be of use or service, profit*, with the *inf.*, *have the power, be able, can*, (2) with *adv.* qualifications expressing the degree of power or influence exerted, with *nihil, tantum, plurimum, minus* etc. — (3), idiomatic use, of money, *to be of the value of, be worth*, — (1), suffragia enim Ecclesiae valent eis pro quibus fiunt, . . ., et sic eis suffragia Ecclesiae valent, PTS. Q. 21. Art. 1 ob. 1; valent enim ad augmentum gratiae eis qui eam habent, . . ., valent etiam ad custodiam virtutis, . . ., valent etiam ad defensionem ab hoste, PTS. Q. 21. Art. 2 c; si suffragia existentibus in purgatorio valerent, maxime ea viderentur valere quae sunt ad imperium eorum facta. sed haec non semper valent, . . ., ergo suffragia existentibus in purgatorio non valent, (ob. 4), . . ., opera unius possunt valere alteri ad satisfactionem, (c), . . ., suffragia ex duobus valent, PTS. Q. 71. Art. 6 ad 4. Cf. PS. Q. 12. Art. 3 (bis); SS. Q. 186. Art. 3 ad 4; PTS. Q. 14 pr.; PTS. Q. 18. Art. 2; PTS. Q. 27. Art. 1; et passim. — with *inf.*, to be *able, can.* Non autem sensibus discernere valemus, PP. Q. 84. Art. 6 ob. 1. Cf. PS. Q. 37. Art. 2 c; SS. Q. 8. Art. 1 c; SS. Q. 25. Art. 10 ob. 3; SS. Q. 60. Art. 1 ad 3. — (2), ergo nihil valebunt ei praecedentia merita ad hoc quod resurgat, PS. Q. 114. Art. 1 a; ad effectum huius sacramenti percipiendum plurimum valet devotio suscipientis et personale meritum conferentium, PTS. Q. 32. Art. 3 c; videtur quod indulgentiae non valeant tantum, quantum pronuntiant, PTS. Q. 25. Art. 2 ob. 1; instructio quae fit baptizatis per praedicationem, non minus valet quam illa quae fit nondum baptizatis, PTS. Q. 56. Art. 2 ob. 6. — (3), de iniusta venditione ex parte pretii, scilicet utrum liceat aliquid vendere plus quam valeat, SS. Q. 77. pr. Cf. SS. Q. 59. Art. 3; SS. Q. 77. Art. 1 (passim); SS. Q. 77. Art. 4.

Valerius, ii, *m.*, (1) *Valerius Maximus*, the writer of the *Memorabilia*, (2) Valerius Bishop of Hippo, predecessor of Augustine, whom he admitted to the priesthood at the earnest desire of the people; against Augustine's wish as expressed in a letter to Valerius, but in answer, as Valerius thought, to his own prayers, (3), Valerius, count of Africa, a firm upholder of Catholic truth against heretical attack, who wrote to Augustine three letters, in return for which Augustine sent him the first book of his work *De Concupiscentia et Gratia.* To this book Julian of Eclana replied in four books, in which he accused Augustine of denying the divine institution of marriage. The entire book by Julian was sent to Augustine by Claudius. On another occasion Augustine wrote to Valerius commending to him a bishop named Felix. (Ep. 206; *De nuptiis et concupisc.* I, 2, 2) — (1), ut Maximus Valerius refert lib. I, num. 10, PS. Q. 99. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 5; SS. Q. 95. Art. 3; SS. Q. 149. Art. 4; SS. Q. 152. Art. 2; SS. Q. 154. Art. 9. — (2), Augustinus dicit in Epist. XXI ad Valer. Col. 88, t. 2, SS. Q. 184. Art. 8 ob. 2. — (3), sed contra est quod Augustinus dicit Ad Valerium contra Iulianum lib. II, de nupt. et concupiscent., cap. xii, col. 450. t. 10, PT. Q. 70. Art. 4 a.

valētūdinārius, ii, *m.*, *an invalid, a valetudinarian.* Septimus, si sit impubes, vel senex, vel valetudinarius, PTS. Q. 24. Art. 1 c.

valētūdo, inis, *f.*, *habit, state, or condition of body, state of health*, whether good or bad. Secundo, quantum ad vicissitudines temporum, quibus et fastidium tollitur, et valetudo conservatur, PP. Q. 70. Art. 2 c; et his qui aut valetudinis imbecillitate, PS. Q. 61. Art. 5 ad 3; puta in sumptione ciborum ratione humana modus statuitur ut non noceat valetudini corporis, PS. Q. 63. Art. 4 c; cibus et potus est moderandus, secundum quod competit corporis valetudini, SS. Q. 150. Art. 2 ad 3; sed ad conditionem humanae naturae pertinet quod valetudo corporis et eius nutritio et augmentum imperio rationis seu voluntatis non subdantur, PT. Q. 13. Art. 3 a. Cf. SS. Q. 146. Art. 1 (passim); PT. Q. 65. Art. 1.

validus, a, um, *adj.*, (1) *strong, stout, able, powerful, robust, vigorous*, (2) fig., *powerful, effective*, (3) of vows, *valid.* — (1), sicut Basilius dicit in Hexamer, constat factum esse caelum rotunditate conclusum, habens corpus spissum, et adeo validum, ut possit ea quae extrinsecus habentur, ab interioribus separare, PP. Q. 66. Art. 3 ad 4, in quot.; sed religiosi possunt de labore manuum sustentari, si sunt validi, (ob. 1.), . . ., B. Benedictus tribus annis in specu permanens de his quae a Romano monacho ministrabantur, refectus est, postquam domum parentesque reliquerat, et tamen validus corpore existens, non legitur de labore manuum quaesivisse victum, SS. Q. 187. Art. 4 a; secundum etiam iura civilia punitur validus mendicans, ut habetur codice de mendicantibus validis, (ob. 3), . . ., lex autem civilis imponit poenam validis mendicantibus, SS. Q. 187. Art. 5 ad 3. — (2), quae quidem lex fuit tam valida in primo statu, ut nihil vel praeter rationem, vel contra rationem, posset subrepere homini, PS. Q. 91. Art. 6 c. — (3), id quod non est rite factum, non est validum, etiamsi a nullo revocetur. sed votum puellae etiam ante annos pubertatis emissum, validum est, (a) . . ., vota, . . ., ex qua licita redduntur et valida, si conditio existat, ut dictum est, SS. Q. 88. Art. 9 ad 2. — **valdē**, *an intens. adv.*, *strongly, vehemently, vigorously, intensely, very, very much, exceedingly*, used (a) with *adjectives*, (b) with *adverbs.* — (a), alioquin peccatum hominis fuisset valde necessarium ex quo tantum bonum consecutum est, PP. Q. 98. Art. 1 c; per quam a malis operibus abstineat ut in pluribus, et praecipue ab his quae sunt valde rationi contraria, PS. Q. 63. Art. 2 ad 2; sed quia hoc videtur valde grave, PTS. Q. 23. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 46. Art. 3; PS. Q. 68. Art. 5 (passim); SS. Q. 150. Art. 1; PTS. Q. 36. Art. 5; PTS. Q. 98. Art. 3; et passim. — (b), si cedat aliquibus valde graviter impellentibus, SS. Q. 138. Art. 1 c.

valles, or *vallis*, is, *f.*, (1) *a valley, vale*, (2) transf., *the valley of hell.* — (1), per hoc autem quod in valle inculta occidebatur, PS. Q. 105. Art. 2 ad 2; videtur quod iudicium non fiet in valle Iosaphat, . . ., ergo non potest esse quod circa vallem illam sit futurum iudicium, (ob. 1), . . ., congregabo omnes gentes, et deducam eas in vallem Iosaphat, et disceptabo ibi cum eis, (a), . . ., qui praeeminet vallis Iosaphat, PTS. Q. 88. Art. 4 a. — (2), ab heri, id est, ab initio; Tophet, id est, vallis Gehennae, PTS. Q. 74. Art. 9 ob. 3.

vallo, āre, āvi, 1, *v.a.*, *to fortify, protect.* Et inde est quod necesse est arbitrium poena vallari, SS. Q. 67. Art. 1 ad 2.

valor, ōris, *m.*, *value.* Sic enim valor meriti attenditur secundum virtutem Spiritus sancti moventis nos in vitam aeternam, PS. Q. 114. Art. 3 c; et praecipue si sit res magni valoris, SS. Q. 62. Art. 5 ad 3. Cf. SS. Q. 77. Art. 1 (bis); SS. Q. 77. Art. 3; PTS. Q. 71. Art. 3 (bis); PTS. Q. 71. Art. 5; PTS. Q. 71. Art. 12 (bis); PTS. Q. 71. Art. 13.

vānē, *adv.*, see *vanus.*

vānesco, ere, *v. inch. to disappear.* Ideo in prima commixtione vanescit sanguinis identitas, PTS. Q. 54. Art. 4 c.

vāniloquium, ii, *n.*, *empty or idle talk, gabble, prate, vaunting.* A quibus

quidam aberrantes, scilicet a charitate et aliis huiusmodi, conversi sunt in vaniloquium, SS. Q. 39. Art. 1 ad 3.

vānitas, ātis, *f.*, (1) *vanity, vainglory*, (2) esp. in the pl., *senseless idea, foolish notions, trifles, worldly vanities.* — (1), nihil creatum est infinitae virtutis, sed magis omnis creatura est vanitas. charitas autem non est vanitas, sed magis vanitati repugnat, SS. Q. 23. Art. 2 ob. 3; ut mentes hominum implicent vanitate, de qua vanitate dicitur in Psal. 39, 5, SS. Q. 95. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 5; SS. Q. 95. Art. 8 (bis); SS. Q. 96. Art. 3 c; SS. Q. 122. Art. 3 ad 3; SS. Q. 169. Art. 2 c. — **vanitas sensus**, *vanity of understanding.* Sed vanitas sensus et obscuritas mentis est vitiosa, SS. Q. 167. Art. 1 a. — (2), sed istae vanitates excluduntur per hoc quod dicitur Ioan. 7, 39, . . ., et per hoc etiam excluditur quorumcumque vanitas qui dicerent esse expectandum aliud tempus Spiritus sancti, PS. Q. 106. Art. 4 ad 2; cooperante daemonum malitia, qui nituntur animos hominum huiusmodi vanitatibus implicare, SS. Q. 96. Art. 3 c. — **saeculares vanitates**, *worldly vanities.* Daemonum enim malitia facile etiam occulta deprehendit, at vero qui saecularibus vanitatibus occupantur scire divina non possunt, PT. Q. 29. Art. 1 ad 3, in quot. Cf. PTS. Q. 9. Art. 4 c.

vānus, a, um, *adj.*, (1) *worthless, vain, void*, (2) *inconsistent, having no firm consistency*, (3) *fruitless, useless, futile*, synonym of *frustra, inanis*, and *vacuus*, (4) *sinful, iniquitous.* — (1), rationes plures horum nominum non sunt cassae quasi vanae, PP. Q. 13. Art. 4 ad 2; quandoque enim accipitur vanum pro eo, quod non habet subsistentiam, secundum quod res falsae dicuntur vanae, Mal. 9. 1 c; aliquando enim (vanum) dicitur falsum, Praec. 2. Cf. SS. Q. 132. Art. 1 (passim); SS. Q. 132. Art. 5; PT. Q. 41. Art. 4 (passim); PTS. Q. 71. Art. 5; et passim. — On **cogitatio vana**, see *cogitatio* under 2; on **gloria vana**, see *gloria* under 1; on **observantia vana**, see *observantia* under 4; on **observatio vana**, see *observatio* under 3; on **sensus vanus**, see *sensus* under 3. — **in vanum**, *vainly, in vain.* Ergo si est locus habitationi humanae congruus, in vanum videtur a Deo institutus fuisse, PP. Q. 102. Art. 2 ob. 3. Cf. PP. Q. 7. Art. 4; PS. Q. 109. Art. 9; SS. Q. 13. Art. 2; SS. Q. 122. Art. 3; PTS. Q. 79. Art. 2; et passim. — (2), quandoque vero accipitur vanum pro eo, quod non habet soliditatem vel firmitatem, secundum quod dicitur, "Vanitas vanitatum et omnia vanitas," quod dicitur propter mutabilitatem rerum, Mal. 9. 1 c. — (3), quandoque vero dicitur vanum, quod aliquid non consequitur finem debitum, sicut dicitur aliquis in vanum medicinam sumpsisse, qui non est consecutus sanitatem, Mal. 9. 1 c; vanum enim est, quod est ad finem, quem non potest consequi, C. G. 3. 44; aliquando dicitur vanum inutile, Praec. 2. Cf. SS. Q. 83. Art. 9 (ter); SS. Q. 88. Art. 2 (bis); 1 Sent. 2. 1. 4 ad 3; 2 Phys. 10 f; 7. Met. 6 a; et passim. — **per se vanum**, Aristotle's αὐτόματον, synonym of **per se frustra**, *futile in itself or futile as such.* Utrumque (sc. fortuna et causa) sub automato, id est, sub per se vano comprehenditur, 7 Met. 6 a; aut a fortuna aut automato, id est, casu, id est, per se vano, 12 Met. 3 c; quamvis autem casus et (per se) vanum conveniant in hoc, quod utrumque est in his, quae sunt propter aliquid, differunt tamen, quia vanum dicitur ex hoc, quod non consequitur illud, quod intendebatur, casus autem dicitur ex hoc, quod consequitur aliquid aliud, quod non intendebatur. unde quandoque est vanum et casus simul, puta cum non accidit illud, quod intendebatur, sed accidit aliquid aliud; quandoque autem est casus, sed non vanum, cum accidit et illud, quod intendebatur, et aliud; quandoque autem est vanum et non casus, quando non accidit illud, quod intendebatur neque aliquid aliud, 2 Phys. 10 f. — **impossibile est, naturae appetitum vanum esse**, C. G. 2. 33, *it is impossible that the desire of nature or the natural desire of a thing be futile*, in so far, indeed, as it does not attain the goal of its desire. Cf. *desiderium* under 1. — (4), aliquando autem dicitur vanum peccatum vel iniustitia, Praec. 2. — **vānē**, *adv.*, *idly, vainly.* Si vero habeatur respectus ad aliquid aliud vane observatum, illicitum erit, SS. Q. 96. Art. 4 ad 1. Cf. PTS. Q. 25. Art. 1; PTS. Q. 79. Art. 2.

vapor, ōris, *m.*, *vapor, steam, exhalation.* Tum propter regionem ignis mediam quia huiusmodi vapores consumeret, . . ., tum etiam, quia sensibiliter apparet vapores non elevari usque ad cacumina quorumdam montium, PP. Q. 68. Art. 2 c; quidem aliqui pholosophi attribuunt actioni solis per elevationem vaporem desiccantis terram, PP. Q. 69. Art. 1 ad 4; sicut totum animal resolutum in vaporem sursum ascendebat, PS. Q. 102. Art. 3 ad 8; sensitivae interiores magis vel minus opprimuntur a somno propter vaporis turbulentiam vel puritatem, SS. Q. 154. Art. 5 ad 2; sicut et in aquis pluvialibus quae per sublimationem vaporum generantur, (ob. 5), . . ., quae generantur ex maiori parte ex sublimatione vaporum resolutorum ex aquis, PT. Q. 66. Art. 4 ad 5; nubes fiunt ex resolutione vaporum, PTS. Q. 88. Art. 4 ob. 3. Cf. PP. Q. 84. Art. 8 (ter); PTS. Q. 74. Art. 6; PTS. Q. 82. Art. 4.

vaporabiliter, *adv.*, *vaporously, in the manner of vapor.* Secundum tertiam opinionem, aquae sunt supra firmamentum vaporabiliter elevatae, propter utilitatem pluviarum, PP. Q. 68. Art. 2 ad 3.

vāpulātio, ōnis, *f.*, *vapulation, a beating or flogging*, used fig. Glossa Ambrosii loquitur de lubrico venialis peccati, a quo aliquis post purgatorias poenas, quas vapulationem dicit, per opera misericordiae absolvetur, PTS. Q. 99. Art. 5 ad 4.

vāpulo, āre, āvi, 1, *v. neutral pass., to be lashed, scourged, punished*, used fig. Si lubricum carnis patiatur sine dubio vapulabit, sed non peribit, SS. Q. 154. Art. 2 ob. 5. Cf. PTS. Q. 99. Art. 5 ob. 4.

variābilis, e, *adj.*, *changeable, variable.* Omne quod est mutabile, est variabile, PP. Q. 9. Art. 2 ob. 3; mobilia et variabilia per immobilia et invariabilia moventur et regulantur, PP. Q. 113. Art. 1 c; sed talis certitudo non potest inveniri in singularibus contingentibus, quae sunt variabilia et incerta, PS. Q. 14. Art. 6 ob. 3; non potest haberi certitudo demonstrativa, eo quod sunt circa contingentia et variabilia, SS. Q. 70. Art. 2 c; sed dicebant similiter dispositionem divinae providentiae variabilem esse, SS. Q. 83. Art. 2 c; sed per aliquod accidens contingit aliquem esse ambidextrum, quia natura nostra variabilis est, PTS. Q. 65. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 15 (passim). — **variābiliter**, *adv.*, *variably, in a variable, inconstant or uncertain manner.* Haec autem secundum rationem contingentiae, ut variabiliter contingant, SS. Q. 95. Art. 5 c.

variābilitas, ātis, *f.*, *variability, capacity for variation or change.* Non sequitur quod scientia eius sit variabilis, sed quod cognoscat rerum variabilitatem, PP. Q. 14. Art. 15 ad 2; quae propter sui variabilitatem incerta sunt, PS. Q. 14. Art. 1 c.

variābiliter, *adv.*, see *variabilis.*

variātio, ōnis, *f.*, *a difference, variation.* Et hoc est quod dicit Dionysius quod substantiae intellectuales creatae, mundae sunt a generatione, et ab omni variatione, (c), . . ., formae dicuntur invariabiles, quia non possunt esse subiectum variationis; subiiciuntur tamen variationi, PP. Q. 9. Art. 2 ad 3; sed ea quae important relationem ad creaturam, dicuntur de Deo ex tempore; et variantur secundum variationem creaturarum, . . ., ergo scientia Dei est variabilis secundum variationem creaturarum, PP. Q. 14. Art. 15 ob. 1; quia apud nos variatio dictionis ex parte principii mutat significationem; variatio autem ex parte finis dictionis, PT. Q. 60. Art. 7 ad 3. Cf. SS. Q. 47. Art. 15; PTS. Q. 52. Art. 1; PTS. Q. 77. Art. 1; PTS. Q. 79. Art. 1; PTS. Q. 79. Art. 3; PTS. Q. 83. Art. 5 (bis); et passim.

vāricātor, ōris, *m.*, *one that walks with his legs spread apart, a straddler.* Nam praevaricator dicitur quasi varicator, qui adversam partem adiuvat, prodita causa sua, SS. Q. 68. Art. 3 c.

variē, *adv.*, see *varius.*

varietas, ātis, *f.*, (1) *difference, diversity, variety*, (2), *a variety or that which is various, a number or collection of things*, (3) *change or variation*, (4) *changeableness*. — (1), illa minoritas vinculi affinitatis respectu consanguinitatis facit varietatem in genere attinentiae, non in gradibus, PTS. Q. 55. Art. 8 ad 1; quae quidem potentiae cum sint accidentales proprietatis, eorum varietate identitatem animalis totius auferre non possunt, PTS. Q. 79. Art. 2 ad 3; in numero differentiam varietas accidentium facit, PTS. Q. 83. Art. 2 a, in quot.; differentia sexuum et membrorum varietas erit ad naturae humanae perfectionem reintegrandam et in specie et in individuo; PTS. Q. 81. Art. 4 ad 2; Cf. PP. Q. 115. Art. 3 (bis); SS. Q. 183. Art. 2 a; PTS. Q. 83. Art. 2 c; PTS. Q. 97. Art. 1. — (2), impossibile est nobis aliter lucere divinum radium, nisi varietate sacrorum velaminum circumvelatum, PP. Q. 1. Art. 9 c, in quot.; difficile est singula verba propter eorum multitudinem et varietatem retinere, SS. Q. 68. Art. 2 ad 1; primo quidem quia non acquirit intelligibilem veritatem ex varietate rerum compositarum, SS. Q. 180. Art. 6 ad 2; quia non est facile determinare huiusmodi varietates, PTS. Q. 65. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 95. Art. 2 ad 3; SS. Q. 174. Art. 2 ob. 4; SS. Q. 188. Art. 1. — (3), substantiae intellectuales creatae mundae sunt a generatione, et ab omni variatione, PP. Q. 9. Art. 2 c, in quot.; unde ipsa natura secundum se non variatur propter variationem voluntarie actionis, PS. Q. 85. Art. 1 ad 2; si ergo dicitur quod pars materiae redibit ad aliam partem speciei eiusdem, hoc non faciet varietatem nisi in situ partium, PTS. Q. 79. Art. 3 c. — (4), sed hanc opinionem satis probabiliter excludit varietas fortunae, et infirmitas humani corporis scientiae et virtutis imperfectio, PTS. Q. 75. Art. 1 c.

vario, āre, āvi, ātum, 1, *v.a.*, and *n.*, (1) lit., *to change, variegate*, (2) fig., *to cause to change, make different or various; to alter, change, vary, interchange*. — (1), sicut variatur species coloris, PS. Q. 52. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (bis). — (2), enim in numeris unitas speciem numeri, PP. Q. 5. Art. 5 c; non quod ipse varietur per praesens, praeteritum et futurum, PP. Q. 10. Art. 2 ad 4; status mundi variari potest dupliciter, . . ., alio modo status hominum variari potest, PS. Q. 106. Art. 4 c; defectus spei in damnatis non variat demeritum, SS. Q. 18. Art. 3 ad 3; omnis additio vel subtractio in formis variat speciem, PT. Q. 62. Art. 2 ob. 3; cum post resurrectionem gloria sanctorum numquam varietur neque in plus neque in minus, PTS. Q. 84. Art. 2 ob. 5. Cf. PP. Q. 10. Art. 2 ad 2; PS. Q. 18. Art. 11; PS. Q. 73. Art. 3; PTS. Q. 60. Art. 8; PTS. Q. 50. Art. 1; et passim. — **variare sensum verborum**, *to change the sense of words*. Et tamen modica verborum differentia sensum variat, SS. Q. 68. Art. 2 ad 1. Cf. PT. Q. 60. Art. 8.

varius, a, um, *adj., various, different, manifold*. Omnes enim motus varii et multiformes reducuntur, . . ., sed motus humani sunt varii et multiformes, PS. Q. 9. Art. 5 ob. 1; sed delectatio est varia et multiformis, PS. Q. 34. Art. 4 ob. 2; veritas fidei in sacra Scriptura diffuse continetur, et variis modis, SS. Q. 1. Art. 9 ad 1; sicut vidit Petrus vas submissum de caelo cum variis animalibus; SS. Q. 174. Art. 1 ob. 3; sicut erat in veteri Testamento, sed etiam exterius linguam erudiat ad varia signa locutionum proferenda, SS. Q. 176. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 115. Art. 4; PS. Q. 73. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 6; PS. Q. 111. Art. 4; SS. Q. 49. Art. 5; et passim. — **variē**, *adv., variously, in various ways, differently*. Per diversas perfectiones creaturarum varie et multipliciter, PP. Q. 13. Art. 4 c; et ideo huiusmodi relationes varie de Deo dicuntur secundum variationem, PP. Q. 14. Art. 15 ad 1. Cf. PTS. Q. 28. Art. 3; PTS. Q. 78. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 2.

Varro, ōnis, *m.*, *Varro, a surname in the gens Terentia*, e.g., *M. Terentius Varro*, a contemporary of Cicero. He was born at Reate in the Sabine country in 116 B.C. St. Augustine quotes him in the City of God and St. Thomas in turn refers to those passages. Sed contra est quod Augustinus xix *De Civ. Dei*, cap. 3, commendat Varro, PP. Q. 75. Art. 4 a; sicut Varro dicebat, et narrat Augustinus in VII, de Civ. Dei, SS. Q. 94. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 122. Art. 2.

vās, vāsis; *plur.* **vāsa**, ōrum, *n., a vessel, dish*. Sicut si aliquis determinatus color sit non solum in papilla, sed etiam in vase vitreo, PP. Q. 75. Art. 2 c; sed licet accipere pretium pro vasis argenteis accommodatis, (ob. 6), . . ., sciendum tamen posset esse commutatio, et talem usum eorum non liceret vendere, SS. Q. 78. Art. 1 ad 6; nihil videtur magis esse spiritualibus annexum quam vasa consecrata, (ob. 2), . . ., et vasa sacra, quae ordinantur ad sacramentorum usum, (c), . . ., sicut et de materia sacrorum vasorum dictum est, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3; neque sicut in vase, quia vas est locus mobilis, (ob. 1), . . ., neque sicut in vase, prout vas est locus quidam, sed prout vas dicitur instrumentum alicuius operis faciendi, PT. Q. 62. Art. 3 ad 1; non oporteat hoc sacramentum celebrari in domo et vasis sacris, PTS. Q. 83. Art. 3 ob. 1; quia in sacris ordinibus constituti sacra vasa et sacramenta tractant, PTS. Q. 53. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (bis); PS. Q. 102. Art. 5 (passim); SS. Q. 77. Art. 2; PT. Q. 42. Art. 3; PTS. Q. 37. Art. 5 (passim); et passim.

vasculum, i, *n., dim., a small vessel*. Pulvisculum nescio quod, in modico vasculo pretioso linteamine circumdatum, PT. Q. 25. Art. 6 ad 1; ne calix vitae vertatur in mortem, sed debet diligenter in aliquo vasculo ad hoc apto cum reliquiis conservari, PT. Q. 83. Art. 6 ad 3.

vasto, āre, āvi, ātum, 1, *v.a., to harass, to perplex*, used fig. Dicit enim Augustinus quod quem non exanimat metus, neque cupiditas eum vastat, PS. Q. 41. Art. 2 ob. 1, in quot.

vātes, (vātis,), is, *comm., a soothsayer, prophet*. Unde et Gentilitas eos appellabat *Vates* a vi mentis, SS. Q. 171. Art. 1 c.

vāticinor, āri, ātus, 1, *v. dep. n.* and *a. to foretell, predict*. Signanter dicit: Calix iste, hoc est, populi Iudaeorum, qui excusationem ignorantiae habere non possunt, si me occiderint, habentes leges et prophetas qui me quotidie vaticinantur, PT. Q. 21. Art. 4 ad 1.

ve (perih, from the same root as *vel, volo*; but cf. Sanscr. *va, or*), *or*; leaving the choice free between two things or among several (always enclitic). Cum ergo vis a iuristis, de eo quod vi vetusve (ob. 3, . . ., quod vi metusve causa factum est, PTS. Q. 47. Art. 1 a, in quot.

vectis, is, *m., a bar, bolt*. Sine aliqua mora ad imperium Domini ac Salvatoris omnes ferrei confracti sunt vectes, . . ., ad hoc autem Christus illuc descendit ut vectes inferni confringeret, (ob. 2), . . ., vectes inferni dicuntur impedimenta, PT. Q. 52. Art. 4 ad 2; Christus, quando ad inferos descendit, portam inferni, et vecte ferreos confregit, PT. Q. 52. Art. 5 a.

vegetābilis, e, *adj., animating, enlivening, vegetative*, synonym of *nutritivus* and *vegetativus*. Sicut omnia inferiora dicuntur vivere propter animam vegetabilem, in qua primo invenitur ratio vitae in istis inferioribus, PP. Q. 39. Art. 8 c; vegetabilia, id est, plantae participant, 2 Anim. 3 g. Cf. PP. Q. 97. Art. 3; PS. Q. 17. Art. 8 (passim); SS. Q. 44. Art. 5; PT. Q. 19. Art. 2 (ter); PT. Q. 32. Art. 4 (bis); et passim. — On **anima vegetabilis**, see *anima* under 1; on **forma vegetabilis**, see *forma* under 2; on **pars vegetabilis**, see *pars* under 1. — Inter tres operationes animae vegetabilis est quidam ordo. nam prima eius operatio est nutritio, per quam salvatur aliquid, ut est. secunda autem perfectior est augmentum, quo aliquid proficit in maiorem perfectionem et secundum quantitatem et secundum virtutem. tertia autem perfectissima et finalis est generatio, per quam aliquid iam quasi in seipso perfectum exsistens alteri esse et perfectionem tradit, tunc enim unumquodque maxime perfectum est, cum potest facere alterum tale, quale ipsum est, 2 Anim. 9 k.

vegetātivus, a, um, *adj., animating, enlivening, vegetative*, synonym of *nutritivus* and *vegetabilis*. De speciebus vegetativae partis, PP. Q.

78. pr.; utraque enim est potentia naturalis ad vegetativam animam pertinens, PT. Q. 33. Art. 1 ob. 4. Cf. PP. Q. 78. Art. 2 (ter); PP. Q. 79. Art. 2; PP. Q. 82. Art. 4; PP. Q. 118. Art. 2; PS. Q. 26. Art. 1; et passim. On **anima vegetativa**, see *anima* under 1; on **pars vegetativa**, see *pars* under 1; on **potentia vegetativa**, see *potentia* under 2; on **principium vegetativum**, see *principium*. — *vegetativum (sc. genus potentiarum animae)*, synonym of *nutritivum*, Aristotelian θρεπτικόν (de Anim. II, 3, 414 a. 31), *the genus of the vegetative potentialities of the soul.* Vegetativum enim, . . ., habet pro obiecto ipsum corpus vivens per animam; ad quod quidem corpus triplex animae operatio est necessaria. una quidem, per quam esse acquirat, et ad hoc ordinatur potentia generativa. alia vero per quam corpus vivum acquirit debitam quantitatem, et ad hoc ordinatur vis augmentativa. alia vero per quam corpus viventis salvatur et in esse et in quantitate debita, et ad hoc ordinatur vis nutritiva, PP. Q. 78. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 1 (passim); PP. Q. 79. Art. 2; 1 Anim. 1 e; 2 Anim. 3 g and h, 4 b, and 5 a.

Vegetius, (Flavius Vegetius Renatus), ii, *m.*, *Vegetius*, a Roman author of the fourth century A.D. He wrote *Epitoma Rei Militaris* which St. Thomas quotes. Unde Vegetius dicit in lib. I *De re milit.* cap I. circa fin., PS. Q. 40. Art. 5 c; sicut Vegetius dicit in lib. I, De re militari, cap. I, SS. Q. 123. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 153. Art. 5.

vegeto, āre, āvi, ātum, 1, *v.a.*, *to invigorate, animate, enliven, quicken, arouse.* Praevenit, ut sanemur; subsequitur, ut sanati vegetemur; praevenit, ut vocemur; subsequitur ut glorificemur, PS. Q. 111. Art. 3 c in quot.; quomodo in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur, non quomodo spiritu vegetatur, PT. Q. 75. Art. 1 ad 1; quos natura ordinavit ad membra quae ex eis generantur vel vegetantur, PTS. Q. 80. Art. 3 c.

vehemens, entis, *adj.*, (1) lit., *very eager, furious, impetuous, ardent, vehement,* (2) transf., *active, forcible, vigorous, powerful, mighty, strong.* — (1), tertio adiungitur vocalis oratio ex quadam redundantia ab anima in corpus, ex vehementi affectione, SS. Q. 83. Art. 12 c; delectationes venereorum sunt vehementiores quam delectationes ciborum, SS. Q. 155. Art. 2 ad 4; inquantum scilicet refrenat concupiscentias vehementissimas delectationum tactus, SS. Q. 157. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 60. Art. 5; SS. Q. 15. Art. 3; SS. Q. 21. Art. 4; SS. Q. 137. Art. 1; SS. Q. 137. Art. 2; SS. Q. 141. Art. 4; et passim. — (2), tum etiam propter multas dispositiones praecedentes, vel etiam propter aliquod vehemens motivum ad malum, SS. Q. 14 Art. 4 c; non enim vehementior est natura ad diligendum quam gratia, SS. Q. 26. Art. 8 ob. 2. Cf. SS. Q. 129. Art. 6 (bis); SS. Q. 166. Art. 1; PTS. Q. 3. Art. 1; PTS. Q. 58. Art. 2. — **vehementer**, *adv.*, *vehemently.* Et dum uni vehementer intendimus, PS. Q. 4. Art. 1 ad 3; et etiam melancholici vehementer appetunt delectationes ad expellendum tristitiam, PS. Q. 32. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 117. Art. 3; PS. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 77. Art. 1; PS. Q. 113. Art. 10; PT. Q. 47. Art. 5; et passim.

vehementer, *adv.*, see *vehemens*.

vehementia, ae, *f.*, *eagerness, fervency, vehemence.* Puta cum oculus fatigatur ex forti intuitu, vel dissolvitur ex vehementia visibilis, PS. Q. 22. Art. 2 ad 3; et ex hoc sequitur magna vehementia et impetuositas in motu irae, (c), . . ., sicut enim ignis magnus cito extinguitur, consumpta materia, ita etiam ira propter suam vehementiam cito deficit, PS. Q. 48. Art. 2 ad 2; puta si ex vehementia irae aliquis excidat a dilectione Dei et proximi, SS. Q. 158. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 173. Art. 3 (bis); SS. Q. 175. Art. 2; SS. Q. 186. Art. 4; PTS. Q. 49. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 6; et passim.

vehiculum, i, *n.*, *a means of transport, a carriage, conveyance, vehicle.* Homines in statu innocentiae non indigebant animalibus ad necessitatem corporalem, . . ., neque ad cibum, quia lignis paradisi vescebantur, neque ad vehiculum, propter corporis robur, PP. Q. 96. Art. 1 ad 3; naturales quidem divitiae sunt, quibus homini subvenitur ad defectus naturales tollendos, sicut cibus et potus, vestimenta vehicula, et habitacula, et alia huiusmodi, PS. Q. 2. Art. 1 c. Cf. PT. Q. 57. Art. 4.

veho, ere, xi, ctum, 3, *v.a.*, and *n.*, *to bear, carry, convey.* Contemptores saeculi, et omnia pro nihilo ducentes, cellarium secum vehebant, SS. Q. 188. Art. 7 ob. 5.

vel, (prob. imperative of *volo*), *conj.*, *or* (less exclusive than *aut*), vel . . . *either . . . or*; as intensifying *adv.*, *even.* Deus movet hominem ad agendum, non solum sicut proponens sensui appetibile, vel sicut immutans corpus, PS. Q. 6. Art. 1 ad 3; puta si deficiat ei vel determinata quantitas secundum rationem, vel debitus locus, vel aliquid huiusmodi, PS. Q. 18. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 25. Art. 5; PP. Q. 26. Art. 4; PS. Q. 1. Art. 8; PS. Q. 3. Art. 7; PS. Q. 6. Art. 3; PS. Q. 6. Art. 4; et passim. — With *etiam*, or *even*. Inquantum participant aliquam similtudinem Dei, secundum quod sunt, vel vivunt, vel etiam cognoscunt, PS. Q. 1. Art. 8 c. — With *potius*, to correct or make more precise what has been said, *or rather.* Si vero dicat causam formalem, vel potius motivam.

vēlamen, inis, *n.*, *a cover, covering, clothing, robe, garment, veil,* used lit. and fig. Et similiter non est magis tenebrosa domus, si lucerna sit operta pluribus velaminibus, PS. Q. 73. Art. 2 c; minores autem sub velamine illorum sacrificiorum credentes ea divinitus esse disposita de Christo venturo, SS. Q. 2. Art. 7 c; revelatio autem quantum ad ipsam perceptionem divinorum; in quo perficitur prophetia, et per ipsam removetur obscuritatis et ignorantiae velamen, SS. Q. 171. Art. 1 ad 4; per capillos superflua significantur, quia capilli ex superfluis generantur, PTS. Q. 40. Art. 1 ob. 3. Cf. PS. Q. 101. Art. 2; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 17. Art. 2, in quot.; SS. Q. 174. Art. 2 (ter); SS. Q. 189. Art. 5, in quot.

velleitas, ātis, *f.*, *the conditioned, the imperfect, that does not lend to deeds, that does not attain the aim of the will, velleity,* the opposite of *voluntas, absoluta et completa seu perfecta.* Iudex iustus simpliciter vult homicidam suspendi, sed secundum quid vellet eum vivere, scilicet inquantum est homo. unde magis potest dici velleitas, quam absoluta voluntas, PP. Q. 19 Art. 6 ad 1; voluntas incompleta est de impossibili, quae secundum quosdam velleitas dicitur, quia scilicet aliquis vellet illud, si esset possibile, PS. Q. 13. Art. 5 ad 1; talis voluntas (qua volumus aliquis secundum quid, sc. si aliud non obsistat, quod per deliberationem rationis invenitur) magis est dicenda velleitas, quam absoluta voluntas, quia scilicet homo hoc vellet, si aliud non obsisteret, PT. Q. 21. Art. 4 c; voluntas, quae dicitur esse impossibilium, non est perfecta voluntas tendens in aliquid consequendum, quia nullus tendit in id, quod existimat impossibile, . . ., sed est quaedam imperfecta voluntas, quae dicitur velleitas, quia scilicet aliquis vellet id, quod existimat impossibile, sed sub hac conditione, si possibile esset, Mal. 16. 3 ad 9; quamvis voluntas completa non sit de impossibili, est tamen de ipso velleitas quaedam, id est, voluntas conditionata; velleitas enim, si esset possibile, quod hoc non fuisset, 4 Sent. 14. 1. 1. 6 ad 3. Cf. PTS. Q. 79. Art. 1; 4 Sent. 17. 2. 1. 1 ad 3; 4 Sent. 43. 1. 4. 1 ad 2; 2 Sent. 33. 2. 2 ad 2; 3 Sent. 17. 1. 2. 1 c; et passim.

vellicans, antis, *P.a.*, *plucking.* Implet pastorem armentarium sycomoros vellicantem, et prophetam facit, SS. Q. 172. Art. 3 a.

vello, ere, vulsi, vulsum, 3, *v.a.*, *to pluck, pull or tear out.* Sed Christus consentit disciplis suis solventibus legem in hoc quod sabbato spicas vellebant, excusando eos, (ob. 3), . . ., etiam discipuli quando esurientes spicas sabbato vellebant, PT. Q. 40. Art. 4 ad 3.

vēlo, āre, āvi, ātum, 1, *v.a.*, (1) lit., *to wrap up, veil,* (2) fig., *to hide, conceal.* — (1), nisi quod capillos nudare feminas, quos etiam caput velare Apostolus iubet nec maritatas decet, SS. Q. 169. Art. 2 c, in quot.; et ideo etiam mulieres post peractum poenitentiam de fornicatione non velantur, quia dignitatem virginitatis, PS. Q. 28. Art. 1 ad 3; secundum hoc vocatur nuptiae a nubo, quia in ipsa

solemnitate desponsationis, qua matrimonium perficitur capita nubentium velantur, PTS. Q. 44. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 76. Art. 7 ad 1. — (2), dicit: huius mundi sapientia est cor machinationibus tegere, sensum verbis velare, SS. Q. 55. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 ad 4; SS. Q. 2. Art. 7; SS. Q. 17. Art. 2.

vēlōcitas, ātis, *f.*, *swiftness, fleetness, speed, rapidity, velocity*, used lit and fig. Utpote quod homo esset malus, quia non habet velocitatem caprae, vel fortitudinem leonis, PP. Q. 48. Art. 3 c; magis videtur pertinere ad primam speciem irae, quae perficitur secundum velocitatem irae, . . ., quod latine furor dicitur. utrumque importet, et velocitatem ad irascendum, PS. Q. 46. Art. 8 ad 2; sed ad hanc velocitatem operandi iuvat audacia, (ob. 2), et ideo audacia, quae operatur ad velocitatem operandi, SS. Q. 127. Art. 1 ad 2; partim autem dromedariorum velocitate, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 53. Art. 3; PP. Q. 66. Art. 3; PP. Q. 91. Art. 3; PP. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 158. Art. 4; PTS. Q. 84. Art. 3 (passim); et passim.

vēlōciter, *adv.*, see *velox*.

vēlox, ōcis, *adj.*, (1) lit., *swift, quick, fleet, rapid, speedy*, (2) fig.— (1), sed quaedam animalia inveniuntur acutioris sensus quam homo, et velocioris motus, (ob. 1), . . ., et eadem etiam ratio est assignanda de hoc quod quaedam animalia sunt homine velociora, PP. Q. 91. Art. 3 ad 1; puta si aliquis alicui vendat equum claudicantem pro veloci, SS. Q. 77. Art. 3 c; unde non eiusdem dispositionis dat instrumenta animali tardo et veloci, (ob. 4), . . ., sicut natura dat velocioribus animalibus instrumenta diversae dispositionis in figura et quantitate, PTS. Q. 87. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 168. Art. 1; PT. Q. 44. Art. 2. — (2), scilicet aliquis ex quadam solertia animi velox est ad prosequendum ea quae sunt agenda, SS. Q. 47. Art. 9 c; est velox coniecturatio medii, SS. Q. 48. Art. 1 c; id est, bona coniecturatio, quae est sine ratione, et velox, (ob. 2), . . ., cuius laus est in veloci consideratione eius quod oportet, SS. Q. 49. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 51. Art. 1; SS. Q. 72. Art. 1; PTS. Q. 71. Art. 14. — **vēlōciter**, *adv.*, *swiftly, quickly, speedily*. Quia igitur quanto moventis corporis potentia est maior, tanto velocius movet, PP. Q. 25. Art. 2 ad 3; oportet operari quidem velociter consiliata, consiliari autem tarde, SS. Q. 47. Art. 9 c, in quot. Cf. PP. Q. 91. Art. 3; PS. Q. 85. Art. 5; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 175. Art. 1; PT. Q. 47. Art. 1.

vēlum, i, *n.*, *a cloth, covering, curtain, veil*, (1) *a veil or curtain* used in the Old Law to divide the outer tabernacle from the court, (2), *a veil*, one of the veils in modern use in the Catholic Church, either the paten veil, the chalice veil, the superhumeral veil etc. — (1). velum autem figurabat spiritualium occultationem sacrificiorum in veteribus sacrificiis; quod velum quatuor coloribus erat ornatum, . . ., et ideo intrabant in exterius tabernaculum; quod etiam quodam velo distinguebatur ab atrio, PS. Q. 103. Art. 4 ad 4. Cf. PS. Q. 103. Art. 3; PT. Q. 44. Art. 2; in quot. — (2), altaris palla, cathedra, candelabrum et velum, PT. Q. 83. Art. 3 ad 3, in quot.

velut, (veluti), *adv.*, (*even as*), *just as*: **veluti si**, *just as if*. Sic sub communi ratione boni continetur, velut quoddam speciale, PP. Q. 82. Art. 4 ad 1; unus quidem qui est eius immediate, velut ab ipsa elicitus scilicet velle, PS. Q. 6. Art. 4 c; aliud est enim nolle incorporare quae desunt, aliud iam incorporata divellere, SS. Q. 186. Art. 3 c; veluti corporaliter vadere super terram profecto humanum est, PT. Q. 19. Art. 1 c; velut si primo auferatur pars quarta totius, PTS. Q. 71. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 1. Art. 3; PP. Q. 13. Art. 11 c; PS. Q. 18. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 3; PT. Q. 31. Art. 8; PTS. Q. 89. Art. 1.

vēna, ae, *f.*, (1) *a vein, blood-vessel*, (2) transf., of things that resemble veins, *a water-course* used (a) lit. and (b) fig. — (1), pulsativum autem appellat motum cordis, qui manifestatur per venas pulsatiles, PS. Q. 17. Art. 9 ad 2. Cf. PTS. Q. 80. Art. 3. — (2) (a), sicut et in aquis balneorum, quae transeunt per venas sulphureas, sicut et lixivium colatur per cineres, PT. Q. 66. Art. 4 ob. 4. — (2) (b), quae de salvatoris baptismate benedictio fluxit, tanquam fluvius spiritualis, omnium gurgitum tractus, universorum fontium venas implevit, PT. Q. 66. Art. 3 ad 4, in quot.

vēnālis, e, *adj.*, *for sale, to be sold*. Non tamen venale est Evangelium, SS. Q. 100. Art. 3 ad 2; hic enim et animam suam venalem habet, SS. Q. 118. Art. 5 ob. 1, in quot.

vēnātio, ōnis, *f.*, *hunting the chase*. Philosophus dicit quod venatio silvestrium animalium est iusta et naturalis, PP. Q. 96. Art. 1 c; Augustinus dicit: canem currentem post leporem iam non specto, cum in circo fit. at vero in agro, si casu transeam, avertit me fortassis ab aliqua magna cogitatione, atque ad se convertit illa venatio, SS. Q. 167. Art. 2 c.

vēnātivus, a, um, *adj.*, *chasing, hunting, searching for, investigating, venatic*, not in S.T. — On **cognitio venativa**, see *cognitio* under 2.

vendico, āre, āvi, ātum, 1, *v.a.*, *to lay claim to as one's own, claim*. Ubi dicit Glossa ordin. quod notat illos qui post celebrationem sacri mysterii et consecrationem panis et vini, suas oblationes vendicabant, PT. Q. 77. Art. 6 a.

venditio, ōnis, *f.*, *a selling, sale, a vending*. Sicut sunt emptio et venditio et huiusmodi operationes, PS. Q. 60. Art. 2 c; in multis aliis rebus potest fieri fraus quam in emptione et venditione. inconvenienter ergo fraudem in sola emptione et venditione lex prohibuit, (ob. 2), . . ., praecipue autem solet fraus exerceri et dolus in emptione et venditione, SS. Q. 56. Art. 2 ad 2; quaedam vero quandoque in alium transferuntur per venditionem, SS. Q. 87. Art. 2 ob. 4; vel ad ostendendum pretium venditionis, PT. Q. 83. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 104. Art. 4; PS. Q. 105. Art. 2 (passim); SS. Q. 100. Art. 1 (passim); SS. Q. 100. Art. 5 (passim); PTS. Q. 43. Art. 3; et passim. Cf. SS. Q. 58. Art. 11; SS. Q. 61. Art. 3; SS. Q. 154. Art. 2; PTS. Q. 51. Art. 2; PTS. Q. 52. Art. 4; et passim.

venditor, ōris, *m.*, *a seller, vendor*. Videtur quod venditor non teneatur dicere vitium rei venditae. cum enim venditor emptorem ad emendum non cogat, (ob. 1), . . ., ergo multo minus tenetur venditor vitia rei venditae dicere, (ob. 3), . . ., si venditor deferens triticum ad locum, . . ., huiusmodi autem non oportet dicere venditorem, (ob. 4), . . ., venditor autem, qui rem vendendam proponit, . . ., et tenetur venditor ad damni recompensationem, SS. Q. 77. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 105. Art. 2; SS. Q. 77. Art. 1; SS. Q. 77. Art. 2; SS. Q. 100. Art. 1 (bis); SS. Q. 118. Art. 8; PT. Q. 83. Art. 5.

vendo, ere, didi, ditum, 3, *v.a.*, (1) *to sell, vend anything*, (2) *eccl.*, *to sell, to traffic in sacred things*. — (1), ad eamdem enim virtutem iustitiae pertinet emere vel vendere domum et equum, PS. Q. 60. Art. 5 ob. 1; videtur quod venditor non teneatur dicere vitium rei venditae, . . ., videtur eius iudicio rem quam vendit supponere, (ob. 1), . . ., sed si aliquis vitia rei vendendae indicet, . . ., ergo venditor non tenetur dicere vitia rei venditae, (ob. 2), . . ., ut cognoscat vitia rerum quae venduntur, . . ., ergo multo minus tenetur venditor vitia rei venditae dicere, (ob. 3), . . ., si aliquis teneatur dicere defectum rei venditae, (ob. 4), . . ., venditor autem, qui rem vendendam proponit, ex hoc ipso dat emptori damni, . . ., puta si aliquis alicui vendat equum claudicantem pro veloci, (c), . . ., unde si vitia rei quae vendenda proponitur, (ad 1), . . ., non oportet quod aliquis per praeconem vitium rei vendendae praenuntiet, SS. Q. 77. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 (passim); SS. Q. 10. Art. 10; SS. Q. 77. Art. 1 (passim); SS. Q. 100. Art. 3; PTS. Q. 51. Art. 2; PT. Q. 52. Art. 3; et passim. — (2), simonia non sit studiosa voluntas emendi, vel vendendi, . . ., omnis enim dominus quod habet, si vult, vendit, (ob. 1), . . ., non autem legitur quod aliquid voluerit vendere, (ob. 4), . . ., potest autem emere vel vendere aliquid spirituale. ergo simonia non est voluntas emendi vel vendendi aliquid spirituale, (ob. 7), . . ., altare, vel decimas,

vel Spiritum sanctum emere vel vendere, (a), . . ., et ideo aliquis emendo vel vendendo rem spiritualem, SS. Q. 100. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 100. Art. 2 (passim); SS. Q. 100. Art. 3 (passim); SS. Q. 100. Art. 6.

venēficium, ii, *n.*, (1), *poisoning*, (2) *witchcraft, sorcery.* — (1), puta ut irrideat, vel veneficia faciat, PT. Q. 74. Art. 2 ad 2; — (2), contra veneficia autem, inimicitias et contentiones, animositates, aemulationes et dissensiones apponuntur longanimitas, PS. Q. 70. Art. 4 c; ut abutatur ea, vel si intentat conficere corpus Christi, PT. Q. 64. Art. 10 c.

venēnātus, a, um, *P.a.*, *poisonous, venemous.* Sicut leproso bonum est quandoque comedere aliqua venenata, PS. Q. 34. Art. 2 c.

venēnōsus, a, um, *adj.*, *full of poison, very poisonous.* Quaedam animalia sunt venenosa et homini noxia, (ob. 6), . . ., unde animalia venenosa ei noxia non fuissent, PP. Q. 72. Art. 1 ad 6; efficitur secundum modum praedictum aspectus eius venenosus et noxius, PP. Q. 117. Art. 3 ad 2; puta si aliquis alicui vendat equum claudicantem pro veloci, vel ruinosam domum pro firma, vel cibum corruptum, sive venenosum pro bono, SS. Q. 77. Art. 3 c; habuit enim similitudinem animalis venenosi sine veneno, PT. Q. 18. Art. 2 ob. 2; contingit quandoque quod in calicem musca vel aranea, vel aliquod animal venenosum cadit post consecrationem, PT. Q. 83. Art. 6 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 6.

venēnum, i, *n.*, *poison*, lit. and fig. Et haec mortificat totaliter charitatem, cum sit venenum ipsius, SS. Q. 24. Art. 10 ad 2; sic laeditur aliquis occulte per dolosam occisionem, seu percussionem, et per veneni exhibitionem, SS. Q. 61. Art. 3 c; cupiditas enim cuiuscumque temporalis boni est venenum charitatis, SS. Q. 118. Art. 5 ad 2; habuit enim similitudinem animalis venenosi sine veneno, PT. Q. 18. Art. 2 ob. 2; si musca vel aranea in calicem ante consecrationem ceciderit, aut etiam venenum deprehenderit esse immissum, PT. Q. 83. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 29. Art. 3, in quot.; PS. Q. 99. Art. 6 (bis), in quot.; SS. Q. 184. Art. 2, in quot.; PT. Q. 79. Art. 6, in quot.; PTS. Q. 43. Art. 1, in quot.

vēneo, īre, īvi, ii, itum, 4, *v.n.*, *to go to sale*, i.e., *to be sold.* In contractibus vitia eorum quae veneunt prodi iubentur, SS. Q. 77. Art. 3 a.

venerābilis, e, *adj.*, *worthy of respect, or reverence, reverend, venerable.* Si quis monachus fuerit, qui venerabilis vitae merito, sacerdotio dignus videatur, SS. Q. 184. Art. 8 ob. 4; ubi autem venitur ut conficiatur venerabile sacramentum, PT. Q. 78. Art. 1 a; sed aetas pertinet ad perfectionem hominis, cum senectus sit venerabilis, PTS. Q. 81. Art. 1 ob. 1.

venerātio, ōnis, *f.*, *the highest respect, reverence, veneration.* Et ideo alia veneratione veneramur Deum, SS. Q. 84. Art. 1 ad 1; Christus gloriam corporis, et ea quae pertinent ad exteriorem eius excellentiam, sicut est ascensio, veneratio et alia huiusmodi, habuit per meritum, PT. Q. 19 Art. 3 c; ergo natura humana in Christo est quadam propria adoratione veneranda praeter venerationem quae exhibetur divinitati ipsius, PT. Q. 25. Art. 1 ob. 3; tertio quia contrariatur venerationi huius sacramenti, PT. Q. 75. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 43. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 7; SS. Q. 174. Art. 6; PT. Q. 25. Art. 3; PT. Q. 25. Art. 4; et passim.

venereus, a, um, *adj.*, *sexual, venereal.* Praecipue perducimur per hoc quod affectus noster est instans amore delectationum corporalium, inter quas praecipue sunt delectationes venereae, SS. Q. 20. Art. 4 c; ideo incongruum est quod talis commixtio venerea fiat talium personarum ad invicem, SS. Q. 154. Art. 9 c. Cf. PS. Q. 31. Art. 6; PS. Q. 34. Art. 1; PS. Q. 72. Art. 2; PS. Q. 77. Art. 5; SS. Q. 153. Art. 2; et passim. — On **concupiscentia venerea**, see *concupiscentia* under 2; on **delectabile venereum**, see *delectabilis*; on **delectatio venerea**, see *delectatio*; on **voluptas venerea**, see *voluptas.*

veneror, āri, ātus, 1, *v. dep. a.*, (1) of God, *to reverence with religious awe; to worship, adore, revere, venerate*, (2) of men or things, as objects, *to revere, do homage to, reverence, honor.* — (1), sed catholicus, cum dicit unum esse Deum, intelligit nomine Dei rem omnipotentem, et super omnia venerandum, PP. Q. 13. Art. 10 ob. 3; et ideo alia veneratione veneramur Deum, SS. Q. 84 Art. 1 ad 1; sed venerari aut diligere Deum, est appetendum tanquam per se bonum, SS. Q. 89. Art. 5 ob. 2; videtur quod magi non convenienter ad Christum adorandum venerint, PT. Q. 36. Art. 8 ob. 1; inquantum scilicet eodem honore veneramur ipsum Filium Dei cum natura assumpta, PT. Q. 58. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 31. Art. 1, in quot.; SS. Q. 84. pr.; SS. Q. 82. Art. 2; PT. Q. 25. Art. 4; PT. Q. 36. Art. 8; et passim. — (2), quia venerantur novum Testamentum, SS. Q. 10. Art. 6 ob. 3; ille qui iurat, utitur quidem veneratione aut dilectione eius per quem iurat, (ad 2), . . ., ita etiam iuramentum utile quidem est ad confirmationem; tamen quanto est magis venerandum, tanto est magis periculosum, SS. Q. 89. Art. 5 ad 3; statuebant enim huiusmodi imagines aliquibus creaturis, quas in eis veneratione latriae venerabantur, PT. Q. 25. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; SS. Q. 94. Art. 4 c; SS. Q. 99. Art. 3; SS. Q. 103. Art. 3; PT. Q. 5. Art. 4; PT. Q. 25. Art. 3; et passim.

venia, ae, *f.*, (1) *forbearance* in view of any wrong that has been done, *forgiveness, pardon, remission*, (2) *kindness, obliging disposition.* — (1), qui enim peccat ex ignorantia circumstantiae, meretur veniam, PS. Q. 73. Art. 7 a; voluntario autem debetur poena, sed involuntario debetur venia, SS. Q. 68. Art. 4 ad 1; ut scilicet hoc agerent sub spe veniae consequendae a Deo, PT. Q. 84. Art. 7 ad 1; ubi dolor finitur, deficit poenitentia; ubi deficit poenitentia, nihil relinquitur de venia. ergo videtur, cum oporteat veniam concessam non perdere, quod oporteat semper de peccato dolere, PTS. Q. 4. Art. 1 a; sed causa confessionis est spes veniae, PTS. Q. 7. Art. 3 ob. 1. Cf. PS. Q. 47. Art. 4; PS. Q. 114. Art. 6; SS. Q. 20. Art. 1; SS. Q. 156. 4; PT. Q. 85. 5; PTS. Q. 10. Art. 5; et passim. — (2), unde Augustinus dicit: fucari pigmentis, quo rubicundior vel candidior appareat, adulterina fallacia est, qua non dubito etiam ipsos maritos se nolle decipi, quibus solis (scilicet maritis) permittendae sunt feminae ornari secundum veniam non secundum imperium, SS. Q. 169. Art. 2 ad 2.

veniālis, e, *adj.*, *pardonable, venial.* Veniale dicitur tripliciter: uno modo ex causa, quia scilicet habet aliquam causam veniae, quae diminuit peccatum, et sic peccatum ex infirmitate vel ignorantia dicitur veniale; alio modo ex eventu, sicut omne peccatum per poenitentiam fit veniale, id est, veniam consequitur; tertio modo dicitur veniale ex genere, sicut verbum otiosum, et hoc solum veniale opponitur mortali, PS. Q. 87. Art. 8 ad 1; veniale quasi facile remissibile, C. G. 3. 130. Cf. SS. Q. 107. Art. 3 (passim); SS. Q. 112. Art. 2 (passim); SS. Q. 125. Art. 3 (passim); SS. Q. 150. Art. 2 (passim); PT. Q. 87. Art. 1 (passim); et passim. — On **culpa venialis**, see *culpa*; on **delectatio venialis**, see *delectatio*; on **peccatum veniale, veniale ab eventu, veniale ex causa, et veniale in genere**, see *peccatum* under 2. — **veniāliter**, *adv.*, *in an easily pardoned or venial manner, venially.* Ideo dicitur peccare venialiter, quia scilicet non ita peccat, ut mereatur interminabilem poenam, PS. Q. 72. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 88. Art. 6 (ter); PS. Q. 89. pr.; PS. Q. 89. Art. 3 (passim); SS. Q. 43. Art. 4 (ter); SS. Q. 133. Art. 1 (bis); et passim. — On **peccare venialiter**, see *peccare* under 2.

veniāliter, *adv.*, see *venialis.*

venio, īre, vēni, ventum, 4, *v.n.*, (1) lit. *to come*, (2) fig., (3) in partic., **venire in aliquid**, *to come into, fall into* any state or condition. — (1), quamvis sit Petrus, PP. Q. 2. Art. 1 ad 1; sicut ille qui vadit per viam, non videt illos qui post eum veniunt, PP. Q. 14. Art. 13 ad 3; sicut ovis videns lupum venientem fugit, PP. Q. 78. Art. 4 c; canis enim insequens cervum, si ad trivium venerit, odoratu quidem explorat an cervus per primam vel secundam viam transi-

verit, PS. Q. 13. Art. 2 ob. 3; dicuntur autem ab Oriente venisse, PT. Q. 36. Art. 6 ad 3; unde magi venerunt, PT. Q. 36. Art. 7 c. Cf. PS. Q. 104. Art. 3; PT. Q. 36. Art. 8 (passim); PT. Q. 39. Art. 6; PT. Q. 81. Art. 2; PTS. Q. 25. Art. 2; PTS. Q. 73. Art. 1. — (2), omnia quae in usum veniunt, PS. Q. 102. Art. 3 ob. 13; tamen per opera quae per corpus agimus ad perfectam Dei fruitionem possumus venire, SS. Q. 25. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 1. Art. 8; PP. Q. 3. Art. 8; PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 77. Art. 2; PT. Q. 66. Art. 2; et passim. — **ad mentem venire,** *to occur to one.* Divinis nostris ducibus, id est, apostolis, ad mentem venit, PT. Q. 67. Art. 7 c. — (3), de illis autem inquirere solemus quae in dubium veniunt, PS. Q. 14. Art. 4 c; imperfectum autem per aliquam additionem potest ad perfectionem venire, PS. Q. 88. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 1; PP. Q. 30. Art. 3; PT. Q. 1. Art. 6; PT. Q. 16. Art. 8; PT. Q. 36. Art. 1; et passim.

vēnor, ārī, ātus, 1, *v. dep. n.,* and *a., to chase, hunt, seek after, search for.* Ponit autem haec tria specialiter, quasi praecipua, et per quae homines maxime solent gloriam venari, PS. Q. 108. Art. 3 ad 4; venatur secundum particulam definitionis, 2 Anim. 1 e; reminiscendo venamur, id est, inquirimus, Mem. 5 b. Cf. 2 Anim. 1 f.

venter, tris, *m.,* (1) *the belly,* used lit. and fig., (2) transf., *the womb.* — (1), sed quod addit in ventre mentis potest figuraliter intelligi repletio cognitionis, quae pertinet etiam ad statum futurum, PS. Q. 68. Art. 6 ad 2, in quot.; autem avis est in partibus Orientis longo rostro, quae in faucibus habet quosdam folliculos, in quibus primo cibum reponit, et post horam in ventrem mittit, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; dominante gulae vitio, omne quod homines fortiter egerunt, perdunt; et dum venter non restringitur, simul cunctae virtutes obruuntur, (ob. 4), . . ., dum venter per ingluviem tenditur, virtutes animae per luxuriam destruuntur, SS. Q. 148. Art. 2 ad 4; Adam intemperantia ventris expulit a paradiso, SS. Q. 148. Art. 3 ob. 1, in quot. Cf. PP. Q. 63. Art. 6, in quot.; PS. Q. 1. Art. 5 (bis); SS. Q. 148. Art. 3. — (2), sed sanctificasse dicit eum non ante formationem, sed antequam exiret de ventre, PT. Q. 27. Art. 2 ad 1; quia non statim habuit usum liberi arbitrii, adhuc in ventre matris existens, PT. Q. 27. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 28. Art. 2; PT. Q. 30. Art. 3; PT. Q. 67. Art. 4; PT. Q. 68. Art. 11.

ventilo, āre, āvi, ātum, 1, *v.a.,* used fig., (1) *to set in motion, agitate,* (2) *to bring forward.* — (1), dicit enim Augustinus quod quem non exanimat metus, neque cupiditas eum vastat, nec aegritudo, id est, tristitia, eum macerat, nec ventilat gestiens et vana laetitia, PS. Q. 41. Art. 2 ob. 1. — (2), quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres nostros et coepiscopos nonnisi ad Petrum, id est, ad sui nominis et honoris auctorem referre debere, SS. Q. 11. Art. 2 ad 3.

ventōsus, a, um, *adj., windy, vain, conceited.* Philosophus dicit quod magnanimo per excessum opponitur chaunus, id est, furiosus, vel ventosus, quem nos dicimus praesumptuosum, SS. Q. 130. Art. 2 a.

ventus, i, *m., wind,* used lit. and fig. Nam nomen spiritus in rebus corporeis impulsionem quamdam et motionem significare videtur; nam flatum et ventum spiritum nominamus, PP. Q. 36. Art. 1 c; auctoritates autem aliae, inductae non loquuntur de Spiritu sancto, sed de spiritu creato; qui quandoque dicitur ventus, quandoque aer, quandoque flatus hominis, PP. Q. 41. Art. 3 ad 4; Rabbi Moyses per spiritum Domini intelligit aerem vel ventum, . . ., Scriptura consuevit ubique flatum ventorum Deo attribuere, PP. Q. 74. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 92. Art. 1; PP. Q. 99. Art. 2; PP. Q. 115. Art. 6; PP. Q. 102. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 4; SS. Q. 95. Art. 7; SS. Q. 172. Art. 3; et passim.

vēnumdo, āre, dedi, datum, 1, *v.a., to sell, put up for sale.* Quidquid invisibilis gratiae consolatione tribuitur, nunquam quaestibus vel quibuslibet praemiis venumdari penitus debet. sed omnia huiusmodi spiritualia per invisibilem gratiam tribuuntur. ergo non licet ea quaestionibus vel praemiis venumdare, SS. Q. 100. Art. 3 a, in quot.

Venus, eris, *f., the goddess of love, the goddess Venus.* Tertia ratio est in sugillationem sacrorum Veneris et Priapi, in quibus illa pars corporis honorabatur, PS. Q. 102. Art. 5 ad 1; in cultu autem Veneris a converso viri utebantur vestibus mulierum, PS. Q. 102. Art. 6 ad 6. Cf. SS. Q. 55. Art. 8 (ter); SS. Q. 147. Art. 1.

vēr, vēris, *n., spring,* used in the S.T. only in quot. Sicut una hirundo ver non facit, PS. Q. 51. Art. 3 a, in quot. Cf. PT. Q. 39. Art. 3, in quot.

vērācitas, ātis, *f., truthfulness.* Alio modo potest dici veritas, qua aliquis verum dicit, secundum quod per eam aliquis dicitur verax; et talis veritas, sive veracitas, necesse est quod sit virtus, SS. Q. 109. Art. 1 c.

vērāciter, *adv.,* see **verax.**

vērax, ācis, *adj., speaking truly, true, veracious.* Alio modo potest dici veritas, qua aliquis verum dicit, secundum quod per eam aliquis dicitur verax, SS. Q. 109. Art. 1 c; Augustinus dicit: tunc valere incipit ad salutem baptismus, cum illa fictio veraci confessione recesserit, PT. Q. 69. Art. 10 a. — **vērāciter,** *adv., truly, veraciously.* Dicit enim Augustinus: nec corpus quidem humanum ulla ratione crediderim daemonum arte vel potestate in membra bestialia posse converti, PP. Q. 114. Art. 4 ob. 2, in quot.; sive etiam ad diiudicandum veraciter et efficaciter ea quae agenda sunt, SS. Q. 173. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 94. Art. 2, in quot.; PT. Q. 24. Art. 2, in quot.; PT. Q. 34. Art. 1; PT. Q. 48. Art. 3, in quot.; PT. Q. 77. Art. 5; et passim. — *sup.*: intelligitur autem fuisse hora tertia cum clamaverunt Iudaei, ut Dominus crucifigeretur; et veracissime demonstratur tunc eos crucifixisse quando clamaverunt, PT. Q. 46. Art. 9 ad 2.

verbālis, e, *adj.,* (1) *concerning the word in general, consisting of words, wordy, verbal,* (2) *of or belonging to verbs, verbal;* not in S.T. — (1), on **compositio verbalis,** see *compositio* under 1. — (2), on **nomen verbale,** see *nomen* under 1.

verber, eris, *n., a stripe, blow, stroke, a lashing, flogging.* Sicut etiam bestiae abstinent a delectationibus propter verbera, PS. Q. 29. Art. 3 ob. 3; sed propter verbera aliqui ad iracundiam provocantur, et sunt etiam minis graviora, (ob. 1), . . ., sed quaedam coactio est per verbera, (ob. 2), . . ., non prohibetur quin filios verberent causa disciplinae, sed quod non immoderate eos affligant verberibus, (ad 1), . . ., ad hoc pertinet aliquem verberibus castigare, SS. Q. 65. Art. 2 ad 3. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 ob. 10 (bis); SS. Q. 108. Art. 3; PT. Q. 44. Art. 3, in quot.; PTS. Q. 47. Art. 2 (bis); PTS. Q. 62. Art. 2; PTS. Q. 96. Art. 6 ad 4.

verberātio, ōnis, *f., a striking, beating.* Manifeste autem per manifestam occisionem, aut per incarcerationem, aut verberationem, seu membri mutilationem, SS. Q. 61. Art. 3 c; de verberatione, SS. Q. 65 pr.; per verberationem nocumentum quoddam infertur corpori eius qui verberatur, . . ., verberatio vero tantummodo afficit sensum dolore, (c), . . ., pater autem et dominus, . . ., habent imperfectam potestatem coercendi, secundum leviores poenas, quae non inferunt irreparabile nocumentum, et huiusmodi est verberatio, SS. Q. 65. Art. 2 ad 2; cui opponitur verberatio, vel quodlibet sensum dolore afficiens, SS. Q. 65. Art. 3 c.

verbero, āre, āvi, ātum, 1, *v.a., to lash, scourge, whip, flog, beat.* Pro morte autem homicidii poenam, cum servus in manu domini verberantis moreretur, PS. Q. 105. Art. 4 ad 3; puta si quis sanctimonialem violaverit verberando vel concumbendo, SS. Q. 99. Art. 3 ad 2; et ideo nunquam secundum humanum iudicium aliquis debet puniri sine culpa poena flagelli, ut occidatur, vel mutiletur, vel verberetur, SS. Q. 108. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 65. Art. 2 (passim); SS. Q. 72. Art. 2; PTS. Q. 60. Art. 2.

verbositas, ātis, *f.*, *multiplicity of words, wordiness, verbosity.* De acedia vero dicit oriri septem, quae sunt: otiositas, somnolentia, importunitas mentis, inquietudo corporis, instabilitas, verbositas, curiositas, SS. Q. 35. Art. 4 ob. 3; ieiunium verbositatem non amat, divitias superfluitatem iudicat, superbiam spernit, humilitatem commendat, SS. Q. 147. Art. 1 ad 1, in quot.

verbum, i, *n.*, (1) *word* in general under which can be understood a verb as well as a noun or name (see *nomen* under 1), synonym of *vox*, (2) *verb*, the opposite of nomen, (3) *the word* in the sense of a divine person, i.e., the second person of the Deity (= verbum Dei seu divinum), (4), *word* in the proper sense, *command.* — (1), vox autem, quae non est significativa, verbum dici non potest, PP. Q. 34. Art. 1 c; definitio verbi supra posita datur de verbo communiter sumpto, 1 Perih. 5 d; hoc nomen verbum imponitur vel a verberatione aëris vel a boatu, secundum quod verbum nihil aliud est quam verum boans, Verit. 4. 1. ob. 8; verbum est terminus huius actus, qui est dicere, nihil enim dicitur, nisi verbum, 1 Sent. 27. 2. 2. 1 ob. 3. Cf. PP. Q. 117. Art. 1; SS. Q. 73. Art. 2; SS. Q. 75. Art. 1 (bis); SS. Q. 76. Art. 1 (bis); et passim. — On **processio verbi**, see *processio* under 1. — Kinds of *verbum* in this sense are: (a), **verbum aedificatorium,** *the edifying or instructive word.* Cf. Quodl. 7. 7. 18 ad 2. — (b), **verbum aeternum,** *the eternal word of God.* Similiter ex Verbo aeterno Spiritus sanctus, qui formavit corpus Christi, PT. Q. 6 Art. 6 ad 3. Cf. Verit. 4. 1 ad 6. —(c), **verbum alterius** and **verbum proprium,** *the word of another* and *the proper word*, or *the name of another and the proper name.* Uno modo per modum iuramenti ad propria verba confirmanda, SS. Q. 89 pr. Cf. SS. Q. 116. Art. 1; PTS. Q. 9. Art. 3; 1 Sent. 27. 2. 2. 1 ob. 3. — (d), **verbum animae impressum seu rei, verbum animi sinu cogitatum seu in corde enuntiatum seu speciei vocis** and **verbum vocis seu quod est angelus,** *the word or the name of a thing* (quia est immediata similitudo ipsius, 1 Sent. 27. 2. 2. 1 c) *impressed upon the soul* (of a thing), *the word thought in the inner part of the soul or spoken in the heart*, which consists of an image of the word spoken with the mouth (quod est in imaginatione, quando scilicet quis imaginatur voces, quibus intellectus conceptum proferre valeat, 1 Sent. 27. 2. 2. 1 c), and *the word of the mouth* (quod est angelus, scilicet nuntius, intellegentiae, 1 Sent. 27. 2. 2. 1 c), or *the word expressing a message of the thought.* — (e), **verbum animi sinu cogitatum,** see *verbum animae impressum.* — (f), **verbum cordis seu mentis seu intellectus seu mentale seu intellegibile, verbum interius** and **verbum vocis seu vocale seu vocabile seu exterius,** *the word of reason, the word spoken within*, by which is to be understood both the word of reason and the sensible representation of the word spoken outside, and *the word of mouth* or *the outer word.* Quicumque enim intellegit ex hoc ipso, quod intellegit, procedit aliquid intra ipsum, quod est conceptio rei intellectae, ex vi intellectiva proveniens et ex eius notitia procedens, quam quidem conceptionem vox significat et dicitur verbum cordis significatum verbo oris, PP. Q. 27. Art. 1 c; cf. PP. Q. 28. Art. 4 ad 1; de verbo hominis mentali, quod nihil est aliud quam quiddam mente conceptum, quo homo exprimit mentaliter ea, de quibus cogitat, PS. Q. 93. Art. 1 ad 2; cf. 1 Sent. 27. 2. 1 c; primo et principalior interior mentis conceptus verbum dicitur, secundario vero ipsa vox interioris conceptus significativa, tertio vero ipsa imaginatio vocis verbum dicitur, PP. Q. 34. Art. 1 c; cf. *verbum animae impressum.* — (g), **verbum essentiale, verbum notiale,** and **verbum personale,** *the word signifying the essence of God, that signifying a divine notio*, and *that signifying a person in God.* Et diligere vel amare est verbum notionale, PP. Q. 37. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 40. Art. 1 ad 3; 1 Sent. 27. 2. 2. 1 ob. 2 and 7, c, and ad 6. — (h), **verbum expressivum seu manifestativum seu repraesentativum,** and **verbum factivum seu operativum,** *the word expressing or declaring a thought and that creating or effecting a thought.* Ita Verbum Dei, eius quod in Deo Patre est, est expressivum tantum; creaturarum vero est expressivum et operativum, (c), unde non oportet quod a creaturis procedit Verbum, licet Verbum sit expressivum creaturarum, PP. Q. 34. Art. 3 ad 5. — (i), **verbum exterius,** see *verbum cordis.* — (j), **verbum factivum,** see *verbum expressivum.* — (k), **verbum incarnatum,** *the Incarnate Word* (*of God*). Utrum unio Verbi Incarnati sit facta in natura, PT. Q. 2 pr. Cf. PT. Q. 1. pr.; PT. Q. 1 Art. 2; PT. Q. 1 Art. 5; PT. Q. 1 Art. 6 (ter); Verit. 4. 1 ad 6 and 12; et passim. — (l), **verbum in corde enuntiatum,** see *verbum animae impressum.* — (m), **verbum increatum,** *the uncreated word* (*of God*). Nam et in ipso Verbo increato sunt rationes omnium creaturarum, PP. Q. 93. Art. 8 ad 4. Cf. PP. Q. 58. Art. 7. — (n), **verbum intellectus,** see *verbum cordis.* — (o), **verbum intellegibile,** see *verbum cordis.* — (p), **verbum interius,** see *verbum cordis.* — (q), **verbum iocosum** and **verbum otiosum,** *the facetious word and the idle and useless word.* Non tamen contrariatur dilectioni Dei et proximi, sicut verbum otiosum, risus superfluus et alia huiusmodi; . . ., puta cum aliquis ordinat verbum otiosum ad adulterium committendum, PS. Q. 88. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 72. Art. 5 (bis); PS. Q. 77. Art. 8; PS. Q. 78. Art. 2; PS. Q. 88. Art. 5; 2 Sent. 40. 5 ad 8; 4 Sent. 9. 4. 2 ad 3; et passim. — (r), **verbum manifestativum,** see *verbum expressivum.* — (s), **verbum mentale,** see *verbum cordis.* — (t), **verbum mentis,** see *verbum cordis,* — (u), **verbum notionale,** see *verbum essentiale.* — (v), **verbum operativum,** see *verbum expressivum.* — (w), **verbum otiosum,** see *verbum iocosum.* — (x), **verbum personale,** see *verbum essentiale.* — (y), **verbum proprium,** see *verbum alterius.* — (z), **verbum rei,** see *verbum animae impressum.* — (a^2), **verbum relativum,** *the word expressing a relationship.* Cf. C. G. 4. 34. — (b^2), **verbum repraesentativum,** see *verbum expressivum.* — (c^2), **verbum sacramentale,** *the word which produces a sacrament.* Ille qui corrupte profert verba sacramentalia, si hoc ex industria facit, non videtur intendere facere quod facit Ecclesia, et ita non videtur perfici sacramentum, PT. Q. 60. Art. 7 ad 3. Cf. PT. Q. 60. Art. 8; PT. Q. 78. Art. 6; PT. Q. 81. Art. 3. — (d^2), **verbum speciei vocis,** see *verbum animae impressum.* — (e^2), **verbum temporale,** *the verb.* Cf. 1 Sent. 8. 2. 3 ad 1. — (f^2), **verbum tertium,** *the third word* in an expression, i.e., that word which in an expression is to be distinguished beside the subject and the predicate, namely the copula. Cf. 2 Perih. 2 b. — (g^2), **verbum vocabile seu vocale,** see *verum cordis.* — (h^2), **verbum vocis,** see *verbum cordis* and *verbum animae impressum.* — (2), vox significativa ad placitum, . . ., quae consignificat tempus, . . ., cuius nulla pars extra significat, . . ., et est semper eorum, quae de altero praedicantur nota, id est, signum, quia scilicet nomina et participia possunt poni ex parte subiecti et praedicati, sed verbum semper est ex parte praedicati, 1 Perih. 5 a; proprium autem verbi est, ut significet actionem vel passionem, 1 Perih. 5 a; cf. 1 Perih. 5 b-g; PP. Q. 13. Art. 1 ob. 3 and ad 3; Aristotle's *De Interpr.* 3. 16 b. 6 ff; verbum enim quodlibet resolvitur in hoc verbum est et participium; nihil enim differt dicere homo convalescens est et homo convalescit, 5 Met. 9 c; cf. 1 Perih. 5 g. Cf. also PP. Q. 13. Art. 1 (bis); PP. Q. 13. Art. 12; PP. Q. 34. Art. 1; PP. Q. 37. Art. 2; PP. Q. 39 pr.; et passim. — On **casus verbi**, see *casus* under 5. — Kinds of *verbum* in this sense are: (a), **verbum activam** and **verbum passivum,** *the active and the passive verb,* quod significat actionem vel passionem procedentem a re, 1 Perih. 4 a. Cf. PP. Q. 41. Art. 6 ad 1. — (b), **verbum exceptae actionis seu impersonale** and **verbum personale,** *the verb freed from action or the impersonal verb,* e.g., *tonat, pluit,* and *the personal verb*; see *verbum personale* under 1. Similiter si sit gerundivum verbi impersonalis, ut sit sensus; potentia generandi, id est, qua ab aliqua persona generatur, PP. Q. 41. Art. 6 ad 1. Cf. 1 Sent. 7. 2. 1 c; 1 Perih. 3 c and 4 g. — (c), **verbum finitum** and **verbum infinitum,** *the finite or definite verb* and *the infinite or indefinite verb,* the ῥῆμα ἀόριστον of Aristotle's *De Interpr.* 3. 16. b. 14; e.g., non currit et non laborat, 1 Perih. 5 d; cf. verbum negativum; huiusmodi dictiones in aliquo cum verbis conveniunt, deficiunt tamen a determinata ratione verbi,

ideo vocat ea verba infinita. et rationem nominis assignat, quia unumquodque eorum indifferenter potest dici de eo, quod est, vel de eo, quod non est, 1 Perih. 5 d. Cf. 1 Perih. 5 g and 8 b; 2 Perih. 1 b and d. — (d), **verbum imperativum** and **verbum infiniti modi,** *the imperative verb or the imperative and the verb of the indefinite form or the infinitive.* Ecclesia in exorcismis imperativis verbis utitur ad expellendam daemonis potestatem, PT. Q. 71. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 17. Art. 1; PT. Q. 78. Art. 2 (bis); 1 Perih. 5 a. — (e), **verbum infiniti modi,** see *verbum imperativum.* — (f), **verbum infinitum,** see *verbum finitum.* — (g), **verbum negativum,** *the negative verb.* Differunt tamen huiusmodi verba (sc. infinita) a verbis negativis, quia verba infinita sumuntur in vi unius dictionis, verba vero negativa in vi duarum dictionum, 1 Perih. 5 d; verbum infinitum in enuntiatione positum fit verbum negativum, 2 Perih. 1 d. Cf. 1 Perih. 8 b. — (h), **verbum passivum,** see *verbum activum.* — (i), **verbum per se dictum,** *the verb spoken for itself alone,* id est, extra enuntiationem positum, 2 Perih. 1 d. Cf. 1 Perih. 3 c. — (j), **verbum personale,** see *verbum exceptae actionis.* — (k), **verbum personale,** see *verbum exceptae actionis.* — (l), **verbum substantivum,** *the substantive verb or the verb which is used as a substantive.* Cf. 1 Perih. 4 g. — (3), Verbum est forma exemplaris, PP. Q. 3. Art. 8 ad 2; in Verbo importatur respectus ad creaturam, PP. Q. 34. Art. 3 c; Verbum est proprium nomen Filii, PP. Q. 37. Art. 1 c; cum proprio Filii, inquantum est Verbum, PP. Q. 39. Art. 8 c; quae est verbum ipsius, C. G. 1. 53. Cf. PP. Q. 27. Art. 2 (passim); PP. Q. 34. Art. 1 ad 1; C. G. 1. 53; C. G. 3. 59; Declar. 7; et passim. — On **processio Verbi,** see *processio.* — (4), dicitur autem figurative quarto modo verbum id quod verbo significatur vel efficitur, sicut consuevimus dicere "hoc est verbum, quod dixi tibi vel quod mandavit rex," demonstrato aliquo facto, quod verbo significatum est, vel simpliciter enuntiantis vel etiam imperantis, PP. Q. 34. Art. 1 c; unde Glossa interlinearis ibi dicit quod verbum sumitur pro imperio, PP. Q. 34. Art. 2 ad 5.

vērē, *adv.,* see **verus.**

verēcundābilis, e, *adj., shameful.* Quandoque contingit aliqua graviora peccata minus esse verecundabilia, SS. Q. 144. Art. 2 ad 4.

verēcundia, ae, *f., the natural feeling of shame, shamefacedness, bashfulness, shyness.* Verecundia quae est timor turpis, PS. Q. 24. Art. 4 c; cf. SS. Q. 144. Art. 4 c; verecundia dicitur esse bonum ex suppositione alicuius turpis commissi, PS. Q. 39. Art. 1 c; verecundia non est timor de actu ipso peccati, sed de turpitudine vel ignominia, quae consequitur ipsum, quae est a causa extrinseca, PS. Q. 42. Art. 3 ad 4; cf. PS. Q. 41. Art. 4 ad 2 and 3; verecundia quae est timor turpitudinis, primo et principaliter respicit vituperium seu opprobrium, et quia vituperium proprie debetur vitio, sicut honor virtuti, ideo ex consequenti verecundia respicit turpitudinem vitiosam, SS. Q. 144. Art. 2 c; verecundia proprie loquendo non est virtus, SS. Q. 144. Art. 1 c; quandoque verecundia dicitur virtus, cum sit quaedam laudabilis passio, SS. Q. 144. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 24. Art. 4 a; SS. Q. 144. Art. 4 (passim); SS. Q. 151. Art. 4 (passim); 6 Eth. 9 i; 4 Eth. 17 a-m; et passim. On the difference between *verecundia* and *erubescentia* we read: si turpitudo timeatur in actu committendo, est erubescentia, si autem sit de turpi iam facto, est verecundia, PS. Q. 41. Art. 4 c. Cf. Verit. 26. 4 ad 7; 3 Sent. 26. 1. 3 c.

verēcundor, āri, ātus, 1, *v. dep. n., to feel bashful, or ashamed, to be shy or diffident.* Verecundia est timor de turpi actu, ut dicitur. sed magis verecundantur homines de furto, (ob. 2), . . ., et ideo minus, verecundantur de rapina quam de furto, SS. Q. 66. Art. 9 ad 2; unde non semper magis verecundatur homo de graviori peccato, . . ., et inde est quod magis verecundatur homo de adulatione quam de litigio, SS. Q. 116. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 144. Art. 2 (passim); SS. Q. 144. Art. 3 (passim); SS. Q. 151. Art. 4 (ter); SS. Q. 161. Art. 2; PT. Q. 64. Art. 6; et passim.

verēcundus, a, um, *adj., shamefaced, bashful, shy.* Illae conditiones, . . ., non requirantur ad confessionem: sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis, atque frequens, nuda, discreta, libens, verecunda, (ob. 1), . . ., et quantum ad hoc confessio debet esse verecunda, PTS. Q. 9. Art. 4 c; et quando mulier verecunda est, et vir sentit eius voluntatem de redditione debiti, PTS. Q. 53. Art. 1 ad 4.

vereor, ēri, itus, 2, *v. dep. a* and *n., to feel awe of, to reverence, revere, respect; to fear, be afraid* of anything; *to fear or be afraid* to do a thing, used with (a) *inf.,* (b) with *ne* (c) with *acc.* — (a), similiter ex quadam parvipensione est quod aliquis non vereatur contristare aliquem, PS. Q. 47. Art. 2 ad 3; tanto magis veretur eum offendere, SS. Q. 19. Art. 10 ad 2. Cf. SS. Q. 110. Art. 4; SS. Q. 115. Art. 1; SS. Q. 116. Art. 1; SS. Q. 118. Art. 4; SS. Q. 157. Art. 3. — (b), vereor enim ne plus minusve quam oportet, inflammer desiderio, et amore Domini mei, SS. Q. 27. Art. 6 ob. 2, in quot. — (c), quia super illud Iob., IX: verebar omnia mea, SS. Q. 54. Art. 3 ob. 1, in quot.

vergo, ere, (*perf.* and *sup.* wanting), *to turn, incline, verge, bind.* Videtur quod nomina essentialia non sint approprianda personis. quod enim potest vergere in errorem fidei, . . ., sed ea quae sunt communia tribus personis appropriare alicui, potest vergere in errorem fidei, PP. Q. 39. Art. 7 ob. 1; illud quod potest vergere in scandalum et perturbationem aliorum, SS. Q. 3. Art. 2 ob. 3; sed non omnis derisio quae vergit in iniuriam Dei, SS. Q. 75. Art. 2 ob 2; sed quandoque fiunt aliqua vota de immoderatis vigiliis, vel ieiuniis quae vergunt in periculum personae, SS. Q. 88. Art. 2 ob. 3; et ideo crimen mortale committit, quasi summo Domino infidelis, et praecipue cum hoc in detrimentum Ecclesiae vergat, PTS. Q. 36. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 12. Art. 2; SS. Q. 68. Art. 1; SS. Q. 89. Art. 7; PT. Q. 80. Art. 3; SS. Q. 88. Art. 11; et passim.

vēridicus, a, um, *adj., truth-telling, veracious, veridical, that speaks the truth.* Non de veridico in confessionibus dicimus, neque quaecumque ad iustitiam vel iniustitiam contendunt, SS. Q. 109. Art. 3 ad 3, in quot.; et quod est veridicus, quod est actus veritatis, SS. Q. 129. Art. 4 ob. 2; contra veridicam Pauli sententiam, post resurrectionem Dominus rediit in mortem, PT. Q. 54. Art. 4 ad 3, in quot.

vērifico, āre, 1, *v.a., to confirm the truth or authenticity of; to show to be true by evidence, verify.* Hoc verificatur dictum Prophetae, PP. Q. 23. Art. 3 ad 2; affirmatio et negatio simul et semel non verificantur de eodem, PP. Q. 39. Art. 1 ob. 2; et utroque modo verificatur, PP. Q. 45. Art. 1 ad 3; haec locutio verificatur secundum modum quo totum potestativum praedicatur de suis partibus, PP. Q. 77. Art. 1 ad 1; et ideo ut in pluribus verificantur ea quae praenuntiantur de actibus hominum PS. Q. 9. Art. 5 ad 3; ex qua tenemur quod verificemus id quod per nomen eius promittimus, SS. Q. 89. Art. 8 c; si ergo sit alia hypostasis in Christo praeter hypostasim Verbi, sequitur quod de aliquo alio quam de Verbo verificentur ea quae sunt hominis, PT. Q. 2. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 39. Art. 6 (ter); PP. Q. 50. Art. 2 ad 2; PP. Q. 87. Art. 1 (bis); PS. Q. 75. Art. 1; PT. Q. 2. Art. 4; et passim.

vērisimilis, more correctly written separately, **vēri similis,** etc. see under *verus* and *similis.* Cf. PP. Q. 17. Art. 1 c; PS. Q. 74. Art. 8 c; PTS. Q. 84. Art. 2 c.

vērisimilitūdo, inis, *f., likelihood, probability,* not in S.T. On **cognitio per verisimilitudinem,** see *cognitio* under 2.

vēritas, ātis, *f.,* (1) *truth* in the general sense of the word, the opposite of *falsitas,* (2) *truth per eminentiam* in the sense of a *veritas rei,* (3) *truth, true opinion, true statement,* (4) *reality,* (5) *truthfulness.* — (1), veritas principaliter est in intellectu, secundario vero in rebus, secundum quod comparantur ad intellectum ut ad principium, PP. Q. 16. Art. 1 c; alio modo (veritas) definitur secundum id quod

formaliter rationem veri perfecit, et sic dicit Isaac (in libro de Definitionibus) quod veritas est adaequatio rei et intellectus, Verit. 1. 1 c; veritatis est rectitudo sola mente perceptibilis, 1 Sent. 19. 5. 1. ob. 4; ratio veritatis per prius in intellectu quam in re, 1 Sent. 19. 5. 1 c; veritas habet fundamentum in re, sed ratio eius completur per actionem intellectus, quando scilicet apprehenditur eo modo quo est, 1 Sent. 19. 5. 1 c; veritas fundatur in esse rei magis quam in quidditate, 1 Sent. 19. 5. 1 c; est in intellectu divino quidem veritas proprie et primo, in intellectu vero humano proprie quidem et secundario, in rebus autem improprie et secundario, quia non nisi in respectu ad alterutram duarum veritatum, Verit. 1. 4 c. Cf. PP. Q. 16. Art. 1 c. and Art. 2 ob. 2; PP. Q. 21. Art. 2 c; 1 Sent. 19. 5. 1 ad 5 and 3 c; Verit. 1. 1 c, 5 ob. 12 and ad 12; 1 Sent. 19. 5. 1 ad 7; et passim. — On **confessio veritatis**, see *confessio* under 1; on **mutabilitas veritatis**, see *mutabilitas*; on **rectitudo veritatis**, see *rectitudo* under 3; on **solutio ad veritatem**, see *solutio* under 2; on **verum veritatis naturalis speciei et significationis**, see *verus* under 1; on **voluntabile secundum veritatem**, see *voluntabilis*. — Kinds of *veritas* in this sense are: (a), **veritas absoluta** and **veritas confesse se habens**, *the truth comprehended in and for itself or the absolute truth* and *truth corresponding with the right will*, i.e., *the relative or corresponding truth*, (ἡ ἀλήθεια ὁμολόγως ἄχουσα τῇ ὀρέξει τῇ ὄρθῃ) Aristotle's Eth. Nic. VI. 2, 1139 a 30 f.). Cf. 6 Eth. 2 f. — (b), **veritas accidentalis** and **veritas inseparabiliter communicata**, *the truth imparted accidentally or separately and that imparted inseparably*. Cf. Verit. 1. 4 c. — (c), **veritas actionis seu operis** and **veritas vocis**, *the truth of action or of deed* (quando scilicet quis agit quod convenit sibi secundum ordinem suae naturae, Joan. 8. 6 d) and *the truth of word* (qua quis profert ore quod gerit corde et est in rerum natura, Joan. 8. 6 d). Cf. Verit. 1. 6 c. — (d), **veritas aeterna**, *the eternal or divine truth*. Unde si nullus intellectus esset aeternus, nulla veritas esset aeterna. sed quia solus intellectus divinus est aeternus, in ipso solo veritas aeternitatem habet. nec propter hoc sequitur quod aliquid aliud sit aeternum quam Deus, quia veritas intellectus divini est ipse Deus, PP. Q. 16. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 173. Art. 1 in quot.; C. G. 2. 83 and 84; 1 Sent. 19. 5. 3 c; Verit. 1. 5 c. — (e), **veritas cognitionis adquisitae**, **veritas cognitionis infusae**, and **veritas cognitionis naturalis**, *the truth of acquired knowledge, that of infused knowledge*, and *that of natural knowledge*. Alia tamen est rectitudo naturalis dilectionis, et alia est rectitudo charitatis et virtutis, quia una rectitudo est perfectiva alterius, sicut etiam alia est veritas naturalis cognitionis, et alia est veritas cognitionis infusae vel acquisitae, PP. Q. 60. Art. 1 ad 3. — (f), **veritas cognitionis infusae**, see *veritas cognitionis adquisitae*. — (g), **veritas cognitionis naturalis**, see *veritas cognitionis adquisitae*. — (h), **veritas communis** and **veritas particularis**, *the general and the particular truth*. Unde ex his particularibus veritatibus non est procedendum ad veritatem communem, PP. Q. 16. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 29. Art. 5 c. — (i), **veritas confesse se habens**, see *veritas absoluta*. — (j), **veritas contingens** and **veritas necessaria**, *the unnecessary and the necessary truth*. Cf. 1 Sent. 19, 5. 3 c. — (k), **veritas creata** and **veritas increata**, *the created* and *the uncreated or divine truth*. Unde sequitur quod veritas prima sit maior anima, et tamen etiam veritas creata, quae est in intellectu nostro, est maior anima non simpliciter, sed secundum quid, PP. Q. 16. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 16. Art. 7 (passim); SS. Q. 1. Art. 1 ob. 2; 1 Sent. 19. 5. 2 ob. 1 and a; Verit. 1. 4 ad 7; Verit. 7. 1 ad 2. — (l), **veritas divina**, *the divine truth*, i.e., God Himself or the truth in the mind of God. Similiter dici potest similitudo principii veritas divina, in quantum eius esse non est eius intellectui dissimile, PP. Q. 16. Art. 5 ad 2. Cf. PP. Q. 17. Art. 4; PP. Q. 87. Art. 1; SS. Q. 1. Art. 1 c; C. G. 1. 1 and 62; C. G. 3. 47; 1 Sent. 19. 5. 2 c; et passim. — (m), **veritas divinorum**, *the truth of divine things*. Cf. C. G. 1. 3 and 9. — (n), **veritas doctrinae**, **veritas iustitiae**, and **veritas vitae**, *the truth of teaching*. (veritas enim doctrinae in veritate enuntiationis consistit, 4 Sent. 46. 1. 1. 3 ad 3), *the truth of justice* (nomen veritatis transfertur ad significandum adaequationem operum iustitiae ad rationes iustitiae, et haec est veritas, quam dicimus iustitiae veritatem, et secundum hoc ipsa iustitia idem, quod veritas est, 4 Sent. 46. 1. 1. 3 c), and *the truth of life*, (veritas autem vitae dicitur particulariter, secundum quod homo in vita sua implet illud, ad quod ordinatur per intellectum divinum, PP. Q. 16. Art. 4 ad 3). Cf. PP. Q. 16. Art. 5 ad 5; PP. Q. 17. Art. 1 c; PP. Q. 21. Art. 2 c; SS. Q. 58. Art. 4 ad 1; SS. Q. 109. Art. 2 ad 3; SS. Q. 109. Art. 3 ad 3; 4 Sent. 38. 2. 4. 1 c; 4 Sent. 46. 1. 1. 3 c and ad 3; Joan. 8. 4 a and 6 d; et passim. (o), **veritas enuntiabilium seu enuntiationis seu praedicationis**, *the truth of opinion or of a statement or of a predicate*. Enuntiabile enim et est in intellectu et est in voce. secundum autem quod est in intellectu, habet per se veritatem. sed secundum quod est in voce, dicitur verum enuntiabile, secundum quod significat aliquam veritatem intellectus, non propter aliquam veritatem in enuntiabili existentem sicut in subiecto. sicut urina dicitur sana non a sanitate, quae in ipsa sit, sed a sanitate animalis, quam significat, PP. Q. 16. Art. 7 c. Cf. **veritas opinionis** and **veritas propositionis**. Cf. PP. Q. 16. Art. 8 ob. 3; C. G. 1. 59 t; 1 Sent. 19. 5. 1 c and ad 7; 1 Sent. 19. 5. 3 ad 5; 4 Sent. 46. 1. 1. 3 ad 3; Verit. 1. 5 ob. 3, 5 and 9 and ad 1 and 6 c; 4 Sent. 46. 1. 4. 6 c and ad 1; et passim. — (p), **veritas enuntiationis**, see *veritas enuntiabilium*. — (q), **veritas essentialiter dicta seu per essentiam** and **veritas participata**, *the essential truth and the truth participated in*. Sed si de veritate essentialiter dicta loquamur, non potest intelligi, nisi resolvatur affirmativa in negativam, sicut cum dicitur: Pater est a se, quia non est ab alio, PP. Q. 16. Art. 5 ad 2. Cf. PS. Q. 3. Art. 7 c; C. G. 1. 60. — (r), **veritas extrinseca** and **veritas inhaerens**, *the truth exteriorly attached to a thing* (et sic denominantur omnes res verae a prima virtute, Verit. 1. 5 c), and *the truth connected with or dwelling in itself*. Cf. Verit. 1. 5 c. — (s), **veritas immortalis seu incorruptibilis seu perpetua**, *the immortal or incorruptibile or perpetual truth*. Sicut veritas est incorruptibilis, ita est aeterna, PP. Q. 61. Art. 2 ob. 3. Cf. Verit. 1. 5 ob. 13-15; C. G. 2. 83. — (t), **veritas immutabilis seu incommutabilis** and **veritas mutabilis**, *the unchangeable and the changeable truth*. Unde veritas divini intellectus est immutabilis; veritas autem intellectus nostri mutabilis est; non quod ipsa sit subiectum mutationis, sed inquantum intellectus noster mutatur de veritate in falsitatem; sic enim formae mutabiles dici possunt. veritas autem intellectus divini est, secundum quam res naturales dicuntur verae, quae est omnino immutabilis, PP. Q. 16. Art. 8 c. Cf. C. G. 3. 47; 1 Sent. 19. 5. 3 c; Verit. 1. 4 ad 6. — (u), **veritas improprie seu metaphorice seu similitudinarie** and **veritas proprie accepta seu dicta**, *the truth comprehended in the improper or figurative or allegorical sense and that comprehended in the proper sense or the so called truth*. Cf. Verit. 1. 4 c and 7 c. — (v), **veritas incorruptibilis**, see *veritas immortalis*, — (w), **veritas increata**, see *veritas creata*. — (x), **veritas inhaerens**, see *veritas extrinseca*. — (y), **veritas inseparabiliter communicata**, see *veritas accidentalis*. — (z), **veritas intellectus** and **veritas rei**, *the truth of reason or of knowledge* and *the truth of the thing or fact*. Veritas invenitur in intellectu, secundum quod apprehendit rem, ut est, et in re, secundum quod habet esse conformabile intellectui, PP. Q. 16. Art. 5 c; cum enim veritas intellectus sit adaequatio intellectus et rei, secundum quod intellectus dicit, esse quod est vel non esse quod non est, C. G. 1. 59; veritas rei est proprietas esse uniuscuiusque rei, quod stabilitum est ei, inquantum talis res nata est de se facere veram aestimationem et inquantum propriam sui rationem, quae est in mente divina, imitatur, C. G. 1. 60. Cf. PP. Q. 16. Art. 1 c; PP. Q. 16. Art. 5 c; PP. Q. 16. Art. 8 c and ad 3; Verit. 1. 4 ad 5 and 4. 6 c; Quodl. 8. 3. 5 c; et passim. — (a^2), **veritas intellectuum seu rationum** and **veritas rerum**, *the truth of the conceptions or ideas of things* and *the truth of the things themselves*. Quia considerabant quod verum importat comparationem ad intellectum, cogebantur veritatem rerum

constituere in ordine ad intellectum nostrum, PP. Q. 16. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 16. Art. 5; PP. Q. 79. Art. 8; PP. Q. 102. Art. 1; 1 Sent. 19. 5. 3 ad 2; Verit. 1. 5 c; et passim. — (b²), **veritas intellegibilis seu intellegibilium,** *the truth of the intelligibile or transcendental.* Homines autem ad intelligibilem veritatem cognoscendam perveniunt procedendo de uno ad aliud, . . ., et ideo rationales dicuntur, PP. Q. 79. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 55. Art. 3; PP. Q. 79. Art. 8; PP. Q. 88. Art. 1; C. G. 1. 4; C. G. 2. 83; et passim. — (c²), **veritas interminabilis,** *the undetermined or infinite truth.* Cf. C. G. 1. 8. — (d²), **veritas iustitiae,** see *veritas doctrinae.* — (e²), **veritas litteralis,** *the literal truth.* Cf. Quodl. 3. 14 30 c. — (f²), **veritas metaphorice accepta seu dicta,** see *veritas improprie accepta seu dicta.* — (g²), **veritas mutabilis,** see *veritas immutabilis.* — (h²), **veritas naturae,** *the truth of the nature and essence of a thing.* Unumquodque secundum ea quae constituunt substantiam eius habet naturae suae veritatem, C. G. 3. 26; secundum hoc aliquid dicitur esse de veritate humanae naturae, quia proprie pertinet ad esse humanae naturae, 4 Sent. 44. 1. 2. 4 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 12; PP. Q. 119 pr.; PP. Q. 119. Art. 1 (passim); PT. Q. 33. Art. 1; PTS. Q. 78. Art. 2; et passim. — (i²), **veritas naturalis speciei** and **veritas significationis,** *the truth of a natural species or the truth of something belonging to a species of a natural thing* (vox dicitur vera veritate naturalis speciei, quando formatur debitis instrumentis et ex ore animalis profertur cum quadam imaginatione, Quodl. 3. 2. 3 c), *and the truth of a signification* (sicut vox est vera veritate significationis, quando significat esse quod est, Quodl. 3. 2. 3 c). Cf. Verit. 1. 5 ob. 18 and c. — (j²), **veritas necessaria,** see *veritas contingens.* — (k²), **veritas operis,** see *veritas actionis.* — (l²), **veritas opinionis** and **veritas propositionis,** *the truth of an opinion* and *that of an assertion.* Duplex est propositionis veritas una, quando significat quod accepit significare, sicut haec propositio "Socrates sedet" significat Socratem sedere, sive Socrates sedeat sive non sedeat; alia, quando significat illud, ad quod facta est, est enim facta ad hoc, quod significet esse, quando est, Verit. 1. 10 ob. 4 c. Cf. PP. Q. 16. Art. 7 (bis); PP. Q. 16. Art. 8 ad 3 and 4; PP. Q. 48. Art. 2; Verit. 1. 5 ob. 7; Verit. 2. 12 ad 7; et passim. — (m²), **veritas participata,** see *veritas essentialiter dicta.* — (n²), **veritas particularis,** see *veritas communis.* — (o²), **veritas per essentiam,** see *veritas essentialiter dicta.* — (p²), **veritas perfectissima seu prima seu summa,** *the most perfect or first or highest truth.* Summa veritas ab omnibus beatis secundum diversos gradus conspicitur, PP. Q. 62. Art. 9 c. Cf. PP. Q. 16. Art. 5 c and 6 c; SS. Q. 1. Art. 1 c; SS. Q. 167. Art. 1; C. G. 1. 62; C. G. 2. 84; C. G. 3. 63 and 152; 1 Sent. 19. 5. 1 c; Verit. 1. 4 ad 6 and 5 ob. 1 and c; 1 Perih. 3 b; et passim. — (q²), **veritas perpetua,** see *veritas immortalis.* — (r²), **veritas praedicationis,** see *veritas enuntiabilium.* — (s²), **veritas prima,** see *veritas perfectissima.* — (t²), **veritas propositionis,** see *veritas opinionis.* — (u²), **veritas proprie accepta seu dicta,** see *veritas improprie accepta.* — (v²), **veritas pura seu purissima,** *the (absolutely) pure or the purest truth,* i.e., *God.* Beatitudo vera consistit in visione Dei, quae est veritas pura, PS. Q. 5. Art. 1 ob. 2. Cf. C. G. 1. 61. — (w²), **veritas rationum,** see *veritas intellectuum.* — (x²), **veritas rei,** see *veritas intellectus.* — (y²), **veritas rerum,** see *veritas intellectuum.* — (z²), **veritas sacrae Scripturae,** *the truth of Holy Scripture.* Veritas enim sacrae Scripturae est quoddam lumen per modum radii derivatum a prima veritate, Nom. 1. 1. — (a³), **veritas sapientiae,** *the truth of (divine) wisdom.* Daemones vero per voluntatem perversam subducentes intellectum a divina sapientia absolute interdum de rebus iudicant secundum naturalem conditionem, PP. Q. 58. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 5 ob. 3. — (b³), **veritas scientiae,** *the truth of science.* Cf. 5 Met. 17 a. — (c³), **veritas signi,** *the truth of a sign* (consistit in conformitate signi ad signatum, 1 Sent. 4. 2. 1 ob. 1. Cf. Verit. 1. 8 ob. 2. — (d³), **veritas significationis,** see *veritas naturalis speciei.* — (e³), **veritas similitudinarie accepta seu dicta,** see *veritas improprie accepta.* — (f³), **veritas simplex,** *the simple truth,* i.e., God. Angelus simplici apprehensione veritatem intuetur, homo autem quodam processu ex multis pertingit ad intuitum simplicis veritatis, SS. Q. 180. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 180. Art. 3 ad 1; SS. Q. 180. Art. 6; C. G. 1. 9. — (g³), **veritas speculativa,** *the speculative truth or the truth of speculative knowledge.* Cf. 3 Cael. 2 a. — (h³), **veritas summa,** see *veritas perfectissima.* — (i³), **veritas vitae,** see *veritas doctrinae.* — (j³), **veritas vocis,** see *veritas actionis.* — (2), illud quod secundum aestimationem hominum est extremum, quandoque secundum rei veritatem non est extremum, PTS. Q. 33. Art. 1 ad 2; veritatem divinam, quae antomastice est veritas, C. G. 1. 1; illius summae naturae, . . ., quae est ipsa veritas, cum sit suum intellectum esse, C. G. 3. 47; illud tantum sua veritas est, quod est suum esse, quod est proprium soli Deo, C. G. 3. 51. Cf. PP. Q. 66. Art. 1; PP. Q. 75. Art. 4; SS. Q. 173. Art. 2 (bis); SS. Q. 174. Art. 6; PT. Q. 46. Art. 6; et passim. — (3), si ergo loquamur de veritate, prout existit in intellectu secundum propriam rationem, sic in multis intellectibus creatis sunt multae veritates, etiam in uno et eodem intellectu secundum plura cognita, PP. Q. 16. Art. 6 c; remanet prima veritas, sed mutatur secunda, PP. Q. 16. Art. 8 ad 3; hebraica veritas habet Elohim, PP. Q. 39. Art. 3 ob. 2; veritatem aliquam investigantes, C. G. 1. 2; huic etiam veritati sacra Scriptura testimonium perhibet, C. G. 1. 3; sicut ab una facie hominis resultant multae facies in speculo, ita ab una prima veritate resultant multae veritates, in mentibus hominum, C. G. 3. 47. Cf. PP. Q. 16. Art. 6 (passim); SS. Q. 5. Art. 3 (passim); C. G. 1. 4; C. G. 1. 5; Verit. 1. 4 ad 8 c; et passim. — On **certitudo veritatatis,** see *certitudo* under 1; on **potentia veritates accipiens,** see *potentia* under 2. — Kinds of *veritas* in this sense are: (a), **veritas demonstrativa,** *the demonstrable truth.* Cf. C. G. 1. 2. — (b), **veritas fidei seu fidei Christianae seu supernaturalis** and **veritas rationis,** *the truth of the Christian faith or the supernatural truth,* and *the rational truth.* Veritas fidei habet Christum pro fine et pro obiecto, PTS. Q. 96. Art. 6 ad 10. Cf. PP. Q. 114. Art. 4; SS. Q. 174. Art. 2 (passim); SS. Q. 174. Art. 3 (passim); C. G. 1. 7 t, 8 t, and 9; et passim. — (c), **veritas intellegibilis,** *the intelligible truth.* Ratio et intellectus in homine non possunt esse diversae potentiae, quod manifeste cognoscitur, si utriusque actus consideretur. intellegere enim est simpliciter veritatem intelligibilem apprehendere; ratiocinari autem est procedere de uno intellecto ad aliud, ad veritatem intelligibilem cognoscendam, PP. Q. 79. Art. 8 c. Cf. SS. Q. 174. Art. 2 ad 3; SS. Q. 174. Art. 3 c; C. G. 3. 147; Trin. pr. 1. 1 c; et passim. Cf. *intelligibilis,* under 1. — (d), **veritas prima,** *the first truth,* i.e., *the truth first known by us.* Anima non secundum quamcumque veritatem iudicat de rebus omnibus, sed secundum veritatem primam, in quantum resultat in ea sicut in speculo, secundum prima intelligibilia. unde sequitur quod veritas prima sit maior anima, PP. Q. 16. Art. 6 ad 1. Cf. SS. Q. 5. Art. 3 (passim); SS. Q. 1. Art. 1 (passim); SS. Q. 5. Art. 3 (passim); C. G. 1. 8 t; et passim. — (e), **veritas primorum principiorum,** *the truth consisting of the first principles* of knowledge. Cf. Verit. 1. 4 ad 5. — (f), **veritas rationis,** see *veritas fidei.* — (g), **veritas supernaturalis,** see *veritas fidei.* — (4), idolum est Deus secundum opinionem et non secundum veritatem, PP. Q. 13. Art. 10 ob. 2; ut veritas responderet figurae, PT. Q. 46. Art. 10 ad 2; ad ostendendum veritatem naturae assumptae, PT. Q. 50. Art. 1 c; aliquod phantasma esset, et non veritas carnis, C. G. 4. 55; ad demonstrandam suae resurrectionis veritatem, C. G. 4. 83. — On **communicabile secundum rei veritatem,** see *communicabilis*; on **felicitas secundum veritatem,** see *felicitas*; on **incommunicabile secundum rei veritatem,** see *incommunicabilis.* — Kinds of *veritas* in the sense of reality are: **veritas aeternitatis** and **veritas gratiae,** *the reality of eternity* and *that of grace.* Cf. Joan. 8. 4 c. — (5), virtus, quae dicitur veritas, non est veritas communis, sed quaedam veritas, secundum quam homo in dictis et factis ostendit se, ut est, PP. Q. 16. Art. 4 ad 3; fides enim nostra regulatur secundum veritatem divinam, PS. Q. 64. Art. 4 c; alio modo potest dici veritas, qua aliquis verum dicit,

secundum quod per eam aliquis, dicitur verax, et talis veritas sive veracitas necesse est quod sit virtus, SS. Q. 109. Art. 1 c; hoc autem ad virtutem veritatis pertinet, ut in suis factis et dictis aliquis talem se exhibeat, qualis est, C. G. 1. 93. Cf. PP. Q. 21. Art. 2 ad 2; PS. Q. 60. Art. 5 c; SS. Q. 109. Art. 1 ad 3 and 2 c; 4 Sent. 17. 3. 2. 3 c; 2 Eth. 9 f; 4 Eth. 15 a; et passim.

vermiculus, i, *m.*, *dim.*, in the Vulgate, *the scarlet worm*, for **coccum** (*scarlet color*). In prima autem purificatione offerebat pro se leprosus mundanus duos passeres vivos, et lignum cedrinum, et vermiculum, . . ., contra turpitudinem coloris vermiculus, qui habet vivum colorem, . . ., hic autem passer vivus simul cum ligno cedrino, et cocco et vermiculo, et hyssopo, PS. Q. 102. Art. 5 ad 7.

vermis, is, *m.*, *a worm*, used lit., and fig. Nam vermes, qui generantur ex animalibus, non habent rationem generationis, PP. Q. 27. Art. 2 c; non enim posset dici quod vermis qui oritur ex homine sit imago hominis propter similitudinem generis, PP. Q. 93. Art. 2 c; patet etiam ex parte poenae sensus, quantum ad vermem conscientiae, PS. Q. 88. Art. 4 c; per eamdem autem rationem possunt converti in corpus humanum per quam possunt converti in cineres vel in carnes, PT. Q. 77. Art. 6 c; quidam etiam dicunt quod diminuitur poena quantum ad vermem conscientiae, PTS. Q. 14. Art. 5 c; ergo pueri vermem conscientiae habebunt, et sic non esset eorum poena mitissima, App. Q. 2. Art. 2 a. Cf. PP. Q. 64. Art. 3; PT. Q. 77. Art. 5 (ter); PTS. Q. 97 pr.; PTS. Q. 97. Art. 2 (passim).

vernāculus, a, um, *adj.*, *born in slavery.* Ut servus Iudaeorum, cum fuerit factus christianus statim a servitute liberetur nullo pretio dato, si fuerit vernaculus, id est, in servitute natus, SS. Q. 10. Art. 10 c.

vernālis, e, *adj.*, *of or belonging to spring, vernal.* Debuit ergo magis pati circa tempus solstitii aestivalis quam circa tempus aequinoctii vernalis, PT. Q. 46. Art. 9 ob. 3.

vērō, *adv.*, see *verus.*

versātilis, e, *adj.*, *that turns or moves around, revolving, movable.* Locus ille paradisi terrestris de se dicitur esse inaccessibilis. frustra ergo apposita sunt alia impedimenta, ne homo illuc reverteretur, scilicet Cherubim et gladius flammeus atque versatilis, (ob. 5), . . ., et hoc significatur per flammeum gladium, qui versatilis dicitur propter proprietatem motus circularis huiusmodi aestum causantis, . . ., convenientem etiam simul cum gladio versatili Cherubim adiungitur ad custodiendam viam ligni vitae, SS. Q. 164. Art. 2 ad 5. Cf. PT. Q. 49. Art. 5.

versiculus, i, *m.*, dim., *a little line, a mere line.* Diversae species gulae assignantur secundum particulas quae in hoc versiculo continentur: praepropere, laute nimis, ardenter, studiose, PS. Q. 72. Art. 9 ob. 3; timendus est iste versiculus, non exponendus, PT. Q. 88. Art. 1 ob. 2, in quot.

versio, ōnis, *f.*, *a turning*; **bona versio**, *a happy turn.* Et ideo circa ludos potest esse aliqua virtus, quam Philosophus eutrapeliam nominat; et dicitur aliquis eutrapelus a bona versione, SS. Q. 168. Art. 2 c.

versor, āri, ātus, 1, *v.n.*, prop. *to move about in a place*, i.e., to *dwell, live, remain, stay*, be in a place or among certain persons, used with *inter*, (2) *in partic.*, *to occupy or busy one's self* with any action, *to be engaged* in any thing, used with *circa*, *in*, (3), *to be, to be circumstanced or situated.* — (1), quisquis sic utitur exterioribus rebus, ut metas consuetudinis bonorum inter quos versatur excedat, aut aliquid significat, aut flagitiosus est, SS. Q. 169. Art. 1 c, in quot. — (2), quae versatur circa unum, id est, circa veritatis contemplationem, PS. Q. 3. Art. 2 ad 4; virtus cardinalis est circa ea in quibus praecipue versatur vita humana sicut ostium in cardine vertitur, SS. Q. 123. Art. 11 ob. 3. Cf. SS. Q. 24. Art. 9; SS. Q. 33. Art. 4, in quot.; SS. Q. 47. Art. 2, in quot.; SS. Q. 161. Art. 1; SS. Q. 180. Art. 8; SS. Q. 181. Art. 3; et passim. — (3), viso iudice, mala omnia ante oculos mentis versabuntur, PTS. Q. 87. Art. 3 a, in quot.

versus, ūs, *m.*, in partic., *a line of writing*; and in poetry, *a verse.* Tullius in sua Rhetorica assignat septem circumstantias, quae hoc versu continentur, PS. Q. 7. Art. 3 c; quae his versibus comprehenduntur, SS. Q. 62. Art. 7 c; videtur quod sexdecim illae conditiones quae a magistris assignantur, his versibus contentae non requirantur ad confessionem, PTS. Q. 9. Art. 4 ob. 1; in versibus supra dictis sufficienter continentur impedimenta dirimentia matrimonium, PTS. Q. 58. Art. 3 ob. 4. Cf. SS. Q. 32. Art. 2 (bis); SS. Q. 78. Art. 2; SS. Q. 117. Art. 4; SS. Q. 148. Art. 4; SS. Q. 167. Art. 1, in quot.; PTS. Q. 21. Art. 1.

versus, *adv.* and *prep.*, see *verto.*

vertex, icis, *m.*, (1) lit., *the top or crown of the head*, (2) fig., *the highest source, uttermost, greatest.* — (1), inconvenienter igitur ille qui baptizatur, bis inungitur oleo sancto, primum in pectore, deinde inter scapulas, et tertio chrismate in vertice, (ob. 2), . . ., unguentum super caput effunditur, quia sapientis sensus in capite eius, in vertice inungitur, ut sit paratus omni petenti de fide reddere rationem, PT. Q. 66. Art. 10 ad 2, in quot.; ita etiam quaedam aguntur post baptismum; sicut quod sacerdos baptizatum chrismate ungit in vertice, (ob. 4), . . ., puta inunctio quae fit in vertice, PT. Q. 71. Art. 3 ad 4; sed simplex sacerdos potest baptizatos ungere chrismate in vertice, PT. Q. 72. Art. 11 ob. 3; ergo et exeuntes hoc sacramento ungi debent in vertice, PTS. Q. 32. Art. 6 ob. 2. — (2), et ideo in Deo, sicut in summo rerum vertice, omnia supersubstantialiter praeexistunt secundum ipsum suum simplex esse, PP. Q. 57. Art. 1 c.

vertibilis, e, *adj.*, *vertible, capable of turning or being turned*; *changing, inconstant, mutable.* Omne quod est ex nihilo, vertibile est in nihilum, (ob. 2), . . ., ita cum dicitur aliquid vertibile in nihil, PP. Q. 75. Art. 6 ad 2; nam homo habet liberum arbitrium vertibile et ante electionem, PP. Q. 100. Art. 2 ad 4; liberum arbitrium remanet quidem semper in hac vita vertibile, SS. Q. 14. Art. 3 ad 3; tertio modo potest considerari charitas ex parte subiecti, quod est vertibile secundum arbitrii libertatem, SS. Q. 24. Art. 11 c; quia cum liberum arbitrium de se sit vertibile, SS. Q. 137. Art. 4 c; tertia autem est secundum quod omnis creatura vertibilis est in nihil, . . ., immutationes vero creaturarum, secundum quod sunt vertibiles in nihil, PT. Q. 13. Art. 2 c.

vertibilitas, ātis, *f.*, *changeableness, inconstancy.* Prout duplicitas animi importat vertibilitatem animi ad diversa, SS. Q. 53. Art. 6 ad 2.

verto, ere, ti, sum, 3, *v.a.* and *n.*, (1) lit., *to turn round or about*, (2) in partic., (a) *to change or turn* into something else, (b) of literary productions, *to turn into another language, to translate.* (3) fig., (a) *to turn*, (b) impers., **vertitur in quaestionem**, *a question is moved*, (c), *to refer, ascribe.* — (1), in hoc enim quod desistit ab hoc quod coeperat, quasi tergum vertere videtur, SS. Q. 68. Art. 3 c; virtus cardinalis est circa ea in quibus praecipue versatur vita humana sicut ostium in cardine vertitur, SS. Q. 123. Art. 11 ob. 3; alia vero quasi in gyrum vertuntur secundum latiores vel contractiores circuitus, SS. Q. 180. Art. 6 ob. 3; ridiculosum etiam videtur quod sacerdos multoties se ad populum vertit, PT. Q. 83. Art. 5 ob. 6. — (2) (a), et sic ex eorum comestione plus superfluit, ut vertatur in materiam seminis, SS. Q. 147. Art. 8 c. Cf. PTS. Q. 81. Art. 3 a; PTS. Q. 83. Art. 1 c. — (2) (b), cuius vocabulum ex graeco in latinum vertitur hortus, PP. Q. 102. Art. 1 c. — (3) (a), liberum arbitrium remanet quidem semper in hac vita vertibile; tamen quandoque abicit a se id per quod verti potest ad bonum, SS. Q. 14. Art. 3 ad 3; sed potius amaritudo propter sapientiam vertitur in dulcedine et labor in requiem, SS. Q. 45. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q.

75. Art. 2 c; SS. Q. 88. Art. 12 ad 2; SS. Q. 106. Art. 3; SS. Q. 185. Art. 1, in quot. — (3) (b), sed hoc sub quaestione vertitur, PP. Q. 23. Art. 5 c; hoc ergo in quaestionem vertitur utrum macula et reatus poenae aeternae, PT. Q. 88. Art. 1 c. — (3) (c), cum quis praedicamenta in divinam vertit praedicationem, cuncta mutantur in substantiam, PP. Q. 28. Art. 1 ob. 1. Cf. PP. Q. 41. Art. 1 ob. 1; PT. Q. 41. Art. 1. — **versus**, *adv., turned in the direction of, towards a thing*, (1) after *acc.*, (2) after *adv.* — (1), in cuius extremitate versus pedes ponebantur per circuitum tintinnabula quaedam, PS. Q. 102. Art. 5 ad 10; sicut ille qui habet oculum aversum a lumine solis, per hoc se preparat ad recipiendum lumen solis, quod oculos suos convertit versus solem, PS. Q. 109. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 4 (ter); SS. Q. 84. Art. 3; PT. Q. 44. Art. 2 (passim). — (2), altitudo est in ea ligni parte quae ab illa quae transversum figitur, sursum versus relinquitur, PT. Q. 46. Art. 4 c.

vērum, *adv.*, see *verus*.

vērumtamen, *conj., but yet, notwithstanding, however, nevertheless.* Verumtamen sciendum est quod cum relatio requirat duo extrema tripliciter se habet ad hoc quod sit res naturae aut rationis, PP. Q. 13. Art. 7 c; verumtamen unum eorum continetur sub alio, PP. Q. 87. Art. 4 ad 2; verumtamen quia moralia, inquantum sunt a nobis cognita, circa nos sunt, et ad nos pertinent, secundum hoc veritas doctrinae potest ad hanc virtutem pertinere, SS. Q. 109. Art. 3 ad 3; verumtamen diminutionem vel dilationem temporalis poenae merentur huiusmodi opera, PTS. Q. 14. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 163. Art. 2; SS. Q. 183. Art. 4; PT. Q. 43. Art. 4 (bis); PT. Q. 68. Art. 2, in quot.

vērus, a, um, *adj.*, (1) *true, real*, the opposite of *falsus, apparens*, and *similitudinarius*, often used as a substantive, **vērum**, i, *n., the truth*, the opposite of *falsum*, (2) *genuine, truth-loving, frank, honest.* — (1), verum nominat id in quod tendit intellectus, PP. Q. 16. Art. 1 c; verum, . . ., est bonum intellectus, 1 Perih. 3 b; proprium autem obiectum intellectus est verum, PS. Q. 3. Art. 7 c; veri enim ratio consistit in adaequatione rei et intellectus, Verit. 1. 3 c; nihil aliud est verum, quam esse quod est, vel non esse quod non est, 1 Perih. 13 g; cum verum sit in intellectu, secundum quod conformatur rei intellectae, necesse est quod ratio veri ab intellectu ad rem intellectam derivetur, ut res etiam intellecta vera dicatur, secundum quod habet aliquem ordinem in intellectum, PP. Q. 16. Art. 1 c; licet verum proprie non sit in rebus, sed in mente, res tamen interdum vera dicitur, secundum quod proprie actum propriae naturae consequitur, C. G. 1. 60; animae et res aliae verae quidem dicuntur in suis naturis, secundum quod similitudinem illius summae naturae habent, quae est ipsa veritas, C. G. 3. 47; sicut verum per prius invenitur in intellectu, quam in rebus, ita etiam per prius invenitur in actu intellectus componentis et dividentis, quam in actu intellectus quidditatis rerum formantis, Verit. 1. 3 c; verum per prius dicitur de veritate intellectus, et de enuntiatione dicitur, inquantum est signum illius veritatis, de re autem dicitur, inquantum est causa, 1 Sent. 19. 5. 1 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 13 (passim); 1 Phys. 10 c; Verit. 1. 2 c; 2 Sent. 37. 1. 2 ad 1; 1 Perih. 7 a; et passim. — On **aestimatio vera**, see *aestimatio*; on **animal verum**, see *animal* under 2; on **apprehensio vera**, see *apprehensio* under 2; on **bonitas vera**, see *bonitas* under 1; on **bonum verum**, see *bonus* under 3; on **caro vera**, see *caro* under 1; on **claritas vera**, see *claritas* under 3; on **conclusio vera**, see *conclusio* under 2; on **corpus verum**, see *corpus*; on **definitio vera**, see *definitio* under 2; on **delectatio vera**, see *delectatio*; on **demonstratio vera**, see *demonstratio* under 3; on **differentia vera**, see *differentia*; on **divitiae verae**, see *divitiae*; on **ecclesia vera**, see *ecclesia* under 1; on **existimatio vera**, see *existimatio*; on **fortitudo vera**, see *fortitudo* under 3; on **gloria vera**, see *gloria* under 1; on **homo verus**, see *homo*; on **intellectus verus**, see *intellectus* under 8; on **iudicium verum**, see *iudicium* under 3; on **iustitia vera**, see *iustitia* under 1; on **iustum verum**, see *iustus*; on **libertas vera**, see *libertas* under 1; on **locutio vera**, see *locutio* under 2; on **malum verum**, see *malus* under 3; on **matrimonium verum**, see *matrimonium*; on **miraculum verum**, see *miraculum* under 1; on **mixtio vera**, see *mixtio*; on **opinio vera**, see *opinio*; on **opus verum**, see *opus* under 1; on **oratio vera**, see *oratio* under 2; on **pax vera**, see *pax*; on **praedicatio vera**, see *praedicatio* under 2; on **principium verum**, see *principium*; on **privatio vera**, see *privatio* under 2; on **prophetia vera**, see *prophetia*; on **propositio vera**, see *propositio* under 2; on **prudentia vera**, see *prudentia* under 1; on **res vera**, see *res*; on **resurrectio vera**, see *resurrectio*; on **scientia vera**, see *scientia* under 1; on **similitudo vera**, see *similitudo* under 2; on **solutio vera**, see *solutio* under 2; on **species vera**, see *species* under 8; on **syllogismus verus**, see *syllogismus*; on **tempus verum**, see *tempus*; on **unitas vera**, see *unitas*; on **virtus vera**, see *virtus* under 5; on **vox vera**, see *vox* under 2. — Kinds of *verum* in this sense are: (a), **verum absolute seu absolutum seu simpliciter** and **verum ex suppositione**, *the unconditioned or simple or absolute truth*, and *the conditioned truth*. Unde unaquaeque res dicitur vera absolute secundum ordinem ad intellectum a quo dependet, PP. Q. 16. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 6. Art. 4; PP. Q. 82. Art. 3; PS. Q. 64. Art. 3 c; 1 Cael. 26 b; 6 Eth. 2 f; et passim. — (b), **verum a contingenti seu contingens seu non necessarium** and **verum ex necessitate seu necessarium**, *the unnecessarily true* and *the necessarily true*. Praeter vera necessaria, quae non contingunt aliter se habere, sunt quaedam vera non necessaria, quae contingit aliter se habere, 1 Anal. 44 c. Cf. PS. Q. 10. Art. 2 ad 2; SS. Q. 47. Art. 2. — (c), **verum actu** and **verum secundum potentiam**, *the true in reality* and *that according to potentiality*. Cf. 1 Phys. 9 b. — (d), **verum commune** and **verum particulare**, *the common truth and the particular truth or the truth in general* and *the truth in particular*. Quod est communius, naturaliter est prius; unde et intellectus per prius habet ordinem ad verum commune, quam ad particularia quaedam vera, PP. Q. 20. Art. 1c. Cf. PP. Q. 55 Art 1 c; PS. Q. 102. Art. 2. — (e), **verum contemplabile**, *the true which can be made the object of contemplation*. Cf. Verit. 15. 2 ad 5. — (f), **verum contingens**, see *verum a contingenti*. — (g), **verum effective** and **verum essentialiter**, *the true according to its effect* and *that according to its essence*. Cf. 1 Perih. 3 b. — (h), **verum enuntiabile seu in enuntiatione, verum intellectus seu in intellectu seu in mente** and **verum in re seu in rebus**, *the true in a sentence spoken with audible words, the true in the thought of the intellect, the true in a thing or in things*. Secundum quod est in voce, dicitur verum enuntiabile, secundum quod significat aliquam veritatem intellectus non propter aliquam veritatem in enuntiabili existentem sicut in subiecto, . . ., res denominantur verae a veritate intellectus, PP. Q. 16. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 16. Art. 1 c; PP. Q. 17. Art. 4 ad 1; C. G. 1. 60; 1 Perih. 7 a; 1 Anal. 44 c; 6 Met. 4 c; et passim. — (i), **verum ex necessitate**, see *verum a contingenti*. — (j), **verum ex suppositione**, see *verum absolute*. — (k), **verum formaliter** and **verum materialiter**, *the formally and the materially true or the true according to essence and that according to matter*. Si falsum apprehendatur ut verum, erit quidem relatum ad voluntatem materialiter falsum, formaliter autem verum. si autem id quod est falsum accipiatur ut falsum, erit falsum et materialiter et formaliter si autem id quod est verum apprehendatur ut falsum, erit verum materialiter et falsum formaliter, SS. Q. 98. Art. 1 ad 3. Cf. 1 Perih. 3 b. — (l), **verum in causa, verum in signo**, and **verum in subiecto**, *the true in its cause, that in its signification*, and *that in its subject*. Dicitur autem in enuntiatione esse verum vel falsum sicut in signo intellectus veri et falsi; sed sicut in subiecto est verum vel falsum in mente, ... in re autem sicut in causa, quia, . . ., ab eo, quod res est vel non est, oratio vera vel falsa est, 1 Perih. 7 a. Cf. 1 Sent. 19. 5. 1 c. — (m), **verum in compositione** and **verum in divisione**, *the true in an affirmation of a statement and that in a negation*. Cf. 1 Anal. 44 c; 6 Met. 4 c. — (n), **verum in compositis** and **verum in simplicibus**, *the true in that composed through the thought of reason or in opinion* and *the true in the simple or in repre-*

sentations (not expressed by another) *of reason*. Cf. 1 Perih. 3 b. — (o), **verum in divisione**, see *verum in compositione*. — (p), **verum in enuntiatione**, see *verum enuntiabile*. — (q), **verum in intellectu**, see *verum enuntiabile*. — (r), **verum in mente**, see *verum enuntiabile*. — (s), **verum in re seu in rebus**, see *verum enuntiabile*. — (t), **verum in signo**, see *verum in causa*. — (u), **verum in simplicibus**, see *verum in compositis*. — (v), **verum in subiecto**, see *verum in causa*. — (w), **verum intellectus**, see *verum enuntiabile*, — (x), **verum intellectus practici** and **verum intellectus speculativi**, *the true of the practical* and *that of the speculative or theoretical reason*. Verum intellectus practici aliter accipitur quam verum intellectus speculativi, . . ., nam verum intellectus speculativi accipitur per conformitatem intellectus ad rem, . . ., verum autem intellectus practici accipitur per conformitatem ad appetitum rectum, PS. Q. 57. Art. 5 ad 3. Cf. PS. Q. 64. Art. 3 c; 6 Eth. 2 f. — (y), **verum intellectus speculativi**, see *verum intellectus practici*. — (z), **verum maxime**, *that which is mostly true, the truest*. Sequitur quod illud, quod est posterioribus causa, ut sint vera, sit verissimum, 2 Met. 2 a. Cf. 8 Phys. 2 a. — (a²), **verum necessarium**, see *verum a contingenti*. — (b²), **verum non necessarium**, see *verum a contingenti*. — (c²), **verum particulare**, see *verum commune*. — (d²), **verum per accidens** and **verum per se seu secundum se**, *the accidentally true or true through an accident* and *true according to itself*. Cf. 1 Cael. 26 b; 2 Cael. 25 f. Cf. also PP. Q. 16. Art. 1 c. — (e²), **verum per alia notum** and **verbum per se notum**, *the true known through something else*, and *that known through itself*. Cf. 1 Perih. 14 f. — (f²), **verum per participationem**, *the true after the manner of participation or the true by participation*, which is the opposite of *verum per essentiam*, i.e., *the essentially true*. — (g²), **verum per se**, see *verum per accidens*. — (h²), **verum per se notum**, see *verum per alia notum*. — (i²), **verum secundum potentiam**, see *verum actu*. — (j²), **verum secundum se**, see *verum per accidens*. — (k²), **verum simpliciter**, see *verum absolute*. — (l²), **verum universaliter**, *the universally true*. Cf. 2 Cael 25 f. — (m²), **verum veritate naturalis speciei**, and **verum veritate significationis**, *the true through the truth of a natural species* and *the true through the truth of signification*. Cf. Quodl. 3. 2. 3 c. Cf. *veritas naturalis speciei* and *veritas* **significationis**, under *veritas* under 1. — (n²), **verum veritate significationis**, see *verum veritate naturalis speciei*. — **ens et verum convertuntur**, see *convertere* under 1. — **esse et verum convertuntur**, see *convertere* under 1. — **nihil est adeo verum, quin voce possit negari, . . ., quaedam autem adeo vera sunt, quod eorum opposita intellectu capi non possunt**, *nothing is so very true that it cannot be denied in words, but somethings are true to the extent that their opposites cannot be conceived*. Cf. 1 Anal. 19 a. **verum et bonum subiecto quidem convertuntur, . . ., sed secundum rationem invicem se excedunt**, see *bonus* under 1. — **vērum**, *adv., truly, just so, certainly*; in the construction **non modo (solum, tantum), . . ., verum etiam (quoque)**, *not only . . . but also*. Aliquis potest alicui famam tripliciter auferre, uno modo verum dicendo et iuste, SS. Q. 62. Art. 2 ad 2; non solum ut eas in suos usus convertant, verum etiam ut fideliter eas dispensent, SS. Q. 86. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 10. Art. 3; PP. Q. 84. Art. 3 (passim); SS. Q. 21. Art. 3; SS. Q. 53. pr.; PT. Q. 43. Art. 4; et passim. — **vērō**, *adv., in truth, in fact, certainly, truly, to be sure, surely, assuredly*. Eucharistia vero est quasi consummatio spiritualis vitae, et omnium sacramentorum finis, PT. Q. 73. Art. 3 c; convenit vero haec conversio cum transmutatione naturali in duobus, licet non similiter, PT. Q. 75. Art. 8 c. Cf. PT. Q. 60. Art. 8 (passim); PT. Q. 74. Art. 3 (bis); PT. Q. 83. Art. 6 (passim); PT. Q. 84. Art. 2 (bis); et passim. — **vērē**, *adv., according to truth, truly, really, in fact, properly, rightly*. Sicut enim vere cucurrit qui postea sedet, ita vere poenituit qui postea peccat, PT. Q. 84. Art. 10 ad 4. Cf. PP. Q. 13. Art. 10 (passim); PP. Q. 41. Art. 3 (ter); PP. Q. 42. Art. 4 (bis); SS. Q. 153. Art. 2 (bis); PT. Q. 19. Art. 1 (bis); et passim. — (2), circa verum medius est ille, qui dicitur verus, 2 Eth. 9 f. Cf. 4 Eth. 15 h and i.

vēsānia, ae, *f., madness, insanity*. Cum devictum cor livoris putredo corruperit, ipsa quoque exteriora indicant, quam graviter animum vesania instiget, SS. Q. 36. Art. 2 ob. 4, in quot.

vescor, vescī, *v. dep. n.* and *a., to take food, feed, eat*, used with the *abl.* and *absol.* Neque ad cibum, quia lignis paradisi vescebantur, PP. Q. 96. Art. 1 ad 3; et ut de omni alio ligno paradisi vesceretur, PP. Q. 97. Art. 3 ad 3; non ergo debuit poni ista differentia, quod quorumdam pacificorum carne non possunt vesci in crastino, quorumdam autem possent, PS. Q. 102. Art. 3 ob. 10; sed non omnium mulierum multiplicantur conceptus, nec omnes viri in sudore vultus sui pane vescuntur, (ob. 3), . . ., praecipue cum de muliere dicatur quod vidit lignum, quod esset pulchrum, et bonum ad vescendum, SS. Q. 164. Art. 2 ad 9; adsit effigies, adsit motio, absit fatigatio; adsit vescendi potestas, absit esuriendi necessitas, PT. Q. 54. Art. 2 ad 2; prout scilicet homines carnibus animalium vescuntur communiter, non autem ossibus vel aliis huiusmodi, PT. Q. 76. Art. 1 ad 2; Augustinus dicit quod peccator non est dignus pane quo vescitur, PTS. Q. 14. Art. 4 a; sicut si aliquis carnibus humanis vescatur, (ob. 3), . . ., et ideo si aliquis embryis vescatur, PTS. Q. 80. Art. 4 ad 5. Cf. SS. Q. 148. Art. 5 ad 1; PTS. Q. 80. Art. 5.

vesper, eris, erī, *m.*, (in class. prose mostly *acc. vesperum*, and *abl. vespere* or *adv. vesperī*; the plural is found only in the phrase **in vesperis**, *the evening, even, eve, even-tide*. Vesper enim est tenebris adiunctum, PP. Q. 64. Art. 1 ad 3; quia secundum ritum Iudaicae festivitatis solemnitas incipiebat a vespere praecedentis diei, PT. Q. 46. Art. 9 ad 1; sicut Augustinus dicit, a vespere sepulturae usque ad diluculum resurrectionis triginta sex horae sunt, PT. Q. 51. Art. 4 a. — **vespere et mane**, *evening* and *morning*, here *vespere* is *indecl.* like *mane*. Vespere enim et mane admixtionem tenebrarum habent, (ob. 1), . . ., inter vespere et mane cadit nox, PP. Q. 58. Art. 6 ob. 2; quia in primo die commemoratur vespere, sed non mane, PP. Q. 63. Art. 6 ad 4; vespere et mane non sufficienter dividunt diem, PP. Q. 74. Art. 3 ob. 6. — **vespere**, *abl. adverb., in the evening*. Luna, quando est perfecta, oritur vespere et occidit mane, PP. Q. 70. Art. 2 ad 5; quotidianum tamen sacrificium quod offerebatur mane et vespere, PT. Q. 22. Art. 3 ad 3. — **in vesperis**, *in the evening*. Luna visa fuisset simul cum sole in medio caeli, in vesperis apparuit suo loco, id est, in oriente opposita soli, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2; solemnitas paschalis incipiebat in vesperis, quartae decimae lūnae, PT. Q. 74. Art. 4 ad 1.

vespera, ae, *f., the evening, eventide*. Et ideo post vesperam non ponitur nox, PP. Q. 58. Art. 6 ad 2; ut illud merito ad diem pertineat, hoc ad vesperam, PP. Q. 58. Art. 7 a; usque ad vesperam supernaturaliter constitutam ad diametrum solis, PT. Q. 44. Art. 2 ad 2, in quot.; sed agnus paschalis immolabatur quarta decima die ad vesperam, PT. Q. 46. Art. 9 ob. 1. Cf. SS. Q. 147. Art. 7 (bis).

vespertilio, ōnis, *m., a bat*. Sicut sol qui est maxime visibilis, videri non potest a vespertilione propter excessum luminis, PP. Q. 12. Art. 1 c; per vespertilionem autem, quae circa terram volitat, significantur illi qui saeculari scientia praediti sola terrena sapiunt, PP. Q. 102. Art. 6 ad 1.

vespertīnus, a, um, *adj., of or belonging to evening* or *even-tide, evening*. In Quadragesima nullatenus credendi sunt ieiunare qui ante manducaverint quam vespertinum celebretur officium, SS. Q. 147. Art. 7 a, in quot. — **cognitio vespertīna**, *evening knowledge*. The expression *morning* and *evening knowledge* is derived from St. Augustine, who interprets the six days wherein God made all things, not as ordinary days measured by the solar circuit, since the sun was not made until on the fourth day, but as one day, namely, the day of angelic knowledge as directed to six classes of things. Just as in the ordinary day, morning is the beginning and evening the close of day, so their knowledge of the primordial being of things is called *morning knowledge*. But their knowledge of the very being of the

thing created, as it stands in its own nature, is termed *evening knowledge*, because the being of things flows from the Word as from a kind of primordial principle, and this flow is terminated in the being which they have in themselves. Videtur quod una sit cognitio vespertina et matutina, . . ., ergo una et eadem est cognitio in angelis matutina et vespertina, (ob. 1), . . ., ergo si cognitio vespertina esset alia a matutina, nullo modo angelus posset esse in actu cognitionis vespertinae, (ob. 2), . . ., sed si cognitio vespertina sit aliud a matutina, . . ., ergo non poterit simul vespertina cognitio esse cum matutina, (ob. 3), . . ., cognitio vespertina dicitur qua angeli cognoscunt res in propria natura, . . ., ut scilicet cognitio vespertina in angelis dicatur secundum quod cognoscunt esse rerum quod habent res in propria natura, . . ., si ergo dicatur cognitio vespertina secundum quod cognoscunt esse verum quod habent in propria natura, PP. Q. 58. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 58. Art. 6 (passim); PP. Q. 63. Art. 6; PP. Q. 64. Art. 1 (passim); PP. Q. 74. Art. 3; PS. Q. 67. Art. 3 (passim).

vestibulum, i, *n., a vestibule, entrance-court.* Primo quidem secundum quod procedunt a primo principio universali, quod est Deus; et iste modus convenit primae hierarchiae, quae immediate ad Deum extenditur, et quasi in vestibulis Dei collocatur, PP. Q. 108. Art. 1c.

vestigium, i, *track, trace,* in the proper and the improper sense of the word. Vestigium enim demonstrat motum alicuius transeuntis, sed non qualis sit, PP. Q. 45. Art. 7 c; perturbatio irae usque ad exteriora membra perducitur, et maxime ad illa membra, in quibus expressius lucet vestigium cordis, sicut in oculis et in facie et in lingua, PS. Q. 48. Art. 4 c; vestigium, secundum quod hic sumitur, metaphorice accipitur, et sumitur ad similitudinem vestigii proprie dicti, quod est impressio quaedam confuse ducens in cognitionem alicuius, cum non repraesentet ipsum, nisi secundum partem, scilicet pedem et secundum pedem et secundum inferiorem superficiem tantum; tria ergo considerantur in ratione vestigii, scilicet similitudo, imperfectio similitudinis et quod per vestigium in rem, cuius est vestigium, devenitur, 1 Sent. 3. 2. 1 c; imago in hoc differt a vestigio, quod vestigium est confusa similitudo alicuius rei et imperfecta, imago autem repraesentat rem magis determinate secundum omnes partes et dispositionem partium, ex quibus etiam aliquid de interioribus rei percipi potest, 1 Sent. 3. 3. 1 c; sicut pes ab aeterno fuisset causa vestigii, si ab aeterno fuisset impressus in pulvere, C. G. 1. 43; aliquale vestigium in se divinae imitationis retinet, C. G. 1. 8; dicitur in eis esse Trinitatis vestigium, C. G. 4. 26; apostolorum vestigia imitantur, C. G. 4. 96. Cf. PP. Q. 45. pr.; PP. Q. 45. Art. 7 (passim); PP. Q. 89. Art. 8; PP. Q. 93. Art. 6 (passim); PS. Q. 48. Art. 4; et passim. — On **repraesentatio vestigii seu per modum vestigii,** see *repraesentatio*; on **similitudo vestigii,** see *similitudo* under 1.

vestimentum, i, *n., clothing, a garment, vestment.* Ut si dicam: iste est indutus vestimento, PP. Q. 37. Art. 2 c; sicut homo perficitur per proprias partes et formas; ornatur autem per vestimenta, PP. Q. cedere in usum laicorum; sicut vasa et vestimenta sacra, SS. Q. 86 Art. 2 ad 3; sicut dicitur homo habere sanitatem uxorem, vestimentum et alia huiusmodi, SS. Q. 118. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 146. Art. 2; SS. Q. 169. Art. 1 (passim); SS. Q. 169. Art. 2; SS. Q. 173. Art. 4; SS. Q. 187. Art. 6; PT. Q. 2. Art. 6; et passim.

vestio, īre, īvi, or ii, ītum, 4, *v. a., to cover with a garment, to dress, clothe, vest.* — (1), lit., (2) of vegetation, (3) fig., *to clothe.* — (1), sed illi qui non habent charitatem, faciunt aliquos bonos actus, puta dum nudum vestiunt, SS. Q. 23. Art. 7 ob. 1; ecce qui mollibus vestiuntur, SS. Q. 187. Art. 2 ob. 3, in quot. Cf. SS. Q. 32. Art. 2 (bis); SS. Q. 186. Art. 8; SS. Q. 187. Art. 4. — (2) alia, quod erat incomposita sive vacua, id est, non habens debitum decorem, qui acquiritur terrae ex plantis eam quodammodo vestientibus, PP. Q. 69. Art. 2 c. — (3), requiritur autem ad actum virtutis, non solum quod cadat super debitam materiam, sed etiam quod vestiatur debitis circumstantiis, SS. Q. 44. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 55. Art. 7; SS. Q. 109. Art. 1; PTS. Q. 7. Art. 2; PTS. Q. 82. Art. 4; PTS. Q. 91. Art. 4 (bis). — **vestitus,** a, um, *P. a., clothed, clad.* Homo enim qui est duobus vestimentis indutus, non dicitur duo vestiti, sed unus vestitus duobus vestimentis, PT. Q. 3. Art. 7 ad 2. Cf. PT. Q. 25. Art. 2 c.

vestis, is, *f.,* (1) lit., *the covering for the body, clothes, clothing, attire, vesture*; in sing. = *vestes*; in plur., *clothing, garments,* (2) transf., *a vestment,* a liturgical garment; any article of the ceremonial attire and insignia worn by officiants and assistants during divine service as appropriate to the rite and indicative of their hierarchial rank. — (1), puta acquisitio vini et vestis continetur sub lucro sicut sub quodam communi, PS. Q. 12. Art. 3 ad 2; sicut sunt pecunia, ornatus vestium, et alia huiusmodi, PS. Q. 77. Art. 5 c; primo quidem ad vitandum idololatriae cultum. huiusmodi enim variis vestibus ex diversis contextis gentiles in cultu suorum deorum utebantur, . . ., in cultu autem Veneris e converso viri utebantur vestibus mulierum, . . ., quod autem mulier induatur veste virili, PS. Q. 102. Art. 6 ad 6; cum vestis a soricibus roditur, SS. Q. 96. Art. 3 a, in quot.; puta per aliquam vestem abiectam, SS. Q. 113. Art. 2 ad 2; sicut homo debet esse contentus moderato cibo, ita et moderata veste, SS. Q. 146. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 86. Art. 1; PS. Q. 101. Art. 1; SS. Q. 130. Art. 2; SS. Q. 160. Art. 2; SS. Q. 187. Art. 6 (passim); et passim. — (2), sicut sacerdoti datur calix, ita et vestis sacerdotalis, PTS. Q. 37. Art. 5 ob. 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; PT. Q. 82. Art. 1; PTS. Q. 40. Art. 7 (passim).

vestītus, ūs, *m., clothing, clothes, dress, attire, vesture.* Sicut etiam videmus quod per aliquam industriam subvenitur homini in suis necessitatibus, puta in cibo et vestitu, PS. Q. 95. Art. 1 c; ergo sicut cibus primis parentibus fuit attributus ante peccatum, ita etiam et vestitus attribui debuit, (ob. 8), . . ., vestitus necessarius est homini secundum statum praesentis miseriae propter duo, SS. Q. 164. Art. 2 ad 8. Cf. PS. Q. 94. Art. 5; PS. Q. 105. Art. 4; PS. Q. 108. Art. 3 (bis); PT. Q. 62. Art. 6, in quot.; PT. Q. 40. Art. 3 (passim).

veterānus, a, um, *adj., old, veteran.* Et sicut Gregorius Nazianzenus dicit, baptizatus est Christus, ut totum veteranum Adam immergat aquae, PT. Q. 39. Art. 1 c, in quot.

veterasco, ere, rāvi, 3, *v. inch. n., to grow old.* Quamvis annos multos primi parentes postea vixerint, illo tamen die mori coeperunt quo mortis legem, qua in senium veterascerent, acceperunt, SS. Q. 164. Art. 1 ad 8.

veterātio, ōnis, *f., veteration, waxing old.* Alii vero assignant differentiam inter haec tria per hoc quod aeternitas non habet prius et posterius; tempus autem prius et posterius cum innovatione et veteratione; aevum habet prius et posterius sine innovatione et veteratione. sed haec positio implicat contradictoria. quod quidem manifeste apparet, si innovatio et veteratio referantur ad ipsam mensuram, SS. Q. 10. Art. 5 c.

veto, āre, ui, vetītum, 1, *v. a., to forbid, prohibit* a thing. Per hoc quod sentimus vel imaginamur aliquod delectabile, quod ratio vetat, PP. Q. 81. Art. 3 ad 2; eo proposito Dominus vetat in conventu orare, ut a conventu videatur, SS. Q. 83. Art. 12 ad 2, in quot.; sicut dicitur quae quis ipse facit, haec proximis non vetat, SS. Q. 144. Art. 3 ob. 2, in quot. Cf. SS. Q. 164. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 3; PTS. Q. 50. Art. 1; PTS. Q. 56. Art. 4. — **vetitus,** a, um, P. a., *forbidden.* Partim vero ex genere propinquo, proponens pomum ligni vetiti ad edendum, SS. Q. 165. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 74. Art. 6, in quot.; PS. Q. 89. Art. 3, in quot.; SS. Q. 163. Art. 4; PT. Q. 41. Art. 1; PT. Q. 46. Art. 4. — **vetitum,** i, *n., a veto, a forbidden or prohibited thing.* Unde versus: Ecclesiae vetitum, nec non tempus feriatum impediunt fieri, permittunt iuncta teneri, PTS. Q. 50. Art. 1 c, in quot.

vetula, ae, *f.*, *a little old woman, witch.* Sic igitur cum aliqua anima fuerit vehementer commota ad malitiam, sicut maxime in vetulis contingit, . . ., vel etiam ex aliquo pacto occulto cooperetur ad hoc malignitas daemonum, cum quibus vetulae sortilegae aliquod foedus habent, PP. Q. 117. Art. 3 ad 2; sed maius fuit virginem parere quam vetulam, PT. Q. 30. Art. 4 ob. 3.

vetus, eris, *adj.*, (1) *old, worn out,* (2) *old, of long standing,* (3) *old, belonging to times past*; of a remote period, or of an early date in history, (4) *old*, unregenerate human nature, (5) *old, former* (6) *prior, preceding, former, known earlier*, designating or distinguishing that one of two or more things of the same kind or periods or stages of the same thing which precedes the other or others in time or occurrence. — (1), mittatur in utres veteres, PS. Q. 96. Art. 2 ad 2, in quot.; discipuli, qui filii sponsi dicuntur, adhuc imbecillius dispositi erant, unde vestimento veteri comparantur, SS. Q. 147. Art. 4 ad 5, in quot. — (2), Dominus ibi loquitur de ieiunio veterum observantiarum, SS. Q. 147. Art. 4 ad 5. — (3), talares et manicatas tunicas habere apud veteres Romanos flagitium erat, SS. Q. 169. Art. 1 ob. 1, in quot. Cf. PT. 35. Art. 8. — (4), sicut in quodam sepulcro, in aqua submergentibus nobis capita, vetus homo sepelitur, PT. 66. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 66. Art. 7. — (5), prout scilicet aliquis moritur veteri vitae, PT. Q. 66. Art. 9 c. Cf. PT. Q. 68. Art. 4; PT. Q. 68. Art. 6, in quot.; PT. Q. 68. Art. 7 (ter); PT. Q. 84. Art. 2, in quot. — (6) novum Testamentum contineretur in veteri, SS. Q. 16. Art. 1 ob. 2. Cf. SS. Q. 140. Art. 1; PT. Q. 30. Art. 3; PT. Q. 53. Art. 3; PT. Q. 57. Art. 6; PT. Q. 72. Art. 1; PT. Q. 78. Art. 3; et passim.

vetustas, ātis, *f.*, *oldness, old age, age long existence.* Sed inquantum retinent adhuc aliquid de vetustate primi peccati, PS. Q. 81. Art. 3 ad 2; maniam vero dicit esse iram quae permanet, et in vetustatem devenit, SS. Q. 158. Art. 5 a, in quot.; a qua quidem vetustate liberamur per passionem Christi, PT. Q. 37. Art. 1 ad 1; corpus tamen remanet subiectum vetustati peccati, PT. Q. 68. Art. 1 ad 2; altaris palla, cathedra, candelabrum et velum, si fuerint vetustate consumpta, incendio dentur, PT. Q. 83. Art. 3, in quot. Cf. PT. Q. 69. Art. 1 (bis); PT. Q. 84. Art. 2 ob. 2.

vetustus, a, um, *adj.*, *that has existed for a long time, aged, old.* Significabat spoliationem vetustae generationis, a qua quidem vetustate liberamur per passionem Christi, PT. Q. 37. Art. 1 ad 1.

vexātio, ōnis, *f.*, *a grievance, trouble, vexation.* Vel excusatur Abraham, quia in hoc redemit suam vexationem, . . ., Iacob autem non peccavit emendo, quia intelligitur suam vexationem redemisse, SS. Q. 100. Art. 4 ad 3; sed qui tam multa vitia, et malas valetudines, vexationesque mortalium tanta potestate sanaret, nullus omnino legitur antiquorum, PT. Q. 43. Art. 4 ad 1; ita et excommunicatio corporali vexatione a diabolo innotescebat, PTS. Q. 21. Art. 2 ad 3. Cf. SS. Q. 100. Art. 2.

vexillum, i, *n.*, *a standard, banner, flag,* used lit., and fig. Sicut animus militis convertitur ad quaerendum victoriam ex motione ducis exercitus, ad sequendum autem vexillum alicuius aciei ex motione tribuni, SS. Q. 109. Art. 6 c; per calcatum perge patrem, per calcatam perge matrem, sicut oculis ad vexillum crucis evola, SS. Q. 101. Art. 4 c; sicut patet in duce exercitus, cuius vexillum sequuntur milites, PT. Q. 8. Art. 7 ad 2; propterea autem ibi crucifixus est Iesus; ut ubi prius erat area damnatorum, ibi erigerentur vexilla martyrii, PT. Q. 46. Art. 10 ad 3; sed etiam consignatur homo exterius quasi vexillo crucis ad pugnam spiritualem, PT. Q. 72. Art. 4 ad 3.

vexo, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a., to injure, damage, molest, annoy, distress, plague, trouble, maltreat, abuse, vex, harass, disquiet, disturb, torment.* Daemones enim secundum certa augmenta lunae aliquos homines vexant, (ob. 1), . . ., daemones secundum certa augmenta lunae homines vexant, PP. Q. 115. Art. 5 ad 1; qui corporaliter vexant, SS. Q. 40. Art. 1 ad 5; diabolus potestatem suam in homines exercet, tentando et corporaliter vexando, (ob. 2), . . ., diabolus etiam nunc potest quidem Deo permittente homines tentare quantum ad animam, et vexare quantum ad corpus, PT. Q. 49. Art. 2 ad 2; et quamvis non omnes accedentes ad baptismum corporaliter ab eo vexentur, PT. Q. 71. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 118. Art. 6 (ter); SS. Q. 123. Art. 4; SS. Q. 158. Art. 4; PT. Q. 80. Art. 9, in quot. — **vexātus**, a, um, *adj., sickly, injured.* Cruribus vero vexatis, PT. Q. 19. Art. 1 c.

via, ae, *f.*, (1) *way, walk, course,* in the general sense of the word, (2) *way of life, journey to the heavenly fatherhood,* the opposite of *patria,* (3) *method, procedure,* synonym of *modus, processus,* and *ratio.* — (1), si vero adversarius nihil credat eorum quae divinitus revelantur, non remanet amplius via ad probandum per rationem articulos fidei, sed ad solvendum rationes, si quas inducit contra fidem, PP. Q. 1. Art. 8 c; est quasi in quadam via, qua debet tendere ad patriam, PP. Q. 113. Art. 4 c; secunda via talis est, C. G. 1. 13; insunt ut in via ad naturam, C. G. 3. 65. Cf. PS. Q. 13. Art. 2 (ter); PS. Q. 14. Art. 4; PS. Q. 81. Art. 1 (bis); SS. Q. 24. Art. 4 c; et passim. — On **prius in via generationis et temporis**, see *prior* under 1. — Kinds of *via* in this sense are: (a), **via apprehensionis**, *the way of comprehension.* Cf. Verit. 13. 3 ad 7. — (b), **via communis seu publica**, *the common or the public way.* Exteriora signa quorum unum est in factis ut scilicet homo non recedat in suis operibus a via communi, quod pertinet ad quintum, SS. Q. 161. Art. 6 c. Cf. Regim. 2. 12; Ps. 24 d. — (c), **via corporalis** and **via spiritualis**, *the physical and the spiritual way.* Contingit enim quod quandoque aliquis obex ponitur alicui in via corporali, cui impingens disponitur ad ruinam; et talis obex dicitur scandalum. et similiter in processu viae spiritualis contingit aliquem disponi ad ruinam spiritualem per dictum vel factum alterius, inquantum scilicet aliquis sua admonitione vel inductione aut exemplo alterum trahit ad peccandum; et hoc proprie dicitur scandalum, SS. Q. 43. Art. 1 c. Cf. 3 Met. 1 b. — (d), **via fidei**, and **via rationis**, *the way of* (Christian) *faith and that of reason.* (Luc. 1. 79) pertinebat erroris occasiones excludere, et viam fidei aperire, PT. Q. 42. Art. 4 ob. 2. Cf. SS. Q. 123. Art. 3; C. G. 1. 4. — (e), **via infinitatis**, *the way of infinity.* Cf. Verit. 2. 9 c. — (f), **via intellegibilis** and **via sensus**, *the intellectual way and the sensible way.* Quamvis secundum viam sensus proximus sit magis notus quam Deus, tamen dilectio Dei est ratio dilectionis proximi, PS. Q. 100. Art. 6 ad 1. Cf. PP. Q. 67. Art. 5; C. G. 3. 143. — (g), **via iudicii**, *the way or course of judgment.* Cf. Verit. 13. 3 ad 7. — (h), **via meriti** and **via orationis**, *the way of merit and that of prayer.* Sicut homo per aliquem actum meretur aliquod praemium accidentale, vel diminutionem poenae. ad utrumque autem horum actus noster dupliciter valere potest: uno modo per viam meriti; alio modo per viam orationis. et est differentia inter istas duas vias, quia meritum innitur iustitiae, oratio autem misericordiae, PTS. Q. 71. Art. 1 c. Cf. PTS. Q. 71. Art. 1 (ter); 4 Sent. 45. 2. 1. 1 c. — (i), **via morum** and **via pedum**, *the way of morals and that of feet,* or *the way of the moral life* and *the way to be travelled by foot.* Cf. Quodl. 1. 7. 14 ob. 3. — (j), **via naturae**, *the way of nature.* Avicenna posuit omnia animalia posse generari ex aliquali elementorum commixtione absque semine, etiam per viam naturae, PP. Q. 71. Art. 1 ad 1. Cf. PT. Q. 28. Art. 1; C. G. 1. 20. — (k), **via naturalis cognitionis** and **via revelationis**, *the way of natural cognition and that of knowledge.* Cf. Trin. 2. 2. 3 c. — (l), **via pedum**, see *via morum.* — (m), **via persuasiva**, *the way of persuasion* or *convincing.* Cf. 1 Sent. 31. 1. 2 c. — (n), **via publica**, see *via communis.* — (o), **via regia**, *the royal way.* Cf. Regim. 2. 12. — (p), **via rationis**, see *via fidei.* — (q), **via sensus**, see *via intellegibilis.* — (r), **via spiritualis**, see *via corporalis.* — (s), **via revelationis**, see *via naturalis cognitionis.* — (2), cognoscimus Deum in via per similitudinem eius in creaturis resultantem, PP. Q. 56. Art. 3 c; finis autem

viae hominis est mors sua, 2 Sent. 7. 1. 2 c; homo in mundo est sicut in via, Ps. 5 e. Cf. PS. Q. 3. Art. 8; PS. Q. 6 pr.; PS. Q. 67. Art. 6 (quater); PS. Q. 69. Art. 2; PS. Q. 98. Art. 4; PS. Q. 3. Art. 8; et passim. — On **beatitudo viae**, see *beatitudo* under 1; on **caritas viae**, see *caritas*; on **cognitio viae**, see *cognitio* under 2; on **contemplatio viae**, see *contemplatio*; on **ecclesia secundum statum**, see *ecclesia* under 1; on **perfectio viae**, see *perfectio* under 3; on **status viae**, see *status* under 3; on **visio viae**, see *visio* under 1; — (3), utrum peccatum originale derivetur ad omnes qui ex Adam per viam seminis generantur, PS. Q. 81. pr.; verbum ergo Domini intelligitur, quando agitur per viam denuntiationis non quando agitur per viam accusationis, PTS. Q. 62. Art. 3 ad 6. Cf. PS. Q. 14. Art. 4; PS. Q. 22. Art. 1; PS. Q. 83. Art. 2; PT. Q. 62. Art. 3; PTS. Q. 75. Art. 3; et passim. Kinds of *via* in this sense are: (a), **via abstractionis**, *the method of abstraction*. Intellectus per viam abstractionis non est cognoscitivus singularium, PP. Q. 89. Art. 4 ad 1. — (b), **via affirmationis, via negationis seu remotionis seu quae est per remotionem, via causalitatis seu quae est per causalitatem** and **via eminentiae seu quae est per eminentiam**, *the method of affirmation, the method of negation, that of cause,* and *that of excellence*, i.e., the method by which something is affirmed by a thing, that by which something is denied by it, that by which something is affirmed by it as its cause, and that by which something is affirmed by it in a form of an endless increase. De superioribus rebus in scientiis maxime tractatur per viam remotionis, . . ., sed de eis nobis in scientiis documenta traduntur per viam remotionis et alicuius habitudinis ad res materiales, PP. Q. 88. Art. 2. ad 2. Cf. C. G. 1. 14; 1 Sent. 22. 1. 2 ob. 2; 1 Sent. 35. 1. 1 c; Nom. 7. 4. — (c), **via assimilationis**, *the method of assimilation*. Cf. C. G. 3. 25. — (d), **via causalitatis**, see *via affirmationis*. — (e), **via compositionis** and **via resolutionis**, *the method of composition* and *that of solution* or *the synthetic and the analytical methods*. Cf. **via procedendi ad cognitionem veritatis**. Cf. C. G. 2. 100; C. G. 3. 41; Nom. 2. 5; Trin. 2. 2. 1 ad 3; 3 Phys. 1 b; 2 Cael. 4 c; 2 Met. 12; 5 Met. 21 a; et passim. — (f), **via definitionis** and **via demonstrationis**, *the method of definition and that of demonstration*, which presents something as being necessarily true. Cf. C. G. 3. 39; Trin. 2. 2. 4 c; — (g), **via demonstrationis**, see *via definitionis*. — (h), **via divisionis** and **via inductionis**, *the method of division* in the formation of a conclusion and *that of induction*, in which the conclusion is drawn *per singularia ad universale*. Proceditur enim via divisionis, cum accepto aliquo communi, quod per multa dividitur, remoto uno concluditur alterum, 2 Anal. 4 a; — (i), **via eminentiae**, see *via affirmationis*. — (j), **via inductionis**, see *via divisionis*. — (k), **via inquisitionis seu inventionis and via iudicii**, *the method of discovery or invention* and *that of judgment or opinion*. Ratiocinatio humana secundum viam inquisitionis vel inventionis procedit a quibusdam simpliciter intellectis, quae sunt prima principia, et rursus in via iudicii resolvendo redit ad prima principia, ad quae inventa examinat, PP. Q. 79. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 79. Art. 9 c; Trin. 2. 2. 1 ad 3; 1 Anal. 1 a and 35 a. — (l), **via inventionis**, see *via inquisitionis*. — (m), **via iudicii**, see *via inquisitionis*. — (n), **via motus**, *the method of motion*. Cf. C. G. 2. 21. — (o), **via negationis**, see *via affirmationis*. — (p), **via procedendi ad cognitionem veritatis**, *the method of proceeding to the knowledge of truth*. Est autem duplex via procedendi ad cognitionem veritatis. una quidem per modum resolutionis, secundum quam procedimus a compositis ad simplicia et a toto ad partem, . . ., et in hac via perficitur cognitio veritatis, quando pervenitur ad singulas partes distincte cognoscendas. alia est via compositionis per quam procedimus a simplicibus ad composita, qua perficitur cognitio vertitatis, cum pervenitur ad totum, 2 Met. le. — (q), **via quae est per causalitatem**, see *via affirmationis*. — (r), **via quae est per eminentiam**, see *via affirmationis*. — (s), **via quae est per remotionem**, see *via affirmationis*. — (t), **via remotionis**, see *via affirmationis*. — (u), **via resolutionis**, see *via compositionis*. — (v), **via speculativa**, *the method aiming purely at knowledge*. Cf. 3 Met. 1 b.

viāticum, i, *n.*, (1) *viaticum*, Holy Communion given to those in danger of death. The word "viaticum" came into Church use as a translation of the Greek ἐφόδιον, meaning provision for the journey, and, metaphorically, provision for the journey of life. Next the metaphor was extended to the provision for the last journey, viz. from this world to the next, and so it occurs as an epithet of Holy Communion given to the dying, (2) *provision for the journey*. — (1), etiam sacramenta remedium nobis afferunt in via praesentis vitae, quod pertinet ad rationem viatici, . . . , et secundum hoc dicitur viaticum, quia hic praebet nobis viam illuc perveniendi, PT. Q. 73 Art. 4 c; potissima virtus huius sacramenti est quod introducit nos in regnum caelorum, sicut quoddam viaticum, PT. Q. 73. Art. 6 ob. 3. Cf. PT. Q. 79. Art. 2 (bis). — (2) statuit etiam specialiter circa servos qui erant ex populo, ut septimo anno liberi egrederentur cum omnibus quae apportaverunt, etiam vestimentis, ut habetur Exod. xxi. mandatur etiam insuper ut eis detur viaticum, PS. Q. 105. Art. 4 c.

viātor, ōris, *m.*, (1) *a wayfarer, traveler*, (2) *a traveler on earth, a pilgrim to the heavenly fatherland*, the opposite of *comprehensor*. — (1), ex persona viatoris, qui semper indiget ductore, procuratore et defensore, Ps. 30 c. — (2), mereri et proficere pertinent ad statum viae. sed angeli non sunt viatores, sed comprehensores. ergo angeli beati non possunt mereri, nec in beatitudine proficere, PP. Q. 62. Art. 9 a; cuilibet homini, quamdiu viator est, custos angelus deputator, (c), . . . (Christus), secundum animam erat comprehensor, sed ratione possibilitatis corporis erat viator, PP. Q. 113. Art. 4 ad 1; ex hoc enim dicimur esse viatores, quod in Deum tendimus, qui est ultimus finis nostrae beatitudinis, SS. Q. 24. Art. 4 c; aliquis dicitur viator ex eo quod tendit in beatitudinem, comprehensor autem dicitur ex hoc quam iam beatitudinem obtinet, . . ., et ideo simul erat comprehensor, in quantum habebat beatitudinem propriam animae, et simul viator, inquantum tendebat in beatitudinem secundum id quod ei de beatitudine deerat, PT. Q. 15. Art. 10 c. Cf. SS. Q. 17. Art. 2; SS. Q. 18. Art. 4 (quater); SS. Q. 20. Art. 1; SS. Q. 83. Art. 11 c; Comp. 1. 237; et passim. — On **cognitio viatoris**, see *cognitio* under 2; on **gaudium viatoris**, see *gaudium*; on **gratia viatoris**, see *gratia* under 2; on **status viatoris**, see *status* under 3.

vicārius, ii, *m.*, *a vicar, deputy, substitute*. Apostoli et eorum successores sunt vicarii Dei quantum ad regimen Ecclesiae constitutae per fidem et fidei sacramenta, PT. Q. 64. Art. 2 ad 3; nullus est qui non habeat iudicem Christum, cui per suum vicarium confiteri debet, PTS. Q. 6. Art. 3 ad 2; quamvis sacerdos aliquando sciat eius peccatum ut homo, non tamen scit ut Christi vicarius, PTS. Q. 7. Art. 1 ad 1; ergo videtur quod secundum arbitrium suum possit etiam sacerdos, qui est vicarius Christi, dimittere poenam vel partem, PTS. Q. 18. Art. 4 ob. 3.

vicēsimus, a, um, *adj.*, see *vigesimus*.

vicia, ae, *f.*, *triumph* or *ultimate success* in any contest, struggle or enterprise, a synonym of *victoria*. Isidorus dicit, pertinax dicitur aliquis qui est impudenter tenens, quasi omnino tenax; et hoc idem dicitur pervicax, eo quod in proposito suo ad victoriam perseverat; antiqui enim dicebant viciam, quam nos victoriam, SS. Q. 138. Art. 2 c.

vicīnitas, ātis, *f.*, *nearness, proximity, vicinity*. Stella Saturni propter vicinitatem aquarum superiorum est frigidissima, PP. Q. 68. Art. 2 ad 3; per quas nunquam sol pertransit in directum capitis, sunt intemperatae in calore propter solam vicinitatem solis, PP. Q. 102. Art. 2 ad 4; unde timentes maxime tremunt in voce propter vicinitatem vocalis arteriae ad cor, PS. Q. 44. Art. 3 ad 3; tum propter vicinitatem contrarii, tum quia erat inopinatum, et ideo causat maiorem tristitiam, PS. Q. 48. Art. 3 ad 3; venter et geni-

talia sibimetipsis vicina sunt, ut ex vicinitate membrorum confoederatio intelligatur vitiorum, SS. Q. 151. Art. 3 ob. 3; sed resurrectio quorumdam membrorum nobilium propter vicinitatem ad caput non est dilata usque ad finem mundi, PTS. Q. 77. Art. 1 ob. 2.

vīcinus, a, um, *adj., nearness, neighboring, in the neighborhood or vicinity.* Tum quia non est temperatus complexioni humanae, sicut aer inferior magis terrae vicinus, PP. Q. 102. Art. 1 ad 1; quarum quaedam sunt rationi viciniores quam vires animae vegetabilis, PS. Q. 17. Art. 9 ad 1; sed in civitatibus vicinis, quae erant eis repromissae, omnes mandabantur interfici propter iniquitates eorum priores, PS. Q. 105. Art. 3 ad 4; si hypostasis Verbi Dei constitueretur simpliciter per humanam naturam, sequeretur quod corpus esset ei vicinius, PT. Q. 6. Art. 1 ad 2; vel quia de aliquibus vicinis partibus Iudaeae venerunt, quae tamen sunt regioni Iudaeorum ad Orientem, PT. Q. 36. Art. 3 ad 3; probabilius tamen videtur quod fuerit stella de novo creata, non in caelo, sed in aere vicino terrae, PT. Q. 36. Art. 7 c; et inde est quod ex dolore sensibili, vel etiam sensibili vicino, citius defluunt lacrymae corporales quam de dolore spirituali contritionis, PTS. Q. 3. Art. 1 ad 2. Cf. SS. Q. 1. Art. 7; SS. Q. 21. Art. 3 c, in quot.; SS. Q. 151. Art. 3; PT. Q. 66. Art. 6 a, in quot.; PTS. Q. 25. Art. 2 ob. 4; PTS. Q. 73. Art. 1; et passim. — **vīcinum**, i, *n., a neighboring place, the neighborhood, vicinity.* Et specialiter hoc prohibuit de gentibus quae in vicino habitant, PS. Q. 105. Art. 4 ad 6. — **e vicino**, *from close quarters.* Sed pugna carnis est periculosior, inquantum est diuturnior et magis nobis imminet e vicino, PTS. Q. 96. Art. 12 c.

vicis, (as a *gen.*; the *nom.* does not occur, *vicem, vice*; in *plur., vices* (*nom.* and *acc.*) and *vicibus* (*dat.* and *abl.*), *f.*, (1) in gen., (a) in particular, *a time, a turn,* (b) *reciprocal behavior or conduct,* i.e., *return, remuneration, retaliation,* (2) transf., *the position, place, room, stead, post, duty* of one person or thing as assumed by another. — (1) (a), ut scilicet post adeptum iterum alia vice desiderat cibum, PS. Q. 30. Art. 4 c; unde non est inconveniens quod uni et eidem prophetae fiat revelatio prophetica diversis vicibus secundum diversos gradus, SS. Q. 174. Art. 3 ad 2; salutat autem septies populum, scilicet quinque vicibus, quibus se convertit ad populum, PT. Q. 83. Art. 5 ad 6; et linteamina quae tetigerit stilla, tribus vicibus minister abluat, calice supposito, PT. Q. 83. Art. 6 ad 7. — **vices comestionum**, *number of meals.* Et tamen concupiscentiae aliquid detrahit, diminuendo comestionum vices, SS. Q. 147. Art. 6 c. — (1) (b), uno modo per solam omissionem; puta quia non recognoscit, vel non laudat, vel non retribuit vices pro beneficio accepto, SS. Q. 107. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 25. Art. 1 c; PS. Q. 38. Art. 3 ob. 2. — (2), ordinare autem aliquid in bonum commune est vel totius multitudinis, vel alicuius gerentis vicem totius multitudinis, PS. Q. 90. Art. 3 c; sed praelati vice Dei funguntur in terris, PS. Q. 100. Art. 8 ob. 2; nec etiam pro hoc quod vices suas committant, SS. Q. 100. Art. 3 ad 3; unde et in spirituali generatione baptismi requiritur aliquis qui fungatur vice nutricis et paedagogi, PT. Q. 67. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 12 (passim); PT. Q. 8. Art. 6; PT. Q. 67. Art. 6; PT. Q. 68. Art. 3; PTS. Q. 8. Art. 2; et passim. — **vice**, *adv.*, (1) *like,* (2) *instead of* — (1), tamquam spiritus corpori facienti materiae vice subdatur, PP. Q. 84. Art. 6 ob. 2. — (2), presbyter vice iuramenti per sanctam consecrationem interrogetur, SS. Q. 89. Art. 10 a; inquantum sunt ministri veri mediatoris vice ipsius salutaria sacramenta hominibus exhibentes, PT. Q. 26. Art. 1 ad 1.

vicissim, *adv., in turn.* Sancti viri virtutum consideratione vicissim sibi alios praeferunt, SS. Q. 162. Art. 3 ad 2, in quot.

vicissitūdo, inis, *f., vicissitude, change, interchange, alternation.* Nulla ratio esset huius vicissitudinis emittendi et retrahendi luminis, PP. Q. 67. Art. 4 ad 3; secundo, quantum ad vicissitudines temporum, quibus et fastidium tollitur, et valetudo conservatur, et necessaria victui oriuntur, PP. Q. 70. Art. 2 c; sed ipsa pluralitas specierum intelligibilium causat vicissitudinem quamdam intelligibilium operationem, secundum quam una operatio est prior altera, PP. Q. 85. Art. 4 ad 1; apud Deum non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, PT. Q. 61. Art. 4 ob. 3, in quot. Cf. PTS. Q. 73. Art. 3 ad 1; PTS. Q. 74. Art. 4; PTS. Q. 91. Art. 2.

victima, ae, *f., a beast for sacrifice, a sacrifice, victim.* Idololatrae enim libabant de sanguine victimarum, et comedebant adipes, PS. Q. 102. Art. 3 ad 8; secundae decimae, quae reservabantur ad sacrificia offerenda, locum in nova lege non habent cessantibus legalibus victimis, SS. Q. 87. Art. 1 ad 4; sed oblatio victimarum pertinet ad religionem, SS. Q. 104. Art. 3 ob. 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 104. Art. 3 c, in quot.; SS. Q. 124. Art. 3, in quot.; SS. Q. 186. Art. 8 (bis).

Victor, ōris, *m., Victor (St.), Abbey of St. Victor.* In the year 1108, the famous William of Champeaux, archdeacon of Notre Dame in Paris who had been lecturing to crowds of students, retired to a small hermitage dedicated to Saint Victor, near the city. Here he was followed by many of his disciples, Abelard among them, and induced to take up his lectures. Hence the origin of the Royal Abbey and School of Saint Victor. To that celebrated school students from every country came, among them Hugh of St. Victor and Richard of St. Victor. Sicut et Hugo de Sancto Victore sub sensu allegorico, . . ., comprehendit, PP. Q. 1. Art. 10 ad 2. Cf. SS. Q. 83. Art. 13; PT. Q. 62. Art. 3; PT. Q. 64. Art. 4; PT. Q. 70. Art 3; PT. Q. 72. Art. 8; et passim. — propter quod Richardus de Sancto Victore, . . ., corrigens volens hanc definitionem, PP. Q. 29. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 32. Art. 1; SS. Q. 180. 3 (bis); SS. Q. 180. Art. 4; PTS. Q. 89. Art. 1 (bis).

victor, ōris, *m., a conqueror, vanquisher, victor.* Quinimo ex hoc factus est victor gloriosus, PP. Q. 20. Art. 4 ad 1; cum praeda fuerit in potestate victoris, decet militarem disciplinarum ut regi serventur omnia, SS. Q. 66. Art. 8 ob. 1, in quot.; dum ex illo genere victor diaboli nascitur, PT. Q. 4. Art. 6 c; sed ea acceperunt ut victores, PTS. Q. 71. Art. 5 ad 1. Cf. PT. Q. 3. Art. 8, in quot.; PTS. Q. 96. Art. 1 (bis); PTS. Q. 96. Art. 8.

victōria, ae, *f., victory,* the overcoming of an enemy in battle or of an antagonist in any contest; a gaining of superiority in any struggle. Sicut bene pugnare per se ordinatur ad victoriam, . . ., sicut victoria quae est ultimus finis exercitus, PS. Q. 18. Art. 7 c; vi si intelligatur de ipso diabolo, potest referri ad spem qua sperat se de sanctis victoriam obtinere, SS. Q. 18. Art. 3 ad 1; sicut ille qui ratiocinatur bene ad aliquem finem particularem, puta ad victoriam, SS. Q. 47. Art. 2 ad 1; propter quod ponitur in catalogo sanctorum, et propter victoriam quam obtinuit, SS. Q. 88. Art. 2 ad 2; quia Christus per crucis victoriam meruit potestatem et dominium super gentes, PT. Q. 42. Art. 1 c; pugna quam sequitur victoria, PTS. Q. 96. Art. 1 a. Cf. PS. Q. 105. Art. 3; SS. Q. 44. Art. 6; PT. Q. 15. Art. 2; PT. Q. 96. Art. 2 (passim); PTS. Q. 96. Art. 5 (passim); et passim.

victōriōsus, a, um, *adj., conquering, victorious.* Christus autem habuit fortissimum et victoriosissimum spiritum, PT. Q. 15. Art. 2 ob. 3.

victrix, icis, *f., she that is victorious, a conqueress*; used in the S.T. as an *adj., conquering, victorious.* Cum debeas in virtute praecedere uxorem, quoniam castitas est virtus; tu sub uno impetu libidinis cadis, et vis uxorem tuam esse victricem, SS. Q. 151. Art. 1 a, in quot.

victus, ūs, *m.*, (1) *that upon which one lives; food, sustenance, nourishment, provision, victuals,* (2) *a way of living, mode of living, support.* — (1) sicut vulpes ad quaerendum victum sagaciter, cui adiungitur dolositas, PP. Q. 63. Art. 4 ad 3; secundo, quantum ad vicissitudines temporum, quibus et fastidium tollitur, et valetudo conservatur et necessaria victui oriuntur, PP. Q. 70. Art. 2 c; ex-

teriores divitiae ad usum corporis ordinantur quantum ad victum et vestitum, (ob. 2), . . ., communi vita uti quantum ad victum et vestitum, PT. Q. 40. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 6; PS. Q. 105. Art. 2; PS. Q. 105. Art. 4; PS. Q. 108. Art. 3; SS. Q. 32. Art. 10; PT. Q. 40. Art. 3; et passim. — (2), pro ingressu monasterii non licet aliquid exigere, vel accipere quasi pretium; licet tamen, si monasterium sit tenue, quod non sufficiat ad tot personas nutriendas, gratis quidem ingressum monasterii exhibere, sed accipere aliquid pro victu personae quae in monasterio fuerit recipienda, SS. Q. 100. Art. 3 ad 4; sciendum tamen quod sub opere manuali intelliguntur omnia humana officia, ex quibus homines licite victum lucrantur, . . ., de qua aliquis victum licite potest lucrari, SS. Q. 187. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 55. Art. 7, in quot.; SS. Q. 87. Art. 4 (passim); SS. Q. 186. Art. 7.

vicus, i, *m.*, *a town, a row of houses in town or country.* Marcus dicit quod quocumque loco introibat in vicos, aut in villas, aut in civitates, in plateis ponebant infirmos, PT. Q. 43. Art. 4 ad 1.

vidēlicet, *adv.*, (1), *it is easy to see, it is clear or evident, in truth, clearly, evidently, manifestly,* (2) transf., as a mere complementary or explanatory particle, *to wit, namely.* — (1), angelus videlicet propter hoc quod exterius loquendo serviebat, PS. Q. 98. Art. 3 ad 1; et hoc vitium graece quidem dicitur βαναυσία a furno dicta, quia videlicet ad modum ignis, qui est in furno, omnia consumit, SS. Q. 135. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 6. Art. 2 ob. 2; SS. Q. 26. Art. 10; SS. Q. 118. Art. 5; SS. Q. 129. Art. 1; SS. Q. 132. Art. 2; et passim. — (2), videtur quod inconvenienter ponantur tres comites iuranti, videlicet iustitia, iudicium et veritas, SS. Q. 89. Art. 3 ob. 1; praeterea, Philosophus ponit multa genera vitiorum pertinentium ad avaritiam quam nominat illiberalitatem, videlicet parcos, tenaces, cumini sectores, cimbices, etc., SS. Q. 118. Art. 8 ob. 4. Cf. SS. Q. 121. Art. 2; SS. Q. 159. Art. 2; PT. Q. 60. Art. 3.

video, ēre, vīdi, vīsum, 2, *v.a.*, and *n.*, (1) *to see, perceive* by the eye, (2) *to see, meet and converse with,* (3) *to perceive by mental insight; to form an idea or conception of; to note with the mind; to discern,* (4) impers. pass, *seem, appear.* — (1), sicut videmus hominem in speculo, PP. Q. 56. Art. 3 c; dicimus enim quod homo videt per oculum, . . ., sicut oculus videt, PP. Q. 75. Art. 2 ad 2; non ex necessitate visus tale obiectum videret, PS. Q. 10. Art. 2 c; ut oculus videt toti corpori, PS. Q. 17. Art. 5 ad 2; post primas quinque apparitiones sexto eis apparuit ubi vidit eum Thomas, PT. Q. 55. Art. 3 ad 3; sicut patet in caeco nato miraculose illuminato, qui postea naturaliter videt, PTS. Q. 76. Art. 2 ob. 3; ergo sicut ille in cuius visu species albi degenerat in speciem nigri, propter indispositionem organi, non dicitur videre album, PTS. Q. 92. Art. 1 ob. 8. Cf. PP. Q. 76. Art. 1 (passim); PS. Q. 40. Art. 3; PT. Q. 33. Art. 4; PT. Q. 44. Art. 2; PTS. Q. 92. Art. 3; et passim. — (2), Dominus mandaverat discipulis ut in Galilaea eum viderent, PT. Q. 55. Art. 3 ad 4, in quot. — (3), sicut medici qui acutius vident causas, PP. Q. 57. Art. 3 c; ergo angelus potest videre id quod est in conscientia alterius, (ob. 1), . . ., ergo cum angelus videat alium angelum, PP. Q. 57. Art. 4 ob. 2; sed videmus quod omnia quae fiunt hic inferius, fiunt per hoc quod calefiunt et frigidantur, PP. Q. 115. Art. 3 ob. 3; unde videmus quod homines in aliqua passione existentes non facile imaginationem avertunt ab his, PS. Q. 77. Art. 1 c; non poterit esse quod intellectus noster Deum per essentiam videat, PTS. Q. 92. Art. 1 ob. 10. Cf. PP. Q. 12. Art. 4; PS. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 109. Art. 5; PTS. Q. 92. Art. 3 (passim); PTS. Q. 98. Art. 5; et passim. — (4), videtur quod angeli habeant corpora naturaliter sibi unita, PP. Q. 51. Art. 1 ob. 1; videtur quod sollicitudo non pertineat ad prudentiam, SS. Q. 47. Art. 9 ob. 1. Cf. PP. Q. 50. Art. 5; PP. Q. 57. Art. 4 ob. 1; SS. Q. 47. Art. 10; SS. Q. 72. Art. 3; SS. Q. 72. Art. 4; SS. Q. 73. Art. 1; et passim.

vidua, ae, *f.*, *a widow.* Sed visitare viduas et pupillos dicitur secundum ordinem ad proximum, SS. Q. 81. Art. 1 ob. 1; invenitur autem raptus sine stupro; puta si aliquis rapiat viduam, . . ., raptores viduarum vel virginum ob immanitatem facinoris tanti detestamur, SS. Q. 154. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 96. Art. 4, in quot.; SS. Q. 152. Art. 5; SS. Q. 153. Art. 2; SS. Q. 169. Art. 2, in quot.; SS. Q. 187. Art. 2, in quot.

viduālis, e, *adj.*, *of or belonging to a widow, vidual.* Quia nec etiam fecunditas carnis, quae quaeritur in matrimonio, adaequatur continentiae virginali vel viduali, SS. Q. 165. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 70. Art. 3; SS. Q. 152. Art. 4 (in quot.); SS. Q. 152. Art. 5. On **castitas vidualis**, see *castitas* under 2; on **continentia vidualis**, see *continentia* under 4; on **status vidualis**, see *status* under 4.

viduitas, ātis, *f.*, *widowhood.* Virginitas condividitur viduitati et pudicitiae coniugali, (ob. 5), . . ., viduitas autem addit quidem aliquid supra castitatem communem, SS. Q. 152. Art. 3 ad 5; centesimus fructus attribuitur virginitati, secundum Hieronymum, propter excellentiam quam habet ad viduitatem, cui attribuitur sexagesimus, SS. Q. 152. Art. 5 ad 2; sic continentia perfecta principalis quidem est virginitas, secundaria vero viduitas, SS. Q. 155. Art. 1 c; hoc autem patet esse falsum, quia fructus debetur viduitati, non autem aureola, PTS. Q. 96. Art. 2 a. Cf. PTS. Q. 42. Art. 3; PTS. Q. 96. Art. 3; PTS. Q. 96. Art. 4 (passim); PTS. Q. 96. Art. 5 (passim).

vigeo, ēre, 2, *v.n.*, *to thrive, flourish, bloom.* Et sic usus rationis viget in omnibus virtuosis, PS. Q. 58. Art. 4 ad 2; correctio delinquentis pertinet ad aliquem, inquantum viget in eo rectum iudicium rationis, SS. Q. 33. Art. 5 c; principalis pars corporis, praecipue quantum ad exteriora membra, est caput, in quo vigent omnes sensus et interiores et exteriores, PT. Q. 66. Art. 7 ad 3; hoc sacramentum datur ad robur spirituale, quod magis viget in viris quam in mulieribus, PT. Q. 72. Art. 10 ob. 3; nam in primitiva Ecclesia, quando magna vigebat devotio fidei christianae, PT. Q. 80. Art. 10 ad 5; manus propter tactum, qui in pulpis digitorum praecipue viget, (c), . . ., propter hoc quod ibi maxime viget appetitus concupiscibilis, PTS. Q. 32. Art. 6 ad 3. Cf. PP. Q. 72. Art. 1; PS. Q. 100. Art. 5; SS. Q. 49. Art. 5; PT. Q. 46. Art. 6; PT. Q. 80. Art. 9; et passim.

vigēsimus, a, um, ord. num. adj., *the twentieth.* Sed utilius fuisset mundo si priori tempore docuisset, incipiens a vigesimo anno, PT. Q. 39. Art. 3 ob. 2; secundum enim leges pueri accipiunt tutorem usque ad vigesimum quintum annum, PTS. Q. 58. Art. 5 ob. 1.

vigil, ilis, *m.*, *a watchman.* Vigiles enim, et cursores et alii huiusmodi de suo labore viventes, SS. Q. 187. Art. 3 c.

vigilanter, *adv.*, *watchfully, carefully, vigilantly.* Dicuntur fratres in Aegypto crebras quidem habere orationes, sed eas tamen brevissimas et raptim quodammodo iaculatas; ne illa vigilanter erecta, quae oranti plurimum necessaria est, SS. Q. 83. Art. 14 c; videlicet si culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret, SS. Q. 169. Art. 1 c.

vigilantia, ae, *f.*, *vigilance, watchfulness.* Utrum sollicitudo vel vigilantia pertinent ad prudentiam, SS. Q. 47 pr.; prudentia sunt excubiae, atque diligentissima vigilantia, SS. Q. 47. Art. 9 c; dupliciter ad vigilantiam valet incertitudo iudicii, PTS. Q. 88. Art. 3 ad 4.

Vigilantius, ii, *m.*, *Vigilantius*, a presbyter of Comminges and Barcelona in the end of the fourth and beginning of the fifth century, known by his protests against the superstitious practices then creeping into the Church. He wrote with a certain zeal for religion, but was led astray by the praise of men. He interpreted in a perverse manner the second vision of Daniel, and put forth other works of no value, which must be placed in the catalogue of heretical writings. Jerome wrote the *Contra Vigilantium*. This

was a treatise in answer to statements made by Vigilantius. Unde Hieronymus dicit Contra Vigilantium, SS. Q. 187. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 83. Art. 11 (bis); SS. Q. 186. Art. 3 (bis); SS. Q. 186. Art. 4; PT. Q. 25. Art. 6 (bis); PTS. Q. 69. Art. 3; PTS. Q. 72. Art. 1.

vigilia, ae, *f.*, (1) in gen., *wakefulness, sleeplessness, a lying awake.* (2) *vigil, a watch* kept in the night before a feast, spent in prayer or other devotions, later *the eve* of any feast. — (1), et Aristoteles etiam dicit, in lib. *De somn. et vigil.*, PP. Q. 84. Art. 6 c; cum nec sensum poenae nec gloriae habituri sint; vigilia enim est solutio sensus, PTS. Q. 75. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 84. Art. 8; PP. Q. 111. Art. 3; PP. Q. 115. Art. 5; PTS. Q. 39. Art. 2; PTS. Q. 82. Art. 3; et passim. — (2), sed quandoque fiunt aliqua vota de immoderatis vigiliis, (ob. 3), . . ., maceratio proprii corporis, puta per vigilias et ieiunia, SS. Q. 88. Art. 2 ad 3; ergo magis deberet celebrari solemnis baptismus in festo Epiphaniae quam in vigilia Paschae et in vigilia Pentecostes, PT. Q. 66. Art. 10 ob. 1. Cf. SS. Q. 147. Art. 1; SS. Q. 184. Art. 3, in quot.; SS. Q. 185. Art. 8; SS. Q. 186. Art. 1, in quot.; SS. Q. 186. Art. 7 (passim); PT. Q. 72. Art. 12, et passim.

vigilo, āre, āvi, ātum, 1, *v.n.* and *a.*, (1) lit., *to watch, be awake, to be or continue without sleep, to awake; keep vigil,* (2) in partic., *to keep watch over* a person, (3) *to keep watch, to keep awake* for the purpose of guarding, protecting, attending or the like; *to watch* as a sentinel, (4) *to watch out, to see or attend to* or *take measures* or *precautions.* — (1), corruptio carnis maxime in seminis resolutione consistit, quae potest fieri sine concubitu vel in dormiendo, vel etiam vigilando, SS. Q. 152. Art. 1 ob. 4; sed etiam videns loquentem etiam in specie Dei, non solum in dormiendo, sed etiam in vigilando, SS. Q. 174. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 86. Art. 4; PP. Q. 89. Art. 8; SS. Q. 16. Art. 2; SS. Q. 174. Art. 3 (passim); et passim. — **vigilare de sero**, *to sit up late at night.* Sive etiam sit praecedens puta cum aliquis vult diu vigilare de sero, PS. Q. 71. Art. 5 c. — (2), Gregorius in Pastor dicit: spondere pro amico, est animam alienam in periculo suae conversationis accipere. quisquis autem ad vivendum aliis in exemplum proponitur, non solum ut ipse vigilet, sed etiam ut amicum suscitet, SS. Q. 175. Art. 5 ob. 2. — (3), puta si ad conservationem reipublicae statueretur in aliqua civitate quod de singulis vicis aliqui vigilarent ad custodiam civitatis obsessae, PS. Q. 100. Art. 8 c. — (4), habens intellectum curet omnino ne taceat, habens rerum affluentiam vigilet, ne a misericordiae largitate torpescat, SS. Q. 32. Art. 2 a.

viginti, *num. adj., twenty.* Propter hoc quod etiam dies vocatur spatium viginti quatuor horarum, PP. Q. 69. Art. 1 ad 5; et ideo Dominus et temporaliter fecit eos puniri, quia ceciderunt in die illa quasi viginti tria millia hominum, SS. Q. 14. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 64. Art. 4; SS. Q. 70. Art. 2; SS. Q. 97. Art. 4; PT. Q. 51. Art. 4; PT. Q. 53. Art. 2; PT. Q. 83. Art. 6; et passim.

vigor, ōris, *m., force, strength, vigor.* Sed ea quae secundi modi, ex sola lege humana vigorem habent, PS. Q. 95. Art. 2 c; sicut enim eius voluntate natura corporalis conservata est in suo vigore usque ad extremum, PT. Q. 47. Art. 1 ad 2; sed contra illos defectus quibus homo spiritualiter infirmatur, ut non habeat perfectum vigorem ad actus vitae gratiae, PTS. Q. 30. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 97. Art. 1 (bis); PS. Q. 90. Art. 1 (bis); PS. Q. 91. Art. 6; SS. Q. 25. Art. 5; SS. Q. 159. Art. 2; PT. Q. 14. Art. 1, in quot.; et passim.

vilesco, ere, 3, *v. inch. n., to become worthless, bad, vile.* Solemnis poenitentia iterari non debet, propter tria: primo, ne ex iteratione vilescat, PTS. Q. 28. Art. 2 c.

vilis, e, *adj.*, (1) lit., *of small price or value, purchased at a low rate, cheap,* (2) transf., *of trifling value, cheap, poor, paltry, common, mean, base, vile.* — (1), unde capra, quod est vilissimum animal, offerebatur pro idololatria, quod est gravissimum peccatum, PS. Q. 102. Art. 3 ad 11; videtur quod non liceat religiosis vilioribus vestibus uti quam caeteris, . . ., ergo videtur quod religiosi non debeant vilibus vestibus uti, (ob. 1), . . ., unde et homines in tristitia, existentes solent vilioribus vestibus uti, . . ., unde et poenitentes vilibus vestibus utuntur, . . ., vilis tunica contemptum saeculi probet, . . ., alio autem modo potest considerari habitus vilis et incultus, (c), . . ., Hieronymus ibi loquitur vestibus vilibus, SS. Q. 187. Art. 6 ad 2. Cf. SS. Q. 118. Art. 8; SS. Q. 169. Art. 1 (bis); PT. Q. 5. Art. 2; PT. Q. 36. Art. 7, in quot.; PT. Q. 40. Art. 3, in quot. — (2), unde et in civitatibus triplex ordo hominum invenitur; quidam enim sunt supremi ut optimates; quidam autem sunt infimi, ut vilis populus, PP. Q. 108. Art. 2 c; vile est consilium cui opus fortitudinis deest, PS. Q. 68. Art. 5 ob. 3. Cf. PS. Q. 35. Art. 5; SS. Q. 113. Art. 1; SS. Q. 161. Art. 6; PT. Q. 36. Art. 3. — **viliter**, *adv., cheaply.* Contingit quandoque quod aliquis carius vendit res suas ratione mutui, aut vilius emit, (ob. 7), . . ., si quis emptor velit rem emere vilius quam sit iustum pretium, SS. Q. 78. Art. 2 ad 7. Cf. SS. Q. 77. Art. 1 (ter); SS. Q. 77. Art. 4 (ter).

vilitas, ātis, *f.*, (1) *trifling value of a thing, meanness, baseness, worthlessness, vileness,* (2) *contempt, low esteem.* — (1), ideo ergo spurii propter vilitatem originis excludebantur ab Ecclesia, PS. Q. 105. Art. 3 ad 2; et divinae consors factus naturae, noli in veterem vilitatem degeneri conversatione redire, PT. Q. 1. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 187. Art. 6 (passim). — (2), triplex est malus timor, scilicet timor mortis, timor doloris et timor vilitatis, SS. Q. 125. Art. 2 ob. 1, in quot.

villa, ae, *f., dim., a village.* Domus vero quae non erant in urbe, sed in villa muros non habente, PS. Q. 105. Art. 2 ad 3; Marcus dicit quod quocumque loco introibat in vicos aut in villas, aut in civitates, PT. Q. 43. Art. 4 ad 1.

villicus, i, *m., a steward.* Dominus laudavit villicum iniquitatis, quod prudenter fecisset, (ob. 2), . . ., etiam de hoc laudatur villicus, quod prudenter fecit, PTS. Q. 18. Art. 4 ad 2.

Vincentius, ii, *m.*, (1) *Vincentius*, one of St. Augustine's friends, to whose letter the Saint replied at length. He was successor of Rogatus at Cartenna. In his reply Augustine defends repression by legal means of Donatists whose conduct is violent and vexatious. Et Augustinus ad Vincentium Epist. 93 dicit, SS. Q. 10. Art. 8 ad 1. Cf. PP. Q. 1. Art. 10; SS. Q. 66. Art. 8. — (2), *Vincentius*, Deacon of Saragossa, suffered death for the Faith under Diocletian in 300 A.D. Et de Vincentio cuius carnes sunt ungulis ferreis laceratae, PT. Q. 46. Art. 6 ob. 1.

vincibilis, e, *adj., vincible, that can be conquered.* Quia potest ab errore recedere, cum ignorantia sit vincibilis et voluntaria, PS. Q. 19. Art. 6 ad 3; ignorantia autem vincibilis est peccatum, PS. Q. 76. Art. 2 c.

vinco, vincere, vici, victum, 3, *v. a.* and *n.*, (1) lit., *to conquer, overcome, get the better of, defeat, subdue, vanquish,* (2) fig., in gen., *to prevail, be superior, overcome, surpass, outdo.* — (1), sicut si dux exercitus praecipiat militibus ut pugnent, ille perfecte implet praeceptum qui pugnando hostem vincit, (c), . . ., sicut miles qui legitime pugnat, licet non vincat, non inde culpatur, SS. Q. 44. Art. 6 ad 2; et ut Amalech vinceretur, circa virgam Moyses expansis manibus extenditur, PT. Q. 46. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 51. Art. 3; SS. Q. 40. Art. 3, in quot.; SS. Q. 10. Art. 8; SS. Q. 44. Art. 6; PT. Q. 1. Art. 1; PT. Q. 63. Art. 5; PT. Q. 47. Art. 2. — (2), nam audacia consequitur spem victoriae, et timor consequitur desperationem vincendi, PS. Q. 25. Art. 3 c; sed quanto homo fuerit victus maiori concupiscentia tanto est minus peccatum, PS. Q. 73. Art. 6 ob. 2; tristitia animalis vincitur in forti a delectatione virtutis, SS. Q. 123. Art. 8 ad 3; in eo qui est incontinens vincitur iudicium rationis, SS. Q. 156. Art. 2 ad 2. Cf. PS. Q. 51. Art. 3 (passim); PS. Q. 87. Art. 2; SS. Q. 123. Art. 1; SS. Q. 142. Art. 3; PT. Q. 41. Art. 1; PTS. Q. 65. Art. 4; et passim.

vinctus, a, um, *P. a., bound, fettered.* Secundo, quia conveniens erat ut victo diabolo per passionem vinctos eius eriperet, (c), . . ., eduxit vinctos de lacu in sanguine testamenti sui, PT. Q. 52. Art. 1 ad 2; dicit Glossa: tu eos liberasti qui tenebantur vincti carceribus, PT. Q. 52. Art. 6 ob. 2, in quot.

vinculum, i, *n.*, (1) esp. in the *plur.*, of the *fetters* of prisoners, and hence sometimes to be rendered *prison, chains*, (2) fig., *a bond, fetter, tie, bond.* — (1), octo genera poenarum in legibus esse scribit Tullius damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, exilium, mortem, servitutem, PS. Q. 105. Art. 2 ob. 10; ergo videtur quod non est aliquis coercendus vinculis vel carcere, SS. Q. 65. Art. 3 ob. 2. — (2), maius enim est vinculum matrimoniale quam ius patriae potestatis in pueros, . . ., vinculum autem matrimoniale non potest solvi per hominem, . . ., sed propter infidelitatem solvitur vinculum matrimoniale, (ob. 1), . . ., in vinculo matrimoniali uterque coniugum habet usum liberi arbitrii, SS. Q. 10. Art. 12 ad 1; quae non solum alteram personam alteri unit spirituali dilectionis vinculo, SS. Q. 39. Art. 1 c; maius enim est vinculum peccati quam excommunicationis, (ob. 1), . . ., quamvis vinculum peccati sit maius simpliciter quam excommunicationis, tamen quoad aliquid vinculum excommunicationis est maius, PTS. Q. 24. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 96. Art. 3; PS. Q. 82. Art. 4 (passim); SS. Q. 88. Art. 8; SS. Q. 154. Art. 9; SS. Q. 184. Art. 6; PTS. Q. 57. Art. 2; et passim.

vīndēmia, ae, *f., vintage, grape-gathering.* Sicut tempori aestatis competit sollicitudo metendi, ipsi autumno autem competit sollicitudo vindemiae. si quis ergo tempore aestatis de vindemia iam esset solicitus, SS. Q. 55. Art. 7 c.

vindicātio, ōnis, *f., revenger, an avenging, punishment* of an offence. Videtur quod vindicatio non sit licita, . . ., ergo omnis vindicatio est illicita, (ob. 1), . . ., vindicatio fit per aliquod poenale malum inflictum peccanti. est ergo in vindicatione considerandus vindicantis animus, . . ., potest esse vindicatio licita, SS. Q. 108. Art. 1 c; quando autem fit ab alio, talis recompensatio vindicationis magis quam satisfactionis rationem, . . ., et ideo non habent rationem satisfactionis, sed vindicationis tantum, PTS. Q. 15. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 80. Art. 1 (bis); SS. Q. 108. Art. 2 (passim); SS. Q. 108. Art. 3 (passim).

vindicātīvus, a, um, *adj., avenging, punishing, vindictive.* Scilicet prout aestimat illud esse iustum, inquantum est vindicativum, PS. Q. 46. Art. 6 c; "Eucharistia" autem est idem quod "bona gratia," quam Tullius ponit, sicut et vindicativam. Cf. PS. Q. 46. Art. 6 (bis); PS. Q. 47. Art. 1; PS. Q. 84. Art. 4; PS. Q. 85. Art. 3 (ter); PT. Q. 90. Art. 2 (ter); et passim. — On **iustitia vindicativa**, see *iustitia* under 1; on **iustum vindicativum**, see *iustus.*

vindico, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, (1) *to lay claim to as one's own, to make a claim upon, to demand, claim, assume, appropriate* a thing, (2) with respect to some wrong perpetrated, *to avenge, revenge, punish; to take vengeance* on any one, (3) transf. (after the analogy of *ulcisci*): **vindicare se ab (de) aliquo**, *to revenge one's self upon one.* — (1), ab eis tanquam ab iniustis possessoribus in usum nostrum vindicanda sunt, PP. Q. 84. Art. 5 c; sed dona supernaturalia utroque debito carent; et ideo specialius sibi nomen gratiae vindicant, PS. Q. 111. Art. 1 ad 2; virtutes cardinales sive principales dicuntur quae praecipue sibi vindicant id quod pertinent communiter ad virtutes, SS. Q. 123. Art. 11 c; praecipue temperantia inter virtutes vindicat sibi quemdam decorem, SS. Q. 143. Art. 1 c; tamen specialiter hoc nomen sibi vindicant venereae delectationes, SS. Q. 153. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 96. Art. 1 c; SS. Q. 58. Art. 11 a; SS. Q. 145. Art. 1; SS. Q. 185. Art. 8 ob. 3; et passim. — (2) neque etiam laudaretur iustitia vindicantis et patientia sufferentis si non esset iniquitas persequentis, PP. Q. 48. Art. 2 ad 3; illi enim qui desperant de fuga, debilitantur in fugiendo, sed sperant mortem suam vindicare, PS. Q. 40. Art. 8 ad 3; sed divina providentia non vindicat nisi vitia, PS. Q. 96. Art. 2 a. Cf. SS. Q. 40. Art. 1 c; SS. Q. 72. Art. 3 (ter); SS. Q. 83. Art. 8, in quot.; SS. Q. 108. Art. 1 (passim); SS. Q. 108. Art. 2 (passim). — (3), quicumque enim irascitur quaerit vindicari de aliquo, . . ., scilicet hominem nocivum, de quo vult vindicari, PS. Q. 46. Art. 2 c; vindicare de inimicis, in malum inimicorum cedit, SS. Q. 83. Art. 8 ob. 2.

vindicta, ae, *f., revenge, vengeance, punishment.* Naturalius est homini appetere vindictam iniuriarum illatarum, quam ab hoc deficere, quia vix alicui nimis parvae videntur iniuriae sibi illatae, SS. Q. 157. Art. 2 ad 2; quod scilicet ira sit appetitus vindictae, Mal. 12. 1 c. Cf. PS. Q. 46. Art. 7 (passim); PS. Q. 47. Art. 1 (passim); PS. Q. 48. Art. 1 (passim); SS. Q. 158. Art. 1 ad 3 and Art. 7 c and ad 3; et passim. — On **zelus vindictae**, see *zelus* under 1. — Kinds of *vindicta* are: **vindicta iusta** and **vindicta iniusta**, *the just and the unjust vengeance.* Iusta autem vindicta non fit nisi de eo quod est iniuste factum, PS. Q. 47. Art. 2 c; patientia dicitur habere opus perfectum in tolerantia malorum, in quibus non solum excludit iniustam vindictam, quam etiam excludit iustitia, PS. Q. 66. Art. 4 ad 2. Cf. SS. Q. 15. Art. 2 ad 2; SS. Q. 158. Art. 2, 3, and 4; Mal. 12. 3 ad 4 c, 1 c and 2 c; et passim.

vīnea, ae, *f., a plantation of vines, a vineyard.* Omnes qui operati sunt in vinea, PS. Q. 5. Art. 2 ob. 1; non seres vineam tuam altero semine, est spiritualiter intelligendum quod in Ecclesia quae est spiritualis vinea, non est seminanda aliena doctrina, PS. Q. 102. Art. 6 ad 9; novus aedificator domus, aut plantator vineae, vel desponsator uxoris excludebantur a proelio propter duo, PS. Q. 105. Art. 3 ad 5; illa verba dicuntur ex persona colonorum vineae, PT. Q. 47. Art. 5 ad 1; Cant. VIII, super illud: vinea mea coram me est, dicit Glossa, PTS. Q. 96. Art. 7 a. Cf. PS. Q. 105. Art. 2 (bis); PS. Q. 109. Art. 2.

vīnolentus, a, um, *adj., full of or drunk with wine, drunk, intoxicated.* Huiusmodi autem corporales perturbationes impediunt usum rationis, sicut patet in vinolentis, qui habent usum rationis ligatum vel impeditum, PS. Q. 33. Art. 3 c. Cf. SS. Q. 151. Art. 3.

vīnum, i, *n., wine.* Sicut aqua adiuncta vino, primo quidem convertitur in saporem vini, PP. Q. 97. Art. 4 c; puta cum homo nescit virtutem vini, (ad 1), . . ., quin videatur voluntas eius eligere magis pati ebrietatem quam abstinere a vino superfluo, PS. Q. 88. Art. 5 ad 1; sicut vinum materiale inebriat corporaliter, SS. Q. 149. Art. 1 ad 1; videtur quod vino consecrato non possit aliquis liquor misceri, . . ., ergo videtur quod nullus liquor possit permisceri speciebus sacramentalibus vini, (ob. 1), . . ., si aliquis liquor admisceatur vino consecrato, . . ., sed vinum consecratum est vere sanguis Christi, . . ., non ergo vino consecrato potest aliquis liquor permisceri, (ob. 3), . . ., manifestum est autem si esset ibi substantia vini, liquor aliquis posset ei permisceri, PT. Q. 77. Art. 8 c. Cf. PP. Q. 119. Art. 1; PS. Q. 88. Art. 5 (ter); PT. Q. 75. Art. 2 (ter); PT. Q. 75. Art. 3 (passim); PTS. Q. 37. Art. 2; et passim. — **vinum vitis**, *wine of the grape,* the wine used at the Consecration of the Mass. Utrum materia huius sacramenti sit vinum de vite, PT. Q. 74 pr. Cf. PT. Q. 74. Art. 5 (passim).

violātio, ōnis, *f., an injury, violation.* Quinto autem praecepto, quod est de prohibitione homicidii, additur prohibitio odii et cuiuslibet violationis contra proximum, PS. Q. 100. Art. 11 c; alio modo ex violatione iustitiae, SS. Q. 70. Art. 4 c; sed hoc videtur ad occasionem avaritiae pertinere quod poena pecuniaria exigatur pro violatione rei sacrae, SS. Q. 99. Art. 4 ob. 3; unum quidem quod est ex parte corporis, scilicet violatio signaculi virginalis, SS. Q. 152. Art. 1 c; et sine integritatis violatione, pudore virginitatis integro permansit, PS. Q. 35. Art. 6 ad 1, in quot. Cf. PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 99. Art. 1 (passim); SS. Q. 99. Art. 3.

violātor, ōris, *f., a violator, profaner.* Ille vero qui colligebat ligna in sabbato, lapidatus fuit tanquam legis violator, PS. Q. 105. Art.

2 ad 9; et ideo incurrit sacrilegium, tanquam sacramenti violator, et propter hoc mortaliter peccat, PT. Q. 80. Art. 4 c; et ideo de necessitate sacramenti est quod quis confessionem celet, et tanquam violator sacramenti peccat qui revelat, PTS. Q. 11. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 110. Art. 4 ob. 3 (bis).

violenter, *adv., in a violent manner, with force, impetuously, vehemently, violently,* the opposite of *naturaliter, per naturam,* and *voluntarie.* Puta si quis a suo iudice condemnetur ad mortem temporalem, nullus debet eum violenter eripere, SS. Q. 10. Art. 12 ad 2; quae violenter corrumpuntur, C. G. 2. 33; aut enim hoc fuit violenter, aut per naturam, C. G. 2. 83. Cf. PS. Q. 42. Art. 2; SS. Q. 65. Art. 4; SS. Q. 66. Art. 8 (bis); SS. Q. 73. Art. 3; SS. Q. 110. Art. 1; et passim.

violentia, ae, *f.*, (1) *power, force* in the wider sense of this word, synonym of *coactio* and *vis,* the opposite of *natura naturale,* and *voluntarium,* (2) *violence, outrage.* — (1), violentia directe opponitur voluntario, sicut etiam et naturali, commune est enim voluntario et naturali, quod utrumque sit a principio intrinseco, violentum autem est a principio extrinseco, PS. Q. 6. Art. 5 c; quia violentia est quaedam excisio, seu casus ab eo quod est secundum naturam, PT. Q. 46. Art. 3 ob. 2; si per se, vel per violentiam vel per naturam, C. G. 1. 13; in hoc, quod aliquid patiatur et nihil ad actum conferat, violentiae definitio consistit, 3 Sent. 23. 1. 1 c; hoc enim dicimus violentiam pati, quod per vim fortioris agentis removetur a propria inclinatione, 1 Cael. 17 a; violentia enim est, cum aliquid agit secundum impetum exterioris agentis contra voluntatem vim passi, 5 Met. 6 c. Cf. SS. Q. 55. Art. 8; SS. Q. 61. Art. 3; SS. Q. 62. Art. 3; SS. Q. 69. pr.; 3 Eth. 1 d; et passim. — On **continuum per violentiam,** see *continuus* under 2; on **involuntarium per violentiam,** see *involuntarius*; on **movere per violentiam,** see *movere*; on **necessitas violentiae,** see *necessitas* under 1. Kinds of *violentia* in this sense are: **violentia absoluta** and **violentia voluntario mixta,** *the unconditioned or simple,* i.e., the physical force and *that mixed with something voluntary,* i.e., the moral force. Ut quando totum principium est extra nihil conferente vim passo puta cum aliquis vi impellitur ad motum, C. G. 4. 22; ut cum aliquis vult facere vel pati, quod unius est contrarium voluntati, ut evadat quod magis contrariatur, C. G. 4. 22. Cf. PS. Q. 6. Art. 6 ad 1; SS. Q. 189. Art. 2 ad 2. — (2), utitur quandoque quidem vi, quod pertinet ad violentias, SS. Q. 118. Art. 8 c. Cf. Mal. 13. 3 c. *Violentia* in this sense is a *filia* of *avaritia.* Cf. *avaritia.*

violentus, a, um, *adj., forceful, impetuous, forced* in the wider and narrower sense of the word, synonym of *coactus* and *involuntarius,* the opposite of *naturalis* and *voluntarius.* Hoc dicimus esse violentum, quod est contra inclinationem rei, PP. Q. 82. Art. 1 c; violentum enim repugnat naturali, sicut et voluntario quia utriusque principium est intra, violenti autem principium est extra, Mal. 6. 1 c; violentum est praeter naturam, C. G. 1. 39; omne autem violentum est contra naturam, C. G. 2. 83; violentum est quasi excisio quaedam eius, quod est secundum naturam, 2 Cael. 23 d; omne violentum est triste sive flebile, 5 Met. 6 c; violenta non sunt culpabilia, 5 Met. 6 c. Cf. SS. Q. 175. Art. 1; C. G. 3. 88; 1 Cael. 4 b; 2 Cael. 1 h and i; et passim. — **violentum est cuius principium est extra, nihil conferente vim passo,** the translation of the Aristotelian passage: *βίαιον δὲ οὗ ἡ ἀρχὴ ἔξωθεν, τοιαύτη οὖσα ἐν ᾗ μηδὲν συμβάλλεται ὁ πράττων ἢ ὁ πάσχων,* Eth. Nic. III. 1, 1110. a. 1 ff; C. G. 1. 19. Cf. C. G. 3. 88; 5 Phys. 10 b; 8 Phys. 7 c; 3 Cael. 5 b. violentum est, cuius principium est extra, sed additur nihil conferente vim passo, quia ad id, quod agitur per metum, voluntas timentis aliquid confert, PS. Q. 6. Art. 6 ad 1; hoc non sufficit ad rationem violenti, quod principium sit extra, sed oportet addere quod nil conferat vim patiens. quod non contingit, dum voluntas ab exteriori movetur; nam ipsa est, quae vult, ab alio tamen mota, PS. Q. 9. Art. 4 ad 2; violentum autem dicitur, cuius principium est extra, nil conferente eo, quod vim patitur, confert autem unumquodque ad id, in quod tendit secundum propriam inclinationem vel voluntariam vel naturalem, SS. Q. 175. Art. 1 c; violentum, . . ., est, cuius principium est extra, nil conferente vim passo, sicut si lapis sursum proiciatur, quia nullo modo, quantum de se est, ad hunc motum inclinatur, Verit. 22. 5 c. Cf. 3 Eth. 1 c. — On **causa violenta,** see *causa* under 2; on **corruptio violenta,** see *corruptio* under 2; on **generatio violenta,** see *generatio* under 1; on **habitudo violenta** see *habitudo*; on **mors violenta,** see *mors*; on **motus violentus,** see *motus* under 1; on **mutatio violenta,** see *mutatio*; on **operatio violenta,** see *operatio* under 2; on **passio violenta,** see *passio* under 4; on **quies violenta,** see *quies*; on **suspicio violenta,** see *suspicio* under 2. — Kinds of *violentum* in the broader sense of the word are: **violentum absolute seu simpliciter** and **violentum secundum quid seu mixtum,** *the absolutely or simply,* i.e., *the physically forced* and *the forced in a certain respect* or, *the forced in a mixed manner,* i.e., the morally forced. Motus animalis, quo interdum movetur animal contra naturalem inclinationem, corporis, etsi non sit naturalis corpori, est tamen quodammodo naturalis animali, cui naturale est quod secundum appetitum moveatur; et ideo hoc non est violentum simpliciter, sed secundum quid et similiter est dicendum, cum aliquis inflectit membra contra naturalem dispositionem; hoc enim est violentum secundum quid, scilicet quantum ad membrum particulare, non tamen simpliciter quantum ad ipsum hominem, PS. Q. 6. Art. 5 ad 3; duplex est coactio vel violentia: una quae facit necessitatem absolutam, et tale violentum dicitur violentum dicitur, ut cum quis alium corporaliter impellit ad motum. alia, quae facit condicionatam necessitatem, et hanc vocat Philosophus violentum mixtum, sicut cum quis proicit merces in mare, ne periclitetur, et in isto violento, quamvis hoc quod fit non sit per se voluntarium, tamen consideratis circumstantiis hic et nunc voluntarium est, 4 Sent. 29. 1. 1 c. Cf. PTS. Q. 47. Art. 1 (ter); PTS. Q. 47. Art. 3 (ter); Mal. 13. 4 ob. 8; 3 Sent. 1. 3. 2 ad 1; 4 Sent. 29. 1. 1 c; 3 Eth. 1 d and e.

violo, āre, āvi, ātum, 1, *v. a., to treat with violence, to injure, dishonor, outrage, violate,* (1) lit. (a) with persons and (b) things as object, (2) with abstract objects, *to violate, outrage, break, injure.* — (1) (a), non enim est crimen mulieris per violentiam violatae, si consensus non adsit, SS. Q. 64. Art. 5 ad 3; sed sacrilegium sub diversis generibus peccatorum continetur, puta sub homicidio, si quis sacerdotem occidat; sub luxuria, si quis virginem sacratam violet, SS. Q. 99. Art. 2 ob. 2; si ergo una species sacrilegii esset qua violatur persona sacra, (ob. 3), . . ., puta si quis sanctimonialem violaverit verberando vel concumbendo, SS. Q. 99. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 124. Art. 4 on quot.; SS. Q. 154. Art. 6; SS. Q. 154. Art. 8; SS. Q. 169. Art. 1; PTS. Q. 99. Art. 5. — (1) (b), sicut extirpando fidem, violando sacra, quae sunt peccata gravissima, PS. Q. 73. Art. 8 ad 2; quantum ergo est in ipso, rem sacram violat, licet illa in se non violetur, SS. Q. 99. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 99. Art. 2 (ter). — (2), sicut si princeps iustitiam violet, PS. Q. 73. Art. 10 c; adulterium autem specialiter matrimonio contrariatur, inquantum violat matrimonii fidem, . . ., facit contra bonum matrimonii, inhonesta eo utens, licet fidem non violet, SS. Q. 154. Art. 8 ad 2. Cf. SS. Q. 70. Art. 4; SS. Q. 81. Art. 8; SS. Q. 98. Art. 3; SS. Q. 99. Art. 2, in quot.; SS. Q. 154. Art. 12; PT. Q. 28. Art. 2 in quot. — **violare sabbatum,** *to break the sabbath.* Non enim intelligitur violare sabbatum, qui facit opus quod est necessarium ad salutem humanam, PS. Q. 100. Art. 8 ad 4. Cf. PS. Q. 107. Art. 2; SS. Q. 122. Art. 4 (passim).

vipereus, a, um, *adj., of a viper, poisonous.* Sicut Hieronymus dicit: quamvis a te linguae vipereae morsus saevissimos patiantur, scilicet religiosi, SS. Q. 189. Art. 7 ad 2.

vir, viri, (gen. plur., *virum*), *m.*, (1) *a male person, a man,* (2) *a man* as related to a woman, *a husband.* — (1), tam in viro quam in

muliere invenitur, PP. Q. 93. Art. 4 ad 1; sed infidelibus dominis inveniuntur aliqui sancti viri fideliter servisse, SS. Q. 12. Art. 2 ob. 2; etiam in perfectis viris peccata venialia inveniri possunt, SS. Q. 43. Art. 5 ob. 3; est quidem in sanctis viris perfectae virtutis occasio, PT. Q. 27. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 92. Art. 2 (passim); PS. Q. 93. Art. 3; SS. Q. 163. Art. 4 (passim); PT. Q. 27. Art. 3; PT. Q. 55. Art. 4; et passim. — (2), uxor est sub potestate viri, . . ., sed uxor potest eleemosynam facere, cum assumatur in viri societatem, SS. Q. 32. Art. 8 ob. 2; videtur quod vir et uxor non debeant in causa divortii ad paria iudicari, . . ., sed in repudii vir et uxor non iudicabantur ad paria, quia vir poterat repudiare uxorem, (ob. 1), . . ., plus est contra legem naturae quod uxor plures viros habeat, quam quod vir plures mulieres, . . ., ergo plus peccat mulier in adulterio quam vir, (ob. 2), . . ., sed plus nocet uxor adultera viro quam vir adulter uxori, quia adulterium uxoris facit incertitudinem prolis, non autem adulterium viri, PTS. Q. 62. Art. 4 ob. 3. Cf. SS. Q. 32. Art. 8; SS. Q. 154. Art. 8; SS. Q. 164. Art. 2; SS. Q. 169. Art. 2; PTS. Q. 59. Art. 4; PTS. Q. 62. Art. 6 (passim).

virens, entis, *P. a., fresh, green, verdant.* Sed contra est, quod dicitur: protulit terra herbam virentem, (a), . . ., secunda vero per hoc quod protulit terra herbam virentem, PP. Q. 69. Art. 2 c; et sicut illud dicitur virens, SS. Q. 152. Art. 1 c; unde et ipsa oliva semper frondibus virens, virorem et misericordiam Spiritus sancti significat, PT. Q. 72. Art. 2 ad 3.

viresco, ere, 3, *v. inch. n., to become green or verdant, to grow.* Aliter enim habetur spes fructificationis arboris, cum virescit frondibus, PS. Q. 69. Art. 2 c.

virga, ae, *f.*, (1) *a rod, the rod* of Moses, of Aaron, (2) *a switch for flogging.* — (1), convenienter autem sacerdotalis dignitas in arca significabatur per virgam, . . ., quia sacerdos mediator est inter Deum et populum, regens populum per potestatem divinam, quam virga significat, . . ., virga vero Aaron ponebatur ibi ad comprimendam dissensionem populi de sacerdotio Aaron, . . ., erat etiam in arca virga, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6; Moyses mare virga divisit, . . ., et lignea virga de spirituali petra salutaris unde profertur; et ut Amalech vinceretur, circa virgam Moyses expansis manibus extenditur, PT. Q. 46. Art. 4 c. — **virga pastoris**, *a pastor's rod.* Levit. ult. non mandatur solvi decima nisi de fructibus et pomis arborum, et animalibus, quae transeunt sub virga pastoris, SS. Q. 87. Art. 2 ob. 3. — (2), sed contra est quod dicitur Proverb. XIII, 24: qui parcit virga, odit filium suum, SS. Q. 65. Art. 2 a.

Virgilius, ii, *m.*, *P. Virgilius Maro*, a celebrated Roman poet, born on October 15, 70 B.C. in the township of Andes, near Mantua, north of the Po. His outstanding works were the *Eclogues*, *Georgics*, and the famous epic, the *Aeneid.* In 19 B.C. having worked out a draft of the whole Aeneid the poet set out for Greece intending to spend three years in polishing the poem. On his return from Athens he fell ill of a fever and died a few days after reaching Brundisium, September 21, 19 B.C. Augustinus ponit dolorem inter passiones animae, inducens illud Virgilii, PS. Q. 35. Art. 1 a.

virgīnālis, e, *adj., of or belonging to a maiden or virgin, maidenly, virgin, virginal.* Sed caro Christi non est cum peccato concepta, sed ex Spiritu sancto in utero virginali, PT. Q. 15. Art. 5 ob. 2; ipsa etiam turbatio Virginis conveniens fuit verecundiae virginali, PT. Q. 30. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 82. Art. 1; PS. Q. 102. Art. 3; SS. Q. 152. Art. 1 (bis); PT. Q. 27. Art. 2; PT. Q. 28. Art. 3; et passim. — On **castitas virginalis**, see *castitas* under 2; on **continentia virginalis**, see *continentia* under 4; on **integritas virginalis**, see *integritas*; on **puritas virginalis**, see *puritas*; on **status virginalis**, see *status* under 4.

virgineus, a, um, *adj., of or belonging to a maiden or virgin, virginal.* Unde illa adapertio non significat reservationem communem claustri pudoris virginei, PT. Q. 28. Art. 2 ad 1; ipsa Dei virtus per inviolata matris virginea viscera membra infantis eduxit, (ob. 2), . . ., sicut miraculum virginei partus et resurrectionis Domini, PT. Q. 29. Art. 1 ad 2; totus manebat in omnibus, nec non et in virginea cellula, PT. Q. 30. Art. 2 ad 3, in quot.

virginitas, ātis, *f., maidenhood, virginity*, the opposite of *commixtio virilis*, (cf. Pot. 1. 3 ad 6 c). Nomen virginitatis a virore sumptum videtur, et sicut illud dicitur virens et in suo virore persistere, quod non est ex superabundantia caloris adustionem expertum, ita etiam virginitas hoc importat quod persona, cui inest, immunis sit a concupiscentiae adustione, quae esse videtur in consummatione maximae delectationis corporalis, qualis est venereorum delectatio, SS. Q. 152. Art. 1 c; virginitas est quaedam specialis virtus habens se ad castitatem, sicut magnificentia ad liberalitatem, SS. Q. 152. Art. 3 c; in omnibus enim accipitur virginitas pro integritate corporis, 2 Cor. 11. 1; integritas membri corporalis per accidens se habet ad virginitatem, ipsa autem immunitas a delectatione, quae consistit in seminis resolutione, se habet materialiter, ipsum autem propositum perpetuo abstinendi a tali delectatione se habet formaliter et completive in virginitate, SS. Q. 152. Art. 1 c; virginitas condividitur viduitati et pudicitiae coniugali, SS. Q. 152. Art. 3 ob. 5. Cf. PS. Q. 64. Art. 1 ob. 3 and ad 3; 4 Sent. 33. 3. 2 c; SS. Q. 152. Art. 3 c; Quodl. 5. 2. 3 c; Quodl. 6. 10. 18 c; 2 Sent. 20. 1. 2 ad 1; et passim. — On **consilium virginitatis seu de virginitate**, see *consilium* under 2; on **votum virginitatis**, see *votum* under 1.

virgo, inis, *f., a maid, maiden, virgin.* Potest tamen coniugatus melior esse quam virgo, SS. Q. 152. Art. 4 ad 2; solus ipse virgines benedicit, 4 Sent. 25. 1. 1 c; perfectior est victoria virginum quam viduarum, 4 Sent. 49. 5. 3. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 152. Art. 3 (passim); SS. Q. 152. Art. 4 (passim); SS. Q. 152. Art. 5 (passim); SS. Q. 154. Art. 7 (passim); 4 Sent. 38. 1. 5 c; et passim. — On **spiritualis virginum**, see *spiritualis* under 3. — **Virgo beata seu gloriosa seu virginum**, *the Blessed or Glorified Virgin per eminentiam* or *the Virgin of all virgins*, i.e., the Virgin Mary. Beata autem virgo in originali est concepta, sed non nata, Salut.; beatae virginis, quae a peccato originali et actuali immunis fuit, 1 Sent. 44. 1. 3 ad 3; beata virgo in peccato originali fuit concepta, 3 Sent. 3. 1. 1. 1 c; cum peccato originali concepta fuit, sed ab eo quodam speciali modo purgata fuit, Comp. 1. 224; quae quidem virgo dicitur absolute, quae et ante partum et in partu et post partum virgo permansit, Comp. 1. 225. Cf. PT. Q. 27. Art. 1 ob. 1; PT. Q. 32. Art. 2 (passim); Praec. 10; 1 Sent. 17. 2. 4 ad 1 c; 4 Sent. 49. 5. 3. 1 ob. 2; et passim.

virgultum, i, *n., a bush, thicket, plant, shrubbery.* In die quo fecit Dominus coelum et terram, et omne virgultum agri, . . ., sed caelum et terram fecit in prima die, potius ante omnem diem virgultum autem agri tertia die, (ob. 1), . . ., in die in quo creavit Deus caelum et terram, creavit etiam omne virgultum agri, PP. Q. 74. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 110 Art. 1, in quot.

viridis, e, *adj., green.* Sicut discernendo album a nigro vel a viridi, PP. Q. 78. Art. 4 ad 2; sicut parvus ignis non potest comburere ligna viridia, PP. Q. 99. Art. 2 ob. 1.

viriditas, ātis, *f., green color, greenness, verdure.* Ut Gregorius dicit in quadam homilia, nihil habet viriditatis ramus boni operis, si non procedat ex radice charitatis, SS. Q. 108. Art. 2 ad 2, in quot.; et de arbustis, quae viriditatem amittunt, PTS. Q. 75. Art. 3 ob. 2.

virilis, e, *adj.*, (1) *of or belonging to a man, manly, virile, having the nature, properties or qualities of an adult man*, (2) with respect to sex, *male, masculine*, (3) with respect to strength, vigor, age, etc., *manly*, (4) of attire, *male*, (5) of the virtues, mind, *manly, virile.* — (1), **Deus virilis**, *God-man like.* Ubi unam operationem nominat humanam et divinam, quae in Graeco dicitur θεανδρική, id est,

dei virilis, (ob. 1), . . ., Dionysius ponit in Christo operationem θεανδρικὴν, id est, divinam virilem vel divinam humanam, PT. Q. 19. Art. 1 ob. 1. — (2), ita enim potuisset utero coniugis salva integritate feminei genitalis virile semen immitti, PP. Q. 98. Art. 2 ad 4; quia corpus eius non est formatum per virtutem virilis seminis, PP. Q. 119. Art. 2 ad 4; sicut si quis pelliculam virilis membri abscinderet propter sanitatem, PS. Q. 103. Art. 4 ad 1; similiter etiam subiectio mulieris ad virum consequitur ad perfectionem virilis sexus et imperfectionem muliebris, SS. Q. 164. Art. 2 ob. 1; quia non est conceptum ex virile semine, PT. Q. 31. Art. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 15. Art. 1, in quot.; PT. Q. 28. Art. 1; PT. Q. 35. Art. 6 (bis); PT. Q. 37. Art. 4; PT. Q. 39. Art. 7; PT. Q. 77. Art. 1; et passim. — (3), nomen virtutum significat quamdam virilem et inconcussam fortitudinem, PP. Q. 108. Art. 5 ad 1; qui iam sunt perducti spiritualiter ad virilem aetatem, PT. Q. 72. Art. 5 ad 1. — (4), mulier induatur veste virili, PS. Q. 102. Art. 6 ad 6; sicut non congruit mulieri quod veste virili utatur, (ob. 3), . . ., et ideo de se vitiosum est quod mulier utatur veste virili, SS. Q. 169. Art. 2 ad 3. — (5), magnificentiae autem addit andragathiam, quasi virilem bonitatem, . . ., sed etiam cum quadam virili prudentia et sollicitudine ea exequatur, SS. Q. 128. Art. 1 ad 6; nihil esse sentio quod magis ex arce deiciat animum virilem, quam blandimenta feminea, SS. Q. 151. Art. 3 ad 2, in quot. Cf. SS. Q. 186. Art. 4, in quot.; PT. Q. 72. Art. 8.

virīlitas, ātis, *f.*, *manliness, manly vigor.* In his autem quae sunt virilitatis et excellentiae, cuiusmodi sunt vindictae quaerit homo manifestus esse, PS. Q. 48. Art. 3 ad 2; quae sunt quaedam passiones virilitatis, SS. Q. 30. Art. 2 ad 3; Andronicus etiam ponit septem virtutes annexas fortitudini, quae sunt eupsychia, lenia, magnanimitas, virilitas, perseverantia, magnificentia, andragathia, (ob. 6), . . ., virilitas autem videtur idem esse quod fiducia; dicit enim quod virilitas est habitus per se sufficiens, SS. Q. 128. Art. 1 ad 6.

viror, ōris, *m.*, *green color, greenness, verdure.* Sed secundum quod ridere metaphorice de prato dicitur, propter eius floritionem et virorem, PS. Q. 88. Art. 1 c; nomen virginitatis a virore sumptum videtur; et sicut illud dicitur virens, et in suo virore persistere, SS. Q. 152. Art. 1 c; unde et ipsa oliva semper frondibus virens, virorem et misericordiam Spiritus sancti significat, PT. Q. 72. Art. 2 ad 3.

virtuālis, e, *adj.*, (1) *pertaining to the power of a thing, coming from it*, synonym of *potentialis*, (2) *being according to the power or the might or the potentiality*, the opposite of *actualis* and *habitualis*, synonym of *potentialis*, (3) *virtuous*, synonym of *virtuosus*, the opposite of *vitiosus*. — (1), unde cum trinam dimensionem Deo attribuit, sub similitudine quantitatis corporeae quantitatem virtualem, ipsius designat, PP. Q. 3. Art. 1 ad 1; ubi attenditur aequalitas secundum quantitatem virtualem aequalitas includit in se similitudinem, PP. Q. 42. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 42. Art. 1 (quater); PP. Q. 52. Art. 1; PP. Q. 105. Art. 2 (bis); SS. Q. 24. Art. 4 (quater); PT. Q. 56. Art. 1; et passim. — On **contactus virtualis**, see *contactus*; on **quantitas virtualis**, see *quantitas* under 2; on **tactus virtualis**, see *tactus* under 1. — (2), dicuntur non debilitari huiusmodi potentiae, debilitato corpore, quia anima manet immutabilis, quae est virtuale principium huiusmodi potentiarum, PP. Q. 77. Art. 8 ad 3. Cf. PP. Q. 87. Art. 1; PP. Q. 105. Art. 1 (bis); — (3), cf. Virt. 2. 2 c. On **operatio virtualis**, see *operatio* under 2. — **virtuāliter**, *adv.*, *according to power or might or potentiality*, synonym of *potentialiter*, the opposite of *actualiter* and *habitualiter*. Quidquid autem potest habere rationem entis et veri, totum est virtualiter in Deo, PP. Q. 19. Art. 6 ad 2; sic est virtualiter omnia, C. G. 2. 15; aliud est habitualiter referre in Deum et aliud virtualiter, Virt. 2. 11 ad 3. Cf. PP. Q. 75. Art. 5; PP. Q. 76. Art. 7; PP. Q. 79. Art. 2; PP. Q. 93. Art. 7 (bis); PP. Q. 94. Art. 3; et passim. — On **infinitum virtualiter**, see *infinitus*.

virtuāliter, see *virtualis.*

virtuōsē, *adv.*, see *virtuosus.*

virtuōsus, a, um, *adj.*, (1) *powerful, strong*, (2) *virtuous, good*, synonym of *virtualis*, the opposite of *vitiosus*. — (1), quanto aliquod agens est virtuosius, tanto ad magis distans eius actio procedit. sed Deus est virtuosissimum agens, PP. Q. 8. Art. 1 ob. 3; unumquodque agens tanto est virtuosius in agendo, quanto potentiam magis remotam ab actu in actum reducit, C. G. 1. 43; quaedam etiam perfectiora et virtuosiora ex quibusdam imperfectioribus et infirmioribus, C. G. 3. 22; virtuosius est bonum in bonitate, quam in malitia malum, C. G. 3. 71; unumquodque quanto est magis unitum, tanto est magis virtuosum et dignius, C. G. 4. 1. Cf. PP. Q. 8. Art. 1 ad 3; PP. Q. 85. Art. 1; PP. Q. 89. Art. 1; PS. Q. 63. Art. 2; PS. Q. 81. Art. 1; et passim. — On **resurrectio virtuosa**, see *resurrectio*. — (2), in quantum est virtuosus, PP. Q. 5. Art. 5 ad 3; bonum hominis est esse virtuosum vel sapientem, PP. Q. 25. Art. 6 c; est enim bonus et virtuosus, qui gaudet in operibus virtutum, PS. Q. 34. Art. 4 c; virtuosus namque secundum eam (sc. virtutem) dicitur bonus et opus eius bonum, C. G. 1. 92; quod ad propriam operationem bene se habet, dicitur virtuosum et bonum, C. G. 3. 25. Cf. PS. Q. 70. Art. 3; PS. Q. 87. Art. 6; SS. Q. 20. Art. 1 (bis); SS. Q. 23. Art. 2; SS. Q. 24. Art. 6; et passim. — On **actus virtuosus**, see *actus* under 1; on **conversatio virtuosa**, see *conversatio* under 2; on **habitus virtuosus**, see *habitus* under 4; on **ira virtuosa**, see *ira* under 1; on **opus virtuosum**, see *opus* under 4. — **virtuōsē**, *adv.*, *virtuously*. Praemium est de intentione merentis vel virtuose agentis, PS. Q. 72. Art. 5 ad 3; virtuosi autem est virtuose agere, PS. Q. 100. Art. 9 ob. 2. Cf. PS. Q. 94. Art. 3; SS. Q. 58. Art. 3; SS. Q. 168. Art. 2; SS. Q. 186. Art. 3; PT. Q. 44. Art. 3; et passim.

virtus, ūtis, *f.*, (1) *power, faculty, aptitude* or *capacity*, the proximate principle of an activity, synonym of *potentia*, *potestas*, and *vis*, (2) *personified power*, i.e., power in the sense of a personal being, (3) *power, might, potentiality* in a being, synonym of *potentia* and *potestas*, the opposite of *actus*, and *habitus*, (4) *ability, virtue*, synonym of *bonitas* and *perfectio*, (5) *the virtue of man* in the sense of a *habitus*, the opposite of *malitia* and *vitium*, (6) *power, strength, might*, synonym of *fortitudo*, *potentia*, and *vis*, (7) *the highest feat of strength, the highest accomplishment*, synonym of *fortitudo* and *potentia*, (8) *a wonderful feat of strength, wonder*, synonym of *miraculum*, (9) *sense, meaning*, synonym of *intellectus*, *ratio*, *sensus*, *significatio*, and *vis*. — (1), nomen virtutis secundum sui primam impositionem videtur in quandam violentiam sonare, unde in III Caeli et Mundi (2, 301 b. 17 ff.) dicitur, quod motus accidentalis, id est, violentus est, qui est a virtute, id est, a violentia, non cum auxilio naturae, 3 Sent. 23. 1. 3. 1 c; virtus significat principium motus vel actionis, PS. Q. 26. Art. 2 ad 1; virtus ponitur media inter substantiam et operationem, Pot. 1. 1 ob. 14; virtus hic non sumitur pro habitu, . . ., sed communiter pro omni eo, quod potest esse principium alicuius operationis vel motus, 3 Sent. 27. 1. 1 ad 1; semper virtus nominat principium alicuius, 4 Sent. 1. 1. 4. 2 c; virtus dicitur, secundum quod est principium actionis et tenet se ex parte causae efficientis, 4 Sent. 46. 1. 1. 2 ad 1. Cf. 3 Cael. 7 f; PS. Q. 41. Art. 1 ad 1; C. G. 1. 43; Nom. 4. 12; et passim. — On **contactus virtutis**, see *contactus*; on **defectus virtutis**, see *defectus* under 2; on **magnitudo virtutis**, see *magnitudo* under 3; on **motus virtutis, imperantis et imperatae**, see *motus* under 2; on **quantitas virtutis**, see *quantitas* under 2; on **tactus virtutis**, see *tactus* under 1; on **totalitas virtutis seu secundum virtutem**, see *totalitas*; on **unitas virtutis**, see *unitas*; on **unum virtutis**, see *unus*; on **vitium virtutis**, see *vitium* under 1. — Kinds of *virtus* in this sense are: (a), **virtus absolute**, *absolute power or power taken by itself*. Cf. 4 Sent. 41. 1. 3. 1 c. (b), **virtus activa** and **virtus passiva**, *the power to produce something and the power to*

suffer something. Haec est differentia inter virtutes activas et passivas, quod passivae non possunt exire in actum proprias actionis, nisi moveantur a suis activis, sicut sensus non sentit, nisi moveatur a sensibili; sed virtutes activae possunt operari sine hoc, quod ab aliquo moveantur, sicut patet in viribus animae vegetabilis, Trin. pr. 1. 1 c. Cf. **potentia activa et passiva** *under potentia* under 1. Cf. PP. Q. 19. Art. 8 c; PP. Q. 79. Art. 4 ob. 3; PS. Q. 23. Art. 4 c; PS. Q. 41. Art. 1 c; PS. Q. 78. Art. 2 ob. 3; PT. Q. 32. Art. 4 ob. 2; C. G. 1. 20 and 29; C. G. 2. 57, 86, and 98; 1 Cael. 25 f; et passim. — (c), **virtus adiuncta,** *the added power.* Partes autem potentiales alicuius virtutis dicuntur virtutes adiunctae, quae ordinantur ad aliquos secundarios actus, vel materias, quasi non habentes totam potentiam principalis virtutis. et secundum hoc ponuntur partes prudentiae "eubulia," quae est circa concilium; "synesis," quae est circa iudicium eorum quae secundum regulas communes fiunt; et "gnome," quae est circa iudicium eorum in quibus oportet quandoque a communi lege recedere; "prudentia" vero est circa principalem actum, qui est praecipere, SS. Q. 48. Art. 1 c. — (d), **virtus aestimativa** and **virtus cogitativa,** *the faculty of judgment through the senses* of animal and of men. Rationi quidem obediunt quantum ad ipsos suos actus, cuius ratio est, quia appetitus sensitivus in aliis quidem animalibus natus est moveri ab aestimativa virtute, si aut ovis, aestimans lupum inimicum, timet. loco autem aestimativae virtutis est in homine, . . ., vis cogitativa, quae dicitur a quibusdam "ratio particularis," eo quod est collativa intentionum individualium, PP. Q. 81. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 7 c; C. G. 2. 60 and 73; 2 Sent. 24. 2. 1 c. — (e), **virtus affectiva seu appetitiva** and **virtus apprehensiva,** *the appetitive power and the comprehensive power.* Operatio virtutis apprehensivae perficitur in hoc, quod res apprehensivae sunt in apprehendente, operatio autem virtutis appetitivae perficitur in hoc, quod appetens inclinatur in rem appetibilem, PP. Q. 81. Art. 1 c. Cf. **virtus cognitiva.** Cf. PP. Q. 19. Art. 6 ad 2; PP. Q. 20. Art. 1 c; PP. Q. 59. Art. 3 ad 2; PP. Q. 81. Art. 2 ad 2; PS. Q. 58. Art. 1 c; C. G. 1. 72; C. G. 2. 74; C. G. 3. 10 and 109; 2 Sent. 24. 1. 3 a; et passim. — (f), **virtus aliena** and **virtus propria,** *strange and proper power.* Cf. **virtus propria** under 4. — Prima quidem secundum ipsam speciem operum, quae transcendebant omnem potestatem creatae virtutis; et ideo non poterant fieri nisi virtute divina, . . ., secundo propter modum miracula faciendi; quia scilicet quasi ex propria potestate miracula faciebat, non autem orando, sicut alii, PT. Q. 43. Art. 4 c. Cf. 2 Sent. 15. 1. 1 ad 1; Quodl. 12. 10. 14 c; 1 Anal. 37 c; 7 Phys. 6 a; et passim. — (g), **virtus animae** and **virtus corporis,** *the power of the soul and that of the body.* Cf. C. G. 2. 55 and 89. — (h), **virtus animalis** and **virtus naturalis,** *the sensitive and the (rough) natural power.* Cf. **virtus gratuita et naturalis.** Sicut inveniuntur virtutes humanae, ita et virtutes naturales. sed virtutes naturales non sunt habitus sed potentiae quaedam, PS. Q. 55. Art. 1 ob. 5. Cf. C. G. 4. 55; Somno 4 c. — (i), **virtus appetitiva,** see *virtus affectiva.* — (j), **virtus apprehensiva,** see *virtus affectiva.* — (k), **virtus apprehensiva deforis** and **virtus apprehensiva deintus,** *the power perceiving from without* and *that perceiving from within.* Cf. Pot. Anim. 4. — (l), **virtus apprehensiva deintus,** see *virtus apprehensiva deforis.* — (m), **virtus attractiva** and **virtus repulsiva,** *the power of attraction* and *that of repulsion.* In motibus autem appetitivae partis, bonum habet quasi virtutem attractivam, malum autem virtutem repulsivam, PS. Q. 23. Art. 4 c. Cf. 4 Phys. 1 f. — (n), **virtus augmentativa, virtus nutritiva,** and **virtus generativa,** *the power of increase, that of growth or nourishing,* and *that of production or generating.* Ad actum autem potentiae activae comparatur obiectum, ut terminus et finis; sicut augmentativae virtutis obiectum est quantum perfectum, quod est finis augmenti, PP. Q. 77. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 2 ad 4; PP. Q. 111. Art. 4 ob. 2; C. G. 2. 89; C. G. 3. 21; Nom. 8. 2; Pot. 3. 8 ad 13; et passim. — (o), **virtus caelestis seu corporis caelestis seu caeli** and **virtus corporum inferiorum,** *the heavenly power or the power of a heavenly body* and *that of the lower or sublunary body.* Ad generationem animalium imperfectorum sufficit agens universale, quod est virtus caelestis cui assimilantur non secundum species, sed secundum analogiam quamdam, PP. Q. 45. Art. 8 ad 3. Cf. PP. Q. 71. Art. 1 ad 1; PP. Q. 92. Art. 1 c; Quodl. 12. 9. 13 c; 1 Cael. 6 b; 2 Cael. 4 1; et passim. — (p), **virtus caeli,** see *virtus caelestis.* — (q), **virtus clavium,** *the power of the keys of the Church.* Hoc magis congruit verbis quae Dominus dixit, virtutem clavium ostendens, per quas sacerdotes absolvunt, PT. Q. 84. Art. 3 ad 3. Cf. C. G. 4. 72; 4 Sent. 20. 1. 1. 2 c. — (r), **virtus cogitativa,** see *virtus aestimativa.* — (s), **virtus cognitiva seu cognoscitiva** and **virtus operativa,** *the cognitive power* and *the effective or creative power.* Omne cognoscens per virtutem cognoscitivam coniungitur obiecto et non e converso, sicut et operans omne per virtutem operativam coniungitur operato, C. G. 2. 59. Cf. PP. Q. 5 Art. 4 ad 1; PP. Q. 12. Art. 4 c; PP. Q. 14. Art. 2 ad 1; PP. Q. 17. Art. 3 c; PP. Q. 51. Art. 3 ad 2; C. G. 31, 61, 76, and 89; C. G. 2. 60 and 96; C. G. 3. 77 and 94; Pot. 10. 4 c; passim. — (t), **virtus collativa,** *the power of comparison* by which is understood not only reason but also the sensible faculty of evaluation. Sed inquantum proponit discipulo ordinem principiorum ad conclusiones, qui forte per seipsum non haberet tantam virtutem collativam, ut ex principiis posset conclusiones deducere, PP. Q. 117. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 45. Art. 4 c. — (u), **virtus communis seu universalis** and **virtus particularis seu particulata seu propria seu contracta seu determinata,** *the general and the particular or the restricted power.* Quicumque effectus ex causa corporea impediente in rebus corporalibus consequatur, oportet quod reducatur per aliquas causas medias in universalem virtutem primi caeli, PP. Q. 19. Art. 6 c. Cf. C. G. 2. 100; C. G. 3. 77, 80, and 99; Nom. 8. 1; 2 Sent. 15. 1. 1 c and ad 1 and 2; 1 Cael. 6 b; et passim. — (v), **virtus completa** and **virtus incompleta seu imperfecta,** *the complete* and *the incomplete or imperfect power.* Cf. 2 Sent. 18. 1. 2 c; 4 Sent. 1. 1. 4. 2 ad 1. — (w), **virtus concretiva seu unitiva,** *the coalescing or uniting power.* Cf. 3 Sent. 27. 1. 1 c and ad 2. — (x), **virtus consecrativa,** *the consecrating power.* Unde et virtus consecrativa non solum consistit in ipsis verbis, sed etiam in potestate sacerdoti tradita in sua consecratione et ordinatione, PT. Q. 82. Art. 1 ad 1. — (y), **virtus contracta,** see *virtus communis.* — (z), **virtus conversiva,** *the converting power.* Ideo virtus conversiva in principio quidem tam fortis est ut possit convertere non solum quod sufficit ad restaurationem deperditi, sed etiam ad augmentum; postea vero non potest convertere nisi quantum sufficit ad restaurationem deperditi, et tunc cessat augmentum; demum nec hoc potest, et tunc fit diminutio; deinde, deficiente huiusmodi virtute totaliter, animal moritur, PP. Q. 119. Art. 1 ad 4. Cf. 2 Sent. 8. 1.4.1 ad 1. — (a^2), **virtus corporalis seu corporea** and **virtus incorporea seu spiritualis,** *the corporeal and the incorporeal or spiritual power.* Nec tamen (organa assumptorum corporum) superflue sunt formata; non enim ad hoc sunt formata ut per ea sentiatur, sed ad hoc ut per huiusmodi organa virtutes spirituales angelorum designentur, PP. Q. 51. Art. 3 ad 2. Cf. PP. Q. 75. Art. 6 ad 1; PP. Q. 115. Art. 1 c; PS. Q. 33. Art. 2 c; C. G. 2. 22, 86, and 89; C. G. 3. 81; C. G. 4. 74; Pot. 6. 6 c; et passim. — (b^2), **virtus corpore utens seu organo utens seu organi corporei seu organo affixa** and **virtus organo corporeo non utens,** *the power making use of a body or of a bodily organ for its action* and *the power not making use of such.* Plato vero e contrario posuit intellectum differre a sensu, et intellectum quidem esse virtutem immaterialem organo corporeo non utentem in suo actu, PP. Q. 84. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 6 c; PS. Q. 2. Art. 6 c; PS. Q. 6. Art. 1 ad 2; 1 Sent. 3. 1. 3 ob. 7; et passim. — (c^2), **virtus corporea,** see *virtus corporalis.* — (d^2), **virtus corporis,** see *virtus animae.* — (e^2), **virtus corporis caelestis,** see *virtus caelestis.* — (f^2), **virtus corporum inferiorum,** see *virtus caelestis.* — (g^2), **virtus corruptibilis** and **virtus incorruptibilis,** *the corruptible and the in-*

corruptible power. Cf. C. G. 1. 65. — (h²), **virtus creata seu creaturae** and **virtus increata seu Dei seu divina,** *the created and the uncreated or divine power or the power of the creature and that of the Creator or God.* Unde cum virtus divina se extendit ad alia, eo quod ipsa est prima causa effectiva entium, . . ., necesse est quod Deus alia a se cognoscat, PP. Q. 14. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 27. Art. 5 c; PT. Q. 43. Art. 4 c; PT. Q. 84. Art. 3 ad 3; C. G. 2. 22; C. G. 3. 56; Nom. 8. 1; Sent. 43. 1. 2 ad 3; 4 Sent. 1. 4. 2 ad 1; Pot. 6. 9 ad 16; et passim. — (i²), **virtus creativa** and **virtus productiva,** *the creative power or the power that brings something forth out of nothing* and *the power that brings something forth from something else.* Virtus autem creativa Dei est communis toti Trinitati; unde pertinet ad unitatem essentiae, non ad distinctionem personarum, PP. Q. 32. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 70. Art. 1 c; C. G. 2. 86. — (j²), **virtus creaturae,** see *virtus creata.* — (k²), **virtus defectiva seu deficens** and **virtus effectiva,** *the defective power or that deficient in its effect* and *the power producing its full effects.* Unde e converso esse oportet in causato, quod primum sit ipsa forma, per quam est ens; secundo consideretur in ea virtus effectiva, secundum quod est perfectum in esse, quia unumquodque tunc perfectum est quando potest sibi simile facere, PP. Q. 5. Art. 4 c. Cf. C. G. 3. 6 and 10. — (l²), **virtus Dei,** see *virtus creata.* — (m²), **virtus determinata,** see *virtus communis.* — (n²), **virtus diffusiva,** *the diffusive or spreading power.* Aliquis certus modus adhibetur bonorum effluxui a primo bono, a quo omnia alia bona participant virtutem diffusivam, PS. Q. 1. Art. 4 ad 1. — (o²), **virtus divina,** see *virtus creata.* — (p²), **virtus effectiva,** see *virtus defectiva.* — (q²), **virtus elementaris seu elementi,** *the elemental power or the power of an element of nature.* Cf. C. G. 3. 99; Quodl. 12. 9. 13 c. — (r²), **virtus elementi,** see *virtus elementaris.* — (s²), **virtus excellentiae,** *the power of excellence or the excellent power.* Cf. 1 Cael. 25 d. — (t²), **virtus expulsiva,** *the expulsive power.* Cf. 2 Sent. 20. 1. 2 ad 6. — (u²), **virtus exsecutiva seu exsequens seu imperata** and **virtus imperativa seu imperans,** *the power executing something* and *that demanding something.* Vis appetitiva dicitur imperare motum, inquantum movet rationem imperantem. sed hoc est solum in hominibus; in brutis autem animalibus virtus appetitiva non est proprie imperativa, nisi imperativum sumatur large pro motivo, PS. Q. 17. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 17. Art. 2 ob. 1; C. G. 3. 10; 2 Sent. 18. 2. 3 ad 1. — (v²), **virtus finita** and **virtus infinita,** *the finite and the infinite power.* Quidquid habet virtutem infinitam, habet essentiam infinitam. sed intellectus creatus habet virtutem infinitam; apprehendit enim universale, quod se potest extendere ad infinita singularia, PP. Q. 7. Art. 2 ad 2. Cf. PP. Q. 45. Art. 5 ad 3; PP. Q. 52. Art. 2 c; SS. Q. 27. Art. 5 c; PT. Q. 75. Art. 7 a; C. G. 1. 43; C. G. 2. 59; C. G. 3. 55; Nom. 1. 2 and 8. 1; Pot. 6. 3 ad 9; 1 Cael. 6 b, 15 b, and 18 e; et passim. — (w²), **virtus formativa seu seminativa,** *the formative or generative power.* In naturali generatione animalium principium activum est virtus formativa, quae est in semine, in iis quae ex semine generantur; loco cuius virtutis in iis quae ex putrefactione generantur, est virtus caelestis corporis, PP. Q. 71. Art. 1 ad 1; quae quidem virtus quantum ad modum operandi medius est inter intellectum et alias vires animae, 2 Sent. 18. 2. 3 c. Cf. PP. Q. 118. Art. 2 ad 2; PS. Q. 63. Art. 4 ob. 3; SS. Q. 26. Art. 10 ad 1; C. G. 2. 86, 88 and 89; 2 Sent. 18. 2. 3 c and ad 4; 4 Sent. 44. 1. 3. 2 ad 3; 7 Met. 6 g and 7 d; et passim. — (x²), **virtus generativa,** see *virtus augmentativa.* — (y²), **virtus germinativa,** *the power of germination or germinal power.* Germinatio plantarum ex terra non statim fuit in primis operibus, in quibus virtus sola germinativa plantarum data est terrae, PP. Q. 62. Art. 1 ad 2. — (z²), **virtus gratuita seu infusa** and **virtus naturalis,** *the power bestowed or infused by grace and the natural power or that existing from nature.* Cf. *virtus gratuita seu infusa* under 5; *virtus animalis et naturalis.* Nulla autem creatura potest Deum infinite diligere; quia omnis virtus creaturae, sive naturalis, sive infusa, est finita, SS. Q. 27. Art. 5 c. Cf. Pot. 6. 4 c. — (a³), **virtus gressiva,** *the hierarchical power or that belonging to the hierarchy.* Cf. 2 Sent. 10. 1. 2 ad 2. — (b³), **virtus illuminativa,** *the illuminating power in the proper and in the figurative senses of the word.* Sicut diaconus in aliquo participat illuminativam virtutem sacerdotis, inquantum dispensat sanguinem, PT. Q. 82. Art. 3 ad 3. Cf. Pot. 4. 2 ad 6 and 8 c. — (c³), **virtus imaginaria seu imaginativa,** *the power of imagination.* — Oportebit abstrahere intentionem communem ab utroque, quia a quibuslibet diversis contingit abstrahere aliquod commune intelligibile; quod est contra rationem intellectus; quia sic non videretur distingui intellectus a virtute imaginativa, PP. Q. 76. Art. 2 ob. 4. Cf. PP. Q. 84. Art. 6 ad 2. — (d³), **virtus immaterialis** and **virtus materialis,** *the immaterial or incorporeal and the material or corporeal power.* Cf. *virtus corporalis.* Sed intellectus possibilis est virtus immaterialis, PP. Q. 79. Art. 3 ob. 3. Cf. PP. Q. 84. Art. 6 c; C. G. 1. 22 and 63; 1. Cael. 18 e. — (e³), **virtus imperans seu imperativa,** see *virtus exsecutiva.* — (f³), **virtus imperata,** see *virtus exsecutiva.* — (g³), **virtus imperfecta,** see *virtus completa.* — (h³), **virtus incompleta,** see *virtus completa.* — (i³), **virtus incorporea,** see *virtus corporalis.* — (j³), **virtus incorruptibilis,** see *virtus corruptibilis.* — (k³), **virtus increata,** see *virtus creata.* — (l³), **virtus inferior** and **virtus superior,** *the inferior and the superior power.* Alio modo contingit hoc ex parte inferiorum virtutum, quibus intellectus indiget ad sui operationem, PP. Q. 85. Art. 7 c. Cf. C. G. 2. 100; C. G. 3. 77; 2 Sent. 15. 1. 1 c. — (m³), **virtus infinita,** see *virtus finita.* — (n³), **virtus infusa,** see *virtus gratuita.* — (o³), **virtus inquisitiva, virtus interpretativa,** and **virtus manifestativa,** *the investigating, the interpretative,* and *the manifesting power,* or *the power of investigation, that of interpreting* or *of the spoken expression of thought,* and *that of making known.* Per orationem virtus interpretativa interpretatur mentis conceptum, 1 Perih. 6 d. Cf. PS. Q. 45. Art. 4 c; C. G. 4. 13; 2 Sent. 3. 1. 6 c; 1 Perih. 1 a; et passim. — (p³), **virtus instrumentalis** and **virtus principalis agentis,** *the power of the instrument and that of the main cause.* Nam gratia est in anima sicut quaedam forma habens esse completum in ea; character autem est in anima sicut quaedam virtus instrumentalis, . . ., sed virtus instrumentalis magis attenditur secundum conditionem principalis agentis; et ideo character indelebiter inest animae, non propter sui perfectionem, sed propter perfectionem sacerdotii Christi, a quo derivatur character, sicut quaedam instrumentalis virtus, PT. Q. 63. Art. 5 ad 1. Cf. 4 Sent. 1. 1. 4. 2 ad 1; 4 Sent. 7. 1. 2. 3 ad 3; 4 Sent. 8. 2. 3 c and ad 9; et passim. — (q³), **virtus intellectiva seu intellectualis seu intellegibilis,** and **virtus sensitiva seu sensualis,** *the intellectually cognitive* and *the sensibly perceptive power.* In nobis exterior occupatio puritatem contemplationis impedit; quia actioni insistimus secundum sensitivas vires, quarum actiones, cum intenduntur, retardantur actiones intellectivae virtutis, PP. Q. 112. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 2 c; PP. Q. 18. Art. 3 c; PP. Q. 54 pr.; PP. Q. 57. Art. 2 c; PP. Q. 79. Art. 4 c; PP. Q. 101. Art. 1 c; PP. Q. 105. Art. 3 c; PP. Q. 111. Art. 4 ob. 2; PP. Q. 112 Art. 1 ad 3; C. G. 2. 66 and 96; C. G. 3. 79 and 81; Pot. Anim. 4; Mal. 16. 8 ad 15; et passim. — (r³), **virtus intellectualis,** see *virtus intellectiva.* — (s³), **virtus intellegibilis,** see *virtus intellectiva.* — (t³), **virtus intentionalis** and **virtus quiescens in aliquo** (Unio 5 ad 12), *the imitative power or the power after the manner of a copy which has gone over to something else,* and *the power that remains in a thing.* Cf. Unio 5 ad 12. — (u³), **virtus interpretativa,** see *virtus inquisitiva.* — (v³), **virtus intranea,** *the inner power.* Cf. C. G. 2. 89. — (w³), **virtus locativa,** *the power that makes local or spacious,* i.e., the faculty that brings about that something is in a place or in a space. — (x³), **virtus manifestativa,** see *virtus inquisitiva.* — (y³), **virtus materialis,** see *virtus immaterialis.* — (z³), **virtus memorativa seu rememorativa,** *the power of remembrance.* (*virtus memorativa*) quae in aliis quidem animalibus absque inquisitione suam operationem habet, in hominibus autem cum inquisitione et studio, unde in hominibus non solum

est memoria, sed et reminiscentia, Qu. Anim. 13 c. Cf. PP. Q. 84. Art. 7 c; PP. Q. 85. Art. 7 c; Qu. Anim. 13 c. — (a^4), **virtus motiva,** *the moving power* by which is understood not only the power moving locally but also any other kind of moving power, e.g., the will. Sicut defectus in motu animalis potest contingere, vel propter debilitatem virtutes motivae, ut in pueris, vel propter solam ineptitudinem instrumenti, ut in claudis, PP. Q. 49. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 6 ob. 3; C. G. 1. 72; C. G. 2. 35; C. G. 3. 10; 2 Sent. 25. 1. 3 c; 1 Perih. 6 d; et passim. — (b^4), **virtus multiplicata** and **virtus unita,** *the multiplied and the united power or the power presenting something manifold in itself or that presenting something simple in itself.* Virtus quanto est magis unita tanto est fortior et per separationem diminuitur, SS. Q. 37. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 77. Art. 2 ob. 2; 4 Sent. 49. 1. 4. 1 ob. 2; Pot. 6. 3 ob. 10; Caus. 17; et passim. — (c^4), **virtus naturalis,** see *virtus animalis* and *virtus gratuita.* — (d^4), **virtus naturalis** and **virtus supernaturalis,** *the natural* (cf. *virtus animalis* and *virtus gratuita*) and the *supernatural power* or the power which is according to the nature of a thing and that which surpasses it. Sed virtus supernaturalis divina, cum sit infinita, sicut non est determinata ad unum effectum, ita non est determinata ad modum producendi quemcumque effectum, PT. Q. 28. Art. 1 ad 4. Cf. PP. Q. 12. Art. 2 c; PP. Q. 42. Art. 2 c; PP. Q. 110. Art. 4 ad 2; PP. Q. 111. Art. 4 c; PP. Q. 115 Art. 5 ad 1; PS. Q. 50. Art. 1 c; C. G. 3. 54, 70, and 120; 4 Sent. 1. 1. 4, 2 c; 1 Perih. 6 d; et passim. — (e^4), **virtus nutritiva,** see *virtus augmentativa.* — (f^4), **virtus operativa,** i.e., the active power or the power for an action by which is understood both a producing and an effecting in contrast to a knowing and an action in general. Sed ostenditur quod non praeficitur ei virtus operativa determinata ad unum, sicut rebus naturalibus, quae aguntur tantum, PP. Q. 22. Art. 2 ad 4. Cf. PP. Q. 54. Art. 3 c; PP. Q. 55. Art. 1 ad 3 and Art. 2 c; PP. Q. 109. Art. 2 c; C. G. 2. 56; et passim. — (g^4), **virtus organi corporei,** see *virtus corpore utens.* — (h^4), **virtus organo affixa,** see *virtus corpore utens.* — (i^4), **virtus organo utens et organo corporeo non utens,** see *virtus corpore utens.* — (j^4), **virtus participata** and **virtus pura seu subsistens,** *the participated or shared power* and *pure power or the power existing for itself as such.* Virtutes igitur cognoscitivae quae non sunt subsistentes, sed actus aliquorum organorum, non cognoscunt seipsas, sicut patet in singulis sensibus; sed virtutes cognoscitivae per se subsistentes cognoscunt seipsas, PP. Q. 14. Art. 2 ad 1. Cf. Caus. 17. — (k^4), **virtus particularis,** see *virtus communis.* — (l^4), **virtus particulata,** see *virtus communis.* — (m^4), **virtus passiva,** see *virtus activa.* — (n^4), **virtus principalis,** see *virtus instrumentalis.* — (o^4), **virtus productiva,** see *virtus creativa.* — (p^4), **virtus propria,** see *virtus aliena et communis.* — (q^4), **virtus pura,** see *virtus participata.* — (r^4), **virtus quiescens in aliquo,** see *virtus intentionalis.* — (s^4), **virtus rationalis,** *the power belonging to the rational power of the soul.* Virtutes rationales se habent ad opposita in illis ad quae non ordinantur naturaliter; sed quantum ad illa ad quae naturaliter ordinantur, non se habent ad opposita, PP. Q. 62. Art. 8 ad 2. — (t^4), **virtus regitiva,** *the governing or the ruling power.* Ita scilicet quod humores et membra hominis non subdantur virtuti regitivae et motivae corporis, PS. Q. 77. Art. 3 c. Cf. Mal. 3. 9 c; 7 Met. 6 g; Caus. 9 a. — (u^4), **virtus rememorativa,** see *virtus memorativa.* — (v^4), **virtus repulsiva,** see *virtus attractiva.* — (w^4), **virtus resuscitandi seu resuscitativa,** *the power of awakening or of resuscitation.* Cf. C. G. 4. 17. — (x^4), **virtus sacramentalis seu sacramentaria,** *the sacramental power.* Virtus sacramentalis in pluribus consistit, et non in uno tantum sicut virtus baptismi consistit in ipsis verbis et in aqua, PT. Q. 82. Art. 1 ad 1. Cf. 4 Sent. 1. 1. 4. 2 ad 1; 4 Sent. 3. 1. 2. 2 ob. 5; Verit. 14. 3 a. — (y^4), **virtus seminativa,** see *virtus formativa.* — (z^4), **virtus sensitiva,** see *virtus intellectiva.* — (a^5), **virtus sensualis,** see *virtus intellectiva.* — (b^5), **virtus solaris,** *the power of the sun.* Sicut formae corporum inferiorum repraesentant virtutem solarem, PP. Q. 13. Art. 2 c. — (c^5), **virtus speciei,** *the power of the species,* i.e., the power which belongs to a thing according to its species. Ad humidum radicale intelligitur pertinere totum id in quo fundatur virtus speciei, quod si subtrahatur, restitui non potest, . . ., unde si talia subtrahantur, remanet adhuc virtus speciei in radice, quae non tollitur, PP. Q. 119. Art. 1 ad 3. Cf. 1 Gener. 17 e. — (d^5), **virtus spirandi seu spiritiva,** *the power of breathing.* Si Filius acciperet a Patre aliam virtutem numero ad spirandum Spiritum sanctum, sequeretur quod esset sicut causa secunda et instrumentalis; et sic magis procederet a Patre quam a Filio. sed una et eadem numero virtus spiritiva est in Patre et Filio, et ideo aequaliter procedit ab utroque, licet aliquando dicatur principaliter vel proprie procedere de Patre, propter hoc quod Filius habet hanc virtutem a Patre, PP. Q. 36. Art. 3 ad 2. Cf. 1 Sent. 11. 1. 1 ad 2; 1 Sent. 12. 1. 2 ad 3 and 3 c. — (e^5), **virtus spiritualis,** see *virtus corporalis.* — (f^5), **virtus subsistens,** see *virtus participata.* — (g^5), **virtus superior,** see *virtus inferior.* — (h^5), **virtus supernaturalis,** see *virtus naturalis.* — (i^5), **virtus unita,** see *virtus multiplicata.* — (j^5), **virtus unitiva,** see *virtus concretiva.* — (k^5), **virtus universalis,** see *virtus communis.* — (l^5), **virtus visiva,** *the power of sight,* spiritual as well as corporeal. Ad visionem tam sensibilem quam intellectualem duo requiruntur; scilicet virtus visiva et unio rei visae cum visu. non enim fit visio in actu, nisi per hoc quod res visa quodammodo est in vidente. et in rebus quidem corporalibus apparet quod res visa non potest esse in vidente per suam essentiam, sed solum per suam similitudinem, sicut similitudo lapidis est in oculo, per quam fit visio in actu, non autem ipsa substantia lapidis. si autem esset una et eadem res quae esset principium visivae virtutis, et quae esset res visa, oporteret videntem ab illa re et virtutem visivam habere, et forman per quam videret, PP. Q. 12. Art. 2 c. Cf. PP. Q. 85. Art. 7 c. — (m^5), **virtus vitalis,** *the power of life.* Habet enim aqua praecipue vitalem virtutem, quia plurima animalia generantur in aqua, et omnium animalium semina sunt humida vita etiam spiritualis datur per aquam baptismi, PP. Q. 74. Art 3 ad 4. — **nulla virtus activa agit ultra suum genus** (C. G. 2. 86), or **nulla virtus activa se extendit ad ea, quae sunt supra speciem et naturam agentis** (C. G. 3. 85), *no active or creative power is active above its genus or above the species and essence of its subject,* quia omne agens agit per suam formam, C. G. 3. 85. **nulla virtus datur alicui rei frustra** (C. G. 3. 85), *no power is given to anything in vain.* **nulla virtus finita extendit se in infinitum** (Nom. 1. 2), *no power extends itself with its activity into the infinite,* sed ad aliquem certum terminum concluditur, Nom. 1. 2. **nullius causae naturalis intentio se extendit ultra virtutem eius** (C. G. 3. 74), *in no cause of nature does the striving go beyond its power,* esset enim frustra, C. G. 3. 74. — **omnis virtus, quanto est fortior, tanto est magis unita,** see *unire.* **omnis virtus, quanto est universalior, tanto est potentior** (Sensu 2 g), *the more universal a power is, the greater it is.* **omnis virtus, quanto magis est a corpore separata, tanto est fortior in operationibus suis** (2 Sent. 8. 1.2 ob. 3), *the more a power is separated from or independent of the body, the stronger it is in its activity.* **omnis virtus una operatione vel uno actu fertur in obiectum et in rationalem formalem obiecti** (C. G. 1. 76), *every power aims with one and the same action at its object and at the formal relationship according to which it is its object,* sicut eadem visione videmus lumen et colorem, qui fit visibilis actu per lumen, C. G. 1. 76. **omnis virtus unita plus est infinita quam multiplicata,** see *unire.* **quanto aliqua virtus activa est fortior, tanto in remotiora suam actionem extendit** (C. G. 1. 70; cf. C. G. 3. 77), *the stronger a producing or effecting power is, the farther it reaches with its actions.* **quanto aliqua virtus est altior, tanto ad plura se extendit** (SS. Q. 45. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 2. Art. 5 ob. 3; C. G. 1. 75), *the higher a power stands according to its essence or its rank, the more objects does it extend itself over.* **quanto aliqua virtus est magis unita, tanto est magis infinita et ad plura se potest ex-**

tendere, see *unire*. **quanto virtus est superior, tanto est magis unita**, see *unire*. **tanto maior virtus requiritur in agente, quanto potentia est magis remota ab actu** (PP. Q. 45. Art. 5 ad 3), *the greater a power must be for the production of a thing, the farther must it be from the exercise of its activity in relation to the effect.* **unaquaeque virtus tanto excellentior est, quanto ad altius bonum ordinatur** (SS. Q. 111. Art. 5 c), *a power is the more excellent, the higher its object.* **virtus facientis non solum consideratur ex substantia facti, sed etiam ex modo faciendi** (PP. Q. 45. Art. 5 ad 3), *the power of an activity is not known merely from the substance of what is produced but from the species and the manner of the producing.* **virtus, quanto est magis unita, tanto est fortior**, see *unire*. **virtus quanto est superior, tanto magis colligitur et unitur, e contrario vero virtus inferior dividitur et multiplicatur** (C. G. 2. 100), *the higher a power is according to its rank and essence, the more it is collected and unified in itself and in its action,* and *vice versa a lower power is divided and diversified in itself and in its action,* unde videmus quod diversa genera sensibilium quae quinque sensus exteriores percipiunt, una vis sensus communis apprehendit, C. G. 2. 100. **virtus rei demonstrat substantiam eius** (C. G. 3. 41), *the power of a thing demonstrates its substance and essence.* **virtus sequitur naturam rei** (C. G. 4. 7), *the power of a thing is directed according to its nature and essence.* Cf. C. G. 4. 7. — (2), omnes enim caelestes spiritus dicuntur et angeli et virtutes, PP. Q. 108. Art. 5 ob. 1; proprium officium virtutum esse videtur corpora caelestia movere, quae sunt causa eorum, quae in natura inferiori aguntur, et hoc etiam ipsum nomen sonat, quia virtutes caelorum dicuntur, 4 Sent. 48. 1. 4. 3 c; virtutes dicuntur illi spiritus per quos signa frequentius fiunt, C. G. 2. 80; virtutes vero inter infimos, C. G. 2. 80. Cf. PP. Q. 108. Art. 5 ob. 1; ad 1 and 6 c; 2 Sent. 9. 1. 3 c; Comp. 1. 126; Eph. 1. 7-13), cum tota scientia virtute contineatur in principiis, PP. Q. 1. Art. 7 c; anima intellectiva virtute continet id, quod sensitiva habet, PP. Q. 76. Art. 3 ad 4; formae elementorum manet in mixto non actu, sed virtute, PP. Q. 76. Art. 4 ad 4; effectus virtute praeexsistunt in causa, PP. Q. 84. Art. 2 c; conclusiones virtute continentur in primis principiis, SS. Q. 44. Art. 2 c; caelum habet virtutem, ut sit semper, C. G. 1. 20; cui competit tota virtus essendi, C. G. 2. 28; *nihil* ei de virtute albedinis deesse potest, C. G. 2. 28. Cf. Verit. 14. 11 c; C. G. 1. 31, 55, 65, and 76; C. G. 2. 30, 36, and 56; C. G. 3. 56; et passim. — (4), virtus nominat quamdam potentiae perfectionem, PS. Q. 55. Art. 1 c; proprie quidem virtus perfectio quaedam est, . . ., communiter autem dicitur virtus omne, quod est bonum et laudabile in humanis actibus vel passionibus, SS. Q. 144. Art. 1 c; virtus autem est bonitas quaedam, C. G. 1. 92; quia non potest aliquid alteri violentiam inferre, nisi per potentiam perfectam, secundum quam agat et non patiatur, inde tractum est nomen virtutis ad significandam omnem potentiam perfectam, sive qua potest aliquid in se ipso subsistere, sive qua potest operari, 3 Sent. 23. 1. 3. 1 c; virtus secundum seu nominis rationem potentiae complementum designat, unde et vis dicitur, secundum quod res aliqua per potestatem completam, quam habet, potest sequi suum impetum vel motum; virtus enim secundum suum nomen potestatis perfectionem demonstrat. unde Philosophus dicit in I Cael et Mund. (c. 11, 281, a. 11 ff.), quod virtus est ultimum in re de potentia. quia vero potentia ad actum dicitur, complementum potentiae attenditur penes hoc, quod completam operationem suscepit. quia vero operatio est finis operantis, cum omnis res secundum Philosophum, in I Cael. et Mund. (c. 3, 286. a 8). sit propter suam operationem sicut propter finem proximum, unumquodque est bonum, secundum quod habet completum ordinem ad suum finem. inde est, quod virtus bonum facit habentem et opus eius reddit bonum, ut dicitur in II Ethic. (c. 5, 1106. a. 15 ff), et per hunc etiam modum patet, quod est dispositio perfecti ad optimum, ut dicitur in VII Phys. (c. 3), et haec omnia conveniunt virtuti cuiuscumque rei. nam virtus equi est, quae facit ipsum bonum et opus ipsius; similiter virtus lapidis vel hominis vel cuiuscumque alterius. secundum autem diversam conditionem potentiarum diversus est modus complexionis ipsius. est enim aliqua potentia tantum agens, aliqua tantum acta vel mota, alia vero agens et acta. potentia igitur, quae est tantum agens, non indiget ad hoc quod sit principium actus aliquo inducto; under virtus talis potentiae nihil est aliud quam ipsa potentia. talis autem potentia est divina, intellectus agens et potentiae naturales, unde harum potentiarum virtutes non sunt aliqui habitus, sed ipsae potentiae sunt in se ipsis completae. illae vero potentiae sunt tantum actae, quae non agunt nisi ab aliis motae, nec est in eis agere vel non agere, sed secundum impetum virtutis moventis agunt, et tales sunt vires sensitivae secundum se consideratae, unde in III. Ethic. dicitur, quod sensus nullius actus est principium. et hae potentiae perficiuntur ad suos actus per aliquid superinductum, quod tamen non inest eis sicut aliqua forma manens in subiecto, sed solum per modum passionis, sicut species in pupilla. unde nec harum potentiarum virtutes sunt habitus, sed magis ipsae potentiae, secundum quod sunt actu passae a suis activis. potentiae vero illae sunt agentes et actae, quae ita moventur a suis activis, quod tamen per eas non determinantur ad unum, sed in eis est agere, sicut vires aliquo modo rationales. et hae potentiae complentur ad agendum per aliquid superinductum, quod non est in eis per modum passionis tantum, sed per modum formae quiescentis et manentis in subiecto, ita tamen, quod per eas non de necessitate potentia ad unum cogatur, quia sic potentia non esset domina sui actus. harum potentiarum virtutes non sunt ipsae potentiae, neque passiones, sicut est in sensitivis potentiis, neque qualitates de necessitate agentes, sicut sunt qualitates rerum naturalium, sed sunt habitus, secundum quos potest quis agere, cum voluerit, ut dicit Commentator in III. de Anima (vol. c. 18), Virt. 1. 1 c; virtus ex impositione sui nominis significat complementum activae potentiae. activa autem potentia duplex est, quaedam quidem cuius actio terminatur ad aliquid actum extra, sicut in aedificatione actio terminatur ad aedificatum, quaedam vero est, cuius actio non terminatur ad extra, sed consistit in ipso agente, ut visio in vidente ut habetur a Philosopho in IX Metaph. (c. 8, 1050. in his autem duabus potentiis diversimode sumitur complementum. quidam enim actus primarum potentiarum, *ut ibidem Philosophus* dicit, non sunt in faciente, sed in facto; ideo complementum potentiae accipitur ibi penes id, quod fit, unde et virtus deferentis pondera dicitur esse in hoc quod maximum pondus defert, ut patet in I Cael. et Mund. (c. 11, 281. a 11 ff.), et similiter virtus aedificatoris in hoc, quod facit domum optimam. sed quia alterius potentiae actus consistit in agente, non in aliquo acto, ideo complementum illius potentiae accipitur secundum modum agendi, ut scilicet debite et convenienter operetur, ex quo habet eius actus, ut bonus dicatur; et inde est, quod in huiusmodi potentiis virtus dicitur, quae opus bonum reddit, Verit. 14. 3 c; virtus qualitercumque accipiatur, significat potentiae complementum, et inde est, quod virtus uniuscuiusque rei est, quae bonum facit habentem et opus eius bonum reddit, Quodl. 4. 2. 2 c; virtus enim universaliter cuius libet rei est, quae bonum facit habentem et opus eius bonum reddit, unde virtus corporis dicitur, secundum quam bene se habet et bene operatur, ut sanitas, 7 Phys. 5 e; omnis virtus subiectum, cuius est, facit bene habere et opus eius bene se habens. sicut virtus oculi est, per quam et oculus est bonus et per quam bene videmus, quod est proprium opus oculi, similiter etiam virtus equi est, quae facit equum bonum et per quam equus bene operatur opus suum, quod est velociter currere et suaviter ferre ascensorem et audacter exspectare bellatores. et huius ratio est, quia virtus alicuius rei attenditur secundum ultimum, quod potest, puta in eo, quod potest ferre centum libras, virtus eius determinatur non ex hoc, quod fert quinquagenta, sed ex hoc, quod centum ut dicitur in I Cael. et Mund. (c. 11, 281 a 11 ff.) ultimum autem, ad quod potentia alicuius rei

se extendit, est bonum opus, et ideo ad virtutem cuiuslibet rei pertinet, quod reddat bonum opus. et quia perfecta operatio non procedit, nisi a perfecto agente, consequens est quod secundum virtutem propriam unaquaeque res et bona sit et bene operetur, 2 Eth. 6 b. potentiae naturales (quae secundum seipsas sunt determinatae ad suos actus) secundum seipsas dicuntur virtutes, PP. Q. 55. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 21. Art. 2 a; PS. Q. 56. Art. 3 c; SS. Q. 17. Art. 1 c; C. G. 1. 37 and 61; Hebd. 3; Virt. 1. 1 ad 6; et passim. — Kinds of *virtus* in this sense are: (a), **virtus divina** and **virtus humana seu hominis,** *the divine and the human virtue.* Divinae virtutes nostrarum exemplares dicuntur, C. G. 1. 93; virtus humana est quae bonum reddit actum humanum et ipsum hominem bonum facit, SS. Q. 58. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 55. Art. 1 ob. 5 and 3 c; PS. Q. 56. Art. 4 ob. 1; PS. Q. 58. Art. 3 c and ad 3; PS. Q. 61. Art. 1 c and ad 2 and Art. 5 c; C. G. 1. 92; 3 Sent. 23. 1. 3. 1 c; 1 Cael. 25 c; et passim. — (b), **virtus exemplaris** and **virtus exemplata,** *the exemplary and the exemplified virtue, or the virtue, as it is in God and as it is in man.* Virtutes theologicae sunt supra hominem, . . ., unde non proprie dicuntur virtutes humanae, sed super humanae vel divinae, PS. Q. 61. Art. 1 ad 2. Cf. PS. Q. 61. Art. 5 c; C. G. 1. 93 and 94; 3 Sent. 33. 1. 4 a; 3 Sent. 34. 1. 1 ad 6. — (c), **virtus exemplata,** see *virtus exemplaris.* — (d), **virtus hominis,** see *virtus divina.* — (e), **virtus humana** see *virtus divina.* — (f), **virtus propria,** *the proper or special virtue.* Cf. C. G. 1. 37. — (5), virtutes sunt habitus, Virt. 1. 1 c; virtus est bona qualitas mentis, qua recte vivitur, qua nullus male utitur, PS. Q. 55. Art. 4 ob. 1; virtutes autem nihil aliud sunt quam perfectiones quaedam quibus ratio ordinatur in Deum et inferiores vires disponuntur secundum regulam rationis, PP. Q. 95. Art. 3 c; virtus hominis erit habitus quidam, . . ., ex quo homo fit bonus formaliter loquendo, sicut albedine fit aliquis albus et per quem aliquis bene operatur, 2 Eth. 6 b; de condicione virtutis est, ut virtuosus et firmiter et delectabiliter operetur, C. G. 3. 116; delectatio est de necessitate virtutis et pertinet ad rationem ipsius, 1 Eth. 13 e; habitus virtutum ad tria indigemus. primo ut sit uniformitas in sua operatione; ea enim, quae ex sola operatione dependent, facile immutantur, nisi secundum aliquam inclinationem habitualem fuerint stabilita. secundo ut operatio perfecta in promptu habeatur; nisi enim potentia rationalis per habitum aliquo modo inclinetur ad unum, oportebit semper, cum necesse fuerit operari, praecedere inquisitionem de operatione, sicut patet de eo, quia vult considerare nondum habens scientiae habitum, et qui vult secundum virtutem agere habitu virtutis carens, unde Philosophus dicit in III Ethic. (c. 11, 1117. a. 22), quod repentina sunt ab habitu. tertio ut delectabiliter perfecta operatio compleatur, quod quidem fit per habitum; qui, cum sit per modum cuiusdam naturae, operationem sibi propriam quasi naturalem reddit et per consequens delectabilem; nam convenientia est delectationis causa, unde Philosophus in II Ethic. (c. 2, 1104. b. 4) ponit signum habitus delectationem in opere exsistentem, Virt. 1. 1 c; duplex est delectatio, una quidem de obiecto actus, alia vero de ipso actu. prima autem delectatio non est propria virtuti, quia est aliqua virtus, ad quam pertinet dolere de suo obiecto, scilicet poenitentia. sed secunda delectatio, quae est de actu, est propria virtutis, quia unicuique habenti virtutem est delectabilis operatio, quae est secundum proprium habitum unde etiam poenitens de dolore gaudet, Virt. 4. 1 ad 14. Cf. PP. Q. 18. Art. 2 ad 2; PS. Q. 55. Art. 1 c; PS. Q. 65. Art. 3 ob. 2; SS. Q. 104 Art. 2 ad 3; 2 Eth. 5 1; C. G. 3. 26 and 150; 2 Eth. 3 a-k; et passim. On the relationship of *virtus* to *donum* sc. Spiritus sancti, we read: in homine est duplex principium movens; unum quidem interius, quod est ratio, aliud autem exterius, quod est Deus, . . ., manifestum est autem quod omne, quod movetur, necesse est proportionatum esse motori; et haec est perfectio mobilis, inquantum est mobile, dispositio, qua disponitur ad hoc, quod bene moveatur a suo motore. quanto igitur movens est altior, tanto necesse est quod mobili perfectiori dispositione ei proportionetur; sicut videmus, quod perfectius oportet esse discipulum dispositum ad hoc, quod altiorem doctrinam capiat a docente. manifestum est autem quod virtutes humanae perficiunt hominem, secundum quod homo natus est moveri per rationem in his, quae interius vel exterius agit. oportet igitur inesse homini altiores perfectiones, secundum quas sit dispositus ad hoc, quod divinitus moveatur. et istae perfectiones vocantur dona non solum quia infunduntur a Deo, sed quia secundum ea homo disponitur, ut efficiatur prompte mobilis ab inspiratione divina, . . ., et hoc est, quod quidam dicunt quod dona perficiunt hominem ad altiores actus, quam sint actus virtutum, PS. Q. 68. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 68. Art. 8 c; Virt. 2. 2 ad 17. On the relationship between *virtus* and *fructus,* see *fructus* under 2. — On **altitudo virtutis,** see *altitudo*; on **bonum virtutis,** see *bonus* under 2 and 3; on **complementum virtutis,** see *complementum*; on **forma virtutis,** see *forma* under 2; on **gratia virtutis,** see *gratia* under 2; on **habitus virtutis,** see *habitus* under 4; on **imperfectio virtutis,** see *imperfectio*; on **inchoatio virtutis,** see *inchoatio* under 1; on **perfectio virtutis,** see *perfectio* under 2; on **status virtutis,** see *status* under 3. — **actus virtutis,** *an act of virtue.* Aliquid dicitur esse actus virtutis dupliciter. uno modo materialiter, sicut actus iustitiae est facere iusta; et talis actus virtutis potest esse sine virtute, multi enim non habentes habitum iustitiae iusta operantur ex naturali ratione, vel ex timore, sive ex spe aliquid adipiscendi. alio modo dicitur esse aliquid actus virtutis formaliter, sicut actus iustitiae est actio iusta eo modo, quo iustus facit, scilicet prompte et delectabiliter; et hoc modo actus virtutis non est sine virtute, SS. Q. 32. Art. 1 ad 1. Cf. 4 Sent. 4. 2. 2. 1 ad 3; 4 Sent. 15. 1. 1. 1 c. — **modus virtutis,** *the art and manner in which a virtue is active.* Modus autem virtutis in tribus consistit secundum Philosophum in II Ethic. c. 3, 1105. a. 30 ff. quorum primum est, si aliquis operetur sciens, . . ., secundum autem est, ut aliquis operetur volens vel eligens et propter hoc eligens, in quo importatur duplex modus interior, scilicet voluntatis et intentionis, . . ., tertium autem est, ut firme et immobiliter se habeat et operetur, PS. Q. 100. Art. 9 c. **obiectum virtutis,** *the object of a virtue.* Aliquid dicitur esse obiectum virtutis dupliciter, uno modo sicut illud, ad quod virtus ordinatur sicut ad finem, sicut summum bonum est obiectum caritatis et beatitudo aeterna obiectum spei; alio modo sicut materia, circa quam operatur, ut ab ea in aliud tendens, et hoc modo delectationes coitus sunt obiectum temperantiae, non enim temperantia intendit huiusmodi delectationibus inhaerere, sed illas delectationes compescendo tendere in bonum rationis, Virt. 5. 4 ad 5. — **pars virtutis,** *part of virtue.* tribus ergo modis possunt assignari partes alicui virtuti. uno modo ad similitudinem partium integralium, ut scilicet illae dicantur esse partes virtutes alicuius, quae necesse est concurrere ad perfectum actum virtutis illius, . . ., partes autem subiectivae virtutis dicuntur species eius diversae, . . ., partes autem potentiales alicuius virtutis dicuntur virtutes adiunctae, quae ordinantur ad aliquos secundarios actus vel materias, quasi non habentes totam potentiam principalis virtutis, SS. Q. 48. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 143. Art. 1 c; also *pars* under 1. — Kinds of *virtus* in this sense are: (a), **virtus activa** and **virtus contemplativa seu speculativa,** *the active and the contemplative or speculative virtue,* i.e., *virtue in acting and doing* and *virtue in knowing and comprehending.* Virtus intellectualis speculativa est per quam intellectus speculativus perficitur ad considerandum verum, PS. Q. 57. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 3. Art. 6 ob. 1; PS. Q. 57. Art. 2 a; PS. Q. 68. Art. 7 c; C. G. 1. 5 and 94; C. G. 2. 83; 10 Eth. 10 b; et passim. — (b), **virtus adiuncta seu secundaria** and **virtus principalis,** *the virtue added* (to another virtue) *or subjected* (to it) and *the main or principal virtue.* Illa quae reducitur, quae adiuncta dicitur, habet pro obiecto id quod est minus principale (in aliqua materia), 2 Sent. 44. 2. 1 ad 3; virtutes principales dicuntur, quae sunt circa illud, quod est potissimum in materia vel materiis virtutum, 3 Sent.

33. 2. 1. 1 c; quamvis possint dici principales, non tamen dicuntur cardinales ratione iam dicta, 3 Sent. 2. 1. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 57. Art. 6 c; PS. Q. 61. Art. 1 c and 3 c; SS. Q. 48. Art. 1 c; SS. Q. 143. Art. 1 c; 2 Sent. 44. 2. 1 ob. 3; 3 Sent. 33. 2. 1. 2 c; Virt. 5. 1 c; 2 Eth. 8 b. — (c), **virtus adquisita** and **virtus gratuita seu infusa**, *the virtue acquired* (through practice) and *the virtue bestowed by grace or infused* (by God). Unde tales habitus nunquam possunt homini inesse, nisi ex infusione divina, sicut est de omnibus gratuitis virtutibus, . . ., sicut igitur quandoque ad ostensionem suae virtutis producit sanitatem absque naturali causa, quae tamen per naturam posset causari, ita etiam quandoque ad ostendendam suam virtutem infundit homini illos etiam habitus qui naturali virtute possunt causari, PS. Q. 51. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 55. Art. 4 c and ad 6; PS. Q. 63. Art. 2 ad 2; PS. Q. 65. Art. 3 c; PS. Q. 68. Art. 1 c; PS. Q. 109. Art. 2 c; PT. Q. 89. Art. 1 c; 1 Sent. 14. 2. 1. 1 ad 4; 1 Sent. 17. 2. 3 ob. 4; 3 Sent. 33. 2. 4. 2 ad 3; Virt. 1. 10 c and 2. 2 c; et passim. — (d), **virtus animosa**, *the virtue of courage*. Cf. Nom. 8. 4. — (e), **virtus architectonica seu imperans seu praecipiens seu praeceptiva** and **virtus ministrans seu eliciens seu exsecutiva**, *the architectonic or ruling or prescribing virtue and the serving or eliciting* (a commanded action from itself) or *executing virtue*. Iustitia in principe quidem est sicut virtus architectonica, quasi imperans et praecipiens quod iustum est; in subditis autem est tanquam virtus executiva et ministrans, SS. Q. 60. Art. 1 ad 4. Cf. PS. Q. 57. Art. 6 c; SS. Q. 124. Art. 2 ad 2; Virt. 2. 5 c. — (f), **virtus bene consiliativa seu consiliativa** and **virtus bene iudicativa**, *the virtue of giving good advice and the virtue of forming good judgment*. Virtuti quae est bene praeceptiva, scilicet prudentiae, tamquam principaliori adiunguntur tanquam secundariae, "eubulia," quae est bene consiliativa et "synesis," et "gnome," quae sunt partes iudicativae, PS. Q. 57. Art. 6 c. Cf. Regim. 4. 24. — (g), **virtus bene iudicativa**, see *virtus bene consiliativa*. — (h), **virtus cardinalis**, *the cardinal virtue*. Virtutes cardinales dicuntur, ut dictum est, ad similitudinem cardinis, in quo motus ostii firmatur, 3 Sent. 33. 2. 1. 2 c. Cf. PS. Q. 61. Art. 1 c and 3 c; SS. Q. 58. Art. 8 ad 2 and 11 ad 1; 2 Sent. 44. 2. 1 ob. 3 and ad 3; 3 Sent. 33. 2. 1. 1 c and 2 c and ad 1; Virt. 1. 12 and 24; Virt. 5. 1 c; et passim. — (i), **virtus civilis seu politica**, **virtus purgatoria** and **virtus purgati animi**, *the civic or political virtue, that purifying the heart and the virtue of the purified heart*. Distinguit Macrobius harum virtutum tres gradus. sunt enim politicae, secundum quod homo per eas in civilibus operibus rectificatur, purgatoriae autem, secundum quod civilibus utens ad quietem contemplationis aliquis anhelat; sed dicuntur purgati animi, inquantum aliquis, abiecto omni exercitio civilis vitae, quieti contemplationis totum se tribuit, 3 Sent. 33. 1. 4 c. Cf. PP. Q. 21. Art. 1 ad 1; PP. Q. 60. Art. 4 c; PS. Q. 61. Art. 5 c; C. G. 3. 85; 1 Sent. 17. 1. 1 c; 2 Sent. 40. 1. 5 c; 3 Sent. 33. 1. 4 ad 2; Virt. 5. 4 ad 7; Verit. 26. 7 ad 6 and 8 ad 2; et passim. — (j), **virtus communis seu generalis** and **virtus determinata seu particularis seu specialis**, *the general and the restricted or particular virtue*. Cum actus et habitus recipiant speciem ex obiectis, . . ., necesse est quod habitus cui respondet speciale obiectum ab aliis distinctum, specialis sit habitus; et si est bonus, est specialis virtus, . . ., unde manifestum est prudentiam esse specialem virtutem ab virtutibus distinctam, SS. Q. 47. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 58. Art. 5 c and ad 1, 6 c, 7 c, and 8 ad 2; 2 Sent. 44. 2. 1 ob. 3, a and c; 3 Sent. 2. 1. 1 c; 2 Eth. 8 b; 5 Eth. 2 h; 3 b and c; et passim. — (k), **virtus communis seu humana seu simpliciter** and **virtus heroica seu superhumana seu divina**, *the common or usual or (purely) human or simply so-called and the heroic or superhuman or divine virtue*. Si autem ea quae hominis sunt, supra humanum modum quis exsequatur, erit operatio non humana, simpliciter, sed quodammodo divina. unde Philosophus in VII Ethic (c. 1, 1145. a. 19 f.) contra virtutem simpliciter dividit virtutem heroicam, quam divinam dicit eo, quod per excellentiam virtutis homo fit quasi Deus, 3 Sent. 34. 1. 1 c. Cf. PS. Q. 54. Art. 3 ob. 3 and c; PS. Q. 68. Art. 1 ad 1; Gal. 5. 6; 7 Eth. 1 c and d; 3 Pol. 12 d; et passim. — (l), **virtus completa seu perfecta** and **virtus inchoata seu imperfecta seu deficiens**, *the complete or perfect virtue and virtue at its beginning or imperfect or deficient virtue*. Hoc pertinet ad praedicamentum "situs," qui est ordo partium in loco; quod autem dicit "secundum potentiam" includit illas dispositiones quae sunt in praeparatione et idoneitate, nondum perfecte, sicut scientia et virtus inchoata; quod autem dicit "secundum speciem" includit perfectas dispositiones, quae dicuntur "habitus," sicut scientia et virtus completa, PS. Q. 49. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 65. Art. 1 c, 2 c, and 10 c; SS Q. 130. Art. 1 ad 1; C. G. 3. 44; Nom. 4. 22; Virt. 11. 1 c; 3 Pol. 11 d; et passim. — (m), **virtus consiliativa**, see *virtus bene consiliativa*. — (n), **virtus contemplativa**, see *virtus activa*. — (o), **virtus deficiens**, see *virtus completa*. — (p), **virtus determinata**, see *virtus communis*. — (q), **virtus divina**, see *virtus communis* and *virtus intellectiva*. — (r), **virtus eliciens**, see *virtus architectonica*. — (s), **virtus exsecutiva**, see *virtus architectonica*. — (t), **virtus generalis**, see *virtus communis*. — (u), **virtus gratuita**, see *virtus adquisita*. — (v), **virtus heroica**, see *virtus communis*. — (w), **virtus humana**, see *virtus communis*. — (x), **virtus imperans**, see *virtus architectonica*. — (y), **virtus imperfecta**, see *virtus completa*. — (z), **virtus inchoata**, see *virtus completa*. — (a²), **virtus informis**, *the unformed virtue or that not penetrated by love*. Cf. Virt. 2. 6 ad 11. — (b²), **virtus infusa**, see *virtus adquisita*. — (c²), **virtus intellectiva seu intellectualis**, **virtus moralis** and **virtus theologica seu divina**, *the virtue of reason* (si quidem igitur sit perfectiva intellectus speculativi vel practici ad bonum hominis actum, erit virtus intellectus, PS. Q. 58. Art. 3 c; of these there are five: scientia, sapientia, intellectus, prudentia, ars, PS. Q. 58. Art. 3 ob. 3; cf. PS. Q. 57. Art. 2 c-4 c; SS. Q. 47. Art. 5 c), *the moral virtue* (quae est in parte animae appetiva, i.e., in the lower and higher appetitive faculty, PS. Q. 53. Art. 1 c; si autem sit perfectiva appetitivae partis, erit virtus moralis, PS. Q. 58. Art. 3 c; of these there are eleven: fortitudo, temperantia, liberalitas, magnificentia, magnanimitas, philotimia, mansuetudo, amicitia, veritas, eutrapelia, and iustitia, PS. Q. 60. Art. 5 c; dicitur autem virtus moralis a more, secundum quod mos significat quandam inclinationem naturalem vel quasi naturalem ad aliquid agendum. et huic significationi moris propinqua est alia significatio, qua significat consuetudinem; nam consuetudo quodammodo vertitur in naturam et facit inclinationem similem naturali. manifestum est autem quod inclinatio ad actum proprie convenit appetitivae virtuti, cuius est movere omnes potentias ad agendum, . . ., et ideo non omnis virtus dicitur moralis, sed solum illa, quae est in vi appetitiva, PS. Q. 58. Art. 1 c), and *the theological or divine virtue* (huiusmodi principia dicuntur theologicae, tum quia habent Deum pro obiecto, inquantum per eas recte ordinamur in Deum, tum quia a solo Deo nobis infunduntur, tum quia sola divina revelatione in sacra Scriptura huiusmodi virtutes traduntur, PS. Q. 62. Art. 1 c). Cf. PP. Q. 21. Art. 1 ad 1; PP. Q. 95. Art. 2 ad 3; PS. Q. 20. Art. 3 ob. 2; PS. Q. 50. Art. 4 c; PS. Q. 56. Art. 6 ad 2; PS. Q. 57. Art. 3 ad 2; PS. Q. 61. Art. 1 ad 2; PS. Q. 68. Art. 1 ad 1 and Art. 8 c; SS. Q. 4. Art. 8 c; SS. Q. 17. Art. 6 c; C. G. 1. 61; C. G. 3. 10, 34, and 44; Nom. 8. 4; 3 Sent. 23. 1. 4. 3 c; Virt. 1. 12 ob. 11 and c and 13 c; Verit. 14. 3 ad 9; 7 Phys. 6 c; 1 Eth. 20 k; 2 Eth. 1 a, 6 i, and 7 b; 3 Eth. 14 a; 6 Eth. 2 a and 3 a; et passim. — (d²), **virtus ministrans**, see *virtus architectonica*. — (e²), **virtus moralis**, see *virtus intellectiva*. — (f²), **virtus motiva**, *the virtue stimulating another to action*, cf. *virtus architectonica*. — (g²), **virtus particularis**, see *virtus communis*. — (h²), **virtus perfecta**, see *virtus completa*. — (i²), **virtus perfecta in comparatione ad alterum** and **virtus perfecta simpliciter**, *the virtue in comparison with something or the respective virtue and the simple or absolutely perfect virtue*. Cf. 5 Eth. 2 d. — (j²), **virtus perfecta simpliciter**, see *virtus per-*

fecta in comparatione ad alterum. — (k²), **virtus politica** see *virtus civilis.* — (l²), **virtus praecipiens seu praeceptiva**, see *virtus architectonica.* — (m²), **virtus principalis**, see *virtus adiuncta.* — (n²), **virtus purgati animi**, see *virtus civilis.* — (o²), **virtus purgatoria**, see *virtus civilis.* — (p²), **virtus secundaria**, see *virtus adiuncta.* — (q²), **virtus secundum quid** and **virtus simpliciter seu simpliciter dicta**, *the respective virtue or that in a certain respect and the simple or absolute virtue so called.* Intellectus, secundum quod habet ordinem ad voluntatem, potest esse subiectum virtutis simpliciter dictae, PS. Q. 56. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 65. Art. 2 c. 5 Eth. 2 h. — (r²), **virtus simpliciter**, see **virtus communis et secundum quid** — (s²), **virtus simpliciter dicta**, see *virtus secundum quid.* — (t²), **virtus specialis**, see *virtus communis.* — (u²), **virtus spiritualis**, *the spiritual virtue.* Cf. 1 Cant. 1; 2 Cant. 1 and 4. — (v²), **virtus superhumana**, see *virtus communis.* — (w²), **virtus theologica**, see *virtus intellectiva.* — (x²), **virtus vera**, *the true or genuine virtue.* Patet quod virtus vera simpliciter est illa quae ordinatur ad principale bonum hominis, SS. Q. 23. Art. 7 c. Cf. SS. Q. 23. Art. 7 c. — **virtus in medio seu in mediocritate consistit** (C. G. 3. 48, 108, 131, 132, 136, and 137; Virt. 1. 13 c), *virtue consists of a medium or in adhering to a middle course,* namely, the middle course between faults such as excess and want. Cf. 2 Eth. 11 a. — **virtus in ratione est**, see *ratio* under 1. — **virtus moralis est habitus electivus in medietate consistens seu exsistens, ut sapiens determinabit** (PS. Q. 64. Art. 1 a; Virt. 1. 13 c), the translation of the Aristotelian passage: ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετική, ἐν μεσότητι οὖσα, . . ., ὡς ἂν ὁ φρόνιμος ὁρίσειεν (Eth. Nic. II. 6, 1106. b 36 ff), *moral virtue consists of a selecting habitus or the habitus of selection which rests in the middle as the wise man determines it,* i.e., a habitus of selecting which holds the middle course between two faults (quarum una se habet secundum abundantiam, altera vero secundum defectum, 2 Eth. 11 a; cf. 2 Eth. 6 i and 7 b), according to the view of the wise man. **virtus moralis est quaedam medietas et est medii coniectatrix** (2 Eth. 6 i), the translation of the Aristotelian passage: μεσότης τις ἄρα ἡ ἀρετή, στοχαστική γε οὖσα τοῦ μέσου II, 5, 1106. b 27 ff), *moral virtue is a kind of middle,* i.e., the middle between two faults, and *also aims at the middle,* inquantum scilicet respicit medium et medium operatur, 2 Eth. 6 i. **virtus moralis in medio consistit quoad nos determinato ratione** (PS. Q. 64. Art. 2 a; cf. 2 Eth. 7 b), the translation of the Aristotelian passage: ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετική, ἐν μεσότητι οὖσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὡρισμένῃ λόγῳ (Eth. Nic. II, 6, 1106. b. 36 ff), *moral virtue consists in the middle with reference to us, as it is determined by the reason,* i.e., in a habitus of choice of that which according to the decision of our reason holds the middle course with reference to us between two opposite faults (medium talium virtutum non accipitur secundum proportionem unius rei ad alteram, sed solum secundum comparationem ad ipsum virtuosum, et propter hoc in ipsis est medium solum secundum rationem quoad nos, SS. Q. 58. Art. 10 c. Cf. Virt. 1. 13 ad 17). — (6), aliquis actus dicitur durare dupliciter, aut secundum essentiam, aut secundum virtutem sive effectum suum; sicut motio eius, qui lapidem proicit, durat per essentiam actus, dum manum lapidi movendo apponit, sed virtus motionis manet, dum lapis ex vi impulsionis primae movetur, 4 Sent. 15. 4. 2. 3 c; sicut virtus motionis primae continue debilitatur, ut quandoque lapis impulsus quiescat, vel contrario modo moveatur, nisi iterum impellatur, 4 Sent. 15. 4. 2. 3 c. — Kinds of *virtus* in this sense are: (a), **virtus affirmationis** and **virtus negationis**, *the power of affirmation and that of negation.* Cf. 1 Perih. 8 g. — (b), **virtus coactiva**, *the coercive power.* Hanc autem virtutem coactivam habet multitudo, vel persona publica, ad quam pertinet poenas infligere, . . ., et ideo solius eius est leges facere, PS. Q. 90. Art. 3 ad 2. Cf. SS. Q. 98. Art. 2 ad 4; 2 Sent. 25. 1. 2 ad 5. — (c), **virtus conclusionis seu inferendi**, *the power of conclusion or inference.* Tota virtus conclusionis ex primis principiis trahitur, 2 Sent. 24. 2. 4 ad 3. Cf. 8 Phys. 9 d. — (d), **virtus fomitis**, *the power of evil desire.* Cf. 2 Sent. 32. 1. 1 c. — (e), **virtus inferendi**, see *virtus conclusionis.* — (f), **virtus negationis**, see *virtus affirmationis.* — (g), **virtus principiorum**, *the power of principle.* Si enim haberent plenitudinem intellectualis luminis, sicut angeli, statim in primo aspectu principiorum totam virtutem eorum apprehenderent, intuendo quidquid ex eis syllogizari posset, PP. Q. 58. Art. 3 c. Cf. 4 Sent. 18. 1. 1. 3 c. — (h), **virtus quaestionis**, *the power or importance of the question.* Cf. 1 Gener. 5 a. — (i), **virtus rationis**, *the power of argument.* Cf. Nom. 1. 1; 8 Phys. 9 c. and d; 1 Gener. 5 c. — (j), **virtus suffragiorum**, *the power of intercession.* Cf. Quodl. 2. 7. 14 c. — (7), dicitur in alia translatione, virtus est ultimum potentiae, quia scilicet virtus rei determinatur secundum ultimum, in quod potest. et hoc etiam habet locum in virtutibus animae; dicitur enim virtus humana, per quam homo potest in id, quod est excellentissimum in operibus humanis, scilicet in opere, quod est secundum rationem, 1 Cael. 25 c, dicitur enim virtus uniuscuiusque id, quod ultimum potest, sicut hominis, qui potest ferre centum libras, virtus non est, quod ferat decem, sed quod ferat centum, quod est ultimum suae potentiae, 1 Anal. 37 c; huiusmodi excellentia, secundum quam attenditur virtus rei, potest determinari vel secundum virtutem vel secundum rem. secundum rem quidem, quando in ipsa re est excellentia, sicut dictum est de centum stadiis vel centum talentis; et secundum hanc excellentiam oportet determinari virtutem activam, quia quod potest agere in rem maiorem, potest etiam in rem minorem. secundum virtutem autem attenditur excellentia, quando aliquid, quod non excellit in quantitate, requirit excellentiam virtutis, et hoc maxime videtur. accidere circa potentias passivas; quanto enim aliquid est passibilius, tanto a minori potest moveri, 1 Cael. 25 f; quandoque virtus dicitur id, ad quod est virtus, scilicet vel obiectum virtutis vel actus eius, sicut fides dicitur quandoque id, quod creditur, quandoque vero ipsum credere, quandoque autem ipse habitus, quo creditur. unde quando dicitur, quod virtus est ultimum potentiae, sumitur virtus pro obiecto virtutis. id enim, in quod ultimo potentia potest, est id, ad quod dicitur virtus rei; sicut si aliquis potest ferre centum libras et non plus, virtus eius consideratur secundum centum libras, non autem secundum sexaginta. obiectio autem procedebat, ac si essentialiter virtus esset ultimum potentiae, PS. Q. 55. Art. 1 ad 1; nomina virtutum sumuntur quandoque pro actibus earum, PS. Q. 70. Art. 1 ad 3; eodem nomine quandoque nominatur et virtus et actus virtutis, SS. Q. 137. Art. 1 ad 2; generaliter, quod virtuose fit, virtus dicitur, C. G. 4. 12; virtus est ultimum in re de potentia, 1 Sent. 24. 2. 1 ad 1; virtus est ultimum potentiae, quia perfectio potentiae mensuratur ex ultimo et maximo, quod quis potest, 3 Sent. 23. 1. 3. 1 c; illa definitio Philosophi (sc. ultimum potentiae est actus) potest dupliciter intellegi. uno modo materialiter, ut per virtutem intellegamus id, in quod virtus potest, quod est ultimum inter ea, in qua potentia potest, sicut virtus eius, qui potest ferre centum libras, est in eo, inquantum potest ferre centum libras, non inquantum ferre potest sexaginta. alio modo potest intellegi essentialiter, et sic virtus dicitur ultimum potentiae, quia designat potentiae complementum, sive id, per quod potentia completur, sit aliud a potentia, sive non, Virt. 1. 1 ad 6. Cf. PS. Q. 55. Art. 1 ob. 1 and 3 c; PS. Q. 56. Art. 1 a; SS. Q. 23. Art. 3 ob. 2, et passim. — Kinds of *virtus* in this sense are: (a), **virtus demonstrationis**, *the highest performance of proof* (hoc autem est maximum, quod potest facere demonstratio, scilicet quod faciat scire, 1 Anal. 37 c). — (b), **virtus motus**, *the highest performance of movement* (id est, maxima eius velocitas, 2 Cael. 8 c). — (c), **virtus peccati**, *the highest performance of sin or the height of sin* (virtus peccati dicitur lex inquantum scilicet per legem occasionaliter est peccatum augmentatum et quasi ad maximum suum posse pervenit, PS. Q. 55. Art. 3 ad 1.) — (8), ad hoc ponitur

operatio virtutum, PS. Q. 111. Art. 4 c; operatio virtutum se extendit ad omnia, quae supernaturaliter fieri possunt, SS. Q. 178. Art. 1 ad 1; secundum hoc miracula dicuntur virtutes, SS. Q. 178. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 111. Art. 4 ad 3. — (9), ex virtute vocabuli essentiam significet, PP. Q. 29. Art. 4 c; prout sumitur in virtute duarum dictionum, PP. Q. 36. Art. 1 ad 1. Cf. 1 Sent. 10. 1. 4 ad 1.

virus, i, *n., venom.* Quamvis per omne vitium quod perpetratur, humano cordi antiqui hostis virus infundatur, SS. Q. 36. Art. 4 ob. 2.

vis, vis, *f.,* (1) *energy, force, potency, faculty, virtue,* i.e., the proximate principle of an action, synonym of *potentia, potestas,* and *virtus,* (2) *mental strength, power, force, vigor,* synonym of *fortitudo, potentia,* and *virtus.* — (2), *power, force, violence,* synonym of *coactio* and *violentia,* (4) of abstract things in transferred sense, *force, notion, meaning, sense, import,* synonym of *intellectus, ratio, sensus, significatio,* and *virtus.* — (1), si eis consentiatur, magis ex hoc increscit vis concupiscentiae, et deicitur virtus mentis, SS. Q. 151. Art. 3 ad 2; vis accipitur pro omni eo, quod est principium operationis perfectae, 3 Sent. 23. 1. 3. 1 ad 3; vis dicitur, secundum quod res aliqua per potestatem completam, quam habet, potest sequi suum impetum vel motum, Virt. 1. 1 c. Cf. PS. Q. 63. Art. 1 (bis); SS. Q. 153. Art. 5; SS. Q. 164. Art. 1; SS. Q. 175 Art. 5 (passim); PTS. Q. 6. Art. 6; et passim. — Kinds of *vis* in this sense are: (a), **vis aestimativa** and **vis cogitativa,** *the sensitory power of judgment on the part of animals, and that on the part of man.* Ad apprehendendum autem intentiones quae per sensum non accipiuntur ordinatur vis aestimativa, PP. Q. 78. Art. 4 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 4 ob. 5; PP. Q. 81. Art. 2 and 3; PP. Q. 115. Art. 4 c; PS. Q. 51. Art. 3. — (b), **vis affectiva seu appetitiva** and **vis cognitiva seu cognoscitiva seu apprehensiva,** *the appetitive faculty and the faculty of knowledge.* Pulchrum autem respicit vim cognoscitivam, pulchra enim dicuntur, quae visa placent, PP. Q. 5. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 20. Art. 1 ad 1; PP. Q. 57. Art. 2 c; PP. Q. 80. Art. 1 ob. 2, a, and c; PS. Q. 6. Art. 1 ad 1; PS. Q. 13. Art. 1 c; PS. Q. 20. Art. 3 ob. 1; PS. Q. 68. Art. 1 c; SS. Q. 26. Art. 1 ad 2 and 3 and a; C. G. 1. 55 and 61; C. G. 2. 47 and 74; C. G. 3. 10 and 130; Verit. 14. 4 c; Verit. 24. 2 c; et passim. — (c), **vis animalis seu sensitiva** and **vis intellectiva,** *the sensitory faculty and the intellectual faculty.* Non ita quod ipsa vis sensitiva sit ipsa similitudo sensibilis quae est in sensu, sed quia ex utroque fit unum sicut ex actu et potentia, PP. Q. 55. Art. 1 ad 2; PP. Q. 96. Art. 2 c; PP. Q. 112. Art. 1 ad 3; PP. Q. 115. Art. 5 ad 1; SS. Q. 175. Art. 5 ad 3; C. G. 2. 89 and 96; C. G. 3. 147; 1 Perih. 14 f; et passim. — (d), **vis appetitiva,** see *vis affectiva.* — (e), **vis apprehensiva,** see *vis affectiva.* — (f), **vis augmentativa, vis nutritiva,** and *vis generativa, the power of growth, that of nutrition, and that of generation.* Alia (potentia) vero per quam corpus vivum acquirit debitum quantitatem, et ad hoc ordinatur vis augmentativa. alia vero per quam corpus viventis salvatur et in esse et in quantitate debita, et ad hoc ordinatur vis nutritiva, . . ., nam nutritiva et augmentativa habent suum effectum in eo in quo sunt; quia ipsum corpus unitum animae augetur et conservatur per vim augmentativam et nutritivam in eadem anima existentem. sed vis generativa habet effectum suum non in eodem corpore, sed in alio; quia nihil est generativum sui ipsius. et ideo vis generativa quodammodo appropinquat ad dignitatem animae sensitivae quae habet operationem in res exteriores, licet excellentiori modo et universaliori, PP. Q. 78. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 66. Art. 3; PTS. Q. 29. Art. 1; C. G. 2. 89; Pot. 10. 2 ob. 8; et passim. — (g), **vis clavium,** *the power of the keys of the Church.* Similiter ergo et sacerdos, etsi in absolvendo ex vi clavium habeat aliquam operationem ordinatam ad culpae dimissionem modo iam praedicto, non tamen ligando aliquam operationem habet in culpam, PTS. Q. 18. Art. 3 c. Cf. PTS. Q. 6. Art. 1; PTS. Q. 8. Art. 5 and Art. 6; PTS. Q. 10. Art. 2; PTS. Q. 18. Art. 1; 4 Sent. 21. 2. 2 c; et passim. — (h), **vis cogitativa,** see *vis aestimativa.* — (i), **vis cognitiva seu cognoscitiva,** see *vis affectiva.* — (j), **vis collativa,** *the collating power.* Vis sensitiva non est vis collativa diversorum, sicut ratio, sed simpliciter aliquid unum apprehendit; et ideo secundum illud unum determinate movet appetitum sensitivum. sed ratio est collativa plurium; et ideo ex pluribus moveri potest appetitus intellectivus, scilicet voluntas, et non ex uno ex necessitate, PP. Q. 82. Art. 2 ad 3. Cf. Verit. 11. 1 ad 12. — (k), **vis concretiva seu unitiva** and **vis discretiva,** *the coalescing or uniting power* and *the severing or separating power.* Et pro tanto dicitur amor vis unitiva etiam in Deo, sed absque compositione; quia illud bonum quod vult sibi, non est aliud quam ipse, qui est per suam essentiam bonus, . . ., et pro tanto dicitur amor vis concretiva, quia alium aggregat sibi, habens se ad eum sicut ad se etiam amor divinus est vis concretiva absque compositione quae sit in Deo, in quantum aliis bona vult, PP. Q. 20. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 37. Art. 1; PS. Q. 25. Art. 2; SS. Q. 29. Art. 3; C. G. 2. 90; Nom. 4. 9 and 12; et passim. — (l), **vis concupiscibilis** and **vis irascibilis,** *the power of concupiscible and of irascible striving.* Vis irascibilis denominatur ab ira, non quia omnis motus huius potentiae sit ira sed quia ad iram terminantur omnes motus huius potentiae, et inter alios eius motus iste est manifestior, PS. Q. 46. Art. 1 ad 1. Cf. PP. Q. 59. Art. 4; PS. Q. 30. Art. 1 (bis); SS. Q. 50. Art. 4; SS. Q. 155. Art. 3 (passim); SS. Q. 155. Art. 4 (passim); et passim. — (m), **vis constrictiva,** *the constricting power.* Unde quando mutatur lex, diminuitur vis constrictiva legis, inquantum tollitur consuetudo, PS. Q. 97. Art. 2 c. — (n), **vis continuativa,** *the power causing connection.* Cf. *vis concretiva.* Cf. 3 Sent. 27. 1. 3 ad 2. — (o), **vis corporalis seu materialis** and **vis spiritualis,** *the corporal or the material and the spiritual force.* Unde nec ipse sensus, cum sit quaedam vis spiritualis, immutatur a sensibilibus, PP. Q. 84. Art. 6 c. Cf. PS. Q. 2. Art. 6 c; PS. Q. 77. Art. 1; SS. Q. 175. Art. 5 ob. 3; PT. Q. 15. Art. 2; PT. Q. 62. Art. 4; et passim. — (p), **vis deliberativa,** *the deliberating power or the power of deliberation.* Cum ratio sit vis deliberativa, actus rationis semper est cum deliberatione, PS. Q. 74. Art. 10 ob. 2. — (q), **vis deordinata,** *the disordered force.* Cf. 2 Sent. 30. 1. 3 c. — (r), **vis discretiva,** see *concretiva.* — (s), **vis electiva,** *the selecting power or the selective faculty.* Unde manifestum est quod sicut se habet intellectus ad rationem, ita se habet voluntas ad vim electivam, id est ad liberum arbitrium, PP. Q. 83. Art. 4 c. — (t), **vis exterior** and **vis interior,** *the exterior and the interior force.* Sed vires interiores tam appetitivae quam apprehensivae non indigent exterioribus rebus, PP. Q. 81. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 78. Art. 4 ob. 6; PP. Q. 91. Art. 3 (ter); PS. Q. 20. Art. 3 ob. 1; PS. Q. 50. Art. 4 (bis); C. G. 3. 147; et passim. — (u), **vis factiva** and **vis significativa,** *the effective power and the designating power.* Ideo comparatur ad alias locutiones, quae habent solum vim significativam, et non factivam, sicut comparatur conceptio intellectus practici, quae est factiva rei, conceptioni intellectus nostri speculativi quae est accepta a rebus, PT. Q. 78. Art. 5 c. — (v), **vis formativa seu seminativa,** *the forming power or the power of production,* quae operatur in semine, Mal. 4. 8 ad 13. Cf. PP. Q. 69. Art. 2 c; PT. Q. 33. Art. 1; PTS. Q. 96. Art. 2 c. — (w), **vis generativa,** see *vis augmentativa.* — (x), **vis illativa,** *the concluding power or the power of conclusion.* Cf. 2 Phys. 5 d. — (y), **vis illuminativa, vis purgativa** and **vis perfectiva,** *the illuminating, the purifying,* and *the perfecting power.* Diaconus habet vim purgativam tantum, non illuminativam, PTS. Q. 31. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 66. Art. 3 ob. 1; PTS. Q. 97. Art. 1; 4 Sent. 2. 1. 2 c; 4 Sent. 8. 1. 1. 1 c. — (z), **vis imaginaria seu imaginativa seu phantastica,** *the power of imagination or phantasy.* Secundo ipsa imaginaria visio, quae provenit ex hoc quod acies animae, id est ipsa vis imaginaria, informatur secundum praedictam speciem, PP. Q. 93. Art. 6 ad 4. Cf. PP. Q. 54. Art. 5 ob. 3; PP. Q. 78. Art. 4 ob.

6; PP. Q. 84. Art. 6 ad 2; PP. Q. 114. Art. 4 ad 2; PP. Q. 115. Art. 4 c; Mal. 16. 12 ob. 3 and 4 c; et passim. — (a²), **vis immutativa** and **vis productiva**, *the changing and the producing power or the power of change and the power of production.* Non omnia accidentia habent vim immutativam secundum se, sed solae qualitates tertiae speciei, secundum quas contingit alteratio, PP. Q. 78. Art. 3 ad 1. Cf. Pot. 10. 4 c. — (b²), **vis imperativa**, *the commanding or ruling power.* Quae quidem determinatio in speculativis fit per virtutem primorum principiorum, quibus resisti non potest, et in rebus practicis per vim imperativam in iudicante existentem, PTS. Q. 17. Art. 3 c. Cf. 4 Sent. 18. 1. 1. 3 c. — (c²), **vis inferior**, *the inferior power.* — (Lumen naturalis rationis) impeditur tamen quandoque a proprio actu per impedimenta virium inferiorum, quibus indiget intellectus humanus ad intelligendum, sicut patet in amentibus et furiosis, SS. Q. 15. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 89. Art. 5 (ter); PP. Q. 95. Art. 1 (ter); PP. Q. 115. Art. 4 (ter); PS. Q. 74. Art. 10 (quater); C. G. 3. 130; et passim. — (d²), **vis intellectiva**, see *vis animalis.* — (e²), **vis interior**, see *vis exterior.* — (f²), **vis irascibilis**, see *vis concupiscibilis.* — (g²), **vis irrationalis**, *the irrational power or the power withdrawn from the influence of reason.* In illo ergo resurrectionis statu erunt vires irrationales in organis corporis sicut et nunc, PS. Q. 67. Art. 1 ad 3. Cf. PS. Q. 56. Art. 6 ad 2. — (h²), **vis materialis**, see *vis corporalis.* — (i²), **vis memorativa** and **vis reminiscitiva**, *the power of involuntary and that of voluntary remembrance.* Illam eminentiam habet cogitativa et memorativa (vis) in homine, non per id quod est proprium sensitivae partis, sed per aliquam affinitatem et propinquitatem ad rationem universalem, secundum quamdam refluentiam, PP. Q. 78. Art. 4 ad 5. Cf. PP. Q. 78. Art. 4 ob. 5 and c; PP. Q. 115. Art. 4 c; PS. Q. 56. Art. 5; PP. Q. 79. Art. 6. — (j²), **vis motiva**, *the moving force* by which may be understood not only a locally moving force but any other kind of a moving force. Vis motiva est duplex una quae importat motum, scilicet appetitiva, et huius operatio in anima sensitiva non est sine corpore; sed ira et gaudium et huiusmodi passiones sunt cum aliqua cordis immutatione. alia vis motiva est exequens motum, per quem membra redduntur habilia ad obediendum appetitui, cuius actus non est movere sed moveri, PP. Q. 75. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 36. Art. 1 ad 3; PP. Q. 76. Art. 4; PP. Q. 78. Art. 1 ad 4; PP. Q. 80. Art. 2; C. G. 3. 10; Qu. Anim. 13 c; et passim. — (k²), **vis naturae seu naturalis**, *the natural power or the power which is according to the nature of a thing.* Bruta enim ex vi naturae impelluntur ad agendum convenientes actiones, magis quam regulentur, quasi proprio arbitrio agentia, PTS. Q. 65. Art. 1 c; propria autem uniuscuiusque rei virtus est eius vis naturalis, PTS. Q. 93. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 78. Art. 2 ad 1; PP. Q. 93. Art. 7 ob. 3; PP. Q. 96. Art. 2 c; PP. Q. 119. Art. 1 c; C. G. 2. 47; C. G. 4. 36; et passim. — (l²), **vis naturalis**, see *vis naturae.* — (m²), **vis perfectiva**, see *illuminativa.* — (n²), **vis phantastica**, see *vis imaginaria.* — (o²), **vis productiva**, see *vis immutativa.* — (p²), **vis purgativa**, see *vis illuminativa.* — (q²), **vis regenerativa**, *the regenerating power or the power of regeneration.* Christus tactu suae mundissimae carnis vim regenerativam et purgativam contulit aquis, PT. Q. 66. Art. 3 ob. 4. Cf. PT. Q. 38. Art. 5; PT. Q. 62. Art. 4; PT. Q. 78. Art. 5; PTS. Q. 29. Art. 5; 4 Sent. 3. 1. 5. 2 c. and Exp.; et passim. — (r²), **vis regitiva**, *the guiding or leading power.* Ratio enim est vis regitiva partium animae, PS. Q. 77. Art. 3 c. Cf. Mal. 3. 9 c. — (s²), **vis reminiscitiva**, see *vis memorativa.* — (t²), **vis sacramentalis**, *the sacramental power.* Ita etiam eadem vis sacramentalis invenitur in verbis et rebus, prout ex verbis et rebus perficitur unum sacramentum, PT. Q. 62. Art. 4 ad 4. Cf. PTS. Q. 8. Art. 6; PTS. Q. 18. Art. 1 (ter); PTS. Q. 18. Art. 3; 4 Sent. 19. 1. 3. 1 c. — (u²), **vis satisfactiva**, *the satisfying power or the power of satisfaction.* Inquantum vero est sacrificium, habet vim satisfactivam, PT. Q. 79 Art. 5 c. — (v²), **vis seminativa**, see *vis formativa.* — (w²), **vis sensitiva**, see *animalis.* — (x²), **vis significativa**, see *vis factiva.* — (y²), **vis spirativa**, *the breathing power or the power of breath.* Cf. Pot. 10. 2 ob. 8. — (z²), **vis spiritualis**, see *vis corporalis.* — (a³), **vis unitiva**, see *vis concretiva.* — (2), praeceptum legis habet vim coactivam; illud ergo directe cadit sub praecepto legis ad quod lex cogit, PS. Q. 100. Art. 9 c. Cf. SS. Q. 33. Art. 6 (bis); SS. Q. 60. Art. 6; SS. Q. 67. Art. 1 (bis); PTS. Q. 17. Art. 3; PTS. Q. 65. Art. 1; et passim. — Kinds of *vis* in this sense are: (a), **vis coactiva** and **vis directiva**, *the compelling power* and *the power that directs.* Sed si sua monitio non recipiatur, non habet vim coactivam, quam debet habere lex, PS. Q. 90. Art. 3 ad 2. Cf. PS. Q. 96. Art. 5 (passim); PS. Q. 105. Art. 4; SS. Q. 33. Art. 6 c; SS. Q. 60. Art. 6; 3 Sent. 36. 1. 6 c; et passim. — (b), **vis demonstrationis**, *the power of proof* which presents something as being necessarily true Cf. C. G. 1. 4. — (c), **vis directiva**, see *vis coactiva.* — (d), **vis rationis**, *the power of an argument.* Ex quibus propter excellentissimam vim rationis eius, potuit in aliorum notitiam devenire per modum praedictum, PT. Q. 12. Art. 1 ad 2. Cf. PTS. Q. 49. Art. 2; C. G. 1. 13 — (3), cum ergo vis a iuristis definiatur esse maioris rei impetus, qui repelli non potest, 4 Sent. 29. 1. 1 ob. 3; per vim intellegit coactionem simpliciter, propter quod vim contra metum dividit, 4 Sent. 29. 1. 1 c; vis id est coactio, 4 Sent. 34. 1. 1 c; secundum iura vim vi repellere licet cum moderamine inculpatae tutelae, SS. Q. 64. Art. 7 c; si fiat vis in verbo, PP. Q. 3. Art. 8 ad 3; si non fiat vis in nomine, SS. Q. 25. Art. 11 c; ut tamen non fiat in hoc vis, C. G. 2. 75; movetur ex vi suae formae, C. G. 3. 23; aliquid esse ex vi suae formae, C. G. 4. 64. Cf. Mem. 4 e. — **vis naturae**, *the power of nature.* Cf. C. G. 1. 11; C. G. 2. 47. — **violentum est, cuius principium est extra, nihil conferenti vim passo**, see *violentus.* — (4), si autem accipiatur hoc, quod dico "Spiritus sanctus" in vi unius dictionis, PP. Q. 36. Art. 1 ad 1; ex vi illorum verborum, PP. Q. 36. Art. 2 ad 3; prout sumitur in vi unius dictionis, PS. Q. 6. Art. 3 ad 2; alio modo sumitur in vi orationis, PS. Q. 6. Art. 3 ad 2; uno modo in vi orationis, alio modo in vi nominis, Verit. 10. 10 ad 8; sumuntur in vi nominum, 1 Perih. 5 a; nisi sumatur in vi nominis, 1 Perih. 5 c; sumitur enim negatio apposita non in vi privationis, sed in vi simplicis negationis, 1 Perih. 5 d; per locutionem habentem vim condicionalis propositionis, 7 Phys. 1 b; sumuntur in vi unius nominis, 1 Sent. 20. 1. 3. 1 c; habentem vim genetivorum duorum, 1 Sent. 34. 1. 2 ad 4.

viscus, eris, and more frequently in the plur.; **viscera**, um, *n.*, *the inner parts* of the animal body, *the internal organs, the inwards, viscera* (the nobler parts, the heart, lungs, liver, as well as the ignobler, the stomach, entrails, etc. (a) of the uterus, *womb*, (b) of animals, the *bowels* of an animal, (c) of man, *the heart* regarded as the seat of emotions. — (2) *fig. the bowels of the earth, of charity, etc.* — (1) (a), ut enim ad pariendum non doloris gemitus sed maturitatis impulsus feminae viscera relaxaret, PP. Q. 98. Art. 2 ad 4; sicut ad pariendum non doloris gemitus, sed maturitatis impulsus feminea viscera relaxaret, SS. Q. 164. Art. 2 ad 1, in quot.; quamquam etiam si usque adeo est in illo puero acceleratus rationis et voluntatis, ut intra viscera materna iam posset agnoscere, credere, consentire, PT. Q. 27. Art. 6 c; ipsa Dei virtus per inviolatae matris virginea viscera membra infantis eduxit, PT. Q. 29. Art. 1 ob. 2, in quot.; quae integerrimis visceribus de Spiritu sancto Christum suscepit, PT. Q. 30. Art. 2 ad 2; cum natura corporea et in visceribus feminae ad formandum hominem, PT. Q. 39. Art. 7 c. — (1) (b), Deus non solum caelum et terram nec solum angelum et hominem sed nec exigui et contemptibilis animantis viscera, PP. Q. 103. Art. 5 a; si autem in visceribus animalium immolatorum in aris daemonum, vocatur aruspicium, SS. Q. 95. Art. 3 c. — (1) (c), nam amari habent iram permanentem propter permanentiam tristitiae, quam inter viscera tenent clausam, SS. Q. 158. Art. 5 ad 2. — (2), corpora autem mineralia habent generationem occultam in visceribus terrae, PP. Q. 69.

Art. 2 ad 3; unde et amor dicitur intimus et dicuntur viscera charitatis, PS. Q. 28. Art. 2 c; nec est inconveniens quod intra viscera terrae tanta concavitas conservetur divina virtute, PTS. Q. 97. Art. 7 ad 3. — **viscera cordis,** *the inmost recesses of the heart.* Pietas in die suo convivium exhibet, quia cordis viscera misericordiae operibus replet, SS. Q. 101. Art. 1 ob. 2. — **viscera animae meae,** *my inmost soul.* Utinam sic impinguentur viscera animae meae, ut medullae corporis mei exsiccentur, PTS. Q. 3. Art. 2 ob. 1, in quot.

visibilis, e, *adj., that may be seen, visible,* the opposite of *invisibilis.* Non est de necessitate invisibilis missionis ut semper manifestetur per aliquod signum visibile exterius, PP. Q. 43. Art. 7 ad 6; nam in "Symbolo fidei" Patri attribuitur, quod sit creator omnium invisibilium et visibilium, PP. Q. 45. Art. 6 ob. 2. Cf. PP. Q. 43. Art. 7 (passim); PP. Q. 65. Art. 1 (passim); SS. Q. 26. Art. 2 (passim); PTS. Q. 85. Art. 2 (passim); PTS. Q. 94. Art. 1 (passim); et passim. — On **essentia visibilis,** see *essentia* under 1; on **sacramentum visibile,** see *sacramentum* under 1; on **sacrificium visibile,** see *sacrificium*; on **signum visibile,** see *signum* under 1; on **species visibilis,** see *species* under 5; on **spiritus visibilis,** see *spiritus*; on **unctio visibilis,** see *unctio* under 2. — **visibiliter,** *adv., visibly.*

visibilitas, ātis, *f., visibility.* Et ideo non est simile de quantitate et visibilitate, quia etiam qualitas illa per quam est visibile, PTS. Q. 85. Art. 3 ad 3.

visibiliter, *adv.,* see *visibilis.*

visio, ōnis, *f.,* (1) *the act or sense of seeing, sight, vision, observation,* (2) *a thing seen, an appearance, apparition, vision,* synonym of *phantasia* and *phantasma.* — (1), patet in nomine visionis, quod primo impositum est ad significandum actum sensus visus; sed propter dignitatem et certitudinem huius sensus extensum est hoc nomen secundum usum loquentium ad omnem cognitionem aliorum sensuum (dicimus enim, Vide, quomodo sapit "vel 'quomodo redolet' vel 'quomodo est calidum' ") et ulterius etiam ad cognitionem intellectus, PP. Q. 67. Art. 1 c; ad visionem requiritur videns et visum et intentio, Verit. 10. 11 ob. 11; visio actum et habitum nominare potest, Verit. 12. 1. ad 11; visio dupliciter potest accipi. uno modo actualiter, id est pro ipso actu visionis, . . ., alio modo potest accipi habitualiter, id est pro habitu, a quo talis operatio elicitur, 4 Sent. 49. 4. 2 ad 3; ad delectabilitatem visionis ex parte sui requiritur habitus, qui visionem eliciat, et sic est una dos, quae dicitur ab omnibus visio, 4 Sent. 49. 4. 5. 1 c. Cf. PP. Q. 93. Art. 6 ad 4; PS. Q. 4. Art. 2 (passim); PS. Q. 77. Art. 5 ad 3; C. G. 3. 53; 3 Sent. 23. 2. 2. 1 c; 3 Sent. 24. 1. 2. 1 c; Is. 1a; et passim. — On **certitudo visionis,** see *certitudo* under 2; on **cognoscere per modum visionis,** see *cognoscere* under 2; on **notitia visionis,** see *notitia* under 2; on **scientia visionis,** see *scientia* under 2. — Kinds of *visio* in this sense are: (a), **visio actualis,** *observation after the manner of an action.* Assignat Trinitatem in inferioribus animae partibus secundum actualem visionem sensibilem et imaginariam. ergo et Trinitas, . . ., debet attendi secundum actualem visionem, PP. Q. 93. Art. 7 a. Cf. 4 Sent. 49. 4.2 ad 3; Verit. 12. 1 ad 11. — (b), **visio aenigmatica seu specularis** and **visio aperta seu manifesta seu faciei,** *the reflective or mirror-like and the open view* or *that taking place face to face.* Christus manet in hominibus secundum praesentem statum per fidem, sed in angelis beatis est per manifestam visionem, PT. Q. 80. Art. 2 ad 3. Cf. PP. Q. 12. Art. 2 a; PP. Q. 56. Art. 3 ob. 3; PP. Q. 100. Art. 2 c; PS. Q. 65. Art. 5 ad 3; PS. Q. 65. Art. 5 c; SS. Q. 2. Art. 1 c; SS. Q. 4. Art. 1 c; SS. Q. 24. Art. 7 ad 3; PT. Q. 9. Art. 3 ad 1; C. G. 3. 152; 4 Sent. 49. 2. 1 ad 16; Mal. 1. 3 ob. 11; et passim. — (c), **visio aperta,** see *visio aenigmatica.* — (d), **visio beata seu beatificans seu beatitudinis,** *the blessed or sanctifying view or* that of eternal blessedness. Sed sicut ad visionem beatam pervenitur per auditum fidei, ita ad visionem Christi resurgentis pervenerunt homines per ea quae prius ab angelis audierunt, PT. Q. 55. Art. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 2. Art. 3 c; PT. Q. 9. Art. 2; 2 Sent. 4. 1. 1 ad 3; 4 Sent. 49. 2. 1 c; Quodl. 9. 4. 7 a; et passim. — (e), **visio beatificans,** see *visio beata.* — (f), **visio beatitudinis,** see *visio beata.* — (g), **visio comprehendens seu comprehensiva seu comprehensionis,** *the view embracing the goal of man* or *that including heaven or the view of the possession of heaven,* i.e., the view bound with the possession of heaven. Utraque auctoritas loquitur de visione comprehensionis, PP. Q. 12. Art. 1 ad 1. Cf. PTS. Q. 92. Art. 1; 1 Sent. 2. 1. 3 c; 4 Sent. 49. 2. 1. ad 1. — (h), **visio comprehensionis,** see *visio comprehendens.* — (i), **visio comprehensiva,** see *visio comprehendens.* — (j), **visio continua** and **visio intercisa,** *the continued and the interrupted view.* — Cf. Quodl. 9. 4. 7 a. — (k), **visio corporalis seu corporea seu exterior seu sensibilis, visio spiritualis seu imaginationis seu imaginaria seu imaginativa seu phantastica** and **visio intellectiva seu intellectualis seu intellegibilis seu mentalis,** *the physical or exterior or sensory view, the spiritual view of the imaginative faculty and immaterial or intellectual view.* Ponit tria genera visionum: scilicet corporalem quae fit per sensum; et spiritualem quae fit per imaginationem, sive phantasiam; et intellectualem quae fit per intellectum, PP. Q. 78. Art. 4 ad 6. Cf. PP. Q. 12. Art. 2 c; PP. Q. 12. Art. 3 ob. 3 and ad 3; PP. Q. 43. Art. 7 ad 2; PP. Q. 51. Art. 2 c; PP. Q. 57. Art. 1 ob. 2; PP. Q. 79. Art. 13 ob. 1; PP. Q. 84. Art. 1 ob. 1 and Art. 2 ad 1; PP. Q. 93. Art. 6 ob. 4 and ad 4; SS. Q. 15. Art. 1 c; SS. Q. 173. Art. 2 ad 2; SS. Q. 174. Art. 2 c; PT. Q. 30. Art. 3 ad 1; C. G. 3. 47 and 118; 1 Sent. 2. 1 exp.; 2 Sent. 23. 2. 1 c; 3 Sent. 23 exp.; 4 Sent. 48. 1. 3 a; 4 Sent. 49. 2. 5 c; Pot. 6. 7 c; Verit. 10. 4 ad 1 and 8 ad 2 c; Verit. 12. 7 c; Is. 1a; Hebr. 1. 1; et passim. — (l), **visio Dei seu divina,** *the view of God.* Utrum vita contemplativa hominis in hoc statu possit elevari usque ad Dei visionem, SS. Q. 180 pr. Cf. PP. Q. 82. Art. 2 c; SS. Q. 8. Art. 7 c; C. G. 3. 58; C. G. 4. 91; 4 Sent. 49. 2. 1-7 and 4. 5. 1 c; Verit. 13. 3 a; et passim. — (m), **visio Dei per creaturam** and **visio Dei per essentiam,** *the seeing of God in his creatures* and *the seeing of God according to his essence.* Unde nullus videns Deum per essentiam potest voluntate averti a Dei, quod est peccare. et propter hoc omnes videntes Deum per essentiam sic in amore Dei stabiliuntur, quod in aeternum peccare non possunt, PP. Q. 94. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 1-13; PTS. Q. 92. Art. 1 (ter); 2 Sent. 23. 2. 1 c. — (n), **visio Dei per essentiam,** see *visio Dei per creaturam.* — (o), **visio divina,** see *visio Dei.* — (p), **visio exterior,** see *visio corporalis.* — (q), **visio faciei,** see *visio aenigmatica.* — (r), **visio fidei,** *the sight of visio.* Sic intelliguntur auctoritates Apostoli de comprehensione; et hoc modo comprehensio est una de tribus dotibus animae, quae respondet spei, sicut visio fidei, et fruitio charitati, PP. Q. 12. Art. 7 ad 1. Cf. PT. Q. 9 Art. 3; PTS. Q. 95. Art. 5 (ter); 2 Sent. 23. 2. 1 c. — (s), **visio gloriae seu gloriosa,** *the view in the glory of heaven.* Quantum ad visionem gloriae participant aeternitatem, PP. Q. 10 Art. 5 ad 1. Cf. PP. Q. 93. Art. 8 (ter); PTS. Q. 90. Art. 2; 4 Sent. 10.1.4.4c. — (t), **visio gloriosa,** see *visio gloriae.* — (u), **visio imaginaria,** see *visio corporalis.* — (v), **visio imaginationis,** see *visio corporalis.* — (w), **visio imaginativa,** see *visio corporalis.* — (x), **visio immediata** and **visio mediata,** *the direct and the indirect view.* Cf. C. G. 3. 51; 4 Sent. 49. 2. 1 ad 16; Quodl. 7. 1. 1 c. — (y), **visio imperfecta** and **visio perfecta,** *the imperfect and the perfect view.* Unde ad hoc quod homo perveniat ad perfectam visionem beatitudinis praeexigitur quod credat Deo, tanquam discipulus magistro docenti, SS. Q. 2. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 108. Art. 5; PS. Q. 4. Art. 2; SS. Q. 8. Art. 7 c; PT. Q. 9. Art. 3 ad 1; PTS. Q. 95. Art. 3; et passim. — (z), **visio inferior** and **visio superior,** *the lower and the higher views.* — (a²), **visio intellectiva,** see *visio corporalis.* Cf. Verit. 10. 4 ad 1. — (b²), **visio intellectualis,** see *visio corporalis.* — (c²), **visio intellegibilis,** see *visio corporalis.* — (d²), **visio intercisa,** see *visio continua.* — (e²), **visio manifesta,** see *visio aenigmatica.* — (f²),

visio mediata, see *visio immediata.* — (g^2), **visio mentalis**, see *visio corporalis.* — (h^2), **visio patriae** and **visio viae**, *the view in the heavenly fatherland* and *that on the way to it.* Visio patriae erit veritatis primae secundum quod in se est, SS. Q. 1. Art. 2 ob. 3. Cf. PS. Q. 67. Art. 5 c; SS. Q. 4. Art. 2; SS. Q. 174. Art. 2 c; 2 Sent. 49. 2. 1 ad 15 and Art. 7 ad 5; Verit. 12. 8 ad 1; 13. 2 c; et passim. — (i^2), **visio per essentiam, visio per speciem seu speciei** and **visio per speculum**, *the view of a thing according to its essence* (sicut quando essentia visibilis coniungitur visui, (Verit. 8. 3 ad 17) *that according to its species* (scilicet quando similitudo ipsius rei ab ipsa re imprimitur in visum, Verit. 8. 3 ad 17), *the view taking place as in a mirror* (quando similitudo rei, per quam cognoscitur, non fit in visu immediate ab ipsa re, sed ab eo, in quo similitudo rei repraesentatur, sicut in speculo resultant species sensibilium, Verit. 8. 3 ad 17). Cf. SS. Q. 28. Art. 1 ad 1; SS. Q. 180. Art. 5. — (j^2), **visio per speciem**, see *visio per essentiam.* — (k^2), **visio perfecta**, see *visio imperfecta.* — (l^2), **visio phantastica**, see *visio corporalis.* — (m^2), **visio prophetalis seu prophetiae seu prophetica**, *the prophetic vision.* Missio visibilis Spiritus sancti non attenditur secundum visionem imaginariam, quae est visio Prophetica; quia, ut Augustinus dicit, . . ., "visio prophetica non est exhibita oculis corporeis per formas corporeas, sed in spiritu per spirituales corporum imagines, . . ., "sic igitur patet quod missio visibilis neque attenditur secundum visiones propheticas, quae fuerunt imaginariae et non corporales, PP. Q. 43. Art. 7 ad 2. Cf. PP. Q. 12. Art. 13 c; PP. Q. 51. Art. 2 c; Pot. 4. 2 ad 27; Pot. 6. 7 c; Verit. 12. 7 c and 8 ad 1; Is. 1a; et passim. — (n^2), **visio prophetiae**, see *visio prophetalis.* — (o^2), **visio prophetica**, see *visio prophetalis.* — (p^2), **visio raptus**, *the vision in the state of rapture.* — Cf. Verit. 12. 8 ad 1. — (q^2), **visio sensibilis**, see *visio corporalis.* — (r^2), **visio somnii**, *the vision in a dream.* Cf. Verit. 18. 16 ad 14; Pot. 6. 7 c. — (s^2), **visio speciei**, see *visio per essentiam.* — (t^2), **visio specularis**, see *visio aenigmatica.* — (u^2), **visio spiritualis**, see *visio corporalis.* — (v^2), **visio superior**, see *visio inferior.* — (w^2), **visio supermundana seu supernaturalis**, *the supermundane or supernatural view.* Ut primum caelum dicatur visio supermundana corporalis, quae fit per sensum, SS. Q. 175. Art. 3 ad 4. Cf. PP. Q. 68. Art. 4 c; SS. Q. 52. Art. 3 c; Verit. 12. 7 ad 5 c. — (x^2), **visio supernaturalis**, see *visio supermundana.* — (y^2), **visio viae**, see *visio patriae.* — (2), visionem vero (dicamus apparitionem), quae fit in vigilando, tamen homine a sensibus abstracto, Verit. 12. 3 c. Cf. PS. Q. 4. Art. 1; PTS. Q. 95. Art. 5 (passim); et passim. — On the difference between *visio* and *revelatio* see *revelatio* — **visio phantastica**, *the appearance of the power of imagination.* Cf. 3 Anim. 5 h.

visitātio, ōnis, *f.*, (1) *a visit, act of visiting someone,* (2) *a visitation, punishment.* — (1), unde dirigere caecum, et sustentare claudum reducuntur ad visitationem infirmorum, SS. Q. 32. Art. 2 ad 2; si qua vero in religionibus instituta sunt pertinentia ad humanos actus, quibus aliquis ordinatur ad religionis finem, scilicet ad dilectionem Dei et proximi (puta lectio oratio, visitatio infirmorum,) SS. Q. 186. Art. 7 ad 2. — (2), potest etiam hoc referri ad visitationem qua visitabuntur in die iudicii, PT. Q. 52. Art. 6 ad 1.

vīsito, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a.* (1) *to go to see, to visit* anyone. — (2) *eccl. Lat., to punish.* — (1), quod quidem confirmat per hoc quod a matre sua non visitabatur, nec in tristitiis consolabatur, PP. Q. 89. Art. 8 c; et secundum hoc actus religionis per modum imperii ponitur esse, visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum, SS. Q. 81. Art. 1 ad 1; licet tamen eis accipere procurationes, quando subditos visitant, SS. Q. 100. Art. 3 ad 3; puta si sit infirmus, quod visitetur et eius curationi intendatur, SS. Q. 101 Art. 2 c; ut quos ipse per gratiam interius visitabat secundum divinitatem, eos etiam secundum animam visitaret et loco, PT. Q. 52. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 32. Art. 2 (ter); SS. Q. 171. Art. 1, in quot.; SS. Q. 188. Art. 1; PT. Q. 52. Art. 1. — (2), potest etiam hoc referri ad visitationem qua visitabuntur in die iudicii, non ut liberentur, sed ut amplius condemnentur, secundum illud Sophoniae I, vers. 12: visitabo super viros defixos in faecibus suis, PT. Q. 52. Art. 6 ad 1; unde Deus in tertiam et quartam generationem peccata parentum se visitaturum in filiis comminatur, Exodi, xx, PTS. Q. 54. Art. 4 c.

vīsīvus, a, um, *adj., seeing, visive.* Sicut melius videt visione corporali rem aliquam qui est perfectioris virtutis et in quo virtus visiva est perfectior, PP. Q. 85. Art. 7 c; sed quod acute videat, contingit ex virtute visiva oculi, PP. Q. 89. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 2 (passim); PP. Q. 59. Art. 4 (passim); PP. Q. 76. Art. 1; PS. Q. 87. Art. 3 (bis); PT. Q. 11. Art. 2 (bis); et passim.

visuālis, e, *adj., concerning seeing or sight, attained by sight*; does not occur in S. T. On *linea visualis*, see *linea* under 1.

vīsus, ūs, *m., the faculty or act of seeing, vision, sight.* Illi sensus praecipue respiciunt pulchrum, qui maxime cognoscitivi sunt, scilicet visus et auditus rationi deservientes, PS. Q. 27. Art. 1 ad 3; sensus visus est excellentior inter omnes alios sensus et ad plura se extendens, . . ., et ideo nomen eius transfertur ad omnes alios sensus et etiam ad omnes interiores apprehensiones, PS. Q. 77. Art. 5 ad 3; visus quandoque nominat potentiam, quandoque actum, Verit. 17. 1 c; visus enim nihil cognoscit, nisi illud, cuius species potest fieri in pupilla, 2 Sent. 19. 1. 1 c; visus non potest videre sine colore, 2 Sent. 19. 1. 1 ad 6; his quae ad eos (sc. ad auditum et visum) pertinent, utimur in intellectualibus, et praecipue his, quae pertinent ad visum, 2 Anim. 14 h; visus est praecipuus inter alios sensus eo, quod est spiritualior, 3 Anim. 6 c; visus ideo secundum se est melior, quia potentia visiva sua apprehensione annuntiat nobis multas differentias rerum et diversorum modorum, Sensu. 2 g; visus altior inter omnes sensus et universalior, quia sensibilia ab eo percepta sunt communia corporibus corruptibilibus et incorruptibilibus, Qu. Anim. 13 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 3 c; PP. Q. 84. Art. 2 c; PS. Q. 83 Art. 4 ob. 3; 10 Eth. 8 c; C. G. 3. 53; 1 Met. 1 a; et passim. — On **delectatio visus**, see *delectatio*; on **sensus visus**, see *sensus* under 3; on **vitium visus**, see *vitium* under 1. — Kinds of *visus* are: **visus corporalis seu sensibilis, visus intellectualis,** and **visus spiritualis**, *the physical or sensory, the intellectual,* and *the spiritual power of sight.* Est etiam cognitio intellectiva magis dilecta; nullus enim est qui non vellet magis carere visu corporali quam visu intellectuali, eo modo quo bestiae vel stulti carent, PS. Q. 31. Art. 5 c. Cf. PP. Q. 78. Art. 3; PTS. Q. 92. Art. 1; PTS. Q. 92. Art. 2 (ter); Mal. 16. 8 ob. 2 and ad 2; 1 Sent. 3. 3. 1 ob. 1.

vīta, ae, *f.*, (1) *life* in the proper sense of the word, i.e., the proper existence of a being which possesses the ability to move itself in a certain manner, (2) *life* in the improper and broader sense of the word, i.e. action of life or action which consists of self-action, (3) *life* in the improper and narrower sense of the word, i.e. the particular action of life or manner of life of man, the chief occupation of man, the chief direction in his life in general. — (1), vitae nomen sumitur ex quodam exterius apparenti circa rem, quod est movere seipsum; non tamen est impositum hoc nomen ad hoc significandum, sed ad significandam substantiam, cui convenit secundum suam naturam movere seipsam vel agere se quocumque modo ad operationem. et secundum hoc vivere nihil aliud est quam esse in tali natura, et vita significat hoc ipsum, sed in abstracto; sicut hoc nomen cursus significat ipsum currere in abstracto. unde vivum non est praedicatum accidentale sed substantiale, PP. Q. 18. Art. 2 c; vita dicitur dupliciter. uno modo ipsum esse viventis, PS. Q. 3. Art. 2 ad 1; ex hoc enim sunt dicta primo aliqua vivere, quia visa sunt in seipsis habere aliquid ea movens secundum quemcumque motum, et hinc processit nomen vitae ad omnia quae in seipsis habent operationes propriae principium; unde et ex hoc quod aliqua intelligunt vel sentiunt vel

volunt, vivere dicuntur, non solum ex hoc, quod secundum locum moventur vel secundum augmentum, Verit. 4. 8 c; nomen vitae ex hoc sumptum videtur, quod aliquid a seipso potest moveri; et ideo ex hoc dicta sunt primo aliqua vivere, quia visa sunt a seipsis moveri, sicut plantae per motum augmenti et animalia per motum insuper localem, ea vero, quae visa sunt non moveri; nisi ab aliis mota, dicta sunt mortua vel vita carentia, sicut lapides et ligna, unde etiam per quandam transumptionem ea, quorum principium motus in ipsis est, dicuntur viventia, quamvis non seipsa moveant, sicut aquae scaturientes impetu sui motus a terra dicuntur vivae, aquae autem immobiles congregatae in lacunis dicuntur aquae mortuae, 3 Sent. 35. 1. 1 c; propria autem ratio vitae est ex hoc, quod aliquid est natum movere seipsum, large accipiendo motum, prout etiam intellectualis operatio motus quidam dicitur; ea enim sine vita dicimus, quae ab exteriori tantum principio moveri possunt, 2 Anim. 1 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 1 c; PP. Q. 54. Art. 1 ad 2; PP. Q. 75. Art. 1 c; 2 Sent. 38. 1. 2 ad 3; 4 Sent. 14. 2. 3. 2 c; 2 Anim. 7 d; C. G. 1. 97 and 98; C. G. 4. 20; 7 Pol. 1 a; et passim. — On **gloria vitae aeternae**, see *gloria* under 1; on **gradus vitae**, see *gradus* under 1; on **liber vita**, see *liber* under 2; on **necessitas vitae et vitae humanae seu temporalis**, see *necessitas* under 3; on **operatio vitae**, see *operatio* under 2; on **perfectio vitae, aeternae et huius vitae**, see *perfectio* under 3; on **principium vitae**, see *principium*; on **spiritus vitae**, see *spiritus*; on **status istius seu praesentis vitae**, see *status* under 3; on **veritas vitae**, see *veritas* under 1. Kinds of *vitae* in this sense are: (a), **vita aeterna seu sempiterna** and **vita temporalis**, *the eternal or everlasting and the temporal life*. Vita aeterna (sc. hominis) reliquitur ex aeterna coniunctione animae ad corpus, 2 Sent. 38. 1. 2 ad 3. Cf. *vita aeterna* under 3. Cf. SS. Q. 2. Art. 4 c; SS. Q. 11. Art. 3 c; C. G. 1. 99 t; 3 Sent. 4. 3. 1 ad 3; 1 Cael. 21 f; et passim. — (b), **vita angeli** and **vita Dei seu divina**, *the life of the angel and the life of God or the divine life*. Vita maxime proprie in Deo est, PP. Q. 18. Art. 3 c. Cf. *vita divina* under 3. Cf. PP. Q. 24. Art. 2 ob. 1; C. G. 99 t; C. G. 4 and 11; Nom. 6. 1; 1 Sent. 35. 1. 1 ad 2; 1 Sent. 36. 1. 3 ad 3; 3 Sent. 27. 2. 2 c; et passim. — (c), **vita animae seu spiritualis** and **vita corporis seu corporalis**, *the life of the human soul or the spiritual life and the life of the body or the corporeal life*. Fides enim est vita animae, SS. Q. 12. Art. 1 ad 2; caritas est vita animae, sicut et anima corporis, SS. Q. 23. Art. 2 ad 2; consistit autem principaliter vita in caritate, Perf. 1; anima vivit per gratiam, Ps. 41 f. Cf. *vita spiritualis* under 3. Cf. PP. Q. 74. Art. 3 ad 4; PP. Q. 91. Art. 4 ad 3; PP. Q. 97. Art. 3 c; PP. Q. 102. Art. 4 c; SS. Q. 11. Art. 3 c; SS. Q. 33 Art. 2 ad 2; C. G. 3. 130, 139 and 140; C. G. 4. 17, 58, and 61; Fid. 2; 1 Sent. 17. 1. 1 ad 2; 2 Sent. 42. 1. 4 c; 3 Sent. 28 Exp.; Perf. 2; 2 Cant. 1; 1 Thess. 5. 1; et passim. — (d), **vita animalis seu animalium, vita plantae**, and **vita hominis seu humana**, *the sensitive life or the life of the beast, that of the plant, and that of man or human life*. Unumquodque vivens ostenditur vivere ex operatione sibi maxime propria, ad quam maxime inclinatur, sicut plantarum vita dicitur in hoc consistere, quod nutriuntur et generant, animalium vero in hoc, quod sentiunt et moventur, hominum vero in hoc, quod intellegunt et secundum rationem agunt, SS. Q. 179. Art. 1 c. Cf. *vita intellectiva*. Cf. PP. Q. 91. Art. 4 ad 3; PP. Q. 97. Art. 3 c; PP. Q. 100. Art. 2 c; PP. Q. 102. Art. 4 c; SS. Q. 19. Art. 7 c; SS. Q. 184. Art. 1 ad 2; C. G. 3. 22. and 130; C. G. 4. 4 and 11; Nom. 6. 2; 2 Sent. 18. 2. 3 c; 2 Sent. 20. 2. 1 c; 3 Sent. 27. 2. 2 c; 3 Sent. 28. 1. 3 ad 1; 3 Sent. 35. 1. 1 c; 4 Sent. 44. 1. 3. 4 ob. 1; 1 Pol. 6 g; et passim. — (e), **vita animalium**, see *vita animalis*. — (f), **vita beata** and **vita misera**, *the happy life*, and *the wretched or unhappy life*. Creaturae autem irrationales non possunt pertingere ad amandum Deum neque ad communicationem intellectualis et beatae vitae qua Deus vivit, PP. Q. 20. Art. 2 ad 3. Cf. C. G. 4. 4; 8 Phys. 2 i. — (g), **vita corporalis**, see *vita animae*. — (h), **vita corporis**, see *vita animae*. — (i), **vita corruptibilis seu mortalis** and **vita incorruptibilis seu immortalis**, *the corruptible or mortal and the incorruptible or immortal life*. Cf. C. G. 3. 130; C. G. 4. 83; 2 Sent. 29. 1. 5 c. — (j), **vita creata** and **vita increata**, *the created and the uncreated life*. Cf. Verit. 7. 5 ob. 1-3, 5-7 and c. — (k), **vita Dei**, see *vita angeli*. — (l), **vita divina**, see *vita angeli*. — (m), **vita futura** and **vita praesens**, *the future and the present life*. Unde supremus gradus contemplationis praesentis vitae est, qualem habuit Paulus in raptu, secundum quem fuit medio se habens inter statum praesentis vitae et futurae, SS. Q. 180. Art. 5 c. Cf. C. G. 1. 102; C. G. 3. 63. — (n), **vita gloriae seu gloriosa vita gratiae** and **vita naturae seu naturalis**, *the life of heavenly glory or the heavenly glorified life, the life of grace and that of nature or the natural life*. Vita naturalis pertinet ad substantiam hominis et ideo non recipit magis et minus; sed vitam gratiae participat homo accidentaliter, et ideo eam potest homo magis vel minus habere, PS. Q. 112. Art. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 24. Art. 2 ob. 2 and 3; PP. Q. 24. Art. 2 c and ad 1-3; PS. Q. 73. Art. 8 ob. 3; PT. Q. 55. Art. 2 ad 2; C. G. 3. 123, 139, and 140; C. G. 4. 17 and 58; Praec. 4; Nom. 6. 2.; 2 Sent. 9. 1. 1 ad 3; Verit. 7. 6 ob. 3-7 c, and as 3-7; Comp. 1. 239; PS. Q. 41 f; et passim. — (o), **vita gloriosa**, see *vita gloriae*. — (p), **vita gratiae**, see *vita gloriae*. — (q), **vita hominis**, see *vita animalis*. — (r), **vita humana**, see *vita animalis*. — (s), **vita immortalis**, see *vita corruptibilis*. — (t), **vita imperfecta** and **vita perfecta**, *the imperfect life*, e.g. that of plants and the *perfect life*. Unde Philosophus, . . ., ostenso quod Deus sit intelligens, concludit quod habet vitam perfectissimam et sempiternam, quia intellectus eius est perfectissimus et semper in actu, PP. Q. 18. Art. 3 c. Cf. C. G. 4. 11; 3 Sent. 3. 2. 1 c. — (u), **vita incorruptibilis**, see *vita corruptibilis*. — (v), **vita increata**, see *vita creata*. — (w), **vita indeficiens**, *the everlasting life*. Immortalitas signat vitam indeficientem, 2 Cael. 4 c. — (x), **vita intellectiva seu rationalis vita sensibilis**, and **vita nutritiva**, *the intellectual or immaterial, the sensitive or sensible*, and *the vegetative or plant life*. Animalis bruta et plantae non habent vitam rationalem, per quam a seipsis agantur, sed semper aguntur, quasi ab alio naturali quodam impulsu, SS. Q. 64. Art. 1 ad 2; (vita nutritiva) quae attenditur secundum nutritionem et motum augmenti et decrementi, Nom. 4. 2. Cf. *vita animalis*. Cf. PP. Q. 20. Art. 2 ad 3; C. G. 4. 11; 2 Sent. 18. 2. 3 c; 1 Cael. 21 g. — (y), **vita iustitiae**, *the life of justice*. Sublata vita iustitiae, quae est per fidem, apparet inordinatio in omnibus membris, SS. Q. 12. Art. 1 ad 2. Cf. C. G. 4. 17; Comp. 1. 239. — (z), **vita materiae permixta** and **vita separata seu per se**, *life mixed with matter or sharing it* and *life separated from it or life for itself*. (Vita materiae permixta) cuius participatione cuncta viventia vivunt, Nom. 5. 1. Cf. Quodl. 8. 1. 1 c; 1 Cael. 21 e. — (a^2), **vita misera**, see *vita beata*. — (b^2), **vita mortalis**, see *vita corruptibilis*. — (c^2), **vita naturae**, see *vita gloriae*. — (d^2), **vita naturalis**, see *vita gloriae*. — (e^2), **vita nutritiva**, see *vita intellectiva*. — (f^2), **vita perfecta**, see *vita imperfecta*. — (g^2), **vita per se**, see *vita materiae permixta*. — (h^2), **vita per se sufficientissima**, *life most sufficient for itself alone*. Cf. 1 Cael. 21 e and g. — (i^2), **vita plantae**, see *vita animalis*. — (j^2), **vita plena**, *the full life* quando est virtuosa, Praec. 4. — (k^2), **vita praesens** see *vita futura*. — (l^2), **vita rationalis**, see *vita intellectiva*. — (m^2), **vita resurgentium**, *the life of the resurrected or of those risen from the dead*. Cf. C. G. 4. 83. — (n^2), **vita sempiterna**, see *vita aeterna*. — (o^2), **vita sensibilis**, see *vita intellectiva*. — (p^2), **vita separata**, see *vita materiae permixta*. — (q^2), **vita spiritualis**, see *vita animae*. (u^2), **vita temporalis**, see *vita aeterna*. — (2), quandoque tamen vita sumitur minus proprie pro operationibus vitae, a quibus nomen vitae assumitur, sicut dicit Philosophus IX. Ethic. (c. 9, 1170. a. 19) quod vivere principaliter est sentire vel intellegere, PP. Q. 18. Art. 2 c; alio modo dicitur vita ipsa operatio viventis, secundum quam principium vitae in actum reducitur, PS. Q. 3 Art. 2 ad 1; ulterius nomen vitae attributum est omnibus operationibus, quas aliquis ex seipso exercet, non ab aliis motus, etiamsi motus non sint, sicut nomen motus ad operationem quamlibet

solet transferri, sicut dicitur sentire et intellegere motus; et secundum hoc non solum, quae moventur a seipsis vel per augmentum vel localiter, dicuntur vivere, sed omnia, quae ex seipsis appetunt, sentiunt, intellegunt, haec enim dicuntur operationes vitae, 3 Sent. 35. 1. 1 c; multa sunt, quae pertinent ad vitam, scilicet intellectus, sensus et motus, et status secundum locum, et motus secundum nutrimentum et augmentum; ita quod, cuicumque inest aliquod horum, dicitur vivere, Unit. — On **superbia vitae,** see *superbia* under 1. — Cf. PP. Q. 18. Art. 2 ad 1; PS. Q. 56. Art. 1 ad 1; 3 Sent. 35. 1. 1 ad 4; 7 Pol. 1 a; PP. Q. 18. Art. 1 c, 3 c and ad 1; 8 Phys. 7 e; et passim. — Kinds of *vita* in this sense are: **vita secundum actum,** and **vita secundum potentiam,** *life according to action* and *life according to potentiality.* Vita quidem secundum potentiam est habere opera vitae in potentia, unde dormiens, quantum ad actus exteriores, dicitur vivere in potentia; vivere autem secundum actum est, quando exercet quis opera vitae in actu, Eph. 3. 4. — (3), illa operatio, quae est homini delectabilis et ad quam inclinatur et in qua conversatur et ordinat vitam suam ad ipsam, dicitur vita hominis, PP. Q. 18. Art. 2 ad 2; in hominibus vita uniuscuiusque hominis videtur esse id, in quo maxime delectatur et cui maxime intendit et in quo praecipue vult quilibet convivere amico, SS. Q. 179. Art. 1 c; vita uniuscuiusque hominis dicitur in hoc consistere, in quo summum studium impendit et curam, 3 Sent. 35. 1. 1 c; sicut et conversationem hominum vitam dicere solemus, 1 Met. 1 d; vita autem hominis dicitur esse secundum finem, ad quem ordinatur, C. G. 3. 130. Cf. 3 Sent. 35. 1. 1 a and 2. 1 c. — Kinds of *vita* in this sense are: (a), **vita abiecta** and **vita honesta,** *the despised or despicable life* and *the honorable life.* Unde quidam dicuntur agere vitam luxuriosam, quidam vitam honestam, PP. Q. 18. Art. 2 ad 2. Cf. C. G. 4. 53. — (b), **vita absoluta,** *the separated or retired life.* Cf. 7 Pol. 2 c, g, and aa. — (c), **vita activa seu practica seu moralis** and **vita contemplativa seu speculativa,** *the active* and *the contemplative life or life after the manner of a moral virtue* and *that after the manner of a virtue of reason.* Quia ergo quidam homines praecipue intendunt contemplationi veritatis, quidam vero intendunt principaliter exterioribus actionibus, inde est quod vita hominis convenienter dividitur per activam et contemplativam, SS. Q. 179. Art. 1 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 2 ad 2; PP. Q. 20. Art. 4 ad 3; PS. Q. 69. Art. 3 c; SS. Q. 51. Art. 1 c; SS. Q. 179. Art. 1 c; SS. Q. 182. Art. 4 c; SS. Q. 188. Art. 8 c; C. G. 1. 92 and 93; C. G. 3. 63 and 130; Virt. 5. 1 c; Virt. 11. 4 c; 3 Sent. 35. 1. 1 c and 1. 3. 1 c; 2 Cant. 1, 3 a, 3 b and 7; 2 Phys. 10 b; 1 Eth. 5 c; 10 Eth. 11 b; et passim. — (d), **vita aeterna,** *the eternal life.* Vita aeterna dicitur operatio perfecta, qua homines beati in aeternum Deum videbunt, 2 Sent. 38. 1. 2 ad 3. Cf. *vita aeterna,* under 1. Cf. PP. Q. 10. Art. 3 c; PP. Q. 12. Art. 4 a; PP. Q. 18. Art. 2 ad 2. and 3 c; PP. Q. 23. Art. 1 c; PS. Q. 3. Art. 2 ad 1; PS. Q. 114. Art. 4 c; C. G. 3. 52 and 61; 2 Sent. 38. 1. 2 ad 3; 3 Sent. 19. 1. 3. 1 c; 4 Sent. 49. 1. 2. 3 c and ad 3; et passim. — (e), **vita austera seu districta** and **vita laxa seu voluptuosa seu luxuriosa,** *the austere or mortified life* and *the unrestrained or pleasurable or sensual life.* Alio modo dicitur vita ipsa operatio viventis, secundum quam principium vitae in actum reducitur; et sic nominamus vitam activam, vel contemplativam, vel voluptuosam, PS. Q. 3. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 18. Art. 2 ad 2; PS. Q. 69. Art. 3 c; SS. Q. 179. Art. 2 ad 1 and 3; PT. Q. 40. Art. 2 ob. 1 and 3; PT. Q. 41. Art. 3 ad 1; C. G. 3. 63 and 130; 4 Sent. 49. 1. 2. 3 c; Virt. 5. 1 c; 1 Eth. 5 c; et passim. — (f), **vita bestialis seu brutalis** and **vita spiritualis,** *the animal or brute life* (quae inhaeret sensibilibus bonis, Virt. 5. 1 c) and *the spiritual life* (quae est secundum virtutem, PS. Q. 88. Art. 1 c; alia autem est vita hominis spiritualis secundum mentem, SS. Q. 23. Art. 1 ad 1. Cf. *vita spiritualis* under 1). Cf. SS. Q. 179. Art. 2 ad 1; Virt. 5. 1 c; Sent. 44. 1. 1. 1 ob. 2 and c; et passim. — (g), **vita brutalis** see *vita bestialis.* — (h), **vita caelestis,** *the heavenly life,* by which may be understood not only the life lived in heaven but also the life of heaven (cui anima inhaesit vivens in mundo 4 Sent. 44. 1. 1. 1 ob. 2.) anticipated on earth. Cf. Orat. Prol. — (i), **vita civilis** and **vita domestica,** *the civic or public* and *the home or family life.* Mas et femina coniunguntur in hominibus non solum propter necessitatem generationis ut in aliis animalibus, sed etiam propter domesticam vitam in qua sunt aliqua opera viri et feminae, PP. Q. 92. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 161. Art. 1 ad 5; C. G. 3. 63; 3 Sent. 33. 3. 4. 5 ad 3; 4 Sent. 27. 1. 1. 1 c and 3 ad 3; 1 Eth. 5 b, c, f, and g; 2 Pol. 10 a; 7 Pol. 2 c; et passim. — (j), **vita communis seu consueta** and **vita peregrina,** *the common or customary life* and *the strange or unusual life,* quod longe ab habitudine consueta est, 7 Pol. 2 c. Cf. Fid. 1. — (k), **vita communis seu socialis,** and **vita privata seu solitaria seu eremetica,** *the common or social life* and *the private or eremetical life.* Socialis autem vita multorum esse non posset, nisi aliquis praesideret, qui ad bonum commune intenderet, PP. Q. 96. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 58. Art. 2 ad 1; SS. Q. 172. Art. 4 c; SS. Q. 188. Art. 8 c; SS. Q. 189. Art. 8 c; PT. Q. 40 Art. 1 c and 2 ob. 3, c, ad 1 and 3; C. G. 3. 85; C. G. 4. 55; 4 Sent. 41. 1. 1. 3 c; Perf. 20; et passim. — (l), **vita coniugalis,** *the married life.* Cf. 4 Sent. 27. 1. 1. 3 ad 3. — (m), **vita consueta,** see *vita communis.* — (n), **vita contemplativa,** see *vita activa.* — (o), **vita districta,** see *vita austera.* — (p), **vita divina seu superhumana** and **vita proprie humana,** *the divine or superhuman life,* and *the properly human life.* Communis modus humanae vitae, C. G. 3. 130; vita homini commensurata, 10 Eth. 11 b. Cf. Virt. 5. 1 c. — (q), **vita domestica,** see *vita vitalis.* — (r), **vita eremetica,** see *vita communis.* — (s), **vita exterior,** *the outer or exterior life,* quae est secundum naturam sensibilem et corporalem, SS. Q. 23. Art. 1 ad 1. — (t), **vita honesta,** see *vita abiecta.* — (u), **vita inops seu pauper** and **vita opulenta,** *the needy or the poor life* and *the rich or opulent life.* Cf. C. G. 4. 53. and 55. — (v), **vita laboriosa,** *the laborious life.* Cf. Relig. 7 ad 8. — (w), **vita laxa,** see *vita austera.* — (x), **vita luxuriosa,** see *vita austera.* — (y), **vita monastica** and **vita saecularis,** *the monastic life or life in a monastery and the worldly life or life in the world.* Vota saecularis vitae se habent ad vota religionis, sicut particulare ad universale, SS. Q. 185. Art. 8 ad 2. Cf. 4 Sent. 38. 1. 2. 3 ad 4; Relig. 2. — (z), **vita moralis,** see *vita activa.* — (a²), **vita opulenta,** see *vita inops.* — (b²), **vita pauper,** see *vita inops.* — (c²), **vita peregrina,** see *vita communis.* — (d²), **vita practica,** see *vita activa.* — (e²), **vita privata,** see *vita communis.* — (f²), **vita proprie humana,** see *vita divina.* — (g²), **vita recta,** *the right life.* Cf. 2 Sent. 27 exp. — (h²), **vita saecularis,** see *vita monastica.* — (i²), **vita secundum quid** and **vita simpliciter,** *life of man with respect to something* and *life of man simply lived,* qui finem suum in fruitione divina constituunt, vita eorum est Deo adhaerere, haec autem est simpliciter vita hominis, nam ad hunc finem homo naturaliter ordinatur, . . ., ex aliis autem finibus dependet vita hominis secundum quid, inquantum alii fines non sunt homini impositi ex natura, sed ex electione, C. G. 3. 130. — (j²), **vita simplex,** *the simple life.* Sunt quattuor vitae simplices, scilicet pascualis furativa, piscativa et venativa, 1 Pol. 6 g. — (k²), **vita simpliciter,** see *vita secundum quid.* — (l²), **vita socialis,** see *vita communis.* — (m²), **vita solitaria,** see *vita communis.* — (n²), **vita speculativa,** see *vita activa.* — (o²), **vita spiritualis,** see *vita bestialis.* — (p²), **vita voluptuosa,** see *vita austera.*

vītābilis, e, *adj., that may or ought to be shunned.* Alio modo, quia non apprehendunt turpitudinem ut possibilem sibi, vel quasi non facile vitabilem, SS. Q. 144. Art. 4 c; licet Christus potuerit vitare mala futura secundum virtutem divinitatis, erant tamen inevitabilia vel non de facili vitabilia secundum infirmitatem carnis, PT. Q. 15. Art. 7 ad 3.

vītālis, e, *adj., of or belonging to life, vital.* Quia ad idem esse assumetur ut scilicet corpus habeat esse vitale per animam, PT. Q. 2. Art. 6 ad 2; hordei medulla, quae tenacissima palea tegitur, vel

ipsam legem significat, quae ita data erat, ut in ea vitale animae alimentum corporalibus sacramentis obtegeretur, PT. Q. 74. Art. 3 ad 1, in quot. Cf. PP. Q. 18. Art. 1 (bis); PP. Q. 74. Art. 3 (bis); PS. Q. 17. Art. 9 (bis); PS. Q. 37. Art. 4 (ter); PS. Q. 38. Art. 5 (bis); et passim. — On **esse vitale**, see *esse*; on **motio vitalis**, see *motio*; on **motio vitalis**, see *motus* under 2; on **operatio vitalis**, see *operatio* under 2; on **principium vitale**, see *principium*; on **spiritus vitalis**, see *spiritus*; on **virtus vitalis**, see *virtus* under 1.

vitātio, ōnis, *f.*, *a shunning, avoiding, avoidance.* Et sub hac spe potest esse consilium de vitatione ipsius, PS. Q. 42. Art. 2 ad 1; incipientes quidem de vitatione peccatorum, proficientes vero de profectu virtutum, SS. Q. 24. Art. 9 ad 3; vitatio cuiuslibet peccati est quoddam spirituale bonum, SS. Q. 43. Art. 7 ob. 5; timor Dei operatur ad vitationem cuiuslibet peccati, SS. Q. 54. Art. 2 ad 4; est maius malum assumere ad minoris mali vitationem, SS. Q. 64. Art. 5 ad 3; est autem laudabile quandoque ut ille cui providetur, beneficium ignoret, tum propter inanis gloriae vitationem, SS. Q. 107. Art. 3 ad 4; sed quia omne mendacium peccatum est, . . ., vitatio mendacii, contra quamcumque veritatem sit, SS. Q. 124. Art. 5 ad 2; per se quidem causa matrimonii est, ad quam matrimonium est de se ordinatum: et haec semper bona est, scilicet procreatio prolis, et vitatio fornicationis, PTS. Q. 48. Art. 2 c. Cf. PTS. Q. 67. Art. 6; PTS. Q. 70. Art. 4.

vitio, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to make faulty, to injure, spoil, mar, taint, corrupt, infect.* Inquantum induxit primum hominem ad peccandum ex cuius peccato intantum vitiata est humana natura, PS. Q. 80. Art. 4 c; nec debet dici quod peccatum originale sit habitus infusus aut acquisitus per actum (nisi primi parentis, non autem huius personae), sed per vitiatam originem innatus, PS. Q. 82. Art. 1 ad 3; id enim quod est homini naturale, non potest dici poena peccati, quia peccatum non perficit naturam sed vitiat, SS. Q. 164. Art. 1 ob. 1; non autem purgatione indigebat natura humana, nisi secundum infecta erat per originem vitiatam, qua ex Adam descendebat, PT. Q. 31. Art. 1 c; et quia peccatum originale nostra voluntate non est inductum, sed ex vitiatae naturae origine contractum, PTS. Q. 2. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 82. Art. 4 (bis); PT. Q. 65. Art. 1; PTS. Q. 66. Art. 4; PTS. Q. 78. Art. 1.

vitiōsitas, ātis, *f.*, *viciousness, corruption.* Sicut Tullius dicit, morbi et aegrotationes partes sunt vitiositatis, PS. Q. 71. Art. 1 ad 3.

vitiōsus, a, um, *adj.*, *full of faults or defects, faulty, defective, bad, corrupt, vicious,* the opposite of *virtualis* and *virtuosus.* Sed cessare a bono virtutis est vitiosum et similiter fratribus scandalum ponere, SS. Q. 149. Art. 3 ob. 2; ubicumque invenitur aliquid superfluum, per quod a bono rationis receditur, hoc est vitiosum, quia virtus corrumpitur per superfluum et diminutum, SS. Q. 153. Art. 2 ob. 2. Cf. SS. Q. 142. Art. 1 (quater); SS. Q. 144. Art. 2 (quater); SS. Q. 158. Art. 8 (passim); SS. Q. 168. Art. 4 (passim); SS. Q. 169. Art. 1 (passim); et passim. — On **actus vitiosus**, see *actus* under 1; on **habitus vitiosus**, see *habitus* under 4; on **ignorantia vitiosa**, see *ignorantia* under 2; on **ira vitiosa**, see *ira* under 1; on **iudicium vitiosum**, see *iudicium* under 2; on **passio vitiosa**, see *passio* under 3.

vītis, is, *f.*, *a vine, grape-vine.* Videtur quod non sit propria materia huius sacramenti vinum vitis, . . ., praesertim cum in quibusdam terris vites non crescant, (ob. 1), . . ., sicut de vite sumitur vinum depuratum, . . ., ergo videtur quod vinum vitis non sit propria materia huius sacramenti, (ob. 3), . . ., ita etiam se comparavit viti, . . ., ergo solum vinum de vite est proprie materia huius sacramenti, (a), . . ., de solo vino vitis potest confici hoc sacramentum, . . ., qui in vino vitis hoc sacramentum instituit, . . ., proprie autem vinum dicitur quod de vite sumitur: alii vero liquores vinum dicuntur secundum quamdam similitudinem ad vinum vitis. tertio quia vinum vitis magis competit ad effectum huius sacramenti (c), . . ., in quibus vites non crescunt, PT. Q. 74. Art. 5 ad 1.

vitium, ii, *n.*, (1) *fault, defect,* in the general sense of the word, synonym of *defectus* and *privatio*, the opposite of *perfectio*, (2) *sinful habit, vice,* synonym of *malitia.* — (1), vitium enim uniuscuiusque rei esse videtur, quod non sit disposita secundum quod convenit suae naturae, PS. Q. 71. Art. 1 c; virtus autem uniuscuiusque rei consistit in hoc quod sit bene disposita secundum convenientiam suae naturae, . . ., unde oportet quod in qualibet re vitium dicatur ex hoc quod est disposita contra id quod convenit suae naturae; unde et de hoc unaquaeque res vituperatur; a vitio autem nomen vituperationis detractum creditur, PS. Q. 71. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 71. Art. 2; PS. Q. 73. Art. 8; SS. Q. 167. Art. 1; SS. Q. 188. Art. 3; PT. Q. 1. Art. 5; et passim. — Kinds of *vitium* in this sense are: (a), **vitium alienum** and **vitium proprium**, *the strange and the proper defect.* Cf. Mal. 5. 1 ob. 11 and ad 11. — (b), **vitium intellectus**, *the defect of intellect.* Cf. Mal. 2. 3 ob. 9 and ad 9. — (c), **vitium morale seu moris** and **vitium naturae**, *the moral defect* and *the defect of nature.* Claudicatio enim non est vitium moris, sed naturae, C. G. 3. 10 .— (d), **vitium moris**, see *vitium morale.* — (e), **vitium naturae**, see *vitium morale.* — (f), **vitium naturae** and **vitium personae**, *the defect connected with the nature of man and the personal defect.* Cf. Mal. 5. 2 c. — (g), **vitium originis**, *the defect connected with the origin of a thing.* Cf. C. G. 4. 52. — (h), **vitium personae**, see *vitium naturae.* — (i), **vitium proprium**, see *vitium alienum.* — (j), **vitium virtutis**, *the defect of a power or faculty.* Cf. Mal. 2. 2 ob. 7 and 3 ob. 9. — (k), **vitium visus**, *the defect of the sense of sight.* Mal. 2. 2 ob. 7. — (2), vitium contrariatur virtuti, PS. Q. 71. Art. 1 a; peccatum comparatur ad vitium, sicut actus ad habitum, PS. Q. 71. Art. 2 ob. 4; vitium, id est habitus malus, PS. Q. 71. Art. 3 ob. 1; uni enim vitio contrariatur et virtus et vitium oppositum, 1 Cael. 4 b. Cf. PS. Q. 49. pr.; PS. Q. 100. Art. 7; SS. Pr. (bis); SS. Q. 168. Art. 3 (bis); SS. Q. 168. Art. 3; et passim. — On **actus vitii**, see *actus* under 1; on **ira per vitium**, see *ira* under 1. — Kinds of *vitium* in this sense are: (a), **vitium animi seu spirituale** and **vitium carnale**, *the vice rooted in the soul or the spiritual vice and that rooted in the flesh or the carnal vice.* Sed vitium animi, ut Tullius ibidem dicit, "est habitus aut affectio animi in tota vita inconstans et a seipsa dissentiens" quod quidem invenitur etiam absque morbo vel aegrotatione, utpote cum aliquis ex infirmitate vel ex passione peccat, PS. Q. 71. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 15. Art. 3 c; SS. Q. 53. Art. 6 ob. 3 and ad 3; Eph. 5. 5 and 7; et passim. — (b), **vitium capitale seu principale**, *the principal vice.* Capitale a capite dicitur. caput autem proprie quidem est quoddam membrum animalis, quod est principium et directivum totius animalis. unde metaphorice omne principium caput vocatur; et etiam homines, qui alios dirigunt et gubernant, capita aliorum dicuntur. dicitur ergo vitium capitale uno modo a capite proprie dicto; et secundum hoc peccatum capitale dicitur peccatum, quod capitis poena punitur. sed sic nunc non intendimus de capitalibus peccatis, sed secundum quod alio modo dicitur peccatum capitale a capite, prout metaphorice signat principium vel directivum aliorum. et praecipue secundum originem causae finalis, quae est formalis origo, . . ., et ideo vitium capitale non solum est principium aliorum, sed etiam est directivum et quodammodo ductivum aliorum; semper enim ars vel habitus, ad quem pertinet finis, principatur et imperat circa ea, quae sunt ad finem, PS. Q. 84. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 84. Art 4 ob. 3, c, and ad 1; SS. Q. 34. Art. 5 c; SS. Q. 35. Art. 4 c; SS. Q. 118. Art. 7 c; SS. Q. 148. Art. 5 c; SS. Q. 153. Art. 4 c; 2 Sent. 42. 2. 3 c; Mal. 8. 1 c; Mal. 9. 3 c; et passim. — (c), **vitium carnale**, see *vitium animi.* — (d), **vitium contra naturam**, *the unnatural vice*, quod est in omni actu venereo, ex quo generatio sequi non potest, SS. Q. 154. Art. 1 c. — (e), **vitium principale**, see *vitium capitale.* — (f), **vitium spirituale**, see *vitium*

animi. — (g), **vitium universale**, *the common vice*, namely, *superbia*. — ponitur velut regina quaedam omnium vitiorum, PS. Q. 84. Art. 4 ad 4.

vito, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, and *n.*, *to shun, to seek to escape, avoid, evade.* Sapiens artifex inducit minus malum ad vitandum maius, . . ., sed Dei sapientia infert poenam ad vitandam culpam, (a), . . ., sed potius e converso poena inducitur ut vitetur culpa, PP. Q. 48. Art. 6 ad 1; hoc est ergo primum praeceptum legis, quod bonum est faciendum et prosequendum, et malum vitandum, . . ., ut scilicet omnia illa facienda vel vitanda pertineant ad praecepta legis naturae, . . ., utpote quod homo ignorantiam vitet, PS. Q. 94. Art. 2 c; sed tamen mandavit tributum solvi ad scandalum vitandum, SS. Q. 10. Art. 10 c; timor non videtur esse nisi de malo quod non potest homo vitare. sed Christus poterat vitare et malum poenae, PT. Q. 15. Art. 7 ob. 3; frequenter homo qui non vitat peccatum mortale, vitat aliquod peccatum veniale, PTS. Q. 65. Art. 4 ad 1. Cf. PP. Q. 92. Art. 1; PS. Q. 96. Art. 6; PS. Q. 103. Art. 4; SS. Q. 26. Art. 4; PT. Q. 41. Art. 2; PTS. Q. 23. Art. 3; et passim.

vitreus, a, um, *adj.*, *of glass, glass-vitreous.* Sicut si aliquis determinatus color sit non solum in pupilla, sed etiam in vase vitreo, PP. Q. 75. Art. 2 c; nullus autem in ligneo seu vitreo calice praesumat missam cantare, PT. Q. 83. Art. 3 ad 6; et ita in corpore glorioso cognoscetur gloria animae, sicut in vitro cognoscitur color corporis quod continetur in vase vitreo, PTS. Q. 85. Art. 1 c.

vītrum, i, *n.*, *glass, crystal.* Nec curat eam facere ex vitro, PP. Q. 91. Art. 3 c; sicut vitrum diversimode coloratum recipit splendorem ex illustratione solis, PT. Q. 54. Art. 3 ad 1; vitrum autem fragile est, et posset fractionis periculum imminere, PT. Q. 83. Art. 3 ad 6; et ita in corpore glorioso cognoscetur gloria animae sicut in vitro cognoscitur color corporis quod continetur in vase vitreo, (c), . . ., densitas autem corporis gloriosi pervietatem non tollit ab eis, sicut nec densitas vitri à vitro. quidam tamen dicunt quod comparantur vitro, non quia sint pervia, sed propter hanc similitudinem, quia sicut illud quod in vitro clauditur, PTS. Q. 85. Art. 1 ad 2. Cf. PTS. Q. 82. Art. 4; PTS. Q. 91. Art. 4.

vitta, ae, *f.*, *a band*, esp. *a fillet* or *chaplet* worn round the head; and in relig. lang. *a head-band*, a sacrificial or sacerdotal fillet. Et quod per angulos palliorum facerent fimbrias, in quibus ponerent vittas hyacinthinas, in memoriam mandatorum Dei, (ob. 7), . . ., in hyacinthinis autem vittis, quae pallis inserebantur, significatur caelestis intentio, PS. Q. 102. Art. 6 ad 7.

vitula, ae, see *vitulus*.

vitulus, i, *m.*, and *vitula*, ae, *f.*, (1) *lit.*, *calf*, (a) *a bull-calf*, (b) *a cow-calf*, (2) *in partic.*, **vitulus marinus**, *a sea-calf, seal.* — (1) (a), Moyses etiam a Levitis fecit interfici viginti tria millia hominum propter adoratione vituli, SS. Q. 64. Art. 4 ob. 1; sicut patet Exod. xxxii in poena eorum qui vitulum adoraverunt, SS. Q. 108. Art. 1 ad 5; in veteri lege maxime immolabatur hircus pro peccato principis, vel capra pro peccato alicuius de populo, vel vitulus pro peccato sacerdotis, PT. Q. 22. Art. 3 ob. 3; nam vitulus et hircus, qui solemnissimo sacrificio ad expiationem totius multitudinis offerebantur, PT. Q. 46. Art. 10 ad 2. Cf. PS. Q. 102. Art. 3 (passim); PS. Q. 102. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 5 (passim); PS. Q. 103. Art. 2. — **vitulus conflatilis**, *a molten calf.* Praecepit Moyses: occidat unusquisque fratrem, et amicum, et proximum suum, pro peccato vituli conflatilis, SS. Q. 64. Art. 3 ob. 1. Cf. PS. Q. 102. Art. 3 and 5. — (1) (b), unde occisio vitulae fiebat ad explorandum homicidium occultum, . . ., aliud est, quia ille cuius erat vitula, . . ., tertium est, quia locus in quo occidebatur vitula, . . ., per occisionem enim vitulae, quae est animae utile, PS. Q. 105. Art. 2 ad 12. Cf. PS. Q. 102. Art. 5. — (2), cum quidam habeant pedes quibus gradiuntur in terra, sicut vituli marini, PP. Q. 71. Art. 1 ob. 4.

vituperābilis, e, *adj.*, *blameworthy, blamable, censurable.* Ad Moralem quidem prout secundum eas invenitur, vel praetermittitur medium virtutis in humanis actibus et passionibus: ad Politicum autem et Rhetorem, secundum quod ex circumstantiis actus redduntur laudabiles vel vituperabiles, PS. Q. 7. Art. 2 ad 3; sed non removet quin possint fieri laudabiles, vel vituperabiles, PS. Q. 24. Art. 1 ad 3; illud quod ad charitatem pertinet, non posset esse vituperabile, . . ., sed amare seipsum vituperabile est, SS. Q. 25. Art. 4 ob. 3; diligere inimicos inquantum sunt inimici, hoc est vituperabile, SS. Q. 25. Art. 8 ad 3; unde tristitia secundum se non nominat nec aliquid laudabile, nec vituperabile, . . ., et iterum tristitia immoderata de malo nominat aliquid vituperabile, SS. Q. 35. Art. 1 ad 1; ne cogantur aliena accipere: prodigalitatis autem inordinatio provenit cum conditione vituperabili, (ob. 2), . . ., tamen ex causa propter quam facit, vituperabile est, SS. Q. 119. Art. 3 ad 2; sed circa sacramenta non debet aliquid esse vituperabile, PTS. Q. 43. Art. 1 ob. 5. Cf. PS. Q. 71. Art. 3; SS. Q. 125. Art. 1; SS. Q. 158. Art. 2; SS. Q. 189. Art. 9; PTS. Q. 66. Art. 3; PTS. Q. 94. Art. 3 et passim.

vituperātio, ōnis, *f.*, *vituperation, reproof.* Unde et de hoc unaquaeque res vituperatur, a vitio autem nomen vituperationis tractum creditur, PS. Q. 71. Art. 2 c; quae quidem consistit in vituperatione alicuius, SS. Q. 144. Art. 2 c; ut Augustinus dicit: ipsa quippe fidelium comparatio infidelium est vituperatio, PT. Q. 57. Art. 1 ad 3.

vituperium, ii, *n.*, *blame, censure.* Laus et vituperium non contingit nisi in actibus qui subduntur imperio rationis, (ob. 3), . . ., virtus et vitium, laus et vituperium, non debentur ipsis actibus nutritivae vel generativae potentiae, PS. Q. 17. Art. 8 ad 3; bono malum est contrarium, et similiter vituperium laudo, SS. Q. 115. Art. 1 ob. 2; vel alicuius incommodi vitandi, puta vituperii, afflictionis vel damni, SS. Q. 123. Art. 1 ad 2; tum etiam quia homines propter honorem consequendum, ut et vituperium vitandum, alia omnia postponunt, SS. Q. 129. Art. 1 c; cum vituperium honori opponatur, SS. Q. 144. Art. 3 c; ideo secundum passionem absolute consideratam non importatur ratio meriti vel demeriti, seu laudis vel vituperii, SS. Q. 158. Art. 2 ad 1; in nullo sua confusio minuetur, sed magis augebitur, in alieno vituperio suum vituperium magis agnoscens, PTS. Q. 87. Art. 2 ad 4. Cf. PS. Q. 6. Art. 2 (ter); PS. Q. 18. Art. 5; SS. Q. 144. Art. 2 (passim).

vitupero, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to inflict censure, to blame, censure, vituperate.* Unde oportet quod in qualibet re vitium dicatur ex hoc quod est disposita contra id quod convenit suae naturae; unde et de hoc unaquaeque res vituperatur, PS. Q. 71. Art. 2 c; in sacra Scriptura specialiter vituperatur peccatum quod contra servos Dei committitur, . . ., vituperatur etiam maxime peccatum commissum in personas propinquas, . . ., vituperatur etiam specialiter peccatum, PS. Q. 73. Art. 9 c. peccatum enim est proprium homini, qui ex suis actibus laudatur vel vituperatur, PS. Q. 74. Art. 3 ob. 1; et vituperantur illi de quibus aliquis confidere non potest ad auxilium ferendum, SS. Q. 17. Art. 4 c; sed quidam vituperantur de hoc quod homines non reverentur, (ob. 1), . . ., et hoc modo vituperantur qui homines non reverentur, SS. Q. 19. Art. 3 ad 1; vituperantur qui sperant in homine sicut principali auctore salutis, SS. Q. 25. Art. 1 ad 3; passionibus enim non laudamur neque vituperamur, (ob. 1), . . ., sed secundum quod applicantur ad aliquod malum, vituperantur, SS. Q. 35. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 49. Art. 3; SS. Q. 72. Art. 1; SS. Q. 77. Art. 4; SS. Q. 81. Art. 7; SS. Q. 91. Art. 2; PTS. Q. 6. Art. 2 (bis); PTS. Q. 43. Art. 1; et passim.

vīvācitas, ātis, *f.*, *natural vigor, vivacity, quickness*, used in S. T. only in quot. Scilicet videat in spiritu corporalium rerum significativas similitudines, et eas vivacitate mentis intelligat, SS. Q. 173. Art. 2 c, in quot.

vīvāciter, *adv.*, see *vivax*.

vīvax, ācis, *adj.*, *restless*. In poenis malorum inextinguibilis ignis, et vivacissimus vermis, ab aliis atque aliis aliter atque aliter exponitur, PTS. Q. 97. Art. 2 a. — **vivaciter**, *adv.*, *with liveliness or spirit, vigorously*. Augustinus dicit: solum hominem credimus habere animam substantivam; quae exuta a corpore vivit, et sensus suos atque ingenia vivaciter tenet, PTS. Q. 70. Art. 1 ob. 2, in quot.

vīvĭcābilis, e, *adj.*, *life-giving, quickening*. Perpetua autem coniunctio animae et corporis erit naturalis; quia cum anima sit proprius motor corporis, habet sibi corpus proportionatum, et ita in perpetuum est similiter vivificabile, ab ipsa, sicut ipsa in perpetuum vivit, PTS. Q. 75. Art. 3 ob. 5.

vīvĭfĭcātio, ōnis, *f.*, *a making alive, quickening, vivification*. Spiritui sancto autem appropriatur bonitas, ad quam pertinet gubernatio deducens res in debitos fines et vivificatio, PP. Q. 45. Art. 6 ad 2; sed vivificatio spiritus est per gratiam, PP. Q. 95. Art. 1 ob. 1; et hoc rationabiliter: nam principium humanae vivificationis est Verbum Dei, PT. Q. 56. Art. 1 c; confessio praefiguratur in Lazari mortui vivificatione, PTS. Q. 8. Art. 1 a.

vīvĭfĭcātīvus, a, um, *adj.*, *life-giving, vivifying*. Maior est virtus vivificativa Dei quam animae, PT. Q. 50. Art. 2 ob. 3; non enim mutatur sacratum corpus Christi, sed benedictionis, et vivificativa gratia iugis in eo est, PT. Q. 76. Art. 6 ad 2; in quot.; unde et Cyrillus dicit: vivificativum Dei Verbum uniens seipsum propriae carni, fecit ipsam vivificativum, PT. Q. 79. Art. 1 c.

vīvĭfĭcātor, ōris, *m.*, *he who makes alive, a quickener, vivifier*. Patri attribuitur quod sit creator omnium, invisibilium et visibilium; Filio autem attribuitur quod per eum omnia facta sunt; sed Spiritui sancto quod sit dominus et vivificator, PP. Q. 45. Art. 6 ob. 2.

vīvĭfĭcātrix, tricis, *adj.*, *life-giving*. Unde in Symbolo Ephesino legitur: participes efficimur corporis et sanguinis Christi, non ut communem carnem percipientes, nec ut viri sanctificati, et Verbo coniuncti secundum dignitatis unitatem, sed vere vivicatricem, et ipsius Verbi propriam factam, PT. Q. 76. Art. 1 ad 1, in quot.

vīvĭfĭco, āre, āvi, ātum, 1, *v. a.*, *to make alive, restore to life, quicken, vivify*, used *lit* and *fig*. Superferebatur elemento aquae, id est, fovebat et vivificabat naturam aquae ad similitudinem gallinae incubantis, PP. Q. 74. Art. 3 ad 4; manifestum est autem quod ab anima separata nullum corpus vivificatur PP. Q. 117. Art. 4 c; sed praecepta moralia non occidunt, sed vivificant, PS. Q. 99. Art. 2 ob. 3; sicut anima vivificat corpus, ita Deus vivificat animam, PS. Q. 110. Art. 1 ob. 2; sed anima vivificat corpus per seipsam ergo Deus vivificat animam per seipsum. vivificat autem eam per charitatem, SS. Q. 23. Art. 2 ob. 2; sicut Pater suscitat mortuos, et vivificat sic et Filius hominis quos vult vivificat, PT. Q. 43. Art. 4 c; considerantes quod opera illa non remanet, ut iterum vivificari possint, PT. Q. 89. Art. 5 c; omne opus meritorium oportet esse vivificatum, PTS. Q. 71. Art. 3 ob. 4; et quod per charitatem sequentem opera extra charitatem facta vivificantur quantum ad hoc quod sunt satisfactoria, (c), . . ., actus autem interior, quia totaliter transit, nullo modo vivificatur, PTS. Q. 14. Art. 3 ad 3. Cf. PP. Q. 51. Art. 1; SS. Q. 81. Art. 7; SS. Q. 183. Art. 2 (bis); PT. Q. 89. Art. 6 (passim); PTS. Q. 90. Art. 2; et passim.

vīvĭfĭcus, a, um, *adj.*, *making alive, quickening, vivifying, vivific*. Mysteriorum conscii discipuli Salvatoris, et sacri apostoli, in tremendis et vivificis mysteriis memoriam fieri eorum qui fideliter dormierunt, sanxerunt, PTS. Q. 71. Art. 2 a, in quot.

vīvo, ere, vixi, victus, 3, *to live, be alive, have life*. Ex his, quae manifeste vivunt, accipere possumus, quorum sit vivere et quorum non sit vivere. vivere autem manifeste animalibus convenit, . . ., unde secundum illud oportet distinguere viventia a non viventibus, secundum quod animalia dicunt vivere. hoc autem est, in quo primo manifestatur vita et in quo ultimo remanet. primo autem dicimus animal vivere, quando incipit ex se motum habere, et tamdiu iudicatur animal vivere, quamdiu talis motus in eo apparet; quando vero iam ex se non habet aliquem motum, sed movetur tantum ab alio, tunc dicitur animal mortuum per defectum vitae. ex quo patet, quod illa proprie sunt viventia, quae seipsa secundum aliquam speciem motus movent, sive accipiatur motus proprie, sicut motus dicitur actus imperfecti id est existentis in potentia, sive motus accipiatur communiter, prout motus dicitur actus perfecti, prout intellegere et sentire dicitur movere, ut dicitur in III de Anima (c. 4, 429. b. 25). ut sic viventia dicantur, quaecumque se agunt ad motum vel operationem aliquam; ea vero, in quorum natura non est, ut se agant ad aliquem motum vel operationem, viventia dici non possint, nisi per aliquam similitudinem, PP. Q. 18. Art. 1 c; vivere quandoque sumitur pro ipso esse viventis, quandoque vero pro operatione vitae, id est per quam demonstratur aliquid esse vivens, PP. Q. 54. Art. 2 ad 1; illa proprie dicuntur viventia, quae seipsis moventur seu operantur. illud autem maxime convenit alicui per seipsum, quod est primum ei et ad quod maxime inclinatur; et ideo unumquodque vivens ostenditur vivere ex operatione sibi maxime propria ad quam maxime inclinatur, sicut plantarum vita dicitur in hoc consistere, quod nutriuntur et generant animalium vero in hoc, quod sentiunt et moventur, hominum vero in hoc, quod intellegunt et secundum rationem agunt, SS. Q. 179. Art. 1 c; vivere dicitur esse viventium ex hoc, quod viventia per hoc, quod habent esse per suam formam, tali modo operantur, SS. Q. 179. Art. 1 ad 1; vivere attribuitur animae vegetabili, Verit. 14. 5 ad 12; vivere, quod est esse viventibus, est animae actus, non actus secundus, qui est operatio, sed actus primus, 1 Sent. 33. 1. 1 ad 1; hic intendit distinguere modos vivendi secundum gradus viventium, quae distinguuntur secundum haec quattuor. in quibusdam enim viventium inveniuntur alimentum augmentum et decrementum, scilicet in plantis. in quibusdam autem cum his invenitur sensus sine motu locali, scilicet in animalibus imperfectis, sicut sunt ostreae. in quibusdam autem ulterius invenitur motus secundum locum, sicut in animalibus perfectis, quae moventur motu progressive, ut bos et equus. in quibusdam autem cum his ulterius invenitur intellectus, scilicet in hominibus. appetitivum autem, quod est quintum praeter haec quattuor, non facit aliquam diversitatem in gradibus viventium; nam ubicumque est sensus, ibi est et appetitus, 2 Anim. 3 c. Cf. PP. Q. 18. Art. 2 c and ad 1; PP. Q. 56. Art. 1 ad 1; PP. Q. 78. Art. 1 c; C. G. 1. 97 and 98; C. G. 2. 57; C. G. 3. 104; C. G. 4. 11; 1 Sent. 8. 5. 3 ad 3; 2 Sent. 27. 1. 2 ad 8; 4 Sent. 14. 2. 3. 2 c; Verit. 4. 8 c; Verit. 13. 4 ad 2; Quodl. 9. 2. 3 ad 1; 8 Phys. 1 b; 2 Cael. 4 c and 18g ; 1 Gener. 17 e; 2 Anim. 3 c-g and 7 d; 1 Met. 1 d; et passim. — On fides **vivens**, see *fidens* under 2; on **gradus vivens**, see *gradus* under 1; on **substantia vivens**, see *substantia* under 2.

vīvus, a, um, *adj.*, *alive, living, that has life*, synonym of *animatus*, opposite of *mortuus*. Vivum non est praedicatum accidentale sed substantiale, PP. Q. 18. Art. 2 c; similiter etiam aliqua temporalia dantur Deum laudantibus celebratione ecclesiastici officii sive pro vivis, sive pro mortuis, non quasi pretium, sed quasi sustentationis stipendium, SS. Q. 100. Art. 3 ad 2; vivum enim substantialiter de homine praedicatur et de animali, C. G. 2. 58. Cf. PS. Q. 18. Art. 5; SS. Q. 82. Art. 2; SS. Q. 83. Art. 4 (bis); SS. Q. 86. Art. 1; SS. Q. 178. Art. 2; et passim. — On **corpus vivum**, see *corpus*; on **opus vivum**, see *opus* under 4. — **aqua viva**, *living water, water that flows continually*. Aquae vivae dicuntur quae habent continuum fluxum, PP. Q. 18. Art. 1 ad 3; aquae scaturientes impetu sui motus a terra dicuntur vivae, 3 Sent. 35. 1. 1 c. Cf. PS. Q.

102. Art. 5 ad 7; C. G. 1. 97; 3 Sent. 35. 1. 1 c. **argentum vivum,** *living silver, quick silver, mercury.* Quod motum quendam habere videtur, C. G. 1. 97. **panis vivus,** *living bread,* i.e. Christ. Ipse autem Christus est qui ait: Ego sum panis vivus, qui de caelo descendi, PT. Q. 35. Art. 7. Cf. PS. Q. 102. Art. 3; PT. Q. 80. Art. 3 (bis).

vix, *adv., with difficulty, with much ado, hardly, scarcely, barely.* Non enim mundum temporis volunt habere, sed suae creationis initium, ut quodam modo vix intelligibili semper sit factus, PP. Q. 46. Art. 2 ad 1. quia intelligere omnia intellecta materialia vix contingit alicui in hoc mundo, PP. Q. 88. Art. 1 c; et propter hoc dolentes vix se possunt continere quin clament, PS. Q. 44. Art. 1 ad 2; timor autem de malo, prout vix repelli potest, PS. Q. 44. Art. 2 ad 3; et ideo in viris perfectis hoc vix aut nunquam accidere potest, SS. Q. 14. Art. 4 c; quia vix invenitur aliquis qui velit in omnibus iniuste agere, SS. Q. 58. Art. 1 ad 3; hoc tamen debet intelligi secundum modum humanum, unde vel vix, SS. Q. 129. Art. 6 ad 1; sed vix invenitur farina triticea, quae alterius frumenti permixtionem non habeat, nisi forte de electis granis studiose fiat, PT. Q. 74. Art. 3 ob. 3. Cf. PS. Q. 17. Art. 9 in quot.; PS. Q. 41. Art. 2; SS. Q. 96. Art. 4, in quot.; SS. Q. 105. Art. 1; SS. Q. 157. Art. 2; PTS. Q. 58. Art. 1; et passim.

vocābulum, i, *n., an appellation, designation, name of anything.* Unde quibusdam visum est quod hoc nomen persona, simpliciter ex virtute vocabuli essentiam significet in divinis, sicut hoc nomen, Deus, PP. Q. 29. Art. 4 c; hoc nomen Trinitas secundum etymologiam vocabuli videtur significare unam essentiam trium personarum, PP. Q. 31. Art. 1 ad 1; nemo non idem est quod nullus homo, quod videtur significare vocabulum, PP. Q. 31. Art. 4 ad 1. Augustinus loquitur ibi quantum ad usum vocabuli, PS. Q. 35. Art. 2 ad 1; non eo vocabulo vitatur ambiguum cum de cultu Divinitatis vertitur quaestio, SS. Q. 81. Art. 1 ob. 2. Cf. PP. Q. 37. Art. 1 (passim); PP. Q. 79. Art. 8, in quot.; PP. Q. 79. Art. 13; PP. Q. 83. Art. 2; PP. Q. 102. Art. 1; PS. Q. 68. Art. 5, in quot.; PT. Q. 77. Art. 1, in quot.

vōcālis, e, *adj., that utters a voice, vocal, resounding, sonorous, speaking, consisting of words.* Verbum in divinis non accipitur secundum similitudinem verbi vocalis, PP. Q. 36. Art. 2 ad 5; circa verbum quodcumque duo possunt considerari, scilicet ipsum verbum, et ea quae verbo exprimuntur. verbum enim vocale est quiddam ab ore hominis prolatum; sed hoc verbo exprimuntur quae verbis humanis significantur; et eadem ratio est de verbo hominis mentali, quod nihil est aliud quam quiddam mente conceptum, quo homo exprimit mentaliter ea de quibus cogitat, PS. Q. 93. Art. 1 ad 2; est quasi nominalis seu vocalis, Eph. 3. 4. Cf. PP. Q. 63. Art. 8; PS. Q. 44. Art. 3; SS. Q. 83. Art. 12 (passim); PT. Q. 21. Art. 3; PTS. Q. 91. Art. 2 (passim); et passim. — On **instrumentum vocale,** see *instrumentum*; on **laus vocalis,** see *laus*; on **oratio vocalis,** see *oratio* under 2; on **sententia vocalis,** see *sententia* under 2. — **vōcāliter,** *adv., in words, aloud, vocally.* Iudicium illud non exercebitur vocaliter sed mentaliter, ut probabilius aestimatur, PTS. Q. 89. Art. 1 ob. 3. Cf. PTS. Q. 88. Art. 2 (passim).

vōcāliter, *adv.,* see *vocalis.*

vocātio, ōnis, *f., a calling, vocation* on the part of God. Est autem executio praedestinationis vocatio et magnificatio, PP. Q. 23. Art. 2 c; vocatio semper est temporalis, quia ponit adductionem quandam ad aliquid, 1 Sent. 41. 1. 2 ad 3; vocatio importat distantiam in eo, qui vocatur, 4 Sent. 17. 1. 1. 2 ob. 3; vocatio est duplex quaedam exterior, ut quae fit per praedicatorem; et haec non est iustificatio, sed disponit ad eam. quaedam vero interior. et haec quandoque quidem non pertingit ad finem suum ex vocati defectu, et haec vocatio nihil aliud est, quam aliquis instinctus vel motus ad bonum a Deo immissus, et haec etiam vocatio non est idem, quod iustificatio, sed via ad illam. quandoque autem pertingit ad finem, quando scilicet aliquis audit vocantem et venit ad Christum . . .; et haec vocatio idem est, quod iustificatio, secundum substantiam, sed differt ratione, quia vocatio dicitur, secundum quod per infusionem gratiae et auxilium homo a peccato retrahitur, sed iustificatio respicit terminum ad quem, scilicet praedictae rectitudinis statum, 4 Sent. 17. 1. 1. 2 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 8; PS. Q. 98. Art. 4; PS. Q. 113. Art. 1 (ter); Is. 1 b; Eph. 1. 4 and 4. 1; et passim.

voco, āre, āvi, ātum, 1, *v.a.* and *n., to call* (in a wide variety of senses), *lit.* and *fig., summon, invite, welcome; call by name, name.* Eius punitio ira metaphorice vocatur, PP. Q. 3. Art. 2 ad 2. sequitur a principio fuisse confusionem corporalis creaturae, quam antiqui vocaverunt chaos, PP. Q. 66. Art. 1 ob. 2; qui quidem cultus caeremonia vocatur, . . ., nomen caeremoniae introductum est ad significandum cultum divinum apud Latinos, a quodam oppido iuxta Romam, quod Caere vocabatur, PS. Q. 99. Art. 3 c; Dominus non prohibet simpliciter vocare amicos aut consanguineos ad convivium, sed vocare eos ea intentione quod te ipsi reinvitent, SS. Q. 31. Art. 3 ad 1; quandoque vero per mortuorum aliquorum apparitionem vel locutionem, et haec species vocatur necromantia, SS. Q. 95. Art. 3 c; scilicet naturalis, quae vocatur θέλησις et voluntas rationalis, quae vocatur βούλησις, PT. Q. 18. Art. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 68. Art. 4; PS. Q. 102. Art. 3; PS. Q. 102. Art. 5; SS. Q. 95. Art. 3; PT. Q. 15. Art. 4; PTS. Q. 14. Art. 4; et passim.

volātilis, e, *adj., flying, winged.* Sicut si accipiatur pro definitione alicuius rei, animal quadrupes volatile; nullum enim animal tale est, PP. Q. 58. Art. 5 c. — **volātile,** is, *n., a fowl.* Sicut animalia perfecta, ut quadrupedia et volatilia et huiusmodi, PP. Q. 18. Art. 2 ad 1; sicut homo a Deo habet dominium volatilium et bestiarum, PS. Q. 102. Art. 3 ob. 3; circa volatilia autem et quadrupedia illa sola conceduntur eis quae posteriora crura habent longiora ut salire possint, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

volātus, ūs, *m., a flying, flight.* Aves etiam huiusmodi propter altitudinem volatus congruunt perfectioni holocaustorum, PS. Q. 102. Art. 3 ad 9.

volenter, *adv., willingly.* Sibi etiam aliquis quandoque scienter et volenter infert nocumentum, PS. Q. 73. Art. 8 ad 2.

volibilis, e, *adj., desirable,* i.e., that which can be made the object of *wishing,* synonym of *voluntabilis,* not in the S. T. Secundum quid id est per respectum ad hunc vel ad illum est volibile id, quod si bonum videtur, 3 Eth. 10 e.

volito, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. n., to fly to and fro, to fly or flit about.* Per vespertilionem autem, quae circa terram volitat, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1.

volitus, a, um, *adj.,* see *volo.*

volo, āre, āvi, ātum, 1, *v.n., to fly* used *lit.* and *fig.* Si autem nullo modo, dicitur impossibile, sicut impossibile est hominem volare PP. Q. 62. Art. 2 ad 2; nam etiam aves quae volant in aere dicuntur propter hoc volucres caeli, PP. Q. 68. Art. 4 c; et ideo sub firmamento caeli volare dicuntur, PP. Q. 71. Art. 1 ad 3; aves docent volare pullos suos, PP. Q. 101. Art. 2 ad 2; in aquila enim, quae alte volat, prohibetur superbia, . . ., per struthionem qui cum sit avis, volare non potest, . . ., larus, autem qui et volat in aere et natat in aqua, . . ., vel significat eos qui per contemplationem volare volunt, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; stultum enim esset, si quis voveret se esse moriturum, vel se non esse volaturum, SS. Q. 88. Art. 2 c. Cf. App. 2. Art. 2.

volo, velle, volui, volitus, (1) *to wish* in the wider sense of the word, i.e. every act of the will, synonym in nominal use of *voluntas,* (2) *wish* in the narrow sense of the word, i.e. in so far as it is the goal of the will, likewise, a synonym in nominal use of *voluntas.* —

(1), licet divinum velle sit eius esse secundum rem, tamen differt ratione secundum diversum modum intellegendi et significandi, ut ex superioribus patet. in hoc enim quod dico, Deum esse, non importatur habitudo ad aliquid, sicut in hoc quod dico, Deum velle. et ideo, licet non sit aliquid aliud a se, vult tamen aliquid a se, PP. Q. 19. Art. 2 ad 1. Cf. PP. Q. 14. Art. 11; PP. Q. 19. Art. 2; PP. Q. 50. Art. 5; PS. Q. 9 Art. 4; PS. Q. 57. Art. 4; et passim. On the difference between *non velle* and *nolle* we read: Differt nolo et non volo, quia cum dicitur, "non volo," negatur actus, et ideo opponitur sicut negatio ad affirmationem, sed in hoc "nolo" et in toto condeclinio eius remanet actus voluntatis affirmatus, et negatio fertur ad nolitum, unde sensus est "nolo hoc" id est volo hoc non esse, 1 Sent. 6 exp.; cf. 3 Eth. 3 a.— Kinds of *velle* in this sense are: (a), **velle absolute seu simpliciter** and **velle secundum quid seu ex suppositione seu sub condicione,** *to want without respect to anything or unconditionally or absolutely* and *to want with respect to something or according to some condition.* Simpliciter volumus aliquid, secundum quod volumus illud consideratis omnibus circumstantiis particularibus, PP. Q. 19. Art. 6 ad 1; hoc autem dicitur aliquis simpliciter vel absolute velle, in quo ultimus eius consensus stat, 3 Sent. 17. 1. 3. 4 c. Cf. PP. Q. 23. Art. 4 ad 3; PT. Q. 21. Art. 4 c; C. G. 1. 76; C. G. 3. 6; 1 Sent. 47. 1. 1 c; 3 Sent. 17. 1. 2. 1 c and 3 c; Verit. 22. 14 c; et passim.— (b), **velle actu,** *to want in reality or after the manner of an action.* Talis ignorantia non facit involuntarium, . . ., quia non causat aliquid quod sit repugnans voluntati, sed facit non voluntarium, quia non potest esse actu volitum quod ignoratum est, PS. Q. 6. Art. 8 c.— (c), **velle antecedenter** and **velle consequenter,** *to wish before and after,* before or after a certain circumstance has been taken into consideration. Potest dici quod iudex iustus antecedenter vult omnem hominem vivere, sed consequenter vult homicidam suspendi. similiter Deus antecedenter vult omnem salvari, sed consequenter vult quosdam damnari secundum exigentiam suae iustitiae, PP. Q. 19. Art. 6 ad 1.— (d), **velle appetitu naturali seu naturali instincto seu naturaliter seu necessario seu ex necessitate** and **velle per electionem,** *to want from a natural desire or a natural urge or of necessity and to want with free choice.* Voluntas, secundum quod aliquis naturaliter vult, magis respondet intellectui naturalium principiorum quam rationi, quae ad opposita se habet, PP. Q. 82. Art. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 19. Art. 3 c and Art. 10 c; PP. Q. 82. Art. 2 c; SS. Q. 30. Art. 1 c; et passim. — (e), **velle consequenter,** see *velle antecedenter.*— (f), **velle directe** and **velle indirecte,** *to want directly or immediately and to want indirectly or mediately.* Ignorantia quae est aliquo modo volita, sive directe sive indirecte, non causat involuntarium, PS. Q. 19. Art. 6 c. Cf. Mal. 3.8 c.— (g), **velle ex necessitate,** see *velle appetitu naturali.*— (h), **velle ex ordine ad alterum seu propter aliud,** and **velle propter se seu secundum se,** *to want with reference to something else or for the sake of something else* and *to want on account of oneself or for the sake of oneself.* Id autem quod est propter se bonum et volitum, est finis, . . ., ea vero quae sunt ad finem, non sunt bona vel volita propter seipsa sed ex ordine ad finem, PS. Q. 8. Art. 2 c. Cf. PT. Q. 18. Art. 3 c; C. G. 1. 76; C. G. 3. 6.— (i), **velle ex suppositione,** see *velle absoluta.*— (j), **velle imperfecte** and **velle perfecte,** *to want imperfectly and to do so perfectly.* Cf. 1 Sent. 47. 1. 1 c; 3 Sent. 17. 1. 2. 1 c and 3 c.— (k), **velle in causa** and **velle secundum se,** *to want (something) in its cause and to want (something) in itself.* Puta qui vult comedere nociva quodammodo dicimus eum velle infirmari, SS. Q. 30. Art. 1 c. Cf. **velle ex ordine ad alterum** — (l), **velle indirecte,** see *velle directe.*— (m), **velle naturali instinctu,** see *velle appetitu naturali.*— (n), **velle naturaliter,** see *velle appetitu naturali.*— (o), **velle necessario,** see *velle appetitu naturali.*— (p), **velle per electionem,** see *velle appetitu naturali.*— (q), **velle perfecte,** see *velle imperfecte.*— (r), **velle propter aliud,** see *velle ex ordine ad alterum.*— (s), **velle propter se,** see *velle ex ordine ad alterum.*— (t), **velle secundum quid,** see *velle absolute.*— (u), **velle secundum se,** see *velle ex ordine ad alterum* and *velle in causa.*— (v), **velle simpliciter,** see *velle absolute.*— (w), **velle sub condicione,** see *velle absolute.*— (2), electio et voluntas id est ipsum velle sunt diversi actus, PP. Q. 83. Art. 4 ad 2; actus autem voluntatis in finem videntur esse tres, scilicet velle, frui, et intendere, PS. Q. 8 pr.; velle (est actus voluntatis), prout ratio proponit voluntati aliquid bonum absolute, sive sit propter se eligendum, ut finis, sive propter aliud, ut quod est ad finem, utrumque enim velle dicimur, Verit. 22. 15 c. Cf. PP. Q. 14. Art. 9; PP. Q. 19. Art. 2 (passim); PP. Q. 41. Art. 4 (bis); PP. Q. 46. Art. 1 (passim); PP. Q. 83. Art. 4 ob. 2; et passim. On the difference between *velle* and *eligere,* we read: velle importat simplicem appetitum alicuius rei; unde voluntas dicitur esse de fine, qui propter se appetitur. eligere autem est appetere aliquid propter alterum consequendum; unde proprie est eorum, quae sunt ad fine, PP. Q. 83. Art. 4 c. On the difference between *velle* and *intendere* we read: intendere in hoc differt a velle, quod velle tendit in finem absolute, sed intendere dicit ordinem in finem, secundum quod finis est, in quem ordinantur ea quae sunt ad finem, Verit. 22. 13 c. Cf. PS. Q. 12. Art. 5 ob. 3.— **volitus,** a, um, *P. a., longed for, wanted* in the wider sense of the word. Utrum voluntas Dei necessitatem rebus volitis imponat, PP. Q. 19 pr.; de voluntate quorum sit ut volitorum, PS. Q. 8 (in title). Cf. PP. Q. 19. Art. 3; PP. Q. 28. Art. 4 (bis); SS. Q. 104. Art. 4 (bis); SS. Q. 83. Art. 3; SS. Q. 136. Art. 3; et passim.— On *ignorantia directe et indirecte volita,* see *ignorantia* under 1.— Kinds of *volitum* as substantive are: (a), **volitum actu,** *that wanted in reality.* Contingit tamen, id quod non est actu et per se volitum vel intentum, esse per accidens volitum et intentum, secundum quod causa per accidens dicitur removens prohibens, SS. Q. 64. Art. 8 c. Cf. PS. Q. 6. Art. 8 c.— (b), **volitum ex ordine ad alterum** and **volitum secundum se,** *that wanted with respect to something else and that wanted according to itself or that wanted for the sake of itself.* Ideo alterius rationis est actus voluntatis secundum quod fertur in aliquid quod est secundum se volitum, ut sanitas, . . ., et alterius rationis est actus voluntatis solum quod fertur in aliquid quod est volitum solum ex ordine ad alterum, sicut est sumptio medicinae, PT. Q. 18. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 8. Art. 3; SS. Q. 104. Art. 2; PT. Q. 15. Art. 6; PT. Q. 18. Art. 4 and 5; et passim.— (c), **volitum formaliter** and **volitum materialiter,** *that wanted according to its form or essence* and *that wanted according to its matter.* Unde ad hoc quod aliquis recta voluntate velit aliquod particulare bonum, oportet quod illud particulare bonum sit volitum materialiter, bonum autem commune divinum sit volitum formaliter; voluntas igitur humana tenetur conformari divinae voluntati in volito formaliter; tenetur enim velle bonum divinum et commune, sed non materialiter, ratione iam dicta, PS. Q. 19. Art. 10 c.— (d), **volitum materialiter,** see *volitum formaliter.*— (e), **volitum per accidens** and **volitum per se,** *that wanted accidentally and that wanted for itself or as such.* Contingit tamen id quod non est actu et per se volitum vel intentum esse per accidens volitum et intentum, SS. Q. 64. Art. 8 c. Cf. PTS. 99. Art. 1 (bis); C. G. 1. 74.— (f), **volitum per se,** see *volitum per accidens.*— (g), **volitum primum seu principale** and **volitum secundarium,** *that wanted first or chiefly and that wanted secondarily.* Cf. C. G. 1. 74; C. G. 3. 26; Verit. 23. 1 ad 3 and 4 c. — (h), **volitum principale,** see *volitum primum.*— (i), **volitum secundarium,** see *volitum primum.*— (j), **volitum secundum se** see *volitum ex ordine ad alterum.*

volūbilis, e, *adj., movable, changeable.* Quia quantum ad illam visionem Verbi non sunt in sanctis volubiles, cogitationes, PP. Q. 10. Art. 3 c. Cf. PP. Q. 12. Art. 10, in quot.; PP. Q. 34. Art. 1, in quot.; PP. Q. 58. Art. 2, in quot.; PTS. Q. 82. Art. 3 (bis).— On **cogitatio volubilis,** see *cogitatio* under 2; on **cognitio volubilis,** see *cognitio* under 2.

volūcris, is, *f., a bird, a flying creature.* Nam etiam aves quae volant in aere dicuntur propter hoc volucres caeli, PP. Q. 68. Art. 4 c; non minus distant volucres et pisces quam volucres et terrestria animalia, PP. Q. 74. Art. 1 ob. 3; quinto die omnes volucres caeli congregabuntur in campis invicem plorantes, PTS. Q. 73. Art. 1 a. Cf. SS. Q. 188. Art. 7 ad 2, in quot.

volūmen, inis, *n., book, volume,* used *lit.* and *fig.* Sicut et Ezechiel in principio voluminis sui caelos apertos esse commemorat, PT. Q. 39. Art. 5 ad 2; Adam vero sepultum iuxta Hebron et Arbee, in Iesu filii Nave volumine legimus, PT. Q. 46. Art. 10 ad 3; velut in cordium voluminibus transcribunt quidquid iam perspicua veritatis intelligentia comprehendunt, PTS. Q. 89. Art. 1 c, in quot.

voluntābilis, e, *adj., desirable,* i.e. that which can be made the object of wishing, synonym of *volibilis,* not in S. T. Nihil est voluntabile, id est in quod feratur voluntas, nisi id quod est per se bonum, 3 Eth. 10 c. — Kinds of *voluntabile* are: (a), **voluntabile secundum naturam,** *the desirable according to its nature.* Cf. 3 Eth. 10 d. — (b), **voluntabile secundum quid** and **voluntabile simpliciter,** *the desirable in a certain respect and the simply desirable.* Cf. 3 Eth. 10 e. — (c), **voluntabile secundum veritatem,** *the desirable in truth.* Cf. 3 Eth. 10 e and f. — (d), **voluntabile simpliciter,** see *voluntabile secundum quid.*

voluntāriē, *adv.*, see *voluntarius.*

voluntārius, a um, *adj.*, (1) *at one's pleasure, arbitrary,* i.e. arising from a will in the wider sense of the word, synonym of *spontaneus,* the opposite of *coactus* and *violentus,* (2) *intentional,* arising from or belonging to the will in the narrow and proper sense of the word whether freely or of necessity, the opposite of *involuntarius* and *non voluntarius,* (3) *voluntary, freely desired,* i.e. arising from a will in a narrow and proper sense of the word on the basis of deliberation and choice, (4) *ready, willing.* — (1), ad rationem voluntarii requiritur, quod principium actus sit intra cum aliqua cognitione finis, PS. Q. 6. Art. 2 c; voluntarium autem denominative dicitur a voluntate et potest trahi ad ea, in quibus est aliqua participatio voluntatis secundum aliquam convenientiam ad voluntatem ad hoc modo voluntarium attribuitur animalibus brutis, inquantum scilicet per cognitionem aliquam moventur in finem, PS. Q. 6. Art. 2 ad 1; Philosophus accipit voluntarium large, non secundum quod dicitur a voluntate, sed secundum quod dicitur contra violentum; unde, cum violentum sit, cuius principium est extra, voluntarium erit, cuius principium est intra. et inde est, quod animalia, quae moventur ex seipsis, motus voluntarios habere dicuntur, 2 Sent. 25. 1. 1 ad 6; voluntarium ponitur a Philosopho in brutis, non secundum quod convenit cum voluntate, sed secundum quod opponitur violento, ut sic dicatur voluntarium esse in brutis vel pueris, quia sua sponte aliquid faciunt non propter usum liberae electionis, Verit. 24. 2 ad 1; voluntarium dicitur omne quod sponte fit, 3 Eth. 1 a; voluntarium autem importat motum appetitivae virtutis, quae praesupponit cognitionem apprehensiva virtutis eo, quod bonum apprehensum movet virtutem appetitivam, 3 Eth. 1 c; hoc enim dicimus voluntarium, quod quis sponte et proprio motu operatur, 3 Eth. 4 c. Cf. PP. Q. 6. Art. 1 c; 3 Sent. 27. 1. 4 ad 3; et passim. — On **motus voluntarius,** see *motus* under 1 and 2. — As kinds of *voluntarium* in this sense we have: **voluntarium secundum rationem imperfectam** and **voluntarium secundum rationem perfectam,** *the voluntary according to the imperfect* and *that according to the perfect conception* Perfectam igitur cognitionem finis sequitur voluntarium secundum rationem perfectam, prout scilicet apprehenso fine aliquis potest deliberans de fine et de his, quae sunt ad finem, moveri in finem vel non moveri. imperfectam autem cognitionem finis sequitur voluntarium secundum rationem imperfectam, prout scilicet apprehendens finem non deliberat, sed subito movetur in finem. unde soli rationali naturae competit voluntarium secundum rationem perfectam, sed secundum rationem imperfectam competit etiam brutis animalibus, PS. Q. 6. Art. 2 c. — (2), dicitur aliquid voluntarium, quid est secundum inclinationem voluntatis, PP. Q. 82. Art. 1 c; voluntarium dicitur, quod est a voluntate, PS. Q. 6. Art. 3 c; dicitur enim aliquid voluntarium ex eo, quod voluntas in id fertur, PS. Q. 6. Art. 7 c. Cf. PT. Q. 18. Art. 1 ad 3. — One kind of *voluntarium* in this sense is **voluntarium praeconsiliatum,** the Aristotelian ἑκούσιον προβεβουλευμένον (Eth. Nic. III. 4, 1112. a 15), *the deliberately intentional* or *the voluntary.* — (3), non est naturale Deo velle aliquid aliorum quae non ex necessitate vult. neque tamen innaturale aut contra naturam, sed est voluntarium, PP. Q. 19. Art. 3 ad 3; illud cuius domini sumus, dicitur esse voluntarium, PS. Q. 6. Art. 3 a; quod enim voluntarium est, neque violentum neque necesse est esse, C. G. 1. 82; voluntarium videtur esse, cuius principium est in ipso operante (et sic excluditur violentia), ita tamen, quod ipse operans sciat singulas circumstantias quae concurrunt ad operationem (et per hoc excluditur ignorantia, quae causat involuntarium), 3 Eth. 4 a; aliquid dicitur esse voluntarium, non solum quia cadit sub voluntate actu, sed quia cadit sub potestate voluntatis; sic enim et ipsum non velle dicitur voluntarium, quia in potestate voluntatis est, velle et non velle, et similiter facere et non facere, Mal. 2. 1 ad 2. Cf. PP. Q. 113. Art. 7 c; PS. Q. 6. Art. 6 c; PS. Q. 77. Art. 7 c; SS. Q. 142. Art. 3 c; et passim. — On **actio voluntaria,** see *actio* under 1; on **actus voluntarius,** see *actus* under 1; on **agens voluntarius,** see *agens*; on **appetitus voluntarius,** see *appetitus* under 1; on **causa voluntaria,** see *causa* under 2; on **commutatio voluntaria,** see *commutatio* under 2; on **defectus voluntarius,** see *defectus* under 2; on **error voluntarius,** see *error*; on **habitudo voluntaria,** see *habitudo*; on **ignorantia directe et indirecte, per accidens et per se malum in rebus voluntaria,** see *malus* under 2; on **ignorantia voluntaria,** see *ignorantia* under 1; on **iustificatio voluntaria,** see *iustificatio* under 1; on **opus voluntarium,** see *opus* under 4; on **paupertas voluntaria,** see *paupertas* under 1; on **peccatum voluntarium,** see *peccatum* under 2; on **providentia voluntaria,** see *providentia*; on **res voluntaria,** see *res*; on **speculum voluntarium,** see *speculum* under 1; on **subiectio voluntaria,** see *subiectio* under 2; on **violentia voluntaria mixta,** see *violentia* under 1. — Kinds of *voluntarium* in this sense are: (a), **voluntarium absque condicione seu voluntate absolute** and **voluntarium sub condicione seu ex suppositione seu voluntate condicionata,** *the voluntary without respect to anything else or unconditional voluntary* and *the conditioned voluntary.* Illud quod per motum agitur, absque conditione est voluntarium, id est, secundum quod actu agitur; sed involuntarium est sub conditione, id est, si talis metus non immineret, PS. Q. 6. Art. 6 ad 3. Cf. PS. Q. 6. Art. 6 ob. 3; PS. Q. 39. Art. 1 c; 4 Sent. 21. 1. 1. 4 c. — (b), **voluntarium absoluta seu de se,** and **voluntarium relative seu per comparationem ad aliud,** *the voluntary taken by itself,* i.e., as it is, without respect to anything else, and *the voluntary placed with reference to something else or in comparison with something else.* Voluntarium autem dicitur aliquid, non solum propter se quasi absolute, sed etiam propter aliud quasi relative. et ideo nihil prohibet aliquid quod de se non esset voluntarium, alteri comparatum fieri voluntarium per comparationem ad aliud, PS. Q. 6. Art. 6 ad 2. — (c), **voluntarium de se,** see *voluntarium absolute,* — (d), **voluntarium directe** and **voluntarium indirecte,** *the directly voluntary,* in quod voluntas fertur, PS. Q. 77. Art. 7 c, and *the indirectly voluntary,* quod voluntas potuit prohibere, sed non prohibet, PS. Q. 77. Art. 7 c; sicut submersio navis dicitur esse a gubernatore, inquantum desistit a gubernando, PS. Q. 6. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 6. Art. 3 ad 1; PS. Q. 19. Art. 6 (bis); PS. Q. 76. Art. 4; Mal. 3. 8 c. — (e), **voluntarium ex suppositione,** see *voluntarium absque condicione.* — (f), **voluntarium indirecte,** see *voluntarium directe.* — (g), **voluntarium in particulari** and **voluntarium in universali,** the *voluntary with reference to a particular case* and *the voluntary with reference*

to the general contained in this case. Alio modo quia ea quae sunt intemperati sunt magis voluntaria in particulari, minus autem voluntaria in universali, (c), . . ., in timiditate consideratur magis voluntarium in universali, minus tamen in particulari; ideo in ea est magis voluntarium secundum quid, et non simpliciter, SS. Q. 142. Art. 3 ad 3. Cf. Quodl. 5. 5. 10 c; 3 Eth. 1 f. — (h), **voluntarium in universali**, see *voluntarium in particulari*. — (i), **voluntarium mixtum**, and **voluntarium simpliciter**, *the mixed and the simply or absolutely voluntary.* Illud dicitur simpliciter voluntarium, quod aliquis vult in particulari, secundum quod agitur, consideratis scilicet omnibus, quae circumstant, quamvis in universali consideratum non esset voluntarium; sicut nauta non vult proiectionem mercium in mare absolute et universaliter considerando, sed imminente periculo salutis hoc vult, PP. Q. 113. Art. 7 c; unumquodque enim simpliciter esse dicitur, secundum quod est in actu, secundum autem quod est in sola apprehensione, non est simpliciter, sed secundum quid hoc autem, quod per metum agitur, secundum hoc est in actu, secundum quod fit; cum enim actus in singularibus sint, singulare autem inquantum huiusmodi est hic et nunc, secundum hoc id, quod fit, est in actu, secundum quod est hic et nunc et sub aliis condicionibus individualibus. sic autem hoc, quod fit per metum, est voluntarium, inquantum scilicet est hic et nunc, prout scilicet in hoc casu est impedimentum maioris mali, quod timebatur; sicut proiectio mercium in mare fit voluntarium tempore tempestatis propter timorem periculi. unde manifestum est, quod simpliciter voluntarium est, PS. Q. 6. Art. 6 c; ea quae per timorem fiunt, principium habent ab exteriori impellente, unde non sunt simpliciter voluntaria, sed mixta, ut dicitur in 3 Ethicorum (c. 1, 1110. a. 11), ea autem, quae per delectationem fiunt, sunt simpliciter voluntaria, SS. Q. 142. Art. 3 c; quod vult propter timorem tantum, dicitur mixtum involuntario, sicut aliquis vult in mari proiectionem mercium propter timorem, C. G. 3. 116. Cf. SS. Q. 108. Art. 4 ad 4; C. G. 3. 116; 3 Sent. 20. 1. 5. 2 c; 4 Sent. 29. 1. 1 c; Quodl. 5. 5. 10 c; Eth. 1 f; et passim. — (j), **voluntarium per accidens** and **voluntarium per se**, *the accidentally voluntary* and *the voluntary in itself or as such.* Sicut qui proicit merces in mare causa salutis, non intendit proiectionem mercium, sed salutem, proiectionem autem vult non simpliciter, sed causa salutis, C. G. 3. 6. Cf. PS. Q. 76. Art. 4; PTS. Q. 47. Art. 1; 4 Sent. 29. 1. 1 c. — (k), **voluntarium per comparationem ad aliud**, see *voluntarium absolute*. — (l), **voluntarium per se**, see *voluntarium per accidens*. — (m), **voluntarium perfecte** and **voluntarium quocumque modo**, *the perfectly voluntary* and *the voluntary in some way.* Cf. 2 Sent. 41 exp. — (n), **voluntarium quocumque modo**, see *voluntarium perfecte*. — (o), **voluntarium relative**, see *voluntarium absolute*. — (p), **voluntarium secundum actionem** and **voluntarium secundum passionem**, *the freely desired* in the sense of an action, puta, cum aliquis vult aliquid agere PS. Q. 6. Art. 5 ad 2, and *that in the sense of a suffering*, scilicet cum aliquis vult pati ab alio, PS. Q. 6. Art. 5 ad 2. — (q), **voluntarium secundum causam** and **voluntarium secundum se**, *that desired in its cause*, quando voluntas fertur in causam et non in effectum, ut patet in eo, qui voluntarie inebriatur, ex hoc enim quasi voluntarium ei imputatur, quod per ebrietatem committit PS. Q. 77. Art. 7 c, and *that freely desired in itself*, quando voluntas directe in ipsum fertur, PS. Q. 77. Art. 7 c. — (r), **voluntarium secundum passionem**, see *voluntarium secundum actionem*. — (s), **voluntarium secundum se**, see *voluntarium secundum causam*. — (t), **voluntarium simpliciter**, see *voluntarium mixtum*. — (u), **voluntarium sub condicione**, see *voluntarium absque condicione*. — (v), **voluntarium voluntate absoluta**, see *voluntarium absque condicione*. — (w), **voluntarium voluntate condicionata**, see *voluntarium absque condicione*. — (4), dum homo voluntarius est ad observandum ea quae praecipit lex divina, C. G. 3. 128. — **voluntāriē**, *adv.*, (1) *of free will, of itself*, synonym of *spontanee* and *sponte*, the opposite of *coacte* and *violenter*, (2) *voluntarily, with free will*, the opposite of *involuntarie*. — (1), moveri voluntarie est moveri ex se, id est a principio intrinseco, PP. Q. 105. Art. 4 ad 2; sequeretur, quod neque bruta animalia neque pueri voluntarie operarentur dicuntur autem voluntarie operari, non quia operentur ex voluntate, sed quia proprio motu sponte agunt, ita quod a nullo exteriori moventur, 3 Eth. 4 c. Cf. PP. Q. 64. Art. 2; PP. Q. 103. Art. 8; PP. Q. 105. Art. 4; PS. Q. 35. Art. 7; PT. Q. 47. Art. 1; et passim. — (2), quidquid Deus facit, voluntarie facit, PP. Q. 19. Art. 7 ob. 3; ordinat, ad agendum voluntarie, PP. Q. 19. Art. 12 ad 3; qui voluntarie inebriatur, PS. Q. 77. Art. 7 c; inquantum enim voluntarie agit quis, C. G. 1. 72; operatur iniusta voluntarie, C. G. 3. 5. Cf. PP. Q. 19. Art. 12; PP. Q. 48. Art. 6; PS. Q. 87. Art. 8; SS. Q. 61. Art. 3; SS. Q. 65. Art. 4; et passim. — On **poena voluntarie assumpta**, see *poena*.

voluntas, ātis, *f.*, (1) *will* in the broader sense of the word, i.e. every appetitive faculty, synonym of *appetitus*, (2) *will* in the narrower and proper sense of the word, i.e. transcendental or spiritual appetitive faculty, also *voluntas potentiae*, (2 Sent. 39. 1. 1 c), i.e. will in the sense of a faculty, the opposite of *appetitus sensitivus* and *sensualitas*, (3) *wishing* in the broader sense of the word, i.e. every activity of the will, also *voluntas actus*, i.e. will in the sense of an action, synonym of *velle*, (4) *wishing* in the narrower sense of the word, i.e. simple or absolute wishing, **voluntas simplex seu simpliciter**, synonym of *velle*, the opposite of **voluntas consiliativa seu deliberativa seu deliberans seu deliberata seu ut deliberata**, **electio**, and **eligere**, — (5), *that which is wanted, the desired.* — (1), appetitus sensibilis potest in homine dici voluntas, inquantum est oboediens rationi, 3 Sent. 17. 1. 1. 2 c; (bruta) voluntate participant, inquantum habent appetitum sensualem, 3 Sent. 27. 1. 4 ad 3. Cf. PP. Q. 20. Art. 4 (passim); PP. Q. 21. Art. 1 (passim); PP. Q. 22. Art. 1 (passim); PP. Q. 23. Art. 5 (passim); PP. Q. 25. Art. 5 (passim); et passim. Kinds of *voluntas* in this sense are: **voluntas rationabilis seu rationalis seu rationis** and **voluntas sensualitatis**, *the will of the rational and that of the sensatory part of the soul or the intellectual and the sensatory appetitive faculty.* Talis corruptio fomitis non impedit quin homo rationabili voluntate possit reprimere singulos motus inordinatos sensualitatis, si praesentiat, PS. Q. 74. Art. 3 ad 2. Cf. PT. Q. 18. Art. 2 a and Art. 5 c; 2 Sent. 39. 2. 2 ad 1; 3 Sent. 15. 2. 3. 1 ad 2; 3 Sent. 17. 1. 1. 2 c and 3 c; et passim. — (2), considerandum est de voluntate, PP. Q. 82 pr.; voluntas et liberum arbitrium non sunt duae potentiae, sed una, PP. Q. 83. Art. 4 c; voluntas quandoque dicitur ipsa potentia, qua volumus, PS. Q. 8. Art. 2 c; principium autem proprium agendi in hominibus est voluntas, SS. Q. 39. Art. 3 c; voluntas quandoque accipitur pro potentia, PT. Q. 18. Art. 3 c; voluntas videtur esse altior potentia, quam intellectus, C. G. 3. 26; voluntas potest, . . . sumi . . ., pro ipsa potentia voluntatis, 2 Sent. 44. 1. 1 ad 3; voluntas autem fit in actu non per hoc, quod aliqua similitudo voliti sit in voluntate, sed ex hoc, quod voluntas habet quandam inclinationem in rem volitam, PP. Q. 27. Art. 4 c; voluntas autem respicit finem ut obiectum proprium, PP. Q. 5. Art. 4 ad 3; voluntas, cuius obiectum principale est bonum quod est extra volentem, PP. Q. 19. Art. 1 ad 3; obiectum appetitus intellectivi, qui voluntas dicitur, est bonum secundum communem boni rationem, PP. Q. 59. Art. 4 c; bonum intellectum est obiectum voluntatis, PP. Q. 82. Art. 4 c; voluntatis autem obiectum est finis et bonum, C. G. 3. 9. Cf. PP. Q. 82. Art. 3 c and Art. 4 ad 1; PP. Q. 80. Art. 2 ad 2; PP. Q. 87. Art. 4 c; PS. Q. 6. Art. 4 c; C. G. 1. 74. and 95; C. G. 2. 23 and 72; et passim. — **actus voluntatis**, (PP. Q. 82. Art. 3 c; PP. Q. 87. Art. 4 c; PS. Q. 6. Art. 4 c), *the action of the will.* Actus voluntatis nihil aliud est quam inclinatio quaedam consequens formam intellectam, PP. Q. 87. Art. 4 c; est enim duplex actus voluntatis. unus imperfectus, scilicet appetere; et iste actus praecedit cognitionem perfectam eorum, quae adquiruntur in cognitione per appetitum enim sciendi

aliquid movetur aliquis ad considerationem alicuius, cuius cognitionem considerando accipit; sed tamen hunc actum voluntatis praecedit cognitio indeterminata, qua res scitur in universali, et per illam cognitionem imperfectam tendit appetitus in perfectionem ipsius; si enim esset omnino esset omnino ignotum, non quaereretur. est et alius actus voluntatis perfectus, quo voluntas quiescit et placet sibi in re iam habita, et ita voluntas sciendi sequitur cognitionem perfectam, 1 Sent. 6 exp.; in actu autem voluntario invenitur duplex actus, scilicet actus interior voluntatis et actus exterior, et uterque horum actuum habet suum obiectum. finis autem proprie est obiectum interioris actus voluntarii; id autem, circa quod est actio exterior, est obiectum eius. sicut igitur actus exterior accipit speciem ab obiecto, circa quod est, ita actus interior voluntatis accipit speciem a fine sicut a proprio obiecto, PS. Q. 18. Art. 6 c; actus exterior est obiectum voluntatis, inquantum proponitur voluntati a ratione ut quoddam bonum apprehensum et ordinatum per rationem, PS. Q. 20. Art. 1 ad 1; actus interior et exterior sunt diversi secundum genus naturae. sed tamen ex eis sic diversis constituitur unum in genere moris, PS. Q. 20. Art. 3 ad 1. Cf. PS. Q. 20. Art. 3 c; PS. Q. 17. Art. 4 c; PS. Q. 18. Art. 6 ad 3; duplex est actus voluntatis, unus quidem, qui est eius immediate, velut ab ipsa elicitus, scilicet velle; alius autem est actus voluntatis a voluntate imperatus et mediante alia potentia exercitus, ut ambulare et loqui, qui a voluntate imperantur mediante potentia motiva, PS. Q. 6. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 8 pr. and Q. 13 pr.; Verit. 22. 15 c; Philosophus loquitur de voluntate secundum quod proprie nominat simplicem actum voluntatis, PS. Q. 8. Art. 2 ad 1. Cf. PS. Q. 8. Art. 2 c; 3 Eth. 10 a; amor et gaudium, . . . secundum quod nominant simplicem voluntatis actum, sic sunt in intellectiva parte, PP. Q. 59. Art. 4 ad 2; amor et gaudium et alia huiusmodi, cum attribuuntur Deo vel angelis aut hominibus secundum appetitum intellectivum, significant simplicem actum voluntatis cum similitudine effectus absque passione, PS. Q. 22. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 24. Art. 2 c; PS. Q. 31. Art. 4 c; SS. Q. 158. Art. 8 c; PT. Q. 84. Art. 9 ad 2; C. G. 1. 90; C. G. 2. 81; et passim. On **actio voluntatis**, see *actio* under 1; on **agens per voluntatem**, see *agens*; on **agere per voluntatem**, see *agere*; on **causa per voluntatem**, see *causa* under 2; on **consilium voluntatis**, see *consilium* under 1; on **imperium voluntatis**, see *imperium* under 1; on **libido voluntatis**, see *libido* under 2; on **motus voluntatis**, see *motus* under 2; on **opus voluntatis**, see *opus* under 4; on **peccatum voluntatis**, see *peccatum* under 2; on **perfectus secundum voluntatem**, see *perfectus* under 1; on **processio voluntatis seu per modum voluntatis**, see processio; on **rectitudo voluntatis**, see *rectitudo* under 3. — Kinds of *voluntas* in this sense are: (a), **voluntas absolute considerata** and **voluntas secundum rationem**, *the will considered absolutely or without respect to anything else* and *the will acting according to reason.* Similiter etiam voluntas ut natura repudiat ea quae sunt naturae contraria, et quae sunt secundum se mala, puta mortem et alia huiusmodi; sed haec tamen voluntas quandoque per modum rationis eligere potest ex ordine ad finem; sicut etiam in aliquo puro homine sensualitas eius et etiam voluntas absolute considerata refugit ustionem, quam tamen voluntas secundum rationem eligeret propter finem sanitatis, PT. Q. 18. Art. 5 c. — (b), **voluntas creata** and **voluntas Dei seu divina**, *the created or creature-like will and the divine* or *creative will.* Augustinus ibi gratiam nominat gratuitam Dei voluntatem, gratis beneficia largientem; et propter hoc eadem gratia dicit hominem quemcumque fieri Christianum, qua gratia factus est homo Christus; quia utrumque gratuita Dei voluntate absque meritis factum est, PT. Q. 7. Art. 13. ad 1. Cf. C. G. 1. 74; C. G. 2. 6; 2 Sent. 34. 1. 3 ad 4; 2 Sent. 39. 1. 1 c; et passim. — (c), **voluntas Dei**, see *voluntas creata.* — (d), **voluntas divina**, see *voluntas creata.* — (e), **voluntas essentialiter dicta seu per essentiam** and **voluntas participative dicta seu per participationem**, *the will which is called will according to its essence and that which is so called through participation in or subordination to it.* Si ergo voluntas accipiatur pro actu, sic oportet in Christo ex parte rationis ponere duas voluntates, id est, duas species actuum voluntatis. voluntas enim, ut in secunda parte dictum est, et est finis, et est eorum quae sunt ad finem; et alio modo fertur in utrumque nam in finem fertur simpliciter et absolute, sicut in id quod est secundum se bonum; in id autem quod est ad finem, fertur cum quadam comparatione, secundum quod habet bonitatem ex ordine ad aliud, PT. Q. 18. Art. 3 c. Cf. PT. Q. 18. Art. 5 c and ad 1; 3 Sent. 17. 1. 1. 2 c and ad 3. — (f), **voluntas humana**, *the human will.* Voluntas humana potest aliquid velle ex iudicio rationis, non sequendo passionem appetitus sensitivi, PP. Q. 111. Art. 2 ad 3. Cf. *voluntas humana* under 3. — (g), **voluntas participative dicta**, see *voluntas essentialiter dicta.* — (h), **voluntas per essentiam**, see *voluntas essentialiter dicta.* — (i), **voluntas per participationem**, see *voluntas essentialiter dicta.* — (j), **voluntas prima**, *the first or highest will.* Cf. C. G. 1. 72. — (k), **voluntas secundum rationem**, see *voluntas* absolute considerata. — **in rationabili est voluntas**, see *rationabilis.* **summa diffusio voluntatis est per modum amoris**, *the greatest emission or communication of will occurs by means of love.* Cf *diffusivus*, also Pot. 2. 3 a. **voluntas in ratione est**, see *ratio* under 1. **voluntas proprie in intellectu est**, see *intellectus* under 1. — (3), actualis appetitus boni vocatur voluntas, secundum quod nominat actum voluntatis; sic enim nunc loquimur de voluntate, PS. Q. 8. Art. 1 ad 1; voluntas quandoque dicitur . . . ipse voluntatis actus, PS. Q. 8. Art. 2 c; motus vel actus huius potentiae (sc. voluntatis), qui etiam voluntas dicitur, PT. Q. 18. Art. 1 ad 3; voluntas quandoque accipitur . . . pro actu, PT. Q. 18, Art. 3 c; oportet amicos in voluntate concordare, C. G. 3. 130; voluntas potest . . . sumi . . . pro actu eius (sc. voluntatis), 2 Sent. 44. 1. 1 ad 3; voluntas est alicuius dupliciter, uno modo principaliter et alio modo secundario. principaliter quidem voluntas est finis, qui est ratio volendi omnia alia, secundario autem est eorum, quae sunt ad finem, quae propter finem volumus, Verit. 23. 1 ad 3. Cf. PT. Q. 18. Art. 3 c. — On **complementum voluntatis**, see *complementum*; on **modus voluntatis**, see *modus* under 2; on **signum voluntatis**, see *signum* under 1; on **voluntarium voluntate absoluta et condicionata**, see *voluntarius* under 3. — Kinds of *voluntas* in this sense are: (a), **voluntas absoluta** and **voluntas condicionata**, *the unconditioned and the conditioned wishing.* Volebat enim etiam voluntas absoluta in Christo salutem humani generis, sed eius non erat velle hoc in ordine ad aliud, PT. Q. 18. Art. 6 c. Cf. PP. Q. 19. Art. 6 ad 1; PP. Q. 21. Art. 4 c; 1 Sent. 46. 1. 1 ad 2; 3 Sent. 31. 2. 3. 2 ad 3; 4 Sent. 1. 4. 1. 1. 6 ad 3; et passim. Cf. *velleitas.* (b), **voluntas accedens, voluntas antecedens, voluntas concomitans**, and **voluntas consequens**, *the wishing attached to an action, that preceding it that accompanying it, and that following it.* (Deus vult omnes homines salvos fieri, etc.) intelligitur de voluntate antecedente, non de voluntate consequente. quae quidem distinctio non accipitur ex parte ipsius voluntatis divinae in qua nihil est prius vel posterius, sed ex parte volitorum, PP. Q. 19. Art. 6 ad 1. Cf. 1 Sent. 6. 1. 2 c and exp.; 1 Sent. 46. 1. 1 c and 4 ad 3; 1 Sent. 47. 1. 1 c and 4 c; 3 Sent. 31. 2. 3. 2 ad 3; 4 Sent. 14. 3. 3 ad 5; Pot. 2. 3 ob. 2 and ad 2, 8, and 12; Verit. 6. 1 ad 5 c; Verit. 23. 2 a; et passim. — (c), **voluntas actualis seu secundum actum** and **voluntas habitualis seu secundum habitum**, *the actual and the habitual wishing or the wishing in the manner of an action and that in the manner of a habit.* Imaginem divinae Trinitatis potius ponit in intelligentia et voluntate actuali, quam secundum quod sunt in habituali retentione memoriae, PP. Q. 93. Art. 7 ad 3. Cf. C. G. 3. 85; C. G. 4. 19; Mal. 1. 4 ad 11; Mal. 5. 3 ad 3; Verit. 23. 2 a; et passim. — (d), **voluntas aeterna** and **voluntas mutabilis**, *the eternal* and *the changeable wishing.* Quicumque poenitet de eo quod fecit, habet mutabilem voluntatem, PP. Q. 19. Art. 7 ob. 1. Cf. 1 Sent. 6. 1. 2 c; Verit. 23. 2 a; 8 Phys. 2 i. — (e), **voluntas affectionis** and **voluntas effectionis**, *the wishing of affection and*

that of effect, or the wishing that has for its result an *actus interior* and that which has an *actus exterior*. Cf. Verit. 23. 1 ob. 6 and ad 6. ff), **voluntas amicitiae**, *the wishing of friendship or benevolence*. Cf. 8 Eth. 3 t. — (f), **voluntas antecedens**, see *voluntas accedens*. — (g), **voluntas beneplaciti** and **voluntas signi**, *the wishing of complacency and that of the sign*, i.e. wishing which consists of the complacency of the will in something or of the inclination to something and the sign that someone wishes something (= *signum voluntatis*). Voluntas enim proprie dicta vocatur voluntas beneplaciti; voluntas autem metaphorice dicta est voluntas signi; eo quod ipsum signum voluntatis voluntas dicitur, PP. Q. 19. Art. 11 c. Cf. 1 Sent. 45 div. and 1. 4 c; 1 Sent. 47. 1. 2 c; Verit. 23. 3 c. — (h), **voluntas bona** and **voluntas mala**, *the morally good and the morally bad wishing*. Quilibet habens voluntatem dicitur bonus, inquantum habet bonam voluntatem; quia per voluntatem utimur omnibus quae in nobis sunt; unde non dicitur bonus homo, qui habet bonam voluntatem; voluntas autem respicit finem ut obiectum proprium, PP. Q. 5. Art. 4 ad 3. Cf. C. G. 4. 92 and 93; 4 Sent. 50. 1. 1. 1 c. — (i), **voluntas completa seu consummata seu perfecta** and **voluntas incompleta seu non completa**, *the complete or perfect and the incomplete or imperfect wishing*. Voluntas autem incompleta est, quando aliquis non vult facere hoc absolute, sed exsistente aliqua condicione, quae nondum adest, vel nisi subtracto impedimento, quod adest, C. G. 2. 32. Cf. PS. Q. 13. Art. 5 ad 1; PS. Q. 20. Art. 4 c and ad 1; 2 Sent. 33. 2. 2 ad 2; 4 Sent. 14. 1. 1. 6 ad 3; Mal. 16. 3 ad 9; et passim. — (j), **voluntas coniuncta** and **voluntas separata**, *the wishing* connected (with an exterior action) and *that separated from it*. Manifestum est autem quod Deus per intellectum suum causat res, cum suum esse sit suum intelligere; unde necesse est quod sua scientia sit causa rerum, secundum quod habet voluntatem coniunctam, PP. Q. 14. Art. 8 c. Cf. 2 Sent. 42. 1. 1 c and exp. 1. — (k), **voluntas concomitans**, see *voluntas accedens*. — (l), **voluntas condicionata**, see *voluntas absoluta*. — (m), **voluntas consequens**, see *voluntas accedens*. — (n), **voluntas consiliativa seu deliberativa seu deliberans seu deliberata seu ut deliberata** and **voluntas non deliberata seu simplex seu simpliciter**, *the deliberating or deliberated wishing* and *the undeliberated or simple or absolute wishing*. Quae quidem non est reducere ad alios fines creatos ulteriores. unde huiusmodi dependent ex simplici voluntate Dei; alia vero ex ordine etiam aliarum causarum, PP. Q. 19. Art. 5 ad 3. Cf. PP. Q. 19. Art. 5 ob. 3; PP. Q. 64. Art. 2 ad 5; PS. Q. 1. Art. 1 c; PS. Q. 15. Art. 3 c and 4 c; C. G. 1. 87; C. G. 2. 29; C. G. 3. 56, 97, 98 and 161; 1 Sent. 1. 3. 1 ad 3; 1 Sent. 48. 1. 4 c; 2 Sent. 24. 3. 1 c; 2 Sent. 39. 2. 2 ad 2; 4 Sent. 26. 1. 4 c; 4 Sent. 50. 2. 1. 1 c; et passim. — (o), **voluntas consummata**, see *voluntas completa*. — (p), **voluntas cordis**, *the wishing of the heart and of the soul*. Cf. C. G. 1. 68. — (q), **voluntas deliberans seu deliberata seu deliberativa**, see *voluntas consiliativa*. — (r), **voluntas deordinata seu inordinata** and **voluntas ordinata**, *the disordered and the ordered wishing*. Est autem voluntas inordinata, quando minus bonum magis amat . . ., quando aliqua inordinata voluntas aliquod bonum temporale plus amat, puta divitias vel voluptatem quam ordinem rationis vel legis divinae, vel charitatem Dei, vel aliquid huiusmodi, sequitur quod velit dispendium pati in aliquo spiritualium bonorum ut potiatur aliquo temporali bono, PS. Q. 78. Art. 7 c. Cf. 2 Sent. 32. 2. 1 c; 2 Sent. 33. 2. 2 ad 2; Mal. 2. 3 ad 6; Eph. 1. 4. — (s), **voluntas divina** and **voluntas humana**, *divine and human wishing*. cf. *voluntas divina et humana* under 2. Praeter voluntatem divinam oportet in Christo ponere voluntatem humanam, non solum prout est potentia naturalis, aut prout est motus naturalis, sed etiam prout est motus rationalis, PT. Q. 18. Art. 1 ad 3. Cf. PP. Q. 19. Art. pr. (passim); PT. Q. 18. Art. 1 c and Art. 2 ob. 3; C. G. 1. 85t-87t; et passim. — (t), **voluntas effectionis**, see *voluntas affectionis*. — (u), **voluntas ex libero arbitrio rationis proveniens seu spontanea seu non necessaria** and **voluntas necessaria**, *wishing from the free decision of reason or unnecessary wishing and necessary wishing*. Si enim homo concordat cum alio non spontanea voluntate, sed quasi coactus timore, alicuius mali imminentis, talis concordia non est vere pax, SS. Q. 29. Art. 1 ad 1. Cf. SS. Q. 58. Art. 3 ad 1; SS. Q. 189. Art. 5 ob. 1; PT. Q. 18. Art. 1 ad 3; C. G. 2. 83. — (v), **voluntas gratuita**, *the gratuitous or undeserved wishing or the wish from grace*. Augustinus ibi gratiam nominat gratuitam Dei voluntatem, gratis beneficia largientem; et propter hoc eadem gratia dicit hominem quemcumque fieri Christianum, qua gratia factus est homo Christus, quia utrumque gratuita Dei voluntate absque meritis factum est, PT. Q. 7. Art. 13 ad 1. Cf. Verit. 27. 5 ad 10. — (w), **voluntas habitualis**, see *voluntas actualis*. — (x), **voluntas humana**, see *voluntas divina*. — (y), **voluntas incompleta**, see *voluntas completa*. — (a^2), **voluntas inordinata**, see *voluntas deordinata*. — (b^2), **voluntas mala**, see *voluntas bona*. — (c^2), **voluntas mera**, *pure or simple wishing*. Cf. C. G. 2. 29. — (d^2), **voluntas metaphorice dicta** and **voluntas proprie dicta**, *wishing in the transferred sense of the word* and *wishing in the proper sense of the word*. Hoc (praeceptum Dei) distat inter voluntatem et iram, quia ira de Deo numquam proprie dicitur, cum in suo principali intellectu includat passionem; voluntas autem proprie de Deo dicitur; et ideo in Deo distinguitur voluntas proprie et metaphorice dicta, PP. Q. 19. Art. 11 c. — (e^2), **voluntas mutabilis**, see *voluntas aeterna*. — (f^2), **voluntas naturalis seu ut natura seu per modum naturae** and **voluntas rationalis seu ut ratio seu per modum rationis**, *natural and rational wishing or the wishing of the will as of a natural thing* (inquantum) est natura quaedam, PP. Q. 41. Art. 2 ad 3 and *the wishing of the will as of a spiritual faculty* (duplex est hominis voluntas scilicet naturalis, quae vocatur, θέλησις, et voluntas rationalis quae vocatur βούλησις PT. Q. 18. Art. 3 ob. 1.) (synonym of *voluntas simplex et deliberata*, see above.) Cf. PP. Q. 83. Art. 4 ad 1 and 2. — (g^2), **voluntas necessaria**, see *voluntas ex libero arbitrio proveniens*. — (h^2), **voluntas non completa**, see *voluntas completa*. — (i^2), **voluntas non deliberata**, see *voluntas consiliativa*. — (j^2), **voluntas non necessaria**, see *voluntas ex libero arbitrio proveniens*. — (k^2), **voluntas ordinata**, see *voluntas inordinata*. — (l^2), **voluntas perfecta**, see *voluntas completa*. — (m^2), **voluntas per modum naturae**, see *voluntas naturalis*. — (n^2), **voluntas per modum rationis**, see *voluntas naturalis*. — (o^2), **voluntas pietatis**, *wishing after the manner of merciful love or pity*. Voluntas pietatis non videtur esse aliud quam voluntas quae consideratur ut natura, inquantum scilicet refugit alienum malum absolute consideratum, PT. Q. 18. Art. 3 ad 3. Cf. 3 Sent. 17. 1. 1. 3 ad 6. — (p^2), **voluntas praecedens actum** and **voluntas praecedens passionem**, *wishing preceding an action and that preceding an emotion*. (Rom. 7. 19) potest referri ad voluntatem praecedentem passionem, ut patet in incontinentibus, qui contra suum propositum agunt propter suam concupiscentiam, PS. Q. 77. Art. 7 ad 1. Cf. C. G. 3. 138 and 139. — (q^2), **voluntas praecedens passionem**, see *voluntas praecedens actum* — (r^2), **voluntas proprie dicta**, see *voluntas metaphorice dicta*. — (s^2), **voluntas rationalis**, see *voluntas naturalis*. — (t^2), **voluntas secundum actum**, see *voluntas actualis*. — (u^2), **voluntas secundum habitum**, see *voluntas actualis*, — (v^2), **voluntas separata**, see *voluntas coniuncta*. — (w^2), **voluntas signi**, see *voluntas beneplaciti*. — (x^2), **voluntas simplex seu simpliciter**, see *voluntas consiliativa*. — (y^2), **voluntas spontanea**, see *voluntas ex libero arbitrio proveniens*. — (z^2), **voluntas ut deliberata**, see *voluntas consiliativa*. — (a^2), **voluntas ut natura**, see *voluntas naturalis*. — (b^3), **voluntas ut ratio**, see *voluntas naturalis*. — (4), electio et voluntas, id est ipsum velle, sunt diversi actus, sed tamen pertinent ad unam potentiam, PP. Q. 83. Art. 4 ad 2; si autem loquamur de voluntate, secundum quod nominat proprie actum, sic proprie loquendo est finis tantum. omnis enim actus denominatus a potentia nominat simplicem actum illius potentiae, sicut intellegere nominat simplicem actum

intellectus. simplex autem actus potentiae est in id, quod est secundum se obiectum potentiae. id autem, quod est propter se bonum et volitum, est finis. unde voluntas proprie est ipsius finis, PS. Q. 8. Art. 2 c; loquitur de voluntate, secundum quod proprie nominat simplicem actum voluntatis, PS. Q. 8. Art. 2 ad 1; differt autem, ut Philosophus dicit in III Ethic. (c. 4, 1111 b. 26 ff), electio a voluntate in hoc, quod voluntas per se loquendo est ipsius finis, electio autem eorum, quae sunt ad finem, PT. Q. 18. Art. 4 c. Cf. C. G. 1. 18; C. G. 3. 16 and 60; 3 Sent. 17. 1. 1. 3 ad 5; 3 Eth. 5 i and m and 10 a. — (5), aliquando autem (voluntas dicitur) ipsum volitum, et quantum ad hoc unitur voluntas sancti hominis voluntati Dei, 3 Sent. 17. 1. 1. 1 ad 3.

voluptas, ātis, *f., pleasure, satisfaction, enjoyment, delight, lust.* Non quaelibet virtus moralis est circa voluptates et tristitias sicut circa materiam; nam fortitudo est circa timores et audacias; sed omnis virtus moralis ordinatur ad delectationem et tristitiam, sicut ad quosdam fines consequentes, SS. Q. 58. Art. 9 ad 1; non voluptatem promissione, C. G. 1. 6; cognoscere uxorem propter solam voluptatem, 4 Sent. 31. 2. 3 ob. 1. Cf. PP. Q. 20. Art. 1; PS. Q. 1. Art. 5 (bis); PS. Q. 1. Art. 7; PS. Q. 2 pr.; PS. Q. 2 Art. 6 (passim); et passim. Kinds of *voluptas* are: (a), **voluptas carnalis seu carnis seu corporalis**, *carnal or corporal lust* (praecipue in cibis et venereis, C. G. 1. 6). Cf. PS. Q. 2. Art. 6 c; SS. Q. 138. Art. 1; C. G. 1. 6; C. G. 3. 27; C. G. 4. 54 and 92; Fid. 2; 1 Cant. 3; et passim. — (b), **voluptas carnis**, see *voluptas carnalis.* — (c), **voluptas corporalis**, see *voluptas carnalis.* — (d), **voluptas inordinata**, *inordinate lust.* In actione adulterorum illud quod est naturae, bonum est; et huic cooperatur Deus; quod vero est inordinatae voluptatis, malum est, et huic Deus non cooperatur, PP. Q. 118. Art. 2 ad 5. — (e), **voluptas libidinis seu libidinosa seu venerea**, *sensual or sexual enjoyment.* Maxime autem voluptates venereae animum hominis solvunt; et ideo circa voluptates venereas maxime luxuria consideratur, SS. Q. 153. Art. 1 c. Cf. SS. Q. 152. Art. 3 (passim); SS. Q. 152. Art. 5; SS. Q. 153. Art. 1 ob. 3, a, c, ad 1-3. — (f), **voluptas libidinosa**, see *voluptas libidinis.* — (g), **voluptas meretricia**, *unchaste lust.* Cf. 4 Sent. 31. 2. 3 ad 1. — (h), **voluptas venerea**, see *voluptas libidinis.*

voluptuōsus, a, um, *adj., full of gratification, enjoyment, pleasure* or *delight, sensual, voluptuous.* Tres enim primae beatitudines accipiuntur per retractionem ab his in quibus voluptuosa beatitudo consistit, quam homo desiderat, quaerens id quod naturaliter desideratur, non ubi quaerere debet, scilicet in Deo, sed in rebus temporalibus et caducis, PS. Q. 69. Art. 4 c. Cf. PS. Q. 3. Art. 1 and Art. 2; PS. Q. 69. Art. 3 (passim); SS. Q. 119. Art. 1; SS. Q. 179. Art. 2 (ter); et passim. — On **vita voluptuosa**, see *vita* under 3.

Volusiānus, i, *m., Volusianus,* son of Albinus and brother to Albina, and thus maternal uncle to her daughter Melania the younger. His mother was a devout Christian. He may have been the same as Caius Coeonius Rufus Valusianus, *praefectus urbi* in the time of Valentinian who died A.D. 375. At the time when Marcellinus went to Africa the Mother of Volusianus wrote to St. Augustine entreating him to use his influence with him to become a Christian. Ut Volusianus scribit ad Augustinum, PT. Q. 1. Art. 1 ob. 4. Cf. PP. Q. 8. Art. 4; PP. Q. 105. Art. 8; PT. Q. 6. Art. 1; PT. Q. 6. Art. 5; PT. Q. 10. Art. 1; PT. Q. 31. Art. 4; et passim.

volūto, āre, āvi, ātum, 1, *v. freq. a* and *n., to toss about, consider.* Ita dicitur illud Verbum Dei, ut cogitatio non dicatur; ne aliquid esse quasi volubile credatur in Deo, quod nunc accipiat ut Verbum sit, eamque dimittere possit, atque informiter quodammodo volutari, PP. Q. 34. Art. 1 ad 2, in quot.

volva, ae, *f.*, see *vulva*

volvo, ere, volvi, volūtum, 3, *v. a.*, (1) *to roll out* as sound, (2) *fig.* (a) *to roll off*, (b) *in partic., to turn over or revolve* in the mind. — (1) nomen personae videtur traductum ex his personis quae in comoediis tragoediisque quosdam homines repraesentabat persona enim dicta est a personando, quia concavitate ipsa maior necesse est ut volvatur sonus, PP. Q. 29. Art. 3 ob. 2. — (2) (a), septenarius autem significat universitatem, quia universum tempus septenario dierum numero volvitur, PT. Q. 31. Art. 3 ad 3. — (2) (b), quamquam acerrimo dolore dentium his diebus torquerer, non quidem sinebar animo volvere nisi ea quae iam forte didiceram, PS. Q. 37. Art. 1 a; delectatio dicitur morosa non ex mora temporis, sed ex quod ratio deliberans circa eam immoratur: nec tamen eam repellit, tenens et volvens libenter, quae statim ut attigerunt animum, respui debuerunt, ut Augustinus dicit, PS. Q. 74. Art. 6 ad 3.

vōmer, eris, *m., a ploughshare.* Mystice autem per vitulam de armento significatur caro Christi, quae non traxit iugum, quia non fecit peccatum, nec terram scidit vomere, PS. Q. 105. Art. 2 ad 12.

vomitus, ūs, *m., a throwing up,* used *lit.* and *fig.* Immunditia, quae maxime consequitur gulam, videtur ad vomitum, (ob. 2), . . ., licet utilis sit vomitus post superfluam comestionem, . . ., potest tamen absque culpa vomitus procurari ex consilio medicinae in remedium alicuius languoris, SS. Q. 148. Art. 6 ad 2; Iudaei, quorum perfidia frequenter ad vomitum redit, PT. Q. 68. Art. 3 ob. 2. Cf. SS. Q. 150. Art. 2 (passim); tertio propter periculum vomitus et ebrietatis, PT. Q. 80. Art. 8 c; nisi forte timeatur periculum vomitus vel expuitionis, PT. Q. 80. Art. 9 c; de aere aut ex aurichalco non fiat, quia ob vini virtutem aeruginem parit, pariterque vomitum provocat, PT. Q. 83. Art. 3 ad 6.

vomo, ere, ui, itum, 3, *v. n.* and *a.*, (1) *lit., to vomit, throw up* or *discharge by vomiting,* (2) *fig., to discharge, pour out* in abundance. — (1), vel etiam quod sacerdos sacramentum sumptum vomit, PT. Q. 83. Art. 6 ob. 7. — (2), quamvis per omne vitium quod perpetratur, humano cordi antiqui hostis virus infundatur; in hac tamen nequitia tota sua viscera serpens concutit, et imprimendae malitiae pestem vomit, SS. Q. 36. Art. 4 ob. 2, in quot.

vorax, ācis, *adj., voracious, swallowing greedily.* Iudaei autem primo quidem dixerant blasphemiam in filium hominis, cum dicebant eum voracem, potatorem vini, SS. Q. 14. Art. 1 c.

vos, *pron.* see *tu.*

vōtivus, a, um, *adj., votive, promised by a vow.* Quos ieiunia votiva castigant, ipsa quoque devotio sancta laetificet, SS. Q. 82. Art. 4 a, in quot.

vōtum, i, *n.*, (1) *a solemn promise, vow,* (2) *wanting, wish, desire.* — (1), votum est actus religionis, SS. Q. 82. Art. 2 a; ad votum tria ex necessitate requiruntur, primo quidem deliberatio, secundo propositum voluntatis, tertio promissio, in qua perficitur ratio voti; superadduntur vero quandoque et alia duo ad quandam voti confirmationem, scilicet pronuntiatio oris . . . et iterum testimonium aliorum, SS. Q. 88. Art. 1 c; votum est promissio Deo facta, SS. Q. 88. Art. 2 c; voluntas hominis movet rationem ad promittendum aliquid circa ea, quae eius voluntati subduntur, et pro tanto votum a voluntate accipit nomen quasi a primo movente, SS. Q. 88. Art. 1 ad 2; si votum accipiatur secundum propriam sui rationem, est proprie de bonis illis, ad quae non omnes tenentur, 4 Sent. 38. 1. 1. 2 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 10 (passim); SS. Q. 189. Art. 2 (passim); PT. Q. 73. Art. 3 (passim); PTS. Q. 18. Art. 1 (passim); 4 Sent. 38. 1. 1. 1 c; et passim. — On **commutatio voti**, see *commutatio* under 1; on **necessitas voti**, see *necessitas* under 1. — Kinds of *votum* in this se[illegible]e are: (a), **votum abstinentiae** and **votum ieiunii**, *the vow to abstain* (from meat) and *the vow to fast.* Nec tamen religionem ingrediens tenetur implere vota vel ieiuniorum, vel orationum, vel aliorum huiusmodi quae existens in saeculo fecit, SS. Q. 88. Art. 12 ad 1. Cf. Quodl. 3. 7. 18 ad 2. — (b), **votum commune** and **votum singulare**, *the common or customary vow,* quod est de his, ad quae omnes tenentur, 4 Sent. 38. 1. 2. 1 c,

and *the individual or particular vow,* quod est de illis ad quae non tenemur, 4 Sent. 38. 1. 2. 1 c. — (c), **votum contemplationis** and **votum orationis,** *the vow to observe meditation and that to say a prayer.* Potest dispensari in voto orationis vel contemplationis, SS. Q. 88. Art. 11 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 12 ad 1. — (d), **votum continentiae, votum oboedientiae,** and **votum paupertatis,** *the vow of (sexual) renunciation* or *chastity, that of obedience* (to an ecclesiastical or religious superior) and that of (voluntary) *poverty.* Si autem non fiat quando oportet, vel secundum quod oportet, est vitium per defectum, ut patet in transgredientibus votum virginitatis vel paupertatis, PS. Q. 64. Art. 1 ad 3. Cf. SS. Q. 88. Art. 11 ob. 4; 4 Sent. 38. 1. 4. 4 c; Quodl. 3. 7. 1. 8 c. — (e), **votum ieiunii,** see *votum abstinentiae.* — (f), **votum interpretativum seu interpretatum** and **votum ore tenus emissum,** *the interpreted vow and that made with the mouth.* Cf. 4 Sent. 38. 1. 3. 1 ad 5. — (g), **votum large acceptum seu largo modo dictum** and **votum proprie dictum,** *the vow in the broader and in the narrower senses of the word.* Cf. 4 Sent. 38. 1. 1. 2 c and ad 1. — (h), **votum largo modo dictum,** see *votum large acceptum.* — (i), **votum oboedientiae,** see *votum continentiae.* — (j), **votum orationis,** see *votum contemplationis.* — (k), **votum ore tenus emissum,** see *votum interpretativum.* — (l), **votum paupertatis,** see *votum continentiae.* — (m), **votum peregrinationis terrae sanctae seu terrae sanctae,** *the vow of a pilgrimage to the Holy Land.* Indigent frequenti dispensatione, ut habeant de facili homines ad quem recurrant, sicut sunt vota peregrinationum et ieiuniorum, et aliorum huiusmodi. vota vera maiora, puta continentiae et peregrinationis terrae sanctae, reservantur Summo Pontifici, SS. Q. 88. Art. 12 ad 3. Cf. SS. Q. 88. Art. 12 ob. 1; SS. Q. 189. Art. 3 ad 3; 4 Sent. 38. 1. 4. 4 ad 1. — (n), **votum perpetuum** and **votum temporale,** *the perpetual or final vow* and *the temporal vow or that binding only for a time.* Votum religionis, cum sit perpetuum, est maius quam votum peregrinationis terrae sanctae, quod est temporale, SS. Q. 189. Art. 3 ad 3. Cf. SS. Q. 189. Art. 4 ob. 3; SS. Q. 189. Art. 7 c. — (o), **votum per posterius dictum,** and **votum per prius dictum,** *the vow which is so called after the manner of earlier* and *that which is so called after the manner of later.* Illud votum quod nihil habet necessitatis, dicitur per prius votum, quasi habens completa rationem voti . . . illud autem votum, quod habet aliquid necessitatis, habet incompleta rationem voti et ideo dicitur per posterius votum, 4 Sent. 38: 1. 2. 1 c. — (p), **votum per prius dictum,** see **votum per posterius dictum** — (q), **votum privatum** and **votum publicum,** *the private vow or that made in private and the public vow.* Votum potest dici publicum dupliciter; uno modo per se, quia habet aliquid, annexum unde in publicum venire debet, sicut cum quis recipit ordinem sacrum, per quem minister ecclesiae constituitur ad publice Deo serviendum, alio modo per accidens, sicut quando in notitiam plurimorum venit, 4 Sent. 38. 1. 2. 2 ad 1. Cf. SS. Q. 88. Art. 7 ob. 3; ad 1 and 3; 4 Sent. 38. 1. 2. 2 ad 3; 4 Sent. 38. 1. 2. 3 ad 4. — (r), **votum professionis,** *the vow of profession or that made on entering the religious life.* Votum quod emittitur . . . in professione certae regulae, SS. Q. 88. Art. 7 ob. 3. Cf. SS. Q. 189. Art. 4 a; 4 Sent. 27 exp.; Quodl. 1. 7. 14 ad 2 and 9. 20 c. — (s), **votum proprie dictum,** see *votum large acceptum.* — (t), **votum publicum,** see *votum privatum.* — (u), **votum religionis** and **votum vitae saecularis,** *the vow to enter a religious order and the vow to continue the secular life or life in the world.* Vota saecularis vitae se habent ad vota religionis, sicut particulare ad universale, . . ., sed vota religionis se habent ad pontificalem dignitatem sicut dispositio ad perfectionem, SS. Q. 185. Art. 8 ad 2. Cf. SS. Q. 186. Art. 7 ad 1; 4 Sent. 38. 1. 4. 3 ad 1 and Art. 4 ad 1. — (v), **votum simplex** and **votum solemne seu solemnizatum,** *the simple vow or that connected with no solemnity and the solemn vow or that connected with solemnity.* Duplex est religionis votum unum simplex, quod consistit in sola promissione Deo facta, quae ex interiori mentis deliberatione procedit; et hoc votum habet efficaciam ex iure divino . . . aliud autem est votum solemne, quod facit monachum vel religiosum, quod quidem subditur ordinationi Ecclesiae propter solemnitatem, quam habet annexam, SS. Q. 189. Art. 5 c. — (w), **votum solemne seu solemnizatum,** see *votum simplex.* — (x), **votum temporale,** see *votum perpetuum.* — (y), **votum terrae sanctae,** see *votum peregrinationis terrae sanctae.* — (z), **votum virginitatis,** *the vow of virginity.* Cf. PS. Q. 64. Art. 1 ad 3; 4 Sent. 30. 2. 1. 2 ad 1. — (a^2), **votum vitae saecularis,** see *votum religionis.* — (2), deesse re, sed non voto, PT. Q. 68. Art. 2 c; habet baptismum in voto, PT. Q. 69. Art. 4 ad 2; frustra autem esset votum, PT. Q. 80. Art. 11 c; Deus vota piorum exaudit, C. G. 3. 96; secundum quod sunt in voto, Quodl. 4. 7. 10 c.

voveo, ēre, vōvi, vōtum, 2, *v. a.* and *n., to vow, to bind oneself to do, give or the like, by a solemn promise to God.* Si sacerdos fornicetur, qui castitatem vovit, PS. Q. 73. Art. 10 c; religosi enim sunt in potestate suorum praelatorum, quibus obedientiam voverunt, SS. Q. 32. Art. 8 ob. 1; sicut matrimonialis actus potest esse meritorious, et tamen virginitatem voventibus damnabilis redditur propter obligationem eorum ad maius bonum, SS. Q. 40. Art. 2 ad 4. antequam desponsaretur Ioseph, absolute virginitatem vovisse, (c), . . ., ideo non simpliciter virginitatem vovisse, PT. Q. 28. Art. 4 c; ubi Iacob vovit se Deo decimas et hostias pacificas oblaturum, PT. Q. 60. Art. 5 ob. 3; sed unus potest sine consensu alterius vovere, quod debitum non peteret, (ob. 3), . . ., nullus potest ex praecepto superioris cogi ad id quod non liceret sibi simpliciter vovere et facere, (ob. 4), . . ., vovere voluntatis est, PTS. Q. 64. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 88. Art. 5 (passim); SS. Q. 88. Art. 7 (passim); SS. Q. 154. Art. 10; PTS. Q. 45. Art. 3; et passim.

vox, vōcis, *f.,* (1) *sound, sound of the voice,* (2) *articulated sound, word, linguistic expression,* synonym of *verbum.* — (1), per vocem quae est sonus ab ore animalis prolatus, PP. Q. 51. Art. 3 ob. 4; vox est quaedam species soni, est enim sonus animati, non autem quorumlibet, sed quorumdum, 2 Anim. 18 c; quia ad generationem soni requiritur, quod sit percussio alicuius ad aliquid et in aliquo, quod est aer, rationabile est, quod illa sola animata vocem habeant, quae aerem respirando suscipiunt, et ex eadem parte, unde respirant, 2 Anim. 18 c; vox est sonus animati et ex illa parte, qua aerem respirat, 2 Anim. 18 f; cum quaedam alia animalia habeant vocem, solus homo supra alia animalia habet locutionem, 1 Pol. 1 u. Cf. SS. Q. 83. Art. 4; SS. Q. 83. Art. 12 (passim); SS. Q. 85. Art. 1; SS. Q. 110. Art. 3 (bis); Pot. 6. 8 ob. 4; et passim. — On **dicere voce,** see *dicere* under 1; on **verbum vocis et speciei,** see *verbum* under 1. — Kinds of *vox* in this sense are: (a), **vox articulata seu litterata** and **vox non articulata seu non litterata,** *the voice as heard in syllables,* i.e. *separated by consonants,* and *the voice not syllabificated or separated by consonants,* e.g. the hissing of a snake. Cf. Pot. 6. 5 ad 3; 1 Perih. 4 a. — (b), **vox brutorum,** and **vox humana,** *the voice of animals and that of man.* Angeli proprie non loquuntur per corpora assumpta sed est aliquid simile locutioni inquantum format sonos in aere similes vocibus humanis, PP. Q. 51. Art. 3 ad 4. Cf. 1 Perih. 1 a. — (c), **vox humana,** see *vox brutorum.* — (d), **vox litterata,** see *vox articulata.* — (e), **vox naturalis,** *the natural voice.* Cf. 1 Pol. 1 u. — (f), **vox non articulata,** see *vox articulata.* — (g), **vox non litterata,** see *vox articulata.* — (h), **vox non significans** and **vox significativa,** *the voice that does not signify anything* and *the voice that signifies something.* Sic igitur haec propositio: Socrates sedet, eo sedente vera est et veritate rei, in quantum est quaedam vox significativa, et veritate significationis, in quantum significat opinionem veram; Socrate vero surgente remanet prima veritas, sed mutatur secunda, PP. Q. 16. Art. 8 ad 3. Cf. PP. Q. 34. Art. 1 c; PT. Q. 39. Art. 8; C. G. 3. 105; Quodl. 4. 9. 17 c; 1 Perih. 1 a, 3 a, and 4 a; et passim. — (i) **vox significans seu significativa ad placitum seu secundum placitum seu ex proposito** and **vox significans seu significativa naturali-**

ter, *the sound according to the desire or intention of man* and *the sound* signifying something by nature. Secundum institutionem humanam a beneplacito hominis procedentem, 1 Perih. 4 a; ut gemitus infirmorum et aliorum animalium, 1 Perih. 2 a. Cf. 1 Perih. 2 a.; 1 Perih. 1 a; 1 Perih. 5 a; 2 Anim. 18 g. — (j), **vox significans cum imaginatione aliquid significandi,** *the sound bound with the imagination to express something.* Cf. 1 Perih. 1 a; 2 Anim. 18 g. — (k), **vox significans ex proposito,** see *vox significans ad placitum.* — (l), **vox significans seu significativa naturaliter,** see *vox significans ad placitum.* — (m), **vox significativa,** see *vox non significans.* — (n), **vox significativa secundum placitum,** see *vox significans ad placitum.* — (o), **vox tubae,** *the sound of the trumpet at the last judgment.* Nutus autem divinus, quo fiet resurrectio, nihil aliud est quam signum ab ipso datum, cui tota natura obediet ad resurrectionem mortuorum; et hoc signum idem est quod "vox tubae," PTS. Q. 76. Art. 2 ad 1. Cf. PTS. Q. 76. pr.; 4 Sent. 43. 1. 2. 2 ob. 1 and c. — (2), vox est sonus ab ore animalis prolatus cum imaginatione quadam, 1 Perih. 4 a; sunt enim voces notae earum quae sunt in anima passionum, Pot. 7. 6 c; voces significant intellectus conceptiones immediate et eis mediantibus res, 1 Perih. 2 a. Cf. PP. Q. 13. Art. 1 c; PP. Q. 34. Art. 1 c; PP. Q. 85. Art. 2 ad 3 and Art. 5 a; PT. Q. 39. Art. 8 ob. 2; Eph. 3. 4; 2 Sensu 2 g; Sensu 2 h; 7 Met. 1 c; 2 Anim. 18 g; et passim. — On **elementum** vocis, see *elementum* under 1; on **veritas vocis,** see *veritas* under 1. — Kinds of *vox* in this sense are: (a), **vox complexa** and **vox incomplexa,** *the λεγόμενον κατὰ συμπλοκήν* and *λεγόμενον ἄνευ συμπλοκῆς* of Aristotle (Categ. 2, 1. a 16 ff.), *the verbal expression composed of two or more independent words and that consisting of a single word.* Nam in omni propositione aliquam formam significatam per praedicatum, vel applicat alicui rei significatae per subiectum, vel removet ab ea; et ideo bene invenitur quod sensus est verus de aliqua re, vel intellectus cognoscendo quod quid est; sed non quod cognoscit cum dicit verum. et similiter est de vocibus complexis, PP. Q. 16. Art. 2 c. Cf. 3 Sent. 23. 2. 2. 1 c; Verit. 4. 2 c; Quodl. 4. 9. 17 c; 1 Perih. 1 a and 2 a; 6 Met. 4 a; et passim. — (b), **vox exterior,** *the exterior word or that expressed by the mouth.* Ex hoc ergo dicitur verbum vox exterior, quia significat interiorem mentis conceptum, PP. Q. 34. Art 1 c. Cf. C. G. 4. 11. — (c), **vox falsa** and **vox vera,** *the false and the true word.* Erit vox vera quae significat verum intellectum falsa autem, quae significat falsum intellectum, 1 Perih. 3 b. — (d), **vox incomplexa.** see *vox complexa.* — (e), **vox vera,** see *vox falsa.*

vulgāris, e, *adj., of or belonging to the great mass or multitude, general, usual, ordinary, common, vulgar.* Alii vero aestimaverunt latriae cultum exteriorem non esse idolis exhibendum tamquam per se bonum aut optimum, sed tamquam vulgari consuetudini consonum, SS. Q. 94. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 95. Art. 8; SS. Q. 145. Art. 1. — **vulgāriter,** *adv., after the ordinary or common manner, commonly, vulgarly.* Dicuntur enim vulgariter ea quae adaequantur, iustari, aequalitas autem ad alterum est, SS. Q. 57. Art. 1 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 6.

vulgāriter, *adv.,* see *vulgaris.*

vulgō, *adv.,* see *vulgus.*

vulgus, i, *n., the great mass, the multitude, the people, public.* Ignis et aer, quia non distinguuntur a vulgo inter partes mundi non sunt expresse nominata a Moyse, PP. Q. 74. Art. 1 ad 2; referens forte hoc ad illud quod vulgus de eo opinabatur, SS. Q. 95. Art. 7 ad 1; ex consequenti etiam eorum excellentiae honor aliquis exhibetur et praecipue a vulgo, SS. Q. 186. Art. 7 ad 4; procedit autem haec opinio ex radice infidelitatis sive incredulitatis, . . ., nisi in aestimatione vulgi tantum, PTS. Q. 58. Art. 2 c. Cf. SS. Q. 33. Art. 2 ad 3, in quot.; SS. Q. 101. Art. 1 ad 2. — **vulgō,** *adv., generally, commonly.* Quos vulgo incubos vocant improbos saepe exstitisse mulieribus, PP. Q. 51. Art. 3 ad 6; arguit philosophus qui vulgo appellantur Bactroperatae, SS. Q. 188. Art. 7 ob. 5.

vulnerātio, ōnis, *f., a wounding, wound.* Et ideo omnes vires animae remanent quodammodo destitutae proprio ordine, quo naturaliter ordinantur ad virtutem; et ipsa destitutio vulneratio naturae dicitur, PS. Q. 85. Art. 3 c.

vulnero, āre, āvi, ātum, 1, *v.a.,* (1) *lit., to wound, hurt or injure by a wound,* (2) *fig., to wound, hurt, injure, pain,* etc. — (1), iam vero si in fornacem incautus ceciderit, aut ferramento aliquo acuto se vulneravit, PP. Q. 72. Art. 1 ad 6; et tamen in eis provocatur ira propter hoc quod vulnerantur, PS. Q. 47. Art. 2 ob. 2; dicit enim Augustinus, quod illa membra possunt diversis casibus vulnerata vim perpeti, SS. Q. 152. Art. 1 ob. 3; sed est differentia secundum motivum sive obiectum; nam obiectum et motivum doloris est laesio sensu tactus percepta, sicut cum aliquis vulneratur, PT. Q. 15. Art. 6 c; est enim naturale corpori humano vulnerato quod ex eo profluat sanguis, PT. Q. 74. Art. 7 ad 2; contingit aliquando aliquem pro fide vulnerati et postmodum aliquo tempore supervivere, PTS. Q. 96. Art. 6 ob. 7. — (2), de quattuor vulneribus quae Beda ponit, quibus natura humana vulnerata est propter peccatum, PS. Q. 85. pr. Cf. PS. Q. 85. Art. 1 a; PS. Q. 85. Art. 5.

vulnus, eris, *n., a wound, blow, misfortune, calamity.* De quatuor vulneribus quae Beda ponit, quibus natura humana vulnerata est propter peccatum, PS. Q. 85 pr.; iterum sustinere aliqua dolorosa secundum tactum corporis, puta vulnera vel flagella, SS. Q. 123. Art. 8 c; et cicatrices et vulnera ad quamdam corruptionem pertinent et defectum, PT. Q. 54. Art. 4 ob. 1. Cf. PT. Q. 31. Art. 7 (passim); PT. Q. 54. Art. 3 (passim); PT. Q. 55. Art. 6 (bis); PT. Q. 83. Art. 5; PTS. Q. 16. Art. 1; et passim. — One kind of *vulnus* is: **vulnus naturae seu naturae humanae seu naturae ex peccato consequens seu inflictum toti humanae naturae ex peccato primi parentis,** *the wound or* wounding of human nature through the sin of our forefathers which consists in this, that omnes vires animae remanent quodammodo destitutae proprio ordine quo naturaliter ordinantur ad virtutem, PS. Q. 85. Art. 3 c. Of these there are four: inquantum ergo ratio destituitur suo ordine ad verum est vulnus ignorantiae; inquantum vero voluntas destituitur ordine ad bonum, est vulnus malitiae; inquantum vero irascibilis destituitur suo ordine ad arduum, est vulnus infirmitatis; inquantum vero concupiscentia destituitur ordine ad delectabile moderatum ratione est vulnus concupiscentiae, PS. Q. 85. Art. 3 c. Cf. PS. Q. 83. Art. 3 (passim); PTS. Q. 42. Art. 2 and Art. 3 (passim).

vulpes, is, *f., a fox.* Sicut in homine est universalis prudentia quantum ad omnes actus virtutum; et potest accipi ut propria ratio et similitudo particularis prudentiae quae est in leone, ad actus magnanimitatis; et eius quae est in vulpe ad actus cautelae; et sic de aliis, PP. Q. 55. Art. 3 ad 3; sicut vulpes naturaliter est subdola, (ob. 3), . . ., sicut vulpes ad quaerendum victum sagaciter, cui adiungitur dolositas. under esse dolosum non est malum vulpi, PP. Q. 63. Art. 4 ad 3.

vultur, uris, *m., a vulture.* In vulture autem, qui sequitur exercitum, expectans comedere cadavera mortuorum, PS. Q. 102. Art. 6 ad 1; sed haec positio non potest esse vera, quod patet ex hoc quod vultures currunt ex odore percepto ad cadavera ex locis remotissimis, PTS. Q. 82. Art. 4 ad 3.

vultus, ūs, *m., an expression of countenance, the countenance, visage,* as to features and expression; hence often to be translated by *features, looks, air, mien, expression, aspect,* (1), *in gen., face, countenance, look,* (2) *the brow,* (3) *complexion.* — 1), et ideo his qui sunt proni ad peccandum, non debemus hilarem vultum ostendere ad eos delectandum, SS. Q. 114. Art. 1 ad 3; nemo putet

Chrisum sua resurrectione sui vultus effigiem: commutasse, PT. Q. 54. Art. 1 ad 3, in quot.; nudis pedibus, vultibus in terram demissis, coma deposita, PTS. Q. 28. Art. 3 c, in quot.; quia manipulus est quasi sudarium ad extergendum vultum, PTS. Q. 40. Art. 7 c. Cf. PP. Q. 57. Art. 4 c; PP. Q. 117. Art. 1 ad 1; PS. Q. 19. Art. 4 c (bis); SS. Q. 1. Art. 6, in quot.; PT. Q. 54. Art. 1 ad 3. — **respicere se mutuis vultibus,** *to look at one another, mutually.* Haec autem arca sita erat inter duos cherubim, qui se mutuis vultibus respiciebant, PS. Q. 102. Art. 4 ad 6. — **cognoscere vultum,** *to know by sight.* Confessio ad hoc est ordinata in Ecclesia ut rectores vultum pecorum suorum cognoscant, (ob. 4), . . ., cognoscere vultum pecoris, ad duo potest necessarium esse, . . ., et sic cognoscere vultum pecoris pertinent ad curam et sollicitudinem pastoralem, . . ., et sic cognoscere vultum pecoris pertinet ad eum cuius est medicamentum salutis, PTS. Q. 8. Art. 1 ob. 4. Cf. PTS. Q. 8. Art. 5 (bis). — (2), sed non omnium mulierum multiplicantur conceptus, nec omnes viri in sudore vultus pane vescuntur, (ob. 3), . . ., similiter etiam oportet ut quicumque terram operatur, in sudore vultus comedat panem, . . ., et sic panem ab aliis in sudore vultus elaboratum manducant, SS. Q. 164. Art. 2 ad 3. Cf. PTS. Q. 28. Art. 3 c, in quot. — (3), distinguentes vultum vario colore, ut ad personae quam simulant colorem perveniant, SS. Q. 111. Art. 2 c.

vulva, ae, *f., the womb, matrix of women.* Antequam exires de vulva, PT. Q. 27. Art. 6 c; dicit enim Ambrosius: qui vulvam sanctificavit alienam, ut nasceretur propheta, hic est qui aperuit matris suae vulvam, . . ., sed apertio vulvae virginitatem excludit, PT. Q. 28. Art. 2 ob. 1; sed Christus exivit de clauso virginis utero, et ita matris vulvam non aperuit, (ob. 1), . . ., unde quod dicit adaperiens vulvam, designat quod nihil antea inde intraverat, PT. Q. 37. Art. 3 ad 1.

X

xenium, ii, *n., a gift, present.* Puta cum aliquis multa expendit in xeniis mittendis, (ob. 3), . . ., magnificus etiam dat dona vel xenia, SS. Q. 134. Art. 3 ad 3. Cf. PS. Q. 102. Art. 5.

xenodochīum, i, *n., guest-house.* Quidam erga institutionem fratrum et coenobiorum curam; quosdam xenodochii, id est, hospitalitatis, delectat obsequium, SS. Q. 188. Art. 2 c.

Z

Zacharias, ae, *m.,* (1) *Zachary,* the father of John the Baptist. Zacharias etiam sorte exiit ut incensum poneret, SS. Q. 95. Art. 8 ob. 2; ut et Zacharias peccavit, dicens ad angelum, SS. Q. 97. Art. 2 ad 3. Cf. PT. Q. 30. Art. 2; PT. Q. 30. Art. 3; PT. Q. 37. Art. 2. — (2) *Zacharias,* one of the minor prophets. Et hoc est quod dicitur, Zachar., ix, 11, PT. Q. 52. Art. 5 c. Cf. PS. Q. 109. Art. 6; SS. Q. 84. Art. 3; SS. Q. 147. Art. 5; PT. Q. 52. Art. 1; et passim.

Zacheus, i, *m., Zacheus,* a publican and tax gatherer, who lived in Jericho in the time of our Lord. Zacheus dixit ad Dominum: si quem defraudavi, (ob. 2), . . ., Zacheus id dixit, quasi supererogare, volens; unde et praemiserat: ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus, SS. Q. 62. Art. 3 ad 2. Cf. PT. Q. 80. Art. 10 ad 3.

Zambri, *indecl. noun, Zambri,* a chief of Simeon, slain by Phinees. Sicut Moyses occidendo Aegyptium, ut habetur Exod. II, et Phinees filius Eleazari, Zambri filium Salumni, SS. Q. 60. Art. 6 ob. 2.

Zara, ae, *m., Zara,* son of Iuda and Thamar, and twin brother of Phares. Matthaeus autem in generatione Christi tres tantum enumerat matres scilicet Thamar, Ruth et uxorem Uriae: fratres autem nominat Iudae et Iechoniae et iterum Phares et Zaram, (ob. 5), . . ., Phares autem et Zaram simul nominantur, ut Ambrosius dicit super Lucam, . . ., una secundum legem, quae significatur per Zaram, PT. Q. 31. Art. 3 ad 5.

Zebedaeus, i, *m., Zebedee,* husband of Salome, and father of the apostles John and James the Greater. Potest tamen dici quod petebant filii Zebedaei excellentiam habere prae aliis in participando iudiciariam potestatem eius, PT. Q. 58. Art. 4 ad 4.

zēlo, āre, 1, *v.a.,* (1) *to be jealous of, to be envious,* (2) *to be zealous for.* — (1), sicut viri dicuntur zelare uxores, quas nolunt habere communes cum caeteris, (ob. 2), . . ., et hoc modo viri dicuntur zelare uxores, PS. Q. 28. Art. 4 c. Cf. SS. Q. 36. Art. 3, in quot. — (2), et secundum hoc aliquis dicitur zelare pro amico quando, si quae dicuntur, vel fiunt contra bonum amici, homo repellere studet; et per hunc etiam modum aliquis dicitur zelare pro Deo, PS. Q. 28. Art. 4 c.

zēlōtes, ae, *m., a zealot, one that loves with jealousy, one that is jealous* (eccl. Lat.). Deus appellatur zelotes, propter multum amorem quem habet ad existentia, PS. Q. 28. Art. 4 a, in quot.

zēlotypia, ae, *f., jealousy.* Et quia sacrificium zelotypiae non procedebat ex devotione, sed magis ex suspicione, ideo in eo non offerebatur thus, PS. Q. 102. Art. 3 ad 14. Cf. PS. Q. 105. Art. 4 ob. 9; PTS. Q. 67. Art. 3.

Zelpha, ae, *f., Zelpha,* a Syrian servant of Lea, given as a secondary wife to Jacob, to whom she bore Gad and Aser. Et Gen. xxx legitur de Iacob quod accessit ad ancillas uxorum suarum Balam et Zelpham, SS. Q. 154. Art. 2 ob. 3.

zēlus, i, *m.,* (1) *zeal, emulation,* (2) *jealousy.* — (1), zelus, quocumque modo sumatur, ex intensione amoris provenit, PS. Q. 28. Art. 4 c; hoc ipsum, quod aliquis odio habet ea, quae repugnant amato, ex amore procedit unde zelus proprie ponitur effectus amoris magis quam odii, PS. Q. 28. Art. 4 ad 3. Cf. PS. Q. 28. Art. 8 (passim); SS. Q. 36. Art. 2; SS. Q. 60. Art. 6; PT. Q. 59. Art. 1; Nom. 4. 10; et passim. — On **ira per zelum,** see *ira* under 1. — Kinds of *zelus* in this sense are: (a), **zelus invidiae,** *the zeal of envy or jealousy.* Apostolus sibi loquitur de zelo invidiae, qui quidem est causa contentionis non contra rem amatam, sed pro re amata contra impedimenta ipsius, PS. Q. 28. Art. 4 ad 1. Cf. PS. Q. 28. Art. 4 ad 2. — (b), **zelus iustitiae,** *the zeal for justice.* Puta cum aliquis ignoranter vel zelo iustitiae hominem occidit, SS. Q. 34. Art. 4 c. — Cf. SS. Q. 33. Art. 1; SS. Q. 40. Art. 1; C. G. 3. 146; Regim. 3. 4. — (c), **zelus vindicta,** *the zeal for revenge.* Cf. Virt. 2. 8 ad 14. — (2), zelus addit super amorem quandam intensionem, est enim amor vehemens non patiens consortium in amato, Verit. 26. 4 ad 8; zelus vero et nemesis sub invidia continentur, PS. Q. 35. Art. 8 ad 2; tam in hominibus quam in animalibus invenitur maior zelus maris ad feminam quam e converso, 4 Sent. 33. 1. 1 ad 9. Cf. SS. Q. 36. Art. 2 (passim); SS. Q. 38. Art. 2 (bis); PTS. Q. 65. Art. 1 (bis); 3 Sent. 26. 1. 3 c, 1 Cor. 14. 1; et passim.

Zephirinus, i, *m.,* Zephyrinus, Saint, Pope, (198-217). He is quoted on the material of which chalices were to be made. Zephirinus autem Papa patenis vitreis missas celebrari constituit, PT. Q. 83. Art. 3 ad 6, in quot.

zīzānia, ōrum, *n., darnel, cockle,* (Eccl. Lat.). Videtur quod infideles nullo modo compellendi sint ad fidem. dicitur enim Matthaei XIII, quod servi patrisfamilias, in cuius agro erant zizania seminata, quaesierunt ab eo, SS. Q. 10. Art. 8 ob. 1; ne cum zizaniis et zizaniis simul eradicetur et triticum, PTS. Q. 22. Art. 5 c. Cf. SS. Q. 11. Art. 3 (ter); SS. Q. 64. Art. 2; SS. Q. 108. Art. 3 (passim).

Zōdiacus, i, *m.,* = ζωδιακός,, *the zodiac* (pure Lat. orbis signifer). Sicut caelum in quo sunt sidera, per motum qui est secundum zodiacum, operatur diversitatem generationis et corruptionis, PP. Q. 68. Art. 2 ad 3; secundus autem motus, qui est per zodiacum, PP. Q. 104. Art. 2 c. Cf. PS. Q. 102. Art. 5.